Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

AMSTELAEDAMI, LUGD. BAT. ULTRAJECTI } Apud { R. & G. WETSTENIOS. SAM. LUCHTMANS. JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

Phil. a. Guinst. sculp.

BIBLIOTECA

FLAVII JOSEPHI

QUAE REPERIRI POTUERUNT,

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE,

Cum Notis & Nova verſione

JOANNIS HUDSONI, S.T.P.

Aulae B. Mariae Virginis Principalis, & Bibliothecarii Bodlejani.

Accedunt nunc primum Notae integrae, ad Graeca JOSEPHI *& varios ejusdem Libros,*

D. EDUARDI BERNARDI, JACOBI GRONOVII, FRANCISCI COMBEFISII, JO. SIBRANDAE, HENDR. ALDRICHII,

Ut & ineditae

In Univerſa FL. JOSEPHI Opera,

JOANNIS COCCEI, EZECHIELIS SPANHEMII, HADRIANI RELANDI, & ſelectae ALIORUM.

ADJICIUNTUR IN FINE

CAROLI DAUBUZ Libri duo pro Teſtimonio FL. JOSEPHI de Jeſu Chriſto;

Et ejusdem Argumenti EPISTOLAE XXX. virorum Doctorum, ut REINESII, SNELLII, JO. FR. GRONOVII aliorumque, Philologicae & Hiſtoricae; ut &

PETRI BRINCH Examen Chronologiae & Hiſtoriae Joſephicae; JO. BAPTIST. OTTII Animadverſiones ad JOSEPHUM & ſpecimen LEXICI FLAVIANI; CHRIST. NOLDII Hiſtoria Idumaea, ſeu de Vita & Geſtis Herodum &c. &c.

Quorum Syllabus exſtat ante initium Libri Primi Antiquitatum.

Omnia collegit, dispoſuit, & poſt JO. HUDSONUM *ad Codices fere omnes, cum inpreſſos, tum Manuſcriptos, praecipue* LUGDUNO-BATAVOS, *diligenter recenſuit, Notasque paſſim ſuas, & quinque in fine Indices adjecit*

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS;

Linguae Graecae, Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſor, in Academia, quae Lugduni eſt, Batava.

TOMIS DUOBUS.

Hessler.

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

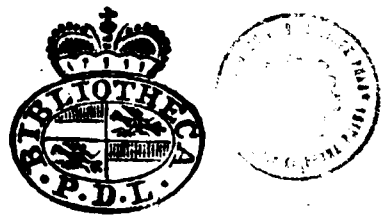

65B298.
Tom. 1.

BIBLIOTHECA
LOCAL CENTRAL

ILLUSTRIBUS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIAE LUGDUNO-BATAVAE CURATORIBUS,

ALBRECHTO NICOLAO,

BARONI DE SCHAGEN, TOPARCHAE IN GAUDRIAAN, EQUESTRI ORDINI NOBILIUM HOLLANDIAE ADLECTO, MAGISTRORUM RATIONUM COMITATUS HOLLANDIAE PRIMO, JUDICII VENATICI ADSESSORI, AGRI RHENOLANDICI CURATORIBUS ADSCRIPTO, SOCIETATIS INDICAE ORIENTALIS RECTORI &c. &c. &c.

HERMANNO VAN DEN HONERT, J.U.D.

DORDRACENAE URBIS SENATORI AC CONSULARI, AGGERUM ALBLASSERWERDENSIUM COMITI &c. &c.

CORNELIO VAN VALKENBURG, J.U.D.

HARLEMENSIS URBIS SENATORI ET CONSULARI, EJUSDEM URBIS PRAETORI, AGGERUM RHENOLANDICAE PRAEFECTURAE ADSESSORI &c. &c.

EORUMQUE COLLEGIS

AMPLISSIMIS ET GRAVISSIMIS,

URBIS LUGDUNO BATAVAE CONSULIBUS,

CONRADO RUISCH J.U.D.
NICOLAO VAN BANCHEM J.U.D.
AEGIDIO VAN DER MARK.
THEODORO VAN GROENEVELD J.U.D.

ET

VIRO AMPLISSIMO

DAVIDI VAN ROYEN J.U.D.

ILLUSTRI CURATORUM ET CONSULUM CONSESSUI A SECRETIS,

NOVAM HANC JOSEPHI EDITIONEM

D. D. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

*

ILLUSTRES ACADEMIAE PATRES,

SCRIPTOR ISTE, VOBIS QUEM OFFERO,

QUIS, ET QUALIS SIT, SI QUAERITIS;

JUDAEUS EST FLAVIUS JOSEPHUS,

NOTUS OMNIBUS.

ANNALES QUI NOBILIS CONDIDIT GENTIS,

CUJUS DUCTOR COLONIAE DEUS;

FAMAMQUE, FALSIS TEMERATAM CRIMINIBUS,

VICTURIS CONTRA APIONEM DEFENDIT CHARTIS.

SACERDOTALI ORTUS GENERE,

PONTIFICES PROAVOS ET REGES VIDIT.

HINC AD HISTORIAM ATTULIT

SANCTAM MENTEM, FIDUM CALAMUM, CELSUM SPIRITUM,

TANTI VIRI MIRABILES NE LATERENT CASUS

MIRANDA MAXIME ORBI QUI PATEFECIT,

LEGI VOLUIT

VITAE SCRIPTOR IPSE SUAE:

NE VIDERETUR VIXISSE MALE, QUI SCRIPSIT BENE.

IRATI DEI JUDICIUM TREMENDUM

SENSERE SOLYMAE, DEVOTA CIVITAS;

HORRUIT HERODUM STIRPS EXCISA RADICITUS;

SUBIIT EXSTINCTUM MOSIS IMPERIUM.

FILIUM

FILIUM DEI, VITAE DUCEM; JESUM CHRISTUM;
JUSTUM, VERACEM, SACERDOTEM SUMMUM;
PATRIA ADORANT MOENIA, SED PROSTRATA;
SANCTA DESIGNANT ALTARIA, SED EVERSA;
UT DOMINUM AGNOSCIT TEMPLUM, SED DESTRUCTUM;
AB HOSTE, A SUIS, A COELO.
FLAMMIS IN PORTICIBUS, IN ADYTIS CREPITANTIBUS;
CLARA LUX ORITUR EVANGELIO.

PRAECO JOSEPHUS.
JUDAEUS UT SCRIBENS, AN CHRISTIANUS;
PARUM DIFFERT.
VERITATI SUA FAMA VEL AB HOSTE CONSTAT.

AUCTOREM HUNC MAGNUM,
NOBILEM, DOCTUM, DISERTUM, UTILEM,
SAEPIUS AD PRELUM REVOCARANT TYPI,
NON PRO SUO NITENTEM MERITO.
PLURES TENTARANT PER ORBEM ERUDITI,
INFAUSTO OMNES ADFLICTI SIDERE.
QUORUM FLEBILES AUXIT RUINAS,
SEPELIIT QUEM NUPER HEROUM ALTRIX,
UBI NOVAE FLORENT ATHENAE,
GENS ANGLICANA, MAGNUS HUDSON,
QUI LATIO QUOQUE PURIOREM DEDIT.

 HUJUS

HUJUS EGO SOLLICITA PREMENS VESTIGIA,
CONRADENS UNDIQUE FLAVIO QUAE PROSINT,
LABORIOSA HAEC EDIDI VOLUMINA,
ORBI BENE UT FACEREM ERUDITO,
VOBIS NON MINUS UT PLACEREM;
DECUSQUE BATAVO CONSTARET LYCAEO,
LUGDUNIQUE INCLYTUM VIGERET NOMEN;
CUJUS EX MEMBRANIS, SENIO VERENDIS,
JUVENTAS JOSEPHO, CEU PELIAE, DATUR.

JUDAEUM SCRIPTOREM TITUS IMPERATOR
BIBLIOTHECAE INSERUIT FLAVIAE,
IN ICONE SUSPEXIT ROMA.
VOS ME AD ALTA EVECTUM MUNERA
CONSPICUUM FLORI REDDITIS JUVENTUTIS,
ORNATIS TITULIS, INVITATIS PROEMIIS,
QUOD SPIRO, QUOD SPERO, VESTRUM EST.

L E

LECTORI BENEVOLO

S. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

RESPONDIT tandem votis noſtris eventus, neque conatus ille, viſus quibuſdam audax & periculoſæ opus aleæ, irritus fuit. Quaſi vero, aut equum *Sejanum* agitaret is, qui *Flavii* Operibus edendis incumberet; aut *Fulviam*, fatalem maritis ſuis uxorem, domum duceret; ſic omnes *Joſephum* edere cogitantes idem manere fatum, notiſſima inter Eruditos vagabatur fabula. Meticuloſus merito, imo ſtultus a cordatis viris vocari meruiſſem, ſi animum infringi hiſce plus quam anilibus nugis ſiviſſem. Ita videlicet mecum reputabam: omnes illos, qui tam longo atque difficili labori ſeſe adplicuiſſent, vel duodecima diei hora cœpiſſe ædificare, vel in longum laborum ſuorum procraſtinaſſe uſum; quin nec hoc mirum videbatur, vegeto corpore & virentibus annis abreptos quoſdam, qui in ea deſudarant palæſtra, quum miſceri quotidie funera ſenum juvenumque videamus. Imo tanto magis ſtimulum indies admoveri mihi ſentiebam, ut perficerem opus perfectoque gauderem, quod plures ante me vel ad primam lineam prolapſos, vel in medio curſu deſtitutos, vel denique, ad ipſam metam impacto vitæ curriculo, effuſos, in vanum exercuiſſet. Dederant in hunc Agonem olim & proximis quoque temporibus nomina *Bertrami*, *Scaligeri*, *Caſauboni*, *Cunæi*, *Petiti*, *Bigotii*, *Bæcleri*, *Noldii*, *Voſſii*, *Cocceji*, *Scotani*, *Boſii*, *Monachii*, *Bernardi*, *Spanhemii*, *Olearii*, *Gronovii*, *Relandi*; & quis non, qui vel inter principes Eruditi Orbis gradiebatur, vel inferi principis illuſtri aliquo edito facinore ambiebat? Quorundam intra verba ſtetit fides; Plurimos in ipſo labore mors oppreſſit; Huic indignato præreptæ laureæ, illi obortæ ſimultates, aliis alia obfuerunt.

Tandem (neque enim diſſimulanda ſunt merita aliorum, ſed ſua cuique jura reddenda) omnium omnem ſuperavit jactum *Joannes Hudſon*, vir Græce doctiſſimus, & cujus plurima in Helladem exſtant merita. Hic enim eſt, qui *Joſephi* nobis dedit Opera, non tantum ad perfectiſſimam, multorum annorum ſudore, limam revocata; verum, abdicata illa Veteri, & non uno nomine culpanda, quæ *Epiphanii Ruſinique* nomine fulgebat, Verſione; ad ipſa Græca prorſus Novam laborioſa concinnavit induſtria. Sed ipſe dum *Joſepho* ſuos indulget annos, laborem cepit multum, fructum laboris percepit nullum. Diſceſſit enim ad plures, dum ſuprema manus operi inponitur, & in Indice verſantur typi, præfandi quoque vice aliis derelicta. Avide hanc Editionem Batavi Germanique exſpectabant Bibliopolæ, ut addita nova quadam acceſſione hederam placentem ſuæ merci apponerent. Ea cauſſa *Gronovium*, *Olearium*, *Relandum* continuit, ne vel ante ſua publicarent, vel acrius etiam Scriptori huic incumberent, quam multum ſperata illa Editione frui liceret. Sic nulla præter Anglicanam illam Cl. *Hudſoni* præ manibus erat Editio, elegans certe, ſed pro more gentis pretioſa, nec facile omnibus comparanda. Quare, quum præclaro inſtituto laudatiſſima hæc Bibliopolarum Triga, qui jam ante magno ære *Jo. Cocceji* notatum emendatumque manu exemplar ſuum fecerant, atque de aliis ad novam locupletationem ſibi proſpexerant, mihi ſuum aperuiſſet conſilium revocandi *Joſephi* ad typos Batavos, quam maxime fieri poſſet luculenter &

 ope

operoſe; & ſtudii mei & officii eſſe exiſtimavi hunc amplecti laborem, atque in id incumbere, quo majore, quam hactenus, cum uſu fructuque haberetur atque legeretur ab omnibus nobiliſſimus Hiſtoriarum Auctor, & proximo poſt Sacros Scriptores loco *Flavius Joſephus*.

Prima inde mihi cura fuit, in omnes oras circumſpicere, atque Doctos ubicunque Viros ſollicitare de juvando hoc inſigni molimine meo, deque plurimorum Eruditorum votis bene mereri. Angliam tantum non expilaverat Cl. *Hudſonus*, omnibuſque ibi perluſtratis Bibliothecis, reſiduum inde nihil fecerat; miſſa & ipſi aliunde plurima erant ſubſidia. Et tamen poſteriorum curæ atque diligentiæ quædam reliquiſſe teſtari hæc Editio poterit, quæ novis Collationibus atque Acceſſionibus haud pœnitendis locupletata, dignitatem ſuam facile tuebitur. Principem certe merentur locum Codices duo *Lugd. Bat.* quos olim poſſedit *Iſaacus Voſſius*, quorumque excerpta quædam habuit Cl. *Hudſonus*, & copia itidem facta fuiſſe *Jo. Coccejo* notata manu ejus ad oram libri teſtantur. Hos diligenti cura inſpeximus, paſſimque varietatem illorum, ubi a *Voſſianis* excerptis diſcrepabant, per literas L. B. nonnunquam lineolis (L. B.) incluſas, ubi *Hudſonianis* Lectionibus interſeri neceſſe erat, adnotavimus. Uterque Codex in charta ſcriptus eſt, ſed notæ valde bonæ & antiquæ; Prior, qui olim pertinuit ad *Wilhelmum Nooms*, ut appoſitum nomen teſtatur, poſteriores Antiquitatum libros novem integros continet, non vero decem, uti perperam inpreſſum exſtat in Bibliothecæ Lugd. Bat. Catalogo Pag. 392. Num. 26. incipit enim ab initio libri duodecimi; & quoniam hi maxime libri corruptiſſimi olim erant, hinc *Boſii* editionem retardavit, quod integrum horum Codicem nanciſci nondum potuerit, hujus MS. excerpta interim plurimum deſiderans, ut ſcribit *Grævius* in Epiſtola ad *Heinſium*, quæ in noviſſima Collectione Cl. *Burmanni* occurrit Num. CLI. Eoſdem libros, ſed addito undecimo, exſtare accepi in *Mediolaneſi* Bibliotheca *Ambroſiana*, verum ita cum editis congruentes, ut vix inde diſcedere animadvertas. Placuit tamen ejus Codicis dare notitiam eam, qualis ad nos pervenit ex literis Clariſſimi Italiæ ſui luminis *Ludovici Antonii Muratorii*. *Vetuſtior* (inquit) *Flavii Joſephi MS. Codex pergamenus Ambroſianæ Bibliothecæ ſignatus Lit. F. n. 128. fol. minori, qui fuit olim Archiepiſcopi Philadelphiæ, mancus eſt, ac initium habet a libro* XI. *Hiſt. Judaicarum. Præſtantiſſimæ ceterum notæ, ac venerandæ antiquitatis. Prima pagella in ſuperiori externo angulo lacera: aliæ omnes integræ, nullaque temporis injuria vitiatæ, ita ut perſpicue legi poſſint ab homine vetuſtiorum characterum perito, vel in ejus codicis lectione parumper exercitato; nam litera* β *in eo ſemper hac forma ſcribitur u.* κ *vero u, ita ut ab* η, *quam frequentiſſime in eodem codice idem character repræſentet, nec minimum differat. Rari admodum nexus, at is in errorem facile inducit, qui* λ. *&* ι. *complectitur, ea forma perpetuo expreſſus, quæ pro litera* μ *in adjacenti verbo ſit accipienda. Subſcriptam præterea literam jota recentiorum more nullam habet, ſed vocali ſuæ adhærentem.*

Poſt eam partem hiſtoriarum ſequuntur libri Antiquitatum, ac demum vita Joſephi græce ſcripta, & typis vulgata.

Primæ pagellæ faciem alteram a prima integra linea fideliter exſcripſi, atque ita ſe habet; & præter τὸ ὕστερον πρότερον *duobus in locis, nil aliud varium notavi ab impreſſo, quo utor, Aureliæ Allobrogum typis Petri de la Roviere* 1611.

Καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσωσι, καὶ τὰ ἀρχαῖας ἀποκαταστήσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παροξυνήσας γὰρ τὸν κύριον ψυχαῖς, ἐπέπεισεν αὐτὸν γράψαι καθ' ὅλας τὰς οἰκίας. Ὅτι κύριος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεὶ με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος τὰ οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα. πείθομαι τάξιν εἶναι ὧν τὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἔθνος πρόσκυνεῖ καὶ χάρ τοὔνομα ἀφ' ὧν προφητῶν. Καὶ ὅτι τὸν ναὸν οἰκοδομήσω αὐτῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύριος ἀναγνώσεως τὸ βιβλίον, ὃ, τὰ αὐτῷ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλι-

πέλιπε πρὸ ἐτῶν ἑξακοσίων καὶ δέκα. ἔτ' γὰρ ἐν ἀποῤῥήτοι εἶπε ταῦτα λέγειν τ̀ θεόν. Οτι βέλομαι κῦρον ἐγὼ πολλῶν ἐθνων καὶ μεγάλων ἀποδείξας βασιλεία. πέμψαί μ τ̀ λαὸν εἰς τὸν ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαί μ τ̀ ναὸν.

Ταῦτα ἡσαΐας προεφήτδυσεν ἔμπροσθεν, ἡ καθασκαφῆναι τ̀ ναὸν ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ πεντηκοντα. Ταῦτ' ἄν ἀναγνόντα τ̀ κῦρον. Καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον ὁρμή τις ελα--βεν.

Addiderat Cl. idem *Muratorius* in ſuis ad me literis, miſiſſe ſeſe olim ad *Hudſonum* ipſum nonnulla adnotamenta ſua in antiquiſſimam *Joſephi* Verſionem Latinam, quam Ambroſianæ Bibliothecæ MS. Codex ex Ægyptia papiro conflatus, ac propterea venerandæ antiquitatis, complectitur, ſed nunquam certiorem ſeſe fuiſſe factum, an ad *Hudſonum* pervenerint. Ego vero perveniſſe quidem exiſtimo, verum uſui non fuiſſe, quod ille plane novam adornaverit verſionem. Quare ego quoque recipere non potui conditionem oblatam mihi ab Eruditiſſimo atque amiciſſimo viro *Petro Piovene* S. I. qui a Re Antiquaria eſt Sereniſſimo Duci Parmæ atque Placentiæ, unico in Italis oris literatorum Mecænati; Scripſit enim in Sereniſſimi Principis ſui Bibliotheca exſtare Exemplar Joſephi Latinum curioſiſſimum in pergameno XIII. circiter ſeculo elaboratum, & mirum quantum ab exemplaribus adhuc evulgatis diſcrepans; ordine primum deinde verbis.

Poſterior Codex MS. Bibliothecæ *Lugd. Bat.* Pag. 395. Num. 72. in charta ſerica conſcriptus, libros VII. de Bello Judaico omnes complectitur, in initio tantum & fine paullum mutilus; deëſt enim Prologus, & incipit Σπάσιως τοῖς δυνατοῖς Ἰουδαίων &c. finit vero aliquanto ab extremis poſtremi libri, in verbis Ἀντέχω δὲ &c. Exſtat præterea in eadem Bibliotheca pag. 402. Num. 7. Fragmentum *Joſephi* ex Libro Antiquit. XIV. quod in Græcis ante defuit, excerptum videlicet ex Codice illo inſigni Antiquit. L. B. de quo modo egimus. Comprehendit Decreta illa Romana & Aſiatica, quæ primus vulgavit, ingenti ex hoc MS. ſuppleta lacuna, *Jacobus Gronovius*, una cum Emendationibus quibuſdam in Suidæ Lexicon. Unde & hiantem illum locum in Editione ſua ſupplevit *Hudſonus*, paucula tantum in Notis ſuis ex *Gronovianis* Animadverſionibus excerpens, quæ ſuis locis a pag. 706. & ſequent. inſertæ integræ in hac Editione comparent. Inter alia collectanea reperta mihi etiam fuit Oratio *Agrippæ* & *Berenices* ad Judæos tumultuantes, quæ exſtat Lib. II. de Bello Cap. XVI. pag. 186. cujuſque Collatio exſtat inter Addenda pag. 181. Ipſe vero Codex reperitur in Catalogo Bibliothecæ *Lugd. Bat.* pag. 396. Num. 13. ut taceam Editionem unam atque alteram *Joſephi* ab *Iſaaco Voſſio* multis in locis cum MSS. ſuis, & ab aliis collatam, uti Editio Baſ. 1544. cujus mentio pag. 391. Num. 5. & Genevenſis, pag. 391. Num. 6. qui apparatus univerſus in præſtantiſſima illa Bibliotheca ſervatus, uſui noſtro inſerviit. Credideram & amplius quid ibi me inventurum, quum legerem pag. 403. Num. 34. memorari Lectiones *Flavianas* deſcriptas ex libris *Hermolai Barbari* & *Scipionis Catoromachi*; ſed animadverti nihil cum Flavio noſtro illis commune eſſe. Atque hæc quidem propius ad manum fuerunt; petita vero longius atque accepta ſunt ea quæ ſequuntur. Poſſedit *Fred. Roſtgardus* Nobiliſſ. Danus, exemplar MS. *Joſephi* de Bello Judaico præſtantiſſimum, quod itidem in Catalogo librorum ejus, menſe Januario hujus anni Hafniæ ſub haſta venditorum, pag. 459. Num. 151. ſic deſcribitur: *Joſephus de Bello Judaico, Græce. Codex MS. chartaceus, optimæ notæ, quadringentorum circiter annorum. Spiſſum volumen in* 4to *minori.* Integer vero iſte Codex eſt, atque nullo modo interruptus a principio uſque ad finem pergit; inque ejus calce adſcriptum erat notum illud de *Jeſu Chriſto* teſtimonium. In tempore collationem ejus inſtituerat vir doctiſſimus, & cum alias, tum hoc facto optime de me & eruditis meritus *Joannes Grammius*, Linguæ Græcæ in Academia

Hafnienſi Profeſſor; cujus liberalitate ex ſuis quoque MSS. tranſmiſſus ad me eſt accuratiſſima pariter Collatio librorum contra *Apionem*, ipſius, uti & ſuperior de Bello, manu inſtituta & ſcripta. Citatur ultima hæc nomine Codicis *Hafnienſis*, quoniam ita appellaverat quoque *Hudſonus*, qui non niſi pauca ejuſdem excerpta nactus fuerat. Numerum jam MSS. ſi quærimus denſitatemque Variantium Lectionem, immanem ſylvam ex Regiis Codicibus *Gallia* ad nos tranſmiſit; fuitque ibi fautor hujus Operis, atque indagator talium Theſaurorum *Jacobus Philippus D'Orville*, tum peregre ibidem Studiorum cauſſa agens; nunc vero poſt viſam quoque Britanniam, Italicis fruens opibus, & antiquum viſens Latium; cujus inde avide reditum exſpectamus, ut collectam undique eruditionem pleno ſinu in patriæ ſuæ gloriam effundat. Hæ vero Collationes & aliæ plures propter infinitum V. L. numerum, & quod ſerius veniſſent, in Addendis collocantur pag. 1. & ſeqq. Complectuntur autem libros de Bello Judaico ad ſex vel ſeptem MSS. collatos; inter quos Regius ſeculi undecimi, & inſigne Exemplar Bibliothecæ *Coiſlinianæ*. Liber deinde *Joſephi* de *Maccabæis* cum quinque Codd. Pariſienſibus miræ diſcrepantiæ collatus cernitur ibid. pag. 157. uſque 171. Vita dein *Joſephi* cum MS. Regio pag. 171. uſque 175. Ordo tum ſequitur & lectio capitum atque fragmenta quædam ex Regiis item Codd. pag. 176. uſque 180. Denique Variæ Lectiones excerptæ ex MSS. Codd. Regiis quinque in Antiquitates Judaicas, quarum magna parte uſus *Bigotius* fuit, & quæ paſſim in *Hudſonianis* titulo *Bigotianarum* citantur (ſicuti excerpta *Bigotiana*, nullo certo adſcripto Codice in plurimorum Doctorum Virorum manus atque Bibliothecas pervenerunt) ſed ſine auctoritate ulla ex quibus Codd. depromtæ eſſent; quare conſpectum earum accuratiſſimum invidere Curioſo Lectori nolui, præſertim quum plurima quoque occurrant in iiſdem quæ fruſtra in *Bigotianis* quæras; miſit hanc ultimam farraginem Pariſiis D. *Sallierus*, atque invenies pag. 424. uſque 481. quæ ultimæ Librum itidem de Vita, & alios contra *Apionem* cum MSS. collatos exhibent. Et hæc quidem de Codd. MSS. qui vel in tempore vel ſerius ad nos pervenerunt, quibuſque vel in Notis uſi ſumus, vel prout citius tardiusve ad nos venerunt, inter Addenda collocavimus.

Progredior jam ad Doctorum Virorum Curas quibus auctior hæc Editio quam *Hudſoniana* procedit, quæque vel editas Notas vel ineditas complectuntur. Editæ ſparſim fuerant Notæ *Edw. Bernardi* & *Henrici Aldrichii* ad aliquot Antiquit. & de Bello libros; item *Franciſc. Combefiſii* ad Librum de Maccabæis; *Jacobi Gronovii* ad Decreta Romana & Aſiatica: Ineditæ autem, & quas nunc primum damus, *Joannis Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, & *Hadriani Relandi*, quibus noſtras ſubinde animadverſiones correctioneſque adſperſimus. De ſingulis horum aliquid dicendum eſt, ut & inſuper de illis, in quas fruſtra inquiſivi.

Norunt omnes, magno impetu atque maximo labore ad *Joſephi* ſcripta provolaſſe virum undecunque doctiſſimum, & ab orientali præſertim literatura inſtructiſſimum, *Edwardum Bernardum*. Tota hiſtoria *Joſephi Bernardini* & abortivi veluti fœtus, expreſſe admodum continetur in Vita ejuſdem, quæ a *Thoma Smitho* edita eſt Londini MDCCIV. una cum *Roberti Huntingtoni*, Epiſcopi *Raphoenſis*, Vita & Epiſtolis. At quoniam iſtius libelli pauca admodum impreſſa ſunt exemplaria, & ob id in paucorum verſetur manibus, ipſa ejus verba apponam, prouti leguntur pag. 29. & ſeqq. *Jam ſibi redditus Bernardus, ad anteactos labores, iſto itinere per annum & ultra intermiſſos, alacriori animo reverſus eſt. Habuit vero, ſi quiſquam alius, vaſtum omniumque diſciplinarum capax ingenium, quod induſtriam, laxamentis debili infirmoque corpori ſuſtentando neceſſariis ægre cedentem, multo minus turpi*

etio

otio & ignavia obſoleſcentem, nunquam deſtituit. Veruntamen licet ſcientias Mathematicas ex inſtituto Profeſſionis diligenter quidem excoluerit, uti poſtea videbimus, tamen longe fortiori animi propenſione & genio ductus, amœnioris literaturæ, puta Hiſtoriæ, tum ſacræ tum prophanæ, omnium gentium omniumque ſeculorum, Chronologiæ & Antiquitatum ſtudium magis deperibat, habebatque in deliciis. Nec diu pulcherrima & maxime optanda ingenii vires hac ex parte late explicandi defuit occaſio. Ante plures annos D. Fellus, illius opera uſurus, Joſephi, *præſtantiſſimi Hiſtoricorum, & poſt Scriptores ſacros maxime æſtimandi, novam, eamque cæteris omnibus emendatiorem, editionem typis Sheldonianis adornare conſtituerat: ſed ab iſto propoſito, neſcio an ſubſidiis ad id opus complendum deſtitutus, an ex fama de V. Cl. Andrea Boſio fere ubique ſparſa, quod ille nimirum eundem quoque edendum deſtinaſſet, collectis undique e codicibus MSS. Viennenſibus, Lipſienſibus, Schluſingenſibus, quos ipſe, * Vir maxime induſtrius ſagaxque, & in Græcis literis excellens contulit, variantibus lectionibus, & etiam e Pariſienſibus & Florentinis, quorum nimirum lectiones amicorum ſuorum curæ ac humanitati debuit, aut aliorſum impeditus, tunc ſibi deſiſtendum eſſe pro prudentia ſua voluit, præſtolaturus, donec foetum iſtum nobilem, quem omnes pulcherrimum ſuiſque partibus abſolutum fore & ominabantur & optabant, prelum Lipſienſe, obſtetricante doctiſſimo Boſio, parturiiſſet. Ille iſta bona ſpe per multos annos concepta, & quæ luctuoſa Boſii, de re literaria ſcriptis ſuis hactenus præclare meriti, & opere deſtinato longe præclarius merituri, morte plane decollaverat, fruſtratus, metam, ſine læſa cujuſpiam æmuli curſoris in iſthoc ſtadio ambitioſe certaturi fama, jam attingi poſſe ſatis gnarus, iſtius incepti, auſpiciis ſuis, qui omnia in Academia potuit, maturandi ſive gloriam ſive onus in Bernardum curavit transferendum. Bernardus autem inſtar ſapientis Architecti de omni idonea re materiaria, inſtrumentis, reliquoque neceſſario apparatu, ante jacta ædium condendarum fundamenta, ſumme ſolliciti, quantum eſſet exemplarium manuſcriptorum, tum Græci textus, tum verſionis Epiphaniaæ in noſtris Bibliothecis latentium, primo in uſus ſuos comparavit, ſchedis Boſianis, jam illo inſtigante, ab hæredibus ingenti pretio redemptis, & magni ſane faciendis: cum ex Samuelis Petiti largis commentariis longe antea in Bibliothecæ Bodleianæ gazophylacium ex Gallia tranſvectis, vix quippiam ſubſidii ad illuſtrandum textum colligi potuerit, (demptis exceptiſque quibuſdam e membranis Peireſcianis, ab illo Viro ingenioſiſſimo olim excerptis) † quos nimirum ſpiſſa Rabbinicarum obſervationum farragine ad nauſeam uſque oppleviſſet. Deinde, Bernardus, ſpecimine operis Joſephici edito, doctiſſimos Amicos ſuos per Galliam, Belgium, & Germaniam, alibique ſparſos, crebris literis ſolicitavit, ut ſuppetias in hac re omnibus profutura laboranti ferre vellent. Vix quicquam nuncii aut faventiori aure exceptum aut ſonantiori plauſu. Omnes bona dicere de opere & Editore certatim geſtiebant: & inter ipſos quoque D. Iſaacus Voſſius, acerrimus ingeniorum cenſor, imo laudum, quas aliqui jure vendicaverint, ſive ex exquiſitiſſimo judicandi acumine, ſive ex moroſitate indolis, ſæpe nimium quam parcus. Hiſce ſubſidiis inſtructiſſimus Bernardus grande hoc opus jam aggreſſus eſt; fruſtra querelas ſuas de hac palma ſibi prærepta interponente D. Monachio Leidenſi, inque illo, craſi licet labore continenti vigiliiſque pene exhauſta, ac viribus debilitatis, alacer & ſibi conſtans, neglecta bonæ valetudinis cura, diu perſeveravit. Unde vero contigerit, quod opus iſtud deſideratiſſimum & tanto molimine elaboratum, quaſi in medio abruptum, pro deplorato relinqueretur, ſalva & integra manente D. Bernardi fama, heic paucis indicabo. Multi verſionem Epiphanii, tanquam imperfe-*

* Ad D. Boſium ſcripſit Bernardus A. M.DC.LXXIII. de hac, quam dudum aggreſſus eſt, editione, epiſtolam inter cæteras de eodem argumento ad illum datas editum, pag. 137. Vide epiſtolam Schelhammeri ad eundem, p. 462. Vide quoque D. Lionelli Jenkinſii epiſtolam ad eundem, p. 425. De literis vero hiſce D. Jenkinſii v. epiſtolam D. Ezechielis Spanhemii ad Boſium, p. 465.

† Vide epiſtolam Bredelii ad Boſium, p. 350.

fectam, indoctam, & Græco textui in quamplurimis parum respondentem, redarguentes, novam, vel saltem Gelenii interpretationem recognitam & emendatam, ubi iste Vir doctissimus præ festinatione aut oscitantia sensum Authoris non rite fuisset assecutus, importune & pene ingestis convitiis desiderarunt, & de variantium lectionum in molem vix tolerandam excrescentium copia acriter questi sunt. Quod & ipse primo inspectis perlectisque, D. Bernardi rogatu, antequam typis excluderentur, schedis, objectum iri facile præsenticbam, amice monens, in his tanto cum labore, ne dicam curiositate, annotandis, inque censum referendis, omnem operam inutiliter collocari: paucis tantummodo, quarum ope vera Græci, ubi aut luxatus aut corruptus jacebat, textus lectio erui & restitui potest, exceptis, & cum cura seligendis: exemplo Viri præstantissimi, & in hisce literis tractandis summo cum judicio exercitatissimi, Henrici Valesii, quod imitandum proposui: versionibus Rufini Aquilejensis & Epiphanii Scholastici sæpenumero ab illo consultis, inque novum examen, ubi opus erat, revocatis. Librarii autem, alii ex aliis transcribentes, voces sæpe aut mutarunt aut addiderunt, prout ipsis lubebat: unde pro numero exemplarium, si plura suppetiissent, feracior ejusmodi lectionum seges, non cujuspiam bonæ frugis, & plane resecandæ, continuo excresceret. Quod de quamplurimis quoque Græcis lectionibus, quarum tamen diversa ratio laboriosa exploratione melius indigeret, pariter dicendum est: sæpe enim pompæ quasi causa & ad ostentandam diligentiam ab Editoribus recentioris ævi accumulari solent. Maxime vero displicuit Commentariorum prolixitas, in quibus integræ Dissertationes, ad calcem operis meliori jure rejiciendæ, aut justo volumine seorsim edendæ, extra omnem, ut hi putabant Censores, necessitatem inseruntur. Hinc inter Curatores & D. Bernardum primo ortæ simultates, deinde mutua displicentia, & apertæ lites, utrisque, pro diversa, quam secuti sunt, sententia, argumentis ultro citroque agitatis tenacissime inhærentibus. Hoc ussit animum Bernardi, ægerrime ferentis, aliam methodum, contra quam ipse statuisset, sibi juberi ineundam. Cessant operæ Typographicæ, nec amplius jam, Democraticis Schismaticisque rempublicam literariam, pariter ac civileri & ecclesiasticam, turbantibus, præsertim post D. Felli, præcipui hujus editionis fundi, animam in cœlis receptam, de edendo integro Josepho sumptibus Universitatis erat cogitatum. Post sex septemve annos, D. Bernardus importunis trium bibliopolarum Oxoniensium precibus victus, opus illud denuo in manus sumpsit, jam contractiori forma ad modulum novi speciminis publicandum: cum vero flagrante bello tanto oneri ferendo vix essent, paucis schedis impressis, jam suæ temeritatis satis convicti, & ipsi quoque destiterunt. Ita de Josepho ejusque Chronologia restituta conclamatum est: cujus tristi fato comites & asseclæ, Aristeas, Josephus Gorionides, & Hegesippus de excidio urbis Hierosolymorum, *prostrati, tantisque sub ruinis sepulti jacent. Quantum vero in omni literarum genere excelluerit Bernardus, qualem Polyhistora & Criticum, quanta subtilitate ingenii, quam solerti pollentem judicio, quam in intricatissimis temporum supputationibus accuratum, quam in Scriptoribus omnium generum, Latinis, Græcis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Armeniacis, Copticis, legendis familiarem, quam antiquitatum sacrarum prophanarumque probe callentem, in Scholiis, annotationibus, & dissertationibus in quatuor libros Archæologiæ Judaïcæ Flavii Josephi, & partem quinti, (in his enim solis illius sudavit industria, nec ultra in alienam provinciam extenditur) se præstiterit, supervacanei erit laboris hic pluribus ostendere: cum id jam omnes, distractis exemplaribus, norint, & ubivis sit testatissimum. Dolebunt mecum harum literarum studiosi & amantes, hisce, sive æquis sive iniquis, interpellationibus, grave istud damnum, quod vix seculum reparaverit, Reipublicæ literariæ contigisse.*

Hujus *Bernardi* Curas integras, prout ad Græca ipse edidit, suis locis adposuimus, excerpserat enim modo pauca quædam, quæ ad Varietatem Le-

Lectionis facerent, *Hudſonus*; quum *Græca* dico, intelligo Notas ejus in *Joſephum* inchoatas & editas, quæ *Græcam* ejus dictionem aut hiſtoriam illuſtrant; plura enim in ejus Editione *Latinam* Veteris Interpretis verſionem ſpectant, quæ nullum hic locum merebantur, quod aliam atque novam Cl. *Hudſoni* interpretationem ſecuti ſumus. Inter illos libros, quos de Bello edidit, in Primo atque parte Secundi crebro in Notis *Aldrichii* nomen legitur. Fuit autem *Henricus Aldrichius* Rector in Ædibus Eccleſiæ Chriſti; eratque omnibus humanioribus ſtudiis egregie excultus; muſices gnarus & Muſarum amicus, Poëta quoque haud mediocris; Indulgentia ſumma exſtitit erga Alumnos, præſertim Nobiles, qui ſub ejus auſpiciis vivebant, diſciplinæ alias Eccleſiaſticæ exactor rigidus, Presbyterianarum partium inimicus atrox, Regiæ vero auctoritatis propugnator acerrimus. Diu vixit in Academia ſumma cum gratia & virtutum omnium laude; perpauca ſcripſit, exque ſuis ipſe ſcriptis nihil fere edidit, factis vero ſuaviſſimam ſui memoriam amicis & poſteris reliquit.

Franciſci deinde *Combefiſii* Commentarium ad libellum de *Maccabæis* inter reliquorum Notas inſeruimus. Opuſculum hoc cum Notis ejus & nova contra *Eraſmum* Verſione editum erat in Auctario noviſſimo Bibl. Patrum, atque inde in *Joſephi* ſui Appendicem receperant *Lipſienſes* anno MDCXCI. Denique, & Præceptoris quondam noſtri honoratiſſimi, *Jacobi Gronovii*, doctiſſimis ad ingentem iſtam Lacunam, ab iſto primum expletam, Notis meritum locum adſignavimus.

Apparent autem nunc primum *Jo. Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, atque *Hadriani Relandi* ad *Joſephi* Opera Omnia Notæ. Exemplar *Cocceji* ubique ad oras adſperſas habebat MSS. collationes, *Bigotianas* videlicet ex duobus Codicibus optimæ notæ ad Libros x. priores. Antiq. *Voſſianas* ~~vero~~ ad reliquos, ut & Libros de Bello. *Bigotianæ* quidem in plurimorum venerunt poſſeſſionem, nam & *Bernardus* habuit, & *Hudſonus*, & ipſe reperi in *Joſephi* Editione Baſileënſi ad marginem diligenter adſcriptas, habuique ex humanitate plurimum reverendi *Myſtæ* Harlemenſis Eccleſiæ *Abrah. Allardini*, qui inſuper alterum exemplar *Joſephi* poſſidet, in quo omnia illa, quæ ſua manu in meo *Jo. Coccejus* perſcripſit, alia nitidiore deſcripta exſtabant. Quorum librorum etſi propter Originales, aliosque a priore manu, non magnus mihi uſus eſſe potuit; volui tamen publice exſtare commendationem hanc honeſtiſſimam ſuaviſſimi quondam in literarum rudimentis, altioribuſque deinde diſciplinis, mei ſodalis. Multas conjecturas libro ſuo adſcripſerat *Coccejus*, quas fideliter ſub ejus immortali nomine publicavimus. *Relandi* vero meritum haud exiguum quoque erga *Joſephum* exſtitit; inſerta enim charta pura, ubique Notas ſuas & Animadverſiones ſeminaverat, in numerum molemque majorem excreturas, ſi per acerba, heu! tanti viri fata licuiſſet. Sunt tamen illæ tales, ut adfirmare auſim, plurimam Auctori Maximo lucem affundere, atque ingenium ſcribentis doctrinamque mirifice commendare. Debemus illas hæredum laudatiſſimæ benevolentiæ. Magna apud omnes Eruditos fama eſt *Ezechielis* illius *Spanhemii*, qui non modo ſuis præluxit majoribus, ſed inexpletam omnifariæ eruditionis videtur habuiſſe copiam. Notum erat nobis exſtare Codicem manu ejus notatum in Bibliotheca Potentiſſimi Boruſſiæ Regis, ſed ardua via adipiſcendi; tandem eluctatus moleſtias, ipſum Exemplar manu ejus ubique conſcriptum nactus ſum, mittente Cl. viro *Maturino Veyſſiére la Croze*, Regiæ Majeſtati a Bibliotheca, idque ex ſingulari humanitate Baronis *de Printz*, qui ipſe addita Latiniſſima Epiſtola, verbis quoque honorificentiſſimis munus illud exornavit. Et utinam immortalitate dignus ille Heros adhuc inter vivos verſaretur; quo omnes commendata illa tot virtutibus adſpicientes ora, ut *Joſephi* quoque *Spanhemiani* Servato-

rem ſuſpicerent! In recenſendo autem *Joſepho* duo intendit Ill. *Spanhemius*, primum ut *Joſephi* dictiones & narrationem ubique inter ſe conferret, dein ut rariora verba atque ſignificantiores dictiones, quales multæ in nobili hoc Auctore occurrunt, ex *Homero*, *Æſchylo*, *Euripide*, *Sophocle*, *Heſychio* & aliis, illuſtraret; quæ quidem omnia plurimum ad Scriptoris hujus intellectum facere, nemo inficias iverit. Breves plerumque ejus Notæ ſunt, neque mirum, quum in ora Editionis *Geleniane Genevenſis* omnia illa ſcripſerit, manu difficili, per citationes locorum ad paginas, quæ ut Novæ huic Editioni per Capita & Paragraphos aptarentur, multo labore conſtiterunt. Haſce notas adepti ſumus, ubi typi perveniſſent jam ad finem Lib. Quinti. Uſi itaque mox ſumus illis ab initio Libri VI. & quæ notata erant ad Libros V. priores, inter Addenda ſeu Appendicem locavimus pag. 416. Exemplari *Spanhemiano* complures chartæ ſolutæ adjectæ erant, manu ejus deſcriptæ, quæ præter alia multa Indicem quoque Geographicum pulcherrimum, atque alios continebant Indices; unde apparet omnino animum ad *Joſephi* Editionem applicuiſſe inſignem illum Virum. Comprehendebant pagellæ iſtæ ſolutæ Chronologica *Joſephi*; Æras apud *Joſephum* in Hiſtoria Sacra & Externa obſervatas; Rectores *Syriæ* & *Judææ*; *Judææ* Præſides & Procuratores, nomina item aliorum Præſidum in *Joſephi* ſcriptis occurrentia; Obſervationes de *Joſepho* ipſo; Loca & Verba in *Joſepho* ſuſpecta & notanda; verba denique *Joſephi* apud *Heſychium* obſervata; Quæ omnia collocata ſunt in extremo Tom. II. pag. 402. & ſeqq.

Omnibus hiſce Variorum Doctorum Notis inter *Hudſonianas* locum dedimus, ſed ita, ut ſemper illorum nomen adpingatur, ubi vero nullum additum nomen eſt, eas ſciat L. B. *Hudſonianas* eſſe. Crebro autem in illis, ut & in Addendis (jam loco ſuo inſertis) & Addendis *Hudſonianis* nomina leguntur Eruditorum Virorum *Ibbetſoni* & *Lauthii*, quorum conjecturæ ibidem laudantur; in hoſce ante mihi ignotos inquiſitione facta, *Ibbetſono* prænomen *Richardo* dari agnovi, virumque ipſum privatam vitam & paucis notam egiſſe; *Lauthios* vero eſſe duos ejus nominis, in pagis prope Londinum degentes, quorum ulteriorem notitiam dare nequeo.

Jam tandem aliquid quoque adferam de iis, quæ feruntur in ſermonibus; Doctorum Virorum lucubrationibus, quæ vel interciderunt, vel in occulto ſervantur. Præter hoſce ſcilicet quos modo memoravi, notum eſt *Petrum Cunæum*, *Stephanum Le Moyne*, ſive *Monachium*, *Gottfridum Olearium*, & *Jacobum Gronovium* ſerio omnes de edendo *Joſepho* cogitaſſe. *Petri Cunæi* laborioſa commentatio, repetita ſæpius lucerna evigilata, voracibus flammis, ipſo quidem volente & coram jubente domino, abſumta eſt. Quum etenim Clariſſimum illud Academiæ noſtræ Lumen, quæ ultima ipſi fuit gravaretur ægritudine, ſentiretque ſibi vitæ lucem, ſe cito ſuis defuturum; captata occaſione quum juxta focum forte decumberet, neptem ſuam juſſit certum chartarum faſciculum (quo videlicet omnia quæ ad *Joſephum* adnotaverat comprehendebantur) ex Muſeo ſuo adferre, atque allatum coram oculis ſuis igni injicere; quod ita factum ex Ampliſſimis doctiſſimi iſtius Viri nepotibus intellexi. Incerta magis de *Monachii* laboribus fama eſt; volunt, denſum fuiſſe ipſi Volumen, in quod omnia (ut erat diffuſæ admodum eruditionis) quæ ad *Joſephum* aliquo modo trahi poſſent, conjiciebat; certum vero illud, ipſum dolore percitum, quod *Bernardus* novam hujus Auctoris Editionem occupaſſet, abjeciſſe per tempus conſilium ſuum de edendo *Joſepho*, atque plurima ex illo Obſervationum Oceano in Libros, quos ſub titulo Variorum Sacrorum edidit, derivaſſe. Dicitur tamen poſtea ad antiquum reverſus laborem; ſed intervenit ſuprema dies, atque ita imperfectum relictum non modo illud opus eſt, verum nuſquam quoque denſum

illud

illud Volumen, multis ante (ut ferunt) viſum & oſtenſum, apparuit, licet etiam nomine Magiſtratus inquiſitio per Domeſticos eſſet habita, quod mihi etiamnum quædam ex illis ſuperſtes ita ſe habuiſſe adfirmavit. *Olearium* quod attinet, adfirmare nequeo, an aliquid ad prelum paratum habuerit, amici ex Germania nunciarunt mihi nihil ex lucubrationibus ejus in hunc Auctorem inveniri. *Jacobi Gronovii* denique ipſe aliquid vidi penes filium *Abrahamum*, inchoatum non perfectum, Notulas videlicet, quæ non ultra primum Antiquitatum librum pergerent, atque adeo vix ad vigeſimam nonam integri *Joſephi* partem pertinerent; ſcriptas in ſchedis tumultuariis; neque tamen illas neglectui habuiſſemus, ſi noſtri arbitrii ea res fuiſſet; famam vero Viri & Eruditionem multo melius tuebuntur doctiſſimæ illæ ad Decreta Romana & Aſiatica Obſervationes, quas ſuo loco inſeri curavimus. Nihil etenim, quod prece vel pretio acquiri potuit, a nobis fuiſſe prætermiſſum patere poteſt ex Notulis poſtumis *Joannis Sibrandæ* Franequerani, atque in patria ibidem Academia Prælectoris quondam Græcarum Literarum; quæ & ipſæ non ultra primum iſtum Librum progrediuntur, & tamen legi poſſunt poſt eundem pag. 60. & nobiſcum ultro communicatæ fuerunt a praeſtantiſſimo *Joanne Doitſma*, Hornanæ Scholæ prudentiſſimo Moderatore.

Et hæc quidem ſunt, quæ ad *Flavii Joſephi* contextum illuſtrandum ſumma cum cura a nobis requiſita, vel ultro a Viris Doctis, quorum nominibus publice a nobis honos (ut par eſt) habetur, ſuppeditata fuerunt. Quoniam vero Tomus Poſterior mole ſua Priorem minime æquaret, in illum conjecimus quæcunque vel ſerius accepimus, vel integros inplebant libellos, ad Joſephicam tamen ſcriptionem facientes. Unde præter illas, quas memoravimus, Collationes, invenies ibi Doctiſſimi Viri *J. Waſſe* Specimen Examinis V. L. *Hudſonianarum* pag. 51-56. *Jo. Alberti Fabricii*, Germanorum longe clariſſimi, Excerptum ex Bibliotheca Græca de *Flavio Joſepho*, ſed plurimum ab auctore, qui pro ſua humanitate id ad nos tranſmiſit, locupletatum, pag. 57-71. Sequuntur dein Præfatio *Arnoldi Peraxyli Arlenii*, longe pulcherrima ad *Diegum Hurtadum de Mendoza*, quæ præfixa Editioni *Baſileënſi* immerito ab aliis Editoribus fuit neglecta, pag. 72-75. aliarumque ſimul ſubſequentium Editionum Præfationes, ut & *Thomæ Ittigii* laudatiſſima Prolegomena, pag. 76-95. Appendix dein ad *Flavii Joſephi* Opera, quæ una cum *Ittigii* Prolegomenis in poſtrema Editione *Joſephi* Germanica exſtat, olim a *Jo. Alberto Fabricio*, ut ipſe teſtatur, tunc adhuc admodum juvene (vide ibidem paullo ſuperius pag. 76.) congeſta; qua continentur *Ariſteas* de LXX. Interpretibus, Fragmentum *Joſepho* tributum περὶ παντὸς, & alia quædam, quæ inveniri ibidem poſſunt uſque pag. 156. interpoſitis dein quibuſdam V. L. habes Excerptum de *Joſepho* ex *M. Andreæ Frankenbergeri* Inſtitutionibus Antiq. & Hiſtor. pag. 182-185. quod excipiunt *Caroli Daubuz* Libri duo, quibus aſſeritur *Joſepho* ut legitimum Teſtimonium illud vexatiſſimum de *Jeſu Chriſto*, uſque pag. 232. quibus ob argumenti ſimilitudinem adjunximus xxx. *Epiſtolas Philologicas & Hiſtoricas* plurium eorumque celebriorum in literis Virorum, quæ minori olim forma editæ Noribergæ anno 1661. cura *Chriſtophori Arnoldi*, Eruditorum uſui minus patebant, & procedunt uſque pag. 285. Teſtimonium illud de Jeſu exſtat in Editione noſtra Antiqu. Lib. XVIII. Cap. III. §. 3. pag. 876. atque ibi cum verſaremur, de peculiari Diſſertatiuncula ſuper illud cogitatio animum ſubiit, cum alia, quæ Numiſmata, *Joſepho* illuſtrando ſculpta, explicaret (quæque hanc Præfationem meam ſequitur) ad finem Tomi II. adjicienda; Sed, ut verum fatear, quæ dici poſſunt, dicta ſunt omnia, & quantumvis clamitent Faber, & qui illum ſequuntur, omnino *Joſepho*, ita

ut legitur, tribuendum exiſtimo, quæcunque Scriptorem nobilem cauſſa ſtimulaverit, ut nobiliſſimum hoc emblema purpuræ ſuæ aſſueret.

Poſt hæc omnia occurrit *Petri Brinch*, apud *Danos* Collegii Medicei Inſpectoris Chronologiæ & Hiſtoriæ *Fl. Joſephi* Examen, quod editum *Hafniæ* A. MDCCI. rariſſime in hiſce terris viſum, ab amicis *Hafnienſibus* ad me transmiſſum eſt. Scriptum vero illud, in quo ab origine Mundi uſque ad mortem Herodis Magni Chronologiam Joſephicam examinat; & præterea ex Antiquitatibus ejuſdem Judaicis notat & examinat ea, quæ Scriptoribus Sacris V. T. parum conſentanea, vel certe illis non ſunt memorata, invenitur pag. 290-304. Et quoniam hic mentio incidit diſcrepantiæ cujuſdam *Joſephicæ* cum S. S. commodum inſerere heic lubet ſtricturas quaſdam, quas adſcripſerat in fronte libri ſui Reverend. *Albertus Alberthoma*, Eccleſiæ Lugd. Bat. quondam paſtor fideliſſimus, quique in literis plurimum ſibi vixit, miraque cura atque diligentia omnes Bibliothecæ ſuæ libros a capite ad calcem maxima cum attentione legerat. Joſephum inter illos avidiſſime pervolutaverat, ut adſcripta ubique loca ex aliis ſcriptoribus, inter legendum obſervata, abunde teſtabantur. Is itaque hiſce ipſis verbis ad hæc Capita ſeu Numeros retulit crimina quædam, ſeu aſtutias *Joſephi* noſtri.

I. *Plerumque Auctor* COPIOSIUS COMMEMORAT, *quæ a Moſe & Sequentium temporum Hiſtoricis Sacris compendio tradita ſunt, & narratione ſua quamplurimis Scripturæ locis lucem affundit: quod inprimis obſervare licet l.* 4. *c.* 8. *Antiq. ubi ſæpiſſime legum Moſaïcarum rationes & cauſas exponit.*

II. *Nonnunquam tamen (neſcio quo conſilio)* OMITTIT, *quæ tradiderant Scriptores Sacri: ita pauciſſimis mentionem facit raptus Eliæ: nihil quoque refert de Naamanis lepra ope Eliſæi curata.*

III. *Rurſus varia Hiſtoriæ Sacræ* ADTEXUIT, *quorum ſola fides penes noſtrum Auctorem eſt. Vide quæ ſcribit de Moſis rebus geſtis in Ægypto. ſic Plurima Hiſtoriæ Salomonis admiſcuit, de quibus altum in S. Litt. ſilentium.*

IV. ORATIONES *a ſummis viris publice habitas totidem quaſi verbis repræſentat, & velut integras exhibet, quorum fragmenta ſolummodo in S. Libris ſuperſunt, prout mos quoque eſt Hiſtoricis præſtantiſſimis Livio & aliis. Confer Voſſ. de Arte Hiſtor. c.* 20. 21. *& Juſtin. l.* 38. *c.* 3. *in f.*

V. *Ad eundem modum Epiſtolas, velut ex autographo recitat; e. g. literas Hirami & Salomonis.*

VI. *Inprimis notandum eſt*, AUCTOREM NOSTRUM SOLLICITE CAVISSE, NE NARRATIONES DE REBUS SACRIS MINUS PLACEANT GENTILIBUS:

1. *Hinc* MIRACULA *a Deo olim edita, ad captum Ethnicorum vulgo exponit. Exempla videri paſſim poſſunt.*

2. *Eo ſpectat formula, ſæpe ab Auctore uſurpata ut in fine Lib.* II. *&c.* SED DE HIS UT CUIQUE LIBET, ITA SENTIAT.

VII. *Sæpiſſime profert* TESTIMONIA AUCTORUM GENTILIUM, *ad confirmationem Hiſtoriæ Sacræ.*

VIII. *Plurimum quoque utitur* LOCUTIONIBUS, *Græcis & Romanis Scriptoribus uſitatis.*

1. *Eo quoque referendum eſt, quod Hebræorum menſes vulgo interpretatur mox adjecta appellatione Macedonum, aliquando etiam Ægyptiorum.*

2. SUPPUTAT *quoque* TEMPORA *per Olympiades & per annos Coſſ. Rom.*

IX. SOMNIA, *quæ viris quibuſdam Sanctis divinitus contigerunt, interpretatur fere (ut videtur) ex regulis Oneirocriticis Veterum. Erat autem Joſephus ipſe interpretandorum ſomniorum peritus, uti de ſe teſtatur.*

X. DIVINA ORACULA (*quæ Romanum Imperium ſpectant*) *ita vulgo exponit, ne ingrata queant eſſe Romanis. e. g. illa quæ notat de ſomnio Nabuchodon. & paſſim.*

XI.

XI. Ut Judæorum Gentem *Ethnicis commendet*,

1. *Eorum hoſpitalitatem & benignitatem erga alias gentes maxime laudat.*

2. *Principum extraneorum munificentiam erga Judæos ſtudioſius etiam commemorat:*

XII. *Adde quod in Græcorum & Rom. gratiam cenſeat Joſephus ſacram Poëſin fere contineri metris earum gentium. Clerici Ep. Hieron. p.* 311. Hæc ille.

Similis fere argumenti ſunt Diſſertatiunculæ quædam, ſtudioſe conſcriptæ ab *J. B. Ottio*, atque ad nos tranſmiſſæ ab eodem Eruditiſſimo Viro, curante plurimum Reverendo *F. A. Lampe*, S. Th. celeberrimo in Ultrajectina Academia Profeſſore. Continent *Omiſſa Varia a Flavio Joſepho*; & inſuper *Centuriam Locorum N. T. cum Flavianis vel Phraſibus vel Hiſtoriis aliquid commune habentium &c.* quæ quidem ultima pars ſpecimen continet laboris utiliſſimi, ſi quis eum ſubire vellet, ut ad Raphelii morem, ſicut ille ex Polybio, Xenophonte atque Arriano collegit, quæ ad N. T. illuſtrationem faciant, *Joſephum* quoque accurata induſtria perlegeret; quem plurimum in phraſi ſua atque verbis cum S. S. N. T. convenire inter legendum ſæpiſſime deprehendimus. Miſit vero haſce Obſervationes inprimendas Auctor, ut ſalivam literatis moveat Lexici in *Joſephum* Operoſioris commemoratio atque promiſſio, in quo ſecundum literarum ordinem pag. 320. in fine, congeſta dicit quidquid vel *Joſepho* vel ex *Joſepho* S. S. lucem credidit adferre poſſe, & ſic quaſi *Concordantiam* fore *Joſephicam*. Verba ejus hæc ſunt: *Hanc Centuriam ſpeciminis ſaltem loco damus; poſſent enim in ſexcenta alia Scripturæ etiam Novi Teſtamenti loca pura ſiſti, quibus aliquid vel ex Joſepho lucis affunditur vel ex Scriptura ipſi. Majores noſtri labores ex quibus hæc excerpſimus, in modum Lexici conſcripti juſtum & magnum Volumen in Folio habent & quaſi Concordantiam, infinitis Obſervationibus refertam, cumprimis in iis quæ ad Geographiam pertinent, quibus parum aut nihil deſit, dein quæ rem Numismaticam veterem illuſtrant, conſignata enim ſunt non paullo minus quam mille Hebræa, Græca, Romana Numiſmata, quæ omnia vel abſolute vel quodammodo ad hunc Authorem referri poſſunt.* Ipſius Lexici Specimen habes pag. 319. ex quo conſilium & modus Viri Præſtantiſſimi omnibus patere poteſt. Sed in ejus Libri editione obſervandum erit, prius omnia *Joſephi* loca, quæ ex Veteribus ante *Hudſonum* Editionibus expreſſa ſunt, conferri ad noviſſimam debere, ut non ſolum Libri, Capita, Paginæ, ſed verba quoque reſpondeant; dein ut Numiſmata non alia adferantur, niſi quæ *Joſepho* illuſtrando faciant, eaque, ſi fieri poſſit, multa hactenus inedita oſtendant, Nummi ipſi juſta magnitudine, non veluti æquales picturæ ſculpantur, neque archetypis deteriores, in quo tantum propter inſcitiam artificum ex Typographorum avaritia peccari video, ut pluries, imo nonnunquam prima vice repetiti, vix umbram ſimilitudinis oſtendant. *Ottiana* iſta comparent pag. 305-323.

Sequitur dein pag. 324-329. Diſſertatio *Chriſtophori Cellarii* contra iſtum celeberrimum Novatorem *Joannem Harduinum*, qua contra illum *Flavii Joſephi* de *Herodibus* hiſtoriam a Noldiæ ſuſpicione vindicat. Agmen denique claudit Opuſculum Doctiſſimum, *Chriſtiani Noldii* Hiſtoria *Idumæa*, ſeu Diatribe de Vita & Geſtis *Herodum*. pag. 333-401. Quæ enim ſuperſunt ſuperius memoravimus, *Spanhemiana* videlicet & Collationes quaſdam MSS.

Univerſum Opus Indices claudunt; Auctorum videlicet, qui a *Joſepho* citantur; Vocum Græcarum, quæ obſervatu digniores apud *Joſephum* occurrunt; Chorographicus Regionum, Urbium, Locorum &c. multum ex ſchedis *Spanhemianis* ſuppletus atque emendatus, ſicuti in illo quoque Rerum, qui ſequitur plurimum Incomparabilis ejus viri nobis profuit induſtria. Index Quintus atque ultimus nomina habet Scriptorum quibus in Notis aliqua lux affunditur.

****

Et

Et tantum erat, *Candide Lector*, quod præfari neceſſe erat, ut & ſuſcepti Operis atque Benigniſſimi Numinis auxilio abſoluti, ratio conſtaret; ſuuſque honos haberetur tot Viris Clariſſimis, de *Joſepho* & Re Literaria optime meritis, a quibus maximum huic Editioni momentum acceſſiſſe fateor.

Tria reſtant verba. Sæpius in Notis ad Tabulas Numiſmaticas (præſertim ab Ill. *Spanhemio*) provocari videas; eratque animus ad finem Tomi Secundi illas ponere, ſed mutavimus poſtea conſilium, & melius duximus poſt hanc Præfationem eaſdem collocare. Adjunximus iiſdem brevem interpretationem, qualis ſcilicet pro *Joſepho* illuſtrando ſufficiebat, & paſſim quoque ſignificavimus ad quæ loca in Auctore noſtro pertinerent, & ubinam a *Spanhemio* vel Nobis in Notis mentio eorum injecta eſſet. Nummi vero inter eos haud vulgares occurrunt, & nonnulli qui nunc primum ex Muſæo noſtro, vel incogniti antea, vel integriores prodeunt; quod ſupereſt, labore Noſtro fruere, & Literarum Felicitati bene precare.

ADDENDA ET EMENDANDA.

De Bello Jud. Lib. II. *Cap.* VIII. §. 9. inter τὶς & ἀκόντων intercidiſſe σ'. exiſtimat *Petitus* in Var. Lect. p. 204. ſc. *invitis ſex è novem qui adſunt* Cap. XIV. §. 1. in initio pro ἐπιτροπὴν legit ἐπισκοπὴν *Caſaub.* Cap. XVI. § 4. pag. 188. in Notis Hudſoni pro *eis Iſtrum.* repone *trans Iſtrum.* Ibid. pag. 189. in f. ad illa *Octo menſibus* conferri meretur *Lipſius* de Magnitudine Rom. II. 10. pag. 190. lin. 18. pro *pendit* lege *pendet.* Cap. XVIII. §. 1. pag. 197. ad primam notam addiderat in Add. *Hudſ.* Lectionem Γιβωνῖτιν ex Bod. rectam forſitan eſſe, & conſuli debere *Relandum* in Palæſtina pag. 199. Ibid. §. 3. p. 198. in verſione ad *diſſimulantes illorum fidem*, notaverat in Add. *Hudſon.* Fortè, *ineſcantes illorum fidem.* ut & §. 5. *audaciores--è medio -formidandos autem arcere detinebant* ſeſe malle. dubitatque an non Κέστιον Γάλλον ſcripſerit *Joſephus* ibid. §. 11. in init. pro eo quod legitur Κέστιον Γάλλον. Cap. XIX. §. 5. Vide *Savilii* Notas ad *Tacitum* p. 115. Ed. *Arg.* §. 8. in f. pro *Beteron* repone *Bethoron.*

SI-

1.

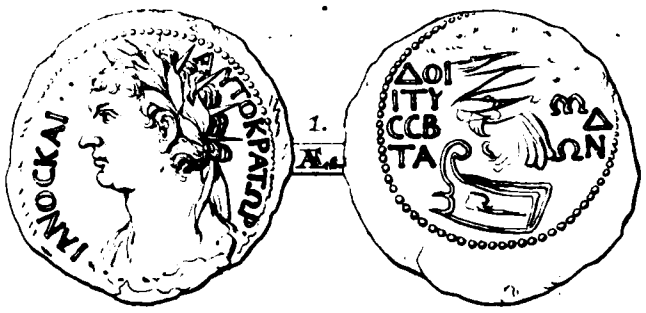

Æ.s.

2.

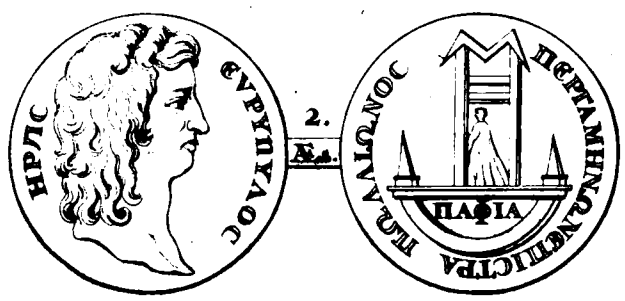

3.

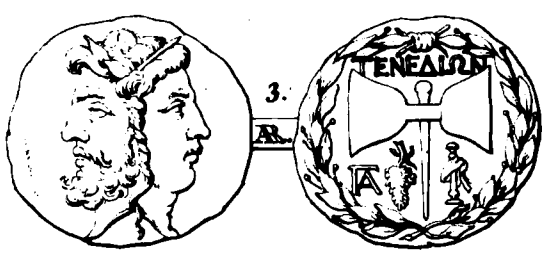

Æ.

4.

Æ.s.

5.

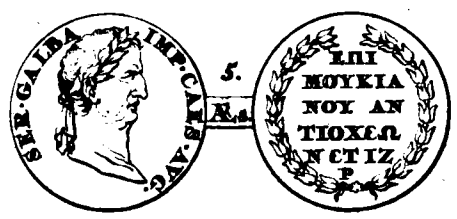

6.

Æ.s.

7.

Æ.s.

8.

Æ.

9.

Æ.

10

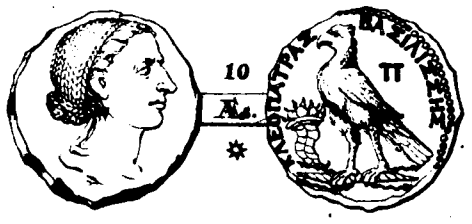

Æ.s.

11.

Æ.s.

12.

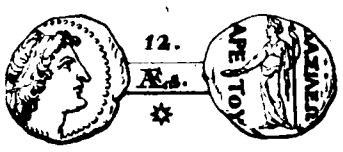

Æ.s.

13.

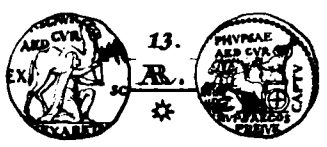

Æ.

14.

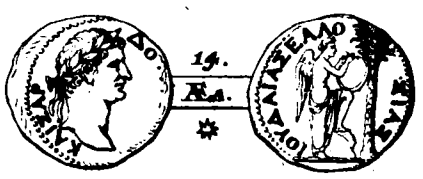

Æ.s.

15.

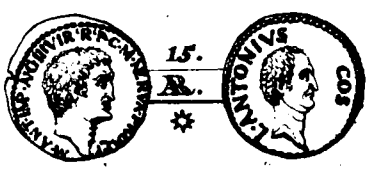

Æ.

16.

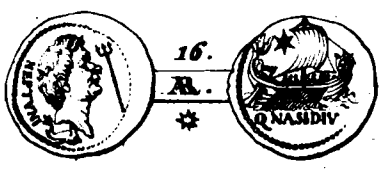

Æ.

17.

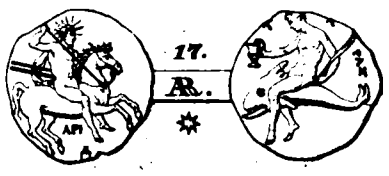

Æ.

18.

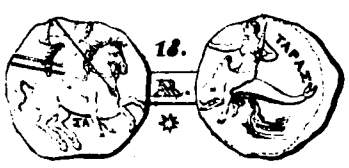

Æ.

19.

Æ.s.

20.

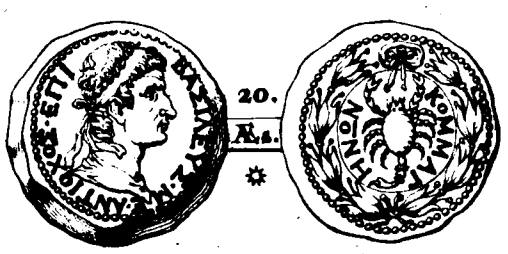

Æ.s.

SIGEBERTI HAVERCAMPI NOTÆ IN TABULAS DUAS NUMISMATICAS,

QUÆ CONTINENT NUMISMATA XLI. PRO ILLUSTRANDIS VARIIS JOSEPHI LOCIS.

Nummi, quibus Aſteriſcus apponitur, ex Muſæo Noſtro vulgantur.

TAB. I.

Num. 1. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ. *Caput* Hadriani, *corona laurea, radiis inde erumpentibus, quaſi alter* Apollo, *decori. Ab altera parte dimidia ratis eſt, cum literis quibuſdam lectu difficilibus, ſed ex quarum reliquiis apparet pertinere Numiſma ad* Dorenſes, *qui ob beneficium aliquod ab* Hadriano *acceptum ſeſe* Sebaſtenos, *i. e. Cæſareenſes vocant.*

Doram, Phœniciæ *civitatem plus ſemel commemorat Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* VII *pag.* 655. *&* 656. Joſephus. *Ubi enim prælium deſcribit inter* Antiochum *atque* Tryphonem, *& quomodo hic ex ſuperiore* Syria *ejectus fuerit in* Phœniciam, *addit inſecutum ad* Doram *uſque* Tryphonem, *qui eo ſe receperat, fuiſſe* Antiochum; *fuiſſe autem dicit locum munitum & expugnatu difficilem. Sita fuit hæc civitas in* Phœnicia *ad montem* Carmelum, *uti teſtatur* Flavius *Lib.* II. *Contra* Apionem §. 9. *pag.* 478. *ubi paullo ante lepidam fabellam ejuſdem* Apionis *commemorat, videlicet* dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumæorum, qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumque illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines finxiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, ut procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Judæos quidem, inexſpectata viſione obſtupefactos, cum procul quidem abeſſent, quieſcere: Zabidum vero multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe cantherii caput (ita enim ſcripſit, facetus videri volens) & rurſus Doram velociter ſe contuliſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quod aſinum, hoc eſt ſemetipſum, gravat Apion, facitque ſtultitia ſimul & mendaciis oneratum. nam & loca ponit, quæ nuſquam terrarum exſtant, & civitates earum ignarus transfert. Nam Idumæa quidem regioni noſtræ confinis eſt, poſita juxta Gazam, & nulla in ea eſt urbs Dora: in Phœnicia vero juxta montem Carmelum civitas Dora appellatur, quæ nihil commune habet cum Apionis nugis. quatuor enim dierum itinere diſtat à Judæa. Cur itaque nos præterea accuſat, quod non habeamus communes cum aliis Deos, ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis ſuper terram eum ambulantem intueri putaverunt? Scilicet enim manifeſtum quod lucernam nunquam prius conſpexerunt, qui tot & tanta lucernarum accenſionis feſta celebrarunt.

Integrum adduxi locum, quod ex eo appareat urbi Doræ (*licet perperam* Idumææ, *à qua, uti in Notis docemur, quatuor dierum itinere diſtabat, tributæ*) *adſcribi cultum* Apollinis, *ita ut* Apollo *Deus* Dorenſium *appelletur. Quod* Doræ *tamen* Phœniciæ *convenire ſingularis hic docet nummus, quem ſub* Hadriano *cuderunt* Dorenſes, *in quo ab altera parte* Apollinis *inſignia, radios præter laurum, Imperatorio addunt capiti; & ab altera parte navalem ſuam potentiam, per navis figuram exprimunt. Fuit enim hæc urbs eo nomine inclita, quare etiam* ΝΑΥΑΟΧΟΣ *ſeu* Navale *dicta fuit; uti obſervat* Spanhemius *ad Lib.* V. *Antiqu. Cap.* I. *pag.* 422. *in* Addendis. *Ipſum vero Nummum ſecum ex itinere* Græco *atque* Aſiatico *muſice redux adduxit Nobiliſſ. & Generoſiſſ.* Jo. Ægidius ab Egmont, de Nieuburg, *ipſumque inter reliqua omnis generis inedita Numiſmata, ex indulgentia ejus, in uſum meum, & aliquando forſan publicum, delineari juſſi.*

Num. 2. ΗΡΩC ΕΥΡΥΠΥΛΟC. *Caput Herois* Eurypyli; *ab altera parte* Paphiæ Veneris *templum, cum inſcriptione,* ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡΑ. ΠΩΛΑΙΩΝΟC. Pergamenis *cur* Eurypylus *in Nummis decori ſit, erudite (ut ſolet) explicat* Spanhemius *de Uſu & Præſtantia Numiſm. pag. minoris Edit* 479. *Adducimus vero Nummum hunc, ut oſtendamus, id quod dicimus in Notis ad Antiq. Lib.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 722 *ſemper nomen id efferri per duplex* Lamda, *&* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *æque ab Antiquis ac* ΠΟΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, quod & idem docet Nummus qui numero inferius* 32. *occurrit, & qui obſervatur Num.* 11.

Num. 3. *Caput biceps, virile atque muliebre; ab altera parte laureæ incluſa cernitur bipennis inter monogramma quoddam, botrum, atque pharetram, cum literis* ΤΕΝΕΔΙΩΝ. *Similes huic nummo (qui nunc primum ex Muſæo Nobiliſſimi* Markii *prodit) innuit Ill.* Spanhemius *in Notis ſuis ad Antiqu. Lib.* XI. *Cap.* VI. *pag.* 568. *ubi ad illa de Rege* Perſarum, *cujus thronum cum ſecuribus circumſtabant Satellites,* ὡς ἐσήκεζαν ὃ τ' θρόνον αὐτῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, *notat, ſic quoque ſecurigeros circa ſolium* Teni *aut* Tenedi *fuiſſe, quo ſecuri continuo plecterentur rei.*

Num. 4. ΜΟΚΑ ΙΕΡ. ΑCΤ. ΑΤΤΟ *quæ epitheta declarant fuiſſe urbem* Mocam *Sacram, jure Aſyli gaviſam, & ſuis legibus uſam. Nummus vero ipſe, delineatus apud* Patinum *pag.* 184. Antonini Pii eſt, *atque Deam* Fortunam *in templo tetraſtylo exhibet. In alio ejuſdem urbis nummo (quem in* Severo *memorat Vaillantius pag.* 84. *nuſquam vero adhuc depictum offendi) eadem epitheta occurrunt; & muliebris deprehenditur figura, dextra præferens ſpicas & papaver, læva vero cornucopiæ tenens, ad indicandam regionis ejus ſummam fertilitatem. Fuit vero* Moca *civitas* Arabiæ, Maacha *aliis dicta, de qua Nota conſuli poteſt* Spanhemii, *qui hoſce citavit nummos ad Antiqu. Lib.* VII. *Cap.* VI. *pag.* 378.

Num. 5. SER. GALBA IMP. CAES. AUG. *Caput* Galbæ *laureatum. Ab altera parte laureæ incluſa hæc legitur inſcriptio.* ΕΠΙ ΜΟΥΚΙΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ ΙΖΥ. *qua innuitur cujus fuiſſe anno æræ*

*****

An-

Antiochenſis CXVII., *de qua, uti & de Nummo hoc videndus* Noriſius *in celeberrimo de Epochis* Syro-Macedonum *libro pag.* 165. *Hujus* Muciani, Syriæ *Præſidis, ſæpius cum laude mentionem facit* Joſephus, *ipſumque hunc nummum citavit* Spanhemius *ad Lib.* IV. *de Bello. Cap.* I. *pag.* 266.

Num. 6. ΝΕΡΩΝ. *Caput* Neronis *laureatum, & ab altera parte, pro fertilitate terræ deſignanda, Cornucopiæ gemina figura, cum inſcriptione* ΓΑΔΑΡΕΩΝ ΑΑΡ. Gadara, Cœle-Syriæ *urbs, cujus epocham docet Eminentiſſ.* Noriſius *pag.* 297. *& ſeq. crebro a* Flavio *commemoratur; narrat enim Lib.* I. *Cap.* VII. *de Bello, pag.* 69. *& Antiquit. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. *inſtaurata fuiſſe* Gadara (Judæi *enim paullo ante everterant*) *a* Pompejo, *poſt devictum* Ariſtobulum, *in gratiam liberti ſui* Demetrii Gadarenſis. *Eandem urbem antea* Alexander Jannæus, Judæorum *rex, poſt decem menſium obſidionem expugnaverat, teſte eodem Antiqu. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 669. *poſtea vero* Herodes Magnus *minus civiliter* Gadarenſes *tractavit; unde acris Legatorum ad Cæſarem* Auguſtum *in* Syria *agentem expoſtulatio cum* Herode, *quem imperioſum, acerbum, atque tyrannum nuncupabant; quemque de vi, rapinis, & templorum everſionibus, ſed infelici ſucceſſu, accuſabant, teſte* Joſepho *Antiqu. Lib.* XV. *Cap.* X. *pag.* 775.

Num. 7. *Spectat & hic nummus ad* Gadara, *de quibus modo egimus; eumque deſcripſit* Noriſius *pag.* 300. *non autem depinxit, communicatam modo ſcripturam ejus a* Nicolao Toinardo *memorans; depinxerat vero jam olim* Æneas Vicus *inter* Neronis *Numiſmata, verum alteram tantum partem, quam itaque ſolam dare poſſumus. Legitur ibi præter inſcriptionem* ΓΑΔΑΡΑ *æra eadem, quæ in ſuperiori,* Ι. ΑΑΡ. *addita priori litera quæ nota anni apud* Græcos *eſſe ſolet; innuitur autem annus* CXXXI. *Male enim connectuntur apud Vicum literæ* ΑΑ. *quaſi* ΑΜ. *eſſent. Figura vero muliebris turrito capite, dextra lauream tenens, læva cornucopiæ, palmamque ad pedes, ad caput ſtellam habens, urbis* Gadaræ *Genium deſignat, quæ Neroni, tanquam Apollini alteri, victoras ſuas muſicas gratulari videtur. Capitis epigraphe apud Noriſium eſt* ΝΕΡΩΝ ΚΑΙCΑΡ.

Num. 8. & 9. *Sufficit delineationem aureorum horum numiſmatum proponere, quæ paſſim apud Antiquarios,* Vaillantium, Begerum & Spanhemium (*ex quo pag.* 404. & 406. *deſumta ſunt*) *celebrantur & explicantur. Occurrunt in illis capita jugata* Ptolemæorum Ægypti *regum, quorum amorem & munificentiam in literas & literatos, & alii omnes paſſim, tum quoque* Joſephus *celebrat, ubi ſtudium Philadelphi pro conquirendis libris* Judæorum *Sacris, atque magnifica ejuſdem donaria,* Hieroſolymas *miſſa, commemorat Antiq. Lib.* XII. *Cap.* II. *pag.* 590. *ubi ipſos hoſce Nummos, in Notis, citat Spanhemius, cum inſcriptione* ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. *in quibus a parte illa, quæ* ΑΔΕΛΦΩΝ *inſcribitur,* Ptolemæi Philadelphi, *ejuſque conjugis ſimul ac ſororis,* Arſinoës *jugata occurrunt capita; ab altera vero parte illa Ptolemæi Lagi atque* Berenices *pariter jugata ſpectantur. Putat vero male verti Ill.* Spanhemius *pag.* 406. *ab* Leone Allatio *in Monumento* Adulitano ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ *per* Deorum Fratrum, *atque ipſe mallet,* Deorum Fratris Sororiſque *; ſed fruſtra; quum pariter jam olim* fratres *inter Deos dixerit* Saturnum & Opem Tertullianus *Lib. Ad Nationes* II. *Cap.* XIII. Inceſto jam junctos Opem & Saturnum Fratres recepiſtis.

Num. 10. *Caput muliebre, ſine inſcriptione; ab altera vero parte eſt Aquila fulmini inſiſtens inter cornucopiæ & literam* Π. *cum inſcriptione* ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. *Protulit nummum hunc* Begerus *Tom.* III. *Theſ.* Brandenburgici *pag.* 33. *quod autem in hac pictura, capitis ornatum & ipſam aliquo modo faciem differre vides a* Begeriano *nummo, inde eſt, quod partem priorem juxta nummum, quem ipſi hujus Reginæ poſſidemus, pingi ſculpique curavimus, haud ingratam hanc varietatem rati fore Antiquitatum ſtudioſis in Nummo plane memorabili.*

Exiſtimat Cl. Begerus *faciem hanc muliebrem referri debere ad* Cleopatram, Ptolemæi Euergetæ, *tertii Ægyptiorum regis, ante* Berenices *ſcilicet,* Magæ, Cyrenarum *regis filiæ cum eodem nuptias, uxorem. Totum Viri Cl. argumentum ſola litera* Π. *nititur, quam ipſe pro numerali capit, atque ad annum æræ* Alexandrinæ LXXX. *refert, regnique adeo* Euergetæ XV. *ut ipſe computat. Verum ut alia taceam, ſublato fundamento hujus conjecturæ, & ipſa tota corruit, quum inſuper contra Hiſtoriarum nitatur fidem. Literæ ſimiles in Nummis* Ægyptiorum *non ſunt numerales, niſi litera inſuper* Ι. *quæ* Ανκαβάντ *denotat addatur, uti apud Vaillantium pag.* 124. *& alibi videre eſt, verum ſemper initiales ſunt alicujus urbis, quæ nummum iſtum cuderit; ſic ibidem apud* Vaillantium *& pag.* 111. 115. *&c. literæ* ΠΑ. *denotant a* Paphiis *cuſos nummos; uti pag.* 70. *litera* ΗΡ. *docent ab* Heracleopolitis *profectum nummum ibidem* Philopatoris; *& pag.* 84. ΣΑ. Salaminem *deſignare creduntur; atque pag.* 50. ΘΕ. Thebæos, *& ſic in cæteris. unde literam* Π. Peluſium, *vel aliam* Ægypti *urbem denotare exiſtimo; faciem vero illam ad aliam Reginam referendam eſſe, vel uno hoc argumento. Quum* Magæ *filiam* Berenicen *uxorem caperet* Ptolemæus, Euergetes *poſtea dictus, vivebat adhuc pater ejus* Philadelphus, *atque aliquot poſt annis vixit. Unde nequaquam uxori* Euergetis, *quæ ſtatuatur ei etiam ante* Berenicem *nupta fuiſſe,* ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, *qui in hoc nummo legitur, titulus convenit. Quæ ut jam omnia mittam, ipſe meam ſententiam in medium adferam. Puto videlicet pertinere ad* Cleopatram, *filiam* Antiochi Magni, Syriæ *regis, quæ nupta fuit* Ptolemæo Epiphani, *quinto* Ægypti *regi, & cui in dotem pater dedit* Cœlen-Syriam, Phœnicen, Judæam & Samariam; *Supervixit ipſa marito, & magno in honore habita a filio, cui ob id* Philometori *cognomen fuit; majore multo* Ægyptiorum *deſiderio, ætate florente deceſſit; uti docet* Vaillantius *pag.* 88. *in præclariſſima ſua* Ptolemæorum *Hiſtoria. Eſt itaque ipſa hæc* Cleopatra *illa, cujus mentionem fecit Joſephus Lib. Antiqu.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 600. Poſtea autem (*inquit*) amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum collocavit, & Cœlen-Syriam, & Samariam, & Judæam, & Phœnicen dotis nomine tribuit. *Jam etenim bellum contra* Romanos *decreverat* Antiochus Magnus, *& ob id validas affinitates potenteſque ſocios quærebat. Eſt & denique ejuſdem hujus* Cleopatræ *alter mihi nummus, æreus quoque, & alio tempore publicandus, hoc paullo minor, cum ſimili typo, ſed litera urbis initiali* Μ. *qui ſimiliter Cl.* Begeri *penitus convellit ſententiam de æra hoc modo expreſſa.*

Num. 11. *Caput inberbe, nudum, quod ex falſa inſcriptione* ΟΥΗΔΙΟΣ ΝΑΣΩΝ Ovidio (*qui hinc in Editionibus Poëmatum ſuorum faciei filum ſortiri nunc ſolet*) *tribuitur ab Ill.* Spanhemio *pag.* 43. *Operis Minoris, ſeu* 54. *Majoris. Ab altera parte facies eſt barbata, quam* Jovi *tribuo, cum inſcriptione* ΜΕΝ... ΑΣΙΟΥ.

Diximus ad Num. 2. *in antiquo ære &* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, &* ΠΟΛΛΙΩΝΑ. *Plures vero nummos, hujus explicandi gratia, adducit Spanhemius, in quibus per* Ο. *non vero per* Ω. *prior pars nominis iſtius ſcribi ſolet, quem conſulat Lector erudiri cupiens. Certum quidem eſt, cuſum hunc nummulum ſub* Auguſto, *quod ex adſcriptis nominibus* Vedii, & Menandri *qui* Parrhaſii *filium ſe ſcribit, apparere poteſt. Depingit enim inter* Auguſti *nummos Goltzius tab.* LXXV. *Num.* 24. *unum, in cujus altera parte legitur* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΣ. *Templum eſt octo columnis ſuffultum, ad cujus latera caduceus eſt cum quatuor ſpi-*

ſpicis; ad Cæſaream *vero* Palæſtinæ *pertinere docet inſcriptio Num. ibidem* 23. *ubi legitur* ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *juxta caput* Auguſti *ad cujus collum pharetra eſt. Idemque Templum in altero* Cæſarenſium *cernitur, citante* Vaillantio *in* Auguſto *pag.* 4. *cum eodem nomine; adſcribitur enim* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. *& ad caput, quod* Auguſti *eſt, & nudum ſine laurea,* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *Denique ipſe* Spanhemius *in poſtrema atque majore Editione pag.* 54. *&* 55. Auguſti *pariter nummum citat, in quo Cæſaris ejus ab altera parte caput cum literis* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *ab altera ſimile caput barbatum ut in hoc (quem explicamus) nummulo, & literis* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. *qui nummi omnes, ſicuti nimis aperte ad* Auguſtum *ipſum pertinent; ita nulla ratio eſt quare hunc* Auguſto *abjudicaremus, &* Ovidio *largiremur, niſi literæ* ΝΑΣΩΝ. *quas quidem ego quovis pignore auſim contendere non ita in nummo exſtare, vel recenti fabrica, in nummo cætera antiquo, artificio, ſordidis hominibus nimis familiari, exſculptos fuiſſe; ita ut ex literis* ΠΟΛΛΙΩΝ *remanſerint antiquæ poſteriores duæ, reliquæ vero* ΠΟΛΛΙ *ita mutatæ fuerint, ut litera* Ι. *in* Σ. *mutata fuerit, proxima* Λ *lineolam in medio, ut* Α. *fieret, acceperit, deletis dein primis* ΠΟ. *tertia* Λ. *manſerit, verum virgulam ad latus, ut* Ν. *fieret acceperit; & ſic novus in nummis hoſpes* Ovidius Naſo *pro* Vedio Pollione *emerſerit. Uterque vero &* Menander *ille* Parrhaſii *filius, &* Vedius Pollio, Cupedii *filius, cum magiſtratus fuerint* Cæſarenſium *uno atque eodem tempore, Cæſari* Auguſto *nummos cuderunt; neque privato* Ovidio *id facere, florenti licet amicitia* Cæſaris *conſueverunt; vel, fulmine ejus afflato poëta, auſi fuerunt; vel denique poſt mortem, ad revocandam* Muſarum *Venerumque omnium Sacerdotis memoriam potuerunt; ut qui vivente adhuc* Auguſto *magiſtratu* Cæſareënſi *perfuncti fuerunt.*

Num. 12. *Rariſſimus hic nummulus nunc primum ex noſtro Muſæo prodit; neque enim ante quis unquam* Aretæ *Regis faciem in tanta Antiquitatis felicitate exhibuit. Reſervare eum conſtitueram, ut una cum aliis pretioſis antiquæ Monetæ reliquiis quæ in Muſæo noſtro aliorumque Belgarum ſervantur, aliquando operoſius prodiret in publicum; ſed in Flavii Joſephi gratiam exprimere cundem hic placuit; magnam enim ibi, ut ex Indice videre eſt, hiſtoriæ partem Aretas facit. Habet a priore parte caput Regis diademate cinctum; a poſteriore figuram muliebrem, ſtantem, dextra tenentem pateram, læva haſtam, cum inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΟΥ. *Nummulus hic ex ære eſt, rariſſimus, & optime conſervatus.*

Num. 13. M. SCAVR. AED. CVR. *in imo* REX ARETAS. *per tranſverſum* EX S. C. *Camelus, ad cujus pedes Rex genuflexus ramum profert. Ab altera parte* P. HYPSAE AED. CVR. *& in imo* C. HYPSAEVS COS. PREIVER. CAPTV. Jupiter *in quadrigis currentibus, dextra fulmen tenens, ſiniſtra habemas, in imo ſcorpio viſitur.*

Quæ ad hujus denarii explicationem pertinent, peti poſſunt ex Commentatoribus ad Familias Romanas, Urſino *&* Vaillantio; *quantum vero* Joſephicæ *hiſtoriæ illuſtrandæ huc iſte refertur denarius, inſpici meretur Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *ubi legimus redemiſſe* Aretam *Regem* Arabiæ *bellum trecentis talentis a* Scauro *& ipſo pacis ſatis cupido. Eadem fere leguntur de Bello Lib.* I. *Cap.* VIII. *pag.* 69. *ubi hunc quoque nummum in partes advocat* Aldrichius.

Cum autem Scaurus (*inquit*) in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem feciſſet, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani juſſu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: miſſuſque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hoſpes eſſet, perſuaſit ei ut pecunia vaſtationem agri redimeret. & ipſe trecentorum talentorum ſponſor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit: non minus quod ipſe hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit. *Alibi vero ſic ſcribit:*

Interea Scaurus, in Arabiam ingreſſus, Petram quidem ne accederet locorum difficultate prohibetur: quæ vero circa Pellam erant omnia depopulabatur; hoc tamen facto malis conflictatur. Nam exercitus fame laborabat: atque ad eam levandam conferebat Hyrcanus, per Antipatrum mittens victui neceſſaria; quem etiam ad Aretam, quaſi ei familiarem, delegat Scaurus, ut pecunia ille pacem ab ipſo redimeret. Atque perſuaſum eſt Arabi, ut trecenta daret talenta: & his conditionibus Scaurus ex Arabia exercitum educebat.

Num. 14. Judæam *a* Veſpaſiano Titoque *captam complures referunt nummi, cum pluribus typis atque inſcriptionibus a* Græcis *pariter &* Romanis *in horum, ut & in* Domitiani *honorem cuſis. Sola itaque raritas & inſignis inſcriptio nummum hunc, quem ineditum hactenus ex Muſæo noſtro damus, commendant. Cernitur in illo caput* Domitiani *laureatum, cum literis* ΔΟ..... ΚΑΙΣΑΡ. *ab altera parte Victoria, pedem globo imprimens, clypeo, palmæ arbori appenſo, inſcribit: in circuitu* Judæa *capta hiſce ipſis* Græcis *literis deſignatur.* ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΟΣΙΑΣ.

Num. 15. *Neque hunc addidiſſem, quamvis non inter vulgares, nummulum, niſi eximia ars atque pulchritudo in integerrimo elucens denario plurimam illi gratiam adderent. Capita habet* M. Antonii *Triumviri fratriſque ejus Conſulis* L. Antonii, *cum inſcriptionibus* L. ANTONI COS. *&* M. ANT. IMP. AVG. III VIR. R. P. C. M. NERVA PROQ. P.

M. Antonii *amicitia Magnus factus eſt* Herodes, *qui illi ad extremum uſque fidus manſit, & turrim,* Antoniam *dictam, in ejus honorem ædificavit.* M. *vero* Antonii *plures in Familia* Antonia *apud* Vaillantium *exſtant nummi, qui cum rebus* Judaïcis, *Hiſtoria Joſephica & devicto* Ariſtobulo *communionem aliquam habent; ſed nolumus numero gravari.* M. *&* L. Antoniorum *facies repræſentaſſe contenti, quoniam utriuſque merita erga Judæos egregia fuerunt, ſicuti Decreta P. R. oſtendunt; in quibus* Marci *&* Lucii Antonii *nomina laudantur Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* X. §. 13. *&* §. 17. *pag.* 708. *&* 709.

Num. 16. *Magnum* Pompeji *nomen in Oriente fuit, ubi maximas res armis geſſit, plurimoſque partibus ſuis faventes Bello Civili invenit. Hujus* Pompeji *cum alias virtutes, tum continentiam, ut qui a ſacris pecuniis ornamentiſque Templi* Hieroſolymitani *nihil abſtulerit, merito laudat* Flavius *Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ quibus libatur, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe Officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. *Quæ eadem fere repetuntur Lib.* I. *de Bello Cap.* VII. *pag.* 68. *Quare non injucundum exiſtimavi vultum ejus, qualem proxime ad veram venerandi ejus oris ſimilitudinem accedere puto, ex integerrimo, qui penes me eſt, denario depingere. In eo* Q. Naſidius, *cujus nomen legitur priſco more* Q. NASIDIV. *ſcriptum, infra navem cum velo expanſo & remigantibus, dum claſſi* Sexti

Pompeji *præfuit*, *ejus enim partibus*, *patris judicium in* Cneo *contra* Cæſarem *ſequendo ſecutus*, *adhæſit*, Cnei Pompeji Magni *expreſſit vultum*, *in quo juxta* Lucanum *Lib.* VIII. ℣. 679. *agnoſcitur*

—— —— —— illa verenda
Regibus hirta coma, & generoſa fronte decora
Cæſaries.

Sive κόμης ἀναστολὴ, *ut Græci vocabant. Tridens vero ante vultum*, *& delphinus in imo*, *maris denotant imperium*, *adeoque* Neptuno *Regi* Cneum Pompejum *adæquant.*

Num. 17. & 18. *Græciæ Veteris*, *ſeu* Italiæ, *celebris admodum erat civitas* Tarentum, *ubi* Joſephus *notat* Antipatrum, Herodis Magni *filium*, *accepiſſe ex* Judæa *literas*, *quæ* Pheroræ *obitum*, *malum ipſi omen*, *annunciaverint. Lib. Antiqu.* XVII. *Cap.* V. §. 1. *pag.* 836. *Plura hujus nobilis urbis*, *&* Lacedæmoniorum *olim coloniæ exſtant Numiſmata*; *in quibus fere omnibus conditores ejus atque inſtauratores* Taras *&* Phalanthus *exhibentur*; *cujus generis & hæc duo ſunt Numiſmata ex Muſæo noſtro*, *quæ in quibuſdam minutiis ab hactenus editis diſcrepant*, *ſed de quibus nunc quidem agere ſuperſedemus.*

Regni Commagenes *crebra mentio occurrit apud* Joſephum, *ſed præcipue memorabilis eſt everſio regii ibidem nominis*, *quod immerito* Romani, *fiſco ſuo ſtudentes*, *ſub ampliatore ejus* Veſpaſiano, *abſtulerunt* Antiocho *ultimo*, *qui*, *ſi quis alius*, *una cum ſobole ſua*, *optime de iſtis Orbis domitoribus*, *atque de ipſo Imperatore*, *fuerat meritus. Fatum miſerandi iſtius Regis*, *qui ex ſummis opibus*, *ſenili ætate*, *nullo ſuo merito*, *ad privatam recidit fortunam*, *copioſe deſcripſit Hiſtoricus Lib.* VII. *de Bello Cap.* XXVII. *pag.* 420. *Hujus* Antiochi, *filiorum itidem ejus*, *aliorumque* Commagenes *Regum quum reſidua Numiſmata ſculpta invenerim Volumine* I. *Theſauri* Britannici *pag.* 108. *& ſeq. non ingratum Lectori meo fore ſpectaculum judicavi*, *ſi ſingula apponerem*, *ſunt autem decem numero.*

Num. 19. ΒΑΣΙ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. *Caput regis* Antiochi *diadematum. Ab altera parte Laureæ includitur Capricornus*, *ſub quo* Seleucidarum *nota*, *Anchora*, *conſpicitur*, *cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Nummum hunc ad* Antiochum I. *pertinere credunt.*

Num. 20. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑ. *Caput regis* Antiochi *diadematum*, *ita ut extrema pars alterius nodi per collum diffluat. Ab altera parte Scorpio cum ſolita inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *laureæ incluſus cernitur. Nummus hic paullum differt ab* Haimiano, *quoniam ex meo dedi Muſæo*, *tam pulchrum integrumque*, *ut vix unquam ſimilem viderim. Putat autem* Jo. Maſſonus Antiocho III. *qui ſub* Tiberio *deceſſit*, *eſſe aſſignandum.*

Num. 21. ΒΑΣΙ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput regis diadematum. Ab altera parte duæ cornucopiæ decuſſatim poſitæ*, *& inſcriptio* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 22. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput diadematum* Antiochi *Regis*; *ab altera parte Scorpio Laureæ incluſus cum inſcriptione* ΑΛΚΑΝΑΤΩΝ.

Num. 23 ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput Regis diademate revinctum*; *ab altera parte Laureæ incluſus Scorpio*, *cum literis* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num 24 ΒΑCΙΛΕΥC. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟC. *Miſeri regis* Antiochi *ultimi ſenile caput*, *ultima diadematis parte in collum diffluente. Ab altera parte Scorpionis typus & ſolita inſcriptio.*

Num. 25. *Caput* Caji Cæſaris, *cum inſcriptione* ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚ. ..... *Ab altera parte Regis cujuſdam caput eſt*, *quem non male arbitratur* Haimius *pag.* 242. Antiochi *cujuſdam* Commagenes *eſſe*, *& quidem ejus qui Caligulæ vixerit temporibus. Notas idem illas*, *quæ ſub mento regii capitis viſuntur ſe non capere aſſerit. Dolendum certe eſt circa oras non integriorem eſſe nummum*, *quæ videntur literas habuiſſe nomen & dignitatem depicti capitis indicantes. Sicuti vero teſtantur Scriptores*, Antiochum *quendam a* Cajo *donatum fuiſſe non tantum* Commagenes *regno verum etiam maritimis* Ciliciæ *oris*, *hic vero nummus in rei teſtimonium & gratitudinis ergo ab* Antiocho *cum ſua non tantum*, *ſed & Imperatoris* Romani *effigie percuſſus ſit*, *ita in eodem vocare ſe* Commagenes *&* Ciliciæ *Regem potuit*; *ut literæ* IA. *quæ adhuc ſuperſunt*, *reliquæ ſint ex* KIA. *quæ* Ciliciam *deſignaverint.*

Num. 26. ΑΝΤΙΟΧΟ.. ΒΑΣΙΑ... *Caput Regis diadematum*, *quod impreſſas ad collum & mentum duas habet notas ſeu marcas* (*quales creberrimæ in Græcorum nummis*) *quibus inpreſſum eſt Cornucopiæ ducuſſatum*, *quod ad Num.* 21. *in* Commagenorum *quoque nummo vidimus*, *&* Seleucidarum *inſigne Anchora. Ab altera parte Scorpio Laureæ includitur cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Pertinet vero nummus ad eundem*, *de quo modo*, Antiochum, IV. *videlicet*, *a* Cajo *atque Claudio ad honores evectum.*

Num. 27. ΒΑΣΙΑΙΣΣΑ ΙΟΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ. *Caput elegans* Jotapes *Reginæ diademate cinctum. Altera pars cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *ſolitum Scorpionis & Laureæ habet ſymbolum.*

Num. 28. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΥΙΟΙ. *Regii juvenes equis inſidentes. Ab altera parte Capricornus in Laurea*, *ſubtus Anchora eſt*, *deſuper vero Stella*, *cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Juvenes illi duo filii ſunt infeliciſſimi iſtius* Antiochi *ultimi* Commagenes *Regis*, Epiphanes *&* Callinicus, *quorum iras animumque ob ereptas Regni ſpes deſcribit* Joſephus *de Bello Lib.* VII. *Cap.* VII. *pag.* 420. *ſicuti & mirabilem audaciam majoris*, *ſive* Epiphanis, *dum cum* Macedonica *ſua phalange vaſtiſſima* Hieroſolymæ *mœnia vi ſuperare conatur Lib.* V. *de Bello Cap.* XI. *pag.* 354.

Num. 29. ΙΟΤΑΠΗ..... *Caput mulicbre. Ab altera parte caput juvenile eſt cum literis non ſatis cognitis.*

Longiorem vero de hiſce omnibus ſermonem inſtituerem, *niſi doctiſſimi viri* Jo. Maſſoni *diligentia*, *iſto me onere levaſſet. Exſtat enim ejus Diſſertatiuncula ſuper hoſce Nummos ipſoſque Commagenes Reges*, Antiochos *omnes dictos*, *Tomo Primo Theſauri ſui* Britannici *pag.* 113. *a* Nicolao Franciſco Haymio *inſertus. At quoniam is liber rarior in hiſce terris eſt*, *& non niſi magno parari poteſt*, *ipſa Clariſſimi viri verba prout exſtant ſubjiciam. Ita vero ſe habent:*

Cum plurium ANTIOCHORUM, in *Commagene* regnantium meminerint Scriptores antiqui; non erit inutile explicandis ſuperioribus aliiſque Nummis, qui diverſos etiam vultus ferre videntur; ſi brevem & accuratiorem præmiſerimus notitiam Principum, qui Regionem illam ſub imperio tenuerunt, ex quo ampliſſimum *Seleucidarum* regnum ad anguſtos hoſce terminos redactum eſt, donec Romanorum Provinciæ formam, imperante Veſpaſiano, ſubiit.

I. Qui primus in hac ſerie occurrit, *Antiochus* nomine & *Commagenæ* Rex *Dioni* diſerte dicitur, in anni U. C. 685. actis (a), ut qui tum, & quidem poſt *Luculli* de Tigrane victoriam (b), ac Urbis; quæ *Tigranocerta* ab hoc Armeniæ Rege nominata fuerat, expugnationem, *in fidem receptus* eſt. *Appianus* vero, qui in *Luculli* rebus hunc *Commagenæ* regem non memorat, poſtea *Pompeji* contra *Mithridatem* geſta narrans, ſcribit, (c) Pompejum, *ſuperato Tauro* (d), *bellum Antiocho Commageno intuliſſe*, *donec & ille in amicitiam receptus eſt.* Deinde conſtitutiones Regnorum & Provinciarum à *Pompejo* factas tradens, addit, eum *Antiocho*

(a) Lib. 35. fragmentorum initio.
(b) Reportatam *pridie nonas Octobr.* ſi Plutarcho fides in *Lucullo.*
(c) De Bellis Mithr. p. 244. vid. & p. 251.
(d) Anno ſcil. U. C. 690.

tiocho Commageno commiſiſſe Seleuciam, & quidquid ex incurſu in Meſopotamia ceperat. Id *Strabo* antiquior Auctor confirmat quo ad *Seleuciam*, quam dicit *Caſtellum fuiſſe Meſopotamiæ ad Euphratis Pontem ſitum, in quo Tigranes Cleopatram, Selenem vocatam, interemit aliquandiu incluſam, cum Syriâ excidiſſet* (a).

Utrum vero hic *Antiochus Commagenus* idem fuerit cum *Antiocho* XIII. & ultimo Syriæ Rege, qui *Antiochi Pii* filius erat, diſputant doctiſſimi viri. *Vaillantius* quidem unum eundemque fuiſſe affirmat; at fatebor, mihi rem obſcuriſſimam videri, licet omnia Scriptorum antiquorum loca ad accuratum revocaverim examen, quod hîc prolixius diſcutiendum non puto.

Utut ſit, recte videntur eruditi viri de primo *Commagenes* Rege *Antiocho* intelligere, quæ *Cicero*, dum *Ciliciæ* Proconſul erat, anno *U. C.* 703. ſcribit de *Rege Antiocho Commageno*, lib. 15. famil. Epiſt. 1, 3, & 4. Nullo ſaltem teſtimonio probari poteſt, hunc *Antiochum* eſſe diverſum ab illo, qui paucis ante annis eam regionem, *Luculli & Pompeji* gratia, moderabatur.

Idem quoque omnino videtur, cujus *Julius Cæſar* meminit in deſcriptione Copiarum, quas *Pompejus* comparaverat ante *Pharſalicam* pugnam, anno U. C. 706. circiter medio commiſſam. *Ducenti* Equites, ait Cæſar (b), *ex Syriâ à* COMMAGENO ANTIOCHO, *cui magna præmia Pompejus tribuit, miſſi erant.* Hæc certe *præmia* manifeſte indicant, eundem eſſe *Antiochum*, cui Pompejus, præter Commagenem, & alia in Meſopotamiâ dederat, *uti ſupra* vidimus.

An ille vero poſtea in Cæſaris amicitiam receptus, ac ſic in regno confirmatus fuerit cum Cæſar in Syriam ex Ægypto ſub Æſtatis initium An. U.C. 707. veniſſet, expreſſis quidem verbis Hiſtoria non tradit. Id tamen ex *Hirtii* (c) narratione, de rebus à Cæſare in Syria conſtitutis, colligere fas eſt. *Commoratus*, inquit, Cæſar, *fere in omnibus Civitatibus*, [*Syriæ*] *quæ majore ſunt dignitate, præmia bene meritis & viritim & publice tribuit; de controverſiis veteribus cognoſcit, ac ſtatuit. Reges, Tyrannos, Dynaſtas Provinciæ*, [*Syriæ*] *finitimoſque, qui omnes ad eum concurrerant, receptos in fidem, conditionibus impoſitis Provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimittit & ſibi & Populo R. amiciſſimos.*

Igitur exinde credere licet, *Antiochum* illum haud alium ab eo fuiſſe, quem *Dio* ad annum *U.C.* 716. *lib.* 49. ſcribit oppugnatum & *Samoſatis* obſeſſum à *Ventidio M. Antonii* legato ac ab ipſo *Antonio*, in hujus amicitiam, ante urbis expugnationem, receptum eſſe. Quibus conſona profert *Plutarchus* in Antonio.

II. Verum brevi poſt tempore Rex ille ſucceſſorem habuerit MITHRIDATEM (d); quandoquidem *Plutarchus* ibidem inter Reges, qui cum copiis M. Antonio ante *Actiacam* pugnam, anno U. C. 723. adfuerunt, numerat *Mithridatem Commagenæ Regem.* Hunc autem locum haud ſatis attente doctiſſimus *Noriſius* legerat, autumans (e) Plutarchum *recenſere Mithridatis auxiliares copias bello Actiaco, in Caſtris Antonii*; quaſi vero ipſemet Rex non interfuiſſet. Quid illi tum acciderit incompertum; novimus ſolummodo, alium continuo regnum occupaſſe.

III. Alter enim ANTIOCHUS *Commagenus à Dione*, ſub fin. lib. 52. ad annum U. C. 725. memoratur, quem Auguſtus tum *ad ſe excivit, quod fratris ſui, cum quo litem habebat, miſſum Romam legatum dolo occidiſſet. Eum*, ſubjungit Dio, *Antiochum in Senatum adductum, damnatumque interfecit.*

Quis vero fuerit iſte *frater* hujus *Antiochi*, non aperit Dio, nec utrum tunc temporis adhuc in vivis ſucceſſerit *Antiocho* fratri, ſeu potius *Commagenem* Auguſtus Romano ſubjecerit Imperio.

IV. At alius MITHRIDATES, decem circiter poſt annis, ſcilicet U. C. 734. Rex creatus fuit ab Auguſto, in Syria degente ac Orientis Provincias ordinante, uti *Dio* ad eum annum lib. 54. teſtatur. *Mithridati cuidam*, ait, *Commagenem, quod ejus Rex patrem hujus Mithridatis occidiſſet, puero etiamnum attribuit.* Verum neque hinc patet, quis fuerit *Rex* ille, qui *Mithridatis patrem* occiderat; an jam ante defunctus, vel tunc demum Regno motus.

Igitur haud recte Ill. *Noriſius* (f), tanquam ex utroque *Dionis* loco, aſſerit, 1°. *Antiochum* anno U. C. 725. condemnatum *fratrem* fuiſſe prioris *Mithridatis*; 2do. hunc ab illo fratre occiſum, atque 3°. eundem eſſe patrem *Mithridatis* ſecundi, qui *puer* Antiocho ſucceſſerit patruo. Nihil horum certe ſcribit *Dio*, nec ullo modo innuit; ut primo intuitu liquet. Imo potius contraria, præſertim quo ad duo poſtrema puncta, docet. Etenim diſerte illo ſcribente, *Antiochum* eſſe ab Auguſto neci datum, *quod fratris legatum occidiſſet*; manifeſtum eſt, eum ſimul non fuiſſe necis fraternæ reum; alias hanc certe graviorem mortis *Antiochi* cauſam multo-ſatius dediſſet Hiſtoricus ſapiens. Deinde *Dio* clare ſatis indicat, *patrem* poſterioris *Mithridatis* regem non fuiſſe, ſed potius hominem privatum; ſiquidem tradit, eum à *Rege Commagenes* occiſum eſſe.

V. Proximus porro ſucceſſor, quem Hiſtoria nobis monſtrat, ANTIOCHUS eſt ille, cujus tantum mortem *Tacitus* ad An. U.C. 770. narrat (g). *Per id*, inquit, *tempus Antiocho Commagenorum, Philopatore Cilicum, Regibus defunctis, turbabantur Nationes, pleriſque Romanum, aliis Regium imperium cupientibus.* Verum tunc Commagene facta eſt ab Imp. *Tiberio* Provincia Romana, remque anno ſequente *Germanicus* in Orientem miſſus, perfecit. *Commagenis*, addit idem Auctor (h) *Q. Servæus præponitur, tum primum ad jus Prætoris tranſlatis.* Quam mutationem *Strabo* (i) quoque, tunc libris Geographicis coronidem imponens, adnotavit, in Commagenes deſcriptione: Nunc, ſubdit, *Provincia facta eſt.*

IV. Iterum tamen ad jus Regium, mortuo *Tiberio*, rediit, anno U. C. 790. ſeu Æræ Chriſtianæ vulgaris 37. Ad hunc enim Dio lib. 59. ſcribit, *Cajum* Caligulam ANTIOCHO, *Antiochi filio; Commagenem, paternum regnum, adjectis Ciliciæ maritimis, dediſſe.* Hoc quidem regnum idem Imperator poſtea abſtulit, licet ei *Antiochus* aſſentator & tyrannidis magiſter eſſet, teſte eodem Hiſtorico ad An. U.C. 793. At ipſum ſtatim reddidit *Claudius* primo imperii anno, prout *Dio* ad annum U. C. 794. narrat. *Antiocho*, ait, *Commagenen, quam idem Cajus ei dederat ademeratque, reſtituit.* Quod confirmat Joſephus (k), ſcribens, *Antiochum Commagene, & parte quadam Ciliciæ donatum* à Claudio fuiſſe.

(a) *Strabo* lib. 16. pag. 749. ubi quidem MSS. pro Τῷ Κομμαγηνῷ uti *Caſaubonus* legit, habent τῇ Κομμαγηνῇ; ſed prior lectio confirmatur illo *Appiani* loco.

(b) De Bello Civ. lib. 3. c. 5.

(c) De Bell. Alex.

(d) Eum forſan ſpectat Nummus Aleppo ad D. *Carol. Hedges* miſſus, ac à poſticâ parte cum *Pallade* ſic inſcriptus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. ab anticâ vero cernitur caput imberbe cum tiara, quæ Caſſidi ſimilis, uti repræſentatur apud Cl. *Spanhemium* T. 1. f. 482. qui ad Ponti Regem refert ſuum.

(e) De Epoch. Syrom. Diſſ. II. c. IV. p. 127.

Ad

(f) Ibid. p. 127. (g) Annal. lib. II. c. 42. (h) Ibid. c. 56.

(i) Lib. XVI. p. 749. ſic & *Joſeph.* Antiq. lib. XVIII. c. 3.

(k) Antiq. lib. 19. c. 4. ubi tamen vocem ex iſto Dionis loco emendandam eſſe, recte jam notavit *Tillemontius* hiſt. T. 1. p. 1012.

Ad hanc autem *Ciliciæ* partem, *Antiocho* datam, pertinuiſſe *Clitas*, ejus oræ accolas, uti & Civitatem *Anemurienſem*, docet Tacitus ad annum U.C. 805. Annal. XII. c. 55. ubi narrat, *agreſtium Cilicum nationes, quibus Clitarum cognomentum*, tunc tumultuantes, & eam Civitatem obſidentes, ad officium reductos eſſe *à Rege ejus oræ Antiocho*, uti vocat. Eidem *& Armeniæ* partem tribuit *Nero*, ejus operâ in bello contra Parthos uſus, ex *Tacito* Annal. lib. XIV. c. 26. collat. cum lib. XIII. c. 7, & 37. Nec minus utilis fuit Romanis contra Judæos (a), quin & *Veſpaſianum*, ad Imperium nitentem potentiſſime juvit, cum eſſet *vetuſtis opibus ingens, & inſervientium Regum ditiſſimus*, uti habet *Tacitus*, Hiſt. lib. II. c. 81.

At tandem in ſenectute, cum ante felix & potens vixiſſet, *Antiochus* à Pæto Syriæ Proconſule accuſatus, quod cum Parthis contra Romanos conſpiraſſet, regno fuit ſubmotus, *anno*, inquit Joſephus (b), *Veſpaſiani quarto*, ſeu U. C. 825. atque tranſlatus eſt, primum *Lacedæmonem*, deinde *Romam*, ubi honorifice habitus reliquam tranſegit vitam, cum duobus filiis, EPIPHANE & CALLINICO, de quibus plura inferius notabimus.

Sic demum *Antiochi* regnum in Provinciam Romanam à *Veſpaſiano* redactum eſt. Quod *Suetonius* his, in *Veſpaſiani* vita, verbis tradit c. 4. *Item Tracheam Ciliciam, & Commagenem, ditionis Regiæ uſque ad id tempus, in Provinciarum formam redegit.*

His præmiſſis ad ipſos tandem Nummos, ſupra exhibitos accedendum; & primum quidem ut melius diſtinguantur de poſtremis dicemus, quos certo ſcimus ad ultimum *Antiochum*, ejuſque familiam ſpectare.

Id genus autem ſunt tertius (in Tab. noſtra Num. 19. uſque 29.) & reliqui ad nonum uſque. Etenim, quod ad ipſum *Antiochum* attinet, tertius Nummus eandem prorſus faciem repræſentat, licet juveniliorem, ac quæ cernitur in IV. V. VI. (VIII. quoque) & VII. Jam vero ex IV. certiſſime novimus *Antiochum, eo ſignatum, in Cilicia* regnaſſe, quod de nullo alio, præterquam de poſtremo Commagenes Rege *Antiocho*, affirmari poteſt, uti ſuperius ex Hiſtoricis antiquis oſtendimus. *Lacanatas* enim *Ciliciæ* populum fuiſſe demonſtrat *Ptolemæus*, qui Geographiæ lib. V. Civitates *Ciliciæ* mediterraneas recenſens, primum ſingulis *Tracheæ*, ſeu *Aſperæ* regionibus ſuas adſcribit urbes, ſuoque ordine venit Λακανίτιδ& regio, cujus Civitas apponitur Εἰρηνόπολις. Hæc autem apud ſcriptores ſequioris ævi in *Cilicia ſecunda* ponitur, ut fuſius videre eſt in Cl. *Cellarii* Geographia antiqua lib. III. c. VI. p. 144, 145.

Corrigendi vero ex hoc Nummo vulgares *Ptolemæi* codices, atque pro ΛΑΚΑΝΙΤΙΔΟΣ, legendum ΛΑΚΑΝΑΤΙΔΟΣ.

Cæterum parem huic Nummum habuit Cl. *Vaillant*, ut ipſemet indicat, hæc de *Auguſta*, Ciliciæ urbe ſcribens (c): *Hæc autem erat, cum* Lacanatide, *ditionis Antiochi Regis Commagenæ, ut confirmat noſter ejus Principis Nummus cum epigraphe* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

At errat celeberrimus ille vir addens (d), *utramque regionem, ut & regnum Commagenæ, Romanis acceſſiſſe anno U. C. 771. poſt mortem illius Principis*, Antiochi ſcil. anno antecedente defuncti. Etenim hicce *Antiochus* nullam *Ciliciæ* partem ſub ſua ditione unquam habuit; ut quæ demum *Antiocho* ejus filio data fuerit.

(a) *Joſeph.* de B. J. III. c. 2. & VI. c. 12. *Tacit.* Hiſt. L. II. c. 81. & L. V. c. 1. &c.
(b) De B. Jud. lib. VII. c. 27.
(c) Num. Impp. Gr. p. 261.
(d) Sic & p. 149. V. ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ.

Nec minus hallucinatur, dum *Auguſtanorum* Ciliciæ Populorum Epocham ab eodem anno U. C. 771. deducit; ſiquidem alibi demonſtrabo, eam haud ante annum 773. iniiſſe potuiſſe, præſertim *ex Elagabali* Numiſmate in eadem Gaza Nobiliſſimi Ducis Devoniæ inſcripto: ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ. ΕΤΟΥC. ΗϘΡ. anno 198.

Sed ut ad *Antiochi* Regis nummos revertamus, tertius, hîc exhibitus, faciem juvenilem repræſentans, ſub initium ejus regni cuſus nobis videtur, uti contra ſub finem ejuſdem ſcalptus eſt ſextus, vultum ſenilem ferens. Adde quod & forma litteræ *Sigma* (e) Veſpaſiani potius temporibus convenit.

Deinde quo ad Nummum Num. 27. hîc poſitum, non eſt dubitandum, quin ad uxorem ejuſdem *Antiochi* poſtremi pertineat; quandoquidem ex alio Nummo, in *Cilicia* maritima cuſo, conſtat, huic Regi *Jotapen* fuiſſe conjugem. Scilicet celeberrimi Antiquarii (f) jamdudum vulgarunt numiſma, à *Sebaſtenis* cuſum, in cujus antica parte idem *Antiochi* caput cernitur hac cum epigraphe: ΒΑΣΙΛ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. in Poſtica vero legitur circa muliebr. figuram ſedentem, *&c.* ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. ΙΩΤΑΠΗ. ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ. Quem nummum ad alium Regem referri non poſſe, pluribus demonſtravit Ill. *Noriſius* adverſus *Seguinum & Harduinum*, qui eum *Antiocho* III. tribuunt.

Quibus addendum, Nummos hujuſce *Jotapæ*, quales plurimos in *Britannicis* (g) & aliis Muſæis tractavi, ejuſdem eſſe metalli, ſcalpturæ, ac formæ, cum aliis *Antiochi* IV. Nummis; atque in uno etiam, penes eruditiſſ. ac Reverend. Covel, idem occurrere ſigma, ſinuatæ ſcil. in rotundum figuræ, quam in VI. *Antiochi* Nummo cernimus. Caput enim Reginæ diademate redimitum & huic N. 27. geminum, ſic inſcribitur in *Covelliano* Nummo: ΒΑCΙΛΙCΑ (h) ΙΩΤΑΠΗ. ΦΙΛΑΔΕΛ. In aliis hæc ultima vox integre legitur, ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, non vero ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, uti male *Seguinus* habet.

Num. 28. porro Nummus, hucuſque Antiquariis ignotus, ambos certe filios, *Antiochi* IV. *& Jotapes*, nobis exhibet, prout me docuerunt id genus nummi cæteris integriores. Talem & elegantiſſimum poſſidet ampliſſima & aliis rariſſimis undique congeſtis Cimeliis referta D. *Hans Sloane* Baroneti Gaza, in quo manifeſtiſſime ſub ipſis Principibus Equitantibus legitur ΒΑCΙΛΕΩC. ΥΙΟΙ. REGIS. FILII; quæ verba ſatis clare in aliis etiam cernuntur Nummis Gazarum Illuſtriſſimorum D. D. Ducis *Devoniæ*, ac Comitis *Pembrochiæ*, *&c.*

Itaque hîc habemus EPIPHANEM & CALLINICUM, quos ſupra diximus *Antiochi* IV. filios fuiſſe, & quos *Joſephus* à fortitudine in Romanos, & pietate in patrem laudat; de *Bello Jud. lib.* VII. *c.* 27. Ubi *Pæti* impetum narrans: *Antiochus*, inquit, *decrevit, toto regno, in quo erat ſtatu, relicto, cum conjuge ac liberis egredi.* —— *Pætus autem in Samoſatam, qui eam capeſſerent, mittit, & per eos civitatem tenebat* —— —— *Haud tamen Rex vel ipſa neceſſitate adductus eſt adverſus Romanos aliquid bellicum gerere.* —— *Adoleſcentibus autem bellique peritis, vique corporis præſtantibus*, FILIIS *ejus, non erat facile in calamitate ſine pugnâ durare.* —— *Vehementi autem pugnâ per totam diem habitâ, inſignem demonſtrarunt fortitudinem, &c.* deinde narrat fu-

(e) Cujuſmodi occurrit in alio ejuſdem Regis Nummo, penes D. Car. Hedges, ſic: ΑΝΤΙΟΧΟC. ΕΠΙ. ΒΑCΙΛΕVC. ΜΕΓ.
(f) Vid. *Seguin.* Sel. Num. p. 402. ed. 2. *Harduin* de Popp. & urb. p. 587. Ed. 1. *Noris* de Epoch. p. 129. ſeqq.
(g) D. *Caroli Hedges* Equitis aurati, D. *Gulielmi Lloyd* filii Epiſcopi Vigor. D. *Falkner*, &c.
(h) Sic cum ſimplici C. tantum.

fugam *Antiochi* Patris, cum *Conjuge ac filiabus*, *in Ciliciam*, atque *Epiphanis* cum decem Equitibus ad *Vologesem* Parthorum regem, cujus postea litteras ad *Vespasianum* commendatitias tulerunt, Romam, cum audivissent Patrem *Antiochum* regie *Lacedæmone* vivere. *Patre autem ad eos* [filios] *Lacedæmone statim advecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi* [scil. Romæ] *mansere.*

Nequaquam vero hîc omittendum est, *Epiphani*, de quo ceu majore natu loquitur ubique Josephus, desponsatam fuisse *Drusillam*, à Patre *Agrippa* majore, qui eam *sexennem* reliquit, cum *anno* Æræ nostræ XLIV. obiret; ex *Josepho*, Antiq. XIX. c. 7. Cujus loci interpretationem latinam, à *Gelenio* factam, Cl. *Norisius* tantum ob oculos habebat, cum scriberet (a), *Josephum* L. C. *auctorem esse*, *Antiochum* IV. *curasse*, *ut filio suo majori natu* Epiphani MARIAMNE *Agrippæ Judæorum regis filia decennis desponderetur;* quamvis ipsemet Eminentiss. vir, aliquot ante paginis, rectius dixisset, Agrippam despondisse *Drusillam filiam nondum* (b) *sexennem Epiphani majori filio regis Antiochi.*

Epiphanes tamen Uxorem non duxit *Drusillam*, quæ deinceps AZIZO regi *Emesenorum* data est à fratre *Agrippa* juniore: *Epiphanes enim*, narrat Josephus (c), *Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, nolens Judaicos mores amplecti, ut erat* Drusillæ *patri pollicitus.*

Cæterum & Princeps ille, *Antiochus Epiphanes* vocabatur, non secus ac pater, si *Josepho* fides, de B. J. Lib. V. c. 29. Gr. at Lat. L. VI. c. 12. Ut nullum sit dubium, quin *Epiphanes* fuerit cognomen huic familiæ fere proprium; quæque sit alias prima hujus tituli causa, origo, & significatio, de qua prolixe satis jam alii (d) tractarunt.

Ita & *Callinicus* aliud erat cognomen, quo alter *Antiochi* IV. filius à fratre majore distinguebatur; quemadmodum & aliis datum est, eâdem distinctionis causâ, variis Principibus, atque præsertim inter Seleucidas *Demetrio* III. ac *Antiocho* XIII. ultimoque Syriæ Regi, qui simul *Epiphanes & Philopator* cognominabatur; si quidem ejus sint, ut Antiquariis hucusque visum, Nummi (e) his signati titulis.

Unde, uti & ex *Anchorâ* in plurimis *Commagenorum* Nummis cusâ, non male colligere possumus, *Antiochos* hosce *Commagenos* revera ex *Seleucidarum* Gente suam originem duxisse. Videtur enim hæc *Anchora*, quæ & in aliis Seleucidarum Numismatibus scalpta, ad illam alludere, quam scriptores antiqui (f), tradunt in *Seleuci* prioris femore signatam, cum nasceretur, atque sculptam in annulo, quem *Laodice* mater recepit ab Apolline, & filio dedit in futuri regni auspicium & augurium. Imo, si *Justino* credimus, *Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii, nepotesque ejus* ANCHORAM *in femore, veluti notam generis naturalem, habuere.*

Ad eandem quoque *Antiochi* IV. Commageni familiam forte spectat illa JOTAPE, cujus nomen & caput in Nummulo meo, supra N°. 29. conspicitur. Eadem certe non est facies, ac illa *Jotapæ* prioris, quam *Antiochi* IV. uxorem diximus; nec etiam ejusdem metalli, aut scalpturæ videtur nummus.

Jam vero novimus ex *Josepho*, non modo *Antiocho* IV. FILIAS fuisse, quibuscum uti & *uxore* in *Ciliciam* fugit (g); sed & unam ex illis filiabus, JOTAPEM quoque dictam, *Alexandro*, Judæo ex *Herodis* stirpe Principi, nuptam fuisse, *Antiq.* XVIII. *c.* 7. Hunc locum *Alexandri* genealogiam simul dilucide pingentem hîc dabimus integrum, ut continuo pateat hac de re Cll. virorum error. *Cæterum*, teste Josepho, *Alexander Herodis regis filius, qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit, è Glaphyrâ Archelai Cappadocum regis filiâ. Ex his Tigranes apud Armenios regnans, cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armeniis Rex à Nerone fuit datus, filiumque genuit Alexandrum. Hic Antiochi Commagenorum Regis filiam* JOTAPEN *duxit*, & Lesidis, Ἡσιόδῳ, *in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est.*

Inde, inquam, facile retegitur Recentiorum hallucinatio, qui scripserunt, *Alexandrum Jotapes* maritum, *pronepotem* Herodis magni fuisse. Sic præ cæteris hîc mihi nominandus Purpuratus *Norisius*, (contra *Seguinum & Harduinum* disputans, de Nummis, à *Sebastenis & Commagenis*, cum *Jotapes* nomine, cusis, quos illi tribuebant *Jotapæ* Alexandri conjugi,) eundem sequutus errorem hæc habet (h): *At nullus dubito utrumque nummum pertinere ad Jotapem uxorem Antiochi* IV. *regis Commagenes, ac matrem Jotapes, quæ Alexandro*, TIGRANIS, *regis Armeniæ*, FILIO, *ac Herodis Magni* PRONEPOTI, *nupta fuit.* Quibus gemina, sex post paginis, repetit: *Alexander erat filius Tigranis, qui Tacito* lib. 14. *dicitur* Cappadocum ex nobilitate regis Archelai nepos; *siquidem Tigranes patrem habuerat Alexandrum Herodis regis filium, ac matrem Glaphyram, filiam Archelai regis Cappadociæ. Hinc Vespasianus donavit Alexandro ac Jotapi insulam & Urbem Sebastem, quam ejusdem Alexandri laudatus proavus septem fere lustris possederat.*

At vero manifestum ex superioribus Josephi verbis fit, 1°. huncce *Alexandrum* fuisse Herodis M. *abnepotem*, non *pronepotem*, atque 2°. *Tigranem* ejus patrem, Armeniæ regem, fuisse Archelai *pronepotem*, non vero *nepotem*, ut male *Tacitus* scripsit. Hunc autem gravissimi alias Historici Romani errorem jam dudum doctiss. *Noldius* (i) sic recte confutaverat: "Nam eum Tigranem, *pronepotem* Ar-"chelai fuisse, præter Josephum, *Ant.* XIIX. *c.* 7. "ipsa rerum series ostendit. Quo pacto enim *Ti-*"*granes*, *nepos*, circa medium *Augusti* natus (Pa-"ter (k) non multo post *victoriam ad Actium* ab "*Herode* interfectus) sub *Nerone* (l) agere aut pati "potuit? quo profecto tempore natura eum aut "morte aut senio ita multaverat, ut rebus geren-"dis aptus tum haud esse potuerit.

Quo ad regionem, cujus rex *Alexander*, conjux *Jotapes*, creatus à *Vespasiano* fuit, partem *Ciliciæ* fuisse ex Josepho liquet; verum ejus nomen, librariorum culpâ, obscurum adhuc remanere mihi videtur. Etsi enim vox Ἡσιόδῳ, quæ in libris vulgatis, ac in Codice MS. Florentino legitur (m) mutetur ab *Harduino* in Νησιάδῳ, hancque emendationem suo calculo probet Cl. *Norisius*, qui nomen illud cum Jesuita intelligit de *Insula*, & *urbe*,

(a) De Epoch. p. 136. coll. p. 128.
(b) Hac voce non utitur *Josephus*, cui *Drusilla* dicitur omnino ἐξωτικὴ.
(c) Joseph. Ant. L. XX. c. 5.
(d) *Joan. Marsham* Can. Ægypt. p. 54. *Henr. Noris* de Epoch. p. 129.-131. &c.
(e) Qualem possidet Nobiliss. D. *Dux Devoniæ*; cum in alio, Gazæ Ampliss. D. Comitis Pembrochiæ ΔΙΟΝΥΣΟΥ insuper legatur cognomen; scil. integre: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.
(f) *Appianus* in Syriac. p. 123. *Justin.* l. XV. c. 4.
(g) De B. J. lib. VIII. c. 27.
(h) De Epoch. p. 132, & 137.
(i) Histor. Idum. p. 367.
(k) *Alexander* nempe, qui ab *Herode M.* suo patre necatus, quique filium habuit *Tigranem*, primum in Herodis familiâ regem *Armeniæ*, atque adeo *nepotem* ejusdem Herodis M. simul & *Archelai* Cappadocis ex ejus filia *Glaphyra.*
(l) A quo *Tigranes* alter, de quo loquitur *Tacitus*, Rex Armeniæ datus est.
(m) Sic *Norisius* de *Epoch.* p. 135. testatur, atque in nonnullis Codd. latinis legi, *Isiados*, ac in aliis *Ysiados*, cum in Editione Gryphiana An. 1539. habeatur *Lesidi.*

be, primum *Eleuſa*, dein *Sebaſte* dicta; Attamen mihi perſuadere nequeo, eam emendationem facile poſſe ex linguæ Græcæ genio, aut ex Geographia probari.

Quidquid ſit, haud integrum dare poſſumus aſſenſum interpretationi, quam Cl. *Wildius* ſuo aſſignavit nummo (a), qui noſtro ſimilis, licet haud ita ſit integer. Affirmat enim, ut de re certâ, *Jotapam*, eo nummo inſculptam, Antiochi Commagenorum tertii reguli, filiam eſſe, Alexandro, Herodis M. pronepoti nuptam &c. ſcilicet haud ſatis caute ſuo Nummo eandem adaptat deſcriptionem, quam *Harduinus* de Nummo dederat à *Sebaſtenis* cuſo, quam vero pluribus *Noriſius*, toties *laudatus* (b), confutaverat.

Duo priores ſuperſunt nummi hîc exponendi; verum id paucis abſolvemus; ſiquidem nihil certi de his affirmare valemus, niſi eos æque inter ſe differre, in Regum imaginibus, ac ab aliis Nummis quos *Antiocho* IV. aſſignavimus. Addam tantum forte priore repræſentari *Antiochum* I. qui, cum per plures regnaverit annos, non niſi *ſenex* obire potuit, qualis in eo nummo facies cernitur. Ita & alter in 2°, ſenilis itidem, vultus forſan fuerit *Antiochi* III. ſub *Tiberio* defuncti, qui & prioris filius potuit eſſe. Sed de his conjecturas ulterius proſequi non placet; judicent eruditi lectores pro ut lubebit, atque candide noſtras excipiant ſtricturas, quas auctiores & forſan emendatiores aliquando dabimus, ſi quod jam ab aliquot annis molimur, opus, de *Syriæ Antiquitatibus*, edere liceat. Tum & alios, cum CLEOPATRÆ nomine, Nummos à *Commagenis* cuſos exhibere poterimus, ſi nos ſupremum Numen juverit.

Num. 30. *Numiſma eximium, metallo, pondere, pulchritudine, arte, raritate & integritate conſpicuum; ex puriſſimo autem eſt auro, pendetque unciam & monadas* 74. *Exſtat quidem apud Vaillantium & Haimium depictus, verum hic ex Muſæo noſtro neſcio quid plus vigoris animi ex viſu ſpirat; præterea id quod* Apollo *ſedens dextra tenet, nullo modo ſagitta in meo eſt, ut in reliquis, ſed bacillus potius, niſi regium ſit ſceptrum; neque enim retro pinnas habet, & in media parte craſſeſcit. Pertinet vero inſigne hoc numiſma ad* Syriæ *Regem*, Antiochum III. *cognomento* Magnum; *eundem illum, cujus expeditionem contra Judæam, & clementiam meritaque in victos & dedititios, epiſtolas itidem in illorum gratiam ſcriptas, luculenter commemorat* Joſephus *Antiq. Jud. Lib.* XII. *Cap.* III. *pag.* 597. *& ſeqq.*

Num. 31. Raphanæas, Syriæ *urbem, duobus in locis commemorat* Flavius *Lib.* VII. *de Bello Cap.* I. *in fine, ſeu pag* 405. *ubi dicit duodecimam* Romanorum *legionem olim apud* Raphanæas *fuiſſe; atque iterum ibidem Cap.* V. *pag.* 411. *ubi Fluvium Sabbaticum labi ait medium inter* Arcæam, *regni* Agrippæ *urbem, atque* Raphanæas. *Hujus urbis eximium poſſideo Numiſma, primariæ magnitudinis, qualia Medallionum nomine vocant; non modo propter urbem ubi cuſum eſt, verum multo magis propter Auguſtæ cujus vultum refert, ſuſpiciendum. Exhibet enim ab altera parte caput* Anniæ Aureliæ Fauſtinæ, *quam* Elagabalus *olim inter alias conjugem ſibi adſcivit, cujuſque mulieris nummos rariſſimos eſſe norunt harum rerum periti. Adſcribitur* ΑΝΝΙΑ ΑΥΡΗΛΙΑ ΦΑΥϹΤΕΙΝΑ. *ad humeros, pro more iſtorum temporum luna creſcens conſpicitur; quaſi ut inter nymphas Diana, ſic inter* Romanas *nurus Auguſta pulchritudine maxime emineret. Ab altera parte Diânæ multimammiæ eſt ſymbolum, verubus ſuis innixæ, ante quam habitu muliebri ſtans figura cernitur, dextra haſtam tenens, læva veſtem ad latus convolutam ſuſtinens. Legitur in circuitu* ΕΠΙ ϹΤΡ. ΚΥΡΙΝΟΥ ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ *& inferius ærâ* ΑΟϹ. *ſub Stratego* Quirino *a populo* Raphanæarum *urbis. Eſt vero pulcherrimum & integerrimum Numiſma, quod omnino ab omni ſuſpicione longiſſime abeſſe a quovis inſpiciente deprehendi poteſt; falliturque idcirco* Virginius Valſechus, *qui in Diſſertatione Hiſtórico-Chronologica de* M. Aurelii Antonini Elagabali *Tribunitia Poteſtate quinta, pag.* 68. *& 74. dubitat de fide hujus nummi atque typi, eo quod æra* ΑΟϹ. *quæ, juxta* Antiochenſem, *annum* CCLXXI. *deſignat, minus ætati* Elagabali *per omnia conveniat, atque ipſe ſimilem aliquem arte confectum noverit; quæ quidem argumenta contra eruditos oculos, veritatis teſtes, nihil valent.*

Num 32. ΔΡΟΥϹΟϹ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟϹ ΚΑΙϹΑΡΕϹ ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. Druſus & Germanicus Cæſaris Novi Dii, Fratrum amantes. *Sedet uterque Princeps; alter ſimpulum, alter lituum manu geſtat. Ab altera parte in corona quercea legitur* ΚΟΙΝΟΥ ΑϹΙΑϹ. Communitatis Aſiæ, *& in circuitu* ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΑϹΙΝΙΟΥ ΠΟΛΛΙΩΝΟϹ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. ſub Cajo Aſinio Pollione Proconſule. *Vide ad Num.* 2. *Hic vero deſumtus eſt ex Morellii ſpecimine Ed. Secundæ Tab.* XV. *Num.* 4.

Num. 33. Jovis Hellenii *meminit* Joſephus *Lib.* XII. *Antiq. Cap.* V. *pag.* 610. *ubi* Samaritæ *omnem cognationem cum* Judæis *abnegantes, ab* Antiocho Syriæ *rege petunt, ut Templum* Garizitanum, *quod nullo adhuc alicujus Dei nomine fuiſſet decoratum, conſecrari vellet* Jovi Hellenio, *quod ipſis, ut qui Græcos mores amplecti viderentur*, Syriæ *quoque rex conceſſit, ut in fine capitis legitur. Cultus autem hujus* Jovis Hellenii, *ſeu* ΔΙΟϹ ΕΛΛΑΝΙΟΥ. *ut ex Dorica dialecto Nummi appellant, admodum inſignis inter* Græcos Græcorum*que fuit colonos; uti abunde docuimus ad* Philippi Parutæ Siciliam *Numiſmaticam pag.* 343. *Paſſim juvenili facie, lauru & nonnunquam ſpicis coronata, depingitur, & ab altera parte Aquila fulmini inſiſtens cernitur, cui ad latus Aſtrum adeſt. Ratio picturæ ejus eſt, quod a* Jove *& benigno ejus ſidere fertilitatem terræ procedere Græci agnoſcebant.*

Num. 34 Rhodi *inſulæ* Rhodiorum*que plus ſemel mentionem apud* Joſephum *fieri invenias, fuitque ſemper multum apud veteres nobilitata, & eo quoque nomine felix, quod terræ motu aliiſve caſibus afflicta maximos Reges certatim beneficos ſibi experta fuerit. Ex eo itaque amore gloriæ, quo inpatienter ardebat* Herodes, *atque animi magnitudine ſingulari*, Ægyptiis *regibus aliiſque* Rhodi *cultoribus æquiparari ſeſe voluit, dum urbem* Rhodum, Caſſiano *bello afflictam, quamvis inops, & per tempeſtatem, facta quoque oneris jactura, illuc appuliſſet, fovit tamen atque ultra vires etiam ſuas recreavit; uti docemus Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 727. *Pro ſua opulentia Græcarumque artium fama, ſemper urbs hæc pulcherrimos, frequenteſque adhuc in omnium cimeliis nummos, cudit. In iis paſſim Solis cernas radiatum caput, ad mirabilis iſtius coloſſi effigiem adumbratum, atque florem, unde urbi pariter atque inſulæ nomen. Singularem itaque* Rhodi *nummum produxit* Haymius *in Theſ.* Brit *Tomo* I. *pag.* 138. *in quo a priori parte conſpicitur caput virile diadematum, a poſteriori Floris ſolita cum calyce adnato figura, caduceo præterea, litera* P. *quæ Rhodi eſt initialis, atque nomine* ΑΡΙϹΤΑΚΟϹ. *Docet ibidem literas* ΑΚΟϹ *recenti manu refectos fuiſſe, priores vero* ΑΡΙϹΤ. *vetuſtas eſſe & a prima manu, remanere præterea in reliqua nummi ora lituras aliarum, quæ olim exſtiterint literarum. Unde ipſe ſuſpicatur legi debere* ΑΡΙϹΤΟΚΡΑΤΗϹ. *Caput itaque refert ad* Ariſtocratem, Rhodiorum *ducem, cujus meminerit* Suidas, *quemque idem ait ob magnam virtutis exſpectationem ad principatum a civibus fuiſſe evectum, ſed opinioni de ſe conceptæ minime reſpondiſſe. Plura contra hanc ſententiam proferre poſſem, ſed meam ſimpliciter proponere malo. Literæ* ΑΡΙϹΤ. *ſive* Ariſtacum, *ſive* Ariſtocra-

(a) Select Num. T. V. pag. 41, 42.
(b) De Epoch. p. 132. ſeqq.

cratem, *ſive etiam* Ariſtotelem, Ariſtarchum, Ariſtomachum, *aliudve nomen expreſſerint, ad magiſtratum urbis* Rhodi *referendæ ſunt, prouti paſſim in eorundem* Rhodiorum *nummis magiſtratus nomen, nunquam vero caput, exprimitur. Et ſic apud* Choulium, *ubi de* Apolline *agit in libro de Religione* Romanorum, Ariſtocriti *nomen agnoſcitur, apud* Begerum *Theſ.* Brand. *Tom.* I. *pag.* 412. Ariſtedæ; *apud* Goltzium *Tab.* XXIII. *Num.* X. Ariſtei. *Imo idem* Choulius *alteram nummi cujuſdam* Rhodii *partem profert (nam caput, quod Solis, ob præcedentes nummos fuiſſe videtur, non adeſt) in quo* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ *expreſſe legitur; eſt vero nummi typus ſimillimus noſtro, prout &* Ariſtei *ille* Goltzianus. *Eoſdem autem nummos cum hoc* Haymii *non eſſe, patet ex capite Solis, & quod ex argento ſint; hic vero ſit æreus & caput diadematum exprimat. Quoniam vero in omnibus idem Floris & Caducei typus obſervatur, credo eodem tempore & pari occaſione cuſos hoſce nummos fuiſſe. Caput vero ex diademate, non Principis vel Imperatoris exercitus, ſed Regis eſſe agnoſcitur; atque vel* Apollinis *Regis eſt, vel potuit eſſe* Hieronis Primi, *Syracuſanorum Regis; apparebit enim quædam ſimilitudo, ſi velis* Parutianam *meam inſpicere* Siciliam, *ibique Tab.* CXLVIII. *&* CXLIX. *quærere Num.* 18. 19. 20. *&* 24. *At quid* Hieroni Siculo *cum urbe & inſula* Rhodo? *Dicam. Ex* Rhodo *inſula per majores ſuos* Lindios *ortus fuit hic Hiero, uti demonſtravi in Commentariis* Parutianis *pag.* 344. 354. *&* 1026. *unde & ſymbola urbis* Rhodi *plus ſemel in nummis* Syracuſanis, *ſub eo rege cuſis, apparent, uti docui ibidem. Hinc* Rhodiis *impenſius ſtudens, plurima illis contulit beneficia. Memorabilis hiſtoria exſtat apud* Polybium; *narrat enim is Lib.* V. *pag.* 598. *quomodo poſt terræ motum iſtum, quo miſere afflicta fuerat civitas, & admirabilis ille Coloſſus Solis conciderat, ad omnes Reges Civitateſque legatos* Rhodii *miſerint, tanto cum ſucceſſu, ut ditiſſimi inde evaſerint. Munificentiſſimos inter enumerat* Gelonem *&* Hieronem *fratres, qui præter argenti talenta ſeptuaginta quinque, lebetes argenteos & alia tanta dederint dona, ut illa quoque inſuper ad centum aſſurgerent talenta; & poſt hæc & majora beneficia, quaſi dando beneficium tam præclaræ civitati, ipſi accepiſſent, ſtatuas in eorum Digmate poſuiſſe, Populum videlicet* Rhodiorum *a Populo* Syracuſano *coronatum. Neque miror ſane, ſi & aliis Regibus publice honorem aliquem* Rhodii, *ſapientes ſane viri, & ob prudentiam a* Polybio *laudati habuerint, &* Gelonem Hieronem*que præcipue, in poſterum etiam demereri ſibi ſtuduerint, ejuſque faciem ut Benefici alicujus Numinis (non tamen addito nomine, ne regem liber populus videretur agnoſcere) in ære ſignato publico nomine exſtare voluerint. Hos enim vel ſimiles honores intelligere videtur* Polybius, *dum pag.* 600. *concludit, immerito famam magnanimitatis & ſplendoris ſui temporis Reges captare ex minutis donis, quæ quandoque afflictis dare ſoleant, ob quæ tamen parem benevolentiam atque honorem a* Græcis *ſibi haberi poſtulent, atque antiquis Regibus ab iiſdem haberi eſt ſolitus. Adſpiravit itaque* Herodes *ad antiquam illam* Gelonis, Hieronis, Antiochi, Ptolemæi*que in liberalitate* Rhodiis *præſtita gloriam; notatque inſuper Joſephus de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *eundem Rhodiis ad claſſem parandam inſtruendamque pecunias ſæpe multiſque in locis præbuiſſe.*

Num. 35. *Caput muliebre velatum & turritum. Ab altera parte* Minerva *gradiens dextra Victoriolam ſuſtentat, læva clypeo nititur, cum hac inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. *Exhibet nummum hunc* Haymius *Tom.* I. *pag.* 146. *ad Philopatorem autem, ex ſtirpe Regis* Tarcondimoti, *regnantem in Ciliciæ maritimæ parte refert ibidem* Maſſonus. Ciliciæ *vero maritimæ ſæpius mentionem facit Joſephus, præſertim Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 671. *ubi quoque regionis ejus urbem Mopſueſtiam (cujus inferius nummum proferemus) nominat. Omnis vero oræ ejus olim* Pompeji *temporibus Rex erat* Tarcondimotus *quidam,* Romanis *fideliſſimus trans* Taurum *ſocius, uti eum laudat* Cicero *ad Famil. Lib.* XV. *Ep.* I. *cujus filium ejuſdem nominis* Auguſtus *in regno confirmavit, quemque ſucceſſionem ſuæ poſteritati tradidiſſe aſſerit* Strabo *Lib.* IV. *pag.* 676.

Num. 36. *Caput muliebre velatum; ab altera parte eſt dimidia navis, cum inſcriptione* ΑΓΡΙΠΠΕΩΝ. *Urbs* Agrippias *ſæpius* Joſepho *memoratur, dicta ita ab* Herode, *quum antea Anthedon vocaretur, teſte eodem Lib. de Bello Lib.* I. *Cap.* IV. *pag.* 60. *& Cap.* XXI. *pag.* 108. *ubi cum* Raphia *&* Gaza *conjungit; erat enim ſita ad mare viginti circiter ſtadiis a Gaza diſſita. Nomen in* Agrippæ, *qui gener Auguſti fuit, memoriam accepit; ſicuti Sebaſte ab ipſo* Auguſto *vocata fuerat; teſte eodem ibid. Cap.* V. *pag.* 64. *Numeratur inter reſtitutas & frequentatas a* Gabinio, *una cum* Jamnia, Raphia, *aliiſque paullo poſt Cap.* VIII. *pag.* 70. *Eadem fere exſtant Lib. Antiqu.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 670. *Cap.* XV. *pag.* 674. *Lib.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *& denique Lib.* XV. *Cap.* VII. *pag.* 761.

Num. 37. *Caput virile barbatum, cum inſcriptione* ΠΕΡΓΑΜΟC. *Ab altera parte Clavæ cernitur involutus Serpens; ad latus eſt Cornucopiæ; in circuitu legitur* ΕΠΙ ΣΤΡΑ. ΚΛ. ΚΕΦΑΛΙΩΝΟC. *Herois* Pergami *illud caput eſt, nobiliſſimæ in Myſia civitatis* Pergami *conditoris, cujus urbis incolæ, ob Æſculapii gloriam ſymbolum ejuſdem Dei Serpentem baculo involutum, ſeu clavæ, in monetis ſuis referre ſolent. In hac etiam Græca urbe,* Græcorum *amantiſſimus* Herodes *benevolentiæ & ſplendoris ſui monumenta exſtare voluit.* Nonne, *inquit Flavius, de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *pag.* 109. etiam Athenienſes & Lacedæmonii, Nicopolitani, & in Myſia Pergamus Herodis ſunt plena donariis? *Exſtat vero* Pergami *hic nummulus apud* Haymium *Tomo* I. *pag.* 129.

Num. 38. Herculis *caput ſacra ſibi fronde coronatum; ab altera parte inter duos ſtellatos* Dioſcurorum *pileos ſacra Hydria ſive cantharus ſerpente circumvolutus cernitur, cum inſcriptione* ΜΑΣΑΝΙΣΣΑ... *quod magiſtratus ibidem nomen eſſe videtur. De typo hoc conſuli poteſt* Haymius *Tomo* I. *pag.* 129. Lacedæmonios *autem & alibi ſæpius laudat* Joſephus, *& de cognatione cum* Abramidis *gloriari ſcribit Antiqu. Lib.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 606. *ubi* Arii Lacedæmoniorum *Regis Epiſtolam ea de re profert, cujus literas dicit fuiſſe quadratas, ſigillum vero Aquilam Draconem tenentem. Reſponſorias vero Jonathæ, Senatus Judæorum & Communis recitat idem Lib.* XIII. *Cap.* V. *ubi itidem de iſta cognatione agitur. Sed & alii* Lacedæmoniorum *nummi apud eundem* Haymium *& alibi inveniuntur.*

Num. 39. Tarſi, *nobiliſſimæ* Ciliciæ *urbis, meminit* Joſephus *Antiq. Lib.* IX. *Cap.* X. *pag.* 497. *ubi de* Jonæ *Prophetæ fuga agit; ſed & præterea Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 21. *primos gentium conditores enumerans,* Tharſum *quoque, ex* Japheti, *per* Jovanum *poſteritate,* Cilicibus *originem dediſſe aſſerit, qui ſcilicet olim* Tharſenſes *dicti fuerint ex conditoris nomine; unde metropoli quoque nomen* Tarſo, theta *in ſermone familiari in* tau *mutato. Antiquitatemque hanc ex Hiſtorico noſtro adnotavit* Stephanus Byzantinus *in ſuo de Urbibus libro; quare etiam ad d. l. dubitat Cl.* Relandus *an non* naves Tarſis *in SS. ad* Cilicias *referri poſſint. Non multa hujus urbis ante* Romanorum *Imperatorum tempora cuſa numiſmata exſtant. Elegans tamen hoc eſt, quod damus ex* Begero *Tom.* III. *Theſ.* Brand. *pag.* 66. *in quo videlicet* Jovis *atque* Herculis *ibidem cultus exprimitur; unde ab altera parte ſedentis* Jovis *eſt effigies, dextra victoriolam, læva haſtam tenentis; ab altera parte* Herculis *ſymbolum Clava in populea cernitur corona. Addi debuerant literæ numerales* HNP. *ſed cum non docuerit* Begerus, *quem ſitum in nummi area obtineant, ſufficere*

*** ***

mi-

mihi visum est, id solum monere. Referri possunt ad æram Seleucidarum, *& designare annum ejus* CLXXXVIII. *& victorias* Alexandri *Regis* Syriæ *ab ejusque ducibus reportatas.*

Num. 40. Seleuci *Sexti, vigesimi ex* Seleucidis Syriæ *Regis, interitum describens* Josephus *Lib.* XIII. *Antiq. Cap.* XIII. *ait illum a* Mopsuestienſibus, *a quibus pecunias exigere vellet; una cum regia & amicis fuisse crematum. Erat* Mopsuestia Ciliciæ *urbs, unicumque hujus nummum inveni apud* Begerum *Tom.* III. *Thes.* Brand. *pag.* 67. *in quo ratio etiam nominis ejusdem ipso typo exprimitur. A priori enim parte* Jovis *caput est; posteriore* Mopsi *focus, unde & appellatam ita fuisse civitatem* Stephanus *& alii docuerunt; inscriptio vero* ΜΟΥΣΑΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *docet liberam fuisse & suis legibus usam; quali titulo plures* Antiochenſium *nummi, aliorumque superbiunt. Plura docta ad hunc typum congessit* Begerus; *illas vero notas, quæ in parte inferiori cernuntur, non attigit, quarum alteram monogramma (ut plura talia occurrunt) esse existimo; alteram æram indicare, & quidem* ΗΓ. *seu* ΡΓ. *ut innuatur cujus nummus anno centesimo tertio æræ* Seleucidarum.

Num. 41. *Caput diadematum* Mithradatis, Pontici *istius regis celeberrimi, illam animo insitam ferociam etiamnum sublimi ore spirans. Ab altera parte typus ei Regi solitus est, cerva pascens, cum inscriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. *Singulare hoc numisma binis de caussis profero; eo quod doceat nomen hujus Regis* Mithradates, *cujus interitum refert Josephus Antiq. Lib.* III. *Cap.* III *p.* 688. *& de Bello Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 66. *non vero* Mithridates *scribi debere; tum, quod unicum hoc, visum quondam a me penes Nobiliss.* H. A. Marckium, *Dom. in* Leure, *sit toto orbe notum, ex auro purissimo atque indubitatæ fidei. Atque hæc in præsenti pro Josepho illustrando Numismata sufficiant.*

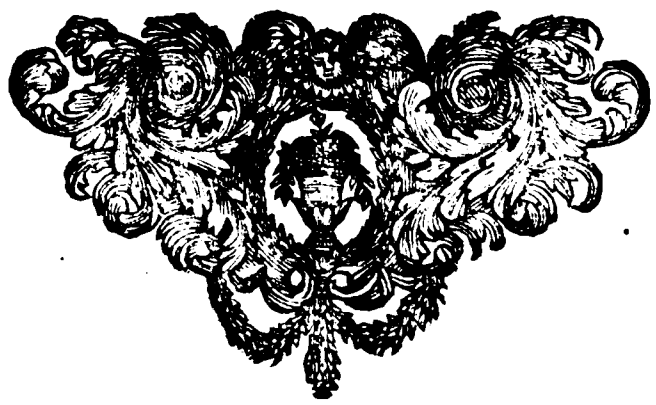

JACO-

21. Æ.s.

22. Æ.s.

23. Æ.s.

24. Æ.s.

25. Æ.s.

26. Æ.s.

27. Æ.s.

28. Æ.s.

29. Æ.s.

30. Æ.

31. Æ.s.

32. Æ.s.

33. Æ.s.

34. Æ.s.

35. Æ.s.

36. Æ.s.

37. Æ.s.

38. Æ.

39. Æ.s.

40. Æ.s.

41. Æ.

†JACOBI GRONOVII
PRÆFATIO
AD
DECRETA ROMANA ET ASIATICA.

SI particula hæc debuit eruditiſſimo Joſepho, ſed luxato ſatis, ex hujus Academiæ bibliotheca reſtitui, habeo quod gratuler mihi, qui ad eam potui metari iter & apprehendere. Antiquos ejus ſcriptoris codices neſcio quo fato lacunis refertos eſſe apparuit ſatis ex ipſa Arlenii conqueſtione atque etiam ratione qua is in edendo fuit uſus, ut duos codices compoſuerit, quorum uterque alterius lacunas explere poterat. Ab eo tempore paulatim hîc illic aliquid erutum & productum eſt, ut docta ejus opera exſtarent integriora. Lectus ille mihi primum fuit accuratiſſime, ſed & jucundiſſime, quum Polybio puer admoverer, & in Suidæ fragmentis animadverterem per viros doctos aliqua iſti ſcriptori attribui, quæ erant Joſephi, prout mirabiliter & ſtyli modus & mentis placita in Joſepho & Polybio conveniunt, quæ tamen diſcerni oportet. In eo quiſquis legit libri XIV caput XVII, facile ille deprehendit circa finem aut quædam ibi excidiſſe, aut aliquid male poſitum eſſe, quum ſcribat pag. 485. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, *apponam etiam facta ſenatuſconſulta & decreta Julii Cæſaris.* Attamen omnia vicina quæ ſequuntur, ſunt Julii Cæſaris; & mox eo occiſo M. Antonius & P. Dolabella præponuntur SCto, cui nec caput nec pes adeſt; mox adnectitur L. Lentulus quaſi ille poſt Dolabellam fuerit. Et ſic tum jactat multa etiam eſſe alia talia ab ſenatu aut Imperatoribus δόγματα aut ab urbibus ψηφίσματα & γράμματα, quorum nulla oſtendit in illis quæ vel antecedunt vel ſubjiciuntur; nempe quia forſan bene doctus librarius, ſed operæ fugiens, aut horrens ad turbam nominum, corripuit ſeriem narrantis late & exſpatiantis in hoc capite Joſephi; & quum per mentionem decreti ab Lentulo facti de Judæis in urbe Epheſo eſſet data auctori occaſio adnectendi alia decreta de Judæis apud Delios, Sardianos, Coos, Laodicenſes, Mileſios, Pergamenos, univerſa iſta immerito & inique ſunt faſtidita.

Hæc quum ægre ferrem & magno omnium ſilentio dolerem ita putidam & hiantem offenſam in tanto ſcriptore non commovere viros doctos ad remedium quacunque concurſatione petendum, denique etiam potui in ſermonibus cum fortuna de tanto flagitio queri, quoniam res non erat amplius obſcura aut ignorata. Quippe deploraverat jam palam Iſaacus Voſſius anno præcedentis ſæculi LXXII in ſcripto de Sibyllinis oraculis cap. 8. in hæc verba, quæ recognoſcas licet. [*Judæos autem magno iſtoc tempore numero habitaſſe in pleriſque fere Aſiæ urbibus, patet ex beneficiis a Populo Romano collatis, quorum exempla ex Joſepho alias dabimus. Neſcio enim qua ratione factum ſit, ut pleraque illa decreta abſint ab editis Joſephi exemplaribus, cum & in ſcriptis libris & in verſione exſtent antiqua, licet admodum mutila.*] Immo mox anno LXXXIV in Obſervationibus ad Catullum pag. 313 prolaturus decretum, quod exſtat pag. 21, hæc præmittit: [*Verum ut liquidius innoteſcat, quantopere olim Judæis familiares fuerint orationes in maris litore, adſcribam decretum Halicarnaſſeorum, quo Judæis licentia a Romanis conceditur, ut ritu patrio preces fundant litorales.*] Quo adſcripto dein pag. 314. addit: [*Integrum adſcripſi ψήφισμα, quoniam & hoc æque ac reliqua decreta, quorum mentionem facit Joſephus, abſunt a vulgatis hujus ſcriptoris exemplaribus.*] Quæ tam patulæ & conſpicuæ & publice utiles viri docti ejulationes non ſunt certe ejus generis, ut ſperni mereantur aut inter notitias Joſephi non recenſeri, quas tot cernimus ſane inanes & nihil utiles colligi. Joſephus utique præ debilitate hac mancus pergit hærere in eodem luto, etſi poſt id tempus de eo ſæpe ſit itum in conſilium. Sed etiam ſummopere ſtupeo, cur ipſe Voſſius, qui etiam adſcripſit in margine *hæc abſunt ab editis*, hoc ſtudiorum Græcorum & eorum hiſtoriæ ſupplementum, hoc nobile ſolennitatis in talibus decretorum formulis ſpecimen, hoc peculiare facti perquam memorabilis documentum & per quos & qua via id impetrari potuerit, indicium, evulgandi non obiverit ipſe decus, præſertim quum per tot annos bene ſyngrapha velut ſua ſe adſtrinxerit ac ſciverit ſe pollicitationi ſuæ inhærere. Sed obſtitit credo illi eadem cauſa, quam remoratam opinor fuiſſe etiam priores exemplaris illius poſſeſſores, quorum unus adſcribitur Wilhelm Nooms: quod etiam exemplar cujus chirographi ſit, ſane non probatiſſimi, patet ex varietate vel magis pravitate lectionum, quam ideo partim contextui ſubjeci, partim in notis memoravi. Nec aliud obſtitiſſe crediderim aliis editoribus ab producendo, ſicut forſan & librarios ſcribas deterrere potuit, quo minus ea ſuis locis collocarent ac bene depingerent, ut nunc forſan in multis etiam vetuſtis codicibus

† Quoniam inter reliquas Præfationes hæc neglecta fuerat, hoc in loco apponi curavimus.

cibus fruſtra quærantur. Erat magna hallucinatio in auctoritate præfixa vel ſenatus conſulto ſub Dolabella & Antonio, vel Lentuli decreto ſic repetito, ut pateat ſcribam invitum illa exaraviſſe. Ignorata norma fuit præfationum in SCtis & edictis, unde illa ſunt & in editionibus ita jejune contracta, & hîc tantopere involuta, ut bene vix queant expediri & purgari. Præſertim magna erat confuſio nominum propriorum, quum minus attenderetur in his Romana conſuetudo. His quum Romani adſueverint immiſcere tribum, ſed perpetua apoſiopeſi indicatam, os Græcum poſterioris temporis nequivit id recte percipere & hinc quoque in hac parte non vitioſe agere. In quo tamen omnem iram adverſus ſcribas deprecatur immenſa abſurditas Jo. Harduini, qui quum in Nummis Illuſtratis pag. 164 citaviſſet inſcriptionem ab Jac. Sponio publicatam, in qua occurrit *C. Sextilius P. F. Vot.* quam citavi pag. 35, velut rem inauditam & maximi momenti agens poſteriores literas explicat *Voturia*, & hinc tum tribum Voturiam, tum acumen ſuum in Plinii *Galeria* libro VII. ſect. L. reſtituta & Romana conſuetudine illuſtrata ex Aſconio Pediano jactans claudit [Vide in Plinianis notis & emendationibus ad lib. VII num. CXXXIX] ubi tamen nihil niſi hoc ipſum quoque reperies & rixam cum imperitis editoribus, qui eam vocem maſculino more ac ſono deformarint, ignari ſcilicet tribuum nomina ſolita ſic efferri. At, o bone, præſtitiſſet attuliſſe notam Pauli Manucii ad Ciceronem lib. VIII. famil. epiſt. 8. hanc, ubi agit de tribubus. [Galeria. Liv. lib. 27. Plinius lib. 7. cap. 49. erſi pro Galeria legitur Galerius. Sed corrigendus locus eſt ex antiquo libro avunculi mei Franciſci Aſulani.] Neque iſta verba latent in magno notarum corpore vix animadvertenda: immo illa ipſa ſolent adnecti Antiquitatibus Romanis Roſini, ut quibuſcunque adoleſcentibus exhibeantur. Cur igitur chartam ſic maculat & ſibi placere conatur? Sed vides hinc, quam poſſit conturbare homines nominum ratio. Non ideo tamen ſic contineri manum oportebat, aut adeo præclaram nitentis clavi purpuram ex veſte Judaica aboleri. Niſi fallor, unum hoc eſt monumentum, unde diſcimus, quomodo ab Imperatoribus SCta in provinciis ſolerent exſecutioni mandari, nempe ut in urbes, quas proponebant, ea mitterent addito mandato ſuo quod tacitas continebat minas, ni parerent. Itaque rurſus inſuere tentavi; fortunam præſtabit tempus. Vale, qui legis, & quod pag. 110 verſ. 29 excidit poſt vocem *omittente*, *ſed Dione apud Xiphilinum illic productum uſurpante*, appone.

DE-

DEDICATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

VIRO LONGE NOBILISSIMO
JACOBO BRUGES
DUCI de CHANDOS
MARCHIONI & COMITI
DE CARNARVON,
ET
BARONI CHANDOS
DE SUDELEY.

CUM post multorum annorum laborem improbum, & magnos sumptus Josepho impensos, pæne languerem, Tu solus, Vir illustrissime, benignitate Tua me labantem excitasti, & munificentia Tua effecisti, ut Operi tam difficili & laborioso par essem perficiundo. quapropter si quid fructus aut emolumenti ex meis Vigiliis capiat Respublica Literaria (capiet autem, uti spero, nonnihil) id omne Tibi acceptum referri debere palam aperteque profiteor. Josephum igitur meum Patrocinio Tuo demisse & humiliter commendo, quem accipias rogo, ut grati animi & observantiæ in Te meæ Testem perpetuum & monumentum futurum. Quod superest, Deum Optimum Maximum enixe precor, ut Te, Vir Nobilissime, Literis & Literatis præsidium certissimum, diutissime servet incolumem.

Tui

&

Dignitatis

Tuæ

Studiosissimus.

JOANNES HUDSON.

PRÆFATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

ANTONIUS HALLIUS.

COGITANTI mihi ſæpenumero de Fatis Veterum Scriptorum, mirum omnino videri ſolet, neminem inter Eruditos extitiſſe, qui id Joſepho præſtaret, quod aliquammulti Auctoribus Joſepho multo vilioribus jamdudum præſtiterunt. Et neſcio ſane an rei difficultas quoſdam ab hoc opere aggrediundo abſterruerit; [1] *nonnullis certe mors ipſa impedimento fuerit, quo minus opus aggreſſum laudabiliter conficerent. Utcunque autem hæc ſe res habeat, id felicitatis uni demum contigit Hudſono, viro in Litteris peritiſſimo, ut rem diutiſſime deſideratam fortunate abſolveret. Et dolendum equidem eſt, virum doctiſſimum prius mortem obiiſſe, quam merita ſua in Joſephum Ipſe Lectoribus ſuis commonſtraſſet. Hoc tamen poſſum pro certo affirmare, Me ſæpius ex ipſo audiviſſe, illi non animum fuiſſe, ut Prolegomena longa ad Joſephum conderet, ſed Præfatiunculam duntaxat, quid ab eo in ſua Joſephi Editione præſtitum fuerat expoſituram. illud alterum pridem factum fuiſſe optime cognoverat a nobili Eruditorum Pari, Thoma Ittigio in Prolegomenis Joſepho Lipſienſi præmiſſis, & Joanne Alberto Fabricio in* [2] *Bibliotheca Græca, Opere in ſuo genere eximio.*

Ad quartum uſque Indicem; qui eſt Scriptorum a Joſepho laudatorum, Operæ proceſſerant Typographicæ, cum Hudſonus noſter, paulo poſt moriturus, me accerſens, Joſephum ſuum mihi in manus tradidit; rogavitque, ut ſi quæ reſtarent peragenda ipſe perficerem. annui libentiſſime, ne aut juſto ejus deſiderio, aut neceſſitudini, quæ per plures annos inter nos interceſſerat, deeſſe aliquatenus viderer.

Hudſono ad manus erant omnes Veterum Joſephi Interpretum & Textus Græci Editiones. Codices MSS. itidem fere omnes vel ipſe oculis luſtraverat, vel Lectiones ex iis ab aliis collectas poſſidebat. Criticorum etiam ſcrinia poſt Litteras inſtauratas præſtantiſſimorum diligenter excuſſerat, & ſi quod lucis inde ad Joſephum ſuum illuſtrandum hauriri potuerat id omne in Notas ſuas tranſtulerat. quas qui ſtudioſe perlegerit, facile judicabit quanti Joſephus Hudſono noſtro conſtitit: nihil eſſe litterarum deprehendet ſive veteris ſive recentioris ævi, nihil Librorum ſive ſacri ſive profani argumenti, ad quod ille animum oculoſque non converterat.

Ex Libris Scriptis, quorum Lectiones ob oculos habuit, Busbequianus videtur eſſe reliquis brevior, & non omnino abſimilis illi Epitome Antiquitatum, quam adhibuiſſe ſe teſtatur Arnoldus Peraxylus in procuranda Editione Baſileenſi; aut Epitome MS. Librorum de Bello, qua, a L. Capello mutuo accepta, in condendis Annalibus ſuis Jacobus [3] *Uſſerius ſe uſum fuiſſe profitetur. Eſt autem Codex A. Busbequii, qui in Bibliotheca Cæſarea ſervatur; optimæ notæ; ut & alius etiam J. Sambuci, in eadem Bibliotheca repoſitus.*

Inter Schedas J. A. * *Boſii cæteris præſtare videntur Lectiones e Codicibus Tho. Reineſii, viri ſummi, exſcriptæ; & Caſparis Barthii, celeberrimi Polyhiſtoris, ad* [4] *veterem Joſephi In-*

1 Inter quos eminent J. A. Boſius, Stephanus Monachius, Edvardus Bernhardus, Jacobus Gronovius, Godefridus Olearius, & Hadrianus Relandus

2 Lib. IV. c. 6. quod quidem caput, in gratiam Lectorum, poſt *Teſtimonia* dedimus recuſum.

3 Vide ejus Epiſt. ad Arn. Boot.

* Quem limam Joſephi appellare ſolebat doctiſſ. Bernardus.

4 Colon. 1524. Fol.

Interpretem [1] *Notulæ. S. Petiti Conjecturæ, in Bibliotheca Bodleiana reconditæ, minus fa-ciendæ; utpote nimium plus tribuentis Rabbinis, Magiſtellis iſtis, qui Antiquitates Judaicas primi omnium corruperant. Sed Syllabum Codicum, per quos profecerit Hudſonus, ab ipſo profectum, infra excuſum exhibebimus.*

*Textum Joſephi diligentiſſime recognovit, & ad Codices correxit; Errores Typographicos, qui in priores Editiones irrepſerant, ſtudioſe ſuſtulit; nonnullos tamen aut ipſe reliquit, aut fortaſſe etiam admiſit, quos nihilominus omnes, quanta fieri potuit cura, * ad finem Operis emendatos reperies.*

Joſephus Scaliger, recentiorum doctiſſimus, veterem Flavii Interpretem imperitiſſimum appellat; neque Sigiſmundus Gelenius, vir alioquin laude ſua minime fraudandus, qui emendare & ad Græca Joſephi refingere veterem illam Verſionem conatus eſt, hac in parte, Eruditis ſatisfecit. Hinc novus Hudſono labor ſurgebat; nova Verſione ab ipſo donandus erat Joſephus; quam tam pure tamque Latine elaboratam nobis dedit, ut cum Scriptis hujus generis præſtantiſſimis merito conferri poſſe videatur.

Neque dubium eſſe poteſt, quin multi amicorum multa illi ſubſidia ad Joſephum illuſtrandum ſubminiſtrarent. Copiam Editionis Baſileenſis, manu Iſ. Caſauboni paſſim notatæ, Principi debuit Criticorum Richardo Bentleio; Varietatem Lectionis è Codice quodam Regis Galliarum Michaeli Lequienio, Dominicanorum doctiſſimo; Obſervationes quaſdam egregias viro eruditiſſimo Richardo Ibbetſono, diſcipulo olim ſuo, cujus conjecturas ſemper exoſculatus eſt; Annotata illuſtris E. Spanhemii Cl. Jablonskio. neque prætereundus eſt Guilielmus Lowthius, Præbendarius Wintonienſis digniſſimus, cui tantum debuit quantum familiarium nemini. Alia fortaſſe aliis.

De Joſepho ſic fere cenſuit Hudſonus: Scriptorem fuiſſe eloquentiſſimum, & veri ſtudioſiſſimum; ſectatorem in nonnullis Dogmatum S. Joannis Baptiſtæ; ac proinde Teſtimonia de IESU CHRISTO *& Jacobo Juſto genuina eſſe; errores quos illi nonnulli eruditorum impingunt Librariorum potius eſſe quam ipſius Joſephi; non eſſe Auctorem Maccabaici, ut neque Tractatus de Univerſo, qui ſub ejus nomine etiamnum alicubi exſtat.*

Quid autem cenſendum ſit de ipſo Hudſono, Ego quam potero breviſſime expediam. Natus erat [2] *Widopiæ prope Cockermutham in Agro Cumbrenſi paulo poſt inſtauratam apud Britannos Monarchiam. Grammaticen in vicinia didicit ab Hieronymo* [3] *Hechſtettero. Juvenis admodum Oxonium* [4] *miſſus, in Collegio Reginenſi ſub Tutela Thomæ Croſthwaitii, viri varia doctrina & humanitate in exteros ea tempeſtate celebris, Philoſophiæ operam dedit; quam ita coluit, ut Litteras interim Humaniores nunquam neglexerit. illas enim per totum vitæ ſpatium mirifice dilexit, & tantos in iis progreſſus fecit, quantos nemo fere ſuorum æqualium, etſi vixerat in Collegio Litteratorum ſemper feraciſſimo. Non multo poſt quam gradum in Artibus Magiſtralem* [5] *ſuſceperat, ad Collegium Univerſitatis commigravit. ubi electus in Socium, per multos annos officio Tutoris functus, Adoleſcentes ad Philoſophiam & bonas litteras inſtituebat. Dum hæc ſolita diligentia curaret, Thomæ Hydeo, Linguarum pæne omnium perito, in Præfectura Bibliothecæ Bodleianæ ab Academia* [6] *ſufficitur. quem quidem provinciam ad mortem uſque ſumma cum laude adminiſtravit. Principalitatem poſtea Aulæ Beatæ Mariæ Virginis ab honoratiſſimo Academiæ Cancellario* [7] *obtinuit, rogatu Viri maxime famigerati Joannis Radcliffii, Medicorum omnium ſui ſæculi facile Principis. Edidit* [8] *Vellejum Paterculum, & Thucydidem,* [9] *Dionyſium Halicarnaſſeum, Geographiæ veteris* [11] *Scriptores Græcos minores,* [12] *Longinum,* [13] *Mœridem Atticiſtam, &* [14] *Æſopum. Lactantium prelo paratum habuit; ſed quid de eo factum ſit, juxta cum ignariſſimis ſcio. Alia minutiora ſciens prætereo. Tandem anno* MDCCXIX. *die* [15] *27. Novembris, poſt diutinum languorem, magno litterarum damno, hydrope extinctus eſt. Uxorem duxit Margaretam, filiam D. Roberti Har-*

1 Ex manu Chriſtiani Daumii.
* Suo loco ubique in Nova hac Editione ſublatos aut correctos invenies.
2 Vulgo Wedehop.
3 Coll. Regin. Oxon. quondam Socio.
4 Anno 1676.
5 1684.
6 Anno 1701. menſe Julio.
7 Anno 1712.
8 Oxon. 1693. 8°. & poſtea 1711.
9 Ibid. 1696. G. L. cum Scholiis, Fol.
10. G. L. cum Notis 2 Voll. Fol.
11. Quattuor Voll. in 8°. 1698, 1703, 1712.
12. Oxon. 1708. & 1718. 8°.
13. Ibid. 1711.
14. Oxon. 1718. 8°. cum nova Verſione, & magna Fabularum acceſſione.
15. Hora 6 A. M. Ætatis circiter 57.

Harriſon Equitis Aurati; ex qua progenuit filiolam unicam, nomine itidem Margaretam, puellulam novem annorum, forma atque indole eximiam.

Viris eruditis ſuæ ætatis omnibus innotuit. hinc ipſi natæ doctorum amicitiæ, & cum multis litterarum etiam commercia. Tales erant in Italia Ludovicus Antonius Muratorius, Joannes Maria Salvinius, & vir illuſtris Franciſcus Blanchinius; In Gallia Joannes Boivinius, Ludolphus Kuſterus, & cujus amicitiam magni ſemper fecit Michael [1] Lequienius; In Germania Godefridus Olearius, Joannes Burchardus Menckenius, Joannes Chriſtophorus Wolfius, Henricus Ludovicus Schurtzfleiſchius, Joannes Georgius Eccardus, & quem præ cæteris coluit Joannes Albertus Fabricius; In Suecia Ericus Benzelius, a quo Philonem Judæum propediem exſpectamus; In Dania vir nobiliſſimus Friderieus Roſtgardus; In Belgio Jacobus Perizonius, Hadrianus Relandus, &, paulo ante obitum, Joannes Clericus. Notiores ſunt Angli, quam ut mea egeant nomenclatione.

Erat probitate antiqua, facie decora, ſtatura mediocri, valetudine firmiſſima, quam tamen ſtudiis & vigiliis nunquam intermiſſis penitus tandem labefactavit. Hæc habui inpræſentiarum dicenda de Joanne Hudſono, viro doctiſſimo, & mei, dum viveret, amantiſſimo.

1 Damaſceni Editor.

Scribebam in Coll. *Regin.* OXON.
VI. Non. Maji MDCCXX.

VE-

VETERUM TESTIMONIA DE JOSEPHO, EJUSQUE SCRIPTIS.

SÆCULO II. à CHR. N.

I. *Suetonius Tranquillus in Vespasiano, c. 5.*

APUD Judæam Carmeli Dei oraculum consulentem, ita confirmavere sortes, ut quicquid cogitaret, volveretque animo quamlibet magnum, id esse proventurum, pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis *Josephus*, cum conjiceretur in vincula, constantissime asseveravit fore, ut ab eodem brevi solveretur, verum jam Imperatore.

II. *Justinus Martyr in Orat. Cohort. ad Græcos, p. 10. Edit. Paris.*

Εστι δὲ καὶ σοφώτατοι, φίλων τε καὶ Ἰώσηπος, οἱ τὰ καθ' Ἑβραίους ἱστορήσαντες, ὡς σφόδρα ἀρχαῖα καὶ παλαιᾶ τῶν Ἰουδαίων ἄρχοντος Μωϋσέως μέμνηνται. ὁ μὲν οὖν Ἰώσηπος, τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱερείας καὶ ἀληθῆ τῆς ἀπογραφῆς τῶν βιβλίων σημαίνειν βουλόμενος, ἀρχόμενος τῆς ἱερείας ἄνω γράφει· ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ· τὸ παλαιὸν τῆς ἱερείας Αρχαιολογίαν ὀνομάζων.

Quin & sapientissimi illi Philo & *Josephus*, qui res Judaïcas scripserunt, ut admodum vetusti & antiqui Judæorum principis Moysis faciunt mentionem. Ipse certe *Josephus*, vetustatem rerum per ipsorum librorum inscriptionem significare volens, historiam exorsus ita scripsit; FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBRI: vetustatem historiæ Antiquitatum nomine designans.

III. *Idem iterum, pag. 11.*

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οἱ ἔξωθεν τῆς ἡμετέρας θεοσεβείας περὶ τὴν ἀρχαιότητος Μωϋσέως ἱστοροῦντες γεγράφασι· καὶ ταῦτα πάντα παρ' Αἰγυπτίων ἱερέων μεμαθηκέναι φήσαντες, παρ' οἷς οὐκ ἐτύχθη Μωϋσῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Αἰγυπτίων παιδεύσεως μεταλαχεῖν ἠξιώθη, διὰ τὸ ὑπὸ θυγατρὸς βασιλέως εἰς παῖδος ὠκειῶσθαι χώραν· καὶ διὰ τὴν περιηκμένην περὶ φύσιν πολλῆς ἠξιῶσθαι ἀγωγῆς, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ σοφώτατοι τῶν ἱστοριογράφων, οἱ καὶ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸ τῆς γλώσσης ἀξίωμα ἀναγεγράφασθαι πεποιημένοι, Φίλων τε καὶ Ἰώσηπος. ἔστι γὰρ, τὰς Ἰουδαίων ἱστοριῶντες πράξεις, ὅτι μὲν τῆς Χαλδαίων γλώσσης τὴν Μωϋσέα γεγονῆναι φασὶ· τῶν δὲ προγόνων αὐτοῦ διὰ λιμοῦ πρόφασιν ὅτι τῆς Φοινίκης ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων μεταναστάντων, ἐκεῖ τὸν ἄνδρα πεσεῖν φασιν· ὃν δι' ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν ὁ Θεὸς τιμῆσαι οὕτως, καὶ πρᾶρχοντα καὶ στρατηγὸν καὶ νομοθέτην γενέσθαι τῆς ἑαυτοῦ γλώσσης ἠξίωσεν, ὁπλιτικὰ ὅτι τῆς Αἰγύπτου τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος ὑπὸ τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανελθεῖν ἐδικαίωσε.

Hæc sunt, viri Græci, quæ de Mosis vetustate externi & à religione nostra alieni homines, historias scribentes, tradiderunt: omnia ista se ab Ægyptiis sacerdotibus accepisse professi; apud quos non natus solum, sed etiam qui omni Ægyptiorum disciplina imbueretur, dignus habitus est, propterea quod a Regis filia in filii locum fuerit adoptatus. Propter quam itidem causam magno est eductus studio, quemadmodum in literas retulerunt sapientissimi historiographi, qui de vita ejus & rebus gestis generisque splendore scribendi provinciam sibi sumpsere, Philon & *Josephus*. Hi siquidem, Judæorum res gestas memoriæ mandantes, à Chaldæis Mosen originem traxisse scribunt. Majores quippe ejus per famis causam è Phœnicia in Ægyptum transiisse, atque ibi virum eum genitum memorant: quem Deus ob præstantem ipsius virtutem honore auctum, Principem, Imperatorem, & Legislatorem genti suæ præposuit, cum ex Ægypto Hebræorum multitudinem in regionem suam reverti, justum & æquum esse duxit.

IV. *Idem rursus, pag. 14.*

Ταῦτα οὐ μῦθον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οὐδὲ πεπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν· ἀλλ' αὐτοὶ, ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ γενόμενοι, καὶ τὰ ἴχνη τῶν οἰκίσκων ἐν τῇ Φάρῳ ἐωρακότες ἔτι σωζόμενα, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ ὡς τὰ πάτρια παρειληφότων, ἀκηκοότες, ταῦτα ἐπαγγέλλομεν· ἃ καὶ παρ' ἑτέρων ἔξεστιν ὑμῖν μανθάνειν, καὶ μάλιστα παρ' αὐτῶν τῶν περὶ τούτων ἱστορησάντων, σοφῶν καὶ δοκίμων ἀνδρῶν, Φίλωνός τε καὶ Ἰωσήπου, καὶ ἑτέρων πλειόνων.

Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam historiam, renunciamus: sed qui ipsi Alexandriæ fuerimus, & vestigia domuncularum apud Pharum adhuc reliqua viderimus; & ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus sibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque (aliqua ex parte) intelligere potestis, & potissimum ex eis qui ista scriptis suis inseruerunt, sapientibus & spectatis viris, Philone & *Josepho*, & pluribus aliis.

V. *Idem (vel Auctor incertus) in Quæst. & Respons. ad Orthodox. p. 462.*

Si ignorantia, quæ præter voluntatem provenit, veniam secum affert, sicuti nos Scriptura docet, quomodo qui olim exstitere Judæi, & Christum per ignorantiam supplicio crucis affecere, plurimis & intolerandis affecti sunt calamitatibus, sicut in libris *de Excidio* eorum docet *Josephus*?

Εἰ συγνώμλν ἡ ἀκούσιον ἐφέλκεται ἄγνοια, καθὼς ἀπὸ τ γεγραφῆς διδασκόμεθα, πῶς οἱ μὲν πάλαι Ἰουδαῖοι, τ χριστὸν ἐξ ἀγνοίας σταυρώσαντες, πολιορκίαις καὶ ἀνυποιστοις δεινοῖς ἐπεσχέθησαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τ Ἁλώσεως λόγοις μαρτυρεῖ ὁ Ἰώσηπος;

VI. *Irenæus, in Fragmento è Cod. Bibliothecæ Vindobonensis, p. 472. Edit. Oxon.*

Josephus ait, quod, quando in regali aula educabatur Moses, dux exercitus contra Æthiopes electus, & victor evadens, filiam Regis ejus uxorem duxerit: siquidem ex amore, quo ipsum prosequuta est, civitatem ei tradiderat.

Ἰώσηπός φησιν, ὅτι, ἰώνικα ἐν βασιλείοις ἐτρέφετο Μωϋσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς καὶ τ Αἰθιόπων, καὶ νικήσας, ἠγάγετο τ θ βασιλέως ἐκείνε θυγατέρα· ἐπίπερ πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν παρέδωσιν αὐτῷ τὴν πόλιν.

VII. *Theophilus ad Autolycum, lib. 3. p. 257. Edit. Oxon.*

Quod autem attinet ad Phœnicum & Ægyptiorum testimonium, sicuti scripsere de temporibus quæ ad nos spectant, Manetho quidem Ægyptius, & Menander Ephesius, necnon *Josippus*, qui contexuit *Historiam Belli Judaici* cum Romanis gesti, ita & ista nobis sufficere in præsentiarum reor.

Τῆς μὲν οὖν Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων μαρτυρίας, ὡς ἱστόρησαν περὶ τ καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ συγγεγράφασιν [a] Μανεθὼν ὁ Αἰγύπτιος, καὶ ὁ Μένανδρος ὁ Ἐφέσιος, ἔτι δὲ καὶ Ἰώσιππος, ὁ ἀναγεγράφας τ Ἰουδαϊκὸν πόλεμον, τ γενόμενον αὐτοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀρκετῶς ἔχω ἡμῖν τὰ εἰρημένα.

VIII. [b] *Clemens Alexandrinus in Stromatum lib. 1. p. 341. Edit. Paris.*

Flavius autem *Josephus* Judæus, qui Judaïcas composuit historias, colligens tempora, ait, à Mose usque ad David esse annos DLXXXV. à David usque ad secundum annum Vespasiani MCLXXIX. deinde ab eo usque ad decimum annum Antonini annos LXXVII. ita ut à Mose usque ad decimum annum Antonini sint omnes anni MDCCCCXXXIII.

Φλαούϊος δὲ Ἰώσηπος, ὁ Ἰουδαῖος, ὁ πᾶς Ἰουδαϊκὰς συντάξεις ἱστορίας, κατεπεγνὼν τὰς χρόνους, φησὶν, ἀπὸ Μωσέως ἕως Δαβὶδ ἔτη γίνεσθαι φησί· ἀπὸ δὲ Δαβὶδ ἕως Οὐεσπασιανοῦ δευτέρου ἔτους, [ἔτη] ἀρθ'. εἶτα ἀπὸ τούτου μέχρι Ἀντωνίνου δεκάτου ἔτους, ἔτη οζ'. ὡς εἶναι ἀπὸ Μωσέως μέχρι τ δέκατον ἔτους Ἀντωνίνου πέντε ἔτη ἀσιλγ'.

IX. *Tertullianus in Apologetico adversus Gentes, p. 19. Edit. Paris.*

Judæus *Josephus* Antiquitatum Judaïcarum vernaculus vindex.

SÆCULO III.

X. *Dion Cassius Histor. Rom. lib. 66. p. 745. Edit. Hanov. Vide infra in Joannes Xiphilinus.*

XI. *Minucius Felix, p. 36. Edit. Oxon.*

Scripta eorum relege, vel si Romanis magis gaudeas, ut transeamus veteres, *Flavii Josephi*, vel Antonii Juliani, de Judæis require.

XII. *Origines in Commentariis ad Matthæum, p. 223. Edit. Rothom.*

Usque adeo autem Jacobus hic Justitia sua apud populum celeber fuit, ut *Flavius Josephus*, qui XX. libris *Judaïcam Antiquitatem* conscripsit, rationem reddere volens, quare talia perpessus fuerit populus, ut Templum etiam dirutum fuerit, dicat hæc illis ira Dei contigisse, propter ea quæ adversus Jacobum, fratrem Iesu, qui Christus dicitur, perpetraverunt. Ac mirabile quidem illud est, cum Iesum verum esse Christum non crediderit, eum tamen tantam Jacobo justitiam testimonio suo tribuisse; dicit autem existimasse etiam populum, se hæc Jacobi causa sustinuisse.

Ἐπὶ ποσὸν δὲ διέλαμψεν ἐν τ λαῷ ἡ περὶ δικαιοσύνη, ὡς Φλάβιον Ἰώσηπον, ἀναγράψαντα ἐν εἴκοσι βιβλίοις τ Ἰουδαϊκὴν Ἀρχαιολογίαν, τ αἰτίαν ἀποφήνασθαι βουλόμενον δι' ἣν τοιαῦτα πεπονθέναι τ λαὸν, ὡς καὶ τ ναὸν κατεσκαφῆναι, εἰρηκέναι, καὶ μεῖναι θεοῦ πόθῳ αὐτοῖς ἀπηνηκέναι, [c] λέγοντα εἰς Ἰάκωβον, τ ἀδελφὸν Ἰησοῦ, τ λεγομένου Χριστοῦ, ὑπ' αὐτῶν πεπολεμημένα. καὶ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι, τ Ἰησοῦν ἡμῶν [d] μὴ καταδεξάμενον εἶναι Χριστὸν, [e] ὅμως ἧττον Ἰακώβῳ δικαιοσύνῃ ἐμαρτύρησε τοσούτῳ· λέγει δὲ ὅτι καὶ ὁ λαὸς πάσχει [f] ἐνόμιζε διὰ τ Ἰάκωβον πεπονθέναι.

XIII. *Idem contra Celsum, l. 1. p. 14. Edit. Cant.*

Licet enim volentibus legere duos libros *Flavii Josephi* de *Judæorum Antiquitate*, ubi longam Scriptorum seriem citat in gentis ejus antiquitatis testimonium.

Δυνατὸν γὰρ τ βουλόμενον ἀναγνῶναι τὰ γεγραμμένα Φλαβίου Ἰωσήπου περὶ τ τ Ἰουδαίων ἀρχαιότητος ἐν δυσὶν· ὅπερ πολλοὶ συναγωγὴν συγγεγραφέναι φέρει μαρτυρούντων τῇ Ἰουδαίων ἀρχαιότητι.

XIV. *Idem*

a In *Suidæ Codd.* Μάνεθος. al. Μανεθών.
b Idem *Clemens* Strom. 5. meminit δ συνοψιζομένου τὸν τ Μανασσαϊκῶν ἱστορικόν. Vide *Huet.* D. E. p. 464. Edit. 8.
c Vide *Euseb.* Hist. Eccles. lib. 2. c. 23. p. 65. & *Syncellum* p. 339.
d Vide *Martini* Dissert. de Loco *Josephi*, p. 249.
e Vide doctiss. *Huet.* D. E. p. 32.
f Hac de re plura mox infra.

XIV. *Idem iterum, p. 35.*

Εν δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ̃ Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ὁ Ιώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ιωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γεγυμένῳ, καὶ καθάρσιον τοῖς βαπτιζομένοις ἐπαγγελλομένῳ. ὁ δὲ αὐτὸς, [g] καίτοιγε ἀπιστῶν τῷ Ιησοῦ ὡς Χριστῷ, ζητῶν τ̃ αἰτίαν τ̃ Ιεροσολύμων πλώσεως, καὶ τ̃ τ̃ ναοῦ καθαιρέσεως· δέον αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ἡ κατ̃ τ̃ Ιησοῦ βουλὴ τούτων αἰτία γέγονε τῷ λαῷ, ἐπεὶ ἀπέκτειναν τ̃ προφητευόμενον Χριστόν· ὁ δὲ, καθάπερ ἄκων ἀ μακρὰν τ̃ ἀληθείας χωρούμενος, φησὶ ταῦτα συμβεβηκέναι τοῖς Ιουδαίοις [h] κατ' ἐκδίκησιν Ιακώβου τ̃ δικαίου· ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησοῦ τ̃ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον [i] αὐτὸν ὄντα ἀπέκτειναν.

Nam *Josephus* in XVIII. *Antiquitatum* testatur Joannem exstitisse Baptistam, expiationemque baptizatis esse pollicitum. Idem, quamvis Iesum parum cognoscens pro Christo, dum quærit causam Hierosolymorum excidii, Templique demolitionis (cum debuisset dicere id accidisse propter ejus populi contra Iesum insidias, quia Christum à prophetis promissum interemissent) quasi invitus haud procul à veritate discedens, ait hæc contigisse Judæis in ultionem Jacobi cognomento Justi, fratris Iesu qui dicitur Christus, quia justissimum hominem occiderant.

XV. *Idem Lib. 2. p. 69.*

Τοῦτο δὲ ἤρξατο μὲν ἐπὶ Νέρωνος βασιλεύοντος, παρέτεινε δὲ ἕως τ̃ Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἐφ' ὃ ὁ υἱὸς Τίτος καθεῖλε τ̃ Ιερουσαλήμ· ὡς μὲν Ιώσηπος γράφει τῷ Ιακώβου τ̃ δικαίου, τ̃ ἀδελφὸν Ιησοῦ τ̃ λεγομένου Χριστοῦ, ὡς ἂν ἀληθῆ παείσηται τ̃ Ιησοῦν τ̃ Χριστὸν τ̃ Θεοῦ.

Hoc enim fieri cœptum est sub Neronis imperio, duravitque usque ad Vespasiani tempora, cujus filius Titus solo æquavit Hierusalem; ut *Josepho* videtur propter Jacobum justum, qui vocabatur frater Iesu Christi, ut vero res ipsa clamat, propter Iesum Christum Dei filium.

XVI. *Idem rursus, p. 167.*

Καὶ ὁ βουλόμενος γι [k] ἀναγνώτω τὰ τ̃ φλαβίου Ιωσήπου περὶ τ̃ Ιουδαίων ἀρχαιότητος δύο βιβλία, ἵνα γνῷ πόνα πρότερον ἀρχαιότερος ὢν Μωϋσῆς τ̃ κατ̃ χρόνων μακρὰς περιόδους κατακλυσμοὺς καὶ ἐκπυρώσεις φησάντων γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ.

Si quis certiora cupit cognoscere, legat *Flavii Josephi* libros duos de *Judæorum Antiquitate*, ut sciat Mosem longe ætate superiorem fuisse istis, qui juxta temporum vicissitudines diluvia in mundo fieri & exustiones tradiderunt.

XVII. *Porphyrius de Abstinentia, lib. 4.*

Οἱ μὲν τρίτοι [Εσσαῖοι] τοιοῦτο ἐποιοῦντο τὸ πολίτευμα, ὡς πολλαχοῦ Ιώσηπος τ̃ πραγμάτων ἀνέγραψεν. καὶ μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ τ̃ Ιουδαϊκῆς ἱστορίας, οὗ δι' ἑπτὰ βιβλίων συνετελέσατο, καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ̃ Αρχαιολογίας, οὗ εἴκοσι βιβλίων ἐπραγματεύσατο, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ πρὸς τοὺς Ελληνας, εἰσὶ δὲ δύο τὰ βιβλία. "Εἰσὶ τοί-"νυν οἱ Εσσαῖοι, Ιουδαῖοι μὲν τὸ γένος. ——

Tertius igitur iste ordo hujusmodi institutis vivebat, ut sæpius *Josephus* in scriptis suis testatum reliquit: in secundo nempe libro *Judaïcæ Historiæ*, quam septem libris absolvit, & in decimo octavo *Antiquitatum*, quas viginti libris composuit; & in secundo *ad Græcos*, quod quidem duos libellos complectitur opus. "Essæi, "Judæi quidem natione sunt, *&c.*

SÆCULO IV.

XVIII. *Eusebius Cæsariensis lib. 8. Præparat. Evangel. c. 10. Edit. Paris.*

Τῶν δ' οἰκείων οἱ πρεσφανέστατοι καὶ μνήμης ἀληθοῦς τούτους ἠξίωσαν, Ιώσηπός τε καὶ Φίλων, καὶ ἕτεροι πλείους.

At Gentilium suorum clarissimi, *Josephus* & Philo, aliique complures, eosdem memoriæ posteritatis sempiternæ, suis etiam operibus, commendare voluerunt.

XIX. *Euseb. Demonstr. Evangel. l. 3. p. 124. Edit. Paris.*

-------- αὐτάρκης μὲν οὖν κἀγὼ ἡ τῶνδε τυγχάνω πρὸς τ̃ Σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρία. οὐδὲν ἂν οἶον ἐκ περιουσίας καὶ τῷ ἐξ Εβραίων Ιωσήπῳ μάρτυρι χρήσασθαι, ὃς ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ̃ Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, τὰ κατὰ τοὺς Πιλάτου χρόνους ἱστορῶν, μέμνηται τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τούτοις.

"Γίνεται δὲ κατ' ἐκεῖνον τ̃ χρόνον Ιησοῦς σοφὸς "ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ πα-"ραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τὰληθῆ σεδομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τοῦ [l] Ιουδαϊκοῦ· "πολλοὺς δὲ καὶ Ελληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗ-"τος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόν-"των σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ-"σαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐ-"τοῖς τρίτην ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφη-

At Gentilium suorum clarissimi, *Josephus* & Philo, aliique complures, eosdem memoriæ posteritatis sempiternæ, suis etiam operibus, commendare voluerunt.

—— ego licet talium hominum de Salvatore nostro testimonium nobis abunde satisfacere debeat, tamen nihil me præter propositum facturum arbitror, si quasi ex abundantia quadam, Hebræi quoque *Josephi* testimonio utar: qui in XVIII. Judaïcæ Antiquitatis libro, Pilati tempora in historiam suam referens, de Salvatore nostro mentionem facit, his verbis:

"Exstitit per idem tempus Iesus sapiens vir, si "modo virum eum dicere oportet, quippe qui "earum rerum auctor fuerit, quæ humanam fi-"dem superant. Docebat porro hic homines, "si quos veritatis studiosos reperiebat: ergo mul-"tos sibi Judaicæ, multos etiam Græcæ factio-"nis adjunxit. Christus plane hic fuit: siquidem "cum magistratibus nostris accusantibus, illum "crucis supplicio affecisset Pilatus, non desiste-"runt, qui ab initio complexi fuerant: apparuit "enim illis tertio die iterum vivens, quemadmo-"dum

g Vide Cl. *Spenceri* Annott. in *Orig.* p. 30. & *Huet.* ubi supra.
h Eadem fere habet *Eusebius*, paulo infra; & *Cedrenus* vol. 1. p. 206. *Edit. Paris.* Vide Epist. Cl. *Picquii* in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii*, Vol. II. p. 34.
i Legendum potius, ἄνδρα τον.
k Al. ἀναγινώσκειν.
l Deesse videtur πρόσωπον, aut simile.

"dum divini prophetæ & hæc, & alia innumera-
"bilia de illo prædixerant, ex quo ad hunc uſ-
"que diem Chriſtianorum non defecit genus.

"τῶν παῖτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτὸ εἰρηκό-
"των. ὅθεν εἰσέτι νῦν ἀπὸ τῶδε τῶν Χριστιανῶν σὺκ
"ἐπέλιπε τὸ φύλον.

XX. *Idem l. 6. c. 11. p. 291.*

At *Joſephus vice eorum*, quæ in ſacris libris ſcripta ſunt, *Judaicas traditiones* ſumma diligentia perſequutus eſt, utpote qui Hebræus ab Hebræis exiſteret.

Ὁ δέ γε Ἰώσηπος καὶ πὰς ἔξωθεν Ἰουδαϊκὰς [m] δόσεις ἀκριβέσερον, ἅτε Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τυγχάνων.

XXI. *Idem l. 8. p. 397.*

Atque optimus hujus rei teſtis eſt Hebraicus auctor *Joſephus*, qui in XVIII. Judaicæ Antiquitatis libro, quæ ad illa tempora pertinent, exponit: "Herodes, &c.

Μάρτυς δ' ἀξιόχρεως τούτων ὁ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων Ἰώσηπος, ὧδέ πως ἱσορῶν τὰ κατ' τοὺς χρόνους ἐν [n] ὀκτωκαιδεκάτῳ Ἀρχαιολογίας. "τὴν δὲ βασιλείαν, κ. ε.

XXII. *Idem in Hiſt. Eccleſiaſt. l. 1. c. 4. p. 17. Edit. Valeſii. 1659.*

Hujus porro deſcriptionis ſub Quirinio celeberrimus apud Judæos Hiſtoriarum ſcriptor *Flavius Joſephus* mentionem facit: aliam quoque narrationem de Galilæorum ſecta, qui iiſdem temporibus emerſit, ſtatim ſubnectens.

Ταυτὴν δὲ τὴν κατ' Κυρήνιον ἀπογραφὴν καὶ ὁ παρ' Ἑβραίοις ἐπιστήμων ἱσορικῶν Φλάβιος Ἰώσηπος μνημονεύει, καὶ ἄλλην ἐπιπωπίαν ἱσορίαν περὶ τὴν Γαλιλαίων κατ' τὸν αὐτὸν ἐπιφυόμενα χρόνον αἵρεσιν.

XXIII. *Idem iterum, l. eod. c. 6. p. 20.*

Hujus rei locupletiſſimum teſtem habes *Joſephum*.

Ἔχεις καὶ τούτων ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα.

XXIV. *Idem rurſus, l. eod. c. 11. p. 29, 30.*

—— Joannem Baptiſtam ab Herode juniore capite truncatum fuiſſe ſacra Euangelii ſcriptura commemorat. Cui adſtipulatur etiam *Joſephus*, qui & Herodiadis ipſius nominatim meminit, & diſerte narrat, quomodo Herodes priore & legitima conjuge repudiata, quæ Arethæ regis Arabum filia erat, hanc fratris ſui uxorem à viro ſuo per vim adductam ſibi conjugem adſcivit: inque ejus gratiam necato Joanne Baptiſta, cum Aretha ob filiæ contumeliam infeſto bellum geſſit. Quo quidem in bello victum acie Herodem, & univerſum ejus exercitum deletum refert; hæcque omnia ob ſcelus adverſus Joannem Baptiſtam perpetratum ei contigiſſe. Idem *Joſephus* Joannem juſtiſſimum virum fuiſſe, & lavacri cujuſdam inſtitutorem affirmans, cum iis quæ in ſacris Euangeliorum voluminibus de eodem Joanne prodita ſunt, mirifice conſentit. Refert etiam Herodem Herodiadis culpâ principatu excidiſſe, & in urbem Galliæ Viennam ſimul cum ea eſſe relegatum. Et hæc quidem in octavo decimo Antiquitatum libro ab eo commemorantur, in quo etiam de Joanne ſcribit his verbis: "Arbi-
"trabantur quidam Judæorum divina ultione per-
"iiſſe Herodis exercitum, Deo cædem Joannis
"qui Baptiſta cognominatus eſt, vindicante.
"Quippe hunc Herodes obtruncaverat, cum eſ-
"ſet vir bonus, Judæoſque ad virtutis ſtudium
"excitaret, præcipiens ut juſte quidem inter ſe,
"erga Deum autem pie agentes, ad lavacrum
"accederent. Tunc enim demum acceptum
"Deo fore lavacrum ajebat, cum eo non ad ex-
"piationem criminum uterentur, ſed ad corpo-
"ris munditiem, ut mentibus jam ante per juſti-
"tiam expurgatis, corporis quoque adderent pu-
"ritatem. Cumque multi ad eum undique con-
"fluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirifice
"delectabantur) Herodes veritus ne tanta homi-
"nis auctoritas ſubditos ad defectionem impelle-
"ret, quippe qui nihil non acturi ex ejus conſilio
"viderentur; ſatius eſſe duxit priuſquam novi
"aliquid oriretur, illum è medio tollere, quam
"mutatione rerum facta, ipſe in maximum diſ-
"crimen adductus, ſeram pœnitentiam agere.
"Vinctus igitur ob hanc Herodis ſuſpicionem,
"& ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra me-
"minimus perductus, ibidem cæſus eſt.

—— Ὁ Βαπτιςὴς Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ νέου Ἡρῴδου τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντος, μνημονεύεται μὲν ἡ θεία τοῦ Εὐαγγελίου γραφή. σωιζορεῖ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνομασὶ δὲ τε Ἡρωδιάδος μνήμην πεποιημένος, καὶ ὡς ἀδελφῆς γυναῖκα ἔσαν αὐτὴν ἠγάγετο πρὸς γάμον Ἡρῴδης, ἀθετήσας μὲν τὴν προτέραν αὐτῷ κατὰ νόμους γεγαμημένην γυναῖκα· Ἀρέτα δ' ἦν αὕτη τοῦ Πετραίων βασιλέως θυγάτηρ· τὴν δὲ Ἡρωδιάδα ζῶντος Φιλίππου τοῦ ἀνδρός· δι' ἣν καὶ τὸν Ἰωάννην ἀνελὼν, πόλεμον αἴρεται πρὸς τὸν Ἀρέτην. ὡς ἂν ἠπιμασμένης αὐτῷ τοῦ θυγατρός. ἐν ᾧ πολέμῳ μάχης γιγνομένης, πάντα φησὶν τὸν Ἡρῴδου στρατὸν διαφθαρῆναι· καὶ ταῦτα πεπονθέναι δίκην ἕνεκεν τοῦ κατὰ Ἰωάννου γεγονημένης. ὁ δ' αὐτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαιόταται καὶ Βαπτιςὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τὸν Ἰωάννην, τοῖς περὶ αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ Εὐαγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμμένοις συμμαρτυρεῖ. ἱσορεῖ δὲ καὶ τὸν Ἡρῴδην τοῦ βασιλείας ἀποπεπτωκέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρωδιάδα, μεθ' ἧς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπελαύνεται, Βιέννας τῆς Γαλλίας πόλιν οἰκεῖν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτῷ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἔνθα συλλαβὰς αὐτῆς περὶ τοῦ Ἰωάννου ταῦτα γράφει. "πισὶ
"δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ
"τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τὸν τοῦ
"Ἰωάννου τοῦ καλουμένου Βαπτιςοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον
"Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύον-
"τα ἀρετὴν ἐπασκήσαι, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιο-
"σύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βα-
"πτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸν βάπτισιν δοκι-
"μον αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινῶν ἁμαρτάδων
"παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώ-
"ματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκ-
"κεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ
"ἥδηπαν ἐπὶπλεῖσον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δεί-
"σας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πειθανὸν αὐτοῖς
"ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ νεωτέρῳ ἀποσάσει φέροιτο· πάντα γὰρ
"ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες· πολὺ κρεῖτ-
"τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἀπ' αὐτοῦ γένεσθαι, προ-
"λαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγμα-
"τα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑπόνοια τῇ περὶ Ἡρώ-
"δου δέσμιος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς τὸ προσε-
"ρημένον φρούριον, ταύτῃ κτίννυται.

XXV.

[m] Indicare voluit Euſebius, *Joſephum* non uti promiſerat, exacte ſemper ſequutum Textum Sacrum, ſed ejus loco attuliſſe majorum ſuorum δόσεις, ſive traditiones.

[n] Exſtat l. XX. c. 8.

TESTIMONIA.

XXV. *Idem ibid.*

Ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου διελθὼν, καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῷ αὐτῷ τοῦ συγγράμματος ἰσοῖαν ὧδέ πως μέμνηται. "γίνεται δὴ κατὰ τὸν χρόνον Ἰησοῦς τὶς "σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ "παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τῶν σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν "Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. "ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων "ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, "οὐκ ἐξεπαύσαντο, οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. "ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, "τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ "αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χρι-"στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦ-"λον." ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ, περί τε τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρήσαντος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀποφυγή, τοῦ μὴ ἀναισχύντως ἀπελέγχεσθαι τοὺς κατ' αὐτῶν πλασαμένους ὑπομνήματα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχέτω ταύτῃ.

Hæc *Joſephus* de Joanne. Qui etiam in eodem libro ſervatoris noſtri mentionem facit, his verbis: "Iiſdem temporibus Ieſus quidam fuit "vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas "eſt. Erat quippe admirabilium operum effector, "doctorque eorum qui veritatem libenti animo "complectebantur. Multos ille partim ex Judæis, "partim ex Gentilibus ſectatores ſibi adjunxit. "Hic erat Chriſtus. Quem à gentis noſtræ pri-"moribus delatum, cum Pilatus crucis ſuppli-"cio addixiſſet, hi tamen qui illum dilexerant, "eum deinceps colere non deſtiterunt. Tertio "enim die vivus ac ſpirans eis apparuit; prout "divini prophetæ hæc & alia quam plurima de "illo mirifica prædixerant. Abhinc porro Chri-"ſtianorum genus, qui ab eo nomen ſumpſere, "ad noſtram uſque ætatem continuatum manet." Hæc igitur cum ſcriptor ille ex Hebræis oriundus de Joanne Baptiſta & de ſervatore noſtro in libris ſuis commemoraverit, quod jam effugium relinquitur his qui adverſus eos acta illa confinxerunt, quo minus impudentiſſimi eſſe convincantur? ſed de his ſatis.

XXVI. *Idem lib. 2. c. 10. p. 47.*

Θαυμάσαι δ' ἄξιον τὰ περὶ τὴν θείαν γραφὴν καὶ ἐν τῷδε τῷ συμφωνίας, τιμὴν τοῦ Ἰωσήπου ἰσοῖαν· καθ' ὃν ἐπιμαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τόμῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἐνεακαιδεκάτῳ, ἔνθα αὐτοῖς γράμμασιν ὧδέ πως τὸ θαῦμα διηγεῖται. "τέλειον δ' ἔτος, κ. τ. λ.

Cæterum mirari ſubit *Joſephi* Hiſtoriam, quippe quæ in hujus miraculi narratione cum divina Scriptura plane conſentiat. in ea enim veritatem teſtimonio ſuo ac ſuffragio perſpicue comprobat, cum rem geſtam in XIX. *Antiquitatum* libro exponit his verbis, &c.

XXVII. *Idem paulo infra, p. 49.*

Ταῦτα τοῦ Ἰώσηπον μᾶλλον τῶν ἄλλων τῇ θείᾳ συναληθεύοντα γραφῇ ὑποθαυμάζω.

In his *Joſephum*, perinde ac in cæteris, magnopere admiror, qui cum Sacris literis in veritate adeo conſentiat.

XXVIII. *Idem rurſus, c. 23. p. 65.*

Οὕτω δέ ἄρα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ παρὰ πᾶσι ἄλλοις ἄπασιν ἐπὶ δικαιοσύνῃ βεβόητο ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τοὺς Ἰουδαίων ἐμφρονας δοξάζειν ταύτῃ εἶναι τιμὴν αἰτίαν τοῦ παραχρῆμα μὲν τὸ μαρτύριον αὐτοῦ πολιορκίας τοῦ Ἱεροσολύμου· ἦν δ' ἰδεῖν ἕτερον αὐτοῖς συμβῆναι, ἢ διὰ τὸ κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν ἄγος. ὁ γοῦν Ἰώσηπος οὐκ ἀπωκνησε καὶ τοῦτ' ἐγγράφως ἐπιμαρτύρασθαι, δι' ὧν φησι λέξεων· P "Ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν Ἰα-"κώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου "Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι "ἀπέκτειναν.

Porro Jacobus ob ſingularem juſtitiam adeo celebris apud omnes & admirabilis fuit, ut Judæorum prudentiſſimi hanc fuiſſe cauſam exiſtimaverint ſecutæ mox obſidionis Hieroſolymorum: quam quidem non ob aliud ſibi contigiſſe, quam propter ſcelus in Jacobum admiſſum, ipſe etiam *Joſephus* ſcripto teſtari minime dubitavit, cum ait. "Hæc omnia contigerunt Judæis pro-"pter Jacobum cognomento Juſtum, fratrem "Ieſu qui dicitur Chriſtus; qui cum eſſet o-"mnium conſenſu juſtiſſimus, nihilo minus à "Judæis necatus fuerat.

XXIX. *Idem lib. 3. c. 7. p. 82.*

[q] Περὶ μὲν οὖν τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τὰς φωνὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων ταλαιπωρία τὸν μὲν λῃστὴν καὶ φονέα τοῦ θανάτου παρήτησαν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῶν ἐκέλευσεν ἀρθῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων ἔθνει, οὐδὲν ἂν δέοι τῆς ἱστορίας ἐπιλέγειν.

Ac de iis quæ univerſæ Judæorum genti poſt paſſionem Domini contigerunt, & poſt voces illas quibus latronem & homicidam morte liberari, ipſum vero auctorem vitæ à medio tolli populus omnis ſuccamaverat, *Joſephi* narrationi quicquam addere minime neceſſe eſt.

XXX. *Idem iterum capp. 9. & 10. p. 84.*

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, ἄξιον μὴ δ' αὐτὸν Ἰώσηπον, τοσοῦτο τῇ μὴ χεῖρας συμβεβλημένον ἱστορίᾳ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵας ὁρμᾶται, ἀγνοεῖν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τοῦτο [r] λέγων ὧδε· "Ἰώσηπος Ματθα-"θίου παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεύς· αὐτός τε Ῥωμαίοις "πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον συντυχὼν "ἐξ ἀνάγκης." μάλιστα δὲ τοῦτ' κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἰουδαίων, οὐ παρὰ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ

Porro his rebus, tandem ad exitum perductis, rationi conſentaneum videtur de *Joſepho* ipſo, qui hiſtoriæ, quam præ manibus habemus, tantum adjumentum contulit, quis, & unde, quove genere prognatus fuerit, exponere. id vero etiam ipſe declarat de ſe loquens his verbis: "Joſe-"phus Mattathiæ filius, natione Hebræus, do-"mo Hieroſolymitanus, ex numero Sacerdotum; "qui & initio adverſus Romanos pugnavi, & re-"bus poſtea geſtis neceſſitate coactus interfui". Hic

o Φύλαι ſc. niſi legendum Ἑλληνικοῦ. Vide n. XIX.
p Vide Cl. *Spencerum* in *Annott.* ad *Originem* contra *Celſum*, p. 30. 31. & Celeberr. *Huetium* in *Demonſt. Evangel.* prop. III.
q Vide *Euſeb.* l. 3. c. 7.
r In *Prologo* ad *Bellum Judaicum.*

Hic vir omnium tunc temporis Judæorum præſtantiſſimus fuit, non modo popularium ſuorum, ſed etiam Romanorum judicio; adeo ut ipſe quidem in urbe Roma ſtatua donatus ſit: libri vero ab eo conſcripti in Bibliotheca publica fuerint collocati. Scripſit *Antiquitates Judaïcas* libris xx. *Hiſtoriam* vero *Belli Judaïci*, quod à Romanis ſua ætate geſtum eſt, complexus eſt voluminibus vii. quam non ſolum Græco, ſed etiam Patrio ſermone, ab ſe editam eſſe teſtatur. dignus omnino cui & hic & in cæteris fides habeatur. Exſtant autem duo ejuſdem libri de *Judæorum vetuſtate* lectu digniſſimi. In quibus & *Apioni Grammatico* reſpondet, qui ea ætate volumen adverſus Judæos compoſuerat, & aliis nonnullis qui Judæorum origines perinde calumniari tentaverunt. In priore horum autem librorum, numerum Sacrorum voluminum, quibus vetus Teſtamentum conſtat, quænam ſint apud Hebræos extra omnem controverſiam poſita, utpote à majoribus tradita, declarat. ——— Apud nos eſt & aliud uon ignobile opuſculum ab eodem elaboratum *de Rationi ſummo imperio prædita*: quod quidem à nonnullis *Maccabaïcum* inſcriptum eſt, eo quod certamina contineat Hebræorum quorundam, qui, ut in *Maccabæorum* libris proditum eſt, pro Divini numinis cultu fortiter propugnarunt. Sed & ſub finem *Antiquitatum Judaïcarum* libri xx, propoſitum ſibi eſſe ſignificat, quatuor libros conſcribere *de Deo atque ejus natura*, ex opinione Judæorum, quam ipſi à majoribus acceperunt; item *de Legibus*, *cur earum præcepto quædam permiſſa ſunt*, *quædam vetita*. Alia præterea ab ſe elucubrata eſſe, ipſe in ſuis libris commemorat.

Τὶς ᾗ δ Ρωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ οὕτω δοκιμώτατος· ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσθαι ἀνδριάντος ὑπὸ τῆς Ρωμαίων πολιτείας. τὰς δὲ ἀρχαιολογίας καὶ τοὺς λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔτι δὲ πᾶσαν τὴν Ιουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταβέβληκε συγγράμμασι. τὸν δὲ ἱστορίαν δὲ κατ' αὐτὸν Ιουδαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις· ἃ καὶ ὁ μόνον τῇ Ελλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἀξιοδόκησαι αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ, ἀξιός γε ὢν καὶ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἔτερα δὲ αὐτοῦ Φέρεται πραγματείας ἄξια δύο, τὰ περὶ τῆς Ιουδαίων ἀρχαιότητος· ἐν οἷς καὶ ἀντιρρήσεις πρὸς Απίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ Ιουδαίων τινικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηται, καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἔθνους ἐπεχείρησαν. τούτων ἐν τῷ πρώτῳ τὸν ἀριθμὸν τῆς λεγομένης παλαιᾶς τῶν ἐνδιαθήκων γραφῶν πίστιν, τίνα παρ' Εβραίοις ἀναντίρρητα, ὡς ἂν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, διδάσκων. ——— Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλα οὐκ ἀγεννῆ σπουδάσματα τῷ ἀνδρὶ, περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ· ὅ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπεγράψαν, τῷ τὰς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ἑξῆς καλουμένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρισαμένων Εβραίων περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοσῆς Αρχαιολογίας ὑπομιμνήσκεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προῃρημένος ἐν τέτταρσι συγγράψαι βιβλίοις κατὰ τὰς πατρίους δόξας τῶν Ιουδαίων, περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ οὕτω πραγματεῖαι, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

XXXI. *Idem in Chronico Græco, p. 64. Edit. Amſt.*

Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα συμβάντα, ἢ πραχθέντα, ἕως τῆς θείας σαρκώσεως, τοῖς Ιουδαίοις, Ιώσηπος ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς ἱστορεῖ, καὶ Αφρικανὸς μετ' αὐτὸν ἐν Επιτόμῳ.

XXXII. [s] *Idem ibid. p. 79.*

Συμφωνεῖ ὁ Ιώσηπος ἐν τούτῳ τῇ πράξει τῶν Αποστόλων, ἔνθα τῷ θείῳ Παύλῳ ὑπὸ τοῦ Χιλιάρχου λέλεκται. οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ——.

XXXIII. *Idem in Commentariis in Pſalmos, p. 137. Edit. Pariſ.*

Quis porro Hiſtorias *Flavii Joſephi* percurrens, eorumque narratu comperiens, qua ratione obſidione concluſi fame & ſeditionibus interibant, non præſens dictum admiretur, "Et conclude "adverſus eos qui perſequuntur me."

Τὶς δὲ διελθὼν τὰς Φλαυίου Ιωσήπου ἱστορίας, μαθὼν τε ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐν συγκλεισμῷ ἀπολιφθέντες λιμῷ καὶ σπάσῃ διεφθείροντο, ἂ θαυμάσῃ τὸν εἰπόντα λέγουσαν φωνὴν, "καὶ σύγκλεισον ἐξ ἐναντίας τῶν καταδιωκόντων με.

XXXIV. *Euſtathius in Hexaëmeron, p. 1.*

Clemens & Africanus, & præter hos Tatianus, & ex Judæis *Joſephus* & Juſtus, proprio quiſque modo, ab antiquis hiſtoriis ad id probandum præbitis, divinum Moyſem temporibus Inachi floruiſſe literis prodidere.

Κλήμης μὲν οὖν καὶ Αφρικανὸς καὶ πρὸς τούτοις Ταπανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος καὶ Ιῶστος καὶ Ιναχον ἀκμάσαι τὸ θεασέστιον Μωϋσέα ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ὑποχὼν τὴν ἀπόδειξιν.

XXXV. [t] *Auctor Chronici Paſchalis, p. 127, 128. Ed. Par.*

Feſtum quod Paſcha appellarunt filii Iſraël, Diabateria & Hyperbaſia alii nuncuparunt, quod colligere licet ex iis qui apud Hebræos doctrinæ laude claruerunt, Philone, inquam, & *Joſepho*.

Εορτὴν, ἣν Πάσχα προσηγόρευον οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, Διαβατήρια καὶ Υπερβάσια ἑκάλουν ἄλλοι, ὡς ἔστι γνῶναι ἔκ τε τῶν παρ' Εβραίοις σοφῶν, Φίλωνος λέγω καὶ Ιωσήπου.

XXXVI. *Idem ibid. p. 247.*

Anno xxxix. Chriſti in cœlos aſſumptionis, Titus Veſpaſiani filius Judæam urbemque Hieruſalem recepit, peragrata univerſa Palæſtina, ipſoque Judæorum everſo templo. Agebatur tum Paſchatis dies, cum urbem Hieroſolymitanam expugnavit, & undecies centena Judæorum millia, iis gladio interemptis, delevit, aliaque centum

Τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς εἰς οὐρανὸς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Τίτος ὁ υἱὸς Ουεσπασιανοῦ τὴν Ιουδαίαν παρέλαβεν, [v] καὶ τὴν Ιερουσαλὴμ, προσθεὶς εἰς πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἱερὸν τῶν Ιουδαίων κατέσρεψεν. ὧν δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τὸ Πάσχα, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν Ιερουσαλὴμ, καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτοὺς κατακόψας,

[s] Vide etiam *pp.* 52, 53, 78.

[t] De ætate ejus vide *Du-Freſne* in Præfat.

[v] Vertendum, *Judæam recepit, & Hieruſalem, peragrata univerſa Paleſtina, Judæorumque templum everſit.*

κόψας, καὶ ἄλλας μυριάδας πέντε. Ἀφέπεμψαν αἰχμαλώτων, νεανίσκων καὶ παιδίων ἀρρένικῶν καὶ παρθένων θερμοῖσιν, καθὼς Ἰώσηπος ὁ σοφώτατος χρονογράφος συνέγραψεν.

quinquaginta millia captivorum ex adoleſcentibus & pueris, & virginibus & puellis, ſub corona vendidit, ut tradit *Joſephus* doctiſſimus Chronographus.

XXXVII. *Baſilius Cæſarienſis in Homilia in Famem & Siccitatem, p. 358. Edit. Pariſ.*

Τὸ τῆς λιμοῦ πάθος καταβάσκαζε πολλὰς πολλάκις καὶ τὰς ὁρμὰς κινῆσαι τῆς φύσεως, ἄψασθαι μὲν ἀνθρώπων τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα δὲ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήκατο, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα Ἰουδαϊκὴ ἐτραγῴδησεν ἱστορία, ἣν Ἰώσηπος ἡμῖν ὁ ἀνδραγαθίσας συνέγραψε, ὅτι τὰ δεινὰ τὰς Ἱεροσολυμίτας κατέλαβε, τῇ εἰς τὸν Κύριον δυσσεβείᾳ ἐνδίκως τιμωρίας τίνοντας.

Quid fames non cogit? naturæ leges ſæpe pervertere ac tranſgredi multis ſuadet, & hominum corporibus vel propinquorum veſci: matrem etiam quem peperit natum impulit in ventrem male recondere. Quam tragœdiam Judaïca commemorat hiſtoria, à *Joſepho* gravi Auctore conſcripta, quando videlicet diræ calamitates Hieroſolymitanos, pœnas juſtas propter impietatem in Dominum dantes, apprehenderunt.

XXXVIII. *Gregorius Nazianzenus in Orat. XXII. p. 398. Edit. Pariſ.*

Οὗτοι τίνες μὲν ὄντες, καὶ ὅθεν, καὶ ἐξ οἵας ὁρμώμενοι τὸ ἀπαρχῆς καὶ παιδεύσεως, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς καὶ δόξης περιεληλύθασιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐτησίοις πομπαῖς τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τὸν ὁρωμένων τιθὼ περὶ αὐτῶν δόξαν ἐναπκεῖσθαι τῶν ἁπάντων ψυχαῖς, ἡ περὶ αὐτῶν βίβλος δηλώσει τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορος εἶναι τὸν παθῶν τὸν λογισμὸν φιλοσοφοῦσα, καὶ κύριον τῆς ἐπ' ἄμφω ῥοπῆς, ἀρετῇ τε φημὶ καὶ κακίᾳ. ἄλλοις τε γὰρ οὐκ ὀλίγοις ἐχρήσατο μαρτυρίοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς τούτων ἀθλήμασιν. ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἐξαρκέσει.

Quinam hi fuerint, & unde, & ex qua primum inſtitutione atque doctrina in eam virtutis & gloriæ magnitudinem evaſerint, ut tum annuis his Feſtis ornentur, tum multo major, quam quæ oculis cernitur, eorum gloria in omnium animis condita ſit, ſtudioſis ac diligentibus viris perſpicue liber ille declarabit, qui *Rationem animi perturbationibus imperare* docet, in ejuſque arbitrio eſſe, ut in utramque partem, hoc eſt vel ad virtutem vel ad vitium, propendeamus. Nam cum pleraque alia teſtimonia, tum horum quoque dimicationes ad hujus argumenti confirmationem attulit. Mihi vere hæc tantum dicere ſufficiet.

XXXIX. *Hegeſippus (ſeu potius Ambroſius) de Excidio Urbis Hieroſol. lib. 2. p. 200. Edit. Cadom.*

De quo (ſc. *Jeſu*) ipſi Judæi quoque teſtantur, dicente *Joſepho* hiſtoriarum Scriptore, quod fuerit illo in tempore vir ſapiens, ſi tamen oportet (inquit) virum dici; mirabilium &c. —— hoc dixit *Joſephus*, quem ipſi maximum putant: & tamen ita in eo quod verum loquutus eſt, [x] mente devius fuit, ut nec ſermonibus ſuis crederet, ſed loquutus eſt propter hiſtoriæ ſuæ fidem, quia fallere nefas putabat. non credidit propter duritiam cordis & perfidiæ intentionem: non tamen veritati præjudicabat, quod non credidit; ſed plus addidit teſtimonio, quod nec incredulus & invitus negavit.

XL. *Hieronymus in Epiſtola Paulæ & Eutocii ad Marcellum ab ipſo dictata, Tom. 1. p. 126. Edit. Froben. A. 1526.*

Denique etiam *Joſephum*, qui vernaculus Scriptor eſt Judæorum, [y] aſſerere, illo tempore quo crucifixus eſt Dominus, ex adytis Templi virtutum cœleſtium erupiſſe voces, dicentium, *Tranſmigremus ex his ſedibus.*

XLI. *Idem in Epiſtola ad Euſtochium, Tom. 1. p. 149.*

Tales Philo Platonici ſermonis imitator, tales *Joſephus* Græcus Livius in ſecunda *Judaïcæ Captivitatis* hiſtoria Eſſenos refert.

XLII. *Idem in Epiſtola ad Lucinium, Tom. 1. p. 197.*

Porro *Joſephi* libros, & Sanctorum Papiæ & Polycarpi volumina, falſus ad te rumor pertulit à me eſſe tranſlata: quia nec otii mei nec virium eſt, tantas res eadem in alteram linguam exprimere venuſtate,

XLIII. *Idem in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, Tom. 1. p. 275.*

Ex Verſione Sophronii.

Ἰώσηπος Ματθαίου υἱὸς, Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, ὃς καὶ Οὐεσπασιανοῦ ἀλλὰ μὴ Τίτου ἔτι ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθη. ὃς, εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἐπὶ λόγους τῆς Ἰουδαϊκῆς ἁλώσεως τοῖς δύο βασιλεῦσι, τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, προσήνεγκεν, οἵ τινες καὶ τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν· καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς εὐφυΐας, ἀνδριάντος ἠξιώθη. ἔγραψε δὲ τῆς Ἀρχαιολογίας λόγους εἴκοσι, ἀπὸ τῆς ἕκτης καὶ εἰκοστῆς ἀρχῆς ἕως πεντεκαιδεκάτου ἔτους Δομιτιανοῦ Καίσαρος, καὶ δύο Ἀρχαιότητος κατὰ Ἀπίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὅς ἐπὶ

Joſephus, Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis Sacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tito filio ejus relictus eſt. Hic, Romam veniens, ſeptem libros *Judaïcæ Captivitatis* Imperatoribus patri filioque obtulit, qui [z] Bibliothecæ publicæ traditi ſunt: & ob ingenii gloriam Statuam quoque meruit Romæ. Scripſit autem & alios viginti *Antiquitatum* libros, ab [a] exordio Mundi uſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos Ἀρχαιότητος adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui, ſub Caligula

x Vide Edit. *Colon.* 8° p. 260.

y Vide Cl. *Picquii* Epiſt. in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii.* vol. 2. p. 35.

z *Joſephus* lib. de Vita ſua, dicit, δημοσιεῦσαι προέταξεν. quæ verba haud ſatis commode reddidit, *Bibliothecæ publicæ traditi ſunt.*

a Περιοχὴ τῆς Ἀρχαιολογίας, tantum ab exordio mundi uſque ad annum XII. Neronis, ut conſtat ex fine *Antiquitatum. Antiquitates* vero Joſephus abſolvit & edidit anno decimo vertente Domitiani, ut conſtat ex earundem *Antiquitatum* fine.

 b Vide

la legatus missus ex parte Gentilium, *contra Philonem* etiam librum, vituperationem gentis Judaïcæ continentem, scripserat. Alius quoque liber ejus, qui inscribitur [b] περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta Martyria. Hic in decimo octavo *Antiquitatum* libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam vere Prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum, "Eodem tempore fuit Iesus vir sa-"piens, si tamen virum oportet eum dicere. "Erat enim mirabilium patrator operum, do-"ctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plu-"rimos quoque tam de Judæis, quam de gen-"tibus, sui habuit sectatores, & [c] credebatur es-"se Christus. Cumque invidia nostrorum prin-"cipum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilo-"minus qui eum primum dilexerant perseverave-"runt: apparuit enim eis tertia die vivens: mul-"ta & hæc & alia mirabilia carminibus Prophe-"tarum de eo vaticinantibus, & usque hodie "Christianorum gens, ab hoc sortita vocabu-"lum, non defecit.

Καλιγύλα πεισθέντες ἀπιστάλη ὑπὸ τοῦ μέρους τῶν ἐθνικῶν, καὶ καθὼ φίλωνος λέγων, περιέχοντα κατάγνωζιν τῶν Ἰουδαίων, ἔγραψεν. ἔστι δὲ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ ἐξαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τὰ πάθη τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ὅτι ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι ὑπὸ φαρισαίων, καὶ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγονέναι προφήτην. καὶ διὰ τὸν σφαγὲν Ἰακώβου τὸν ἀπόστολον τὸ Ἱεροσόλυμα πεπονθέναι. ἔγραψε δὲ καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ὅτως, "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν "χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν "χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκα-"λος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων, καὶ "πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ "ἐπηγάγετο, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν "πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ὑπὸ Πιλάτου "Πιλάτου, οὐκ ἐπαυσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγα-"πήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν "πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλ-"λα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἰς τε νῦν Χρι-"στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φύ-"λον.

XLIV. *Idem ibid. cap.* 14.

Justus Tiberiensis, de provincia Galilæa, conatus est & ipse Judaïcarum rerum Historiam texere, & quosdam Commentariolos de Scripturis componere, sed hunc *Josephus* arguit mendacii. Constat autem illum eo tempore scripsisse, quo & *Josephus*.

Ἰοῦστος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπιχείρησε μὲν καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκὴν ἱστορίαν συντάξαι, καί τινα ὑπομνήματα περὶ γραφῶν· ἀλλὰ τοῦτον Ἰώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ συνέγραφεν, ὅτε καὶ Ἰώσηπος.

XLV. *Idem libro secundo adversus Jovinianum, Tom.* 2. *p.* 79.

Josephus in secunda *Judaïcæ Captivitatis* historia, & in decimo octavo *Antiquitatum* libro, & [d] *contra Apionem* duobus voluminibus, tria describit dogmata Judæorum, Sadducæos, Pharisæos, & Essenos; quorum novissimos miris effert laudibus: quod & uxoribus, vino, & carnibus semper abstinuerint; & quotidianum jejunium verterint in naturam. Super quorum vita & Philo vir doctissimus proprium volumen edidit.

XLVI. *Idem libro secundo adversus Pelagianos, Tom.* 2. *p.* 287.

Unde & *Josephus*, Maccabæorum Scriptor historiæ, frangi & regi posse dixit perturbationes animi; non eradicari.

XLVII. *Idem in Epistola ad Magnum Oratorem Romanum, Tom.* 2. *p.* 332.

Josephus, Antiquitatem approbans Judaïci populi, duos libros scribit *contra Apionem Alexandrinum Grammaticum*; & talia sæcularium profert Testimonia, ut mihi miraculum subeat, quomodo *vir Hebræus*, & ab infantia Sacris literis eruditus, cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.

XLVIII. *Idem in Epistola ad Marcellam, Tom.* 3. *p.* 44.

Quam vellem nunc tibi omnem habitum sacerdotalem exponere, & per singulas vestium species divina ostendere sacramenta. Verum quia in hoc ipso brevitatem epistolæ excessimus, & *Josephus* & Philo, doctissimi Judæorum, multique de nostris id latissime persequuti sunt, quorum, ut ajunt, voce audies me, quæ de cætero velis, præsens percontator præsentem.

XLIX. *Idem in Commentariis in Isaiam, cap.* 54. *Tom.* 5. *p.* 293.

Ad tempus Romanæ victoriæ universa referimus, quæ *Josephus* Judaïcæ Scriptor historiæ [e] septem explicat voluminibus, quibus imposuit titulum *Captivitatis Judaïcæ*, id est περὶ Ἁλώσεως.

L. *Idem in Comment. in Ezechiel. c.* 38. *Tom.* 5. *p.* 628.

Et revera nec in Genesi, nec in alio Scripturæ loco, nec in *Josepho* quidem, qui omnia Hebraïcarum gentium in primo *Antiquitatis* libro exponit nomina, hanc gentem potuimus invenire.

LI. *Idem in* [f] *Comment. in Danielem, c.* 5. *Tom.* 5. *p.* 709.

Sed juxta Berosum, qui Chaldæam scripsit historiam, & *Josephum*, qui Berosum sequitur, post Nebuchodonosor, qui regnavit, *&c.*

LII. *Idem*

b Vide *Petit.* Tom. 3. p. 342.
c Vide *Vossii* Chronol. Sac. p. 183. & *Martin.* p. 219.
d Nec disputans adversus Apionem *Josephus* mentionem facit Sectarum Judaicarum, nec ullibi tradit Essenos vino & carnibus abstinuisse, aut quotidie jejunasse; immo contrarium edocet lib. 2. *de Bello*. Sed qui *Esseni* perpetuo jejunabant, nec unquam carne & vino utebantur, sunt illi à *Philone* Judæo literis commendati. *Coteler.* in Notis ad Constit. Apost. l. 6. c. 6. p. 270.
e Ita etiam in *Comment.* in *Joëlem*, c. 1. *Tom.* 6. p. 66.
f Vide eundem in Proœmio ad Daniel.

g Vide

LII. *Idem in* [g] *Chronico Euſebiano, lib. 2.*

[h] *Joſephus* etiam vernaculus Judæorum ſcriptor teſtatur (tempore Paſſionis Chriſti) auditam fuiſſe vocem dicentium, *Migremus ex his ſedibus.*

LIII. *Auguſtinus in* [i] *Epiſtola ad Heſychium, p. 750. Tom. 2. Edit. Benedict.*

Nam *Joſephus*, qui Judaïcam ſcripſit hiſtoriam, talia mala dicit illi populo tunc accidiſſe, ut vix credibilia videantur.

LIV. *Chryſoſtomus in Homil. XXXVI. adv. Judæos III. Tom. 4. p. 481. Edit. Frontonis Ducæi.*

Φέρε καὶ ἕτερον τῶν εἰρημένων ἀποδείξωμεν μάρτυρα, ὃν μάλιστα ἀξιόπιστον εἶναι νομίζουσιν· Ἰώσηπον λέγω, τὰ καὶ τὰς συμφορὰς αὐτῶν τραγῳδήσαντα, καὶ τὴν παλαιὰν Δανιὴλου ἀποκάλυψιν πᾶσαν· ὃς, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν γνόμενος, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ προρρηθεῖσαν εἰπών, καὶ περὶ ταύτης διελέχθη τῆς αἰχμαλωσίας τῆς γνομένης, τῶν τοῦ προφήτου ἐμφερόντων ὅρασιν. ----

Age proferamus & alium teſtem eorum quæ dicta ſunt, quem illi (Judæi) graviſſimum habent Auctorem: *Joſephum* loquor, qui calamitates illorum Tragicas deſcripſit, ac vetus Teſtamentum omne velut paraphraſi fuſius explicavit. qui fuit poſt Chriſti adventum, & captivitatem ab ipſo prædictam commemorans, de hac quoque diſſeruit, Danielis viſionem enarrans, &c.

LV. *Idem mox infra, p. 486.*

Σὺ δέ μοι σκόπει, ὡς εἰ καὶ Ἰουδαῖος ὢν ὁ ἀνὴρ ὁ ταῦτα γεγράψας, ἀλλ' οὖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὑμετέραν ζηλῶσαι φιλονεικίαν.

Tu vero illud mihi conſidera, quod tametſi Judæus eſſet ille, qui hæc ſcripſit, *Joſephus*, tamen veritus eſt veſtram imitari pervicaciam.

LVI. *Idem in libro adverſus Vituperatores vitæ Monaſticæ, Tom. 4. p. 414.*

Ἐρῶ δὴ οὐκ ἐμὸν λόγον, ἀλλ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου, τὰ τὰ ἐκείνων ἱστορήσαντος ἀκριβῶς.

Verbis autem utor non meis, ſed *Judæi*, qui eam hiſtoriam conſcripſit diligenter.

LVII. *Idem in Homil. in Acta Apoſt. Tom. 8. p. 488.*

Εἰ μὲν Χριστιανὸς ὁ ταῦτα γεγράφων ἦν, κἂν ὑποπτος ὁ λόγος ἦν· εἰ δὲ Ἰουδαῖος, καὶ Ἰουδαῖος ζηλωτὴς, μὴ τὸ εὐαγγέλιον ἐλθὼν, πῶς ἂν πᾶσι καταδηλα τὰ γνόμενα.

Si quidem Chriſtianus exſtitiſſet horum Scriptor, ſuſpecta forſan eſſet oratio. At cum Judæus ſit, idque æmulator, qui poſt Euangelium floruit, quomodo non omnibus manifeſta quæ geſta ſunt?

LVIII. [k] *Ruffinus in Hiſtoria Eccleſ. Euſeb. l. 3. c. 9. p. 55. Edit. Baſ.*

Operæ pretium ſane eſt poſt iſta noſcere quis fuerit hic *Joſephus*, & unde, vel ex quo genere originem ducens, qui tantam nobis materiam rerum geſtarum cognitionemque præſtiterit. Exponit ergo etiam hæc ipſe de ſe, hoc modo ſcribens: "*Joſephus* Matathiæ filius, Hebræus genere, ex Hieroſoly-"mis ſacerdos, qui & ipſe primo bello Romanos oppugnaverim, & poſterioribus nihilominus interfue-"rim prœliis, neceſſitate conſtrictus." Conſtat igitur hunc virum per idem tempus non ſolum apud Judæos proprios cives, verum etiam apud Romanos habitum eſſe nobiliſſimum, ita ut literarum merito in urbe Roma etiam ſtatua donaretur, & libri ejus Bibliothecæ traderentur. Conſcripſit namque *Antiquitatem* Hiſtoriam in viginti libris. Belli vero *Judaïci*, cum Romanis habiti, Hiſtoriam ſeptem voluminibus comprehendit; quam non ſolum Græca facundia, verum & patrio, id eſt, Hebræo ſermone ſuis etiam civibus ſe edidiſſe confirmat. dignus cui præ cæteris omnibus debeat credi. Sed & alia ejuſdem viri exſtant de *Judæorum vetuſtate* duo Volumina, in quibus contradicere Apioni cuidam Grammatico videtur, qui illis temporibus adverſum Judæos ſcripſerat; & ad alios quoſdam, qui morem gentis Judæorum atque inſtituta laceraverunt.

SÆCULO V.

LIX. *Iſidorus Peluſiota, lib. 3. Epiſt. 19.*

Εἰ μηδὲν πλέον ἔχει γράμμα νομίζει τὸν νομοθέτην εἰρηκέναι ὁ πρὸς σὲ, ὡς ἔφης, διενεχθεὶς Ἰουδαῖος· εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐλέγχουσιν ὑμῶν τὴν ἀπαιδευσίαν οἱ δύο ἄνδρες οἱ μὴ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν συγγραφῆς παρ' ὑμῖν γεγονότες, Φίλων ὁ θεωρητικώτατος καὶ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικώτατος. ὁ μὲν πᾶσιν σχεδὸν τὴν παλαιὰν [Δανιὴλου] εἰς ἀλληγορίαν τρέπων, ὁ δὲ Δανιὴλου χαίρων· "[l] τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγορουῦντος μὴ σεμνότητος, ὅπου δ' ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέφερε ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος.

Si Legiſlatorem nihil aliud præter literam dixiſſe Judæus is exiſtimat, qui tecum rixatus eſt, his ad eum verbis utere: Inſcitiam veſtram duo viri refutant, qui poſt Chriſti adventum apud vos literarum monumenta condiderunt; nimirum Philo contemplator egregius, & *Joſephus* inſignis hiſtoricus. Ille quidem dum univerſum pæne vetus Teſtamentum ad allegoriam trahit: hic dum ad hunc modum loquitur; "Legiſlatore alia com-"mode ac ſcite innuente, alia cum gravitate alle-"gorico ſenſu exponente, eademque omnia quæ "recte ac plane dici utile erat ad literam indicante.

LX. *dem lib. 4. Epiſt. 75.*

Εἰ τὰ ἐπίχειρα τῶν ἁλιτηρίων Ἰουδαίων, τῶν μὴ τῆς Χρι-

Si vis cognoſcere quibus pœnis ſcelerati Judæi, con-

[g] Vide etiam p. 78.

[h] Iſta verba Euſebii Græce profert Syncellus. Idem habet Hieronymus in *Mat.* 27. & alibi. Verum in Commentariis in Iſaiam dicit, hanc vocem auditam fuiſſe ante excidium Hieroſolymitanum. Nonnulla etiam de Archelao manifeſte falſa affert Euſebius; adeo ut vel Euſebius inciderit in vitioſos *Joſephi* Codices, vel verba iſta non legerit in *Joſepho*, ſed ex alio fortaſſe auctore addiderit.

[i] Vide Epiſt. ad Lucinium, Tom. IV. part. 2. p. 578.

[k] Vide eundem, p. 48. & alibi paſſim.

[l] In *Præmio Antiquitatum.*

contra Chriſtum inſanientes, affecti ſint, ſume *Joſephi*, Judæi quidem, ſed veritatis ſtudioſi viri, hiſtoriam *de Excidio*, ut videas divinitus actam hiſtoriam, qualem nec tota ſeries temporum vidit, ex quo & quamdiu homines exſtiterunt. Nam ne quis denegaret fidem ipſorum calamitatibus, fidem omnem & exemplum ſuperantibus, non extraneum aliquem (forſan enim, vel potius neceſſario, non inveniſſet fidem) ſed hominem ex eadem gente & eorum obſervantiſſimum inſtruxit veritas, ut ſtupenda illa, quæ Judæis evenerunt, tragice deſcriberet.

ϛοῦ ὑπιλυτηκάντων, γνῶναι βέλϛ, ἔντυχε τῇ Ιωσήπϖ, ἀνδρὸς Ιουδαίϖ μὲν, Φιλαλήθους ϑ', ωεὶ τ ἀλώσεως ἱϛορίαν, ἵνα ἴδῃς ϑεήλατον ἱϛορίαν, οἵαν οὐδὲ ὁ σύμπας εἶδε χρόν@, ἀφ' ἧ δὴ καὶ ἐφ' ὅσον ἄνθρωποι, ἵνα γὰ μηδεὶς τῆς ἀπίϛοις αὐτῶν καὶ ωεϖαλόγοις ἀπιϛήϖ συμφοραῖς, ϲὐκ ἀλλόφυλόν τινα· ἢ γὰ ἂν ἴσως, μᾶλλον ϑ' ἀναγκαίως ἠπιϛήϑη· ἀλλ' ὁμόφυλον αὐτὸν καὶ ζηλωτὴν ωαρεϛεύαϲεν ἡ ἀλήϑεια τὰ ἀλλόκοϑα ἐκεῖνα ἐκτραγῳδῆϲαι ωάϑη.

LXI. *Idem lib. 4. Epiſt. 225.*

Quoniam & Græcis & Barbaris & omnibus omnino hominibus videtur, & jure quidem, hoſtium teſtimonium fide dignum; Judæi vero, omnem excedentes improbitatem, non ſolum Prophetis fidem non habuerunt, ſed ne quidem ipſi Deo; exſtitit autem *Joſephus* quidam, Judæus ſummus, & acer Legis propugnator, quique vetus Teſtamentum ex fide veri paraphraſtice expoſuit, & pro Judæis ſtrenuiſſime ſe geſſit, ac per omnia ipſorum res meliores, quam dici poſſit, oſtendit, rerum autem veritati cedere dignatus eſt, (non enim impiorum ſententiam ſecutus eſt) neceſſarium eſſe arbitratus ſum, ipſius verba apponere. Quid igitur ait? "Eodem tempore fuit Ieſus, vir ſapiens, "ſi tamen virum &c. —— Ego vero cum multis aliis in rebus valde miror hominis veracitatem, tum vero vel maxime in illis verbis, cum ait, "doctor "hominum, qui libenter veritatem ſuſcipiunt &c.

Επιδὴ καὶ Ελλησι καὶ βαρβάροις καὶ ωᾶσιν ἀνθρώωοις ἡ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία εἰκότως δοκεῖ ἀξιόχρεως εἶναι, Ιουδαίοι δὲ, ωᾶσαν ὑωερβαλλόμενοι κακίαν, ϗ μόνον τοῖς ωροφήταις ϲὐκ ὑωίϲευϲαν, ἀλλ' ϗδὲ αὐτῷ τῷ Θεῷ· ἐγήνετο δέ τις Ιώσηπ@, Ιουδαῖ@ ἀνὴρ@ καὶ τὸν νόμον ζηλωτὴς, καὶ τ ωαλαιὰν ἀληθείας ωαράφρασιν, καὶ ὑωὲρ Ιουδαίων ἄριϛα ἀνδριαμέν@, καὶ ωάντα τ τῶν ἐκείνων κρείττονα λόγον ἀποφαίνων, τῇ ϑ τ ωραγμάτων ἀληθείᾳ ωαραφωρῆϲαι ἀξιώϲας· ϗ γὰ ἐζήλωϲε τ ἀϲεβῶν τὸν γνώμονα· ἀναγκαῖον οἶμαι τὰς ἐκείνου ωαραθέϲεις ῥῆϲαι. τί οὖν φησί; "Γίνεται ϑ κατ' ἐκεῖνον τ χρόνον Ιησοῦς, ϲοφὸς ἀνὴρ, "εἴγε αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρὴ ------. Εγὼ ϑ λίαν ϑαυμάζω ωάνδρος ἐν ωολλοῖς μὲν τὸ φιλάληθες· μάλιϲτα ϑ, ἐν οἷς εἶπε, "διδάϲκαλος ἀνθρώωων τ ἡδονῇ ωαλη"ϑῆ δεχομένων -----.

LXII. *Cyrillus* [m] *Alexandrinus, lib. 5. Comment. in Joann. Evang. p. 517. Edit. Pariſ.*

Tanta quippe mala Judæos ex bello manent, ut illorum experimento genus omne mortis jucundius ſit atque optabilius. Cæterum Judæorum everſionem, & incolarum captivitates, cædemque crudeliſſimam, civitatum famem, ac liberorum in iis comeſtionem in hiſtoriis ſuis *Joſephus* commemorat.

Εἰς τοῦϖ γὰ Ιουδαίοις τὰ ἐκ τοῦ ωολέμου ωεῖϱαι ωάϑη, ὡς τ ἐκείνων ωείρας ωᾶν εἶδος ϑανάτου ϗδέως γλυκίον τι καὶ αἱρετώτερον. τῶν ϑ τ χώρας αὐτῶν ἐξανάϲταϲιν, καὶ τ ἐνοικιϱϑέντων αὐτῶν τὰς τε ἐξανδραωοδιϲμὰς, καὶ τῶν ὠμοϕάτων ϲφαγῶν, καὶ τὰς ἐν ἑκάϲῃ ωόλει λιμὰς, τάς τε ἐν αὐτῇς τεκνοφαγίας ἱϛορεῖ καὶ Ιώσηπος ἐν οἰκείοις ϲυγγεγράμμαϲι.

LXIII. *Theodoritus Epiſc. Cyrenſ. in Quæſtionibus in Exodum, p. 110. Edit. Pariſ.*

Joſepho autem credendum eſt in his rebus, ut qui gentis *ſuæ* menſuras probe norat.

Πιϛευτέον δ' ἐν τούτοις Ιωσήπῳ, ἀκριβῶς τὰ ἔθνους τὰ μέτρα ἐπιϛαμένῳ.

LXIV. *Idem in Comment. in Daniel. p. 616. Edit. Par.*

Neque enim quæ à *Joſepho* dicuntur cum Græcis Hiſtoricis conſentanea ſunt. Nec enim in illis facile licet invenire, Cyaxarem Aſtyagis filium, eundem *eſſe* Darium, quem iſte narrat una cum Cyro contra Babylonem cum exercitu profectum: ita ut omnino *Joſephi* oratio à fide abhorreat.

Οὐδὲ τ Ελληνικαῖς ἱϛορίαις τὰ ὑωὸ τοῦ Ιωσήπου εἰρημένα ϲυμβαίνει, οὐδὲ γὰ ἐν ἐκείναις ἔϛιν εὑρεῖν Κυαξάρην τ τοῦ Ἀϲυάγους υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τ Δαρεῖον, ὃν ϕηϲὶ ϲὺν τῷ Κύρῳ τὴν ϛρατιὰν καὶ τῆς Βαβυλῶνος ωοιηϲάμενον· ὥϛε ωανταχόϑεν ἀωίθανα εἶναι τ τοῦ Ιωσήπου λόγον.

LXV. *Idem ibid.*

Hæc nos apertius edocent primus & ſecundus Maccabæorum libri; quæ & Joſephus hiſtoriographus accurate conſcripſit. -----

Ταῦτα ϲαφέϛερον ἡμᾶς ἡ τ Μακκαβαίων βίβλος ἥτε ωρώτη καὶ ἡ δευτέρα διδάϲκει, καὶ Ιώσηπος ὁ ἱϛοριογράφος ἀκριβῶς ταῦτα ϲυνέγραψε -------.

LXVI. *Idem ibid. p. 697.*

Antiquos vero Judæos beatum Danielem maximum Prophetam vocaſſe, teſtis locuples eſt *Joſephus* Hebræus, qui Chriſtianam quidem prædicationem non admiſit, veritatem tamen occultare non ſuſtinuit.

Οτι ϑ οἱ ωάλαι Ιουδαῖοι τ μακάριον Δανιὴλ μέγιϛον ἀωοϲτόλων Προφήτην, μάρτυϲ ἀξιόχρεως Ιώσηπος ὁ Εβραῖος, τὸ μὲν Χριϛιανὸν ϗ δεξάμενος κήρυγμα, τὴν ϑ ἀλήϑειαν κρύπτειν οὐκ ἀνεχόμενος.

LXVII. *Philoſtorgius in Compend. Hiſt. Eccleſ. lib. 1. p. 468. Edit. Valeſ.*

Quarum denique librum à *Joſepho* ſcriptum & ipſe (aliis conſentiens) ait; atque non tam hi-

Τὸ μέντοιγε ὑωάρχον [τ Μακκαβαϊκῶν] ὑωὸ Ιωσήπου γεγράϕθαι καὶ αὐτὸς ὁμολογῶν, οὐχ ἱϛορίαν μᾶλλον

[m] Idem *Cyrillus* meminit *Joſephi* Sanchoniatonis Interpretis. vide l. 6. *contra Julianum*, p. 205. ed. *Lipſ.* & *Dodwellum* de Sanchoniathone §. v, vi.

[n] Vide

λον ἢ ἐγκώμιον εἶναι φησὶ, τὸ περὶ τ Ελεάζαρον καὶ τὺς ἑπτὰ παῖδας τὺς Μακκαβαίυς διηγέμενον.

ſtoriam quam encomium eſſe, occupatum circa Eleazarum & Maccabæos ejus ſeptem filios.

LXVIII. *Hermias* [n] *Sozomenus in Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 1. c. 1. p. 8.*

Καὶ Ιώσηπος ὁ Ματθίυ ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδενὸς τ Ιυδαίοις καὶ Ρωμαίοις ἀποδοκίμαστος γιγόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τ περὶ Χριστῦ ἀληθείας. ἄνδρα μὲν γὰρ αὐτὸν ὀνομαλεῖν ὀκνεῖ, ὡς θαυμάσιον ἔργων ποιητὴν, καὶ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν· Χριστὸν δὲ περιφανῶς ὀνομάζει, καὶ τῷ σταυρῷ καταδικασθῆναι, καὶ τριταῖον ζῶντα φανῆναι. καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτὸ διαρρηθῆναι τοῖς θείοις προφήταις σὺν ἀγνοεῖ. πολλὺς δὲ ὄντας ὃς ἐπηγάγετο Ελληνάς τε καὶ Ιυδαίυς ἀπιμέναι ἀμαπῶντας αὐτὸν μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ ὠνομασμένον μὴ ἀπολεῖψαι φῦλον. καί μοι δοκεῖ πᾶσα ἰσχὺς μονονυχὶ βοᾶν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις Θεὸν εἶναι τ Χριστόν. ὑπὸ δὲ τ θαυμαστ πράγματος καταπλαγεὶς, ὠλιγῶς μέσως παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἀπισκήψας, μᾶλλον δὲ καὶ συνήμενος. διόπερ μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως καταφαίνεται, μὴ τὺς Εβραίυς φθάσαι, καὶ πρὸ τ ἄλλων ἀνθρώπων εἰς Χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ καὶ Σιβύλλα καὶ χρησμοί τινες τῶν ἀπὸ τῷ Χριστῷ συμβεβηκότων, τὸ μέλλον προεμήνυσαν, ἀ θαυμαστὸν ἔστιν ὅπως πᾶσιν Ελλησιν εἰς δυσπιστίαν ἐγκαλεῖν ἐστίν. ὀλίγοι γὰρ οἱ παιδείᾳ διαφέρειν δόξαντες, τὰς τοιαύτας ᾠδὰς προφητείας, ἐμμέτρυς τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄντας, καὶ σεμνοτέραις πρὸς δῆμον λέξεσι πεφρασμένας. ἰὼ δὴ ἄρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τ ἄνωθεν προμηθίας, ὅπως συμφωνίᾳ τῶν ἐσομένων, μὴ μόνον ἰδίοις προφήταις ἐνηχήσαι τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ὀθνείοις ἐκ μέρους· ὥσπερ εἴ τις μελοποιὸς διὰ χρείαν θαμίζοντος μέλους, τὰς περιττὰς τῶν χορδῶν ἐπιδραμοι τῷ πλήκτρῳ, ἢ τῆς ὕσης ἑτέρας προσθείη.

Sed & *Joſephus* Matthiæ filius ſacerdos, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos celeberrimus, veritatis de Chriſto teſtis eſt locupletiſſimus. Eum enim hominem quidem appellare detrectat, utpote mirabilium operum effectorem, veræque doctrinæ magiſtrum: Chriſtum vero diſerte nominat, & ſupplicio crucis addictum, tertia die vivum apparuiſſe, & alia plurima miracula à divinis vatibus de illo prædicta eſſe teſtatur. Multos præterea quos ille ad ſe pertraxerat, tam Judæos, quam Græcos, in illius amore perſeveraſſe affirmat; gentemque ejus nomine appellatam neutiquam defeciſſe. Ac mihi quidem videtur, dum iſta ſcribit, propemodum clamare Chriſtum Deum eſſe, operibus ipſius id evincentibus; verum rei novitate perterritus, media quadam via prætergreſſus eſt, eos qui in Chriſtum crediderant minime inſectatus, immo potius cum illis conſentiens. Hæc igitur mihi cogitanti non immerito mirari ſubit, cur Hebræi ante reliquos mortales ad fidem Chriſti non acceſſerint. Etſi enim à Sibylla & à quibuſdam oraculis, ea quæ Chriſto acciderunt, ante ſignificata ſint, non idcirco tamen Græci omnes incredulitatis accuſandi ſunt. Pauci quippe qui reliquos doctrina anteibant, hujuſmodi vaticinia noverant, utpote verſibus maxima ex parte conſcripta, & verbis gravioribus prodita quam quæ à vulgo capi poſſent. Fuit autem opus hoc divinæ providentiæ, meo quidem judicio, ut ad conſenſionem poſterorum, res futuras non proprio-rum tantummodo vatum, verum etiam externorum auribus aliqua ex parte inſinuaret. Perinde ac ſi quiſpiam muſicus ob peregrini cujuſdam cantici neceſſitatem, ſuperfluas chordas plectro percurrat, aut alias prioribus adjiciat.

SECULO VI.

LXIX. *M. Aurel. Caſſiodorus in Hiſt. Eccleſ. Tripartita, lib. 1. c. 2.*

Joſephus Mattathiæ filius atque ſacerdos, vir apud Judæos nobiliſſimus, necnon & apud Romanos digniſſimus, teſtis erat de veritate Chriſti. Vocare namque eum virum non audet &c.

LXX. *Idem in lib. de Inſtitutione Divinarum Literarum.*

Joſephus, pæne ſecundus Livius, in libris *Antiquitatum Judaicarum* late diffuſus, quem Pater Hieronymus propter magnitudinem prolixi operis à ſe perhibet non potuiſſe transferri. Hunc tamen ab amicis noſtris, quoniam eſt ſubtilis nimis & multiplex, magno labore in libris [o] xxii. converti fecimus in Latinum. Qui etiam & alios vii. libros *Captivitatis Judaicæ* mirabili nitore conſcripſit. quorum tranſlationem alii Hieronymo, alii Ambroſio, alii deputant Rufino. quæ dum talibus adſcribitur, omnino dictionis eximiæ merita declarantur.

LXXI. *Coſmas Indicopleuſtes, lib. 3. p. 174. Edit. Pariſ.*

Πρῶτος συγγραφεὺς ἐν κόσμῳ Μωϋσῆς, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλυ ἀποδείκνυσιν, καὶ Ιώσηπος ἐν τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν.

Primus ſcriptor in orbe Moyſes, ut Euſebius Pamphili, & *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtificaverunt.

LXXII. *Evagrius Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 5. c. 24.*

Πολλῷ δὲ καὶ Ιώσηπος ἤγειρεν ἱστορίαν, χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνυσαν.

Sed & *Joſephus* copioſam nobis reliquit hiſtoriam, eamque utilem prorſus ac fructuoſam.

SÆCULO VII.

LXXIII. *Joannes Philoponus lib. 3. de Mundi Creatione, cap. 16.*

Τὸ δὴ, "γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τ ὕδατος", ἀντὶ μεταξὺ λέγει τ κάτω ὕδατος καὶ τ στερεώματος γενέσθαι φύσιν, ὡς Ιώσηπος ὁ Εβραῖος ἐν τῷ περὶ

Illud igitur, Fiat firmamentum in medio aquæ, "non arguit naturam Firmamenti exiſtere in medio aquæ hujus inferioris, ut *Joſephus* Hebræus

[n] Vide etiam p. 399.

[o] Sc. *Antiqq.* xx. (nam vita *Joſephi* pro parte habetur libri vigeſimi) & *contra Apionem* ii.

bræus vult in libro quem conſcripſit *de cauſa Univerſi*: dicens, "aquam tripartitam eſſe, & u-"nam quidem tertiam ejus in Firmamenti gene-"rationem coaluiſſe; alteram vero tertiam infe-"rius remanſiſſe: denique reſiduam aliam tertiam "per rarefactionem in ſublime una cum firma-"mento elevatam eſſe.

τὴν δὲ Παντὸς αἰτίας συγγράμματι βάλλεται· P "εἰς "τρία, λέγων, διηρῆθαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ μὲν τρί-"τον αὐτοῦ εἰς ὑφεζιν συμπαγῆναι δὲ στερεώματος· τὸ "δὲ τρίτον ἐναπομεῖναι κάτω, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἐν "τοῖς νώτοις εἰς ὕψος μετανακῥιφθῆναι δὲ στερεώμα-"τος.

LXXIV. *Joannes Malela in lib. 10. Chronographiæ, p. 319. Edit. Oxon.*

Hinc fatalia Judæorum tempora initium habuerunt, uti ſcriptis ſuis teſtatus eſt *Joſephus*, Hebræorum philoſophus, qui & iſta inſuper tradidit: Judæos nunquam à calamitatibus ſuis reſpiraſſe quidem, ex quo cruci Ieſum fixerunt, hominem illum bonum ac juſtum, ſi modo hominem (inquit) illum fas ſit dicere, & non Deum potius, qui talis fuerit. Hæc *Joſephus* ille Judæus in libris ſuis de Judæorum Antiquitatibus ſcripta reliquit.

Καὶ ἐξ ἐκείνου ὅλεθρος ἤρξατο τοῖς Ιουδαίοις, καθὼς Ιώσηπος ὁ Εβραίων φιλόσοφος πρότερον συνεγράψατο, εἰρηκὼς καὶ τοῦτο· ὅτι ἐξότε Ιουδαῖοι ἐσταύρωσαν Ιησοῦν, ὃς λεγόμενος ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δίκαιος (εἴπερ ἄρα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον δεῖ λέγειν καὶ μὴ Θεὸν) οὐκ ἐλέλειψεν ὀδυνῶν ἐκ τῆς Ιουδαίας χώρας. πρότερον ἐν τοῖς Ιουδαϊκοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐξέθετο ὁ αὐτὸς Ιώσηπος Ιουδαῖος.

LXXV. *Idem ibid. p. 337.*

Titus —— Hieroſolymas totamque adeo Palæſtinam vaſtavit, urbeque ipſo Feſti die capta, Judæorum Templum evertit: undecies autem centena millia Judæorum gladio interfecit; centum vero & quinquaginta millia juniorum & puerorum & virginum haſtæ ſubjecit. Id quod *Joſephus* ſapientiſſimus ſcriptis conſignavit; qui & ipſe Hebræus erat, & bello interfuit.

Ο δὲ Τίτος —— ἐπόρθησε τὴν Ιερουσαλὴμ, καὶ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὸ ἱερὸν τῶν Ιουδαίων κατέσρεψεν, ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἑορτῆς ἡμέρᾳ, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν· καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτὸς κατακόψας. ἄλλας δὲ μυριάδας ιά. ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων, καὶ παίδων ἀρρένικῶν, καὶ παρθένων κρείσσων. καθὼς καὶ Ιώσηπος ὁ συφώτατος συνεγράψατο· Εβραῖος γὰρ ὑπῆρχε, καὶ παρῆν ἐν τῷ πολέμῳ.

SÆCULO VIII.

LXXVI. *Beda Presbyter in Epiſtola Apologetica, p. 245. Edit. Lond.*

Audiat *Joſephum*, hiſtoriographum Judæorum; qui, in libro primo Ἀρχαιότητος adverſus Apionem Grammaticum ſcribens, aperte & lucide monſtravit, & minorem annorum numerum eſſe veracem, & nequaquam Scripturam ſanctam à Judæorum gente eſſe falſatam, &c.

LXXVII. *Idem iterum, p. 250.*

Agnoſcas etiam qua opinione vulgus in ſex vel ſeptem millium venerit annorum, & qua ipſe auctoritate aſſertionem meæ computationis aſtruam; Hebraïca videlicet veritate, per Origenem prodita, per Hieronymum edita, per Auguſtinum laudata, & per *Joſephum* confirmata: quibus ego nullos invenio doctiores, &c.

LXXVIII. *Idem de Tabernaculo, &c. lib. 1. c. 4.*

Nequaquam putandum eſt, *Joſephum*, hominem Judæum, genere Sacerdotalem, ingenio excellentiſſimum, & in Scripturis divinis ſimul & ſæcularibus doctiſſimum ullatenus hoc potuiſſe latere, &c.

LXXIX. *Anaſtaſius Abbas in libro contra Judæos, ex verſione Fr. Turriani, in Tomo tertio Antiquarum Lectionum Caniſii, p. 142.*

Idem *Joſephus* auctor & ſcriptor veſter de Chriſto ait; fuiſſe virum juſtum & bonum, divina gratia oſtenſum ac declaratum, qui plurimos ſignis & miraculis juvaret.

LXXX. *Georgius Syncellus in Chronographia, p. 226. Edit. Pariſ.*

Hoc Chaldaïcarum rerum Scriptores Alexander & Abydenus teſtantur: quos etiam aſſentiente divina Scriptura cum aliis ſequitur *Joſephus*.

Καὶ τοῦτο μαρτυροῦσιν οἱ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγεγραμμένοι, Αλέξανδρος καὶ Αβυδηνός· οἷς καὶ Ιώσηπος, καὶ πάντες ἐν τούτῳ ἕπονται, συμφωνούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς.

LXXXI. *Idem p. 334.*

Et in hoc Apoſtolorum actibus concors eſt *Joſephus*.

Καὶ συμφωνεῖ Ιώσηπος ἐν τούτῳ ταῖς πράξεσι τῶν Αποστόλων.

SÆCULO IX.

LXXXII. *Georgius Hamartolus in Cod. Barocc. n. 194. fol. 63. b.*

Joſephus, qui in Judaïſmo manſit cæcutiens, Clemenſque & Africanus & Tatianus. ex circumciſis vero *Joſephus* & Juſtus narrant, Moſem divinum Inachi tempore floruiſſe, utroque ex hiſtoria antiqua hujuſce rei teſtimonia exhibente.

Ιώσηπος ἐν τῷ Ιουδαϊσμῷ μείνας τυφλώττων, Κλήμης τε καὶ Αφρικανὸς καὶ Τατιανός. τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος καὶ Ιοῦστος κατὰ Ιναχον ἀκμάσαι τὸ θαυμάσιον Μωσῆν ἱστόρησαν, ἰδίως ἑκάτερος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ἐνδείκνυσθαι τὴν ἀπόδειξιν.

LXXXIII.

p Hæc verba non habentur in iſtius libri *Fragmento* quod hodie ſupereſt, & *Joſepho* adſcribitur.

TESTIMONIA.

LXXXIII. *Photius Patriarcha CP. in Bibliotheca, Cod. XLVII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήπου Ιουδαίου τὰ κζ' Ιουδαϊκῆς πάλης. ἔστι δὲ αὐτὸ τὸ συντάγμα ἐν λόγοις ἑπτά. καιρὸν καὶ φασὶν, καὶ ἀξίωμα λόγου μὴ ἀκριβείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῶναι. πιθανός τε τῇ δημηγορίᾳ, καὶ ἐπιχαρὴς, κἂν ἐπὶ ταναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιός τε καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δὲ, ὡς εἴ τις ἄλλος· καὶ πάθη τῷ λόγῳ παρασῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος καὶ ψαῦσαι δοκιμώτατος.

Legi *Josephum* Judæum de Judaïcæ gentis calamitate atque interitu. sunt autem hujus operis libri VII. Candidus illi sermo, atque rationum pondus & momentum cum puritate ac jucunditate exprimit: in concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere: dextre quoque & copiose enthymematis in utramque partem utitur: sententiasque, si quis alius, adhibet: orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus leniendique est peritissimus.

LXXXIV. *Idem Cod. XLVIII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήπου περὶ τοῦ Παντός· ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγραφόμενον, περὶ τῆς τοῦ Παντὸς αἰτίας· ἐν ἄλλοις δὲ, περὶ τῆς τοῦ Παντὸς φύσεως. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. —— διέξεισι περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς· περὶ μέντοι χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ· ἡμῶν ὡς ἦν εἰπεῖν θεολογεῖ, κλῆσίν τε αὐτῷ ἀναφωνούμενον χριστὸν, καὶ τοῦτο ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὅπερ ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς [q] Ιωσήπου εἴη τὸ συντάγμάτιον, ἀναπείσειεν. ὅθεν δὲ τὸ τοῦ φέροντος αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον δὲ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ιωσήπου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ——.

Lectus est *Josephi* liber *de Universo:* qui etiam inscriptus legitur, *de Universi causa*; atque alibi *de Universi natura.* duos quidem sermunculos complectitur. —— De mundi generatione per compendium differit: de Christo autem vero Deo in nostrum ferme modum loquitur, & ipsam Christi appellationem explicat, atque quidem inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc ipsius *Josephi* opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis ejusdem scriptis discedit. Comperi autem annotatum, non esse *Josephi* opus, sed Caji cujusdam presbyteri, &c.

LXXXV. *Idem Cod. LXXVI.*

Ανεγνώσθη Φλαβίου Ιωσήπου Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ἐν λόγοις κ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συναδων. ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κάτεισι δὲ μέχρι τῆς ἐσχάτης [πολυτάλας] περὶς Ρωμαίους Ιουδαίων πολέμου ——. ἔστι δὲ Ιώσηπος, γένος μὲν Ιουδαῖος, ἱερεὺς, καὶ ἐξ ἱερέων τὸ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, καὶ ἐκ βασιλείου φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρὸς, τὸ γὰρ Ασαμωναίου παίδων, οἱ δὴ μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱερατεύσειν τε καὶ βασιλεύσαι, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γένεται δὴ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ Γαΐου Ρωμαίων ἡγεμονίας Ιώσηπος. οὐκ νέας μὲν φιλολογῶν· πρὸς δὲ τὸ ἐκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς ἐπέβαλε καὶ τοῖς τῶν Ιουδαίων αἱρέσεσι· τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσας εὐτόνως μετῆλθε, ὑπὲρ ὧν πάσων πεῖραν εἰληφότα ἐλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ αἱ αἱρέσεις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Εσσηνοί. ἃς διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἔρημον, καὶ ἐκεῖ συνδιατρίβει ἀνθρώπῳ τινὶ, τὰ ἐρημικὰ ἀθλοῦντι βίου, ἐπὶ ἔτη τρία· ᾧ δὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν δένδρων, καὶ τροφὴ τὰ αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τὰ ἡμέρας καὶ τὰ νυκτὸς, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν πρὸς τὸ ἑνδεκαιδέκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τὴν Φαρισαίων αἵρεσιν ἔργων, ᾗ καὶ τῇ παρ' Ελλησι Φασὶν ἐοικέναι ἀπολεγομένῃ Στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λ'. ἔτος πέμπεται πρὸς τῶν Ιεροσολυμιτῶν, τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ πρωτοστατούντων. ἤρχοντο δὲ παραχῆς ἐδέχετο τὰ Ιουδαίων, πολλαῖς ἀποστάσεσιν ἤδη συγκλονουμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, εὐτε πρόθυμος ἦν ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἀπορρήξεις ὑπούσας, πάσας ἐξέφυγε· καὶ μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὰ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενεχθεὶς ἐν Ιωταπάτοις, ὅμως ζωγρίας Οὐεσπασιανῷ, Ρωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται· εἶτα τυχάνῃ λίαν εὐμενῶς, αὐτός τε τότε καὶ ἀπιτελέον Ρωμαίων ἄρξαι. οὐκ αὐτὸς δὲ μόνος,

Legimus *Flavii Josephi* libros XX. *Judaïcæ Antiquitatis.* A mundi creatione juxta Mosem initium ducit, magna ex parte cum eo concinens. Est vero ubi & ab eo diversus abit. Pergit autem ad bellum ultimum Judæorum cum Romanis ——. Est quidem *Josephus* genere Judæus, sacerdos ipse, patrisque stirpem à sacerdotibus ducens: mater enim ejus regii sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissime inter contribules sacerdotio potita summo & regno. Natus ergo *Josephus* ex illa matre & Matthia, anno primo Caji Romanorum Imperatoris. Jam inde à teneris unguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit: annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Judæorum sectas appulit (tres autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est; ut, omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ fere sectæ illæ; Pharisæi, Sadducæi, & Esseni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique viro tres annos utitur, qui solitariam erat vitam auctore pridem complexus; cui vestimentum arborum folia, alimentum vero herbæ sponte natæ præbebant; & frigida insuper sæpius interdiu noctuque lavabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad undevicesimum ætatis annum urbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei fere similem faciunt, quæ apud gentes Stoïca est appellata Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Jam enim turbari res cœperant Judæorum, multisque ipsi agitari tumultibus. Dein, Galilæorum ductor creatus, Rempublicam bene gessit, & multas variasque æmulorum in Republica administranda insidias evitavit: cum inimicis etiam moderatius agendo, non raro eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod adversus Romanos invitus suscepit, fortiter Iotapatis sustinuit; vivus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit: quem in se humanum sensit, ac perbenignum jam tum, & vero amplius postquam Ro-

q Vide Varia Sacra *Stephani Le Moine*, & Cl. *Cavei* Histor. Literar. Vol. p. 169.

Romanum obtinuit imperium. Neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos ejus Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, ut & Romana ſit civitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoria LVI. ætatis anno, imperii vero Domitiani XIII.

ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων, Τίτου καὶ Δομετιανοῦ, καὶ Ἀλεξανδρείᾳ βεβασιλευκότων· ὡς καὶ τὸ Ρωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταζῆναι. ἀπηριθμῆται ἡ ἱστορία νς'. ἄγουσι ἐνιαυτὸν, Ρωμαίων Δομετιανοῦ ἔτος τὸ ἀρχῆς ἔχουσι τρισκαιδέκατον.

LXXXVI. *Idem in Epiſt. 247. Edit. Lond.*

Vides hîc Philippenſes titulo ſe Romanos venditantes. Et poſt ea tempora *Joſephus*, à Judaïca propagine genuina genitus, & patriam ſortitus Hieruſalem, è ſacerdotum ſtirpe ſacerdos ipſe, tamen more Romano *Flavius* dicebatur. Quem illi honoris titulum Veſpaſiani prænomen dedit, cum illis communem, qui conſanguinitate cum Romanis efferebantur. Nec tamen *Joſepho*, qui Romanum & Flavium ſemet indigitabat, dicam aliqui ξενίας inſcripſere; quamvis ex invidia illi plures adverſarentur: nec quidem rapiebatur κατ' ἔνδειξιν ad judicii tribunal.

Ὁρᾶς ὅτως οἱ Φιλιππήσιοι τῇ Ρωμαίων ἑαυτὲς ὀπισεμνύζι κλήσῃ· ὥσπερ ὁ πάλιν, τότων ὕστερον, Ἰώσηπος Ἑβραίων τὸ γνησίας ἀποφὰς ἐκβλαστήσας, καὶ αὐτὸ πατρίδα τὸ Ἱεροσόλυμα κεκληρωμένος, ἐξ ἱερέων τε καὶ ἱερεὺς, αὐτὸ τὸν χρηματίσας, καλῶ ὡς τῇ Ρωμαίων κλήσῃ, καὶ τῷ Φλάβιος ἐπεγράφετο προσηγορίαν. ὁ γάρας ἡ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ ἐπωνυμία τοῖς Ρωμαϊκῷ αὐχῆζιν τῷ συγγένειαν ἐδίδου· καὶ ὃ μόνον Ρωμαῖον αὐτὸν καὶ Φλάβιον ἀναγράφων ἑαυτῷ ξενίας ὁ Ἰώσηπος ἐάλω, καίτοι πολλῶν τῷ φθόνῳ κατ' αὐτοῦ βαλλόντων, ἀλλ' οὐδ' ἔνδειξιν εἰσήχθη.

SÆCULO X.

LXXXVII. *Simeon Metaphraſtes in Commentario rerum Sancti Jacobi, ex Auctario Noviſſ. Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, parte prima, p. 520. & p. 526.*

Quinam non eos ſolum luiſſe pœnas, qui Juſto necem intulerunt, ſed & civitatem, in qua ſcelus iſtud perpetratum eſt, magnam accepiſſe cladem affirmarunt: ejuſque rei teſtis locupletiſſimus *Joſephus*, libro XX. *Antiquitatum* viri geſta, referens ——. Cæterum, poſt Jacobi necem, mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

Καὶ ἐνίους μὴ μόνον δίκας ἐκτίσαι φάναι τοὺς ἀνελόντας τὸν δίκαιον, ἀλλὰ καὶ πολλῇ τὴν πόλιν χρήσασθαι συμφορᾷ, καθ' ἣν τὸ μῦσος ἐκεῖνο συμβέβηκε· μαρτυρεῖ τε τῷ λόγῳ Ἰώσηπος, ἔν γε τῷ εἰκοστῷ τῆς Ἀρχαιολογίας συγγράμματι τὰ κατὰ τὸν ἄνδρα διεξιών ---. τὰ μέντοι κακῶν ἔχατα μετὰ τὸν Ἰακώβου πολυτίμου Ἰουδαίους καπίληφε· καὶ μάρτυς τούτων Ἰώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

LXXXVIII. *Suidas in Lexico voce* Ἰώσηπος.

Joſephus, Judæus, veritatis amans, de Præcurſore, & de Domino noſtro & Deo & Servatore Ieſu Chriſto loquitur. Fuit autem Matthæi ſacerdotis Hieroſolymitani filius; & *Antiquitates Judaïcas* libris XX. deſcripſit &c. Hic à Veſpaſiano & Tito ejus filio captus, uſque ad Hieroſolymorum expugnationem apud ipſos manſit; & cum ipſis Romam profectus, Libros ſeptem de Excidio Hieroſolymitano Imperatoribus obtulit, qui in Bibliotheca Publica ſunt repoſiti; & ob illius ſcripti celebritatem ſtatua donatus eſt. Scripſit etiam *Antiquitatum Judaïcarum* libros XX, ab exordio mundi uſque ad XIV annum Domitiani Cæſaris. Item duos alios Antiquitatum libros contra Apionem, Grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula à parte Gentilium legatus miſſus eſt, ut oratione quadam Philonem accuſaret, quæ Gentis Judaïcæ criminationem continet. Eſt & alius ejus Liber, omnino præclarus, *de Principatu Rationis*, in quo martyrii Maccabæorum meminit. Hic Libro decimo octavo *Antiquitatum* aperte fatetur, propter multitudinem miraculorum Chriſtum à Judæis interfectum fuiſſe; & Joannem Baptiſtam vere fuiſſe Prophetam; & propter cædem Jacobi Apoſtoli Hieroſolyma vaſtata fuiſſe. Sic autem de Domino noſtro Ieſu Chriſto ſcribit: "Eodem tempore exſtitit Ieſus", &c. Hæc *Joſephus* lib. XVIII. de Chriſto dicit.

Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος, φιλαλήθης, λέγων περὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ματθαίου παῖς ἱερέως ἐξ Ἱεροσολύμων· γεγραφὼς τὴν Ἰουδαϊκὴν Ἀρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις κ'. ἕως μὲν Οὐεσπασιανοῦ, καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἁλώσεως παρελείφθη, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἐπὶ λόγους τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τοῖς βασιλεῦσι προσηνέγκεν, οἵ τινες τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς συγγραφῆς ἀνδριάντος ἠξιώθη, ἔγραφε δὲ καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας λόγους κ'. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς, ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομετιανοῦ Καίσαρος· καὶ β'. βίβλους ἐπὶ πρὸς ἀρχαιότητος, καὶ Ἀπίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλιγόλα πρεσβεύτης ἀπεστάλη πρὸς τοῦ μέρους τῶν Ἑλλήνων κατηγορήσων Φίλωνος διὰ λόγου τινὸς, κατάγνωσιν περιέχοντος τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος, περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ἐνάρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τοῦ πάθους τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ὅτος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῆς Ἀρχαιολογίας βίβλῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸ ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι πρὸς Ἰουδαίων, καὶ Ἰωάννου τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγονέναι προφήτην, καὶ διὰ τὸν σφαγὴν Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. γράφει δὲ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὅτως· "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον" ——. τοσαῦτα Ἰώσηπος περὶ Χριστοῦ ἐν τῷ ιή. λόγῳ φησὶν.

LXXXIX. *Idem iterum voce* Ἰώσηπος.

Joſephus, Judæus, hiſtoriographus. Hunc Veſpaſianus cuſtodiri juſſit, ut eum Neroni mitteret. *Joſephus*, hoc audito, dixit, ſe cum ipſo ſolo velle

Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος, ἱστοριογράφος. τοῦτον φρουρεῖσθαι κελεύει Οὐεσπασιανὸς, ὡς ἀναπέμψων αὐτίκα Νέρωνι. τοῦτο ἀκούσας Ἰώσηπος, μόνῳ τι λαλεχθῆναι θέλειν

[r] Hic locus, quo nullus eſt in toto *Joſepho* illuſtrior & celebrior, doctorum virorum ingenia non parum exercuit, aliis eum παρεμβολήμα & ſpurium, aliis vero ab ipſo *Joſepho* ſcriptum eſſe contendentibus. De hoc argumento plures diſſertationes in utramque partem editæ ſunt, & in omnium manibus verſantur; quæ ratio eſt, quare plura hîc non addam. *Kuſterus.*

[s] Re-

λειν ἔλεγλν αὐτῷ. μεταςησαμένυ ἢ ἐκείνυ πάντας, πλὴν τυ παιδὸς Τίτυ καὶ δυεῖν φίλων, "Σὺ μὲν, "ἔφη, Οὐεσπασιανὲ, νομίζεις [s] ——. ὁ ἢ Οὐεσπασιανὸς ὑποψίαν μὲν ἀπιςεῖν ἐδόκει, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐδόκει πανουργεῖν· ἀτρεκῆ δὲ τὸν Ἰώσηπον εὑρηκὼς, ἐδωρεῖτο ἐσθῆτι καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις.

aliqua de re agere. Cum igitur ille omnes, præter filium Titum & duos amicos, ſummoviſſet, "Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, putas &c. —— Veſpaſianus autem principio quidem nullam fidem his verbis adhibere videbatur, quod *Joſephum* aſtute hæc comminiſci putaret: ſed cum poſtea, quæ dixiſſet, vera eſſe cognoviſſet, veſtimentis & aliis pretioſis muneribus eum donavit.

XC. *Idem voce* φλέγων.

Τἐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος καὶ δεδιὼτι ἔοικε καὶ εὐλαβεμένῳ, ὡς μὴ προσκρούσειεν Ἕλλησι.

Contra vero *Joſephum* videri & timere & cavere, ne Græcos offendat.

SÆCULO XI.

XCI. *Georgius Cedrenus in Hiſtoriarum Compendio, p. 225. Edit. Pariſ.*

Ἰώσηπος Ἰουδαῖος, Φιλαλήθης ὢν, ἱερεῖ τότε, τῶτε πολέμῳ καὶ τῇ ἁλώσει ἐκεῖσε ἐντυχών.

Joſephus Judæus, veritatis obſervantiſſimus, qui & bello & excidio urbis interfuit, hiſtoriam ejus rei deſcripſit.

XCII. *Idem paulo infra, p. 231.*

Αὐτὸν παρέξομεν τ Ἰώσηπον μάρτυρα, τ τὰ ἐκείνων φρονοῦντα. —— [t] σὺ δέ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες ἀνδρὸς, ὃς, εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν, σὺν ἠνέχετο ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν.

Joſephum ipſum, hominem ab ipſorum partibus, citare licet. —— Ac mihi veritatis ſtudium in eo viro conſidera, qui, Judæus quamvis erat, Judaïcam tamen contendendi & mentiendi libidinem imitari noluit.

XCIII. *Joannes Xiphilinus in Epitome Dionis, in Veſpaſiano, p. 317. Edit. Francof.*

Ἰώσηπος ἢ ἀνὴρ Ἰουδαῖος, ἀχθείς τε ὑπ' αὐτοῦ πρότερον καὶ δεθεὶς, ἐγέλασε καὶ ἔφη· "νῦν μέν με "δήσεις, μετ' ὀλίγον δὲ λύσεις αὐτοκράτωρ γενό-"μενος.

At *Joſephus* natione Judæus, ante ab eo captus conſtrictuſque vinculis, ridens ait; "Nunc qui-"dem me vincies: poſt annum autem ſolves, cum "fueris Imperator factus.

XCIV. *Theophylactus Archiepiſc. Bulgariæ in Comment. in Matthæum, cap. 22. p. 219. Edit. Pariſ.*

Ἀπέςειλε ἢ ὁ βασιλεὺς τὰ ςρατεύματα αὐτοῦ, τυτέςι τὰ Ῥωμαϊκὰ, καὶ τὰς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἀπώλεσε, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὡς καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος λέγει.

Miſit autem rex exercitus ſuos, hoc eſt Romanos, qui inobedientes Judæos perdiderunt, & civitatem illorum Hieruſalem ſuccenderunt, ut teſtatur etiam *Joſephus* [v] veritatis ſtudioſus.

XCV. *Idem in Comment. in Joannem, p. 762.*

Ἡ πόλις αὐτῶν ἑάλω, καὶ ἡ θεήλατος ὀργὴ κατ' αὐτῶν ἐφέρετο· ὡς καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, ἀφ' ὧν τ θανατον τῦ [x] Ἰησῦ πῶπε αὐτοῖς γεγένται.

Civitas ipſorum capta eſt, & ira divinitus immiſſa undique in eos venit; ſicut & *Joſephus* teſtatur, propter mortem Ieſu hæc eis eveniſſe.

XCVI. *Nicetas in Comment. in Gregor. Nazianz. Orat. de Macc.*

Τίνες οὖν ἦσαν, καὶ ἀφ' ὧν τί ἦτω τετιμωμένοι, δηλώσει σαφῶς ἡ βίβλος Ἰωσήπυ· ἥτις φιλοσόφως ἀποδείκνυσιν, ὅτι αὐτοκράτωρ τ παθῶν ὁ λογισμὸς, καὶ κύριος τῦ ῥέπειν εἰς ἀμφότερα, ποτὲ μὲν εἰς ἀρετὴν, ποτὲ ἢ εἰς κακίαν. αὕτη γὰρ ἡ βίβλος, τὸ αὐτεξούσιον κατασκευάζουσα, πολλαῖς μαρτυρίαις ἐχρήσατο, ἔκ τ ἄλλων ἔκ τῆς τῶν Μακκαβαίων ἀθλήσεως.

Hi igitur quinam ſint, & qua de cauſa tanto ſint in honore, *Joſephi* liber perſpicue docebit: qui philoſophice demonſtrat rationem perturbationum eſſe magiſtram, dominamque propenſionis ad alterutram partem, modo ſcilicet ad virtutem, modo ad vitium. Nam liber iſte libertatem voluntatis aſtruens, multis eam ad rem confirmandam teſtimoniis adhibitis, Maccabæorum quoque inter alia profert in medium certamina.

SÆCULO XII.

XCVII. *Baldricus Archiepiſc. Dolenſis in Hiſtoria Hieroſolym. l. 1. p. 85. Edit. Hanov.*

Quod (ſc. excidium) quomodo acciderit, legenti geſta Titi & Veſpaſiani patebit; quam lectionem vir eloquentiſſimus *Joſephus* ſtilo celebri conſecravit.

XCVIII.

s Reliqua videſis in lib. 3. de *Bello Jud.*

t Certe hæc habuit ex *Chryſoſtomo*, cujus verba pagina abhinc ſexta attulimus.

v Ita verſionem ſupplevi: in qua deerat quod voci φιλαλήθης reſpondeat. Si è *Societate Jeſu* fuerit Interpres; non miror. Nam *Loiola* diſcipuli *Joſephi* noſtri auctoritatem plerumque elevant.

x Forſan legendum Ἰακώβυ. Hæc enim mala eis accidiſſe propter mortem *Jacobi*, alii *Joſephi* teſtimonio nixi aſſerunt.

TESTIMONIA.

XCVIII. *Joannes Zonaras in Præfatione ad Annales.*

Quia & hic perſtringantur quæ de Servatore noſtro Ieſu Chriſto, deque Joanne Baptiſta ſcripſerit *Joſephus*.

Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα σωπήσωμεν ὅσα περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ Ιώσηπος συνεγράψατο, καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννου.

XCIX. *Idem in Annalibus, p. 267. Edit. Pariſ.*

Hoc tempore Dominus quoque noſter & Deus Ieſus Chriſtus in Judæa viſus eſt: de quo hæc verba habemus in *Joſephi Antiquitatum* libro decimo octavo: "Fuit hoc tempore Ieſus vir ſa-"piens &c. —— In oratione vero ſua *ad Græcos*, quæ & contra Platonem inſcribitur, *de cauſa Univerſitatis*, cujus etiam S. Joannes Damaſcenus in Parallelis ſuis meminit, hæc dicit: "Omnes juſti & injuſti ad Dei Verbum ad-"ducentur; illi enim pater omne judicium de-"dit, &c.

Καθ' ὃν τὸν καιρὸν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ιησοῦς Χριστὸς ἐν Ιουδαίᾳ ἐφάνη· περὶ οὗ ταῦτα καὶ λέξιν φησὶν ὁ Ιώσηπος ἐν τῷ ιη' λόγῳ τῆς Αρχαιολογίας· "γίνεται "δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ ------. ἐν δὲ τῷ πρὸς Ελληνας αὐτοῦ λόγῳ ὃς καὶ Πλάτωνος ἐπιγεγραπται περὶ τῆς τοῦ Παντὸς αἰτίας, ἃ καὶ ὁ ἅγιος Ιωάννης Δαμασκηνὸς μνήμην πεποίηται ἐν τῇ πεπονημένῃ αὐτῷ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Παραλληλα, τοῦτα φησί· γ "πάντες γὰρ δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγου "ἀχθήσονται --------.

C. *Michael Glycas in Annalium parte ſecunda, p. 158. Edit. Pariſ.*

Sic rem geſtam *Joſephus* recenſet, qui ſane nonnunquam fabulis conſentanea literis mandaſſe videtur.

Καὶ ὁ μὲν Ιώσηπός ἐστιν, ὅ τε μυθολογῶν ἅτα φαίνεται.

CI. *Idem parte tertia, p. 234.*

Hoc tempore ſapiens ille Philo & *Joſephus* claruerunt. *Joſephus* veritatis amans exſtitit. Nam & Baptiſtam Domini laudat, & Chriſtum conſimiliter virum ſapientem, & magnorum prodigiorum effectorem appellat; ac, poſteaquam crucifixus fuiſſet, die tertio vivum conſpectum eſſe tradit.

Τότε δὴ ὅ, τε Φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ιώσηπος ἤκμαζον. ἅτος δὴ Φιλαλήθης ἐλέγετο· Δ᾽ἀγε τὸ τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ Κυρίου ἐπαινεῖν, Ϛ Δ᾽ἀγε τὸ τοῦ Χριστὸν ὁμοίως ἄνδρα σοφὸν μαρτυρεῖν, Ϛ μεγάλων σημείων ἐργάτην, σωρωθέντα δὴ ζῶντα φανῆναι μετὰ τρίτην ἡμέραν.

CII. *Idem ibid. p. 238.*

Nam hæc omnia ſic prorſus evenerunt, id quod hiſtoria *Joſephi* teſtatur. Quippe ne Judæorum quiſpiam Hiſtoriæ fidem derogaret, non aliquem extraneum, ſed eadem natione prognatum & æmulatorem veritas excitavit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles deſcriberet.

Πάντα γὰρ πεπλήρωται κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ιωσήπου· ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαίων ἀπιστήσειεν, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ᾽ ὁμόφυλον Ϛ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

CIII. *Fulcherius Carnotenſis in Geſtis peregrinantium Francorum, p. 437. Edit. Hanov.*

Rex Aſſyriorum pugnans contra Syriam & Phœnicem expugnavit eam, cum in ea regnaret Elyſæus rex. Nolebant enim regi Aſſyriorum Tyrii eſſe ſubjecti. Hoc per quinquennium actum eſt. De hoc Menander ſcribit, *Joſephus* quoque latius.

CIV. *Joannes Tzetzes Hiſtoriarum Variarum Chil. V. p. 347.*

In libro *Captivitatis* ſacrorum Solymorum
Admirandus *Joſephus* hiſtoricus Hebræus
Fatum injuſtum dicit magnifice, &c.

Εν βίβλῳ τῆ Αλώσεως τῶν ἱερῶν Σολύμων
Ο θαυμασὸς Ιώσηπος ἱστορικὸς Εβραῖος
Τὸν εἱμαρμένον ἄδικον λέγει μεγαλοφώνως ----.

CV. *Joannes Sarisburienſis in Polycratico, lib. 2. c. 9.*

Unde *Joſephus*: "Fuit autem iiſdem temporibus Ieſus ſapiens vir, ſi tamen virum eum appellare fas eſt, &c.

CVI. *Willermus Tyrenſis Archiepiſc. Hiſtoriæ lib. VIII. p. 746. Edii. Hanov.*

Hanc vero, ut referunt egregii Scriptores & illuſtres Hiſtoriographi, Hegeſippus & *Joſephus* Judæorum id exigentibus meritis, XLII°. poſt paſſionem Domini anno, Titus Veſpaſiani filius, Romanorum princeps, obſedit, obſeſſam expugnavit, & expugnatam dejecit funditus, &c.

CVII. *Idem in Præfat. ad lib. XXIII.*

—— orant inſtantius ut regni Hieroſolymorum ſtatus omnis, tam proſper quam adverſus, poſteritati noſtrâ ſignificetur operâ, ſtimulos addunt, proponentes Hiſtoriographorum diſertiſſimos, Titum Livium videlicet, Romanorum non ſolum proſpera ſed etiam adverſa mandaſſe literis; *Joſephum* quoque non ſolum quæ à Judæis egregie geſta ſunt, verum & quæ eis ignominioſa ſunt illata, longis tractatibus publicaſſe.

CVIII. *Gotfridus Viterbienſis in Chronico, p. 359. & p. 366. Edit. Francof.*

Bellum maximum inter Aretam regem Arabum & Herodem accidiſſe [z] refert *Joſephus*, propter peccatum

[y] Verba hæc reperiuntur in *Fragmento iſto*, quod edidit Cl. *Le Moine*, & *Joſepho* Editioni Lipſienſi ſubjungitur.

[z] *Antiquitatum* lib. 18. c. 7.

tum quod in Joannem Herodes perpetraverat. De Christo etiam idem *Josephus* sic scribit: "Fuit his temporibus Iesus, sapiens vir, si tamen virum nominari fas est &c. *Josephum* etiam, Judæorum prudentissimum & sapientissimum Sacerdotem, in vinculis tenebat Vespasianus. Iste autem *Josephus*, non solum inter Judæos, sed etiam apud Romanos, postmodum tantæ auctoritatis fuit, ut statua ei in Urbe donata, libri quoque ejus Bibliothecæ traderentur. Ejus autem [a] opera sunt in Historia viginti librorum *Antiquitatum*. Liber etiam [b] *Maccabæorum* secundus ab eo dicitur compositus.

SÆCULO XIV.

CIX. *Theodorus Metochita in Hist. Rom. p. 84. Edit. Lugd. Bat.*

[c] Πάντα γὰρ πεπλήρωται τὰ [ταῦτα] καθ' ἡμᾶς ἱστορίαν Ἰωσήπου. [c] Ἵνα γὰρ μηδεὶς Ἰουδαίῳ ἀπιστήσειεν. οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτεχνωθῆναι πάθη αὐτῶν.

Omnia enim hæc impleta abunde nobis *Josephi* historia attestatur. Et nequis Judæus fidem non haberet, veritas non extraneum aliquem, sed è gente eadem virum æmulatoremque insignem excitavit, qui, quæ illi nefanda passi, tragica gravitate exponeret.

CX. *Nicephorus* [d] *Callistus Hist. Ecclesiast. l. 1. c. 10. Edit. Paris.*

Τῆς δ' ἀπογραφῆς ταύτης, βαρείας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει γενομένης, καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν ἐμνημόνευσεν, ὧδε διεξιών· Κυρήνιος ἦ ------.

Census & descriptionis hujus, quæ gravis admodum Judæorum genti fuit, & ipse veritatis consectator *Josephus* in XVIII° Historiarum suarum libro meminit, hisce verbis: "Cyrenius, &c.

CXI. *Idem lib. 1. c. 15.*

Ἃς μὲν δυστεχίας λαμπρῶς ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἰουδαϊκῇ ἀνελήλυθεν ἱστορίᾳ.

Quas quidem calamitates luculenter veritatis amator *Josephus* in Judaïca temporum suorum historia commemoravit.

CXII. *Idem lib. 1. c. 39.*

Ἀκόλουθον δ' οἶμαι καὶ τὸ Φιλαλήθη παρ' Ἑβραίοις ἱστορικὸν Ἰώσηπον εἰς μέσον προθέμενον, οἷα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διέξεισιν ἐν τῷ ιη' τῆς Ἀρχαιολογίας, ὥσπερ τινα κεφαλίδα τῇ πρώτῃ μοι τῶν ἱστορικῶν ἐπιθεῖναι· πρέπει γὰρ τὸ προδρόμου Ἰωάννου διεξελθόντα ὅσα μικρὸν ἄνωθεν διελάβομεν, εἶτα καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ λέξειν ὧδε φησί· "γίνεται "δ' κατὰ τοῦτον Ἰησοῦς -------.

Reliquum nunc esse puto, *Josephum* quoque veritatis amantem apud Hebræos historicum in medium producere, & quæ is in XVIII° *Antiquitatum* libro de Servatore nostro Iesu Christo scripta reliquerit, primo huic Historiarum libro tanquam coronidem apponere. Quum enim de præcursore Joanne, ea quæ paulo ante recensuimus, expositisset, deinde de Christo verbis hisce ita scribit; "Exstitit eo tempore Iesus," &c.

CXIII. *Idem lib. 2. c. 13.*

Θαύματος οὖν ἄξιος ὁ Ἰώσηπος, ὧδε τῇ θείᾳ συμᾴδων γραφῇ.

Dignus certe quidem est *Josephus* iste admiratione, qui sic divinis consona literis scribit.

CXIV. *Idem paulo infra.*

Καὶ δὲ σὺν ἄλλοις καὶ τοῦτο θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως ὁ παρ' Ἑβραίοις Ἰώσηπος καθάπαν συμᾴδειν ἔοικε τῇ θείᾳ γραφῇ περὶ τῆς πλάνης Ἡρώδου.

Enimvero præter alia & illud quoque mihi in mentem venit, quod Hebræorum historicus *Josephus* in universum divinæ Scripturæ consona scribere videtur de morte Herodis.

CXV. *Idem lib. 2. c. 18.*

Κατὰ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους μικρὸν ὕστερον καὶ Ἰώσηπος ἐγνωρίζετο, ἀνὴρ καὶ ὅστις Ἑβραῖος μὲν ἦν, καὶ ἐξ ἱερέων ὤν· ποσῶς δὴ ἀμπείρως ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς καὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν καὶ πάτριον εἰς ἄκρον ἀσκῆσαι, καὶ πολλὰ μὲν καὶ ὅστις συγγράμματα καταλέλοιπεν· ἃ φασὶ καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ συγγράμματα εἶναι, καὶ μάλιστα τῶν δὴ Αὐτοκράτορος λογισμῷ. ἐν εἴκοσι μὲν οὖν λόγοις τὴν τῶν Ἀρχαιολογίας ἅπασαν διεξέρχεται· ἐπιὰ δὴ αὖπαλιν εἰς τὴν Ἱεροσολύμων συνταφεῖσαν ἅλωσιν, ὃς λόγος ἔχει καὶ τὰ Καίσαρα Τίτον, ἰδίαις [e] γραφαῖς χερσὶ, δημοσιεύειν πανταχοῦ προστάξαι, καὶ τῇ ἐν Ῥώμῃ τῶν βιβλίων ἀναθεσιν καταλογῆναι. συνταφέντα δὴ αὖπαλιν καὶ ἕτεροι δύο λόγοι περὶ Ἀρχαιότητος· ἐν οἷς Ἑβραίους πρώτους εἶναι πάντων φησὶ, καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς ἀρχαιοτέρας γραφάς. ἔτι δὴ καὶ ἀντιῤῥήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν Γραμ-

Eodem porro sæculo paulo post & *Josephus* floruit, & ipse vir Judæus genere, & ex Sacerdotibus ortus: tantum autem disciplinarum doctrina excelluit, ut summam & patriæ & Græcæ linguæ peritiam sit consequutus. Multa is quoque volumina reliquit: Maccabæorum certe libros ejus esse ferunt: potissimumque eum qui inscriptus est *de Imperio Rationis*. Viginti quidem libris *Antiquitates Judaïcas* est complexus: septem autem de *Bello Judaïco* Hierosolymorumque eversione composuit; quos fama fert, Titum Cæsarem manus suæ subscriptione publicari ubique, atque etiam in Romana bibliotheca reponi jussisse. Edidit etiam alios duos *de Vetustate Judæorum* libros, in quibus Hebræos primos hominum omnium exstitisse, scriptaque eorum cæteris vetustiora esse ait: præterea *contra Apio-*

[a] Videtur duntaxat *Antiqq.* Versionem inspexisse ab *Epiphanio Scholastico* adornatam, & parum admodum de aliis *Josephi* operibus resciviſſe.

[b] Certe *quartus* legendum.

[c] Iisdem verbis *Glycas* paulo supra.

[d] Vide ejusdem *Nicephori* l. 1. c. 20. & l. 3. c. 11.

[e] *Josephi* verba sunt ista, ὥστε χαράξαι τῇ ἰδίᾳ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεύειν προστάξαι. Significant, Titum Imperatorem *Josephi* libris adscripsisse sua ipsius manu verba aliquot, quibus constaret *Josephum* vera de hoc bello in his prodidisse libris, indeque petendam esse rerum gestarum cognitionem. Verba priora non exprimit Hieronymus, pagina abhinc undecima; ut nec illa δημοσιεύειν προστάξαι, *ut invulgarentur, præcepit.*

Apionem Grammaticum, qui tum orationes adversus Judæos invectivas scripserat, & contra alios itidem, qui patria Judæorum gentis instituta & mores calumniari ausi fuerunt, refutationes composuit ——. Ad finem autem *Antiquitatum* libri vigesimi indicat, quatuor se scripsisse libros *de Deo* quæ Judæorum sint patriæ opiniones, de natura ejus, & de legibus, quare apud eos quædam licet facere, quædam vero sint prohibita. Alia insuper à se edita esse idem ipse in operibus suis asseverat ——. Tantopere autem historico, rebus gestis ad imitationem Thucydidis scribendis, stylo enitet, ut neminem in ea laude primas ferre patiatur: siquidem novis subinde gaudens argumentis, cum facilitate multa, nihil de artis vigore remittens, suavis admodum & lætus incedit: & cum mirifica ejus est eloquutio, tum in concionibus gloriam & laudem meruit singularem. nam Philo certe philosophiæ plurimum operæ navasse; at *Josephus* oratorum sacra magis coluisse videtur: & ille quidem, ad Platonem, hic vero, ad Thucydidem respexit.

ματικὸν, καὶ Ἰουδαίων τὰ πάτρια συντάξαντα λόγους, πεποίηται, καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ διαβάλλειν τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἐπεχείρησαν ἔθνους ..... πρὸς δὲ τῷ τέλει τῆς Ἀρχαιολογίας, ἐμφαίνει ἐν τέτταρσι συγγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ ὧν πάτρια δόξαι, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ ἀπόδεικτα, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ καταλέξαι συγγράμμασιν ..... τέτακται δὲ τῷ συγγραφικῷ χαρακτῆρι ἀνδρὶ, τὰ Θουκυδίδου μιμήμενος, ὡς μηδένα τὸ ἐξ ἐκείνου ἐπαινον τὸ πρωτεῖον κληρώσασθαι. καὶ καιναῖς αἰεὶ χαίρων τῶν ὑποθέσεων, καὶ μετ' εὐκολίας πάσης, μὴ δὲ τῆς τέχνης τόνου χαλῶν, ἁπλῶς μᾶλλον ἢ ἱλαρῶς διέρχεται· ὑπερφυῶς ἐκφέρων, καὶ τῷ δημηγορεῖν ἀδρυνόμενος. ὁ μὲν οὖν Φίλων, τῇ Φιλοσοφίᾳ φαίνεται τὸ πλεῖον ἐσχολακώς· Ἰώσηπος δὲ τὰ τῆς ῥητορείας ὀργίων ἔοικε πλεῖον μετεσχηκέναι· καὶ εἶναι μὲν, πρὸς τὸν Πλάτωνα ἀφορᾷν· ἔστι δὲ, πρὸς τὸν Θουκυδίδου.

CXVI. *Nicephorus Gregoras Historiæ Rom. lib. VII. p. 146. Edit. Paris.*

Accedebant & alii viri clari & spectati, ut reverentiæ & honoris causa in civitatem ascriberentur, & illustri aliquo nomine Romano ornarentur: quemadmodum *Josephus* Hebræus, ex Palæstina oriundus; & Ptolemæus, qui de rebus Astronomicis omnium optime scripsit. Illinc quippe uterque cognomen accepit, Flavii quidem *Josephus*, Claudii vero Ptolemæus.

Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλως ἐνδόξων καὶ ἐλλογίμων πρόσεισιν, ἵνα τῷ τῆς Ῥώμης δήμῳ αἰδοῦς ἕνεκα καὶ τιμῆς καὶ αὐτοὶ πολιτευσάμενοι, καὶ ὀνόματος ἀξιωθῶσι τῶν ἐπισήμων τῆς Ῥώμης· ὥσπερ ὁ ἐκ τῆς Παλαιστίνης Ἑβραῖος Ἰώσηπος, καὶ Πτολεμαῖος ὁ κεράστης πάντων τὰς Ἀστρονομικὰς συγγραψάμενος ὑπόθεσις. ὁ μὲν γὰρ Φλαυΐου ἐκεῖθεν ἐπωνόμασται, ὁ Ἰώσηπος· ὁ δὲ Κλαυδίου, ὁ Πτολεμαῖος.

CXVII. *Matthæus Monachus sive Blastares in Syntagmate Canonum, p. 201. Edit. Bevereg.*

Hebræorum doctissimi, illique præsertim qui Judæam incoluere, ut *Josephus* atque Philo, summi uterque philosophi, legale Pascha ante æquinoctium nequaquam celebrandum esse judicabant.

Οἱ μὲν οὖν λογιώτατοι τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλιστα οἱ τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες, οἷος ἦν Ἰώσηπος καὶ Φίλων, ἄνδρες Φιλοσοφίας ἀπάσης ἐπ' ἄκρον ἐληλακότε, οὐκ ᾤοντο δεῖν πρὸ τῆς ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα.

SÆCULO XV.

CXVIII. *Wernerus Rolewink in Fasciculo temporum, p. 39. b. Edit. Francof.*

Josephus, Historiographorum nominatissimus, clarus habetur, natione Judæus. Verum [f] libri ejus in multis locis vitio Scriptorum ac longitudine temporis corrupti sunt.

CXIX. *Hartmannus Schedelius in Chronico, p. 110. Edit. Norimberg.*

Josephus Judæus, dictus Flavius, Sacerdos, & Mattathiæ ejus gentis Sacerdotis filius, Historicus quidem celeberrimus, multarumque rerum peritissimus: vir sane bonus & egregius, qui de Christo optime sensit. Is, cum singularis eruditionis esset, de *Judaica Captivitate* scripsit libros VII. de *Antiquitatibus Judæorum* XX. & duos *adversus Apionem Grammaticum*. atque alia post se reliquit Scripta; quæ omnia à Rufino Aquilegiensi postea in Latinam linguam translata fuêre.

SÆCULO INCERTO.

CXX. *Theodorus Meleteniota in proœmio in Astronomiam, Edit. Paris.*

A Sethi quidem, Adami liberorum unius, posteris hæc est omni veneratione major inventa disciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati consona docent: idque *Josephus*, veritatis studiosus profecto & amans, Antiquitatum Judaïcarum libro primo scripsit.

Εὕρηταί γε μὲν τὸ τοιοῦτον ὑπέρτιμον ὄντως μάθημα παρὰ τοῦ Σὴθ, ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀδὰμ λεγομένων· ὡς ὅ τε παλαιὸς ἐκ πάντων λόγος ἔχει, καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν Ἀρχαιολογίας συγγράφεται.

CXXI. *Anonymus è Cod. Reg. 721. apud Cotelerium in notis ad PP. Apostol. p. 339.*

Quartus denique liber, illud *Rationem imperare affectibus*, & martyrium obitumque pro lege divina susceptum à Sanctis septem fratribus una cum matre & præceptore tradens diserte, Judæum *Josephum* habere conscriptorem opinionem præbet.

Ἡ δὲ τετάρτη, τὸ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορα τῶν παθῶν εἶναι τὸν λογισμὸν, καὶ πῶς ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου μαρτυρίαν καὶ πλοῦτον τῶν ἁγίων ἑπτὰ ἀδελφῶν σὺν τῇ μητρὶ καὶ τῷ διδασκάλῳ τραυότερον ἀναγράψαι, Ἰώσηπον εἶναι συγγραφέα τῆς Ἰουδαίων ὑποθέσεως παρέχει.

CXXII.

[f] De *Græcis* an de *Latinis* nostri *Josephi* loquitur, non constat. Ea ætate *Versiones* omnium fere in manibus erant.

TESTIMONIA.

CXXII. *Anonymi Commentarius Rerum Jacobi Dei fratris, in Auctario noviſſimo Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, p. 526.*

Τὰ μέντοι κακῶν ἔχατα μὴ τὸν Ιακώβε πλόυτον Ιεδαίες κατείληφε. Ὃ μάρτυς αὐτῶν ὁ Ἰώσηπος, μηδὲν τ ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

Cæterum poſt Jacobi necem mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

CXXIII. *Eucherius Epiſcopus in Epiſtola ad Fauſtinum Presbyterum de Locis Sanctis, in Bibl. Nov. MSS. P. Labbei, Tom. I. p. 666.*

Sed etiam *Joſephus*, nobilis Hiſtoricus Judæorum, ſitum totius regionis refert: cujus relationem huic epiſtolæ inſerendam putavi, ut veritatem ſtudioſe inquirentibus majorem Judæus relator de Judææ ſitu fidem faceret.

CXXIV. *Computiſta quidam inter MSS. Digbæana in Bibl. Bodl.*

Joſephus edidit *Antiquitatum* libros XX. Ab initio Mundi uſque ad Domitiani annum XIV. annos V. DCV. ſupputat.

Freculpho Lexovienſi, Vincentio Bellovacenſi, aliiſque nonnullis locum inter Teſtimonia non dedimus, quod fere ad verbum exſcribant Hieronymum.

Ne vacua eſſet hæc pagina, virorum poſt Litteras renatas doctiſſimorum judicia de *Joſepho* ſubjiciemus.

Joſephus Scaliger in Prolegomenis ad Opus de Emendatione Temporum, p. 17.

DE *Joſepho* nos hoc audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, quam omnibus Græcis & Latinis.

Quod judicium adeo verum eſt, ut ne ipſi quidem ſucceſſerit Scaligero *reprehendiſſe aliquot in locis* Joſephum. *Iſ. Voſſius in Chronol. Sacra, c. 10. p. 137.*

Idem ibid. p. 24.

Joſephum reprehendit [Baronius] omnium Scriptorum veraciſſimum & religioſiſſimum.

Idem in Notis ad Fragmenta Græc. p. 45.

Adeundus eſt *Joſephus*, fidiſſimus, diligentiſſimus & eruditiſſimus Scriptor.

Idem in Elencho Trihæreſium Nicolai Serarii, c. 25.

Certe Bellarminus ſatis oſtendit nullum guſtum ſe habere Scriptorum *Joſephi*, ut neque conditor Annalium, qui in rebus Herodis & Belli Judaici maluit credere —— Euſebio, quam *Joſepho*, ſcriptori vernaculo, ex fide oculata aut ex Actis Herodis omnia ſcribenti.

Iſaacus Caſaubonus in Exercitationibus ad Baronium, Exercit. I. n. 3.

Joſephi amor veri notiſſimus, fides conſtantiſſima, niſi quid illi fortaſſe humanitus contigerit. —— cui ad penitus cognoſcenda illa, de quibus ſcribebat, omnia præſidia abunde ſuppetebant.

Daniel Heinſius in Ariſtarcho Sacro, p. 768.

Quod à *Joſepho*, maximo ſcriptore, libro Antiquitatum ſecundo, de barbaris dicitur, —— de antiquis quoque Patriarchis verum eſt.

Hugo Grotius ad Daniel. V. 31.

Joſepho magna fides haberi debet in rebus Herodis Magni, & deinceps. Item ubi externos auctores, non ubi Judæos, multa in Hiſtoria contra verum ſomniantes, ſequitur.

Idem ad Mat. V. 21.

Joſephus, quem patrii moris nihil latuit, ——.

Idem ibid. XIV. 3.

Joſephi ſumma fides & diligentia, & quæ paſſim in eo apparet intima cognitio rerum familiæ iſtius [Herodis] meretur, ne quid temere contra eum pronuntiemus.

Idem ad Luc. II. 2.

Qui *Joſephum* tam diligentem rerum Judaicarum inquiſitorem, & cui Romana quoque Archiva patuerunt, deceptum putant, eos ipſos valde decipi arbitror.

Richardus Montacutius in Analect. Diſſertationum Eccleſiaſticarum, Diſſert II. §. 2. p. 45, 46.

Fatentur omnes, Cardinali [Baronio] excepto, poſtquam receſſerimus ab Hiſtoria Sacra; ἀξιοπιστότατον ſemper habitum [*Joſephum*] rerum ſuæ gentis enarratorem.

Claudius Salmaſius de Trapezitico Fœnore, p. 103.

Rabbini omnes in alia ſunt ſententia & *Joſephus* ipſe, cujus auctoritatem pluris facio quam omnium Rabbinorum.

Dionyſius Petavius de Doctrina Temporum, X. 65.

Nobis facem præfert *Joſephi* præſtantiſſimi Scriptoris hiſtoria, qui unus Herodis initia reſque geſtas fideliſſime perſcripſit.

Samuel Bochartus in Geographia Sacra, II. 26. col. 137.

Fatendum eſt nos [*Joſepho*] plurimum eo nomine debere, quod * ſuæ gentis Hiſtoriam ſumma fide & ſedulitate ſcripſit.

Iſaa-

* In exoticis tamen illi non temere eſſe credendum cenſuit.

Isaacus Vossius sub finem Responsionis ad Schotanum, p. 428.

Ad *Josephum* dein calamum transfers, & scriptorum omnium accuratissimo & veritatis amantissimo dicam intendis.

Antonius Pagius in Apparatu Chron. ad Baronii Annales, p. 25.

Sed quis melius scire potuit quam *Josephus?* Erat natione Judæus, Historiæ Judaicæ peritissimus, & ipsius Herodis tempori valde proximus, atque in gestis ejus studiosius perquirendis ac describendis omnium diligentissimus.

Idem ibid. p. 32.

Josephus rerum Judaicarum testis omnium optimus.

Idem ibid. p. 36.

Sed nunc inter eruditos fere convenit, *Josephum* fuisse Historicum diligentissimum, magnamque fidem & eruditionem in iis quæ narrat elucere.

Idem in Critica Historico-Chronologica in Annales Baronii, Vol. I. p. 13.

Josephus accurate Herodis Historiam ex Romanis Augusteæ ætatis scriptoribus, qui injuria temporis intercidere, exscripsit.

Henricus Norisius de Anno & Epocha Syro-Macedonum, p. 55.

Josephus omnium accuratissime tempus imperii Galbæ, Othonis, ac denique Vitellii adnotavit.

Notæ Librorum ex quibus profecimus.

1. *Baſ.* Editio princeps Baſileenſis.
2. *Big.* Lectiones, quas vir Illuſtris Emericus Bigotius è codicibus perantiquis deſcripſit.
3. *Bod.* Codex Pembrochianus in Bibliotheca Bodlejana
4. *Busb.* Exemplar Busbequianum in Bibliotheca Cæſarea.
5. *Cæſ.* notat codicem in Bibliotheca Cæſarea, cujus Lectiones aliquot notavit Lambecius in Comm. l. 8. p. 37.
6. *Caji* Codex D. Caji apud Cantabrigienſes, cujus lectiones Hudſono dono miſit *J. Dawſon* de Haſlingfield in agro Cantab.
7. CA. in lib. de Macc. notat Cod. Cantuarienſem.
8. *Car.* Joſephi Μαχαβαϊκὸν è MS. vetuſtiſſimo Caroli I. Regis Angliæ, quod Alexandrinum etiam vocatur.
9. *Caſ.* Lectiones veteris Codicis Regis Galliæ, quas manus carpſerat Iſ. Caſauboni.
10. *El.* Liber *MS.* è Bibliotheca Viri venerabilis J. Mori Elienſis Epiſcopi.
11. *G.* Genevenſis Editio, excuſa A. D. 1611.
12. *Gall.* Cod. al. in Bibliotheca Regis Galliæ.
13. *Hafn.* Varietates Codicis Hafnienſis, quas olim huc tranſmiſit D. Wandalinus.
14. *Hen.* Codex Hennebergenſis, aut Schleuſingenſis.
15. *Lipſ.* Membranæ Lipſienſes.
16. *L. B.* Codices Lugduno-Batavi, præſtantiſſimi, quondam Iſ. Voſſii.
17. *Med.* Lectiones Mediceæ, à Bigotianis diverſæ.
18. *NC.* Bonæ notæ Exemplar in Collegio Novo apud *Oxonienſes*.
19. *Pet.* Variantes Lectiones Schedarum Peireſcianarum, quas Sam. Petitus notaverat in Comentariis MSS. in Bibliotheca Bodlejana adſervatis.
20. *Rhed.* Liber Rhedigerianus apud Vratiſlaviam.
21. *Roſt.* Lectiones Cod. Roſtgardienſis Dani V. C.
22. *Rualds.* Lectiones quædam Vaticanæ opera Rualdi Harlemenſis.
23. *Samb.* Sambuci Exemplar, quod nunc ſervat Bibliotheca Cæſarea.
24. *Vat.* Lectiones aliæ Vaticanæ ab Hudſono ære ſuo comparatæ.
25. *Voſſ.* Lectiones Codicum Iſ. Voſſii.

Exemplaria Latina, Rufino & Epiphanio Interpretibus: ut & Notæ Boſii, Reineſii, Petiti, & aliorum, ita exprimuntur, ut nulla egeant explicatione.

FLA-

FLAVII JOSEPHI OPERUM
TOMO I. II. & III.

Hæc continentur.

TOMO I.

Flavii Josephi Antiqu. Jud. Libri XX. Pag. 1 -- 982

TOMO II.

Flavii Josephi Liber de Vita sua 1 --- 40
—— —— *Libri VII. de Bello Judaico.* 41 --- 436
—— —— *Libri II. Contra Apionem.* 436 --- 496
—— —— *Liber de Maccabæis* 497 --- 520

SEQUUNTUR DEINDE IN EODEM

TOMO II.

Variæ Lectiones in Fl. Josephi Libr. VII. de Bello Judaico, ex Codicibus Gallicanis. 1 --- 56
Jo. Albert. Fabricii curæ auctiores de Fl. Josepho. 56 --- 71
Præfationes Editt. Antiqu. 72 --- 77
Thomæ Ittigii Prolegomena & alia, ab eodem Josephi sui Editioni addita. 78 --- 156
Collatio Fl. Jos. *Lib. de Maccabæis, de Vita sua &c. cum Cod. Parisiensibus &c.* 157 --- 181
Excerptum ex Institution. Hist. Frankenbergii. 182 --- 185
Caroli Daubuz Libri II. pro testimonio Flavii Josephi, de Jesu Christo. 186 --- 232
Epistolæ XXX. Philologicæ & Historicæ de Flavii Josephi Testimonio, quod Iesu Christo tribuit. 233 --- 286
Petri Brinck Chronologiæ & Historiæ Fl. Josephi Examen. 287 --- 304
I. B. Ottii Animadversiones in Fl. Josephum & Specimen Lexici Flaviani. 305 --- 323
Chr. Cellarii Dissertatio de Historia Herodum contra Harduinum. 324 --- 330
Chr. Noldii Historia Idumæa, sive de Vita & Gestis Herodum. 331 --- 401
Ezech. Spanhemii Stemma & Prosapia Herodis Magni; Chronologica Josephi; suspecta in eodem & notanda verba; Notæ ad priores Fl. Josephi Libros, &c. &c. 402 --- 423
Collationes MSS. Reg. Paris. &c. ad Fl. Josephi Libros XX. Antiq. & ejusdem Vitam. 424 --- 481
Index I. Auctorum, quorum testimonio utitur Josephus. 482
Index II. vocum Græcarum, quæ apud Josephum occurrunt. Index III. Geographicus, Regionum, Urbium &c. &c. Index IV. Rerum amplissimus; & denique V. Auctorum, qui in Notis illustrantur, notantur, emendantur. 483. usque ad finem.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a] ΤΗι ΠΡΩΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO PRIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Proœmium, operis universæ rationem reddens,*
2. *Mundi constitutio, & Elementorum dispositio.*
3. *De posteritate Adami, & decem ab eo ætatibus usque ad diluvium.*
4. *De diluvio; & quomodo Noë, in arca cum familia servatus, habitavit in campo Sennaar.*
5. *Quomodo turris, quam filii ejus in contumeliam Dei exstruxerunt, corruit; ut linguas suas mutarunt; atque ut locus, ubi hoc evenit, Babylon appellatus est.*
6. *Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverunt.*
7. *Quod gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.*
8. *Quomodo Abrahamus generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.*
9. *Quod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.*
10. *Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.*
11. *Quomodo Abrahamus, Assyrios aggressus, tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.*
12. *Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.*
13. *De Ismaële Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.*
14. *De Isaco Abrahami filio legitimo.*
15. *De Sara Abrahami conjuge, ejusque obitu.*
16. *Quomodo è Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.*
17. *De obitu Abrahami.*
18. *De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; & nativitate eorum.*
19. *De Jacobo, metu fratris, in Mesopotamiam profugo: & ut uxorem illic duxit, & duodecim procreatis filiis, rursum in Chananæam revertitur.*
20. *Mors Isaci atque sepultura ejus in Hebrone.*

α'. Προοίμιον [b] περὶ τ̃ ὅλης πραγματείας.
β'. [c] Η τ̃ κόσμυ σύστασις, [d] καὶ διάταξις τ̃ στοιχείων.
γ'. Περὶ [e] τ̃ γένους Ἀδάμυ, & [f] τ̃ ἀπ' αὐτ̃ δέκα γενεῶν τ̃ μέχρι τ̃ κατακλυσμ̃.
δ'. Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· & ὃν τρόπον [g] Νώε, σωθεὶς [h] ἐν λάρνακι μ̃ τ̃ συγγενῶν, κατώκησεν ἐν τῶ [i] Σιναάρ πεδίω.
ε'. [k] Ως πύργος, ὃν & παῖδες αὐτ̃ ἐφ' ὕβρει τ̃ Θεοῦ ᾠκοδόμυν, κατέπεσεν· & ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον· & ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.
ς'. Ως οἱ Νώε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκυμένην [l] ἐπώκησαν.
ζ'. [m] Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν δικαιούντων ἐπωνομοθετήθη.
η'. [n] Πῶς [o] Αβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τ̃ Χαλδαίων γ̃ς κατέσχε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νυνὶ δ' Ιουδαίων λεγομένην.
θ'. Οπ, λιμ̃ τὴν Χαναναίων καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπ̃ρεν [Αβραμος·] καὶ διατρίψας ἐν αὐτῆ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.
ι'. [p] Ηττα Σοδομιτῶν, Ασσυρίων ὑπερατυσάντων αὐτούς.
ια'. Ως Αβραμος ὑπὲρ τ̃ς Ασσυρίους ὑπερατύσας ἐνίκησεν. καὶ τ̃ς τε αἰχμαλώτυς τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.
ιβ'. Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.
ιγ'. Περὶ Ισμαήλυ τ̃ Αβράμυ, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτ̃ Αράβων.
ιδ'. Περὶ Ισάκυ, ὃς ἦν γνήσιος Αβράμυ παῖς.
ιε'. Περὶ Σάρρας τ̃ τ̃ Αβράμυ γυναικὸς, & πῶς τ̃ βίον κατέστρεψεν.
ις'. Ως ἐκ [q] Χετύρας, Αβράμῳ γαμηθείσης, [r] τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν Αβράμῳ ἔθνος ἐγένετο.
ιζ'. Περὶ τ̃ Αβράμυ τελευτ̃ς.
ιη'. Περὶ τῶν Ισάκυ υἱῶν, Ησαύ & Ιακώβυ, & γενέσεως αὐτῶν & διατροφ̃ς.
ιθ'. Ιακώβυ φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ [s] τ̃ ἐκ πατρὸς φόβον· [t] & ὡς γήμας ἐκεῖ, & δώδεκα γνησίους παῖδας, πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.
κ'. Ως Ισακ πελευτήσας ἐτάφη ἐν Χέβρωνι.

a Ita *Samb.* τῶ πρώτω λόγω *Vat. Bas. G.*

b Ita *Samb.* nulla hisce litera numerali affixa, sed sequentibus ad hunc modum, α'. Η τ̃ κόσμυ ——. β'. Περὶ γένους ——. & sic deinceps, ut proœmio non numerato capita sint duntaxat XIX. In *Edit. Bas.* & *G.* τὴν αἰτίαν τ̃ συγγραφ̃ς & τ̃ σκόπον αὐτ̃ς προέχον.

c Ita *Samb.* Τίς ἡ *Vat. Bas. G.*

d Sic in *Samb.* & *Vat.* in *aliis* ἡ διάτ.

e Ita *Samb.* τ̃ non agnoscunt *alii.*

f Ita *Samb.* & *Vat.* τ̃ αὐτῦ *alii.*

g Νῶε *Samb. Vat.* & LXX. Νῶχος *Bas. G.*

h Ita *Samb.* & *Vat.* ὡς deest in *aliis.*

i Ex *Samb.* & *Vat.* Σπναὰρ B. G. & LXX.

k Ita *Samb.* & *Bas.* περὶ τ̃ πύργυ Βαβυλῶνος, & ἀποφάσεως τ̃ ἀνθρώπους *Vat. G.*

l Κατώκησαν *Vat.*

m Ως τ̃ ἐθνῶν *Vat.*

n Ita *Samb.* Πῶς Αβραμ *Vat.* Ως Αβράμος *alii.*

o Aspirate in *Cod. Samb.* & in LXX. *Interpretum* Editione *Grabiana.*

p Ita *Samb.* & *Vat.* Η τ̃ Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ασσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων *Bas. G.*

q Sic *Samb.* Χατύρας *alii.* Χετιύρας juxta LXX. *Interpr.*

r Ex *Samb.* refinxi. τὸ Τρωγλοδυτῶν γένος ἐγένετο *alii.*

s Ita *Samb.* τ̃ ταδιλφ̃ *Vat. Bas. G.*

t Sequentia adjeci ex *Samb.* & *Vat.*

[a]Φ Λ. [b]Ι Ω Σ Η Π Ο Υ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[c]ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [d]ἐτῶν ,γωλγ΄.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER PRIMUS:

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

---

[e]ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις ἐμοὶ μίαν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς σπουδῆς γινομένην αἰτίαν· ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πολεῖσιν ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ, ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ζημιούμενοι δόξαν, ὑπὲρ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ἁρμῶσιν· ἄλλοι δὲ, χάριν ἐκείνοις φέροντες ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τοῦτ' [f]εἰς αὐτὴν πόνον ἐδ δὲ δύναμιν ὑπέστησαν· εἰσὶ δὲ οἵτινες ἐκπαιδώθησαν ὑπ' ἀνάγκης τῶν πραγμάτων τῆς ἀναγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσῃ ὠφελεῖν· πολλὰς δὲ καὶ ζητουμένων μέγεθος πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, πρὸς τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προκειμένων αἰτιῶν αἱ πλείσταί δύο καιροὶ συμβεβήκασι. τὸ μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ρωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις γενόμενον, καὶ πολὺ ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρα μαθὼν, ἐξιάδην ἐκδιηγήσασθαι, μετὰ τοὺς ἐν τῷ γράφειν [h]λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.

β΄. Ταύτην δὲ τὴν ἐπιχείρησιν [i]ἐγχειρίσασθαι πραγματείαν, νομίζων ἅπασι [k]φανεῖσθαι τοῖς [l]Ελλησιν ἀξίαν σπουδῆς· μέλλω γὰρ ἐπιδείξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν μετάφρασιν ἐκ τῶν Εβραϊκῶν [m]μεθηρμηνευμένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον [n]διενοήθην, ὅτε τὸν πόλεμον συνεγραφόμην, δηλώσειν· τινὲς ὄντες [o]ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς [p]θεοσέβειαν τε καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς· πόσοις τε πο-

PROOEMIUM.

AD scribendas historias qui se conferunt, eos non unam nec eandem studii sui causam rationemque habere video: sed plures, easque plurimum inter se differentes. Quidam enim, ut eloquentiam ostentent, gloriamque ex ea captent, ad hoc disciplinæ genus feruntur: alii vero, ut illis gratificentur, de quibus scriptionem institutam esse contigit, plus in ea laboris, quam vel ferre valuere, susceperunt: sunt quos ipsa rerum necessitas adduxit, ut quibus gerendis interfuerant, eas scripto complectentes memoriæ proderent: multos etiam magnitudo rerum utilium, in obscuro latentium, perpulit, ut narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex his jam dictis causis postremæ duæ mihi obtigerunt. Bellum enim, quod nos Judæi cum Romanis habuimus, ac res eo gestas, ac quem eventum nactæ sunt, experientia cognoscens, edisserere coactus sum, ut eos revincerem, qui scriptis suis veritatem depravarunt. *Historicorum scopus non unus.*

2. Præsens vero opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus visum iri industria dignum. Comprehendet enim universam nostram Antiquitatem, & reipublicæ constitutionem, ex Hebraïcis literis translatam. Cogitaveram equidem & ante, jam tum quum *Historiam Belli* scriberem, docere; qui à prima origine Judæi, quam varia fortuna usi, & sub quali Legislatore ad cultum Dei cæteraque virtutes instituti, quibusque bellis per tot sæcula gestis, inviti ad po- *Antea Bellum, nunc Origines patrias scribit Josephus.*

---

a Φλ.] *Nonnullis* Φλαβίου, *aliis* Φλαυΐου dicitur. prænomine hoc accepto, quod aliis quoque solenne fuit, à *Flavio Vespasiano*, qui civitatem ei concesserat. Vide *Testimonia*. p. 10. & 14.

b Ιωσήπου] Ιωσήππου scribitur, ut & Ιώσιππος & Ιώσιπος &c.

c Βίβλιοι Πρῶτον.] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* λόγος πρῶτος *Bas.* & *G.*

d Ετῶν ,γωλγ΄.] Sic *Big.* & *Gall.* 1. aliis ,αωλγ΄. ,αλγ & ,γμ. Reponit *Is. Voss.* ,ψλγ΄. *E. Bernardus* ,χλγ΄. In Codd. *Latinis* versionis *Epiphanii*, MMMCCXLVI. MMMCCLVI. MMDCCCCLXII. & MMXXXII. Tanta in *numeris*; ex scribarum incuria, reperitur diversitas. in Editione *E. Bernardi* numerus nihil ab *Hudsabit*, sed in Notis insuper adnotatur *Hen.* & *Busb.* locum efferre Chiliadibus erasis.

e Προοίμιον.] Προοίμιον ἐπὶ τῶν ὅλης πραγματείας *Samb.* ad Marg. Προοίμιον τῆς αἰτίας τῆς συγγραφῆς, καὶ σκοπὸν αὐτῆς ἐδείκνυ. *Kep.* a. *Bas. G.* Absunt illa codd, *Hen* & *Big.* Bern.

f Εἰς αὐτὴν.] Εἰς ταύτην *Cas.* εἰς τ' αὐτὸ *Samb.* Bern.

g Αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς ἀνάγκης,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τῆς τῶν πρ. ἀνάγκης *Bas.* & *G.* αὐτῶν τῶν πρ. ἀνάγκης *Hen.*

h Λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.] Λυμ. τῇ ἀληθείᾳ *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* phrasi proba atque Attica. *Bern.* ut constat ex *Suida*, Ve λυμαινόμενον.

i. Ἐγχειρίσασθαι] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* ἐπιχειρίσασθαι *Samb. Vat.* & *Cas.* (addit *Bern.* & Cod. quidam *Ital.* haud male) ἐπιχειρεῖσθαι *Bas.* & *G.*

k Φανεῖσθαι] Φανῆναι *Vat.*

l Ελλησιν] Forsan voce Ελλησι Ethnici omnes, non Græci soli sunt intelligendi.

m Μεθηρμηνευμένων] *Al.* μεθερμηνευομένων. scil. *Big. Samb.* & *Cas.* ut notavit *Bern.* prout editum est, aliter vero ut in N. *Hen. Bas. G.*

n Διενοήθην] Διενόουν *Hen. Vat.* διενόουν.

o Ἐξ ἀρχῆς] Abest à *Vat.*

p Θεοσέβειαν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* εὐσέβειαν *alii.* scil. *Samb. Bas, G.* Bern. Ibid. καὶ ἄλλην τ' ἀρετῆς ἄσκησιν *Hen.*

BIBLIOTHECA P.D.L.

poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti. Sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud in opere ei proprie dicato exorſus uſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut uſu venit iis qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnities mihi inceſſit, tantam materiam in alienam & peregrinam linguam traducturo. ſed fuerunt qui hiſtoriæ deſiderio ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum vero rerum geſtarum notitiæ in primis avidus; ut qui ipſe, in maximis negotiis & variis fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem, ſtudiumque veritatis inconcuſſum præ ſe tuliſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum utile aliquid & honeſtum molientium fautori, pudefactuſque videri ignaviam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumque recepi. Accedit quod & illud mecum etiam atque etiam reputaveram, quod majores olim noſtri exteris ſua benigne communicare voluerint, & Græcorum nonnulli res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrarint.

Epaphroditus Neronis libertus, & herus Epicteti.

Legis Moyſaicæ verſio Græca Ptolemæo expoſcente.

Eleazarus P. M. & Juſti illius Simonis fil.

3. Comperiebam utique quod Ptolemæorum ſecundus, rex maxime diſciplinis libriſque colligendis deditus, magnopere contenderit Legem noſtram reique publicæ ex ea conſtitutionem in Græcum ſermonem tranſferri; quodque Eleazarus, qui virtute non inferior erat quam quiſquam noſtrorum Pontificum, hanc Regi iſti non inviderit utilitatem: reclamaturus omnino, niſi mos patrius nobis exſtitiſſet, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde & mihimet convenire putavi, ut & Pontificis noſtri imitarer magnanimitatem, & hodie quoque permultos diſcendi cupiditate Regis illius ſimiles eſſe exiſtimarem. Neque enim totam Scripturam accipere illi contigit, ſed Legem ſolam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam miſſi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera Sacris literis prodita, ut quæ quinque millium annorum hiſtoriam in ſe complectantur; & diverſi quidem in his inopinati caſus, varia belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæque Rerumpublicarum mutationes. In univerſum autem ex hac potiſſimum hiſtoria legentibus licet cognoſcere, quod his qui Dei

An. 5000. hiſtoriam amplectuntur Biblia Hebraïca.

λέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, [q] εἰς τ τελευτῶν ἄκοντες ὑπὸ Ρωμαίους κατέστησαν. [r] ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἐμοὶ ἡ τοῦδε τοῦ λόγου προβολὴ, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον [s] χωρίσας τῆς ἰδίας ἀρχαίας αὐτὸ ἐπὶ τῷ τέλει τὴν χρείαν ἐμοὶ συνεμέτρησα. χρόνῳ δ' ὑποίῳτο, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἄπειρα διανοουμένοις, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις [t] ἐγένετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ [v] ξένης διαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ ἰσορίας ἐπ' αὐτῷ με [x] προτρεπον· καὶ μάλιστα δὴ πάντων [y] Επαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, [z] διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων· ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμασίῳ [a] ἐπιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν, καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς [b] ἀμεταμέλητον. τοῦτῳ δὴ πειθόμενος, [c] ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖν τε, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον [d] ἢ τῷ πρὸ [e] τοῦ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι [f] κἀκεῖνο πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος [g] ὡς παρέργως, πρός τε τ ἡμετέρων προγόνων, [h] οἳ μεταδιδόναι τ τοιούτων ἤθελον, καὶ πρὸς τ Ελλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.

γ'. Εὗρον τοίνυν, [i] ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλέων πρὸς παιδείαν καὶ [k] βιβλίων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τ πολιτείας, [l] εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν· ὁ δ' τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ὀφθεὶς [m] ἀρετῇ δεύτερος Ελεάζαρος, τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀποδυσάμενος τ ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε· πάντως ἀντιπὼν ἂν εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν, τὸ μηδὲν [n] ἔχειν τ καλῶν ἀπόῤῥητον. καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, δ μὲν ἀρχιερέως μιμήσασθαι τὸ μεγαλόψυχον· τῷ βασιλεῖ δ' πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· ὧδε γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα [o] τὰ δ νόμιμα παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες διὰ τὴν ἑρμηνείαν [p] εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν. μυρία δέ ἐστι [q] τὰ δηλούμενα διὰ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ [r] πενταχισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς [s] περιειλημμένης· καὶ παντοίαι μέν εἰσι παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δ' τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλου [t] δ' μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τ ἱστορίας, ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, [v] ὅτι μὲν τοῖς Θεοῦ γνώμῃ καταξιωθεῖσι,

q Εἰς τ'] Εἰς τὸ *Hen.*

r Αλλ' ἐπεὶ μείζων] *Al.* ἐπειδὴ μείζων ἐμοὶ ἡ δ λόγου τοῦδε προβολὴ, κατ' αὐτόν. Sed ita ut editum *Big.*

s Χωρίσας ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* χωρίσας ταῖς ἰδίαις αὐτῷ ἀρχαῖς *Baſ.* & *G.* χωρίσαι ταῖς ἰδίαις τῇ ἀρχῇ αὐτῷ τῷ *Vat.*

t Εγένετο] Εγίνετο *Baſ.* & *G.*

v Ξένης] *Al.* ξένου *Hen. Baſ. G.* Si itaque Græca lingua ipſi ξένη fuit Διάλεκτος, quæ lingua patria ipſi & domeſtica eſſe potuit niſi Hebræorum ſermo, qualis tunc erat. Unde accedere illis non poſſumus, qui Joſephum linguæ Hebrææ imperitum fuiſſe exiſtimant, quoniam videlicet in vocibus Hebræis convertendis in Græcum ſermonem errare nonnunquam dicitur. Ceterum ξένης invenitur in codd. quibuſdam MSS. ut ad Διαλέκτου referatur. *Rel.*

x Προὔτρεπον] Ita MSS. omnes προὔτρεπτον in *Editis.*

y Επαφρόδιτος,] De eo videſis quæ congeſſit Cl. *Car. Dauſ.* in parte tertia Lib. 1. *pro Teſtimonio Fl. Joſephi de J. Chr.*

z Διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις] *Vat.* Διαφερόντως δ' Διαφόρων ἐμπειρίαις.

a Επιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Θαυμασίῳ φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν *Baſ.* & *G.* φύσεως ἐπιδειξάμενος. *Hen.*

b Αμεταμέλητον.] Αμεταμετάτου. *Big.*

c Ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν] Sic MSS. ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν in *Editis.*

d Η τῷ πρὸ] Η τοῦ τῷ π. *Vat.*

e Τοῦ κάλλιστα] Τὰ καλὰ *Hen.* ex invidiola. *Bern.* imo & *Vat.*

f Κἀκεῖνο] Ita *Samb. Vat. Caſ.* κἀκεῖνα *cæteri.*

g Ου παρέργως,] Sic *Samb. B. G.* & *Caſ.* οὐκ ἀλόγως *Big. Vat.* & *Hen.*

h Οἳ] Ita *Samb.* & mox οἵτινες. *Hen.*

i Οτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλέως] Ita fere omnes *MSS.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεύς. *Baſ.* & *G.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος μάλιστα δὴ βασ. *Vat.*

k Βιβλίων] Sic *Big. Samb. Hen. Vat.* βίβλων *Baſ.* & *G.*

l Εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν·] Ita in pleriſque *MSS.* εἰς τὴν Ελλάδα μετ. *Vat. B.* & *G.*

m Αρετῇ] Επ' ἀρετῇ. *Hen.* & *Big.* & *Vat.*

n Εχειν] Ita *MSS.* χεῖν in *Editis* ut & mox κέρασθαι & μισεῖσθαι.

o Τὰ δ νόμιμα] Hac de re videſis Annott. *H. Valeſii* ad *Euſebii Hiſt. Eccleſiaſtic.* L. V. c. VIII. *Ejuſque* Epiſtolam ad *Jac. Uſſerium* de Verſione LXX. ut & *R. P. Simonii Hiſt. Crit.* in *V. Teſt.* l. 2. c. 2. Id etiam Talmudici tradunt. Male ergo illi, qui univerſum Codicem ſacrum ab τοῖς ὁ verſum putant. *Rel.*

p Εἰς] Ita MSS. omnes, editi πρὸς.

q Τὰ] Delet *Gen.* vocem τὰ. & pro δ habet δ'.

r Πενταχισχιλίων ἐτῶν] Chronologia Joſephi multum a vera differt: quare ubicunque characteres temporum notat, ad illos attendemus, ut ex omnibus ſimul errores, qui in numeros facile irrepunt, corrigantur, & computus Joſephi manifeſtus fiat. *Rel.* Chronologiam *Relandi* vide pag. ſeq. 3.

s Περιειλημμένης·] Ita plerique *MSS.* ἐμπεριειλημμένης *alii* cum *Baſ.* & *G.*

t Δὲ μάλιστα] Sic *Samb. Vat. Caſ.* οὖν μάλ. & δ' οὖν μάλ. *alii* ut editi *Big.* δ' δὲ μάλιστα. in *Cocc.* exempl. inferius ſcriptum ἀν.

v Ὁτι μὲν τοῖς] *Al.* ὅτι τοῖς μὲν. ſc. *Baſ.* & *Gen.* fruſtra autem hinc νόμοις ſuggerit *Hen.* imo & *Vat.* pro γνώμῃ. *Bern.*

x Τὰ

CONSPECTUS CHRONOLOGIÆ FLAVIANÆ.

Chilias annor. I.	*Chilias* II.	*Chilias* III.	*Chilias* IV.	*Chilias* V.	*Chilias* VI.
1.	1000.	2000.	3000.	4000.	
			3023. egred. Abrah. ex Chaldæa annos 75 natus. Antiq. 1. 8.	a Davide ad urbem captam a Babyloniis anni 515. Ant. x. 11.	
			3100.	Ant. 7. ult. 1300. anni a Davide ad Hyrcanum.	
			3197. Jacob migrat in Ægyptum.	4102. templum a Salomone conditum. Antiq. VIII. 2. & stetit 470. annos. Ant. x. 11. Ita legendum videtur pro 3102. nam a diluvio ad templum sunt anni 1444. (ut ibidem ait) & Ant. 1. 4. constituit annos ad diluvium a mundo condito	
			3200. nam 215. annis post ex Ægypto migrat. Ant. II. 6.	2656 1444 4100.	
			3197 215 3412.	& ut illi duo in fine locum inveniant, scribe 1446, tunc resultant 4102.	
			3412. exitus ex Ægypto, nam templ. Salomonis conditum a. 592. post exitum.	usque ad Salomonem ab Minæo. 1312. ann. Ant. VIII. 2. & 3.	
			3466. ab hoc anno, quo terra divisa a Josua, usque ad	4359. annis 947. post exitum ex Ægypto 10. tribus in Assyriam migrarunt. lib. IX. 14. 800. a Josua 240. a Jeroboam. ibid.	
		2556. 100 annis ante diluvium nati filii Noachi. Ant. 1. 5.	3500. captas Hierosolymas, anni 515. Jos. Ant. VII. 3.		
			3513. ab Adamo ad templum exustum Ant. x. 11. hic alia chronologia utitur.		
		2656. *diluvium* 2656 anno diluvium contigisse ait. Ant. 1. 4.	3600.	a captivitate Assyriaca 10. trib. ad Babylonicam 130. anni. Ant. x. 11.	3412 947 4359 130 4489. captiv. Babylon.
				a tempore Elisæi, ad Josephum 1100. anni. lib. IX. 2. / a Jesaia ad Cyrum a. 210. Ant. XI. 1.	
		2700.	3700.		
		2800.	3800.	a Jeroboam ad Josiam 361. anni. lib. x. 5.	
		2900.	3900.		
		2948. Abraham nascitur annis 292. post diluv. Ant. 1. 7. 2656 292 2948.		5000. annor. historiam se complexum scribit initio lib. 1. contra Apionem.	
		Abrahami egressus, nam templum conditum 1010. annis post Abrahami egress. lib. II. Antiq. VI. confirmat inter hunc egressum & exitum ex Ægypto esse annos 430. 2982 430 3412.			

voluntati obſequuntur, & leges bene latas tranſgredi verentur, omnia proſpere ſuccedunt ſupra quam credi poſſit, eoſque felicitatis manet à Deo præmium: in quantum vero ab illarum diligenti obſervatione diſcedant, inextricabilia evadunt quæ alias facilia; & quicquid unquam, juſtum licet, agere inſtituerunt, in inſanabiles deſinit calamitates. Jam itaque lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentem adhibeant, & Legiſlatorem noſtrum probent, an naturam ejus, ut par eſt, conſideraverit, & virtuti ejus convenientes ſemper operationes aſſignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſervans: tametſi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetuſtatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſæcula etiam poëtæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortalium res geſtas, aut leges referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate ſuo quæque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos eſſe polliciti ſumus, neque ſubtrahendo quicquam, neque adjiciendo.

Moyſes ſupra annos bis mille antiquior Joſepho hiſtorico.

Methodus & ratio Pentateuchi Moyſaïci.

4. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moyſis Legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem forte legentium cogitatio ſubeat, quî factum ſit, ut, quum operis inſcriptio leges latas & res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ei inſeruerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia neceſſarium duxerit, vel vitam ſuam recte inſtituturo, vel aliis leges poſituro, ut in primis Dei naturam conſideraret, atque ita, poſtquam opera ejus animo contemplatus eſt, exemplar omnium optimum pro ſua virili imitari & ſectari conaretur. Nam abſque hac ſpeculatione, nec Legiſlator ipſe erit bona unquam mente præditus, neque ſcripta ejus aliquid apud accipientium animos ad virtutem momenti habebunt; niſi ante omnia edocti ſint, quod Deus, cum ſit parens omnium ac dominus, & univerſa intueatur, ſibimet obedientes vita donat beata, à virtute autem digredientes maximis circundat calamitatibus. Moyſes itaque, hac doctrina cives ſuos volens inſtituere, non à pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges auſpicatus eſt, ſimiliter atque alii: ſed mentes eorum ad Deum mundique fabricam *contemplandam* attollens, fidemque faciens quod in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines; cum jam ad pietatem haberet obſequentes, de cæteris omnibus eis facillime perſuaſit. Alii namque Legiſlatores, fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata ad Deos verbis tranſtulerunt, multamque dede-

σι, καὶ [x] τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι παραβαίνειν, πάντα [y] κατορθῶται [z] πέρα πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας παρέκειται παρὰ Θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τούτων ἀμελοῦντες ἐπιμελείας, [a] ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρόβλημα, τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ, τι ποτ' ἂν, ὡς ἀγαθὸν, ὁρῶν ἀπαιδάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχανόντας [b] τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τῷ γνώμῃ θεῷ παρομοιάζειν, καὶ δοκιμάζειν τὸ ἡμέτερον νομοθέτην, [c] εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως [d] κατενόησε, καὶ τῇ δυνάμει περιβάσας ἀεὶ τὰς πράξεις [e] ἀντέθηκε, πάσης καθαρὸν τὸ περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τὸ παρ' ἄλλοις ἀχήμονος μυθολογίας· καίτοιγε, ὅσον ἐπὶ μηκεῖ χρόνῳ καὶ [f] παλαιότητι, πολλοῦ ἔχων ἄδειαν ψεύδων [g] πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλήθος αἰῶνος ἀφ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήτιγε [h] τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀμελεῖ τοῦ τε τῆς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος κατὰ τοῦτο οἰκείαν τάξιν σημαίνει· τοῦτο γὰρ ἀπὸ ταύτης [i] ποιήσειν τὴν πραγματείας ἐπηγγειλάμεθα, ἀφέντες προθεὶς, ἀφ' οὗ παρελίπομεν.

δ'. Ἐπεὶ [k] δὴ τὰ πάντα ἀνέβαλεν εἰς τὸ θεῖον νομοθέτης σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, [l] ὅπως ἂν μή τινες τὰ ἀναγνωσομένων παραπρῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος, περὶ [m] νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσοῦτον Φυσιολογίας κεκινώνηκεν. ἰστέον ἂν ὅτι πάντων ἐκείνου ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, [n] τῷ καὶ τὸ ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, [o] πρῶτον θεοῦ φύσιν καταγνῶναι, καὶ τὰ ἔργων τὰ ἐκείνου θεασάμενον τῷ νῷ γνώμενον, [p] ὕτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι, [q] καθ' ὅσον οἷόν τε, καὶ πρὸς ἐκεῖνον καταπεληθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένοιτο νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ παύσης ἀπολειπομένῳ τὰ [r] θεᾶς, ὅτε τὰ γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον ἕδραν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἐτύγχανε διδαχθείς, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ Θεὸς ὤν, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς [s] ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς [t] μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσας [v] Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τὰ τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραδιδόναι· ἀλλ' ὅτι τὸν Θεὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον καθιδρυσάμενον τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τὰ ὑπὸ γῆς ἔργων ὁ θεὸς τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἀνθρώποις, [x] ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχειν ἱκανῶς, ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἐπῆγεν. [y] οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις [z] ἐξακολουθήσαντες, τὰ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην [a] μετέθεσαν, καὶ πολλοῦ [b] ἔστο-

α Τὰ καλῶς νομοθετηθέντα] Τῶν καλῶς νομοθετηθέντων. *Vat.*

γ Κατορθῶται.] *Samb. Caſ.* κατορθῶντας reliqui. *Bern.*

ζ Πέρα πίστεως.] Ita *Samb. Caſ. Big.* παρὰ πίστιν &c. *Vat.* In *Editis* & *Hen.* MS. πέρα τῆς πίστεως, τῆς γὰρ εὐδαιμονίας πρ.

α Ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρόβλημα.] Ex locutione Proverbiali, Θεοῦ παρόντος πᾶν ἄπορον πρόβλημα, cujus, præter alios, meminit *Syneſius* in *Epiſt.* CXXXVIII.

β Τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ] *Big. Hen.* & *Samb.* παρακαλῶ τοῖς βιβλίοις. *Gen. Baſ.* Bern.

γ Εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως] Ita *Big.* & *Samb.* εἰ [εἴτε *Vat.*] τὸν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ *Baſ.* & *G.*

δ Κατενόησε.] Κατενόησα *Big.* & *Samb. Bern.*

ε Ἀντέθηκε.] Sic *Big.* & *Hen.* ἀνατίθεικε *cæteri.* potius lege ἀνατίθηκε. *Hudſ. in Add.*

ζ Παλαιότητι.] Τὰς παλαιὰς τοσοῦτον εἶχεν. *Hen.* mala manu. *Bern.*

η Πλασμάτων.] *Al.* πραγμάτων. minus recte. Περισμάτων *Big.* & *Samb.* ſed in margine hujus comparet πλασμάτων, quod & *Epiphanius* expreſſit. *Bern.*

θ Τοὺς τῶν ἀνθρώπων] *Big. Samb. Caſ.* τὰς ἀνθρώπων *cæteri. Bern.*

ι Ποιήσειν] Ita *MSS.* ποιήσων in *Impreſſis.*

κ Ἐπὶ τὰ πάντα] *Big. Samb. Hen.* ἢ πάντα *Baſ. G. Bern.* (Imo *Big.* δεῖ τοι πάντα) An fidem liberaverit, aliorum eſto judicium.

λ Ὅπως ἂν μή τινες] Ὅπως μή τινες *Big.* & *Hen.*

μ Νόμων καὶ πράξεων] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* περὶ λόγων καὶ πράξεων *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

ν Τῷ καὶ τὸ ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν] Sic ex *Big. Samb. Vat. Hen.* in *Editis* τῷ τὸ & dein οἰκονομήσειν. *Hen.* etiam μέλλοντα. ut & *Vat.*

ξ Πρῶτον Θεοῦ φύσιν] Ex *Big.* nam editi tranſponunt Θεοῦ πρῶτον φύσιν.

ο Οὕτω] Ita impreſſi, ſed *Big. Samb.* & *Hen.* ὅτως. *Bern.* qui & illud recepit in Contextum. Sed in *Coll.* noſtra *Big.* non apparet.

π Καθ' ὅσον.] *Big.* καθόσον.

ρ Θείας.] Impreſſi θειᾶς. *Bern.*

σ Ἔξω δὲ] *Al.* Ἐξωθεν δὲ *B.*

τ Μεγάλαις περιβάλλει] *Big.* & *Hen.* ἐπιβάλλει· ſed Iſocraticum περιβάλλει cæteri ſcriptorum, impreſſorumque. *Bern. Big.* μεγάλης ἐπιβάλλ. at *Vat.* μεγάλης μεγάλαις ἐπιβ. Adſcriptum erat Collationi, forte μεγαλομεγάλαις.

υ Μωϋσῆς βουληθεὶς] Ita in *MSS.* vox Μωϋσῆς deeſt in *Editis.*

φ Ὅτε] *Samb. Hen. Al.* ὅτι.

χ Οἱ μὲν δὴ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ μὲν οὖν *Baſ.* & *G.*

ψ Ἐξακολουθήσαντες.] Ita *Big. Vat.* & *Caſ.* παρακολουθήσαντες *Samb.* ἐπακολ. *Hen. Baſ.* & *G.*

ω Μετέθεσαν] Ita *Hen.* reliqui μετέθεσαν. *Bern.*

β Ὑπο-

[b] ὑποτιμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης [c] ἀκραιφνῆ τὸ θεὸν ἀρετὴν ἔχοντα τ θεὸν ὑποφήνας, ὡήθη δεῖν τὰς ἀνθρώπους ἐκείνης [d] πλεῖστος μεταλαμβάνειν· καὶ τὰς μὴ ταῦτα φρονοῦντας [e] μηδὲ πιστεύοντας ἀσωφρονιστήτως ἐκόλασε. πρὸς τοῦτο οὖν τὴν ὑποθεσιν ποιεῖται τὴν ἐξέτασιν, τὰς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ἔτως, [f] ἄδεν ἔτ' ἄλογον αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὴν μεγαλειότητα τ θεοῦ ἐστὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τ ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν· τὰ μὲν αἰνιττομένου τ νομοθέτου [g] δεξιῶς, τὰ δ' ἀλληγορουντος μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' [h] ἐξ ἀληθείας λέγεσθαι σωέφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας [i] ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος· ἣν ἐγὼ νῦν [k] μὲν ὑπερβαλέσθαι, θεοῦ δ' δόντος ἡμῖν χρόνον, πρόθεμαι μετὰ ταῦτα γράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δ' [l] ἤδη τὴν ἀφήγησιν ἤδη τ πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τ θεοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωϋσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον [m] ἀναγεγραμμένα· ἔχει δ' ὧδε τως.

runt improbis semet excusandi materiam. at noster Legislator, ostenso Deum virtutem habere puram & defæcatam, homines summa ope niti oportere censuit, ut de ea participent: in eosque, qui neque sapiunt hæc neque credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum lectores obsecro ut hæc nostra examinare velint. Sic enim considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei majestati, ejusque erga homines amori parum congruum esse videbitur. Nam omnia summa concinnitate juxta universi naturam sunt disposita: nonnulla scite quidem innuente Legislatore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate; quæcunque vero directe proponere utile erat, ea plane & disertim explicante. Horum causas si cui in animo est sigillatim perpendere, ei multa suborietur contemplatio & valde philosophica: quam in aliud tempus differre mecum statuo. Quod si Deus longiorem ætatem concesserit, opere hoc absoluto ad illa quoque perscribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem convertam, ubi paucula de mundi fabrica ex verbis Moysaïcis prælibavero. Hæc autem in Sacris literis scripta reperiebam: atque ita se habent.

Opus à Jesepho promissum de legis allegoriis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

[n] Ἡ μὲν κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τ στοιχείων.

CAPUT I. II.

Constitutio mundi, & dispositio Elementorum.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. [o] ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν [p] κρυπτομένης σκότῳ, [q] πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιφέροντος, γλυκεῖα φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γενομένου τούτου, καταπαύσας τὴν ὕλην ὕλῃ, [r] διεχώρισε τὸ τι φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν, ὄνομα ἔθετο [s] νύκτα, τῷ δ', ἡμέραν ἐκάλεσεν· ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον, τὴν ἀρχὴν [t] τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. [u] καὶ αὕτη μὲν εἰκὼν ἦν ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωϋσῆς δ' αὐτὴν [x] μίαν εἶπε. [y] τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ [z] δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος ἐκδοῦναι, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ [a] αὐτῆς ἐρμήνειαν [b] ἀναβαλοῦμαι. μετὰ δὴ τοῦτο, τῇ δευτέρᾳ τ ἡμερῶν τ ἀρχὴν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν· [c] ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τ ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε πεπάχθαι· χρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ [d] νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τ ὁρόσων ὠφέλειαν, [e] ἁρμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵησι τὴν γῆν, ἀναχέας

Ἡ μὲν κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τ στοιχείων.

IN principio creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum sub conspectum non veniret, alta quippe caligine occultata, spiritu autem eam superne permeante, lucem Deus fieri jussit. Quæ cum effulsisset, tota mole considerata, lucem à tenebris secrevit. & tenebras quidem Noctem, lucem vero Diem appellavit: & exordium lucis & quietis initium vesperam & mane nominavit. Atque hæc quidem prima dies exstitit: Moyses autem unam eam dixit. Cujus rei causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam pollicitus sum me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus & hujusce explicationem differam. Post hæc secunda die cœlum universitati rerum superimposuit, quòd ipsum à cæteris discretum *in sublimi* per se collocatum esse voluerit; crystallumque ei circundans, terræque convenienter humidum ipsum faciens & pluvium, ut imbres essent ad *soli* fœcunditatem. Tertia vero die terram statuit, mari

Opus Dei hexaëmeron, ex Gen. cap. 1.

Dies prima.

Secunda.

Tertia.

---

[b] Ὑποτιμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.] Ita Codd. *MSS.* præter *Hen.* Iste enim & Typographi præferunt ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς π. Sic etiam dudum legerat *Vet. Interpr.*

[c] Ἀκραιφνῆ τὸν ἀρετὸν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀκεραιφνῆ καὶ καθαρὸν in *Editis.*

[d] Πλεῖστος μεταλαμβάνειν.] Μεταλαμβάνειν πλεῖστος *Hen. Bern.*

[e] Μηδὲ πιστεύοντας] Μὴ πιστεύοντας. *Samb.* & *Hen. Bern.*

[f] Οὐδὲν] Abest a *Vat.*

[g] Δεξιῶς] Ita in *MSS. Vet. Interpr.* & apud *Isidorum Pelusiot.* lib. 3. Epist. 19. ἀξίως in *Editis.*

[h] Ἐξ ἀθείας] Δὲ ἀθείας *Samb. Hen. Bern. Big.* vero *Collatio* mea habet ἐξ ἀθείας, sicut est editum.

[i] Ἑκάστων] Sic *Big.* & *Hen. ἑκάστου reliqui.*

[k] Μὲν ὑπερβαλέσθαι] Illud μὲν ex *MSS.* Legitur & ὑπερβάλλομαι. In *Coll. Bigot.* scilicet & *Vat.*

[l] Ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη.] *Al.* ἤδη ἐπὶ τ. ἀφ. τ. sed ut editum *Big.*

[m] Ἀναγεγραμμένα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γεγραμμένα *alii.*

[n] Ἡ μὲν κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τ στοιχείων.] Hoc quidem & cætera scias capitula omnia melioribus libris abesse. *Sambuci* vero codex ad marg. offert, Η μὲν κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τ στοιχείων. Tum *Hen.* huc repetit, Φλ. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος πρῶτος. *Bern.*

[o] Ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν] Ita in *MSS.* ταύτης ὑπ' ὄψιν in *Editis.* Legitur tamen in *Vat.* δ' ὑπόψει.

[p] Κρυπτομένης σκότῳ.] Σκότῳ καλυπτομένης *Hen. Bern. Vat.* etiam duplicans βαθεῖ σκότῳ καλυπτομένης.

[q] Πνεύματος δ' αὐτὸν ἄνωθεν ἐπιφέροντος.] Non dubitandum est quin Josephus per *spiritum* non *spiritum Sanctum* cum Ecclesia veteri, sed *aërium* quendam *spiritum* intellexerit; quod etiam alios fecisse testantur *Basilius* & *Ambrosius* in Hexaëmeron & *Eustathius Antiochenus.*

[r] Διεχώρισε τό τε φῶς] Ita fere *MSS.* διεχώρισε in *Editis.* τὸν ὕλαν, διεχώρισε τὸ φῶς *Vat.* τὸ φῶς καὶ τὸ σκ. *Hen. Bern.*

[s] Νύκτα.] Vide *Glycæ* Annales, p. 5. *Edit. Paris.*

[t] Τοῦ φωτός] Male editis exciderat τοῦ φωτός. Ferunt enim istud membranæ omnes. *Bern.*

[u] Καὶ αὕτη μὲν οὖν ἡ πρώτη] Ita *Big. Samb. Vat. Cas.* καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη *Bas.* & *G.* αὕτη μὲν. (f. μὲν ὧδε) ἡ πρώτη *Hen. Bern.* accedit pariter *Vat.* in quo καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα ὧδε.

[x] Μίαν εἶπε.] Idem Philo notat de κοσμοπ. Sic μία Σαββάτων pro πρώτη in N. T. videntur Græci μία pro πρώτη aliquando dixisse; quod πρώτη etiam pro πρωΐτερον usurparetur, vitandi ambigui causa. Solebant Ægyptii & Chaldæi primum diem hebdomadis μίαν appellare, uti Parrhasius observat de septenario dierum numero. Inde reor & Interpretes Alexandrini μίαν habent hoc loco & alibi, ut *Gen.* 18. 13. μιᾷ δὲ μιαῖς. Diodorus Siculus lib. XVI. ἀπὸ τ μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄχρι τ τρίτης καὶ τεσσαρακοστῆς, *a prima & quadragesima usque ad tertiam & quadragesimam.* Rel.

[y] Τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς] Nihil opus esse istiusmodi vel *Judaïca* vel *Platonica* ἀδολεσχίᾳ, animadversum aliis; cum *unus* hîc pro *primo* ponatur. Testatur *Rulaus* pericopen hanc usque ad τῇ δευτέρᾳ τ &c. abesse a *Vaticano.*

[z] Δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων] Paulo supra, v. 18.

[a] Αὐτῆς] In *Editis* αὐτῶν.

[b] Ἀναβαλοῦμαι.] *Al.* ἀναβάλλομαι.

[c] Ὅτ' αὐτὸν] Ita *MSS.* in *Impressis* καὶ αὐτόν.

[d] Νότιον] In *Editis* male νότειον.

[e] Ἁρμοδίως.] Ita *Hen.* (*Vat.*) & *Vet. Interpr.* ἁρμονίως *cæteri.*

undiquaque circumfusam; eademque die continuo plantæ simul & semina è terra sunt exorta. *Quarta.* Quarta vero die cælum sole ac luna aliisque sideribus collustravit: omnia eo motu cieri cursuque ferri jubens, quo temporum tempestatumque vicissitudines planè indicarentur. *Quinta.* Quinta vero die animantia, cum natatilia tum volatilia, illa quidem per profundum, hæc vero per aërem dimisit; ea inter se communione jungens & commixtione, procreandi causa, & ut genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. *Sexta.* Sexta autem die quadrupedum genus creavit, masculum faciens & fœmineum: in hac vero hominem etiam formavit. Et mundum sex quidem illis diebus, cum omnibus quæ in eo sunt, Moyses conditum esse dicit: *Septima dies, quæ & sabbata i. e.* septima autem quievisse *Deum*, & ab operibus cessavisse. unde & nos per illam diem vacamus à laboribus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem, Hebræorum lingua, denotat. *requies.*

Origo generis humani, Gen. c. 2. 2. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis formatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo; immisitque in eum spiritum & animam. & hic homo vocatus *Adamus, rufus.* est Adamus: significat autem hoc, lingua Hebræorum, RUFUS, quoniam è terra rufa macerata est factus. talis enim est virgo terra & vera. Adduxit autem Deus ad Adamum singula animantium genera, marem & fœminam ei ostendens: & his nomina imposuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem societate & convictu fœminæ, nondum enim erat, aliorumque animantium, quod ita se haberent, admiratione perculsum, illi consopito costarum unam detrahens, finxit ex ea mulierem: ipsamque *Issa, mulier.* adductam ex se formatam agnovit Adamus. Issa autem, Hebræorum dialecto, vocatur mulier. *Eva, viventium mater.* nomen autem istius mulieris erat Eva: hoc enim significat matrem omnium viventium.

Paradisus in oriente, ubi florebant arbores vitæ ac scientiæ. Gen. cap. 2. 3. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse, omnigenis florentem plantis; & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, cujus ope dignosceretur quid esset bonum & quid malum: inque hunc hortum introdu-

---

ϖρὸς αὐτλῶ τλῶ θαλασσαν. [f] κατ' αὐτὴν ᾗ ταύτλω τὴν ἡμέραν ὕδως φυτά τε Ϛ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. [g] τῇ ᾗ τετάρτῃ διακοσμεῖ τ' ὀχεῖνον ἡλίῳ Ϛ σελήνῃ Ϛ τοῖς ἄλλοις ἄστροις κινήσας αὐτοὺς [h] ἐπισείλας Ϛ δρόμους, [i] οἷς ἂν αἱ τ' ὡρῶν ϖεφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρα [k] ζῶά τε [l] κατ' αὐτὴν [m] νηκτὰ Ϛ μεζόρσια, τὰ μὲν κ' [n] βυθῷ, τὰ ᾗ δι' ἀέρος ἀνῆκε· σωδησάμενος αὐτὰ κοινωνίας Ϛ μίξει, γονῆς ἕνεκα, κ' ὅ· [o] συναύξεσθ Ϛ ϖλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ ᾗ ἕκτῃ ἡμέρα [p] δημιυργεῖ τὰ τ' τετρασπόδων γένος, ἄρρεν τε Ϛ θῆλυ ϖοιήσας· ἐν ταύτῃ ᾗ Ϛ τ' ἄνθρωϖον ἔϖλασε. κὰ τ' κόσμον [q] ἐν ἓξ τ' ϖάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς Ϛ ϖάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γεγεσθ· τῇ ᾗ ἑβδόμῃ ἀναϖαύσασθ, κ' λαβεῖν ἀϖὸ τ' ἔργων ἐϖεχθείαν. ὅθεν Ϛ ἡμεῖς σχολὴν [r] ἀϖὸ τ' ϖόνων κ' ταύτλω ἄγομεν [s] τὴν ἡμέραν, ϖροσαγορεύοντες αὐτὴν [t] σάββατα· δηλοῖ ᾗ ἀνάϖαυσιν, κ' τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, τὸ ὄνομα.

β'. [v] Καὶ δὴ Ϛ Φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μ' τὴν ἑβδόμλω ἤρξατο, ϖερὶ τ' κ' [x] ἀνθρώϖε καταστάσεως λέγων ὅτως. ἔϖλασεν ὁ Θεὸς τ' ἄνθρωϖον, χῶν [y] ἀϖὸ τ' γῆς λαβών· κὰ [z] ϖνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ [a] κὰ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωϖός ἐστ, Ἀδαμ Ϛκλήθη· σημαίνᾳ ᾗ τοῦτο, κ' γλῶτταν τὴν Ἑβραίων, [b] πυῤῥὸς, ἐπιδήϖερ [c] ἀϖὸ τ' πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης [d] ἐγεγόνᾳ. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ [e] ϖαρθέν γῆ Ϛ ἀληθινή. ϖαρέλαβεν ᾗ ὁ Θεὸς [f] τῷ Ἀδάμῳ κ' γλώ [g] τὰ ζῶα, θήλειά τε Ϛ ἄῤῥενα ἀϖοδείξάμενος· κὰ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς [h] ἔτι Ϛ νῦν καλοῦν. [i] βλέϖων ᾗ τ' Ἀδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν ϖρὸς τὸ θῆλυ κὰ συναναστρέφεσθαι, οὐδὲ γὰ ἦν, ξενιζόμενον δ' ὅϖῃ τοῖς ἄλλοις ζώοις ὅτως ἔχουσι, μίαν [k] αὐτῷ κοιμωμένῳ ϖλευρὰν ἐξελὼν, ἐξ αὐτῆς ἔϖλασε τὴν γυναῖκα· κ' ὁ Ἀδαμ ϖροσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν [l] ἐξ ἑαυτ γιομένην. [m] Ἰσὰ ᾗ, [n] κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα [o] τ' γυναικὸς [p] Εὔα ἦν· σημαίνᾳ δὲ [q] τοῦτο ϖάντων τ' ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ ᾗ τ' Θεὸν κὰ ϖαράδεισον ϖρὸς τὴν ἀνατολὴν κατεφυτευσεν, ϖαντοίῳ [r] τεθηλότα φυτῷ· ἐν τούτοις δ' εἶναι Ϛ τ' ζωῆς τὸ φυτὸν, κ' ἄλλο τὸ τ' φρονήσεως, ᾧ [s] διεγινώσκετο [t] τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν κὰ τι τὸ κακόν·

[v] εἰς

---

f Κατ' αὐτλῶ ᾗ ταύτλω] Sic *Samb. Vat.* & *Caſ.* κατ' αὐτλῶ ᾗ τλῶ *reliqui*, ut & *Baſ.* & G. *Samb.* & *Caſ.* κατ' αὐτλω ᾗ τλῶ *Big.* & *Editt.* κ' ταύτλω ᾗ, omisso etiam ὕδως, *Henneb.* qua solet fide. Nolo tamen philologos morari, quoties *Henneb.* historiæ hujus membris multis refectis, reliqua novis articulis, quod loquuntur Grammatici, simul connecti jusserit. *Bern.*

g Τῇ ᾗ τετάρτῃ] Τῇ τετάρτῃ ᾗ *Samb. Bern.*

h Επισείλας] *Al.* ἐπιστείλας. sc. *Big. Samb. Hen. Vat.* ἐπίσειλας MS.

i Οἷς ἂν αἱ] *Al.* ὡς ἂν αἱ. & οἷς ἂν κ' τ'.

k Ζῶά τε κατ' αὐτλῶ νηκτὰ κ'.] *Vat.* ζῶα νήκτα κ'.

l Κατ' αὐτλῶ.] Illà κατ' αὐτλῶ non agnoscunt *Hen.* & *Vet. Interpr.* forte παυλοῖα. ut cap. IV. *Cocc.*

m Νηκτὰ κ'] Ita *MSS.* νηκτά τε κ' μ. *Baſ.* & G.

n Βυθῷ.] Sic *Big. Sam. Vat. Caſ.* βάθῳ *Hen.* βάθος *Baſ.* & G.

o Συναύξεσθ] Συναυξάνεσθ *Editorum* est. Sed aliud *Big. Coll.* & *Vat.* agnoscit.

p Δημιυργεῖ] Εδημιυργεῖτο τ' *Hen.* & *Vet. Interpr.*

q Εν ἓξ ταῖς πάσαις] Delet ὡ *Hen.* Bern.

r Απὸ τ' πόνων] Απὸ τ' πόνων σχολὴν ἄγομεν κατ' αὐτλῶ *Hen.* Bern.

s Τλῶ ἡμέραν.] Delet *Vat.*

t Σάββατα.] Credi posset Josephum ad vocem שבתא respexisse: sed malim ad usum suorum temporum, quando Σάββατα, & Σαββάτων ἡμέρα de uno Sabbatho dicebatur. *Rel.*

v Καὶ δὴ κ' φυσιολογεῖν Μωϋσῆς] *Vat.* Μωϋσῆς ᾗ ἐφυσιολογεῖ & quatuor sequentes voces non agnoscit.

x Ανθρώπε καταστάσεως] Τῆς τ' ἀνθρώπε *Samb.* Corruptor autem Josephi in Cod. *Hen.* minute, Μωυσῆς ᾗ φυσιολογεῖ περὶ τ' ἀνθρώπε. *Bern.*

y Απο τ' γῆς λαβών.] *Samb.* & *Epiphan.* λαῶν ἀπὸ τ' γῆς in reliquis. *Bern.*

z Πνεῦμα] Nota distingui πνεῦμα hominis & ψυχλόν. Ψυχλὸν tribuit bestiis cap. 4. *Rel.*

a Καὶ ψυχλόν.] *Hen.* subdole τλῶ κ' ψυχλῶ. *Bern.*

b Πυῤῥὸς.] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* & ita correxit *Cocc.* πύῤῥον *reliqui.* Vide *Voſſii* Etymolog. v. *Homo.*

c Απο τ'] *Vat.* ὅτι ὐκ τ'.

d Εγεγόνᾳ.] Operæ *Baſ.* ἐγεγόνη, formam Atticam præferunt. *Bern.*

e Παρθέν γῆ] Αδάμα, παρθενικὴ γῆ. *Hesychio. Virgo terra* apud *Tertull.* p. 372. *Edit. Rigalt.* Sic *uvæ virgines, charta virgo* apud *Horat.* & apud *Martial.* pro *intacta.*

f Τῷ Ἀδάμῳ] *Vat.* ἀνῷ.

g Τὰ ζῶα.] Ζῶα sine articulo in *Caſ. Vat. Hen.* Subin ἄῤῥενα scribunt *Samb.* & *Caſ.* sicut Atticistæ. *Bern.* sequentes quatuor voces absunt a *Vat.*

h Ετι κ' νῦν καλοῦνται.] Ergo non credidit linguam Adami interiisse, uti nunc multi opinantur. *Rel.*

i Βλέπων ᾗ τ' Ἀδαμον] Hæc usque ad αὐτῷ κοιμωμένῳ desunt in *Vat.*

k Αὐτῷ] *Vat.* Ϝ ᾗ Αδαμ.

l Εξ ἑαυτ] Ita *Samb.* & *Hen.* ἐξ αὐτῷ *alii.*

m Ισὰ ᾗ.] Sic cum *Epiphanio Scholastico* & *E. Bernardo.* Vide Corollarium VIII. ad *Rhenferdii* Dissertat. de fictis Judæorum hæresibus. Codices quidem scriptos alterius nominis Εὔεα & Εὐα menda possidet. Ισὰ, lego cum *Epiphanio* scriba & *Burio* philologo. *Baſ.* & *Hen.* ponunt Ησὰ. Codices tamen scriptos alterius nominis Εὔεα menda possidet. Promta quidem hæc scribis ἀνεθραίοις, loco ἐσὰ. *Bern.*

n Κατὰ τλῶ Εβραίων διάλεκτον.] Κατ' ἑβραίων διαλ. *Samb.* κατ' ἑβραίους *Hen.* Bern.

o Τῆς γυναικὸς.] *MSS.* quibusdam desunt τ' γυναικός. *Samb.* & *Caſ.* & *Epiphanius.* τὸ ᾗ τ' γυναικὸς ὄνομα *Hen.* τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα cæteri. Nomen autem parentis nostræ scribitur εὔεα *Big.* εὐέα *Samb. Hen.* & *Caſ.* ὠὰ in excusis. *Bern.*

p Εὐέα λὼ.] Ita *Samb. Hen.* & *Caſ.* Εὔεα *Big.* Εὔα *Vat. Baſ.* G. & LXX.

q Τοῦτο πάντων] Τοῦτο non agnoscit *Hen.*

r Τεθηλότα φυτῷ] Ita *Big. Caſ.* & *Vet. Interpr.* παυλοίῳ τεθηλότι φυτῷ *Hen.* & *Impressi.* παντοίων τεθηλότων φυτῶν *Samb.* & *Vat.*

s Διεγινώσκετο] Sic *Hen.* & *Samb.* & *Big.* Διεγινώσκετο *Vat.* & *Editi.* Forsan ᾧ ἂν διεγινώσκετο. ita conjecisse *Burium* suum *Bernardus* dicit.

t Τί τε εἴη.] Τί τὸ ἀγ. *Hen.*

ν Εἰς

ᵛ εἰς τοῦτόν τε τ̃ κῆπον ˣ εἰσαγαγόντα τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τ̃ φυλῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δ' ὅτου ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέτταρα μέρη διῄρηται. ʸ καὶ Φεισὼν μέν· σημαίνει δὲ πλῆθος τοῦνομα· ὄφει τινὶ Ἰνδικῷ φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων ᶻ Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ὄφει τινὶ ᵃ Ἐρυθρᾷ ᵇ ἀπίασι θαλάσσαι· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης ᶜ Φορὰ, σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ᵈ ἄνθος· ᵉ Τίγρης δὲ ᶠ Διγλὰθ, ἐξ ὀξὺ φέρεται τὸ μῆκος στενότητος ὀξύ. ᵍ Γηὼν δὲ, ἀπὸ τ̃ Αἰγύπτιον ῥέων, δηλοῖ τὸ ἀπὸ τ̃ ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.

Horti istius quatuor flumina. Phison, Ganges. Phora, Euphrates. Diglath, Tigris. Geon, Nilus.

xisse Adamum cum uxore, præcipientem plantarum eos curam habere. Irrigatur autem hic hortus ab uno fluvio, omnem in circuitu terram circumfluente, qui in quatuor partes dividitur. Atque Phison quidem (significat enim ea vox multitudinem) in Indiam delatus in mare effunditur; Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in mare Rubrum exeunt: & vocatur Euphrates quidem Phora, quod significat dispersionem aut florem; Tygris autem Diglath, quod exponitur cum angustia velox. Geon autem, per ipsam Ægyptum fluens, significat ab oriente nobis exorientem: quem Græci Nilum appellant.

δ'. Ὁ δὴ ʰ τοίνυν Θεὸς τ̃ ⁱ Ἀδαμον ϗ τὴν γυναῖκα τ̃ μὲν ἄλλων φυτῶν ᵏ ἐκέλευε γεύεσθαι, τ̃ δὲ τ̃ φρονήσεως ἀπέχεσθαι. προφὰν ἀψαμένοις ˡ ἐξ αὐτοῦ ὄλεθρον γινησόμενον. ᵐ ὁμοφωνοτάτων δὲ ⁿ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, ᵒ συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ ϗ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτοὺς δύσδαιμονήσειν ᾤετο, ᵖ πεπεισμένους τοῖς δὲ Θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ πειστεῖσθαι παρακινήσας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τ̃ φυτοῦ τ̃ φρονήσεως· ᵠ ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τ̃ ἀγαθοῦ ϗ τ̃ κακοῦ διάγνωσιν, ʳ ἧς γευομένης αὐτοῖς, μακάριον μὲν μηδὲν ἀπολείπουσα τ̃ θείᾳ διάξειν βίον. καὶ προσχρῆσθαι μὲν ὅτῳ τὴν γυναῖκα τ̃ ἐντολῆς τ̃ Θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὴ τ̃ φυτοῦ, καὶ ἡδεῖαν τῷ ἐδέσματι, καὶ τ̃ Ἀδαμον ˢ ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ σωίεσαν ᵗ τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, ᵘ καὶ τὴν αἰσχύνην ὑπαιθρον ἔχοντες, σκέπτῳ ˣ ἑαυτοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν ʸ ὀξύτητος ϗ διανοίας ὑπῆρχε. φύλλοις οὖν ᶻ ἑαυτὰς συκῆς ᵃ ἐσκέπασαν· καὶ ταῦτα ᵇ περὶ τ̃ αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δύσδαιμονεῖν, ᶜ ὅσων πρότερον ἐπανίζον ὁρῶντες. τ̃ Θεοῦ δὲ εἰς τ̃ κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδαμος, ᵈ πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς ᵉ ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώ-

Deus igitur Adamum & mulierem de cæteris quidem plantis gustare jussit, arbore autem scientiæ abstinere; prædicens *ipsis*, quandocunque *forte eam* attigissent, ex ea venturum *illis* exitium. Cum autem linguæ ejusdem commercio per id tempus cuncta uterentur animalia, serpens, familiariter cum Adamo & muliere degens, invidebat eis felicitatem, qua fruituros existimabat, Dei præceptis obedientes. ratus autem in calamitatem casuros, si ab obsequio discederent, malitiose persuadet mulieri, ut gustaret de arbore scientiæ: dictitans in illa esse boni & mali discretionem, quam si nacti fuerint, beatam adeoque divinam vitam acturos esse. Atque hoc pacto subvertit mulierem, ut præceptum Dei negligeret. Quæ cum gustasset de arbore, ciboque delectata esset, etiam Adamo persuasit ut eo uteretur. Atque tum intellexerunt quod adhuc essent nudi; atque manifesto pudore confusi, prospexerunt sibi de tegumento: arbor enim ista caussa erat acuminis & intellectus. Foliis igitur ficus convelarunt sese; eaque pudendis prætexentes, feliciores sibi jam videbantur, qui invenissent quo prius carebant. Cum autem Deus in hortum veniret, Adamus, prius conversari cum eo suetus, *peccati* sibi conscius, se-

Lapsus hominis utriusque. Gen. c. 2. & 3.

ce-

ᵛ Εἰς τοῦτον] Et hæc usque ad ἄρδεται absunt a *Vat.*

ˣ Εἰσαγαγόντα] Ita & mox κελεῦσαι *Big. Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* εἰσαγαγὼν & ἐκέλευσεν *Bas.* & *G.*

ʸ Καὶ Φεισὼν μὲν] Ita *Big. Samb. Hen Vat.* ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος *Vet. Interpr. Bas.* & *G.* Notat tamen *Rulenus* in *Coll.* sua *Vat.* deesse ὀνομαζόμενος.

ᶻ Γάγγης] Male Phison interpretatur Gangem, & Geon, Nilum. Quamvis enim auctores sequatur se antiquiores, longe abit à Moysis descriptione, & hac in re aliisque nonnullis *veritatem Hebraïcam* traditionibus *Judaïcis* incrustare videtur. Sunt qui (in hoc etiam errore versati) dicunt, quatuor fluvios ex Paradiso, subterraneis meatibus oceani spatia decurrentes, ad nostram terram permeare, &, ubi fluviorum scaturigines sunt, ex terræ penetralibus emergere: Geon, quem esse Nilum perhibent, in Æthiopia; Tigrim & Euphratem, in Persarmenia; Phison, quem Gangem dicunt, in India. Vide *Theophilum* ad Autolyc. l. 2. *Philostorgium* lib. 3. c. 10. *Theodoritum* in Genesim, *Severianum Gabalorum Episc.* de Mundi Creatione, & *Mosem Bar Cephan* de Paradiso. Pro λεγόμενος *Vat.* καλούμενος.

ᵃ Ἐρυθρᾷ] Id est in Sinum Persicum, qui à Veteribus mare Rubrum etiam appellatur. Vide Cl. *Cuperi* Observatt. l. 4. c. 18. & Cl. *Relandum* de situ Paradisi. *Huds.* Non hic nomine maris rubri sinus Arabicus est intelligendus, sed magnum mare, quod Asiam ab austro alluit, & in cujus sinum Persicum dictum Euphrates & Tigris illabuntur. Errant ergo, qui hic errasse Josephum putant. *Rel.*

ᵇ Ἀπίασι θάλασσαι] Ita *MSS.* ἄπεσι *Vulgati.*

ᶜ Φορὰ,] Ita *Codd. Graci. Φορᾶς Epiphanio Schol.* & *Scriptoribus Latinis.* Φορᾶθ reponi jubent alii. Vide *Hieronymum* Tom. 2. p. 175. *Edit. Benedict. Is. Vossium* ad Object. *Hornii*, c. 3. *J. Bœcleri* Dissert. Academ. p. 344. Legendum *Φορφθ.* פרת. *Rel.*

ᵈ Ἄνθος] Ὄνθος *Is. Voss.* suo ab ingenio, c. 3. contra *Hornium.*

ᵉ Τίγρις] Τίγρεις *Samb.* & *Hen.* cum *Latinis*, ut & *Vat.*

ᶠ Διγλὰθ,] Hebr. *Hiddekel. Cocc.*

ᵍ Γηὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Γιὼν δὲ ἀπ' αὐτῆς Αἰγύπτιος ῥεῖ· δηλοῖ δὲ τ̃ Ν. *Bas.* & *G.*

ʰ Τοίνυν Θεὸς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοίνυν neglexere *Typi.*

ⁱ Ἀδαμον] *Codd.* aliquot Ἀδὰμ forma referunt Hebræa. Sed in isthac voce cæterisque sponte sua Ἑλληνίζειν videtur *Josephus.*

ᵏ Ἐκέλευε] *Al.* ἐκέλευσε. Sed illud ex *Coll. Big.* est.

ˡ Ἐξ αὐτοῦ] Ita *MSS.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis.* ἀψαμένοις αὐτοῖς *Hen.* astute, inquit *Bernardus.* Ita quoque *Vat. Rulei*, ubi & mox abest γινησόμενον.

ᵐ Ὁμοφωνοτάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* ὁμοφρονέστατον in *Editis* & *Vet. interpr.* Scripturam, quam Textui insertam dedimus, à *Josephi* manu esse constat ex pagina sequenti, v. 8.

ⁿ Κατ' ἐκεῖνο καιρὸν] Τότε *Hen.* (& *Vat.*) pro κ. ἐκ. κ. mox articulus ante ὄφις excidit è *Typis.*

ᵒ Συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ ϗ τῇ γυναικὶ.] Hæc absunt à *Coll. Vat.*

ᵖ Πεπεισμένους τοῖς δὲ Θεοῦ] Et hæc ab eadem *Rulei Coll. Vat.* absunt, usque ad ἀναπείθει, sed & quæ mox sequitur, vox κακοήθως abest.

ᵠ Ἐν αὐτῷ λέγων] Et hæc a *Vat.* absunt usque ad γευσαμένη δὲ, sicut & paullo post τῷ ἐδέσματι.

ʳ Ἧς γευομένης αὐτοῖς,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* γευσαμένους αὐτοὺς in *Editis.*

ˢ Ἀνέπεισεν] *Vat.* ἔπεισεν.

ᵗ Τε ἑαυτῶν ἤδη] Vocula τε (quam agnoscit *Coll. Big.*) abest *Vulgatis.*

ᵘ Καὶ τὴν αἰσχύνην] Ita *MSS.* ϗ σκέπτῳ, reliquis intermissis, (editorum incuria, inquit *Bernardus*) *Bas.* & *G.*

ˣ Ἑαυτοῖς] Αὐτῆς *Vat.*

ʸ Ὀξύτητος δὲ διανοίας ὑπῆρχε.] Vide *Bœcleri* Exercit. in *Josephum.*

ᶻ Ἑαυτὰς] Αὐτὰς *Impressi.*

ᵃ Ἐσκέπασαν] Σκεπάσασθαι, ϗ τ. *Hen.* & *Vat. Rulei.*

ᵇ Περὶ τ̃ αἰδοῦς] *Editis* deest περὶ. sed in *Coll. Big.* est περὶς. Ferunt omnes *MSS.* præter *Vat.* qui περὶ habet.

ᶜ Ὅσων πρότερον] In *Vulgatis* ὡς ἀν. contra *MSS.* mox δὲ τ̃ Θεοῦ *Hen.*

ᵈ Πρότερον εἰς ὁμιλίαν] Absunt a *Vat.* usque ad ἀδικίαν.

ᵉ Ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν,] Ita *MSS.* ut & αὐτὸν mox infra v. 42. αὐτῷ & αὐτὸν *Bas.* & *G.*

cedebat. Deo autem admirationem movit factum, cauſamque ſciſcitabatur, ob quam, conſuetudine ſua antea gaviſus, nunc eam refugeret & metueret. Illo autem nihil reſpondente, eo quod ſibi conſcius eſſet violati Divini præcepti: Deus inquit, mihi decretum de vobis erat, ut vitam felicem omniſque mali expertem viveretis, nulla animi ſolicitudine vexati, omnibus, quæ ad uſum ac voluptatem ſuppeditant, mea unius cura vobis proventientibus, abſque ullo veſtro labore ac miſeria; ex quibus citius adveniet ſenectus, & vita in longum vobis non producetur. Nunc autem tu, meis ſpretis præceptis, hanc voluntatem meam illuſiſti: neque virtutis eſt quod ſiles, ſed malæ conſcientiæ. Adamus autem excuſabat peccatum, rogabatque Deum ne ſuccenſeret ſibi, mulierem facti auctorem accuſans, dicenſque ab ipſa ſe deceptum peccaviſſe. Mulier rurſus ſerpentem accuſabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri conſilio ceſſiſſet, pœnæ ſubjecit; dicens, terram non amplius ipſis ſuos fructus ſponte daturam, ſed laborantibus & opere attritis alia quidem exhibituram eſſe, alia vero non largituram. Evam autem parturitionibus, & qui eas comitarentur doloribus punivit; quod Adamum ipſis, quibus ſerpens eam decepit, ſeducens, calamitatibus involverat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre & malitioſe ſe geſſerat; venenumque linguæ ejus indidit, hominum generi hoſtem declarans, *eoſque* admonens plagis caput *ipſius* impetere, quippe in quo & vis homini noxia reſideret, & facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus poſſet: pedibus inſuper ipſum privans, effecit ut humi volutatus per terram corpus traheret. Et Deus quidem, iſta ipſis in pœnam conſtituens, transfert Adamum & Evam in alium locum.

Labore virili colitur terra, & angoribus fœminarum reparatur humanum genus.

Voce ac pedibus multatur ſerpens, lingua ſua adhuc virulentior.

Adamus & conjux ejus Paradiſo pulſi.

ρά· τ ὴ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πεπονθόμενον, ϗ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, [f] δι' ἣν πρότερον ἡδόμενον τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νυνὶ φεύγει παντὶν ϗ προσίεται). ϗ ὴ [g] μηδὲν φθεγξομένου, ἀφ' τὸ συγχινώσκειν ἑαυτῷ παρὰ τὴν [h] τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν· ἀλλ' ἐμοὶ μέν, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα ϗ κακῶν παντὸς [i] ἀπαθῆ βιώσετε, μηδεμιᾶ [k] ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν ϗ ἡδονὴν συντελεῖ, ϗ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου ϗ παλαιπωρίας· [l] ὧν παρόντων γῆρας τε ἧττον [m] ἂν ἐπέλθοι, ϗ τὸ ζῆν ὀ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. [n] νυνὶ δ' εἰς ταὐτὸν μοι τὴν γνώμην συνέβησας, πρᾳκόπας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· ὀ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν [o] σωφρὴν ἄγλης, ἀλλ' οὐδὲ σωνειδότι πονηρῷ. Ἀδαμος ὴ παρῃτεῖτο τ ἁμαρτίας [p] αὐτὸν, ϗ παρεκάλει τ Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα ἀφ' γεγονότος αἰτιώμενος, ϗ λέγων ὡς ἀπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς [q] ἁμαρτεῖν. ὁ δ' αὖ [r] κατηγόρει ἀφ' ὅπερ ἔδρασεν. ὁ ὴ Θεὸς ἤτιονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν ἡγούμενον ὑπετίθη τιμωρίαν· τὴν γῆν [s] οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς [t] τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπὼν, [v] πονήσει ὴ τοῖς ἔργοις τριβομένοις [x] τὰ μὲν παρέξειν, τῶν ὴ οὐκ ἀξιώσειν. Εὐαν ὴ τοκετοῖς τ ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν· [y] ὅτι τ Ἀδαμον, οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις προκρουσαμένη, συμφορᾶς περιέβαλεν. ἀφεῖλετο ὴ τ ὄφιν [z] τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ὅτι τῇ κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τ Ἀδαμον· ϗ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, [a] πολέμιον ἀποδείξας [b] ἀνθρώποις, ϗ ὑποθέμενον [c] κατ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς [d] ὡς ἐν ἐκείνῃ τύπτει κακῶν τ πρὸς ἀνθρώπους κλέπτην, ϗ τ πολυτῆς ῥάσης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης· ποδῶν τε [e] αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθ κατ τ γῆς [f] ἑλυσπώμενον [g] ἐποίησε. ϗ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτα προσθέμενος αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ Ἀδαμον εἰς τὸν Εὐαν ἐκ τοῦ κήπου εἰς ἕτερον [h] χωρίον.

f Δι' ἣν πρότερον] Hæc etiam omnia a *Vat.* abſunt uſque ad παρέξειν.

g Μηδὲν] *Vat. Rul.* pro μηδὲν habet μὴ. & quæ mox poſt φθεγξομένου ſequuntur, omnia abſunt, uſque ad προσίεται. Sed & abeſt, quod paullo poſt ſequitur ἀπὸ ὑμῶν, ut & κακῶν παντός.

h Τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὸν τοῦ Θεοῦ ἐντολὸν ϗ πρόνοιαν *Baſ.* & *G.*

i Ἀπαθῆ βιώσεσθε,] *Big. Samb.* & *Caſ.* βιώσητε (ut & *Vat. Rulai.*) *Hen.* & ad marginem *Samb.* βιώσεσθε ἀπαθῆ *Genevenſes* Typi. Venit autem ex affectu Attico, quod nunc legis inter Joſephi verba. *Bern.*

k Ξαινόμενοι] Ita *Big. Samb. Hen. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ξενιζόμενοι *Vat. Baſ.* & G. lege κνιζόμενοι. *Cocc.* In *Vat. Rulai* abeſt tota pericope ab ἀπαθῆ uſque ad φροντίδι, ut & quæ paullo poſt ſequuntur ab ὅσα uſque ad συντελεῖ. Dein quoque & ὑμεῖς & χωρὶς παλαιπωρίας. *Hav.*

l Ὧν παρόντων] Interſerit *in Vat.* ſequentia deſunt uſque ad ἥδιστα. *idem.*

m Ἂν ἐπέλθοι,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* οὐκ ἂν ἐπέλθῃ, ϗ τὸ ζῆν εἰς μακρὸν ἂν ὑμῖν γένοιτο.

n Νυνὶ δ' εἰς ταὐτὸν] Totum locum ita concipit *Vat. Rul.* εἴ τι μοι εἰς ταὐτὸν τῷ γλῶ· γῆρας τε ἧττον ἐπέλθοι ϗ τὸ ζῆν ὡ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. Quæ vero mox ſequuntur πρᾳκόπας &c. rurſus deſunt uſque ad πονηρῷ. Imo & a παρεκάλει uſque ad χαλ. αὐτῷ ut & ϗ λέγων uſque ad ἁμαρτεῖν, & paullo poſt, ἤτιονα γ. σ. α. γ. pro ὑπετίθη τιμωρίαν, dein habet ν. αὐτὸν τιμωρίας. *Hav.*

o Σωφρὴν ἄγνως,] *Gen.* male σκωπτῶν.

p Αὐτὸν,] Εαυτὸν *Hen.* αὐτὸν *Gen.* Bern.

q Ἁμαρτεῖν.] Ita *MSS.* ἁμαρτάνειν *Baſ.* & *G.*

r Κατηγόρει] Κατηγορεῖτο *Hen.*

s Οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς] Legit *Big.* οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς &c. quod non fuerat negligendum. *Hav.*

t Τῶν ἑαυτῆς.] Ita *Samb. Vat.* (ſed *Vat. Rul.* αὐτῆ) & *Caſ.* τ ἑαυτῶν *Big.* τὰ ἑαυτῆς *Baſ.* & *G.*

v Πονήσει ὴ ϗ τοῖς] Hæc uſque ad ἀξιώσειν, abſunt a *Vat. Rulai. Hav.*

x Τὰ μὲν παρέξειν,] Ita *MSS.* τὸ μὲν π. τὸ δ' οὐκ *Baſ.* & *G.*

y Ὅτι τ Ἀδαμον,] Et hæc abſunt ab cod. *Vat.* uſque συμφορᾶς περιέβαλεν. *Hav.*

z Τὸν φωνὸν,] Sic in *MSS.* τ φωνῆς, ἐργ. ἐπὶ κακ. in *Editis*, quæ ſequuntur uſque ad Ἀδαμον abſunt a *Vat. R. idem.*

a Πολέμιον] *Vat. R.* πολίμιος. *idem.*

b Ἀνθρώποις, ϗ ὑποθέμενον] Ita *MSS.* αὐτοῖς & mox ὑποθέμενον in *Editis*, pro ὑποδήμενον. quo tempore, inquit *Bern.* valde ſibi placent Athenienſes.

c Κατὰ τ κεφαλῆς] Quia interpres vetus (Epiphanius ſcholaſticus creditus) hæc reddit, *ut mulier ejus capiti plagas inferret*, notatum video ad marginem editionis Colonienſis anni 1534. *attendant iſta noſtri temporis Hebraïzatores, ut videant an non & Joſephus legerit* ipſa; *non* ipſe *aut* ipſum. Notum eſt quantas turbas dederit illud את, nec lubet hic repetere, quæ hinc & inde allata ſunt. Ut dederim ita ſcripſiſſe veterem Interpretem, qui, ut ſequentia docent, Joſephi mentem aſſecutus non fuit, num ex Joſephi verbis id potuit elicere? Nulla apud Joſephum eſt mentio mulieris, nec ullum hactenus codicem Joſephi conſpectum memini, in quo hoc loco mulier commemoratur. *Rel.*

d Ὡς ἐν ἐκείνῃ] Abſunt a *Vat. Rul.* uſque ἐσομένης. *Hav.*

e Αὐτὸν ἀποστερήσας,] Αὐτῶν *Hen.* Hac de re vide *Baſilium* de Paradiſo, & *Theſaurum Theolog.* & *Philolog.* p. 60. & p. 76.

f Ἑλυσπώμενον.] Ita *Samb.* & *Big.* εἱλισσώμενον *Heſych.* ἱλισσώμενον *Vat. Baſ. G.* & *Heſych.* Hanc lectionem Joſepho vendico ex codice *Sambuci*, Lexico Heſychii, & Tralatione *Epiphanii.* ἱλισσώμενον *Big.* parvo apice differt. Bern. *Vat. Rul.* ἑλυσσάζ πεποίηκε. ſequentia ad πάσχειν rurſus deſunt ibidem, ut & εἰς τ. χ. in fine Capitis. *Hav.*

g Ἐποίησε.] Πεποίηκε *Hen.* Bern.

h Χωρίον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόπον *Baſ.* & *G.* Hic omittit quod de cuſtodia Angelica habet *Moyſes:* id forſan operi ſuo Philoſophico reſervandum ratus.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς γήρως Ἀδάμου, καὶ [i] τῶν ἀπ' αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τῆς καταϰλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς, [k] παῖδες [l] ἄρρενες δύο. [m] προσηγορεύετο δ' αὐτῶν ὁ μὲν [n] πρῶτος [o] Κάϊς, [p] ϰτῆσιν δὲ σημαίνῃ τὸν μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Ἄβελος δὲ ὁ δεύτερος, [q] σημαίνει δὲ [r] πένθος τοῦτο. γίνονται δὲ αὐτοῖς ϰαὶ θυγατέρες. οἱ μὲν δὴ ἀδελφοὶ [s] διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. [t] Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος [v] δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο· ϰαὶ, πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτὸν πραττομένοις παρεῖναι τὸν Θεὸν νομίζων, ἀρετῆς [x] προηγεῖτο. ποιμενικὸς δ' ὢν ὁ βίος [y] αὐτῷ. Κάϊν δὲ [z] πάντα ἄλλα πονηρότατος ἦν, ϰαὶ πρὸς τὸ ϰερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρᾶν ἐπενόησεν πρῶτος, ϰαὶ [a] ϰτείνει τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. θύουσι τῷ Θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Κάϊς [b] τὰς ἀπὸ τῆς γεωργίας ἐϰ τῶν φυτῶν ϰαρπὰς ἐπήνεγϰεν· [c] Ἄβελος δὲ [d] ϰάλα, ϰαὶ πρωτότοϰα τῶν βοσϰημάτων. [e] ὁ δὲ Θεὸς [f] τούτῃ μᾶλλον ἥδετο τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις ἐϰ φύσιν γεγονόσιν τιμῶν, ἀλλ' οὐϰ ἐπὶ τοῖς ϰατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονεϰτήμασιν [g] ϰατὰ βίαν πεφυϰόσιν. ἔνθεν ὁ Κάϊς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν Ἄβελον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ϰτείνει τὸν ἀδελφόν, [h] ϰαὶ τὸν νεϰρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν [i] ὑπέλαβεν. ὁ δὲ Θεὸς, σωσεὶς τὸ ἔργον, [k] ἦϰε πρὸς τὸν Κάϊν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, [l] ποῖ ποτε εἴη· πολλῶν γὰρ αὐτὸν οὐϰ [m] ἰδεῖν ἡμερῶν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ Κάϊς ἀπορούμενος, ϰαὶ οὐϰ ἔχων ὅ, τι λέγοι πρὸς τὸν Θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν αὐτὸς ἔφασϰεν τὸ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ ἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. [n] παροξυνθεὶς δὲ, τῷ Θεῷ λιπαρῶς ἐγϰειμένῳ ϰαὶ πολυπραγμονοῦντι, οὐϰ εἶναι παιδαγωγὸς, οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ ϰαὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν [o] πραττομένων, ἔλεγεν. ὁ δὲ Θεὸς τελευτῶν ἤλεγχεν ἤδη τὸν Κάϊν, φονέα [p] τοῦ ἀδελφοῦ γεγονότα· ϰαὶ [q] θαυμάζω, φησὶν, εἰ

i Τῶν ἀπ' αὐτοῦ] Τῶν αὐτῷ *Baſ. G.* Bern.

k Παῖδες] Sic *Samb. Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* ϰαὶ παῖδις *Baſ.* & G.

l Ἄρρενες δύο.] Ibi *Hen.* ἄρσενες, litigium præſulum Corinthii & Theſſalonicenſis. Vincit autem Euſtathius: ἄρρενες enim rotundius fertur, & ore Attico. *Bern.*

m Προσηγορεύετο] Ita *MSS.* προσηγόρευ) *Editi.*

n Πρῶτος] Πρότερος *Hen.* non incongrue. *Bern.*

o Κάϊς,] N. abſorbetur uti Οὐάλης, *Valens* & apud noſtrum Πεύδης, *Pudens. Rel.*

p Κτῆσιν] Κτίσις ſoli *Samb.* & *Big.* Κτίσις *Samb.* & *Big.* ϰτῆσις reliqua exemplaria Græca, quibuſcum facit *Epiphanii* Tranſlatio. Permutant profecto ſcribæ veteres recenteſque η & ι vocales literas errore haud levi. Iones tamen eis cauſam præbuere, qui hos phthongos communes habent inter loquendum, ut ψηυθίον, ψιμυθίον, &c. *Bern.*

q Σημαίνῃ] Τοῦτο σημαίνῃ π. *Baſ.* & *G.*

r Πένθος τοῦτο.] Οὐδὲν τοῦτο legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Vide *Druſii* Obſervat. l. VI. c. XII. & *Iſ. Voſſ.* ad Objecta *Hernii*, cap. 3.

s Διαφόροις ἔχαιρον] Ita *Samb. Vet. Interpr.* & *Pet.* Διαφόρως ἐχρῶντο *Vat.* (ſed in *Vat. R.* tota rurſus pericope deëſt) Διαφόροις ἐχρῶντο *Big.* & *Caſ* ἐχρῶντο abſque Διαφόροις *Baſ.* & G. Huds. *Samb.* & *Epiphanius*, & excerpta *Peyreſciana.* Διαφόροις ἐχρῶντο *Big* & *Caſ.* neutra lectio diſplicet. Quinimo exciderat Διαφόροις nulla laude *Baſilienſium*, quos vel ad menda imitantur operæ *Genevenſes.* Mox *Peyr.* ὁ νεώτατος pro ὁ νεώτερος. *Bern.*

t Ἄβελος μὲν] *Vat. R.* Ἄβελον θρεπτὸς ἐπιμελομένου, ποιμενικὸς δὲ ὁ βίος. Sed quæ ſequuntur ϰαὶ πᾶσιν uſque προηγεῖτο deſunt.

v Δικαιοσύνης] Ἀρετῆς pro δικαιοσ. *Hen.* ſtulta cautio eſt. *Bern.*

x Προηγεῖτο.] Ita *Samb. Vat. Pet.* προσηνοῦτο. *Alii* cum *Baſ.* & G. προύνοεῖτο malit *Bernardus.* Huds. Προηγεῖτο *Samb.* & *Peyreſc.* προσηνοῖτο *Baſ.* cum aliis exemplaribus: mallem προὐνοεῖτο. Tintinnat autem auribus ingratis προσηνοῖτο cum verbulo ἐπεμελεῖτο. *Bern.*

y Αὐτῷ.] Αὐτῶ *Samb.* & *Pet.*

z Τἆλλα] Abeſt a *Vat. Rul.* & mox in eodem pro ἦν eſt ὢν, & deſunt ϰαὶ πρὸς τ. ϰ. π. α. & mox itidem αὐτὸν.

a Κτείνει τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐϰ τινὸς ἐϰ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς οὐϰ τοιαύτης αἰτίας *Baſ.* & G. οὐϰτινὸς vero habet *Vat. Rul.* & dein quæ ſequuntur poſt θ. τ. θ. δ. αν. ο. μ. ἐ. α. τ. γε. ἐ τ. φ. ϰ. ἐπη. uſque ad παροξυνθεὶς non agnoſcit.

b Τὰς ἀπὸ τῆς γεωργίας] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt τὰς.

c Ἄβελος δὲ] γάλα,] Hæc & quæ ſequuntur, alio ordine legit Codex *Vaticanus* collatus a *Rulæo*, ita ſcilicet, τὸν Ἄβελ ὑπὸ δὲ Θεοῦ γάλα προσηνέγϰατο ἐ τὰ πρωτότοϰα τῶν βοσϰημάτων. τοῖς αὐτομάτοις δὲ μᾶλλον ἐ ϰτ φύσιν γεγονόσιν ἥδετο). τὸ θεῖον τιμῶν ἢ τοῖς ϰατ' ἐπίνοιαν πλεονέϰτημα ἐ βίαν πεφυϰότα. ϰαὶ τὸν νεϰρὸν ἀφανίσας λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ Θεὸς ἤλεγχε τὸν Καὶν φονέα δὲ ἀδελφοῦ γενόμενον. τὸ δ' ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτῆς ἠφίει ἱϰετεύσαντα. ἐπερωτᾷ δὲ αὐτὸν, ἐ τοὺς ἴσους αὐτῷ τιμωρήσεσθαι ϰτ τὴν ἑβδόμην ὑπειλεν γῆσεαν.

d Γάλα,] Στέαρ LXX. *Interpretes.*

e Ὁ δὲ Θεὸς] Ὁ Θεὸς δὲ *Baſ.* & G. τὸ θεῖον *Hen.* qua ſolet religione. *Bern.* Eſt vero edita lectio in *Coll. Bigot.* Hav.

f Ταύτῃ μᾶλλον ἥδετο τῇ θυσίᾳ,] *Joſephum*, Rabbinos ſequutum in cauſa probati & improbati ſacrificii, peccare oſtendunt *Cunæus* de Rep. Hebr. *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. *Bæclerus* in Diſſert. Academ. cum aliis quam plurimis.

g Κατὰ βίαν] Καὶ βίᾳ *Hen.* & *Pet.*

h Καὶ τὸν νεϰρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ,] Τὸ νεϰρὸν αὐτ. π. ἀφανὲς *Hen* & *Pet.* genere tertio inquit *Bern.*

i Ὑπέλαβεν.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ὑπελάμβανεν *Hen. Baſ.* & G.

k Ἦϰε] *Al.* ἦλθε. Ἦϰε *Big. Samb. Caſ.* ἦλθεν *Baſ.* & G. Illud autem melius; ſiquidem ἥϰω, θέτιος ἔχομαι. *Bern.*

l Ποῖ ποτε ε] Ποῖποτ' *Samb.* Bern.

m Ἰδεῖν] Ita *Big. Samb. Caſ.* ritu Attico. οἶδεν *Vat. Baſ.* & *G.* εἶδεν *alii.* Huds. Ita *Big. Samb* & *Caſ.* ritu Attico. ἡμερῶν οὐϰ οἶδεν αὐτὸν libri vulgati. εἶδεν enarrator *Severi* atque ſcriba *Caſſiodori*, nullo uſu. *Bern.*

n Παροξυνθεὶς δὲ,] Παροξυνθεὶς *Baſ. Gen.* cæteraque præter *Samb.* tum hic, tum ſupra. *Bern.*

o Πραττομένων,] Πραττομένων. *Big. Samb.* Bern.

p Τοῦ ἀδελφοῦ] *Big. Samb. Baſ.* δὲ ἀδελφῷ *Hen.* haud curate. Adferunt inſuper mox *Big* & *Samb.* φησὶν ὁ Θεὸς; iſtud quidem diſertius. *Bern.*

q Φησιν,] Φησὶν ὁ Θεὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

CAP. II.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus ab eo uſque ad diluvium.

NAti ſunt autem eis filii mares duo. Horum quidem prior nominatus eſt Caïs, quod vocabulum, ſi interpreteris, notat poſſeſſionem: Abelus autem ſecundus; quæ vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Et fratres quidem diverſis gaudebant ſtudiis. nam Abelus, natu junior, juſtitiam colebat; & omnibus, quæcunque gerebat, Deum præſentem ratus, virtuti proſpiciebat. paſtoralis autem ejus erat vita. Cæterum Caïs, quum alioquin valde improbus eſſet, & lucrum ſolum ſpectaret, terram etiam arare primus excogitavit, fratremque interemit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Caïs quidem ex agriculturæ & arborum fructibus obtulit: Abelus vero lac & primogenita pecorum. Deus autem hoc ſacrificio magis delectabatur, utpote ſponte & ſecundum naturam provenientibus honoratus, non iis quæ ex inventione hominis avari per vim producta erant. Quapropter Caïs, indignatus Abelum à Deo ſibi prælatum eſſe, fratrem interficit; atque, abdito ejus cadavere, rem clam fore putabat. Deus autem, cognito facinore, venit ad Caïn, de fratre perquirens, ubinam is eſſet: multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animadvertiſſet. Caïs autem dubius animi, nec habens quod reſponderet Deo, ſe quidem in anguſtiis verſari & ipſe primum ait, quod frater nuſquam comparet. Deo autem majorem in modum inſtante & accurate inquirente, indignatus ille, non ſe pædagogum, neque cuſtodem ejus, nec rerum ejus *obſervatorem eſſe*, dixit. Tum vero Deus Caïn illico redarguit, quod fratris necis auctor eſſet: & miror, inquit,

Fratres omnium primi, moribus diſſimilibus. Gen. c. 4.

Caïs, opes; Abelus, luctus.

Hic paſtor pius, ille improbus agricola.

Quæſita arte munera Deo minus placent.

quit, si de fratre nescis dicere quid factum sit, quem tu-met peremisti. Attamen illi, sacrificium facienti, ejusque merito expostcenti ne vehementius ei irasceretur, cædis supplicium remisit *Deus:* exsecrabilem autem fecit, posterisque ipsius, usque ad septimam progeniem, pœnam subeundam esse denunciavit; & ex ista regione eum cum uxore ejicit. Illo autem extimescente, ne *per terram* oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, jussit eum *Deus* nihil triste tali ex causa suspicari; sed, quod nec quidquam mali ex feris ei accideret, terram omnem impavide peragrare: ac, signo ei indito ut nosci posset, *è conspectu suo* abire præcepit.

Caïs Fratricida exsulat cum stigmate.

2. Caïs autem, multum terræ una cum uxore emensus, tandem Naïda condidit; id loci nomen est: atque illic habitare constituit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum pœna nequaquam ei cedebat in admonitionem, sed in malitiæ incrementum; voluptates quidem omnigenas sibimet indulgenti, etiamsi cum injuria secum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domesticas magna pecuniarum vi ex rapinis & violentia amplificans, & ad luxuriam ac latrocinia familiares suos invitans, magister illis exstitit ad pravam vitæ institutionem. Et simplicitatem quidem, qua prius vivebant homines, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit; vitæ innocentiam ex harum rerum ignoratione, animique magnitudinem in vafritiem & calliditatem vertens. Primus agris terminos posuit, urbemque ædificavit & muris communivit, in unum convenire cogens domesticos suos. Hanc autem civitatem ab Anocho, liberorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero filius fuit Jarades. Ex illo autem Maruelus, cujus filius fuit Mathusalas: hujus vero Lamechus, cui filii exstiterunt septuaginta & septem, ex duabus suscepti uxoribus, Sella & Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit tabernacula, & rem pecuariam coluit. Jubalus vero, frater ejus uterinus, musicam exercuit, psalteriumque & citharam invenit. Thobelus

Stathmica, Gromatica, atque ipsa Architectura ad Cain inventorem referuntur.

Gen. cap. 4. Prima urbium conditur Anocha, sive Henochia, in Naide regione.

Scenitarum princeps Jobelus, Jubalus musicorum, atque fabrorum Thobelus, aut Tubalcaïn.

τῶν ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ὥπλωλεκας. τὸ μὲν οὖν ὅπῃ τῷ Φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν [r] ἠφίει, θυσίαν τε ὅπιτελέσαντα, καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν [s] ὀργὴν ἐπ' [t] αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δ' αὐτὸν ἐπῄει, καὶ τὸν σπόρον αὐτοῦ [v] τιμωρήσασθαι καὶ τὴν ἑβδόμην [x] ἐπείλησε γενεὰν [y] καὶ τὸ γῆς σκείνης αὐτὸν σκεβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δὲ μὴ θηρίοις ἀλώμενον περιπίσῃ δεδιότα, καὶ τοῦτον [z] ἀπολῆται τὸ τρόπον, σκέλαβε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ὑπὲ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν σκ θηρίων αὐτῷ [a] γένεσθαι δεινὸν, [b] διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ὅπιβαλὼν, [c] ὡς γνώσεσθαι ἂν εἴη, προστάξεν ἀπέναι.

β'. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν [d] ἱδρύε μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ [e] αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, [f] ἔνθ' αὐτῷ σ παῖδες ἐγένοντο. σὺν ὅπῃ νεμεσία δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὔξησι τῆς κακίας· ἡδονὴν μὲν πᾶσαν σκποριζων αὐτὸς τῷ σώματι, καὶν μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων [g] δέοι ποιεῖσθαι ἔχειν. αὔξων δὲ τὸ οἰκον κτῆσιν χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς σ βίας, πρὸς ἡδονήν τε σ λησείαν τοὺς συντυγχάνοντας σδικαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ὅπιτηδευμάτων. καὶ τὴν ἀπεραγμοσύνην μὲν, ἣ πρότερον σωίζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων [h] ὅπινοίᾳ σ σταθμῶν μετεσήσατο· ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸ βίον σκ τούτων ἀμαθίας, καὶ [i] τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν [k] ἀπαγαγών. [l] ὅρους δ' γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ συναγαγεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ [m] Ἀνώχου, τοῦ πρεσβυτάτου [n] παιδὸς, Ἀνώχαν ἐκάλεσεν. Ἀνώχου δὲ ὁ Ἰαραδης ἦν. ἐκ δὲ τούτου [p] Μαρούηλος, ὃς γίνεται παῖς Μαθουσάλας, τοῦ δὲ [q] Λάμεχος, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν [r] αὐτῷ φυέντες, [s] Σελλᾶς καὶ Ἀδᾶς. τούτων Ἰώβηλος μὲν [t] ἐξ Ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπῆξατο, καὶ [v] κτησεσιότητα ἠγάπησεν. [x] Ἰούβαλος δὲ, ὁμωνύμως ὢν [y] αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε, καὶ [z] ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. Θόβελος

r Ηφίει.] Ita *Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀφίει *alii.* Ηφιει libenter restituo, verbulum Athenienſibus pernotum, propter codd. *Samb.* & *Hen.* necnon versionem Scholasticam. ἀφίει fuit cæterorum. *Bern.*

s Οργὴν.] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ* & *Vet. Interpr.* ὀμὴν *alii.* Huds. Conſpirant in ea lectione *Big. Samb. Caſ.* cum *Epiphanio* Græculo. ὀμὴν λαβεῖν quod excuſum erat, nec Deo decens exiſtimo, nec πανελλήνιον. *Bern.*

t Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

v Τιμωρήσασθαι.] Ita *Samb.* & *Caſ.* τιμωρήσεσθαι *Hen.* τιμωρίσασθαι ferunt *ceteri.*

x Ηπείλησε.] Ηπείλει *Hen. Bern.*

y Καὶ τὸ γῆς σκείνης.] Totum hunc locum ita digerit Codex *Vat.* ex Collatione *Rulei.* καὶ τ. γ. σκείνης σκεῖνον σκβαλὼν σημεῖον ἐπέβαλεν ὡς γνώσεσθαι ἂν εἴη. ὁ δὲ μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς τόπον ἱδρύε ναΐδαν οὕτω καλούμενον. ἔνθα αὐτῷ σ παῖδες ἐγένοντο. διδάσκαλος δὲ πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς συντυγχάνουσι γέγονε· μέτρων ἐπινοίας σ σταθμῶν. ὅρους τε γ. πρ. εθ. σ. π. ἐδείμ. Ανώχαν καλέσας αὐτὴν εἰς ὄνομα τοῦ πρεσβ. παιδὸς Ανώχ. τούτου δὲ Ιαραδοσης υἱὸς ὢν. σὺν δὲ Μαρούηλ. ὃ παῖς Μαθουσάλας. τοῦδε Λαμεχ, ᾧ π. ὑπ. ἑπ. σ ἑβδ. σὺν δ. γλω. ἀν φ. Σελλᾶς σ Αδᾶς. τουτ. Ιωβ. μ. ἐξ Α. γεγ. σκ. επ. σ. σκηνοῦ. κγ. μουσικὴν ἤσκησε σ ψαλ. σ κιθ. ἐπεν.

z Απολῆ.] *Al.* ἀπόλοιτο. Απολεῖ *Samb.* quo abs modo gens Attica non horret. *Bern.*

a Γενέσθαι.] Γενέσεσθαι *Samb.*

b Διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον.] *Cocc.* legit σ δ. π. α. χ. γῆς, σημεῖον &c.

c Ως γνώσεσθαι.] *Al.* ὡς.

d Ιδρύε.] Cum in uno *MS.* sit ὁ δὲ ἐπ. & mox εἰς τόπον, mallem legere πολλὰ ὁ δὲ ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ναΐδα τοπον, vel πολλὰ δ' ἐπελθὼν γῆν μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς, εἰς Ναΐδα ἱδρύεται τόπον. Apud *Thucyd.* ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωϊάδας ἱδρυθείς, p. 72. *Edit. Oxon.* Huds. Καΐς μετὰ τῆς γυν. εἰς τόπον ἱδρ. ναΐδαν οὕτω καλούμενον, σ αὖθις *Hen.* Mox ἔνθα *Baſ.* & *Hen.* & Επαυξήσει *Samb.* pro ἐπ' αὐξήσει. *Bern.*

e Αὖθι.] *Al.* αὖθις.

f Ενθ' αὐτῷ σ παῖδες ἐγένοντο.] Ενθα αὐτῶν παῖδες ἐγίνοντο *Vat.*

g Δέοι.] Δέει *Baſ. G.* ſed δέοι *Big. Samb.* &, ſi vis, *Schotanus.* Bern. δέη *Cocc.*

h Επινοίας.] Επινοίας. *Hen.*

ſ Τὸ μεγαλόψυχον.] Articulum τὸ, qui deerat in *Editis*, ex *MSS.* reſtitui.

k Περαγαγών.] Ita *Big. Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* ἀγαγὼν in aliis *MSS.* & *Editis.*

l Ορους τ γῆς.] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅρους τε γῆς in *aliis MSS.* & *Editis.*

m Ανώχου.] Ita & mox Ανώχαν *Big. Samb.* & *Vat.* Ενώσου & Ενώσαν *Baſ.* & *G.* Ενώχ LXX. *Huds.* Ενωσου atque ἐνώσαν cum Glyca Zonaraque obtinent Editores *Baſ.* & *Gen.* Joſephus autem ex Moyſe, ſacræ literaturæ principe, ſcripſerat ἀνώχου hic, illic ἀνώχαν: ſicut fidem adſtruunt modo Cod. *Big. Samb.* & *Caſ.* una cum ſcriba *Scholaſtico. Bern.*

n Παιδὸς.] Παίδων *Vat.*

o Ιαραδης.] Ita *Hen.* & *Epiphanii* quidem *Jarath* non procul abeſt. Ιαξείδης *Vat.* & *Caſ.* Ιαξειδης *Samb.* Ιάρεδ in *Editis*, Γαϊδάδ LXX.

p Μαρούηλ.] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* Μαριήλ *Hen.* Μαλέηλ in *Editis.* Μαϊήλ & Μαλελεὴλ LXX.

q Λάμεχ.] Λάμεχ. *Hen.*

r Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

s Σελλᾶς.] Σιλλᾶς *Hen.* σιλλὰς *Samb.* hic ſequiore, ille priore ſyllaba debili. *Bern.*

t Εξ Αδᾶς.] Ita *Hen. Baſ. G. Vetus Interpr.* & LXX. ἐκ Σελλᾶς *Big. Samb. Vat. Caſ.* communi vitio.

v Κτησεσιότητα] Sic *Samb.* & *Zonaras.* σεσθαιότητα *ceteri plerique.*

x Ιούβαλος.] Pariter Ιουβὰλ Zonaras & Euſtath. atque Theophilus. Ιούηλος *Big*, & *Samb.* indiligenter & confuſe *Bern.* Hic in MS. *Vat.* inquit *Phil. Rulaus*, nova ſectio, quæ indicatur litera unciali. Legit autem ſic. Ιοβ. ὃ τὰ πολ. μετῆλθε χαλκ. τε πρ. ἐξ. Αδαμος ὃ Αὔελκ ᾗ ἐσφαγμένῃ, Κωὼ ὃ λαὰ τ φονον πεφ. παιδοπ. λεγ. καὶ γίνου αὐτῷ παῖδες ἀλ. τε πλ. σ ση. ὃς ἀρετ. ἐπιστησὸ. σ μιμησὸς τὲς λοιπὸς ἀπέλιπεν. οἱ σοφίαν τε τὴν σὺν τοῦ οὐρανία σ τὴν τότ. διακοσμ. ἐπενοήσαν ὑπὲρ ὃ μὴ φυγεῖν τὸν ἀνθρ. τὰ ὑδ. σεισμικὸς ἄφαν. Αδ. τ ὁλ. ἔσεσθ. τ μ' κατ' ἐχ. π. τ ὃ κτ βίαν σ πλ. υδ. Σελλᾶς δ. ποι. τ. μ. σκ πλ. τ. ὃ ετ. σκ λίθ. ἀμφ. σύγ. τὰ ἀρ. ἵνα σ τ. πλιθίνα ἀφ. ὑπὸ τ ὑπομβρ. ἡ λιθ. μείνῃ. μένει ἀχρὶ δ δεῦρο κτ τὴν Συεμάδα. Han.

y Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

z Ψαλτήριον σ κιθάραν.] Ita in *Editis*, *Euſtathio Antioch. Zonara* & LXX. ψαλτικὰ σ κιθάρας *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

a Τῶν

λος δὲ [a] τ̃ ἐκ τ̃ ἑτέρας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας [b] ὑπερβαλών, τὰ πολεμικὰ διαφερόντως μετῆλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τ̃ σώματος ἐκπορίζων, [c] χαλκείαν πρῶτος [d] ἐπενόησε. πατὴρ ἦν ζυγατρὸς γνήσιος [e] Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα· [f] ἐπεὶ τὰ θεῖα σοφῶς ἐξεπιστάμενος, εἰδὼς δίκην ὑφέξοντα τ̃ Καὶν ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ̃ ἑαυτ̃ γυναικὶ ἐμήνυσε φανερόν. [h] ἔτι γ̃ ζῶντος Ἀδάμου, καὶ Καὶν τὰς ἐκγόνους πονηροτάτους σπείρη γενέσθαι, κτ̃ διαδοχὴν καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χείρονα πλουτοῦντα· πρός τε πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. [i] ὅλως δ' εἴτις ἀκμηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ' οὗ διανοίᾳ ἦν θρασὺς, ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.

γ'. Ἀδαμος δὲ, ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος· ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τ̃ περὶ αὐτοῦ λόγον· Ἄβελ μὲν ἐσφαγμένου, Καὶν δὲ διὰ τ̃ ἐκείνου φόνον πεφυγότος, παιδοποιίας [k] ἐφρόντιζε. καὶ [l] δεινῶς εἶχεν αὐτὸν [m] γενέσεως ἔρως, ἔτη [n] τριακοντ' ἤδη καὶ διακόσια νυκτὸς τ̃ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπτακόσια πολυτᾶ. γίνονται μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε [p] πλείους, καὶ Σήθος. ἀλλὰ περὶ μὲν τ̃ ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη [q] λέγειν· περάσομαι δὲ μόνα τὰ τ̃ ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰρ ὅτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν [r] δυναμένῳ, ἀρετῇ ἐπετήδευσε· καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄρις, μιμητὰς [s] τ̃ αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. [t] ὅτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες, [v] γῇ τε τῇ αὐτῇ ἀστασίαστοι [x] κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες· μηδενὸς αὐτοῖς, ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλου προστάντος· σοφίαν τε τῶν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ἵνα δὲ μὴ [y] διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ δόγματα, [z] μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι· [a] προφρήτου ἀφανισμὸν Ἀδάμου τ̃ ὅλων ἔσεσθαι, τ̃ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τ̃ ἕτερον δὲ κτ̃ βίαν καὶ [b] πλῆθος ὕδατος· στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα. [c] ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τ̃ ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παρέχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δ' [d] ἄχρι τοῦ δεῦρο

autem, *unus* ex altera uxore prognatorum, qui viribus omnes superabat, rem militarem egregie tractavit; cujus ope quæ ad corporis voluptatem faciunt sibimet comparans, opificium ærarium primus excogitavit. Lamechus autem filiæ factus pater, *cui* nomen Naamas; quoniam, rerum divinarum scientia pollens, viderat se pœnæ subjacere ob fratricidium à Caï perpetratum, uxoribus suis hoc indicavit. Cæterum adhuc vivente Adamo, progeniem etiam Caïs sceleratissimam fieri contigit, cum per successionem & imitationem alius alio indies deterior evaderet: ad bellum quippe supra modum proclives erant, & ad latrocinia præcipites ferebantur. Summatim vero, si quis segnis esset ad cædem faciendam, saltem perditæ erat & profligatæ dementiæ, *in alios* contumeliosus & injuriosus. *Caïnitæ a malo parente pessimi.*

3. Adamus autem, primus è terra factus, (nam de eo narratio à nobis aliquid dicendum exigit) posteaquam Abel fuerat occisus, & Caïs propter cædem ejus solum vertisset, de liberis procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis desiderio tenebatur, annos *jam* agens triginta & ducentos; quibus cum accessissent alteri septingenti, *tandem* vita defunctus est. Et quidem illi nati sunt filii complures, & *inter hos* Sethus. Sed de aliis quidem longum foret narrare: conabor autem ea sola, quæ ad Sethi posteros spectant, memorare. Is namque *à patre* educatus, & eo ætatis veniens, ut jam quæ recta essent discernere valeret, virtutis studiis semet addixit: &, cum ipse vir optimus exstitisset, eorundem imitatores filios reliquit. Illi autem omnes, bona indole præditi, tum eandem terram sine seditione incolebant beati (nulla re molesta illis, quoad viverent, accidente) tum sapientiam circa cœlestia & eorum ornatum excogitaverunt. Ne autem illa inventa homines effugerent, & antequam venirent in notitiam, intercidérent (cum rerum omnium interitum fore, alterum quidem ignis vi, alterum vero per violentiam & multitudinem aquarum, prædixisset Adamus) columnis duabus exstructis, una quidem ex latere, altera vero ex lapidibus, inventa *sua* utrique inscripserunt. Ut si eveniret lateritiam eversam iri per imbrium vim, lapidea superstes ostenderet hominibus *Astronomica* inscripta, simulque indicaret & lateritiam ab illis positam fuisse. Manet autem hodieque in ter- *Gen. c. 4. 25. & c. 5. 3.* *Sethum genuit Adamus anno ætatis suæ 230.* *Sethi nepotes, pietati & astronomiæ dediti, observationes suas cœlestes duabus columnis inscripserunt.* *Harum lapidea adhuc exstare dicitur in Siriade.*

[a] Τῶν ἐκ τ̃ ἑτέρας.] Sic *Samb.* ἐκ τοῦ τ̃ in *reliquis* & *Editis.* correxerat & *Cocc.*

[b] Ὑπερβαλών.] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπερβαλλόντων *alii.*

[c] Χαλκείαν] Ita *Big. Samb. Vat.* Χαλκείαν τε, & mox πατὴρ τε in *Editis.*

[d] Ἐπενόησε.] Ἐξεῦρε solus *Hen.*

[e] Λάμεχος,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ. Editi* non agnoſcunt Λάμεχος, ponuntque mox ὀνόματι pro ὄνομα.

[f] Ἐπεὶ, τὰ θεῖα] Ita *Big.* & *Vat.* ἐπεὶ γ̃ τὰ θεῖα *Baſ.* ἐπεὶ γ̃ ὁ Λάμεχος τὰ θεῖα *Gen.* ἐπεὶ ὁ Λάμεχος τὰ θ. *Samb.*

[g] Εαυτ̃ν] Ita MSS. Editi αὑτ̃ν.

[h] Ἔτι γ̃ ζῶντος Ἀδάμου,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* imo *Samb.* legit Ἀδάμου τε. *Baſ.* omittit καί. *Gen.* anticipat, ἓλλ κτ̃ ζῶντος.

[i] Ὅλως δ' εἴτις ἀκμηρὸς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἀλλ' εἴτις ἀκμηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν κ̃ ἄλλως διάνοιαν, ὦ θρ. in *Editis.* Huds. *Big. Samb. Caſ.* & *Latinus* (ſi loqui licet) interpres. Valde diverſi nunc ſunt ab aliis Editores *Baſ.* & *Gen.* puta, ἀλλ' εἴτις ἀκμηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν, ἐ ἄλλως διάνοιαν. Ipſe igitur πρὸς τὸ κείμενον id feci, quod faciendum fuit: quamvis ἀκμηρῶς εἶχε ſatis venuſtum apparet. *Bern.*

[k] Ἐφρόντιζε.] Hoc Unus *Hen.* ex compendio.

[l] Δεινῶς] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* δεινὸς *Big.* & *Samb.*

[m] Γενέσεως] Lege γήρως vel χρόνος *Cocc.*

[n] Τριακοντ' ἤδη] *Samb.* ritu Athenienſium: τεσσαρακονθ' ἤδη cæteri. *Bern.*

[o] Αὐτῷ,] Al. αὐτ̃.

[p] Πλείους,] *Sc.* filii XXXIII. filiæ XXVII. auctore *Cedreno*, Vol. 1 p. 8.

[q] Λέγειν·] Λαλεῖν *Big.*

[r] Δυναμένῳ,] Ita in *MSS.* δυνάμῃ in *Editis.*

[s] Τῶν αὐτῶν] Sic *Big.* τ̃ αὐτ̃ αὐτῶν τοὺς *Samb. Vat.* & *Caſ.* τ̃ αὐτ̃ δὲ ἂν ἄπογ. Cl. *Boſius.* τ̃ αὐτ̃ τοὺς *Baſ.* τ̃ αὐτ̃ τοὺς *Gen.*

[t] Οὗτοι] Ita *MSS.* οἱ γ̃ in *Editis*, & *Zonara.*

[v] Γῇ τε τῇ αὐτῇ] Τῇ γῇ αὐτῇ *Big.* τῇ αὐτῇ γῇ *Vat.* & *Samb.*

[x] Κατῴκησαν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* καθιδρύσαντες ἐδαιμόνησαν ut & mox ἄχρι τελευτῆς in *Editis.*

[y] Διαφυγεῖν] *Al.* φυγεῖν. *Hen.* φυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἠυρημένα; neque hoc improbum valde aut abſurdum. *Bern.*

[z] Μὴ γ̃] Μηδὲ *Cocc.*

[a] Προφρήτου] Προφητικοῦ *Baſ.* & *G.* minus recte.

[b] Πλῆθει] Ita *Samb.* πλήθ *alii.*

[c] Ἵν' εἰ κ̃ συμβῇ τὴν πλινθίνην] Ita locum reſtituimus ex *Codd Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ἵνα κ̃ πλινθίνης ἀφανισθείσης &c. dein τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα. κ̃ πλ. *Baſ.* & *G.* Locum aliquatenus ſanavit *Voſſius* (l. 1. c. 9. de Arte Gram.) στιγμῷ ponendo poſt ἐγγεγραμμένα, eamque tollendo poſt δηλοῦσα. ſed interpolavit potius, quam recte emendatum dedit Cl. *Huetius* in Dem. Evangel. *Huds.* Ἵν' εἰ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθείσης. Ita obſervant *Caſ. Big.* & *Samb.* ἵνα κ̃ τ̃ πλινθίνης ἀφανισθείσης *Baſ. G.* & *Epiphan.* Cætera felicia erunt, ſi ὑποστιγμῇ recte conjeceris: quippe *fore illud*, inquit Joſephus, *obruta undis aliquando lateritia columna, altera ex ſaxo ſuperſtes oſtenderet Aſtronomica ſibi inſcripta, ſimulque indicaret luteam aliam ab illis poſitam fuiſſe. Viſitur autem monumentum lapideum hodieque in Siriade tellure.* Eodem facit & correctio Beati Voſſii, Artis ſuæ libro primo. Spiſſe tamen ac turpiter in hoc limo hærent Gelenius, Schotanus, aliique, quaſi Epiphanio, Joh. Antiocheno, & Euſtathio ne vix Antiocheno, Cedrenoque ſupine invocatis. Hanc demum ſententiam interpolavit potius in Opere Chriſtianiſſimo, quam recte emendatam dedit Doctiſſ. & Eloquentiſſimus Huetius. *Bern.*

[d] Ἄχρι τ̃ δεῦρο] *Caſ. Big. Samb.* qui ἄχρι δεῦρο etiam multat articulo. κτ̃ τὴν συριάδα *Baſ.* & *G.* ubi loco vocalis quartæ cernis υ. ex correctione ſcribæ cujuſdam ſcioli ſive ſcholaſtici. κτ̃ τὴν σιριάδα γῆν Nicephorus in Eclogis nondum editis. Cæterum κτ̃ γῆν τὴν σιριάδα proferunt tribus ſyllabis Hen. Johannes Malela, Glycas, Cedrenus, Epiphanius Interpres, aliique; unde Eccleſiaſticorum in hiſtoriis σιριάδος ὄρος. Σηριάδα quidem legerat Euſtathius ὑποδολιμαῖος. Tu demum *in terra Syria*, cum aliis Gelenii ineptiis putabis. Quid enim? ἐν τῇ

terra Siriade. κῆ γῆν τὴν [e] Σιριάδα.

IV. CAP. III.

De Diluvio; & quomodo Noëus, in arca cum familia ſervatus, habitarit in campo Sennaar.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νώε, σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σενναὰρ πεδίῳ.

ET iſti quidem per ſeptem ætates *eo ſtatu* perſtiterunt, Deum pro rerum omnium Domino agnoſcentes, virtutemque in omnibus reſpicientes. Procedente dein tempore patriis ab inſtitutis in pejus mutati ſunt, neque Deum cultu debito & honore dignantes, neque juris erga homines rationem habentes; ſed tum, eo quo virtutem antea certatim colebant, duplo majore ad malitiam ſtudio ſe ferri oſtendebant: quo factum eſt ut Deum ſibimet infenſum reddiderint. *Angeli Dei cum mulieribus commiſcentur.* Nam multi angeli Dei, cum mulieribus conſuescentes, filios genuerunt injurioſos & omnis honeſti contemptores, propter potentiæ fiduciam: hiſce enim, quæ Gigantes auſos eſſe tradunt *Gen. c. 6.* Græci, ſimilia & iſti perpetraſſe dicuntur. Noëus autem, quæ ab iis acta erant indignatus, eorumque conſilia gravatim ferens, ſuadebat ut in melius mentem actuſque mutarent. Verum, cum videret illos ſibimet non parere, totoſque vitiorum illecebris irretiri, veritus ne & ſe cum uxore & filiis eorumque conjugibus interimerent, ab *Secedit Noëus.* ea terra diſceſſit.

2. Deus autem illum quidem juſtitiæ ergo valde dilexit; iſtos vero non ſolum malitiæ damna-

ΚΑΙ ὅτι μὲν ἑπτὰ [f] γενεὰς διέμειναν, Θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι [g] τῶν ὅλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν [h] βλέποντες. εἶτα προϊόντος χρόνου μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν [i] πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ Θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ πιστεύοντες λόγον, ἀλλ' ἐφ' ὅσον πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας τότ' [k] ἐπεδείκνυντο δι' ὧν ἔπραττον· ἔνθεν [l] ἑαυτοῖς τὸν Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ [m] ἄγγελοι Θεοῦ, γυναιξὶ συμμιγνύμενοι, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ [n] πάντος ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὴν ὀπτὴ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· [o] ὅμοια [p] γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' Ἑλλήνων, καὶ ὅτι δράσαι προσδοκῶνται. ὁ [q] Νώε γὰρ, τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν [r] δυσχεραίνων, [s] καὶ τοῖς βελτίωσιν ἀηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅπως τὸ κρεῖττον [t] αὐτοὺς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς [v] τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μετὰ [x] γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν τούτοις [y] συνοικούντων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς.

β' Ὁ δὲ Θεὸς τῶν μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε· κατεδίκαζε [z] δ' οὐκ ἐκείνους μόνον τῆς κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν

τῇ Σειριαδικῇ γῇ monumentum Sethanum ſuo ævo extitiſſe memoravit Manethos Hierophanta. *Bern.*

e Σιριάδα.] Sic *Big. Samb.* & *Caſ.* Συριάδα *Alii* cum *Editis.* Σιρίδα *Malela*, *Glycas*, *Cedrenus*, & *Vetus Interpr.* unde Eccleſiaſticorum in Hiſtoriis Σιριδῶν ὄρος. Verum Σιριαδ ex *Joſepho* legiſſe videtur *Euſtathius Antioch.* unde *Iſ. Voſſio* de *LXX. Interp.* p. 271. & *Marshamo* in Can. Chron. p. 39. in mentem venit intelligi *Seirath* locum in Gilgalis, in quo lapides ſculptos memorat *Liber Judicum*, III, 26. Cl. *Dodwello* (in Append. ad Diſſert. Cypr. p. 29. & 36.) veriſimile videtur, terram *Siriadicam* in Ægypto quærendam eſſe Vide *Eundem* in *Diſſert.* de *Sancuniathone*, p. 26, 36. & Cl. *Fabricium* in Bibl. Gr. l. 1. c. xi. Adde Cl. *Stillingfletum* in Originibus Sacr. l. 1. c. 2. §. *H. Urſinum* in Exercit. Sacr. p. 215. & *Simonium* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 34. & Vol. 3. p. 347. cum multis aliis. *Huds.* Σηριάδα, *terram Serum* malim legere, uti & Syncellus & Manethos legerunt. *Syriam* nunquam vocat *Syriada.* Sic cap. 7. infra Συρίαν vicinam Indiæ facit: crediderim & illic Σηριαν legendum. *Rel.*

f Γενεὰς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἡλικίας *Baſ.* & *G. aliique.* Nonnulli, *Epiphanium* ſequuti in lib. 1. *contr. Hæreſes*, dicunt nequitiam cœptam eſſe tempore Jaredi. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 254. Vol. 2.

g Τῶν ὅλων,] Septem hic rurſus voces deſunt in *Vat.* ut & mox προϊόντος δὲ χρόνου.

h Βλέποντες.] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἀποβλέποντες. Sic Athenienſes ſophiſtæ ſunt locuti, conteſtantibus etiam *Big.* & *Samb.* & Glyca Siculo. ἀποβλέποντες *Baſ.* & *G.* Bern.

i. Πατρίων] Iſtud ex *MSS.* παλαιῶν *Baſ.* & *G.* Tota hæc pericope deeſt in *Vat.*

k Ἐπεδείκνυντο] Ita *MSS.* ἐπιδεικνύμενοι *Baſ.* & *G.* quæ lectio ferri poteſt, ut etiam, ἀλλ' ἢ πρότερον. in præcedentibus. Forſan tamen ἀλλ' εἰ πρότερον, & dein ἐπεδείκνυτο.

l Ἑαυτοῖς] Ex *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

m Ἄγγελοι Θεοῦ,] Falſa hæc, ſed Antiquis tamen credita, ut *Philoni*, *Juſtino M. Tertulliano*, *Lactantio* &c. Vide hac de re *Heideggerum* in Hiſt. Sacr p. 206. *Raderi* & *Du Cangii* notas ad *Chronic. Paſch.* ut & *Dauſqueium* in *Baſilium Seleuc.* p. 328. *Gallæum* de Sibyll. Orac. vol 1. p. 69, 97. *Barthium* in Adverſ. p. 2267. *Seldenum* de *Dis Syris*, c. 3 *Bangium* in Cœlo Orientali, p. 33. &c. *Gatakerum* de Stylo Novi Teſt. c. 13. *Spencerum* ad Originem, p. 69. *Celomeſium* in Opuſc. p. 78. & *Daviſium* in notis ad Commodianum, p. 201.

n Πάντος] Sic in *MSS. Vet. Interpr.* & *Glyca.* πάντως & πάντας *alii.* abeſt a *Vat.*

o Ὅμοια·] Abſunt in *Vat.* uſque ad ὁ Νώε.

p Γὰρ τοῖς] Γὰρ haud curant *Hen.* aut *Baſ.* aut Interpres *Scholaſticus.* Bern.

q Νώε] Ita ſemper in pleriſque *MSS.* quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. Νῶε ſcribi forma nominis patria teſtatur *Joſephus*, c. 6. Νῶχος in uno *MS.* & *Edit. Baſ.* & *G.* paſſim. in altero *MS.* Νώης ubique. Νώε. Ita reddo utriuſque orbis piiſſimo maximoque Imperatori ſuum nomen, quod Joſephus Græce ediderat, conſonantibus *Samb.* & *Caſ.* Proxime abeſt Νῶε diſſyllabum, quo uſi ſunt uno opere LXXII. Judæi Alexandrini; tum Philo, Julius Chronographus, & mille Patres Chriſtiani, præter ſanctiſſimos Apoſtolos, foliorumque Sibyllinorum ſtrictorem. Mox etiam profitebitur ipſe Joſephus Νῶε ſcribi forma nominis patria cap. 6. §. 2. Dein Νώης Italorum ſi legerint, valde peregrinum eſt. Νῶχος vero *Baſ. Gen.* & Græcorum codicum pauciſſimos invaſit, plures Latinos; ſcriptura quidem recenti, at meliore quam *nichil* monaſticum. Repudiabis tamen *Noachus*, *Noemus*, *Nocha*, atque etiam *Noa*, ab uſu; qui potis, ὡς ἀμαθέσολα. Leguntur enim in libris divinis נוחה נעמה נעה. & ſimillima eorum. *Bern.*

r Δυσχεραίνων,] Quam Codex iſte *Vaticanus* ſit mutilus & mendoſus, cum ex ſuperioribus, tum & ex hiſce apparet. ita enim ſcribit, δυσχεραίνων ἐξεχώρησε τῆς γῆς. καὶ ὃ Θεὸς εἰς θάλασσαν τὸν ἥτερον μετακαλοῦντος, καὶ ὅσον ἦν ἐν ἀφθείρους, μόνος σώζει). ὃ ὑποθήκας λάρνακα τετράγωνον κατασκεύασε τὸ μῆκος πηχῶν τ' ν' ϗ, τὸ πλάτος. ς' λ'. τὸ βάθος. ἐν ᾗ σὺ σωθήσῃ τῇ μ. τ. π. ϗ ταῖς τυτ. γυν. σὺ ἐν. ταῦτα ἄλλα ὅσα πρ. τὰς χρ. ἐπισκ. ἐμ. ἐν θ. ζώατε παντ. πρ. ἀφτ. ϗ ἡμῶν ἀν. ἄλλατε τάδ. ἐπάναπλ. τ. ἀρ. ἰδοὺ ϗ λέπ Ἀδ. δέκ. συνέσει ϗ τοῦτο τὸ πάλος κϛ τὸ χιλιοστὸν πεντεκοσιοστὸν ἑκτὸν ἔτος λέπ Ἀδάμ. Hic nova diſtinctio in MS. notata litera unciali. Nec ulterius pergit Collatio *Philippi Rulæi.* cum MS. Bib. Vat. in 4to. Numer. 984. ubi integer erat Joſephus, ſed valde compreſſe ſcriptus, nec admodum antiquus. Hactenus *Rulæus.* Sequuntur folia quædam vacua, unde apparet illum deſtitiſſe a labore fere ſupervacaneo, quum Codex ille valde mutile & vitioſe fuerit ſcriptus, nec nos deſtitutione ejuſdem collationis integræ multum amiſerimus. *Hav.*

s Καὶ τοῖς βελτίωσιν ἀηδῶς ἔχων,] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἀλυπήτως ἔχων. (ἀλυπήδονας *Cocc.*) Hoc modo reſcripſi ex *Samb. Big.* & *Caſ.* acclamante etiam *Epiphanio.* Vulgatum fuerat, τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις δυσχεραίνων, καὶ ἀλυπήτως ἔχων. *Burius* noſter ἀλγεινῶς. *Bern.*

t Αὐτοὺς τὴν διάνοιαν] Ex *Big.* & *Samb.* in aliis *MSS.* & *Editis* deeſt vox αὐτούς.

v Τῶν κακῶν] Τῆς τῶν κακῶν *Coll. Big.* inde & quod ſequitur δείσας μὴ ϗ, nam in editis δείσας ϗ μὴ Φ.

x Γυναικὸς] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vetere Interpr.* γυναικῶν in reliquis *MSS.* & *Editis.* Pro γυναικὸς facit *Joſephi* locus, infra, v. 33.

y Συνοικούντων,] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* in *Editis* συνοίκων. Καὶ τῶν τούτοις συνοίκων *Baſ.* & *G. cum ſuis omnibus*, *Epiphanius* laxior, quam Joſephus eſſe voluit. Scripſit ille *& horunce cum conjugibus*, καὶ τῶν τούτοις συνοικούντων, teſtibus *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern.

z Δ' οὐκ ἐκείνους] Ita ex *MSS.* ϗ οὐκ ἐκείνων μόνον *Baſ.* δ' οὐκ ἐκείνοις *G.*

πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πότε δόξαν αὐτῷ ἀλαφθεῖραι, καὶ πεῖσαι ἄμ᾽ ἕτερον πονηρίας καθαρὸν, ὑπτιεμένος [a] τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν ἐχ᾽ ὅσα πρότερον ἔζων, [b] ἀλλ᾽ ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸν ἤπειρον μετέβαλε· καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀφανίζονται πάντες. Νῶε δὲ σώζεται [c] μόνος, ὑποθεμένου μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν ὑπὸ Θεοῦ τοιαύτην. [d] λάρναξα τετράγωνον καταβασκευάσας, [e] πηχῶν τὸ μῆκος [f] τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ [g] τριάκοντα τὸ βάθος, εἰς πύργον [h] σύν τε μητρὶ τῶν παίδων καὶ τοῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη· τά τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπεκρήσειν ἔμελλεν, ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν γένους αὐτῶν, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, [i] συνεισβαλόμενος, ἄλλα τε τούτων [k] ἑπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δ᾽ ἡ λάρναξ τάς τε τοίχους καρτερὰ, [l] καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη καὶ τὸ ὄροφον· ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύσασθαι, μήθ᾽ ἡπλᾶσθαι τὸ τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ Νῶε μὲν ἔτως μετὰ τῶν οἰκείων ἀπεσώζετο· ἦν δ᾽ αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος. Λαμέχου γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν πατὴρ ἦν Ματθουσάλας. οὗτος ἦν τοῦ [m] Ἀνώχου τοῦ Ἰαρέδου. [n] Μαλελεὴλ δὲ Ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ [o] Καϊνᾶ πεπνυκὼς τοῦ Ἐνώσου, [p] σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. Ἔνωσος δὲ Σήθου υἱὸς ἦν, τοῦ Ἀδάμου.

γ. Σωζομένη δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νῶε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ [q] δευτέρῳ, Δίῳ μὲν ὑπὸ [r] Μακεδόνων λεγομένῳ, [s] Μαρσουάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων· [t] ἔτους γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαύσιον ἦσαν διατεταχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν [v] Νισᾶν, ὃς ἐστι Ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἀπὸ τῆς ἑορτῆς ὥρισε, καὶ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοῖς Ἑβραίοις παραγωγόν. ἔτος δ᾽ αὖτε καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον πομπὰς ἦρχεν· ἀπὸ μέντοιγε [x] πράσεις καὶ ὠνὰς, καὶ τἄλλα διοικήσιν, τὸν πρῶτον [y] κόσμον διεφύλαξε. τὴν δ᾽ ἐπομβρίαν ἄρξασθαί φησιν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ [z] παρειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἦν ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπερῆν δισχιλίων [a] ἑξακοσίων πενήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δ᾽ ὁ

vit, ſed, cum viſum eſſet ei univerſum genus humanum perdere, aliudque novum ſceleris purum inſtaurare, refectoque vitæ ſpatio & non totidem annorum ac prius ſed centum & viginti conſtituto, continentem terram in pelagi faciem immutavit: & ſic iſti quidem univerſi abſumpti ſunt. Noëus autem ſolus eſt ſervatus, Deo ipſi hujuſmodi fabricam & viam ad ſalutem ſuggerente. Arcam quatuor contignationum conſtruens, ut longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta, & altitudo triginta, in eam cum matre filiorum & eorum conjugibus conſcendit, aliiſque, quæ ad uſus neceſſarios ſibi ſuppeditura eſſent, impoſitis, omnigeniſque animalibus, iiſque mare & femina, ad genus illorum reparandum ſecum introductis, & ex aliis eorum ſeptem numero. Erat autem arca cum parietibus valida, tum commiſſuris tectoque firma; ut nulla ex parte ſubmergeretur, aut aquarum violentiæ cederet. Atque ita quidem Noëus cum ſuis ſervatus eſt. Erat autem ipſe quidem ab Adamo decimus. Nam Lamecho eſt genitus, cui pater erat Mathuſalas. Hic autem Anochi fuit, filii Jaredi. Ex Maluclo vero genitus eſt Jaredus; qui cum ſororibus plurimis ex Caïna prognatus eſt, Enoſi filio. At Enoſus Sethi filius erat, qui ex Adamo natus eſt.

Gen. c. 6. *Humanæ vitæ modulus anni 120.* *Deſcribitur arca Noëi.* *Gen. c. 6. & 7.* *Noëi ſiemma.*

3. Contigit autem hæc calamitas anno ætatis Noëi ſexcenteſimo, menſe ſecundo; qui à Macedonibus Dius appellatur, ab Hebræis autem Marſuanc: ita enim in Ægypto annum conſtituerunt. Moyſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, in feſtis *obſervandis* menſem primum eſſe voluit; quod in eo Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. Verum iſte *licet* ab eo in omnibus, quæ ad honores divinos ſpectant, exordium fecit; venditionibus tamen & emptionibus, & rerum cæterarum adminiſtratione, priſtinum ordinem ſervavit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima die prædicti menſis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille ſexcentorum quinquaginta ſex. In libros

Cataclyſmus orbem invaſit menſe Octobri. *Duplex anni Hebraici initium.*

---

a Τε αὐτῶν] Illud τε ex *MSS.*

b Ἀλλ᾽ ἑκατὸν εἴκοσιν,] *Joſephum* hic falli notavit *Caſaubonus* (ad *Treb. Poll.* p. 219.) prætereaque ſibi non conſtare, quum ſub finem cap. VII. non poſt *Cataclyſmum*, ſed poſt *Moyſis obitum* hoc contigiſſe ſcribat. Vide etiam *Cunæum* de Rep. Heb. l. 3. c. 2.

c Μόνος,] Ita ex *MSS.* in Editis μόνον.

d Λάρναξα] De fabrica Arcæ videſis *Buteonem* & *Hoſtum*, *Wilkinſium* in Tom. 1. Synopſ. Criticorum per *Polum*, p. 82. & *Stillingfleti* Origines ſacr. l. 3 c. 4.

e Πηχῶν τὸ μῆκος] Ita MSS. tranſponunt. *Editi* τὸ μ. π.

f Τριακοσίων,] Tot cubitis longitudo, latitudo atque altitudo arcæ definitur in Gen. 6. 15. unde diſcimus cubitos a Joſepho in his libris memoratos non eſſe diverſos a cubitis Hebræorum: licet nonnulli ſuſpicati fuerint, quia ſæpe diſcrimen eſt inter numeros cubitorum apud Joſephum & illos, quos ſcriptores ſacri aut profani inter Hebræos memorant, & quia Joſephus hos libros in gratiam Gentium ſcripſit, aliis cubitis Joſephum in his libris uſum ac Hebraicis. *Rel.*

g Τριάκοντα] Ita ex *MSS.* in *Editis* τριακοντα βάθος, dein σὺν τῇ μητρὶ.

h Σύν τε] Συν τῇ Editi, at *Coll. Big.* συν τε τῇ.

i Συνεισβαλόμενος,] Sic *MSS.* in *Editis* συνεισβαλομένου.

k Ἑπταπλασίονα] De duobus & ſeptem *individuis*, non *paribus*, contra *Juſtinum Martyrem*, *alioſque*, verba accipienda eſſe docet *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. p. 513. Vide etiam *Gallæum* de Orac. Sibyl. p. 127. Vol. 1.

l Καὶ τοῖς ἁρμοῖς] Ex *MSS*, addita ſunt illa καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη, quæ fruſtra quæras apud *Baſ.* aut *Gen.* aut *Vet. Interpr.*

m Ἀνώχου] Rurſum ex *MSS.* Ἀνώχ. in *Editis* Ἐνώσ. *Zonaras* aliique in hoc ſtemmate Ἐνὼχ reponunt ex LXX. Ut prius *Samb. Big.* & *Caſ.* ἐνὼχ *Baſ. G.* atque Græciæ adeo ἐκθεᾶσθαι ἐνὼχος, dum litera ſibila veniret loco χ. Zonaras & vulgus ſcriptorum in hoc ſtemmate ἐνὼχ reponunt, ex codice τ ό. Sequitur in melioribus libris μαλεηλ; cujus loco impreſſum μαλελεὴλ tam *Genevæ* quam *Baſ.* Bern.

n Μαλελεὴλ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* in *Editis* Μαλαηλ.

o Καϊνᾶ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Καϊ.

p Σὺν ἀδελφαῖς] Συν ἀδελφοῖς, phaſma Gelenii. Aſtutior agit Zonaras, ubi Joſephum transformat p. 9. ἐξ ἐνὼς ἢ ἐπίχθη ὁ καϊνὰν, ἄλλοι τε ἡγοῦνται ὁ θυγατέρες. *Bern.*

q Δευτέρῳ,] Hunc appellat Marcheſvan: adeoque initium anni ea ætate conſtituit Joſephus in initio Tiſri, qui præcedit menſem Marcheſvan: unde & circa æquinoctium autumnale mundi fuiſſe exordium ſecundum ejus ſententiam colligitur. *Rel.*

r Μακεδόνων] Sc. *Syro-Maced.* non *Macedonum Europæorum.* Vide *Marshami* Can. Chron. p. 183.

s Μαρσουάνῃ] Ita cum *Vet. Interpr.* nec procul abſcedunt *Samb. Caſ. Syncellus*, & *Indices MSS.* in Archivis Pembrochianis, qui Μαρσυὰν appellant. Nulluſque dubito quin Μαρσουάνῃ *Editorum* fuerit a Librarii lapſu pro Μαρσυάνῃ. Vide *Druſii* Obſerv. Sacr. l. 1. c. 13. *Samb.* & *Caſ.* Pariter Syncellus Taraſii, & Indices MSS. in Archivis Pembrocianis hunc menſem μαρσυὰν appellitant, *Epiphaniuſque* Latinis literis *Marſuane.* Excuſum fuit μαρσουάνη ἢ ἵτις ἑβραίων· ἔτους δὲ αἰγύπτιοι. Aliter *Caſ.* & *Samb.* & tranſlatio Latina. *Bigot.* etiam ἔτους ἢ ἐν αἰγ. Conjectura demum *Petit.* ἔτους παρ᾽ αἰγυπτίοις, pro mendo impreſſo. *Bern.*

t Οὗτος γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἔτους δὲ Αἰγύπτιοι. Nonnulli conjecerant ἔτους ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, aut ἔτους παρ᾽ Αἰγυπτίοις.

v Νισᾶν,] Ita ex *Samb.* & *Heſychio.* Νισὰν *aliis.* Fortius exprimo τὸν λέγουσαν ex Cod. *Sambuci*, Heſychii Lexico Græco, & proſodia Judaica. νισὰν, *Baſ. Gen.* Georgius Chronologus, alii. *Bern.*

x Πράσεις καὶ ὠνὰς,] Eo ordine poſuerat Joſephus, ut ex *Samb. Big.* & *Epiphanii* verſione addiſcimus. ὠνὰς καὶ πράσεις *Baſ.* cum Gen. Bern.

y Κόσμον] Μῶνα in *MSS.* Vulgatum tamen κόσμον retinendum eſſe ſuadet *Bernardus* ex *Heſychio*, qui καθάρσιον interpretatur. Favent *Vet. Interpr.* & *Comeſtor.* Μῶνα *Big. Samb.* & *Caſ.* νόμον, *Junius* ex conjectura animi ſui. Adhuc tamen retineo vulgatum κόσμον: ſiquidem vox illa κατάρσιον late ſignificat, Heſychio & conſimilibus teſtibus. Idem ipſum legerat librarius Caſſiodori; inde hæc dedit Latina *prioris ſeculi decreta ſervavit.* quin Comeſtor ab illo etiam *temporum decreta, & uſualem ordinem menſium ſervavit.* Bern.

z Προειρημένου] Sic in *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* παρειρημένου.

a Ἑξακοσίων] Ita in Codd. omnibus, tam Græcis quam Latinis, tam *MSS.* quam *Editis.* Nonnulli legunt ὑπῆρχε ἢ χιλίων

bros autem ſacros relatum eſt tempus: iſtius ætatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illuſtrium natales & obitus.

Gen. c. 5.

4. Adamo ſiquidem, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt; qui *Adamus* nongentos & triginta vixit annos. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum, qui, cum duodecim & nongentos vixiſſet annos, Caïnæ filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno *ætatis ſuæ* centeſimo & nonageſimo. iſte vixit quinque & nongentos annos. Caïnas vero, vivens decem & nongentos annos, Malaëlum filium habuit, quem genuit annum agens centeſimum ſeptuageſimum. Iſte Malaëlus, cum vixiſſet quinque & nonginta & octingentos annos, defunctus eſt, Jaredum filium relinquens; quem genuit, cum ſexaginta quinque & centum eſſet annorum. Huic, duo & ſexaginta & nongentos annos viventi, Anochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum eſſet pater ejus. Ille, exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: quo factum eſt, ut obitum ejus in faſtos non retulerint. Mathuſalas autem Anochi filius, ſexageſimo quinto [& centeſimo]

Patriarcharum παιδοποιίαι.

an. ætat.
Adami 230.
Seth 205.
Enoſi 190.
Cainæ 170.
Malaëli 165.
Jaredi 162.
Anochi 165.
Methuſ. 187.
Lamech. 182.

Adde his Noëi annos 600. *Colliguntur itaque* 2256 *anni ab Adamo condito ad Diluvium.*

χρόνῳ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ· σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τὸ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ὀπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς πολυτέκνους.

δ'. Ἀδάμῳ μὲν οὖν, τριακοσιοστῷ ἤδη καὶ [b] διακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σὴθ γίνεται· ὃς ἐνιαυτὸν μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σὴθ δὲ, καὶ πέμπτον καὶ [c] διακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν Ενωσον· ὃς, [d] δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαυτὸν, Καϊνᾶ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑκατοστοῦ καὶ [e] ἐνενηκοστὸν ἔτος. Ὃς δὲ ἐβίωσεν ἔτη [f] πέντε πρὸς τοῖς ἐνιαυτοῖς. [g] Καϊνᾶς δὲ, [h] βιὺς δέκα καὶ ἐνιαυτὸν, Μαλάληλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτη γηρόμενος [i] ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. Ὃς δὲ ὁ Μαλαλὴλ, ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις, ἐτελεύτησεν, Ιάρεδον καταλιπὼν υἱόν. [k] Ὃν, ἔτος ἐξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον γηρόμενος, ἐγέννησε. Τοῦτον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνιαυτοῖς βιώσαντα, [l] Ανωχος υἱὸς Ἀβδέχης, γεννήσεις πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἓξ πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. Ὃς δὲ, ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον· ὅθεν δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ ἀναγεγράφασι. [m] Μαθουσάλας δὲ [n] Ανώχου παῖς, [o] κατὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν

ἑξακοσίων &c. Verum in Chiliadum numero cum *Joſepho* convenit *Eutychius Alex.* ut & *Joſephus Chriſtianus* in *Hypomneſtico* ſuo. Διακοσίων edidit *Bernardus.* quod ſane poſtulant numeri ſequentes. *Huds.* Hoſce quidem numeros capeſſam, ac volumine alio defendam, quantum adhuc licet, poſt Iſ. Voſſium, Chronologiæ Joſephicæ egregium vindicem. Annorum tamen cccc. exceſſu, id fatemur, ex cauſa lectionis Hebraicæ, 1656 libri noſtri cuncti Græcique heic peccant, Latinique. Lectum enim eſt *Big. Samb.* atque *Cod. Gall.* N. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* ἐτῶν ὡς ἔχει διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. Aut conſenſu Latinorum, *Anni fuerunt duo millia ſexcenti quinquaginta ſex.* Ita compendiarius *Cant.* & *Comeſtor*, Joſephi nomine: multiſque ante iſtum ſeculis Hilarion, ut ex Uſſerio memorat Cl. *Boſius.* Neque adeo exemplar *Henneb.* movere quempiam debeat, quod tot illarum ætatum Epilogiſmo penitus omiſſo, juxta Editionem Judaicam ſtrictim ait, συνίεσι δὲ τοῦτο τὸ πάθος, ὅτι τὸ χιλιοστὸν [adde tu hecatontadas] πεντηκοστὸν ἕκτον ἔτος ἀπὸ ἀδάμ. Veruntamen ipſa tempora παιδοποιΐας S. Patrum, cum ſexcentis Noë annis uſque ad Cataclyſmum, ſic volui, oram hujus paginæ exornant: unde confert ſumma accurata ann. MMCCLVI. Quot etiam annos præſtat Anianus Aſceta. Cum Joſepho autem & ſummatim convenit Eutychius Alexandrinus, & per ætates ſingulas. Convenit etiam Joſephus Chriſtianus, qui diſerte ait in Hypomneſtico ſuo, Ἀπὸ δὲ ἀδὰμ ἕως νῦν ἔτη βσξβ'. Idcirco Schotanum, Hornium, alioſque facetos homines cum ſimplici ſua Chiliade ultro prætermittimus. *Bern.*

b Διακοσιοστῷ] In *MSS.* τριακοσιαστῷ. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* præter *Epiphanii* tot codices, Eutychium Patriarcham, Petrum Helluonem, illumque Joſephum, Cap. 2. §. 3. τριακοσιοστῷ *Big.* & *Samb.* necnon Gallicorum codicum quidam propter ſimiles lemniſcos τρια. & λφ. Tot inde centurias adſerit Petitus Sethi genitori, ſero & imprudenter. Schotanus in Bibliotheca ſua pretii nullius, aliique Judaiſtæ ἑκατοστῷ ſubſtituunt, numerum iniquum pro vero juſtoque. Idemque rurſum *Chriſtianus* anticipat Sethi παιδοποιΐαν annis centum contra hiſtoriam Joſephi, atque etiam ἔκδοσιν τοῦ ὁ. nec non utriuſque Interpretes Latinos. *Bern.* Notum eſt mille annos in hoc computo præter verum adjectos. Sed nec ipſe ſibi conſtat Joſephus ſcribens Antiq. VIII. 2. quum templum a Salomone conditum eſt, fuiſſe annum a mundo condito 3102. & a diluvio 1444.

Summa

Adam	230
Seth	205
Enos	190
Cainan	170
Mahaleel	165
Jared	162
Enoch	165
Methuſ.	187
Lamech	182
Noach	600
	2656

adeoque τετρακισχίλια videretur legendum Antiq. VIII. 2. pro τρισχίλια. *Rel.*

c Διακοσιοστὸν] In Codd. Latinis *centeſimo & quinto anno.*

d Δώδεκα] Ita *Baſ. Gen.* & Eutychius Alex. quibuſcum conveniunt & S. Biblia, & Joſephi deflorator Zonaras. Præterea vero perpetuus eſt diſſenſus MSS. tam Græcorum quam Latinorum a lectione ſacra, de ætate integra Sethi, viri integerrimi. Statuunt enim illum annis 905. aut verbis ſuis, ut licet, ὃς πέντε ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαύσια, καϊνᾶ &c. Puto itaque ϛ. dudum venisse loco ιμ. vel Sethum cum filio vitæ ſuæ numeros minores, Scribarum cura nulla permutaſſe. *Bern.*

e ἐνενηκοστὸν] Paſſim *Samb.* & *Big.* nec aliter Grammatici antiqui. ἐνενηκοστὸν *Baſ.* & *G.* & ſcripta ferme manu ſervili. *Bern.*

f Πέντε] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpres* in quibuſdam *Codd.* in aliis δέκα cum *Big. Caſ.* & *Vat.* Huds. *Baſ. Gen.* atque Eutychius, ſicuti in ſancto volumine Moyſis legunt Judæi, Samaritæ, Græci, cæterique ab illis. Perverſitatem tamen codicum Joſephi ad ætatem Sethi ſupra adnotavi. Setho enim tribuerant *Big. Samb.* & *Caſ.* necnon *Epiphanius* interpres, annos duntaxat quinque ſuper nongentos: nunc vitam Enoſi metiuntur *Samb.* quidem δώδεκα πρὸς τοῖς ἐνιαυσίοις, atque *Big. Caſ.* cum ſarraco codicum Latinorum, potius annis 910. hoc eſt, δέκα πρὸς τοῖς ἐνιαυσίοις, quot ſane annis vitam toleraſſe noſcitur Cainan prior. *Bern.*

g Καϊνᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Καϊνὰς *Baſ. G.* aliique.

h Βιὺς δέκα] In *Vat.* βιὺς ἔτη δέκα καὶ ἐνιαύσια Μαλάληλον τὸν υἱόν. Μαλάληλον *Big. Samb.* & *Caſ.* μαλέηλον verſu hoc & ſequente, *Baſ.* & *G.* Hunc principem ſupra μαρέηλον, ludente ita calamo, nominatum eſſe monuimus. *Bern.*

i Ἑκατοστῷ] Ἑκατοστῷ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

k Ὃν, ἔτος ἑξηκοστὸν] Ita plane juxta *Samb. Big. Caſ.* & *Vat.* niſi quod ὃς in ὃν mutaverim cum *Bernardo*, auctoritate *Veteris Interpretis.* In *Baſ.* & G. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γηρόμενος ἐγέννησεν Ενωχον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνιαυσίοις βιώσαντα, Ενωχὸν ὃς ὁ υἱὸς Ἀβδέχης) γεννηθεὶς &c. *Huds.* Tantum vitæ uſum largiuntur prius Jaredo *Samb. Big.* & *Caſ.* & Eutychii Hiſt. & *cod. Gall.* N. quam pater eſſe potuit: ſicut fecerant & οἱ ὁ. *Epiphanius* tamen paraphraſtes & Editores, tam *Baſ.* quam *Gen.* hic ſubornant pædogoniam ipſius Jaredi, ſub anno ætatis ſuæ CLXII. Confuſa erant & in hoc computo inepta ea, quæ Græce dederant Typographi *Baſ.* aut *Gen.* Aiebant autem illi, ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γηρόμενος, ἐγέννησεν ἔνωχον, (quidni addam reliqua?) εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνιαυσίοις (*Baſ. Samb.* & *Big.* ἐνιαυσίοις) βιώσαντα, ἔνωχον ὃς ὁ υἱὸς Ἀβδέχης) γεννηθεὶς &c. Qua in ſententia præter ὃς, quem in caſum obliquum deduxi juvante meo *Scholaſtico*, nihil quicquam contra codd. *Big. Samb. Caſ.* aut *N. Gall.* permutavi. *Bern.*

l Ανωχος] Ενωχος υἱὸς. *Big. Samb.* & *Caſ.* Quando ἀνώχου quidem legatur eiſdem in codicibus poſt tres aut quatuor hinc verſus, dubitare non debes quin utrobique ab α. inchoav erit Joſephus tam ſanctum nomen: præterea in ſuperiori paragrapho ita reperitur ſcriptum. *Epiphanius*, *Cui* 962. *annis viventi, Enoch filius ſucceſſit.* Soli *Baſ.* & *G.* ἦν ἔνωχος ὃς ὁ υἱὸς Ἀβδέχης), præpoſtere ac abſurde. *Bern.*

m Μαθουσάλας] Ita *Vat. Caſ. Baſ. G.* & *Membranæ Latinæ.* Μαθουσάλα aut Μαθουσὰλ contracte in aliis *MSS. Huds. Caſ Baſ. G.* & *membranæ Lat.* Μαθουσάλα *Samb. N. Gall.* μαθουσὰλ *Big.* μεθέως. Quot autem hecatontadas in ſerie Patriarchali Joſephi deleverit furor Schotani, nulla memoria dignum reor. *Bern.*

n Ανώχου παῖς,] Ita *MSS.* quo modo reſcripſi v. 36. in *Editis* Ενώχου.

o Κατὰ ἔτος αὐτῷ] In *MSS. Gr.* & *Lat.* κατ' ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. unde illud ἑκατοστὸν (quod exciderat conſonantia vocum ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν) reſtituit *E. Bernardus.* In *Editis* γεγονὼς ἐβδομον καὶ ἀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστόν. *Huds. Epiph* ſuppreſſis decadibus, *Mathuſalas Enoch filius, quinto et centeſimo natus anno.* Librarii autem Græci centuriam prætermittunt hujus παιδογονίας: quippe *Samb. Big. Caſ.* & *N. Gall.* γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν, λάμεχον &c. Sic erratum fuit ex conſonantia vocum Græcarum ἑξηκοστὸν & ἑκατοστόν. Reddidi itaque Joſepho quos numeros reliquerant Judæi Alexandrini, adſervatque Eutych. Patriar-

κοσὸν [καὶ ἑκατοσὸν,] Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, [p] περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν, αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν [ἔτη] ἐννέα καὶ ἑξήκοντα [q] πρὸς ἐνακοσίοις. [r] Λάμεχος δὲ, ἄρξας [s] ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτεσι πρὸς ἑπτακοσίοις ἔτεσι, [t] Νῶεον τὸν πραγμάτων ἀποδείκνυσι προσήκοντα τὸν υἱόν· ὃς Λαμέχῳ γεγόμενος, [v] δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἡνυκώς, [x] πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν [y] ἦρξε τῶν πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη [z] τὰ προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξετάζετω δὲ μηδεὶς τὰς πλάνας τῶν ἀνδρῶν· τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον· ἀλλὰ τὰς γενεὰς αὐτῶν μόνον ὁράτω.

ε'. Ἐπισημήναντος δὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ [a] ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατέφερεν, ὡς ἐπὶ πήχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν [b] ὑπερέχειν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ἄπιον τοῦ μὴ ἁλῶναι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἐχόντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ [c] ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ὡς μιᾷ ἑβδόμῃ, [d] ἰσαμένου δὴ ἦν ἑβδόμη, [e] κατ' ὀλίγον ὑπονοστεῖν ἀποληγόντος. ἔπειτα τῆς λάρνακος [f] τὴν ἄκραν πρὸς ὄρεσι τισὶ τῆς Ἀρμενίας, σωθεὶς ὁ Νῶε ἀνοίγει πρῶτον. καὶ θεασάμενος γῆν βεβηκυῖαν τῇ αὐτῷ, [g] ὅτι χρηστέρας ἤδη γεγονὼς ἐλπίδος ἠρέμα. ὀλίγαις δὴ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρούσης τοῦ ὕδατος, μεθίησι κόρακα· βυλόμενος μαθεῖν, [h] εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς γῆς, ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλές ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ, πᾶσαν ὁρῶν ἔτι λιμναζομένην, [i] πρὸς Νῶεον [k] ἐπανῆλθε. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πειρατὴν ὅτι τὸ γυῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν πρᾶγμα ἐπεμψεν. [l] ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπηλωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, [m] καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, [n] τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίη-

ei natus anno, Lamechum filium habuit, cum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & novem. Lamechus autem, cum imperium tenuiſſet annis ſeptingentis ſeptuaginta & ſeptem, Noëum filium ſuum rerum præfecturæ admovit; qui Lamecho natus eſt, anno *ætatis ſuæ* ſecundo & octogeſimo ſupra centeſimum expleto; & quinquaginta & nongentis annis rebus præfuit. Hi anni in unam ſummam collecti tempus ſupraſcriptum complent. Nemo autem inquirat in obitus iſtorum virorum, (cum filiis enim ſuis vitam agebant, eamque uſque ad ipſorum nepotes extendebant) ſed tantum natales eorum *in annorum ſupputatione* reſpiciat.

5. Cum autem, poſtquam Deus ſignum dederat, pluere incepiſſet, aqua quadraginta continuis diebus *cœlo* deſcendebat, adeo ut uſque ad quindecim cubitos ſuper terram eveheretur. atque id cauſæ erat, cur plurimis ſalus omnis adimeretur, non habentibus quo ſe reciperent. Ceſſante autem pluvia, vix ſpatio centum & quinquaginta dierum aqua decreſcebat; menſe quaſi ſeptimo ejuſque die ſeptima *eâ* ſenſim recedere deſinente. Deinde, cum arca ad ſummitatem quandam montis in Armenia ſubſtiterit, ſentiens *hoc* Noëus aperuit eam; & videns circa ipſam aliquantulum terræ, in meliori ſpe jam conſtitutus quieſcebat. Poſt paucos vero dies magis recedente aqua corvum emiſit; cupiens cognoſcere, ſi qua alia terræ pars, ab aqua derelicta, egreſſui jam eſſet idonea. At ille, comperto totam adhuc ſtagnare, ad Noëum reverſus eſt. Poſt ſeptem vero dies columbam, ad explorandum terræ ſtatum, præmiſit. quæ cum *pedes* lutulenta & frondem olivæ ferens ad ipſum rediiſſet, intellecto terram diluvio liberatam eſſe, poſtquam alios ſeptem dies exſpectarat, animalia ex arca dimiſit; & ipſe quoque cum liberis

Gen. c. 8. Diluvii hujus æſtus atque remissio.

Aves ab arca emiſſæ, ipſam ambire repetunt.

triarcha, annorum quidem CLXV. Quod editum fuit *Baſ.* & ſubinde *Genevæ*, γεγονὼς ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατὸν, λάμεχον &c. ad Mathuſalam παιδοποιΐαν, *non ad Enochum* pertinet. *Bern.*

p Περὶ ἔτη] Ita cum *Codd.* aliquot *Epiphanii*, & LXX. *Interpretibus*. in *MSS. Gr.* & pleriſque *Latinis*, περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ᾧ τὴν &c. in *Editis* ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια.

q Πρὸς ἐνακοσίοις.] Ita *Big.* & *Caſ.* καὶ *Samb.* ἐπὶ *Baſ.* & *G.*

r Λάμεχος] Λάμεχος bis terque *Samb.*

s Ἑπτὰ] Sic *Big.* & *Codex Hebraus* & *Eutychius Alexandr.* ἑπτὰ καὶ ἑπτακοσίοις *Samb.* & *Vat.* ἑπτὰ καὶ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Caſ.* ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr. Judæis Alexandrinis* placuit numerus DCCLIII.

t Νῶεον] Νῶον *Big. Samb.* & *Caſ.* velut ſupra; unde νῶτον falſo calamo accepiſſe liquet codd. Italicos. νῶχον adhuc retinent *Baſ.* & G. Bern.

v Δεύτερον] Ita *Big. Epiphanius* & *Eutychius*. Verum καὶ ἑκατοσὸν non agnoſcunt *Samb. Caſ. Vat. Baſ.* G. & *Vet. Interpr.*

x Πεντήκοντα] Sic ex *MSS.* & *Epiphanii Codd.* illa πεντήκοντα καὶ in *Editis* deſiderantur. *Huds.* Hanc lectionem præbent *Big. Epiphanius* & *Eutychius*. Tota tamen centuria jam deficiunt *Samb. Caſ. N. Gall. Baſ.* & *G.* præter fidem Chriſtianorum atque Judæorum. Typographi enim ſic referunt, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἡνυκότι, ἐνακοσίοις ἔτεσιν. Verum *Samb.* & *Caſ.* δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἡνυκότι, πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν, &c. Nemo autem neſcit Noeum duntaxat quinquaginta minus quam mille annos vixiſſe, adverſus typos *Baſ.* & *Gen.* DCCCCL. etiam obſervant MSS. *Joſephi* & Græca & Latina. *Bern.*

y Ἦρξε τῶν] *Samb.* & *Caſ.* ἤρξατο τῶν *Big.* ἤρξατο πραγμα. *Baſ.* & G. Bern.

z Τὸν προαναγεγραμμένον] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* προγεγραμμένον.

a Υειν ἀρξαμένου,] Pro ἐπισημ. καὶ ὕειν ἀρξαμένου *Hen.* ὕοντος, quaſi pius. Idem poſt pauca, ἐφ' ἡμέρας. *Bern.*

b Ὑπερέχειν.] Illud ex *Big.* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* in *Editis* ὑπερείχον. denique ὑπερείχε *Hen.* Huds. Ὑπερεχεῖν in verba Joſephi infero, non nuperis grammatiſtis fretus, ſed melioribus, atque etiam ſcriptione *Big.* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* ἀδοκίμως. Impreſſum erat ὑπερείχον. *Hen.* denique modo alio ὑπερείχε. *Bern.* Ne autem fraudi Joſepho ſit verſio *Hudſoni*, qui πλείονας *plurimis* vertens ad verbum, ambiguam facit ſententiam. Græca enim ſignificant univerſam multitudinem periiſſe, pauciſſimis exceptis, ita enim apud Polyb. Lib. 1. Cap. 3. οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων omnes fere Græcos ſignificat, & apud Xenoph. Cyrop. lib. 3. in initio, Armeniorum, veniente Cyro, οἱ μὲν πολλοὶ παρήμουν, quo univerſa multitudo, regio comitatu excepto, ſignificatur. Sed & apud Arrianum Lib. 1. Cap. 3. ἡ Ἀρχελάου τὰ πολλὰ, totam fere gentis partem & longe maximum numerum denotant, ut & alibi. Neque ſuum πλείονας aliter accipi voluiſſe Joſephum patet ex pag. 13. pr. ubi clariſſime omnes, *Noacho* cum ſuis excepto, periiſſe dicit. *Hav.*

c Ἐφ' ἡμέρας] Ita *Samb. Hen.* & *Vat.* ἀφ' ἡμέρας *Baſ. G. aliique*. Huds. Mox *Ph. Burius* ex verſione τῶν ο'. emendat ὡς μιᾷ ἑβδόμῃ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός. *Bern.*

d Ἰσαμένου] Φθινομένου malit *Bern.*

e Κατ' ὀλίγον] Illa κατ' ὀλίγον ὑπον. ἀπολ. ex *MSS. Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Aliud quiddam in ſuo Codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quo inſtante paulatim inchoavit latens parere*. Huds. *Henneb.* vero pro illis Joſephi ὡς μιᾷ ζ. ἰσαμένου δὴ τοῦ ἑβδόμου producit ex S. Bibliis κατὰ τὴν ἑβδόμην τοῦ ἑβδόμου μηνός. *Bern.*

f Περὶ ἄκραν] Περὶ ἄκραν ὄρεσι *Vat.*

g Ἐπὶ χρηστοτέρας] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐπὶ & dein γέγονεν.

h Εἴ τι] *Big. Caſ.* & *Samb.* εἰ καὶ τὸ ἄλλο *Baſ.* & *G.* Bern.

i Πρὸς Νῶεον] Ita in omnibus *Codicibus Græcis* tam *MSS.* quam *Impreſſis* excepto uno *Henneb.* qui (*Joſephi* textum, prout ſibi viſum eſt, ubique mutans) cum paucis *Latinorum & Interpretibus LXX.* ſupponit hoc loco, πρὸς Νῶεον οὖν ἐπανῆλθε. Non ita *Mich. Glycas*, p. 127. & *Comeſtor*, qui vulgatam lectionem teſtimonio ſuo comprobant. *Huds.* Πρὸς νῶεον ἐπανῆλθε *Big. Samb.* & *Caſ.* πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε *Baſ.* & *G. Epiphanii* pariter exemplaria meliora. Accipe illa *Comeſtoris*. *Et emiſit corvum qui non revertebatur. Tamen Joſephus ait, Quod cuncta reperiens inundantia, regreſſus eſt ad Noe.* Jungendus etiam hiſce *Michael Siculus* p. 127. Ὁ μὲν Ἰώσηπος ὑποστρέψαι πρὸς τὴν κιβωτὸν λέγων καὶ τὸν κόρακα, ἀναπεπόμφθαι φησὶν ἡ τῶν Μωσέως ἱστορία Gen. c. 8. 7. Unus *Henneb.* ex Græcis codd. cujus ingenium ſupra ſatis dignovimus, & pauci Latinorum cum LXXII. Interpretibus, ſupponunt hoc loco, πρὸς νῶχον οὖν ἐπανῆλθε. Quinetiam de eo corvo alibi nos fuſius fabulabimur. *Bern.*

k Ἐπανῆλθε.] Ἐπανῆλθεν *Coll. Bigot.*

l Ἧς ἐπανελθούσης] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* ὑπανελθούσης ἧ πεπηλ.

m Καὶ] Γῆς *Hen*

n Τὰ ζῶα] Τά τε *Hen.* & codices quidam *Epiphanii*.

o Μέν-

Navis ejus reliquiæ apud Armenios.

beris egreſſus, Deoque ſacrificans, una cum ſuis epulabatur. Hunc autem locum Armenii apobaterion *vel egreſſorium* vocant: illic enim arcæ ſervatæ reliquias etiam nunc oſtendunt indigenæ.

Diluvii Noëi meminerunt Beroſus, Hieronymus, Mnaſeas, & Nicolaus Damaſc.

6. Hujus autem diluvii & arcæ meminerunt omnes qui Barbaricas ſcripſere hiſtorias; quorum unus eſt Beroſus Chaldæus. nam, de diluvio referens, in hunc ferme modum loquutus eſt; „dicitur autem etiamnum in Armenia in Cordyæorum monte pars eſſe aliqua ejus navigii: & „quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre. „eo autem ablato utuntur homines maxime pro „amuleto ad mala avertenda.„ Sed & Hieronymus Ægyptius horum meminit, qui Antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & multi alii. Quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo ſexto de his rebus narrat in hæc verba: „eſt ſuper Minyada in Armenia mons ingens, Ba„ris dictus, in quem multos diluvii tempore con„fugientes fama eſt ſervatos eſſe, & quendam in „arca vectum ad ſummum ejus jugum appuliſſe, „lignorumque reliquias diu conſervatas eſſe. Iſte „fortaſſe idem ille eſt de quo etiam ſcripſit Moy„ſes Judæorum legiſlator.

Immolatis hoſtiis Deo ſupplicat Noëus.

7. Noëus autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram aquis obrueret, Deo incenſis victimis de cætero ſupplicabat, ut priſtinum rerum ordinem ſervaret, & nullam in poſterum tantam induceret calamitatem, per quam univerſum animalium genus ſalutis diſcrimen adiret: ſed, cum de malis pœnam ſumpſiſſet, parceret iis quos ob bonitatem ſuperſtites eſſe voluit, & clade miſeranda liberare decrevit: alioqui illis fore ipſos infeliciores, & gravius damnatos, ſi non omnino ſalvi eſſent & incolumes, ſed alteri diluvio reſervarentur; cum & terrorem, quem primum incutiebat, experirentur, & interitum, quem poſterius afferret. Deum igitur orabat,

σιν· αὐτὸς τε μὴ τὸ ἦθος ἐκβὰς, πορευθὼν, καὶ θύσας τῷ Θεῷ, συνδιαιτᾶσθαι τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον [o] μέντοι τὸν τόπον τοῦτον [p] Ἀρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τὸ λάρνακος [q] ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα [r] ἐπιδεικνυσι.

ς'. [s] Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται [t] πάντες οἱ τὰς Βαρβαρικὰς ἱστορίας [v] ἀναγράφοντες· ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὸν περὶ τὸν κατακλυσμὸν ὧδέ πως διέξεισι· „λέγεται δὲ καὶ „τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ [x] Κορδυαίων „ἔτι μέρος τι εἶναι· καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀ„φαιροῦντας. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομι„ζομένῳ πρὸς τὰς [y] ἀποτροπασμούς.„ μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν [z] Φοινικικὴν συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· „ἔστιν ὑπὲρ τὴν [a] Μινυάδα μέγα ὄρος καλούμενον τὴν „Ἀρμενίαν, [b] Βάρις λεγόμενον· εἰς ὃ πολλοὺς συμφυ„γόντας ἐπὶ τὸ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει σωθῆναι, „καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν „[c] ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τοῦ ξύλου ἐπὶ πολὺ σω„ζῆναι. γένοιτο δ' ἂν ἔτος, ὃν τινα καὶ Μωυσῆς ἀνέ„γραψεν [d] ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης.

ζ'. Νῶε δὲ, φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ Θεὸς, φθορὰν ἀνθρώπων κατεψηφισμένος, ἱερεῖα καύσας, ἐδεῖτο τὸν λοιπὸν τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ πρώτῃ μένειν διαξίας, καὶ [e] μηδὲν ἔτι τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ [f] κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος· ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φειδοῦ [g] πεισθῆναι τῶν διὰ χρηστότητα σωζομένων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκριμένων. κακοδαιμονέστερους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων, καὶ [h] χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἐπέρῳ κατακλυσμῷ· ὧν μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσοτιμίαν [i] μαθόντας, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. δυμενῶς τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει,

o Μίνδει] Illud βάρεος ex *MSS.* deerat in *Editis*.

p Ἀποβατήριον] Scilicet Armenii ſua lingua vocabant locum eo nomine, quod Græce tranſlatum ἀποβατήριον ſonat. *Straboni* (l. 13. p. 591.) locus ad Seſtum ab exſcendendo è navibus Ἀποβάθρα dicitur. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 2. p. 593. *Dauſqueium* in notis ad *Baſilium Seleuc.* p 333.

q Ἔτι νῦν] Sic in *Editis* & pleriſque *MSS.* verum in *Samb.* & *Vat.* ἔτι νῦν αὐτῆς οἱ. *Huds.* lege ἔτι καὶ νῦν. ut Cap. VII. *Cocc.*

r Ἐπιδεικνύουσι.] Videſis quæ in hujus rei teſtimonium attulit Cl. *Falconerus*, in lib. *de Inſcriptionibus Athleticis*, p. 202.

s Τὸ δὲ καὶ κλυσμοῦ] Totam autem illam periochen denuo ex verſione *B. Hieronymi* huc adponam; quorſum intelligatis plerique, quam præclare diſcrepat interpres ille a noſtro Græculo. *Meminit quoque Joſephus horum montium in primo antiquitatum Judaicarum libro, ſecularium literarum hiſtoricos proferens. Animadvertens, inquit, Noe terram diluvio liberatam, ſeptem alios dies abire permiſit: & univerſa animalia beſtiaſque patentibus clauſtris emittens, ipſe cum ſua prole egreſſus eſt, immolans Deo hoſtias gaudenſque cum liberis. Hunc locum Armenii exitum vel egreſſum vocant: ſiquidem ibi cultores illarum regionum, arcam primum ſe diſſe teſtantur; & lignorum quædam ſupereſſe monumenta. Arcæ hujus & Diluvii, omnes qui Barbaras ſcripſere hiſtorias, recordantur. Quorum unus eſt Beroſus Chaldæus, qui ſuper diluvio referens, hæc locutus eſt: Dicitur autem hujus navis in Armenia propter montem Carduenorum pars aliqua permanere, & quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre; quo utuntur vel maxime hi qui luſtrantur, vel ſe expiant. Sed & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum pulchro ſermone conſcripſit: & Mnaſeas,* [aut *Manaſeas*] *& multi alii. Nicolaus quoque Damaſcenus in* XCVI. *libro refert: Eſt in Armenia ſuper Myniadem* [*Minuadem*] *mons nomine Beris* [*Baris*;] *ad quem multos in diluvio confugiſſe autumant, ibique ſalvatos eſſe: alios vero in arcæ alveo ſupernatantes, ad ejus verticem perveniſſe, & uſque ad multas ætates ligna arcæ monſtrari ſolita: quos quidem ego puto non eſſe alios, niſi eos quos Moyſes legifer Judæorum in ſuis voluminibus edidit.* Bern.

t πάντες] Nonnulli illud πάντες abjiciendum eſſe cenſent.

v Ἀναγεγραφότες·] Ita in *MSS.* & Euſebio. in *Editis* ἀναγεγράφηκε.

x Κορδυαίων] Vide *Zoſimum* p. 191. *Edit. Oxon. Epiphan.* adv. Hæreſes p. 5. & 6. & *Petavii* notas. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Grotium* in Gen. c. 8. & in Annott. ad lib. 1. de Ver. Chr. Relig. & *Berneggeri* Hiſt. Sacr. in Exercit. 18. p. 553. &c. & *Gallæum* de Orac. Sibyll. vol. 1. p. 156.

y Ἀποτροπασμούς.] Hac de re *Dauſqueius* ad *Baſilium Seleuc.* p. 333. *Falconerus* in Inſcript. Athlet. p. 200. *Gallæus* de Orac. Sibyll. p. 156.

z Φοινικικὴν] Reponendum eſt Φοινικικὸν, nam Φοινικὸς pro Punico, non Phœnicio, ſolet uſurpari. Ita mox teſtatur Hieronymum τὰ Φοινικικὰ ſcripſiſſe. Et ita plane ex Joſepho profert Euſebius. *Rel.*

a Μινυάδα] Nonnulli (contra fidem *MSS.*) malint Μιλυάδα. minus recte, ut oſtendit *Gallæus* de Sibyll. Orac. Vol. 1. 158, 159. & Vol. 2. p. 594. Vide & *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. & *Druſium* in loca diffic. *Geneſ.* p. 38.

b Βάρις] Βᾶρις circumflexe malit *Scalig.* Monti hoc nomen inditum eſſe plerique cenſent ab arca *Noëi*; quod Βάρις *navigium* ſonet, ut conſtat ex *Ammonio*, *Heſychio*, & *Scholiis* ad *Æſchylum* & *Euripidem*. Vide *Scaligerum* in notis ad *Fragmenta Veterum Græcorum*, p. 44. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c 3. *Huetii* Quæſt. Alnet. p. 187, 189. & de Demonſtr Evangel. prop. 4. c 2. §. 38. & *Berneggeri* Hiſt Sacr. Exercit. 18. Verum Cl. *Joach. Schroderus* Μάσιν legendum eſſe contendit. Eſt enim (ut inquit ille in ſuis ad me literis) *Maſis* præruptus ille mons in campeſtri provincia *Araratenſi* ſitus, in quo *arcam* reſediſſe, præter conſtantem apud Armenos traditionem, teſtatur ipſe Geographus Armenus *Moyſes Cherenenſis*. Vide Diſſertationem ejus præliminarem ad *Theſaurum Linguæ Armenicæ*, p. 55.

c Ὀκεῖλαι,] Οἰκεῖλαι legit Euſebius. *Rel.*

d Ὁ Ἰουδαίων] *Al.* ὁ τῶν Ἰουδαίων νομ.

e Μηδὲν ἔτι] Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* μηδὲν ἔτι τοιοῦτον *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον *Baſ.* & G.

f Κινδυνεύσει] Κινδυνεύσαι G.

g Πεισθῆναι] Ita *Big. Caſ.* & *Samb.* ποιῆσαι *Vat.* ποιήσασθαι *Baſ.* & G.

h Χείρω κακίαν] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* χεῖρον καταδικασμένους.

i Μαθόντας,] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παθόντας *Big.* παθόντες in *Editis*. utrumque viderat *Epiphan.* hic quidem, τὴν ἰσοτιμίαν μαθοῦσας, & mox infra τὴν ἀπώλειαν παθόντας.

k Ἔτι

κάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν [k] ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως [l] ἔργοις τε τοῖς παύτης ἐπιτηδείοις καταλιπαρῶντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν· καὶ μηδενὸς, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας [m] ἀπήλαυον, ὑστερήσαν ἀγαθῶν, [n] εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς [o] πάλαι ἐπερχόμενοι.

η'. Νωέου δὲ ταῦτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ Θεὸς, διὰ δικαιοσύνην τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς ψυχὰς εἰς πέλος ἄξειν· ὅτι τοὺς διεφθαρμένους αὐτὸς λέγων ὀλέσαι, [p] κακίᾳ δὲ τῇ οἰκείᾳ παύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην· ὥστ' ἂν εἰ γινομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διενοήθη, συναγαγεῖν [q] ἂν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον. σῶφρον γὰρ εἶναι [r] τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι [s] τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθείρειν. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξελάσαντός με παύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν [t] εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ συγκαλέσαντος. εἰ δ' ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸν ὄμβρων τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπικλύσω τὸ ὕδωρ. συγγινώσομαι μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, [v] τοὺς δράσαντάς τι τοιοῦτον κωλάζοντας· χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βέλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἀπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τὸν μεταίριον χώραν ἔχει καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. [x] σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσομένην τροπῆς τῆς ἐμῆς· τὸν ἴριν ὑποσημαίνοντα, τόξον γὰρ εἶναι δοκεῖ παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νενόμισαν. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος, ἀπηλλάσσετο.

θ'. Νώεος δὲ, βιοὺς μετὰ τὸν ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακοσίοις ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον [y] εὐδαιμόνως [z] διαγαγὼν, πλουτῶν· ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν [a] ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὲ πρὸς τὸν νῦν βίον, καὶ τὸν βραχύτητα [b] τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τοῖς παλαιοῖς, ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα· τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διαπίνειν χρόνον, τελειωρούμενος μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς [c] ἀφίχθαι. οἱ μὲν γὰρ [d] θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτοῦ δὲ Θεοῦ γινόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς βελτιωδεστέρας πρὸς τελείονα χρόνον [e] εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος [f] τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν ἀκρίβειαν, ὧν ἐπενόουν, [g] ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, τελείου ζῆν τὸν Θεὸν αὐτοῖς διαρκεῖν. ἅπερ οὐκ

sacrificium animo placato acciperet, neve ulli posthac tantæ iræ terram subjiceret; ut in ea excolenda assidui, urbesque exstruentes, vitam beatam agerent; nec bona ulla, quibus ante diluvium fruebantur, desiderarent, etiam ad extremam usque senectutem, longo vitæ spatio exacto, more majorum pervenientes.

8. Postquam vero Noëus hasce preces effuderat, Deus, virum ejus ergo justitiæ diligens, annuit, ut ei omnia ex votis evenirent; dicens se *diluvio* absumptos non perdidisse, sed ipsos pœnas pertulisse malitiæ suæ debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam præstiterat vitam non omnino dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. Sed tantis, *inquit*, contumeliis, quibus pietatem meam violarunt & virtutem, me compulerunt ad has pœnas ab illis repetendas. De cætero autem cessabo iracunde adeo maleficiorum vindictam ab eis exigere; multoque magis, si tu pro illis intercesseris. Nam si unquam tempestates solito majores excitavero, non est ut imbrium vim pertimescatis. orbem enim terrarum aqua deinceps non inundabit. Jubeo tamen ut ab nece humana abstineatis, ut cædis vosmet puros servetis, qui hujusmodi aliquid patrârint pœnis afficientes: aliorum omnium animalium usu vobis ad voluntatem & libitum vestrum permisso. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatilium, & eorum quæ per sublime volatu feruntur, tantum ne *carnem* cum sanguine *comedatis:* nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore *ab ira* arcus meus indicio erit: (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur.) Et Deus quidem, hæc effatus atque promittens, abiit.

Noëi precibus annuit Deus.

Sanguinem humanum effundere nefas.

De Diluvio altero Iris interdicit.

9. Verum Noëus, cum vixisset post diluvium trecentos & quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, è vivis excessit, annos agens numero nongentos & quinquaginta. Nemo autem, qui cum vita hodierna ejusque brevitate illam antiquorum conferet, falsa putet quæ de illis memorantur: inde, quod jam vita hominum eo usque non producatur, conjiciens, neque illos ad vitæ illius longitudinem pervenisse. Nam illi sane cum Dei essent amantes, & ab ipso Deo *recens* facti, victuque commodiore ad vitam longiorem uterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter accuratiorem Astrologiæ & Geometriæ, quas ipsi artes invenerant, usum & *experientiam*, Deus illis

Vixit Noëus à Diluvio an. 350. ætate integra annos 950.

Primi hominum, recens opus & carum Deo, salubriori victu, Astronomiæ perdiscendæ causa mille prope annos vixerunt.

k Ετι τὸν] Επὶ malit *Schotanus.*

l Ἔργοις τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτῃ συλλιπ. *Huds.* Recte hæc legebat, & lepide interpretatus fuit, (quod sane *Comestor* mallet,) Scriba ille *Cassiodori, ut ejus operibus impinguati.* Honestius tamen multo oraverat Princeps εὐτονίσαι, *ut in tellure excolenda assidui*, &c. *Bern.*

m Απήλαυον] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπίλαβον, ὑστερήσειν *Vat.* ἀπέλαβον, ὑστερήσειν *Basil.* & *G.* ἀπήλαυον, ὑστερήσειν edidit *Bernardus*; qui tamen fatetur Atticismum velle ὑστερήσειν præ alio modo. *Huds.* Απίλαβον ὑστερήσειν *Casl.* ἀγαθῶν &c. *Basil.* & *G.* ἀπίλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν· εἰς μακρὸν αὐτῶν γῆρας (αὐτῶν χρόνον *Big.* & *Casl.*) καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς τύχοις ἐπερχομένοις. *Samb. Big.* & *Casl.* Atticismus etiam vult ὑστερήσειν præ alio modo. *Bern.*

n Εἰς μακρὸν] Εἰς μακρὸν αὐτῶν χρόνον γῆρας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Παλαι ἐπερχόμενοι.] In iisdem *MSS.* τύχοις ἐπερχομένοις.

p Κακίᾳ] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* in *Basil.* & *G.* κακίας ἢ τὴν οἰκείαν ταύτην.

q Αν αὐτοὺς] Ex *MSS.* nam *Editis* abest ἄν.

r Τὴν ἀρχὴν] Τὴν ἀρχὴν vero *omnino*, *prorsus*, non *principium* aut *principio*. Vide *Jensii* Lect. Lucian. p. 352. *Huds.* Impressum fuit μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτ. χαρ. δὲ (& *Basil.* τὸ) ζῆν. Genev. autem fefellit, Buriumque nostrum, poëtæ celeberrimi locutio οὐδ. α'. 140. *Bern.*

s Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* & *Basil.* & ζῆν *Gen.* nescio an ex *Typothetarum* errore, an ex locutione *Homerica*, Od. α'. v. 140.

t Εἰσπραττόμενος,] Εἰσπρακτόμενος, mendum certius *Gen.* Et non longe, ἐπὶ πλέον *Hen.* Bern.

v Τοὺς δράσαντάς] Sic *MSS.* καὶ δράσαντάς *Ald. Basil.* & G. Huds. Editi εὐδαιμονῶν, sed Georgius Syncellus chronographiæ pag. 42. ubi hæc Josephi citat, legit εὐδαιμόνως quod præfero. *Rel.*

x Σημαίνω] Ex *MSS.* σημαίνω *Basil.* & G.

y Εὐδαιμόνως] Εὐδαιμονῶν *Basil.* & G. prelo forsan errante.

z Διαγαγὼν,] Syncellus legit ἀφίγνων. *Rel.*

a Ενακοσίων] Ενακόσια *Vat.* Huds. Per literas duas numerales id exprimitur apud Syncellum: atque ita & in aliis codicibus Josephi factum puto: unde tot errores in numeris. *Rel.*

b Τῶν ἐτῶν] Syncellus, τὸν ἡμερῶν καὶ τὸν ἐτῶν ἀπολείπει ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τὸν τοῖς παλαιοῖς. *Rel.*

c Αφίχθαι.] Αφικέσθαι Syncellus. *Rel.*

d Θεοφιλεῖς] Reddi etiam potest *Deo chari.* Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 1. p. 72.

e Εἶναι, εἰκότως] Caute quidem *Samb.* subjicit εἰ καὶ ὅσας. Legerant enim Eusebius Pamphili, & G. Syncellus Tarasii, ἀφὶ τὸ τὰς, sive ἀφὶ τὰς τροφὰς --- χρόνον ὅσας. Et supra G. Sync. ἀφικέσθαι pro ἀφίχθαι. *Bern.*

f Τοσούτων ἐτῶν.] Τοσούτου *Samb.* cæteris renuentibus. πλέθη τοσούτων *Hen.* Mox, ἔπειτα δι' ἀρ. &c. G. Sync. ἔπειτα καὶ δι' ἀρ. καὶ δι' ἀκρίβειαν Euseb. *Bern.*

g Αστρολογίας] Ita in *MSS.* in *Editis* & *Syncello* ἀστρονομίας. *Huds. Big. Samb. Casl.* Euseb. & Epiphan. ἀστρονομίας Impressio utraque, & Georgius Chronogr. subinde πλεῖον ζῆν Syncellus iste. εἰς ἔτη πλείονα ζῆν Eusebii Exemplaria excusa: εἰς πλείονα ζῆν, scripta manubus. Et post duo verba, διαρκεῖν more Attico, pro παρέχειν aut παρεῖχεν Vigeri correctoris. *Bern.*

Annus Magnus DC. *communes colligit.*

lis prolixiorem largitus est vitam. quippè qui nisi ad sexcentos *minimum* annos (totidem enim magnus annus absolvitur) vivendo attigissent, nihil certi prædicere potuissent. Testes autem mihi sunt quotquot Græcos inter Barbarosque antiquitates literis prodiderunt. Nam & Manetho rerum Ægyptiacarum scriptor, & Berosus Chaldaïcarum auctor; & Mochus & Hestiæus, prætereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, uno mihi omnes ore suffragantur. Imo etiam Hesiodus, & Hecatæus, & Hellanicus, & Acusilaus, Ephorus item & Nicolaus véteres mille annos vixisse tradunt. Ac de his quidem, prout sibi visum fuerit, quisque existimet.

λῶ ἀσφαλῶς [h] αὐτοῖς πεῖσαι μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέ μοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ πρὸς βαρβάροις συγγεγραμμένοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ [i] Μανεθὼν ὁ τὰ τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὰς, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ [k] Μῶχός τε, καὶ [l] Ἑστιαῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς [m] ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος, οἱ τὰ [n] Φοινικικὰ [o] συντεξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς [p] ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. [q] Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. [r] πρὶ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, [s] ἔστω σκοπεῖσθαι.

V. CAP. IV.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

Noëi nepotes descendunt in Sennaar.

NOëi autem filii tres erant, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati: qui, primi de montibus in camporum planitiem descendentes, illic habitare constituerunt: & aliis, qui propter diluvii memoriam campestria metuebant, & segnes erant ad descensum ex locis celsioribus faciendum, suaserunt, ut fidenti animo eorum exemplum sequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Cæterum Deo jubente eos ad incrementum hominum coloniis alias regiones occupare, (ut nulla invicem paterentur dissidia, sed, ampliori terrarum spatio culturam adhibentes, fructuum abundantia potirentur) *illi* rerum imperiti dicto ejus non obtemperarunt. quapropter in calamitates incidentes, sibimet erroris conscii esse cœperunt. Postquam vero juventutis multitudine florebant, Deus ipsis iterum consilium dedit, ut *hinc* colonias ducerent. Illi vero, rati se

Colonias hinc ducere nolunt, ἄθεοι καὶ ἀντίξυσοι.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῆς πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

ΟΙ γὰρ Νωέου παῖδες τρεῖς ὄντες, [t] Σήμας, καὶ Ἰαφέθας, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τῶν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο· καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἐχοντας πρὸς τὸ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων καταίβασιν, ἔπεισαν [v] θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι· καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον [x] αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται [y] Σενναάρ. διὰ δὲ Θεοῦ κελεύσαντος [z] αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν στέλλειν ἀποικίας· ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες, ἀφθονίας [a] ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν· ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν δὲ Θεοῦ. καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶις περιπεσόντες [b] ἤθελον τὴν ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἤνθουν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς [c] συνεβούλευσε πειθαρχεῖν τὴν ἀποικίαν. οἱ δὲ κατὰ τὴν ὀμόνοιαν τὴν ἐκείνου νομίζοντες

ζοντες

[h] Αὐτοῖς πεῖσαι] Αὐτοὺς πεῖσαι μὴ ζήσαντας *Hen.* & mox, Διὰ τοσούτων ἐτῶν G. Sync. διὰ γὰρ τούτων Euseb. edita & privata. Post paucula, οἱ παρ' ἐμοῦ. κ. βραχέσιν Eus. & G. Sync. *Bern.*

[i] Μανεθὼν] Varie scribitur, *sc.* Μανέθως, Μάνεθως & Μανέθων. *Huds.* Μάνεθως aut Μανεθὼς *Big. Samb. Casaub.* Euseb. & alii sexcenti. μανεθὼν *Hen. Gen. Basil.* G. Sync. & Epiphan. exitu tonoque trito Josephi. Notabis tamen simplicius poni μανεθῶν, pro καὶ γὰρ καὶ μανέθως, in Chron. G. Sync. Proxime, ὁ τὰ τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὰς. *Big. Basil. Gen.* G. Sync. & Epiphan. ὁ τὰ αἰγυπτίων π. ἀναγραφὰς *Samb.* & *Hen.* ὁ τὰ τῶν αἰγυπτιακῶν π. ἀναγραφὰς Euseb. Præp. Ev. p. 415. & MS. ὁ τὰ τῶν αἰγυπτίων π. συναγραφὰς *Hen.* & *G.* Cedrenus. *Bern.*

[k] Μῶχός] *Gallæus* (de *Orac. Sibyll.* Vol. 1. p. 62. & 63.) malit Μόλος vel Μόλων ex *Eusebio* de Præp. Evang. l. 9. c. 13. *Huds.* Μόλος incuria Eusebii, quando hanc periodum in suam ἐξαγωγὴν jam dudum adscripserit, nescio an recentioris manus. MSS. enim Eusebii hic invasit error. Puri autem ejus manent libri omnes Josephi, & μῶχος præferunt, Græci, Latini, editi, inediti, ut omittam Cedrenum aliosque Josephi defloratores. Denique in Eusebiana Molonis historici nomen, Josepho quidem ingratum, fraudem illam attulit. Prætereo jam αἰσιαῖος, ἑκταῖος, ἑβδομικὸς, & consimilia codicum vitia: atque obiter adnoto ἑσιῶσιν placuisse Ionibus, ἑσιᾶσιν idem nomen populo Attico. *Bern.*

[l] Ἑστιαῖος,] Αἰσιαῖος Syncellus. Vulgatam scripturam sequitur Eusebius. *Rel.*

[m] Ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος,] Ὁ αἰγύπτιος *Hen.* τοῖς αἰγυπτίοις G. Syncellus p. 42. αἰγυπτίως G. alius. Mox, Φοινικὰ, errore *Hen. Gen.* atque Cedreni exscriptoris. Ibidem οἵτε τὰ φοινικικὰ, Euseb. Edit. & MS. *Bern.*

[n] Φοινικικὰ] Φοινικὰ Syncellus. Hæc frequenter permutantur, qua de re alibi. mox idem συγγεγραμμένοι, & παρ' ἐμοῦ. *Rel.*

[o] Συντεξάμενοι,] Sic *Big. Samb. Casaub. Basil. G.* & *Vet. Interpr.* συγγεγραμμένοι *Vat. Hen. Syncell.* & Cedren.

[p] Ὑπ' ἐμοῦ] Al. παρ' ἐμοῦ.

[q] Ἡσίοδος] Ita in omnibus *MSS. Græcis.* in *Latinis* autem *Isiodus, Esiedus, Isiodorus, & Isidorus.* unde *Vossius* (de Hist. Gr. l. 1. c. 10.) malit Ἰσιόδωρος, aut Ἰσιδώρου, intelligendo *Isidorum Characenum*; qui (ut constat ex *Luciano* de Macrobiis) in Historia sua attulit exempla regum longævorum. *Huds.* Facit mentionem quoque Hesiodi & in Lib. 1. Contra Appionem, non longe ab initio. *Cocc.*

[r] Περὶ μὲν οὖν τούτων,] Hac aut simili loquendi modo sæpe utitur Josephus, non quod dubitet an verum sit quod traditur, sed ut liberum faciat arbitrium unicuique e Gentibus fidem habendi dictis ejus. Syncellus in chronographia totam hanc formulam omisit. Sed Eusebius habet loco citato. *Rel.*

[s] Οὕτως] Οὕτω *Big.*

[t] Σήμας, καὶ Ἰαφέθας,] Ita *Big. Casaub. Vat.* Σήμας καὶ Ἰάφθας &c. *Basil.* & *G.* usus Græcorum Σήμης & Χάμης postulat. *Huds.* Σήμας καὶ Ἰαφέθας, καὶ χάμας *Big. Casaub.* &, excepto medio fratrum, *Basil.* & *G.* Usus quidem Græcorum postularet σήμης & χάμης, χάμυ, in dissyllabis: quod tamen inter Canones Grammaticorum nec dum receptum vidi. Rectum est Ἰαφέθας, Ἰαφέθυ, & melioribus codicibus adprobatum: laudo itaque *Big. Samb.* & *Casaub.* Hoc nomen, contra etymon, contrahunt *Basil. Gen. Hen.* atque Tarasii Adjutor in Ἰαφέθ. 5 illi pariter cum circumflexu ultimæ dicunt σημᾶς, χαμᾶς, atque etiam oblique σημᾶ, χαμᾶ, ingratæ Minerva. Iterumne memorem *Hen. Gen. Basil.* & G. Sync. νώχῳ scripsisse, quoties *Big. Samb.* & *Casaub.* νωέ. Inferius pro διδιότας, legit Eustath. διδοικότας. *Bern.*

[v] Θαρσήσαντας] Θαρσήσαντας *Big. Casaub.* & Georgius Abbas. θαρσυνάντας alii: a mendo *Basil.* θαρσύναντας. *Bern.*

[x] Αὐτοὺς κατῴκισαν,] Huic lectioni vulgatæ adversantur *MSS. Gr.* & *Lat.* αὐτοὶ κατῴκησαν *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν *Big.* & *Vat.* αὐτοὺς κατῴκησαν *Casaub.* & *Syncell.* Huds. Hanc lectionem teneo juxta cum Editoribus, atque interpretor, *quo eos deduxerant.* Adversantur adhuc MSS. Græca & Latina. αὐτοὶ κατῴκησαν reperio apud *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν in *Big.* αὐτοὺς κατῴκησαν, vel αὐτὸ, permitto G. Sync. & *Casaub.* Bern.

[y] Σενναάρ.] Al. Σεναάρ.

[z] Αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν] Ita *Samb.* & *Casaub.* à prima manu. αὐτοῖς, εἰ πολυανθρωπήσαν manus altera. αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπήσαν *Big.* αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν *Vat.* αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν *Hen. Basil. G.* & *Syncell.*

[a] Ἀπολαύοιεν] Sic *Big. Samb. Casaub.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαίοιεν *Hen. Basil. G.* & *Syncell.* Huds. Verbum illud accentu submolestum, ex *Big. Samb. Casaub.* & Epiph. ita adsero. ἀπολάοιεν jam peccavit festinus calamus, ut litera secunda sæpius solet: cui omnino errori indulgent *Hen. Basil. Gen.* & Georgius Monachus, qui producit ἀφθόνως ἀπολαβοιεν, p. 43. sui Chronici. Mox ἀμαθίας haud recte scripsit Samb. propter ἀμαθεῖν, τὸ θερίζειν. *Bern.*

[b] Ἤθελον] Ita *Casaub.* & *Epiphan.* ἤθουν *Big. Samb. Vat.* & *Syncell.* ἤχθοντο (*fc.* ἐλυπήθησαν) *Basil.* & *G.*

[c] Συνεβούλευσε] Ex *Big. Samb.* & *Vat.* συνεβούλευσι *Basil.* & *G.* συνεβούλευσε τὴν ἀποικίαν præcise *Syncell.*

d Τῷ

ζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ ἢ ἰσχὺ αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τ δυσεμίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθεσαν ἢ [d] τῷ θρασύνειν τ θεῦ γνώμης καὶ τὸ κατ' ὀλιγωρίαν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτὸς παρορμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες [e] εὐεπιχειρητότεροι γένοιντο.

β'. Ἐξῆρε δ' αὐτὸς προς τε ὕβριν ἢ θεὸν καὶ καταφρόνησιν [f] Νεβρώδης, [g] υἱὸς μὲν ὢν Χάμυ ἢ Νῶέως, τολμηρὸς ἢ ἐς κ' χεῖρα γυναῖος. [h] ὃς ἔπεισεν αὐτὸς μὴ τῷ θεῷ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν τοῦτο παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. κ' περεῖσε ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως ἅτως νομίζων ἀποστήσειν τὸς ἀνθρώπους [i] ἢ φόβυ ἢ θεοῦ ἢ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτ' δυνάμει ἀφιστηλοῖεν· [k] ἀμυνεῖσθαί τε τ θεὸν [l] ἠπείλει, πάλιν τὴν γῆν [m] ἐπικλύσειν θελήσοντα. πύργον γὰ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι [n] δυνησεῖη, μετελάσεσθαι ἢ ἐ τ τ προγόνων ἀπωλείας.

γ'. Τὸ ἢ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδυ δόγμασιν ἕπεσθαι, [o] δειλίαν ἡγέμενον τὸ εἴκειν τῷ θεῷ· καὶ τ πύργον ᾠκοδόμυν, ὐδὲν [p] ἀπολείποντες σπουδῆς, ὐδὲ προς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἐχοντες. ἐλάμβανε ἢ μᾶλλον ὕψος, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ταχὺ πολυχείρας. τὸ μέν τοι πάχος ἰσχυρὸν τοσοῦτον, [q] ὥσθ' ταχ' αὐτ' μεῖσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. [r] ᾠκοδόμητο δ' ὀκ πλίνθυ ὀπῆς, [s] ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης· ὡς ἂν μὴ ῥᾳδίως ῥέοι. ἅτως ἢ μεμισόπας ὁρῶν αὐτὸς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ὀκ παντὸς ὀκ ἔκρινεν, ὅτι [t] μή δ' ταχὺ τ πρώτων ἀπολωλότων συμφρονισθεῖεν· εἰς στάσιν δ' αὐτὸς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσυς ἀπεργασάμενος, καὶ ταχὺ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυμέτυς εἶναι. ὁ ἢ τόπος, ἐν ᾧ [v] τ πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν ἢ τῆ τῶν πρώτων ἐναργῆς· Ἑβραῖοι γὰ τὴν σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. τῆ ἢ πύργυ τούτυ, καὶ τ ἀλλοφωνίας τ ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ [x] Σίβυλλα, λέγυσα οὕτως· „[y] πάντων ὁμοφώνων ὄντων [z] τ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τ ὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτυ. οἱ ἢ [a] θεοὶ, ἀνέμυς ἐπιπέμψαντες, [b] ἀνέτρεψαν τ πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλὼνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν.„ τῆ ἢ [c] τοῦ πεδίυ τοῦ λεγομένυ Σεννααὶ ἐν τῇ [d] Βαβυλωνίᾳ χώρᾳ μνημονεύει Ἑσιαῖος, λέγων οὕτως· „τ „ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ [e] Ἐνυαλίυ Διὸς „ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σεννααὲ τ Βαβυλωνίας ἐλ„θεῖν.

non ipsius benignitate vitæ commodis perfrui, sed propriam felicitatem suis viribus deberi existimantes, *Deo* non paruerunt: quin & huic, quod illius voluntati morem non gererent, adjecerunt, suspicionem esse, *Deum* ad colonias deducendas illos impellere, ut dispersi facilius possent opprimi.

2. Ut eo contumeliæ in Deum & despicientiæ procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamæ, filii Noëi, vir audax, & manuum viribus præclarus: qui persuasit eis ne Deo concederent, felicitatem illi acceptam ferri, sed in ea perstarent opinione, virtutem suam bonorum omnium causam illis exstitisse. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat; ratus hoc uno modo homines à Dei timore abduci posse, si ipsius potentiæ fidere perseverarent: Deumque se ulturum esse minitabatur, terram *nova* aquarum illuvie operire meditantem. Turrim enim se exædificaturum esse, celsiorem quam ut aqua eo usque posset ascendere, majorumque suorum interitum *vindicta* persequuturum. *Nebrodes tyrannidem affectat.*

3. Multitudo autem iis libenter assensa est, quæ facienda visa sunt Nebrodi, ignaviam reputantes Deo cedere: turrimque exstruere instituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere segniter occupati. Surgebat enim in altitudinem, supra quam speraverant, numerosa operantium manu. Verum adeo crassitudine valida erat, ut spectantibns ab ea videretur imminui molis sublimitas. Ædificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfusa solveretur. Sic illos insanientes Deus conspicatus, delere quidem universos noluit, quamvis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint: sed, linguis eorum variatis, dissidia in eos immisit, faciens ut ob sermonum diversitatem alii alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim ædificaverunt, propter confusionem linguæ, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat, nunc Babylon appellatur: nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens: „cum omnes homines una lingua uterentur, altissimam turrim „ædificare quidam cœperunt, velut per eam in „cœlum scansuri. At Dii,' ventis emissis, turrim „hanc evertêre, & suam cuique linguam attri„buêre. unde urbi Babylon factum est nomen.„ Ejus vero campi, qui Sennaar appellatur, in Babylonia regione siti, mentionem facit Hestiæus, ita dicens: „qui vero de sacerdotibus servati e„rant, ablatis Jovis Enyalii sacris, in Sennaar „Babyloniæ venerunt. *Turris amplissima in Semiaar exstruitur, Nebrode auctore.* *Dialectis variis dissipatur humanum genus.* *Babel, confusio.* *Turris Babylonia procellis corruit, Sibylla accinente.* *Hestiæus de Jove Enyalio & Sennaar.*

d Τῷ θρασύνειν] Τὸ θρασυ. τ. τ. θ. γν. καὶ κατ' ἐπιβουλὴν ἐπιτρεπῶν. *Basil.* Bern.

e Εὐεπιχειρητότεροι] Ita in plerisque *MSS.* & *Basil.* & *G.* *Εὐεπιχειρητότεροι γένοιντο Hen.* & *Syncell.*

f Νεβρώδης,] Sic passim *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* Ναβρώδης. *Hen. Basil.* & *G.* Νεμβρώδης *Syncell.* Νεβρωὴδ *Niceph.* Forsan tamen Νεμβρώδης. nam β & μ in *MSS.* facile commutantur.

g Υἱὸς] Ita ex *MSS. Vet. Interpr.* & *Eusebio* ad Hexaëmeron. ὃς ἦν υἱὸς Χὰμ —— γυναῖος, ἔπεισεν *Basil. G. Hen.* & *Syncell.*

h Ὃς ἔπεισεν] Deest in *Edit.* ὃς. additur vero recte ex MSS.

i Τῷ φόβῳ] Sic *Big. Samb.* & *Casaub.* ἢ φόβυ ἢ Θεοῦ *Vat. Epiphan.* & *Syncell.* θρασὺ ἢ Θεοῦ *Basil.* & *G.*

k Ἀμυνεῖσθαί] Ἀμυνέσθαι *Hen.* & *Syncell.* ἀντιμυσάσθαι *Epiphan.*

l Ἠπείλει,] Ex *Big. Samb. Casaub. Hen.* & *Vet. Interpr.* πάλιν ἠπείλει *Vat. Basil. G.* & *Syncell.*

m Ἐπικλύσειν] Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* ἐπικλύσαι *Hen.* & *Syncell.* ἐπικλύσασθαι *Basil.* & *G.* Huds. ἐπικλύσασθαι θελήσοντα. *Cocc.*

n Δυνησεῖη,] *G. Sync.* μὴ δυνησεῖη. In negativis ita luxuriant Athenienses. Mox μετελάσασθαι, Cor Criticum Schotani. *Bern.*

o Δειλίαν ἡγέμενοι] Δειλίαν ἡγέμενοι τὸ εἴκ. *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* δειλίαν ἡγέμενοι εἴκειν *Syncell.* & *Epiphan.* δειλίαν ἡγέμενοι τὸ εἴκ. *Basil.* & *G.*

p Ἀπολείποντες] Ἀπολιπόντες *Basil.* & *G.*

q Ὥσθ'] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὡς *reliqui.* paulo ante ἰσχυρὸν omittit *Syncellus.*

r ὨΙκοδόμητο] ὨΙκοδομῆ *Samb.* & *Vat.* Huds. ὨΙκοδομεῖτο *Samb.* Bern.

s Ἀσφάλτῳ] Ἀσφάλτυ *Hen.* Mox αὐτὸς ὁρῶν *Casaub.* Ἀπὸ *Hen.* & Georg. Abbas. Isti mox ἰσυλῷ, pro ἰσυλῶν. *Bern.*

t Μή] Μηδ' *Cocc.*

v Τὸν πύργον] ὨΙκοδόμων τ πύργον *Hen.* Bern.

x Σίβυλλα,] Vide *Theophilum* ad *Autol.* p. 758. Edit. Oxon. *Cyrillum* contra *Julianum*, p. 9. *Edit. Lipsi. Cedrenum*, Vol. I. p. XI. *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* Vol. I. p. 337. & Vol. II. p. 459. *Beveregii* Cod. Can. Vindic. p. 142. & *Cotelerium* in notis ad *Patres Apostol.* p. 48. *Huds. Samb.* eam quidem vocem προφητεύσασα. Cæteri tamen omnes mediam acuunt, contra jus Grammaticum. *Bern.*

y Πάντων ὁμοφώνων] *Hen.* & *G. Sync.* illa serie, ὁμοφ. ὄντων π. ἀνθρώπων. Tum *Big.* & *Samb.* πάντων ὁμοφώνων ὄντων ἀνθρώπων *Hen.* denique paucis interjectis, καὶ ἐπὶ pro ὡς ἐπὶ. *Bern.*

z Τῶν ἀνθρώπων,] In plerisque *MSS.* deest τῶν.

a Θεοὶ,] In *Sibyll. Orac.* singulari numero Θεός.

b Ἀνέτρεψαν] Ἀνέρριψαν *Vat.*

c Τῦ πεδίυ] Illa ἢ πεδίυ ex *MSS.* in *Basil.* & *G.* desiderantur.

d Βαβυλωνίᾳ] Ita *Hen. Basil. G. Euseb.* & *S. Hieronym.* Βαβυλωνίαν *Vat. Big.* & *Samb.*

e Ἐνυαλίυ] Sic in *MSS.* & *Eusebii* Codd. in Præp. Evang. p. 416. Ἐνυαλίυ in *Editis*, perperam. Vide *Seldenum* de Dis Syris, p. 213.

VI.

CAP. V.

Quomodo Noëi posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

Gentium dispersio.

DE cætero igitur inde dispersi sunt, propter diversitatem linguarum coloniis passim deductis; & singuli terram *istam* occuparunt, in quam inciderunt, eosque duxit Deus; ita ut omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima, eis repleretur. Nonnulli autem etiam navibus trajicientes, insulas habitarunt; & gentium quædam nomina quidem à conditoribus imposita *hactenus* servant, at quædam etiam mutaverunt; aliæ vero, ut ad accolarum captum magis accommodarentur, *nominum* inversionem habuerunt. Græci autem hujus rei auctores exstiterunt: qui, posterioribus sæculis rerum potientes, veterum gloriam sibi propriam effecerunt; dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt, illisque, ut à se oriundis, reipublicæ formam constituunt.

Græci devitis gentibus nova dant nomina.

ΚΕΦ. ε'.

Ως οἱ Νῶχε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

ΣΚιδναντας δὴ τὸ λοιπὸν ἐνθεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι παντα-χοῦ· καὶ γῆν [h] ἕκαστοι καταλάβανον τὴν [i] ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ Θεός· ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον, [k] μεσογείων τε καὶ παραλίων. εἰσὶ δέ οἱ καὶ περιωσάμενοι ναυσὶ, τὰς νήσους κατῴκησαν· καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ [l] μεταβαλόν, [m] τὰ δὲ καὶ, πρὸς τὸ παφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, τροπὴν ἔλαβον. Ἕλληνες δέ εἰσιν οἱ τούτοις καταστάντες αὐτοὶ· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονοῦν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας [n] ὡς ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

VII.

CAP. VI.

Quæ gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.

Europæi ab Japhetho profusi.

FIlius Noëi nati sunt filii, quorum in honorem gentibus nomina imponebant *homines*, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japhetho filio Noëi nati sunt septem filii. Isti vero terram possederunt, à Tauro & Amano montibus incipientes; & processerunt, in Asia quidem usque ad fluvium Tanaïm, in Europa vero usque ad Gadira; terram in sedem capientes, sibi forte oblatam, quamque nemo ante habitaverat, gentibus sua indiderunt nomina. Qui enim nunc à Græcis Galatæ appellantur, olim vero Gomarenses dicti, Gomarus condidit; Magoges autem Magogarum à se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex Japhethi autem filiis Jovano & Made, *scilicet* ex Made quidem Madæorum gens descendit, qui à Græcis Medi nominantur; ex Jovano vero, Ionia & Græci omnes oriuntur. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nostra ætate Iberi

Gen. c. 10. & 1 Par. c. 1. Japhethi genus.
1. *Gomarus, à quo* Galatæ.
2. *Mageges*, Scythæ.
3. *Mades*, Medi.
4. *Jovanus*, Græci.
5. *Thobelus*, Iberi.
6. *Moschi*, Cappadoces.
7. *Thiras*, Thraces.

ΚΕΦ. ς'.

Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν [o] οἰκησάντων προσηγορεύθη.

ΗΣαν δὴ τοῦ Νῶε παῖδων υἱοὶ, ὧν ὅτι πρῶτοι τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα [p] καταλαμβάνοντες. Ἰαφέθου μὲν οὖν τοῦ Νῶε παῖδος ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. καλοῦνται δὲ ἔτοι, ἀπὸ Ταύρου καὶ Ἀμάνου τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι· καὶ προῆλθον ὅτι μὲν τοῦ Ἀσίας, ἄχρι ποταμοῦ [q] Τανάϊδος, ὅτι δὲ τοῦ Εὐρώπης ἕως [r] Γαδείρων, γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν σκάλοιν ὀνόμασι. τὸν μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους, [s] Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γόμαρος ἔκτισε· Μαγώγης δὲ τοὺς [t] ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομαθέντας [v] ᾤκισε, Σκύθας δὲ [x] ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. τῶν δὲ Ἰαφέθου παίδων, [y] Ἰωυάνου καὶ Μάδου. ἀπὸ μὲν τοῦ [z] Μάδου Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἱ πρὸς Ἑλλήνων Μῆδοι κέκληνται· ἀπὸ δὲ Ἰωυάνου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ [a] Θώβηλος Θωβήλους, [b] οἳ-

f Σκίδναντας] Διασκορπίζοντας, manus Italica (in ora *Big.*) quoniam Hesychius notaverat σκίδναν, Διασκορπίζοντας. *Bern.* Sed Σκίδναντας retinet Eusebius, qui hæc citat ac si Hestiæi essent non Josephi. *Rel.*

g Ἀλλογλωσίας] Male ὁμογλωσίας in *Eusebii Codd.* tam impressis quam editis. *Huds.* Ὁμογλωσίας Euseb. edita scriptaque Exemplaria: facile enim discedit M in bina ΛΛ Græca. Aut hoc illud maluit Demonstrator Evangelicus Præparat. suæ p. 417. σκίδναντας δ' τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ὁμογλωσίας τὰς συνοικίας ποιησάμενοι παντάχοῦ. Is enim ita scripsit. *Bern.*

h Ἕκαστοι] Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Euseb.* in *Vat.* & *Editis* ἑκασός.

i Ἐντυγχάνουσαν,] Ἐντυχοῦσαν *Samb. Vat.* & *Euseb.* Huds. ἐντυγχανοῦσαν. *Big.*

k Μεσογείων τε] Μεσόγαιόν τε *Gen.* Hujus capituli & sequentis διαπόρησιν vide in *Eustathio* ad Hexaëmeron.

l Μεταβαλόν,] Μετέβαλεν *Cocc.* & mox idem ἔλαβεν pro ἔλαβον.

m Τὰ δὲ καὶ,] In *Bas.* & G. καὶ δὲ καὶ.

n Ὡς ἀφ' αὐτῶν] Ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν *Bas.* & G.

o Οἰκησάντων] Οἰκισάντων. *Cocc.*

p Καταλαμβάνοντες.] Καταλαβόντες *Vat.*

q Τανάϊδος,] Τανάιδος Typographi *Bas.* aliique. Urbs autem tonum illum postulat, non fluv. Tanais. *Hen.* ibidem μιχες ποταμὲ ταν. *Bern.*

r Γαδείρων,] Ita distincte *Samb.* in aliis *MSS. Editisque* Γαδείρων γὰρ ἣν, haud congrue. Quin & verba ista, γὰρ, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, quæ nec *Hieronymus*, nec *Epiphanius* videtur agnovisse, commode abesse posse existimat *Bernardus.* Huds. Quin verba ista, γὰρ, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, si uncos subire jussero, sive penitus expungi, damnum adeo nullum Hieronymus aut Epiphanius, Interpretes, forte nec passurus Josephus. At vero quis me liberabit hac Babylone? Video enim hujus capitis corrupta passeraque & confusa, turpissime quidem apud Librarios Latinos. Dum illi vocabula propria à formâ Atticâ ad simplicitatem Hebraicam conantur reducere, dum male audiunt, male legunt, intelligunt pessime, surgit sponte moles aut arx atra errorum. *Bern.*

s Γομαρεῖς] Γομαρεῖς à γομαρὸς præstant *Bas.* & G. ἀναλόγων. Ita ἀλικαρνασσός, ἀλικαρνασσεῖς. ταρσὸς, ταρσεῖς. Alio accentu *Samb.* γομάρεις abs γόμαρος. Dein ut ἄψυρτος ἀψυρλεῖς, sic in cod. *Hen.* γομαρεῖς illic, hic γόμαρος: observat etiam γομαρεῖς Zonaras Secretarius, sed à γόμαρος deducit, ut *Gameritas* suas Epiphan. scriba, & Pseudo-Eustathius γαμαρεῖς, persuasi auctoritate τῶν ὁ. Neque omittendum videtur γομαρεῖς derivari à γομαρὸς lectionis *Casaub.* (& *Big.*) modo facillime, quam ἀληθὴς, ἀληθεῖς: siquidem ita amat Josephus. *Bern.*

t Ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Samb. Hen. Casaub. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐξ αὐτοῦ *Zonaras.* τοὺς ὑπ' αὐτοῦ *Bas.* & G.

v Ὠκισε,] Male in *Editis* ᾤκησε.

x Ὑπ' αὐτῶν] Νῶ pro ὑπ' αὐτῶν habent *Eustath. Zonaras*, *Aliique.* diserte ὑφ' Ἑλλήνων *Vet. Interpr.*

y Ἰωυάνου] Ita *Big. Casaub. Samb.* & *Vat.* Ἰαυάνου *Hen. Bas.* & G. nominum varietatem portentosam pete, si lubet, ex *Hieronymo* in Traditionibus Hebraïcis, *Zonara*, *Eustathio* in Hexaëm. notisque *Allatii*, *Syncello*, *Auctore* Chron Pasch. *Cedreno*, *Malela*, *Anastasio Sinaïta*, *LXX. Heideggero* in Hist. Sacr. *Aliisque.* Vide *Bocharti* Geogr. Sacr. & *Grotium* in Annott. ad Lib. 1. *de Verit. Chr. Relig.*

z Μαδὸς] Madæ priorum Typothetarum incuria exciderat: iidemque mox struxerant, γίνονται, ἔθνος ὅ. πρ. De Madæis videsis *Jos. Medum* Lib. 1. p. 273, 281.

a Θώβηλος] Ita *Samb.* unde soluto ω, Θεόβηλος Θεοβήλους apud *Hen.* & *Eustath.* Θόβηλος & Θοβήλους *Big. Casaub. Vat. Bas.* G. Huds. Epiphanii codices omnes *Iobel*, *Iobelos*, propter consimiles

[b] οἵτινες ἐν τοῖς νυῦ Ἰβηρες καλοιῦνται· καὶ [c] Μοσυχηνοὶ ἢ ὑπὸ Μοσόχυ κτισθέντες, [d] Καππαδόκαι μὲν ἄρτι κέκληνται. τὸ δ' ἀρχαίας αὐτῶν πατρονυμίας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νυῦ [e] Μάζακα, δηλοῦσι τοῖς συνιέναι δυναμένοις, ὅτως ποτὲ προσαγορευθὲν [f] πᾶν τὸ ἔθνος. [g] Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἑαυτὸν ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν· Ἕλληνες δὲ Θρᾷκας αὐτὸς μετωνόμασαν. καὶ τοσοῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶ Ἰαφέθυ παίδων καλοικεῖται. Γομάρυ δὲ τριῶν ὄντων λεγομένων, [h] Ἀσχάναξος μὲν Ἀσχανάξυς ὤκισεν, οἱ νυῦ [i] Ῥηγῖνες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλοῦνται· Ῥιφάθης δὲ Ῥιφαθαίους, τοὺς Παφλαγόνας λεγομένους· [k] Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους, οἱ δόξαν Ἕλλησι Φρύγες ὠνομάθησαν. Ἰαυανοῦ δὲ τοῦ Ἰαφέθυ, [l] τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων ὄντων λεγομένων, [m] Ἐλισᾶς μὲν Ἐλισαίους ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νυῦ εἰσί· [n] Θαρσὸς δὲ Θαρσοῖς, ὅτως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ [o] Κιλικία. [p] σημεῖον δὲ, [q] Ταρσοὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητρόπολις οὖσα· τὸ πεῖν πρὸς τὴν κλῆσιν ἀντὶ τοῦ ῆτα [r] μεταβαλλόντων. [s] Χέθιμος δὲ Χεθιμαῖ τὴν νῆσον ἔσχεν· [t] Κύπρος αὕτη νυῦ καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ παραλία τῶν κατὰ θάλασσαν, [v] Χεθὶμ ὑπὸ Ἑβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέ μυ τοῦ λόγυ, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι· [x] Κίτιος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, [y] μὴ δὴ οὕτως ἀσφυλοῦσα τοῦ Χεθὶμ τὸ ὄνομα. Ἰαφέθυ μὲν δὴ παῖδές τε καὶ ὑῶνοὶ τοσοῦτα ἔσχον ἔθνη. ὁ δὴ ἴσως ὑφ' Ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προσεπὼν, τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν [z] κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ τὰς γραφὰς διπτυχὰς [a] ἠλλοιῶσθαι πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων vocantur: & Moſocheni à Moſoche conditi, nunc quidem Cappadoces dicti ſunt. Antiquæ autem appellationis *non obſcurum* indicium habetur: urbs enim etiam hodie apud eos eſt Mazaca *nominata*, oſtendens harum rerum peritis, quod univerſa gens olim ita fuerit appellata. Thiras autem Thires *de ſe* vocavit, quorum fuit princeps: Græci vero nominis mutatione Thracas fecerunt. Et tot quidem gentes à Japhethi filiis ortæ ſunt. Trium autem Gomari filiorum *unus* quidem Aſchanaxus Aſchanaxos condidit, qui nunc Rhegines nominantur à Græcis: Rhiphathes vero Rhiphathæos, qui vocantur Paphlagones, & Thygrammes Thygrammæos, qui, ut viſum eſt Græcis, Phryges vocantur. A Jovano autem Japheti filio, & ipſo tres filios habente, ortus Elyſas Elyſæis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Æoles habentur: Tharſus autem Tharſenſibus; ſic enim olim appellabatur Cilicia. indicio autem eſt, quod urbs apud eos celeberrima, eademque Metropolis, dicta ſit Tarſus; theta ad nomen variandum ab eis converſo in tau. Chethimus autem Chethimam inſulam occupavit: ipſa vero nunc Cyprus vocatur. & ab ea inſulæ omnes, & pleraque loca maritima ab Hebræis Chethim dicuntur. Ejus vero, quod dico, teſtis mihi una urbium in Cypro, cui accidit ut nomen ſuum *adhuc* ſervaret: Citium enim appellatur ab his, qui eam in formam Græcam immutarunt; ne ſic quidem à Chethimi nomine multum diſcrepans. Japhethi itaque filii & nepotes tot gentes condiderunt. Cæterum hoc unum, quod Græcis forſan parum exploratum, præmittam; deinde ad ea quæ ſuperſunt narranda revertar. Nomina ſiquidem propter ſcripturæ decorem Græci ad delectabilem

Gomari tres.
8. *Aſchanaxus*, Rhegini.
9. *Riphathes*, Paphlagones.
10. *Thygrammes*, Phryges.
Jovani tres, omiſſo Rhodiorum patre.
11. *Eliſas* ſ Æoles.
12. *Tharſus*, Cilices.
13. *Chethimus*, Cyprii.
Helleniſmum ſectatur Joſephus. Chamas Paleſtinam obtinet atque Africam.

---

miles literas antiquas ר & ת. Rabbinis autem debet S. Hieronymus forte illud *Thubal*. Bern.

b Οἵτινες] Sic in *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* οἵτινες νυῦ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

c Μοσοχλωοὶ] Ita ex *MSS.* in *Hen.* & *Editis* Μεχινοὶ ἢ ὑπὸ Μέχυ. *Huds.* Καὶ μοσοχλωοὶ ἢ ὑπὸ μοσόχυ certa quidem lectio & comprobata ſcriptione multa, ut *Big. Samb.* atque *Caſ. Moſchini vero à Moſocho* pro *Moſocho*, Epiphanius. Variant hinc quantillum *Hemneb.* ſcriptum & prelorum opera: vides etenim καὶ μεχλωοὶ ἢ ὑπὸ μέχυ. *Hujus ſane Principis* nomen ſex punctis ornatum *legitur hodieque* apud Judæos. Alexandrini tamen *Doctores* μοσὸχ pronunciabant; quod & Joſephus Hieronymuſque fecerant. Falſus ille Euſtathius nobis dedit à μοσὸχ μεχλωαίους: Zonaras inſuper μεχλωὰς ab eodem μοσὸχ. Mirum vero niſi ο vice ο ſæpe peccant tachygraphi. *Bern.*

d Καππαδόκαι] Non aliter *MSS. ſc.* forma Attica. Καππαδόκαι in *Editis*. mox in *iiſd.* μὲν γὰρ ἄρτι, media ſuperflua. *Huds.* Valde gaudent Athenienſes declinationum prima, unde apud *Big. Caſ. Hen.* Nicephorum in Eclogis, Euſtath. & Zonaram legitur καππαδόκαι. In libris vero vulgatis obtinet vulgi καππαδοκες. Mox iidem μὲν γὰρ ἄρτι, media ſuperfluâ. Unus Schotanus καλοῦνται ibidem reponi nititur pro κέκληνται), ex ignoratione Atticiſmi. *Bern.*

e Μάζακα,] Hujus præter *Ptolemæum* meminit *Strabo* l. XII. & *Plinius* l. 6. c. 3. & *Amm. Marcellinus* l. XX.

f Πᾶν τὸ ἔθνος.] In *Editis* deerat πᾶν.

g Θειρᾶς] Ita *Samb.* & *Vat.* accentum Hebraïcum ſervantes. Θειρᾶς ἢ Θίρας *Big.* & *Caſ.* Θείρης ἢ Θείρας *Hen. Baſ.* & *G. Huds.* Mox Θρᾷκας modulantur plerique, Synæreſi urgente. dein male *Samb.* γενείρυ. & ſtatim *Henneb.* ἡνιμβίυ. Iterumque peccat *Samb.* verbulo ὤκισε, ubi congruum erat ᾤκισε. *Bern.*

h Ἀχάναξος] Sic *Big.* & *Hen.* unde (notante *Bernardo*) Latino Interpreti *Aſchenagus quidem Aſchenagos*, emollito x, ut *augeo* ab *αὐξίω*. Sed Ἀχανάξης μὲν Ἀχανάξυς *Baſ.* & *G.* Verſione tamen LXX. freti videntur *Samb. Vat.* & *Caſ.* ubi præbent Ἀχάναζος μὲν Ἀχανάζυς. *Huds.* Ἀχάναξος μὲν ἀχανάξυς, *Big.* & *Hen.* unde Latino Interpreti, *Aſcenagus quidem Aſcenagos*, emollito x, velut *augeo* ab *αὐξίω*, *rex regis*, &c. ἀχανάξης μὲν ἀχανάξης, *Hen.* ἀχανάξης μὲν ἀχανάξας, *Baſ.* & *Gen.* & Zonaras in Annalibus. Tum Euſtathius ἀχανάξης μὲν ἀχανάξους. Verſione tamen τῶ ο'. freti videntur *Samb.* & *Caſ.* ubi præbent ἀχάναζος μὲν ἀχανάζυς. Iſti mox ῥιγῖνες ſcriptitant, nullo commodo, & poſtea Hen. ῥιφάθης. *Bern.*

i Ῥηγῖνες] Corruptus eſt locus, nec dubitandum quin ab Aſchanaxis nomen habeat Aſcania *Homero* memorata. *Grotius* in Annott. ad lib. 1. *de Ver. Chr. Relig.* cui aſſentitur *Heideggerus* in Hiſt Sacr. p. 679. Verum Ῥηγῖνες legendum eſſe cenſet Cl. *Joſ. Medus*, quem videſis in Operibus Anglicanis, l. 1. p. 280.

k Θυγράμμης] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* Θυγράμμης ἢ Θυγραμμαίους *Baſ.* & *G.* Θοργάμμης ἢ Θοργαμμαίους *Vat.* & *Samb.* Θοργάμμης ἢ Θοργαμμαίους *Big.* & *Caſ.* Huds. Legerat pariter ante aliquot ſecula Zonaras, Θοργαμᾶς ἢ Θοργαμαίους. Hunc nepotem Japeti appellat S. Hieronymus *Thogorma*, Judæi fere *Thogarma*, ſed vetuſtiores Θοργαμά. *Bern.*

l Τριῶν δ' αὐτοῦ] Ex *MSS.* in *Editis* τριῶν αὐτῶ.

m Ἐλισᾶς] Ita *Big. Caſ. Samb. Vat. Hieronym.* & *Vet. Interpr.* Ἀλίσας μὲν Ἀλισαίους *Hen. Baſ.* & *G.* faventque *Zonaras* & *Euſtath.* Huds. Ἐλισᾶς μὲν ἐλισαίους, *Big. Caſ. Samb.* S. Hieronymus, & Caſſiodori amanuenſis. ἀλίσας μὲν ἀλισαίους *Baſ. Gen.* & *Hen.* Hoc ſuſtinet vox Hebraica אלישה; aut ita viderant Zonaras & Pſeudo-Euſtathius. Ait enim hic ἐλισᾶς (ſic lego) ἀφ' ὧ ἀλισαῖοι· alter etiam ἐλισὰς ſeu ἐλισὰ ἢ (derelicto ς) ἀλισαίων ἀρχηγέτης ἐγράφθη. *Bern.*

n Θαρσὸς] Θαρσὸς, *Samb.* & Stephanus, aut Hermolaus quidem Byzantius de Tarſo, Θαρσὸς ἢ ἐκαλεῖτο, καὶ Θαρσεῖς οἱ κίλικες, ὡς ἱστορεῖ ἐν ἐθνικολογίᾳ. Alii hoc nomen παραξυνθέντες, ut *Baſ. G.* & *Hen.* Quinetiam Θαρσῆς Euſtathii, & Θαρσεὺς Zonaræ accedunt ad Θάρσις LXXII. Interpretum. *Bern.*

o Κιλικία.] Adeoque dici poſſet naves Tarſis eſſe Cilicias. *Rel.*

p Σημεῖον] Multis enim locis evenit, ut quæ populorum nomina fuerant, urbium facta ſint nomina.

q Ταρσοὶ γὰρ παρ'] Ταρσὸς poſtulant initio tenui *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Hen.* præter Geographum Byzantium, S. Hieronymum, Zonaram, Nicephorum Call. remque ipſam. Θαρσὸς Genevenſes, atque Θαρσῆς Pſeudo-Euſtathius. Stulte autem faciunt qui hanc totam ſententiam, Joſepho præterito, ad Sciolos & Gloſſatores referunt. *Bern.*

r Μεταβαλλόντων.] Μεταβαλλῶν *Samb.*

s Χέθιμος] Χέθιμα *Hen.* & Zonaras. χεθιμαὶ *Baſ.* & *G.* χεθιμαὶ Euſtath. χεθιμᾶ, *Samb. Chethimam*, Epiphan. *Bern.*

t Κύπρος] De Cypro jam luxuriat, contra ſolitum, *Codex Hen.* Κύπρος ἢ νυῦ καλεῖται. τὸ Ἑλλήνων τὄνομα ταύτῃ μεταβεβλῆσθαι πρὸς τὸ δ παρ' αὐτοῖς Θεὸν νομιζομένης ἐπώνυμον· τῶ γὰρ Ἀφροδίτῃ καὶ Κύπρον καλοῦσι, καὶ διὰ ταύτης νῆσοί τε πᾶσαι &c. Conſimiliter etiam Syncellus ad Χέθιμα, ἡ Κύπρος αὐτὴ ἐστι παρ' Ἑλλήνων ὕτω κληθεῖσα, διὰ τῶ παρ' αὐτοῖς Θεόν· τῶ Ἀφροδίτῃ καὶ Κύπριν προσαγορεύσαι.

v Χεθὶμ] Ita *Caſ. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Χετὶμ *Big.* Χεθὶμ *Vat.* Huds. Tam varie ſonuit vox Hebraica כתים aut כתיים. κιτιαῖοι, & ſemel κητιεῖμ. Sed rerum Maccabaicarum ſcriptori pervetuſto χελὶμ, aliis Judæorum *Cittim*. Bern. Χεθὶμ *Big.* f. χελὶμ. *Cocc.*

x Κίτιος] Sic in *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* Κίτιος *Vat. Baſ.* & *G.* Huds. Vix patior demum accumulari huc paralipomena Scribarum, aut vos admoneri de *Hen.* ἐλλωισάντων, *Caſ.* καλεῖται, ὅτω διὰ φ. aut mox μὲν παῖδες editorum. *Bern.*

y Μὴ δὴ ὅτως] Μηδ'. *Cocc.*

z Κατέλιπον.] Ita *Big.* & *Samb. κατέλειπον cæteri.*

a Ἠλλοιῶσθαι] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* more Attico. ἠλλοίωσαι *Baſ. G.* & *Hen.*

ſtationem legentium mutaverunt. Noſtrates enim hujuſmodi eorum forma non utuntur : ſed idem apud nos perpetuo * ſchema obtinent, unamque terminationem : Noëus etenim Noë *apud nos* vocatur, & in omni ſchemate eandem formam ſervat.

Proſapia Chamæ.

2. Chamæ vero filii terram, quæ à Syria & Amano Libanoque montibus incipit, obtinuerunt : quicquid ejus ad mare vergit occupantes, & regiones uſque ad oceanum ſibimet vendicantes. Horum ſane quorundam appellationes omnino evanuerunt, aliorum vero multum immutatæ, atque ita in alias deflexæ, ut haud facile agnoſcantur. pauci autem ſunt, quorum nomina integra ſervantur. Ex quatuor enim Chamæ filiis, Chuſo nihil detrimenti tempus attulit : nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam à ſeipſis quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſtræi etiam adhuc in memoria ſunt ex appellatione : Ægyptum enim Meſtren, & Meſtræos Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem incolimus. Quin & in Libyam colonos deduxit Phutes, incolas ſuo nomine Phutos vocans. Eſt autem & fluvius in Maurorum regione, qui ita appellatur. Unde & plurimos ex Hiſtoricis Græcis invenimus, qui hujus fluminis meminerunt, & regionis, cui Phyte nomen, ei adjacentis : traxit autem nomen, quod ei nunc eſt, ab uno Meſtraimi filiorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero poſt cauſam adjiciemus, cur & eam Africam nominari contigit. Chanaanus vero, quartus Chamæ filius, Judæam, ut nunc vocatur, habitans regionem, illam à ſe Chananæam appellavit. Iſtis autem nati ſunt liberi. Chuſo quidem ſex : quorum Sabas Sabæos condidit : Evilas Evilæos, qui nunc Gætuli appellantur : Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabari. Sabactes autem Sabactenos condidit : Ragmus vero Ragmæis ortum dedit,

1. Chuſus, à quo Æthiopes.
2. Meſtræmus, Ægyptii.
3. Phutes, Mauri.
4. Chanaanus, Chananæi.
Ex Chuſo.
5. Sabas, Sabæi.
6. Evilas, Gætuli.
7. Sabathes, Aſtabari.
8. Ragmus, Ragmæi.
9. Judadas, Judadæi.
10. Sabas alter, Sabæi.
11. Nebrodes.

νων. οὐ γὰρ ἀπιχώρει ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος ἀλλ' ἕν τε αὐτῶν σχῆμα καὶ πλοκὴ μία · [b] Νῶε γέτοι Νῶε καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἀπὸ παντὸς τηρεῖ σχήματος.

β'. Οἱ δὴ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τὰ ὄρη γλῶ κατέχον · ὅσα πρὸς θάλασσαν [c] αὐτῆς ἐτέτραπτο καταλαβόντες, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν · ἐνίων δὲ [d] μεταβαλόντων, καὶ μεταῤῥυθμισθέντων πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. [e] ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι. πασάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, [f] Χοῦσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος · Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν [g] ὑπὸ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων, Χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτηρήθη δὲ καὶ [h] Μεσραίοις ἡ κλῆσις τὴν προσηγορίαν μνήμη · τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους [i] ἅπαντες, οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φοῦτης τὴν Λιβύην, Φοῦτας [k] ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ [l] Μαύρων χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐσὶν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας [m] Φούτης λεγομένης · [n] μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ [o] Μεσραίμου ἑνὸς [p] ἑνὸς, Λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δὴ ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ [q] Ἀφρικὴν προσηγορεύεσθαι συμβέβηκεν. [r] Χαναάνου δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην [s] οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ [t] Χαναναίαν προσηγόρευσε. γίνονται δὲ παῖδες [v] ἐξ αὐτοῦ. Χούσου μὲν ἕξ · ὧν [x] Σάβας μὲν, Σαβαίους · Εὐίλας δὲ Εὐιλαίους ἐκάλεσεν, οἳ νῦν [y] Γαιτοῦλοι λέγονται · [z] Σαβάθης δὲ Σαβαθηνοὺς, ὀνομάζονται δὲ [a] Ἀσάβαροι παρ' Ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ [b] Σαβάκτης Σαβακτηνούς · [c] Ραγμὸς

[b] Νῶε] Joſephum νῶε poſuiſſe ſupra docuimus ex ſcriptis libris, atque jam analogia grammatica itidem monſtrat. Namque à Noë quidem immobili (ut lingua ſacra poſtulat) facile deducitur νῶε vox πολύπλοκτος, arte demum nullâ Græcorum νῶχος. Habes denique νῶε à *Big Samb.* & *Caſ.* νῶχος fide reliquorum. Mox Henneb. τῷ imperando : ſed pergamus potius ad aliud genus. *Bern.*

[c] Αὐτῆς ἐτέτραπτο] Αὐτῆς ἐτέτραπτο *Big. Samb. Caſ. Baſ. Gen.* αὐτῶν ἐτέτραπτο Zonaras. αὐτοῖς ἐτέτραπτο *Hen.* Vitioſe Euſtathius αὐτὴν τέτραπτο. *Bern.*

[d] Μεταβαλῶσαι,] Ita ex *MSS.* in *Editis* μεταβάλλουσαι καὶ μεταρυθμισθεῖσαι. Huds. *Big. Samb.* & *Hen.* ita amat gens Attica ϱ geminam & plane caninam. μεταβάλλουσαι καὶ μεταρυθμισθεῖσαι, Cæteri communi ita more Græcorum. *Bern.*

[e] Ὀλίγοι δὲ] Illa ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι omittunt *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Sed reſtituimus ex *MSS. Big. Caſ. Samb.* & *Vat.* pro quibus facit hæc *Euſtathii* paraphraſis, καὶ ἐνίων μὲν παντελῶς αἱ προσηγορίαι ἠμαύρωνται, ἐνίων δὲ εἰς ἑτέρας συνημείφθη δυσεπιγνώστως · ὀλίγων δ' ἔτι αἱ ὀνομασίαι ἀκέραιοι σώζονται.

[f] Χοῦσον] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat* & *Vet. Interpr.* Χουσαῖον *Hen. Baſ.* & G. Χῶς *aliis.*

[g] Ὑπὸ ἑαυτῶν] Ὑπότε ἑαυτῶν ϛ *Hen.* concinnius.

[h] Μεσραίοις] Ita, & ſtatim Μέσρην & Μεσραίους in *MSS.* nec aliter *Procopius, Euſtath. Aliique.* Mollius autem Μεσραίοις, Μέσρην & Μεσραίους *Baſ. G.* & *Zonaras.* Huds. Correctionem ideo Boſianam, μεσραίμοις, & proxime μεσραῖα nomen Patrium Joſepho ſcribente, minus quam probo, etſi ſequatur poſthæc μίσραιμος. *Bern.*

[i] Ἅπαντες,] Sic cum *Editis.* Οἱ ταύτῃ καλοῦμεν *Samb.* οἱ ταύτην καλοῦμεν *Big.* & *Hen.* præciſe ἅπαντες καλοῦμεν *Vat.* & *Vet. Interpr.* Mendum in vulgata lectione eſſe exiſtimavit *Petitus*; atque hoc modo legit; ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν.

[k] Ἀπ' αὐτοῦ] Atticorum more, ἀφ' ἑαυτοῦ ſolus *Hen.*

[l] Μαύρων] Sic *Baſ. G. Hen* & *Euſtath.* nec aliter Romani appellant; ſic ipſi Mauri, teſte *Strabone :* Græci tamen *Maurusios*, & Μαυρέων habent *Samb. Big.* & *Vat.* Μαυρέων *Caſ.*

[m] Φούτης] Φοῦτη *Caſ.*

[n] Μετέβαλε] Μετέθαλε hîc pro μετίλαξε, notante *Caſaubono*, ſicut apud *Dionyſ. Halic.* Facilius tamen rectiuſque interpretati ſunt & Zonaras μετεβλήθη δὲ ἡ κλῆσις αὐτῆς, & *Epiphanius*, dicens, *mutatum eſt autem* (ſive *traductum*) *nomen* &c.

[o] Μεσραίμου] Μεσράμου fecerat Joſephus ex Hebræo, ſi *MSS.* fides ſincera. *Mesrámus* aut Μεσρήμου maluit *Bernardus*, quod *Meſraim*, ut opinor, habuerit *Epiphanius.* Μισραίμου *Baſ.* & *G. Huds.* Μεσράμου fecerat Joſephus ex Hebræo מצרים ſi libris veteribus *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* fides ſincera. Mallem productâ mediâ μεσραῖμος aut μεσρήμου. Μισρὼν Pſeudo-Euſtathii non caret vitio, leges ipſe μεσραῖμ, ut *Meſraim* Epiphan. Interpres. μισραῖμος extat typis *Baſ.* & *Gen.* neque oppido diſſonat μισρεὶμ Johannis Zonaræ. μισραὶν reliquit Theologi cujuſdam inertia. Mox ἑνὸς omiſſum *Big. Samb.* & *Caſ.* ſecuris. *Bern.*

[p] Ἑνὸς,] In pleriſque *MSS.* omiſſum eſt ἑνός.

[q] Ἀφρικὴν] Ἀφρικὼ *Vat.* Huds. Ἀφρικὼ *Big. Samb.* & *Caſ.* Alius autem locus dabitur forte ad cap. 16. ea de voce diſputaturo. *Bern.*

[r] Χαναάνου] Ita ex *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Scriptura Moſaïca.* Χαναναῖος *Hen. Baſ.* & *G.*

[s] Οἰκήσας,] Οἰκίσας *Hen.*

[t] Χαναναίαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὴν Χαναὰν errarunt *Hen. Baſ.* & G. Utramque lectionem complexus eſt *Zonaras*, hiſce verbis Χαναὰν δὲ τὴν κληθεῖσαν ὕστερον Ἰουδαίαν συνοικίσας, Χαναναίαν αὐτὴν προσηγόρευσε, καὶ Χαναναίους τοὺς ἐξ αὐτῆς.

[v] Ἐξ αὐτοῦ.] Ἐπῶ Euſtathius novitius contra fidem Flavii iſtius magnique Moyſis, imo contra ſuam ipſius recenſionem. *Bern.*

[x] Σάβας] Σαβᾶς & Εὐιλᾶς ultimâ extensâ *Hen.* ſed σαβὰς, Εὐιλὰς Georgii ambo, Chron. Alex. Pſeudo-Euſtathius, aliique formâ Chaldæorum : Hebræa tamen volumina ſimplicius סבא & חוילה. *Bern.*

[y] Γαιτοῦλοι] *Al.* Γαίτυλοι. Male in *Editis* Γέτυλοι. Huds. *Big.* & Geographorum gens. Attamen cod. *Samb.* & plerique Grammatici cum ſuo Herodiano γαίτυλοι pronuntiant, accentu promoto. Editorum denique γέτυλοι prohibet jus poëticum, ſimulque γετοῦλοι *Hen.* nec non falſi ac mendoſiſſimi Euſtathii. *Bern.*

[z] Σαβάθης] Σαβαθᾶς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox Σαβαθωαίους *Samb.* & *Vat.* Huds. Robur addunt τῇ λαγόσῃ *Big.* & *Samb.* σαβαθᾶς σαβαθωνοὺς autem tuentur *Big. Caſ. Hen.* Euſtathius, S. Hieronymus, & Epiph. librarius, contra *Sabinos Sabenoſque* Georgiorum, aut Chron. Alex. contraque σαβαθωαίους *Samb.* & pravum accentum Editorum. *Bern.*

[a] Ἀσάβαροι] Ita in *MSS.* Ἀσάβαρροι in *Editis.*

[b] Σαβάκτης] Sic *Baſ.* & *Hen.* Σαβακάτας Σαβακατηνοὺς *Caſ.* Σαβακαθᾶς Σαβακαθωνοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Ραγμὸς] Ita vel Ῥᾶμος ὃ Ῥαμαίους ex *Epiphanio* (qui habet, *Ram* aut *Rama vero Ramæos*) ſcribendum cenſet *Bernardus.* Huds. Scribo Ῥαῖμος ὃ Ῥαιμαίους, aut ῥᾶμος ὃ ῥαμαίους; pariter Epiphanius, *Ram* aut *Rama vero Ramæos.* רעמה Ezech. 27. 22. ῥάμμα apud LXXII. atteſtante Hieronymo. Quinetiam Euſtathium emendo hac cauſa, ubi exſtant nunc ῥιγμηνοὶ, ἀλλοῖοι, pro ῥάγμος

γμὸς δὲ Ραγμαίας ὤκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν [d] Ιεδδάδας μὲν Ιεδαδαίας, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν Εσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαίας δὲ [e] Σαβᾶς· [f] Νεβρώδης δὲ Χούσου υἱὸς [g] ὑπομείνας ᾠδὲ Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ [h] πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ Μεσραίμου παίδων [i] ὀκτὼ γλυσμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνην δὲ [k] Φυλιστίνην τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ελληνες αὐτῆς τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, [l] Λυδιείμου, καὶ Ενεμίμου, καὶ Λαβίμου· ἓξ μόνους καπικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος. [m] Νεδέμου τε καὶ [n] Φεθρωσίμου, καὶ [o] Χεσλοίμου καὶ [p] Χεφθορίμου, [q] περὶ τῶν ὀνομάτων, ὅθεν ἴσμεν. ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, [r] περὶ οὗ δηλώσομεν ὕστερον, ἀναιρέτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνου παῖδες· [s] Σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ελλήνων καλεῖται· [t] Αμάθιος δὲ Αμαθινὴν κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Αμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Επιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν [v] ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· [x] Αραδαῖος δὲ Αραδον τὴν νῆσον ἔσχεν· [y] Αρκαῖος δὲ, Αρκὴν τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δ'

& duos filios habuit; quorum Judadas quidem Judadæorum gentem, inter Æthiopes Occidentales, condens, sibimet cognominem reliquit: Sabas vero Sabæos: Nebrodes autem Chusi filius manens apud Babylonios dominatum exercuit, sicut à me etiam ante narratum est. Porro Mestraimo cum octo essent filii, illi à Gaza usque ad Ægyptum terram possederunt. Solius autem Phyliſtini cognomen regio retinuit: Palæstinam enim Græci partem ejus nominant. Reliquorum autem, Ludieimi, & Enemimi, & Labimi, (qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominavit) Nedemi etiam & Phethrosimi, & Chesloemi & Chephthorimi, præter nomina nihil plane novimus. Bello enim Æthiopico, de quo postea narrabimus, urbes eorum everſæ sunt. Chanaani autem filii fuerunt: Sidonius, qui & sui nominis urbem in Phœnice exstruxit, Sidon etiam à Græcis vocatur: Amathius autem Amathinen habitavit, quæ etiam adhuc supereſt, & ab incolis Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab uno è successorum *Alexandri* filiis denominaverunt: Arudæus autem Aradum insulam habuit: Arucæus vero Arcen urbem in Libano sitam. Reliquorum se-

Mestræmi filii.
12. *Phlistinus*, Palæstini.
13. *Ludieimus.*
14. *Enemimus.*
15. *Labimus*, Libyes.
16. *Nedemus.*
17. *Phedrosimus.*
18. *Cheslæmus.*
19. *Chephthorimus.*
Chanaano prognati.
20 *Sidonius*, Sidonii.
21. *Amathius*, Amathæi.
22. *Arudæus*, Aradii.
23. *Arucæus*, Arcæi. *His adde 7 gentes Chananæa à Jesu victas & subactas.*

γμὸς ῥαγμαῖοι. Schotano ῥίγμας ὃ ῥιγμαίας apud Josephum probatur. Excusum autem fuit ὤκησε pro ὤκισε, & paulo infra οἰκίσας pro οἰκίσας Minervæ ingratiis. Ῥᾶμος ὃ ῥωμαίας Bas. Gen. & Hen. Ρεγμὸς aut ῥίγμος ὃ ῥιγμαίας Samb. & Big. Ρέεμος ὃ ῥεεμαίας, Cas. S. Hier. in Gen. & Paral. *Regma*, sed ad Ezech. *Raama*, & in MSS. *Reemma*: unde Isidoro *Rema*. Imo sophista Gazæus, *Regma à quo Ramei.* Bern. Ρῶμος ὃ Ρωμαίας *Bas. G. & Hen.* Ρίγμος ὃ Ρεγμαίας *Samb. Vat.* & *Big.* Ρέεμος ὃ Ρεεμαίας *Cas.* Huds.

d Ιεδάδας] Certissima lectio ex *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* unde Ιωδαδαι apud *Eustathium Antiochenum*, *Aliosque*. Ιούδας ᾖ Ιεδαίας *Hen. Bas. G.* & *Vet Interpr.*

e Σαβᾶς·] Ita *Samb.* & *Epiphan.* Σαβαῖος *Hen. Bas.* & *G.* Σάβας *Cas.* & *Vat.* (& *Big.*) Vide *Eustathium Antiochenum*, p. 52, 53.

f Νεβρώδης] *Sc. manens* [*post dispersionem*] *apud Babylonios* [*h. e. in nova urbe Babylone*] *regnavit*, ut paraphrasi illustrat doctissimus *Perizonius*, in Originibus Babylon. p. 320. *Huds.* Νεβρωδὴς *Hen. Bas.* & *Gen.* νεβρώδης *Big. Samb.* & *Cas.* Item νεβρωδ, præter LXXII. Doctores Alexandrinos, deflorator Josephi Eustathius. *Nebroth* aut *Nembroth*, *Interpres vetus.* De hoc malo nomine plura legas *cap.* 5. *Mox* Ενυαλίου & ἐνυαλίους ad *cod. Hen.* manus indoctæ. *Bern.*

g Υπομείνας] *Id est*, casum eundem.

h Πρότερον] *Sc.* p. 15. v. 26. *Huds.* Iterum pono μεσραίμου, ne forte idem nomen apud hunc historicum perquam accuratum, aliud esse appareret & non idem. Legunt tamen *Big. Samb. Cas.* & *Hen.* quot scriptos codices numeramus, μισραίου: Typothetæ post illos μισραίου. Eustathius atque Zonaras hic loci μισραῖον utrique pro Hebraico μισραῖμ. Et Hieronymus MSS. *Mesdram*: Epiphanius *Mesroth*. Bern.

i Οκτὼ] At septem tantum in Sacro Codice. *Rel.*

k Φυλιστίνην] Φυλισταῖμ *Hieronymus*, *Zonaras*, aliique *Josephi* sectatores ex S. Scripturæ observantia.

l Λυδιείμου,] Ita ex vestigiis *MSS.* & *Veteris Interpretis* restituit *E. Bernardus*. Nam *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* habent Λυδιέμου ἓ Ενεμιλιέμου (vel Ενεμιτίμου aut Ενεμιλίμου) ἓ Ενεμιᾶ, καὶ Λαβίμου. *Ludim*, *Anamim*, & *Labim* exhibet *Epiphan.* Λυμαὶν ἓ Ενανία ἓ Λαβίμ in *Editis*. Huds. Audis ergo quid prela nostra sonant. Absurdi quidem sunt omnes libri alii. Impressum ante erat λυμαὶν ἓ ἐναμία: sustinerem sane in casu fœcundo, λυδαίου ἓ ἐναμία, seu ἐναμαίου etiam Schotani, pro nominibus antiquis לודים & ענמים aut Samaritice עינמים & להבים: aut typo illorum Chaldaico, quem servat Onceloſus quam לומים in sacris legenti Josepho ullus crederem. Tument codd. *Big. Samb.* & *Cas.* λυδιέμου ἓ ἐναμιλίμου, vel ἐναμιτίμου, καὶ ἐναμιᾶ: consimiliter Biblia Græca Compluti olim excusa, λυδιείμ ἓ αἰναμιείμ, ad Gen. 10. 13. Concedunt autem propiores quantulo Georgii ambo, & Compilator Chronici Alex. & ipsi Interpretes Alexandrini cum suis λυδεὶμ, αἰναμελεὶμ aut ἐσυσιεὶμ. Postremo Epiphanius Interpres defendit mendum cod. *Hen.* & Typographiæ *Bas.* aut *Gen.* *Ex aliis autem*, inquit ille, *id est Nomeo* (pro *Lomeo*, sicut χασμωνιεὶμ in Biblicis Græcis pro χασλωνιεὶμ,) *& Anamia*, &c. *Bern.*

m Νεδίμου] Sic ex *Big. Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* Νυδίμου *Vat.* in *Editis* Νεθίμου. Attamen Νεφθώμου aut Νεφθοίμου æquius (ut inquit *Bernardus*) postulat veritas Hebraïca. *Huds.* Mutavimus profecto δ literam medioxumam pro blæsa θ, suasoribus *Big. Samb. Cas.* & scriba Cassiodori. νεθίμου exstat opera *Bas.* & *Gen.* Attamen νεφθείμου, aut νεφθοίμου postulat æquius Hebraica veritas. Hieronymo *Nephtuim*, aliis νεφθωεὶμ & νεφθαζιεὶμ. *Bern.*

n Φεθρωσίμου,] Ita *Samb.* & *Epiph.* Φεδρωσίμου *Big.* Φαιδρωσίμου *Vat.* Φαιθρωσίμου *Bas.* & *G.* Meliora *Hieronymi* & *Epiphanii* exemplaria *MSS* habent *Fethrosin.*

o Χεσλοίμου] Sic *Samb. Cas. Vat.* & *Bas.* unde *Cheſloim* habet *Hieronym.* in Quæst. ut & *Isidorus.* Χεσλύμου *Big.* Χεσλωίμου edi voluit *Schotanus.*

p Χεφθορείμου,] Ex veritate Hebraïca ita legi placuit *Bernardo.* in *MSS.* & *Editis* Κεφθείμου. *Huds.* Ita correxi contra omnia nostra exemplaria, propter fidem Hebraïcam כפתרים. χεφθείμου retinent *Big. Samb. Cas. Bas.* & *Gen.* tanquam à כפתוים; quinimo καφθοτείμ legitur apud G. Syncellum, alterumque Cedrenum. *Cephtosim* scripsit aut *Cephtos* Epiphanius Scholasticus. *Bern.*

q Περὶ τῶν ὀνομάτων,] Sic *MSS.* male *Bas.* & *G.* πρὸς Ϛ.

r Περὶ οὗ δηλώσομεν] *Samb.* & Schotanus. Alii καθ' ὑποζυγὴν, δηλώσωμεν. *Bern.*

s Σιδώνιος,] Ita *Bas. G.* & *Zonaras.* Σιδὼν in *MSS.* Huds. *Bas. Gen.* & Zonaras. σιδάνιος *Hen.* σιδὼν *Big. Samb.* & Pseudo-Eustathius, & Tralatio τῶν ο'. atque Hieronymiana. σιδὼν *Cas.* Utramque equidem formam gentilem ferri admonet Magnus Etymologus & Stephanus Geographus. Illud tamen quod mox sequitur, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται, aut Patriarchæ nomen σιδωνίου, aut alium accentum, acutum puta, σιδὼν ipsius heic pingi postulat. Sic autem veterum Grammaticorum aliquis, σιδὼν ἐπὶ μὲν τῆς πόλεως, ὀξύνεται· ἐπὶ δὲ τοῦ πολίτου, συσπᾶται. Σιδῶνος quidem obliquum usurpant poetæ plures, sed optimus σιδῶνος. Hisce consona suggerit Herodianus in Partitionibus Homericis. Mox ἐν τῇ Φοινίκῃ *Hen. Big.* & Eustath. Cæteri articulum aspernantur. *Bern.*

t Αμαθίου] Ex *Eustathio Antioch.* ita scripsit *Bernardus.* Αμαθὼ ὃ Αμαθὼν *Bas. Gen.* & *Cas.* Αμαθὼ ὃ Αμαθωνὶς *Hen.* Αμαθὼς ὃ Αμαθωνὶς *Big. Samb.* & *Vat.* Huds. Αμάθιος ὃ ἀμαθινὴν Pseudo-Eustathius. ἀμάθης ὃ ἀμάθην Schotanus conjector. ἄμαθος seu ἀμάθος ὃ ἀμάθην *Bas. Gen.* & *Cas.* ἀμαθεὶ ὃ ἀμάθην, Zonaras. ἄμαθος ὃ ἀμαθωνὶς, *Hen.* ἀμαθὼς ὃ ἀμαθωνὶς *Big.* & *Samb.* ἀμαθὶς ὃ ἀμαθουσίας Cedr. & G. Sync. at Hebr. & LXXII. ἀμαθὶ. Cæterum κατῴκισε legendum cum *Hen.* & Schotano, ubi reliqui scriptores κατῴκησε posuere. Cl. *Bosius* etiam ὧν permutat pro ἥτις. Epiphanius denique vertit Latine *Amath* autem *Amathæos* (Hieronymo prius, & posterius Isidoro *Amatheus* i. e. ἀμαθαῖος, velut mox abs ערוקי ἐρκαῖος) *instituit*, *quæ etiam nunc &c.* Bern.

v Απογόνων] Απογόνων Πτολεμαίου ὠνόμασαν *Hen.* in margine. ἐπιγόνων malit *Scalig.* Sed ἀπογόνων hîc retinendum esse docet *Pearsonus* in Differt. 1. *de Successione Episc.* &c. p 90. *Huds.* Scaliger animadvers. ad Eusebium pag. 127. scribit legendum ἐπιγόνων. Intelligit vero Antiochum Epiphanem. Rufinus vertit ab uno priscorum, ut sine dubio legerit ἀφ' ἑνὸς τῶν πρώτων. Porro notat *partiarios imperii Alexandrei a scriptoribus Græcis nunc* ἐπιγόνους, *alias* Διαδόχους *vocatos.* Idem pag. 52. observavit ἐπιγόνους dici omnem posteritatem, sed κυρίως posteros τοῦ ἐπὶ ἐπὶ Θήβας. Ego nihil mutarem, aut Ἀντιόχων substituerem. Si ἀπογόνους retinendum est, aliud addi oportet cujus fuerint ἀπογόνοι. Ita Josephus hoc ipso libro cap. 10. τῶν γιγάντων ἀπογόνους & cap. 15. οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ. *Rel.*

x Αραδαῖος] Sic in *MSS.* & *Editis.* Αραδαῖος *Hen.* Αραδίου *Eustath.*

y Αρκαῖος] Iidem omnes nec non Cedr. G. Sync. aliique legunt cum Samaritis & LXXII. Alexandrinis ערוקי sive ἀρουκαῖος. *Erucæus* Epiphanius Scholasticus. Hieronymus atque Onceloſus *Aracæus* ab ערקי seu ערקאי Pro ἄρκλω *Hen.* legit ἀράκλω, Josepho rursum vetante lib. v. harum Originum: sed ve-

ſeptem [Evæi,] Chettæi, Jebuſæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, præter nomina nihil in ſacris codicibus exſtat: nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quas ex hujuſmodi cauſſa afflixit calamitas.

3. Noëus, terra poſt diluvium in primævam reſtituta naturam, ad *agriculturæ* opus aggreditur: & cum vitibus eam conſeviſſet, fructuque matureſcente ſuo tempore eam vindemiaſſet, atque vinum uſui eſſet idoneum, ſacris prius operatus epulabatur. Inebriatus autem in ſomnum delabitur, nudatuſque parum decore jacebat. Eum *forte* conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi vero patrem *reveriti* operuerunt. Ubi factum reſcivit Noëus, aliis quidem filiis felicitatem precatus eſt: Chamam vero propter cognationem ſui exſecrationibus quidem non inſectatus eſt; ſed poſteros ejus *diris devovit*. Quas cum cæteri evaſiſſent, Chanaani liberos ultio divina eſt conſequuta. Ac de his quidem in ſequentibus dicemus.

Noëus inebriatus. *Progenitoris facinus impudens ſeri luunt Chananæi.*

4. Semæ vero, tertio Noëi filio, nati ſunt quinque filii, qui Aſiam uſque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab Euphrate incipientes. Elamus ſiquidem *poſteros* reliquit Elamæos, à quibus Perſæ originem duxerunt. Aſuras autem urbem Ninum condidit, & ſubjectos ſibi Aſſyrios nominavit; qui maxime *rerum geſtarum gloria* floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc quidem Chaldæi vocantur, appellationem dedit, cum princeps eorum eſſet. Ex Aramo autem Aramæi prognati, quos Græci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem cum quatuor eſſent filii, ex iis Uſus Trachonitidem quidem condidit & Damaſcum, quæ inter Palæſtinam & Cœle-Syriam media eſt. Armeniam vero D. Hieronymus itidem Latine reddidit *Arcas*, conſenſu Stephani Byzantini. *Bern.*

Aſiam omnem ab Euphrate, ampliſſimum imperium, occupat Semas.
Semidæ
1. *Elamus*, Elamæi.
2. *Aſuras*, Aſſyrii.
3. *Arphaxades*, Chaldæi.
4. *Aramus*, Syri.
5. *Ludas*, Lydi. *Ab Aramo.*
6. *Uſus*, Damaſceni.
7. *Ulus*, Armenii.

z [Εὐαίᾳ,] Illud Εὐαίᾳ, quia ſuperfluum & præter numerum ſeptenarium, uncis incluſum dedi: non autem delevi, quòd exſtet in *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*. Huds. Εὐαίᾳ ſuperfluum nomen, & præter numerum ſeptenarium, aut ordinem priſcum malæ illius perditæque proſapiæ Gen. 10. 16, 17. quem affirmat Joſephus, lunulis quidem conſtrinxi, non adeo delevi, quod omnibus codd. Græcis idem ſervaretur ac melioribus Latinis. Quinimo niſi reſtitiſſet Achimelechus Davidis comes, χετ᾽ἀίᾳ affirmarem in ſerie iſta παρέλκειν, tanquam à LXXII. illuc traductum; finxiſſe etiam Antiquarium Judæum ἀδᾳὰ & ἀθᾳὰ perinde ab תת, ſicut alibi ex תשבץ ἀοσεβέων excudit. *Bern.*

a Αμορράᾳα,] Illa Αμορράᾳα, Γεργεσαίᾳ ex *Codd. MSS.* in *Editis* deerant. *Huds.* Scias etiam ἀμορραίους aut *Sambuci* ἀμορραίους alibi hujus Archæologiæ Joſepho magis approbari. *Bern.*

b Εὐδαίου,] Sic etiam in *MSS.* Εὐαίου *LXX.* Scripſerat forte *Joſephus* (inquit *Bernardus*) Χδαίου vel Εὐδαίου, aut denique cum *Syncello* Εὐιαίου aut Υιαίου. *Huds.* Εὐδαίου aut *Eudæo* omnis noſtra membrana, pro חוי Hebraico ejus ordinis, ſive LXXII. ἀΐαίου. Scripſerat forte Joſephus χδαίου vel ἀδαίου, ut alibi οὐδις pro אוי ſeu ευι, vel denique cum Syncello Taraſii εὐιαίου, aut ὑαίου, prout ἀΐα antea ex matre mortalium חוה. Video etiam in MSS. Mert. Hieronymi Quæſt. Hebr. nomen quintum *Ethæum*, non *Evæum* poni. Quid juvat adhuc notare σιναίου ſcribi libris Italicis (& *Big. Coll.*) & Samb. pro σευαίου, ibidemque illorum πλῶ τ᾽ ὀνομάτων τ᾽, aut mox νάσ⊙ vice vulgatioris νῶχος. *Bern.*

c Εν ταῖς ἱεραῖς] Repetit hic rurſus τ᾽ *Coll. Big.*

d Εχώρει·] *Big. Samb.* & *Caſ.* χωρεῖ par editionum. *Bern.*

e Χάμα] Χάμῳ *Vat.*

f Κατηφάσαῖο] Sic *MSS.* in *Editis* κατηρᾶτο.

g Χαναάνης] Ita *Samb.* & *Big.* Χαναανάᾳ *Vat.* Χανανανάᾳ *Big.* Χανανάᾳ *Baſ.* & *G.* hic & ſupra, v. 11.

h Περὶ μὲ τούτων] Περὶ μὲ οὖν τούτων *Vat.*

i Τῶ μέχει] Legiſſe videtur *Epiphanius*, οἱ πλῶ μέχει ⊙ ὠκεανοῦ Ασίαν κατ᾽ ἰδίαν οἰκοῦσιν. nam vertit, *qui uſque ad oceanum ſeorſum habitant Aſiam.*

k Ελαμ⊙] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ελυμ⊙, dein Ελυμαίους *Baſ. G. Hen.* & *Zonaras.* Αἰλὰμ ἀφ᾽ ἧ Ελαμῖται in *Chron. Alex.* atque in *Vet. Interpr.* habemus *Elam ſiquidem Elamitas.* Hinc itaque Ελυμαίους malit *Bernardus*; quia formam illam Gentilem agnoſcit *Stephanus Byzantinus.* Huds. Ελαμ⊙ μὲ γδ ἐλαμαίους *Big Samb.* & *Caſ.* ἔλυμ⊙ —— ἐλυμαίους *Baſ. Gen. Hen.* atque Zonaras. αἴλαμ⊙ αἰλαμαίους Pſeudo-Euſtathius. αἰλὰμ & ἰλὰμ i. e. עילם ſacrorum Bibliorum Editoribus. S. Hieronymus ab hoc hiſtorico *Ælam* aut *Elam* à quo *Elamitæ*. Caſſiodori Epiphanius *Helam ſiquidem Helamitas*: pariterque Chron. Alex. αἰλὰμ, ἀφ᾽ ἧ ἐλαμῖται, nomen ἐθνικον vel S. Luca teſte. Nec adeo diverſe G. Cedrenus & G. Abbas αἰλὰμ aut corruptius ἀλὰμ, ἀφ᾽ ἧ ἐλυμαῖοι. Adjice his ſophiſtam Gazæum, quem docuit Joſephus atque prius Epiphanium αἱρετιοερήκτλω, *ab Ælam fuiſſe ortos Elymæos Perſarum vetuſtiſſimos.* Hinc itaque conſtitui placet in media pagina, Ελαμ⊙ μὲ γδ ἐλυμαίους &c. quin formam illam gentilem agnoſcit Stephanus Byzantius, qui jam pridem perlegerat hunc Joſephum & Strabonem ſane induſtrius. *Bern.*

l Κατέλιπεν.] Ex *MSS.* in *Editis* κατέλειπεν.

m Ασούρας] Ita *Big. Samb.* & *Hen.* Ασουρᾶς *Vat.* Ασσύρας *Baſ. G.* & *Caſ.* Huds. Ἀσσύρας *Big. Samb.* & *Hen.* nec non reddito Schemate primævo ἀσσὲ Hieronymus in Quæſt. Hebr. MS. & Epiph. Scholaſt. præclari codices, Zonaras, Pſeudo-Euſtathius, utrique Georgii in Annalibus, & plures ſi cupias. ἀσσύρας *Baſ. Gen.* & *Caſ.* velut ἀσσὲ LXXII. ſenum aliorumque γινεμένων. Mox νίνον compungunt accentu ſimplici, *Baſ. G.* & *Hen.* contra Grammaticos. Tum ἀνόμασεν obiter Zonaras & Schotanus. *Bern.*

n Οἱ μάλιστα] An propterea Lucanus Ninum urbem felicem vocat Lib. 3. ℣. 215.

Et felix (ſic fama) Ninos —— Rel.

o Σύρους] Quos & *Arimos*, ut *Poſidonio* apud *Strabonem* placet, vocavit *Homerus.*

p Λεύδους] Sic in *Editis.* Λώδους & Λεώδους in *MSS.*

q Οὗσ⊙] Ita *Big.* Ωσ⊙ *Vat.* Οὖσης *Hen. Baſ.* & *G.* Huds. Οὗσ⊙ *Big.* ὅσης *Hen. Baſ.* & *G. Eis* pro *Oys* aut, *Us* Epiphanius Interpres. S. Hieronymus à Joſepho, in Quæſt. H. MSS. *Us*; pariterque Euſtathius ὅς: quomodo Philo & Euſebius ſcripſerant. In ſcriptis Divinis ערץ. Gen c. 10. & initio Paralip. ubi quædam exemplaria Græca monſtrant ἔζ. ſed plura ac vetuſtiora ὡς, quibus accedunt G. Sync. Cedrenuſque, & Chron. Alexandrini compilator. Præter hæc, codd. *Samb.* & *Caſ.* præbent perinde derivatum ὧσ⊙. Stratim τραχωνίτλω Hen. & typi incorrecti τραχωνίτω. Recte itaque Epiphanius *Trachonitidem.* Bern.

r Οὖλος,] Ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Οτρος. *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Vide *Heideggeri* Hiſt. Sacr. p. 704. *Huds.* Optimos Latinorum codicum, tum etiam *Hen.* & utramque Editionem Græcam affecit ὄτρος aut *Otrus*, nomen à ſacris alienum. Id calligraphi pinxere dudum pro ἕλος, quod adhuc retinent *Big. Samb.* & *Caſ.* Inſuper ὅλ reperiri in Pſeudo-Euſtathio, Cedreno, G. Sync. aliiſque nil inſuetum poſt LXXII. Alexandrinos, ab Hebraico חול. *Ul* S. Hieron. in Quæſt. H. & in Etymol. Iſidorus. Dein *Eul* Procopius ex Gaza: & Samaritæ equidem nunc ſcribunt חויל, εἰλεύς idem vertenti Græce. *Bern.*

s Γά-

λ, καὶ [s] Γάθερ Βακτριανούς, [t] Μησᾶς δὲ [v] Μασαναίους· [x] Σπασίνου Χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλουμένοις. Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται [y] Σάλης· τοῦ δὲ [z] Ἔβερος, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους [a] Ἑβραίους ὠνόμασεν ἐκάλεσεν. Ἔβερος δὲ Ἰόκταν καὶ [b] Φάλεκον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατ' [c] αὐτὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων ἐγένετο· Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰόκτα δὲ τῶν Ἑβὲρ παίδων ἦσαν οἱ, [d] Ἐλμώδαδος, Σάλεφος, [e] Ἀζερμώθης, Εἰρὰς, Ἐδωράμος, [f] Αἴζελος, [g] Δέκλας, Ἔβαλος, [h] Ἀβιμάηλος, [i] Σαβεὺς, [k] Ὀφείρης, [l] Εὐιλάτης, [m] Ἰώβαβος. ἔστι δὲ [n] Κωφὴν ποταμὸς τῆς Ἰνδικῆς, [o] καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ Ἀερία πινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῶν Σήμου παίδων ἱστορείσθω.

ro Ulus, & Gatherus Bactrianos, Mesasque Mesanæos; *apud quos* Spasini Charax, *ut* nunc appellatur. Ex Arphaxade autem prognatus est Sales, ex eo vero Heberus; unde Judæos ab initio Hebræos appellaverunt. Porro Heberus Juctan & Phalecum genuit. Vocatus est autem Phalecus, quod sub habitationum divisionem natus fuerit: Phalec enim Hebræis partitionem sonat. Juctæ autem Heberi filio liberi erant; Elmodadus, Salephus, Azermothes, Eiraës, Edoramus, Æzelus, Declas, Ebalus, Abimaëlus, Sabeus, Opheires, Evilates, Jobabus. Isti à Cophene flumine Indiæ, Ariæque ad ipsum *sita loca* quædam habitant. Hæc quidem de Semæ progenie dicta sunto.

8. *Gatherus*, Bactriani.
9. *Mesas*, Mesanæi.
Arphaxadi familia.
10. *Sales.*
11. *Heberus*, Hebræi.
12. *Juctas.*
13. *Phalecus.*
14. *Elmodadus.*
15. *Salephus.*
16. *Azermothes.*
17. *Eiraës.*
18. *Edoramus.*
19. *Æzelus.*
20. *Declas.*
21. *Ebalus.*
22. *Abimaëlus.*
23. *Sabeus.*
24. *Opheires.*
25. *Evilates.*
26. *Jobabus.*

5. Fa-

[s] Γάθερος] *Big.* & *Caſ.* γαθὶς poſt LXXII. Euſtathius, Cedrenus, G. Sync. Chron. Alex. & Procopius Sophiſta. γάθερος levi vulnere *Samb.* γέθερος, Schotanus, &, quod malo, Zonaras: apud quem reſtituo Βακλεανὸς ὃ ὁ γέθερος, ex ὁ ἕτερος. Simillima hujus ſunt γέθερες *Baſ.* & G. atque γεθήρης *Hen. Gether* denique perpetuum eſt libris Epiphanii Schol. & Hieronymi Presbyteri. *Bern.* Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* Γόθερος *Samb.* Γεθήρης *Hen.* Γίθερες *Baſ.* & G.

[t] Μησᾶς] *Big.* & *Samb.* eo accentu, quod probatur ſcriptura Samaritarum Gen. 10. 23. μασὰς *Baſ. Gen.* & *Hen. Meſa* Hieronymus in Quæſt. H. atque Iſidorus. *Mes*, Epiphanius, Μοσὸχ Euſtath. Cedr. G. Sync. &c. a LXXII. venit, aut a lectione Hebr. principio Paralip. ubi משׁ occurritque מש Moſaico. Mox Μισλωίους Cedr. & G. Sync. nec non *Maones* Hieronymi, nomina ſuſpecta. *Bern.*

[v] Μησαναίους·] Μεσλωίους *Cedren.* & *Syncell.* quibus favet illud *Stephani Byzant.* Σπασίνου Χάραξ πόλις ἐν τῇ μέσῃ Τίγρητος Μισήνη.

[x] Σπασίνου] Epiphanius miſere, *nunc Arax.* Quod tandem hoc valli prorſus præterierint Hieronymus, Zonaras, atque Euſtathius, factum callide. *Bern.* Ita *Samb.* & ipſe *Joſephus* haud ſemel. Παζίνου Χάραξ cæteri *MSS. Baſ.* & G. pro Σπαζίνου faciunt *Steph. Byzant. Leopardus*, *Bochartus*, *Cellarius* in Geograph Antiq. p. 488. cum multis aliis.

[y] Σάλης·] שלח Judæi alii præter LXXII. Alexandrinos, qui σαλὰ perpetuo dicunt, ut vel illi omnes verſus exitu. Cainanem itaque juniorem plane ignoratum liquet huic Hierophantæ Hieroſolymitano, quam S. Lucæ ejuſdem ſeculi ſcriptori memoratum & in Divinum genus fuiſſe inductum. Deinde ἔβερος lenius ſcribitur *Samb. Hen.* aliiſque, tum ordine ἦρχεν ἑβραίοις, apud ſolum *Samb.* Impreſſum etiam erat Ιουδαῖον accentu non ſuo. *Bern.* Sic *Big. Hen. Vat. Baſ.* & G. Σάλας *Caſ.* Σαλᾶς *Samb.*

[z] Ἔβερος,] Aſpirate ſcribitur *in melioribus MSS.* in *aliis* lenius.

[a] Ἑβραίους] Ratione petita ex *Gen.* c. 10. v. 21. in aliam ſententiam propendet *Seldenus* de DIs Syris, c. 2.

[b] Φάλεκον] Φάλεγος *Baſ.* G. Φάλαγος *Hen.* Joſephus ſcripſit Φάλεκος termino Græco, conteſtantibus tam *Samb. Big. Caſ.* & Epiphaniis utriſque, quam φάλεκ ſequente: quippe quum nomen illud omnium codicum conſenſum meruerit, *Big. Samb. Caſ. Baſ.* G. & *Hen.* & poſt illos Zonaræ, Pſeudo-Euſtathii, Procopii &c. φαλεκ pro פלג ediderant Græce οἱ ο'. ut ex Philonis Lexico probatur, & S. Patrum commentariis. Ita γναφέως, καναφέως. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* Φάλεγον, & dein Φάλεγος.

[c] Τὸν ἀποδασμὸν] Τὸν ἀπόσολον τῶν οἰκήσεων *Big. Samb. Caſ.* atque inſuper Gloſſator ad oram libri *Samb.* τὸν ἀπόσολον, τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐξαίρεσιν. τὸν ἀπόσολον τῶν ἀποικιῶν, Euſtathius. τὸν ἀπόσολον τῶν οἰκήσεων., *Hen.* proletarie. Multo aliter *Baſ.* & *Gen.* τὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεως, aut potius τῶν οἰκήσεων, quibus aſſentit Epiphanius, *diviſionem habitationum:* unde Doctiſſ. Grammaticus, ἀποδασμὸς (non ἀποδαστὴς) ἀπομερισμὸς, in Lexidio. Utra harum Phraſium acceptior fuerit Joſepho, alii contendant: Ego Etymon priſcum expreſſe ſum ſecutus. *Bern.* Τὸν ἀπόσολον τῶν οἰκήσεων *MSS.* τὸν ἀποίκων *Euſtath.* τὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεως *Baſ.* & G. in *Vet. Interpr.* habemus *diviſionem habitationum.* Huds. Ἀπόσολον τῶν οἰκήσεων MS. Sic infra cap. 15. οἰκιῶν σόλους, *coloniarum deductiones.* Rel.

[d] Ἐλμώδαδος,] Nomina quinque priora omittunt *MSS.* reddebant tamen LXX. Primum Ἐλμωδὰδ *Euſtathio.*

[e] Ἀζερμωθὴς,] Exſcriptores Joſephi ex filiis magni Arabis quinque priores levi calamo præterierunt. חצרמות reddebant οἱ ο'. Græcis literis ἀσαρμὼθ, ab illis Pſeudo-Euſtathius eiſdem. S. Bibl. Editio quædam Baſil. ἀτερμὼθ. Recte Joſephus ἀζερμάθης. Hieron. in Quæſt. *Aſermoth.* Epiphanius tamen *Aſarmoth* cum Eccleſia Græca. Imo primitias Joctanis ἀλμωδὰδ Euſtathius, ſicut Judæi appellant. Quartum inde nomen Joſepho εἰρᾶς, Hieronymo *ευζητηῶ* & Epiphan. *Jare*, LXXII. Interpr. Ιαρὲχ. יח optimo Moyſi. Proximus huic הרורם aut אורים. Joſepho ἰδώραμος, Latinis *Aduram*, ἰδουρὰμ G. Syncello, *ἰδωραὰμ* Wolphio Typothetæ, ἰδωρὰμ reliquis Editoribus Bibl. Græc. niſi ſi erraverint eo nomine. *Bern.* Al. Ἀζαρμάθης, Ιαρὲχ, Ἰδωραὰμ.

[f] Αἴζελος,] Quantum autem patravi, quo reformarem demum tam barbara nomina, pauciſſimis dicam, ut hic locus poſtulat. Circa finem t. x. Gen. Judæi ſcribunt אזל ita & in Annalibus ſacris; unde ἐζαλὶς *Baſ.* & *Gen. Uzal.* Hieron. & Epiphanio Scholaſt. & Wolphio ἐζάλ. Ibidem Geneſeos Samaritæ אזל, Doctores Alex. αἰζὴλ, Euſtathius & G. Sync. Ιεζὰλ Codiceſque *Big. Samb.* & *Caſ.* Λιζηλος pro Αἴζηλος, errore lubrico. *Bern.* Ita *Bernardus*, quod in *MSS.* fuerit Λιζηλος, prono errore pro Αἴζηλος.

[g] Δέκλας,] Sic *Vet. Interpr.* & *Hieronym.* in *MSS.* Δεκλαδὰς, in *Editis* Δαίλης proximum Ἔβαλος omittunt *MSS.*

[h] Ἀβιμάηλος,] Ita *Samb.* & *Big.* Ἀβημάηλος *Vat.*

[i] Σαβεὺς,] Ex *Samb. Big.* & *Vat.* in *Editis* Σάφας. nec aliter in *Vet. Interpr.*

[k] Ὀφείρης,] Ὀφὶρης debemus *Baſ. Caſ.* & *Gen.* ὀφείρης *Samb.* ὄφιρες *Hen. Ophir* Epiphan. & Hieron. ſed Ambroſio Mediolanenſi *Uphir*, propter ὑφὶρ LXXII. Judæorum. ὀφὴρ Pſeudo Euſtathius, & Georgii duo. Arabum penultimus εὐίλας ſcribitur *Baſ.* & *G. Evilat* S. Ambroſius ex Bibliis Græcis: εὐιλαὰτ Editiones illorum Complutenſis & Wolphiana, tum etiam compilator Joſephi, nomine Euſtathius, nec non Euſebius Pamphili in Locis. Εὐιλάτης *Caſ.* & *Samb.* Ευιλάνις *Big.* Εὐιλά, *Vatic. Alex.* aliaque eximia MSS. S. Bibl. Epiphanii dubia eſt lectio *Evila*, an *Evilat.* Noviſſimus denique omnium *Jobabus* haud quidem à prelis evaſit incolumis, quin Ιὼβηλος ederent *Baſ.* & *Gen.* pro Ιώβηβος aut potius Ιώβαβος; ſicut fecerant LXXII, Interpr. Ιαὼβ, abſque ſchemate Græco. Induſtrie vero ſcriptum fuit Ιωβαβος apud *Big. Samb.* & *Caſ. Bern.* Ita *Samb.* & *Vat.* Ὀφὶρης *Big. Baſ.* & *G.*

[l] Εὐιλάτης,] Ex *Samb.* & *Caſ.* Εὐηλάτης *Vat.* Ευιλάνις *Big.* Lectio *Epiphanii* dubia eſt, *Evila* an *Evilat.*

[m] Ἰώβαβος.] Sic in *MSS.* in *Editis* Ιώβηλος pro Ιώβηβος aut potius Ιωβάβος, ſicut Ιωβαὶβ abſque ſchemate Græco fecerant LXXII.

[n] Κωφλῶν] Ita *Big.* & *Samb.* Κωφλῶ *Vat.* in *Baſ.* & *G.* Κώφλων. *al.* Κόφιν & Κοφλῶν.

[o] Καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ] Longe à vero remota eſſe vidi tam Editionum καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ συρίας τινὰ, quam caſu diverſo *Big. Samb.* & *Caſ.* καὶ τὸ πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ, aut Epiphanii, *& poſitæ circa* (vel *circa eam*) *Syriæ loca quædam.* Propior accedit Hieronymus, *Poſſederunt autem à Cophene fluvio omnem Indiæ regionem, quæ vocatur Jeria.* Noſtra igitur à conjectura accipe hanc emendationem, καὶ τὰς πρὸς αὐτῷ ἀερίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne, vel Syros abs illo mille ſupra paraſangas abſiſtere, certum & in vetere Geographia obſervatum. Obfirmat etiam nobis animum Euſebius Cæſarienſis in Chorographia ſacra, ad regionem *Evilat*, cui nomen dederat Joctanidarum quidam: τοῦτον ᾧ συνῴκουν τοῖς ἀδελφοῖς Ιωσηπος ἀπὸ κωφλῶν ποτάμου τῆς Ινδικῆς καὶ τὸ πρὸς ἑῴας καθικνεῖσθαι ἱστορεῖ. MS. καὶ τὸ πρὸς ἑῴας &c. alteram tamen lectionem amplexus eſt Hieronymus hac paraphraſi, *Evilam refert Joſephus cum fratribus ſuis à flumine Cophene & regione Indiæ uſque ad eum locum, qui appellatur* Jerie, *poſſediſſe.* Alibi Locorum Biblicorum idem amicus Pamphili, ut MSS. produnt tam in *Sophira* quam *Ophir*, καὶ τὸ πρὸς αὐτῆς συρίας ſive, edente Bonfrerio, καὶ τὸ πρὸς αὐτῆς συρίας. Ibi tamen Hieronymus Interpres, ſed & tertio *Jeriam* ſuam repetit. Namque ad *Sophera. Filios Jectan Joſephus refert à Cophene flumine & Indiæ regionibus uſque ad id locorum perveniſſe, ubi appellatur regio* Jeria *aut* Jeira. Vel denique ſcripſit Mattathiæ filius, ἀπὸ κωφλῶν ποτάμου τῆς ἰνδικῆς, καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ συρίας; inde enim Cophes aut, Ariſtotele probante, Cophen profluit, ubi eminent maxime Caucaſii montes, & ex Tabulis Magni Ptolemæi degit gens Serica. Hinc tamen me vertam ad inſequentia verba Joſephi: de Cahtanidis enim jam dixi, quod ad imas paginas licuit. *Bern.* Longe à vero (inquit *Bernardus*) remota eſſe vidi καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ Συρίας τινὰ, ac τὸ πρὸς αὐτῆς Συρίας τινὰ in *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* aut *Epiphanii* illa *& poſita circa eam Syriæ loca quædam.* Propior *Hieronymus* accedit, *Indiæ regionem quæ vocatur Jeria*, ex illis *Euſebii*, καὶ τὸν —— Ιώζηπος ἀπὸ Κωφλῶν ποτάμου τῆς Ινδικῆς καὶ τὸ πρὸς Ι ρίαν [in *MS.* καὶ τὸ πρὸς Οείας] καθικνεῖσθαι ἱστορεῖ. Lego igitur καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ Αερίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne certum eſt, ut Syros ab illo mille ſupra paraſangas abſiſtere. Forſan tamen, καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ Σηρίας ex *Euſebio* de Locis Hebr. v. Σόφειρα, & v. Ωφείρ. *Bernardo* præivit Cl. *Bochartus* [Geogr. Sacr. l. 2. c. 15.] in voce Αερίας ſed Σηρίας rejicit. *Huds.* Σηρίας puto, uti ſupra de columnis Sethi. *Rel.*

Abrami genealogia. Gen. c. 11.

ſ. Faciam vero de Hebræis *quoque* ſermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus eſt Ragavus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus eſt; hujus vero *filius* Tharrus. Hic autem Abrami ſit pater, qui decimus quidem à Noëo fuit: ſecundo vero anno & nonageſimo ſupra ducenteſimum poſt diluvium natus eſt. Nam Tharrus quidem ſeptuageſimo anno genuit Abramum: Nachores autem, cum eſſet centum & viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores naſcitur, circa annum centeſimum & triceſimum ſecundum: Ragavus vero Serugum habuit, cum eſſet annorum centum & triginta. Iiſdem etiam annis Ragavum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto & trece-

ε. Ποιήσομαι [p] δὲ καὶ Ἑβραίων τὸν λόγον. [q] Φαλέκῳ γὰρ τῷ Ἑβέρῳ γίνεται παῖς [r] Ῥάγαυος· τούτῳ δὲ Σερῦγος, [s] ᾧ Ναχώρης υἱὸς πίπτει, τούτῳ δὲ [t] Θάῤῥος. πατὴρ δ' ἔστω Ἀβράμου γίνεται, ὃς δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νωέου· δευτέρῳ δ' ἔτει Ⓒ ἐνενηκοστῷ καὶ [v] διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγήρατο. Θάῤῥος μὲν γὰρ ἔτει [x] ἑβδομηκοστῷ ποιεῖται τὸν Ἀβραμον· Ναχώρης δὲ Θάῤῥον, [y] εἰκοστὸν αὐτὸς Ⓒ ἑκατοστὸν [z] ἔτος ἤδη γεγονὼς, [a] ἐγέννησε. Σερύγῳ δὲ Ναχώρης πίπτει, καὶ ἔτος [b] δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν· Ῥάγαυος δὲ Σερῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ τοῖς ἑκατόν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυον Φάλεκος ἔσχεν. Ἑβερος δὲ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ καὶ τοῖς ἑκατὸν γόνῳ Φάλεκον,

p Δὲ καὶ Ἑβραίων] In *Samb.* & *Vat.* δὴ *igitur.*

q Φαλέκῳ] Φαλέγῳ, ut prius *Baſ. Gen.* Φαλάγῳ *Hen.* juxta ſcripturam reor Joſephi. Φαλέγ Zonaras & MS. *Vatic.* Cæteri per κ. *Bern.*

r Ῥάγαυος·] Ita paſſim *Big. Samb.* & *Caſ.* Ῥάγαβος *Vat.* Ραγαῦς *Baſ. G.* & *Hen.* Huds. Ραγαῦ & Σερώγος mavult *Cocc.*

s Ω Ναχώρης] Sic *MSS.* (ὃ Burius, inquit *Bern.*) ὧν in *Editis.*

t Θάῤῥος.] Ita in *Editis* & *MSS.* præter *Hen.* qui bis terve habet Θιῤῥος.

v Διακοσίοις] ccxcii. ſive δευτέρῳ δ' ἔτει Ⓒ ἐνενηκοστῷ καὶ διακοσίοις, nihil largius exemplaria omnia quot vidi Joſephi, Græca uſpiam aut Latina, & ab illis Zonaras, P. Comeſtor, alii. Id fuerunt jam pridem auſi curioſorum Theologorum nonnulli, quo conſentientem præſtarent Judæorum Hebraico codici ſummam rationis Joſephicæ; improvida quidem ac vaniſſima fraude, dum remanſerint adhuc his libris majoris computi membra. Proponam igitur ſtemma Abrami, decimi herois poſt Noe, ſecundum tres celebriores ſententias, tanquam à ſapientiſſimo Moyſe acceptas, Judæorum, Samaritarum una cum lxxii. Interpretibus Alexandrinis, ſed & Joſephi, ex correctione Iſ. Voſſii viri longe doctiſſimi.

	Codex Hebræus Judæorum.	Samaritæ, tum lxxii. Int. & Eccleſia Græca.	Joſephi calculus, ex emendatione Voſſii & N.
Semas παιδοποιεῖ anno poſt diluvium	2.	2.	12. N. 2.
Arphaxades, ætatis ſuæ anno	35.	135.	135.
Salas	30.	130.	130.
Eberus	34.	134.	134.
Phalecus	30.	130. Joſephi	130.
Ragavus	32.	132.	130.
Serugus	30.	130. Codd.	132.
Nachores	29.	79. 120.	129. N. 129.
Tharrus, Abrami genitor.	70.	70. 70.	130. N. 70.
Jud. 292. Gr.		942. 993.	1062. N. 992.
Adſcriptiſque Cainanis an.		130.	130.
Colligit G. Sync.		1072. Voſſ.	1192.

Editio autem Compl. τ'. atque Roman. differt Nachoris pædogoniam ad ætatis ipſius annum 179. adeoque adſerto Cainane, conficit in toto annos 1172. pariterque ex opinione Iſ. Voſſii, Nicephori Patriarchæ, & G. Syncelli Conſtantinopolitani, nec non Eutychii Alex. aliorumque Chronol. receptis Cainanis ſecundi an. 130. cadet natalis Abrami juxta Biblia Græca in 1072. aut ex grandibus numeris Voſſii in an. 1192. poſt Cataclyſmum. Additis inſuper 100. Abrami ad Iſaacum progenitum, & ipſius Iſaaci vita integra (quam ex Moyſe ſuo tum audierat Joſephus) 185. an. intelliges illico quot annos colligat liber primus harum Originum, haud minus quam 3733. ſive ſψλγ'. ubi codices Joſephi efferunt ſωλγ'. anormi lemmate. Sed ut verum fatear, alterum illum Cainanem non amo, qui Abramum virum ſummum de loco decimo poſt Noe truderet, etiam Beroſo, Eupolemo, Molone, Joſepho, Zonara, Glyca, & centum aliis invitis. Neque quidem in hiſce Originibus, (ſicut non viſitur in Synagogis Samaritarum aut Judæorum, aut in Chronicis Euſebii Cæſarienſis, Julii've Africani) unquam comparuiſſe ullus credo. Quis enim ſcribarum Græculorum demum expungeret, quam potius illum aſſervaret D. Lucæ gratia? Mallem interim ſphalma illud, quod videtur, Codicis Evangelici omittere, dum totis paginis diſſertanti mihi opus fuerit & tempus. Vide tamen an prudens ac dignum ſit cum nonnullis veterum ad ortum Abrami cιɔι. aut cιcli. annos computare à Diluvio: quod fiet ſi deſcenderit novus Cainan cum totis ſuis 130. annis, Semaſque liberis dederit operam altero poſt diluvium elapſum anno, quo quidem pacto conſpirant infenſiſſimæ ſectæ, Samaritæ, Judæi Alexandrini, cætera natio Judæorum, & Eccleſia Chriſtiana, contra unum Mattathiadem. Emendandus eſſet propterea Joſephus hunc in modum, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ πενηκοστῷ πρὸς χιλίοις. Accreſcat porro ille numerus, 100. annis Abrami, 185. Iſaaci, nec non 2256. inter Orbem primo conditum & ſubmerſum, [quot ſane præter hunc verſum, Eutychius Patriarcha Alexandrinus, Georgius Homaidi filius, aliique agnoſcunt,] patebit ſtatim perioche libri primi Antiquitatum iſtarum annis 3593. ſive ſϙζγ'. Qui has literas noverint, norunt etiam facili negleƈtu in ω tranſire φ, & ζ in λ. Ex illo calculo deduces ab Adamo ad imperium Artaxerxis Xerxe nati, quinquies mille annos, quod explicabant Biblia Hebraica ex ſententia hujus hiſtorici. Præterea alios quidem numeros, & Joſephi ſcriptis propiores hæc ſerio perpendenti mihi video provenire. Quandoquidem igitur codices noſtri ſeptem minus quam mille annos proponant inter Noe navigantis ſalutem & Abrami τεκνωσιν; permuta modo decem annos ſuperfluos Semæ poſt Diluvium cum novem illis, quos ad Tharrum parentem pertinere memorant Judaica, Samaritana, Græca, cæteraque Moſaicæ legis exemplaria, emicabit tibi ſumma an. 992. aut ſcribenti Græce pro ζϡβ'. prodibunt πϛ'. & ϡβ'. ſimillima notatione; unde apud Joſephum reſtitues, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς ἐνεακοσίοις: quomodo etiam in codicum Gallicorum aliquo ſcriptum eſſe ex Commentariis S. Petiti nuperrime edidici. Accedant adhuc anni 285. quot effluxiſſe ait ille Judæus ab Abramo nato ad obitum Iſaaci, atque inſuper 2256. ad Cataclyſmum à rerum conditu, confient inde 3533. aut pro iniqua ſumma ſωλγ'. plane ſφλγ'. quantum annorum explicet lib. 1. harum Originum. Vel Abramum puta anno 170. Tharri prognatum, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς χιλίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν: capiet igitur liber 1. Antiquitatum annos 3633. ſeu ϛχλγ'. quo vix reperias quicquam Joſepho convenientius, ſive numeros ipſos ſpectes ſive notas numerorum. Attamen vincat veſtro arbitratu Arithmetica præſtantiſſimi Voſſii, locumque ſuum obtineat πρὸς τὰ κείμενα. A primordio vero rerum ad diluvium Samaritas numerare annos 1307. Judæos 1656. Joſephum 2256. Interpretes lxxii. eorumque ſequaces Demetrium Hiſtoricum, I. Africanum & mille alios, annos 2262. Euſebium denique dolo vix pio 2242. & compilatores ejus Nicephorum Conſtantinopolitanum, Georgium Taraſii Cancellarium tantundem, aut ignorare nefas aut obliviſci: tum etiam prætermiſſum fuiſſe Julio Chronographo, Joſepho Chriſtiano, Severo, aliiſque, biennium Semæ Diluvio proximum, annoſque adeo 940. tractari ab illis pro 942. Experiantur denique polyhiſtores ingenium ſuum, S. Bibliorum numeros, tum Joſephi, I. Africani, Septimii Afri, Clementis, Theophili, Philonis, ac Demetrii omnes digerant, componant, verſent, murent, reſtituant, quo natalem annum Abrami tandem nobis juſto calculo exhibeant; hanc enim periodum multo difficillimam continet Chronologia ſacra. *Bern.* Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, & ab illis *Zonaras*, *P. Comeſtor*, & *alii*. Ενεακοσίοις N. ἑκατὸν καὶ χιλίοις *V.*

x Ἑβδομηκοστῷ] Ea eſt ſententia Hieronymi, Theodoreti, Procopii Sophiſtæ, illuſtris Voſſii, & meliorum Theologorum, ut Abramus vir eſſet annorum lxxv. cum parentem ſuum Charris defunctum ſepultumque Divino admonitu relinqueret, ex Gen. 12. & Act. 7. & Philone p. 415. atque etiam vita tota Patrum ſuorum ὀλιγοχρονιώτερος pareret, quod de illo idem aſſerit Philo. ἑβδομηκοστῷ ſemper ſcriptum, ſemper cuſum fuit uſque ad hos typos; veruntamen qua etiam ratione id apud Joſephum poſſit defendi alibi diſputamus. *Bern.* Τριακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ *V.*

y Εἰκοστὸν] Ενενηκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν *N.* & *V.*

z Ἔτος ἤδη γεγονώς] Libri omnes Joſephi, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἔτος: niſi quod ἔτος à prelis ſuppreſſum fuerat. Novenarium huc numerum adjecimus, qui Hebraico Volumini hæſerat, magno arbitrio adjuti. Amiſſis autem centum annis, *Weſt.* 1. *Bal.* & alii pauci editorum, Nachori parenti adſcripſerunt an. 28. ex verſione B Hieron. *Bern.* Illud ἔτος è *MSS.* in *Editis* deerat.

a Ἐγέννησε.] Ἐγέννησε Σερῦγον· Σιμ. male in *Samb. Caſ.* & *Baſ.* in *aliis* rectius omittitur Σερῦγον.

b Δεύτερον] Annos Serugi & Ragavi permutant codices cuncti Joſephi Latinique Græcique, contra utrumque volumen Hebraicum, & verſionem τ'. unde crebuit fides hunc primum genuiſſe 130. anno ætatis ſuæ, Serugum biennio tardius: verum in hac ſerie aliquid ſcribarum ſocordiæ imputandum video, quia ab imo gradu procederet, ſicut illa Moyſis à ſupre-

κον, γηνηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ [c] Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν· [d] ὃν Ἀρφαξάδης [e] ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν [f] τὸ ἡλικίας ἔτος ὡσὸς τοῖς ἑκατόν. [g] Σήμῳ δὲ ὑὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μεθ' ἕτη [h] δύο καὶ δέκα τὸ ἐπομβρίας γηόμενος. Ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον καὶ [i] Σάρραν καὶ [k] Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει [l] Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν [m] δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς· Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάρραν δὲ Ἄβραμος. Θάρρις δὲ μισήσαντος τὸν Χαλδαίων ἀφὼ τὸ Ἀράμου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς [n] Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας· [o] ὅπου καὶ Θάρρον τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. [p] σωετέμνετο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον [q] ἐγένετο, μέχρι τῆς [r] Μωϋσέως γενέσεως· μετ' ὃν ὅρος ἦν ζῆν ἑκατὸν ἔτη ὡσὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ Θεοῦ, ὅσα καὶ Μωϋσῆν σωέζειν βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες [s] ἐγένοντο· [t] Οὐζος, Βάυξος, [v] Καμούηλος, [x] Χάζαδος, [y] Αζαυος,

simo supra centesimum genuit Phalecum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum & centesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno supra centesimum. Semæ autem filius Arphaxades erat, natus post annos duodecim à diluvio. Abramus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sarra & Melcha, inter Chaldæos est mortuus, in urbe quæ Ure Chaldæorum vocatur. & usque nunc sepulchrum ejus ostenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt uxores; Melcham quidem Nachores, Sarram vero Abramus. Cæterum cum Tharrus odio haberet Chaldæorum terram propter *acerbum* luctum Aranæ, omnes simul migraverunt Charram Mesopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum sepeliunt, cum annos ducentos & quinque vixisset. Jam enim paulatim recisa fuit vita hominum, breviorque facta usque ad ortum Moysis: post quem vitæ terminus annorum erat centum & viginti; eosdem *annos in vitæ spatium* statuente Deo, quos & Moysen vixisse contigit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit; Uxum, Baüxum, Camuelum, Chazadum, Azavum,

Tharrus vixit annos CCV.

Humanæ vitæ terminus à Moyse, anni CXX.

Familia Nachoris. Gen. c. 22.

premo descenderat; imo notat Cl. Bosius in codice Sambuci ad hunc locum nomenque Ραγαυος, quidpiam desiderari. Servabis tamen numeros sacros, ut fas est, hac emendatione. Ραγαὺ δὲ σεριοῦγος τίκτει τὸν ἓξ δεύτερον καὶ τελακοστὸν καὶ ἑκατοστόν, ὃς ναχώρῃ ἔσχε ἔτη τελάκοντα γενομένου ὡσὸς τοῖς ἑκατόν· ὃν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυος φάλεκος ἔσχεν. Pro vulgato σεριοῦγος δὲ ναχώρης τίκτει &c. Schotanus denique ὃν δὲ τοῖς αὐτοῖς transformat ὃν δὲ τοῖς τελακοστὸν, & quod multo atrocius factum, omnes centurias hujus *computi*, tanquam male magnos numeros, delendas *decrevit*, contra omnes codices Græcos & meliores Latinos. Quamvis autem lectionem Græcam ad mentem D. Vossii quatenus immutari placuit: Latina tamen hujus paragraphi curate exegi ex ipsis membranis Epiphanii. *Bern.*

c Σάλα] Ita placuit *Bernardo*. Σάλα *Big.* & *Cas.* Σαλᾶ *Samb.* & *Vat.* Σίλα *Bas.* & *G.*

d Ὃν Ἀρφαξάδης] Hic nonnulli volunt Canainis Junioris annos inseri, ut *Zonaras*, *Eustathius Antioch.* & *Is. Vossius*. De eo videsis Opuscula *Petri de Marca*, p. 43.

e Ἐτέκνωσε] Al. ἐγέννησε.

f Τῆς ἡλικίας] Illa τῆς ἡλικίας è Codd. *MSS.* desunt in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Σήμου δ'] Σήμα *Bas.* & *Gen.* quod Dorismum sapit. *Samb.* communius σημᾶ; quin solet ille codex nominum Hebraicorum ultimas syllabas roborare. *Bern.* Σήμα *Bas.* & *G.* Σημᾶ *Samb.* & *Vat.*

h Δύο καὶ δέκα] Δωδέκα *Bas.* & *Gen.* δύο καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Cas. duodecim*, *Epiphanii* potiora & plura exemplaria, ut Voss. 1. Star. & West. 2. Mert. Vig. Bal. Goul. Adde illis historiam Scholasticam Petri: *Josephus autem dicit*, *Sem filius Arphaxad natus est post annos duodecim facti diluvii*: *quod forte vitium scriptoris est*. Typographi Colonienses & *Bas.* substituerunt *duo*, religione Hebraici voluminis. Quinetiam de Epiphanio jam monere visum est, nonnulla excusorum exemplarium, ut Bal. Col. & Bas. atqui scripta nulla præter West. 1. per stemma illud Divini Abrami ad numeros versionis Hieronymianæ conformari penitus & restringi. *Bern.* *Al.* δώδεκα.

i Σάρραν] שרה Pulchrum nomen & princeps istius sexus viriliter efferebant Philo & Josephus; unde apud *Big. Samb. Hen.* & *Cas.* tum Zonaram & Eustath. σάῤῥα extat; sed mollius Græci plerique σάρρα & cum his *Bas.* & *Gen.* Mox μελχὰν *Bas. Gen. Hen.* & *Eustathius* σὺν τοῖς ο'. sicut ἐχθρὸν legitur. *Samb.* & *Big.* potius μελχᾶν, ritu ἀθλιᾶν. Imo μελχὰν θυγατέρα, *Hen.* solus. *Bern.* Ita in *MSS. Zonara* & *Eustathio.* in *Editis* mollius Σάρρα.

k Μελχὰν] *Al.* Μελχᾶν.

l Οὐρῇ] Οὐρῇ *Big. Samb. Eustathiusque* MS. Cl. Vossii. Onceloüs similiter forma Chaldaica אורא. ὕρῃ *Bas.* & *Gen.* G. Syncello pag. 95. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὲρ (l. ἐν) τῇ πόλει. ὅρ G. Cedrenus. χὼρ If. Vossius ex LXXII. ὧρ Eusebius ex Onomastico Hebraico Philonis, licet ipse Philo legerat in tralatione LXXII. virali ἐκ τῆ χώρας τῶν χαλδαίων. Quid si illi etiam scripserant, Gen. 11. & alibi, ἐρχόης seu ἐρχῆς τῶν χαλδαίων. Hanc autem civitatem ἐρὶλὼ appellatam testatus est etiam Eupolemus in historia Judæorum Babyloniorum, nec non καμαρίνη, h. e. πόλιν νεκρόρων seu urbem Hierophantarum, כמרים & forma patria כומרניא: quinimo sedes illa אוריא, τῶν φώτων (quales erant Assyriorum Sacerdotes, viri consulti & πυροφόροι,) ὠρὶν nomine congruo vocabatur. Sed me tempero à charta Josephi. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* Οὐρῇ. *Vat.* Οὔρῃ *Bas.* & *G.* Vide *Is. Vossium* de LXX. *Interpr.* p. 36.

m Δείκνυται.] Admonet Ill. Vossius, post Georgium Syncellum hæc verba Eustathii ex Josepho fuisse descripta, Δείκνυται. ἀπέθανε δὲ ὁ ἀρὰν ἐν τῇ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐπεπύρευσεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα ἃ παῖδες αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέξαντο αὐτά. Γαμοῦσι δὲ &c. Audi vero quæ dicit Georgius Abbas in Chronico. p. 98. Τὰ δὲ εἴδωλα ἃ παῖδες συνελέψας ὁ Ἀβραὰμ κατέκαυσε σὺν τῷ οἴκῳ συνκαταικαύθη δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀρρὰν ὁ ἀδελφὸς Ἀβραὰμ σβέσαι τὸ πῦρ ἀπαδάζων. ἐνεθέτησε δὲ τὸ παίδων αὐτοῦ λιθοβολῆσαι τὸν εἰδωλολατρείας καὶ εἰδωλοποιίας, ὡς φησὶν ὁ ἰωσηπος: nisi legere fas sit ὁ αὐτόθι ad hanc periodum. Tum alter Georgius de eodem facinore differens, Λαθὼν δὲ νυκτὸς ὁ Ἀβραὰμ τὰ εἰδώλων ἐμπρήσας τὸν οἶκον. αὐτῶν δὲ ἐξαναλισκόντων, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀβραὰμ ἀναπηδῶσι, βουλόμενοι σὺν μέσῳ τὸ πυρὸς ἐξελέσθαι τὰ εἰδώλα. φιλονεικούντων δὲ ὁ Ἀρρὰν τῷ περιόντι ἐπεβοήθησε, τὸ μέσον διαφθείρων δὲ πυρός. Quinimo antehos omnes Eusebius Pamphili, ut verisimile est, Ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἰδώλα ἃ παῖδες αὐτοῦ, καὶ συνκαταικαύθη αὐτοῖς ὁ Ἀρρὰν θέλων σβέσαι τὸ πῦρ σὺν νυκτὶ Tum etiam p. 95. Chronogr. suæ Georgius, Ὠφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀβραὰμ ἐν τῇ παιδιᾷ αὐτοῦ ἔτι ὄντι, λιθοβοροῦντι τε τὰ ἃ παῖδες εἰδώλα, ὡς ποτὲ καὶ ἰσραὴλ), ἃ καὶ ἀνίπτησεν ἐν νυκτὶ, ὥς φασιν, καὶ συνκαταικαύθη αὐτοῖς Ἀρρὰν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, σβέσαι θέλων τὸ πῦρ ἐναντίον δὲ θάῤῥει, ὥς φασιν· ἀπιστοῦμεν τούτῳ καὶ τῇ γραφῇ· ὅτι καὶ ἀπέθανεν Ἀρρὰν ἐναντίον δὲ παῖδος αὐτοῦ θάῤῥα ἐν τῇ γῇ ἠχουνίθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὲρ τῇ πόλει. καὶ ἐξῆλθε θάῤῥα σὺν Ἀβραὰμ, ἃ ἐλθεῖν εἰς γῆν χαναὰν· καὶ μείνας ὧκησεν ἐν χαρράν, εἰδωλομανῶν ἕως θανάτου αὐτοῦ. Eadem plane narrat, Gregorius scriptor Syrus, p. 20. *Bern.* Hodiernis *Josephi* exemplaribus nonnulla abesse existimat *Is. Vossius*: quæ ex *Eustathio Antiocheno*, qui *Josephum* licet dissimulato nomine sequutus est, ita resarcit; Δείκνυται. ἀπέθανε δὲ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐπεπύρευσεν Ἀβραὰμ τὰ εἰδώλα ἃ παῖδες αὐτοῦ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέξαντο αὐτά. γαμοῦσι &c. Verba intermedia non esse adsuta ab *Eustathio*, sed è *Josepho* descripta, inde constat quod *Syncellus* (p. 98.) eandem memorans historiam *Josephum* testem citet.

n Χαρρὰν] חרן, χαρὼν *Bas.* & *Gen.* χερὼν, *Hen.* χαρρὰν, *Big. Samb. Cas. Epiphanius*, & LXXII. Interpretes & D. Lucas, Arabice حران. Gentium historicis Καῤῥαι urbs eadem, quod Eusebius aliique adnotarunt. *Bern.* Ita ex quatuor *MSS. Vet. Interpr. aliisque.* Χαρὼν *Bas.* & G. Vide *Cl. Cellarii* Geogr. Antiq. vol. II. p. 444.

o Οπου κ'] Ita in *MSS.* in *Editis* ὅπου δέ.

p Σωετέμνετο] Sic quatuor MSS. σωελέτμητο *Hen. Bas.* & G. De vita hominum contracta videsis *Josephum* p. 10. v. 27.

q Ἐγένετο,] Ita *Vat.* & *Eustath.* ἐχρόνιζε *aliis.*

r Μωϋσέως] Sic *Vat. Samb.* & *Eustath.* in *Editis*, *aliisque* Μωσέως.

s Ἐγένοντο·] Al. ἐγένετο.

t Οὐζος,] Οὔξος *Samb.* Ὄξος *Bas.* & G. *Epiphanius*, *Uxos.* Ὦξ LXXII. Doctores, Philo, Eusebius, Hieronymis ab illis, sed à Judæis idem *Hus*, עוץ. Importuni sunt Schotani Bosiique Ὄστος & οὔζος. Nomen proximum בוץ, βάυξος Græca, *Baux* meliora efferunt Latinorum exemplarium; nec non Hieronymus ex Eusebio & LXXII. Interpr. Eat idcirco βούζος Schotani, quo hinc velit. Pauci intelligunt naturam literæ Z. *Bern.*

v Καμούηλος,] Rescripsi καμούηλος. *Epiphanius* edidit pariter *Camuel*, sicut postulant Judæi, Græci, Latini, omnes S. literarum Interpretes. μαούηλος cernimus in typothesia *Bas.* & *Gen.* μαθούηλος apud *Big. Samb* & *Cas.* utrumque ἀδόκιμον. Sequitur corruptum diu nomen ζάχαιος apud cunctos codices Græcos, & vetustos Latinorum pro חשד Hebr. χαζὰδ aut χαζαὰθ Græcorum, *Chazat* Hieronymi ex Eusebio; *Cased* ejusdem interpretis ad sacram paginam. Reddo veterem Josepho scriptionem χάζαδος, ubi alii malunt χάσαδος. *Bern.* Ita ex *Vet. Interp.* Μαήηλος in *Editis*. Μαθήηλος in MSS.

x Χάζαδος,] Sic ex *Hebr.* Χασαὰδ aut Χασαὰθ *Græcorum*. In *Josephi* codicibus corrupte Ζάχημος.

y Αζαυος,] Αζιος *Cas. Epiphanius*, & Schotanus. ἄζαος, levissima mutatione *Big.* & *Samb.* ἄζαυος literæ Beta petiolo nimio, *Bas* & *Gen.* הוז Hebr. ἀζαῦ Viri Ecclesiastici, post LXXII. Iudæos.

vum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelum. Iſti quidem legitimi Nachoræ filii fuêre: nam Tabæus, & Gaamus, & Tavaus, & Machas, ipſi ex Ruma concubina nati ſunt. Bathuelo autem, uni è Nachoræ filiis legitimis, naſcitur Rebecca filia, & Labanus filius.

[z] φελδᾶς, Ιαδέλφας, Βαθήλ. ἔτι μὲν Ναχώρ παῖδες γνήσιοι· [a] Ταβαῖ γὰρ, καὶ [b] Γάαμ, καὶ [c] Ταύα, καὶ Μάχας, ἐκ Ρεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. Βαθήλῳ δ', [d] τῶν Ναχώρ γνησίων παίδων, γίνεται Ρεβέκκα θυγάτηρ, καὶ Λάβαν υἱός.

VIII. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ'.

Quomodo Abramus, generis noſtri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa appellatur.

Ως Αβραμος, ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατῴκει τηνικάδε μὲν Χαναναίαν, νυνὶ δὲ Ιουδαίαν λεγομένην.

Abramus cum Loto ſibi adoptato Chaldæam reliquit, annos natus LXXV. *Gen.* c. 12.

ABramus autem Lotum fratris ſui Aranæ filium, Sarræ vero conjugis ſuæ fratrem, adoptavit, quod dubiam haberet ſpem liberorum legitimorum: cumque jam eſſet annorum ſeptuaginta & quinque, è Chaldæa diſceſſit, Deo jubente ut in Chananæam concederet, quam etiam ipſe incoluit & poſteris reliquit; vir rerum omnium intelligentia & audientes perſuadendi vi poſſens, & de quibus conjecturam faceret *à vero* raro aberrans. Propterea, cum ob virtutem præ cæteris ſapiens haberi cœpiſſet, vulgo receptam de Deo opinionem innovare & *in melius* mutare ſecum ſtatuit. Primus itaque auſus eſt declarare unum eſſe Deum rerum omnium opificem: de cæteris vero ſi quid ad felicitatem *vel minimum* conferat, *illud* ex hujus mandato unumquodque præbere, non ex vi ſibi propria & *innata*. Hæc vero conjiciebat ex iis quæ in terra marique contingunt, quæque ſol aut luna patitur, & ex omnibus quæ cœlo accidunt *mutationibus*. „Nam ſi (*inquit*) „vis illis inſita eſſet, *certe* curam ordinis ſui con„ſervandi haberent: ea vero *res iſtas* deſtitutas „eſſe manifeſtum eſt. neque enim ad noſtram u„tilitatem ſuapte virtute fretæ operam confe„runt: ſed imperantis poteſtati obſequium præ„ſtant: cui ſoli honorem & gratias tribui par „eſt.„ Propter iſta cum Chaldæi & alii Meſopotamiæ incolæ contra ipſum ſeditionem agitarent, *inde* migrare factu optimum exiſtimans, Deo volente & adjuvante terram Chananæam poſſedit. Illicque conſtitutus aram exſtruxit, & hoſtiam Deo immolavit.

Summus hic Philoſophus Auctorem Rectoremque unum Univerſi contra Magos mature aſſeruit.

Ἀβραμος γὰρ Λῶτον τὸν Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τὴν δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Σάρρας ἀδελφὸν, εἰσεποιήσατο, γνησίας παιδὸς ἀπορῶν· καὶ καταλείπει [e] τὴν Χαλδαίαν, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μεταλθεῖν, ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσειεν ὀ [f] ληθαρτέστατος. Διὸ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ [g] μείζω τῶν ἄλλων ἠρξατο, καὶ τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, [h] καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. [i] πρῶτος ἐν τολμᾷ Θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα· [k] τὰ δὲ λοιπὰ εἰ καί τι πρὸς εὐδαιμονίαν συντελεῖ, κατὰ προσαγωγὴν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον, καὶ ὀ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. ἔκαζε δὲ ταῦτα τοῖς τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. [l] „δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοησάσης τῆς καθ' αὐ„τὰς διαθέσεως· [m] ταύτης δ' [n] οὐ ὑστερούσης, φανε„ρὰς γίνεσθαι. μηδὲν ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν „συνεργοῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ „κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν· ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ „τὴν τιμὴν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν.„ διὰ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιαζόντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. [o] ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι, βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ Θεῷ.

Abramum laudant meliores gentium hiſtorici, Beroſus, Hecataeus, Nicolaus Damaſcenus.

2. Beroſus autem Abrami parentis noſtri, ſuppreſſo tamen nomine, his verbis meminit; „decima poſt diluvium ætate apud Chaldæos vir „exſtitit juſtus & eximius, rerumque cœleſtium

Β'. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Αβραμου [p] Βηρωσσὸς, οὐκ ὀνομάζων, [q] λέγων δ' ὅτως. „μετὰ τὸν κα„τακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δί„καιος ἀνὴρ [r] καὶ μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. „ Exa-

dæos. *Bern.* Ita ex *Hebr.* & *Vet. Interpr.* levicula mutatione Αζαῖος *Big. Samb.* & *Vat.* Αζμος *Baſ.* & *G.*

z Φελδάς,] Ψέλδας, ἰαὴλφας פלדש וידלף *Baſ.* & *Gen.* ἰαδελφᾶς, ἰαδοφᾶς *Big. Samb.* & *Caſ.* φαλδάς, ἰελδαφ, LXXII. Metaphraſtæ. *Hadelphas*, *Haduphas*, Epiphanius, *Pheldas*, *Jedaaph*, Hieronymus in Chronicis, ſed in potiore opere *Pheldas* & *Jedlaph.* Bern. Ιαδελφᾶς, Ιαδοφᾶς *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Φαλδας, Ιελδαὰ LXX.

a Ταβαῖος] Ex טבח, ταβαῖος. Epiphanius, *Tabæus*, Poſt hunc γαάθμος *Big. Samb. Caſ.* & *Gen.* tum etiam Epiphanius, errore exſcriptorum valde vetuſto: aut in hac proſapia haud caſtiſſima forte legerat Joſephus feriante lumine נרם pro vero nomine נחם ſive LXXII. γααμ; ita etiam Philoni Euſebioque in Onomaſticis ſcriptum. Hac de cauſa γαάμος repoſui apud Joſephum; alii potius γάχαμος, quibus nihil invideo. *Bern.*

b Γάαμος,] Ex Γαὰμ in LXX. *Philone* & *Euſebio* in Onomaſticis, Γάαμ fecit *Bernardus.* Γάχαμ volunt *Alii.* Γάθαμ in *MSS.* & *Editis.*

c Ταύα,] Hebræa veritas habet תחש, *tochi* LXXII. atque Hieronymus ab Euſeb. *Tochos*, ubi noſter Ταύα, & Epiphanius *That.* Verum Schotanus adhuc reſtituere τάχασ, mallem ipſe ταῦσ. Dein concubinæ nomen Rumæ reticet interpres Scholaſticus. *Bern.* Τάεα *Vat.* Τάχασ malit *Schotanus.* Ταῦσ *Bernardus.*

d Τῷ Ναχώρ] Τῶ *Samb.* & *Big.*

e Τὴν Χαλδαίαν,] Τὴν Χαρράνων malit *Petitus* ex *Philone.*

f Διαμαρτάνων.] Ita in *MSS.* ſonantius. in *Editis* Ἁμαρτῶν.

g Μείζω] Sic in *MSS.* in *Editis* μᾶζον.

h Καινίσαι] Reſtitui ex libris ſcriptis *Big. Samb.* & *Caſ.* Epiphanio adprobante, qui reddidit Latine *innovare.* Alii καὶ καινίσαι, unde Star. & Weſt. 2. & *innovare* veteres Typi, καὶ πατῆσαι. *Bern.* Ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ νικῆσαι *Baſ.* & *G.*

i Πρῶτος] Male Euſtathius, G. Cedrenus, aliique quaſi ex noſtro μόνος ὅτι δημιουργὸν τῶν πάντων Θεὸν ἀπεφήνατο εἶναι. Conſentiunt enim libri noſtri in πρῶτος, ſed & Zonaras, πρῶτος ἔγνω Θεὸν ἕνα, τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν. Tum Euſebius, Πρῶτος ἀβραὰμ δημιουργὸν τῶν ὅλων τὸν Θεὸν ἀνεκήρυξεν. Quin ipſe ad hos Cedrenus p. 30. καθὼς ἤ φησιν ὁ Ιώσηπος, πρῶτος ἀβραὰμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ἐκήρυξε. *Bern.*

k Τῶν δὲ λοιπῶν] *Cæterorum quantumvis quid ad felicitatem conferat, ipſius juſſu conferre ſingula & non propria virtute.* Quum enim iis potentia adſit etiam providendi, ut ipſa optimo ordine moveantur, atque ea in ipſis non ſit: clarum eſſet quod ne ea quidem, quæ, ut nobis melius ſit, agunt, ſua poteſtate ſed imperatoris virtute ſubminiſtrent. *Coc.*

l „Δυνάμεως] Rectius hæc intellexit Pſeudo-Euſtathius, quam Epiphanius aut Gelenius. Ait enim, Ἀφ' τι δὴ ἰσχύς ἔστις ἐν αὐτοῖς τὰ ἑαυτῶν διάθεσις, ἀλλ' ὑστερῶν ταύτης ἐν γὰρ τέτων γινώσκειν ἔξεστιν, ὅτι ὁ κατ' ἰδίαν ἰσχὺν συντελεῖ, εἰ καὶ δοκεῖ διέρχεσθαι τὰς ἀνθρώπους ὁ μικρὸς· ἀλλὰ καὶ βούλησιν ἔχει ποιήσαντος. Πρὸς γοῦν τὴν δόξαν αὐτὸ ταύτην οἱ Χαλδαῖοι, καὶ οἱ τὴν μεσοποταμίαν οἰκοῦντες διεφέροντο, καὶ ἀντεῖχον αὐτῷ· καὶ ἀναστὰς ἐκεῖθεν καὶ πρόσταγμα Θεοῦ, τὴν γῆν τὴν Χαναναίαν κατῴκησε. Hæc ille. *Bern.* Hæc non male explicat *Euſtathius* ad Hexaëm. p. 58.

m Ταύτης δ'] Hoc de loco videſis *Euſtathium* in Hexaëmeron, p. 58.

n Οὐ ὑστερούσης,] Voculam οὐ reſtitui è *Cod. Samb. Bern.*

o Ἱδρυθεὶς] Ἱδρυθεὶς δέ τε αὐτόθι *Vat.*

p Βηρωσσὸς,] Βηρωσὸς *Hen.* atque *Beroſus* in *Vet. Interpr.*

q Λέγων δ' ὅτως·] Ita ex *MSS.* in *Editis* λέγων ὅτως· μετὰ δὲ τὸν κ.

r Καὶ μέγας,] Illud καὶ etiam ex *MSS.* & *Euſebio.*

Εκατῷ δ' ἢ κ) Ἕ μνηθῆναι [s] πλεῖόν τι πεποίηκε· βιβλιον γὰρ περὶ αὐτῶ συνταξάμενος [t] κατέλιπε. Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τ ἱστοριῶν λέγει ἔτως· [v] „ Αβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἔπηλυς σὺν „ στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τ γῆς τ ὑπὲρ [x] Βαβυλῶνος, „ [y] Χαλδαίων λεγομένης. μετ' ὀ πολὺ ἢ χρόνον, [z] ἐξα„ νάστης καὶ ἀπὸ ταύτης τ χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, „ εἰς τὸν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δ' Ιου„ δαίαν, μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου [a] πληθύναντες. „ περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. „ [b] Ἕ δ' Αβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ [c] Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται· καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, Αβράμου οἴκησις λεγομένη.

„ peritus.„ Hecatæus vero non ejus tantum obiter meminit, ſed juſtum de eo volumen ſcriptum reliquit. Nicolaus autem Damaſcenus quarto Hiſtoriarum libro hunc in modum loquitur: „in „ Damaſco regnavit Abramus, qui advena cum „ exercitu illuc venerat ex regione, quæ, ſupra „ Babylonem ſita, Chaldæorum dicitur. At non „ multo poſt tempore, cum ſua multitudine etiam „ hinc emigrans, in terram quæ tunc Chananæa, „ nunc vero Judæa nominatur, ſedem tranſtulit, „ una cum iis qui ab eo orti ſunt plurimi, quo„ rum hiſtoriam in alio libro perſequor.„ Abrami vero nomen etiam nunc in Damaſcena regione celebre eſt; monſtraturque *illic* vicus, qui ab eo dicitur Abrami habitaculum.

Decima poſt Diluv. generatione emicuit ille Patriarcha.

Domus Abrami in Syria Damaſcena.

ΚΕΦ. η'.

Οτι λιμῶ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν· καὶ, διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

Λιμῶ δ' [d] χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος [e] Αβραμου, [f] Αἰγυπτίους ὀδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἦν προθυμος, τ τε ἀφθονίας [g] τ ἐκείνων μεθέξων, καὶ τ ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν [h] λέγοιεν περὶ Θεῶν· ἢ γὰρ κρείσσοσιν [i] ὀρεχθεῖσι κατακολουθήσων, ἢ [k] μετακοσμήσων αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δ' καὶ τὴν Σάρραν, καὶ φοβέμενος τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τ Αἰγυπτίων [l] ὀπιμανες, μὴ διὰ τὴν ὀμορφίαν τ γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῳ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο, κἀκείνῳ τοῦτο ὑποκρίνασθαι (συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς) ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Αβράμῳ καθὼς [m] ὑπενόησε. [n] τὸ τε γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τ γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ [o] φαραώθης ὁ βασιλεὺς [p] τ Αἰγυπτίων, ὑπὸ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις ἁρπαγεὶς, ἀλλὰ καὶ ἰσθῆναι πρὸς δάσας, [q] οἷός τε ἦν ἅψασθαι τ Σάρρας. ἐμποδίζει δ' ὁ Θεὸς [r] τὴν ἄδικον αὐτοῦ ὀπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ ταραχῇ τῶν πραγμάτων. καὶ [s] πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, καὶ μῆνιν Θεοῦ τὸ δεινὸν [t] αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσημήναντο οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ὑβρίσαι δ' ξένης τὴν γυναῖκα. ὁ δ' φοβηθεὶς [v] ἠρώτα τὴν Σάρραν, τίς τε εἴη, καὶ τίνα τρόπον ἐπαγάγοιτο· πυθόμενος δ' τὴν ἀλήθειαν, τὸν Αβραμον παρητεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν, ἀλλ' ὐ γυναῖκα αὐτοῦ, παρθάσαι περὶ αὐτὴν, συγγένειαν αὐτοῦ ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι κατ' ὀπιθυμίαν [x] ὠρ-

CAP. VIII. IX.

Quod, fame Chananæam premente, Abramus in Ægyptum eſt profectus: &, ibi aliquantiſper commoratus, retro unde venerat eſt reverſus.

CUm autem fames poſtea in terram Chananæam incubuiſſet, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter ſeſe ad eos contulit; ut & ipſorum abundantia frueretur, & Sacerdotum de Diis opinionem acciperet: ſi meliora traderent, eos ſectaturus; ſin verius ipſe ſentiret, eos ad meliora traducturus. Cæterum cum & Sarram ſecum duceret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne *forte* rex ob venuſtatem conjugis eum perimeret, hujuſmodi artem excogitavit. Fratrem ejus aſſimulavit; atque illam (quod eorum intererat) hoc ipſum reſpondere monuit. Ut autem ventum eſt in Ægyptum, accidit Abramo haud ſecus ac ſuſpicatus eſt. Nam & omnium ſermone percrebuit uxoris ejus pulchritudo. unde & Pharaothes Ægyptiorum rex, iis quæ fama acceperat non contentus; ſed & ipſam videndi flagrans deſiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. Injuſtæ autem illius libidini Deus obſtitit, peſtilentiam & rerum perturbationem immittens. Ipſique ſciſcitanti, quid facto opus eſſet ut liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum eſſe, pronunciarunt ſacerdotes, quod in animo habuiſſet peregrini uxori injuriam inferre. Ille vero territus de Sarra quæſivit, & ipſa quæ eſſet, & quinam ille quem ſecum adduxerat. Cum autem veritatem audiſſet, ſemet Abrahamo excuſabat; *dicens*, quod, ſororem eſſe exiſtimans, non vero uxorem ejus, illi animum adjecerit, affinitatem cum eo volens contrahere, nulla autem ad eum injuria afficiendum libidine incitatus.

Divites frugum Ægyptus: laſcivi Ægyptii.

Formoſæ Sarræ acceſſum luit rex Pharaothes. Gen. c. 12.

---

s Πλεῖόν τι πεποίηκε·] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* πλέον *Ub Baſ. G. alique.*

t Κατέλιπε.] In *Editis* κατέλειπε.

v Αβράμης] Αβράμης tam aſpere *Samb.* & *Hen.* & *Busb.* vel etiam quando hoc grande nomen illi σεσπαρξώσι ex uſu. Αβράμης *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αβράαμης ſcripturam fuiſſe Nicolai nobilis hiſtorici, cum Euſebio credo, & à divina quidem nominatione derivatam. Poſthæc Αβράαμ retinent tam ſcripti libri quam editi Euſebii. *Bern.* Αβράμης aſpere *Samb. Hen.* & *Busb.* Αβράμης levius *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αβραάμ *Vat.* Αβραάμης ſcripturam fuiſſe *Nicolai* ex *Euſebii* codicibus conjicit *Bernardus.*

x Βαβυλῶνος,] Euſeb. Præp. Ev. p. 417. citat Βαβυλῶνα. *Rel.*

y Χαλδαίων] Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan.* atque *Euſeb.* Χαλδαίας *Big. Caſ. Samb.* & *Vat.*

z Εξαναστὰς] Sic ex *Epiphanio* & *Euſeb.* μεταστὰς *Big.* & *Caſ.* μεθαναστὰς *Baſ. G. Hen.* & *Vat.*

a „ Πληθύναντες.] Ex *Samb. Vat.* & *Euſebii MSS.* πληθύσαντες *Big. G.* & impreſſa *Euſebii.* πληθήσαντες *Baſ.* typothetarum forſan errore.

b Τὸν δ' Αβράμ] Τῶν τε Αβραάμ *Euſeb.*

c Δαμασκηνῇ] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Δαμασκωνῶν.

d Χρόνοις] Vocem χρόνοις, in *Editis* omiſſam, ex *Big. Samb. Caſ. Vat. Euſeb.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus.

e Αβραμου,] Αβραμου *Samb.* & *Hen.* Αβραάμης *Euſeb.* ed. Αβραάμου idem MS. Subin τὰς Αἰγυπτίους *Big.* & *Samb.* & paulo poſt λέγοιέν τε impreſſi. Et *Euſeb.* MS. πυθόμβρου vice πυθόμβρου. *Bern.*

f Αἰγυπτίους] Τὰς Αἰγυπτίους *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τὰς ἐκείνων μεθέξων,] Τῆς ἐκεῖ μ. *Hen.*

h Λέγοιεν] Λέγοιέν τε in *Impreſſis.*

i Εὐρεθεῖσι] Εὑρεθεῖσιν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Caſ.* Ὠρεθεῖσιν κατακολουθήσειν αὐτοῖς *Vat.*

k Μετακοσμήσειν] Μετακομίζειν male in *Samb.* & *Hen.*

l Επιμανὲς,] Deſideratur ἐπιμανὲς in *Editis.* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* repoſuimus.

m Υπενόησε.] Επενόησε *Baſ. G.* & *Vat.*

n Τό τε γὰρ κάλλος] Sic ex *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τὸ γὰρ *Samb. Caſ.* & *Vat.* pro αὐτῆ, mox *Big.* αὐτῷ.

o Φαραώθης] illud Θ non eſt in nomine Ægyptiaco ΠΟΥΡΟ. verum Artapanus laudatus Euſebio præpar. Evang. IX. 18. etiam id inſerit ſcribens Φαρεθώνης. *Rel.*

p Τῶν Αἰγυπτίων,] Τοῖς Αἰγυπτίοις *Vat.*

q Οἷός τε] Οἷός τε ἅψασθ *Vat.*

r Τὴν ἄδικον] Ita ex MS. τὸν ἀδόκιμον in *Editis.*

s Πυθομένῳ] Θυομένῳ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

t Αὐτῷ παρεῖναι] Αὐτῇ *Vat.*

v Ηρώτα] Ita in *MSS.* πρῶτα τὸν Σ —— ἐπαγάγοιτο ἐρώτα *Baſ.* & *G.*

x Ωρμησάρθος *Vat.* ὁρμισθὸς *Big.*

tus. Quin & ei multum pecuniæ dedit, & ut Ægyptiorum eruditissimis familiariter uteretur: quo factum, ut virtus ei, gloriaque ex ipsa illustrior extiterit.

2. Nam cum Ægyptii variis moribus essent delectati, & alii aliorum ritus verbis elevarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis eorum conferens, sermonesque quibus sua tuerentur placita totos ipse respuens, inanes & veritatis plane expertes esse demonstravit. Quare ab iis in congressibus summa in admiratione habitus, tanquam vir sapientissimus, & qui non solum acri esset ingenio ad res perspiciendas, sed etiam aliis quæ docere suscepisset persuadendi vi polleret, eos & in Arithmetica instituit, & quæ ad Astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami in Ægyptum adventum, in iis plane hospites erant Ægyptii: à Chaldæis enim in Ægyptum, indeque ad Græcos permanarunt.

Arithmeticam & Astrorum scientiam Abramus Ægyptios docuit; atque Græcos illi.

3. Postquam vero in Chananæam pervenit, terram cum Loto divisit, orta inter pastores contentione de pascuis: Lotus tamen conditionem proposuit, optionemque permisit. Ipse autem loca montibus adjacentia, ab eo relicta, occupans, in urbe Chabrone habitavit. Illa autem septem annis est antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero planitiem ad fluvium Jordanem, non procul ab urbe Sodomorum, habitavit; quæ tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate & ira disparuit. At causam *hujusce rei* loco suo ostendam.

Sodomis Loto concessis, Chabrone degit ὁ περιήτης. Urbs illa septem annis ante Tanim condita. Gen. c. 13.

μημένος. δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, [y] καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν [z] αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' [a] ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους· [b] συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, [c] καὶ διαπύων τὰς λόγους ἐς ἐπιεικεστέρους τῶν ἰδίων, κενὰς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν τοῖς συνεδρίοις ὡς σοφώτατος, καὶ δεινὸς οὐκ ἐν νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσῃ διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ [d] περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ [e] τῆς Ἀβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, [f] Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· οὐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' [g] ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν [h] ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

γ'. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, [i] τῶν ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένην [k] ὑπωρείαν, [l] ᾤκησεν ἐν τῇ [m] Χαβρὼ πόλει. παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἔτεσιν ἑπτὰ [n] πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου. Λῶτος δὴ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου εἶχεν, οὐκ ἄποθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως· ἡ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὲ ἠφάνισται καθ' βούλησιν τοῦ μέγα θεοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν καθ' χώρειν σημανῶ.

X. CAP. IX.

Sodomitarum clades ab Assyriis prælio accepta.

Duces quatuor Assyrii quinque regulos Sodomitarum ad lacum Asphaltitin devincunt. Gen. c. 14.

ILlo tempore, cum Assyrii Asiæ imperio potirentur, res Sodomitarum valde florebant, divitiis illis crescentibus pariter ac abundante juventute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, & Balenorum rex. suæ quisque ditioni præpositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diviso eos obside-

ΚΕΦ. Θ'.

Ἡ τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ἀσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν καιρὸν Ἀσυρίων κρατούντων τῆς Ἀσίας, Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, εἰς τε πλῆθος [o] ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διεῖπον τὴν χώραν· [p] Βαλλὰς, [q] Βαρσὰς, [r] Σενναβάρης, καὶ [s] Συμόβορος, ὅ, τε Βαλλῶν βασιλεύς. μοῖραν [t] δὲ ἦρχον ἕκαστος ἰδίαν. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ἀσύριοι, καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες

γ Καὶ συνεῖναι] Καὶ συνὼν Samb. & Euseb, συνῶσαι Big.

z Αὐτῷ] Neuter Editorum interposuerat αὐτῷ. Eusebius tamen MS. τὴν τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν δ' Edit. τὴν τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δ. Bern. Ita ex Eusebii MSS. edidit Bernardus. in Cod. Vat. αὐτῷ Deest vox αὐτῷ in Basᵗ. & G.

a Ἀλλήλοις] Παρ' ἄλλοις Samb. & Casᵗ. contra Basᵗ. Gen. Epiph. Euseb. & ipsius Josephi mentem: quam hac paraphrasi, aperit Eustathius non veterrimus, Τοὺς μὲν Αἰγυπτίους ἀλλήλοις ἀνδοξοῦντας, καὶ τὰ νόμιμα ἑαυτῶν διαπτύοντας καὶ ἀναπτέροντας, ἀποδεικνῦσι ἄδοξον ἅπασιν αὐτοὺς μηδὲν ἀξιολογεῖν μηδὲ φρονεῖν τι σεμνίζοντας. Bern. Sic Basᵗ. G. Epiph. Euseb. & Vet. Interpr. ἀλλήλων Vat. ἄλλοις Samb. & Casᵗ.

b Συμβαλὼν] Συμβάλλων Vat.

c Καὶ διαπύων] Διαπύων viri magni conjectura haud præclara. Statim μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας, Samb. & Eusebii impressa. Bern.

d Περὶ ἀστρονομίαν] Περὶ ἀστρομίας Hen. Glycas & Cedren. περὶ Λογολογίαν Euseb. & ipse Josephus, p. 14. v. 28. Intelligit autem ea voce (quod Abbas Georgius monuit) τὴν τῶν ἀστέρων θέσιν καὶ κίνησιν. Bern.

e Τῆς Ἀβράμου] Τοῦ Ἀβράμ Vat.

f Αἰγύπτιοι] Εἰς αἴγυπτον, οἱ αἰγύπτιοι Basᵗ. Gen. articulo superfluo. Quinimo εἰς αἴγυπτον prætermisit Eusebius sua sponte atque etiam Eustathius, quando narrat diserte, ὡς γὰρ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἄπειροι τότων ἐτύγχανον οἱ αἰγύπτιοι. Deinde inter codices Latinos Stat. & Vest. 2. itidem neglexere. Postremo εἰς αἴγυπτον refert proxima sententiola. Bern. Οἱ Αἰγύπτιοι articulo superfluo in Basᵗ. & G.

g Ἐφοίτησεν] Ἐφοίτησεν Big. Samb. Hen. Eusebius, Magnus Drungarius Zonaras. ἐπεφοίτησεν Basᵗ. Gen. & Casᵗ. ἐφύτωσεν, Stipsᵃ aut magis stipes ille Cassiodori. κατηφοίτησε M. Glycas. Bern. Ita Big. Samb Hen. Vat Euseb. Alique. ἐπεφοίτησεν Basᵗ. G. & Casᵗ.

h Ἦλθε] Sic Big. Hen. & Euseb. καὶ ἦλθε Samb. Casᵗ. & Vat. ἀπῆλθε καὶ Basᵗ. & G.

i Τῶν ποιμένων] Ita in MSS. τῶ ν π. Basᵗ. & G.

k Ὑπώρειαν] Ex Codd. Samb. & Vat. verum in reliquis ὑπαίθειον, tam in MSS. quam Editis. Huds. Est ad montes sita regio, non in summis montibus, sed ad radices vel latera montium, opposita tamen πεδίοις & campis: nam Chebron urbs sita est in regione montana. Nihil est certius. Rel.

l Ὤκησεν] In MSS. ᾤκει δὲ vel ᾤκει δέ. magis Attice. Bern.

m Χαβρὼ] Νάβρὼ aut Ναβρὼ Basᵗ. & G. atque Nabroch in nonnullis Epiphanii Codd. in aliis Nebroch & Ebron. Verum Χαβρὼν vel Χαβρῶνι scribendum, quo modo scripsit Josephus ex Num. 13, 23. ubi Χεβρὼν ediderunt LXX. Bern.

n Πρὸ Τάνιδος] Ita Basᵗ. & G. πρὸ Ταναΐδος Vat. Προ Ταναΐδος Big. Samb. & Vet. Interpr. Forsan παλαιοτέρα δ' ἐστὶν, ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου [οἰκισθεῖσα.]

o Ἐπιδεδωκότων] Ἐπιδεδοκότων in Codd. tam impressis quam scriptis præter Samb.

p Βαλλὰς,] Pentapolis Palæstinæ principes suis nominibus inter librarios dissidia & pugnas non leves concierunt. E Typographiis Basᵗ. & Gen. prodiere, βαλλὰς (tanquam à בלע) βαρσὰς (quod permutavi in βαρσὰς) σεναβαρ (id esset שנאבר) καὶ συμόβορ, ὅτε βαλεῖτ. βασιλικῆς μοίρας &c. Big. autem procurante, Βάλαχ, Βαλιὰς, σιναβάρης, ὅτε βαλλῶν βασιλεύς. Habitu etiam eodem volunt Samb. & Casᵗ. nisi quod efferant ex ore medio βάλακ, pro βάλαχ. LXXII. Interpretes aliter referunt hunc barbarismum, βαλλὰ, (Bella idem apud S. Ambros. & Βαλὰκ Chrysostomi in Homiliis) βαρσὰ, σεναὰρ, συμοβὸρ, καὶ βασιλεὺς βαλάκ. Judæi vero atque Samaritæ correctius & certius, 1. בלע, quod Græce reddas βάλεας 2. ברשע, βερσάς. 3. שנאב, σεναβὴς. 4. שמאבר, σεμάβαρ, aut Samaritico mendo, σεμάβαθ. 5. מלך בלע, βασιλεὺς βαλᾶς. Bern. Βάλακος Samb. & Vat.

q Βαρσὰς,] Ita ex LXX. Βαρσὰς in MSS. Βαρεὰς in Editis.

r Σεναβάρης,] In MSS. Σωαβάρης. in Editis Σεναβαρὴς. in LXX. Σεναὰρ.

s Συμόβορος,] Συμόβορός τε Βαλλῶν Vat.

t Δ' ἦρχον] In Codd. Samb. Casᵗ. & Vat. δὴ ἦρχεν.

v Στρα-

σαντες τ̃ [v] στρατίας, ἐπολιόρκουν αὐτούς. [x] στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ὢν εἷς ὑπετεταγμένος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ Ασσύριοι φόρον ὑπάσσουσι τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, τῷ τὸν ὑπαχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ὑπέμειναν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ [y] ἀπέστησαν. καὶ Ἀμραφέλ στρατὸς Ασσυρίων ἐπ' αὐτούς· στρατηγοῦντων [z] Αμραφήλ, [a] Αριόχου, [b] Χοδολλαμόρου, [c] Θαδάλου. ἔστοι τὸ τε Συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντο, καὶ τὸν τῶν γιγάντων ἀπόγονους κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ Σόδομα, στρατοπεδεύσι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ. νῦν μέν τοι τ̃ Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ [d] Ασφαλτῖτις λεγομένη. [e] περὶ μὲν οὖν τ̃ λίμνης ταύτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τ̃ δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ασσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τ̃ μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν [f] ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Λὼτ ἦγεν, τοῖς Σοδομίταις σύμμαχον ἐληλυθώς.

bant: ſingulis vero unus præficiebatur dux. Commiſſo autem prælio, victores Aſſyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque cum duodecim annos ſerviviſſent, & tributa illis imperata ſolviſſent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Aſſyriorum in eos facta eſt expeditio ductu & *auſpiciis* Amrapheli, Ariuchi, Chodollamori, Thadali. iſti etenim Syriam univerſam diripuerunt, & Gigantum ſobolem ſubverterunt. Cumque in agrum Sodomorum eſſet ventum, caſtra metati ſunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iſte puteis abundabat. nunc tamen, ex quo diſparuit Sodomorum urbs, vallis iſta in lacum mutata eſt, qui dicitur Aſphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Aſſyriis acie congreſſis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero ſunt in captivitatem abducti; & in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat. *Hinc Lotus captus prælio.*

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Αβραμος ὑπὸ τὸν Ασσυρίους ὑπιστρατεύσας ἐνίκησεν· καὶ τὸν τε αἰχμαλώτους τ̃ Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

[g] Αβραμῳ δὲ ἀκούσαντι τὸν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε ἅμα περὶ Λώτα συγγενῆ ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἶκτος περὶ τ̃ Σοδομιτῶν φίλων ὄντων Ϲ γειτνιώντων. καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν· ἀλλ' ἐπαχθεὶς, [h] καὶ κατ' πέμπτην ὑπεσὼν νύκτα τοῖς Ασσυρίοις περὶ Δάνον· οὕτως γὰρ [i] ἡ ἑτέρα τ̃ Ιορδάνου πηγὴ προσαγορεύεται πηγή· καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τ̃ κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲν ὑπονοίαν τ̃ συμφορᾶς ἐχοντας· οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ ἐπὶ μέγας ἀδυνατοι, ἔφυγον. Αβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι Ϲ δευτεραίας [k] γενομένης συνήλασεν αὐτοὺς [l] εἰς Ωβὰ τ̃ Δαμασκηνῶν γῆς· ὑπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, [m] ἀλλ' ἡ προθυμία τ̃ μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ἑπτὰ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσούτου στρατοῦ προ-

CAP. X.

Quomodo Abramus, Aſſyrios aggreſſus, victor exſtiterit; & tam captivos Sodomitarum, quam reliquam prædam victor reduxerit.

ABramus autem, ut calamitatem illorum acceperat, ſimul & metu de Loto cognato ſuo commotus eſt, & miſericordia ex Sodomitis ſibi amicis atque vicinis. Et cum ei in mentem veniſſet illis opitulari, nil cunctatus eſt, ſed protinus ſuos expediens, & quinta nocte Aſſyrios ad Danum aſſequutus, (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) & ex improviſo & inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade ſuſpicantes: alii vero nondum in ſomnum delapſi; tamen præ temulentia pugnæ inutiles, in fugam ſe conjiciunt. Abramus autem eos perſequutus eſt, & ſequenti die coëgit ſemet recipere in Hobam, quæ Damaſcenorum eſt: oſtendens victoriam non ſitam eſſe in multitudine & militum numero, ſed pugnantium alacritatem & virtutem copias quantaſcunque ſuperare; utpote qui cum trecentis & duodecim è familia ſua & tribus amicis tantum exercitum profligaverat. *Gen. c. 14. Aſſyriorum exercitum profligat Abrami miles domeſticus. Danus bicipitis Jordanis fons alter. Hoba Damaſcena.*

[v] Στρατείας,] Στρατιὰς vulgare hoc nec non dictum *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Malunt tamen Athenienſes & cum his *Big.* & *Samb.* στρατείας, lente adeo ac σεμνῶς. Mox Στρατιὰς δ' ἑκάστης *Baſ.* & *Gen.* adverſus omnem fidem cæteram. Mox ἐπιζεύγνυσι puerili ſono *Baſ.* & *Gen.* deinde vero *Hen.* meticuloſus ſcriba & minus fidelis pro καὶ Ἀμραφὴλ στρατὸς, &c. refert iſthæc, καὶ αὖθις ἐπῆλθον αὐτοῖς οἱ Ασσύριοι. *Bern.* Ita cum *Big.* & *Samb.* στρατιὰς in *cæteris.*

[x] Στρατηγὸς] Sic ex *MSS.* in *Editis* στρατιὰς δ' ἑκάστης.

[y] Ἀπέστησαν.] Ita ex *MSS.* & *Theophilo Antiocheno* p. 162. *Edit. Oxon.* in *Editis* ἀπέστασαν.

[z] Αμραφήλ,] Iterum nobis agendum eſt cum nominibus longis & barbaris. Primum ducum Aſſyriorum nomine ἀμραφὴλ vocant Editores, mutilo & quidem depravato, ἀμαρφὶδ *Big. Samb. Caſ.* & meliora exemplaria Latina; unde fiet ἀμραφὴλ (prout *Amrafeli* etiam in libris nonnullis Epiphanii me legiſſe memini) aut cum Cl. Boſio ἀμαραφήλ Ψ. & Δ. converſis facili arte in Φ. & Λ. Nam אמרפר dicunt utraque natio Hebræorum, Græci ἀμαραφὰλ, & ἀμαραφὶθ in Hom. Chryſ. Tum Ellaſari dominus appellatur ἀριὼχος apud *Big. Samb.* & *Caſ.* ἀριόχου *Baſ. Gen.* & Epiphan. Inſequitur jam vox ſeſquipedalis קרדלעמר ſive ut Eccleſia Græca modulatur χοδολλογομὸρ: hinc χοδολλογομόρου in Edit. *Baſ.* & *Gen.* & *MSS.* aliquot Epiph. Concinnius vero legunt *Big. Samb. Caſ.* & vetuſtiora Epiph. χοδολλαμιόρου, *Chodolamori*: uc nunc omittam χοδολλαομόρου prolixum Boſii. Iidem ſatis bene ultimum Principem nuncupant Θαδάλου nomine, *Thadalli* Latinis auribus, Hebræis תדעל: Græci viderant תרעל, quod eſt Θαργὰλ illorum literis; ab hiſce Θαργάλου excepere *Baſ.* & *Gen. Bern.* Ita ex quibuſdam MSS. *Epiphanii* Αμαραφήλου malit Cl. *Boſius*. Μαραφὰδ *Baſ.* & *G.* Αμαραψὶδ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[a] Αριόχου,] Sic ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* Αριόχου.

[b] Χοδολλαμόρου,] Illud ferunt *MSS.* & vetuſtiora *Epiphanii*, in *aliis* & *Baſ.* & *G.* Χοδολλογομόρου.

[c] Θαδάλου] Ita *MSS.* Θαργάλου *Baſ.* & *G.* ex *Hebræis.*

[d] Ασφαλτῖτις] Al. Ασφαλτίτης. Videſis *Euſtathium Antioch.* p. 59.

[e] Περὶ μὲν οὖν] Illud οὖν abeſt quibuſdam *Codd.*

[f] Ἀπέθανον,] Perite autem interpretatus eſt hic Judæus Moſaicam phraſin Gen. c. 14. 10. יפלו שמה, *ibidem ceciderunt.* Dein οἱ δὲ λοιποὶ, *Hen.* Subnectit idem ille ad ἠλαλυθὼς hæc verba ne vix perferenda, οὐκ ἄποθεν τ̃ σοδομίλικης πόλεως οἰκῶν. *Bern.* Επίσου *Hen.* ex *Bibliis S.*

[g] Αβρὰμω δὲ ἀκούσαντι] Sic ex *MSS.* Αβρὰμ δὲ ἀκούσαντος *Baſ.* & *G.*

[h] Καὶ κατ'] Τὸ Ϲ delet *Big.*

[i] Η ἑτέρα] Nam alter & primus fons Jordanis erat in lacu Phiala ut docuit in lib. de bell. *Rel.*

[k] Γενομένης] Ita ex *MSS.* uam γενομένου non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

[l] Εἰς Ωβὰ] Sic reſcribere ſum auſus, vel εἰς χοβὰ. Editum erat εἰς σωβᾶ, ſcriptum tot manibus εἰς σωβὰ, vel in cod. *Caſ.* εἰς σαῦά. Inter enuntiandum profecto tralatus fuit ſibilus præpoſitionis εἰς in vocem ſequentem. Gen. c. 14. 15. ἕως χοβὰ, יער חובה. *Epiphanius* ſine cauſa hanc urbem Damaſcenam penitus delevit, & reliquit duntaxat, *expulit eos uſque ad terram Damaſcenorum.* Bern. Hoc placuit *Petito*, atque ita *Bernardus* edidit, dubius tamen an εἰς Χωβὰ reſcribendum. in pleriſque *MSS.* & *Baſ.* & *G.* Σωβᾶ litera σ præpoſitionis εἰς in vocem ſequentem Ωβὰ traducta. εἰς Σαβὰ *Caſ.* ἕως Χοβὰ vel Χοβὰλ. LXX.

[m] Ἀλλ' ἡ προθυμία] Ita *MSS.* ἀλλὰ εἰς προθυμία in *Editis.*

verat. At quotquot hoſtium è manibus effugerunt, ſine gloria *domum* reverſi ſunt.

Abramum victorem epulis, elogiis, votiſque magnis excipit Melchiſedeces.

2. Abramus autem Sodomitarum captivos incolumes recipiens, qui capti fuerant ab Aſſyriis, Lotumque cognatum ſuum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomorum rex ad locum quendam, quem Campum regium vocant: ubi recipitur à Solymæ urbis rege Melchiſedece. id vero nomen idem valet ac rex juſtus: & erat utique talis omnium conſenſu; ita ut propter hanc cauſam etiam Dei ſacerdos conſtitueretur. Solymam tamen Hieroſolymam poſtea vocarunt. Iſte autem Melchiſedeces militibus Abrami juſta dedit hoſpitalia, iiſque omnia ad uſus vitæ neceſſarios abunde ſuppeditavit: ſimulque ipſum in epulis cœpit laudare, Deoque gratias agere, qui hoſtes ſibi in manus compegerit. Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei donante, munus accepit. Sodomorum autem rex ab Abramo petiit, ut prædam ipſe ſibi retineret; homines tamen ſuæ ditionis, quos ſalvos eripuerat ab Aſſyriis, repoſcebat. Abramus vero dixit ſe nolle hanc conditionem accipere, neque quidquam velle emolumenti ex præda ad ſe rediturum, niſi quantum domeſticis ſuis ad victum ſufficeret: portionem tamen aliquam amicis ſuis commilitonibus dari æquum eſſe. Primus horum Eſcholes vocabatur, & *ſecundus* Ennerus, & *tertius* Mambres.

Spolia decima ſacerdoti Dei donata.

Infinitam ipſi ſobolem pollicenti Deo quinque animantibus facit Patriarcha. Gen. c. 15.

3. Deus autem virtutem ejus extollens, non carebis, inquit, mercede, quâ te ob res præclare geſtas donari par eſt. Cui ille, quorſum futura eſt mercedis retributio, cum deſint qui ſucceſſores eſſent? (adhuc enim erat ſine prole.) Tum Deus & filium illi naſciturum eſſe pollicitus eſt, & multam adeo ex eo fore ſobolem, ut cœli ſtellas numero eſſet æquatura. Et ille quidem, his auditis, Deo, ut ipſe præceperat, ſacrificium obtulit. Erat autem ſacrificium hujuſmodi: juvencam *ſumens* trimulam, & capram trimulam & arietem ſimiliter trimulum, turturem quoque & columbam, *cætera*, ut juſſus fuerat, diſſecuit media, ſed aves non diſſecuit. Deinde priuſquam erigeretur ara, avibus cruoris deſiderio devolantibus, adfuit vox divina, denuncians, poſteris ejus malignos fore vicinos annis quadraginta in Ægypto: quo tempore gravia perpeſſos hoſtibus *tandem* ſuperiores evaſuros, devictiſque Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos.

Poſt cccc. annos ſervitutis Chananæa armis felicibus occupanda.

Sub ilice Ogyge habitat ὁ περήτης, non procul ab Hebrone. Gen. c. 16.

4. Abramus vero *tum* quidem habitabat circa

ἡμένους· ὅπόσοι ἦ [n] αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδέξως ἀνέστρεψαν.

β'. Ἀβραμος ἦ [o] τούς τε τῶν Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους, οἱ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ τῶν Ασυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ Λῶτον, ἀνέζωξε μετ' εἰρήνης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς εἰς τόπον τινὰ, ὃν καλοῦσι Πεδίον βασιλικόν· [p] ἔνθα ὁ τῆς Σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν Μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ λέγεται δὲ τοιοῦτος ὁμολογούμενος, [q] ὡς ἀφ' αὐτοῦ τὸν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ Θεοῦ. τὴν μέντοι [r] Σόλυμα ὕστερον ἐκάλεσαν [s] Ιεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ [t] οὗτος ὁ Μελχισεδέκης τῷ Αβράμῃ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπαρχόντων παρέσχε· καὶ ἅμα τοῦ δωρεὰν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ὑποχειρίους [v] αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. Αβραμος ἦ δεδόντος καὶ τοῦ δεκάτου τῆς λείας αὐτῷ, προσδέχεται τοῦ δόσιν. ὁ ἦ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς τοῦ μὲν λείαν ἔχειν Αβραμον παρεκάλει· τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ᾔξίου, ὡς ἅμα τῶν Ασυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Αβραμος ἦ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἀλλ' ἂν ἄλλου ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἤρκει· μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις [x] αὐτοῦ ἅμα δώσειν τοῖς συστρατευσαμένοις. [y] Εσχώλης δ' ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ [z] Εννηρος, καὶ [a] Μαμβρῆς.

γ'. Επαινέσας ἦ αὐτὸν τοῦ ἀρετὴν ὁ Θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς, φησὶ, μισθὸς ὃς ἄξιόν ἐστιν [b] σὲ ὑπὲρ τοιαύτης εὐπραγίας κομίζεσθαι. ἅμα δ' ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ ἀποδέξονται μετ' αὐτόν; ἔτι γὰρ ἦν ἄπαις. ὁ Θεὸς καὶ [c] παῖδα αὐτῷ [d] γνήσεσθαι καταγγέλλει, ἐκ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν, ὡς ἀριθμηθῆναι αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸ ἀριθμόν. ἐκ ὁ μὲν ταῦτ' ἀκούσας θυσίαν προσφέρει τῷ Θεῷ, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δ' ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος· δάμαλιν [e] τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσαντος διελεῖν, τὰ ὀρνέων οὐδὲν διελών. εἶτα πρὶν σῆναι τὰ βωμὸν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἐπισημήνουσα πονηρὰς [f] αὐτοῖς τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ἐπὶ ἔτη [g] τετρακόσια γνησομένους κατὰ τὸν Αἴγυπτον· ἐν οἷς κακοπαθήσαντας μετιέσθαι τὰ ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ χαναναίων ἔχειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις.

δ'. [h] Αβραμος ἦ κατοικῶν μὲν περὶ τὴν Ωγύγιον καλ-

---

n Αὐτῶν] *αὐτὸν Sam.*

o Τὰς τε τῶν Σοδομιτῶν] Sic *Hen.* & *Cedren.* τὰς τῶν Σοδ. *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς Σοδομιτῶν *Baſ.* & *G.*

p Ενθα ὁ] Ενθα δὲ ὁ *Hen.*

q Ως ἀφ' ταύτῃ] Ita plerique *MSS.* ὡς ἀφ' ταύτῃ τῇ αἰτίαν. *Vat.* ὡς ἀφ' ταύτῃ αὐτῷ *Baſ.* & *G.* ὥστε. *Cocc.*

r Σόλυμα] Hebraica lingua *Salem* quod Græci paululum immutatum, ad ſuæ linguæ phraſim inflectendo, *Solyma* dixere.

s Ιεροσόλυμα.] Ita etiam *Theophilus* ad *Autol.* p. 163. *Edit. Oxon.* Verum (ut inquit *Hieronym.*) *Salem* non, ut *Joſephus* & noſtri omnes arbitrantur, eſt *Hieruſalem*, nomen ex Græco Hebraicoque compoſitum, quod abſurdum eſſe peregrinæ linguæ mixtura demonſtrat, ſed oppidum juxta Scythopolim quod uſque hodie appellatur *Salem*. Vide *Montacutium* contra *Seldenum*, p. 154. 155.

t Οὗτος ὁ Μελχισεδέκης] Videſis *Rigaltium* ad *Tertull.* p. 62.

v Αὐτῷ ποιήσαντα] Αὐτῶ *Vat.* & mox v. 21. αὐτῶν.

x Αὐτῷ δώσειν] Αὐτῶ δώσειν *Vat.* αὐτῶ δώσειν *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* in *Editis* δώσων.

y Εσχώλης] Hebræi Græcique ἐσχὼλ in Geneſi; eadem lectio apud Joſephum Typis vulgatum: atqui MSS. prorſus omnium ἐσχών. De ſecundo amico nobiliſſimi Abrami quid amplius nunc monere fas ſit, quam Joſephi Ἔννηρος convenire cum Hebraico Judæorum ענר pro quo Samaritæ legunt ערם *Arram*, & LXXII. αὐτῶν. Epiphan. forte viderat in membranis Clariſſimi Caſſiodori Ἔννηρος ἄλλος, *Etner*, ſeu potius *Enner alius*. Comes tertius ſcribitur μαβρῆς in Editis, pro μαμβρῆς MSS. aut μαμρῆς, ממרי; ſed alterum probatius atque ἀτλικώτερον. *Bern.* Illa terminatio placuit *Bernardo.* in *Baſ. G.* & LXX. Εσχώλ. in *MSS.* Εσχών.

z Εννηρος,] Αὐτῶν in LXX. *Epiphanius* forte viderat in ſuis *MSS.* Επηρος ἄλλος. nam habet *Etner*, ſeu potius *Enner alius*.

a Μαμβρῆς.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαβρῆς.

b Σὲ ἐπὶ τοιαύτας] Illud σὲ ex *MSS.* deerat in *Editis*.

c Παῖδα αὐτῷ] Σὲ non paret in excuſis. Παῖδα *Baſ. Gen. Epiphan. Hen.* tum harum Originum expilator Jo. Zonaras: &, ni fallor, Divinus Moyſes, Gen. c. 15. v. 4. & 5. זרע, interprete S. Paulo: imo Joſephus ipſe ſubjicit ſingulari Anaphora, πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern. Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan. Zonaras.* & mox ſubjicitur πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

d Γενήσεσθαι] Γενήσεσθαι ſiquidem ſcribas cum *Gen.* ſive γνήσεσθαι aliorum, ipſa ſententia nil quicquam variabit. *Bern.*

e Τετριζουσαν,] Δάμαλιν τετριετῆ *Big. Samb.* & *Caſ.* ſicut Eſaiæ c. 15. 5. Huc equidem τετριετῆ Joſephum ſemel & bis ſcripſiſſe volo. *Bern.* In *MSS.* τεταιῆ.

f Αὐτῶ τοῖς ἐκγόνοις] Αὐτῷ *Vat.*

g Τετρακόσια] Ne dubites aliquantulum de hoc numero, vide & cap. V. libri inſequentis. *Bern.*

h Αβραμος] Αβρ. μὲ καθήκῃ περὶ τὴν ὠγύτλω. *Baſ.* & *G.* ſuis typis. Noſtra autem editio ſcriptorum fidem habet, Epiphanio & Comeſtore conſentientibus. Sed de hac tam nobili arbore alibi libenter diſputamus. *Bern.* Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αβρ. μὲ καθήκῃ περὶ τὴν Ωγύτλω. ſed Ωγιτν malit *Reineſius*. Vide *Euſeb.* de *Locis Hebr.* p. 317. & 430. *Edit. Benedict.* & *Fileſaci* Selecta Sacra, l. 1. p. 207.

i Δρῦν·

λεμένῳ [i] δρυῒ· ἔστι δὲ τῆς Χαναναίας τὸ χωρίον, [k] ὀλίγῳ πόρρω τῆς Εβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυήσῃ, ἱκετεύει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος χαρίσασθαι. ὁ δὲ Θεὸς ἐπαρθεῖν αὐτὸν προσκελευομένῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς [l] αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων· Σάῤῥα, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, [m] ὑποκλινεῖ μίαν τῶν θεραπαινίδων Αγάρην ὄνομα, [n] γένος ὂσαν Αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γιομένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάῤῥαν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας προσησομένης εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Αβράμῳ δ' αὐτὴν ὡς αἰκίαν [o] προσδόντος τῇ Σάῤῥᾳ, δρασμὸν ἐπεβάλλετο ἀχθομένην τὰς ταλαιπωρίας· καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῇ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτὴν ἄγγελος [p] θεῖος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι, βίᾳ γὰρ μείζονος τυγχάνειν σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τὸν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γιομένην, ἐν τέτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. προσκύσασαν μὲν οὖν τῷ Θεῷ, καὶ πρόσω πορεύσασαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσαζαν δ' αὐτὸν ὀπίσω [q] γνώσεσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης [r] βασιλεύσοντος. τέτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' μετ' ὀλὺ Ισμάηλον· θεόκλυτον ἂν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τοῦ Θεοῦ τῆς ἱκεσίας.

ε'. Αβράμῳ μὲν οὖν, ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημένος ἐγεννήθη. εἰς [s] ἕνατον δ' αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ὤφθη ὁ Θεὸς [t] ἀπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ [v] καὶ ἐκ Σάῤῥας ἔσοιτο. κελεύει δ' αὐτὸν καλέσαι Ισαακον· δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος [x] μέχρις Αἰγύπτου. προστάττει δ', βουλόμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δ' Αβραμῷ καὶ περὶ Ισμαήλου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε [z] ἀπεσήμηνεν ὁ Θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Αβραμος μὲν, ὅτι τούτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, περιτέμνεται [a] παραυτίκα, καὶ πάντες οἱ παρ' [b] αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς [c] Ισμάηλος· οὗ καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδεκαέτους ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνέα διῆγεν.

ilicem, quæ vocabatur Ogyges: (est autem locus in terra Chananæa, non longe ab Hebroniorum urbe) & ægre ferens, quod uxor ei nihil peperisset, à Deo supplex petiit, ut prolem sibi masculam daret. Deo autem ipsum ut bene speraret adhortante, quoad cætera omnia *magno* suo commodo è Mesopotamia eductum, nec liberis carituram; Sarra, Deo præcipiente, unam ancillarum, nomine Agaren, genere Ægyptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipsa liberos susceptura. Et ancilla, cum gravida facta esset, ausa est Sarram imperium affectando contemptui habere; quasi ad prolem suam perventura esset dominatio. Abramo autem ipsam Sarræ in pœnam submittente, fugam meditata est afflictionum impatiens: Deumque implorabat, ut sui misereretur. Illi vero per desertum abeunti obviam fit angelus Dei, jubens ut ad dominos reverteretur; fore enim meliore conditione, modo se modeste gerat: nunc vero in his versari malis, quod in dominam ingrata fuerit & arrógans. at enim si Deo nollet obsequi & ulterius pergeret, perituram esse dicebat: sin retro redeat, matrem futuram pueri, in illa terra postea dominaturi. His paruit, & reversa ad dominos veniam consequuta est. At non multo post peperit Ismaëlum; quasi quis dicat, * à Deo exauditum, eo quod Deus preces ejus exaudierat.

Ancilla Ægyptia, ad torum admissa dominatur, pellitur, redit, suasa Angeli, Ismaëlo gravida.

Ismaëlus, Θεόκλυτος.

5. Jam vero Abramo, sextum & octogesimum annum agenti, natus est ille de quo diximus. Cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, promittens filium illi de Sarra nascituram esse. jussit autem eum vocari Isaacum; prænuncians ex eo prodituras gentes magnas & reges, qui bellum gesturi omnem Chananæam à Sidone usque Ægyptum occuparent. Præcepit autem, quod nollet genus ipsius cum aliis commisceri, ut pudenda circumciderent, idque octavo die à nativitate. Causam vero nostræ circumcisionis alibi declarabo. Consulenti vero Abramo etiam de Ismaëlo, an victurus esset, indicavit Deus longævum fore, atque magnarum gentium parentem. Et Abramus quidem, posteaquam ob hæc Deo gratias egisset, statim circumcisus est, & omnes qui cum eo erant, similiter & puer Ismaëlus: quo die, illo ad decimum tertium ætatis annum perveniente, ipse nonum agebat supra nonagesimum.

Abramus an. 86. generat Ismaëlum. & an. 99. circumciditur cum familia sua. Genus Hebræum conservat περιτομὴ ὀκταήμερος.

Sidonem inter & Ægyptum situm gitur limes occiduus terræ Sanctæ.

i Δρυῒ·] Τερέβινθον postea dictam Eusebio, Hieronymo & aliis. *Rel.*

k Οὐ πόῤῥω] In hoc fallitur: nam de querceto *Mambræ* verum est, altera Abrami mansione, cujus mentio *Gen.* 18. v. 1. Convallis autem seu quercetum *Moreh*, in *Gen.* 12, 6. quod & *Ogygis*, in finibus erat Sicimorum, haud ita procul à Jordane. *Reines.* de Ling. Punic. p. 70. *Edit. Ultraject.* Huds. Josepho illud ὁ πόῤῥω nonnunquam notat spatium satis magnum. Chebron ei dicitur ὁ πόῤῥω Ιεροσολύμων, & Masada ὁ πόῤῥω Ιεροσολύμων, quæ tamen loca non minus 20 miliarium Romanorum intervallo Hierosolymis aberant. At δρῦς septem modo stadiis aberat Chebrone. *Rel.*

l Αὐτὸν] Αὐτῷ & mox ἠγμένῳ *Vat.* Huds. Dele αὐτὸν *Cocc.*

m Επικλινεῖ] Ad oram *Cod. Hen.* hæc apposita est interpretatio, ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησιν.

n Γένος] Zonaras pariter αἰγυπτίαν τὸ γένος. Idem vero ante hæc pro ἐπικλινεῖ posuerat συγκαταβιβάσει, atque ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησι manus obscura ad oram *Hen.* cod. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & gens Attica. γένος *Bas. G.* & *Hen.*

o Προσδόντος] Scripta *Big. Samb.* & *Cas.* percelebrium virorum; quo etiam conducit phrasis nota ἐπιτιθέναι πληγάς apud historicos Græcorum. ἐπενόησεν oblatum à Typographis *Bas.* & *Gen.* Bern. Ita ex *MSS.* in *Bas.* & *G.* προσδόντος τῇ Σ. δρασμὸν ἐπενόησεν.

p Θεῖος,] Vox θεῖος ex *MSS.* deerat in *Editis.*

q Γνώσεσθαι] Γνώσεσθαι *Vat.*

r Βασιλεύσοντος.] Βασιλεύσοντος *Samb.* & *Vat.* ex consuetudine *Atticorum.* Bern.

s Ενατον] In *Hen.* & *Vat.* ἔναλον, contra canones Grammaticos. *Bern.*

t Απήγγειλεν,] Επήγγειλεν *Hen.* & *Epiphan.* non male. *Bern.*

v Καὶ ἐκ Σάῤῥας] Deest καὶ in *Editis.* debetur *MSS. Bern.*

x Μέχρις Αἰγύπτου.] Sed non pertigerunt fines Cananææ ad Ægyptum. Rhinocolura ultimus fuit, aut Gazæ vicina regio, uti sacri scriptores loquuntur, terminus Cananææ; at inter Rhinocolura & Ægyptum solitudo satis magna interjacebat, quæ postea Augustamnica dicta est. Quia tamen ea ἐρημία (ita Josephus ipse appellat) erat, ferri potest si quis dicat inter Cananæam & Ægyptum nullam regionem (cultam videlicet aut habitatam, uti illæ erant) intercedere. *Rel.*

y Συμφυρόμενον,] Ita in *MSS.* recte igitur *Zonaras*, ἵν' μὴ τὸ γένος αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπιμιξίαν. in *Editis* autem absurde συμφερόμενον. *Bern.*

z Απεσήμανεν] Απεσήμανεν *Vat.*

a Παραυτίκα,] Illud magis Atticum. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* παραχρῆμα.

b Αὐτοῦ,] Αὐτῷ *Hen.*

c Ισμάηλος·] Ita *Bas.* & *G.* Ισμάηλος τρισκαιδέκατον ἔτος ἦν· Αβραμος δ' &c. *Hen.* Ισμάηλος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχων· καὶ αὐτὸς &c. *Big. Samb.* & *Vat.* Bern.

* *A Deo exauditum,*] *Quasi à Deo exauditus.* Ita libri nostri veteres ac novi; & præter hos *Epiphanius* Scholasticus, juxta alium sensum vocis Θεόκλυτος. Similiter Philoni, ἰσμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ: aut ex nostra interpretatione, ἀκοὴ ὁ κρείττους. Apud Zonaram tamen legitur Θεόκλυτος, mendo Typothetæ: addit enim Monachus ille hanc causam nominis, ὡς ὑπὸ θεοῦ τῆς ἱκεσίας Αβραὰμ ἀκουσθεὶς, καὶ παῖδα δόντος αὐτῷ. *Bern.* Ita etiam juxta *Philonem*, cui Ισμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ. *Suidæ* Θεόκλυτος, Θεότιμος, ὁ *Deo honoratus.*

XII. CAP. XI.

Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit, flagitiis eorum offensus.

Sodomitarum mores exsecrabiles. Gen. c. 11. &c. 19.

PER idem igitur tempus Sodomitæ, opibus & magna pecuniarum vi elati, & in homines contumelioſi exſtiterunt & religione in numen vacui; adeo ut beneficiorum ab ipſo acceptorum plane immemores eſſent, hoſpites odio haberent, & mutua conſuetudine & familiaritate abuterentur. His igitur rebus offenſus Deus, decrevit inſolentiæ pœnas ab illis repetere; & non ſolum urbem eorum evertere, ſed & eam regioni vaſtitatem inferre, ut nec amplius plantas nec fructum ullum ederet.

Tres Angelos hoſpitio excipit Abramus.

2. Cumque hæc Deus de Sodomitis decreviſſet, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad ilicem Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratuſque eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, & ad ſe adductos rogabat ut cum ipſo hoſpitium facerent. Illis vero annuentibus, juſſit panes ſtatim fieri ex farina ſiliginea, vitulumque mactatum & aſſatum ſub ilice diſcumbentibus appoſuit. At illi præ ſe tulerunt quaſi comederent; & de uxore etiam inquirebant, ubinam eſſet Sarra. Illo referente, intus eam eſſe: ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem factam. In hoc vero ſubridente muliere, & dicente fieri non poſſe ut liberos gigneret, cum ipſa nonagenaria eſſet, maritus vero centeſimum annum ageret, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos; & quod miſſus eſſet unus quidem nunciatum de filio, duo vero ad Sodomitas evertendos.

3. Hæc audiens Abramus indoluit ſuper Sodomitas: & exſurgens ſupplex Deum precabatur, ne juſtos & bonos una cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum eſſe bonum; ſi enim vel decem inter eos eſſent, omnibus ſe remittere velle peccatorum ſupplicia: conticuit quidem Abramus. At Angeli ad Sodomitarum urbem pervenerunt; & eos rogabat Lotus, ut ad ſe diverterent: ſumma enim humanitate peregrinos excipiebat, Abramique benignitatis æmulus erat & imitator. Sodomitæ autem, cum vidiſſent adoleſcentes egregie venuſtos ad Lotum divertiſſe, ad vim & contumeliam formæ eorum inferendam ſe pararunt. Loto vero hortante ut continerent ſeſe, neve in peregrinorum probrum ruerent; ſed hoſpitii ſui jura revererent-

Mira Loti φιλοξενία.

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεσρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠΟ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται, πλούτῳ & μεγάλῃ χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἰς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, & πρὸς [d] τὸ θεῖον ἀσεβεῖς· ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γιγνομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι, [e] & πρὸς [f] ἀλλήλους ὁμιλίας [g] ἐκτρέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ὅτι τούτοις ὁ Θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτούς· [h] & τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, & τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς [i] μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

β'. Ταῦτα δὲ Θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν [k] Σοδομιτῶν, Αβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους [l] ἐκαθίζετο ἐπὶ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς· καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθίζας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπανδυσάντων δὲ, ἄρτους τε προσέταξεν [m] εὐθὺς ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς [n] ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέχοντες ἐσθιόντων· ἔτι τε καὶ πρὸς τὴν γυναικὸς ἐπιμαθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. δοὺς δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι· ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ εὑρήσειν αὐτὸν ἤδη μητέρα γεγυμνέναι. τῆς δὲ γυναικὸς [o] ἐν τούτῳ μειδιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὸν τεκνοποιίαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἀκέτι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμφήνουσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους [p] δὲ Θεοῦ· καὶ ὅτι [q] πεμφθεὶς μὲν ὁ εἷς, σημανῶν τῷ δὲ παιδὸς, δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας Αβραμος ἤλγησεν ὑπὲρ τοῖς Σοδομίταις· καὶ τὸν Θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε παρακαλῶν, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς [r] συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. δὲ ὁ Θεὸς φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τὸν ὑπὲρ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Αβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λὼτος αὐτοὺς ὑπὲρ ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς [s] τῆς Αβράμου χρηστότητος. οἱ δὲ Σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς ὄψεως διαφερούσης, καὶ πρὸς Λώτῳ [t] καταχθίσας, ὑπὲρ βίαν τὴν ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐτράπησαν. δὲ Λὼτος παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν [v] ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς

d Τὸ θεῖον] Τὸν θεὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

e Καὶ τὰς] Lege καὶ εἰς τὰς vel ἐπὶ, ut mox. *Colc.*

f Ἀλλήλους] Ita *Baſ.* & *G.* In *Samb. Big. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄλλους.

g Ἐκτρέπεσθαι.] Πρὸς ἄλλους *Big. Samb. Caſ.* & *Epiphanius. Hen.* vero καὶ εἶναι μισόξενοι, & τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι, & in Marg. ἐντρέπεσθαι. Veruntamen *Baſ.* & *Gen.* quo rurſum modo ea excudi juſſimus, propter turpiſſimam ἀφημοσυνίαν iſtius nationis, quam graviſſime redarguit B. Paulus initio Epiſtolæ ſuæ ad Romanos. Facilior enim iſtius phraſis explicatio Sodomitis videtur minus convenire. Vix etiam conſiſtere poteſt meliorum membranorum πρὸς ἄλλους, quando in propinquo eſt μισόξενοι abſque tautologia. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Hen.* quam ſcripturam ſervavimus, ἐκτρέπεσθαι accipientes cum *Gelenio* minus uſitate pro *depravare, detorquere:* quòd *Joſephus* reſpicere videatur ad turpiſſimam iſtius gentis ἀφημοσυνίαν.

h Καὶ τὴν] Ita *Vet Interpr.* nec aliter *Baſ.* & *G.* niſi quod καθασκάψασθαι habeant. infra in *Joſepho*, παρεγένοντο οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν Σοδομιτῶν πόλιν. In *MSS.* & τάς τε πόλεις αὐτῶν καθαιρέψασθαι. quo faciunt verba *Gen.* 19. 24. & κατέστρεψε ὡς πόλεις ταύτας, & πᾶσαν τὴν περίχωρον.

i Μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν] Hinc colligitur, ut ex aliis locis apud Joſephum, eum non credidiſſe Sodomam aquis lacus Aſphaltitis immerſam fuiſſe. Quod & veroſimilius. Lib. v. cap. 5. de Bello Jud. Σοδομῖται a lacu Aſphaltite diſtinguit. *Rel.*

k Σοδομιτῶν,] Σοδόμων *Vat.*

l Ἐκαθίζετο] Ita *Big.* & *Samb.* cæteri cum *Editis* habent ἐκάθητο.

m Εὐθὺς] Illud εὐθὺς ex *MSS.*

n Ὑπὸ τῇ δρυῒ] Poſt paucula, ἔτι & impreſſa. Et σάρρας, ne ambigeretur, pro γυναικὸς *Hen.* idemque ſtatim πῶ εἴη ſcripſit pro ποῖ ποτ' εἴη, ex Gen. 18. 9. LXXII. Interpretum: deinde & ἔχειν. *Bern.* Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τῇ δρυῒ reliqui, ut & *Baſ.* & *G.*

o Ἐν τούτῳ] Sic *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ἐπὶ τούτῳ in *MSS.*

p Τοῦ Θεοῦ] Articulum omittit *Hen.*

q Πεμφθεὶς] Μὲν ὁ εἷς *Baſ.* & *Gen.* ὁ εἷς, adhuc ſimplicius *Hen.* & in altero colo omnes iſti δύο δὲ. Articulos autem ſæpe omitti, moris fuit potius quam negligentiæ Atticæ. Plenius itaque *Big. Samb.* & *Caſ.* μὲν ὁ μὲν εἷς, & οἱ δύο δὲ membri ſequentis. *Bern.* Πεμφθείσης, ὁ μὲν εἷς —— οἱ δύο δὲ *Vat.* πεμφθείς, & ὁ μὲν εἷς & οἱ δύο δὲ *Big. Samb.* & *Caſ.*

r Συναπολλύναι] Συναπολύναι *Samb.* Mox δὲ Θεοῦ δὲ, *Baſ.* & *Gen.* Bern.

s Τῆς Αβράμ] Ita ex *MSS.* in *Editis* τοῦ δὲ Αβρ.

t Καταχθίσας,] Καθαχθέντας *Vat.*

v Ἐπ' αἰσχύνῃ] Ἐπ' αἰσχύνῃ *Vat.*

τῆς παρ' αὐτῶ κατηγωγῆς, εἰ ἢ ἔχουσιν ἀκράτως, τὰς θυγατέρας αὐτῶ ὑπὲρ ἐκείνων τῆ ἐπιθυμίας αὐτῶν λέγοντι [x] παρέχειν· καὶ ἅτως [y] ἠδέσθησαν.

δ'. Ο δὲ Θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τὰς μὲν ἡμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τινὰ εἴσοδον τινὶ εἰς τινὶ οἰκίαν εὑρεῖν· Σοδομιτῶν ἢ κατέκρινε πανδήμου ὄλεθρον. Λῶτι ἢ, ἧ Θεὸς τινὶ μέλλουσαν τῶν Σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῶ φράσαντι, [z] ἀπηλλάσσετο, τινί τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ γὰρ [a] μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τῆς ἐξόδου, δίκην ἐπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ ἧ Λῶτι λεγομένοις. καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκήπτει βέλος εἰς τινὶ πόλιν, καὶ συὶ τοῖς οἰκήτορσι κατεπέμπετο, [b] τινὶ γῆν ὁμοίᾳ [c] πυρώσει ἀφανίζων· ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται, τῆ Ἰουδαϊκὴν ἀναγράφοντι πόλεμον. [d] ἡ δὲ Λῶτι γυνὴ, ἅμα τινὶ ἀναχώρησιν εἰς τινὶ πόλιν σπευσῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πλυπραγμονοῦσα τὰ ἧκι αὐτινὶ, ἀπηγορεύκοτι ἧ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ςήλιν ἁλῶν [e] μετέβαλεν. [f] ἰσόρηκα δ' αὐτινὶ· ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. Διαφθαρῆ δὲ αὐτὸς μετὰ τῶν θυγατέρων, εἰς βραχύ τι χωρίον καταφυγὼν [g] περιεφέρη ὑπὸ ἧ πυρός. Ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλοῦσι γὰρ ἅτως [h] Ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα, ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας, παλαιπώρως διῆγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον [i] γένος ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι, [k] προνοησάμεναι λαθεῖν. ἐπείσθη δὲ τοῦτο ὑπὲρ ἧ [l] μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τ πρεσβυτέρας Μωάβης· εἰπεῖ δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. [m] Αμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένος ἰὸν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. [n] καὶ πικτὴ δ' αὐτῶν [o] ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος· Αμμανίτας δὲ [p] ὁ ἕτερος. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ Λῶτι μὲν τοιαύτη σπουδὴ τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν ἔσχε.

tur; dicente etiam, si temperare sibi nequirent, filias se pro illis eorum libidini subjicere: neque sic quieverunt.

4. Deus autem, illorum audacia flagitiosa ad iram commotus, ipsos quidem excæcavit, ut introitum in ædes invenire frustra conarentur: Sodomitas vero universos ad interitum adjudicavit. Lotus autem, illi prænunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde discessit, & uxore & filiabus (duæ enim erant adhuc virgines) assumptis: nam sponsi *earum* despicatui habuere egressum, Loti monita stultitiæ figmenta esse dictitantes. Tum Deus telum in urbem conjicit, eamque una cum incolis combussit, terram *circa omnem* pari incendio devastans, quemadmodum mihi jam dictum est in historia Belli Judaïci. Cæterum Loti uxor, cum inter abeundum subinde ad urbem respiceret, clademque ejus paulo curiosius spectaret, Deo isthæc facere prohibente, in statuam salis conversa est. Eam siquidem vidi, nam & hodie usque manet. Lotus autem cum filiabus evasit, ad locum parvulum quendam appulsus ab igne * in arctum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur: eo enim nomine Hebræi modicum vocant. Illic, ab hominibus desertus & victus penuria laborans, vitam miseram *aliquantisper* egit.

Sodoma cum malis civibus divinis ignibus combusta & delenda. Lib. 5. c. 21.

Loti uxor in columnam salsam vertitur. Hanc Josephus ipse viderat.

Zoor, modicum.

5. Virgines autem, universum genus humanum exstinctum ratæ, cum patre rem habent, prævidentes clam fieri posse. id eo agebant animo, ne genus *hominum* penitus interiret. Nascuntur autem liberi, ex seniore quidem Moabus, ac si quis dicat ex patre. Ammanum vero peperit junior; *quod* nomen significat filium generis. Atque ex uno illorum prognati sunt Moabitæ, adhuc etiam gens magna; ex altero vero Ammanitæ. utrique Cœle-Syriam incolunt. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

Filiarum Loti incestus, ex opinione falsa.

Moabus, πατρόθεν. Ammanus, ἔκγονος.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Αβιμελέχου· καὶ περὶ Ισμαήλου τοῦ Αβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Αραβίων.

CAP. XII.

De Abimelecho: itemque de Ismaëlo Abrami filio, ejusque posteris Arabibus.

Αβραμος δὲ μετώκησεν εἰς Γέραρα τῆ [q] Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τινὶ Σάρραν· ὅμοια τοῖς περὶ ὑπακουόμενος διὰ τὸ φόβον. ἐδεδίει γὰρ Αβιμέλεχον τὸν βασιλέα [r] τῶν ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐραστὴς τῆς Σάρρας, φθείρειν οἷός τε ἦν. ἔρρωται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς, αὐτῶ [s] περισεισύσης ἐκ Θεοῦ. καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνω-

ABramus autem migravit in Gerara *urbem* Palæstinæ, Sarram pro sorore secum ducens: eadem, quæ antea, præ timore simulans. Metuebat enim Abimelechum, istius loci incolarum regem; qui & ipse Sarram deperiens, eam corrumpendi cupidine flagrabat. ejus vero libidinem reprimit morbus difficilis, à Deo immissus. Et cum medici salutem ejus desperarent, in somno per vi-

Forma Sarræ vel senescens Gerarorum principi damnosa.

α Παρέχειν·] Ita *Big.* & *Casaub.* παρέξειν cæteri.

β Ηδέσθησαν.] Επιθέσθαι *Basil. Gen.* & *Hen.* Fallere tamen, nisi credas verbum Rhetorum Græcorum ἡδίσθησαν usurpasse hoc in loco Josephum; quod fatentur etiam *Big. Samb. Casaub.* & *Epiphanius.* Pro τινὶ οἰκίαν mox *Hen.* τὴν οἰκίας. *Bern.* Sic in *MSS.* in *Editis* ἐπειάθησαν.

γ Απηλλάττετο,] Απαλλάσσει *Vat.*

δ Μνηστῆρες] Μνηστῆρες αὐτῶν *Hen.*

ε Τινὶ γῆν] Hac serie vocum, συνεχῶς εἰς τινὶ πόλιν ἀναστρ. *Bern.* Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ϲ τινὶ γῆν ὁμ. πυρ. ἀφανίζῃ *Hen. Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

ζ Πυρώσει] Non aquis, uti Ant. 1. 3. de diluvio vocem ἀφανίζειν usurpaverat ἀφανισθῆναι ὑπὸ τ ὑπομβρίας. Si credidisset hinc ortum lacum Asphaltiten qui has urbes & regionem vicinam obtexerit, hic locus erat monendi illud: nec Josephus id prætermisisset. *Rel.*

η Η ἧ Λώτου γυνὴ,] Η ἧ Λώτου γυνὴ σὺν τινὶ ἀναχ. *Big. Samb.*

θ Μετέβαλεν.] Μετεβάλετο sine causa reponit *Schotanus* loco modi Attici μετέβαλεν. *Bern.*

ι Ισόρηκα] Ισόρησα *Big. Samb.* & *Vat.* Columnam eo tempore mansisse pro figmento habet *Simonius* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 343. *Josepho* tamen fidem adstruit *Clemens* in Epist. ad Corinth. ut & *Ireneus* adv. Hæreses l. 4. c. 51. *Tertullianus* carm. de Sodoma, *aliique.* Videsis R. *Heggii* Lectiones, p. 9. *Burtonum* ad *Clementis* Epist. p. 56. *Huetii* Quæst. Alnet. p. 193. & *Colomesii* Observatt. Sacr. p. 111.

κ Περιεφέρη] Si faverent *MSS.* mallem ἀφελεσθῆν. qua voce utitur p. 13. v. 20. *Huds.* Notat Josephus se statuam illam vidisse, non se locutum esse alibi de illa, ut interpres Gelenius. *Rel.*

λ Εβραῖοι] Addit οἱ *Hen.*

μ Γένος ὑπολαβοῦσαι,] Ηφανῆς excusi libri forma verbi circumflexi. *Bern.* Vox γένος ex *MSS.* in *Editis* deerat.

ν Προνοησάμεναι] Επινοησασαι *Basil. G.* & *Casaub.*

ξ Μὴ τὸ γένος] Sic ex *MSS.* μὴ γένος *Basil* & *G.*

ο Αμμανον] *Ben ammi* in sacris literis appellatur. *Rel.*

π Καὶ πικτὴ] Κλῆσις δ' αὐτῶν ὁ μὲν Editiones ambæ, & *Casaub.* πικτὴ δ' αὐτῶν ἡ μὲν, *Big.* Ϲ πικτὴ δ' αὐτῶν ὁ μὲν *Samb. Hen.* & *Epiphanius* Scholasticus. Similiter in membro insequente, ὁ ἕτερος *Basil. Gen. Hen.* & *Epiphanius*, atqui ἡ ἑτέρα *Big. Samb.* & *Casaub.* propter ἡ πρεσβυτέρα & ἡ ϛ νεωτέρα, quæ librarii isti legerant inter verba sacra Gen. 19. 37, 38. Verum jam de patribus earum gentium loquitur Josephus, non de aviabus. *Bern.* Ita omnes *MSS.* præter *Casaub.* qui (cum *Basil.* & *G.*) habet κλῆσις.

ρ Ο μὲν Μωαβίτας,] ἡ *Big.*

σ Ο ἕτερος.] Rursus *Big.* ἡ ἑτέρα.

τ Παλαιστίνης,] *Al.* Παλαιστίνοις.

υ Τῶν ἐπιχωρίων·] Βασιλέα τ χώρας *Hen.* quod facilius intellectu & vulgatius habuit. *Bern.*

φ Περισεισύσης] Παρασεισύσης *Big.* Bern.

* *In arctum*] *Al.* circumscriptum.

Gen. c. 20. visum aliquod admonitus est, ne injuriam inferat hospitis uxori. Mox, cum meliuscule se habere cœpisset, indicat amicis, hunc sibi morbum immisisse Deum ad vindicandum jus hospitis, ut qui uxorem illi inviolatam conservare voluerit: (non enim sororem secum ducere, sed conjugem legitimam) pollicitumque esse, sibimet posthac benignum fore, modo ille omni de uxore solicitudine liberaretur. Hæc loquutus, Abramum, suadentibus amicis, accersit; jussitque ipsum jam conjugi non metuere, ne quid turpe sit passura: ejus enim curam habere Deum, uxoremque sub præsidio illius manentem sine injuria reportaturum esse. Sibi autem attestante Deo & mulieris conscientia, dicebat, ne ab initio quidem eam expetiturum fuisse, si nuptam esse scivisset; sed cum pro sorore *eam* habuerim, nihil injusti commisi. Ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet; & sive apud se manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam; sive abire mallet, † deducendum esse curare, sibique omnia subministranda esse quorum indigens ad ipsum se contulerat. Hæc loquuto ajebat Abrahamus, se de cognatione mulieris nequaquam mentitum esse; ipsam enim fratris filiam esse: & absque hac simulatione peregrinationem parum tutam existimasse. Et in quantum ægritudinis *ejus* causa non omnino exstiterit, sed suæ ipsius saluti studuerit, mansurum quoque cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei concessit; mutuoque pacisscuntur sine fraude vivere, juramento super puteo quodam facto, qui Bersubæ appellatur: at Fœderis puteum interpretari possumus. Sic autem hactenus à loci istius incolis nominatur.

Maritus idem patruusque Sarræ.

Pars regionis Geraræ sis Abramo ex pacto conceditur.

Gen. c. 21. Bersubæ, Fœderis puteus.

2. Cæterum non multo post Abramo etiam filius nascitur ex Sarra, sicut ei prædixerat Deus: quem Isacum nominavit. hoc risus significatur. Nam quod Sarra * subriserit, Deo ipsam parituram esse dicente, cum grandis natu prolem non exspectaret, ita filium appellabat. nam ipsa quidem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Istius autem ætatis utriusque anno ultimo nascitur puer; quem die statim octavo circumcidunt: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judæi in circumcidendis liberis observant.

Nascitur Isacus, risus ille & gaudium utriusque senum.

Is præputium ponit an. patris c. matris xc. suaque vitæ sub octiduum.

XIII. At Arabes ætatis anno tertio & decimo: nam Ismaëlus, princeps eorum gentis, Abramo è concubina natus, ea ætate est circumcisus. de quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

Ismaëli ac Isaci principum exemplis, circumciditur hodieque Arabs anno ætatis 13. Judæus octavo statim die.

3. Sarra Ismaëlum, ex famula ejus Agara na-

κότων, ὑπονώσας ὄναρ ὁρᾷ, μηδὲν ὑβρίζειν τὴν ξένην γυναῖκα. καὶ, ῥᾴων ἀφτεθεὶς, φεύξει τοὺς φίλους· ὡς ὁ Θεὸς αὐτῷ παύτην ἐπαγάγοι τὴν νόσον ὑπὲρ σκηνικίας ξένης, φυλάσσων ἀνύβριστον [t] αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀδελφὴν ἔσαν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δ' αὐτῷ συνοικοῦσαν· ἐπαγγέλλεταί τε παρέξειν [v] αὐτὸν [x] εὐμενῆ τὸ λοιπὸν, εἰδεῖς σκήνης περὶ τὴν γυναῖκα γενομένης. ταῦτ' εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Αβραμον, συμβουλευσόντων τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν, ὡς [y] πεπομένης τι τῶν αἰσχρῶν, σκέλλουσι δεδιέναι· Θεὸν γὰρ αὐτῆς κήδεσθαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν σκήνης μεμενηκυῖαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. ἅτε δὴ Θεοῦ μάρτυρος ὄντος, καὶ τῆς γυναικὸς σωφρονεστάτης, ἔλεγε μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχὴν, εἰ γαμετὴν ἴσαν ἠπίστατο· ὡς δ' ἀδελφὴν [z] ἀγόμενος οὐκ ἠδίκει. [a] παρακαλεῖ τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸ Θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν· παρ' αὐτῷ τε μένειν [b] βουλομένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν, ἀπιέναι τε προαιρούμενον πέμψης, καὶ πάντων ὅσων καὶ χρῄζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. [c] ταῦτ' εἰπόντος, Αβραμος ὅτι τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς [d] ἐψεύσθαι ἔλεγε, ἀδελφὴν γὰρ αὐτὴν εἶναι πᾶσα, καὶ δίκαια τοιαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ἀπιδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε [e] ἀπὸ τοῦ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι, προθυμηθῆναι δ' αὐτὸ περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν [f] καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. καὶ Αβιμέλεχος τήν τε χῆν πρὸς αὐτὸν [g] διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ [h] συνθέσθαι ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπὲρ τινος φρέατος ποιήμενοι τὸν ὅρκον, ὃ [i] Βηρσυβὰ καλοῦσιν· [k] ὅρκιον δὴ φρέαρ λέγοιτο ἄν. οὕτω δ' ἐπὶ καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται.

β'. Γίνεται δὴ Αβραμῳ μετ' ὀλὺ καὶ παῖς ἐκ Σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] προείρητο· ὃν Ισακον ὠνόμασε. τοῦτο γέλωτα σημαίνει. Διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάρραν μειδιάσαι, τέχεσθαι φήσαντος αὐτῇ Θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετὸν πρεσβυτέραν ἴσαν, τὸν υἱὸν ὅτως ἐκάλεσεν. αὕτη μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Αβραμος. τίκτεται δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει· ὃν ὀγδόῃ [m] μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι. καὶ ἐκείνως μὲν τοσοῦτος [n] ἡμέρας ἕως ἔχουσιν οἱ Ιουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς. Αραβες δὲ μὲν ἔτος τρισκαιδέκατον· Ισμαήλος γὰρ [o] ὁ κτίσης αὐτῶν καὶ ἔθνους, [p] Αβραμῳ γνώμενος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ. περὶ δὲ τούτων λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

γ'. Σάρρα γενηθεῖσα τοῦ Ισμαήλου ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς Αγά-

t Αὐτῷ] Αὐτῆ *Vat.*

v Αὐτὸν] Ἐκεῖθι *Vat.*

x Εὐμενῆ τὸ λοιπὸν,] In *Editis* interpunctione alia, εὐμενῆ, τὸ λοιπὸν εἰδεῖς σκήνης περὶ &c.

y Πεπομένης] Πεπομφὼς *Bas.* & *Caf.* quod Grammatistæ, sicut puto, libenter admittent. *Bern.*

z Αγόμενος] Ita *Samb.* & *Caf.* ἀγόμενος σὺ οὐκ ἠδίκει *Vat.* ἀγόμενος οὐκ ἀδικῶν *Big.* ἀγόμενον οὐκ ἀδικῶν *Bas.* & *G.*

a Παρακαλεῖ] Sic ex *MSS.* Θαρρακλεῖ ἢ in *Editis.*

b Βουλομένῳ] Βουλόμενον ad cod. *Samb.* manus nova. *Bern.*

c Ταῦτ' εἰπόντος,] Ita *Samb. Vat. Caf.* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' εἰπόντος *Bas.* & *G.*

d Ἐψεύσθαι] Ψεύδεσθαι *Samb.* Bern.

e Ἐπὶ τοῦ μηδὲν] Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod est ἀτλικώτερον. *Bern.* Forte ἐπ' αὐτῷ. *Cocc.* Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod Ατλικώτερον esse existimat *Bernardus.*

f Καὶ παρ' αὐτῷ μένειν.] Καὶ omittunt tres *MSS.*

g Διανέμεται] Ibidem *Hen.* τὴν τε χώραν pro γῆν. *Bern.* Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* νέμει *Bas.* & *G.*

h Συνθέσθαι] Συνθέσθαι *Samb.* συνθήκας ποιεῖν *Hen.* Illi mox ποιήμενοι τὸν ὅρκον. Puto Josephum scripsisse juxta *Cod. Caf.* συνθέσθαι — ποιούμενοι, pro nitore solito. *Big. Bas.* & *Gen.* heic ποιούμενος, illic etiam peculiariter συνθέσθαι. *Epiphanius* denique *conftituerunt*que *inter se* — *facientes.* Bern. Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* συντίθεσθαι — ποιούμενος *Bas.* & *G.* sed *Bernardus* vult *Josephum* scripsisse juxta *Cod. Caf.* συντίθεσθαι — ποιούμενοι, pro nitore solito.

i Βηρσυβὰ] Βηρσοῦβα *Bas.* & *Gen.* βηρσαβεὲ, Ipse auctor hujus Archæol. l. 8. c. 7. βηρσαικὰ *Samb.* & *Caf.* βηρσακὲ *Big.* ut errare potuerunt scribæ vix ἀβάσβατοι in nomine peregrino. Βερσαβαὶ aut βηρσαβὲ Philoni, Eusebio, Hieronymoque in

k Ὅρκιον] Ὅρκια ἢ φρέαρ *Big. Samb.* & *Hen.* & post LXXII. Interpr. Eusebius, ac Hieronymus. Epiphanius *fœdus putei.* Verum Josephus reliquerat ὅρκιον ἢ φρέαρ. *Bern.* Ita *Bas.* & *G.* probante *Bernardo.* ὅρκια in *MSS. Euseb. Hieronym.* & LXX.

l Προείρητο·] Sic ex *MSS.* (ita & correxerat *Coccejus*) in Editis προεῖπεν.

m Μετ' ὀγδόην] Non debet verti *post octavum diem*, sed die octavo. Nec enim Judæi solent circumcidere nisi octavo die: & ipse Josephus antea notavit capite undecimo τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ die octavo post nativitatem id fieri consuevisse. Valet ergo idem in usu loquendi μετ' ἡμέρας ἑπτὰ & τῇ ὀγδόῃ. Id illustrat verba Christi modo *die tertio* modo *post tres dies* se ex mortuis resurrecturum dicentis. *Rel.*

n Ἡμέρας] Vocabulum ἡμέρας præterierant operæ *Germanicæ*: sed librarii Græci Latinique non illud negligunt. *Bern.* Vocem ἡμέρας (quæ deerat in *Editis*) ex *MSS.* restituimus.

o Ὁ κτίσης] More majorum πατροξυνοῦσι *Bas. G.* & *MSS.* κτίσης reperitur apud novissima *Lexica.* Bern.

p Αβραμῳ] Ita *Big. Samb.* & *Caf.* Αβραὰμ in *Editis.*

† *Deducendum esse curare*] Nimis intricate vertit *Hudson*, quod ita melius potuerant, *collaturum se se, quod ad facilem faceret abitum, & cuncta illa, quorum* &c. Confer Suetonium in Nerone Cap. 30. *Haverc.*

* *Subriserit,*] Vide Cl. Fabricii Cod. Apocr. V. T. p. 366.

Lexicis. באר שבע literis Moysis & Prophetarum. Scripsit forte Mattathiades βηρσαβεὲ, שבועה aut באר שבוע Comestor, *Berfabee.* Epiphanius Latine reddit de Josepho *Virefabe* q. βηρσαβη *Bern.* Βερσοῦβα in *Editis.* Βηρσακὲ *Samb.* Βηρσακὲ *Big.* Βηρσουβὲ *Vat.* Βηρσαβαὶ aut Βηρσαβεὲ *Philoni, Eusebio, aliisque.* In *Vet. Interpr.* pro Βιεσάβη *Virisabe*, alibi *Josepho* Βηρσυβέε.

q Υἱὸν

Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὕστερον δὲ ἀπολείπεσθαι τῆς ὡς πρὸς ἴδιον [q] υἱὸν εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ἐπὶ τῇ τῆς ἡγεμονίας ἀφορμῇ. πεπεισμένη δ' [r] αὐτὴ τὸν Ισακον οὐκ ἐξὸν [s] τούτῳ τὸν Ισμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν [t] αὐτὸν δυνάμενον, [u] πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπεισεν οὖν τὸν Αβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμψαι αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς ἠθετεῖτο τῷ αὐτοῦ γνώμῳ εἰς ἣ Σάρρα ἐπιθυμεῖ· πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὲρ τῆς Σάρρας προσκαθημένοις, πεισθεὶς παραδίδωσι τὸν Ισμάηλον τῇ μητρὶ, μήπω δι' αὐτοῦ χωρεῖν δυνάμενον· ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ [x] ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῆσαν [y] ἐπιλέλοιπε τὸ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν. ὕδατος δὲ παυσαμένου, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρόντος τοῦ ψυχὴν ἀφῇ, πρόῤῥωτέρω. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φέρει προκειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀνατροφῆς τοῦ [z] παιδίου· μεγάλα γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ προσιέναι [a] ἐκ τοῦ Ισμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθαρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, λαβὼν τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν λαμβάνει τοῦ παλιπωρήσοντος.

δ'. Ανδρωθέντι δὴ τῷ παιδὶ γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος Αἰγύπτιον· ἔνθεν δ' ὢν καὶ [b] αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον· ἐξ ἧς παῖδες Ισμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες· [c] Ναβαιώθης,

tum, primum diligebat; pari eum benevolentia, ac si ex se fuisset genitus, prosequens. alebatur enim in spem successionis. Verum postquam ipsa Isacum peperit, haud æquum censebat Ismaëlum cum hoc *puero* educari, utpote qui natu major, eumque injuria afficere potuit, patre eorum defuncto. Suadebat igitur Abramo ut eum una cum matre aliquo deducendum esse curaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad ea quibus valde studebat Sarra: rem omnium atrocissimam esse ratus, puerum nondum adultum, & mulierem, cunctis quæ usui erant egentem, ablegare. Postea vero (nam & Deus quæ instituerat Sarra comprobavit) persuasus Ismaëlum matri tradidit, utpote qui solus iter facere adhuc non potuit: jussitque aquæ lagenam & panem ferentem discedere, quo eos necessitas duceret. Quam primum vero abeuntem deficere cœperat commeatus, solicita erat & anxia. At cum nihil fere aquæ supereſſet, puerum vix animam trahentem sub abiete deponens, ne ea præsente exspiraret, ulterius proficiscitur. Ipsi autem obviam veniens Dei angelus, & fontem in propinquo indicavit, & curam pueri educandi habere jussit: eam enim magnam felicitatem manere ex Ismaëli salute. Illa vero prænunciatis fidem habens, & cum pastoribus sermonem conferens, illorum cura & benignitate miseriam evasit.

Ismaëlo matrique sitientibus adest Angelus Dei. Gen. c. 21.

4. Puero igitur ætatis jam adultæ connubio jungitur mulier, oriunda ex Ægypto (unde & ipsa olim originem duxerat) ex qua Ismaëlo nati sunt

Duodecim Arabum Phylarchos ex Ægyptia procreat Ismaëlus. Gen. c. 25.

[q] Υἱὸν εὐνοίας.] Vocem ὡς inserunt *Samb.* & *Big.* omittunt *ceteri.*

[r] Αὐτὴ] Αὐτὴ *Samb.*

[s] Τούτῳ τὸν] Τοῦτον τὸν *Vat.*

[t] Αὐτὸν] Ita *Basil. G. Cas. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν omittunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[u] Αὐτοῖς] Αὐτοῦ *Hen.* & mox δι' ἑαυτοῦ.

[x] Ἐκέλευσεν] Ἐκέλευεν *Vat.*

[y] Ἐπιλέλοιπε] *Hen.* ἐπελελοίπει τὰ ἀναγκαῖα αὐτούς *Bern.*.

[z] Παιδίου·] Ita in plerisque *MSS.* παιδὸς *Hen. Basil.* & *G.*

[a] Ἐκ τοῦ Ισμαήλου] Ἐκ τοῦ αὐτοῦ *Hen.* ἐκ τοῦ παιδὸς *Vet. Interpr.*

[b] Αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον·] Mox πάντες suppressit Epiphanii stulta cautio, parque Henneb. *Bern.* Αὐτὴ *Samb.*

[c] Ναβαιώθης,] *Veruntamen de Ismaelitis, quos literæ vulgares Saracenos, vulgares tamen sacræque à grandi matre Hagarænos & Agræos* nuncupant, bene lateque mereri, si valde discuperem, jam modo paginæ minus conceditur. Necessarium tamen esse duxi atque utile, ut viri eruditi uno conspectu intelligerent, quantum aut prava Scribarum industria aut nulla, qui Græce Latineve Josephum, quique Moysen hisce dialectis aliisque descripserint, passi demum fuerint antiquissimarum totius orbis invictarumque tribuum proceres. Primo autem horum Principum adhuc dum manet in Jemana, prospera Arabum regione, nomen priscum نابت aut نبت aut نبيت & نبات, unde arripuit Stephanus suum ναβάτης, (hæc enim sonorum discrimina perlevia habent Philologi Arabici) quod rite interpretaberis ἔθνος ἰσμαηλίου. Quin minus adeo bene Philo, Hieronymus, aliique Critici sacri *Prophetiam* ea voce significari contendunt. Ab hoc patriarcha tribum veterem deduci titulo ذات النبات tum pagum insigniri video prope Meccam: & inter Eudæmones Amrum Ebn Malec, Mohammedem Ebn Said, aliosque plures gentilibus nominibus veniſse ابن نبات & النباتي. Hunc hominem vocat Moyses Gen. c. 25. נבית scriptura Judæorum; atque plenius in textu versioneque Samaritica, & paraphrasi Onceloſi, nec non ex consensu Masore, tharum tam ad Gen. c. 36. quam 1, Par. c. 1. imo Esaiæ vatis c. 60. 7. נביות. Ad hæc Samaritæ, qui Arabice legem transtulere نباوت: quippe quatuor exemplaria Bibl. Samaritarum, & inter illa pervetus codex doctissimi Huntingdoni præferunt נבאות, vice notioris נביות Arabs Waltonianus ونبيون Judæi Mauritii observantius نبايوث: LXXII. Doctores in Lege & Prophetis ναβαὼθ, tribus aut quatuor syllabis. Josephus tandem ναβαιώθης inflectit, quod Epiphan. ut amat, repressit in *Nabaoth*. Euseb. etiam in Lexidio, ναβαιώθ, χώρα ἐν ἀραβίᾳ. vide c. 60. Quinctiam Geographus Byzantius differte illum principem describit, ubi ait ναβαιῶται, ἔθνος τῶν ὑδαμούων ἀφρῶν, ἀπὸ ναβάτου τινός. Arabum istorum felicium aliquis dixerit, من النبات: quoniam النباط seu *Nabathæi* Græcis scriptoribus Latinisque, in Eremo spatiari noscuntur, quam hinc Cœle-Syri Judæique, illinc Chaldæi excludunt. Ναβάτης δέ ἐστιν ἀραβίσι, ait Stephanus Orientalium quidem originum sedulus sectator, ὁ ἐκ ποιχείας γεώμβρος: quod tantum abest a nugis Græculis, ut calumniatur insulsus ille Judæus, qui misera commentaria tanto Geographo nuperrime subjecit, nihil adeo certius occurrit notiusque Ismaelitarum Doctoribus, quam نبيذ spurium filiolum & expositum denotare, sive الصبي تلقيه امه في طريق, in Oceano Arabismi; sed نبيت aut etiam alia litera πιθμικῇ نبيط, & نابطة, ignobilem prolem vilisque conditionis, خبيث & خسيس vel ex adagio significant. Quamvis autem amplissime pervagatum sit hoc nomen, per Arabiam Desertam & Saxeam, per Divitem alteram atque demum supra montes Chaldæorum; haud imperite tamen in Arabia pene insula cum Stephano sedem primam ναβαιώθ sive ναβάτ quæritabis. Multa hanc opinionem juvant. Jemana ortus fuit prænobilis vir ابو حي, decus *Bani Nabat*, eadem Ebn Said *Nabatenus*, aliique multi: deinde نبط & نبيط, unde *Nabathæa* in Geographicis Græcorum & nostrorum hominum, ultima litera discrepat, sensu licet *pullulandi* cum nomine primi Ismaelitæ satis conveniat. Postremo Grammatici Geographi Arabum in Chaldæa terra statuunt *Nabathenos* cum suis ritibus ac Philosophia, *Vasithum* inter & *Basram*: haud quidem cis Euphratem ad Erythræum pelagus hanc gentem exporrigunt per deserta petrasque Arabum; quod tamen fecere Eratosthenes perantiquus & doctissimus Philologus, Artemidorus, Dionysius, Josephus Mattathiæ, Plinius, Ptolemæus, alii. Ad Bosram etiam Idumæam quod puto, non Chaldaicam reperiri asserit populum نبات Grande Arabum Lexicon. Certissimum autem est scriptores veteres, maxime Poetarum nationem, *Nabatheam* ad Arabiam totam tendere, sicut meliores vates in S. Bibliis *Cedarenorum* pandunt appellationem. Esaias idcirco c. 60. tam נביות quam קדר ita diducit, pariterque Jonathan interpres substituit *Oves Arabicas* pro צאן קדר. Istæ autem de maximo Ismaelitarum dictavi, quæ in his angustiis forte potui; subjiciam porro S. Hieronymi verba in Traditionibus Hebr. *Duodecim filii*, inquit ille ex Josepho, *nascuntur Ismaeli, è quibus primogenitus fuit Nabaioth: à quo omnis regio ab Euphrate usque ad mare Rubrum, Nabatena usque hodie dicitur: quæ pars Arabiæ est. Nam & familiæ eorum oppidaque, & pagi, ac munita castella, & tribus eorum hac appellatione celebrantur* (quid expectatis disertius?) *ab unoquoque ex his*; Cedar *in Deserto*, & Duma *alia regio*, & Theman *ad austrum*, & Cedma *ad orientalem plagam dicitur*. Paria habet Sophista Gazæus, qui non pauca delibavit ex Josephi Archæologiis ad Octateuchum: *Ismaelitæ, qui Agareni & Saraceni, occuparunt universam solitudinem, qua se extendit ab Assyria versus orientem solem* (rectius *ab illo*) *usque ad mare Rubrum, & regionem quæ Abatene* (l. *Nabatene*) *vocatur, & ad præjacentem solitudinem usque in Ægyptum*. Quoniam vero Strabo adnotavit in pulcherrimo suo opere *Agricolas* præsertim vocari qui Syriæ Damascenæ ac Judææ ab oriente obsident, scias interim, tam ازباط quam نبايت ejus vitæ homines, seu فلاح denotare.

Princeps secundus nomen suum κήδαρ recte servavit apud

sunt filii duodecim universi; Nabajothes, Cedar, [d] Abdeel, [e] Mabsamas, [f] Idumas, [g] Ma-

Josephum, ex Hebraico קדר sive patrio قادر. Ab eximia enim sui virtute ac potentia, quam vir Dei etiam vocat כביד קדר, nomen ille nactus erat: non vero, quod asseruerunt Philo, Origenes ad Psalmos, S. Hieronymus, aliique Theologi, tam Judæi quam Christiani, ἀπὸ σκοίσμου. قادر insuper scribunt uterque Arabs in Archivis Illustrissimi Laudi: قدر Judæi Africani, قيدلر Arabs Waltonianus, Syrus haud semel קוד. Vitio autem vetere ac perpetuo Samaritarum Hebraici codices reponunt קדר, & illorum paraphrastes Arabicus قدن, pro celebratissimo vocabulo קוד. *Cedræorum* etenim propter juga Beatæ Arabiæ meminit, ubi loci *Rathenos* constituit, Cl. Ptolemæus, ipsa anima Geographiæ; Stephanus *Cedrosorum* in Deserta Arabiarum, *Cedarenorum* ibidem alii: dein inter primos Mostarabes قيدر Phylarchum recensent, scriptores patrii. Audite Philonem, ἔστι δὲ κηδὰρ, χώρα εὐδαίμων, lego εὐφυΐας, aut clarius S. Hieronymum, *Est autem* Cedar *regio in eremo Saracenorum, à filio Ismaelis* Cedar *ita cognominata.* Veruntamen idem plane cecinerat à tot seculis nobilissimus Propheta Esaias c. 42. 11. ישאו מדבר, ἐυφρανθήτω ἔρημος; ibi Jonathan חצרים תשב קדר interpretatur, ut solet, perite, יתבין מדבר ערבאי *Arabiæ sitientis incolas.* Hieronymus vero Rabbinis submonentibus, *levet desertum, in domibus* (rem miram) *habitabit Cedar.* Pro solita sua facundia etiam Jeremias c. 2. 10. in caurum & vulturnum dimittit ingratos Judæos hisce verbis, ἔλθετε εἰς νήσους κιτιείμ, καὶ εἰς κηδὰρ διαπείλατε. Et planissime omnium Ezechiel is inter Majores vates c. 27. ערב וכל נשיאי קדר, ἡ ἀφαβία, πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. Jonathan Targumista illo Commate, ערב וכל רברבי נבט. Id propter ἰσοδωσαῖοι *Arabes, Nabatæi*, atque *Cedareni.* Adde hisce Catenam Græcorum Patrum, χώρα ἣ κηδὰρ σαφελιῶν, ἄοχυσα τῆ ἐρήμῳ; & præ cæteris Theodoretum ad Jer. c. 49. חצור, ἤτοι αὐλὴ καλεῖ πᾶσαν τὴν τῶν σαφελιῶν σύστασιν· ἐπειδὴ νομάδες εἰσὶν οἱ σκηναῖς καθιζάνοντες. Isque alibi suarum ἐξηγήσεων perspicue & asseveranter enarrat de hoc secundo principe, ὁ κηδὰρ δεύτερος ἦν ἰσμαὴλ υἱός· οἱ δὲ τούτου ἀπόγονοι ἡ πορρὼ τῆς βαβυλῶνος μέχρι τοῦτον ἐσκήνουν). Tum itaque prope Themam cis montes Chaldæos castra posuerant, quos *Martinos* quidem appellat Ptolemæus: quin etiam hos infestatores Babyloniæ, *Scenitas* quam proprie dici dudum observavit Plinius, veteris eruditionis apotheca: atque insuper Gorionides ille Josephus אהלי קדר in Hymnis Divinis *Arabum scenas* indicare aperte dixerat, teste Abenesdra.

Archontem autem tertium LXXII. Alexandrini & utrique Arabes Magni Laudi suaviori hypertne appellant ابديل & ἀβδεήλ, aut mendo perfrequenti ναβδεήλ: & Ambrosius exinde *Nabdeel.* Simili modo Josephi supellex tota, ἀβδεήλος, & *Abdeelus* servat, tanquam ex Hebræo אנראל. Philo etiam ne parcus videretur, duplicem formam interpretando suggerit, sicut Hieronymus docet ad *Nabdeel*, puta *serviens Deo* & *ursus Dei*, quæ sunt עבראל & עבריאל, aut tritum Arabibus nomen عبدالله: atque rursus דבאל. Atat ὁ νομοθέτης reliquerat suo volumine ארבאל, ut Judæi Samaritæque ex tot monumentis. Legis priscæ facile nobis persuadent: neque mirabuntur adhuc, quicunque libros orientales versent, ארבל scribi nonnunquam, א altera extrita, in Pentateucho Samaritico; aut; versionibus Arabicis Samaritarum, tum Judæorum & Græcorum, pro plenario ادبال, legi toties ادبل & ادبل, qua forma valde sibi placent gens Arabum.

Dein ducis Mabsami gratum est nomen & odoriferæ regionis domino conveniens; cujus etiam soror paris suavitatis vocabulo בשמת insigniebatur, Gen. c. 36. 3. מבשם quidem & מבשם accepimus à Scribis Samariticis, atque à Judæis Mixobarbaris: tenuius vero hoc enunciant Judæi cæteri de sacro Moysis volumine, מבשם, & ab his *Antiocheni* Christiani haud semel מבסם, pariterque Arabes Waltonianus & Laudianus مبسم & مبسام: & Hieronymus à Judæis *Mabsam.* Semel lego μαβσὰν in MS. Alexandrino, quod vocant. In codicibus reliquis tralationis Græcanicæ μασὰμ, præter Cottonianum μασὰν, quocum Ambrosius facit inter Latinos. Inde Josephi editio utraque obtinuit μάσαμος, ubi *Big.* & *Samb.* μασαμᾶς; Epiphanii denique excusa pleraque *Mabsamus*, scripta varie referunt *Marsamus*; & *Maxamus*, Schotani insuper conjectura probabilis μάψαμος: vel Josephus potius scripsit olim μάμσαμος seu μαμσαμᾶς; vel tu eliges ex tot vocabulis, quod ore Græco forte dignius existimaveris. Neque omittendum alium esse ordinem Josephi, quam Moyses præscripserat in hoc stemmate: apud hunc reperis à tertio principe *Mabsam, Masma, Duma, & Massa:* apud Josephum in impressis, ἰδουμᾶς, μάσαμος, μαίμασος, μάσυμος, atqui in membranis *Big.* & *Samb.* μασαμὰς, ἰδυμᾶς, μάσμας, μάσμος. Tum etiam scripta Epiphanii ea nomina disponunt hunc in modum, *Marsamus, Masmasus, Idumas, Masmisus*, sed & ejusdem Scholastici τὰ ἐκ νυκθέντα, *Mabsamus, Masmaus, Dumaus, Massaus.* Cl. Bosius legendum monet, μασαμᾶς, ἰδυμᾶς, μάψαμος, μασᾶς: cui sententiæ proxime accedo, reddito tamen secundum Epiphanium ordine sacro, μασαμᾶς, μάσμας, ἰδυμᾶς, μασᾶς, atque pergendo, χόδαδος, θέμαος, ἰέτυρος, ναφαῖος, (ubi *Big. Samb.* & *Cas.* ναφαῖος,) καδμᾶς, pro Ty-

pographorum oscitantium κάλμας, aut κάδμας Scribarum.

Mibsamam sequitur, simillimo typo nominis משמע aut inter Samaritarum Philologos *Mashmah*, مشمع. In opere polyglotto Waltoni Arabs ad Genesin مشماع expressit, & Chronicorum initio mollius مسمع, Erpenianus Arabs مشمع, & Laudini ambo مسماع: viri Ecclesiastici μασμὰ, post LXXII. Judæos, sed Complutenses ματμὰν, Ambrosius *Masmam.* Josephus demum, cujus verba nunc impendio sectamur, μάτμας vertit ex Hebræo, si Scribarum veterum fides apud nos valeat, ut *Big.* & *Samb.* atque ex Latinis membranis *Voss.* 1. *Mert. & Vig.* sed μάμμας vox inutilis ex *Basil.* prodiit. Digne autem accedit ad literam Moysis *Masmaus* recentium Typothetarum, nisi ipsi id nominis ab Hieronymi *Masma* forte derivaverint. At vero quod multum præstat litibus istis librariis, quintum Ismaelitam patria nomenclatura vocatum fuisse ajo ما السما, quo nihil beatius sane contingit in Arabum climate. Hunc titulum postea vendicabant sibi complures Reguli Arabiæ Petrææ: &, ne desit huic opinioni fides ac firmitas, in S. Lege memorat summus Moyses ماالذهب, inter principes Idumæos ad Gen. c. 36. Cæterum aut jam dicta faciunt satis, aut dux iste هميسع appellitari poterat sua in tribu. Professores literaturæ Asiaticæ norunt quid velim, alii vix intelligerent, si verbis pluribus dicerem.

De proximo Phylarcho monere æquum tam à Moyse quam Esaia דומה scribi syllabis duabus, دومه etiam cantari adhuc in conventiculis Samaritarum; *Duma* reddidisse Hieronymum à labiis Doctorum Hierosolymitanorum; δουμὰ forte LXXII. Alexandrinos, sed & Aquilam Ponticum; Arabes tamen Syrosque دوما Es. c. 21. præter Mauritanorum دومه. Nihilominus Josephus contra tam spissam fidem, cum obscure scribi in membranis suis Hebraicis viderat ודומה Gen. c. 25. literam conjunctivam adeo contraxit in Jod; quod in optimis libris millies contingere nimia cura comprobarunt Masorethæ. Exinde *Big.* & *Samb.* ἰδυμᾶς, atque ἰδυμᾶς; ambæ editiones, tum Epiphanio paraphrastæ *Idumas* aut *Ydumas.* Cum Josepho paria peccarunt Annalium S. LXXII. aut sane pauciores Interpretes Græci, & in Genesi S. Ambrosius, ubi *Iduma* legerat. Nam Paralipom. principio, ubi idem regulus cum suis fratribus describitur, cuncta plane Græcorum exemplaria habent ἰδυμὰ, velut ab authentico ירומה. ἰδυμὰ etiam in libris Moysis ponunt Biblia Complutensia, MS. Carolinum, & venerandus codex D. Cottoni viri docti & perillustris. Adde his apud Esaiam vice משא דומה, Græcam Ecclesiam legisse omni seculo ὅρασμα ἡ ἰδυμαίας, i. e. *Visio Idumææ* ex vetere versione Romana: sive ut Arabum Christiani loquuntur, النبوة في ادوم, Ubi Aquilæ & post illum Hieronymus correxerunt, *Onus Duma*, quod *silentium* significare aut *similitudinem* adnotat Rector Bethleemiticus. Verum non deseram facilis τὰς γραμματικὰς ἡ ἰσοδαίων; novi etenim δούμαθα apud Geographos Græcos, præcipue Glaucum in originibus Arabicis, & instauratorem Orbis Ptolemæum, necnon دومة الجندل *Daumatoljandal* apud Arabicos in Eremo istius climatis ad gradum LXXV. longi orbis, & pene XXX. lati, ob vetustatem oppidi celebrari: veruntamen *Idumæos* à parente *Rufo* nomen suum traxisse, non ita ab hoc principe. Ptolemæus quidem, dum ampliat Græco more Arabiæ εὐδαιμονίαν, *Dumatham* collocat, ubi fecerit maxima lux horas pene XIV. inter celebriores Divitis Arabiæ, parte altera suorum γεωγραφούμενον; Calcosendius tamen & plerique Arabum, qui suam Peninsulam fortunatam intimius noverint, دومة الجندل in extremo Desertæ Arabiæ constituunt, qua Chaldææ committit, intervallo hebdomadali à Damasco, & ipsius duplo à Medina: &, quod maxime opinionem nostram adstruit de duce *Tema*, idem polyhistor refert دومة الجندل fuisse قاعدة primariam sedem regum *Temæorum.*

Ismaëlitarum septimus, משא scribitur ש plena asperaque in membranis Hebr. Cuthæorum, pariterque مشا in paraphrasi horum Arabica, itidemque in ܡܫܐ Erpeniana. مسا & מסא Arabs Syrusque Waltoni, tum in Moyse, tum extra eum. *Massa* משא lectio est Judæorum, μασσῆ Græcorum omnium & Antistitis Mediolanensis, nisi quod Cottonianum exemplar & Eusebii Lexicon μασσασῆ nimia voce producant. Heic etiam ludunt Josephi Scribæ. μάσμας *Big.* & *Samb.* μάσμης legunt *Bas. Gen.* & *Cas. Masmisus* itaque ex Latinis *Voss.* 1. *Star. West.* 2. *Goul. Vig.* & *Bal. Masaus* tamen prodiit è prelis *Col.* & *Bas.* Hieronymiani *Massa* persimilis: μασσᾶς adeo vel μασσᾶς scripsit olim Josephus. Hunc quidem ducem reliquisse sui monumentum urbem μασσῆ, משא seu *Mesa* Gen. 10. 30. Grammaticis tam Samaritanis quam Judaicis, haud indubius aio, tanquam limitem Arabum occidium, quem Saadias *Meccam* interpretatur. Meccæ autem positum à littore Erythræo quis nescit meorum lectorum? Addam his مساي

pla-

[g] Μάσμας, [h] Μάσσας, [i] Χόδαδος, [k] Θέμανος, rus, Abdeelus, Mabſamas, Idumas, Maſmaus, Maſ-

plagam occidentalem, ubi veſperaſcit dies, in libris Saracenorum denotare. Ait idcirco divinus Legiſlator Gen. c. 10. Cahtanidas late habitare ἀπὸ μασσῆ ἕως ἐλθεῖν εἰς σαφηρᾶ, ὄρος ἀναβλῶν: ſive ex Ptolemæo, inter *Muzam* & *Sapharam* quam in regione thurifera eandem rectè ſtatuit cum ظفار politiſſimus Golius, licet in vicinia ſit & aptus huic etymo locus صفير. Tantidem etiam ſuggerit Bochartus in priore magnorum Operum. Verum non tam arctè ſe continebant Joctanis genus, ſed inter Arabicum ſinum Perſicumque, per Arudam, Jemanam, Tehamam, *Hajazam*, & Nejdam latius multo habitabant, famamque ſuam alte adeo imprimebant, ut XL. rerum mortalium ſecula memoriam eorum uſque delere neutiquam poterant. Exiſtimo autem משא inter filios Iſmaeli Maſanorum gentem condidiſſe, quam inter Eremitas Arabum curare deſcripſit Cl. Ptolemæus.

Filius autem octavus Iſmaeli, ſi ſatis vacaret huic proſapiæ, moleſtiæ plurimum nobis equidem daret. Nam Maſorethæ minus ipſi ſibi conveniunt; dummodo הדר ſcribi jubent in venerando Moyſis opere, modo חדד Annalium S. priore, literis prima & poſtrema variantibus. Judæis etiam magiſtris obſequitur in hoc diſcrimine B. Hieronymus, adeoque heic *Hodad* Latine, ille vertit *Hadar*. Ambiguam porro invenimus tralationem Syrorum ex הדד & הדר adſervata tamen utrobique litera initiali. Veruntamen הדד legunt in Moyſe ſuo ſcribæ Samaritarum & Arabice iidem reddunt هدد *Hadad*. Arabs Walton. حذان dedit ad Geneſin, & in Chronicis هدد. Arabes etiam Laudini خادلد de Græco. Soli Judæi qui inter Mauros agunt, Legis ſuæ non immemores retinent in Geneſi حدس. At vero Samariticum הדד comprobant ſatis ac tuentur Onceloſi perantiqua paraphraſis Conſtantinopoli excuſa, Bibl. Veneta minuſculæ formæ cum Targumim, tum MS. Alexand. cujus lectio χοδδὰδ 1. Par. 1. pro vulgatiori χοδδὰν, aut Laudino & *Complutenſi* χολδὰδ, & cujuſdam Editoris αὐδὰδ, unde apud *Ambroſium* *Adad*: at omittam ſuſpecta vocabula χαλδὰ Cottoni, aliorum χοιδὰν, atque *Choadad*, *præcipuum*, apud Interpretem nominum Hebraicorum. Viget autem adhuc herois illius honos in feliciori Arabia, valdeque ibi regionis prædicantur familiæ, non ſolum لدد & لد, à virtute & potentia Phylarchi ita nuncupata; ſed magis ipſius هدلد, quod nomen & Moyſes expreſſerat, inter tribus Jemanitidas præclare nobilis. Huic auten principi, quod de cæteris fere obſervavit Joſephus, هد virtus ſua & generoſitas animi nomen paravit. Cui hæc minus placent, alia noſtra conjectura fruatur: hæc vult *in* extremo telluris Palmyrenæ, cui Arabiam miſeram incumbere omnis monſtrat Geographia, urbem nomine ἀδαδὰ latam pluſquam gr. 34. à medio Orbe, longamque 72. ab hoc principe inſigniri, &, *quod multo illuſtrius accidit*, reges Damaſcenos *ab eodem Benhadad* ordine ſuo nuncupari, *ne memorem ex ſacris libris* Idumæos etiam dominos ejuſdem *tituli* בן הדד. Verum ut ad Joſephum hinc pergam; anxiam quidem ſentio ſcriptionem noſtrorum codicum in hoc Iſmaelita: χόδαμος enim & Latine *Quodamus*, quocunque me verto, ita reperitur, præter operas Latinas *Baſil. & Colon.* quibus *Addadus* debetur. A manu Mattathiadæ ſtillavit ſine dubio nomen ΧΟΔΑΔΟΣ, unde ſcioli ad barbariſmum minuendum fecerunt χόδαμος. Adnotabis inſuper, hæc XII. nomina ab annalibus S. deſcripſiſſe Joſephum, verius quam de Moſaicorum libro primo, ubi חדד nemo legitur. Schotano denique remitto ſuum χόδαδος.

Principis autem noni nomen in Cœle-Arabia adſervant tam Θίμων à Chaldæa objectu montium diſſita, cui tribuit Ptolemæi πίναξ gradus XXXI. κζ΄ πλάτ. & LXXXV. κζ΄ μῆκ. quam βασίθημα, Syriæ Damaſcenæ imminens pagus in lat. gr. 36. long. pluſquam 72. Arabice eum vocarem بر تيماء: ſicut tota illa eremus Scenitarum hodieque nuncupatur ſtrictè بريّة aut corruptius *Beriara*. Idem ſane ſpatium vaſtum reperio in Annalibus ſacris. I. 1. c. 5. v. 9, 10, 11. vocatum olim מדבר הנהראים, ἀγαβλιῶν ἤτοι ἀγγαίων ἔρημον, qua Batanæam inter & Euphratem patet. Tam longe quidem famam ſuam expanderat Thema ille, ut S. Hieronymus ex Hebraico Judæorum תימא interpretatur. Nam Samaritæ in textu ſacro ſuiſque paraphraſibus legere malunt *Tima* תימה & ثيمة. Syrus ad Geneſin *Thaima*, ſed principio Chron. atque Eſ. 21. 14. Θαιμὰ, תימנא. Arabs Walt. ſemel ثيما, alibi cum Erpeniano تيما. Senes Alexand. perpetuo Θαιμὰν aut Θημὰν: quibus cum conveniunt, ut opus, uterque Arabum Laudinorum تيمن & Ambroſianum *Theman*. Similiter Joſephi libri omnes Græci Θίμανος: ex Latinis etiam vetuſtiores *Themaſus*, niſi quod Mertonenſis meo judicio veram lectionem præferat *Themas*, aut Græce Θημᾶς. In hodiernum uſque diem permanere hujus principis gloriam fatentur ipſi Arabes in tribu تيم & oppido *Tima*, quod triduano itinere à Damaſco diſſidet, à Daumatoljandal dierum quatuor. Hinc *reor* locum vaſtum & immanem فلاة, *ſimpliciter* تيماء vocitari apud Grammaticos Arabum. Monet autem Calcoſendius تيما *Temam* triplicem reperiri per Arabiam, unum in Hajaza regione prope Meccam, præter caſtellum Medinenſe *Taima* (apud Geograph. Nub.) aliam in rure طي nobilis Jemanenſis, tertiamque quam volumus maxime بباديت الشام, *in Deſerto Syriæ*: ſic enim appellare ſolent Arabiam Deſertam, à ſua Cherſoneſo ſive جزيرة العرب tranſverſis montibus diſtinctam. Omitto autem facile Scriptores recentes, cum Iobi liber *Thema* infamet tanquam plagam intritam & calamitatem viatorum c. VI. 19. ἴδετε ὁδὸς Θαιμανῶν. ארחות תימא Saadiæ ברארי תימא, ubi Syrus retinet תימנא Arabſque Walt. تيمن. Item Jer. c. 25. 23. pro תימא Hebraico, Græci legunt Θαμὰν, & ab illis Arabs Bibl. Londinenſium ثامان Eſaias denique c. 21. 14. ubi ſimillima leges verbis Iobi; in *oraculo* ſeu *onere Arabiæ* declamat, ὕδωρ φέρετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν χώρᾳ Θαιμὰν, Hebr. ארץ תימא; Hieronymus Jonathanque interpretes, *terra Auſtri*, non optime. Conſtat igitur inter ſitientes Arabiæ incolas præcipuos fuiſſe Themitas à Thema Iſmaelita ſecundum Hebraicam veritatem oriundos, ſecundum Græcos vero à Themano Eſavi nepote, unde & Θαιμανὰ in Geographicis Strabonis accuratiſſimi ſcriptoris. Idem ille תימא fortaſſe an partem quintam fecit felicis Arabiæ? ut incolæ ſolent eam plagam partiri, nomine تهمة & تهامة, de qua Geographorum Arabicorum nemo tacet.

De decimo vix variant manus ſcribarum: is enim in omnibus Joſephi codicibus ἰέτουρ appellatur, apud LXX. ἰετούρ. Gen. c. 25. unde Ambroſii *Jatur*, aut 1. Par. 1. fortius ἰετοὺρ, Hebraice יטור non ſemel, & in Arabicis verſionibus tam Samaritarum quam Judæorum يطور. Hunc patrem agnoſcunt *Ituræi*, qui in deſerta Arabia juxta Boſram habent, ut Strabo, Philo, Euſebius, aliique teſtantur; atque diu ante hos Paralip. S. Scriptor. l. 1. c. 5. 19. in bello Nabatheno ex familia Iſmaeli recenſuit *Hagaræos*, *Ituræos*, *Napheos* & (de quo inferius dicam) *Nodab.* יטור נפיש ונודב הגראים, quos omnes Syrorum ſimplicior ac vetuſtior tralatio, quam imitatur Arabs Waltoni, *Sacæorum* noto nomine سكان سماقا non immerito complexa eſt. De his enim opportune monet Ptolemæus in nobiliſſimo opere, ἀπ' ἀναβλῶν τὰ βαϊγναῖα, ἡ σαγκαία, καὶ ἐπὶ ταύτης ὑπὸ τὸ ἀλσαδαμον ὄρος οἱ τραχωνῖται ἄκρεις. Arabicam autem Trachonitida cum Ituræa confundit ſæpius Euſebius in Geographico ſuo Lexico. Quinetiam niſi interveniſſet dux ille Iſmaelita, dicerem *Ituræos* nomen traxiſſe à jugis Alſadami ſub quibus delitebant: quippe ab الطور quod *montem* ſignificat, (& præcipue tremendum illud Sinai jugum in Arabia montoſa ſeu petræa inter Madianæos, quos ad extrema حجاز contulit Eutychius Alexandrinus) facile deducimus ἰτουραίαν, ut ab التابور *Itaburium*; unde Philo in locis, ἰτουραία, ἐρεινή. Vel idem potius parens fuerat unuſque طور atque يطور. Patet adhuc via alia conjectanti يطور itaque inter ſuos obtinuit nomen قطر aut قطرية qua audacia apud Arabes, veteres recentes, venit قحطان vice vocis ſacræ يقطان.

Penultimus horum ducum ναφαισ nomine extat in *Baſ.* & *Gen.* editionibus Joſephi, necnon in Epiphanii codd. *Mert.* & *Bal. Naphæſus*. Quapropter ναφαῦς *Big. Samb.* & *Caſ. Napheus* S. Hieronymi in Quæſt. Hebr. ſicut *Naphæſus* quorundam librorum, voces vix utiles æſtimabis. Moyſis Interpretes Græci ναφὶς exhibuerunt, Ambroſius *Naphes* ab his: ſed ubi Chronicorum legimus ναφισαῦς, atque initio quidem iſtius libri ναφὶς, ab Hebraico נפיש, quod Arabice ſcribunt Judæi plerique & totum genus Samaritarum نقبس. Hieron. ad S. Bibl. *Naphis*, & in locis idem *Nephes*, *refrigerium*, *vel anima*: imo Syrus aliquoties proponit נפש. Tribum autem Arabicam, cui hunc ſatorem præficerem, nondum ſane reperi: quærant hanc alii ſuo otio.

Noviſſimum incrementum Iſmaeli κάδμασος appellabatur Joſepho, ut nos ignorare nolunt *Big. Samb.* & *Caſ.* exiguo mendo ab illis diſcrepat excuſum nomen κυλμασος: impenſius tamen adprobo Epiphanii *Chodamas*, unde reſtitui poſſit Græco καδομᾶς ex Hebraico Samaritarum קרמה, ſeu قدمة, *Cadma*. Judæi ubique legunt קדמה *Cedma*, & Arabs Waltoni قدما, alius قدما. κεδμὰ LXXII. Alexandrini, & MS. Alexand. ad 1. Paral. c. 1. κεδὰμ, atque Cottonianum ad Geneſin κεδμὰν. Hieron. denique haud ſemel *Cedma*, *orientalis*, *vel antecedens*. Ab illo parente Arabes Petræi Deſertique, quos profligaverat jampridem Nabuchodonoſorus, appellati ſunt Jerem. 49. 28. בני קדם, atque קדר à fratre hujus. Eodem facit egregius Divinarum literarum Interpres Theodoretus, εἰσὶ δ' οἱ κεδὲμ, ἀπὸ ἰσμαὴλ· τοῦτο γὰρ πᾶς ὁ κεδὲμ. Iſmaelita autem iſte poſtremus ſedem fixit in Eremo Arabum haud procul à ſinu Meſanio, ſi recte colloco; *Cadema* ſane ſcriptoribus patriis nuncupatur is locus. Neque abeſt longe nobile nomen يقدم: quam formam amant totus fere oriens, Arabes vehementer, velut for-

Maſſaus, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphæſus, Cadmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum pertingentem habitant, regionem Nabatenam appellantes. Sunt autem illi qui *toti* Arabum genti & tribubus nomina ſua dederunt, cum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrami dignitatem.

Ιέτηρ, [l] Νάφαισις, [m] Κάδμας. ἔτοι πᾶσιν τὴν ἀπ' Εὐφράτου [n] καθήκουσαν πρὸς τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν κατοικῶσι, [o] Ναβατηνὴν τὴν χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ δ' ἔτοι [p] οἱ τῶν Αράβων ἔθνος, καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν καλῶσι· διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Αβράμου ἀξίωμα.

XIV.

CAP. XIII.

De Iſaaco Abrami filio legitimo.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ Ισάκου, ὃς ἦν γνήσιος Αβράμου παῖς.

Filiolum jam exigit Deus ab Abramo, qui ſerus dederat. Gen. c. 22.

ISacum autem pater Abramus ſupra modum diligebat, ut unigenitum, & ſenectutis limine dono Dei ſibi natum. Hanc vero benevolentiam & amorem parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, eo quod omni virtuti ſtuderet, parentibus obſequium præſtaret, Deumque ſumma pietate coleret. Abramus autem ſuam felicitatem in eo poſuit, ut filium ſecurum à malis relinquens è vita excederet: id quod ipſi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens ejus erga ſeipſum obſervantiæ experimentum facere, apparuit ei, enumeratiſque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; ut & hoſtibus ſuperiorem eum fecerit, & præſentem felicitatem ſua ei benignitas dederit filium Iſacum, eundem popoſcit ut ſacrificium & victimam ſibi offerret; juſſitque ut ipſum in montem Morium ſubducens, holocauſtum *ſibi* faceret, poſtquam aram *ibidem* collocaverat. Sic enim ſe manifeſtaturum eſſe ejus in ipſum pietatem, ſi etiam filii ſaluti anteponeret quod Deo

Ισακον δὴ ὁ πατὴρ Αβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ [q] ἐπὶ γήρως ὠδῖν κατ' δωρεὰν αὐτῷ παρὰ Θεοῦ γεγονότα. [r] προσεκαλεῖτο δὴ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἅπαντα δίκαια πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τό τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδακώς. [s] Αβραμος δὴ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν [t] ἐν μόνῳ τῷ, τὸν υἱὸν ἀπαθῆ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐτύγχανε· τοῦτο μέντοι καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς, [u] ἀφέμενος αὐτὸς βουλόμενος λαβεῖν τὸ περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰς παρεσκευασμένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παρὰ θεοῦ εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος [x] ἔχοι τὸν υἱὸν Ισακον, ἀντὶ τούτου αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον προσφέρειν· [y] ἐκέλευέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, [z] βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἔτως γὰρ ἐμφανίσειν τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τὰ τέκνα σωτηρίας προτι-

fertur יעקן pro עקן, *Iacob*, *Iſaac*, & يملك ſive *Iámelich* inter Arabum reges amicitia M. Antonii infelix: imo apud ſuos يعرب & عرب idem iſte conditor Arabum. Præterea dux ille videtur nomen, conceſſiſſe מרבר קרמרת Deut. c. 2. 26. τῇ ἐρήμῳ κεδμὼθ juxta *Esbus* Arabicum, قدموث بريّة paraphraſtis vernaculis: conſule de hac plaga S. Hieron. ad חסבון. Dignum autem eſt notatu alterum Laudinorum pro *Cedma* ſubſtituere هاجر, quaſi una eademque ſede *Cedmitæ* gauderent & Agræi: tum etiam قدم & قدمة inveniri inter δήμους felicioris Arabiæ, quiſquis Lexica Arabum MSS. verſari noverit. Harum denique literarum periti ultro mihi condonabunt, ſi vel contendero pro קרמה inter phylarchos Arabum celebrari hucuſque جذام & جذيم. Conſimili ritu Scriptores Saracæni vice illepidi monſtri كلباد ſcribunt ſæpius جالوث. Hieronymum autem fefellit reſponſo facili Rabbinus Hieroſolymitanus, cum illi dictaret *Nodab* Paralipomenon eundem fuiſſe hominem atque modo *Cedma* apud Moyſen. Ita ſolet indocta illa ſchola Sarram cum Iſcha, cum Cetura Agaram, imo cœlum cum terra permiſcere & confundere, ut aliquid dicere viderentur. Hæc ita ſcripſi de Iſmaelitarum Patriarchis volante calamo. Excurrant autem alii, quo viam paſſim aperuerint Edriſius & Abulphedas, per *cabilas* & pagos, per caſtra & puteolos vagi veteriſque populi: aut ſedulo perlegant quæcunque ad Mohammedica Abilfaragii adnotavit E. Pocockius, vir plane venerandus & Gaza ſapientiæ Orientalis, quotquot uſpiam illarum gentium ſcire mores, ſtudia, ac ſedes deſiderant, unde thus, myrrha atque balſama, & quod longe omnium cariſſimum, Biblia Divina ad nos veniunt. *Bern.*

d Αεδιηλ,] Ναδδαὴλ LXX.

e Μασαμᾶς,] Ita ex *Vet. Interpr.* Μασαμὰς *Big.* & *Samb.* Μασαμᾶς *Vat.* in *Editis* Μάσαμ. in LXX. Μασσάμ.

f Ιδημᾶς,] Sic *Big.* & *Samb.* Ηδημᾶς *Vat. Baſ.* & *G.* Ιδυμὰ LXX. *Cod. Alex.* in *aliis* Δεμά.

g Μάσμα,] Ita ex *Vet. Interpr.* & Ματμὰ LXX. In *MSS.* Μασματ, in *Editis* Μάμασ.

h Μάσα,] Μάσμας tam in *MSS.* quam *Editis.* in LXX. Μασσῆ, & in *Vet. Interpr.* habetur *Maſaus*, apud *Hieronymum* etiam *Maſſa*, unde Μάσα reſcripſit *Bernardus*: cui tamen Μασσᾶς non diſplicet.

i Χοδαδ,] Ex lib. 1. *Paralip.* c. 1. (ubi LXX. *Cod. Alex.* habet Χοδδαδ) ita reſcripſit *Bernardus*, pro Χόδαμ tam *MSS.* quam *Editorum.* in Latinis codicibus *Quedamus* aut *Adadus*, aut *Chadadus*.

k Θεμαν,] Ita in quibuſdam *MSS.* Θείμαν *Vat.* quod propius accedit ad Θεμνὰν LXX.

l Νάφαισ,] In *MSS.* Ναφαῖσ & Ναφθαῖσ. in LXX. Ναφείς.

m Κάδμας.] In *MSS.* Κάδματ, in *Exuſis* Κάλμασ, in LXX. Κεδμὰ & in *Epiphanii* codicibus *Cedmas*, *Cadomas* & *Chadomas.* unde *Bernardo* placuit Καδμᾶς. *Huds.* Credo Κάδματος ſcripſiſſe Joſephum, quod inter Λ & Δ parva ſit differentia, & Gen. 25. *Cadma* appelletur ultimus filiorum Iſmaelis. *Rel.*

n Καθήκουσαν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ καθήκουσαν in *Editis.* καὶ ἐπεκτεινα καθήκουσαν *Hen.* imperite. *Bern.*

o Ναβατηνὴν] Sic *Samb. Hen. Hieronym.* & meliores codices *Stephani Byzantii.* Videſis *Berkelium.* Ναβαῖνὴν *Big. Caſ. Baſ.* & *G.* Bern.

p Οἱ τῶν Αράβων] Οἱ τὸ τῶν ἀράβων ἔθνος *Samb.* οἱ τὸ τῶν ἀράβων γένος *Hen.* Mox ille idem διὰ τὸ τοῦ Αβράμου ἀξίωμα. In hac ſententia inemendabile quoddam mendum viderat everri commentator p. 264. ubi tamen recta ſunt omnia & Atticæ elegantiæ. Ait autem doctiſſimus Judæus. *Hos illos eſſe, qui nomina ſua dederint & tribubus infelicium Arabum & adhuc amplius toti illi genti.* Legimus enim in hiſtoria vetere tanquam promiſcua nomina Arabes, Scenitas, Nabathæos, Cedarenos & Themanitas. Similia olim ſcripſerat gentis Judaicæ irriſor Molo, ut ex eo retulit A. Polyhiſtor his verbis, ἐκ μὲν τῶν αἰγυπτίας γενῆσαι ἀβραὰμ ὡς ἱβ'. ὃς δὲ εἰς τὴν ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελέξαι τὸν χαλδαῖον, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τῆς ἰσραήλ, ὡς μὲν ἀβραὰμ, ἰσαὰκ δὲ ἀδελφούς. Quinimo hoſce filios Iſmaeli jam olim inter deos ſuos retuliſſe Arabes haud diffitentur ſcriptores vernaculi. *Bern.* Οἱ τὸ τῶν Αρ. *Samb.* & *Vat.* οἱ τὸ τῶν Αράβων γένος *Hen.* & mox διὰ τὸ τοῦ Αβράμου ἀξίωμα. Vide *Euſebii* Præpar. Evang. l. 9. c. 18. & 19.

q Επὶ γήρως ὠδῖν] Phraſin illam priſcam & elegantem denuo reddunt nobis *Big. Samb.* & *Caſ.* quam *Epiphanius*, *Baſ. Gen.* & *Hen.* ſponte aut conſulto præterierant: legunt etenim ſimplicius ἐπὶ γήρως. *Bern.* Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐπὶ γήρως τοῦ δ. *Baſ. G. Hen.* & *Vet. Interpr.*

r Προσεκαλεῖτο] Προσεκαλεῖτο *Baſ.* & *Gen.* contra meliores. Ita etiam *Hen.* ἐπιτηδοῦσα, pro caſu recto. *Bern. Al.* προσεκαλεῖτο.

s Αβραμος] Αβραμός τε *Baſ.* & *G.* contra *MSS.*

t Εν μονῳ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐν μόνῳ τούτῳ υἱῷ καταλιπὼν *Baſ.* & *G.* Legerat forſan *Vet. Interpr.* μονογενεῖ υἱῷ καταλιπὼν, unde Latina illa fecerit *cum felicitatem ſuam legitimo filio relicturus eſſet.* Bern.

u Διάπειραν] Sic in omnibus *MSS.* ἀπόπειραν *Baſ.* διὰ τὸ πείραν *G.* ambo inficete.

x Εχοι τὸν υἱὸν] Modo Attico *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui, cum vulgo Græcorum: iidem mox θυμα accentu non ſuo. Epiphan. vero, ποιήσαι, καὶ ἔχοι τὸν ἰσαακον; neſciebat enim ille Scholaſticus reliquum ſententiæ hujus rite adponere. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui.

y Εκελεύε τε τοῦτον] Sed quod commodum Joſepho fauſtumque vertat, heic ſtatim incipit codex *Busbequianus*, qui ſimillimus plane *Hennebergenſi*, non ovum magis ovo apparet. *Bern.* Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ M. *Baſ.* & *G.*

z Βωμὸν ἱδρυσάμενον.] Illa βῶμον ἱδρ. (quæ deerant in *Editis*) ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus. *Bern.*

τιμήσῃς [a] τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β. Ἀβραμος ἦ, ὅτι μηδενὶ κρίνων θεμιτὸν εἶναι τὸν Θεὸν δίκαιον, [b] ἅπαντα δι' ὑπηρχεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων [c] οἷς ἂν ὁμενὴς ᾖ, ὑπορυψαμενος πρὸς [d] τὴν γυναῖκα τήν τε τοῦ Θεοῦ προῤῥησιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μετ' δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ [e] πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, [f] ἀπῆλθε πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ οἰκέται. [g] τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, καὶ μόνα τὰ παιδὸς προαγίνεται εἰς τὸ ὄρος· ἐφ' ᾧ τὸ [h] ἱερὸν [i] Δαβιδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεται. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείας [k] μόνης. τῇ δὲ Ισακος [l] πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχοντος, τόν τε βωμὸν καθασκευάζοντος, καὶ πυθομένου [m] τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείας μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγε, ἔνθα ἐκεῖνον καὶ [n] τῶν ἐκ ὄντων εἰς ὄψεμον [o] ἀνθρωπις προσαγειν, καὶ τὰ ἔνδεᾶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαῤῥόντων ἀφελέσθαι· δῶσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ ὁμενὶς μέλλοι τῇ θυσίᾳ προσαγαγεῖν αὐτόν.

γ. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ῥίζας ἐπενηνόχει, καὶ λοιπὸν [p] πάντα διεπεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι „πρὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ [q] παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν „ὅ, τι μὴ πρὸς τὴν σὴν ἀναγωφὴν ἐφιλοτιμησάμην, „ἀφ' ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ὑμᾶς, [r] ὡς σὲ ἰδοι„μι ἡνδρωμένον, καὶ τελευτῶν [s] διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς „ἐμαυτοῦ [t] καταλίποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ [v] Θεοῦ τε βουλομένου „σὸς πατὴρ ἐγνώμην, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶν [x] ἀποτίθε„μαί σε, φέρε γενναίως τὴν καθιέρωσιν· τῷ Θεῷ γὰρ [y] σὲ „προαγωρῶ, τούτης ἀξιώσαντα παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, „[z] ἀνθ' ὧν ὑμενὶς γέγονέ μοι [a] προπάτης καὶ σύμμα„χος, νεῦ ὑπιτυχεῖν. [b] ἐπειδὴ γενηθεὶς ἀποθανοίη, ἀ„τ κοινὸν ἐκ ἔζην τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ

gratum erat & acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin *potius* per omnia ei parere, quod ejus providentia vivant *saltem* omnes quibus est ipse propitius, clam uxorem habens Dei mandatum, & quod ipsi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum duobus servis, impositisque asino rebus ad sacrificium necessariis, ad montem contendit; & biduum quidem comitati sunt eum servi. Tertio vero die, cum jam in conspectu esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo puero advenit ad montem; ubi postea rex Davides templum exstruit. Ferebant autem secum omnia quæ ad sacrificium usui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum quintum annum agente, aramque apparante, & simul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla præsto esset victima. tum quidem ille, Deum ipsis præbiturum esse, ajebat, qui & hominibus quæ deerant affatim suppeditare, & quæ haberent, si in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sacrificio suo adfuturus sit.

Fidem ut-des & opera Abrami.

Mons Moriah primum Isaco obligato, dein Templo Dei verbi nobilis. v. Lib. 7. c. 10.

xxv. annorum juvenis ille ad aram positus.

3. Postquam autem structa erat ara, & ligni frustula imposuerat, atque omnia parata erant, filium *sic* alloquitur: „O fili, te, mille votis à „Deo expetitum mihi nasci, ex quo in hanc vi„tam venisti, summa cura ac solicitudine educa„vi, nihilque erat in quo me beatiorem fore pu„tavi, quam ut te virum factum conspicerem, „morienſque dominatus mei successorem relin„querem. Sed quoniam & Dei voluntate pater „tuus exstiterim, iterumque te ut illi placitum „est abdicem, forti animo fer hanc consecratio„nem. Deo enim te cedo, qui hoc à nobis ho„nore jam affici vult, eo quod benignus mei „defensor fuerit & adjutor. Quum natus mo„riaris, non communi omnium more è vita egre„diens, sed à patre proprio rerum omnium pa-

Isaco adeo immolando persuadet pater oratione pia plenaque animorum.

„rem-

[a] Τὸ τῷ Θεῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* τὸ ᾧ θεῷ.

[b] Απαντα δι' ὑπηρχειν,] Απαντας legisse videtur *Vet. Interpr.*

[c] Οις ἂν] *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius.* οἷς ἀν ὁμβρὶς ᾖ, subdole omiserant *Hen.* & *Busb.* Idem fecerant Typographi absque dolo. Dein το πρᾶγμα permutant iidem *Hen.* & *Busb.* pro indubio τῳ δ θεῷ προσῆκ(ν. *Bern.* Iidem ex *MSS.* οἷς ἀν ὁμενὶς ᾖ, quæ non agnoscunt *Editi.*

[d] Τὴν γυναῖκα] Deest in *Gen.* τῇ γυναῖκα, malo exemplo & negligentia.

[e] Πρὸς ἱερουργίαν] Πρὸς τὴν ἱερουργίαν *Samb.* & *Vat.*

[f] Απῆλθε] Recte scripti libri κατ' ἔκθεσιν ὑποστιγμῇ μέσῃ. Prelis vero errantibus exstat ἀπῆ, & subinde σωδοῦσαν. Ante hæc legebat *Samb.* πρὸς τὴν ἱερουργίαν. *Bern.*

[g] Τῇ τρίτῃ ἡ,] Τῇ δὲ τρίτῃ *Hen.* & *Busb.* Iidem mox atque *Epiphanius*, ἱδρύεται, Cedrenus Historicus ἱδρυται: at Athenienses amant instantia temporum. *Samb.* denique cum istis scribit regium nomen δαυιδης, absque δ. *Bern.*

[h] Ιερὸν] Βωμον rectius scripsisset: nam ἱερὸν a filio Salomone conditum quis ignorat? *Rel.*

[i] Δαβὶδης] *Al.* Δαυὶδης ὁ βασ. ὕς. ἱδρύεθ. at ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσαθο Cedren. ὡς φησιν Ιώσηπος, οὐ τῷ ἠρῷ Σιὼν Syncell. in hunc modum *Procopius Sophista* hac de re; *nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est, ostenditur. Josephus quoque Antiq. l. 1. Abramum ait illic obtuliſſe Isaacum, ubi Solomon (Davides* sane *Josepho) deinceps templum condidit.*

[k] Μόνη.] Addidi huc nomen ὑποξωσίην ex *Samb. Big.* & *Cas.* quo carent etiam *Hen. Busb. Epiphan.* & ἐκδοσεις ambæ *Græcanicæ.* Audiamus nunc sequaces Josephi de historia tam illustri. Inter illos G. Syncellus P. CP. p. 102. τῷ γυλξ'. ἔτῃ δ κόσμ, κέ. δ ισαὰκ, ἐφοσιώσησεν ὁ ἀβραὰμ τ ισαὰκ, ὡς φησὶν Ιώσηπος, οὐ τῷ ἠρῷ σιών. Ex hoc Georgio porro alius cognomento Cedrenus, τῷ κέ. ἔτῃ δ ισαὰκ, ἐφοσιωσίγεν αὐτὸν ὁ ἀβραὰμ εἰς θυσίαν οὐ τῷ ἠρῷ σιών. εἰς ἐκεῖνον γὰρ τ τόπον θυτιαστήριον ᾠκοδόμησεν ἀβραὰμ, ἔνθα ὕστερον ὁ δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσαθο. Item pius ille Sophista ex Gaza: *Nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est. ostenditur. Josephus quoque Antiq. l. 1. Abramum ait illic obtuliſſe Isaacum, ubi Solomon (Davides* sane huic Judæo) *deinceps templum condidit.* Dein nobilis Asceta Zonaras, εἴκοσι γὰρ καὶ πέντε ἐπιτυχῶν ὁ ἰουδαῖος ἰώσηπος φησὶν εἶναι τ ισαὰκ, ὅταν πεῖραν ὁ θεὸς ἐπάγῃ τῷ ἀβραὰμ. Reliquos vero non provoco in re certissima. *Bern.* Vox μόνη ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[l] Πέμπτον] Ita ex *MSS.* πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος *Bas.* & *G.*

[m] Τί καὶ μέλλοι] Τί μέλλοι *Busb. Hen.* & *Epiphan.* nec male. *Bern.*

[n] Τῶν ἐκ] Forte ἐκ τῶν. *Cocc.*

[o] Ανθρώποις προσαγειν,] Ita in *MSS.* in *Editis* ἀνθρώπους. casus utrosque admittit Hellenismus. Cum verbulo προσαγειν. *Bern.*

[p] Πάντα διεπεπῆ,] Ita ex *MSS.* καὶ λοιὸν διεπεπῆ *Bas.* & *G.* καὶ λοιὸν διεπεπὴς *Hen.* & *Bas.* respectu βωμοῦ.

[q] Παρῆλθες] Παρῆλθον *Bas.* & *Hen.* jejune. *Bern.*

[r] Ως σὲ ἰδοιμι] Eustathius in Archivis Pembrochianis, ὤφελον, ὡς ἐπειδή με σὲ: Vossianus atque ille Leonis Allatii, ὦμεν, ὡς ἐπειδή με σὲ: puta ita conscriptum pro ὦμεν, ὡς ἴδοιμί σε, ex auditione prava. *Bern.* Ita *Big.* & *Cas.* ὡς σὲ ἰδοίμην *Samb.* & *Vat.* ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι *Bas. G.* & *Vet. Interpr.*

[s] Διαδοχον] Διαδοχον ἀρχῆς τ ita *Busb.* & *Eustath.* Pembrochianus. Cæteris placet διάδοχον τ ἀρχῆς τ. Articulorum enim apud Athenienses magna copia esse solet, ὥστει κορυμνᾶν. *Bern.*

[t] Καταλίποιμι.] Καταλελείποιμι *Bas.* & *Gen.* καταλιποῖμι *Big.* καταλίποιμι *Samb.* & *Eustathius* Pembr. καταλείποιμι denique recte *Cas.* & *Eustath.* vulgatus. *Bern. Al.* κα καλιποιμι.

[v] Θεοῦ τε βουλομένου] Θεοῦ βουλομένου *Eustathius.* Mox idem cum *Epiphan.* Scholastico, ἀναθέσθαι σε, *te repono*: quod Josephus non dixit. Dein σε προσαγωρῶ *Samb Eustathius*, & *Epiphanius* Interpres. Simpliciter προσαγωρῶ Josephi editio *Genevensis.* ὑ προσαγωρῶ Typographia *Basileënsis*, quod mutari volo in σᾶ προσαγωρῶ. Veruntamen σε παρέχω, ut familiarius dictum, proferunt *Cas.* & *Big.* Bern.

[x] Αποτίθεμαί σε,] Ἀναθέμαί σε *Eustath.* & *Epiphan.*

[y] Σὲ προσαγωρῶ,] Ita *Samb. Eustath.* & *Epiphan.* vocem σὲ omittit *G.* ὑ προσαγωρῶ (forsan pro σὲ π.) *Bas.* σὲ παρέχω *Cas. Big.* & *Vat.*

[z] Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν καὶ ὑμενὶς *Vat.*

[a] Προπάτης] Προγάτης in *Codd. Eustathii.*

[b] Επειδὴ γενηθεὶς] Viderat sane heic loci *Epiphanius* ἐπεὶ δ' ἐγενήθης, ἀπέθανε: imitatur ipse adeo Latinis vocibus, *Natus ergo morere.* Capiat autem Lector ex his, quod utile existimarit & correctius. *Bern.* Επεὶ δ' ἐγενήθης, ἄπιθι νῦν *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Epiphan.* ἐπεὶ δὲ ἐγενήθης ἀπέθανε.

„renti Deo ſacrificii ritu oblatus; ipſo ut reor „te dignum cenſente, qui nec morbo nec bel„lo nec alia quapiam calamitate, quæ homi„nibus ſolet accidere, ex *hac* vita decedas; ſed „cujus animam ille cum precibus & ſolenni ſa„crificio exciperet, & apud ſe collocaret, teque „mihi curatorem & ſenectutis moderatorem præ„ſtabis, quem in finem te potiſſimum educavi, „Deum loco tui *hoc merito* excitaturus.

Dei maximè dictis parentiſque paret Iſaacus.

4. Iſacus autem (eo enim patre erat, quem ſi quis nactus fuerit, generoſo oportet eſſe animo) libentiſſime ſermonem ejus accipit: atque hæc effatus, „quod neque initio dignus erat qui naſce„retur, ſi Dei patriſque judicium rejecturus eſſet, „ſeque non alacriter utriuſque placitis obſequen„tem præberet, quandoquidem, ſi vel pater ſolus „ita vellet, nefas eſſet non parere„, protinus ad aram & mactationem acceſſit. certeque peractum fuiſſet opus, ſi Deus *ei* non obſtitiſſet. Nam Abramum nomine inclamavit, prohibens eum à filii nece. non enim cupidine ſanguinis humani pueri cædem ſe ei imperaſſe, dicebat; neque illum, cui patrem ipſum fecerat, cum tanta impietate ſe velle auferre, ſed eo ut animum ejus exploraret, an etiam talia facere juſſus ei morem gereret. Cognita autem ejus promptitudine ac pietate præcellenti, ſe quidem iſtis delectari quæ ei dederat; illum autem non deſerturum eſſe, quem ſemper omni *ſua* cura ac liberis dignaturus ſit; futurumque filium ei maxime longævum, qui vita feliciter exacta filiis bonis legitimiſque principatum magnum relicturus eſſet. prædixit etiam fore ut genus ipſorum in multas gentes creſceret & divitiis floreret, ejuſque principes & auctores in ſempiterna memoria haberentur: utque poſteri, terram Chananæam armorum gloria poſſeſſuri, aliis omnibus invidiam concitarent. Hæc cum dixiſſet Deus, arietem ex improviſo eis *ante oculos* adduxit ad ſacrificium. At illi, præter ſpem ſibi redditi, nactique tantæ felicitatis promiſſionem, mutuo ſe complectebantur: & victima mactata reverſi ſunt ad Sarram; beateque vixerunt, Deo illos in omnibus, quibus ſtudebant, benigne adjuvante.

Parcit Deus juveni, atque parenti ſpondet cum longævum hunc filium, tum ſobolem inde perpetuam ac in Chananæa floreſcentem.

Pro Iſaco improviſa victima cadit aries.

Abramus cum beato pignore ad Sarram redit.

„Θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας ωρεσπεμπόμενον, „ἄξιον οἰομή σε κρίναντος αὐτὸν μήτε νόσῳ μήτε πο„λέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυ„κεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' ὀχῶν ἢ „καὶ ἱερουργίας ἐκείνου [c] τὴν ψυχὴν τὴν σὴν ωρεσδεξο„μένου, καὶ παρ' αὐτῷ καθέζοντος· [d] ἔσῃ τί μοι εἰς „κηδεμόνα καὶ [e] γηρωκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνετρε„φόμην, ἀντὶ τοῦ Θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ [f] παρεσχημένου.

δ'. Ισαακος ἦν, παρὸς γὰρ ἦν οἷος τετυχηκότα γνη„σίου ἐδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεται ωρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους· καὶ φησας, „ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν [g] ἦν „δικαίος, εἰ Θεὸς καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι, „καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων [h] βουλήμασιν „ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πατρὸς τοῦτο ωρομαρτυρήσαν„τος ἀδικον ἦν, „ ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ σαντος ἐμ„ποδὼν τοῦ Θεοῦ. [i] βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ τὸν Αβραμον, εἴργων τὸ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὁ γὰρ ἐπιθυμήσας αἵματος ἀν„θρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ ωροσπέμψαι τοῦ παιδὸς, ἔλε„γεν, οὐδὲ ὃ πατὴρ ἐποίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τοῦτο βου„λόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι [k] θέ„λων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιαῦτα ωροστασσόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὸ ωρόθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας, ἥδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχεν, οὐκ ὑστερήσειν δὲ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ χάριτος ἀξιῶν„τα· ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώ„σαντα εὐδαιμόνως [l] παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις ωρομαρτύ„ρειν μεγάλων ἡγεμονιῶν. ωροεθήλα τε [m] τὸ χθος τὸ αὐ„τῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμην αἰώ„νιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς χθαίοις· τήν τε Χαναναίαν „πᾶσιν καλοκαγαθήσαντας, ζηλωτὰς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀν„θρώποις. ταῦτα ὁ Θεὸς εἰπὼν, κριὸν [n] ἐκ τ' ἀφανοῦς ωαρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ ωαρ' ἐλπίδας [o] ἑαυτοὺς κεκομισμένοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν [p] ἐπαγγε„λίας τετυχηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀ„πενόησαν ωρὸς τὴν Σάρραν, καὶ δίχα εὐδαιμόνως, ἐφ' „ἅπασιν οἷς ἐβελήσαν τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

XV. **CAP. XIV.**

De Sarra Abrami conjuge, utque ipſa vitam finierit.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ Σάρρας τῆς Αβραμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέτρεψε.

Sarræ defunctæ Abramus ſepulchri locum acquirit Hebrone ſiclis 400. Gen. c. 23.

ET Sarra quidem non multo poſt tempore moritur, cum vixiſſet annos viginti ſeptem ſupra centum. Sepeliunt autem ipſam in Chebrone; Chananæis quidem è publico etiam fundum *eis* concedentibus in ſepulchrum: Abramo vero agrum

ΚΑΙ Σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσα„σα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ωρὸς τοῖς ἑκατόν· [q] θάπτε„ται δὲ αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ [r] χωῦ αὐτῆς τοῦ τάφου. Αβραμος δὲ ὠνησα„μένου

---

c Τῷ ψυχῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt τῷ.

d Εσῃ τί μοι] Εσῃ δέ μοι *Euſtathius* Antiochiæ, qui dicitur. *Bern.*

e Γηρωκόμον,] Reſcripſi γηρωκόμον ex *Big. Samb.* & *Euſtathii* exemplari Oxonienſi. Sic volet gens Cecropia à caſu ſuo γήρως. γηροκόμος autem uſus eſt proletarii. à recto quidem γῆρος. Sed vero γηρακόμος ubi reperiatur cunque apud *Baſ. Gen.* alioſve vitio non caret. *Bern.* Itidem ex *MSS.* à caſu ſuo γήρως. al. γηροκόμον. in *Baſ.* & G. γηρακόμον.

f Παρεχημδί.] In *Codd. Euſtathii* ωαρεχόμδο & παρεχόμδο. *Epiphanius* etiam *præbiturus.* Bern.

g Ην δίκαιος,] Δίκαιος εἴλω ἂν, *Euſtathius* deſcriptor Hexaëmeri. *Bern.*

h Βουλόμασιν] Μέλοι *Buſ. Hen.* & *Euſtath.* MS. minimo diſcrimine. Inſolens eſt *Baſ.* & *Gen. Euſtathiique* βουλήμασιν. Cum aliis utere βουλεύμασι verbi notiſſimi incremento. Idem ſua phraſi imitatus eſt *Zonaras* καὶ δίκαιον εἶναι φήσας θεῷ καὶ πατρὸς αὐθεντείαν θελήματι. *Bern.* Ita ex *MSS.* male in *Editis* βουλήμασιν.

i Βοᾷ γὰρ] Libri Græci Latinique, præter *Gen.* qui tenet βοᾷ μὲν. *Bern.*

k Θέλων αὐτοῦ] Hoc omiſit *Samb.* contra pleonaſmum Atticum, & tot libros aliorum. *Bern.*

l Παισὶν ἀγαθοῖς] Παισί τε *Hen.* & Et *Busb.* quo pacto cavent de Edomo. *Bern.* Παισί τε *Hen.* & *Baſ.*

m Τὸ χθος] *Al.* τὸ χθος αὐτῶν.

n Ἐκ τ' ἀφανοῦς] Hoc delicatius quam ἐξ ἀφανοῦς editionum, & ſimul comprobatum antiquioribus libris, ut *Big.* & *Samb.* &c. *Bern.* Sic ex *MSS.* in editis ἐξ ἀφανοῦς.

o Εαυτοὺς κεκομισμένοι,] Lectio illa, quæ in editis eſt, ſcioli fuit, veteris an recentis cujuſdam non anquiro: *MSS.* vero Joſephi ſcriptoris ἀπλωϊκώτερον. Senſus tamen omnibus unus conſtat idemque, quem nec ignoravit Caſſiodori Scriba, *Hi vero præter ſpem ſemet ipſos amplexantes*, nec ita eleganter expreſſit. A principe vatum hoc habuit Judæus ille, ſicut alia non pauca; ubi Odyſſei carminis canitur εὐδυκέως ἐφίλει, & proxime εὐδυκέως ὑπέμιζε. Abramus igitur & Iſaacus ipſius χρόνιος ὠὸς ſe excipiebant præter omnem opinionem à morte aut luctu incolumes, idque, ut moris perpetui erat, dato oſculo. *Bern.* Ita *Big.* (in quo τυχηκότες) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* cum *Baſ.* & G. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι, καὶ τ. ἀγ. ἀγγελίας ἀκηκοότες. *Huds.* Εαυτὸς κεκομισμένοι MS. forte ἔτυ. *Rel.*

p Επαγγελίας] Αγγελίας ἀκηκοότες *Baſ.* & *Gen.* ἐπαγγελίας ἀκηκοότες *Caſaub.* manus: ſed & *Scholaſtici* noſtri, *Cum promiſſiones audirent.* Vel valeat adhuc magis lectio *Big.* & *Samb.* ἐπαγγελίας τετυχηκότες. *Bern.*

q Θάπτεται] Καὶ θάπτε), ſine cauſa *Hen.* & *Busb.* & *G. Cedrenus:* ſed pariter *Epiphanius*, *ſepultaque eſt.* Bern.

r Χωῦ αὐτῆς τοῦ τάφου.] Χωῦ *ſolum*, expreſſi ex *Big. Samb.* atque *Caſ.* Hæc vox fefellit Typographos nuperos & *Epiphanium* interpretem, & ni ſcaterent ſcripta Attica appoſitionibus, ſatis

μένε τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων [s] παρ' Ἐφραίμε τινὸς ἐκ [t] τῆ Χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῦ [v] ταυτὶ κατεσκεύασαντο.

quadringentis ſiclis redimente ab Ephraïmo quodam Chebronenſi. ibique monumenta *ſibi* Abramus poſterique ejus exædificarunt.

ΚΕΦ. ις'.

Ὡς ἐκ Χατύρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶ Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγενήθη.

Γαμεῖ δ' αὐτὸς [x] Χατύραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, τοῦς τε πόνοις καρτεροὶ καὶ δεινοὶ [y] πιεῖναι· [z] Ζαμβράνης, [a] Ἰαζάρης, [b] Μαδάνης, Μαδιάνης, [c] Ἰωσόβακος, [d] Σῦς. Φύονται δ' ἐκ τύτων παῖδες· καὶ Σὺς μὲν [e] Σαβαθάνης γίνεται καὶ [f] Δαδάνης. τύτων δ' Λατύσιμος, [g] Ἀσσύριος, [h] Λυόμης·

CAP. XV.

Quomodo è Chatura Abramo nupta Troglodytarum gens orta eſt.

XVI.

POſt hæc autem duxit ille Chaturam, ex qua nati ſunt ei ſex filii, viribus ad labores & acri ingenio præditi; Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Jotubacus, Suus. Ipſis vero liberi etiam naſcuntur: & Suo quidem Sabathanes, atque Dadanes. Huic autem *fuerunt* Latuſimus, Aſſuris, Luomes: Madiano vero Ephas, Ophren, Anochus, *Abrami ſenis ex Chatura incrementum. Gen. c. 25.*

---

tis crederemus dictum ab iis, καὶ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ τάφον. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt χωῦ.

s Παρ' Ἐφρίμε] Παρ' ἐφρέμε, libri plurimi *Epiphanii* & *Joſephi* plane omnes præter *Big.* & *Samb.* qui præferunt ἐφρὰ ἐφρώμε. Joſephum autem ſic ſcribere valde mirabuntur indiligentes S codicis lectores, alii reperient עפרין *Efrain* 2. Par. c. 13. 19 ex auctoritate Maſoretarum; imo pro עפרין, ἐφραὶμ in Evangelio S. Johannis, ſi ſentiendum cum Philone, Joſepho ἄλλως. l. 4. B. Hieronymus, aliiſque noſtrorum doctorum, & cum ipſo Talmude. Quinetiam ſcribæ Jeroſolymitani aſcetam illum Bethleemiticum jam olim monuerant eodem V. 16. c. 23. Gen. & *Ephron* legi & *Efran*, ſive ut hodieque viſitur עפרון & עפרן κατ' ἔκθεσιν. Quas vero ob cauſas id factum eſſet, ex magiſtris Hieronymi, aut ex Commentariis Majoribus, quos vocant Judæi, non licet eſſe mihi tam jucundo, qui heic aperirem. Scio etiam ab Hebraico עפרון defendi poſſe ἐφρείν & ἐμφρείν propter morem Joſephi. Promiſcue autem ſcribi ἐφρὼν & ἐφρωμ, ἐφραὶν & ἐφρείμ, ut μαδιὰν & μαδιὰμ, ἀγλὼν & ἀγλὼμ, vel pueri norunt. *Bern.* Sic in *MSS.* παρ' Ἐφρίμε *Baſ.* & G.

t Τῆς Χεβρῶνος.] Varie ſcribitur hoc nomen in omnibus *Joſephi* Codicibus, ut Χαβρὼ p. 23. 215. (quam videſis) & Ἐβρὼν p. . quod ſemel notaſſe ſufficiat.

v Ταυτὶ κατεσκεύασαντο.] Reddidi itaque Minervæ ſuum ταυτὶ ex MSS. *Big.* & *Samb.* loco impreſſi ταύτη. *Bern.* Ex *MSS.* in *Impreſſis* ταυτη.

x Χατύραν.] Mallem tam heic quam ad verba Cleodemi vatis ſic pingere vetulo Abramo cupitum nomen, ſuadentibus *Big. Samb. Busb.* & *Caſ.* præ Χαὶ ἄγαν Editorum, aut Χετύραν libri ſequentis c. 5. aut Χετιύραν, ſeu ſono circumflexo Χετιῦραν J. Africani, Euſebii, Euſtathii, Georgii Chronographi, Ambroſii Mediolanenſis; aliorumve ex Bibliis Græcis. Hebraïce tamen legunt *Cetura* קטורה ſeu קטורת tam Judæi quam Samaritæ, atque *hi* aliquoties קיטורה. *Busb.* denique vocem illam articulo format, τὴν Χαϊῦραν ſeu Χατιῦραν. Zonaras τὴν Χετύραν. *Bern.* Ita plerique *MSS.* Χαϊῦραν *Baſ.* & G. Χειῦραν & Κετιῦραν *alii.*

y Συνιέναι·] *Big.* & *Samb.* συνεῖναι. Epiphanius vero alteram lectionem viderat. *Bern.* Συνεῖναι *Big. Samb.* & *Vat.*

z Ζαμβράνης,] Ζαμβράνης ex Hebraico זמרן deduxerat dudum Mattathiades; retinentque *Big.* atque *Samb. Zambri* Epiphanius. Vulgatum eſt tamen ζεμβράνη; *Baſ. Geneva*que: itidemque probatum Euſtathio. Varie apud Græcos hoc nomen refertur tam in Geneſi quam initio S. Annalium, ζεμρὰν Alex. & Compl. 1. Par. alibi ζεμβρὰν & ζεμβρὰμ SS. Ambroſio & Hieronymo, *Zamran* & *Zamram*: ζαμβρὰν frequentius in Bibliis Græcanicis. ζεμβρίαν J. Africano & G. Cedreno. זמרון *Zamrun* Hebraicis literis, aut ﺯﻣﺮﻭﻥ Arabicis ſcribere ſolent Samaritæ: Judæi vero זמרן *Zimran*. Hic condidit ζαβρὰν ſeu ζαμβρὰμ potius inter Arabes *Cinædocolpitas*: niſi cum Stephano legere oporteat ζαδρὰμ ibi loci. Ἰαζάρης. Eo in nomine conveniunt libri omnes Græci, & Latinorum quicquid vetus. Fefellit Joſephum ut alios ſæpe litera λήγουσα ן. unde יקשר ſucceſſit vice יקשן. Vel manus Critica huc reſtituet *Iaζάνης*; cui emendationi favet Euſtathii *Iaζάν*. Eundem Abramidam denuo nuncupant S. Bibliorum editiones Græcanicæ *Iεζὰν* ſæpius, *Iεχὰν* Compl. cum G. Sync. & S. Ambroſio, *Iεχὰμ* Alex. 1. Par. & ibidem Hieronymus interpres. Correcte *Iεζὰν* ex Hebraico יקשן ſeu ﻳﻘﺸﺎﻥ, Cottonianus codex & Vatic. ad 1. Par. atque Cedrenus ille Georgius. Hinc Schotanus mutat licenter *Iαζάνης* cum Joſephi *Iαζάρης*. Maſoretæ denique cum quarta vocalium pronuntiant utrobique *Jocſan*. Hunc autem ſtatuo Caſſanitarum patrem juxta littus Rubrum. Μαδάνης rectum nomen habet à Moſaico מדן i. e. μαδὰν, τοις ο'. B. Hieronymo, Samaritiſque interpretibus. Miſſa itaque facio μαλάνης *Big. Samb.* & *Caſ.* μαδὼν Euſtathii, atque μαδὰμ & μαδὰλ aliorum Græcorum vitia. *Bern.* Sic in *MSS.* Ζεμβράνης *Baſ.* & *G.*

a Ἰαζάνης,] Ἰαζάνης reſtituendum cenſet *Bernardus*, cui emendationi favet *Euſtathii* Ἰαζάν.

b Μαδάνης,] Moyſes & auctor Chronicorum S. מדין. Judæi Alexandr. Samaritæ, & Eccleſiæ noſtræ ſcriptores idem ſuis vocalibus μαδιὰν. Joſephus & Euſtathius μαδιάνης, Judæi ſcribunt *Midian*. Ad hoſce principes pertinet illud Stephani, μαδιλωοὶ καὶ μαδιανῖται, (ſic enim ſcribendum) ἔθνος ἀραβίας. ἐπομβρῶ δ' ὅτι οἱ ἀραβῖς τοὶς ἐυσὶ τύχοις χρῶν. Imo duo ſunt nomina progenitorum. Ab altero horum celebre eſt oppidum propter littus maris Erythræi, μαδιάνα Ptolemæo, & ab altero μαδιάμα in eadem tabella. Rubri autem maris accolas ſcriptores Hebræi appellant *Madianitas*, reliquorum fratrum nominibus contemtis, Græci *Erembos* poſt Homerum, Hellanico, Ariſtarcho, Strabone, Dionyſio periegeta aliiſque digniſſimis teſtibus, aut proprie *Saracenos*, quod S. Hieronymus, Procopius, virique alii Eccleſiaſtici profitentur, & nonnunquam *Troglodytas*: Arabeſque ipſi *populum*, *qui* حجاج *Hagagum* incolunt. Diſerte Euſebius in Lexico, μαδιαμ, πόλις ἀφ' ἧς τὸ ἰῶν Ἀβραὰμ καὶ χεδόρας ἐπικληθεῖσα· κεῖται δ' ἐπέκεινα τῆ ἀραβίας πρὸς νότον ἐν ἐρήμῳ τῆ σαρακηνῶν, ἡ ἐυθεῖα θαλάσσης ἐπ' ἀναβλας. ὀῦτε καλῦν μαδιανᾶοι, καὶ ἡ νῦν καλυμένη μαδιανή. *Bern.* Recte à Moyſaïco Μαδὰν. in *MSS.* perperam Μαλάνης.

c Ἰωσόβακος,] Quintus ex Catura naſcitur יקשן ſeu يقشن valde litigioſo nomine, ſi interpretes S. literarum aliquis conſulat. In hac autem columna Ἰωσόβακος, ut ſummatim dicam, repoſitum vides pro λωσόβακος *Big.* λαυσόβακος *Samb.* & *Caſ.* aut λασσόβακος *Baſ.* & *Gen.* & Euſtath. literæ Λ compreſſis cruribus. Verum etiam Ἰασσόβακος pro iſtis reddiderat nuper Chr. Schotanus. Epiphanii ſcripta nihil præbent nobis præter *Jesboc*, magis ex Bibliis Græcis Latiniſque quam Joſepho. Sunt etiam qui legunt σοβὰκ & *Sebac.* c. 1. ﺳﺒﻖ. pro notiori typo Ἰεσβὰκ. Joſephus legere potuit in Moyſe ſuo, ישבק *Joſabac*, Bern. Ita *Bernardus* pro Λωσόβακος *Big.* Λαυσόβακος aliorum *Codd.* & Λασσόβακος *Editorum*. In *Vet. Interpr.* habemus *Jesboch*. Ἰασσόβακος pro iſtis reddiderat *Schotanus.*

d Σὺς.] שוח, *Sue* aut σωὶ in libris Divinis: unde σαὺη, niſi fallor, in Geographumenis Cl. Ptolemæi. *Bern.*

e Σαβαθάνης] שבא *Saba* legitur in primo ac ultimo XXII. librorum S. quos agnoſcunt Judæi. Græci paululo variant: σαβὰ enim aut σαβὰ aut σαβὰν ibi legimus; & in melioribus membranis, ut Cotton. & Alex. σαβὰν καὶ θαιμὰν, & in Exemplaribus Aldi & Wolfii σαβὰ καὶ θαιμὰν, pro unico nomine Hebraico שבא ſeu Arabico ﺳﺒﺎ, quod & *Mareb*, de quo nemo Geographorum tacet. Productius quiddam apud Moyſen legiſſe videtur hic Judæus, quam cæteri ipſius gentis, aut Samaritæ, aut Chriſtiani ſolent. Quorſum σαβαχάνης appareat in cunctis codicibus Græcis Joſephi & *Sabathen* in Latinis, quærant alii. Schotanus minuit nomen illud ad σαβᾶς. Scripſit autem Joſephus in hoc ſtemmate vel cum antiquis ἀνλογράφοις Bibliorum Græcorum σαβᾶς καὶ θαμᾶς, vel σαβαχαθάνης à שבכתא, aut σαβαθάνης à nomine proprio שבתא, σαβάθα Ptol. aut denique de שבתים σαβάθιμος. Quinvero Criticæ noſtræ periculo leges in illo commate, καὶ Ἰωσόβακος μὲ σαβᾶς γίνε) καὶ δαδάνης. Sic Moyſes etiam poſtulat. Nam vir ille divinus non à *Suo*, ſed *Jesboco* oriundos refert, feliciſſima Arabicorum nominum *Sabam* & *Dadanum*. Veteris tamen erroris factum eſt, quod *Suo* tribuatur apud Joſephum liberi non ſui: nam codices omnes quos aut *Euſtath.* Antiochenus, aut *Epiph.* ſcriba, & ullibi nos vidimus, eo vitio tenentur. Ne continuo ſectemur lectionem codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* ſine cenſura ulla & ſuſpicione, opportune arguit præter ſupradicta δαχάνης, quod ſequitur in iſtis libris pro vero nomine Arabis δαδάνης, ſive דרן. *Bern.* In cunctis *MSS.* Gr. Σαβαχάνης, in *Latinis* vero *Sabathen*. Forſan autem (inquit *Bernardus*) vel ex *Vett. Bibliis Gr.* Σαβᾶς καὶ Θαμᾶς, vel Σαβαχαθάνης, aut Σαβαθάνης. Lege vero, καὶ Ἰωσόβακος μὲ Σαβᾶς γίνε) καὶ Δαδάνης.

f Δαδάνης.] In *MSS.* Δαλάνης, facili errore.

g Ἀσσύριος,] *Big. Samb. Caſ.* & *Epiph.* ab אשורים, *Aſſurim* Hebraico. ἄσσυρος *Gen. Baſ.* & *Euſtath.* Bern. Sic *MSS.* Ἀσσύρος *Baſ.* & *G. Euſtath.*

h Λυόμης·] Reſcripſi Λυόμης propter לאמים, ſeu λαωμείμ & λαωμεὶμ S. codicis; ne amplius extaret λυόμης, mendum illud Typographorum priorum & ſcripturæ Græcanicæ, ut *Big. Samb. Caſ.* &c. Facilioris lapſus tamen erat λυόμος Euſtath. Latinæ demum membranæ *Lomin* referunt. Diſquirant autem noſtri, tria illa nomina λαισιμὸς, ἄσσυρις, & λυόμης, propria poſuerit Moyſes, num gentilia aut ωθονηγορικά. Hoc

chus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus deducendi colonias auctor fuit: terramque occupaverunt Troglodyticam, & regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem ut Ophren, expeditione in Libyam suscepta, ipsam possederit; ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncuparint. Hujus autem sermonis testem habeo Alexandrum Polyhistorem, dum sic loquitur: „Cleodemus vates, qui & Malchus *vocatur*, „rerum Judaïcarum historiam contexens, sic„uti fecerat & Moyses Judæorum legislator, „narrat, Abramo natos fuisse plures ex Cha„tura liberos.„ Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam: à duobus vero, Aphera & Jafra, urbem Aphram & regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam & Antæum militanti, auxilium tulisse ait: Herculem etiam, cum Aphræ

Madianitarum & Afrorum origo.

Laudat Alexander Polyhistor Cleodemi vatis Judaïcam historiam.

Ab Assuri nepote Abrami gens Assyria.

De Hercule vetus fabella.

[i] Μαδιάνε ἡ [k] Ηφᾶς, [l] Ωφρὶ, [m] Ανωχ, [n] Εβιδᾶς, [o] Ελδᾶς. τέτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐμνοῖς Αβρεμ ἀποικιῶν ἡγεμὼν μηχανᾶται· καὶ τὴν τε Τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, [p] καὶ τὴν τῆ Εὐδαίμονα Αραβίας, ὅσον ἐπὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν [q] καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔστρ ὁ [r] Ωφρὴ στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτὴν· καὶ οἱ ἐμνοὶ αὐτοῦ, κατοικήσαντες [s] ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνε ὀνόματος [t] Αφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ [v] καὶ Αλέξανδρος ὁ [x] Πολυΐστωρ, λέγων ὅτως· „Κλεόδημος δ' φησὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ [y] Μάλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ Ιουδαίων, καθὼς καὶ Μωϋσῆς ἱστόρησεν ὁ „νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τοῦ [z] Χατούρας Αβράμῳ „ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί.„ λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, [a] Αφέραν, [b] Σουρεὶμ, [c] Ιάφραν. ἀπὸ Σουρείμ μὲν τὴν Ασσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τῶν δύο, [d] Αφέρα τε καὶ Ιάφρα, πόλιν τε [e] Αφραν καὶ τὴν χώραν Αφρικὴν ὀνομασθῆναι. [f] τούτους δὲ Ηρακλεῖ [g] συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ [h] Αντᾶον· γήμαντά τε τὴν [i] Αφρα θυ-

quidem credidere veteres Theologi, Hieronymus, R. Oncelosus, Targumista Jerosolymitanus à Jarchio citatus, aliique Doctores tam Judæorum quam Samaritarum, ubi verba Legislatoris Gen. c. 25. 3. sic interpretantur, *Erant autem Dadanidæ Mercatores, Artifices, atque Phylarchi.* quod Josephus pene dixerat, ὡσεί τε ποιμένες καὶ ἡγεμόνες καὶ δεινοὶ συνιέναι. Video tamen *Allumæotas* in Arabica Tabula Ptolemæi. *Bern.* Ita *Bernardus* ex Λαωμείμ, & Λουμείμ *S. Codices*, pro vulgato Λαιείμ. Propius accedit Λαόμ *Eustathii*, ut & *Laümim* codicum *Epiphanii*. Verum an tria illa nomina Λαιείμ, Ασσουρείμ & Λουμείμ propria posuerit *Moyses*, an Gentilia aut ἀποτηγορικὰ, dubitare faciunt, qui verba *Gen.* 25. 3. sic interpretantur, *erant autem Dadamidæ mercatores, artifices, atque phylarchi.* quod *Josephus* pæne dixerat, ὡσεί τε ποιμένες καὶ ἡγεμόνες καὶ δεινοὶ συνιέναι.

i Μαδιάνε] Ex *S. Codice* ita *Bernardus*. in *Editis* & *MSS. Gr.* Μαδάνε. in *Latinis* etiam *Madam* aut *Madan*, præter duos qui habent *Madian*.

k Ηφᾶς,] *Big.* ab עיפה Eustathius ἰφά. *Samb.* & Editores tam Josephi, quam Bibl. Græcorum ἰφαὰ, nisi si Complutenses dederint hic γιφὰ, ut mox γοφὶρ *Opher*. Antiquissima tamen Exemplaria versionis LXXII. ut Alex. Cotton. Cant. & S. Ambrosius, γιφὰρ obtinent pro *Epha*, tam apud Moysen quam Prophetas, ut 1. Par. c. 1. & Es. 60. 6. κάμηλοι μαδιὰμ καὶ γαιφὰρ; ubi Philo correctius legerat ex membranis Alexandrinis γαιφὰ, itidemque Hexaplorum S. conditor. Quinimo pro עיפה Jonathan substituit הולד *Holad*, obscurum pro obscuro. Vir ille oppido עפעפ *Gesa* nomen dedit. Id tamen monendum puto *Hepham* cum suis fratribus ad *Madanum* genitorem tribui, Scriba nullo, nullo Typotheta refragante in Græcis Josephi, aut præter *Col.* & *Bas.* etiam in Latinis: quos à *Madiano* ortos scimus meliori fide voluminis Mosaici. Hic igitur Judæus scripsit forsan μαδιὰν ἢ ἰφᾶς &c. properanter; ubi tot Alexandrini, μαδιὰμ seu μαδιὰν ἢ γίφα &c. *Eustath.* insuper, mimus quidem Josephi, μαδιάμε ἢ ἡφὰ. *Bern.* Ita *Big.* & *Vat.* Εφαὶ *alii* cum *Bas.* & G. in LXX. Γεφάρ.

l Ωφρὶ,] עפר, quod Samaritæ pronuntiant *Apher*, Judæi *Epher*: Græci ἄφερ, qui & rarius γοφὶρ. Josephus vertit ὤφρης forma Attica, apud *Big. Bas.* & *Gen.* ὠφρὴς & ὠφρῆς *Samb.* & *Eustathio*: aut denique ὤφρλω vel ὠφρλῶ aut ὠφρλῶ; nam in ea lectione mox consentiunt ad λέγε δ' οἱ ὡς ἔστρ ὁ ὠφρλῶ, *Big. Samb. Eusebii* MS. & *Eustathius*: sed ὁ ἀφρλὼ, excusa Exemplaria *Eusebii* & Προκόπιος, atque pariter *Busb.* & *Hen.* Bern. Quod Græcis Αφρὶ & rarius Γοφὶρ, in *Codicibus* nostris Ωφρης aut Ωφρὴς, aut denique Ωφρλω vel Ωφρλῶ aut Ωφρλῶ.

m Ανωχ,] Ita *Samb.* & *Eustath.* in *cæteris* Ανοχ. in *S. Literis* Ενώχ. *Bern.* In Coll. tamen *Big. Cocc.* est Ανώχ.

n Εβιδᾶς,] Εβιδ *Eustath.* ἐδηδᾶς manu fallente *Samb.* & *Big.* ἔβιδας accentu malo *Bas.* & *Gen.* Cæteri omnes fere Judæi, Samaritæ, ac Christiani ἀβιδά. *Bern.* Ita meliores *Codd.* Εβιδὰς aut Εδιδᾶς *alii.* in LXX. Αβιδὰ, aut Αβιφὰ, aut Αβιφά.

o Ελδᾶς.] *Eustathio* ἔλδ, *Samb.* ἐλδὰς. Judæis ac Samaritis *Eldaah*, אלדעה. Interpr. LXXII. modo ἐλδαὰ, modo ἐλδαγὰ: & apud Editores Complut. & S. Ambros. ἰαγὰ quasi רעה: & in MS. Alexandr. Θεργαμά. S. Hieron. in Qu. *Aledea*. Post pauca verba Epiphan. τεωλοδύτιν; norunt enim Philologi idem esse τεώγας aut τεώγας, & τεώγλας. *Bern.* Ελὸ *Eustathio.* in LXX. modo Ελδαὰ, modo Ελδαγά. Codice *Alex.* Θεργαμά.

p Καὶ τὴν τ Ευδαίμονα] Καὶ τὰ μέρη τ ὧν οἱ ἀρχαῖοι, *Eustath.* Quidni jam reducam ad Josephum, quæ verba ab illo decerpserat pridem S. Hieronymus in Qu. Hebr. *Nos quod incertum est relinquentes, hoc dicimus, Quod de Cetura nati filii Abrahamo, juxta historicos Hebræorum, occupaverint Troglodytin & Arabiam, quæ nunc vocatur Eudæmon, usque ad maris Rubri terminos. Dicitur autem unus ex posteris Abraham, qui appellabatur Apher, duxisse adversus Libyam exercitum, & ibi victis hostibus consedisse, ejusque posteros ex nomine atavi Africam nuncupasse.*

Hujus rei testis est Alexander, qui cognominatur Polyhistor, & Cleodemus cognomento Malchus, Græco sermone barbaram historiam retexentes. Hæc ille presbyter. Paria etiam tradidit inter Græcos Nicias: ἐκλέθη καὶ ἀφεσκὴν ἀπὸ ἄφρα τινος, συνεκδημήσαντα τῷ ἡρακλεῖ ἐπὶ τὰς γυρτενε ἔας. Ex nostro etiam Procopius Sophista, *A filiis Ceturæ gentes plurimæ sunt exortæ, quæ inhabitarunt Troglodyticam solitudinem, & Felicem Arabiam, hujusque finitimam regionem & Madianiticam, & urbem Madian junctam solitudini supra Arabiam e regione Pharan ab ortu versus mare Rubrum.* Bern. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* καὶ τ' *reliqui.*

q Καθήκει.] Δήκει *Hen.* & *Busb.* contra libros cæteros Josephi & Eustathium. *Bern.*

r Ωφρὴς στρατεύσας] Ex τούτων εἷς ἀφρὴ καλέμβρ, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, καὶ ἔσχεν αὐτὴν· καὶ ἀπ' ἐκείνε ἡ γῆ ἀφρικὰ μετανόμασεν, *Busb.* & *Hen.* ut à Josephi dictione audent discedere. *Bern.* Ita *Big. Samb. Eusebii MSS.* & *Eustath.* Αφρὴ *Bas. Hen. alique.*

s Εν αὐτῇ] Εν αὐτῇς *Vat.*

t Αφεικαν] Αφεικαν *Bas. Gen.* & *Big.* ἀφεικαν *Samb.* ἀφεικὴ cum vulgo Eustath. ἀφεικὰ Eusebii impressa, ἄφεικα ejusdem Exemplaria scripta. Cæterum ab Abramida עפר ἀφρὸς deduxit Josephus perite & ἐτύμως. Video tamen doctos viros alienam valde & ridiculam conjecturam Bocharti à פרך seu spicis fertilis Africæ petitam, illi veræ ac veteri originationi anteferre. *Bern.*

v Καὶ Αλέξανδρος] Καὶ non reperitur apud Eusebium, aut *Samb.* aut apud Hieronymum Epiphaniumque interpretes. *Bern.*

x Πολυΐστωρ,] Forsan ἐν τῷ περὶ Ιουδαίων συγγράμματι, cujus (præter *Clementem Alex.*) plures meminerunt, ut constat ex *Vossio* de Hist. Gr. c. 23.

y Μάλχος,] Μάλχος cum *Hen.* & *Busb.* & mille Græcis ita πεπαίχασι. μαλχὸς excusum est hoc in loco, in aliis μάλχος. Dein *Malchus* legitur in Qu. Hebraicis S. Hieronymi, in historia Monachi Trecensis, & in Tralatione Epiphanii. Verum Syriaco schemate *Big. Samb.* μαλχὰς, Eusebius atque Procopius μαλχὰς. Idem autem inter Græca nomina significat κλεόδημος, quod Syriace מלכא *Malca.* Bern. Vide paulo supra v. 4.

z Χατούρας] Iterum χαιδούρας *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* χατδούρας *Big.* χαιδοῦρας, prelorum inquies. χετδούρας, Euseb. *Bern.*

a Αφεραν,] *Bas. Samb. Big.* & *Cas.* ἀφεραν *Gen.* ἀφιεραν *Busb. Apheran, Epiphan.* ἀφὶν, *Euseb.* ed. ἄφαρ *Eus.* MS. ἀφερ Eustathius Thessalonicensis, ἀφιραν Procopius. *Bern.*

b Σουρείμ,] Libri excusi, & ex scriptis *Busb. Hen.* & *Cas.* σουρείμ pro אשורים Hebræorum: præter aliquot membranas *Epiphanii.* Alia σωρὶν & σωρὶμ more Chaldaico, ut *Big. Samb.* & quædam Exemplaria Epiphanii. ἀσωρείμ Procopius. ἀσωρὶ MS. Euseb. Edita vero ἀσὼρ, ut & Pseudo-Eustathii. *Bern.*

c Ιαφραν.] Ιαφραν, *Bas.* & *Gen.* Ιαφρὰν, *Samb.* ιαφρὰμ, *Busb.* & *Hen.* ἀφρὰν *Euseb. Japhran Epiphan.* Bern.

d Αφερα τε καὶ Ιάφρα,] Sic volunt recta nomina, quæ præcesserant, aut ἀφέρα τε καὶ ἰάφρα. Legimus autem in impressis ἀφρὰ τε καὶ ἰαφίρα: ita etiam in codicibus priscis. Ab Eusebio ἄφρα τε καὶ ἄφιρ. Latini libri habent *Japhran* & *Apheran.* ἀφρὰ τε καὶ ἀφρᾶμ *Hen.* ἀφρὰ τε καὶ ἰαφρᾶμ *Busb.* Bern. Sic ex v. 23. aut Αφίρα τε καὶ Ιάφρα. in *Editis* Αφρὰ τε καὶ Ιαφίρα.

e Αφραν] *Al.* Αφρὰν & mox Αφείκαν aut Αφεικὰν.

f Τούτους γὰρ] Τούτοις γὰρ Ηρακλέα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Συστρατεῦσαι] *Samb.* συστρατεῦσαι, ab aliis Codd. *Bern.*

h Αντᾶον·] *Big.* ἀντέον, Editores. Procopius, *In Libyam & contra Antæum.* Eustath. de eisdem, οἵ ἵνες ἡρακλεῖ συνεμάχησαν ἐπὶ ἀντᾶον τ γηρῶν στρατόσαντι. *Antæi* tamen nulla fama ac mentio fertur in libris Epiphanii Scholastici, ex insscitia viri nimia. Mallem demum cum Burio nostro heic recudere ἐπὶ λιβύλω κατ' ἀντᾶον. *Bern.* In Editis male Αντεον. Mallem (inquit *Bern.*) cum *Burio* rescribere κατ' Αντᾶον.

i Αφρα θυγατέρα] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Euseb.* Αφραν *Vat.* Οφραν in *Editis.*

θυγατέρα Ηρακλέα γυνῆσαι γὸν ἐξ αὐτῆς [k] Διῶρον, τοῦτο δ' γενέσθαι [l] Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς Βαρβάρους [m] Σόφακας λέγεσθαι.

filiam uxorem duxisse, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, à quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ὁ Ισαακ γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν.

Ισάκω [n] δ', ὡς παραπλησὸν ἔτος γεγονότι, γυναῖκα γῆς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Αβραμος Ρεβέκκαν, Ναχώρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸ πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, [o] ἐνδησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γένονται δ' αὗται τοῦτον τὸν τρόπον· [p] ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, [q] ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν Θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμπε δὲ κἀ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, διὰ τὸ σπάνιον ἡγεῖσθαι ὅλως ἐπιχωριάζειν [r] ἐκπεπιμμένα. οὕτως ἀπερχόμενος χρόνῳ, διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, [s] θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας· ἔτι δὲ κἀ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφθυγὰν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτοις τοῖς ὁδεύουσιν· εἰς πόλιν ἀφικνεῖται [t] Χάρραν. καὶ γιόμενος ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει [v] πλείοσιν ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ Θεῷ, Ρεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Αβραμος [x] μνηστευόμενον αὐτὸν ἐξαπέστελλεν, [y] εἰ κατὰ νοῦν τὰ αὐτῷ μέλλοι ὁ γάμος οὕτως συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτήν· τὴν μὲν ἄλλων αἰτουμένων πότον δεγομένην, ἐκείνης δ' αὐτῷ προσχούσης.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὑπὸ ταύτης οὖν [z] τῆς Διανοίας, ὑπὸ τὸ φρέαρ προσγίνεται, καὶ προσκαλεῖ τὰς παρθένους πότον αὐτῷ προσχεῖν. τῶν δ' ἐκτρεπομένων, [a] ὡς χρηζόντων οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ προσχεῖν· καὶ γὰρ οὐδὲ εὔληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ· [b] μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ὑπολήψεως δυσκολίας, τὴν ἄλλα κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοσιν, λέγουσι, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ' ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων γιόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, [c] ἐπῄνεσε τε τῆς εὐηθείας αὐτὰς καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείας πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν οὐκ ἔφυγον, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐταῖς [d] ὄνησιν τοιαύτης παιδὸς· καὶ νυμφεύσαι, φησὶν, ὡς αὐταῖς ἐπιτερπεσμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεξομένῃ γνησίους. ἡ δὲ καὶ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμηνε. καὶ Ρεβέκ-

CAP. XVI.

Quomodo Isacus Rebeccam uxorem duxit.

ABramus autem pater, cum Isaco, annos circiter quadraginta nato, conjungere statuisset uxorem Rebeccam, fratris sui Nachoris neptim, ad sponsalia facienda mittit famulorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligata erat: manus invicem femoribus supposuerunt, dein futurorum testem Deum invocarunt. Misit autem & munera suis illic amicis, quæ ob raritatem, vel quod non omnino iitius essent regionis, magni æstimarentur. Is *aliquod* tempus itineri insumens, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme quidem propter cæni spissitudinem, æstate vero ob aquarum inopiam, quinetiam latronibus loca istic infestantibus, quos viatores, ni sibi caveant, haud facile effugiunt, *tandem* ad urbem Charram pervenit. Cumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aquatum euntes. Deum igitur oravit, ut Rebecca (ob quam eum miserat Abramus filio suo desponsandam) si ex voluntate ejus hæ nuptiæ essent perficiendæ, inter illas inveniretur, & *hoc signo* dignosceretur: aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi præbente.

Isaco quadragenario uxor quæritur apud Charram.

Sacramentum rite datum, tactis femoribus. *Gen. c. 24.*

Itur à Judæa in Mesopotamiam.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogavitque virgines uti potum ei darent. Illis autem abnuentibus, quasi egerent quam domum deferant, atque illi non concessuras esse *dicentibus*, (nam haud hausu facilis erat aqua) una omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quæ ne aquam quidem impertirent; eique præbuit humaniter. At ille, cum de omnibus quidem bene speraret, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo & benignitatis laudavit, quod etiam cum labore suo egentibus subministrare non recusarit; scisitabatur etiam ex quibus esset parentibus, optavitque ut illis in emolumentum cederet talis filia; & despondeant, inquit, ut ipsis gratum est, in domum viri probi, parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei hæc non invidebat scire desideranti, sed & genus indicat. Et, Rebecca, in-

Bona indoles Rebeccæ.

[k] Διῶρον,] Hanc fabulam Malchi vatis nunc non tracto. Sufficiat dicere quantum de tribus verbis altercentur librarii & ab invicem dissentiant. δέδωρον dedere Typographi, *Ejdorum* vel δέδωρον Procopius ad Octateuchum S. δίδωρον *Big. Samb.* atque *Cas.* & adhuc magis ad palatum Atticum διόδωρον Euseb. tam MS. quam ex prelis. δόδωρον non βόδωρον, Eustath. falso dictus. δώδωρον seu *Dodorum* & *Dodorim* vetustiores Latinorum codicum, alii vero *Diodorum*. δώδωρον pater Vossiorum. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* in *Editis* Δίδωρον. in *Eusebii* Codicibus Διόδωρον. Sed Δώδυμον malit *G. Voss.* & mox Συφακας.

[l] Σοφῶνα,] Σώφωνα, *Samb.* σώφονα Eustath. σοφῶνα, *Bas. Gen.* & *Big.* & Procopius. σοφωνᾶν Euseb. Mirus autem est Epiphanius, *Soron* aut *Foron*: ut libri nostri monstrant, & historia Petri Manduconis. *Bern.*

[m] Σόφακας] Συφακας B. Vossius, ut libuit. σοφὰς Eusebius, & Procopius. σοφισὰς Eustathius. *Sorophacos* denique membrana & charta plurima Epiphanii. *Bern.*

[n] Δι',] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in aliis δή.

[o] Ενδησάμενος] Reddo Josepho suum verbulum, ex scriptis *Big. Samb.* & *Busb.* atque de versione *Epiphanii*. ἐνδυσάμενος legebatur in *Hen.* cod. ἐγγυσάμενος aut ἐγγυασάμενος blandus error Editorum & Schotani. *Bern.* Sic ex *Big. Samb. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐνδυσάμενος *Hen.* & *Vat.* ἐγγυσάμενος *Bas.* & *G.*

[p] Υπὸ] *Samb.* ἐπὶ.

[q] Επειτα επικαλοῦνται] *Big. Samb. Cas.* & Interpres Scholasticus. Aliis in libris similis sonus ἐπικαλῶνται sequentis verbi absorpserat hoc epirrhema, quod & Cl. Bosius viderat. *Bern.* Vocabulum ἔπειτα (quod deerat in *Editis*) restituimus ex *MSS.*

[r] Εκτετιμημένα.] Itidemque ἐκτετίμημένα, quod omiserant *Bas.* & G. nec expressit *Epiphanius.*

[s] Θέρους] Θέρη *Vat.*

[t] Χάρραν.] Ita ex *Busb. Hen.* & LXX. in *aliis* Καῤῥᾶν.

[v] Πλείοσιν] Vocem πλείοσιν negligunt *Hen.* & *Busb.*

[x] Μνηστευόμενον] Sic agnoscunt *Big. Samb. Cas.* atque Scriba *Cassiodori.* μνηστευσάμενος ἐξαπέστελλεν *Basil.* aliique casu alieno ac tempore. Posthæc *Busb.* & *Hen.* παρεχέσης pro Josephico προσχέσης. *Bern.* Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* μνηστευσάμενος ἐξαπίς.

[y] Εἰ κατ' νοῦν] Εἰ κὰ κατ' *Vat.*

[z] Τῆς Διανοίας,] Illud τῆς ex *MSS.*

[a] Ως χρηζουσῶν] Ita ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* κὰ χρ.

[b] Μία ἐξ ἁπασῶν] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanii Codd.* μίαν *Basil.* & *G.* dein ἐπιπλήττειν δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοσιν, λέγουσαν. κὰ παρέχει [παρέχειν *Schotan.*] αὐτῷ φιλοφρόνως. ubi *Hen.* & *Busb.* plurimis rejectis, retinent ἐκείνη φιλοφρόνως παρέχειν. In *Vat.* μία &c ἐπιπλήτ.ς. quoad reliqua facit pro *Editis.*

[c] Επῄνεσέ τε] Επαινεῖ τε τὴν *Vat.*

[d] Οησιν τοιαύτης παιδὸς·] Γένησιν locum habere non potuit, nisi in paratypis *Bas.* & *Gen.* ὄνησιν ponunt Scribæ omnes, quod sensum commodum huc referre existimo. Imo vero tota illa sententia superabat captum Epiphanii notarii. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* γένησιν τι

Bathuelo mortuo Labanus virginem hanc domumque tuetur.

inquit, mihi nomen eſt, pater vero meus Bathuelus erat, ſed ille jam quidem defunctus eſt: verum Labanus frater meus, qui domui univerſæ cum matre proſpicit, meæque virginitatis curam gerit. His auditis gaviſus eſt ob facta & dicta: quod perſpectum habuerit, Deum manifeſto ſibi in itinere adjutorem exſtitiſſe. Cumque protuliſſet monile & alia quædam ornamenta, quæ geſtare virginibus decorum eſt, obtulit *ea* puellæ, ut ei eſſent in remunerationem pro potu & in honorem: æquum eſſe, dicens, ut illa hujuſmodi præmia acciperet, quæ tot virginibus bonitate præſtaret. Simul petiit ut ad eos divertere liceret, à nocte ulterius ire prohibitus: cumque mundum muliebrem magni pretii ſecum ferret, nuſquam eum tutius deponere poſſe dicebat, quam apud tales qualem eam expertus eſt. Conjecturam enim ſe facere de matris fratriſque ipſius humanitate, adjiciebat, quam parum difficiles eſſent, ex ea quæ in ipſa elucebat virtute: neque ipſis gravem fore, qui mercedem pro hoſpitio ſolveret, ſuiſque ſumptibus viveret. Illa vero, bene ipſum de parentum humanitate conjectare, reſpondit; increpabat tamen, quod illiberalis eſſe ſuſpicaretur: omnia enim gratis habiturum. Fratri tamen Labano re prius indicata, ſi ille annuerit, cum deducturam eſſe ajebat.

Acœna heri ſui mandata exponit Eleazarus.

3. Ut igitur hoc facto adduxerat hoſpitem, camelos ejus ſervi Labani accipiunt, curantque. ipſe vero cœnaturus à Labano introducitur. Ac cœna peracta, ad ipſum matremque virginis ſic alloquitur. „ Abramus filius quidem eſt Tharri,

Nachores frater germanus Abrami, avus Rebeccæ.

„ veſter autem cognatus: Nachores enim, tuorum, „ô matrona, liberorum avus, Abrami erat frater, „ eodem patre & eadem matre prognatus. Is igi„ tur ad vos mittit, poſtulans hanc virginem filio „ ſuo accipere in matrimonium: quem legitimum „ habet, ſolumque in bonorum omnium hære„ ditatem eduxit. Qui, cum quidem potuiſſet „ illi ex iſtius regionis feminis vel opulentiſſimam „ capere, noluit *eam filio* connubio jungi: ſed, „ genus *ſuum* habens ſummo in honore, haſce „ nuptias verſat. cujus ſtudium & propoſitum „ nolite contemnere: nam Dei benignitate & a„ lia mihi in hoc itinere feliciter ſucceſſerunt, & „ puellam hanc & veſtras ædes inveni. Cum e„ nim prope ad urbem acceſſiſſem, virgines com„ plures videns ad puteum advenientes, *Deum* o„ ravi ut in hanc inciderem: quod & factum eſt. „ Has igitur nuptias, Dei præſentia conciliatas, „ vos quoque veſtra auctoritate ratas habetote: „ & Abramum, qui me tanto ſtudio huc miſit, „ puellam concedendo honorate. „ Illi vero, nam honeſta viſa ſunt ipſis & grata *quæ dicebat*, & Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus petebant conditionibus: duxitque illam Iſacus, factus rerum omnium dominus. Nam qui fuerant ex Chatura nati in colonias iverant.

καμὲν, φησὶν, [e] ἐγὼ καλῶμαι· πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθάηλος ἦν, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβανος δ' ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ὅς τε οἶκον πάντες σὺν τῇ μητέρι θεραπεύομεν, καὶ τὴν ἐμῆς παρθενίας [f] ἐπιμελόμενος· τούτων ἀκροασάμενος, ἐχαίρε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν ἔτως ὁρῶν αὐτῷ τὴν ὁδὸν σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προθυμίας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, ὡς εὐπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, ἃ τὴν ἐπὶ τῷ πίειν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας· δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν οὖσαν τὰς τοιαύτας παρθένους γινομένην. ἠξίου τε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, καὶ πρόσω πέρα χωρεῖν τὴν νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης· κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλέστερον ἔφασκεν, ἢ [h] τοιούτοις οἷς αὐτῆς ἐπέφθη. τεκμαίρεσθαι γὰρ καὶ τὴν τῶν μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς, ἔλεγεν, ὡς [i] οὐ δυσχεραίνουσιν, οὐκ ἂν αὐτὴν ἀρετῆς· οὐδὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας τελέσας, καὶ δαπάνας ἰδίας χρησάμενος. ἡ δὲ καὶ μὲν τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν ἔφη· ἐμέμφετο δὲ ὡς [k] μικρολόγως ὑποπτεύσαντι· πάντων γὰρ ἀμισθὶ μεθέξειν. ὁπλώσιμα μέν τοι Λαβάνῳ πρότερον ἀδελφῷ, συγχωροῦντος αὐτὸν ἄξειν ἐλεγεν.

γ'. Ὡς οὖν τοῦτο γινόμενα παρῆγε τὸν ξένον, τὰς μὲν καμήλους αὐτοῦ θεραπεύοντες οἱ Λαβάνου θεράποντες [l] ἐπιμέλουσι· αὐτὸς δὲ δειπνίσων [m] εἰσηγάγετο παρ' αὐτῷ. καὶ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρὸς τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τὴν κόρης. „ Ἀβραμος [n] θάρρα μέν ἐστιν υἱὸς, συγγενὴς δ' „ ὑμέτερος· Ναχώρης [o] γὰρ τούτων, ὦ γύναι, τοῦ πά„ σων πάππος, ἀδελφὸς ὢν Ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε „ καὶ ὁμομητρίου. πέμπει τοίνυν ἔτος πρὸς ὑμᾶς, „ ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς „ γάμον· ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὢν τοῖς πᾶσι „ τεθραμμένοις. ᾧ τοῦ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ „ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν [p] ἀγαγέσθαι· „ τιμῶν δὲ τὸ γένος, τοῦ γάμου [q] πολιτεύσῃ τοῦτον. ἃ τὴν „ ταχίστην καὶ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· [r] κατὰ γὰρ Θεοῦ „ βούλησιν τά τε ἄλλα μοι καὶ [s] τὴν ὁδὸν ἀπήντησε, καὶ „ τὴν παῖδα καὶ τοῦ ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον „ τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ἐπὶ τὸ „ φρέαρ προσερχομένας, ηὐξάμην εἰς τοῦτο ἐμπεσεῖν. „ ὃ δὴ καὶ γέγονε. γάμου οὖν ὑπὸ θείας μνηστεύομένου „ ἐπιφανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε· καὶ Ἀβράμου, [t] τοῦ μὴ „ τοσούτης ἀπεστερῆσθαι προθυμίας, τῷ καλλίνευσαν τὴν κό„ ρην τιμήσατε.„ οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην τοῦ Θεοῦ σωζόμενον, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς [v] ἠξίουν τὴν θυγατέρα· [x] γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ἰσαακος, τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικνουμένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς [y] Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας [z] ἐξεληλύθεσαν.

ΚΕΦ.

[e] Ἐγὼ καλῶμαι·] Ἐγὼ in *Excuſis* deeſt.

[f] Ἐπιμελόμενος.] Ita *Samb.* & *Caſ.* Atticorum more. ἐπιμελούμενος in *aliis* cum *Baſ.* & *G.*

[g] Τῆς ἐπὶ τῷ πίειν] *MSS. Gr.* & *Vet. Interpr.* ſequimur. in *Editis* ἐπὶ τῷ π. χ. ἀ. εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον.

[h] Τοιούτοις] Ita in *MSS. Baſ.* & *G.*

[i] Οὐ δυσχεραίνουσιν,] Sic *Baſ. G.* & *Caſ.* in *reliquis* δυσχεραίνουσιν. non adeo ad *Atticorum* guſtum.

[k] Μικρολόγως] Μικρολόγια *Vat.*

[l] Ἐπιμέλειν·] Ita plane ſcribendum cum *Samb.* & *Caſ.* Vilius eſt ἐπιμέλειν *Baſ. Gen.* atque *Schotani.* Bern. (Correxerat *Cocc.* ad oram ἐπιμελεῖσθε, & mox pro ἠγάγετο, quod in veteri erat Edit. ἤγετο.) Ita *Bernardus* ex *Samb.* & *Caſ.* ἐπιμέλειν *reliquorum* cum *Baſ.* & *G.* vilius putans.

[m] Εἰσηγάγετο] Sic *Big.* & *Samb.* εἰσήγετο παρ' αὐτῷ *Vat.* ἠγάγετο σὺν αὐτῷ *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr.*

[n] Θάρρα] Ita *Hen. Buſ. Baſ.* & *G.* Θάρρα *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[o] Γὰρ τούτων,] Sic *Baſ.* & *G.* ὃ ὁ τούτων *Big.* & *Hen.* γὰρ ὁ τούτων *Vat. aliique.* Mox Εἰς *Busb.* & *Hen.* pigre. *Bern.* Tranſpoſitio autem illorum ὦ γύναι ex MSS. certe *Bigotiana Coll.* ſequebatur alias poſt παιδὶ. *Hen.*

[p] Ἀγαγέσθαι·] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀγέσθαι.

[q] Πολιτεύσῃ τοῦτον,] *Baſ.* & *Gen.* αὐτῷ πολιτεύσῃ τοῦτον *Big.* & *Caſ.* Sed *Samb.* margo tenet αὐτεῖ, media quidem pagina πολιτευῇ. Alterum itaque horum videtur eſſe Gloſſema, inquiunt viri optimi Is. Caſaubonus & Andr. Boſius. Alterum eorum legerat duntaxat aut plane intellexerat Interpres ſcholaſticus *nuptias poſtulat.* Lego equidem lubenter πολιτευῇ ſingulare. *haſce nuptias verſat*, aut τὸν γάμον αὐτεῖ πολιτεύειν τοῦτον, *de iſtis agitare poſtulat.* Bern. Αἰτεῖ πολιτεύῃ τοῦτον *Big.* & *Caſ.* πολιτεύῃ *Samb.* in textu, in margine αὐτεῖ. in *Vat.* αὐτεῖ τοῦτον. Forſan (inquit *Bernardus*) τὸν γάμον αὐτεῖ πολιτεύειν τοῦτον, *de iſtis nuptiis agitare poſtulat.*

[r] Καθὰ γὰρ Θεοῦ βούλησιν] *Al.* κατὰ δὲ Θ.

[s] Ἀπήντησε,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὑπήντησε.

[t] Τοῦ μὴ] Ex *MSS.* articulum τοῦ non agnoſcunt *Editi.*

[v] Ἠξίουν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Vat.* ἠξίου *alii* cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[x] Γαμεῖ τε αὐτὴν] Sic in quibuſdam *MSS.* in aliis γαμεῖ τε ταύτην ὁ Ι. in *Editis* γαμεῖ τε αὐτὴν Ισαακος.

[y] Χατούρας] Iterum χαλδαίας emendatur ex *Samb.* & *Caſ.* pro χαλδαίους excuſorum Codicum. *Big.* jam habet χατούρας *Bern.*

[z] Ἐξεληλύθεσαν.] Ita *Samb.* ἐξεληλύθεσαν *Cæteri.* Atticiſmus exigit ἐξεληλύθεισαν. *Bern.* * Et ita correxerat *Coccejus.*

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ τ Αβεράμε τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ ϗ [a] Αβεραμ⊙ μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρ⊙, ϗ τῆς πρὸς [b] αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημέν⊙. ἐβίωσε δὲ τ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα ϗ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν· καὶ θάπτεται ἐν Χεβρῶνι, μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τ παίδων Ισαάκε ϗ Ισμαήλε.

CAP. XVII.

De obitu Abrami.

XVII.

NON multo autem post moritur etiam Abramus, vir in omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni pietate egregie charus. Vixit autem annos centum & septuaginta quinque: & sepultus est in Chebrone, juxta uxorem Sarram, à filiis suis Isaco & Ismaelo.

Anno etatis suæ 175 obiit Abramus, vir pissimus ac prudentissimus. Gen. c. 25.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ τ Ισάακε υἱῶν, Ησαύε ϗ Ιακώβε· ϗ γλώσσης αὐτῶν ϗ διατροφῆς.

ΙΣάκῳ δὲ [c] μετὰ τὴν Αβεράμε τελευτὴν σὺν τῷ γύναιον· ϗ, τῆς γαστὸς [d] ὑπερμεῖζον ὀγκωμένης, [e] ἀγωνιάσας ἀνῄρετο τ Θεόν. φέρει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ρεβέκκαν, καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη· ϗ ὑπερέξειν τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον ϗ [f] τὴν πρόρρησιν ϗ Θεοῦ δίδυμα παιδία· ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ὅλον κεφαλῆς ὑπὲρ τὰς πόδας δασὺ φέρεσθαι λῶ, τὸ δὲ νεώτερον εἶχεν προϊόντος αὐτοῦ ϗ πέραν. ἠγάπα δὲ ὁ [g] μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον, [h] Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν [i] τ τριχώσεως· Ἑβραῖοι γὰρ τὸ [k] Σήειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ιακώβ⊙ δὲ ὁ νεώτερ⊙ [l] τῇ μητρὶ προσφιλὴς λῶ.

β'. Λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντ⊙, Ισαακ⊙, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τ χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὑπὸ Γεράρων ἀπῆλθ⊙, ϗ Θεοῦ κελεύσαντ⊙. [m] ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχ⊙, ϗ ξενίαν καὶ Φιλίαν [n] τὴν Αβεράμε. καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ χρησάμεν⊙ [o] κατ' ἀρχὰς, ὑπὸ ταύτης ὑπὸ φθόνου μείναι πρὸς τὸ πᾶν [p] ἐκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τ Θεὸν τῷ Ισαάκῳ συμπαρόντα, ϗ τοσαύτην πρὸς αὐτὸν σπουδὴν ἔχοντα, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοίστε πάλιν ἐκ μεταν-

CAP. XVIII.

De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; ac nativitate eorum & educatione.

XVIII.

DEfuncto autem Abramo, ab Isaco gravida facta est uxor: ventreque *ejus* in majus intumescente, anxius Deum consuluit *Isacus*. Respondet autem, gemellos ei parituram Rebeccam, gentesque fore liberis cognominis: & quæ minor videbitur majori præcellet. Nec multo post, sicut prædixerat Deus, nascuntur ei gemini: quorum senior quidem à capite ad pedes supra modum hispidus erat, junior vero exeuntis ante se calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu majorem, Esavi ex pilositate cognomen habentem: nam Hebræi pilos vocant * Seiron. Jacobus vero minor matri charus erat.

Isaco nascuntur Esavus & Jacobus. Gen. c. 25.

Esavum diligit pater.

Jacobus matri Deaque charus.

2. Verum fame in *ea* terra grassante, Isacus, cum decrevisset ire in Ægyptum, Dei jussu Gerara se contulit. Rex autem Abimelechus excipit eum propter hospitium & amicitiam Abrami. Cumque eum initio magna benevolentia prosequeretur, restitit invidia, ne prorsus in eo effectu perseveraret. Deum enim videns Isaco propitium adesse, & tantopere illi favere, expulit eum. At il-

Isaco hospiti invidet princeps Palæstinus.

[a] Αβεραμ⊙] *Sic plures MSS.* ϗ ὁ Αβρ. *in aliis cum Bas. & G.*

[b] Αὐτὸν] Αὐτὸ *Samb.* male, nisi mox legeris θεῖα pro θεῦ. Ἐβρῶνι impurandum Typoth. *Bern.*

[c] Μετὰ τὸν Αβεράμε] Incogitantia Josephi. Utinam scripsisset, μετὰ Σάρρας τελευτὴν, quod verum. Nam ex Moyse refellitur alterum, nec cum reliquis harum originum, neque cum capitulo præcedente rite constat. Contextus equidem Mosaici ordine deceptus fuit ille Judæus. Veruntamen ante natos Salianos Schotanosve hæc animadverterat Monachus Trecensis, *Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli: vivebat ergo Abraham & adhuc quindecim annis. Hoc jam diximus, quia Josephus sic ait, Porro post mortem Abrahæ concepit uxor Isaac. Mortem ejus forte appellans quia jam penitus effæto corpore generare desiit. Ipse enim textus literæ non esse dictum per recapitulationem satis indicat.* Bern.

[d] Επιμεῖζον ὀγκωμένης,] Delicatius quidem est & urbe Palladis dignius ἐπιμεῖζον *Big.* & *Hen.* sive ἐπιμείζον *Busb.* (ut χείρες pro viliori χεῖρες) quam Editorum prosodia soluta ἐπὶ μεῖζον. *Bern.* Istud, ut Δεικνύτερον, vulgato ἐπὶ μεῖζον prætulit *Bernardus*, auctoritate quorundam *MSS.*

[e] Αγωνιάσας] Αγωνιάσαν manus nova ad oram cod. *Hen.* atque amplius Cl. Bosius, ἀγωνιάσασα ἀνήρετο τ Θεὸν, φέρεσθαι δ' αὐτῇ: quo diligentius imitarentur illud Moysis, v. 22. c. 25. Gen. ויאמר יהוה: והלך לדרש את יהוה. Josephus vero ad virum hoc consilii transtulit. Mox ἀσωθέτως & simpliciter *Busb.* cum *Hen.* ἤειθ. *Bern.*

[f] Τὴν πρόρρησιν ϗ Θεοῦ] Τὴν abest *Editis.*

[g] Μὲν πατὴρ] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

[h] Ησαυον] Perpetua scriptura meliorum codicum, ut *Big. Samb.* & *Cas.* ἠσαῦ schematis Hebraici accentusque, ut fas fuit δασὺ, retinent *Busb. Hen.* & Zonaras, aliique originum Judaicarum compilatores. Ibidem λεγόμενον, &c. Librarii Græci aliquid heic tentarunt parum feliciter: legimus enim in cod. *Big. Samb.* atque *Cas.* ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον Ἠσαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τ τριχώσεως. εἶχε δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα σίειρον λεγόμενον, ἀπὸ τ τριχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σίειρον τρίχωμα λέγουσι. Pilositatem seu villum significat Hebræorum שער *Sear* & שעירה *Seira* Chaldæorum. Mihi demum placet Josephum hunc in modum emendanti, ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον σίειρον, vel ἕτερον τ ϗ σίειρον. *Bern.* Ita passim *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ἠσαῦ aut Ἡσαῦ *alii.* Hic (inquit *Bernardus*) Librarii Græci aliquid tentarunt parum feliciter: legimus enim in *Big. Samb.* & *Cas.* ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον Ησαῦον λεγ. κ. ἐπ. τ. τριχώσεως. εἶχε δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα Σίειρον λεγόμενον ἀπὸ τ τριχώσεως. Ἑβραῖοι γὰρ Σίειρον τρίχωμα λέγουσι. Verba *Josephi* forsan hunc in modum refingenda, ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον Σίειρον λεγ. κ. ἐπ' τ. τριχώσεως, vel πρ. Ησαυον, τ ϗ Σίειρον λεγόμ. &c. Vide Tom. IIo. *Hieronymi* ex Editione *Benedict.* p. 354, 355.

[i] Τῆς τριχώσεως·] Ex τ τριχώσεως, *Busb.* & *Hen.* χυδαίως ϗ ἀνοήτως. A pilis enim natalibus cognomentum ait traxisse Esavum, nomen tamen proprium inde accepisse Josephus non dicit. Quanquam hunc puerum Isaaci Hirtium nuncupatum credo utroque vocabulo Hebraico שעיר *Seir* & עשו *Esau*. Prius notum satis & confessum: עשו tamen priscis Hebræorum significabat quantum in dialecto Arabum لشوع *Asvao*, φειστόθελξ aut *asper setis*, quem adeo *Esavum* appellat S. Severus. *Esavum* autem hispidum pilisque horridum aliquem innuere nemo adhuc somniavit Rabbinorum Judaicorum seu Christianorum. Vel adhuc propius ad Etymon Moysis Gen. 25. v. 25. כאדרת שער, *instar vestimentivillosi, Esau* dictus fuit de غشّ & غشّة *gesa* & *gessa*, i. e. cilicio, quo totus à natura opertus videbatur. Unde vere quidem dixit sed mente ignara magnus Byzantii Drungarius, τῷ μὲ πρεσβυτέρῳ καθόλε ϗ σώματ⊙ δασεῖα ἰφύϊς θελξ· ὅθεν ϗ ἠσαῦ ἐκλήθη, ἀλλὰ τὸ τρίχωσιν. *Bern.* Videtur deesse τὸ Σηείρ, quod nomen etiam Esauo fuerit. Opportune codex MStus hic facem præfert; in quo post τριχώσεως legitur Εἶχε δὲ ϗ ἕτερον ὄνομα, Σίειρον λεγόμενον τ (legendum reor ἀπὸ τ) τριχώσεως. Ἑβραῖοι γὰρ &c. *Rel.*

[k] Σήειρον] *Cocc.* corrigit Σίειρον.

[l] Τῇ μητρὶ] Τῇ μητρὶ contrahunt aliqui libri, ex voce præcipitis vulgi. *Bern.*

[m] Υποδέχεται] Καὶ ὑποδέχε) δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχ⊙, *Hen.* & *Busb.* sine causa & exemplo. *Bern.*

[n] Τὴν Αβεράμε.] Τῦ Αβ. *Cas.*

[o] Κατ' ἀρχὰς,] Ita ex *MSS.* elegantia Attica, in *Editis* κατ' ἀρχάς.

[p] Εκωλύθη.] Sic in *MSS.* ἐκωλύε *Bas.* & *G.*

* *Seiron.*] Juxta schema Hebraïcum *Seir.*

q Τῆς

ille, denuo Abimelechum præ invidia adeo mutatum expertus, tum quidem receſſit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe à Geraris. Sed dum puteum foderet, paſtores irruentes pugnam cient, ut opus *incœptum* impedirent: & cum ille contendere noluerit, viſi ſunt prævaluiſſe. Pedem autem referens alterum cavavit *puteum*: aliiſque Abimelechi paſtoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abſceſſit; prudenti conſilio ſibimet comparans ſecuritatem. Dein *rege hoc* illi ſponte præſtante, ut abſque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellavit; nomine ſpatium amplum ſignificante. E prioribus autem unum quidem Eſcon vocatur, ac ſi quis diceret pugnæ *puteum*: alterum vero Sitenna; quod nomen inimicitias denotat.

Rooboth, ſpatii ſatis.

עשק ſeu ἔσκον, pugna.

Sitenna, inimicitia.

3. Porro ita contigit, ut Iſaco ereſceret potentia ex opum magnitudine. Itaque Abimelechus, ratus contra ſe auctas fore fortunas Iſaci, cum & non ſine mutuis ſuſpicionibus ſimul vixerint, & ex occulta inimicitia receſſerit Iſacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodeſſet, Iſaco ad injuriam acceptam ulciſcendam converſo, rurſus cum illo amicitiam renovat, uno è ſuis ducibus Phicolo ſecum adducto. Ac cum omnia, quæ poposcerat, nactus fuiſſet ex Iſaci bonitate, qui veteri in ſe patremque gratiæ recentem donavit iram, domum eſt reverſus.

Mox ille amicitiam ac fidem Iſaci jurejur. indo ſibi obligat.

4. Iſaci autem filiorum *alter* Eſavus, cui impenſe faverat pater, quadraginta annos natus, uxores ducit Adam Helon's filiam, & Alibamam Eſebeonis, virorum in Chananæis potentiſſimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam conſilii cum patre communicans. Nam id ſane non permiſiſſet Iſacus, ſi *filius* ſententiæ ipſius ſtetiſſet. non enim illi volupe erat affinitates jungere cum iſtius regionis incolis. Nolens autem filio eſſe moleſtus, jubendo ut à mulieribus abſcederet, ſecum ſtatuit ſilere.

Eſavus anno ætatis XL. uxores ducit Adam & Alibamam. Gen. c. 36. v. 2. & c. 26. v. 34.

5. Sed cum eſſet ſenex, & viſu prorſus orbatus, Eſavum ad ſe vocat; querenſque de ſenectute, ut, vel ſine defectu viſus & cæcitatis calamitate, ipſum impedierit, ne Deo poſſet miniſtrare, juſſit eum venatum exire, & quantumcunque poterat captantem cœnam parare; ut ea ſumpta Deum precaretur, illi per totum vitæ curriculum auxiliatorem fore ac adjutorem: incertum quidem eſſe dicens quando etiam moreretur; velle tamen, antequam è vita diſcederet, Deum illi ſuis pro eo precibus propitium reddere.

Iſacus jam perſenex filium ſuum majorem mittit venatum. Gen. c. 27.

Βολῆς [q] τὸ ἀπὸ τοῦ βασκάνου πηρωθεὶς Αβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην Φάραγγα, χωρίον ὑ μακρὰν Γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν, ἐδόξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν Αβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν [r] ἀπεχώρησεν, δύσνομόν τινα λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ [s] τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτως εὐρυχώρου ὄντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ροωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δὲ ὑστέρων τὸ μὲν [t] Εσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσειε· [v] τὸ δὲ ἕτερον [x] Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημαῖνον τὸ ὄνομα.

γ'. Ισαὰκ μὲν οὖν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. [y] Αβιμέλεχος δὲ, [z] κατ' αὐτὸ φύσεσθαι νομίζων τὴν Ισαακου, ὑποπτεύσας μὲν αὐτοῦ καὶ τῆς συνδιαιτήσεως γινομένης, ἐπ' ἀ φανερᾷ δὲ ἔχθρᾳ τοῦ Ισαὰκ ὑποκρινόμενος, δείσας μὴ τῆς ὑστέρας αὐτῷ φιλίας [a] μηδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἅμιλλαν ὧν ἔπαθεν Ισαὰκ τραπόμενος, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἕνα τῶν στρατηγῶν [b] Φίκολον ἐπαγόμενος. πάντων δὴ πυχικῶς ὧν ἠξίωσε, διὰ τὴν Ισαὰκ χρηστότητα, ὀργῆς πρόσφατα πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα γεγονυῖαν τιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ.

δ'. Τῶν δὴ Ισαὰκ παίδων Ησαυος, πρὶν ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐστοργάκει, πεπαιδαγωγημένος γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ Αδαν τὴν [c] Ηλωνος, καὶ Αλιβάμην [d] τὴν Εσεβέωνος, δυναστευόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας· ἑαυτὸν ποιήσας τοῦ πρὸς τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲν τῷ πατρὶ [e] συμβουλευσάμενος. ὃ δὴ [f] γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ισαὰκ, ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γινομένης· ὃ γὰρ ἦν αὐτῷ δι' ἡδονῆς παιδεύσασθαι σπουδὴν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους. ὁ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶναι τῷ παιδὶ, κελεύων ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, σιγᾷν ἐκέλευε.

ε'. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ [g] τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τὸν Ησαυν, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκαια τῆς πηρώσεως καὶ διὰ τὰς ὄψεις παθὼν ἐμποδὼν οὐ αὐτῷ γεγονέναι τὸν Θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται σφάσαντα δεῖπνον, ἵνα μὴ τὸν [h] ἱκετεύσῃ τὸν Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον· ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε καὶ τελευτήσει, πρὸ δὲ τούτου σφόδρα εἶναι αὐτῷ βούλεσθαι [i] τὸν Θεὸν τὸν ἀρχὰς τοῦ ὑστέρου αὐτοῦ σφόδρα κεκληκέναι.

ς'. Καὶ

---

q Τῆς ἀπὸ τοῦ βασκάνου] Τῆς ἀπὸ delet *Big.* recte tamen faciunt cæteri quod itidem retinent. Mox vitioſum eſt Bibliopolarum μακρᾷ. *Bern.*

r Απεχώρησεν,] Ita *Baſ. G.* & *Ket. Interpr.* ἀνεχώρησεν *MSS.*

s Τὴν ἄδειαν.] Τὴν ἀνοικίαν in quatuor *MSS.* minus recte.

t Εσκον καλεῖται,] Εχὸν *Samb.* De hac voce vide *Druſii* Animadverſ. l. 1. c. 40.

v Τὸ δὲ ἕτερον] Ita ex *MSS.* τὸ δὲ δεύτερον in *Editis.*

x Σιτεννὰ,] Ita ex Impreſſis *Epiphanii*, vel Σιτνὰ, vel Συτνὰ, aut Σιτνὰ, pro mendoſo Συενα in omnibus *MSS.* pariter ac *Impreſſis.* Vox autem Moſaica & שטנרה *Bern.*

y Αβιμέλεχος] Mallem Αβιμέλεχος δή.

z Κατ' αὐτὸ φύσεσθαι] Utrumque Atticum eſt. *Bern.* Καθ' ἑαυτὸ (aut αὐτὸ) φύεσθαι in *MSS.*

a Μηδὲν ὄφελος] Id nitidius credebatur Athenis, & probatum *Big.* & *Samb.* ὄφλος aliis. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* ὄφλος.

b Φίκολον] *Moyſes* פִּכֹל *Phicol*: unde feci Φίκολον. Proclivi enim hypotheſi apud *Samb.* & *Caſ.* & *Epiphanium* pro illo nomine legitur Φίλοκον & Φίλοχον, tum etiam Φίλον ex defectu typorum *Baſ.* & *Gen.* Bern. Ita ex S. Literis in duabus Editionibus *Epiphanii*, juxta *MSS.* ejuſdem & *Joſephi* Codd. Græcos Φίλοχον, proclivi errore. in *Baſ.* & *G.* perperam Φίλον.

c Ηλωνος,] Hebraice עדה בת אלון, Gen. c. 36. 2. Nam. c. 26. v. penult. alia omnino leguntur, & *Elia* conciliatore digniſſima. Verum de iſtis alio in opere. Heic ἤλωνος aſperius, quam fas fuit *Baſ.* & *Gen.* Bern. Cum leni *Samb.* in *aliis* aſpirate.

d Τὴν Εσεβέωνος,] Par Editionum τὴν Ἐσεβέωνος *Samb.* & Exemplaria Epiphanii Metaphraſtæ. τὴν Ἐυέως *Caſ.* τὴν Εὐρέως pro illo, *Big.* Corrigendum tamen ſuadeo κ. ἀλιβάμην τὴν ὑὸν, aut ὑὸν & ὑὸν τεσσάρων. Moyſes pariter hanc *Sebeonis* neptem ſubſtituit Gen. c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini, אהליבמה בת ענה בן צבעון. Nam *Maſoræ* בת צבעון (quam & S. Hieron. obſervat) aut unius & ejuſdem fœminæ duas matres arguit, vel *Anam* fuiſſe naturæ promiſcuæ monſtrum, propter verſiculum 24. iſtius capitis. *Bern.* Ita edidit *Bernardus.* pro τὴν Εὐσεβέωνος in *Impreſſis*, & τὴν Εὐβέωνος, Εὐέως, & Εὐρέως in *MSS.* ſuadetque corrigendum, τὴν ὑὸν, aut τὴν ὑὸν vel ὑὸν Σεβεὼν ex *Gen.* c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini.

e Συμβουλευσάμενος.] Βουλευσάμενος *Busb.* & *Hen.*

f Γὰρ ἂν] Vocula ἂν ex *Big.* addita eſt.

g Τὰς ὄψεις] Una voce *Busb* & *Hen.* πεπηρωμένος, *luminibus obductis*, quod ait Severus. Sed & Zonaras γηράσας ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ Ισαακ καὶ τὰς ὄψεις πεπηρωμένος. Idemque hiſtoria Scholaſtica, *ſenuit Iſaac & videre non potuit.* Cæcitatem etiam indicant verba Moyſis; Samaritis Interpretibus, ac inter Judæos Onceloſo: non quod Salianus aliique contendunt. *Bern.* Τὰς ὄψεις πεπηρωμένος, ſcr. *Busb.* & *Hen.*

h Ἱκετεύσῃ τὸν Θεὸν,] Ita ſolent Attici, ſoli *Big.* & *Samb.* habent ἱκετεύσῃ.

i Τὸν Θεὸν] Infercierant operæ λέγων, quod ſublatum reor ex MSS. Certe *Coll. Big.* non agnoſcit.

ς'. Καὶ [k] Ησαως μὲν ὅτι τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ Ρεβέκκα, τ̃ Θεὸν εἰς [l] τ̃ εὔνοιαν ἀξιῶσαι τ̃ Ιακώβυ παρακαλεῖν, καὶ ἅμα τλὺ Ισάκυ γνώμλω, σκέλλυσιν αὐτὸν ἐρίφυς καταισφάξασα δεῖπνον παρασκυάζειν. ὁ δ' Ιάκωβος [m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς [n] πεπυσμένος. ἐπεὶ δ' ὑπερπὲς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφυ δέρμαλι τ̃ βραχίονα περιβαλὼν, ἵνα πιθάνοιτο ἅμα καὶ τλὺ δασύτλτα Ησαυ εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, ἅμα τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερε· καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γνώσθαι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τἐναντίον παροξυνεῖ τ̃ πατέρα πιήσασθαι [o] ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. καὶ Ισαακ ἐπαγθόμενος τῷ κῷ τλὺ φωνλὺ ἰδίῳ, προσκαλεῖται [p] τ̃ υἱόν. ὃ δ' τ̃ βραχίονα προτείναντος, ᾧ τλὺ [q] αἰγέου περιβέβλητο, ταύτης ἁπτόμενος, φωνῆς μὲν [r] εἶπεν Ιακώβῳ προσηκούσης, κ̃ μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ησαυ εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακόεργον, δειπνήσας τρέπεται [s] πρὸς εὐχὰς καὶ προσκλησιν ϑ̃ Θεοῦ· „ [t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος, „ καὶ δημιουργὲ τ̃ ὅλης ὑσίας, σὺ γὰρ [v] πατρὶ τῷ ἐμῷ „ [x] μεγάλλω ἰσχὺν περέθηκας ἀγαθῶν, κἀμὲ τ̃ παρόν„ των ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γινομένοις ὑπέσχου βοη„ θὸς εὐμενὴς καὶ [y] δοτὴρ ἀεὶ τ̃ κρειττόνων ἔσεσθαι. [z] ταῦτ' „ οὖν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ προΐδῃς με ἅμα τλὺ πα„ ρῶσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σοῦ δεόμενος „ τυγχάνω. καί μοι παῖδα τῶνδε [a] εὐμενῆς σῶζε, καὶ „ παντὸς ἁπαθῆ κακοῦ ἅμα φύλαττε· δὸς αὐτῷ βίον „ εὐδαίμονα, καὶ κτῆσιν [b] ἀγαθῶν, ὅσων σοὶ δυνάμις „ προχεῖν· [c] ποιήσας δ' αὐτὸν φόβερον μὲν ἐχθροῖς, „ φίλοις δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον.

η'. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ησαυν πιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τ̃ Θεόν. ἄρτι [d] δὲ πέπαυτο τούτων, καὶ παρῆν Ησαυ δόλῳ τ̃ θήρας· καὶ τ̃ ἁμαρτίας ὁ Ισαακ ἀσθανόμενος, ἐκλύεται ἄγαν. Ησαυ δὲ ἠξίου τ̃ ὁμοίων τ' ἀδελφῷ ἅμα ϑ̃ πατρὸς τυγχάνειν. ϑ̃ δὲ πατρὸς δεηθέντος, ἅμα τὸ πᾶσας εἰς Ιάκωβον τὰς εὐχὰς ἀνηλωκέναι, πένθος ἦγε ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ. καὶ αὐτ̃ τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν πρὸ τὸ κυνηγέσιον καὶ δυνάμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ [e] καρπώσεσθαι τλὺ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος· δουλεύσειν δὲ τῷ ἀδελφῷ.

ϑ'. Ιάκωβον δὲ φοβούμενον τ̃ ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ὑπολαβεῖν τῆς ὑπ' τ̃ ἀρᾶς ἁμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τ̃ ἄνδρα [f] Μεσοποταμίαν ἀπο-

6. Et Esavus quidem ad venationem festinavit. At Rebecca, æquum censens Dei favorem pro Jacobo implorare, etiam præter Isaci institutum, ipsi præcepit hœdis jugulatis cœnam instruere. Jacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat cœna, pelle hœdina brachium circumvolvens, ut propter villosam cutem Esavum esse crederet pater (nam cætera omnia similis, ut qui gemellus, hoc solo differebat) solicitusque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, ut eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem, *quis istic erat* peculiari vocis sono intelligens, filium advocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem hœdinam circumdederat, hispidum tractans *Isacus* exclamavit, voce Jacobi persimilis es, attamen ob pilositatem Esavus mihi videris. Nihilque mali suspicatus, cum cœnasset, ad preces & vocationem Dei convertitur: dicens, „ Domine „ omnium sæculorum, & rerum universitatis „ conditor, tu etenim patri meo ingentem bono„ rum vim proposuisti, & me præsenti felicitate „ dignatus es, posterisque meis pollicitus es, te „ benignum fore adjutorem & meliorum indies „ largitorem: hæc igitur faustis fancito auspiciis, „ neque me propter hanc debilitatem despicias, „ quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Ser„ va mihi puerum hunc propitius, ac ab omni „ malo intactum custodi; illi vitam felicem con„ cedens, & bonorum quæ potes impertire pos„ sessionem. Fac autem eum inimicis quidem for„ midabilem, inter amicos vero honoratum & „ gratiosum.

Utrosque interim fallit Jacobus, consilio matris.

Pro Esavi persona Deum cæcus pater orat.

8. Ac ille quidem, putans se Esavo bene precari, *sic* Deum invocabat. Vix autem conticuerat, cum à venatione adfuit Esavus: & Isacus, fructrationem præsentiens, quievit. At Esavus postulabat, ut similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero *id* negante, quod omnes in Jacobum preces erogaverat, fructrationem lugebat Esavus. Ejusque lachrymis commotus pater, futurum ajebat, ut venandi quidem exercitatione, & corporis viribus in armorum usu aliisque operibus ipse præcelleret, eamque gloriam tum ipsi tum ejus posteris sempiternam mansuram; sed fratri serviturum esse.

Venandi pugnandique fama Esavi nepotibus concedit: cæterum vero omnem benedictionem frater ipsius anteverterat.

9. Cæterum Jacobo fratrem metuente, ne pœnas à se exigeret, quod precibus esset fructratus, mater eum huic eximit periculo: nam marito per-

Iras fratris absentia evitat Jacobus.

[k] Ησαυ] Passim *Big. Samb. Cas.* & aliquando *Bas.* ἡσαῦς *Busb.* & *Hen.* ἰσαῦς sæpius Editores. *Bern.*

[l] Τλὺ εὔνοιαν] Articulum omittit *Vat.*

[m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ,] Ὑπηρέτει *Samb.* & *Epiphanius.* Cum reliquis Zonaras ad præsens, ὁ δ' ποιεῖ κ̃ τὰς μητρικὰς ἐντολάς. *Bern.*

[n] Πεπυσμένος.] *Al.* πεπεισμένος.

[o] Ταύτας,] Ita *MSS.* in *Editis* ταῦτα. *Huds.* Quæ sequuntur ex *MSS.* certe *Coll. Big.* adstipulante transposita sunt, pro τ. δ. τ. π. *Hav.*

[p] Τὸν υἱόν.] Paulo aliter Epiphanius, quam nostra volumina Græca. *Isaac vero sentiens*, ait, *vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat*, aut, pro eo sæculo, *vociferabat*. Quæ Græce reddas, κ̃ Ἰσαὰκ ἐπαισθανόμενος τλὺ ϑ̃ Ιακὼβ φωνλὺ, ἰδίως προσφαλεῖ) αὐτόν. Joannes etiam Protosecretarius consimili modo, Ἰσαὰκ ϑ̃ τῇ φωνῇ τ̃ Ιακὼβ εἶναι τ̃ προσιόντα αἰσθόμενος, ἔγκλισα προσκαλεῖ) αὐτὸν, κ̃ τ̃ χεῖρα ἐπαφᾶ). *Bern.* Αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* In suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, κ̃ Ἰσαὰκ ἐπαισθανόμενος τλὺ ϑ̃ Ιακὼβ ἰδίως προσφαλεῖ) αὐτὸν. nam vertit, *Isaac vero sentiens vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat.* confer Zonaram.

[q] Αἰγέου] Αἰγαίου perperam *Busb.* & *Hen.* Namque αἰγέου formam habet Canonicam cum δορᾶ subjecto nomine vel intellecto. *Bern.* *Al.* αἰγαίου & αἰγέλου.

[r] Εἶπεν] Quin contracte ut amant *Busb.* atque *Hen.* φωνλὺ μ̃ εἶπεν Ιακώβου· τὸ ϑ̃ τ̃ τειχὸς βάθος, ἡσαῦ. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* φωνὴν.

[s] Πρὸς εὐχὰς κ̃ προσκλησιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰς εὐχὰς πρὸς προσκλησιν ϑ̃ Θεοῦ *Bas.* & *G.*

[t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος,] Usitata Judæis phrasis רבונו של עולמין *Rel.*

[v] Πατρὶ τῷ ἐμῷ] Τῷ πατρὶ τῷ *Vat.*

[x] Μεγάλλω ἰσχυν] Ita *MSS.* in *Editis* μεγάλην.

[y] Δοτὴρ ἀεὶ] Ita *Big.* & *Samb.* δωτὴρ *aliis.*

[z] Ταῦτ' οὖν] Ex *MSS.* τοῦτ' *Bas.* & *G.*

[a] Εὐμενὴς σῶζε,] Rectum nomen posui, Epiphanio & Casaubono sic volentibus. Omnibus enim in libris Græcorum εὐμενῆ offendimus absorpta ς a verbulo sequente. Mox δὸς αὐτῷ, Expilatores Josephi *Hen.* & *Busb.* deleto quidem ἅμα φύλαττε. *Bern.* Ita juxta *Vet. Interpr.* in *MSS.* atque *Editis* εὐμενῆ, absorpta ς à voce sequenti.

[b] Ἀγαθῶν,] Ἀγαθὰ ὅσων *Vat.*

[c] Ποιήσας] Ποίησον δ' modo suo iidem *Hen.* & *Busb.* Concinnius est *Big.* & *Cas.* ποιήσεις δ'. Attamen *Samb.* & Editores legunt ποιήσεις δ', paulo confidentius. *Bern.* Ita *Big. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ποιήσεις, & in *Hen.* & *Busb.* ποίησον.

[d] Δὲ πέπαυτο] Δὲ πέπαυ) *Bas.* & *G.* in *MSS.* ϑ̃ πέπαυσο, fertque illud dialectus Attica. *Bern.* Correxerat ita & *Coccejus*, nec video cur contra MSS. placitum *Hudsono* δ' ἐπέπαυσο quasi Josephi reciperemus manum, ejecimus itaque, & MSS. lectionem ex Attica formula recepimus. *Havere.*

[e] Καρπώσεσθαι) Καρπώσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[f] Μεσοποταμίαν] Impressum erat pro gentili Μεσοποταμίαν, quod tolerari potuit in alio scriptore præter hunc Judæum, leporis Attici callentissimum. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* Μεσοποταμίαν pro gentili.

perſuaſit ut Meſopotamica Jacobo duceretur mulier cognata. Jam enim & Iſmaëli filiam Baſemmatham, invito patre, in conjugem acceperat Eſavus. Nam cum animo in Chananæos haudquaquam benevolo eſſet Iſacus, ut qui primas illius nuptias ægre admodum tulerat, Eſavus, gratiam ab eo initurus, Baſemmatham ſibi adjunxit, ſummo amore illam proſequutus.

Atqui Eſavus, quo parentibus gratificaretur, tertias nuptias inter Iſmaëlitidas ſibi quærit. Gen. c. 27. 28.

γάθαι τῷ Ιακώβῳ γυναῖκα συζυγῆ. [g] ἤδη γὰρ καὶ τὴν Ισμαήλου θυγατέρα, ἅτε πατρὸς ἄκοντος, ὅσως παρειλήφει πρὸς γάμον [h] Βασεμμαθην. ὁ γὰρ εὐνοῦν τοῖς Χαναναίοις οἰ ὠδὶ τ Ισακον, [i] ὡς ὑπὸ τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τῷ Βασεμμάθῃ [k] ὁ Ησαυς παρέλαβε, μάλιστα ὠδὶ αὐτῷ σπουδάσας.

XIX. CAP. XIX.

De Jacobi fuga in Meſopotamiam, metu fratris.

ΚΕΦ. ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τ ἐκ παδελφοῦ φόβον.

Jacobus ſub dio jacet.

JAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ut duceret avunculi ſui Labani filiam (nuptias fieri permittente Iſaco, ut uxoris conſiliis obſequeretur) per Chananæam iter faciebat: &, pro odio quod habuit in indigenas, nolebat quidem ad eorum quenquam divertere. Sed ſub dio pernoctavit, capite lapidibus à ſe congeſtis impoſito: & per quietem juxta ſe vidit viſionem. Scalam ſe videre imaginatus eſt à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendiſſe, ſupra humanam naturam auguſtas; tandemque ſuper eam Deum manifeſto ſibi apparentem, nominatimque ſe vocaſſe, & hujuſmodi verba feciſſe. „Jacobe, cum ſis patre bono & avo ob ſuam „virtutem celeberrimo prognatus, de præſenti„bus laborare non decet, ſed meliora ſperare: „namque immenſa te bonorum manet abundan„tia & copia, meo ſub præſidio. Ego etenim „Abramum è Meſopotamia huc adduxi, pulſum „à cognatis, feciqué ut patrem tuum omnes ſu„ſpicerent beatum. nec tua ſors deterior eſt fu„tura. Quare & bono animo perge hanc viam „ire, me deductore fretus. Proſpere enim ti„bi ceſſuræ ſunt nuptiæ, quas animo agitaſti: „bonique tibi naſcentur liberi. Multitudo au„tem eorum erit innumerabilis, & inde majo„ra ſobolis incrementa: quibus ego terræ hu„jus imperium dabo, & eorum poſteris, qui „repleturi ſunt terram omnem & mare quàm „late ſol aſpicit. Tu neque metuas ullum pe„riculum, neque labores quantoſcunque nume„ro defugias, me quæ tibi gerenda erunt pro„vidente & curante, etiam nunc multoque ma„gis in poſterum.

Vidit per quietem formas quaſdam humana meliores ſcandere inter cœlum ac terram, atque in ſumma ſcala ipſum Deum. Gen. c. 28.

Bona omnia Jacobo pollicetur.

3. Et hæc quidem Deus Jacobo prædicit. Ille vero, ob ea quæ viſa ſibi promiſſaque lætitia geſtiens, & lapides oleo perfundit, quod ſuper eos tantæ felicitatis ſibi facta fuerit promiſſio, votumque nuncupat, ſacrificaturum ſe illic, ſi victum comparaverit, ſalvuſque redierit; Deoque omnium quæ acquiſiverit decimam oblaturum, modo ita revertatur. Locum etiam honore di-

Hinc ille pulvinar ſuum erigit in altare & inungit: tum multas hoſtias atque opum ſuarum decimam Deo dicite vovet.

Ιακώβος ἢ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τ μητρὸς, καὶ γάμον τ Λαβάνου θυγατρὸς τ ἐκείνης ἀδελφοῦ, ὑπηρέτουντος Ισακῳ τ γάμον διὰ τὸ πειθαρχ τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ, διὰ τὸ ποσὸς τὰς ὑπαρχούσας μῖσος, παρ' οὐδενὶ μὲν ἠξίου καταγεσθαι. ὑπαιθρος ἢ κυλίζετο, [l] τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτῷ συμφορυμένοις ὑπιθείς· καὶ τοιαύτην καὶ τὰς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ, θαυμάσαι αὐτόν. κλίμακα γῆθεν ἐδόξεν ἐφικνουμένην τ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ [m] δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τ Θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνομασί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιάδε λόγους. „Ιάκωβε, πατρὸς ὄντα σε „ἀγαθοῦ καὶ πάππων δόξαν ἀρετῆς μεγάλης διαφυλάττοντα, „κάμνειν οὐκ οἰ παρῆν ἐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν „τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονος ἐκδέχεταί σε μεγάλων „ἀγαθῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν, καὶ τὴν ἐμὴν ὑπηκοΐαν. Αβραμόν τε γὰρ [n] ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ' ἤγαγον, „ἐλαυνόμενον ὑπὸ τ συγγενῶν, καὶ πατέρα τ σὸν εὐ„δαίμονα ἀπέφηνα. ὧν ἐχ ἥττω μοῖραν εἰς σὲ καταθή„σομαι. θαρρῶν οὖν καὶ τούτου πρεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ „πομπῷ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί γὰρ σοὶ γάμος, ἐφ' οὗ „ἐπιθύσας· [o] καὶ γνήσονται σοὶ παῖδες ἀγαθοί. τὸ δ „πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἤοις „αὐτῶν καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ τούτης κράτος „τῆς γῆς δίδωμι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι „πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ [p] καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ „μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μήτ' εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος „τ πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τ σοὶ παρασκευαζομένων εὐπορίαν, „ἔνθα τοῖς νῦν καὶ πολὺ [q] πλέον ἐν τοῖς ὕστερον.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ιακώβῳ προαγορεύει. ὁ δ', εὐχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς εὐαρεστουμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους, ὡς τελεσθέντων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανοίη, [r] καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τ πεπορισμένων [s] ποιήσεται, ὅτως αὖθις ἀφικόμενος. τιμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ

[r] Βη-

[g] Ἤδη γὰρ] Ex fide *MSS.* ἤδη τε καὶ τὴν Ισμαήλου πατρὸς Ησαῦς παραλήφει *Baſ.* & *G.* dices potius τὴν Ισμαήλου πατραδελφὴν, ſeu πάτρωος, ut legebat *Vet. Interpr.* qui vertit, *cum jam Iſmaëlis patrui filiam Eſau conjugem duxiſſet.* Bern. & Huds.

h Βασεμμαθ.] Nam βαταθαὰν & βασαθμαν vel Βασαθμὰν *Big. Samb.* aut *Caſ.* non lectiones varias, ſed magis vitia libraria vocabis. Joſephus autem ſcripſit βασεμαθὰν aut βασεμαὰν ex Gen. c. 36. unde & priorum Eſavi conjugum nomina ſumſerat, ut jam vidimus. Legitur etenim v. 3. ואת בשמת אחות נביות, καὶ τὴν βασεμαθ aut βασεμαθ θυγατέρα Ισμαηλ ἀδελφὴν ναβαιωθ, juxta codd. omnes Judaicos, Græcoſque. Samaritæ hic retinent *Mahalath* viz. מחלת בת ישמעאל אחות נביות: quæ fuit ſacra Moyſis ſcriptio Gen. c. 28 v. 9. ex conſenſu Exemplarium Græcorum, Judaicorum, & Samaritanorum. Diſputabunt igitur Theologi, an referibere opus apud Moyſen aut Joſephum cum heic tum alibi מחלת, μαλαθὰν pro בשמת *Baſamatha*: vel ſua arte conciliabunt aliquando hos tres verſus, Gen. c. 26. 34. c. 28 9. & c. 36. 3. Nam noſtri homines aut Rabbini nihil ibi ajunt ridiculo melius. *Bern.* Ita *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.* nec aliter *Joſephum* (ex LXX. *Gen.* c. 26. v. 34. & c. 36. v. 3.) ſcripſiſſe exiſtimo. in *MSS.* Βαταθὰν & Βαταθμὰν vel Βαταθμὰν, ſcribarum vitio. Confer, & concilia, ſi potes, *Gen.* c. 28. v. 9.

i Ως' ἐπὶ τοῖς] Sic in *MSS.* male in *Editis*, ὡς ἐπὶ τοῖς ——— δια-κειμένου, οἷς εἰς τὸ ὁμ. &c.

k Ο Ησαυος] Illa ὁ Εσαυος ex *MSS* deerant in *Editis.*

l Τὴν κεφαλὴν] Καὶ καθεύδων τὴν κεφ. ἐπιθεὶς, τοιαύτην. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ibidem ſuis verbis *Hen.* & *Busb.* ὑπαιθρος ἢ αὐλιζόμενος, λίθους ὑποθεὶς τῇ κεφαλῇ, καὶ κλίμακα γῆθεν ἀφικνουμένην & ἀγγέλους. *Bern.*

m Δι' αὐτῆς ὄψεις] Διὰ ταυτης *Big.* & *Vat.*

n Εγὼ ὁμ τ] Εγὼ τ Μεσοποτ. *Samb. Caſ.* & *Vat.*

o Καὶ γνήσονται σοὶ παῖδες ἀγαθοί] Leg. forte, καὶ γ. σ. π. ἀγαθοὶ, μείζοσιν ἤοις αὐτῶν καταλιμπανοντες. τὸ δ πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρείττων ἔσαι. Cocc.

p Καὶ γῆν] Ita *MSS.* καὶ deeſt *Editis.*

q πλέον] Ex *MSS.* πλεῖν *Baſ.* & *G.*

r Καὶ τῷ Θεῷ] Itidem ex *MSS.* pro vulgato τῷ δ Θεῷ.

s Ποιήσεται,] Ita *Samb.* & *Vat.* ποιήσηται, ὅτως *Caſ.* ποιήσῃ, ἐτος *Big.* ποιήσῃ ὅτως αὖθις ἀφικόμενος *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

ſ Βη-

[c] Βηθὴλ θέμενος. σημαίνῃ ἢ τῷ [v] θείαν ἐσίαν, κ᾽ τὴν τ᾽ Ελλήνων γλῶτταν.

δ. Προιὼν ἢ ὀπὶ τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρὴν εἰς τὴν Χαρράν. κὴ πιμένας ἐν τοῖς προαστείοις [x] καταλαβὼν κὴ παῖδας ἐφήβους κὴ παρθένους, ὑπέρ τιν᾽ ἱδρυμένης φρέατ᾽, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτῦ. εἴς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνύμεν᾽, ἀνέκρινεν αὐτὺς, εἰ τυγχάνυσι Λάβανόν τινα παρ᾽ αὐτοῖς εἰδότες ἔτ᾽ ζωντα. οἱ ἢ πάντες [y] ὀπίστασθαί τε ἔφασαν. ὰ γὰ εἶναι τοιῦτον ὥστε ἀγνοεῖσθαι. κὴ συμποιμάνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτᾶ, ὢ θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη. πρὸς γὰ τούτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον, ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι πρέπει. ταῦτα δ᾽ αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρὴν ἡ παῖς σὺ τοῖς ὀπικαλουμένοις τ᾽ ποιμένων· κὴ δεικνύσι τ᾽ Ιάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, ὡς ξέν᾽ ἔτ᾽ [z] ἦκέ τε περὶ τ᾽ πατρὸς [a] αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ ἢ, ἡδέως ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρυσίᾳ τ᾽ Ιακώβυ, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, κὴ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτὺς, κὴ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος· [b] ἤυχετο ἢ εἶναι θυσαλὸν αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖ δεόμενος.

ε. Ιάκωβος ἢ ἐχ ὑπὸ τῆς συγγυείας, ἐδὲ τῆς ἀφ᾽ ὑτούτυ ἕνοιας, ἀλλ᾽ ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθείς, [c] σκιπτωληκό τε τ᾽ κάλλυς ὁρῶν ἔτως ἔχυσαν ὡς ὀλίγαι [d] τ᾽ τότε γυναικῶν ἤνθυν, κὴ φησὶν, ἀλλ᾽ ἐμοὶ πρὸς σὲ κ᾽ πατέρα τ᾽ σὸν, εἴπερ Λαβάνυ παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐσὶ πρεσβυτέρα [e] τ᾽ τε ἐμῆς κὴ σῆς γυέσεως· ἐκ Θάρρυ γὰ Αβραμ᾽, [f] κὴ Αρράνης, κὴ Ναχώρης ἦσαν υἱοὶ, ὧν Βαθυὴλ᾽ ὁ σὸς πάππος᾽ Ναχώρυ γίνεται παῖς, Αβραμυ ἢ κὴ τ᾽ Αρράνυ Σαῤῥας Ισακ᾽ ἐμὸς πατήρ. [g] ἐγγυὸν ἢ κὴ νεώτερον τῦθ᾽ ἡμεῖς τ᾽ συγγυείας ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλυς ἐχόμεν· Ρεβέκκα γὰ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνυ πατρὸς ᾗ σῆ ἀδελφὴ, πατρός τε ᾗ αὐτᾶ κὴ μητρός. ἀνεψιοὶ δ᾽ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε κὴ σύ. κὴ νῦν θεῦ᾽ ἦκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, κὴ τὼ [h] πρέπυσαν ἡμῖν συγγυείαν ἀνανεωσόμεν᾽. ἡ ἢ ὑπὸ μνήμης, ὁπόσα φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις, προπεπυσμένη πρὸς ᾗ πατρὸς τὰ πρὶ τ᾽ Ρεβέκκας, κὴ τὺς γονεῖς εἰδῦα πρὸ τούτυ τὸ ὄνομα, ὑπὸ τ᾽ [i] πρὶ τ᾽ πατέρα θυμοῦ ἕνδακρυς γυομένη, περιβάλλ᾽ τ᾽ Ιάκωβον· κὴ καταπασαμένη, τὼ ὑκταποτίτω κὴ μεγίστω ἡδονῶ αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ κὴ τοῖς ὀπὶ τ᾽ οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγε, ὀπὶ τῇ μνήμῃ τ᾽ μητρὸς αὐτᾶ κειμένῳ, κὴ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνυσι· φανεῖσθαι δ᾽ [k] ἂν ᾗ πάντος ἀνταξίυν ἀγαθῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευσεν ἤδη πρὸς τ᾽ πατέρα, κὴ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγεμένη, κὴ τ᾽ ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν [l] βραδυύσης.

ς. Ταῦτ᾽ εἰπῦσα, παρήγαγε αὐτὸν [m] πρὸς τ᾽ Λάβανον. κὴ γνωρισθεὶς ὑπὸ ᾗ [n] μήτρως, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γυόμεν᾽, κἀκείνοις πολλὺν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀπιφανείς. μετὰ ἢ ὰ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβαν᾽ χαίρειν μὲν ἐπ᾽ αὐτῷ παρόλι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ [o] δηλώσειεν, ἔλεγε· τὼ δ᾽ αἰτίαν δ᾽ ἦν ἀφίκτυ, μητέρα τε κὴ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, gnum censet; cum Bethel nominans. hoc vero Græcis θείαν ἐσίαν (Dei domum) sonat. Bethel, *ædes Dei.*

4. Illinc recta contendens ad Mesopotamiam, tandem pervenit Charram. At cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes; iis se immisçuit, potum desiderans. Et, cum illis dum sermonem confert, percontatus est, an nossent Labanum quendam popularem suum, si forte adhuc supersit. Illi vero omnes & se novisse dixerunt (non enim talem esse, ut ignotus esse possit) ejusque filiam una pascere; seque demirari, quod nondum adsit. Ex ea enim, *inquiunt*, accurate de illis omnia, quæ scire aves, poteras intelligere. Inter loquendum advenit puella cum pastoribus qui una descenderant: eique Jacobum ostendunt, dicentes, peregrinus iste venit ut de patre tuo sciscitaretur. Illa vero, puellariter gavisa Jacobi adventu, ipsum interrogabat, quisnam & unde ad eos veniret, & qua necessitate adductus: optavitque ut penes se esset illis suppeditare, quorum gratia venerat. *Ad suburbium Charræ Jacobus venit. Gen. c. 29.*

5. Jacobus autem, non cognatione, ejusve benevolentia, sed amore puellæ captus, & obstupuit, tali eam videns formæ venustate præditam, quali paucæ tunc feminæ florebant; & inquit, mihi tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea: Tharro enim Abramus & Arranes & Nachores filii fuere; ex quibus Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius, Abrami vero & Sarræ Arranis filiæ pater meus Isacus. Quin & propinquius est & recentius cognationis pignus, quo sumus mutuo devincti: Rebecca enim mater mea Labani patris tui soror est, eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego & tu. Nunc autem huc venio vos salutaturus, ac affinitatem, quæ nos deceat, renovaturus. At illa in memoriam revocans, quæ prius (ut adolescentulis solet evenire) à patre audiverat de Rebecca, probeque sciens nomen ejus grate accidere ad parentum aures, præ amore patris lachrymabunda complectitur Jacobum; &, postquam cum salutaverat, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviscitur, crebram illius mentionem faciens: eique videberis cum quovis bono conferendus. Atque ad patrem è vestigio ire jussit, seque ad eum deducturam sequi, neque cunctando illum amplius hac privare voluptate. *Rachelæ genus & cognationem suam expenit.*

6. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnitusque ab avunculo, & ipse nihil habebat quod vereretur inter amicos, illisque inexspectato adventu multum voluptatis attulit. Post aliquot autem dies, Labanus, gaudere se quidem ejus præsentia magis quam verbis exprimere posset, ajebat: sed quam ob rem venisset relictis patre matreque grandævis, & qui ipsius obsequiis ægre ca- *Deinde Jacobus fugæ suæ causas aperit apud Labanum avunculum.*

[t] Βηθὴλ] Βαιθὴλ *Vat. Zonaras, aliique.* perperam Βεθὴλ *Samb. Hen. & Busb*

[v] Θείαν ἐσίαν,] Θείαν ἐσίαν καθ᾽ Ελλήνας *Hen. Busb. & Zonaras.* Nam illi Codices multa communia habent cum annalibus Johannis Protosecretarii. *Bern.*

[x] Καταλαβὼν παῖδας] Ita ex *MSS.* prius λαβών.

[y] Ειδέναι τε ἔφασαν.] Itidem ex *MSS.* ἐπίσασθαί τε ἔφασαν *Basil. & G.*

[z] Ηκέ τε] Ηκοι *Big. & Samb.*

[a] Αὐτῆς ἀναπυθανόμεν᾽] Illud αὐτῆς non agnoscit *Vat.*

[b] Ηὔχετο] Ad vulgi modum εὔχετο, *Basil. & Samb.* Bern.

[c] Εκπλη[illegible]τε τε κάλλυς] Εκπέπλεκτε ᾗ κ. *Vat.*

[d] Τῶν] Τῶν τε *Basil. & G.*

[e] Τῆς τε σῆς κὴ ἐμῆς] tres Codices MSS. Alio ordine impressi, & versio Epiphanii. *Bern.*

[f] Κὴ Αρράνης,] Illud κὴ ex *MSS.*

[g] Εγγυον ἢ] Εγγυον, contra Canonem libri omnes, præter *Samb.* Bern.

[h] Πρέπυσαν ἡμῖν] Unico quidem Codicum Græcorum annitor qui fuit *Sambuci*, dum scriptum volo à Josepho πρεπάσαν pro πρεπάρχουσαν. Juvat & vetus versio, ubi *antiquam* legimus. πρέπουσαν aliis omnibus observatum. *Bern.* In *Samb.* & *Vat.* περιπάσαν, pro περιπάρχουσαν, ut dicit *Bernardus.* Juvat & *vetus versio*, ubi *antiquamque nobilitatem renovaturus* legimus.

[i] Περὶ τ᾽ πατέρα εὐνοίας [Εἰς τ᾽ π. *Vat.*

[k] Αν ᾗ πάντος ἀνταξίυν] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῦ.

[l] Βραδυύσης.] βραδυώσαν[illegible] *Vat.* atque ita vel αὐτῦ βραδυώσαν τ᾽ legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nec ejus delectatione fraudari amplius illo tardante poterat.*

[m] Πρὸς τ᾽ Λάβανον.] Εἰς τ᾽ Λάβ. *Vat.*

[n] Μήτρως,] In *MSS.* μητρῶ᾽, & μητρῶ᾽. in *Editis* μητρώυ atque ita apud *Demetrium* in *Eusebio.*

[o] Δηλώσειεν, ἔλεγε·] Ita ex *MSS.* δηλώσειν *Basil. & G.*

carerent, ab eo requirebat. ſeque enim ipſi, in omnibus quibus egeret, adjumento fore & auxilio. Jacobus autem rem omnem ei expoſuit, dicens: Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſavum; eum, quia fruſtratus fuerit patris precibus, matris aſtutia à ſe interceptis, velle ſe interimere, ut qui principatum à Deo deſtinatum ei præripuerit, una cum felicitate quam à Deo pater ei precari voluit. Atque hanc eſſe cauſam ſui adventus, accedente matris juſſu: nam & omnes quidem (addit) ſumus inter nos conſanguinei, ſed tamen genus generi mater præfert. Te vero proxime poſt Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione præſidium conſtituens, rebus, ut nunc ſunt, non diffido.

Amore Rachelæ Jacobus bis ſeptem annos ſervit avunculo. Gen. c. 29.

7. Labanus autem cum propter parentes omnem illi humanitatem tribuere pollicetur, tum & matris gratia, cui licet abſenti ex ſuo in illum ſtudio affectum ſuum teſtatum eſſe voluit. Nam & gregum curam ſe illi demandare velle ajebat, ſummamque hac in re auctoritatem dare: & quandocunque ad ſuos reverti libuerit, cum muneribus rediturum eſſe, iiſque honoribus, qui tam arcta cognatione junctum deceant. At cum hæc læto animo acciperet Jacobus, diceretque ſe cum illo commorantem quemlibet laborem, prout illi placuerit, libenter ſufferre; ſed mercedis loco Rachelam in matrimonium accipere poſtularet, quam cum ob alia ſummo honore proſequeretur, tum quod ipſius beneficio ad illum patuerit aditus: (nam amor puellæ extorſit ut harum rerum mentionem faceret) Labanus quidem his delectatus annuit ei puellæ nuptias, ut qui generum eo meliorem ſibi accidere non optaret. Sed id ſe facturum, ſi modo aliquamdiu ſecum maneat: in Chananæam enim non *libenter* miſſurum eſſe filiam; quin & ſororis affinitatis illic contractæ *propemodum* ſe pœnitere. His aſſentiente Jacobo, de ſeptem annis eſt conventum. Totidem enim ſocero ſervire ſtatuit, ut, facto virtutis ſuæ experimento, qui vir eſſet melius cognoſceretur. Labanus autem conditiones accipiens, cum elapſum eſſet tempus præſtitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appetente, Jacobo nihil *tale* præſentienti alteram filiam accubare facit, Rachèla natu majorem, & facie parum liberali. Ille vero, vino & tenebris fallentibus, cum ea congreſſus eſt; luce dein fraude animadverſa, Labani perfidiam incuſat. At ille veniam petebat neceſſitati, qua coactus hoc fecerit. non enim ex malitia illi Liam ſuppoſuiſſe, ſed alia cauſa graviori impulſum. Neque tamen vel minimo impedimento eſſe Rachelæ conjugio, ſed amanti illam collocatu-

ἢ θεραπείας τῆς παρ' αὐτοῦ δεομένης, ἀνεπιωφάνεντα παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασιν [p] ἐπαμύνειν χρείαις. Ἰακὼβος ὁ αὐτῷ πᾶσαν τὴν αἰτίαν διηγεῖτο, λέγων· Ἰσάακ φησὶ παῖδας δίδυμους, αὐτόν τε καὶ Ησαυον, ὃν, ἐπεὶ τοῦ πατρὸς δύσχων δύναρτε, σοφίᾳ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν γνωμένων, ἀποκλεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλείας, καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, [q] καὶ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν· πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον οὐ [r] κατ' ἐκείνων συγγνώσῃ ἡ μήτηρ προσλαμβάνῃ. ἔρυμα δ' τῆς ἐμῆς, φησὶν, ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν Θεὸν ποιούμενος, θαῤῥῶν τοῖς παροῦσι.

ζ. [s] Λάβανος δὲ καὶ διὰ τὴν προγόνων ἱστορουμένην πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς θυγατρὸς αὐτὸν ἀποδῆναι ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρέσεσθαι. προμηθίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε, [t] καὶ προνομίας αὐτὸ τούτων ἀξιώσειν· καὶ πρὸς τὰς ἰδίας ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δώροις ἐπανήξειν, καὶ τιμῆς [v] ἧσσαν εἶναι τυχεῖν τὸν ἄτοπον συγγνώμης. Ἰακὼβος δὲ [x] ἀσμένως ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως [y] πάντα μένειν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ἀποβησόμενον τὴν ἐκείνου, μισθὸν δὲ ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος τὸν [z] Ραχήλας γάμον, διά τε τἄλλα τιμῆς ἀξίας [a] παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, καὶ ὅτι [b] διάκονον καὶ [c] αὐτῷ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀφιξέως ἥδιστον. ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν [d] ἠνάγκαζε πιστεύειν τοῖς περὶ τούτου λόγοις· Λάβανος δὲ ἡσθεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖτο μὲν γάμον αὐτοῦ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δέξάμενον ἐλπίζειν. εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ [e] μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν· εἰς γὰρ [f] Χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα, μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆς ἀδελφῆς κήδεσθαι [g] συναφθέντος. ὑφ' οἷς Ἰακὼβος τούτοις συγχωρεῖ τοῦτο, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον σωτίθεται. τοσούδε γὰρ [h] αὐτῷ κέκριται ζητῆσαι τῷ πενθερῷ· ἵνα τῆς ἀρετῆς [i] πεῖραν δοὺς, ὑπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. καὶ [k] προσδεξαμένου τὸν λόγον, Λάβανος [l] τοῦ χρόνου διελθόντος περὶ πρώτην τοῦ ὠχρίαν τῶν γάμων. νυκτὸς δὲ ὑπογωμένης, ἀδόκητον [m] προσπεσόντα τῷ Ιακώβῳ θαλαμίτιν τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων, [n] πρεσβυτέραν τε τῆς Ραχήλας, καὶ τοῦ ὄψους οὐκ ἀπεικότα. συνελθὼν δὲ ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μετ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει Λαβάνῳ. ὁ δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πράξειεν· ἃ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τοῦ Λείαν ἀντὶ Ραχήλας ἐπαγαγεῖν, ἀλλ' ὑφ' [o] ἑτέρας μείζονος γενομένας. τῶν μέντοι γ' ἅδην ἐμποδίζειν πρὸς τὸν Ραχήλας γάμον, ἀλλ' ἐθέλειν

[p] Επαμυνειν χρειαις.] Απαμυνειν *Gen.* & antea παρεξειν δε, ex Criticis Schotani. *Bern.*

[q] Καὶ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολὴν.] Καὶ κατ' in *Editis.*

[r] Κατ' ἐκείνων συγγνώσῃ] Ita *Big.* & *Samb.* κατ' ἐκεῖνον *Baſ.* & *G.* καὶ πλέον τοῖς κατ' ἐκείνου συγγνώσεις ἡ μ. *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *omnibus enim nobis ſunt fratres, ſed mater illius amplius cognationem metuens* &c. *Huds.* Verterant Genevenſes ita, *Præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu Mater.* Quod ſatis ſecure *Hudſonus* ſequitur, dum ita refingit, *nam & omnes ſumus inter nos conſanguinei, & propiore adhuc gradu mater* Joſephus id non videtur dixiſſe, quod & ſuboluit olim clar. *Coccejo*, qui in Exemplari meo ad marginem ita Interpretem caſtigaverat, *Nobis enim utriſque fratribus* (ἀδελφοῖς enim correxerat in interiore margine) *& plus illo fratre, mater (mihi) ſuccurrit.* Sic verbo προσλαμβάνειν utitur (addit) inferius μαχαιρεῖς λέγοιδ' ἂν, ἐξ ὧν πρὸς ἔνκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμβανε. Verum de ſe ipſo hic non agit Jacobus, ſed aliquid proferre vult, quod auribus Labani gratum accidat, ideoque dicit ſuum genus præ alio elegiſſe matrem, quo ſe filium ſuum dilectum ablegaret. *Haverc.*

[s] Λαβανος δ'] Λαβανος καὶ διὰ & mox καὶ διὰ δ' τιμὰ μ. *Vat.*

[t] Καὶ προνομίας] Ita in *MSS.* καὶ παρ. τ' τούτων *Baſ.* & *G.*

[v] Οσης εικὸς ἐστ.] Itidemque ex *MSS.* in *Editis* ἧς εἰκ.

[x] Ασμένως ταῦτα ἀκουσαντος,] Vox ἀσμένως ex *MSS.* exciderat *Editis.*

[y] Πάντα μένειν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ πάντα πόνον ὑποφέρειν *Hen.* & *Busb.* ex compendio. πάντα μ' τ' παρ' αὐτῷ *Baſ.* πάντα μ' τ' *G.*

[z] Ραχήλας γάμον,] Pulchrum hoc nomen Hebraice ſcribitur רחל *Rachel*, unde fecerant Impreſſores in caſu ſecundo ῥάχηλος: ſed urbanius *Big.* & reliqui omnes ῥαχήλας, abs ῥαχήλα. *Bern.* Sic paſſim in *MSS.* in *Editis* Ραχηλος ex recto Ραχηλ.

[a] Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτοῦ *Baſ.* & *G.*

[b] Διάκονος] Διάκονος τ', Editorum par. Δίκονος ἀπὸ τ' *Samb.* Bern.

[c] Αὐτῷ τ' πρὸς αὐτὸν] Illud αὐτῷ (quod ſervant *MSS.*) deeſt *Editis.*

[d] Ηνάγκαζε] Ita in *MSS.* ἠνάγκασε in *Editis.*

[e] Μένοι τινὰ χρόνον,] Μείνοι *Busb.*

[f] Χαναναίους] Χαναναίαν *Vat.*

[g] Συναφθέντος.] Συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* Verum Joſephus phraſin alteram ab Olori filio huc tranſtulit ἧς τ. α. κήδεσθαι συναφθέντος. *Bern.* Ita & *Thucyd.* p. 100. *Edit. Oxon.* συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* minus recte.

[h] Αὐτῷ κέκριται] Αὐτῶν *Vat.* Huds. Lege κεκρίσθ' *Cocc.*

[i] Πεῖραν] *Samb.* πείσαν, ſonoritate Attica alii cuncti. *Bern.*

[k] Προσδεξαμένου] Προσδεξάμενος *Vat.*

[l] Τοῦ χρόνου διελθόντος] Ita *Big.* & *Caſ.* in aliis deeſt articulus.

[m] Προσπεσόντα] Προσπαθομένῳ *Vat.*

[n] Πρεσβυτέραν] Ita *MSS.* τῶν πρεσβ. *Baſ.* & *G.*

[o] Ετέρας μείζονος] *Sc.* quod non moris eſſet apud eos ut juniores ante collocarent quam grandiores. *Gen.* c. 29. v. 26.

ῥῶνλα [p] δώσειν ταύτῃ μετ' ἄλλου [q] ἐπιταιπίαν. πείθεται ὁ Ἰακώβ· ἄδην γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἐπιταιπίας, τὴν Ραχήλαν παρέλαβεν.

rum esse post alterum septennium. Dictis obsequitur Jacobus: aliud enim faciendi potestatem sibi eripuit amor puellæ. Ac altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium accepit.

η'. Ησαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες, ἃς πατρὸς δόντος. [r] Ζελφὰ μὲν Λείας, Ραχήλας δὲ Βάλλα. δοῦλαι μὲν ἀδαμῶς, [s] ὑποτεταγμέναι δέ. καὶ τὴν Λείας ἤπερ [t] δεινῶς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως τ' ἀνδρός. προσεδόκα τε παίδων γιγνομένων ἔσεσθαι [v] τιμία. [x] ἱκέτευέ τε τὸν Θεὸν διηνεκῶς. καὶ γιγνόμενα παιδὸς ἄρρενος, καὶ Δὶ τῷ πρὸς αὐτὴν [y] ἐπεστραμμένῳ καὶ ἀνδρὸς, [z] Ῥοῦβηλον [a] ὀνομάζει τὸν υἱόν, διότι κατ' ἔλεον αὐτῆς καὶ Θεοῦ γέγονε· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. πεκνοῦται δὲ αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον· Συμεών, ὑποσημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν Θεὸν γεγονέναι· εἶτα [b] Λεβὶ, κοινωνίας οἷον [c] βεβαιωτής· μεθ' ὃν Ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ραχήλα δὲ, φοβουμένη [d] μὴ Δὶ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἥττων· [e] πρός τ' ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, προσκαταικλίνει τῷ Ιακώβῳ τὴν ἑαυτῆς [f] θεραπαινίδα Βάλλαν. γίνεται δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς, Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ελλήνων γλῶτταν· καὶ [g] μετὰ τοῦτον Νεφθαλεὶμ, [h] ἀμηχάνητον οἷον, Δὶ τὸ [i] ἀντιπεχνάσασθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· προσκαταικλίνει γὰρ τὴν [k] αὐτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς [l] Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ασὴρ, [m] μακαριστὴς λέγοιτο ἂν, ἐξ ὧν πρὸς εὐκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμ-

8. Erant autem ambabus ancillæ, quas *eis* attribuerat pater; Liæ quidem Zelpha, Rachelæ vero Balla. nequaquam quidem servæ, subditæ tamen. Ac graviter tulit Lia amorem mariti erga Rachelam: exspectabatque, si liberos pareret, se honoratam fore. idque assiduis precibus à Deo contendebat. Cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit filium, eo quod miseratione Divina ei contigerit. hoc enim significat nomen istud. Postea ex ea tres alii suscepti sunt liberi: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse Deum: dein Levi, quasi firmator societatis: post hunc Judas, quod *nomen* gratiarum actionem sonat. Rachela autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, famulam suam Ballam Jacobo facit accumbere. ex ea vero puer nascitur Dan; quod *nomen* Græci in sua lingua θεόκριτον (à Deo vindicatum) interpretarentur: & post hunc Nephthalim; quasi nullis dolis expugnandus; quod *mater ejus* arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem autem & Lia facit, *eadem* contra sororis artificium arte usa: suam enim deducit famulam in mariti accubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gadas; ipsumque licet appellare fortuitum: ac post hunc Aser; qui beatificus diceretur, quod Liæ celebritati

Origo Israelitarum, ex Gen c. 29. & c. 30.

Ex Lia Rubelus, *Dei gratiâ.*

Symeon, ἐπακουσμός. Levi, ἑνωτὴς ζώντης. Judas, *actio gratiarum.*

Tum de Balla Dan, *Deo vindice, seu* θεόκριτος. Nephthalim, *versutus,* δολοπλόκος. *Duo etiam ex Zelpha.* Gadas, *fortè fortuna:* Aser, *pignus felix atque* μακαρίζων.

[p] Δώσειν ταύτῃ] Ex *MSS.* δώσω in *Editis.*

[q] Ἐπταετίαν.] Hac de re videsis *Schotani* Bibliothec. part. 2. p. 343.

[r] Ζελφὰ] *Al.* Ζίλφαν (& Ζάλφαν) μὲν Λ. P. ἡ Βάλλαν (& Βάλαν.) *at* Ζίλφα μὲν Λείας, Ραχὴλ ἡ Βάλλα legisse videtur *Vetus Interpr.*

[s] Ὑποτεταγμέναι] Nuncupantur autem ancillæ istæ S. in Pentateucho, שפחה & בלהה Samaritis *Zalpha* & *Balha*, S. Hieronymo à Rabbinis *Zelpha* & *Bala*. Demetrio tamen & LXXII. Alexandrinis, ζελφὰ καὶ Βαλά. *Bern.* Ita ex *MSS.* antea ὑποτεταγμέναι ἢ αὐταῖς. καὶ &c.

[t] Δεινῶς] Δεινὸς haud male expressum fuit Typis prioribus: sed δεινῶς vidimus potius in MSS. & pridem sic *Epiph.* Scholasticus. Mox ἀνδρὸς Editores. ἢ ἀνδρὸς *Hen.* τ' ἀνδρὸς Reliqui. *Bern.* Itidemque ex *MSS.* δεινὸς *in Editis.*

[v] Τιμία·] Τιμίαν *Busb.* & *Bas.* & *Gen.* τιμία, fides antiquior & frequentior. Unde Zonaras, καὶ προσεδόκα μᾶλλον εὐλαβουμένῳ χρήσεσθαι, εἰ κοίτῃ καὶ γαστρὸς. *Bern.* Sic in melioribus *MSS.* τιμίαν *Busb. Bas.* & G.

[x] Ἱκέτευέ] Ita *MSS.* ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν in *Editis.*

[y] Ἐπεστραμμένῳ] Ἐπεστραμμένου ἀνδρὸς aut ἐπεστραμμένῳ ἢ ἀνδρὸς in omnibus (præter *Big.*) *MSS.* at ἐπεστραμμένου ἢ ἀνδρὸς Cecropidis proprium ac usurpatum. *Bernardus.*

[z] Ῥοῦβηλον] Conveniunt codices Græci in ῥοῦβηλον, Latini omnes in *Ruben.* Pariter ῥουβηλὶς Josepho appellatur inferius tribus istius Israelitæ. Cæterum ῥουβὴλ legisse me memini in MS. quodam θεοπαρασκευῆς Eusebianæ inter verba Demetrii. ῥουβηλῖται) iidem qui *Rubenitæ* in Constitutionibus Apostolicis, quas appellant. Tum רובל *Rubil* passim Bibliorum Syrorum. רובל itidem scribit in Annalibus suis Eutychius. Quinetiam Mar Gregorius interpretatur in Chronico רובל, μέγας τῷ Θεῷ, العظيم لله. ῥουβὶλ insuper in Lexico Ammonii reddltur β emollita, πνεῦμα θεοῦ. Quin & ex Originibus hisce Judaicis Johannes Zonaras ita descripsit, ῥουβὶμ (l. ῥουβὴλ) μὲν καλεῖ τὸν φρόντιστον, ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῷ γέγονεν ἢ θεοῦ. Moyses tamen scripserat tricies ראובן aut sæpius, Græci ῥουβὼ, ῥουβὶν, & frequentissimo mendo ῥουβὶμ. Samaritæ ex illo etiam charactere non suo רובים. Significat autem ῥουβὶν Philoni Alexandrino ὁρῶν: Hieronymo inter Ascetas Bethleemiticos ὁρῶσα, vel ὅτι ὄψεως, ראות בן. Atqui nomen illud innuit ἐνύμως, *Ecce filium.* Longius autem petiit hujus Israelitæ nomenclaturam Josephus Sacerdos, cui equidem ῥούβηλος iste aut potius ῥούμηλος appellaretur, quasi רחום אל, ὑπὸ θεοῦ ἐλεήμονος: quomodo Bogomilorum secta sexcentis abhinc annis inter Christianos denotabatur. Conjectanti adhuc mihi magis probatur ῥούβηλος à *Numine provido & respiciente.* Vel denique ῥούβιλος scripsit Josephus. Exscriptores inde facili manu ῥούβηλος fecerunt. Voluit idcirco Judæus dumtaxat intelligi *filium* fuisse *provisum*: Deo tamen favente tantum pignus concessum ex Moyse potius adjici, quam vocabuli vi consequi & doceri. Consimiliter Archæologus idem *Dan* interpretatur θεόκριτον, quantum prorsus significat integrum nomen *Daniel*; causamque adeo nomenclaturæ simul comprehendit, qualem legimus c. 30. v. 6. דנני אלהים. *Bern.*

Conveniunt *Codices Græci* in Ῥούβηλον, *Latini* omnes in *Ruben.* utrum Ῥούβιλος vel Ῥούβηλος fuerit à *Josepho*, dubitat *Bernardus.* Pronunciat *Is. Vossius*, nomen *Rubenis* vel *Rubelis* recte *Josephum* interpretari *misericordiam Dei.* Quis enim (inquit) nescit, non in Hebræa tantum, sed in omnibus linguis L in N sæpe transire, & B & M promiscuas esse literas.

[a] Ὀνομάζει τὸν υἱόν.] Ὀνομάζει αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* frustra. Mox γενέσθαι *Busb.* item & *Hen.* ambo ex Annalibus Zonaræ. *Bern.*

[b] Λεβὶ,] Al. Λεβεὶ & Λεβὶς. De interpretatione nominum filiorum Jacobi, videsis *Drusium* in Lib. 1. *Sulpicii Severi.*

[c] Βεβαιωτής·] Ita in *MSS.* in *Editis* βεβαιώτης.

[d] Μὴ Δὶ' ἀτεκνίαν] Aliter hæc pervertunt *Hen.* & *Busb.* post Bigles Drungarium. μὴ δι' ἀτεκνίαν παροξυσκιμηθῇ, προσκαταικλίνῃς. Ex eodem illi mox θεραπαναν, pro θεραπαινίδα blandiore voce. *Bern.*

[e] Παρὰ τ' ἀνδρὸς] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* inelegantes παρ' ἀνδρὸς.

[f] Θεραπαινίδα] *Al.* θεράπαναν, *ut* infra, p. 42. v. 4. & mox v. 42. Δᾶν.

[g] Μετὰ τοῦτον] Ita *Big. Samb. Vat.* μετ' αὐτὸν *Busb. Hen. Bas.* & *G.* ut infra, p. 42. v. 5.

[h] Ἀμηχάνητον] Edi nunc curavi ἀμηχάνητον ex *Big. Samb.* & *Cas.* pro εὐμηχάνητος *Bas. Gen.* & post J. Zonaram, ipsorum *Hen.* atque *Busb.* Posuit autem Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστον *nullis dolis expugnandus*; quomodo ἀμήχανον sæpius occurrit in vetustissimo Scriptore pro ἀσυστομάχητος, δεινὸς, καὶ κακομήχανον: maxime ubi asserit vates ille, σὺ δ' ἀμήχανός ἐσσι γεραιέ· ἀσυστομηχάνητος, Didymo interprete, ἤτοι ἀκαπίας καὶ πρὸς πάντα ἕτοιμος; aut de Achille σὺ δ' ἀμήχανον ἔπλυ, iterum ἀσυστομηχάνητον, ἀκαμπῆ, πρὸς ὃν οὐδὲν ἐστι μηχανήσασθαι. Dein Cl. Vossius, propter tralationem veterem, *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult in Græco restitui. Sane נפתלים *Nephthalim*, aut Arabice انتعال *Intefalon*, *strophas dolosque nexos* denotant. Hæc probe confirmantur Jobi c. 5. v. 13. βαλὼ ἢ πολυπλόκων, נפתלים *Nephtalim*, ἐξίστησιν. Quid jam memorem ineptas aliorum Doctorum originationes, aut ἀφυεσμένον καὶ πλαισιωμένον Philonis, ἀνάληψιν Ammonii, *Conversionem Comparationemve* Hieronymi, aut *Athletam* Hulsii, & similium. Reperitur equidem νεφθαλεὶ apud *Busb.* & *Samb.* Cæteri tamen scribunt, cum LXXII. Interpretibus, Demetrio, Philonum juniore, & sanctissimis Evangelistis νεφθαλεὶμ, sicut unice dicimus *Baalim*, *Elohim*, *Misraim*, *Latusim*, &c. *Bern.* Ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* εὐμηχάνητον. Posuit certe Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστος, quomodo ἀμήχανος sæpius apud *Homerum* pro ἀσυστομάχητος, ut constat ex *Didymo.* Verum *Is. Vossius*, propter tralationem veterem *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult restitui.

[i] Ἀντιτεχνάσασθαι] Ita in plerisque *MSS.* in *aliis* & *Editis* ἀντιτεχνᾶσθαι.

[k] Αὐτῆς θεράπαναν.] Sic in *MSS.* ἑαυτῆς *Bas.* & *G.*

[l] Ζελφᾶς] *Busb.* & *Hen.* καὶ γίνεται καὶ ἐκ ζελφᾶς. Alii γίνεται ἢ καὶ ἐκ ζελφῆς. *Bern.*

[m] Μακαριστὴς] Ita de eo *Zonaras*, λέγοιτο ἢ μακαριστὸς, ὡς εὐ-

tati cumulus accesserit. Verum cum Rubelus, filiorum Liæ maximus, mandragoræ mala matri attulisset, Rachela, visis iis, partem sibi dari petiit, quod cibi istius desiderio teneretur. Illa vero non annuente, jubenteque contentam esse, quod ei honorem, quem apud maritum haberet, eripuerit: Rachela, emolliens animum sororis, concessuram se ei dicebat, ut cum ea maritus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum Lia concumbit Jacobus, ut Rachelæ gratificaretur. Rursum igitur ei filii nascuntur: Issacharis quidem, significans ex mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratum benevolentiæ erga se: præterque hos filia Dina. Postea vero & Rachelæ natus est filius Josephus. *id nomen* accessionem rei futuræ indicat.

Rursum ex Lia Issacharis. mercede conductus est. Zabulon ἐνεχυρασμός. *Et filiola* Dina, κεῖτος. *Dein ex Rachela nascitur* Josephus σῶσον ἄλλην προσθήκην γενησομένην τινός.

9. Toto hoc tempore, quod viginti annos complectitur, soceri greges pascebat & curabat. Eo autem elapso, postulabat, ut cum uxoribus ab illo liceret discedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Uxores igitur pertentabat, quomodo laturæ essent peregrinationem. Quibus cum grata res esset, Rachela, simulachris etiam Deorum, quos pro patriis colere receptum erat, secum ablatis, una cum sorore fugiebat; simulque utriusque liberi, & famulæ cum suis filiis, asportatis etiam quæcunque possidebant. Abducebat autem Jacobus dimidium pecorum, ne præsentiente quidem Labano. Simulachra vero Deorum secum ferebat Rachela, edocta quidem à Jacobo hujusmodi honorem Deorum spernere; ut, si à patre persequente deprehensi essent, haberet quo confugeret, veniam impetratura.

Post XX. annorum servitutem, clam Labano discedit Jacobus. Gen. c. 31. *Idola parentis Rachela surripit.*

Labanus post septimanam Jacobum fugientem consequitur, ingratique animi accusat, quicquam amplius Deo vetante.

10. Labanus autem, post unam diem cognito Jacobi & filiarum discessu, indignatus insequebatur eum cum valida manu: & septima die assequutus est eos in colle quodam quiescentes. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni vi se continuit. Deus autem, illi per quietem adstans, monuit ut generum & filias animo placato acciperet, nec quid durius in eos præ ira consuleret; sed cum Jacobo fœdus feriret: dicens, se illi propugnatorem futurum, si cum eo, propter pauci-

---

κλείας τῇ Λείᾳ ἀλλὰ τῷ πολυτεκνίαν, καὶ μακαρισμὸν φυόμενον αὐτοῖς.

n Τῶν υἱῶν Λείας,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ παιδῶν τῶν υἱῶν Λείας.

o Μανδραγόρα] Vide *J. Ludolfi* Comment. in *Histor. Æthiop.* p. 139.

p Ισσάχαρις] Ισσάχαρις, Ζαβουλών. ἰσσάχαρις, *Cas.* ἰσάχαρις. *Big. Hen.* & *Busb.* ἰσαχάρις *Samb.* ἰσσάχαρ. Eustathius, Zonaras, aliique post LXXII. Interpretes. Idem Hebraice יששכר conjugatione secunda, *Issachar*. (ut יגמל *iggamal*) *conducitur præmio.* Hoc volo; sed Hieronymus atque Rabbini veteres divisim יש שכר h. e. verbis LXXII. Doctorum Alexandrinorum, ἔστι μισθός. *Bern.*

q Ζαβουλών] Ζαβουλων *Big.* Unum idemque innuere existimo tria hæc vocabula חבלון, זבלון, & זבדון, *Habulon*, *Zabulon*, & *Zabdon*, *pignus*, *dotem*, *depositum*; quod Arabes appellant رهن & زبل. *radhachon* & *Zabdon*. Neque aliud voluit *Lia* hac sententia, וזבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אישי Vel *Zabulon* dicitur ἐνεχυρασθεὶς ἐμοί, זבול לי. Vossio placet זה חבל, *hic oppignoratus*: Hieron. Onceloso, & Samaritis *cohabitatio*, Philoni denique φύσις νυκτερινή; sed Theologus ille Alexandrinus sæpius hallucinatur, quam recte deducit nomina sacra. *Bern.*

r Θυγάτηρ ἡ Δεῖνα.] Θυγάτριον ἡ *Hen.* & *Busb.* Ibi δεῖνα, *Samb. Busb.* & *Hen.* δεῖνα in cæteris; quod etiam versu Theodoti probatur. Mox Zonaras, τὸ δὲ ὄνομα σῶσον ἡμῖν τινὸς γνησομένου δηλοῖ. Quippe יסף, σῶσείθησι. *Bern.*

s Εἴκοσιν,] Istud defendunt Dionysius, aliique veterum Criticorum ad εἰκοσιπενταέτιδα Mæonidæ. Communius tamen est ἔτεσι præ vocali, ut *Hen.* & *Zonaras* hæc scribunt. *Bern.*

t Τοῦτο χρῆμα,] Ita ex *MSS.* τοῦτον in *Editis*.

v Ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν.] Ὑποχωρῆσαι θέλων, ἃ συγχεχώρητο. ὅλον κύνα &c. *Zonaras.* εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ἃ συνεχωρεῖτο δηλαδὴ ἐξ ἀπειθείας. διὸ καὶ κρύφα &c. *Hen.* & *Busb.* qui *Zonaram* expilasse videntur, sicut ille *Josephum*.

x Επήγετο] Απήγετο melius.

y Τύπους τῶν Θεῶν] Τῶν θεῶν ἐπεφέρετο *Samb.* & *Big.* Alii, ἐπεφέρετο τῶν θεῶν. *Zonaras* sic descripsit ex Josepho: εἶτα ὑποχωρῆσαι θέλων, ἃ συνεχώρητο. ἔδει κρύφα μὴ τῶν γυναικῶν σὺν ταῖς θεραπαινίσι καὶ τοῖς παισὶν ἀπειθήσασιν, καὶ τὰ κτήσιν ἀποσπαγόμενος, καὶ τῶν βοσκημάτων ἅπερ αὐτῷ ἦν ποιμαίνειν μισθὸς ἀποτιτόμενος· ῥαχὴλ δὲ καὶ τὰ εἴδωλα ἃ πατρὸς ἐπεφέρετο. ἐχ' ὡς τιμῶσα, ἀλλ' ἵνα ἔχοι ταῦτα καταφυγὴ, εἰ ἐπιδιώξας αὐτὰς ὁ πατὴρ καταλάβοι. Vide jam quam similimi sint hujus *Hen.* & *Busb.* ut de cætero chartæ hujusce impendio parcamus. εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων ἀπὸ ἑαυτὸν, ἃ συνεχωρεῖτο ἀδικα ἦν πειθερῶν. διὸ καὶ κρύφα μὴ τῶν γ. καὶ τ. θεραπ. σὺν τοῖς παισὶν ἀπειθήσασιν. ῥαχὴλα δὲ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ἃ πατρὸς ἐπεφέρετο, καταφρονεῖν μὲ τῶν τοιούτων τιμὰς διδάξαντες αὐτὸν ἰακώβου· ἵνα δὲ &c. Hi illum expilarunt, Josephum iste. *Bern.* Τὰ εἴδωλα LXX. *Aquilæ* μορφώματα, *Symmacho* θεραφείμ. Sunt qui opinantur fuisse Deos Penates ipsius, cui opinioni favet *Josephus*. Vide *Drusium* & *Schotanum* ad *Sulpic. Sever.*

z Ινα δὲ εἰ καταληφθεῖεν] Nonnulli dicunt τύπους τῶν Θεῶν fuisse Deorum signa, sive imagines ad certum stellarum positum factas cum stellarum figuris, quas Rachela abstulit, ne ex iis Labanus consilium fugæ disceret. Hic volui καταληφθεῖεν pro καταλειφθεῖεν, quod antea obtinuerat.

a Μίαν] Τρίτον *Big. Samb.* & *Cas.* propter יום השלישי Gen. 31, 22. Lectionem vero excusorum exemplarium confirmat Epiphanius, & post eum P. Trecensis. Nam λαβὰν δὲ μεθ' ἡμέραν μίαν γνὺς, & Moysis ἀνηγείλη δὲ Λάβαν τῷ σύρῳ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem spatium denotant, diem inquam solidum inter abitum Jacobi tonsuræ tempore, v. 29. & nuncium delatum hero intercessisse. Ne quem itaque moveant cavillæ Saliani aut Schotani. Astutius autem *Hen.* & *Busb.* quam fidelius μίαν γνὺς diebus una aut tribus omissis. *Bern.* Τρίτον *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* propter Gen. 31, 22. μίαν *Bas. G. Vet. Interpr.* & *P. Comestor.* Verum (ut inquit *Bernardus*) *Josephi* μεθ' ἡμέραν μίαν γνὺς, & *Moysis* ἀνηγείλη δὲ Λάβαν τῷ σύρῳ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem spatium denotant, *sc.* diem solidum inter abitum Jacobi & nuncium delatum Labano.

b Δεινοπαθῶν] Ita in *MSS.* δεινὸς παθὼν in *Editis*.

c Προκαθιδρυμένους.] Προκαθιδρυμένους *Samb.*

d Mi-

ὀλιγότητ@ χωρήσαν αὐτῷ διὰ μάχης. Λάβαν@ ὖ, τοιαύτης αὐτῷ ὀκ ἔ Θεᾶ προῤῥήσεως γεγυμνένης, [d] μεθημέραν εἰς λόγυς τ Ιάκωβον [e] προσκαλεσάμεν@, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πιθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτᾶ, φερόφερων· ὅτι καὶ πενήτα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς [f] αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ θρέψαι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτᾶ κτήσεως. „ καὶ „ γὸ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξα, τιὼ εὔνοιάν σε τὴν „ πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμεν@. σὺ ὖ, „ ὅτε τ μητρὸς τ ἑαυτᾶ, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς „ ἐμὲ συγγενείας, ὅτε γυναικῶν ἃς ἔγημας αἰδῶ ποιη„ σάμεν@, ὅτε τέκνων ὧν εἰμὶ πάππω@, ἐχθρόν μοι „ πολέμιον νομῷ· κτῆσιν μὲν ἄγων τιὼ ἐμιὼ, θυγατέ„ ρας ὖ ἀναπείσας [g] ἀποδράναι τ γεγυμνήκοτα· ἱερά τε „ πατρῷα βασάσας [h] οἴκοι φερόμεν@, ὑπό τε τ ἐμῶν „ τιμηθέντα προγόνων, καὶ ὑπ' ἐμᾶ θρησκείας τ αὐτῆς „ σκεινοις ἀζιωθέντας. [i] καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες „ τὰς ἐχθρὰς ἔδρασαν, ὁ συγγενὴς σὺ, καὶ τ μὲν ἀδελ„ φᾶς τῆς ἐμᾶς ὑὸς, θυγατέρων ὖ τ ἐμῶν ἀνὴρ, ξέν@ „ ὖ καὶ ἔδεσι@ τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνέν@ ἔδρασας.„ πρὸς εἶπεν@ Λαβάνα, Ιάκωβ@ ἀπελογεῖτο· [k] μὴ μείνω παρεὶ@ ἔρωτα τ Θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ διὰ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν [l] αὐτῷ κατελθεῖν εἰς τὰ πατρῷα. „ ὑπὲρ ὖ τᾶς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδι„ κεῖν αὐτὸς ἂν ἀφεθείης ἐπ' ἄλλῳ κρατῆ. ὑπὲρ γὸ ἧς „ ἔχρῃν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν „ καὶ πλείον@ γεγυμνένης, ὑπὲρ τούτης πῶς ἀδι„ κεῖσθαι τ δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μοίραν αὐ„ τῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν. ἀλλὰ μέντοιγε τ θυγατέ„ ρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμιὼ κακοργίαν ἀπαναίσιον@ „ ἀπολαθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ „ καιρετᾶς πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβέβηκεν. ἔπον„ ται τοίνυν ὐκ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυ„ τῶν. „ καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ ὖ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλε„ γε. προσεκάλει ὖ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο· ὅτι μητρὸς „ μὲν ἀδελφὸς τ αὐτᾶ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, „ ὑπαγμασιν ἐκτυχώσας χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀρε„ μὸν ὐ αὐτοῖς καταοχών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τ γά„ μων ὑπ' αὐτᾶ γιόμενα, καίπερ [m] ὄντα χαλεπὰ, [n] κυφότερα ἔφασκε· χείρω ὖ τὰ μὴ τὰς γάμυς, καὶ „ εἴ τις [o] ἐχθρὸς ἐφυγε ἄν. καὶ γὸ σφόδρα κακοργως ὁ Λάβαν@ ἐχρᾶτο [p] τῷ Ιακώβῳ. ὁρῶν γὸ αὐτῷ τ Θεὸν „ πρὸς ὁ, τι θελήσαι συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τ „ πεπρωμένων αὐτῷ παρέξειν ἔθ' ὅτε μὲν ὅ, τι καὶ γένοιτο „ λευκὸν, [q] ποτὲ δ' αὖ τὰ μέλανα τ γινωμένων. [r] πλη„ θύοντα ὖ τ ἐπ' ὀνόματι τῷ Ιακώβ πικτομένων· τιὼ „ μὲν εἰς τὸ παρὸν ὐκ ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτ@ ὖ [s] παρ„ έξειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, διὰ τὸ ἐπιφθαλμιᾶν τῷ πλή„ θει τ κτήσεως· [t] ἐπαγγελλόμεν@ μὲν, διὰ τὸ δυσέλ„ πιστον γένεσθαι τοσοῦτο, ψευδόμεν@ ὖ [v] ἐπιγινομένοις.

ιά. Περὶ μέντοι τ ἱερωμάτων, ἐκέλευεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένα δὲ Λάβανα τιὼ ἔρευναν, Ραχήλα tatem contempto, manus conſereret. Tum Labanus, cum hæc ei prænunciaſſet Deus, ſequenti die Jacobum ad colloquium evocans, eique ſomnium narrans, cui fidem habens ad ipſum venerat, cœpit illum accuſare, exprobrans; quod pauperem illum ad ſe venientem & omnium egenum ſuſceperit, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditarit. „Nam & filias meas, *inquit*, tibi con„junxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos „tuam fore firmiorem. Tu vero, neque tuam ipſius „matrem, neque cognationem qua mihi conjun„ctus es, neque uxores quas duxiſti, neque libe„ros quorum avus ſum, reveritus, non aliter quam „hoſtem me tractaſti: bona quidem mea diri„piens, filiabuſque genitorem fugere perſuadens, „ac ſacra patria tecum domum aſportans, cum „apud majores meos tum apud me ſumma in ve„neratione habita. Imo & quæ vix hoſtis hoſti „faceret, tu, cognatus, & e ſorore quidem nepos, „filiarum vero maritus, hoſpes inſuper ac do„meſticus convictor mihi feciſti.„ Cum hæc dixiſſet Labanus, pro ſe reſpondit Jacobus: non ſibi ſolum, ſed omnibus, Deum indidiſſe patriæ amorem, æquumque eſſe ut ipſe poſt tantum temporis ad eam ſe reciperet. „Quod vero prædæ, *Egregie ſe* „inquit, *abactæ* crimen objicis, ipſe injuſtitiæ *defendit* „ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam *Jacobus ſi*„mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis *mulque im*„debeas; quomodo fieri poteſt ut ſuper his non *probitatem* „recedas à juſtitia, qui ægre fers quod modicam *Labani re*„earum partem abſtulerimus. Certe quod ad fi- *darguit.*„lias attinet, ſcito illas non ex malo mei abeun„tis conſilio ſe mihi comites dare; ſed ex juſta „benevolentia, quam nuptas mulieres erga eos, „quibuſcum vivunt, habere contigit. ſequuntur „igitur non tam me, quam liberos ſuos.„ Atque hæc quidem dixit *Jacobus*, ut oſtenderet ſe injuriam *illi* non feciſſe. Inſuper autem querelis reum agebat: quod, matris ſuæ cum eſſet frater, filiaſque ei connubio junxiſſet, duris mandatis, quibus per viginti annos detentus fuerat, cum contriverit. Ac ille quidem, quæ ex cauſa & ſimulatione nuptiarum feciſſet, quamvis *per ſe* gravia, *ſibi tamen* leviora *fuiſſe* dicebat: nuptias vero inſequuta multo graviora, quæ inimicus ſane effugiſſet. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. nam, videns eum in iis quæ voluit à Deo adjuvari, nunc pollicebatur ſe ei daturum *pecuduin* quicquid album naſceretur, nunc autem rurſus quicquid nigrum. Cum autem creviſſent *pecora*, quæ Jacobi erant futura, non ſervabat fidem in præſens, ſed in proximum annum ſe daturum promittebat; quod *ei* * invideret facultatum abundantiam. promittens quidem, cum non ſperaret tantum proventum; at mox, ubi provenerat, fallens.

XI. Veruntamen de ſacris *ablatis*, juſſit inqui- *Poſt hæc de*
ſitionem fieri. Cum autem hoc in ſe recepiſſet La- *Diſpenati-*
bus ſolici-
tum paren-
tem ab uſu
fœminarum
eludit Ra-
chela.

d Μεθημέραν] *Al.* μεθ' ἡμέρας. Sed πρὸς ἡμέραν *Hen.* & *Busb.*

e Προσκαλεσάμενος,] Προσκαλεσάμενος *Samb.* & *Vet. Interpr.*

f Αὐτὸ] Αὐτοῦ *Samb.*

g Απο φύσιν] Αποδρᾶναι cum accentu criſpo, *Big.* Altercentur autem de hac re, ut vacat, Ludorum magiſtri. Heic etiam ἀναφωνήσει *Busb.* & *Hen.* καθηγοῦ αὐτῷ διὰ τ φρασμὸν καὶ τιὼ τ βουκημάτων ἀπαγωγὼ, καὶ τιὼ τ παλαίων θεῶν κλοπιὼ. ἔ ὖ πρὸς ταῦτα ἀπολογησάμενος, καὶ μηδὲν ἀδικεῖν ἀποδείξαντος, πρὸς ὖ τ ἱερωμάτων ἱρῶν ἐδιαχωρῶντος· ὁ λάβανος ἱρῶν ἤρξατο, & cætera paragraphi XI. *Bern.*

h Οικοι] Sciolus aliquis οἶχη adſcripſit codd. *Samb.* & *Caſ.* Quis enim Criticorum jam ſuſtineat trium verborum onus illud βασᾶσα, οἶχη, & φερόμενος. *Bern.*

i Καὶ ταῦτα] Ita *Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ π. π. ἐχθρὸς ἔδρασαν, ἃ συγγενὴς *Baſ.* & *G.* καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ εἰ οἱ πολ. &c. *Samb.* ἀξιωθέντα ταῦτα, ἃ μηδὲ οἱ π. τ. ἐ. ἔδρασαν, ἃ συγγενὴς *Big.*

k Μὴ μείνω παρεὶς ἔρωτα] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* amplius quidem *MSS.* μήτηρ πατέρος καὶ πατρὶδος, καὶ πάντων τ οἰκαδε ἐρωτικέναι τ Θεὸν· τ ὖ ἐπιτρέψαι. αὐτῷ ὖ μὴ μόνον (vel μόνῳ) πατρὶδος ἔρωτα &c. forſan à *Gloſſatoris* alicujus manu.

l Αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταὐτὰ.] Αὐτὸν *Vat.*

m Οντα χαλεπὰ,] Vocem ὄντα, quæ deerat in *Editis*, reſtituimus ex *MSS.*

n Κυφότερα] Κυφότερα ἴπαχε legerat *Epiphan.* nam vertit, *leviter ſuſtinuiſſet.*

o Εχθρὸς] Ita *Big.* & *Samb.* ὦ ἐχθρὸς ἔφυγε *Baſ.* & *G.*

p Τῷ Ιακωβῷ.] Articulum negligit *Vat.*

q Ποτὲ δ' αὖ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποτὲ ὖ αὖ.

r Πληθυόντων] *Al.* πληθωόντων.

s Παρίξειν] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παρίξειν ὑπηγγείλατο *Big.* gemino, ut amant Attici, augmento.

t Επαγγελλόμενος] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἐπαγγελόμενος.

v Επιγινομένοις.] Lege ἐπιγιγνομένοις *Cocc.*

* *Invideret facultatum abundantiam:*] *Al.* concupiſceret facultatum abundantiam, *vel* oculos injiceret in fac. abund.

Labanus, Rachela, re audita, deponit ſimulachra in ſtratum cameli, in quo ipſa vehebatur: ſuperque ſedebat, dicens menſtruis ſe laborare. Ac Labanus quidem deſtitit amplius perſcrutari; credens filiam ſic affectam non acceſſuram eſſe ad ſimulachra. Porro jurejurando fidem dat Jacobo, ſe nullam ſibi factam injuriam in memoria habiturum: quin & ille *viciſſim*, ſe filias ejus amore proſequuturum. Atque hoc fœdus ab iis ictum eſt ſuper monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie. unde Galades colli nomen factum: à quo terra nunc Galadena dicta eſt. Conſivio poſt fœdus celebrato, Labanus quidem *domum* reverſus eſt.

Apud Galadem colli ſtruiſque familiæ pacta mutua, non ſine epulis.

πιωθανομένη [x] κατατίθησι τὰς τύπας εἰς [y] τὸν σάγμα τῆς Φερούσης αὐτὸν καμήλης· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τὸν [z] φύσιν κάθαρσιν αὐτῇ ἐνοχλεῖν. ὁ μὲν Λάβανος ἀφίσταται τῆς ὑπονοίας ἐρεύνης· οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιάδε πάθος τοῖς τύποις προσελθεῖν. μετὰ ταῦτα δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον, [a] ἀδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων· ἀλλὰ κἀκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτὸν τὰς θυγατέρας. καὶ τὰ πίστρα τὰ ὑπὲρ τούτοις ἐποιήσαντο [b] ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ' οἷς σήμερον [c] ἀνέθεσαν καὶ βωμὸν ἀχῆμα. ὅθεν [d] Γαλάδης λέγεται ὁ βουνός· ἀφ' οὗ [e] καὶ νῦν Γαλαδηνὸν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ὑπὲρ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν.

XX. CAP. XX.

De congreſſu Jacobi & Eſavi.

Labano dimiſſo, apparet Jacobo viam pergenti cohors cæleſtis pulchro omine. Gen. c. 32.

JAcobo autem in Chananæam iter pergenti viſiones obvenichant, de futuris ei ſpem ſummam afferentes: atque locum quidem *inde* appellavit Dei caſtra. At volens pernoſcere animum fratris erga ſe, præmiſit accurate cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit, ut Eſavo dicerent. „Quod Jacobus ultro terram *patriam* reliquerit, ne cum fratre ſibi perirato habitaret; & nunc credens tantum temporis ſatis valere ad gratiam reconciliandam, *tandem* reverterit, uxoreſque ac liberos adducens & facultates induſtria quæſitas, cum pretioſiſſimis quibuſque ſemet illi traditurus: quia bonorum maximum exiſtimat, quæ Deus largitus eſt cum fratre communicare.„ Et illi quidem hæc nunciarunt. Eſavus vero *hac re* lætatur, fratrique in occurſum properat cum quadringentis armatis: Jacobuſque, audiens cum obviam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo ſpem omnem ſalutis reponebat; & ex præſentibus providebat, ut ipſe illæſus ſuos ſervaret, hoſtibus ſuperior, ſi quid injuſti intentarent. Iis igitur qui ſecum erant diſtributis; alios quidem præmittebat, alios vero poſt tergum proxime ſequi jubebat: ut ſi præmiſſi *forte* vi opprimerentur, Eſavo *illos* aggrediente, ad ſequens agmen haberent refugium. Atque hoc modo inſtructis qui ſecum erant, quoſdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea

Unde hic legatis ac muneribus miſſis animum fratris explorat.

Ordines explicat Jacobus cum familiæ ſuæ, tum etiam muneris præclari, quod ad fratrem conciliandum objecerat.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ συμβολῆς Ἰακώβου καὶ Ἠσαύου.

Ἰακώβῳ ἦ εἰς τὴν Χαναναίαν πορεύοντι φαντάσματα συνετύγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸ μὲν τόπον [f] ἐκεῖνον προσαγορεῦσαι θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος ἦ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς [g] περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἕκαστα μὴ ἀκριβείας πέμψαι, δεδιὼς αὐτὸν ἀφ' τὴν παροῦσαν ὑποψίαν. [h] ἐνετέλλετο ἦ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸν Ἠσαῦν. „ὅτι νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον συνδιαιτᾶσθαι αὐτοῦ τῇ ὀργῇ, τὴν χώραν ἐκὼν ὑπεξέλθοι, καὶ νῦν τὸν χρόνον „ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι [i] διαλλάκτην, ἐπανήκοι, γυ„ναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μετὰ πολυθρυλήτου „βίου, μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ προδιδούς· ὅτι „κέρδος μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμ„βάνειν τῶν [k] ὑπὸ θεοῦ δεδομένων.„ καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδήλουν. Ἠσαῦς ἦ εὐχαρὴς γίνεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπαντᾷ σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις· καὶ Ἰάκωβος, πυνθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τοσούτων ὁπλιτῶν, λίαν ἐφοβήθη. τῷ μέντοι θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε· καὶ προνοίαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς [l] ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κατασκοπὰς τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ· τοὺς μὲν [m] προέπεμπε, τοὺς ἦ λειπομένους [n] ἆσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν· ὅπως εἰ βιάσθειεν οἱ προπεμφθέντες, ὑπεξελθόντα σὺν ἀσφαλεῖ τὰ σὺν αὐτῷ τῶν τρόπον, πέμπει πρὸς δῶρα νομίζοντας τὸν ἀδελφόν. ὑπεζύγια δὲ ἦν

---

x Καθέλκυσι] Ἐνέλιθησιν *Hen. Busb.* & *Zonaras*, propter σύνεσιν LXX.

y Τὸν σάγμα] Τὸν σάγμα recte *Baſ. Gen. Hen. Busb. Samb.* & *Caſ. Stratorium*, Epiphanius; ἀσφάλειαν J. Zonaras. Sed MSS. Florentina ὑποκέλαιον, ex gloſſemate. Legas enim in Lexicis Græcorum σαγη, ὑποκέλαιον, σκέπασμα. Imo ὑποκέλαιον hæſerat margini cod. inter Gallicos vetuſtiſſimi. Moyſes autem dixerat בכר *becar*, in clitella, εἰς τὸ σάγμα LXXII. Interpretes. Hoc in loco σύνεσιν *Hen. Busb.* & *Zonaras* reponunt pro καθέλκυσι, propter σύνεσιν Alexandrinorum, Gen. c. 31. v. 34. *Bern. Moyſes* dixerat *becar*, i. e. *in clitella*. εἰς τὸ σάγμα LXX.

z Αὐτῇ ἐνοχλεῖν.] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῆς.

a Ὀυδενὸς] Ita *Samb.* & *Caſ.* ὐδενὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* μηδενὸς αὐτῶν *Baſ.* & *Gen.*

b Ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν,] Ita *Samb.* Conſimiliter *Epiph. Super montes quoſdam, in quibus &c.* Unde P. Manduco, *Joſephus dicit eos columnam in monte ſtatuiſſe ſub ſchemate aræ: forte acervum columnam nominavit.* ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν libri plures. Quo facit formula ſacra v. 52. c. 31. Gen. ἰδὲ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ μάρτυς καὶ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη, ἐάν τε ἐγὼ μὴ διέλθω πρὸς σὲ, μήτε σὺ διέλθῃς πρὸς μὲ τὸ βουνὸν τοῦτο (הגל הזה) καὶ τὴν στήλην ταύτην (המצבה הזאת) ἐπὶ κακίᾳ. *Bern. Al.* ὑπὲρ ὄρων τινῶν. pro hoc facit formula ſacra, *Gen.* c. 31. v. 52.

c Ἀνέθεσαν] Indocta manus cujuſdam Theologi correxit ἀνέθηκαν. *Bern.*

d Γαλάδης] Jacobo Hebræo גלעד *Galaad*, ſed Meſopotamitis יגר שהרותא *Jegar Sahadutha*; βουνὸς ἑρμηνεύεται Græce reddas nomen utrumque. Judæi vero & Samaritæ, qui ſcribunt Arabice, ponunt جرس *Garas* pro jugo *Galaad*. Pro γαλάδης, *Big. Samb.* atque *Caſ.* ſcribunt γαλαδίτης. Libros autem Caſſiodori iſthæc puto Interpreti ſcholaſtico obtuliſſe, ὅθεν γάλαδα λέγει] ὁ βουνὸς· ἀφ' οὗ καὶ νῦν γαλαδίτην καλοῦσι τὸν γῆν. Quid autem opportunius quam illa Stephani Byzantii, γάλαδα, χώρα Ἀραβίας, καὶ γαλαδῖται. ἰωάννης ὁ ἐν ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας γαλαδίτην φησί. Ubi tamen noſtri codices retinent uſque γαλαδλωΐ. *Bern.* Γαλαδλωΐ aut Γαλαδλωΐ *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Legiſſe videtur *Epiphan.* ὅθεν Γάλαδα λέγει ὁ βουνός. ἀφ' οὗ καὶ νῦν Γαλαδίτην καλοῦσι τὸν γῆν. Vide *Steph. Byzant.* v. Γάλαδα.

e Καὶ νῦν Γαλαδλωΐ] Illud καὶ ex *MSS.* deeſt in *Editis*.

f Ἐκεῖνον προσαγορεῦσαι] Hunc autem locum ſic reformant *Hen.* & *Busb.* Φαντάσματα συνετύγχανε, ἀγαθὰ ἐπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸ μὲν τόπον ἐκεῖνον καλεῖ θεοῦ στρατόπεδον. *Bern.* Vox ἐκεῖνον etiam ex *MSS.*

g Περὶ αὐτοῦ φρονεῖ,] Ita ex quatuor *MSS.* τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* haud contemnenda phraſi. *Bern.*

h Ἐνετέλλετο] Sic in *MSS.* in *Editis* ἐνετείλατο, ut in LXX. *Gen.* c. 32. v. 19.

i Διαλλάκτην,] Ita meliores *Codd.* in aliis διαλλακτὴν, & mox ἐπανήκοι.

k Ὑπὸ θεοῦ δ.] Ὑπὸ θεοῦ δ. *Vat.* ὑπὸ θεοῦ θείων *Vet. Interpr.*

l Ἀπαθὴς] *Samb.* ἀπαθεῖς, per vim vitiata locutione, quod omnes tamen haud credant. *Bern.* Ἀπαθεῖς *Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Προέπεμπε,] Rurſus προέπεμπε *Big.* & *Samb.* & ſubinde ἐπομμούς *Hen.* vice λειπομμένους. Dein *Big.* πλησίον, εἴγυς, ſuppoſitum à Sciolo. Verbum etiam proximum σκέλλουσιν legunt *Big.* & *Samb.* Mox ἵν' εἰ οἱ ἔμπροσθεν βιασθεῖεν ἐπιθ. τ. ἀδ. καὶ φυγεῖν ἔχοιεν τ. ἐπ. Ita depravatores Joſephi *Hen.* aut *Busb.* Poſt hæc illi ipſi, ἄγουσ ὃ τὰ πεμφθέντα σὺν Ἀβλ. pro ἦσαν ὃ οἱ πεμφθέντες σὺν Ἀβλ. & mox πολλὰ pro πολλοί. *Bern.*

n Ἆσσον] Falluntur ergo, qui dicunt in N. T. Act. 27. 13. id non poſſe accipi, ac ſi ſolis poëtis hoc ſenſu uſurparetur, pro *celerius, citius*: alibi ἄσσον urbs Cretæ in Actis cap. 20. intelligitur. *Rel.*

o Ti-

ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς λημψομένοις ἔμελλεν ἐσεσθαι πρὸς τὸ ἀπαγίζειν αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τὴν ὀργῆς, εἰ διαμένοι ὁ τεθυμωμένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρῆσθαι ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευε τοὺς πεμπομένους.

2. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐκίνει τὰς σὺν αὐτῷ. καὶ χειμαρρόν τινα [p] Ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰακώβου ὑπολειφθέντος, φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, σκέλους πρὸς κατέρχοντος τὴν μάχης· ἐκράτησέ τε ἐν φαντάσματος, ὁ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτόν, χαίρειν τε [q] πρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις ἐνδιδοὺς, καὶ μὴ [r] μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τῶν μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ ἐκ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδ' ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τὴν ἰσχύος ἔσεσθαι τὴν ἐκείνου. ἐκέλευέ τε [s] καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσραήλον· σημαίνει δὲ τῶν κατ' τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, [t] τὸν ἀντιστάντα ἀγγέλῳ θείῳ. τοῦτα μέντοι προεῖπε, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰδούμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι [x] Θεοῦ, τίνα μοῖραν ἔχει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν [y] φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. χαρεὶς δὲ τούτοις Ἰακώβος, [z] Φανουήλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ [a] Θεοῦ πρόσωπον. καὶ γυμνεὺς διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ [b] νεῦρον τὸ πλατύ· αὐτός τε [c] ἀπέσχετο τοῦτο βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἔτι ἡμῖν ἐστιν ἐθιμον.

3. Πλησίον δὲ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προιέναι τὰς γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων. ἵνα πόρρωθεν ἀφορᾶσιν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτον θελήσειεν Ἡσαῦς. προσεκύνει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς [d] αὐτῷ γιγόμενον, οὐδὲν περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονῶν. καὶ ὁ Ἡσαῦς, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἡδέως τε, τότε τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν [e] συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. Ἰακώβου δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς [f] Σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν διαῖταν, προσαγορεύσαντος

vero conſtabant jumentis, ac multis variiſque quadrupedibus, quæque accepturis ob raritatem coram futura eſſent in pretio. interjecto autem inter eos ſpatio mittebantur, ut continuo advenientes multi eſſe viderentur. nam *veriſimile erat* donis placatum remiſſurum iram, ſi adhuc excandeſceret. Quin & iis, qui miſſi erant, mandavit, ut blande illum alloquerentur.

2. His ita per totam diem diſpoſitis, ſub noctem ſuorum agmen movebat. Cumque torrentem quendam Jabacchum nomine tranſiſſent: Jacobus pone relictus in ſpectrum incidit, & cum eo luctatur, certamen primùm ineunte: ſitque ſuperior ſpectro, quod voce ſimul & verbis ad ipſum utitur, iiſque quæ acciderant lætari ſubmonens, neque ut adverſus exigua ſe prævaluiſſe crederet, ſed angelum Divinum viciſſe; atque hoc ipſum reputaret magnæ felicitatis eſſe præſagium, genuſque ejus nunquam defiturum eſſe, neque mortalium quenquam ipſo viribus validiorem fore. Quin & præcepit; ut *ſe poſthac* Iſraëlum vocaret: quod Hebraïca lingua ſignificat angelo Divino reluctantem. Hæc ſane prædixit, poſcente *id ipſum* Jacobo: nam cum ſenſiſſet angelum eſſe Dei, rogabat ut oſtenderet quid ſibi in fatis eſſet. His dictis, ſpectrum evanuit. Ita læto animo accipiens Jacobus, locum Phanuelum nominat. *id* ſignificat Dei faciem. Cumque ei interluctandum exortus eſſet dolor in lato nervo, cum ipſe illius eſu abſtinuit, tum nobis illo propter eum veſci non licet.

In arena Jabacchi cum angelo luctatur

Jacobus, atque vincit, ſed læſo femore.

Iſraëlus, ἀγγελομάχος.

Phanuel. Dei facies.

3. Cognito autem fratrem jam non procul abeſſe, jubet uxores proceſſere ſeorſim, quamque cum pediſſequis ſuis, ut è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi hoc voluiſſet Eſavus. Ipſe vero, fratri propior factus, eum adoravit, nihil mali de eo cogitantem. Et Eſavus, eo ſalutato, interrogabat de turba liberorum & mulierum: & cum didiciſſet omnia, ipſe ad patrem eos deducere volebat. Jacobo vero prætendente laſſitudinem jumentorum, reverſus eſt *Eſavus* in Saïram. Illic enim habitabat, loco *iſti* nomine facto Vil-

Eſavi ac Jacobi fraterna ſalutatio.

Saïra, vel Ioſa.

Ioſa

o Τεθυμωμένου.] Τεθυμωμένῳ *Vat.*

p Ἰάβακχον.] *Samb.* autem Ἰάβοκχον ex verſione τοῦ ο'. Epiphanius etiam ab Hieronymo, *Jaboc.* Cæterum inſignis hæc monomachia, quod puto, vadum יבק, & ſecundum Onceloſum, יובק nomen fecit. Nam בָּאַק, אבק, & alio tempore יאבק, *aggredi luctari* atque *colluctari* denotat. Hinc Procopio Ἰαβόκ, πάλη. *Bern.* Ἰαβοκχόν *Samb.* ex verſione τοῦ ο'. *Jaboc* habent *Epiphan.* & *Hieronym.* Inſignis hæc monomachia vado nomen fecit. hinc *Procopio* Ἰαβόκ, πάλη.

q Πρὸς τοῖς.] *Baſ.* & *Gen.* Imo Epiphanius Scriba, *in his.* πρὸς abeſt cæteris libris. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* πρὸς non agnoſcunt *MSS.*

r Μικρῶν.] Dictione rudiori μικρὸν *Samb.* Sed & *modice prævaluiſſe* tranſtulit Scholaſticus. Mox ὑστερόν τινα τῶν ἀνθρώπων, Typi alii, *contra* Scriptorum ordinem *Bern.* Μικρὸν *Samb.*

s Καλεῖσθαι.] Ita ex *MSS.* in *Editis* καλεῖν.

t Τὸν ἀντιστάντα.] *Baſ. Gen. Epiphanius* pariter Petruſque Scholaſtici, *Reluctantem angelo ſacro*, ſive quod ea tulit ætas, *angelum ſacrum.* Quippe ſignificat ישראל *Iſrael* (licet poſt cenſuram Hieronymi hoc inficientur noſtri Theologi) vocis ratione θεομαχῶν, ἤτοι ἀγγελομαχῶν. Etymon adeo aperit divinus Moyſes, Gen. c. 13. v. 28. כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל: *Decertaſti etenim cum angelis hominibuſque, & quidem viciſti.* Sic interpretor illa Hebraica. Iterumque Hoſeas Vates de eodem nomine c. 12 7. וישר אל מלאך, *pugna itaque contendit cum angelo.* Ita in Arabum Lexicis سار *congredi, conflictari*: & in Judaicis סור *averſari.* Vel expeditius ישראל erit ἀγγελοκράτωρ, *angelum qui devincit* Mecum ſane faciunt priſci Rabbinorum in magna Geneſi f. 154. ubi Moyſen ſuum explicant hiſce verbis, נתגוששת עם עליונים ויכולת להם ועם התחתונים ויכולת להם, *Tu Superos lucta ſuperaſti, & tu Inferos: Angelum illum*, inquiunt Magiſtri, & *Eſavum.* Nam נתגוששת διεπάλαισε. Adde & Demetrii verba ex Polyhiſtoria Alexandri, πορευομένῳ μὲ Ἰακὼβ εἰς χαναὰν ἀγγέλου ᾧ θεὸν παλαῖσαι. Deinde aliquot noſtrorum codicum ut *Big. Samb.* & *Caſ.* exhibent ἀνασαιῷ ἀγγέλῳ, abſque θείῳ tam nobili epitheto Eodem quidem modo S. Hieronymus in Q. Hebr. *Joſephus in primo Antiquitatum libro, Iſrael ideo appellatum putat, quod adverſum angelum ſteterit. Quod ego diligenter excutiens, in Hebræo penitus invenire non potui.* Cætera hujus S. Interpretis apponere vix vacat: hinc tamen bene intelligimus, pauco admodum Hebraiſmo, & exiguis veteris dialecti lexidiis Doctores Jeroſolymitanos eo ævo fuiſſe contentos. Inepta autem ſunt tam Philonis ἀνὴρ θεωρὸς, quam hujus & Euſebii νοῦς ὁρῶν θεόν, aut etiam Juſtini Apologiſtæ ἀνθρωπος νικῶν adverſus magnum Rabbinum Tryphonem, & S. Hieronymi *ſublimis Deo*: aliorum inſuper ἰσχύων μὲ θεῷ aut *fortis contra Deum*, necnon Symmachi Interpretis ἡρξέθη ἰσχὺι πρὸς θεὸν, quaſi à pietate recedunt. Adnectam huc & verba Zonaræ Græculi, qui haſce origines defloravit. καὶ Ἰσραὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι ἐκέλευσε. τοῦτο δὴ οἱ μὲ ἄλλοι, νοῦν ὁρῶν θεῖον ἐρμηνεύουσιν· ἰσοσθενῆ δὲ τὸν ἀντισάντα θείῳ ἀγγέλῳ σημαίνειν φησὶν. ἰακὼβ δὲ τὸν τοπον καλεῖ φανουὴλ (sic & *Hen.*) τυπικῶς θεοῦ πρόσωπον. ἡγουμένου δ' ἐν τῇ παλαιᾷ πρὸς τὸν ἄγγελον ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, ἐκείνου τε τοῦ τότε βρώσεως ἀπείπαθαι, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῷ ἐκείνου γένει παῦλα ἀπηγόρευται. *Bern.*

u Θείῳ.] Θείῳ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Caſ.*

x Θεοῦ,] Ita ex *MSS.* in *Editis* θεῖον.

y Φάσμα] Φάσμα ἀφανὲς γίνεται) *Hen.* & *Busb.* quia ſic voluere. *Bern.*

z Φανουήλον.] Φανουὴλ ὀνομάζει *Vat.*

a Θεοῦ πρόσωπον.] Rectius πρόσωπον θεοῦ, *Samb.* & *Big. Faciem Dei*, Comeſtor. Doctoribus Alexandrinis, εἶδος θεοῦ, atque Aquilæ rigido interpretamento πρόσωπον ἰσχυροῦ. *Bern.*

b Νεῦρον.] Id eſt, τὸ νεῦρον τὸ συνεχὲς τῷ κοιλίᾳ πρὸς τὸ μηρόν.

c Ἀπείχετο.] Sic *MSS.* ἀπέχεται *Baſ.* & *G.*

d Αὐτῷ γιγόμενον,] Αὐτῶν γιγομένων *Vat.*

e Συμβαδίζειν.] Συμβαδίζειν ἤλπιζεν αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.*

f Σάειραν.] Recte excuſum fuit *Baſ.* & *Gen.* σάειραν. *Sairan* ſcripſit *Epiphanius.* σάειραν etiam *Busb.* & *Hen.* σάιραν *Caſ.* σίειραν *Samb.* atque demum *Big.* σιειρὰν, pro Hebraico שעיר. Hoc Samaritæ Arabice ſcribunt شعر *ſhair*, *hirſutum*, & notiori nomine interpretantur γέσμα: quod jam pridem fecerant Philo, & paſſim Hieronymus, atque Interpretes Jeroſolymitani.

loſa ab hirſutie ſua.

σας τὸ χωρίον [g] ἀπὸ τ αὐτ τειχώσεως Δασεῖαν.

CAP. XXI.

Dina virgo violatur.

Succoth, *Scenæ.*

Sicimum *ſive* Salem, *urbs Chananea.*

AT Jacobus pervenit ad Scenas, quas vocant etiamnum: unde Sicimum proficiſcebatur. Chananæorum autem urbs eſt. Sicimitis vero ſolennem diem agentibus, Dina, quæ Jacobi filia erat unica, urbem adiit ad viſendum cultum mulierum iſtius regionis. Eam vero cum conſpexiſſet Sichemes, Emmori regis filius, raptæ ſtuprum intulit: & amore correptus ſupplicat patri, ut ei acciperet puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Jacobum, obſecrans ut filio ſuo Sichemæ Dinam conjungeret legitimo connubio. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam collocare, petiit ut ſibi daret poteſtatem deliberandi de quibus poſcebat. Diſceſſit itaque Rex, ſperans Jacobum has facturum eſſe nuptias. Jacobus autem, indicata filiis injuria ſororis, & Emmori petitione, poſtulabat eos conſultare quid factu opus eſſet. Illorum quidem plurimi conticuerunt, incerti quid agerent. Symeon vero & Levi, uterini puellæ fratres, inter ſe conſentiunt ſuper tali facinore perpetrando. Cum feſtiva eſſet celebritas, & Sicimitæ ſeſe darent animorum remiſſioni & epulis, invadunt noctu primos cuſtodes & conſopitos trucidant; urbemque ingreſſi mares omnes interimunt, ipſumque Regem inter illos & filium ejus: feminis vero parcunt. Iſtis autem patratis citra conſenſum patris, ſororem reducunt.

Stuprum Dinæ internecione Sicimitarum vindicatur. Gen. c. 34.

Sub feſto die hoc patratum eſt, Jacobo invito.

Deunculos Labani, luſtrata ſua familia, apud famoſam Sicimitarum quercum defodit Jacobus. Gen. c. 35.

2. Jacobo facinoris magnitudine perculſo, fiiiſque ſuccenſenti Deus aditans, bono eſſe animo jubebat; luſtratiſque tentoriis ſacrificia celebrare, quæ primum cum iret in Meſopotamiam poſt viſionem in ſomnio voverat. Itaque dum luſtrat ſuos, incidit in Labani deos; (neſciverat enim Rachelam eos ſurripuiſſe) eoſque apud Sicima in terra occultavit ſub quercu. Atque inde profectus ſacrificavit apud Bethela; ubi ſomnium viderat, cum antea in Meſopotamiam iter faceret.

Hinc Jacobus Chebronem repetit.

3. Ex eo autem loco progrediens, cum in agrum Ephrathanum veniſſet, Rachelam ibi ex partu mortuam ſepelit; quæ ſola cognatorum ſe-

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ ὕβρεως τ Δείνης.

Ιακωβ ὴ ἀφίκετο εἰς [h] πὸς ἔτι νῦν Σκηνὰς λεγομένας· ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν. Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις. τ ὴ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δείνα, [i] ἣ θυγάτηρ ἦν Ιακώβ [k] μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, [l] ὀψομένη τ κόσμον τ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ' αὐτὴν [m] Συχέμης, Εμμώρ τ Βασιλέως ὑὸς, φθείρει δ' ἁρπαγῆς· καὶ ληφθεὶς ἐρωτικῶς, ἱκετεύει τ πατέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δ πεισθεὶς ἦλθε πρὸς τ Ιάκωβον, δεόμενος τῷ παιδὶ αὐτ Συχέμη συζεῦξαι Δείναν κ νόμον. Ιάκωβος δ, ἅτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τ προσκαλοῦντος, ὅτι νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπερθέσθαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν πρὸς ὧν παρεκάλει. [n] ἀπῆλθε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ιάκωβον παρέξειν τ γάμον. Ιάκωβος δ τοῖς παισὶ δηλώσας τήν τε φθορὰν τ ἀδελφῆς, κ τοῦ Εμμώρ τὴν δέησιν, ἐξῆν βουλεύεσθαι [o] τί ποιεῖν, οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἡσύχαζον, γνώμης ἀπορούμενοι. Συμεὼν δ κ [p] Λευὶς, ὁμομήτριοι τ κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς ἀλλήλους συνετίθεντο τοιάνδε τινὰ πρᾶξιν. ὅσης ἑορτῆς, κ τ Σικιμιτῶν εἰς ἄνεσιν κ φιλοχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνουσι κοιμωμένους, κ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, κ τ Βασιλέα σὺν αὐτοῖς κ τ ὑὸν αὐτ· φείδονται δ τῶν γυναικῶν. πραξάντες δ ταῦτα διχα τ τοῦ πατρὸς γνώμης, ἐπανάγουσι [q] τὴν ἀδελφήν.

β'. Ιακώβῳ δ' ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, κ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς ὁ Θεὸς φθάσας, ἐκέλευσε θαρρεῖν· [r] ἁγνισαμένῳ δ' τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψει κ ὀνείρᾳ ηὔξατο. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἐκτυγχάνει τοῖς Λαβάνος θεοῖς· ἃ γὰρ ἠπίστατο [s] ὑπὸ τ Ραχήλας κλαπέντας· κ αὐτὸς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γῆν [s] ὑπὸ τὴν δρῦν. ἀπάρας πι τεύξεσθαι, [t] ἐν Βηθήλοις ἔθυεν· ὅπ [v] τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο, χωρῶν πρότερον [x] ἐπὶ τ Μεσοποταμίας.

γ'. Εντεῦθεν ὴ πορεύων, ἐπεὶ κ τὴν [y] Εφραθήνην γίνεται, ἐνθάδε Ραχὴλ ἐκ τοκετοῦ θνήσκουσα θάπτει, μόνην

Mox ὑπὸ τ αὐτῦ τειχ. *Samb.* Et paragrapho exeunte δασείαν, cæteri præter librum *Samb.* forſan ἀστιόωσ. *Bern.* Ita *Busb. Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* perperam in *aliis* Σήιεργ, & Σήιεργν, & Σίειεργν.

g Απὸ τ αὐτῦ τειχώσεως] Imo a Seir, nomine proprio viri dicta eſt regio. Gen. 36. 20. Hic Seir ante Eſavum hic habitaverat. *Rel.*

h Τὰς ἔτι νῦν] Judæi ſcribunt ſuis literis סכות. Euſebius σοκχὼθ, i. e. *tabernacula*, عرشش. *Bern.* Τὰς ἔτι κ νῦν *Vat.*

i Η θυγάτηρ] Θυγάτηρ γὰρ ἦν Ιακώβῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

k Μόνη,] Μόνη παρῆλθεν legiſſe videtur *Epiphanius.*

l Οψομένη] Ωνημένη aut ἀνησομένη legerat *Epiphanius.*

m Συχέμης.] In Hebræo idem legitur שכם, & nomen oppidanum ac virile. Interpretes autem Alexandrini urbem appellant σίκιμα, & protervum filium Emmori συχέμ. Joſephus illam σίκιμον, hunc συχέμλα ſecundum cod. *Samb.* Legitur autem in excuſis libris, συχέμις, & συχέως oblique. Apud *Big. Hen.* & *Busb.* συχέμης ac συχέμη. Deinde Stephanus Martyr Metropolim illam Samaritarum etiam συχὲμ vocat, Stephanus autem Geographus σίκημον & σίκημα. *Perfectionem* tamen ſignificant, ut id moneam obiter, Neapoleos Palæſtinæ ambo priſca nomina *Salem* & *Sichem. Bern.* Hebræis idem nomen oppidi & viri. in LXX. urbs Σίκιμα, vir Συχέμ. *Joſephus* illam Σίκιμον, hunc Συχέμλα appellat ſecundum *Cod. Samb.* legitur autem in *Editis* Σύχεμις & Συχέμι oblique. Sed apud *Big. Hen.* & *Busb.* Συχέμης ac Συχέμη. *Stephanus* matyr urbem Συχέμ vocat, *Stephanus* autem *Geographus*, Σίκημον & Σίκημα.

n Απῆλ] Porro *Samb. Hen.* & *Busb.* & *Zonaras* accentu circumflexo ſcribunt δῶνα, & δεῦναν. Cæteri cum Demetrio & Theodoto Φαξωάσι. *Samb.* & *Epiphanius.* ἰακωβον ἐλπίζων, reliqui. Subin Editores δηλώσας τοῖς παισι &c. Dein *Big.* & *Epiphan.* τὶ δεῖ ποιεῖν, tot cæteri, Mox *Samb.* κοιμωμένοις. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* ἀπιὼ.

o Τί ποιεῖν.] *Al.* τί δεῖ ποιεῖν.

p Λεὺις,] Λεὺι *Vat.*

q Τὼ ἀδελφὼ.] Καὶ τὴν ἀδελφὴν *Vat.*

r Αγνισαμ] Lege ἁγνίσασθαι Cocc.

s Υπὸ τὴν δρῦν.] Diſerte ὑπὸ τὴν δρῦν, *Big. Samb.* & *Caſ.* תחת האלה *tachath haelah*, inquiebat Moyſes c. 35. v. 4 Gen. ὑπὸ τὴν θυμασίαν τερέβινθον, ἥτις μέχρι νῦν εἰς τιμὴν τ πατριάρχου ὑπὸ τ πλησιοχώρων τιμᾶται, ait Chronologiæ Chriſtianæ princeps. Verum non male Epiph. *Baſ.* atque Gen. ὑπό τινα δρῦν, *ſub arbore quadam.* Excuſum erat ἐν βεθήλοις ſcriptum in βαιθήλοις. Zonaras etiam poſt LXXII. & mille alios ſacrorum Interpretum habet ἐν βαιθήλ. *Bern.* Ita *Big. Samb. Vat* & *Caſ.* non male *Epiph. Baſ.* & *G.* ὑπό τινα δρῦν *ſub arbore quadam* ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σικίμοις LXX. Vide *Euſebii Chronic.* & *Scaligeri* notas, p. 192, 253.

t Εν Βηθήλοις] Ita *Bernardus.* in *Editis* Βεθήλοις ut & in quibuſdam *MSS.* in aliis Βαιθήλοις.

v Τὸ ὄνειρον] *Al.* τ ὄνειρον. utrumque dici concedit *Apollonius.*

x Επὶ τ Μεσοποταμίας.] Επὶ τὴν Μεσοποταμίαν *Vat.* dein ἐνταῦθα ὴ πρ.

y Εφραθήνην] Ευφραθήνην *Big.* ἐφραθήνη *Hen.* & *Busb.* ἐφραθήνην ex conjectura optimi Boſii. אפרתה *Ephrata*, in ſanctiſſimo volumine. J. Zonaras ἐν τοκετῷ θανοῦσα ἐν ἐφραθᾷ θάπτ. *Bern.* Ita *Baſ.* & *G.* Εφραθήνη *Big.* Εφραθήνη *Hen.* & *Busb.* Εφραθήνην *Vat.*

νλω τῶν συγγνῶν τ ἐν Χεβρῶνι τιμῆς ἀ τυχόσαν. πενθήσας ὃ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον [z] Βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένλω ὀδύνλω τῇ μητρί. ἔστι Ιακώβ παῖδες οἱ πάντες· ἄῤῥενες μὲν δώδεκα, θήλεα ὃ μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ Λείας μὲν ἓξ, δύο ὃ ἐκ Ραχήλας, τέσσαρες ὃ ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα [a] πάντων προεῖπον.

pulturæ honorem non aſſequuta eſt. *Eam* vero cum valde luxiſſet *Jacobus*, filium ex ea natum Benjaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Iſti ſunt omnes filii Jacobi: mares quidem duodecim, femina vero una. Horum octo legitimi. ex Lia quidem ſex, duo vero ex Rachela; quatuor autem ex ancillis, ex utraque duo. Quorum omnium nomina ſupra retuli. *Benjamin filius doloris.*

ΚΕΦ. κϚ'.

Ως Ισαακ τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

ΠΑρῆν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κειμένλω. ἐκεῖ ὃ Ισαακ τὴν διαίταν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατρίβεσι· τὴν γὰρ Ρεβέκκαν Ιάκωβος ἀ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ κ Ισαακ [b] ἀ μετὰ πολὺ τ ἀφίξεως Ϝ υἱῶ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημείοις προγονικῶ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντ αὐτοῖς. ἐβίω ὃ [c] Ισαακ ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος [d] ὑπὸ Ϝ Θεοῦ μετ' Αβραμον τ πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ· βιώσας γὰρ ἔτη [e] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα μετὰ τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτως ἀπέθανε.

CAP. XXII.

Mors Iſaci, atque ſepultura ejus in Chebrone.

INde autem venit Chebronem, urbem in Chananæa ſitam. illic enim Iſacus commorabatur. Atque paululum temporis una vixerunt: nam Rebeccam in vivis non inveniebat Jacobus. Moritur vero & Iſacus non multo poſt filii *ſui* adventum: & ſepultus eſt à filiis in Chebrone, ubi erant monumenta paterna. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, multaque eum poſt Abramum patrem providentia dignatus eſt Deus. Valde autem longævus *erat*; nam cum vixiſſet annos centum & octoginta quinque *ſumma* cum virtute, defunctus eſt. *Mox Iſacus, poſt annos vivendi 185. denatus, à filiis ſepelitur. Gen c. 25. XX.*

* Τέλος Ϝ πρώτλ βιβλίλ.

Finis Libri primi.

[z] Βενιαμὶν] Βενιαμὶλ *Hen. Gen.* & *Busb.* Iidem mox ἡδομένλω τῇ μητρὶ ὀδύνῃ. Pariter Protoſecretarius Zonaras, ᾗ τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένην τῇ μητρὶ ὀδύνην. Recens hic Iſraelita, ut ex Gen. c. 35. v. 18. novimus, à moriente matre appellabatur בן עוני ſeu בר צערי *bar zaari*, lingua Rachelæ vernacula, i. e. υἱὸς ὀδύνης μου: ſed ab altero parente בנימין, υἱὸς ἐπιδέξιος, aut juxta ſcripturam Samaritarum בִּנְיָמִים, *Benjamim, dierum filius*; ſero natus adeo erat & quidem ילד וקנים Gen. 44. 20. quod ſane etymon & Aben Eſdras adduxit, & veteres Judæorum Doctores pridem probarunt, fatente Hieronymo. Quin & de illo ſcribit Philo Alexandrinus, ὁ μὲ πατὴρ βενιαμὶλ, ἃ Ϝ αὐτῆς υἱὸν ὀδύνης προσαγορεύει· φυσικώτατα μεγληθεὶς γὰ ὁ βενιαμὶν ἐστὶν υἱὸς ἡμερῶν. Joſephus itaque male tribuit nomini *Benjamin* illam expoſitionem, quæ omnino ad *Benonin* pertinebat. Mavult tamen Cl. Voſſius ſic interpolare hunc Joſephi locum, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε, σύνθετον καλούμενον βενονὶ ἀφ' τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένην ὀδύνην τῇ μητρί. *Quoniam vero Origines* aliique Doctores Alexandrini *in Onomaſticis ſuis ſacris*, quæ vidi, ipſum βενιαμὶν ſunt interpretati τέκνον ὀδύνης: experiantur Critici num talem forte Etymologiam ex eo nomine extorquere poſſint, ut *Benonim* בן אונים, aut conſimile. Nam *in Hebræo ſimilitudo nominis reſonat*, quod ait Hieronymus. Eo ſpectat quod in Commentario majore Rabbinorum adnotatum reperimus f. 161. b. ותקרא שמו בן אוני בר צירי בלשון ארמי ואכין קרא לו בנימין בלשון הקדש *Bern. Al.* Βενιαμὶλ, & mox ἡδομένην τῇ μητρὶ ὀδύνῃ, Recens hic Iſraëlita à moriente matre υἱὸς ὀδύνης μῶ, ab altero parente, υἱὸς ἐπιτέξιος, aut υἱὸς ἡμερῶν. Sunt qui cenſent *Joſephum* male tribuere nomini *Benjamin* illam expoſitionem, quæ omnino ad *Benoni* pertinebat. Vide Cotelerium ad vol. 2. *Monument. Eccl. Gr* p. 548.

[a] Πάντων προεῖπον.] ita *MSS.* πάντων deeſt in *Editis*.

[b] Οὐ μετὰ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ *Vat.* ὀ μετ' ὀ πολὺ *Big.*

[c] Ισαακ] In *Samb.* & *Vat.* ὁ Ισαακ.

[d] Ὑπὸ Ϝ Θεοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπ' αὐτοῦ μετ' Αβραμον.

[e] Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Plus quinquennio, quam exemplaria aliqua divini Moyſis hodieque oſtendunt, aut inter humanos Scriptores Demetrius. Quare Cl. Boſius hæc corrigit, ſed manu dubia contra totam noſtram ſupellectilem, βιώσας γὰ ἔτη πλὰ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. P. Trecenſis. *Nec multum etiam poſt adventum Jacobi completi ſunt dies Iſaac* 180. *annorum: vel ſecundum Joſephum*, 185. Aliuſque defloratorum Joſephi apud Græcos: θνήσκει ὃ μετὰ βραχὺ καὶ ὁ Ισαακ· καὶ θάπτεται σὺν τῇ γυναικὶ ἐν τῷ προγονικῷ μνημείῳ, βιώσας ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. * Φλαυίυ Ιωσήπυ Ιυδαϊκῆς ἀρχαιολογίας α'. *Samb.* τέλος Ϝ α'. λόγυ· ὃς προεῖχε χείλεσιν ἐτῶν πλήν'. *Busb.* & *Hen.* Bern.

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULÆ POSTUMÆ.

In Librum Primum

JOSEPHI ANTIQ. JUDAIC.

Ad Prooemium.

Κ τ ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων] Fortassis inde error natus, quasi *Josephus* sua Hebraice prius scripsisset, cum vertendum sit: *Ex Hebraicis literis* i. e. sacra scriptura Hebraica.

Pro τ lege τ, sc. in his ὡς τι τ ἡμετέρων ἀρχαιοτήτων &c.

Μυεῖα δ' ἐστὶ δηλώματα λίθ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσορίας ἐν αὐτοῖς ἱμπειεχομένης.] Haud credendum, si computus hodierni Textus Hebraici non sit corruptus, quoniam ex illo modo colligi possunt quatuor millia annorum & duo.

Ad Lib. I. Cap. I.

Pag. 5. Ἐπλασεν ὁ Θεὸς τ ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν] Nota, diversa esse πνεῦμα & ψυχήν. Sic etiam senserunt Plotinus aliique, quemadmodum de iis testatur Nemesius de Natura Hominis Cap. I. in princip. Τινὲς μὲν οὖν εἰσι καὶ Πλατωνικοὶ, ἄλλην εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλον τ νοῦν ἀπεφήναντο, ὃν τεχνῶν τ ἄνθρωπον συνεστάναι βούλει, σώματος, καὶ ψυχῆς, καὶ νοῦ. Ita ut πνεῦμα & νοῦς idem esse videatur. Adde ibi Notas.

Nob. Ludolfus putat ארמה *terra* non ab אדם *rubedo* deducendum esse, sed ex lingua Abyssinorum, in qua אדם est *jucundus fuit*, delectavit Vide Pfeiffer. Crit. sacr. cap. v. de Interpret. S. Script. sect. II. quæst. 3. §. 3. pag. 173.

Ἡσαὺ] Hebr אישה *vira*, *virago*. Mutatur א in ה, ש in σσ, & ה in α. LXX. Genes. II. 23. solummodo habent: αὕτη κληθήσεται Γυνὴ ὅτι ἐκ τ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη.

Εὔα] Hebr. חוה Mutatur ח in ε & ה in α LXX. Genes. III. 20. habent Ζωὴ, non recte, in aliis autem locis, εὔα.

Φεισὼν.] LXX. Genes. II. 11. Φισὼν. Τίγρις, LXX. Τίγρις.

Γηὼν ὃ οἱ αὐτῆς Αἰγυπτίους ῥεῖ.] LXX habent Ψs. 13 Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεὼν, οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.

Τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐπέλαυσε ἡδονῆς] Et mox: ὃ ἡδόμενος αὐτὸς In his quid ἡδονῆς aut ἡδόμενος sit, nescio. Fortassis legendum: γευσάμενος & γευόμενος, gustare, (sic habet edit. Basil. 1544. Gr.) &, gustantes.

Per serpentem Josephus nihil aliud intelligere videtur quam nudum animal illud, quod *een slange* dicitur, licet plerique intelligant diabolum forma serpentis indutum. Cum Josepho consentiunt Aben Ezra, R Salomo Iarchi, Abarbenel, R. Lippman. Vide Rivini Dissertationem de serpente seductore cap. I. §. 3. pag. 23 —— 29. ubi varias de illo offendes sententias.

Ad Caput II.

Καΐν.] LXX. Καΐν. Ἄβελ. LXX. Ἄβελ.

Γίνου δ' οἱ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες.] Hoc Scriptura Sacra non dicit in hac narratione, sed indicat tamen cap. v. vers. 4. καὶ ἐγεννησεν υἱὸς καὶ θυγατέρας. sc. Adam & Eva.

Πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν.] Forte legendum: οὐκ εἶδον i. e. non vidi.

Οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι.] Legendum: ὅ, τι i. e. non habens, quod loqueretur.

Ἐπιβαλὼν τῇ γυναικὶ.] S. Scriptura de eo nil memorat, sed sed post vers 17. cap. IV. mentionem facit, Cainum cognovisse uxorem suam post expulsionem.

Bas. Ed. Post Καΐς ponit comma, non post τόπον.

Ἰδρυσὰμενος τ γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τοπον ὕτω καλέσμενον, καὶ αὐτόθι ποιήσας τῶν καθ' εἱκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγενοντο.] De ædificatione Naïdos, & procreatione plurium Liberorum præter Enoschum tacet S. Scriptura. Πλήθη χρημάτων Lege: χρημάτων. Sic & Bas. Ed.

Ad probandum ex Genes. IV. 14. καὶ ἔσαι πᾶς ὁ εὑρίσκων με, ἀποκτενεῖ με, plures homines præter Adamum, Evam, suamque uxorem fuisse, facere videntur hæc Josephi verba: αὐξων δ' τ οἰκου πλήθη χρημάτων ἐξ ἀναπαυσεως καὶ βιως, ὡς ἡδονὴν καὶ λησταις τοις εὐτυχήσασι ἀφορμὰς, διὰ παλαι αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τῶν ἀπραγμοσυνῶν μὴ ἢ πρότερον συνεζων οἱ ἄνθρωποι μετ' ἀλλήλων ἐπιεικῶς καὶ φειδωλῶς μετεσχηκότες, &c. &c. &c.

Τῶν οὖν ὃ τε ταῦτα ἀπὸ ἐκείνου δ' πρεσβυτάτου παιδὸς ἐκείνου ἀνά-

λεσεν.] Quod primum natus dicatur, oritur ex eo, quia plures statuerat liberos. Apud LXX. & filius & urbs dicitur Ενωχ.

Thobel dicitur πατὴρ τε Θυγατρὸς ὃς γενόμενος Ναομᾶς ὀνομαζ] Male; nam Naama fuit soror ejus ex matre Sella. LXX. IV. 22. ἀδελφὴ ὃ Θοβελ, Νοεμά.

Seth dicitur natus anno 230. Adami. Sic & LXX. in loco Genes. v. 3. cum Hebræus textus habeat: 130.

De duabus illis columnis lateritia & lapidea vide Stellingfleet in Originibus Sacris

Καὶ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῶν ἀναβεβῆκαι· μένει δ' ἄχρι δ δεῦρο κ τῇ Συρίᾳ.] Fortasse legendum: Λιθίνη, nam non verosimile est πλινθίνην πηλὴν permanere potuisse per longum adeo tempus, sustentantem diluvii aquas, aliasque aëris & aquæ injurias. Interpres Ed Francof. 1580 sic vertit. *Ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.*

Joseph. cap. 2. lib. I. ubi de Sethi columnis loquitur, non dissertim affirmat a Setho positas fuisse; famam sequitur. Lateritiam columnam ad sua usque tempora permansisse ait κ τῇ Συριάδι. Hæc Th Gale annotat ad Herodot. lib II. Cap. 106. ubi agitur de columnis a Sesostre erectis, quas ipse Herodotus viderat in Syria Palæstina.

Ad Caput III.

Ἐπὶ γενεᾶς.] Scilicet ab Adamo ad Mathusalem, nam ab Adamo ad Seth est una generatio, 2. a Setho ad Enoschum, 3. ab Enoscho ad Kenan, 4. a Kenan ad Mahalaleel. 5. a Mahalaleel ad Jered. 6. a Jered ad Henochum. 7. ab Henocho ad Mathusalem.

Ἄγγελοι Θεοῦ] i. e Angeli Dei. S. scriptura Gen. VI. 2. dicit filios Dei rem habuisse cum filiabus hominum.

Ἐξεχώρησε τ γῆς.] Sc. ex illa, in qua habitabat. Fortassis vel nomen regionis omissum est, vel τὸ τ interpretandum per ταύτης i. e. ἐκείνης.

In verbis καὶ διδάσκαλος ὃ οὐκ ἐκείνης μόνον τ κακίας.] Bas. Ed. ἐκεῖν' μόνων. quid sit, ἐκεῖν, prorsus ignoro; Fortassis vel τὰς ἐκεῖ. i. e. illos qui istuc degunt, vel ἐκείνης legendum. Interpres Sigism. Gelenius vertit: *non ejus solum seculi homines.*

In verbis: ὡς σωτηρίαν δ Θεὸν, τοιαύτην.] Forte delendum comma post Θεὸν, ut sensus esse posset, si τοιαύτην referatur ad σωτηρίαν, hoc modo: *Ad tantam & talem conservationem sive salutem.*

Τὰ τέσσαρα] i. e. quatuor contignationum Moses Gen. VI. 16. memorat tantum tres. Vel forte leg. Τρίστεγον.

Ἀλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα ἀριθμὸν.] i. e. & quibusdam ex his septenarium usque numerum. Verterem: *Aliaque ex his, septuplo numero.* Bas. Ed. τ. Post τούτων comma pone, & in ἑπταπλασίονα subaudi κ', numero distributivo, κ' εἴκοσι. i. e. viceni κ' δύο. i. e. bini. Vel potius το ἑπταπλασίονα numero plurali accipe, & verte: *septupla numero.* LXX. Genes. VII. 2. ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ. Interpr. Ed. Francof. *Et quibusdam ex his septenarium usque numerum*; sc. introductis.

Ὃς ἐκ Καϊνᾶ γεννᾶ] i. e. qui ex Kenan gignitur LXX dicunt Genes. v. 14. Καϊνᾶν. Interpr. Francof. *Ex Cainane.*

Ἐν μηνὶ δευτέρῳ, εἰς μὲν ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, μαρσουάνη δ ὑπὸ Ἑβραίων.] Et quæ sequuntur, curatius perpendenda.

Τὴν δ' ἐπόμενον ἐλαν ἀριθμὸν φησιν ἐνδόμῃ δ πρακειμένου μηνὸς καὶ εἰκάδι.] LXX Gen. VII. 11. Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ δ Νῶε δ δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι δ μηνός. Hebræus Textus habet: בשבעה עשר יום. i. e. decima septima die; adeo ut differat a Josepho & LXX.

Χρόνῳ δ ὕστερον ἀπὸ Ἀδάμου δ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε δισχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ· ἀναγέγραπται δ ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις &c.] Chronologiæ ratio non recte confici potest ex sequenti ejus computatione annorum, licet ipse mox dicat in his verbis: ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τ προγεγραμμένον συμπληροῖ λόγον. Verum fortassis Codex noster corruptus erit. Nec sine ratione, nam verba illa ὃς ἐνδέκα ζήτας ἔτη καὶ ἐνακοσίοις non possunt referri ad Enoschum, quia ille tantum 905. annos vixit, teste mox ipso Josepho in his: ὅτου ἐτέλευτεν ἔτη πρότερα τοῖς ἐνακοσίοις; neque ad Sethum, quia obstat pronomen relativum, ὃς, quod non ad remotius sed proxime præcedens, si potest, referri debet verbum. Hoc licet fieret, nullus tamen

heic

* Usus est Auctor Editione *Basiliensi*.

heic nexus foret cum sequentibus. Sethus cæteroquin revera quidem vixit 912. annos. Interpr. Ed. Francof. bis habet: *annis decem & nongentis.* In aliis differt multum ab hodierno textu.

Fortassis sic vel simili modo emendandum: ἐγέννησεν ἔτη ὄντα, δύο καὶ ζήσας ἔτη ἑκατοντάδας. ὃς sc. Enosch, Καὶ αὖ τὸν παῖδα τὸν Τ ἑξακισχιλίων, &c. &c. Bas. Ed. sic habet: ἀδελφοῖσιν, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ὃς ἔζησεν, &c.

Aliud corruptionis specimen videtur esse, quod non uti in reliquis factum est & necessario fieri deberet, memoretur annus Malaleelis, quo natus sit Jared.

Aliud specimen in his: ὃς . . . sc. Jared, ἐγέννησεν ἔτη ἑξακόσια εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις βιώσιμα, quia si τὸ βιώσιμα hac forma ad Enochum relatum, uti Grammatica flagitat, illi applicari non possunt hi 962. anni, nam Enochus modo vixit 365. annos Genes. v. 23. Fortassis post ἔτη ἑξακόσια comma ponendum, pro βιώσιμα legendum βιώσας, illudque referendum ad ὃς id est Jared, consentiente in his annis & ipso Mose Gen. v. 20.

Ὁ υἱὸς] omisso suo nomine dicitur Mathusalem; quod cur factum, utrum per Josephum, an librarios, nescio. Post Μαθουσάλης pone comma.

Τὰ, ὃν ζήσας μετὰ τὸ ἐξέκοντα πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις] refer ad Enochum; ut etiam sequentia arguunt.

Quid in his verbis, τῷ ἐν αὐτῷ γεγονώς.] (Bas. Ed. αὐτῷ) τὸ, αὐτῷ sibi velit aut significet, ignoro. Delerem illud, si codices faveant. Nam Mathusalem natus annos 187. genuit Lamechum Genes. v. 25. juxta Hebr. Textum, non autem LXX.

Nescio quid hæc sibi velint: ἔτη γεγονὼς δύο καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτακόσια;] Nam Lamechi, ad quem ista referenda, integra ætas non fuit 782. annorum, sed 753 secundum LXX. aut 777. secundum Hebr. Text.

Nec hæc intelligo: ἀριθμὸς ἐπὶ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι,] cur heic memorentur. S. Scriptura tale quid non memorat.

Male affectus & hic locus: ὁ Λάμεχος ἡνιόχευε, δεύτερος καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ὢν ἐνιαύσιος, ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων.]

Lamechus non ex natus annos	LXX. 188.	Hebr. 182.	Genes. v. 28, 31. genuit Noachum.
Vixit.	753.	777.	

Ὡς μῆνι ἑβδόμῳ] i. e. mense Septimo. Nisi ὡς heic abundet, nescio quid denotet.

Ἰσάμμα ὃ ὡ ἐστιν.] Differt hæc lectio a LXX. qui habent ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι ἡ μηνός. Hebræus Textus dicit: septimo decimo die; Genes VIII. 4.

Ἀποβατήριον τὸ τόπον ἰδίως Ἀρμένιοι καλοῦσι.] Accuratius examinandus hic locus.

Πρὸς ἀποτροπιασμούς] i. e. amuleti vice; sc. ad averruncanda loca.

Ἐστι δὲ ἐν τῇ Μινυάδι μέγα ὄρος καὶ τῇ Ἀρμενίᾳ, Βάρις λεγόμενον, &c.]

Εἰς τέλος ἀφίκετο.] Bas. Ed. habet: εἰς τέλος ἄξειν.

Ὅσα τῇ μεσόγειον χώραν ἔχει καὶ φορᾷ.] In his quid φορᾷ sit, ignoro.

Χωρὶς αἵματος. ὃ τούτῳ δὲ ἐστὶν ἡ Ψυχή.] Sic & Levit. XVII. 11. & 14.

Εἰτοῦ ὃ ἐπιταγῇ] *i. e Interpres* Gelenius habet *mandatis & promissis.* Pro ὃ, quod non valet, legendum est κὲ vel simile quid. sic & Bas. Ed. habet.

Διὰ τοσούτων] sc. 600. annis; δὲ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦ).

Considerandæ horum virorum nomina, Μαούων, Βηρωσσὲς, Μωχῶ, Εσιῶς, Αἰγύπλιος Ιεζώνυμος, Ησιοδος, Εκαταῖος, Ἑκαταῖος, Ακκσίλαος, Εδοξος, Νικόλαος. Hi testantur, homines olim vixisse mille annos.

Ad Caput IV.

Ἑκαστὸν ἕτεσιν ἐμπεσοῦσιν ἡ ἐπομένοις γενόμενος] Moses dicit Genes. v 32. eos natos anno 500. Noachi, diluvium vero fuisse 600. anno Noachi Genes VII. 11. ergo convenit Josepho. Certum igitur tres simul eodem progenitos anno. Nec obstat vers 10. cap. XI. Genes. quasi Sem biennio post natus esset. Frustra simile quid in Abraami natalibus quæritur. Genes. XI. 26 coll. cap. XII. 4. & Actor. VII. 4.

Καλεῖ σινααρ.] In fine cap. h. σεναὰρ. LXX. Σιναὰρ. Bas. Ed. σεναὰρ.

Ναβρώδης.] LXX. Νεβρωδ.

Ὡς ἦσαν ἅπαν ὧν χαμαν] Sic & Bas. Ed. habet. Potius legerem: ὃς. Erat filius Chusi, filii Chami.

Σιεύλλα]

In Editione Basil. Gr. 1544. Κεφάλαιον ε. incipit his verbis: Οὕτως ὃ μεγαλωσύνης ὁρῶν αὐ ὡς ὁ Θεὸς, &c.] desinit vero in hæc: Ὡσὰν ἀφ' αὐτῶν γεγονότων.]

Ad Caput VI.

Τὰς μὲν δὴ νῦν ὑφ' Ἑλλήνων καλουμένας, γομαρεῖς ὃ λεγομένους γομαρεῖς ἔκλυσε] Josephum errare heic putat Cl. Bochartus, nisi Galatarum nomine Phrygas intellexerit, quorum sedem Galatæ invaserant, quapropter ipse potius existimat, terram Gomer esse Phrygiam, id est, τὴν Καταπεκαυμένην, sic dictam ratione partis illius, quæ velut fulmine tacta aut ignecœlesti ambusta tota videtur in cineres & carbones resoluta. Nam Hebræum בער inter cætera est consumere. Hæc Καταπεκαυμένη est pr. Phrygiæ portio circa Ægyptum & Mæandrum & urbem Philadelphiam. Illud etiam patere addit ex Etymologia Phrygiæ, nam derivatur ἀπὸ τῦ φρύγειν, id est, torrere. Vide ipsius Phaleg. lib. III. cap. 8.

Θοβέλοι sive Ἰβηρες hi sunt Tibareni, qui Moschis tam vicini sunt, ut teste Strabone, partem Moschicæ regionis teneant, eam nempe, quam Plinius ponit ad Iberum fluvium, genti cognominem. De Moschis & Tibarenis hæc est Cl. Bochartus in Phaleg. Lib. III. cap. 12. sententia. sc. existimat ille, Moschos præter Moschicam proprie dictam occupasse quicquid est montium a Phasi usque ad Pontum Cappadocicum, atque inde esse, quod illi montes Moschicorum montium nomen eo usque integrum atque illibatum servant, ut videre est in Strabone & Ptolemæo. Atque eos statim excepisse Tibarenicas gentes ex Strabone colligitur, qui Tibareniam & Tibarenorum fines extendit usque ad Pharnaciam & Trapezuntem, Moschicosque & Colchicos montes: ita ut medii fuerint inter Trapezuntios & Armeniæ minoris incolas. Porro paulo post addit, Tibareniam esse partem Cappadociæ.

Μαζακα] olim dicta Cæsarea, Eusebea, & Maza; erat autem Metropolis Cappadociæ. Vide Stephan de Urbibus in V. Καισάρεια & Μάζακα.

Ἀχαναξῦς sive Ῥηγῖνες] Ascenaz quid sit valde incertum, Josephus Rhegines i e. ignotum per ignotius explicat; Ita de hoc loco testatur Cl. Bochartus.

Existimat ille, e terra Gomer i e. Phrygia majore, colonos duce Ascenaz in minorem Troademque deductos ad Pontum usque se diffudisse, qui cum ex accolarum nomine diceretur Ascenaz, a Græcis paulum deflexa voce nominatus est Ἀξενος inhospitalis; & postmodum Εὔξεινος in contrarium versa significatione ad vitandam εὐφημίαν. Vide illum in Phaleg. lib. III. cap. 9.

Θυεγαμμαῖοι vel φρύγες.] Cl. Bochartis cit. lib. cap. 2. putat hos esse Cappadoces & Galatas.

Ἀλισαῖοι sive Αἰολεῖς.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 4. putat Elisam esse Peloponnesum, in qua est Elis vetustissima & amplissima regio, cujus una pars ab Homero vocatur Alisium.

Θαρσεῖς aut Κιλικες] Cl. Bochartus cit. lib cap. 7. sentit Tarsis esse vel Hispaniam vel Hispaniæ partem, quam Tyrii maxime frequentabant.

Ταὐ αὐτὰ ὃ Ἰτάλοι,] ut in τάρσος & θάρσος.

Χεθιμαῖοι sive Κύπριοι] Sententiam Josephi rejicit Cl. Bochartus, putatque כתים Cithim esse Italos. Vide cit. lib. cap. 5.

Notandum est, quod Josephus dicat, modo tres esse Javanis filios, nempe, Alisam, Tharsum, & Chetimum, cum Moses Genes. x. 4. memoret quatuor, sc. Elisam, Tarsin, Chittim, & Dodanim.

Τὰ γὰρ ὀνόματα ἀφ' τὸ τῆς γραφῆς ἀκριβείας ἐλλιπῶς ἐκτεθὲν ἡδονῇ τῇ συντόμῳ μᾶλλον. ὁ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ὃν τε αὐτῶν χῆμα καὶ τελοῦσι μία. ναυσὶ γέτοι, νῆσι καλέονται. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἴσως πάντως ἡρεῖ χήματος] Interpres Sigism. Gelenius plus habet, quam Græcus Textus, sc. hæc: *Adamus certe nobis Adam vocatur.*

Τῶν ὀρέων.] Lege ὄρεων i. e. montibus.

Αἰθιοπες . . . ἔτι καὶ νῦν . . . χαναῖοι καλοῦνται.] Cum Josepho in hanc sententiam pedibus eunt, vulgatus Interpres, Philo, Eusebius, Hieronymus, Eustathius in Hexæmeron, auctor Chronici Alexandrini, & chorus Patrum universus, imo plerique Hebræorum & Græcorum. Verum Cl. Bochartus cum Jonathane existimat Chus & Chusæos esse Arabiam & Arabes. Vide eum lib. IV. cap. 2 Phaleg. Cl. Bocharti sententiam refellit cl. v. Albert. Vogtius in Miscell. Bibl. Hept. IV. loc. 2. ad Soph. III. 10. pag 136. —— 147. putatque per כושים intelligi debere non tantum eos, qui vulgo Æthiopes vocantur, sed & qui his vicini occiduum sinus Arabici littus memoratumque sæpius Isthmum insederunt.

Τὰς ἐπιχειας] Lege: τὰς ἐπιχωρίας.

Μετέβαλε ὃ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῦ μεσράμ ἡᾶν ἐνὸς, λέγομενος.] Fortassis hic aliquid deest de nomine Libyæ. Nam τὸ μετέβαλε nescio qua ratione commode sit interpretandum, sive, *mutavit* sive *mutatum est*, nam neutrum huic loco convenire videtur.

Χαναὰν & Ιεδαῖα] Eadem. Sic & cap. VII. De sex Chusi filiis illorumque posteris a Josepho memoratis sic sentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 3. ex utroque Scæba Sabæos Josephus indiscriminatim deducit, id est, Meroïtanos; quippe Meroës nomen vetus asserit fuisse Saba. Tamen de Thuriferæ Sabæa intelligit Hieronymus. Cur iidem ex Chavila Gethulos, & ex Sabatha Astabarros derivarint, non puto aliam habuisse rationem, quam allusionem nominum, quæ tamen valde non remota. Pro Rhegma & Sabteca Josephus Rhomum & Sabactam scribit, & patres facit Rhomæorum & Sabactenorum, qui populi nusquam sunt. . . . . Dedanis item posteros uterque locat in occidentali plaga Æthiopiæ. Sed pro Dedane & Dedanæis Judam & Judæos perperam scripsit Josephus. Paulo post hæc addit. Itaque his relictis, nos asserimus omnes Chusi filios, quos hic nominat Moses, habitasse circa mare Persicum, præter Nimrodum, quem Babylonem migrasse testatur Moses; hæc ille.

Σάβας, unde Σαβαῖοι. Εὐίλαιος, unde Εὐίλαιοι sive Γέτυλοι. Σαβάθης, unde Σαβαθηνοὶ sive Ασαβάριοι. Σαβάκλας, unde Σαβακτηνοί. Ῥᾶμος, unde Ρωμαῖοι. Cujus filii Ιεδαῖος, unde Ιεδαῖοι αἰθιοπικὸν ἔθνος, & Σαβαῖος, unde Σαβαῖοι.] Multum in his nominibus Josephus ab Hebræo Genes. x. 7. textu differt.

Καὶ πρότερόν μοι διείλεκται.] Sc. cap. 4.

Τῶν ὃ μεσσαῖα παίδων ἑπτὰ ἡμιωβελιαῖον.] Moses Gen. x. 13. 14. modo septem memorat; si locus ille vers. 14. non sit corruptus, nam nulla convenientia videtur esse inter Chasluhim & Phuliftim, certe non tanta, ut Phuliftim a Casluhim essent aut

dicerentur. Josephus videtur ibi legisse: & Phulistim, ut sit filius Misraim, a quo Philistim populus. LXX. conveniunt cum Hebræo Cl. Bochartus dicit Phulistim ortos esse ex Casluhim i. e. Colchis, & Caphthorim i. e. Cappadocibus IV. 32. De hoc loco Josephi sic sentit Cl Bochartus lib. IV. cap. 25. Josephus (sc. in explicandis his populis) maluit nodum secare quam solvere. Et cum in aliis aliquid conetur, hic palam profitetur se uno solo excepto de iis populis nihil quidquam scire, nisi quod illorum urbes Æthiopico bello, de quo deinceps acturus est, subversæ & deletæ sunt. Et mox: Tantum Lector id meminerit, sex gentium destructionem, cujus Josephus Auctor est, tam esse commentitiam quam illud ipsum bellum, quo vult esse deletas; Nec cujusquam industriam remorari debere tam futilem assertionem. Hæc ille.

Αμάθη ab accolis, Επιφάνεια ab Macedonibus dicitur.]

Χάμας τῷ τρίτῳ τὸ νώχυ ἡλῶ.] Si tertius, ergo minimus, atqui Chamus tamen dicitur a Josepho paulo ante νεώτατος τῶν παίδων.

Χαλδαῖοι sive Ἀρφαξαδαῖοι] Cl. Bochartus lib. II. cap. 4. Nam quod Josephus & alii volunt Chaldæos olim ab eo dictos Arphaxadæos merum somnium est. Putat autem ipse Arphaxad Assyriæ parti Arphaxitidi, quæ Ptolemæo Arrapachitis, indidisse nomen.

Lydorum vocabulum Cl. Bochartus lib. II. cap. 12. aliunde deducit.

Ὀτρος,] Mosi dicitur חול Hul vel Ehul. Quænam heic convenientia? Cl. Bochartus lib. II. cap. 9. suspicatur Otum scripsisse, nomen in fabulis notissimum, ut inde Otenem deduceret, quæ Armeniæ pars est inter Cyrum & Araxem.

Καὶ γέθερος βασιλεύοντος.] Cl. Bochartus lib. II. cap. XI. sic dicit. Fallor aut Syrus auctor aliquis scripserat Gether habitasse בגתרא Begethera, id est, in Gethera urbe vel regione, ubicunque tandem fuerit. Pro quo Josephus legit Bagtra vel Bactra, quasi de Bactris ageretur.

Μησαναῖοι sive τὴν μέσην χώρην.] Cl. Bochartus II. XI. Nihilo magis arridet Josephi sententia, qui pro Mas Mesam scribit, ut ab eo derivet Mesaneos populos prope Pasini castrum circa ostia Tigridis. Nempe ignorabat Mesanæos eosdem esse cum Mesenis seu incolis τῆς Μεσήνης. Græco vocabulo ita dicitur regio interamna. Stephanus: Σπασίνου χάραξ, πόλις ἐν τῇ μέσῃ τῆς Τιγρητικῆς Μεσήνης. Hæc ille.

Καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν Συρίας τινός.] Cl. Bochartus lib. II. cap. 15. sic existimat: Itaque haud dubie Josephi locus in mendo cubat. Et pro Συρίας, vel ut legerunt Eusebius & Hieronymus Σηρίας aut Ιερίας rescribendum est Αερίας, ut hæc sit mens Josephi, habitasse filios Jectan a Cophene fluvio Indiæ, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν Αερίας τινὰ & Ariæ quæ ad ipsum est loca quædam. Aria nimirum Cophenem seu Cophetem amnem attingit, Aria inquam late sumta, prout præter Arios proprie dictos, Gedrosos etiam & Arachotas, & Paropamisadas complectitur. Probatque deinde, maximam partem populorum Asiæ deduci ex filiis Jectan, teste Eustathio Antiocheno in Hexæmero

Ὧν ναχώρης ἦρος τίκτεται.] Lege: ὅ, sc. στρέγυ. nisi desit aliquid.

Ὃς δέκατος μὲν ἐστι ἀπὸ νώχυ, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑπτακοσιοστῷ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐγένετο.] Si Terach sit decimus a Noacho post diluvium, necessario interserendus est Καϊνὰν. Josephus dicit Terachum natum esse anno 292. sed Moses 320. si vero de Abraamo intelligit, ille natus est 70 Terachi, sive 390. adeoque scripsisse debuisset, τριακοσιοστῷ, non διακοσιοστῷ, & numerus 92. positus pro 90. in quo nulla difficultas.

Recte Josephus dicit Abraamum esse natum anno Terachi 70 cum & Moses idem dicat Genes. XI. 26.

Ναχώρης ὁ Θάρρου, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε.] Moses dicit 29. & post natum Tharam vixisse 119. LXX. habent 179. & post 125.

Σερούγῳ ὁ ναχώρης τίκτεται μετὰ ἔτος δέκατον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 22. dicit 30. & post 200. LXX. vero 130. & post 200.

Ραγαῦς ὁ Σέρουγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς μετὰ τοῦτον ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 20. habet 32. & post 207. LXX. vero, 132. & post 207.

Ἐν ᾧ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ραγαῦν Φάλεγος ἔσχεν.] Id est, 130. sic & LXX. Moses habet 30. Gen. XI. 18.

Ἕβερος ὁ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ μετὰ τοῦτον γεννᾷ Φάλεγον.] Sic & LXX. Moses vero habet 34. Genes. XI. 16.

Γεννηθεὶς αὐτὸς υἱὸν σίλαν, Ἕβερος τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατόν.] Sic & LXX. Moses autem 30.

Οἱ sc. Σίλαν, Ἀρφαξάδης, ἑπτακισχίλιοι καὶ πέμπτῳ καὶ τριακοστὸν ἔτος μετὰ τοῦτον ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 12. habet 35. LXX. conveniunt cum Josepho in numero annorum, sed addunt, natum iis esse Cainan, non vero Selam. Quid de Cainane sit, fusius dispiciendum.

Σίλας ὁ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὸν κατακλυσμὸν γεγονώς.] Moses & LXX. dicunt, Arphaxadem natum esse anno secundo post diluvium. Gen XI. 10.

Γαμεῖ ὁ τὰς ἀδελφιδᾶς.] De Milcha testatur Moses Gen. XI. 29. quod sit filia Haranis, fratris Nachoris. & de Sara Abraam, quod ἀδελφὴ sua sit Genes. XX. 2. 12. Quæ lisca Genes. XI. 29. sit, sive eadem cum Sara, sive non, ignoro. Vide infra ad cap. XIX.

Θάρρας ὁ μισήσαντος τὴν Χαλδαίων ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον πένθος.] Moses de eo nil refert; Stephanus vero in Actis cap. VII. 2. 3. dicit, Abraamum Dei jussu evocatum & egressum esse ex Ure Chaldæorum, h. e. antequam habitaret in Charrane.

Χαῶρ.] LXX. Χαρράν. Vide Cl. Bochart. Phaleg. lib. II. cap. 14. sic & infra hoc eod. lib. cap. 19.

Μεθ' ὃν sc. μωϋσῆν, ὃς ἦν ἔτη ζήσας ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσῆς συνέγραψε βιβλία.] Duplici modo heic Josephus contrariatur Historiæ Sacræ; 1. Genes. VI. 3. dicitur, Deum jam tum ante Diluvium contraxisse hominum ætatem in 120. annos; adeoque 2. falsum est, post tempora Mosis vel cum ipso Mose hoc incepisse & quidem ex instituto Dei, cujus nusquam ulla mentio.

In nominibus filiorum Nachoris a Josepho paululum differunt LXX. Genes. XXII. 21 —— 24.

Ad Caput VII.

Lotum Aranis filium dicit esse fratrem Saræ, quo ipso probatur Abraami sororem hanc Saram non esse. Idem ipse Abraamus sic etiam testatur Genes. XX. 12. Sic & ipse Josephus mox cap. XII. & cap. XIX. dicitur filia Aranis. ibi vide quæ notata.

Καταλείπει τὸν Χαλδαίων ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη.] Mirum est Josephum heic dicere, quod Abraamus ex Charrane discedens reliquerit Chaldæam, cum eum jam ante illam reliquisse cum Patre suo testetur ipse Josephus, quando ex Ur abierit, cumque Josephus Ur adscribat Chaldææ, Charranem vero Mesopotamiæ, adeoque ipse ostendat Chaldæam diversam esse a Mesopotamia; verba ejus hæc sunt capite præcedenti: Θαρρᾶς ὁ μισησαντος τὸν Χαλδαίων διὰ τὸ Αερίου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας. Stephanus περιοικήσαντες in Act. Apost. cap. VII. 2. 4. sentit Mesopotamiam & Chaldæam esse unam eandemque regionem, cui adscribit Ur, nam ita dicitur v. 2. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν. & ψ. 4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαρράν. Ad quem locum vide quæ notavit Car. Mar. Du Veil.

Κελεύσαντος Θεοῦ.] Stephanus adscribit isti tempori, quo Ure degebat. Actor. VII. 2. Moses cum Stephano sentire videtur Genes. XII. 1. si verba sic vertantur: *Deus dixerat*; in tempore sc. plusquam perfecto, ut ajunt; quasi respiceret ad præterita, non futura. Ceteroqui bene ipsi convenit cum Josepho.

Ad Caput VIII.

Quæ de causa, ob quam Abraamus in Ægyptum profectus esset, referuntur, non conveniunt omnia cum Mose, qui solam famis mentionem facit Genes. XII. 10.

Φαραώθης.] LXX. Φαραώ.

De Arithmetica & Astronomia ab Chaldæis orta, per Abraamum Ægyptiis tradita, & dein ad Græcos perlata vide.

Νεβρὼν.] LXX. Χεβρών Genes. XIII. 18. De Tani vide Psalm. LXXVIII. 12.

Chebronem septem annis ante Tanin conditam esse præter Josephum testatur Moses Numeror. XIII. 22. ἓξ ἔτεσι τῶν Σοδομιτῶν πόλεως. LXX. vero Genes. XIII. 12. Λὼτ ᾤκησεν ἐν πόλει τῆς περιχώρου, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. Vide Hebræum Textum.

Ad Caput IX.

Βαλλας, Βαρεὰς, Σενάβαρος, καὶ Συμόβαρος, ὅτι βαλεῖν.] LXX. ita Genes. XIV. 1. vocant: Βαλλὰ, Βαρσὰ, Σεναὰς, Συμοβὲρ, Βαλὰκ. Hoc ultimum est nomen urbis sc. Zoar, non Regis. Alirer paulo Hebræus Textus. Corruptus heic Josephus in his: ὅτι βαλεῖν. Fortassis Βαλὰκ erit.

De duplici prælio ab Assyriis commisso cum Sodomitis non memorat Moses, neque de tributo iis impositio. Alios tamen populos in expeditione Kedor-Laomor fusos victosque, antequam cæderentur Sodomitæ, refert Genes. XIV. 5. 6. 7.

Μαιφαδὲ, Ἀελὸχ, Χοδολλογομόρ, Θαργάλ.] LXX. sic eos vocant Χοδολλογομὸρ, Θαργὰλ, Αμαρφὰλ, Ἀελὰχ.

Τὰς τῶν γιγάντων ἀπαγούσας.] Lege: ἀπαγούσης. LXX. Gen. XIV. 5. inter cæsos ante Sodomitas referunt γίγαντας τοὺς ἐν Ἀσταρώθ.

Φρέατα ἀσφάλτου.] LXX. Gen. XIV. 3. ἐπὶ τὸν Φάραγγα τὸν ἁλυκὸν· αὕτη ἡ θάλασσα τοῦ ἁλός. & ψ. 10. ἡ δὲ κοιλὰς ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου.

Σὺν οἷς καὶ λαὸς ἐγίνετο τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.] Hoc Moses non refert. Vide Gen. XIV. 12.

Ad Caput XI.

Επὶ πεσὼν.] Lege: ἐπιπεσὼν, i. e. aggressus, invadens.

De Dane, altero Jordanis fonte, vide.

De modo, quo cæsi sint Assyrii, nihil habet Moses.

Σωσᾶ.] LXX. χοσὲ. Gen. XIV. 15.

De Τείσι φίλοις nihil Moses, nisi Josephus velit ψ. 13. 24.

Πεδίον βατιλικὸν est κοιλὰς Σαλὲμ. Gen. XIV. 17.

Σημαίνῃ δ' τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. Hebr. VII. 2. dicitur βασιλεὺς δικαιοσύνης.

Quid αὐτῶ in his, ἀπὸ ταύτης αὐτοῦ τῆς αἰτίας.

Σέλυμα.] Sive Ιερουσάλυμα.

Τῷ Αβράμῃ ἐφαίνετο.] Non dicit hoc Moses Genes. XIV. 18.

Τῶν δεκάτων τῆς λείας.] Hebr. VII. 4. sic dicitur: ᾧ καὶ δεκάτην Αβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Ubi ἀκροθίνια non sunt primitiæ frugum, uti Crispinus in Lexico suo vult, sed manubiæ, spolia, uti apud Herodotum, & Thucydidem notante Stephano in Thesauro; sed quid Stephano sint primitiæ manubiarum pro ἀκροθίνια, vix capio.

Εχὰλ, ἔνηρος, μαβρῆ.] LXX. Genes. XIV. 24. habent: Εσχὰλ, Αὐναν, Μαμβρῆ.

Josephus heic innuere videtur, quod ea quæ Genes. XV. 1. &c. narrantur, accipienda sint, quasi Deus Abraamo ibi mercedem promitteret, propter res bene gestas contra Assyrios.

De Abraami habitatione περὶ τὸν Ωγύγιον καλούμενον δρυμὸν, nihil Moses.

Σαρ-

Σάρρα Θεῷ κελεύσαντος.] De quo nihil Moſes Gen. xvi. 1. 2.

Παιστοιηθομένῳ.] Forte μᾶλλον ſc. Sara; vel μᾶλλος ſc. Abraam.

Πρὸς τὸν ὁμόφυλον.] Quis præter Abraamum? Sara utrique *Δίκαιον* ipſi mox Joſepho. Lege itaque: *πρὸς τὸν ἀδελφόν.*

Ad Caput XI.

Καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας αἰσχύνεσθαι.] Sigiſm. Gelenius ſic vertit: *denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant.* Intelligit ſcilicet, turpiſſimum illud & nequiſſimum, Sodomiæ crimen. Verum ex Græcis verbis hoc elici poſſe non videtur, cum ex vi ſtationum ita interpretanda ſint: *& evitare mutuas converſationes.*

Τρεῖς ἀγγέλους.] Græci LXX. Interppr. Geneſ. xviii. 2. *τρεῖς ἄνδρες* habent; quorum duos tamen xix. 1. vocant *δύο ἀγγέλοι.* Quidam heic S. S. Trinitatis tres perſonas intelligendas eſſe putant; ſed non recte, cum fuerint revera *ἄγγελοι*, explicante ipſo Apoſtolo ad Hebræos cap. xiii. 2. Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Αὐλῆς.] LXX. σκηνῆς. Gen. xviii. 1.

Μόχον.] LXX. *ἄπαλον μοσχάριον.* Gen. xviii. 7.

Μηδενὸς εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθοῦ.] Atqui tamen Lotus erat bonus, cui propterea Deus etiam pepercit. Sed locutio bona, ſi maxima pro parte accipiatur, & ne uno fere excepto. Ejuſmodi plura.

Οἱ δὲ ἄγγελοι.] duo fuerunt, non plures. Verum pluralis numerus ſæpe pro duali ſumitur.

Καὶ τὰς Συγατέρας, οὐδὲ ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀπαλλαξεῖν.] Sic & Hebræus Textus. Sic & LXX. Geneſ. xix. 8. *οἵτινες οὐ μόνον συγαίρεσι, αἷς οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα.* Atqui tamen Geneſ. xix. 14. dicitur ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנתיו. LXX. ſic vertunt: Ἐξῆλθε δὲ Λωτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ τοὺς εἰληφότας τὰς Συγατέρας αὐτοῦ. Quomodo hæc difficultas tollenda? dubito, utrum hoc; ut vertam: *Sponſos ducturos filias ſuas*; nam חתן etiam ſponſus eſt, ubi Pſalm. xix. 6 ubi LXX. ψ. 5. habent *νύμφιος.* Et Jeſa. lxii. 5. ubi & LXX. *νύμφιος.* Sic eſt alibi. לקחו quod eſt præteritum, pro futuro accipiendum eſſet. An vero dicam illos generos cum filiabus matrimonio conjunctos eſſe, ſed nondum cum illis rem habuiſſe; ubi de Joſepho, qui dicitur Matth. 2. 24. *παρειλήφειναι.* i. e. *in matrimonium* legitimum duxiſſe Mariam, atque non ante, ſed demum poſt natum Chriſtum *γινώσκειν αὐτὴν*, ſive rem cum illa habuiſſe. Qua ratione & Lothi filiæ, licet eſſent ductæ, commode dicerentur, *αἷς οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα.* Verum tamen a Joſepho dicuntur *παρθένοι*, qua voce innuitur illa nondum conjugii vinculo copulatas eſſe cum viris. Regeri poteſt, *παρθένος* etiam eſſe, quæ licet nuptæ, nondum virginitatis jure deſtitutæ, ſive defloratæ ſint. Sic Maria dicitur *παρθένος.* Sic & Sirachid xv. 2. *γυνὴ παρθενίας* talis appellatur. Sed hæc omnia curatius examinanda.

Ἱστόρησα δὲ αὐτῶν.] Sc. in Hiſtoria belli Judaici, cujus paulo ante meminit Vide lib. v. cap. 5. de Bell. Jud.

Διαφθείγει ——— εἰς βραχύν τινα χωρίον καθέχων, ἀφεστηκότα τοῦ πυρός.] Locus procul dubio corruptus. Quid enim illud *καταίγων* i. e. occupans, niſi addendum τὸ vel τοῦτο; id eſt, occupans illud circumquaque *cinctum* ab *igne.*

Ζοαρ.] Eſt צוער LXX. *Σήγωρ* Gen. xix. 22. 23.

Μωαβ.] *i. e.* ἐκ πατρός. LXX. Gen. xix. 37. Μωαβ i. e. ἐκ τοῦ πατρός μου. Αμμανος i. e. γένους ἡμῶν. LXX. ψ. 38. Αμμαν i. e. ἡμῶν γένους ἐστίν. In Textu Hebræo non eſt tale quid. Moabitæ & Ammonitæ ſunt in Coele Syria ex mente Joſephi.

Ad Caput XII.

Βασιλεὺς τῆς ἐπιχωρίων.] LXX. Gen. xx. 2. dicunt Βασιλεὺς Γέρραν.

Ἐλιγε μηδ' ἂν ἐρεχθῆναι τὴν ἀρχήν.] Lege: *αὐτὴν.*

Βησσαῦαι] i. e. ὄρκιον φρέαρ. LXX. Φρέαρ ὁρκισμοῦ vel ὅρκιον. Gen. xxi. 14, 31, 33.

Μετ' ὀγδόην ἡμέραν.] LXX. Gen. xxi. 4. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ Octavus dies erat, quo circumcidendi erant Judæi, ut patet ex Levit. xii. 2, 3. adeoque non poſt octavum, ut ſequeretur ex Joſephi verbis; nam μετὰ denotat *poſt.* Conveniret ille cum Luca in Euang. cap. ii. 21. καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον. Vide Bynæum de Natali Chriſti.

Ἀφθὲς δὲ μετ' ἔτος τριακαιδέκατον.] Locus hic corruptus, nam nullus in eo ſenſus.

Επὶ δὲ.] Lege: τῇ.

Τῆς ἡγεμονίας.] Moſes dicit, in hæreditatis legem. Vide Geneſ. xxi. 10.

Εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν] Proprie eſt in coloniam mittere, velut colonum. Simpliciter *ἀποικαλείαν αὐτῷ* dicitur Abraamus a LXX. Geneſ. xxi. 14.

Ὁ Θεὸς ἠρέσκετο.] i. e. Deus acquieſcebat, delectabatur.

Καὶ συμβαλεῖται ποιμέσι, μὴ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, μὴ φθόγγῳ τὰς ταλαιπωρίας.] Hæc non referuntur in Sacra Scriptura. Vide Geneſ. xxi. 19, 20, 21.

Αὐτῇ] Sc. Hagar. Forte legendum: *Ἀγαρ.*

Joſephus: Ναβαιώθης,] LXX. Ναβαιώθ. Joſeph. Κηδαίους.] LXX. Gen. xxv. 13 --- 15. Κηδάρ. Joſ. Ἀδδιηλος] LXX. Ναβδεήλ.

Joſ. Ἠσμαῆς.] LXX. Δουμά. Joſ. Μασσαμος. LXX. Μασσάμ.

Joſ. Μαμμασος.] LXX. Ματμά. Joſ. Μάσμης.] LXX. Μασσῆ.

Joſ. Χόδαμας.] LXX. Χοδδάν. Joſ. Θιμανούς.] LXX. Θαιμάν

Joſ. Ἰέτουρος.] LXX. Ιετούρ. Joſ. Ναφασος.] LXX. Ναφίς.

Joſ. Κάλμασος] LXX. Κεδμά.

Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Ἀφράτου καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καθεῖχον, νεοστὶ τῷ χάρακι ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν Ἀραβίων ἔθνος &c.] LXX. Geneſ. xxv. 18. ſic habent: Κατῴκησε δὲ ἀπὸ Εὐίλατ ἕως Σὴρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν πρὸς Ασσυρίους. &c. &c. &c.

Ad Caput XIII.

Διαφθείρων.] Diſtingue & lege: Δι' ἀφθείρων.

Καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ.] LXX. habent Geneſ. xxii. 3. Ἀναστὰς δὲ Αβραὰμ τὸ πρωΐ, ἐπίσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ ὄρος] ſc. μωρίον, ἐφ' ὃ τὸ ἱερὸν Δαυΐδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἵδρυε?) Nuſquam quod ſcio legitur in S. S. Davidem exſtruxiſſe Templum in monte Moria; verum hoc conſtat, Solomonem Templum exſtruxiſſe in illo monte, ſc. ex 2 Chron. iii. 1. David quidem animo illud facere deſtinaverat, verum à Deo per Nathanem impeditus fuit. 2 Sam. vii. 5. 17. Joſeph. viii. 2. adeoque Joſephum heic erraſſe putem, vel codicem hunc eſſe corruptum.

מוריה] Moria nomen hoc non tantum huic monti proprium fuit, ſed omni Montano, quod circumcirca hunc montem locatum fuit, nam מורה ab Aquila per καθαφανῆ, a LXX. Gen. xxii. 2. per τὸν γῆν τὴν ὑψηλήν, redditur. deſcendit autem a ראה videre. Cæterum cum mons Zion, Acra, cæterique montes vicini æque fuerint excelſi, & natura excelſiores, quam mons Moria, non eſt dubium, quin hoc nomen ad illos montes etiam ſpectavit, qui valde conſpicui fuerunt. Omne igitur hoc Montanum (nam & הר eo ſignificatu frequenter gaudet) vocatum, eſt ארץ המוריה terra Moriæ, & conjunctim ſumtum eſt. Vide Camp. Vitringæ Obſervat. Sacr.

Πέμπτῳ τε καὶ εἰκοστῷ ἔτει] Sc. ἰσάκου. Hoc non memoratur Geneſ. xxii.

Τὸ δὲ Ισάκου ——— τὸν τε βωμὸν καθασκευάζοντος.] Geneſ. xxii. 9. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ Αβραὰμ τὸ θυσιαστήριον. Igitur Moſes & Joſephus differunt in ædificatore altaris.

Ἀνθρώπους.] Lege: *ἀνθρώπους.*

Καθίζοντος.] Lege: *καθίζοντος.*

Κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν.] Hebr. Text. Geneſ. xxii. 13. והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו וילך *& ecce arietem poſt tergum inter vepres hærentem cornibus ſuis* LXX. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ, Σαβὲκ τὸ κέρατον Jonathan: בחרישותא *in ſilentio inter frutices.* Onkelos. באילנא in Arbore. Syrus: בסוכתא *in Ramis.* Arabs: in Ramis Arborum. Aquila: *ἐν συχῷ*; *in condenſo* ſc. arborum.

Ad Caput XIV.

Καὶ τὰ μνημεῖα Αβραμός τε καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαν.] Vide Actor. cap. vii. 16. Geneſ. xlix. 30. 31. 32. & cap. l. 13.

Ad Caput XV.

Χαυτέραν.] LXX. Χετούρα. Gen. xxv. 1.

Ζεμιράνης.] LXX. τὸν Ζομβρᾶν. Ιαζαρης] LXX. τὸν Ιεζὰν. Μαδάν.] LXX. τὸν Μαδὰμ. Μαδιάνης.] LXX. τὸν Μαδιὰμ. Λαυσθάκους.] LXX. τὸν Ιεσβὰκ. Σὼα.] LXX. τὸν Σωὲ.

Καὶ Ἰάβα μέν, σαβακώνης γίνεται καὶ δαδάνης.] LXX. sic ψ. 3. cap. cit Gen. habent: Ιεζὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαβὰ, καὶ τὸν Δεδάν. Differunt igitur Joſephus & LXX. in patre horum filiorum, utrum Suus, an Jectan fuerit.

Τούτου δέ,] Sc. Δαιδάνου, λατούσιμος, ἄσυρος, λυέρης. LXX. Υἱοὶ δὲ Δεδὰν Ασσυριείμ, καὶ Λατουσιείμ, καὶ Λαομείμ.

Μαδάνης δὲ, ἴφρας, ὄφρης, ἄνοχος, ἔλδας, ἐλδᾶς.] Sic ψ. 4. habent LXX: Υἱοὶ δὲ Μαδιὰμ Γέφας, καὶ Αφείς, καὶ Ενωχ, καὶ Αβιδὰ, καὶ Ελδαγά.

Ab his dicitur Τραγλυδύτις καὶ εὐδαίμων Αραβία occupata, Quod curatius conſiderandum. Vide Geneſ. xxv. 6.

Αφεικα.] Appellata ab ὄφρης.

Αλιξανδρος ὁ πολυΐστωρ] Quis aut qualis ſit.

Κλεόδημος ſive Μαλχός.] Quis aut qualis.

De σαβείμ.] Unde Ασσυρία; atque Αφρὸς & Ιάφιτος, unde Αφρα & Αφρικα; nec non de Ὄφρα uxore Herculis ejuſque filio Δέδουρος, ac illius Sophon, a quo barbari Σοφάκες, ulterius inquirendum.

Ad Caput XVI.

Ισάκου δὲ καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότος,] Sic & Geneſ. xxv. 20.

Ρεβέκκαν ταχέως παιδὸς θυγατέρα δὲ ἀδελφοῦ.] Locus manifeſte corruptus, nam nullus in eo ſenſus, quocumque modo explices, ſive θυγατέρα per neptem, quod falſum; ſive δὲ ἀδελφοῦ referas ad Ναχώρης, quod ἀδύνατον. Procul omni dubio legendum; δὲ Βαθουήλ, qui erat pater Rebeccæ, filius ſive παῖς Nachoris. Vide Geneſ. xxiv. 15. 24. 47. ſic & mox ipſe Joſephus, & cap. 19. Locus recte ſe habet; legendum & conſtruenduna eſt ſic: Ρεβέκκαν θυγατέρα παιδὸς Ναχώρης δὲ ἀδελφοῦ, id eſt, Rebeccam filiam filii, (qui erat Bethuel) Nachoris fratris ſc. Abraami, nam Nachor erat filius Terachi.

De modo aliquem ſibi devinciendi vide Gen. xxiv. 1, 2, 3 --9.

Εἰς πόλιν ἀφικνεῖται χαίρων:] LXX. Geneſ. xxiv. 10. habent: καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ.

Εἰς τοῖς σφετέροις.] LXX. ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος.

Καὶ σφόκοιτας ὁμοκόν τε καὶ τιμὰς κόσμου, ὃς ἐνδεχομένοις φορεῖν παρθένοις.] LXX. Geneſ. xxiv. 22. habent: ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν.

Na-

Nachor erat frater Abraami ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος. De eo nihil Moſes ait, aut negat.

Οἱ γὰρ ὲκ τῆ χαιτυρας εἰς τὰς ἀπικίας ἐξεληλύθησαν.] Verba hæc heic prorſus ἀσυνδιόνυσα ſunt: Fortaſſe referenda ſunt poſt illa hujus capitis: τὰς βαρβάρους σοφάκας λέγιας.

Ad Caput XVIII.

Ισάκῳ ᾧ μετὰ τὸν Ἀβράμου τελευτὸν ὁκτῷ τὸ γένναιον.] Erroris heic Joſephus accuſandus eſt, nam Iſaaco, nato annos ſexaginta hi nati ſunt filii Gen. xxv. 26. ille Iſaaci annus incidit in annum Abraami centeſimum ſexageſimum, nam centeſimus Abraami annus erat natalis Iſaaci Geneſ. xxi. 5. & ipſo Joſepho teſte ſupra cap. 12. Abraamus autem mortuus eſt anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo quinto Geneſ. xxv. 7. & ipſo iterum Joſepho teſte ſuperiori cap. 17. Itaque Rebecca uterum non geſſit, aut peperit Eſavum & Jacobum poſt mortem Abraami, ſed decem quidem annis ante.

Ησαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆ τριχώσεως.] LXX. Geneſ. xxv. 25. ὅλος, ὥτερ δορᾶ, δασύς· ἐπωνόμασε ᾧ τὸ ὄνομα αὐτὸ Ησαῦ.

Εὐραῖοι γὰρ τὸ σῆριον, τρίχωμα λέγουσιν.] Vocabulum σήριος videtur eſſe Hebraicum שער quod notat pilum, τρίχα, reperiturque Gen. xxv. 25. ubi אדרת שער, chlamys villoſa, piloſa. Verum quomodo שער, ſive σήριος convenit cum עשו, Eſavi nomine, ἠσαῦ, Ego certe non video. Quid & unde illud, & qua ratione inde deducitur?

Ροδέων &c. οὐχ ὑχωρεῖ ἀπόσημαίνῆ τὸ ὄνομα.] LXX. Geneſ. xxvi. 22. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτὸ, Εὐρυχωρία. Hebr. Text. רחובות.

Ἐχθραν] dicitur Hebr עשק.

Εσκον: μάχλω.] LXX. Ἀδικία. Hebr. עשק.

Σύνναι ἔχθρᾳ.] LXX. Ἐχθρία Hebr. שטנה.

Τεσσαράκοντα γεγονὼς ἐτῶν.] Vide Geneſ. xxvi. 34. γαμεῖ ἄδαν τὴν ἠλωνος, καὶ ἀλιβάμαν τὴν ἐσεβέωος. LXX. Geneſ. xxvi. 34. Ην ᾧ Ησαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα, καὶ ἔλαβε γυναῖκα Ιωδὶθ, Θυγατέρα Βὼχ Ἑ χετταίου, καὶ τὴν Βασεμαθ, Θυγατέρα Ελὼν χετταίου. Geneſ. xxxvi. 2. Ησαῦ ᾧ ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν Θυγατέρων τῶν χαναναίων· τὴν Ἀδὰ, Θυγατέρα Αἴλωμ Ἑ χετταίου· καὶ τὴν ὁλιβαμὰ, Θυγατέρα Ανὰ Ἑ υἱὸ Σεβεγων Ἑ Εὐαίου. & ψ. 3. Ἑ τὴν Βασεμαθ, Θυγατέρα Ισμαὴλ, ἀδελφὴν Ναβαιὼθ.

Τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὠν ὁμοιος, πλὴ τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.] LXX. Geneſ. xxvii. 22. 23. Ηγίσει ᾧ Ιακὼβ πρὸς Ισαακ τὸν παιδα αὐτὸ. Ἑ ἐψηλάφησεν αὐτὸν Ἑ εἶπεν, Ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ Ιακὼβ· αἱ ᾧ χῖρις, χῖρες Ησαῦ. Καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτὸν· ἦσαν γὰρ αἱ χῖρες αὐτὸ, ὡς αἱ χεῖρες Ησαῦ τῆ ἀδελφῆ αὐτὸ δασεῖαι. Ἑ εὐλόγησεν αὐτὸν. Ipſe Joſephus.

Ad Caput XIX.

Καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις καλλίστας, σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας.] Geneſ. xxviii. והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. LXX. vero ſic habent: Ἑ οἱ ἀγγελοι τῆ Θεῆ ἀναβαίνον Ἑ καταβαῖνον ἐπ' αὐτῆ.

Καὶ ποιησας τοιούτους λόγους.] Geneſ. xxviii. 13 —— 15. ubi aliter referuntur verba Jehovæ ad Jacobum.

Ελαυνόμενον ὑπὸ τῆ σιγγενῶν.] Sc. Abraamum. Hoc nuſquam legitur in hiſtoria Abraami.

Βεθὴλ . . . σημαίνῆ ᾧ τοῦτο Θεὸν εἶναι κατ' τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν.] Geneſ. xxviii. 18. ויקרא את שם המקום ההוא בית אל. LXX. vero ſic: Καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆ τόπου ἐκείνου, οἶκος Θεῆ.

Τῆς ἀββάνης σαββᾶς.] Ubi hoc memoratur? Certe non in ſacro Codice; in eo enim Geneſ. xx. 12 ——גם־אמנה אחתי בת־אבי הוא אך לא בת־אמי ותהי־לי לאשה. LXX. vero ſic habent: Καὶ γὰρ ἀληθὼς ἀδελφη μου ἐστιν ὲκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ὲκ μητρὸς ἐγενήθη μοι εἰς γυναῖκα. Hæc Sara ſupra cap. 7. dicitur ἀδελφὴ Abraami. Et cap. 12 Soror Loti, filii Aranis. Nam אח ἀδελφὸς & אחת ἀδελφὴ reſpectu ad patruum aut avunculum, materteram aut amitam habito, notat filium vel filiam ex fratre aut ſorore. Sic Lot reſpectu ad Abraamum patruum ſuum, cum ſit filius Aranis, fratris Abraami, appellatur ab ipſo אחיך frater ſuus. LXX. ἀδελφιδῆς αὐτὸ. Geneſ. xiv. 14. 16. & mox hoc eod. cap. 19. πᾶσι τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοι συγχωροῦσι. Sic etiam Jacob a Rachele dicitur ἀδελφὸς ᾧ πατρὸς αὐτῆς Gen. xxix. 12. & reſpectu ad Labanem avunculum, cum ipſe ſit filius Rebeccæ, ſororis Labanis, appellatur ab ipſo Labane אחי frater meus LXX. ἀδελφὸς μου Sic & Sara reſpectu ad patruum Abraamum, cum filia ſit Aranis, fratris Abraami, appellatur ἀδελφη, אחותי ſoror mea. verum enim vero licet hæc ſpecioſe dici poſſent, tamen nullus dubito, Saram fuiſſe ſororem ὁμοπάτριον Abraami, nam illa ipſa expreſſe ab ipſo Abraamo dicitur בת־אבי filia patris mei, non vero בת־אמי, filia matris meæ; adeoque ſequitur, Saram eſſe filiam Terachi (hic pater Abraami erat) non vero Haranis, qui frater Abraami erat; quin imo Joſephum errare, quando dicit illam eſſe ἀδελφιδῆν Abraami, cap. 7. illius ἀδελφιδῆν eſſe Lotum. filium Haranis cap. 8. eam eſſe παῖδα ἀδελφῆς i. e. fratris Abraami, qui erat Haran cap. 12. & heic τὴν ἀββάνης σαββᾶν. Sed hæc jam ſufficiunt.

FINIS

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULARUM POSTUMARUM IN LIBRUM PRIMUM FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SECUNDO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ.

HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Ησαυ & Ιακωβ, Ισαακ παῖδες ὄντες, [b] διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαυ μὲν τὴν Ιδουμαίαν κατέσχεν, Ιακωβ δὲ τὴν Χαναναίαν.

1. *Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, habitacula diviserunt: & Esavus quidem Idumæam tenuit, Jacobus autem Chananæam.*

β'. Ως [c] Ιωσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβ παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

2. *Quomodo Josephus, Jacobi filiorum natu minimus, ex somniis, futuræ suæ felicitatis prænunciis, fratribus invisus erat.*

γ'. Ως αὐτὸς ὕστερος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ μῖσος, καὶ γνώμενος ἔνδοξος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

3. *Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium sibi à fratribus conflatum, & ibi factus clarus & illustris, fratres habuit sibi subjectos.*

δ'. Η δὲ πατρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς γνησίας πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ [d] τὸν γνόμενον λιμόν.

4. *Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.*

ε'. Οσα τοῖς Εβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθῆσαι [e] ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

5. *De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.*

ς'. [f] Η Μωϋσέως γέννησις καὶ ἀνατροφή.

6. *Quomodo Moyses natus & nutritus erat.*

ζ'. [g] Ως Μωϋσέως ἡγεμόνα τὸν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Εβραῖοι· καὶ ἡ θάλασσα αὐτοῖς, διικνουμένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀναχωρῆσαι [h] φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

7. *Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt: atque mare sciſſum ipsis, Ægyptios fugientibus, viam aperuit.*

---

a Ως Ησαυ] Ita *MSS.* in *Editis* πῶς Ησαῦς.

b Διείλοντο] Itidemque ex *MSS. διείλαντο Basil. & G.*

c Ιώσηπος,] *Ιωσὴφ Big. & Casl.*

d Τὸν γενόμενον λιμόν.] Retinui genus Atticum cum *Basil.* & G. τὴν γενομένην λιμόν ad vulgus deduxerant *Samb. Big. & Casl.*

e Επ' ἔτη τετρακόσια.] *Big*, & *Samb. ἐπ' ἔτη πεντακόσια.* Mihi magis placet lectio vulgatior *ἐπ' ἔτη υ'.* tot fere annos serviles, à tribus Patriarchis aut posteris Hebræis præcipue in Ægypto consumptos, de natali Isaaci secundum Moysen & Stephanum pectora *διόπερ δὲ* supputanti. Certum enim est sæpiusque Josepho adnotatum in hoc opere. 215. annorum moram tristem à Jacobi descensu Hebræos in Ægypto traxisse. BERN.

f Η Μωϋσέως] Suppeditarunt nobis id argumenti *Samb. Casl.* & *Vat.*

g Ως Μωϋσέως] Prius erat excusum, Ως Μωϋσέως αὐτοῖς ἡγ. τ. Αἴγ. ἐξέλιπον. Κεφ. ς'. Ως ἡ θαλ. τοῖς Ἑβραίοις διεκομ. &c. Κεφ. ζ.

h Φυγεῖν] *Φυγὴν Big. & Samb.*

Φ Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

[b] Περιέχει ἡ βίβλος ἔτη [c] ΡΚΧ σὺν εἴκοσι.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SECUNDUS.

Continet autem tempus annorum CCXX.

CAP. I.

Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, diviserint habitationem: & Esavo quidem Idumæa, Jacobo Chananæa contigerit.

POST Isaci autem interitum, filii ejus, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinuêre. Sed Esavus quidem, urbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saïra; & in Idumæa regnabat, à seipso regionem denominans. Adomus enim cognominatus est, ex hujusmodi causa nactus appellationem. A venatu aliquando & labore in canum ductu famelicus reversus est, (adhuc enim in pueritia erat) fratremque inveniens parantem sibimet in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat, ut *de eo edulio* sibi daret comedendum. At ille fratrem, fame ejus id efficiente, ætatis prærogativam pro cibo dare compulit: neque is, urgente inedia, primogeniti jure cedere recusabat, interposito jurejurando. unde ob cibi istius rubedinem ab æqualibus inter ludendum Adomus

Esavus à rubente jusculo, quod contra pretium primogeniti juvenis sitiebat, Edomi infame cognomentum traxit. Unde regio Idumæa.

Adoma, *rubrum.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ησαῦς καὶ Ἰάκωβος, Ισάκου παῖδες ὄντες, διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαῦς μὲν Ιδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ισάκου τελευτήν, οἱ παῖδες αὐτοῦ, μεριούμενοι τὴν οἴκησιν ἐφ' ἑαυτοῖς, οὐκ ἦν ἐλαβον [d] ταύτην καὶ κατέσχον. ἀλλ' Ησαυος μὲν, τὴν Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν [e] Σαείρᾳ διῆτᾶτο· καὶ τὴν Ιδουμαίαν ἦρχεν. ὅτω καλέσας τὴν χώραν [f] ἀπ' αὐτοῦ. [g] Αδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου δεῖ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν· [h] ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· [i] ἐπιτυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακὴν ἑψομένην ἐφ' ἑστίᾳ αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ [k] τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ᾔξίου βοηθεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δ' ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ δεῖν φησίν, σωτηρίᾳ χρησάμενος τῇ παρούσῃ, τὸν ἀδελφὸν [l] ἠνάγκαζε· κἀκεῖνος, ὑπὸ δὲ λιμοῦ προσαχθεὶς, ἀπεμάχετο τῶν πρεσβείων [m] αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἐνθεν διὰ τὴν ξανθότητα δὲ βρώματος, [n] ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ παιδιὰν Αδωμος ἐπεκλήθη· [o] Αδωμα γὰρ

E-

---

[a] Φλ. Ιωσήπου] Φλαυΐου Ιωσ. Ιουδ. ἀρχ. λόγου δεύτερου *Bas.* & *G.* Ἀρχαιολογίας Ιωσήπου λόγου δεύτερου *Busb.* & *Hen.*

[b] Περιέχει] Hoc libro explicari historiam annorum 220. ab obitu Isaaci ad celebratissimam illam Hebræorum Exodum de Ægypto, multa fide discimus, ut ex Græcis *Big. Samb. Busb. Bas.* necnon codicibus tribus Regis Christianissimi, tum ex membranis Latinis *W.* 1. *Cantabr. Bal. &c.* Namque modum & rationem excedit numerus 422. quem Typographi *Paris.* & *Col.* nobis dedere. BERN.

[c] Διακόσια εἴκοσι.] Ita *codices* omnes *Græci* & plerique *Latini.* Modum excedit numerus ccccxxii. quem nobis dedere Typographi *Paris.* & *Col.*

[d] Ταύτην κὴ κατέχον.] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ταύτην κατέχον *Busb.* & *Hen.* ταύτην κατέσχον *Bas.* & *G.*

[e] Σαείρᾳ δὴ αὖθ'] Σ ὕρᾳ *Vat.*

[f] Απ' αὐτοῦ] Αφ' ἑαυτοῦ *Zonaras.* atque *à semetipso* reddit *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ἀφ' αὑτοῦ COCC.

[g] Αδωμος] Εδωμος γὰρ. *Samb. Cas. Zonar.* & *Eustathius* falsus ex scriptura Judæorum LXXII. & mille aliorum אדום, *edom.* Cum Josepho tamen Samaritæ, & ipsi Arabes scribunt لدوم & لدوم quod est *adom.* Alteram tamen formam melius refert nomen regionis Idumææ, prima syllaba levi. Quin ἐδωμαίους illam gentem appellitat Uranius, (sic volo pro σὺν ὃς, quod imperitia Editorum factum est ex συῶν ὃς) Scriptor vetus in Commentariis Arabicis. BERN. Ita *Hen* & *Busb.* Εδωμος ὃ *Big.* Εδωμος γὰρ *Samb. Cas. Vat.* & *Zonaras.* Αδωμος ὃ *Bas.* & *G.*

[h] Ἔτι δ' ἦν] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ἔτι παῖς ὤν.

[i] Επιτυχὼν] Περιτυχὼν *Vat.*

[k] Τοῦτο ἔτι μᾶλλον] Τοῦτ' ἔτι *Bas.* & *Gen.* præter os Atticum. τοῦτο ἔτι μᾶλλον *Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Ηνάγκαζε·] Ita *Big.* in *cæteris* ἠνάγκατε.

[m] Αὐτῷ] Μεθ' ὅρκων αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[n] Υπὸ τῶν ἡλικιωτῶν] Ita *Bernardus* ex *Codd. Impressis* unâ cum *MSS.* nam in *MSS.* ὑπὸ τῶν ἡλ. καὶ παιδιὰν Εδωμος ἐπεκλήθη, in *Editis* ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν Αδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς.

[o] Αδωμα] Consentiunt jam *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius* Interpres. καὶ παιδιὰν ἔδωμος ἐπεκλήθη. ἔδωμα γὰρ ἐρυθρόν. *Bas.* & *Gen.* ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἐρυθρόν. Verum parcius *Hen.* & *Busb.* ἄδωμα ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἐρυθρόν. J. *Zonaras*, qui cum duobus illis sæpe ad verba convenit, ὅθεν ἐδωμ ἐπεκλήθη, διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ φακοῦ, σφόδρα γὰρ ὠχρὸν τὴν χρόαν τοιαύτην. ἐδωμ δὲ παρ' Ἑβραίοις τὸ ἐρυθρὸν ὀνομάζεται. Neque præteribo alterum Josephi expilatorem, nomine vix suo *Eustathium.* τὸ δὲ σύριον γένος ὠνὴρ δὲ ἐκ σὺν συνέσηκεν· οἱ καὶ ἰδουμαῖοι σκαλεῦς, τὸ πρὶν ἰδουμαῖα δὲ ἰσχὺν ἐπικληθείς, διὰ τὸ ξανθὸς ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν φακοῦ. ἰδουμὰ γὰρ οἱ Ἑβραῖοι τὸ ξανθὸν λέγουσι. σύριοι δὲ σύριοι μετωνομάσθησαν, σύρα τινὸς ὀνόματι δὲ ἔθνος αὐτῶν κρατήσαντες. Hæc ille ad *Opus Bresit.* Docuit autem nos omnes ὁ νομοθέτης c. 25. Gen. v. 30. hunc principem, quando olim latrante stomacho exclamavit ad fratrem, מן האדם האדם *min haadem haadom* (unde lectio ἄδωμα & ἄδωμος apud Josephum firmatur) *de rubro obsecro, de rubro illo,* cognomen inde sustulisse ridiculum magis nescio an miserum & mordax. Quanquam etiam à prima sua conditione appellationem illam meruerat ubi exiit Pyrrhus plane, *Admoni* ארמוני כלו כאדרת שער, ut loquitur Moyses v. 24. hirci similior quam partus humani, corio obductus vice cutis. Inter Arabes vero atque Æthiopes لدم

&

Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι · [p] καὶ τὴν χώραν ὅτως [q] προσηγόρευσαν. Ἐλλιπεῖς γὰρ αὐτὴν ὀλίγῳ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

nominatus erat : (Hebræi namque rubrum Adoma vocant) atque ideo regionem ita appellavit. Græci vero ipſam, ut honeſtiori vocabulo uterentur, Idumæam denominaverunt.

β'. Γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸ ἀριθμόν. ὧν [r] Ἰάους μὲν καὶ [s] Ἰάλομος καὶ [t] Κόρεος ἐκ γυναικὸς μιᾶς [v] Ἀλιβάμης τέκνωμα · τῶν δὲ λοιπῶν, [x] Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, [y] Ῥαγουήλος δὲ ἐκ [z] Βασεμάθης [a] ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ἡσαὺ μὲν ὅτοι παῖδες ἦσαν. [b] Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε · [c] Θήμανος, [d] Ὁμερος, [e] Σάφως, [f] Γόθαμος, [g] καὶ Κάναζος. Ἀμάληκος

2. Genuit autem filios numero quinque. Quorum Iaus quidem & Ialomus & Coreus ex una muliere Alibama nomine : reliquorum vero Aliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basematha ei ſunt nati. Hos quidem filios habuit Eſavus. Aliphazæ autem quinque legitimi filii fuere: Themanus, Omerus, Saphus, Gothamus, & Canazus. Amalecus enim nothus erat, è Thamnaa

Progenies Eſavi. Gen. c. 36. & 1 Par. c. 1.

& *colorem fuſcum*, & *corium* denotat. BERN. *Εδωμα Big. Samb. & Caſ.* Ἐδωμων *Vat.* ſimili plane modo *Vet. Interpr.*

p Καὶ τὴν χώραν] Ita *Big. Vat. & Epiphan.* τὸν δὲ χώραν *Baſ. G. & Caſ.* τὸν χώραν *Hen & Busb.*

q Προσηγόρευσαν.] In literis optimis tellus illa, quæ à Libani jugis uſque ad mare Erythræum præcingit Palæſtinam, אדום *Edom* paſſim appellatur. BERN. Προσηγόρευσαν *Vat.* quod melius quam vulg. ἀποσηγόρευσαν, & mox Ἐλλιπεῖς γὰρ αὐτὸν *Samb. Caſ. & Vat.*

r Ἰάους μὲν καὶ] *Samb.* Ἰαοῦς. Pentateucho Samaritano, יעוש ipſiuſque verſione Arabica يعوش, quod Joſephus voluit, & Syrus inſuper atque Arabs Waltonianus. Hoc enim nomine ζώσιμος potuit ſignificari, quod Arabibus عايش aut ῥηματικῶς (ut fieri in propriis adſolet) يعيش. Maſoretæ in Chronicis S. & in Lege c. 36. v. 18. Gen. יעוש *Jehus*, alibi vero יעיש *Jehis*, neſcio an fallente calamo. Ἰεούς Doctores Alexand. nam Ἰευλ veterum exemplarium Pentateuchi, ut Alex. Vatic. Wolfianique, aut etiam τὸ δίχλιπτ. proclivi vitio propagatum fuit, & ad manus Euſtathii tandem devenit. Ille eſt B. Hieronymo *Jehus* : & *Hieus* Epiphanio Scholaſtico. BERN. Ἰεύς LXX.

s Ἰάλομος καὶ] Hebraice יעלם i. e. *Jahlam*, Samaritis Judæiſque Interpretibus, necnon Syris in ſimpliciori ſua verſione. *Altera* Syrorum enim *Hilam* עילם 1. Par. 1. & alibi *Jahlon* refert, ſicut *Ihelon* & *Ihelom* Tranſlationis Hieronymianæ MSS. Pſeudo-Euſtathius poſt LXXII. Metaphraſtas Ιεγλὼμ aut Ιεγλὸμ Ἰεγλαὰμ Euſebius in Onomaſtico. Quinetiam *Samb.* Ιεελμος, & *Big.* Ιέλωμος: Epiphanius ad hos, *Hielon* pro *Hielom* aut *Ihelom. Baſ. & Gen.* Ιολαμος. Scripſi Ἰάλομος, tanquam à *ſcientia* aut *robore*, ſcilicet de יעלם Chaldæorum aut يعلم Arabico, nomen ipſum arceſſens. BERN. Ita *Bernardus*, ex voce Chaldaïca aut Arabica, quæ *ſcientiam* aut *robur* ſignificat. Ἰέχλωμος *Samb. & Vat* Ἰέλωμος *Big.* Ἰόλαμος *Baſ. & G.* in *Codd. Vet. Interpr.* habemus *Ihelom*, *Jaelom*, & *Hielon.* Ιεγλὸμ LXX.

t Κόρεος] Κορνος *Baſ. & Gen.* κόρεος cæteri codices Joſephi. κορὲ οἱ ὁ'. Moyſes, קרח *Corach*. Vide libri ſuperioris c. 18. ſect. 4. אהליבמה *Aholibama & Oholibama* Judæi. *Oolibama* Interpres S. nominum. *Ahalibama* atque *Ahlibama*, reliquiæ δωδεκαφυλ. ἐλιβαμὰ Biblia Græca in Chron. ſed apud Moyſen ἐλιβεμὰ, *Vatic.* ἐλιβεια Alex. Compl. & *Euſtathius*. *Ahlibema* Syri Arabeſque. Nunc ad haſce origines *Alibama nomine* pars antiquior codicum *Epiphanii*. ἀλιβάμης τέκνωμα *Baſ. & Gen.* ὀλιβάμης *Big & Samb.* ἐλιβάνης *Caſ.* Hæccine fuerit alio nomine dicta *Judith* inter uxores Eſavi à Chananæis quæſitas, jam non moror. BERN. Ita *MSS.* Κορνος *in Editis.* Κορὲ LXX.

v Ἀλιβάμης] Sic *Baſ. G. Hen. & Busb.* atque *Alibama* in melioribus *Epiphanii* Codd. Ολιβαμης *Big. Samb. & Vat.* ολιβάμης *Caſ.* Ολιβεμα LXX.

x Ἀλιφαζης] Divinæ literæ אליפז, Judæiſque Græciſque ἐλιφαζ 1. Par. 1. ſed his in Pentateucho ἐλιφάς. Et Ariſteas eo ſeculo ἐλιφᾶν in obliquo البغن *Alifaz* Samaritæ, البغاز *Alifaz* Arabs Waltonianus. Caſſiodori manus *Eliphath*. Huic mater erat ערה aut עדה, ut Samaritæ ſcribunt literis alienis: ἀδὰ eadem Græcis ac Latinis. BERN. Ita edere viſum eſt *Eliphaz quidem ex Ada* in *Vet. Interpr.* & Ἀδὰ & Ελιφὰς *in* LXX. Ἐλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδάσης *Samb & Vat.* Αλιφάζης μὲν ἐξ Ασης *Baſ. & G.*

y Ραγουήλ] Vis tota librorum Græcorum, & *Raguhel* Caſſiodori Scriba. Eccleſia Græca cum Philone ῥαγουήλ, ita in illa Euſtathius. Apud fundum Moſaicum reperias ריעואל, رعوال, *Rehuel*, aut S. Hieronymo edente *Rahuel*. Θεόφιλος idem nobis Græce explicantibus. BERN.

z Βασεμάθης] De illa fœmina inſignis luſus eſt & horunce Scribarum, & etiam Sacrorum. ἐκ βαθμάθης *Big.* ἐκ βασεμάθης *Samb.* cum *Caſ.* ἐκ βασεμαὰθ Euſtathius, ſecundum Biblia Græca. Impreſſa denique Joſephi ἐκ μοσαμίθης. S. Hieronymus de nominibus Hebraicis, *Baſemoth*: ſed idem ille ad Gen. c. 26. 36 *Baſemath*, ex Hebraico בשמת. Arabs Waltoni بـاسمـاث, Erpenii بشمث. Mallem tamen apud Joſephum ſcribere ἐκ μαελάθης vel μαελήθης pro ἐκ μοσαμίθης. Nam per c. 36. Geneſeos (quo difficilius quidem vix reperias in toto opere Moyſis) pro *Baſemath* Judæorum Græcorumque, Synagoga Samaritica ubique legit *Mahalath* מחלת. Iſmaelitis quidem iſta c. 28. v. 9. ejuſdem libri, Judæis Chriſtianiſque ſimul profitentibus, merito appellabatur μαελάθ. Nomen autem utrumque *Mahalath* & *Baſemath*, ſuavem nympham aut *Glycerium* ſignificat. Ita ſane concedetur *Adæ* Chananitidi gratiſſimum cognomentum *Baſemath* ex conſenſu omnium Exemplarium c. 26. 34. quin ſuavitatem meram etiam denotat nomen *Ada*, aut Typo Syriaco *Adiatha* עדיתא. Iſtud ſi recuſaverit, vel ad Rabbinorum longa deliria ultro abeat quiſquis, vel cum Riveto, Mercero, aliiſque Theologis in hoc nodo genium ſuum fruſtra deterat. BERN. Ita *Samb. & Caſ.* Μοσαμίθης *Baſ. & G.* Μοσεμάθης *Vat.* Βαθμάθης *Big.* Βασεμαὰθ *Euſtath.* ex LXX. Μαελάθης vel Μαελήθης malit *Bernardus*, quod Synagoga Samaritica ubique legat *Maalath*.

a Υπῆρξαν] Ita *MSS* ὑπάρξασθαι in *Editis*.

b Ἀλιφάζῃ] In *MSS.* Ελιφαζη.

c Θήμανος,] Recte expreſſum ex Hebraico תימן *Theman*, aut potius quod Samaritæ enuntiant תֵּימָן *Thæman*. Θέμανα, *Big. Samb. & Euſtathius.* ἀνάγραφα LXXII. Interpr. Θαιμὰν alia, alia Θεμάν. *Thæmanæos* Herodoti ab illo homine deduxit Maximus Grotius. At multo certiora adfert Euſebius Pamphili in Lexico ſuo Geographico. Θαιμὰν, χώρα ἡγεμόνων ἰδίων ἐν τῇ γεβαλίνῃ, ἀπὸ Θαιμὰν τοῦ ἐλιφὰζ τοῦ ἡσαῦ. ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι νῦν κώμη ἐστὶ Θαιμὰν, ἀπέχουσα πεντῶν ἀμφὶ τὰ ιε σημεῖα, ἐν ᾗ καὶ ἐπιδείκνυται φρέαρ ἐρυθραῖον. Et inferius, Θαιμὰν, ὡς ἐζεκιὴλ, πόλις τῶν ἰδουμαίων· ὡς δὲ ἰσαΐας, πόλις τῶν ἀρχόντων, ἐν ᾗ τῷ ἀϐδίᾳ, πόλις ἡσαῦ ἐπαλεῖτο. Cur autem *Thæmani* parens in libro Jobi, c. 2. 11. vocaretur *Thæmanites*, Theologi explicent. BERN. Θέμανος in *MSS.* in LXX. Θαιμὰν, & in *Euſebio* de Locis Hebr. quem videſis.

d Ομερος,] Ομερος *Baſ. Gen.* & *Epiph.* accurate. Nam Geneſis habet אומר i. e. ὠμὰρ, ſecundum exemplaria Judaica atque Syriaca; ſed אמר ἀμὰρ aut ὁμὰρ inter Samaritas. Doctores inſuper Alexandrinos ὠμὰδ legiſſe oſtendit codex *Vaticanus* ad Gen. & editio Wolfiana ad Paralip. Cætera tamen pleraque ἀνάγραφα Græcorum error invaſit : unde ὠμὰν legitur in MS. Alexandrino, aliiſque Bibliis, unde ὅμαν etiam in exemplaribus Joſephi *Big. Samb.* & *Caſ.* Atque pridem in Lexico Euſebii ὠμὰν, λιθος exponebatur ab hoc capite. ὑμὰρ autem *Euſtathii*, aut ὠμὰδ ex codice Pembrochiano propius accedit ad Hebraicum. *Omer* tamen, ſi interpretere, ἄμνος, aut ὁ ἄρχων. Ab illo *Amorrhæorum* appellatio, in Originibus ſacris atque etiam hiſce Joſephi per prolepſin aliquando uſurpata. BERN. In *MSS.* Ομαν & Αμαν. in LXX. Ωμὰρ & Ωμὰν. in *MS. Euſtathii* Ωμὰρ, & in *Codd. Epiphanii* habemus *Omer*, *Omar*, & *Omor*.

e Σάφως,] Sequitur Eliphazi filius mutilo nomine *Ophus* ex membrana multa Epiphanii, pariterque ὄφως juxta ἐκδόσεις *Baſ.* & *Gen.* Præterea *Big. Samb. Caſ.* & *Pſeudo-Euſtathius* temeraria imitatione LXXII. Interpretum, σώφαρις nunc ſcribunt: quod nominis amico cuidam Jobi competit, magis quam Eliphazi Sufficit nobis, quod Judæi ac Samaritæ retinent in opere Moſaico צפו i. e. *Zepho*, Rabbinis & S. Hieron. ſive *Sapho* صفو Criticis Samaritarum, Syrorumque. Idem *in Chronicis* variante calamo veterum Maſoretarum צפי *Zephi* ſcribitur, & adeo apud Hieronymum Interpretem. Reſtitui itaque Joſepho huic nomen honeſtum σάφως, à *claritate*, quod eſt Arabum صفو *Sapho* percommode acceptum. BERN. Ita ex Moſaïco *Zepho* aut *Sapho* reſtituit *Bern.* In *Editis* Οφως, & *Ophus* in *Vet. Interpr.* in *MSS.* Σώφαις ex Σωφὰς in LXX.

f Γόθαμος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Ιόθαμος *Baſ.* & *Gen.* Facile enim permiſcentur invicem tam ſcribentibus quam aſſa pronuntiantibus elementa γ & ι. Idem in editione LXXII. ad Gen. γοθὰμ aut γοθὸμ, & ad initium Paralip. γοθὰμ & γοωθὰμ Hebraice געתם *Gahatham* & *Gatham* S. Hieronymo. Arabice جعثم *Gahthamo* & *Gohthamo*. Sic autem *pygmæum* & *homuncionem ſtrigoſum* vocitabis. Quibus autem etymologiæ ridiculæ forte impenſius placent, conſulant Onomaſtica Philonis & Euſebii. Dein ex legitimis Eliphazi vocatur poſtremus apud Joſephum ὁ κάναζος, ut tam *Baſ.* quam *Genevæ* excuſum fuit pro καὶ κάναζος, ex Hebræo וקנז *Ucenaz*, aut *Ucanaz*, & *Canaz*, quomodo legunt Samaritæ Ibidem ὀκένεζος *Samb.* & *Caſ.* ὀκένεζος *Big.* κενεξ & κεναξ Euſtathius. κενὲζ LXXII. Interpretes. *Canaz*, Syri Arabeſque. *Cannaz*, Epiphanius. Ab *æmulando* tamen hoc nomen habuit iſte Eliphazides, conditor gentis Cenezææ: nam Gen. c. 15. 18. καὶ τὰς κενεζαίους ex præoccupato legitur. BERN. Ita *MSS.* Ιόθαμος *in Editis*, Γοθὲμ in LXX, & Γοθὰμ ad initium *Paralipom.*

g Καὶ Κάναζος.] Ita ex *Canaz* in melioribus *Epiphanii* Codd. Οκένεζος *Samb.* & *Caſ.* Ὀκένεζος *Big.* & *Vat.* Ὄκναζος *Baſ.* & *G.* καὶ Κενὲζ LXX.

mnaa concubina ipſi genitus. Iſti habitarunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicta eſt, eamque, quæ ab Amaleci nomine Amalecitis eſt appellata. Cum enim late olim pateret Idumæa, univerſa idem nomen tunc obtinuit, parteſque ejus appellationes ab habitatoribus inditas poſtea conſervarunt.

Gobolitæ & Amalecitæ.

ὧν νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς [h] Θαμνάης ὄνομα. ἔτοι κατώκησαν τῆς Ιδουμάας τὴν [i] Γοβολίτιν λεγομένην, ἀπὸ τὴν ἀπὸ Αμαλήκης κληθεῖσαν [k] Αμαληκῖτιν. πολλὴ γὰρ οὖσα πρότερον ἡ Ιδουμαία, τότε πᾶσιν αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

II. CAP. II.

Quomodo Joſephus, filiorum Jacobi natu minimus, propter ſomnia, futuræ felicitatis prænuncia, in fratrum invidiam incurrit.

ΚΕΦ. β'.

[l] Ὡς Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυμένων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Et opibus & liberorum ſolertium progenie claret Jacobus.

JAcobo autem contigit tantam felicitatem aſſequi, quantam vix alius quiſquam. Nam & opibus excellebat inter illius regionis incolas, & propter filiorum virtutes ad invidiam felix erat ac conſpicuus: nihil enim eis deerat, ſed & ad opera manuum & laborum tolerantiam bene erant animati, acerrimoque valebant ingenio. Tantam utique ipſius felicitatis curam gerebat *cæleſte* numen; ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximus ei acceſſerit bonorum cumulus, & per ipſum ejuſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præmunierit: ex hujuſmodi occaſione. Joſephum ex Rachela ſibi natum Jacobus cum ob corporis venuſtatem tum ob animi virtutem (alios enim prudentia antecellebat) præ cæteris liberis amabat. Is parentis affectus odium & invidiam fratrum in ſe concitabat, *ut* & *prædictio* ex ſomniis, quæ ſibi viſa patri ac fratribus indicavit, in argumenta felicitatis ſibi promiſſæ: cum natura hominum proclivis ſit ad res proſperas vel conjunctiſſimorum æmulandas. Viſiones autem, quas per quietem viderat Joſephus, hujuſmodi erant.

Delicia patris atque fratrum odium Joſephus, pulchræ indolis vultuſque puer.

Ἰακώβῳ γὰρ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρετῇς ζηλωτὸς καὶ φθονερὸς ἐβλέπετο· ἀδενὸς γὰρ [m] ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ δεινοὶ [n] συνιέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς πρόνοιαν ἔσχε καὶ τὴν εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προσοχεῖν· καὶ [o] πιθανὴν τὴν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἰτίαν, αὐτόντε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. [p] Ἰώσηπον ἐκ Ραχήλας [q] πεπαιδοποιημένος Ἰακώβου, διά τε τὴν ἔξω σώματος εὐφυΐαν καὶ διὰ ψυχῆς ἀρετήν· φρονήσει γὰρ διέφερε· τῶν ἄλλων [s] πλέον υἱῶν ἠγάπα. τούτῳ προσῆκε [t] τῶν ἀδελφῶν ἡ τε ἔξω πατρὸς στοργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος, [v] ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, [x] ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλομένῃ· ζηλοτυπίαν γὰρ τῶν ἀνθρώπων [y] καὶ τὰς τῶν οἰκειοτάτων ὑπεραγίας. αἱ δ' ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν Ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.

β'. Ex-

---

h Θαμνάης] Θαμνάης *Baſ.* & *Gen.* Θαυνᾶς *Euſtathius.* Θαμάης, non bene *Big. Samb.* & *Caſ.* Quippe Samaritis, Syris, τοῖς ὁ. & Hieronymo *Thamnah* ثمنع, Judæorum Scribis *Thimnah* ex Hebraico תמנע; *vetitam* hanc Latine dicas. Reſpondent autem fide bona, ut fas eſt, Theologi noſtri, an legendum 1. Par. 1. 36. ובן תמנע עמלק καὶ ἐκ Θαυνᾶς ἀμαλήκ: aut præſtat deſipere mentis cum verpis Rabbinis. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* rectius quam Θαμάης ut in *MSS.* nam Θαμνὰ in LXX.

i Γοβολίτιν] Γοβολίτιν *Hen.* & *Busb.* Hanc tamen ditionem circa Petram, quæ primo *Nabatæa*, mox *Idumæa* appellabatur, & *Petræa* Arabiarum, ut Joſepho *Gobolitis* tum heic tum alibi ſuarum originum, ita dicta eſt *Gebalitis* aut *Gebalena* Euſebio Pamphili, Stephano Byzantio, aliiſque veterum Philologorum. Utile autem eſt Stephani vel Hermolai Grammatici verba huc addere. γέβαλα, τρίτη μοῖρα τῆς παλαιστίνης. ἰώσηπος· τὸ ἐθνικὸν γεβαλίωνος, ὡς βαζίωνες, δαζίωνος. γεβαλίτης τε καὶ αἱμαλίτης (lego ἀμαληκίτης) καὶ τῆς ἰδουμαίων χώρας μεταπεσούσης. Tum alibi, ἐστὶ καὶ γέβαλα χώρα ἀραβίας· καὶ τὸ ἐθνικὸν γεβαλίων, τῷ τύπῳ τῶν ἐγχωρίων, quod Arabiſtæ non neſciunt. Diſerte tamen magis Euſeb. in Onomaſtico S. ἰδουμαία, χώρα ἡσαῦ, ἐξ αὐτοῦ παρωνύμως ὀνομασθεῖσα· ἐπείπερ αὐτὸς ἐξόμ ἐκαλεῖτο. ἐστὶ δὲ ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν γεβαλήνη καλουμένη· ἣ καί τινα αὐτῶν τόπος, χώρα δὲ ἰώβ. Idem de *Rooboth* ditionis Idumææ, Gen. 36. 37. ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ φρέαρον ἐν τῇ γαβαλίτῃ. BERN. In tribus *MSS.* Γοβολίτιν. Ex *Euſebio*, & *Steph. Byzant.* in voce Γέβαλα, ubi Αμαληκῖτις pro Αιμαλῖτις reponi jubet *Bern.* Γεβαλίτιν.

k Αμαληκῖτιν.] Αμαλεκίτιν *Big.* ἀμαλκίτιν *Busb.* atque *Hen.* עמלק autem vox eſt Arabica & quidem ἀτιμότερον. Sed Rabbini gens ingenioſa & etymis excudendis nata ab ἐκλάψαι hoc nomen deducunt: ab his & S. Hieronymus quandoque ineptire didicit. BERN.

l Ὡς Ιώσηπος,] Contractius *Busb.* Περὶ τῶν ὀνείρων, ὧν εἶδεν Ιωσήφ.

m Ολως ὑστέρουν,] Vox ὅλως debetur *MSS.* deerat in *Editis.*

n Συνιέναι.] De eiſdem Philo, Alex. οἱ δὲ εἰς σωφροσύνην ἀκεραιότεροι, καὶ δεινοὶ μὲν συμβόλων ἐχνηλατῆσαι παράδοξα ἐκλύμματα εἴκοσι σοφισμοῖς. p. 527. BERN. In *MSS.* συνιέναι. Scripſit forſan συνιῆν. quod Attice ſcribi eſt.

o Ποιῆσαι τὴν ἀπὸ Αἰγύπτου] Ποιῆσαι *Vat.*

p Ἰώσηπον] Nobiliſſimum illum Oneirocritam ex Hebræo יוסף *iosiphi* nuncupant LXXII. Doctores Alexandrini, Philo uterque, Artapanus, Tr. Pompeius, Scriptores divini N. T. aliique: unde ἰώσηφος ubique occurrit in codd. *Big.* & *Caſ.* Verum Editores *Baſ.* & *Gen.* tum *Busb.* atque *Hen.* legunt ultima tenui ἰώσηπον. Quin vero ita ſexcenties ſcribitur id nomen Judæis acceptiſſimum in hiſce originibus. Scribæ equidem Chriſtiani τῷ παίσκαλον ἰώσηφον ἤτοι ἰωσὴφ abs harum originum Scriptore, aliiſque multis ἰωσήποις eo modo diſtinguere voluerunt. BERN. Ιωσὴφ LXX. Ιώσηφον *Big.* & *Caſ.*

q Πεπαιδοποιημένος] Ita *Big Samb. Vat.* & *Caſ.* πεπαιδοποιησάμενος *Baſ.* & *G.* ἐκ Ραχήλας χων *Busb.* & *Hen.*

r Καὶ διὰ ψυχῆς ἀρετήν·] Καὶ τὴν ψυ. *Busb.* & *Hen.* Dein illorum imitatione I. *Zonaras*, ἰακὼβ ὁ ἐκ τῆ ῥαχὴλ ἰωσὴφ, διά τε τὴν ἔξω τοῦ σώματος εὐφυΐαν καὶ τὴν τῆ ψυχῆς ἀρετήν, πλέον τῶν ἄλλων παίδων ἠγάπα. ἥ τε γὰρ ἔξω τοῦ πατρὸς στοργὴ, καὶ οἱ ὀνειροί, ὃς ἐθεάσατο, εἰς φθόνον αὐτὸν τοῖς ἀδελφοῖς κεκινήκασι. Adde his verba Artapani antiqui Scriptoris, qui ait, τῷ Αβραὰμ ἰωσὴφ διάγοντι χρόνους, ἡνίκα ἦ ἰακώβου, συνέβη ἦ καὶ φθονηθῆναι τοῖς ἄλλοις διενεχθέντα, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβουλευθῆναι. προσοδυρόμενον ἦ τῷ πατρὶ ἐπίσασιν, (edit ἐπισυσασιν,) δεηθῆναι τοῦ ἀσυγχύτου ἀράβων, εἰς τὸν αἴγυπτον αὐτὸν διακομισαι. τοῦς ἦ τὸ ἐστυχαιόμενον ποιῆσαι. Huc etiam accedat hiſtoriarum Philippicarum Epitomator l. 36. *Minimus ætate inter fratres Joſeph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. Sed Iſraelem felix decem filiorum proventus majoribus ſuis clariorem fecit.* Hæc Juſtinus, necnon Trogus quaſi σαμαείζων. Conveniunt autem magis (ut amant) in ea cauſa Philo & LXXII. Judæi ὑπορῶν ὁ πατὴρ, inquit ille, p. 526. αὐτῷ φρόνημα ὑπῆρχε καὶ μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην, ἐθαυμάζε καὶ προσεῖπε· καὶ τὸ ἄν ἐμὸν μᾶλλον ἐσεφήλο, ἐπειδὴν ὀψίγονον ἐμὲ. Sed tot Interpretes, ὅτι ἐκ γήρεως ἐμὲ. Joſephus tamen interpretatur בן זקנים cum Onceloſo, בר חכים prudentia provectum, haud ætate. BERN. διὰ τὴν τῆ ψ. *Busb. Hen.* & *Zonaras.* Videſis *Artapanum* apud *Euſeb.* p. 429. *Philonem* p. 526. & *Trogi* Epitomatorem l. 36.

s Πλέον υἱῶν ἠγάπα.] Πλεῖον in quatuor *MSS.* non ut Athenis ſolent.

t Τῶν ἀδελφῶν] Illud τῶν ex *MSS.*

v Η τε ἐκ τῶν ὀνειράτων] Ita *Baſ. G. Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Facilius *Busb.* & *Hen.* cum *Zonara* καὶ τὰ ὀνειράτα. *Epiphanius* vertit *ſive ſomnia.* ἢ καὶ τῶν ὀνειράτων, aut ἤτε ἐκ τῶν ὀνειράτων, aut καὶ τῶν ὀνειράτων. *T. Faber.* (Epp Vol. 2. p. 304.) mavult ἤτε ἐκ τῶν ὀνειράτων συμβόλησις. adjiciendo verbum, quo ſæpe utitur *Joſephus*, ut mox p. 50 v. 20. Licet emendare, ἤτε ὄψις (aut χρῆσις) τῶν ὀνειράτων. BERN. & HUDS.

x Επ' εὐδαιμονίᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* εὐδαιμονίαν καταγγελλόμενα. *Epiphanius* habet *eo quod profectum ejus annunciarent.* Hinc *Bernardus* legit ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλόμενα.

y Καὶ τὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

β'. Ἐκπεμφθεὶς μὲν τῶν ἀδελφῶν [z] ὑπὸ δὲ πατρὸς ἐπὶ συλλογὴ τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν [a] κατ' ἐπιστασίαν ἐπιφοιτώντων καὶ τὰς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν· ἣν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κρυπτόμενος αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο, λέγων, ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὑτοῦ δράγμα [b] τῶν πυρῶν ἐρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέβηκε τόπου· τὰ δὲ ἐκείνων προσκυνεῖν [c] προσκυνεῖν [d] αὐτὸ, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ καὶ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ἰωσήπῳ τότων οὐδὲν, [e] ὡς δὲ γνωρίμου αὐτοῖς ὄντος τοῦ ὀνείρου, διεσίφησαν, ἀρὰς δὲ ἐποιοῦντο μηδὲν [f] εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόουν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν.

γ'. [g] Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπεπέμπετο τῷ Ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. Τὸ γὰρ ἥλιον ἔδοξε, τὴν σελήνην προσλαβόντα [h] καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, ὑπὸ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν προσλαβὼν τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων προσπυσχανόντων, διεσίφησε, καὶ τί βούλεται σημαίνειν φράσαι [i] προσκαλεῖ. ὁ δὲ [k] ἥδετο τῷ ὀνείρατι· τὴν γὰρ πρόρρησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὑπὲρ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις. Εὐδαιμονίαν γὰρ [l] τῷ παιδὶ [m] κατήγγελε, καὶ καιρὸν ἥξειν [n] θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι [o] τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον· τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, [p] τοὺς δὲ ἀστέρας τοὺς ἀδελφοὺς εἰκάζων. Ἐκεῖθεν καὶ τοῦτον ἐξεπύθετο τὸν τρόπον.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰακωβος τοιαύτην οὐκ ἀπιθάνως τοῦ ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποιήσατο· [r] τοὺς δὲ ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα, καὶ διετίθεσαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ, μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δὴ τοῦ ὀνείρατος ἀγαθὰ [s] ἕξειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῷ, καὶ ὧν συναπολαύσειν εἰκὸς ἦν, κοινωνοὺς [t] ὡς τῆς ἡλικίας ὄντας καὶ τῆς εὐδαιμονίας [v] ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μει-

2. Missus cum fratribus à patre ad fruges messis tempore colligendas, visionem vidit ab iis quæ dormientibus obversari solent *longe* diversam: quam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens, suum quidem sibi visum, præteriti noctu, tritici manipulum, eo quo posuerat loco, immotum stare; illorum vero accurrentes ipsum venerari, ut solent dominos servi. At illi, cum intellexissent visionem ei potentiam rerumque magnitudinem prænunciare, & fratres quoque in ejus potestate futuros, Josepho quidem, ac si iis plane ignoratum esset somnium, nihil tale interpretati sunt; sed *taciti* precabantur ne quid horum, quæ suspicati sunt, ei *unquam* eveniret: eoque etiam majore in eum odio exardere perseverarunt.

Vidit per quietem fratres ipsum adoratum venientes aristarum instar capita inclinasse. Gen. c. 37.

3. Deus autem, adversus eorum invidiam contendens, alteram visionem Josepho immittit priore multo magis mirabilem. Sol sibi visus est arripere lunam & reliquas stellas, ac in terram descendere, ipsumque adorare. Hanc visionem patri, etiam in præsentia fratrum, nihil ex iis mali suspicans, exposuit; obsecratque, ut quid sibi vellet, interpretari dignaretur. Ille vero somnio lætatur: ejus enim præsagium mente colligens, & eventum sapienter conjiciens, gaudebat ob ingentia illi prænunciata. Nam felicitatem filio pollicitus est, tempusque concessu Dei venturum, quo à parentibus ac fratribus in honore esset, & veneratione dignus haberetur: solem quidem & lunam matri patrique comparans, quod altera quidem augeret omnia & aleret, alter vero formam rebus & vim cæteram impertiret; stellas vero fratribus, cum & ipsi undecim essent sicut & stellæ, tum à sole & luna vim suam habeant.

Somnium aliud Josephi. Parentes tanquam maxima sidera, fratres XI. ut minora, ad genua ejus humiles delabi.

4. Et Jacobus quidem non inficete dedit visionis interpretationem: fratres vero Josephi valde contristavit tale præsagium. Ac incitati sunt adversus eum, veluti extraneum quempiam, bona somniis istis prænunciata habiturum; ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis fruituros esse verisimile erat, ut generis participes ita & felicitatis socios futuros: atque adolescentulum

Hinc illa fratrum suorum simultas, consilia dira, insidiæ.

z Ὑπὸ δὲ πατρὸς] Vestigia Philonis sui premit Josephus in hoc somnio ἔδοξε, φησιν ὁ Ἰωσηφ, ἁμήτου καιρὸν ἐφεστάναι, καὶ παιζοντας ἡμᾶς ἀφικομένους εἰς τὸ πεδίον ἐπὶ τὴν δὲ κριθὴν σπουδὴν, ὀρθηναι μὲν ἀφ' ἑστίας δεσμίδας· αἰφνίδιον δὲ τὸ μὲν ἐμὸν δράγμα ὑπανίσασθαι, καὶ μετεωρισθὲν ἑστῆναι· τὰ δὲ ὑμέτερα, ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος ἐπὶ θάτερα τεθηνέναι, καὶ μὴ τιμῆς τῆσδε προσκυνεῖν. Josephum deinde suis verbis traduxit Zonaras, ubi hoc visum ita enarrat. ἐν καιρῷ θέρους εὐδίᾳ μὴ τῶν ἀδελφῶν θερίζων, δράγματα διαμεῖν καὶ τιθῆναι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἑστάναι προσέχοντα προσκυνεῖν τοῖς αὐτῶν. Neque multo diversi sunt codices *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συλλογῇ καρπῶν ἐν ὥρᾳ θέρους ἐπέμφθη μὲν τῶν ἀδελφῶν· λέγων ἐδεῖν τὸ μὲν αὐτοῦ δρᾶγμα τῶν πυρῶν ἑρεμεῖν ἐφ' ᾧ καθέβηκε τόπου, τὰ δὲ ἐκείνων προσέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ· οἱ δὲ συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ τῶν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ἐδόκει αὐτῷ διετάρησαν. Sic illi usque ad finem hujus Paragraphi. BERN. Ita *Big Samb.* & *Vat.* τὰ δὲ ἐκ τ. cæteri. Vestigia *Philonis* (p. 540.) premit *Josephus* in hoc somnio. Suis verbis hoc visum enarrat *Zonaras*, neque ab eo multum discrepant *Hen.* & *Busb.*

a Κατὰ τὴν συνήθειαν] Καὶ συνήθειαν *Vat.*

b Τῶν πυρῶν] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

c Προσκυνεῖν αὐτὸ,] Προσκυνεῖν αὐτῷ Phrasi Athenarum Christianarum *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN.

d Αὐτὸ,] Ita *Big. Samb Cas.* & *Vat.* αὐτῷ *Hen. Busb. Ras.* & *G.* Verba sequentia in *MSS.* conservata, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ, omiserunt *Bas.* & *G.*

e Ὡς δὲ γνωρίμου] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *cæteris*, ὡς ἀγνώσμου τὸ ὅραμα αὐτοῖς.

f Εἰς τέλος παρελθεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπ. *Bas.* & *G.* εἰς τέλος αὐτῶν παρελθεῖν ὧν ὑπ. *Vat.*

g Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τῷ δὲ ἐπ' αὐτῷ *Bas.* & *G.* τῷ δὲ παρ' αὐτοῖς φθ. *Vat*

h Καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας,] Accipite Josephi breviaria *Hen.* & *Busb.* εἶτα καὶ δευτέραν ὄψιν τὸ θεῖον ἀπὸ τοῦ φθόνου τῶν ἀδελφῶν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ. Τὸ ἥλιον ἔδοξε σὺν τῇ σελήνῃ, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας ἐπὶ τὸν γῆν ἐλθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν τιμιχνόητον διετάρησε, τί σημαίνῃ φράσαι προσκαλεῖται. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν τῷ παιδὶ κατήγγειλε· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἀστέρας τοὺς ἀδελφοὺς εἰκάζων. Illa hucusque. Paria habet delibator harum historiarum Zonaras, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀστέρων προσκυνεῖν ἰδόκει αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγεῖται, παρόντων καὶ τῶν συγγενῶν, τὴν δήλωσιν ἐζήτει μαθεῖν. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν κατήγγειλε τῷ παιδὶ· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν ὑπό τε γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν τιμηθήσεσθαι καὶ προσκυνηθήσεσθαι. Habuit autem Josephus ante suos oculos βίον πολιτικὸν Philonis, ubi hæc legis: ὁ δὲ ἰωσὴφ ὧδέ πως ὑπεισδύεται, ὀλίγας ἔτεσιν ἡμέρας ὕστερον ἐμὲ ἄλλοι ἕτεροι καθαπλησιαίτερον τοῦ προτέρου, τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφηνεν. ὥδε γὰρ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἑνδεκα ἀστέρας ἥκοντας προσκυνεῖν αὐτόν, ὡς τὸν πατέρα θαυμαστὰ τὸ γεγονὸς, συναθροίσας τῇ διανοίᾳ, ταπεινούσας καὶ σκοπήσειν τὸ ἐσόμενον. Mox ille Philosophus διὰ μὲν γὰρ ἥλιον τὸν πατέρα, διὰ δὲ σελήνης τὴν μητέρα· διὰ δὲ τοὺς ἀστέρας τοὺς ἀδελφοὺς ἀποτεμαίνειν ἔοικεν. BERN. Sic in omnibus *MSS* καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς *Bas* & *G.* Paria cum *Zonara* habent *Busb.* & *Hen.* quem videsis p. 16. *Edit. Bas.*

i Προσκαλεῖ.] Ita cum *Vat.* in *aliis* προσκαλεῖται.

k Ἥδετο τῷ ὀνείρατι·] Ita *Bas.* G. & *Vat.* ὁ δὲ ἡδεῖς *Big. Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.*

l Τῷ παιδὶ] Τῶν παιδίων *Vat.*

m Κατήγγειλε,] Sic, ut amat *Josephus*, in *Big. Samb.* & *Vat.* κατήγγελε *Hen.* & *Busb.* κατήγγελλον *Editionum* par.

n Θεοῦ δόντος,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Θεοῦ ζῶντος in *Editis.*

o Τίμιον] Sic in *MSS.* τιμῆς καὶ προσ. *Bas.* & G.

p Ἄλλων ἰσχὺν ὑπολειπόντων,] Vocem ἄλλων restituimus ex *MSS.*

q Καὶ γὰρ τούτους] Iterum ex *MSS.* in *Editis* τῷ τούτους ἑνδεκα εἶναι, καθάπερ τοὺς ἀστέρας.

r Τοὺς δὲ ἀδελφοὺς] Ita *MSS.* τοὺς ἀδελφοὺς *Bas.* & G.

s Ἕξειν,] Ita *Big.* & *Vet. Interpr.* ἥξειν *reliqui* omnes.

t Ὡς τῆς ἡλικίας] Illud ὡς ex *MSS.*

v Ἐσομένους·] Ἐσομένους, ἀνελεῖν ὡρμ. *Samb.* & *Epiphan.*

lum interimere in animum induxerunt. Cumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis jam collectis, Sicima profecti (nam regio est pecoribus alendis optima & pascuis percommoda) illic greges curarunt, patrem non præmonentes quod istic abituri essent. Ille vero, quod hoc nesciret, & nemo ad eum à gregibus adveniret, qui certi aliquid de filiis nunciare potuit, tristi & solicito animo rem agitans, illisque valde metuens, mittit Josephum ad greges cogniturum de fratribus, & quid agant renunciaturum.

εράκιον. καὶ ταύτῃ κυρώσαντες τὴν βουλήν, [x] ἐπὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ὅτι Σικίμων τραπέντες· χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα, καὶ νομὰς ἁκτερέφειν· αὐτόθι τὰ ποιμνίων [y] ἐπεμελοῦντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δὴ ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ δ' μηδὲ ὑπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖταί τινα [z] τῶν περὶ τὰ παίδων αὐτῷ τ' ἀληθῆ σημαίνειν δυνάμενον, [a] σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν ὑφίνοιαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὢν, πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τοὺς ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

CAP. III.

Quomodo Josephus à fratribus, quod ejus odio flagrarent, in Ægyptum venditus, & clarus ibi factus & illustris, fratres in sua potestate habuit.

ILli autem, ut fratrem ad se venientem conspexerunt, gavisi sunt, non quasi ob adventum familiaris *alicujus* & à patre missi, sed tanquam inimici, & in manus suas Dei voluntate traditi: ac confestim, & ne occasionem ex manibus elabi sinant, ad illum perimendum sese expediunt. Rubenus vero, inter istos natu maximus, cum eos ita se habere vidisset, superque ea re consentientes, tentabat *eorum impetum* continere: ostendens facinus fore audacissimum simul ac sceleratissimum. Ut nefarium quidem & Deo visum iri, & hominibus flagitiosum, etiam non consanguinei cædem perpetrare; multo autem sceleratius fratris necis reos deprehendi; quo sublato etiam in patrem redundaret injuria, materque in luctum & orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, conjiceretur. Igitur ut ipsos reveriti, reputantesque secum quantum perpessuri essent, filio cum optimo tum natu minimo eis erepto, incœpto desisterent tam audaci, obsecrabat; etiam præ timore Dei, qui spectator ac testis foret consilii contra fratrem initi. Si quidem à facinore abstinerent, fore ut *Deus* illos amaret, ad pœnitentiam sanamque mentem adductos: sin pergerent ad opus, nullas esse pœnas quas ab eis ob fratris cædem non repeteret; ut qui providentiam ejus ubique præsentem violassent, cui nihil latere potest, sive in solitudine peragatur, sive in urbium frequentia. Ubicunque enim est homo, existimandum ibi Deum quoque adesse. Quin & propriam conscientiam, si hoc ipsum patrare auderent, sibimet adversaturam esse ajebat: quam nemo potest fugere, sive bonam conservare studeat, sive talem nactus fuerit, qualis ipsos infectatura est, si fratrem interfecerint. Insuper autem hæc prædictis adjiciebat, nefas esse cuiquam fratrem, licet injustum, interimere: satius vero esse ita amicos non ulcisci & persequi, si quid peccasse videantur. Josephum vero, qui nequaquam malignus in ipsos exstiterit, occiderent: cujus ætas

Pro fratre apud cæteros intercecedit Rubelus, oratione pia ac facunda.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς [b] Ἰώσηπος, ἔτως εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ μῖσος, καὶ γνόμενος ἔντιμος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔσχεν ὑποχείριος.

Οἱ δὲ, [h] τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτὸς ἀφιγμένον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' ἐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρὸν, καὶ τῶν χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν δεδοθέντος· ἀναιρεῖν τε ἤδη, [c] καὶ μὴ τῶν ὑπὸ χεῖρα ἐπιβουλεύσαι καιρὸν, [d] ὥρμηκεσαν. [e] ὅτω δ' αὐτὸς Ῥουβήλου ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν [f] ὠμονοηκότας, ἐπιθέσθαι κατέχειν· ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος, [g] καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μῦσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκῶν, καὶ τὸ μὴ συγγενῆς ἀνδρὸς χεῖρας ἐργάσασθαι φόνον, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ [h] πατήρ τε ἀναιρεθέντι συναδικεῖται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ πολὺν ἀποστέρησιν, ὃ κατ' ἀνθρώπινον [i] γινομένῳ νόμον, συγκαταπαστάτην. [k] τούτων δ' οὐδὲν αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τὸ καὶ πείσονται τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου προσηκόντος, ἀποχέσθαι τοῦ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τὸν θεὸν δείσαντας, [l] ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἦν καὶ τῆς βουλῆς αὐτῶν τοῦ [m] ὑπὲρ τὸν ἀδελφὸν γενομένης. ἀποστάντας τὲ μὲν πράξεως ἀνοσίου, μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἴξαντας· προελθόντας δ' ὑπὲρ τοῦργον οὐκ ἔστιν ὧν οὐκ [n] εἰσπράξαιτο τὸν ἀδελφοκτονίας δίκην, [o] μιάναντας αὐτὸ τὸν πανταχοῦ παροῦσαν προνοίαν, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἐρημίας πραττομένων ὑστεροῦσαν, μήτε τὸν κατὰ πόλεις. [p] ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι καὶ τὸν θεόν. τό τε συμφορὸς αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὑπὲρ τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν· ὃ μήτε τοῖς ἀγαθοῖς αὐτὸ ἔχεσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικοῦντα τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐστὶν [q] ἀποδρᾶσαι. προστιθεὶς δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν δὲ ἀδικήσαντας κτείνειν ὅσιον· καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ὕστερον φίλοις, ὑπὲρ ὧν [r] ἁμαρτάνειν ἔδοξαν. Ἰώσηπον δὲ πονηρὸν εἰς αὐτὸς γενόμενον [s] διαφθεροῦσιν· ᾧ [t] καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ τοῦ [u] παρ'

x Επεὶ τὰ τ συγκομιδῆς] Ita in *MSS.* ἐπειδὴ τ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχει, ἐπὶ Σικιμίοις *Baf.* & *G.*

y. Επεμελοῦ,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιμελοῦ) *Vat.* ἐπεμέλων *Baf.* & *G.*

z Τῶν περὶ τ παίδων] Sic *Big.* & *Samb.* τ περὶ τ παίδων *Alii.*

a Σκυθρωπότερον] Σκυθρωπολέρων *Vat.*

b Ιώσηπον,] Hypothesin paulo breviorem habet *Busb.* περὶ τ περὶ τὰς ἐμπορίας Αρχέλαε πράσιως Ιωσὴφ.

c Καὶ μὴ τ] Καὶ μὰ τ οὐ ποσὶν ὑποτεθάλλεσθαι *Vat.*

d Ωρμήκεσαν.] Ωρμησαν *Hen. Busb.* & *J. Zonaras:* at perfecto tempore Josephus. Mox ὅτως δ' *Samb.* correcte. BERN.

e Οὕτω δ' αὐτὸς] Οὕτως δ' αὐτὸς *Samb*

f Ωμονοηκότας,] Ita *Big.* & *Samb.* ὁμονοηκότας *alii.*

g Καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μῦσ.] Sic in *Big.* & *Samb.* quibus etiam convenit *Vet. Interpr.* τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσ in aliis *MSS.* & *Editis.* Hisce similia retulit *Philo*, p. 528. B. ἐπὶ τοσοῦτον προῆγον ὀργῆς &c.

h Πατήρ τε ἀναιρεθέντι] Πατὴρ μὲ ἀν. *Vat.*

i Γινομένῳ νόμον,] Ita *Baf. G.* & *Epiphan.* Γινόμενον *Big.* & *Samb.* Γινόμενα *Vat.*

k Τούτων δ' οὐδὲν] Τούτων τε οὐδὲν *Vat.*

l Ος θεατὴς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς θεατὴς in *reliquis.* ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα corrigit *T. Faber*, in Epp. Crit. l. 2. Ep. 68. mox idem sine necessitate ἀποστάντων μὲν &c. dein εἰξάντων. iterumque infeliciori conjectura, οὐκ ἔστιν ὧν οὐκ εἰσπράξηται τ. ἀ. δίκην, μὴ δεδιότας αὐτὸ. BERN. & HUDS.

m Επὶ τ ἀδελφὸν] Επὶ τῷ ἀδελφῷ *Vat.* & mox ἀγαπήσ.

n Εἰσπράξαιτο] Ita *Samb.* & *Vat.* εἰσπράξηται *Baf.* & *G.* εἰσπράξαιτο *Big. Caf.* & *Epiphan.*

o Μιάναντας] Sic *Big. Caf.* & *Vat.* μείναντας *Baf.* & *G.*

p Οπυ γὰ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὅπυ γὰ ἄνθρωπος ἂν ᾖ in *aliis.*

q Αποδρᾶσαι.] Ex *Big.* & *Caf.* ἀποδρᾶναι *Samb. Vat. Baf.* & *G.*

r Αμαρτάνειν ἔδοξαν] Ita *Big. Caf.* & *Vat.* ἁμαρτεῖν ἐδόκουν *Baf.* & *G.*

s Διαφθεροῦσιν·] Διαφθείρουσι optimo temporum *Baf.* & *Gen.* Scripsit vero Josephus διαφθερεῖ, *Big.* & *Samb.* adprobantibus. BERN. Sic *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείρουσιν in *Editis.*

t Καὶ τὸ τ ἡλικίας] Illud καὶ ex *MSS.*

u Παρ'

[v] παρ' αὐτῶν ἐρωνίζεται κηδεμονίαν. ἥ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ [x] χείρω τὴν πρᾶξιν αὐτῶν τίθησι· λέγει φθόνον [y] τ' τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ ⸗ ζῆν ἐξαγορεῦον διεγνωκότων, [z] ὧν τὸ ἴσον [a] ἀπολαύσεσι κοινωνοῦντες αὐτῷ [b] τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὰρ [c] ἂν αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα Θεὸς Ιωσήπῳ δώσει· προσήκειν οὖν τὴν ὀργὴν [d] κ' λέγει τοῦτο αὐτὸς καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἐσεσθαι νομίζειν, εἰ τ' ὑπ' [e] αὐτοῦ ⸗ Θεοῦ κεκριμένον τ' ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες, ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ᾧ ταῦτα [f] χαρίσεται.

β'. Καὶ ὁ μὲν Ῥουβηλος ταῦτα λέγων, κ' πρὸς τούτοις ἔτι παλαίω κ' δεόμενος, ἐπέσχε [g] τ' ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπων. ἐπεὶ δ' ἤδεν μετριωτέρους ὑπὸ τ' λόγων ἑαυτὸν γεγενημένους, ἀλλὰ σπουδὴν ὅτι τὴν ἀναίρεσιν, [h] συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς ὀλιγοκέρδειον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τ' ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ [i] ἀμυνομένοις παρήνεσε τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι [k] λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τ' ἀνελεῖν τ' ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακὸς οἷς νῦν παροξύνει πρὸς ἔλεγχ. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ σπεύδουσιν· ὁ μέντοι τρόπος, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κρύφιον· ἠξίου γὰρ αὐτοὺς αὐτοχειρας μὲν μὴ γενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ· ῥίψαντας δ' εἰς τ' παρακείμενον λάκκον ἕως ἀποθανεῖν ἐάσαι, [m] καὶ τὸ γε μιανθῆναι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων δ' τούτοις τ' νεανίσκων, παραλαβὼν Ῥουβηλος τὸ μειράκιον καὶ καλωδίῳ σκελήσας, ἐρημα καθῆκεν εἰς τ' λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρον ἦν· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπεπλαυσετο κ' ζήτησιν χωρίων πρὸς νομὰς ἐπιτηδείων.

γ'. Ιούδας δ', καὶ αὐτὸς ὢν τ' Ιακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν Ἀραβας ⸗ Ισμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Συρίας φορτία κομίζοντας [n] Αἰγυπτίοις ἐκ τ' Γαλαδηνῆς, μετὰ τοῦ ἀναχώρησιν τοῦ [o] Ῥουβήλ τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τ' Ιώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Ἀραψὶν ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον, [p] κἂν τελευτήσεσθαι πρὸς τοῖς ξένοις, αὐτούς τε ⸗ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδιδόντας τ' Ιώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ ⸗ λάκκου μικῶν εἴκοσιν, tenera misericordiam potius commoveret, curamque ab iis & tutelam impetraret. Causa etiam cædis plurimum auget facti hujus indignitatem, quod ob invidiam futuræ ejus felicitatis viam ei adimere statuerint, qua ex æquo fruituri erant consortionem cum illo habentes sociabilem, utpote qui non alieni essent sed cognatione conjuncti. Debere enim existimare ipsorum esse quicquid Josepho largietur Deus: ac proinde par esse ut cogitarent, iracundiam *cœlestem* gravius illis incubituram, si eum perimendo, qui ab ipso Deo omni bona fortuna dignus est habitus, hunc ipsum Deo auferrent, quem tanta cumulaturus est felicitate.

2. Ac Rubelus quidem hæc dicens, præterea-que pluribus etiam *illos* obsecrans, conabatur eos à fratricidio absterrere. Postquam autem ipsos nihilo placatiores factos viderat, sed in eo esse ut ad cædem properarent; consilium dedit ut saltem necis modo malum paululum mitigarent. Ultionem etenim meditantes primum admonuit, ut oratione flecterentur. Cum vero prævaluissent ut fratrem tollerent, dicebat fore ut leviori peccato tenerentur, si in iis ad quæ jam hortatur sibimet pareant. Sic enim finem suum, ad quem festinant, consequuturos esse; sed alio modo, ac (ut in dubiis *licet conjicere*) minus odioso. Nam obtestatus est ipsos, ne suas ipsi manus fratri injicerent, sed in proximum puteum conjectum illic emori sinerent, atque ita * pollutas manus lucrifacerent. Cum autem hisce assensum dedissent juvenes, Rubelus, puerum abducens & fune religans, leniter eum in puteum demisit; erat enim bene siccus. Et ille quidem, hoc facto, abiit pascua commoda quæsiturus. *Josephus in lacum siccum demittitur, suadente Rubelo.*

3. Judas autem, qui & ipse unus è Jacobi filiis, conspicatus mercatores Arabas generis Ismaëlitici, aromata & Syras merces deferentes ad Ægyptios è terra Galadena, post discessum Rubeli consilium dedit fratribus, ut Josephum extrahentes venderent eum Arabibus. Nam etiamsi & illum, quam longissime ablegatum, apud exteros mori contigerit, fore tamen ut hoc pacto semet sceleris puros conservarent. Hoc igitur cum placuisset consilium, Josephum ex puteo receptum vi- *Viginti denarium minis venditur Ismaëlitis, annos habens XVII. Gen. c. 37.*

[v] Παρ' αὐτῶν ἐρωνίζεται] Ita ex Epiphanio correxi, pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν librorum Græcorum, quot versare mihi adhuc licuit. Schotano placet ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν. Attamen tota hæc oratio in personis tertiis occupatur. Mox *Big.* κηδειαν syllabis quatuor, absque exemplo. BERN. Ita *Vet. Interpr.* correxit *Bernardus* pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν *librorum Græcorum*, quot versare mihi adhuc licuit.

[x] Χείρω] Ex *MSS.* quod Ἀπολαύσεσι *Editorum* χείρονα.

[y] Τῶν τε ἐσομένων ἀγαθῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τ' ἐσομ. *aliis.*

[z] Ὧν τὸ ἴσον] Ὧν κ' τὸ ἴσον *Vat.*

[a] Ἀπολαύσεσι] Ἀπολαύσει *Samb.* & *Cas.*

[b] Τῆς μετουσίας,] Ita *Libri* omnes *Gr.* pariterque *communione* in *Latinis.* Locutio illa πλεονάζει. ut *sociabilis consortio* apud *Livium.* φιλουσίας reponit *T. Faber.* BERN. & HUDS.

[c] Ἂν αὐτῶν] Εἶναι *Big.*

[d] Καὶ διὰ τοῦτο] Ita *Big.* & *Samb.* κ' διὰ τοῦτο τὸ *Cas.* κ' δι' αὐτὸ τὸ αὐτὸς *Vat.* κ' διὰ τὸ καλῶς &c. *Bas.* & *G.*

[e] Αὐτοῦ ⸗ Θεοῦ] Illa ⸗ Θεοῦ ex *MSS.*

[f] Χαρίσεται.] Χαρίσεσθαι *Big.* non male. Sæpius autem legimus ejusmodi parenclises in hoc Scriptore, quas Athenæ quidem neutiquam damnarent. Alii omnes χαρίσονται. BERN. Ita *Big.* & *Vat.* χαρίσηται in *reliquis.*

[g] Τῆς ἀδελφοκτονίας] Sic *Samb.* & *Vat.* τοῖς τ' ἀδ. *ceteri.*

[h] Συνεβούλευσε] Συνεβούλευσε *Vat.* ut habetur mox infra, v. 32. συνεβούλευε *Hen.*

[i] Ἀμυνομένοις] Ἀμυνόμενοι malit *Heraldus*, Digressionum l. 2. c. 8.

[k] Λέγων αὐτούς.] Faber λόγοις αὐτοῦ, phrasi Josephi ita violata. Instanter etenim ibidem significat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. BERN. Θέλων αὐτοὺς *Heraldus*, λόγοις αὐτοῦ legendum esse contendit *T. Faber.* phrasi *Josephi* (ut inquit *Bernardus*) ita violata. Instanter etenim ibidem significat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. Simile quid habet *Josephus*, p. 23. v. 29.

[l] Ελεγχ.] Vox ἔλεγχ ex *MSS.* nam abfuit *Bas.* & *G.*

[m] Καὶ τὸ γε μιανθῆναι] Latine diceres, *pollutas manus lucrifacere*, quod est *fratricidii crimen evitare*; aut phrasi Orientis, יד אל תשלחו בו, Gen. c. 27. 22. Sensum illum obtinuisse dictionem Græcam nos docet D. Lucas ejus ævi Scriptor: κεκδῆσαι ὕδωρ habet iste in Actis sacris. Non placet itaque manus *Big.* aut *Samb.* hoc in loco. κ' τὸ γε μὴ μιανθῶσι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδάνειν. Tantidem narrat & Philo, ὁ πρεσβύτατος περὶ μὲ ἐφάψασθαι ⸗ μιάσματος, ἀλλ' αὐτὸς μόνον εἰς ὀδὸν τ' ὀρυγμάτων ῥίψαι. —— συναινεσάντων δ', ὁ μὲ θεσπιῶν ἠπατᾶτο· οἱ δ' ὡς πολέμιον συλλαβόντες, ἅπασαν ἀπαμπίσχουσι τὴν ἐσθῆτα· κ' τ' μὲ καθιμῶσιν εἰς βαθεῖς βόθρους. Quin ex hoc potius Judæo Johannes Zonaras, ῥᾳδίως δ' συνεβούλευε, μὴ αὐτοχειρίαι χρῆσθαι ⸗ ἀδελφὸν· ἀλλ' εἰς τ' ὑπάρχοντα λάκκον ῥίψαι αὐτὸν, ἵνα ἀπαθὴς ἐκεῖ, κ' ἧττον μετριώτερον ἔσοιτο τὸ κακόν. συναινεσάντων δ' τῷ λόγῳ τ' νεανίσκων, λαβὼν ὁ ῥᾳδίως τὸ μειράκιον, ἤρεμα καθίμησεν εἰς τ' λάκκον. BERN. Καὶ τόγε μὴ μιανθῶσι *Big. Samb.* & *Vat.* Vide *Philonem* p. 528. ex quo sua hausisse videtur *Zonaras*, p. 16.

[n] Αἰγυπτίοις] Εἰς Αἴγυπτον *Bas.* & *Gen.* ex versione ᵀ o'. Pariter de illo facinore Philo, ἐκείνῃ δ' τῇ ἡμέρᾳ κ' τινα συνήθειαν ἔμποροί τινες ἀδοιπόρουν τ' ἔθνους ἐχόντων ἀπ' ἀραβίας εἰς Αἴγυπτον κομίζειν φόρτον· οἷς ἀνελκύσαντες τ' ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ἡγησάμενοι τὴν γνώμην ⸗ κατ' ἡλικίαν τεθέντα. Paulo etiam diversus ab his Artapanus, περιεδόμενοι δ' ἰωσὴφ, ait, τὸν τ' ἀδελφῶν ἐπισύστασιν, δεηθῆναι τ' ἀσυγγενῶν ἀρχόντων εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτὸν ἀφικομίσαι· τὸν δ' τὸ σύστημα πονήσαι· εἶναι γὰρ τὰς ἀράβων βασιλεῖς ἀπογόνους ἰσραὴλ, ὧν ⸗ ἀδελφός. BERN. Ita in *MSS.* εἰς Αἴγυπτον *Bas.* & *G.* ex versione LXX. Pariter de illo facinore *Philo*, p. 528. Paulo etiam diversus ab his *Artapanus* apud *Euseb.* in Præp. Evangel. p. 429.

[o] Ῥουβήλ] *Al.* ⸗ Ῥουβήλ.

[p] Κἂν τελευτήσεσθαι] Mox δόξαν οὖν ἧττον frustra *Busb.* & *Hen.* tum etiam ἀποδιδόναι pro ἀποδίδοσθαι. *Zonaras* vero, κ' δόξαν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις αὐτὸν ἀποδίδοσθαι μικῶν εἴκοσι, ἐπὶ ἐπτακαίδεκα γεγονόσι. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* κἀντεῦθεν ξένοις, ἑαυτούς τε.

* *Pollutas manus lucrifacerent.*] Quod est, *fratricidii crimen evitare.* Sic κερδῆσαι ὕδωρ in *Act. Apostol.*

viginti minis vendunt mercatoribus, annos ſeptendecim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens, inſciis fratribus Joſephum ſervare ſecum ſtatuit. Ac dum inclamanti non reſponderet, ille, ſuſpicatus poſt diſceſſum ſuum interemptum eſſe, fratres incuſabat. Cum vero rem geſtam ei enarraſſent, lugere deſiit.

Rubeli pietas.

4. Ut primum vero hæc in Joſephum à fratribus perpetrata eſſent, conſultare cœperunt quid demum agerent; ut patris ſuſpicionem evitare poſſent. Placuit igitur tunicam, qua quidem indutus Joſephus ad eos venerat, (nam ipſam ei demiſſo in puteum detraxerant) diſcerptam ſanguine hircino fœdare; atque ita patri allatam oſtendere, ut ei videretur *filius* à feris devoratus. Atque hoc facto venerunt ad ſenem, cum jam aliquid de filio reſciviſſet. Ajebant autem Joſephum quidem neque vidiſſe ſe, neque ſcire quid illi evenerit, tunicam tamen iſtam cruentatam & laceram inveniſſe. unde & illis crevit ſuſpicio, belluarum incurſu mortem oppetiiſſe; ſi ea indutus domo exiverit. Jacobus autem cum exiguam ſpem habuiſſet, fore ſcilicet ut aliquo captivus abduceretur puer, ab hac quidem cogitatione diſceſſit. At manifeſtum necis indicium tunicam ratus (agnoſcebat enim eam eſſe qua indutum ad fratres miſerat) poſtea ita ſe habuit, adoleſcentem lugendo, quaſi interiiſſet. Atque tam male erat illi, ac ſi unius pater exſtitiſſet, & aliorum conſolatione privatus; etiam, priuſquam cum fratribus colloqueretur, Joſephum à feris diſcerptum periiſſe conjiciens. Sedebat autem ſacco amictus & dolore oppreſſus, ut neque filii conſolando quicquam proficerent, neque ipſe luctum laſſitudine remitteret.

Tunica Joſephi tanquam diſcerpti affligunt animum Jacobi cruentantque ingratiſſimi filii.

ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ῥοῦβηλος δ', νύκτωρ ἐπὶ τὸ λάκκον ἐλθὼν, σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμένῳ μὴ ὑπήκουσε· δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μὴ τλῶ ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τοῦ δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύεται τε πένθους [q] Ῥοῦβηλος.

δ'. Ὡς δὲ ταῦτα τοῖς τοῦ Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο· τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑποψίας ἅμα τῷ πατρὶ γένοιντο, ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸ χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐνδεδυμένος, ἐκβεβήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθεῖσαν εἰς τὸ λάκκον· ἔδοξεν αὐτοῖς Διφθαρέξασιν αἵματι [r] τραγῶν μολύναι· καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φόνους, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτοῦ φανείη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τοῦ περὶ τοῦ υἱὸν εἰς γνῶσιν [s] ἀφιγμένων. ἔλεγον δὴ τοῦ μὲν Ἰώσηπον ὅτι ἰδεῖν, [t] ἔθ' ἥ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι· χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν αἱμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, ὡς ὑπὸ θηρίων αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἰ γε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξέλθοι. Ἰάκωβος δὲ ὅτι κυφοτέραις ὢν ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένον δηθεν αὐτῷ καὶ παῖδος, τοῦτον μὲν ἀφίησι τοῦ λογισμοῦ. πίστιν δ' αὐτοῦ ἡ πλοῦτος ἐναργὴ τοῦ χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφούς· ὡς ὅτι νεκρῷ τὸ λοιπὸν ὅτως διέκειτο ὅτι τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἑνὸς παιδὸς ὢν, καὶ τοῦ ἐξ ἄλλων [v] πολυμυθίας ἐστερημένος, ὅτως ἰῶ πρὸς τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰωσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ [x] σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς [y] μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορέντων αὐτῶν ῥᾴονα γένεσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.

CAP. IV.

Inſignis Joſephi continentia.

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπου ἁγνείας τὸ ἐπιφανές.

JOſephum autem venditum à mercatoribus cum emiſſet Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis præerat, *eum* ſummo in honore habuit. Nam & diſciplinis liberalibus eum inſtituendum curavit, & victu meliore, quam pro ſervili conditione, uti permiſit, eumque ſuæ domui præfecit. Is vero hiſce fruebatur, non tamen virtutem, qua præditus erat, propter hanc *ſui ſtatus* mutationem deſeruit: ſed oſtendit prudentiam difficillima quæque in vita poſſe ſuperare, ſi quibus adſit pura & infucata, nec ad præſentem tantum felicitatem accommodata.

Domus Petephrenæ procurator Joſephus. Gen. c. 39.

2. Cum enim uxor herilis, cum ob formæ e-

Juvenem decorum male deperit hera ſua. Gen. c. 39.

Ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος Πετεφρὴς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ὃς τοῦ Φαραώθου μαγείρων ἦν βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ· [z] παιδείαν δὲ τοῦ ἐλευθέριον ἐπάξιος, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τοῦ ὅτι δοῦλος τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγκρατείᾳ τε τοῦ τοῦ κατὰ τὸν οἶκον [a] αὐτῷ σεμνοῖς. ὁ δὲ τούτων τε [b] ἀπέλαυε, καὶ τοῦ ἀρίστου, ἥπερ ἰῶ σοὶ αὐτὸν, οὐδ' ὑπὸ τῆς μεταβολῆς [c] ἐκκατέλειπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν περῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

β'. [d] Τῆς δὲ δεσπότου γυναικὸς, ἅμα τε τοῦ εὐμορ-

[q] Ῥοῦβηλος.] Sic *MSS.* ὁ Ῥοῦβηλος *Baſ.* & *G.* Rubeli autem expoſtulationem quære apud *Philonem*, p. 528.

[r] Τραγῶν μολυνάι·] Ita in *MSS.* τραγὸς *Baſ. G. aliique.*

[s] Ἀφιγμένων.] Sic *Caſ.* & *Samb.* ἀφιγμένον *ceteri.*

[t] Οὔθ' ἡ κέχρη·] *Zonaras* etiam phraſi conſimili, μήθ' ὅπως διέφθαρ·) γνῶναι. Idem proxime χιτῶνα διερρωγότα pro λελακισμένον. Philo etiam dixit καθηκισμένον καὶ καθισχισμένον. BERN. Ita *Big. Samb. Busb.* & *Vat.* ὅτ' οἴα *Baſ. G.* & *Caſ.* ὅτ' εἰ *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[u] Παραμυθίας ἐστερημένον.] Ita *Samb.* politice quidem. Reliquis δαμυθείας. Utrumque autem ſcribi permittit moroſus ille Apollonius. BERN. Sic *Samb.* in *reliquis* δαμυθείας. utrumque approbat *Apollonius.* In ſequentibus pro ὅτως ἰῶ παρὰ τῷ κακῷ, mallem reſcribere, ὅτως ἰῶ παρ' αὐτῷ κακῶς. nam *Epiphanius* ad hunc modum locum vertit, *ita enim erat apud ſemetipſum male, priuſquam cum fratribus* &c.

[x] Σακκίον ἐξαψάμενος.] Σάκκον *Busb. Hen.* & *Zonaras* ex LXX.

[y] Μήτε ὑπὸ παίδων] Ex *Big.* & *Samb. μήθ' ὑπὸ π.* in *aliis.* & ſubinde ῥᾴον. Sed ibidem αὐτῷ ῥᾴονα *Big. Caſ.* & *Vat.* Non opus ergo correctione Attica *Fabri*, αὐτῷ ῥᾴον γένεσθαι. BERN. & HUDS.

[z] Παιδείαν δὲ τοῦ ἐλευθέριον] Pharaonis autem œconomus in libris Græcis, quot vidi, nuncupatur πετεφρὴς, quod olim placuit & Interpretibus Alexandrinis: ſed *Putiphares* ſemel legi, ſæpius *Petephres* in exemplaribus Epiphanii; hoc autem ſimilius Judæorum aut Samaritarum ſcriptioni פוטיפר. Unde S. Hieronymus in Tradit. *Venditus eſt igitur Joſeph principi exercitus & bellatorum, non* Petephre *aut* Petephri, *ut eſt in Latino* (ita quidem reperias apud Ambroſium & Auguſtinum) *ſed* Phutiphar *Eunucho.* Cæterum hunc ἀρχιμάγειρον cum ſuaviſſimo Prædicatorum Johanne à פוטיפרע Joſephi ſocero nomine ac conditione diſtinguere, potius quam ita confundere, uti amant Interpretes LXX. Joſephus, veteres alii Judæorum magiſtri apud Hieronymum & Geneſin magnam. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* παιδείαν τε in *reliquis.*

[a] Αὐτῷ σεμνοῖς.] Illud αὐτῷ etiam ex *Big. Samb.* & *Vat.* deeſt *ceteris.*

[b] Ἀπέλαυε.] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπέλαβε in *aliis.*

[c] Ἐγκατέλειπεν·] Ἐγκατέλιπεν *Samb.*

[d] Τῆς δὲ δεσπότου γυναικὸς.] De eodem autem flagitio inde *Zonaras* Drungarius, τὴν δὲ δεσπότου γυναικὸς ἅμα τε εὐμορφίαν καὶ τοῦ αὐτῇ διαιτήσα ἐφικτῶς ἅμα τιθείσης, καὶ λόγους πρὸς μίξεως προσαγαγούσης, παρέπεμπε τὸν ἀξίωσιν. Hic quidem Joſephum, Joſephus Philonem verbis ſimillimis expreſſit. Sic autem Hierophanta Alexandrinus, τὴν δὲ εὐμορφίαν ἐπιμανῶσα τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἀκαθέκτως πρὸς τὸ πάθος λυτῶσα, τὸν πρὸς μίξεως λόγους προσφέρειν ἐρρωμένως συνεπιμόνως, καὶ μηδ' ὅλως παρεῖσαν ὑπομένουσα. BERN. *Zonaras* in hiſce *Joſephum*, at *Joſephus* verbis ſimillimis expreſſit *Philonem* in pag. 532.

e Δι-

μορφίαν καὶ τὸν περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα, ἐρωτικῶς Ἀλατηρίσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησαμένην τὸ τὴν δέησιν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ σχῆμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' ὁ πρὸς τὸ πρέπον ἀφορώσης, τὸ καὶ πρὸς τὴν μεταβολὴν πρᾳυμένους· τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ὁ κελεύειν ὅσιον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ [c] δοῦναι χάριν, ἐν ᾗ δ' πρεσβεύει καὶ τοσαύτης ἠξιωκότος τιμῆς ἀδικίαν σωφρονεῖν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ [d] κρατεῖν τε δ' πάθους κἀκείνην παρεκάλει, τὴν ἀπόγνωσιν δ' πύξεσθαι τὸ ἐπιθυμίας προσβαλλόμενον· σαλήσεσθαι γάρ τε αὐτὴν τῷ μὴ παρούσης ἐλπίδος· αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ πρὸς τοῦτο καταπεσθῆς [h] ἔσεσθαι. καὶ γὰ εἰ τῇ δεσποίνῃ δοῦλον ὄντα δεῖ ποιεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τ' [i] προσταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. [k] τὸ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τ' ἔρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσῃ τ' Ἰώσηπον ἀντοχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ δ' κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέραν πάλιν πεῖραν [l] προεθυμεῖτο καταγράπτου.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισούσης, [m] κατὰ τὸν εἰς τὸν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ [n] Φοιτᾶν νόμιμον ὂν· σκήπτεται νόσον πρὸς τ' ἄνδρα, ζηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι δ' Ἰωσήπου. καὶ γνωμένης [o] αὐτῇ ταύτης, [p] λιπαρεστέρας ἐπ τ' πρώτων αὐτῷ προσωμίλησε λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν [q] αὐτῷ μὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶναι, καὶ μηδὲν ἀντιρρηκέναι· κατά τε τὸν τ' σωφρονέστερον ἐντροπὴν καὶ τὸν δ' πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ' ᾧ βιασθεὶς δέοιτο ἅπερ δ' κατ' αὐτὸν ἀξιώματος [r] ταπεινότερα γνώσεσθαι. φρονήσει τε καὶ νῷ ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὀπὶ τοῖς παρελθοῦσιν [s] ἄγνωμον διορθώσεσθαι. εἴ τε γὰ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰ προφασίσασθαι, καὶ τ' ἑορτῆς καὶ τ' πανηγύρεως τὸν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἴ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, δ' μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρύπτειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπιμένειν. προσδοκᾶν τε τ' παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γνόμενον· ἁμωσαν δ' καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς, ἀποστραφέντα τὸν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν τ' σωφροσύνης δόκησιν [t] ὀπίσω θεν ἡγούμενον. ὁ γὰ αὐτὸν τὴν ὠφελήσειν, τραπείσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ὀπὶ τὸν ἀνδρί· προσέξειν δ' μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα ὑπὸ τ' ἀληθείας [v] φέροντας.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ἅτε οἴκτου αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἐάσασαν, ἀτ' ἠναγκασε φόβου· ἀλλὰ τ' δεήσεσιν ἀντέσχεν, καὶ τ' ἀσφαλοῦς οὐκ ἐνδέδωκε, [x] δεῖσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῶν

legantiam tum ob dexteritatem ejus in rebus agendis, amore esset incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore ut facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positurus quod hera illum peteret, (nam ad habitum servitutis præsentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium, & sermones sereret de concubitu; *ille* preces ejus repulit, nefas esse ducens tali eam gratia impertire, quæ illi, qui eum emerat & tanto dignatus erat honore, in injuriam cederet & contumeliam. Quin & ipsam admonebat ut cupiditatem reprimeret, desperationem *illi* injiciens optatis potiundi, (sic enim fore ut ei sedaretur impetus, cum omni de spe decideret) sibique constitutum esse dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obsequi. Quamvis enim & heræ adversari servum non deceat, hujusmodi *tamen* mandatis non obedire multum habeat excusationis. Illius autem amorem magis accendebat, quod nihil tale exspectanti restiterit Josephus. Et quum graviter à malo premeretur, altero tentamine illum expugnare statuit.

3. Cum igitur publicum festum instaret, cujus celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, ægritudinem caussatur apud maritum, captans solitudinem & otium ad Josephum exorandum. Quod cum nacta esset, blando magis sermone quam antea eum aggreditur. Ut satius quidem fuerit eum primis cessisse precibus, neque aliquid contradixisse; & propter reverentiam compellantis, & affectus vehementiam, qui cogeret eam, quæ hera sit, sua dignitate humiliorem se gerere. Nunc autem prudentiæ magis convenienter agendo, quicquid prius desipuerit licebit emendare. Sive enim secundas preces desideraret, has adesse & cum majori studio: se enim ægritudinem simulasse, atque festo & celebritati ipsius consuetudinem prætulisse. Sive prioribus ob diffidentiam repugnasset sermonibus, indicio esse crederet, nullam latuisse fraudis malignitatem, quod in eadem voluntate perstaret. Quare & præsentium bonorum emolumentis frui exspectaret, quorum jam particeps erat, si ejus desiderio annueret, & majora etiam consequuturum, si suæ morem gereret voluntati: ultionem autem & odium ab illa, si petitionem repudiaret, & castitatis existimationem mallet illibatam servare, quam heræ gratificari. Eam enim ipsi nequaquam prodesse, si ei accusationem instrueret, & se ab illo tentatam esse ad maritum mentiretur: magis enim Petephren suis sermonibus fidem habiturum esse, quam illius, veritati licet maxime consentanea proferat.

Res insidiosa est amor, plenaque artium.

4. Hæc loquente muliere & illachrymante, neque misericordia eum recedere à castitate suasit, neque metus coëgit: sed precibus restitit, minisque non concessit, veritus ne quid mali ageret; malens acerbissima quæquæ sufferre, quam præ-

Speculum castitatis purissimum Josephus.

e Διδόναι χάριν,] Δοῦναι *Samb.* & *Vat.*

f Κρατεῖν τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κρατεῖν τὰ δ' π. *Bas.* & *G.*

g Παρεκάλει,] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* Παρεκαλεῖ in *aliis.*

h Εσαι.] *Al.* ἔσεσθαι.

i Προσταγμάτων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* πραγμάτων *Big. Cas. Bas.* & *G.*

k Τῆς δ' ἔτι μᾶλλον] Sic *Bernardus* ex aliarum lectionum vestigiis. τῇ δ' ἔτι μ. τ. ἔρωτα, μὴ προσδοκώσῃ *Bas.* & *G.* τ' δ' ἔτι —— τὸ μὴ προσδοκώσης *Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* τ' δ' ἔτι —— μὴ προσδοκώσης *Big.*

l Προεθυμεῖτο] Ita *Samb. Cas.* & *Vat.* προεπιθυμεῖ τὸ κατεγ. *Big.* προσεπιθυμεῖν κατεγ. *Bas.* & *G.* Alia locutione *Busb.* & *Hen.* δευτέραν εἶχε πεῖραν, aut quod *Zonaras* dixit δευτέραν ἐπῆγε πεῖραν.

m Κατὰ] *Al.* κατὰ τὸν ἑορτὸν, id est in festo. alibi μὴ τὸν πανήγυριν irrepsit in Josephum pro καὶ τὸν. REL.

n Φοιτᾶν νόμιμον ὂν·] Φοιτῆσαι *Vat.*

o Αὐτῇ ταύτης,] *Big. Samb.* & *Cas.* Neque tamen facilius rejicies emphasin Atticam *Bas.* & *Gen.* καὶ γνωμένης αὐτῆς ταύτης. Fefellit autem Fabrum ars sua, dum reponeret ibidem καὶ γνωμένης ἑορτῆς ταύτης: supra enim præfatus est archæologus, δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισούσης; jam respicit τὸν σχολήν. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* γνωμένης αὐτῆς ταύτης *Bas.* & *G.* frustra reponit *Faber*, καὶ γν. ἑορτῆς ταύτης. nam ταύτης respicit σχολήν.

p Λιπαρεστέρας] Vulgo legunt *Bas.* & *Gen.* λιπαρεσιέρας: cæteri habent λιπαριεσέρας, quo schemate comparandi gaudent valde Ioneque Atticique: sed & fundum λιπαρὴς agnoscunt Hesychius, Photius, aliique Lexicographorum veterum. In eadem clausula προσῆγε λόγους *Busb.* atque *Hen.* BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* λιπαρωτέρας.

q Αὐτῷ μὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς δέησιν] *Al.* αὐτόν,

r Ταπεινοτέρα γνώσεσθαι.] Ita in *MSS.* ταπεινοτέραν *Bas.* & *G.*

s Ἄγνωμον διορθώσεσθαι.] Ἀγνώμον *Samb.* tanquam ab ore & spiritu Attico.

t Ὀπίσω θεν ἡγούμενον.] Ita *Samb. Big. Cas.* & *Vat.* δόκησιν προηγούμενον *Bas.* & *G.*

v Φέροντας.] Φέρων *Samb.*

x Δείσας παθεῖν ἀδίκως,] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* δείσας καὶ παθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* De voce παθεῖν vide Annott. ad *Mar-*

præsentibus acquiescere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod sibi conscius erat se juste esse periturum. Ipsam quoque nuptiarum monuit, jurisque conjugalis & consuetudinis; obsecrans ut his plus daret quàm momentaneæ libidini explendæ: cum hæc quidem paritura sit pœnitentiam, quæ ei cedet in dolorem, non in delictorum emendationem, ac *præterea* metum ne deprehendatur, beneficium vero *solum* si lateat peccato ignorato: mariti vero licere congressu frui sine periculo; insuper & magnam, dicebat, habituram esse conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam homines; magisque ipsi dominaturam dum impolluta maneat, & potiori heræ jure in ipsum usuram, quam si pudore teneretur ex peccati societate. Nam longe præstat manifestis fidere quæ ex recta vivendi norma fiunt, quam latenti delicto.

Stupri tandem intentati Josephum incusat impudica fœmina.

5. Hæc atque plura hisce similia loquutus, mulieris impetum cohibere tentabat, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. At illa vehementius instabat, injectisque manibus, cum de persuasione desperaret, vi subigere voluit. Ut vero illam iratus fugisset Josephus, veste prius relicta quam ipsa prehenderat, (nam & illam ei cedens è cubiculo prosiluit) *illa* verita ne marito suo rem renunciaret, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit ut Josephum prior falso ad Petephren deferret; atque hoc pacto ulciscereturque, graviter contempta, injuriam sibi factam. Nam prudentis esse, atque mulierem decere rata est, ut accusationem præoccuparet. Ac mœsta quidem sedebat & confusa; dolorem ex tentata pudicitia esse animo iracundo simulans, qui erat ex frustrata libidine. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque scisciante, Josephum cœpit accusare; "Et vel moriaris, mari-"te, inquiit, vel servum nequam, cubile tuum "violare nitentem, merita pœna castiga. Ille, "immemor & qualis in ædes nostras venerit, & "quanta ex tua benignitate fuerit assequutus, at-"que pro ingrato habendus nisi in omnibus se "nobis bonum exhiberet, insidias struxit ut con-"jugium tuum contumelia afficeret; idque festo "die, tua observata absentia. Adeo ut in quan-"tum modestus antea videbatur, propter tui "metum se continuit, non quod probo esset in-"genio. Talis autem factus est, quod præter "meritum atque spem ad honorem provectus "fuerit; ac si æquum esset ut ille, cujus fidei & "dispensationi omnia tua bona commissa esse "contigit, servisque natu grandioribus præfici, "uxorem etiam tuam attrectaret". Cum vero loquendi finem fecisset, vestem *ei* ostendit, quasi, cum tentasset *ei* vim facere, eam reliquisset. Verum Petephres, cum neque lachrymis uxoris,

ε'. [f] Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν τοῦ γυναικὸς ὁρμὴν ἀπισχεῖν ἐπεφάρτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἀπισρέφειν, ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀσελγείᾳ· καὶ ἀπαλαῖσαι τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν, ἀπαγιῶσα [g] τοῦ πείθειν, ἤθελεν. [h] ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος καταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατισχύσας· καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου· φοβουμένη μὴ κατίπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα [i] αὐτῆς, καὶ τὸν ὕβρεως φυλακῆς ἔχοι, φθάσαι κατηγορῆσαι πρὸς τὸν Πετεφρῆν ἔγνω τοῦ Ἰωσήπου· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν [k] αὐτῇ δεινῶς ὑποφαινομένῃ. φοβηθεῖσα δὲ τὴν Δίκαιοσύνην, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. καὶ [l] καθῆστο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη· τὴν ἐπὶ τῷ Δίκαιαρπεῖν τοῦ ἐπιθυμίας λυπῶν, ὡς ἐπὶ πείρᾳ Δίκαιοφορᾶς πεπασμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δὲ [m] τῷ ἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθέντι, καὶ πιθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τοῦ κατηγορίας τοῦ Ἰωσήπου κατήρξατο· "καὶ τεθνάναι, εἶ-"πεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον, κρίτιν μιᾶναι τὴν σὴν "ἐθελήσαντα, κόλασον. ὃς ἀθ' οἵῳ ὢν εἰς τὸ ἡμέτερον "οἶκον ἀφῖκται μνηθεὶς ἐσωφρόνησεν, [o] ἀθ' ὅσων σὺ "τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἀν "εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβού-"λευσε ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, [p] καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν "σὴν ἀπουσίαν τοῦ φυλάξας. [q] ὡς ὅστις καὶ μέτριος ἐδό-"κει πρότερον, διὰ τὸν σὸν φόβον ἡρέμει, καὶ οὐχὶ φύσει "χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ "παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον ὦ "τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν ἢ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν "[r] ἐξεληλύθει, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν φροντιζῆναι, "τούτῳ δὲ τῆς σῆς ψαύειν γυναικός". παυσαμένη δὲ τῶν λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· ὡς ὅτ' ἐπεχείρει [s] βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. [t] Πετεφρὴς δὲ μήτε δακρυόσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε δὲ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων,

cum Antoninum, p. 228. *Edit. Oxon.*

y Συμβῇ] Sic *Big. συμοίδῃ Basil. G.* & *Vat. συνίδῃ Samb.*

z Τὸ καθήκοντα χρῆσθαι.] Τὸ μὴ καθήκοντα in quatuor *MSS.*

a Ἀλλὰ χάριν δὲ λαβεῖν] Ita *Big. Vat.* & *Casaub.* καὶ χάριν in *Editis.*

b Ἔλεγε] Illud ἔλεγεν ex *MSS.* omiserunt *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

c Μᾶλλον δεσπόσῃ] Δεσπόσῃ, dein χρήσεται *Samb.* & *Vat.*

d Πολὺ δὲ κρεῖττον] Πολὺ δὲ καὶ κρ. *Vat.*

e Ἐπὶ γινωσκομένοις] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ γνωμένοις *Basil.* & *G.*

f Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν τοῦ γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο,] *Hen.* & *Busb.* studiose dissentiunt, atque jam ajunt, ὁ δὲ πολλὰ καὶ παθὼν, τοῦ γυναικὸς τὴν ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο. BERN.

g Τοῦ πείθειν,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ πείθειν.

h Ὡς δὲ ἐξέφυγεν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς Ἰώσηπος, καὶ προκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατ' ἰχνος αὖθις ὀπισθεν τούτου, ἐξεπήδησε δ' ὁπαυλίου. quod facilius & ab *Epiphanio* fere expressum hisce verbis, *cumque fugisset iratus Josephus, illa ejus tenente vestem qua se exuerat, exsilivit à domo.*

i Αὐτῆς,] Sic in *MSS.* in *Editis* αὐτῆς ὕβρεως.

k Αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῇ δεινῶς ὑποφαινομένῃ *Basil.* & *G.*

l Καθῆστο μὲν] *Zonaras* defloratorem, & nostrorum MSS. quatuor: excusum fuit καὶ κεκάθιστο, quem Æolismum Mœonides ipse probaret, si jam viveret; quin prius tantidem dixerat ille de implacida mente Junonis, καὶ ῥ' ἀνέτασε καθῆστο, ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ. BERN. Ita quinque *MSS.* & *Zonaras.* in *Editis* κεκάθηστο.

m Τῷ ἀνδρὶ,] Τῷ ἀνδρὶ *Big.* Elegantius cæteri & cum his Zonaras. Paulo post τὸν καλλιροΐης δ' Ἰωσήπου *Hen.* & *Busb.* BERN.

n Τῆς Ἰωσήπου καλλιροΐης.] Illud τὸν ex *MSS.*

o Οὗ δ' ὅτων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἔθ' ὧν *Basil.* & *G.*

p Καὶ ταῦτ'] *Al.* καὶ ταῦτα.

q Ὡς ὅστις] Ὅ; ὅστις *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Ἐξεληλύθει,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξῄει.

s Βιᾶσθαι] Βιάσασθαι cæteri omnes præter *Big.* ex quo excudimus βιᾶσθαι. Legimus enim apud veteres Grammaticos, βιᾶσθαι, γυναῖκα βιάζεσθαι, idemque inter Musas Herodoti. Philo denique & Zonaras Secretarius βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν. BERN. Sic *Big.* probante *Bernardo*, quod *Veteres Grammatici* habeant βιᾶσθαι, γυναῖκα βιάζεσθαι. in *Editis* βιάσασθαι. in *Philone* & *Zonara* βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν.

t Πετεφρὴς] Ποτιφαρὴς malit *Bernardus.*

ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι [v] πλέον νέμων, ἢ τῷ τὴν ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐπέρπειν. δὺς ἢ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν ἢ εἶναι κατακρίνας τὸν Ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὸ τῶν κακούργων [x] εἱρκτὴν ἐνέβαλεν· ἢ δὲ τῇ γυναικὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν.

neque quibus *illa* dixerat & *ipse* viderat, fidem derogare potuerit, suoque erga illam amori plus æquo tribuerit, in rei veritatem inquirere destitit. Uxori autem pudicitiæ laudem concedens, at Josephum nequam esse judicans, illum quidem in maleficorum carcerem conjecit; de uxore vero meliorem habuit opinionem, quod ejus modestiæ & castitatis testis exstiterit.

ΚΕΦ. ε'.

Ὅσα συνέβη τῷ Ἰωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ.

Ἰωσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ποιησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ εἰς ἀπολογίαν, οὐδὲ ἐπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη· τὰ δεσμὰ ἢ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπέστη, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν [y] δεδεκότων θαρρῶν τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα Θεόν. ὃ πεῖραν τῆς προνοίας αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταγνοὺς ἐν οἷς πάσχειν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς μορφῆς, [z] ὑπανίει τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ καθῆκεν ἐποίει· ἀφαιτῆ ἢ [a] κρεῖττον δεσμωτῶν ἐπιτρέπει. τῶν ἢ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς πρὸς τὰ ἔργα παλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος μὲν βασιλέως καὶ ὁ φόδρα δι' αὐτὸν τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ [b] συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τὰς πίδας συνηθέστερον αὐτῷ μᾶλλον ἐγίνετο, καὶ συνιεσή γὰρ αὐτὸν εὐόκως προσυχήν, ὄναρ ἰδὼν ἐξέθετο, προσκαλῶν δηλοῦν εἴ τι σημαίνοι, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτὸν καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀνειρόκτων φροντίδας προσίθησιν.

CAP. V.

Quænam Josepho in carcere contigerunt.

JOsephus itaque omnia ad se quidem spectantia Deo committens, neque ad se defendendum neque ad rem gestam accurate narrandam semet accinxit: sed vinculis & necessitati tacitus succubuit, Deum, qui calamitatis causam noverit & veritatem, iis potentiorem esse confidens, qui se in vincula conjecerant. cujus providentiam confestim expertus est. Nam custos carceris, diligentiam ejus fidemque in justis exsequendis perspiciens atque formæ dignitatem, vincula ei relaxavit, malumque levius *aliquanto* reddidit ferendumque: quin & cibo meliore, quam reliquos vinctos, uti permisit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, cum ab operum labore paululum respirarent, secum forte colloquentibus, ut solent miseriarum similitudine conjuncti, seque invicem de causis condemnationis percunctantibus, pincerna Regis, ei valde charus, ab irato tamen in custodiam detrusus, eademque cum Josepho ferendo vincula paulo illi familiarior factus est; eique (nam *cæteros* anteire intelligentia existimabat) somnium visum exposuit, obsecrans ut præsagium, si quod subesset, indicaret, querens quod suis ex Rege miseriis solicitudinem etiam ex somniis numen adjecerit.

Josephi vitam tutem carcer obscurare non potuit. Gen. c. 40.

β'. [c] Ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατ' τοὺς ὕπνους τριῶν κλημάτων πφυκυίας ἀμπέλου [d] βότρυς ἐξ ἑκάστου [e] ἀποκρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, [f] καὶ τούτους αὐτὸν ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπέχοντος δὲ βασιλέως· διηγήσασθαι τε τὸ γλεῦκος, δῶναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ἦν· ἠξίου δ', εἴ τι μεμοίραται σωτήσιος, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τοῦ ὄψεως. ὁ δὲ θαῤῥεῖν [g] τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν· τοῦ βασιλέως πρήσοντος αὐτῷ τὴν ἀρχαιρίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν [h] ἐπανάξοντος. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν [i] ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώποις προφαίνειν· [k] ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ παρέσεται, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοῦ, θαλλούσαν μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον [l] οὖν φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ τοῦ σοῦ [m] πρασσεσθαι τὸ βασιλέα. καλῶ τοίνυν, ἵνα σοι τὸ ὄψιν γεγυμνέλω, καὶ προμηνύσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσούτοις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐτρύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέντοι τούτων

2. Ajebat igitur se per quietem vidisse tres vitis palmites & ex iis uvarum racemos è singulis enatos pendere, grandes jam & vindemiæ maturos, eosque se expressisse in poculum quod Regi erat in manu: &, cum mustum esset percolatum, Regi porrexisse ut biberet, illumque benigne accepisse. Quod ergo viderat ejusmodi esse ostendebat: rogabat autem ipsum, si quam nactus esset intelligentiam, ut ei narraret ecquid visum portenderet. Ille vero bono animo esse jussit, & intra triduum exspectare liberationem è vinculis, Rege ministerium ejus desiderante, eumque ad illud revocaturo. Ostendit enim vitis fructum Dei munere hominum in utilitatem esse concessum: qui & illi offertur, fidemque inter homines & amicitiam conciliat; inimicitias quidem diluens, perturbationes & mœrores eo utentibus discutiens, & ad voluptatem *plurimum* conferens. Hunc ais itaque manibus tuis ex tribus uvarum racemis expressum accepisse Regem. Scito igitur bonam tibi visionem esse oblatam, quæ præmonstrat fore ut ex hac, quæ te jam premit, miseria eripiaris intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti per somnos. Sed fac, cum hæc

Pocillator regis Ægyptii de mero somniat. Gen. c. 40.

[v] Πλέον] Πάλιν *Samb. Vat.* & *Casaub.* πάντα *Vet. Interpr.*

[x] Εἱρκτὴν] Ita plerique. mitius nonnullis εἰρκτώ.

[y] Δεδεκότων θαρρῶν] Ita *Big.* & *Samb.* δεδηκότων conjecerat *Schotanus.* δεδικηκότων *Basil. G. Vat.* & *Casaub. Vet. Interpr.*

[z] Ὑπανίει] Ita plerique *MSS.* ὑπανίει τι τῶν δ. *Basil. G.* & *Casaub.* & mox ἐλαφρότερον ἐποίει.

[a] Κρεῖττον] *Al.* κρίνασθαι.

[b] Συνδιαφέρων] Ultro discedunt *Hen.* & *Busb.* συνέκλεισε, aut συνέκλεισε· ὃς συνηθέστερον οἷς τῷ Ἰωσήπῳ γενόμενον. Cum illis una abit Zonaras. ὁ δὲ (εἰρκτῇ δηλαδὴ) ὁ οἰνοχόος φασκὼ κατ' ὀργὴν συνέκλεισε, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς· οἷς συνήθης γενόμενον, ἠξίωτο φράσαι τὴν σύμπασιν τοῦ ὀνείρου. BERN.

[c] Ἔλεγε δ' οὖν] De Pincernæ somnio videsis *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

[d] Βότρυς ἐξ ἑκάστου] Βότρυας *Samb.* & *Vat.*

[e] Ἀποκρέμασθαι,] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* ἀπηρτῆσθαι *Basil. G.* & *Big.*

[f] Καὶ τούτους αὖθις ἀποθλίβειν] Sic *MSS.* καὶ τοὺς αὖθις *Basil.* καὶ τοὺς αὐτοὺς *G.*

[g] Τε παρεκάλει,] Illud τε non agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[h] Ἐπανάξοντος.] Ita *Samb. Casaub. Big.* & *Vat.* ἐπανάξειν *Basil. G. Busb.* & *Hen.*

[i] Ἀμπέλινον] Sic in *MSS.* vitiose in *Editis* ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις παρ.

[k] Ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ παρέσεται,] Ὅσα *Basil. G. Casaub.* & *Vat.* ὃς in *reliquis.*

[l] Οὖν φῆς] In *Big. Samb.* & *Vat.* ὃ φῆς. & in aliquot *Epiphanii* Codd. *hoc ergo quod dicis.*

[m] Πρασσέσθαι] Ita *Samb.* & *Vat.* πρασσέσθαι in *aliis.*

hæc vera esse expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felicitatem prædicentis: & in libertatem restitutus ne nos despexeris, quos hic conclusos relinques, ad ea quæ prænunciavimus discedens. Non enim ut fontes in vincula fuimus conjecti, sed ob virtutem & modestiam ad maleficorum pœnas subeundas damnati sumus: nolentes illum, qui nos huc compulit, nostræ voluptatis gratia contumelia afficere. Itaque pincerna (ut par erat) ex hoc somnii interpretamento gaudebat, & conjecturæ eventum exspectabat.

Caput sibi ab alitibus impetitum videt per quietem pistor regius.

3. Servus autem *alius* quidam, Regis pistoribus præfectus, in vincula una cum pincerna detrusus, cum talem Josephus dedisset illius visionis interpretationem, spei plenus (nam & ipse etiam somnium viderat) rogat eum sibi indicaret, quidnam præteritæ noctis visio portenderet. erat autem hujusmodi. Tria, inquit, canistra super capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obsonio & variis eduliis refertum; qualia regibus apparari solent: devolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem præsagium simile illius, quod contigit pincernæ, exspectabat. Josephus autem ratiocinando conjiciens de somnio, præfatusque quod mallet ei lætiorum esse interpretem quam quæ somnium sibi prænunciaret, dicit, duos omnino vitæ dies ipsi supereſſe, (hoc enim significant canistra) tertio vero cruci suffixum alitibus fore cibum, & nequaquam sibi opitulari posse. Hæc quidem utrique accidêre similiter ac dixerat Josephus. Nam die prædicta, cum natalitium suum Rex celebraret, præpositum pistoribus in crucem egit: pincernam autem è vinculis eximens pristino ministerio restituit.

Post biennium carcere liberatur Josephus, pincerna serius impetrante.

4. Josephum vero, cum duos *ferme* annos in vinculis mala toleraſſet, nihilque à pincerna ex prædictorum memoria juvaretur, Deus *ipse* carcere liberavit, talem ei viam ad liberationem muniens. Pharaothes rex, cum sub eandem noctem in somniis duas visiones vidisset, pariterque utriusque interpretationem; hujus quidem oblitus est, illas vero memoria tenuit. Gravatus igitur iis quæ conspexerat, (nam & tristia ei videbantur) prima luce

πρόχθεις δ πρoκαλαγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθά· καὶ γιόμενος ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ ὀλιγώρει ἡμᾶς ἐν οἷς κατελείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος. [n] οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα τὸ σωφρονεῖν τὰ τῆς κακεργίας ὑπομένειν κατηκριβώμεθα· οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὰ παῦθ' ἡμᾶς ἐρχασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσασθαι τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ ὀλιγωρεῖσθαι τῶν δεδηλωμένων τὴν τελευτήν.

γ'. Δῆλος δέ τις ἦν τῶν σιτοποιῶν ταραττόμενος τοῦ βασιλέως, σωνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένῳ [o] τοῦ Ιωσήπου ὀλιγωρίαν τῆς ὄψεως ἐκείνης τὴν ἀποφασιν, εὐέλπις ὤν· [p] ἐνύπνιον γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἦν τεθεαμένος· ἠξίωσε τὸν Ιώσηπον φράσαι, τί κἀκείνῳ δηλοῖ βλέπειν τὰ λεχθέντα παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ὧδε ἦν τοιαῦτα. [q] τρία, φησὶ, κανᾶ φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐδόκουν, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψου τινὸς καὶ ποικίλων βρωμάτων, οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται· κατιπταμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι, [r] καὶ μηδένα λόγον αὐτοῖς ποιεμένους [s] ἀποσοβεῖν. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ δ' οἰνοχόῃ προσεδόκα. ὁ δὲ Ιώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν [t] ἑρμηνευτὴς ὢν αὐτὸς γεγονέναι, καὶ οὐχ οἷον τὸ ὄναρ [v] αὐτῷ δηλοῖ, λέγει, δύο τὰς πάσας ἔτι δ' ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας· τὰ γὰρ κανᾶ τὰς ἡμέρας σημαίνει· τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστωρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι [x] πετηνοῖς, ὅθεν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ ὃ ταῦτα τέλος, ὅμοιον οἷς ὁ Ιώσηπος εἶπεν, [y] ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ [z] γλίθλιον τεπλεκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσε· τὸν δ' οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ἐπὶ τὰς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.

δ'. Ιώσηπον δ' [a] διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμιλου τῶν προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ Θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑκατέραν ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν [b] ἠμνημόνησε, [c] τῶν δ' ὀνειράτων κατέσχεν. ἀχθόμενος [d] οὖν ὅτι τοῖς ἑωραμένοις· καὶ δὴ ἐδόκει συν-

[n] Οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες] Ἐξαμαρτῶντες cæteri omnes, *Big.* excepto. Utrumque enim licet veterum Scriptorum jure. Ibidem *Samb.* & Epiphanius, οὐδὲν γὰρ ἐξαμαρτῶντις. Somnium vero pocillatoris regii hunc in modum ex Josepho Drungarius Biglæ. ὁ μὲν γὰρ οἰνοχόος ἄμπελον ὁρᾶν ἐδόξειν ἐξ ἧς τρία ἐφύοντο κλήματα, ὧν ἁπτώμενον μεγάλοι καὶ πέπειροι βότρυες. τούτους δ' ἀποθλίβειν εἰς φιάλην καὶ προσάγειν τῷ φαραὼ, κἀκεῖνον λαβεῖν προσηνῶς. ἀγαθὰ γοῦν σημαίνειν αὐτῷ τὸ ὄνειρον ἐξηγεῖσθαι ὁ ἰωσήφ. ἐν γὰρ τρισὶν ἡμέραις τὰς προαγούσας εἰς τὸ πρότερον ἀποκατασταθήσεσθαι ἀξιώματα· καὶ ἠξίει μεμνῆσθαι αὐτοῦ. Philonem autem legerat ipse Josephus hæc talia referentem post LXX. Interpr. de pincerna somniante. ἔδοξε μεγάλην ἄμπελον ὑπὲρ φυτείαν τριῶν πυθμένων ἐκφυῆναι, εἶτα ἀνθήσαι καὶ βοτρυοφορῆσαι, ὡς ἐν ἀκμῇ τὸν ὀπώρας. ὑποπερκαζούσης δὲ τὰ σταφυλῆς ἁρπάσαι τὸ βοτρύων, καὶ εἰς ἔκπωμα βασιλικὸν ἀποθλίβειν· ὅπερ ἱκανῶς ἔχοι ἀναφέρειν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ μικρὸν ἐπισχών, Δυτυχίαν ἐπὶ ἡ φαντασία σοι καθίγεται, καὶ τὰ προτέρας ἀφαλῆψιν ἀρχῆς. αἱ γὰρ τρεῖς ῥίζαι τὰ ἀμπέλου, τρεῖς ἡμέρας ὑπογράφουσι· μεθ' ἃς ὑπομνησθήσεταί σου ὁ βασιλεύς, καὶ μεταπεμψάμενος σὲ θήσει παρὰ τὴν αὐλησίαν. ἐπιτρέψει δὲ καὶ τὰ αὐτῆς μεταποιεῖσθαι τάξεως, καὶ ὑπὲρ βεβαιώσεως τὰ ἀρχῆς οἰνοχοήσεις, ἀναδὺς ἔκπωμα τῷ δεσπότῃ· καὶ ὁ μὲ ἐγιγνήσκ ταῦτ' ἀκῦσας. BERN. Ita ex *Big.* edente *Bernardo.* in *aliis* οὐδὲ (vel οὐδὲν) γὰρ ἐξαμαρτῶντες.

[o] Τὴν Ιωσήπου] *Al.* τὸν Ιωσ. π. τ. ὄ. ἐκείνου.

[p] Καὶ γὰρ αὐτὸς] Corrigit Cocc. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς.

[q] Τρία,] Vide *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

[r] Καὶ μηδένα λόγον] Ita ex *Big. aliis* abest καὶ.

[s] Ἀποσοβεῖν.] Ἀποβοωῦσιν *Big.* ἀπεβόησαν verbulo vano *Baſ.* & *Gen.* Scripsit autem Josephus cum *Samb. Caſ. Hen. Busb. Burio*que meo ἀποσοβοῦσι: difficile autem & hoc durumque fuit pro genuino nostri Scholastici. BERN. Sic *Caſ. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis* verbulo vano ἀποβοῶσιν.

[t] Ἑρμηνευτὴς] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deest ὤν.

[v] Αὐτῷ δηλοῖ,] Αὐτῷ abest *Vat.*

[x] Πετεινοῖς,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* τοῖς πετεινοῖς.

[y] Ἀμφοτέροις ἔλαβε.] Ἀμφοτέρων ἔλαχε *Busb.* & *Hen.*

[z] Γενέθλιον] Juvat & à Zonara somnium idem excipere. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς τρία κανᾶ ἐδόκει φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δ' ἕτερον ὄψου καὶ ποικίλων βρωμάτων. τὰ δὲ ἀφπαγῶντα ὑπὸ πτηνῶν καθιζανόντων. ἔφη δὲ καὶ τοῦτο ὁ ἰωσὴφ τὰ τρία κανὰ τριῶν ἡμερῶν εἶναι σημαντικά· καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μέλλον αὐτὸν προμαθεῖν, σταυροφόρους ἔσεσθαι βορᾶν πέλειοις. γέγονε δ' ἐπ' ἀμφοῖν, ὡς ἰωσὴφ ἐξηγήσατο. Propter reprehensores Josephi fas erit & Philonis verba subnectere, ut ambo ab his, vel forte Judæus neuter videatur suo merito redargui. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς, ait ille, ἀποδεξάμενον τὴν ἀφέλειαν, ὡς καὶ αὐτὸς εὐτυχίς ὄναρ ἰδὼν· ἐν δ' οὐ μετρίως παλιωρημον ἀπατηθεὶς ταῖς ἑτέραις χρησαῖς ἐλπίσι, φησὶν· ἀλλὰ καίγε καυηφορεῖν ἐδοξα, καὶ τρία πλήρη κανὰ πεμμάτων κομίζειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· τὸ δ' ἀνωφελῶν πλῆρες εἶναι παιδίων ἡδέων, οἷς εἰωθε χρῆσθαι τὸν βασιλέα. ποικίλως δ' εἶναι τὰς ὠδὰς διαίσιον βασιλικῶν σιτίων παρασκευῆς. ὄρνεις δὲ καθιπτάμενοι ἁρπάξειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἁπλῶς ἐμποδίζαι, μέχρις ὅτου πάντ' ἀνηλώσαι, καὶ μηδὲν τῶν δυσχερεστέρων ἀπολιπεῖν. ὁ δὲ, ἐξελόμενος, εἶπε, μὴ θαρρῶν σοι τὴν φαντασίαν, ἣ φανεῖσαν ἀνυχαριστίαν, ἢ εἰ καὶ διηγεῖτο τις μακρὰν γοῦν, ἵνα μὴ καλλύσαιμι, τὰ ἰῶν ἅπαντα ψευδῆ τὴν διήγησιν· ὀκνῶ γάρ τις ἄγγελος εἶναι κακῶν. ——— τὰ τρία κανὰ σὺμβολον τριῶν ἡμερῶν ἐστιν· ἐπιόντων ταύτας ὁ βασιλεὺς, ἀνασκολοπιθήσεταί σε, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπομνθῶν κελεύσῃ· καθαρπάσεται ὄρνεα τὰ σῶν ἐνθήσει σαρκῶν, ἄχρις ὧν ὅλως ἐξαναλωθῇς. ὡς δ' αἱ τρεῖς ἡμέραι διῆλθον, γθιζὸς ἐπέσχε βασιλέως· ὃ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν χώραν ἐπαινήνεζον, ἀφιερώντος δ' οἱ ἀρχιτὰ βασίλεια. ἐστιωμένων αὐτῶν τὰ ἐν τέλει, καὶ θεραπείας δύσχυμος ὡς ἐν δημοθοινίᾳ, τὸν μὲν δεσμωτήριον δύσχυρον ὑπομνησθεὶς, ἀχθῶν κελεύει, καὶ θεασάμενος τὰ ὀπὸ τὰ ὀνείρων ἀφελείας ἐπιτροφαγίζει· σταυρώσας τὸ μὲν ἀνασκολοπισθῆναι τὸν κεφαλὴν ἀπομηθέντα, τῷ δὲ τὸν δεσμὸν ὑπὸ διεπε σταυρωθέντα, ἀπενέμη. BERN. Ita in *MSS.* in *Editis* γενέθλιον τεθυκώς. Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 613.

[a] Διετῆ] Διετεῖ χρόνῳ soli *Samb.* & *Big.*

[b] Ἠμνημόνησε,] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ὑμνημόνευσε, non probante *Bernardo.*

[c] Τῶν δ' ὀνειράτων κατέσχεν.] Forte τὸ δ' ὀνειράτων μνήμην κατέσχεν. COCC.

[d] Οὖν ὅτι] Illud οὖν conservavit *Samb.* exciderat è *reliquis.* præterea in *Cod. Vat.* καὶ τεθραμμένος ἐπὶ τοῖς &c.

[e] Ταῦτ'

σκυθρωπὸ [c] ταῦτ' αὐτῷ· [f] συνεκάλεϲ μεθ' ἡμέραν Αἰγυπτίων τοὺϲ λογιωτάτουϲ, χρῄζων μαθεῖν τῶν ὀνειράτων τὴν κρίϲιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βαϲιλεὺϲ ἐταράττετο. τ ἢ οἰνοχόον ὁρῶνϲα ϛ Φαραώθ τὴν σύγχυϲιν ὑπέρχεται μνήμη [g] τοῦ Ἰωϲήπου, καὶ τ περὶ τῶν ἐνειράτων ϲωτέωϲ. καὶ προϲελθὼν ἐμήνυϲεν αὐτῷ τὸν Ἰώϲηπον, τήν τε ὄψιν ἣν αὐτὸϲ εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνῳ φράϲαντοϛ· ὅτι τε [h] ϲωρωθείη καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν ϲιτοποιῶν, καὶ ἐκείνῳ τῷ [i] ϲυμβαίη καὶ ἐξήγηϲιν ὀνείραϲ, Ἰωϲήπου προειποντοϛ. [k] δεδέϲθαι ἢ τοῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφρῆ τοῦ ἐπὶ τῶν μαγείρων, ὡϲ δοῦλον· λέγει ἢ αὐτὸν Ἑβραίων ὄντα ὀλίγοις εἶναι ἡϐῶϲι, ἅμα καὶ τ [l] ϛ πατρὸϲ δόξηϲ. τοῦτον οὖν μετακαλεϲάμενοϛ, καὶ μὴ περὶ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτοῦ καταγνοὺϲ, μαθέτω τὰ ὑπὸ τ ὀνειράτων ϲοι δηλούμενα. κελεύϲαντοϛ οὖν ϛ βαϲιλέωϲ εἰϲ ὄψιν αὐτοῦ τὸν Ἰώϲηπον ϖροϲαγαγεῖν· τὸν μὲν ἧκειν ἄγοντεϲ [m] οἱ κεκελευϲμένοι, [n] τημελήϲαντεϲ κ τὸ ϖρόϲταγμα τοῦ βαϲιλέωϲ.

ε'. Ὁ ἢ, τ δεξιᾶϲ αὐτοῦ λαϐόμενοϛ, "ὦ νεανία, "φηϲίν· ϲὺ γάρ μοι ϖαῖ ἄριϲτοϛ καὶ ϲυνέζιν ἱκανώτα- "τοϛ ὑπὸ οἰκέτου τοῦ ἐμοῦ μεμαρτύρηϲαι· τ αὐτῶν ἀ- "γαθῶν, ὧν Ϲ τούτῳ μεταδέδωκαϲ, [p] ἀξίωϲον κἀμέ, "φράϲαϲ ὅϲα μοι κ τὰϲ ὕπναϲ ὀνειράτων ὄψειϲ ϖρο- "δηλοῦϲι. βούλομαι δέ ϲε μηδὲν [q] ὑποϲτελλόμενον φόϐῳ "κολακείᾳ [r] λόγῳ ψεύδεϲθαι καὶ τῷ ϖρὸϲ ἡδονὴν, ἂν "παλιηθὲϲ ϲκυθρωπότερον ᾖ. ἔδοξα γὰρ ϖαρὰ ϖοταμὸν βα- "δίζων βόαϲ ἰδεῖν εὐτραφεῖϲ ἅμα καὶ μεγέθ διαφερού- "ϲαιϲ, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ [s] τοῦ νάματοϛ χωρεῖν "ἐπὶ τὸ ἕλοϛ· ἄλλαϲ ἢ ταύταιϲ τὸν ἀριθμὸν ϖαραπλη- "ϲίαϲ ἐκ τοῦ ἕλουϲ ὑπανῆναι, λίαν κατιϲχναμένας καὶ "δεινὰϲ ὁραθῆναι, [t] αἳ καταϐίϐαϲαι τὰϲ εὐτραφεῖϲ καὶ "μεγάλαϲ ἤδεν ὠφελουῖτο, χαλεπῶϲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ "πεπτωχυίαι. μεθ' ἢ ταύτην τὴν ὄψιν [v] διεγερθεὶϲ ἐκ "τοῦ ὕπνου, καὶ πεπαρεγμένοϛ, καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάν- "τϲμα παρ' ἐμαυτῷ ϲκοπῶν, καταφέρομαι [x] πάλιν εἰϲ "ὕπνον· καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ τοῦ ϖροτέρου θαυ- "μαϲιώτερον, ἅ με καὶ μᾶλλον ἐκφοϐεῖ καὶ ταράττει. ϛά- "χυαϲ ἑπτὰ ἐώρων ἀπὸ μιᾶϲ ῥίζηϲ ἐκφυείϲαϲ, καρηϐα- "ρεῖϲαϲ ἤδη καὶ κεκλιμέναϲ ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ τ πρὸϲ ἀ- "μητὸν ὥραϲ· καὶ τούτοιϲ ἑτέραϲ ἑπτὰ ϛάχυαϲ ϖληϲίον, "[y] λιφερνουῖτάϲ καὶ ἀθενεῖϲ ὑπὸ ἀθροϲίαϲ, οἳ δαπανῶν

convocavit Ægyptiorum ſapientiſſimos, ſcire deſiderans quid ſibi velint ſomnia. Hæſitantibus autem illis, tanto magis Rex turbabatur. At pincernam, cum animadverſiſſet Regem ſomniis confuſum, ſubit recordatio Joſephi, ejuſque in ſomniis *enarrandis* intelligentiæ. Regeque adito, indicavit ei de Joſepho, & de viſione in carcere ſibi oblata, ejuſque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus fuerit, idque ei contigerit juxta ſomnii enarrationem, prædicente Joſepho. ipſum autem à Petephre quidem coquorum præfecto vinctum eſſe, ejus utpote ſervum; at dicit ſemet cum paucis Hebræum eſſe genere, *atque patre claro natum. Hunc igitur ſi accerſiveris nec propter mala, quæ jam patitur, deſpexeris, diſcere licet quæ tibi prænunciant ſomnia. Rege itaque jubente ut coram ſiſteretur Joſephus; veniunt quidem *non multo poſt* quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum & ornatum, prout iis Rex mandaverat.

ε'. Ille vero, eum dextra prehendens, inquit, *Joſepho ſo-*
"O juvenis (tibi enim ſervus meus optimi pariter *mnia poli-*
"ac rerum intelligentiſſimi teſtimonium dedit) *tica, prenſa*
"fac me etiam eorundem bonorum participem, *dextra, nar-*
"quibus & iſtum impertiviſti, enarrando præſagia *rat Pharao-*
"ſomniorum quæ mihi per quietem obtigerunt. *nes.*
"Hoc autem volo, ne quid ſupprimas, oratione *Gen. c. 41.*
"ad gratiam aut voluptatem ficta adulando, ſi
"paulo horridior ſit veritatis aſpectus. Nam viſus
"ſum mihi, ſecundum flumen inambulanti, videre
"boves, benè ſaginatas & magnitudine præſtantes,
"ſeptem numero, à fluento ad paludes gradientes:
"alias vero totidem numero è paludibus iis ob-
"viam factas, macie valde extenuatas ac viſu fœ-
"das; quæ, cum devoraſſent ſeptem illas bene
"paſtas & magnas, nihil profecerunt, miſere à
"fame attritæ. Poſt hanc viſionem experrectus è
"ſomno & turbatus, mecumque reputans quid
"ſibi velit hæc rerum imago, ſopore oppreſſus
"rurſum obdormivi; & ſecundum video ſomnium
"priori multo mirabilius, quod me magis etiam
"exterret perturbatque. Spicas ſeptem videre vi-
"ſus ſum ab una radice enatas, capita jam graves
"frugis pondere ejuſque maturitate inclinatas, vi-
"cinas etiam alias pari numero ſpicas, pauperes
"& præ ſiccitate graciles & infirmas, quæ con-
ver-

[c] Ταῦτ' αὐτῷ·] Ταῦτ' εἶναι *Vat.*

[f] Συνεκάλεϲ] Ita *Samb. Big.* & *Vat.* in *aliis* καὶ συνεκάλεϲ, aut συνεκάλεϲ οὖν.

[g] Τοῦ Ἰωϲήπου,] Sic *Samb.* & *Vat.* in cæteris ϖερὶ Ϛ Ἰωϲήπου.

[h] Ϲταυρωθείη] Ϲταυρωθῶναι *Vat.*

[i] Συμϐαίη] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* συνϐαίνῃ.

[k] Δεδέϲθαι] Δεδέϲθαι ἢ ὑπὸ Πιτιφρῆ *Vat.* in *Baſ.* & *G.* Πετεφρεῦϲ. in *Hen.* & *Busb.* Πιτιφρῆ·

[l] Τοῦ πατρὸϲ δόξηϲ.] Ex *Samb.* & *Vat.* in *aliis* deeſt Ϛ.

[*] *Atque patre*] *Atque patris gloriam* juxta *Epiphanium.*

[m] Οἱ κεκελευϲμένοι,] Ita ex *Samb.* & *Caſ.* οἱ κεκελευϲμένοι μὴ μεθήϲουϲιν *Vat.* τὸ κεκελευϲμένον ποιῆϲαι μὴ μεθήϲουϲιν *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[n] Τημελήϲαντεϲ] Apud *Philonem*, p. 541. οἱ δ' ἀπεκείραντεϲ, καὶ ϖολὺ χρυϲοῦϲ λαμπρὸν ἐϑῆτα ἀνέδυντεϲ, καὶ ταῖϲ ϕαιδρυνούϲαιϲ ἐϖομένουϲι ϖροϲ βαϲιλέα.

[o] Τοῦ ἐμοῦ μεμαρτύρηκεν·] *Al.* τοῦ ἐμοῦ.

[p] Ἀξίωϲον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἀξίωϲον ϕράϲαι.

[q] Ὑποϲτελλόμενον] Ὑποϲειλάμενον *Busb.* & *Hen.*

[r] Λόγῳ ψεύδεϲθαι] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) In *aliis* ψεύδῃ λόγῳ καὶ τὸ πρ.

[s] Τοῦ νάματοϛ] Aut male viderat Ϛ ϖοταμοῦ, aut ſane, *paſcuum* poſuit indoctiſſimus Interpretum Epiphanius vice *fluminis*. BERN.

[t] Αἳ καταϐάϲαι] Καὶ *Hen.* & *Busb.*

[v] Διεγερθεὶϲ] Διεγερθεὶϲ ἐκ Ϛ ὕπνου τεταραγμένοϛ *Vat.*

[x] Πάλιν εἰϲ ὕπνον·] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ πάλιν.

[y] Λιφερνουῖτάϲ] Sic volo, aut paulo lenius λιτερνουῖτάϲ, tanquam ἀδεκμιεῖϲ. Quippe apud Photium, Heſychium, aliosque Grammaticos, λιτερνῆντεϲ, ὁ ἀδένδρῳ τόπῳ, ἢ πενιχρῶϲ aut ϖανὶ νόμῳ λέγονται, ubi alia prorſus nunc leguntur. λιφερνῆντεϲ enim expreſſerunt præter *Busb.* & *Hen.* vel Impreſſores Joſephi. Hoc tamen immutarunt cum nominis voce facili διεφθορότεϲ pleriique Scribarum Græculorum, ut *Samb. Caſ.* & *Big.* Deſcriptionum autem utriuſque ſpectri, ex Philone comparatam, quia opportunius haud potuit, Joſepho jam ſtatim ſubnectimus. μὴ γὰρ διετῆ χρόνον τῷ βαϲιλεῖ τὸ μέλλον τῇ χώρᾳ ϲυμϐαίνειν ἀγαθὰ καὶ κακὰ, διτταῖϲ ϕαντάϲμαϲι δι' ὀνείρου διαπέμϖεται, ταυτὶ ὑϖομηνύϲαϲ ἵνα ϐεϐαιότερον ϖίϲτιν. ἔδοξε γὰρ ἑπτὰ ϐόαϲ ἀϖέρατον ἐν Ϛ ϖοταμῷ ϖίονας, καὶ ϲφόδρα εὐϲάρκους καλαῖϲ ὀφθῆναι, καὶ ϖαρὰ ταύταϲ ἑτέρας ἑπτὰ ἰϲαρίθμους ἰδεῖν, ἀϲθενεῖϲ τε καὶ ϖαντάπαϲι λεπτὰϲ, εἰδεχθεϲτάτας ἀναλθεῖν καὶ ϲυνέμεϑαι ταῖϲ ϖρότεραιϲ. εἶτ' ἐξαπιναίωϲ ὑπὸ τ χειρόνων καταϖονηθῆναι τὰϲ ἀμείνουϲ· καὶ μηδὲν ἧττον μηδὲ τὸ ϐραχύβιοτον ταύταιϲ ἐμφορηθείϲαιϲ ϖοῖϲ ὅλκον ἐπιδεῖναι τὰϲ γαϲτέραϲ· ἀλλ' ἢ μᾶλλον, ἢ ἐχ' ἅτλοι ἐϲάλθαι. ϑεωμαϲὰϲ ἢ καὶ ταύτηϲι πάλιν, ἑτέραϲ πληχθείϲαϲ ϕανταϲίαϲ. νομίϲαϲ γὰρ ἐκ ϖυρὸϲ ϛάχυαϲ ἀκμαφυούϲαϲ ἑνὸϲ ϖυθμένοϲ, ἰϲοζύγουϲ τοῖϲ μεγέθεϲιν, αὐξομένουϲ καὶ τεθηλότας ἄρειϑαι ϖοῦϲ ὕψοϛ μαλ' ὡρώϲαϲ. εἶϑ' ἑτέρουϲ ἐκ λεπτῆϲ καὶ ἀϑενεῖϲ ἀναπεφυκέναι ϖληϲίον, ὑφ' ὧν ἐκϐοϱϐορωθῆναι τ εὐϲαχνον ϖυθμένα. Omitto cætera, quamvis digna recitari, & feliciſſimæ eloquentiæ. Quot profecto plauſtris commentariorum utilius nos careremus, ſi totum Moyſen tali modo enarraſſet ille Judæus. Adiiciam huc & Zonaram, qui Atticiſmos Joſephi cum ſequiori phraſi commutare amat, ſicut commutant *Hen.* & *Busb.* εἶτα τῷ ϕαραὼ ὁ ϑεὸϲ ὄψειϲ ϲυνεπίλογον ἐπιϖέμϖει διττὰϲ, καὶ τὰϲ δηλώϲειϲ ἀμφοῖν. ὁ ἢ τ ὄψεων ἐμμηνεύϲαϲ, τ ἢ ἐξηγήϲεωϲ ἐπειλάϑετο. ϲυνεκαλεῖ τοίνυν τοὺϲ τ αἰγυπτίων ϲοφοὺϲ καὶ ἀπαγγέλλει αὐτοῖϲ τὰ ὀνείρατα, καὶ τῶν δηλώϲεων ἀπαιτεῖ. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ὀργίζεται. ὁ δ' οἰνοχόοϛ, εἰ καὶ μὴ ϖρότερον, ἀλλά ποτε ϖοῦϲ μνήμην ἦκε Ϛ Ἰωϲήφ, καὶ διδάϲκει ϖρὸϲ ἐκείνου τ ϕαραὼ. ἄγει τοίνυν αὐτίκα. ὁ δὲ ϕηϲὶ ναὶ μὰ, ϕηϲὶν, τὸν κείρων τ ὀνειράτων, ἀνὴρ τεθέαμαι. ἴδοξε βόαϲ δίτροφοῖϲ ἐπὶ τὸ ϖοταμῷ ϖοῦϲ τὸ ἕλοϛ χωρεῖν. ἑτέρους δ' ἐπὶ ἰσχνὸϲ καὶ τετηϲμένους λιμῷ Ϛ ἕλουϲ ἐξελθόντας συναπῆναι τούτοις· ϵ βρωθῶναι ϖαρὰ τ δύτερον τὰϲ πρώτους ϵ ϖίονας, ϵ μόνον ἴτι αὐτοὺϲ ὁμοίους ἰσχνὸϲ. αὐθις δ' ὁρᾷ ϛάχυαϲ ἑπτὰ ἐκφυούϲαϲ ῥίζηϲ μιᾶϲ, ϑαλείᾳ ϵ κεκλιμένουϲ τῷ ϐάρει τῷ Ϛ καρποῦ. πλησίον δ' αὐτῶν ἰσαρίθμους ἰδόκει ὁρᾷ ϛάχυαϲ, ἀδρωτεῖϲ ὑπὸ ἀφορίαϲ καὶ ϖρὸϲ ὄρϑριοϲ ἀκμὴν, οἱ καὶ ὀλίγιϲτον

"verſæ ad conſumendas & comedendas ſpicas "ſpecioſas attonitum me reddiderunt.

Boveſque ſpicæque ſeptem macræ diuturnam famem ſignificant, Joſepho interprete.

6. Ad hæc Joſephus reſpondens, ait, "ſomnium "quidem, iſtud, ô Rex, duplici licet ſpecie viſum, "unum tamen & eundem futurorum eventum "ſignificat. Nam quod boves conſpexeris, ani- "mal aratri labori natum, ab exilioribus devora- "tas, & ſpicæ à deterioribus abſumptæ, tot an- "norum famem & ſterilitatem Ægypto prænun- "ciant, quot felicitatis præceſſerint; horumque "frugum ubertatem à totidem ſequentium ſteri- "litate abſumendam. Erit autem tanta rerum ne- "ceſſariarum inopia, ut ei difficulter ſubveniri "poſſit. id quod inde conjicio, quia macræ bo- "ves, devoratis pinguibus, ſatiari non potuerint. "Deus certe hominibus futura prædicit, non ut "eos terreat & contriſtet; ſed ut ea præſcientes "prudentia, cum advenerint prænunciata, levio- "ra faciant. Tu ergo, ſi prioris temporis pro- "ventus ſepoſueris & diſpenſaveris, inſequentem "penuriam Ægyptii non ſentient.

Conſilium Joſephi de Ægypto ſervanda.

7. Rege autem admirante Joſephi prudentiam & ſapientiam, atque percontante quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: ſubjecit ſuaſitque, frugum parſimoniam adhibendam eſſe, & non ad affluentiam uſque Ægyptios iis uti permitteret, ſed quantum ad luxuriam ſolent ex abundanti expendere, illud in neceſſitatis tempora reſervandum. Quin & hortabatur, ut frumentum ab agricolis acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat unicuique ſuppeditari quantum ſat eſſet ad victum. Pharaothes autem, Joſephum ob utrumque, tam ſomnii interpretationem quam conſilium, admiratus, ipſum huic diſpenſationi præfecit, ut ageret quæcunque vel populo Ægyptiorum vel Regi in rem eſſe exiſtimaret: conſilii auctorem maxime idoneum eſſe ratus ad id ipſum exſequendum. Ille vero, hac poteſtate à Rege auctus, ut & ejus ſignaculo uteretur & purpuram geſtaret, curru per univerſam Ægyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde ſingulis dimetiens quantum ad ſementem atque alimentum ſufficeret: nemini rationem reddens, cur ita faceret.

Inde multus viri honos, purpura, currus, aliaque inſignia.

"ϗ καταθέσθαι τὰς ἀφορίας. τραπέντες ἐκωλήξιν μοι πρε- "σβυτ.

ϛ. Ἰώσηπ@ ὁ ὑπολαβών, [z] "ὁ ὄνειρ@ μὲν ἓν ἐστ@, "εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς, "μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἐσομένων. τό, "τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνά- "νον, ὑπὸ τῶν χρόνων κατατιθεμένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ "τῶν ἐλαττόνων δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγύπτῳ & ἀκαρπίαν "ὅσῃ τοσαύτα ἐνιαυτῶν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον "[a] δυδαιμονήσασιν· ὡς τὴν τούτων δύφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν "μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν [b] ἴσην ἀφορίας [c] ὑπαναλωθῆναι. "[d] γνώσει δ' ἡ πάνις τῶν ἀναγκαίων σφόδρα δυσκατόρθω- "τον. σημεῖον δ', αἱ γὰρ καθηχνωμέναι βόες δαπανήσουσιν "τὰς κρειττονας οὐκ ἴσχυσαν χορτασθῆναι. ὁ μέν τοι Θεὸς "οὐκ ἀπὸ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προ- "δείκνυσιν· ἀλλ' ὅπως [e] προεγνωκότες κρείττονας συμφορὰς "ποιῶν τὰς πείρας τῶν κατηγγελμένων. σὺ τοίνυν ταμιευ- "σάμενος [f] τὰ γενόμενα τὰ κατ' τῶν πρῶτον χρόνον γενησόμενα, παύ- "σῃς [g] ἀνεπαισθήτην Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφορᾶν.

ζ. Θαυμάσαντ@ δὲ τὸν βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοι- κονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸς τὸν μὴ παύ- των· ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας· ὑπο- τίθετο καὶ συνεβούλευε φειδοῖ τοῦ ἀγαθῶν, καὶ μὴ κατ' πρόνοιαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ὑπερβαλλόμενον· ἀλλ' ὅσον ἂν [h] κατ' τροφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ προνοίας, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν ἐνδεᾶ καιρόν. ἀποτίθεσθαί τε παρὴνε λαμ- βάνοντα τὸν σῖτον πρὸς τῶν γεωργῶν, τὰ ἀφορμὴ μόνον εἰς ἀφθονοφορίαν χορηγοῦντα. φαραώθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας Ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως & ἐνείρατ@ καὶ τῆς συμβου- λίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν, ὥστε πράττειν ἃ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα [k] ὑπολαμβάνει· τὴν ἐξουσίαν τοῦ τοῦ πράγματ@ ὁδὸν καὶ προστάτην ἄρασθαι αὐτῆς ὑπολαβών γνώσεσθαι. ὁ δ', ταύ- της αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφρα- γῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν [l] ἐνδύσασθαι, ἀφὶ τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ' ἅρματ@, ἦγε τὸν σῖτον πα- ρὰ τῶν γεωργῶν, τὰ ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ ἀφθονοφο- ρίαν ἑκάστοις ἀποµετρῶν· μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς ταῦτα ἔπραττε.

ΚΕΦ.

τὰς ἀκάρπειας τε καὶ ἀφορίας. Hæc Drungarius. BERN. Ita cum *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* vel paulo lenius λιπερνῶντας. in διεφθορότας immutarunt *Samb. Caſ. Big.* & *Vat.* Utriuſque ſpectri deſcriptionem elegantiſſimam videre licet apud *Philonem*, p. 540, 541. ſuo modo etiam tentavit *Zonaras*, p. 17.

z Ὁ ὀνειρ@ μὲν ἐστ@,] Ita in *MSS.* articulum non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

a Εὐδαιμονήσασιν· ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τὸν μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν] *Hen.* & *Busb.* ex mala induſtria, εὐδαιμονησάσην. & τὴν τούτων εὐφορίαν ὑπὸ τὸν μὴ ταύτα ἴσων ἀναλωθῆναι. BERN.

b Ἴσην ἀφορίας] Ισον *Samb. Buriuſ*que noſter ex conjectura. HUDS. Imo & *Coll. Big.* quæ penes me eſt: malebat vero ad oram ἐτῶν *Coccejus.* Ισον autem ſatis bene convenit cum ἀριθμὸν, quare quum & optimis MSS. firmetur & ſæpius plura conjungant adjectiva veteres, non dubitavi recipere, ejecto *Hudſoniano* ἴσων. HAVERC.

c Ὑπαναλωθῆναι.] Ita in pleriſque *MSS.* ἀναλωθῆναι *Busb. Baſ.* & *G.* nec aliter *Philo* & *Zonaras.*

d Γενήσει] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* γνώσῃ *Big. Baſ.* & *G.*

e Προεγνωκότες] *Al.* προγνωκότες.

f Τὰ κατ' τὸν πρῶτον χρόνον] Ineleganter *Busb.* & *Hen.* τὰ κατ' τοὺς ἐπὶ χρόνους τοὺς πρώτους γενησ. π. αὐξήσ. αὐγύπλιν τὸν συμφορᾶν. Iterum Johannes deflorator, ὁ δ' ἰωτὴρ καὶ διπλᾶ φησιν, ὦ βασιλεῦ εἰσὶ τὰ σύνπνια, ἀλλὰ μίαν ἔχυσι τὴν μεγίστην τὸν δήλωσιν. οἵ τε γὰρ βίες ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν ὑπὸ τῶν χειρόνων καθεθιόμβοι, καὶ οἱ θάλλοντες στάχυες ὑπὸ τῶν ἀδρανῶν δαπανώμβροι, λιμὸν ἐπὶ τοσαύτα ἔνη τῇ χώρᾳ σε καταγγέλλουσιν ἐν ἰσαρίθμοις ἐνιαυτοῖς, δύθληθείσῃ πρότερον τοῖς καιροῖς. ὡς τὴν τούτων δύφορίαν ἀναλωθῆναι ὑπὸ τὸ ἴσεια. εἰ δ' σὺ ταμιεύσεις τὰ τῆ πρότερας δύθαιμονίας εἰς τὰς τῆ ἀφορείας ἐνιαυτὰς, θάσεις τοῖς αἰγυπλίοις ἀνεπαίσθητον τὸ δυσύχημα. Utar & Philone, ſed temperanter. ὅσα μέλλ ποιεῖν ὁ Θεὸς, ἐν τῇ χώρᾳ. φησὶν, προμηνύει σοι, τὰς μάτην διτλὰς φαντασίας, μὴ ὑπολάβῃς εἶναι διτλὰς ὀνείρας. εἷς ἐστὶ, τὴν ἀναδίπλωσιν ἔχων ὁ πρώτην, ἀλλὰ πρὸς ἓν λῆξον βεβαιοτέρας πίστεως. αὖτε γὰρ πίονες ἑπτὰ βόες, καὶ οἱ εὐθαλεῖς & δύθαλμὸς ἑπτὰ στάχυες ἐνιαυτὸς ἑπτὰ δηλοῦσιν δύθηνίας & δύετηρίας. & ἑπτὰ ἑτέρας λιμὸς, αἱ ἑπαισθῆναι ἑπτὰ βόες λεπτὰ & εἰδεχθεῖς, καὶ οἱ παρεφθαρμένοι καὶ μεμυκότες ἑπτὰ στάχυες. ἓξ μὲν ἐν ἑπταετίαι πρὸ ἑνὸς πολλὴν καὶ ἄφθονον ἔχουσα δύκαρπίαν, πλημμύ- ραις μὲν ὡσὶ πᾶν ἔτ@ & πολλαχοῦ λιμνάζοντ@ τὰς ἀρούρας· τὸ δ πεδίον ὡς ὕπνῳ πρότερον εὐτυχίας χαμαθρόων. ἕξῆς δὲ μὴ ταῦτα ἐνιαυτὸς πάλιν ἑπτα- ετία, καλεῖται ἐνδεικτὸν & πανὶ τὸ ἀναίσκαιον ἐπιφέρουσα, μήτ' ἀνα- χομένη & ποταμὸς, μήτε τὸ γῆς λιπανομένης· ὡς πρότερας εὐθυμίας ἀπαθείας, & εἰτι λείψανον παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν, ἀναλωθῆναι. τὰ μὲν οὖν Δημητρίου ταῦτ' ἐστίν. ὑπηχεῖ δέ μοι & ἀπαλεῖ τί θεῖον, ὑπο- βάλλον τὰ ὡς ἐν νόσῳ σωτήρια &c. Inaudiverat ſane de excellenti & onirocritico Joſephi ingenio & Pompejus hiſtoricus, ex quo hæc talia retulit Juſtinus. *Peregrinis mercatoribus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes ſolerti ingenio percepiſſet, brevi ipſi regi percarus fuit. Nam & prodigiorum ſagaciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam condidit. Nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur, adeo ut etiam ſterilitatem agrorum ante multos annos providerit: periſſetque omnis Ægyptus fame, niſi monitu ejus rex edicto ſervari per multos annos fruges juſſiſſet. Tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine ſed à Deo reſponſa dari viderentur.* BERN.

g Ανεπαίσθητον] Vide *Juſtinum* ex *Trogo Pompejo*, l. 36. c. 2.

h Κατὰ τροφὴν] Ita *Samb.* κατ' τροφὴν ἀναλώσωσιν *Caſ.* & *Vat.* Sed duntaxat ἀναλώσωσιν *Baſ.* & *G.* omiſſo κατ' τροφήν.

i Ἰώσηπον,] Τὸν ἰώτηπον *Hen.* & *Busb.* Iidem illi τὸ συμβουλῆς pro τὸ συμβουλίας. Dixerat enim Zonaras in eadem hiſtoria φαραὼ δὲ τὴν ἰωτὴρ σοφίαν, ἀφ' τε τὴν ἐξήγησιν & τὴν συμ- βουλὴν, αὐτὸς ὁ τοῦτον ἴφη κρατὶς τε & συμβουλ@ & οἰκονόμ@ ἵστη τῆ βουλόμενον· & παρέχειν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆ, ὥστε σφραγῖδι χρῆ- σθαι τῇ φαραὼ, & πορφύραν ἐνδύεσθαι, & ἐλαύνειν ἐφ' ἅρματ@ς. BERN.

k Ὑπολαμβάνει·] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπολαμβάνοι ceteri.

l Ἐνδύσασθαι,] Sic *Big. Caſ.* & *Vat.* ἐνδύεσθαι in *aliis.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Πῶς ὁ Ἰωσηπος ἔπίσημος ἡμῖν ἐν Αἰγύπτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς ἔχων ὑποχειρίους.

Τριακοστὸν ἦ ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ [m] διεληλύθη, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως· καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν [n] Ψοθομφάνηχον, ἀπίθανον αὐτὸν εἶναι τὸ προσδόξον τῆ σωτέσεως. σημαίνῃ γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον·

CAP. VI.

Quomodo Josephus in Ægypto inclaruit, fratresque sibi subjectos habuit.

ÆTatis annum trigesimum jam exegerat, omnique honore cumulatur à Rege, qui & illum ob incredibilem prudentiam Pfothomphanechum cognominavit. significat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed & conjugium nactus est honoratissimum. nam in matrimonium ac- *Is annos natus xxx. res Ægyptias administrat, nomine peregrino Pfothomphanechus, i. e. enigmatum detector.*

[m] Διεληλύθη,] Αὐτῷ διεληλύθη *Busb.* & *Hen.* cum verbi termino Attico. αὐτῷ διεληλύθῃ alii omnes libri. Ἀπέλαυε *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέλασε reliqui librorum scriptorum impressorumque. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* διεληλύθει & mox ἀπέλασε.

[n] Ψοθομφάνηχον,] Illud feci ex pluribus codd. Josephi, ut *Samb. Casaub* & *Hen.* neque aliud viderat dudum *Zonaras*, licet excusum extet τοθομφάνηχον in Johannis istius Annalibus. Legerat forte & inter Coptica Bibliothecæ Vaticanæ Ψοτομπανηχ *Oedipus Ægyptiacus.* Ψοθοφάνηχον ex Italicis membranis Josephi descripsit aliquando illustris Bigotius. Ψοθομφανηχον expresserunt ad vulgus *Bas.* & *Gen.* κομφοθομβανιχ Josephus Christianus c. 64. Huic autem Judæo ψονθοφάνηχον potius attributum, si accederent Scribæ, omnino secundum Rabbinorum veterum lectionem צפנת פענח Perverse equidem variant Epiphanii Interpretis exemplaria: quorsum *Psonthonpanicos* reperias apud *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig. Psonthonphanicos* in *L.* & *West.* 2. *Somphionphanicos* habent *W.* 1. *Bal.* & *Goul. Psontompanicos V. Sophonphanicos P.* & oblique *Psonphthonphanicon*, *Bas* & *Col.* Quo autem modo ediderint Judæi LXXII. nomen hoc peregrinum, dum in Pharo Alexandrina Moysis sui volumen Græce transferrent; tot olim aut nuper comparata, Reverendique Theologi *Chrysostomus, Theodoretus*, Hieronymus, & ante multa sæcula *ipse* Philo Judæorum Ægyptiorum decus salusque tam in Lexidio suo sacro, quam in commentario περὶ τῶν μεθερμηνευομένων, haud sinit nosmet ignorare. Veruntamen ὁ νομοθέτης quid posuerit, propter ἔνδοξον Alexandrinam quam dixi, & Masoram cum Samaritarum, tum Judæorum, ambiguum sentio & anxium affirmatu: abest enim procul ab hoc titulo mali doli suspicio. Appellant itaque prudentissimum Patriarcham nomine suo Ægyptio synagoga Samaritana צפינתי פענח σεφινηθιφανέ, quod fide mihi constat MSS. Reverendissimi Laudi & Doctissimi Huntingtoni præter Moriniana atque Usseriana. Eundem tamen Christianorum Coptitarum Ecclesia, Philo ante hos, & LXXII. Judæi Alexandr. Ψονθομφανηχ. Gens cætera Judæorum ex Pentateucho suo literis Assyriacis descripto צפנת פענח: quod sonat vocalibus animatum, vel σοφιαθ παανιχ, & correptim ψονθαπανηχ: aut secundum *meliora MSS.* Seldeni Bodleiique nec non impressa Bombergi σαφιαθ παανιχ, quomodo audierat etiam à Magistris Jerosolymitanis S. Hieronymus. Syri denique Arabesque nostræ maxime Confessionis ex Bibl. Hebraicis heic scribere malunt صفنثنخ *safiath paneach.* De sono exotico satis. Hoc igitur nomen clarissimus Philo in suo forte Onomastico explicuerat una voce Græca ἀνακρυπτής, quod Procopius Gazæus atque Scholiastes Romanus adnotant. Veruntamen quod illi ambo affirmant κρυπτῶν εὑρετὴς ex eodem interprete adponi ad ψοθομφανηχ, rectius adrogatur Josepho meo quam Philosopho Alexandrino. Diversus interea deprehenditur à se Philo & dubiæ sententiæ de hac voce. Siquidem in libro suo de Politica, cui Josephum meritum titulum fecit, verissime ait, Τὸν ἢ ἰωσὴφ μετονομάζει ὁ βατιλεὺς λόγῳ ἢ ὀνειροκρίτης ἰσχυρῷ γλώττῃ πεπαγορεύσας. Cui convenit & senioris Philonis carmen —— ὀνείρων θεσπιῳδός. Attamen libello de Polyonymis Alexandrinus ille Judæus cordatis lectoribus valde displicet, præsertim ubi dicit, sonos absque sensu captans, ψοθομφανὴχ ὑπὸ ἢ χώρας βατιλείας ἐπωλήθεις: statimque ὁ ἢ ψονθομφανηχ (aut ψονθοφανὴχ) πεῖός ἐστι θεατόμενα. ἑρμωνεύε) αὖ, ὡ λατρείοις τόμε κρίνον, quod est פום רון בענה. Coptitis denique in Onomastico, quod mendose edidit Kircherus, πιζονπάνιχα, المنظر *augur.* Josephi vero interpretationem & inculcat Zonaras, & abunde confirmant Ecclesiæ Christianæ Doctores. Namque Theodoretus ὁ συζητητὴς, τίνος ἰουδαίου ἔχει τὸ ψομιθομφανὴχ; ἢ λυτρίτην ἑρμωνεύτλω αὐτὸν πέπλεκεν, ὡς τὰς ὑπερ λεξοσοφίσατο. Idem sonat & nobile os Johannis CP. ψομθονφανηχ ἢ κρυπτῶν γνώσεως ἑρμωνεύε). ἐπειδὴ γὰ τὰ πάντα ἀγνοεῖ εἰς φανερὸν ἄγαγε· σταλεῖν τῶτο αὐτὸ ὁ φρεσὼ τὰ σωτηρίου εἶναι αὐτῷ ἐπιθετον. Deinde S. Hieronymus, quid veteres Scriptorum, præcipue Josephus, in hoc Etymo senserint, lubentius quam ille his verbis declarat. *Sonthmphanec corrupte dicitur. Nam in Hebræo legimus Zaphanet phane:* aut juxta antiquissimum codicem, quam jam pridem habuit Teutbertus, nunc Doctiss Mareschallus tenet. Somthofanec *correpte dicitur. Nam in Hebræo legimus* Saphineth fane, *quod interpretatur* absconditorum repertor; sic κρυπτῶν εὑρετὴς apud Mattathiadem. Id ita repetit ex more Petrus Scholasticus. *Vocavit autem Josephum lingua Ægyptiaca* Zaphanet phane i. e. Salvatorem mundi: *quod Græce* Psontofanec *dicitur, Hebraice autem sonat* abs-

conditorum inventorem. Postremo Chronicum quod vocant Alexandrinum, Hebraicarum legum-latorem hujus cognominis participat, atque ait sua fide, τ μωσῶ μῦ τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγὰς οἱ αἰγύπτιοι ψοιθομφανχθὴ προσηγόρδσαν· ὁ ἑρμηνεύε) ὡ ἀπεκαλύφθη τὸ κρυπτὸν. Conveniunt etiam de illa origine miro pacto Scriptores Asiatici Judæi, sive Samaritæ, sive Christiani. Antiquissimus horum Onceolus *pro nomine Ægyptio* proprioque Chaldaicam istam προσηγορίαν substituit, גבורא דמיטמרין גלין ליה aut ex MS. Bodleiano גבורא דמיטמרין, *cui viro panduntur arcana.* Hunc sequuntur Antiocheni aliique Christianorum Syrorum, versione sua vetere ac planissima

ܓܒܪܐ ܕܡܓܠܐ ܠܗ ܣܬܪ̈ܝܢ

Illud etiam admonuit dudum Octateuchi S. enarrator Gazæus, ὁ σύρος ἔχει, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. Quin id accurate quidem refert Pentateuchum Arabicum inter Cimelia Clariss. Seldeni, quod versarant dudum scripserantque manus Syriacæ, صفنثنغ تاولة البادية له الخفيات *Saphnetphane, quod interpretabere, cui declarantur occulta.* Consimili modo in Archivis Laudinis scholion hoc adjectum reperi ad صفنثنغ Pentateuchi alterius Arabici. *Alia ἀπόκρυφα agnoscunt* الطاهرة له الخفيات *cui abdita revelantur patentque.* Vix aliter Paraphrastes Hierosolymitanus Jonathanis nomine notus. גבורא דמטמרין מפרסם *qui occulta occulta esse non sinit, quin prodat.* Similiter Judæi Mauritii كاشف الاسرار *mysteriorum explicator & lux.* Ad hos Aaron & Saadias, Doctores Judæorum illustres, موضح الخفايا *qui obtecta patefacit & profert.* Diu etiam ante istos Johannes & Hezekias צפונות מופיע ἐκ κεκρυμμένων ἐκφέροντες. Rabbini insuper Constantinopolitani lingua, quam rari callent, κρυφιοφανερωτάς. Judæi etiam per Hispaniam & Italiam docti indoctique, *cui aperiuntur operta.* Addes his, ni tædeat, gematriam Baalhaturim, מגלה התעלומות, & מגלה נסתרים Abrabanelis Rabbini glorioso, atque Jarchii מפרש צפונות *rerum abstrusarum interpres*, tanquam pro Hebraicis vocibus צפנת פענח. Quin etiam addubitet licet Salomon de typo quadrato פענח, eundem forte reperiunt Bechæus Nachmanidesque in Liturgumenis suæ factionis, (fo. 110.) ubi canitur המפענח נעלמים i. e. גלא רזין, *qui declarat abscondita exponitque.* Multo autem facilior fertur nominis hujus explicatio apud Hargarizim. Legunt enim istius jugi cultores, ut supra diximus, *Sephinathiphaane*; interpretanturque adeo in proseuchis טמירתי גלא, ἀπεκαλύφθη μοι τὸ κάλυμμα, sensu percommodo & analogiæ Hebraicæ tenaci. Quocirca فعنى *faana* pro *aperuit, manifestam expansumque dedit*, si Judæi forte ignorent, Arabes callent. Multa interim vocabula Judæorum, Ægyptiorumque communia jactari, ut ιομ, θομ σαφ, ἰμι, μωνι, ναα, atque c. nemo eruditior inficiabitur. Quapropter dialectum patriam haud longe supergressus est Josephus, quum hunc titulum *rerum secretarum declaratorem* interpretabatur. Paulo tamen aliter nomen illud perhonestum exponunt Samaritæ in Arabica sua versione (qua utor ex Bibliotheca D. Tayleri doctissimi viri, meoque animo charissimi) كنز العالم, *condus scientiæ*, aut, ut verbis Trogi scriptoris extranei Josephum Patriarcham collaudemus Philippicarum l. 36. *cui nihil divini juris humanique incognitum videbatur.* Jam venimus profecto ad S. Hieronymi interpretamentum, quod per Ecclesias Latinas hodieque legitur ad Gen. c. 41. *Et vocavit eum lingua Ægyptiaca* salvatorem mundi, pro vetere illo apud S. Ambrosium, *Et vocavit Pharao nomen Joseph* Psonthonphanech. Veruntamen eruditissimus ille Presbyter, qui apud Alexandriam annos multos egerat sub Didymo Theologiæ Christianæ magistro, scriptionem Philonis atque LXXII. selectorum Judæorum reprehendit, qui sexcentis retro annis Josephi nomen Ægyptium in ipsa Ægypto reddiderant Græcis literis ψονθομφανηχ, eamque concedere jubet Rabbinorum veterum novorumque צפנת פענח. Neque hoc illi satis videbatur animadversum, nisi & novam explicationem adjungeret, quam illi sane Rabbini nunquam somniarunt. *Licet Hebraice*, inquit ille, *hoc nomen* absconditorum repertorem *sonet: tamen quia ab Ægyptio ponitur ipsius linguæ debet habere rationem. Interpretatur ergo sermone Ægyptio* Saphanet phane *sive ut* LXX. *transferre voluerunt* Psonthophanech, salvator mundi. Alibi etiam *Porro ab Ægyptiis didicimus, quod in lingua eorum* (Saphanet phane, aut potius Græcum ψονθομφανηχ) *resonet* salvator mundi. Quare

accepit Petephræ, unius ex sacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Asanetham, Rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero & liberi ei nati sunt, ante *agrorum* sterilitatem. natu quidem grandior erat Manasses: quod *nomen* idem valet ac oblitus, quia *scilicet* ad felicitatem evectus in calamitatum venerit oblivionem. Ephraïmes vero junior, quo significatur restitutus, quia redditus fuerit majorum suorum libertati. Cum autem Ægyptus, juxta Josephi enarrationem somniorum, septennii spatium feliciter exegisset, anno *demum* octavo eam invasit fames; &, quod malum improvisum illis acciderat, universi eo graviter laborantes Regis ad fores confluebant. Ille vero Josephum accersit; qui frumenta illis assignabat, factus ex confessu populi servator. Nec solum iftius regionis incolis forum aperuit, sed etiam exteris vendere paratus erat: æquum esse existimante Josepho, ut omnibus hominibus, propter suam inter se cognationem, subveniretur ab iis, qui in abundantia vivunt.

Tum ex Asanetha filios duos suscipit, Manassen i. e. oblivionem, atque Ephraimen, qua si restitutorem.

Ægypti multarumque gentium salus Josephus.

2. Mittit igitur & Jacobus, Chananæa *à fame* graviter vexata, (terram enim omnem continentem invaserat hæc calamitas) omnes suos filios in Ægyptum, ad frumentum coëmendum, cum cognovisset, quod & exteris eo foro uti liceret: solum Benjaminem secum retinens, quem ex Rachela susceperat, uterinum Josephi fratrem. At enim illi, ut in Ægyptum venêre, Josephum adeunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim erat, nisi quod ex ipsius voluntate gerebatur; & tum demum regem coluisse hominibus proderat, cum iis curæ esset Josepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de se cogitantibus (nam juvenis admodum ab eis abscesserat, & jam ad istam ætatem pervenerat, ut, mutatis faciei lineamentis, ipse ab eis non agnosceretur, præsertim cum de eo in tanta dignitate constituto ne minimum quidem suspicari potuerint) tentandum existimavit, quidnam voluntatis

Fratres suos decem Joseph us durius excipit. Gen. c. 42.

re hæc talia nos debemus ascetæ Bethleemitico, ille ita Coptis ipsis, qui tum in monasterio Nitriensi philosophabantur. Invenio etiam in apotheca illustrissimi Laudi, quo firmior nobis constat sententia, in Pentateucho quodam Arabico, quod descripserat pridem manus Ægyptia, intra oram صفنتغنخ, adnexa hac interpretatione عالم الخفايا, *occultæ scientiæ sagax, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά*, plane ut Syrus in scholiis Romanis, quæ appellantur: ad marginem tamen ejus codicis pingitur ritu Coptico ψονθομφανὶχ itidemque Arabice بسونتغاذخ; quod ibidem explicatur مسلم الدنيا, *servator mundi*. Sophronius denique vel aliquis alius piorum hominum suo studio cavit, ne Græci hanc Etymologiam amplius nescirent: unde legimus in Octateucho Coll. Universitatis, quod vocant Oxonienses, ψονθομφανὶχ, *ὅ ἐστι ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου*. Diceret sane Ægyptius πσωτεμφανὶ *salus seculi*, aut injecto pronomine proprio, πσωτεμφανὶ, *eo quod orbem terræ*, sic ait Hieronymus, *ab imminente famis excidio liberavit*. Existimo autem nobilem hunc βεζομανὶν (nisi LXX II. nos fallant Judæi) ab Apophi rege olim vocitatum fuisse πσωβουκφωνὶ, *arcanum ille clausumque mihi reclusit*: aut proxime ad Hebraicum Τσβωτεπηφαωνὶ, *doctrinam mysticam aperuit & declaravit mihi*. Hæc obiter. BERN. Sic *Cas. Busb. Samb.* & *Hen.* nec aliud viderat *Zonaras*, licet excusum exstet Τοδομφάνηχον. in *Bas. G.* & *Vat.* Ψονθομφάνηχον· atque ita vel Ψονθομφάνηχον in LXX.

o Πεῖφρε] Πετεφρῆ *Busb.* & *Hen.* Πειφρῆ, aut Πεῖφρη LXX.

p Ασανέθ] Ita ex נתן *Bas. Gen. Big.* & *Cas.* اسنث *Asaneth* Pentateuchi Samaritani versio Arabica. ἀσενὲθ LXX II. & S. Hieronymus, ἀσενὰθ Masorethæ Judaici. ἀσενέθ apud Josephum scribunt *Hen. Busb.* & *Samb. Zonaras* ab illis ἀσενέθ. BERN. Ita *Bas. G. Big.* & *Cas.* Ασενέθ *Hen. Busb. Samb.* & *Vat.*

q Μανασσῆς] Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* Μανάσσης μὲν ὧν ὁ πρ. *Vat.* Μανασσὴς ὧν ὁ πρ. *Big.* & *Zonaras.* Μανασσὴς μὲν πρ. *Bas. G. Busb.* & *Hen.*

r Επιλήθον *Hen.* volente Grammatico Ascalonita, & Scriptoribus Atticissimis, ut de ἀγνῶμον jam diximus. Nihil enim minus quam ἐπιπνοὴς optimi vatis meditatus est Josephus: quoniam valet משנה inter Judæos conjugationis asperæ participium *oblivionem inducens*. Accentum tamen promoveri jussit voce Græca Aristarchus, lima vetustissimi poëmatis, & quidem promovent *Big. Samb. Bas. Cas. Gen.* & *Zonaras*, sed

ἄγετε γὰρ *o* Πετεφρῆ θυγατέρα τοῦ ἐν Ηλιουπόλει ἱερέων, συμπεφυκυῖαν αὐτῷ ἔτι παρθένον, *p* Ασανέθην ὄνομα. ἐκ ταύτης δὴ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. *q* Μανασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερος· σημαινὲ δὲ *r* ἐπιλήθην, διὰ τὸ εὐδαιμονήσαντα *s* λήθην εὑρεθῆναι τῶν *t* ἀτυχημάτων. ὁ δὲ νεώτερος *v* Εφεχίμης· ἀποδίδωσι δὲ τάχα σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι *x* αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τὸ δὲ Αἰγύπτιον καὶ τὴν Ιωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαρίως ἔτη ἑπτὰ διαγούσης, *y* ὁ λιμὸς ἤρξατο τῷ ὀγδόῳ ἔτει· καὶ, διὰ τὸ μὴ προησθημένοις ἐπιπεσεῖν τὸ κακὸν, πυνθάνεσθαι χαλεπῶς πάντας ἀπ' αὐτοῦ, *z* εἰς τὰς βασιλέως θύρας *a* συνέρρεον. ὁ δὲ Ιώσηπον σκάλλει· κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγυμνασμένος σωτὴρ ὁμολογούμενος καὶ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν ἐν τοῖς ἐγχωρίοις *b* πρᾶτιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν· πάντας ἀνθρώπους καὶ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπιμελείας τυγχάνειν Ιωσήπου διὰ τὸ δύναμιν ἔχοντας.

β'. Πέμπτῳ *c* δὲ καὶ Ιάκωβος, τῆς Χαναναίας δεινῶς σκυθρωπαζούσης· πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινόν· τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐξεῖναι τοῖς ἀγορᾶς καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατέχει Βενιαμὶν *d* ἐκ Ραχήλης αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ Ιωσήπῳ· οἱ μὲν οὖν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουσι τῷ Ιωσήπῳ, χρῄζοντες ἀγορᾶς. ἀδύνατον γὰρ ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεύειν τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ιωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθείη. *e* ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἀδύνατον ὑπονοουμένους περὶ αὐτοῦ· διὰ τὸ μειράκιον μὲν *f* αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τὸν χαρακτῆρα συνηλλαγμένων ἀγνώριστον αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος ἀδὲ εἰς ὑποψίαν ἐλθεῖν *g* αὐτὸν δυναμένοις· διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τὸν ὅλον. τόν τε δὴ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμά-

s Λήθην εὕρασθαι] Λήθειν εὕρασθαι *Big.*

t Ατυχημάτων.] Ita ex *MSS.* in *Editis* tamen non male ἀντυχημάτων.

v Εφραΐμης·] Juvabo etiam tuos oculos, mi Lector, metaphrasi hujus paragraphi ex *Zonara*. προσηγόρευσε δὲ αὐτὸν ὁ Φαραὼ τοδομφάνηχον· σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα κρυπτῶν ἐξηγητά. συζεύγνυσι αὐτῷ καὶ γυναῖκα ἀστεῖα κεκλημένην, τὴν θυγατέρα δὲ οὐ πάνυ πολὺ ἱερέως πρωτεύοντος· ἐξ ἧς αὐτῷ γίνονται παῖδες πρὸ δὲ λιμοῦ, ὧν ὁ πρεσβύτερος μὲν μανασσῆς. ἐπίληθον δὲ ὀνομάζοι, ὅτι λήθην εὕρασθαι τῶν ἀτυχημάτων. ἐφραΐμ δὲ ὁ νεώτερος· ἀποδίδωσι δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτῷ τὴν τῶν προγόνων ἐλευθερίαν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Εφραμίς. Videsis paraphrasim hujus loci in *Zonara*, p. 17.

x Αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ] Αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν *Vat.*

y Ο λιμὸς ἤπτετο] Articulum restituimus ex *MSS.*

z Εἰς τὰς βασιλέως θύρας] In quatuor *MSS.* ἐπὶ τὰς.

a Συνέρρεον.] Συνέτρεχον *Busb.* & *Hen.* ex Glossario.

b Πρᾶτιν μόνον,] Πρᾶσιν *Big.* & *Samb.* modo vulgari. dein μόνοις *Busb* & *Hen.*

c Δὲ καὶ Ιακωβος,] Ita pro δὲ rescribendum esse placuit.

d Εκ Ραχήλης] Ita ex *MSS.* in *Editis* Ραχήλας.

e Ο δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἀδύνατον ὑπονοουμένους περὶ αὐτοῦ·] *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ γνωρίσας αὐτοὺς, μὴ ἐπιγινώσκοντας αὐτόν. Pariter Johannes Annalista, ὁ δὲ μὴ γνωσθεὶς ἀπέγνω τοὺς ἀδελφούς, phrasi Josephi in vilius mutata. Mox αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι *Bas.* & *Gen.* & paulo inferius iidem, ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις. Repetemus jam Philonis nonnulla; qualia olim legerat apud eum & quidem versaverat ob animum noster Judæus, ὃν δὲ τούτων ἕνεκα ὁ πατὴρ ὑποπτεύοντων ἤδη τὴν ἀπιστίαν, ἀγνοῶν τὴν δὲ παιδὸς εὐτυχίαν, ἐκπέμπει δέησιν τῶν υἱῶν εἰς σιτωνίαν· τὸ νεώτατον οἴκοι καταλιπὼν, ὃς μὴ ὁμομήτριος τοῦ βασιλέως ὑπάρχων ἀδελφός. καὶ οἱ μὲν εἰς Αἴγυπτον ἐλθόντες εἰσυνίστανται ὡς ἀποτρέψων τὸν ἀδελφὸν. ὁ δὲ τοὺς πεπρακότας θεασάμενος, εὐθὺς ἐγνώρισεν ἅπαντας, ὑπὸ μηδενὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ παράπαν. BERN.

f Αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι,] Αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι *Vat.*

g Αὐτῷ δυναμένοις·] Sic in *MSS* in *Editis* αὐτοῖς. HUDS. Viderat & *Cocc.* qui hæc libro suo alleverat, f. αὐτὸς δυναμένους, vel εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτῷ δυναμένοις. *Ex Philone* (*p.* 549. & 550.) hæc desumpsisse videtur *Josephus*.

h H-

πραγμάτων ἔλεγλο [h] ἥκειν· καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτὸς σωτηλυθέναι, πεφασίζεσθαι δ' συγγένειαν· ἃ γὰρ εἶναι δυσαλῶν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας [i] καὶ τὰς μορφὰς ὅτως ὑπερφανεῖς ἐκλεκτοῦσαι, δυσκόλως καὶ βασιλεῦσιν ἔστι τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὅπως δ' ἂν γνῶναι τὰ κατὰ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τλῶ ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, ταῦτ' ἔπραξε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ [k] περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν· [l] ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι δι' ἡλικίας.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν παραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν [m] περὶ τοῦ ἀδελφοῦ κατὰ νοῦν λαμβάνοντες· καταπλαγέντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ρουβήλου προηγορεύοντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν· "Ημεῖς γὰρ, εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν ἦλθομεν, οὐδὲ [n] κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα· σωτηρίαν δὲ χρήζοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν [o] ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες· ὃς οὐκ πολίταις μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἡκόμεν τὴν ἀγορὰν σῖτα πρότεθεικέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, [p] φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον [q] καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν Ἰακωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ὧ [r] γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων ἀπειόνων ἦμεν εὐδαίμονες· ἀποθανόντος δὲ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήπου, τὰ [s] πράγματ' ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅ, τε γὰρ πατὴρ μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος [t] ἤρτηται, κἀ ἡμεῖς ὡσαύτως τε τῆς ὅτι τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, κἀ τῆς ἔτι πρεσβύτου παλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν· [v] ἤκομέν τε νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τήν τε τοῦ πατρὸς ὑπιμέλειαν [x] καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον προνοίαν Βενιαμὶν τῷ [y] νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες. δυνάσθαι δὲ πέμψας εἰς τὸ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψεύδους ἐστὶ τῶν λεγομένων.

δ'. Καὶ Ρουβήλου μὲν τοιούτοις ἐπεχείρει πείθειν τὸν Ἰωσηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω [z] φρονῆσαι. ὁ δὲ, τὸν Ἰακωβον ζῶντα μαθὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν σὺν ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτοὺς, ὡς ὅτι χολῆς βασανίσων, ἐκέλευσεν. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοὺς, "ἐπεὶ, φησὶ, διαχρεῖζεσθε, μήτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασιλέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς ἧς λέγετε, [a] πίσει' ἄν με ταῦθ' ὅτως ἔχειν, εἰ καταλίποιτε μὲν [b] ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ, μηδὲν ὑβριστικὸν πάσομενον· ἀπιόντες δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε [c] πρὸς ἐμὲ, τὸν ἀδελφὸν, ὃν καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. τοῦτο γὰρ ἔσῃ πίστωμα τῆς ἀληθείας". οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε, καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν Ἰωσήπου συμφοράν· ὡς λοιπὸν τὰ κατ' ἐκεῖνον [d] βλαστήσαντα, τιμωροῦντος [e] αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, τούτοις προσπέσοιεν. Ρουβήλου δὲ πολὺς ἦν ὀπισθόμενος [f] αὐτοὺς τῆς μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γένεσθαι· φέρειν

insomnibus haberent. Nam & frumentum eis negavit, dixitque eos ad res Regis explorandas venisse: ipsosque quidem è diversis regionibus convenisse, cognationem vero simulare: vix enim fieri posse, ut homo privatus tot filios ac forma adeo egregios educaret, cum & regibus raro liceat esse tam beatis. Hæc autem sibi agenda esse voluit, ut de patris statu certius cognosceret, & quid illi acciderit, ex quo ipse discesserat; scire etiam volens, quid de Benjamine sit factum: veritus enim erat, ne ipsum etiam, paria ac in se audendo, de medio sustulerint.

3. Illi autem perturbati erant & timore perculsi, maximum quidem periculum sibimet imminere existimantes, nihilque de fratre secum in animo cogitantes: paululum vero compositi ad singula, præloquente Rubelo natu maximo, responderunt. "Nos quidem, inquit, neque ut injuria "aliquem afficeremus, neque Regi damnum ali- "quod illaturi, huc venimus; sed ut à malis ser- "varemur expetentes, ratique in vestra humanitate "refugium habere à calamitatibus, quæ patriam "nostram affligunt; quos non solum civibus vestris "sed & exteris frumentum venale proposuisse au- "divimus, eo vobis constituto, ut omnes, qui- "bus salute opus est, salvos præstaretis. Fratres "autem nos esse & ex eodem sanguine, indicio "quidem est, quod forma cuique propria sit cum "exigua ab invicem dissimilitudine. Pater nobis "est Jacobus, vir Hebræus, cui duodecim nati "sumus liberi ex quatuor mulieribus, qui cum "omnes essent superstites, satis feliciter egimus: "verum, Josepho, uno è fratribus exstincto, res "nostræ jam inde in pejus lapsæ sunt. Nam & "patrem ex eo luctus cepit perpetuus, & nos ex "defuncti calamitate ac senis miseria affligimur. "Et nunc venimus ad emendum commeatum, "Benjamini fratum natu minimo mandantes, ut "patrem diligenter curaret ac res domesticas ad- "ministraret. Potes autem, nostram ad domum "mittendo, pro certo scire an quid falsi narrave- "rimus. *Apologia Rubeli pro domo sua.*

4. Et Rubelus quidem hujusmodi verbis tentabat persuadere Josepho, ut de eis melius sentiret. Ille vero, comperiens Jacobum in vivis esse, fratremque *Benjaminem* non periisse; tunc quidem eos in custodiam conjiciebat, tamquam per otium quæstioni admoturus. Tertio vero die eos educens, "quoniam, inquit, asseveratis vos non venisse ad "res Regis lædendas, fratresque esse, & ex *eo* patre "cujus esse dicitis, facietis mihi fidem hæc ita se "habere, si quidem unum ex vobis apud me reli- "queritis, nihil contumeliæ passurum; frumen- "tumque ad patrem exportantes, rursum ad me "revertamini, fratrem, quem illic relictum esse "dicitis, vobiscum adducentes. hoc enim veritati "erit argumento". Illi vero eo magis in malis e- "rant; atque lachrymabant, ac frequenter inter se deplorabant calamitatem Josephi, quasi ob ea quæ in illum excogitaverant, pœnas ab eis repetente Deo, in has miserias inciderint. Multus autem erat Rubelus in increpando *scelus* eorum pœnitentiam, quæ Josepho ad nullam rem utilis erat: illos ve- *Benjaminem accersitum dimittuntur fratres cæteri, præter Symeonem obsidem. Gen. c. 42.*

[h] Ηκειν·] Εἶναι *Vat.* & *Vet. Interpr.*
[i] Καὶ τὰς μορφὰς] Ita ex *MSS.* κ' μορφὰς *Basil.* & *G.*
[k] Περὶ Βενιαμὶν] Περὶ τὸν Β. *Vat.*
[l] Ἐδεδίει] Ita *Big. Samb.* & *Casl.* ἰδεδέη *alii* cum *Basil.* & *G.* ἰδείη ab usu Attico malim. BERN.
[m] Περὶ τοῦ ἀδελφοῦ] Sic in *MSS.* τοῦδε ἀ. *Basil.* & *G.*
[n] Κακουργήσοντες.] Κακουργήσαντες *Vat.*
[o] Ἐπεχόντων] *Al.* συνεχόντων.
[p] Φανερὸν] Ita ex *MSS.* Φανερῶν κ' in *Editis.*
[q] Καὶ μὴ πολὺ] Καὶ ὁ πολὺ *Vat.*
[r] Γεγόμεθα] Γεγόμεθα *Samb.* & *Vat.*
[s] Πράγματ'] Ita ex *Samb.* πράγματα *in reliquis.*
[t] Ἤρτηται,] Scripta manu. Expressum erat typis ἔρηται. Epiphanio Interprete *trahit*: unde Burius heic restituit ἤρτηται. BERN. Ita in plerisque *MSS.* at ἐρεθίσθαι & ab alia manu ἤρεσθαι *Vat.* ἔρηται *Basil.* & *G.*
[v] Ἥκομέν τε] Ἥκομέν τοίνυν *Vat.*
[x] Καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον] Καὶ τὸν τοῦ κ. *Samb.*
[y] Νεωτάτῳ] Νεωτάτῳ ἀδελφῷ *Vat.*
[z] Φρονῆσαι.] Ita ex *MSS.* φρονῆσαι in *Editis.*
[a] Πίσει' ἄν με] Πίσαιτ' ἂν *Samb.* πείσητε *Hen.* & *Busb.* & mox καταλείποιτε *Basil.* & *G.*
[b] Ἐξ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν *Samb.* alterum est proprium Atticorum.
[c] Πρὸς ἐμὲ,] *Al.* πρός με.
[d] Βλαστήσαντα,] Ita in *MSS.* βλαθέντα in *Editis.*
[e] Αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ,] Αὐτῷ *Vat.*
[f] Αὐτοὺς τῆς μετανοίας,] *Al.* αὐτοῖς. & mox in *Editis* Ἰωσήπου.

vero obſecrabat, ut mala quæcunque paterentur forti animo ferrent, cum illa immiſerit Deus, ut injuriam fratri factam ulciſceretur. Hæc autem inter ſe colloquuti ſunt, linguam ſuam Joſepho non intellectam credentes. Omnes vero inceſſit mœror ex Rubeli ſermone & factorum pœnitentia, ut qui hæc ſecum non * reputaſſent, pro quibus pœnas luentes Deum juſtum eſſe judicabant. Joſephus autem, eos in has anguſtias adductos cernens, in lachrymas prorumpebat: nolenſque ut à fratribus obſervaretur, ſemet ſubduxit: ac, parvo tempore interjecto, ad eos revertitur. Atque tum retento Symeone, ut qui obſes eſſet dum fratres redirent: juſſit eos domum abire, ubi primum frumentum in foro *ſibimet* comparaſſent; ſervo mandans, ut, pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in ſarcinas repoſita, eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

Lingua Hebræa Ægyptiis ignorata.

A Jacobo vix tandem ſubducitur Benjamin, filiis licet novem fameque id urgentibus, Gen. c. 42, & 43.

5. Jacobi autem filii, ubi in Chananæam pervenerunt, patri omnia, quæ in Ægypto illis acciderant, nunciaverunt. & quod pro exploratoribus Regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres ſe eſſe, & undecimum domi relictum apud patrem, non perſuaſerint; utque Symeonem reliquerint apud Præſidem, donec Benjamin, illuc profectus, verbis eorum fidem adſtrueret: atque patrem orabant, ut nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Jacobo vero diſplicuit quicquid fecerant filii; atque ægre ferens Symeonem illic detentum, inſipientis eſſe putabat Benjaminem etiam *his malis* adjicere. Et ille ne quidem Rubeli ſupplicantis, ſuoſque pro illo filios dedentis (ut, ſi quid mali Benjamini acciderit in itinere, illos avus interficeret) verbis movetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio: magiſque illos perturbabat argentum, quod in ſaccis occultatum invenerant. Cæterum deficiente jam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Jacobus, neceſſitate adactus, ſecum ſtatuit Benjaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, ſi promiſſis abeuntes non ſteterint. Ac cum indies magis magiſque *regionem* infeſtaret fames, & filii precibus inſtarent, nihil aliud, quod in præſenti faceret, reſtabat. At cum Judas, cætera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret; quod eum haud deceret fratri metuere, aut ſuſpicione mali de eo ſolicitum eſſe, nihil enim ei præter voluntatem Dei poſſe accidere, quod & prorſus evenire neceſſe eſt, etiamſi domi maneat; ne ſic manifeſto ipſos exitio adjudicet, nec, ob inanem de

Audaciſſimus Iſraëlitarum Judas.

δ' αὐτὸς πᾶν ὅ, τι [g] καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκδικίαν ἐκείνα δρῶντος [h] αὐτὰ ⸗ Θεὸς, καρτερῶς ἐξέβη. πῶτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, ἐχ ἡγέμενοι τ Ιωσηπον γλώτης τ [i] αὐτῶν συνιέναι· κατήφεια ἦ πάντας εἶχε πρὸς τὰς Ρυβήλα λόγας καὶ τ πραγμάτων μεταμελ⸗, ὥσπερ ὐκ αὐτῶν πῶτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δικαιον ἔκεινον τ Θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ὅτως ἀμηχανῶντας αὐτὸς [k] ὁ Ιώσηπ⸗, ὑπὸ ⸗ πάθος εἰς δάκρυα πρόπιπε, καὶ μὴ βυλόμεν⸗ τοῖς ἀδελφοῖς γνέσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρῃ· καὶ [l] διαλιπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτός. καὶ [m] Συμεῶνα καταχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανοδ τ ἀδελφῶν γνησόμενον, ἐκείνος μεταλαβόντας τῆς [n] ἀγορᾶς ⸗ σίτ προσέταξεν ἀπέναι· κελεύσας τ ὑπηρέτων παρχέλον, ὁ πρὸς τὼ ὠνὼ εἶεν τοῦ σίτ κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνα νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραξεν.

ε'. Οἱ ⸗ Ιακώβ παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὼ Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κ τ Αἴγυπτον αὐτοῖς [o] συμβάντα· κ ὅτι κατάσκοποι [p] δόξειαν ἀφῖχθαι τ βασιλέως, κ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι, κ τ ἐνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν πρὸ τῷ πατρὶ, ἀπιστηθεῖεν, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα πρὸ τῷ [q] στρατηγῷ, μέχρι [r] Βενιαμὶν αὐτὸς ἀπιών, πίστις αὐτῷ τ εἰρημένων [s] παρ' αὐτῶν γένηται· ἐξίεν τε τ πατέρα, μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τ νεανίσκον. Ιακώβῳ ⸗ ὐδὲν ἤρεσκε τ τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων· κ πρὸς τὼ Συμεῶν⸗ ⸗ κατοχλῶ [t] λυπηρῶς φέρων, ἀνόητον ἡγεῖτο προσθήκην κ τ Βενιαμίν. [v] καὶ ὁ μὲν ὐδὲ Ρυβήλα δεομένα, κ τὰς αὐτ παῖδας ἀντιδιδόντ⸗· ἵν' εἴ τι [x] πάθοι Βενιαμὶν κ τ ἀποδημίαν, ἀποκτείνειεν αὐτὸς ὁ πάππ⸗· πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ ⸗ ἠπόρων ὅπῃ τοῖς κακοῖς· καὶ μᾶλλον αὐτὸς ἐταράχθη τὰργύριον ἐν τοῖς [y] σακίοις τοῦ σίτ καταχεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ ⸗ σίτ [z] τοῦ κομισθέντ⸗ ὑπ' αὐτῶν [a] ἀπιλείποντ⸗, κ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπομένα, βιαζομένης αὐτὸν τ ἀνάγκης, ὁ Ιακώβ⸗ ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τ Βενιαμὶν μ τ ἀδελφῶν· ὁ γὰ ἐᾶν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν μὴ μ τ ἐπιτεταλμένων ἀπερχομένοις. καὶ ⸗ πάθος οὐκ χείρον⸗ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενα, κ τ υἱῶν δεομένων, ὃν εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. Ιούδα ⸗, τολμηρὸν τἄλλα τ φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένα πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ· [b] ὡς ὁ πρωτον μὲν αὐτὸν πρὸ τὰδελφῶ δεδιέναι, ὅδε [c] τάτυχὸν δ' ὑποψίας λαμβάνειν, πραχθήσεται γὰ [d] ὅδεν τ πρὸ τ ἀδελφὸν, ὧ μὴ παρέσται ὁ Θεὸς, τ ⸗ συμβήσεσθαι πάντως κ παρ' αὐτῷ μένον, φανερὰν δ' ὅτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μη-

[g] Καὶ πάθοιεν,] Illud κ deeſt *Vat.*
[h] Αὐτᾶ ⸗ Θεὸς,] Αὐτᾶ *Vat.*
[i] Αὐτῶν συνιέναι·] Αὐτῶν *Samb.* αὐτῆς *Vat.*
* *Reputaſſent,*] Vel *ſupputantes*: tali enim ſenſu verbum ψηφίζομαι accipi neceſſe eſt: niſi malimus delere οὐκ, aut νοησαμένων pro ψηφισαμένων legere. *Gelenius* vertit hoc modo, *& ſcelus perpetratum damnabant, ac ſi non ipſi eſſent auctores facinoris, cui tum juſtiſſimam pœnam à Deo judicabant infligendam.* Verum *Epiphanius* ad hunc modum, —— *pœnitentia rerum geſtarum, cur ipſi non cogitaſſent illo tempore, pro quibus, cum tunc punirentur, Deum eſſe juſtiſſimum judicabant.*
[k] Ο Ιώσηπ⸗,] Ita in *MSS.* articulum omittunt *Baſ.* & *G.*
[l] Διαλιπὼν,] Iterum ex *MSS.* Ἀφαλέπων in *Editis.*
[m] Συμεῶνα] Ex שמעון *ſumeōna* heic & paſſim *Big. Caſ. Samb. Busb. Hen.* & *Epiphanius.* σεμεῶνα toties *Baſ.* & *Gen.* συμεὼν Teſtamenti Veteris Interpretes, itidemque Scriptores Novi. *Simon* idem vocatur Ecthlipſi Syriaca. BERN. Sic *MSS.* Σεμεῶνα *Baſ.* & *G.* Σεμεῶνα ⸗ κατοχὴν *Vat.*
[n] Αγορᾶς] Ex *MSS.* ἀγοραστὰς in *Editis.*
[o] Συμβάντα·] Ita pleriſque *MSS.* & ex illis *Zonaras.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G* συμπεσόντα.
[p] Δόξειαν] Illo commate, κ ὡς κατασκόπους δόξειαν *Busb.* & *Hen.* Imo verſus ille πρὸ τῷ πατρὶ ἀπιστηθεῖεν· ὡς καταλείποιέν τε σεμεῶνα omiſſus *Big.* & *Caſ.* propter Scribas oſcitantes. Poſtremo ἀπιστῆσαι legit *Hen.* ſyllaba extrita. BERN. Rurſus ita ex *MSS.* in *Editis* male ὀοξειεν.
[q] Στρατηγῷ,] Ea vox jam perdiderat illa ætate reſpectum ad militiam, & præfectum notabat. REL.
[r] Βενιαμὶν] Sic in pleriſque *MSS.* in *aliis* Βενιαμὶς αὐτός. in *Editis* Βενιαμὶν ὡς αὐτόν.
[s] Παρ' αὐτῶν] In nonnullis *MSS.* παρ' αὐτῷ γένοιτο, & παρ' αὐτῷ γένηται.
[t] Λυπηρῶς φέρων,] Inde Johannes Drungarius κ λύπλω αὐτῷ ἡ ⸗ σιμεὼν ἐπεὶ καὶ ἀχθεσις· δοῦναί τε τ βενιαμὶν ἀπαχθῶσαι εἰς αἴγυπτον ὐ κατένευσεν. BERN. Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* λυπηρῶς εἶχε· κ λυπηρῶς φέρων θάτερον ἀγαθὸ in *Editis.*
[v] Καὶ ὁ μὲ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* κ ὁ μὲ πατὴρ ὐδὲ P. *Baſ.* & G. κ ὁ μὲ Ρυβήλα fruſtra *Big. Caſ.* & *Vat.* & mox ἑαυτὸ *Big.* & *Vat.*
[x] Πάθοι Β νιαμὶν] *Al.* πάθοιεν.
[y] Σακίοις] Σαχίοις Typothetæ: verum lenius *Big.* & *Samb.* ut maluerunt οἱ σὺν ἄσῳ. Ait enim in Lexico ſuo Clariſſ Photius σάκ⸗ οἱ ἀτλικοὶ λέγουσι δ' ἐνίοις κ. BERN. Ita Attici, teſte *Photio* in *Editis* σαχίοις, & abſque ὠ τοῖς.
[z] Τᾶ κομισθέντ⸗] Articulum addidimus ex *MSS.*
[a] Επιλειποντ⸗,] Επιλιπόντ⸗ *Busb.* & *Hen.*
[b] Ως ὁ ⸗στῆκον] Illa ὡς ὁ ⸗στῆκον μ ὠῦν ſupplevimus ex *MSS.* HUDS. Tentaverat ante ita Cotc. καὶ λίαν ⸗δει τάδελφῶ δεδιέναι, ὅδε τὸ τυχὸν δ. υ. λαμβάνειν; πραχθήσεται &c.
[c] Τάτυχὸν] Rariſſima voce *Baſ.* & *Gen.* quam *adverſum* interpretatur Epiphanius, & Heſychius *medium.* Gloſſematis inſuper alius manifeſtum eſt *Big. Samb.* & *Caſ.* τὰ δεινὰ, pro τ' ἀτυχὸν Joſephi. BERN. In quatuor *MSS.* τὰ δεινὰ δ' ὑπ.
[d] Οὐδὲν τ] Οὐδὲν αὐτῶν *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*
[e] Τάτο ⸗] Τάτο δ' αὐτῷ συμβ. *Vat.*

μηδὲ τὼ ἐκ Φαραώθ τ τροφῆς ὑπομέιαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι [f] ἀλόγῳ ωβὶ ᾧ παιδὸς δέι, φροντίζειν ἢ κ τ Συμεῶν σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τ Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖν [g] ἀπολῆται· [h] πιστεῦσαι ἢ ωβὶ αὐτ τῷ θεῷ ωδμινεῖντ, [i] κ αὐτ ὡς σῶον ἐπαναξοντ τ ἰόν αὐτῷ, ἢ [k] συγκαίαιρέψοντ ἅμα ἐκείνῳ τ βίον, πάθεις Ἰακωβ παρεδίδ τ Βενιαμὶν, κ τὼ πιμὼ ᾧ σίτ διπλασίονα, τ τε ωδ τοῖς Χαναναίοις γινωμένων, τό τε τ βαλάνυ μύρον κ [l] στάκτω, τερέβινθόν τε κ μέλι, δωρεὰς Ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ ὠ ωδ ᾧ πατρὸς ὄπι τῇ τ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα, κἀκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γ, τὰς ἰὰς εἰ κομιεῖται σώας ἐκ τ ἀποδημίας, ἐφρόντιζεν· [m] οἱ ἢ, εἰ τ πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον, κ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερήσιον δ αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πέν. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς [n] ὑπέμενεν· οἱ ἢ ἐχώρουν τὼ ἐπ' Αἴγυπτον, μ κρεῖττον ἐλπὶ τὼ ὄπι τοῖς παροῦσι λύπ ἰώμενοι.

ς'. Ὡς δ ἦλθον εἰς τὼ Αἴγυπτον, καταίγοντ μὲν ωδ τὸν Ἰώσηπον. φόβ ἢ αὐτὸς ἐκ ὁ τυχὼν διετάραξε, μὴ ωβὶ τῆς ἐ σίτ τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες· κ ωρὸς τὸν ταμίαν ᾧ Ἰωσήπ πολλὼ ἀπολογίαν ἐποιοῦντ, κατ' οἶκόν τι φάσκοντες ὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, κ νῦν ἥκειν [o] ἐπαναίγοντες αὐτό. τοῦ ἢ [p] μηδ' ὅ, τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντ, [q] ἀνείθησαν τοῦ δέους. λύσας τε τὸν Συμεῶνα, [r] ἐτημέλ σωεσώμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντ δ' ἐν τούτῳ κ Ἰωσήπ ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, πά τι δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, κ πυθομένῳ ωβὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι [s] καλαλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ ἢ, μαθὼν ωβιόνα τὸν Βενιαμὶν, εἰ ἔτ ὁ νεώτερ ἀδελφὸς εἴη, κ γ ὠ αὐτὸν ἑωρακὼς, ἀνέκρινε. [t] τ ἢ φησάντων αὐτὸν εἶναι, θεὸν ὄπι πᾶσιν [v] εἶπεν εἶναι ωροστάτ. ὑπὸ ἢ πάθους ωεραγόμεν εἰς δάκρυα, μεθῆκεν· μὴ βουλόμεν καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὄπι δεῖπνόν τε αὐτὸς ωδαλαμβάν, κ κατακλίνοντ [x] μὲν ἕτως ὡς κ ωδ τῷ πατρί. πάντας ἢ αὐτὸς ὁ Ἰώσηπ δεξιούμεν, [y] διπλασίοσι μοίραις τῶν αὐτ ωδακειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

ζ'. Ἐπεὶ ἢ μ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράπ, κελεύσ τ ταμίαν τὸν τ σῖτον αὐτοῖς δῶναι μετρηθέντα, κ τ τιμὼ πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς [z] σακίοις· εἰς ἢ τὸ Βενιαμὶν φορτίον κ σκύφον ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔχρι, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίη ἢ ταῦτα, ἀμφοτέραν βουλόμεν τ ἀδελφῶν λαβεῖν· [a] πότερόν ποτε βοηθῶσι τῷ Βενιαμὶν puero metum, ipſos privet rerum ad victum abundantia, quam illis ſuppeditabit Pharaothes; Symeonis autem ſaluti etiam proſpicere par eſſe, ne, dum Benjaminem ire prohibet, illum perire ſinat: ipſoque inſuper hortante ut filium Deo crederet, ſeque aut illum ſalvum reducturum eſſe aut una cum illo periturum, tandem Jacobus cedens tradidit *eis* Benjaminem, & duplex frumenti pretium, atque munera Joſepho ferenda ex proventu Chananææ, myrobalanum & ſtacten, terebinthum & mel. Multæ vero à patre, filiis digredientibus, fuſæ ſunt lachrymæ, & viciſſim ab illis. Nam ille quidem *anxie* cogitabat, an filios ex itinere incolumes recepturus ſit; illi vero an patrem bene valentem inventuri, mœrorique ex eorum abſentia non ſuccumbentem. atque in hac triſtitia integrum diem exegerunt. Et ſenex quidem laſſatus domi ſubſtitit: illi vero viæ in Ægyptum inſiſtunt, dolorem ex præſentibus meliorum ſpe lenientes.

6. Cum vero in Ægyptum perveniſſent, ad Joſephum quidem adducuntur. Timor autem eos non mediocris perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo illud ſecum abſtuliſſent: quod mox apud Joſephi diſpenſatorem diligenter excuſaverunt, dicentes, domi ſe in ſuis ſaccis reperiſſe pecuniam, & jam venire illam ſecum reportantes. Eo vero negante ſe ſcire quid illi dicerent, metu liberati ſunt. tum vinculis Symeonem eximens, eum curavit, *probeque pexum dedit*, ut inter fratres verſaretur. Interea autem Joſepho à miniſterio Regis reverſo, munera que ad ipſum adduxerunt, & ſciſcitanti de patre dixerunt, ſe illum bene valentem inveniſſe. At ille, cognito Benjaminem ſupereſſe, percontatus eſt, an hic (nam & ipſum viderat) eſſet frater natu minimus. Illis vero ajentibus hunc ipſum eſſe, dicebat Deum res omnes adminiſtrare. Ex animi autem commotione ad lachrymas adductus, ſeceſſit, ne à fratribus obſervaretur. Ipſoſque *mox* ad convivium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, diſcumbunt. Joſephus autem, illos omnes liberaliter excipiens, Benjaminem portione duplo majore quam reliquos ſecum diſcumbentes honorabat.

Fratres ſuos iterum adventantes convivio excipit Joſephus. Gen. c. 43.

7. Veruntamen cum poſt cœnam ſomnum caperent, diſpenſatori negotium dat, ut & frumentum illis admetiretur, pretiumque iterum in ſaccos clam reponeret: in Benjaminis vero ſarcinam etiam ſcyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Hæc autem faciebat, volens fratrum animos pertentare; an quandoque fratri opem laturi ef-

Quo reliquorum animos pertentaret, fratrem minimum furti alligat Joſephus. Gen. c. 44.

f Ἀλόγῳ] Ita *Samb. Vat.* & *Caſ.* ἀλόγως ωβὶ ᾧ παιδὸς φροντίζοντα in *Editis*.

g Ἀπολῆτ·] *Samb.* ἀπόλη ab antiquiſſimo ἀπόλομαι. BERN.

h Πιστεῦσαι] Πιστεύσας in aliquot *MSS*.

i Καὶ αὐτῷ] Mox ἢ συλλαβόντες ἅμα ἐκείνῳ τ βίον, refugiſſe ſcias manus *Big.* & *Caſ.* BERN. Ita ex *MSS.* κ αὐτῷ ὡς ᾧ σῶον in *Editis*.

k Συλλαβόντες ψοντ] Συλλαβόντας *Big.* & *Caſ.* συλλαβόντ ψαντ *Samb.*

l Στάκτω,] Ita in *MSS.* vel ϛακτῶ. in *Editis* ϛάκτης. HUDS. Et ϛάκτη eſt liquor balſami. Num Joſephus credidit balſamum in Palæſtina tum creviſſe? At ipſe dicit balſami fruticem a regina Schebæ Salomoni donatum, & tum demum ibi plantatum. An per ϛάκτω aliam reſinam intelligit. REL. Vide Theophr. De Plantis 5. 4. 2. & Dioſcorid. 4. 154. COCC.

m Οἱ ἢ,] Εἰ ἢ, οἱ τ π. *Baſ.* & G.

n Ὑπέμεν·] *Al.* ὑπέμειναν.

o Ἐπαναίγοντες αὐτό.] Sic *Samb.* & *Vat.* ἐπαναίγοντας αὐτῷ τοῦτο *Baſ.* & G. ἐπαναίγοντες αὐτῷ τοῦτο *Caſ.*

p Μηδ' ὅ, τι] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* μηδολωῶ εἰδέναι in *Editis*.

q Ἀνείθησαν] Ita *Big.* & *Samb.* ἀνίθησαν *Vat. Baſ.* & G. ἀνέθησαν maluit *Burius*.

r Ἐτημέλ] Inſcitum eſt Typographorum ἀπέλυσεν hoc in loco. Rectius ἐτημέλ, *ornabat*, *probeque pexum dabat*. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπέλυσεν in *aliis*.

s Καλαλάβοιεν] Unica literula immutata non deteriorem facit ſenſum *Cocc.* legendo καλάλιποιεν, i. e. *quod eum incolumem reliquiſſent*. HAVERC.

t Τῶν ἢ φησάντων] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* τ ἢ φησάντων, τ Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν εἶπεν εἶναι πρ. in *Editis*. τ ἢ φησάντων αὐτὸν εἶναι, ὑπὸ ᾧ πάθους *Vat.* reliquis in medio omiſſis. ὑπὸ ἢ ᾧ πάθους *Samb.*

v Εἶπεν εἶναι] Forte εἶπεν δ' ὀχεῖ εἶναι αὐτῷ. Vetus *ait*, *Deum ſemper omnium ei eſſe ſuffragatorem*. Hæc ad oram COCC.

x Μὲν ἕτως] Illud μ ex *MSS.*

y Διπλασίοσι μοίραις] Hæc autem ſuo more contraxit *Johannes Zonaras*, ἰωσὴφ ἢ τ βενιαμὶν ἰδὼν, κ συνθρυπτόμεν, ἵνα μὴ δακρύων καταφανὴς γένοιτο, μείζη. εἶτα ἐπὶ δεῖπνον ωδαλαμβάν τοὺς ἀδελφοὺς, κ διπλασίοσι μοίραις ἐδείπνιζε τ βενιαμίν. Atqui optimus Moyſes ſcripſerat πενταπλασίοσι. Comeſtor autem Trecenſis (ut crederes) conciliari iſthæc voluit hunc in modum. *Diſpoſuit Joſeph fratres ſecundum ordinem ætatis eorum, ſicut in domo patris ſedere conſueverant: datiſque partibus mirabantur, quod pars Benjamin quinque partibus excederet. Joſephus autem dicit*, Benjamin duplicibus partibus honorabat. *Utrumque autem ſtare poteſt, ſi quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit.* Perite equidem. BERN. In *S. Literis* πενταπλασίοσι. *Petrus Comeſtor* iſta hoc modo conciliari voluit, *quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit.*

z Σακίοις·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* σάκκοις.

a Πότερόν ποτε βοηθῶσι] Πότερον βοηθῶσι *Vat.*

esſent furti alligato, & periclitari viſo; an illo relicto, ac ſi maleficium nihil ad ſe attineret, ad patrem reverterentur. Servo, ſicut juſſus erat, ita faciente; mane diluculo Jacobi filii horum omnium ignari diſceſſerunt, Symeonem recipientes, & duplici lætitia affecti, cum ob eum *reſtitutum* tum quod Benjaminem aſportarent, ſicut patri polliciti ſunt. At illos *ſtatim* circumagunt equites, famulum ſecum ferentes, qui ſcyphum in Benjaminis ſarcinam indiderat. Turbati vero inopinato eorum incurſu, cauſamque ſciſcitantes, cur irruerent in viros quos paulo ante honore & hoſpitio dignatus fuerat eorum dominus, nequiſſimi *ab iis* appellati ſunt; qui ne quidem hoc ipſum, ſe *ſcilicet* hoſpitio liberali & familiariter à Joſepho exceptos eſſe, memoria tenentes, non veriti ſunt illi injuriam reponere: ſed ſcyphum, quo ipſis benevolentiæ ergo propinavit, ſecum auferre ſuſtinerent, Joſephi amicitiam ſuumque, ſi deprehenſi forent, periculum lucro injuſto poſtponentes. Itaque pœnas eos luituros minitabantur, ut qui Deo non latuerint, nec cum furto fugientes evaſerint, ſervum licet miniſtrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorſum adſumus, quaſi ignoraſſent: ſcituros tamen, cum mox punientur. Hæc & alia quamplurima dicens, eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non ſuboluit, verba ejus ludibrio habebant, ſervumque ob ſermonis levitatem mirabantur, *utpote* actionem viris iſtis intentare auſum, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inventum retinuerunt, ſed ſecum reportarunt, nemine hac de re quicquam reſciſcente: tantum abeſſe, ut data opera mali aliquid patrarent. Veruntamen, certiorem rati inquiſitionem quam negationem, jubent eos periculum facere; atque omnes pœnæ ſubjicere, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis ſibimet conſcii, fiduciam acceperunt, cum ſumma, ut putabant, ſecuritate conjunctam. Atque illis quidem inquiſitionem fieri placuit: eum tamen ſolum pœnas daturum ajebant, quem furtum commiſiſſe, palam foret omnibus. Ad conquiſitionem vero aggreſſi, atque alias omnes ſarcinas ordine perſcrutati, poſtremo ad Benjaminem pervenerunt; non neſcientes quod in ejus ſacco ſcyphum occuluerint, ſed ut ſcrutinium accuratum facere viderentur. Itaque cæteri, omni quidem de ſe metu liberati, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. Spei tamen pleni, ne ipſum quidem in maleficio fore deprehenſum, liberius perſequentibus conviciabantur; per quos ſteterat, ne bonam partem itineris jam confectam haberent. Ut vero Benjaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum inveniunt, confeſtim ad lamenta & ploratus verſi ſunt: & dilaceratis veſtibus, cum fratrem deflebant mox furti ſupplicium luiturum, tum ſuam quiſque vicem, qui fidem, de Benjaminis ſalute parenti datam, violare neceſſe habuerunt. Malum autem iis augebat, quod cum dira omnia

κλοπῆς ἐναγομένῳ, καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν· ἡ καταλιπόντες, ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. πυθόμενοι δ' οἰκέτης τὰ [b] ἐντεταλμένα, μεθ' ἡμέραν ὁδὸν τούτων εἰδότες οἱ δὲ Ιακώβου παῖδες [c] ἀπῆεσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ [d] διπλοῦν χαρὰν χαίροντες, ὅτι τε τοῦτο, καὶ τῷ τὸν Βενιαμὶν ὁμοπατρίῳ τῷ πατρὶ, καθὼς [e] ὑπῆρχον. [f] περιελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ δὲ Βενιαμὶν Φορτίῳ τὸν σκύφον. [g] παραχθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν [h] πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν, οἳ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, οἳ μηδ' αὐτὸ τοῦτο, [i] τὴν ξενίαν καὶ τὴν Φιλοφροσύνην τοῦ Ιωσήπου, ἀφ' μνήμης λαβόντες, οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδικεῖν γνώσεσθαι· σκύφον δὲ, ᾧ Φιλοτησίας αὐτοῖς [k] προὔπινεν, ἀρόμενοι φέροιεν, κέρδος ἀδίκου τὴν τε πρὸς Ιώσηπον Φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ Φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ ἡγούμενοι. πωλείαν τε οὖν [l] αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν, ὃ λαθόντας τὸν Θεὸν, δεῖν ἀποδράντας μὴ τὴν κλοπῆς, [m] εἰ καὶ τὸν ἀφανισθέντα οἰκέτην ἀπέλαθεν. [n] πυθέσθαι τε γοῦν τί πρὸς ἦν ἐσμεν, ὡς οὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολαζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ὑπὸ ἀγνοίας τὸ πρὸς αὐτοὺς, ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κακοφωνίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ἐπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκίοις αὐτῶν εὑρεθεῖσαν κατέχον, ἀλλ' ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθέν· τοσοῦτον [o] ἀποδεῖν τοῦ γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μέντοι ἀρνήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτῃ χρῆσθαι· κἂν εὑρεθῇ τις ὑφῃρημένος, ἅπαντας κολάζειν. ἐδέησε γὰρ [p] αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀκινδύνου. οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίουν ποιήσασθαι· τὴν μέντοι πυθέσθαι ἐνὸς ἔφασκον εἶναι, ᾧ τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος [q] πεποιῆσθαι. τὴν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεριελθόντες καὶ τὴν ἔρευναν, ὅτι τὸ πλουτοῦν Βενιαμὶν ἦκεν· οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸ [r] σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν βουλόμενοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι δὲ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους, ἐν τῇ περὶ τὸ Βενιαμὶν Φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάῤῥουν δὴ ὡς ἐν ἐκείνῳ τὴν κακουργίας ἁρεθησομένης, σκάπτοντές τε τὰς ὑποδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν διωκομένοις ἤδη πρόσω ἐφέναι. ὡς δὲ τὸ δὲ Βενιαμὶν Φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸ σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἅμα ἐτράποντο· καὶ τὰς στολὰς [s] ὑπερπαῤῥήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τοῦ κλοπῆς, [t] αὐτούς τε ἀφανισθησομένους τὸ πατέρα τοῦ Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέκειτο δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ δοξάζειν ἤδη ἀφανεῖν τὸ σκυθρωπὸν ἀφθονηθη-

b Εντελαλμένα,] Ita in omnibus *MSS.* ἐπεταλμένα in *Editis.*

c Απῆσαν.] Sic in *MSS.* perperam in *Editis* ἀπέσαν.

d Διπλοῦν χαρὰν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διπλῇ χαρᾷ in *reliquis.*

e Υπῆρχον.] Ex *MSS.* male autem in *Editis* ὑπῆρξε. in quibus etiam articulus omiſſus eſt ante Βενιαμὶν in verſu 41.

f Περιελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς,] *Zonaras* ſtratagema illud, ſicut *Hen.* & *Busb.* quam breviſſime perſtrinxit, περιεκύκλουν ἵππεις ἀπιόντας αὐτοὺς ἱππεῖς, ἐπεσκαλουῶτες τὸν ἐν σκύφῳ κλοπὸν· καὶ ἐρευνῶντες εὗρον τὸ σκύφον ἐν τῷ φόρτῳ βενιαμίν. BERN.

g Παραχθέντες] *Coccejus* legere jubet παραχθέντας, quod alium efficit ſenſum, nec ipſum incommodum. Pro vulgata tamen ſtant MSS. HAV.

h Πυθόμενοι] Πυθομένοις *Big.* & *Samb.* πυθομένους *Vat.* παραχθέντας & πυθομένους legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Similes tamen caſuum viciſſitudines occurrunt apud optimos Atticiſmi magiſtros. HUDS. Lege πυθομένους. Vetus *turbatos, ſciſcitantes illi, malevolos appellabant.* Non negaverim tamen ὠκολάσθαι reperiri in caſtigato ſermone, ut Actor. 20. 3. COCCEJUS.

i Τὴν ξενίαν] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὴν ξενίαν in *Editis.*

k Προὔπινεν,] Iterum ex *MSS.* πρόσπινεν *Baſ.* & *G.*

l Αὐτοὺς ὑφέξειν] Αὐτοῖς *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Εἰ καὶ τὸν] In *Editis* καὶ τὸ δ.

n Πυθέσθαι γε] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* quibus conſentit *Vat.* niſi quod ὃ pro τὶ habeat poſt πυθέσθαι. *Epiphanius* legiſſe videtur, πυθέσθαί τε νῦν τί παθόντες εἰσμεν, ὦ δ. εἰ. γνώσεσθε. in *Editis* τί παθοντοῦτες εἶεν, & mox κολαζομένους. dein καὶ ante ταῦτα omittit *Vat.*

o Αποδεῖν δὲ γνώμῃ] Attico ritu pro ἀπόδειον in *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπόδειεν in *Editis.*

p Αὐτοῖς συνειδότες,] Εαυτοῖς *Vat.*

q Πεποιῆσθαι.] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* male ut & in *Baſ.* & *G.* πεποιῆσθαι.

r Σκύφον] Sic in *MSS.* τὸ σκύφον ἀναποκεκρυφότες *Baſ.* & *G.*

s Επικαπαῤῥήξαντες,] *Al.* ἀπὸκαπαῤῥήξαντες & ἀφαῤῥήξαντες. mox πρὸς v. 37. deeſt *Editis.*

t Αὐτούς τε ἀφανισθησομένους] Εαυτοὺς *Vat.* ut & mox v. 41. ubi αὐτοὺς habent *Baſ.* & *G.*

v Αχον-

νηζῆναι. τῶν ὃ τοῖς τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τ τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτοὺς αἰτίους ἔλεγον, βιασαμένους [v] ἄκοντα αὐτοῖς τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.

η'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς καταλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον [x] πρὸς Ἰώσηπον, καὶ τ ἀδελφῶν ἐπομένων. ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, [y] τοὺς δ' ἐν πενθίμοις ἱματίοις· "τί δὴ, φησὶν, ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ περὶ τ ἐμῆς "φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ Θεοῦ τ προνοίας, τοιαῦτα "πράττειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; "τῶν δὲ καταδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν [z] ὑπὲρ τοῦ σώζεσθαι Βενιαμὶν, [a] καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τ εἰς Ἰώσηπον αὐτοῖς τετολμημένων, κἀκεῖνον ἀποκαλούντων [b] μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τ κατ' τὸν βίον ἀπήλλακται συμφορῶν, εἰ δὲ ζῇ, ὅτι τ παρὰ τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ἀδικίας τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτοὺς [c] ἀλιτηρίους τοῦ πατρὸς, ὅτι [d] τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ὑπὲρ Βενιαμὶν προθήσουσι. [e] πολὺς ἦν κλαυθμὸς Ῥαχηλ, αὐτῶν καταπλήττων. Ἰωσήπου [f] δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, δεῖσθαι δὲ μόνης τῆς τοῦ παιδὸς τιμωρίας λέγοντος· ὅτε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν ἀφὰ τοὺς οὐδὲν [g] ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν, ὅτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τὴν κλοπὴν [h] ἐργασαμένῳ· βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου, τοὺς μὲν ἄλλους ἔκπληξις ἔλαβε, καὶ πρὸς τὸ παθεῖν ἀφωνία, Ἰούδας δὲ, ὁ καὶ τ πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, [i] καὶ τἄλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τ παιδαρίου σωτηρίας ἔκρινε [k] παραβαλέσθαι. "καὶ δεινὰ μὲν, εἶπεν, ὦ στρατηγὲ, πεπόλ- "μηκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ δι' κόλασιν "ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα "μὴ πάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἑνὸς δι' νεωτάτου γέγονεν. ὅμως "δὲ ἀπιγνώσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπὶς [l] ὑπο- "λέλειπται παρὰ τ σῆς χρηστότητος, [m] ἐγγυωμένης τὴν "δι' κινδύνου διαφυγήν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀ- "φορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν "[n] ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος "ἀντὶ τ ὀργῆς· ἣν οἱ παῖδα μικροὶ [o] πρὸς ἰσχὺν λαμ- "βάνουσιν, οὐκ ὑπὲρ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ "τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι· ἡμῖν πρὸς αὐτὴν μεγαλό- "φρων, καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς, ὥστε ἀποκτεῖναι "τοὺς δι' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἔτι τ σωτηρίας ἀντιποιουμέ- "νους, ἀλλὰ πρὸ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν αἰτιωμένους. καὶ γὰρ "δὲ νῦν πρῶτον ἡμῖν παρέξεις αὐτήν. [p] ἀλλὰ καὶ πά- "λιον ἐλθοῦσιν ὑπὲρ τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν ὑπη- "ρέσιαν τ τροφῆς ἐκμετρήσω, δοὺς ἀποκομίζειν [q] τοῖς οἰ- "κείοις, ὅσου κινδυνευούσης αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ ἁφα- "φθαρῆναι [r] πρεσῶσαι. ἁφαιροῦ δ' οὐδὲν ἢ μὴ πρεπόδειν "ἀπολυμένους ὑπ' εὐδείας τ ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολά- "σαι δόξαντας ἁμαρτεῖν, καὶ πρὸ τ ὑπεροψίαν τ ἀπὸ σοῦ "λαμπρὰν γνωμένου φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, "ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ διδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ "ἔτρεφες· καὶ ψυχὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἰα-

evaſiſſe viderentur, fortunæ invidia in calamitatem inciderint. Atque tam hujus fratris infortunii, quam futuri ex eo patris mœroris ſe auctores fatebantur, qui invitum ad puerum una cum eis mittendum compulerant.

8. At enim equites Benjaminem comprehenſum ad Joſephum retrahunt, fratribus etiam ſequentibus. Ille autem illum in cuſtodia cernens, illos vero in lugubri habitu, "quid, ait, ô ne- "quiſſimi, aut de mea humanitate aut de provi- "dentia Dei ſenſiſtis, ut talia in benefactorem & "hoſpitem perpetrare auderetis"? Illis vero *vicarios* ſemet in ſupplicium offerentibus pro ſalute Benjaminis, atque in memoriam revocantibus quam ſcelerati fuerant in Joſephum, eumque beatiorem prædicantibus, ſi mortuus quidem eſſet, quod è vitæ calamitatibus ſit exemptus; ſi vero in vivis eſſet, quod vindicta fruatur, qua injurias illi ab ipſis factas perſequitur Deus: ſemet vero patris peſtem & perniciem vocantibus, quod *veteri* de Joſepho mœrori, quo hactenus jacuit, novum ex Benjamine adjecturi ſint. Multus etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Joſepho autem illos quidem dimittente, ut qui ipſi nullam fecerint injuriam, pueri vero ſupplicio ſe contentum eſſe dicente, (neque enim hunc abſolvere in gratiam inſontium, ſapientis eſſe dicebat, neque illos una cum furti manifeſto punire) abeuntibus etiam ſecuritatem ſe daturum promittente, alii quidem ſtupefacti ſunt & præ dolore obmutuerunt, Judas vero, qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, & vir cætera ſtrenuus erat & efficax, decrevit ſe pro fratris ſalute periculo objicere. "Et nefaria quidem, inquiit, in te, ô "Præſes, perpetravimus, & ſupplicio digna, cui "nos omnes ſubjici debere æquum eſt, licet non "omnium ſit culpa, ſed unius natu minimi. no- "bis tamen, ſalutem propter ipſum deſperanti- "bus, ſpes aliqua effulſit ex tua bonitate, pro- "mittente & ſpondente ex periculo effugium. "Ac nunc ad nos non reſpiciens, neque facinus "quod patravimus intuens, ſed ingenii tui indo- "lem, & virtutem in conſilium aſſumens potius "quam iracundiam, (à qua homines cætera pu- "ſilli animos accipiunt, eam non in maximis ſo- "lum, ſed in quæcunque inciderint, adhibentes) "hanc ipſam contemne & deſpice, neque ab ea "te vinci patere, ut eos perimas, qui ſibimet ſa- "lutem adhuc vendicare non poterant, ſed eam "à te accipere enixe petunt. Etenim neque nunc "primum iſto munere nos ornabis: ſed & ocyus "nobis, cum ad frumenti mercatum veniſſemus, "commeatus etiam copiam feciſti, tantum *ali-* "*menti* ad familiam deferendum ſuppeditans, "quantum eam, in ſalutis diſcrimen à fame ad- "ductam, incolumem ſervavit. Equidem nihil "intereſt, utrum non deſpicias pereuntes egeſta- "te rerum neceſſariarum, an illos ad ſupplicium "non damnaveris, quos deliquiſſe homines ſuſpi- "cantur, quibuſque præclaram tuam invident "beneficentiam. Eadem planè gratia eſt, modo "ta-

Hujus dramatis vigor & epitaſis. Gen. c. 44.

Oratio Judæ pro Benjamine per- facunda quidem & animoſa. Vide Gen. c. 44. v. 18.

---

[v] Ἀκοντα] Ita *Samb.* ἄκοντα αὐτὸν τ π. *Vat.* ἄκοντα τ π. *Baſ.* & *G.*

[x] Πρὸς Ἰώσηπον, [Πρὸς τ Ἰώσηπον *Vat.*

[y] Τοὺς δ' ἐν πενθίμοις ἱματίοις] Hæc *Zonaras*, Ἰωσὴφ ὃ τούτους ὑπιδόντας ὡς ἀχαρίστους, ἠλάθετο μὲν τοὺς λοιποὺς, μόνῃ δ' ἐφείδετο τῇ τοῦ Βενιαμὶν καθοχῇ· τοὺς δὲ ἀπειλᾷ συνέσχεν. BERN. Ita plerique *MSS.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* τοὺς δὲ πενθίμους.

[z] Ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὸ in *cæteris.*

[a] Καὶ πάλιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ πάλιν Ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων, κἀκεῖνον &c. quibuſdam prætermiſſis.

[b] Μακαριώτερον,] Μακαριώτερον αὐτῶν *Samb. Caſ.* & *Vat.*

[c] Ἀλιτηρίους] Ita ex *Samb.* in *cæteris* ἀλιτηρίους.

[d] Τῇ λύπῃ,] Τῷ λύπῳ *Samb.*

[e] Πολὺς ἦν κλαυθμὸς] Ita in *MSS.* πολὺς δὲ ἦν ἐνταῦθα ὁ P. *Baſ.* & *G.*

[f] Δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος,] Μέντοι τοὺς μ. *Vat.* δὴ τοὺς *Vet. Interpr.*

[g] Ἐξαμαρτόντας] Ἐξαμαρτῶντες *Baſ.* & *G.*

[h] Ἐργαταμένῳ·] Ita in *MSS.* ἐργασαμένῳ in *Editis.*

[i] Καὶ τἄλλα δραστήριος] Καὶ deeſt *Big.*

[k] Παραβαλέσθαι.] Παραπολέσθαι *Vat.*

[l] Ὑπολέλειπται] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπολέλειπται.

[m] Ἐγγυωμένης] Sic *Samb.* & *Caſ.* ἐγγυομένης *Big.* & *Vat.* ἐγγυομένη & mox τὴν κινδύνου φυγὴν in *Editis.*

[n] Ἑαυτοῦ φύσιν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σαυτοῦ in *aliis.*

[o] Πρὸς ἰσχύν·] Forte πρὸ ἰσχύος. COCC.

[p] Ἀλλὰ καὶ πάλιον] Sic plerique *MSS.* ἀλλὰ πάλιν in *aliis* cum *Baſ.* & *G.*

[q] Τοῖς οἰκείοις,] Ita *MSS.* καὶ τοῖς οἰκείοις in *Editis.* & mox ὑπὸ λιμοῦ.

[r] Πρεσῶσαι.] Πρεσῶσαν *Vat.*

"tamen diverſo collata. Servabis enim quos in "hunc finem paviſti; & vitam, quam fame labo- "rare noluiſti, tua gratia ſalvam retinebis. Quam "magnum & mirabile eſt vita nos donare, & li- "beralitate efficere ut inopia circumdatis maneat "incolumis. Imo Deum arbitror viam ad hæc "muniviſſe, cui viſum eſt ut nos, ad virtutem "tuam illuſtrandam, in has calamitates incidere- "mus: ut gloriam etiam adipiſcaris ignoſcendo "peccantibus, quod tibi injuriam intulerint; & "non ſolum eos perhumaniter ſublevando, qui "alia de cauſa tuo egeant auxilio. Etenim per- "magnum quidem eſt opem iis ferre, qui ad in- "opiam redacti ſunt: multo tamen majus & præ- "ſtantius illos ſervare, qui ob ſcelus in ſe perpe- "tratum pœnas erant luituri. Nam ſi parva ſup- "plicia delinquentibus remiſiſſe magnam condo- "nantibus laudem attulerit; certe iracundiam "tum cohibere, ubi vita peccantium ei, quem "læſerint, in pœnam obnoxia eſt, ad Dei natu- "ram proxime accedit. Atque ego, niſi is nobis "exſtitiſſet pater, qui Joſephi interitum lugendo "oſtendit, quam graviter tulerit liberorum amiſ- "ſionem, nequaquam pro noſtra ſalute verba fe- "ciſſem, niſi forſitan tuis moribus hoc donaſſem, "qui præclarum ducis etiam illis incolumitatem "dare, quos mortuos nemo ploraret; ſed æquo "animo ſupplicium, quodcunque voluiſti, pertu- "liſſemus. Nunc autem, quando non noſtri nos "miſeret, tametſi juvenes adhuc & vix ullo ex "vitæ commodis fructu percepto moriamur, ſed "de patre cogitantes ejus ſenectutem miſericor- "dia proſequamur, has tibi preces ſupplices offe- "rimus; vitamque noſtram à te deprecamur, cu- "jus in pœnis profundendæ poteſtatem tibi de- "dit noſtrum hoc maleficium. Ille neque malus "eſt, neque nos tales futuros genuit; ſed probus "& honeſtus, & qui talia experiretur non com- "meritus, & qui nunc quidem, nobis peregre "profectis, ſolicitudine curiſque diſcruciatur. "Cum autem de noſtro interitu audierit, ſimul- "que de cauſa ejus, eo facilius in animnm indu- "cet ut vitam deſerat: mortemque ipſius ſemet "mœrore conficientis accelerabit noſtræ infamia, "facietque ut triſtem de vita exitum habeat; ut "qui, priuſquam rumor de nobis divulgetur, feſ- "tinarit ſemet ſenſibus orbare. His igitur per- "penſis, tametſi iram tibi commoveat ſcelus hoc "noſtrum, patri tamen vindictæ gratiam facito; "& plus illius miſeratio apud te valeat, quam no- "ſtra nequitia: atque ejus ſenectutem, qui, nobis "pereuntibus, in ſolitudine vivet morieturque, "reverere, patrum nomini hunc muneris hono- "rem deferens. Nam hoc agendo parentem "tuum honoras, & tibimet aliquid tribuis, cum "jam hac gaudeas appellatione: quæ tibi ſalva "conſervabitur à Deo omnium patre; quem & "ipſum propter commune nomen hac pietate "honorare exiſtimaberis, ſi patris noſtri miſeri- "cordia moveris, ea tecum reputans quæ paſſu- "rus eſt filiis orbatus. Itaque tuum eſt, quæ no- "bis dedit Deus, cum ea auferendi poteſtatem "habeas, *iterum* dare, adeoque ipſum in benigni-

"σας, τηρήσᾳς τ' ἑαυτοῦ δωρεᾶς. ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ "μέγα δοιῶαί τι ψυχὰς ἡμῖν, καὶ θεραπεῦσαι οἱ ὧν αὐτοὶ "μένουσιν ἀπορημένοις. οἶμαί τι τ' Θεὸν αἰτίαν θεμα- "σκεύασαι, βαλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὼ ἀ- "ρετὼ θειότ@, ἡμᾶς εἰς τᾶτ' θεῖξαι συμφο- "ρᾶς· ἵνα καὶ τῶν εἰς [s] αὐτὸν ἀδικημάτων συγ- "γνώσκων [t] φανῆς ἐπαινετόν, ἀλλὰ μὴ θεὸς μόνος τὰς "κατ' ἄλλων θεόφασιν δεομένας ἐπικουρίας φιλάν- "θρωπ@ δοκῇς. ὡς μέγα μὲν [v] γὰ καὶ τὸ ποιῆσαί τι- "νας εὖ καταστάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον ἢ σῶ- "σαι τοὺς ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκλω "ὀφείλοντας. εἰ γὰ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖ- "ναι τοὺς θλημμελήσαντας ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑπερ- "ιδοῦσι· τό γε περὶ τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ "ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῶν ἠδικηκότων, "θεᾷ φύσει θεσπετέῃ. καὶ ἔγωγε, [x] εἰ μὴ πατὴρ ἡ- "μῖν ἦν, [y] πῶς ἂν παίδων ἀποβολῇ τηλαυγῶς ἀφ' "τῆς ἐπὶ Ιωσήπῳ πλάνης ὑπιδεδειγμέν@, οὐκ ἂν "τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγως "ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμεν@ ἤθ', "[z] σώζειν αὐτῷ καλῶς [a] ἔχοντ' καὶ τούτως οἳ λυπήσον- "τας τεθνηκότων οὐκ [b] ἔχοντας· παρείχομεν ἄν αὐ- "τοὺς πεισομένως ὅ, τι καὶ θελήσας. νῦν ἢ, ἐ γὰ "ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν κατὰ τ' "βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ ἢ τοῦ πατρὸς λο- "γιζόμενοι, καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνω, παρα- "πεμπόμεθα σὺν τὰς δεήσεις θεσφέρομεν· καὶ παρακαλέμεθα "ψυχὰς [c] τὰς ἑαυτῶν, ἃς σοὶ τὸ ἡμέτερον κακούργημα "θεὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε "τοιούτως ἐσομένως ἐβλάστησεν· ἀλλὰ χρηστὸς ὢν καὶ πε- "φυκὼς τοιούτων ἀρχὴ δίκαι@, καὶ νῦν μὲν ἀποδημούντων "παῖς ὑπὲρ ἡμῶν φρονοῦσι κακοπαθεῖ. πυθόμεν@ ἢ "ἀπολωλότας, [d] καὶ τὼ αἰτίαν, ὑπομενεῖ ἀφ' ταύτῃ "πολὺ μᾶλλον τ' βίον [e] καταλιπεῖν· καὶ τὸ ἄδοξον αὖ- "τὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς [f] φθήσεται διαχρησάμε- "νον, καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσᾳ τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλα- "γήν, πρὸν εἰς ἄλλως φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀσεύ- "σαντ@ [g] αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταγαγεῖν. γνώμε- "ν@ οὖν ἐν τούτῳ [h] τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία "σὲ παροξυνᾷ νῦν ἡ ἡμετέρα, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δί- "καιον χάρισαι τῷ πατρὶ, [i] καὶ δυνηθήτω τὸ ἔλεον ὃ "πρὸς ἐκεῖνον ἔλε@ τῆς ἡμετέρας πονηρίας· καὶ γῆ- "ρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπο- "λωλεκότων αἰδέσαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαρι- "ζόμεν@ τὴν δωρεάν. ἐν γὰ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαν- "τα τιμᾶς, καὶ [k] αὐτῷ δίδως, ἀπλαίων μὲν ἤδη τῆς "θεοσηνείας· ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμεν@ "ὑπὸ ἔ Θεοῦ ἔ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κατὰ κοινωνίαν "καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματ@ [l] εὐσεβεῖν δόξεις, τοῦ ἡμε- "τέρω πατρὸς οἰκτον λαβών, ἐφ' οἷς πείσεται τῶν παί- "δων θερούμεν@. σὺν οὖν, ἃ παρέσχεν ἡμῖν ὁ Θεὸς, "ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελέσθαι, δοῦναι· καὶ μηδὲν "ἐκείνω διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τῆς γὰ [m] ἐπ' ἀμφο- "τέρων δωσίμεως πεντυχηκότα καλὸν ταύτῃ ἐν τοῖς ἀγα-

s Λυτὸν] Σαυτὸν *Samb.* & *Vat.*

t Φανῆς ἐπαινετόν,] Φανεὶς *Big.* & *Samb.* non ineleganter.

v Γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί] Illud γὰ ex *MSS.* deeſt in *Editis.*

x Εἰ μὴ πατὴρ] Εἰ μὴ πατὴρ ἦν ἐπὶ τῇ Ιωσήπου τελευτῇ λύπης ἔτι δεδραμένω, οὐκ ἂν ἔ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκεν τὰς θεὶ τ. *Vat.*

y Πῶς ἐπὶ παίδων ἀποβολῇ] In *Big. Samb.* & *Caſ.* ὃς ἐπὶ π. in *aliis* cum *Editis* πῶς ἐπὶ & dein ἀποβολῆς, & porro τ' ἐπὶ Ιωσήπου.

z Σώζειν αὐτῷ] Σώζειν ἀεὶ καλῶς ἔχοντ' καὶ τοὺς οἰ λ. *Vat.*

a Εχοντ' κὲ τούτως] Εχοντ' καὶ τοὺς ο. λ. τ. οὐκ ἔχοντας, καὶ παρεί- χομεν &c. COCCEJUS.

b Εχοντας·] Ita *MSS.* in *Editis* ἔχοντες παρείχομεν ἄν.

c Τὰς ἑαυτῶν,] Illud τὰς ex *Big.* & *Samb.* in *ceteris* deeſt.

d Καὶ τὼ αἰτίαν,] Ita cum *Baſ.* & G. niſi quod mutaverim ὑπομένεις in ὑπομενεῖ & ἀφθήσεσ) in φθίσει), auctoritate *MSS.* quam minimum volens recedere à vulgata lectione. καὶ ὃ' ἣν αἰτίαν ἐκ ὑπομενεῖ ἀφ' ταύτῃ *Samb.* καὶ δι' ὧν αἰτίαν ἐκ' ὑπομένει, ἀφ' ταύτῃ *Big.* καὶ δι' ὧν αἰτίαν ἐκ' ὑπομένει, ἀφ' ταύτῃ *Vat.* καὶ τὼ αἰτίαν ἐκ ὑπομενεῖ, ἀφ' ταύτῃ π. μ. τ. β. καταλιπεῖν· καὶ τ. &c. edidit *Bernardus.*

e Καταλιπεῖν·] Καταλίπη *Vat.*

f Φθήσεται] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐφθήσεται) *Baſ.* & G. φθίσει) *Vet. Interpr.*

g Αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν] Εαυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

h Τῶν λογισμῶν,] Τὸν λογισμὸν *Big.* & *Samb.*

i Καὶ δυνηθήτω] Illud καὶ addidimus ex *MSS.*

k Αὐτῷ δίδως,] Σαυτῷ *Samb.* & *Vat.* HUDS. Et Vetus, qui *tibi* effert. COCC. qui idem mox αὐτὸν mavult pro αὐτόν.

l Εὐσεβεῖν δόξας,] Εὐσεβὴς *Vat.* mox δόξης *Big.*

m Επ' ἀμφοτέρων] Ita *Big.* & *Caſ.* ἐπ' ἀμφοτέρῳ *Samb.* ἐπ' ἀμφοτέρως *Vat.* ἐπ' ἀμφότερα *Baſ.* & G.

n Καὶ

"ἀγαθοῖς ὑπιδείκνυσθαι· καὶ παρὸν [n] καὶ ἀπολλύειν,
"τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρχούσης
"ὑπιλαμθάνεσθαι, μόνον δ' ὑπιτεράφθαι τὸ σώζειν
"ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει,
"μᾶλλον [o] αὐτῷ φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς
"σώσῃς, ταὐδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἠτύχησεν. ὃδε
"γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, τούτῳ κολασθέντι, οἷς γε πρὸς
"τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις· ἀλλ' ἐν-
"θαδε [p] δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταστροφῆς
"τοῦ βίου. [q] καὶ τοσούτου δεησόμεθα, φράτηρ, κατα-
"κεῖναι τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι
"καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἐγὼ
"ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὑπὸ λύπης τεθνηκότι [r] ταὐδελ-
"φῷ ἑαυτὸς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γε-
"γονότες ἵνα ἀποθανεῖν. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἡ-
"μαρτε, καὶ μήπω [s] τῷ φρονεῖν [t] ἐρηρεισμένος, καὶ
"ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμιλω νέμειν, σοὶ
"καταλιπὼν [v] παύσομαι περαιτέρω λέγων. ἵν' εἰ μὲν
"κατακεχώρεις ἡμῶν, [x] τὸ μὴ λεχθέντα δόξῃ βε-
"βλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀ-
"πολύσας, κἀκεῖνα τῇ σωτῇ χρηστότητι συνιδὼν
"[y] ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, ἃ σώσας μόνον ἡμᾶς,
"[z] ἀλλὰ καὶ ὧν ἀφ' ὑμῶν δικαιότεροι μᾶλλον φανε-
"σθαι τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐ-
"τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἴ τ' οὖν
"κτεῖναι αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ [a] πρωρησάμενος ἀντὶ
"τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀπόπεμψον· [b] εἶτε καὶ
"κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ [c] πρὸς χρείας σοι
"ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς· πρὸς ἑκάτερον
"τῶν παθῶν ὑπάρχων". Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπο-
μένειν ὑπὲρ [d] τῆς ταὐδελφοῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων,
ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν· εἶπως ἐκμα-
λάξειε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καὶ [e] καταπραΰνειεν, ἀγωνι-
ζόμενος. πρόσπεσον δὴ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, [f] δα-
κρύοντες καὶ συναλιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ Βενιαμὶν ψυ-
χῆς [g] ἀπολομένους.

ι'. Ὁ δὴ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶν πάθους, καὶ
μηκέτι δυνάμενος τὴν ὀργὴν φέρειν ὑποκρισιν, κε-
λεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας· ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς
ἀδελφοῖς [h] ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δὴ, ποιεῖ
γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν· "τῆς μὲν
"ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ διανοίας τοῦ περὶ τὸν ἀδελφὸν [i] ἡμῶν ἐπαι-
"νῶ, καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τοῦ [k] περὶ ἐμὲ βε-
"βλημένων δέμισκω, τοῦτο πάντα ποιήσας ὅτι πεῖρα
"τῆς ὑμετέρας φιλαδελφίας. [l] ἡ φύσις δὴ περὶ ἐμὲ νομίζω
"πονηρὰς γεγονέναι· θεὸς δὲ βελήσει τῷ τε νῦν πραγμα-
"τευομένῳ τὰ ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ τῷ ἐς ὕστερον ἂν
"βιωμένης ἡμῖν προσμείνῃ. παιδός τε ἂν σωτηρίαν ἐγνω-
"κὼς [m] οὐκ ἐλπισθεῖσαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν
"ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτῶν ἔτι μνη-
"μονεύω. παύσομαι δὴ [n] τοῦ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ,
"ὡς σωτῆσι τῶν τῷ θεῷ βεβλημένων εἰς τὰ

"tate quam maxime referre. Pulchrum enim est,
"siquis tantundem ad utrumlibet valeat, sese ad
"aliorum utilitatem *non damna* comparare: &, cum
"posset perdere, suum hac in re jus, tanquam si
"nullum habuisset, plane negligere, sed tantum ad
"servandos homines potentiam sibi datam existi-
"mare; & quo pluribus salutem quis dederit, eo
"se illustriorem fore. Tu vero nos omnes servare
"potes ignoscendo fratri, in quibus egit infeliciter:
"neque enim nobis vita erit vitalis, eo pœna sub-
"lato, quibus ad patrem, nobismet solis salvis,
"redire non licet: sed hîc nobis ferendum est, qua-
"si delicti ejus essemus participes, quicquid frater
"tulerit. Atque in tantum te, Præses, obsecrabi-
"mus, ut, si fratrem nostrum morte mulctaveris,
"nos, non secus ac sceleris ejusdem socios, eodem
"afficeres supplicio. Nobis enim satius videbitur,
"ut tanquam eodem crimine condemnati moria-
"mur, quam ut nosmet fratre defuncto præ mœ-
"rore conficeremus. Et quod juvenis admodum
"deliquerit, nondumque prudentia roboratus, &
"quod humanum sit similibus non gravatim ve-
"niam tribuere, tuo permittens *hæc omnia* judi-
"cio finem dicendi faciam. ut, si nos quidem
"damnaveris, mihi vitio vertatur quod non o-
"mnia dixerim quæ tuam in nos iram lenirent:
"si vero absolveris, quod clementiæ & bonitatis
"tibi conscius illud statuisse existimeris; non so-
"lum nos servans, sed & istam nobis gratiam fa-
"ciens qua multo justiores esse videbimur, ut qui
"plus quam nosmetipsi nostræ saluti prospexeris.
"Sive igitur hunc velis perimere, me vicario ad
"supplicium accepto, patri eum remittito: sive
"ad servitium malis addicere, ipse tuis ministe-
"riis magis sum idoneus, & ad utrumvis, ut vi-
"des, subeundum aptior atque paratior". Judas itaque, qui lubenti animo quidvis pro fratris sa-
lute pati voluit, semet Josephi pedibus advolvit, iracundiam ejus si quo modo mitigare & placare posset, magnopere laborans. Similiter & fratres omnes sese prosternebant, lachrymantes, & semet, ut pro Benjamine mortem oppeterent, offerentes.

10. Josephus autem misericordia victus, simu- *Fratribus*
latam irati personam ferre amplius non potuit, *suis nunc*
jussitque ut abirent qui præsentes aderant, ut *aperit Jose-*
summotis arbitris semet aperiret fratribus. Cum *phus.*
autem *omnes* discessissent, facit ut à fratribus ag- *Gen. c. 30.*
noscereturque, & infit: "Pietatem vestram & amo-
"rem erga fratrem nostrum laudo, & perspectum
"habeo vos *in eum* meliore esse animo, quam ex-
"spectaveram ex iis quæ in me *olim* excogitastis;
"ut qui in hoc omnia hæc fecerim, ut fraternæ
"vestræ benevolentiæ caperem experimentum.
"Non enim natura vos in me malignos exstitisse
"reor: sed Dei voluntate, qui præsentibus bonis
"frui concedit, & futuris, si nobis propitius esse
"perseverarit. Quando igitur & patrem, contra
"quam speraveram, incolumem este compererim,
"& vos conspexerim tali affectu fratrem prose-
"quentes, non amplius eorum, quibus in me deli-
"quis-

n Καὶ ἀπολύειν,] Ita *Big.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολύειν *Basil.* & *G.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολύειν *Samb.* καὶ παρὸν ἀπολύειν *Vat.* καὶ παρὸν ἀπόλυειν *Casl.*

o Αὐτῷ φαίνεσθαι] Ita *Samb.* αὐτὸ *Big.* & *Vat.* αὐτὰ *Basil.* & *G.*

p Δεῖ κοινωνῆσαι] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* δὴ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς.

q Καὶ τοσούτου] Καὶ ὃ σὺ δεόμεθα *Vat.*

r Ταὐδελφὸ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τεθνηκότι ἑαυτὸν ἀνελεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ὁμοίως. *Epiphanius* habet, *non enim patimur nos ipsos quasi propter mortui tribulationem afflictæ, sed tanquam similes ejus malitiæ existentes &c.*

s Τῷ φρονεῖν] Ita quidem *Samb.* in *aliis* τὸ φρ.

t Ἐρηρεισμένος,] Ita *Big. Samb.* & *Casl.* ἐρεισμένος *Vat.* ἐρεισμένος *Basil.* & *G.*

v Παύσομαι] Sic *Samb. Casl. Vat.* & *Vet. Interpr.* παύσομαι in *ceteris.*

x Τὰ μὴ λεχθέντα] Ita *Basil. G.* & *Casl.* ἡμῶν τὰ λεχθέντα δόξῃς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Ἀπεψηφίσθαι] In *Vat.* ἃ πέμψεις γε νομισθῇς.

z Ἀλλὰ καὶ] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότεροι μ. in *Editis.*

a Τιμωρησάμενος] Sic *Big.* & *Samb.* in *ceteris* τιμωρησάμενον.

b Εἶτε καὶ κατέχειν] Εἴτε καλαχεῖν σοι δ. *Vat.*

c Πρὸς χρείας] Ita *Big.* πρὸς τὰς χρείας in *ceteris.*

d Τῆς ταὐδελφοῦ σωτηρίας] Τῆς ἀδελφοῦ *Big.*

e Καταπραΰνειεν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καλαπραΰνειεν in *Editis.*

f Δακρύοντες] Vocem δακρύοντες (quæ deerat in *Editis*) supplevimus ex *MSS.*

g Ἀπολομένους.] Ἀποθνῄσκοντας *Big.* quod admitti potest de futuro. Θανουμένους *Samb.* eodem intellectu.

h Ποιήσῃ φανερόν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ποιήσῃ.

i Ἡμῶν ἐπαινῶ,] *Al.* ὑμῶν.

k Περὶ ἐμὲ] Περὶ ἐμὲ *Vat.*

l Οὐ φύσις] Ita in *MSS.* Φύσει δὲ ἐδὲ in *Editis.*

m Οὐκ ἐλπισθεῖσαν,] Ita *MSS.* οὐδ' ἐλπ. *Basil.* & *G.*

n Τῆς ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἐμαυτῷ ποιητείας *Vat.* & mox v. 2. omittit ἔχειν.

o Τῷ

"quisse videamini, recordabor. Porro desinam ob "ista ut maligna odium intendere: ac vobis gratias "me habere profiteor, qui mecum in causa ruistis, "ut Deus ita nobis in præsens prospiceret. Volque "ipsos volo etiam hæc oblivioni dare, & lætari "magis, quod male tunc consulta bene cesserint, "quam contristari ob ea quæ indigne facta esse eru- "bescitis. Ne igitur vos dolore afficere videatur, "quod in me iniquum tuleritis suffragium, nec ma- "le vos habeat rei gestæ pœnitentia, quando con- "sultis vestris non responderit eventus. sed, lætitia "exsultantes ob ea quæ Deus effecerit, discedite, "patri hæc renunciaturi; ne forte solicitudine de "vobis male maceratus, summam mihi eripiat feli- "citatem, si mori contigerit priusquam in conspe- "ctum meum veniat, & horum bonorum fiat par- "ticeps. Hunc ipsum vero, & conjuges vestras & "liberos, totamque cognationem assumentes huc "commigratote. Non enim decet, ut mihi charis- "simi ab hac mea felicitate longe abessent: præser- "tim cum fames adhuc quinquennium duratura "sit". Hæc cum dixisset Josephus, fratres comple- ctitur. Illi vero in lachrymis erant ac mœrore: memoriam ilicet eorum quæ in eum consuluerant & statuerant, atque etiam pœnæ, quam commeruerant, metum sustulisse visa est fratris æquitas. Mox convivium est sequutum. Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, vehementer gavisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, animo affectus, præbuit eis currus frumento onustos, atque aurum & argentum, *munera* ad patrem deferenda. Illi autem, plura *adhuc* à fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero sibimet in singulos donata, majorem *etiam* iu modum muneribus cumulato Benjamine, abierunt.

Hoc contigit anno secundo famis. Gen. c. 45. 6.

Israëlitæ patrem suum repetunt regiis muneribus aucti.

"παρόντα, χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βέλο- "μαι καὶ αὐτὸς λήθῃ σκεινῶν λαβόντας ἥδεσθαι "μᾶλλον, [o] τῆς τότε ἀβελίας εἰς τοιῦτον ἐλθούσης "πέλω, [p] ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡ- "μαρτημένοις. μὴ ἂν δεῖξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐ- "μοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ με- "τάνοια, τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. "χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ Θεοῦ γεγονόσιν, ἄπι- "τε, ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί· μὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ "ὑμῶν φρονοῦσιν ἀναλωθεὶς, ζημιώσῃ με τὸ κάλ- "λιστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν "καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑπερφυῶν. "αὐτὸν δὴ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέ- "κνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες "ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ ὑπερήμους εἶναι δεῖ τῶν "ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους· ἄλλως "τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὰ ἐπὶ πενταετίαν [q] ὑπομέ- "νουσι". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος ἐφείλκυσε τοὺς ἀ- δελφούς. οἱ δὲ ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· [r] τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐ- δὲν ὑπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν ἀνωχίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥσθη τε μεγάλως, καὶ, ὡς [s] ἐπ' οἰκείοις ἀφετηρίοις ἀγαθῶν, παρεῖχεν [t] αὐτοῖς ἁ- μάξας σίτου πλήρεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὑποκ- μίζειν τῷ πατρί. [v] λαβόντες δὲ πλείω πρὸς τὸν ἀδελφὸν, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δὲ αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστον ἰδίας, πλειόνων ἀξιωμένου βενιαμὶν παρ' αὐ- τοῦ, [x] ἀπῆεσαν.

CAP. VII.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.

ΚΕΦ. ζ.

Ἡ δὲ πατρὸς αὐτοῦ μὲν τὴν γνώμης πάσης πρὸς αὐτὸν μετά- βασις, ἀφ' ἧς γνόμενον λιμόν.

CUm vero Jacobus, filiis reversis, de Josepho intellexisset, quod non solum mortem effugerit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viveret, una cum Rege res Ægypti administrans, & pæne totam regni curam sibi commissam habens, nihil quidem eorum quæ nunciabantur incredibile putabat, animo complectens cum Dei magnificentiam, tum ejus erga se benevolentiam, tametsi aliquantisper *ut videbatur* intermissam: sed confestim iter aggressus est ad Josephum properans.

IV. *Apud Beersaben mactatis victimis, de itinere Ægyptio Jacobus Deum consulit. Gen. c. 46.*

2. Postquam autem venerat ad puteum fœderis, Deo ibidem sacrificium faciens, metuensque

Ὡς δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰακὼβος [y] τὰ περὶ τὸν Ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸν θάνατον [z] ἀφαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ [a] καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας, βασιλεῖ συνδιέπων τῷ Αἰγυπτίων, καὶ τὴν ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένου αὐτῆς ἐπιμέ- λειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τὸν [b] ἠγγελμένων, λογιζό- μενος δὲ θεοῦ τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔ- νοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ [c] διέλειπεν· ὥρμητο δὲ εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

Β'. Ὡς δὲ κατέσχεν [d] ἐπὶ τὸ ὄρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος [e] μὴ ἀφ' τὴν εὐδαι- μο-

o Τῆς τότε ἀβελίας] Ita *Samb.* & *Casc.* τῆς τότε ἀβελείας *Big.* & *Vat.* τῆς τε ἀβελείας *Basc.* & *G.*

p Ἢ δυσφορεῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μὴ δυσφο- ρεῖν *Casc. Basc.* & *G.*

q Ὑπομένουσι.] Sic in *MSS.* ὑπομένουτος in *Editis.* ὑπιμέ- νουτος *Burius* ex conjectura. Verum enim ὑπομένουσι pro- bum est & receptum. BERN. & HUDS.

r Τῶν δὲ ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων] Locus dubius: ego illic in- tellectum faciliorem, quasi veriorem & ipsum Josephi constitui. λύπῃ τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ὑπο- λιπεῖν εἰδυῖα *Samb.* λύπῃ, τῶν δὲ ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμω- ρίας ἐν αὐτοῖς (l. αὐτοῖς) οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐδόκει *Big.* Tandem *Basc. Gen.* & *Epiphanius* sensu alio, λύπῃ, τῶν δὲ ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμέ- νων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει. BERN. Ita plane *Big.* nisi quod mendosum ἐν αὐτῆς mutaverit in ἐν αὐτοῖς. Forsan tamen τῶν ἢ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς οὐδ. &c. nam in *Samb.* λύπῃ τῶν βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ὑπολ. in *Vat.* λύπῃ ἦσαν τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτῆς οὐδὲν ὑπολ. in *Editis* λύπῃ, τῶν δὲ ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει. *Epiphanius* vertit, *Illi vero in lachrymis & tristitia con- stituti, super eo quod cogitaverant contra illum, potius eis videbatur esse supplicium bona voluntas fratris.* HUDS. In versione *Huds.* erat impressum *licet*, nescio consultè, an temerè: exigua mu- tatione reposuimus *ilicet*, quomodo & Græca postulant, & *Hudsonia* forsan ipsa manus scripserat. HAVERC.

s Ἐπ' οἰκείων] *Gen. Epiphan. Burius*que. καὶ ὡς ἐπ' οἰκείῳ ἀφετη- θεὶς ἀγαθῷ *Samb.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίῳ ἀφετηθεὶς ἀγαθῷ *Big.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίαν ἀφετηθεὶς ἀγαθῶν *Basc.* Litem autem hanc versent Gram- matistæ, an οἰκῶν reddat οἶκι & οἰκία, ut χοιρῶν à χοῖρος. Nam οἰκεῖν rite recensetur inter verbalia BERN. Sic *Basc. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' οἰκείῳ ἀφετηθεὶς ἀγαθῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

t Αὐτοῖς ἁμάξας] Αὐτὸς *Samb.* ut referatur ad ὑποκομίζειν.

v Λαβόντες] Ita in plerisque *MSS.* λαβόντας *Basc. G.* & *Casc.*

x Ἀπῆεσαν.] Ἀπῆεσαν *Samb. Casc. Busb.* & *Hen.* dialecto Attica atque tempore nimis perfecto. ἀπίεσαν *Basc.* & *Gen.* incon- gruum, sicut *Big.* ἀπῄεσαν pro ἀπῄασιν. BERN. Sic *Samb. Casc. Busb.* & *Hen.* ἀπίεσαν in *aliis.*

y Τὰ περὶ] Τὰ περὶ Ἰώσηφον *Vat.*

z Διαπεφυγὼς] Διαπεφευγὼς *Samb.* & *Casc.* alia voce. BERN.

a Καὶ ζῇ μὴ] Καὶ ζῇ, καὶ μὴ λαμπ. εὐδαιμονίας *Basc. Big. Samb.* & *Vat.*

b Ἠγγελμένων,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἠγγελ- μένων *Casc. Basc.* & *G.*

c Διέλειπεν·] *Al.* δίλιπεν.

d Ἐπὶ τὸ ὄρκιον] Vide *Var. Lect.* ad p. 29. v. 25.

e Μὴ ἀφ' τὸν] Ita *MSS.* verum μὴ hic omittunt *Basc.* & *G.* & mox adjiciunt ante ἀκέτι. quod & faciunt nonnulli *MSS.*

μονίαν [f] τῇ ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, σπέρμα εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετελθόντες καταλάβωσιν αὐτὴν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπιβουλεύσας ἐπεχημένῳ, ἅμα τε μὴ δίκα Θεοῦ βουλήσεως γιγνομένης τῆς εἰς Αἴγυπτον [g] ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτῶν· πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ πρόωρος ἐξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου ἀφικνεῖσθαι, καταφέρηται, [h] φρένων ἐν ἑαυτῷ τάττων τὸ λογισμόν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπισὰς δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόμασι καλέσας, πυθανομένῳ [i] τίς ἐστιν, "ἀλλ' ὁ δίκαιον, εἶπεν, "Ἰακώβῳ Θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τὸ ἀεὶ προγεγάτλω καὶ βοη-"θὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενό-"μενον. σεσημένῳ τε γὰρ σοὶ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς "[k] πάντων ἐγὼ παρέσχον. καὶ κατ' ἐμὲ εὔνοιαν εἰς "τὴν Μεσοποταμίαν μόνος ἐλήλυθας, γάμων τε ἀγαθῶν "ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπιγόμενος πολλῆς καὶ χρημά-"των ἐνόησας. [l] παρέμεινέ τε σοὶ γενεὰ πᾶσα προνοίᾳ "τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τὸν ὑμῶν ἐδώκεις Ἰωσήπον, "τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ "τὸν Αἰγύπτου κύριον, ὡς [m] ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασι-"λέως, ἐποίησα. [n] ἥκω τε νῦν οὐδέ τι τούτης ἡγεμὼν "ἐσόμενος, καὶ βίου [o] σοὶ τελευτὴν ἐν τοῖς Ἰωσήπου "χερσὶ γηροτροφήσειν [p] προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τὸν "σὸν σπόρον ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, κα-"ταξήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν [q] ὑπέσχημαι.

δ'. Τούτῳ χαρέντας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς [r] καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο. ἦσαν δ' οἱ πάντες [s] ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα

ne propter ubertatem Ægypti, dum filii iſtius regionis habitandæ amore tenerentur, ſoboles eorum non rediret in Chananæam, occupatura eam juxta promiſſa Dei; ſimul etiam, ne inconſulto Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipſius clade aliqua multaretur; præterea autem veritus ne prius è vita excederet, quam in Joſephi conſpectum veniret, in ſomnium delabitur hæc ſecum in animo revolvens.

3. At Deus ei *in ſomnio* ſuperveniens, ipſumque bis nomine appellans, interroganti quiſnam "eſſet, ait, "haud fas eſt ut Jacobus ignoraret "Deum, qui majoribus tuis & poſt hos etiam "tibi perpetuo adjumento fuit & auxilio. Cum "enim & patri in animo fuiſſet te principatu "privare, hunc ego tibi conſervavi. & cum, me "tibi favente, ſolus in Meſopotamiam profectus "eſſes, & bonas feciſti nuptias, & reverſus es li-"beris multis & facultatibus auctus; meaque pro-"videntia tibi incolumis permanſit tota tua pro-"genies; & Joſephum, quem ex filiis amiſiſſe vi-"debaris, ad majorem felicitatem perduxi, & Æ-"gypti dominum, ut paululum à Rege differat, "conſtitui. Nunc quoque venio, & viæ hujus "dux tibi futurus, & tibi prænuncians inter ma-"nus Joſephi te è vita exiturum, atque ſtirpem "tuam per multa ſæcula potentem fore ſimul & "illuſtrem indicans, eamque in iſtam terram me "deducturum eſſe, quam *tibi* pollicitus ſum. *Reſponſum Divinum.*

4. Hoc ſomnio fretus eo libentius in Ægyptum conceſſit, cum filiis & omnibus eorum *liberis*. Erant autem in univerſum ſeptuaginta. Et quidem nomina illorum, maximeque propter eorundem difficultatem, *ſemel* mihi viſum eſt non re- *Recenſentur Jacobi filii* LXX. *ſuis nominibus ex Gen. c.* 46.

[f] Τῇ ἐν Αἰγύπτῳ,] Τῶν ἐν Αἰγ. *Vat.*

[g] Ἀφόδου] Καθόδου *Vat.*

[h] Στερέφων ἐν ἑαυτῷ] Ita in *MSS.* male in *Editis* στρέφων ἐαυτῷ.

[i] Τίς ἐστιν,] Pro Moſaico הנני c. 46. 2. BERN. Sic *Caſ. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τί ἐστιν *Big. Samb. Vat.* & LXX.

[k] Ταύτῃ ἐγὼ παρέσχον.] Ita *MSS.* ἐγὼ παρεῖχον abſque ταύτῃ in *Editis.*

[l] Παρέμεινέ τε σοὶ] Sic *Samb.* & *Vat.* παρεμεί τε σε in *ceteris.*

[m] Ὀλίγῳ διαφέρειν] Ὀλίγον *Vat.*

[n] Ἥκω τε νῦν] Perperam in *Editis* ἵκαν.

[o] Σοὶ τελευτὴν] Σὲ *Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* non male.

[p] Προδηλῶν,] Προφανῶν *Vat.*

[q] Ὑπέσχημαι.] Ita in *MSS.* ὑπέσχηκα in *Editis.*

[r] Καὶ πᾶσι] Scribis omnibus Græcis Latiniſque probata lectio. Atqui vero καὶ πᾶσι τοῖς τούτων, quod eſt *nepotibuſque* ſive ובני בניו Moyſis c. 46. 6. non inſcite ſubſtituerunt modo Typographi *Baſ.* & *Gen. Busb.* & *Hen.* denique pro ſolita aſtutia, σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν. BERN. Sic in pleriſque *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ παισὶ τοῖς τούτων *nepotibuſque* in *Editis.* σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* pro ſolita aſtutia.

[s] Ἑβδομήκοντα.] Numerum illum exhibent ἀντίγραφα ſane omnia Joſephi cum heic tum c. 9. ſect. 3. necnon ejus exſcriptores P. Comeſtor, Epitomator *Cant.* aliique. Niſi quod in Annalibus Zonaræ legitur excuſum ἦσαν ὃ ἑβδομήκοντα πέντε, pro Joſephi illo ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἑβδομήκοντα, ſive ἦσαν δὲ ὁ. πάντες. Vel ſecutus eſt ille Doctorum Alexandrinorum computum. Illos enim Judæos ad v. 20. c. 46. Gen. unde LXXV. evaderent animæ, contra exemplaria omnia Hebraica, aut paraphraſes, & commentaria tam Judæorum quam Samaritarum, contra Epiphanium in hæreſium ſumma Arcula, contra Hieronymum, contra Eutychium Patriarcham, genteſque totas Chriſtianorum Syrorum Arabumque, contra Joſephum Judaicarum originum ſcientiſſimum, contra Ezechielum in Tragœdia patria, ubi canit Ἀφ' ὧν δὲ οἱ ἰακὼβ γῆν λιπὼν χαναναίαν Κατέλη' εἰς αἴγυπτον ἔχων ἑπτάκις δέκα ψυχὰς σὺν αὐτῷ: nepotes quinque Joſephi aſſeruiſſe familiæ hiſce verbis, ἐξῆσαν δ' υἱοὶ μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ παλλακὴ ἡ σύρα [7] μαχεὶρ. μαχεὶρ δ' ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δ' ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουταλαὰμ καὶ ταὰμ υἱοὶ δ' σουταλαὰμ ἦσαν, ex editione Romana & verſione quadam S. Hieronymi quam ſubjiciam; ſed potius ἦσαν juxta exemplar Alexandrinum cæteraque tam impreſſorum quam ſcriptorum, qui & Græcis & Samaritis vocatur ἴδιον Num. c. 26. v. 36. vice Judaici *Heran* ערן, ut ſæpiſſime accidit. Ex tralatione vetere Italica, quam S. Ambroſius ſequi amat, *Fuerunt autem filii Manaſſe, quos peperit de concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manaſſe, Sutalaam & Taam. Filii autem Sutalaam, Edem.* Vel ut S. Hieronymus de Græco reddidit, *Facti ſunt autem filii Manaſſe, quos genuit ei concubina Syra. Machir: & Machir genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manaſſe, Suthalaam & Thaam. Filii vero Suthalaam, Edom* Quin & Philo meminit horum pronepotum in Onomaſtico ſuo ſacro ad librum Geneſis, atque etiam ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀνομάτων, p. 430. ἐπιλανθανομένῳ δὲ (nam Manaſſe ἐν λήθῃ interpretatur ille Doctor) παλλακὴ ἀνέμνησις σύρα δὲ γλῶσσα, ἀλαζὼν καὶ ὑπερήφανος. συρία γὰρ ἐμμανὴς μετοικία. ἡ δὲ παλλακὶς ταύτης ἀναμνήσεως ἐστιν υἱὸς μαχεὶρ, ὡς ἑρμαῖοι καλοῦσιν· ὡς δὲ ἕτεροι, πατρὸς, lego πρωτῆρος; tantum enim מכיר denotat. Mox Philo: λέγεται γάρ, ἐγένοντό μοι μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ σύρα, τὸ μαχεὶρ· μαχεὶρ δὲ ἑρμηνεύεται τὸ γαλαάδ. Iſtius etiam ævi Scriptor feliciſſimus ac Divinus Lucas Apoſtolicorum Actuum c. 7. aſſerit nomine Stephani Helleniſtæ totum genus Iſraeliticum, Joſepho olim invitante, ἐν ψυχαῖς οε'. deſcendiſſe in Ægyptum. Hunc præclarum medicum Philoni adjunxi, ne diutius exiſtimarent viri docti, propter auctoritatem ejus vim feciſſe ſciolos Chriſtianos verſioni Doctorum Alexandrinorum cum Gen. c. 46. 27. tum Exodi verſu quinto, ubi omnia penitus exemplaria Græca pleno numero exhibent animas ἑβδομήκοντα πέντε: plurima etiam multo Deut. c. 10 22. tantidem adnotant, licet apud me plus valeat auctoritas codicis Vaticani, & ipſius Hieronymi in Quæſt. H. *Hanc rem*, ſic ait, *ne videamur adverſum Scripturæ auctoritatem loqui, etiam* LXX. *Interpretes in Deuteronomio tranſtulerunt, quod in* LXX. animabus ingreſſus eſt Jacob in Ægyptum. Attamen illum profecto Deuteronomii locum reſpexit Sanctiſſimus Diaconus, בשבעים נפש ירדו, ἐν οἷς ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπτον, Apologiæ ſuæ verſibus 14, 15, quos nunc non repetam. Quam etiam certiſſimus eſſet de hac lectione & ſecurus S. Chryſoſtomus Hom. ſuarum 65. ad Gen. nos docet: καὶ ἰωσὴφ μὲν τὸν ἑαυτοῦ αὐτὸς τὸν ἀριθμὸν ἐπλήρωσεν ἐνάτῳ ἐτυγχάνων ὤν· ὡς εἶναι μὲν τοῦ ἰωσὴφ τὰς πάσας ψυχὰς, οε'. τινὲς ἕνεκεν τοῦ ἀριθμοῦ ἡμῖν μὲν ἀκριβείας ἐπεσημήνατο ἡ θεία γραφὴ; Dein, λάβε γὰρ τούτων τὰ οε'. ψυχῶν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας ἐξετάθη ὁ λαὸς τοῦ ἰσραήλ. Eundem numerum & ponit, & ex commentariis Origenis ad Exodum myſticum eſſe affirmat S. Ambroſius. Ante hos vero Clemens Theologus Alexandrinus non ſolum ſic ſuppuraſſe LXX. Interpretes contendit, ſed & cauſam illam præbuiſſe Hiſtoricis Græcis, qui totidem numero gentes ac dialectos per orbem terrarum perferre exiſtimarent. ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὴν ἱστορικὴν, καὶ ἔθνη καὶ γλώσσας πέντε καὶ ἑβδομήκοντα λέγουσιν εἶναι. ἐπακούσαντες τῆς φωνῆς μωσέως λεγούσης, (Exodi ab initio) ἦσαν δὲ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐξ ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα, αἱ εἰς αἴγυπτον κατελθοῦσαι. φαίνονται δὲ εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν λόγον αἱ ἑβδομάδες διαλεκτῶν, οβ'. ὡς αἱ ἡμέτεραι διαιροῦσιν γραφαὶ. αἱ δὲ ἀλλαι αἱ πολλαὶ, ἐπὶ κοινωνίᾳ διαλέκτων δύο ἢ τριῶν ἢ καὶ πλειόνων γίνονται). Habes igitur c. 46. Gen. inſignem & antiquiſſimum diſſenſum Bibliorum Græcorum & Hebraicorum: ſive LXXII. Interpretes Alexandrini in membranis Eleazari ita ſcriptum legerant, ſive ex Paralip. priore, ubi duntaxat in Hebraico volumine notatur concubina Syra, atque maxime ex Num. c 26. ſua ſponte transformarant, & effinxerant. Hæc enim alieniora ſunt quam pia

recenſere. Ut tamen eos redarguam, qui nos non ἀφ' τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. ἵνα μέντοι ὦ φιλτάτω τοῖς ἀκ

ars Conciliatorum quaquam componet. Septuaginta deinde Iſraelitarum numerum, aut ſuper illos adhuc quinque ex Geneſeos c. 46. varii varie colligunt. Nos Joſephum prememus, qui antiquo illo ac ſanctiſſimo genere fretus ſuper ſtemmata Romana ſeſe altum efferebat.

Filii			
4 Rubeli	5.	1 Dani	2.
6 Symeonis	7.	4 Nephthalimi	5.
3 Levi	4.	*De Bala adeo*	7. ζ'.
3 & 2 Judæ	6.		47.
4 Iſſacharis	5.		54. νδ'.
3 Zabulonis	4.		
Lia mater	1.	7 Gadis	8.
Dina Filia	1.	6 & 1 Aſeri	8.
Cum ſuis Lia	33. λγ'.	*Ita Zelpha orti.*	16. ις'.
2 Joſephi	3.		54.
10 Benjamini	11.		
Nati ex Rachela	14. ιδ'.	Capita itaque	70. ο'.
	33.	colliguntur	
	47. μζ.	cenſu iſto,	

præter Jacobum auctorem generis. Tantidem ante bis mille annos aſſeruiſſe videtur S. Moyſes ſtatim verſu quinto Exodi, ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש: Iſraelem hinc excludi verum eſt & neceſſarium, comprehendi vero catachreſi quadam Liam veriſimile; nam Gen. c. 49. 31. quatenus nos ſinit dubitare. Concilient deinceps alii ſuo ſtudio c. 46. Geneſeos verſiculum 15. cum 26. ſi matrem ſuſtulerint, ut conſtet domus Liæ capitibus XXXIII. vel ſi hanc referant in cenſum, ne redarguatur illico numerus LXVI. commate 26. à Moyſe compoſitus. S. Hieronymus, Salianus, Uſſerius, aliique Doctores leviter hoc prætereunt. Rabbini audent vel illudentes *Par.* 84. *Breſit rabba*, Moyſis parentem inducere; alia Jacobum bis ſcribere in Catalogo. Auguſtini etiam ſententiam, quæ Jacobi deſcenſum ad vitam ejus ultimam, aut porro ad obitum Joſephi extendit, obtinere hodieque apud Theologos video, manifeſta Moyſis injuria. Colo equidem ſapientiam ſobriam, atque hinc pergo ſponte ad nomina Iſraelitica.

1. Pro Reubeno principe Iſraelitarum Joſephus perpetuo ſcribit ῥουβηλ, atque forma tribuaria ῥουβηλις. Similiter ؟صلا & رأوبل plerique omnes Chriſtiani, qui Syre intelligunt aut Arabice. Etymon etiam accedit, quod Sanctiſſimus Moyſes dederat Gen. c 29. 32. כי ראה יהוה בעניי: aut preſſius adhuc explicando ראה בי אל, *memet Deus reſpexit, me propitius.* ῥουβὶ vero ac ῥουβὶν, رأوبين, Philoni interpreti ὀφυῆ, *filium perſpicacem* denotat. Auxit equidem ראובן *Reuben, Ruben*, vel *Rauben* nomen Iſraelicum quatuor nepotibus.

2. *Enoch* חנוך, Græcis ἐνὼχ, Samaritis & Arabibus حنوك. Philoni ἐνωχ, ἱλαστισμός. Epiphanii Scholaſt. exemplaribus editis *Henoth*, ineditis *Enoch*: ita & Euſtathio Antiochiæ. Joſephi codices ſervant ἀνώχης.

3. Fratrem hujus פלוא, فلوا, φαλλὰ, & *Phallu* Critici ſacri pene omnes ita appellitant, Judæi, Samaritæ, quotquot nationum Chriſtiani, Euſebius, Ambroſius, Hieronymus, cæteri. Habuit & φαλλὲ, Σχυμαιός, Etymologicum ſacrum Judæorum Alexandr. Quapropter plerorumque exemplarium Græcorum φαλλὴς Exodi c. 6. & initio Annalium, & paucorum ad Geneſin, ſicut φαλλὸς Vaticani, φαλλὰ Alexandrini codicis & aliorum, φαλὰχ & *Phalla* in membranis Hieronymi, vix pura exiſtimabis. Ad Joſephum tamen *Phalus* legunt *Frob.* & *Col. Phaluch W.* 1. *Vig. Bal. Goul. Bodl. & Exc. vetera. Phaleh. Voſſ.* 1. *Mert. L. Star. V. & W.* 2. Pro his facit φαλὶς Euſtathii & φάλης *Baſ.* atque *Gen*: illis quidem favet φαλὲς *Big. Samb.* & *Caſ.* quorum auctoritate magis ducimur.

4. Proximus vocatur Hieronymo *Heſron* ex Hebraico חצרון, quod Samaritis & Arabibus حصرون *Haſron*. Idem B. Lucæ, interpreti S. Matthæi, Philoni, & aliquot exemplaribus ἔσρωμ. In codice antiquo Bezæ ad tertium Evangeliſtam ἀσρὼμ, *Aſron*; pariterque ἀσρὼν in MSS. Vaticano & Alexandrino, & editionibus Aldina Complutenſique apud Geneſin & Exodum. *Aſron* etiam habet S. Ambroſius, & omnia Græcorum ἀνάγραφα ad Num. c. 16 ἀσρὼμ eadem ad initium Paralip. S. præter ἰσρὼν codicis Alexandrini. Imo Judæ Nepos frequentius in V. T. ἰσρὼν aut potius *Eſron* adſcribitur. Ad Matthæum Hieronymus *Eſrom* reddidit poſt Originem *jacittam videns* vel *atrium eorum*, alius τοῖχον αἰώνιον. Legimus inſuper ἀσρὼμ apud Euſtathium in Archivo Pembrociano. In libris Epiphanii ſcriptis perpetuo *Eſrom* aut *Eſron*. Sed *Frob* & *Col.* excuderunt contra morem veterem *Ezron* hoc loco, & mox inter filios Phares *Hezron*. Verum Phareſidarum alterum *Baſ.* & *Gen.* typo tam Græcis quam Hebræis notiſſimo ἔσρων ſcribunt, ſed tres veteres libri ἐσρὼν: quin hic Rubeli filius ἀσρὼν vocatur *Samb* & *Caſ.* ἐσρὼν *Big* & Typothetis. Cæterum חצרון utrobique ſcripſerat Moyſes quatuor aut quinque literis, quod Joſephus ſacerdos hic ἐσρὼν, illic enunciabat *Eſron*: qui vel inde accepit, vel obtulit nomen urbi Judaicæ ἑσρὼν, quæ & ἀσὼρ in hiſtoria Joſuæ ducis.

5. Ultimus Rubelitarum Samaritis كرمي *Carami*, cæteris χαρμὶ vocatur ex conſenſu. Ita Epiphanii etiam exemplaria: Græca autem cuncta Joſephi χαρμὶ, ex quo Boſius retraxit χαρμὶς & χαρμὶ. Impune tamen ſcribere potes χαρμίας. Philo interpretatur χαρμὶ, ἡ ἀκαπιλὼν μου.

6. Ex Symeone, (quem σεμεὼνα vocant Editores Joſephi, & MS. Vaticanum ad 1. Paral. c. 4. Samaritæ سمعان *Symeam*, alii σεμεῶνα) procreati ſunt liberi ſex. Quorum primus.

7. *Jamuel* appellatur Philologis Samaritarum in duobus prioribus libris Moyſis, nec non B. Hieronymo, & Epiphanio Scholaſtico, ἰαμνὴλ Euſtathio MS. & Interpretibus LXX. & Philoni, & in Chronicis S. *Jemuel* etiam S. Ambroſio ipſiſque Judæis ab Hebraico ימואל, pro quo alibi voluminis Moſaici ſcribitur נמואל, ναμυὴλ, ut *Iota* Chaldæorum tranſire ſolet *in Nu*na; quamvis & Samaritæ نموال *Namuel* agnoſcant Num. c. 26. Imo frequenter leginus in Optimis libris ejuſmodi paranomaſias: & quidem paulo præceſſerat in eo capite Eliabi filius *Namuel*. Hinc Hieronymus in Traditionibus, ubi vehementer Judaizat, *Mutantur vero nomina quædam ſuis rationibus. In Geneſi ſcribitur* Jemuel, mare Dei: *in Paralipomenis* Namuel, loquens cum Deo. Joſephi codices Græci, quotquot vidimus, ἰαμιὴλ & ἰαμὴλ referunt, unde Schotanus fecit *Iudæ*ὴλ, Buriuſque ἰαμεὶλ. Typographis denique noſtris obtuli *Iamὴλ*.

8. *Jamin*, ימין, ἰαμὶν, Joſepho ἰάμειν, vel ἰάμιλ juxta codd. *Big.* & *Samb.* felix nomen nobiſque parum moleſtum: nimirum de accentu alii litigent.

9. Quid vero faciemus cum nomine אחד aut אהד, quod pronuntiarant olim Judæi Alexandrini & Hieroſolymitani tempore Hieronymi cum *He* media, *Ahod* i. e. *inclytus*, ſive ἀωδ & ἀὼδ, ut Græci poſiunt. Maſorethæ vero hinc aliquot ſeculis *Ohad*: Syrus Waltoni Judæique mixobarbari *Ahad* اهد. Laudinorum codicum alter in Geneſi habet اهوث & ſuper verſum ἰαὼθ, alter اهود ibidem: ſed ad Exodi c. 6. ambo conveniunt in *Ahad* اهاد. Samaritæ ſcribunt id nominis cum *Cheth* media, & pronuntiant *Ahad* احد, ſicut MSS. Morini & Huntingdoni atteſtantur ad Geneſin & Exodum, ſed & Paraphraſes Samaritiæ & Arabicæ contra textum Londinenſem. *Ohad* אחר etiam legitur apud Jonathanem. Deſiderabis omnino illud nomen in ſtemmate Symeonis juxta utrumque codicem Hebraicum Num. c. 26. 12. adeoque in verſione LXXII. Omiſit etiam *Ahodum* Chronicorum S. Scriptor, qui deduxit genus Hebræum ſecundum ordinem tribuum à Moyſe obſervatum capite illo Numerorum. Unde conſtat ab aliquot millibus annorum illum hominem in Cenſualibus ſacris haud comparuiſſe. Joſephus autem vix ſervavit eum ex libro *Breſit*; nam pro אהר ἀνάγραφα Græca exhibent πάθοδ, Epiphaniana *Aoth* & *Haoth*, præter *Aboth Goul.* & *Mert.* Sed *Frob.* & *Col.* in nominibus propriis S. Hieronymum potius ſequuntur quam Epiphanium Scholaſticum. Monſtrum itaque nominis πάθοδ Clariſſ. Boſius feliciter emendavit, qua adeo forma nunc excuditur. Scripſit enim Joſephus ἐωὰδ, ἐωὼδ, ἀωὰδ, aut ἐωὰθ. Rabbinicum autem eſt, quod memorat Hieronymus in Paralip. *Ex filiis Symeon ſextus tollitur, eo quod nulla progenies de illo proceſſit.*

10. Ex Hebraico יכין *Jachin* ſeu ἰαχὶν Mattathiades deflexit ἰαχὶδ teſte *Big.* Nam *Samb.* legit ἰαχλὶδ: *Baſ.* cum *Gen.* ἰάχλωδ. Præterea יריב & ἰαρὶβ legitur pro eodem nomine, Paralip. priore, haud levi diſcrepantia. Hieronymus vero Rabbiniſmi avidus perperam confudit *Zara* cum *Jachin*, cum *Jarib* alium prorſus virum *Ohad*.

11. Simonidarum penultimus audit Gen. c. 46. צחר, Judæis *Sochar*, *Sachar* Syris; Samaritis tam Gen. quam Exodo per *He* צהר, صهر, *Sahar*, LXXII. σαὰρ, Ambroſio poſt illos *Saar*, tum Hieron. à Judæorum Doctoribus *Sohar*. Eundem appellant omnia Exempl. Num. c. 26. & 1. Par. c. 4. inſolita enallaxi צרח, *Zerach*, Hieron. *Zara*, LXXII. Int. ζαρὲ. & gentiliter ζαρεὶ: niſi quod Octateuchum Oxon. ſervet etiam in Num. σαὰρ. Scribæ Epiphanii mire ludunt in hac voce. *Saliter* ponunt *Voſſ.* 1. *Goul.* & *Weſt.* 2. *Salter Mert. Sager Bal. Saber, Exc. W.* 1. *Vig.* & *Bodl.* tanquam à σαὺερ, σαγὶρ, σάαρ, aut σάερ, Joſephi exemplaria Græca plane conſentiunt in σάαρ.

12. Ea autem propago in *Saulum* deſinit natum ex Phœniſſa, quem cum *Zimri* confundit Paraphraſtes Jeroſolymitanus. Pro שאול aut σαὰλ vitioſe legitur in MS. Alexandrino σαμαὰλ, in Græcis Joſephi vulgatis σαὰρος, & in libris non vulgatis πλασάρος. Reponimus huc vocem in Judaicis originibus tritam σάαλ.

13. Tribus ſacræ Princeps in obliquo ſcribitur *Samb.* λεὶ, & aliquando λωεὶ: cæteris vero λεύὶ. Idem Judæis ac Samaritis dicitur *e* producta *Levi* لاوي; LXXII. Interpr. λεὶ.

14. Ab illo emicuit جرشون *Gerſon* γηρσὼν, ſeu גרשון ut Moyſes qui optime noverat, bis terque ſcripſit in Divino ſuo volumine. Veruntamen Auctor Chronicorum S. modo גרשון, modo retulit גרשום; pariterque interpretatur Hieronymus ex Philone de nominibus propriis Geneſis, *Gerſom, advena ibi*, vel *ejectio eorum*. γιὼσων frequens vitium imputabis Bibliorum Græ-

οὐχ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, ἀλλ' ex Meſopotamia oriundos exiſtimant, ſed ex Ægypto,

Græcanicorum. Deinde apud Joſephum Typographi expreſſerunt γηλόσιις, pro γησσόμης codicum *Big. Samb.* & *Caſ.*

15. קהת Maſorethis *Ceath*; Samaritis, Græcis, Syris, Arabibus, Philoni, atque S. Hieronymo ab ore Judæorum, *Caath*: unde Joſephi καάθ, ut ille nimio opere Græciſſat.

16. De tertio Levita mora nobis exigua. Hic μεραλὶ, מררי appellatur in Sacris codd. & in illis Joſephi μεραΐρ ut *Caſ.* vult; aut μαραΐρ, ut reliqui. Optimus Boſius hanc hyperthesin emendat, ſcribitque μαραΐ.

17. Nobiliſſimus *Judas*, vel, ſi Hebraice ſcribas יהודה, præter *Er* & *Onan* mala germina, quæ admonente Moyſe de hoc cenſu Joſephus merito abſcidit, tres filios aluit & nepotes duos.

18. Horum primus σάλας ex *Samb.* libro, aut juxta cæteros Joſephi σαλᾶς nuncupatur. Codices Epiphanii obtinent hic *Silom* & *Silon*, ex verſione ϖ ο'. Illi enim pro Hebraicis שלה שלני, *Sela Selani*, ſcribunt σηλὼμ aut σιλωὶ, & de populari σίλωμ. Rabbini olim perſuaſerunt Hieronymo *Salam* hunc non alium fuiſſe quam שובל 1. Paralip. c. 4. 1. contra c. 2. v. 3. ejuſdem libri.

19. Huic proximus פרץ, φαρὶς, cui nomen venit ἀπὸ φορυμοῦ, ut Philo docet. Quoniam φαρὶς jam oſtendunt libri Joſephi in recto, ſed colo ſequente φαρέτα *Big.* & φαρέσα cæteri omnes, nomen φάρεσος Græco ritu etiam heic produxi.

20. Pro ſacro זרח, *Zara* ſeu ζαρὰ, vides in impreſſis Joſephi ζάρας: ſed vero MSS. Græca ζάρος legunt, ut ſupra χάρμος ex כרמי. Scripſit forſan Mattathiades ζάρα: Epiphanii codices dant *Zare*, aut vitio auditus *Jare*.

21. Phareſſo natus eſt חצרון, ἀσρὼν ſæpius; & aliquando ἑσρὼν & ἰσρωμ in Bibliis Græcis. Inde *Eſron* & *Eſrom* in MSS. Epiphanii. ἀσρὼμ vidi in Euſtathii codice manuſcripto. Joſephi denique Editoribus ἴσρων, Scribis debes ἴσρων; ita quidem *Big. Samb.* & *Caſ.*

22. Alter Phareſſida vocatur Joſepho ἄμυρος ex editionibus *Baſ.* & *Gen.* ſed ex MSS. *Caſ. Big.* & *Samb.* ἀμαρος: quod mire confirmant membranæ Epiphanii, quippe ubique vidimus earum *Amor* & *Ammor*. In cunctis equidem dialectis, ſacris profaniſque, facillime permutant ל & ר, propter ſimilem ſonum, dum audiuntur: atque porro apud Judæos characteres illi parvulo apice differunt. Legerat itaque Joſephus in ſuis Bibliis חמור pro חמול, aut potius Librarii Græcanici diu errarunt in ea voce pro ἄμαλος. Quinetiam חמול *Hamul* ſive ἀμαὴλ & χαμαὴλ, quod ab Hieronymo omnibuſque Rabbinis legitur in Moyſe, & in Chronicis, & in editione Complutenſi tranſlationis Græcæ ad Num. c. 26. & 1. Paralip. c. 2. & in editione Romana ad Numeros; videtur fuiſſe contractum ex חמואל & حموال ϖ σαμαηλαῖος: quod Biblia Syriaca Græcaque magis ſequuntur. ἀμυὴλ enim habet Aldus ad 1. Paralip. c. 2. ἰαμυὴλ MS. Alexandr. Oxon. & Aldus ad Num. 26. *Jamuel* Hieronymus ex Philone. ἰσμυὴλ plerique codices LXXII. Interpr. & S. Ambroſius. Idcirco pro *Ere* & *Onane* meliora nomina, ſive in Ægypto, ſive maturius ea data fuerint, *Aſronem* & *Hamulum* referri in hunc cenſum ſapiens nemo mirabitur.

23. יששכר, Interpr. Græcis & Latinis ἰσσάχαρ, Samaritis *Jaſaſchar* يشسكر, Epiphanio ſcribæ Syriſque & Euſtathio MS. *Iſachar*, quatuor liberis, Arithmeticæ artis perperitis (ſic Jonathan voluit) familiam Jacobi adauxit. In caſu fæcundo appellatur ille apud Joſephum hoc in loco ἰσσαχάρου *Caſ.* teſte, ἰσσαχχάρου *Samb.* ἰσσαχάρου *Big.* ἰσχάρου *Baſ.* & *Gen.* Juſſi tamen ἰσσαχάρου novis typis imprimi.

24. Primitiæ Iſaſcharis θυλὰς Joſepho aut potius θυλᾶς ſcribitur, Hebraice תולע, θωλᾶ in Bibliis Græcis, Philoni θωλὰ, σκωληξ,

25. Lucem deinde vidit פוה. *Phua* habet tralatio Hieronymi, φυᾶ & φυὰ LXXII. Interpr. & Pentateucha Arabica in Theſauro Laudino. Verum etiam in S. Chronicis Judæorum *Phuath* פואה: necnon פואה. فواة *Phawah* in Samaritarum volumine. Hinc nomina ἰβουὰ, Judæis פוני *Phuni* Num. c. 26. Cuthæis Græciſque פואי φυαῖ. Admiranda tamen eſt Joſephi ſcriptio φυᾶς ſecundum *Caſ.* & *Samb.* aut ex *Baſ. Gen.* & *Big.* φυᾶς. Apud Epiphanium etiam reperimus *Phuas* per totum acervum chartarum ac membranarum: nam *Phuva Col. Frob.* & *Pariſ.* ab Hieronymo traductum eſt. Correximus itaque mendum vetus, & repoſuimus φυᾶς, Boſio haud invito. φυὰ denique interpretatus eſt Philoſophus Alexandrinus, ὧδε εἰμί.

26. Nihil temere dicendum de hoc puero. Biblia enim Hebraica & Paraphraſes in manibus Judæorum ad Geneſin hunc nuncupant יוב. *Job* S. Hieronymus ibidem & in Lexidio Hebraicorum nominum. איוב *Oiab* Syrus *Walt.* Arabſque illius يوب. Præterea *Job* defendunt codices omnes Epiphanii Scholaſtici, necnon ἰὼβ Editiones Græcanicæ Joſephi. ἰώβου ſervatur apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Vergimus jamjam in contrarium. Judæorum enim Biblia & Maſoræ ſacræ, tum etiam Paraphraſes Iſaſcharidam ipſum ſemel quidem appellant *Job*, biſque *Jaſub* ישוב, ut Num. c. 26. & 1. Par. c. 7. Maſoretis jubentibus. Samaritæ vero tam Gen. c. 46. quam in Numeris unico nomine *Jaſub* ישוב, يشوب: nam *Juſab*, *Juſabi* Num. c. 26. mendum Bibliorum Londinenſium. LXXII. Interpretes in Lege & in Chronicis perpetuo ἰασοὺβ, juxta meliora exemplaria. Unde *Jaſub*, *converſio* in Etymologico Hieronymi. Video tamen ad Gen. c. 46. in editione Romana pro ἰασοὺβ MS. Alexandrini & Euſtathii ad Hexaemeron, aut frequentiori ἰασοὺβ, excudi ἀσὺμ, ut alternant μ, & litera ſecunda in MSS. *Aſum* etiam legerat ſuo ævo S. Ambroſius, imo ἀσὺμ Philo jampridem in ſuo Lexidio explicarat ad Geneſin ἀνομία: neque ſane hoc nomen cum ſuo interpretamento S. Hieronymus Latinis auribus invidit. Quinetiam اسوب referunt MSS. Laudina Moyſis primo, ياشوب in quarto ejuſdem. Quandoquidem vero *Jaſub* perpetuum ſit Samaritanis ac Græcis, & frequens quidem Judæis una cum Gentili typo ישובי, necnon membranis Græcis Joſephi eximie probetur, migret modo in verſum Græcum ſuo ordine, ἰασοὺβ, *Job* in Latino hæreat: quia id vocabuli tuetur Hieronymus in Quæſt. *Jaſub, in Geneſi Job nominatur*: *Job interpretatur* ululatio, *Jaſub* revocans.

27. Noviſſimus Iſaſcharidarum appellatur σαμάρων in ἐκδόσει utraque Joſephi, σαμάρωνος *Caſ.* ζαμάρωνος *Big.* ζαμάρωμος *Samb. Semrom* & *Semron* melioribus codd. Epiphanii: nam *Eſron Vig. Bal. Exc.* & *Bodl.* nimis perverſum. Placet autem præ cæteris σαμάρανος Cl. Boſii. שמרן enim pronuntiant Judæi *Simron*, Hieronymuſque cum in Quæſt. tum alibi à labellis Magiſtrorum *Semron* & *Simeron*. Ita Syrus Arabſque Polygl. Lond. Apertius vero Samaritæ שמרן *Samron*, atque Græci in optimis membranis σαμρὼμ, & adhuc ſonantius σαμβρὼν, ζαμβρὼμ, ζαμβρὼν, exceptis in Paralip. Romanæ editionis σαμερὼν, nec non Aldinæ, & Complutenſis σομβρὼν. Hac autem de cauſa magnus Artifex δαιτεφόστων Rabbi *Meir* totum Samaritarum genus cavillabatur, quod non à Joſepho beatiſſimo Iſraelita, ſed potius deſcenderent à שמרן Iſaſcharæ filio. Reſpondit vero ejus ſectæ Patriarcha idiotæ ſciſcitanti, חייך מן ריוסף אפקך מן ישששכר לא אינלך. Tam vana eſt illa S. Hieron. adnotatio, *Simeron ubi nomen eſt hominis, per i. ſcribitur, ubi civitatis, per a. Samaron.*

28. Ζαβουλὼν, זבולן, زبولن tres filios ſecum tulit in Ægyptum.

29. Primus horum סרד. σαρεδὸς Joſepho, *Sarad* pati modo ſcribitur in exemplaribus MSS. Epiphanii interpretis, & in Paraphraſibus Samaritanis. σαρὶδ & σιρὶδ apud LXXII. & S. Hieronymum. Verum genus Zabulonium omnino prætermiſit Chronicorum S. Scriptor.

30. Medius eſt אלון, ἤλων, aut ἤλαν *Samb. Ilon* Epiphanio, Hieronymo *Elon*, Ambroſio Græciſque ἀιλὼν.

31. Hunc ſequitur יחלאל, raucum nomen plagaque gutturis. Hoc enuntiant ſuis vocalibus *Jahleel* paſſim Judæi; *Jahelel* & Num. c. 26. *Jalel* Hieronymus; يحلال *Jachelel* Cuthæorum reliquiæ; atque يحلائيل ſono vix alio Arabes Chriſtiani. سلاما Syri mendo repetito. MSS. Laudina in Numeris يهليل *Jahlil*, & ad *Gen.* ſincerius يحليل. Biblia Græca hic multum variant. MS. Alexandrinum primo Moyſis legit ἀλοὴλ, Vaticanum ἀχοὴλ; *Achoel* etiam S. Ambroſius. Edita per Aldum Wolphiumque ἀὴλ, aut ſolutius ἀϊὴλ: ita Laudinarum prius, atque Octateuchum Oxonienſe; a quibus haud diſſentit Euſtathius excuſus, ſcriptus enim habet ἰεμὴλ. Conſpirant autem Exemplaria Græca S. Bibliorum Num. c. 26. in ἀμὴλ, & pro familiari ἀλαηλί. Hieronymus in Lexico S. nominum יחלאל *Jaelbel* aut *Joalel*, *vita Dei*, ſive *exordium Dei* vel *præſtolans Deum*. Sic ad Joſephum via paratur. Ipſius codices plane omnes nomen præbent vitioſum ἰάνηλος. Epiphanius tamen legerat in Bibliotheca Piiſſimi Senatoris ἰάχηλος; inde *Voſſ.* 1. *Mert. W.* 2. *Star. V.* & *Goul. Jachili*. Cæterorum eſt *Jahel*, ut *Vig. Bal. Exc. P.* & *Bodl.* Reddimus igitur poſtliminio huic Judæo ſuum ἰάλαηλον: quippe ni balbutit nimium ἰαάλαηλος Cl. Boſii.

32. &. 33. Venire tandem jubet Joſephus in hunc cenſum magnam parentem *Liam* cum *Dina* imminuta filia. Quorſum rite conſtat Epilogiſinus ſapientiſſimi Legiſlatoris Gen. c. 46. 15. idque ſine *Jochabeda*, quam in ipſo deſcenſu Jacobi enatam ad numerum forte explendum fabulantur Rabbini, mendaciorum ſtudioſiſſima natio.

34. His adjunxit doctiſſimus Judæus merito ordine nobilem prolem Rachelæ τῆς μακαρίτιδος, quatuor atque decem capita. Longe tamen eminet ex illis decus Joſephi, qui migrationis Hebraicæ auctor fuit.

35, 36. Joſepho naſcuntur ex nympha Heliopolitana מנשה ואפרים, μανασσῆς atque ἐφραίμης; paſſim itaque ſcribuntur in his originibus. Invenias tamen ἐφραμης; velut *Baſ Gen. Big.* & *Caſ.* cum aliquot codd. Latinis in luſtratione iſthac Iſraelitarum, & alibi ἐφραμιτῶν populare nomen, edidere; rarius adhuc μανασσῆς, unde Gentium *Mnaſeas*.

37. Βενιαμὶν, quod nomen *Samb.* deflectit βενιαμεῖ in caſu liberali, matri quidem infauſtum, ſed meliori parenti felix, latiſſime diffudit proſapiam ſacram. Ecce enim ex uno juve-

gypto, mihi esse necessarium putavi nomenclatu-

Αἰγυπτίοις εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνημεῖόν τι ὀνο-

ne decem Israelitas: quippe ex *Bala* sex filios fuisse prognatos ante diabasin infanum creditu, post illam ab hoc censu alienum. Sic æstimato de verbis illis Græcorum Bibliorum ἐγένοντο ἡ ἦσαν Βαλὰ, γηρᾷ &c. Gen. c. 46. 21.

38. Mosaicum בלע Hieronymus *Bela* pronuntiat, Judæi *Belah*, Syri atque Samaritæ *Balah* بلع. Græci ad *Gen.* βαλὰ, cæterubi βαλὲ. Hieronymus ex Origenis Vocabulario *Bale, devorans.* S Ambrosius *Eala.* Apud Epiphanium *Bolus* ex MSS. *Voss.* 1 *Mert. Vig. Bal. Exc. Goul.* & *Bodl.* & *Bolas L.* at *Bela Frob.* & *Lol.* ex Bibliorum versione vulgata acceptum. Repones apud Josephum βολᾶς Bosii, vel βάλαυ, βάλαυος, & βαλᾶς, pro βαλαὺ Schotani conjectantis, necnon βολοσσὸς *Bas.* & *Gen.* Typographorum, Scribarumve *Big. Samb.* atque *Cas.* βολοσόν. Hinc nomen secundum parvulo Loti refugio in agro Sodomeno.

39. Benjamitarum alter Josepho appellatur βάκχαρις aut βακχάρης in MS. *Samb.* quin *Bechor* habent Tralatio Hieronymi, & codices Epiphanii, quot cum tædio versavi, præter *Becher Col.* & *Frob.* Ex בכר faciunt Samaritæ *Bacar* بكر, Judæi *Becher*; Arabs Walton. *Bachir*, Syrus *Acbar* Ambr. & emendati libri Græcorum in Moyse βοχερ; corrupti χοβὲς, ut MS. Alex. Aldina ἔκστασις, & quædam aliæ. Plurimorum tamen Exemplarium 1. Par. c. 7. est βαχίς. Mirum equidem hunc quarto libro Legislatoris penitus omitti cmm suæ familiæ copia, quam recitat auctor Chron. S. Quinvero temerarium esset βάχις & βιχὲς, quod Num. c. 26. 35. ex Hebræo retinet editio Complutensis, huc ab Ephræmitis detrudere. Experiar potius quid alii ab ingenio possint. Conferant insuper 1. Par. c 8. 1. את בלע בכרו אשבל השני cum præcedentis capitis versu 6. בלע ובכר וירימאל שלשה, at mente recta & pia.

40. Tertium itaque Benjamin, an secundum filium habuit *Asbelum*, ἀσβὴλοι? nam de nomine consentiunt Exemplaria Græca Josephi, & Epiphaniana pleraque. *Asbolus* vero is dicitur *Mert. Asbelus P.* & *Bal. Asbelus Star.* Et divisim *Bodl. Asa, Belus* ad mentem Magistri Hugonis. Ex Hebræo אשבל, اشبال, ἀσβὴλ & *Asbel* reddunt multi plurimi Sacrorum Interpretum; verum ἀσυβὴχ & ἀσυβηχὲ, aut ἀσυβὴλ ἀσυβὴλι typis Complutensibus ad Num. c. 26. malunt Græci, ubi Laudina اسبول *Asbol.* Annalium S. Scriptor miscet omnino nomina ἰσουὶλ atque ἀσβὴλ.

41. Concinnior videtur Bosio γήρας, nobis γηρᾶς, γήρᾳ aut γήρᾳυ, quam Editorum γήλας apud Josephum, quamque γήρᾳτο *Big. Samb.* & *Cas. Gera* & *Jera*, ut solet fieri ex g uda, in MSS. *Voss.* 1. *V. Star.* & *W.* 2. In Hebraico codice Judæorum scribitur גרא *Gera*,. Samaritarum altero גרה, جرح *Gerah* & *Garrah. Geras* autem, filius potius quam nepos Benjamini, Catalogum militis Israelitici Num. c. 26. plane evitavit.

42. Sequitur inde suo ordine נעמן, Ambrosio, Philoni, & melioribus ϛ΄. exemplaribus νοεμὰν utrobique legis Mosaicæ; sed νοεμὰ, νααμὰν Compl. & μααμὰν MS. Alex. ad c. 8. l. 1. Paral. Hieronymo *Naaman*, Judæis atque Samaritis *Nahaman* נחמן. Unde concedimus Historico huic νααμάνης, pro ναιμάνης *Big. Samb.* & *Cas.* aut ναιμανῖς *Bas.* & *Gen. Naaman* enim reperitur in tot codd. Epiphanii, excepto *Noeman Col.* & *Frob.* Postremo Biblia Samaritana hunc puerulum & *Aradum* fratrem tam Aεμθμοῖς quam Genesi Benjamino patre natos testantur: Græca & Judaica statim ad Balam referunt. Inchoant enim Samaritæ v. 40. Num. c. 26. לארד משפחת האדרי modo aperto ac simplici. Masora tamen antiqua Judæorum subobscure ויהיו בני בלע ארד ונעמן משפחת האדרי: quare inserunt ei commati LXXII Interpretes atque Hieronymus לארד, *de Hered familia Hereditarum.*

43. Sextus feminita difficile pronuntiatu nomen habet אחי, *Echi* & *Ehi* ab ore Judæorum. Idem Ambrosio & pluribus Græcorum ἀχχὶς. ἀγγεὶς MS. Alex. ἄγγις Eustathii MS. Pembroc. Syro *Achi.* Samaritæ legunt in numero uberi, ut *Mophim, Hophim*, ita אחים, أحيم *Achim.* Haud alius est, sed idem ἀχὶα seu *Ahoe* אחוח 1. Par. c. 8. 4. Diversi etiam apparent codices Epiphanii & nimium ab Hebræo dissentientes. Nam *Asa* tenent *Bal. Goul. W. Vig.* & *Bodl. Hisar* & *Isar* (cujus ultima litera pertinet ad *Ros*) *Voss.* 1. *L. Exc. Star. W.* 2. *Mert. Echi* denique *Col.* & *Frob.* ex Bibliis Latinis reformatum est. Hunc cum fratre adjungunt MSS. Josephi Græca *Big. Samb.* & *Cas.* in ἰησοωὲ, distinguunt Typographi, ut ἴ ης, ὠὲ ὡς. Rescribo ἴης ϗ ἠὲ ὡς, vel sine copula. Bosius fecit ἴις aut ἴ ὡ, ἠὲ ὡς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter ἴγης, ἠὲ ὡς. Veruntamen Librarios Græcos hæc nomina in unum contraxisse miror minus, dum אהירם *Ahiram*, ἀχιεὲμ & ἀχιεὲμ preli Complutensis Num. c. 26. ex eisdem vocibus, aut vice, ἰσοὺμ ראש ingruente ἰὲμ, jam olim coaluisse asseritur.

44. De *Ros* satis dixi: nisi locus sit conjectanti ἀὲως scripsisse dudum hunc Archæologum pro וראש, ἀαὲως Hebraico. Quinimo Syrus legit ܐܪܥ ἀὲως, quo certius exprimeret literam iracundam R: quidni suadet etiam Epiphanius, cujus *Arediaros* hujus stemmatis extremo rite dividitur in *Ared* & *Aros* Josephi?

45, 46. Consimili typo juncti *Mophim* & *Hophim* Hieron. & Arabibus, *Mupim* & *Hupim* Judæis Hispanis, & Masoretis adhuc fortius eloquentibus *Muppim* & *Huppim* מפים וחפים. Cæterum Samaritæ legunt in libro *Bresit* c. 46. plerumque מפים ואפים *Aophim* & *Aphim*; sed Trilinguis Morini & Paraphr. Arab. Tayleri nostri מחפים וחפים محفيم وحفيم *Mohafim* & *Haffim*, alius כאפים והפים *Mafim* & *Hofim*, Huntingdoni codex vetus מפים וחפים, ὡς ϗ ἰεδαικόν. S. Ambrosius & prisca Exemplaria LXXII. Interpr. μαυφὶμ seu μαμφὶν atque ὀφιμὶν. Syro Walt. *Mafim* & *Hafim.* Epiphanii pariter codices in *Ophim* ac *Opim* prorsus conveniunt, in altera voce minus. *Notim* enim atque *Nothim* ex vitio præbent *Voss.* 1. *Exc. L. Mert. Vig.* & *Bodl.* neque melius *Mobin* neque *Mobim Goul. V. W.* 2. *Star.* aut *Nochim Bal.* & *P. Muphim* denique & *Huphim Frob.* & *Col.* ex versione vulgatissima S. Bibl. Josephi utraque editio νουφθὶς: sed *Big.* νόμφθις, *Samb.* νουφθὶς, Eustathii MS. μομφὶ, excusa Exemplaria μαμφὶ. Proponit Bosius liberaliter μᾶμφις, μᾶφις, μάφιμ, μάμφιμ: ac pro fratre hujus ὄφις; nam ὀφὶς, heic habent Josephi libri, recentes veteresque. Muto autem ὀφὶς in ὀφις vel ὀφίμις, μόφθις in μόμφις, aut productum μομφίμις. Haud prætereundum reor Moysis libro penultimo recenseri in Samaritico שופם & familiari nomine שופמי, *Supham Suphami*, شوفم شوفمي pro *Muphim* ejusque progenie: *Hupham*, seu חופם, حوفم pro חפים Genesis, Græceque τῷ σωφὰν ὄῆμ ὁ σωφανὶ ϗ τῷ ὀφὰμ ὄῆμ ὁ ὀφαμὶ, ut Complutenses expresserunt; quippe multo plures *Opham* prætermittunt ac immerito. In Judaico שופם *Sephupham* duplicata media scribunt Masoretæ, gentile tamen שופמי haud geminant. Hieronymus *Supham*, *Suphamita*, utrumque simpliciter legerat, quamvis ad 1. Par. c. 8. 4. sustinuerit *Sephuphan*, ut Græci σισωφὰμ, ex Hebraico שפופן; quod ibi ponitur in familia Benjamini pro *Supham*, idque nominis pro *Muphim*, sicut חורם *Huram* & ἀφχὰμ Compl. typis vice *Achiram* eadem serie, hoc pro *Achi*, *Ram* vel *Ros.* Quinvero bis posuit illa nomina S. Annalium Conditor. Nam libri prioris c. 7. v. 12. occurrunt iterum שופים וחפם *tum Suppim atque Huppim*, vel *Sepham quoque & Hupham* Hieronymo Interprete; aut Græcis ϗ σωφὶν ϗ ἀφὶν, vel ex MS. Alexandr. ϗ σωφειμ ϗ ἀφειμ, Compl. σωφὰμ ϗ ἠφαμ, Ald. σαφὰμ ϗ ἠφάν.

47. Hanc tribum claudit ἀρωδὲ, quomodo legimus pro σώρωδὲ codd. vulgatorum privatorumque. *Ared Ros* ex Epiphanianis recte servant *Goul. W.* 2. *Star.* & *V. Ared*, *Jares Frob.* & *Col.* Nam *Ros* suo loco exciderat forte, Scribarum incuria. *Ared* duntaxat *Voss.* 1. *Mert. Bodl. Vig. L.* & *W.* 1. Ita & S. Hieronymus in Bibliis, quæ Latine edidit. *Ard* Judæi unica syllaba, Samaritæ *Arad* duabus. γηρᾷ ϗ ἐγένοντο τὸ ἀρωδ, ita LXXII. Interpretes, S. Ambrosius de Josepho, Pseudo-Eustathius, aliique contra Mattathiadem, & utramque Synagogam Judæorum atque Cuthæorum, imo contra sese: quippe ajunt Doctores Alexandrini Num c. 26. 40. ϗ ἐγένοντο ἡοὶ Βαλὲ ἀδὶρ ϗ νοεμὰν, pro *Ared* & *Noeman*, sive ארד ונעמן Hebraice.

48, & 49. Habes igitur veros ac ingenuos Israelitas XLVI. si numeres: sequuntur tres alii & viginti ex binis libertabus acquisiti. ἰαὼ equidem & νιφθαλὶς seu νιφθαλῆς *Samb.* a Bala famula nascuntur.

50. Descendit autem Nephtales in Ægyptum terram liberis fultus quatuor, quorum maximus יחצאל *Jahzeel* Judæis, Hieronymo *Jasiel*, *Jesiel* & in Lexico *Jeseel*. Ex Pharo Alexandrina ἀσιὴλ, & ἀσιὴλι de genere: *Asiel* adeo S. Ambrosio, & ἰχυὲς ὡς ὁ Θεὸς Philoni explicanti. Paralipomenῶν Interpreti Græco correctius ἰασιὴλ l. 1. c. 7. 13. aut a Compl. & Aldinis prelis ἰεσιὴλ: Samaritis يحصال ἰασιὴλ. Eustathio falso ἀσιὴλ, & in Lexidio quodam Græco, ἀσιὴλ, ἰχυὲς ὡσὲ ἰχυρόν. In Epiphanianis *Enol* & *Enul* vitio perpetuo; nam *Jachzeel Frob.* & *Col.* sumptum fuit ex Hieronymo. ἐλὶνῶ & ἐλίνιος Josephi ἀνὰγραφα, ἰαζίηλος maluit Bosius. Nobis placet ΙΕΣΗΛΟΣ, pro ΕΛΙΗΝΟΣ aut pejore *ENULUS.*

51. Nephtalidarum alter γῶνις *Big.* & *Samb.* ὡς δῶρας, aliis γώνης, Epiphanio Scholastico & S. Ambrosio *Gunis.* LXXIX. Alexandrinis γωνὶ, Samaritis & meliori genti גוני, جوني *Guni.*

52. Tertius יצר *Jeser* Hieron. ἰασὰρ, τοῖς ὁ΄. ad *Gen. Issaar* Ambrosio, & Laud. 1. ἰσσὰρ Eustathio. Libro Numerorum ἰσσὶρ, ἰσσεὲ MS. Vaticanum, Alexandrinum ἰσσεὲ, ἰσσιεὲ: & ad Chron. l. 1. c. 7. 13. ϗ σὰρ idem codex, sed Vatic. ϗ ἀσὴρ, Ald. & Compl. ϗ ἰεσσὲρ. Hieronymus de nominibus Hebr. *Jesar*, *figmentum.* De çisdem alius ἰεσσὰρ, ἰχυὲς. يصري يصر *Jasar Jasari* in prosenchis Samaritarum. Interpres vetus Josephi *Saris*, libri Græci σάρις, aut ex *Big.* & *Samb.* σάρρος, vel σαρὶνς. Bosius restituit ἰασάρης. Atat hoc nomen incipit, qua syllaba desierat γωὶς, licet Scribæ aliter existimabant. Unde ἰασάρης vel ἰσσάρης denuo extare volo.

53. Novissimus eorum σελλιμος, quod legunt *Big.* & *Cas.* aut σελλημος Sambuci. Prius excusum fuerat ἐλλιμος, suppressa Σ. Librarii profecto per plures eunt vocales in versione Latina, *Sillim*, *Mert. V.* & *P. Selim*, *Voss.* 1. & *W.* 2. *Sallim*, *Goul. Vig. Bal.* & *Bodl. Sellim*, *L. Silam*, *Col.* & *Frob.* σηλὶμ Eustathius. S. Ambrosius ad Gen. & S. Hieronymus ad Num. atque ibi LXXII. Interpretes σελλὴμ, superius vero συλλὴμ. His in locis שלם scribunt Judæi pronuntiantque *Sillem*, sed 1. Par. c. 7. 13. שלום *Sallum.* Samaritæ bis in Moysis volumi-

μάτων. Ιακώβ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα · τούτων Ἰώσηπ☉ ἤδη [t] προαφῆκε. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἅ τοὺς [v] ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ῥουβήλ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, [x] Ἀνώχης, [y] Φαλλᾶς, [z] Ἀσσάρων, [a] Χάρ-

ram dare. Certe quidem Jacobi filii erant duodecim: ex quibus Josephus antea abierat. Eos itaque qui illum insequuti sunt, & horum progeniem memorabimus. Rubeli quidem filii erant quatuor; Anoches, Phallus, Assaron, Charmis. Sy-

mine pingunt cantillantque שלום שלום *Salum*. S. Hieronymus in Qu. *In Geneſi iſte Sellum, Sillem ſcribitur. Sellum interpretatur pax, Sillem recens.*

54. Accedat poſt illos חשים, حوشيم, Laudinorum priore, unicus filius Dani: quianam in Hebræo dicitur בני דן, more Genealogorum tabulæ aliquo relicto. Quinimo in Pentateucho R. Meir nobiliſſimi Deuteroræ pridem legebatur בן דן vide f. 182. γενέσεως μεγάλης. Joſepho ὄσις, aut *Samb.* ἄσις, ad normam Græcam vocatur. Epiphanio itaque *Us* & *Hus*: nam *Aſom Col.* & *Frob.* adoptatum a Græca verſione Geneſeos, ubi ἄσιμ legitur pro *Huſim* S. Hieronymi, Judæorum, Syrorum, Arabumque. *Aſon* itidem in Commentariis S. Ambroſii. Apud Samaritas vero *Aſim* حشيم S. Chronicorum l. priore Maſoretæ plenius ſcribunt חושים, quod Græcis ἄσιμ, rurſuſque Hieronymo *Huſim* c. 8. Huc autem pertinere quod legitur 1. Chron. c. 7. 12. בני יָעִיר (*χυσὶμ*) חשים, ἧ ὑοὶ ὡς, ἄσωμ, non nimis affirmo, aut quadantenus referre Gen. c. 46. v. 23. ובני דן חשים, ὑοὶ ᾗ δὰν, ἀσὼμ: affirmo tamen in Moyſis codice, *Huſim* hypotheſi facili in *Suham* permutari Num. c. 26. 24. ubi filium ſolum Dani שוחם, شوحم, & שוחמי ἐθνικῶς, *Suham, Suhamita* nullum non tenet Samaritarum exemplar aut Judæorum, ac Græca plurima σαμὶ, σαμεί.

55, 56. Recenſuimus igitur LIV. capita: reſtat jam *Selphæ* proles, *Gades*, *Aſſeruſque*, & qui naſcuntur ab illis. Gaditarum autem pleias ſic procedit, ex Moyſe & Joſepho. Nam Chronica S. id genus omittunt.

57. Gades, Græce δύσυχος, primum genuit σαφωνίαν. Ita *Big.* & *Samb.* ζοφωνὶν a prelis prioribus. Huc alludunt codices Epiphanii, *Gophoron Voſſ.* 1. *V. Star.* 1. 2. & *Goul.* aut aſperius *Zophoron* & *Zophorom* (pro *Zophoni*,) *Mert. Bodl. W.* 1. *Bal. P.* & *Exc. Zephoron Vig. Foroni. L.* Euſtathio ex LXXII. Int. σαφών. Boſio ingenioſe σαφωνίλω. Quamvis enim Samaritæ & Græci utrobique Moſaici operis legerint צפון, صفون, σαφὼν, & Maſoretæ quidem Judæorum ὡν ἀριθμοὶς צפון, צפוני, *Sephon, Sephoni*: ad Geneſin tamen iſti homines צפין *Sephion* præferunt, Hieronymuſque imitatur. Philo σιφὼν, ἐπισκοπος; pariterque Laudina MSS. صبغون utrobique.

58. Αγι Cl. Boſius, nos αὔγι correximus, pro vulgato ſcriptore ἄγι. *Javim* enim & *Javin* (quod in Epiphanii codicibus cernitur, præter *Agi Col.* & *Frob.*) primam literam ſurripuit à fratre majore, quapropter de proprio valet *Avin* i. e. αὔγιν: perierat nimium craſſis Scribarum auribus ſicca conſona ע ἄγις autem repræſentat חגי aut חגי Hebræorum. Conveniunt tamen S. Libri Judæorum, Samaritarum, & Chriſtianorum in *Haggi*, ἀγὶς, حجي, qnomodo animant illi vocabulum Moſaicum חגי.

59 Σὼν à שוני defendunt Joſephi Editores *Baſ.* & *Gen.* شوني *Suni* etiam Cuthæorum Judæorumque, & σωνὶ Doctorum Alexandr. Num. c. 26. Quippe illi σαὼις ſcripſere Gen. c. 46. & ab eis Ambroſius, Euſtathiuſque. Idcirco & σαὼν in caſu querulo obtinent Joſephi MSS. *Big.* & σαυνὶω *Samb.* & *Caſ.* In Epiphanio legimus *Unin* & *Unim* paſſim pro *Sunin*, ut αὐηεφὼ pro ταυηεφὼ & ζαμηεφὼ in Bibliis Græcis.

60. Hunc ſequitur ordine אצבן, luſus labiorum, *Eſebon* enim pronunciabant Rabbini ævo Hieronymi, ſerius tamen *Esbon*. Ἐσσοβὰν LXXII. Interpr. cuncta exemplaria pro ἀσσάβων. Ambroſius ſimiliter è Græco *Thaſabon*. Hieronymus ex Philone *Thesbon, feſtinus ad intelligendum*. Libri Samaritarum אצבון, اصبعوبا *Asbahon*. Chronicorum Hebræorum Interpres Græcus l. 1. c. 7. ἐτεβὼν aut ἀτεβὼν. Joſephi hujus codices ex conſenſu ζαβεὼν, & Epiphaniani *Zabron*. Præſtat tamen legere ζαβεσὼνα aut ἀζεσωνα. Heic etiam paululo diſſentit Numerorum liber à Geneſi, & domum adeo אוני, أزفي, *Ozni* vel ἀζενὶ ſubſtituit juxta Hebraicum utrumque pro *Eſebonia*. c. 26. 15. quod literæ profecto Aſſyriæ facilius, quam Samaritanæ patiuntur.

61. In hoc nomine convenit ſatis Joſepho cum Maſoretis & Hieronymo, contra Samaritarum, Syrorum, Arabumque Chriſtianorum, vel Alexandrinorum Interpretum עִרי, عدي ἀδδὶ; aut ad Gen. ἀιδὶς, quod *Aëdis* Ambroſio, & Laudino altero. Siquidem ab עִרי *Heri* Judaici voluminis, ἀηεριὰν deflectit Mattathiades, ſicut *Baſ.* & *Gen.* vulgarunt; ἀχεηριὰν ſcribunt modo *Samb.* & *Big.* *Huirim* conſimiliter ex Latinis *Bodl. W.* 1. *Goul.* & *Bal. Aurim Voſſ.* 1. *Mert. L. V. W.* 2. & *P. Harim. Exc.* & *Vig.* Cæterum id nominis corripit Boſius in ἄηερι atque ἤηερι.

62. Penultimum Gaditarum ἰεμιὰδὶω nuncupant Editores Joſephi, Scribæ veteres, & Euſtathius; ἰεμιδὶω Sambucus. Epiphanii codices *L. Star. Voſſ.* 1. *W.* 2. *V.* & *P. Rothin*; *Rodin* & *Rodim* reliqui, præter *Erodi Col.* & *Frob.* Boſius hoc immutat cum ἔμωδὶν, aut ἰεμὼδὶω. Hebraicum Judæorum in Numeris legit ארור *Arod*, in Geneſi ארורי *Arodi*: Samaritæ vero & Syri ſub forma Gentili utrobique ארורי, أرودي *Arudi* vel *Arvadi*: nec non Interpretes Alexandrini heic ἀρωδὶς, unde *Aroedis* Ambroſii & MSS. Laudinorum, illi ἀρωαδὶ. Poſt Philonem Hieronymus *Aroedi, vindemiator ſufficiens*.

63. Venimus ad noviſſimum familias ἀριηλὰν vel ἀριὴλαν, ut ſcribunt *Samb. Big.* & *Caſ.* atque ἀρὶηλον prelorum *Baſ.* & *Gen.* Eundem Euſtathius appellat ἀρὶηλω, Joſephi Interpres Scholaſticus *Arihel* & *Artel*. S. Hieronymus ac Doctores Judaici perpetuo *Areli* ארא֫לי: Samaritani vero ארולי *Aroli*, & juxta codicem Anglicanum ארואלי *Arvali*. LXXII. Int. ad Geneſin ἀριηλὶς, vel ἀρουλὶς ſecundum Ambroſium & MS. Alexandrinum, & ad Num. ἀρὶηλ. *Arieli, leo Dei mei*, S. Hieronymus de Lexicis Græcorum.

64. Filiolam Aſeri, quæ Græce quidem perierat, propter patrii nominis ſimilitudinem, huc ex Epiphanio reſtitui: ἀσὶρὰ ἣ σάρα ὡὶ Θυγάτηρ. Boſius idem viderat, ἀσὶρὰ δ' ὡὶ σήρα Θυγάτηρ. Codices tamen uno modo, ſcripti impreſſique, ἀσσήρωνος τ' ὡὶ Θυγάτηρ; niſi ſi *Samb.* legerit ἀσὶρὰ pro ἀσσήρωνος. *Ara* & *Arra* occurrit in MSS. Epiphanii ſuppreſſo ſibilo, velut ſuperius in *Suni*, שרח Hebraicum Samaritæ, LXXII. Int. Ambroſ. Hieron. allique reddunt σάρα, Judæi paſſim *Serah*. Interpres Græcus Annalium S. σαρὰ aut σαρφὰ.

65. Ad imam tabulam pertinent quinque filii Aſeri. Maximus horum יִמנה *Imnah* vocatur Judæis, Hieronymo *Jamna*, ſæpius illi cum Ambroſio *Jemna*, *Jemnitarum* pater. Græce ἰεμνὰ in Gen. & Chron. atque ἰαμνὶν Num. c. 26. يمنة *Jamnah* Samaritis. Quinvero *Jomnis*, ut ad Joſephum tranſeam, reperitur in codd omnibus Interpretis Scholaſtici, præter *Col.* & *Frob.* ἰώμνης in Græcis, quæ vulgantur ſive privatim ſervantur. Nullum jam opus ἰάμνης Cl Boſii.

66, 67. Bis aut ter in Sacris ישוה וישוי, quod eſt *Iſva & Iſvi* per ora Judæorum, *Jeſua & Jeſſui* Hieronymo presbytero, ἰεσυὰ ᾗ ἰεσὶ Gen. c. 46. apud LXXII. Int. & S. Ambroſium, & Laud. 1. veteri vitio, pro ἰεσυὰ, ἰεσυὶ. Melius itaque in Græco ἔ ἐξαλειπ juxta MS. Alexandrinum ἰεσυὰ, ἰεσυὶ; ubi Complut. expreſſerunt ἰασυὰ, ἰεσυὲ, Aldus ἰάσυδ ᾗ ἰεσυὲ, Urbis Typographi σεὶα ᾗ ἰεσὶ. Laudina يشوي pro *Jeſui* ſemel iterumque. Cuthæi pronuntiant *Jeſuah*, *Jaſui*. Prior quidem iſtorum fratrum omittitur Num. c. 26. in Hebraico Judæorum cum ſua familia; poſterior ibidem in codice Samaritico: ambo tamen extant in Geneſi, Chroniciſque Sacris, & in Originibus Joſephi. Harum Interpres legit *Iſus*, *Joſe*, quod eſſet ἰσοῦς, ἰωσὶς. *Big.* & *Caſ.* viderant in membranis Græcis ἰησοῦς, ἰωσηπ☉, ἰωσὶς, præter modum: *Samb.* ἰησσιώση, ἰωσὶς. Adhuc ſimplicius editum fuit *Baſ.* & *Gen.* ἰωσυς, ἰωσῆς. Jam vero excuditur correctio Boſiana ἰοῦς, ἰοσὶς.

68, 69. Et hæc nomina παραγραφοι, quanta fides conſtat codicum Joſephi, βάρις inquam ἀδαφέσε: nec non in verſione antiqua *Ubaris* vel *Ubaris*, & *Abar*: U pertinet ad vocem præcedentem; aut omnino deſcripſerat Joſephus ἄβαρις ex Moſaico ובריעה aſſumpto ſyncategoremate ו, quod alibi fecit. בריע ſonat Samaritis Alexandrinis βαρια, Judæis aliis & S. Hieronymo & Interpreti Gr. Chronic. βαρὶα. Placuit fortaſſe ex Joſepho βαρίας. Fit autem ἄδαφος ex חבר, i. e. χάβερ Interpreti Chron. S. & Samaritarum Doctoribus qui χόβορ; & alicubi χοβὶρ in verſione ἕ ο'. *Choborque* Ambroſio, *Heber* Judæorum vulgo. In Myriobiblo Pembrochiano ἔβερ, φίλ☉.

70. Tum ſeptuageſimus Iſraelita acceſſit מלכיאל μελχίηλ☉ ſcriptione perpetua. Nam ab illis animis divinum Patriarcham excipit hic Judæus & tanquam totius gentis caput ac titulum extollit. Moleſtiæ tantum nobis creavit tenera quidem Jacobi familia: nec omnia nomina ſatis excuſſa puto, quin cum Joſepho patriarum Originum conſultiſſimo ἐπόπτῃ laborem operis ac difficultatem potius incuſandum. Hanc autem gentem non fuiſſe Ægyptiam oriundo, tot nomina quæ ſub Perſarum Græcorumque imperiis diu præcipua tribuum perſeverarant, abunde adverſus calumniam Gentium comprobant. BERN. Ita in omnibus *Joſephi* exemplaribus cum hic tum c. 9. §. 3. nec aliter ejus exſcriptores *P. Comeſtor*, *Epitomator Cantuar. aliique*: niſi quod *Zonaras* habeat ἑβδομήκοντα πένθε, ſecutus *Doctorum Alexandrinorum* computum; qui *Gen.* c. 46. v. 20. exhibent οε'. contra libros omnes Hebraicos, eorumque Paraphraſes & Commentaria, contra *S. Epiphanium*, *Hieronymum*, *Eutychium Patr. Ezechielem Tragicum*. Vide *Grotium* ad *Act. Apoſt.* c. 7. v. 6. & *Bernardum* ad hunc *Joſephi* locum.

t Προαφῆκε.] *Al.* προαφικέσ.

v Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* ἐκ τούτω in *Editis*.

x Ἀνώχης,] Sic in *Joſephi* Codd. Gr. *Enoch* & *Henech* in Latinis. *Philoni aliiſque* Ἐνὼχ. Videſis *Editiones* LXX. *Euſtathium Antiochenum* in Hexaëm p. 75.

y Φαλλᾶς,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Φαλὰς *Vat.* Φάλης *Baſ.* & *G.*

z Ἀσσάρων,] Sic *Samb.* & *Caſ.* Ἐσσάρων *Big. Vat. Baſ.* & *G.*

a Χάρμις.] Ita *Boſius* ex Χάρμιος *Joſephi* in Codd. omnibus, & Χάρμι aliorum. Impune (inquit *Bernardus*) ſcribere potes Χαρμίας.

Symeonis vero ſex; Jamuelus, Jaminus, Ouodus, Jachinus, Soarus, Saulus. Levi vero tres nati ſunt filii; Gerſomes, Caathus, Mararius. Judæ vero filii erant tres; Salas, Phareſſus, Zaras: duo autem ex Phareſſo nepotes, Eſronus & Amyrus. Iſacharæ vero quatuor; Thulas, Phuas, Jaſubus, Samaronus. Tres autem Zabulon habuit filios; Saradum, Elona, Jalelum. Et hoc quidem genus è Lia: & cum ipſa etiam aſcendit filia ejus Dina. Iſti omnes triginta & tres. Rachelæ filii erant duo. quorum *alteri* Joſepho quidem duo nati ſunt filii; Manaſſes & Ephraïmes: alteri vero Benjamini decem; Bolavus, Baccharis, Aſabelus, Geras, Naamanes, Jes, Ros, Momphis, Opphis, Aradus. Iſti quatuordecim una cum prius numeratis fiunt numero quadraginta ſeptem. Et legitimum quidem Jacobo genus hoc erat. E Balla vero famula Rachelæ ipſi naſcuntur Danus & Nephthales, quem ſequebantur quatuor filii; Jeſelus, Gunis, Iſſares & Sellimus: Dano vero unicus erat filius *nomine* Uſis. His ad jam dictos additis, numerum complent quinquaginta quatuor. Gades autem & Aſerus ex Zelpha *quidem* erant: ipſa vero Liæ famula. Liberos autem ſecum ducebant, Gades quidem ſeptem; Saphoniam, Augim, Sunim, Azabonem, Aërinen, Eroëden, Arielam. Aſero autem filia erat Sara, & mares numero ſex; quorum nomina, Jomnes, Iſus, Iſouis, Baris, Abarus & Melchielus. Iſti

μις. Συμεῶν[G] ἢ ἓξ, [b] Ιαμήλ[G], Ιάμ[ν]ν[G], [c] Οὔοδ[G], [d] Ιαχῖν[G], Σόαρ[G], [e] Σάυλ[G]. τρεῖς ἢ [f] Λάδ[ι] γενάσιν υἱοὶ, [g] Γηρσόμης, Κάαθος, [h] Μαραρέι[G]. Ισσάχ ἢ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, [i] Φάρεσ[G], [k] Ζάρας· [l] υἱωνοὶ ἢ δύο γεγονότες ἐκ Φαρέσσ, [m] Εσρων[G], [n] Αμυρ[G]. [o] Ισαχάρ ἢ τέσσαρες, Θυλᾶς, [p] Φυᾶς, [q] Ιάσυβ[G], [r] Σαμάρων[G]. τρεῖς ἢ Ζαβυλὼν ἦγε υἱὰς, Σάραδον, [s] Ηλωνα, [t] Ιάληλον. τέτρ μὲν τὸ ἐκ Λείας γέν[G]· [v] καὶ αὐτὴ συναυγὴ καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. τρεῖς ἔτοι καὶ τριάκοντα. Ραχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ιωσήπῳ [x] μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς, καὶ Εφραΐμης. Βενιαμὶν [y] ἢ τῷ ἑτέρῳ δέκα, [z] Βόλαν[G], [a] Βακχαελς, Ασάβηλ[G], [b] Γηρᾶς, [c] Νααμάνης, [d] Ιης, Ρῶς, [e] Μόμφις, [f] Οπφις, [g] Αραδ[G]. ἔτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον [h] καταλεγμένοις εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνον[ται] τὸ ἀριθμόν. κατὰ τὸ μὲν γένος [i] Ιακώβῳ γέν[G] τέτρ ἓν. ἐκ Βάλλας δ' αὐτῷ γίνον[ται] τὸ Ραχήλας θεραπαινίδ[G], [k] Δάν[G], καὶ Νεφθαλῆς, ᾧ τέσσαρες εἵποντο παῖδες, [l] Ιέσηλ[G], [m] Γοῦνις, [n] Ισσάρης τε καὶ [o] Σέλλιμ[G]· [p] Δάνῳ ἢ μονογενὴς ἓν παιδίον Οὖσις. τούτων πρεσγινομένων τοῖς πρεσφρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. [q] Γάδης ἢ καὶ Ασηρ[G] ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν· [r] τῆς Λείας ἢ αὐτὴ θεραπαινίς. [s] παῖδας δ' ἐπήγοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, [t] Σαφωνίαν, [v] Αὔγιν, [x] Σουῖνι, [y] Αζαβῶνα, [z] Αηρίνλω, [a] Ερωεδλω, [b] Αριηλᾶν. Ασήρ ἢ ἓν θυγάτηρ [c] Σάρα, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ιώμνης, [d] Ισοῦς, Ισοῦις, Βάρις, Αβαρός

b Ιαμήλος,] Ita *Bernardus* ex *Famuel* in *Vet. Interpr.* & Philologis *Samaritarum*. Ιάμιλος aut Ιάμηλος in *Joſephi* Codd. ut & mox Ιάμενος aut Ιάμηνος.

c Οὔοδος,] Ita *Boſius* pro monſtro nominis Πάθαδος, quod in libros omnes *Joſephi* irrepſerat. In *Vet. Interpr.* aut *Aoth* aut *Haoth*. Vel Οὐοδος cum *Boſio*, vel Οὐαδος, Αωδος, aut Οὔοθος ſcribi placuit *Bernardo*.

d Ιαχῖνος,] Ita *Big.* ex Hebraïco *Jachin*. Ιαχλῶος *Samb.* Ιάχλωος *Vat. alique*.

e Σάυλος.] Ex Σαὺλ in *S. Literis*, *Gen.* c. 26. & *Saul* in *Vet. Interpr.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* Σάμρος, in *MSS.* Οὔλσαρος.

f Λάδ[ι] γεγόνασιν] Sic in pleriſque *Joſephi* libris. Λάδι & aliquando Λάδῃ in obliquo habet *Samb.*

g Γηρσόμης,] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Γήλσομις *Baſ.* & G.

h Μαραρέλος.] Sic *Boſius* ex Μαραΐεος & Μεραΐεος in *Joſephi* Codd. & Μεραεὶ in *S. Literis*.

i Φάρεσσος,] In *Big.* & *Vat.* Φάρεσος, & in aliis Φαρές. Sed quòd in omnibus mox ſequatur Φαρέσσ, placuit hìc edere Φάρεσσος.

k Ζάρας·] Pro Ζαρᾶ in *S. Literis*. in impreſſis Joſephi Ζάρης, in *MSS.* Ζάρησος. unde forſan Σάρησος ſcribendum, ut placuit *Bernardo*.

l Υἱωνοὶ ἢ δύο γεγονότες] Ita ex *MSS.* in *Editis* οἱ ἢ δύο γεγονότες.

m Εσρωνος,] Sic in *MSS.* Εσρων *Baſ.* & *G.*

n Αμυρος.] Αμυρος *Vat. Caſ. Big.* & *Samb.* & in *Vet. Interpr.* habemus *Amor* & *Ammor*. Forſan tamen Αμυλος aut Χάμωλος ex *S. Bibliis Hebr.*

o Ισαχάρ] Ita *Vat.* quod prætuli Ισαχάρ *Bernardi*. Ισαχάρ *Caſ.* Ισααχάρ *Big.* Ιεχάρ *Baſ.* & *G.*

p Φυᾶς,] Sic *Boſius* & *Bernardus* ex *S. Literis Hebr.* & *Arab.* in *MSS. Joſephi* pleriſque Φυρᾶς. in *aliis* cum *Baſ.* & G. Φυρᾶς.

q Ιάσυβος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* forſan ex Ισσυβ LXX. Ιώβος *Baſ.* & G. atque *Job* apud *Vet. Interpr.* Ιάσυμος *Vat.* pro quo facit *Aſum* apud *Ambroſium* & Ασὺμ apud *Philonem* in Lexidio.

r Σαμάρωνος.] Ex *Boſii* conjectura ita *Bernardus*. Σαμάρων *Baſ.* & G. Σαμάρωνος *Caſ.* Σαμάρωμος *Vat.* & *Big.* Σαμάρωμος *Samb.* in *Vet. Interpr.* habemus *Semrom*, aut *Semron*, aut *Simron*.

s Ηλωνα,] Ἤλωνα *Samb.*

t Ιάληλον.] Ita *Bernardus* pro vitioſo Ιάνηλος in *Codd. Joſephi*. Ιάχηλος in ſuo *Codice* legiſſe videtur *Epiphan.*

v Καὶ αὐτὴ συναυγὴ] Ita *Vat.* G. & *Vet. Interpr.* καὶ αὐτὴ *Big.* καὶ αὐτὴ *Baſ.* καὶ αὐτὴ *Samb.*

x Μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* μὲ γεγόνεσαν, ritu Attico.

y Δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα,] Καὶ τῷ *Vat.*

z Βόλανος,] Ita ex *Bolus* apud *Epiphanium*, vel Βάλανος ex Samaritarum *Balah*, aut Βαλᾶς cum *Boſio* reponendum cenſuit *Bernardus*. in *Joſephi* Codd. Βολοσσὰρ aut Βολοσσᾶρ, aut Βολοσσός.

a Βάκχαελς,] Βαχχάρης *Samb.* in *Epiphanii* Codicibus *Bechor*.

b Γηρᾶς,] Ita ex *Gera* apud *Epiphan.* & Γηρᾶ LXX. verum Γήρεος aut Γήρανος reſcribi placuit *Bernardo* pro Γήλας *Editorum*, & Γήρασος *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

c Νααμάνης,] Ex *Naaman* (ut puto) apud *Epiphan.* & *Hieronym.* & *Bibliorum* Editionem *Complut.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* & *Vat.* Μαμανῆς, in *Big. Samb.* & *Caſ.* Ναιμάνης.

d Ιης,] Ισης, Αρὼς *Baſ.* & G. Ισαρωὲ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* hinc Ιης Ρῶς repoſuit *Bernardus*. Fecerat Boſius Ηις, aut Ηιρ, Ρῶς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter Ιγης, Ρῶς. Credit tamen *Bernardus* Αρὼς ſcripſiſſe *Joſephum*, pro Οὐαρὼς Hebraïco.

e Μόμφις,] Νόμφθης *Big.* Νομφθᾶς *Samb.* Νομφθεὶς *Vat. Baſ.* & G. in *Euſtathii Antioch. MS.* Νομφί. & apud *Epiphan.* exſtat *Mophim*. hinc Μόμφις maluit *Bernardus*, aut productim Μομφίμης.

f Οπφις,] Ita, vel Οπφίμης pro vulgato Οπφεὶς reſcribi placuit *Bernardo*.

g Αραδος.] Sic etiam *Bern.* pro Σάραδος *Editorum aliorumque*, & Σαραὲ *Big.* & *Samb.*

h Καταλειλεμμένοις] Καταλελειμμένοι *Gen.* & *Vet. Interpr.*

i Ιακώβῳ] Ιακωβὲ *Vat.*

k Δάνος,] Supra p. 41. Δὰν & Νεφθαλείμ.

l Ιέσηλος,] Ασιὴλ in LXX. & alibi Ιεζιὴλ. unde Ιέσηλος *Bernardo*, pro Ελίλιος aut Ελήνιος in *Joſephi* Codd.

m Γοῦνις,] *Al.* Γώνης.

n Ισσάρης τε] Ισσὰρ LXX. in *Joſephi* libris Σάρης, Σάββις & Σάβις. ex quibus Ισσάρης excudit *Bernardus*, ις ex voce Γοῦνις repetito & adjuncto Σάρης.

o Σέλλημος·] Ita *Big.* Σέλλημος *Samb.* in *Editis aliiſque* Ελλιμος, ſuppreſſa Σ.

p Δάνῳ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Δάνῳ τῷ in *aliis*.

q Γάδης] Supra p. 52. Γάδας & Ασήρ.

r Τῆς Λείας] Ita *Big.* ἡ Λείας in *ceteris*.

s Παῖδας] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* παῖδες in *aliis*. quod *Bernardo* ſolœci ſuſpectum.

t Σαφωνίαν,] Ita *Big.* & *Samb.* Σοφωνίαν *Baſ.* & G. Σοφωνίαν *Vat.*

v Αὔγιν,] Ita ex *Avin* & *Vet. Interpr.* reſcripſit *Bern.* Οὔγιν in *Joſephi* Codd.

x Σοῦνιν,] Sic *Baſ.* & *G.* & *Suni* in *Vet. Interpr.* Σαύνιν aut Σαύνλω in *MSS.*

y Αζαβῶνα,] Ita ex Hebraïco *Bernardus*, niſi quis malit Ζαβεῶνα. Θάσοβαν in LXX. Ζάβεων in *Joſephi* Codd. Gr. in Lat. *Sabron* & *Ezebon.*

z Αηρίνλω,] Αηριὴλω *Big.* & *Samb.*

a Ερωεδλω,] Ερωιδλω *Samb.* & *Vat.*

b Αριηλᾶν.] Ita ex *MSS.* Αριήλον in *Editis*.

c Σάρα,] Ita *Bernardus* ex *Euſtathio Antiocheno* ad Hexaëm. p. 76. & *Vet. Interpr.* qui habet, *Aſer fuit filia Sara*, aut *Ara*, aut *Arra*, ſuppreſſo, ut ſæpe fit; ſibilo. præeunte quidem *Boſio*, qui legerat Ασήρ δ' ἓν Σήρα θυγάτηρ. In *Editis Joſephi* Ασσήρωός τε ἓν θυγάτηρ. in *MSS.* Ασιήρ τε, vel Ασιήρωός τε &c. ſine nomine filiolæ, quæ propter patris nominis ſimilitudinem exciderat.

d Ισοῦς,] Ita ex correctione *Boſii*. Ησους & Ιώβης *Baſ.* & *G.* Ιώσυς, Ιωσῆ, Ιώβος vel Ιώβις. *Samb.* & *Vat.* Ιωσῆς, Ιώσηπος, Ιώβις *Big.* & *Caſ.* in *Epiphanii* Codd. MSS. *Iſue*, *Joſe*; quod eſſet Ισοῦς, Ιωσῆς.

e Μελ-

ρός τε καὶ [e] Μελχιῆλος. τούτων [f] ἕνδεκα ὄντων καὶ [g] προστιθεμένων [h] τοῖς πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν, ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται), [i] μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς Ἰακώβου.

ε΄. Μαθὼν δὲ Ἰώσηπος παραγινόμενον τὸν πατέρα· καὶ γὰρ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν· ὑπαντησόμενος ἔξεισι, καὶ καθ' Ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης μικροῦ δεῖν [k] ἐξέλιπεν. ἀλλ' [l] ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος· οὐδὲ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, οὐ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἥττων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἠρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν [m] ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ παραγινόμενον μετὰ τοῦ γένους τὸν Ἰάκωβον. ὁ δὲ [n] τοῦτο χαίρων ἤκουσε· καὶ τὸν Ἰώσηπον [o] ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ [p] τερπόμενοι διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. ὁ δὲ ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ [q] τούτῳ μόνῳ προσανέχειν· τοῦ τε μὴ [r] διαζευγνυμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι τοῦ πατρὸς [s] προνοούμενος, τοῦ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν πράττοντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ [t] ἀπειρημένον ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι.

ς΄. Τοῦ δὲ Ἰακώβου παραγινομένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ [v] ἀσπαζομένου τε καὶ κατευχομένου περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸν Ἰάκωβον. εἰπόντος δὲ ὡς ἥττονα τῶν προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιουπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον.

ζ΄. Ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, οὐ γὰρ [x] ηὔξε, [y] μήτε ὕοντος τοῦ Θεοῦ· πρόνοιάν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν ὑπ' ἀγνοίας [z] πεποιημένων, καὶ τοῦ Ἰωσήπου τὸν σῖτον ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ [a] ταῦτ' αὐτοῖς [b] ἀπέλιπε, τῶν βοσκημάτων [c] ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῶν ἀνδραπόδων. οἷς δὲ καὶ [d] γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ἐπὶ τιμῇ τροφῆς. οὕτως τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τῆς περιουσίας κυρίου γεγενημένου, μετῳκίσθησαν ἄλλος ἀλλαχόσε· ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. [e] ἐδουλοῦτο τ' αὐτῶν οὐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας· καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀσχήμονα τῆς τροφῆς [f] εὐπορίαν αὐτοὺς κατηνάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπιβάντος, καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην [g] παραγινόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῆς τὸ πλῆθος, τήν τε γῆν αὐτοῖς, ἣν ἐκείνων παραχωρούν-

cum sint sexdecim, si adjiciantur ad quinquaginta quatuor, prædictus numerus completur, hisce non annumerato Jacobo.

5. Josephus autem cognito patrem adventare (etenim Judas frater præcurrens ipsi id significaverat) obviam iturus egreditur, atque ad Heroum urbem ei occurrebat. Ille vero, ex inopinata magna lætitia, parum abfuit quin exanimaretur. Sed Josephus eum excitavit recreavitque: quamvis & ipse quidem præ *nimia* voluptate vix potuit semet sustinere, non tamen similiter ac pater animo affectus. Deinde jusso quidem eo lente procedere, ipse vero assumptis quinque fratribus properavit ad Regem, nunciaturus ei adesse cum familia sua Jacobum. Ille vero lætus hoc accepit, jussitque Josephum sibi dicere, quanam via vivendi potissimum delectarentur, ut illos cum vitæ cursum sequi permitteret. Atque ille optimos pastores eos esse respondit, nihilque aliud egregie præter hoc ipsum curare: ita præcavens, tam ne forte distraherentur, sed una habitantes patris saluti prospicerent; quam ut cum Ægyptiis majorem inirent gratiam, quod non ad eadem cum illis studia institutaque impellerentur. nam Ægyptiis prohibitum erat circa pascua versari.

Ad Heroum urbem congrediuntur Jacobus & Josephus. Gen. c. 46.

6. Jacobo autem ad Regem accedente, ipsumque salutante ac regno ejus bene precante, interrogavit eum Pharaothes, quantum temporis jam vixisset. Illo vero se centum & triginta annorum esse dicente, Jacobum ob longævitatem admiratus est. Cum vero adjecisset, se majorum suorum vitæ annos non assequutum esse, concessit ei cum liberis suis Heliopolim habitare. illic enim & Regis pastores habebant pascua.

Regi Ægyptio benedicit Jacobus annos natus cxxx. & ab illo Heliopoliten Nomum impetrat. Gen. c. 47.

7. At fames *indies* Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magisque ingravescebat, neque fluvio terram irrigante, non enim exundabat Nilus, neque Deo pluviam immittente; neque populo *universo* ex inscientia *futuri* vel minimam sui curam adhibente, Josephoque illis *non nisi* pecunia numerata frumentum dante. Ut autem nummi deficere cœperunt, pecoribus & mancipiis commeatum emerunt. Porro & quibus agri fuerunt, illis cedebant, ut alimentum sibimet compararent. Cumque hoc pacto omnes eorum possessiones in jus Regis devenissent, alius alio migrare jussi sunt, ut Regi certius accresceret dominium in fundos istorum omnium, præter Sacerdotum. his enim sua conservata est terræ portio. Imo dira hæc necessitas non corpora solum illorum, sed & animos in servitutem redegit: & deinde ad victum modis inhonestis parandum eos compulit. Fame autem cessante, & fluvio terram *rursus* inundante, fructusque ea uberrime ferente, Josephus ad unamquamque adiit civitatem, ejusque populo convocato, eandem ter-

Fames ex humili Nilo cœloque sicco.

Providentia Præfecti vertit feliciter.

Ægyptus tota, præter agros Sacerdotum, quintam regi solvit. Gen. c. 47.

e Μελχίηλος.) Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* perperam Μελχιήλος.

f Ενδεκα ὄντων] Sic rescripsi ex *Caf.* ἑκκαίδεκα *Big. Samb.* & *Vat.* atque *sexdecim* in *Vet. Interpr.* ἐννέα forsan Typothetarum vitio in *Baf.* & *G.*

g Προστιθεμένων] Προστεθειμένων *Vat.*

h Τοῖς πεντήκοντα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν *Caf.* & *Vet. Interpr.* τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν *Baf* & *G.*

i Μὴ συγκαταλεγομένου] Ita in *Editis* μὴ σ. α. τοῦ πατρὸς Ἰακώβου *Big. Samb. Vat.* & *Caf.* Ajunt plane exemplaria Latina *reputato eis Jacob* tantundem vero pernegant Græca omnia; sicut calculus prodit, Dina non repudiata. BERN.

k Ἐξέλιπεν.] Ita ex *MSS.* ἐξέλειπεν in *Editis.*

l Ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν] Ἀνεζωποίησεν *Vat.*

m Ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα,] Ita *MSS.* ἐπήγετο *Baf.* & *G.*

n Τοῦτο χαίρων ἤκουσε·] Τούτων *Vat.*

o Ἐκέλευεν] Ἐκέλευσε *Samb.* & *Caf.*

p Τερπόμενοι] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* διατερπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. εἶτ᾽ διατερπόμενοι. COCC.

q Τούτῳ μόνῳ] Τούτων *Vat.*

r Διαζευγνυμένους,] In *Editis* διαζευγνυμένους.

s Προνοούμενος.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* προαιρούμενοι

t Ἀπειρημένον] Videsis, præter alios in *S. Biblia* commentatores, *H. Grotium* in *Gen.* c. 46. v. 34. & c. 43. v. 32.

v Ἀσπαζομένου] Ἀσπασαμένου *Samb.*

x Ηὔξε,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interp.* ἀνέβαινε *Baf.* & *G.* & mox οὔτε pro μήτε in *Vat.*

y Μήτε ὕοντος τοῦ Θεοῦ·] An hoc mirandum? at nunquam pluere in Ægypto scribunt veteres. Videlicet in hac [i.e. inferiore Ægypto) & olim & nunc pluit, sed non in superiori, quæ proprie Ægyptus. REL.

z Πεποιημένων,] Πεποιημένοις *Vat.*

a Ταῦτ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* ταῦτα τούτοις *Vat.* ταῦτα αὐτοῖς *Baf.* & *G.*

b Ἀπέλιπε,] Utrumque venit pro ἐξέλιπε LXXII. Int. sive Mosaico אפס: hoc quidem vulgo, illud apud delicatiores. BERN. Ita *Big.* & *Busb.* ἀπέλειπε *Baf.* & *G.* ἐπέλειπε (*Cocc*) *Hen. Samb. Vat.* & *Zonaras*

c Ἐωνοῦντο] Ὠνοῦντο *Big.* & *Samb.* sine augmento.

d Γῆς τις] Ita *Big.* & *Samb.* γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην *Baf.* & *G.* οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν, μοῖρα ταύτης *Vat.*

e Ἐδουλοῦτο] Ita *MSS.* ἐδούλου τ' αὐτῶν *Baf.* & *G.*

f Εὐπορίαν] Ἀπορίαν graves oculi *Epiphanii.* BERN.

g Παραγινόμενος πόλιν,] Ita *Samb.* in *aliis* παραγινόμενος.

h Βα-

terram quam illis cedentibus Rex ſibimet vendicare ſoluſque *ea* frui poterat, in integrum eis reſtituit; & hortatus eſt ut illam pro propria habentes colere non gravarentur, quintam fructuum Regi penſitantes pro terra, quam, jure ſuam, illis concedit. Qui, cum inſperato ſeſe agrorum *iterum* dominos factos vidiſſent, gaudium acceperunt, & ad mandata ſtrenue exſequenda ſemet accinxerunt. Atque, his rebus geſtis, cum Joſephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga Regem benevolentia non mediocriter crevit. Illaque quintas frugum ſolvendi conſuetudo ad ſeros Reges *firma & ſtabilis* permanſit.

των [h] βασιλεὺς ἔχειν [i] ἐδώκατο καὶ καρπούσθαι μόνῳ, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῷ πέμπτῳ τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ [k] τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, [l] ἣν δίδωσιν αὐτοῖς ἅπαν αὐτός. τοὺς δὲ [m] παρ' ἐλπίδας κυρίους τῆς γῆς καθισταμένους χαρά τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίστατο τὰ [n] προστάγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ ὑπὲρ τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῷ μεῖζον Ἰωσηπῷ ἀπηργάζετο, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ [o] παρ' αὐτῶν. [p] οὔ, τε [q] πλεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν [q] ὑστέρων βασιλέων.

CAP. VIII.

De obitu Jacobi & ſubinde Joſephi.

Jacobus natus 147. moritur, an. 17. quam Ægyptum petierat; filiis ſuis prius benedicit, necnon adoptatis Ephraïme Manaſſeque, ſed & de ſepulchro patrio ſecurus. Gen. c. 47, 48, 49.

JAcobus autem, cum annum decimum ſeptimum in Ægypto exegiſſet, & morbo laboraſſet, in conſpectu filiorum *ſuorum* è vita exceſſit, prius quidem illis felicitatis poſſeſſionem precatus, & more prophetico vaticinatus, ut ſingulorum poſteri terram Chananæam habitaturi eſſent (id quod longo poſt tempore factum eſt) Joſephi vero laudibus percenſitis, quod *non ſolum* fraternarum injuriarum obliviſceretur, ſed & eo majori illos proſequeretur benignitate, iſta illis bona accumulans, quæ nonnulli vix benefactoribus ſuis rependerent, mandavit filiis ſuis, ut Joſephi liberos Ephraïmen & Manaſſen in ſuum numerum referrent, cum eis *ſorte* diviſuri Chananæam, (de quibus poſtea loquemur) popoſcitque ſimul ut in Chebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos quinquaginta minus tribus & centum, nemine quidem majorum ſuorum pietate erga Deum inferior; id vero præmii pro meritis aſſequutus, quod tribui par eſt bonitate adeo præcellentibus. Joſephus autem, Rege *id* permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic ſepelivit. Cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti (nam metuebant ne patre defuncto in ſe vindicaret, quæ *antea* in eum malo animo cogitaverant, cum non amplius eſſet cui ſuam in eos benignitatem donaret) ſuadet eis nil extimeſcere, neque ipſum ſuſpectum habere. Et cum illos ſecum reduxiſſet, magnas *eis* poſſeſſiones largitus eſt; nec unquam eos ſumma benevolentia proſequi deſtitit.

Funus Iſraëlis magnifice curat Joſephus. Gen. c. 50.

Deceſſit & Joſephus, vir Divini ingenii, ætatis anno 110. Gen. c. 50.

2. Moritur autem & ipſe cum vixiſſet annos centum & decem, vir admirabili virtute præditus, & ratione omnia moderans & gubernans, ſuaque poteſtate bene & ſapienter uſus. id quod ipſum ad tantam felicitatem apud Ægyptios provexit, aliunde ad illos venientem, & tantæ calumniæ, de qua jam diximus, ignominia notatum. * Moriuntur vero & fratres ejus, cum feliciter in Ægypto vixiſſent. Et illorum quidem

Patriarcharum corpora mature condebantur in Chebrone: Joſephi vero oſſa in Exodo demum efferuntur.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τελευτῆς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήπου.

ΙΑκωβος μὲν, ἑπταικαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διαγηράσας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς καὶ προφητείαν, [r] πῶς μέλλοι τῶν ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν· [s] τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ μνησικακήσαι τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ [t] καὶ τούτου πλέον χρῆσθαι εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἅδε δυναίτας τινὲς ἠμείψαντο, [v] προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραίμῃ καὶ Μανασσῇ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν· περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. πλούτῳ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τελεῖν [x] δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀποleιφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν [y] τυχεῖν τοὺς ἔτους ἀγαθοὺς γεγονότας. Ἰωσήπου δὲ, συγχωρησάντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πλουσίως. τῶν δὲ ἀδελφῶν [z] ὁ βουλομένων αὐτῷ συναποδημεῖν· δέος γὰρ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τὰ εἰς αὐτὸν ὀφλήματα, [a] οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα· [b] πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δι' ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. [c] ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο· καὶ πάσῃ πρὸς αὐτοὺς ἀποδοχῇ χρώμενος οὐκ [d] ἀπέλιπε.

Β'. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν ἡγούμενος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν μεμισθούμενος. ὃ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς προεληλύθαμεν, ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δὲ [e] αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπο-

[h] Βασιλεὺς] In *Vat.* ὁ βασιλεύς.

[i] Ἐδωύατο καὶ καρπόσθαι] Sic *MSS.* impreſſum fuit ἐδωάτο, καὶ καρπᾶσθαι μόνον εἰς &c

[k] Τελοῦντας] Ita *Baſ. Gen. Busb. Hen. Zonaras* atque *Epiphanius.* Non repudiabis tamen τελεῖν meliorum codicum *Big. Samb.* & *Caſ.* BERN. *Al.* τελεῖν.

[l] Ἣν δίδωσιν] Ita *MSS.* ἧς in *Editis.*

[m] Παρ' ἐλπίδας] Sic *MSS.* παυ' ἐλπίδα *Baſ.* & G.

[n] Προστάγματα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* πρόσταγμα. ut & mox ὁ Ἰωσηπος. dein καὶ πλείω τιμὴν.

[o] Παρ' αὐτῶν] Ita *Samb.* παρ' αὐτῶν in *cæteris.*

[p] Ο, τε [q] πλεῖν] Οὔτε [q] π. *Vat.*

[q] Ὑστέρων βασιλέων.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὕστερον in *reliquis.*

[r] Πῶς μέλλοι] Πῶς μέλλοιεν οἱ ὑπ' ἐκείνῃ αὐτὸ κοσμεῖν *Hen.* & *Busb.*

[s] Τοῦτο δὴ καὶ] Τοῦτο ὁ δὴ καὶ π. *Vat.*

[t] Καὶ τούτου πλέον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ πλέον in *Editis.*

[v] Προστάξε] *Hen.* & *Busb.* ἀπέταξε, vel *Zonara* invito. Mox ἵνα δὲ *Baſ. Gen.* & *Big.* ἵνα τοὺς *Samb. Busb. Hen.* & in Annalibus *Zonaras.* Dein δέοντα *Hen. Busb. Baſ. Gen. Zonaras*que. δεόντων *Big.* & *Samb.* Utrumque caſum admittit ars Grammatica. BERN.

[x] Δέοντα] Δεόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τυχεῖν τοὺς ἔτους] Ita *Big. Samb Vat.* & *Caſ.* ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθὸν γεγονότα *Baſ.* & G. ἧς δίκαιον ἦν ἔτους ἀγαθὸν γεγονότα legiſſe videtur *Vetus Interpr.*

[z] Οὐ βουλομένων] Alio verbo *Busb. Hen.* & *Zonaras* διδιότων. BERN.

[a] Οὐκ ἔτι ὄντος] Οὐκέτ' ὄντων *Samb.*

[b] Πείθει μηδὲν] Πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι *Samb. Busb. Hen. Epiphanius* Interpres, & *Zonaras* Hiſtoricus. Cæteri μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει. BERN.

[c] Ἀγαγὼν] Ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κτῆσιν πολλὴν, ἐχαρίσατο *Hen. Busb* & *Vetus Interpr.*

[d] Ἀπέλιπε.] Ἀπέλειπε *Baſ.* & G. ἀφέλιπε *Caſ. Samb.* & *Vat.* probante *Bernardo.*

[e] Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Big.* & *Caſ.*

* *Moriuntur vero*] Al. *illic vero & fratres moriuntur* &c.

f Ὑστε-

ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι· τὸ δὴ Ἰωσήπου ὀστᾶ [f] ὕστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκρατήσαν τῆς Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον [g] ἐξέλιπον.

corpora posteri eorum & filii post tempus aliquod deportantes,* in Chebrone sepeliverunt: sed tum demum Josephi ossa in Chananæam detulerunt, cum ex Ægypto egressi essent Hebræi. ad hoc enim ipsos juramento adstrinxerat Josephus. Itaque ut se habuerit horum unusquisque, & quibus illi laboribus exerciti Chananæam obtinuerunt declarabo; ubi pauca de causa prælibavero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις ὖσι [h] πρὸς πόνους, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς φιλοκερδείας, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, καὶ φθόνον τὸ δαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ [i] τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ [k] τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρὸν, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τι ἦσαν [l] εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου πεπυχότες διὰ χρόνου μῆκος λήθῃ λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεπεληλυθυίας, δεινῶς [m] ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς [n] διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλει, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. [o] πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτεχνον ἡμῶν τὸ γένος· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γλυέσθαι πυκνῆς. καὶ [p] τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον [q] ἐπὶ τούτοις διήνυσαν τῇ παλαιπωρίαις· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, τοῖς πόνοις ἐξαπλέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας [r] θέλοντες, οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων.

β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων [s] αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀνεδόθη τοῦ τὸ ἀφανισμὸν τοῦ γένους ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους ποιήσασθαι τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις· [t] καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ περὶ τὸ μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν· ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, "τεχθήσεταί τινα "κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς ταπεινώσει "μὲν τὴν [v] τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὔξησι δὲ τοὺς "Ἰσραηλίτας τραφείς. ἀρετῇ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται". δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῇ [x] ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γιγνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν, παραφυλάσσειν τε τὰς [y] ὠδῖνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων [z] αὐτὰς ἐκέλευε μαιεῦσθαι, ἃ διὰ συγ-

CAP. IX.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

V.

Accidit ut Ægyptii, cum essent delicatuli & ad laborem segnes, & maxime præter cæteras voluptates quæstuum amore tenerentur, male vellent Hebræis, eorum felicitati invidentes. Cum enim Israëlitas numero & multitudine crescere, atque ex virtute & ingenio ad labores facto divitiarum copia & abundantia florere animadverterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri suspicabantur. Et cum jam Josephi beneficiorum memoriam temporis longinquitas obliterasset, regnumque ad aliam familiam jam deveniisset, inhumane tractabant Israëlitas, varioque labores iis *atterendis* excogitabant. Nam & fluvium in multos rivos deducere jussi sunt, & muros civitatibus circundare, & aggeres, ne aqua super ripas effusa in illis stagnaret. Pyramidibus etiam exstruendis homines nostros adhibentes deterebant, cogendo eos varias artes edisce re & laboribus ferendis assuescere. Et quidem per annos quadringentos has perpessi sunt miserias: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, ut Israëlitas nimio labore perderent, illi vero, ut mandatis abunde satisfacerent.

Ægyptiorum nova dynastia Pyramidum, canalium, mœniumque magnis substructionibus Israëlitas deterit. Exod. c. 1.

Illi cccc. annorum miseriam in Ægypto tandem detexunt.

2. Dum vero in illis occupati essent negotiis, etiam cur genus nostrum magis adhuc exstinctum cuperent Ægyptii, hujusmodi quiddam accidit. E Sacrorum scribis quidam (illi enim periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) nunciat Regi, "nascaturum illo circiter tempore Hebræïco "sanguine puerum, qui nutritus Ægyptiorum qui- "dem dominatum valde deprimeret, Israelitas ve- "ro extolleret: virtute etiam fore præcellentissi- "mum, & gloria per omnis ævi memoriam cele- "brem". Rex autem perterritus ex illius sententia mandavit, ut quicquid virilis Israëlitarum stirpis deinceps nasceretur in fluvium projicientes interimerent; atque ut obstetrices Ægyptiæ Hebræarum mulierum parturitiones explorarent, partusque illarum observarent; (nam illas *solas* Hebræis ob-

De Moyse vaticinium præclarum: quod edicto suo de abolendis Hebræorum parvulis invertere nequit rex Ægyptius. Exod. c. 1.

---

f Ὑστερον,] De hoc loco videsis *Ludovicum de Dieu* in *Acta* App. cap. VII. v 15. 16. & *Carpzovii* Dissertationem de Sepultura Josephi, p. 9.

g Ἐξέλιπον.] Ita *MSS.* ἐξέλειπον in *Editis*.

h Πρὸς πόνους,] Πρὸς πόνοις *Samb.* & *Cas.*

i Τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ omittunt *alii*.

k Τὴν πρὸς τὸ πονεῖν] Sic ex *MSS.* τὴν abest *Editis*.

l Εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου] Illud εὖ negligunt *Samb. Cas.* & *Vat.*

m Ἐνύβριζόν] Ita *MSS.* ἐνύβριζον τοὺς Ἰσραηλίτας *Bas.* & *G.*

n Διώρυχας] Scripsit *Josephus* διωρυχὰς, aut cum *Busb. Hen. Samb.* (*Coccejo*) & *Zonara* διωρύχας genere sequiori. Vitiosa enim sunt διωρυχὰς *Bas.* & *G.* atque διωρυγὰς *Eustathii.* διώρυγας vero plebejum. BERN.

o Πυραμίδας] Vide Cl. *Perizonii* Origines Ægyptiacas, c. 21.

p Τετρακοσίων] Καὶ τετρακοσίοις rescribit *Petitus*. Verum (inquit Bochartus) scripserat *Josephus* καὶ πολλῶν ἐτῶν χρόνον. semidoctus autem aliquis oræ Codicis apposuit τετρακοσίων, quæ vox postea in textum irrepserit. Sed proculdubio respexit vetus illud Oraculum Abramo datum, *Gen.* c. 15, 13. ad quem locum vide *Grotium*. Hac de re fuse disserit *Eustathius* in Hexaëm. p. 9. Videsis *Allatii* Notas. HUDS. Vossius Introd. Chron. p. 85. censet num. mutari oportere. Conf. cap. 13. inf. COCC.

q Ἐπὶ τούτοις] De numero cccc. ne dissensus ullus Scribarum. Quinimo respexit Mattathiades vetus illud oraculum Abramo datum Gen. c. 15. 13. Quam vanissima itaque jactantur Doctorum hominum jurgia, ne quid gravius dicam, de calculo, qui sane Josephi hujusce literis sanctior multo constat. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτοῖς in *cæteris*.

r Θέλοντες,] Sic *MSS.* ἐθέλοντες in *Editis*.

s Αὐτῶν] Αὐτοῖς τῶν πραγμάτων *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

t Καὶ γὰρ] Pro hoc Hierophanta Jannem Jambremque duo nomina subsistuit Jonathan Uzelides ad Exodi initium. Mox ἀρίστους γὰρ πάντας ὑπερβ. Glycas & Hamartolus. Iisdem etiam παρ' ἑβραίοις pro ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. & Ὠδῖνας *Samb. Cas. Glycas*, & *Hamartolus* Græculus. ὀδῖνας *Big.* ὠδῖνας *Bas.* & *Gen.* Zonaras phrasin alteram præterit, καὶ τὰς τοκετὰς τῶν Ἑβραίων γυναικῶν τὰς αἰγυπτίας μαίας διαφυλάττειν. BERN. Ita *MSS.* mutile excusum erat, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τοῦ &c.

v Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.* τῶν abest *Editis*.

x Ἐκείνου κελεύσει] Ἐκείνου πᾶν τὸ γ. dein ῥιπτοῦντας κελεύσει διαφθείρειν *Vat.*

y Ὠδῖνας] *Al.* ὠδῶνας.

z Αὐτὰς ἐκέλευε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὰς ἐκέλευσε *Glycas* & *Hamartolus*. ἐκέλευον αὐτὰς in *cæteris*.

* *In Chebrone*] *Josephum* contra *S. Bochartum* defendit *Fr. Spanh.* in Hist. Jobi c. 11. HUDS.

Obſtetrices Ægyptia partubus Hebræidum admoventur.

obſtetricare juſſit, quæ veriſimiliter, cum ejuſdem eſſent gentis, Regis voluntati obſequerentur) eos autem qui hoc mandatum contemnerent, & clam ſervare fœtus auderent, cum tota familia perimendos eſſe edixit. Igitur gravis hæc perpeſſuris viſa eſt calamitas, non eo ſolum quia liberis orbarentur, & parentes ipſi natorum interitûs miniſtri eſſe cogerentur; ſed quia in ea erant cogitatione, fore ut genus ſuum funditus periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipſiſque non multo poſt moriendum eſſet, malo premebantur difficili & inconſolabili. Atque illi quidem in hac miſeria conſtituti erant. Sed fruſtra quis Dei conſilio obnititur, mille licet artes ei obſtruendo adhibeat. Nam & puer, de quo Sacrorum ſcriba præmonuerat, eluſis regiis inſidiatoribus clam fuit educatus: & qui prædixerat, in iſtis, quæ ex illo *nato* acciderent, verax eſſe comprobatur. Atque hoc modo evenit.

Ad vota Amaramæ per quietem reſpondet Deus.

3. Amarames, vir nobilis inter Judæos, de gente univerſa ſolicitus, ne interiret defectu juventutis *in ſpem ſucceſſionis* nutriendæ, & quod ad ſe attinebat valde anxius (nam uxor ejus uterum ferebat) in ſummas eſt anguſtias adductus. & ad implorandum Dei auxilium converſus orabat, ut tandem ſortem eorum miſeraretur, qui cultus ejus obſervatores exſtiterant religioſi, illoſque malis, quibus tunc obruebantur, liberaret, ſpemque *Ægyptiis* eriperet totius gentis *hominis ætate* perituræ. Deus autem illius miſertus, ejuſque flexus precibus, adſtitit ei per quietem, atque illum hortatus eſt, ut de futuris non deſperaret: dixitque ſe pietatem illorum in memoria habere, ſeque pro ea præmia digna ſemper repenſurum; ut qui jam quidem illorum majoribus dederit, ex paucis in tantam creſcere multitudinem. Et Abramum quidem, ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum, cætera felicem exſtitiſſe, &, cum uxor ejus, antea ſterilis, poſtea, ut ipſe voluit, fœcunda

Arabiam Iſmaëlo conceſſit Deus, filiis Cheturæ Troglodytiden, atque Chananæam Iſaaco.

evaſiſſet, liberos ſuſcepiſſe; atque Iſmaëlo quidem ejuſque poſteris Arabum regionem reliquiſſe, Cheturæ autem filiis Troglodytidem, Iſaco vero Chananæam. Et quas res, inquit, præterea bello meis auſpiciis fortiter geſſerit, niſi animo eſſe impio & ingrato videamini, meminiſſe oportet. Contigit etiam ut Jacobus inter exteras gentes inclareſceret; ob magnam felicitatem in qua & ipſe vixit, & quam liberis ſuis & nepotibus relinquebat. quo *ſane* cum ſeptuaginta omnino in Ægyptum adveniente, jam ultra ſexcentorum millium numerum creviſtis. Nunc autem me & ſaluti veſtrum communi proſpexiſſe ſcito, & tuæ etiam gloriæ. Puer enim ille, cujus ortûs metu ſanguinis Iſraëlitici fœtus perdere in animnm induxerunt Ægyptii, tibi naſcetur. Et illis quidem latebit qui ejus vitæ in exitium inſidiantur, atque mirum in modum eductus Hebræorum genus ex Ægyptia ſervitute

Ex LXX. Iſraëlitis pluſquam ſexies centena hominum millia annis ducentis, Deo volente, procreantur. Ex. c. 12. 37.

γλείαν ἔμελλον μὴ φθαβήσεσθαι [a] τῶν ἐκ βασιλέως βέλησιν· τὰς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προσταγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας [b] τὸ πεχθὲν αὐτοῖς, τέτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γλεᾷ προσέταξε. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, [c] ὃ καθ' παίδων ἀπεστρουῦτο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπάρχειν τῶν γλυνομένων· ἀλλὰ καὶ ἡ ὄπνοια τ τοῦ γλύκους αὐτῶν ὄπιλείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν πιλομένων, [d] αὐτῶν τε ἀβαλυθησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφοράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τέτῳ τῷ κακῷ. κρατήσας δ' ἂν ὐδεὶς τ τοῦ Θεοῦ γνώμης, ὐδὲ μυρίας τέχνας ὑπὶ τέτῳ μηχανησάμενος. ὅ, τι γὰρ πᾶς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακήν· καὶ ἀληθὴς ὑπὶ τοῖς ἐξ αὐτῶ γλυφησομένοις ὁ προειπὼν ἐγένετο. [e] γίνεται ὴ ὕτως.

γ'. [f] Αμαράμης τῶν εὖ γεγονότων πρὸ τοῖς Εβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ παντ τ [g] ὑπαραφησομένης νεότητος [h] ὑπολίπῃ· καὶ χαλεπῶς [i] ἐπ' αὐτῷ φέρων, σκιᾷ γὰρ αὐτῷ τὸ γυναιον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. [k] καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ τρέπεται, πρὸς καλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τ εἰς αὐτὸν θρησκείας πρὸς βεβηκότων· δῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου σκληπάθουν τ καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γλύκους αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν [l] ἱκεσίαν ὑπακλασθεὶς, ἐφίσατο κατ' τὸν ὕπνον αὐτῷ, καὶ μήτε ἀπογινώσκειν αὐτὸν πρὸς τῶν μελλόντων παρεκάλει· τήν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε [m] διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ [n] τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ γλέαν τοσοῦτον πλῆθος αὐτὸς ἐξ ὀλίγων. καὶ Αβραμον μὲν μόνον ἐκ τ Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν πρὸς αγόμενον εὐδαιμονῆσαι πάτε ἄλλα, καὶ τ γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἐπὶ τε κατ' τὴν αὐτοῦ βέλησιν ἀγαθῆς πρὸς τέκνα γλομένης, πεκνῶσαι παῖδας· καὶ καταλιπεῖν μὲν Ισμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Αραβων χώραν, [o] τοῖς δ' ἐκ Χετέρας τὴν Τρωγλοδύτην, Ισάκῳ δὲ τὴν Χαναναίαν. ὅσατε [p] πολεμῶν κατ' τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν [q] ἠνδραγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε κατ' ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχοντες. Ισάκωβον δὲ κατ' τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν. ὑπὲρ τε μεγέθη τ εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ [r] παισὶ τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν. ὃ μετ' ἑβδομήκοντα τ πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένη, ὑπὲρ ἑξήκοντά πε μυριάδες ἤδη [s] γεγόναται. νῦν δέ με καὶ κοινῇ συμφέροντος ὑμῶν [t] ἴσε προνοέμενον, κατ' τ σῆς εὐκλείας. ὁ πᾶς γὰρ ἔτος, ὃ τὴν [v] γένησιν Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρυπτον ἀπολλύναι τὲ ἐξ Ισραηλιτῶν πεπρωμένα, [x] σὸς ἔσται. κατ' λήσει μὲν τὲς ἐπ' ὀλέθρῳ πραφυλάσσοντας, τραφεὶς δὲ πρὸς δόξος, τὸ μὲν Εβραίων γένος τ παρ' Αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει· μνή-

a Τῶν δὲ βασιλέως] Τὰ omittit *Vat.*

b Τὸ πεχθὲν] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ τεχθὲν, τέτους ἀν. *Baſ.* & G. τὸ τεχθὲν αὐτοῖς τέτους *Vat.*

c Οὐ καθ' παίδων] Οὐ μόνον καθὸ παίδων malit *Burius.*

d Αὐτῶν τε ἀβαλυθησομένων,] Ita *Big.* αὐτῶν δὲ in *reliquis* præter *Vat.* qui habet αὐτῶν ἀβαλ.

e Γίνεται] Illa γίνεται δὲ ὕτως repoſui ex *MSS.*

f Αμαράμης] Hebræis עמרם *Amram*: Græcis ἀμεράμ, ἀμεραμ, &, quod Epiphanius Cyprius inter alias nugas retulit, ἀβραμ. Samaritarum quibuſdam ⟨illegible⟩. BERN.

g Επιτραφησομένης] Ita è *Cod. Vat.* ἐπιτραφησομένης *Samb.* ἐπιγραφησομένης *Big.* & *Caſ.* ἐπιτραφησομένης *Baſ.* & G.

h Επιλίπῃ·] *Al.* ἐπιλείπῃ.

i Ἐπ' αὐτῷ φέρων,] Sic in *MSS.* ἐφ' ἑαυτῷ in *Editis.*

k Καὶ πρὸς ἱκετείαν] Ita tono Attico, *Busb.* & *Hen.* καὶ πρὸς ἱκετείαν *Baſ.* & G. καὶ πρὸς ἱκέτειαν *Samb.* πρὸς ἱκετείαν σὺν *Big.* πρὸς ἱκεσίαν σὺν *Caſ.*

l Ικεσίαν ἐπικλασθεὶς,] Sic *MSS.* ἱκετείαν iterum *Baſ.* & G.

m Διὰ μνήμης] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* διὰ μνήμην *Baſ.* & G.

n Τῶν ὑπὲρ ταύτης] Articulum omittit *Vat.*

o Τοῖς δ' ἐκ Χετέρας] Τοῖς δὲ Χετέρας *Big.* & *Samb.* τοῖς δ' ἐκ Χαναναίας *Baſ.* & G. Vide ſupra ad p. 43. v. 7.

p Πολεμῶν] Ita *MSS.* in *Editis* πολέμων, tono pravo.

q Ηνδραγάθησε,] In quatuor *MSS.* ἠνδραγάθησε· καὶ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχετε.

r Παισὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πᾶσι *Baſ.* & G. & mox κατέλειπεν.

s Γεγόναται.] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Epiphan.* γεγόνασι perperam *Hen. Baſ.* & G. tum *Busb. Hen.* μυριάδας.

t Ισε προνοέμενον,] In *Vat.* ἴσθε πρ.

v Γένησιν] *Al.* γλύσιν & γένεσιν.

x Σὸς ἔσται.] Σῶς *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σφῶν malo legere pro pronomine iſto. Reſtat autem σὸς *Baſ. Gen. Big.* & *f. Zanara.* Mox ἀπολύσῃ *Samb.* Huc reſpexit egregius Syncellus Taraſii: καθικνεῖται θανάτῳ τοιῶτον κακὸν ἐξαφανίσαι· καὶ ὅτι πρὸς καιρὸν μάτιον θεόθεν τὸ καὶ αὐτὸν τῷ πατρὶ θεοφιλὲ ὄλλ, κακῶς τινες τῶν ἐκ βαβυλῶνος ἱερογλύφων κατηγόρευσαν· ὅτι γε δὲ ἱερογλὰ κατηγόρευσαν, καὶ ὅτι τῶν αἰγυπτίων τὰ δυνατώτατα θείῳ συντελέσαντα πολέμῳ. BERN. Ita in pleriſque. σῷον *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σφῶν malit *Bernardus.*

γ Μά-

μνήμης σῦ, ἐφ' ὅσον [y] μένῃ χρόνον τὰ σύμπαντα, τυγχάνῃ παρ' ἀνθρώποις, οὐ Ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τῷ χαριζομένῳ σοί τι καὶ τοῖς ἐκ σοῦ [z] γεγησομένοις. ἔσεσθαι δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἕξειν ἱερωσύνῃ αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ μετὰ πάντες τοῦ χρόνου.

δ'. Ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, διεγερθεὶς ὁ Ἀμαράμης εἰπεῖν τῇ [a] Ἰωαχεβέλῃ· γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δεῖμα ἔτι μεῖζον μετὰ τὴν τοῦ ὀνείρου διήγησιν αὐτοῖς ἐνέσταζεν. οὐ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον ἐφοβοῦντο ἤδη, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπὲρ μεγέθη τοσαύτης εὐδαιμονίας [b] ἐσομένου. τοῖς μέντοι διηκριβωμένοις ἐκ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς [c] τῆς γυναικὸς παρεῖχε, λαθέσης τὰς φύλακας, διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ἐπιείκειαν, [d] καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ περιπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι λανθάνοντες· [e] ἔπειτα δὴ δείσας Ἀμαράμης μὴ καταφωρᾶται γένηται, καὶ πεσὼν [f] ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπόληται μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ τὰ θεῖα τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσῃ, ἔγνω μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρόνοιαν, [h] ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστευκώς. τότε δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύων δὲ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτός· [i] τὸν τοῦ Θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν [k] ψευδῆ γενέσθαι τῶν εἰρημένων. [l] ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται [m] πλέγμα τι βυβλινον ἐμφερὲς τῇ καταγωγῇ κοιτίδι, μέγεθος [n] αὐτῷ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' ὀρύγματος ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ· τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἐπιφοιτῆσαι εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν· ἐντιθέασι τὸ παιδίον, καὶ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ὑπὲρ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐφέρετο· [o] Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ πελάσασα κατὰ τὸ μέρος [p] ἀντιπαρεξῆλθε, [q] ὅποι φερόμενον χωρίσῃ ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν [r] ἀνθρωπείαν σώζειν, πᾶν δ', ὅ, τι καὶ βουληθείη [s] πράττειν αὐτοτελῆ ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ ἁμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας [t] ἀσφαλείας ἄλλων κατασκευάζοντας ὄλεθρον, καὶ πολλῇ [v] περὶ τούτου χρησαμένους ἀσφαλείᾳ, σῳζομένους δ' ἐκ τῶν δοκούντων καὶ χεῖρον ἐκ μέσου τῶν κακῶν ἀμείνους τὴν εὐπραγίαν, τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. [x] τοιοῦτον γάρ τι, καὶ ὅτι τὸ παῖδα τοῦτον γενόμενον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ.

ε'. [y] Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα μετὰ τῶν ἡλίκων τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ

liberabit; memoriamque in omne ævum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebræos, sed & alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Erit autem & ipsi tantæ celebritatis frater, ut meum habiturus sit sacerdotium & qui ab eo oriundi in perpetuum.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amarames experrectus *rem omnem* indicat Joachebelæ. ea enim ipsi uxor erat. Atque major adhuc metus illos incessit ex iis quæ prædicta erant in somnio. Jam enim non de eo ut puero tantum timebant, sed ut qui ad tantæ felicitatis fastigium perventurus esset. His tamen, quæ prænunciata erant à Deo, fidem fecit mulieris partus; quæ, propter dolorum lenitatem, & quod violenti in eam non inciderint cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses *puerum* domi secreto alunt. deinde vero veritus Amarames ne in ea re deprehenderetur, & in iram Regis incurrens ipse etiam cum puero interiret, & irritam faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere. Nam hoc incertum erat, cum non solum puero occulte nutrito, sed & ipsi immineret periculum: Deum vero modis omnibus ejus securitati provisurum esse existimabat, ut dictis suis constaret veritas. Hæc cum decrevissent, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structurâ similem, ea magnitudine ut infantulum satis commode exciperet. Deinde in ea bitumine illita & munita (nam aquæ per plicaturas aditui præcludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen projicientes salutem ejus Deo committunt. Et fluvio quidem *secundo* vehebatur: Mariamme vero pueri soror jussu matris ex adverso *per ripam* ambulat, ut observaret quo tandem fiscella deportaretur à flumine. Et tunc demonstravit Deus, *Mariamme*. nihil quidem humanam valere sapientiam; sed quodcunque sibi in animo est agere, id effici posse ab optimo maximo: nec quidem *usque* voti compotes fieri, qui propter securitatem suam aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia; illos vero, qui ex *arcano* Dei consilio in periculum conjici videantur, præter opinionem servari, & ex mediis fere calamitatibus ad felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod & huic puero accidit, *clare* indicat Dei potentiam.

Divinum oraculum Joachebelæ suæ narrat Amarames.

Hinc metus major ac solicitudo, deinque consilium de infante ad Nilum exponendo. Ex. c. 2.

Papyrò navigantem fratrem observat pia Mariamme.

5. Thermuthis Regis erat filia. Hæc dum propter ripam fluminis sese oblectaret, & fiscellam à flu-

Thermuthis infantem reperit, atque adhibita etiam matre curat pro filio.

y Μάτ] Ματῆ frustra *Hen.* & *Busb.* & Εὖ ἔχειν nimio opere *Samb.* BERN.

z Γεγησομένοις.] Γενησομένοις *Samb.*

a Ἰωαχεβέλῃ·] Emendabis Ἰωαχεβέδῃ, aut Ἰωαχαβέδῃ, ut facillime permutant Δ & Λ. nam hujus matronæ nomen Hebræis Ἰωχαβὲδ seu *Jochabed*. Vide *Exod.* c. 6. v. 20. BERN.

b Ἐσομένου.] Ita ex *MS.* in *Editis* ἐσομένης.

c Τῆς γυναικὸς] Illa τῆς γυναικὸς adjeci ex fide *MSS. Big.* & *Samb.*

d Καὶ τὸ μὴ] Καὶ διὰ τὸ *Glycas*, & *Hamartolus*.

e Ἔπειτα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ἔπειτα δείσας. at εἶτα δείσας *Glyc.* & *Hamart.*

f Ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπὸ τὴν τοῦ *Basil.* & G. ὑπὸ τοῦ *Vat.*

g Μετὰ τοῦ παιδίου,] Μετὰ τοῦ παιδίου, τῷ Θεῷ πεπιστευκὼς τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν, ἢ τῷ λήσεσθαι. τότε δὲ ἦν ἄδηλον &c. *Vat.* omissis verbis aliquot.

h Ἢ τῷ λήσεσθαι] Ita ex tribus *MSS.* τῷ τε λήσεσθαι *Basil.* & G. τοῦ λήσεσθαι *Epiphan.*

i Τὸν τοῦ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Vat.*

k Ψευδῆ γένοιτο] Ita quatuor *MSS.* ψεῦδος in *Editis*, ψευδὴς in *Vet. Interpr.*

l Ταῦτα κρίναντες] Forsan ταῦτα κρίναντος. nam in aliquot *Epiphanii* exemplaribus *Hæc cogitante.*

m Πλίνμα] Sic *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλίνμα βίβλινον. in aliis πλίνμα τι βιβλ. & πλίνμα τε βίβλ. & πλίνμα τε βύβλινον.

n Αὐτῷ ποιήσαντες] Ita *Casl.* & *Vat.* αὐτῇ *Basil.* & G. αὐτὸ *Big.* & *Samb.* non male.

o Μαριάμμη] Μαριάμμη non semel *Big. Samb. Casl. Basil.* & *Gen.* Frequentius tamen מרים scribitur in his originibus μαριάμμη & μαριάμμη. Quinetiam hæc piam istam puellam *Hen. Busb.* & *Zonaras* μαριάμμην nuncupant. Idem denique nomen, quod μαριὰμ in V. T. & apud Ezechielum Tragicum, tamque μαριὰμ quam μαρία fertur in Novo, *sublime* equidem significat quantum Syris ܡܪܝܡ *Mariam* & *Marim*. BERN. Ita *Hen. Busb.* & *Zonaras*. Μαριάμη *Big. Samb. Casl. Basil.* & G. Ἀριάμη ὃ ἢ ὃ π. *Vat.* Idem nomen quod Μαριὰμ in V. T. tam Μαριὰμ quam Μαρία fertur in *Novo*.

p Ἀντιπαρεξῆλθε,] Ita *Big. Samb.* & *Casl.* παρῆλθε *Zonaras* eodem animo. alienum est ἀντιπαρεξῆλθε *Editorum*, *aliorumque*.

q Ὅποι φερόμενον] Φερόμενον ὅποι χωρήσῃ *Vat.*

r Ἀνθρωπείαν] Ita *Samb.* ἀνθρώπειαν *Big.* ἀνθρωπίνην *Basil.* & G. ἀνθρωπίνην *Vat.*

s Πράττειν αὐτοτελῆ] Πράττειν, αὐτοτελὲς ἀγαθὸν τυγχάνον *Vat.*

t Ἀσφαλείας ἄλλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὠφελείας *Casl.* ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας *Basil.* & G. ne quid forte desideraveris.

v Περὶ τούτου χρησαμένους] Illa περὶ τούτου non agnoscunt *Big.* & *Vat.*

x Τοιοῦτον γάρ τι,] Τοιοῦτο *Vat.*

y Θέρμουθις] Θερμοῦθις accentu præcipiti *Basil.* & *Gen.* & *Syncellus Tarasii*. Illustris hæc fœmina nominatur haud proprie Georgio isti alterique φαεία, quod est *Regina nostra*. Artapano

flumine deferri animadverteret, missis qui natarent, jubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alveolo conspicata puerum, magnopere gavisa est cum ob ejus magnitudinem tum ob elegantiam. Tanto enim favore Deus Moysem prosequutus est, ut fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem malorum extrema decreverant, & cæteros ex Hebræorum stirpe perdere *minati fuerant*. Itaque jubet Thermuthis mulierem *alicunde* adduci, quæ puero ubera admoveret. Qui cum non admitteret mammam, sed *eam* averseretur, idemque, aliâ post aliam advocatâ, faceret, Mariamme quæ hisce interfuit, non quasi data opera sed *forte* spectatum veniens, nihil agis, inquiit, ô Regina, dum has nutrices infanti adhibes, quæ nulla cum eo cognatione junguntur. Si enim Hebræam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Cum autem recte monere videretur, jussit ipsam *Regina* hoc negotium exsequi, & lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reversa est secum deferens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mamillam accipiens, ei adhærere visus est: atque, rogante etiam Regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς [z] ἐπιπέμψασα, κελεύσαντα τῷ κιτίδα, [a] πρὸς αὐτὴν ἀκκομίσαι. προσηγμένων δὲ τὸ. [b] ἐπὶ τοῦτο καλέσαντος, καὶ τὸ παιδίον ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε μεγέθους ἕνεκά τε καὶ κάλλους. τοσαύτη γὰρ ὁ Θεὸς [c] περὶ Μωϋσῆν ἐχρήσατο προθυμίᾳ, ὡς ὑπὸ [d] πάντων τῶν ἐχθρῶν καταψηφισαμένων ἀφ' ἑαυτοῦ γίνεσθαι, [e] καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Ἑβραίων γένους ἀπώλειαν, ποιῆσαι τροφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γυναῖον ἡ Θέρμουθις ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ [f] προσιεμένου δὲ αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πολλῶν ποιήσαντος [g] γυναικῶν, ἡ Μαριάμμη παραπεσοῦσα [h] τοῖς γινομένοις, ἐκ ὡς ἐκ προσκοπῆς δοκεῖν ἀλλὰ καὶ θεωρίαν, μάτην, εἶπε, ὦ βασίλισσα, ταύτας ἐπὶ τροφῇ τοῦ παιδὸς μεταπαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδεν [i] πρὸς αὐτὸ συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μέντοι τινὰ τῶν Ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσας, τάχα ἂν πρόσοιτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν [k] δὲ λέγειν εὖ, κελεύει ταῦτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι, καὶ τῶν γαλαχτισῶν τινα μεταπέμψειν. ἡ δὲ, τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένῃ. καὶ τὸ παιδίον [l] ἀσμενίσαν [m] πως προσφύεται τῇ θηλῇ· καὶ, δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ πᾶν.

Moyses nomen Ægyptium, quasi ereptus ab aquis. *Ex. c. 2. 10.*

6. Deinde & ipsi, utpote qui dejectus erat in profluentem, appellationem dedit, ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant Mo, vîses vero qui ex aqua eripiuntur. Ex utrisque igitur nomen componentes, hoc ei indiderunt. Atque sine dubio, prout Deus prædixerat, magnitudine animi & laborum despicientia Hebræos *omnes* antecellebat. Nam erat ab Abramo patre septimus.

ς'. [n] Κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίκλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς εἶχεν, εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσοῦσα. τὸ γὰρ ὕδωρ [o] μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, [p] ὑσῆς δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωζομένους. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῇ ταύτην τίθενται. καὶ δὴ ὁμολογουμένως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προῤῥησιν [q] φρονήματός τε μεγέθει καὶ πόνων καταφρονήσει Ἑβραίων ἅπαντος. Ἀβραμοῦ γὰρ αὐτῇ πατρὸς ἕβδομος.

Is ordine septimus ab Hebræica gentis principe.

---

no eadem μίῤῥις ex מרים *Miriam* nomen corruptum confusumque debet: unde acceperat itidem Chronicon Alexandrinum: *Syon* denique Eutychio Alexandrino. BERN. Illo accentu in *MSS.* & *Eustathio Antioch.* Θερμοῦθις in *Editis.* ὁ δ' αὐτὸς ὡς τὴν Συγατρὶ Φαραὼ Θερμοῦδι [l. Θερμούθιδι] τῇ καὶ Φαρίν, βασιλίδι ὕστερ εἰσποιηθεὶς *Syncell.* p. 120. *Edit. Paris.* Μαθιδις [l. Θέρμουθις] ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, ἡ καὶ Φαρὶς, βασιλὶς ὕσα τοῦτον ἀνελομένη &c. *Cedren.* p. 42. *Edit. Paris.* Haud proprie (inquit *Bernardus*) illis Φαρὶν aut Φαρὶς, i. e. *Regina nostra*, dicitur. Aliis Μίῤῥις, nomine ex *Miriam* corrupto, appellatur. Videsis *Euseb.* de Præp. Evang. IX. 27. HUDS. صابوث Zebuth appellatur illa ab Abulcasimo meo in MSto. suo, ubi agit de nominibus propriis in Alcorano occurrentibus. Crediderim legendum esse in Josepho Θιεξθις, si illum velimus similiorem reddere scripturæ Abulcasimi, quoniam β & μ, uti est notissimum, in scriptura Græca facile permutantur. REL.

z Επιπέμψ,] Ita in *MSS.* ἐπιπέμπ *Basil.* & *G.*

a Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς ἑαυτὴν *Big. Samb.* & *Vat.*

b Επὶ τοῦτο] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτῳ in *aliis.*

c Περὶ Μωϋσῆ] Περὶ τὸν Μωϋσῆν *Vat.*

d Πάντων τῶν ἐχθρῶν] Ita *Big.* & *Samb.* πάντων τὰ ἐχθρὰ *mss. Vat.* πάντων τῶν καταψ. *Basil.* & *G.*

e Καὶ τῶν ἄλλων] Καὶ τῶν *Samb. Vat.* & *Cas.* recte, dicit BERN.

f Προσιεμένου] Προσιεμένου *Vat.* & *Busb.*

g Γυναικῶν,] Vocem γυναικῶν reposuimus ex *MSS.*

h Τοῖς γινομένοις,] Τότε τοῖς *Samb.*

i Πρὸς αὐτὸ] Eleganter & ἀττικισμῶς *Big.* & *Samb.* licet παιδὸς præcedat in ea periodo. πρὸς αὐτὸν *Basil.* & *Gen.* BERN. *Al.* πρὸς αὐτό. HUDS. Lubuit tamen *Hudsono* contra MSS. reponere αὐτὸν, quod merito ejecimus, quum recte animadverterit Atticismum in omnibus tantopere Auctori magno placitum *Bernardus*, ita enim millies loquuntur elegantiores, ut simul & ætatem & genus respiciant. Ælian. V. H. 1. 30. de Galete Ptolemæi amasio, ὁ μὲ ἤπαδε συὸ τῷ βασιλεῖ τὸ μειράκιον. & de Alcibiade rursus 2: 1. & alii alibi. HAVERC.

k Δὶ λέγειν εὖ,] Οὐ pro δὴ *Vat.* & mox καλῶς λέγειν, εὐλόγει *Basil G. aliique.* λέγειν εὖ, κελεύσ *Vat. Big.* & *Samb.*

l Ασμένισαν] Ασμένως *Hen.* & *Busb.* Statim *Samb.* δεηθείσης τε. BERN.

m Πως προσφύ] Illud πως deest *Vat.* & mox τε post δεηθείσης.

n Κατ' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ αὐτῷ aliis.

o Μῶ οἱ Αἰγύπτιοι] Μῶ αἰγύπτιοι καλοῦσι *Samb.* μῶς αἰγύπτιοι καλοῦσιν *Hen.* & *Busb.* μὼ vel μῶυ καλοῦσιν αἰγύπτιοι Glycas & Hamartolus. μῶς καλοῦσιν αἰγύπτιοι Johannes Zonaras. *Moy* Ægyptii vocant, Epiphanius à manu Cassiodori. Pseudo-Eustathius αἰγύπτιοι γὰρ τὸ ὕδωρ μῶυ προσαγορεύουσι, καὶ τὸ σὴς (MS. νοῆς) σωθῆναι. BERN. *Al.* μῶς & μῶν & μῶυ. quo modo *Vet. Interpr. Josephus* ipse lib. 1. contra *Apionem* & *Clemens Alex.* p. 343. *Edit. Paris.* Hac de re videsis *Gaulminum* in notis ad *Vitam Moysis*, p. 195. *Lambecii* Prodromum, p. 120. *Allatium* ad *Eustathii* Hexaëmeron, p. 297. *Sam. Morinum* de utilitate ling. Orient. p. 40. ejusque Explicationes Sacr. & Philolog. p. 6. *I. Leydii Dictionar.* v. *Moyses. Leidekkerum* de Rep. Hebr. p. 189. præcipueque *Kircheri* Prodromum Ling. Copt. p. 136. & *Salmasii* Epist. LX. & LXXVIII.

p Υσῆς] Υσης *Basil* & *Gen.* νοῆς *Samb. & Zonaras.* νοῆς *Busb. Hen.* G. Glycas, & Hamartolus. Philo Alexandrinus simplicius sensit de illo nomine, εἶτα δίδωσιν ὄνομα θεῖναι μωσῆν ἑτύμως, ἀφ' τὸ σὺν τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶς ὀνομάζουσιν οἱ Αἰγύπτιοι. Ante hunc in Tragœdia, quam ex versione τῶν ο', condiderat nomine *Exodi* seu *Exagoges* Ezechielus vates, memoratum erat ὄνομα ἦν μωσῆν αὐτῷ, ὅτι χάριν Υγρᾶς ἀνεῖλε ποταμίας ἀπ' ὄντος. Ex illis denique Alexandrinorum Theologorum decus Strom. primo. εἶτα τίθεται τῷ παιδίῳ ὄνομα ἡ βασιλὶς μωυσῆν ἑτύμως, ἀφ' τὸ ἐξ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ μωυ ὀνομάζουσιν αἰγύπτιοι· εἰς ὃ συντεθεὶς τεθνηξόμενος. καὶ γάρ τοι μωσῆν τ' ἀποδόσθαι τῷ ὕδατι προσταγορεύσι. Idem Scriptoribus Gentium *Musus* & *Museus*. Quod vero eundem *Monios* dictum testetur Ægyptiace Aben Esdras ex scripto quodam Sabæorum, speciem veri claram habet: quippe *amovi* illud in Ægypto significat, quod in divinis literis משה, *extrahere* utrumque. Pertinent enim hæc ad etymon sui nominis, quæ noravit ipse Exodi principio, כי מן המים משיתיהו. Rabbinos tamen Judæorum, & lumen eruditionis in Ecclesia Christiana Hieronymum, aut recentioris famæ Huëtium Goliumque in hac originatione vicit Cl. Salmasius. Illi ἀνελκύσθη exponunt, Philo semel λῆμμα; hic etiam tum Philone, Josepho, aliisque veterum mavult adhuc distertius *exceptum ab unda servatumque*, μωυσὶ ut norunt Coptitæ. Dixit itaque nurus Ægyptia, *tuli ex aquis*, quo suæ indulgentiæ memoriam pulcherrimo homini maturius imprimeret. Cætera tamen hujus Originationis, atque ipsum ψευδομαντίχ, lubens permitto clarissimis viris *Mareschallo* & *Fabro*, qui nullam veterum literaturam perire penitus huic Academiæ patiuntur, quin suo studio erigant atque demum excolant. Moneo tamen quasi abeundo ὑδεγχυὶς pro ὑλογχυὶς, notissimam illam Scaligeri correctionem, vixque Græcam in carmine Orphéo (quod Judæorum aliquis ex *Elle Semot* Legislatoris jampridem compilavit) melius permutari ad hunc modum:

Ως λόγῳ ἤρχαῦ, ὡς ὑπελογχυὶς διέταξε.

Θαυμαστίως γὰρ αὐτὸν, sic ait nobilissima Thermuthis, καὶ ὡσεὶ τ' ἐκ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτι, ἐμαυτῆς μὲ ἐγκτάμενον παῖδα ποιησαμένη. BERN.

q Φρονήματός] Ita *Samb Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* prius mancе legebatur φρονήσει Εὐραίων ἅπαντος.

r Αὐ-

μῶ. Ἀμαράμῃ μὲν γὰρ [r] αὐτὸς ἦν πρῶς. [s] ὁ δὲ Καάθ· ὃ πατὴρ Λεβὶς ὁ Ἰακώβου, ὃς ἦν Ἰσάκῳ γνώμενος. Ἀβράμῃ δὲ ὅτος ἦν. σωνέζις δὲ ἡ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ· ἅμα δὲ ταύτης μέτρα πολὺ [t] κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φρόνησιν ἐν τοῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνδρὸς γνησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. [v] καὶ τρισὶ μὲν αὐτῷ γεγονυμένῳ θαυμαστὸν ὁ Θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξήνεγκεν [x] ἀνάσημα· πρὸς δὲ καλὸν ὀφθεὶς [y] ἀφιλότιμος ἦν ὅτως, ὡς Μωϋσῆν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τὸ ἀμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ἀπιστρέφεσθαι μὲν ἀπὸ τῆς ὄψεως [z] τοῦ παιδός· ἀφιέναι δὲ τὰ ἀναγκαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ [a] προσευχολεῖν αὐτόν. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ, πολλὴ καὶ ἄκρατος ὠφὶ αὐτὸν ἦσαν, [b] κατεῖχε τὰς ὁρώσας.

ζ'. Ὄντα δ' αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις [c] παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀπομεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα πρὸς τὸν πατέρα, [d] ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς [e] Φροντίσαι Διὸς δοχῆς, εἰ καὶ βουλοίτο θεῷ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίας· πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν, "ἀναθρεψαμένη "παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως δ' αὐτὸν καὶ [f] ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς "δὲ σῆς βασιλείας Διάδοχον". ταῦτα λέγουσα, τὸν δὲ πατρὸς χερσὶν ἐπίθησι τὸ βρέφος. [g] ὁ δὲ λαβὼν καὶ προσερνισάμενος, [h] κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὸ Διάδημα. καταφερὴς δ' ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, σπαλόμενος αὐτὸ καὶ νηπιότητα ὕβρισεν, ἐπέβαινέ τε [i] αὐτὸ τοῖς ποσί. καὶ τῶν ἔδοξεν οἰωνὸν [k] ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ προειπὼν ἐπὶ [l] τῇ ταπεινώσει τῶν Αἰγυπτίων δεχθῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι, καὶ δεινὸν [m] ἀνεκραγὼς, "ὅτος, εἶπε, βασι"λεύς, παῖς σκεῖνος, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς "ἀφόβοις εἶναι. [n] καὶ μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει δὲ γεγο"νότος, ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ παλῶν τὸ Διά"δημα. [o] τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐ"τοῦ δέος ἄνες· Ἑβραίοις δὲ τὴν ἐλπίδα δι' αὐτοῦ θάρ"σος ἀφελῶ". Φθάνει δ' αὐτὸν ἡ Θέρμουθις ἐξαρπάσουσα· καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ὢν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν δι' Θεοῦ ἀπεσταλάσατο, ᾧ προύκοια τὰ Μωϋσέως [p] σωτηρίας ὦν. ἐτράφη οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν ἀθέλπτως εἶναι πρὸς τὰ ὅλων· δι' ὑποψίας δ' εἶχον Αἰγύπτιοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ. [q] μηδενὸς δὲ ὅτῳ φανερᾶ, διὸ κἂν

Etenim is Amaramæ filius erat. Ille vero Cathi; cujus pater Levis, & Levis Jacobi filius, qui natus erat Iſaco. Hic vero filius erat Abrami. Puero autem, non pro ætate, accrevit ratio & intelligentia: ſed ejus modulum longe excedens, ſenilis ſapientiæ, etiam * dum eruditione inſtitueretur, haud parum oſtendit; & quæ tum gerebat majorum, cum ad virilem ætatem perveniret, gerendorum ſpem fecêrunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus ſtaturæ proceritatem: venuſtate autem tanta fuit; ut nemo ab omni elegantia adeo alienus eſſet, quin Moyſe conſpecto ejus formæ præſtantia percelleretur. Multiſque accidebat, ei dum circumferretur obviam factis, ut ſeſe quidem *non ſolum* ad conſpectum pueri converterent; ſed, relictis ſeriis negotiis, etiam ei curioſe contemplando vacarent. Nam & puerilis gratia, quæ in eo erat multa & cum ſimplicitate conjuncta, ſpectantes *ita* retinebat *ut inviti diſcederent*. *Moyſis vel triennis formæ ac ſtaturæ admirandæ.*

7. Hunc, tanta forma & indole, Thermuthis ſibi filium adoptat, quod ſobole legitima careret. Et cum aliquando Moyſem ad patrem adduceret, hunc illi oſtendit, quaſi de ſucceſſore cogitârit, ſi ita voluerit Deus ut ſibi filius non naſceretur: atque ad ipſum *ſic* loquebatur, "Nutrivi puerum "forma divinum, & animo generoſum; at cum "mirabiliter ipſum ex fluvii benignitate accepe"rim, mecum quidem ſtatui ut mei filius eſſet, "tui vero in imperio ſucceſſor". Hæc dicens infantem depoſuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens & pectori apprimens, filiæ gratificaturus comiter diadema *ſuum* ei impoſuit. Moyſes autem in terram dejicit, pueriliter ſcilicet illud circumvolvens, ſuiſque pedibus conculcavit. idque viſum eſt *Ægypti* regno mali aliquid portendere. Cum vero hanc rem conſpexiſſet Sacrorum ſcriba, qui ex ejus nativitate Ægytiorum imperium depreſſum iri prædixerat, ad eum necandum accurrit, & terribiliter exclamans, "Hic "eſt, inquiit, ille puer ô Rex, quem ſi occide"rimus, nos ſecuros fore declaravit Deus. Et *am*"*pliſſimum ſacro* vaticinio dat teſtimonium, inſul"tando tuo regno & diadema calcando. Hunc i"gitur perimens, Ægyptios quidem illius metu "libera, Hebræis vero ſpem & fiduciam, quam "in eo poſuerant, adime". Ipſum autem prævenit Thermuthis, quæ *puerum* abripuit: & ad eum tollendum ſegnior factus eſt Rex, quod Deus, cui curæ erat Moyſis ſalus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratiſſime. Et Hebræis quidem contigit, ut ex eo magnam de ſumma rerum ſpem conciperent: Ægyptiis vero, ut ſuſpecta eſſet ejus inſtitutio. At cum nemo appa-

[r] Αὐτὸς ἦν πρῶς.] Ita *Big. Vat. Baſ. G.* & *Zonara.* ὅτος *Samb.* & *Caſ.*

[s] Ὁ δὲ Καάθ·] Zonaras ad hoc genus ἐκ δὲ ἐξ ἀδρομὲν ἑβδομήκοντα ἐτῶν. ἀμαράμῃ δὲ αὐτὸς ἦν παῖς. καλὸν δὲ τῷ ἀμπρὰμ ὁ πατήρ. ὁ δὲ Λεβὶ, καὶ ὁ Ἰακὼβ ὁ Λεβὶ Ἰακὼβ δὲ ἐτέχθη τῷ Ἰσαὰκ· Ἰσαὰκ δὲ ἐξέτυν ὁ Ἀβράμ. Idem teſtatus eſt & Numenius de antiquiſſimo Legiſlatore, ἐδόθη γοῦν γονεῖς &c. putando à nobili Chaldæo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* niſi quod habent καὶ Λεβὶ antea perverſe editum, Καάθ δὲ ὁ πατὴρ, ὁ δὲ Λεβὶ, καὶ Λεβὶ δὲ Ἰακώβου, ὃς ἦν Ἰσάκῳ γνώμενος. Moyſem ſeptimum ab Abramo exſtitiſſe teſtantur *Zonaras*, *Numenius*, *aliique*.

[t] Κρείττων,] Ita in pleriſque *MSS.* κρείττω in *Editis*.

* *Dum eruditione*] Forſan *inter ludendum*, ἐν παιδιᾷ.

[v] Καὶ τρισὶ μὲν] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τρισὶ μὲν αὐτὸν γεγονόσιν *Baſ. G. Glycas*, *aliique*.

[x] Ἀνάσημα·] Secutus ſum *Baſ. G.* & *Zonaram*, cum apud *Heſychium* ſit ἀνάσημα, ὕψωμα. at Διάσημα habent *Big. Samb. Vat. Glycas*, *Hamartolus*. & *Vet. Interpr.*

[y] Ἀφιλότιμος] Ita *MSS. Glycas*, *Suidas* & *Hamart.* ἀφιλοτίμητος *Baſ.* & *G.* ut Ἀφιλοτίμου probante *Bernardo*.

[z] Τοῦ παιδός·] Τῷ παιδίῳ *Vat.*

[a] Προσευχολεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* προσαχολεῖν *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Κατεῖχε] Sic *MSS.* κατέχιζε in *Editis*.

[c] Παιδοποιεῖται,] Sic *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἐποιεῖτο αὐτὸν *Zon. Ioſipoiſi* αὐτὸν *M. Glycas*. BERN. Παῖδα ποιεῖ *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ſed compoſite in *aliis*.

[d] Ἐπεδείκνυε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιδείκνυσι τούτῳ *Vat.* ἐπιδείκνυί τε τοῦτο *Baſ.* & *G.*

[e] Φροντίσαι Διὸς δοχῆς,] Aut verbis *Pſeudo-Euſtathii*, ἀξιῶσα ποιῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτῆ Διάδοχον. BERN.

[f] Παρὰ τὸν ποταμὸν] Sic in *MSS.* παρ' αὐτῆς in *Editis*.

[g] Ὁ δὲ λαβὼν] *Al.* ὁ δὲ καὶ λαβών.

[h] Κατὰ φιλοφρόνησιν] *Euſtathio* alia voce χαριεντιζόμενος. καταφιλοφρόνησιν & καταπιστότητα *Samb.* liber. BERN.

[i] Αὐτὸ τοῖς ποσί.] Ita *Samb.* & *Big.* αὐτῷ *Baſ. G. aliique*, velut v. 36. ἐπιδεδηκὼς ἡγεμονίᾳ.

[k] Ἐπὶ τῇ] Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ *Vat.*

[l] Τῇ ταπεινώσει] Illud τῇ ex *MSS.*

[m] Ἀνεκραγὼς,] Ita Atticorum more pro ἀνακεκραγὼς edidit *Bernardus*, ἀναπεραγὼς εἶπε *Baſ.* ἀνεπεραγὼς εἶπε *Gen.* ἀνακραγὼν ὅτος εἶπε *Samb. Hen. Vat. Busb.* & *Zonar.*

[n] Καὶ μαρτυρεῖ] Καὶ repoſuimus ex *MSS.*

[o] Τοῦτον οὖν ἀνελὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτον ἀνελὼν in *Editis*.

[p] Σωτηρίας ὦν.] Sic *Samb.* & *Vat.* τῆς σωτηρίας in *reliquis*.

[q] Μηδενὸς δὲ ὅτῳ] Ita in *MSS.* niſi quod *Samb.* interpolet ἢ μηδὲν ὅλως καὶ συνέσεως malo ſuco. & *Vet. Interpr.* in *Editis* μηδ' ἑνὸς ἑνὶ φανερᾶ, καὶ ἀπεκλείετο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συνέσεως Διὰ τὴν ἰδιοποίησιν, ἢ τῶν ἄλλων τινὸς, ὡς πλέον ὠφελείας τὴν Αἰγυπτίων ἐκ δὲ προνοίας θαρρεῖν παρῆν. Cape quod præſtare videtur. BERN.

pareret, (etiamsi ipsum, qui cognatus erat ex adoptione, occideret rex aut alius quispiam) cui ad Ægyptiorum utilitatem promovendam ex futurorum præscientia magis fidere daretur, ab ejus cæde abstinuerunt.

ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγνῶ διὰ τῆς εἰκοτολογίας ἢ τ ἄλλων τις, ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τὸ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν, ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

CAP. X.

Quomodo Moyses bellum gessit adversus Æthiopes.

ΚΕΦ. ι'.

Οπως Μωϋσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν.

Bellum Æthiopicum.

ET quidem Moyses, eo quo diximus modo natus & educatus, cum adulta esset ætate, Ægyptiis quantum virtute valeret, seque ita comparatum esse ut res quidem illorum deprimeret, Hebræorum vero afflictas erigeret, ex hujusmodi occasione ostendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi sunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam *cum injuria conjunctam* ulturi: prælioque superati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero turpi fuga ad suos se receperunt. Æthiopes fugientibus instabant: & ignaviæ sibi versum iri reputantes, nisi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: prædæque dulcedine degustata, sibi non temperarunt quin indies novos impetus facerent. Cumque vicinas regiones primum pervagantibus nemo cum armis obviam iret, progressi sunt usque ad Memphin & mare, quod nulla civitas eorum vim sustinere potuerit. Hac calamitate pressi Ægyptii ad oracula & divinationes confugiunt. Illis vero cum hoc consilium dedisset Deus, ut in auxilium advocarent Hebræum, filiæ imperat Rex ut sibi Moysem concederet, qui copiis suis præficeretur. Illa ipsum Regi in manus tradidit, jurejurando prius obstricto, ne quid mali in perniciem ejus strueret: magni beneficii gratiam sibi pro hoc auxilio deberi existimans, & sacerdotibus exprobrans, quod eos non puderet nunc ejus opem desiderare, qui prius ut hostem occidendum esse monuerant.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖ, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γνησθείς τε καὶ τραφείς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς Αἰγυπτίοις [r] τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ὑπὸ παφνώσι μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει ἢ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. Αἰθίοπες, πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. [s] οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως· [t] καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν [v] φεύγοντες. ἐπηκολούθησαν ἢ διώκοντες Αἰθίοπες· καὶ [x] μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπτου, τῆς χώρας ἐπιπολαίου ἥπτοντο, καὶ γλυκαινόμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτ' αὐτῶν ἀπέχοντο. ὡς ἢ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, [y] προϋδοσαν ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς θαλάττης, ἐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τῷ ἢ κακῷ πιεζόμενοι, πρὸς χρησμοὺς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβαλόντων δ' αὐτοῖς ἐκ Θεοῦ συμμάχων χρήσεσθαι τῷ Ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τῇ θυγατρὶ παραδοῦναι τ Μωϋσῆν, [z] στρατηγὸν αὐτῷ γνησόμενον. ἡ ἢ ὅρκῳ [a] ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν βλαβεῖναι κακὸν, παραδίδωσιν· ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα ἢ τοὺς [b] ἱερεῖς, οἳ, κτείναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, [c] οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τῆς ὑπηκοΐας.

Ibes hominesque Ægyptii Æthiopes cum suis serpentibus profligant, Moyse duce ac auctore.

2. Moyses autem, à Thermuthi pariter ac Rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribæ gentis utriusque *hac re* gaudebant. Ægyptiorum quidem, quod, hostibus ejus virtute devictis, foret ut Moysem dolo tollerent: Hebræorum vero, quod sibi daretur Ægyptiorum servitutem effugere, Moyse duce & imperatore. Ille vero, ut hostes occuparet priusquam de adventu suo cognoscerent, copias *statim* eduxit. non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terræ. Qua ex re mirum in modum ostendit, quantum sapientia polleret. Cum enim hæc via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, & noxiis viribus & insolito aspectu plurimum differentes, & in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed & sublimes ex improviso malum inferant) commentus est, ut securum & innoxium iter

Β'. Μωϋσῆς ἢ ὑπό τε τῆς [d] Θερμούθιδος θεραπευθεὶς καὶ ὑπὸ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔκαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τάς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τ Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταργασάμενοι· οἱ ἢ τῶν Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς [e] ἐσομένου τὴν Αἰγυπτίων, διὰ τὸ Μωϋσῆ αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ ἢ, φθάσας [f] περὶ ἢ πυθέσθαι τὰς πολεμίους τὴν ἔφοδον, αὐτός, τ στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγε· καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τ αὐτοῦ σωτέρου θαυμασιωτάτην ἐπίδειξιν ἐποίησατο. τ γὰρ γῆς χαλεπὴν οὖσαν ὁδοιπορῆσαι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν· πολυφορωτάτη γάρ ἐστι [g] τούτων, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ [h] καὶ τῷ τ ὄψεως ἀπωθοῦντα διαφέροντα, πινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετηνὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προσδομένοις ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα· νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀδια-

r Τῷ ἀρετῷ] Τῷ οἰκείαν ἀρετὴν *Hen.* & *Busb.* Mox manus secunda ad cod. *Samb.* καὶ τῷ ἐπὶ ταφεὶν. & Εφιεσαν καὶ ἦγον *Big.* & *Samb.* Correcte reliqui ἔφερον καὶ ἦγον, *prædam omnem retulere, vivam, aut non vivam*, ut Critica vetus Græcorum docet. BERN.

s Οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς] Ita in quatuor *MSS.* οἱ δ' ὀργῇ *Bas. G. aliique.*

t Καὶ τῇ μάχῃ] Καὶ δὲ μάχῃ in aliquibus *MSS.*

v Φεύγοντες.] Sic in *MSS.* in *Editis* Φυγόντες.

x Μαλακίας ὑπολαβόντες] Μαλακίαν *Vat.*

y Προϋδοσαν] Καὶ προέδοσαν *Hen.* & *Busb.* προέδοσαν *Eustath.* BERN.

z Στρατηγὸν] Irenæus ex Josepho hæc memorat. Vide nuperam editionem anni 1710. pag. 347. Ἰώσηπός φησιν, ὅτι μέλλοντα ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπειν Μωυσῆν, στρατηγὸν χειροτονηθεὶς ὑπ' Αἰθιόπων καὶ νικήσας, ἤγαγεν τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἐκείνου θυγατέρα· ἐπιπεμπομένῳ τῷ θεῷ αὐτὸν θεοπρεπῶς αὐτῷ τὴν πόλιν. *Josephus dicit, Mosen quum in regia educaretur ducem belli Æthiopici creatum esse, & postquam eos devicerat, filiam regis illius uxorem duxisse, quæ amore ejus tacta urbem ei prodiderat.* REL.

a Ποιησαμένῳ,] Ποιησαμένου *Samb.* & *Vat.*

b Ιερεῖς,] *Al.* ἱερέας, κτεῖναι, προαγορεύσαντες. & ἱερέας, εἰ, κτείναι προαγορεύσαντες.

c Οὐκ ἠδοῦντο] Οὐκ ἤδεσαν *Epiphanius* Sciolus videri videtur, vel neutiquam intellexisse quid hic Judæus dixerit. BERN.

d Θερμούθιδος] Θερμούθιδος quicquid nobis supperit librorum. aliquanto post *Samb.* καταργασάμενοι, cæteri tempore infinito. BERN.

e Εσομένην] *Al.* ἐσομένους.

f Περὶ ἢ πυθέσθαι] Περὶ ἢ τὸ πυθέσθαι *Samb.* & *Vat.*

g Τούτων,] Τούτων hic reposuimus ex *MSS.* quod in *Editis* male inferebatur post ὧν οὐκ.

h Καὶ τῷ τ ὄψεως] Illud τῷ ex *Cod. Vat. Edit. Bas.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* deerat.

ἀδλαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλων καταστεύασας, καὶ πληρώσας [i] ἰβέων, ἐκόμιζε. [k] πολεμιώτατόν ἐστι [l] τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένους, καὶ [m] ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων [n] ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις δέ εἰσιν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ περὶ μὲν τούτων παρέσομαι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν Ἑλλήνων τῆς [o] ἴβεως τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσαις χρώμενος. τοῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ἐδὲ προσδοκῶσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίων, ἀφαιρεῖται· τάς τε πόλεις αὐτῶν [p] ἐπῆλθε καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπεπόλει. καὶ τῆς μὲν Μωϋσῆν εὐπραγίας γευσάμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἐκαμνεν· ὡς δὲ ἀνδραποδισμῷ καὶ παντελεῖ [q] ἀναστάσεως τὸ κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. καὶ τέλος συνελαθέντες εἰς [r] Σαβὰ πόλιν βασίλειον ἅπασι τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης [s] Μερόλιν [t] μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας [v] ὕτω καλουμένης, ἐπολιορκεῖτο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτε Νείλῳ περιέχοντι αὐτὴν καὶ [x] κυκλουμένῳ, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀστάπῳ καὶ [y] Ἀστασόβᾳ δυσμάχητον τοῖς [z] πρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ἅπασα [a] νῆσος οἰκεῖται, τείχεσι τε αὐτὴν καρτερῷ περιηγμένη, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους προβλήματα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ δὲ τείχους, ὥστε [b] ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων· ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὸ πόλεως τεῖχος ἁλῶναι. φέρουσι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωϋσῇ τὸ δι' στράτευμα ἐγγύην· εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι· συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν δι' Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προσιόντα τὸν [c] στρατείαν καὶ μαχόμενον γυναικὸς ἐποσκοπεῖται, καὶ [d] τὸ ἐπινοίας τὸ ἐγχειρήσεων θαυμάζεται, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὸν ἐλευθερίαν, τὸ ἐλπίδος ὑπολαμβάνειν, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς [e] κατ' αὐτῶν κεκωφωμένοις, δι' ἣν τὸν ἄλωσιν κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆς. καὶ [f] πείθουσι δι' ἀγγέλων πέμψαι [g] πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους, ἀγαλλομένη πρὸς [h] γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὸν πόλιν, καὶ [i] ποιησαμένου πίστις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ [k] παραβήσεσθαι τοὺς συνθήκας· φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ [l] δι' τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προσιόντα τὸν στρατείαν καὶ μαχόμενον γυναικὸς ἐποσκοπεῖται, καὶ τὸ ἐπινοίας τὸ ἐγχειρήσεων θαυμάζεται, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τὸ ἐλπίδος ὑπολαμβάνειν, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς κατ' αὐτῶν κεκωφωμένοις, δι' ἣν τὸν ἄλωσιν κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆς. καὶ πείθουσι δι' ἀγγέλων πέμψαι πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους, ἀγαλλομένη πρὸς γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὸν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ παραβήσεσθαι τοὺς συνθήκας· φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ δι' τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων βασιλέως.

exercitui præſtaret, ſtratagema plane mirandum. Fiſcellas enim *quaſdam* è papyro in ciſtarum formam conficiendas curavit, & ibibus complens ſecum deportavit. Eſt autem hoc animal ſerpentibus infeſtiſſimum. nam & eos inſectantes fugitant, & inter fugiendum ſicut à cervis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures ſunt & manſuetæ, inque ſerpentum genus ſolum immaniter ſæviunt. Et de his quidem nunc mitto ſcribere, cum non ignorent Græci qualis ſit ibis. Poſtquam igitur ventum eſt in terram iſtis beſtiolis refertam, ibes illis immiſit, quibus propugnatoribus uſus ſerpentium vim debellavit. Hoc igitur modo itinere confecto, Æthiopibus inopinantibus ſupervenit, & cum iis congreſſus victoriam reportavit, ſpemque Ægypti occupandæ illis abſtulit: urbes etiam eorum adortus evertit, & ubique magna cædes Æthiopum patrabatur. Porro Ægyptiorum exercitus, poſt res Moyſis auſpiciis feliciter geſtas, nullo labore fatigabatur: adeo ut Æthiopibus captivitatis atque excidii periculum immineret. Denique in urbem Sabam regiam Æthiopiæ compulſi, quam poſtea Cambyſes, à ſorore ſua nomine impoſito, Meroën appellavit, obſidione premebantur. Erat autem locus ille pæne inexpugnabilis, Nilo ipſi circumfuſo & circundato, aliiſque fluviis, Aſtapo & Aſtabora, tranſitum difficiliorem facientibus. Urbs enim ad interiora ſita *ut* inſula habitatur; quod murus validus illi circumductus ſit, & hoſtibus quidem objectos fluvios habeat, atque aggeres magnos poſt murum ad inundationes arcendas, cum fluvii intumeſcentes majori cum impetu deferantur: quæ & *nunc* iis, qui flumina trajecerant, urbem expugnatu difficilem reddiderunt. Cum ergo ægre ferret Moyſes exercitum otioſum deſidere, (nam manus conſerere non auſi ſunt hoſtes) tale quiddam accidit. Tharbis filia erat regis Æthiopum. Hæc Moyſen exercitum mœnibus admoventem, & egregie dimicantem conſpicata, atque ob ea quæ excogitaverat & aggreſſus erat mirata, ipſumque & Ægyptiis, libertatem deſperantibus, felicitatis auctorem exſtitiſſe exiſtimans, & Æthiopes, *modo* gloriantes de rebus præclare contra eos geſtis, in extremum periculum adduxiſſe, vehementi ejus amore capta eſt. Atque *indies* creſcente affectu, ſervos ſibi fidiſſimos ad ipſum mittit, conjugium ſuum offerens. Illo vero aſſentiente, ea conditione ut ſibi traderetur urbs, fideque jurejurando firmata, ſe ducturum eam uxorem, atque urbe dedita pactis manſurum eſſe: dictum factum. Et poſtquam ſævitum eſt in Æthiopes, actis

Sabam (quæ & Meroë) metropolin totius Æthiopiæ, ſeque una Moyſi dedit Tharbis.

[i] Ἰβέων,] De iis videſis *Herodotum*, l. 2. c. 75 & 76. & *Plutarchi* Sympoſ. l. 4. probl. 5.

[k] Πολεμιώτατόν] *Al.* πολέμιον.

[l] Τοῖς ὄφεσι] Illud τοῖς ex *MSS.*

[m] Ἀφισάμενοι] Ἐφισάμενοι *Vat.* ἀθισάμενοι *Glyc.* & *Hamartolus.* Mox ejuſdem indocta manus ἄγγελοι. BERN.

[n] Ἁρπαζόμενοι] Βασταζόμενοι καταπίνονται *Vat.* Hac de re vide *Plinii* Hiſt. Nat. Tom. 2. p. 132. *Edit. Pariſ.*

[o] Ἴβεως] In *Editis* ἴβιδος contra uſum *Joſephi* & auctoritatem *MSS.*

[p] Ἐπῆλθε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιὴ *Baſ.* *aliique.* ἔπεσι *Zonaras.*

[q] Ἀναστάσεως] Facilitatis cauſa ἀναστατώσεως heic repoſuit ſecunda manus *Samb.* BERN.

[r] Σαβὰ] Σαβᾶν *Samb.* σαβὰν *Hen. Busb.* & *Zonaras.* σαβᾶ *Georgius Syncellus*, & σαββὰ alter *Georgius.* Euſebius in Lexico ſacro, σαβὰ, πόλις αἰθιόπων βασιλική· ἣν φησιν ἱστορικὸς καμβύσου ἐπωνύμως μερόλη, ἐξ ἰδίας ἀδελφῆς ἐπιθέντα τοῦνομα. Quis non miretur Originis temeritatem, ſi ad Canticum Salomonicum hæc talia unquam ſcripſerit? *Invenimus autem hujus reginæ* (*Sabæ*) *etiam Joſephum in hiſtoria ſua facere mentionem, addentem etiam hoc, quod poſteaquam regreſſa eſt à Salomone, Cambyſes rex miratus ejus ſapientiam, quam ſine dubio ex Salomonis ſapientia ſuſceperat, cognominavit, inquit, nomen ejus Meroen. Refert autem quod non ſolum Æthiopiæ, ſed & Ægypti regnum tenuit.* BERN. *Al.* Σαβᾶ & Σαββᾶν.

[s] Μερόλη] Vide *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* v. Μερόη.

[t] Μετωνόμασεν,] Ita *MSS.* in *Editis* ὠνόμασεν.

[v] Οὕτω καλουμένης,] Sic in *Cod. Vat.* τοῦτο in *ceteris.*

[x] Κυκλουμένῳ,] Κυκλωμένῳ *Vat.*

[y] Ἀστασόβᾳ] Ita *Samb.* & *Geographi Vett.* Ἀσταβόρρα & Ἀσταβόρρα *alii.*

[z] Πρωμένοις] Sic in *Samb.* πτερωμένοις in *reliquis.*

[a] Νῆσος οἰκεῖται,] Ὡς νῆσον *Burii* noſtri jam uſus nullus; vel equidem νῆσα, quod proclivius erat. BERN. Νῆσος καλεῖται *Vat.* ὡς νῆσος οἰκεῖται legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[b] Ἀνεπίκλυστον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπεπίκλυστος *Baſ. G. aliique.*

[c] Στρατείαν] Στρατείαν ex *Samb.* & non στρατιὰν cum *aliis* excudi fecit *Bernardus.*

[d] Τὸ ἐπινοίας] Τὴν ἐπίνοιαν habet *Euſtath.* ad Hexaëm.

[e] Κατ' αὐτῶν] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Epiphan.* niſi quod ἐχόντων pro ὅλων ſubſtituant *Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῶν καθρωμένοις τὸν δι' ὃν τὸν ὅλων κίνδυνον *Baſ.* & *G.*

[f] Πείθουσι] Ita in *MSS.* in *Editis* αὔξουσι.

[g] Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τινα τῶν πιστοτάτων *Vat.* & in nonnullis *Epiphanii* Codd. *fideliſſimum ſervorum.*

[h] Γάμου.] *Al.* γάμων, ut & mox v. 46. τὸν γάμους.

[i] Ποιησαμένου] Ποιησαμένων *Vat.*

[k] Παραβήσεσθαι] Παραβλῶσαι *Vat.*

[l] Καὶ δι' τὴν ἀναίρεσιν] Μετὰ τὴν *Samb. Busb.* & *Hen.*

actis Deo gratiis, nuptiæ à Moyſe celebrantur; atque Ægyptiorum exercitus *victor* domum eſt reductus.

πων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, συνετέλεσε τὸν γάμον [m] ὁ Μωϋσῆς· καὶ τὰς Αἰγυπτίους ἀπήγαγε εἰς τὴν ἑαυτῶν [n] γῆν.

CAP. XI.

Quomodo Moyſes ex Ægypto aufugit in Madianam.

Ab ingrata Ægypto ad Troglodytas ſe furripuit Moyſes. Ex. 2, 3.

ILli vero, quod ſalutem à Moyſe acceperint, odium illi pro gratia repoſuerunt, ſtudioque majori ei ſtruxerunt inſidias: ſuſpicantes quidem ne rebus proſpere geſtis elatus aliquid novi in Ægyptiorum damnum moliretur; Regem vero admonentes, ut eum interficeret. Illi autem & ipſi hac de re inſederat cogitatio, partim ex invidia ob *nuperam* Moyſis expeditionem, partim ex metu depreſſionis; inſtigatus vero à Sacrorum ſcribis, vehementi flagrabat deſiderio Moyſem perimendi. Verum ut primum de inſidiis audiverat *Moyſes*, clam ſe ſubduxit. Atque viis *paſſim* à cuſtodibus obſeſſis, per ſolitudinem fugam inſtituit, & * qua *evaſurum* inimici minime ſuſpicabantur: & quamvis ciborum laborârit inopia, eam tamen patienter & magnanime ſuperat. Et cum ad urbem Madianam perveniſſet, in Rubri quidem maris litore ſitam, ab uno vero Abrami ex Chetura filiorum denominatam, ſuper puteum quendam ſedens à laſſitudine & miſeria quieſcebat, cum meridies eſſet, non procul ab urbe: ubi ei ſuboritur negotium ex conſuetudine & more illic viventium, quod virtutem ejus illuſtravit, & ad meliora viam aperuit,

Mox idem ille de filiabus Ragueli præclare meretur.

2. Cum enim iſtis regionibus aquarum ſit penuria, operam dant paſtores ut primi puteos occupent; ne, aqua ab aliis exhauſta, ſua potu egeant pecora. Ad puteum igitur accedunt ſeptem virgines ſorores, Ragueli ſacerdotis, & ab iſtius loci incolis magno in honore habiti, filiæ: quæ patris greges curantes, mulieribus etiam ad hoc miniſterium patrio Troglodytarum more adhibitis, forte, antequam alii venerint, ſatis aquæ pecoribus ſuis in alveos, ei uſui paratos, è puteo extraxerant. Paſtoribus autem aliquanto poſt venientibus & virgines depellentibus, ut aquam ſibimet haberent, Moyſes, rem indignam ratus virgines non reſpicere injuriam paſſas, ſinereque vim virorum plus valere quam jus feminarum, illis quidem obſtitit inique agere volentibus, iis vero, ut par erat, auxilium tulit. At illæ, hoc beneficio accepto, patrem *ſuum* adeunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi hæc gratia periret, meritumve deſideraretur præmium. Ille autem cum filiarum in benefactorem gratum collaudavit animum, tum juſſit Moyſem coram adduci, ut ejus remuneraret benevolentiam. Poſtquam vero aderat, & indicavit ei filiarum de ejus ope & auxilio teſtimonium, & virtutem ejus admiratus, non in ingratos hoc

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς ἔφυγε ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μαδιλωήν.

Οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μίσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἅπλεσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς βουλευμάτων ἠξίουν· ὑποτοπήσαντες μὲν μὴ διὰ τὴν διπραγίαν νεωτερίσοι τε καὶ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὰ βασιλέα τοῦ [o] σφαγῆς. ὁ δὴ [p] καὶ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τὴν ἐς πράγματος ὑπόνοιαν, ὑπό τε φόβου τῆς Μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους παφνώσεως· [q] ἐπεχθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἵός τε ἦν ἐγχρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσει. Φθάσας δὲ τὴν ὑπουργὸν [r] καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπεξέρχεται. καὶ τὰς ὁδῶν φυλαττομένων, πορεύεται διὰ τῆς ἐρήμου τὸ δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν [s] ὑπόνοιαν μὴ λαβόντες τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ερυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν Αβράμῳ γεγονότων ἐκ [t] Χετούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ὑπό τινα φρέατος, ἐκ δὲ κόπου καὶ τῆς παλαιστρικῆς πρόμης, μεσημβρίας οὔσης, ἀπορῶ τῆς πόλεως· [v] ἔνθ' αὖ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συσήσασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παρασχεῖν.

Β'. Τῶν δὲ χωρίων [x] δυσύδρων ὄντων, παρακαταλαμβανόντων οἱ ποιμένες τὰ φρέατα· ὅπως μὴ [y] προεξαναλωμένου δι' ὑδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ταναίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. παραγίνονται οὖν ὑπὸ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαὶ Ραγουήλου θυγατέρες, ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις· αἳ, τὰ δὲ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ ταύτῃ ὑπουργίαν εἶναι ἐς γυναῖκα ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι τὸ αὐταρκες ἐκ δὲ φρέατος ἀνεσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις [z] εἰς δεξαμενὰς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν δὲ ὕδατος ἐγεγένηντο. ὑπισχνουμένων δὲ [a] ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ δὲ ὕδατος κρατεῖεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι πρεσβεῖαν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν [b] ἐάσας κρείττονα γενέσθαι δὲ τῶν παρθένων δικαίας, τοὺς μὲν εἴρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, τὰ δὲ παρέσχε τὴν δέησιν βοήθειαν. αἱ δὲ διεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν δὲ ξένου· παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν εὐποιΐαν, μὴ δὲ ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι. ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπεδέξατο τὰ περὶ τὸν διεργετηκότα αὐτοῦ, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευσεν [c] ἄγειν αὐτῷ τυχόντα χαριτος δικαίας. ὡς δὲ ἦκεν, [d] τὴν τῶν θυγατέρων [e] ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὑπὲρ τῆς βοηθείας, καὶ τὴν ἀρετῆς αὐτοῦ θαυμάζων,

[m] Ο Μωϋσῆς] Ita *Samb.* & *Vat.* ſine articulo in *cæteris.*

[n] Γῆν.] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* vox γῆν *Editis* exciderat.

[o] Σφαγῆς.] Tuam itaque fidem ô Drungari, καὶ διὰ τὸν φόνον τοῦ αἰγυπτίου, καὶ τὸ ἐξαίσιον μαρτύρονται, ὡς τῇ βίβλῳ παρειλήπτει τὴν γνώσεως (ἐξόδου quis neſcit) οἱ καὶ τοῦτο παρίδερμβε ὁ ἰσυπτος. BERN.

[p] Καὶ καθ' αὑτὸν] Καὶ abeſt *Vat.*

[q] Επεχθεὶς] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπισχεθεὶς ὑπὸ τῶν *Baſ. G. Big.* & *Caſ.* παρὰ *Hen.* & *Busb.* mox οἷς τὸ τῷ iſti duo. BERN.

[r] Καταμαθεῖν,] Ita *MSS.* καταμαθεῖν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

[s] Υπόνοιαν] Υπόνοια *Samb.* à manu ſecunda.

* *Qua* evaſurum *inimici minime ſuſpicabantur*:] In *Epiphanii* Codd. aliquot, *& qua opinio erat non intercepturos inimicos.* in aliis nihil omnino reſpondet Græcis.

[t] Χετούρας] De ſcriptura hujus vocis videſis p. 43. & p. 98.

[v] Ενθ' αὐτῷ] *Al.* ἐνταῦθα αὐτῷ.

[x] Δυσύδρων ὄντων,] In pleriſque *MSS.* ἀνύδρων.

[y] Προεξαναλωμένου] Ita MSS. meliores. Dein *Hen.* παναίζη, *Busb.* παναίζῃ perite Quinimo *Erembos* Optimi vatis, & accolas alios intimi Arabum ſinus, qua ab Euronoto abſceditur, humili Troglodytarum appellatione etiam venire apud Hiſtoricos veteres, nemo forte ignoravit præter unum Chriſtianum. Mox ἐνέπασσαν *Hen.* BERN. Ita melioris notæ *MSS.* ἐξαναλωμένου in *aliis.*

[z] Εἰς δεξαμενὰς,] Sic in *MSS.* corrupte in *Editis* ταῖς δεξαμένας.

[a] Ποιμένων] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* haud tamen inconcinnius *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ποιμένων ταῖς παρθένοις, ὡς αὐτὸς ὕδατος κρατεῖν.

[b] Εάσας] Εᾶσαν *Samb.* & Critici aliquot Homerici. Subinde eadem *Samb.* manus τῶν τὸν διεργετηκότα. BERN.

[c] Αγειν αὐτῷ] *Al.* ἀγαγεῖν.

[d] Τὴν τῶν θυγατέρων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν τῶν θυγατέρων.

[e] Απεσήμανεν] Απεστήμαινεν *Samb.* & *Vat.*

[f] Υπερ-

μάζων, οὐκ εἰς ἀναιδήτους ἐνεργεσιῶν καταλέξαι τὸν ἐπικηρέα ἔλεγε· ἀλλ' ἱκανὸς κτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς [f] ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς ἀπειλίας. ποιεῖ δ' αὐτὸν υἱὸν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν· τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

beneficium collocatum ajebat; foreque ut non modo parem ei gratiam referret, ſed & paullo cumulatiorem. Poſtea aliquanto ipſum in filium adoptat, eique filiarum unam matrimonio elocat: ad hæc pecorum, in quibus univerſæ olim barbarorum opes, curatorem eum ac dominum conſtituit.

Raguelus Moyſem ſibi generum adoptat, reique pecuariæ curatorem.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Περὶ θάμνου ἀβάτου καὶ τῆς βακτηρίας τοῦ Μωϋσέως.

CAP. XII.

De rubo ardente atque virga Moyſis.

ΚΑΙ Μωϋσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ὑπὸ τοῦ [g] Ιεθεγλαίου· τοῦτο γὰρ ἦν [h] ἐπίκλημα τῷ Ραγουήλῳ· διῆγε αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χερόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ [i] Σιναῖον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, [k] καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον, ἀγαθῆς φυομένης πόας, [l] καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν Θεὸν, ὑ κατανεμηθείσης πρότερον, ὑ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ [m] συγχαρὲν θαυμάσιον. πῦρ γὰρ [n] θάμνου βάτου νεμομένου, τοῦ μὲν αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος [o] αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης [p] ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτὸν μὲν ἔθεσε τοῦ ὄψιν θαυμαζόμενον γιγνομένου. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον φωνοῦ τε πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόμασι καλέσαντος αὐτὸν, καὶ ποιησαμένου λόγους· οἷς τό τε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, [q] εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐπῄνησε, καὶ συνεβούλευσε τῆς φλογὸς [r] ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ δέχεσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν [s] τούτοις θειοτέρου. [t] προηγόρευέ τε τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν θεοῦ [v] ἀνθρώποις, καὶ Θεοῦ συμπαρόντος· καὶ θαρρῦντα ἐκέλευεν εἰς τὸν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθυομένου ἐσομένου, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπελλάζοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, φησὶ, ταύτην εὐδαίμονα, ἣν Ἀβραμος ὧκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος· καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς σωτηρίας [x] αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαναγάγοντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους [y] ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευε [z] χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτῆσαι.

ΕΤ Moyſes quidem iſtis affectus beneficiis à Jethegl æo (id enim Raguelo cognomentum erat) illic commorabatur in gregibus paſcendis occupatus. Poſtea vero cum pecus paſceret, in montem Sinæum, ut appellabatur, paſtum egit. Mons autem iſte omnium in ea regione celſiſſimus eſt, & paſcuis commodiſſimus, herbis utpote optimis abundans, &, quod vulgo perſuaſum haberent Dei numen ibi habitare, non antea depaſtus; nam religio erat paſtoribus in illum aſcendere. Illic quidem ei mirabile oblatum eſt prodigium. Ignis enim, dum rubi fruticem corriperet, viriditatem ejus & flores innoxia flamma præteriit, nec ramorum frugiferorum quidquam abſumpſit, multum licet & vehementer emicuit. Ille autem & rei quidem novitate & miraculo perculſus eſt. Adhuc vero multo magis obſtupuit, cum vocem ignis emitteret, & nominatim ipſum compellaret iſtiuſmodi verbis; quibus & temeritatem ejus reprehendit, qui non ſit veritus locum ſacrum adeoque hominibus hactenus inacceſſum calcare, & conſuluit ut quam longiſſime à flammis abſcederet, & ſibimet quidem hac viſione ſatisfaceret, *non indignus ea* propter ſuam ac majorum ſuorum virtutem *habitus*, cæterum ulterius nihil curioſe inquireret. Quin & prædixit ei quantum honorem & gloriam, Dei auſpiciis & auxilio, conſequuturus eſſet apud homines; juſſitque fidenter in Ægyptum proficiſci, futurum illic ducem ac ductorem populi Hebraïci, cognatoſque liberaturum ab iniqua Ægyptiorum dominatione. Nam & terram, inquit, iſtam beatam habituri ſunt, quam Abramus gentis veſtræ auctor olim tenuit, & bonis omnibus affluent, ad hæc *utique* te eos tuaque ſapientia deducente. Verum poſteaquam Hebræos ex Ægypto eduxerit, juſſit ut illo in loco ſacrificium gratiarum actionis ſibi offerret. Et hæc quidem verba ex igne Dei voce emiſſa audivit.

Raguelo cognomentum Jethegl æus, *aut* Jothorus.

Rubus Sinæa (mirum aſpectu) tota ardet, neque tamen abſumitur. Ex. c. 3.

Sanctum Sinæ jugum atque inacceſſum.

Ex vepri flagrante fauſtiſſimum oraculum.

β'. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς [a] τε εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ, ὦ δέσποτα, διὰ αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν γιγνομένην, μανιωδέστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν [b] ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος εὐπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους, ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν, ἕπεσθαί μοι

Alterum. Moyſes autem iis quæ viderat attonitus, multoque magis his quæ audierat, infit, potentiæ quidem tuæ diffidere, Domine, quam & ego veneror, & majoribus meis præſentem fuiſſe novi & propitiam, majoris eſſe dementiæ reor quam quæ in me poteſt incidere. Attamen non intelligo, quo modo homo privatus, & nullis viribus munitus, vel popularibus meis perſuadere potero, ut, relicta ter-

Legationem Ægyptiacam excuſat Moyſes.

f Ὑπερβάλλειν] Ὑπερβαλεῖν *Samb.* quod ut Ἀτλικώτερον malit *Bernardus.*

g Ἰεθεγλαίου] Ex יתרו *Joſephum* more Græcorum Ἰεθεραίου formaſſe credo. Pro Ἰεθεγλαίου *Editorum* Ἰοθόρου habent *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Zonar.* imitando *Interpretes* LXX. Denique *Jethelec* aut *Jechelech* aut *Gechegleth* habent *Epiphanii* Codd. BERN.

h Ἐπίκλημα] Videſis *Allatii* notas ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 310.

i Σιναῖον] Σίναιον *Samb.* & *Zonaras.* Perrexit igitur jam à ſocero nobilis paſtor in ortum ad Arabum petras propinquas, אחר המדבר ejus libro 2 c. 3. Vide Proto-martyrem Act. S. c. 7. 30. Nam in Moyſe idem vocatur חרב. Mox Ὀρῶν, ὄρος *Baſ.* & *Gen.* BERN. *Al* Σίναιον.

k Καὶ πρὸς νομὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

l Καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν] Καὶ ὃν ἔχειν *Vat.*

m Τυγχανὲν θαυμάσιον.] Ita *MSS.* συνηυτυχημένη in *Editis.*

n Θάμνου βάτου] Ita ex ſententia *Boſii* edidit *Bernardus*, favente *Syncello*, qui habet θάμνου βάτου. prius erat θάμνω βάτου. in *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* θάμνῳ βάτου.

o Αὐτοῦ παρῆλθεν] Αὐτῆς *Vat.*

p Ὑπαρχούσης.] Οὔσης *Vat.*

q Εἰς ὃ μηδεὶς] Illud εἰς abeſt *Vat.*

r Ὡς πορρωτάτω] Voculam ὡς addidimus ex *MSS.*

s Τούτοις] Lege τοῦτο. COCC.

t Προηγόρευέ τε] Ita ex *MSS.* προηγόρευε ϑ in *Editis.*

v Ἀνθρώποις,] Rurſum ex *MSS.* ἀνθρώπων *Baſ.* & *G.*

x Αὐτὸς ἡγουμένης.] Ita *Hen. Busb. Gen.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* αὐτῆς *Big.* & *Baſ.*

y Ἐκ τῆς Αἰγύπτου,] Ita ex *MSS.* ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου in *Editis.*

z Χαριστηρίους] Sic in *MSS.* à *Typothetis* ὑχαειστηρίους ἀφικομένων.

a Τε εἶδε] Illud τε ex *MSS.* atque etiam ὃ paullo inferius.

b Ἡγοῦμαι.] Ἡγοῦ *Vat* & *Baſ.*

terra quam nunc habitant, me ſequantur quo ipſe eos deducturus ſum; vel, etiamſi perſuaſero, quo modo Pharaothen eo redigam ut dimittat Hebræos, quorum opera & labore Ægyptiorum felicitas augetur.

Mox ſcipio in draconem verſus, ſubita dextræ lepra, & lympha in ſanguinem corrupta, tot miracula cunctantem dutem excitant. Ex. c. 4.

3. Deus autem ipſi de omnibus bene ſperare conſuluit, ſe *ei* adfuturum eſſe pollicitus: & ubi verbis opus, ſuadelam in labris ſeſſuram eſſe; ubi vero operibus, vim magna patrandi largiturum. Mox juſſit ut virga in terram projecta fidem promiſſorum acciperet. Quo facto, draco *humi* repebat, & in ſpiras convolutus caput ſurſum attollit, quaſi perſequentibus minitaretur vindictam: ac mox denuo in virgam converſus eſt. Poſt hoc dextram in ſinum abdere præcepit. Cum vero paruiſſet, candidam protulit, & colore calci ſimilem: deinde priſtinam ad formam reverſa eſt. Juſſus porro aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum mutatam. Hæc autem dum miraretur, ut animum reciperet hortatus eſt *Deus*, & pro certo haberet maximum ei adjutorem affore; utque apud omnes his prodigiis uteretur ad fidem faciendam, te à Deo miſſum id ſolum agere ut mandata mea exſequaris. Fac quod impero, nec mora ſit ulla, quin Ægyptum te conferas, nocte dieque properans; nec, dum tempus cunctando extrahis, id Hebræis etiam duram ſervientibus ſervitutem producas.

Proprium Dei nomen (quod fari ſibi nefas putabat Joſephus) mortalium primus Moyſes audierat. Ex. c. 3. 14, 15.

4. Moyſes autem nihil amplius dubitans de iis quæ promiſerat Deus, ſpectator utique tot ſignorum factus & auditor, precatus ut eandem potentiam, cum opus fuerit, in Ægypto experiretur, ſupplex orabat ut ſibi nominis ſui notitiam non invideret, ſed de ſui appellatione certiorem faceret, quem conſpectu & colloquio ſuo dignatus fuerat; ut illi aliquando ſacrificaturus nominatim ejus præſentiam invocaret. Tum Deus nomen ſuum ei enunciat, hominibus non antea patefactum: quod effari mihi nefas eſt. Moyſi vero non tunc tantum, ſed quotieſcunque res poſtularet, talium prodigiorum facultas aderat. Præter cætera portenta maxime de veritate perſuaſus ob rubum ardentem, credenſque Deum auxiliatorem ſibi fore propitium, & populares ſuos ſe liberaturum eſſe ſperabat, & Ægyptiis cladem illaturum.

πρὸς ἣν [c] αὐτὰς ἡγεμὼν · [d] ἢ κἂν ἐκεῖνοι πάθωσι, πῶς ἂν βιασάμενος [e] Φαραώθην ὑπηρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις & τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν.

γ'. Ὁ δὲ Θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβάλετο θαρρεῖν, ὑπισχνούμενος αὐτὸς [f] παρέσεσθαι · [g] κἂν μὲν δέῃ μὲν λόγων, παθὼ παρέξειν, ἃ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευέ τε τὴν βακτηρίαν ὑπὸ τὴν γῆν ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δράκων εἵρπε, καὶ συνειλούμενος [h] ἀσπιδὸν ὡς διώκοντι ἐπ' ἀμυνῇ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν · εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μετὰ τοῦτο ἧς καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπανοίσας δὲ λευκὴν καὶ [i] τιτάνῳ τῷ χρόᾳ ὁμοίαν [k] προσενόμισεν · εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατέῃ. κελευσθεὶς δὲ καὶ ὕδατος πλησίον ὑδρεῦσαι τῷ γλῷ σκέψαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην. [i] θαυμάζοντα δ' ὑπὸ τούτοις [m] θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον · καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς [n] ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς · κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι [o] μελλήσαντά τε ἀπεύδειν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπῄγμενον · καὶ μὴ τρίσσυλλα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

δ'. Μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον, [p] θεατὴς γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγνόμενος · εὐξάμενος αὐτῷ καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ [q] δεηθείς, ἐντυγχάνει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν ἣν ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταλαχεῖν καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν · [r] ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς [s] ἱερείοις προσκαλῇ. καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἃ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν. ἀρρήτου δέ μοι [t] θέμις εἰπεῖν. [v] Μωϋσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα ἐν τόπῳ μόνον, θαυμαστὸς δ' ὁπότε δεηθείη, συνετύγχανεν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον πρὸς τὴν ἀληθείας τῷ πυνθανόμενον, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ προσδοκᾶσθαι ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς περιβαλεῖν.

CAP. XIII.

Moyſes & Aaron in Ægyptum reverſi adeunt Regem.

Moyſes Ægyptum repetit, adjutus auctuſque fratre & uxore & duobus liberis. Ex. c. 2. & c. 4.

CUmque fama accepiſſet Pharaothen Ægytiorum regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, petiit à Raguelo, ut ſibi non gravate concederet, cognatorum ſuorum bono in Ægyptum proficiſci: &, *poſtquam hoc impetraverat*, aſſumpta Sapphora, quam *ibi* duxerat, Ragueli filia, libe-

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὅτι Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην.

ΚΑΙ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ᾧπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλ συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ τὸν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον [x] ἐλθεῖν · καὶ προσλαβὼν τὴν [y] Σαπφόραν, ἣν γεγαμήκει ὁ Ραγουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖ-

c Αὐτὰς ἡγεμὼν] Αὐτὸς *Vat.*

d Ἢ κἂν ἐκεῖνοι] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἢ εἰ κἂν *Vat.* in reliquis κἂν ſine ἢ.

e Φαραώθην] Φαραὼ *Vat.*

f Παρέσεσθαι] Συνέσεσθαι *Hen.* & *Busb.* BERN.

g Καὶ ἐὰν] Sic in quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* κἂν ἐὰν & mox ἐὰν δ' ἔργων.

h Σπειρηδὸν] Σπειρηδὸν *Baſ. G. aliique.* perperam.

i Τιτάνῳ] At nivi comparatur in Exodo hic candor. ſed Judæi in lepra & candorem nivis, & calcis, & lanæ diſtinguunt, & tribus nominibus diverſis nuncupari putant. REL.

k Προσενόμισεν] Interpretando *Hen.* & *Busb* ἐξωμοίωσεν: ita & *Zonaras.* BERN.

l Θαυμάζοντα] Θαυμάζοντος *Vat.*

m Θαρρεῖν] *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Zonaras*, atque gens Attica, affirmante politiſſimo hominum Eratoſthene. Θαρσεῖν *Big.* & *Samb.* BERN.

n Ὑπ' ἐμοῦ] Sic *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* & *Caſ.* probante *Bernardo.*

o Μελλήσαντά τε] Ita *Vat.* & *Samb.* μελλήσαντα απ. *Baſ.* & *G.*

p Θεατὴς γε] Sic *MSS.* Θεατής τε in *Editis.*

q Δεηθείς,] Δοθείσης *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

r Ἵνα θύων] Ratio hæc eſt non *Moyſis*, ſed *Joſephi*, labentis in *Gentilium* ritus. nam *Dii* in ſacris eorum *ſinguli* ἐξ ὀνόματος invocabantur, ut conſtat ex *Servio* ad *Virgilium* in *Georgic.* l. 1.

s Ἱερείοις θεομαλῆ·] Ita *Vat. ἱερείοις θεομαλεῖ Big.* & *Samb. ἱερεῖς θεομαλῆ Baſ.* & *G.*

t Θέμις εἰπεῖν.] Θεμιτὸν *Samb.* & *Vat.*

v Μωϋσῆ] Μουσῆς μὲν τοῖς σημείοις τούτοις MSS. τὰ σημεῖα ταῦτα excuſa exemplaria. Vel legendum μωυσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα. BERN. Sic in *Editis.* Μωϋσῆς μὲν τοῖς σημείοις τούτοις in *MSS.*

x Ἐλθεῖν·] Ita *MSS.* & *Vetus Interpr.* ἀπελθεῖν *Baſ.* & *G.*

y Σαπφόραν,] *Big. Samb.* & Interpres *Scholaſticus* Uſitatum vero aliis σεπφόρα propter auctoritatem LXX. Interpr. ex Hebræo צפרה, quod *Sippora* hodieque enuntiant Judæi *Luſcinia* itaque dicta eſt hæc femina. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* Σεπφόραν propter auctoritatem τὸ ο'.

z Ἰη-

παῖδας [z] Γηρσὸν καὶ Ελεάζαρον, ὥρμησεν [a] ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. τ῀ ὧ ὀνομάτων τούτων Γηρσὸς μὲν σημαίνῃ κατὰ Ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι [b] εἰς ξένην ἐπὶ γῆν· Ελεάζαρος δ', συμμάχου τοῦ πατρώου Θεοῦ χρησαμένου αὐτῷ Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γνωμένων δ' αὐτῶν πλησίον [c] τῶν ὁρῶν, ὁ ἀδελφὸς Ααρὼν ὑπήντησε δι' Θεοῦ κελεύσαντος· οἷς ἐνσημήνατο τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ δι' Θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσῆσαν δ' αὐτοῖς ὑπερηφανίαζον Ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες· οἷς Μωϋσῆς [d] τὰ σημεῖα διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τῇ ὄψει. οἱ δ' ὑπ' ἐκπλήξεως τ῀ [e] παρὰ δόξαν αὐτοῖς [f] ὁρωμένων ἀνεθάρσησαν, καὶ πρὸς τ῀ ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς Θεοῦ προνοουμένου τ῀ ἀσφαλείας αὐτῶν.

β'. Ἐπεὶ δ' καταπλήξεις εἶχεν ἤδη τοὺς Ἑβραίους ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τ῀ ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τ῀ βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τι ὠφελήσειεν Αἰγυπτίους ὑπὸ Αἰθιόπων [g] καταφρονούμενος, καὶ διαπαζομένης αὐτῶν τ῀ χώρας, ἐθέλων, στρατηλάτης καὶ πόνοις χρησόμενος ὡς περὶ οἰκείων, [h] ὅπως τι κινδυνεύσειεν ὑπὲρ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς δ' δικαίας νομιζόμενος ἀνεδίδασκεν· τά τε κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς δι' Θεοῦ φωνὰς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτι αὐτῷ προσάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δεικνύμενα σημεῖα, [i] καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.

γ'. Χλευάσαντος δ' τοῦ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ [k] παρέσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος γινόμενα. ὁ δ' ἀγανακτήσας πονηρὸν [l] μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει· καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν [m] ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ περιεργίας καὶ μαγείας καταγνήξειν ἐπιχειρήσοντα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, [n] κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ προφαίνειν ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν πρὸ τούτων ἐπιστήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπρακτος ὢν αὐτὸς εἰς Θεὸν δύναται, τὰ δὲ ἐπ' αὐτῷ προσδόξου ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀπροσδόκητος ὑπάρχειν· [o] καὶ μεθεμένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας, δράκοντες ἦσαν. Μωϋσῆς δὲ ἀπαλαγεὶς, ἀπεφήνατο μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τ῀ Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶν· [p] τόσῳ δ' μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τ῀ τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τ῀ ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δ' ἀπὸ κατηγείαν καὶ πλάνην τ῀ ἀληθοῦς δόξης πᾶσι, κατὰ δ' Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δυνάμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ἐπὶ [q] τ῀ γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἠθέλησε· καὶ τὰς τῶν

risque ex ea susceptis, Gerso & Eleazaro, properavit Ægyptum ire. Istis autem ex nominibus Gersus quidem juxta Hebræorum linguam significat, quod in terram peregrinam venerit: Eleazarus verò, quod Dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At cum non longe à limitibus abessent, Dei jussu *ei* obviam fit Aaron frater: cui indicavit quæ *sibi* in monte acciderant, quæque sibi præceperat Deus. Illis autem ulterius progressis occurrerunt primores Hebræorum, qui de adventu ejus inaudiverunt. quibus Moyses miracula, quod sibi ea narranti fidem non habuerint, ob oculos posuit. Illi vero in admirationem eorum, quæ inopinato viderant, traducti, animum sumpserunt, & de omnibus spem bonam conceperunt, tanquam si Deus securitati eorum provisurus esset.

2. Cum vero Hebræos jam sibi obsequentes haberet Moyses, eoque deductos ut in potestate ipsius se futuros pollicerentur, & præ se ferrent libertatis desiderium, Regem adiit reipublicæ gubernaculo nuper admotum, atque ei commemoravit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros eorum vastantibus, contemptui habitis profuerat, militiæ labores, tanquam suorum rem egerit, perferens; ipsumque edocuit, ut pro istis summum adierit discrimen, nec dignas pro meritis gratias ab illis acceperit: pariter etiam quæ sibi in monte Sinæo contigerant, cum voces à Deo prolatas, tum & rerum miracula, ad fidem iis quæ mandaverat faciendam, sibi visa, sigillatim exposuit; eumque obtestatus est, ne incredulus Dei voluntati esset impedimento.

Apud novum Pharaonem & sua merita exponit Moyses & prodigia montis Sinæi.

3. Rege autem *illum* irridente, re ipsa ei specimen dedit Moyses prodigiorum quæ in monte Sinæo conspexerat. At ille indignabundus ipsum quidem sceleratum appellat, ut qui olim ex servitute Ægyptiaca evaserit, & nunc per fraudem & malitiam redierit, id agens ut præstigiis & magicis artibus populum traheret in sui admirationem. Dumque hæc diceret, jubet sacerdotes *suos* eadem ostenta sibi repræsentare, quòd Ægyptii etiam istarum artium scientiam habeant, * & non solus ipse divina polleat virtute, eò scilicet miri aliquid in medium afferens, ut apud rudes & indoctos fidem inveniat, *eosque decipiat*: ipsisque virgas suas projicientibus, in dracones *confestim* versæ sunt. Moyses autem, his nihil perculsus, dixit, ne ipse quidem, ô Rex, sapientiam Ægyptiorum despicio: attamen quæ ego operor tanto præstantiora esse ajo quam istorum magiam & artem, quanto divina ab humanis distant. Ostendam vero quæ mea sunt non præstigias esse & simulationem veritatis, sed Dei providentia & virtute in conspectum venire. Cumque hæc dixisset, virgam in terram demittit, jussitque eam in colubrum sese explicare. Illa dicto paruit, & Ægyptiorum

Artes Ægyptiacas, sed & Divinas calluit Moyses.

Act. Apost. c. 7. 22. & Justini Hist. l. 36. c. 2.

Moysis virga magorum Ægyptiorum præstigias devorat. Ex. c. 7.

z Γηρσὸν] Illo tono *Samb.* & *Busb.* γῆρσον *Big. Bas.* & *Cas.* γηρσὼν *Zonaras*, & Syrus in Bibl. Walt. In volumine suo Moyses, גרשם, quod γηρσὰμ Interpr. LXX. *Gersom* Masora Judæorum, quo istum distingueret forte à propatruo גרשון, *Gerson*. BERN. *Al.* Γῆρσον. Γηρσὰμ LXX.

a Ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον.] *Al.* εἰς τὴν Αἴγυπτον.

b Εἰς ξένην] Pariter Etymologiæ sacræ studiosus Philo, vocabulo illo diviso, ξέν῀ ἐπί. Imo consule parentem ipsum c. 2. Exodi, aut potius c. 18. Nam in priore loco (extra versionem Beati Hieronymi, tum Syrorum Arabumque illas, & editionem Complutensem Bibl. Græc.) vane quæres ἐλιέζερ aut *Eliezerum* Moysis, ejusve etymon. Dicant porro Critici quo merito frater ejus præsertim memoretur, ipse tamen nullam nomenclaturam ibidem meruerit. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* εἰς ξένην γῆν *Bas. G. Vat. aliique.*

c Τῶν ὄρων,] Τῶν ὄρεων *Samb.* commodè, & ut *Zonaras* maluit, si movere liceat lectionem tot codd. Græcis Latinisque probatam, atque magis ex Moyse c. 4. 27. Indicat forsan Josephus Montem Dei bicipitem, qui & extremæ Ægypto imminuit. BERN. Ex *Samb* in *Editis*, *aliisque* perperam ὀρῶν. si quis ὀρῶν malit ex *Moyse* in *Exod.* c. 4. 27. forsan intelligendus est *Mons Dei* biceps, qui & extremæ Ægypto imminuit.

d Τὰ σημεῖα διηγούμενος,] Sic in *MSS.* in *Editis* τ῀ σημείων, ἐπεὶ π. & mox παρέσχε τὴν ὄψιν.

e Παρὰ δόξαν] Παραδόξως *Vat.*

f Ὁρωμένων] Ita *MSS.* γινομένων in *Editis.*

g Καταφρονούμενος,] Vide *Hesychium.*

h Ὅπως τι κινδυνεύσειεν] Sic in *MSS.* in *Editis* τὰς τι κινδυνείας ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμ. δ' δικ. κο. ἀπεδίδασκεν.

i Καθ' ἕκαστον] *Al.* καθέκαστον.

k Παρέσχεν] Ita *MSS.* παρεῖχεν *Bas.* & *G.*

l Μὲν αὐτόν] Illud μ῀ abest *Vat.*

m Ἐξ ἀπάτης] Forte ἐπ' ἀπάτῃ. Vetus *pro seductione remeasti.* COCC.

n Κελεύει τοὺς ἱερεῖς] Verbum κελεύει (quod *Editis* excciderat) restituimus ex *MSS.*

* *Et non solus ipse*] Ita vertit *Epiphanius*, ac si diversam à nostra lectionem habuerit: & *quasi non solum Moses peritus esset rerum, quas ipse per Deum posset explere: ut quod erat valde mirabile, si etiam ab alio fieret, ostenderetur quomodo* (al. *quoniam*) *humana doctrina constaret.*

o Καὶ μεθεμένων] Ita ex *MSS.* in *Editis* καὶ θεμένων βακτηρίας, mance.

p Τόσῳ δ' μέντοι] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τόσῳ μέντοι *Bas.* & *G.*

q Τ῀ς γῆς] Illud τ῀ deest *Vat.*

rum virgas, quæ draconum ſpecie oculis obverſabantur, unam poſt aliam aggreſſa edebat, donec omnes conſumpſerat. deinde in ſuam formam reverſam ſuſtulit Moyſes.

Creſcit Hebræis laterum labor. Ex. c. 5.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commovetur: ſed indignatus, nec quidquam eum profecturum eſſe dicens ex ſua in Ægyptios ſolertia & calliditate, præcipit *operarum exactori* Hebræis præfecto, ut nullam eis à laboribus requiem concederet, ſed graviori quam antea operandi neceſſitati parêre cogeret. Ille vero, cum prius eis paleas ſuppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: ſed die quidem eos operibus urgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et cum ærumnæ illis duplicarentur, Moyſi ſuccenſebant, quod ipſe in cauſa fuerit cur illis creverit labor pariter ac miſeriæ. Ille vero neque propter Regis minas ſtudium intermiſit, neque Hebræorum querelis & increpationibus ceſſit: ſed, obfirmato contra utrumque animo, nullum laborem recuſavit ut ſuos in libertatem aſſereret. Itaque ad Regem accedens, operam dedit ut ei ſuaderet dimittere Hebræos ad montem Sinæum, illic Deo ſacrificaturos; (hoc enim ipſum *diſertim* præcepiſſe) neque contra voluntatem ejus reſiſtere & repugnare: ſed, ipſius benevolentiam rebus omnibus anteferendo, illis exeundi poteſtatem facere; ne forte contranitendo ſemet aliquando incuſaret, ſi quid ipſe tale patiatur, quale eum paſſurum eſſe veriſimile eſt, qui Dei mandatis obſiſtit. Iis enim, qui iram Dei in ſe concitarint, ex omni re oborituras eſſe calamitates: quibus utique neque terra, neque aër amicus, neque progenies ut fert natura; ſed inimica omnia & infeſta. Atque hæc mala perſenſuros eſſe Ægyptios edicebat, ſimul & populum Hebraïcum ex eorum regione, illis invitis, egreſſurum eſſe.

Sevam regis indolem iterum attemat Moyſes. Ex. c. 7.

Dulce tamen bibunt Hebræi.

δ'. Ο δ' βασιλεὺς ὀδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι κατεπλήττετο· προοργισθεὶς δ', καὶ μηδὲν αὐτῷ προχωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τοῖς ἐπὶ τοῖς Ἑβραίων τεταγμένοις μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῦ πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δ' ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἡμέρας μὲν ἐπὶ τοῖς ἔργοις πλαμπωρεῖν ἐπιὼν, νυκτὸς δὲ συνάγων τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίονος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς πλαμπωρίας δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' ὅτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, ὅτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τῷ τε ψυχρῷ προσκαρτερῶν πρὸς ἑκάτερον, ὅπερ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν, ἐπανήνεγκε. καὶ προσελθὼν πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπεισεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ὅπερ τὸ Σινάϊον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελεύκεναι· καὶ μηδὲν ἀνιπεράπτειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται, τὴν δ' ὑμένειαν αὐτοῦ πρὸ παντὸς ποιούμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τοὺς ἀντιπεράπτοντα Θεοῦ προστάγμασι. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ αἰτίων φύεσθαι τὰ δεινά· καὶ ὅτε γῆ τούτοις, ὅτε ἀὴρ φίλος, ὅτε γονὰ τέκνων τῇ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. προεθήσεσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, μὴ δὲ καὶ τοὺν Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

CAP. XIV.

De plagis decem, quibus afflicta eſt Ægyptus.

Ægyptios decem plagis plectit ſanctiſſimum & vindex Dei Numen.

RE ge vero deſpectui habente verba Moyſis, neque vel tantillum ad ejus monita advertente, mala graviſſima in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo, tum quod nulli genti antea admota ad Ægyptios pertentandos acciderint, tum quod *Deus* oſtendere voluerit Moyſem in iis quæ prædixerat ne quidquam mentitum eſſe; & *poſtremo* quia hominum intereſt, ut diſcerent ea obſervare & facere, quibus numen non offenditur, aut ira impellitur ad iniquitates eorum perſequendas. Amnis enim ipſis Dei juſſu ſanguineus fluebat, adeo ut ad potum adhiberi non potuerit: nec alius eſt illis aquarum fons. Neque colore ſolum ſanguinem referebat; ſed & iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat ſolis quidem Ægyptiis; Hebræis vero dulcis & potabilis, & nihil à natura ſua mutatus. Eo igitur prodigio Rex in

Plaga I. Nili cruor. Ex. c. 7.

Dulce tamen bibunt Hebræi.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθον τοῖς Αἰγυπτίοις.

Τοῦτ' οὖν βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τοὺς Μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ὑπερορὴν ἔτι ποιουμένου, πάθη δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερόν τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσόμενον ὑπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μανθάνουσι φυλάττεσθαι τὰ ποιεῖν, ἐφ' οἷς μὴ δυσχεράνῃ τὸ θεῖον, μήθ' εἰς ὀργὴν προτρέπειν ἁμαρτήμασι τὰ ἀδικήματα αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένους· καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ τῷ χρόᾳ δὲ μόνον λυπεῖ τοὺς, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσφέρει. ἦν δὲ τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις· Ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν ἐκ φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας

ὁ

r Αἱ δεχόνλες] Ita *Big.* & *Zonaras.* αἱ δ. ἐδόκουν εἶναι *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* οἱ δρα. ἐδ. π. *Baſ.*

s Ἀνήλωσεν.] Ἀνάλωσεν *Samb. Vat.* & *Busb.*

t Τὸ ἑαυτῆς χῆμα] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ αὐτῆς.

v Τῶν πρότερον] Mox πλινθίων *Hen.* Verum tam Joſephus quam Doctores Alexandrini diphthongo juvant penultimam ejus vocis. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὸ πρότερον *Caſ.* τοῖς πρότερον in *reliquis.*

x Διπλασίονος ὄντος] Eo modo *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* καὶ δὲ δεινὸς διπλασίως αὐτοῖς καὶ τὰ ταλ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* verſiculo omiſſo.

y Δι' ἐκεῖνον] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* δι' ἐκεῖνον *cæteri*, velut τῶν ἔργων intelligant.

z Ὑπήνεγκε.] Sic in *MSS* antea circumferebatur ὑπῆρχε.

a Ἀπολύειν] Ἀποδύειν *dimittere.* ita in cantico Simeonis. REL.

b Ποιούμενον,] Ita *Vat.* in *aliis* ποιημένου.

c Προεθήσεσθαί] Προεθήσεσθαί τε τ. *Vat.*

d Μὴ δὲ] Ita *Baſ. G.* & *Big.* μὴ καὶ δὲ τὸ *Samb.* & *Vat.* τὸ δὲ τὸ *Hen.* & *Busb.*

e Ἀκόντων ἐκείνων.] Καὶ ἀκόντων *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

f Τισι συμβάντα] Ea forma *Samb.* τότε συμβ. *Big. Caſ.* & *Vat.* τισι συμβάντα τότε τοῖς *Baſ.* & G.

g Αὐτὰ] Forte ταυτὰ COCC.

h Ἀμυήτ.] Ἀμωήτ.) *Samb.*

i Δυναμένους.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* δυναμένοις in *aliis.*

k Πηγὴν] Vide *Senecam*, l. IV. *Nat. Queſt.* cap. 1. & *Heliodorum* in *Hiſt. Æthiop.* l. 2.

l Οὐχὶ τῷ χρόᾳ] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* οὐχὶ δὲ τῷ χρόᾳ μόνον *Vat. Baſ.* & G.

m Πίνειν ἀλγήματα] Vocem πίνειν inſeruimus ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

n Ἀφο-

ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας τὴν Αἰγυπτίων, συνεχώρησε τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ ἅμα κακὸν λωφήσαντος, πάλιν τῷ γνώμῳ μετέβαλεν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν [n] ἄφοδον αὐτοῖς.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς οὐκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλῳ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. Βατράχων πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο. μεσοῦντων δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς [o] ἀφαμιωμένους τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀναπολυησκόντων καὶ σωδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα [p] αὐτῶν μεστὴ κακῶν ἦν ἰλύος, γινωμένων τε καὶ ἀποθνησκόντων· τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς δειπνούμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς κύναις αὐτῶν ἀπολαύοντες. [q] ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσωδὴς ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ [r] ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ὑπὸ δὴ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων, τὴν Μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [s] οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. [t] περιοχῆμα [v] τοῦτ' εἰπόντος, ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος· καὶ ἦτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. Φαραώθης δέ, ἅμα [x] τοῦτε παθὼν ἀπήλλαχτο ἡ γῆ, καὶ τὰς αἰτίας ἐπελέληστο καὶ τοὺς Ἑβραίους κατεῖχε· καὶ, ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσις βουλόμενος μαθεῖν, οὐκ [y] ἔτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν [z] ἐξιέναι, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτῃ αὐτοῖς ἐπιτρέπων.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλῃ κακοῦ περισκοπῇ [a] μετὴλ τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπόστιλψ. Φθειρῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνθησεν ἄπειρόν τι πλῆθος [b] ἔνδοθεν ἀναδιδομένων· ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λυτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων ἀφθονεῖραι τὸ ῥᾴδιον αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ περὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς παροξυνθείς, καὶ δείσας μοῦ τὸ ὄλεθρον ἐκ λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην ἣ τὴν ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν οὖν Ἑβραίοις αὐτὸς ἐδίδου τὴν [c] ἄφοδον· καὶ [d] περὶ τοῦτο λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὅμηρα τῆς ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίου. παροξυναγομένῳ δὲ τὸν Θεὸν, νομίσας ἀπιστήσειν αὐτῷ τὴν πρόνοιαν· ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν ἐδεὶς ἀπηντήκει πρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν· ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο, καὶ ἡ γῆ τῆς ἀπιμελείας τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπὸ ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τῇ, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

δ'. Τῷ δὲ Φαραώθῃ μήπω ἅπαξ εἰκῇ τοῖς τοῦ Θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπάρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, [e] καταλιπεῖσθαι δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἦπαρ τὸ θεῖον τῇ πονηρίᾳ αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς ἔτι μείζοσιν [f] τῶν προειδεδημηκότων μετεχόμενον βασανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωῦντο τὰ σώματα, τῶν ἑκατὸν ἀφθορημένων. [g] καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων ἔπαυε τῆς ἀπωλείας. μήπω δὲ πάντῃ δὲ φαυλότητος ἠναγκασμένος

anguſtias adductus, metuenſque Ægyptiis, permiſit Hebræos abire: &, cum malum ceſſaſſet, rurſum à ſententia ſua diſceſſit, eoſque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exſtiterit *Rex*, & à calamitate liberatus ſapere noluerit, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur. At vero fluvius iis etiam abundabat, ut nulla potum haurientibus aqua ſuppeteret, niſi iſtorum animalium cruore polluta & inquinata, multis in ea morientibus ſimul & putreſcentibus. Quin & tota terra Ægyptiorum fœdata erat turpi limo, enaſcentibus ſubinde ranis & intereuntibus: domeſticam etiam vitæ eorum conſuetudinem turbarunt, in eduliis & potu repertæ, & in lectis eorum *paſſim* oberrantes. *Denique* & odor gravis erat & fœtidus ex ranis continuo exſpirantibus & in limo putreſcentibus. His autem malis dum exagitarentur Ægyptii, Moyſem cum Hebræis diſcedere jubebat Rex. Illico, cum hæc dixiſſet, evanuit ranarum multitudo: terraque ſimul & flumen ad priſtinam naturam rediêre. Pharaothes vero, ut primum terra eo malo liberari cœperit, & cauſæ illius oblitus eſt & Hebræos detinuit: &, quaſi plurium calamitatum vim experiri vellet, Moyſem populumque ab egreſſu prohibuit, quem prius, timore potius compulſus quam prudentia ductus, illis conceſſerat.

II. Fada copia ranarum. Ex. c. 8.

3. Rurſum igitur alterius mali inflictione aſtutiam ejus perſequitur numen. Pediculorum enim vis innumera è corporibus Ægyptiorum pullulabat: quibus mali male perierunt, ut qui neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate Rex perturbatus, ſimul etiam metuens ne populus intereat, ſecumque reputans grave interitûs probrum, dimidia ex parte à prava ad ſaniorem mentem reductus eſt. Nam Hebræis quidem ipſis abeundi veniam dat: cumque ad hoc à malo reſpiraret, liberos & uxores ut reditûs obſides relinqui poſtulabat. Quo fit ut Deum magis irritaret, exiſtimando ſe poſſe providentiam ejus fallere; quaſi Moyſes, non vero ille, pœnas ab Ægyptiis propter Hebræos expeteret. Nam beſtiolis variis & multiformibus, quales nemo antea viderat, regionem opplevit: quæ & hominibus ipſis exitio fuerunt, adeo ut terra ab agricolis neglecta jacuerit & inculta. Si quod vero *animal* interitum ex illis effugerit, hoc ipſum morbo, cujus impetum homines ſuſtinuerunt, conficiebatur.

III. Ægyptus pediculis vexata.

IV. & V. Omne genus monſtra, dein peſtis venit. Ex. c. 8, 9.

4. At cum Pharaothes neque ſic Dei voluntati cederet, ſed mulieres quidem cum viris abire juberet, relinquendos vero liberos *poſtularet*, non cunctatus eſt Deus variis malis & gravioribus iis, quæ prius populo inſederant, malitiam ejus perſequi & caſtigare: ſed fecit ut corpora illorum fœde puſtulis exulcerarentur, interioribus *lenta tabe* conſumptis. atque ita magna pars Ægyptiorum interiit. Rege vero neque poſt hanc plagam re-

VI. Ulcus frequens ac flagrans. Ex. c. 9.

VII. Ruina dira grandinis. Ex. c. 9.

[n] Ἄφοδον αὐτοῖς.] Ita ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἔφοδον *Hen.* & *Busb.* ἔξοδον *Baſ.* & *G.*

[o] Διαμεμορφώς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *aliiſque* ἀφαιμαμορφώς.

[p] Αὐτῶν μεστὴ] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt αὐτῶν.

[q] Ὀδμή τε] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ὥστε καὶ.

[r] Ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* de limo intelligendo. καὶ ζώντων διεφθ. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

[s] Οἴχεσθαι] Οἰχέσθαι *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam temporis infiniti. BERN.

[t] Περιοχήμα] Sic *MSS.* in *Editis* καὶ πᾶς.

[v] Τοῦτ' εἰπόντος,] Ταῦτ' *Samb.* & *Vat.*

[x] Τοῦτε πάθους] Ex *Samb.* & *Vat.* Τ πάθους in *ceteris.*

[y] Ἔτ' ἠφίει] Rurſus cum *Samb.* & *Vat.* ubi malunt *alii* ἔτι ἐφίει.

[z] Ἐξιέναι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν ἔξοδον.

[a] Μετὴλ] Sic *Samb.* & *Epiphan.* ut ſolent *Attici.* μεθῆλ *alii.*

[b] Ἐνδοθεν ἀναδιδομένων·] Hinc conſtat ſatis Mattathiadem haud conſuluiſſe LXXII. Interpretes, quod viri doctiſſimi credidere, ſed cum Phariſæis Jeroſolymitanis rectius vertiſſe כנים in φθεῖρες, animal paulo familiarius quam σκνίπες ſentiuntur. Artapanus tamen & Ezechielus vates σκνίπας cum ſtolidiſſimi principis hoſtibus, ex Doctoribus Alexandr. recenſent. Mox πολλὰ *Baſ.* & *Gen.* & χρήσεσι *Samb.* male audiendo. BERN. Eo modo *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸ ἔνδον ἐνδιδ. *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλῆθος ἔνδον ἀναδιδ.

[c] Ἄφοδον·] Iterum ut ſupra v. 14. ἔφοδον. in *Editis* ἔξοδον.

[d] Περὶ τοῦτο] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* περὶ τοῦτο δὲ πάθους *Hen. Busb. Baſ.* & *G.*

[e] Καταλιπεῖσθαι] *Al.* καταλείπειν.

[f] Τῶν προειδεδημηκότων] Ita *MSS.* in *Editis* ἐκδεδημηκότι.

[g] Καὶ τὸ πολὺ] Καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Αἰγ. *Vat.*

resipiscente, grando (qualis neque prius de cœlo Ægyptio deciderat, ei dissimilis quæ alibi tempestate hiberna descendit, eaque major quæ vere adulto ab incolis ad boream & septentrioni subjectis conspicitur) superne delata, fructus eorum fregit & contrivit. Deinde locustarum gens *immanis* germen omne depascit, quod illæsum à grandine reliquum factum est: adeo ut nulla prorsus fructuum, ex terra colligendorum, spes Ægyptiis resederit.

VIII. Locustarum nubes. Ex. c. 10.

IX. Horror triduanæ caliginis atquè pressus. Ex. c. 10.

5. Cuilibet sane, qui non improbus æque fuerit ac insipiens, sufficerint jam dictæ clades, tum ut in sapientia proficeret, tum ut consideraret quid è re sua foret. Pharaothes vero, non adeo ex impudentia ac malitia, cum *mali* causam intelligeret, pertinaciter Deo repugnabat, & sponte sua meliora *consilia* prodidit & *deseruit*. Moysem itaque Hebræos cum uxoribus & liberis jussit abducere, facultates tamen suas Ægyptiis, quibus omnia tot calamitatibus absumpta erant, relinquere. Dum vero Moyses contenderet parum æqua ab eo postulari (oportere enim ipsos ex rebus suis Deo sacrificium offerre) & tempus multis verbis ultro citroque habitis tereretur, densæ tenebræ omnique prorsus lumine vacuæ circumfusæ sunt Ægyptiis; adeo ut visu obsesso spirituque ab *aëris* crassitie intercluso *nonnullis* miserabiliter emori contigerit, atque *alios* incesserit metus ne à caligine absorberentur. Deinde his post tres dies totidemque noctes discussis, cum nondum pœnitendo adductus est Pharaothes ut liberum Hebræis exitum permitteret, Moyses ad eum accedens ait, quousque repugnabis Dei voluntati? ipse enim jubet Hebræos dimitti: fieri aliter non potest ut à malis liberemini, nisi hæc feceritis. Rex autem, iis quæ dixerat incensus, minatus est cervicibus caput illi abscindere, si rursum accederet & hac de re molestiam ei exhiberet. Moyses vero dixit, se non amplius de his verba facturum: sed illum ipsum, cum primoribus Ægyptiorum, *ultro* Hebræos imploraturum esse, ut *quamprimum* discederent. atque his dictis abiit.

X. Primogenitorum strages. Ex. c. 11, & 12.

6. Deus autem, ostendens adhuc una plaga percutiendos esse Ægyptios ut cogerentur Hebræos dimittere, jussit Moysem edicere populo ut in promptu habeant sacrificium, præparantes illud decima Xanthici mensis in quartamdecimam (qui mensis apud Ægyptios quidem vocatur Pharmuthi, apud Hebræos autem Nisan, Macedones vero Xanthicum eum appellant) *dein* ut & ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. Et ille quidem, cum Hebræos ad egressum expeditos haberet, & per tribus dispositos, in uno loco *eos* continebat. Quartadecima autem illucescente, omnes, cum jam in eo essent ut egrederentur, sacrificabant, atque sumptis hyssopi fasciculis, domos suas sanguine *conspergentes* purificabant: cumque cœnas-

νυ δ' βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον δ' κατ' Αἴγυπτον ἀέρος τοῦ περιόντος, μήτε [h] ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος καταιόσῃ, μείζων ἢ τὰ πρὸς τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, κατηνεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἀπενέμετο τὴν ὑπὸ τὸ χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν ἀπορεῖν· ὥστε πρὸς ἀκρίδες πᾶσιν τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

6. Ἤρξατο μὲν οὖν τὸ δίκαια πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σώφρονα καὶ τὸ συμφέροντος τὴν διάνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δὲ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰτίαν τὸ αἰτίας, ὅμως ἀντιφιλονείκει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος σκῶν προδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωϋσῆν [k] μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους· τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφαρμένης αὐτοῖς τὰ οἰκείας. τοῦ δὲ Μωϋσέως ἐπὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν· δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν· καὶ τελευτῶντος διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγος ἄμοιρον πρόκειται τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' ᾧ τάς τε ὄψεις [l] ἀποκλειομένους καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφράττοντας ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν ἔπεφανε, καὶ δειλίαν μὴ καταπροθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τέτε διαφθαρέντος [m] μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ [n] τοσαύτας νύκτας, ὡς δὲ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ Μωϋσῆς φησίν· ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὕτως [o] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· καὶ σὸν ἔσται ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς [p] μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ἐπὶ τοῖς [q] εἰρημένοις, ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. Μωϋσῆς δὲ οὐκ ἔπ αὐτοῖς πείσεσθαι περὶ τούτων λόγοις ἔφησεν· αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον, [r] σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων, προσκαλέσθαι τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσετο.

ζ'. Ὁ δὲ Θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσῇ προαγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμως ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ [s] δεκάτῃ δὲ Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ὃς παρὰ μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι καλεῖται, [t] Νισὰν δὲ παρ' Ἑβραίοις, Μακεδόνες δ' αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν· ἀπάγειν τε τοὺς Ἑβραίους [v] πάντα ἀποσκευαζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διαπέμψας εἰς Φαρσηλίας, [x] ἐν τῷ αὐτῷ συνεῖχεν. ἐνστάσης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς [y] ἔφοδον ἔχοντες ἦσαν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγιζον, ὑσσώπῳ [z] κόμας ἀναλαβόντες· καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι.

h Ομοία τῇ] Ita ex *Vet. Interpr.* ὅμοια aut ὁμοία in *ceteris*. Num potuit (inquit *Petitus*) ignorare *Josephus*, quod hyeme non grandinat. nam (ut dicit *Arist.* in *Meteorol.* l. 1. c. 12.) χάλαζα γίνον) ἔαρος μὲν πρὸς μεσοπώρα μάλιστα, εἶτα πρὸς τὰ ὀπώρας. χειμῶνος δὲ ὀλιγάκις, καὶ ὅταν ᾖ τὸν ψυχρόν. rescribo igitur, μήτε ὅμοια τῇ παρ' ἄλλοις, ὥσπερ καὶ μάλιστα καλοῦσι, neque *similis* ei, *quæ alibi cadit*, *tempestiva & sola*, i. e. *non admixta pluvia*. An non hæc Gallica nive frigidior sit conjectura, judicent alii.

i Αἰθαλώδης] Αἰθαλοῦδες δὲ τ. in *MSS.*

k Μετὰ τε γυναικῶν] MSS. eo modo, propter סוכם in volumine S. BERN. Sic ex *MSS.* in *Editis* μετὰ τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τ.

l Ἀποκλειομένους] Ita *Big. Samb. Casa.* & *Vat.* ὑποκλειομένους ὑπὸ παχ. in *Editis*, versiculi dispendio.

m Μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας.] Exod. 10. 22. non nisi tres dies. REL.

n Τοσαύτας νύκτας,] Ἴσας νύκτας *Hen.* & *Busb.* Tantum itaque spatium denotant Moysis שלשת ימים. Quinimo Jonathan Rabbinus paria sensit cum Josepho isto תלתא יומין קרא פרעה בכוף Ex. c. 10. 24. dein Bosius atque Epiph. εἰ μὴ vel ἢ μή. Verunruntamen merum μὴ valet idem, aut quidem præstat. BERN.

o Ἀπολύειν] Ut modo supra. REL.

p Μὴ ταῦτα ποιήσαντας.] An εἰ μὴ τ. vel ἢ μὴ τ. legendum dubitat *Bosius*. veruntamen merum μὴ valet idem, aut præstat.

q Εἰρημένοις,] Ita meliores *Codd.* in aliis (cum *Basa.* & G.) προειρημένοις.

r Σὺν καὶ τοῖς,] Σὺν τοῖς πρ. *Big.* & *Vat.*

s Δεκάτῃ] Josephum itaque nullo merito ἀξιολογίας jam incusat Clariss. Bochartus. BERN. Ita *Big. Samb. Casa.* & *Vet. Interpr.* cum *Moyse*, Misna Pharisæorum, & *Ezechielo Tragico*. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ perperam legerant *Busb. Hen. Basa.* & G. illa πρὸς τ. δ. ἡ. μηνὸς non agnoscunt *Vat.* & *Zonaras*.

t Νισὰν] Ita *MSS.* Νεισὰν in *Editis*.

v Πάντα ἀποσκευαζομένους.] Ἀποσκευὴ *Samb.* & *Vat.*

x Ἐν τῷ αὐτῷ συνεῖχεν.] Φαρσηλίας δὲ αὐτῷ *Basa.* & *Gen.* Φαρσηλὰς δὲ τ' αὐτῷ *Samb.* atque *Busb.* pro suavitate Attica. Φασηλίας δὲ ταύτῳ *Big.* συλλήψεις vertit Judæus alius in *Exagoge*. BERN.

y Ἔφοδον ἔχοντες] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* sed superius inferiusque, ἄφοδον. in *Editis* passim ἔξοδον.

z Κόμας ἀναλαβόντες·] Κόμαις *Samb.* & *Vat.*

a Πά-

γει. ὅθεν νυῦ ἔτι κῇ τὸ ἔθος ἔτως θύομεν, τλὺ ἑορτλὺ [a] Πάσχα καλοῦντες. σημαίνῃ δ' ἢ [b] ὑπερβασία· διότι κατ' ἐκεῖνλν τλὺν [c] ἐπιέρασεν ὁ Θεὸς [d] αὐτῶν ὑπερβὰς, Αἰγυπλίοις ἐναπέσκηψε τλὺν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τ πρωτολόκων κατ' ἐκεῖνλν ἔπεσε τλὺν νύκλα τοῖς Αἰγυπλίοις· ὡς [e] συνελθόντας πολλὰς τ περὶ τὸ βασίλειον διαλωμένων τῷ φαραώθῃ συμβαλέσθαι ἀπολύειν τὸς Ἑβραίας. κῇ Μωϋσλῦ καλέσας ἐκεῖν@ ἀπέναι προσέταξεν· εἰ δ χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τλὺ Αἴγυπλον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. [f] δῶρά τι τὸς Ἑβραίας ἐπέμων· οἱ μὲν ὑπὲρ τ τάχιον ἐξελθεῖν· οἱ δ κῇ κ γλτνιακὴν πρὸς αὐτὸς συνήθειαν.

sent, tanquam exituri, reliquias carnium exussérunt. Unde mos inolevit ut etiam nunc ita sacrificaremus, festum illud Pascha nuncupantes. transitum autem *id* significat; quod illo vespere Hebræos præteriens Deus, pestem in Ægyptios immiserit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia: adeo ut plurimi, qui prope regiam circumquaque habitarunt, concurrerint, ut Pharaothi persuaderent dimittendos esse Hebræos. Atque ille, accito Moyse, jussit *eos* abire: ratus fore, ut, si ex regione discederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebræos etiam muneribus prosequuti sunt: alii quidem ut citius exirent, alii vero propter vicinitatis consuetudinem.

Pascha celebratur.

Hebræorum abscessum magnis donis emercatur Ægyptus.

Ex. c. 12.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Μωϋσέως ἡγεμένος τὴν Αἴγυπλον ἐξέλιπον.

CAP. XV.

Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐξήεσαν, κλαιόντων κῇ μελανοούντων, ὅπ χρήσαιντ χαλεπῶς αὐτοῖς, τ Αἰγυπλίων. τὴν δ πορείαν ἐποιοῦντ κῇ [g] Λητῦς πόλιν, ἔρημον ὖσαν ἐν τοῖς τότ. Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσ@ καταστρεφομένος τὴν Αἴγυπλον. σιτούμενοι δ ποιούμενοι τὴν [h] ἀφοδον, εἰς [i] Βελσεφῶνλα χωρίον τελτᾶοι ἐπεγένοντ τ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ τῶν ἀπὸ τ γῆς ὑπαρούσης διὰ τὴν ἐρημίαν, [k] πεφυραμένοις τοῖς ἀλύροις κῇ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητ@, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντ. κῇ τούτοις ὀλίγ τελάκοντ' ἡμέρας ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅπερ ἐκ τῆς Αἰγύπλ@ ἐπεφέροντο, [l] κῇ ταῦτα τὴν τροφὴν τεμιζομένοις κῇ πρὸς ἀναγκλν, ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμλν τ τότε ἐνδείας ἑορτλὺ ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τλὺ τ ἀζύμων [m] λεγομένλν. τὸ μὲν οὖ [n] πᾶν πλῆθος τ μεταναστευσάντων γυναιξὶν ἅμα κῇ τέκνοις σκοπῆσιν ἐκ διαρίθμησιν ἔχοι· οἱ δ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν [o] ἑξάκοντα μυριάδες ἦσαν.

ET illi quidem egressi sunt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Letopolim, tunc desertam. illic enim postea condita est Babylon, cum Cambyses Ægyptum devastaret. Celerrime autem & per viarum compendia abeuntes, tertia die accesserunt Belsephontem, locum ad Rubrum mare situm. Cum vero terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, panibus victitabant, qui de farina leviter subacta & exiguo calore percocta facti essent. Atque his ad trigesimum usque diem sunt usi: nam ad longius temporis spatium ea ipsis non sufficiebant, quæ *secum* ex Ægypto attulerant; idque victum *parce* ex necessitate dispensantibus, & non ad satietatem eo utentibus. Unde in memoriam istius inopiæ per octo dies festum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et quidem multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus tanta erat, ut haud facile numerando percenseri potuerit; qui vero ad militarem ætatem pervenerant, sexcenta erant millia.

Letopolim trajiciunt Hebræi, ubi postea Babylon.

Tertia die Belsephontem pervenitum est. Ex. c. 12. & 14.

Azymorum festum ὀκταήμερον, Ex. c. 12. c. 13. & Lev. c. 23.

Israëlitæ militaris ætatis exeunt numero 600000. Ex. c. 12.

2. Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abramus pater noster in Chananæam venit, & post Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo quintodecimo.

VI. *Exodus Hebræorum, Epocha nobilissima.*

Moy-

[a] Πάσχα καλεῦντας,] Non præteribis *Φάσκα Big.* & *Casaub.* פסחא equidem vocabulum Syriacum aut Chaldaicum expressit Græcis literis Josephus: Græco etiam charactere Evangelistæ & Apostoli N. T. suoque Onceloſus, Uzelides, Rabbinorumque multi πάσχα aut πάσχα, potius quam Moysis פסח, quod est Masorethis enuntiantibus *pesach*, S. Hieronymo *phase*, Samaritis φάϛ, Syris φίϛ, Theodotioni φασιχ. BERN. Φάσκα *Big.* & *Casaub.* Videsis *Theodoreti* Quæst. in *Exodum*, p. 89. & *Casaub.* contra *Baron.* p. 462. Inferius Φάσχα dicitur.

[b] Ὑπερβασία·] Diceres typo festivo ὑπερβάτια. Dein pro τλὺ ἐπιέρασεν *Big. Samb. Casaub.* & *Glyca*, retulerunt ἡμέρας *Basil. Gen.* atque *Epiph.* non male. Omitto autem ~~τλὺ νύκλα~~ *Zonaras*, tanquam quæsitum. Ibi αὐτῶν ὑπερβὰς tria MSS. Aliter *Basil. Gen. Busb. Hen.* atque *Jo. Zonaras.* Quinimo audi hunc Drungarium, τὸ δ πάσχα, ἄλλοι μὲ ἀφέσεως σημαίνειν φασὶν, ἐπειδὴ δ ὑπερβασίαν: aut potius Theodoretum in Quæstis, τὸ δ πάσχα, ὁ μὲ φίλων ἑρμηνεύεται ἀφοδιάσεως· ὁ δ ἐπειδ@ ὑπερβασία (Sic MS Barocc. 123.) ὁ δ σύμμαχ@ ὑπέρβασις. ὁ δ Θεοδοτίων φασὶχ (MS. φάσεχ: Masoretæ etiam hanc vocem παραζωύσι.) αὐτλὺ τλὺν ἑορτλὺν τεθεικὼς φωνλύ. σημαίνῃ δ τὸ ὄνομα τ ἑορτλὺν πρωτόγονα τλὺ σωτηρίαν. Probavit & S. Hieronymus Etymologiam Judæorum, unde in Lexidio S. Phasech, *transgressus* vel *transcensio*. Vide infra l. 3 c. 10. §. 5. Mox τλὺ νύκτα neglexit *Epiphanius*. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Casaub. Basil* & *G.* & in *Theodoreti MS. Barocc.* loco jam citato. ὑπερβασίαν *Hen. Busb. Glycas, Syncellus, Zonaras* & *Vet. Interpr.*

[c] Ἐπιέρασεν ὁ Θεὸς] Sic *Big. Samb. Vat. Casaub.* & *Glyc.* ἡμέρας *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[d] Αὐτῶν ὑπερβὰς,] Ita in quatuor *MSS.* & *Glyca.* αὐτὺς *Basil. G. Busb. Hen.* & *Zonaras.*

[e] Συνελθόντας] Συνελθόντων *Vat*

[f] Δῶρά τι] Δῶρόις δ *Vat.* & mox ὑπὲρ αὐτῶ, dein οἱ δ καὶ γ.

[g] Λητῦς πόλιν,] Plane ad Delta sinistrum, Arabiam versus, ut Strabo docet; cujus Geographica hic profecto Judæus diligenter perlegerat. Urbs ea in Hebraicis literis סכות *socchòth* nominatur; Arabicis vero العريش, propter Hebræorum prima castra. Petro etenim Monacho minus credendum, qui *Etham* Latopolin interpretatur. BERN.

[h] Ἀφοδον,] Ἀμφοδον *Samb.*

[i] Βελσεφῶν α] Hebraice בעלצפון. Hanc non aliam esse existimo à præsidiaria urbe *Clysmate* seu قلزم *Colzom*, ut Scriptores vernaculi scribunt, ad conum occiduum Sinus Arabici, cujus originationem ab illis frustra expetit Doctissimus Golius. *Sues* سويس deinde est Arsinoes oppidum, quod Clysmati imminet. BERN. Ita *MSS* in *Editis* Βεελτεφῶνλα. Hanc non aliam esse à præsidiaria urbe *Clysmate* existimat *Bernardus.*

[k] Πεφυραμένοις] Sic in *libris plerisque. πεφυρμένοις Hen. Busb.* & *Cedrenus.*

[l] Καὶ ταῦτα] *Al.* κῇ ταύτλὺν τλὺν τρ. mox illa κῇ πρ. αὐ. ἀ. μὴ π. κ. ἀ. χρωμένοις desiderantur in *Big.* & *Casaub.*

[m] Λεγομένλν.] Λεγομένων *Vat.*

[n] Πᾶν πλῆθ@] Ἅπαν *Samb.* deest *Vat.*

[o] Ἑξάκοντα] Περὶ ἑξήκοντα μυριάδας *Samb.* & *Vat.* εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας *Interpretes* LXXII.

[p] Τεσσάκοντα] Vide *Annott.* ad p. 97. ut & *Petavii* librum inscriptum *La pierre de touche Chronologique.* l. 3. c. 4.

[q] Διακοσίοις] Ita *Basil. Gen. Busb.* & *Hen. Zonaras* etiam deflorator, ὃν ἡ τ ἰακὼβ εἰς αἴγυπλον παροικίας μὴ συναυξὰς ἀφαιρέσις κῇ πενταετίδικα. Idem postulat periocha hujus libri, aliique epilogismi Josephi. Veterum autem Scribarum prona ἀκριβεῖα dudum factum est, ut denario minus legerint *Epiph. Scholastici*, necnon è membranis Græcis *Big. Samb.* & *Casaub.* ἀφακοσίοις ἔτεσι τούτοις κῇ πέντε ingrata Pallade, pro ἀφακ. ἔτεσι τοῖς δεκαπέντε εἰναυλίοις. Annos autem ccccxxx peregrinantis populi Oraculo vetere dictos, inter descensum & περίοδον Assyriam relicta atque hunc ce-

Efferuntur Josephi ossa. Ex. c. 12. & 13.

Moyses autem annum tunc agebat octogesimum; Aaron vero frater ejus triennio erat major. deportabant etiam secum ossa Josephi, prout ille filiis suis mandaverat.

Impetus ultimus Pharaonis. Ex. c. 14.

3. Ægyptios autem de Hebræorum egressu pœnituit: Regeque ægre ferente, quasi ista, *quæ acceperant*, *mala* Moysis imputanda essent præstigiis, contra eos proficisci constituerunt. Arreptisque *subito* armis & *reliquo* apparatu eos persequebantur, in *servitutem* retracturi si modo assequi daretur. etenim non amplius eos Deo supplicaturos esse; quippe quod illis exitus *jam* contigerit. Existimabant etiam facile *se* illos superare posse, utpote inermes & itinere defatigatos. Atque obvium quemque rogitantes qua tenderent Hebræi, cursu incitato *eos* insequebantur; tametsi illac difficile fuerit iter, non solum exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos *ideo* abduxit, ut si Ægyptii, facti pœnitentes, cum infestis agminibus illos sequi vellent, pœnas malitiæ pactique violati persolverent: Palæstinis etiam, quos ob veterem simultatem sibimet infensos habuerunt *Hebræi*, vel quovis modo, dum iter faceret, latere volens. est enim illorum regio Ægypto contermina. Proindeque populum ducens non recta contendit Palæstinam: sed per desertum, multis confectis itineribus, malisque pressus, Chananæam ingredi voluit. His accessere Dei mandata, jubentis populum adduci ad montem Sinæum, illic *ei* sacrificaturum. Ægyptii autem, cum Hebræos assequuti fuissent, ad pugnam sese accinxerunt, eosque multitudine circumfusa in arctum redigunt. nam currus sexcenti eos sequebantur, cum equitibus quinquaginta mille, & ducentis millibus peditum: viasque *omnes* obsederant, quibus Hebræos è manibus evasuros esse existimabant; inter præcipitia inaccessa celeberrimum Exitum rite comprehendi quidni persuadeant Samaritarum το ἐυαγικον, atque paraphrases illorum, aut LXXII. Doctores Alexandrini, vel Talmude attestante; Demetrius abs illis, tum maxime Apostolorum penultimus aut plane princeps S. Paulus, necnon ævo sequente harum Originum Scriptor, qui itidem sponte profitetur ad finem hujus libri, ὡς εὑρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἅπερ ἔκρινον τούτων παρέδωκα: atque demum, quem in Chronol. S. hoc multa ratione comprobasse liquet, scientissimus Vossius. Ea etiam amplitudine verba codicis Judaici Exodi c. 12. 40. explicat atque tuetur Reverend. Usserius. Josephi insuper dicto inhæsit Severus, ubi ait *Populum egressum fuisse ab eo quo primum Abraham terram Chananæorum accesserat, anno trigesimo & quadringentesimo* BERN. Ita *Bas. G. Vat. Busb. Hen. Zonaras* & *Severus*. Cum *Vet. Interpr.* (qui denario minus perperam legerat) consentiunt *alii*.

Hebræos prudenti consilio propter mare Rubrum circumducit Moyses. Ex. c. 13.

Exercitus Ægyptius conflabat curribus DC. & L. millibus equitum, peditumque CC. millibus. Ex. c. 14.

r Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει] *Hen.* & *Busb.* μωυσῆ ϑ γεγόνει cæteri. BERN.

s Ἐπεκόμιζον] Ἐπεκομίζοντο *Samb. Hen.* & *Busb.* Aut verbis *Zonaræ*, ὧ ϑ μωυσῆ τότε ζωὴς ἔτος ὀγδοηκοστὸν· ἀαρὼν ϑ τρισὶν ὑπερεῖχε. συνεπόμπευον ϑ καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ἰωσὴφ, πληρώσαντες τὸν σύμπαντα τοῦ αἰῶνος. BERN. *Al.* ἐπεκομίζοντο.

t Τῶ Μωϋσέως] Τὸν Μωϋσέως *Samb.* & *Vat.*

v Γεγονότων,] Alii sic distinguunt, γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγγ.

x Καὶ παρ' ἑκάσου] Ita *Big.* & *Vat.* καὶ παρ' ἑκάστων *Samb.* & *Epiphan.* παρ' ἕκαστον ϑ *Bas.* & *G.* καὶ παρεκάστοτε malit *Bernardus*.

ρον. r Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη· ὁ ϑ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. s ἐπεκόμιζον ϑ καὶ τὰ τοῦ Ἰωσήπου ὀστᾶ, πρὸς ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος.

γ'. Αἰγύπτιοι δ' ὅπερ τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μεπενόησαν· καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κακῶν γοητείαν t τοῦ Μωϋσέως τούτων v γενομένων, ἐπ' αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ϖᾶσαν ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ οὐκ ἔτ' αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι τῷ Θεῷ· τίνα γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γενέναι. κρατησάντων ϑ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπολαβόν, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκμηκότων. x καὶ παρ' ἕκαστον ἀναπαυομένους ἢ χωρίσαν, ἐπέπιπτον τὴν δίωξιν. καίτοι χαλεπῆς ἔσης ὁδοῦ ἐκείνην τῆς γῆς, ἀ ϑρατοπεδοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. Μωϋσῆς ϑ τοίνυν τοὺς Ἑβραίους ἀπήγαγε, ἵν', εἰ μεταγνόντες οἱ Αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ ϖαραβάσεως τῶν ὡμολογημένων ὑποσχοιεν· καὶ διὰ y Παλαιστίνης, δυσμενῶς ἐχούσης καὶ παλαιὰν ἀπέχθειαν ἔσαν, z ὑποψιῶν ἐβούλετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. a ὅμορος γάρ ἐστι τῆ τῶν Αἰγυπτίων χώρα. καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν b ἄγουσαν εἰς τὴν Παλαιστίνην οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας, ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χαναναίαν. ἐπὶ ϑ καὶ διὰ τὰς ἐντολὰς ϑ Θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ Σινᾶιον ὄρος, ἐκεῖ ποιήσοντας c τὰς θυσίας. καταλαβόντες ϑ τοὺς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς μάχην παρεσκευάζοντο· καὶ ϖερικυκλώσαντες αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵποντο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· πάς τε ὁδὸς ἀπεφράγνυτο, αἷς φεύξεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, d μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀποτόμων καὶ τῆς θαλάττης ἀπολαμβάνοντες.

y Παλαιστίνης,] Suidas gentilia ambo posuit, παλαιστινός. οὐ ϑ παλαιστίνης, παλαιστῖνος. Sic enim lego. BERN. Sic *Bas. G.* & *Vat.* Παλαιστινὸς *Big.* & *Samb* Παλαιστινὸς habet lib. III: 5. VII: 89. *Herodotus*, ut & alibi *Bas.* & *G.*

z Ὀπωσῶν ἐβούλετο] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἀπάγων ὧν ἐβ. *Big. Samb.* & *Cas.* ἀπαγαγὼν ὧν ἐβ. *Vat.*

a Ὅμορος γάρ ἐστι] Viderat itaque Josephus apud historiæ veræ parentem, l. VII. ἔστι ϑ οἱ φοίνικες (δηλονότι οἱ σὺν τῆ παλαιστίνη) τὸ παλαιὸν οἴκιστον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῆ ἐρυθρῆ θαλάσσῃ. ἐνθεῦτεν ϑ ὑπερβάντες, τὸ συρίης οἰκέουσι τὸ ϖρὸς θαλάσσαν. τὸ ϑ συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι αἰγύπτου πᾶν, παλαιστίνη καλέεται. Egregium plane & antiquissimum inter Gentes de Exodo Israelitarum & de regione Palæstina testimonium. BERN. Egregium plane & antiquissimum inter gentes de Exodo Israelitarum & de Palæstina testimonium dat nobis *Herodotus*, Lib. VII. c. 89.

b Ἄγουσαν] Ἀπάγουσαν *Samb. Vat.* & *Cas.*

c Τὰς θυσίας.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς deest *Editis.* ut & mox οἱ ante Αἰγύπτιοι.

d Μεταξὺ κρημνῶν] Retulit mihi ex Ægypto redux Enemannus, se illa via ex Ægypto ad montem Sinai profectum fuisse, qua suspicabatur Israelitas olim iter fecisse & deprehendisse tractus montium varios ita versus sinum Arabicum excurrere, uti mihi sic depinxit. Vide A. B. C.

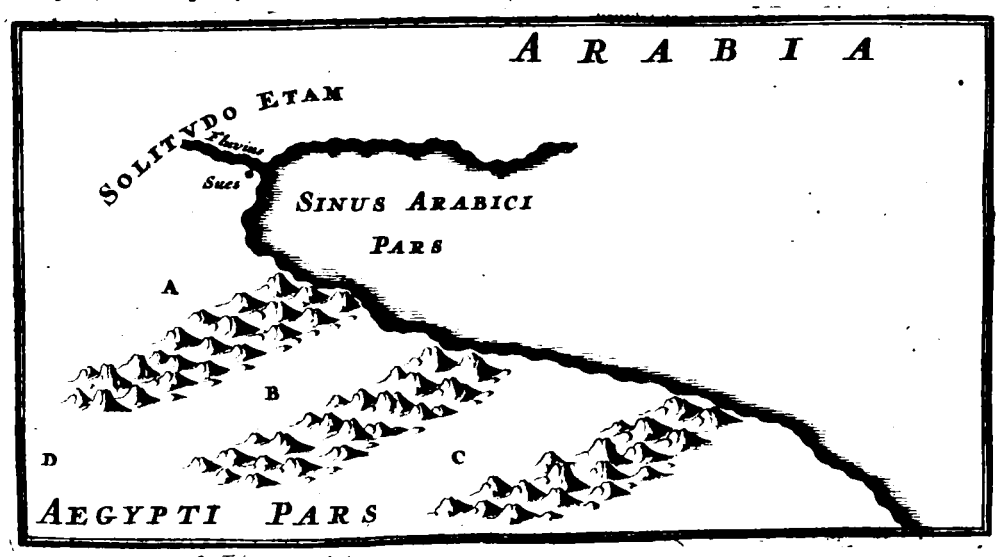

Pu-

νοῆσες. τελευτᾶ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος [c] ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον. τοιαύτῃ οὖν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν τοὺς ὄρους τοὺς Ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σῆμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι· ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὶ ἀφῃρημένοι.

δ'. Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τρόπῳ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἔμπειρίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαυδῶντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς· ἐν ἐλπίδι γὰρ [f] πάντα ἀπολέσθαι καθεστήκεσαν, εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς [g] τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. καὶ τὸν Μωϋσῆν ἡπίως, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ἐκ Θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων· ὡς καὶ τὸν προφήτην παροξύνοντα, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδιδόναι τε [h] σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων παρὰ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸ ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάσσῃ παρεκκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἑκάστου ἐκ τούτων ἀπονοούντων.

ε'. Μωϋσῆς δ', καίπερ ἀχριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους, ὅτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ παρὰ αὐτοὺς παρουσίᾳ, καὶ τῷ Θεῷ καταφρόνει· τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα παρεσκεύασται, καὶ μηδὲ τότ' αὐτοὺς ἐάσαντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [i] γιγομένους, ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ σφᾶς ἐν μέσοις, [k] "ὦ ἄνθρωποι, εἶπε, "καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον "ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐκ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλον- "τα· τῷ δὲ Θεῷ νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς παρουσίας, "μανίας ἔργον ἂν εἴη· παρ' ὃ πάντ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, "ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δου- "λείας ὑμῖν προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. [l] μᾶλλον δ' ἐχρῆν "ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν "Θεόν· ὃς καὶ [m] τὸ νῦν εἰς παύσαι ἡμᾶς πρεσκεκλεῖσθαι "τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων [n] ὅτ' οὐκέθ' "αὐτοὺς νομίζητε σωτηρίαν ἕξειν, ὅθ' οἱ πολέμιοι, [o] ὃν "τούτων ῥυσάμενος τήν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, "καὶ τὴν [p] πρὸς ἡμᾶς πρόνοιαν. ὁ γὰρ ὅτι μικροῖς τὸ θεῖον "τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν [q] οἷς ἂν εὔνοιαν ἢ δίδωσιν· ἀλλ' "ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνῃ ἐλπίδα μὴ βλέπει πρὸς τὸ κρεῖττον "παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπισευκότες, ᾧ δύνα- "μις ἐστὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τὸ τηλικούτων "ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ [r] καταπλαγῆτε τὴν "Αἰγυπτίων εὐδαιμονίαν. μήδ' ὅτι [s] θάλασσα καὶ κα- "τόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχοντα, διὰ "τοῦτ' ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· ῥᾴστον γὰρ ἂν καὶ "τοῦθ' ὑμῖν πεδία ὑπὸ θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πέ- "λαγος.

& mare concluſos tenentes. nam in illud procurrit mons, præruptus & invius, fugamque prohibens. Hebræos itaque montem inter & mare obſidione premebant, caſtris ad hoc oſtium poſitis; ut ipſis præcluderetur exitus ad planitiem.

4. Itaque cum neque obſeſſorum more ſubſiſtere propter commeatus inopiam potuerint, neque fuga evadendi viam perſpexerint, neque arma habuerint, etſi quam maxime pugnare vellent; nihil iis præter *aſperiorem* pereundi ſpem ſupererat, ni ſeſe Ægyptiis voluntarios dederent. Moyſem etiam incuſarunt, ſignorum obliti quæ pro eorum libertate ediderat Deus; eoque proceſſerunt, ut Prophetam *ad bene ſperandum* hortantem, & ſalutem illis pollicentem, præ incredulitate lapidare voluerint, ſeque in Ægyptiorum poteſtatem tradere decreverint. Quin & luctus erat & lamentatio mulierum & liberorum, mortem ante oculos habentium; cum eſſent montibus & mari ſimul & hoſtibus circumquaque incluſi, nec de ulla ex hiſce effugiendi via cogitarent. *Hinc ejulatus Hebræorum & tumultus, ſpes nulla.* *Ex. c. 14.*

5. Moyſes autem, utut in eum efferata eſſet multitudo, neque ipſe quicquam de cura illorum remiſit, neque * ſuam contra Deum ſententiam tulit; qui & alia *omnia* quæ prædixerat pro eorum libertate præſtiterat, & tunc eos inimicis non permiſſurus erat, vel in ſervitutem retrahendos, vel morti tradendos. Cumque medius in concione conſtitiſſet, ait, "hominibus quidem, ſi in præ- "ſenti res veſtras bene geſſerint, haud æquum "eſſet diffidere, veluti ad eaſdem in poſterum "gerendas minus idoneis: nunc vero de Dei pro- "videntia vos deſperare, ſummæ eſſet dementiæ; "qui omnia *ea* in vos contulit, quæ per me pro "ſalute *veſtra* ac liberatione à ſervitute etiam nihil "ſperantibus promiſit. Magis autem oportet vos, "in anguſtiis ut putatis conſtitutos, Deum auxi- "liatorem exſpectare; qui vos in arctum hunc lo- "cum nunc concludi voluit, ut, cum neque voſ- "metipſi exiſtimaretis, neque inimici, ex his dif- "ficultatibus vos in tutum recipi poſſe, ex iis vos "eripiendo cum ſui potentiam oſtenderet tum cu- "ram ejus in nos *ſingularem*. Deus enim iis, quos "benevolentia proſequitur, parvis in rebus ſuum "non accommodat auxilium: ſed tum demum, "cum videat hominibus nullam ſupereſſe ſpem "*cogitationemque* meliorum. Unde vos tali adju- "tore fretos, qui & parva in magna poteſt extol- "lere, tantarumque copiarum vires imminuere & "debilitare, ne terreat Ægyptiorum apparatus. "neque propter fugam mari & montibus à tergo "impeditam de ſalute deſperate: nam & iſti, Deo "*ita* volente, vobis erunt in planiciem, & mare "vertetur in terram. *Salutis Divine impatientem populum vix compeſcit Moyſes.* *Ex. c. 14.*

CAP.

Putabat ipſe Iſraelitas jam ad ſolitudinem Etam provectos (vide Exod. 13. 20.) quum juſſi ſunt a Deo regredi (vide Exod. 14. 2.) & inter Migdol & mare caſtra metari & quum fugere non poſſent niſi per mare, fuiſſe in loco hic per B indicato, ubi concluſi erant hinc & inde montibus, & ab anteriori parte, ubi D eſt, Pharaonis exercitum fuiſſe. Poſſet tamen, mea ſententia, credi eos fuiſſe in A. Hinc etiam doceri evidenter putabat, qua ratione dici poſſet in Etam fuiſſe Iſraelitas, antequam tranſgreſſi erant mare, & in Etam veniſſe poſtquam mare tranſierant. Narrabat porro ſe circa urbem Sues, quam dicebat eſſe debere neceſſario veterum Heroopolin, quod alio loco in vicinia eſſe non poſſet, cymbula fluvium trajeciſſe. REL.

c Ὁδῶν ἄπορον,] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis* ὁδὸν ἄπορον. καὶ φ. ἀπολαμβανόμενοι τ. ἰ. τῇ προσβολῇ τῇ πρὸς θαλ.

f Πάντα ἀπολέσθαι] Mox καθιεμένους vulgarius *Hen.* & *Busb.* BERN. Πανώλεις *Big.* & *Vat.*

g Τοῖς Αἰγυπτίοις] T. A. ἐθελουσίους *Big.* τὸ κατ' Αἰγυπτίοις ἐθελουσίους *Samb.* atque ita *Vat.* niſi quod τῷ habeat pro τό.

h Σφᾶς] Σφὰς *Samb.* & *Hen.* Mox θαλάττῃ ἀπεκεκλεισμένοις libri plerique, ſæpius tamen per ſibilum. Ibidem *Hen.* & *Busb.* θαλάσσαις ἀπεκεκλεισμένοις. BERN.

* *Suam contra Deum ſententiam tulit;*] Ita placuit interpretari vocem κατεφρόνει. eo fere modo quo apud *Thucyd.* (p. 67. *Ed. Oxon.*) καταφρόνησιν explicat *Scholiaſtes.*

i Γιγομένους,] Γενομένοις *Vat.*

k Οὐδὲ ἀνθρώποις,] Οὐδὲν εἶπε *Vat.*

l Μᾶλλον δ' ἐχρῆν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis*, μᾶλλον δὲ χρὴν ὑμᾶς ἐν ἀπόροις γεγενημένους β.

m Τὸ νῦν εἰς παύσαι] Illud τὸ abeſt *Big.* & *Samb.*

n Οὐκέθ' αὐτοὺς] Ita *Samb.* & *Vat.* οὐκέθ' ὅθ' αὐτοὺς *Big.* ὅτε οὐκέθ' αὐτοὶ *Baſ.* & *G.* malo ὅθ' οὐκέθ' αὐτοί. BERN.

o Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* in *Editis* ὑπὸ τούτων.

p Περὶ ὑμᾶς προνοίας.] Περὶ ὑμᾶς *Big.* & *Samb.*

q Οἷς ἂν δόναι] Sic in *MSS.* in *Editis* ὅσοις ἂν δόναι *ibid.*

r Καταπλαγῆτε] Ita *Big.* καταπλαγῆτε *Baſ.* & *G.*

s Θάλασσα] Ita *Samb.* & *Vat.* θάλασσα καθ' ὑμῖν καὶ ὄρη *Big.* θάλασσα καθ' ὑμῖν, ὄρη τε *Baſ.* & *G.*

VII. CAP. XVI.

Quomodo mare, sciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus, viam ad fugam aperuit.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ἡ θάλασσα, τοῖς Εβραίοις διωχομένοις ὑπὸ τ Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέσχεν,

Oratio Moyſis ad Deum pietatis ac fidei plena.

HÆc cum dixiſſet, eos ad mare ducebat, ſpectantibus Ægyptiis. Nam in conſpectu erant, &, perſequendi labore fatigati, pugnam in craſtinum diem differre è re ſua eſſe exiſtimabant. Ut primum vero ad littus venerat Moyſes, arrepta virga, Deum, ut auxilio ſibi foret & adjumento, invocat, hiſce verbis: "Tu quidem, ô Domine, "minime ignoras, quod fruſtra viribus aut cogi-"tatione humana nitimur, ut mala præſentia vi-"temus atque effugiamus. Sed jam tuum eſt ali-"quid plane ſalutare exercitui expedire, qui tuæ "obſequendo voluntati Ægyptum reliquit. Nos "enim, alia omni de ſpe dejecti, & conſilio de-"ſtituti, ad te ſolum confugimus, opem tuam "implorantes: & *jam* ſuſpenſis animis exſpecta-"mus quid tua nobis conſtituat providentia, ut "ex Ægyptiorum ira furentium manibus eripia-"mur. Quicquid autem hoc ſit quam ocyſſime "veniat, tuam nobis potentiam oſtendens: atque "populo, ex rerum deſperatione in pejus labenti, "animos reſtitue, & in ſalutis ſpem fiduciamque "erige. Non in aliis ſumus difficultatibus, quam "quas tua habes in poteſtate: nam tuum quidem "eſt mare, tuus vero & mons qui nos circumdat. "Ita ut hic quidem, te jubente, aperiri poſſit; "mare vero in terram converti. Poſſumus etiam "per aërem ſublimes ferri & evadere, ſi eo modo "nos ſervari velit tua potentia.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤγλν αὐτὸς [t] ὀπὶ τλὺ θάλασσαν, τ Αἰγυπτίων ὁρῶνλων. [v] ἐν ὄψ τε γὸ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ πεπαλαιπωρημένοι τ διώξεως, εἰς τλὺ ὑστεραίαν τλὺ μάχλν [x] ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ ὃ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγένλ, λαὸν τλὺ βακτηρίαν [y] τ Θεὸν ἱκέτλσε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλλ [z] λέγων· "ὀδλ αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς, "[a] ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τ παρόντων ὅτε κζ "ῥώμλν ὅτε κατ' ὀπίνοιάν ἐσιν ἀνθρωπίνλν. ἀλλ' [b] ἤδη "τι πάντως σωτήριον στρατῷ, [c] τῷ κζ τλὺ σὴν βά-"λησιν ἀφένλ τὴν Αἴγυπτον, σὸν ἔσιν ἐκπορίζειν. ἡμεῖς "τε ἄλλλν ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν "ὑπὸ σὲ [d] μόνα καταφεύγομεν· κ εἰπ ὧδέ τ σῆς "προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι [e] τ Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς "δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ὃ τάχεως, τὴν "σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν· κ τ λαὸν, ὑπὸ ἀνελ-"πισίας καταπεπλωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάρσησον εἰς "εὐθυμίαν, κ τὸ πρὸς τ σωτηρίας θάρσος. [f] ἐν οὐκ "ἀλλοτρίοις σέ ἐσμεν τοῖς ὑπείροις· ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θά-"λασσα, σὸν ὃ τὸ προκλεῖον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιχθῆναι "μὲν τάχος σὸ κελεύσαντος, ἠφρωθῆναι δ κ τὸ πέλα-"γος. εἶναι δ ἡμῖν ὑποδρᾶναι κ δι' ἀέρος, δόξαν "ἰσχύι τῇ σῇ τάχιον ἡμᾶς σώζεσθαι τ τρόπον.

Mare rubrum virga percuſſum ſinu patente refugit.

2. His Deum precatus mare virga percutit. Iſtud vero ictu retunditur; &, ſeipſum in ſe recipiens, nudam relinquit terram, qua fugam capeſſerent Hebræi. Moyſes autem Dei præſentiam perſpiciens, & mare illis de ſolo ſuo ceſſiſſe, primus vada ingreditur: juſſitque Hebræos ſequi, ſemita incedentes à Deo patefacta, tam de hoſtium eos inſectantium periculo ſibimet gratulantes, quam *Deo* gratias agentes, qui illis adeo inſperatam ex eo ad ſalutem aperuit viam.

β'. Τοσαῦτα ὑπερθάσας τύπλει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δ ὑπὸ τ πλημμῆς ἀνεκόπη· [g] κ, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆσε τὴν γῆν ὁδὸν Εβραίοις εἶναι κ φυγήν. Μωϋσῆς δ ὁρῶν τ ὑπερφάνειαν τ Θεσῦ, κ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τ ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν [h] αὐτῇ· κ τοὺς Εβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι δι' θείας ὁδοῦ πομπεύοντας τὴν παρεῖσαν, κ τῷ κινδύνῳ τ παρόντων πολεμίων ἡδομένους, κ χάριν ἔχοντας δι' τὴν σωθήλογον σύτοις ἐξ αὐτ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.

Sicco pede trajiciunt Hebræi.

3. At cum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent Dei præſentia ſe fretos exiſtimantes, primum inſanire viſi ſunt Ægyptiis, ut qui in manifeſtam ſeſe conjicerent perniciem. Poſtquam vero eos ſatis ſalvos longius aliquanto proceſſiſſe conſpexerant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate objecta, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſis in tranquillum cederet mare: & præmiſſis equitibus *in vada* deſcendebant. Hebræi vero, dum illi arma induerent & aliquantiſper id agendo morarentur, in adverſum littus incolumes evaſerunt. Unde & Ægyptii ad eos perſequendos facti ſunt audaciores, ac ſi foret ut illi ſimiliter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii, quod viam tenuerint Hebræis ſolis conſtitutam, non aliis tritam; paratamque in periclitantium ſalutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea uti volunt. Itaque cum jam univerſus Ægyptiorum exercitus *in*

Rex Ægyptius, mox coëuntibus aquis ſimul atque cœlo tuente, cum omni exercitu deletus eſt. Ex. c. 14. &c.

γ'. Τῶν δ σὺν ὁπλοις, ἀλλ' ἱμένων μ πανδλῆς ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς θεσῦ, μαίνεσθαι μὲν [i] αὐτὰς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκλν, ὡς ὀπὶ πρόδηλον ὄλεθρον ὁρμωμένας. ἐπεὶ δ ἐώρων ἀβλαβεῖς ὀπὶ τὸ πολὺ προκεχωρήκοτας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτούς, ὡς κἀκείνοις ῥεμήσοντος πελάγλς· καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Εβραῖοι δ καθοπλιζομένλς κ τ χρόνον εἰς [k] τοῦτο τρίψαντας ἔφθασαν [l] ὀπὶ τλὺ ἀντιπέρας γλῶ ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν κ θαρσαλεώτεροι [m] συνέβαινε πρὸς τλὺ διώξιν, ὡς ὐδὲν ὐδ' αὐτῶν πρσομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Εβραίοις γεγλμένλν, ἀλλ' ἐκ κοινλῦ ἐμβαίνοντες· καὶ μέχρι σωτηρίας τ κεκινδυνδκότων πεποιημένλν, ἀλλ' ἐκ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις [n] χρήσασθαι θέλσιν. ὡς οὖν ὁ τ Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὀπο-

[t] Ἐπὶ τλὺ θάλασσαν,] Ἐπὶ θάλατταν *Vat.*

[v] Ἐν ὄψ τε γὸ ἦσαν,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ἐν ὀψ τε γὸ ὄντων, κ *Big.* ἐν ὄψ γὸ ὄντων, κ *Baſ.* & *G.*

[x] Ὑπερβάλλεσθαι] Ὑπερβαλέσθαι *Big.* & *Samb.* à manu ſecundâ.

[y] Τὸν Θεὸν ἱκέτλσε,] Articulum dedimus ex *MSS.*

[z] Λέγων·] Οὕτως; poſt λεγων adjiciunt plerique *MSS.*

[a] Ω δέσποτα,] Illa ὦ δέσποτα deſiderantur in *Editis* & *Vet. Interpr.*

[b] Ἤδη τι πάντως] Εἰ δεῖ τι *Big.* & *Samb.*

[c] Τῷ κζ τλὺ σλὺ βάλησιν] Articulum negligit *Vat.*

[d] Μόνα καταφεύγομεν·] Μόνα non agnoſcit *Vat.*

[e] Τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς] Τῆς τ Αἰγ. *Vat.*

[f] Ἐν σὺκ ἀλλοτρίοις] Οὐκ ἐν ἀλλ. *Vat.*

[g] Καὶ, εἰς ἑαυτὴν] Maris à Moyſe diſciſſi fama quædam ad Ichthyophagos uſque pervaſit, quam figmentis involutam refert *Diodor. Sic.* in *Bibl. Hiſt.* l. 3. p. 174.

[h] Αὐτῇ·] Ἐν αὐτῇ *Vat.*

[i] Αὐτὰς Αἰγύπτιοι] Εἰς αὐτὰς *Samb.* forſan ἑαυτάς.

[k] Τοῦτο τρίψαντας] Ita *MSS.* τοῦτ' *Baſ.* & *G.*

[l] Ἐπὶ τλὺ ἀντιπέρας] Sic in nonnullis *MSS.* & *Zonara.* εἰς τλὺ ἀντιπέρας *Baſ.* & *G.* ἐπὶ τλὺ ἀντιπέρας *Big.* & *Vat.* Ad idem littus egreſſos eſſe, colligere licet ex *Num.* c. 33. v. 7 & 8.

[m] Συνέβαινε] Eodem modo in *MSS.* συνέβαλε *Baſ.* & *G.* vitio forſan Typothetarum.

[n] Χρήσασθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* χρῆσθαι.

ὁ Περ-

ἐπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ ἐπικαταλαμβάνῃ ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιὸν τὰς Αἰγυπτίους. ὄμβροι τ' ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βροντὴ σκληραὶ [o] περιεξαπτομένης ἀστραπῆς· καὶ κεραυνοὶ ἢ κατωνέχθησαν. ὅλως δ' οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ τῷ μῆνιν Θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε συνῆλθε· καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ' ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

δ'. Τοὺς δ' Ἑβραίους [p] οὐδὲ καταισχεῖν ἦν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῆς παραδόξου σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ· βεβαίως νομίζοντας ἤδη ἐλευθερωθῆναι, τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν Θεὸν ἅπαντες ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον [q] ἅπαντες ἐκφυγόντες, καὶ περιόντες τοὺς ἐχθροὺς ἐπιδόντες νεκρωλασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι πώποτε μνημονεύσονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ [r] παιδιᾶς ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν Θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν εὐμενείας ἐξαίρουσαν χάριν περιέχουσαν, ἐν [s] ἑξαμέτρῳ πίνῳ πεποίηκεν.

ε'. [t] Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἕκαστον τούτων παρέδωκα. [v] θαυμάσαι δὲ μηδεὶς τοῦ λόγου τὸ πιστὸν, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, [x] εἴτε κατὰ βούλησιν Θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον· ὁπότε [y] καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τὸν Μακεδονίας [z] χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσι παρέσχε τὴν δι' αὐτοῦ, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν [a] τοῦ Θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. περὶ μὲν οὖν τούτων [b] ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ λαμβανέτω.

ς'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, περιενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο [c] ἐκδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, σωναγαγὼν, καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος· θύσων ἐκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ τὰ σῶστρα τῆς πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ [d] προείρητο.

Τέλος τοῦ βιβλίου δεύτερου.

vadis intrasset, rursus se diffundit mare, & cum impetu à ventis propellentibus delatum Ægyptios fluctibus circundatos obruit. Imbres etiam de cœlo descenderunt, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: insuper & fulmina *crebro* jaculabantur nubes. Ad summam concursus erat omnium, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos opprimebat caliginosa & tenebricosa. Ac isti quidem universi adeo perierunt, ut nec nuncius cladis ad domi relictos reverteretur.

4. Hebræi autem vix se præ gaudio continuerunt ex tam insperata salute & hostium strage; existimantes semet in firmam stabilemque libertatem vindicari, neminè superstite qui illos in servitutem retraheret, præsertim cum Deum manifesto adeo sibimet in subsidium venientem habuerint. Et illi quidem ipsi, quod periculum ita effugerint, hostesque præterea maximo post hominum memoriam supplicio affectos viderint, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses canticum in Deum componit versibus senariis, quod & laudes ejus complectitur, & gratiarum actiones ejus ergo benevolentiæ. *Gaudiis exsultant Hebræi, & hymno nobilissimo Dei laudes celebrat Moyses.*

5. Et ego quidem prout sacris in libris scriptum repericbam, horum unumquodque memoriæ prodidi. Nemo vero narrationem ut incredibilem miretur, si antiqui homines & malitiæ expertes in maris scissura viam ad salutem invenerint, sive Dei voluntate sive sponte naturæ: quandoquidem heri & nudiustertius * iis, qui sub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, cessit Pamphylium mare; & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad Persarum imperium evertendum uti decrevisset. id quod & omnes testantur, qui Alexandri res gestas scriptis mandarunt. At enim de his quisque, ut libuerit, sentiat.

6. Postera vero die cum æstus ventis adjuvantibus arma Ægyptiorum in littus ejecisset, ubi tum Hebræi castra posuerant, Moyses, hoc ipsum conjiciens Dei providentia factum esse, ne posthac arma desiderarent, ea colligens, iisdemque tegens munitosque Hebræos, duxit eos ad montem Sinæum, Deo illic sacrificaturus, & munera pro salute populi oblaturus, prout ipsi antea imperaverat Deus. *Israëlitas à mari armatos ad montem Sinæum deducit Moyses.*

Finis Libri secundi. ΤΑΔΕ

o Περιεξαπτομένης] Sic in plerisque *MSS.* περὶς ἐξαπτομένης *Samb.* & *Casaub.* περιεξαπτομένης *Basil.* & *G.*

p Οὐδὲ καταισχεῖν] Οὐ καταισχεῖν ἦν *Vat.*

q Οὕτως ἐκφυγόντες] Οὕτως ἐκφυγόντες, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσονται τῶν πρόσθεν, ἀνὰ νύκτα καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν &c. *Vat.*

r Παιδιᾶς] Παιδείας *Big. Basil.* & *Gen.* παιδιᾶς ex re, *Hen. Busb. Casaub. Samb. Burius, Schotanusque*, præter tres libros *Regios.* Mox εὐμενείας ἐυχαριστείαν *Basil.* & *Gen.* aut de priore *Hen.* atque *Busb.* & aliquot codd. *Gallici.* BERN. Ita ex *MSS.* παιδείας *Basil.* & *G.*

s Ἑξαμέτρῳ] Accedit potius (ut dicit *Scaliger* in Animadvers. ad *Eusebium*, p. 7.) ad Tetrametrum Iambicum, quam ad Hexametrum Heroïcum. Vide *J. Crojum* in N. T. p. 95. *Lambecii* Prodromum ad Hist. Lit. p. 163. & *Leydeckerum* de Rep. Hebr. p. 207. Vertitur *Senariis.* Minus recte, ut constat ex *Lib.* VII. p. 216. Edit. *Basil.* p. 92. HUDS. Nunc ignota plane est ratio carminum Hebraicorum. REL.

t Ἐγὼ μὲν] Vide *Relandi* Palæstin. p. 277.

v Θαυμάσαι] Θαυμάσῃ *Samb.*

x Εἴτε κατὰ βούλησιν] Hac de re videsis *Allatii* notas ad *Eustathii* Hexaëm. p. 301, 309.

y Καὶ τοῖς περὶ] Ita in *MSS.* in *Editis* καὶ περὶ τ. Commentus est *Homerus* (ut verbis utar Cl. *Huetii* in *Quæst. Alnet.* l. 2. c. 5.) Neptuno, super fluctus currum agenti, mare aquas diduxisse. ubi (*sc.* ad *Iliad* γ'.) notat *Eustathius*, scriptum reliquisse *Callisthenem*, mare Pamphylium Alexandro non viam solum patefecisse, sed tanquam regem esse veneratum aquis assurgentibus & intumescentibus. quo exemplo usus est *Josephus* ad conciliandam apud Gentiles prodigiosæ maris scissuræ fidem.

* *Iis, qui sub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, cessit*] Al. *Alexandro Macedonum regi cessit* &c.

z Χθὲς καὶ πρώην] Ἐχθὲς *Samb.* & *Vat.*

a Τοῦ Θεοῦ θελήσαντος.] Ita visum est etiam *Appiano* de *Bell. Civ.* l. 2. *Arriano* de *Exped. Alex.* l. 2. sed error revincitur ex *Strabone*, l. 14. p. 666. (qui scribit Alexandrum maris æstu observato exercitum transmisisse &c.) & ex *Artemone* in prima *Senecæ* suasoria, & *Plutarcho* in *Vita Alex.* p. 674.

b Ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ λαμβανέτω.] Hoc loquendi modo non indicat Josephus, se dubitare, verumne sit, quod dicitur de transitu Israelitarum per Mare Rubrum: sed tantum, quia Gentibus scribit, his verbis utitur, ut si hæc iis fidem superare videantur, suo fruantur arbitrio, nec propterea a legendis reliquis, quæ traditurus est, absterreantur. Nam ipsum non dubitasse hac de re, satis ostenditur ex modo quo narrat, & quod ex Sacris Voluminibus se hæc edoctum testetur. Infra lib. III. cap. 10. utitur eodem loquendi modo, postquam dixerat falso credi Mosen & Israelitas ob lepram Ægypto pulsos, περὶ τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ, σκοπείτω. Num & hoc incertum esse ibi dicere voluit, Sic lib. III. 4. ubi de adscensu Mosis in montem Sinai *de illis*, inquit *quisque sentiat, ut volet.* Ita eadem clausula librum hunc terminat, agens de divinitate legum Mosaicarum. Antea lib. I. cap. 4. Ubi de Noacho quod tantus natu diem obierit, eadem verba usurpat, &, uti hic, exempla ex historiis Gentium profert, ut probabilior ipsis res fiat. Ita & lib. IV. 6. de Bileamo. Infra quoque cap. 4. libri octavi, postquam dixit solos esse Judæos inter Syros in Palæstina qui circumcidantur quod ἄθλον est, quod liquido constat: addit tamen, *de his quisque, ut volet, arbitretur.* Sic librum decimum & decimum octavum iisdem verbis terminat. confer & lib. XII. cap. 13. in fine & lib. XIX. cap. 1. Quum his verbis tam frequenter uti soleat in libris Antiquitatum, non memini in libris de Bello vel semel illa legisse. Quod si me fugerit, id tamen puto in caussa esse, quamobrem toties in libris Antiquitatum legatur, quod hos in usum Gentium scripserit. Possemus ex aliis scriptoribus, qui iis verbis usi sunt in rebus certissimis, uti sane ipsis persuasum erat, hoc quicquid est, confirmare, nisi rem ad liquidum esse perductam putaremus. REL.

c Ἐκδιδούσης.] Εἰσιούσης *Casaub.* & *Vat.*

d Προείρητο.] Ita in *MSS.* in *Editis* προείρηκτο.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ ΤΡΙΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO TERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [b] Ως Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτ8 ἀναλαβὼν, ἦκεν ἐπὶ τὸ Σινᾶων ὄρ@, πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

1. *Quomodo Moyses populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.*

β'. Ως πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται κ̀ οἱ πέριξ, ἡττήθησαν· κ̀ [c] Ἰσραηλῖται τιὼ πολλὼ τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλον [d] ωληθύν.

2. *Quomodo Amalecitæ populique finitimi bellum inferentes Hebræis, ab iis devicti sunt, & Israëlitæ magnam exercitus sui partem amiserunt.*

γ'. Οτι τ̃ πενθερὸν αὐτ8 Ιοθόρλω Μωϋσῆς, ἀσπαζόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

3. *Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.*

δ'. Ως ὑπέθετο διατάξαι τ̃ λαὸν αὐτῷ κ̃ χιλιάρχας κ̀ ἑκατοντάρχας, ἄπαξλον ὄντα τὸ πρῶτον· κ̀ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ̃ τὴν ἔ πενθερὸ ἀναίνεσιν.

4. *Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.*

ε'. Ως ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σινᾶον ὄρ@, κ̀ λαβὼν παρὰ ἔ Θεοῦ τὰς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

5. *Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.*

ς'. Περὶ τ̃ σκιρᾶς ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν ἔ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

6. *De tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.*

ζ'. Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, κ̀ ἡ ἔ ἀρχιερέως· περὶ τ̃ ἔ Ααρὼν ἱερωσύνης, κ̀ τ̃ ἁγνειῶν κ̀ θυσιῶν οἱ τρόποι· κ̀ περὶ τ̃ ἑορτῶν, κ̀ ὡς ἑκάστη τ̃ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

7. *Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis: de Aaronis sacerdotio, variisque purificationem & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.*

η'. Ως ἐκεῖθεν ἄρας Μωϋσῆς ἦγαγε τ̃ λαὸν εἰς τὰς ὅρους τ̃ Χαναναίων, κ̀ τὰς κατασκεψομένους αὐτῶν τὴν τε χώραν κ̀ τ̃ πόλεων τὸ μέγεθ@ ἐξαπέστειλεν.

8. *Quomodo Moyses castris motis populum duxit ad Chananæorum confinia: & quosdam dimisit ad explorandam regionem & urbium magnitudinem.*

θ'. Οτι τ̃ πεμφθέντων μ̃ τεσσαρακοντ̀ ὑποστρεψάντων ἡμέραν, κ̀ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τ̃ Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δωμαμιν· τὸ πλῆθ@ ταραχθὲν ἐ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν [e] ὡς τε καταλεῦσαι σὺν μικρὸν τ̃ Μωϋσῆν, κ̀ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποστρέψαι δυνάδειν διεγνωκότες.

9. *Qui missi fuerant, post XL. dies reversi, suorum deprimunt vires & Chananæorum potentiam extollunt: quo fit ut multitudo, timore perculsa & in desperationem acta, ad Moysem lapidandum incitaretur, consilio inito de reditu in Ægyptum ad serviendum.*

ι'. Καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωϋσῆς διαγανακτήσας, τ̃ Θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη [f] τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τ̃ ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργῖσθαι· κ̀ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν [g] τὴν Χαναναίαν.

10. *Utque Moyses, hanc rem indigne ferens, prædixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in solitudine, illis succensere: & neque in Ægyptum reversuros esse, neque occupaturos Chananæam.*

a Εν τῇ τριτῇ] Ita ex *Samb.* edidit *Hudson.* At *Bernardi* aliorumque editiones reliquique libri ὁ τῷ τρίτῳ λόγῳ Ιωσήπυ ἰσ.

b Ως Μωϋσῆς] Capitum periochas desumpsi ex *Codd. Samb.* & *Big* placuit tamen vulgata hic subjicere. Κεφ. α'. Πῶς Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἐξ Αἰγύπτ8 πρὸς τὸ Σινᾶον ὄρ@ ἐξήγαγεν. Κεφ. β'. Περὶ τ̃ τ̃ Αμαλήκι ὧν κ̀ συμμάχων ἦτ8ς, κ̀ ὅσ8 ὑπ' τ̃ πολεμίων λείαν Ισραηλῖ) ὑπ' ἐκάσθ. Κεφ. γ'. Ποίας συνδιαλύσεις Ραγουήλ@ τῷ γαμβρῷ Μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. δ'. Πῶς Μωϋσῆς ἀναλέξας εἰς τὸ Σινᾶον ὄρ@, κ̀ λαβὼν παρὰ Θεοῦ τὰς τ̃ δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. ε'. Περὶ τ̃ σκιρᾶς τ̃ Μωϋσῆς ἐποίησεν ὑπὲρ τῆ ἐρήμῳ, ἣ μεθαρμοσθεῖσα ναῷ ὁδὸν διέφερεν. Κεφ. ς'. Περὶ τ̃ κιβωτ8, ὑφ' ἧ Μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ζ'. Περὶ τραπέζης κ̀ λυχνίας χρυσῆς κ̀ βωμῶν τ̃ ὑ τῇ σκιρᾷ. Κεφ. η'. Περὶ ἔ τ̃ ἱερέων κ̀ ἔ ἀρχιερέως στολισμ̃. Κεφ. θ'. Περὶ τ̃ ἔ Ααρὼν ἱερωσύνης, κ̀ ἃ τινα πρὸς ἑορτῶν κ̀ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. ι'. Νόμοι περὶ θυσιῶν κ̀ πρὸς καθαρμῶν. Κεφ. ια'. Νόμοι κ̀ ἄθη πρὸς τὰ πολεμικά. Κεφ. ιβ'. Σύστις κ̃ Μωϋσέως δι' ἀπειλῆς, κ̀ τ̃ σασιασάντων κόλασις. Κεφ. ιγ'. Περὶ καθασκόπων οἳ ἐξισοπλισθέντες τὴν Χαναναίαν γῆν, κ̀ ἐπανελθόντες τὰς Ισραηλίτας ἐξέφοβησαν.

c Ισραηλῖ)] Vocem Ισραηλῖ) addidi ex *Epiphanio*.

d Πληθυ̃.] Deest *Big*.

e Ως τε πρὸς μικρὸν καλαλεῦσαι] Mox *Big*. δυλάδειν, non male. Dein πρόσπεσεν ὠργίζ *Big*. BERN. Perperam καλαλῶσαι in *Big*. *Epiphanius* vertit, *paulatim Moysem desereret*. Lege ex Cod. *Vatic*. ὥστε καλαλεῦσαι πρὸς μικρὸν τ̃ M. HUD. in *Add*. Legebatur ante ὡς κ τ̃ M.

f Τεσσαρακοντ̀α,] Sequentia (quibus nulla apposita erant commata in *MSS*.) ita distinguenda esse censeo, nisi quis malit ὠείλ pro ὠργῖσθ.

g Τὴν Χαναναίαν.] Vel cum *Big*. τὴν Χαναιάν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[a]ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [b] ἐτῶν β'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER TERTIUS.

Liber iſte continet biennii hiſtoriam.

ΚΕΦ. α'.

[c] Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς Ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτυχε γιγνομένης, δεινῶς ἔλυπε πάλιν αὐτοὺς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἡ χώρα πλέως ἦσα ἐρήμου, καὶ τῶν τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἀπορου, σπανίζουσι καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔχαλον, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι πρόσφορον ἐνδεής, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, [d] καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἕδεν ὅ, τι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην οὖν οὖσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ἄοδον, ἐπέσχεν ἀπελθεῖν σὺν ἔχοντας. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ, ἐν σκηνῇ κεκελευκότος· καὶ τοῦτο δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ὀλίγων διὰ σκληρότητα [e] τῆς γῆς. καὶ τὸ ἀρεσκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑπόπικρον λίαν, καὶ τοῦτο ἦ σπάνιον. ἀφικνοῦνται οὖν τὸν ὁδεύοντες τὸν τόπον [f] περὶ δείλην ὀψίαν [g] εἰς Μαρὰ τόπον, οὕτως διὰ τὸ ἐν ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. Μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτοὶ δὲ παλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τροφῆς ἀπορίᾳ, [h] καὶ γὰρ καὶ τότ' αὐτοῖς τελέως [i] ἐπελελοίπει, καταμένουσι. [k] φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μᾶλλον ἔμειναν· ἀρκεῖν μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς ἀφυσίαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον ὑπὸ τῶν [l] ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζειν εἶναι· πικρὸν

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

CUM autem hoc modo inſperata Hebræis ſalus contigiſſet, rurſus eos, dum in montem Sinæum ducerentur, graviter afflixit regio valde deſerta, tam neceſſariis ad victum deſtituta, quam extrema aquarum inopia laborans, ut nec quidquam in hominum uſum ſuppeditaret, nedum aliquid pecudum alimento idoneum. nam tota ſqualida eſt, & ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero hujuſmodi regionem peragrare, cum aliam non potuiſſent, neceſſe erat. Aquam autem, ducis juſſu, ſecum deferebant ex locis, quæ jam pertranſierant: ea vero abſumpta aquationis cauſa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terræ. ac, cum inveniretur aqua, amara erat & nequaquam potabilis, nec in copia ſatis magna. In hunc modum iter facientes prima veſpera ad Mar locum pervenerunt, quem ob aquas vitioſas ita appellarunt. amaritudo enim *lingua Hebraica* Mar dicitur. Ibique, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia miſere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat commeatus) *ad tempus* permanſerunt. Nam puteus *illic* erat, quamobrem eo magis *ibidem* morabantur, qui quidem ſufficere tanto exercitui non poterat, nonnihil tamen eos conſolabatur, in iis utpote locis inventus. Quin & ab exploratoribus acceperant, nihil in progreſſu reperturos: illac enim aqua amarulenta erat & nul-

Jam ſiticuloſam Arabiam patiuntur Hebræi.

---

a Βιβλίον Τρίτον.] *Al.* λόγος τρίτος.

b Ἐτῶν β'.] Ita *Busb. Big. alique. ἐτῶν μ'. Samb.* proclivi errore. *ἐτῶν υϐ'.* aut *νϐ'. Baſ.* & *Hen.* immodice.

c Ὡς Μωϋσῆς] Propoſuit autem vice veteris lemmatis Editor *Baſ.* & abs illo *Genevenſes* hæc verba, Πῶς μωυσῆς τ λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἀφῆς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξάγαγε. Mox Παροδοιπορίας *Hen.* dein Οὕτως *Samb.* ubique præ litera conſona. Subinde σιναῖον idem liber, & *Hen.* & *Busb.* σινᾶιον reliqui omnes. BERN.

d Καὶ νοτερὸν] Κἀνοτερὸν (prout in ora *Cod. Samb.*) legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

e Τῆς γῆς.] Articulum omittit *Vat.*

f Περὶ δείλην ὀψίαν] Veſperam intelligit diei tertii quam à mari Rubro evaſerant. BERN.

g Εἰς Μαρὰ τόπον,] Εἰς μαρὰ τ τόπον *Samb.* εἰς τόπον μὰν pro μαρὰ *Hen.* & *Busb.* μαρὰ autem ſcripſit Joſephus ſemel iterumque, toties *Mar* Interpres Scholaſticus. Quis autem Hebraizantium neſcit tam מר *Mar* quam מרה *Marah* apud S. Scriptores ſignificare τὸ πικρόν: aut impotenter talia objici à Schotano Zonaraque, καὶ ἔτως ἔχοντες εἰς τόπον ἀφικνοῦνται· ἐν ᾧ φρέαρ ἦν, ἐκ τοῦ ὕδατος πικρίαν ἀποῦν· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐξόδου βιβλ (ἀλλὰ καὶ τῷ ἀριθμῷ) μαρὰν (l. μερρὰν ex LXX.) ὀνομάζει. ὁ δὲ ἱστορικὸς μὴ αὐτὸν καλυβῶσαι ἀπὸ τ ἐξαίφνης συγχύσεως. Idem locus Syris Arabibuſque *Mariri* nuncupatur, atque etiam *Morath* Syris, nec non *Amari fontes* Plinio de Natura. BERN. Collatio manu *Iſ. Voſſii* facta ad *Edition. Baſ.* ab hoc Libro *incipit*, & pergit uſque ad Cap. VI. Lib. VIII. verum non additur, ex quo Codice ſit deſumta. Legit illa quoque hoc loco τὸ τόπου. HAV.

h Καὶ γὰρ] Ita *Big.* καὶ γὰρ τότ' *alii.* HUDS. Coll. *Voſſ.* καὶ γὰρ τοτ' κ αὐτοῖς. HAV.

i Ἐπιλελοίπει,] *Al.* Ἐπιλελείπει.

k Φρέαρ γὰρ ἦν,] *Epiphanius* vertit *erat enim illic puteus valde dirus, qui nec ſufficere* &c. ac ſi legiſſet φρέαρ γὰρ ὢν οἷον μάλα· ὑφ' αὐτὸ μ'.

l Ἐξερευνώντων] Ita (Coll. *Voſſ.*) *Big. Samb. Vet. Interpr.* ἐξαρευνόντων *Baſ.* ἐξανυόντων *Gen.* HUDS. *Baſ.* ἐξαρυόντων. Vet. *ab expleratoribus.* f. ἐξανιόντων. COCC.

nulli potabilis; non hominibus ſolum, ſed & ne jumentis quidem ferenda.

Mat, ſive amarum puteorum, injecta aſſula edulcat Moyſes a Deo doctus. Ex. c. 15, 23. Num. c. 33, 1. Eccleſ. c. 38, 5.

2. Moyſes autem cum vidiſſet populum animo deſpondere, nec quicquam ei ſupereſſet quod diceret (non enim ſimplex & virilis erat exercitus, qui neceſſitatis violentiæ opponeret fortitudinem; ſed generoſos animi impetus retuderat puerorum & mulierum turba, imbecillior quam ut ratione perſuaderi poſſet) in ſummas adductus eſt anguſtias, omnium calamitatem perinde habens ac ſi ſua eſſet. Etenim ad alium quenquam ſe non conferebant, ſed ad ipſum, orantes atque obſecrantes, mulieres quidem pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne ſe deſpiceret, ſed aliquam ſibi viam ad ſalutem aperiret. Itaque ad Deum precandum ſe convertit, ut aquæ vitio præſenti mederi, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque *illi* hanc gratiam annuente, baculi ſummitatem, ad pedes *forte* jacentem, arripiens, mediam in longitudinem diffindit. Deinde in puteum mittens, perſuaſit Hebræis, Deum preces ipſius exaudiviſſe, atque promiſiſſe ſe talem illis, qualem deſiderant, aquam eſſe ſuppeditaturum, modo ad juſſa ejus exſequenda non ſegni ſed alacri animo ſeſe accingerent. Illis autem interrogantibus, quid factu opus eſſet ut aqua in melius mutaretur, jubet circumſtantium robuſtiſſimum quemque *aquam* exhaurire, dicens, majore ejus parte exinanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem laborem ſuſceperunt: aqua vero, continuis ictibus exercitata & expurgata, mox potabilis evaſit.

Apud Elim ſtationem populus conſedit ſub die triceſimo ſui erroris. Ex. 15, 27. Num. c. 33, 9. Et Severus l. 1. c. 27.

3. Inde autem caſtris motis ad Elim pervenerunt, è longinquo quidem aſpectu pulchram, (nam & palmis erat conſita) aditu vero iniqua deprehenſa eſt. Palmæ enim illæ, non plures quam ſeptuaginta, auctuque erant difficiles & humiles admodum ob aquæ penuriam, quod omnis iſte locus ſiccus eſſet & arenoſus: neque ex fontibus, qui duodecim numero, humidi aliquid ſperabant & aquationi idoneum. Sed cum in iis nulla eſſet ſcaturigo & aquæ emerſio, rari erant humoris effluxus: & quamvis in arenam defoderent, ni-

ἢ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ℭ ἄποσον [m] ἦν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ ℭ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

β'. Ορῶν δ' ὁ Μωυσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ ℨ πράγματ℗ τὸ ἀναντίρρητον· [n] ὁ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς, ὥστε τῷ βιαζομένῳ ☩ ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, [o] ἀλλὰ διέφθαρε τὸ κατ' ἐκείνους γυναῖον παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλ℗ ἀσθενέστερ℗ τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας· ἐν χαλεπωτέροις δὲ, τοῦ συμφορᾶν τὴν [p] τῶν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸς ποιούμεν℗. καὶ γὰρ ὁ δ' ἐπ' ἄλλον τινὰ σωτέρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τὸν Θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς ☩ χαρίσασθαι. καὶ καταινέσαντ℗ ☩ Θεοῦ τοῦ χάριν, λαβὼν [q] ἀποτομάδ℗ τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ [r] μέσῃ, καὶ ☩ μῆκ℗ τοῦ τομὴν ποιησάμεν℗· ἐπᾶτα μεῖξεις εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς Εβραίους τὸν Θεὸν ἐπήκοον [s] αὐτοῦ τῶν εὐχῶν γεγονέναι, καὶ ὑποχωρῆσαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον [t] ἐπιθυμοῦσιν, ἂν θεὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ θερμῶς ὑπουργῶσιν. ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ ποιοῦντες ἂν [v] μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον· κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ θεωτάτους ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς θερεκκενωθέντ℗ ☩ πλείον℗. καὶ οἱ μὲν [x] ἐπίθοντο· τὸ δ' ὑπὸ τοῦ συνεχῶν πληγῶν [y] γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς [z] Ηλιν ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν μὲν ἀγαθὴν ὀφθεῖσαν· καὶ γὰρ φοινικόφυτ℗ ἦν· [a] πλησιάζουσι δ' ἀπηλέγχετο πονηρά· καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑπὲρ πλείους ἑβδομήκοντα, δυσαθρεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι διὰ ὕδατ℗ ἀπορίαν, ψαφαρᾶ ☩ παντὸς ὄντ℗ χωρίου· ὅπου γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα ὄντων τὸν ἀριθμὸν, [b] νοτερόν τι καὶ πρὸς [c] ἄρδοσιν αὐτοῖς [d] δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, [e] ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι· καὶ διαμενούσης

---

[m] Ην,] *Al.* εἶναι. HUDS. Leg. λῶ. Vet. *exiſtebat.* COCC. Ita & Coll. *Voſſ.* & *Big.*

[n] Οὐ γὰρ καθαρὸς λῶ στρατὸς,] Ita *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Οὐ γὰρ ἰχθρὸς λῶ στρατὸς *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[o] Ἀλλὰ διέφθειρε] Sic (niſi quod παῖδων pro παῖδες reposuimus ex *Vet. Interpr.*) *Big.* & *Samb.* (& Coll. *Voſſ.*) paululum variante *Vat.* qui habet ἀλλὰ διέφθειρε τὸ γυναῖον π. τ. κ. γ. ὄχλ℗ ἀσθενέστερ℗ τ' κατ' ἐκείνους [*al.* ἐπ' ἐκείνης] διδασκαλίας. in *Editis* ἀλλὰ διεφθείρεθ τότε γυναῖοι παῖδές τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερ℗, τ' ἐκείνων διδασκαλίας ὁ χαλεπωτέρους λῶ, τοῦ σ. Dubium quidem dictum, & quod tres ſenſus præbet, cum unus uni ſententiæ, niſi immodice ſapimus, in his ſcriptis ſufficiat. BERN. *Epiphanius* legiſſe videtur, ἀλλ' ὡς διεφθείρεθ τὸ κατ' ἐκείνους γυναῖον, παίδων τε καὶ γυναικῶν ἀσθενέστερ℗ &c. nam vertit, *neque enim inimicus erat hoſtis, quatenus vim inferenti neceſſitate potuiſſet & fortitudine reſiſtere. Sed dum iſto modo eorum deficeret virtus, nihilque prodeſſet doctrina verborum, calamitatem omnem ſuam Moyſes propriam faciebat.*

[p] Τῶν ἁπάντων] Τῶν adjecimus ex *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.*

[q] Αποτομάδ℗] Ita *Samb.* τομάδος *Vat.* in *aliis* ἀπὸ τομάδ℗ vitioſa dialyſi. ἀποτομὰς eſt ῥίζα, *Heſychio* explicante. quidam in margine *Cod. Samb.* intepretatur ξύλου ἐσχισμένου. *aliis* ἀκόντιον dicitur, i. e. *a quarterſtaffe* inter arma Britannica.

[r] Μέσῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μέσῳ in *Editis.*

[s] Αὐτοῦ τ' εὐχῶν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπὸ τ' εὐχῆς *Baſ.* & *G.* ἀπὸ τ' εὐχῶν edidit *Bernardus.*

[t] Επιθυμοῦσιν] Sic plane & mox ὑποχωρῆσαι in *Big. Samb.* & *Vat.* ἂν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.* unde eſt quod habeant ὑποχωρεῖν.

[v] Μεταβάλοι] Ita in nonnullis *MSS.* & *Vet. Interpr.* in aliis μεταβάλλο ℭ vel μεταβάλοις, & dein ἐπὶ κρεῖττον vel ἐπὶ τὸ κρεῖττον. in *Editis* μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κελ.

[x] Επίθοντο·] Επίνον legebat *Vet. Interpr.* nam reddit, *& illi quidem laudaverunt dictum.*

[y] Γεγυμνασμένον] Hoc nulla cum laude Joſephi adnotarunt Græci ac Latini. Nam filius *Calliſti* in Eclogis, Ἀκαιρον πρᾶγμα λέγ℘ ἰώσηπ℗ πρὸς ☩ ὕδατ℗ ☩ τὸ τῇ μερίᾳ, ὅτι ὁ κίνησις ὁ πολλὴ ἐγλύνανεν αὐτό. Dein *Zonaras* Drungarius, ὁ ☩ ἰώσηπ℗ ἔοικε μὴ πιστεύων ὡς θαυμαῖ τῇ γλυκάσητ ☩ ὑδατ℗, ἀλλὰ φυσικῶς αὐτὸ γλυκαθλῶναι δοξάζων. λέγ℘ γὰρ, ὅτι τὸ ξύλον ὁ μωυσῆς εἰς τὸ ὕδωρ βαλὼν, ἐξαντλῶν τὸ φρέαρ ἐπέλυσε. ☩ οἱ μὲ ἐπίθοντο· τὸ δ' ὑπὸ τοῦ συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον λῶ. Inde alius Græculus ad cod. *Busb.* ὁ τ' ἐν θεῷ θαυμαζόμενος ἀγίας σοι δοκεῖ τὸ γλυκανθῶναι τὸ ὕδωρ ἰωσηπε, ἀλλ' ἐκ φυσικῆς ἀκολουθίας. Aſceta inſuper Trecenſis, *Joſephus videtur velle, quod aquæ vitium hoc contraxerant, quia ſemper immotæ fuerant. Præcepit enim fortibus*, inquit, *ut haurirent aquam & plurimam prius effunderent, ut ultima quæ remaneret, frequentibus concurſionibus exercitata & purgata fieret potabilis.* Chriſtiani equidem Theologi pariter ſentiunt de lacuna Probatica, quam B. Johannes in Evang. laudavit. Attamen quamvis diſertiſſimus Philoſophorum Judaicorum Philo admirandam hanc hiſtoriam ſecus narraverat, Joſephus ab eo abit, quamvis Philonem ea de cauſa perlegeret. Verſabantur itaque tum olim multæ fabulæ ſacræ per ora Phariſæa, quibus hodie neſcio quanto malo caremus. BERN. *Joſephum* (vel in *Exterorum gratiam*, vel quod *Fabulis Phariſaicis* nimium crediderit) rei miraculum elevare adnotarunt *Veterum* nonnulli, ut *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Zonaras* in *Annalibus*, p. 22.

[z] Ηλιν ἀδικοῦσιν,] Quomodo ſcribunt *Big.* & *Samb.* ἦλιν *Hen.* & *Busb.* ἰλιὼ Typographi. *Helim* Epiphan. αἰλείμ LXXII. Interpr. ex אילם Hebraico: quos ſecutus eſt Philo, Euſebiuſque cum mille aliis Chriſtianorum. Idem Scriptoribus exoticis αἴλανον & *Elana*, & ايلة. *Elim* denique Sextam manſionem nuncupatam credes tanquam *nemus* aut φοινικῶνα. In hoc etenim nomine omnino ludunt Philo Judæus, & Hieronymus noſter. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* aſpirate *Hen. Busb* & *Vet. Interpr.* Ιλιὼ in *Editis.* Αἰλείμ LXX. *Interpr.* quos ſequutus eſt inter alios *Philo* & *Euſebius.* Scriptoribus exoticis (ut dicit *Bernardus*) Εἴλανον & *Elana* dicitur. HUDS. Forte Ιλειμ COCC.

[a] Πλησιάζουσι] Πλησιάζουσι δ' αὖτηλ. *Vat.*

[b] Νοτερόν τι] Νοτερὸν δὲ Coll. *Big.*

[c] Ἀρδοσιν αὐτοῖς] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Neque plus MSS. adhuc vidimus ad hunc librum *Baſ.* tamen & *Gen* & Interpres *Scholaſticus*, quod & Helleniſmus expetit, ὡς ἀρδοῦσιν. Mox ἄλλο μηδὲ δυνάμενον manus ſecunda *Samb.* BERN. Ita in quinque *MSS.* ὡς ἀρδοῦσιν *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[d] Δι' ἐλπίδα] Lege κατ' ἐλπίδα. COCC.

[e] Ικμάδες ἦσαν] Ικμάδες γὰρ ἦσαν *Samb.* HUDS Ita & Coll. *Voſſ.* ſed *Coccejus* in ora libri mei jubet legere *ει μὴ ἰκμάδες ἦσαν* &c. HAV.

μένοις τὴν ψάμμον ὄδεν ἀπήνεγκα. [f] κἂν τι ᾖ σάζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον [g] εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολερὸν εἶναι. καρπόν τε φέρειν ἦν ἀδύνατα τὰ δένδρα, διὰ στάσιν τοῦ ἐξ ὕδατος εἰς τὸν ἀφορμῆς καὶ ἀναζωπύρησεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν ἐπὶ καταβόων αὐτοῦ, τὴν παλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τελευτῶντες γὰρ [h] ἐκείνῳ ὠδύροντο ἡμέραν, ὅσοι μὲν ἐπεφέροντο πάντ' ἦσαν ἀναλωκότες· μηδενὶ δὲ συντυγχάνοντες, δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τοῦ ὅλου. ἐπεὶ δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν διάνοιαν ὄντες, καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σοφίσεως κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον· καὶ [i] βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς.

δ'. Ὁ δ', ὅτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινημένου, τῷ Θεῷ θαρρῶν καὶ τῷ συνειδότι τοῦ περὶ τοὺς ὁμοφύλους προθυμίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τὰς χεῖρας ὅπλα τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργισθῆναί τε κεχαρισμένῳ ὢν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, [k] καταπαύειν ἤρξατο τὴν ὀργῆς, μὴ τῶν παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπροσθεν εὐεργεσιῶν προσκαλῶν· μηδ', ὅτι νῦν πένθοι, τὴν διάνοιαν [l] ἐκβάλλειν τοὺς τοῦ Θεοῦ χάριτας καὶ δωρεάς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ προδόξου ἔτυχον ἡγουμένων· προσδοκᾶν τε καὶ τὴν παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς [m] δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχοιτο καὶ μνήμης τῶν προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα [n] γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς [o] ἄρτι χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς, ὅτι πρὸς τὴν παρουσίαν ὅτι πρὸς τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ὅτως μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἐκείνου γνώμης, καθ' ὧν ἐκλελοίποσι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ διατεθέντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς διαψευσάμενον, πρὶν ὧν εἶπέ τε καὶ πράξειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσῃ. [p] καταριθμεῖται οὖν πάντα· πῶς τε φθαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατέχειν αὐτοὺς πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι· καὶ πίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα ὧν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε διὰ τὴν θαλάσσης, ἀναφυγούσης [q] αὐτοὺς πορρωτάτω, [r] καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ ταύτῃ σωθῆναι μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὁρᾶσθαι ἀπολωλότας· ὅτι τε στασιάζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ Θεὸς καὶ τούτων καθεῖρξεν· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθαρῆσεσθαι [s] δόξαντας γεγονέναι ὑπ' σώσεν ὁ Θεὸς ἐκ προδόκου· καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ, μὴ [t] ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὸν τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως μένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ὑπεροχὴν μηδὲ βεβαίαν [v] ἡμέσθαι, εἰ μὴ προπύθοιντο, [x] πρὶν πνος πρεσθῆναι δυσκόλου, πάρεσιν· ἡγεμένους δὲ ὡς κατ' ὀλιγωρίαν [y] μέλλειν τὸν Θεὸν, ἀλλ' ὑπὲρ πείρας τὴν ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν

hil *fere* eis occurrebat. Et si quid modicum in manus distillaret, adeo turbidum erat, ut *potui* inutile invenerint. Quin & arbores debiliores erant quam ut fructus ederent, propter inopiam aquæ, qua eliciuntur & refocillantur. Ductorem itaque reprehendebant, illumque propter *furiose* exclamabant, dicentes ipsum in causa fuisse quod tantum miseriæ subirent, & tot mala experirentur. nam, cum ille dies tricesimus esset, ex quo iter ingressi sunt, commeatum omnem secum deportatum absumpserant: nihilque *ad famem levandam* reperientes, paululum aberant ab omnium rerum desperatione. Defixi autem in mali præsentis cogitatione, nec in memoriam revocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque Moysis virtus & sapientia, *vehementer* duci succensebant, & in eo erant ut illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebantur, auctorem. *Hinc propè seditio redintegratur gentis male & semper querule. Ex. c. 16.*

4. Ille vero, multitudine irritata & acriter in ipsum concitata, Dei auxilio fretus, sibique conscius, quod summa fide contribulium saluti prospexerit, prodit in medium dum vociferarent & saxa manibus arriperent. Cumque esset aspectu gratissimus & populari facundia quam maxime polleret, ad iras *eorum* leniendas aggreditur, obsecrans ne, in præsens incommodum nimio plus intenti, priorum beneficiorum oblivionem caperent: nec, quia nunc *inedia* laborent, ex animo ejicerent Dei gratiam & munera, quibus *sane* permagnis & præter opinionem cumulati fuerant: sed sperarent *potius* etiam de præsenti anxietate se Dei providentia liberandos, quem verisimile est (ad probandam eorum virtutem, & quantum tolerantiæ haberent, utque memoria prius edita tenerent miracula, & annon ad illa respicerent in angustias nunc adducti) rebus hisce adversis illos exercere: eos vero redargui, quod in malis perferendis non recte se gesserint, nec promeritorum bene meminerint, cum Deum ejusque voluntatem, quam sequuti Ægyptum reliquerant, adeo contemnant; ipsumque ejus ministrum tam iniquis odiis persequantur, quem, nec in iis quæ dixerit, aut ex Dei jussu fieri præceperit, quicquam mentitum esse compererant. Deinde singula enumerat: ut magna clade affecti fuerint Ægyptii, quod eos contra Dei mandatum detinere conderint: & quo modo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis vero dulce fuerit ac potabile: atque ut per mare, longissime ab ipsis refugiens, novam euntes viam, hac ipsi re salutem quidem acceperint, inimicos vero internecione deletos spectaverint: quod etiam, cum arma non habuerint, ea ipsis abunde suppeditarit Deus: & ut sæpe alias cum in extrema pericula conjecti viderentur, ipsos ex improviso servarit Deus: & cum *tanta* illi potentia, ne nunc quidem de ejus providentia desperarent, sed lente exspectarent, *quid acciderit*, cogitantes quidem non sero venire auxilium, si non statim, priusquam duriusculi aliquid fuerint experti, adveniat: secum vero reputarent non ex *rerum suarum* negligentia cunctari Deum, sed ad fortitudinem illorum explorandam, & libertatis amorem; ut sibi constaret *Vide lib. 2. c. 14. & c. 16.* *Pulchre tamen stat Moyses, ut virum strenuum & pium decuit.*

an

f Κἂν ἤ τι σάζον] Ita *Basil.* & G. κἂν εἴ τι ἦ *Big. Samb.* & *Vat.* pleonasmo Atticorum.

g Εὕρισκον] *Al.* (et Coll. *Big.*) εὑρίσκω.

h Ἐκείνῳ ὠδύροντες] Vocem ἐκείνῳ (quæ deerat in *Editis*) reposuimus ex consensu omnium *MSS.* præter unum è *Codd. Vat.* qui habet ἐκείνων ὠδυόντων.

i Βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν,] Ita *Big. Samb. Hen.* (Coll. *Voss.*) & *Busb.* quo modo & mox infra p. 120. v. 10. βαλεῖν *Vat.* tantum adeo sufficit pro λίθοις βαλεῖν in *Basil.* & G.

k Καταπαύειν] *Al.* καταπαύσειν.

l Ἐκβάλλειν] *Al.* ἐκπαλεῖν.

m Δοκιμάζοντα] Δοκιμάζειν τε τὴν *Samb.*

n Γίγνοιντο] Ita *Samb.* & *Vat.* γίγνοιθ' *Big.* γίνοιθ' *Basil.* & G.

o Ἄρτι χαλεποῖς·] Sic in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) ἄρα in *Editis.* HUDS. Τοῖς ἄρα τοῖς. COCC.

p Καταριθμεῖται] Καταριθμεῖ τε π. *Big. Samb.* καταριθμεῖται πάντα, πῶς τε θαρρεῖν Αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτὸς *Vat.*

q Αὐτοὺς πορρωτάτω,] Ita *Samb.* in *aliis* αὐτοῖς.

r Καινὴν ὁδὸν] Ita in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* ἐν τῇ ὁδῷ.

s Δόξαντας γεγονέναι] Sic *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* δόξαν.

t Ἀπογινώσκειν] Ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νῦν *Samb.* & *Vat.* distincte autem *Epiphan.* ἐκ προδόκου, ἢ ὡς δυνάμεως αὐτῷ, μὴ ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νῦν.

v Γενέσθαι,] *Al.* γίνεσθαι, & mox εἰ μὴ πρὶν τ.

x Πρίν] l. ἢ πρίν. COCC.

y Μέλλειν τὸν Θεὸν,] Ita *MSS.* in *Editis* μέλλειν τῇ τοῦ Θ.

κ Ἀφό-

an quandoque pro ea victus inopiam & aquæ penuriam fortiter tolerare possitis, an pecudum more potius servire parati estis dominis, & qui in suos usus & ministeria saginare volunt: denique se quidem non tam de sua salute solicitum esse, cui nihil mali eveniret, si injuste moreretur; quam de ipsorum incolumitate, ne, dum se lapidarent, Deum condemnare existimarentur.

Et populi turbas pacat, & Deum propitium reddit pia Moysis facundia. Ex. c. 16.

5. Illos igitur hoc modo mitigavit, & à lapidibus quidem jaciendis furentes continuit, & ad eorum quæ excogitaverant pœnitentiam adduxit. Cum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitæ necessitatem adeo commoveri, secum statuit Deum precibus & supplicationibus interpellare. Atque, loco quodam eminentiori conscenso, à Deo deposcebat & auxilii aliquid populo & liberationem à summa rerum inopia, (in ipso enim & alio nemine sitam esse ejus salutem) utque iis ignosceret quæ populus eo miseriæ adactus patravit, qui, ut ingenium est hominum, in infortuniis querulus esse solet & difficilis. Deus itaque & se provisurum esse promisit, & subsidium illis desideratum *mature* allaturum. Moyses autem, cum hæc à Deo accepisset, descendit ad multitudinem. Illi vero, ut eum conspexerunt ex Dei promissionibus gaudio suffusum, mœrorem lætitia mutarunt: atque is, in medio concionis stans, dixit se venire, ut præsentibus incommodis remedium à Deo afferret. Et aliquanto post magna vis coturnicum (quod genus avium præ cæteris alit sinus Arabicus) advolavit, interjectum mare transgressa: &, simul volandi labore fatigata ac propius quam aliæ *volucres* terram accedens, in Hebræos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi à Deo paratum, suæ subveniunt & medentur inopiæ. Tum ad vota Deo reddenda se convertit Moyses, ut qui opem illis quam ocyssime & juxta promissum tulerit.

Coturnices in Israëlitarum castra advolant. Ex. c. 16. Num. c. 11. & Ps. 78.

Dein Manna de cœlo descendit. Ex. c. 16. Num. c. 11. Ps. 78. Sap. 16.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum, etiam alium illis *subsidio* mittit Deus. Nam, dum Moyses inter orandum manus attolleret, ros delabitur. Et cum manibus adhæresceret, Moyses, suspicatus & illum in cibum eorum à Deo demitti, primoribus labris attingit, ac intelligens rei ignaram esse multitudinem & pro nive habere, atque ea tempestate contigisse qua solet pluere, edocuit ipsos, non rorem, ut opinati sunt, de cœlo descendere, sed *cibum* in eorum salutem & nutrimentum. Et cum degustasset, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, ducem imitantes, cibo capiebantur: nam mel suavitate & delectatione referebat. at *aspectu* simile erat bdellio inter aromata: magnitudine vero coriandri semini *par*.

ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερον ποτὲ καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ ἀπάνιν ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐστὲ ἑτοιμοκεῖν ἕλληνες, ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας [z] ἀφόβως τρεφομένοις· δειλέναι γὰρ [a] λοιπὸν ἔχ ὅτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, πίσεσθαι γὰρ ἔδεν κακὸν ἀδίκως ἀποθανεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλωσι λίθων τοῦ Θεοῦ [b] κατακρίνειν νομισθῶσιν.

ε'. [c] Οὕτως οὖν ἐπρᾴυνεν αὐτὸς, καὶ τῆς μὲν τοῦ [d] βάλλειν ὁρμῆς ἐπίσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν [e] ἐπέτρεψε. παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτὸς πρὸς τὸ ἀνάγκλιν τῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' [f] ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ καὶ προσκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς [g] ὅπῃ πνα σκοπιὰν ἦτει πόρον πινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ· [h] συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις, φύσει δυσαρέστῳ καὶ φιλαιτίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένυς ὄντος. ὁ δὲ Θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν ἣν [i] ποθοῦσι. Μωϋσῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ὡς ἑώρων καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγηθότα, [k] μετέβαλον ἐκ τῆς καταφείας ὅπῃ τὸ ἱλαρώτερον· καὶ σὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς [l] παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν πρὶ τὸ ἐνεστηκότων ἀπορων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, τρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἄλλο ἕτερον ὁ Ἀραβικὸς κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλασσαν [m] ὑπερελθόν· καὶ, ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πλήσεως καὶ [n] πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὂν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ παρὰ τὴν μηχανησαμένην, τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ Μωϋσῆς ἐπ' ὄχας τρέπεται τοῦ Θεοῦ, ταχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένην τὴν βοήθειαν.

ς'. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς, καὶ δρόσειαν αὐτοῖς [o] κατέπεμπεν ὁ Θεός. ἀνέχοντος γὰρ τοῦ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπῃ τῆς ὄχας, δρόσος κατελέχθη. καὶ ἀπεπηγυμένης τῆς χερὸς, Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς [p] παρὰ τοῦ Θεοῦ, [q] γεύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ [r] τὴν ὥρας εἶναι [s] τοῦ ὑετοῦ τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, ὡς τῆς τοῦ ἐκείνων ὑπολήψιν ἀπ' ἀρχῆς καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ὅπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. καὶ γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δὲ, μιμούμενοι τὸν ἡγεμόνα, ἥδοντο τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ ἦν τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ· τὸ

[z] Ἀφόβως] Ἀφόβοις τροφόμενοι *Big.* & Coll. *Voss.*

[a] Λοιπὸν] Εἰκὼν ἐχ ὅτι. *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.* utrumque, λοικὸν εἰκὼν, viderat *Epiphan.* nam vertit, *adjiciens super hæc dicebat.*

[b] Καταχείνειν] Id verbum non ausi sunt describere *Big.* & *Samb.* sed ejus loco καταφρονεῖν. Josephus tamen voluit, sicut nuper *Bas. Gen.* & jam nostræ Operæ rursus excudunt: quod & vertit *Epiphanius* in Latinum *condemnare.* BERN. Καταφρονεῖν soli *Big.* (Coll. *Voss.*) & *Samb.*

[c] Οὕτως οὖν] Illa ὕτως οὖν præterierant *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[d] Βάλλειν ὁρμῆς] Ita in *iisd. MSS.* βαλεῖν *Bas.* & *G.*

[e] Ἐπέτρεψε] *Al* ἔτρεψε. HUDS. Coll. *Big.* & *Voss.* ἐπέστρεψεν habent. HAVERC.

[f] Ἱκετείαν] *Samb.* & manus Atticæ solent. ἱκεσίαν *Bas.* & *Gen.* BERN.

[g] Ἐπί τινα] Ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὰν *Big.* ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὴν *Samb.* Is S. oratorum mos fuit.

[h] Συγγινώσκειν τε] Ita *MSS.* συγγινώσκειν δὲ in *Editis.*

[i] Ποθοῦσι.] Sic in *MSS.* in *Editis* ζητοῦσι.

[k] Μετέβαλον] Ex *MSS* μετέβαλλον *Bas.* & G.

[l] Παρὰ τοῦ Θεοῦ] Ὑπὸ τοῦ Θ. *Vat.*

[m] Ὑπερελθόν·] Ἐπελθὸν *Hen.* & *Busb.* ὑπελθὸν *Cedren.*

[n] Πρόσγειον] Mox ἄκρον ἰὼ *Schotanus.* Dein periodo exeunte ἰῶντο *Hen.* & *Busb.* BERN. Πρόσγειον *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* dialecto alia.

[o] Κατέπεμπεν] Καταπέμπει *Hen.* & *Busb.*

[p] Παρὰ τοῦ Θεοῦ,] Παρὰ Θεοῦ *Vat.*

[q] Γεύεταί τε] Τε post γεύεται omittunt quatuor *MSS.*

[r] Τὴν ὥρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ] Id putabant, quia ex Ægypto venientes judicabant uti signa tempestatum in Ægypto observaverant, ubi hyeme tonitrua & fulmina & pluviæ contingunt. Scholiastes Arati. Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις κατεσημειωμένοι εἰσὶν αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἐν ᾗ ὁ Χειμὼν ἔχει τὰ στοιχεῖα οἷον ἀστραπὰς καὶ βροντὰς· καὶ θέρος ἐμοίως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσιν οὐκέτι εἰσὶ καὶ ἀέρες καὶ πολλάκις ἐν καιρῷ θέρους βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γίνονται καὶ νύφες. *Apud Ægyptios tempestates anni suas habent notas, uti hyems fulmina ac tonitrua. Atque ita æstas. Sed in aliis regionibus non habent illæ adeo sua indicia, & ipsa æstate sæpe numero fulmina, tonitrua & pluviæ contingunt.* Fateor tempus quo hæc acciderunt non fuisse hyemem, secundum divisionem anni Judaicam, sed nec æstas erat: atque si ὥρα χειμῶνος & θέρος opponantur, certe χειμὼν magis erat quam θέρος. Verum in Ægypto nunquam pluit. Ita veteres scripserunt. Sed jam alii notarunt hoc de Ægypto superiore intelligi oportere. Pro ἔτους MS. habet ὑετοῦ. Nota & ὥρας ἔτους. Ita Attici loquuntur: aliis καιρὸς ἔτους dicunt. Observatio est Moeridis Atticistæ. REL.

[s] Τοῦ ὑετοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* τοῦ ἔτους.

τὸ ᾗ μέγεθος, τῷ κεφαλαίῳ στέρμαῖ. καὶ [c] πρὸς τὴν συλλογὴν λίαν αὐτὸ ἐσπουδάκεσαν. [v] παρήγγελτο δ' ἐξ ἴσου [x] πᾶσιν ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν· ὡς οὐκ ὀλιγοστεύοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν δι' ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πρὸς τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τοῦ προτεταγμένου μέτρου συναγαγόντες, οὐδὲν προὔτέρουν εἶχον τοῦ [y] κακοπαθῆσαι· ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον εὕρισκον. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑστεραίαν ὄνησις [z] οὐδ' ἥτις ἦν, διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας. ὥστε θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ προσάδοξον· ἀμυήτῳ γὰρ τοῖς παύτῃ νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν. [a] ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕεται πᾶς ἀκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν ἀφορμήν. καλοῦσι δὲ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ [b] μὰν ἐπερώτησις ἐστὶ τὴν ἡμετέραν φωνήν, τί τοῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνουσι. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ἐπὶ τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ [c] πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διεπέλουν. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ παραφέρονται ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ. Ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς [d] Ραφιδὶν ἦκον, [e] παλιμπορηθέντες [f] ὑπὸ τοῦ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις [g] πίδακιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς ἦσαν· καὶ πάλιν δ' ὀργῆς ἦν Μωϋσῆν ἐπιδυνῆ. ὁ δὲ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ἐπὶ λιτὰς τρέπεται τοῦ Θεοῦ· προσκαλῶν ὡς τροφὴν [h] αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω καὶ ποτὸν [i] προσαρχεῖν, διαφθειρομένης καὶ τῆς ἐπὶ [k] τροφῇ χάριτος ποτοῦ [l] μὴ παρόντος. ὁ δ' οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο. τῷ δὲ Μωϋσῆ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἀ [m] προσδοκήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλῆξαι τὴν πέτραν, ἣν ἑώρων αὐτῷ προσκειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ὑπερίαν [n] ὧν δέονται· φροντίζειν γὰρ καὶ ἵ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, προσγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, πεπεισμένους καὶ εἰς αὐτὸν [o] ἀφορῶντας· καὶ γὰρ ἤδη καὶ [p] ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγε τὸν Θεὸν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν ἀδοκήτως ἐλπισθεῖσαν· ἐκ τῆς πέτρας πλαμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας πεπαλαιπωρημένοις ἀνάγκη [q] ῥᾴδιον κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τῷ προσδοκίᾳ μὲν γενόντος κατ-

Ei quidem colligendo valde ſtudebant. Juſſi autem erant omnes aſſaronem (menſuræ id genus eſt) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere ſatagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui ultra præſcriptum modum proceſſerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam aſſarone non amplius inveniebant. at quicquid in craſtinum relinquebatur nemini erat uſui, à vermibus & amaritudine corruptum. Adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: qui vero eo veſcebantur, alio non egebant victu. Quin & hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum & tunc in Moyſis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebræi: nam man ſecundum noſtram loquutionem interrogationis particula eſt, cum quid ſit rei percontamur. Et illi quidem iſtis, quæ ad eos cœlitus delapſa ſunt, continuo gaudebant. Hoc autem victu per annos quadraginta uſi ſunt, quamdiu *ſcilicet* in ſolitudine perman-ſerunt.

Aſſaron ſeu עומר *Ex. c. 16. §6.*

Manna vulgaris copia in Arabia.

Manna, quidnam apud Judæos.

Erranti Iſraëli eum cibum per annos XL. demetiebatur Deus.

7. Cum vero inde migrantes Raphidim perveniſſent, ſiti extrema laborantes, quod præcedentibus diebus in pauciſſimos fontes inciderint, & tunc ſiccam omnino & aquarum expertem compererint terram, in malis eſſe cœperunt: rurſumque in Moyſem convertebant. Ille autem, multitudinis impetu paululum evitato, ad Deum precandum ſe contulit, obſecrans ut qui victum illis in egeſtate dederat, nunc & potum largiri dignaretur, cum periret apud eos etiam cibi gratia, ſi potus deficeret. Is vero non diu benignitatem ſuam diſtulit: ſed Moyſi pollicetur fontem illis exoriturum eſſe & aquarum abundantiam, unde minimum ſperaret. Tum jubet ut virga feriret petram, in conſpectu ſitam, inde & copiam ejus ſumeret quod deſiderabant: ſeque etiam curaturum ut ſine labore & exercitio illis affluere. Moyſes, cum hæc à Deo accepiſſet, revertitur ad populum, exſpectatione ſuſpenſum & ad eum *ſubinde* reſpicientem: jam enim illum conſpexerant è ſpecula greſſu incitato deſcendentem. Ut venit, ajebat, Deum ex hac etiam neceſſitate eos liberare, dignatumque eſſe ſalute plane inſperata: fluvium de petra illis prorupturum eſſe dicens. Qui cum *primo* auditu obſtupuiſſent, ac ſi ſiti *fere* enecti & itineribus miſere attriti neceſſe habuerint etiam petram exſcindere, Moyſes & virga *eam* percutit, eaque *ſtatim* dehiſcente erupit aqua copioſiſſima & limpidiſſima. Illi vero, rei inopinatæ novitate perculſi ſunt, & ad aſpectum ipſius ſitim etiam ſibimet ſe-

Ex. c. 17. Num. c. 20. Pſ. 78. & 105. Sap. c. 11. 1 Cor. c. 10.

Ex. c. 17. v. 6.

da-

---

b Περὶ τοῦ συλλογῆ] Sic *MSS.* περὶ συλλ. *Baſ.* & *G.*

v Παρήγγελτο] Ita *Busb.* & *Hen.* παρήγγελε τὸ *Big.* παρηγγέλλετο δ' *Samb.* & *Vat.* παρεγγέλλε) ᾗ *Baſ.* & *G.*

x Πᾶσιν ἀσσάρωνα,] Πᾶσιν omiſerant *Baſ.* & *G.* tum ἀσσαρῶνα *Big.* & *Samb.* tono denſo, ut & mox ἀσσαρῶν. עֹמֶר enim in ore Chaldaïco ſignificat τὸ δέκατον, quantum *Gomer* reſpectu *Ephæ* rite poteſt. BERN. Infra Cap. VI. §. 6. ipſe Joſephus, ἓξ μέτρων Ἑβραίων ἑκάστῳ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχοι. HAVERC.

y κακοπαθῆσαι·] Coll. *Big.* κακοπαθῶ.

z Οὐδ' ἥτις ἦν,] Ita *Samb.* ἀ δὴ τις ἦ *Big.* & *Vat.* ἀδιμία *Baſ.* & *G.*

a Ἔτι δὲ καὶ νῦν] Ἔτι δὲ καὶ νῦν πᾶς ἐκεῖσε ὕει) τόπος *Vat.* Mannam in Arabia reperiri omnes veteres & novi ſcriptores teſtantur: ſed eandem eſſe cum ea qua Iſraëlitæ divino beneficio paſti ſunt, non niſi temere fortaſſean queat adſtrui. Vide *Grotium* in *Exod.* cap. XVI.

b Μὰν ἐπερώτησις] Μᾶν voce circumflexa *Baſ.* & *Gen.* Cæteri facilius & melius μὰν ſeu מן Syros enim & Arabes, (quorum ſane regio ob dulciſſimam illam pruinam celebratur, ubi tum olim confederant Hebræi) interrogat vocula *Man*, τίς δὴ vel τί δέ; Grotium tamen in Ægyptum ſeduxerunt Rabbini. At vero novo de cibo fruſtra rogitabat Hebræa natio, *quis eſſet, quive nominis.* BERN. Ita ex melioribus *MSS.* in *Editis* μᾶν circumflexe. quæ vocula (ut ait *Bernardus*) apud Syros & Arabes interrogat, τίς δὴ, vel τί δή; *Grotius*, ſequutus *Rabbinos*, ex Ægyptiaco idiomate deducit, quod ex eo multa tunc retinuerint Hebræi, ut poſtea etiam plurima à vicinis gentibus vocabula traxerint, præcipue in calamitate Babylonica. Videſis *Druſium* in *Difficiliora Exodi*, c. 27. & *Quæſt. Hebr.* l. 1. c. 62. *Salmaſium* in *Commentariis* de *Manna*, & *Buxtorfii* Hiſt. *ejuſdem*, c. 2. & *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* p. 295. vol. 1.

c Πεμφθεῖσιν] Καταπεμφθεῖσιν *Samb.* & *Big.*

d Ραφιδὶν] Ραφιδὶν recte *Samb.* & *Zonaras.* In Hebræo רפדים, quod ἐπιπηρεχὰ interpretor, contra veteres novoſque Etymologos. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonaras.* in *Editis* Ραφιδείν.

e Παλιμπορηθέντες] Παλιμπορήσαντες *Vat.*

f Ὑπὸ δ' δίψους] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπὸ δίψους in *aliis.*

g Πίδακιν] Pro gloſſa in Coll. *Big.* & *Voſſ.* adſcribitur πηγάς. HAV.

h Αὐτοῖς ἔδωκεν] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

i Προσαρχεῖν, διαφθειρομένης] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσαρχεῖν διαφθειρομένοις, καὶ &c. *Baſ.* & *G.* προσέχειν διαφθειρομένοις *Vat.*

k Τροφῇ] Τῇ τροφῇ Coll. *Big.* & *Voſſ.*

l Μὴ παρόντος.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ παρόντος ἐδέησε. δὲ εἰς μακρ.

m Προσδοκήσειν.] Προσδοκήσειαν *Big. Samb.*

n Ὧν δέονται·] Οὗ δέονται) *Vat.*

o Ἀφορῶντας·] Ὁρῶντας *Vat.*

p Ἐθεώρουν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἐθεώρουν. & mox κεχαρῆσθαι.

q Ῥᾴδιον] Γάνη) *Vat.* qui mox τε poſt πλήττει non agnoſcit.

datam esse comperiebant: ac bibentibus jucundum ac dulce erat fluentum, & quale Dei munere concessum esse apparuerit. Moysem itaque in admiratione habuerunt, utpote à Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantæ illi curæ fuerint, sacrificiis remunerarunt. Declarant autem S. Literæ, in templo *Hierosolymitano* repositæ, quod Deus prædixerit Moysi, se hoc modo aquas è rupe eliciturum.

παλάιπαν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ οἰκεῖον [r] αὐτοῖς ἔληλυθε· καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ [s] γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῖον τὸ δῶρον δόντος [t] ἐφαίνετο. τόν τε σὺν Μωϋσῆν ἐθαύμαζον ὅτως ὑπὸ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν. δηλοῖ δὲ [v] ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆ προφητεῦσαι, ὅτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεται ὕδωρ.

CAP. II.

Quomodo Amalecitæ populique finitimi, bellum inferentes Hebræis, devicti sunt, & magnam exercitus sui partem amiserunt.

Amalecitæ, Arabiæ Petræ incolæ, delassatos Israëlitas armis aggreditur. Ex. c. 17.

HEbræorum autem fama longe lateque pervulgata, & sermone de illis increbrescente, contigit ut non mediocris timor indigenas occuparet: & missis ultro citroque legationibus se invicem cohortabantur, ut copias conjungerent, & ad viros illos perimendos delendosque aggrederentur. Cæteros vero ad hoc incœptum impulerunt Gobolitidis & Petræ incolæ; qui vocantur quidem Amalecitæ, gentium autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges per legatos semet & omnes circumcirca populos ad bellum Hebræis inferendum concitarunt; alienigenarum exercitum, & qui ex Ægyptiorum servitute evaserant, insidias sibi struere & *exitium moliri* dictitantes. Quem *sane* contemptui habere non oportet, sed, priusquam viribus augeantur & opibus affluant, & fiducia ex nostra cessatione accepta priores bellum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissimum; pœnas ab illis & de solitudine & ob ea quæ illic perpetrarunt exigentes, potius quam cum urbibus nostris & divitiis manus injecerint. Majoris enim prudentiæ est summa ope niti, ut hostium potentia, cum primum crescere cœperit, labefactetur; quam, ubi paululum adoleverint, cavere ne ulterius progrediatur. Nam hi quidem ob vires nimium auctas succensere & irasci videntur: illi vero omnem contra se aliquid audendi occasionem præcidunt. Hisce ad vicinos & ad invicem per legationes agitatis, decreverunt Hebræos prœlio adoriri.

Militem Hebræum alloquitur Moyses.

2. Moysi autem, nihil hostile exspectanti, non parum difficultatis & molestiæ attulerunt indigenarum apparatus. Et cum jam in eo essent ut congrederentur, & belli fortunam tentare & periclitari oporteret, in magna perturbatione erat Hebræorum multitudo, in summa rerum inopia constituta, & cum hominibus pugnatura bene instructis & præparatis. Eos itaque Moyses consolari cœpit, & bono animo esse hortatus est, *utpote* Dei auctoritate fretos; à quo in libertatem vindicati eos debellare sperarent: cum quibus de ea erant acie dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse satis magnum *validumque*, & nulla

ΚΕΦ. β'.

[x] Ὡς πολεμήσουσι Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἥττηθησαν· καὶ τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον πληθώ.

ΤΟΥ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος ἤδη πολλὰ καὶ πάντας διαβαινόμενα, καὶ τὰ περὶ αὐτῶν λόγια Φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ἅ μικρῷ τὰς ἐπιχωρίας εἶναι· καὶ πρεσβεύόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν, καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐναγόντες, οἵ τε τὴν [y] Γοβολίτιν καὶ [z] τὴν Πέτραν κατοικοῦντες· οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς περιοίκους ἐπὶ τοὺς πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν· στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποδράσαντα δουλείας [a] ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες. [b] ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ [c] αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς καταρξαι μάχης [d] θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαίτιον, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν ἐπὶ τοῖς ἀρχαίοις ἐπιβάλλωσι τὰς χεῖρας. [e] οἱ δ' ἐρχομένῳ δυνάμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ [f] σωτῆνας μᾶλλον, ἢ οἱ πρόφασιν μείζω κωλύοντες γνέσθαι. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ σοὶ δοκοῦσι νεμεσᾶν· οἱ δ' ὑδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν [g] κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα [h] τοῖς τε πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ', οὐδὲν προσδοκῶντι πολέμιον, ἀπορία καὶ παραχὴ ἐνεπίπτει τὰ τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρόντων ὑπὲρ τοῦ μάχην ἤδη καὶ [i] κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων. [k] μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ἅπασι καλῶς ἐξηρτισμένους. [l] θαμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς ἦρχεν, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ δὲ Θεοῦ ψήφῳ πεποιθότας· ὑφ' ἧς εἰς τοῦ ἐλευθερίαν ἠρμένοι, καταπεπολεμηκότας τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθεσταμένους. [m] ὑπολαμβάνειν δὲ τὰ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδοκήτως, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς,

[r] Αὐτοῖς ἔληλυθε·] Ita *Samb.* & unus è *Codd. Vat.* in altero deest αὐτοῖς. in *Editis* αὐτῆς, scilicet τὴ πέτρα.

[s] Γλυκὺ τὸ νᾶμα,] Sic in quinque *MSS.* (& Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* καὶ γλυκύτατον ἅμα.

[t] Ἐφαίνετο.] Illud ἐφαίνετο ex *Codd. MSS.* deerat in *Editis*.

[v] Ἐν τῷ ἱερῷ] In atrio servabatur Codex sacer, & quidem varia exempla, ad quæ recurrebant, quum de lectione ambigeretur. In Gemara Hierosolymitana Taanith. fol 68 1. legitur, tres codices fuisse in atrio in quorum uno sic, sed in duobus aliter scripta est vox aliqua. Talmudici etiam סכר העזרה *Librum atrii* commemorant, ex quo publice pericopæ quædam a Rege legebantur. Hæc est γραφὴ ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη. REL.

[x] Ὡς πολεμήσουσι] Aliter libri vulgati κεφ. β'. ὡδὲ δὲ τὰ αἰμα λκκι ὧν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὁ λιμὸς ὃν τῷ πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. *De Amalecitarum & sociorum clade, & de præda quæ Israelitis inde obtigit.* BERN.

[y] Γοβολίτιν] Ita in quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Γοβολιτῆν. Γουολῖ *n* ex errore legerat olim *Stephanus Byzantius*. Forsan Γέβα *Ptolemæi*, in Arabiæ Petræ tabb. c. XVII. tab. IV.

[z] Τὴν] Οἱ τὴν. COCC.

[a] Ἐφεδρεύειν] Ἐποδρεύειν *Samb.*

[b] Ὃν οὐ καλῶς ἔχει.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gen.* ὃ *Bas.* & *Vet. Interpr.*

[c] Αὐτοὺς] Αὐτὸ *Samb* & *Big* & Coll. *Voss.*

[d] Θαρσήσαντας] Θαρρήσαντας *Vat.*

[e] Οἱ δ' ἐρχομένῳ δ.] Οἱ ἐρχομένῳ δ. *Vat.*

[f] Σωτῆνας] Σωτῆναι. COCC.

[g] Κατ' αὐτῶν] Καθ' αὐτῶν bene *Samb.* & *Epiphan.* Alii etiam vix aliter κατ' αὐτῶν. BERN. Κατ' αὐτῶν *Samb.* vult ita & *Cocejus*.

[h] Τοῖς τε πλησιοχώροις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τοῖς πλ.

[i] Κινδυνεύειν] Κινδύνων Coll. *Big.*

[k] Μέλλον] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* μέλλων & mox τοῖς πᾶσι.

[l] Παρεμυθίας] Scribæ Græcorum & cum his *Epiphanius* παραμυθίας *Bas. Gen. Hen.* atque *Iosh.* ut jam rursus expressimus. Mox literis *Genev.* haud bene χρῆσιν. BERN.

[m] Ὑπολαμβάνειν] Ἀναλαμβάνειν, & mox εἶναι πολὺ *Vat.*

n Κεφ-

φῆς, τ̃ ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμῶσιν ἄνθρωποι, [n] κεκινδυνεύκας ἐν τῇ πρὸς τ̃ Θεὸν συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι· τὸ γὰρ τ̃ ἐναντίων ὀλίγον, ἄνοπλον, ἀσθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἷοις αὐτοῖς σώοιδεν ἔσιν, νικᾶσθαι βουλομένους τ̃ Θεόν. εἰδέναι δ' οἷος ἐστὶν ὑπέρμαχος, ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τ̃ πολέμου. τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἦν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν σὺν ἔχουσι φυγῆς, πάντ' αὐτοῖς πρὸ τῆς βοηθείας τῆς πρὸς τ̃ Θεὸν νενικῆσθαι. νῦν γ' [o] γνόντας παρεκάλει μεθυμοτάτους, ὡς τ̃ ἁπάντων εὐπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τ̃ ἐχθρῶν κειμένης.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις· συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ [p] τ̃ ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ συνάπαντας. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τοὺς δ' ἀκροᾶσθαι τ̃ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὑπὲρ τ̃ κίνδυνον τὰς ψυχὰς ῥῳμένοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαί ποτε τ̃ κακῶν· καὶ τ̃ Μωϋσεῖ σκέλλον ἄγειν αὐτοὺς ὑπὲρ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, [q] ὡς τ̃ ἀναβολῆς ἐμποδίζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν. τὸ δὴ τ̃ πλήθους ἐπικρίνας πᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτῷ, [r] Ναυήνου μὲν υἱὸν, Φυλῆς τ̃ Ἐφραϊμιτῶν· ἀνδρειότατόν τε γὰρ καὶ πόνους ὑποστῆναι [t] γυμνικοὺς, καὶ νοῆσαί τι καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τ̃ Θεὸν [v] σκηπτικῶς, καὶ [x] Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ περὶ [y] Θεὸν εὐσεβείας πεποιημένον [z] τιμώμενόν τε πρὸ τοῦ τοῖς Ἑβραίοις. [a] Βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ τὸ ὕδωρ ἔπαξε τ̃ στρατιωτῶν ὑπὲρ φυλακῆς παίδων καὶ γυναικῶν τ̃ τε πρὸς πάντας στρατοπέδου· καὶ νυκτὸς μὲν πᾶσαν [b] ἐν παρασκευαῖς ἦσαν, τ̃ τε ὅπλων εἴ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες, καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὑπὲρ τοῦ μάχου ὁπόταν κελεύσειεν [c] αὐτὸς Μωϋσῆς. διηγεῖτο δὲ καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τ̃ Ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειε τὸ στρατόπεδον. [d] ἠγημένης δὲ ὑπὲρ φαίνειν τ̃ ἡμέρας, [e] αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλει μηδὲν χείρονα φανῆναι τ̃ ἔργου τ̃ ὅπως πρὸ αὐτὸν ἐλπίδα, δόξαν τε ἅμα τ̃ παρόντος κτήσασθαι στρατηγὸς πρὸ τοῖς ἐρχομένοις ὑπὲρ τοὺς γεγυμνασμένους. τ̃ τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲν,

re egere, neque armis, pecunia, commeatu, aliisve, quibus homines accincti prœlium fidenter committunt; quod ea *omnia* in Dei auxilio habituri sint; hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas, ac quasi è talibus, quales eos esse cognovit, ipsos vinci *plane* noluerit Deus. In memoriam vero revocarent, qualis adjutor exstitit, cum ejus opem experirentur in multis & bello gravioribus *periculis*. Hoc enim certamen cum hominibus ineundum: quando vero res esset paulo difficilior cum fame & siti, cum montibus & mari omnem fugæ viam claudentibus, hæc ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque rogabat summa cum alacritate pugnam nunc conferrent; ut qui rerum omnium affluentiam sibimet pollicerentur ex victoria de hostibus reportata.

Tum huic præficit Jesum Ephraimitam Naveni filium. Ex. c. 17.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos accendit, tribuum principes & optimates convocans, tam singulos quam simul omnes. Juniores quidem admonuit ut senioribus dicto essent audientes: illos vero, ne ducis imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant animati, & ad congrediendum parati, sperabant aliquando fore ut à malis liberarentur: Moysique instabant, ut eos jam recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora ardor eorum deferberet & *languesceret impetus* Ex tota autem multitudine militiæ idoneos deligens, iis præfecit Jesum, Naveni quidem filium, tribu Ephraïmitam; fortissimum vero, & laborum patientissimum, & ad excogitandum simul ac eloquendum promptissimum, Deumque egregie colentem, Moysemque *observantem ut* doctorem pietatis in Deum constitutum habitumque inter Hebræos. Partem vero armatorum viliorem circa aquam locavit ad præsidium puerorum & mulierum * & in commodum totius exercitus: & per totam quidem noctem sese præparabant, vel armorum quicquid erat elaboratum expedientes, vel ad duces *suos* attendentes; quasi ad pugnam essent egressuri, quam primum *signo dato* juberet Moyses. Quin & Moyses noctem insomnem egit, dum Jesum edoceret quo modo aciem instrueret. Die vero illucescente Jesum rursus etiam admonuit, ut in prœlio spei de se conceptæ respondere studeat, & ex hac expeditione existimationem sibi apud milites ob res gestas comparare. Similiter Hebræorum optimum quemque seorsim hortatus est, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. Et ille quidem, cum

n Κεκίνηκας] Κεκίνηκε *Samb.* & *Big.* Hoc sumas, licet, aut illud. Postea *Samb.* εἰδέναι δ' οἷος. BERN.

o Γνόντας] Γινώσκ *Vat.*

p Τῶν τε τέλει καθ' ἑκάστους] Lege τούς τ. τ. καὶ ἑ. COCC.

q Ὡς τ̃ ἀναβολῆς] Ciceronis similis oratio ad Pompejum, apud Lucanum VII: 81.

Quid Mundi gladios a sanguine Cæsaris arces?
Vibrant tela manus: vix signa morantia quisquam
Exspectat: propera, ne te tua classica linquant.

HAVERC.

r Ναυλοῦ] Ita mallem, quam pati ναυήχου aut ναυήχου codicum & MSS. & impressorum Josephi, aut Epiphanianorum *Nave*, vel denique exitu barbaro ναυῶ Drusii, modici ingenii laudisque Theologi. Moyses, qui bene illum virum, filiumque ejus optime noverat, non dubito quin scripserit suis literis נון; id ab arbitrio pronunciantis vel *Nun* sonat, vel *Naven*, vel *Naun*, quod Alexandrinis Doctoribus placuisse reor. Inde pridem corruptum referri Ναυῆ in Bibliis Græcis: quin & in Philonis Lexidio Ναυῆ, *pulchritudo* i. e. נוה aut *germen*, quod est נוכרי elemento alieno. BERN.

s Δὲ καὶ] Illud ὴ omittit *Vat.* mox in *nonnullis* γυναῖον.

t Γυνικὸν,] Male metuebant Editores ab hoc epitheto, quod Pollux aliique multi memorant, atque etiam hoc in loco *Big.* & *Samb.* pro γυναῖον *Basil.* & *Gen.* BERN.

v Εὐαγειπῶς,] Εὐαγειπῶς *Vat.*

x Μωϋσοῦ] Ni sic placeam, leges ipse cum *Samb.* & *Big.* μωυσῶ διδάσκαλον τ̃ περὶ αὐτὸν δυσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε πρὸ τοῖς Ἑβραίοις. Excusum fuit malo casu μωυσῆ: quorsum obvenit παρεμφωνία Gelenii Schotanique. BERN. Ita placuit *Bernardo.* in *Editis* Μωϋσῆ &c. nec aliter *Vat.* nisi quod mox αὐτὸν habeat pro Θεὸν. Verum in *Samb.* & *Big.* Μωϋσοῦ διδάσκαλον τ̃ περὶ αὐτὸν δυσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε πρὸ τοῖς Ἑβραίοις.

y Θεὸν] Αὐτὸν Coll. *Big.* & *Voss.* Post vocem, quæ sequitur, excidisse forte ὄντων existimat *Cocceius.* HAV.

z Τιμώμενόν τε] Non sine causa ita auget Coll. non tantum *Big.* sed & *Voss.* unde non dubitavi recipere, & vertere *habitumque*; significat enim Mosem a Deo constitutum vindicem voluntatis suæ, & ut talem a populo Israëlitarum habitum, qui utique alias illi non paruissent. HAVERC.

a Βραχὺ] Immutavi ita ad scripta *Big. Samb. Hen.* atque *Busb. Epiphanius* juvat lectionem vulgarem, βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ ὕδωρ ἔταξε τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ παίδων καὶ γυναικῶν τ̃ τε πρὸς πάντας στρατοπέδου. Ibi tamen loci syllabam πρὸς prætermiserant *Big.* & *Samb.* BERN. Ita immutavi auctoritate quinque *MSS.* in *Editis* βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ παίδων καὶ γυναικῶν τ̃ τε πρὸς πάντας στρατοπέδου. Ibi tamen loci voculam πρὸς prætermiserant *Big. Samb.* & *Vat.* Legerat autem aliquid *Epiphanius*, secus atque nostra exemplaria Græca ostendunt: nam vertit, *quod nosset decenter Deum & Moysem pietate colere, essetque apud Hebræos aptus*, vel *& qui erat in omnibus Hebræis placens.*

* *Et in commodum totius exercitus:*] *In præsidium castrorum & imbellis multitudinis* reddit *Gelenius.*

b Ἐν παρασκευαῖς] Sic *Big.* & *Samb.* ἐν παρασκευῇ *alii* cum *Basil.* & G.

c Αὐτὸς] Ita in *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

d Ἡγεμένης] Sic *Vat.* & G. ἡγεμένης *Basil.* ἐρχομένης *Samb.* & *Big.*

e Αὖθις] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὖθις *aliis.* & mox παρεκάλει *Basil.* & G.

cum ita animaſſet & præparaſſet exercitum, diſceſſit ad montem, Deo ſimul & Jeſu exercitu commiſſo.

Dein prælium commiſſum ab alto ſpectavit Moyſes, & elevatis in cælum manibus hoſtes in noctem afflixit. Ex. c. 17.

4. Congrediebantur itaque adverſi exercitus, & ad manus res veniebat, magna utrinque cum alacritate & plurima ad invicem cohortatione. Et quidem quamdiu Moyſes manus extenſas ſuſtulit, Amalecitas afflixerunt Hebræi. Moyſes igitur, cum fatigatus manus protenſas amplius elevare non potuiſſet, (quoties enim eos demitteret, toties Hebræos hoſtibus ſuccumbere contigit) Aaronem fratrem, & ſororis Mariammes maritum, Uronem *nomine*, ſuas, utrinque adſtantes, manus jubet ſuſtinere; neque eum adjuvantes permittere ut labore fatiſcerent. Quo facto Amalecitas magna ſtrage fuderunt Hebræi, coſque internecione deleverant, niſi noctis interventu ab occiſione manus abſtinuiſſent. Victoriam autem pulcherrimam & maxime opportunam majores noſtri reportarunt: nam & bellum *ultro* inferentes profligarunt, & circumhabitantibus terrorem incuſſerunt: acquirentes ſibimet, ſtrenuos excipiendo labores, rerum magnarum & ſplendidarum abundantiam. Hoſtium etenim caſtris potiti, tam in uſum privatum quam in publicum, ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam neceſſariis ad victum egebant. Nec in præſens tantum eis profuit hæc pugna proſpere pugnata, ſed etiam in poſterum ceſſit iis in emolumentum: inde enim non corpora ſolum hoſtium in ſervitutem adduxerunt, ſed & animos *ſubegerunt;* atque omnibus circumquaque gentibus, poſt cladem iſtam *Amalecitis* illatam, formidoloſi exſtiterunt. Quin & ipſi divitiarum vim magnam conſequuti ſunt. multum enim auri argentique in caſtris relictum erat, ut & vaſa ærea quibus ad cibum coquendum utebantur, * magnus quoque numerus rerum ſignatarum, tam in textilibus quam armorum ornamentis, atque alia ad cultum illorum & apparatum ſpectantia, præda quoque varia jumentorum, & quæcunque exercitum in expeditione comitari ſolent. Unde & ſeſe ob fortitudinem valde efferebant Hebræi, plurimumque ſibi arrogabant virtutis: in laboribus etiam aſſidui eſſe cœperunt, perſuaſum habentes ab iis omnia ſuperari poſſe. Atque hujus quidem pugnæ hic finis erat.

Poſt victoriam, Moyſe largiente præmia ſtrenue merentibus, encomium Jeſu, Hebræis cunctis feriæ, atque ara Deo victori dicata, Amalecitarum denique reliquiis excidium præſcriptum. Ex. c. 17.

5. Sequenti vero die Moyſes hoſtium cadavera ſpoliavit, & arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & ſtrenue merentibus præmia diſtribuit: Jeſumque ducem pro concione laudavit, toto exercitu iis quæ geſſerat atteſtante. At nemo quidem ex Hebræis prœlio cecidit: ex hoſtibus vero

ἔτως ὠφεληθήσεσθαι τὸ κράτιστον τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ δι' ἔργων ὠφελησούσῃ, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, θεῷ τε καὶ Ἰησοῦ ὠφελοῦντες τὸ στράτευμα.

δ'. Προσέμισγον δὴ οἱ πολέμιοι· καὶ γὰρ ἦν ἡ μάχη, ὡς θυμία τε καὶ [f] διακελευσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν δὴ Μωϋσῆς [g] αὖθις [h] ἀνίσχοι τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς Ἀμαληκίτας κατέπονον οἱ Ἑβραῖοι. τὸ δὲ πονεῖν τὸ [i] ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ Μωϋσῆς ἔχων ὑπομένων· ὁσάκις γὰρ αὐτὰς [k] καθίοι, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους [l] αὐτὸς συνέβαινε· κελεύει τόν τε ἀδελφὸν Ἀαρῶνα, καὶ τὸν ἀδελφῆς [m] Μαριάμμης τὸν ἄνδρα [n] Οὖρονα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διακρατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπιστέναι κάμνειν [o] βοηθοῦντας. καὶ τοῦτο γινόμενον [p] κατακρατοῦντες ἐνίκων τοὺς Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι· καὶ πάντες [q] ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγινομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. [r] νίκῃ δὴ καλλίστῃ καὶ καιριωτάτῃ νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· [s] καὶ γὰρ τοὺς ὑπερατυούντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς περιοίκους ἐφόβησαν, ὑπερήσθησαν μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. [t] ἑλόντες γὰρ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, πλοῦτος τε μεγάλος δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, ἐδὲ τὰ ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ὑπορροῦντες. ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα, τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ περιμαχὴς μάχη· ὃ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ὑπερατυούντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι μετὰ τῶν ἐκείνων ἦτταν ἐμβυσαν φόβου. αὐτοί τε πλεῖστα μεγάλα δυνάμιν προσελαβον· πολὺς μὲν γὰρ [v] χρυσός τε καὶ χρυσοῦς ἐγκαταλείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὴν διαίταν, [x] πολὺ δὲ ὑπόσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι [y] παρὰ τὰς σκηνάς, ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἑξοδιάζεσθαι ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπερπλήσθησαν [z] ἐπ' ἀνδρείᾳ Ἑβραῖοι, καὶ πολλὴ μεταπίπτουσα ἀρετῆς λόγῳ αὐτοῖς· πρός τε [a] τὸ πονεῖν [b] ἦσαν ἀεί, τούτῳ πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τόδε τὸ πέρας.

ε'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς [c] τῶν φυγόντων σκευοθήκας. διεμέτρει τε τιμὰς ἑκάστοις· καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰησοῦν [d] ἐπαινεῖ παρόντος ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανεν δὲ Ἑβραίων μὲν [e] οὐδείς· τῶν δὲ πολε-

f Διακελευσμῷ] *Thucydidem* imitatur, apud quem (p. 221. *Edit. Oxon.*) ὠθυμία τε πάσῃ χρώμενοι καὶ διακελευσμῷ.

g Αὖθις] Forte ἐρθὰς. Vet. *Manus extendebat ad Cœlum.* COCC.

h Ἀνίσχοι τὰς χεῖρας,] *Al.* ἀνίσχας.

i Ἀνατάσεως] Ita *Samb. Big.* & *Zonaras.* ἀναστάσεως in *Editis*, *aliiſque.*

k Καθίοι,] Sic in *MSS.* καθίη in *Editis.*

l Αὐτῶν συνέβαινε·] Αὐτῷ *Vat.*

m Μαριάμμης] Occurrunt & formulæ μαριάμμης *Samb.* & μαριάμνης *Big.* tum hoc in loco, tum in aliis. BERN. Vide p. 99. v. 32.

n Οὖρονα,] Fecerat ita *Joſephus* ex חור *Hebræo*, aut ܚܘܪ *Syriaco*, eſtque imitatus *Epiphanius.* Atqui ὦρον *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb. Hen. Vat.* & *Busb.* deflexum crede ex ὦς LXXII. BERN.

o Βοηθοῦντας.] Forte βοηθοῦσας. COCC.

p Κατακρατοῦντο] *Al.* καθακρατοῦντος, & ἀνακρατοῦντο, & ἀνακρατοῦντος.

q Ἀπολώλεσαν ἄν,] *Al.* ἂν ἀπολώλεσαν contra morem *Atticorum.*

r Νίκῃ δὴ] Δὲ nolunt *Big.* & *Samb.* Mox Διασρατοῦσάντων *Gen.* ne bis dicerent forte ἐπισρατοῦσάντων in eodem tmemate. BERN.

s Καὶ γὰρ] Καὶ γὰρ καὶ τὸ *Vat.*

t Ἑλόντες] Ita *Vet. Interpr.* ἑλοῦσι δὲ καὶ τὸ *Baſ.* & *G.* ἑλοῦσι τὸ σε. *Samb. Big.* & *Vat.*

v Χρυσός τε] Sic in *MSS.* in *Editis* ὁ χρυσός τε καὶ ὁ χρυσοῦς.

x Πολὺ δὲ ὑπόσημον] Hic notat pecuniam ſignatam, cui ἄσημοι opponitur. REL.

y Παρὰ τὰς σκηνάς,] Περὶ τὰς σκηνὰς nec male *Samb.* παρ' τὰς σκηνὰς *Schotanus* nec male nec bene, ſed indifferenter. Mox ἐξοδιάζουσι typis parcis. BERN. Coll. *Voſſ.* ἐξοδιάζει τὰς πλήσεις, non aliter, quam in ſuperioribus, ubi eadem varietas & confuſio ſcripturæ agnoſcebatur. HAVERC.

* *Magnus quoque numerus rerum ſignatarum,*] Ita in *Vet. Interpr.* & *Sperlingio* (de Nummis non cuſis p. 86.) qui *Gelenium* reprehendit, quod ex ὑπόσημον πλῆθος *pecuniam ſignatam* nobis exſculpſit, vertendo *magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia* &c, cum vaſa etiam ſignis ſuis elaborata ſint, & veſtes ὑπόσημοι dicantur, quæ figuras intextas habent. Mihi ſane vox ἐκαλέρων ſuſpecta eſt, & ſi abſque ope *MSS.* conjecturis indulgere liceret, mallem ſic legere, πολὺ δὲ ὑπόσημον πλῆθος ἑκατέρων.

z Ἐπ' ἀνδρείᾳ] Probum & ὑπ' ἀνδρίᾳ *Big.* BERN.

a Τὸ] Pro τὸ malebat τῷ *Coccejus*, quod & exſtat in Coll. *Big.* HAV.

b Ἦσαν ἀεί,] Ita ex *MSS.* antea ἦσαν, ὃ τούτῳ.

c Τῶν φυγόντων] Ita *Big.* & *Samb.* τῶ φυγόντων *Hen.* & *Busb.* φυγόντων duntaxat *Baſ. G. aliique.*

d Ἐπῃνεῖ,] Ita *Vat.* ἐθαύμαζε *Baſ.* & *Big.* ὑμνίαζε & ὑπερυμνίαζε *Alii.*

e Οὐθείς·] Ita *Big.* & *Samb.* οὐδεὶς excuſa. Imo οὐδὲ εἷς *Hen.* & *Busb.* BERN.

λε-

λεμίων ὅσης ἀδ' ἀριθμῷ γυῶναι δυναῖον ἦν. θύσας ᾗ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, [f] ΝΙΚΑΙΟΝ ὀνομάσας τ Θεόν· προεφήτευέ τε πανωλεθρίαν τὰς Ἀμαληκίτας ἀπολουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ Ἑβραίοις ὑπεστρατοπεδαι, καὶ πᾶσι ἐν ἐρήμῳ τε γῇ [g] καὶ παλαιπωρουμένοις. τόν τε [h] στρατὸν δωχίαις ἀνελάμβανεν. καὶ πρώτῃ μὲν τῇ μάχῃ πρώτῃ μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταστολμήσαντας αὐτῶν, μετὰ [i] τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, ἔτους ἐπολέμησαν. ἐπεὶ ᾗ τὴν τῶν ὑπατικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας [k] ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε σωστρατευομένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ [l] ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προιὼν κατ' ὀλίγον, ἐν τριμήνῳ μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὅπου τὸ Σιναῖον ὄρος· ἐν ᾧ τά τε ἄλλα θαύματα καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

totidem, quot vix numerando consequi potuerunt. Cum vero gratiarum actionis sacrificium offerret, aram posuit, Deum VICTOREM appellans: prædixitque internecione delendos esse Amalecitas, foreque ut nemo ex iis in posterum supereresset, quod Hebræos ultro armis aggressi fuerint, idque in solitudine & *summa* inopia constitutos. Et *tunc* exercitum epulis adhibuit. Atque hæc quidem prima pugna, quam post exitum ex Ægypto contra hostes bello eos lacessentes commiserunt, ita pugnata est. Cum vero convivium ob partam victoriam Moyses egisset, & Hebræos per aliquot dies post prœlium refecisset & recreasset, instructis agminibus *eos* eduxit. jam enim multi erant levis armaturæ milites. Et tardiuscule progrediens, tertio mense, postquam ex Ægypto moverat, ad montem Sinæum pervenit: in quo miraculum de rubo, aliasque visiones ei contigisse prius memoravimus.

Exitus mense tertio ad montem Sinæum pervenitur. Ex. c. 19.

ΚΕΦ. γ'.

[m] Οτι τ πενθερὸν αὐτῦ Ιοθόρλω Μωϋσῆς, θαλλόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σινᾶον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

ΚΑΙ [n] Ραγουήλ ὁ πενθερὸς τὴν αὐτῦ πυνθανόμενος δυπραξίαν, ἀσμένως [o] ἀπήντα. Μωϋσῆς ᾗ, καὶ Σαπφώραν τὴν γυναῖκα αὐτῦ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας, ἥδετο ὅτι τῇ ξ πενθερᾷ ἀφίξει. καὶ θύσας [p] ὡχῇ τὸ πλῆθος ξ θέμις πλησίον, ὃς θλογοφόρῃ ξ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τ δωχίας μετελάμβανον. [q] Ααρὼν ᾗ σὺν τοῖς παροῦσι Ραγουήλου προσλαβόμενος, ὕμνους τε ᾖδον εἰς τ Θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ ποιητὴν γεγενημένου· καὶ τ στρατηγὸν εὐφήμουν, ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνῳ πάντων αὐτοῖς [r] κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ραγουήλ [s] πολλὰ μὲν ἐγκώμια ξ πλήθους ὅπη τῇ πρὸς τ Μωϋσέα εὐχαριστίᾳ διεξῆλθε· ἐθαύμαζε ᾗ τ Μωϋσέα τ ὅπη σωτηρίαν τ φίλων ἀνδραγαθίας.

CAP. III.

III.

Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

RAguelus autem socer, res ab eo feliciter gestas fama accipiens, gratulabundus *ei* obviam venit. Et Moyses, *cum eo* excipiens Sapphoram uxorem suam & filios, de soceri adventu valde gaudebat. Cumque rem divinam & sacrificium confeciſſet, populo convivium apparat non procul à rubo, qui conflagrationem ex igne evaserat. atque multitudo quidem, per tribus suas disposita, sigillatim epulis accumbebat. Aaron vero & Raguelus cum suis hymnos in Deum cecinerunt, ut qui salutis & libertatis auctor eis exstiterit & largitor; simulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod ejus virtute cuncta eis ex animi sententia ceciderint. Insuper & Raguelus, in sua ad Moysem gratiarum actione, multa populo præconia tribuit: Moysem vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum salute tantum fortitudinis *in laboribus & periculis* ostenderit.

Moysi genero suo gratulatur Raguelus, sed maxime Deo Vindici. Ex. c. 18.

CAP.

---

f Νικαῖον] *Samb. Hen.* & *Busb.* νικαῖον, ut passim illis ὀλυμπιον. *Big. Bas. Gen.* & Stephanus Byzantius νικαῖος, atque pariter alteram vocem presse denotant. Disertius itaque *Deo Tropheo nostro* sive τῷ τροπαιούχῳ inscribi hanc primam aram Israelis liberati tradidit Judæus iste, quam ante eum Alexandrini τῇ καθ' ὑγρᾶ μν. BERN.

g Καὶ παλαιπωρουμένους.] Illud καὶ deest *Vat.*

h Στρατὸν] Ita *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* στρατηγὸν *Bas.* & *G.*

i Τὴν ἐξ Αἰγύπτου] Sic *MSS.* in *Editis* τὴν Αἰγύπτιν.

k Ἐπ' ὀλίγας] *Samb.* ἐπὶ ὀλίγας, idemque parvo intervallo παραλίγον unice. BERN.

l Ὁπλιτικὸν] Sumpsi ex *Big. Samb.* & *Burio* nostro ὁπλιτικὸν, ut usitatius. Verum & ὁπλητικὸν *Bas.* & *Gen.* haud alienum video à Canone Grammatistarum. BERN.

m Ὅτι τ πενθερὸν] *Bas.* & *Gen.* hoc capituli ibidem præposuerunt, Κεφ. γ'. Ποίας συμβουλὰς ὁ ραγουὴλ τῷ γαμβρῷ μωυσῇ ἔδωκεν. BERN.

n Ραγουήλ] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut amant προσαγωγεῖς, ubique ῥαγουὴλ & ῥαγουὴλον appingunt. *Big. Bas Gen. Eustathius*que ῥαγουὴλ, quem Moyses ipse appellat modo רעואל, modo יתרו, forte & תבב, aut potius ابو حبب; contribules etiam Arabes vocant حبيب *Soebum*, ut jam omittam & nugas Rabbinicas. BERN.

o Ἀπήντα.] Ita immutavi ex Epiphanio. Vel hoc modo forte licet, ἀπλώτα τῷ μωσῇ, καὶ τῷ σαπφώρᾳ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδετ') ᾗ μωσῆς ἐπί. Extat enim tam in MSS. quam in impressis libris patente errore, ἀπλώτα τόν τε μωσῆν καὶ τῷ σεπφώρᾳ (aut ex codd. *Samb.* & *Big.* σαπφώρᾳ) δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδετ') ᾗ μωσῆς ἐπὶ τῇ &c. Nil aliud intellexit ex Josepho Jo. Zonaras, aut Pseudo-Eustathius. Quorum ille ad Hex. ait, καὶ ὁ ραγουὴλ ὁ καὶ ἰοθὸρ, διώνυμος ᾗ ἐτύγχανεν, ἀφικνεῖται) πρὸς τ μωυσῆν, ἐπαγόμενος αὐτῷ τήν γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς. Protodrungarius pariter Tom. 1. Annalium, ἐπὶ τὸ ὄρος σινᾶ καὶ ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτῦ ἀπλώτητον αὐτῷ. θεασάμενος ᾗ τ γαμβρὸν ὡς ὄχλῳ πρᾶγμάτων ὄντα, & reliqua. Verum propter vitium librarium, Josephum ipsum lubentius criminantur hoc in loco Salianus Schotanusque & consimiles Originum Judaicarum censores. BERN. Ita cum *Bernardo* immutavi ex *Vet. Interpr.* Exstat enim tam in *MSS.* quam *Impressis* patente errore, ἀπλώτα τόν τε Μωϋσῆν καὶ τὴν Σεπφώραν [*al.* Σαπφώραν] δεχόμενον καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδετ') ᾗ Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ &c. Nec aliud intellexit *Eustath.* ad *Hexaëm.* p. 89. καὶ ὁ ραγουὴλ ὁ καὶ Ιοθὸρ, διώνυμος ᾗ ἐτύγχανεν, ἀφικνεῖται) πρὸς τ Μωϋσῆν, ἐπαγόμενος αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς. nec *Zonaras* in *Annalibus*, p. 23. ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ Ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτῦ ἀπλώτητον αὐτῷ. θεασάμενος ᾗ τ γαμβρὸν ὡς ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα &c.

p Εὐώχῃ] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐωχεῖ *Vat. Bas.* & *G.* An *Raguelus* tam laute fecerit, an *Moyses*, quærant alii. *Moysis* tamen ipsius verba favent socero suo, nec abhorrent illa *Josephi*. BERN.

q Ααρὼν] Ααρών τε *Big. Samb.* & *Vat.*

r Κατὰ νοῦν] Κατάνουν *Samb.* ex more. BERN.

s Πολλὰ μὲν] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis* πολλὰ μὲν ἐγκώμια ξ πλήθους ἐποιεῖτο. ἔπειτα πρὸς τ Μωϋσῆν τ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τ φίλων ἀνδραγαθίαν. Diversus ab his *Epiphan.* qui vertit, *Et Raguelus quidem multa encomia plebis apud Moysem de eorum fortitudine dixit, quod pro cunctorum salute sic laboraverunt universi.*

t Ἐπὶ τῇ πρὸς τ Μωϋσῆν εὐχαριστίᾳ διεξῆλθε·] *Big.* & *Samb.* Aliter sane *Bas.* & *Gen.* ἐποιεῖτο· ἔπειτα πρὸς τ μωυσῆν τ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, &c. Diversus & Epiphanius maluit esse his. Quære tu scripta meliora. BERN.

CAP. IV.

Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret, qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

De populo ordinando prudentissimi Raguelis consilium. Ex. c. 18.

CRastina vero die Raguelus, animadvertens, ut Moyses negotiorum multitudine fuerit oppressus (nam omnium, quoties postularent, controversias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, utpote qui æquo jure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter; &, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod jure optimo non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint) tunc quidem tacendum putavit, neminem volens impedire quo minus præclaro ducis judicio arbitrioque frueretur. Turba autem summota Moysem sibi assumpsit, & cum soli essent, quid facto opus esse sibi videbatur, eum edocuit: consuluitque ut minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipse vero gravioribus tantummodo *negotiis* interesset, & universorum saluti provideret. Nam & Hebræorum quamplurimos repertum iri, ad jus dicendum satis idoneos; tot vero myriadum incolumitati prospicere neminem posse, præter Moysem ipsum aut sui similem. Itaque cum probe noveris (inquit) qua parte cæteris omnibus præstes, quantumque Deo ministrando contuleris ad res populi tuendas augendasque; permitte ipsis ut lites dijudicandas etiam ad alios deferant: tu vero soli numinis cultui deditus esto, haud parum de populo solicitus in meliorem statum & dignitatem vindicando. Meo igitur consilio circa res humanas usus exercitum accurate recense, & per dena millia distributis duces ex iis delectos præfice: dein millenis pariter. Divido autem post eos in quingentos, ac rursus in centenos, tum in quinquagenos: & principes super eos constitue, qui per tricenos divisos disponant, & per vicenos, ac denos connumeratos. Præsit autem his unus aliquis, qui à numero eorum quibus præest appellationem accipiat. Illi vero, à populo universo comprobati habitique pro viris virtute & justitia præstantibus, de controversiis eorum sententiam ferent. Ac si quæ res paulo major existat, ad potiores dignitate ejus cognitionem deferent: sin & illis videatur ad judicandum nimium difficilis, ad te eam remittent.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ὑπέθετο Δραπάξαι τ λαὸν αὐτῷ κ χιλιάρχας κὴ ἑκαλοντάρχας, ἄπαυλον ὄντα τὸ πρῶτον· κὴ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ τῷ ξ πενθερὸς παραίνεσιν.

[v] Τῇ ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ Ραγουὴλ τ Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, κὴ [x] μόνως ἂν ξ δικαίᾳ τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ Δραπετὴς αὐτοῖς [y] ὅτ' ἦν γένοιτο, κὴ ὥστε τοῖς ἡττωμένοις κέρδος εἶναι τὸ λειπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην [z] ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι ξ στρατηγῷ θέλουσιν. [a] παυσάμενον γὰρ τοῦ θορύβου παρακαλέσας, κὴ συμμονωθεὶς ἐνεδίδασκεν ἃ [b] χρὴ ποιεῖν· κὴ συνεβούλευε τ μὲν ἐπὶ τοῖς ἥττοσι παλαιπωρίας ἑτέροις ἐκκῆναι, αὐτὸς δὲ τ μειζόνων κὴ τ σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθὸς, κὰν ἄλλος Ἑβραίων ἀνευρεθῆναι· φροντίσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι μὴ Μωϋσῆν ἡγούμενον. [c] αἰσθανόμενος οὖν τ ἀρετῆς, [d] φησὶ, σαυτοῦ, κὴ οἷος γέγονας ἐπὶ [e] τῷ τ λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τ ἐγκλημάτων διαίρεσιν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι κὴ ἐπ' [f] ἄλλων· [g] σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατίσχων σεαυτὸν Δραπέλθ, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τ νῦν ὀχλείας. ὑπολήψεται δὲ τῆς ἐμῆς [h] περὶ τ ἀνθρωπίνων χρησόμενος, τ στρατὸν ἐξετάσας ἀκριβῶς, καὶ κατὰ μυρίας τούτων κεκερμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις· εἶτα κατὰ χιλίους. Δραιρήσεις δὲ [i] μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, κὴ πάλιν εἰς ἑκατόν, εἶτ' εἰς πεντήκοντα· ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα [k] μεμερισθέντας Δραχθησόμενοι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα [l] συναριθμουμένους. ἐγὼ δέ τις ἐπὶ τούτοις εἶς, τὴν πρόνοιαν [m] ἀπὸ τοῦ τ δεχομένων ἀριθμὸν λαμβάνων. [n] οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους [o] πάντως εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, πρός τε τῶν [p] Δραφόρων αὐτοῖς κελεύσει. κὰν ἡ τι μεῖζον [q] ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὴν πρόνοιαν τούτων Δράγωσιν ἐπανοίσουσιν· ἂν δὲ κἀκείνους Δραφύγῃ τὸ πρᾶγμα δύσκολον, ἐπὶ σὲ τὸν ἀνα-

[v] Τῇ ὑστεραίᾳ] מִמָּחֳרָה ex literis Moysis. BERN.

[x] Μόνως] Ita *Big.* & *Samb.* μόνον in *Editis.* μόνον ὡς ἂν ξ δ. *Vat.*

[y] Οὕτω χρήοιτο,] Οὕτω non agnoscit *Vat.*

[z] Οὐ κατὰ πλεονεξίαν] Ita *Samb.* & *Vat.* ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ νομίζουσι πάσχειν *Big.* ἢ πλεονεξίαν πάσχειν αὐτὸ νομίζοντι *Basil.* & *G.*

[a] Παυσάμενον] Παυσαμένῳ *Samb.*

[b] Χρὴ ποιεῖν·] Δεῖ ποιεῖν *Vat.*

[c] Αἰσθανόμενος] Αἰσθόμενος *Vat.*

[d] Φησὶ,] Ex *Samb.* φησὶν αὐτὸ *Big.* φησὶν αὐτῷ in *aliis.*

[e] Τῷ τ λαὸν] Articulum, qui deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.*

[f] Ἄλλων·] Ita *MSS.* ἀλλήλων in *Editis.*

[g] Σὺ δὲ πρὸς μόνῃ] Vocibus Hebraicis היה אתה לעם מול אלהים BERN.

[h] Περὶ τ ἀνθρωπείων] Ita ex *Vet. Interpr.* non sine auctoritate *MSS.* περὶ τ ἀνθρωπίνων *Samb.* περὶ τ ἀνθρωπείων *Vat.* in *Editis* deest περί.

[i] Μετ' αὐτούς] Μετὰ τούτους *Busb.* Et superius κὴ τ στρατὸν ἐξετάσας. mox Εἶτα χ'. *Hen.* & *Busb.* BERN.

[k] Μεμερισθέντας] Ita *Vat. Basil.* & *G.* in *aliis* μεμερισθέντες.

[l] Συναριθμουμένους.] *Big.* & *Samb.* συναριθμυμένοις. At vero *Hen.* & *Busb.* κὴ κ δέκα συναριθμυμένοις. Vult itaque Flavius quemlibet Pentecontarchum, causa exempli, apud Hebræos præfuisse Decurionibus quinque, Icosarchis binis, & Triacontarcho unico. Unde Zonaras Juris-Consultus, κὴ κ μυρίας ἄρχοντας ἀπέδειξεν τ γαμβρὸν συνιδὼν ὁ Ραγουὴλ· εἶτα κ χιλίους, κὴ κ πεντακοσίους ἑτέρους ἐφιεῖν. κὴ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κὴ πεντηκοντάρχας ποιεῖν· κὴ ἐν τριάκοντα, κὴ εἴκοσι, κὴ δέκα ἐφιέναι τοὺς Δραριθμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius Moysis c. 18. v. 21. in *Tribunos, Centuriones, Quinquagenarios, & Decanos*, quos Hieronymus vocat. BERN. Ita quidem *Zonaras*, κὴ κ μυρίας ἄρχοντας ἀπέδειξεν τ γαμβρὸν συνιδὼν ὁ Ραγουὴλ, εἶτα κ χιλίους κὴ κ πεντακοσίους ἑτέρους ἐφιεῖν· κὴ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κὴ πεντηκοντάρχας ποιεῖν, κὴ ἐν τριάκοντα κὴ εἴκοσι κὴ δέκα ἐφιέναι τοὺς Δραριθμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius *Moysis. Exod.* c. 18. *in Tribunos, Centuriones, Quinquagenarios, & Decanos*, quos *Hieronymus* vocat.

[m] Ἀπὸ δὲ τ δεχομένων] Ἀπὸ δὲ δεχομένων ἀριθμὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[n] Οἱ δὲ δοκιμασθέντες] Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* οἱ δὲ deest *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox legunt οἱ γὰρ τε Δραφ.

[o] Πάντως εἶναι] *Big. Samb.* & *Epiph.* πάντως Typographi priores. Moyses Josephusque requirunt viros optimæ famæ, δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, δικαίους. Gelenius adhuc & Seldenus IC. plebis Hebraicæ suffragia necessaria quo tales præfecti creentur, ex verbis Josephi perverse eliciunt. Vox autem populi tantum valuit in Ecclesia Judaica, quantum jam inter Christianos in Episcoporum Ordinationibus valet. Non facit illa Præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant. BERN. Ita ex *MSS.* πάντως in *Editis.* Male nonnulli (inquit *Bernardus*) plebis Hebraicæ suffragia necessaria esse ad tales præfectos creandos ex his verbis *Josephi* eliciunt. Vox enim populi non magis valuit in Ecclesia Judaïca, quam inter Christianos in Episcoporum ordinationibus valet. non facit illa præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant.

[p] Διαφόρων] Διαφορῶν *Samb.*

[q] Ἐπὶ τὰς] Ita in quinque *MSS.* male in *Editis*, ἐπὶ τὰς ἐν ἀξιώματι τὴν πρόνοιαν τ. verticulo omisso.

[r] Μωϋ-

ἀναπέμψαιμεν. ἔσαι γὰρ ἅτως ἀμφότερα, καὶ τὰ δικαίων Ἑβραῖοι τεύξονται, καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσεδρεύων ἥμερον ἂν αὐτὸν παρασκευάσας τῷ στρατῷ.

Sic enim fiet utrumque, ut & jus suum consequantur Hebræi, & tua in Deum assiduitate ipsum exercitui magis propitium reddas.

β. Ταῦτα Ραγουήλου προσειπόντος, [r] ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην [s] τὴν ἐκείνου· οὔτε τροπὴν τὴν εὕρεσιν οὐκ [t] ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ πᾶσιν φανερὸν τὸν ἐξευρόντα τῷ πλήθει. [v] καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἃ Ραγουήλου ἔγραψεν, ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προφηνεῖσαν· καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὴν ἀληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ὑπερχαφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν κἀκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτης δικαίρως ἐν ἄλλοις τὴν γραφὴν δηλώσομεν.

2. Ad hæc autem hortante Raguelo, consilium ejus libenter admisit Moyses, moxque *omnia* disposuit prout ille suggesserat: rei hujusce inventionem non dissimulans, neque eam sibi arrogans: sed populo palam faciens, quis eam primus excogitaverit. Quin & in libris suis Raguelum memoriæ prodidit, ut qui ordinationem prædictam invenerit: factu optimum ratus verum bene meritis testimonium tribuere, quamvis & aliorum inventa ei in gloriam cedant cui adscribuntur. Adeo ut ex hoc liceat intelligere, quam spectatæ integritatis fuerit Moyses. Sed hac quidem de re in aliis *institutæ* scriptionis locis opportune *sententiam nostram* declarabimus. *Moysis præclara fides ac modestia.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

CAP. V.

Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

Μωϋσῆς δὲ συγκαλέσας [x] τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπῄρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν· ὡς σωσόμενος τῷ Θεῷ, [y] καί τινα λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. σκηνὰς δὲ σκέλεσι πλησίον μεπασκευάσαι τῷ ὄρει, τὴν μετανάστασιν τοῦ Θεοῦ [z] προτιμήσαντας. ταῦτ' εἰπὼν [a] ἀνῄει πρὸς τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον [b] τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον [c] οὐκ εὐάναβατον, ἀλλ' οὐδὲ ὁρᾶσθαι δίχα πόνου τὴν ὄψεως δυναμένοις· ἄλλως τε, [d] καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι [e] περὶ τούτου τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν, φοβερὸν [f] ἦν καὶ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετίσκηνουν, καὶ τὰς ὑποπτείας τοῦ ὄρους [g] καταλαμβάνοντες· ἠρμένοι τὰς διανοίας, ὡς μὴ τὴν [h] ἐπαγγελίας τὴν ἀγαθῶν, ἣν πρέπτινεν αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ. ἑορτάζοντες δὲ τὸ στρατηγὸν προειμένου· ἀγαθοῦντες τῷ τε ἄλλῳ ἁγνείαν, καὶ ἀπὸ σωφροσύνης [i] τὰς γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε· καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα Μωϋσῆ δοῦναι δωρεὰν, ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. τὰς τ' οὖν διαίτας ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν [k] ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις [l] σκηψεπῶς ἠσκημένοι.

Cum autem populum convocasset Moyses, ipse quidem ad montem Sinæum se abire dicebat: ut qui cum Deo versaturus, & oraculum aliquod ab ipso acceptum eis reportaturus esset. Illos vero prope montem Sinæum castra locare jubet, præcipue Deo viciniores futuros. Hæc cum dixisset in montem Sinæum ascendit, omnium regionis istius celsissimum; & ob nimiam altitudinem & abrupta præcipitia non solum hominibus invium, sed & vix sine fatigatione oculorum aspiciendum: cum & alias, propter pervulgatum de eo sermonem: Deum illic habitare, tremendus esset & inaccessus. Hebræi autem juxta mandatum Moysis castris motis radices montis occupant: animis erectiores & alacres, quasi cum bonis promissis, quorum spem illis dederat, à Deo reversurus esset Moyses. Convivia autem agentes inducem exspectabant, castitatem servantes cum in cæteris, tum per triduum abstinendo à mulierum congressu, sicut eis ipse præceperat; precibus etiam Deum solicitantes, ut, placide benigneque Moysem excipiens, munera ei donaret, quæ vitam facerent beatiorem. Victu itaque sumptuosiore utebantur, & simul cum conjugibus ac liberis cultum habitumque decorum & splendidiorem induunt. IV. *Tremendum Sinæ fastigium ascendit Moyses.* *Populus interim Hebræus lustratur, epulatur, castitasque Deum precibus solicitat. Ex. c. 19.*

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν [m] ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. τῇ τρίτῃ δ', πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀναλαμπεῖν, νεφέλη τις [n] ὑπερίσχυσε τοῦ παντὸς στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, ὑπερφερὲς τοῦτο ἰδόντων γιγνόμενον, καὶ τὸ χωρίον ὃ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεπιημένοι περιέγραφε. καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοι τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν [o] κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς

2. Et per duos quidem dies lautiorem in modum epulabantur. Tertia vero die, priusquam sol oriretur, nubes circumfusa totis Hebræorum castris incumbit, qualem antehac nunquam conspexerant, & spatium omne, ubi posuerant tabernacula, complexa est. Ac cum reliquum cœli in sereno esset, *subito coorta tempestate*, cum venti vehementes largum concitantes imbrem ruebant, tum *Sed dies tertia procellis, nubibus, fulgoribus etiam ac fulmine præsentem Deum agnoscit.*

r Ο Μωϋσῆς] Articulum restituimus ex *Big.* & *Samb.*

s Τὴν ὑποθήκην] Τὴν deest *Vat.*

t Ἀποκρυψάμενος.] Ita *MSS.* in *Editis* οὐκ ἀπεκρυψάμην.

v Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἃ] Καὶ τοῖς βιβλίοις ἃ (*Samb.* ἃγιγκλον) ἐνέγραψεν *Big.* atque *Samb. Epiphanius* vero Ϲ ἐν τοῖς βιβ. ἐνέγραψεν, vel ἐνέγραψεν. Recte itaque *Epiphanius* & *Gelenius in libris suis*, quibus profecto nihil melius unquam scriptum. Schotanus tamen *in libris sacris* præsertim exponit, haud bene. BERN. Καὶ τοῖς β. & mox ἐνέγραψεν *Big.* & *Samb.* Ϲ ἐν τοῖς β. ἐνέγραψεν vel ἐνέγραψεν legisse videtur *Vet. Interpr.*

x Τὸ πλῆθος.] Sic *MSS.* τὸ πλῆθος in *Editis.*

y Καί τινα λαβεῖν] Eo modo *Big.* & *Samb* & lubenter Cl. *Bosius.* Verum cum Editoribus facit *Scholasticus* famulus Cassiodori: idcirco malunt tres illi καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον, ἐπανῆξαν πρὸς αὐτούς. His favent & consequentia Josephi, ut μὴ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν ἀγαθῶν ἣν πρέπτινεν αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ, moxque ἀνυπὸ δώσειν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. BERN.

z Προτιμήσαντας.] Προτιμήσαντος *Vat.*

a Ἀνῄει] Ita *Hep. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνῆλθε *Basil. G.* & *Vat.*

b Τῶν ἐν ἐκείνοις] Sic *Big Samb. Vat.* (*Voss.* Coll.) & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῶν ἐκεῖ ὀρῶν.

c Οὐκ εὐάναβατον,] Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voss.*) in *aliis* οὐκ ἀνάβατον, ἀλλ' οὐδὲ ὁρᾶσθαι μὴ δίχα π.

d Καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι] Illud Ϲ ex *Big* & *Samb.* in *aliis* deest. HUDS. Confer. p. 105. v. 15. & 128. v. 8 HAVERC.

e Περὶ τούτου] Περὶ τοῦ Θ. & περὶ τούτου τ. in aliquot *MSS.*

f Ἦν] Ita *Big.* (*Coll Voss.*) & *Samb.* in *aliis* deest ἦν.

g Καταλαμβάνοντες] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καταλάμπανον.

h Ἐπαγγελίας] Ἐπαγγελίαν *Samb.*

i Τὰς γυναικῶν] Τῶν γυναικῶν *Samb* & *Vat.*

k Ὁμοῦ τε] Ομοῦ Ϲ τ. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

l Ἐκπεπαϊς] *Al.* ἐκπρεπῶς

m Ἡμέρας] Ἡμέρας *Big* & *Samb.*

n Ὑπερίσχυσε] Ὑπερφέρω ἀνέσχε Ϲ π. *Vat.*

o Κατήγιζον,] *Basil. Gen. Hen.* atque *Busb.* Propter Grammatistas factum esse video, quod κατεφέρουν exhibeant *Big.* & *Samb.* nisi Epiphanius idem si forte in suis membranis offendisset,

tum fulgura micabant aſpectu terribilia. tonitrua etiam cum fulminibus ex alto demiſſis plane indicabant præſentiam Dei, * qui propitius aderat ad ea quæ volebat Moyſes. Atque hæc quidem velim lectores accipiant, prout cuique libuerit: mihi vero neceſſe eſt ea literis mandare, ſicut in Sacris libris conſcripta habentur. Hebræi itaque, hiſce viſis & audito horribili clangore, valde tremefacti erant, (iis enim antea non aſſueſcebant) & rumor vulgatus de monte, quod crebro eum Deus inviſeret, mentes eorum inſolito pavore defixit. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti & *ſoliciti*: & Moyſen ira Dei periiſſe rati, & ſemet ſimiliter perituros eſſe exſpectantes.

Hebræorum terror ex Dei præſentia, & de Moyſe ſolicitudo.

Mox emicat Moyſes Dei voluntatis interpres.

3. Dum ita eſſent animis conſternati *improviſo* apparuit Moyſes, geſtiens lætitia & mirum in modum elatus. Itaque ut ſe in conſpectum dedit, illos metu eximit, & ad ſpem meliorum in poſterum erexit; protinuſque redit ſerenitas, & Moyſem adventantem fugiunt quæ cœlum paulo ante perturbarunt. Poſt hæc igitur in concionem populum convocat, auditurum quæ mandata a Deo referat. Quem ubi conveniſſe animadvertit, ſtans in excelſiore loco, unde ad omnes dimanaret vox,

Mira luce vultus atque orationis Dei laudes ac beneficia genti ſuæ deprædicat.

"Deus quidem, inquit, eadem qua antehac bene-
"volentia me excepit, ô *viri* Hebræi: atque ut
"vitæ feliciter agendæ pariter ac reipublicæ bene
"conſtituendæ viam ac rationem vobis ſuggerat,
"caſtris veſtris *jam* præſens adeſt. Quare per i-
"pſum perque ipſius magnifica opera *vos obſecro*,
"ne contemnatis ea quæ dicturus ſum, ad me con-
"cionantem reſpicientes; nec quod lingua homi-
"nis hæc ad vos loquatur, *ea vili pendatis*. Sed
"mandatorum præſtantiam cum expenderitis,
"cognoſcetis etiam majeſtatem illius qui ea ex-
"cogitavit, & noſtrum in commodum memet al-
"loqui non dedignatus eſt. Non enim Moyſes
"Amaramæ & Joachebelæ filius, ſed is qui Ni-
"lum pro veſtra ſalute ſanguineum fluere vi ſua fe-
"cit, & Ægyptiorum contumaciam variis calami-
"tatibus fregit; qui per mare viam vobis munivit;
"cui in mentem venit omnium egenis cibo cœ-
"litus demiſſo ſuccurrere; qui potum deſideran-
"tibus uberrimos ex petra fontes elicuit; à quo
"Adamus *cum poſteris ſuis* accepit quicquid è terra
"marique provenit; per quem Noëus diluvium
"effugit; à quo Abramo huc illuc vaganti terra
"Chananæa indulta eſt; per quem Iſacus paren-
"tibus ætate provectis natus eſt; per quem Jaco-
"bus duodecim filiorum virtutibus eſt inſignitus;
"per quem Joſephus Ægyptiorum in poteſtatem
"dominatus eſt; ille (*inquam*) vobis, me inter-
"prete uſus, iſta dat præcepta. Sint autem vobis
"ſacrolancta, & conjugibus ac liberis chariora ha-
"beantur. Summa vobis erit felicitas, dum ea cu-
"ſtodiatis; nec terra vobis ſterilis fiet, nec mare
"tempeſtatibus agitatum, nec fœtus veſtri præter
"naturam edentur; atque hoſtibus maximo eritis
"terrori: (Dei enim in conſpectum veniens, vo-
"cem ejus immutabilem audivi) adeo illi curæ
"eſt veſtra progenies ejuſque conſervatio.

Decem præcepta legis ſua voce edentem Deum audiunt Hebræi.

4. Cum hæc dixiſſet, populum coram adducit

ὁρῶσιν· καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, οἷς Μωϋσῆς ἤθελεν εὐμενοὺς ἅπαντυχόντων. καὶ ταῦτα μὲν τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντυξομένων· ἐμοὶ δὴ ἀνάγκη τοῦτα ἱερεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. [P] τοὺς γε μὴν Ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς προσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραξεν· ἀήθης τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν· καὶ ὁ ἐκ τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶν τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληξε. καθεῖχον [q] δ' αὐτοὺς ἐν τοῖς σκηναῖς ἀκηδόμενοι· καὶ τόν τε Μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες.

γ'. [r] Οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋσῆς, χαρᾶς τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε οὖν αὐτοῖς ἀπαλλάττει τοῦ δέους αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑποτίθησι τὰς ἐλπίδας· αἰθρίος τε καὶ [s] καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγενομένου. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ Θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων, φησὶν [t] ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ἵστη ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν Θεὸς, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι,
"καθάπερ καὶ πρότερον ὑμένης προσδέξατό με· καὶ
"βίον τε [v] ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπα-
"γορεύσας, πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς
"γοῦν αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργων, ἃ [x] δι' ἐκεῖνον ὑμῖν ἤδη πε-
"πρακται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὰ
"λέγοντα ἀφορῶντες· μὴ δι' ὅπερ γλῶττα ταῦτα ἀν-
"θρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴ γ' ἀρετῇ αὐτῶν κα-
"τανοήσαντες, [y] ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος ἧς γενοη-
"κότος, καὶ ὅτι συμφέροντι [z] τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ
"φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαράμου καὶ
"[a] Ἰωχαβέλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἡματωμένον ἀ-
"ναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν ῥυῆσαι, καὶ ποικίλοις δαμά-
"σας κακοῖς [b] τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα· ὁ διὰ θα-
"λάσσης ὁδὸν ἡμῖν διαβατὴν· [c] ὁ καὶ τροφὴν ἐξ ἀ-
"έρος μηχανησάμενος ἐλθεῖν δεομένοις· ὁ πόσον ἐκ
"πέτρας ἀναβλύσας ποτίζουσιν· ὃν Ἀδαμος τῶν
"ἀπὸ [d] γῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει· ὃν
"ὃν [e] Νῶε σὺν τῇ ἐπομβρίας διέφυγε· ὃν ἀφ' οὗ Ἀβρα-
"μος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τοῦ [f] Χανα-
"ναίαν κατέσχε γῆν· ὃν ἐξ οὗ Ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη
"γονεῦσι· ὃν ἐξ οὗ Ἰακωβος δώδεκα παίδων ἀρετῇς
"ἐκοσμήθη· ὃν ἐξ οὗ Ἰωσηπος ἐδεσπότευσε τῶν Αἰγυπτίων
"δυνάμεως· ἵνα ὑμῖν ταῦτας χαρίζηται τὰς λόγους
"δι' ἐμοῦ ἐκεῖνος. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν [g] γενέσθωσαν,
"[h] καὶ τέκνων φιλτάτων καὶ γυναικῶν. εὐδαί-
"μονα γὰρ βίον ζήσετε τοῦτον ἑπόμενοι, καὶ γῆς [i] ἀπο-
"λαύσεσθε καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀσφαλοῦς, καὶ
"[k] τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν τικτομένων, καὶ πολε-
"μίοις [l] ἔσεσθε φοβεροί· τῷ Θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν,
"ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην· ἅτοις ἐκείνῳ δὲ
"μέλει ὑμῶν καὶ τοῦτο μέλει διαμονῆς.

δ'. Ταῦτ' εἰπὼν [m] προάγει τὸν λαὸν γνωρίζειν [n] ἐμὲ καὶ τέκνοις,

dixiſſet. Ad illud colon λαὸν γνωρίζειν *Hen.* & *Busb.* vitio perfrequenti. BERN. Καὶ συγγενῆ *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.* καὶ τεκνοποιΐα. *Vat.*

* *Qui propitius aderat*] In *Vet. Interpr.* omnibus quibuſcunque Moyſes volebat propitii.

p Τὰς γε] *Al.* τὰς δὲ.

q Δὲ αὐτοὺς] Δὲ αὐτοὺς *Hen.* & *Busb.* mox ὑπὸ ὀργῆς *Samb.*

r Οὕτω] Οὕτως *Samb.* Paulo poſt ἀπαλλάττει *Hen.* & *Busb.* propter *Zonaram*. BERN.

s Καθαρὸς] Ita ex *MSS.* in *Editis* perperam καθαρὰς ἀεί.

t Επι ὑψηλοῦ τινος] Ἐπ' ὑψηλοῦ *Vat. Hen.* & *Busb.* & mox πάντες *Vat.* & paulo infra ἐστῶτος μου.

v Ὑμῖν] Ἡμῖν *Hen.* & *Busb.*

x Δι' ἐκεῖνον] *Al.* δι' ἐκείνων.

y Επιγνώσεσθε] Επιγνώσεσθαι *Samb.*

z Τῷ ἡμετέρῳ] Τῷ ὑμετέρῳ *Samb.* atque ita in aliquot codicibus *Epiphanii*.

a Ιωχαβέλης] Ita *MSS.* in *Editis* Ιωχαβήλης.

b Τὸ τῶν] Τὸ Αἰγυπτίων φρ. *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Imo quantum ad *Big. Coll.* illa habet Αἰγυπτίων. HAV.

c Ο ὁ τροφὴν] Ita *MSS.* ὁ ὁ τῷ πρ. in *Editis*. Παρασχὼν pro παραχὰν in *Add.* reponi *Hudſonus* jubet.

d Γῆς] *Al.* γῆς τε.

e Νῶε] Libri duo ſcripti excuſique totidem νῶχ in hoc Encomio Dei. BERN.

f Χαναναίαν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* Χαναναίων in *reliquis*.

g Γενέσθωσαν,] Γενέσθωσαν *Samb.* BERN.

h Καὶ τέκνων] Καὶ παίδων *Vat.*

i Απολαύσεσθε] Απολαβέσθαι *Samb.* & *Vet. Interpr.*

k Τέκνων] Eadem phraſi utitur p. 108. v. 29.

l Εσεσθε φοβεροί] Ita *Big.* & *Epiphan.* εἶστε φοβεροὶ in *aliis*.

m Προάγει] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* προσάγει Typothetæ: quod eſt Moſaicum ויקרא, ὁ ἐξήγαγε, Ex. 19. 17. BERN.

n Ομοῦ] *Al.* ἅμα.

o Πα-

πίνοις, ὡς ἀκέσαιεν τ̃ Θεῦ διαλεγομένυ πρὸς αὐτὺς περὶ τῶν πρακτέων· ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀδεν̃ως εἰς γνῶσιν αὐτοῖς προαγομένη. πάντες τε ἤκυον φωνῆς ὑψόθεν [o] φθεγγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν [p] μηδένα καὶ λόγων ἃς Μωϋσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένας κατέλιπεν. ἃς ἐ θεμιτόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, [q] τὰς ἢ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

ε'. Διδάσκ μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτ⊙ λόγ⊙, ὅτι θεός ἐστιν εἷς, [r] καὶ τ̃τον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ ἢ δεύτερ⊙ κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιησαμένους προσκυνεῖν· ὁ τρίτ⊙ ἢ, ὀμνὺναι μηδενὶ φαύλως τ̀ Θεὸν ὀμνύοντα· ὁ ἢ τέταρτ⊙, φυλάττειν τὰς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένυς ἀπὸ παντὸς ἔργυ· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν· ὁ ἢ ἕκτ⊙, [s] ἀποχέσθαι φόνυ· ὁ ἢ ἕβδομ⊙, μὴ μοιχεύειν· ὁ ἢ ὄγδο⊙, μὴ κλοπεύειν ὁρᾶν· ὁ ἢ ἔνατ⊙, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ ἢ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίας ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὸ μὲν πλῆθ⊙, [t] ἀκροασάμενον αὐτ̀ τ̃ Θεῦ φωνὴν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τ̃ συλλόγυ διελύθη. τῇς δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὸ σκηνεῦ, ἠξίυν αὐτὸν καὶ νόμυς αὐτοῖς παρὰ τ̃ Θεῦ κομίζειν. ὁ ἢ τάττας τε πίστας, καὶ περὶ τ̃ ὅλων ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσήμανε χρόνοις· ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τὰς ἢ πλείονας τ̃ νόμων [v] εἰς ἑτέραν ἀναπέμψομαι γραφήν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμεν⊙ ἀφήγησιν.

ζ. Οὕτω ἢ τ̃ πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ [x] Σιναῖον ὄρ⊙ [y] ἀνῆκε, προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνυ τριβομένυ, τεσσαρακοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγε ἀπ' αὐτῶν, δε⊙ εἶχε τὰς Ἑβραίας μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συμπεσόντων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὃ ἄτως ἐλύπησεν αὐτὰς, [z] ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσεῖ ἀπολωλέναι. ἐν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις· τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων ἡμέρους προσποιεῖσθαι, καὶ μάλιστα [a] ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι παντὶ τ̀ ψήφυ ἔφερον· τῶν ἢ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τὰς ἢ σώφρονας, καὶ [b] μηδ' ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ ἡμέροις προσπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγυμένυς, καὶ τὸ ὑπὸ τ̃ Θεῦ πρὸς αὐτὸν μεταχθῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πράως ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει· προσδέτα ἢ ἠρημῶσθαι καὶ κηδεμόν⊙ ὑπολαμβάνοντες, οἷς τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλυ δυναίντο, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, [c] καὶ ὅτι ὑπενοεῖν αὐτὰς [d] εἶναι προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ πάντος, ὅτι μὴ λυπεῖσθαι [e] καὶ καταφρᾶν ἡδυναντο. τὸ ἢ στρατόπεδον οὐκ ἐθάρρουν μεταίγειν, Μωϋσέως αὐτὰς ἐκεῖ προσμένειν [f] προειρηκότ⊙.

η'. Ἤδη ἢ παρεληλυθότων ἡμερῶν διακοσίων καὶ τεσσάρων νυκτῶν, παρῆν [g] οὐδενὸς σιτίυ τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεγευμένυ. χαρᾶς δ' ἐπλησε τὴν στρατιὰν ἐπιφανεὶς, καὶ τὴν τ̃ Θεῦ πρόνοιαν ἣν εἶχε περὶ

cum conjugibus & liberis, ut Deum de rebus agendis loquentem audirent; ne quid ex humana lingua detrimenti capiat dictorum dignitas, ut quæ minori cum auctoritate promulgentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures pervenit, ut nemo non clare exciperet singula præcepta, quæ Moyses duabus tabulis conscripta reliquit. Nobis *quidem* nefas est illa totidem verbis evulgare, sententiam *tamen* eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum præceptum, Deum esse unum, eumque solum colendum: secundum, nullius animalis simulachrum adorandum, tertium, per Deum in re inani non dejerandum: quartum, diem unumquemque septimum sancte observandum, feriando ab omni opere: quintum, parentes honorandos: sextum, à cæde abstinendum: septimum, non adulterandum: octavum, non furandum: nonum, falsum testimonium non dicendum: decimum, nihil alienum concupiscendum. *Divinae legis summarium.*

6. Et populo quidem ex ipso Deo ea audiente quæ loquutus est Moyses, magnumque ex prædictis gaudium accipiente, dimissa est concio. Proximis vero diebus ad tentorium *ejus* ventitantes, postulabant ut etiam leges à Deo ad ipsos afferret. Ille vero & istas posuit; & de universis quo modo agenda essent deinceps præscripsit: quorum meminero tempore opportuno. Majorem autem legum partem in alium librum remitto, seorsim de illis commentaturus. *At legum adhuc divinarum syntagma exposcunt Hebrei. Ex. c. 21, 19.*

7. Cum eo loco res essent, Moyses iterum in montem Sinæum ascendit, postquam hoc ipsum prædixerat Hebræis. Illis autem spectantibus ascensionem fecit. Cumque diutius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat) timor incessit Hebræos ne quid illi gravius accidisset: & ex omnibus, quæ pertulerant, malis, nihil eos magis dolebat, quam quod sibimet persuaderent Moysem periisse. In magna homines erant contentione: dum alii quidem dicerent cum ferarum incursu laniatum esse, & maxime qui illum odio habuerunt in ea erant sententia: alii vero ad Deum concessisse. Prudentiores autem, & qui ex neutra opinione aliquid sibi voluptatis caperent, ut in feras incidens discerperetur humanum arbitrantes, utque à Deo ad se translatus esset ob virtutem suam verisimile credentes, hac cogitatione sortem ipsius lenius ferebant: semet vero tali præside & curatore orbatos existimantes, qualem alium vix sibi datum iri sperarent, in magno erant luctu; & neque *mali* suspicio sinebat eos boni aliquid de viro exspectare, neque *spe adempta* poterant non lugere summoque in mœrore versari. At inde castra movere non ausi sunt; quod Moyses *abiens* eis præceperit illic manere, *reditumque suum præstolari.* *De Moyse suspicio varia, Deo an bestiis cesserit. Ex. c. 32. 1.*

8. Cum vero quadraginta dies totidemque noctes jam præteriissent, *tandem* advenit, nullo alimento, quali homines assuescunt, degustato. Eo autem conspecto totus gaudio completur exercitus, moxque eis exposuit, quantam de eorum salute *Verum post XL. dies jejunus ad populum descendit Moyses cum typo Tabernaculi & duarum legum Tabulis manu Dei scriptis. Ex. c. 24. 31. 32. & 34. Deut. c. 9.*

o Παρεγχωμβρύς] Παρεγγυομβρίς *Vat.*

p Μηδένα ἐκ λόγων] Μηδένα λόγον *Hen.* μηδένα. καὶ λόγον ἃς &c: & sententia exeunte πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις *Basil.* & *Gen.* & fortean *Epiphan.* BERN.

q Τὰς ἢ δυνάμεις] Ita in *MSS.* in *Editis* τὰς δυν.

r Καὶ τ̃τον δεῖ] Quatuor manus Scribarum: Impressorum illæ καὶ τ̃τον, pigre. Josephus equidem, sicut testantur libri cuncti, quos terimus aut à Græcis aut à Latinis exaratos, legem δικάλογον serie continua descripsit, non plane versibus decem: quod tamen in editionibus Græcanicis *Basil.* & *Gen.* factitatum constat. Mox ἑβδόμης *Busb.* BERN. Sic *Vat.* καὶ δὲ τ̃τον in *aliis MSS.* verum in *Editis* deest δέ. Decalogum, juxta *Josephi* codices tam Gr. quam *Lat.* serie continua descripsimus; non plane versibus decem, ut in *Editionibus Basil.* & *Gen.* Vide ad Belli Jud. lib. 1. cap. 33. §. 2.

s Ἀποχιάζ φόνυ·] Ἀπίχειαζ *Samb. Vat. (Coll. Voss.) Hen.* & *Busb.* & mox ἐπιθυμίας *Hen.*

t Ἀκροασάμνοι] Ὡς ἀκροασάμβρον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

v Εἰς ἑτέραν] Vide *notam* ad versum ult. capitis VII.

x Σιναῖον] Σίναιον *Samb. Busb.* & *Hen.* σιναῖον ubique *Basil. Gen.* & *Big.* Ibidem ἐπὶ pro εἰς *Samb.* BERN.

y Ἀνῆκε,] Ita *MSS.* ἀνίκε in *Editis.*

z Ὡς τὸ] Ὡς τ̀ *Coll. Big.*

a Ὅσοι] Καὶ μάλιστα ἢ οἱ πρ. *Vat.*

b Μηδ' ἕτερον] Ita, vel μηδὲ ἕτερον in *MSS.* in *Editis* μηδὲν ἑτέρου.

c Καὶ ὅτι] Sic in *MSS.* καὶ ὅτε τὸ ὑπ. *Basil.* & *G.* Aliquid amplius habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *& neque opinari poterant in tanta mora illius, quod viro boni aliquid accidisset.*

d Εἶναι] Εἶασι COCC.

e Καὶ καταφρᾶν ἡδυναντο.] Ita *Big.* (& *Coll. Voss.*) καὶ καταφρᾶν ἐδ. *Samb.* & *Vat.* καὶ καταφρᾶν ἐδυναντο *Basil.* & *G.*

f Προειρηκότ⊙.] Προτεταγκότ⊙ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

g Οὐδενὸς] Sic *MSS.* οὐδενὸς τ̃ ἀνθρωπίοις *Basil.* & *G.* ut & mox σφρεῖαν.

lute curam adhibuit Deus: dicens, sibi per illos dies ostensum esse, quomodo bene beateque viverent & rempublicam administrarent; postulareque Deum ut Tabernaculum ei conficiant, in quod descenderet quoties illis adesset, ut etiam alibi migrantes id nobiscum circumferamus, & non amplius opus sit in montem Sinæum ascendere, sed & ipse ventitans inter nos habitaret, precibus nostris præsens & *propitius*. Fiet autem Tabernaculum ea magnitudine & forma quas ipse præmonstravit, vobis ad illud fabricandum non segnem operam conferentibus. Cum hæc dixisset, duas tabulas eis ostendit, inscripta habentes decem præcepta, quinque in utraque. Et scriptura erat à manu Dei.

αὐτῶν ἀπεδήλωσε, τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσι [h] πολιτευόμενοι· λέγων, [i] αὐτῷ κατὰ πάσας ἐπιθεῖναι τὰς ἡμέρας, καὶ σκηνὴν ὅπι βούλεται γενέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτωσι πρὸς αὐτοὺς ἀφιγνόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τὸ ὄρος τὸ Σινᾶιον ἀνοδεῖν, ἀλλ' αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν [k] συσκηνῇ, ἀφατυγχάνων τε [l] ἡμετέρας εὐχαῖς· γένοιτο δὲ ἡ σκηνὴ μέτριος τε καὶ κατασκευῇ οἵᾳ αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς [m] ὑπεδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας τὰς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ὑπὸ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

CAP. VI.

De Tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῆς σκηνῆς, ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

Admiranda Israëlitarum pietas. Ex. c. 25. aut c. 35. & 36.

ILLI vero iis rebus læti, quas viderant & à Moyse acceperant, nihil operæ studiique, quantum in se erat, desiderari voluerunt. Sed afferebant argentum simul & aurum, & æs: lignaque optimæ materiæ, & quæ haud facile cedunt putredini: vellera etiam caprina; & pelles ovinas, alias quidem hyacyntho, alias vero cocco tinctas, alias purpuræ flore collustratas, alias vero *lacteo* candore imbutas: lanasque prædictis coloribus fucatas, & linum byssinum: lapillosque *pretiosos*, quibus homines, auro vinctis & inclusis, ad ornatum sumptuosiorem utuntur: atque insuper vim magnam odoramentorum conferebant. ex hujusmodi enim materia Tabernaculum exstruxit. Illud vero nihil à templo portatili & ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis, & ab omnibus majori quam pro facultatibus suis munificentia, architectos operibus præficit ex mandato Dei; & quos sane populus, si illis liberum fuisset, elegisse voluit. Illorum autem nomina, nam & in Sacris libris sunt perscripta, hæc erant: Besalelus quidem Uri filius, ex tribu Judæ, nepos autem Mariammæ fororis Moysis: Eliabus vero Isamachi *filius*, tri-

ΟΙ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον ὑπὸ τοῦ θεσπίζοντος, τὸ κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς [n] οὐ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἄργυρόν τε καὶ [o] χρυσὸν, καὶ χαλκόν· ξύλα τε τὰ καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν [p] ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα· αἰγείας τε τρίχας, καὶ δορὰς τετραπόδων, [q] καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἳ δὲ πορφύρας ἄνθει, ἕτεραι δὲ λευκῷ παρεῖχον τὴν χροιάν· ἔρια τε τοῖς τετειρημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνον βύσσον· [r] λίθους τε, οἷς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργνύντες [s] ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ· θυμιαμάτων τε πολὺ τετίθει συνέφερον. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκάζε τὴν σκηνήν. [t] ἡ δ' ὅδεν μεταφερομένη [v] καὶ συμπερινοστοῦντι ναῷ διέφερε. τούτων δὲ κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων, ἑκάστου καθ' ὅσην δύναμιν φιλοτιμησαμένου, [x] ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τοῦ ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, [y] ταῦτα ἦν· [z] Βεσάληλος μὲν [a] Οὐρὲ πάππος, τοῦ Ἰούδα φυλῆς, [b] ἰωνὸς δὲ Μαελάμμης τοῦ ἀδελφῆς τοῦ

Besalelus atque Eliabus *Architecti sacri.*
Ex. c. 31.

h Πολιτευόμενοι·] Perperam πολιτευόμενος in *Editis*.

i Αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* αὐτὸν αὐτῷ *Vat.*

k Συσκηνῇ,] Συσκηνῇ καὶ ἀφατυγχάνῃ *Samb.* συσκηνῇ ἀφατυγχάνῃ *Big.* (imo *Big. Coll.* & *Voss. Coll.* σκηνῇ ἀφατυγχάνῃ) τῇ σκηνῇ ἀφατυγχάνῃ *Vat.*

l Ἡμετέρας εὐχαῖς] *Al.* ὑμετέρας.

m Ἐπιδείκνυσιν,] Ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἐχούσας *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Aliter *Epiphan. Bas.* & *Gen.* Notatur autem in cod. *Busb.* ἀπαλείπεις, ἰώσηπε, τὸ μοχθηρὸν αἰδεῖ τὸ ἀφηγούμενον. BERN. Ita *Vat. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἐχούσας *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* &.*Busb.*

n Οὐ καταλείπονται.] Οὐκ ἀπελείποντο *Vat.*

o Χρυσὸν,] Ita in *MSS.* χρυσίον in *Editis.*

p Ὑπὸ σήψεως] Ὑπὸ τῆς σήψεως *Vat.*

q Καὶ τὰς] Τὰς duntaxat *Bas. Gen. Hen.* aut *Busb.* In melioribus quidem literis nuncupantur licia, & fucis istis imbuta & pura, c. 25. 3. תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voss.*) in *reliquis* καὶ desideratur.

r Λίθους τε,] Ita *Bas.* & *Gen.* nisi quod hi legerint κατειργόντες, illi καταειργωότες. Verum aliter *Big. Samb.* & *Epiphanius*, λίθους τε τούτοις (filis credè variis) ἐνδεδευένους χρυσίῳ καταειρωώτες, οἷς ἄνθρωποι κ. χ. π. Mihi placent Editores. Tum πολυτελεῖς *Hen.* & *Busb* BERN. Sic in *Editis.* λίθους τε τούτοις ἐνδ. χρ. καθ. οἷς ἄνθρωποι &c. in *MSS.*

s Ἄνθρωποι] Οἷς ἄνθρωποι *Coll. Big.*

t Ἡ δ' ὅδεν] In *Samb.* ἥδ' ὅδιν.

v Καὶ συμπερινοστοῦντι] Καὶ ἀφανοστοῦντι *Vat.*

x Ἀρχιτέκτονας] Ita in *MSS.* in *Editis* τοὺς ἀρχ. & mox κατ' ἐντολὴν Θεοῦ.

y Ταῦτα ἦν·] Ταῦτ' ἦν *Samb.*

z Βεσάληλος] Propter Moysis sanctissimos libros huc restitui βασάληλος, Illo enim rite scribente, Deoque indigitante, בצלאל nomen habuit nobilissimus Artifex, Ex. c. 31. 2. quasi diceremus Latine *Gratia Dei*; tantum *umbra* ejus indicat βεσελεὴλ idem LXXII. Interpr. *Basalâl* Samaritis. *Bezalel* Judæis per Europam, *Bastiel* aliis plerisque. Verum apud Josephum Lambda alterum diu periit. Unde *Besechel* in codd. Epiph. βεσάηλος in lectionibus *Big.* βετέηλος ex *MSS. Samb.* βασάηλος penes Typographos *Bas.* & *Gen.* Tum *Samb. Busb.* & *Hen.* ὑρῆ legunt pro ὠρὶ *Big. Bas.* & *Gen.* sive אורי S. Pentateuchi, quod *Ignatius* interpretaberis. BERN. Ita ex *Sacris literis* voluit *Bernardus.* (ita & *Coll. Big.* & *Voss.*) Βασάληλος *Bas. G.* & *Vat.* Βεσάληλος *Big.* Βετέηλος *Samb.* Βεσελεὴλ LXX.

a Οὐρὲ πάππος,] Οὐρῆ *Samb. Busb.* & *Hen.* Ὠρεῖ *Vat.*

b Ἰωνὸς] Vel ἰμδούς ἢ μαχ. Libri excusi scriptique ἰὼς ἢ μαελάμμης, vel μαελάμης *Big.* vel etiam μαελάμνης *Samb.* Atat ego non sentio adeo leve ac curiosum ingenium hujusce Scriptoris, qui de eodem homine scriberet ὠρὶ πάππος, ἰὼς ἢ μαελάμμης. Imo Josephus paulo ante *Uri* parentem ὄξοναν aut ὦρον appellitaverat, eique dederat Moysis sororem, sicut Rabbini etiam consentiunt. Literæ denique sacræ satis monent de hoc genere, Ex. c. 31. 2. & c. 35 30. & c. 38. 22. בצלאל בן אורי בן חור aut toties בן חורי בן חיר כ"ף τὸ σαμαρειτικὸν, aut ex codice doctissimi Tayleri, بصلال بن حوري بن حور. Iterumque Judæi 1 Chron. c. 2. 20. & 2. lib. c. 1. 5. Reperias etiam inter Traditiones Hebraicas Hieronymi, quas plurimas Pharisæis sui seculi debuit acceptas, *Chalubæum* aut *Calebum* secundis nuptiis potitum fuisse *Azuba*, *ex qua susceperit*, sic ait, *Hur virum Mariæ sororis Moysi, patrem Uri, avum Beselehel.* Audiendus & magnus Tarasii Syncellus, τοῦτον τὸν βεσελεὴλ ἰώσηπος ὁ ἱερεὺς μαελάμης τοῦ ἀδελφῆς μωσέως ἀμφοτέρωθεν ἐξ ὤρ, ὃς σὺν τῷ ἀκρῶν ἀνέλε τὰς χεῖρας μωυσέως καὶ ἔ ἀμαλὴκ· καὶ πιθανὸς ὁ λόγος· ἄλλοι δὲ ὀζὴλ φασιν εἶναι ἀνδρὸς μαελάς, οὐκ ἐχούσης εἰπεῖν πόθεν. Eo autem modo illos nepotes si adfirmaverit cum B Hieronymo & cum curtis Doctoribus, qui Talmud molem quidem Babylonicam construxerant, à Jephonida derivari, quisquis rem plane mirabilem dicet & præter stomachum P. Comestoris. BERN. Ἰωνὸς vel ἰμδούς placuit *Bernardo*, qui ἰὼς *aliorum* rejecit: quod *Josephus* paulo ante (sc. p. 124.) *Uri* parentem Οὐρεῖα aut Ὠρεῖον appellaverit, eique dederit Moyses sororem. Vide *Exod.* c 31. v. 2. c 35. v. 30. & c. 38. v. 22. confer *Syncellum*, p. 135. & *Hieronym.* in Quæst. Hebr.

c Eli-

σραπηγὸν · [c] Ελίαϐ ὃ Ισαμάχυ, Δανιὴϐ φυλῆς. τὸ ὃ πλῆθ ὅτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν [d] ὑπῆλθεν, ὥστε Μωϋσῆς [e] ἀνεῖρξεν αὐτοῖς, ὑπερκηρυξάμενος λέγειν [f] τοῖς ὄχλοις. τέλος γὰρ [g] οἱ δημιουργοὶ [h] προειρήκασι. ἐχώρουν δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ σκηνώματος κατασκευήν· καὶ Μωϋσῆς αὐτοῖς ἕκαστα ἐπεῖ τὰ μέτρα, καθὼς ὁ θεὸς ὑπεδείκνυ, καὶ τὸ μεγέθους, [i] ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ [k] καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεησε τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

β'. [l] Πάντων δὴ ἐν ἑτοίμῳ [m] γεγονημένων, χρυσοῦ τε [n] καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν· προεῖπεν ἑορτὴν Μωϋσῆς καὶ θυσίας καὶ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἴσα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν αὔθριον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα [o] πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος· [p q] κάμακας ἔστησε [r] χαλκέας [s] πεντεπήχεις τὸ ὕψος, [t] καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῶν ὀπισθίων, δέκα δὲ τῶν ἐν πλατεῖ κειμένων τοῦ καλύπτειν. κρίκοι δὲ τοῖς κάμαξιν ἑκάστῃ [v] προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα· βάσεις δὲ [x] χρυσοῖς, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκοῖ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμένοι. ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλώδια τὴν δεχὴν ἦλων χαλκέων [y] πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα, οἷ, καθ' ἑκάστην κάμακα [z] παρέντες κατὰ τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐν βύσσῳ [a] μαλακωτάτη διὰ πασῶν [b] ἐπτῇ, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τοῦ βάσεως πλὴν κεχυμένη· περιφέρηται [c] ἅπαν ἐν

bus Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem incœptam promovebat, ut Moysi visum esset eos inhibere, jubendo *per castra* proclamari non opus esse pluribus. id quod jam dixerant & *monuerant* artifices. Itaque ad Tabernaculi structuram aggrediuntur: Moyse eos singula de mensuris edocente, prout ei suggesserat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatum excipere oporteret, sacrificiorum & *sacrorum* usui inservientium. Quin & æmula virtus feminarum enituit circa vestes sacerdotales, & alia quæ desiderabantur ad ornatum operis & Dei ministerium.

Elegantes Israëlitarum manus exercent vestes & vela sacra.

2. Cum autem omnia *jam* præsto essent & parata, & aurum & argentum, & æs, & textilia, Moyses, indicto *solenni* festo & sacrificiis pro cujusque facultatibus, tabernaculum erigit *hoc modo*. Atrium primo dimensus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos æreos statuit altitudine quinque cubitorum, secundum longiora latera viginti, secundum transversa à tergo decem. Annuli autem vallis singulis inerant. Capitella quidem *vallorum* argentea: bases vero deauratæ, & subacutæ tanquam ima hastarum; æreæ autem quà in terram defixæ. * Annulis innectebantur funes, ab *altero* capite clavis æreis cubitalibus religati, qui per singulos vallos in terram adacti erant, ad Tabernaculum contra ventorum vim firmandum muniendumque. Linteum deinde byssinum molliſſimum unumquodque *trium* laterum pervadebat, & è capitellis pendens ad basim ampliter defluebat; omnem per circuitum locum

A victimis mactatis auspicanto fabricam sacram. Atrium sanctum.

cir-

c Ελίαϐ] Ex Hebraico אהיאב בן אחיסמן Græce factum volo ἐλιαϐᾶς ὁ ἰσαμάχυ, aut ἐλιαὶϐ ὁ ἀεισαμαχυ. Legebatur tamen ubique Bibliothecarum ἐλιϐαζὸς, aut rectius ἐλιὰϐαζ ὁ ἰσαμάχυ; nam perversum est *isachámus Samb.* Defendit etiam *Epiphan.* vitium vetus. ubi ait, *Et Helifas Isamach* aut *Isamach filius.* Alii forsan Josephum emendarent deductis vocibus, ἐλιαϐᾶς ὁ ἀχισαμά υ, contra morem Sacerdotis hujus aut Doctorum Alexandrinorum. Hi etenim ἐλιὰϐ nuncupant virum Fabrorum sacrorum בצלאל. Samaritæ *Ahliab*: Gens Judæa Hieronymo tum florente *Ooliab*, hodierna *Aholiab.* BERN. Ita edidit *Bernardus*: qui tamen ex Hebraïco Græce factum malit Ελιαϐᾶς ὁ Ισαμάχυ aut Ἐλίαϐ ὁ Ασισαμαχυ. In *Cod. Vat.* (& *Coll. Voss.*) Ἐλίαζ ὁ Ισαμάχυ. in *aliis* Ἐλιὰζ ὁ Ισαμάχυ.

d Υπῆλθεν,] Υπῆλθον aut ὑπῆλθον in omnibus præter *Vat.* qui habet ἐπῆλθεν.

e Ανεῖρξεν] Ανῆρξεν *Samb.* ut ab ore Attico.

f Τὰς ὄχλας.] Τὰ ὄχλα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δημιουργοὶ] Isti apud Moysen, οἱ σοφοὶ οἱ ποιήσαντες τὸ ἔργον τοῦ ἁγίου. BERN.

h Προειρήκασι] Προειρήκεσαν *Vat.*

i Οσα τε δεῖ] Ita *Bas.* & *G.* ὅσα τ' ἔδει *Vat.* ὅσα τε δὴ *Samb.* & *Big.*

k Καὶ γυναῖκες] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* καὶ αἱ γυν.

l Πάντων] Sic in *MSS.* in *Editis* πάντων ὧν ἑτοίμων γεγονημένων.

m Γεγονημένων,] Γενομένων *Coll. Voss.*

n Καὶ ἀργύρου,] Auro, argento, & ære Voss. 1. Mert. *V.* Star. & *W.* 2. Auro & argento, *reliqui librorum. Hinc Josephi codices Græcos emendabis*, χρυσοῦ τε καὶ ἀργυρείου καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, *Forte enim exciderat* καὶ ἀργυρείου, *Scribis aliud agentibus: id tamen metalli commemoravit ὁ νομοθέτης, Exod. c.* 25. 3. BERN. Illa καὶ ἀργύρου inserui ex auctoritate *Veteris Interpretis* & ipsius *Josephi* paulo supra, p. 130. in initio Cap.

o Πήχεων,] Παχῶν passim *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* πηχέων toties *Bas.* & *Gen.* itemque ἀργυρέα, χαλκαῖ, & similia parcius memoranda. BERN.

p Κάμακας ἔστησε χαλκέας] In sacro codice non dicitur æneas fuisse atrii columnas: & in Exodo, ubi docetur quid ex ære collato factum sit, non nisi bases & paxilli, quibus columnæ firmabantur, ex illo confecti leguntur. Si & columnæ integræ ex ære fuissent, illic recenseri inprimis debuissent. Malim ergo Philonem sequi qui ligneas fuisse scribit. REL.

q Κάμακας] Quas Κάμακας i. e. χάραγας, *vallos* appellitare Josephus, Philo κίονας mavult. & plures Alexandrini σύλας, omnes ex עמרים Conditoris. BERN. Κάμακας ὁ ἔστησε *Vat.*

r Χαλκέας] Χαλκείας *Big.* & *Samb.* contra Atticorum morem.

s Πεντεπήχεις τὸ ὕψ,] Ita in sacro Codice disertis verbis scribitur. Judæi in Gemara Eruvin. fol. 2. 2. volunt altitudinem 5 cubitorum non ab ipso solo esse ducendam, sed id velle scriptorem sacrum, columnas has & vela iis appensa 5 cubitorum altitudine eminuisse supra altitudinem altaris in atrio constituti, קומה חמש אמות החוא משפת מזבח ולמעלה *altitudo* 5 *cubitorum intelligi debet de altitudine ducenda a summo altaris sursum.* Videlicet quia altaris altitudinem non 3 cubitorum spatio definiunt, quæ ipsi datur in sacro codice (quamque illi non de toto altari sed superiori parte, quæ proprie מזבח dicitur, intelligunt) sed id in tabernaculo æque altum fuisse fingunt ac in templo primo & secundo, id est, decem cubitos, ne altare & quæ in eo fiunt conspici ab unoquoque extra vela possent, vela altius tollere necesse habent & 15. cubitos iis altitudinis dare. REL.

t Καθ' ἑτέραν] Καθ' ἑκατέραν πλευρὰν *Vat.*

v Προσῆσαν.] Προσήεσαν *Vat.*

x Χρυσοῖς, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς,] Verum in istis vallis nihil auri reperit *Moyses*, qui solus *scriptorum* hanc scenam unquam viderat: quin sæpius affirmat harum columnarum bases ex ære fuisse conflatas. Leges itaque apud *Josephum*, βάσεις ὁ χαλκαῖ σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. *Bases autem æneæ fuerant & subacutæ, tanquam ima hastarum.* Vel plenius adhuc βάσεις ὁ χαλκαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς· χαλκαῖ ὁ ἦσαν (αἱ κάμακες δηλονότι) ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. *Ex ære steterant columellarum scapi*; quod potius habeo, quam hanc descriptionem *Philonis*, ὕλαι ὁ τὰ σύλων τὰ μὲν ἄνω κίονος, τὰ δ' ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ἄργυρος, ἀπάσων ὁ αἱ βάσεις χαλκαῖ. *Epiphanio* denique convenit cum *libris Græcis* de *basibus deauratis* ex veteri vitio. BERN. At statim docet χαλκᾶς fuisse, quod & sacro codice traditur. Si voluisset inauratas dicere, non dixisset hoc loco χρυσᾶς, sed κεχρυσωμένας aut simile quid. Et unde hausit inauratas fuisse? Suspicor aut delendam omnino vocem χρυσοῖς aut χρυσοῖς legendum. Σαυρωτῆρες erant χρυσοὶ, nam & aliqui tum imam tum summam hastæ partem σαυρωτῆρα dixere. Summa pars qua hostis petitur ferrea esse debuit, ima ornatus causa inaurari potuit. Aureæ itaque cuspidi hastæ, i. e. imæ similes has bases fuisse vult. Non tamen desunt qui σαυρωτῆρα nuncupent ferrum humo infixum, cui hasta ipsa infigitur. Vide Eustathium ad Iliad. κ. 344. Et certe has bases convenientius cum hujusmodi ferro, quod hastæ partem imam excipere solet, comparaverit, quam cum ipsa parte ima hastæ. Plutarchus in Apophthegmatibus pag. 183. Δημήτριος ὁ τῷ αἰγιαλῷ κατεγράψε τῷ σαυρωτῆρι ὃ δοχεῖ· Φεῦγε Μιθριδάτα. *Demetrius in litore scripsit acumine hastæ, Fuge Mithridates.* Hic videtur imum hastæ acumen intelligi, quod solo infigitur. REL.

* *Annulis innectebantur funes,*] *Epiphanius* reddit, *pertingebantque funes ab annulis ductæ usque ad capita clavorum æneorum, qui erant magnitudine cubiti, & per singulas tabulas in terram valide positi &c.*

y Πηχυαίων] Ita *Big.* in *aliis* male πηχέων. HUDS. Paxillos i. e. יתרות, qui funes tendebant columnas fulcientes, cubiti magnitudinem habuisse non legitur in codice sacro. REL.

z Παρέντες] Παρῆντες *Vet. Interpr.* id est *valide positi.* COCC.

a Μαλακωτάτη] Ποικιλωτάτη *Vat.*

b Επτῇ.] Sic *Big. Samb.* & *Hen.* in *reliquis* ἑπτά.

c Απαν] Απαν κυκλῳ *Vat.*

circummuniens, ut nihil à pariete differre videretur. Atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas; utrinque habentes geminatos vallos inſtar veſtibulorum. Hi quoque ex argento facto & expolito toti conficiebantur, præter baſes: illæ enim æneæ erant. Ab utroque autem veſtibuli latere adſtabant tres valli in *ligna* portas ſuſtinentia intromiſſi & firmiter depacti: & ab illis quidem circumductum erat linteum è byſſo contexturn. Portis autem (viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus, in altitudinem vero quinque) oppanſum erat velum ex purpura & cocco, hyacintho & byſſo contextum, multis variiſque picturis, abſque *tamen* animantium formis, decoratum. Intra portas autem aſperſorium erat æneum, cum † crepidine ex eadem materia: in qua ſacerdotes manus abluerent & pedes perfunderent. Atque ſeptum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

Porta Septi S. oppanſum Velum πολύμιτον.

Aſperſorium *ſive* labrum æneum. *Ex. c.* 30. 18, 19.

In medio atrio orienti ſoli patuit Tabernaculum. Ex. c. 26.

3. Tabernaculum autem poſuit in ejus medio, verſum ad orientem; ut mox ſol, cum oriretur, radios in illud emitteret. Et ejus quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat auſtralis, alter vero ad aquilonem obverſus, & à tergo erat occaſus. tantum etiam attollebatur, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulæ ligneæ ex utroque latere viginti: in quadrangularem quidem formam dolatæ, latitudine vero unius & dimidii cubiti, & craſſitudine quatuor digitorum. Laminæ autem aureæ illis undique fabricatæ erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero tabulis inerant cardines bini per duas baſes immiſſi, (illæ vero ex argento quidem factæ) & utrique baſi foramen ad cardines ſuſcipiendos. Plagam vero occidentalem tabulæ quidem ſex muniebant: adeo autem omnes firmiter inter ſe aptæ erant & connexæ, ut non perceptis commiſſuris in unum parietem coaleſcere viderentur, ab interiori & exteriori parte auro ob-

κύκλῳ τὸ χωρίον [d] ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἔτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς περιβόλου. τῆς δὲ τετάρτης [c] πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἔργου, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγέτων πύλας· ἐν αἷς [f] ἀνὰ δύο κάμακες εἰσήκεσαν κατὰ μίμησιν πυλώνων. [g] ὅλαις δὲ αὐταῖς ἄργυρος ἦν [h] ὑπεκεχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τῶν πυλῶν τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, [i] αἱ τῶν πυλίχοις [k] ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν [l] ἦν βύσσινον ὕφος σινδόνος ἠνεσπασμένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας· μῆκος μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθος· ὕφος ἦν [m] πορφύρας καὶ [n] φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεπλημένον, πολλῶν αὐτῷ συναναθέντων καὶ ποικίλων, ὁπόσα μὴ ζώων [o] ἐξετυποῦτο [p] μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν [q] περίρραντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπῖδα παρεχόμενον· ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καθαχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν ἐν αἰθρίῳ περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

γ'. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵησιν αὐτῷ κατὰ μέσον, τετραμμένην [r] πρὸς ἀνατολάς· ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν ἀφίῃ [f] τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἦν πήχεις ἐγγὺς τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἦν δέκα [s] διεισηκώς· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ [t] βορέαν ἐτετράπτο, καλόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. ἀνίστασθαι δὲ αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον πρόσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι· τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς [v] πλάτος διεστῶτες πήχεώς τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπεκεχαλκωμέναι παντάχοθεν χρυσῷ, διά τε τὸν ἔνδοθεν καὶ τὸν ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ πρόσωπον τροφίγγες, [x] ἐλαυνόμενοι [y] καὶ δύο [z] βάσεων· αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν· [a] πυλὶς δὲ ἑκατέρα τούτων πρόσθεν δεχομένη τὸν τροφίγγα. ἔσω δὲ τῶν τοίχων κίονες μὲν ἐξ ἦσαν· συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τῷ συνέ-

d Ὡς μηδὲν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* ὡς ὧν μηδέν.

e Πλάτους,] Iterum ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* πλάτεων in *aliis*.

f Ανα δύο] *Samb.* ἀναδύο accentu Attico. BERN.

g Ολαις] Ita *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* vulgo ferebatur ὕλαι δὲ αὐτῆς.

h Επικεχαλκωμένος] Ita ex ſeqq. mox v. 31. lego pro ἐπικεχαλκωμένος. (ita & *Cocceius* emendaverat) Vocis interpretationem, quam dedimus, non rejiciet, qui rem ipſam perpenderit, & illud *Heſychii*, χαλκεὺς, πᾶς τεχνίτης, καὶ ὁ ἀργυροκόπος καὶ ὁ χρυσοχόος. In *Cod. Vat.* ἄργυρον ἦν.

i Αἱ τοῖς πυλίχοις] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οἷς πυλίχοι ἦσαν.

k Εμβεβήκεισαν] Επιβεβήκεισαν. COCC.

l Δὲ βύσσινον] Illud ἦν omittit *Samb.*

m Πορφύρας] Ita lego cum *Vet. Interpr.* ex ſeqq. p. 109. v. 10. & *S. Literis* (*Exod. c.* 25. v. 3.) quæ memorant *hyacynthum*, *coccum*, *purpuram* & *byſſum*, veluti quatuor elementorum imagines. Ut enim (ait *Grotius*) intimum adytum mundi ſupercœleſtis, ita Templi pars maxima mundi aſpectabilis ferebat imaginem; ſeptem lychni planetarum, duodecim panes zodiaci ſigna. Antea editum erat πορφύρας φοίνικος, σὺν &c.

n Φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ] Πορφύρας καὶ φοίνικος, ὕφος ἦν, ita *Epiph.* πορφύρας φοίνικος σὺν ὑακ. *Big. Samb.* & *Baſ.* ἀντιδίτως. *Gen.* temerè φοινικᾶς: parique in eadem ſententia *Samb.* πεποιημένων. Sacrum itaque Peripetaſma referebat divitem ſanguinem purpuræ Tyriæ ארגמון, πορφύραν: vermium coccinorum ruborem vegetum תולעת שני, φοινικᾶ, LXX. κόκκινον, barbare σκαρλάτον: conchyliorum ſaniem cœruleam תכלת, ὑακίνθον: atque etiam lini puri candorem [משזר] שש, βύσσον. BERN.

o Εξετυποῦτο] *Coll. Voſſ.* ἐξετυπῶτο.

p Μορφάς.] Fortè μορφαί. COCC.

q Περιβραντήριον] Plures codices περιρραντήριον, contra uſum Urbis. Dein χαλκοῦν aut χαλκέον Editores, ut in nominibus metallicis peccare ſolent. Mox miſera καθαχεῖν & καθαιχεῖν *Hen.* & *Busb.* BERN.

† *Crepidine*] Al. *ſiaphio* aut *pelvi*.

r Πρὸς ἀνατολάς·] *Al.* πρὸς τὰς ὥρας.

ſ Τὰς ἀκτῖνας.] Τὰς ἀκτίνας Typographi μαλ' ἀτλαίζοντες. Mox εὖρος *Samb.* & *Busb.* & eo ſpiritu ſæpius. BERN.

s Διεισηκώς·] Διεισηκὼς *Big. Samb. Busb.* & Interpres *Scholaſticus*, contra *Gelenium* ambaſque editiones Græcas: ubi habes ἐπὶ δέκα δύο εἰσηκώς, *latum fuit cubitos duodecim*, ſextante quidem moduli ſuperfluo. BERN. Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπὶ δέκα δύο εἰσηκώς, *latum fuit cubitos duodecim*. HUDS. At decem modo cubitos larum fuit tabernaculum, uti aliunde conſtat. Quod ſi latitudo externa tabernaculi intelligatur, ea fuit 12 cubitorum, ſi aſſeres ſinguli craſſi fuere cubitum, & ſi Judæos ſequimur, Raſchium, Aben Ezram & alios. Verum non videtur Joſephus latitudinem tabernaculi externam deſcribere, ſed internam, quia longitudinem deſcribit internam, 30 nempe cubitorum. An ergo ſcripſit δέκα; Nam & ipſe non credidit aſſeres ſingulos craſſos fuiſſe cubitum, uti alii opinantur, ſed 4 digitos modo. Adde quod mox ſcribat ſex aſſeres, qui ad occidentem erant & cum angularibus totam latitudinem tabernaculi efficere debent, facere 9 cubitos & iis addi angulares duos ἐκ πήχεως τετμημένους, *ex cubito ſectos*, ſic ut certe ex his latitudo trium cubitorum naſci non poſſit, ut hi tres adjecti prioribus novem efficiant latitudinem duodecim cubitorum. Denique ſcribendum hic eſſe δέκα firmatur ex iis, quæ mox de Sancto Sanctorum tradit illud παντάχοθεν fuiſſe 10 cubitorum: unde efficitur Joſephum credidiſſe latitudinem tabernaculi, cujus hæc pars erat 10 cubitorum fuiſſe. In MS. eſt ἐπὶ δέκα διεσηκώς, quod ſuſpicionem noſtram firmat. REL.

t Βορέαν] Ferocius paulo *Samb.* & *Big.* βορρᾶν aut βορρᾶ. Mox καθελιπτο *Baſ.* & *Gen.* BERN.

v Πλάτος·] Πλάτος ſcriptio eſt *Big. Samb. Vat.* & *Epiphanii*. A typis βάθος. Legerem potius εἰς ἃ πλάτος διεστῶτες π. τ. κ. τὸ δὲ ὑπάχος δ. τ. Ibidem *Samb.* πήχεός τε; *Baſ.* & *Gen.* πηχέως τε; & ſubinde χρυσοῦ, ἀργυρᾶ, & ſimilia. BERN. Dein τὸ δὲ πάχος δακτ. τ.

x Ελαυνόμενοι] Ελαυνόμενα *Vat.* & mox τὸν τροφίγγα.

y Καὶ δύο] *Coll. Big.* ἐπὶ δύο. *Voſſ.* ἐπὶ τοῖς δύο.

z Βάσεων·] *Big.* & *Samb.* manus ſecunda ἐπὶ βάσεων. Alterum præſtat. BERN.

a Πυλὶς δὲ ἑκατέρα] Ita in pleriſque *MSS.* (*Coll. Voſſ.* πυλαὶ) in *aliis* cum *Editis* πυλη. *Bernardo* autem placuit πυλὶς *portula*, *foramen*, *receptaculum*; ſicut opera cardinata exigunt.

b Χρυ-

σωέλαβεν, [b] χρύσεον τά τε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμός· εἴκοσι γὰρ ἦσαν· καὶ παρεῖχε [c] βάθος τρίτον ἀποδεούσης ἕκαστος αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι [d] τὰς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον· ἑπτὰ γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχον) [e] συνεισελθόντες· [f] δύο ἑτέρους ποιοῦν) κίονας ἐκ [g] πήχεως τετμημένους, οὓς ἐγωνίους ἔθεσαν ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων [h] κοίλους εἶχε χρυσέους κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον [i] προσφυεῖς, ὥσπερ ῥίζαις τισὶν ἐμπεπλεγμένους καὶ στίχον πρὸς ἀλλήλους τελεσμένους τῷ [k] προφάνῃ· καὶ δι' αὐτῶν ὑπέρχουσι σκυταλίδες ἐλαιωμέναι, [l] πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος, συνδεσμοῦσαι ἦσαν τοὺς κίονας, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ πρόσθεν [m] κοχλίᾳ προσπεπλεγμένῳ. [n] κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ ἓξ ἀφ' ἑκάστων ἦσαν τοὺς κίονας, εἰς ἓξ ἐνέβαινον [o] πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὑπομηκεστέρων, [p] κρατοῦσαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς [q] τῷ θήλει δὲ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέντοι, πρὸς τὸ [r] μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι μή τ' ἄλλης αἰτίας, τὸν σκηνὴν σωείχεν· ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὸν ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

δ'. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖραν δέκα πήχεας ἡρμοσμένους ἐκ δὲ μυχοῦ τέσσαρας ἴσησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπικειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. [s] τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν αὐτῶν ἄδυτον ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὸν μέντοι διαμέτρησιν τὸν τοιαύτην τῆς σκηνῆς [t] πρὸς μίμησιν τῆς τοῦ ὅλου φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς θερμὸς [v] ἂν εἴη τῷ θεῷ· οἱ δὲ εἴκοσι πήχεες, ὥσπερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἔστω τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτέτραπτο. κατὰ μέτωπον δ', ἐξ οὗ τὸν εἰσ-

ductum. Utroque ex latere sibi respondebant tabulæ, erant enim numero viginti. & unaquæque *latitudinis quidem* erat *unius cubiti & dimidii*, crassitici *vero* quatuor digitorum, atque ita triginta cubitos adimplebant. In postico autem pariete (novem enim cubitos *tantum* efficiebant sex *ejus* tabulæ conjunctæ) duas alias tabulas faciunt ex uno cubito divisas, quas angulares posuerunt ad instar majorum tabularum adornatas. Singulæ autem tabulæ annulos habebant aureos fronti extrinsecus adaptatos, veluti radicibus quibusdam ordine defixos, sibi invicem undique respondentes: & per eos repagula deaurata trajiciuntur, ad tabulas conjungendas; capite uniuscujusque vectis in caput alterius admisso per vertibula cochleæ ad similitudinem affabre facta. * Ad posticum autem parietem † una phalanx per tabulas omnes discurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commissuris jungerentur masculo & femina inter se coarctatis. Atque ita cautum est ut tabernaculum nulla ventorum vi aliove impetu agitaretur, sed perquam securum staret & immobile.

4. Intus autem ejus longitudine in tres partes divisa, ad decem cubitos à fundo statutæ sunt columnæ quatuor *loco* adaptatæ, eodem opere & ex eadem materia cum aliis factæ, & basibus similibus impositæ, paululum ab invicem disjunctæ. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. Atque contigit ut talis tabernaculi dimensio rerum universitatem *quodammodo* referret. nam tertia pars quæ intra columnas quatuor, quo nec sacerdotibus fas accedere, erat veluti cœlum Deo sepositum: viginti vero cubitorum spatium, tanquam terra & mare ad quæ hominibus datur accessus, solis sacerdotibus * concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, *Introitus Sanctuarii.*

Adytum, sive Sanctum Sanctorum. Vide Ex. c. 26. & 36. & c. 7. §. 8. hujus libri.

[b] Χρύσεον] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* χρυσοῦν.

[c] Βάθος] Mox βάθος repositi, vice πλάτος à Scribis Typographisque diu accepti. Crassæ enim steterant sacræ tabulæ digitos quatuor. Epiphanius etiam pro suo ingenio reddidit *Altitudo* (βάθος) *tertiam partem palmæ.* Nostri tamen Theologi errare malunt cum Rabbino Jarchio qui אמה pro טפח, *spissitudinem* cubitalem eis asseribus dederat. Mox τὰς neglexit *Big.* quod nunc quandam Emphasin præstat. Dein *Samb.* ait πήχεις ἐπ' αὐτῶν. BERN. Βάθος quidem vice πλάτος cum *Bernardo* reposui. Suspicor tamen nonnulla excidisse, aut אמה יהיה repetenda esse ex v. 10. cum ita *Epiphanius* vertat; *Ex lateribus autem tabulæ erant numero viginti* (al. *numero respondentes*) *quarum habebat latitudo mensuram unius & dimidii cubiti, altitudo tertiam partem palmi; & ita triginta cubitos adimplebant.*

[d] Τὰς τριάκοντα] *Coll. Big.* τριάκοντα.

[e] Συνεισελθόντες] Συνελθόντες in quibusdam *MSS.* (*Big.* & *Voss. Coll.*)

[f] Δύο ἑτέρους] Δύο ἑτέρους *Big.* & *Samb.* & cum illis Interpres Scholasticus. Scripsit forte Sacerdos δύο ἑτέρους, vel adeo non scripsit. Eo loci ἐκ πηχέος *Big.* ἐκ πηχίου cæteri. Mox *Samb.* ἐπ' ἴσης. BERN. Ita auctoritate *Vet. Interpretis* (imo & *Coll. Big.* & *Voss.*) pro αὖ ἑτέρους cum ΔΥ in ΑΥ facillime transeat.

[g] Πήχεως] *Big. Coll.* πήχεος.

[h] Κοίλους] Correxi adeo ex interpretatione *Epipb.* cum prius vulgaretur typis, κοίλον εἶχε χρυσέον κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένον κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προφάνειαν. *Samb.* & *Big.* προσφυὴς pro προσφυῆ: horumque aliter pro προφάνειαν voce recta scripsit propter usum προφέρειαν. Atticismus adhuc sustinebit πεπλεγμένοι & τετραμμένοι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanii* interpretatione, *singulæ vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes emicantes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum respicientes.* cum prius vulgaretur κοίλον εἶχε χρυσέων κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένος κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προφάνειαν.

[i] Προσφυεῖς,] Προσφυὴς in quibusdam *MSS.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & mox τῷ προφέρειαν.

[k] Προφάνειαν] *Coll. Voss.* προφέρειαν.

[l] Πέντε πήχεων] Vitio Typorum nuperorum πέντε πηχίου ἑκάστης. Exponit itaque Antiquarius Moysis sui חמשה כריתים Ex. c. 26. 27. πενταπήχεις σκυταλίδες, contra reliquos omnes Interpretes. BERN. Ita in *MSS.* πέντε πηχίου ἑκάστης perperam in *Editis.* HUDS. At alii inter Judæos putant hæc transtilla adeo longa fuisse, ac ipsum latus tabernaculi, cui applicabantur: atque ita de transtillo, quod per medios asseres permeabat ab ortu versus occasum, scribitur in Midrasch schir hasschirim fol. 12. col. 2. הבריח שלושים ושתים אמה היה *Transtillum hoc longum erat* 32. *cubitos:* videlicet 30. cubitos absumebat longitudo tabernaculi interna, unum crassitudo asserum occidentalium, dimidium hinc & dimidium inde spatium, quo contrectari debuit. REL.

[m] Κοχλίᾳ τοῦτον] *Samb.* Κοχλιῶ alii. κόγχῳ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligit autem Flavius *commissuras pyxidatas.* κοχλίας enim, κόχλος, & κόγχος inter alia. *quoddam concavum* significant & *lingularum capax.* Affigebantur autem, quod reor, arrectariis tabulis sui cardines hac forma ᔓ. BERN. Eo modo *Samb.* κοχλιῶ *alii.* κόγχῳ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligere videtur *commissuras pyxidatas.*

[n] Κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον] Sic in *MSS.* (nisi quod in *Coll. Voss.* sit τοιχῶν) & *Vet. Interpr.* in *Editis* πζ΄ ἓξ ἕξ, vel πζ΄ ἓξ ἑπτά. μία &c.

* *Ad posticum autem parietem.*] *Epiphanius* vertit, *Et post tergum parietum in longitudine positorum unus erat ordo.*

† *Una phalanx per tabulas omnes discurrebat,*] Non ita velim intelligas ac si *una duntaxat* esse *phalanx*: sed quot erant *vectium ordines*, toties eis respondebat *una phalanx.*

[o] Πλάγιαι καὶ αἱ] *Sambucus*, quem jam cæteris antefero, legit πλάγιοι καὶ αἱ τελευταῖ. πλάγιαι αἱ τελευταῖαι *Bas.* & *Gen.* πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.* Duriora hæc erant, quam *Epiphanius* Latina faceret. Ait autem Judæus, extrema vectium lateralium in capita prælongi vectis occidentalis admissa. BERN. *Sambuci cod.* scripturam hanc cæteris cum *Bernardo* antefero. πλάγιαι αἱ τελευταῖαι *Bas.* & *G.* πλάγιαι τελευταῖαι *Vat.* πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.*

[p] Κρατοῦσαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς] Ita *Bas.* & *G.* nisi quod γιγλυσμοῖς habeant (cum aliquot *MSS.*) pro γιγλυμοῖς, καὶ κρατοῦσαι συνέβαινον [συνέβαινον *Vat.*] αὐτοῖς γιγλ. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* καὶ κρ. σὺν ἑαυτοῖς γιγλ. *Big.*

[q] Τῷ θήλει] Sic nunc quoque loqui solemus *Cochlea mas, Cochlea femina*, quarum una alteri inseritur. REL.

[r] Μήθ' ὑπ' ἀνέμων] Sic *Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ ὑπ' ἀν. & mox ἠρεμίᾳ.

[s] Τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν] Terminationem localem rejicit *Big.* & absque necessitate τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν. BERN. Τὸ δὲ ἐνδοτερον (ἐνδοτέρω *Coll. Big.*) *Vat.*

[t] Πρὸς μίμησιν] Καὶ μίμησιν *Vat.*

[v] Ἂν εἴη] Ἀνεῖτο τῷ Θ. *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) ut infra ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν.

* *Concedebatur.*] In Græcis εἰ δὲ εἴκοσι π. —— ἐπιτέτραπτο, quod enallagen Atticam sapit, pro numerosiori ἐπιτέτραφθο, præsertim cuique χωρίον intelligenti. BERN.

itus, columnas quinque ſtatuerunt æreis baſibus innixas. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byſſi & purpuræ, & hyacinthi & cocci coloribus *pulchra diverſitate* contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquaverſum, columnis obductum; quæ, per tranſverſum templi poſitæ, adytum intus concluſum tenebant. & hoc erat quod ab eo omnem arcebat conſpectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur: adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Specioſa autem erat *hæc* cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis univerſis intexta, quæ ei in ornamentum cederent, præter animantium formas. Alia vero, huic magnitudine, textura, & colore ſimilis, quinque columnas ad introitum *ſanctuarii* obtegebat, à ſummitate ad medias columnas ab annulo ad angulum cujuſque columnæ dependens. At reliquum *ſpatii* ſacerdotibus ſubintrantibus in aditum patebat. Huic autem *velo* linea prætenta erat cortina pari magnitudine, funibus in alterutram partem adducenda, annulis velo pariter ac funibus adaptatis, ut aut expanderetur aut contractum ſiſteretur ad angulum, quo liberior eſſet proſpectus, & præcipue in feſtis diebus. nam in reliquis, ac præſertim cum nivoſa eſſet tempeſtas, operimento erat velo variis coloribus diſtincto. Unde & poſt templum à nobis exædificatum obtinuit, ut hujuſmodi linteum aditibus eſſet oppanitum. Præterea autem decem tegumenta quatuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo & viginti, aureas habentia commiſſuras, ita inter ſe maſculo & femina ad contactum implicitis coaptata erant, ut unum eſſe viderentur; dein expanſa obtegebant & ſuperiora, & parietum partem utramque lateralem ſimul & poſticam, ad terram uno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem & alia ſtragula ejuſdem latitudinis, uno quidem numero plura, in longitudinem vero

Velum *Adyti.*

Operimentum *intimum.*

Tabernaculi Tegumentum *ſecundum.*

ὁδὸν ἦσαν πεποιημένοι, [x] κίονας ἔστησαν χρυσέους, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεσῶτας, πέντε τὸ ἀριθμόν. κατεπετάννυσαν δὲ τῶν σκηνὴν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας [y] καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος [z] βαφαῖς συγκεκραμένεις. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα παντάχοθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ, διαιροῦντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κατόπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς [a] ἅγιον ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεττάρων κιόνων, [b] ἅγια ἁγίων τὸ ἅγιον. [c] ὡραῖον δὲ ἦν τὸ φάρος, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνίσχεται, διαπεποικιλμένον. τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένον [d] ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὕφῃ καὶ τῇ [e] χρόᾳ παραπλήσιον [f] τοὺς ἐν τοῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος κρίκοις κατέχοντος αὐτό, ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδον ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιοῦσιν. ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομέγεθες [g] φάρος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων [h] ἀντιθέτερα, τοῖς κρίκοις τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ [i] διακονούντων πρός τε τὸ ἀνπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν· [k] ἐμποδὼν γὰρ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα [l] ἐν ταῖς ἀντισήμοις ἡμέραις. [m] κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μαλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης, περιπεταννύμενον, στεγανὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ὄπιθεν δὲ παρέμεινε τὸ ἔθος, καὶ τὸν ναὸν εἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὥστε τὸν σινδόνα [n] πιστότερον περικεῖσθαι τοῖς εἰσόδοις. [o] δέκα δ' ἄλλα φάρη, πήχεων τὸ πλάτος τεττάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέους ἔχοντα [p] γιγλύμους, ἀπὸ σμαράγδου [q] θηλυός τε καὶ ἄρρενος συνειλεγμένα, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶθ' ὑπερτεινόμενα τοῦ ναοῦ [r] τό τ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τὰς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἐστῶτας, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον [s] πῆχυν ἀνέχοντα. [t] ἴσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾷ

[x] Κίονας] Scribæ autem Græculi intendunt τὸ ἀμφιβαλεῖν his verbis, κίονας ἔστησαν (aut Ioniſmo *Samb.* ἔστασαν) χρύσεοι χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτες. BERN. In quibuſdam *MSS.* κίονες ἔστησαν (vel ἔστασαν, ut *Coll. Voſſ.* & *Big.*) χρύσεοι χ. β. ἐφεστῶτις. (vel ἐφεστώτας ut *Coll. Voſſ.*) atque in iiſdem καὶ omittitur ante ὑακίνθου.

[y] Καὶ ὑακίνθου] Prius hoc καὶ non agnoſcit *Coll. Big.*

[z] Βαφαῖς] Βαφῆς συγκεκραμμένοις editio utraque. βαφῇ συγκεκραμμένῃ MSS. duo. βαφαῖς συγκεκραμμένοις *Epiphanius Schol.* Valent & alteræ lectiones, ne fortè expungeres. BERN. Ita cum *Epiphanio* edidit *Bernardus* in *MSS.* βαφῇ συγκεκραμμένοις vel συγκεκραμένοις. qui & mox dant καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων &c.

[a] Ἅγιον ἐκαλεῖτο] Si & Sanctum Sanctorum ἅγιον appellatum fuit, non debuit ab aliis reprehendi Paulus ſcribens Hebr. 9 25. Pontificem ſemel in anno in τὰ ἅγια ingreſſum non ſine ſanguine, quod etiamſi de ſolo Sancto intelligatur, veriſſimum eſt: ſed demus Sanctum Sanctorum hoc nomine innui, Ἁγίων nomen utrumque ſpatium comprehendit Et non ignoraſſe Paulum Pontificem ingredi ſolere in Sanctum Sanctorum liquet & commate ſeptimo. Ergo τὰ ἅγια eſt מקדש, uti Levit, 19. 30. Græci habent, id eſt, Sanctuarium ſive Sanctum & Sanctum Sanctorum. REL.

[b] Τῶν ἁγίων τὸ ἅγιον.] Id confirmat modo notata, ſic ut conclave interius pars fuerit τῶν ἁγίων (quo nomine tabernaculum univerſum ex duobus conclavibus compoſitum dicitur) ſed pars Sanctior τὸ ἅγιον ipſius ἁγίων. Τὰ ἱστάμενα τῶν ἁγίων appellat Philo, & Ezechiel cap. 41. 23. קדש τὸ ἅγιον hoc vocat, & partem priorem היכל. Cæterum quum hoc conclave Sanctum dicitur Sanctorum non eſt, quod hoc alio reſpectu ita nuncupatum credamus, quam quod ſit Sanctiſſimum. Ita & ſacrificia quædam appellantur קדש קדשים *Sancta Sanctorum* id eſt Sanctiſſima. Sic in Gemara Hieroſolym. Megilla 72. 2. & Hieroſ. Avoda Zara 42. 3. uti & in Midraſch Coheleth. 113. 2. legitur Nachumum quendam ob ſingularem Sanctitatem nuncupatum איש קדש הקדשים ἅγιον ἁγίων. REL.

[c] Ὡραῖον δὲ ἦν τὸ φ.] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὡραῖον δὲ τὸ φ. in *reliquis.*

[d] Ὅσα κόσμον οἴσειν] Eo modo in quinque *MSS.* ἃ κόσμος ἔσεσθαι ἔμελλεν in *Editis.*

[e] Χρόᾳ] Χροᾷ omnes, excepto *Samb.* BERN.

[f] Τοὺς ἐν τοῖς εἰσόδοις] *Al* τοὺς ἐπὶ τοῖς εἰσόδοις.

[g] Φάρος,] Φάριος *Coll. Big.* at *Voſſ.* Φάρος.

[h] Ἐπιθατέρα,] Ita *Samb.* & *Big.* in *cæteris* ἐπιθαλέρων τῶν κρ. omnes ambigue. HUDS. Vet. *funibus eam per annulos ducentibus ac retrahentibus.* Lege ἀπὸ κάλων ἐπὶ θάτερα. COCC.

[i] Διακονούντων] *Big.* Διακινούντων, (& *Coll. Voſſ.*) vitio literulæ. Mox Typothetæ aliud agentes, ἔμποδον οὖν ἱσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι. Tum perperam *Samb.* ἔμποδὼν οὖν ἰσομένων &c. Dein Tempore nedum perfecto Editores παρέμενε. Tenaces augmenti *Baſ. Gen.* & *Big.* ἀκοδομησαμένων. BERN.

[k] Ἐμποδὼν] Ita MSS. Ed. ἔμποδον. leg. ἐμποδῶν vel ἐμπόδιον, *Vet.* non legit οὖν, cum vertit: *impediret aſpectum intuendi ſacrificia.* COCC.

[l] Ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις.] בימים סוכים id & Talmudici ſcribunt, ſacerdotes juniores admiſſos ad conſpectum Sancti feſtis majoribus, quum cereroquin non liceret ſacerdotibus intrare in Sanctum aut vaſa illius conſpicere, niſi illis, quorum opera ibi requirebatur. REL.

[m] Καθ' ἃς] Καθ' ἃς καὶ τὰς λοιπὰς; legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[n] Τοιοῦτρον] Editi faciunt cum plebe Græca τοιοῦτῳ τρόπῳ. Scripto vero ritu Attico, quem poſt Dionyſium nos comprobamus literis noſtris. Mox δωδέκα δ' ἄλλα φάρη in MSS. editiſque legebatur Græce, contra Epiphanium Interpretem & contra fidem ſacram. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* quod ut Attikώτερον *reliquorum* τοιούτῳ τρόπῳ comprobamus.

[o] Δέκα δ'] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis*, δώδεκα in *Editis* & *MSS.*

[p] Γιγλύμους,] Iterum *Big.* & *Samb.* γιγλύμους, eodemque accentu Suid. & Etymologus. Sed γιγλυστοὺς *Baſ.* & *Gen.* pro γιγλυμοὺς. BERN.

[q] Θηλυός τε καὶ ἄρρενος] Potes cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Θηλύας καὶ ἀρρένας, *annulos uncinoſque*, quod voluit *Epiph.*

[r] Τό τ' ἐφύπερθεν] *Samb.* τότε ἐφ' ὑπερθεν. Oriens autem ultra cubitum iſtius aulæi haud inſumebat: vel tantum replicabatur à fronte tabernaculi; vel id denique dependebat à poſtica humum uſque. BERN.

[s] Πῆχυν] Inde liquet Joſephum exiguam craſſitudinem dare aſſeribus, & illam fere pro nihilo habere ac negligere: nam quia aſſeres alti fuere 10 cubitos, & latitudo interni tabernaculi fuit 10 cubitorum ſi aſſeres cubitum unum craſſi fuiſſent, debuiſſet velum 28 cubitorum, non uno ſed duobus cubitis utrimque a ſolo remotum fuiſſe. Inde etiam diſcimus, Joſephum ſupra non ſcripſiſſe 12 cubitorum fuiſſe latitudinem tabernaculi, ſed debere ſubſtitui in contextu numerum 10., quoniam tunc non potuiſſet velum unius cubiti duntaxat ſpatio a ſolo abeſſe REL.

[t] Ἴσαι] *Samb.* ἴσαι. Nam de illa vocula Rhetoreſque Poetæque ſolent diſſonare. Mox *Baſ.* & *Gen.* μίαι. BERN.

Mi-

μιᾶ πλείας τ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλεσαι. τεμάχεσι πήχεις γὰρ ἦσαν. ὑφασμέναι δ' ἐκ τειχῶν, ὁμοίως καὶ λεπτουργίαν τ ἐκ τῶν ἱερῶν πεποιημέναις, ἐτέτανντο [v] μέχρι τ γῆς κεχυμέναι· [x] κατὰ θύρας [y] αἰετώμασι παραπλήσιον καὶ [z] παστάδι παρεῖχον, [a] ἓξ ἐνδεκάτε φάρσεις εἰς τὸν παρειλημμένον. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκ διφθερῶν καταskευασμέναι [b] ὑπερήσαν. σκέπη καὶ βοήθεια τ ὑφαντῆς [c] ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη χεθμημέναι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πόρρωθεν θεωμένους· τὴν γὰρ [d] χρόαν τοῖς κατὰ τ ἠέρινον συμβαίνειν ἤδεν εἰδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τ τειχὸς καὶ τ διφθερῶν πεποιημέναι [e] κατήεσαν ὁμοίως τῷ θύρᾳ τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε καῦμα καὶ τὸν ὄμβρον ὕδειν ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὰ τὸν πήχυνται τ τρόπον.

ε'. Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ Θεῷ [f] ξύλων ἰσχυρῶν τὰ φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ἀδυναμένων. ἡ δὲ [g] ἑρὼν μὲν καλεῖται κατὰ τὰ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ καταskευὴ τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῆ [h] πέντε σπιθαμῶν· τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος, τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ [i] τὰτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν [k] θέλησαν πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὰ ξύλωσιν· γόμφοις τε [l] χρυσέοις τὸ διάθεμα θεσσιωμένον εἶχεν θαυμασῶς, ὁ παντάχοθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχὰς τὰ ἁρμοσίαν λυμαινόμενον. [m] καὶ καθ' ἕτερον δὲ τοῖχον τ [n] διαμηκεστέρων κείμενοι [o] θεσήεσαν χρύσεοι δύο, διὰ παντὸς [p] διηκοντες ξύλα· καὶ δι' αὐτῶν [q] μέντοι σκυταλίδες διάχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε δέησεν, ἄγοιτο κινεμένη. ἀ γὰρ ἐπὶ ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ἐπιθέματι αὐτῆς ἦσαν [r] θέσυπαι δύο· [s] Χερεβεῖς μὲν αὐτὰς Ἑβραῖοι καλοῦσι. ζῶα δ' ἐστὶ πετηνὰ, μορφὴν δ' ἑδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων θέμις ἐστὶν εἰπεῖν. Μωϋσῆς δὲ φησὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ [t] θεσπεσίως ἐω-

magis porrecta: conſtabant enim iſta triginta cubitis. E pilis autem contexta, eadem ſubtilitate qua priora è lana, ad terram uſque prolixius aliquanto demiſſa erant: ad oſtia faſtigii & antarum ſimilitudinem referebant, ſtragulo undecimo in hunc uſum aſſumpto. Alia rurſus è pellibus facta his ſuperinducta erant, quæ contra æſtus & pluvias *coloribus variegata* protegerent. Aſpectu ejus è longinquo quidem homines obſtupeſcebant: adeo enim micabant colores, ut cœlum intueri viderentur. Operimenta autem è pilis & pellibus ſimiliter prominebant, ac velum ad portas oppanſum; ut *ſcilicet* ardores & imbrium injuriam arcerent. Atque tabernaculum quidem in hunc modum conſtructum eſt. *Pellibus inſuper hæc omnia obtegebantur. Ex. c. 26.*

ſ. Facta eſt autem & arca Deo *ſacra*, ex lignis natura validis & quæ cariem non ſentiunt. Hæc vero Eron quidem dicitur lingua noſtra vernacula. Hujuſmodi autem erat ejus fabrica. Longitudo ei quidem erat * quinque ſpithamarum: latitudo vero & craſſities trium ſingulatim erat ſpithamarum. Intus autem & extra auro tota obducta eſt, ut plane occultaretur ejus materies: & aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod undique ei ad amuſſim reſpondebat, nulla ex parte vel tantilla ſcitam ejus aptamque juncturam impediente aſperitate. Porro utrique longiorum *laterum* parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; & per eos vectes deaurati utrinque trajecti, ut earum ope, quoties occaſio poſtularet, de loco in locum moveretur. non enim ſuper jumentis vehebatur, ſed ſacerdotes eam hinc illinc transferebant. Operculo autem ejus impoſitæ erant effigies duæ: quas quidem Cherubes appellant Hebræi. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in vivis unquam conſpexerat. Aſt hæc dixit Moyſes ſe ab ima- VI. *In Adyto ſervatur Decalogi Apotheca deaurata, ſive* Arcula *ſacra.*

γ Μίχει δ' γῆς] Judæi in Gem. Schabbath fol. 98. 2. non modo uſque ad terram pertigiſſe vela putant, ſed & partem ſoli texiſſe. לכה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושיפולין מהלכין אחריה. *Cui rei ſimile erat tabernaculum? Mulieri in publicum prodeunti longa toga, cujus ſyrmata humum verrant poſt eam.* REL.

x Καθ' ὑθρας] Καὶ κατ' ὑθρας malit BERN.

y Αἰετώμασι] Ergo & templo hac in parte fuit ſimile, quod αἰετώμασι habuit. REL.

z Παστάδι] *Big* & *Samb.* ſed caſu proximo Editores παστάδα. Pars illa antica domuum Græcis θάλαμος & παστὰς (potius quam πρόναος) appellabatur, ut Pollio aliique Architecti adnotarunt. Epiphanius jam *Thalamos* cogitat, nedum quod ſtructum maxime extat. Lego etiam, καὶ κατ' ὑθρας αἰετ. &c. Prave *Baſ.* & *Gen.* ὑπερείσαν, rurſuſque de eiſdem tegminibus καλύσαν. BERN. Ita *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* παστάδα. Verum θαλάμοις exhibet *Vat.* & paulo ante ὡς αἰετώμασι.

a Τὸ ἑνδεκάτε] Putat ergo toram cortinam quatuor cubitorum ultra longitudinem tabernaculi additam: ſic ut 44. cubitos hoc velum habuerit, & ab occaſu abfuerit a ſolo unum cubitum, ſi craſſitudo aſſerum in cenſum non veniat, & una cortina fuerit ab anteriori parte replicata. REL.

b Ὑπερήσαν.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπερείσαν & mox καλύσαν in *reliquis.*

c Ἔν τε τοῖς καύμασι] Aliis typis ἐν τοῖς καύμασι. Ita & Epiphanius. Theodoretus autem ex ſacerdote Judæo καὶ δέρρεις ἦν ἐκ τειχίνας ἡ σκιὰ ἐπικειμένας, καὶ μέντοι καὶ διφθέρους ποικίλας· ὥστε καὶ τ ὑετὸν ἀπείργειν καὶ τ φλογμόν. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* ἐν τοῖς κ.

d Χρόαν] Χροὰν *Baſ.* & *Gen.* prorſus ἀνάτλεον: χροιὰν vulgare, ſed à Palladio χρόαν, Theogneto aliiſque teſtibus idoneis. BERN.

e Κατήεσαν] Ita MSS. Editi καλύσαν.

f Ξύλων] *Hen.* & *Busb.* ἐκ ξύλων ἰχ. BERN.

g Ἑρὼν] Moyſes ipſe præfectus & norma ſacri operis ארון ἀρὼν hanc nuncupavit, & quidem priori brevi, ut volunt Maſorethæ: Gens Arabum العراق, *Eran.* Judæi χαλδαΐζοντες eandem ארונא ἀρῶνα aut ἐρῶνα, quomodo Joſephum ſcripſiſſe aio. Unde ἡ δὲ ἱερώνυμος apud *Big.* & *Samb.* atque ἡ ἢ ἐρώνυμία & ἱερωνυμία in codd. *Busb.* & *Hen.* ut Scribæ peccarant contra Judæi huius ἡ ἢ ἐρῶνα μ. *Heron* tamen Epiphanii Interpr. Epit. Cant. & P. Scholaſtici, necnon ἡ ἢ ἐρῶν μ *Baſ.* & *Gen.* emendationem illam obtulerunt, quam modo in pagina media vides. Prope γλῶτταν libri novi aliique. Tum εἶδος *Busb.* & *Samb.* BERN. Ita ex *S. Literis* edidit *Bernardus*: quamvis more Judæorum Χαλδαΐζοντες Joſephum ἀρῶνα aut ἐρῶνα ſcripſiſſe exiſtimarit, In *Græcis* mira eſt hallucinatio. nam in *Baſ* & *G.* ἡ ἢ ἐρῶν, in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἡ δὲ ἱερώνυμον. atque ἡ ἢ ἐρώνυμία & ἱερωνυμία in *Codd. Busb.* & *Hen.* ἡ δὲ ἱερὸν *Vat.* Latinis *Heron*, ut *Epiphanio*, *Epit. Cant.* & *Pet. Comeſtori.* HUDS. Hebr. ארון. Ιερώνυμον eſt in MS. REL.

h Πέντε σπιθαμῶν.] Σπιθαμὴ eſt palmus major παλαιστὴ palmus 4 dignitorum; vid. Vitruvium & Hieronym. qui palmam & palmum diſtinguit. REL.

* *Quinque ſpithamarum:*] *Quinque dodrantum* reddit *Hoſtus* in Tractatu *de Fabrica arcæ Noëi.*

i Τάτ'] Τά τε *Busb.* & *Hen.* τά ἐντος *Coll. Big.*

k Θελελήλατο] *Big.* & *Samb.* magis ex uſu ἐθελελήλατο. *Baſ.* tamen *Gen. Busb.* atque *Hen.* proprie & κατ' ἀλέκτον. Vide Philologos ad vatem ſummum: nam geminum Atticiſmum refert id verbi. Paulo infra χρυσοῖς in editis & χρυσοῖ, quomodo Joſephus neutiquam ſcripſit. Et ſubin ἴσον penes *Samb.* BERN. Περιελήλατο ſoli *Big.* & *Samb.* minus κατ' ἀλέκτον.

l Χρυσέοις] Ita *Big.* & *Samb.* & mox χρύσιοι. in *aliis* χρυσοῖς & χρυσοῖ. quo modo *Joſephus* neutiquam ſcripſit.

m Καὶ καθ' ἕτερον] Καὶ abeſt revera *Samb.* & *Vat.* imo poterat reliquis abeſſe. Ibidem *Hen.* & *Busb.* Καθ' ἑκάτερον τοῖχον αὐτῆς. BERN.

n Επιμηκεσέρων] Contra alii inter Hebræos arcam ita in Sancto Sanctorum locatam volunt, ut longitudo ejus ab auſtro verſus ſeptentrionem protenderetur. Quumque vectes ipſi extremitate ſua in velum dirimens Sanctum a Sancto Sanctorum impreſſionem fecerunt, debuerunt annuli concipi ad latera arcæ breviſſima, non longiſſima. REL.

o Περσήσαν χρύσεοι δύο,] Ita è *Vat.* ut p. 137. in medio θεσήεσαν in *aliis.*

p Διήκοντες ξύλα·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *aliis* διήκοντο. proclivius eſſet χρύσεοι δύο διὰ παντὸς διήκοντες ξύλα.

q Μέντοι] Fefellit Typothetas μέντοι pars καθαφάλκα. In eodem verſu ἑκάτερον τοίχων *Gen.* BERN. Illud μέντοι ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* inſerui *Bernardus.* pro quo μ ἔτι habet *Vat.*

r Πρόσυπαι] Sed θεόσυπαι in marg. correxerat *Coccejus*, quod poſtea confirmatum vidi ex *Coll. Voſſ.* HAV.

s Χερουβεῖς] Χερουβεὶς *Samb.* accentu merito; χερουβεὶς *Big. Baſ.* & *Gen.* χερουβεὶμ ex LXX. cum *Hen.* cum *Busb.* tum *Latini* omnes. Atqui vero monſtra illa alata alibi ſecurius tracto: operam enim ſuam præter ſcriptores miſere luſerunt de Cherubinis pictores Judæi Chriſtianique. BERN. Χερουβεὶμ *Vat.* Χερουβεὶμ LXX.

t Προσυπεῖς ἱσορικέσι.] Προϊσπεῖς *Hen.* Paulo ante nominale θεόσυ-

imaginibus in Dei throno expreſſis accepiſſe. In hanc arcam repoſuit duas tabulas, in quibus decem præcepta conſcripta eſſe contigit; quinque quidem in ſingulis, duo vero cum dimidio in unaquaque pagina. ipſamque *arcam* intra adytum recondit.

VII. *In Sacrario ſacerdotum ſtabat Menſa ſacra.*

6. In ſacerdotum ſacrario menſam collocavit, Delphicis non abſimilem: longitudine quidem duûm cubitorum, latitudine vero cubiti unius, & altitudine trium ſpithamarum. Erant autem illi pedes, dimidia quidem ſui parte deorſum perfecte & accurate facti, ſimiles iis quos ſpondis adhibent Dores; ſurſum vero abacum verſus quadrangulari opere erant. At *menſa* excavatur per unumquodque latus, veluti labro quatuor digitorum, limbo circumeunte ſuperiorem & inferiorem ejus corporis partem. Singulis autem ejus pedibus affixi erant annuli, non ſeparati ab operculo; in quos immiſſi erant vectes lignei, aureis laminis obducti, iique exemptiles. Nam qua parte cum menſa cohærebant annuli, cavitas erat: neque enim perpetui erant, ſed prius quam in orbem coirent, deſinebant extremitatibus ſuis in acumina, quorum unum in prominentem menſæ partem inſerebatur, alterum in pedem. atque his per viam aſportabatur menſa. Super hanc (nam poſita erat in ſanctuario verſus ſeptentrionem, non longe ab adyto) collocabantur duodecim panes non fermentati; ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, ex farina mundiſſima duorum aſſaronum: quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. Panibus autem impoſitæ erant duæ phialæ aureæ thure plenæ. Poſt ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto *ſcilicet* quod nos Sabbatum appellamus: diem enim *quemlibet* ſeptimum Sabbatum vocamus. At quod-

ἐκείνας. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας, ἐν αἷς τὰς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν, ἀνὰ δύο δ' ἢ καὶ ἥμισυ [v] καθ' μέτωπον, ἐγκαταθετο. καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατατίθησιν.

ς'. Εν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται [x] Δελφικαῖς ἀπεικασμένην· τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεος, καὶ σπιθαμῶν τριῶν τὸ ὕψος. [y] ἵππους δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω [z] πλέως [a] ἀπηρτισμένοι, οἷς Δωριεῖς [b] προσιθέζι τὰ κλίνας ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον [c] τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. [d] κοιλαίνεται δὲ [e] καθ' ἕκαστον πλάτος, κοιλάνσει πως καὶ πάλαισιν τὸ ἔδαφος, ἕλικος περιθεούσης τό τε [f] ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ [g] ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, [h] οὐκ ἄπωθεν τοῦ ὑποθέματος, δι' ὧν [i] ἦσαν [k] σκολεοὶ χρύσεοι, ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες, [l] ἐξαίρετοι. [m] κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κατὰ τὰς κρίκους [n] κοινωθέντας· οὐδὲ γάρ εἰσι διωρεκτεῖς, ἀλλὰ, πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, [o] εἰς περονίδας τινὰ ἀρχαῖα πλατυνθέντες, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προανέχον ἐμβαίνει [p] τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὰ πόδια. καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδὸς κομίζεται. ὅπερ ταύτης, ἐτίθεντο γὰρ ἐν τῷ [q] νεῷ πεταμμένη πρὸς ἄρκτον [r] ἡ πύρρα τοῦ μυχοῦ, διετίθεσαν [s] ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καλὰ ἐξ [t] ἀπαλλήλους κειμένους, [v] καθαρᾶ πάνυ τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο [x] ἀσσαρώνων· ὁ μέτρον Ἑβραίων ἐπιὰ κοτύλας Ατπικὰς ἔχει. [y] ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο δύο φιάλας χρύσεας, [z] λιβανωτοῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν [a] ἄλλοι κομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τοῦτο γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα κα-

λοῦ-

πρόσυπον usurpabat, jam Flavius adfert hujus ἀναβάγωγον, ut Philoxenus contendit, aut potius ἀνὰ τυπῆς. BERN.

v Καθ' μέτωπον,] *Hen.* etiam ἀνὰ δύο δ' ἥμισυ καθ' μέτωπα. Supraque idem συνέβεκεν, loco nimis perfecti temporis: ubi ſtatim ἀναπέπλε ut ſolet *Samb.* conjungere. BERN.

x Δελφικαῖς] *In Sacrario ſacerdotum* (ἐν τῷ ναῷ) *ad aquilonem ſtabat* Menſa ſacra, שלחן, *Delphicæ ſimilis*, ἐπίκεινον, *longa duos cubitos, lata unum; altaque* ½ *cub. cui lorica cum coronulis plane aurea* (מסגרת זר, *labium cum limo* Epiph. *labium & corona*, Hieron. σεφάνη καὶ κυμάτια, LXX.) ἐπίθεμα ἐλικοειδὲς, *ſub abaco ſupraque eum cavo palmari præcluſerat. Geſtabatur vero manubriis bis geminis, opere cardinato ad partes pedum quadratas adfixis, quod Moyſi* שבעורת לבתים לברים מעגלות ב׳, β' *Sivaci Int.* LXX. καθ' ἓξ ἀπαλλήλους κειμένους *ſoſ.*) *dictos Moyſi* לחם פנים, *quod eſt* panes altrinſecus ordinati, *vel* לפני יהוה ad menſam Dei adpoſiti, LXX. ἄρτοι ἐνώπιοι, *Aquilæ & Onceloſo* ἄρτοι προθέσεως, *Symmacho & aliis pleriſque* ἄρτοι προθέσεως) *figuram ſuam quadratos, quemque ex ſimilæ* aſſaronibus *duobus*, עשרנים ב׳, *qui ſunt* gomori *duo, aut* ⅓ ephæ, *aut bis ſeptem* heminæ *Atticæ. Placentas illas duas* phialæ *aureæ*, בזיכין *Moyſi Maimonis*, כפת *Moyſi Amrami, coronabant, plenæ thuris, imo ſalem injiciunt Doctores Alexandrini & Patres Talmudi. Novos deinde panes viderat ſeptima quæque lux*, שבת *Hebræis*, σαββάτα *Chaldæis vocata. Hoc de ritu Ex. c. 25. & Levit. c. 24, necnon alibi Flavius* BERN. Non ad *Delphicam* Apollinis ut male nonnulli, ſed ad formam abaci reſpicit.

y Ἵππους δ' αὐτῇ πόδες,] Vide *Reland.* de Spoliis Templi Hieroſ. p. 89.

z Τελέως ἀπηρτισμένοι,] i. e. perfecti pedes, pedibus veris animalium omnino ſimiles, uti & in arcu Titiano Romæ exhibentur. REL.

a Ἀπηρτισμένοι,] Ἐξηρτισμένοι *Vat.*

b Προσιθέζι] Sic volo magis quam ſingulare προσίθησι editorum, aut ſcriptorum librorum Ioniſmum προσιθέασι. Supra reſtitui typum Atticum, ubi omnes libri ἐν τῷ ναῷ vulgi modo. BERN. Ita *Bernardus*, in *Editis* προσίθησι, in *MSS.* προσιθίαζι. (Scil. quibuſdam. nam in *Coll. Voſſ.* & *Big.* προσιθίαζι.)

c Τετράγωνοι] Τετραγώνων *Vat.*

d Κοιλαίνεται] Videntur deſcribi κυμάτια σεφανῆ vel opus interraſile limbi ſuperioris & inferioris. REL.

e Καθ' ἕκαστον] *Samb.* καθέκαστον.

f Ἄνω καὶ τὸ κάτω] unus limbus cingebat menſæ ſuperficiem, alter connectebat pedes eratque in medio altitudinis menſæ, uti in arcu triumphali Titi videre eſt. REL.

g Ταύτῃ] Eo modo *Baſ. Gen.* & *Samb.* omniſque pictura ſacra. Verum veteri mendo ἀ κάτωθεν *ſuperius*, *Big.* & *Epiphan.* Mox in excuſis ἦσαν. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ταυτῶ in *reliquis*.

h Οὐκ ἄπωθεν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* ἀ κάτωθεν.

i Ἦσαν] Eo modo *Big.* & *Samb.* in cæteris ἔσαν.

k Σκολεοὶ] Heſychius: Σκολεὸν ἰδετέρως τὸ δ πελέκεως ξύλον. COCC.

l Ἐξαίρετοι.] Οὐκ ἐξαίρετοι *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte ἐξαιρεῖοι. COCC.

m Κοῖλον γὰρ] Κοῖλον γὰρ εἶχον juxta quoſdam *Epiphanii* codices.

n Κοινωθέντας·] Mallem κοινωθέν. Codices etiam nonnulli Latinorum eo loci plane indicant κοῖλον γὰρ εἶχον. BERN. Κοινωθὲν malit *Bernardus*.

o Εἰς περονίδας] Εἰς περονίδας *Big.* & *Samb.* Vide *Villanpandum* in *Ezech.* tom. 2. p. 353. & *Rhenferdii* Diſſert. de *menſa & panibus Propoſitionis*.

p Τῆς τραπέζης,] Intelligit tabulam menſæ ipſi impoſitam, ut Pollux τραπεζᾶν diſtinguit a tripode, cui inſiſtit, VI. 12. REL.

q Νεῷ] Ναῷ *Hen.* & ſtatim διετίθησαν.

r Οὐ πόρρω τοῦ μυχοῦ,] Talmudici locant in medio fere, vel in tertia parte Sancti, quæ velo interiori proxima erat REL.

s Ἄρτων τε] MSS. quatuor δ' ἄρτους & Jac. Capellus. Ubi editiones binæ ἄρτων τε, nec minus eleganter. BERN. Ita in *Editis*. in *MSS.* δ' ἄρτων. nec minus eleganter.

t Ἀπαλλήλους] Ἀπαλλήλους *altrinſecus*, *Big.* & *Samb.* manu priore, leviter ne prætereas: licet ſuccurrat ea forma præter noſtra Lexica. ἐπ' ἀλλήλους reperitur in prioribus editionibus, necnon apud *Busb* & *Hen.* Verum ἀπαλλήλων, aut ἀπ' ἀλλήλων diſtinctius permutavit *Samb.* manu ſecunda, alludit & Scholaſticus, *ſenos per partem*. BERN. *Al.* ἐπ' ἀλλήλους. Verum ἀπαλλήλων aut ἀπ' ἀλλήλων à manu ſecunda in aliquot *MSS.*

v Καθαρᾶ] Καθαρᾶ ex ſcriptis *Big. Samb.* & *Busb.* Aliunde καθαρᾶς, quod probavit diu Interpres Latinus. *Hen.* ibi καθαρᾶ πάνυ ἀλεύρου ἐκ β'. ἀσσαρέων· ὁ μ. ἑβραίοις ζ'. κοτ. ἀτ. ἔχων. Pro ἀσσαρέων in obliquo repoſui contra libros cunctos potius ἀσσαρώνων, ſyllaba adfixa, quam alibi Sacerdos retinet. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* καθαρᾶς.

x Ἀσσαρώνων·] Ita pro ἀσσαρέων ex aliis *Joſephi* locis repoſuit *Bernardus*.

y Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων] Judæi alii volunt non ſupra panes has acerras poſitas, ne pondere ſuo panes læderent, ſed in ipſa menſa juxta panes. REL.

z Λιβανωτοῦ] Λιβάνου *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb* & *Bibl.* Interpretes LXX. λιβάνου MSS. duo heic loci, ut Joſephus voluit: licet לבונה vulgo apud Judæos, & λίβανος non rarius quidem inter Græcos tam fructum arboris ſignificet quam ipſam arborem. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* λιβάνου. quæ vox non raro apud Græcos tam fructum arboris ſignificat quam ipſam arborem.

a Ἄλλοι κομίζοντο] Οἱ ἄλλοι, ut Atticos ſcriptores novimus articulorum prodigos, ita *Baſ. Gen.* & prior manus *Samb.* BERN. Ita *MSS.* in *Editis* οἱ ἄλλοι. quod ferri quidem poteſt. nam Atticos articulorum prodigos novimus.

λᾶμεν. τὸ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐρῶμεν.

ζ. [b] Κατὰ μέσωπον δὲ τῆς τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη [c] διάκενος, σταθμὸν ἔχουσα [d e] μνᾶς ἑκατόν. [f] Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες· εἰς ἣ τὸν Ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ [g] σφαιρία καὶ κρίνα σὺν ῥοίσκοις καὶ κρατηριδίοις· ἑβδομήκοντα [h] δ' ἦν τὰ πάντα· ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως [i] σωλὴν εἰς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὸν συγκειμένου εἰς μοίρας εἰς ἴσους τοὺς [k] πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλάς, κατανθήλας ἐν [l] τοίχῳ μεμειμένας. λύχνοι δ' ἐπιφέρονται αὐτῆς ἑπτὰ κατ' μίαν, τὸν πλανήτων τὸν ἀριθμὸν [m] μεμιμημένοι. ὁρῶσι δ' εἰς τε τὸν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, [n] λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

η. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, θυμιατήριον, [o] ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πρόσχημα σκέπη, μὴ [p] σηπόμενον, [q] στερεὰ δὲ πελεκήτου λεπὶς. πηχυαῖον μὲν κατ' πλάγιον ἑκάστου τὸ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. [r] ἐπὶ δὲ ἐσχάρα χρυσέα [s] ὑποστεφανοῦσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην [t] στέφανον, καὶ [v] τέτον δὲ σκιοειδοῦσα χρυσοῦν· [x] ᾧ καὶ κέρατα καὶ σκυπαλίδες [y] προσῆσαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδὸς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος [z] τρισὶν,

nam huic rei excogitandæ anſam dederit, alibi dicemus.

7. Ex adverſo autem menſæ propius meridianum parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſo & ſubinani, centum minarum pondo. Hebræi quidem cinchares nominant: quod, ſi Græce interpreteris, talentum ſignificat. Diſtinctum autem erat ſphærulis, liliis, granatis, & craterculis: (illorum vero omnium ſumma erat LXX.) ex quibus ab ſimplici baſi compoſitum in altum aſſurgebat, in totidem calamos ſtructura ſua diſtributum, quot planetas cum ſole perhibent. Exibat autem in ſeptem capita, una eademque ſeric æquis intervallis diſpoſita. Porro & in illis lucernæ præfulgebant, in ſingulis ſeptem, planetarum numerum referentes: reſpectanteſque ad orientem & meridiem, candelabro oblique poſito. Candelabrum ſacrum.

8. Inter lychnuchum autem & menſam interius, ut jam dixi, *poſita ſtabat* [1] ara ſuffitus, è ligno quidem, unde & priora facta ſunt inſtrumenta non putreſcente, ſolida vero lamina incruſtato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. Superimpoſita autem erat craticula aurea, [2] habens ad unumquemque angulum coronam, eamque circumeuntem auream: cui adjuncti erant annuli, cum vectibus, quibus per viam à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro foribus Tabernaculi collocatum erat altare æreum, [3] ſubligneum & illud, quinque cubitos longum & totidem latum, & tribus altum, ſimiliter auro ornatum, [4] laminis æreis adAra ſuffitus. Altare holocauſtomatum.

b Κατὰ] *Ad latus meridionale* Sancti *è regione Menſæ ſtabat, ut fas fuit.* VII. *planetarum typus*, מנרת הזהב, Candelabrum *Sacrum*, ἀθάνατ λυχν λεγόμ παρ' ἰουδαίοις, *inquit Diodorus libro* 34 *ex auri fuſi atque ſubinanis* (מקשה, *hoc aliis quidem* ductile, *atque* LXX. τορευτὸν) *talento* ἑκατομναίῳ, (*quod* כבר καλ' ἑβραῖοι, *Judæi quidem* כברין & כברא *i.* κίγχαρες *vocant, atque hodie de Græco* Cintarin, *pondere Siclorum ſuorum* 3000. *aut librarum Romanarum* 125. *pretioque librarum Sterlingiarum omnino* 3750.) *atque ex baſi ſimplici in ſeptem calamos capitaque adſurgens alta æque, tum lucernis totidem* נרות, *tum etiam* 26. *Sphærulatum* (כפתרים, LXX. σφαιριτικῶν, *Joſ.* σφαιρίων.) *Liliorum* 22. (פרחים, κρίνων LXX *Int. Joſ. & Oncelofo*, ἀνθῶν *Symmacho*) *Scyphorumque* 22. *cum granatis ſuis*, (ὑπόκαυα καὶ κρατηριδίαν *Joſ.* κρατῆρες ὑπτιόστομοι καρυόκαρπα LXX. *Int.* κρατῆρες ἐξαμυγδαλωμένοι *Aquilæ*, *Moyſi magno* גבעים משקדים) *ornamentis haud minus ſeptuaginta præfulgebat, ad auſtrum atque orientem oblique reſpectans. Ex. c.* 25. *c.* 37. *& c.* 40. 24. *& Num. c.* 8. 2. *Iterumque in his Orig. l.* 3. *c.* 7. § 8. BERN.

c Διάκενος.] Intus cavum fuiſſe lychnuchum hac voce indicat, uti mox balteum ſacerdotalem vocat διάκενον & ſimilem exuviis ſerpentis. Sed in Sacro codice מקשה fuiſſe dicitur, quod *ſolidum* notare vulgo creditur. Verum nil obſtat, quominus & מקשה διάκενον fuerit, ut notet aliquid ex ſolo auro conflatum, uti tubæ Num. 10. 2. REL.

d Μναῖος] Μνᾶς *Samb.* accentu declivi ac debili. Tum ἑβραῖοι μναῖ *Baſ. Gen.* cum *Hen. & Busb.* ἃς ἑβραῖοι μναῖ *Big. & Samb.* corr. recte. ὁ ἑβραῖος *Epiph.* BERN.

e Μνᾶς ἑκατόν.] Iliæ centum Minæ conficiunt Talentum, adeoque neceſſe eſt, ut talentum valeat 450. lib. Monetæ *Anglicanæ*. Vid. *Prideaux* in Præf. ad Connex. p. 19. pr. Vol. HUDS. In *Add.*

f Ἑβραῖοι μὲν] Ας Ἑβραῖοι μὲν *Samb. & Big.* (*& Coll. Voſſ.*) Vide *Villalpandi* Apparat. part. II. p. 408. & p. 410.

g Σφαιρία] 4 genera ornamentorum lychnuchi recenſet, uti & in arcu Titi Veſpaſiani conſpiciuntur, orbes, flores, mala & crateres. REL.

h Δ' ἦν] *Baſ. & Gen.* δή. Attamen numerus ille LXX. particularum rite confiet, ſi armaveris ſingulos candelabri ramos ab Ex. c. 25. v. 32. &c. tribus ſphærulis, tum ad haſtilis inferiora poſueris alias quatuor, & pro commiſſuris calamorum adhuc tres, necnon in ſummo haſtili (ſic puto) ſphærulam XXXIam. Namque de liliis & ſcyphis jam claret ratio. Vide §. 8. capitis ſequentis. BERN. Sic *MSS* in *Editis* δὴ τὰ π.

i Σωλὴν] Diſtinguunt alii hunc in modum, σωλὴν τέθη, ὡς ὕψος ποιήσωσι &c.

k Πλανήτας] *Samb.* πλάνητας. Mox perinde eſt ſive ſic ſcribas, ſive cum *Big. & Samb.* ἐν τοίχῳ. BERN.

l Στοίχῳ] Σοίχῳ *Coll. Big.*

m Μεμιμημένοι.] Ita *MSS.* in *Editis* μεμιμημένον.

n Λοξῶς] At Talmudici volunt ramos lychnuchi ab ortu verſus occaſum fuiſſe protenſos. REL.

o Ξύλινον] Lege ξύλου. COCC.

1 *Ara ſuffitus*,] *Inter Panes & Lumina cis Velum Sanctiſſimum* renitebat Ara ſuffitus, מזבח הזהב & מזבח הקטרת, θυσιαστήριον θυμιάματος LXX *Int.* θυμιατήριον *Philoni & Joſepho, ex ligno perpetuo & χρυσο ἐπῳ parallelipedon altitudinis bicubitalis baſiſque ex quadro cubiti unici: cujus ſummitatem ſeu* craticulam (χάραν Joſ. ἐσχάραν LXX & *S. Hieron.* אגרא *Onceloſo*, *Moyſi* גג) *condecorabat* זר זהב corona auri *ſolius, tum ſuſum* cornua *ſeu pinnæ, & juſum* annuli cum vectibus. *Ex. c.* 30. *c.* 35. *& c.* 40. BERN.

p Σηπόμενον,] Cum *Epiphanio* lego σηπέδμον. in *cæteris* σηπόμβμα. HUDS. Lege σηπομβόν. COCC.

q Στερεὰ δὲ πελεκήτου λεπὶς.] In Gemara Enuvin. fol. 19. 1. docetur quam hæc fuerit ſ. מזבח הזהב שאין עליו אלא כיעובי דינר זהב עומד כמה שניכם ולא שלט בו האור, *altare aureum, quod non erat tectum auro craſſiori quam eſt denarius, multos annos perduraverit, nec ab igne læſum fuit.* REL.

r Ἐπὶ δὲ ἐσχάρα χρυσέα] Ἐπὶ τε ἐσχάρᾳ χρυσέᾳ *Vat.*

2 *Habens ad unumquemque angulum coronam*,] Coronas ex auro puriſſimo *Mert. Col. & Prob.* Coroneas aureas puriſſimas (-- mos mos *Voſſ.* 1.) ſex, *Voſſ.* 1. *V. W.* 1, 2. *Big. Eodl.* Coronas puriſſimas ſex, *Bal. & Goul. Hoc mendum vetuſtatem habet, & Comeſtorem olim perculit.* Joſephus addidit, *ſic ait P. Trecenſis*, quod per angulos ſingulos coronas ſex habebat ex auro puriſſimo. quod ſingulariter forte in Exodo dictum eſt ita: Faciesque ei coronam auream per gyrum. *Putabis tamen Epiphanium retuliſſe duntaxat*, coronam ex auro puriſſimo, ſed & annuli &c. *Sic nunc juvare hunc Scholaſticum placet & cum Joſepho ſuo forte conciliare.* BERN.

s Ὑποστεφανοῦσα,] Contractiori Athenienſium præterito, quo maxime κῦμα ſibilus fœmineus evitatur, *Samb. Busb. & Hen.* Alii perperam ὑποστεφανοῦσα, vice ὑποστεφανίσασα. BERN. Ita *Samb. Busb. & Hen.* in aliis perperam ὑποστεφανοῦσα vice ὑποστεφανίσασα.

t Στέφανον,] *Epiphanius* στεφάνους ἓξ ἐκ σεμιδάλεως χρυσοῦ. *Big.* στέφανον καὶ ἓξ δ' σκιοειδοῦσαν χρύσεον, καὶ κέρατα. Imo *Samb.* legit χρύσεον καὶ κέρατα: moxque ille προσῆσαν pro προσῆσαν reliquorum. BERN. In *Vet. Interpr.* ad hunc modum, *habebatque per angulos ſingulos coronas ex auro puriſſimo ſex, & annuli & vecles inerant* &c. ac ſi in ſuo codice habuiſſet στεφάνους ἓξ ἐκ σεμιδάλεως χρυσοῦ. ſed (ut inquit *Bernardus* juvare licet hunc *Interpretem*, ſcribendo *ſed & annuli* &c. & cum *Joſepho* ſuo forte conciliare. χρύσεον mox *Coll. Big.*

v Τέτον δ' σκιοειδοῦσαν] Quod ſi legas καὶ τέτων σκιοειδοῦντα. Videtur enim cornua Altaris στέφανος appellaſſe. Vide Exod. 30. 2. 3. COCC.

x ὯΙ καὶ κέρατα] Ita legendum cenſeo cum *Editis.* in *Cod. Vat.* ᾗ καὶ κρ. in *Samb. & Big.* deeſt ᾧ.

y Προσῆσαν,] Sic *Samb. & Big.* in cæteris προσέισαν, & mox ἐν αἷς. in *Vat.*

3 *Subligneum*] *Vel.* ſubligneum, & illud quinque &c. ὑπόξυλος, καὶ αὐτὸς ἑκάστην &c.

z Τρισὶν,] Τρίπηχυς *Big. Vat. & Samb.* (*Voſſ Coll.* τρίπηχεις) τρεῖν *Baſ. Gen. & Epiph.* Mox τῇ ἐσχάρᾳ *Samb.* cum *Big.* Dein *Samb.* καταφλεγόμεν. BERN.

4 *Laminis æreis adopertum*,] Ex laminibus æris, *ſcripſerat Epiph. Voſſ.* 1. *Mert. & melioribus codicibus comprobantibus. Ad clauſulam* graticula, *Voſſ.* 1. *Item* retiarum, *Voſſ.* 1. *L. Mert. W.* 1, 2. *Star. V. Vig. & Bodl.* Retiaculorum, *Goul. & Bal.*

adopertum, cum crate ad ſimilitudinem reticuli: excipiebat enim terra quicquid ignis à foco *ſuperne* decidebat, quod baſis ei non omnino ſubjecta eſſet. Cæterum è regione aræ præſto *in ſuper* erant infundibula, phialæ, thuribula, crateresque ex auro: quæcunque vero alia *aderant* inſtrumenta, ſacro miniſterio deſignata, * ex ære conflata erant omnia. Atque hoc modo ſe habuit Tabernaculum, una cum apparatu ſuo.

[a] ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, [b] δικτύῳ [c] τὴν ἐχάρᾳν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τ ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τ βάσεως ἀφαπτοντὸς ἐχ ὑποκειμένης. [d] ἀντικρὺ δ' [e] ἐπέκειτο τ βωμῦ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κεκτῆρσιν ὁκ χρυσᾶ· ὅσα δ' ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χαλκέα ἅπαντα ὑπῆρχον. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

VIII. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

Qualia fuerint veſtimenta ſacerdotum & Pontificis M. de Aaronis ſacerdotio, variiſque purificationum & ſacrificiorum ritibus: atque de feſtis, & ut dies ſinguli diſpoſiti erant: tum leges aliæ.

Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τ ἀρχιερέως· περὶ τ δ Ααρὼν ἱερωσύνης, καὶ τ ἀγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τ ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

Chananæ, *Sacerdotes.* Rabchaanes, *Pontifex.* *Veſtitus vulgi ſacerdotum.*

FActæ ſunt autem & ſacerdotibus veſtes, cum aliis omnibus, quos Chanæas vocant, tum etiam ipſi Pontifici, quem Anarabachen appellant. ſignificat autem *vox iſta* principem ſacerdotem. Et aliorum quidem veſtes hujuſmodi eſſe contigit. Quando autem ad ſacra miniſteria accedit ſacerdos, purus factus juxta præſcriptam in lege puri-

Γίνονται δὴ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ, παπὶ τε τοῖς ἄλλοις, [f] ὃς [g] Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν [h] Αναραβάχλω προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τῶν μὲν οὖν τ ἄλλων στολῶν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τ ἱερουργίας ὁ ἱερεὺς, ἡγνικὼς ἂν ὁ νόμος [i] ἁγνείαν [k] προσαγορεύῃ, πρῶτον μὲν θεὶς τὴν [l] μαναχα-

Scholaſticus forte ediderat retiarii *vel* reticuli. *Ea enim de cauſa differit P. Comeſtor*, Joſephus autem ſic: Cui ſuberat craticula in modum reticulorum facta. Suſcipiebat enim terra ignem qui de craticula ferebatur: quia baſes non erant ei ſubjectæ. Caſſiodorus tamen Senator (*quem Epiphanius iſte bene noverat*) in pictura quam fecit, cujus in expoſitione Pſalmorum meminit, quatuor pedes in utroque altari fecit. BERN.

[a] Ομοίως] Ομοίως κεκοσμημένῳ, *exempto hinc auro. Quam ſane lectionem præ altera ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ Joſephi nomine eligo: ita etiam Moyſes poſtulat.* BERN. Ομοίως κεκοσμημένῳ legebat *Vet. Interpr.* quæ ſane lectio alteri præferenda eſt, præſertim cum *S. Literis* magis conſona ſit. Mallem equidem ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ, *tanquam ſi auro eſſet ornatum.* ſc. quod aurum fulgore ſuo referret, ut alibi loquitur *Joſephus.*

[b] Δικτύῳ] Ex ſacris literis non liquet in ſummo fuiſſe aliquam craticulam vel opus reticulatum. E contrario opus reticulatum extendit ſe ab imo uſque ad medium altaris, adeoque in ſummo non. REL.

[c] Τὴν ἐχάρᾳν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* τῇ ἐχάρᾳ.

[d] Ἀντικρὺ] Ita & in templo Secundo vaſa miniſterii erant in menſa argentea juxta altare verſus occaſum. REL. *Coll. Big.* ἀντικρύς.

[e] Ἐπέκειτο] *Big.* & *Samb.* ἀντικρὺς δ' ἐπέκειτο τ βωμῦ τ χρυσέα. οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχον. *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀντικρὺ δ' ἐπέκειτο (*Busb.* ἐπέκειτο ἀντικρὺς) τ βωμῦ οἰνοχόαι τε (οἰνοχόαι *Busb.* & *Hen.*) καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. Ærea quidem pro *aureis* non permutare ſtultiſſimum eſſet (Scribis aliquot Latinis Græciſque cunctis invitis) dum id monent Sanctiſſimi libri, Ex. c. 27. 3, 19. Verum de hac ſententia, ſicut nos illam contextu emendavimus, inconſultis codd. Gallicis nunc plus nos dicam: niſi tu ſtatim legere malis, ἀντικρὺ δ' ἐπέκειτο τ βωμῦ τ χρυσέα. οἰνοχόαι τε καὶ φ. σ. θ. καὶ κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα πάντα ὑπῆρχον. Pro *aureis* etiam ſtat Johannes Zonaras, ἀντικρὺς δ τ βωμῦ τ ξυλίνῳ φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐπέκειντο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμαστο, χρύσεα πάντα. BERN. Ita quidem edidit *Bernardus* partim ex conjectura, partim ex *Exod.* c. 27. v. 3. & 19. ἀντικρὺς δ' ἐπέκειτο τ βωμῦ τ χρυσέοις οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκ. π. τ. ι. π. χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν *Big.* & *Samb.* ἀντικρὺ δ' ἐπέκειτο (ἐπέκειτο ἀντικρὺς *Busb.*) τ βωμῦ οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἀ. σκ. π. τ. ι. π. χρύσεα π. *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀντικρὺ δ' ἐπέκειτο τ βωμῦ τ χρυσέοις οἰνοχ &c. ut in *Baſ.* & *G.* habet *Cod. Vat.* Pro *aureis* etiam ſtat *Zonaras*, ἀντικρὺς δ τ βωμῦ τ ξυλίνῳ φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐπέκειντο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμαστο, χρύσεα πάντα. Denique *Bernardus*, his omnibus perpenſis, hanc lectionem ſubjicit, ἀντικρὺ δ' ἐπέκειτο τ βωμῦ χρυσέοις. οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θ. κ. κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα — χάλκεα π. ὑπ. HUDS. Poſt κρατῆρσιν dele ἦσαν. COCC.

* *Ex ære conflata erant omnia.*] Aurea, *Mert. L. & Epit. Cant.* de vetere vitio *exemplarium Græcanicorum, quod hodieque perſeverat metallo permutato,* χρύσεα πάντα ὑπῆρχε, *pro æquo juſtoque* χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχε. *Namque mandaverat optimus Ex.* c. 37. 3. πάντα τὰ σκεύη αὐτῦ ποιήσεις χαλκᾶ; *ita & effectum legimus* c. 38. 3. *quem verſum repetit modo Flavius. Hinc pars plurima codicum Epiphaniorum jam obtinent* ænea *aut* ærea, *ut Voſſ.* 1. *U. W.* 2. *Star. Goul. Bal. Vig. Col. & Frob.* BERN.

[f] Οὓς] *Coll. Voſſ.* ἃς & mox pro ὃν habet ὧν.

[g] Χαναίας καλοῦσι,] Joſephus vernacule ſolitus erat dicere כהניא *Cahanaia*, & jam Græco more ſcripſit χαναίας aut χαναίαις, pro כהנים *Cohanim* veteris populi. Proxime venit ἐς χαναίας *Baſ.* & *Gen.* Sed ἐς χαναναίας *Big.* & *Epiphanii* hinc diſtat, & longius ἀς χαναιάς *Samb. Busb.* & *Hen.* atque ita *quæ Chananeas* MS. *Liſſ.* BERN. Χανεναίας in *MSS.* Χαναίας legit *N. Fullerus* in *Miſcel.* l. 4. c. 15. Χαάναι ſive Χάναε voluit *Braunius* in libro primo de *Veſt. Hebr. Sac.* p. 18. HUDS. כהנים vel כהניא. REL.

[h] Αναραβάχλω] Arabarchin, *manuſcriptorum quaſi plauſtrum. Inde Petrus Scholaſticus*, Quatuor erant veſtes tam ſacerdotibus minoribus, quos Chananæos vocabant, quam principi ſacerdotum, quem Arabarchum appellabant, communes: & aliæ quatuor poſt illas, quibus ſolus Arabarchus utebatur. Rurſum Criticæ noſtræ periculum feci, & pro ἀναραβάχλω *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* aut ἀναρραβάχλω *Big.* & *Samb.* aut *Arabarchin Epiphanii* & P. *Trecenſis*, ex dialecto Ieroſolymitana ſubſtituit χαναραβέλλ, quod eſt רבא כהנא *Cahana rabba*, etiam Judæis Syriæ Babyloniæque, ut liquet ex Lev. c. 21. 10. 2 Reg. c. 23. 4. Zach. 3. 1. & aliis ex locis. Typum eundem retulit Judas Princeps codice *Conſtitutionum Patriarum*: alias enim is imitatur Moyſis dictionem concinniorem, הכוהן הגדול *Cohen gadol*, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας LXXII. Interpr. ὁ ἀρχιερεὺς Philoni, Scriptori Machabaicorum, Joſepho, S Paulo, atque etiam hiſtoricis Gentium. Quinimo *Arabarchin* compoſitæ vocis ratio apud Joſephum non inique ferret manum emendantem ῥαβαρχάνλε, aut ῥαβαρχαναῖλε, aut ῥαβαρχοάνλω, ab Hebraico רב הכהנים *Rabcohanim* (ſic dicunt vates veridici רב טבחים i. רב קטוליא, & רבא רב סריסים) vel à Chaldaico רב כהניא *Rab cahanaia*, & רבא דכהניא Sacerdotum pariter Jeroſolymitanorum primas *Rab cohane* כהנא רב ſæpius appellatur in libris receptis Novi Teſtamenti & in dubiis Veteris, quandoque idem *Rab cumre* כומרא רב. Nimis vero alienum video ab hoc nomine *Alabarchen* Voſſii parentis, tanquam *Præpoſitum Albo Sacerdotum*; ſic quidem adſerit vir clariſſimus. BERN. Ita *Baſ. G. Vat. alique.* ἀναραβάχλω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Arabarchen* & *Arabarchin* in *Epiphanii* libris, Χαναραβέλλω malit *Bernardus* ex *Cahana rabba*; aut ῥαβαχαάνλε, aut ῥαβαχαναῖλε, aut ῥαβοχοάνλω ab Hebraico *Rabchohanim*, vel à Chaldaico *Rab cahanaia*. Alii Χαναραβάχλω volunt. Vide *Braunium* loco jam citato, & *Seldenum* in lib. *de Succeſſ. in Pontif. Hebr.* cap. 1. HUDS. Factum ex כהנא רבא *χανα* ῥαβα. REL.

[i] Ἁγνείαν] Expreſſi itaque ex *Samb.* juxta catabibaſmum Cecropidarum, adprobante Dionyſio Grammatico. Item ex illo codice & *Big.* vides jam ἀφαγ. pro ἁγνείαν πρωταγορεύῃ Editorum. BERN. Ἁγνείαν *Samb.* Atticorum more.

[k] Προσαγορεύῃ,] Διαγορεύῃ *Samb.* & *Big.* & *Coll. Voſſ.* προσαγορεύῃ *Cocceius* volebat.

[l] Μαναχαπλὼ] Scribo apud Joſephum μαχαναπλὼ, μαχαναεὶν, aut μεχαναεὶν: ubi vitioſa hypotheſi legebatur in editis μαναχαπλὼ, & in privatis libris μεναχαπλὼ, necnon in Epiphaniis *Manachaſin*. Melius profecto expreſſit Hieronymus ad Fabiolam de his veſtibus *Machinaſen*, ut in MSS. legitur pro *michenſe* Eraſmi, aut *maſchinaſe* typis aliis. Namque femoralia Græci ἀναξυρίδας: Scythæ primum, tum Celtæ, jamque Europa plurima *bracas* vocant. Chaldæi מכנסין *micneſin*, aut in numero medio *micneſain* & *macneſain*, necnon ex conjugatione ſecunda *mecanneſin* & *mecanneſain*, ταινίαι συνεκτικαὶ, *conſtricloriæ*, ἵνα μὴ τὰ ἐκτεινόμενα ὦσι εἰς αὖρα τ ποδῶν, ut cum Joſepho loquamur: horum etenim utrumque indicat verbulum כנס. Inde μαχαναπλὼ literis Græcis. Moyſes tamen, Ezechielis, vateſque alii ipſam materiem continuo addunt מכנסי בד *micneſ bad*, & מכנסי פשתים Eadem LXX. Interpretibus περισκελίδας

ναχασλὼ λεγόμενον. [m] Βάλεται δὲ πωαχίῆρα μὲν δηλονοῦ. [n] Διάζωμα δ' ἐστὶ τοῦτο τὰ ἰδοῖα ῥάπτον ἐκ βύσσου κλωσῆς [o] εἰρημένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν [p] ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας. [q] Ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἤμισυ, καὶ πλαδιῆσιν ἄχρι τοῦ λαγόνος τοῦτο αὐτὸ ἀποσφίγγεται.

t atem † primo quidem induit Manachaſen, uti vocatur. idem enim denotat ac conſtrictorium. Eſt autem ſubligar circa verenda ſubtile ex byſſo retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in brachas: * atque ab homine medio ſubſciſſum, ad ilia deſinens ligaminibus *ſuis* ſtringitur. Manachaſe, *femoralia.*

Β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ [r] λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. [s] Καλουμένη μὲν καλεῖται. λίνεον τοῦτο

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis ſyndonis byſſinæ. Chethomene quidem Chethomene, *tunica ſtricta.*

ap-

νᾶ, Judæis Byzantinis ϛοφεὰ λινᾶ, Onceloſo מכנסין דבוץ, Syriſque hujus æmulis ὠρεζώμασι βύσσινα, Interpreti Solymitano καὶ λίξη *bracæ byſſinæ*, pariterque Talmudiſtæ Solymirano אבדקין pro מכנסין, Judæis Arabiſſantibus سراويلات من عشر *feminalia lineæ*, Samaritis etiam سراويلات بياض, aut ſua dialecto סריני עואר aut עבאר pro Chaldaico חור, ϛοφεὰ λινᾶ. Arabi Laudino مازر من كتان, aliis Arabum ὅταν μεζίονσι كتان تبانين من *bracæ lineæ*. Cæterum סרבלין *Sarbalin* Danielis prophetæ veri, ſiquis alius, imo Syrorum paſſim, ϛοφεὰ LXXII. Alexandrinorum, J. Pollucis, Heſychii, Photii, aliorum neſcio quot: tum ϛοφάλα Aquilæ Theodotioniſque Interpretum ad Dan. c. 3 Arabum denique سراويلان, à Parthis talia omnia originem ducunt, qua شلوار *Salvar*, φανιπάλια ipſi nuncupant; ὅτι شله σοβὰ, τάτ' αὐτῷ ἀμφικαλύπτῃ. בתי שוקים, i. e. σκελέα, ἀναξυρίδες, aut phraſi Comica Σύλακοι τοῦ τοῖν σκελοῖν. Eadem prorſus mente *Sarabin* interpretantur Doctores aliquot apud clariſſimum Saadiam & poſt illos Tanchumus Lexicographus, Hieronymus noſter *braccæ*, & ubi Originem interpretatur *campeſtria* & *feminalia lina*; necnon Talmudici corruptores Helleniſmi פמלניא. Hinc corriges ſcholia Romana, ϛοφεάϛαι, ὑπὸ τῶν ποδῶν λιγόμενα ὑφακία, me authore pro ridicula voce μακτὰ· ὃ δὴ ἐστὶ τοῖς ἐθνικοῖς ἀναξυρίδες πρωταγορόμενα. Quippe identidem dixerat Euſtathius ad vatem Gentium, τὸ καλύμμα τῶν τοῦ αἰδοῦς ἡμαῖοι τῷ βράκαν φασὶν, ἕτεροι δὲ ἀναξυρίδα. Quare à S. Hieronymo forte requirat aliquis, cur *Sarabala* affirmarit ſermone Chaldæo haud *cruralia* quam crura ipſa primo uſu denotaſſe: conſimile licet dixerat de Perſis Julius in Onomaſtico, τὰς μὲν ἀναξυρίδας καὶ σκελίδας καλοῦσι. Has tamen voces, atque ϛοφεάϛαι Perſicas eſſe oriundo multi Grammatici fatentur. Heſychius σκελίαι, τὰ σκελῶν σκεπάσματα, πάρθοις ϛοφεάϛαι. Photius, Suidas, & Antonius, ϛοφεάϛαι, ἰδιότης περσικὴ· ἔνιοι δὲ λέγουσι βραχία. Quod ita placuit doctiſſimo Polluci, ὡς ἀρχαιοδώρου ἐν τῷ περσικὰς τὰς ἀναξυρίδας ἔοικε καλεῖν. Idemque alibi de veſtimentis, καὶ περσῶν μὲν ἴδια, κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, καὶ κυρβασία, ᾗ καὶ κίδαριν (ſic emendo) καὶ πῖλον καλοῦσι. ὁ δὲ τοῖς σκυθικοῖς ἀκινάκης, ϛοφεάϛαι καὶ χιτῶνας πάντες ἐκδεδυκότας. Strabo etiam appellat *Sarabara* ἀναξυρίδα τετραλῆ, vel, ut malim legi, ἀναξυρίδα πεζοσκελῆ. Illa enim de habitu militis Perſici à Muſa quadam Herodoti explicavit magnus Geographus. Ait igitur Halicarnaſſenſis l. 7. c. 61. ὧδε δὲ τὰ σκελέα, ἀναξυρίδας, &c. Intimam hanc veſtem nomine alio vocant Perſæ *Tonban* تنبان, ut *ſacculum duplicem* ea repræſentat. Nomen autem vetus *Bracæ*, ut poetæ ſcribunt, ac *Braca*, ſicut plures, deduci volo ab aoriſto Getici verbi *Bricam*, tanquam à ἔβρυκα ſeu ῥάκω Græcum ῥάκος & uſu privato βράκος: id veſti bifidæ convenit. Ita Diodorum tueor adverſus Salmaſium, Braunium, alioſque. Cæterum ni videretur hæc ætas Theologorum fabulis Rabbinicis propior magiſque credula quam hiſtoriæ veteri, haud ſuſtinuiſſem ſtatim omnia ex Hieronymo adjungi, viro licet Judaicarum ἀρχαιόσιων ſatis avido. *Diſcamus primum*, ait ille, *communes ſacerdotum veſtes & pontificum. Lineis feminalibus quæ uſque ad genua & poplites venirent, verenda celantur: & ſuperior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur, ut ſi quando expediti maſtant victimas &c. non pateat quod opertum eſt. Vocaturque lingua Hebraica hoc genus veſtimenti* machinaſe (*Freben.* michneſe) *Græce* σκεπασελὶς (*MS. Coll. N.* σκεπασελὶς, *Erasmo Correctore* περισκελῆ) *à noſtris* feminalia *vel* bracæ *uſque ad genua pertingentes. Refert Joſephus: nam ætate ejus adhuc templum ſtabat, & nondum Veſpaſianus & Titus Hieroſolymam ſubverterant, & erat ipſe de genere ſacerdotali, multoque plus intelligitur quod oculis videtur, quam quod aure percipitur; hæc feminalia de byſſo retorta ob fortitudinem ſolere contexi, & poſtquam inciſa fuerint, acu conſui. Non enim poſſe in tela hujuſmodi fieri.* Fecit quidem nuperrime tales contextus Braunius Noviomagenſis, cui tamen Theologo haud invideo ſuam ὑζάν ἐλαν. Quid enim illa ad Pontificem Judaicum, ſacrive ſcrinii arma? Phineaſus ſane protovelitiarius nihil unquam ſimile ſomniavit, aut ſinciput aliquod Talmudicum. Quinimo ejuſmodi futuras in ſeminalibus veſtibus aut manicatis בתפירה committi, non prohibet מעשה אורג, ut Magiſtri ultro fatentur. Sed de *Bracis*, quas etiam *Phariſaicas* פמלניא של פרשים Phariſæorum filii appellant, jam ſatis. Hanc autem ſacrificulorum pudicitiam à gente Aaronis didiciſſe Ægyptios, quam hos Græcis Romaniſque eam tradidiſſe, minus credit quidam vir doctus, plus cæteri. BERN. Ita in *Editis*. μιγναχασὼ in *MSS.* ſed μαχμαχὼ, μαχμαχὶν, aut μιχάχιν reponi jubet *Bernardus*. μιχαχὶν legendum eſſe conjicit *Braunius*, lib. 1. p. 345. HUDS. מכנסים, femoralia. REL.

† *Primo quidem induit Manachaſen, uti*] *Quatuor* veſtes byſſinæ, (*vel* Albas *forte appellant Phariſæi* בגרילבן, *vel ſine dubio* בגרי הכר *&* בגרי בוץ) *quibus Sacerdotes ſaltem loti Optimo operabantur. Primo.* Femoralia, מכנסים micneſim *aut* micneſaim *Judæ Judæorum Præſecto, jam* μαχμαχὼ *Joſepho, eidemque alibi* τὸ τῶν μηρῶν διάζωμα. Bracæ *Ambroſio & Hieronymo, ſed curtæ lineæque, quæ ab iliis ad genua inſertis meris pedibus pertinebant, atque* καὶ ὑποδεμὼ *propter umbilicum conſtringebantur* בכין כיס, ὥστε μαρσίπιον, *quod ait Maimonides; ſed commode, non arctiſſime, ſed* לא ביוץ, לבוץ, *monente Ezechiele. Ex. c. 28. 42. & c. 39. 28. Lev. c. 6 10. & c. 16. 4. Ezech. c. 44. 18. Et Joſephi Bell. l. 6. c. 15. Secundo.* Tunica ſtricta, *teres, talaris, duplex, cum taniis ſcapularibus* (πασσαλίοις) *& adſutis manuleis* ἐπιμανικίοις, *Talm. Babyl.* Iomæ *c. 8. Subucula quidem Sacerdotis Maximi* (ὑποδύτης:) *atque ſola Tunica cæterorum Moyſi* כתונת Chetoneth. *Joſ. l. 6. c. 6. ἁλουργὶς & Chaldæis,* כתונא χιτὼν, & Cettona. *Græcis* ἐτύμως *Atticeque* χιτὼν. *Priſcis quidem Ægyptiorum* καλάσιρις, ταύτῃσι χιτὼν ποδήρης ἐστὶν ἐσσάνωσις, ἅτινα λίνεος χιτὼν ἱερατικὸς, *ex Herodoto, Heſychio, atque Euſtathio. Coptitis atque etiam Samaritis in verſione S. Pentateuchi* قبص, *unde* Camiſia *& ὑποκάμισον apud Latinos Græcoſque degeneres, & quandoque Samaritis* دراعة, ποδήρης. *Perſis denique* كابين *&* زبرهن *aut pro plebe* χείμαρρον *nomine vernaculo* κάπυρις, كبر. *Ex. c. 28. c. 29. c. 39. Lev. c. 6. c. 10. & c. 16. Tertio. Hanc præcinxit* Zona, אבנט, ἀβανὴθ *Joſ. & Hieronymo*, Abnet *Maſoretis, faſcia lata digitos ferme quatuor Joſephi, aut tres Maimoniais, longa tamen quæ multoties circum pectus Sacrum convoluta ad talos tandem deſſueret, credes in* XXII. *cubitos profundi* καὶ ἀδάλοιτο τῶν βαλίνων, Iomæ, *c. 7. f. 44. Talm Jeroſ. Subcava, ut veſtis quam lubrica ſerpens exuit: ſtamine byſſino, atque inſuper cocci purpuræ hyacinthique coloribus (fila quos ebiberant lanea, Maſſicla* Celaim *c. 9. 1. & Talm. Jeroſ. f. 34. & Talm. Bab.* Iomæ *f. 12.) intextis, Phrygionices flore præcipuo decorata. Rabbinis* מעשה רוקם או עבר ציור מחט או משזר מחט, *ad Ex. c. 38. 18. &* Iomæ *Babyl. T. c. 9. Vide porro Ex. c. 28. c. 29. & c. 39. Lev. c. 8. & c. 16.* BERN.

m Βάλεται] Βάλεται δὲ τοῦτο *Samb.* (*Coll. Voſſ*) & *Vat.*

n Διάζωμα] Alibi (*ſc.* l. 3. c. 15.) διάζωμα. Utramque tamen formam lex Grammatica ſuſtinet. BERN.

o Εἰρημένον,] Poëticum tamen iſtud dicunt Grammatici, εἰρυμένον eſſe Atticum. *Contextum* vero exponunt Hieronymus Epiphaniuſque Latinus. Factum hoc erat ἐκ βύσσου κλωσῆς, שש משזר, teſte Moyſe, qui juſſerat fieri. BERN. Fortè εἰργασμένον. COCC.

* *Atque ab homine medio ſubſciſſum,*] *Epiphanius* reddit, *ſcinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Nec multo aliter *Braunius* vertit, *diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.*

p Ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας·] Ita *Big. & Vat.* ὥσπερ ἀναξ. *Baſ.* & *G*, ὡς ὧδε *Samb. & Vet. Interpr.*

q Ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἤμισυ, καὶ ἀποδιῆσιν ἄχρι τοῦ λαγόνος τοῦτο αὐτὸ ἀποσφίγγεται.] Ἀποδιῆσιν. ὁδὶ ὑπὲρ ἤμ. Ait autem hæc femoralia ab homine medio oblique in anterius ſucciſa; ad ilia ſubſtringi ligaminibus ſuis שנצים, quæ vocant *Deuterotæ*. Videamus tamen interpretamenta vetera recentia, quid valeant, Epiphanii puta Scholaſtici: *Scinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Aut Hieronymi Presbyteri, *Superior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur.* Tum Sigiſm. Gelenii, *Atque ita circum ilia conſtringunt*: aut Braunii loco ultimo, qui neſcit quid in humanis ſit τὸ ἥμισυ, *Diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.* Adhuc autem vanior eſt interpretatio Gallica Arnoldi, & typis nullis digna, non iteratis. BERN.

r Λίνεον] Λινοῦν *Baſ.* & *Gen.* ut σινδόνιον paſſim. BERN.

s Καλουμένη μὲν καλεῖται] Καλουμένη καλεῖται utraque Editio. καθομένη μὲν καλεῖ) Librarii duo, & cum eis Epiph. *Chethomene quidem vocatur.* Cl. Boſius καθονέθη μὲν καλεῖται ab Hebraica forma כתונת *Chethoneth.* Mihi probatur magis Chaldaica pro ævo illo Joſephi כתונא *Chettona*, aut notis Græcis καθώνα vel καθόνη μὲν καλεῖ). Diutius quidem dictioni Barbaræ καθομένη inhæſerat μὲν particula vix ſua, ut nos docent Epiphanius Petruſque Scholaſtici. BERN. Ita *MSS.* inſuper adjicit *Vat.* λίνεον ὃ τοῦτο. In *Editis* καθονέθη καλεῖ). Cl. *Boſius* legit καθονέθη μὲν καλεῖ) ab Hebraïco *Chethoneth.* Verum *Bernardus* malit καθώνη vel καθόνη μὲν καλεῖ) à Chaldaïco *Chettona.* Vide *Braunium* de *Veſtitu ſac. Hebr.* l. 2. c. 1. p. 457. 461. & 463. HUDS. Videtur vox in plures dividenda, ut ſcripſerit καθο μὲν ἡ καλεῖ) aut καθὼ, nam N finale ſæpe abſorbetur uti Γαζαὼ, βαιθωρὼ, pro Γαζαὼν, Βαιθωρὼν. REL.

appellatur. Hoc lineum significat: nos enim linum chethon nominamus. Est autem hoc indumentum tunica usque ad talos demissa, corpus arcte ambiens, & manicas circa brachia adstrictas habens: quam accinctam gerunt & constrictam paulo supra axillas zona lata digitos ferme quatuor, textu vero subinani, ut serpentis exuviæ videretur. Flores autem intextos habet cocco & purpura, hyacintho atque byssо variegatos: at stamen ejus ex sola byssо. Et à pectore incipiens, atque semel ac iterum circumducta illic ligatur; & multa quidem defluit usque ad talos, quamdiu sacris non operatur sacerdos: sic enim spectantibus decora videtur. Cum vero sacrificare oportet & altaris ministerium peragere, ne ab ea mota in opere impediatur, super humerum lævum *illam* rejicit. Hanc quidem Moyses nominavit Abaneth: nos autem, à Babyloniis edocti, ipsam Emian appellamus: eo enim nomine ab illis insignitur. Hæc tunica sinum quidem nusquam habet, sed amplam circa collum aperturam, quæ † certis quibusdam funiculis, ex ora & à pectore & à tergo dependentibus, super utramque scapulam astringitur. Vocatur autem Massabazanes.

Abaneth aut Emian, zona.

Massabazane, tunica lacunata.

[t] σημαίνῃ· [v] χεθὸν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ [x] τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν ἐπεζωσμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας [y] περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος· ὃν ὑπεζώννυται κατὰ σῆθος, ὀλίγον τῆς μασχάλης ὑποφαίνων τὴν ζώνην περιάγουσες, [z] πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς [a] τέσσαρας δακτύλους, διαφανέσιν δὲ ὑφασμένην ὥστε λεπτοειδῆ δοκεῖν ὄψεως. ἄπτη δὲ εἰς αὐτὴν ὑφάντης, [b] φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα· σήμων δὲ ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλίξεως [c] κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῦρο, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· πρὸς γὰρ ὑποπτέσθαν ὅτως ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ παρεδάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διαθενεῖν, ὅπως μὴ [d] κινεμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπι τὸ λαιὸν [e] ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν [f] ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν· ἡμεῖς δὲ, καθὼς Βαβυλωνίων μεμαθήκοτες, [g] ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν. ὅτως γὰρ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. ὅτος ὁ χιτὼν κολπῶδης μὲν ὁδαμόθεν· λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸ [h] βραγχωτήριον αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τοῦ ὤμου καὶ τοῦ [i] κατὰ στέρνον καὶ μεταφρενον ἠρτημένοις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν καταγλεῖδα. [k] μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Ὑπὲρ

[t] Σημαίνῃ·] Σημαίνῃ expunxerant *Big.* & *Samb.* industria non bona. BERN.

[v] Χεθὸν γὰρ] Sive duplici vocali scriptum repereris χιθὼν cum *Big.* & *Samb.* sive simplicius χιθὸν ut jam tertio Typothetæ fecere, aliud neutiquam denotabit quam כתן *Cettan* Chaldæorum, imo τὸ παλαιὸν ἔρριον: vel Arabum كتان *Cettân*, quod *Linum* vocant nurus Latinæ. Idcirco à fundo כתן enascitur τὸ ἐξάγωγον כתונת, *vestis linea* quam proprie, ut ἐχέσωκοι plerunque quæri solent: necnon derivatum aliud כתונת & כתונא more Syriaco, unde χιτὼν Græcorum; deinde in Latio *Tunica*, καὶ χιτωνίσκος. Quippe à dialecto Hebræa, licet docti viri indoctique hujus seculi secus sentiant, nulla vox Latina descendit; statum ab Æolide omnis. BERN.

[x] Τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν] Τοῦτο ἔνδυμα *Samb.* Mox ὑπὲρ ἄνω libri plerique, sed & πλατείαν ὡς. Porro autem manicæ illæ adsutæ ad carpos sacerdotis constringebantur, quomodo etiam super pectus ipsius tunicæ oræ solebant. Adponam & verba Hieronymi, qui Josephum explicat ex professo absque ulla ratione operis tessellati. Omittere autem decus tantum haud potuit vel hic Flavius, qui eam stolam sæpius gestaverat: quinimo תשבץ minus aliquid significare noverant uterque. *Secunda ex lino Tunica est* ποδήρης, *id est, talaris, duplici sindone, quam & Josephus byssinam vocat, appellaturque Chetonet i. e.* χιτὼν, *quod Hebræo sermone in Lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, & tam arcta est & strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga, & usque ad crura descendat. Solent militantes habere lineas, quas Camisias vocant, sic aptas membris, &c.* Cum Josephi descriptione satis etiam convenit Moysis Maimonidis Syntagma conscriptum libris XIV. mille annis post excisum sacerdotium Judaicum cap. 8. §. 16, 17, de *Supellectile sacra* Ibi equidem asserit celebris ille JC. Tunicas sacerdotis maximi minimique tessellis fuisse distinctas, ut plumarii spissiora vestimenta & tapetia solent conficere, reticuli modo: tum manicas de tela alia his adsutas בתפירה, ex *Joma* c. 7. f. 72. b. Tunicas denique demitti ad talum, ad carpum manuleas, latas tamen hasce ut palmus. Veruntamen de כתונת תשבץ χιτὼν ποικίλος, valde ambiguum restat, vestis *fimbriis fortis*, an *uncinis stricta annulisque* ita intelligatur. Vel, quod Onceloso, & Rabbinorum nationi, imo LXX. Alexandrinis placuisse video, διαλιστὴ, κοσύμβοις, *tessellis, fundis, ocellisve suis ubique intexta & illuminata.* Ea felicioribus Arabum حلة *Holla*, aliis مبطنة موشاة. Judæis Mauritiis تونيه معينة *stola oculea*: Maimonidi ex Onceloso מרמצא ἀραχνώδης, seu *reticulata* כמו בית הכוסות. BERN.

[y] Περὶ τοῖς βραχίοσιν] Περὶ τὰς βραχίονας *Vat.*

[z] Πλατεῖαν] Ita *Samb.* in *reliquis* deest μέν.

[a] Τέσσαρας δακτύλους,] Ita & alii Judæi REL.

[b] Φοίνικι] Φοινικῇ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Φοινικῇ καὶ πορφύρᾳ *Vat.*

[c] Κατὰ στέρνον] Ita è *Cod. Samb.* & è *Josepho*, infra v. 39. in *reliquis* κ. στέρνων.

[d] Κινουμένης] Imo ad rem transferunt codd *Big.* & *Samb.* κινουμένης, i. e. *superfluo cingulo agitato.* BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινουμένου.

[e] Ὠμοφορεῖ.] Phrasi faciliori *Big.* & *Samb.* ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸν λαιὸν ὦμον φορεῖ. BERN. Ωμον φορεῖ in tribus *MSS.*

[f] Ἀβανὴθ] Ἀβὰν ὁ αὐτ. ἐστι. Moyses plane scripserat אבנים aut אבנט, quod alii Judæorum tribus syllabis enuntiant, duabus alii. Recte etiam monet Josephus ἐγγραμματίζειν, τοῦτο κεῖσθαι ἱμάτιον ποικίλον, ᾧ ἴση πᾶσα τετύχασι, הבין sive הבינאת ἐμίαν vel ἐμιάναν (*Hemianan* Epiphanio referente) vocati à Doctoribus tam Solymitanis quam Babyloniis. Ita הבין atque המיינם posuit pro Mosaico אבנם inter vestes sacras Onceloso, sicut ante nos advertit Maimonides; *Emian* אמיאן Samaritica versio, quæ solet fere Onceloso verba excipere. המיינא *Hemiana* ὁ τοῦ ad Pentabiblon Moysis, deinde הבין *Hemian* pro Cingulo sacro usus est Judas compilator συλλογέων, ex apophthegmate Johannis Bracidæ ad finem *Erubin.* Iterum ille codicis *Succæ* c. 5. balteorum המיינים (*vol.* אבנטים) usum aliquem docet in *Beth Jeab.* Transiit etiam ad Arabes vox illa همیان *Hemiân* ab Assyriis: hi à Persis prius eam acceperant, tanquam hominis medii ornamentum انارمیان & میانبند, vel Getice *Middanband.* *Camura* קמורא etenim sua voce idem nuncupant Babylonii, & ab illis Jonathan Paraphrastes. Arabes insuper περιζώστρα proprio حزام *gezam*, & acquisito vocabulo زنار. Quinetiam vocis Mosaicæ similis fertur بند *Band* inter Parthos & Scythas: dissimilis tamen valde *balteus* Tuscorum & Mox Latinorum. Provenit enim hoc à βαλάντιον, zona nummaria, sicut balneum ἀπὸ βαλανείου. Lubenter itaque deduco אבנט nomen παράγωγον abs Arabum ابط *Ibt*: quorsum isthoc significat περίζωμα μασχαλῶν καὶ περίστερνον sive ἐπίβλημα, qualis Comica pectora observabat olim fascia. BERN. אבנט Hebr. REL.

[g] Ἐμίαν] *Al.* ἰμίαν aut ἰμιάναν. HUDS. A Babyloniis vocem hanc accepere, uti recte notat Josephus. Perfice همیان *Emiân* notat balteum. REL.

‡ *Certis quibusdam funiculis,*] Nastoli & nastuli, *præcipua exemplaria, duo Voss. 1. L.U & Mert. Petrique Cantoris.* כשנצרת, *μὲ νεῦρα*, ἀστεῖσμας, ἀγκυδόνας, *uncinos, sic vocat Epiph. voce Germanica, quam à Latinorum* uncinulus *vel* nexulus *aut à Græco* ἀγκυλωτοὺς *dudum deformatam esse existimo.* Nastalæ, *expressum typis plurimis.* Nastulæ, *Vig.* Nestali, *Star. & W. 2. Vossius ad marginem sui codicis adnotavit de eadem vocabulo*, Nastalæ, *i. e.* infibulæ umbilicis tectæ, quasi dicas nasatas thalas sive tallas. *Petrus Scholasticus de eis*, Nastulis hinc inde super humeros capitium constringentibus. BERN.

[h] Βραγχωτήρια] Ita ex Constantino Lexicographo emendarunt Genevenses. βραγχωτήρια aut ἐφοχοτήρια prius scriptum, excusum prius fuerat. Quocirca arctiorem fuisse adfirmat hic sacerdos suam tunicam, quam plicas aut ἐπιπτυχὰς ἐξωμοίδες unquam admitteret: laqueis adeo seu telamonibus byssinis hanc constrictam tenuisse, qui capitio præamplo simbriatoque tam pone quam ante adfixi, super claviculas gestantis committerentur, tunicamque adeo corrigerent. Mirum quantum hallucinati sunt Theologi in hac sententia, veteres recentesque. BERN. *Al.* βραγχοτήρια aut βραγχωτήρια.

[i] Κατὰ στέρνον] *Big.* καὶ τὸ κατὰ στέρνον καὶ μεταφρενον *Samb.* καὶ τὸ κατὰ στέρνων καὶ μεταφρενον *Bas.* & *Gen.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* hic & supra κατὰ στέρνων.

[k] Μασσαβαζάνης] Placet mihi μασσαβαζάκη ἢ (vel μασσαβαζάνης ἢ, ut mox μασναιμφόνης,) quod est τὸ κοσυμβωτὸν, مشبك *meshabzana.* Vel ex conjugatione alia Syrorum Chaldæorumque משבצא *mesabbeza, operis laqueati*: inde apud Josephum leges, μασσαβαζᾶ μὲν καλεῖ). Ait enim filius Maimonis tunicis κοσυμβωταῖς sacerdotum quemlibet rite fecisse, negat hoc Esdræ filius absque causa Vel Mosaicum משבצות *Mesbezeth*, τοῦσι, συνφίγξεις, καὶ ἀναδέσεις, more Solymitano deflectens Mattathiades, olim scripserat ταῦτα ἢ μασσαβαζάνη (משבצן)

γ'. Ὑπὲρ δὲ τ κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὑ διικνέμενον εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲν [1] μασναεμφθῆς. τῇ δ' καθ-ωσκδῇ τοιᾶδέ ἐστιν ὡς φαίνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματ- [m] λινέᾳ ταινία πεποιημένη παχεῖα· καὶ γὰρ ἐπιπυσόμενον ῥᾳδίως πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπεριέρχε) διήκουσα [n] μέχρι μετώπ, τὸ τε ῥαφὴν τ ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ τῷ κρανίῳ [o] γινομένη ἐπίπεδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ ῥεμβοῦ πονοῦντ- τῇ· τὴν ἱερωσύνην. [p] καὶ ἁπλοῦς μέν ἐστι ἡ τ πολλῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.

3. [1] At ſuper caput geſtat pileum [2] non faſtigiatum, neque totum caput incingentem, ſed paulo plus quam medio ſuperimpoſitum. nominatur quidem Maſnaëmpthes. Tali autem modo adornatur ut corona eſſe videatur, ex lineo texto inſtar faſciæ craſſæ concinnata: etenim in orbem ſæpius replicatur atque conſuitur. Deinde ſindon deſuper pileum integit, uſque ad frontem deſcendens, & faſciæ commiſſuras atque id quod in eis deforme erat occultans, & toti cranio preſsè adhærens. Aptatur autem accurate, nè ſacrificanti forte delabatur. Et *jam* qualis quidem ſit totius ſacerdotum turbæ amictus, declaravimus. *Meſnepheth, Tiara.*

δ'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖ) μὲν καὶ [q] ταύτῃ, πλὴν ὅσα παρείρηται· ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑακινθίνου πᾶσαν τὴν ἐσθῆτα, καὶ κώδωνας ἐπὶ τοῦ ποδήρους ἔχουσαν, ἐν μέσοις τοῖς ῥοδῶσι καὶ τοῖς καρποῖς τοῖς χρυσοῖς ἐνηρτημένους, ὥστε ἀκούεσθαι τῆς φωνῆς ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ ὅταν ἐξίῃ, μὴ τεθνάναι τὸν ἱερέα. [r] ἔστι δὲ καὶ τιάρα περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ βύσσινος, ἐφ' ἧς ὑπὲρ τὸ μέτωπον ἐστὶ χρυσοῦν πέταλον δύο γράμματα ἔχον, ἃ τὸ ὄνομα δηλοῖ τ θεοῦ. [s] καλεῖται δὲ ἐκείνη μὲν ἡ τιάρα μιτρεφὴς, τὸ δὲ πέταλον τὸ χρυσοῦν στέφανος ἱερός· τὰ δὲ γράμματα ἐν αὐτῷ τετραγράμματον. [t] ἐνδύεται δὲ καὶ τὸν ποδήρη χιτῶνα καὶ τὸν καλούμενον ἐπωμίδα. [u] ἔστι δὲ τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἐσθῆτος ἥμισυ μὲν τοῦ ποδήρους, ἥμισυ δὲ τοῦ ἐπενδύτου· ἐπὶ τοῦ στήθους δὲ καὶ τοῦ νώτου τὸ αὐτὸ ἔχει σχῆμα τῷ ἐπενδύτῃ· ἐπὶ τοῦ νώτου δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπιβάλλεται δύο σμάραγδοι λίθοι μεγάλοι, ἐν ἑκατέρῳ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα ἐγκεκολαμμένα ἐξ ἑκατέρου μέρους ἓξ, ἐν ἑκατέρῳ τὰ ἥμισυ τῶν ὀνομάτων. [x] ἔστι δὲ καὶ ἄλλος κόσμος ἐπὶ τῷ στήθει τετράγωνος, ἐν ᾧ λίθοι τέσσαρες ἐν τέτταρσι στοιχοῦσιν ἐνηρμοσμένοι, ὁ μὲν πρῶτος σάρδιος καὶ τοπάζιος καὶ σμάραγδος, ὁ δὲ δεύτερος ἄνθραξ καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις, ὁ δὲ τρίτος λιγύριος καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος, ὁ δὲ τέταρτος χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιος καὶ ὀνύξ. [y] ἐν δὲ τοῖς χρυσοῖς περιέχονται πλαισίοις ἐνηρμοσμένοι. [z] καλεῖται δὲ ὁ κόσμος οὗτος λογεῖον. [a] ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τετράγωνον διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. [b] ἐν δὲ τῷ λογείῳ τούτῳ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα ἐγκεκολαμμένα ἐστὶν ἐν τοῖς λίθοις, ἃ καὶ πρότερον εἴπομεν. [c] ἐν δὲ τοῖς πτυχίοις τοῖς ἐν τῷ λογείῳ δύο ἐστὶν ἃ καλοῦσιν οὐρὶν καὶ θουμμίν, ἃ σημαίνειν ἑρμηνεύεται τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ ἀλήθειαν. [d] ἔστι δὲ καὶ ἄλλος κόσμος ἐπὶ τῷ στήθει τετράγωνος, ἐν ᾧ λίθοι τέσσαρες ἐν τέτταρσι στοιχοῦσιν ἐνηρμοσμένοι, ὁ μὲν πρῶτος σάρδιος καὶ τοπάζιος καὶ σμάραγδος, ὁ δὲ δεύτερος ἄνθραξ καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις, ὁ δὲ τρίτος λιγύριος καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος, ὁ δὲ τέταρτος χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιος καὶ ὀνύξ. [e] ἐν δὲ τοῖς χρυσοῖς περιέχονται πλαισίοις ἐνηρμοσμένοι. [f] καλεῖται δὲ ὁ κόσμος οὗτος λογεῖον. [g] ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τετράγωνον διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. [h] ἐν δὲ τῷ λογείῳ τούτῳ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα ἐγκεκολαμμένα ἐστὶν ἐν τοῖς λίθοις, ἃ καὶ πρότερον εἴπομεν. [i] ἐν δὲ τοῖς πτυχίοις τοῖς ἐν τῷ λογείῳ δύο ἐστὶν ἃ καλοῦσιν οὐρὶν καὶ θουμμίν, ἃ σημαίνειν ἑρμηνεύεται τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ ἀλήθειαν. [j] ἔστι δὲ καὶ ἄλλος κόσμος ἐπὶ τῷ στήθει τετράγωνος, ἐν ᾧ λίθοι τέσσαρες ἐν τέτταρσι στοιχοῦσιν ἐνηρμοσμένοι, ὁ μὲν πρῶτος σάρδιος καὶ τοπάζιος καὶ σμάραγδος, ὁ δὲ δεύτερος ἄνθραξ καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις, ὁ δὲ τρίτος λιγύριος καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος, ὁ δὲ τέταρτος χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιος καὶ ὀνύξ. [k] ἐν δὲ τοῖς χρυσοῖς περιέχονται πλαισίοις ἐνηρμοσμένοι. [l] καλεῖται δὲ ὁ κόσμος οὗτος λογεῖον. [m] ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τετράγωνον διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. [n] ἐν δὲ τῷ λογείῳ τούτῳ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα ἐγκεκολαμμένα ἐστὶν ἐν τοῖς λίθοις, ἃ καὶ πρότερον εἴπομεν. [o] ἐν δὲ τοῖς πτυχίοις τοῖς ἐν τῷ λογείῳ δύο ἐστὶν ἃ καλοῦσιν οὐρὶν καὶ θουμμίν, ἃ σημαίνειν ἑρμηνεύεται τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ ἀλήθειαν. [p] ἔστι δὲ καὶ ἄλλος κόσμος ἐπὶ τῷ στήθει τετράγωνος, ἐν ᾧ λίθοι τέσσαρες ἐν τέτταρσι στοιχοῦσιν ἐνηρμοσμένοι, ὁ μὲν πρῶτος σάρδιος καὶ τοπάζιος καὶ σμάραγδος, ὁ δὲ δεύτερος ἄνθραξ καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις, ὁ δὲ τρίτος λιγύριος καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος, ὁ δὲ τέταρτος χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιος καὶ ὀνύξ. [q] ἐν δὲ τοῖς χρυσοῖς περιέχονται πλαισίοις ἐνηρμοσμένοι. [r] καλεῖται δὲ ὁ κόσμος οὗτος λογεῖον. [s] ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τετράγωνον διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. [t] ἐν δὲ τῷ λογείῳ τούτῳ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα ἐγκεκολαμμένα ἐστὶν ἐν τοῖς λίθοις, ἃ καὶ πρότερον εἴπομεν. [u] ἐν δὲ τοῖς πτυχίοις τοῖς ἐν τῷ λογείῳ δύο ἐστὶν ἃ καλοῦσιν οὐρὶν καὶ θουμμίν, ἃ σημαίνειν ἑρμηνεύεται τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ ἀλήθειαν. [v] ἔστι δὲ καὶ ἄλλος κόσμος ἐπὶ τῷ στήθει τετράγωνος, ἐν ᾧ λίθοι τέσσαρες ἐν τέτταρσι στοιχοῦσιν ἐνηρμοσμένοι, ὁ μὲν πρῶτος σάρδιος καὶ τοπάζιος καὶ σμάραγδος, ὁ δὲ δεύτερος ἄνθραξ καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις, ὁ δὲ τρίτος λιγύριος καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος, ὁ δὲ τέταρτος χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιος καὶ ὀνύξ. [w] ἐν δὲ τοῖς χρυσοῖς περιέχονται πλαισίοις ἐνηρμοσμένοι. [x] καλεῖται δὲ ὁ κόσμος οὗτος λογεῖον. [y] ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τετράγωνον διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. [z] ἐν δὲ τῷ λογείῳ τούτῳ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα ἐγκεκολαμμένα ἐστὶν ἐν τοῖς λίθοις, ἃ καὶ πρότερον εἴπομεν. [a] ἐν δὲ τοῖς πτυχίοις τοῖς ἐν τῷ λογείῳ δύο ἐστὶν ἃ καλοῦσιν οὐρὶν καὶ θουμμίν, ἃ σημαίνειν ἑρμηνεύεται τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ ἀλήθειαν.

4. [3] Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur, ex veſtibus memoratis nullam omittens; [4] ſed illi ſuperinducens tunicam hyacinthinam, quinto ex ea pendentia mala punica & fructus aureos, inter ea rosas, ut audiatur ſonitus in templo, & cum exierit, non mori ſacerdotem. Est autem & tiara circa caput ei byſſina, in qua ſuper frontem eſt aureum petalum duas literas habens, quæ nomen Dei ſignificant. Et illa quidem tiara mitrephes, petalum autem aureum ſacer coronus, & literæ in eo tetragrammaton. Induitur autem & talari tunica, & quæ dicitur ephod. Est autem hæc pars veſtis dimidium talaris, dimidium autem ephodi. In pectore autem & dorſo idem habet ſchema quod ephod. In dorſo autem ſuper humeros imponuntur duo ſmaragdi magni lapides, in utroque nomina tribuum inſculpta ex utraque parte ſex, in utroque dimidium nominum. Est autem & alius ornatus ſuper pectus quadratus, in quo lapides quatuor in quatuor ordinibus inſerti, primus ſardius & topazius & ſmaragdus, ſecundus anthrax & ſapphirus & iaſpis, tertius ligurius & achates & amethyſtus, quartus chryſolithus & beryllius & onyx. Et in aureis includuntur compagibus inſerti. Vocatur autem hic ornatus logium. Est autem & hoc quadratum duplex, ſpithamæ longum & latum. In logio autem hoc nomina tribuum inſculpta ſunt in lapidibus, quæ & prius diximus. In plicaturis autem logii duo ſunt quæ vocant urim & thummim, quæ ſignificare interpretantur, lumen quidem hoc, veritatem autem illud. Est autem & alius ornatus ſuper pectus quadratus, in quo lapides quatuor in quatuor ordinibus inſerti, primus ſardius & topazius & ſmaragdus, ſecundus anthrax & ſapphirus & iaſpis, tertius ligurius & achates & amethyſtus, quartus chryſolithus & beryllius & onyx. Et in aureis includuntur compagibus inſerti. Vocatur autem hic ornatus logium. Est autem & hoc quadratum duplex, ſpithamæ longum & latum. In logio autem hoc nomina tribuum inſculpta ſunt in lapidibus, quæ & prius diximus. In plicaturis autem logii duo ſunt quæ vocant urim & thummim, quæ ſignificare interpretantur, lumen quidem hoc, veritatem autem illud. Est autem & alius ornatus ſuper pectus quadratus, in quo lapides quatuor in quatuor ordinibus inſerti, primus ſardius & topazius & ſmaragdus, ſecundus anthrax & ſapphirus & iaſpis, tertius ligurius & achates & amethyſtus, quartus chryſolithus & beryllius & onyx. Et in aureis includuntur compagibus inſerti. Vocatur autem hic ornatus logium. Est autem & hoc quadratum duplex, ſpithamæ longum & latum. In logio autem hoc nomina tribuum inſculpta ſunt in lapidibus, quæ & prius diximus. In plicaturis autem logii duo ſunt quæ vocant urim & thummim, quæ ſignificare interpretantur, lumen quidem hoc, veritatem autem illud. Est autem & alius ornatus ſuper pectus quadratus, in quo lapides quatuor in quatuor ordinibus inſerti, primus ſardius & topazius & ſmaragdus, ſecundus anthrax & ſapphirus & iaſpis, tertius ligurius & achates & amethyſtus, quartus chryſolithus & beryllius & onyx. Et in aureis includuntur compagibus inſerti. Vocatur autem hic ornatus logium. Est autem & hoc quadratum duplex, ſpithamæ longum & latum. In logio autem hoc nomina tribuum inſculpta ſunt in lapidibus, quæ & prius diximus. In plicaturis autem logii duo ſunt quæ vocant urim & thummim, quæ ſignificare interpretantur, lumen quidem hoc, veritatem autem illud. Est autem & alius ornatus ſuper pectus quadratus, in quo lapides quatuor in quatuor ordinibus inſerti, primus ſardius & topazius & ſmaragdus, ſecundus anthrax & ſapphirus & iaſpis, tertius ligurius & achates & amethyſtus, quartus chryſolithus & beryllius & onyx. Et in aureis includuntur compagibus inſerti. Vocatur autem hic ornatus logium. Est autem & hoc quadratum duplex, ſpithamæ longum & latum. In logio autem hoc nomina tribuum inſculpta ſunt in lapidibus, quæ & prius diximus. In plicaturis autem logii duo ſunt quæ vocant urim & thummim, quæ ſignificare interpretantur, lumen quidem hoc, veritatem autem illud. *Veſtitus Pontificis maximi.*

(משבצן *Meſabbezan*) καλεῖ), *Conſtricloria quidem ſic vocantur.* Vel denique ſecundum Epiphanium interpretem, Joſepho denuo reſtitues, τὸ δ μασσαβαζάνθ (ἤτοι μασσαβαζάθη) καλεῖ). Hoc quidem appellatur κονιμβωτὸς, quod eſt typis Aſſyriis משבצנותא & משבצתא, *Meſabazanutha* ac *Meſabazatha.* Talia equidem ſcripſiſſe me commemini ad Stephanum *le Moine*, quando ille correctiones aliquot Braunianas, necdum impreſſas, mihi propoſuiſſet. Attamen viri Rev. משבצאנא deformis vox eſt, & Chaldæis ignota. Alius inſuper Theologi divinatio, ὡ μέτρῳ τ ζωτὸς ἀναδεῖ) pro μασσαβαζάνης καλῆ), miſera ſatis & Helleniſmi inanis. Conveniunt autem ἀνίγραφα Græcanica Joſephi in μασσαβαζάνης, aut apud *Samb.* μασσαβαζάνης καλῆ); ſed Scholaſticus amplius aliquid ait, *Hoc etiam Maſſabazan vocatur.* Præterea Interpretes LXXII. S Bibl. in ſuis membranis repererant Ex. c. 28. 39. ומשבצת התהות, *Tunicaque telamones*, pro receptiori ושבצרת התכנרת; vel emendabis potius verſionem Græcam iſtum in modum, ᾧ κοσμοῦνται τ χιτῶνα ὡς βύσσα, ᾧ τοιχεῖς κίονες, Cætera quæ ad hanc veſtem pertinent, Hieronymus dicet: *Tertium genus eſt veſtimenti, quod illi adpellant* Abanneth, *nos Cingulum vel Baltheum vel Zonam poſſumus dicere. Babylonii novo vocabulo* Hemianin (Ita Eraſmus numero plurium, tanquam המיגין. Sed privo המין *Hemian*, rectius libri veteres) *vocant. Diverſa vocabula ponimus, ne quis erret in nomine. Hoc cingulum in ſimilitudine pellis colubri, qua exuit ſenectutem, ſic in rotundum textum eſt, ut marſupium longum putes. Textum eſt autem ſubtegmine cocci, purpuræ, hyacinthi, & ſtamine byſſino, ob decorem & fortitudinem; atque ita polymita arte diſtinctum, ut diverſos flores ac gemmas artificis manu non textas ſed additas arbitreris. Lineam tunicam, de qua ſupra diximus, inter umbilicum & pectus hoc ſtringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, & ex una parte ad crura dependens, cum ad ſacrificia curſu & expeditione opus eſt, in lævum humerum retorquetur.* BERN. Hoc modo (faveute *Cod. Samb.*) edidit *Bernardus*, cum antea eſſet μασσαβαζάνης καλεῖ). atque alias ſubjicit conjecturas, ut μασσαβαζάνη δ καλεῖ), vel μασβαζάζι μὴ καλεῖ), vel ταῦτα δ μασσαβαζάνη καλεῖ), vel denique τ δ μασσαβαζάνη (ἤτοι μασσαβαζάθη) καλεῖ αφ.

1. *At ſuper caput geſtat pileum*] *Quarto. Ornabat tandem capita ſacra* Tiara מצנפת Meſnepheth *Judæ Prefecto* τ Ἰδουμαίας, *& prius Moyſi*, (*imo huic paſſim pro* pileis *flaminum non maximorum*, מגבעות מיגבעת, *i. e.* قلانس καλάνζα *aut* כובעין.) *Onceloſo & Joſepho* מצנפתא, μασπάφθης: *Interpretibus* LXX. *& Hieronymo, vocabulis Perſicis* κίδαρις (*plana quidem, non recta, non* خريسة, *non* κυρβασία, *ſed ut Homeri* καβαίτης) τιάρα, μίτρα, *nunc Parthis ipſis* دستار Daſtar, *&* دلبند Dolband, *tutamen cerebri. Interpreti Samaritico* מעטפרה maataphe, *quem ſane reſpexit Scholiaſtes Romanus, ubi ait,* κίδαρις, κ τὸ σαμαρειτικὸν πίλιον ἤτοι μίτρα. *Nam in textu illo Moyſes Judæique Samaritæque omnes lectitant* מצנפת. *Arabibus* Emam عمام. *Græcis* πῖλ-, *traductum de vocabulo Perſico* فيلة, *quod materiem meliorem hujuſce redimiculi indicat. Galerus idem Ulyxeus, ut Hieronymus judicavit, vel, ut alii*, Calamaucum *ſeu* καμηλαύκιον. *Faſcia ſane byſſina*, XVI. *cubitos longa, Maimonide expandente, quæ multis voluminibus ſuper tempora eſque conſutis invicem inſumebatur, niſi quantum deflueret tam cranio ſummo quam futuris ſpiraruni obtegendis, atque demum ſub occipitio revinciretur.* Ex. c. 28. c. 29. & c. 39. *Lev. c.* 8. & c. 16 *Zach. c.* 3. 5. BERN.

2 *Non faſtigiatum*,] In modum parvuli calamauci, *vera ac vetus ſcriptio, ut Voſſ* 1. *Mert. Bedæ Presb. & Petri Scholaſtici.* Parvuli calamaci, *Vig. Bal. Goul. Freb. & Col.* Parvi calami, *Star. & W.* 2. Calamaucum *vero dicitur proclivi hyperbibaſmo pro* camelaucum, *ſive* καμηλαύκιον, *quod inter* λέξεις ῥωμαϊκὰς recenſent *Suidas & Baſilicorum Gleſſatores, necnon agnoſcunt Hiſtorici Imperii Occidentalis. Cæterum* καμηλαύκιον *exponitur ab Horo Philologo* καυσία *ſeu galerus Macedonicus; à ſcholiaſte Ariſtophanis* πιλίδιον τηλέφου τὸ αὐγεῖον, *haud diſſimile adeo Ulyxei: a Tzetzium altero* πῖλ- ἀπλῶς, *quo caput ruſticum defendit Vates Aſtræus: planeque* κίδαρις *ab Etymologo magno. Omitti jam licet Voſſii ſeniorís correctionem, nempe* camacidii *aut* camicidii *pro* calamauci: *quippe* Calamaucum, galerus *paſſim in Gloſſis Latinis, & in Græcis* πίλ-. *Commodum autem fuerit verba Petri Trecenſis huc adducere.* Quarto ſimplicem tiaram geſtabat in capite, à cidari Pontificali plurimum differentem. Erat enim in modum parvi calamauci vel caſſidis, modice medietatem verticis excedens: dicebaturque *Manepheth* (*l. Maſnepheth*) habens vittas, quæ involutæ ſæpius nectebantur, ne facile laberetur: habens deſuper aliud velamen byſſinum uſque ad inferiora barbæ deſcendens, &c. *Scripſerat enim Nic. de Lyra, partim ex Joſepho partim ex Jarchio Rabbino*, Tiaram ſive Mitram de byſſo in capite ſacerdotis poſitam, quæ tendebat ſuperius in acutum, & cum cinctura ſive bendello ligabatur ſub mentone: ita quod nuditatem colli tegeret & mitram fortiter teneret ne caderet de capite ſacerdotis miniſtrantis, celans pilei ligaturas & totam capitis ſuperficiem, aptatumque perfecte ne laborante ſacerdote rueret. *Dicque ante illos Beda Eccleſiæ Anglicanæ presbyter*, Qualiter autem tiara hæc fuerit facta ſoſephus docet dicens, Super caput autem geſtat pileum in modum parvuli calamauci aut caſſidis, quod extenditur, &c. Joſephus ſuperaddituin eſſe narrat aliud majus velamen, quod tamen cujus eſſet coloris non oſtendit. *Unde liquet Epiphanii verſionem dudum viſam ſuiſſe verſutamque noſtro Bedæ.* BERN.

l Μασναεμφθῆ.] Sonantius quidem μασναεμφθὴς *Baſ. Gen. & Epiphanii* Interpr. Sed μασναίφθης *Samb. & Big.* propius Chaldaico, quod jam maxime exprimere conatus Joſephus notis Atticis, מצנפתא *maſnephtha & maſnaphtha.* Sic autem reddunt Onceloſus, Jonathanis Rabbini alii, Syrique, quod fas eſt, Moyſis Dictatoris μιτοφόρου מצנפת *meſnepheth*, ut Judæi hodieque vocem illam animant; *maſnepheth*, ut P. Comeſtor poſt Hieronymum. Hæc *redimiculum* denotat: Cl Boſius μασσαναφάης legere maluit apud Joſephum ſuum. BERN. Μασναίφθης *Big. & Samb.* μασναίφθης *Vat.* μασσαναφάης voluit *Boſius*, μασναίθης malit *Solerius* in lib. *de Pileo*, p. 257. HUDS. MS. Μασναίφθη. מצנפרת videtur vox eſſe, quæ, ſubſtituto A pro I (more Syrorum in hujus formæ vocibus, quæ a Mem & Chirek incipiunt) degeneravit in hanc: nam מגבעות, quod nomen tribuitur in ſacris literis pileis ſacerdotalibus, longius abit. Verum, dicet aliquis, Joſephus hic eſt in deſcribendo ornatu ſacerdotum, non autem Pontificis maximi, de quo mox aget: & pilei ſacerdotum nomine מצנפת in ſacris literis dici non ſolent, ſed cidaris Pontificis. Fateor: ſed doctores Judæorum, uti voci עצרת & aliis ſignificationem diverſam ab illa, quæ in Sacro Codice eſt, dederunt, ita Pileum Sacerdotis ordinarii Mitznepheth appellant. REL.

m Λινέᾳ] Ita *Bernardus* è *Cod. Big.* in *reliquis* λινέᾳ.

n Μέχρι μετώπ,] Μέχρι τ ἔσω *Big. & Samb.* In hac quidem ſententia parum nos juvat eruditio Græcanica Hieronymi Presbyteri aut Epiphanii Scholaſtici. BERN.

o Γινομένη] Γινομένη *Big & Samb.* Diffuſius quidem reliquis omnibus Chriſtianorum philologis Tiaram ſacerdotalem deſcribit Hieronymus hiſce literis ad Fabiolam. *Quartum genus eſt veſtimenti Rotundum Pileolum, quale pictum in Ulyxeo conſpicimus* (id eſt, *in Ulyxi*, ſicut legerat olim Beda noſter. Typum adeo utrumque comprobant Scriptores boni. Quippe in Tabula errantis Laertiadæ ex auſis Nicomachi artificis conſtat Galerum Nauticum capiti πολυτρόπῳ fuiſſe impoſitum) *quaſi ſphæra media ſit diviſa, & pars una ponatur in capite. Hoc Græci & Noſtri Tiaram, nonnulli Galerum vocant. Hebræi* miſnepheth (aut *maſnepleth* ex Hiſtoria Scholaſtica.) *Nam habet acumen in ſummo, neque totum uſque ad comam caput tegit, ſed tertiam partem à fronte inopertam relinquit: atque ita in occipitio vitta conſtrictum eſt, ut non facile labatur ex capite. Eſt autem byſſinum, & ſic fabre opertum linteolo, ut nulla acus veſtigia extrinſecus appareant.* (MSS forinſecus pareant.) *His quatuor veſtimentis, id eſt, Feminalibus, Tunica linea, Cingulo quod purpura cocco byſſo hyacinthoque contexitur, & Pileo de quo nunc diximus, tam Sacerdotes quam Pontifices utuntur. Reliqua quatuor, Mail, Ephod, Hoſen, & Sis Zaab, proprie Pontificum ſunt.* BERN.

p Καὶ ἁπλοῦς] *Baſ & Gen.* ᾧ ποιᾳ. BERN.

3 *Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur*,] *Veſtibus adhuc aliis quatuor fulgebat deius Pontificis Maximi, Magno Macedoni venerabile,* Δέχμολ. *l.* 11. *c.* 8. BERN.

q Ταύτῃ,] Vel ταύτλω, quæ ſcriptio fuit *Samb.* BERN.

4 *Sed illis ſuperinducens tunicam hyacinthinam*,] *Quinto* מעיל Mail *Hieronymo ab ore Talmudiſtarum, μεῖς aut correcte* μειλ *Joſepho & Maſoretis*, Pallium *Hieronymo ipſi ad Fabiolam*, LXXII. *Int. aliiſque melius* ἱακινθύτις, *imo Flavio Judæo* ὑάκινθος. *l.* 6. *c.* 15.

Tunica *hyacinthina* μεϊρ dicta. Zona *cum tintinnabulis appensis.*

illis superinducens tunicam hyacinthinam. Est autem & hæc talaris, secundum dialectum nostram [5] Meeir nominata. Zona circumcingitur, coloribus ad instar prioris variegata, auro intexto. At circa oram infimam ei adfutæ erant fimbriæ, ita adornatæ ut mala Punica colore referrent, quibus tintinnabula aurea non sine multo decore inserta erant; ita ut inter duo tintinnabula malum Punicum, & inter duo mala Punica tintinnabulum medium penderet. [6] Hæc autem tunica non constat ex duabus plagulis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus; sed unicum est vestimentum in longum undique circumtextum, qua collo induitur aperturam habens [7] non obliquam, sed in longitudinem discissam, à pectore usque ad interscapilium medium. Ei vero adfuitur limbus, ne scissuræ deformitas appareret. Similiter etiam aperta est, qua manus exseruntur.

κίνθε πεπιημένον χιτῶνα. ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ ὅτιῳ· [r] μεεὶρ καλεῖται κατ' τ ἡμετέραν γλῶτταν. [s] ζώνη περιφέρεται βάμμασιν οἷς ἡ ᾠότερον ἤνθη ἀλφεπικιλμένη, χρυσῷ συνυφασμένα. [t] καλὰ πέζαν δ' αὖτῳ περιέρραμμένοι ῥοιῶν τρόπον ἐκ βαφῆς [v] μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καλὰ πολλὴν ἐπιτιθοῦσιν τ ὑπερεπείας· ὥστε μεσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοῖσκον, καὶ ῥοᾶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν [x] ὅτιῳ οὐκ ἐκ δυοῖν πεπτυμμάτων, ὥστε ῥαφὰς ἔπι τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πλαγίων· φάρσῳ δ' ἐν ἐπίμηκες ὑφασμένον ἐστὶν ἐχὲ [y] βροχωλῆτα τ πλάγιον, ἀλλὰ καλὰ μήκῳ· ἐρρωγὸς πρὸς τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρένιον. πέζα δ' αὖτῳ [z] περιέρραπται. ὑπὲρ δ' μὴ διελέγχεσθαι τ τομὴν τὴν δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες [a] διεισιν) ἐστὶ ἐπ.

ϵ'. [b] Ἐπὶ

πο͂δήρης καθύπερθεν ὑακίνθινον ἔνδυμα: Tunica superior *P. M. ex duabus plagis hyacinthinis ad latera humerosque consuta, præter sibisma geminum loco manicarum, capitio amplo & inducta fimbria valde munito, ϑυσανωτῷ: tum ad talos limbo fomante ex appensis* LXXII. *tintinnabulis aureis,* (פעמנים, κώδωζι,) *totque globis tinctæ lanæ, specie malorum Punicorum* רמונים, *ῥοῶν: sic enim numerant Patres Traditionis Judaicæ, Massicta* Sebachim *c.* 10. *sic Hieronymus ab illorum discipulis. Zona denique Ephodæ quinquecoloris hæc vestis impediebatur. Ex. c.* 28. *&* c. 39. BERN.

5 *Meeir nominata.*] Methyr, *Voss.* 1. Methir, *Col. Frob. Goul. & Bal. Legerat enim Epiphanius* μεθεὶρ *in musæo Cassiodori, sicut præstant plerique nostrorum codicum.* Mechir, *Mert. V. W.* 1, 2. *& P. Trecensis, tanquam è Græco* μεχεὶρ, *quod propius abest ab Hebraico* מעיל *i. e.* Meil *seu* Meghil, *ut Masoretæ nunc adpungunt; nam S. Hieronymus à Tiberiensium schola* Mail *audierat, quod MSS. & Editio Lugdunensis docet. Quinetiam* Machil *reperias apud Isidorum Hispanum. Haud difficile quidem fuit Scribis Græcis, & mox Latinis à scriptione vetustæ Josephi* μεγεὶλ *in* μεχεὶλ, μ·θεὶλ, *imo discedere porro in* μεθεὶς *&* Methir. *Moyses tamen scripsit* מעיל, *quod est vere* ἐπενδύμα. Mox *Epiphanius vitio sui seculi illepide junxit* malagranatorum, *& subinde* malagranatum *atque* malagranata, *quod MSS. & editionibus plurimis proditum. Vix melius expressêrunt Frob. aut Star. aut Epit. Cant. & N. de Lyra,* malogranatorum, &c. BERN.

r Μεεὶρ καλεῖ] Μεθεὶς *Bas.* & *Gen.* & tota moles *Epiphanii Petri*que Scholasticorum. *μεεὶς Big.* atque *Samb. μεγὶν Hen. μεθὶν Busb. Mail* Hieronymus ad Fabiolam. Legerat enim ille in vetustissimo ac sanctissimo volumine מעיל האפור & מעיל, quod LXXII. Interpretes varie reddiderunt: modo ὑποδύτης χιτῶν (nam ὑποδύτη & ἐπενδύτη voces sunt Braunii, non Aristarchi,) sub Ephoda, *subtunicalis* adeo B. Hieronymo Epist. cxxx. modo ἐπενδύτης sane supra Tunicam ποδήρη על כתונת תשבץ, quam & ὑποδύτην λινοῦν Flavius nuncupat, de Bellis Patriis. Alexandrini adhuc מעיל vertunt στολὴ eximie, & ποδήρης, & ποδήρης τ ἐπωμίδι, & ὑποδύτης ποδήρης, quos & Philo secutus est; tum tot iidem ἁπλοΐς & ἰμάτιον interpretantur. Aquila Ponticus χιτὼν ἀσχιμάλευτος. Onceloſus מעילא, Judæi alii ممطر *Memtar*, Jonathanis מנטר, Targumista Samariticus بشتن القبا phrasi exotica: Ægyptii καλάσιρις, Persæ ad Biblia sacra ζαπάρεσος, زبربوس, *Tunicarum superior*; Syri denique פרישא. Reseribo autem apud Josephum μεγὶλ vel μεγεὶλ cum omnibus Rabbinis, ex quo ἀφ' τῶ ἑβδομήκοντα τ βιβλιογράφων jamdudum factum liquet μεεὶς, seu μέεις & μεγεὶς propter γ βραχέος, & abinde μεθεὶς. מעיל vero *superulam* sive ἐπενδύτην quam proprie significat ab עלה origine. Veruntamen similem credes hanc vestem Colobii demissioris, aut plane Habitus Purpurei, quem appellant Doctores Oxonienses. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μεθεὶς in *Editis*. sed μεγὶλ vel μεγεὶλ referibendum censet *Bernardus*. HUDS. מעיל Hebr. MS. Μεεὶς. REL.

s Ζώνη περιφέρεται] Nonnemo legit ζώνη —— ἀλφεπικιλμένη. BERN.

t Καλὰ πέζαν] *Samb.* καλαπέζαν. BERN.

v Ῥοῶν] Ροιῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Alterum tamen Josephi & Atticorum. BERN.

v Μεμιμημένοι] *Big.* & *Samb.* μεμιμημένον. Utrumvis heic dici Grammatici forte tibi concedent. BERN.

6 *Hæc autem tunica non constat ex duabus plagulis,*] *Vertitur*, Est autem hæc Tunica ex duabus incisionibus. *Sic scriptorum quicquid aut exaratorum: nisi quod Col. impressum feratur* tunica non ex duabus incisionibus, *velut hodie observant omnes codices Græcorum. Star. & H. 2. explanate*, tunica ex duobus locis incisa, ita ut consuta sit super humeros & per latera: & uno velo in longum texta, unde & ad collum tantummodo habet sectionem, non è latere sed in longum fissa, à pectore usque ad medias scapulas. BERN.

x Οὔτως] Plane *Epiphanius*, *Est autem hæc Tunica ex duabus incisionibus*: quo facit & Talmud Judæorum. Inficiandi autem particulam manus indocta jamdudum adpeterat. Hinc libris in Græcis, ὅλως οὐκ ἐκ δυοῖν. Quinimo *Comestor* Trecensis amplius dicit de ista hyacinthina, *Eratque duabus incisionibus facta, consuta super humeros & per latera, in medium Dalmaticæ.* BERN. Οὐκ ἐκ δυοῖν sine negandi particula edidit *Bernardus*, quod ea caruerint codices *Epiphanii*. Ex illis vero excidisse suspicor, cum mox in *iisdem* sequatur, sed *uno velo in longum undique circumtexta.*

y Βροχωλῆτα] Ibi βροχωλῆτα πλάγιον quicquid est exemplarium, præter βροχωλῆτα πλάγιον *Genevensium*. Feci tamen cum *Epiphanio* βροχωλῆτα ἀ πλάγιον, *Ad cellum sectionem non è latere* BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* cum *Bernardo*, in *Græcis* omnibus βροχωλῆτα vel βροχωλῆτα πλάγιον.

7 *Non obliquam,*] *Consensu summo* non è latere ἀ πλάγιον. *Accedit & Petrus Cantor*, Capitium habens non ex transverso super scapulas sed in longum, sectionem habebat à pectore usque ad medias scapulas BERN.

z Περιέρραπται] *Bas.* & *Gen.* προσέρραπται. Audi jam defloratorem Josephi, *Vestimentorum, quæ proprie sunt Pontificum* (ita scribit Presbyter Christianus Epist. 128.) *Primum est* מעיל Mail, *id est, Tunica talaris, tota hyacinthina, ex lateribus ejusdem coloris assutas habens manicas* (facile ne credat lector; licet Rabbini nonnulli idem cum Hieronymo nostro adfirment:) *& in superiori parte qua collo induitur aperta. In extrema vero parte, id est, ad pedes* 72. *Sunt tintinnabula, & totidem mala Punica, iisdem contexta coloribus, ut supra Cingulum*: (uno sane minus, ut Biblia Judaica referunt.) *Inter duo tintinnabula unum malum est, inter duo mala unum tinnnabulum; ut alterutra sibi media sint: ut cum ingreditur Pontifex in Sancta Sanctorum* (הקדש *Sanctum* jam abunde sufficit, quod Moyses Ex. c. 28 35. & Lev. c. 16. 4. atque post multa secula δευτερωσις Judæ principis demonstrant. Nam *alibis* solis ingressus est Expiator τα ἁγιασθέν.) *totus vocalis incedat, statim moriturus, si hoc non fecerit.* Eundem tamen errorem erravit Theodoretus in Quæst. ὑποδύτην μὲν καλεῖ τ ἐνδότερον χιτωνίσκον, ἐπενδύτην τ χιτῶνα τ ἐξωθεν. ὑακίνθινον δ' τοῦτον ἦσαν ἅπαντες οἱ ἱερεῖς, καὶ ποδήρη περιστολὴν ἔφερον, ὡς μέχρις ἄκρων διήκουσι τ ποδῶν. ἀπηρτῆσθε δ' τούτῳ καὶ κώδωνες χρυσοῦς καὶ ῥοΐσκους· ἵνα εἰς τὸ ἄδυτον καὶ ἀνάκτορον τ σκηνῆς εἰσιὼν, μὴ εἰκῆ τῶν λειτουργιῶν ἐπιτέλῃ. De hoc melius censuit Theodotus in Compendiis. Cæterum adponam huc verba Judæi Alexandrini, lecta dudum Theodoreto atque Hieronymo. ἱερεὺς ἐξὸν ἐνδύσασθαι ὁποῖόν τις βούλοιτο κατεσκευάσεν ὁ περίτεχνος τῷ μεγάλῳ δημιουργῷ καὶ σοφῷ, πανοπλίαν καὶ θαυμασιωτάτην ἔχοντα ἐν τοῖς ὑφασμένοις στιμμάτοκν· τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ διπλᾶ, τὸ μὲν ὑποδύτης, τὸ δ' προσαγορευόμενον ἐπωμίς. ὁ μὲν δὴ, ὑποδύτης ἀμιγεῖς ἐστιν ἑνός. ὑπὸ δὲ ὑακίνθου, ἐξ οὗ τὴν κατασκευὴν καὶ ὅσης ἐχούσης μερῶν. ταῦτα γὰρ ἐποιήσεν χρυσοῦς ἰσόπλοις καὶ κώδωσι καὶ σπίλοις πολυμιτοῖς, ex quibus forte enasci videbantur mala Granatica. Nam Doctores LXX. רמונים luxuriose verterant ἐξανθούσας ἴσως ῥοΐσκους. Post pauca rursum Philo, δεύτερον δ' ἐπὶ τ ποδήρους κίονος ὁ χιτὼν σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, ἀέρος ἐκμαγεῖον. φύσει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας, καὶ πρόπολον τινα ποδήρη, ἀνωθεν δὲ ἐπὶ τ μὴ σεληνίου καὶ μέχρι τ γῆς ταθεὶς πεφάτων ποικίλων κεχυμένος. οὗεν καὶ ὁ χιτὼν δὲπι εἰκόνα ἄγει ποδῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα κεχυτικ εἰς αὐτὸ δ' τὰ σφιγκτῆρα ῥοΐσκοι ἐ ἀνθινα ἐ κώδωνες εἰσί. τα μὲν ἀνθινα συμβολον γῆς, &c. Ait insuper Moyses Maimonis c. 9. de Supellectile sacra, Pharisæorum ex sententia maxime ad c. 7. *Joma*, & *Sebachim*, c. 10. *Pallium* illud (מעיל) duobus membris seu alis (כנפים ב'. β'. ἀλαῖς μήκεσι Josepho) sub perittomio firmiter contexto & διέλῳ utrinque absque manuleis patuisse, ut loricæ feciales solent. Ab ima inde veste dependisse ϑυσάνους, quatuor quemque & viginti liciorum (i e. 3 x 8. Alii potius dicerent lemniscos filorum 4 x 6, sive ex quatuor funiculis sextulicibus: siquidem שש משזר *byssum retortam* in illo opere commemorant Samaritæ, Onceloſus Judæus, & Interpretes Alexandrini Ex. c. 38. 33. iterumque Ex. c. 39. 24. At præceptores Hieronymi, & Talmudistæ *Joma* f. 71. Judæorumque reliqui aut alterum aut ambo vocabula שש משזר omittunt:) qui in pomorum Punicorum modum, vix dum obscitantium שלא כתחו פיהן, arte plumaria convolvebantur, itemque זנים וגנגולים, campanulis LXXII. ordine insertis distinguebantur, quastotidem malleoli animarent. BERN.

a Διεισιν] Forte εἰσέρχονται. *Vetus* vertit: *unde manus egrediuntur.* COCC.

ε'. [b] Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύ[ε] [c] τὸ λεγόμενον ἐφώδην, Ἑλληνικῇ δὲ ἐπωμίδι παραπλήσιον. γίνε[ται] γὰρ τῶν τὸν τρόπον. ὑφαντὸς ὅλη βάθη [d] πηχυαῖον ἔκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ [e] συμπεποικιλμένος,

5. [8] Super has *veſtes* tertiam etiam induit vocatam Ephoden, epomidi Græcanicæ ſimilem. Fit enim hoc modo. Texta eſt in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro intermixto, atque ita ut medium pectoris intectum relinquat, manicis *Tunica ſuperior Ephodes nominatur.*

b Ἐπὶ ᾧ τούτοις] Ἐπὶ τῷ τούτῳ *Busb.* Ita *W.* 2. & *Star.* inter Latinos, *ſuper hoc.* BERN.

c Τὸν λεγόμενον ἐφώδη,] *Baſ.* & *Gen.* τὸ λεγόμενον ἐφώδη, *Hen.* & *Busb.* ἑλληνίζῃ contractiori. τὸ λεγόμενον μὲν ἐφώδη *Vat. Big.* & *Samb.* Namque pro אפור Hebraico in Bibliis LXX. Int. ſcribitur ἐφωδ, ut Jud. c. 17. 5. & 1 Sam. c. 2. 18. Flavius autem Græcis literis expreſſit dialecti ſuæ אפודא *Ephoda*, quam tenent in ſacris Onceloſus, Jonathanis, & ad Hoſ. c. 3. 4. Syrus Targumiſta. BERN.

8 *Super has veſtes tertiam etiam induit vocatam Ephoden,*] *Sexto. Supra Tunicam Hyacinthinam præfulgebat indumentum τετραγωνον, Moyſi* אפור LXX. ἐφωδ, *aut ſæpe explicando* ἐπωμις. *Hoc proprie* כתף Superhumerale *B. Hieronymo, aut, quod tantidem valet,* Humerale *S. Aug. Joſepho* ἐφωδης *ex gloſſa Solymitana* איפורא, *quam Onceloſus Jonathaniſque conſervant. Samaritis* אפורת, *vel hiſce & Judæis quotquot Arabice norunt,* Sodra صدرة, *atque* قبا Cappa *voce exotica. Syris* מרתא Fedra *ore parco. Perſis* برواں brivan *&* μανδύη. *Aquilæ Pontico* ἐπένδυμα, *ut Theodoretus Procopiuſque admonent. Ratio autem nominis primi clare elucet abs Lev. c. 8. 8. ubi Moyſes, ut fratrem ſuum in P. M. rite conſecraret, præcinxit ipſum cingulo Ephodæ* ויאפד לו בו, *Samaritis* שנד, *Judeis* סנדע, LXX. *Interpr.* συνεσφιγξεν αὐτῷ τὸ αὐτῇ, *& alibi* אפורת συναψεις. *Sacra hæc Lorica, ſeu Tunicula Pectoralis ac* Guppa גבה 1 βασ. *c.* 2. *Græcanicæ* ἐπωμίδι *& curtæ Caracallæ, aut* Paludamento feciali *non abſimilis, de auro & quatuor prædictis coloribus ante & a tergo ad cubitum unum intexta erat, præter pectus medium quantum Oraculo inſerendo præciſe vacabat, manicis an inſtructa. Hujus duas plagulas ſub collo adfibulabant* ἀσπίδιοι *aureoli, quibus inſidebant Sardonychum par grande,* [שתי אבני שהם *Moyſi auctori, jam* σμάραγδοι Int. LXX. *alibi* σάρδιοι, σαπφειροι, πράσινοι, *& apud eoſdem neſcio quales: Berylli i. e.* בלור *&* בוהלא *de Græco corrupta, Onceloſo, Uzelidæ, Samaritis, Saadiæ V. Cl. Syro Waltoni, Judæis Mixobarbaris, aliis multis Judæorum: ſed Aquilæ, Symmacho, reliquoque* ιγ'. *atque S. Hieronymo in verſione jamdiu vulgata* Onychini; *quales ferme & καρδόνυχες Joſephi, cui de Antiſtite ſuo inſanum non credere.*] *nominibus Hebraicis bis ſex Tribuum inſculptum, Iſraelitarum ſenioribus dextrum lapidem occupantibus, hunc in modum, quem & Rabbino Iarchio perplacuiſſe video.*

τὰ ἀριστερὰ, κατ' γραμμάς.	τὰ ἐπιδέξια, κατ' γραμμάς.
גד	ראובן
אשר	שמעון
ששכר	לוי
זבולן	יהודה
יוסף	דן
בנימין	נפתלי

At vero ſecundum Doctores Solymitanos, ordine iſto

Siniſtra aliarum.	*Dextra Liæ.*
דן	ראובן
נפתלי	שמעון
גד	לוי
אשר	יהודה
יוסף	ישששכר
בנימין	זבולן

Adhæc Ephodæ adſuebatur textus conſimilis Zona *Joſepho flaminî, Moyſi* חשב האפור, *Onceloſo & Jonathani* המין Hemian, המיאנא Hemiana *Syro, Arabi* شغشغ ὑφασμα, *Perſæ* بند, Baltheus *Hieronymo, Samaritis* مشدة العبا Ephodæ cingulum, *pariterque Judæis Mauruſiis* حزام الصدرة. *Commentatoribus inſuper S. Literarum* בירות או כשתי רצוטורת או כאבנט יוצא משני צדדי האפוד. *Quæ cætera ambiret, atque etiam ſuper futuram renodata, fimbriis tandem bullatis perpulcre dependeret: Ex. c.* 28. *c.* 29. *c.* 39. *& Hoſ. c.* 3. *& Joſ. alleg. l.* 6. *c.* 15. BERN.

d Πηχυαῖον] *Samb.* & Interpolator Heſychii illo caſu. Alii eleganter πηχυαῖος. Honeſtior equidem eſt dictio Joſephi, ut πυγαῖος vel πυγαῖον, (nam Braunii βάθος πυγαῖον, non eſt boni otii;) ne unquam admitteret. Verumetiam πηχυαῖον ab aliis ſcapularibus ſatis deſcendit, ſicut ad amicum quendam nuper ſcripſi & adfirmavi. Pariter Procopio Gazæo *Epomis ſacra* tunica brevis dicitur, uſque ad præcordia pertingens inſtar thoracis. BERN. Πυχαῖον *Vat.* quod pro πυγαῖον ſcriptum arbitraretur *Braunius.*

e Συμπεποικιλμένος,] Συμπεποικιλμένον, ἀδέπυκτον *Baſ.* & *Gen.* voce iſthac inutili. συμπεποικιλμένα ἀπέρυκτον ex vitio *Big.* συμπεποικιλμένα ἀδέπυκτον *Samb.* priore vix ſana. Scripſi itaque cum Heſychio & B Hieronymo, συμπεποικιλμένον ἀσεδέπυκτον. Epiphanius denique interpres viderat ἀδέπυκτον heic loci. Subinde pro χωρίσιν τε ὑσκημένον Eucherius Lugdunenſis aliique Patrum legiſſe videntur χωρίσιν ἀνηκημένον, ἀ ἐκ ἰσκημένον, ἤγουν ἐσερμένον, *abſque manicis*: cui opinioni accedit & Cohors Rabbinica. Aſceta Bethleemiticus ad Fabiolam: *Sextum eſt Veſtimentum, quod Hebraica lingua dicitur Ephod.* LXX. ἐπωμίδα, *id eſt, Superhumerale appellant*; Aquila ἐπιβλημα (MS. Coll. Novi ἐπένδυμα, i. e. *Deſuperveſtimentum.* Editio vetus ἐπίβλημα i. e. *Superveſtimentum:*) *nos Ephod juxta ponimus nomine. Et ubicunque in Exodo vel in Levitico Superhumerale legitur, ſciamus apud Hebræos Ephod appellari. Auri autem lamina, id eſt, bratteæ mira tenuitate tenduntur:* (Ed. Vet. *tunduntur.* Quin Cathedræ Moyſis hæc talia accepta debuerat Philo, & noſter Hieronymus Philoni. Nam Ex. c. 36. 3. ורקעו את פחי הזהב וגו') *ex quibus ſecta fila torquentur, cum ſubtegmine trium colorum, hyacinthi, cocci, purpuræ, & cum ſtamine byſſino. Et efficitur Palliolum miræ pulchritudinis perſtringens fulgore oculos, in modum Caracallarum ſed abſque cucullis. Contra pectus nihil contextum eſt, & locus futuro Rationali derelictus. Sed in utroque humero habet ſingulos lapides, clauſos & adſtrictos auro, qui Hebraice dicuntur* Oom, *ab Aquila & Symmacho & Theodotione* Onychini, *à* LXX. Smaragdi *transferuntur: Joſephus* Sardonicas (*aut* Sardonychas) *vocat; cum Hebræo Aquilaque conſentiens, ut vel colorem lapidum vel patriam demonſtraret. Et in ſingulis lapidibus ſena* (*Edit. Vet.* bis ſena) *Patriarcharum nomina ſunt; quibus Iſraeliticus populus dividitur. In dextro humero majores filii Jacob, in lævo minores ſcripti ſunt: ut Pontifex ingrediens Sancta ſanctorum,* (Miſnam adeo Judæ principis haud legerat B. Hieronymus, quod & ille fatetur ad Algaſiam:) *nomina populi, pro quo rogaturus eſt Dominum, portet in humeris.* Pariter ille ad Marcellam matronam. *Ubicunque in* LXX. *Interpretibus, hoc eſt, in codicibus noſtris* ἐπωμις *i. e. Superhumerale legitur, in Hebræo ſcriptum eſt Ephod.* (Idemque ad Hoſ. c. 3. à LXX. ἐπωμις dicitur, i. e. *Superhumerale*, ab Aquila ἐπένδυμα i. e. *Superindumentum.*) *Quod quare alibi interpretari voluerint, & alibi non interpretatum reliquerint* (Sic lego propter ἐφωδ Jud. c. 8. 27. & c. 17. 5. necnon ἐφωδ βαδ 1 Reg. c. 21. aut veteri vitio ἐφωδ βαζ, quod neque Aquila vitavit rigidi ingenii verpus. Vertit enim ille ἐπένδυμα ἐξαίρετον.) *non eſt mei judicii, cum hoc ipſum in pluribus fecerint: ut quæ alibi aliter atque aliter expreſſerant,* (ut ἐπωμις, στολὴ, ſemelque ἱερατεία) *noviſſime tranſlationis varietate laſſati, ipſa Hebræca verba poſuerint. Aquila autem id quod illi* χιτῶνα *dixerunt,* ἐνδυμα *dixit ex Hebraico* Cetoneth: *Et quod Hebræo ſermone vocatur* Mail, *illi* ἐπένδυμα i. e. *Superiorem tunicam, Aquila dixit* ἐπιβλημα. ἐπωμις *vero, quod Hebraice dicitur* Ephod, *ſuperius pallium ſignificat, quo totæ ſacerdotalis protegatur ambitio.* Ita locum deſperatum D. Eraſmo B. Rhenano aliiſve, reſtitui denuo ac emendavi. Corruptiſſimus enim legebatur in omnibus exemplaribus Typothetarum & Scribarum. Statim ille presbyter Chriſtianus, *Verum quia in hoc ipſo brevitatem Epiſtolæ ſubinde exceſſimus, & Joſephus ac Philo viri doctiſſimi Judæorum, multique de noſtris* (quid tempus potuit & barbaries, unde bonis illis libris fere careremus!) *id latiſſime perſecuti ſunt, quorum ut ajunt voce audies me. Nos ut ſcis Hebræorum lectione detenti, in Latina lingua rubiginem obduximus. Unde ignoſce ariditati, &c.* Philo igitur in vita antiquiſſimi Legiſlatoris, ἡ δὴ ἐπωμις ἀκριβεστάτη κατεσκάζετο τοῖς ἀρχιερεῦσι ἔργον ἐκ τεχνικώτατον, ἐπίσημα τελειοῦται κατεσκάζετο τοῖς ἀρχιερεῦσι ὑάκινθος καὶ πορφύρα καὶ βύσσος καὶ κόκκινον, συλλαβὴ πλοκῆς χρυσοῦ πέταλα γὰρ εἰς λεπτὰς τομὰς καταλληθέντα πᾶσι τοῖς νήμασι συνυφαίνεται. λίθοι δὲ ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐνημόζονται σμαράγδου πολυτελεῖς ὀνύχων, (ἀδιαφείσεις καὶ) ὑμαλφισάμενοι, οἷς ὀνόματα τῶν φυλάρχων ἐξ ἑκατέρου ἐνεχαράκτο, δώδεκα τὰ σύμπαντα. Quinetiam accuratius cæteris Flavius ipſe hiſtoricus Bellorum patriorum l. 6. c. 15. Ephodam depingit cum ſuo Oraculo. ἐ ᾗ τὸ ἔνδυμα (המעיל) τοῦ ἱερέως ἀποτελῶσα ταυτὶα, πίτυς διηθισμένη ζώναις ποικίλοις, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας καὶ κόκκου, ἀπός τε βύσσου καὶ ὑακίνθου. τούτοις δὲ καὶ ἐπωμίδα κεκραμένην εἶχεν, ἐν ᾗ πλοκὴν χρυσοῦ λίθοι. (Frequentius idcirco aurum, quam Talmudiſtæ torquent) χῶμα μὲ οὖν ἑαυτῇ ἀρρηκτον εἶχε. δύο δ' αὐτὸν ἐνεπόρπων ἀσπίδισκαι χρυσαῖ, κατακέκλειντο δ' ἐν ταύταις καλλίσοί τε καὶ μέγιστοι σαρδόνυχες τὰς ἐπωνύμους τῶν θ' ἓθνους φυλῶν ἐπιγεγραμμένους. καὶ ᾗ δὰτερον ἄλλοι ἀπεσήρτηντο λίθοι δώδεκα, καὶ τρεῖς εἰς τέσσαρα μέρη εἰσημένοι. σάρδιον, τόπαζος, σμάραγδος· ἄνθραξ, ἴασπις, σάπφειρος· ἀμέθυστος, λιγύριον· ἴονξ, βήρυλλος, χρυσόλιθος. ὧν ἐφ' ἑκάστῳ πάλιν εἷς τῶν ἐπωνύμων ἐγέγραπτο. Alia adhuc tradunt de Ephoda & Logéo Patres Talmudici, quæ poſt Maimonidem nunc breviſſime proponam: ut uno conſpectu videat rerum Hebraicarum ſtudioſus, quid de Pontificis ornatu præcipuo ſcriptores antiqui retulerint. Ephodes equidem, ſicut & Pectorale, texebatur filis 28. Namque filum unum auri eductî cum ſex hyacinthinis contorqueri, pariterque de reliquis tribus coloribus mos fuit, quod Doctores Babylonii edocent *Iome* f. 72. Tribus vero membris conflebat Ephoda, quorum primum & maximum & propie dictum אפור, erat plagula lata ut dorſum humanum, eoque ferme πηχυαῖα, longa ad talos uſque ab aliis ſcapularum מכנגד אצילי חיריהם Secundum puta בחפורת, Humeralia huic adſuta & adornata duabus gemmis quadratis *Shohamim*, quæ palis aureis inſertæ referebant Inſcripta nomina XII. tribuum literis bis 25. juxta conſtitutionem

cis quoque ornata est, atque plane in tunicæ formam facta videtur. [9] Lacunæ vero vestis inseritur

tionem illustris *Rabcahanæ*, (i. e. ὁ ἀρχιερεύς) *Sotæ* f. 36.

Sed Glossator Talmudicus hac ratione nomenclaturam ordinat, Sardonyche

Læva.	Dextera.	Sinistro.	Dextero.
שמיעון	ראובן	בנימין	ראובן
יהורה	לוי	דן	שמיעון
זבלון	ישששכר	נפתלי	לוי
ד. דן	נפתלי	גד	יהורה
ז. אשר	ה גד	אשר	ישששכר
ב. בנימין	א יהוסף	יוסף	זבולון

Placet denique sibi Chaninas f. Gamalielis serie α, β, γ, δ, ε, ζ. Membrum tertium fuit חשב האפור, duo segmenta seu fasciæ pari arte pictæ, & tanquam *brachia* ירות Ephodæ adfixæ, quibus distringebatur subtus Pectorali Tunica Hyacinthina. Meruit & Nicolaus (qui ævi sequioris Theologos ab Allegoria, arte stultorum, ad verum ac sobrium suis commentariis reduxit) ejus ut descriptio Rabbinica quasi adferretur in medium. *Quantum ad formam Superhumeralis, ubi flores & consimilia, non aliqua animalia figurata, erat vestis quadrata altera parte longior, habens in medio aperturam, per quam intrabat caput summi sacerdotis: & latitudo illius vestis tangebat humeros. Longitudinis autem ipsius una pars pendebat ante operiens pectus, & altera pendebat retro operiens dorsum usque ad renes. Latera autem utriusque partis jungebantur in lateribus Sacerdotis nodulis aureis. Super humeros autem &c.* Simplicius adhuc de hac veste agens Davides Cimchiorum, *Duas plagulas* לבדים ב", *lumbis haud demissiores*, sic ait, *anticam posticamque zona adtexta coercuit.* Claudat denique agmen P. Trecensis, qui Archæologicâ Josephi atque etiam Commentaria Lyrani Ex-Judæi solens deflorat. *Secunda*, inquit, *vestis* (P. M. priva) *erat Ephod similis Superhumerali Græcorum, de prædictis quatuor coloribus auroque contextum, sine manicis admodum Colobii, descendens usque ad renes, adeo ut supercingi posset superiorem partem Tunicæ Hyacinthinæ tegens, inferiorem relinquens intactam: Oræ vero laterum uncinis & annulis aureis jungebantur. Aperturam habens in pectore quadram ad magnitudinem palmi, in quam Logion inserebatur. In hujus parte superiori super utrumque humerum infibulati erant duo lapides Onychini, Sardonyches secundum Josephum, in quibus erant insculpta* XII. *nomina filiorum Israel provincialibus literis lingua Hebræa, juxta ordinem nativitatis eorum, sex nomina seniorum in humero dextro, minorum in sinistro. Habebat autem capitium ex transverso super humeros fortibus loris contextum.* BERN. Ita *Big. & Samb.* συμπεποικιλμένας περίζωνας *Vat.* in *Editis* συμπεποικιλμένη περίπυκτον.

f Απερίπυκτον] Malim περίπλυτον. *Vet.* vertit: *amplectens omnem pectoris locum.* Ad verbum: *circumplicatum relinquit pectoris medium.* COCC.

[9] *Lacunæ vero vestis*] *Septimo. Quadrum ex spithama vacuum ab Ephodæ relictum occupabat aque super pectus Pontificis* Oraculum *Hebraicum, Legislatori dictum* חשן המשפט *aut præsertim* חשן chosen, *Josepho* λογεῖον ab חשנה *seu* חשנה, *quomodo scribunt Interpretes Samaritani: Onceloso* הושנא Chusna, *Epiphanio & Comestori viris Scholasticis* Essin. LXXII. *Judæis sub Philadelpho, Sirachidæ sub Euergeta Ptolemæorum, Philoni etiam & Josepho* λόγιον & λογεῖον, *pleniusve* λογεῖον ἡ κρίσεως. Rationale *inde vix recte, &* Rationale judicii *S. Hieronymo, Epiphanio, aliisque doctorum. Quapropter vocem Mosaicam non inique referes ad Æthiopum* Chasasa *scisitari,* χρῆσαι, *aut ad* حس Hasis *Arabum &* חוש Chus *Chaldæorum,* Prudentia, αἴσθησις, Ratio. *Vel idem denique valebit vox sacra cum* חשן Choshen *Assyriorum,* ἐφουδεῖον, Apotheca judicii, *quod est* Oraculum *Divinum.* Τοῦτο γὰρ μίμημα ἐν παρ' αἰγυπτίοις ἡ ἀλήθεια, ἐπιχωρίως μέθυσι λεγομένη· ζῴδιόν τι πολυτελῶν λίθων ὃ περὶ τὸν τράχηλον ἔχουσιν οἱ ἀρχιδικασταί, ὃς καὶ ἀρχιερεὺς, ἀπὸ χρυσῆς ἁλύσεως κρεμάμενον. *Vide Diodorum & Ælianum historicos. Nostris tamen Theologis magis placet* Pectorale & Pectorale judicii, *sed & hoc priscis. Legit enim Syrus* פרישא דדינא, *Samarita Arabissans* صدى حكم σάδαε, *Judæi inter Barbaros extraque vagantes* بدئة الحكومة βάδαια, *quod est* ζωδιακὸν ἡ κρίσεως *sive* γύαλον χρησμολογικὸν, *si Græce vis reddi. Quinvero &* φωσφόρον *occurrit in versione &* ἐ. *ad Ex.* 28. 4. *Sic variant clientuli Ptolemæi. Qua quidem ex causa deduces* חושן *ab* Hasena حشن præcinxit: *vel a* خشن Chasen, *ut* ζωδιακὸν *gemmis* asperum: *quinetiam* حشا Hasa *denotabit* ἐπίπλασμα Pectorale. *Pannus equidem ille* φωσφορικὸν, πτυκτὸν, διπλοῦς, *subcavus, (quod volunt nonnulli pro capsa &* φῶτων) *atque* τετράγωνον *ex latere dodrantali, (id* זרת *Moysi,* & שבמה, شبر, *necnon* חצי אמה *cæteris ejusdem gentis) Ephodæ obfirmabatur supra quidem duabus catenis seu funiculis auri contorti* (ב שרשרות כגבלות מישרה יעבור או קליע והב טהור) *qui ab annulis ejus superioribus & extantibus ad fundas humerales Ephodæ* (משבצות והב) *pertinerent: infraque duabus vittis hyacinthinis, quæ a Pectoralis annulis inferioribus & subinsutis (nam annulos aureos habuit Legion, quot angulos) in lineas annulos Cingulo Ephodæ sub axillis infixos imurrebant. Ornabat denique hoc* סגלתיו XII. *gemmarum auro insiturum* (משבצים זהב, טורים או כרכין או اصف) *quibus inscripta fulgebant nomina tot tribuum populi Sacri, ordine quidem natalitio* (בתלדותם) *in Tabula priore, testibus Josepho Hierophanta, Jonathane Paraphrasta, Uzielida, Salomone Jarchio, Moyse Maimonis, Epiphanio Cypric p.* 225. & *p.* 231. *Hieronymo ad lenam Fabiolam, aliisque, sicut supra in Epomide.*

Vel in versibus prioribus juxta Tabulam posteriorem apparebant Leidæ sex, & in disticho sequente par triplex ex Balla, Zelpha, atque Rachela. Ea fuit sententia Philonis de Allegoriis legis suæ, ubi ait, Ο τι φρονιμος ὁ φρονῶν, οἱ δύο λίθοι. μήποτε ὁ ἰακὼβ καὶ ὁ ἰσαχάρ. ὃ μοι δοκῶ ἐξομολογούμενός ὁ ἰακὼβ σύμβολον, ἐφ' ᾧ καὶ ἴσα ἦκτηται ἑκάτερα· ὃ δὲ ἐργαζόμενος ὁ ἰσαχάρ. καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ποδῶν φῆς, καὶ συνυφαινόμενος αὐτῷ λίθοι τετράγωνοι. λίθοι δίχα ἴσα σώζοιεν, τοπάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ εἷς ὁ εἷς· ῥηθήσεται, συμεών, λευὶ, καὶ ὁ εἷς, φησὶν, ὁ ἑνδέκατος ἀνθρώπος, καὶ σαπφείρου [καὶ ἰασπις.] ὁ δὲ σαπφειρος πρᾶσιν λίθος ἐστίν. ἐγγενόμενος δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἰούδας· τέταρτος γάρ. τῷ δὲ σαπφείρῳ ὁ ἰσαχάρ, τετάρτου ὁ ποιῶν. ὥσχερ γὰρ οἱ ἐν ἀτάκτοις τῆς τροφῆς ὄντα ποιοῦσιν. *Hanc etiam seriem adsectant Talgumista Jerosolymitanus, Cantici Salomonici Enarrator, Semot & Bemidbar rabbot foliis* 96. & 136. *b. & pars potior Talmudistarum Attamen R. Chaninas Patres posteriores ordinat illo pacto* Benjamin, Dan, Naphtali, Gad, Aser, & Joseph. *Placet altera hæc series Ainsvortho Anglo Braunioque Batavo, nisi quod Braunius legat versu tertio* 7. *Naphtali* לשם, 8. *Dan* שבו, 9. *Gad* אחלמה *sed Commentator Magnus Judæorum ad Numeros ordine inverso* 7. *Dan* לשם, 8 *Gad* שבו, 9. *Naphtali* אחלמה. *Postremo nequid Responso Prominenti,* (כי הכתב נולט, *inquiunt Mistici*) *literarum forte deesset, ora superior Pectoralis insculptum referebat* יעקב, *inferiorque* אברהם יצחק או שבטי ישראל, ישורן או יה. *Hæc talia Schola Solymitana ad* Jomam, & *mox Auctores* Siphre *aliorumque veterum Commentariorum. Amat adhuc magis fastus Abarbinelis Israelidarum ordinem Castrensem, ipsum quidem ex Num. c.* 2. *Juda, Issaschar, Zabulon: Ruben, Simeon, Gad: Ephraim, Menasseh, Benjamin: Dan, Asher, Naphtali: sed impotenter. Quamquam multis seculis ante natum Abarbinelem R.* Catina קטינא *i. e,* Doctor Subtilis (λεπτὸς *sive* ingeniosus *B. Hieronymo ex Syrismo*) *dissertatiuncula quadam idem probaverat.*

Alio quidem ordine posuit B. Johannes æternæ urbis fundamenta XII. *lapides non alios. Jacent ibi* ἴασπις, σάπφειρος, χαλκηδὼν: σμάραγδος, σαρδόνυξ, σάρδιος: χρυσόλιθος, βήρυλλος, τοπάζιον: χρυσόπρασος, ὑακινθος, ἀμέθυστος; *sive a pectore Aaronis, sive a capite Regis Tyrii, sive ab Esaiæ c.* 54. *de novis Solymis hæc decora sumpserit Theologus. Fulgebat autem Ithobalus hac serie lapidum meliorum ex Ezech. c.* 28. 13. σάρδιος, τοπάζιος, σμάραγδος: ἄνθραξ, σάπφιρος, ἴασπις: λιγύριος, ἀχάτης, ἀμέθυστος: χρυσόλιθος, βήρυλλιον, ὀνύχιον, *si* LXXII. *Judæos contra nepotes illorum sequi velimus: nam in Hebræo desideratur versus unus, sive lapides* 3, 4, 5, *Tabulæ prioris. Sic enim illud,* ארם פטרה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר ונפך וברקת. *Aut Hieronymo interprete, Sardius, Topazius, & Jaspis: Chrysolithus, & Onyx, & Beryllus: Sapphirus, & Carbunculus, & Smaragdus.* At in LXX. *ait ille Præsbyter,* diverso ordine, nominibusque aliis, XII. lapides continentur. Sed & Aquila & Symmachus ac Theodotio in præsenti loco multum inter se & LXX. interpretes, non solum ordine, sed & numero discrepant atque nominibus. In Apocalypsi quoque Johannis paululum extremis partibus ordine commutato, iidem in fundamentis Hierusalem ponuntur lapides. Sed & in pectore Pontificis per quatuor ordines in Rationali, iidem lapides describuntur. Quorum colores atque naturas & efficientias singulorum, non est hujus temporis differere, sed proprium volumen desiderant: ita ut in Ezechiele & in Exodo & in Apocalypsi & in Esaia, sibi omnes lapides & lapidum ordines comparati, magnam & legenti & differenti faciant quæstionem. Super quibus & vir Sanctus Epiphanius Episcopus, proprium volumen mihi præsens tradidit. Et XXVII. lib. Plinii Secundi naturalis historiæ, post multiplicem omnium rerum scientiam, de gemmis & lapidibus disputat. *Idem ad Fabiolam piam fœminam,* in singulis lapidibus secundum ætates XII. tribuum scripta sunt nomina. Hos lapides in diademate regis Tyri, & in Apocalypsi Johannis legimus, de quibus extruitur cœlestis Jerusalem: & sub horum nominibus & specie, virtutum vel ordo vel diversitas indicatur.

Tabula prior, juxta LXXII. *Josephum, & Uzielidam Interpretes.*

1. ראובן.	2. שמיעון.	3. לוי.	ברקת
Odem.	*Pitda.*	*Carbuncul.*	*Bareceth.*
Reuben.	*Simeon.*	*Levi.*	
Σαρδίου LXX. *Hier. & Jos. ἀλ. ς'.*	Τοπάζιον LXX. *& Hier.*	Σμάραγδος LXX. *& Hieron.*	
Σαρδόνυξ *Jos. bis.*	Τόπαζος *Jos. bis.*	Σμάραγδος *Jos.*	
סמקון *Onc. Jon. Jeros. & Uz.*	ירקון *Onc. Jon. Uziel. & Jeros.*	ברקן *Onc. Jon Uz. & Jeros.* Κιρκύνιος *Symmacho.*	

μένῳ. τῷ δὲ ἀμφικένῳ [g] τάτε ℈ ἐνδύματι [h] σώεται fructum amplitudine palmi, auro & iisdem quibus Epho-

יהלם 6. נפתלי. — *Iahalom. Naphthali.*
Ἰασπις LXX. & *Hieron.*
Σάπφειρος *Ioſ.*
סבהלום *Onc. & Jon.*
כרכורין *Uziel.*

ספיר 5. דן. — *Sapphir. Dan.*
Σάπφειρος LXX. *Hier. Uz. & Ieroſ.*
Ἰασπις *Joſ.*
שבוז *Onc. & Jon.*

נפך 4. יהודה. — *Nephec. Juda.*
Ἄνθραξ LXX. & *Joſ.*
Carbunculus Hier.
אומרגרין *Onc. Jon. & Uzel.*

אחלמה 9. ישששכר. — *Achlamah. Iſaſchar.*
Ἀμέθυστος LXX. & *Hieron.*
Ἀχάτης *Joſ. in Ant.*
Ἀετγύφιον *Joſ. περὶ ἁλ.*
עין עגלא *Onc. & Jon.*

שבו 8. אשר. — *Schebo. Aſher.*
Ἀχάτης LXX. & *Hier.*
Ἀμέθυστος *Joſ.*
טרקיא *Onc.*
ערקין *Jon.*

לשם 7. גד. — *Leshem. Gad.*
Λιγύφιον LXX. & *Hier. ex MSS.*
Ἀετγύφιος *Joſ. in Ant.*
Ἀχάτης *Joſ in Bell.*
קנבי *Onc. & Jon.*

ישפה 12. בנימן. — *Jaſphe. Benjamin.*
Ὀνύχιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*
Beryllus Hier. ter.
Βήρυλλος *Joſ. in Ant.*
Χρυσόλιθος *Joſ. περὶ ἁλων.*
פנטירין *Onc. Jon. & Uziel.*

שהם 11. יוסף. — *Shoham. Joſeph.*
Βηρύλλιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*
Onychinus Hieron. ſæpius.
Ὄνυξ *Joſ. in Ant.*
Βήρυλλος *Joſ. de B.*
בורלא *Onc. Jon. & Uz.*

תרשיש 10. זבולון. — *Tarshish. Zabulon.*
Χρυσόλιθος LXX. & *Hier.*
Χρυσόλιθος *Joſ. Ant.*
Ὄνυξ *Joſ. de Bell.*
כרום ימא *Onc. Jon. Uz. & Ieroſ.*

Tabula poſterior ex Rabbinis aliquot, & Ainſvortho, & Braunio.

יעקב	יצחק	אברהם
3. לוי. ברקת *Smaragdus.*	2. שמעון פטדיה *Topazius.*	1. ראובן. אדם *Sardius.*
6. זבולון. יהלם *Adamas Braun. Sardonyx Ainſ.*	5. ישששכר. ספיר *Sapphirus.*	4. יהודה. נפך *Carbunculus. Chalcedonius Ainſ.*
9. גד. אחלמה *Amethyſtus.*	8. נפתלי. שבו רן *Braun. Achates Braun. Chryſopraſus Ainſ.*	7. רן לשם נפתלי *Braun. Hyacinthus.*
12. בנימן. ישפה *Iaſpis.*	11. יהוסף. שהם *Beryllus Ainſ. Sardonyx Braun.*	10. אשר. תרשיש *Chryſolithus.*

שבטי ישראל

1. אדם, ὀδίμ, lapidum Pontificalium primum, & Reubeno principi Iſraelitarum merito conceſſum, Joſephus jam in hiſce Originibus interpretatur σαρδόνυχα, pariterque *Commentator Major* ex Rabbinicis שרתנין, & ab illo R. Nathan Lexicographus. Nam *Sarda gemma*, quod ait facundiſſimus Plinius, *nomen cum Sardonyche communicavit*, imo cum aliis, unde σαρδάπης. Alibi tamen Joſephus σάρδιον, ut l. 6. ἁλων. & Scriptor *Semot rabbot* אדום *Rubeum*, vel, ut, Barbari amant *Rubinum*. Quinetiam LXX ubique S. Literarum σάρδιον, totieſque S. Hieronymus *Sardium*, quos imitantur Syri Arabeſque ad Ezech. 28. 13. Abrahamo Medico *Rubinus*, itemque Judæis per Hiſpaniam, niſi quod Abarbanelis *Granatum* exponat, alii aliquot ejus tribus *Carneolum Corneolumve*. Cæterum aio אדם ad Sacrum cor, fuiſſe *Sardiorum* ex genere fœmineo, quod rubicundius aliis viderat ὡδὲ λίθων diſcipulus Ariſtotelis, imo perſpexerat, ſanguinis quam unguium humanorum ſimilius. Hanc *Sardam* vocat Plinius Naturalium ultimo, *ut Sardibus* (Lydorum puta) *primum repertam*, (aut ibi ſane crebrius venditam una cum veſtibus pretioſis Perſarum eodem fuco,) *ſed laudatiſſimam circa Babyloniam*. Neque aliter diſſerit de hoc lapide Antiſtes Salaminius, qui Cæcilium nunquam legerat. Τῶ λογείω ὁ μὲ πρῶτ⊃ λίθ⊃ σαρδι⊃. ἔσι ℈ πυρωπὸς τῷ εἴδει, ℈ αἱματοειδὴς, (ita in Orphicis σαρδία δ' αἱματόεντα.) ὁ βαθύλαίνι ℈ τῇ φύσ ἀσ· ελαν γίνε℈. ἔσι ℈ διαυγὴς ὁ λίθ⊃. Idem ſuadet omnis ferme antiqua Interpretatio. Ita סמקן *Samcan*, ἐρυθρὸς, *ſuave rubens* Onceloſo perveteri ſane Legis paraphraſtæ, veroque Jonathani ad Prophetias. סמוקתא *Semuctla* Uzielidæ, סומקא Syro ad Exodum, סמוק Interpreti Samaritarum, סמקתא Targ. Jeroſolymitano. Et ex eadem indole يـاقوت لحمر Arabi Walt. & احمر *ahmaro* Interpr. Samaritanorum alteri, Judæoque Africano. Inde אחמר apud Targum Cantici Salomonici c. 6. 14. Hoc etiam confirmatur ſcholiis ad Acharnenſes Pacemque Ariſtophanis, μὴ σε βάψω βάμμα σαρδονιακὸν, τυτίοι, μαζίων σε ἐρ· ρῳ ποιήσω τοῖς αἵμασι. ὁ μὲ εἰς τὴν σάρδιν (nam σαρδὼ vitioſum) ℈ λυδίας πυρρὰ βάμματ' ἄ γίνε℈. Veruntamen & ruborem præcellentis lapidis & interpretationem Joſephi tuetur quaſi Epiphanius ad Diodorum ubi agit de Sardiis. ἔσι ℈ ἄλλ⊃ σαρδόνυξ, ὃς καλεῖ℈ μολοχάς. (*præcipuum illud* interpretator & βασιλικ⊃ ملكاع, vel ملاحة *pulcrum formæque excellentis*: τ ℈ αὐτῆς ἰδέας τυγχάνει ὑπερλαμπίζων. Ubertim Plinius de illis, *Inveniuntur in India trium generum, Rubrum, & quod Demium vocant à linguedine*, (emendari placet, *& quod Demium* دمي & دموي *vocant à ſanguine: tertium quod argenteis bracteis ſublinitur* id quidem ſignificat Arabum μολαχὰ, ملحة. Verum שוהם Ezechielis nihil ad Sardios facit, neque aliud denotat quam *amuſſis* סרס Syrorum Chaldæorumque, quicquid viri docti docent poſt Cimchios.

2. Sequitur gemma Simeonis פטדה *pitdà*, فطدة: cujus de colore diſſentiunt Judæi Chriſtianique nuperi, fulvus is eſſet, an prorſus viridis. De nomine tamen mira illorum & veterum conſenſio. Τόπαζ⊃ appellat Joſephus, qua forma Orpheus fictus & Dionyſius Periegeta erant uſi: τοπάζιον Alexandrini, S. Hieronymus, & infinitus numerus Theologorum præter Græcos profanos. Imo vero ab Hebraico פטדה *pitda*, *poteda*, aut *patda* venit τοπαξιον antiquum, & τοπαζιον vulgi, necnon π αξιον, aut lenius παζιον Heſychii. Veriſimilius autem habeo παζιον & τοπάζιον λίθ⊃ πολύτιμ⊃, in Lexicon Heſychii cum multis aliis commigraſſe ex Scholiis SS Patrum, præſertim de ψ. ρμ. σὺχ. ρκε. ἠγάπησα γὰ τὰς ἐντολάς σε ὑπὲρ τὸ χρυσίον ℈ τὸ παζιον, מזהב וממפז *mizzahab umippaz*: quomodo antiquitus lectum fuiſſe arguit MS. Alexandrinum. Magis tamen obtinuit ὑπὲρ χρυσίον ℈ τοπάζιον, quod eſt Theodoreto interprete, ὑπὲς χρυσίε ℈ λίθων πολυτελῶν. Doctores enim LXX. antea vocem illam Hebraicam פז λίθ⊃ τίμι⊃ interpretati fuerant ψ. ιή. ℈ κ'. pro Obryzo, quod oportuit cum S. Hieronymo & Paraphraſta Chaldæo, niſi ſi propter fulgorem flavedinemque ſuam Topazus, quandoque פז inter Hebræos, velut χρυσολιθ⊃ & χρυσόχρως apud Græcos dici meruerit. Pergit Epiſcopus Cyrenſis, τ γὰ τιμίων λίθων τοπάζι⊃. εἰκὸς ℈ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν τῦτον (hiſtoria quidem Agatharcidæ tantum comprobat) φιλιππάζ τ ἄλλων. Hæc exſcripſit quidem Theodorus, & ſimilia ab Athanaſio S. Auguſtinus ad ψ. ρκή. *Super aurum & topazion. Hoc enim in alio ψ. legimus, Super aurum & lapidem pretioſum multum. Topazion enim perhibent eſſe lapidem pretioſum.* Τοπάζιον vero Arabicum quid ſonare & Troglodyticum præter Plinium nemo doctus, ſpero, negabit; aut valere verbum *quærendi* Græcorum aſſeret nemo. Pauci etiam lapidi huic inſulam Topaziorum nomen ſuum dediſſe, ſed accepiſſe quidem eam putabunt à lapide, ſicut in ſinu eodem à Sapphiro revera tulit inſula Sapphirena: adverſa licet his tradiderint Alexander Polyhiſtor, Rex Juba, Plinius Secundus, necnon Ambroſius, Epiphanius, & è noſtris alii. Haud vero mirandum, ſi Topazii patriam fecerint Stephanus Byzantius νῆσ⊃ τινα ἰνδικὴν, Epiphaniuſve πόλιν τ ἰνδίας. Solet enim Troglodytica totaque Arabia apud Scriptores Græcos Indiæ nomine comprehendi, parique amplitudine vocis כוש in Bibliis Divinis. Unde lapis iſte Arabicus in Jobi libro πιτ|κιας כוש פטרת nuncupatur. Audiamus vero de Topazii origine Agatharcidam Ptolemæo Philometori haud ignotum, hujus adeo verba ultro ſequuntur Diodorus Straboque viri in hiſtoria celebres, hos etiam Euſtathius Theſſalonicæ aliique. Τὰς μὲ μιλιάγρ⊃ δας ℈ τ ἀκάνθας τ κόλπ⊃ φοινικόσας, ait Cnidius, νῆσ⊃ ἔκει⊃,

Essenes, *Logion sive Oraculum, vulgo Rationale.*

Ephodes coloribus eleganter intertextum. Essenes ...

κεν), τῷ μὲ θείᾳ πελαγίᾳ, μήκ@ ἔχυζα ςαδίων ὡς ὀγδοήκοντα· ὃν καλεῖζιν ὀφιώδη. Diceres حبوث & حبة *Serpentaria.* Videant alii, an hoc idem adstruat C. Plinius. *Egregia etiam nunc Topazio gloria est suo virenti genere,* (id jam distinguit vir clarissimus ab altero χρυσοδαὴ & flaventiore:) *& cum reperta est, prælata omnibus Id accidit in Arabiæ insula, quæ Chytis vocatur, in qua Trogodytæ prædones, cum diutius fame ac tempestate pressi herbas radicesque effoderent, eruerunt Topazion. Hæc Archelai sententia est.* Hanc etiam diducit S. Ambrosius ad ψ. ειή. Aut idem Caius in Geographicis l. 6. c. 29. *Omisit Juba & tertiam Berenicen, quæ Epideros, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente,* ὃ κόλπῳ βαθυζίτῳ Arrianus dicit, *ubi fauces Rubri maris* VII. *M. D. passuum,* (sic libri meliores, & LX. *Stadia* Strabonis Arrianique bene conveniunt. Puto itaque *Chytin* insulam, hodieque *Cambela* vocari in Geographia Arabica, quæ CC. M. passibus abest à Babolmandabo, & oppositæ Jemanæ castellum *Hucam* prospicit.) *ab Arabia distant. Insula ibi Chytis Topazion ferens.* Pergit modo Agatharcides, πρότερον μὲ γίμυζαι παῦζίον ἱςορεῖν, ἐφ' ἡμῶν ὃ ἱλάθυίεν τύτον. Hoc ita pridem fecerat Ptolemæorum Euergeta, monumento Adulitano nobilis. Unde paulo demissius loquitur ea de re ὁ γεωγράφ@. ὧν ἠλάθυίεωτε τ' ἱςορεῖν ὁ βαζιλάς, ἅμα ἢ ἀφ' τὰς φθορὰς τ' πρότερον ἀνθρώπων ὑπ' τ' θηρίων, ἢ ἀφ' τὰ τοπάζια. Pariter Diodorus, qui & Agatharchidæ Peripateticus (ut claret) Regumque Ægyptiorum Commentaria hac de causa versaverat, ὃ ὃ τοῖς μεταχυτέροις χρόνοις ὑπὸ τ' κτ' τὴν ἀλιξάνδρειαν βαζιλέων ὕτως ἐξημελήθη φιλοτίμως, ὡς μηδὲν ἧττ κατ' αὐτὸν ἐρᾶζαι τ' πρυπαρξάντων ζώων. ὁ δ' Ἐρατοζθένης ὃ τὴν αἴτιαν τ' πρὸς ἡμέρωζιν φιλοτιμίας. ἀρξάντ@ γὰρ ὑπ' τῇ νίζῳ ταύτῃ τὸ καλύμμον τοπάζιον. ὅπερ ἐςὶ λίθ@ ἀφανόμορφ@ ἐπιτερπὴς, ὑάλῳ παρεμφερὴς (hinc ὑαλοειδὲς τοπάζοι Orpheo gemmario) κ) θαυμαζὴν ἔχρυζον πρόσοψιν παρεχόμεν@· διόπερ ἀνεπίβατ@ τοῖς ἄλλοις τρεῖ), θανατεμένε παντ@ δ' πρόπλόσαντ@ ὑπὸ τ' καθεζαμένων ὑπ' αὐτῶν φυλάκων. Hujus descriptionis fontem jam vide. ὃν δ' ταύτῃ γίνεται τῇ νήσῳ, ait Cnidius, κ) τὸ καλύμμον τοπάζιον. ἔζι δ' τοῦτο λίθ@ ἀφανόμορφ@, ὑάλῳ πρόσεμφερὴς, ἠδέαν ὃν χρυζῷ (malo cum Diodoro ἔχρυζον) θιαφέραν ἀπιδίδες. Idem & verbis vix aliis princeps Geographorum. λίθ@ δ' ἔζι τὸ τοπάζιον ἀφανὲς, χρυσοειδὲς ἀπλάμπων φέγγ@, ὅζον καθημερὰν μὲν ὀ ῥᾴδιον ἰδεῖν ἐζι· θαυμαζὸν δ'. νύκτωρ δ' ὁρᾶζιν, κ) συλλέγοντες &c. Agatharchides enim tradiderat, ὁ δ' ὑπὸ ταῖς πέτραις λίθ@ τὸν μὲν ἡμέραν ὑπὸ δ' φέγγος κρατύμεν@, ἀφ' τὸ πνίγ@ ὁ γίνεται σύνηλθ@. σκότος δ' ἐπιόντ@, ὃν ὡ ποτ' ἂν ἡ πρφυὼς, ἀφλάμπτ πάντοθεν. Diodorus etiam illa transcripsit in suam Bibliothecam, ὁ δ' θαυμαζὸν λίθ@, φυόμεν@ ὃν ταῖς πέτραις, τὸν μὲν ἡμέραν ἀφ' τὸ πνίγ@ ὐχ ὁρᾶται, κρατύμεν@ ὑπὸ δ' θεοῦ τ' ἥλιον φέγγ@· τ' δ' νυκτὸς ἐπιγινομένης ὃν σκότ ἀφλάμπτ, κ) πόρρωθεν δῆλόν ἐζιν ὃν ᾧ ποτ' ἂν ἡ τόπῳ. Jam decolore Topazii conciliare licet Judæos scriptores Græcosque, Braunio aliisque invitis. Constat enim ex tribus probatissimis scriptoribus & pervetustis, hanc gemmam tam flavedinem auri præ se quam vitri virorem ferre: aut, nisi nos nimirum fallat Pictavii honos Hilarius, *Topazion diversorum colorum permixtione omnium pretiosissimarum gemmarum speciem continere.* Vel etiam Doctor Hipponensis ad Psalterium: *Aureum colorem Topazius & ætheream habet claritatem, & cum splendore solis tangitur, omnium superat claritatem gemmarum.* Judæi quidem *jarcan* ירקן pro פטרה exponunt. Sic Jonathan ad Ezech. & in Lege Onceloſus: similiter Uzielides & Interpres Solymitanus ירוקתא *jeructa* & *jarcatha*, Samaritani יריק *jaric*, Chaldaicus Jobi Paraphrastes מרגלא ירקא. His autem vocabulis gemmæ Topaziæ viror indicatur, atqui ὑπόξανθ@ & πράσιν@, ut matura porra solent venire. Unde ירקון *jeracun* in volumine Hebræo, & برقان *jarcan* in Lexicis Arabum τ' ἴκτερον πόνον, *morbum sub aureum* certo denotant. Acceperat etiam Plinius à Lithographis sui ævi (maxime à Xenocrate Ephesio, ut statim patebit) *circa Alabastrum oppidum Thebaidis Topazios* duplici genere enatos *Prasoiden atque Chrysopteron* (pro hoc nomine, aut *Crysocleron* S. Ambrosii, vel χρυσόπτερον Eusebii, nam illi omnes ex Lithognomone Ephesio hæc talia descripserant, repono *Chrysophaen*, χρυσοφαῆ; aut verius χρυσόχροον, *Chrysochron*) *similem Chrysopraso.* Ille sane virebat magis, hic rutilabat. Cecinit & Dionysius Alexandrinus γλαυκιόωντα λίθον καθαρῆιο τοπάζου. Neque aliter interpretabere Alexandrum Cornelium, quando ait ἀείσκεσ κ) ὑπ τῇ τ' τοπαζίαν λίθον ὁμώνυμον τῇ νίζῳ, ὁμοίαν δ τῇ χροιᾷ τῇ δ' νέᾳ ἐλαίᾳ· succum enim Palladis flavere suave quis nescit. Excusabis idcirco Epiphanium Pontificem Christianum, quod de Topazio hunc in modum constituat. Λίθ@ δ τοπάζιον ἐρυθρὸν τῷ εἴδει ὑπὸ τ' ἄνθρακα· (cujus ille mox εἰδ@ ὀξυφοίνικον declarat:) εὕρηται δ ὑπ τοπάζῃ πόλει τ' Ἰνδίας ὑπὸ τ' ἐκεῖσέ ποτε λίθυς λατομήτων ὑπ καρδίαι ἑτέρου λίθου· ὃν οἱ λατομήσαντες θεσπάμβροι Φωδῆν, κ) ὑποδείξαντες ἀλάβαζτρον τινὶ (lego ἀλαβαζτρίτας τινὶ· eandem quippe historiolam attingit Salaminius, quam recentem sua ætate legerat è Græco Plinius, legerat post aliquot secula Eusebius Pamphili.) ἀπίδο@ ὀλίγου τιμήματ@. Θηβαίοις δ' πρόκωλύσαν τῇ κατ' ἐκεῖνον καιρῷ βαζιλίζτῃ. (*Berenicen* dedit, cujus nomen diu servabat *Ophiusæ* proxima ripa: non *Arsinoen* quod affirmat Abrahamus in Shilte hagibborim, ex libris Christianorum recentium cum fastu Judaico & perridiculo, plane adversus Plinium philosophum, Jubam regem, & S. Ambrosium) ἡ δ' λαβεῖζα ὑπ τῷ αὐτῆς ἀφθίματι μέσον δ' μεσότητα ἀφείθη. Cape colorem hujus gemmæ à Theodoro Heraclea ad ψ. ειή. ς'. ρκς'. ἐγὼ, ait Paraphrastes ille ante Theodoretum, τιμιωτέας ἤγημαι τὰς σὰς σίβυλας χρυτίε κ) λίθων πολυτελῶν. ὁ δ τοπάζι@ ἴσως τότε μᾶλλον τιμώμεν@ διότι δ τὸ χρῶμα πρασοειδὲς, κ) χρυσοχρὲς, αὐγοειδὲς κ) ὠραῖος κ) εὐανθές. Compertum etiam est *asfaro* اصفر, quo nomine, פטרה Moysis interpretari solent Samaritæ, subflavi, icterini, citrinique coloris quicquid indicare. ורגא *zarga* insuper Syrorum in Pentateucho eximie notat fucum χρυσόπρασον. Quapropter ex duum generum Topaziis, viridius seu *zaberged* ubique S. Literarum intellexit Arabs per *Pitda*, & Clarissimus Saadias ad Jobi caput metallicum; ubi legi ex MS. optimi Huntingdoni الزبرجد الخبشية loco פטרת כוש. Pariter Judæi per Hispanias hodieque Pontificis M. gemmam secundam *Smaragdum* vocant nimis honeste. Verum à زبرجد, ne hoc reticeam, rite deducitur Græca vox σμάραγδος: sed ex Græco ad Arabes Persasque iterum rediit vocabulum زمرد *zommorod*, aut *esmeralda* à labio Hispano; alii forsan aliud credent. Deinde שמפוין in *Semot rabba* corruptum satis ex voce τοπάζιον: attamen עקיק Targumistæ ad Canticum Salomonis, & כרכרא Interpretis Arabici Ezech. c. 28. ad Chalcedonios & Amethystos pertinere scio, non ad hunc lapidem. Fuse denique præ cæteris de Topazio agunt ad Hymnorum sacrorum longissimum Eusebius Pamphili, & abs illo Nobilissimus & sanctissimus Ambrosius, quorum verba Epiphanii causa adscribere haud piget vel meipsum hucusque provectum. Περὶ δ τοπαζίε λίθε τοιαύτα ἱςορήμ@ ἱςορήμαται ὑπ τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ξυνοχέας λιθογνώμονι· ὅτι γίνε τ' θηβαΐδος πόλιν ἀλάβαζτρον, ἣ πρότερον λὴ δ' φέγγος αὐτὸν τότε· ὧν ἱςορεῖν πρότερον τόπον. ὧν μικ ἐλίγα· τὸ χρῶμα δ' τοπαζίε πρασοειδὲς κ) χρυσοειδὲς (vel χρυσόχροον: nam χρυσόπρασον nil valet) χρυσοπράσῳ διαφανήσις, κατ' ἄμφω δ' ἐπιτέταται τὰς χρόας καθαρότερον. ἔζι δ κ) (injicio huc παρωχημ.) ὑ καθαρῷ ἄγαν ὑ χρυσόχρεων· τῷ δ' μεγέθ κ) πάνυ ὑπερωχ τὸν χρυσοπράσου. ἔζι δ κ) τὸ εἴδος ὁ λίθ@ λιπαρὸς ἑοικὼς καθεζηλομένῳ ὑπὸ ἡλίε. ἔζι δ κ) ὡραιόταθ@ καθεσηκώς. κ τῶ ἐζὶ ἡ πάνυ θεοπρόβλητ@, κ) ἔλαττον θαυμαζόμεν@ ἀφ' τὸ πλῆθ@, ἢ τὸ (lego τότε) κ' τὴν πρώτην εὕρεζιν. ἄγαλμ δ κ) θεοπρόβλητον νενόμιζμ· φύτιν δ ἔχ λιαπόρμον τοπάζιον πρακτόν, κ' ὑπ ταῖς χερσὶν μεῦον. ἔζι δ κ τ' λίθων εὔγλυφος. Latina rarius soleo adponere, sed jam Antistes Mediolanensis suadet ad ψ. ειή. *De Topazio quidem invenimus scriptum in historia Xenocratis, qui scripsit quasi lithosnomon* (scribe tu, *quasi lithognomon*) *nasci eum vel inveniri* (imo γίνε) lectum est pro εὕρε apud Epiphanium de Pectorali Pontificis Hebraici) *circa Thebaidis civitatem Alabastrum: vel circa Topazion, ut aliqui putant; unde & nominatus est ab eo loco in quo gignitur.* Mox idem Ambrosius, *Duorum colorum est in hoc lapide crasis, hoc est, quædam temperata permixtio, Prasoides & Chrysocleron* (MSS. *Chrysopa*) *similis Chrysopraso secundum utrumque velut quasdam extendens colorum figuras, & plenius quidem à peritis fertur extendere. Est autem parychrus* (*parochrus* lego) *& satis purus, & Chrysochrus, & pinguis & resplendenti similis, maxime cum solis splendore percutitur.* (Aliter sane Gentium Historici. Vides heic quantum in Græcis conturbat bonus Ambrosius) *Est autem pulcherrimus & mirabilis super omnes Chrysopraso magnitudine, ut dixi, usu pinguior. Natura hujusmodi, ut si polire & levigare eum velis, asperetur magis, usu minuitur. Est autem quodam genitali opere naturæ euglyphus, hoc est, bene figurabilis, & summo studio dignus habetur. Difficile inventur & repertus insignitur: raro tamen in usu hominum est.*

3. Versus primi lapidem ultimum Levi sacræ tribui datum ברקת βαρίκεθ, & Ezech. 28. βαριακὲθ, برقش, aut ad dialectos suas deflectunt Judæi, unde ברקן *barcan* Onceloſi, Jonathanis, & Paraphrastæ ὃ ἀσμαθὲς, ברקתא *barcatha* Uzielidæ, & Solymitani, ברקא συεζίντων, באזק etiam & ארנב metathesi Samaritica: aut hunc potius naturæ virorem nitidissimum *Smaragdum* interpretantur; quod volunt οἱ ὁ'. (etiam Ezech. c. 28. ubi alium profecto ordinem illi tuentur, quam habet Hebræus) Josephus, S. Hieronymus ex placito istorum, & Interpres Samariticus per suum اخضر ἄξαρ@. Verum Rabbinorum pars maxima commutant hanc gemmam oculorum delicias cum sequente נפך: ברקת vero nunc aliter exponunt, Arias à Judæis suæ gentis *Chrysolithus*, Abarbanelis, & Interpretes Anglicani *Carbunculus*, lapis quatenus præfulgidus. Abrahamus in Shilte Hagibborim, & diu ante ipsum Symmachus S. Bibliorum interpres optimus quidem ex LXXV. κερμύνιος: quo eos profecto induxit notissimus sensus vocis ברק, κεραυνὸς & ἀςεροπή. Quanquam & *Ceraunius* (quem οἰνωπὸν appellat Epiph.) locum suum habeat in Dactyliothecis, Tavosus in Pentateucho suo Persico pro *bareceth* reponit Arabicum الماص *Almas*, quod est Adamas, ne forte pretiosissima rerum careret penitus Thorax sacer. Onceloſus denique, Jonathanes, aliique Targumistæ, & abs illis Syrus aliquid gemmarum heic intellexerunt præter Smaragdum, non docent tamen quo in lapidum genere consistat ברקא aut ברקן. Hac & sequente gemma, Jacuto puta rubro & Smaragdo viridi sternitur ὁδὸς Paradisi Mahommadicæ.

4. Incipit autem versus secundus à tribu Judæ ac lapide נפך, נופכ, νόφεκ; aut LXXII. Interpr. ναφὲκ Ezech. c. 27. 16. quod *Carbunculum* denotat istis Alexandrinis cum alibi tum Ezech.

αὐτοῖς [i] τῷ ἐφοδῇ βάμμασι διωθισμένον. [k] ἐστὶ γὰρ

quidem vocatur: hic vero in lingua Græca λέγιον [Ra-

zech. c. 27. 13. Josepho etiam, S. Hieronymo, Judæis Hispaniarum, Abrahamo Medico, Syrisque interpretibus. Horum enim צרירא *Rubinum* significat, sicut Arabum صدي *Sadi* rubedinem rubiginemque. Accedit ad hos Targum Solymitanum, in quo כרכדנא *Cadcodna* dicitur ἀπὸ βλιτικῶν pro כרכר *Cadcod*, vel *Chodchod* ut Hieronymus scripsit de vocis significatu plane ignarus. Est autem Pyropus, lapis ἀνθρακίζων, ut cum Epiphanio loquamur, à כרור *Scintilla*, atque *torris*. Eodem plane modo interpretabere Latine Jonathanis בצרירא pro בנפך βραγχὰς Hebraico Es. c. 54. i. e. εἰς ἄνθρακα, vel ἀνθρακα quasi נופך, quomodo legerant LXXII. aut εἰς σίμωσι cum tribus aliis Judæis. Nam fucus iste scintillæ instar micat, ut norant nurus delicatæ. كحلي *Cohli* insuper Arabum Walt. & Erpen. & כחלי *Chaholi* Targumistæ Cantici Regii (qui solens ἀνθρίζῃ) *Stibii* gratiam signant. Opportune igitur adnotavit ex Commentariis regiis Jubæ C. Plinius, *Smaragdum, quem Cholon vocant, in Arabia ædificiorum ornamentis includi.* Neque dissentiunt omnino Ainsworthus aut Commentator major *Semot* f. 96. ubi leges כרכדינין: quippe *Chalcedonius* aut *Charchedonius*, (nam utrumque occurrit apud vetera scripta, & vice ἄνθρακος simplicius equidem χαλκηδὼν in Apocalypsi sacra) ex *Carbunculis* præcipuis æstimatur: sive ille à magna Carthagine, sive ab Hebræo potius כרכר (pro quo LXXII. Interpr. χοῤῥοῦ quandoque subtituerunt) nomen forte ducat. E contra, Samaritæ in versione sua Arabica נפך interpretantur *Smaragdus*, زمرد, זמרגדו. Pariter Onceloſus veruſque Jonathan אזמרגדין *Ejmargedin*: Ben Uziel אזמור. Hi etenim omnes significationem veterem veramque ipsius בנקן ita transtulerunt in *Nophec* lapidem quartum: cui quidem rei tinnitus gemmularum proximarum ירקן נרקן *jarcan*, *barcan* occasionem fortassean dederit. Idem sane affectant per versus omnes Pectorales ritu magico ac ridendo Samaritæ in versione vernacula, *Samuc*, *famac*, *famacmac* &c.

5. Quintus lapis Dano datur nomine ספיר σαπφείρ, و سفير σαφεὶς Etymologo Magno Græcorum, S. Hieronymo & τοῖς ὁ. vel decies σάπφειρος. Inde Uzielidæ & Paraphrastæ Solymitano ספיריון & סמפורינא, Targum Cantici אספור, Syro perpetim ספילא, semelque Paraphrastæ Samaritico ספירה, & in Hebræo Tobiæ ספירי. Onceloso quidem ubique, & sæpius vero Jonathani rara voce שבוז *Shabzuz*, Jobique interpreti Assyrio שבוזא, & Paraphrastæ Samaritico semel שבזון *Shabzun*. Sic dictum credo fuisse Sapphirum vel Jaspida πολυγράμμων, tanquam شبس, שבש & שבץ, *ramulis lineisque variam*, elementis ז & צ permutatis, & vocabulo quadrato, ut fieri solet. In versionibus Arabicis Samaritarum, Judæorum Africanorum, & Clarissimi Saadiæ tam ad Legem quam ad Hagiographa ספיר redditur المها *Maha*, est enim generis Crystallini: & in Onomastico Coptitarum, Ⲥⲁⲡⲫⲓⲣⲟⲥ, العقيق i. e. Carchedonia, aut ex Barbahlul Jaspis quædam. Tavoso is vocatur زمرد Smaragdus. Non multum sane abludunt suo fuco à Sapphiris Chalcosmaragdi Cyprii, aut Smaragdi Medici, *quos equidem è Sapphiro* ait Plinius, condus ipse gemmarum omnisque pretiosæ naturæ. Quinetiam ad Logium sacrum adnotavit Sophista Gazæus, *Sapphirus haud absimilis perhibetur Smaragdo:* utriusque species quædam colorem cœli præferunt. Adamantius idem dixerat ad Lamenta Jeremiæ c. 4. 7. σαπφείρου ἀπείασμα αὐτῶν. οἱ ἁλιεῖς, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπείασμα, πολιτείαν ὑφάνιον ἔχει· τοιοῦτο γὰρ ἦν σαπφείρου τὸ χρῶμα. Hieronymus ad Esaiam, *Porro Sapphirus qui ponitur in fundamentis cœlestis Jerusalem, cœli habet similitudinem & superioris aëris; ἀτεχνῶς ὑλικὸν καὶ ἀθέατον τὸν ἥλιον. Ezechielis quoque Scriptura commemorat, quod locus in quo thronus Dei sit, Sapphiri habeat similitudinem, & gloria Domini in hoc colore consistat, qui portat imaginem supercœlestis.* Vel Græce eadem accipe à Procopio Cæsariensi, ὁ δὲ σάπφειρος ὑφάνιον ἔχει τὸ χρῶμα. ᾧ δὲ τὰ ἰζικὶλ καὶ ὁ τόπος ὁ ὑπερκάτω ἦν θρόνου ἦν θεοῦ ὡς σάπφειρος (campus quidem cærulus auro interstinctus) ὅτω τοίνυν εἶπεν), ἀλλὰ τὸ τῷ εἰκόνα ἦν ἐπουρανίου φωσὴν. Deinde de indole hujus gemmæ rectius senties, si colores Saadiæ atque Esdraidæ Judæorum inter se miscueris: nam cærulum constat ex rubro & albo (sive Crystallino Gaonis quem laudavi, sive Adamantino Medrash veteris:) nimirum quo vultu emicare solet ῥοδοδάκτυλος ἠώς. Unde versus seculo non bono nati,

Sapphiri species digitis aptissima regum,
Egregium fulgens puroque simillima cælo

Proponit etiam nobis Episcopus Salaminis Cypriæ inter sacrorum lapidum fulgores σάπφειρον πορφυρίζοντα, ὡς βλάττης τὸ εἶδος. πολλὰ ἦν χρὴ τέτυ ὑπαρχῆσιν. ἔστι γὰρ ὁ βασιλικὸς χρυσοστιγὴς. Aut verbis Plinii, *Sapphirus aureis punctis collucet. Cæruleæ & Sapphiri, raroque cum purpura. Optimæ apud Medos. Quæ sunt ex eis Cyanei coloris, mares existimantur.* Quod vero apud Flavium Sacerdotem, qui duodecim hosce ignes de pectore Principis sui ordinis resplendentes sæpius viderat, ספיר bis redditur ἴασπις, totiesque sextus lapis יהלם, σάπφειρος, vel vitio communi librariorum in totum deputandum, vel erit cognationi evidenti ipsarum gemmarum. *Cyanos* enim Plinii, sive *Jaspis stellata rutilis punctis*, aut *Jaspis Phrygia & purpurascens* Epiphanii, aliorumque ἴασπις διειδίζουσα à Sapphiris nihil aut perparum differunt, quod & Theophrasto summo Lithographo videbatur. Sapphirus autem Arabum medicis & interpreti Prophetarum Sacrorum الغبروزج *Fairuzeg*, seu per ora Persica Turcicaque بيروزج (nisi quis dicat utramque vocem à ἀχάτινος deflecti. Nam ex Philone jam vidimus Sapphirum videri λίθον ἀχάτινον.) aut peculiarius *Sapphirus opaca*, quam nostri Gemmarii Turcoida appellant. Postremo Commentarius major tam *Semot* quam *Bemidbar* explicat ספיר Mosis per כוהל; quod *Stibium*, aut maxime *cæsium cæli fucum* significat vagis Judæis, Arabibus & atræ genti Æthiopum, aptumque fuerat vexillo Isascharis solis lunæque orbibus nobili, ut prisci Rabbini imaginabantur. Pretiosus hic lapis ex quo Veritatem ἀφάτῳ ob pectus gestabat Pontifex Ægyptius, Æliano referente, imo de quo excisæ sunt Tabulæ *decalogi*, sicut tradunt Rabbini, nomen præbuit *Sapphirenæ* insulæ Arabicæ, & ille vel sua *pulchritudo* mali ingenii fœminæ Sapphiræ. Venit autem ספיר gemma ab Arabum صفر *Saphar*, quod *nitorem, almam lucem*, & *Auroræ decus* eximie significat: unde יספר Jobi c. 38. *decoravit* ex mente Cimchii parentis. Imo ספיר laxius aliquando interpretanti Jonathani אבן טבא *lapis bonus ac pulcher*. Nam *Saphir*, ait Hieronymus ad Michææ vaticinium, *Syro Hebræoque sermone dicitur pulchrum.* Breviter itaque expendimus, ut cum Dionysio canere licet,

Χρυτείης κυανῆς τε καλὴ πλάκα σαπφείροιο.

6. Versum secundum claudit *jaleom* יהלם, gemma Naptalis: بحلم Tavoso, Jonathani prisco atque Onceloso παρονομάζων סבהלה *Sabhalom*, indeque interpreti Samaritico צבלום *Zabalom*. Hanc vetustissimi Criticorum, S. Jaspida interpretantur, ut LXXII. Alexandrini, etiam ad Ezech. c. 28. 13. S. Hieronymus ubique ex professo, tum etiam Epiphanius Cypri. Qui facit & כרכורנון Uzielidæ, forte & χαλκηδόνιος Johannis Revelatoris. Nam כרכור Esaiæ vatis Symmachus quidem χαλκηδόνιον reddidit, sed Hieronymus & LXXII. *iaspidem*. Præter Theologos Christianos, Abarbanelis, Abrahamus Medicus, Judæi Byzantii Hispaniæque יהלם Adamantem interpretantur, atque adeo لماس Almas Rabbinus quidem Hispanus, quem præter morem suum valde laudat Abenesdras. Adamas enim ab infracta sua duritie alios omnes lapides ירשם וישבר יהלם i. e. domare solet & deterere. Nam ut Hieronymus refert ex Xenocrate ad Amosi c. 7. *Cum vicinum aurum longo usu consumatur, solus adamas non atteritur, & nulla lima minui potest; sed è contrario limam terit, & quicquid attigerit, lineis sulcat.* Tavosus aliquando اللازورد *Lazured* aut corruptius *Lazuli*, quod est κύανος. Ab hoc minimum abludit σάπφειρος Fl. Josephi tam in Originibus quam Bellis patriis. Pro יהלם Arabica Waltoni Erpeniique ponunt بهرمان *Carbunculum*, Syrorumque simplicior versio نصا *Necatho*. Targum Cantici גיהר *Gihar* à *claritate*. Idem Targumistæ Jerosolymitano dicitur עין ענלא, *Ocellus vitulinus*, aut Plinio *Ægophthalmos*. Cognatos autem admodum & consimiles aliqua sui specie exiltimabis Adamantem, Crystallum, ὑδατόεσσαν ἴασπιν, quod canit Poëta Afer. *Jaspidum enim multa sunt genera*, ait Hieronymus. *Alius est enim Smaragdi habens similitudinem, qui reperitur in fontibus Thermodoontis fluminis, & vocatur Grammatias: quo omnia phantasmata fugari autumant. Alius viridior mari & tinctus quasi floribus: hunc in Phrygiæ monte Ida & in profundissimis speculis ejus nasci autumant. Alium vero juxta Iberos Hyrcanosque & mare Caspium reperiri*, (hunc Dionysius appellitat subnigrum, seu ἠεροέσσαν ἴασπιν) *& præcipue circa lacum Neusin.* Talia carpserat ex libello Epiphanii ille Asceta, ἴασπις, ait Epiphanius, ἔστι τῷ εἴδει σμαραγδίζουσα. ἔστι δὲ τὰ χείλη ἦν θερμώδοντος ποταμοῦ διεξιούσης, ᾗ φασὶ ἀμαθοῦντα τὸν οὐρανόν. τοῦτο δὲ ἄκρου εἶναι φαντάσματα οἱ μυθολόγοι λέγουσι. ἄλλη δέ ἐστι γλαυκοτέρα θαλάσσης, ἄλλη δὲ βαθυτέρα τῷ ἄιδει τῇ βαφῇ, οὐ τοῖς ἀπηλιώταις, οὐ τῷ ὄρει τὸ ἴδιος οὐ τῇ φυγίᾳ, ὁμοιάζουσα πορφύρᾳ τῇ λίθῳ ἦν αἱμαιόν κόχλε, διαυγεστέρᾳ μᾶλλον, ὥστερ οἶνῳ ὁμοιάζουσα, ἢ ἀμεθύστῳ ξανθοτέρᾳ. ἡ δὲ μιᾶς χρόας, ἀλλὰ τὸ αὐτῆς δυνάμεως. ἀλλ' ἡ μὲν ἐστι χαυνοτέρα καὶ λευκοτέρα, ὥστε πάνυ εἰλύεσθαι, ὥστε πάλιν λανθάνεσθαι. ἄλλη δὲ κρυσάλλῳ ὕδατι ὁμοία· ὀρύττη δὲ καὶ παρ' ἴδησι καὶ ποιμέσι ὑγκαιῶν τοῖς κῦ τῷ καστίαν γλῶ· καὶ ἄλλος ἴασπις ὁ παλαιὸς καλούμενος, ὁ πάνυ λάμπουσα, χλωρὸς, ὅτις ἔχει γραμμὰς μίσας· καὶ ἄλλος ἴασπις ὅμοιος τῇ χιόνι ἢ ἀφρῷ θαλάσσης. Vis autem eadem Jaspidum ac Adamantum, *lymphationes abigunt, metusque vanos expellunt à mente*, Plin. l. ult. c. 4. ambo ἀναλύουσι. De præcipuis Indicisque Adamantibus idem adnotavit, *non in auro nasci, sed quadam Chrystalli cognatione. Siquidem & colore transtucido non differt, & laterum sexangulo lævore*, &c. Xenocrates de eodem lapide, *Parvus est & indecorus ferrugineum habens colorem & splendorem Chrystalli.* Σάπφειρον denique bis posuisse Josephum pro Hebræo יהלם, pro ספיר ἰάσπιδα, non adeo imperite factum putabit, quisquis illarum gemmarum ingenia ac cognationem perpenderit; quid enim apparet esse Sapphirus, nisi Jaspis pellucida? Heic quidpiam pervertisse Librarios viri docti suspicantur, sed conjectura subtesta.

7. Septimo lapide expressum fuit felix nomen Gadis. Hunc לשם, λέσεμ, لشم vocat Moyses, isque solus inter Scriptores sacros aut non sacros. λίγυρον eundem interpretatur Josephus, λιγύριον οἱ ὁ. & post illos B. Hieronymus. Onceloſus equidem, & ille Uzielides, Syra natio, Sectaque Samaritica *Cancrin*, קנכרין, קנכינון, קונכינון, קנתרין, קנכירין, totidem à Græco

[Rationale] ſignificat. Ad amuſſim autem com-

μὴν καλεῖται. ¹ σημαίνῃ δὲ τοῦτο κα]ὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτ-

τιγχάτης, *milii granis velut ſparſis*, ut Plinius ait. *Topazium* Judæi aliquot Hiſpani; nam qui ad Conſtantinopolim confugerant, eum βύγλωσσον ſunt interpretati. R. Saadias, R. Jonas in Lexico Cimchiano, Judæi Africani, in Syria Samaritæ *Leſem* explicant clarius quam reliqui Interpretes Arabica voce جزع *ǵéza*, quæ ὀνύχιον ſignificat. Ainſworthus, Braunius, & diu ante hos S. Chryſoſtomus, Epiphanius, Hieronymus, & Scholiaſtes Græcus ad Biblia Græca, & Gloſſator ad Latina *Hyacinthum* reddunt; neque abeſt longe ירוק *jeruc* Samaritani Paraphraſtæ, aut يشم *jaſim* Perſici: imo vox hæc prope accedit ad Moſaicam, ut Aſia ludere amat in ſonis. *ἰσοδυναμοῦσι γὰρ* لشم, يشم, يشب, & *Jaſpidas virescentes* ſignificant. Multum etiam valet, quod B. Johannes de pectore pretioſo P. M. fundamina Novæ Urbis deſumens, *Hyacinthum* ſubſtituerit vice *Ligurii*. Poſuit autem pro *Leſem*, Bemidbar rabba τὸ σαπφείρινον, Semot rabba כרחלין *Cerulum χρυσοειδές*: pariterque *Turcoida* & *Cyanon* interpretatur Abrahamus Harophe, & alii recentium Judæorum. Targumiſta Solymitanus זוזין *zuzin*, quia ſic voluit. *Amethyſtum* autem Abarbinelis, *Beryllum* Targumiſtæ ad Canticum, *Achatem* aliorum prætereo. Audiamus potius quid ad Fabiolam piam fœminam dixerit Monachus Bethleemita. *Satis miror, cur Hyacinthus pretioſiſſimus lapis in horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine Ligurius* (perperam edidit Eraſmus *Lyncurius* adverſus codices priſcos. Nam hoc aliud eſt, & *Succinum* potius quam *Hyacinthi* quoddam genus aut alterius gemmæ, quod ſuo ævo videre potuit reconditæ naturæ diligentiſſimus ſcrutator Plinius. Recte Heſychius λυγκούριον, ἤλεκτρον. Theophraſtus quidem, Demoſtratus, aliique veterum cum Lyncurio Electro majoris pretii gemmam λιγύριον aut λιγγύριον male confuderunt: unde Plinius Epiphaniuſque miſere palpant.) *Scrutans eos qui de lapidum atque gemmarum ſcripſere naturis, Ligurium invenire non potui.* Videbis jam quam expreſſe hæc ab Epiphanio tranſcripſerat celeberrimus iſte Aſceta. Τῷ ϛ λιγυρίῳ τὴν ὕρεξιν ὑπαμῶς ἔγνωμεν. ὅτε δηλ. φυσιολόγοις (non apud Theophraſtum? λυγκούριον itaque reſcribes aliquoties in libello iſtius Peripatetici περὶ λίθων.) ὅτι δηλ. τισὶν δοκοῦσι τοῖς περὶ τούτων μεμελετηκόσι. [Hinc Pſellus λυγκούριον recenſet inter ἀγνώστους gemmarum] εὐρομεν ϛ λυγκούριον ὅτι καλούμενον λίθον, (Zenothemis id tradidit:) ὃν τινες τῇ τροφῇ ἀλφίκτῳ λαγώριον καλοῦσι. καὶ τάχα τοῦτο οἶμαι τὸ λιγύριον. ἐπειδὴ αἱ θῆλαι γεγόνασι τὰ ὀνόματα ἑτέρως μετεποιήσαντο· ὡς τὸ σμάραγδον πράσινον [at innuit אבן השהם, quem LXX. Gen. 2. 12. λίθον πράσινον interpretantur, ſæpius σμαραγδον, quandoque σάπφειρον & σάρδιον.] καὶ ὅτι πᾶς ὁ τὴν τοῦ λίθου τούτου ὀνομασίαν, οὐκ ἐμπόδισαν ὁ ὑακίνθου, καὶ τοιγαροῦν θέλητε ὁ σύτιμος ὄντος λίθου. ὄφελ εἰς νοῦν ὑμᾶς λαβεῖν, μήποτε τὸ λιγύριον τοῦτο καλεῖ ἡ θεία γραφή. ὑάκινθος οὖν τὰς μὲν ἰδίας ἔχει ἀμφοῤῥεῖς. ὅτῳ γὰρ οὐρίσκει βαθύτερος τῇ χροιᾷ, τοσοῦτον ἀναλαμπότερός ἐστι τοῦ ἄλλου. ἰόεις ϛ ὑάκινθος τῇ ἰρίᾳ, ὑποτορφυρίζων πως ὡς i. e. quo flore gaudet herba cognominis: τέτταρ ϛ χρῶν ἐ. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λίθος καλεῖται θαλασσίτης. (*Vitreus* Plinio.) ὁ ϛ δεύτερος ῥοδινός· ὁ τρίτος ναρκίσσος, (miſere hanc vocem torquet Cl. Salmaſius, quæ notiſſima eſt in Latio) ὁ τέταρτος λίγυς) καυνιακὸς (malo καπνίας.) ὁ ϛ πέμπτος περίλευκος, aut περίλλευκος, qui eſt Onyx: *is enim rubri coloris circulos habet albis cingentibus zonis*, ait Beda noſtras ex Plinio. Candicantium vero hyacinthorum ſpecies diverſas accurate recenſet Plinius l. ult. magni operis. Uno verbo tot colores induit hyacinthus, tam variam ſpeciem admittit, ut ſecuris liceat eo nomine raram vocem לשם interpretari. Quinimo color maſculus igneuſque ipſius Lingurii, quem celebrant Theophraſtus Pliniuſque, Hyacinthum ſive *Jacut* perpulchre repræſentat.

8. Pergimus hinc ad *Achaten* Aſeri, quod interpretantur LXXII. Judæi, S Epiph. atque Hieronymus, tum etiam Commentator major *Semot*, Moſaphiaſque Judæus ex Hebræo שבו σιεὼ שבו: hoc tamen ſervatur adhuc apud Perſas in شوه *Shavah*, vel *Shabah* شبه, ut Tavoſus ſcribit. Convenit & vox Arabica سبج *Sabag* i. e. aliis Arabum سبج *Siha*, & quod reor שבאה apud Targumum Cantici eximii. Quocirca pro שבו in verſionibus ſuis ponunt Judæi Mauruſii & Samaritæ necnon in Lexico Hebraico D. Cimchius[5] سبج, & Cl. Saadias سبج, i. e. Achaten, ſive lapidem ſubnigrum & περίλευκον, צבע שלו מעורב שחור ולבן, ut vult Commentator major *Bemidbar*. Onceloſus reddidit ſua dialecto *Tarcia* טרקיא: quo *Dendrachaten*, *Ceraſhaten*, aut *Thraciam* innui malim, quam *Turcoida* ſeu *Turcinam*, ut plerique amant Judæi Chriſtianique; recentiora enim reor hæc nomina, quam Onceloſi ætas ſuſtineat. Poſt Onceloſum *Shebo* expoſuit *Tarica* טריקא Paraphraſtes Samaritanus, Uzielides bis טרקין *Taracin*: nam ערקין vitii librarii manifeſtum. Judæi Hiſpanici atque Byzantini *Turcinam*, ſeu κύανον explicant, niſi quod Abarbinelis *Topazion*, Abrahamuſque Medicus *Hyacinthum* malint ſuo ex ingenio, & Targumiſta Cantici βήρυλλον. Λίθος ϛ ἀχάτης, inquit Epiphanius, ὑπελήφθη εἶναι περίλευκος καλούμενος, ὃς ἔχει τὸ ὑάκινθον διεσκι]· θαυμαστὸς δὲ ἐστι τῷ εἴδει ὑποκυανίζων. ἔξωθεν περιτείρεται λάκκῳ ἔχων, μαρμάρῳ τρίτον ἢ ἐλεφαντίνῳ. Cedit valde in honorem hujus gemmæ, quod Pſellus poſt alios in eo notavit,

Ἐν ᾧ οἱ δῆτες ὁρῶν ὑάλωπιν ἔκπτην,
Σαρδίαθ' αἱματοειδᾶ, καὶ αἰγλήεντα σμάραγδον.

μὴν καλεῖται. ¹ σημαίνῃ δὲ τοῦτο κα]ὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτ-

τιγχάτης, *milii granis velut ſparſis*, ut Plinius ait. *Topazium* Judæi aliquot Hiſpani; nam qui ad Conſtantinopolim confugerant, eum βύγλωσσον ſunt interpretati. R. Saadias, R. Jonas in Lexico Cimchiano, Judæi Africani, in Syria Samaritæ *Leſem* explicant clarius quam reliqui Interpretes Arabica voce جزع *ǵéza*, quæ ὀνύχιον ſignificat. Ainſworthus, Braunius, & diu ante hos S. Chryſoſtomus, Epiphanius, Hieronymus, & Scholiaſtes Græcus ad Biblia Græca, & Gloſſator ad Latina *Hyacinthum* reddunt; neque abeſt longe ירוק *jeruc* Samaritani Paraphraſtæ, aut يشم *jaſim* Perſici: imo vox hæc prope accedit ad Moſaicam, ut Aſia ludere amat in ſonis. *ἰσοδυναμοῦσι γὰρ* لشم, يشم, يشب, & *Jaſpidas virescentes* ſignificant. Multum etiam valet, quod B. Johannes de pectore pretioſo P. M. fundamina Novæ Urbis deſumens, *Hyacinthum* ſubſtituerit vice *Ligurii*. Poſuit autem pro *Leſem*, Bemidbar rabba τὸ σαπφείρινον, Semot rabba כרחלין *Cerulum χρυσοειδές*: pariterque *Turcoida* & *Cyanon* interpretatur Abrahamus Harophe, & alii recentium Judæorum. Targumiſta Solymitanus זוזין *zuzin*, quia ſic voluit. *Amethyſtum* autem Abarbinelis, *Beryllum* Targumiſtæ ad Canticum, *Achatem* aliorum prætereo. Audiamus potius quid ad Fabiolam piam fœminam dixerit Monachus Bethleemita. *Satis miror, cur Hyacinthus pretioſiſſimus lapis in horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine Ligurius* (perperam edidit Eraſmus *Lyncurius* adverſus codices priſcos. Nam hoc aliud eſt, & *Succinum* potius quam *Hyacinthi* quoddam genus aut alterius gemmæ, quod ſuo ævo videre potuit reconditæ naturæ diligentiſſimus ſcrutator Plinius. Recte Heſychius λυγκούριον, ἤλεκτρον. Theophraſtus quidem, Demoſtratus, aliique veterum cum Lyncurio Electro majoris pretii gemmam λιγύριον aut λιγγύριον male confuderunt: unde Plinius Epiphaniuſque miſere palpant.) *Scrutans eos qui de lapidum atque gemmarum ſcripſere naturis, Ligurium invenire non potui.* Videbis jam quam expreſſe hæc ab Epiphanio tranſcripſerat celeberrimus iſte Aſceta. Τῷ ϛ λιγυρίῳ τὴν ὕρεξιν ὑπαμῶς ἔγνωμεν. ὅτε δηλ. φυσιολόγοις (non apud Theophraſtum? λυγκούριον itaque reſcribes aliquoties in libello iſtius Peripatetici περὶ λίθων.) ὅτι δηλ. τισὶν δοκοῦσι τοῖς περὶ τούτων μεμελετηκόσι. [Hinc Pſellus λυγκούριον recenſet inter ἀγνώστους gemmarum] εὐρομεν ϛ λυγκούριον ὅτι καλούμενον λίθον, (Zenothemis id tradidit:) ὃν τινες τῇ τροφῇ ἀλφίκτῳ λαγώριον καλοῦσι. καὶ τάχα τοῦτο οἶμαι τὸ λιγύριον. ἐπειδὴ αἱ θῆλαι γεγόνασι τὰ ὀνόματα ἑτέρως μετεποιήσαντο· ὡς τὸ σμάραγδον πράσινον [at innuit אבן השהם, quem LXX. Gen. 2. 12. λίθον πράσινον interpretantur, ſæpius σμαραγδον, quandoque σάπφειρον & σάρδιον.] καὶ ὅτι πᾶς ὁ τὴν τοῦ λίθου τούτου ὀνομασίαν, οὐκ ἐμπόδισαν ὁ ὑακίνθου, καὶ τοιγαροῦν θέλητε ὁ σύτιμος ὄντος λίθου. ὄφελ εἰς νοῦν ὑμᾶς λαβεῖν, μήποτε τὸ λιγύριον τοῦτο καλεῖ ἡ θεία γραφή. ὑάκινθος οὖν τὰς μὲν ἰδίας ἔχει ἀμφοῤῥεῖς. ὅτῳ γὰρ οὐρίσκει βαθύτερος τῇ χροιᾷ, τοσοῦτον ἀναλαμπότερός ἐστι τοῦ ἄλλου. ἰόεις ϛ ὑάκινθος τῇ ἰρίᾳ, ὑποτορφυρίζων πως ὡς i. e. quo flore gaudet herba cognominis: τέτταρ ϛ χρῶν ἐ. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λίθος καλεῖται θαλασσίτης. (*Vitreus* Plinio.) ὁ ϛ δεύτερος ῥοδινός· ὁ τρίτος ναρκίσσος, (miſere hanc vocem torquet Cl. Salmaſius, quæ notiſſima eſt in Latio) ὁ τέταρτος λίγυς) καυνιακὸς (malo καπνίας.) ὁ ϛ πέμπτος περίλευκος, aut περίλλευκος, qui eſt Onyx: *is enim rubri coloris circulos habet albis cingentibus zonis*, ait Beda noſtras ex Plinio. Candicantium vero hyacinthorum ſpecies diverſas accurate recenſet Plinius l. ult. magni operis. Uno verbo tot colores induit hyacinthus, tam variam ſpeciem admittit, ut ſecuris liceat eo nomine raram vocem לשם interpretari. Quinimo color maſculus igneuſque ipſius Lingurii, quem celebrant Theophraſtus Pliniuſque, Hyacinthum ſive *Jacut* perpulchre repræſentat.

8. Pergimus hinc ad *Achaten* Aſeri, quod interpretantur LXXII. Judæi, S Epiph. atque Hieronymus, tum etiam Commentator major *Semot*, Moſaphiaſque Judæus ex Hebræo שבו σιεὼ שבו: hoc tamen ſervatur adhuc apud Perſas in شوه *Shavah*, vel *Shabah* شبه, ut Tavoſus ſcribit. Convenit & vox Arabica سبج *Sabag* i. e. aliis Arabum سبج *Siha*, & quod reor שבאה apud Targumum Cantici eximii. Quocirca pro שבו in verſionibus ſuis ponunt Judæi Mauruſii & Samaritæ necnon in Lexico Hebraico D. Cimchius[5] سبج, & Cl. Saadias سبج, i. e. Achaten, ſive lapidem ſubnigrum & περίλευκον, צבע שלו מעורב שחור ולבן, ut vult Commentator major *Bemidbar*. Onceloſus reddidit ſua dialecto *Tarcia* טרקיא: quo *Dendrachaten*, *Ceraſhaten*, aut *Thraciam* innui malim, quam *Turcoida* ſeu *Turcinam*, ut plerique amant Judæi Chriſtianique; recentiora enim reor hæc nomina, quam Onceloſi ætas ſuſtineat. Poſt Onceloſum *Shebo* expoſuit *Tarica* טריקא Paraphraſtes Samaritanus, Uzielides bis טרקין *Taracin*: nam ערקין vitii librarii manifeſtum. Judæi Hiſpanici atque Byzantini *Turcinam*, ſeu κύανον explicant, niſi quod Abarbinelis *Topazion*, Abrahamuſque Medicus *Hyacinthum* malint ſuo ex ingenio, & Targumiſta Cantici βήρυλλον. Λίθος ϛ ἀχάτης, inquit Epiphanius, ὑπελήφθη εἶναι περίλευκος καλούμενος, ὃς ἔχει τὸ ὑάκινθον διεσκι]· θαυμαστὸς δὲ ἐστι τῷ εἴδει ὑποκυανίζων. ἔξωθεν περιτείρεται λάκκῳ ἔχων, μαρμάρῳ τρίτον ἢ ἐλεφαντίνῳ. Cedit valde in honorem hujus gemmæ, quod Pſellus poſt alios in eo notavit,

Ἐν ᾧ οἱ δῆτες ὁρῶν ὑάλωπιν ἔκπτην,
Σαρδίαθ' αἱματοειδᾶ, καὶ αἰγλήεντα σμάραγδον.

Ex Judæis unus Joſephus ſemel atque iterum ἀμέθυστος adpoſuit loco שבו, vel ſic patrarunt Librarii. Et pro eodem ὀνύχιον præſertim reponit faber *Shilte hagibborim*.

9. Iſaſchari tribuitur nonus lapis אחלמה, ἀχλαμὰ, احلم; cujus profecto meminit nemo præter τὸ νομοθέτην, niſi quod חלמה eam inter Arabes appellitari affirmet Cimchius. Hunc vero non male referes inter *Onychas* aut *Amethyſtos*. Prius ideo genus ſpectant ענלא עין *Ænegla* Onceloſi, Paraphraſtæ Samaritici Syriacique, עין עיגל Uzielidæ, لاوجشم Tavoſi, βάτραλμος Judæorum Byzantinorum: quicum conveniunt Plinii λυκόφθαλμος & αἰγόφθαλμος, & tam hujus quam B. Johannis in Apocal. σαρδόνυξ: & عين هس αἰλουρόφθαλμος Ægyptiorum. Lædit inſuper جزع *Onyx* capita melancholica, quod Serapio poſt alios fatetur; lædit & *Achlama* ſecundum Abeneſdram, Cimchium, alioſque ejus hæreſis. Quinimo אחלמה nomen peterem, non אבן ὃ ὀνειρώξενος, על שם החלמות cum Rabbinis pleriſque, potius abs Arabum حلمة *Halama* & Syrorum חלמתא *Helmatha*, quod *pupillam* denotat, quomodo & Bar Bahlul in Lexico patrio deſcripſit עין ענלא, ſive ab Hebræo חלמות, Chaldæove חלמון, & *Chalamtha* חלמתא Syrorum, quod *Ovi vitellum* ſignificat: utraque ſane *colorem carneum*. Scriptorum pars cætera conſpirant in אחלמה ἀμέθυστος. Ita οἱ ὁ. Epiphanius Cyprius, S. Hieronymus, Judæi per Hiſpanias. Accedit *Heimeſin* הימסין *Semot rabba*, quod eſt Græcum ἀμέθυστος, aut potius αἱματίτης: tum etiam Paraphraſtæ Samaritani *Bahramân* بهرمان, i. e. *Carbunculus* ἀμεθυσίζων, ut habet gaza Plinii. Deinde Cl. Saadiæ & Judæorum Africanorum الفيروزج *Fairuzeg*, & in Apocal. S. Johannis البزادي *Bazadi* pro ἀμέθυστος inter fundamenta Urbis pretioſæ. Poſtremo affirmat Commentarius Major τὸ ἀριθμῶν, אחלמה צבע שלו, דומה לין צלול ἀχλαμὰ οἱωπὸν εἶναι τῇ χροιᾷ, quomodo & *Amethyſtum* depingit Peripati decus ſecundum. Quippe Amethyſtum exiſtimo dictum, quod ſobrie vini colorem bibat, & quaſi ad pudorem violæ declinet: ſed Magi & Magis gens credula ebrietatem gemma hac purpurea quatenus leniri ex appellatione ipſa ſuſpicati ſunt. Quid tandem Epiphanius? ἀμέθυστος ϛ τὴν αὐτὴν ἀδιφίρισιν φλογίζων ἐστὶ βαθύτερος ϛ σὺν ᾧ μέτρῳ, οἱωπὸν ὑπολαμπρύζει εἶδος· ὃ ϛ μαφὴ αὐτῷ ἀφόρους. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ὑακίνθῳ καθαρῷ ἀδιαπλήσιος, ὁ ϛ ἀμυδρὸς πόλλ. Scias autem exemplaria Joſephi tertio Antiquitatum *Achatem* pro *Amethyſto* hodieque oſtendere, atque libro penultimo Bellorum *Ligurium* pro eodem.

10. Verſus ultimus incipit ab honore Zabulonis תרשיש, ترشيش, quod vocabuli Ἑβδομήκοντα ſcripſerunt Doctores Alexandrini ad vaticinia Ezechielis atque Danielis & ad c. 5. 14. Cantici Regii, & Θεοδοτίων ſæpius οἱ πρεῖς. Hunc fuiſſe veterem *Chryſolithum* aut *Topazium* recentium gemmariorum, magno conſenſu interpretum traditur, cui vix obſiſtere queat pervicacia Rabbinica. תרשיש ſeu χαλκηδόνιον interpretatur الذهبي بجاذي Scholion Pentateuchi *Laudini*, & *Bogadi* ipſum Pentateuchum *Seldeni*, & Lexica Coptica. Χρυσόλιθος equidem pro תרשיש bis terque Judæi LXXII. ſemel illi ἄνθραξ ſeu بهرمان, de fulgore axium Cherubicorum agentes. Eſt enim *Carbunculus Carchedonius* (de quo Archelaus, Plinius, Epiphanius, multi multa) ex genere χρυσολίθου. Poſuit etiam Joſephus loco decimo χρυσόλιθον, Epiphanius iſtum eodem ordine, & præ cæteris Johannes ὁ Θεοπνεύστος gemmam eandem ordine alio. *Chryſolithus* ubique tranſtulerunt Aquila Judæorum & noſter Hieronymus, ſeveri interpretes, Syruſque ad Cantici c. 5. 14. Eundum lapidem præſtitit Sexta ἕκδοσις, omniſque veruſtas, præter *Hyacinthum* Symmachi Triumvirorum prudentiſſimi, quod à Theodoreto ac Hieronymo diſcimus Ezech. c. 10. alibique. Nam *Aquila Hyacinthum* poſuit, quod nunc legitur apud Hieronymum initio Ezechielis plane vitioſum eſt pro *Symmachus h. p.* At nihil iſti inter ſe differunt, σμάραγδος ὑακινθίζων Plinii, *Hyacinthus aureo colore tranſlucens*, & *Chryſolithus* ejuſdem, necnon *Chryſopraſus* apud *Semot rabba*: ſic enim explico, קרומסטין, *qui lapis cœli habet ſimilitudinem*. Idem valet & ἑξηγητὴς Abeneſdræ ad Cant. c. 5. 14. כתרשיש שיש נה תמונות ככוכבים נקבצים. Facit huc & Lexicon Cimchii ex Gerſamida, אבן יקרה ועינה נושה לעין התכלת. תרשיש *Hyacinthum* adeo illud interpretantur Abraham הגבור, Ainſworthus, Braunius, & alii. Arabs Waltonianus poſuit hoc loco مشف *Meshaffon*, *Jaſpida*, aut *lapidem purum* & λαμπρὸν. Forſterus aliique Confeſſionis Lutheranæ *Turcoida*: Abarbinelis Judæus פירוזא βήρυλλον exponit. Audiendus eſt demum Epiſcopus Cyprius de Logeo Aaronico; ἱ. λίθος χρυσόλιθος. τοῦτόν τινες χρυσοειδίζοντα κεκλήκασι χρυσίζων μὲ ἴσως· ὑρείσκει ϛ ὁ τῷ φρεαλὶ διπτῷ δηλ. τὸ τοῦχ. τ ἀχαμφιτιδ βαθυλῶνο. τομαχικοῖς ϛ ὅτ καὶ κοιλιακοῖς ἰαμαλικὸς ὑπάρχει. Inde ſic ſcribit decus Hipponenſe ad ψ. ϙ'. *Chryſolithus aureum habet fulgorem, & ſcintillas emittere videtur, & nocturnos timores pellere aſſeritur.* Onceloſus tamen, quem inter veteriſſimos Divinæ Legis Inter-

m λόγιον. πληροῖ δὲ ἀμελῶς ℥ n ἐφώδ ὅπερ ὑ-

plet illud Ephodæ *ſpatium* quod *vacuum* à texentibus

terpretes recte exiſtimabis, & ab illo Paraphraſtes Samariticus propter Hebraici vocabuli תרשיש latos ſenſus, *pelagi color cæruleus*, כרום ימא *κέρμε ἴαμμα* interpretatus eſt. & Uzieli des peculiarius *cæſius vultus maris Mediterranei*, כרום ימא רבא. Paria ad Danielem ſuadet Eudoxus Commentator, *το θαρσεις χρυσόλιθον ἴδιον.* ὁ ℥ ἰόρᾶος κύανον τὸ χρῶμα λέγει. Quinimo כרום ימא, aut *χρῶμα θαλάσσης* denotat ex Græco: aut *gemmam marinam* ab Arabum *Carama* كرامة *pretioſa res gemmeaque*, quod in animo videtur habuiſſe Tavoſus, cum Perſice verteret مرواريد *Margarita*: aut denique inter Chaldæos כרום ימא *Glaucum mare*, *μέλαινα πόντος* Mæonidæ. *Cæſium* inſuper ſignificat ازرق *azraco*, quod eſt interpretamentum תרשיש lapidis apud Samaritas, Judæos Libycos, & Illuſtrem Saadiam. Verum non nuper obvenit, quod Judæi θαρσεις reddiderint mare ipſum, ימא. Per Prophetas priores cæteroſque id fecit Jonathan perantiquus Targumiſta. *Ἰλιεῖα θαλάσσης* expreſſerant aliquando οἱ ο'. ex אניות תרשיש Eſaiæ vatis, ſæpius S. Hieronymus: qui etiam à Phariſæis ſui temporis acceperat, *Hebræi putant lingua propria ſua Mare Tharſis appellari: quando autem dicitur Jam, non Hebraico ſermone appellari, ſed Syriaco.* Ad Marcellam idem presbyter Chriſtianus, *Quæris ſi Tharſis lapis Chryſolithus ſit, aut Hyacinthus, quod diverſi interpretes volunt, ad cujus coloris ſimilitudinem Dei ſpecies ſcribatur. Quare Jonas propheta Tharſis ire vellet, &c. Reſpondeo homonymum eſſe vocabulum, quod & Indiæ regio ita appelletur, & ipſum mare; quia cæruleum ſit, & ſæpe ſolis radiis percuſſum colorem ſupradictorum lapidum trahat, & à colore nomen acceperit:* (ut *cærula verrunt* apud Maronem) *licet Joſephum τ pro θ litera mutata, Græcos putet Tarſum appellare pro Tharſis.* Idem ad vatem *κἀβδηλον.* Tharſis *Joſephus interpretatur Cilicie civitatem* (imo plus dicit, ad pontum Euxinum ejectum Jonam:) *quantum vero in Paralip. libris intelligi datur, quidam locus Indiæ ſic vocatur. Porro Hebræi* Tharſis *mare dici generaliter autumant. Secundum illud*, Spiritu vehementi confringes naves Tharſis. *Et in Eſaia*, Ululate naves Tharſis. *Non igitur Propheta ad certum fugere cupiebat locum: ſed mare ingrediens, quacunque pergere feſtinabat.* Iterumque Rector Bethleemiticus, *Joſephus* Tharſis *urbem Tarſum arbitratur,* [LXX. *Carthaginem,*] *alii regionem putant Indiæ. & hoc nomen etiam de duodecim gemmis lapidem appellari, qui apud nos vocatur Chryſolithus, ob marini coloris ſimilitudinem. Neque enim Jonas de Joppe navigans ad Indiam poterat pervenire: ſed ſimpliciter ire in pelagus, & ad quaſcunque inſulas pergere.* Præiverat huic Euſebius in Onomaſtico ſacro, Θαρσεῖς vel θαρσεὶς, *ὅθεν ἤρχεθ τῶν θαλασσῶν χρυσὸς, ἧς μέ τ ἰώσηπον ταρσός ἐστιν ἡ τ κιλικίας· κ᾽ ἡ τ ἰζεκιὴλ, καρχηδών. ἀλλ᾽ ἡ ℣ τοῖς ο'. κεφάλης καρχηδόν ℣ τὸ ἑβραϊκὸν ἔχει θαρσεῖς. ἄλλοι ἡ τὴν ἰνδικὴν ὑπέθεντο.* Concedunt autem in opinionem Rabbinicam ex Græcis Paraphraſtes *Corderii*, atque Theodorus Heracleenſis ad ψ. inauguralem οα'. *λέγει ὅτι κ᾽ οἱ τὰ ℣ θαλάσσαν οἰκοῦντες ὕδωρ ὠνόμασαν. θαρσεῖς γὰρ τὰς ℣ θαλασσοστόνους καλεῖ τόπους.* Sic in Catena Græcanica alii. Dico igitur ſtrictim (nam hæc longe perſequi haud licet) תרשיש Carthaginem denotare, ut Doctores Alexandrini Eſ. c. 23. 1. & aliquoties verterunt ad Ezechielem: ſive à mero ac muſto תירוש id nominis meruerit, *οἶνος ἐστὶν* etenim etiam appellari olim memorat Stephanus Byzantii: ſive à ترس *Tars*, *munimentum ac præſidium*, ſicut Tyrus eſt צור, *ὀχύρωμα*: & ipſa forte Carthago aut *καρχηδὼν*, כרכתא *carcetha*, quod *Arcem* ſignificat; perinde ac loco eodem *Burſa*, בצרא *βύρσα*, *Acropolis*, conditore *Zoro* i. e. viro Tyrio, ut recte retulit Philiſtus, ſed non recte accepit Bochartus p. 511. *Punicorum.* Nam à תרשיש Jaonida Tarſum Cilicum conditam ac nobilitatam fuiſſe exiſtimo, potius quam à Sardanapalo Aſſyrio: non ita ab illo Tharſi Tharſiſque nepotibus Carthaginem editam, quæ juxta plurimos nomine *nova* קרתא חדתא, ſed ortu *Urbs antiqua fuit* vel ex nomine Punico קדמרת *καδμεῖα*; hanc *Tyrii tenuere coloni*, non filii Javanis. Verum ſi תרשיש mare ſimpliciter ſignificare oporteat, exponant verporum utut aſtutiores hæc verba ſacra כי אני תרשיש למלך בים, *ὅτι ναῦς θαρσεῖς (θαλάσσης ἄρχ.) τῷ βασιλεῖ ἐν τῇ θαλάσσῃ, μᾶ τ ναῶν χιρὰμ. μιὰ* (lege potius alio accentu *μιᾷ*) *ἀλλ᾽ ἡ τελῶν ἐτῶν ἤρχεθ τῷ βασιλεῖ ναῦς ἐν θαρσεῖς* (melius אני תרשיש ναῦς θαρσεῖς) *χρυσὸν κ᾽ ἀργυρίαν κ᾽ ὀδόντων ἐλεφαντίνων κ᾽ πιθήκων κ᾽ ταώνων.* Ubi rectiſſime Jonathan אני ספינת אפריקא *Navis quidem Africana &c.* Ita ille alio loco. Quocirca *Tharſis* proprie ſignificat *Carthaginem*, tum quod ex uſu eſſet negotioque *Carthaginienſium*, naves, gemmas, inſulas eorum, & quandoque totum *littus Africanum*, *mareque Mediterraneum.* Hinc LXXII. Judæi qui in Pharo Alexandrina literis divinis olim vacabant, ab Eſaia תרשיש אניות, *πλοῖα καρχηδών* ſunt interpretati, de urbe vicina & *θαλασσοκρατοῦσα* minime tum decepti. Similiter illi bis terque in vaticinio Ezechielis: atque ſemel contra magiſtros Tiberienſes Hieronymus, Ezech. c. 27 12. *Carthaginienſes negotiatores tui.* Opportune inſuper monet idem Commentator ad Eſ. c. 23. 6. עברו תרשישה, ſive ut Alexandrini rite tranſtulerant, *ἀπέλθατε εἰς καρχηδόνα: Legimus autem in hiſtoriis Aſſyriorum, obſeſſos Tyrios conſcenſis navibus fugiſſe Carthaginem, ſeu ad alias Ionii Ægeique maris inſulas.* Quis etiam neſcit *θαλασσοκρατίαν καρχηδονίας*, quando Tyrum obſidebat maximus Macedo, ſuperſtitione ſua coram Hercule periiſſe? Theodoretus ad γ'. *βατιλ κεφ. κβ'. σὺ ταῦθα θαρσεῖς ἰνδικὴν τινα χώραν ὀνόμαζεν. οἱ ἡ ἑξικιὴλ ἰσμαηλίτας τὴν καρχηδόνα τ γῆς λίβυης σφαλθρίαν ὀνόμασαν.* Et veterum aliquis ad ψ. οα', *βατιλᾶς θαρσεῖς. θαρσεῖς ἡ οἱ μ τὴν καρχηδόνα τὴν τ λιβύης σφαλθρίαν. οἱ ἡ τ θαρσὸν, εἰς ὃν ἐφυγεν ἰωνᾶς, οἱ ἡ χρῶμα ὑακίνθ. ὡς ἐν τῷ, ὡς εἶδ θαρσεῖς.* Egregie vero Heraclea antiſtes Theodorus ad ψ. οζ'. η'. *κατεάξεις νῆας θαρσεῖς*, quod eſt, *corrumpes naves mercatorias graveſque*, quales viri Carthaginienſes ædificant & regunt. *θαρσεῖς ἡ ἡ τόπος ὄνομά ἐστιν ὃ ταῦτα γεγένηται*, inquit ille, *ἢ θαρσεῖς τὴν λιμνώδη λέγει καρχηδόνα, ἥτις τότε ναυμαχῶ σέλω πολὺ τ ἀπάντων πόλεων διέφερεν.* Quando igitur *naves Tharſis* dicuntur ex fœdere improbo exſtructæ fuiſſe in Aſiongabero apud ſinum Elaniticum, ad formam modulumque *Actuariarum Carthaginienſium* factas intelligies, בתבניות האניות הנעשות בתרשיש, *inſtar ſcorygúlων Tunetanarum*, ut inter Judæos vir doctus explicat. Imo vero hujuſmodi *Onerariæ* Ariſtophani Comico diſerte appellabantur *Φοινικικὰ σκάφη*: ſed poſtea Romanis rerum dominis *Naves Alexandrinæ* nuncupatæ. *Tarteſſus* autem Bætica ſive *Gades*, (quas per תרשיש innui Pinedius, Bochartus, Grotius, atque Bootius,) commode ſane aurum, argentum, ſtannumve, ſed nullo modo merces reliquas 1 Reg. c. 10 22. & 2 Par. 9. 21. ebur, ſimias, aut pavones præſtare poterant Claſſi Regum Palæſtinorum: poterat omnia Carthago, Metropolis Libyæ, & Emporium commune Africanarum gentium & Hiſpanicarum. Carthaginienſes à Bæticis & aliunde metalla deportabant in urbem Didûs, hæc & ſimul Libycas merces ad Tyrum inde invexit Navis Salomonica. Hæc abunde confirmat Divinum Augurium de ampliſſimo imperio Salomonis. ψ. οα'. η'. à mari ad mare dominaturi, ad Mediterraneum à Mortuo, *ἐναντίον αὐτῆ σφαγισουῦται αἰθίοπες*, ab auſtro: *βασιλεῖς θαρσεῖς*, Reguli Africani ad occidentem, & à borea *νῆσοι* præcipue Ægæi maris Ioniique, *δῶρα σφέσουσι*: tum ab ſoriente *βασιλεῖς ἀράβων (ἤτοι σεβὰ) κ᾽ σαβὰ δῶρα σφοάξουσι.* Ibi Theodoretus, *θαρσεῖς τὴν καρχηδόνα τ λιβύης σφαλθρίαν κ᾽ ὁ μακάριος ἡσαΐας κ᾽ ὁ θαυμάσιος ἰεζεκιὴλ ἰνδικὴν ὀνομάζουσι. ἀλλὰ λίβυες τὰ ἐσπέρια κ᾽ ὠκεανοῦ κατέχουσι τμήματα. αἰθίοπες ἡ τὰ ἑῶα κ᾽ νότια· ἄραβες ἡ τὴν μέσην ἤπειρον· οἱ ἡ νησιῶται ℣ θαλάσσης τὰ μέσα.* Mox Suidas hæc ab eo tranſcripſit. Nondum tamen à nautis repertam credo *Tarſin*, quam in Oceano Indico Judæi Chriſtianique Regibus Hebræis adeo expetitam referunt. Pauciſſimis itaque: תרשיש & אבן תרשיש *Tharſis lapis* ob pectus Aaronis non alius eſſe videtur, me judice, quam *Garamanticus* & *Carchedonius* Theophraſti Pliniique Philoſophorum, *ſic vocatus*, inquit Secundus, *propter opulentiam Carthaginis magnæ.* Notat idem *in Garamantitis fulgere aureas guttas: Arabicaſque ſumidæ Chryſolitho ſimiles Sandaſtris* inveniri. Compertum etiam eſt gemmam quamlibet aureolam, ſive auri punctis ſive lineis ſive plurima facie illuſtretur, *χρυσόλιθον* nuncupari apud ſcriptores gemmarios. Veruntamen Chryſolithos quatuor in genera præcipua diſtribuit Abrahamus Medicus. Sunt autem Arabicæ, Germanicæ, Indicæ colore cæruleo & ſubaureo, ſeu ſpecie *ξανθῆς ἰλαίας*, quod placet Commentatori Numerorum majori, vel denique *κυάνεοι θαλάσσης*, quomodo vati viſæ ſunt rotæ Cherubicæ Ezech. c. 1. & c. 9. Ex quarto genere ſunt Æthiopicæ, ſolis inſtar fulgentes.

11. Joſepho ſervatur lapis penultimus שהם, *σοὰμ* interpreti Græco 1 Par. 29. 2. Judæis שוהם, & pectoris & humerorum ſacrorum decus. Hunc *Beryllum* aut *βήρυλλιον* interpretatur LXXII. ſeniores Exodi c. 28. 20. & c. 39. 13. Ezech. 28. 13. de pretio Principis Tyrii, Joſephuſque l. 6. *περὶ ἄλωσ.* ſi ſcribarum manus ordinem juſtum gemmarum haud corruperint. Similiter ex Græca voce Onceloſus ubique Pentateuchi Moſaici, & Jonathan priſcus ad Ezech. c. 28. 13. שהם interpretantur *Burla* בורלא, Uzielides modo בורלין *Burlin*, modo בירלוות חילא, i. e. البلور العنزيني Saadia interprete ad Jobi c. 28. 16. ubi Targum habet *Berulin jacar* בירולין יקר. ὁ σύρος בורלא *Berula.* Rabbini Chriſtianique Arabiſſantes بلور *Ballur* itidem ex Græco, licet contrarium aſſerat profundiſſimæ eruditionis ſcriptor S. Bochartus: nam بلور vox eſt Cahtanidis priſcis ignorata. *βηρύλλιον* adhuc ſive بلور oſtendunt nobis pro *σοὰμ* Hebraico R. Saadias, Judæi Africani, exemplaria ambo Illuſtriſſimi Laudi, Magni Seldeni unicum, Tavoſi *τὸ περσικὸν*, & ad Exodi c. 28. Samaritarum philologi. Namque hi Gen. c. 2. 12. Ex. c. 25. 7. & c. 35. 9 שהם permutant cum Arabico *Maha* المها, quod *Beryllum*, & *Cryſtallum*, & *Opalum*, & Plinii *Irida* denotat. Unde in Onomaſtico Coptitarum reperimus *ὀβέρυμος*, المها البلور. Imo *ὀνύχιον* valet *Maha* inter albicantes lapides, ſi verbum originis reſpexeris. *Beryllos* autem Chryſtallo ſimillimas & viderat Plinius, & nimis norant Indi falſarii, neque præteriit A. Boetius lima naturæ pretioſioris. Non aliter Epiphanius de lapide Joſephi. *λίθος βηρύλλιον γλαυκίζων μὲν ἐστι, θαλασσοειδὴς: (probatiſſimi Beryllorum*, ait Plinius, *viriditatem puri maris imitantur,) ἔχων εἶδος ὑδατοειδέστατον ὑακίνθ.* (quarto loco numerat idem Cajus *Beryllos ὑακινθίζοντας,*) *γλιε ἡ ℣ τὸ τέρμα ℥ ὄψις τυφλ. εἰ δέ τι θελήσῃ κατ᾽ ἀθλίαν ℥ πλάνην τοῦτον ἀναπλάσαι,* (lego *ἀναπλάσαι.* Quippe apud Beitaridam idem dicitur وقد يستقبل به عين الشمس فينظر الي عين السعاع الذي قد خرج من الحجر مما سفته الشمس بضوئها *φαίνεται ὡς ὕελος κέγχρος ἔχων ὕσυθεν ἀμυγές. ἀλλὰ δὲ ὡς βήρυλλος τοῖς κόραις τ ὀφθαλμῶν ℥ φάκοντος ἐστὶ θαλλησία. ἔστι ἡ*

tibus juxta pectus relictum eſt. Illi vero committitur annulis aureis unicuique angulo appoſitis, ſimilibus Ephodæ annexis qui iſtis reſpondeant, vitta hyacinthina adhibita ad annulos inter ſe connectendos. [10] Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud excogitarunt ut ſpatiola tæniis hyacinthinis complerent. Epomidem vero juxta humeros connectunt ſardonyches duo; utrumque extremum, in eos excurrens, aureum habentes, ut idoneum eſſet fibulis. His autem inſculpta erant filiorum Jacobi nomina, literis vernaculis noſtræ linguæ; in utroque lapide ſena. At natu majores dextrum humerum obtinebant. Quin & Eſſenen ipſum duodecim lapides diſtinguunt,

φαίνοντες καλὰ σῆθος ἐξέλιπον. ἐνῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε καλὰ γωνίαν ἑκάστῳ, κἀκείνῳ τῶν ἴσων ° προσκεκοινωμένων, ῥάμμαλ@ ὑακίνθ@ ἀναληφθέντ@ εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλας καλάδεζιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμαζιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορπᾶζι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καλὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον τίλ@ ἐπ' αὐτὰς ὀπῆθεν χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ᾖ P περονίζιν ὀπιτήδειον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τούτοις τῶν Ιακώβ@ παίδων τὰ ὀνόματα γράμμαζιν ὀπιχωρίοις γλώσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καλὰ ἓξ τ̃ λιθων, [q] ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καλὰ ὤμων τ̃ δεξιόν. ὀπίασι ᾗ καὶ [r] τ̃ εὐωνύμ@ λίθοι δώδεκα μέ-

ᾧ ἄλλη πάλιν ὁμοία κρῷ. Præterea pro שהם tres Judæi dederunt ὄνυξ Gen. c. 2. 12. Hieronymo noſtro atteſtante: ubi LXX. maluerant ὁ λίθος ὁ πράσινος, ipſeque Hieronymus *Lapis Onychinus* & illic & in Exodo & in priore Paralipomenon. Editio autem Complutenſis λίθος ὄνυχος inter Anathemata Regia exponit 1 Par. c. 29. 2. ita etiam Theodoretus Commentator, pro λίθους σοὰμ plurium exemplarium. Ὀνὺξ etiam Flavius reddidit in his Originibus, quæ gemma gereret Joſephum Patriarcham. Eadem mente patri Onirocritæ tribuitur in *Semot Rabba* פראלוקין, qui eſt ὠφελάδυχος Plinii in genere Onychino. Ne dubites amplius, Alexandrini doctores ad mineram Jobi c. 28. 16. ultro interpretantur יקר בשהם, ἐν ὀνυχι τιμίῳ, & ibi Hieronymus *Sardonychio pretioſiſſimo*. Sic enim legendum eſſe ſuadet Scholiaſtes Græcus, ἐν σαρδόνυχι ἢ σαρδονυχίῳ. Huic etiam fundæ reſpondere videtur σαρδόνυξ Beati Johannis ſub fine Apocalypſeos. Imo par gemmarum ἐπωμὶς, quibus ſplendebat P. M. Joſephus (quod tam ex Hieronymo quam ab exemplaribus Flavii ipſius ſupra admonitum) σαρδόνυχας vocavit, *cum Hebræo Aquilaque conſentiens*. Harum enim nomenclatura variat apud Doctores Alexandriæ, ubi Hebræum certo retinet ὠὲν σοὰμ. Hanc enim ob cauſam Ex. c. 28. 9. c. 35. 27. & c. 39. 5. λίθους τ̃ σμαραγδ@, *inter Erythræos ſurgentia colla ſmaragdos* agnoſcunt illi, & poſt illos Procopius. *Hæc gemma*, ſic ait Gazæus, *pallida eſt, & nigrum colorem lucido admixtum tenet, cælumque colore refert*. Et antiquius Philo philoſophus, οἱ ἐπὶ τ̃ ἀκρωμίων σμάραγδοι δύο λίθοι ἀφιερεῖς μιῶνυζι τ̃ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον. ἐπιμαρτυρεῖ ᾗ καὶ ἡ χρεὰ· σμαραγδ@ γὰρ ἔοικεν ἡ τ̃ παντὸς ἐφαπτὰ φωτὸς ἀφομοιοῦσα. Deinde Abrahamus Harophe שוהם pectorale *Smaragdum* eſſe pronuntiat, contra reliquos magiſtros ſuæ perfidiæ. Adde his, inter pia munera Exodi c. 25. 7. & c. 35. 9. offerebant Iſraelitæ אבני שהם, λίθους σαρδίου ἤτοι σαρδίου; LXX. Interpretibus. Adeo quidem diſſimiles ſibi & oblivioſi videntur illi ſenes, eodem libro ſacro, capite quaſi eodem שהם vertunt modo *Smaragdum* πρὸς τὸν ἐπωμίδα. modo *Sardium*, quam interpretationem amat Origenes, modo *Beryllion* inter decora Logei, & in Geneſi iidem *lapidem praſinum* Hevila tellure ortum. Tot vero pretioſorum lapidum, ut in paucum plura jam contraham, maxime ſecundum ſeriem ſeu tabulam priorem eos æſtimantibus, cognationem inter ſe & ſimilitudinem quandam obtinent, ut mirandum minus, ſi vel LXXII. Interpr. vel Joſephus, vel pars alia Iſraelis, pro altero alterum ſubſtituerit, *Onyx, Sardonyx, Sardius, Beryllus, & Chryſtallus*. *Nicolo* enim, quod ab ὀνύχιον corruptum fuit, Hebræum שהם poſſe putant Judæi Hiſpanici: eaque voce ait Abarbinelis *Chryſtallos* atque gens gemmariorum tam *Onychas* quam *Sardonychas* denotari. Propterea Hebræum שהם, tanquam المسحم à *zonis lineiſque*, quas in gemmis Onychinis perpetuas eſſe tradunt Plinius & mille alii, id nomen tuliſſe reor. Quorſum سهم *Sahm* apud Arabum Philologos *ſagitta, δόναξ, radius, linea, ſtria*.

12. Duodecim lapidum ultimus ישפה, يشفة, ἰασπὶς ex Maſora, aut potius ἰάσπις, Benjamino Iſraelis ſeneſcentis deliciis inſcribitur. Hujus vocabuli ſonoritatem plane neglexerant, quod mirandum, vetuſtiores Judæi. Unde Exodi capitibus 28 & 39 & Ezech. c. 28. (ter enim in Hebræo codice legitur ישפה) ὀνύχιον reddidere LXXII. Interpretum ſenatus, hiſque addicti Chryſoſtomus, Epiphanius, Sanctorum virorum alii multi; ſimiliterque Arabes Laudini vertunt de Græco جرغ ملون *Geza mâlowan*, quod eſt *Jaſponyx* Plinii. Tavoſus habet بيجادة *Bigada* in Lege, Arabſque Waltoni ad Ezech. بجادي *Bogadi*, *Carchedonius*. Hieronymus presbyter ישפה ter commutavit in *Beryllus*, quomodo Joſephus pridem fecerat in Archæologicis ſuis. Dein verus vetuſque vatum interpres Jonathan ישפה tranſtulit פנתירין *Panterin*: ad Legem Onceloſus פנטירי *Panthere*, & poſt illos Uzielides מרגנית אפנטורים *gemmam aphanthorin*, & Targumiſta Cantici אפנטור *aphanthor*, Græce πανθηρινόν. Tales ſunt λεόπ@ & παρδαλ[illegible] in Alphabeto gemmario Plinii. Imo vero פנטירי Onceloſi haud differt ac Opali genere nobiliſſimo *Paderote*, de quo Plinius fuſe ac frequenter.

Nam niger & rubens, viridis, pallenſque videtur,
Purpureus roſeuſque ſimul, ſparſique coloris;

quomodo & *Pantheron* lapidem laudat incelebris poeta Marbodæus. Judæorum tamen nepotes per Hiſpanias Græciamque ἴαπις (quod facile factu) pro ישפה Moyſis ſupponunt: cum his Abrahamus Harophe, Abarbinelis, atque conſimili modo Interpretum Chriſtianorum natio. Vocem autem Hebraicam, quam ad שפה cauſa indicta refert Cimchius, ab Arabum dialecto adfini potius arceſcendum reor, qui ut ſonis colludere amant, candidarum gemmarum tria genera, ἰαπάνυχα, ὀνυχα, λαλκοέηρυλλον يشم, يشب, يسف, *jaſph*, *jasb*, & *jaſm* appellitant: velut in hoc ultimo verſu ſacri logii Samaritarum paraphraſtes crepat ὠΐδὰς, ἀἰὰς, ἀΐὰςὰς de *candore*, quem putat iſtarum trium gemmarum. يشم quidem, quomodo Samarita ἀφαΐζων ad Moyſen reddiderat ישפר, deflexit propter ſpeciem aliam ab يشف. ἴαπιν vero, quod loco Moſaicæ vocis reponunt Saadias, D. Cimchius in *Miclol*, Judæique Africani, atque etiam Ezech. c. 1. 16. μάσπφον يشف, etymon ſuum referunt à *tranſlucido* شف σίπφον, & شفاف σιπφῶδες. Namque *viret & ſæpe tranſlucet Jaſpis*, ait Pliniorum Secundus in Natura, *etiamſi vicla à multis, antiquitatis tamen gloriam retinens*. Mox inter Jaſpidas idem auctor recenſet *Cyanon, & cyanei coloris Sapphiros, quæ mares i. e. meliores exiſtimantur*. Gemma denique Sapphirus (ut nihil veteris interpretamenti omittamus) *cæruleo colore pellucida eſt & diaphana*, Boetio definiente. Non igitur ex oſcitantia Scribarum, qui tot exemplaria LXXII. Interpretum, S. Hieronymi, Flaviique Joſephi duobus etiam tribuſque in locis omnino corrumpere non poterant, ſed illorum Interpretum ex induſtria inter lapides ſacros יהלם aut ספיר Græce redditur ἴαπις, ישפר vero ὀνύχιον aut βήρυλλ@, quem ſua *perſpicuitas* الشف, *viriditaſque puri maris* (ut Plinii verbis utar) probiſſime commendant. De Onyche vero tradit Epiphanius Magnus. ὄτ@ ὁ λίθος ξανθὸν πάνυ ἔχῃ τὸν χροιὰν, εἰσὶ ᾗ κ ἄλλοι ὀνυχίται ὁμωνύμως καλούμενοι, εἴτινες κηρῷ τῷ μιλτοχρόῳ εἰσὶ παραπλήσιοι. ἄλλοι δέ πω κ τ̃ λίθον τ̃ μελαίνων λέγ@ ᾗ δοκιμίᾳ, ψευδωνύμως ὀνυχίτην καλέσι ἀφ' ᾧ καθαρὸν τ̃ λευκότητ@. Qua vero occaſione ordinem ſacrum lapidum ἐπιτηδίων inverterint ſcribæ Græcanici ac Latini ad l. 6. Joſephi de Bello patrio, ubi eouſque devenero Deo faciente, amplius docebo. Hæc jam exiguo prorſus otio ſcripſi, & infra dignitatem *Thoracis Pontificii*, quæ Principum noſtrorum theſauris totis pretioſior merito ſtetit & fulgentior. BERN.

g Τάξιν] Vocem τάξιν (quæ deerat in *Editis*) inſerui ex *MSS*.

h Σωίσι] Σωέσι *Big.* (σωίσι *Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat*.

i Τῷ ἐφωδῇ] Ita *Busb.* & *Hen.* τῷ ἐφωδῇ in *Editis*. τῷ ἐφῳδῇ *Big. Samb.* & *Vat.* quod forſan à *Joſephi* manu.

k Εοσλώης] Εωτὸν μὲ καλ. *Hen.* Aliis omnibus ἰοσλὼ μὲ καλεῖ). Scripſit potius Joſephus ἰοσλώης καλέϊτ@. BERN. Ita edidi cum *Bernardo* auctoritate trium *MSS*. qui infra habent ἰοσλώλω.

l Σημαίν] Vult dicere, ut reor, idem quod ἰοσλὼ Hebræi vocant, Græcos appellare λόγιον, non quod eadem vis ſit & origo vocis חשן apud Hebræos & λογίω apud Græcos. REL.

m Λόγιον.] Λογεῖον *Big.* & *Samb.* ſicut exemplaria plurima Bibliorum Græcorum. λόγιον *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* quinimo & דויר i. e. Philo Judæus, & mille alii. Mox ἀκριβῶς δ' ἐσῴδα *Big.* atque *Samb*. BERN. Id varie notat. Sed videntur Græci hoc λόγιον appellaſſe, quod per illud Deus reſponſa daret populo ſuo. Gloſſæ veteres. *Reſponſum*, λόγιον. Servius ad Æneid. IV. 146. *Apollinem cujus λόγια id eſt reſponſa*. λογεῖον hic habet V. C. in Joſepho. REL.

n Εφώδ@] Εφόδ@ *Big. Samb.* & *Vat*.

o Προσκεκοινωμένων,] Προκεκοινωμένων *Vat*.

10 *Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus*,] Al. *& ne laxum ſit quod inter annulos relinquitur, ejus ſutura filo hyacinthino firmata eſt*.

p Περιοῦσιν] Περῶναις *Vat*.

q Εκατέρωθεν.] *Baſ.* & *Gen.* Aut ἑκατέρῳ ſi vis cum *Busb.* & *Hen.* aut ἑκατέρων ex MSS. cæteris. Supra σαρδόνυχες *Big.* & *Samb*. Reliqui per ο ſimplex. BERN. Ἑκατέρῳ *Busb.* & *Hen.* ἑκατέρων in reliquis *MSS*.

r Τὸν ἰοσλώλω] Jam τ̃ ἰοσλώλω *Hen.* & *Busb.* recte. Quocirca helleniſmus moduſque Flavii exigebant, ut ſupra reſtituerem

ἰο-

μεγέθ καὶ κάλλει διαφέροντες, ὰ κτητὸς ἀνθρώποις κοσμ@ διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. ἔστι μέντοι, κατὰ στίχον τρεῖς ὄντι τεσσάρων διακειμένοι γραμμῶν, ἐνησκλωται τῷ ὑφῇ· χρυσοῦς δ' αὐτοὺς ἐκπεπείρχεται τὰς ἕλικας ἐντιθεὶς τῷ ὑφει, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν ἔτως [a] πεποιημέν@. καὶ ἡ μὲν πρώτη τελὰς ἐστὶ [c] σαρδόνυξ, [v] τόπαζ@, σμάραγδ@· ἡ δευτέρα ἢ ἄνθρακα παρέχεται, καὶ ἴασπιν, καὶ σάπφειρον· ἡ δὲ τρίτης [x] λίγυρ@ μὲν ἀρχει, εἶτα ἢ [y] ἀμέθυστ@, ἀχάτης ἢ τρίτ@, ἔνατ@ ὢν πὰς πᾶσι· τέταρτα ἢ [z] στίχα χρυσόλιθ@ μὲν πρόκειται, μετὰ ἢ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλ@, πλάτη@ ἔτ@. γράμματα δὲ ἐπετέτμητο πᾶσι τ Ιακώβ υἱῶν, ὃς καὶ φυλάρχας νομίζομεν· ἑκάστ τ λίθων ὀνόματι [a] τετμημένα, κατὰ τάξιν ὧ ἕκαστον αὐτῶν [b] γνώσεσθαι συμβέβηκε. τ οὖ κρίκων ἀσθενῶν ὄντων καθ' αὐτὸς ἐνεγκεῖν τὸ βάρ@ τ λίθων, ἐπῆρε δὶς κρίκας μείζονας τῇ πέζῃ [c] ἕ ἑστήνα, ἥπερ ἀνήκει πρὸς τ τράχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι πιεῖσι, δεχομένας ἁλύσεις εἰργασμένας, αἳ σωῆσαν κατ' ἄκρον τ ὠμων σφραῖς ἐκ χρυσ πεπλεγμένας συναπτόμεν· ὧν τὸ ἄκρον ἀνεγραμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ πρόσχον τ γναθίας πέζης ἕ ἐφώδ. καὶ τοῦτο ἦν ἀσφάλεια τῷ ἑστάνῃ πρὸς τὸ μὴ πίπτειν. ζώνη ἢ τῷ ἑστάνῃ [d] περιερράπτο βάμμασιν οἷς πρόειπον μεθ' χρυσίου περιφερὴς· ἡ πλοκὴ δύσις δεῖται πάλιν ὑπὸ τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρημνᾶται. τὰς δὲ θυσάνας [e] χρύσεαι σύριγξες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι, πάντας ἐμπεδέχουσιν αὖ-λους.

ζ'. [f] Πίλ@ δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, βύσ-

eximia magnitudine & pulchritudine; ornatus qui ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari potest. Et isti quidem, terni in eadem serie per quatuor versiculos dispositi, sindoni inserti erant: *aurum vero illis circumdederunt per spiras stamini intextum de industria, ne possent excidere. Et in prima quidem triade sardonyx, topazus, smaragdus; secunda vero præfert carbunculum, jaspidà, sapphirum; in tertia quidem præfulget lyncurius, deinde amethystus, tertius vero achates, qui & nonus omnibus; in quarto versu principem locum tenet chrysolythus, post illum onyx, dein beryllus, omnium ultimus. In *istis* autem universis inscriptæ erant literæ *nominum* Jacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, unoquoque lapide nomine insignito, juxta ordinem quo singulos natici contigerit. Cum igitur per se *illi quos diximus* annuli infirmiores essent, quam ut pondus gemmarum sustinerent, alios duos majores in extremitate Essenæ, quà pertingit ad collum, texturæ consertos dederunt, catenas arte factas suscepturos, quæ coëunt ad summitatem humerorum & ligamentis aureis opere plexili *illic* junguntur: quarum *catenarum* extremitas ascendens reducitur post tergum, & annulo qui est à tergo in Ephodæ fimbria connectitur. id quod præcipue sustinet Essenen, ne quo pacto defluere posset. Essenæ autem assuta erat zona coloribus jam dictis & auro distincta: quæ totum complexa, rursumque supra futuram nodo constricta, deorsum propendere sinebatur. Fimbrias vero; ab extremitatibus zonæ dependentes, excipiunt fistulæ aureæ, easque omnes ipsæ includunt.

7. † Accessit demum ei convolutæ byssi pileus, qua- Pileus *Pontificis.*

ἑστλώσης καλ. pro ἑστλῶ μ καλ. *Essm* utrobique posuit Epiph. Josephus tamen Græce repræsentabat משור Syrorum atque jamdudum Solymitanorum. Onceloſus aliique Doctores malunt משור, ἑστλώσης, ab ἑστλῶ sive *chosen* חשן primitivo. BERN.

* *Aurum vero illis circumdederunt*] *Aurum vero illis subtenditur palas injungens texto, sic factum, ut non discederent ab se invicem.* COCC

s Πεπoιημμέν@.] Πεπoιημμένοις (*Coll. Voss*) *Big. & Samb.*

t Σαρδόνυξ,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* σαρδωνυξ. *Bas. & Gen.* σαρδόνυξ. Is lapis l. VI. Bell. Jud. vocatur σαρδι@, cum Ss. Interpretum cohorte; quod paulo melius expressum videtur, ut distingueretur adeo ab Onyche שהם *Soham*, quo pectus humerosque sibi ornabat Pontifex. BERN Σαρδι@ *Josepho* l. VI. *de Bello Jud.* & *Interpretibus* LXX.

v Τόπαζ@,] Τοπάζιον LXX. De hoc aliisque Lapidibus videsis *S. Epiphanium* Tom. 2. p. 225. & Quæstiones *S. Anastasii Sinaitæ*, p. 327.

x Λίγυρ@] Λιγύριον (cum LXX) alibi appellat *Josephus*.

y Ἀμέθυσ@,] Ἀμέθυστ@ *Bas.* & *Gen.* Posteriores autem ordines pro ritu Græco recenset Mattathiades Bell. l. 6. non, ut hic, à dextro in lævum more patrio. Putat adeo ad lineas, ἀχάτης, ἀμέθυστ@, λιγύριον: ὄνυξ, βήρυλλ@, χρυσόλιθ@. BERN.

z Στίχα] Manuscripta cuncta στίχα: Excusa στοίχα. Originis sensusque unius vox utraque: *versum* enim denotant. Posthæc ἐπιτέτμητο *Bas.* & *Gen.* BERN.

a Τετμημένα,] Κεκοσμημένα *Samb.* ex industria. BERN.

b Γνώσεσθαι,] Γεγλυπται. COCC.

c Τῆ ἑστλώσῃ,] Ἑστλώσῃ, ἥπερ *Samb.* ἑστλωῆ ἥπερ plures: & subinde ἀσφάλεια τῷ ἑστλωῇ, itemque ζώνη ἢ τῷ ἑστλωῇ. Mox *Samb.* κ' ἁλύσεις. BERN.

d Περιερράπτο] Περιέῤῥαπτο *Big. Samb.* & *Hen.* περιέῤῥαπτ' *Busb.* περιερέῤῥαπτο *Bas.* & *Gen.* sicut Josephus tulit studio Atticismi. BERN.

e χρύσεαι] *Samb.* χρυσέαι tot alii. BERN.

f Πίλ@ δ'] Valet prosodia isthæc *Samb.* & *Busb.* Cæteris πίλ@ ἢ nimis acute BERN.

† *Accessit demum ei convolutæ byssi pileus*,] *Octavo.* Accessit demum capiti magni Sacerdotis, si Pharisæis credimus, profugis saltem atque ἀνιέρως, præter המצנפת *Mitsnephet* Exod. c. 29. 37. convolutæ byssi Tiaram, ut fuit cæterorum Sacerdotum, vel equidem humiliorem quam דמגבעות *migbaot* v. 42. qui sunt *pilei acuti nauticique*, instar Dolbendæ Turcicæ (quod adserunt propter גבע i. e. כבע Etymologicis nimis studentes, Esdraides, Maimonis filius in Grandi opere, Rabbinorum alii, omnino contra τιάραν ὀρθὴν quam Primati suo imponit Josephus:) etiam ציץ זהב *Lamina auri*, lata binos digitos (codice *Shabbat* f. 63. b. (quæ per frontem mediam (quippe Tephillarum gratia dicunt verpi κατὰ παρεπαφόμενον שיהו נראות בין ציץ) ad aures ambas Præsulis pertinens, nobilissimum titulum קדש ליהוה κοδὶς λαΐνας, قدس لله Philologis Judæ ac Israelis, ἁγίασμα κυρίῳ ἢτοι κυρίῳ LXXII. Interpr. *Sanctum Domino* apud Hieronymum Presbyterum, sicut Optimus jusserat Ex. c. 28. 36. aut Joses Deuterota scriptum offenderat versu unico in urbe Roma, vel duobus istis versiculis ליהוה, קדש, quod Thalmudistæ plures, Illustris Aaron ad *Semot* MS. & Maimonides in corpore Juris Judaici, ritu solenni stetisse autumant, extante cælatura, באותיות בולטות כרינר זהב *Gittin.* c. 1. aut in Arabico R. Aaronis באנת אחרת באפראת כאנת. Nam ἐκτυπώσεις ἐπ αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγίδ@ פתוחי חתם, imperat ipse Dominus. Atque inde duabus, aut secundum S. Iarchium & A Dioridam tribus vittis hyacinthinis, פתיל תכלת Ex. c. 28. & c. 39. πέδιλα τελέλεστ utrobique numero minimo, *vitta hyacinthina* B. Hieronymo, חוטא תכלתא Onceloso, Tiaræ alligabatur. Quin vero ea semper veneratio valuit inter Pharisæos hujus Corollarii tantaque superstitio, ut quicquid forte erratum esset circa ritus sacros, excepto בגול *Exoleto*, præsente M. Pontifice ἐξιλάσεσθαι τὸ πέδιλον מרצה הציץ על המצח omnino creditum ac professum, Massictis *Zebachim* c. 8. desinente atque *Menaiot* c. 3. §. 3. Hos enim docuerat Cathedra Moysis, *Sacra Lamina* munitum Aaronem נשא אהרן עון הקדשים, ἐξαίρειν τὰ ἁμαρτήματα τ ἁγίων, Ex. c. 28. 38

Sin fides prior concesserit Flavio Josepho, qui hæc sæpius viderat, sæpe tractaverat, charum Deo caput Ornamenta quatuor decorabant. Cidari adeo super byssina, μιτρίφ & Chaldaico usu μιτνάφθα Ex. c. 28. 37 &c. c. 29. 6. versionibus Arabicis tam Samaritarum quam Judæorum العمامة *Emama*, Tiara ut gestant hodieque Examen Mohammedis, & in Paraphrasi Samaritica מצנפת *tegmen* & *amiculum* capitis, quod in Schoiiis Romanis exponitur κατὰ τὸ σαμαρειτικὸν πίλιον, ἤτοι καθ' ἑτέραν γραφὴν μίτρα: quomodo & LXXII Int. מצנפת transtulerant Ex. c. 29. 26. ambigue: adsutus *Apex* seu *Pileus* hyacinthinus eminebat, πίλ@ ἐξ ὑακίνθ@ Josepho historico tam heic quam lib. 7 Bellorum, fortassean de Moysis פארי המגבעות, qualis erat λόφ@ ὑακινθοβαφὴς Regis Susiani apud Xenophontem. Verba autem sacra Ex. c. 39. B. Hieronymus *Coronulas* vertit, Judæi LXXII. τὴν μίτραν, שבה seu *decorem Tiararum* Onceloſi egregia Translatio: atqui de *Vinculis hyacinthinis* eadem intelligunt Masoretharum filii. Vel sane eo animo ceperat Josephus dictum Divinum Ex. c. 28. 37. ושמת אתו על פתיל תכלת *Ponesque sis super petchil teceleth*, ἐπιβήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθ@ πλασμ@ς, quod de *filis* & *ligaminibus defluentibus* incongrue dicitur. Certum etiam פתיל inter alia *fasciam*, *bracteam*, *operculum*, צמאם *Semam* aut in ἀρτήμοις, planeque *Tutulum* significare. Tum circa hunc *Corona aurea* στέφαν@ χρύσε@ nostro Flavio, aut decentius apud Moysen Ex. c. 39. 30. נזר הקדש (ציץ) *Nezer hacodes*, ἐπὶ βλωνίῳ B. Hieronymo, R. Saadia, Samaritis, Syrisque modo adprobantibus, στέφανα ἁγίων: quanquam alii ad-

po-

qualis fuit cæterorum ſacerdotum ante memora-

poſite ſegerint נזר הקדש; quoniam Ex. c. 29. נזר הקדש i. e. הקדש ציץ Samaritis, تاج القدس Judæis, τὸ πέταλον τὸ ἅγιόν μα LXXII. Int. *Lamina Sancta* Hieronymo, כליל הקדש *Corona S.* in Paraphraſi Samaritica; vel ציץ ſolum proprium que ſignificat, vel etiam quicquid P. M. Tiaram ante poneque cingebat. Ita quidem cyrbaſiam ſuam aureo diademate impeditam jactabat olim βατιλὸς ὁ μέγας. Corona autem Archieratica ordine triplici fulgebat, calyculis quaſi hyoſcyami efflorescens, frontem præter ſacram, aut maxime locutione Moſaica אל מול פני המצנפת יהיה על מצח אהרן i. e. Hieronymo interprete, *erit que ſuper tiaram imminens fronti Pontificis.* Huic enim debebatur decus præcipuum & divinum, εἰς ζωὸς Moyſi legumlatori, quod eſt *foliolum* aut *bracteæ* melioris metalli, omnino טס של זהב Judæis Scholæ Babylonicæ cod. *Shabbat.* & Paraphraſtis Samaritanis: τελαμὼν χρυσοῦ Joſepho Mattathiæ, Doctoribus Alexandrinis πέταλον χρυσοῦ, *Lamina aurea* Hieronymo Epiphanioque inter Latinos, צפיחת מורהב Aaroni inter Carræos. Petalo autem ſacro (quod etiam *pittacium*, عصابة *vittam* & *anadema* cum Criticis Judæorum Samaritarumque, aut כתר כהונה *Coronam Sacerdotalem* phraſi Talmudica atque *Corollarium* ex Plinio, ac *Mitram* ab Heſychio recte vocaveris) ad tempora viri ſummi porrecto, literis quatuor vocalibus Samaritarum ſculptum fuerat 𐤉𐤄𐤅𐤄 nomen Dei proprium ſummeque venerandum. Hunc autem typum Joſephi confirmat in vita Moyſis facundiſſimus Philo, ubi ait. χρυσοῦν δὲ πέταλον ὡραίαν ἐμφαίνει ἰδιοτεχνεῖται, τέτταρας ἔχον γλυφὰς ὀνόματος, ὃ ἐνοῦς τοῖς ὅσα καθαρμοῖς καὶ λόγοις ἀκούειν καὶ λέγειν ὡσίοις, ἄλλοι δ' οὐδενὶ τὸ ἀνέφικτον ἀόρατον τετραγράμματον ἡγοῦμαι θεολόγος εἶναι [Unde Ex. c. 28. 39. juxta κιτλα adpingebatur in antiquis exemplaribus LXXII. Interpretum, ſicut Hieronymus ad Marcellam, auctor prologi in Pentateuchum Arabicum Illuſtriſſimi Laudi, & noſtrorum Theologorum aliquot ſuis oculis ſunt experti, literis quidem Aſſyrii, ut poſt Eſdram oportuit, non Samaritanis, יהוה ſeu Græciſſante calamo ΠΠΙΙ.] μίτρᾳ δ' ὡσαύτως ἐπὶ μετώπου τὸ πέταλον. (Iſta eſt ἀνάσεως ἔνδοξος Joſepho) ᾧ καὶ χίδαρις κατεσκιάζετο. κιδάρει γὰρ οἱ τῶν Βασιλέων οὐκ ἀγαθὸν μετὰ εὐδαιμονίας χρᾶσθαι: non quidem *depreſſum* illi, ſed omnino erectam cidarin gerebant, quod etiam de Pontificia adfirmat Flavius. Et alibi Philo, χίδαριν δὲ ἀνὰ μὲν διαδήματι ἐπιλάμπει τῇ κεφαλῇ. δίκαιον τὸ ἱερώμενον τῷ θεῷ, κατ' ὀρθὸν χρῆναι ἱεροῦ) πᾶσι ἔχειν ἀπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπεράνω δὲ τὸ χρυσοῦν ἐστι πέταλον, ᾧ τὰ τετάρων σὺν γλυφαῖς γραμμάτων ἐνεφορεῖσθαι: ἐξ ὧν ὄνομα μὲν ὁ λέγεται θεὸς ἐστι μόνος: ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι μὲν θείᾳ διατετύχηκε. διὸ καὶ δὲ γράμμασι τοῖς παρ' αὐτοῖς διηγεῖται· ξένοις δὲ τισὶ καὶ παρηλλαγμένοις γραμμάτων τύποις (literis intelligit Samaritanas aut ΠΠΙΙ, an errat Patriarcha?) χαρακτηρίζοντες, οἷα δὴ μυστικωτέρᾳ συμβόλοις αὐτὸ παρυπεστάλκασιν. τεσσαρσὶ γὰρ τὰ γράμματα ἐστί· ἐξ ὧν τετράγραμμον αὐτοῖς ἐπονομάζεται. ἐν ἑνὶ τοίνυν, φησὶν, ὑπάρχει παρ' ἑβδομάσι ἀράσασθαί τε τὸ θεῖον καὶ ὀνομάζειν· τοσοῦτον, τὸ ὡς ἔστιν ὁμοῦ αὐτὸ μόνον καλεῖσθαι καὶ μάλιστα κοινῶς ἀποτετελεῖσθαι ἀκοαῖς. ὁ δὲ καὶ ἑκατέρᾳ δύναμις ἐπικεῖται ἡ ζημία. Dein, τὸ ὁμοῦ μὲν ὄντως ἑκάστοις σὺν ἰσότιμα, τοῦτό σοι διεσάφηκα ἀσαφούμενος, ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. Exodi c. 6. 3. τοῦτο δὲ ἀσαφῶς μὲν ἑρμηνεύουσιν οἱ δὲ καὶ οἱ τοῖς σαμαρείταις ἑαυτοῖς. γεγράφθαι δὲ καὶ γράμμασι τούτοις ἰωὶ ἄλφ ἀκὶ ἦτ· (Sic & Procopius. Scribes, itaque ἰωὶ, ἦτ pro *ei* ſeu *He*, ἀκὶ, ἦτ: vel leges יהוה forma probabili ἰαεῆ, ex IV. elementis Græcis ἰῶτα ἄλφα ἄκι ἦτα.) δι' ὧν δηλοῦσι τὸ ἀπαρασήμαντόν τε καὶ τὸ ἀτελεύτητον καὶ ἐξ. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα καὶ τῷ χρυσῷ πεταλῷ ἐγκαράττεσθαι ἐν τρισὶ γραμμαῖς τοιαῖς ἑξῆς τε καὶ ὁμοίως μεταπτον. ἅμα δὲ φανερὸν ἐστὶ σεβάσμιον τοῖς ὅλοις ὄνομα· ἅμα δὲ καὶ πᾶσιν ἀεὶ δεῖν τὸ ἀρχιερατικὸν κόσμον σωζομένου τῷ θεῷ, καὶ μηδεπώποτε τὸ ἀκίνδυνον σωτηρίας καὶ μακαριότητος ἀλλοιωμένου ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἄπορα ἐκ τοῦ καταστῆσαι καθ' ἑαυτούς. Hæc ille ad Amphilochium ſcripſerat, Theodoreti Zetetica delibans. Sic vero Cyrenſis ad Ex. c. 6. Ἐφη δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. τοῦτο δὲ [Fallere. Non enim Judæi Ineffabile & ἀκαταπόνητον putant μυστικὸν perſonæ primæ, ſive אהיה *Ehieh*, ὑποχεῖν: ſed nomen ſumtum à tertia ſubſtantialis verbi היה aut הוה perſona יהוה. Ab iſtis enim perſonis, maxime à tertia accipere ſolent propria ſibique vendicare Judæi, Syri, Arabes. Unde redarguitur vana indoles ac ſuperſtitio Phariſæorum Maſorethorumque, qui ſuis vocalibus ultro animant nomen אהיה *Ehieh* Ex. c. 3. 13: verum verbi ſimillimi perſonam tertiam יהוה nullis quidem precibus, præmiis nullis recte audent pronunciare. Sonat autem יהוה vel *Jahavoh*, ut יעקב *Jaacob*; vel *Jahvoh*, ut יקום *Jacom*: quomodo vult hinc contracta vox יה *Jah*, ſeu ἰὰ apud Hieronymum, Heſychium, Maſorethas Judæorum, & per templa utriuſque Religionis quotquot modulantur ſacrum ἀλληλούϊα. Ira יהוה efferre didicerat ἰαὼ ipſe Apollo Clarius, Diodorus Hiſtoricus, Valentinus & ſibilans Ignatio Ophianorum Idem pollet *Jalo* B. Hieronymi. Sanchoniatho aliique Phœnicum idem numen appellitabant *Jehvoh* ſeu *Jehevoh*, ut יהרם *Jeheros*, quod eſt ἰαὼ Græcis characteribus Philonis; quanquam Theodoretus l. 2 Therapeutices ἰαὼ legerat apud locum inſignem Porphyrii. Adhæc dices *Ihveh* inſtar יגלה *Igleh* & יחוה *ichié*, aut *Jehevel*, typo *Jechezeh* יחוה, aut *Jehveh*, ut ab אהיה *Ehieh*, ſecundum voculationem Maſorethorum Ex. c. 3. quod ὁ ὤν redditur à LXXII. Judæis & à B. Johanne Theologorum Chriſtianorum principe. Vel Samaritarum ritu cantillabis *Jahveh* aut *Jahaveh* exemplo יחנה *Jachaneh*; ἰαὲὲ idem Græci enunciant gutturi ſuo parcentes: aut *Johavve*, modo יחוה *Jechavve*, de quo ambigebant olim Talmudiſtæ. Vel placebit *Joveh*, ut יאמר *Jomer*; aut *Jovah*, ex formis יאבד *Jobad* & ישועה *Jeſuah*. Vel denique inſtar numinis ejus æterni, ita nomen Dei tempora omnia in ſe contineat, Abeneſdra & Bechæo Allegoriſta probantibus, proferaturque *Jehovah*, quaſi ex יהוה הווה הוה conflatum, i. e. ὁ ἐσόμενος καὶ ὁ ὤν καὶ ὁ ἐσόμενος· quod olim inſcriptum fuit fano Saitico, & adhuc legitur in Apocalypſi Sacra: aut pro auribus Atticis ἰαυὰ ac ἰαῶ, & Latine *Jova* ſeu *Jovah*. Stulte autem faciunt, qui inde *Jovis* appellationem arceſſunt. Verum enim, ut ζυγὸς *Jugum*, ita dicitur in Latio interpolatis jamdiu vocibus Creticis, διὸς βάλανος *Juglans*, δεῦς *Jovis*, δῖος vel Θεὸς δεὺς *Dieus*, ζεὺς πατὴρ *Jupiter*, δὶς πατὴρ & δῖος πατὴρ *Dieſpiter*, ζὰν & δὰν *Janus*, ζάνα *Jana*, διώνη *Juno*, & horum ſimilia, de quibus noſtri Grammatici ſed & veteres rariſſime cogitarunt. Lectionem autem *Jova* ſeu *Jehova* mire confirmant nomina ſacra, quibus incurrit diſſyllabon Divinæ appellationis, ut יהושפט *Joſaphat* ἰωσαφὰτ Græcis Interpr. Veteris Novique Teſtamenti, quod eſt Hieronymo *Dominus judicavit*, Θεόκρισις, aut Philone & Euſebio explicantibus κυρίου κρίσις. יהוירע ἰωαδὲ, *Joiadahe* Hieron. i. e. Θεογνώσιος, ſeu Θεοῦ γνῶσις Philoni. יהוהם ἰωθὰμ, apud Heſychium ex SS. Patribus ἰαὼ συντέλεια. יהוחנן ἰωάννης *Domini gratia*: unde leges in eodem Lexico ἰωάννης, χαρὰς κυρίου, ἢ ἐχαρίσατο ὁ κύριος, pro vulgato ἰαὼ, χάρις ἢ ἐχαρίσατο. יהורם & ירמיהו *Iehoram* & *Jeremiahu*, ἰωραμ & ἰερεμίας, utrumque Hieronymo interpreti *excelſus Domini*, à *Deo promotus*. Ita יכניהו & יהויכין *Jeconiahu* ſeu *Coniahu* & *Jehoiacin*, i. e. Θεὸς κατασκευάζει, Θεόκτιστος, Euſebio & Hieronymo *Præparatio Domini*: cum centum aliis. Unde Galatinus f. 48. יהוה, *non Jova, ut quidam ex noſtris ajunt, nec Jeova, ſed Jehova, ſicut ſcribitur cum apicibus & punctis, ut ipſe Capnio optime noſti, pronunciandum eſt*: *quamvis Judæi illud pronunciare ut ſcriptum eſt, non audeant.* Porchetus tamen hoc prior efferebat f. 75. *Juhovah*, ut *Juhudah* craſſo more. Redeo ad Theodoretum.] παρ' ἑβδομήκοντα ἀφράστου ὀνομάζεται. ἀπαγορεύει γὰρ αὐτοῖς τοῦτο ἀλλὰ τὰ γλώττης φωνήεντα. γράφεται δὲ ἀλλὰ τὰ τεσσάρων στοιχεῖων. ἀλλὰ καὶ τετράγραμμον (ita Scholæ Babylonicæ f. 71 Cidduſim שם בן ד' אותיות) αὐτὸ λέγουσι· τοῦτο δὲ καὶ τῷ πεταλῷ ἐπιγέγραπται τῷ χριστῷ, ὃ τῷ μετώπῳ δὲ ἐκεῖσε ἐπιδεδεται, τὰ τανία τὰ κεφαλῆς φορούμενον. καλεῖσι δὲ αὐτὸ σαμαρῖται μὲν ἰαβὲ, ἰαβὲαι δὲ αἱ, vel ut monſtrant libri Pembrociani ἰαβέ. Confuſa ſunt hæc. Cuthæi enim *Jahve* enunciabant auguſtiſſimum & in Lege perfrequens nomen Dei 𐤉𐤄𐤅𐤄, & cum bi tum Judæi omnes ſuis vocalibus efferebant אהיה ſive verbum ſive nomen

πλησίως ἱερασμένῳ τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν· ᾧ χρὴ περὶ αὐ-

τὸν

ἐγχειρεῖσι μόνοις, ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι θείᾳ διατετύχηκε. διὸ καὶ δὲ γράμμασι τοῖς παρ' αὐτοῖς διηγεῖται· ξένοις δέ τισι καὶ παρηλλαγμένοις γραμμάτων τύποις (literis intelligit Samaritanas aut ΠΠΙΙ, an errat Patriarcha?) χαρακτηρίζοντες, οἷα δὴ μυστικωτέρᾳ συμβόλοις αὐτὸ παρυπεστάλκασιν. τεσσαρσὶ γὰρ τὰ γράμματά ἐστι· ἐξ ὧν τετράγραμμον αὐτοῖς ἐπονομάζεται. ἐν ἑνὶ τοίνυν, φησὶν, ὑπάρχει παρ' ἑβδομάσι ἀράσασθαί τε τὸ θεῖον καὶ ὀνομάζειν· τοσοῦτον, τὸ ὡς ἔστιν ὁμοῦ αὐτὸ μόνον καλεῖσθαι καὶ μάλιστα κοινῶς ἀποτετελεῖσθαι ἀκοαῖς. ὁ δὲ καὶ ἑκατέρᾳ δύναμις ἐπικεῖται ἡ ζημία. Dein, τὸ ὁμοῦ μὲν ὄντως ἑκάστοις σὺν ἰσότιμα, τοῦτό σοι διεσάφηκα ἀσαφούμενος, ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. Exodi c. 6. 3. τοῦτο δὲ ἀσαφῶς μὲν ἑρμηνεύουσιν οἱ δὲ καὶ οἱ τοῖς σαμαρείταις ἑαυτοῖς. γεγράφθαι δὲ καὶ γράμμασι τούτοις ἰωὶ ἄλφ ἀκὶ ἦτ· (Sic & Procopius. Scribes, itaque ἰωὶ, ἦτ pro *ei* ſeu *He*, ἀκὶ, ἦτ: vel leges יהוה forma probabili ἰαεῆ, ex IV. elementis Græcis ἰῶτα ἄλφα ἄκι ἦτα.) δι' ὧν δηλοῦσι τὸ ἀπαρασήμαντόν τε καὶ τὸ ἀτελεύτητον καὶ ἐξ. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα καὶ τῷ χρυσῷ πεταλῷ ἐγκαράττεσθαι ἐν τρισὶ γραμμαῖς τοιαῖς ἑξῆς τε καὶ ὁμοίως μεταπτον. ἅμα δὲ φανερὸν ἐστὶ σεβάσμιον τοῖς ὅλοις ὄνομα· ἅμα δὲ καὶ πᾶσιν ἀεὶ δεῖν τὸ ἀρχιερατικὸν κόσμον σωζομένου τῷ θεῷ, καὶ μηδεπώποτε τὸ ἀκίνδυνον σωτηρίας καὶ μακαριότητος ἀλλοιωμένου ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἄπορα ἐκ τοῦ καταστῆσαι καθ' ἑαυτούς. Hæc ille ad Amphilochium ſcripſerat, Theodoreti Zetetica delibans. Sic vero Cyrenſis ad Ex. c. 6. Ἐφη δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. τοῦτο δὲ [Fallere. Non enim Judæi Ineffabile & ἀκαταπόνητον putant μυστικὸν perſonæ primæ, ſive אהיה *Ehieh*, ὑποχεῖν: ſed nomen ſumtum à tertia ſubſtantialis verbi היה aut הוה perſona יהוה. Ab iſtis enim perſonis, maxime à tertia accipere ſolent propria ſibique vendicare Judæi, Syri, Arabes. Unde redarguitur vana indoles ac ſuperſtitio Phariſæorum Maſorethorumque, qui ſuis vocalibus ultro animant nomen אהיה *Ehieh* Ex. c. 3. 13: verum verbi ſimillimi perſonam tertiam יהוה nullis quidem precibus, præmiis nullis recte audent pronunciare. Sonat autem יהוה vel *Jahavoh*, ut יעקב *Jaacob*; vel *Jahvoh*, ut יקום *Jacom*: quomodo vult hinc contracta vox יה *Jah*, ſeu ἰὰ apud Hieronymum, Heſychium, Maſorethas Judæorum, & per templa utriuſque Religionis quotquot modulantur ſacrum ἀλληλούϊα. Ira יהוה efferre didicerat ἰαὼ ipſe Apollo Clarius, Diodorus Hiſtoricus, Valentinus & ſibilans Ignatio Ophianorum Idem pollet *Jalo* B. Hieronymi. Sanchoniatho aliique Phœnicum idem numen appellitabant *Jehvoh* ſeu *Jehevoh*, ut יהרם *Jeheros*, quod eſt ἰαὼ Græcis characteribus Philonis; quanquam Theodoretus l. 2 Therapeutices ἰαὼ legerat apud locum inſignem Porphyrii. Adhæc dices *Ihveh* inſtar יגלה *Igleh* & יחוה *ichié*, aut *Jehevel*, typo *Jechezeh* יחוה, aut *Jehveh*, ut ab אהיה *Ehieh*, ſecundum voculationem Maſorethorum Ex. c. 3. quod ὁ ὤν redditur à LXXII. Judæis & à B. Johanne Theologorum Chriſtianorum principe. Vel Samaritarum ritu cantillabis *Jahveh* aut *Jahaveh* exemplo יחנה *Jachaneh*; ἰαὲὲ idem Græci enunciant gutturi ſuo parcentes: aut *Johavve*, modo יחוה *Jechavve*, de quo ambigebant olim Talmudiſtæ. Vel placebit *Joveh*, ut יאמר *Jomer*; aut *Jovah*, ex formis יאבד *Jobad* & ישועה *Jeſuah*. Vel denique inſtar numinis ejus æterni, ita nomen Dei tempora omnia in ſe contineat, Abeneſdra & Bechæo Allegoriſta probantibus, proferaturque *Jehovah*, quaſi ex יהוה הווה הוה conflatum, i. e. ὁ ἐσόμενος καὶ ὁ ὤν καὶ ὁ ἐσόμενος· quod olim inſcriptum fuit fano Saitico, & adhuc legitur in Apocalypſi Sacra: aut pro auribus Atticis ἰαυὰ ac ἰαῶ, & Latine *Jova* ſeu *Jovah*. Stulte autem faciunt, qui inde *Jovis* appellationem arceſſunt. Verum enim, ut ζυγὸς *Jugum*, ita dicitur in Latio interpolatis jamdiu vocibus Creticis, διὸς βάλανος *Juglans*, δεῦς *Jovis*, δῖος vel Θεὸς δεὺς *Dieſpiter*, ζεὺς πατὴρ *Jupiter*, δὶς πατὴρ & δῖος πατὴρ *Dieſpiter*, ζὰν & δὰν *Janus*, ζάνα *Jana*, διώνη *Juno*, & horum ſimilia, de quibus noſtri Grammatici ſed & veteres rariſſime cogitarunt. Lectionem autem *Jova* ſeu *Jehova* mire confirmant nomina ſacra, quibus incurrit diſſyllabon Divinæ appellationis, ut יהושפט *Joſaphat* ἰωσαφὰτ Græcis Interpr. Veteris Novique Teſtamenti, quod eſt Hieronymo *Dominus judicavit*, Θεόκρισις, aut Philone & Euſebio explicantibus κυρίου κρίσις. יהוירע ἰωαδὲ, *Joiadahe* Hieron. i. e. Θεογνώσιος, ſeu Θεοῦ γνῶσις Philoni. יהוהם ἰωθὰμ, apud Heſychium ex SS. Patribus ἰαὼ συντέλεια. יהוחנן ἰωάννης *Domini gratia*: unde leges in eodem Lexico ἰωάννης, χαρὰς κυρίου, ἢ ἐχαρίσατο ὁ κύριος, pro vulgato ἰαὼ, χάρις ἢ ἐχαρίσατο. יהורם & ירמיהו *Iehoram* & *Jeremiahu*, ἰωραμ & ἰερεμίας, utrumque Hieronymo interpreti *excelſus Domini*, à *Deo promotus*. Ita יכניהו & יהויכין *Jeconiahu* ſeu *Coniahu* & *Jehoiacin*, i. e. Θεὸς κατασκευάζει, Θεόκτιστος, Euſebio & Hieronymo *Præparatio Domini*: cum centum aliis. Unde Galatinus f. 48. יהוה, *non Jova, ut quidam ex noſtris ajunt, nec Jeova, ſed Jehova, ſicut ſcribitur cum apicibus & punctis, ut ipſe Capnio optime noſti, pronunciandum eſt*: *quamvis Judæi illud pronunciare ut ſcriptum eſt, non audeant.* Porchetus tamen hoc prior efferebat f. 75. *Juhovah*, ut *Juhudah* craſſo more. Redeo ad Theodoretum.] παρ' ἑβδομήκοντα ἀφράστου ὀνομάζεται. ἀπαγορεύει γὰρ αὐτοῖς τοῦτο ἀλλὰ τὰ γλώττης φωνήεντα. γράφεται δὲ ἀλλὰ τὰ τεσσάρων στοιχεῖων. ἀλλὰ καὶ τετράγραμμον (ita Scholæ Babylonicæ f. 71 Cidduſim שם בן ד' אותיות) αὐτὸ λέγουσι· τοῦτο δὲ καὶ τῷ πεταλῷ ἐπιγέγραπται τῷ χριστῷ, ὃ τῷ μετώπῳ δὲ ἐκεῖσε ἐπιδεδεται, τὰ τανία τὰ κεφαλῆς φορούμενον. καλεῖσι δὲ αὐτὸ σαμαρῖται μὲν ἰαβὲ, ἰαβὲαι δὲ αἱ, vel ut monſtrant libri Pembrociani ἰαβέ. Confuſa ſunt hæc. Cuthæi enim *Jahve* enunciabant auguſtiſſimum & in Lege perfrequens nomen Dei 𐤉𐤄𐤅𐤄, & cum bi tum Judæi omnes ſuis vocalibus efferebant אהיה ſive verbum ſive nomen

à

τὸν δὲ συνερράμμενον ἕτερον ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμέ-

tus: ſuper ipſum vero & alius erat conſutilis ex hya-

à Deo aſſumtum *Ehieh*, vel *Eie* Maſoretharum veterum, quorum ex ore pendebat Hieronymus v. Epiſt. 137. aut *Ahiah* ex Bibl. Syriacis ad Ex. c. 3. 14. quod eſt literis Græcis ἀέια, & interpretanti εἰμί. Nonnulli tamen vel apud Theodoretum legunt, ἰαδῶοι ἢ ἰαὼ· ὃ μεθερμηνεύεται ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Legerat autem ille Euſebii ἀποδεικτικῶν l. 11. p. 519. ubi ait Doctor Cæſarienſis, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς σωμάτων, μᾶλλον δὲ ἀσωμάτοις ἀστοιχείοις ἀδείκτοις φασὶν ἐμφαίνειν· [Hierophantæ quidem Ægyptiorum. Paria enim de illis tradit Demetrius libello περὶ Ἰουδαίων. Ἐν αἰγύπτῳ γὰρ καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνεῖσθαι τὸ ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς τοὺς ἱερεῖς, ἱρέξεις ἡχούσας· καὶ αὐλὸν αὐλεῖ καὶ κιθάρας, τὸ γραμματεῖον τοῦτον ὁ ἦχος ἀκούει) τοῦ ψόφου. Nihil enim promtius fuit hac muſica. Inde inter Cantica Notkeri aliorumque Eccleſiaſticorum paſſim reperias modum *Euouæ*.] ἓν ᾧ τετραγράμματον στοιχεῖον [יהוה, aut Græce ιαοι voce πάνυ ἐμμελεῖ.] ὑδρεύεσθαι παῖδας σημειούμενοι. [Quocirca Anaſtaſius de nominibus Divinis agens, καὶ τὸ ἀνερμήνευτον τετράγραμμα, ait, ὃν ἔστι τὸ τετραγράμματον ἰαὼ ἢ ἰάε ἢ, ΠΠΙΙ, ὁ ἐστὶν.] ἐπὶ τὸ ἀνωτάτω καὶ θεῖ δυνάμεως καθίστησιν, ἀλεκτόν τι τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόῤῥητον τῷ ὄντως πᾶσι δηλονότι πατρὸς εὐληφόσιν. [Ut licuit ex cautela Phariſaica maxime poſt everſas Solymas.] καθ' ὃν παρ' ἕλκησι ἢ σοφῶν οὐκ οἶδ' ὁπόθεν τις τοῦτο μαθὼν λοιξατο, ἀδίκῃ δὲ ἐπῶν φησας· Ἐπεὶ μὲ φανέντα θεὸν μέγαν ἀφθιτον αἰνεῖ Γράμματα. Poſtquam enim Græce ſcribere didiçerant callidum genus ſacerdotes Ægyptii, ſeptem planetas celebrabant tot vocalium modulatione α ε η ι ο υ ω, tonoſque adeo χίλιους ἀφθίτου repræſentabant. Nimirum ut Porphyrius commentatur ad Grammaticum Thracem, tribuitur α σελήνῃ, ε ἡλίῳ, η ἀφροδίτῃ, ι ἑρμῆ, ο ἄρει, υ ζηνὶ, & ω κρόνῳ, ex ſchemate Pythagoræ & Chaldæorum: aut potius cum Ægyptiis & Platone α σελ. ε ἡλ. η ἑρμ. ι ἀφρ. (vel alterne ex libro vetere ἀεὶ κόσμου, η ἀφρ. ι ἑρμ.) ο ἀρ. υ διὶ, ω κρ. Alium licet ordinem ex ſuperſtitione Mithraica ſed & Ophiana olim notavit Celſus, fidei noſtræ acerrimus hoſtis, v. p. 290. Orig. Sex quidem Ægyptios veteres vocalibus literis fuiſſe uſos credo more Hebræorum; dubito de ſeptima, niſi illa eſſet Copi. Imo hoc Oraculum Ethnicum deſideratur in MS. cod. quem ſervat in hac urbe Collegium Joannenſe, nota mihi domus & chariſſima. Similiter doctiſſimus Hieronymus ad Ezech c. 6. *Quando duo* Domini Domini *juncta ſunt nomina*, (ita Ezech. c. 16 & paſſim אדני יהוה, quod eſt ἀδωναὶ ἰλωΐμ, Jonathani & Maſorethis enuntiantibus, atque τοῖς ο'. ἀδωναὶ κύριος, huic denique Hieronymo *Dominus Deus*) *prius nomen* (אדני) *commune eſt* (ſicut Gen. c. 18. 12. & 1 Sam. c. 26. 19. Phariſæis adeo dictum הכינוי ἐπώνυμον, Maſſicta *Sota* c. 7. §. 6. & T. B. f. 38. titulo eodem, & T. Jeroſ. f. 25. a. *de Senatu.*) *Secundum* (יהוה) *proprie Dei*, [Idcirco vocatur ſimpliciter השם τὸ ὄνομα, apud Deuterotas *Synhedrin* c. 7. §. 5. & *Sota* c. 7. §. 6. & in ſcholis Babyloniis *Sotæ* f. 38 & inter Doctores Urbis f. 25. a. *Synhedrin* שם המיוחד ושם המפורש i. e. ὄνομα ἰξαίρετον καὶ ἴδιον. Vide Siphre f. 7. c. & Maimonidem *More* l. 1. c. 61, 62. & Eſaiam vatem c. 42. 8. & ex minoribus Oſeam c. 12. 6. Ambo autem illi imitantur Moyſen omnium poetarum præſtantiſſimum Ex. c. 15. 3. & c. 3. 15.] *quod appellatur* ἄῤῥητον *i. e. ineffabile* [Suis quidem literis à nemine vel Sacerdotum proferendum extra Ædem Solymitanam, ſed potius cognominatim, ſono ἀδωναὶ: ut de יהוה reverentia cavit antiqua διάτεξις *Sotæ* c. 7. §. 6. adeoque extincto dudum ſacerdotio Judaico haud fandum amplius. Exſortem ideo quemque dixit æternæ vitæ Abbas Saul Maſſictæ *Synedrin* c. 11. §. 1. חתונת השם באותותיו. Ubi opportune adnotat R. Menas T. H. f. 28. b. Cuthæos prolati profanatique יהוה nominis teneri. כנון אלין בותאי דמשתבעין, neque minus apte ſed conciſe de proprio nomine ὃ ὄνομα Jacobus Achæ, נכתב ביוד הא ונקרא באלף דלת: *ſcribitur quidem* per *Jod He*, i. e. יהוה: *legitur vero ſecundum Aleph daleth*, ſive *Adonai* אדני. Conſules etiam *Peſachim* f. 50. a. *Ciddufim* f. 71. a. T. B.] & *quod ſcriptum fuit in Lamina aurea, quæ erat in fronte Pontificis.* Idem ad doctiſſimam fœminarum Marcellam, *Nomen Divinorum nominum*, τετραγράμματον, *quod* ἀνεκφώνητον *i. e. ineffabile putaverunt aliqui, his literis ſcribitur* Yoth, *he*, *vau*, *he*: *quod quidam non intelligentes propter elementorum ſimilitudinem, cum in Græcis libris* (ſubinde in Syriacis Arabicisque, ut Gregorius Arabſque *Laudinus* teſtantur) *repererint* ΠΙΠΙ فيفي *legere conſueverunt.* Idemque ad Eſ. c. 26. 4. In Hebraico tria habet nomina (יה יהוה צור) *Sour*, *Adonai*, *Ja*, quorum aliud *inviſibilem* (*vel* invincibilem) aliud *ineffabilem*, aliud *robuſtum* ſonat. Euſebius etiam de v. 9. ψ. 91. κύριε ἐλπίς μου· τὸ κύριε ᾧ ἐστὶ τετραγράμμῳ ὀνόματος (יהוה) ἐν τῷ ἑβραϊκῷ φίρε.)· ὅτε ἀνεκφώνητον εἶναι λέγουσιν ἑβραῖον παῖδες, ἐπὶ μόνῳ ᾧ θεῷ παραλαμβάνειν εἰώθασιν. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ θυρώσαντες τὰς πλείστας πέμβρυον γεγραφῆς πρωτοτοκείαμβρ p. 435. Dem. Evang. Iterum vero peccat Præſul Cyrenſis l. 5. nugarum hæreticarum p. 260. τὸ ᾗ ἀιὰ (malo ἰὰ i. e. יה) τὸ ὄνομα. τοῦτο iterum interpolo, τὸ ᾗ τετράγραμμον) καὶ ἀνεκφώνητον ὧν παρ' ἑβραίοις σαμαρεῖ) ᾗ ἰαοὰ (imo ἰαοὲ) αὐτὸ λέγουσιν ἀγνοοῦντες τῷ ᾧ ῥήματι δυνάμιν. Nec immunis videtur Adamantius ab inſcitia p. 297. adverſus Celſum, ubi ait, οἱ ᾗ ὀφιανοὶ ὅτι τὰ μαγείας νοήσαντες, ὅτε τὰ τοῦ θείου γραφῶν ἀγνοήσαντες, παντὶ ἔθνει πάρεστι μαγείας (minime gentium. Hebraica enim ſunt & hæc nomina, non Perſica, non Ægyptiaca, quod voluit Cl. Salmaſius) τὸ ἰαλδαβαὼθ (quod eſt in ſicco ore *Elohe Sabaoth* אלהי צבאות i. e. ἀδωναὶ δυνάμεων LXXII. Judæis, aut ſeniori τῷ πρώτῳ, κύριος σεβαώθ. Theodoreto alicubi ἰαδαβαὼθ, יהה צבאות, idemque corrupte dicitur

θαυβαβαὼθ in Diagrammate Celſi. Verum de his alibi liberalius.) καὶ τὸ ἀσαφῶν forte חשמים, ἀσφῶν Celſo p. 18.) καὶ τὸ ἀσφῶν. (i. e. אור, quod ex Oratione Ophiana p. 297. ſatis conſtat.) λέγει ᾗ τὸ ἐβραϊκῶν γραφῶν ἰαωΐα (lege ἰαω ἢ ἀϊὰ, vel ἰαὶ cum Grotio) παρ' ἑβραίοις ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ σαβαὼθ καὶ τὸ ἀδωναῖον, ἔτι τὸ ἰλωαῖον. τὰ ᾗ λεγόμενα τὸ γραφῶν ληφθέντα ὀνόματα ἱστὶ ᾗ ἑπτὰ θεῶν. ὅπερ μὴ συνιέντες (imo ex induſtria ut ſemi-Judæi poterant) οἱ ἐχθροὶ θεῷ, ὡς ἔστι αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, ψηθέντων ἄλλων μὲν εἶναι τὸ ἰαὼ, ἑτέρου ᾗ τὸ σαβαὼθ, ἔτι πέμπτου δηλονότι τοῦτο τὸ ἀδωναῖον, ὃν λέγουσιν αἱ γραφαὶ ἀδωναῖ· ἔτι ἄλλου τὸ ἰλωαῖον, ὃν οἱ περὶ Φιλὼν) ὀνομάζουσιν ἑβραϊκὴ ἰλωΐ, l. ἰλωΐμ. Suaſit autem reverentia numinis Divini ac Benedictionis Sacerdotalis, tum etiam varia illa, quam ſupra vidimus quadriliteri יהוה enunciatio, ne proprium Dei nomen per ora plebeia jactaretur: ſed ante tempora Alexandri M. vel ut Phariſæi loqui amant, ab obitu S. Simeonis (v. cod. *Joma.*) ejus loco veniret titulus Domini ἀδωναῖ, aut quod Juſtiſſimus ille Pontifex maluit, formula *Adonai Elohe hasabaoth* יהה אלהי הצבאות. Sic enim interpretor nomen δωδεκατετράγραμμον, quod commemorat Talmudum, Maimonides vero & Bechæus haud recte perceperunt. Acceſſit etiam Interpretibus LXXII. alia cauſa, mollities linguæ Græcæ, quæ ne dimidiam partem Divinæ vocis יהוה exprimi ſuſtineret; inde illi & Apoſtoli Domini noſtri κύριος, aut vulgi modo illud ἀδωναὶ reddiderunt ubique S. Librorum. Ita tres Judæi ſub Antoninis, ita cæteri hucuſque Judæi. Quoniam vero admodum diligenter de ſanctiſſimo nominum egit Moyſes Maimonis in מורה, eo lectorem meum ablego. Conſtat autem ſupra cæterum ornatum Aaronis Coronam Nomine tanto inſignitam inſcriptamque merito deprædicaſſe virum Eccleſiaſticum c. 45. 10. πέταλον χρυσοῦν ἱερατείας κοσμήσεως, (quomodo & Joſephus voluit,) σπούδασμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κεκοσμημένα. ἐνδοξία, ὡς αὐτὸς ὁ γέγονε τοιαῦτα ἕως αἰῶνος. De eiſdem Sancti capitis decoribus Origenes Homiliarum Leviticarum ſexta paſſim legitur, *Adhuc ornatus addendus eſt, neceſſe eſt ut accipiat etiam Coronam. Propterea accipit primo Cidarin, quod eſt vel operimentum quoddam capitis, vel ornamentum. Et poſthæc imponitur ei Mitra. Ante faciem i. e. à fronte Pontificis Lamina aurea ſanctificata, in qua ſculptum dicitur vocabulum Dei.* Et mox diſcrete cum Joſepho, *Mitra tibi & Lamina aurea caput coronet &c.* Sic ergo ſtetit coram Deo Summo Summus ejus Sacerdos, totius gentis Hebraicæ typus, longe venerabiliſſimus mortalium, veſtibus octo ſplendidioribus (בגדי זהב *Ioma* c. 2.) exornatus, Brachis, Tunica ſtricta, Baltheo, Pallio, Ephoda, Logio, Tiara, & Lamina: vel juxta Moyſen & Joſephum, תכלת המצנפת החשן ומכנסים תצץ האבנט חכתנות האפוד המעיל. Ordine eodem apud Flavium in Originibus Belliſque patriis, ipſiuſque defloratores, quam apud Maimoniden c. 10. *Supellectilis ſacræ* ex Doctoribus Babyloniis ad *Ioma* c. 2. & 3. obſervato. Nam Judas Princeps c. 7. §. 5. ejuſdem codicis ex fortuito ordinem turbavit. Has equidem veſtes Romani rerum domini Judææ obſequentis pignus pretiumque meritum aliquandiu obſervabant. Tantum etiam decus in Bacchum ſuum transferri voluit Plutarchus, ſed Aaronis manifeſta injuria. Deſcribitur adeo l. 4. *Sympoſ.* ἰνδαῖον ὁ ἀρχιερεύς, μιτροφόρος τε πρώτων ἐν ταῖς ἱεροῖς (præſertim in Oſchophoriis,) ἐν νεβρίδα χρυσόπαστον (ita hic Sophiſta dehoneſtat Ephodam Sancti Præſulis) ἐμπεμβώς· χιτῶνα ᾗ ποδήρη φορῶν τὸν (תמיל) ἐν κωδύνοις, quos tamen in Templo nullus geſtabat: unde veriſimilius ſubſtituas ποδήρη φορῶν ἱερατικὸν aut θυσιαστόν. Pergit enim Plutarchus de eadem Tunica, κώδωνες ᾗ ποικίλοι καλαμίσκαις) τὸ ἐσθῆτος, ὑπακουστὸν ἦχος ἐν τῷ βαδίζειν. Quapropter ritu merito ſe ſubmiſit humani generis ſanguiniſque contemtor Alexander, cum viderat olim Jadduam præ Judæis ἐν τῇ ὑακινθίνῃ ἐν λιβυκρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τὸ κεφαλῆς ἔχοντα τὸν κίδαριν, ἐν χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ ᾧ θεῖν ἐγέγραπτο ὄνομα ἐν προσιόντων μὲν, προσιόντων δὲ τὸ ὄνομα (יהוה ἦτοι השם,) ἐν τῷ ἀρχιερέως πρώτου πάσασθαι. BERN.

ᾧ Ὑπὲρ αὐτὸν ᾗ συνεῤῥαμμένον] Ὑπὲρ αὐτὸν ᾗ συνερραμμένον *Baſ. Gen.* & *P. Comeſtor.* ὑπ' αὐτὸν ᾗ συνεῤῥαμμένος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic autem Flavius libro penultimo Bellorum de eadem mitra. τὸν ᾗ κεφαλὸν βυσσίνῃ μὲν ἔσκεπε τιάρᾳ· καθύπερθε δὲ ὑακίνθου. ἐφὲ' ᾧ χρυσοῦς ἄνω ᾧ σίφανος, σπούδασμα φέρον τὰ ἱερᾷ γράμματα· ταῦτα δὲ ἐπὶ φανέντα τέσσαρα. Veriſſime. Verbis idem ſuis Rufinus interpres: *Caput autem byſſinus tiaras tegebat, hyacinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat aurea ſcripta ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elementa vocalia.* Parcius autem quam vellem argumentum illud tractat frater Rufini non cariſſimus. *Octava eſt Lamina aurea, id eſt Sis zaab*, ait ille ad Fabiolam ſuam, *in qua ſcriptum eſt nomen Dei Hebraicis quatuor literis* Yoth, *He*, *Vau*, *He*, *quod apud illos Ineffabile nuncupatur. Hoc ſuper Pileolum lineum & commune omnium Sacerdotum in Pontifice plus additur, ut in fronte vitta hyacinthina conſtringatur, totamque Pontificis pulchritudinem, Dei nomen* (editum fuit *Dei vocabulum*) *coronet & protegat.* Huc etiam pertinet Allegoria Procopii Sophiſtæ, *Hæc capitis ornamenta* Exodi c. 28. 36. *ſiquis & alium requirat ſenſum, oſtendunt repoſita eſſe illis qui pie vixerint, coronam inenarrabilibus ſculpturis expolitam & exultam.* Quinetiam à lectione Moyſis atque Joſephi inſtructus hæc ſcribere potuit Theodoretus Quæſt. 60. in Ex. de Papa Hebræo. ἐπέχειτο ᾗ τῇ κεφαλῇ κίδαρις τὸ ὑφαντὸν μιτρωφόρ, Hyacinthinam putabis. ὑπάλυπτος ᾗ καὶ ταινία τὸ μίτρωτον, ᾧ μίτρα εἶπον οἱ ο'. (Ex. c. 39. 28. פאר תכנעות) εἶχε ᾗ ἐν μέσῳ πέταλον αὐτῇ χρυσοῦν, ἐγγεγραμμένον ἔχον ᾧ θεῷ τὸ ἄῤῥητον ὄνο-

Corona *aurea frontem cingens.*

hyacintho variatus. Cingit autem *frontem* & aurea corona, triplici ordine fabrefacta; è qua exſurgunt calyculi aurei, ſimilitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis Saccharo dicta, ſed quam Græci rei herbariæ periti Hyoſcyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen nihil amplius de ea ſciverint; iis, qui ita ſe habebunt, eam non piget deſcribere. Planta quidem eſt quæ ſæpe in altitudinem creſcit ultra tres palmos, buniadi ſimilem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparaverit) folia vero erucæ. Porro è ramis emittit calyculum ipſis arcte adhærentem. veſtiturque tunica quadam quam ſponte exuit cum fructum edere incipit. Calyculus autem ea eſt magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non abſimilis. id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. *Calyculus* ima ſui parte alterum ſphæræ

ν. [h] περιέρχε) δὲ στέφαν. [i] χρύσε, [k] ἐπὶ τριστοιχίαν κεχαλκωμένο· φύλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσε [l] τῇ σαυχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὑοσκυαμιμημένο, [m] νὸς δὲ κύαμον Ελλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δὲ τὶς [n] ἢ θεασάμενο τὴν βοτάνην ἀμαθία τύτε ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ἐπισάμενο [o] οὐκ ἰδὼν ἀναγνωέσθε· τοῖς ἄτω δὴ ἔχυσι [p] σημαίνω τ τρόπον τύτον. βοτάνη μέν ἐστιν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις [q] αὐξανομένη τὸ ὕψο. τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι· τάχ' ἂν γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τὶς εἰκάζων αὐτήν· τὰ δὲ φύλλα τοῖς ἐρυσίμων. ὀν μέντοι τ κλάδων ἀνίησι κάλυκα περιεχῆ τῷ κλωνί· πρίεται δ' αὐτὸν ἔλυτρον, ὅπερ ὑποκείμενα καθ' αὐτὸ περὶς τ καρπὸν [r] μεταβαλεῖν ἤρεμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθυς ἐστὶ [s] σκυταλίδο μικρᾶς δακτύλε, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τὸν περιχαφλίῳ. σημαίνω δὲ καὶ τύτο τοῖς ἀ μεμαθηκόσι. σφαίρας εἰς δύο μέρη

μα, ὃ καλοῦσιν ἑβραῖοι τετράγραμμον. ἐνλάβειαν δὲ τ λαὸν παιδεύων ὁ θεσπότης θεὸς, δι' αἰνίγματο τύτο δεδήλωκεν· ἐπιγεγράψεις αὐτὸ φησιν ἁγίασμα κυρίε. Deinde inter Anglos Beda ait de Tiara Pontificis ſui hæc talia teſtari Joſephum: *Pileum autem ſimiliter operatum habet Pontifex, ſicut cæteri Sacerdotes, & alium conſutum ex hyacintho variatum. Circumdatur autem ei & aurea Corona tribus vicibus facta, ſupra quam adſurgit in media fronte quaſi calyculus quidam aureus, ſimilis herbæ quæ apud nos Achoro nuncupatur, quam Græci Hyoſcyamum dicunt. Paulo poſt deſcripta ejus mirabili varietate ſubintulit dicens, Habet autem florem ſimilem plantagini, & per circuitum tota Corona his floribus eſt cælata ab occipitio uſque ad utrumque tempus. In fronte vero hoc idem non habet: ſed Lamina eſt aurea, quæ ſacris literis Dei nomen habet inſcriptum.* Supra enim dixerat venerabilis Saxo, *Sanctum autem Domini* (quo pro Comeſtor poſuit *Nioth Adonai*, non *Codes Adonai*) *quod in lamina ſculpi jubetur nomen ejus & venerabile* (lego *Inenarrabile*) *ſignificat: quod apud Hebræos quatuor literis vocalibus ſcribi ſolet, hoc eſt, Joth, Ee, Vau, Ee. Cujus interpretatio lingua eorum Ineffabile ſonat: non quia dici non poteſt, ſed quia nihil de eo dici digne poteſt. Hæc quidem de ſecundo velamine & coronis Pontificum aureis Sacra Scriptura tacere videtur. Coronarum vero breviter fecit in ſequentibus mentionem, dicens, Et mitras cum Coronulis ſuis ex byſſo. Poterat quidem intelligi utraſque ex byſſo factas eſſe, ſi non Joſephus Coronas eſſe aureas deſignaret; qui ſtante adhuc Templo & Legali obſervantia celebrata, cum eſſet de genere Sacerdotali, facillime potuit modum Sacerdotalis inſtrumenti, non tantum legendo ſed & videndo cognoſcere.* Sic Noſtras. De eodem ornamento maxime ex Joſepho diſſerit Nicolaus Ex-Judæus, *Erat mitra* (quæ communius Tiara vel Infula dici poteſt, ſpecialius Cidaris, niſi fallatur P. Trecenſis,) *hyacinthina, poſita in capite ſummi Sacerdotis ſuper aliam mitram byſſinam: habens in inferiori parte ſemicirculum aureum pulchre fabrefactum, procedentem ab occipite ad utramque aurem. Ultimum ornamentum erat Lamina aurea, pendens in fronte ſummi Sacerdotis, ligata cum mitra filis hyacinthinis, in qua erat nomen Domini tetragrammaton inſcriptum. Nec erat facta ad modum lunæ corniculatæ, ut dicunt aliqui, habentis cornua ſuperius & convexum inferius: ſed ad modum Coronæ, unde & Corona vocatur in Litera. Non tamen erat Corona perfecta, ſed ſolum protendebat ab aure in aurem, tranſiens ſuper frontem, ut dicunt Joſephus & R. Salomo: ita quod ipſa cum ſemicirculo predicto, quod erat in parte poſteriori capitis, faciebat coronam perfectam.* Hucuſque Nicolaus. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Petrus Comeſtor.* nec aliter *Joſephus* ipſe lib. VI. *de Bello Jud.* In *MSS.* ὑπ' αὐτὸν ᾖ σιω.

h Περιέρχε) ᾖ στέφαν.] Sic *Big. Baſ. G.* & *Epiphan.* in *reliquis* περιέρχε) στέφαν.

i Χρύσε, ἐπὶ τριστοιχίαν κεχαλκωμένο·] Apollonius Sophiſta lexico inedito Iliadis & Odyſſeæ (vide Montfauconii Bibliothecam Coiſlinianam pag. 465.) χάλκεα. Συνήθως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἐκ σιδήρε λάβοι τ παλαιᾶς χρήσεως· καὶ γὰρ τ Ησιόδον

Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρο.

Διόπερ χάλκεον εἶχο καίπερ σιδηρᾶν ἔχον τὴν αἰχμὴν, καὶ χαλκεὺς καὶ ἔτι νῦν ὁ σίδηρον κατεργαζόμενο. Ομηρο ᾖ καὶ τ χρυσοχόον λέγων ὅτως

—— Ηλθε ᾖ χαλκεὺς
Οπλ' ἐπὶ χερσὶν ἔχων ——

Ærea. *Ita ſolet arma appellare etiam quæ Ferrea erant, ob antiquum uſum: nam veteres teſte Heſiodo*, in ære operabantur nec ferrum nigrum erat. *Inde eſt quod χάλκεον dicatur telum etiamſi ferream habeat cuſpidem, & χαλκεὺς faber ferrarius. Homerus etiam illum qui in auro fundendo verſatur ita nuncupat his verbis:* venit χαλκεὺς arma manibus gerens. REL.

k Επὶ τριστοιχίαν] Επὶ τριστιχίαν *Samb. Hen.* & *Busb.* ſenſu ſonoque haud diverſo, ut Græci nunc audiunt. BERN.

l Τῇ σαυχάρῳ] Reſcripſi τῇ σαυχάρῳ ex libris *Hen.* & *Busb.* Proximum eſt τῇ σαυχάρῳ lectionis Bigotianæ. Longinquius abſunt τ ἅκυ. aut τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci*, & τῇ ἀκχάρῳ *Baſ.* & *Gen.* Remotiſſimum vero quod *Epiphanius*, & ab illo *Beda* *Petruſque Scholaſtici* legerant, *Similis herbæ, quæ apud nos Acchoro nuncupatur.* Venit enim inter herbas veneni ac veſaniæ *Hyoſcyamus* ſive *Bengus* (i. e. τὸ φίτυ) Avicenna, Serapione, & in Simpliciori medicina Beitarida & Abengeſla atteſtantibus. Unde in Lexicis Ægyptiacis, ὑοσκύαμο, البنج وهو السكران, *Apollinaris refertur inter toxica & cicutas.* Quocirca σάκχαρον Joſephi haud alia eſt, quam planta illa temulentæ Syrorum minimeque ſobria شحرورا *Shacruna*, Arabumve شوكرون *Shaucruno*, & correctius *Sucarran* سوكران (à שכר ſeu مسخ, μεθύσκω, ὑοσκυαμάω Pherecrati,) κάνειον, aut herba quævis *phreneſin & ebrietatem* i. e. سكر *Sacar* inducens. Idem docuit Galenum & mille alios doctores Botanicus Anazarbenſis libro 4. luculentiſſimi operis, de Hyoſcyamis nigris ſubflaviſque: ἀμφότεροι ᾖ ἅτοι μανιώδεις ὑπάρχυσι καὶ καρηβαροῦσι, quod eſt Plinio Metaphraſta, *inſaniam gignentia capitiſque vertigines.* Idem de herba hac fanatica monuerat ante illos omnes Xenophon. Alibi etiam Plinius affirmat de hoc frutice Alcidæ, ſane furentis, *Natura vini, ideoque montem caputque infeſtans*, quod eſt ipſum سكران. Videtur adhuc Pandectes ille Naturæ ab Herbariis Arabum l. 25. c. 4. ſcripſiſſe *Altercum*, atque itidem defloratores ejus Largus & Apuleius, pro voce vera السكران *Alſecran*, aut *Aſſecran*: quamvis doctiſſimus Rhodius *Venenum hoc* (ſic nominant illud Hiſpani, eademque ex malitia *Belinuntiam* Galli) hodieque Arabibus dici *Alteric.* Quandoquidem vero Prophetia furor quidem eſſe apparet, idem frutex *Apollinaris* vocatur, & πυθώνιον, atque διοσκύαμο inter Græcos: pariterque Hierophantarum Ægyptiorum dialecto σαφθὼ, Dioſcoridis & Apuleii falſorum teſtimonio non falſo, tanquam *Planta Divina*, COΦϯ, quod Syrus diceret שית דאלהא θεῖον ἔρν Quippe σὸ Ægyptiis φύτευμα, & φθὰ ſummum Numen ſignificare, certum equidem, ſi non notum ſatis. Hinc jam pergo, quo me ducet Flavius. BERN. Ita *Bernardus* ex *Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb* Proximum eſt τῇ σαυχάρῳ lectionis *Bigotianæ.* Longinquius abeſt τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci.* In *Cod. Vat.* τῇ ᾖ ἀκχάρῳ (unde forſan vulgatum τῇ ἀκχάρῳ) quo fere modo legiſſe videntur *Epiphanius*, *Beda*, & *Petrus Comeſtor*, qui omnes habent *Accharo*

m Υὸς ᾖ κύαμον] Υοσκύαμον, quod eſt *ſuum peſtis*, junctim cum vulgo *Samb.* & *Hen.* BERN. & *Vat.* Magnitudo & forma calicis hyoſcyami hæc eſt. REL.

n Η θεασάμενο] Maneat ita prior τυποθετία. Ait enim Sacerdos amborum gratia ſe ſtatim deſcripturum, qualis ſit planta Apollinaris, ſiqui nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen fruticis nihil amplius de eo ſciverint. Cæteri autem libri, ut *Big.* & *Samb.* μὴ θεασάμενο proponunt, repugnante tamen phraſi ἀμαθία τύτο, quod eſt, *nomenclaturæ ignari.* Epiphanium adjunges illis ſcribis; ſic enim tranſtulit, *Nequis autem, cum non viderit hanc herbam, per ignorantiam naturam ejus ignoret.* BERN. Μὴ θεασάμενο in pleriſque *MSS.* & *Vet. Interpr.* quod, ut notavit *Bernardus*, repugnat phraſi ſequenti ἀμαθία τύτο. Forſan tamen admitti poteſt hæc lectio, ſi cum *Cod. Vat.* mox negligatur ᾖ particula.

o Οὐκ ἰδὼν] *Baſ.* & *Gen.* οὐκ ἀνιδὼν γνωρίσῃς *Big. Vat.* & *Samb.* At Joſepho placuit fortean phraſis altera. BERN.

p Σημαίνω] MSS. Græca, necnon Latina Scholaſtici eo modo. δὴ ἔχυσι σημανῶ *Baſ.* ᾖ ἔχυσι σημανῶ *Gen.* BERN.

q Αὐξανομένη] Αὐξομένη *Samb.* Mox πρίεται nullius modi *Baſ.* & *Gen.* Dein καθαυτὸ *Samb.* BERN.

r μεταβαλεῖν] Scripti ita futuro tempore. Editi μεταβάλλειν. BERN.

s Σκυταλίδο] *Condyli*, inquit *Voſſius* pater. Verum σκυταλὶς & φάλαγξ dicitur Græcis, pars illa articulorum, quæ inter condylos ſubſidit. Mox σφαίρης *Baſ.* & *Gen.* BERN.

μέρη πτμημένης, ὧδὲ τῷ πυθμένι τῷ ἐπέρᾳ τομῷ ἔχῃ φυόμενον ἀπὸ ῥίζης [t] περιφερής· εἶτα σωιὼν κατ' ὀλίγον, ὑποκοιλαινόμης ὑπερεπῶς τ ὑποχωρήσεως, ἀνδρικώτατα πάλιν ἠρέμα κῷ χάλον, ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς πτμημένον. ἐπίθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον [v] περιπέφυκε, κἀκριβῶς ἂν εἴποι τις πεπερασμένον· ὑπερανιεμώσας ἔχον τὰς ἐντομὰς, ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παραπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις κ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολήγοντας τὸ ἄκρον. φυλάττει ὑπὸ τῷ ἐπιθέματι τ καρπὸν λιβανωτὸς ἔχων κάλυκα, ὅντα βοτάνης σπέρματι τ σιδηρίτιδι ὅμοιον· ἀφίησιν δ' ἄνθος [x] τῷ τ μήκωνι [y] πλαταγωνίῳ δοκοῦν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τούτου μὲν στέφανος [z] ἐκκεχάλκωται, ὅσον ἀπὸ ὠτίου πρὸς ἑκάτερον τ κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν [a] ἐφιελὶς οὐκ ἔπῃσι· λεγέτω γὰρ ἕτως ὁ κάλυξ· [b] πλακοῦς δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τὸ θεῖον τιμὴν προσηγορίαν ἐπιτετιμημένος ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν τὸ περὶ τὴν ἱερωσύνην ἐστὶν ὁ κόσμος.

ζ. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τ ἀνθρώπων τῷ πρὸς ἡμᾶς ἀπεχθῶς ἔχειν, ἢ, ὡς σκαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν [c] προῃρήμεθα, διατελέκαζιν ἐσχηκότες. εἰ γάρ τις τ σκηνῆς καταγνοίη τῷ πῆξιν, κ τὸ ἱερέως εἶδος τῷ στολῇ, πάντα σκάπτ οἷς περὶ τὴν ἱερωσύνην χρώμεθα· τόν τε νομοθέτην αὐτῶν [d] θεῖον ἄνδρα, κ μανίᾳ ἡμᾶς [e] ὑπὸ τ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν κ διατύπωσιν τ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι κ μὴ πανέστεως σκοπεῖν, αὐτῶν γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκηνὴν, τεμάχεσι πηχῶν ἕξων, νείμας εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, [f] ὥσπερ βατόν τινα κ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν κ τὴν θάλατταν [g] ἀποσημήνῃ· κ γὰρ ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ἐπίβατα· τῷ δ' τρίτῳ μοῖραν μόνῳ ἀφιέρωσε τῷ Θεῷ, διὰ τὸ καὶ τ ὑρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπὶ τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα [h] θεῖς ἄρτους, ἀποσημήνῃ τ ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μιᾶς διηρημένον. τῷ δ' λυχνίαν ἐξ [i] ἑβδομήκοντα μορίων πᾶσης συγκειμένην,

διviſæ ſegmentum refert, ab ipſa radice rotundatus: dein paulatim coarctatus, intuſque ut procedit pulchre excavatus, rurſum ſenſim dilatatur cum inciſuris circa labra, quales in umbilico mali Punici videmus. Tale autem ei tegumentum adnaſcitur, ut ſphæræ dimidium videatur, accurata (ut quis dicat) ſubtilitate tornatum, & intra eminentes incluſum inciſuras, quas dixi forma mali punici aſſurgere, ſpinoſas admodum & in acutos plane mucrones deſinentes. ſervatur autem ſub hoc operculo totius calyculi fructus, plantæ ſideritidis ſemini perquam ſimilis: florem vero fert, qui foliorum papaveris crepitantium ſimilitudinem habere exiſtimetur. Atque huic quidem ſimilis facta eſt corona ab occipitio ad utraque tempora. Frontem autem non ambiebat ephielis (ita enim vocetur calyculus) ſed lamina aurea, quæ ſacris characteribus Dei nomen inciſum habet. Atque hujuſmodi quidem erat Pontificis ornatus.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium quo genus noſtrum perpetuo proſequuntur, tanquam numen iſtud, quod illis venerari ſolenne eſt, minus honorifice tractemus. Si quis enim Tabernaculi fabricam animo contempletur, & ſacerdotis veſtimenta reſpiciat, & vaſa quibus in ſacro miniſterio utimur, Legiſlatorem *noſtrum* & virum divinum *exſtitiſſe* comperiet, falſoque nobis impietatis calumniam ab aliis impingi. nam & horum unumquodque ad imaginem alicujus in rerum univerſitate & ſimilitudinem factum inveniet, quiſquis, procul habens invidiam & judicium adhibens, ſingula expendat. Nam cum & Tabernaculum, triginta cubitos longum, trifariam diviſerit, & duas partes ſacerdotibus reliquerit, quaſi locum calcandum & communem, *iis* terram & mare repræſentat, (illa enim omnibus pervia ſunt) tertiam vero partem ſoli Deo ſepoſuit, eo quod & cœlum hominibus inacceſſum. Quin & duodecim panibus, quos menſæ impoſuit, denotat quot menſes annus explicat. Candelabrum ve-

Tabernaculum, & Vela &c. quarum rerum ſymbola.

[t] Περιφερής] Περιφερεῖς MSS. noſtra Græca. περιφερῆ *Baſ.* & *Gen.* parſque major codicum Epiphanianorum. Jam autem circumitu quodam deſcribit Judæus *Segmentum hemiſpherio majus.* BERN. Ita ex *MSS.* περιφερῆ in *Editis.*

[v] Περιπέφυκε, κἀκριβῶς] At vero *Big.* & *Samb.* citra particulam emphaſis, περιπέφυκεν ἀκριβῶς ὡς εἴποι τις. ἕτερον BERN.

[x] Τῷ τ μήκωνι] *Big.* & *Samb.* ut amant Homerus, Thucydides, & plane gens Attica, teſte Dionyſio. τῷ δὲ μήκωνι Typi priores, non ſine exemplo. BERN. *Al.* τῷ δὲ μήκωνι.

[y] Πλαταγωνίῳ] Πλαταγωνίῳ *Big.* & *Samb.* quod paſſim legitur apud veteres ſcriptores, Theocritum, Pollucem, alios. Rarum eſt τῷ πλαταγῶνι Typographorum *Baſ.* & *Gen.* Hujuſce equidem genus eſſe deterius putavit Scholiaſtes Theocriti, quaſi ἢ πλαταγῶνι. Viderat etiam *Epiphanius* interpres formulam πλαταγῶνι heic loci. Deſcribit autem Flavius hac occaſione *Hyoſcyamum fulvum* ſeu *Syriacum*, qualem in Herbario vivo Cl. Huntingtoni nos nuper vidimus, aut Paludanus ad Cluſium pridem miſerat, aut demum in *Horto Oxonienſi* vir de florente Natura meritiſſimus D. Moriſonus magna cum cura & lumine expreſſit. Radice quidem tanquam buniadis, erucæ foliis: ſiliquis quantus eſt humanæ manus articulus minimus, quave forma cytini ſe aperiunt malorum Punicorum: ſideritidis ſemine, floribuſque papaveris, ita de caule ſeſquicubitali & hirſuto ramulos ſpargit Apollinaris, in ipſis juncturis quinquecuſpidum calycum pulchro ordine fœcundos, quos dimidiæ ſphæræ, naturæ toreuma clarum, coronant. Vel crede nobis ita depingentibus, vel magis Sapientiſſimo Pedacio de herba malæ indolis, formæ optimæ. ὑοσκύαμος, θάμνος ἐστὶ καυλὸς ὠτὸς πηχεῖς, (πολλὰς equidem Oribaſio & Apuleio,) φύλλα πλατέα, ἐπιμήκη, ἐρισμῷα, μέλανα, δασέα· ὄζος ὃ τ καυλὸν ἐξέχει περικαλῶς (ἄνθη cum Saraceno, vel βάλανοι cum Apuleio, vel jam nihil huc reſcribe:) ὥσπερ ῥοιᾶς κύτινος, περιφερόμενοι ἀπιόσκιοις ἀπέρμασι μεσοῖς, ὥσπερ μήκωνος. Tum de genere flavo, ὁ δέ τις ἀνθῇ μηλινοειδῇ (*Melini coloris* recte Serapio, atque Galenus. μηλοειδὴς Correctores Dioſcoridis, & Apuleius melanoſcelis, perperam cuncti.) φύλλα κ λοβὸς ἀπαλώτερα, σπέρμα ὑποξανθὸν ὥσπερ ἰρώνιμον; *Irionis ſemini ſimile*, inquit Plinius. Hæc etiam Apuleius tranſtulit recte & eleganter, *Symphoniaca thyrſo eſt fruticoſo, multirami, foliis nigris, ſciſſis, hirtis: balanos generans, ut eſt mali Punici ampullaceum appellatum, obſtrinſos quidem ſcutulis & ſemine, paulo longiori papavere. Sed ſunt differentiæ ejus tres. Nam altera flore purpureo & ſemine nigro, altera flore nigro ac ſemine fulvo: ſed utraque ſumentes in furiam mittit, &c.* BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πλαταγῶνι in *Editis.*

[z] Ἐκκεχάλκωται,] Ἐκκεχάλκωται μὲν οὐκ οὖτος στέφανος *Hen.* BERN.

[a] Ἐφιελὶς] Ἐφιελὴς *Busb.* & *Hen.* auribus pravis captarunt. ἐπιελὶς ſcripſiſſe Joſephum *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* ſuo conſenſu obſtrmant: nam alibi vocabulum illud fruſtra quæres in libris Græcorum. Servabitur autem Analogia, ſi cum veteribus Grammaticis hypertheſi quadam ἰλὰω fiat ex εἰλέω. Unde ἵλαι, ἰδρυσμένοι apud Patrem Elegantiarum, & ἴλεος *malum Convolvuli*, pro ἑλεὸς in Lexico Heſychii. Exinde etiam, & facilius fluit ἐφιελὶς Joſephi, tanquam *Redimiculum*, *Involucrum*, aut *Voluta*: ita enim apparuit horum Calycum περιστοιχία in diademate Pontificis Hebraici. BERN. Hoc vocabulum non alibi, quod ſciam, occurrit: ideoque illud interpretati nolui, quamvis *redimiculum*, *involucrum*, *volutam*, aut ſimile quid ſignificare videatur.

[b] Τιλαμὼν] Acuitur iſtud in codice *Samb.* τιλαμὼν δ' ἐστί. Statim *Busb.* ὃς ἱεροῖς γράμμασι τὸ θεῖον προσηγορίας ἐπιτετιμημένος ἐστί. *Hen.* ἐπιτετιμημένος ἐστὶ non recte. Dein ἐστὶν ὁ κόσμος *Samb.* ἐστὶ κόσμος cæteri. BERN.

[c] Προῃρήμεθα,] Προῃρήμεθα *Baſ.* & *Gen.* προῃρήμεθα libri veteres, ac res ipſa. BERN.

[d] Θεῖον ἄνδρα,] Moſen ipſum ἄνδρα appellat. Num ergo Jeſum Moſi prætulit de hoc dubitans an ἄνδρα dicere ipſum fas ſit? Id teſtimonium Joſephi de Chriſto ſuſpectum reddit. REL.

[e] Ὑπὸ τ ἄλλων] Ἀπὸ τ ἄλλων *Vat.*

[f] Ὥσπερ βατόν τινα] *Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα κ κοινὸν τόπον *Samb.* cum *Big.* Puto Flavium hunc jam olim edidiſſe ὥσπερ βατὸν τινα κ κοινὸν τόπον: vel βατὸν huc infertum Scribarum cura nimia. Mox θάλατταν à *Samb.* BERN. Ita è *Cod. Vat.* quo modo legendum eſſe olim conjecerat *Bernardus*: quod ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα κ κοινὸν reperuerit in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὥσπερ βέβηλόν τινα κ κοινὸν in *Editis* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἀποσημήνῃ·] *Busb.* δηλοῖ.

[h] Θεῖς ἄρτους,] Καθεῖς *Vat.*

[i] Ἑβδομήκοντα μορίων] Incertum eſt quomodo has partes numerari velit: nam pocula flores & mala non tot numero ſuere,

vero in partes ſeptuaginta diſtribuens, tot ſedes decanorum innuit, ejuſque ſeptem lucernis planetarum curſum *oſtendit*: totidem enim numero ſunt. Vela quoque è quatuor coloribus texta elementorum naturam referunt: nam & byſſus terram videtur deſignare, quod ex ea naſcatur linum; purpura vero mare, quod conchylii cruore ſit fucata; aërem autem voluit ſignificari per hyacinthum; coccus etiam pro ignis ſymbolo haberi poteſt. Præterea & Pontificis tunica, cum ſit lintea, terram repræſentat; hyacinthus vero cœlum *aëreum*, fulgura quidem per mala punica referens, tonitrua vero per tintinnabulorum ſonitum: atque epomida, è quatuor coloribus factam, Deique ocu-

[k] τὰς τ̃ πλανητ̃ων δεκαμοιρίας ἠνίξατο· καὶ λύχνους τὰς ἐπὶ αὐτ̃ης ἑπτὰ, τ̃ πλανητ̃ων τὴν φορὰν, τοσ̃τοι γὰρ εἰσι τ̃ ἀριθμόν. [l] τάτε φάρσι, ἐκ τεσσάρων ὑφαντ̃ικὴ, τὴν τ̃ στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥτε μὲν βύσσ@ τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ἀφ' ὧ τὸ ἐξ αὐτ̃ης [m] ἀνεῖαι τὸ λίνον· ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πεφοινίχθαι [n] τ̃ κόχλε τῷ αἵματι· τ̃ δὲ ἀέρα βάλετο δηλοῦν ὁ ὑάκινθ@· καὶ ὁ φοῖνιξ δ' ἂν εἴη τεκμήριον τ̃ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τ̃ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, [o] λίνε@ ὤν· ὁ δὲ ὑακίνθ@ τ̃ πόλον, ἀστραπ̃ὰς μὲν κ τ̃ς ῥοΐσκους ἀπεικασμέν@, βροντ̃ὰς δὲ κ τ̃ τ̃ κωδώνων ψόφον· καὶ τὴν [p] ἐφαπτίδα [q] τ̃ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεσσάρων γνέσθαι

si ſtandum teſtimonio Talmudicorum. Verum, quoniam Talmudici numerum florum, craterum & malorum non niſi ex verbis Moſis petunt, & ſæpe nimis adhærent literæ, non crediderim plura non fuiſſe ornamenta atque illi exiſtimant. In lychnucho certe arcus Titiani plura ornamenta ſunt: & quoniam ramus tertius & quintus in eo ſatis eſt integer, in eorum ſingulis ſeptem diſtincta obſervo ornamenta. Quod ſi in ſecundo ramo, qui tertio major eſt, novem, in primo undecim ornamenta ſtatuantur, & in ſtipite medio 16, efficient ſeptuaginta. REL.

k Τὰς τ̃ πλανητ̃ων] Sic emendo. Intelligit enim Joſephus Decanorum ſedes LXX. quas tabula quadam expoſuit J. Maternus pſeudoſophiſtarum princeps. *Decamoria* heic habent exemplaria vetuſtiora *Epiphanii*, pro *Decamoerias* aut *Decatemoria* vocibus probis. Pariter *Petrus* helluo, *Per ſeptem lucernas Candelabri dicit Joſephus figurari ſeptem planetas: per* LXX. *ejus partes Decarmoniam* (lego *Decamoeriam*) *planetarum, forte quia quiſque planetarum habet decem dignitates vel poteſtates.* Extat autem τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας in utriſque editionum. τὰς τ̃ πλανητ̃ων δώδεκα μοίρας aut δωδεκαμοίρας, apud *Hen.* & *Busb.* Legit vero *Samb.* τὰς τ̃ ζωδίων δώδεκα μοίρας, atque *Big.* τὰς τ̃ ζωδίων δωδεκαμοιρίας. BERN. Sic emendavit *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* qui habet *ſeptem planetarum decamoria*, pro *decatemoria* aut *decamærias*. Intelligit enim *Joſephus* Decanorum ſedes LXX. quas Tabula quadam expoſuit *Julius Firmicus Maternus*. In *Editis* τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας. in *MSS. Samb. Big. (Coll. Voſſ.)* & *Vat.* τὰς τ̃ ζωδίων ωδέκα μοίρας, aut δωδεκαμοιρίας.

l Τάτε φάρσι,] *Al.* τάτε γὰρ φάρσι.

m Ἀνεῖαι] *Hen.* & *Busb.* Tenent autem ἀνιεᾶι, pro vulgatioribus ἀνίεαι & ἀνεῖαι *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum λῖνον corroborant Typographi *Baſ.* & *Gen.* & Lexicographorum haud pauci. At vero rectum eſt λίνον, ſicut acuunt jam *Samb. Hen.* & *Busb.* De puero enim Apollineo λῖνον ſcribi olim monuerat verus Didymus ad optimum Poëma. BERN.

n Τ̃ης κόχλε] Τ̃ων ἰχθύων τῷ αἵματι *Samb.* & *Big. Piſcium ſanguine Epiphanius* interpres. Probatur tamen lectio altera typis *Baſ.* & *Gen.* atque calamis *Busb.* & *Hen.* & hiſce verbis B. Theodoreti de Velorum ſacrorum coloribus. ὁ μὲ ὑάκινθ@ τῷ ἀέρι πρoσέοικε, τὸ δ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς τῷ πυρί. τὸ δ ἁλουργὲς μιμ τὴν θάλατταν. σκιὰν γὰ πρέφει τ κόχλου, ἐξ ὧ τὸ τοιοῦτον γίνε χρῶμα. ἡ δ βύσσ@ τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰ φύεται λέγεται. Hæc ſumſerat Antiſtes Cyrenſis ex *Congreſſu erudito* Philonis, ubi legitur, σύμβολον δ γ̃ης μὲ ἡ βύσσ@· φύε γὰ ἐκ ταύτης. ἀέρ@ δ ὑάκινθ@· μέλας γὰ ὅτ@ φύσ. ὕδατ@ δ ἡ πορφύρα. τὸ γὰ τ βαφὴν αἴτιον ἐκ θαλάττης ἡ ὁμωνυμοῦσα κογχύλη. πυρὸς δ τὸ κόκκινον· ἀμφιρέσασθαι γὰ φλογί. Hieronymus inſuper ad Fab. ſuis literis Joſephum expreſſit impendio, *Purpurea mari deputatur, quia ex ejus cochleolis tingitur.* Κόχλε autem refert Joſephus in ſexum ſequiorem, ſicut ſæpe ſcriptores Græci. Amant enim delicata natio Athenienſes terminationes maſculas articulis fœmineis debilitare. Veruntamen hæc talia, quibus adeo commendatur Philoſophia Peripatetica, ex Philone ſuo cum cura traduxerat Flavius. Ait igitur doctor Alexandrinus etiam in Moyſis encomio, τὰς μ τ̃ ὑφασμάτων ὕλας ἀεικινήτῳ ἐπέχειν ἐκ μυρίων ὅσων ἱλάρῳ@ τοῖς στοιχείοις ἰσαρίθμους, ἐξ ὧ ἀπετελέσθη ὁ κόσμ@, κ ὡς αὐτὰ λόγον ἐχούσας. ἡ μ γὰ βύσσ@ ἐκ γ̃ης, ἐξ ὕδατ@ δ ἡ πορφύρα. ἡ δ ὑάκινθ@ ἀέρι ὁμοιοτάτη· φύσ γὰ μέλας ἐστ@. τὸ δ κόκκινον πυρί· διότι φοινικοῦν ἑκάτερον. ἰὼ γὰ ἀναγκαῖον ἱερῶν καλλωπισμάτων χαρακτ̃ῆνα τῷ πατρὶ κ ἡγεμόνι ἅ παντος, τὰς ὁμοίας λαβεῖν ὑσίας, αἷς αὐτὸς τὸ ὅλον ἐνημιούργ. Mox memorat ille τὴν λυχνίαν ἐν τοῖς νοτίοις, δι' ἧς αἰνίττε τὰς τ̃ φωσφόρων κινήσεις ἀστέρων. ἐπὶ δ πάντα, λαμπάδιά τε κ λύχνοι ἑπτὰ, σύμβολα τ̃ λεγομένων ὑπὸ τοῖς φυσικοῖς ἀνδράσι πλανητ̃ῶν. ὁ γὰ ἥλι@, ὥσπερ ἡ λυχνία, μέσ@ τ̃ ἓξ τεταγμένων ἐν τετάρτῃ χώρᾳ φωσφορεῖ τοῖς ὑπερκαμ τρισὶ κ τοῖς ὑφ' αὐτὸν ἴσοις. ἡ δ τράπεζα τίθε ὡς τοῖς βορείοις, ἐφ' ἧς ἄρτοι κ ἅλες. Quinimo γ̃ης δ οἱμαι εἰκόνα δηλοῖ ἡ τράπεζα, inquit Clemens ſexto τ̃ στρωματέων, ubi perſequitur Arithmeticam ſacram Philonis, ſicut quinto p. 562. myſticas ejuſdem Anagogas de ornatu Tabernaculi Pontificiſque Hebraici retulerat κ λέξιν. Inde Origenes apud Alexandrinos ſuos factum ſimile homilia quadam in Exodum excuſat, aut obliquius doctiſſimum Clementem inſimulat. *De quatuor illis, ex quibus conficiuntur vel Pontificis indumenta, vel cætera quæ ad ſacrum parantur ornatum, dixerunt quidam ante nos: & ſicut non decet aliena furari,* (utinam vero abſtinuiſſes cautius Adamanti!) *ita conveniens puto bene dictis alterius non abuti fatentem. Iſta ergo quatuor elementorum, ex quibus & mun-*

dus conſtat & corpus humanum, tenent figuram. Hyacinthus ergo ad aërem refertur, hoc enim ipſe indicat color: ſicut coccus ad ignem. Purpura aquæ tenet figuram, quaſi quæ de aquis accipiat fucum. Byſſus terræ, quia oritur ex terra. Vide inſuper Flavium ipſum c. 14. l. 6. ἀλλ. Poſtremo ex hoc Judæo quam Philone Sacrarum veſtium myſteria Fabiolæ ſuæ jamdudum expoſuit B. Hieronymus: illum conſulite. Simon vero aliique doctores Urbis *Iomæ* f. 44. b. T. Jeroſ. octo Pontificalibus, tunica, bracis, pileo, baltheo, pectorali, ephoda, pallio & corolla, totidem vitia hominum expiari exiſtimabant, dolum malum aut homicidium, libidinem, faſtum, furtum, judicium perverſum, idololatriam, calumniam, & blaſphemiam in Deum aut impudentiam frontis. Tabernaculi vero utenſilia Uzielides à majoribus Rabbinis Exodi c. 40. modo Phyſico explicat atque ἀλληγορῶ, ſicut Joſephus & Philo probarunt, v. 4. Menſam, inquit, ad ſcenæ latus Boreale conſtitues, qua de plaga pluviæ veniunt matreſque meſſium & ubertatis מטול מסטר צפונא כתיהב עותרא דמתמן זלחן רסיסי על עיסכין למתפרנסא בהון דיירי עלמא. Dein ad meridiem pones Candelabrum c 39. 37. ותלק ית בוצינהא ז כל קבל ז כוככית cum lucernis ſeptem, inſtar tot planetarum. Namque ab illa præſertim parte ſolis lunæque via cernitur, inde etiam artium ac ſapientiæ via. מטול מסטר דרומא שבילי שמשא וסיהרא ומתמן איסרטון דנהורי ותמן גנזי חכמתא דמתילין לנהורי v. 5. Pones & Aram Thymiamatum, propter Theologiam ſtudiumque Legis, quo ſuavius nihil. ממול חכימיא רעסיקין כאורייתא ורחמון נדיף הי כקטרת בוסמיא. Tum portam defendes velo, veluti juſti ſua pietate patriam protegunt. מטול צדיקיא דחפין בווחהון על עמא בית ישראל v. 6. Cæterum Eleemoſyna ad portas divitum plane valet Deo judice, (quod & Paulus noſter ſcripſit) quantum holocauſta altaris præ foribus ſacris aut Templi aut Tabernaculi. מטול עתיריא דמסדרין פתורא קדם תרעיהון ומפרנסין מסכניא ומשחבק חוביהון באילו מקרבין עלתא על מרבחא. Concha ſuis aquis v. 7. indicat lacrymas pœnitentium ושרין עקמומיתהון הי כמיא v. 8. Idem exponit ambitum Atrii & portam ejus de Heroibus antiquis præſidio Iſraelis, & de Heroinis, quarum gratia Gehennæ portas devitant puerorum Hebraicorum animæ. Quatuor ordines gemmarum innuunt tot mundi plagas c. 28. 17. ר׳ סרדין דמרנלין קביל ד טריגונין דעלמא. Urim deinde Ex. c. 28. 30. Thummimque Pectoralis abſcondita Reipubl. Hebraïcæ declarant, futuraque quaſi in anteceſſum præſtant, Præſule per illa conſulente, quæ ſibi inſculptum oſtenderent nomen Dei magnum, ſanctum, ר׳. א׳ואנון איתיון, Abyſſi grandis ſigillum, clavis myſteriorum, & præſentiſſimum amuletum. Tam prope abſunt Rabbini ab ineptiis Gnoſticis. אוריא דמנהרין מליהון ומפרסמין טמירן דבירת ישראל והומיא דמשלימין ביעובריהון לכתנא רבא דתבע אולפן מן קדם יי בהון דבהון חקיק ומפרש שמא רבא קדישא דביה אתברין תלת מאה ועשרתי עלמיא וחקיק ומפרש באבן שתירת דנה תתם מארי עלמא פום תהומא רבא מן שריוייא וכל מאן דמדכר השתא שמא קדישא בשעת אניקי משתזיב ומטמרין מגליין. Quinetiam imaginem mundi vides, ait antiquus doctor Nehemias, (Jalcut. f. 113.) in Tabernaculo Moſaico, אהל מועד בננר מינשה בראשית: Cœlum terramque depicta in Aulæis, Concham tanquam modulum maris: tum animalia juxta fert Altare majus, minus fumat plantarum & aromatum præcipuis; Candelabrum denique ἐπιχάλκεον ponitur pro ſole, luna, reliquiſque vagantium ſtellarum. Adjungam hiſce interpretationem Maimonidis ſimplicem quidem & utilem, Zabiorum ſi ritibus minus adverſaretur, ex l. 3. c. 45. *More.* Par Cherubium naturam Angelicam monſtrant; negat Candelabrum, ne triſtis & obſcura ſit Ædes Dei. Femoralia continent virum Dei à cultu Phogorico. Suffimenta ſalubria erant grataque Sacerdoti & Iſraelitæ, ac reverentiam conciliabant. Veſtes ſacræ textu fiebant abſque acu, firmæ adeo & formæ certioris. Omitto cætera. Mirum tamen ingenium huic Rabbino tam lubrice faviſſe, perinde ne cauſam ac rationem ullam forte ſciret, cur Panes olim ad Domini menſam adponerentur. BERN. Ita *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* & *Theodoretus* in *Exodum* ex *Philone Judæo* in *Moyſis encomio.* τ̃ ἰχθύων τῷ αἵματι. *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Λίνεος ὤν·] Λινεος ſolus *Samb.*

p Ἐφαπτίδα] Ἐφαπτείδα & paulo infra ἐφαπτείδος *Big. Samb.* & *Vat.* quo modo αὐλητὴς, ἐρετὴς, aliaque leguntur.

q Τ̃ παντὸς τὴν Φύσιν] Τ̃ παντὸς φύσιν *Big.* Accepit autem τὴν ἐφαπτίδα inſtar Adjecti. Cæteri potius per Adpoſitionem,

ut

ὰν [r] δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ, χρυσῷ σωυφασμένῳ κατ' ὑπόνοιαν οἰμαι τὴ προσώπης ἀπαυγὴν· καὶ τὸ [s] ἑστηνῖν ἀναμέσον ὄντα [t] τὴ ἐφαπτίδα ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸ μεσαίτατον τόπον ἔχει· [v] ζώνη τε περιδιδοῦσα τὸ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ ἔστι [x] συμπεριλήφει τὰ πάντα. δηλοῖ δὴ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τὸ [y] σαρδονύχων ἑκάτερον, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸ ἀρχιερέα· [z] τὴν δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθέλησι τις νοεῖν, εἴτε [a] τὸν πᾶσαν ἀριθμὸν τῶν [b] ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον Ελληνες καλοῦσι, τὰ κατ' ἐκεῖνο γινόμενα οὐκ ἂν [c] ἁμάρτοι. καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ [d] τὸν οὐρανὸν τακινθινομιμοῦ ὑακίνθινος πεποιημένος· [e] οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐστεφανεπίτρεπε [f] αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τῇ τε στεφάνῃ [g] ἠγλαϊσμένος καὶ ταύτῃ [h] χρυσέᾳ, διὰ τὸ αὐγὴν ἧς μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ὅπη τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, [i] πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τὸ ἀρετὴν τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

r Δειχθεῖσαν] Pro δειχθεῖσαν (cum *Hen.* & *Busb.*) legit *Epiphanius* δοχθεῖσαν *quando Deo placuit*. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt Editores *Basil.* & *Gen.* καὶ τ. i. τ. π. τ. φύσιν ἐκ δ'. γενέσθαι, δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ὑπόνοιαν οἰμαι τ. π. ἀ. αὐγῆς. Aliter Scribæ. Pro δειχθεῖσαν legunt *Busb. Hen.* & *Epiphanius* δοχθεῖσαν, *quando Deo placuit*, imo cod. *Hen.* à manu prima δεχθεῖσαν. Mox τὸ ἑστλὼν subſtitui, refragantibus libris veterum. Habent illi τὸ ἑστλώ. Reddemus rurſus Philoni, quod ſuum erat. Ολως δὲ δὴ τοῦ ἱερέως ἐσθὴς ἀπεικόνισμα γίγνοιτ' καὶ μίμημα τοῦ κόσμου: male excuſum fuit, & à Theologis noſtris arreptum temere λέγω. ὁ ποδήρης σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, αἴρας ὑπαγόμενον. φύσει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας. ἐξ αὐτῶν δὲ τὰ σφυρὰ τὰ μὲν ἄνθινα (quæ fruſtra quæras in Hebraico, apud LXXII. Interpr. non fruſtra) σύμβολον γῆς. οἱ δὲ ῥοῖσκοι, ὕδατος. οἱ δὲ κώδωνες, τὴν ἁρμονίας καὶ συμφωνίας τύπον. τὴν δ' ἐπωμίδα ἱεροῦ σύμβολον ὁ λόγος εἰκότι στοχασμοῖς χρώμενος φαίνεται. αὐτὸν μὲν γὰρ οἱ ἐπὶ τὰ ἀκρωμίοις συμέραγδοι δύο λίθοι ἐμφερεῖς (ἄνθρακας vocat ambos Clemens & proxime συμεραγδας ſuo nomine, p. 564.) μιμοῦνται ὡς μὲν οἴονταί τινες (cum his Rabbinis quam antiquis eadem ſenſit Joſephus, & ex noſtris Clemens:) ἀστέρων τοὺς ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, ἥλιον καὶ σελήνην· (atqui modo illos indicat Clemens, modo τὸ τε κρύον καὶ τὴν σελήνην.) ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τις ἀληθείας (vix credo) ἀφορίζοιμι εἶπον, τὴν ἡμισφαιρίαν ἑκάτερον. συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ χροιά. συμεραγδοῦ γὰρ ἔοικεν ἡ τοῦ παντὸς ἀρχὴ φαιδρότης καὶ τὴν ὑγρὸν ἀφθορίαν. ἀναγκαίως δὲ καὶ καθ' ἑκάτερον τὸν λίθον ἓξ ὀνόματα ἐγγλύφει· διότι καὶ τὸν ἡμισφαιρίων ἑκάτερον δίχα τέμνον τὸν ζωοφόρον ἐξ ἑναπολαμβάνει ζώδια. ἔπεσθ' οἱ καὶ τέσσαρα ἑκάστοις λίθοις ταῖς χροιαῖς ἀλλ' ὁμοίοις, ἀφωμοιωθέντες εἰς τέσσαρας σίχους ὑπὸ τριῶν, τισὶν ἴτερα δόγματ' εἰσὶν ἢ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· κίδαριν δὲ αὐτὴ ἀμφιτίθησι τῇ κεφαλῇ, δικαίως τὸ ἱερώμενον τῷ Θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερᾶται, σωφρονεῖν ἀπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπερφέρει δὲ χρυσὸν ἴσῃ πέταλον, ἣ τὸ τετράγωνον αἱ γλυφαὶ γραμμάτων ὑπεφαγίσθησαν. ἐξ ὧν ὄνομα τοῦ ὄντος φασὶ (vere, certe) μηνύειν· ὡς οὐκ οἷόν τε ὂν ὦδε καταληπτὸν θεοῦ συσταθῆναί τι τὸ ὄντως. ἀφθορία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἴλεως δύναμις αὐτῆς. Hæc pius ille Philoſophus. BERN.

s Εστλώσην] Ita *Bernardus*. in libris tamen omnibus hîc loci ἑστλώ. At infra (poſt paucas paginas habemus τὸ ἑστλῶα, adeo ut incertum ſit quo modo ſcripſerit *Joſephus*.

t Τῇ ἐφαπτίδι] Εφαπτείδι *Big.* & *Samb.* ἐφαπτίδι *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* Scripſit forſan utrobique Joſephus formam legitimam ἐφαπτείδα & ἐφαπτείδι. Ita αὐλητεὺς, ἐφεσεὺς aliaque leguntur. Quinetiam de Pallio ait Theodoretus, ἐπέλοιτο δὲ αὐτῷ καὶ ἐφεσείδα χλαῖναν, ἣν οἱ ὁ. ἐπωμίδα ἐπέλεσαν. ὃν δὲ ταῖς βασιλείοις ἐυρίσκομεν ἐσθῆτα αὐτὴν καὶ γλαῦκαν ὠνομασμένην. Verum τὴν ἐφεσείδα etiam φαινόλην vocabant perveteres Græci, unde deductum eſt demum Latinorum *Pallium*. BERN.

u Ἑστλώσην] Ita *Bernardus*. in libris tamen omnibus hîc loci ἑστλώ. At infra (poſt paucas paginas habemus τὸ ἑστλῶα, adeo ut incertum ſit quo modo ſcripſerit *Joſephus*.

v Ζώνη] Ζώνη τε περιδιδοῦσα *Samb.* & *Vat.* ζώνη τε περιδίουσα *Hen.* & *Busb.*

x Ενπεριλήφει] Εμπεριλήφει *Iidem*.

y Σαρδονύχων] Σαρδωνύχων *Big.* & *Samb.* ut ſupra. Scriptio utravis adſumi poſſet, quandoquidem à Sarda gemma & ungue humano nomen illud colligi debuit. σαρδονυξ inſuper in Exemplari Alexandrino Apocalypſis S. ſcriptum memini. BERN.

z Τὴν δ'] Τὴν τε *Hen.* & *Busb.* Mox *Hen.* νοήσει τις. *Busb.* σκοπήσει τις. BERN.

a Τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν] Τὸν ὅλως ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Ἀστέρων,] Ἀστέρων *Big. Vat. Epiph.* & margo cod. *Samb. Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* atque verſus ipſe *Samb.* MS. Hæc à Firmico *Domicilia* nuncupantur. Tum *Big.* & *Samb.* conſentiunt in τὸν ὅλως ἀριθμὸν τῶν οἴκων. BERN.

c Ἁμάρτοι.] *Hen.* ἁμάρτῃ. & in colo eodem hic & *Busb.* ἃ καὶ ἐκείνων. Dein πῖλος *Baſ.* & *Gen.* contra præſtantiſſimos Grammaticos. BERN.

d Τὸν οὐρανὸν] Τὸν οὐρανὸν τεκμηρίων *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸν οὐρανὸν τεκμαιρόμενον *Big.* Neque hoc facile prætermittes, à futuro gravis verbi τεκμαίρω affectu Attico circumflexum; ſicut alterum à nomine diminuto τεκμήριον. *Epiphanius* interpretatur Cælum *imitari*. Typi tamen Græci *Germanorum* heic ponunt τοῦ οὐρανοῦ τεκμήριον. Exinde dixit de Reverendiſſimo Aarone Reverendus Theodoretus, ἐπέκειτο δὲ τῇ κεφαλῇ κίδαριν τὸν οὐρανὸν μιμουμένη. BERN. Sic in quinque *MSS.* in *Editis* τοῦ οὐρανοῦ (*Coll. Voſſ.* τεκμηρίων) τεκμήριον.

e Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως] Vult dicere: laminam nomine Dei inſcriptam non geſtaſſe Pontificem niſi quando πῖλον hyacinthinum gereret, quem præter πῖλον communem ei cum Sacerdotibus cæteris gerebat, uti mox dixit. REL

f Αὐτῷ] *Hen.* αὐτῆ.

g Ηγλαϊσμένος] Sive τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Samb.* & *Big.* ſive τῇ στεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Busb.* & *Hen.* neutiquam placent. dein χρυσέᾳ ab ore Attico. χρυσέᾳ *Big.* & *Samb.* ut durum vulgus. BERN. Ηγλαϊσμένον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* non probante *Bernardo*.

h Χρυσέᾳ, ἀλλὰ τὴν] *Coll. Big.* χρυσέᾳ τὴν αὐγὴν.

i Πολλάκις καὶ] Πολλάκισι ἐν π. *Samb.* πολλάκις καὶ ἐν πολ. reliquorum omnium. BERN. Πολλάκις δὲ καὶ *Vat.*

k Τὸ σεσημασμένον] Τὰ σεσημασμένα legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

l Τάδελφῷ] Τῷ δ' ἀδελφῷ *Big.* & *Samb.* in re graviſſima. Anteaque τὰ εἰρημένα *Busb.* pro τὸ εἰρημένον. Mox una voce *Busb.* σωτεθαυμένῳ, clauſulæ illius loco. BERN.

m Αὐτῷ] An αὐτῷ ſuſtineat ingenium mite ac modeſtum Legiſlatoris? Nam ejus orationis vigor vergit potius ad pronomen αὐτοπαθές. Philo tamen, quem prope ſequitur in hac deſcriptione Flavius; ad Aaronem encomia talia pertinere docuit. Mox διεξιὼν *Baſ.* & *Gen.* extra formam. BERN.

n Υπομιμνῇσκει] Υπέμνησεν *Samb.* & *Coll. Voſſ.* at *Big.* ἔμεινεν.

CAP. VIII.

De Aaronis Sacerdotio.

IX.

QUam primum autem *Tabernaculum* prædictum conſummatum erat, donariis *vero* nondum *rite* conſecratis, Moyſi apparuit Deus, juſſitque ut ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ut qui cæteris ob virtutem ſuam illo dignior fuerit honore. Tum ille, populo in concionem advocato, virtutem illius & benevolentiam *erga ipſos ſingularem* enarravit, & pericula quæ pro illorum ſalute adi-

Moyſes fratrem ſuum Aaronem Sacerdotem ab Oraculo renunciat. Lev. c. 8. Ex. c. 28.

re

re ſuſtineret. Cumque verba ejus ſummo cum applauſu acceperint, ſtudiumque erga illum non mediocre ſignificarint, "Viri, inquit, Iſraëlitæ, jam "quidem ad finem perductum eſt opus, quale, pro "noſtra virili, effici Deo placuit. Quandoquidem "vero Tabernaculo eum excipere cogitatis, ante "omnia proſpiciendum eſt de Sacerdote futuro, "qui ſacris operabitur, preceſque pro vobis con"cipiet. Atque ego, ſi res mei eſſet arbitrii, me"ipſum *forſan* hoc honore non indignum judica"rem, tum quod omnes natura ſui amantes ſint, "tum quod mihi conſcius ſim, quantum pro veſtra "ſalute laboraverim. Nunc autem Deus ipſe Aa"ronem *quidem* dignum hoc honore exiſtimavit, "atque hunc in Pontificatum coöptavit, quo ne"minem è vobis juſtiorem noverit: ſcilicet hic ſto"lam Deo ſacram induet, altarium curam ſuſci"piet, de ſacrificiis providebit, preces pro vobis "Deo fundet, prompte & libenter exaudituro, "tum quod generis noſtri curam gerit, tum quod "illas per virum, quem ipſe elegit, oblatas reci"pere non gravabitur". Hebræis grata fuit hæc oratio, & ſuo quoque aſſenſu Dei comprobarunt electionem. Aaron enim propter genus & prophetiam, ſimul ac virtutem fratris, optime omnium hanc dignitatem commeruit. Erant autem & ipſi illo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

Aarenis filii Nabadus, Abius, Eleazarus & Ithamarus Ex. c. 28. & Num. c. 3.

τῷ, καὶ τὸ πρὲ αὐτὸν πρόθυμον ἐνδεικνυμένων, "ἄν"δρες, εἶπεν, Ισραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, "οἷον αὐτῷ τε τῷ Θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δικαιότατον ἡμῖν. [o] ἐπεὶ "δ' εἰδέπω τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡ"μῖν [p] ἱερατευσομένου καὶ ὑπηρετήσοντος τῇ θυσίᾳ καὶ "τῷ ὑπὲρ [q] ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκε"ψεως [r] ἐπιτραπείσης, ἐμαυτὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρι"να· λέγω τε τὸ φύσει πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι "πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι πρὸς σωτηρίας τὰ ὑμέτερας "συνοίδα. νυνὶ δ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Ααρῶνα τῆς τιμῆς ταύ"της ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸ δικαιότε"ρον [t] μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς· ὡς ὅτος ἐνδύσεται στολὴν τὴν "Θεῷ καθωσιωμένην, καὶ [v] βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ "προνοιαν ἱερείων, καὶ τὰς [x] ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσε"ται πρὸς τὸν Θεὸν ἡδέως ἀκουόμενον, [y] ὅτι τε κήδεται "ὑμῶν ὑμέτερος, καὶ πρὸ [z] ὧν αὐτὸν ἐπελέξα"το γινομένας προσδεχεῖ ταύτας". Εβραῖοι [a] δὲ ἠρέ σκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ Θεοῦ χειροτονίᾳ. διὰ δὲ Ααρὼν [b] διά τε τὸ ἦθος καὶ τὴν προφητείαν, ἅμα τε τὸ ἀρετὴν ἀδελφοῦ, πάντων ἄριστος ἐκρίθη τῶν ὑπ' αὐτοῦ τιμηθέντων. ἦσαν δὲ [c] αὐτῷ καὶ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες· [d] Νάβαδος, [e] Αβιὰς, Ελεάζαρος, Ιθάμαρος.

β'. Οσα

o Επεὶ δ' εἴδετε] *Baſ.* & *Gen.* Latine dicas, *Quandoquidem tabernaculo Numen excipere cogitatis.* Alii omnes aliter, *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπεὶ ᾗ οεῖ τοῦτον. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* in *cæteris* ἐπεὶ ᾗ δεῖ τοῦτον. HUDS. *Vet.* ve tit: *qui Tabernaculum oportet jam dedicari.* Forte leg. ἤδη δέον. COCC.

p Ιερατευσομένου] Τεραττυσμένου editores ambo tempus anteverterunt. BERN.

q Ημῶν] Υμῶν *Samb.* & ſupra v. 37. ὑμῖν.

r Επιτραπείσης,] Cæteri ἐπιτραπείσης pro ἐπιτραπείσης, aut vice ἐντραπείσης *Sambuci.* BERN.

s Καμούσῃ] Καμούσῃ *Vat.*

t Μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς·] Υμῶν μᾶλλον εἰδὼς· ὡς ὅτος *Samb.* μᾶλλον ὑμῶν, εἰδὼς ὡς ὅτος *Baſ.* & *Gen. Epiphanius* ſimiliter ὑποσίζει, *Hunc ſacerdotem nobis credidit juſtiorem, ſciens quia dignus induetur.* Hoc eſt, τοῦτον ἡγήσατο ἱερέα δικαιότερον μᾶλλον ἡμῶν· εἰδὼς ὡς ἄξιος ἐνδύσεται. Nam Philo dixerat, τὸ μὲ ἀδελφὸν ὁ μωυσῆς ἀρχιερέα καὶ τὰ χρηθέντα λόγια ἥρμοσε. Tum Johannes Joſephi deflorator, ἀρχιερέα ᾗ ὁ Θεὸς τὸν ἄνδρα ἐψηφίσατο· συναθροίσας ᾗ τὸ πλῆθος ὁ μωυσῆς, ἄνδρες ἔφη τὸ μὲ ἔργον τετέλεσται, τὸν ᾗ ὃν ἱερᾶς τιμῆς ὁ Θεὸς τὸν ἀκρῶν ἀξιοῖ. BERN. & HUDS.

v Βωμῶν ἐπιμέλειαν] Miniſterium altaris utriuſque ſacerdotum erat proprium, uti conſtanter Judæi tradunt. Levitæ miniſtrabant ſacerdotibus, ſed altare exterius non adſcendebant: ad interius quoque non licebat iis accedere. REL.

x Υπὲρ ὑμῶν] Υπὲρ ἡμῶν in codicibus *Epiphanii.*

y Οὐ τε κήδεται] *Big.* & *Samb.* ὃ τε κήδεται ἡμῶν ᾗ ὑμέτερος *Baſ.* & *Gen.* ὁ τε κηδ' ἡ. ᾗ ὑμέτερος *Epiphanius.* Ubi ἀνασάμενον ſcripſit male *Samb.* & ſubinde ὑπ' ἀνδρὸς pro παρ' ὧνδρός. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* antea ὅτι κηδ.

z Ον αὐτὸν] *Big. Samb.* & *Epiphanius* ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο. Probo tamen non minus quod nuper & nunc excuſum eſt. Supervacua etiam videtur correctio Reverendiſſimi Montacutii, ὃν αὐτὸς ἐπελ. γιν. προδείξαμεν. BERN. Sic *Baſ.* & *G.* ὃν αὐ. ὃς ἐξελέξατο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

a Δι' ἡρέσκοντο] Τε ἠρέσκοντο *Samb.*

b Διά τε] Hæc ſine diſtinctione legunt *Samb.* & *Epiphanius* Moyſis gratia, ἅμα τε τὸ ἦθος καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἀρετὴν τ' ἀδελφοῦ. Nos cum editoribus Aaroni diſtinctius tribuimus τὴν προφητείαν propter Ex. c. 7. 1. נביאך אהרן יהיה ואתה BERN.

c Αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ παῖδες in *aliis.*

d Νάβαδος,] Joſephus itaque per hyperthefin ſcripſit paſſim pro ναδάβος. Quippe exemplaria Græca Latinaque conſentiunt in *Nabado*: niſi quod codex *Hen.* ναδάβος forte ſervet ex נדב nomine vero. Pariter γ'. *βασ.* c. 14. 20. & c. 15. 25. antiquiſſimi libri oſtendunt ναδαὰδ & ναδαὰτ pro נדב. BERN. *Joſephus* per hyperthefin paſſim ita ſcripſit pro Νάδαβος, conſentientibus omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis.

e Αβιὰς,] Ab Hebraico אביהוא *Abihu.* Pro eo legitur ἀβιοὺδ ubique exemplarium Græcorum. Nec aliud interpretatur Euſebius in ſuo Lexidio inter Nomina Exodi. Nam אביהוד in Hebræo iſtius libri haud uſquam occurrit. Ita ex vetuſtiſſimo mendo ὑὸς ναυῆ auditur per Græciam Chriſtianam pro ὑὸς ναυῆ. Philo autem exponit vocabulum ἀβιοὺδ, ſic enim apud ipſum ſæpius ſcribitur, tanquam ultima litera ſuperflua. Quorſum ait, ναδὰβ μὲ ἰκέσιος ἑρμηνεύεται —— καὶ ἀβιοὺδ, πατρός μου: rectius καὶ ἀβιοὺ, πατρός μου ἐστι, id vult אביהוא. Hujus autem paragraphi argumentum plurimum ſumſit Joſephus è tertio libro Philonis de Legiſlatore. Κατὰ τὸ εἰκὸς ἱερὰ κατασκευασθέντος, ἔδει τὸν ἱερέως τὸν ἐπιτηδειοτάτης αἱρεθῆναι τε καὶ σωθῆναι τὸν πρώτου τὰς θυσίας ἀνάγει τε καὶ ἱερουργεῖν πρέποντος. τὸν μὲ οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἁπάντων ἐπικρίνας ἀρετῇδῶν δοκιμεῖα, τὰς δ' ὑπὸν παῖδας ἱερᾶς ἐχρέωσε· σφοδρὰ μίαν δ' τῷ οἰκείῳ γήρει δίδως ἀπὸ εὐσεβείας δ' ὁσιότητι ἀς ἐσαύρει τοῖς ἀνδράσιν ὑπάρχουσας. σαφὴς ᾗ πίστις. δύο τέρων ἦν, δυο δ' ἦσαν, αὐτῷ τούτῳ δ' γίνεσθαι ἐξίωσε. καθίστη ᾗ μὴ τὸ δ' ἄπαντος ἔθνους γνώμης, [Hac autem occaſione diligentiſſimus Philonis ſectator Adamantius, quid ſecundum Regulam antiquam in ſacris Ordinationibus plebi Chriſtianæ fuerat conceſſum, ita explicat. *Convocavit*, inquit, *Moyſes Synagogam Lev. c.* 8. 6. *& dicit eis. Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus. Licet ergo Dominus de conſtituendo Pontifice præcepiſſet, & Dominus elegiſſet, tamen convocatur & ſynagoga. Requiritur enim in Ordinando Sacerdote & præſentia populi, ut ſciant omnes & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligatur ad Sacerdotium; & hoc adſtante populo, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, nequis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem quod Apoſtolus præcipit in Ordinatione Sacerdotis dicens, Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt.*] ὡς τὰ λόγια ὑφηγεῖτο, καιρὸν ὃν πρέπον ἐν ἄξιον ἰσοχρόνως. λαὸ τὸ πρῶτον αὐτὸς ὑφ' ἡγῆς τῷ καθαρωτάτῳ ἐν ζωλικωτάτῳ. πάντα τὰς ἱερᾶς ἀναδίδωσιν ἐσθῆτας, τῷ μὲ ἀδελφῷ τ' στολὴν ἐν τῶν ἐπωμίδα, οἱονεὶ λογεῖα, τὸ παμποίκιλον ὕφασμα ἐ μίμημα ᾧ παντὸς. τοῖς δ' ἀδελφιδοῦς χιτῶνας λινᾶς, ζωνας τε ἐ πρεπούσας τὰ στῆθη. ὡς ᾗ τὰς ἐσθῆτας ἡσυχάζειν αὐτὰς, χρίσματος ὠδεσάτου λαβὼν, ὃ μυρεψικῇ τέχνῃ κατεργάσθη, τὸν τε βωμὸν ἐ τ' λυχνίαν καθέχρισεν, ἐπιῤῥάνων ἐπάρχις, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς θυσίας χρήσιμα. καὶ τελούμενον προσαγαγὼν τ' δεξιᾶς (הקריב) πολλῷ λιπὶ τῷ κεφαλῷ ἀλεῖφ. ταυτ' ἐπιτελέσας, σφαγὰς ἀμνείων κριῶν· αἵματος ἐκχυσις ὅτι πανὶ ἡμῶν καὶ σωτηρίων ἦ, παρ' ὅσον ἠλθεν εἰς ψυχὴν, σωμάτος τὸ ἁμαρτάνον ἐστιν· ὥσπερ δ' τ θεοῦ δώρας καὶ θυσίας ἀναγκαῖον ἐξομολογεῖσθαι, μὴ ἀφειπεῖν ἐπιβοᾶ. τ ᾗ κριῶν, τ μὲ ἕτερον εἰς ὁλοκαύτωμα σύχαρεστήσαν τ τ' ὅλων ἀνοίησις· τ ᾗ ἕτερον εἰς τὴν τ' ἱερουργιῶν ἀφὸ καθάρσεως ἀγιάσμοῦ, τελείαν, ὃν ἑτύμως τελεσιώσεως σύμβολον, איל המלאים, Lev. 8. 21. καὶ λαὸ αἷμα, ἐ αὐτὸ τρία μέρη ᾧ σώματος· εἷς τ' τελουμένων ἱερέων, ἐς ἄκρον, ἄκρον χεῖρα, πόδος ἄκρον, δεξιὰ τὰ σύμπαντα· ὡσαύτως μέρος ὅτι δὲ τ τέλειον καὶ λογῳ καὶ ἔργῳ καὶ βίῳ παντὶ καθαρῶσαι. θυσίας ᾗ ἐπὶ ταῖς σωτηρίοις ἀπὸ ἀναγκαίων, τοῦτο μὲν τ ἱερέων ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο ᾗ τ γενέσιος ὑπὲρ ἁπάντος ᾧ ἔθνους· μωυσῆς μὲν εἰς τὴν σκηνὴν εἰσέρχεται τ' ἀδελφὸν ἐπαγόμενος. ὀγδοη δ' ὧν τ τελετῆς ἡμέρα καὶ τελευταία· ᾗ γὰ σωτήριον ἐπὶ ἱερουργιῶν αὐτὸν τε καὶ τοὺς υἱοὺς ἀφιέναι. εἰσελθὼν δ' ἀνεδίδασκεν οἷα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς εὐμαθῆ γινόμενον, ὃν χρὴ τρόπον τ' ἀρχιερέα τὰς ἐπὶ ποιεῖαι λειτουργίας. εἶτ' ἐξελθόντες ἀμφότεροι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνοντες πρὸς τ κεφαλὴς, εὐχὰς τίθεται τῷ ἔθνει τὰς προσηκούσας ἀπὸ καθαρᾶς καὶ ὁσιωτάτης γνώμης. ὅτι δ' ἰσχυμῶν, τεκμαιρόμεθα τι συμβαίνει· ὁπόταν γὰ τ αὐτὸν, εἴτε αἰδέσιμον ἀπάσματος ᾧ καθαρώτατον, εἴτε ἀέρος καὶ τῶν τ στοιχείων φύσεως μεταβολὴ ἀναλυσίτιμον εἰς πῦρ, αἰτιδίου ἀθρόα φλὸξ διεκαυσε· καὶ συνέχυμεν ῥύμῃ φέρεται μὲν ἐπὶ τ βωμὸν, τὰ δ' ἐξ αὐτῆς πάντα ἐξαπαλίσκει, ὥσπερ οἶμαι σαδισάτην δίκαιον, ὅτι καὶ ἀπὸ θείας ἐπιῤῥοσύνης ἐπετελεῖτο. Graviſſimam hanc hiſtoriam, quæ facundius nihil aut potentius ſcripſit Philo, jam reticere non potui, ſive Hebraicorum ſive etiam Chriſtianorum Pontificum, quam magnam meritamque habeo, veneratione. Ritus enim nonnullos Judaicos, quos maxime S. Paulus æternarum rerum ſymbola eſſe oſtendit, in Religionem noſtram transferri utile erat factum, & honeſtum, & antiquiſſimum. BERN. Scriptoribus nonnullis Αβιὰδ dicitur, aliis vero Αβιὰ.

f Πα-

β'. Οσα δὲ τῶν περὶς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν [f] περισκευασμένων ἦν περιττὰ, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρη σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμιατηρίου, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι. ὅπως καὶ τὴν ὁδοιπορίαν παῦται μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν, [g] μήτ' ἐκ κονιορτοῦ βλάπτηται. [h] τότε τε πληθοῦς αὖθις ἀθροίσας πάλιν, [i] εἰσφορὰν [k] αὐτοὺς προστάξεν εἰσφέρειν σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. [l] ὁ δὲ σίκλος, νόμισμα [m] Ἑβραίων ὢν, [n] Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. [o] οἱ δὲ ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς· καὶ τὸ πληθος τῶν εἰσφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ [p] πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. [q] ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλαττόνων [r] οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συναγομισθὲν εἰς τὰς [s] ὠνὶ τ' σκηνὴν χρείας [t] ἀνηλώθη.

2. Quæcunque vero in Tabernaculi fabricam parata supererant, jussit ea in vela tectoria ipsius Tabernaculi, lychnuchi, & thuribuli, aliorumque vasorum impendere; ut hæc, dum in itinere deportantur, neque pluvia vel minimum læderentur, neque pulvere. Atque populo iterum convocato, * imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum. Siclus autem nummus est apud Hebræos, qui valet quatuor † drachmas Atticas. Illi vero prompto obsequio jussa Moysis exsequuntur; ad numerum sexcentorum quinque millium & quingentorum & quinquaginta. Argentum autem conferebant *soli* ingenui, à vigesimo & deinceps ætatis anno usque ad quinquagesimum. Quicquid vero collatum erat in usus Tabernaculi insumptum est.

γ'. Ἡγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὰς ἱερέας, τρόπῳ τοιῷδε τοιόνδε· αὐτῶν τὴν καθαρσιν. [v] σμύρνης ὀπὸς

3. Præterea & Tabernaculum & sacerdotes lustravit, purificatione ad hunc modum facta. ‡ Myrrhæ * electæ siclos quingentos, totidemque ireos, *Eundem Moyses septem diebus rite consecrat, clante & applaudente. Lev. c. 8.*

---

f Περισκευασμένων] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* περιεσκευασμένων.

g Μήτ' ἀπὸ κονιορτοῦ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μήτε κονιορτοῦ *Bas.* & *G.*

h Τότε πλήθους] Ita cum *Vet. Interpr.* τότε πλῆθος in *Editis.*

* *Imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum.*] *Præter anathemata spontanea, Deo imperante seu tributum sacrum seu λύτρον τῆς ψυχῆς,* כסף תכפרים, & תרומה ליהוה *i. e.* LXX. *Interpr.* & Jos. εἰσφορὰ μυρίων, 603550 *Josepho, aut justo numero* 603550 *semisiclos in usum Tabernaculi pendunt tot viri Israelitæ à* XX. *annis ad* L. *recensiti,* בקע לגלגלת מחצית השקל, *sive ut in nummis vere Hebraicis circa Urnam Aaronicam conscriptum vidimus,* מחצת השקל. *Exodi c.* 30. 13, 14. & *c.* 38. 25, 26. *Valet autem Siclus Hebraicus* השקל, *quantum argenti Stater sive τετράδραχμον Atticum, vel δίδραχμον Alexandrinum secundum Interpr.* LXXII. *Inde ajunt isti Ex. c.* 38. 26. δραχμὴ μία *i. e. Becà τῇ κεφαλῇ, τὸ ἥμισυ δὲ σίκλου. Vide & Gen. c.* 24. 22. *Ex Moyse autem claret Siclum colligere* XX. Geras גרה, *quæ sunt* Meæ *totidem* מעות *Onceloso, Samaritis* دوانيق *q. e. δυσὶν ὀβολοῖς Hesychii, atque* Oboli τοῖς ὀ'. *partemque feciisse* $\frac{1}{3000}$ *Talenti Hebraici. Æstimantur adeo capita Israelitica* 603550. *Talentis centum plus Siclis* 1775 $= \frac{6031550}{2 \times 3000}$. *Ex. c.* 30. & *c.* 38. & *Num. c.* 1. BERN.

i Εἰσφορὰν] In εἰς φορὰν male divisit *Vet. Interpr.*

k Αὐτὸ] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.*

l Ὁ δὲ σίκλος,] Hanc Josephi sententiam alio loco confirmavimus uberius. Subjicimus tetradrachmum Atticum, argenteum, Siclo æqualem.

REL.

m Ἑβραίων] Ἑβραίων soli *Big.* & *Samb.*

† *Drachmas Atticas.*] Id est, quatuor novem denarios Mon. *Ang.* Videsis *Prid.* Præf. ad pr. vol. p. 17. HUDS.

n Ἀττικὰς] *Josephum* (cui tuto hisce de rebus fidendum esse pronunciat *Theodoretus*) de valore *Sicli* tuetur *Villalpandus* in *Apparatu*, p. 386. ut & *Heideggerus* in *Hist. Sacr. Patriarch.* p. 41. & *Relandus* in *Dissert.* de *Nummis Samaritanis*, p. 188. quibus adjicias *Ciacconium* de *Ponderibus*, p. 69. & *Sperlingium* de *Nummis non cusis*, p. 54.

o Οἱ δὲ] *Samb.* οἳ δὲ. *Hen.* & *Busb.* οἵ. BERN.

p Πεντακισχίλιοι] Πεντακισχίλιοι *Big. Samb. Bas. Gen. Busb. Hen. Epiphanius* Int. Epitom. *Cant.* & *Johannes Zonaras* contra secundum librum Moysis c. 38. 25. quartumque ipsius statim versu 46: licet plerique Theologorum diversas fuisse καθαιρέσεις illas contendant. Quippe recensio militiæ Hebraicæ, quæ exigebatur in eremo Sinæa Exodi anno secundo. ineunte, 603550 viros ingenuos præcise collegerat, qui Græcorum more supputanti omnino comparuerint ἑξήκοντα μυριάδες καὶ ΓΦΝ'. Scribæ autem veteres apud Josephum Γ commutarunt in Ε, numerorum nimis prodigi. BERN. Ita libri omnes *Josephi* contra *Moysem* in *Exod.* c. 38. v. 25. Scribis veteribus apud *Josephum* commutantibus Γ in Ε.

q Ἔφερον] Εἰσέφερον *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

r Οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* quibus ex *Latinis* favet *Vossii* codex, *a viginti annorum ætate & usque ad* L. *constituti.* οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι *Bas.* & *G.* οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἄνω ἐτῶν ἄχρι *Vat. Hen.* & *Busb.* non male.

s Περὶ τὴν σκηνὴν] Περὶ τ' σκηνῆς *Vat.*

t Ἀνηλώθη.] Ἀνηλῶθη recte & Attice *Big.* cum *Samb.* à verbo primario ἀναλόω. ἀνηλῶθη *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

‡ *Myrrhæ electæ siclos quingentos,*] *Nobilissimum & Sanctissimum* Chrisma *Ex. c.* 29. 7, 21. *c.* 30. *à v.* 23. *c.* 37. 29. *c.* 40. 9, 10. & *Lev. c.* 8. 10, 11, 12. *Num. c.* 35. 25. *c.* 7. 1. & *Eccles. c.* 45. 18. & ψ. 132. 2. שמן המשחה & משחת קדש. *Ædem magnumque Sacerdotem Dei cum suo ornatu in omne ævum consecrari* קדש *dignum erat ac justum,* [*quove contra pretiosum non erat Talmude profitente* Ceritot *f.* 5. *Oleum illud Balsaminum* שמן אפרסמון *quo rex* δικαφύλαξ *Jehus olim inungebatur,*) *cum Hinno* הין *sive Bicongio Attico olei ex oleis miscebat precipua aromata & fragrantissimos sudores* besamin ros בשמים, *quod est* ראש בשמים rase besamin, *sicut Salomo rex explicat c.* 4. 14. *sui Cantici: quippe in aridis aromatum præstat summæ arboris cortex, & in fluoribus primæ omnium lacrymæ.* Myrrhæ *quidem puræ sponteque stillantis* מר דרור *Siclos i. e. semuncias Atticas* 500. *totidemque siclos* Casiæ קרה, ἴσους LXXII. & *Josepho, ac* קציעה *naviter Judæorum reliquis.* Cinamoni *vero* Calamique קנמון וקנה בשם *semuncias alterutrius* 250. *Simul grata pondera* 1500 *siclorum, Talmudistis licet refragantibus* Ceritot *c.* 1. & *Maimonide c.* 1. §. 2. Cele micdas. *Quamvis enim* שקל *absit à textu Hebræo tam Samaritarum quam Judæorum, recte tamen interpretantur illa pondera de siclis totidem Doctores Alexandriæ, ut alibi Sacrorum librorum, Josephus etiam, Onceloüs, Paraphrastes Jerosolymitarius & Neapolitanus, & familiaris Rabbinorum Hieronymus: quin statim sequitur in contextu Moysis super hac re* בשקל הקדש.

Præterea imperatum est Altare Aureum מזבח הזהב & מזבח הקטורת, *ante soles orientem occidentemque quotidie pretiosissimo thymiamate adolere,* קטורת הסמים וקטורת תמיד מעשה רוקח טהור קדש *Ex. c.* 30. 7, 8, 9, 34. *c.* 31. 11. & *c.* 37. 23, 29.

Deinde oleo puro (שמן זית זך כתית) *ac perpetuo, Ex. c.* 27. 20, 21. *Lev. c.* 24. 1, 2, 3, 4. & *Num. c.* 4. 16. & *præter Moysen Hecatæo teste, p.* 408. φῶς παρεῖχον. *Eusebianæ, Candelabri* ἡμέρας τρεῖς λύχνια *tres luces interdiu, noctu omnes* (הדלקת או הטבת) *alere & conservare,* semilogo *quidem olei singulas* ἡμέρας δωδέκατον Menacot *c.* 9. §. 3. 11. *Maimon.* Tamidin *c.* 3. §. 10, 11. *pro tempore nimirum* intervespertino, *Moysi* בין הערבים *i. e. discipulis Moysis* מערב ער בקר. *Nam ex prisco ritu* אין מתנכין ארון המנורה *et* אלא מחרלקת ונרותיה בין הערבים. *Imo per diem quinque rite arsisse refert Ris Lacis, qui floruit tempore M. Constantini,* Iomæ *f.* 33. (*Vide etiam tu Misnam Tamid c.* 3. 9. & *c.* 5. & *c.* 6. & *Maimonidem de* Jugi officio *c.* 3. 16.) *præsertim* τὰς μακεδονικὰς נר מערבי lucernæ medioxumæ *& versus Sanctissima repandæ flammam, Pharisæis consentientibus omnino in Massiclis* Cidduşin *c.* 2. & Tamid *c.* 5. & *Maim. in hilcot* Tamidin *c.* 3. 13. *Hanc autem si extingueretur, sicut contigit revera circa Passionem Domini nostri Jesu Christi, ab Holocaustomatum Altari refici quasi igni Cœlesti oportuit,* Tamid *c.* 5. *f.* 63. *a. Simile de suffitu sacro docet G. Syncellus p.* 136. πυρὸς αἰωνίου τὰς θυσίας ἀναλίσκουσας ἀεὶ, ἐξ ἧς καὶ θυμιᾶν ἐχρῆν. *Subjiciam jammodo* Thymiama *Rabbinicum nominibus Hebraicis atque etiam Arabicis confectum.* 1. Stacte, נטף *seu* עור בלסאן, *aut interprete Symeone Gamalielis præclaro Nomodidascalo* שרף הנוטף מעצי הקטף *quod est Lacryma Balsami.* 2. Onyx, צרי, שחלת, אצפרשיב, *vel* צפיון *Talmudistis &* טופרא *Onceloso.* 3. Galbanum חלבנה, מיעה סאילה *i. e. Styrax liquida.* 4. Thus לבאן, לבונה. 5. Myrrha מר, מסן. *Suo pondere quodque in* LXX. *mnas* מנין, *quæ possunt* 7000 *denarios aureos.* 6. Casia קציעה *Myropolis Hebræis Arabicisque.* 7. Nardus spicata שבלת נרד, כנבל אלנטרין *vitiose apud Maimonidem pro* שבלת אלנארדין; *quod etiam per metaplasmum in duobus libris Evangelicis appellatur* νάρδος πιστικὴ *ex Latino.* 8. Crocus, זעפרן, כרכם. *Horum singula ad mnas* XVI. *Addantur eis* 9. Costi, קושט, *duodecim mnæ.* 10. *Novem mnæ* Cinamoni קנמון, עור *τοῦτο δ' ξύλα.* 11. *Tres mnæ* Corticis aromatici *Acori Agallochi Casiæ aut similium,* קלופה, קשר סליחת. *Dein quadrans cabi* מלח סדומית וכפת חרדין Salis Sodomeni (*ex Moysis* טמלח) & Succini Jordanici. *Tum* Ambari عنبر *aut herbæ cujusdam* καπνώδους *quantum poterant. Postreme conficiebatur Thymiama cabis novem* Saponis Carsinensis *cabisque* XXI. vini Cyprii. *Nam hæc quinque præter aromata* IV. *à Deo præscripta Ex. c.* 30. *injicere audent Pharisæi, unde crescret quotidianum Suffimentum mnæ unæ super* 368. & *tribus demum in vigilia lomæ.* Ceritot *f.* 6. *a.* & *Maimon.* Cele micdas c. 2. §. 3. BERN.

* *Ele-*

ireos, ex cinamomo autem, & calamo (nam & hic adoramenti ſpecies eſt) dimidium priorum ponde-

λέκτα σύκλας πενταπόσιας, καὶ [z] ἴρεως ἴσας, [y] κινα-μώμα ᾗ καὶ καλάμα, ἔστι ᾗ καὶ τῶτο εἶδος [z] θυμά-τ@,

* *Electa*] Id eſt *pura ſponteque ſtillantia*.

y Σμύρνης] Hebræus habet מר דרור *mor deror*, σμύρνης ἐκλε-κτῆς Interpr. LXX. atque σμύρνης ἐπιλέκτα Hiſtoricus noſter, ut דרור conveniret cum ברור. Onceloſus *mira dacia* מירא רביא, *myrrhæ puræ & ab omni vitio liberæ*. Libentius tamen interpre-tor ראש מר דרור, τὸ ἄνθ@ (quod eſt τὸ ἀμόχεσον ſecundum Theophraſtum & rem ipſam) σμύρνης ἑαυτῆς. Quippe دس *darra*, *ſtillare* in Lexicis Arabum. Judæi Mauruſii, R. Saadias, & Samaritarum philologi phraſin eandem interpretantur preſ-ſius المسك الخالص *meſc* ſeu *moſchus ultro lacrymans*, Tavoſus مسك انزال *moſchus ſincerus*. Ubi *moſchus* non teſtes dorcadis Indicæ, ut Maimonides medicus, Abeneſdras philoſophus aliique exiſtimarunt, ſed myrrhæ arboris ſuccum denotat. Prius equidem valde alienum fuiſſet ab oleo ſancto & incruento, à *mor* Moſaico. Quinetiam hoc idem coarguit, quod poſtea vidi, M. Nachmanis ad Legem & A. Davidis in Scholiis *Cele micdas* c. 1. §. 3. Verum R. Hiæ מר דרור vocatur لبني الذهبان λοσνὰ δοιζὰν, *Styrax aurea* ſeu *Gebalites*. Sæpius enim hæc lacryma pro myrrha malo dolo venditur. BERN.

z Ἰρεως ἴσας.] Pro קרה *Ciddah*, quod קציעה *Caſia* nuncu-patur in Hymno Regio 45. 9. & Onceloſo aliiſque Paraphra-ſtis Chaldæis קציעתא aut קציעא. Judæi Alexandrini ad Moy-ſis Pentateuchum ἶρις interpretati ſunt, ἶρις etiam Flavius no-ſter. Verum *oi* ε' in Pſalmis malunt κασία pro קציעות, quin-etiam MS. Oxon. & S. Ambroſius *caſia* ponunt in Exodo. I-ris autem ſpecie ſatis diſſimilis a Caſia, herba enim magis quam frutex videtur, odorem tamen conſimilem habet ac Pli-nio teſte nobiliſſimum, ſed & folia ſimillima. Accepit vero vel ſuam ob indolem Caſia nomen קדה inter Hebræos, tan-quam *odoratiſſima* rerum & *frangantia* mera. Εὔοσμον adeo ſi-gnificat *Ceda*, *Cada*, *Cadia*, قدو قداة قدي, ſimileſque typi Arabum & Æthiopum & Trogodytarum dialectis. Vel ſane קרה eſt قدة *Cedda* Arabicum, quaſi lignum *decorticatum*: nam *Caſiæ corticem*, *contra atque in Cinnamo*, *levari & exinani-ri pretium eſſe* ait Cajus in Hiſt. Naturæ. Hoc idem confirmat vocabulum קציעה, ſeu קציעא Chaldæis perfrequens, (unde κασία Græcorum, atque etiam nomen proprium ſuaviſſimæ Jobitidi:) quod rite interpretaberis κάρφ@, σκιδαλμὸς, & *cortice nudus* baculus. Quippe קצץ & قضع, *cute reſecta aut abraſa denudare*. Accedit huc & vox Arabica سليخة *Selicha*, qua Interpres ſacer reddidit Hebraicum קציעה in Pſalmis, & Medici Arabum Dioſcoridis κασίαν interpretantur. Significat autem سليخة τὸ ἀπολιπισθὲν, *cute ac cortice ſpoliatum*. Dein-de Cl. Saadias, Judæique Africani קרה verterunt قشط *Cosht*; quod ἀπόλειπσμα ſive φλοισμὸς denotat ſuo etymo ab Arabum قشط *Cashata*: Arabes ipſi frequentius *Coſt* قسط, à quibus ſuaviſſimus κόσ@ ad Græcos venerat. Pariter Maimonides Cele micdas c. 1. §. 3. קושט חקרה היא inaccurate & præter Talmud, ubi *Coſt* & *Ceſia* diſerte diſtinguuntur ab invicem. Poſtremo Caſiæ genus optimum, quod γίζιρ appellitari ſuo in agro nos monet Pedacius aliique, جرز nomen nanciſcitur à *cute reſecta & detracta*. Nam جرز, ἀφελκόπλευ, φλοιὸν. Tum idem equidem Botanicus inter nobiles Caſias recenſet μωτὼ, quaſi diceretur *Caſia mortua nihilque ſpirans*, tum δάκας aut δάκνα i. e. דקה & دقران, *ſurculus*, *virga*. Tradiderunt autem Nomodidaſcali *Ceritot* f. 5. quod ſubinde urgent Abe-neſdras & David Cimchius, Thuribulum ſacrum (פיטום הקטרת) præter alia aromata ſpiraſſe קציעה κασίαν, omnino pro קרה Legiſlatoris, quod Samarites reddidit ſimpliciter *Od* العود, ξύλον. Alia plurima nunc omitto. BERN. Ita etiam LXX. ad *Moyſis* Pentateuchum, verum in *Pſalmis* malunt κασία. quin-etiam *MS. Oxon.* & *S. Ambroſius caſia* ponunt in *Exodo*.

y Κιναμώμα] Κινα μώμα ᾗ καὶ καλάμα *Baſ. Gen. Busb. & Hen.* κιναμώμα καὶ δίκα καλάμα *Big.* κιναμώμα δίκα καὶ καλάμα *Samb.* Peregrinum hoc vocabulum per ν geminum ſcribitur in exem-plaribus Herodoti atque Ariſtotelis, eis præſertim in locis un-de ſimplici liquidaque litera id citaverant Euſtathius & Ety-mologus. Quin κιννάμωμον etiam increbuit in Lexicis aliiſque libris Græcorum, Hippocratis, Dioſcoridæ, Strabonis &c. ve-lut convenientius Hebraico קנמן, quod *Cinnamon* fortiter e-nunciant Judæorum philologi. Veruntamen notiſſimus verſus Dionyſii φῦλα φίεσθαι ἀκηράσιον κιναμώμου, & codices Theo-phraſti, quo doctius nemo diligentiuſque aromata tractavit, ſed & lenitas Attica, κινάμωμον Joſephi ſatis tuentur. *Cinamo-mum* ſubinde reddidit Latinis literis Epiphanius. Adblandiun tur quidem & veri ſpeciem ſaltem ferunt, quas excogitavi o-riginationes Hebraicæ vocis קנמן; unde Græcum κιννάμωμον, ſicut ab uſu Aſſyriorumque ⟨syriac⟩, קנמא, *Cunomo* & *Cu-nema* venit Genus quidem deterius & lignoſius κίναμον & κίνα-μον Nicandro in ſalubri carmine: hinc etiam *Caunima* Merca torum Malabaricorum. Una ſit illarum קנא חמאם, *nidus co-lumbæ ſive avis* κιναμωμολόγ@, qua de poſt Herodotum ſapiens Stagirita nono Hiſtoriæ Animalis & Dionyſius in Geographi-cis. Alia قناة حماما, *Canna Amomi*. Tertia equidem proxime acceſſerit ad Hebraicum ab Arabico قنم *Canemon*, *valde olens*; ſi forte apud Joctanidas vocabulum illud tam ὀσμω-δὲς notaret, quam ὀζώδες certo denotat. Vel quarto modo קנמן deſcendet à קנה, קניא, ſeu قناة, *Canna*, *fiſtula*, veluti ארגמן in Moyſis volumine ab ارجوان: quippe Cinnamo-mum συεγγώδες pretiumque ſui corticis. Conſtat etiam In-terpretes Alexandrinos Jer. c. 6. 20. קנה תסוב reddidiſſe Græce κινάμωμον, & Theodotionem id interpretamenti in ſua verſio-ne retinuiſſe. Ibidem inſuper adnotavit S. Hieronymus, *Ca-lamum ſuaveolentem de terra venire longinqua propheticus ſermo te-ſtatur, ut intelligamus Indiam*, imo plagam Sinarum adhuc ſe-motiorem, *de qua per mare Rubrum plura veniunt aromata. Hoc genus pigmenti medici* καυλὸν συεγγὲς *appellant*. Præterea Nach-manides contendit Moyſis primi קנה Arabici interpretanti va-lere דרצני *Darſinum*, idemque קנילה κανέλα, cujus calamus odoratiſſimus Dioſcoride Plinioque probantibus: ſed Abraha-mus ben David mavult idem reddere cum Arabibus ארכר, cum Græculis χείνν@. Caſiam idcirco & Cinnamomum à mercatoribus promiſcue venire Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, omniſque ætas recens vetus taxavit. Adde his Sera-pionem alioſque Arabum καλαμον Dioſcoridis paſſim interpre-tari قصب الذريرة *Caſabodarira*, quod tamen S. Bibliorum interpretes aliquot Judaici Chriſtianique ſubſtituunt pro קנמן. Cæterum jamdudum periit (mirum creditu) nomen קנמן in Arabia & Troglodytica, ubi ipſe frutex ſtagrantiſſi-mus omnium reperitur: quanquam vocem hanc eſſe Hebrai-cam Thalia Herodoti hinc à tot ſeculis pronuntiavit, ὄνομα ᾗ λέγεζι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεα, in Arabiam licet de patria Bacchi, τὰ ἡμεῖς λὰ φοινίκων μαθόντες (quod Plinius te-mere interpretatus eſt, *privatim Phanicem* avem fabulis natam) κινάμωμον καλέομ@. Nihilo adhuc minus Avicennam videmus, Serapionem, Beitaridem, cæteroſque medicos Arabum, *Cin-namomum* ad Serum ſolum primo referre, non ſuum. Hinc illi ubique reddunt Galeni Dioſcoridiſque κινάμωμον voce ne vix ſua ſed Perſica دارصيني *Darſini*, δαρσίνιον, quod eſt *frutex Sinicus*. Ita Moyſis ſui קנמן בשם *Cinnamon beſem* ex-ponit Tavoſus δαρσὶν ξυλὰ, دارصين بويا, *Darſin Aro-maticum*, ſive ξύλα σπικῶ τὸ εὐωδιάζειν. Arabes etiam Chriſtia-ni Eccleſ. 24. 20. & Jer. 6. 20. دارصيني adhibuerunt pro *Cinnamomo*: necnon duo Pentateucha Arabica Laudi, unicum Seldeni. Notavit etiam Aben David ad Maimonidis Jad, Cinnamomum Arabice appellari à patria ſua عود هندي *Lignum Indicum*: ſed Moyſes iſte ſimplicius interpretatur עץ ad dialectum Arabum. Dicitur autem præſertim קנמן בשם Ex. c. 30. κιννάμωμον εὐώδες Interpr. LXXII. quod eſt *Moſylicum* Dioſcoridæ, *Troglodyticum* Plinii, *Sinenſe* Serapionis, quorſum diſtingueretur à Geniſta reliquiſque Pſeudocinnamomis, tum etiam à Xylocinnamis Pedacii Botanici, à Taro, Cancamo, Zingibere, ipſoque Cinnamo, quod *Carfe* قرفة Serapion, κανέλα & κασσία afflicta Græcia appellitant. Deinde Cinna-momum odoris præſtantioris ſeu קנמן בשם Saadias & com-plures critici ſacri interpretantur, ut ſupra monui, قصب الذريرة, καναβοδαρίσα, quod eſt κάλαμ@ θυμιατὸς. Simi-liter Coptitæ & Arabes, عود البخور *Lignum ſuffitus*, & quandoque قرفة aut عبير. Judæorum nonnemo عنبر *Ambarum*: Samaritæ كافور طيب, *Camphora odorata*; Judæi denique Mixobarbari قرفة الطيب *Cortex aromaticus*. Ita quidam ſolent Interpretes optimarum literarum appellatio-nes *aromatum* male miſcere & confundere. Κάλαμον denique ſeu plenius קנה בשם *Cenebaſem*, *Calamum aromaticum* Unguen-tum ſanctum redolebat. Accedit enim *beſem* (qua de voce ejuſve cognatis בושמא, בשמא, בשמא, בשם, *boſem*, *boſ-ma*, *beſmana*, & *boſmena*, derivo Balſamum, quo nihil pre-tioſius, nihil fragrantius natura educat, tanquam *Odoramen-tum*, *Aroma*, *Suavitas*. Nam بلسان Arabum è Græco de-flectit.) ne inſipidum, ſurdum, & minus quam optimum Ca-lamorum aut præfulvum Oleo ſacro addere fas eſſet. BERN. δίκα *Coll. Big.* εἶκα & καυλάμου *Coll. Voſſ.*

z Θυάματ@.] Θυμιάματ@ *Baſ.* & *Gen.* Joſephus autem ſcri-pſit θυάματ@, ut ſuadent meliores libri *Big.* & *Samb.* neque aliud viderat Epiphanius. Herodotum diligenter legerat Jo-ſephus, ubi vocabulum iſthoc occurrit. Unde Euſtathius θυά-ματα παρ' ἡροδότῳ τὰ εὐώδη θυμιάματα. φησὶ γὰρ, σμύρνης ἀκηράτε (quod מר דרור Moyſi) καὶ κασίας καὶ τῶν ἄλλων θυμάτων. Atque ante hunc præſulem Photius Patriarcha, θυμάτων, θυμάτων, μύρων, ἀρωμάτων, θυμιαμάτων. Similiter Heſychius θύαμα, μύρον, ἄρωμα. BERN. Ita *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* θυ-μιάματ@ in *Editis* minus recte.

a Τῶν

τῶ, ἡμίσεαν [a] τῶν πρότερον ὁλκὴν, κεκομμένα [b] δύειν ἐπίλοιπον, [c] ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ [d] εἶν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὀπτιχόαιον δύο χόας Ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντες καὶ καθεψήσαντες σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα διώδεστατον. καθαρθὲν τοῦτο λαβὼν [e] αὐτὸς τοὺς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων [f] κεκαθάρικε, τά τε θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ ποῖα ποικίλα ἐν τῇ σκηνῇ, ἐπὶ δὲ χρυσοῦ θυμιατηρίου μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντος σωφέρετο· ὧν [g] παρέλειπον τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλου γίνηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας, [h] πρίν τε ἀναχεῖν τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐχρῆν, ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσσειν [i] εἰς τοὺς λύχνους· ὧν τοὺς μὲν [k] τρεῖς ἐπὶ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς πρὶν τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

δ'. Ἀπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν [l] Βεσάληλος καὶ Ἐλίαβος. [m] τῷ γὰρ ἐνδυρημένων τοῖς πρότερον αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξευρεῖν, λαβεῖν τε ὀπτῆνοιαν ὧν πρότερον ἡγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μέντοι Βεσάληλον συνέβη κεφαλὴν τε κρίνειν. ὁ δὴ πᾶς χρόνος [n] εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτο ἀφ' οὗ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελεύτα. ἀρχομένου δὲ δευτέρου ἔτους, μηνὶ Ξανθικῷ τῷ Μακεδόνων, Νισὰν δὲ Ἑβραίοις, νεμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιέρωσι, καὶ πάντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

ris, contusa subigi jussit, iisque cum olei olivarum hine (hoc enim mensura est Hebraïca quæ capit duos choas Atticos,) permixtis & arte unguentariorum decoctis, unguentum suavissimum confici. Ac deinde *Moyses* illud accipiens ipsos & sacerdotes & totum Tabernaculum inungendo purificavit, simul etiam suffimenta: multa enim erant, eaque varia in Tabernaculum, super aureum thuribulum *adolenda*, valde pretiosa comportabantur. quorum naturam enarrare supersedeo, ne lectoribus tædium afferam & molestiam. Oportebat autem bis quotidie suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis, oleumque purificatum ad lucernas servare: quarum tres quidem super sacrum candelabrum Deo tota die lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur.

4. Jam cum omnia accurata essent & perfecta, *sacrorum* opificum præstantissimi visi sunt Besalelus & Eliabus. nam ipsi aliorum inventis meliora addere studuerunt, ad multa etiam aliis ignorata excogitanda & efficienda suopte ingenio idonei. Contigit tamen ut Besalelus præcellere existimaretur. Tempus autem septimestre, & non amplius, in hoc opere absolvendo consumptum est: & post hoc primus annus ab exitu ex Ægypto completus est. Anni vero secundi sub initium, mense Xanthico Macedonum, Hebræorum vero Nisan, ipso novilunio Tabernaculum *Deo* consecrarunt, & omnia ejus vasa à me *paulo ante* recensita.

5. *O-*

[a] Τῶν πρότερον ὁλκὴν,] Iterum ex *Big.* & *Samb.* * προτέρων in *reliquis*.

[b] Δύειν] Δυεῖν *Big.* & *Samb.* (ἐν δυὸ *Coll. Voss.*) δυοῖν *Vat.* perperam sane, cum *Hesychius* δύειν interpretetur τύπτειν, καὶ βρέχειν, μίσγειν, μαλάττειν. BERN. & HUDS.

[c] Ἐλαίᾳ] Ἐλαίῳ τε ἐλαίνῳ ἶν *Samb.* & *Epiph.* Namque ἐλαΐνος dicitur forma κατεσκευασμένη ab ἐλαία, ut Grammatici advertunt ad alterum poema Mæonidæ. ἐλαίῳ ἢ ἐλαΐνῳ εἶν *Bas.* & *Big.* Alienum autem est ab hoc sanctissimo Chrismate *Spathes contusæ pinguedo*, sive *Oleum Elatinum*. In MS. Sambuci hæc sententia ita distinguitur in partes, ἁλεῖν κεκομμένα· δύειν ἐπίλοιπον ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ ἶν· μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὀπτιχόαιον, δύο χόας (ambigue & contra Canonem) Ἀττικοὺς δεχόμενον· ἀναμίξαντες &c. Veruntamen vas Hebraicum הין *Hin*, LXX. Interpr. & Josepho εἶν, Onceloso ἴνα הנא, cepisse quantum oleum duobus congiis *Atticis* esset implendis, hoc est, libras Romanas Anglicasve tam pinguis placidique liquoris bis decem, cum Josepho SS. Patres nostræ Ecclesiæ consentiunt, Apollinarius in Scholiis Romanis, Hieronymus ad Prophetias, & Theodoretus Cyri Quæst. 64. in Exodum, ubi quæritur, Τί ἐστι τὸ εἶν; μέτρον ἑβραϊκόν, δίχας δ') ᾧ, ὡς φησιν Ἰώσηππος, δύο χόαι Ἀττικαί· πιστεύτέον δὲ τούτοις αὐτῷ ἀκριβῶς ἅτε ἔθνους τὰ μέτρα ἐπισταμένῳ. Unde recte putavit Epiphanius Cyprius τὸ ἄγιον ἐν ξυλῳ εἶναι ϛ'. continere novem sextarios bilibres, sive 18. libras Romanas olei. *Congius* enim Atticus recipit olei libras Romanas decem, sed Romanus duntaxat novem. Conveniunt autem isthæc mensura eadem ex Judæorum παραδόσει: Hin, semisatum, 3 cabi, 12 logi seu 48 rebiitæ, 72 ova plena gallinæ, Ephæ sive Bati pars sexta. Quandoquidem vero duæ Cotylæ sive sextarius Atticus continet 20 uncias Romanas olei, 12 sextarii sive bicongium Atticum, quantum est *Hin* Hebraïcum Josepho æstimatore, admittet 20 libras Romanas olei. Modus autem iste plus triente superat Staticam Rabbinorum, Maimonidis, Tanchumi, Davidis Fesani, & aliorum. Logo enim suo concedunt illi ferme 13 uncias, sive drachmas 104. Unde *Hin* vas διδραχμάλογον replebunt 13 libræ Romanæ olei. Verum alibi de luisce ex professo tractamus. Sufficiat vel divertendo admonere lectores meos utrumque Pentateuchum Arabicum *in* Archivis Laudinis ڤرق vertisse in ڤرق mensuram Medinensem *Ratalorum* seu librarum 16 capacem, mediumque adeo tenuisse inter modulos Josephi & Rabbinorum. Olei vero requirebatur minimum libras Atticas xx. quo eliquescerent libræ LXII. sive sicli sesquimille aromatum ritu myrepsico decoctorum, [vide *Ceritot* f. 5. & Maimonidem initio *Cele micdas:*) atque adeo gemino flumine decurrerent à fronte ἐπὶ τὸ πώγωνα, τὸ πώγωνα ἀαρών. BERN. Ita *Samb.* (*Coll. Voss.* correctio *Cocceji*) & *Epiphan.* Ἐλαίῳ ᾧ ἐλαΐνῳ *Big. Vat. Bas.* & *G.*

[d] Εἶν,] הין Hebr. REL.

[e] Αὐτὸς] Αὐτὸς τε τοὺς ἱερέας *Big.* & *Samb.*

[f] Κεκαθάρκε,] Ἐκαθάρισε (---κε *Bas.*) τά τε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Bas.* & *Gen.* κεκαθάρκει τὰ θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα ποικίλα τῷ σκηνῷ, ἐπὶ δὲ *Samb.* & *Big.* Contra tot libros Græcos & mille Latinos jam typis Scheldonianis emendari volo κεκαθάρκει· τά τε θυόμενα &c. (Ita & in ora *libri Cocceji.*) Intelligit enim Flavius nobilissima illa suffimenta seu θυόματα קטורת, quibus intra Ædem quotidie adolescebat Altare Aureum, Deo præscribente sibique vendicante Ex. c. 30. 34. &c. & Ezech. c. 16. 18. Scio tamen θυόμενα posse defendi consuetudine summi poetæ, ὀδ. ξ'. ἀείσματα θύειν θεοῖς, ἤτοι τὰς ἀπαρχὰς ἐθυμίαζε καὶ τοὺς παλαιούς, quod adnotavit Thessalonicensis. Et ἰλ. ζ'. θυέσσι, θυμιάμασι, ut Grammatici omnes fatentur. Photio itaque θύειν, ἀρωμάτων καὶ θυμιᾶν. Hesychioque θυσιάσαι, θυμιάσαι: sic enim restituendum. Unde Etymologo majori θύα dicuntur proprie τὰ θυμιάματα, sive γῆς παῖδες phrasi Philochori: sacrificia autem cætera per abusum. Et alibi λαὶ δὲ θύω τὸ θυμιῶ, καὶ τὸ τεθυμένον τὸ ἀφὶ πυρὸς βεβλημένον. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* σκαθάρισε (---κε *Bas.*) τάτε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Bas.* & *G.* Defendi tamen potest θυόμενα. (ut notavit *Bernardus*) auctoritate *Vett. Grammaticorum*, qui ad *Iliad* ζ'. θύεσσι interpretantur θυμιάμασι.

[g] Παρελείπω] *Big.* παραλείπω.

[h] Πρίν τε ἀναχεῖν] Judæi in codice Tamid serius omnino (postquam agnus sacrificii jugis jam erat jugulatus & membra ad clivum altaris delata, quod nonnisi orto sole fieri consuevit) suffitum oblatum volunt. At Philo lib. de victimas offerentibus, etiam scribit ἔνδον ἐπὶ βαθὺ ἕρεβος fuisse incensos odores. Postea Josephus noster scribit, ἀρχομένης ἡμέρας, *circa diei initium* fuisse agnum hunc jugulatum. REL.

[i] Εἰς τοὺς λύχνους·] Φυλάττειν εἰς τοὺς Ν' λύχνους *Busb.* εἰς τοὺς τοὺς λύχνους. Literam prolapsam corrigo εἰς τοὺς Ζ' λύχνους. Tot ille luces superius ex Moyse observarat c. 7. §. 7. Candelabrum sacrum coronasse. BERN. Εἰς τοὺς ν'. λύχνους *Busb.* unde legendum conjicit *Bernardus*. εἰς τοὺς ζ'. λύχνους. nam totidem luces Candelabrum sacrum coronarunt.

[k] Τρεῖς] In Siphra, antiquissimo in Leviticum commentario, & *in* Talmude plus uno loco, traditur noctu septem lychnos arsisse, interdiu unum, e quo videlicet accendebantur circa vesperam reliqui sex lychni. Non memini ullum legere scriptorem Judaicum, qui tres interdiu lychnos arsisse affirmet. REL.

[l] Βεσάληλος] Βεσελέηλος *Samb. Hen. Busb.* & infra *Big.* Heic autem legit *Big.* βασελέηλος. *Bas.* & *Gen.* ubique βεσέληλος. Quibusvis horum non incongrue redditur in Græcum nomen בצלאל. BERN. Vide pag. 130. v. penult. Βεσελέηλος *Samb. Hen.* & *Busb.* atque ita *Vat.* licet infra Ἐσσέληλον habeat. Βασελέηλος *Big.* & mox Βεσελέηλος. ubique Βεσέληλος in *Bas.* & *G.*

[m] Τῶν δὲ εὑρεθέντων] *Epiph.* ex incuria lectitaret τῶν δὲ ἐξευρεθέντων τοῖς πρότερον προεθύμησαν seu προεθυμήσαντο. Respexit autem Josephus ad hæc verba viri divini, לחשב מחשבת לעשות בזהב וגו', ἔργῳ λιθοξοϊκῷ καὶ ἐκτυπωτικῷ. BERN.

[n] Εἰς τὸ ἔργον διῆλθε] Διῆλθεν εἰς τὸ ἔργον *Samb.* Inde Zonaras defloratur: ἐποιήθη δὲ ἡ σκηνὴ μηνὶ ἐκτῷ. Diuque ante illum Tarasii doctissimus Syncellus, φησὶ δὲ Ἰώσηππος, ὅτι ἐν ἑπτὰ μησὶν ἐτελειώθη πᾶσα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς, καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς ἐξόδου ἔτη, lego ἐτῶν nil convenientius. τοῦτο δὲ ἡ γραφὴ τῆς ἐξόδου μαρτυρεῖ, πίστις ἐν τούτοις ἔχουσα. BERN.

5. * Oſtendit autem Deus ſibi gratum acceptumque eſſe hoc Hebræorum opus; & non fruſtra eos laboraſſe *præ ſe tulit* contemptu ejus usûs: ſed acceſſit ad hanc Ædem & in ea habitare dignatus eſt. Præſentiam porro ſuam ita declaravit. Cœlum quidem purum erat & ſerenum, ſoli vero Tabernaculo incumbebat caligo, non profunda admodum & denſa nube illud circundans, ut talis eſſe videretur quali hyeme aſſueſcebant, nec tamen rara adeo & ſubtili ut viſus eam penetraret: ſed ſuavis ab ea ros diſtillabat in argumentum Dei præſentiæ iis qui hoc volebant pariter & credebant.

6. Moyſes autem, cum artifices qui talia adornârant & confecerant, dignis cohoneſtaſſet præmiis, in atrio Tabernaculi mactabat, prout ei Deus præceperat, taurum & arietem & hœdum pro peccatis; (nam de ſacrorum *quidem* miniſteriorum ritibus, cum de ſacrificiis agam, dicturus ſum, ſimul & de victimis quas ſolidas igni cremari juſſerit lex, quarumque partem in epulas cedere permiſerit) & † dein hoſtiarum ſanguine & veſtimenta Aaronis & ipſum cum filiis ſuis conſperſit, aqua fontana ac ſimul oleo eos purificans, ut Dei fierent *ſacerdotes*. Atque hoc modo per ſeptem dies *continuos* ipſos & veſtitum eorum curabat: Tabernaculum item & ejus vaſa *omnia*, oleoque ante ſuffito, ut modo dixi; & ſanguine taurorum & arietum & hœdorum, unoquoque die è ſingulis unius, occiſorum. Octavo autem *die* feſtum indixit populo, & *quemque* pro facultatibus *ſuis* ſacrificare præcepit. Illi vero inter ſeſe *liberalitate* certantes, & alter alterum iis quæ offerebant ſu-

ε'. ° Επέδειξε γὴ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡδέως τῷ ἔργῳ τ Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτὸς πονήσαντας ὑπερηφανείᾳ P τ χρήσεως· ἀλλ' q ἐπεξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τότῳ. τὴν γὴ παρουσίαν ὅτως ἐποίησεν. ὁ μὲν ἀέρ ὑνὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ γὴ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, ὅτε r βαθεῖ πάνυ νέφ καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, s ὥσ' εἶναι δόξαι χειμέριον, ὅτε μὴν t λεπτῷ ὅτως ὥςε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι διʼ αὐτ καλλιονῆσαι· ἡδεῖα γὴ ἀπ' αὐτ δρόσ ἔρρει, καὶ Θεῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῷ καὶ βουλομένοις καὶ πεπιςευκόσι.

ς'. Μωϋσῆς γὴ, τὰς τέχνας οἵους εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τὰς τοιαύτα v εἰργασμένους τιμήσας, x ἔθυεν ἐν τῷ τ σκηνῆς αἰθρίῳ, καὶ πρόσταγμα Θεῦ, y ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων· καὶ δὴ λέγειν z γὰρ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν a μέλλω τὰ πραττόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις b δηλώσων περί τε ὧν c ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τ βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμ· καὶκ γ αἵματ τ τεθυμένων τὴν τε σφολὴν γ Ααρῶν καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν d ἔρρανεν, ἀφαγνίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῇ Θεῷ γίγνοιντο. ὀκτὼ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τὸν τ τρόπον αὐτός τε καὶ τὰς σολὰς ἐτελέσθυε. τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε e πεθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τ ταύρων f καὶ κριῶν σφαγέντων καθʼ ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κ γ ἑκάστ. τῇ γὴ ὀγδόῃ g κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε κ γ δυνάμιν. οἱ δʼ ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, h καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἃς ἕκας ἐπιφέροι,

o Επέδειξε γ αὐτὸν ὁ Θεὸς] Ὁ Θεὸς δʼ αὐτὸν ἐπέδειξε *Samb.* ἔδειξε δʼ αὐτῷ ὁ Θεὸς ἡδὺν τὸ ἔργον *Hen.* Similiter *Zonaras*, ἔδειξε γ ὁ θεὸς κ γνώμην αὐτ τὸ ἔργον ἡδόμενον, παρουσίαν ἐν τῇ σκηνῇ. ὅτω γ τὴν παρουσίαν ἐδήλωσεν. ἀχλὺς ὑπῆρ τὴν σκηνὴν μόνην ἐχθρόν· ὅτε βαθεῖα ἐ συμπεπιλημένη ἐ νέφεσιν ἀμβρυὸς, ὅτε πάνυ λεπτή τε ἐ ὁρᾶσθαι, ὡς δι' αὐτῆς διϊκνεῖσθαι τὴν ὄψιν. ἡδεῖα γ ἀπ' αὐτῆς ἔρρει δρόσ. Mox ὑπερηφανίᾳ *Samb.* Talia enim *διφορεῖται* apud Grammaticos. BERN.

* *Oſtendit autem Deus*] *Deſcendit itaque Maximus Hoſpes in novam Ædem, (ναὸν modo, modo σκῆνος appellat Flavius,) atque claro ſub cœlo nubem profundam roribus magis quam atram præſentis Numinis argumentum offert, Ex. c. 40. 34. &c. Quin ſymbolum iſtud Divinæ Majeſtatis meruit vocari* כבוד יהוה, *δόξα κυρίου Interpretibus* LXX. جلال الله *Samaritis, Saadiæ aliiſque Judæis* نور الله *τὸ θεῖον φῶς: pariterque phraſi Legiſlatoris ipſa nubes verſu ultimo nuncupatur* יהוה ענן nubes Domini *Hieronymo interprete. Onceloſo* ענן יקרא דיי, *Uzielidi & Solymitano Paraphraſtæ* ענן יקר שכינתה דיי. *Nam οἱ ο'. ſimplicius ajunt νεφέλη δέ, quod eſt* ענן יהוה. *Ibidem Saadias perite* غمام عن الله, *quod Samaritis & Judæis pleriſque redditur* غمام الله. *Maimonidi Philoſopho* אור הנברא Lux creata, *l. 1. c. 64* More. *Nicolao Lyrico* Nubes glorioſa. *Neque aliter accipies Ex. c. 24. 16. 1 Reg. c. 8. 10, 12. Ezech. c. 43. 4, 5, 7. & Eſaiæ c. 4. 5. Hic quidem deſinit Exodus ſeu* Elleſemot, *Moſaicorum ſecundus. Tertius vero liber* Vaicra *dictus &* Leviticus *ſive* תורת הכהנים, *unius inde menſis juſſa continet* BERN.

p Τῆς κτίσεως] *Vet.* vertit: *In pulchritudine illius ædificii.* Quid ſi legerit κτίσεως vel οἰκήσεως COCC.

q Επεξενώθη] Aut verbis Moyſis (על אהל מועד) שכן עליו יכבוד יהוה מלא את המשכן. BERN.

r Βαθεῖ] Βαθὺ *Baſ.* & *Gen.*

s Ὥσ' εἶναι δόξαι χειμέριον,] Ὡσεὶ εἶναι δόξαν *Vat.*

t Λεπτῷ] Λεπτὸν in *MSS.* (λυπτὸν *Coll. Voſſ.*) Ejuſmodi ἀναλλαγαὶ ſæpius occurrunt in ſcriptis Atticis.

v Εἰργασμένους] Εργασαμένους ſolus *Samb.*

x Εθυεν ἐν τῷ] Εθυε τῷ *Big.* & *Samb.* ἔθυεν ἐν τῷ *Zonaras.* BERN.

y Ταῦρον ἐ κριὸν ἐ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων·] Quid? mactabat Moyſes pro fano ac ſacerdotibus dedicandis præter taurum arietes duos, ὁλόκαυτον איל העלה alterum, alterum τελειωτικὸν איל המלואים; non שעיר עזים לחטאת, non hircum aliquem tota illa ſeptimana Conſecrationis Lev. c. 8. Die autem ſequente novus Pontifex Optimo obtulit quaſi populi peccantis nomine χίμαρον ἐξ αἰγῶν Lev. c. 9. Octiduum enim Aaroni conſecrando imputant Philo & Cimchius Judæi. Hic quidem Grammaticus ad Ezech. c. 43, וכן ענגל החטאת שחקריב אהרן ביום השמיני למלואים נשרף. Veruntamen Joſephi dictum mire convenit cum ritu, quem laudat Ezechielus c. 43. 19, 22, 23, 25, 26, 27. initiandorum Sacerdotum ex proſapia Sadocena; ſive hæc à Sadoco primo Præſule Templi Salomonici, ſive ſe-

rius deducatur à Joſuâ Joſedeci Templi Zorobabelici etiam primo Antiſtite. *Septem autem diebus*, ait vates Cherubicus, *facies* vel *offeres hircum* aut *hœdum pro peccato*, ἔριφον ἐ ἁμαρτίας Interpr. LXX. שעיר חטאת *quotidie*, *& vitulum de armento* פר בן בקר *mox* בן בקר *& arietem de pecoribus* איל מן הצאן *κριὸν ἐκ προβάτων, immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud. Et implebunt manum ejus* ומלאו ידו. Ubi LXX. Interpr. ἐ πλήσεις τὰς χεῖρας αὐτῶν, ſtaminum equidem illas, ſicut Ex. c. 29. 9. prius imperatum fuerat. *Expletis autem diebus, δηλονότι ἐ προχειρισμῷ, in die octava & ultra facient Sacerdotes ſuper altare holocauſta veſtra, & qua pro pace offerent: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.* Hæc autem talia ab Aaronis initiatione, cujus Moyſes auctor erat, biſque ipſe in ſacro ſuo volumine meminerat, deumbrata eſſe nemo non intelligit. Attamen propter hunc typum religionis Judaicæ Ezechielo cœlitus oſtenſum ſacrificium conſecrandorum Pontificum quatenus immutari poterat. Sicut oſtiolum auſtrale Portæ ſanctæ non auſi erant viri Domus ſecundæ unquam aperire, quaſi in eadem illa deſcriptione Deus hanc firmiter occluſerat. Malunt tamen Commentatores Judaici, Salomo, Cimchius junior, alii, hircum hunc τελειωτικὸν ad Domum tertiam, quam diutius expectarunt, porro rejectare. Quatenus diſertis verbis affirmarunt Talmudici corporis conditores, Formam Conſecrationis ſeculo Eſdræ fuiſſe nullo modo diverſam à Cæremoniali Moſaico. BERN.

z Γὰρ ἐν τοῖς] Illud γὰρ è *Cod. Samb.* more *Atticorum* inſertum dedimus.

a Μέλλω] Μέλλω, τὰ πρ. π. τὰς ἱερ. ἐν ἐκ. δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει *Baſ.* & *Gen.* μέλλω τὰ πρ. π. τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις δηλώσω περί τε *Samb. Big.* & *Epiphanius*: niſi quod prior manus in codice *Sambuci* ſcripſerat ὁλοκαυτῶν typo alio ἀπαρεμφάτῳ. BERN.

b Δηλώσων] Δηλώσω *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

c Ολοκαυτεῖν] Ολοκαυτῶν *Samb.* & *Vat.*

d Ἔρρανεν,] Ad marginem MS. *Samb.* ἔβρανεν ἀφαγνίσας &c. Ex. c. 8. 30. ויז על אהרן ויקדש את אהרן ונו. BERN.

e Πεθυμιωμένῳ] Ita *Vat. Baſ. G.* προθυμένῳ *Big. Samb. Hen. Busb. Vat. Baſ.* & *G.*

f Καὶ κριῶν] *Epiphanius* τ ταύρων ἐ ἐρίφων. Credes Joſephum heic ſcripſiſſe τ ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων, καθʼ ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κ γ ἑκάστ: qua in re à Moyſe paululum diſſentit. Aut jam bina ſacrificia memorare duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis. Mox σφαγέντων *Hen.* & *Busb.* Ibi καθʼ ἑκάστην ἡμέραν *Samb.* BERN. Καὶ τ κριῶν *Vat.* ἐ ἐρίφων legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Forſan (inquit *Bernardus*) ſcripſerit *Joſephus* τ ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων ἐ ἑκάστην &c. niſi dicamus jam bina ſacrificia memorari duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis.

g Κατήγγελεν] Εγγιλεν *Hen.* & *Busb.* Κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ Θεῷ πρὸς τ λαὸν κ θύειν *Vat.*

h Καὶ ὑπερβάλλειν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἑκάς ἐπι-

φέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπάκουον. ἀπτομένων ἢ τ[i] ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογί, [k] καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τῷ βωμῷ.

ζ. Σωέβη ἢ καὶ Ααρῶνι συμφορά τις [l] ἐκ τύτε, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, ἡνιαίως δ' ὑπ' αὐτῷ καρτερηθεῖσα· ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς ἦν, καὶ κῆ βέλτιον ἢ Θεῷ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τ[ῶ]ν γὰρ ἰῶν αὐτῷ παίδων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάδαβος καὶ Αβιὰς, κομίσαντες ἐπὶ τὸ βωμὸν ἐκ ὧν προεῖπεν Μωϋσῆς [m] θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐτύχησαν πρότερον, κατεκαύθησαν· ἢ πυρὸς [n] ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὁρμὴν βαλόντος, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγλν αὐτῶν δεξαμένης, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ὕτως ἀπέθανον. [o] Μωϋσῆς ἢ κελεύει τ[ὸ]ν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τ[ὸ]ν παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ὑπὸ τῷ θανάτῳ φέρον δόξαν ὕτω γεγονημένῳ ἀβουλήτων· μόνους ἢ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τ[ὸ]ν πατέρα μὴ φροντίζειν τ[ῶ]ν ἐπ' αὐτοῖς λυπῶν ἠξίωσε, προνοήσαντας τῶν εἰς τ[ὸ]ν Θεὸν τιμῶν τοῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωπῶς. ἤδη γὰρ Ααρὼν καὶ τὸν σταλέα τὸν ἱερέα τὸν [p] ἡμφιεσο.

η. Μωϋσῆς [q] δὴ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν

perare contendentes, dictis *ejus* paruerunt. At victimis aræ impositis repente ex illis spontaneus ortus est ignis, flammâque *suâ* fulguris coruscationi similis visus, qui omnia super altari *penitus* absumpsit.

7. * Statim autem ab hoc *miraculo* contigit & Aaroni quædam calamitas, si ut homo & pater spectetur, quam tamen fortiter pertulit. quod & animo esset ad omnia quæ acciderent bene confirmato, & existimaret hoc non sine Dei voluntate factum. Cum enim filii ei quatuor fuerint, ut jam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus & Abius, afferentes in aram victimas, non quas præscripserat Moyses, sed quibus prius uterentur, *subitis* flammis ambusti intercunt: igne in illos impetum faciente, qui, cum pectora & facies eorum *avide* depascere cœpisset, à nemine restingui potuit. Atque illi quidem ita è vita excesserunt. Moyses autem mandavit patri eorum & fratribus, ut corpora portarent & extra castra deferentes magnifice *ea* sepelirent. Cæterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem ægre ferens: solos vero fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, ut qui Dei honorem suæ ex illis tristitiæ præponerent. Jam enim Aaron sacrum amictum gestabat.

Aaronis filii, Nabadus & Abius, subitis flammis ambusti intereunt.

8. Moyses itaque, omnibus recusatis honoribus, quos *ita in fratrem translato, Moyses jam propheticè legibusque scriptis bene vacat.*

Sacerdotio

ἱερείων, τοῖς λεγομένοις ὑπακούειν.

i Ἱερείων] Ita *Big.* & *Samb.* ex dialecto. Imo ἱερεῶν, ἀτλικὴ λέγει ἡ λέξις ἐπὶ τ[ῶ]ν ἁπλῶς σφαζομένων, ait Eustathius verbis vetustioris Critici ad Necyomantiam vatis; ubi Didymus mavult θρίμματα interpretari, ut Inferias optimi scriptoris quatenus excusaret. Τῶν ἱερῶν *Bas. Gen. Hen. Busb.* atque *Zonaras* cum vulgo. BERN. Ita *Big.* & *Samb* ex *Attica* dialecto, ut pluribus nos docet *Maris*, p. 22. *Edit. Oxon.* In *aliis* τ[ῶ]ν ἱερῶν.

k Καὶ πάντα ἐδαπάνα] Αὐτόματον καὶ ὅμοιον ἀ. λ. ὁ. τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα *Bas. Gen. Hen. & Busb.* De his per compendium Johannes magnus Biglæ Drungarius, sive ὁ ἄρχων τ[ῶ]ν νυκτοφυλάκων, μωσῆς ἢ ἔθυσεν ὁ τῷ τ[ὸ] σκηνῆς αἰθερίῳ ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῇ ἢ ὀγδόῃ ἑορτὴν σαφηνεῖ τῷ λαῷ, καὶ θύειν ἐπέτρεψε. οἱ ἢ ἀμφὶ λοις ἡμιλιῶν ἐπετελεσμένων ἢ τ[ὸ] ἱερῶν τῷ βωμῷ, πῦρ ἀφῆφθη αὐτόματον καὶ πάντα τὰ ἐπὶ ἢ βωμῷ ἐδαπάνησεν. De hoc miraculo quod differuit olim disertissimus Philo, & Flavium pridem legisse & nosmet adhuc repetere juvat. Μωσῆς μ[ὲ]ν οὖν σκηνὴν ἐπέσχεν ἡ ἀδιλφὸν ἐπαγόμενον. ὀγδόῃ ἢ λῷ τελευτῆς ἡμέρᾳ καὶ τελευταίᾳ. τὰς δὲ πρότερον ἐπὶ ἱερουργίαν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἀδελφιδεοὺς ἀφιγίαζεν. ἀπιλθὼν ἢ ἀνεδίδασκεν οἷα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς ἀναθὴ γυμνάσιον, ὃν χρὴ πρόπον τ[ὸ] ἔρχεσθαι τοὺς εἴσω ποιεῖσθαι λειτουργίας. Similiter in Commentario vetere suæ factionis, quem Salomo Jarchius laudat Lev. c. 9. 23. ובנו משה ואהרן ללמור על מעשה הקטרת. אח' ἐξελθόντες, pergit Philo, ἀμφοτέροι καὶ τοὺς χεῖρας ἀπατείναντες πρὸ τ[ῆ]ς κεφαλῆς. Ita Deuteroræ de *Officio Jugi* c. 7. 2. תכהנים נושאים את ידיהם כנגד עלבי ראשיהם, & Gemaristæ titulo eodem f. 33. & *Sotæ* f. 38, 39: atque demum M. Maimonis c. 14. §. 9. *de Oratione*. Δίκαιος τὸν ἴδιον τῷ ἴδιῳ τοὺς προσηκόντας λόγους ἐκ ὀνομάτης γνώμης. ἵτι δ' ἐχόμενον περιοδεύσαι τι συμβαίνει. ὁπ ἢ τ[ὸ] αὐτὸν, ὅτε αὐθέντου ἢ καθαιρῶν τὰ τοιχεῖα φύσει μιαίνοιτο [sic ista distinguit Novæ Academiæ recutitus philosophus] ἀναλυθέντος εἰς πῦρ, ἀφρίδιον ἀθρόα φλὸξ διεκπαίσῃ, καὶ συνῆμμα ἰσχὺν φέρεται ἐπὶ τ[ὸ] βωμόν. τὰ δ' ἐξ αὐτῶν πάντα ἐξαναλίσκῃ, ὥσε σύμμα σαφέστατον δήλωσιν, ὅτι θεῖόν ἄνωθ θείας ἐπιφροσύνης ἐπιλάμπει. δυσμὰν γὰρ ἐξαίρεσιν εἶναι λῷ τοῖς ἁγίοις προσιμιασθῶσιν· μὲ μόνον ὁ οἷς ἀνθρωποι δημιοεργοί, ἀλλὰ καὶ τῷ καθαρωτάτῳ ἢ ὑφίας πυρὶ τὸ χρεῶδες ἐ παῤ ἡμῖν μὴ προσάψασθ ἢ βωμῷ, ἀφ' οὗ μυρίας ἴσως ἀναμιμάχθη κρέας. ποδῶν ἢ κ[ῆ] τὸ ἀναγκαῖον ἀγορίαν καθ' ἑκάστω ἡμέραν, καὶ ἀφεζόντας ὁ παμγύρεις καὶ ἑορτὰς &c. Inde asserit Josephus, τῇ δ' ὀγδόῃ ἑορτὴν καθίσγιμε τῷ λαῷ καὶ θύειν προσέταξε κ[ῆ] δυνάμιν, &c. Illi etenim Judæi aliique nonnulli cap. 7. Num. cum Lev. c. 9. anno altero Exodi inchoante conjungunt. Plures tamen ἀναβήματα Patriarcharum in mensem secundum ejus anni dilata narrant. Monet insuper Georgius Chronographus Aaronem liberos suos seniores sub auspiciis Sacerdotii extemplo amisisse, ὅτι πῦρ χθονηθὲν τοῖς θυσιαστηρίοις προσῆλθεν, ὅπερ προαπτόμενον. πρὸς ἀπανῆς τὰς θυσίας καθαλίσκον[τ]ο ἀεί· ἐξ ὧν καὶ θυμιᾶν ἐχρῆν. Puto Syncellum excerpsisse ista de *Parva Genesi* Rabbinorum. BERN. Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* πάντα δ' ἐδαπάνα cum *Big.* & *Samb.* maluit *Bernardus*. in *Editis* duntaxat πάντα ἐδαπάνα.

l Ἐκ τύτε,] Perperam ideo (ut notavit *Bernardus*) ad Calendas Nisan Aaronidarum ἐμπυεσμὸν deflet gens Judæorum, ex *Megillat Taanit*, aliisque *Ritualibus*.

* *Statim autem ab hoc* miraculo *contigit & Aaroni quædam calamitas*,] *Statim ab hoc miraculo (perperam adeo ad Calendas Nisan Aaronidarum* ἐμπυεσμὸν *deflet jejuna gens Judæorum, ex* Megillat Taanit *aliisque Ritualibus*,) *Nabadus & Abius ob ritum*

Suffiendi, (θυμάτων *Josephi i. e.* θυμιαμάτων *ut supra*) *saltem propter* Sacrum *temeratum, vel* igni vili, ὑ θεοσδότῳ, *ut plerique interpretantur Lev. c. 16. 12. & c. 1. 7. aut simplicius*, contra Canonem, *illum inquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10* ויתנו בהן אש ושמו קטרת וקריבו לפני (איש במחתתו *in Masora Judæorum* (עליה יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם *Suffiendi, quod est, Assi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem aliique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ταῦτα ἐ αὖθις ἐπὶ τὰ ἀβρητοφανῆ θύσαντες, *&c. Certe pœnas dederant suæ* ἐθελοθρησκείας *Aaronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכה בפני משה. *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliqui volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם ויתו לפני יהוה. *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπρησμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Josæ filius Dosithei*, Synhedrin *f.* 52. *a. Eandem multi ab æthere, Lyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c. 10. Num. c. 3. 4. & 1 Par. c. 24. 2.* BERN.

m Θυμάτων,] Supra θυμιαμάτων. & si hîc ita legeretur, cum aliis conciliaretur *Josephus*, qui illos periisse dicunt vel propter sacrum temeratum igni vili, ὑ θεοσδότῳ; vel quod ausi fuerint suffitum alium, quam Deus præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. HUDS. Confer sacrum codicem, ubi aliter. REL.

n Ἐπ' αὐτοὺς] Ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

o Μωϋσῆς ἢ κελεύει] Emendo tamen adversus omnia exemplaria. quæ usquam vidi, μωσῆς ἢ κελεύει τ[ὸ] πάτρωα αὐτῶν ἐ τοὺς ἐξαδέλφους. Sic enim Moyses ille jusserat, consobrinos suos Misaelum & Elisaphanum Lev. c. 10. 4. *Agite, efferte hinc vos agnatos vestros*, קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש ונו׳. Ambiguum autem (nisi prius illud verum fuerit) quo jure, si hi sacrificuli in Adyto sufflati expirassent, ab aliis manibus quam fratrum germanorum & Chrismatis sacerdotalis consortium inde deportarentur. Nam in illo primordio Ecclesiæ Judaicæ duntaxat quinque viris stetit Sacerdotium. Putabis itaque cum Uzielida Aaronis liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi trádidisse: salva fuerit adeo Res Sacra sartaque. BERN. Contra omnia *Exemplaria* (ex *Levit.* c. 10. v. 4.) hoc modo legendum esse pronunciat *Bernardus*, *Μωϋσῆς ἢ κελεύει τ[ὸ] πάτρωα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους* existimans *Aaronis* liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi *Misaelo* & *Elisaphano* tradidisse, ut inde ab illis deportarentur.

p Ἡμφίεσο.] *Sambuci* solus codex habet ἠμφίεσο tempore nimis perfecto. Miseram hanc historiam ita contraxit Zonaras Drungarius. ταῦτα ἢ καὶ αὖθις ἐπὶ τὰ ἀβρητοφανῆ θύσαντες, κατεκαύθησαν τὰ στέρνα τε καὶ τὰ πρόσωπα, πυρὸς ἐξαφθέντος αὐτομάτου ἐ φλέξαντος αὐτούς. ἐν τὰ σώματα ἔξω τ[ῆ]ς παρεμβολῆς κομισθέντα, ἐτάφησαν. BERN. Ἡμφίεσο solus *Samb.*

q Δὴ πᾶσαν] Ita pro ἢ ex *Vet. Interpr.*

quos in se populum collaturum esse viderat, soli Dei ministerio semet addixit. Et adscensu quidem in montem Sinæum abstinuit; in tabernaculum vero ingrediens, de iis responsa retulit quæ à Deo *supplex* rogabat: & hominis privati habitu contentus, & cæteris omnibus magis adhuc unum è populo referens, idque agens ut nihil ab aliis differre existimetur, nisi quod *communi* eorum saluti prospicere videretur. Præterea autem vivendi rationem descripsit & leges posuit, quibus observandis & Deo placere possent, & vitam inculpatam agere. Ista autem *omnia*, Deo illi dictante. ordinavit. Nunc igitur ad vitæ instituta legesque orationem converto.

9. Veruntamen quod de Pontificis vestitu prætermisi, *prius* persequi volo: nam is omnem prophetis fraudem & præstigiarum ansam præcidebat. Verum si qui eo devenerint ut Dei auctoritate abutantur, Deo quidem liberum reliquit, quando sacris interesse velit vel non adesse: id quod non Hebræis solum manifestum esse voluit, sed & alienigenis qui huic forte spectaculo intervenirent. Nam ex lapidibus, quos super humerum Pontificem ferre prædixi, (erant autem sardonyches, atque eorum naturam ostendere supervacuum puto, cum à nemine ignorentur) contigit ut alter micaret, quoties Deus sacrificiis *propitius* adesset, qui in dextro humero fibulæ vice portabatur; *eximio* fulgore inde exsiliente, ut etiam procul positis illucesceret, cum prius lapis eo careret splendore. Et certe hoc ipsum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed quod hoc *multo* mirabilius est jam dicturus sum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore Pontifex Essenæ adsutos gestat, Deus victoriam pugnaturis prænunciabat. Tantus enim ex iis † effulgebat splendor, cum nondum exercitus moveretur, ut toti populo manifestum fuerit, eorum auxilio adesse Deum. Unde & Græci, qui nostras solennitates reverentur, quod ne quidem hisce contradicere potuerint, Essenen appellant Λόγιον *Oraculum*. Cessavit autem Oraculum & sardonyx fulgorem emittere, annis jam ‡ ducentis antequam ego hæc

Oraculum cessavit annis 174. ante excidium Templi secundi.

ἐώρα τὸ πλῆθος οὐπω παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ [r] τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τ μὲν εἰς τὸ Σινᾶον ἀνόδων ἀπέσχετο, εἰς ἣ τὴν σκιὰν εἰσιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τ πολλῶν ἀφαίρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοήμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔπι ἣ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι καὶ τῶν ὑπαγόντων ἦν Θεὸς συνεπάλεγε. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τ πολιτείας [s] καὶ τ νόμων.

θ'. Ὁ μέντοι περὶ τ [t] τ ἱερείας στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βούλομαι· ἠδαμοῦ γὰρ [v] προφητῶν κακουργίας [x] καταλέλοιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοῖδε γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τ Θεῷ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα [y] δ' εἶναι τ Θεὸν ἐφεστυγχάνειν [z] τοῖς ἱεροῖς [a] καταλιπὼν, ὁπότε θελήσε, καὶ μὴ παρεῖναι· ὃ [b] τοῦτο δ' ἐχ Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τ ξένων τοῖς ἐφεστυγχάνουσι. τ γὰρ λίθων ἃς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τ ἀρχιερέα προεῖπον· [c] σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι θεῖον, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένοις· συμβαίνει λάμπειν, ὁπόταν τ ἱερωσύνης ὁ Θεὸς [d] περὶ, τ ἕτερον τ ἐπὶ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πρόσω τάττουσι φαινομένης, ὃ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμασὸν μὲν οὖν καὶ τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. Δώδεκα γὰρ τῶν [e] δώδεκα λίθων, ἃς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς [f] ἐνερραμμένας [g] τῷ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμίων προεμαίνειν ὁ Θεός. [h] τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τ στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τ Θεὸν εἰς τὴν ὑπηκοΐαν. ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἦθη, Δώδεκα τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δυνάσθαι τούτοις, τ ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. [i] ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ ἢ λάμπειν [k] ἔτεσι Δακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφήν, ἢ Θεῷ

[r] Τῇ τ Θεοῦ] Articulum τῇ adjecimus ex *Big. Samb.* & *Vat.* ut &, post v. sex, articulum τοὺς ante κρίνας.

[s] Καὶ τ νόμων.] Καὶ τ νόμων αὐτῶν legerat *Vet. Interpr.*

[t] Τῆ ἐχιερείας] Illud τ pariter ex *MSS.*

[v] Προφητῶν] Συκοφαντῶν κακουργίας καταλιπὼν ita sponte mutarunt *Big.* & *Samb.* quod cæteri ex sententia Josephi expresserant σοφιστῶν κακουργίας καταλέλοιπεν ἀφορμήν. Aut indiligenter factum est συκοφαντῶν, ex ὑποφητῶν ipsius Flavii. *Epiphanius Prophetarum* reddidit. BERN. Συκοφαντῶν κακουργίας καταλιπὼν *Big. Samb. (Coll. Voss.)* & *Vat.* Forsan tamen factum est συκοφαντῶν ex ὑποφητῶν *Josephi.* In melioribus *Epiphanii* codicibus *prophetarum*, in aliis *detrahentium.*

[x] Καταλέλοιπεν] Καταλιπὼν *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte, καταλιπὼν μάρτυρας vel quid simile. Sensus: Deus, si quis falsus Propheta sub nomine Dei loqui falsa tentaret; voluit sacerdotes esse testes, in sua potestate esse, adesse, si velit, vel abesse: & hoc non tantum Hebræis, sed & peregrinis, qui adessent, voluit constare. COCC.

[y] Δ' εἶναι] Forte δ' ἐᾶν. COCC.

[z] Τοῖς ἱεροῖς] Τοῖς ἱερεῖς *Big. Samb.* & *Epiphanius.* τοὺς ἱερεῖς Editionum par. *Samb.* tamen ita distinguit καταλιπὼν· ὁπότε θελήσει δὲ μὴ παρεῖναι· καὶ τ &c. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll, Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis aliisque* τοὺς ἱερεῖς.

[a] Καταλιπὼν,] Fortassis an verbum καταλιπὼν huc descenderat ex versu superiori καταλιπὼν ἀφορμήν: nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id adseruit interpres Scholasticus, *scire dereliquit.* BERN. Verbum καταλιπὼν ex superiori versu huc descendisse cum *Bernardo* suspicor, nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id asseruit *Vet. Interpr.*

[b] Τοῦτο δ' ὐχ.] *Basil.* & *G.* τοῦτ' ὐχ' & mox τ ϛ *Hen.* & *Busb.*

[c] Σαρδόνυχες] Hic σαρδωνυχες in plerisque *MSS.* contra *Vat. Basil.* & *G.* & utriusque linguæ poëtas. BERN. & HUDS.

[d] Περὶ,] Περὶ *Samb. Big.* παρὰ *Basil.* & *Gen.* παρὰ *Hen.* & *Busb.* BERN.

[e] Δώδεκα λίθων,] Consimilia narrat *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Georgius Syncellus:* atque ante eos *Chrysostomus* orat. tertia *adv. Judæos.*, *Theodoretus* in *Quæst. Biblicis* haud semel, & *Cyrillus Alexandrinus* lib. XI. *de Adorat. Spirit.*

[f] Ἐνερραμμένας] Ἀνερραμμένας *Busb.* & *Hen.* ἐνηρμοσμένας ritu Attico *Big.* & *Samb.* Editores ἐνηρμοσμένους, ut Græcum vulgus. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ritu Attico. ἀνηρμοσμένας *Hen.* & *Busb.* ἐνηρμοσμένους *Basil.* & *G.*

[g] Τῷ ἐσθῆτι] Τῷ ἐσθῆτι *Samb. Basil.* & *Gen.* τῷ ἐσθῆτα jam nunc *Big.* atque mox in quarto casuum τ ἐσθῆτα codex omnia, τῷ ἐσθῆτι *Busb.* atque *Hen.* Reponere malui ἐσθῆτι & ἐσθῆτα, ut alibi libri nostri. Variant enim nimium Librarii in vocibus ignotis. ἐσθῆτα vero est לבוש, ἐσθῆτος לבושׁ à Syris. Statim νίκη *Hen.* Et post paucos versus *Busb.* γνώριμον εἶναι τῷ παρεῖναι τ Θεὸν &c. BERN. Ἐσθῆτι, ut & mox ἐσθῆτα & ἐσθῆτος cum libris nostris alibi reponere placuit ex Syris pro ἐσθῆτι, ἐσθῆτα & ἐσθῆτα, quæ omnia hic loci repræsentant, excepto quod infra paulo ante finem ἐσθῆτος habeat *Vat.*

[h] Τοσαύτη] Non is sum ego, qui *Josepho* (ut aliis solenne est) hac in parte falsi notam ausim inurere; cum fortasse Deus, qui *piscinam Bethesdæ* Judæis reliquam fecit, ut se omnem populi sui curam non abjecisse testaretur, hoc etiam miraculum (aliis tum prophetiis cessantibus) exstare voluerit.

† *Effulgebat splendor,*] Vide *Philonem Jud. de Monarchia* lib. 2. *Chrysost.* 37. adversus Judæos, & *Augustinum* lib. 2. Quæst. super Exodum. Adde *Prideauxii* Connex. Hist. V. & N. T. part. 1. p. 154. &c. HUDS. in *Add.*

[i] Ἐπαύσατο] Splendorem illum, utpote qui non totam oraculi hujusce naturam compleverit, post Captivitatem, quâ *Urim* & *Thummim* cecidisse dicuntur, permansisse verisimile facit *Spencerus* in Dissertat. *de Urim & Thummim.* cap. 4. §. 8.

[k] Ἔτεσι Δακοσίοις] Annis 200. ante Josephum lucere desierunt. At erant nihilominus lapides in pectorali Pontificis, quod & Talmudici fatentur; sed oracula Deus per illos non edidit. Ne quis errorem in numeris suspicetur, sciat & Syncellum in chronico ita ex Josepho citare pag. 134. REL.

‡ *Ducentis*] Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 231. HUDS. in *Add.*

θεῦ ¹ δυχεραίναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν νόμων · πε-

conſcriberem, cum Deus moleſte ferret tranſgreſſio-

¹ Δυχεραίναντος] Δυχεραίνοντος *Hen.* Hæc ita delibavit Nicephorus in Eclogis ſuis, Τὰ ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἀρχιερέως σὺν σαρδονύχαις, καὶ τὰ ιβ'. λίθους τὰς ἐπὶ τῷ στήθει σημαίνει ἀεὶ λαβὼν τὸ αὐγῆς ἢ τὸ ἐπιστοιβάσιον τοῦ ἐσομένου ὃς τὸ πολεμον καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ἔθνων ζητῇ· καὶ λαβὼν ἓν τοῦτο λόγιον λέγεται τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους. παύσασθαι γὰρ τῶν τοιούτων ἐπιχειρεῖν τοὺς ἐτῶν σ'. τοῦ ταῦτα τὸ ἱερατικὸν γράψαι, ἁμαρτάνοντος τοῦ λαοῦ. Similiter Georgius Chronographus, τοῦτο τοῦτο δὲ λογίου φησὶν ὁ αὐτὸς, ὅτι οἱ δύο σαρδόνυχες οἱ ἐπὶ τοῦ ὤμου ἀρχιερέως, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους δωδεκάλιθος, λόγιον ἐκαλεῖτο· λαβὼν τὸ σημαίνει ἓν τι τὸ αὐγῆς τὰ χρηστὰ, καὶ ἐκ τοῦ σκοτίσεως τὰ δεινὰ ὁ πολέμους καὶ ἄλλοις παντοίοις πάθεσι τῷ ἰσραὴλ ἢ ἄλλα τοιαύτα σημαίνει, δήλωσις ἐλέγετο καὶ ἀλήθεια, ἐν τῷ λογίῳ θεόθεν ἐναφαπομένη· ἥτις καὶ ἀμφοῖν τοῦ λαοῦ, φησὶν, ἐπαύετο ὠφελοῦσα τὸ ἱερατικὸν χρῆσθαι τοῦτο τοῖς ἔθνεσι. Nec alia mente dixit prædicator χρυσορρήμων concione tertia adverſus Judæos, Κἀγὼ γὰρ, ὅτι τὰ τέκνα κατίσχυσαν ἄνδρωποι, ---- μὴ καὶ τοὺς φοβουμένους ἀνθρώπους ἔπαυσαν; μὴ τὸν τοῦ πνεύματος χάρακα ἀνεῖλον; μὴ τὰ ἅγια τὰ σεμνὰ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτοὶ κατέλυσαν; οἷον τὸ φωτικὸν καὶ τοῦ ἱλαστηρίου φέρειν τῶν ἐπὶ τῷ χειτωνίῳ ἐνεργοῦντα, τῶν δήλωσιν (אורים) τῶν ἐπὶ τοῦ λίθου τοῦ ἱερέως; ἐ γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸν ναὸν εἰσῆγε πῦρ, ἀλλὰ φλὸξ ἄνωθεν κατενεχθεῖσα ὕπνον τῶν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ λαμπάδων ἐπλήρει. καὶ πάλιν ἀνὰ μέσον τῶν χερουβὶμ οὐ τοῦ ἱλαστηρίου φωνή τις ἐφέρετο, καὶ τὰ μέλλοντα προέλεγε. πάλιν ἐπὶ τοῦ λίθου τοῦ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δήλωσιν, ἐγίνετο τις ἔκλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσήμαινε. ἆρ' οὖν τούτοις, οἷς εἰκὸς ἐστὶ, ἢ τοῦ πηδαλίου χάρας ἐζήτουν καὶ τὸ ἔλαιον ἐπέπρα, καὶ ἀφῆκαν τούτοις διηκόνουν τοῖς ἀγάλμασι. Doctiſſimus etiam Theodoretus in Quæſt. Biblicis haud ſemel, ἐν ᾧ τῷ στήθει τὸ καλούμενον λόγιον, λογικὸν σικαλοῦσθαι καρδίαν. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ιβ'. λίθους ἀποσημειουμένους, ἀμέτρητον ἔχοντας χειμῶνα. Ἀλλ' ὃ τούτων ἐσθλῶν πολεμιον συλλεγησόμενον ἡ νίκη ἡ ἥλιος· ἀποσάγαγε γάρ φησιν ὁ σκιὰ τὸ ἐφούδ. εἶτα τῷ νίκῃ μαθὼν ἐπήγαγε, συνάγαγε τὸ ἐφούδ· καὶ ὕστερον ἐξάπτεται ὁ λαός. Ἀλλὰ τοῦτο εἰρηκὼς ὁ τῶν ὅλων θεὸς καὶ ἐπιθεῖναι (Ex. c. 28.) τὸ λόγιον τὸ κρίσεως ἐπὶ τὸ στῆθος ἀαρὼν, καὶ συνάπτειν αὐτὸ τῷ δήλωσιν καὶ τῷ ἀληθείαν. καὶ δήλωσιν μὲ ἐκάλεσε τὰ ἐκτίθεσθαι μηνύματα· ἀλήθειαν δὲ, τὰ μεμιγμένα τὸ ἀψευδές. Dein Procopius ad Exodi c. 28. 30. Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τῶν δήλωσιν καὶ τῆς ἀληθείας. *Incertum eſt*, inquit, *an alii hic intelligendi ſint lapides, vel capienda ſit duorum nominum quaſi in tabella quadam inſcriptio*: ſic interpres non optimus. Et alibi, δότε λαῷ δήλως αὐτῷ ἐν ἀληθείᾳ. *Inter* XII. *enim lapides in pectorali ſitos* Claritas *erat &* Veritas, *per alios duos lapides repræſentata.* Hæc aſſerit Theologus Gazæus propter Cyrillum Alexandrinum, qui lib. XI. de Adorat. Spiritali inter alia narrat: Καὶ φησί γε τούτοις συναπτέον καὶ τοὺς ἐτῶν ιβ'. λίθους φησὶν ἐκεῖνος, λόγιον· καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τῶν δήλωσιν καὶ τῆς ἀληθείας. ὃ μὲν ὅτι καὶ ἀλληγορεῖν σαφῶς, πόθεν δὲ λίθους ἢ πῶς ἐν μετρίῳ πτυκίῳ χωρήσαι φησὶν ἀπορέχειν. Paulo poſt idem Patriarcha, εἰσὶ δὲ καὶ εἰσὶ καὶ ταῦτα (δῆλος intelligit) λίθοι, εἴτ' ἐν τῷ ἐν τῷ ὀνόματα γεγραφῆ, πολυπραγμονεῖν ὁ λίαν ὁ λέγων. Verum ille ad Oſeæ c. 3. paulo fidentior, εἶτα ἀποτίθεται ἐξ ὀνόματος τῶν φυλῶν ιβ. τῷ τιχνίμῳ σοφῶς συτίχους ὑφαίνοντος λίθους· δύο γε μὲν ἑτέρους μέλλοντος τῶν ἄλλων, οἷς δὲ ὀνόματα ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. Adamantius etiam ex hoc myſterio ſuum φιλωνιτικὸν & allegorizandi cacoethes acriter defendit. Λογεῖον inquit hom. VI. in Lev. *ſapientiæ ſtudium eſt, quia ſapientia in ratione conſiſtit: ſed quæ ſit ſapientia hujus & rationis virtus oſtendit. Impoſuit enim ſuper eum Logium, & impoſuit ſuper Logium manifeſtationem & veritatem. Non enim ſufficit Pontifici habere ſapientiam & ſcire omnium rationem, niſi poſſit etiam populo manifeſtare quæ novit, &c. Hoc eſt ergo* ſuperpoſuiſſe rationali manifeſtationem & veritatem. *Infelices illi, qui hæc legentes, omnem intelligentiam ſuam erga ſenſum veſtimenti corporalis effundunt. Dicant nobis quale eſt veſtimentum manifeſtationis, aut indumentum quale eſt veritatis? quæ mulieres iſta texuerint, in quo hæc unquam ſint confecta textrino?* De *Eſſene* inſuper hæc inſeruit Græculus quidam Lexico Suidæ contra Manuſcriptorum fidem, loco non ſuo ad ἐτῶδ, quod nugacius eſſe arbitror, quam jam repeterem inde, vel de Quæſtionibus Anaſtaſii Niceni, aut de adſumento Epiphanii p. 250. vol. 2. Conſtat tamen iſtum συζητητὸν ex commentariis Cyrilli Alexandrini corrupiſſe ſententiam veterem, maxime ubi ait, ὁ δὲ ἱερεὺς ἀναβλέπων εἰς τὸ ἐφοὺδ, ἐφ' ἑαυτὸν τὸν θεὸν, καὶ εἰ μὴ ἀρκέσον ἦν τῷ θεῷ τὸ ἐρώτημα, εὐτόνως ἔσεσθαι ὁ ἀδάμας λέγει, καὶ ἐφιγγοβολῆ ἀκτῖνας ἐκπέμπων. εἰ δὲ σὺν ἀρετῇ, ἄνεσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει ὁ λίθος. Prope hinc abeſt opinio Saxonis doctiſſimi Bedæ. *Ponet autem in rationali judicii doctrinam & veritatem. Ideo* doctrina & veritas *in rationali judicii ſive literis impreſſa, ſeu nominis tantum ſacramento erant impoſita, ut Pontifex eadem veſte indutus meminiſſet ſe rationibus doctrinæ & veritatis inquirendis per acceptum ſacerdotium fuiſſe conſecratum. Ut quod exterius typicum in veſte præfulgebat, intus in corde veraciter expreſſum coruſcaret.* Βαθὺ δὲ λογεῖου τὸ χρῆμα (ut cum Cyrillo & Abeneſdra dicam) ſolicitum habuit S. Auguſtinum, *In quali re vel metallo poneretur ſuper rationale* (haud intra ipſum) *Demonſtratio & Veritas, quoniam talia dicit fieri in veſte ſacerdotis quæ corporaliter fiunt, invenire difficile eſt. Fabulantur tamen quidam, lapidem fuiſſe, cujus color ſive ad adverſa ſive ad proſpera mutaretur, quando ſacerdos intrabat in ſancta: & hoc eſſe quod ait, Et offerat Aaron judicia filiorum Iſrael ſuper pectus ſuum; oſtendens videlicet in illa Demonſtratione & Veritate, quid de illis judicaverit Dominus. Quanquam poſſit intelligi Demonſtrationem & Veritatem literis impoſitam ſuper Logium.* Talia refert Doctor Occidentis. Reſponſi itaque *certi clarique* ſymbolum, ut veri Dei oracula eſſe poſſunt, aut etiam argumentum *ſapientiæ* ac *probitatis* Pontificis Hebræi, (prout gemmea illa ἀλήθεια, quam à collo Sacerdotis Judiciſque pariter ſummi Ægyptiorum dependiſſe legimus, mentem æqui prudentem atque tenacem denotabat,) האורים והתומים. *Urim vethummim*, quod eſt *lumina & perfectiones*, φωτισμοι καὶ τελειωσεις in ſevera Tranſlatione Aquilæ, δήλοι (unde forte Oraculo Apollineo nomen,) & quandoque δηλωσις καὶ ἀλήθεια LXXII. Alexandrinis, convenientius quidem periapto Sapphirino Præſidis Ægyptii, aut *doctrina & perfectio* in Vulgatioribus Bibliis Latinorum, poſt Joſephum de *luce mera, mira, ac perfectiſſima*, haud diverſa de re exponunt Origines, Chryſoſtomus, Hieronymus, Chriſtianorum quidam alii, & ex Magiſtris Judæorum non pauci. Nemo enim adhuc auſus erat in plicas Sacratiſſimi Thoracis icunculas fatidicas aut par homuncionum Magicorum ante Abeneſdram Aſtrologorum inducere. Hic vero pro אורים ותומים ſubſtituit τελίσματα καλδαϊκὰ & μορφώματα (quomodo Aquila תרפים interpretatus erat) צורות שיעשה בעלי הכוכבים, referente ad Legem Nachmanide, non Maimonide, quod viri docti ſcribunt. Quorſum ægrius fero ab aliquot Chriſtianorum Doctorum tam pravam conjecturam Abrahami Judæi prolixo ac ſedulo opere defendi, & unicum à rerum conditu verum verequе venerandum Oraculum in ſacerrimum idololatriæ argumentum converti. Prudentius ſane, ſi hiaret unquam latus dextrum Pectoralis, Dei Summi nomen τετραγράμμον, quod Uzielides, Jarchius, Levis Gerſonis, & Iſaacus Aramæ, aliique fecerunt, aut hoc nobile attributum, divinum hunc titulum, ἀεὶμ ὑθμμὶμ, τὸ φῶς καὶ τὸ τέλειον, aut *Lumen puriſſimum perfectiſſimumque*, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶ, 1 Joh. 1. 5. vel Jus etiam δικάλογον, meliori an manu quam Beſeleli in tabella aurea gemmeave expreſſum, loculo ſacro indere. Prudentius porro cum Saliano & Græcis quibuſdam juxta duodecim gemmas ſolidi & clauſi undique Logii, ſic volunt *Urim & Thummim* literis ſcriptis adfigere. Non poterant equidem expedire ſe Judæi abs criminationibus Philoſophorum, ſi Abeneſdræ opinio increbuiſſet uſquam, non Idololatriam prorſus evitare & ſuperſtitionis Ægyptiacæ perridendam mimeſin; neque ſe tueri ipſum Pontifex Dei contra verba digiti Divini, ὃ ποιήσεις σεαυτῷ פסל εἴδωλον, εἰδὸς παντὸς ὁμοίωμα: aut dicto Strabonis hominis incircumciſi de Lege eadem, ἐκὼν θεῖ πᾶσαν ξοανοποιίαν. Idola tamen ſunt tui Teraphim, vir docte: Urim tui ſunt ſimulacra, ſunt ſculptilia. Quis interim Hebræorum vel Sacerdotum, ſeverus licet & cunctator, imagines fata eloquentes & ἀνθρωπίσκους victoriarum ſponſores illubenter adoraret, tanquam rem ſanctiſſimam Deoque plenam? Aut ex contrario, quis prudens ſcienſque Antiſtes talia teleſmata ſuo de pectore confeſtim non rejectaret odio merito vanitatis Ægyptiæ? Refutat etiam egregie commentum illud toties à Reverendo Viro vocatus laudatuſque Diodorus ſuæ Bibliothecæ libro XL. ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σωμάλον ἐκάτερον ὁ μανὸς· Ἀλλὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεὸν, ταῖς δὲ θυσίαις ἐχθλαίμφας συνεχῶσθαι τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατ' ἐτὸν βίον ἀγωγάς. Ἀλλὰ γὰρ τῶν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπαιτοῦσαν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. Fatetur etiam Strabo Moyſen inter ſuos Religionem & cultum inſtituiſſe liberum quidem θεοφορίαις καὶ ἄλλως πρὸς ἀρετὴν ἀτόποις, liberum itaque duobus geniis Chr. Caſtrenſis. Falluntur autem nimium noſtrates Hegus & Spencerus, quod Philonem Judæum ſuæ ſententiæ patronum exiſtiment, aut ejus hæc verba de idolorum quorundam theca interpretentur, τὸ δὲ λογεῖον τετράγωνον διπλοῦν κατεσκεύασεν, ὥσπερ βάτις· ἵνα δύο ἀρεταὶς ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. Quod eſt Spencero Paraphraſtæ, *Logium eo fine duplex factum, ut illius fundum vel medium* (at nihil tale, concavum nihil intellexit Judæus dixitve, ſed pannum firmitatis cauſa duplum, quo lapides bis ſex cum ſuis palis recte ac fortiter ſuſtineret) *eo feliſius duabus imaginibus ferendis inſerviret: quæ quidem imagines Manifeſtatio & Veritas dictæ ſunt.* Alioquin ait ſe neſcire *cur λογεῖον ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, virtutes quaſi in imaginibus ferre* dixerit. Aliter tamen Origenes, Hieronymus, Beda, S. Eccleſiæ Patres alii Græci Latinique ſentiebant, qui ob animum oculoſque habuerunt verba illa Philonis. Quinimo qualem rem putarit eſſe δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, ipſe Philo exponit p. 824. ubi phraſis magis claret, quam aliquis judicii non intercepti aut Græce callens obſcuram & difficilem ſentiat. Ecce illum libro II. de Divina Monarchia, ſeu contra Idololatras. σύμπας δὲ ὁ τόπος καλεῖ λογεῖον ἐύμνως· ἐπῳδὴ τὰ ὑπ' ἐρανῷ πάντα λόγοις καὶ ἀναλογίαις διεδημιούργη καὶ συντέθραπ. ἐπὶ δὲ τῷ λογεῖον διττῷ ὑφάσματος κεκοσμοικίλτο, ἀποσαγορεύων τὸ μὲ δήλωσιν, τὸ δ' ἀληθείαν. αἰνίττεται δὲ Ἀλφ μὲν τὴν ἀληθείας, ὅτι ἐρανὸν τὸ ἀρχέτυπον ψεῦδος ἐπιβάλλειν ἀθεμίτως· Ἀλφ δὲ δηλώσεως, ὅτι αἱ κατ' ἐρανὸν φύσεις ἔκφασις δηλοῦσι τῶν παρ' ἡμῖν, ἃ καθ' αὐτὰ πάντως ἂν ἦν ἄγνωστα. Dixerat idem p. 670. ex Tralatione LXXII. Alexandrinorum, *Logium quadratum duplexque fecit, inſtar baſis, quo virtutes geminas Manifeſtationem inquam & Virtutem ſuſtineret.* Sic vertenda ſunt Græca ſuperius memorata. Quippe baſium & firmitas & figura quadrata eſſe ſolet: at loculi ratio omnis excluditur. Iterum p. 672. κρῆμα δὲ τετράγωνον τῶν λογείῳ. χρὴ γὰρ τὸ θεῖον φύσεως λόγον καὶ τὸν ἀνθρώπου βιοτὴν πάλῃ παρ' ἕκ τὰς ἱερημίας ἀρετὰς προτεκλήρωσιν αὐτῷ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. ἐ μὲν ἀλλὰ καὶ δυοῖν λόγοις τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν, δύο ἀρεταῖς ἀπίνειμε οἰκείας. τῷ μὲ προφορικῷ δήλωσιν, τῷ δὲ καθ' Ἀλήθειαν. Ne cogites, quæſo, de imagunculis diploidi Rationalis inſerendis, ἀγαλματοφορεῖν ſimplicius ſignificat *geſtare, ferre*, ac *repræſentare*. Leges enim paulo poſt apud hunc Philoſophum, cui quidem id verbum peculiare eſſe videtur & proprium, p. 673. propter

siones legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem cœptam narrationem persequar.

ἐν ὧν ἐρῶμεν ἁρμοδιώτερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὴν ἐξῆς λόγον.

ι'. Ka-

Ephodam πολυμίτου quatuorque quasi elementis variam, τὸ μίμημα τοῦ κόσμου συνόμνυσι, σειρὰ (ὁ δεξιὸς ὠκεανὸς) τῇ Δανοίᾳ τὸ ἀδελφικὸν ἀγάλματος ἐφορῶν (quod est, *Universi ferens exemplar*) αὐτὸς τέρπον τινὰ θεὸς τῷ τοῦ κόσμου φύσιν μεθηρμόσθαι, καὶ βραχὺς κόσμος εἶναι. Huc sane respexit Hesychius illo interpretamento, ἀγαλματοφόρος, ὡς ἄγαλμα (φέρων, si volo) ὡς τὴν ψυχήν. Necnon eadem Suidas & Antonius Philosophus in Lexicis, ἀγαλματοφορούμενον, ἀγάλματα ἤγουν τύπους (ideas) τῶν νοητῶν φέρων ὡς ἑαυτῷ· ἄτοπος φίλων. ἄγαλμα πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται, hæc & alia veterum Lexicorum; κἂν ἐπαίνου ᾖ, κἂν εἰκών, opportune addit Etymologus; Eustathius insuper definite ad ιλ'. δ'. ἄγαλμα λέγεται παντα χοῦ τοῦ ποιητοῦ πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται· ἐκ ὡς ἡ συνήθεια, τὸ ξόανον. Etymologus etiam ἄγαλμα, ἀγαλμίαμα, καλλώπισμα, ex scholiis majorum ιλ'. δ'. ad optimum vatem. Ita me legisse memini in Apocryphis Bibliorum ἄγαλμα τῆς πολυοχλίας in melioribus codd. pro ἀγαλλίαμα. Pariter ex ipso Philone Hesychius ἀγαλματοφορεῖται, καλλωπίζεται. Fusius adhuc Suidæ Lexicon, ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα τοῦ κόσμου τινὸς μετέχοντα. ὁμοῦ, βασιλεῖ τῷ καὶ ἄγαλμα. καὶ ἡ στολὴ, τὸ ἔρμον ἄγαλμα καλεῖ. Εὐριπίδης τὸ ἐπὶ νεκρῷ κόμον Cippum: ἄγαλμα, εἴδωλον, βρέτας, χόμμα, καλλοπή, καύχημα, ἀνδριάς, ἐπιγραφή. Quapropter sidera cœli decora, quæ Templi Dei ἀναθήματα vocat Philo, aliquis gentium ἱερεὺς ἀγάλματα prius nuncuparat. Quid plura? πολλὰ δ' ἀγάλματ' ἀνῆψεν, ait Mæonides in Ulysse suo γ'. 274. ἐναίσιμα ὑφαντὰ eadem interpretatur Didymus verus, alii ἀναθήματα, sicut ὀδ. μ, 347. Iterum ὀδ. τ. 257. κείνῳ ἄγαλμ' εἶναι, *quo ornaretur*. Nec omittas incomparabilis Poetæ versum de indumento non dissimili *Rationalis* Hebraici, ὀδ. σ. 299. Ἐσθῆτι ἕσσεν θεράπων εὐπαλὲς ἄγαλμα, *Monile servus adportabat, perpulchrum sane ornamentum.* Modeste quidem Magnus Grotius ad Oraculum Pontificale retulerat *Veritatem Sapphirinam*, quæ ob pectus Judicis Ægyptii rite dependebat, tanquam imitamen impotens ac puerile: at majori mox fiducia, majori adhuc errore Spencerus ac Marshamus nostri à gemma illa Ægyptia Divini Urim originem audent deducere. Sive tamen huc traducas, sive illuc, aliena erit Tralatio ac violenta. Aptabatur enim ad tribunal cervici ἀρχιδικαστοῦ torques pretiosa *Veritatis* simulachro gravis, ut insigne necessarium sui officii, jurisque tum dicendi nota. Submonet adeo Historicus Siculus, τὸ δὲ ἀμφισβητήσιον ἤγουν, ἐπειδὴ τῷ τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς περιῆν. Præterquam enim quod κλοιὸς χρυσοῦς רבר הזהב ab omni ævo dabatur rerum Ægyptiarum administratoribus, ut ex Josephi honore paret atque è monumentis Hieroglyptarum, non symbolum ullum aptius, non circumponi potuit collo Præsulis dignius μνημόσυνον Integritatis illius ac Sapientiæ, quas supra cæteros mortales excolere oportet Fori dominos semperque profiterit. Id factum revera retulit Ælianus l. 14. c. 34. *Variorum*; id significatum voluere Hierophantæ. Has etenim ambas virtutes, Fidem dico ac Sapientiam, tum apud Hypophetas Ægyptios tum Bibliorum S. Scriptores aliam vox אמרת & *methmei* i. e. ἀληθεία interpretando denotabat, sicut in peroratione Josuæ morientis, c. 24. 14. λατρεύσατε κυρίῳ ἐν ἀκακοσύνῃ καὶ δικαιότητι, βεταμὶμ וּבֶאֱמֶת בתמים. Easdem quidem virtutes jam à Deo per miraculum Pontifici suo affusas, dum nomine ejus Responsa redderet, notione eminenti significabant אורים ותומים. Bulla itaque Ægyptia, quod vides, ad Aaronem nostrum neutiquam pertinet, ἀλλὰ πρὸς ἐνθουσιασμόν. Ex Octateucho equidem Juris patrii, non aliunde pronuntiabat ἀρχιδικαστὴς Ægyptius, melioris partis libello ad icunculam *Veritatis* rite admoto. Præterea Maimonidem in Josephi sententiam concessisse ex Opere Maximo ipsius abunde patet, necnon Josephus Carus Asariasque Idumæus de eo fatentur. Quandoquidem illa Moysis c. 10. §. 10. de *sacra Suppellectile* עשו בבית שני אורים ותומים כדי להשלים שמנה בגדים ואעפ שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקדש, *Apparata quidem fuere sub Æde secunda Urim Thummim, haud tamen consulta defectu Sancti Spiritus*, animadvertat auctor *Ceseph Misne* ex c. 1. *Ciddusim* f. 31. fuisse desumpta בימי בית שני בקשו חכמים אבנים לאפוד וגו, *Stante adhuc Templo secundo Ascalonim petebant Sapientes quæsitum lapides pro Ephoda:* idem plane denotat *Urim* apud Maimonidem, quod in Talmudo *Abanim*. Dein ut pretium hinc æstimes S. Oraculi, mutescentis licet jam ævo extremo Templi & subobscuri, *Demæ gemmario*, sic referunt Doctores Babylonii, *pro parte quadam decoris* ὠδικαλίθου *numerabat Rab Cahana* דינרי זהב *Daricos* 80000 sive sexagies mille libras Sterlingicas. Quapropter c. 9. *Cele micdas*, ubi accurate egerat Maimonides de Essene aliisque vestibus Sacerdotum faciendis, ne verbulum injecit de Urim Thummimve: verum enimvero capite sequente Responsum Divinum אורים.dictum & תומים; literis gemmarum eminentibus jam olim editum asserit. Quinettam deplorandæ stultitiæ est Gorionidæ isti fidem ullam habere, qui vel Annio pravior, partim ex Talmude, ex Fl. Josepho partim, sed & ab Historiæ Romanæ scriptoribus pessimis opus illepidum compegit. Pro voce non humana, quam auditam contendit vir doctus Urim consulenti, verba Josephi (cujus liquet satis sententia) πνεύματος ἠχῆς Φωνὴν ὁ δίδαξεν ὁ θεὸς, de Saulo scisciatore nequam & frustraneo, nequicquam detorquet: quoties enim responsum erat, Dei organon adstitit Pontifex, Dei sententiam elocutus est. Quomodo de Eleazaro narrant Doctores Babylonii in *Baba batra* c. 8. cum olim distribueretur Palæstina inter victores Israelitas: *Dixit hic Præsul Spiritu San-*

clo dirigente, adstante tum apud illum Josua Imperatore, adscendit Zabulon, simulque Acco sors sua: pariterque de cæteris tribuum ipse prænuntiavit, וליהודה מכיון ברוח הקדש ואמר זבולון עולה והיה מכיון ברוח הקדש ואמר זבולון עולה ותחום עכו עולה עכו וגו'. Scholæ quidem Jerosolymitanæ hac de re olim disputabant Gemara Jerosol. *Jomæ* c. 7. sed Moyses duo, Maimonides & Cosensis, aliique Judaici juris consulti sententiam alteram de *literis emissitiis* potiorem faciunt suamque. אירת חניי תני הכתוב בולט מאן דאמר הקול היה שומע והא דכתיב וישמע את הקול. Occurram nunc cæteris Doctorum objectiunculis. Frustra illi urgent cum Nachmanide נתת. δείξει Exodi c. 28. 30. ונתת את האורים ואת התומים: dum talia sæpius legantur in Sacris, ut statim in Genesi וישכן את הכרובים, ἔταξε τὰ χερουβείμ, quorum equidem mentio nulla præverterat. Insistunt adhuc impotenter locutioni Hebraicæ ונתת אל החשן המשפט את האורים וגו', *Pones autem inde in Rationali Judicii Doctrinam &c.* Jonathan recentior, Salomo, Gersonides ex Judæis, Christianorum etiam multi, quo Essenis plagulas rursum aperirent aut tabulas reconditum aut idola. Verum אל in hoc versu non solum ante על (quod Masorethæ adnotarunt ח"א אל על) sed etiam pro illo scribi codex Hebræus Samaritarum, ad Exodi c. 40. 20. Græcusque Judæorum Alexandrinorum facile persuadent. Hic enim legit Ex. c 28. 30. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κριτικὸν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀλήθειαν: *Superimpones Rationali Judicii*, ut Ecclesiæ veteris Doctores sunt interpretati. Ille autem adhuc uberius, ויקשירו את האורים ואת התומים ונתתה על חשן המשפט (non ut Judaicus ונתת אל את האורים ואת התומים: *Dein fabricatis Urim* (seu *Orim* vel *Arim*, nam *Vau* non legitur in ea voce apud Samaritas) *& Thummim* (vel *Thammim*) *impones ea super Pectorale Judicii.* Pariter natio illa in utraque suarum versionum Syriaca & Arabica. ותעבר את נאיריה ואת שלמיה ותתן אל השן דינה את נאיריה ואת שלמיה. وتصبع الانوار والكمل وتجعل علي صدر الحكم الانوار والكمل. Atque, ut scias ex diligentia hæc accessisse textui Hebraico, eadem repetito legunt Cuthæorum nepotes ad Ex. c. 39. 21. inter sacra opera. Unde post verba isthæc, ἵνα μὴ χαλᾶσιν (יזה vel יזהר) τὸ λογεῖον לבלתי יזח ἐκ τοῦ ἐφουδ, καθὰ ὑπέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, hoc amplius additur וישימו את האורים ואת התומים כאשר צוה יהוה את משה. Interpres adeo Syriacus istius factionis ואמרו את נאיריה ואת שלמיה וגו', necnon Arabicus وصنعوا الانوار والكمل &c. *Fecere insuper Urim Thummimque, quomodo Deus Moysen jusserat.* Rursumque Lev. c. 8. 7. 8. quando primum Pontificem investivit frater ויתן עליו את האפד וישם עליו את החשן ויתן על (Masorethæ iterum אל) החשן את האורים ואת התמים. Quod Tralatio Græca rite expressit, καὶ ἐπιθῆναι ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα· —— καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτῷ (vel ἐπ' αὐτὸν) τὸ λογεῖον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Paraphrases pariter Samaritarum Arabicæ & Syriacæ, ויהב על חשנה את נאיריה ואת שלמיה. وجعل علي الصدر الانوار والكمل. Sed & Christiani apud Syros ויהב על פרסא, *Posuitque super Thoracem, &c.* Onceloti tamen vetustissima versio pro אל החשן legit ubique בחושנא, εἰς λογεῖον; indeque Cl. Saadias في البدنة. Hieronymi etiam illa pervulgata, *Quod* humerale *aptavit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas:* ambigue. Quoniam vero Exodi c. 39 Essenis modus & fabrica accurate describitur, lapidumque adhuc ordines, nomina, & occellatura explicantur omnino absque Urim & Thummim: & vicissim Lev. c. 8. in Aaronis καταστολισμῷ memorantur Urim & Thummim, tanquam Rationalis dignum ἐπίθεμα (dicitur enim אל החשן את האורים ויתן על avt על) tacita interim gemmarum tetrastœchia: idem sane v. 30 c. 28. Exodi Epanalepsi quadam substitui existimabis, atque aliis verbis intelligi, quod præcedente versu dictum fuit; quinetiam post ambos illos venire epiphonematis loco diligentem Pectoris descriptionem. Perpende rite illa commata, ita cum priscis Judæorum Christianorumque deprehendes opus Urim & Thummim à Gemmario minime distingui. Pariter enim Aaroni imperatum, v. 29. pretiose insculpta *nomina filiorum Israel in Rationali Judicii* (בחשן המשפט i. e. ἐν περικείμῳ μανίκῳ) *portare super pectus suum, quando ingrederetur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.* Atque itidem v. 30. *Pones autem in Rationali Judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & gestabit judicium filiorum Israel in pectore suo in conspectu Domini semper.* Bis dictum, perpetuo hos lapides, hæc feret ille splendida symbola, ut Θεσπεσίου magnorumque eventuum Divinum dictatorem decet. Hujusmodi vero repetitiones in libris Sacris occurrere sæpe & Criticorum sobrii & insani jam adnotarunt. Allegorias autem & Rhetorum schemata jam inter opera & colores Beselelis plumarii inducere, alienum prorsus existimo & violentum: quamvis viri plurimi Ecclesiastici *Doctrinam & Veritatem*, quas Rationali Judicii adponi ὁ κριτὴς jusserat v. 30. solum de sapientia & integritate ipsius Pontificis, minime de re sensili oculorumque deliciis accipi voluerunt. Sed è contra paucis fortasse placebit interpretatio facilior & simplicior, *Superaddes Pectorali Oraculo lucem & perfectionem*, i. e Gemmarum ordines puros, claros, summaque arte expolitos dabis. Veruntamen nobilissimum hoc Oraculum, quod reverenter & de arduis

δ'. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ παρακεκομι-

duis duntaxat Reipublicæ negotiis jurisve sacri controversiis consulere solebant Principes ac Seniores Hebræorum, Num. c. 27. 21. & in Misna *Joma* c. 7. §. 5. quomodo vel de plano Delphico refert Plutarchus: οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς ἐπίσταται τοῖς ἀνθρώποις χρησμῳδῶν, οὐδὲ ὁ θεὸς τοῖς ἱερεῦσιν· ἀλλὰ πόλεις μέγα δυνάμεναι (ita Tribus Israelitides) καὶ βασιλῆς καὶ τύραννοι, (Saulus, Davides, Ozias) μέτριοι δὲν φρονήσεις ἐστύγχανον τοῦ θείου παρὰ μικρὸν πεσόντες· non alia voce editum erat quam Summi Sacerdotis ejusve Vicarii, multo minus Idolorum præcordialium sibilis, ut noster contendit, neque etiam sono solo ac impersonali, ut alii quidam. Illud enim בת קול sive *vocem assam* appellitant Judæi, atque loco Urim demum substitutum Philosophos suos Simonem, Hillelem, Jonathanem, Johannem Zacchæi, aliosque perculisse perhibent. οὐ γὰρ ἦν θεῖα ἡ γῆρυς, ut de Pythio ad verum θεσπέσιον rursus Chæronensis Sophistæ verba transferam, οὐδὲ φθόγγος, ἀλλὰ ἓξ ἀρχιερέων. οὓς ὁ μάκαρ τὰς φωνὰς ζῶσα παράστησι, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ. Quod & Heracliti Apophthegma jactat, τὸ μαντεῖον τὸ ἐν τοῖς Δελφοῖς, οὔτε λέγει, οὔτε κρύπτει, ἀλλὰ σημαίνει. Aut Adamantium nostrum potius audiamus adversus Celsum p. 334. οἱ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις προφῆται. (maxime Pontifices & Triumphorum arbitri: quamvis hosce sub imo gradu Vatum detrudant Rabbini, Prophetarum, Excommunicationum, terminorum aliorum vanissimi distributores) ἀφῆκε τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἵνα ἔτι μᾶλλον ἐνθουσιάσωσι, ἀφεὶς ἓξ καλπίδων ἁγίου πνεύματος, διαφαινούσης τι τῶν ἐσομένων, ἐπὶ τὴν ψυχὴν λαμπρύνουσης. Quocirca admirandam illam animi facultatem statim Sacerdoti à Deo inditam fuisse, pectoralium lapidum insolitus fulgor & ipsi & Regi scisitanti populoque simul spectanti ostendebat & confirmabat. Sic olim serenissimus Legislator à monte Dei vultu radiante descendens, non ingenii humani commenta, sed jus Divinum Hebræis se tulisse demonstrabat. Hinc illa Pontificis veneratio, is honor, quem etiam Scriptores Gentium celare noluere. ἦ ἀρχιερέα νομίζουσι οἱ Ἰουδαῖοι, inquit Diodorus lib. XL. αὐτοῖς ἄγγελον γινόμενον τοῦ θεοῦ προστάττοντα· (quomodo dixerat de eo vates patrius Malachias c. 2. 7. כי מלאך יהוה הוא) ὡς παρακλῆσιν πέμπουσι παρὰ τὴν γῆν τὸν ἀποκριθέντα αὐτόν, &c. Quinetiam ab hoc Oraculo, quod Ephodæ nexu firmissimo adjunctum erat, hoc crede præcepto, *Ut ferat Aaron Oraculum seu Responsi Decretorii symbolum* חשן המשפט *pro filiis Israel coram Domino jugiter* לפני יהוה תמיד, obtinuit phrasis illa apud Judæos, רוח אלהים לבשה את זכריה, τὸ πνεῦμα θεοῦ ἐνέδυσε ζαχαρίαν τὴν ἀρχιερέα. Insulsum valde commentum est quod legitur c. 5. Josephi falsi & Rabbinici ex editionibus Veneta ac Pragensi, (nam editio Munsteriana, & MS Arabicum Gorionidæ penes Cl. Huntingtonum nugis hisce carent) *fassum fuisse Magno Macedoni Hananiam Pontificem* (sic eum vocat ille Nebulo, sicut Talmudistæ Simeonem pro vero nomine Jaddua) *ab exilio Babylonio usque abscondita fuisse clam Judæis Urim & Thummim*, מיום גלות חבית חוח בגלות בבל נעלמו (נגנזו) תומנו האורים ותומים, *rogaturum tamen O. M de eventu belli Persici precibus suis: quo facto misit per Angelum*, inquit, *in Spiritu Sancto*, שלח במלאכו ברוח קדשו. Quasi alterum horum non esset superfluum, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, aut δι' ἀγγέλων: vel fuæ factionis Patriarchæ (ad *Sota* c. 9.) non affirmassent Spiritum S. æque ac Urim ignotum fuisse Templo secundo.

Verum de tempore, quando hoc Oraculum desiruisse tandem ingratos Judæos planeque evanuisse affirmat Josephus, multa eum fidentia atque crista reprehendunt fugillantque recentis ævi Theologi, Schotanus, Braunius, aliique dictis Pharisæorum freti. Fertur enim inter δύο φύσεις Codicis *Sota* c. 9. §. 11. משמתו נביאים הראשונים נשלו אורים ותומים, *Cum vatibus prioribus*, Samuelem volunt Davidemque ita intelligi Huna nomodidascalus & Spencerus noster, cæteri melius quotquot Propheturum Ædem priorem viderant, *interiisse una Divinam hanc* ἀπόδειξιν *Urim Thummimque*. Quippe per ora Doctorum jactabatur & hæc sententia, Nachmane Gemarico attestante, משחרב מקדש ראשון נשלו ערי מנרש ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מביה דויד, *Ab excidio Templi Salomonici sublatum esse Levitis jus suburbicarium, necnon filiisse inde Oraculum Pontificale, ac vacasse Thronum Davidis.* Docet etiam Misna *Joma* c. 5. משניטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים, *Ex quo ablata est Arca*, quam cum Tabernaculo altum occuluisse Jeremiam clam cæteris mortalibus, præter Judam Lacisionem, Josephum ben Gorion, aliosque Rabbinos, ex priscis ἀναγραφαῖς enarrat Jason Cyrenæus l. 2. Macc. c. 2. *nimirum à prioribus prophetiæ seculis*, cum jam perlata esset Arca inter Israelitas per annos mille, aut nongentos parco computo apud auctorem Cosri, τὸ ἀγιώτατον *lapidem solum habet*. Fabulam autem hujusce similem legas apud Gregorium Syrum de Phineeso defossore Supellectilis Divinæ. Insuper de quinque desideratis Ædis posteriori, modo rem veram dixerint, inter se satis consonant Scholæ Judæorum, Babylonicæ ac Palæstinæ. Nam R. Achas, Samuel bar Janna, aliique doctores Urbis ad *Taaniot* c. 2. f 65. a. secta ingeniosa & imaginatrix ex Haggæi verbulo אחבר, pro quo legi jusserant Scribæ veteres *Eccabedah* אכבדה, eliciunt propter omissam ה Domum Zorobabelicam quinque his decoribus caruisse, *Igne Sacro, Arca fœderis* (*cum Propitiatorio & Cherubinis*, inquiunt Babylonii) *Urim Thummimque, tum Oleo Consecrationis* (aut *Shecina* ex traditione Babylonica, *Spiritu* denique *Sancto*. חמשה דברים היה המקדש שהארון חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון ואורים ותומים ושמן

10. Tabernaculo jam dedicato, & omnibus quæ ad Deo oblata, *Munera*

המשחה ורוח הקדש על שכם וארצה נו ואכברה. Sed apud Rabbinos Transeuphratenses hoc modo, מאי דכתיב וארצה בו ואכבר וקרינן ואכברה מאי שנא דמחסר הא אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש אורים ותומים. Attamen gratis hæc dicuntur & fide Talmudica. Quocirca ignem ἀφανισθὲν non defuisse prorsus novo holocautomatum Altari, quin pridem defossum Jeremia auctore, docent adeo Commentaria ipsius Χαλκευτικά, quæ vel Hebraice aliquando legerat Ecclesia Nazarena, & ab his S. Hieron. ad Matth. c. 27. Hunc denique ex liquido, mirum factu, excitasse Nehemiam focoque sacro reddidisse, satis probant literæ Senatus Solymitani ad Aristobulum virum philosophum & χρείαν ἱερέων stirpe nobili oriundum reliquosque per Ægyptum Judæos missæ Maccab. l. 2. quarum auctoritas opus omne Talmudicum annis multis superat. Quin verò Rabbanistæ magis forte credant Gorionidæ, qui eadem refert lib. 1. c. 17. sui Δαπομνήμα. Porrò autem *ignem sacrum* non sine prodigio suscitatum denuo legimus, cum fanum Dei repurgaret Clarissimus Judas l. 2. Macc. c. 10. τὸ νέον καὶ ἀφάνιστον ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν· ἐκ πυρεύσαντες λίθους, ἐκ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες, ἀνήνεγκαν θυσίας μετὰ διετῆ χρόνον. Ista enim sic explicat gratus dignusque Rabbinulis historicus Gorionides, *Edito tum altari novo invocatoque Numine Ignis Sacro, statim ille erumpens de saxo altaris ligna historiasque jam impositas voravit. Insuper hunc virum servavit Altare ad tertiam usque ætatem, sive luce continua ad Templi secundi excidium* ויבנו מזבח חדש ויתנו בשר חובה עליו ויערכו עצים ואש הקדש לא מצאו ויקראו אל יי ותצא אש מן האבן אשר על המזבח ויתנו עצים עליה ותוך האש ההיא עד הגולה השלישית. Idemque Arabice in Bibliis Londinensibus, licet editores hoc nescirent,

وبنوا مذبحا جديدا وامر تقرب القرابين عليه وصلوا الي الله عز وجل في اظهار نار مقدسة تبقي علي المذبح فخرجت نار من بعض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجلبة الثالثة.

Et adhuc disertius falsi Josephi exemplar Huntingtonianum,

وبنوا مذبح جديد وجعلوا عليه الحطب والقرابين. ثم صلوا ودعوا الي الله عز وجل وسالوه ان يظهر لهم نار علي المذبح واستجاب الله دعاهم وظهرت نار من حجارة المذبح بقدرة الله فاحرقت الحطب والقرابين. ثم بقيت بعد ذلك ولم تنطفي من ذلك الوقت الي ان خرب القدس في المرة الثانية.

Hæc igitur contra fabulas Talmudicas valde oppones pro Igni Cœlesti apud Ædem secundam. Deinde שכינה *Præsentiam* summi Numinis in Æde sua & δοδεκαπρόφητον Canonicum, & maxime sub Onia III P. M. ἐν ᾗ ἀνδρείαν καρδίαν καὶ πάσης ἐξουσίας δύναμιν ἐπιφάνειαν μεγάλην adversus vim sacrilegam Heliodori declarat secundus Maccab. c. 3. ubi prodigiorum satis, agnovitque sero ipse Heliodorus περὶ τὸν τόπον (τὸν ναὸν δηλονότι) ἀληθῶς εἶναί τινα θεὸν δυνάμιν. Quinimo *Spiritum Sanctum* רוח הקדש minime alienum fuisse ignotumque Domus secundæ cultoribus, sed occupasse magis Sacerdotum piorumque hominum multa pectora, licet non κατ' ἀνθρώπων ἀγαθὸν ἔχειν, velut sub regibus Judaicis contigerat, passim testatur in scriptis suis Josephus; dum Jadduas & Johannes Hyrcanus magni Pontifices animisque magnis, Judas Essenorum decus, aliique Divinandi charismate decorati memorantur. Omitto nunc indubia nomina vatum Haggæi & Zachariæ: quos diu vixisse sub altero Templo, atque ad Simeonis Justi pontificatum, quando primum malunt Talmudistæ *Bathcol* fuisse auditum vice רוח הקדש, nimirum ad exortum Sadducismi annumque XL. Templi restaurati Prophetiæ nobile domum prorogasse, innuunt ad *Joma* c. 4. veteres Scholastici, & sæpius in Cosri adfirmat Judas Levita Religionis Judaicæ sapientissimus defensor. Prava tamen industria commenti fuerant Doctores Talmudici, simul cum Malachiæ anima avolasse hinc Spiritus S. gratiam, nihil relinqui Divinum in terris aut expectari præter Susurrum quendam, quo forte fidem derogarent non solum votis ac spei flagranti Hilleliftarum Sammeanorumque de Messia vero temporibus Herodianis comparituro sed atrocius, tot vaticiniis Zachariæ, Symeonis, Annæ, Elizabethæ, & Mariæ de salute mortalibus tum nascente, tot Oraculis ipsius Jesu, tot prædictis Apostolorum ejus, mirisque linguarum ac prophetiarum donis famosissima Pentecoste in primam Christianorum Ecclesiam effusis. Veruntamen illo omnino eventu probatum est, quod diu jam dixerat inter Ædis secundæ architectos Haggæus, μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ὑστέρα τῆς πρώτης. Ne & hoc taceam, egregiam crevisse gloriam Domus secundæ ex tot donariis Regum Ægypti, Syriæ reliquæque Asiæ, ex tantis sumtibus Symeonis pontificis, de quibus fuse Maccabaica. Adversatur etiam sententia Rabbinica verbo veteri Hoseæ c. 3. 4. ubi optimus promissor post annos multos ἀφέξεις ἐπ' ἀνίσεως, sic erant illi Babylonicæ calamitatis, ad jus cultumque intermissum reversuros ait Judæos. Quandoquidem vero Sacra & Canonica Judæorum Scripturæ pertinuit ad imperium Artaxerxis μαχεῖ ἐφ', sicut opere alio affirmat Josephus, & gesta Mardochæi exposcunt,

ad ſacerdotes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſecum in eodem tentorio habitare ratus eſt, & ad ipſum ſacrificiis honorandum & laudibus perſequendum ſemet convertit, quaſi jam ab omni mali exſpectatione liberatus eſſet, & meliora in poſterum ſibimet polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebat. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum & duos boves afferebant. Illa itaque ſex erant, & tabernaculum in itineribus deportabant. Ad hæc unuſquiſque *eorum* phialam adducit, & lancem, & acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem & ſuffimentis refertam; lanx autem & phiala, erant enim argenteæ, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenæ autem erant ſimulâ oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis u-

μένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πληθὼς ὁμόσκηνον [m] αὐτῷ τὸ Θεὸν ἔκεινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ [n] αἴνεσις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακῶν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων [o] ἐπιθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν, [p] ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε γὰρ Φύλαρχοι καθ' ἓν σωελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν. [q] ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, [r] καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ᾗ ὁδοιπορίας παρεκόμιζον. πρὸς τούτοις ἕκαστος Φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυΐσκην· τὴν μὲν, [s] Δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη [t] θυμιαμάτων, τὸ δὲ [v] τρυβλίον καὶ ἡ Φιάλη, [x] ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν [y] δὴ αἱ δύο [z] διακοσίους εἶλκον, εἰς δὲ τὴν Φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλδύρων [a] ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ἔτι τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς

fcunt, plus 12. annis poſt Templum conſummatum, deſeruit tardius illud Sanctuarium atque etiam charum pectus Pontificis vis Spiritus Divini, quæ eſt *manſitla*, quam afflicta Rabbinorum natio conqueritur. Serione autem illi dicant *Unctionis Oleum* in Templo poſteriori deſiderari, qui *Sabbat* f. 21. b. ex una lenticula מפר אחר P. M. ſigillo notata per octiduum Templi ejuſdem à Maccabæo repurgati lampades omnes miraculo facto illuſtrari contendunt, indeque *Feſtum Luminum* nomine ſuo ac tempore merito celebrari? Obſtat autem quam maxime figmento Rabbinico de evanidis gemmis Pontificum quotquot ſub Æde nova Deo Creatori miniſtrarent, interdictum Hatirſatæ, qui cum vatibus poſterioribus אחרונים, ut loquitur Talmudum in *Sotâ* c. 9. §. 11. *Synhedrin* c. 1. §. 13. & *Megilla* f. 16. una floruit, libri ſui c. 7. 9. ita definitum ævo ac præciſum, *Donec ſteterit Sacerdos Urim Thummimque inſtructus, tantæ controverſiæ dirimendæ par.* Hoc fruſtra eludere tentat Nachman Gemaricus ex locutionibus diſſimilibus & remotis valde, עד שיחיו מתים ויבא משיח בן דויד, *Dum mortui ſurrexerint, aut huc venerit Meſſias Davide oriundus.* Ruit igitur *quinque defectuum* fabula, quam nec Aſarias Idumæus concoquere unquam potuit. Altera vero ſententia, qua ſe obſtrinxit Spencerus, inauditum adeo fuiſſe etiam ſub Templo priore Urim, tam ſacris ſcriptoribus quam Rabbinicis, præſertim Rabbæ Samuelidæ Talmudiſtæ ex 2 Paral. 26. 5. diſputanti, omnique plane vetuſtati adverſatur. Unde ſola manet Joſepho ſacerdoti meritaque fides. Vir enim iſte prænobilis, ut erat Sacrorum Rituum ſuæque pariter originis ſtudioſiſſimus indagator, Oraculi hujus exitum ignorare haud potuit.

Præterea, quod præcipuum eſſe video in hac cauſa, nullum tempus aptius occurrit digniuſque, quando fulgores ſui Oraculi extingueret iratum Numen, Pontificique ſilentium imponeret, quam κατ' ἀθροίζειν ἱερατικὸν hoc loco retulit Joſephus. Ea fuit virtus Johannis Hyrcani, pietas tanta, prudentia, fortitudo, & conſtantia, ut cum meliori anima abſcedere haud poterat diva Ἀλήθεια: tanta ſtatim nequities faſtuſque Ariſtobuli & ſuccedentium ei Pontificum, tot flagitia & parricidia, nihil mirum ſi à tam cruentis & pollutis pectoribus abhorruerit S. Dei Spiritus, ſive hac occaſione in ſedes meliores ſuperaſque omnino ſe receperit. Quippe de Johanne illo in ſcriptis ſuis encomia ſparſit Joſephus, nullis aut pauciſſimis mortalium conceſſa. Μακαριώτατος ὢν, ait ipſe initio Bellorum, πρός τε τὰ πραξιδίοντα μόνον εἶχε, τῷ τε δεχθῆναι ἔθνους καὶ ἀρχιερωσύνης καὶ προφητείας. ἐμίλει γὰρ αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ὡς μηδὲν ἂν μελλόντων ἀγνοεῖν. Tum in Archæologicis eundem magnum principem, magnum ſacerdotem, malleumque ſuperſtitionis Samariticæ ita exornat libro XIII. τήν ἀρχὴν λαμπρυνόμενον τ' ἄριστον πρόπον ἔτεσι λά. τελευτᾷ. ἄξιον ὄντα ἐπὶ θεῖ κριθεὶς ἀρχῆς ἔθνους καὶ τ' ἀρχιερωσύνης τιμῆς καὶ προφητείας. Vel aſſentiant verpi ſuo Gorionidæ, ut legitur in Bibliis Waltonianis & Bibliotheca doctiſſimi Huntingtoni, *Poſtquam Hyrcanus acceperat literas Senatus Romani ſibi tanquam Regi Judæorum inſcriptas*, يسمي ملك مند ذلك الوقت وكان قبل ذلك انما يسمي الكاهن الاكبر فقط فاجتمعت البه منزلة الملك ومنزلة الكهانة. وهو اول من سمي ملك في اليهود في مدة البيت الاثاني. Quantus autem idem vates fuerit, cum docuit nuncium Divinum de prælio Sebaſteno, quod ipſum perculit dum operaretur forte die graviſſimo τῶν ἱλασμῶν in Adyto, l. 4. c. 5. Joſephi Rabbinici, Munſtero edente, tum præſagia minus fauſta quæ in ſomniis de Alexandro ſibi ſucceſſuro cœlitus ſenſerat, c. 7. ejuſdem editionis Bibl. Polygl. c. 26. Idem adverterat Julius Chronographus, τότε ἐπὶ θεοδιλίᾳ, ſic dicit Africanus ille de יוחנן כהן גדול, πολλὰ μαρτυρεῖ ὁ ἱώσηπος. Addo ego, καὶ πολλὰ μὲν οἱ Φαρισαῖοι. Nam de hoc Præſule intelligi oportet quæcunque narrantur in Maſſicta *Sotæ* c. 9. §. 10. non ita de atavo ipſius, quod opinantur Rabbini recentiores, hiſtoriarum bonarum lues. Herois autem hujus filius maluit multo Rex apparere quam Pontifex: quorſum occiſis Alexandra genitrice fratreque Antigono, & arrepto ſibi Davidis diademate, Augurium Divinum profanavit jureque merito amiſit, conſilii ſacri prorſus inexpertus. Unde rite dictum primo Maccab. c. 14. 41. votis Populi ac Cleri Judaici, Demetrio omnino aſſentiente, conſtitui Simonem ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆναι πιστὸν προφήτην, quod eſt, dum venerit Elias aut Moyſi compar aliquis, qui poſſet ſacerdotium tribui ſuæ, ſuæ regnum poſtliminio reſtituere, thronumque Davidis ſtabilire. Conſimili autem phraſi male utitur maximus Grotius ex l. 1. Macc. c. 4. 46. adverſus prophetias ſecundæ Ædis. Fas etenim fuit Altaris polluti ſaxa recondi in הר הבית, μέχρι τοῦ ἀποφανθῆναι τὸ πρόπτον τοῦ λύσειν περὶ αὐτῶν, tempore inquam Alcimi ψευδοπρόφητος. Quanquam nemo non fatebitur rarius effulſiſſe Rationale durante Domo illa, divinandique honorem Judæis tum parcius tuiſſe conceſſum, aut nullum plane inter eos comparandum cum Vatibus Biblicis, Elia Eſaia & Jeremia, ante tempora Chriſtiana emicuiſſe. Sic enim interpretabere illud Maccabaicum, ferociente Bacchida ἐχθροῖς θλῖψις, ἣ οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας ὤφθη προφήτης αὐτοῖς. Quandoquidem ſub Alexandro Magno Scriptorum Divinorum aliquot uſque floruiſſe Jadduæ יהוידע Pontificis nomen indicat, quod centum plus annis recentius noſcebatur quam illa Eſdræ & Nehemiæ. Vide hujus librum c. 12. v. 11, 22, 26. Ne tamen Pontifices Simonem ſequentes jam memorare opus ſit, aut ſtultum Hyrcanum, aut monſtrum illud Hebraicum Jannæum, καὶ τ' ὑμῶν ἐν ᾧ θύει ἀναξίου, aliave nomina Sacerdotum Regentium Deo Populoque Judæorum inviſa: illa quidem ſecula corrupti Sacerdotii notavit, quod mirabere, Strabo Geographus. οἱ ἐξ μωσῆ ἀφορισθέντες, ab illo enim genus hieraticum deducit, χρόνους μὲν ἴσως διαμεῖναι δικαιοπραγοῦντας ἐν θεοσεβοῦς ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειτα ἐφαρμόσαι ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην τὸ μὴ πρέπον διαδιδομένην, ἔπειτα τυραννικῶν ἀνθρώπων, &c. Tum de Amphiarao Trophonio aliiſque differens θεοπρόποις, τούτῳ δέ ἐς ἐμὲ ὁ μωσῆς, addit, καὶ οἱ ἀφορισθέντες οὗτοι· τὰς μὲν ἀρχὰς λαβόντες ὑπὸ Φαύλων, καταφερόμενοι δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον. ἤδη δ' οὐδὲ φανερᾶς τυραννικῆς τ' ἰουδαίας, πρῶτον αὐτὸν ἱερέως ἀνείδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα ἀλέξανδρος. τότε δ' ὕστερον ἡσὶ ὑρκανός τε καὶ ἀριστόβουλος. Nam Ariſtobuli patris faſtum, qui vix annum integrum manſerat, ſcriptor bonus prætermiſit. Denique à felici obitu optimi Hyrcanorum, atque adeo ſub infelici brevique regno Ariſtobuli filii ejus, ceſſerant anni plane ducenti, ut alibi commonſtramus, ad penultimum Domitiani Cæſaris, quum hæc talia ſcriberet Mattathiades, ducentis etiam annis Matthia atavo ſuo gibboſo ſerior. Hinc equidem ſilere Pectus Pontificis, hinc extingui ſacram lucem Eſſenæ. Ardua res eſt & rara, quod vides, à lectione Rabbinorum non delirare. BERN.

m Αὐτῷ τ Θ.ν] Ἑαυτῷ *Big.* & *Samb.* quod non plus valet quam αὐτῷ *reliquorum.*

n Αἰνίσεις,] Ανισεις male legerat *Vet. Interpr.*

o Ἐπιθυμοῦντες·] Lege ἀδυμῶντες. COCC.

p Ἀνετίθεσαν] *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Hen.* ἐτίθεσαν: quia præcedens ἰδίαν præpoſitionem huic verbo abſtulerat. BERN.

q Ἐξ μὲν οὖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* perperam antea in *Editis* ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗ) κατ' τὴν σκηνὴν ἐν τοῖς ὁδοιπορίαις. τούτοις &c.

r Καὶ τὴν σκηνὴν] Καὶ τὴν σκηνὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* κατὰ τὴν σκηνὴν *Baſ.* & *Gen.* excuderunt, prætermiſſo penitus παρεκόμιζον, pro καθα, aut καθ' ἃς, aut καθ' ἃς κ τὴν σκηνὴν. BERN.

s Δαρεικοὺς] Δαρεικοὺς ſcripſit *Samb.* Imo ſic jubet Chœroboſcus Grammaticus Oecumenicus: ſic alii magiſtri literarum. Corripitur enim hoc nomen ex δαρειακὸς. Legimus tamen apud *Baſ.* & *Gen.* δαρεικὸς. BERN. Ita ſolus *Samb.* Sic vero cum *aliis* jubet *Chœroboſcus.* in *cæteris* cum *Editis* Δαρεικὸς.

t Θυμιαμάτων,] *Gen.* θυμιασμάτων.

v Τρυβλίον] *Samb.* utrobique τρυβλίον, dimoro accentu quem poſtulabat quidem ὑπωξυτονούμενος δακτυλικὸς. BERN. Φιάλαι, τρυβλίον, θυΐσκαι hæc conveniunt Hebræis קערה, מזרק, כף. Num. 7. REL.

x Ἀργύρεα] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀργυρᾶ in *reliquis.*

y Δὴ αἱ] Illud δὴ additum è *Big.* & *Samb.*

z Διακοσίους] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* διακοσίας.

a Ἐλαίῳ] Ελαίῳ πεφυραμένων *Samb.* ex uſu frequentiori. Ire quidem comminabatur aliquando Ithacæ dominus phraſi eadem —— τῷ δ' κ χόλος φύζαν Αἰμαθίδης, τυτθοὶ δ' ἀμαθὸς μενε-

πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν [b] σὺν ἀρνίῳ τῶν ἑπτὰ [c] ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς [d] χίμαρον ὑπὲρ παραιτήσεως ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑπτὰς [e] θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν [f] ἑπτασίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτει μὲν δὴ θύσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, καλὰ πᾶσιν ἡμέραν [g] εἷς. Μωϋσῆς δὲ οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ [h] Σινᾶϊον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, [i] ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων ἃ συνετάξεως. ἦν, πρείττονας ἢ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸ ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας παρὰ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ διὰ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων, [k] γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

tuntur) præterea vitulum & arietem cum agno anniculo * in holocauſtum, ſimulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed & principum quiſque alia offerebat ſacrificia, quæ ſalutaria appellantur, per ſingulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis. Atque ita quidem iſti per duodecim dies *continuos* ſacrificant, ſingulis diebus unus. Moyſes autem non amplius Sinæum jugum aſcendens, ſed in tabernaculum ingrediens à Deo accepit omnia de rebus agendis & de legibus ferendis. Quas, meliores quam ut ab humana ſapientia excogitari poſſent, in omne ævum religioſe obſervari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob neceſſitatem harum aliquam violare ſuſtinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere ſuperſedeo, quòd alio in libro de Legibus ſcribere inſtituerim.

ΚΕΦ. Θ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν [l] συνεστῆναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ἀπὸ [m] τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ἀπὸ τοῦ δήμου συντελουμένη, κατὰ δύο γίνονται τρόπους. τὸ μὲν [n] ὁλοκαυτῶσαι πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δὲ κατάκαυσίς τε ἐστὶ, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὲ περὶ ἀμφοτέρας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον· ταῦτα μὲν ἐπίτηδα, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ προήκοντας. [o] ἄρρενα δὲ [p] ὁλοκαυτῶσαι τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸ κύκλον τῷ αἵματι [q] δεύσαι δεῖ βωμοῦ [r] οἱ ἱερεῖς· εἶτα [s] καθαροποιήσαντες ἀφαιμάξουσι·

CAP. IX.

De Sacrificiis.

NUnc paucas quaſdam *leges* commemorabo, de purificatione & ſacrificiis latas. etenim contigit ut mihi incideret ſermo de ſacrificiis. Sunt enim duo ſacrificiorum genera. Horum quidem unum pro privatis, alterum vero pro univerſo populo factum: atque *iſta* duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne conſumitur, ac inde ſortitum eſt holocauſti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione *inſtitutum* eſt, & in epulum ſacra facientibus cedit. De priore autem *primum* agam. Privatus homo cum holocauſtum faciat, mactat quidem bovem, agnum & hœdum: hos quidem *duos* anniculos; boves vero licet immolare etiam grandiores. ſed maſcula *oportet* eſſe omnia quæ ſolida concremantur. *Ritus Holocautomatum. Lev. c. 3.*

X.

λυτᾶ, inquit magnus Commentator. Verum LXXII. Alexandrini dictionis Hebraicæ ſatis tenaces, *ἐν ἱλαίῳ πεφυραμμένων* ex Moyſe idem reddiderunt. BERN. *Sic Vat. (Coll. Voſſ.)* & *Samb. ἐλαίᾳ Baſ.* & *G. ἐν ἐλαίῳ* ex *Moyſe* reddiderunt LXX.

b Σὺν ἀρνίῳ] *Μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίοις ἑπτὰ* Typi priores male conjecti, pro *Bigotiano σὺν ἀρνίῳ ἑπτὰ*, כבש אחד בן שנתו toties Num. c. 7. quod *ἀμνὸν ἐνιαύσιον* vertunt LXXII. Judæi, modo אלים, modo כבש. Ovile autem quicquid, ut Talmuda admonent, XIII. menſem ſuperaret, ætatemque adeo כבש *agni* excederet, inter אילים i. e. *arietes* porro numerabatur. Quocirca probo minus hanc *Samb.* lectionem *σὺν ἀρνείῳ τῶν ἑπτὰ* : quanquam Herodianus in Grammatica Generali & Scholiaſtes Homericus tam *ἀρνειοῖς*, *ἀρνοῖς*, quam *ἀμνειοῖς*, *ἀμνοῖς* quaſi Synonyma juxta poſuerint. Certum enim eſt apud optimum Poetarum *ἀρνειὸς*, ſæpius autem occurrit, pecus majuſculum אילים *arietes* partemque meritam hecatombæ denotare. Præterea in opere Heſychiano & in Lexico Attico Iſtri tertius annus datur *ἀρνειῷ*, ſicut ſecundus *ἀμνῷ*, *ἀρνὶ* primus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* quod præfero *σὺν ἀρνειῷ τῶν ἑπτὰ Sambuci.* in *Editis σὺν ἀρνίων ἑπτὰ*.

c Ὁλοκαῦτα] Quum holocauſta fuerint, in partes debuerunt ſecari antequam offerrentur. REL.

* *In holocauſtum*,] *Al.* ſolidum ſacrificium.

d Χίμαρον] Eo modo *Big.* & *Samb.* in reliquis *χίμαρόν τε ἐπὶ π.*

e Θυσίας σωτηρίους λεγομένας.] *Θυσίας σωτηρίου Big.* & *Samb.* ut ſæpiſſime Interpretes LXXII. ex זבח השלמים Moſaici codicis. Sed *Baſ. Gen.* & *Epiphanius σωτηρίους*. S. Hieronymus *pro τὰς γεφυρὰς*, *Sacrificia* aut *Hoſtiæ Pacificorum*. Statim *Big. λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δύο βόας*. BERN.

f Ἑπτασίοις] *Samb. σὺν ἀρνείοις ἑπτασίοις*, quod idem eſt. In Lexicis ſuis Heſychius Photiuſque *ἑπτασίους*, *ἐνιαύσιον*; ſive *τὸ κατ' ἔτος*, *ἐτήσιον*. Legiſlatoris autem כבשים בני שנה v. 17. Joſephus dubie, LXXII. Alexandrini in genus ſequius tranſtulerunt: hic quidem *σὺν ἀρνάσιν ἑπτασίοις* vel *ἑπτασίοις*, illi vero *καὶ ἀμνάδας εἰσιανσίας*. Ut ſcias jam in Pacificis admitti fœmineum, quod profecto ad Holocautoma haud licuit. BERN. *Ἑπτασίοις Samb.* & *Vat.*

g Εἷς.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr. εἰς τὸν σκηνὴν. Μωϋσῆς Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Σινᾶϊον ὄρος·] *Σινᾶϊον, ἀλλ' εἰς* Typographi. *σίναιον ὄρος, εἰς Samb.*

i Ἀνεμάνθανε] *Baſ.* & *Gen. ἀνεμάνθανε τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων. Big. ἀνεμάνθανε πρὸς τοῦ Θεοῦ, περί τε τῶν πρακτέων. Samb.* denique & *Epiphan. ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων.* Sicut de ſe Moyſes ille adfirmavit Num. c. 7. ult. ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת, vocem quidem ſe ab Adyto exaudiiſſe, quoties Deum conſultum de rebus Hebræis Sanctum ingrederetur. BERN. Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis ἀνεμάνθανε τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρ.*

k Γραφὴν ἑτέραν] Hinc nonnulli (ut ex pag. 129. v. 25.) colligunt *Joſephum* librum peculiarem compoſuiſſe *de Hebræorum Legibus*. Forſan tamen hic reſpiciat ad ea quæ *de Legibus* ſcripſit *lib.* IV. c. VIII.

l Συνεστῆναι] *Ἑστῶναι* à typis prioribus. Libri ſcripti compoſitum præbent. Utrumque fas dicere vel mediis Athenis. BERN. Ita *Big.* & *Coll. Voſſ.* & *Samb. ἑστῶναι* in *ceteris*.

m Τῶν ἰδιωτῶν,] Ita & Judæi in Talmude diſtinguunt ſacrificia in publica של ציבור & privata של יחיד. Quod autem ad duo referat ſacrificia omnia, holocauſta & ſalutaria, & ſacrificia piacularia ac reliqua ſalutaribus uti ſpecies eorum addat, eſt quod in Levitico hic ordo obſervetur, quodque ita diſpeſci poſſint

1. In ea quæ tota Deo cedunt, ut holocauſta.

2. In ea quæ vel dominis vel aliis cedunt, uti ſalutaria.

Quamvis hæc diviſio variis de cauſis minus accurata ſit. REL.

n Ὁλοκαυτῶσαι] Bis *ὁλοκαυτοῦν Big.* & *Samb.* quod Iones malint. Valde autem cognatæ ſunt *συζυγίαι* circumflexorum & permutabiles. Ideoque ſubtilius diſtinguit inter *πολεμεῖν* & *πολεμοῦν* ac ſimilia verba *Euſtathius*, quam auctoritas veterum ſuſtinet. Præterea ad exitum hujus paragraphi *ὁλοκαύτωσις* ſequitur typum tertium Contractorum. Mox *Samb. ἀφῄρητο*. BERN. Ter *ὁλοκαυτεῖται Big.* & *Samb. ὁλοκαυτοῦσθαι Coll. Voſſ. τὸ μὲν ὅλης ὁλοκαυτοῦν Vat.*

o Ἀρρενα] Ideo Hebræi dicunt אין עולה נקבה *Nunquam holocauſtum eſt generis fœminini*. Quæ contra dici poſſunt, alio loco excutimus. REL.

p Ὁλοκαυτῶσαι] *Big. Coll.* rurſus *ὁλοκαυτεῖται*.

q Δεῦσαι] *Ῥεῖξαι Big.* ex *Gloſſario*.

r Οἱ ἱερεῖς] Accurate diſtinguit ſacerdos noſter officium ſacerdotum ab iis, quæ privati Iſraëlitæ præſtare poterant. Victimam holocauſto deſtinatam ipſe Iſraëlita jugulare poterat: ideo dixit *ἀνὴρ ἰδιώτης θύει*, ſed quum ſparſio ſanguinis poſtulaverit manum ſacerdotis, addit *τὸ κύκλον* &c. *οἱ ἱερεῖς*. REL.

s Καθαροποιήσαντες] Diviſum *Big.* & *Samb. καθαρὰ ποιήσαντες*. Elegans tamen videtur illa Syntheſis, & ab Urbe Palla-

tur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, ligno in eam congesto & igne crumpente. Pedes autem victimarum & intestina diligenter purgata cum cæteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibimet habentibus. Et holocausta quidem ad hunc modum fiunt.

De victimis Pacificis. Lev. c. 3.

2. Cum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis: ista vero integra & anniculis majora, ac maria cum feminis. Hæc autem cum immolantur, aram quidem sanguine intingunt: renes autem & omentum, & omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt aræ. At pectus & crus dextrum sacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quæcunque vero superfuerint igni comburunt.

Modus hostiarum pro peccatis aut erroribus tam privatis quam publicis. Lev. c. 4, 5 & 9. & Num. c. 15.

3. Similiter autem ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione hostias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiscendi victimas majores, *ii* par columbarum aut turturum *immolarunt*: quarum altera quidem Deo adolctur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam cum de sacrificiis dicturus sim. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum & hœdum feminam eorundem annorum offert. Ac sacerdos quidem sanguinem fundit in aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates: renesque & reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes, quas eadem die absumunt in fano. lex enim in crastinum non relinqui sinit. Qui vero peccat quidem, sibique conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege præcipiente: cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis *suis* sacrificia facientes, eadem offerunt quæ privati: in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum & hœdum, masculos.

De sertis & libationibus. Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2.

4. * Porro lex præcipit, ut in publicis & privatis sacrificiis farina mundissima afferatur: cum

καὶ [t] πάσαντες ἁλσὶν ὅπὶ τ βωμὸν ἀνατιθέασι, ϕλογῶν ἤδη πεπληρωμένου καὶ πυρὸς ϕλεγομένου. [v] τὰς δ' πόδας τ ἱερείων καὶ τὰ καλὰ νηδυὰ ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιαθησόμενα [x] προσεπιϕέρουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερείων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τ ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν ὅτος.

β'. Τὰς δ' χαριστηρίους θυσίας ὅπιτελοῦντες, [y] τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν· ὁλόκληρα δ' τοῦτα καὶ τῶν [z] ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι ϑήλεσι συνδυαζόμενα. ϑύσαντες δὲ τοῦτα, ϕοινίσσουσι μὲν αἵματι τ βωμόν· τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τ ὅπιτελοῦντα, καὶ πᾶσαν τὴ πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς [a] τὴν ὀρρὸν τῆς ὄρνιθος ὅπιϕέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σκέλος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι δωροϕοροῦντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας δαιτυμόνας τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι.

γ'. Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων [b] ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τ ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνάτοις περίεστι τὰ τέλεια ϑύματα, προσιεμένοις ἢ τρυγόνας δύο· ὧν τὸ μὲν [c] ὁλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς [d] βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τ ϑυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ ϑυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ καθ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο [c] προαπτέσων, ἄρρεν καὶ ἔμϕυλον ϑήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσϕέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δοὺς τ βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην [d] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ καὶ ἥπατος ὅπιϕέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δ' ἱερεῖς τάς τε δορὰς ἀποϕέροντες καὶ τὰ κρέα, [e] ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον [f] ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δ' [g] ἁμαρτὼν μὲν, [h] ἑαυτῷ δ' συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τ [i] ἐλέγχοντα, κρεῶν ϑύει, καθ' νόμος τοῦτο κελεύων. καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθήμερον [k] σιτοῦνται. οἱ δ' ἄρχοντες, ἐϕ' οἷς ἡμάρτανον [l] ἐκϑυόμενοι, τ' αὐτὰ μὲν νομίζουσι τοῖς ἰδιώταις· ἀμελλάσασι δὲ τῷ προσάγειν ϑύματα, [m] ταῦρον, ἔμϕυλον, [n] ἄρρενας.

δ'. Νόμος δὲ τὰς ἰδιωλικὰς καὶ τὰς δημοσίους ϑυσίας, καὶ ἄλευρον ὅπιϕέρεσθαι καθαρώτατον· ξηρᾷ μὲν [o] ἀσσα-

dis. BERN. Id fiebat stante templo 11. in conclavi lavantium, ubi sordes crassiores demebantur, & deinde in atrio super mensas marmoreas. REL.

t Πάσαντες] Mollius hoc & bono tempore. πάσαντες pro πάσσοντες, *Big.* & *Samb.* BERN.

v Τὰς δ' πόδας] Ita & in codice Misnico Tamid III. 1. pedes & intestina ultimo loco recensentur inter membra agni, ad altare delata. Nota כרעים dici, quod hic crura non indicat sed πόδας, uti & Philo lib. de victimis, pag. 839. & de allegor. Leg. p. 87. κοιλίαν καὶ πόδας reddidit quod Levit. 1. 9. קרב וכרעיו. At cur Josephus πόδας & τὰ κατὰ νηδὺν reliquis adjecta scribit? quia videlicet hæc in patina בן solebant ad altare singulatim deferri, uti in Tamid IV. 3. docetur. REL.

x Προσεπιϕέρουσι,] Προσϕέρουσι *Vat.*

y Τὰ αὐτὰ μὲ ζῶα] Id est, ex triplici genere, boum, ovium, caprarum. REL.

z Ἐπετείων] *Bas.* & *Gen.* ἐπετειῶν repugnante Prosodia. BERN.

a Τὴν ὀρρὸν] Quia caudæ ovium pingues erant in illis regionibus admodum. REL.

b Ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ] Καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τ χαριστηρίων τ ἱερουργίας τρόπῳ γίνεται *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* minus concinne. Melius *Bas. Gen.* & & *Epiphanius.* BERN. & HUDS.

c Ὁλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ,] Ὁλοκαυτεῖται τῷ Θεῷ· τὸ δ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα *Big.* & *Samb.* BERN.

d Βρῶμα] Βρῶσιν *Coll. Big.* & *Voss.*

e Προαπτέσων,] *Big.* & *Samb.* προσπτέσων. Mox iidem præsentius jam ἀπολείπειν. BERN.

d Πιμελὴν] *Big. Coll.* πημελὴν.

e Ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ ἡμέρας] Quia addit εἰς τὴν αὔριον nihil superstes linqui oportere, suspicari licet per eundem diem ἐκείνην τὴν ἡμέραν non intelligi spatium temporis diurni quod cum occasu solis finem capit, uti apud Judæos sol occasus diem indicat & terminat. Sed quum de sacrificiorum comestione agitur dies præcedit noctem, uti Judæi loquuntur. Ita enim Lev. 7. 15. legitur, *ipso die sacrificii comedetur, nil remanebit usque ad mane.* Ita & mox de sacrificiis pro delicto scribit αὐθημιεῖν eodem die (videlicet adjecta nocte) comedi debere. REL.

f Ἀπολιπεῖν] Ἀπολείπειν *Coll. Big.*

g Ἁμαρτὼν] *Al.* ἁμαρτῶν.

h Ἑαυτῷ δ συνειδὼς] Hic agit de sacrificiis pro delicto אשמות dictis, ubi nota illa a sacrificiis piacularibus differre, quod homo ipse quidem conscius sit culpæ suæ, non vero alii eum accusent. Ita de depósito quod clam est apud aliquem infra lib. IV. 8. scribit μηδένα ἔναγχ τ ἐξελίσχοντα neminem esse qui coarguere illum possit. REL.

i Ἐλέγχοντα,] Ἐξελέγχοντα *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

k Σιτοῦνται.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *aliis* σιτοῦνται.

l Ἐκθυόμενοι,] Ἐκθυόμβρα, ταῦτα *Bas.* & *Gen.* ἀνθυόμβρα ταῦτα *Big.* Mox *Bas.* τὸ προσάγειν ex vitio. BERN.

m Ταῦρον,] Distinctius dico, פר לכהן או לקהל ושעיר לנשיא, juvenco faxit pro Sacerdote aut Ecclesia, sed pro Principe hirco. Hic χίμαιρος Interpr. LXX. ille μόσχος. Ibidem pro ἄρρενας, sic autem medio deliquente Attice prolatum tradidit Eratosthenes auctor optimus, *Big.* & *Samb.* substituunt ἄρσενας; quomodo Homeri ætate Cecropidæ omnes omnino pronuntiarant, strenue ut tum fas erat & viriliter. BERN.

n Ἄρρενας.] *Big. Coll.* ἄρσενας.

* *Porro lex præcipit,*] מנחות ונסכים, *ex Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2. Poscebant autem nomine* μιᾶς *victimæ singulæ, agnus* כבש, *aries* איל, *taurusque* פר, *similæ* σεμιδάλεως ἀσσαρονem *unum, duos, tres: atque ex oleo, pariterque ex vino libando quadrantem* hinis, *trientem ejus, unumque pro bove* hinem. *Capit autem* הין hin *duos congios Atticos, aut Rabbinis æstimatoribus quantum* LXXII. ovis *gallinaceis sit replendis.* Assaron *vero sex* Omer, עשרון או עמר *potest partem decimam* איפה Ephæ, *vel cum Talmudistis ova* 43⅓. *Vide Exodi c. 16. ult.* BERN.

o Ἀσσαρῶνος] *Samb.* ἀσσάρωνος. At voculatio nominis peregrini à Masorethis repetenda, qui ultimam syllabam premunt in recto ἀσσαρὼν, עשרון. Sic volunt etiam *Big. Bas.* & *Gen.* BERN. Vide pag. 121. v. 3.

p Κα-

πέρων μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο [p] καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ [q] μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν πεπυκότων· ἐπὶ μὲν βοὶ [r] εἰνὸς ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος [s] τέταρτον τρίτον δὲ μέτρου, καὶ πεμπτη μερὶς [t] ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἰν μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων· [v] δύναται δὲ δύο χόας Ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἶνον παρῆγον. ἀπένδυσι δὲ [x] περὶ τὸ βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις, θυσίαν οὐκ ὀπιτελῶν, [y] ἐπενέγκῃ κατ' ἰδίαν σεμίδαλιν, πάσης ἀπαρχὴν μίαν ὀπτὰλλῃ τῷ βωμῷ δράκα· τὸν δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς παρὰ τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ δὲ συμπεφυραμένην, ἢ γινομένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαι καὶ [z] ὁπόσον οὖν, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θῆλυ ζῶον αὐημερινὸν μὴ δὲ γεγυμνικότος ἐπὶ τ' αὐτό· ἀλλ' ἄλλως δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενηθῆναι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους ἀλαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς [a] πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἰς τὸν ὑστέραν οὐδὲν [b] ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τῶν ἱερέων [c] μέρος ἴδιον λαβόντων.

agno quidem assaronis mensura, cum ariete vero duorum, & cum tauro trium. Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam & oleum affertur ab immolantibus; pro bove quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, & pro agno pars quarta. Hin autem mensura Hebræorum antiqua, duosque potest choas Atticos facere. Eâdem vero mensurâ vinum quâ oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hostiam non immolans, ex voto similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit: reliquum vero *ejus* in alimentum sacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus *inde* confectis. Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut totum crematur. Porro lex mactari vetat fœtum eodem die & loco cum parente; & aliàs quoque, nisi octava ei à partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo depellendo aut alia de causa, in quas libamina cum victimis expenduntur: quorum in craftinum aliquid relinqui fas non erat, sacerdotibus partem suam inde sumentibus.

Sacerdoti cedebant sacrificiorum privatorum mola, unum præter pugillum.

Lex fœtum mactari vetat simul cum parente, aut omnino illum prima vivendi septimana. Lev. c. 22. v. 27. &c.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται.

Ἐκ δὲ τῶν [d] δημοσίων ἀναλωμάτων νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] σφάττεσθαι τῶν αὐτελῶν, [f] δεχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγούσης· καὶ ἓν ἑβδόμην ἡμέραν, ἣν [g] Σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τῶν αὐτῶν τρόπων ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὀπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν [h] δρνέοσιν ὁλοκαυτώσεσιν ἑπτὰ, καὶ κριόν· ἕερφον δὲ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτάδων, [i] εἴ τι καὶ λήθην ἔφοιτο.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [k] μηνὶ, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἕερφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

CAP. X.

Quomodo de festivitatibus & singulis diebus fuerit constitutum.

PUblicis autem impensis lex jubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac vespere: septima vero quaque die, quæ Sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo sacrificantes. At Neomeniarum solennitatibus & quotidianas hostias immolant, ac *præterea* duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hœdum vero pro expiatione peccati, si quod obliviscentibus forte obrepserit.

Sacrificia stata, sumptuque publici.

Quotidiana, Sabbatina, Neomeniarum solennia. Num. c. 28. & Ex. c. 29.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetæum, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hœdum pro peccatis.

3. *De-

---

p Καθαγιάζουσιν] *Big. Basf. Gen. & Epiph.* καθαγίζουσι *Samb.* Sicut superius legerant Genev. §. 1. hujus, τοῖς ἄλλοις καθαγιοῦσθαι σώμασι καθοσιοῦσι. Tria enim illa καθαγίζω, καθαγιάζω, καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi superque aras comburendi* vim habent. Unde Hesychio καθαγίζω, συντελίζω (Suidæ καίζω) καὶ καθιερόω. Huic etiam & Photio καθαγιάζεται, ἀφιερῶ). Quare Salmasius male mutavit καθαγίζω Hesychii, quia significabat insuper μιαίνω, apud Sophoclem in καθαγίζω. Certe apud Etymologum M. ἄγος, μίασμα: sicut ἁγίζω, μιαίνω in parecbolis Homericis. Unde ἐναγίζειν, φονεύειν. Apud illum etiam legis ἀγίζειν, καθαγιάζειν. BERN. Καθαγίζουσι *Samb.* Verum tria illa καθαγίζω, καθαγιάζω, & καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi, superque aras comburendi* vim habent, ut ex *Hesychio, Suida & Photio* in Lexicis constat.

q Μεμαγμένον] *Vet.* μεμισγόμενον legit, *mixtum.*

r Εἰνὸς ἥμισυ,] *Big.* ἡνός. *Samb.* ἰνός. Subinde vero utriusque ὃ ᾗ ἵν μίαν, pro ἵν, הִין. Theodoretus εἶν legerat, ubi ἀλλαγόφωνα LXX. Interpr. ἵν hodieque ostendunt. Hieronymus insuper de Onomastico Sacro Philonis hoc transtulit, In *mensura liquentis materiæ.* BERN.

s Τέταρτον τρίτου] *Samb.* τρίτον τέταρτον.

t Ἐπ' ἀρνίῳ.] Ἐπ' ἀρνίῳ. לכבש Num. c. 15. §. τῷ ἀμνῷ LXX. Interpr. לאמרא Onc. pro *agno. Big.* ἐπ' ἀρνίῳ, quod est idem cum ἐπ' ἀρνῷ, seu ἐπ' ἀμνείῳ & ἐπ' ἀμνίῳ ex Grammatica Catholica Herodiani. *Samb.* ubique ἐπ' ἀρνειῷ, qua de forma supra diximus. Mox Ἕρφαιον *Samb.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀρνείῳ, ut *Coll. Big.* & mox ἴν. Vide p. 169. v. 2.

v Δυνάται δὲ δύο] Hanc elegantiam à *Basf.* & *Gen.* retinemus. Mutarunt autem *Big.* & *Samb.* in facilius, ὁ δυὰς δύο χόας (χοᾶς S.) ἀττικοὺς, exempto ποιῆσαι. Theodoretus tamen Qu. 64. in Ex. τί ἐστι τὸ ἓν ; μέτρον ἑβραϊκὸν εἶναι καὶ ἱλαίῳ. δέχεται δὲ, ὡς φησιν ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιθανὸν δὲ τοῦτοις αὐτῷ, ἀκριβῶς δὲ ἔθνους τὸ μέτρα ἐπισκοπῶ. Ex Josepho etiam delibatum putabis, quod adnotavit S. Hieronymus ad c. 4. Ezech. *Porro Hin duos choas Atticos facit: quos nos appellare possumus* (hoc adjicit) *duos sextarios Italicos. Ita ut Hin mensura sit Judaici sextarii nostrique Castrensis, cujus sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici.* BERN. In *Big.* & *Samb.* ὁ δυὰς δύο χόας Ἀττικοὺς, sine ποιῆσαι.

x Περὶ τὸν βωμὸν] Vinum libabatur infusum in simpulum, quod insertum erat summo altaris ad angulum notozephyrinum, uti in Tamid legitur. REL.

y Ἐπενέγκῃ] Ἐπενίσκῃ *Samb.* Sed sententia ὑπόταξιν magis desiderat, ut ἐπενέγκῃ. Mox ἢ ἐψηθεῖσαν *Samb.* BERN. Ἐπενίσκαι *Samb.* melius ἐπενίσκῃ. HUDS. & COCC.

z Ὁποσονοῦν,] Ὁπόσον οὖν *Big.* ὁποσονοῦν *Basf.* & *Gen.* ὁπόσον δὲ *Samb.* Rescribes autem cum tono Attico ὁποσονοῦν, vel retinebis ὁποσονοῦν aliarum editionum. BERN. *Al.* ὁποσονοῦν. *Coll. Big.* ὁπόσον. *Cocceji* ὁπωσοῦν.

a Πέμματα] Εἰδος πλακοῦντος huc migravit in codd. *Big.* loco πίμματα: quoniam Hesychius dudum notaverat in Lexico suo πίμματα, εἶδος πλακοῦντος. BERN.

b Ὑπολιπεῖν] Ἀπολιπεῖν soli *Big.* & *Samb.*

c Μέρος ἴδιον] Hanc portionem Legislator appellat תרומה, ἀφαίρεμα LXX. אפרשותא Onc. BERN. Illud μέρος ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. & COCC.

d Δημοσίων] *Coll. Voss* δημόσιον.

e Σφάττεσθαι] *Big.* & *Samb.* cum vulgo σφάζεσθαι. BERN.

f Ἀγομένης τε] *Big.* δεχομένης τ' ἡμέρας καὶ λήγούσης. Recte adeo interpretatus est Flavius ἱερογραμματεὺς verba Mosaica בנקר ובין הערבים, de quibus nimium litigant Ecclesiæ nostræ atque etiam Judaicæ Theologi. Primum enim diei trihorium ultimumque, nisi forte frequentia Paschatis amplius exposceret, sacrificiis jugiter offerendis imputabantur. Atqui tempus hoc posterius, הערבים *Haarabaim* τὰ ἑσπέρια nuncupari existimo: quoniam in magna Parasceua distribueretur inter מנחה & פסח, sacrificia utraque vespertina, aut juxta phrasin Talmudicam εἰς ἑσπέραν μεγάλην καὶ μικράν, מנחה גדולה ומנחה קטנה. Unde Judæi Alexandrini בין הערבים transtulerunt Græce ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν Lev. c. 23. 5. BERN. *Al* ἀρχομένης τῆς ἡμέρας.

g Σάββατα] Unum Sabbathum σάββατα dicebatur eo tempore, quod ex dialecto id ætatis usitata, qua שבתא appellabatur, repeti potest, vel aliunde: de quo alibi latius. REL.

h Ὁλοκαύτοις] Iterum ὁλοκαύτωσιν acuit in prima *Samb.* BERN.

i Εἴ τι καὶ λήθην] *Basf.* ἤτι καὶ λήθην. *Samb.* εἴτι καὶλήθην, hoc enim affectat passim BERN.

k Μηνὶ,] Scilicet *Neomenia* mensis *Tisri*, qui in *Septembrem* Romulidum & Macedonum *Hyperberetæum* incurrit.

3. * Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum lunam ad veſperam uſque jejunant: eodemque die immolant taurum & arietem & ſeptem agnos, & pro peccatis hœdum. Præterea autem afferunt duos hœdos; quorum alter quidem vivus extra fines in ſolitudinem emittitur, in averruncationem & expiationem peccatorum futurus pro populo
Lev. c. 16. & c 23. & Num. c. 29. univerſo: alterum vero in locum puriſſimum ſub urbe educentes, illic cum ipſa pelle totum comburunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non à populo adductus, ſed proprio Pontificis ſumptu paratus. Quo occiſo, & ſanguine ejus ſimul & hœdi in fanum *interius* illato, aſpergit digito ſepties tectum totieſque pavimentum ipſius, rurſuſque toties fanum *exterius* etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum *altare* majus *ſpargit*. Præterea, extremitates *tauri hircique* & renes & adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Præbet autem *de ſuo* Pontifex arietem in holocauſtum Deo.

4. † Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,

γ'. Δεκάτῃ ὴ ἔ αὐτὸ μηνὸς καθὰ σελήνην [l] διανηστεύοντες ἕως ἑσπέρας· θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτιδῶν ἕλφον. προσάγουσι ὴ δύο [m] πρὸς τούτοις ἕλφους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν [n] ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποπροπασμὸς καὶ ἀφάνισις ἔ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος· ὁ δ' [o] ἐν τοῖς προαστείοις εἰς [p] καθαρώτατον ἀγόντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαταφλέγεται ὴ ταῦρος, οὐκ ὑπὸ ἔ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ἔ ἀρχιερέως προσαχόν. ἔ δὴ σφαγῶτος, εἰσκομίσας [q] εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἕλφου, ῥαίνῃ τῷ δακτύλῳ [r] τὸ ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἢ πρὸς τὸ χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν [s] πρὸς τῷ μείζονι, χρίσας εἰς τὸ αἰθέριον. πρὸς τούτοις, τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς ἢ τὴν [t] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχει ὴ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ ὴ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἢ δεκάτῃ, τρεπομένων

---

l Διανηστεύουσι] Διανηστεύοντες ἕως ἑσπέρας, θύουσι *Big.* cum *Samb.* mox ἐν τοῖς. Illi ſtatim ταῦρον ἢ κριοὺς δύο. BERN.

* *Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum*] *Venit mox decima dies Tiſri* יום הכפורים LXX. *Interpr.* ἡμέρᾳ ἐξιλασμοῦ, *Phariſæis præſertim* ἡ ἡμέρᾳ יום אכא, *præter arietem eximium P. M. variaſque jejunantis populi victimas, duobus hircis averruncis,* Θεοβύτῳ *altero, altero* ἀποπομπαίῳ, *atque luſtrationibus vel rerum ſacerrimarum, Adyti velo tum ſubducto, criminumque totius gentis expiatione venerabilis. Vide Levit. c.* 16. & *c.* 23. & *Num. c.* 29. *necnon Maſſictam* Joma *in corpore Talmudico, aut cum notis doctiſſimi Sheringami.* BERN. *Decima deinde luna ejuſdem menſis* vertit *Gelenius.* Vide Cl. *Seldenum* de *Anno civili. c.* 20.

m Πρὸς τούτοις] Forſan ὡσὲ τούτω.

n Ὑπερόριον ἐρημίαν] *Big.* ὑπερορίαν ἐρημίαν. Locus autem ille שעיר החטאת hirci exulantis cum crimine Cleri Populique Hebraici vocatur apud Moyſen ארץ גזרה & המדבר, γῆ ἄβατος ἢ ἔρημος LXXII. Interpr. Quinimo diſtinctius in Talmudo nomine ſuo ſituque צוק ץ ריס מירושלם, σῶκος ϛαδίας ὀκτὼ κοπὼν ἀφ' Ιερσολύμων ἀπέχων. BERN. Locus ille *hirci exſulantis* cum crimine Cleri populique Hebraïci dicitur γῆ ἄβατος ἢ ἔρημος LXX. *Interpp.* quinimo à *Talmudicis* σῶκος ϛαδίας ὀκτὼ κοπὰς ἀφ' Ιερσολύμων ἀπέχων.

o Ἐν τοῖς προαστείοις] *Sub urbe Sancta* rite dixit *Joſephus* ſuo ſæculo pro phraſi *Moyſis* quam per ἔξω τῆς παρεμβολῆς reddunt LXX.

p Καθαρώτατον] *Big.* & *Samb.* καθαρόταλον *Baſ.* & *Gen.* præter Canonem Grammaticum, quem tamen tam poetæ quam λογογράφοι ſæpe negligunt. Geminorum vero hircorum alter cadebat ſua ſorte ליהוה, quod eſt, Deo & Altari: alter damnabatur לעזאזל, i. e. τῷ τραγηλάτῃ & ſolitudini. Significat enim עזאזל *abactor*, ſive عازل: vel ἀποπομπή, vel amplius τραγοποιεία, vel denique paſſive ὁ τράγος ὁ ἀπολελυμένος ſive ἀποπομπαῖος, quomodo Rabbini Græcæ linguæ gnari ignarique fere explicant. Mox ἐν τοῖς προαστείοις, *ſub urbe ſancta* rite dixit Joſephus ſuo ſeculo pro phraſi Moyſis ducis מחוץ למחנה; ſive ἔξω τῆς παρεμβολῆς, LXX. Judæis Pauloque Apoſtolo interpretantibus. BERN.

q Εἰς τὸν ναὸν] Potius εἰς τὸ ἄδυτον, אל דביר, oppoſitum jam contra coli proxime ſequentis τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν, & ſubinde tertii εἰς τὸ αἰθέριον. Tunc enim ſuccedere fas erat Pontificem ſummum אל מבית לפרכת, ἐσώτερον ἢ καταπετάσματος i. e. ſub velo ſecretiori. Lev. c. 16. 15. & planiſſime v. 2. אל הקדש מבית חפרכת אל פני הכפרת אשר אל הארון, LXX. Interpr. εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον ἢ καταπετάσματος εἰς σύστασιν ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ ἢ μαρτυρίου. Iterumque v. 16. וכפר על הקדש, *expiabit adeo ipſum ſacrarium*, τὸ ἁγιάσαι. Ita & *Joma* c. 5. §. 1. Adde & Flavium ἀλλοτ. l. ult. λιθοβολοῦσι γὰρ (ἱερεῖα ὁ ἀρχιερεὺς) ἑλκύσαντα, ὁπότε εἰσίοι (ſic legendum) εἰς τὸ ἄδυτον. εἰσιὼν ὴ ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνα (vel μόνον) οἱ ἢ νησεύειν ἔθος ἡμέρᾳ πάσας τῷ Θεῷ. Deinde locutionem Hebraicam v. 15. יעל הכפרת ולפני הכפרת, percommode expreſſit Joſephus verbis Græcis εἰς τὸ ἱερώτερον ἢ εἰς τὸ ἔδαφος. Quod eſt Miſna *Joma* c. 5 §. 3. למיזלה ולכטה כמצליף: quippe לא על הכפרת נוגעים אלא לארץ נמילים, atque prius ex ſententia Talmudiſtarum Urbis de eodem cruore *f.* 42. c. אינן צריך שיהא נוגע ארץ כפורת. BERN.

r Τὸν ὄροφον] Summum ſpargit ſemel ſanguinem, ſepties deorſum: adeoque verius ἑξοχὴν ſpargit, non ὄροφον τῷ δακτύλῳ ῥαίνῃ, & ſemel modo, non ἑπτάκις. REL.

s Πρὸς τῷ μείζονι,] Forte περὶ τὸ μείζω, *circum Altare majus.* Typographi enim ediderant περὶ τῷ μείζονι. BERN. Forte περὶ τὸ μείζονα. COCC. Non circa altare fundebatur, ſed uno in loco ad angulum altaris notozephyrinum in baſi vel crepidine, uti Talmudici notant. REL.

t Πιμελὴν] Πιμελῆ ubique MSS חלב autem in hoc ritu Lev. c 16. 25. tota viſcera complectitur, quod Joſephus Sacrificulus ignorare non potuit. Neque aliud ſonat διατίθεσις 7. c. 6. Jomæ, והוציא את איבריהן נתנן בכגיגן והקטירם על גבי המזבח, *juvenci autem hirique uſtulandorum viſcera ſcutella excepta ſuper Altare adolebantur.* Cæterum quam vana ſit querimonia Saliani & Sheringhami τινες τὰ ἐξοχὰς, pro Joſepho paſſim declarat liber Leviticus in ſimilibus ſacrificiis. Dein vox illa ἐξοχὴ non ſolum *caudas* cæteraſque animalis appendices denotare, ſed & congrue poteſt *Exta* Latinorum, Patrumque Miſnicorum אמורים Imo maxime credes Flavio, qui toties viderat hujus piaculi הכליות, & יתרת על הכבד, החלב, האליה, τὰς ἐξοχὰς ἔ τοὺς νεφροὺς ἔ τὴν πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ ἔ ἥπατος ſuper Altari magno fumantes. BERN.

† *Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,*] *Dein ſub equinoctio autumnali, à die Tiſri* XV. *ad* XXII. *ejuſdem menſis exactum, celebrabatur larga & lætiſſima feſtivitas, Lev. c.* 23. 40. *Num. c.* 29. & *Deut. c.* 16. ושכחת בחגך, *iterumque* והיית אך שמח, omnino lætabere dabiſque te hilaritati, *ſic juſſerat ipſa Sanctimonia, Moyſi* חג הסכות χάρᾳ συνεχῶς, *Onceloſo & Jonathani vero* חגא דמטילא, *Samaritis* التظليل, *Gorionidæ & Hebræorum aliis* عيد المظال *aut* حج: *& adhuc præclarius* Hag. חג, ἡ ἑορτὴ, *Ezech. c.* 45. *ult.* 2 *Par.* 5. 3. & *hujuſce Archæologiæ l.* 13. *c.* 21. *ubi Jannæus de ponte ſacro turbatur: atque ſimpliciter* χάρᾳ *ubique operis Miſnici. Item* ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν LXXII. *Int. & Jaſons l.* 2. *Macc. c.* 10. 6. *atque* ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας *aliquoties in verſionibus Græcis V. T. Lev. c.* 16. 16. *Zach. c.* 14. 16. *tum etiam* 1 *Macc. c.* 10. 21. & *in utraque epiſtola Senatus Solymitanis l.* 2. *Macc. c.* 1. *necnon Johannis Evangeliſtæ c.* 7. *Philoni itidem planiſſime* σκηνῇ, *ſed & Plutarcho ſcriptori peregrino, qui addere amplius voluit* μεγίστῃ παρ' ἰουδαίοις ἢ τελειοτάτῃ ἑορτῇ: *merito & velut arguerat dudum S. Zacharias extremo vaticinio contra Ægyptios.* סוכות *denique pro feſto eodem offendimus apud Rabbanitas. Ubi hornarum frugum datori Optimo repenſum Deut. c.* 16. 13. 15. & *Ex.* 23. 16. באספך מגרנך ומיקבך, *quod eſt verbis ſophiſtæ Charonenſis de feriis eiſdem* ἀκμαζούσῃ ἢ τρυγητῷ. *Scenopegia adeo vocantur* חג האסף *i. e.* θαλύσια, ἑορτὴ συντελείας *Int.* LXXII. & *perſpicue* ἑορτὴ συλλογῆς *Aquilæ,* συνελεύσεως *Symmacho, Samaritico in ſcholiis Romanis* συνεισφορᾶς. *Quippe verſio Samaritica ibi reddiderat ex Onceloſo, quod exiſtimo,* חג כנושת, & *ſubinde Arabica tranſlatio Neapolitanis nota* حج الجمع. *Pridem enim adnotavit Moyſes ille doctor dubitantium c.* 3. *c.* 43. *ab Ethicis Stagiritæ, gentium pleraſque* πάντας ἔ κτίσεως συνελθούσας *pompis ſacris victimiſque Euchariſticis impendio vacaſſe. Quinetiam convenit juſto anni tempore, Eireſionæ ſacta, rituque plurimo cum Scenopegiis Hebraicis hilaris illa & Athenienſibus gratiſſima Septimana, quæ Pyanepſia & Theſmophoria in ſe comprenderat. Rerum ubi, inquam, largitori gregibus armentiſque totis ſacrificatum. Numerat enim Ceremoniale Moſaicum undecimenta animalia litanda hiſce feriis, præter Eccleſiæ victimas quotidianas votaque privata. Tum vero, edibus ſuis ultro ſpoliatis ac deſertis, Miſna* Succa *c.* 2. §. 9. כל ז' הימים ארם עושה כוכתו כגין וביהו יראי: *ſupellectilem adeo domus ac ornatum cunctum in ſcenam transferri decuit, ut veterem illam* διατίθεσιν *explicant Scribæ Jeroſolymitani f.* 53. שיהא אוכל בסוכה ומיזלה סליו לסוכה ומטייל בסוכה; *in agros & plateas effuſi gens Hebræa, ſeptem dies jucundos agebant ſub frondeis ac pellucentibus attegiis, aut Romane loquendo ſub umbris. Serio enim cavent Nomodidaſcali* Succæ c. 1. §. 1. ut levia illa tecta ſolem autumnalem arceant potius quam admittant. סוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה. *Nec aliter de his philoſophus Charonenſis quarto* περὶ τῶν ἐν μὲν τῷ μεγίστῃ ἢ τελειωτάτῃ ἑορτῇ παρ' αὐτοῖς ὁ καιρὸς ἐστι καὶ ὁ τρόπος διοπερ ὡσαύτως. τὴν γὰρ λεγομένην νηστείαν, ἣν μὲν γὰρ τὴν λεγομένην νηστείαν, *poſt* Jomam, *Tiſri poſt*

ΥΣ τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ ᾿ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, tempore ad hyemem jam vergente, tentoria figere

poſt diem decimum mæſtiſſimumque, ἀκμάζοντα πυγνυτῷ πᾶσι ζῆν τε ἀθλίοις) πανταχοῦ ὁπωσοῦν. *Tuguria ita ſua feſtiva intra extra adornare amat hodieque Judæorum calamitas. Sæpius autem in Miſna inculcatur illud genti ab otio haud alienæ*, tempore Hag ſub fronde bibere ex profeſſo & quantum decima quarta menſa conſumat veſci חייב אדם לאכול בסוכה וגו׳ יד׳ סיעודות, præmiſſa toties hac benedictione בא׳ אקב׳ וצונו לישב בסכות: atque, credis, ibidem dormire: domi vero rarius eſſe aut raptim. Succa *c.* 2. 4, 5, 6. maxime adhuc indulgere genio extremis utriſque diebus Feſti, quos שבתון σαββατα appellat Lex Divina, lautitiis reliquorum Sabbatorum, *Miſna* σαββατ *c.* 16. 2, *&c.* aut uberioribus longe celebrandos. *Unde Plutarchus de bacchationibus cultuque Sabazii inter Judæos*, αὐτοὶ ᾗ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅτι σαββάτιον τιμῶσι, (*malo* ὅτι σαββάζιον τιμῶσι τὴν τοῖς σαββάτοις) μάλιστα μὲ πίνειν καὶ οἰνοῦσθαι δοκαλοῦντες ἀλλήλους. ὅζειν ᾗ κωλύει τι μᾶζον, ἀπαγωθῶσι γε πάντως ἀκρατα νομίζοντες. κ τοῦτα μὲ εἰκότα φαίη τις ἂν κ πρὸς ἐν αὐτοῖς. *Sic autem lætari verpi, ſic commeſſari audent, quaſi memores Moyſis ducis patrumque ſuorum, qui per erema & inaquoſa Arabiæ olim vagabantur. Quapropter in Liturgicis canitur*, ומנים לששון את יום חג הסכות וכו׳ ליראת מצרים. *Quinetiam gratias illi reddunt Deo, dum in tabernaculis rite conviventur*, על פרי הנפן ועל חבוות השדה ועל תאנת חמדת טובה ורחבה שרצית ונחלת לעמך ישראל לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם ׳׳ על עירך ובנה ירושלם עיר הקדש במהרה בימינו והעליו להוכה בנהרה ושמחנו בה ונשבע בטובה וגברכך עליה בקדושה. *Neque aliter. Breviaria Judaica tempore S. Hieronymi, qui ad Zachariæ c.* 14. *ubi reliquias Gentiliſmi adoratum miſerat ὁ ἅγιος ad Scenopegia Solymitana, talia refert*: Hæc quoque, *agit autem de feriis* Succoth *per univerſum orbem celebrandis*, Judæi caſſa ſpe in mille annorum regno (*ita à Phariſæis acceperat Johannes Theologus* τὴν χιλιετῆ βασιλείαν) futura promittunt, cujus ſolennitatis iſtud exordium eſt: Egreſſus populus Iſrael de Ægypto per vaſtam ac terribilem ac latam ſolitudinem, in qua non erat domus, villa, oppidum, ſpecus, faciebat ſibi tabernacula atque tentoria, (quæ nunc à ſimilitudine parvulæ avis papilliones vocantur) in quibus cum conjugibus morarentur ac liberis, & cibum caperent, & per diem ſolis ardores, & per noctem humorem & frigus & roris injuriam devitarent: juſſumque eſt ut in menſe ſeptimo quinta decima die menſis fieret tabernaculorum ſolennitas. Et cum te, inquit, interrogaverit filius tuus cras, dicens, quid ſibi volunt hæc tabernacula? Reſpondebis ei, multo tempore peregrinati ſumus in Ægypto, de qua eduxit nos Dominus in ſolitudinem, (*vide Lev. c.* 23. 43.) & idcirco tabernacula ſuſcitamus, ut beneficiorum Dei omni tempore recordemur, cum cœperimus habitare in urbibus. Præcepit quoque ut facerent tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Judæi cedrum, *lego citrum* אתרוג, vocant, & de palmarum ramis, ac frondibus ligni denſiſſimi & ſalicis & populi. Hiſtoriæ jecimus fundamenta. *Hæc ille presbyter Chriſtianus. Scenas autem iſtas è fundo, quantus cubitorum ſepties ſeptem, non erigunt ſupra cubitos* XX. *neve infra decem palmos*, Succa *c.* 1. 1. *& c.* 2. 7. *Maim.* Sophar *c.* 5. 5. *quo caperent ſingulæ humani corporis partem præcipuam & dimidia majorem, ſimulque menſam totam; faſtigio* גג *denique illas non ſtrictiori quam palmari coronant. Quanquam Helena* Adiabenorum *regina* (Lydorum *ajunt Doctores Jeroſolymitani* Succa *c.* 1. *col.* 2. הילני מלכתה דלור: *utraque enim gens ἀζροδισιάζων,*) *ſub altiori tecto feriabatur Judaiſmo quondam percita. Adhæc Phariſæi in navi tabernas ſolennes, plauſtro, dorſove cameli, aut ſumma arbore, modo ibidem haud aſcendatur utrovis* Jomtob *defigere; imo ex rapto iidem boni viri tuguria illa condere permittunt* Succa *f.* 27. *& Maim.* Sophar. *c.* 5. 25. *Deinde bis ſeptima pompa Templum repetentes, apud Altare holocauſti vibratis rite faſcibus* Cleroque *præeunte Hymnum magnum* הלל רבה, *ab initio* ψ. 113. *ad coronidem* ψ. 118. *accinebant* Succa *c.* 3. §. 9. *Jamque poſt Ædem dirutam circa Pulpitum* התיבה, *ea gratia in Synagogam mediam tranſlatum, die ſeptimo Feſti obire ſepties mos & ritus vult, ſceptra ſua ſaligna* הערבה *quatientes ac ὑμολογοῦντες. Maimon. conſule* Sophar *c.* 23. *pro cæteris. Puerulos etiam admiſerunt in hanc Panegyrin Traditionum Patres, quamprimum iſti artem agitandi Lulabi addiſcerent*, כדי להנכם במצות, *addunt Anteceſſores Babylonii, f.* 42. *a. Diu etiam obtinuit, faciente fortean Jochanane Doctorum Judaicorum apice, εἰρεσιώνην ſacra in Panegyri vibrare* נענע, *emittendo retrahendoque vicibus tribus verſus plagas quatuor mundi, dein ſurſum & juſum.* Succa *f.* 37. *b. & Maim.* Sophar. *c.* 7. *Hanc porro agitationem fieri oportuit interdiu; quoties abiturus è Scena ſua faſcem pro more quiſque attolleret & benediceret, & maxime initio & fine* Hallel *majoris una cum brevi hac Letania* אנא הושיעה נא, *Miſna* Succa *c.* 3. 9. *& Gemara f.* 30. *& 38. Dum vero ſtaret adhuc Templum & honos Aaronidum, die primo Feſti etiam Sabbatino*, ἡ ᾗ ἀρχὴ τῆ σκηνῆ διαθεῖ τὸ σάββαθον *Phariſæis docentibus in ſuo Deuteronomio, ubique Judææ regionis* במדינה *agitabat Lulabus; atqui in Templo Urbeque ſancta* במקדש *cum illo die, tum ſex ſequentibus. Verum ſtatim à triumpho Titi Romani juſſerat celeberrimus Rabban Zaccheides tota ſeptimana ſacra univerſam Judæam* εἰς μνημόσυνον ᾗ νεᾶ *ſceptris froudeis micare, Miſna* Succa *c.* 3. 12. *& Talmudi Babyl.* 41, *&* 43. *excepto duntaxat Sabbato. Quippe profligato jam Synedrio M. ambigua ferebantur menſium initia mediave, quod Maimonides ſponte fatetur* Sophar *c.* 7. 13, 16, *&c. Merges autem* לולב Lulab *&* לולבא Lulabba, *qui &* ὡσαννὰ הושענא *vocatus, quod ſimul cum epiphonemate ſacro* אנא הושיעה נא ה׳ הושיעה נא ה׳ הנשיענא *toties jactaretur*, (*quanquam recentiores Judæi hoc nomen potius tribuant ſingulari illi ſalici* הערבה, *quam ſeptimo Feſti ὡσαννὰ βαΐοις* הושענא רבא *aut* תג הערבה *quaquaverſum vibrare mos:*) *ſive, ut Græce licet appellare*, κορυθαλία, κῶμος, *& maxime cum Joſepho* εἰρεσιῶνη, *ramos* myrteos הדס ſalignoſque ערבה *cum ſpadice eminente ſuper cæteros* לולבא וחרוב של דקל, *telluris ſanctæ felicia munera* Succa *f.* 32. *Talm. Babyl. & in Exegeſi Jonathanis' Lev. c.* 23. 40. *colligebat, addito inſuper malo* Perſico *ſive* περσίᾳ אתרוג. *Hoc enim lævam manum implent, ſicut jam dicto termite dextram, Talmudiſtæ plurimi poſt Rabbam indeque porro miſera Judæorum jecula, donec exeunte Feſto pomum illud eſſe liceret, Miſna* Succa *c. f.* 31. *Talm. Babyl. & Maim. c.* 7. 6. Sophar. *Nonnulli autem Gemaricorum dextram manum tam Thyrſo Citreo quam Lulabo armarunt; magis ex more Joſephi hujus. Regerit adeo R. Aquibæ collega ejus Eleazarus* Succa *f.* 34. יכול והא אתרוג עמהם באגודה אחת, *fas eſſe citrum cum cæteris faſce unico colligandi. Hoc idem probat* διατέρωσις ἢ ἀνθρωπῶν *ſeu* μεταχὼ *c.* 3. 6. *ubi quatuor arborum genera ad Lulabum quæruntur; tum etiam ex* Colbo *f.* 81. *a. Quinimo præter pomum unum, unum ſpadicem ſeu* לולב (*quippe vox ea apud Miſnam modo thyrſum palmæ ſignificat & quidem proprie, modo faſciculum ex hac arbore cum myrto, & ſalice collectum, inſerto forte citro*) *ad Lulabum expoſcit vetus* ἐπιδοσις (*quam commendarat magna auctoritate Rabban Iſmael T. Babyl.* Succa *f.* 34. *b.*) *tres minimum myrti ramulos, duas virgas ſaligneas, omnes ſpadice pedali palmum unum, ut minimum, breviores*, Succa *f.* 32. *b. T. Bab. & Maim. Sophar c.* 6. 8. *& c.* 7. *ubi λάλαξον deſcribit vir doctus* שיהפקרו תורים של דקל קודם העלין שלהן לכאן ולכאן. Sceptrum palmæ foliis nondum apertis. *Sic eum docuerant Patres Babylonii* Succa *f.* 32. *a. Maſſilæ autem* Succæ *c.* 3. §. 4. *conveniunt Rabbini egregii Iſmael & Tryphon in* ג׳ הדסים ושתי ערבות ולולב א׳ ואתרוג א׳. *Aquibas interim permiſit ramos omnes ſingulares. Cuncti etiam conſentiunt* Menacot *c.* 3. 6. Ramorum genera quatuor ad Lulabum ex neceſſario requiri ד׳ מינין שבלולב מעכבים זה את זה. *Pariterque Moyſes Maimonis c.* 7. 5. Sophar, Hæc quatuor לולב ſpadix, הדס myrtus, ערבה ſalix, atque אתרוג citrum conferre omnes debent ad Ritum Lulab למצות הלולב, τῷ διατμῷ ἢ βαΐων. Non ſufficit pars harum, non arbores aliæ ad faſcem Feſtivum, ſive בשם לולב לאגודה אחת כי לולב שאינו אגוד פסול, *quod loquuntur Scholaſtici f.* 33. *a.* Succa. *Mirum tamen Buxtorfium alioſque multos Theologos, tam arbores illas* Lev. *c.* 23. *quam plures c.* 8. Nehemiæ. *Scenis duntaxat Judæorum compingendis, quod & Sadducæi jam olim contenderant, non pro enchiridiis ferialibus adſumi. Adverſantur tamen his Joſephus, Doctores* διατερώσεων, *& multorum ſeculorum notiſſima conſuetudo. Rejiciuntur denique ab hac pompa Citria perforata, putria, compreſſa, imo ex* Turim *Spherica, nimis nigra ut homo Æthiops, aut viridia nimis & albicantia, immatura, petiolo* בוכנה *apiceque* דד *ſeu* פיטמה *ſpoliata, Miſna* Succa *c.* 3. §. 5, 6, 7. *& T. Joſ. f.* 53. *& T. Bab. f.* 32, 34, *&* 36. *Sed redeamus rurſum ad Sympoſia Plutarchi.* ὥσπερ σκιᾶς τε καὶ ζῆν: *ut ſane Moyſes ab Oraculo Sinæo Lev. c.* 23. 42. בסכות תשבו ז׳ ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, ὡς κλιμάτων μάλιστα ᾗ κατὰ ἀναπεπαλιμένας. *Id vult* הכלל *ſive Canon Deuteronomii Phariſæi Maſſicla* Succa *c.* 1. 4. כל דבר שאינו מקבל טומאה וגידלו מן הארץ מסככין בו, Quicquid ſolum produxerit polluti incapax tabernaculis ὡς ἱεροφὰς fas fuerit contegendis. *Laterum vero major adhuc dabatur licentia*, §. 5. ᾗ τῷ θεατέρων ᾗ ἑορτῆς σκηνῷ ὁμολόζειν. *Phariſæus equidem diceret* יום טוב הראשון של חג, Scenopegiorum panegyris prior, atque ex opere proprio καμοσκωλώσει, סכה Succa. ὀλίγαις ᾗ ὕστερον ἡμέραις, אחר חולו של מועד, poſt hexaemeron levioris obſervantiæ, ἀλλὰν ἑορτὴν (*nam & Deuterotæ Judaici admonent Octavam Scenopegiorum eſſe per ſe feſtum, novamque plane ſolennitatem & quartum* Regalum *inducere*, השמיני חג בפני עצמו ורגל בפני עצמו Succa *f.* 48. *a.* Joma *f.* 3. *a. T. Bab. & paſſim.* ἄλλην ἑορτὴν, *ſic calumniatur Charonenſis*, οὐκ ἂν δι' αἰνίγματων, ἀλλὰ αὐλικῶς βάκχᾳ καλυμένῳ τελοῦσιν. ἐστι ᾗ κ κρεπηροφορία τις ἑορτὴ, ניסוך המים מצורע *ſive ὑδροποσία in Miſna Phariſæorum: vel ad meliora exemplaria* κραδηφορία τις ἑορτὴ, ᾗ θυρσοφορία παᾳ' αὐτοῖς. *Idem enim θύρσος & κλάδος & κράδη. Magiſtris autem Judaiſmi ritus iſte vocatur* מצות נטילת הלולב. ἐν ᾗ θύρσους ἔχοντες, נושלין הלולבין, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιασιν, *nil certius. Verumenim à Doctore quodam Miſnico & quaſi condiſcipulo S. Pauli hæc talia acceperat Plutarchus ante excidium Ædis Divinæ*, εἰσελθόντες ᾗ ὅτι ἐρῶσιν οὐκ ἴσμεν. *Dicam igitur extemplo*, εἰκὸς ᾗ βακχείαν εἶναι τὰ ποιούμενα. *Veſpertina quidem tripudia, geſticulationes, cantiones, αὐλήματα, aliaſque cæremonias* Betſoabæ *durante Scenopegiorum ſolennitate, à Bacchatione haud plurimum differre exiſtimo. Impium tamen eſſet & κ τὸ κακοηθὲς ἢ πλαστάρχᾳ idem de diurna Liturgia diebus extremis magniſque Feſti iſtius dicere unquam aut cogitare.* κ ᾗ σάλπιγξι μικραῖς שופרות *ſcopeῶν, tubis unius palmi præter linguam & κώδωνα ex cornu arietino ac Simeone Gamalielis æſtimante* כדי ויאחזנו בירו ויראה לכאן ולכאן, *aut cum χαστερῶν* חצוצרות *unius cubiti ex metallo. Videto f.* 27. ῥωτασαια, יוסדה *f.* 26. *&* μανικετ ταμιὰ *c.* 7. §. 3. ὥσπερ ἀρχαῖοι τοῖς διονυσίοις ἀναλαμβάνοι τ Διὸν χεῶν). *Hoc maxime fecerant Sacerdotum Hebraicorum natio Neomenia Tiſri, quæ inde appellatur* זכרון או יום תרועה μνημόσυνον σαλπίγγων *Interpr.* LXX. *i. e.* Feſtum ambubaiarum, *Num. c.* 29. 1. *& c.* 10. *& Lev. c.* 23. 24. ᾗ πιθανίζοντες ἕτεροι ὡθισικοῖν, ἐς αὐτοὶ λαΐτας ὡθισιομάζεσιν. *Verum de Levitarum* כנור κιννύρᾳ, *conſules l.* 1. *Par. c.* 15, *Joſephi*

re & compingere jubet ſingulos per familias, præ metu frigoris ſibimet cavendo ab anni tempeſtate: [x] σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει καθ' οἰκίαν ἕκαστον, [y] τὸ κρύος ὑφορωμένους ὑπὸ [z] φυλακῆς τοῦ ἔτους· ὅταν τε πάν-

hujus l. 7. c. 10. ἀρχαιολ. *& codicem* Eracin *in corpore Talmudico. Differo tamen hinc reliqua Plutarchi, loco alio dignius repetenda. Iterum ad Scenas Judaicas. Septimo autem die Feſti, qui ὠσαννὰ ῥαΐδων appellari meruit atque in recentiori Judaiſmo* חג הערבה, *bis ſepties obibant Altare grande Clerus cum plebe, modulantes toties Hallel magnum, necnon blandulam hanc ſalutationem* יופה לך מזבח יופה לך מזבח, Bene tibi, tibi pulchre Altare; *aut ex formula Lazari* מזבח ליה ולך יופה *Miſna* Succa *c. 4. 5. Die etiam iſto, qui profecto ultimus fuerat* τῆς ἀγοητοσύνης; *ex veteri obſervantia (nam recentiores vel octavam in Tabernaculis malunt conficere, quam computiſtis ſuis nimis credere, Maimon.* Sophar *c. 6. 13.) Citreum de ſuo quemque ferre opportebat, ſicut primo Feſti Faſcem proprium, Miſna* Succa *c. 3. 11. & c. 4. 5. Maim.* Sophar *c. 8. 10, 11. Hoc quidem ſeculo in media Europa unum pomum nomine totius Synagogæ defertur. Verum tanta copia reperiebantur iſthæc mala tempore ac ſolo veterum Doctorum, ut liceret viris κατ' ἐξόδιον comeſſe citrea parvulorum, Miſna* Succa *c. 4. 7. Hunc porro morem de jugo Sinæo acceptum perhibet Maimonides* Sophar *c. 7. 20. & c. laudant etiam Deuteroſa aliquot Miſna,* Succa *c. 4. §. 5, 6. ut præter* ערבה של לולב *ſalicem Lulabi, quiſque aliam* בפני עצמו, *quæ ex ſalicto* מוצא Moſæ *Joſ. c. 28. 6. quam* Coloniam *vocant Doctores Urbis ſanctæ, & O. Bartenorius noverat nomine priſco, ſæpius accipiebatur, Miſna* Succa *c. 4. 4. magnis cum clangoribus & lætitia ad Aram holocauſti deportaret, ibique relinqueret quovis ſeptem dierum ſalicem unam, excepto forte Sabbato, ſi advenerat: tum enim infixæ manebant pollubris aureis in Templi peribolo. Hodieque Judæi, (quia ſecunda illa ſalix Lege ſcripta haud nititur* הערבה אינה בפירוש בתורה, *ſive ut loquitur R. Zabed T. Bab.* Succa *f. 44. a.* לירח ליה עיקר כתורה, *ſed duntaxat more ſtat Prophetarum* במנהג נבואים, *aut verbis Jochananis Talmudiſtæ* הערבה יסוד נביאים,) *ſeptima feriarum Scenicarum, non aliis, ſalice prehenſa humum bis terve percutiunt aut vaſium aliquod, in recordationem Templi, abſque omni benedictione ſalicis. Maim.* Sophar *c. 7. 22. Noctibus vero lætioribus Feſti* בחול של מועד, *nam extremi utrinque dies Sabbataque ab his ludis abhorrent, noctibus* σαύλοις בלילין של הלילי *inquies cum Phariſæis, in Atrio fœminarum, longum id erat cubitos* 187. Talm. Jeroſ. Succa *c. ult. prope* ἀντηλιασμὸν בית השואבה *auro flammiſque lampadum tum magnifice illuſtrato ſpectabat populus, vir fœminaque, de altiori illæ pegmate, ſenes Iſraelis, ſenatores, Academiarum rectores, Doctores, omniſque hæreſis aſcetas,* חסידים ואנשי מעשה, *quid creditis? ludentes, ſaltantes, geſticulantes, plaudentes, ut ætas illa potuit & cantillantes facibus præcedentibus, atque (ut Plutarchus maluit) bacchantes, &* διασείοντας *modo Spondeum melos Talm. Jeroſ. ad* Succæ *c. 5. 6.* אשרי מי שלא חטא ומי שחטא יחזור מחללו, Felix quiſquis non delinquit, aut cui donatum eſt delictum, *modo Lydium ac molle* אשרייך ילודתי שלא ביישרת ארץ וקונתי, Bonos lacertos, qui nec ſenem fallunt: *ſimulque tibiis* חליל של בירח שואבה *& audaci Syriæ muſica chorum canum irritante, præter voces, citharas, nablia, cymbala, organa alia Levitarum, quæ vel Jerichunta excitarent à tot ſtadiis, Talm. Jeroſ. ad* Succa *c. 5. 3. Hinc apophthegma Phariſæorum paulo jucundiorum,* Hilaris eſſe haud novit, qui ſit ludorum Betſoabæ inexpertus, Succa *ibidem:* כל מי שלא ראה שמחת בירח שואבה לא ראה שמחת מימיו. *Poſt noctem autem intempeſtam hiſce tripudiis ac tereti ſmis finem tandem imponunt* ἱερατικῇ *ſive Sacerdotes duo, qui à Porta ſuperiori* שער הליון *per Odei gradus quindecim perque Atrium muliebre multoties clangentes* τότε στρέφουσι καὶ τὸ πρόσωπον, (ita interpretor תקעו והריעו) *ad Portam Nicanoris deſcenderant* לשער היוצא למזרח, *ibique converſis ad occidentem vultibus, hæc talia ſolenniter profeſſi fuerant,* Deo quidem contempto Orientem ſolem adoraverunt patres noſtri, (*etiam φοινικολατρης Abraamus:*) nos autem ad Deum, ad Deum ora noſtra convertimus, ואנו ליהוה וליהוה עינינו, *Miſna* Succa *c. 5. §. 4. Sic habes Ceblam Judaicam, fundumque Ceblæ Chriſtianæ. Templa enim noſtra, ſicut olim Fidelium vultus inter precandum Montem Ædis Solymitanæ, dilectum Chriſto Jeſu locum ac frequentatum, ex compoſito reſpectabant. Octavam denique diem Feſti, quæ Tiſri* XXII. *Moyſes ex mente Dei vocat* Haſeret עצרת, ἀναστατικὴν *Joſephus, Onceloſus, & Chaldaizantium alii: ſive vox illa* τὸ ἐξόδιον *denotet cum* LXX. *Interpr. i. e.* Concluſionem *cujuſque* Regali. *Iis enim exituris hoc tribuit Moſes aut Phariſæi. Sive cum eiſdem interpretibus Alexandrinis & plurimis Rabbinorum* τῷ παντήγυρι, *ubi omiſſis rebus famulis pia gens uni Deo omnis ſimul vacaret, congrua ſatis jactatur utravis originatio. Fertur adeo præceptum &* ἀγαθὴ *Lev. c. 23.* ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ἐξόδιον ἐστι. *S. Hieronymo* Dies celeberrimus eſt, עצרת היא, ἐδίν λατρευτὸν ποιήσετε ἐν αὐτῇ. *Et v. 39.* καὶ ἡ ἡμέρα τῇ ἡ. ἀναπαυσις *&* חג שבתון וביום ח *Quinetiam de tribus Feſtis majoribus v. 2. 4.* αὐτῇ) αἱ ἑορταὶ κυρίου, מועדי יהיה Synaxes ſacræ, ἃς καλέσετε κλητὰς ἁγίας מקראי קדש. *Adhæc B. Johannes c. 7. Evangelii, ex arbitrio Scribarum ſui ſeculi Octavum Scenopegiorum nuncupat* τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν. *Hunc enim juſſerant Phariſæi* præ cæteris cunctis colere & celebrare, & pro Feſto ſingulari habere, tanquam ſine ſcena, ſine termite, ſuo ex ritu & libationibus ſatis inſignem, *Miſnæ* Succa *c. 5. & ibidem Talm. Jeroſ.* בח חורו פיס כברגלים וגו' הח' רגל בפני עצמו וגו'. לכבור ים' האחרון של חג. *Inde crepant Doctores, qui viderant incendium ex Ædis ſecundæ Miſna* Succa *c. 4. 8. per octiduum celebrari hymnum* Hallel & השכרה Pacificorum gaudia *ob honorem diei Octavi, quo præparentur dignius Hebræorum animi ad ſummam noviſſimamque Feſti lætitiam. Inſuper tam beatæ lucis gratia rite ſolvi ſcenas, deturbari menſas agreſtes, ædibus ſuam ſuppellectilem denuo reddi die ſeptimo exeunte, ibidem docent Deuteroſa. Huc, huc referunt Talmudici Divinum iſtud jus ac indulgentiam eximiam* והיירת אך שכת. *Vide Maim. ad δεύτερ.* Succa *c. 4. 8. Poſt hæc ſub veſpera ad Altare magnum,* ἐπὶ τὴν προσάβατον τοῦ φαιστιανοῦ, *quam accurate explicat δευτέρωσις συνοχὰ c. 3. 9. & Talm. Jeroſ. ad c. 5. 2. cum vino ſimul aquas potentes Siloæ (*σιλωὰμ *vocant Joſephus & Fidei noſtræ Evangeliſtæ, Rabbini* שילוח*) ſimpulis aureis libabant ſacrifici, tubis interim & muſicæ ſacræ aura omni perſonantibus, populoque adplaudente ex formula,* ἆρε, ἔπαρε τὴν χεῖρά σε, הגבה ידך. *Sic ſolebant propter quendam Sadducæorum, ut refert Schola Babylonia* Succa *f. 48. qui ſacram lympham in pedes ſuos profuderat. Sive ex Miſna* Succa *c. 4. 9. ad verba* שפיים אחרת נסך אחר על נבי רגליו ורנמוהו כל העם באתרוגיהן. *Hunc autem Alexandrum Jannium fuiſſe exiſtimo, regem malum, pontificem pejorem, quem Saducæiſmo infectum penitus factio Phariſæa, tempore Scenopegiorum malis Perſicis armata, de Altari pepulerat. Profitetur enim Jochanan gloria Rabbaniſtarum T. Bab.* Succa *f. 44.* ניסך המים *ritum iſtum deſcendiſſe per tot ſecula de monte Sina* הלכה למשה מסיני, *quarum* παράδοσεων *Sadducæos negligentes ſemper fuiſſe conſtat. Inde Maimonides ad* Tamid *c. 10. 8.* Sacerdotem illum in libatione errantem, quem nube adeo citreorum obruebat populus feſtivus, inter hæreticos & Epicuræos annumerant Patres. Contendunt autem hi à Clericis νηφαλιστάς; tempore Hagi præter Legem conſumi, meliuſque plane omitti שאמרו אפיקורוס הוא שהן אומרין אין מנסכין מים. *Hæc in ſpem pluviarum, præſertim proximam* τῆς πρωίμου יורה *ſeu* רביעות. *Quippe ſtatim ab hoc Feſto decretum ferebatur in Cœlis de pluviis ac proventu anni totius, Maſſ.* Taanit. *c. 1. & c. 3.* כתג נירונין על המים. *Idcirco irati numinis credebatur, quoties imbres* primarii, *ſeu* יורה, בכיר, *ſolennitatem Scenarum & pietatem populi præverterent,* Succa *c. 2. 9* quaſi dominus in os pociilatoris ſui oblatum cyathum rejectaret, הרבר דומה לעבר שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו כיתון על פניו. *Has tamen libationes Dominus noſter & Meſſias Jeſus, cum tempore tam feſtivo in Urbe concionem haberet, Johan. c. 7. 37, 38. ad* profuſionem Spiritus ſancti, *conſentiente Phariſæorum hæreſi, pie ac ſapienter tranſtulit. Conſimili modo Joſua ben Levi in Talmudo Jeroſolymitano ad* Succa *c. 5. 1.* Bethſoabam *appellitari monet Atrii muliebris puteum, quoniam inde hauriebatur* πνεῦμα τὸ ἅγιον, *tantidem vaticinante olim Eſaia c. 12. 3.* ושאבתם מים, καὶ ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' ἀγαλλιάσεως ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου, *quod poteſt Jonathane interprete* ותקבלון אלפין חדרת, Accipietis quidem novam doctrinam cum gaudio. *Hæc eſt Theologia Chriſtiana, hæc ſane Evangelium Jeſu Chriſti. Sed deſcendamus rurſus ad terrena. Minatur Vates Zach. c. 14. gentibus quotquot ad Solymas ſolennitate Scenarum non aſcendrint, annos aridos famelicoſque* לוא עליהם יהיה הגשם. *Nec ſane diſſimile de* εἰρεσιώνῃ *i. e. de Lalabo Attico pollicetur Scholion pervetuſtum apud Etymologum M.* σημειωτέον μὴ εἰρεσιώνη ἐπεσία τῷ ἀπόλλωνι. καταχύσματα δὲ καὶ πύλινα οἷα κεραμένη καταχέουσες, αὐτῆς ἐπιλέγουσιν.

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι καὶ κοτύλην καὶ ἔλαιον ἀποψήσασθαι.
Καὶ κύλικα οἴνου μέζω οἴνου. ——

Quomodo & Stromatum ſuorum εὐκαιρίαν *commendat noſter Clemens p. 476. Hoc argumentum denique claudat Philo,* τελετὴ ἐστιν ἑορτὴ, *ait ille vel Judæorum veterum alius libello* περὶ ἑβδομάδος, τῶν σκηνοπηγιῶν, *ex Lege quidem cum* Encœnia *atque* Purim *nihil ad numeros ſacros conferrent atque ritu duntaxat Eccleſiaſtico ſtarent, non Moſaico,* συναγορευομένη σκηναὶ, καθὸν ἔχουσι τῆς μεταφορᾶς ἰσημερίας. ἐξ οὗ δεῦρο παρέσται, τότε δὴ ἰσότητα τιμῶν, τῷ δικαιοσύνῃ ἀρχὴν καὶ ἀσκίᾳ φωτὸς συγχυθῆ, καὶ τὸ σεσοικέναι μὴ τῷ ἀπάντων καρπῶν τελείωσιν δύκαιρεστεῖν τῷ τελεσφόρῳ. καὶ μὴν σκηνῆς σεσεῖται) ἀφαιτεῖται τὸ χεῖμα τῆς ἑορτῆς· ἤτοι ἀφ' τὸ μηκέτι εἶναι χρείαν ἐν ὑπαίθρῳ ἄγειν τὰ περὶ γεωργίαν ἐπιποιήσας, ἢ εἰς τὸν ὑπομονὴν τῶν τῶν σεσηγότων μακρῆς ὁδοιπορίας, ὧν δι' ἐρήμης ποιήσθαι βαθείας σκηνὰς πολυτρὸς χρῆσιν καθ' ἕκαστον σαθμὸν ἐνδιαιτώσης. πρωτήνεξ ἢ καὶ ἐν πλοίῳ πτοίας μεμιγμένας, καὶ ἀδοξίας ἐν δόξῃ, καὶ ἐν εἰρήνῃ κινδύνων. ἐπεὶ ἢ ἡμέρας ὀργὴν ἐπισφραγίζει), καλέσας ἐξόδιον αὐτῷ· ὧν ἐπεὶ ὡς ἔοικε μόνον τῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ πασῶν τῶν ἑπτείων ὅσας κατηριθμησάμην. τελευταία γὰρ ἐστὶ δ' σεπτὴ, καὶ συμπέρασμα σαθερώτερον καὶ ἁγιώτερον. BERN.

y Πρὸς τὸν χειμέριον ὥραν,] At die 15 Tiſri erat tempeſtas anni (certe hic dies ultimus erat illius tempeſtatis) חום *calor* dicta Talmudicis. Quo jure ergo Joſephus ſcribit annum id temporis vergere ad hyemem? Nempe omnino vergebat annus in hyemem, nam jam a die 15 menſis Ab, calor ſolebat imminui, & notant Judæi ideo his diebus celebrari voluiſſe Deum feſtum tabernaculorum, quod tempus hoc frigidius commorationi in tentoriis minus aptum eſſet, & ideo Pontifex M. qui die 10 Tiſri ſe lavare frigida ſæpe debuit, non amabat intercalarem annum, quod ita in dies frigidiores incideret id feſtum. REL.

x Σκηνὰς] Unde & Feſtum hoc dicitur ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν, atque ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνοπηγίας, & à *Philone* σκηναὶ, ut & à *Plutarcho* σκηνὴ, qui (lib. 4. *Sympoſ.* probl. 5.) μεγίστην παρ' Ἰουδαίοις καὶ τελειοτάτην ἑορτὴν appellat, p. 671. *Edit. Pariſ.* quo in loco pro τὴν γὰρ λιγομένην ἡμέραν lego μὴ γὰρ τὴν λιγ. & pro ὅτι σαββάτων τιμῶσι malo ὅτι Σαββάτων τιμῶσιν οἱ τοῖς σαββαϊσις, & pro κρεωπωλησία demum κρεωπωλεῖα. BERN.

y Το κρύος] Τότε κρύος *Biz. Samb. & Vat*

z Φυλακὴ] Sic fere *Ælian.* in *Var. Hiſt.* l. 1. c. 5. τὸ ἔαρ ἡδὺ

πατρίδων ἀπετυχοιεν, ὡς ἀγομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν διὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, [a] ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ [b] ἑορτὴν ἄγοντας [c] ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε παρῄνησεν, φέροντας ἐν αἷς χερσὶν [d] εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κλάδῳ φοίνικος [e] πεπηγμένην,

& quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes & holocausta facere & pacificas Deo hostias tunc offerre *præcepit*, manibus ferentes fasciculum ex myrto & salice cum spadice palmæ compositum, addito *Lev. c. 23. v. 40.*

δείσας ὐχ ὑφορᾷ), οὐδὲ φυλάττεται διὰ τὴν ἀπροσίαν τοῦτο, *nam escam non suspectam habet, nec sibi ab ea cavet &c.* Cum *Josepho* familiaris sit verborum trajectio, forsan ἔτους ad κρύος referendum, ut sensus sit, *anni frigus ex cautione suspectum habentes.* Si cui hoc displiceat, videat annon vertendum, *de anno jam affecto sibimet cavendo frigus suspectum habentes* aut *frigus suspectum habentes ex cautione* (vel *observatione*) *anni* tempestatis.

a Ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ] Proprie 7 dierum erat festum tabernaculorum, sed ἐξόδιον, עצרת, uti octavus dies ejus festi aliquando consideratur. REL.

b Ἑορτὴν] Ἑορτήν τε ἄγοντας *Big. Samb. & Vat.*

c Ὁλοκαυτοῦν] *Coll. Big.* ὁλοκαυτεῖν.

d Εἰρεσιώνην] *Samb.* εἰρεσιῶν pro εἰρεσιώνας aut εἰρεσιώνας. Ita *Ramos* Epiphanio. Grammatica equidem Græca formam utramque patitur; hanc tamen frequentiorem fecit cultus Apollinis. BERN.

e Πεποιημένην,] Rescripsi πεποιημένην *compositam*, ex libris *Samb. & Big.* At πεποιημένη *Bas.* & *Gen.* typis suis ediderant. De Enchiridio autem festivo, quod componunt quatuor arbores semper virentes & ἀειθαλεῖς, Deo præcipiente Lev. c. 23. 40. Josephum explicabis hunc ad modum. Φερούσας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην לולב אגדת vel ערבה הדס, μυρσίνης & ἰτέας ערבי נחל, κλάδῳ φοίνικος בכפות תמרים *cum spathulis palmarum* πεποιημένην, ἔτι μήλου ἔτι πρίστας πρόσθεν, *addito pomo citri* אתרוג *Etrog*, פרי עץ הדר ἀφ' ἧς ὠδάς, ἤτοι μεγάλων ἀγαλοκάρπων, phrasi Mosis & Homeri maximorum poetarum. Convenit utriusque perennitas, Τῶν ἄφυλλα καρπὸς ἀπόλλυται, ὐδὲ ἐπιλείπει χείμαρρος οὐδὲ θέρος. Aut verbis Azaidæ, quæ de Talmudo excerpsit magnus Commentator ἐν λαλίκαις *parasa. 30. Etrog dicitur* שהדר לשונו הדר באילנו משנח, Agnoscit enim Thessalonicensis ad ὀδ. ἡ. ιιϛ'. μῆλον vocitari, non solum malorum vulgare, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆ πέρσιας ὀνόματι τοῖς ὕστερον ἔτι γεμέλου καὶ τὸ κιτρίον. ὃ δὴ κίτρον ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ὡς φησι παμφίλος ἐν τῷ περὶ γλωσσῶν, καλεῖται καὶ κιτρίον ὀνόματι λίαν μῆλον ἐστὶ ξανθὸν. ἔτι καὶ χρύσεον, καὶ μῆλον φιλίππιον, ἐν ἀριστοις crede; qui hoc genus mire amabat. Verum פרי עץ הדר indifferenter vertunt καρπὸς ξύλου ὡραίου, seu ثمر شجر seu شكوة, Interpretes LXX. & Samaritæ in Arabicis & Judæi Mauritii & Tavosius μηδίζων. ἄλλοι, ἐνδόξου; i. e. כשבח. Ita quidem paraphrases Chaldaicæ Samaritarum & Jonathanis Uzielis. *Fructus arboris pulcherrimæ*, B. Hieronymus. Explicatius tamen Syrus فاقد اكلة صفوة اشجار *Fructus pulcherrimarum arborum*, *pomum puta citrium*. Nobilissimus Targumista Onceloſus פירי אילנא אתרוגין, Solymitarius תרוגין, & Saadias vir clarus ثمر شجر الاترج καρπὸς ξύλου ὀπτόγγου. Huc allusit florida paraphrasis Cantici Salomonici, c. 2 3. ὡς μῆλον τὸ τοῖς ξύλοις ἐν ὄρμοις, *sicut cæteris sylvæ præstat malus Persica, & per totum mundum celebratur* היכמה דמשבח אתרוגא ביני אילנים סרק וכולי עלמא מוריקין יתיר. Huc etiam Scholion Oneirocriticum Talmudistarum Babyloniorum f. 57. *Beracot. Etrogum* אתרוג *in somnis quicunque viderit, sciat pulchrum se & honorabilem apparere Deo respectante & æstimante*, הדור לפני קונו. τὸ δὲ κίτρον εἰς ὄψιν ἢ πλούσιον ἀγαθοεργίαν, ait & Achmedes. Vide Vaicra Rabba parasa 30 multam allegoriam de membris Lulabi sacri: unde probatur clarissime quod nunc volumus, Josepho enim & priscis Rabbinis de hoc fasce satis convenit, eodem modo Legis verba explicant. Dicit ille, dicunt hi, *odæ pulchram arborem* Mosis sui esse τὸ μῆλον τῆ πέρσιας, ut hoc capite. Kursumque Flavius æquo nomine κίτριον l. XIII. Orig. ubi refert de Jannæo, rege insulato & tribulo Pharisæorum. ἐκαυσεν γὰρ ἐπ' ἀληθοῦσθαι τὸ ἔθνος τῆ ἰουδαίων ἀγομένης. καὶ ἐσῶζον αὐτὸ ἐπὶ βραχὺ καὶ θύειν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἐκάλουν· νόμος ὅντως παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τὸ τῆ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων. Quod verbis Hebraicis Josephi non veri non male expressum cape, נהיות חג הסכות יעל המלך עלי המנוחה כתוב הכהנים אז תחילו הקרושים המרי החכמים לשחוק באתרוגין וכמקלות התמרים וגו׳. Aut uberius è codice optimi Huntingdoni, وصعد الاسكندر علي المذبح في وقت الغربان علي رسم الكهنة فابتدوا قوما من اليهود في هذا العيد يلعبوا بسغف النخل واتصل لعبهم علي ما جرت به العادة فرمي بعضهم اترجه فاصابنا الملك. Observat autem Galenus suo seculo, quod Josepho proximum venit, μηλέας μηδικὰς καρπὸν ἐσθίειν μῆλον μηδικὸν, ἀλλὰ κίτριον ὑπὸ παίζων ὀνομάζειν. Persica vero & μῆλα περσικὰ aliquid mollius & præcocius denotasse quam jam meditamur. Similiter Tryphon & Ismael & Pharisæorum alii in corpore Juris secundarii *Succa* c. 3, 4, 5, 6, 7. multum de magnitudine figura ac integritate Citri festivalis disceptant, certi plane hoc malum intellexisse Amramidem, quando *speciosissimum fructum* & *gloriam paradisi* הדר per scenas circumferri feriantibus jusserat. Inde

ad hanc διάταξιν אומר-אתרוג אחד ר׳ ישמעאל probe adnotat Schola Solymitaria *succa* f. 53. sui Talmudi, ר׳ ישמעאל דרש פרי עץ הדר אחד. Huc accedit Maimonides, Tanchumus, M. Cosensis, & quicquid extat uspiam Judæorum, Caraitæ sint aut Rabbanitæ, quicquid Samariticæ hæresis. Ritus etiam & religio gentis utriusque per longa secula idem comprobat. Tantum denique elogium Mosis meruit decor pomi, quem plerique homines חוזא דרהכא, μῆλον χρυσοῦν, Græci Romanique: Dioscorides, Galenus, Virgilius, Plinius, & mille alii *Medicum Persicumque* appellitant à solo patrio, Plinius *Assyrium* etiam ab origine, Tanchumus Lexicographus *Citrum Arabicum* الاترج العربي, Germani *Pomum Judaicum* ab his festis. Medi ipsi & Parthorum proceres, qui primi omnium has delicias visu, odoratu, gustu manibusque conceperant, ترنج τόρος nominarunt, & Assyrii suo more תרוג τιρωγ, & ab his Paraphrasis Legis Solymitana. Arabes etiam forma simplici ترج τάργ seu τάργ, ut in versu illo, الاضمعي وهاب لجثمان الحمامة اجفلت به ريح ترج والصبا كل مجفل. Hi sunt typi primi. Nam derivatorum magna seges subvenit. ترنجة *tariga*, ترنجة *toronga*, اترج *otrog*, اترجة ὀτρόγγα, & اترنج *otrong*. Chaldæi porro Judæique à Chaldæa liberi de *terog* fecerant אתרוג *etrog*, quod passim legitur in Misna: אתרוגין aut תרוגא τίρογα Onceloſus ac Jonathan. Syrus Sacrorum interpres ܬܪܘܓܐ θίρογα, Neh. c. 8. 16. ubi Targumista legerat olim הדר pro הרס Esdræ Critici sacri. Isa Grammaticus ܐܬܪܘܓ *ethroga*, literula diversa: quanquam & طارج Arabibus *bonum nitidumque* denotet, quod est הדר in Hebræorum Levitico. Attamen ab *Etrog* אתרוג aut potius à Punico כתר *ceddor*, τὸ σφαιροειδὲς, deflectit Hesperii mali nomen κίτρον & κιτρέον. Falluntur enim Pedacius Medicus, Plutarchus Sophista, & Pamphilus Grammaticus, qui isthæc vocabula Romani soli existimarunt. Seriùs multo viderat Italia hunc fructum, quam nomina κιτρέον & κιδρόμηλον Græcis literis legerentur, quod dudum degeneravit in κιδρόμηλον apud Dioscoridem & Plinium, & adhuc mollius in ὑδρόμηλον in simplicibus Serapionis Arabis: unde & jocus Talmudicus הדר ὑδωρ, f. 35. *Succa*. Præterea תרונגיא τιρογγία pro Citreo legitur in Talmudo Urbis *Succa*. c. 3. 12. asperitate oris Parthici. Deinde vero non ab auro, quod Cl. *Salmasius*, & pater *Vossiorum*, & ab illis hucusque credidere Etymorum fabri, nomen venit malis Arantiis Aurantiisve: sed à Maurorum الترنج & النرنج *Attoreng* & *Otreng*. Hinc etiam Bæticum *Turonia*, & ad altera voce Persarum quasi sonis colludentium نارنج *Nareng*, pro Citrio rotundiore ac minori, *Narania* per Hispaniam reliquam; & νεράντια apud Græculos. Unde Scholion ad Nicandri μῆλον περσικὸν, μῆλον μηδικόν. Quanquam poma Aurantia, quæ hodie esse solent & nuncupare, orbe suo ac colore manifeste recedant tam à Lemonibus quam à Citreis. Facit hoc soli indoles & nostra incuria. Lemones etiam nihil aliud credes quàm pravitatem quandam citreorum, ubi aurum crustæ, magnitudo, odorque nobilis pomum destituit. Propterea لیموا & لیمون λιμὼ & λιμὼν appellatur Medicis Arabum Ebn Sina, Ebn Gezna, Ebn Cobti, Ebn Beitar, siquid judico, à لیم & لیمو; hæc *vitium* indicant. Pariter à natura *acerba* fructus idem χυμικὸν لماض appellatur, & Interpreti Græco quam quidem dictionem indubie usurpat Josephus Judæus, Theophrastus autem ambigue, unum idemque significare, forma insuper omnium scripta virtesque Rhasis ὀξύκιτρον. Citreum vero, malum Medicum, Assyrium, Persicum, & quandoque Malum Persicæ, prædictæ satis demonstrant. Φυλὴ γὰρ ἐστὶ περσικὴ, audis jam βάτα Peripateticorum, καρποῖο· ῥοῦν δι' ὅλης ἔτους ἐκαθήλης. αὐτὸ δὲ τὸ μῆλον ἐπίμηκες, ἐρρυθμισμένον, χρυσίζον τῆ χρόᾳ ὡσεὶ μὴ βάρος, σπέρμα ἔχον ἀπίῳ ἐοικός. Idem de Citreis Malisque Medicis sapientissimus Pedacius in materie suæ artis, Natura Plinii, & scripta alia. Species autem secunda patet satis verbis Legis, כפות תמרים καπφὼθ τεμαρὶμ, vel καπφὰθ τεμαρὶμ, (nam de numero disceptant Scholastici *Succa*. f. 34. b.) καλυπτρα φοινίκων, & nostro Hieronymo *Spathulæ palmarum*, Onceloso λαλαῖσιν i. e. ὠδαῖς, *Lulab* Gemaristis *Succa*. f. 32. a. Pariter Syris ܠܒܒܘ̈ܬܐ ܕܬܡܪ̈ܐ, Arabibus *Lobbo' Inachal*. Et trium Judæorum alicui βάϊα voce Ægyptia. Vocabatur autem Pharisæis Enchiridion festivum λαλαῖσιν à virgis seu scopis palmeis, quæ longitudine ac firmitate præstabant cæteris tanquam truncus & columen totius fascis. Hinc etiam constat Eiresiona sua admonitos Judæos, quam esset res Hebraica in melius mutata, dum pro Arabiæ eremis & inaquosis fruerentur jam tellure fructiferarum pulchrarumque arborum ac fluviorum felici.

Nul-

dito Perſeæ pomo. Prima autem dierum ſacrificium *jubet* eſſe holocautoma ex tredecim bobus & agnis uno adhuc pluribus & arietibus duobus, accedente hirco pro expiatione peccatorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum & arietum una cum hœdo mactatur: per ſingulos vero dies bovem unum ſubtrahentes, ad ſeptem *tandem* deveniunt. At octava die feriantur ab omni opere: & Deo (prout ante diximus) vitulum immolant & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatorum expiatione hircum. Atque hæc quidem Hebræi, tabernacula figentes, more inſtitutoque patrio celebrant.

τοῦ [f] μήλεος τοῦ τ[g] Περσέας [g] πεφυτ]ῶ. εἶναι δ' τῇ πρώτῃ τ̄ ἡμερῶν [h] τὴν τ̄ ὁλοκαυ]ώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν Ȼ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων Ȼ κριῶν δύο, καλὰ πᾶσ]ιτησιν ἁμαρ]ιῶν ἐρίφῳ πεσ]ημένης. τῆς δ' ἑξῆς ἡμέρας ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τ̄ ἀρνῶν Ȼ τ̄ κριῶν σὺν Ȼ τῷ ἐρίφῳ θύεται· ὑφαιρῶν]ες δ' ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τ̄ βοῶν, εἰς ἑπτὰ κα]α]ήσουσιν. ἀνίενται δ' ἀπὸ παν]ὸς ἔργου καλὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων [k] παραιτήσεως ἐρίφου. καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραίοις τὰς σκιὰς [l] πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι πάτριον.

Menſe Xanthico aut Niſan, *ſole jam arietem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam maclatur agnus Paſchalis. Ex. c.* 12. *Lev. c.* 23. *Num. c.* 2. *Deut. c.* 16. *Matth. c.* 26.

ε'. † Μηνὶ δὲ τῷ Ξανθικῷ, ὃς [m] Νισὰν παρ' ἡμῖν κα-

Nulla autem regio palmis frequentior aut gratior quam Judæa. Imo vero ubi creſcere melius oporteat τῷ φοίνικα quam in Phœnice ipſa? quam in palmeto Hierichuntio ad centeſimum ſtadium exporrecto? Convenit tertio inter Joſephum & Phariſæos de ſignificatione phraſis Eſdræ עלי עץ עבות aut vocum Moſaicarum ענף עץ עבות עצי עץ עבות καὶ τὸ σαμαρειτικὸν καὶ τὸ ἰωλωτικόν, quæ ſonant incerta mente LXXII. Interpr. κλάδους ξύλου δασεῖς ἢ μάλλον δασέος, ἢ πλεκτοῦ Paraphraſtæ Samaritani. הדס adeo ramoſque *Myrti* heic intelligi docent Flavius ille, Onceloſus, Uzielides, Miſnæ Compilator, Doctores Babylonii, tum Auctor Peſictæ f. 30. c. Maimonides, & ſecula tota Judæorum. Nullam enim ſuavium fruticum myrto denſiorem videmus aptioremque coronis. Unde Gemariſta non male, תר ענף עץ עבות שיענפי חופין את יעצו והדס הדס, *Succa.* f. 32. b. T. B. Quapropter Elia opus eſſe credo, qui verba Eſdræ l. 2. c. 8. 16. commode ac juxta ritum populi Judaici explanet: ubinam φύλλα ξύλου δασέος עבות à foliis Myrteis עלי הדס omnino deſtinguuntur. Niſi forte hæc à manu ad paſtophoria, à Lulabo ad Tuguria transferri malis, quorum tam à myrto quam aliis denſitas & verbenarum plexilium decor accedere potuit. Veniunt poſtremo ad Eireſionam (quid notius?) *ſalices de torrente* ערבי נחל. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* pro πεποιημένη *Editorum, aliorumque.* Similique phraſi uſus eſt *Joſephus* p. 150. f. 151. a. m. & in f. 157. in medio. Siquis malit πεποιημένη, vertendum, *manibus geſtantes myrti ſaliciſque ramum cum ſpadice palmæ apparato*, aut *elaborato.* ac ſi palmæ ramus elaborari conſueverit, additis quibuſdam ornamentis, ut fieri ſolebat in *Ethnicorum εἰρεσιώναις.* Vide *Schol.* ad *Ariſtoph. Plut.* v. 1055. & ad *Equites*, v. 725.

f Μήλεος] *Gelenius* vertit, *ex quibus mala Perſeæ dependeant.* quaſi mala illa ex aliarum arborum ramis dependerint iiſque adaptata fuerint. quod non dicit *Joſephus.* Verum ex *Antiqq.* l. 13. c. 21. & ex *Macc.* l. 2. c. 10. v. 7. veriſimile eſt ramos cum pomis adhærentibus geſtatos fuiſſe; vel in altera ſaltem manu poma geſtata.

g Περσέας] *Adeſſe* debuit, non *dependere*, male Interpres. REL.

h Τῷ τ̄ ὁλοκαυ]ώσεως θυσίαν] Articulum τῷ inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

i Καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν,] Ita *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῷ Θεῷ καθάπερ εἰρήκαμεν *Vat.* καὶ τότε καθάπερ εἰρ. in *Editis*, ſimili fere verborum ſono. Mox *Big.* & *Samb.* καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων καὶ ἀθ]ιότητος, ex ubertate Attica. BERN.

k Παραιτήσεως] Καὶ interſerit *Coll. Big.*

l Πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι] *Big.* & *Samb.* πηγνύουσιν, quoniam hunc caſum ſolvere amant οἱ ἀττικοί. Vulgus πηγνῦσιν. *Baſ.* & *Gen.* πήγνυσιν. BERN. Πεγνύουσιν *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Menſe autem Xanthico,*] *Menſe Xanthico aut* Niſan, *qui & primus in anno ſacro Hebræorum, ſole jam arietem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam maclatur agnus Paſchalis. Poſtridie incipit Feſtum Azymorum. Tum die* XVI. *Niſan altari boni Dei injicitur frumentum primum, pugillus farris hordeacei de Aſſarone toto exemptus. Vide Exodi c.* 12. *c.* 23. *& c.* 34. *Lev. c.* 23. *&* 2. *Num. c.* 9. *& c.* 28. *Deut. c.* 16. 2 *Reg. c.* 23. 3 *Eſdræ c.* 1. *Matth. c.* 26. *& alibi N.T.* BERN.

m Νισὰν] Νισὼν *Samb.* νισὰν modo *Big. Baſ.* & *Gen.* Attamen illi omnes νισὰν paſſim ſcripſerunt his in Originibus, aut νισᾶν voculatione longa pro nomine Babylonio ניסן *Niſan*, ſicut animant Judæorum ἱερογραμματεῖς in ultimis Librorum Sacrorum. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. Idem plane quod vox Hebraica אביב *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaelitarum אב *ab*, hora novi proventus, τὸ ἴαρ καὶ ὅ ἐστιν ἀκρόλι. Etymo itaque ſuo attingit *Niſan* Arabicum نشأ producere, procreare, atque فاشي, نشوا, نشاة, φύτευμα, νεόβλαστον, frugum recens ἔκδυσις, quod ἔκοιξις audit apud miſeros Græculos, annique primitiæ: atque συζυγία quarta انشأ & انشان *inſan*, unde *Niſan*. Sic noſtrum ſtat augurium. Aliud autem placet Bocharto virorum doctiſſimo; Niſan adeo Hebræis nuncupatum menſem Martium, menſem ניסן ſignis militum educendis notabilem. At vicinior erat vox Perſica نشان νισᾶν, σημεῖον, ſit bellicum, ſit aliud. *Tiſri* תשרי inſuper, tanquam *initium* anni Civilis (ſic enim ſteterat apud pleraſque gentium, ſuadente mundi conditu) deflectimus à שרי *ordiri.* Hoc vidiſſe poſtea vidimus doctorem Abarbinelem. Dicitur idem l. 1. Reg. ורח איתנים, *menſis primordialis*, ירחא קרמאה Chaldæo interpretante, ab איתן εἰτὼν, εἰσοδος, *introitus.* Vel ſane *Proventuum menſis* & *autumnus*, ab אתא, *Proventus*, ὀπώρα. Niſan vero, Jar, aliaque nomina menſtrua merx Eſdræ aliorumque Scribarum ſacrorum, qui ab Aſſyria forte redierant. Inde admiſſa videntur in Paraphraſes Onceloſi & Jonathanis, in corpus Miſnicum cæteraque ſcripta Rabbinica. Multum tamen errant in Etymis iſtorum vocabulorum viri docti profeſſione Judaica aut meliore: neque recte affirmavit optimus Golius Chaldæorum numinum his nominibus celebrari quot menſes. Quid enim? de æquinoctialibus jam ſtatuimus firmiter & certa fide. Deinde Jar אייר *clariſſimus* menſis iſthanc appellationem meruit, ſed & σὺν dici διὰ τ̄ λαμπρότητ]ος καὶ ἀγλαΐας, quod אור & יו: ſive ſolum ſive cœlum illa tempeſtate anni reſpexeris. Digne equidem à Magis idem appellabatur كولان *menſis roſeus*, digne à Jonathane ציץ ניצניא *Sivu niſanata*, hora pulchra florum, γ'. βασ. c. 6. 37. Proximus autem menſis, cum Junio Julioque Romanis communicans, apud Syros חזיران, χαζιρὰν nomen obtinuit *Tropico* menſi debitum. Quippe hoc tempore contingit Solſtitium Æſtivum, unde mox incipit remeare חזור ſeque ſol ad Æquatorem *convertere.* Certum adeo & jam compertum tam ὁζιᾳ Theonis quam *Chaziran* Syrorum ad Bacchum nihil facere aut ad Oſiridem: quicquid contrarium animo concepit ſuo magnus Golius. Curdis etiam hoc tempus Chaldæiſque מין nominatur à מיאה & شاو maxima ſolis *declinatione*, & ut jam diximus, ab orbe medio receſſu. Niſi malis hoc nomen arceſſi ab Æthiopum שוי, aut Arabico شاوية, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ξανθὸν, menſis *ſiccus* aut ſpicis flavis decoratus maturoque frumento. Sequitur *Tammuz*, cui nomine ſuo ceſſit ἀσυρίῳ πόσις ἄδωνις, i. e. Onomacrito, Theocrito, Macrobio, Maimonide ex commentariis Zabiis, ac mille aliis ſubmonentibus, ſol ipſe illuſtris qui jam ſatis ſuperque ἀγγέλων δίκας ἀφεώρακεν. Vel melius ſimpliciuſque indicat תמוז inter Syros Arabaſque τὸ καῦμα, τὸ θέρος. Nam ex adagio Talmudico *Sabbat* f. 53. a. תמוז בתקופת *Tecupha Tamnuzia nihil rerum friget præter aſinum.* Hinc in quibuſdam ἀνύγροις Jonathæ ad Ezechielem, תמוז idem quod צים, *à ſole nimium præſente uſtulata & quaſi Æthiopica dæmonia.* Poſt hunc venit אב *Ab* ſeu *Ob*, ἡ ὀπώρα. Ita vocatur in Syria أب & ܐܒ *Eba*, & Euphraten ultra אבבא, *fructus, tempus malorum*, menſis gratus agricolis *utiliſque valde*, λῷος adeo apud Macedonas. *Elul* menſis, quem jam Curdi *Ilun*, *aridum* malunt vocari, nomen ſuum certius retulit à Chaldaico הלולא *hillula*, à *jubilis*, *lætitia*, & *bacchatione*, quæ autumni comites accedunt. Vel ab אלה & אללה *allah*, quod Aſſyriis denotat *frumentum demeſſum*, *domique ductam Cererem.* Attamen nihil mihi exploratius quam מרחשון *Marcheſvan* & *Bul* ſic dici Judæis, ut oportuit menſem ὑπομβρον, *pluvium* & à Jove triſti madentem. Nam Syrorum Æthiopumque populis ῥίζαν רחש *maduit:* atque ὀνειρῶς *archas*, *imbuit imbre rigavitque.* Pariter Arabum literatis βόλα & βᾶλα, بلة & بالة, *mador*, *menſiſque* ἀφεσχῶς. Ita & בול. Hoc volo. Alii etymon vocis petant à מבול *mabbul*, καθακλυσμὸς: vel cum Talmudiſtis & Jonathane abs יבול *iebul*, *proventus*, *meſſiſque jam collecta.* Interpretatur enim iſte ſyllabam βόλ, מיסף אבביא ἡ συλλογὴ τ̄ καρπῶν. Habes jam *torpidum* frigidumque menſem *Caſleu* כסלו. Nam كسل *ceſel*, *torpor*, *rigor:* atque كسبل *caſil* & *caſlan* كسلان, *deſes*, *piger*, νωθρὸς, *frigidus.* Sive dici velis ab *Orione occidente*, *ceſila* כסילא i. e. נפלא *niphla* interpreti ſacro: convenit adhuc etymologia ſupradicta. Illo enim temporis, ut Aſcræus cecinit —— χρύῳ ἀνέρας εἴργον Ἰχάνῳ, vel poeta Solenſis è Diebus Heſiodi —— ὅτε δὴ τ̄ γαῖαν ἔθηγε Ἀθηναίης ἀρότοιο, —— τότε δὴ χρύεις ἐν δίῃς ἐστὶ Ναύτῃ μελαινόμῳ κακώτερον, *extrema*, inquit, *nautis rigent membra.* Tum cedit lente *Tebeth* טבת. Syris is *Canon* prior, ſicut *Shebat Canon* poſterior vocatur è Græco; quoniam duo iſti menſes hominibus noſtræ Fidei reducunt indices & auſpicia anni multo celeberrima. Sic eſt Jeſu Chriſti Natalis dies, Circumciſio, atque Epiphania. Forſan טבת idem ſignificat inter Chaldæos, quod

Menſe Xanthico aut Niſan, *ſole jam arietem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam maclatur agnus Paſchalis.* Nulla autem regio palmis frequentior aut gratior quam Judæa. Imo vero ubi creſcere melius oporteat τῷ φοίνικα quam in Phœnice ipſa? quam in palmeto Hierichuntio ad centeſimum ſtadium exporrecto? Convenit tertio inter Joſephum & Phariſæos de ſignificatione phraſis Eſdræ עלי עץ עבות aut vocum Moſaicarum ענף עץ עבות עצי עץ עבות καὶ τὸ σαμαρειτικὸν καὶ τὸ ἰωλωτικόν, quæ ſonant incerta mente LXXII. Interpr. κλάδους ξύλου δασεῖς ἢ μάλλον δασέος, ἢ πλεκτοῦ Paraphraſtæ Samaritani. הדס adeo ramoſque *Myrti* heic intelligi docent Flavius ille, Onceloſus, Uzielides, Miſnæ Compilator, Doctores Babylonii, tum Auctor Peſictæ f. 30. c. Maimonides, & ſecula tota Judæorum. Nullam enim ſuavium fruticum myrto denſiorem videmus aptioremque coronis. Unde Gemariſta non male, תר ענף עץ עבות שיענפי חופין את יעצו והדס הדס, *Succa.* f. 32. b. T. B. Quapropter Elia opus eſſe credo, qui verba Eſdræ l. 2. c. 8. 16. commode ac juxta ritum populi Judaici explanet: ubinam φύλλα ξύλου δασέος עבות à foliis Myrteis עלי הדס omnino deſtinguuntur. Niſi forte hæc à manu ad paſtophoria, à Lulabo ad Tuguria transferri malis, quorum tam à myrto quam aliis denſitas & verbenarum plexilium decor accedere potuit. Veniunt poſtremo ad Eireſionam (quid notius?) *ſalices de torrente* ערבי נחל. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* pro πεποιημένη *Editorum, aliorumque.* Similique phraſi uſus eſt *Joſephus* p. 150. f. 151. a. m. & in f. 157. in medio. Siquis malit πεποιημένη, vertendum, *manibus geſtantes myrti ſaliciſque ramum cum ſpadice palmæ apparato*, aut *elaborato.* ac ſi palmæ ramus elaborari conſueverit, additis quibuſdam ornamentis, ut fieri ſolebat in *Ethnicorum εἰρεσιώναις.* Vide *Schol.* ad *Ariſtoph. Plut.* v. 1055. & ad *Equites*, v. 725.

f Μήλεος] *Gelenius* vertit, *ex quibus mala Perſeæ dependeant.* quaſi mala illa ex aliarum arborum ramis dependerint iiſque adaptata fuerint. quod non dicit *Joſephus.* Verum ex *Antiqq.* l. 13. c. 21. & ex *Macc.* l. 2. c. 10. v. 7. veriſimile eſt ramos cum pomis adhærentibus geſtatos fuiſſe; vel in altera ſaltem manu poma geſtata.

g Περσέας] *Adeſſe* debuit, non *dependere*, male Interpres. REL.

h Τῷ τ̄ ὁλοκαυ]ώσεως θυσίαν] Articulum τῷ inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

i Καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν,] Ita *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῷ Θεῷ καθάπερ εἰρήκαμεν *Vat.* καὶ τότε καθάπερ εἰρ. in *Editis*, ſimili fere verborum ſono. Mox *Big.* & *Samb.* καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων καὶ ἀθ]ιότητος, ex ubertate Attica. BERN.

k Παραιτήσεως] Καὶ interſerit *Coll. Big.*

l Πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι] *Big.* & *Samb.* πηγνύουσιν, quoniam hunc caſum ſolvere amant οἱ ἀττικοί. Vulgus πηγνῦσιν. *Baſ.* & *Gen.* πήγνυσιν. BERN. Πεγνύουσιν *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Menſe autem Xanthico,*] *Menſe Xanthico aut* Niſan, *qui & primus in anno ſacro Hebræorum, ſole jam arietem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam maclatur agnus Paſchalis. Poſtridie incipit Feſtum Azymorum. Tum die* XVI. *Niſan altari boni Dei injicitur frumentum primum, pugillus farris hordeacei de Aſſarone toto exemptus. Vide Exodi c.* 12. *c.* 23. *& c.* 34. *Lev. c.* 23. *&* 2. *Num. c.* 9. *& c.* 28. *Deut. c.* 16. 2 *Reg. c.* 23. 3 *Eſdræ c.* 1. *Matth. c.* 26. *& alibi N.T.* BERN.

m Νισὰν] Νισὼν *Samb.* νισὰν modo *Big. Baſ.* & *Gen.* Attamen illi omnes νισὰν paſſim ſcripſerunt his in Originibus, aut νισᾶν voculatione longa pro nomine Babylonio ניסן *Niſan*, ſicut animant Judæorum ἱερογραμματεῖς in ultimis Librorum Sacrorum. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. Idem plane quod vox Hebraica אביב *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaelitarum אב *ab*, hora novi proventus, τὸ ἴαρ καὶ ὅ ἐστιν ἀκρόλι. Etymo itaque ſuo attingit *Niſan* Arabicum نشأ producere, procreare, atque فاشي, نشوا, نشاة, φύτευμα, νεόβλαστον, frugum recens ἔκδυσις, quod ἔκοιξις audit apud miſeros Græculos, annique primitiæ: atque συζυγία quarta انشأ & انشان *inſan*, unde *Niſan*. Sic noſtrum ſtat augurium. Aliud autem placet Bocharto virorum doctiſſimo; Niſan adeo Hebræis nuncupatum menſem Martium, menſem ניסן ſignis militum educendis notabilem. At vicinior erat vox Perſica نشان νισᾶν, σημεῖον, ſit bellicum, ſit aliud. *Tiſri* תשרי inſuper, tanquam *initium* anni Civilis (ſic enim ſteterat apud pleraſque gentium, ſuadente mundi conditu) deflectimus à שרי *ordiri.* Hoc vidiſſe poſtea vidimus doctorem Abarbinelem. Dicitur idem l. 1. Reg. ורח איתנים, *menſis primordialis*, ירחא קרמאה Chaldæo interpretante, ab איתן εἰτὼν, εἰσοδος, *introitus.* Vel ſane *Proventuum menſis* & *autumnus*, ab אתא, *Proventus*, ὀπώρα. Niſan vero, Jar, aliaque nomina menſtrua merx Eſdræ aliorumque Scribarum ſacrorum, qui ab Aſſyria forte redierant. Inde admiſſa videntur in Paraphraſes Onceloſi & Jonathanis, in corpus Miſnicum cæteraque ſcripta Rabbinica. Multum tamen errant in Etymis iſtorum vocabulorum viri docti profeſſione Judaica aut meliore: neque recte affirmavit optimus Golius Chaldæorum numinum his nominibus celebrari quot menſes. Quid enim? de æquinoctialibus jam ſtatuimus firmiter & certa fide. Deinde Jar אייר *clariſſimus* menſis iſthanc appellationem meruit, ſed & σὺν dici διὰ τ̄ λαμπρότητ]ος καὶ ἀγλαΐας, quod אור & יו: ſive ſolum ſive cœlum illa tempeſtate anni reſpexeris. Digne equidem à Magis idem appellabatur كولان *menſis roſeus*, digne à Jonathane ציץ ניצניא *Sivu niſanata*, hora pulchra florum, γ'. βασ. c. 6. 37. Proximus autem menſis, cum Junio Julioque Romanis communicans, apud Syros חזיران, χαζιρὰν nomen obtinuit *Tropico* menſi debitum. Quippe hoc tempore contingit Solſtitium Æſtivum, unde mox incipit remeare חזור ſeque ſol ad Æquatorem *convertere.* Certum adeo & jam compertum tam ὁζιᾳ Theonis quam *Chaziran* Syrorum ad Bacchum nihil facere aut ad Oſiridem: quicquid contrarium animo concepit ſuo magnus Golius. Curdis etiam hoc tempus Chaldæiſque מין nominatur à מיאה & شاو maxima ſolis *declinatione*, & ut jam diximus, ab orbe medio receſſu. Niſi malis hoc nomen arceſſi ab Æthiopum שוי, aut Arabico شاوية, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ξανθὸν, menſis *ſiccus* aut ſpicis flavis decoratus maturoque frumento. Sequitur *Tammuz*, cui nomine ſuo ceſſit ἀσυρίῳ πόσις ἄδωνις, i. e. Onomacrito, Theocrito, Macrobio, Maimonide ex commentariis Zabiis, ac mille aliis ſubmonentibus, ſol ipſe illuſtris qui jam ſatis ſuperque ἀγγέλων δίκας ἀφεώρακεν. Vel melius ſimpliciuſque indicat תמוז inter Syros Arabaſque τὸ καῦμα, τὸ θέρος. Nam ex adagio Talmudico *Sabbat* f. 53. a. תמוז בתקופת *Tecupha Tamnuzia nihil rerum friget præter aſinum.* Hinc in quibuſdam ἀνύγροις Jonathæ ad Ezechielem, תמוז idem quod צים, *à ſole nimium præſente uſtulata & quaſi Æthiopica dæmonia.* Poſt hunc venit אב *Ab* ſeu *Ob*, ἡ ὀπώρα. Ita vocatur in Syria أب & ܐܒ *Eba*, & Euphraten ultra אבבא, *fructus, tempus malorum*, menſis gratus agricolis *utiliſque valde*, λῷος adeo apud Macedonas. *Elul* menſis, quem jam Curdi *Ilun*, *aridum* malunt vocari, nomen ſuum certius retulit à Chaldaico הלולא *hillula*, à *jubilis*, *lætitia*, & *bacchatione*, quæ autumni comites accedunt. Vel ab אלה & אללה *allah*, quod Aſſyriis denotat *frumentum demeſſum*, *domique ductam Cererem.* Attamen nihil mihi exploratius quam מרחשון *Marcheſvan* & *Bul* ſic dici Judæis, ut oportuit menſem ὑπομβρον, *pluvium* & à Jove triſti madentem. Nam Syrorum Æthiopumque populis ῥίζαν רחש *maduit:* atque ὀνειρῶς *archas*, *imbuit imbre rigavitque.* Pariter Arabum literatis βόλα & βᾶλα, بلة & بالة, *mador*, *menſiſque* ἀφεσχῶς. Ita & בול. Hoc volo. Alii etymon vocis petant à מבול *mabbul*, καθακλυσμὸς: vel cum Talmudiſtis & Jonathane abs יבול *iebul*, *proventus*, *meſſiſque jam collecta.* Interpretatur enim iſte ſyllabam βόλ, מיסף אבביא ἡ συλλογὴ τ̄ καρπῶν. Habes jam *torpidum* frigidumque menſem *Caſleu* כסלו. Nam كسل *ceſel*, *torpor*, *rigor:* atque كسبل *caſil* & *caſlan* كسلان, *deſes*, *piger*, νωθρὸς, *frigidus.* Sive dici velis ab *Orione occidente*, *ceſila* כסילא i. e. נפלא *niphla* interpreti ſacro: convenit adhuc etymologia ſupradicta. Illo enim temporis, ut Aſcræus cecinit —— χρύῳ ἀνέρας εἴργον Ἰχάνῳ, vel poeta Solenſis è Diebus Heſiodi —— ὅτε δὴ τ̄ γαῖαν ἔθηγε Ἀθηναίης ἀρότοιο, —— τότε δὴ χρύεις ἐν δίῃς ἐστὶ Ναύτῃ μελαινόμῳ κακώτερον, *extrema*, inquit, *nautis rigent membra.* Tum cedit lente *Tebeth* טבת. Syris is *Canon* prior, ſicut *Shebat Canon* poſterior vocatur è Græco; quoniam duo iſti menſes hominibus noſtræ Fidei reducunt indices & auſpicia anni multo celeberrima. Sic eſt Jeſu Chriſti Natalis dies, Circumciſio, atque Epiphania. Forſan טבת idem ſignificat inter Chaldæos, quod

καλεῖται ϗ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, [n] τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ϗ σελήνῃ, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεστῶτος· τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τὸ πρῶτον Αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν· ϗ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντες Αἰγύπτου ἔθυσαν [o] παρεῖπον ἡμᾶς, [p] Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ϗ δὴ πανήγυριν αὐτὴν καλοῦμεν [q] φερωνίας, μηδενὸς τῶν πεπυθυμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν τηρεῖν. πέμπτῃ δὲ ϗ δεκάτῃ ἀγομένῃ [r] τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτὴ, [s] ἑπτὰ ἡμέρας ἔσαι, καθ' ἃς ἄζυμοις τρέφονται· ϗ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι [t] σφαττόμενοι δύο, ϗ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. ϗ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται, προσφερομένου τοῖς πᾶσι ϗ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς εὐωχίαν ϗ ὑπὲρ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ [v] ἕκτῃ δέ ἐστιν αὕτη ϗ δεκάτῃ, τῶν καρπῶν

vocatur & anni initium eſt, die decimaquarta ſecundum lunam, ſolo in ariete exiſtente (hoc enim menſe liberati à ſervitute ſumus Ægyptiaca) ſacrificium etiam, quod tunc egredientes ex Ægypto nos feciſſe jam dixi, Paſcha nominatum, quotannis mactare lege ſancivit. & quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in craſtinum ſervantes. Die autem quinta-decima Paſchalem excipit Azymorum feſtivitas ſeptem dierum; per quas panibus non fermentatis veſcuntur: ac ſingulis diebus tauri duo jugulantur, & aries quidem unus, agni vero ſeptem. Atque hæc quidem holocauſta fiunt, hirco etiam reliquis adjecto pro peccatis, in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda vero Azymorum die, (illa autem decima ſexta eſt) ex frugibus *iſta die* demeſſis (non enim an-

Feſtum Azymorum incipit die XVI. Niſan. *Ex.* c. 12. c. 23. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 28.

Tum die XVI. Niſan *offertur* Frumentum *primitivum. Ex.* c. 2. c. 23. *Lev.* c. 24. *Num.* c. 28.

quod מצבות *mazzébet ſtabulum, ſtativa* in Phœnicia. Undecimus menſium Aſſyriacorum שבט *ſabat* ϗ *ſebat, acerrimum tempus hiemis*, ſic ait Hieronymus ad Zach. c. 17. *& in lingua noſtra in* virgam *vertitur.* Obſervant autem Columella, Palladius, Plinius, aliique naturæ ruſticæ cultores, ab idibus Januariis ad idus proxime ſequentes commodum fieri acervos virgarum שבטים: inſerendis ſurculis, שבטים iterum, amygdalarum, tuberum, Perſicorumque: ridicis vel etiam palis conficiendis idoneum tempus eſſe. Quin ſub nonis Februariis partes vinearum propter brumam aut frigora omiſſæ nunc palandæ & alligandæ ſunt, arbuſtorumque ſive puratio ſive alligatio finienda eſt: maturæ plantæ שבטים pomorum de ſeminariis in ſcrobes transferendæ. Populos & ſalices & fraxinos priuſquam frondeant, plantaſque ulmorum nunc ponere utile eſt. Sarmenta quoque vineis nondum foſſis atque arbuſtorum ramos ad ſepem adplicare oportet. Arundineta nunc ponere, vel etiam priſtina colere. Saliceta facere vel deputare: geniſtam ſemine vel plantis in paſtinato vel etiam ſulco deponere. Duodecimus denique menſis *Adar* אדר audit apud Chaldæos Perſaſque, at diverſa ratione. Nam hi juxta Deos annum in menſes diſſipant: Chaldæi ſecundum tempeſtates aëris & διοτημεῖαι, quod ſupra probatum. Notat autem αἰδὰρ & ἰδὰρ יִדַּר, tempus ſulcandi areaſque deſcribendi pro ferendis omne genus ſeminariis. Hoc enim præcipit honos agriculturæ M. Varro *fieri inter Favonium & Æquinoctium vernum* l. 1. c. 29. Pariterque Columella, *His diebus commode inſtruuntur horti.* Necnon eiſdem ferme verbis Palladius de *Martio inſtante*, *Nunc horti optime ſumunt cultionis initia.* Hæc igitur nunc ſcripſi, Joſepho quaſi invito, de re difficili & à doctiſſimis priſci recentiſque ævi derelicta. BERN. Ita in melioribus *Codicibus.* quo ſane modo ſcribendum, aut Νισᾶν. in *aliis* perperam Νισσάν. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. idem plane quod vox Hebraica *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaëlitarum *ab*, hora novi proventus, ut adnotat *Bernardus*, quem videſis in hunc Joſephi locum, ut & S. *Hieronymum* ad *Aggæi* cap. 2. *Bucherium* de *Can. Paſch.* p. 343. & *Seldenum* de *Anno Civili*, c. XX.

n Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] Τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ϗ σελήνῳ *Samb.* & *Epiphanius.* De hoc tempore notavit S. Hieronymus ad Aggæi c. 2. *Niſan apud Hebræos menſis eſt primus, qui appellatur Menſis novorum, eo tempore quo Paſcha faciunt, id eſt, incipiente Veris exordio: qui ſecundum Lunæ curſum ſæpe quandam partem menſis Martii poſſidet, interdum incipit in Aprili.* Pariter Lyricus Ex-Judæus ad Moyſen ſuum, *Apud Hebræos ſecundum communiorem opinionem September eſt primus menſis ſimpliciter, quia in eo creatus fuit mundus, & uſque ad illud tempus vocabatur primus apud Hebræos. Sed ex iſto notabili beneficio i. exitu de Ægypto, quod Deus eis præſtitit menſe Niſan, vocatus eſt de cætero primus menſis anni Ex. c. 12. Is autem plus minus concurrit cum Martio & Aprili: tamen quia ſemper incipit à principio lunationis propinquioris æquinoctio vernali ante vel poſt; dictum autem æquinoctium eſt propinquius principio Martii quam fini, quoniam eſt* XII. *die Martii ſecundum veritatem, licet aliter ſignetur in Calendariis noſtris, patet quod primus Hebræorum magis correſpondet Martio quam Aprili. Ita & ſeptimus menſis eorum, qui dicitur Tiſri, concurrit cum Septembri & Octobri vario modo in diverſis annis.* BERN.

o Παρεῖπον] Παρεῖπεν *Samb.* ad *Moyſen* hoc transferens.

p Πάσχα λεγόμενον.] Quanquam φάσκα legatur in editis l. 5. ϗ. c. 1 & l. 17. c. 11. hoc tamen in loco & pluribus aliis typi cum MSS. conſentiunt in lectione meliori. Veruntamen ex Chaldaiſmo פסחא πίσχα aut πάσχα petita forma placet Onceloſo, interpreti Samaritico, Syro, LXXII. Helleniſtis Alexandrix, præter mille alios, Ezechielem tragicum, Philonem philoſophum, & proceres Confeſſionis noſtræ, pro Moſaico פסח *Peſah*, ut Maſorethæ enuntiant, Hieronymuſque noſter à ſuis Rabbinis audierat. Ad Matth. c. 26. Presbyter ille Chriſtianus, *Paſcha quod Hebraice dicitur Peſah à tranſitu nominatur, eo quod exterminator Iſraelitas pertranſierit, nec percuſſerit eos.* Sic prius cecinerat Ezechielis *Exodo* dramate, ὅτως παρέλθῃ θεὸς ὁ ἐξαίων ἅπαν. *Vel ipſe Dominus*, ſubjicit Hieron. *præbens auxilium populo ſuo, deſuper ambulaverit.* Exodi c. 12. 23. ופסח יהוה על הפתח, ubi idem Hieronymus, *Et tranſcendet oſtium domus.* Hinc ſane Joſephi ὑπερβασία l. 2. ϗ. κωλ. c. 14. §. 10. Proprie enim ſignificat פסח *pæſeas*; *venia*, *vindicta omiſſa.* Iterum Monachus Bethleemæus ad Eſ. c. 31. *Pro* tranſeunte *in Hebraico* Paſoah פסוח, *in Tribus* ὑπερβαίνων. *Ex quo manifeſtum eſt* Paſcha, *hoc eſt*, Phaſe Domini tranſitum [idem *Siri* سري apud Arabes] *non* paſſionem ſignificare. Et alibi ille, *A* Philiſtiim Palæſtina, *ſicut & apud nos pro Hebraico* Peſah *Græcum & Latinum* Paſcha *celebratur.* Tum ad Michææ עבר על הפשע ſcholiolum adpoſuit, *Unde à tranſitu* (ſic eſt עבר) *Phaſe i. e. Paſcha nomen accepit.* Adjicit hiſce Aſceta Trecenſis rationem aliam, *Et aggreſſus eſt Iſrael iter* tranſeundi *ex Ægypto.* Origenes autem hæc ad ſenſum myſticum transferens p. 192. adverſus Celſum ait, τὸ πάσχα ἐμιμοῦντο] Δηλωτέον. Dixerat enim Philo, à quo noſter Adamantius totis tomis nugari didicit, in vita Legumlatoris, Τῶν δεχθέντων ἑορτῶν ἱστορίαν πρῶτον ἀναγράψω μήνα μυσσῆς, ὃν ταῖς τῶν ἑπταμύρων ἑβδόμαις ἀναθεῖς, ὑφ' ἅπερ ἔτιοι χρόνῳ τὰ πρωτοβόλια μᾶλλον, ἢ ταῖς τῆς φύσεως χάρισιν ἃς ἀνέτειλεν ἀθρόοις. ϗ γὰρ πενταετὴ τὰ μὲν ἄωρα ἢ ἀναγκαία πρόφη τελειογονεῖται. τῷ δὲ μηνὶ τούτῳ ἐβδόμῃ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ, μέλλοντος ἐκπληρωθῆναι κύκλου γίνεται πλειόδρασις, ἄγελαι τὰ ἀβλαβέστερα δημόσιαι ἑορτὴ, τὸ χαλδαϊστὶ λεγόμενον πάσχα, MS. φάσκα. ὃν ἡ ἐπὶ τὸ ἰδιώτατα ἀποσώζουσι τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα, θύσαι δ' οἱ ἱερεῖς· ἀλλὰ νόμος ἐστὶ σύμπαν τὸ ἔθνος ἱερᾶται τῇ κθ' μιᾷ ἑκάστου τὰς ἰδίας αὐτῶν θυσίας ἀναγομένου τότε ϗ χειροργοῦντος. Iterumque ille ad Decalogum, ὃν ἑορτὴν, ἣν ἑπτοῖοι πλείοις γλώττῃ πάσχα ἀποκαλοῦσι, θύσει παιδιαὶ αὐτῶν ἴσας, τὰς ἱερεῖς αὐτῶν ἀπαρχὰς ἱερωσύνῃ δὲ νόμος χαλεπαίνων (nemo Solymitarius ſic diceret) τῷ ἔθνει πᾶσι μίαν ἡμέραν ἐξαίρετον ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς αὐτηρείαν θυσιῶν. Deinde libro de hebdomade numero valde feſtivo: μιᾷ δ' πανηγύρεως ἐστὶν ἑορτὴ τετάρτη τὰ ἀβλαβέστερα, ἣν οἱ ἑβδομαῖοι πάσχα καλοῦσιν, ὃν ἡ θύσει παιδιαὶ, δεξάμενοι μὲν μεσημβρίαν ἴσας ἑσπέρας. ὑπομνήμη τῆς μεγίστης δωρεᾶς, ἐστὶν ἑορτὴ ϗ χαρᾶς ἐμφορεῖσθαι. δῶρον πότις γὰρ χαρᾶν γένεσιν ἀπανθρωπίας ϗ ξενιτείας ἐπιτηδεύσας, ϗ τὸ χαλεπώτατον τὰς ἐκ θεοῦ τιμὰς ἀλόγοις ζώοις ἀποτιμήσας, ὑπὸ τῶν ἄγαν βδελυκτείας ἔθνους, ἱερεῖς ἐκ ἀναμφίλογος. τὸ δ' τότε πραχθὲν ὁρᾶν ἔφην ὁ νόμος ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ἑκάστου εἰς δίκαιος ὑπόμνησιν. ταῦτα μὲν ϗ παλαιὰν ἀλήθειαν, σανὰν quidem & gravem, ἰσοζύγιον. οἷς δ' τὰ ῥητὰ πείθειν ἀπὸς ἀλήθειαν ἔθος, ψυχῆς κάθαρσιν αἰτίαται τὰ ἀβαθείας. Similiter eo ævo ſummus ſanctiſſimuſque doctor Paulus priore Epiſtola ad Corinthios, τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας ϗ ἀληθείας. Philo pergit, ἑκάστη δ' οἰκία κατ' ὀλίγον τὸ χρόνου χῆμα ἱερεῖ ϗ συμπόσιον ἀπελαύεται, τὸ ἐπὶ τὰ σωτήρια συνειλεγμένων ἀγυδύλοις ἀπεράντοις κεκαθαρμένοις, οἱ ἀγαγόντες, ἐκ ἀπὸ εἰς τ' ἄλλα συμπόσια, χαμεύνοις γαστὲ δὲ οἴνῳ ϗ ἐδέσμασιν· ἀλλὰ πάτριον ἔθος ἐκπληρώσαντες μετ' ἀρχῆς τι ϗ ὕμνων. Vellem carmina poetæ Hebræi de eodem feſto, delector enim priſcis ingeniis, huc etiam reddere quidem emendatiora poſt Euſebium,

Ὁ μὰς ὁ δι' ὑμῖν πρῶτος ἑαυτῷ πέλει;
Ἐν τῷ δ' ἀπάξω λαὸν εἰς ἄκλω χόρια.

Sed operæ Sheldonianæ vetant cætera. Κατὰ φατρεὰς *Samb.* ex dialecto eleganti ſuavique Urbis doctæ, quam Hori, aliorumque Grammaticorum Sophiſtarum Lexica comprobant. Cæteris ϗ φρατρείας, בחבורות *per ſodalitia*, phraſi τῶν δωτειρέων c. 7, 8, 9. *Peſachim*, atque Onceloſi paraphraſtæ præſtantiſſimi Ex. c. 12. 56. Ubi legis בחבורה חדה pro Moſaico בבית אחר. Stetit enim menſa Paſchalis decem convivis pauciſſimis, quod Joſephus Antiquarius l. 17. & Uzielides ad Legem teſtantur. Vide porro de his epulis Peſachim c. 8. 7. Hiſtoriam Scholaſticam l. 2. c. 25. & præſertim *Exodum* Moyſis c. 12. 3, 4. BERN.

q Φρατρείας,] Φατρεὰς *Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

r Τῷ τοῦ Πάσχα] Τῷ Πάσχα in omnibus *MSS.* & mox v. 16. σφάζοντες. & v. 17. ὁλοκαυτοῦται in aliquibus *MSS.*

s Ἑπτὰ ἡμέρας ἔσαι,] Caſum hunc ſine cauſa mutat *Samb.* pro ἡμέρας. BERN.

t Σφαττόμενοι] *Coll. Big.* σφάξουσι & mox ὁλοκαυτοῦται.

v Ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη ϗ δεκάτη,] Ergo primus dies azymorum

ante eas attingun:) partem ſumunt: ac æquum eſſe rati Deum primum honorare, à quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias offerunt. * Siccato ſpicarum manipulo & contuſo, atque à furfuribus repurgatis hordeis, ad altare aſſaronem Deo adducunt; ac pugillum unum ex eo *in aram* injicientes, reliquum ad uſum ſacerdotum relinquunt. atque inde omnibus publice privatimque meſſis faciundæ poteſtas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocauſtum Deo.

ὃς ἐθέρισαν, ὁ γὰρ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι· καὶ τὸ Θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τὰ ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ἀποφέρουσι [x] τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τὸ σταχύων τὸ δράγμα καὶ [y] πλύναντες, καὶ καθαρὰς [z] πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσάγουσι [a] τῷ Θεῷ· καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα [b] ἀποβάλλοντες, τὸ λοιπὸν [c] ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τοῦ καρποῦ [d] ἀρνίον εἰς [e] ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

Feſtum Pentecoſtes. *Lev.* c. 23. *Deut.* c. 16.

6. †Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrifi-

5'. [f] Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος διαγεγυμένης μετὰ τοῦτο

eſt 15, & Paſcha, quod die 14 jugulatur, antevertit feſtum azymorum. REL.

x Τρόπον τοῦτον.] Τὸν τρόπον τοῦτον *Big. Samb.* & *Vat.*

y Πλύναντες,] Editum fuit πλύσαντες pro πλύναντες, aut pro lectione *Samb.* quam Lectori jam reddimus ἐν τῷ κοπάνῳ. Vide tamen hunc ritum Moſaicorum tertio l. c. 23. v. 10. & c. 2. 14. Φρύξαντες τὸ σταχύων τὸ δράγμα ἀπαρχὴν τῷ Θεῷ, ἤτοι χίδρα νέα περιῤῥαγμένα ἑστιᾷ, quod dialecto Legiſlatoris ſonat את עמר ראשית הקציר או אביב קלוי באש גרא. Heic loci *Big.* & *Samb.* καὶ πλύναντες, καθαρὰς ὡς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες. Quomodo *Epiphanius* agnoverat, *Et contundentes*, & *munda ad coquendum* (potius *ad molendum*) *hordea facientes* Concinnum, rectum eſt, καὶ πλύναντες καὶ καθαρὰς ὡς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες: *Purgentes puraque acervum hordea reddentes.* Quo declaratur vis vocis quadratæ כרכל, *nudatum ſua gluma & exſtratum*, קלף in Paraphraſi Samaritana. Perges, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα πρὸς τῷ Θεῷ Nam עמר *Gomer* utrumque ſignificat in Jure ſcripto, manipulum & quantum farris manipulus ſolet reddere. Non omittes Miſnam *Menacot* hac de cauſa c. 5. aut Maimoniden in *Tamidin* c. 7. aut præcepto ajente 199 *Samag.* BERN.

z Πρὸς ἀλεσῶν] Πρὸς ἀλεσμὸν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* minus recte. Vide *Bonfrerium* ad *Levit.* p. 692.

a Τῷ Θεῷ] Lege τῷ Θεῷ. *Vet.* vertit *are Dei.* COCC.

b Ἐπιβάλλοντες,] Ita *Baſ G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιβαλόντες τῷ βωμῷ in *MSS.*

c Ἀφιᾶσιν] Ἀφίασι *Samb.*

d Ἀρνίον] Ἄρνιον *Samb.* μάλ' Ἀττικῶς. Nam hoc erat *Moyſis* αὐτόθεν, σιταύτιον; *Levit.* c. 23, 12 BERN.

e Ὁλοκαύτωσιν] *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* ὁλοκάρπωσιν. Utrumque enim promiſcue poſuerant Seniores Alexandrini, εἰς ὁλοκάρπωσιν atque εἰς ὁλοκαύτωσιν, vice Hebraici לעלה. BERN.

f Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος] *Baſ.* & *Gen.* ἑβδόμης ἑβδομάδος. *Big.* & Epiphan. ἑβδόμης ᾗ ἑβδομάδος. De his helluo hiſtoriarum Scholaſticarum, *Ab hac* XVI *die ſeu Luna Niſan dicit Joſephus numerari* VII *hebdomadas, poſt quas ſtatim erit Pentecoſte. Alii ab altera die ſabbati, quod erat in diebus Azymorum: quia litera hiſtoriæ videtur ſic ſonare. Alii ab ipſa prima die Azymorum: ne plures quinquaginta dies inter Paſcha & Pentecoſten inveniantur.* Interpretes enimvero LXXII. Joſephus Mattathiæ, Onceloſus, Uzielides, Judas nobilis conditor Miſnæ, tota ſecta Rabbanitarum rite juſteque explicant Moyſis ſui מכחרת השבת μιμοχοροῦσι ἀσαββάτοις, Lev. c. 23. 11, 15. ab oblatis primitiis adoreis die Niſanis decimo ſexto Nam in Lege Divina dies extremi feſti Azymi aut Scenopegiorum, imo quævis panegyris ſacra מקרא קדש μιᾷ τῶν ἡμερῶν, appellantur *feria*, שבת & שבתון, Lev. c. 23. v. 8, 24, 32. 38. Iidem corpore Talmudico uterque paſſim inſigniuntur יום טוב *dies ſolennior feſti.* Unde *Menachot* c. 10. §. 3. ubi docetur *ritus manipuli ſacri* מצות העומר, Synedrii ſacri delegati ter inculcant meſſori, *Sabbatum hoc eſt; hoc, hoc revera Sabbatum:* præſertim adverſus pravam opinionem *Baithoſæorum*, quos *Saducæos* nuncupant ab altero principe ejus hæreſis Joſephus & Evangelii Chriſtiani deſcriptores Σαδδουκαῖοι, & Talmudiſtæ Babyloniæ: recentior autem Rabbiniſmus הקראים *Caraitas*, מכחשים *Apoſtatas Epicuræos, Hæreticoſque.* Ajunt enim iſti & jam à tot ſeculis vehementer contendunt עומר התנופה γόμῳ ἀτενίζει, τὸ δράγμα ᾗ ἐπιθήμαι ἤτοι ἀσσάριμα, veſpere ut contigerit Sabbati proprie dicti שבת בראשית, jure Moyſis ac vera religione demetendum; non ita definente die primo Azymorum, ſive מן תחלת השבוע τῆς ἀζύμων, מבתר יומא טבא, aut plenius מבתר יומא טבא קמאה דפסחא, quomodo reddunt v 11. Interpretes Legis, LXXII. Græce, duoque Chaldaice: Latino ſermone itidem dixeris, *à craſtino prioris ex diebus bonis quos vocant Paſchatis.* Sic autem eſt δεύτερον quam ſupra laudavi היו עושים שלותי בירח יוצאים מערב יום טוב כיון שהשכרת אומר להם בא השמש אומרים הין בא שמש אומר להם שבת זו אומרים הין שבת זו שלשה פיעמים על כל דבר ודבר מפני הביתוסים (T Bab. הצדוקים) שהין אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום טוב. Primum autem diem Azymorum *Sabbatum* appellari Lev. c. 23. 11, 15. veriſſima adeo ἐζηλωκότες credidere Phariſæorum nepotes, ut religioſe obſervarent ipſi & ſeculis futuris injungerent ספירת העומר τῇ ἑπταδίῳ τῆς ἀζύμου ὁρίζουσι ab ineunte die XVI. Niſan, ut Judaici moris diem inchoare, nempe ſtatim à veſpere primo Azymorum, מתחל ליל יו בניסן טונה והולך כמ יום, & quidem ſtantes שעומרין, rem feriam

agentes, ac doxologia toties præfata, T. B. ab *Menachot* f. 66. & *Peſachim* f. 139. d. Omnes denique ritu iſto Pentecoſtes ſupputandi obligant על כל אחד ואחד לספור ומצוה Talm. Bab. f. 68. *Menachot*, Maimon. *Tamidin.* c. 7. 22. &c. Leges etiam de hac litigioſa ceremonia f. 65. T. Bab. *Menachot*, & *Megilla* f. 21 a. Librum *Coſri* & τετράδυχον *Turim* Nemo autem famæ clarioris, nemo antiquior de hac opinione Theologorum Judaicorum legitur poſt interpretes Alexandrinos, quam Philo p. 766. καὶ ἔτι τῶν ἡμέραν ἐν ᾗ ἀπαρχὴν δράγμα χαλκοῦν ἀγόμεν ἐν ᾗ φορᾶς γῆς πεδίοις δι' ἰσχύνειν πληρώσεως. καὶ τῶν δὲ ταύτης καταριθμηθέντα ἑπτὰ ἑβδομάδα πεντήκοντα ἡμέραν, ἐν ᾗ καλεῖν ἄρτος ἐν, οἱ καλοῦσι ἀπαρχὴν χλημάτων ἑστῶσι· להם בכורים. ἐπιφέρειν ἐπὶ ἀπαρχὴ χλημάτων καὶ καρπῶν ἡμέρᾳ τροφῆς, ἵνα ἀνθρώποις τῷ ἡμερωθέντα (credas!) ζῶων ἀπέναντι ὁ Θεός. Idem ille, aut potius homo eadem hæreſi tinctus, ſed doctior p. 1191. ἑορτὴ δ' ἐστὶ ἡ μὴ τῶν ἀζύμων ἄρτους ἡμέρας, ἥτις δὴ ᾗ συμβεβηκότος ὀνομάζεται δράγμα העומר, &c. Dein ἡ ἔτι τῶν δραγμῶν πανήγυρις πρώτης ἐστὶ ἑτέρας ἑορτῆς μιᾶς ζεύγους, merito itaque jure עצרתא ἀπαρχὰ dicta Joſepho aliiſque doctoribus Judæorum; διὸ δὴ ἐκείνης τὴν ἡμέρας πεντηκοστὴν ἀριθμοῦσι, i. e. ex Ritu li *Colbo* פסח אחר בליל שני של הפלת ערבית מתחילין לספירת העומר והוא תחלת יום יו בניסן בלילה. Nam ut docet Oſaias מניין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה. ἐπὶ ἑβδομάδων ἱερὸν ἀριθμὸν ἐπισφραγίζομεν μονάδος, quod eſt יעוצרת. πρόσταξιν δ' ἔλαχεν ἡ κῆ τὴν πεντηκοστὸν ἀριθμὸν ἐπισάμην ἑορτὴν πρωϊζημάτων. ἐν ᾗ δύο ἐζυμωμένους ἄρτους ἐκ πυρῶν γεγονότας ἐπιφέρειν, ἀπαρχὴν σίτου τὴν ἀρίστης τροφῆς. Pentecoſte inter Phariſæos, Sacer equidem Codex nil tale dicit confitente Abarbinele, *Aſarta* appellitari meruit tanquam ſeptem ſeptimanarum *complementum* & ἐπισφράγισμα. עצרת autem & יעצרתא, *clauſula, terminus, concluſio, perfectio* תשלומין: ultra quod חמשים hebdomadum ſupputatio legitima haud tendit. Iſtius profecto ſupputationis cauſa divinitus dictum videtur & imperatum Lev. c. 23. 15. וספרתם *Numerabitis ergo ab altero die ſabbati*, Deut. c. 16 9. ἑπτὰ ἑβδομάδας ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ: תמימות תהיינה ער ממחרת השבת השביעית, *poſtridie ſeptem ſeptimanarum integrarum.* Hic *limes* erat, hæc *meta* hebdomadum inter Exodum famoſum & Dationem Legum, inter primitias hordei potioriſque Cereris. Sicut ſeptima dies Azymorum clauſula vernarum feriarum: & octava Scenopegiorum τὸ συμπλήρωμα τῆς ἑορτῶν τῆς μεθοπωρινῶν. Hoc forte voluit & Religioſiſſimus Medicus c. 2. Apoſtolicorum, καὶ ἐν τῷ συμπληρῶσῃ τὸν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, vel τὰς ἡμέρας ἐ Latino Syroque, *finito manipulari computo.* Similiter antiqui Scholaſtici, χαγιγά, c. 2. § 4. עצרת שחל להיות ביום טבת בש אומרים יום טבוח אחר השבת ובה אומרים אין לה יום טבוח ומחים שאם חל להיות בשבת שיום טבוח אחר שבת ואין כהן גדול מתלבש בכלין ומותרין בהפגן ובתעניות שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת. *Quoties feſtum Pentecoſtes pridie Sabbati acciderit, Holocauſta Comparitionis pro Jom tob*, tantum enim ſignificat locutio veteſta יום טבוח, *differri jubent Shammæani in Sabbati craſtinum; Hillelei non differri. Sin vero Pentecoſte fuerit dies Sabbatina, utrique conveniunt cras maclanda eſſe* τὰ ἐπισύνια: *tum etiam P. M. veſtitu ſuo aureo abſtinere, lugere defunctum, qui fuerit, & affligi jejunio, ne forte aliis confirmaretur error eorum, qui ajunt Pentecoſten ſemper ſequi Sabbatum proprie dictum.* שהיו הצדוקים אומרים לעולם עצרת אחר השבת, ut Bartenorius explicat. Vide & *Menachot* f. 65. Cum Saducæis vero de computo Pentecoſtes eadem ſentiunt Scholæ Samaritarum, quod Exomologeſis illorum nuper à Neapoli ad nos miſſa declarat, & maxime illa locutione שבע שבתות. Variis autem nominibus inſignitur hoc feſtum. Moyſi vocatur חג הקציר & חג השבועות *feria hebdomadum, feriaque meſſis*, Deut. c. 16. 10. Ex. c. 23 16. & Num. c. 28. 26. adhuc ſimplicius αἱ ἑβδομάδες שבועות, quod & Liturgicon Judæorum accepit, & יום הבכורים ἡ ἡμέρα τῶν νέων. Ubi optimus veteſtiſſimuſque interpres Onceloſus כשבעתיכם reddit dialecto Judææ liberatæ & ex placito Phariſæorum בעצרתכון βεασματικῶς, nec aliter Uzielides. Hieronymuſque noſter conſimili ratione, *expletis hebdomadibus veſtris.* Unde Deuterotæ cavent *Biccurim* c. 1. 3. לא מביאין בכורים קודם לעצרת מפני הכתוב וחג הקציר בכורי מעשיך. Scholæ enim Hillelis & Shammæi, ut

* *Siccato ſpicarum manipulo & contuſo,*] *Vel*, ſiccantes ſpicarum manipulum & pinſentes, puraque acerum hordea reddentes.

jam

τῷ τῇ Θυσίαν, αὕτη δ' εἰσὶν αἱ τ ἑβδομάδων ἡμέραι πεντεκαίδεκα [g] καὶ ἑνέα, τῇ Πεντηκοστῇ ἢ [h] Ἐξοδίοις Ἀσαρθὰ καλοῦσι, [i] σημαίνει δὲ τοῦτο Πεντηκοστὴ, [k] ὥσπερ

cium transacta (istæ autem hebdomadarum dies sunt quadraginta novem) quinquagesima die, quam Asartha vocant Hebræi (denotat enim hoc *nomen* Pen-

jam monui, Lev. c. 23. & Neh. c. 8. tanquam Moysen & Esdram principes suos imitando, qui novissimum diem Paschatis octavamque Scenópegiorum vocaverat עצרת, sive ἐξόδιον bonis Interpretibus Ptolemæi Philadelphi עצרא & עצרתא, Maim. Tamidin c. 7. 22. diem quinquagesimam post exactas a nocte XII. Nisan septem septimanas *Supputationis complementum* συντέλισμα συμπέρασμα, & *colophonem* nominarunt. Vide vim verbi עצר Jobi c. 29. 9. 1 Par. 21. 22. & Num. c. 16. 48. σκυφασιν ἡ θεσσύσις. Quapropter Num. 29. 35. *Die octavo asereth erit vobis*, Scholiastes Græcus lectum docet ἐν τῷ σαμαρειτικῷ τελειοῦς ἐπιχύσεως pro ἐξόδιον. Int. LXX. Vel usurparunt Nomodidascali restricte חג χάγ pro Scenopegiis, ita עצרת *asereth* pari rigore pro Pentecoste. Utraque vox idem significat, *dies celeberrimus* phrasi Hieronymi, festum eximium, ἑορτὴν, *feriæ indictæ*. Hinc 2 Reg. c. 10. 20. קדשו עצרה לבעל, ἁγιάσατε τῷ ἱερείαν τῷ βάαλ, *diem indicite solennem Belo*. Joel. c. 1. 14. ועצרה ᾗ ἀργίαν. Et Interpretes ambo Samaritarum apponunt Deut. c. 16. 8. τῇ ἑβδόμῃ ἐξόδιον ἑορτὴ τῷ κυρίῳ σου, חג לי אלהיך sive חג للهك. Sed properandum est hinc: modo recorderis idem festum *Pentecosten* יום החמשים ex more vocari tam Lucæ Evangelistæ quam Josepho Antiquario. Hic enim ait l. 2. Bellorum c. 2. πεντηκοστὴν καλοῦσιν ἑορτὴν ἣν ἑορτὴν πασῶν ἐπτὰ ἑβδομάδων ἑβδομάδες, ᾗ τ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν συντιθέασιν ἔχουσαι. Idem ferme significant hæc quinque עצרת, חג, מועד גדול, שבתון, & יום טוב. Unde Amos c. 5. 21. ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν בעצרתיכם, large dictum. Quinetiam Asartæ tam Legislatoris quam Pharisæorum *observantiæ eximiæ* adeo & *coërcitionis* sacrosanctæ dies steterant, ut nihil humani operis, servile nihil admiserint עצרה היא כל מלאכת עבודה לא תעשה deducere videtur לפי שיעצור בכל מלאכת. Quo accedit etiam Mattathiades Archæol. l. 13. c. 16. de feria Pentecostali. ἐν γὰρ ἦν ἐορτὴν ἔτει ἐν τοῖς σαββάτοις, ἔτει ἦν τῇ ἑορτῇ, בעצרתא, ἐδύνατο. Quod tamen in diebus intercisis sive intermediis τ *piacularem* aliisque omnibus ἐ *Corpore Traditionum* licitum fuerat & concessum. Consensum habes Salomonis, Cimchii junioris, recentiumque Interpretum. Nam Aquila, Symmachus, atque illo ævo Jonathan עצרת potius συνοχὴν & συλλογὴν reddiderunt in Vaticiniis minoribus. Quinimo ἀσσαβὲν ἐσύτερον ἑορτῶν apud S. Lucam, quo nihil forte litigiosius reperias in Novo Codice, Asartam hanc denorabit; dico *Festum primitiarum alterarum*, חג או שבתון של בכורים שתים, τὸ σαββάτῳ τ δευτέρων πρωτοβουνιάτων Helleniſtarum locutione i. e. *feria primi tritici*. Jam enim hordeum primum consecrarat dies XVI. Nisan Ita מעשר שני, δευτεροδεκάτη appellatur nostro Hieronymo eruditione Rabbinorum delibuto Aut credes σαββάτων δευτεροπρώτων vel δευτερον, (poterat enim sciolus πρῶτον heic subjicere, cum legeret v. 6. ᾗ ἐθυσίαζε ᾗ ἐ. ἐτείῳ συνόδῳ) dixisse Evangelistam שבת בראשית Sabbatum proprie, quod secundum forte advenerat post diem XVI. Nisan, quo exacto cœpit ספירת העומר Dies enim hinc septimus numeranti rite שבוע אחד שבוע שני *Septimana prima* vocabatur, decimus quartus *Septimana secunda*, &c. ut *Samag*, *Collo*, *Turim*, Juris Judaici compendia nos docent. Idcirco Festum Azymorum præcipue nuncuparetur τὸ πρῶτον, trium Regalim primum. Vel, quod eodem temporis incidit, σαββάτων δευτεροπρώτων phrasi parca vulgi arripuit ille pro שבת שני מן יום טוב הראשון של פסח. Præcesserat ergo Sabbatum πρωτόπρωτον, proximum illud *priori* יום טוב festi Azymorum. Nulla enim conciliatio Criticorum Sacrorum, quam legere adhuc potui, de deuteroproto, animo meo placet; non Scaligeri, non Grotii, non Lightfoti nostratis. BERN.

† *Hebdomada vero septima post hoc sacrificium transacta*] *Festum Pentecostes* יום חמשים יום חמשים *appellant Christiani Judæique*, & *hi adhuc plenius* יום חמשים מספירת העומר, Quinquagesima à manipulo rite agitato, *aut Græcis literis Jasonis, Philonis, B. Pauli, Josephi & aliorum*, ἡ ἡμέρα τ πεντηκοστὴ, & ἡ πεντηκοστή. *Idemque phrasi Legis* חג שבועות & ἑορτὴ ἑβδομάδων τ πρωτοβουνιάτων, *festum plane* πρωτοκτῶν בכורי קציר חטים *ipsi Amramidæ Ex. c.* 34. 22. & *c.* 23. 16. primi tritici gaudia, *sicut solennitas Paschalis induxerat hordeum primum. Aguntur jam gratiæ Deo Largitori pro segete matura; ut factum Paschate pro spicis virentibus & spe bona messis. Nam, quod maxime facit in causa Rabbanitarum, jussum Deut. c.* 16. 9. *Enumeratis prorsus septem septimanis & peractis*, ποιήσεις τῷ ἑορτῷ τ ἑβδομάδων· ἀρξαμένῳ σε δρέπανον ἐπ' ἀμητὸν, מיום החל החרמש בקמה, ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἑπτὰ ἑβδομάδας, *aut Onceloso interprete* מחצר עמרא ראש רומתא, statim à demesso dragmate sacro עמר התנופה. *Unicus enim dies felicitas hæc fuit, quicquid viri docti in contrarium differant, donec seculo altero post scriptam Misnam Judæamque derelictam Computistarum Rabbanicorum suspicio aut ignorantia biduum adseveraverit. Vide* Colbo *f.* 58. *b*, *c*. & Menachot *f.* 65. *T. B. Idem probat hujus Panegyris nomen Pharisaicum* עצרת, & עצרתא, ἀσαρθὰ *Flavio huic & amplius literis Arabicis* العنصرة Ansara & يوم الخمسين, *sic enim legendum in Bibl. Polyglottis Act. c.* 2. *sic vocatur festum illud* χαγιγὰ *per Syriæ Ecclesias. Hoc, præter alios in lectionibus variis memorandos, testantur Calcosendius, Macrisius, Masudius scriptores percelebres in suis Calendariis. Addit insuper Masudius* عيد العنصرة *appellari Hebraice* عصرتا asarta, *& ex Lege* عيد الحصاد, celebritas demessionis, δηλονοτι & πρωτοβουνιατῳ πανηγυρι: *quomodo idem celebrat* ᴗ. *Elmacinus parte priore suorum Annalium. Præterea Macrisius tradit in Historia Memphitica, Judæos* βαπτιζονται الريانيين *suo ævo hæc solennia egisse nominibus* وعيد العنصرة, وعيد الاسابيع necnon عيد الخطاب ἐ πεντηκοστῶν, in memoriam concionis Sinææ, quando Hebræis jus dictabat Optimus Maximusque, denegasse tamen, *quod odio demum Saducæorum decretum existimo*, huic festo septimanæ dies, III. v. & VII. sive נהן. *Afferebat autem Pentecoste ad Ædem elevabatque Munus Novum* מנחת חדשה *Lev. c.* 23. 17 *cibi humani lapidique primitias* לי בכורים & המץ, *ex simila triticea assaronum duorum tot panes, differte* שתי לחם *tw ἄρτw in Systemate Misnico, ubi & granditas panum docetur* VII. *palmos longorum, in latum quatuor, cum palmari profunditate: unde μεγαλόρτια meritum festi nomen, licet illi minores paulo fingerentur quam panes* l'anim: *Mosis* לחם תנופה שתים, ἄρτος ἐπίθεμα, δύο ἄρτος LXXII. *Interpr Chaldaïsque* תריתין נריזין placentas binas. *Simul cum panibus*, ἄρτοις ἐπιθυσία, *inquit Lex*, על לחם חובה של לחם & עם חלחם *ajunt Mosaicæ cathedræ infamia Talmudici* בתורת כוהנים, *sive* κῳ τὸ λευϊτικὸν *c.* 23. 18. *T. Bab. Menachot f.* 48. & *hisce addictissimi Maimonides*, Tamidin *c.* 8. *aliusque Moses* Samag *pr.* 202. *duo offerebantur agni* σωτήρια, *cœna mox iisdem Sacerdotalis. Holocaustoma ad hæc* τ νέας σωτηρίους *agnos septem, duo cadebant arietes, (Josephus alterum arietem expunxit,) juvencus unicus, atque etiam hircus* καὶ ἁμαρτίας. *Insuper, præter Officium juge, nomine Musaph i. e. Epactarum sacrarum, sicut ritus fieri in Paschate & in Neomeniis, ita in solennitate Pentecostes*, ἐν ἀριθμοῖς *c.* 28. 27. בחומש הניקודים, *explicant adeo expendunt que verba Mosaica Filii Misnæ, ne forte ruga ulla aut* ἀναφάνεια *in tam sancto volumine appareat, immolabantur rursus* לעולה *agni septem; juvenci tamen & aries conversim, unus hic, illi duo, cadebat & hircus piacularis. Denique quoad Lectiones & Psalmodiam hujus festi Christiani quatenus convenimus cum Judæis, patebit continuo Liturgica Ecclesiæ utriusque conferenti.* BERN.

h Ἐξοδίοις] Ἐξοδίοις omissum MSS. *Big.* Neque ullibi Sacrarum Literarum viri Divini Pentecosten solennem ἀσαρθὰ typo Syriaco, aut ἀσαρθᾷ more Palæstino appellarunt. Veruntamen hoc nomen accessit *Strictioris observantiæ diei* ab Academiis Judaicis, ut jam dixi, & probat satis Mattathiades, & seculo sequente Judas Rabbinorum facile princeps in Corpore Misnico βιχγωθ c. 1. 3. χαγιγὰ c. 2, 4 passimque: & Ethnarcha illo major Onceloſus, præsertim ubi ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἡμῶν ביעצרתיכון substituit Num. c. 28 26. loco Mosaici בשבעתיכם *in septimanalibus vestris*: ut legimus concise in traditionum volumine vestris: ut legimus concise in traditionum volumine חג הפסח, חג הסכות & סכה, pro פסח. Aut perpendent serio Theologi, casu quodam vetustissimo בשבעתיכם huc num venerit vice ממושבתיכם, *in habitationibus vestris*, Lev. c. 23. 17. ubi ritus idem describitur. Quod autem subjicit statim Josephus, σημαίνει δ ἀσαρθὰ πεντηκοστὴν, sic autem libri omnes referunt, Græci Latinique, verum non habet; aut formari potest in melius, si rescripseris τῇ πεντηκοστῇ λῷ ἑορταῖοι ἀσαρθὰ καλοῦσι· σημαίνει δ τοῦτο πανήγυρις vel ἀργίαν. Nam vox ista proxime apparet in paragrapho. Significant autem formulæ עצרא, עצרתא, ut supra vidimus, *solennitas gravior, festum majus & summa continentia:* quod indicat etiam Amramides quando voce *asereth*, factum hoc ter in Pentateucho Sacro, locutionem satis disertam continuo adplicat כל מלאכת עבודה לא תעשו עצרת היא, *opus familiæ*, vel ut Scævola Romanus recte accepit, *quod pratermissum non noceat, ne agitor.* Transferre autem placuit Pharisæis a reliquis Regalim in Pentecosten nomen *Asartæ*, *peculiaris observantia*, quod unicum diem, ut ante perstrinximus, ea celebritas sumeret, cum Paschalia & Scenopegia septimanam totam aut supra explicarent: sive quod memoriam hæc reduceret Legis olim de Sina magna cum religione & solennitate, cum *restrictionibus severis* rituque gravissimo בעצרת, ad universam Hebræorum σωλεξιν, עצרה iterum, promulgatæ: את יום תג השבועות הזה את יום טוב מקרא קדש הזה זכן כתן תורתנו, quod festivo hoc biduo (sic enim mos est recentior) è breviario suo bis terque cantant Judæi. BERN. Vocem Ἐξοδίοις omittit *Big.* neque ullibi in *S Literis* Ἀσαρθὰ vocatur *Pentecoste*. Sed *Asarta*, vox Chaldaïca (ut ex *Bernardi* Annotatis prolixis me monuit *Cl. J. Gagnier*) sive Hierosolymitana, ex Hebræa *Asara* tempore *Josephi* accipiebatur pro Festo *Pentecostes*. Nam cum vox illa proprie significet *clausulam*, *terminum*, *conclusionem*, sive *perfectionem* & *complementum*, ideo adhibita est pro fine *septem septimanarum* temporis *Paschalis*, sive termino dierum L. *i. e.* pro eo *Festo* quod *Græci* appellarunt Πεντηκοστὴ.

i Σημαίνει] Recte; non quod vi originis suæ idem notet Ἀσαρθὰ & Πεντηκοστὴ, sed quod Judæis in usu quotidiano idem notet Ἀσαρθὰ עצרתא quod Pentecoste, quum in sacris literis hoc nomen aliis festis tribuatur. REL.

k Προσάγουσι] Πεντηκοστὴ καθ' ὃν προσάγουσι τῷ Θεῷ ἄρτον (ἄρ-

Pentecoſten) afferunt ad Deum panem, è farinæ quidem triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectæ; in ſacrificium vero agnos duos. Et hæc quidem, Deo ſolum oblata, ſacerdotibus ad cœnam parantur; & nihil ex iis in craſtinum relinquere conceſſum eſt. Quin & immolant in holocauſtum vitulos tres & arietes duos & agnos quatuordecim; duos vero pro peccato hircos. Feſtorum autem nullum celebratur, in quo holocauſtum non faciunt, aut in quo ab operibus laborum vacatio non indulta eſt: ſed in omnibus & lege præſcriptum ſacrificii genus & laborum expers otium, & poſt ſacrificium epulæ.

Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus.

7. † Ex publico quidem ſuppeditatur * panis *ſacer* non fermentatus; ei autem faciundo inſumuntur *ſimilæ* aſſarones viginti quatuor. Bini coquuntur ſumpti quidem pridie Sabbati: mane vero Sabbati allati, ſuper Menſam ſacram collocantur, ſeni ſenis è regione oppoſiti. Duabus autem lancibus aureis thure plenis ſuper eos poſitis, manent uſque ad proximum Sabbatum: & tunc vice illorum alii apportantur. Iſti vero *ablati* ſacerdotibus in cibum dantur; atque thus igne adoletur, quo ad holocautomata uti ſolent: aliud vero *thus* loco illius panibus ſuperponitur. Sacerdos autem propriis ſumptibus, & quotidie bis, offert *Deo* farinam oleo maceratam, & modica coctione duratam: eſtque *menſura ejus* farinæ aſſaron unus. Hujus autem unam partem dimidiam mane, alteram vero veſpere in ignem injicit. Atqui horum rationem poſthac diligentius explicabimus: nunc vero de his in anteceſſum ſatis mihi videor dixiſſe.

ἀγωζι τῷ Θεῷ [l] ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυρίνων ἀσσάρωνας δύο μὴ ζύμης γεγονότων· θυμάτων ἢ ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν γὰρ τῷ Θεῷ [m] προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται· καὶ καταλιπεῖν οὐδέν ἐστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑστεραίαν συγκεχωρημένον. [n] ὁλοκαυτωθησομένοις μόσχοις τε θύουσι τρεῖς [o] καὶ κριοὺς δύο καὶ ἀρνὰς πρὸς τεσσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους ἢ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δὲ [p] θύεμία τῶν ἑορτῶν καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ὑπὲρ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν ὁ νόμος· ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἐργάσης ἀπαλλάττον, [q] καὶ πρὸς ὅσα εἰσὶ παρακόπτες.

ζ'. Ἐκ μὲν οὖν κοινῆς σίτου ὀπτὸς ζύμης ἄμοιρος· ἀσσάρωνες δὲ εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τὸν ἀναλοῦνται. [r] ὀπτῶν) ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ ἓξ Σαββάτου· τῷ δὲ Σαββάτῳ πρωὶ κομισθέντες, ὑπὲρ τὴν ἱερᾶς τραπέζης πίπτουσι, καθ' ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμένοι. δύο δὲ χρυσέων [s] ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων, μένουσιν ἕως ἑτέρου Σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντὶ ἐκείνων [t] ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ ἓξ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὑπὲρ τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ [v] ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλου. ὑπὲρ τῶν ἄρτων προσίθεται. ὑνεῖ δὲ [x] ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τὸν ποιεῖ, ἄλευρον [y] ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ [z] πεπηγὸς ὀπτὸν βραχέως· καὶ εἷς μὲν ἐστιν ἀσσάρων ἓξ ἄλευρα. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ [a] πρωΐ, τὸ δὲ ἕτερον δείλης ὑπὸ φέρει [b] τῷ πυρί· τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

CAP. XI.

De Purificationibus.

Tribus Leuitis νεωκόρος in perpetuum luſtrata, data Deo, graviſſimiſque myſteriis conſecrata.

MOyſes autem tribum Leviticam à populi communitate ſegregans, ſacram utique futuram, aqua è fonte perenni ipſam purificavit, & ſa-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἁγνειῶν.

Μωϋσῆς δὲ [c] τὴν λεῖπιν φυλὴν τοῦ θεοῦ τοῦ λαοῦ κοινωνίας [d] ὑπεξελόμενος ἱερᾶν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις

Num. c. 3. Lev. c. 8. & c. 9. Ex. c. 29.

tum Samb.) ἀλφίτων μὴ πυρίνων *Big.* & *Samb.* Panes de alphita ſiccata factos cum fermento aſſariorum duorum, *Epiphan.* Reliqui πεντηκοστὰ, προσάγοντι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὴ πυρίνων ἀσσάρωνας δύο, μὴ &c. לחם & לחם על הלחם Lev. c. 23. 17, 18. *panem*, maſſam ac materiem binarum placentarum חלות ב, καὶ τὸ σαμαρείτικον καὶ τὸ χαλδαϊκόν. BERN. Καθ' ὧν προσάγουσι *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*

l Ἄρτον] Duos panes, ἄρτους δύο, offerebant. Res nota eſt. REL.

m Προσάγειν] *Vet.* quidem *offeruntur*, quaſi προσάγεται. COCC.

n Ὁλοκαυτωθησομένοις] Ὁλοκαυθησομένοις ἢ μόσχοις *S. Big.* & *Samb.*

o Καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα,] Ita codex, omnis Græcus Latinuſque, ac Hiſtoria Scholaſtica *Petri*. Verum S. Moyſes jubet arietes duos tertiumque לעולה hoc feſto adolere. Scribes itaque denuo apud Joſephum, μόσχους τε θύουσι τρεῖς, καὶ κριοὺς τρεῖς. BERN. Ita in libris omnibus tam *Græcis* quam *Latinis*, & in Hiſtoria *Petri Comeſtoris*. Sed in *S. Literis* jubet *Moyſes* arietes duos tertiumque hoc feſto adolere. unde ſcribendum cenſet *Bernardus*, καὶ κριοὺς τρεῖς.

p Θύεμία] *Samb.* θὲ μία

q Καὶ πρὸς ὅσα] Viderat fortaſſis *Scholaſticus* in Muſeo *Caſſiodori* ſui καὶ ὅτα πρὸς ὅσα εἰσὶ τεθυκότες. BERN. Καὶ ὅτα πρὸς ὅσα legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed in omnibus & legitima immolationis ſpecies, & vacationis certus eſt modus, & eorum quæ ad epulandum immolantur.* unde & ipſe ſic mallem interpretari, *ſed in omnibus lex præſcripſit & quale debet eſſe ſacrificium; & qualiter laborum expers otium, & de quibus epulandum poſt ſacrificium*

† *Ex publico quidem ſuppeditatur*] *Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus*, לחם קדש 1 *Reg.* 21. 4. & *frequenter* לחם פנים *bis ſex* Panes Propoſitionis, *ſunt vertunt utriuſque Inſtrumenti Interpretes* LXXII *equidem alicubi* ἄρτοι προκείμενοι, *ſæpius* ἄρτοι ἐνώπιοι. *Pariter Aquila Onceloſiſque, ſi duo unquam illi fuerint,* ἄρτοι προσώπων ἐστὶ אפים. *B. Paulo* προθέσεως ἄρτων. *Symmacho adhuc & Interpreti Samaritico* ἄρτοι προθέσεως: *continuo enim ſe coram poni illos juſſerat ὁ εὐεργέτης Ex. c.* 25. 30. לפני תמיד *Iſta ratio nominis: haud vero, quod Ben Zoma Phariſæus fuerat opinatus Miſna* Menachot *c.* 11. §. 4 *quaſi* πολύπλοκοι *&* πολυσχήμονες, *h. e quadrati. Quanquam ea omnino figura fingerentur, magniſque inſuper modis, palmos decem longi panes, lati quinque, atque in craſſo ſeptem digitorum*, Menacot *c.* 11. §. 4. *Horum inſuper ordines thuris lances duæ coronabant*, *Lev. c.* 24. *Matth. c.* 12. *Deinde munus proprium Pontificis,* τηγανίτης ἓξ ἀρχιερέως חביתי כוהן גדול *appellant Doctores Maſſicla* Menacot *c.* 4. 5. *& paſſim. ſimilaginis aſſaronem oleo ſubactæ & ſubfrixæ mane ſimul & veſpere inſumſit. Lev.* 6. 20 BERN.

* *Panis ſacer non fermentatus*;] Ad verbum, *cibus coctus*, qui frequenter *panis propoſitionis*, & *pani facierum.*

r Ὀπτῶν] Ὀπτῶντας ἀνὰ δύο] Ὀπτῶντας ἢ ἀνὰ δύο ἀμοιρεθέντες *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

s Ὑπερκειμένων] Ita *Samb.* in *aliis* ὑποκειμένων, contra ritum. HUDS. In Siphra & alibi volunt in ipſa menſa locatas fuiſſe acerras. REL.

t Ἄλλοι] Ita & Talmudici tradunt alias acerras recenti thure repletas in Sanctum illatas. REL.

v Ὁλοκαυτοῦσι] Talmudici non in hunc ignem vel focum, quo holocauſta cremabantur, injectum thus voluiſſe, ſed alterum focum altaris. Sed Joſephus vel ad ſolum altare tabernaculi, quod hic deſcribit, reſpicit; ubi non eſt credibile focos plures fuiſſe, vel generatim ignem altaris exterioris vocat ignem holocauſtorum, uti & altare holocauſtorum nuncupatur. REL.

x Ὁ ἱερεύς] Intelligit Pontificem Maximum, cujus cruſtula 12 חביתין quotidie offerri conſueviſſe etiam Talmudici tradunt. REL.

y Ἐλαίῳ μεμαγμένον,] Sic *Big* & *Coll. Voſſ.* ἐλαίᾳ μεμαγμένον *Samb.* ἐλαίῳ μεμιγμένον *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐν ἐλαίῳ ποιῆσαι dicit *Moyſes* in *Levit. c.* 6. *v.* 21. BERN. & HUDS.

z Πεπηγὸς ὀπτὸν βραχέως] מרככת *marbeceth* recte exponit Joſephus *ſemicoctum, ſemifrixum.* Talmudici pariter אופה מעט בין בשל ונא, *Menacoth* f. 50. b. tam hoc quam אופני מנחה *merattecha* Interpreti Solymitano, & Samag. 186. & Maimon. *de Sacrificandi ritu* c. 13. BERN.

a Πρωΐ,] Ita *Big.* & *Samb. τὸ πρωΐ* in *Editis, aliiſque.*

b Τῷ πυρί.] Quia oblatio erat ipſius ſacerdotis, tota igne conſumi debuit. REL.

c Τὴν Λεῖπιν] Sic *Big.* & *Samb. Coll. Voſſ.* λεῖτιν. in *reliquis* τὴν Λεϊτικὴν φυλήν.

d Ὑπεξελόμενος] Ita *Big Samb.* & *Vat.* more Attico. Ὑφειλόμενος typi priores. Amant ſane Attici verba præpoſitionibus con-

τοις [c] νομίμοις παρέχονται τῷ Θεῷ· τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη [d] τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεπόιητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγημένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέρωντο.

crificiis quæ hujuſmodi occaſione Deo ſolent offerri: atque Tabernaculum & ſacra vaſa Levitarum curæ commiſit, & alia quæcunque facta erant in tegumentum Tabernaculi; ut qui ſacerdotibus, prout illi præciperent, miniſtraturi eſſent. jam enim Deo conſecrati erant.

Β'. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον [e] ὅτι τρέφοιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι [h] διατελοῖεν· περὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελθόσομεθα· τὰς αἰτίας προσθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέντοι πάντος εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τῇ χρήσει, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων. καὶ [i] κρέως δὲ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώων τῶν βρῶσιν διεκώλυσεν· ἐπίσης τε καὶ στέατος αἰγείου, καὶ προβατείου, καὶ δὴ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν.

2. Et de animalibus diſcrevit ſingula quæ comederent, itemque à quibus penitus abſtinerent. De quibus, ſi quando nobis oblata fuerit ſcribendi occaſio, ediſſeremus, cauſas etiam adjicientes, quibus motus alia quidem illorum nobis in cibum eſſe præceperit, ab aliis vero juſſerit abhorrere. Sanguinis certe cujuſcunque veſcendi uſu interdixit, quod animam ipſum & ſpiritum putaret. Quin & carnis ſponte mortui animalis eſum *omnino* prohibuit: atque à reticulo & adipe caprino, & ovillo, & bubulo abſtinendum eſſe præmonuit. *De carne morticina, de ſanguine, aliiſque cibis immundis ac vetitis leges. Lev. c. 7. c. 17. & c. 11. & Deut. c. 14.*

Γ'. Ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας, καὶ τοὺς [k] περὶ τὸν γονὸν ῥεομένους. καὶ τὰς [l] γυναῖκας δέ, αἷς ἡ τῆς φύσεως [m] ἔκκρισις θᾶττον, μετέπεμψε πρὸς ἡμέραν ἑβδόμην· μετὰ δὲ ὡς ἤδη καθαρὰς ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδευσαῦσι νεκρὸν μὴ τοσούτους ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸ δὲ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὸν μὲν ἑτέραν [n] καθαγίζειν δεῖ, τὸν δὲ ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τὸν γονὸν ῥεόμενοι. [o] ὃς δ' ἂν μὴ τὰς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὸν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ συνουσιάζουσιν [p] ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, [q] μηδενὶ συνδιαλλομένους μηδὲ συμφέροντας. [r] ἐὰν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν Θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ [s] ἐῤῥωμένῳ κομίσηται χρόαν· ὁ δὲ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμείψεται θυσίαις τὸν Θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐρῶμεν.

3. Expulit autem civitate etiam lepra infectos, & genitura fluente laborantes. Porro & mulieres, quibus adeſſet ſecretio naturalis, ſeorſum habitare voluit uſque ad ſeptimam diem; poſt quam cum hominibus tanquam puras verſari permiſit. Similiter etiam & funus curantibus poſt totidem dies licebat cœtui intereſſe. Si quis autem ultra hunc dierum numerum pollutione teneretur, præcipitur agnas duas mactare: quarum alteram quidem adolere oportet, alteram vero ſacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo ſacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem paſſus ſit ſeminis profluvium, ſi in aquam frigidam ingrediatur, parem poteſtatem habet ac ii qui cum uxoribus *legitime concubuerunt, Leproſos autem in perpetuum à civitate abegit, cum nemine commercium habituros & *tanquam* nihil à mortuis differentes. Si quis vero precibus à Deo impetraverit ut hoc morbo liberetur, ſanumque colorem *aliquando* recipiat: is quidem variis Deum remunerat ſacrificiis, de quibus poſthac agemus. *Lepræ & vitiorum ſimilium infamia. Lev. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. & Num. c. 5.*

Δ'. Ὅθεν καταγελάσαί τις τῶν λεγόντων Μωϋσέα, λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτόν τε ἀπ' Αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τοὺς συστρατεύσαντας ἀφ' ταύτης τῆς αἰτίας ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀληθὲς, [t] οὐκ ἂν Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαύτας ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγμένων ἀνακαλέσασθαι. καὶ ταῦτα, ὡς καὶ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, [v] καὶ οὐ μόνον [x] ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀπισημοπαίας [y] καλίας σεβομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πεδυομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων [z] εἰσιέναι. ὅστ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν [a] χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἐλάβετο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ

4. Unde *profecto* alicui liceret & illos irridere, qui dicunt Moyſem, lepra infectum & ipſum ex Ægypto profugiſſe, & ob eandem cauſam ejectis ducem factum illos in Chananæam perduxiſſe. Si enim hoc verum exſtitiſſet, nequaquam Moyſes in ſui dedecus & opprobrium ejuſmodi legem tuliſſet: cui & ipſum, ſi ab alio lata fuiſſet, reclamare voluiſſe probabile eſt. Præſertim cum apud gentes quamplurimas lepræ ſint, & honorem aſſequantur; tantumque abeſt ut contumelia afficiantur & exſilio, ut *è contra* & militiæ magna obierint munia, & domi rem publicam adminiſtrarint, & in loca ſacra & templa ingrediendi poteſtatem habuerint. Adeo ut nihil impedierit Moyſem, ſi tali aliquo coloris *male ſani* vitio aut ipſi aut multitudini quæ cum eo erat dignitas imminueretur, quo *Moyſi genique Hebræi vitiligine, maculam veteremque & tenuem lavacri, abſtergit Joſephus tum heic tum libris contra Appionem.*

---

contra Græcum vulgus aſperare. BERN. & HUDS.

[c] Νομίμοις] Sciolus ad membranam *Sambuci* νομίσμοις. BERN.

[d] Τὰ ἱερὰ,] Τὰ ἱερατικὰ καὶ τὰ ἄλλα *Big. Coll. Voſſ. & Samb.*

[e] Ὅτι τρέφοιντο,] Probum illud & Atticum. *Burius* (ut & *Cuiacius*) noſter maluit ᾧ τε aut ἅτινι. BERN.

[h] Διατελοῖεν·] Ita *Big. Samb. & Busb.* ἀφεστηκέναι in *reliquis*.

[i] Κρέως;] Sic *Big. Samb. Hen. & Busb.* κρεῶν in *ceteris*. Mox αὐτόματα ζώων τῶν βρῶσιν ἐκώλυεν. ἐπίσης τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου καὶ δὴ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν *Hen.* BERN. & HUDS.

[k] Περὶ τὸν γονὸν ῥεομένους.] Περὶ f. delendum, & ſic mox. COCC. זבים Hebræis: hos urbe non excludunt Talmudici in Kelim. 1. 8. ſed ſolo monte templi. REL.

[l] Γυναῖκας δέ,] Γυναῖκας δὲ οἷς *Big. Coll. Voſſ. & Samb.*

[m] Ἔκκρισις] Forſan ἔκρυσις.

[n] Καθαγίζειν] Καθαγίζειν δεῖ cum MSS. aut καθαγίζειν δεῖ cum Editis, utrumlibet congrue dicitur de holocautomate ſeu עלה; imo hoc Athenas redolet. Attamen agna לחטאת (duas enim requirebant hæc vitia) familia ſacra veſcebatur. BERN. Hoc malui ex quibuſdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* καθαγίζειν δεῖ.

[o] Ὃς δ' ἂν] In ſuo *Codice* ὅσοις aut ὅς δ' ἂν forte reperiebat *Vet. Interpr.* qui reddit *quoties per ſomnium* &c.

[p] Ἐξουσίαν ἔχει.] *Id eſt*, all veſperum el licebit hominum conſuetudine frui. Vide *Levit.* c. 15. v. 19.

* *Legitime concubuerunt*,] *Hoc eſt*, legitimis diebus, quibus *ſcilicet* menſtruæ non ſint.

[q] Μηδενὶ] Ita ex *MSS.* μηδὲν in *Editis*.

[r] Ἐὰν δέ τις] *Samb.* ἐὰν δέ τις. *Hen. & Busb.* ἐὰν δέ τις. Mox *Baſ. & Gen.* ἀκούσεται nullo verbo. BERN.

[s] Ἐῤῥωμένῳ] Ἐῤῥωμένον legerat *Epiphan.* nam interpretatur *ſani colorem*.

[t] Οὐκ ἂν] Ordine alio *Samb. & Vat.* οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ Μωϋσῆς τοιαύτας &c.

[v] Καὶ οὐ μόνον] *Big. & Samb.* ἀπολαυόντων· οὐ μόνον &c. Scriptum olim putabis ἀπολαυόντων· καὶ μόνον. BERN.

[x] Ὕβρεως καὶ φυγῆς] Ὕβρεως καὶ ἀτιμίας καὶ φυγῆς *Big. & Coll. Voſſ.* ex gloſſemate, ut puto. BERN

[y] Πολίλικὰς ἀρχὰς] Periere tamen hæc *Big. & Coll. Voſſ.* propter catalexin —— ομίνων. Maxime autem intelligit Flavius nobilem illum Syrum, quem olim Eliſæus vates Divina arte ſanavit. BERN.

[z] Εἰσιέναι.] Inde colligitur lepram contagioſam non fuiſſe. REL.

[a] Χρόαν] Χρόαν ἢ, τῷ σὺν αὐτῷ *Baſ. & Gen.* niſi quod retineant τῷ vulgare. Verum MSS. *Big. & Samb. Epiphanio* etiam adſtipulante, χρόαν ἢ τὸ (*Big.* ἢ τὸ, *Epiphanius* addit αὐτὸς, ἢ τὸ) σὺν αὐτῷ πλῆθος ἐλάβετο. Neutram profecto lectionem jure damnarent Ariſtarchi. BERN. Ita è *Cod. Samb. & Coll. Voſſ.* niſi quod ἢ αὐτὸς ex *Veteri Interprete* adjecerimus. χρόαν ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἐλάβετο *Big.* In *Editis & Vat.* χρόαν ἢ,

quo minus meliora de iſtis ſanciret, nec quid damni malive hujuſmodi ſtatueret. Sed manifeſtum eſt quod invidia moti hæc de nobis loquantur. Moyſes autem labis hujus immunis, inter populares ſuos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis poſuit, Dei honori proſpiciens atque conſulens. Verum de his quiſque ſentiat prout libuerit.

Puerperarum luſtratio. Lev. c. 12.

ε'. Mulieres autem, poſtquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut ſacri quid tangere uſque ad quinquageſimam diem, ſi mares fuerint enixæ: ſi enim feminas ediderint, duplex conſtitutus eſt dierum numerus. Veruntamen, cum poſt tempus ut diximus præſtitutum intraverint, victimas mactant, quas ſacerdotes Deo offerunt.

De conjuge ſuſpecta. Num. c. 5.

ς'. At ſi quis uxorem ſuam adulteratam ſuſpicetur, is farinæ hordeaceæ aſſaronem affert, atque ejus pugillus unus in aram Dei conjicitur, reliquum ſacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero ſacerdotum aliquis ſtatuens ad portam, quæ ad templum obverſa eſt, & capitis ejus velamen detrahens, Dei quidem nomen in membranam inſcribit, jubetque conceptis verbis jurare, quod nulla maritum injuria affecerit, & ſi pudicitiam violaverit, ut crus ſuum dextrum luxetur, uteroque inflata moriatur: ſin vero nimio amore & ex eo nata zelotypia maritus in temerariam ſuſpicionem devenerit, ut decimo poſt menſe maſculum pariat. Juramento autem peracto, *ſacerdos* nomen *Dei* à membrana *aqua* delens in phialam exprimit; ſumptoque templi pulvere, in quem forte incidit, atque *in phialam* inſperſo, mulieri dat ebibendum. Illa vero, ſi injuſte accuſata fuerit, & gravida facta

μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρέξαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν πρὸς ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] πεφορημένοι. Μωϋσῆς γὰρ τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ τιμὴν ἔχειν Θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς γὰρ γυναῖκας, [c] ἐπὰν τέκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκοστῆς ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅτι θηλυτοκίαις [f] νενόμισται. εἰσιέναι μέντοι, [g] μετὰ τὴν περιρρηθεῖσαν προθεσμίαν, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρουσιν.

ς'. [h] Ἐὰν δέ τινα ὑποψία μεμοιχεῦσθαί τις [i] αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς [k] ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς δράκα [l] ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τῶν ἱερέων καθ' [m] ἑνὸς τὰς πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν ναόν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελών, ἐπιγράφει μὲν τοῦ Θεοῦ [o] τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τὸν ἄνδρα, σφαλέντα δὲ τὸ σῶφρον, καὶ δεξιᾶ σκέλεως ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεφυσῆσαν ὕστερ ἀποθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλοῦ δὲ ἔρωτος καὶ διὰ τοῦτο ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑποψίαν εἰς κεκινημένον, μιᾷ δεκάτῳ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῷ. τῶν δὲ ὅρκων τελειωθέντων, τὸ διφθέρας ἀπαλείψας τοῦνομα [s] εἰς φιάλην ἐκπιέζει· προσομίσας τι [t] ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπάσας ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἤδη, εἰ μὲν ἀδίκως ἐπελή-

τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει εἴλετο ἂν νομοθετῆσαι.

b Πεφορημένοι.] Πεφορυδόρθοι *Vat.*

c Ἐπειδὰν] Ἐπειδὰν *Hen.* Mox ille cum *Busb.* σκώλυσε, καὶ θυσιῶν ἀπέχεσθαι μέχρι μ'. ἡμ. ἂν ἄρρεν ᾖ τὸ τεχθέν. BERN. Vulg. ἐπειδὴ ἂν. verum ita *Hen.* prout in Notis docuit *Bern.* & recepit in contextum. *Hudſ.* HAV.

d Εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε,] במקדש eſt in Levit. 12. Talmudici iu Kelim. cap. 1. miſn. 8. ſcribunt puerperis non licuiſſe extimum illud ſpatiorum quæ templum cingebant ingredi, quod הר הבית dicitur, id eſt mons templi. Adeoque τὸ ἱερὸν hic erit mons templi, uti & מקדש Talmudici aliquando tam late extendunt, ut ipſum montem templi complectatur. Vide Codicem Schecalim. 1. 3. REL.

e Θυσιῶν ἅπτεσθαι] Eſt partes ſacrificiorum attingere aut comedere. Levit. 12. בכל קדש לא תגע dicitur, *ſanctum non attinget.* Id hic Joſephus explicat. קדש ſunt, θυσιαί. Ita & Judæi alii loquuntur. Primitiæ & decimæ non ſunt קדש. Adeoque puerpera de iis comedebat, non de קדש. Vide Negaim. XIV. 3. REL.

f Νενόμισται.] Συμβέβηκε pro νενόμισται habent *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.* εἰ θηλυτοκίαι συμβέβηκεν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

g Μετὰ τὴν περιρρηθεῖσαν προθεσμίαν,] Μετὰ τὰς προειρ. προθεσμίας *Hen.* & *Busb.* BERN.

h Ἐὰν δέ] Ἐάν τις ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα *Cedrenus* ex *Joſepho.*

i Αὐτοῦ] G. Cedrenus p. 68. qui hoc examen deſcribit è Flavio, ἐάν τις ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα, &c. BERN.

k Ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα·] *Big* ἀληλησμένης. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἀσσαρώνιν pro ἀσσάρωνα. BERN.

l Ἐπιβαλόντες] *Big. Samb Hen.. Busb.* & *G. Cedr.* ἐπιβάλλοντες *Baſ. Gen.* & *Epiphan* BERN.

m Πύλας,] An certius hoc deſcribunt Miſnici c. 1. 5 שהי דלתותיו. מעלין אותו לשער המזרח שעל פתח שער ניקנור vel לשערי המזרח לשערי ניקנור, ut in editione Bombergi. *Adducitur ea ad portam Orientalem præ valvis Nicanoris.* Nam, ut ſubnotant Gemariſtæ Urbis Sanctæ, de ἔσωθεν κυρίᾳ, Num. 5. 18. כל מקום שנאמר לפני יהוה הוא שער ניקנור. Latius alii hæc verba interpretantur, nimirum malæ famæ fœminam vi rapi ab exteriori חיצון porta Orientis ad ſuperiorem העליון, quæ atrium Iſraelis à muliebri gradibus etiam præſtructis diſtinguebat. BERN. Portam Nicanoris fuiſſe tradunt Talmudici locum, ubi conſtitueretur mulier adulterii ſuſpecta. REL.

n Ἀφελών,] Id eſt פורע ראש Talmudicorum. REL.

o Τὴν προσηγορίαν] Mirum hoc neſciiſſe nomodidaſcalos ævo Antoninorum, adeoque certaſſe ſecum, num ſolus verſus XXI. ubi quidem occurrit Nomen Sanctiſſimum, num è ſacris plures atramento ἀνομμώτῳ dire ſchedulæ rite inſcriberentur: quam הספר Lex vocat, Miſna המגילא, Joſephus ἡ διφθέρα, ἰσχνὸν δή. Quippe rudem & impolitam pellem, דפתרא etiam dictam, rejiciunt Patres Sotæ c. 2. 4. BERN.

p Τὸν ἄνδρα,] Georgius τὸν ἄνδρα. Subinde ille illepide πολλὰς ἀρέθρου ἐξαρθρου γενέσθαι. BERN.

q Πεφυσῆσαν] Recte *Big.* & *Samb.* τὴν γαστέρα πεφυσῆσαν, *uterum inflatum & obtumidum.* Sequitur enim de plaga eadem, τὴν κοιλίαν ὑδέρι καταλαβέσθαι. Pariter ad Moyſen v. 21. Interpr. LXX. בטנך צבה. τὴν κοιλίαν σου πεπερησμένην, & v. 27. צבתה, בטנה, πεφυσῆσαι) τὴν κοιλίαν, Hier. *inflato ventre*, & idem v. 23. *utero tumeſcente.* Onceloſus inſuper, Saadias, & omnis Rabbinitas צבה exponit נפיחא *vepixà*, atque ואורח בטנן, *inflatum, διφθικός, πεφυσημένον, ἐμπεπερησμένον*: neque aliter Doctores Samaritani, ſive Arabice ſive vernacule ſcriptitent. Cæterum legitur ſæpius περῆσαι eo animo in optimo carmine. Unde Grammatici veteres Didymus, Heſychius, aliique ad ιλ'. α. 481. οἱ δ' ἄπειρος πέρησεν, ἐφυσήσεν. Et ιλ'. π. πέρησι χαλκὸν, ἐξεφύσησε: & phraſi dilecta idem vates δαιτὸς ἀναπρήσας, ἀναφυσήσας Did. & Heſych. & Etym. M. Hi autem ſubjiciunt, ὅθεν καὶ ἡμεῖς τοὺς πεφυσημένους πεπερησμένους φαμέν. Euſtathius adhuc inſtat, ἤτοι γεμίζας τὰς ὀφθαλμούς. Herodianus etiam in Partitionibus nondum editis, ἀπὸ δὲ πρῶ, πρήθω. δύο δὲ σημαίνει τὸ πρήθω, φυσῶ καὶ ἐμπνεύζω. Attamen operæ Complutenſes legerant in Sacris ——— κοιλίαν σου πεπερασμένην *diſruptam*, Theodoretoque explicante ῥηγνυμένην. Hieronymus etiam hanc interpretationem involvit, ubi reddit v. 21. *Et tumens uterus tuus rumpetur*, ex Hebraico ואורח בטנך צבורה. Apud Joſephum modo πεφυθιῶσαι prætulerunt *Hen. Busb. Baſ.* & *Gen.* Quinetiam πεφυθιῶσαι notione εἰδαλέαν aut defendi ex πεφυθεῖς, ἐξαφθεῖς Suidæ; πεφύ), Φυσῶται Heſychii: κατεώπεφις, ἡ δύσπνοια ποιεῖ, καὶ πίμπρησις (καὶ ἐπιτείνει) τὰς λαγόνας, καὶ οὐ τύπτει φυσῶσα ἡ ἕδρα, Apſyrti veterinarii c. 46. de arte ſua: aut hæc omnia exiſtimabis culpa libraria acciditſe vice η vocalis præcedentis. Poſtremo ob oculos habuit Epiphan. Scholaſticus τὴν γαστέρα πυθιᾶσαι, *utero putrefacto.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (& *Cocc.*) recte ut conſtat ex v. 15. & ex LXX. in *Num.* c. 5. v. 21. *Didymo* in *Hæneri* Il. A'. v. 481. *Heſych.* & *Etym. M.* In *Editis aliiſque* πεφυθιῶσαι.

r Ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς ἔρωτος] Cedrenus ἐὰν δὲ ὑπὸ πολλῆς ἔρωτος καὶ τοῦ ἀπὸ τούτου (*Busb.* & *Hen.* ἀπὸ τούτου) ζηλοτυπίας. BERN.

s Εἰς φιάλην ἐκπιέζει·] Eadem & phraſis Miſnæ c. 2. 2. מיילי של חרש חרשת, pro כלי חרש Amramidæ, Onceloſive מן דחסף. Ibidem εἰς φιάλην ἐκπιέζει convenit verbo Legis ומחה אל מי המרים, aut Onceloſi, Deuterotarum Judaicorum, Samaritanorumque, וימחק, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ ἢ ἐλείψει. BERN. In Miſna Sotæ etiam פיאלי φιάλη appellatur. REL.

t Ἐκ τοῦ ἱεροῦ] Ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς ἔστι σὺν τοῖχος *Cedr.* ὁπ τοῦ ἱεροῦ γῆς ἔστι σὺν τοίχοις *Epiphan.* ignarus nimis Sacræ Legis, ubi imperatur v. 17. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ ὅσκου ἐστὶ τοῦ ἁγίου, בקרקע המשכן. Deuterotæ inſuper monent pulverem in pavimento dextro Ædis ſervatum hac cauſa ſub marmor cubitale c. 2. 2. Quinetiam ſtatim à potu amaro livere uxor falſa luemque cœlitus impreſſam oſtendere, niſi nos fallat ſecta plurima Phariſæorum Sotæ c. 3. 4, 5. ואין זכות תולה בשם המרים, vixque annum ultra vitam miſeram prorogare. Contraria omnia evenire docent Magiſtri Babylonii Sotæ f. 26. & Maim. in libello cognomine c. 3. conjugi innocenti, meliorem ſoliti

vul

κλήθη, ἐγκύμων τε γένεται καὶ τελεσφορεῖται καλὰ τὴν γαστέρα· ψῶσαμένη ὃ τ ἄνδρα ὅτι τοῖς γάμοις, καὶ τ Θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης καταστρέφει τ βίον, τοῦ τε σκέλους σκπεσόντ[ος] [v] αὐτῇ, καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρᾳ καταλαβόντ[ος]. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τ ἁγνείας τ [x] ἐπ' αὐτοῖς τούτοις Μωϋσῆς [y] τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε· νόμους ὃ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

est, exactoque tempore suo filium enititur: si autem fidem viro nuptiis datam fefellerit, Deoque juramento adstrictam fregerit, mortem obit ignominiosam, crure illi decidente, & aqua intercute ventrem occupante. Atque hæc quidem sunt quæ Moyses popularibus suis de sacrificiis & purificatione eorum præscripsit: leges autem eis tales *insuper* posuit.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Νόμοι διάφοροι.

Μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε· νομίσας εὐδαίμονα τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τῆς τε πόλεως καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητρᾶσιν, [z] ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμ[ος] ἀπεῖπεν· ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς σωθεῖναι γαμετῇ, καὶ [a] πίτθης, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς [b] ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. σκώλυσε δὲ Ϲ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς καλὰ φύσιν ὠλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς σωφροσύναν φοιτᾶν, μηδὲ τὴν πρὸς τὰ [c] ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, ἀλλὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν ζηρωμένους θεσμόν. καλῶ ὃ τ εἰς τοῦτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν.

2. At sacerdotibus puritatem etiam duplo majorem *quam reliquis* præscripsit. Nam & ab istis similiter eos abstinere voluit, prætereaque lege cavebat ne mulieres in uxores haberent quæ prostitissent: imo & servam aut captivam ducere prohibuit, aut quæ ex caupona aut hospitio publico vitam sustentassent, aut quæ à prioribus viris quacunque de causa repudiatæ fuissent. Summum vero Pontificem ne mortui quidem uxorem in matrimonium accipere permisit, licet hoc aliis sacerdotibus liberum reliquit. Huic autem injunxit solum virginem ducere, eamque servare. Ob eandem rationem neque ad mortuum accedit Pontifex: cum tamen cæteris sacerdotibus licitum sit ad fratres & parentes & liberos mortuos accedere. * Item corpora integra habere *jubentur*, & ab omni

Incestus & turpes concubitus mortevindicantur. Lev. c. 18. & c. 20.

Sacerdotum honestas, ac præcipua M. Pontificis. Lev. c. 21.

Βʹ. Τῶν δ' ἱερέων καὶ διαλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐπίησε. [d] τούτων τε γὰ αὐτὸς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργε, καὶ πρόσθεν γαμεῖν τοὺς [e] ἠταιρικὰς σκώλυσε· μήτε δάλιν, [f] μήτ' αἰσχμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς [g] κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ Ϝ πανδοκεύειν πεπαυσμένας τ βίον, [h] μηδὲ τοὺς τ προτέρων ἀνδρῶν ἐφ' οἷς δηπόθεν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τ δ' ἀρχιερέα μόνοι δὲ πεθνηκότ[ος] ἀνδρὸς [i] ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. [k] μόνῳ ὃ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ πρόσεισιν ὁ ἀρχιερεύς, τ λοιπῶν δ' ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ [l] τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεταξὺ ὢν. ἀφελεῖς ὃ εἶναι [q] πᾶσαν ἀφέλειαν. τ ὃ [r] μὴ ὁλόκληρον τ ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς σκέλους τὰ γέρα· ἀναβαίνειν

Item corpora integra habere jubentur,] Ita placuit locum interpretari ex istis *Hesychii*, ἀφελὴς, ἀτιμὸς, καθαρὸς, ὁλόκληρος, ὁ μήτε πλεοναίζων μήτε δέων τι Ϝ σώματος. Cæteri fere ad hunc modum, *Iidem jubentur simplices esse omnique fuco carere.* Videsis *Etym. M.* voce ἀφελής.

vultum, valetudinem firmam, partum facilem masculumque. BERN. Ex τ Ϝ ἱερᾶ γῆς *Cedren.* σκοπούντας τε καὶ Ϝ ἱερᾶ γῆς *Vat.* ὧν Ϝ ἱερᾶ γῆς εἴ τι σοὶ τοίχοις legerat *Vet. Interpr.* iguarus Sacræ legis, *Num.* c. 5. v. 17.

[v] Αὐτῇ,] Georgio αὐτῆς.

[x] Ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἐπ' αὐτῆς *Basil.* & *Gen.* τ ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπ' αὐταῖς pro ἐπ' αὐτῆς ante editorum, sonoritatis simplicis gratia. BERN. Ita pro ἐπ' αὐτῆς *Editorum*, quod ex simili cum ἐπ' αὐταῖς sono ortum, rescripsit *Bernardus.* ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτῷ *Vat.*

[y] Τοῖς ὁμοφύλοις] Non iis tantum, qui ex sua tribu, Levi nempe, erant adulteria & alia crimina interdicta, sed Israelitis. Unde discimus Josephum voce ὁμοφύλων complecti totam gentem Hebræorum. Ita mox opponit ὁμοφύλους & ἀλλοτριοχώρους. REL.

[z] Ὡς κακὸν μέγιστον] Ὡς abest *Big.* & *Samb.*

[a] Τίτθας,] Τίτθας vel τιτθᾶς (nam de accentu hujus vocis aut τηθᾶς Grammatici nolunt altercari) *Big. Buriusque* meus. Verum ab auribus Atticis neutiquam abhorreat *Samb.* τιτθίοι, aut τηθύοι *Busb.* τητθύοι scripsit *Hen.* sicut τήτθας excusum est *Basil.* & *Gen.* pro suaviori τήθης. Hasce autem tales vocat Legumlatorum castissimus אחות אבין & אחותו אבין c. 18. λωϊτιτᾶν, *amitas atque materteras.* BERN. Ita *Big.* in *Editis* τήτθας. forsan Ἀτθικώτερον & suavius τιτθίοι *Samb.* aut τηθίοι *Vat.*

[b] Ἔκφαυλον ἔχον] *Basil. Gen.* & *Epiphan.* Male MSS. ἔκφυλον. Nam ἔκφαυλον ἀδικίαν est תועבה & זמה Legis Connubialis v. 17, 22, 23, 29. BERN. Ἔκφυλον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[c] Ἄῤῥενα] *Big.* & *Samb.* ἄρσενα, contra usum Atticum. Ibidem μίξιν *Samb.* BERN.

[d] Τούτων τε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* τούτων γὰ in *reliquis.*

[e] Ἠταιρικὰς] Ἑταιρικὰς mendum *Basil. Gen.* & *Big.* ἠταιρηκὰς à verbo circumflexo *Busb.* ἡταιρηκὰς etiam *Samb.* Typo autem barytono quam contracto notat illud τὰς πεποιημένας ἢ ἑταιρικὰς, ut exponit Etym. M. Hujus generis est זנה apud Moysen libro suo tertio, qui est de moribus Sacerdotum. BERN.

[f] Μήτ' αἰχμάλωτον γαμεῖν] Id in Lege Dei vetitum non est: nisi credatur latere sub חללה. sed Judæi id per sequelam inde eliciunt, quod suspecta sit integritas puellæ, quæ captiva fuit. Ideo & postea regi ex familia Chasmonæa reprobratum fuit, maternum genus a captiva ductum esse, ideoque ad Pontificatum eum ineptum. REL.

[g] Κεκώλυκε,] Τεθείληκε legisse videtur *Epiphanius.* Verum illa γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε non agnoscit *Vat.*

[h] Μηδὲ] Ex *Coll. Big.* Editi μήτε.

[i] Ἠξίωσε] Sufficit hoc in loco *Sambuci* ἠξίωσε γυναῖκα. *Busb.* etiam & *Hen.* ne γαμεῖν bis poneretur, malunt ἠξίωσε γυναῖκα λαβεῖν. Similiter *habere permisit uxorem Epiphanius.* BERN.

[k] Μόνῳ ὃ αὐτῷ] Μόνῳ ὃ *Big. Samb. Hen.* & *Epiph.* Atque tantidem profecto valebit μόνῳ atque μόνῳ in hac sententia, si elegantia quæramus. BERN.

[l] Τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι] Τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι *Basil.* & *Gen.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι *Busb.* & *Hen.* τοῖς αὐτῶν προσεῖναι eodem animo *Samb.* necnon τοῖς ἑαυτῶν προσῆναι *Big.* BERN. Ita *Basil.* & *G.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι *Vat.*

[q] Πᾶσαν ἀφέλειαν.] Ἀσφάλειαν error cod. *Samb.* πᾶσαν ἀφέλειαν *Big.* Sacerdotibus etenim aliquoties hoc imperavit Sanctissimus מתם לי קדשים, ἔστω δέ μοι ἅγιος. BERN.

[r] Μὴ ὁλόκληρον] Id est aptas non habens & integras omnes partes corporis. Hoc explicat quod alibi in lib. de bell. scribit eos qui ob πήρωσιν non ministrabant in altari, partes tamen accepisse e cibis. Illud πήρωσιν per *cæcitatem* reddidit Interpres. Ita alibi hanc vocem esse reddendam non nego, uti quum Josephus lib. VI. de bell. cap. 16. scribit πεπήρωτο γὰ, *cæci enim redditi sunt.* At πηρὸς est qui non ὁλόκληρος. Zozimus histor. lib. VI. pag. 828 ita opponit ὁλόκληρον ἔχειν τὸ σῶμα & μέρός τι Ϝ σώματος πεπηρωμένον. Demosthenes oratione περὶ στεφάνου pag. 146. τὸ σκέλος πεπηρωμένον, *crus mutilatum*, ubi Scholiastes,

mni vitio pura. Si cui tamen ſacerdotum defectu aliquo laborare contigerit, juſſit & ſuam cum ſacerdotibus partem accipere: verum ad altare aſcendere & fanum intrare prohibuit. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe voluit: ſed & operam dare ut in quotidiana vitæ conſuetudine ſese irreprehenſibiles præſtent. Ideoque qui ſacram ſibi veſtem induunt, & ab omni culpa vacui ſunt & præter cætera caſti & abſtemii; vini uſu, tantiſper dum ſtolam gerunt, interdicto. Præterea & victimas mactant integras, omnique vitio carentes.

Abſtemii adſunto ſacrifici, ſine vitio victimæ. Lev. c. 22. & c. 10. Ezech. c. 44.

3. Atque hæc Moyſes etiam vitæ ſuæ tempore obſervata tradidit: de quibuſdam vero, cum in ſolitudine viveret, in futurum proſpexit; ut illa terram Chananæam adepti facerent. † Septimo quoque anno agris dedit requiem & ab aratione & conſitione, ſicut jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. Quin & quæ ſponte ſua terra *hoc anno* ferret, publica eſſe *juſſit* & promiſcui uſus tam extraneis quam contribulibus, nihilque ex iis ſervari. Idemque fieri *voluit* poſt ſeptimam annorum hebdomadem. atque hi quidem omnes ſunt *anni* quinquaginta. Annus autem hic quinquageſimus Jobelus appellatur ab Hebræis: in quo debitores à mutuo liberantur, ſervi liberi dimittuntur, quos, contribules cum eſſent & legem aliquam violaverint, ſervitutis pœna affecit, utpote mortis ſupplicio exemptos. Porro & agros priſtinis dominis reſtitui præcepit, hunc in modum. Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, & ſupputant quotus annus ſit à Jubilæo, & quantum pretii ob fructus ceperit. Deinde ſi quidem pauciores ſint anni quam fructus, id quod reſtat pretii ſolvit emptori, quaſi ſit ager ejus: ſi vero plures ſint anni quam fructus, ratione habita annorum, reliquum pretium agricolæ reſtituit, & ita ad priſtinos dominos ager redit.

Septimo quoque anno ab agricolarum ferro innoxia erat terra Sancta.

Dein poſt ſeptem annorum Hebdomadas Jobelus, ſive Jubelæus, felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum. Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. Joſ. c. 6. Philo, p. 1183. & Tacitus, l. 5. Hiſt.

4. Hæc ille de legibus ſcripſit. Nos autem ad reliquam hiſtoriam deſcendemus, ſi prius hoc addiderimus, quod ſi quis legum noſtrarum ſcientiam habeat, ſine ullo alio teſte ſufficere poterit ad earum fidem faciendam. Nam cum ſint antiquiſſimæ, ſcriptorem habent Deum, & ſolum ex omnibus qui ſunt, qui ſcripta ſua ſcire poſſit. Nihil enim ſcripſit Moyſes quod non ipſe ſe ſcire arbitraretur, & quod non ſcire ſe ſciret. Quæ ſi quis ſcire cupiat, ſine ullo labore ſcire poterit. Nam ſi quis interrogetur, ſtatim ſine ullo errore reſpondebit. Quod ſi quis ſcire nolit, ſine ullo labore ignorabit. Quæ ſi quis ſcire cupiat, ſine ullo labore ſcire poterit. Nam ſi quis interrogetur, ſtatim ſine ullo errore reſpondebit. Quod ſi quis ſcire nolit, ſine ullo labore ignorabit.

---

mutilates, πεπηρωμένους ἦγεν βεβλαμμένους. Libanius declamatione 43. p. 906. χείρας ἐπήρωσαν, *manus abſciderunt* Ariſtides declamatione adverſus ineptos Sophiſtas, πεπηρωκότας αὐτὰς ἤτοι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὰς χεῖρας ἢ κατ' ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος, *mutilatos vel oculis vel manibus vel alia corporis parte.* Ἀδυνάτους dicebantur Græcis milites τὸ σῶμα πεπηρωμένους teſte Harpocratione ad illam vocem. ὅσοι μὲν πήρωσιν ἀπέλιποι ἦσαν, quotquot ob mutilationem militare non poterant, ſcribit Arrianus de exped. Alexand. Veteres gloſſæ: Mutilatio πήρωσις σώματος. Joſephus ipſe infra lib. VII. 2. πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις, *cæcos & claudos.* Utrique πεπηρωμένοι, non ſoli cæci. Sic lib. VII. 6. de Mephiboſeth claudo πεπηρωμένου τὰς βάσεις. Sic lib. IV. 8. ὁ πηρώσας qui mutilaverit aliquem, ubi Gelenius male, *excæcaverit.* Plutarcho ἀνάπηρος & ὀλόληρος opponuntur in apophthegmatibus & alibi. REL.

s Ὡς' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ταύτῳ in *Editis*, *aliiſque.*

t Πίνειν οἶνον] Inter res prohibitas ſacerdoti miniſtrant, etiam יין vinum recenſent Talmudici: & plus quarta parte logi bibere non licuiſſe definiverunt. REL.

v Ἕως ἂ τῷ σολλῷ ἔχωσι] Id eſt quamdiu ſacris operantur in templo: nam extra tempus miniſterii & quando extra templum verſabantur, veſtes ſacerdotales non gerebant, quas in templo ſervabant præfecti amictui ſacerdotali. REL.

x Εἰ ἢ καὶ τὰ ἱερεῖα] Εἰ ἢ καὶ ἱερεῖα *Samb.* Εἴ ἢ καὶ ἱερεῖα *Epiphanius* pravis ocellis. Ibi loci *Samb.* καταμηδὲν. BERN.

y Κατὰ τὴ ζωῆς χρόνοι] Κατὰ τὴ ζωῆς χρ. *Vat.* & *Samb.*

z Ὅπως ἐπειδὰν] Sic *MSS.* ὡς ὅπως in *Editis.* nimis liberaliter.

† *Septimo quoque anno*] *Septimo quoque anno terram Sanctam ab agricolarum ferro innoxiam & quietam dicit O. M. Dein poſt ſeptem annorum hebdomadas ſive* שמטורת *: Nam Chronologi illuſtres Scaliger & Petavius fruſtra defendunt imperitiam Rabbinorum aliquot Illuſtrium ſive Gaonim f. 9. ע, contra Miſnicorum Seburæorumque Scholas antiquiores* Eracin *f.* 11. *b.* & *f.* 12. *contra Africanum, Euſebium, Hieronymum, & cæteros Scriptores Chriſtianos, contra Joſephum hunc tam hoc quam c. ult.* § 30. *& Philonem p.* 1187. *& p.* 767. *& doctiſſimos Judæorum, contra verba diſertiſſima Legis Divinæ, & præter analogiam manifeſtam τῆ πεντηκοστῆς & τῇ πεντηκοστῇ, quæ appellant cum Moyſis tum Chriſti diſcipuli. Adde inſuper ſponte confitentes Gemariſtas in* Eracin, *ex nimio ſtudio ſupputandi per ſolos Sabbatiſmos ab exciſa dudum Æde ſecunda, (anno autem Sabbatico hæc demolita erat) negleclam fuiſſe rationem veram & veterem Jubilæi miſeræ exulique genti:* יובל ושנת החמשים Jobelus, *felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum, atque recte interpretanti* ἐλευθέρια, ἄφεσια, σύναχθεια, Reſtitutio, Recuperatio, *ſervos patrios liberat, obæratos ſolvit, prædia extra urbes heris priſtinis per compenſationem reſtituit. Conſule Lev c.* 25. *& c.* 27. *Num. c.* 36. *& Joſuæ c.* 6. *Philonem etiam egregie diſſertantem p.* 1183, *&c. de hebdomade numero quam ſacro: Talmudum inſuper Babylonicum in* Eracin, *& Maimonidem Jad tit.* Semitta & Jobel, *&* Samag. 153. עשין. *Et Corn. Tacitum l.* 5. *Hiſtoriarum.* BERN.

a Καὶ τῆ αὐτομάτως] Ita in *MSS.* ἐπὶ τῆ in *Editis.*

b Τῶν τε ὁμοφύλων] Τοῖς ὁμοφύλοις καὶ ἀποδημίοις *Busb.* & *Hen.* & *Vet. Interpr.*

c Φυλάττοντας.] *Big.* cum *Samb.* φυλάσσοντας. Mox ποιεῖν ἢ τοῦτο καὶ *Samb. Busb.* & *Hen.* BERN.

d Μεθ' ἑβδόμου] Ita *Joſephus* tam heic quam alibi, & *Philo*, p. 767. & p. 1187.

e Ἔτη τὰ πάντα] Ἔτη πάντα *Samb.* & *Big.* BERN.

f Πεντηκοστὸς] Aliis *quadrageſimus nonus.* qua de re magna inter viros Eruditos controverſia. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 15. & p. 34. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 9 c. 27. *Cunæum* de *Rep. Hebr.* l. 1. c. 6. & *J. Clericum* ad *Levit.* c. x.

g Τῷ χρόνῳ] Servi quomodo inter Judæos eſſe potuerint, hic explicat. REL.

h Ἐνστάντος] Ἐνστάντος δὲ Ἰωβήλου juxta *Vet. Interpr.*

i Ἐλευθερίαν] Perite. Nam יובל *Iobel* Octateuchi & Miſnæ, יובלא *Jobela* Onceloſo, יובילרת Paraphraſtæ Samaritico, Ἰωβηλαῖον Joſepho, *Iobeil* & *Iaubail* يوبيل in verſione Arabica Samaritarum, *Jubilæus* Hieronymo, proprie ſignificat ἐλευθερία, ἀπελευθέρωσις, ἀπόλυσις, ἀναγωγή, Reſtitutio, velut Jer. c. 31. 9. *Benevolentiæ ergo ipſos reducam ac reſtituam, ὡς παρακλήσῃ ἀνάξω αὐτούς*, בתחנונים אובילם. Quorſum *συζυγίας Hophal* futurum יובל *Jubal, Jobal* & *Jobel, reſtituitur, revertit*, ut in nominibus virorum feſtorumque propriis fit, migravit facile in ἐλευθέρια, *Liberalia*, ἄφεσια, Moyſe volente. Hujus enim nominis rationem ſatis abunde explicat ipſe Legiſlator, niſi Theologi Judæorum, & jam meliores nimium affectarent nugas Phariſaicas. Ait itaque ab Oraculo יובל היא תהיה לכם תובלו איש ושבתם איש אל אחוזתו, quod eſt, *Jobelus hic vobis erit: quiſque adeo rem priſtinam patriam repetet.* LXXII. Interpr. ἄφεσιν σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν, καὶ ἀπελεύσεται ἕκαστος εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ. Et ſtatim בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחוזתו, *Redibunt cuncti anno illo Jobeleo ad propria*: ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς, ἐπανελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν ἴδιαν αὐτοῦ. Itêrumque Amramides וקראתם דרור, *Hunc annum Libertatis vocabitis*, خلاص Interpreti Samaritico, חירותא Chaldæorum non uni: *Remiſſionem vocabis*, inquit Hieronymus. Accurate: ut à *Remiſſione* ἐπαίτῃ seu השמטה, alia voce יובל Quinquageſimalem iſthanc diſtingueret. Conveniunt in hac interpretatione plurimi Criticorum Sacrorum LXXII. Alexandrini quandoque יובל vertunt Græce ἄφεσις, Num. c. 36. 4. ἐὰν γένηται ἡ ἄφεσις; ac ſæpiſſime היובל, ἀφέσεως σημασία, *Libertas prædicta, Remiſſio promulgata clare & κλαγγηδὸν*, aut una voce τὰ ἀφέσια. Pariter Aquila exponit שופרות היובלים in l. Joſuæ, τὰς σάλπιγγας τῆ ἀφέσεως. Saadias Rabbinus illuſtris, & Judæi Mauruſii pro יובל, quoties occurrit in Lege vetuſtiſſima, reddunt أطلاق *iſtlâk*, *dimiſſio*, *remiſſio*, ἐλευθέρωσις. Idem urget Abrahamus Abeneſdras יובל כמו שלוח, *Jobel* eſt *Silluch*, ἀπόλυσις, *manumiſſio.* Tum Moyſes Nachmanis ait Annum L. *Jobel* nuncupari in Sacris, לא על חתקוערת רק על הרורו, *Reſtitutæ Libertatis* cauſa τύμπανα, non *Clangoris.* Deinde Syro ubique Bibliorum S. vice Jobel ponitur פושאא פונא, i. e. ἱπάσεως, ἐπανελεύσεις (ἐν τῷ ὁ. Lev.

πειάμενος, καὶ [k] λογισάμενοι τὰς καρπὰς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γενομένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν ἀπρεπέστερον δέχεται [l] τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος· καὶ δὲ ἀναλώματα ὑπερέβαλλον, ὑπὲρ καὶ λείπονται [m] καταλαβὼν [n] τὸ ἐκνεύμενον ἐξίσας τὴν κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμηθέντων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ [o] πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τῶν καὶ κώμας πεπραμένας· πρὶ γὰρ [p] τὸν ἐν πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ πλειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν καταβάλοι τὸ ἀργύριον, [q] ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδόναι· εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. παρίστη Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σινᾶιον καθιδρυκὼς τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ δὲ Θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένῳ [r] παρέδωκεν.

Lev. c. 29. 13.] ἀνακωιδὴ, ἀνάκτησις. Reversio, Reditus, חזרת האחורי phrasi Rabbinorum, ἀναβόησις. Ab illa quinquagesimali solennitate, quam clangor insignis rite induxerat, ἡ σάλπιγξ etiam meruit היובל appellari, ut constat Ex. c. 19. 13. כמשוך היובל, quod reddo ὁπόταν παρόμοιος σαλπίγξῃ: sive ad instar clangoris Iobelæi quasi scripserat ὁ θεὸς, ut v. 19. כמשוך בקרן היובל הוא בשופר. Nihil enim buccina Jubilæa validius inter voces humanas, nihil audiebatur productius. Quin antiquiores docueraat parem esse rationem, ritum similem Jobelæi indicendi, atque cujusvis Anni Novi; tum clangi utrumque cornubus quibuscunque præter bubula, *Ros hassana* c. 3. 2, 5. aut ex opinione Sapientum aliquot Neomeniam Tisri caprinis, vel juxta placitum R. Judæ, communem annum τῶν κεραίας, Jobelæum τῶν αἰγίας, ר' יהורה אומר כראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים. Nostros autem Commentatores seduxit simul cum Jarchio, Maimonide, Bartenorío, Kimchio, & ante illos Paraphrasta Chaldæo Vatum priorum, qui vocatur magnus Deuterora R. Aquiba, qui cornu arietis Isacii apud Sinæum sonuisse credidit, data tum Lege Hebraica. Is enim, (si rem veram dicunt Babylonii, f. 26. a. *Ros hassana*) cum à pastore Arabe didicerat (דכרא) arietem appellari inter Nomadas יובלא *Jobela* (puta literis vernaculis ابلي *Obalio*, ايبلي *Ibolo*, ut אבולא *Ebbula* Chaldaicis, quasi primas virque gregis: vel perperam accepit Rabbinus ille arietem unum pro grege toto, אבולא *Ebula* Syris, ابول *Ebbaulo* & أبلة *Obolla* Arabibus:) illico ad Annum liberum Hebræorum buccinis rite promulgandum voculam transfert, duplici licet ac perdura Catachresi. Quippe hac ratione יובל primo significabit דכרא ὁ κριός, secundo קרן של איל *Cornu arietinum*. Unde Jonathan interpretatur בשופרות היובלים Jos. c. 6. כשופריא דקרן דכרא, ἐν ταῖς κεραΐναις MS. Oxon. & Aldino, ubi Arabs reddit ابواق الجلبة tubis clangentibus, LXXII. Interpr. ἐν σαλπίγξιν ἱεραῖς, Hieronymus rectissime, *Buccinis quarum usus in Jubelæis*. Tertio adhuc denotabit יובל, ut ex Moyse notissimum שנת החמשים. Quid vero non admittunt Rabbanitarum pueri? Obtinuit inde auctoritate Aquibæ, quod per mille annos arietinis solis proclamarentur tam annorum initia singulorum quam Libertas (uti liceret fieri misero populo) & πανηγύρεις: invitis scholis totis Pharisæorum συλλόγων. Temere etiam factum, quod viri docti *Jubilum* vocem Latinam ab Hebraico יובל aut יבל, sit *clangor*, sitve jam *buccina*, deducendam affirment. Venit Jubilum ab ἰαλία Cretico. BERN. Ab הוביל quod ἐλεύθερον fierent & liberæ possessiones, redeuntes ad pristinos dominos. REL.

k Λογισάμενοι] Λογισάμῳ δὲ *Busb.* & *Hen.*

l Τὸν ἀγρὸν] Τὸν καρπὸν *Vat.*

m Καταλαβὼν] *Epiphanius, recipiens emptor.* Verum *Bas.* & *Gen.* καταβάλων, *Big.* & *Samb.* καταβαλὼν: ut Scribæ peccare possunt. BERN. Ita *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* apud quem re-

ptor, atque fructus æstimantes simul & expensas in agrum factas, si fructus majores exstiterint, agrum recipit venditor: sin vero superent expensæ, accepto quod defectum suppleat, possessione cedit *emptor*. Cum autem pares fuerint fructus & expensæ, antiquis possessoribus *agrum* assignat. Ac quod ad domos spectat, idem quoque jus obtinere voluit, cum in villis sitæ venduntur: nam de iis quæ in urbe veneunt aliter statuit. *Scilicet*, si quidem intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptorem domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus, emptori possessionis jus confirmat. Hanc Moyses legum constitutionem, dum in castris sub monte Sinæo exercitum teneret, à Deo accepit; atque literis consignatam Hebræis tradidit.

4. Cum vero omnia circa leges ferendas sibi recte se habere viderentur,[1] deinceps ad exercitum recensendum semet convertit, quod jam tum in animum induxerit res ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Levitica, imperat censum accuratum omnium, quotquot militari essent ætate. Levitæ enim Dei sacrati erant ministerio, & à *cæteris* omnibus immunes. Lustrato igitur exercitu, inventi sunt sexcenties mille, ter mille sexcenti & quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo usque ad quinquagesimum. At vice Levi in principum numerum cooptavit Manassen Josephi filium, & loco Josephi Ephraïmen. Nam à Josepho obsecrabat Jacobus, ut sibi filios suos in adoptionem daret, sicut supra diximus. XI. *Israëlitarum recensio.*

cipiens emptor. in *Editis* & *MSS.* aut καταβάλων aut καταβαλών.

n Τὸ ἐκνεύμενον] Τὸ ἐκανόμενον *Vat.*

o Πρότερα νεμηθεῖσι.] Πρότερον νεμηθεῖσι *Samb. Hen.* & *Busb.* πρότερον ἀφῃρημένοις *Vat. Coll. Voss.* & *Samb* in margine.

p Τῶν ἐν πόλει πεπραμένων,] Ita quatuor *MSS.* in *reliquis* & *Editis* τῶν ἐν τῇ πόλει.

q Ἀναγκάζει τὸν] Ἀναγκάζειν *Vat.*

r Παρεδίδωσιν.] Αὐτὸς παραδίδωσιν juxta aliquot *Epiphanii* Codices.

1. *Deinceps ad exercitum recensendum*] *Sic fuit pacis opus: sequitur de militia Hebræorum. Ad censum*, פקדה, ἐξέτασιν *Jos.* ἐπισκοπὴν *Int.* LXXII. *Nam* ἐπιζύγησαν *editionis Romanæ* v. 18. c. 1. *neque Atticum neque Græcum, quam existimabant contra Nobilius & Grotius; sed errore librario prognatum, pro meliori verbo* ἐζήτησαν *aut* ἐπεζήτησαν. *aut* ἐζητάσθησαν *ipsius Josephi, aut demum* ἐπεσκέπτησαν LXXII. *Interpr. versu illo* 18. *ex Hebræo* יתילדו *q. e.* יתיחסו *Onceloso optimo Metaphraste. Ad censum itaque secundum, vel tertium Saliano aliisque æstimantibus, Phylarchis* נשיאי ישראל נשיאי מטות *duodecim cogentibus veniunt, Exodi mense Jaro, anno secundo ætatis militaris, quam Moyses à* XX. *annis creditur, Josephus historicus in* L *terminat, Rabbinorum aliquot in annum* LX; *quomodo de Levitis sacro jam numero defuncturis Lex ipsa definierat, capita* 603550. לגולגלתם כל יוצא צבא, *sicut Num. c.* 1. & c. 2. *certo legunt omnia Biblia Commentatoresque Sacri, præter hunc Flavium. Hujus tamen ἀντίγραφα, quot Epiphanius Scholasticus, Zonaras Drungarius, Epitom. Cantuar aut nosmet versavimus, colligunt militum nomina cuncta* 603650. *Viderat adeo Josephus in membranis Legis* שש מאות pro חמש מאות, *aut Librariorum Græcanicorum negligentia jampridem peccatum fuit in nota* $\overline{\text{X}}$ *pro* $\overline{\Phi}$; *facilius quam in voce* ΕΞΑΚΟΣΙΟΙΣ *pro* ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΟΙΣ. *Ephræmitis equidem vice Josephi Patriarchæ cooptatis, Manassitisque loco Levitarum gentis sacræ belique immunis. C.* 1. & 2. τῶν ἀριθμῶν. *Ex. c.* 30 2. & *c.* 38. 25. BERN.

s Κατὰ νοῦν] *Samb.* καθ' οὗ.

t Προστάσσει] Προστάσσῃ τε *Busb.* & *Hen.* ut & mox ἀπελεύσασθαι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐξ.

v Μυριάδες ἑξακόσιαι] Ita in omnibus *Josephi* libris & *Zonara* ejus Exscriptore. Viderat ideo in membranis *Legis* שש מאות pro חמש מאות, aut *Librariorum Græcanicorum* negligentia jampridem peccatum fuit in nota $\overline{\text{X}}$ pro $\overline{\Phi}$.

x Δυναμένων,] Δυναμένων τὰ ὅπλα εἶν. *Samb.* & *Big.*

y Μανασσῆν τὸν Ἰωσήπου] Μανασσῆ δὲ ἰωσήπου *Bas.* & *Gen.* Sed & illi mox ἀντὶ δὲ ἰωσήπου, necnon ὡς ἰωσήπου ritu MSS. μανασσῆ δὲ ἰωσήπου *Busb.* & *Hen.* BERN.

z Παρακεῖν τοὺς παῖδας,] Παρακεῖν παῖδας *Big.* & *Samb.* Occurrebat *Epiphanio* ibi loci ἐν τῷ vel τῷ ποιητὴς αὐτῷ παρακεῖν παῖδας. Hanc autem historiam expilavit Zonaras Annalista hunc in modum. Μετὰ ταῦτα ἀριθμήσας διέγνω τὸν λαὸν καὶ εὑρέθησαν τὸν ὅπλα φέρειν δυναμένων μυριάδες ἑξακόσιαι καὶ τρισχίλιοι ὡσεὶ ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ὅτοι δὲ ἦσαν οἱ τὸ εἰκοστὸν ὑπερέχοντες ἐνιαυ-

Forma castrametationis Hebræorum. Vide Num. c. 2. & c. 4. & c. 10.

ς'. [2] Castra autem figentes Tabernaculum in medium acceperunt, trium tribuum tentoriis singula ad latera positis: interque ea patebant viæ. Forum etiam adornabatur, reliquæ venales suo quæque loco dispositæ erant: & omne genus opifices suas habuere officinas: atque civitatis huc illuc commeantis imaginem plane referebat. Loca autem circa Tabernaculum sacerdotes quidem primi occupabant: *istis* proximi erant Levitæ, numero omnes (nam & illi, quotquot masculi quidem erant triginta dies nati, recensebantur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quamdiu contigit ut nubes incubaret Tabernaculo, tantisper illis veluti præsente Deo eodem loco manere visum est; illinc vero migrare, cum sese aliò moveret.

Levitarum recensio.

Ritus nubis Æds S. incubantis sive tollentis se, septem ordinatur. Ex. c. 40. Num. c. 9. & c. 10.

6. Primus autem & [3] buccinæ formam excogitavit, ex argento & pertinaci ære. Antea enim ex tenuissima lanugine tondentium ovium, quæ ad pectus & ventrem nascitur, ea conficiebat, & Moysi id ostendit, & ipse Deo jussus fecit.

ε'. Πηγνύντες δὲ τὴν σκηνὴν μέσην ἀπελάμβανον, τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην ἀφορισθεισῶν· [a] ὁδοὶ τε διὰ μέσων ἐτέτμηντο. καὶ κόσμῳ μὲν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν· [b] ὀδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλει μετεικασμένη καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον· ἔπειτα δὲ οἱ Λευῖται, πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξηκοντάδηται γὰρ καὶ αὐτοὶ δι' μὲν ἄρσενος ὅσον τεσσαρακοντέτεις εἶχεν ἡμέραν γιγνόμενον, [c] δισμύριοι καὶ τετρακισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ [d] ἐφ' ὅσῳ μὲν ὑπὲρ τὴν σκηνὴν σωρεύεσθαι ἐφάνη τὴν νεφέλην, μένειν [e] αὐτοῖς ὡς ἐπιδημοῦντος εἰδόκει δι' Θεοῦ· τρεπομένης δὲ ταύτης, μετανίστασθαι.

ς'. [f] Εὗρε δὲ καὶ [g] βυκάνης τρόπον, [h] ἐξ ἀργυρίου πεποιημένην, ἃς ἄχρι δι' πεντήκοντα ἐλεπτύνθησαν. ἀντὶ δὲ τῆς λεπτῆς φυλῆς τοῖς φυλάρχοις κατέλιπεν τοὺς παῖδας δι' ἱστορῆσαι τὰ μανθάνειν καὶ τὰ ἱερεύειν, καὶ τὸν Δαβαγὼν δι' ἀποστόλου ἰαχεῖν. BERN.

2. *Castra autem figentes*] Ita cum *Vet. Interpr.* ad hunc modum *Gelenius* reddit, *Compacto autem Tabernaculo in medium castrorum illud acceperunt.*

a Ὁδοί τε Δαβ.] Ita *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁδοὶ δι' Δαβ μέσων *Bas.* & *G.*

b Οὐδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλει] Οὐδεμί τε ἄλλῳ ἢ πόλει *Samb.* Ubi *Bas.* & *Gen.* ἄλλῳ, ἢ πόλ. BERN.

c Δισμύριοι καὶ τετρακισχίλιοι] Δισμύριοι καὶ τετρακισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Bas. Gen. Busb. Hen.* & *Zonaras.* δισμύριοι καὶ δισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Big.* & *Samb.* Pariter tota plaustra codd. Epiphanii: *Inventique viginti duo millia octingenti octoginta.* Scriberem sane τετσμύριοι πρὸς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, perinde ac opinaretur Flavius Num. c. 3. recensitos duntaxat pueros Levitarum, loco primogenitorum, quos tribus XII. Deo auctori hominum rerumque cunctarum debuerant; sed c. 4. additum numerum Levitarum ætate jam integra & liturgica. Vide Epilogismum.

Levitæ à die 30. ad annum ætatis suæ 30.

Num. cap. 3.

v. 22.	Gersonitæ	7500
v. 28.	Caathitæ	8600
v. 34.	Merarites	6200

v. 39, & 46. Summa adscripta. 22000 ἀλεγεφόροις omnibus Legis, Judaicis, Samaritanis, Græcis, cæterisque. Exemptis adeo Levitarum ipsorum prototociis ccc. quomodo hunc modum Biblicum dissolverat olim apud Centurionem sciscitantem Johannes Zaccheides nobilis Deuterota Becoroth f. 5. a. observata analogia primogenitarum, quam intellexit Muisius vix magis quam Contaricanus Episcopus, plasma facetum Muisii Primitias enim masculas Hebræorum putavit Zaccheides (ut mira & prodigiosa semper cogitant Rabbini) tricesimum quodque cranium incipiendo ab anno XX. ætatis, aut ab ipsa infantia כזכו' חרש ומעלה duntaxat septuagesimum tertium. Identidem arguunt numeri Mosaici, qui feruntur.

Summa vera Levitarum juniorum		22300
Adde Levitas ἀγενεάλογος repertos inter ann. 30. & 50. ex Num. c. 4. 48.	}	8580
		30880

Habes ergo Levitarum quicquid non decrepitum emeritumque, sive Fl. Josephi πρεσβυτέρους πρὸς ωπ', vel sic tenuem satis tribum, minimamque inter curias Israeliticas. Si hæc minus placeant, culpandi erunt Scribæ veteres tam Judæorum quam Samaritarum, quod totum à portionibus colligendis dissentire sustinerent. Minuendus adeo numerus Caathitarum, & pro שמנת אלפים ושש מאות, scribendum facile שמנת אלפים ושלש מאות, sicut factum 1 Par. c. 11. 20. de Abisæo heroe. Vel id asserendum quod ex Cabala Talmudica supra retuli. Capita autem Meraritica recensuit exemplarium Græcorum pars maxima ,ς ϡ Ν', pro Hebraico ששת אלפים וחמשים, quem computum observant vel Græca Oxon. MS. & editionis Complutensis. Codex autem vetus Saravii amplius exhibet ,ς ϡ C' ϡ Ν', 6250: ששת אלפים ומאתים וחמשים. Josephus denique liberalior cæteris numeravit Meraritas ,ς ΨΠ, aut ζ, ΨΠ', i. e. ושבע מאות ושמנים, aut ששת אלפים שבע. Aut Flavius ipse ediderat δισμύριοι καὶ δισχίλιοι πρὸς ωΝ', nam facile permutant Ν & Π, tum etiam in Hebraicis חמשים & שמנים. Ista autem non sunt hujus otii BERN. Δισμύριοι καὶ τετρακισχίλιοι soli *Big.* & *Samb.* quam lectionem sequuti sunt codices omnes *Latini.* τετσμύριοι πρὸς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, ex *Num.* c. 3. collato cum cap. 4. malit *Bernardus*, aut δισμύριοι καὶ δισχίλιοι πρὸς ωΝ'. vice ωΠ. quod Ν & Π facile permutentur. Videsis ad *Josephi* Origines, hoc in loco.

d Ἐφ' ὅσῳ] Ἐφ' ὅσον *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

e Αὐτοῖς.] Αὐτῶν *Hen.* & *Busb.*

f Εὗρε δὲ] Cum grano salis accipiendum; quod Moyses non invenerit, sed à Deo didicerit hujusce buccinæ confectionem. Vide Dissertat. *Joan. D'Outrein* de Tubis Argenteis, p. 88. ad finem Libr. Tertii. vide *Kelandum* Palæst. Sacr. p. 277. HUDS. in *Add*

g Βυκάνης] חצוצרה *Josepho* dicitur & σάλπιγξ alibi, uti שופר βυκάνη. Illa tuba, hæc buccina. Sed tempore Josephi, uti & nunc, confuderunt jam חצוצרות & שופרות. REL

h Ἐξ ἀργυρίου] Ἐξ ἀργύρου πεποιημένην *Hen.* & *Busb.* *Ex argento facta* Epiphan. Alterum elegantius & Josepho aptius. BERN. Ἐξ ἀργύρου πεποιημένης *Idem.* quod, ut elegantius & *Josepho* aptius, probat *Bernardus.*

3. *Buccinæ formam*] *Fabricatur Buccina una atque altera*, βυκάνη *Josepho*, σάλπιγξ *Int.* LXX. & ψ. 98. 6. σάλπιγγες ἐλατὰι *quidem Ægyptiacis*, Tubæ ductiles *S. Ambrosio*, *Arabi* بواق الخافقة Tubæ tinnientes à metallo, *sicut ibidem* שופר κερατίνη. בוק *βὰκ Interpretibus Samaritanis, Saadiæ etiam & plerisque Judæorum: unde* בוקא *Syris, & mox* βυκάνη *Jaonis filiis.* نفير, *Tanoso* μηδίζουσι, *S. Hieronymo* Tuba, *Moysi autem* חצוצרה Hasosera, ἀσυντόξῳ *Josepho & Doctoribus* δευτερώσεων *in* Rossana, Succa, Sabbath, Tamid, *aliisque codicibus suis, Onceloso & Talmudistis Solymitanis* χαλκοτύπα, *ex argento porrecta ferme ad cubitum, medio modo inter tibiam ac tubam Græcorum. Metallo autem suo atque figura classicum* תקיעה *distinguebatur à* שופר σωφὰρ, *tuba recurva corneaque petita à fronte caprorum aut arietum: quæ* buccina *in versione S. Hieronymi,* κερατίνη *aliquoties in versione* τ' ο'. *atque in illa Symmachi optimi interpretis, necnon* קרן הכפוף *apud Doctores Misnicos Gemaricosque. Quinvero apud Syros Chaldæos Arabasque in scriptis sacris profanisque nonnunquam* κέρας *sive* קרנא *aut* قرن *usurpari de tubis etiam metallinis, velut apud Latinos lituus capitur. Quo etiam animo dixit Joses Pharisæus* Ros hassana *c.* 3. 3. הרא כל השופרות נקיאו קרן. *Quamobrem ferebatur olim in scholis Babyloniis illud Apophthegma*, Ob reverentiam sabbati Hasosera loco non movetur, movetur Sophar non minus quam tuba. כטלטלין את השופר והצוצרות אינם כטלטלין. *Cod. Sabb. f* 35. *b. Fatetur autem Chasdas doctor antiquus tam post excisum Templum confuse ac promiscue usurpari* חצוצרתא ש שופרא, *sicut in Lulabo* צפצפא ש יערבה, *necnon* פתורתא ש נהורתא, *pro abaco mensave. Auditio etiam Hieronymum virum Ecclesiasticum ad Os. c.* 5. 8. In Gabaa itaque & Rama clara buccina & tuba personate: quorum buccina pastoralis est, & cornu recurvo efficitur. unde & proprie Hebraice *Sophar*, Græce κεραλίνη appellatur. Tuba autem de ære efficitur vel argento, qua in bellis & in solennitatibus concrepabant. *Altera autem buccinarum convocantur Principes, populus totus amborbus; sicut ex Moyse Flavius, Salomo Jarchius, Abr Abenesdras, tres illi multique alii Rabbini comprobant. Quinetiam primus clangor moverat castra Orientalia, quæ proprie Judaica: secundus Australia sive Reubenica; tertius* πεζούλου *Occidentale Ephræmita duce: quartus excitabat tribus Aquilonares sub Triphylarcho Danita. Personabant etiam hæ tubæ ad sacrificia Ecclesiæ*, בקרבן ציבור *Jarchio Num. c.* 10. 16. *pro* יגלותיכם, *tam Sabbatis quam diebus altis. Quod præter Josephum Deuterotæ in* Officio quotidiano *c.* 7. 3. (*ad Salianos velut refutandos aptum natumve*) *adnotarunt.* Ad libamina & hymnodiam, *dicunt illi ut rem notissimam*, duo sacerdotes cum tot buccinis argenteis à Mensa Adipum pergebant ad Cymbalystam clangentes, ושתי חצוצרות של כסף בידם תקיעו ותריעו ותקיעו ונו'' σωίτονον ϡ ἐφύσων, ὀξὺν ϡ πολυκαμπῆ ἢ τραχηλάδες, *reclum fractum*, simplicem varium, modum utrumque (*quorum ergo consulendi Pharisæi ad finem Massichæ* Ros hassana:) clangoreque præsertim firmo simpliceque populo jumjam adoraturo indicium rite faciebant. *Idem patres docent* Ros hassana *c.* 3. 4. In jejuniis (בתעניות, *tempore ita posciente, propter Num. c.* 10. 9.) prolixius perferri sonitum buccinarum metallinarum (חצוצרות) quam cornearum (שופר): attamen in Neomeniis longius productiusque audiri *Sopharum* quam *Hasosram: quoniam majores in-*

ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον· στενὴ δ' ἐστὶ [i] σύριγξ αὐλὸς βραχὺ παχυτέρα, παρέχουσι δὲ [k] εὐρος [l] δεκτικὸν ὅλῃ τῇ σύριγγι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τῆς αὐλητικῆς [m] τελοῦν. ἀσωρὰ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. γίνονται δὲ δύο· καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς τὰς ἐκκλήσεις καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο· τῇ δὲ πλήθους [n] πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ [o] μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος, ἔδει τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων· [p] ἀμφοτέραις δὲ συνῆγε τὸ πλῆθος. τὴ δὲ σκηνῆς μετακινουμένης τοῦτο ἐγίνετο. [q] ἀποσημαίνοντος δὲ τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὰς ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο· καὶ πρὸς τὴν δευτέραν, οἱ [r] πρὸς τὸ νότον αὐτῆς καθεστῶτες. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τὸ θεῖον ἐξ φυ-

gitavit, *illam* ex argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum ſe habet. Longitudine quidem eſt paullo minus cubitali: ſed fiſtula ejus anguſta eſt, [i] tibiâ craſſior aliquantulum, ea vero oris amplitudine quæ ad ſpiritum excipiendum idonea ſit, ſimiliter ac tuba in campanulam deſinens. Hebraïca lingua vocatur Aſoſra. Duæ autem factæ ſunt: & alterâ quidem ad populum exciendum & in concionem congregandum utebantur. Etenim unâ ſignum dante *ſacerdote*, principes convenire oportebat ad conſultandum de rebus ſuis: utrâque vero populum univerſum convocabat. Quoties autem Tabernaculum moveretur, hæc fieri conſueverunt. Cum primum *buccinâ* ſignum daretur, qui ad orientem tentoria collocarant, excitabantur: iterumque ſonante buccina, qui ad meridionalem *Tabernaculi* plagam tetenderant. Deinde Tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter

interpretati fuerant זכרון תרועה השופרות זכרונות, Ros haſſana *c.* 3. 5. *Talm. Jeroſ. Abeneſdras etiam admonet expoſuiſſe vetuſtiores Commentatorum Num. c.* 10. 10. ביום שמחתכם, ἐν τῷ σαββάτῳ. *Dein inter gaudia Betſoabi ſeu τῆ ἀντλησείᾳ noctibus Scenopegiorum vides uſum harum bucciparum*, Succa *c.* 5. 4. *Nomen vero traxit* Haſoſera *ab anguſtia ſui foraminis*, χαυλὸς حصريه *i.e.* الضيق. *Quorſum recte eam appellat Joſephus* στενὴ σύριγξ, *& Plutarchus ejuſdem temporis ſcriptor* μικρὸν σάλπιγγα. *Vide Num. c.* 10. *&* 31. 6. *&* ψ. 98. 6. *&* 2 *Paral.* 15. 14.

Caſtra Hebræorum in Eremo ſub Telarchis * * * * *quatuor, præter ingentem numerum peregrini ac imbellis populi.*

קדמה κατ' ἀνατολάς.

*

3 *Zabulon* 57400. — 1 *Tribus Juda ſub leone colligit milites gentiles* 74600. — 2 *Iſſachar* 54400.

11. *Aſer* 41500. — *Moſes Imperator & Aaron Pontifex cum filiis.* — 5 *Simeon* 59300.

*

צפנה, πρὸς βορρᾶν. — 10 *Dan ad aquilam recenſet cognata nomina* 61700. — *Merarita à tabulatis*, 6200. — ÆDES DEI. — *Caathita ab aris rebuſque ſanctioribus*, 8600. — 4. *Reuben ſub ſigno Humano*, על דגל הראובני, *alit belli viros* 46500. — תימנה, πρὸς νότον. Hier. *ad plagam meridianam*, דרומא Oncel. & Interpr. Samar.

12 *Nephthali* 53400. — *Gerſonitæ à tapetibus ſacris*, 7500. — 6 *Gad* 45600.

*

9 *Benjamin* 35400. — 7 *Ephraim pone bovem collocat armatos* 40500. — 8 *Manaſſes* 32206.

ימה, πρὸς θάλασσαν. Hieron. *ad plagam occidentalem* Onc. & Iut. Sam. מערבא.

Educebatur autem exercitus Exodi anno ſecundo dieque XX *ſecundi menſis, Sinæa relicta, hoc ordine, Moyſe quaſi teſte Num. c.* 10. *Tribus* 1, 2, 3, *Gerſonitæ ſubinde & Meraritæ, cum plauſtris plenis velorum lignique ſacri. Cum* 4, 5, 6. *Caathitæ, deportatores ſecretioris ſupellectilis*, ἅγια, נשאי מקדש, *v.* 21. *Sequuntur è Num. c.* 2. 17. *reliquæ* 7, 8, 9, 10, 11, 12. *Joſephus tamen aliique aliquot Criticorum ſacrorum Levitas cunctos tuentur in mediullio gentis armatæ, inter Gad & Ephraim. Nequaquam vero anteceſſerat triduo militem Arca Divina, quomodo ex Judæis Chriſtianiſque non pauci male interpretantur Num. c.* 10. *v* 33, 35. ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה יהוה ויפצו אויביך וינסו משנאיך מפניך. *Ait igitur verbis iſtis bonus dux*, Proceſſit equidem per triduum coram illis Arca fœderis Divini, oſtenſum eis ſtationem proximam, nube adeo ſubſiſtente atque rurſum incubante. *Ita mox* בנסע הארון, cum elevaretur Arca, *Hieronymo interprete*. BERN.

i Σύριγξ αὐλὸς βραχὺ παχυτέρα,] Σύριγξ (σύριξ *Big.* eliquatione Æolica) αὐλὸς βραχέϊ βραχυτέρα *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* BERN.

k Εὖρος] Variant *Codices.* in *nonnullis* εὖρος, in *aliis* aſpirate cum antiquis aliquot *Grammaticis.*

l Δεκτὸν] Δεκτὸν *Vat.*

4. *Calamo cantatorio* in *Vet. Interpr.*

m Τελοῦν.] Τελοῦντα Libri quatuor MSS. Requiritur τελεῖ eo loco, vel τελεῖσθαι, vel τελεῖται, vel potius εἴ τε κώδωνα ταῖς σάλπιγξι ἐμπέλησις τελοῦντα, ἀσώρα καλεῖται κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν. *Samb.* ἀσωρᾶ (quod eſt Moyſis חצצרה i. e. *Haſoſra*, atque ritu Maſoretarum per proceleuſma χατσιρᾶ. Vel expreſſit Joſephus Syriacum חצצרא *Haſoſra*, qua etiam forma quandoque niſi ſunt Onceloſus & Uzielides.) καλεῖ] κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν *Basb.* & *Hen.* ἀσωρᾶ καλεῖ] κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, haud otioſe. Nam Doctores Jeroſolymitani Ros haſſana *c.* 3. 4. & Babylonii Sabbath f. 36. imo Interpr. Samaritani, atque Paraphraſtæ Chaldaici ad Legem, ad Pſalmos, & Prophetas, reponunt etiam typum vernaculum חצוצרתא *Haſoſartha* pro Moſaico חצצרה. Inde correptum *Aſoſtra*; niſi & aſperitas elementi *Sade* in Hebraico identidem poſtulat, ut fertur בצדה βόσρᾳ, ita ἀσώσρᾳ. BERN.

n Πρὸς τὰς] Τὰ πλήθους εἰς τὰς ἐκκλ. *Samb.* & *Epiphan* τῆ πλήθους τὰς ἐκκλ. *Big.* BERN. Εἰς τὰς ἐκκλησίας *Samb.* & *Vat.*

o Μίαν] Fortè μιᾷ. COCC.

p Ἀμφοτέραις] Ἀμφοτέρως *Big.* & *Samb.* præceſſit enim μίαν.

q Ἀποσημαίνοντος] Ἀποσημάναντος *Vat.*

r Πρὸς τὸ νότον αὐτῆς] Οἱ πρὸς τὸ νότον αὐτῆς *Big.* & manus altera *Samb.* Eandem lectionem urget & verſio Epiphanii, *Qui ad Auſtrum reſidebant.* Plane תימנה *auſtrum verſus* in libro quarto Moyſis c. 2. & c. 10. Mox enim τὸ κατὰ λίβα vertit Flavius ex Hebraico ימה, i. e. LXXII. Alexandrinis πρὸς θάλασσαν, *mare verſus Mediterraneum*, quod eſt *ad ventum Africum*, νοτοζέφυρον ἢ λιβοφοίνικα, reſpectu Idumææ Judææque. Confirmat autem Joſephus lectionem LXXII. Interpretum Num. c. 10. v. 6. Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαρεῖσθαι αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαρεῖσθαι αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατὰ νότον MS Alex. aliis κατὰ λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαρεῖσθαι αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς θάλασσαν. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαρεῖσθαι αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. Quod eſt Hebraice ותקעתם תרועה שלישית ונסעו המחנות החנים ימה. ותקעתם תרועה רביעית ונסעו המחנות החנים צפנה Hos autem verſus duos neque Critici Judæorum neque illi Samaritarum agnoſcunt amplius. צפנה autem à Samaritis male ſubſtitutum apud aciem ſecundam, ſatis indicat vetuſtiſſimis *Sopherim* utriuſque gentis Iſraeliticæ & Judææ cauſa vocum ſimilium, maxime terminantium, ימה תימנה & צפנה, διϊσχυον fuiſſe negleƈtum. Idem etiam arguitur ex c. 2. & hoc ipſo c. 10. ἐν ἀριθμῶν. Omnes denique acierum Hebraicarum plagas in membranis ſacri Archivi ibi adnotaras fuiſſe ſuo tempore ſatis jam declarat Joſephus. BERN. Ita (cum antea eſſet πρὸς

Paſcha ſecundum in eremo apud Sinæum celebrant Hebræi, anno jam exacto poſt primum illud & excepto Chriſtiano omnium nobiliſſimum. Num. c. 9.

ter ſex tribus præcedentes & ſex ſubſequentes. Levitæ vero omnes circa Tabernaculum erant. Ad tertium autem ſonitum pars caſtrorum occidentalis movebatur: ad quartum vero ſeptentrionalis. His buccinis utebantur etiam in ſacris miniſteriis, quandocunque victimas *ad aram* adducebant, tam Sabbatis quam cæteris diebus. Tunc autem primum, poſt diſceſſum ex Ægypto, ſacrificium Paſchale dictum celebratur in deſerto.

λῶν ἐκομίζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἔξ. Λεῖται [s] δὲ τοῖς σκηνὴν πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημαίνεται, τὸ κέρας λίβα τετραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος [t] ἐκινεῖτο· καὶ τέταρτον, τὸ κὲ βορρᾶν. τοῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτε τὰ ἱερουργίας ποιοῖς αἷς ποθοῦντες [v] ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββάτοις καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας. θύει δὲ πρῶτον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὴν Πάσχα λεγομένην ὅπερ ἐστὶ ἐρημία.

CAP. XIII.

Quomodo Moyſes duxit populum ex monte Sinæo ad fines Chananæorum.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς ἀπὸ ὄρους Σιναίου ἄρας ὁ Μωϋσῆς ἦγαγε τὸν λαὸν εἰς τὸς ὅρους τῶν Χαναναίων.

Seditio Hebræorum contra Moyſen.

NOn multo poſt à Sina monte caſtra moventur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Eſermoth. Atque illic rurſum populus ſeditionibus agitari cœpit, Moyſique objicere mala quæ in peregrinatione perpeſſi ſunt, & quod ipſo illis ſuadente regionem fertiliſſimam relinquere, eam quidem amiſerint, atque pro feliçitate, quam ſe daturum eſſe pollicitus eſt, in hiſce miſeriis errabundi verſentur, aquarum inopia laborantes, &, ſi contingeret ut etiam manna deficeret, proculdubio *fame* perituri. Cumque gravia convicia viro *optime merito* facerent, unus aliquis eos quidem admonebat, ut neque Moyſis & eorum quæ pro communi *omnium* ſalute præſtiterat immemores eſſent, neque de Dei ope & auxilio deſperarent. Verum hoc ipſum multitudinem vehementius commovebat, atque tumultuans ferocius in Moyſem invecta eſt. Moyſes autem, ut ipſos adeo ſpe dejectos confirmaret, promiſit *atque in ſe recepit*, licet ab illis contumelioſiſſime habitus, eis parare ſatis magnam carnium copiam, & non in unum tantum diem ſed in plures. Illis vero ei diffidentibus, quodam etiam rogante, unde poſſet tot hominum millibus carnes promiſſas miniſtrare? Deus, inquiit, & ego, quamvis male apud vos audientes, nunquam deſinemus veſtri curam gerere: id-

Deus iratus depluit. Coturnices.

que *quod prædixi* non longe à vobis abeſt. Simul ac hæc loquutus eſt, caſtra undique coturnicibus complentur, atque eos circumſtantes colligebant. Veruntamen Deus non multo poſt in Hebræos, ob inſolentiam eorum & maledicta, animadvertit. magnus ſiquidem eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus *iſte* cognominatur * Cabrothaba, id eſt, Buſta cupiditatis.

Καὶ βραχὺ λιπὼν ἀπανίσταται τὸ Σιναίου ὄρους· καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, ἐλθεῖν ὧν δηλώσομεν, [x] εἰς τὴν χωρίον Ἑσερμὼθ λεγόμενον παρῆσαν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν Μωϋσῆν αἰτιᾶσθαι τῶν τε [y] ἐν τῇ ὑποδημίαν αὐτῷ πεπραγμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτὸς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, [y] τὴν μὲν ὀπολέσθαι, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν τούτοις [z] ἀλῶντας τῆς παλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπανίζοντας, εἰ δὲ καὶ [a] τὴν μάνναν ὑπολιπεῖν συμβαίνῃ, πλέον ὀπολλύμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις [b] αὐτοῖς παρῆν, μήτε [c] Μωϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ εἰς τὸ κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ὀπογινώσκειν τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος [d] πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῶσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπεφέρετο. Μωϋσῆς δὲ, προσδαθαρσοῦντα αὐτὸς ὅτως ἀπεγνωκότας, [e] ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχρῶς ὑπ' αὐτῶν [f] ὅτως πρευβεσμένος, πολλὴν αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ὅπῃ τοῦτο, καί τινος ἐρομένου, πόθεν ἂν τοσαύτας [g] ἀπορήσοι μυριάσι τῶν προειρημένων; ὁ Θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι [h] κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποκαίημεν κήδοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πέμπλασθαι τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζον αὐτὰς [i] προϊσταμένης. ὁ μέντοι Θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοὺς Ἑβραίους τῷ εἰς αὐτὸν θρασύνεσθαι καὶ λοιδορεῖσθαι. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται [k] Καβρωθαβά, [l] ὅ ἐστι ὑπὸ ἐπιθυμίας μνημεῖα.

ΚΕΦ.

τὸν νῶτον) è *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda, *conſentiente Epiphanio*, qui reddit *ad auſtrum*.

s Δὲ τοῖ] Illud ὃ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

t Ἐκινεῖτο] Ἐκίνει *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Subinde κὲ βορρᾶν *Baſ.* & *Gen.*

v Ἦσαν] Illud ἦσαν prætereunt *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

x Εἴς τι χωρίον Ἑσερμωθ] Εἰς τὸ χωρίον ἑσερμωθ *Big. Samb.* & ex Latinis Mert. Quod eſt Hebraice ſcribenti חצרמות *Haſermuth*, Atrium lethi ſive ſepulchrum, nimirum *Adrymetum*; & mox æquo nomine קברות תאוה *Baſ. Gen.* & L. Col. Frob. ex codicibus Epiphanianis, tanquam חצרימות *Heſarimuth*, αἱ ἐπαύλεις & πλάτωνος. εἰς τι χωρίον σερμωθ *Busb.* & *Hen.* Ita σερμωθ legitur in tralatione τῶν ο'. Gen. c. 10. pro חצרמות. Veruntamen Epitom. Cant. & pleraque exemplaria Epiphanii retinent *Eſerioth*, quod huc occurrit pro Hebræo חצרות *Eſaroth*, ſtationum Hebraicarum XIV. ut Ambroſius, Hieronymus; aliique omnes dinumerant præter hunc Flavium, non XIII. proximave Sinææ. Deinde propter vindictam Divinam dici potuiſſe *Monumenta luxus* ſive קברות התאוה: etiam θαῦρα, ἐμπυρισμὸς ex Num c. 11. 3. At vero ἀστρὼ alius eſſe manſionis; niſi nimis faventes Joſepho, exiſtimabimus. Ait ille, Εἰκὸς στασιάζειν τὸ πλῆθος τὸν μανῆναι αἰτιώμενον, ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτοὺς ἀποστέλλας, οὐ ἐρήμῳ πλανᾶσθαι πεποίηκεν. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* atque unus è *Codd. Latinis.* εἰς τι χωρίον Ἑσερμωθ (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* εἰς τε χωρίον Εἰτερμωθ *Baſ. Gen.* & aliquot Codd. *Epiphanii.* εἴς τι χωρίον Σερμωθ *Busb.* & *Hen.* verum in *Epit. Cant.* & aliquot libris *Vet. Interpr.* habemus *Eſerioth.* Vide Cl. *Seldenum* de *Synedriis Hebr.* l. 2. c. 4. p. 199.

y Τῶν μὲ ἀπολέσθαι,] Αὐτῶν μὲν conjicit (cum *Coccejo*) Cl. *Bigotius.*

z Ἀλῶντας] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Eo modo & membranæ quibus eſt uſus *Zonaras* monachus: quorſum aſpere *Baſ.* & *Gen.* ἁλῶν) ταλαιπωρίας, ab ἁλῶ, τὸ πορεύω, τὸ συμμίσγω. Addit autem Joſephus ὕδατος μὲ ἀπανίζοντος ſuper cæteras querelas opportune ſatis, quicquid Salianus Schotanuſque in adverſum diſputant. Legitur enim in Num. c. 11. v. 6. ועתה נפשנו יבשה, νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος, Quid enim peponum, quid obſecro olerum jam in inaquoſis Arabiæ? BERN.

a Τὴν μάνναν] In quibuſdam *MSS.* τὴν μαννὰ & τὰ μαννά. in *Coll. Big.* τὸ in *Voſſ.* τοῦ τὸ μάννα.

b Αὐτοῖς παρῆν,] Αὐτὸς *Vat.*

c Μωϋσέως] Μοσέως *Samb.* & colo altero μήτε ἀπογινώσκειν. BERN.

d Πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο,] Πρὸς τοῦτο ex conjectura *Bigotii.*

e Ὑπεσχέτο,] *Busb.* & *Hen.* ὑπεσχεῖτο.

f Οὕτως αἰσχυνόμενος,] Οὕτως deeſt *Samb.* & *Vet. Interp.*

g Εὐπορήσοι] Εὐποιήσει *Big.* haud recte. Quoniam typus ille Barytona præpoſita ſuſtinet, non ita adverbia aut nomina. BERN.

h Κακῶς ἀκούοντες] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κακῶν. illa οὐκ ἂν α. κ. π. ὑμῶν deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

i Προϊσταμένης] *Busb.* & *Hen.* προϊσάντες.

k Καβρωθαβά,] Ita *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphan.* Καβρώθαβα ἐπιθυμίας μνημεῖα *Big.* Καβρώθαβα, ἐπιθυμίας μνημεῖα λέγοιτο *Samb.* & *Vat.* Nomen certe Hebraïcum *Chabroth Ataba* conciſe concinneque (inquit *Bernardus*: per Καβρωθαβὰ aut Χαβρωθαβὰ expreſſit *Joſephus*: per Hebraïcarum dictionum conjunctionem depravatam, ait *Seldenus*, Lib. 2. de *Synedriis*, c. 4. p. 199. *Hieronymo* in Manſionibus *Cabaroth Atava*, ſicut lectum in *MSS.*

l Ὅ ἐστι] *Delet Coll. Big.*

* *Cabrothaba*,] *Ad murmur Hebræorum de herbis raris, carne nul-*

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένας τ Χαναναίων τὴν τε χώραν καὶ τ πόλεων τὸ μέγεθ@ ἐξαπέστελεν · ἔπι ᾗ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μ πατραγαθοτέρων ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων σὺκ ἀξιομάχους αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπερξαιρόντων δυνάμιν, τὸ πλῆθ@ παραχθὲν κ πρὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεύσον τ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, δηλῶσαι διεγνωκότες.

CAP. XIV. XIII.

Quomodo Moyses miſit qui explorarent Chananæorum regionem & civitatum magnitudines: dein quod his qui miſſi fuerant poſt XL. *dies reverſis, & dicentibus quam ipſi imbelles eſſent, & Chananæorum extollentibus virtutem, multitudo turbata & in deſperationem verſa ad Moyſen lapidandum incitaretur, conſilio inito de reditu in Ægyptum, ad ſerviendum.*

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς [m] εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα, πλησίον ὄσσων [n] τῆς Χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθ@. καὶ καταστὰς, "δύο, φησὶ, "[o] κρίναντ@ ἡμῖν ὑπ θεοῦ πρᾶγμα ἔχειν ἀγαθὰ, ἐλεύθε"ρίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμον@· τὴν μὲν ἤδη δόντ@ "ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ὅπλοις τοῖς "ὅροις καθήμεθα · καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὑπόνοιας ὑ μό"νον P ὑ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' ὑδὲ τὸ πᾶν ἀθροι"σθὲν αὐτῶν ἔθν@. πρασκευαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔρ"γον · ὑ γὰρ [q] μαχητὶ πρᾶξουσιν ἡμῖν τ γῆς, "ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν "δ' κατασκόπους, οἳ [r] τ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσω"σι, καὶ ποίη δυνάμις [s] αὐτῆς. πρὸ δ' πάντων ὁμονοῶ"μεν · καὶ τ Θεὸν, ὅς ἐστιν ὑπὲρ πάντων ἡμῖν βοηθὸς καὶ "σύμμαχ@, μετὰ τιμῆς ἔχωμεν.

Β'. Μωϋσέως δ' ταῦτ' εἰπόντ@, τὸ πλῆθ@ [t] αὐτὸν τιμᾷς ἀμείβεται · καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. [v] οἳ, διεξελθόντες ὑπὸ τῶν [x] πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν Χαναναίαν [y] ἅπασαν, ὑπέρ τε Αμαθὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρ@ · καὶ τήν τε τ γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, πεσαράκοντα ἡμέραις εἰς πᾶν καταπεξηκάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δ καὶ καρπὸς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες, τῇ τε τούτων ὑπερβολῇ, καὶ τῷ πλήθ τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπῆρον τὸ πλῆθ@· φοβοῦντες δ πάλιν αὖτὰ τῷ τ κτήσεως ἀπορῶ, [z] ποταμός τε [a] Δια-

MOyſes autem illinc eos ſubducens in locum, qui dicitur * Fauces, in Chananææ terræ confinio *ſitum*, atque habitatu difficilem, in concionem populum congregat. Cumque *in medio* conſtitiſſet, "Deo, inquit, nos duobus bonis im"pertire in animo olim habente, libertate & feli"cis terræ poſſeſſione, alterum quidem ejus be"neficio jam obtinetis, alterum vero mox aſſe"quuturi eſtis. Nunc enim in Chananæorum fi"nibus conſidemus: nec per regem unquam ſta"bit, aut civitatem *ullam*, aut confertas totius "gentis copias, quo minus in terram eorum in"vadamus. Ergo parati ſimus ad rem fortiter ag"grediendam: non enim ſine prælio regione ſua "nobis ceſſuri ſunt, ſed poſt magna cum illis cer"tamina eam occupabimus. Mittamus autem ſpe"culatores, qui & terræ ubertatem & incolarum "vires explorent. Ante omnia vero unum atque "idem ſentiamus: & Deum, qui ſemper nobis opem "& auxilium tulit, *magno* in honore habeamus.

Jam in eremo Pharanetica de Paleſtina exploranda apud populum deliberat Moyſes. Num. c. 13. *& Deut. c.* 1.

2. Hæc cum dixiſſet Moyſes, populus ejus conſilium probat laudatque: & *mox* exploratores eligit duodecim, *viros* dignitate eminentiſſimos, ex unaquaque tribu unum. Qui, à finibus Ægypti omnem Chananæorum terram perluſtrantes, & ad Amathen urbem & Libanum montem perveniunt: exploratæque regionis ſimul & incolarum natura, poſt quadraginta dies toti huic negotio inſumptos, reverſi ſunt. Inſuper & fructus illius terræ ſecum afferentes, pulchritudine eorum & *immenſa* bonorum copia, qua regionem iſtam affluere enarrabant, populi animos ad bellum inferendum erexerunt: rurſus autem *ab incæpto* deterruerunt acquirendi difficultatem repræſentando,

Exploratores, regione perluſtrata, reverſi terrorem inferunt populo. Num. c. 13.

nulla, mannaque nimia apud Adrymetum Petræ *non ſine lacrymis queritantium, per triduum propter caſtra ingrata depluit iratum Numen quantum coturnicum,* שלוים, *ad cibum, dicam magis ad crapulam ſupereſſet & peſtem. Hinc ituque perunt viginti tria millia helluonum, ſi Severus recte putavit. Manet tamen loci nomen infame* Prave appetentium tumuli, *ſive* LXXII. *Alexandrinis Joſephoque interpretantibus μνημεῖα ἐπιθυμίας.* Aviditas heic jacet. *Nomen etiam Hebraicum* קברות התאוה קברות התאוה *χαβρὼθ ἀταβὰ, conciſe concinneque expreſſit Flavius χαβρωθαδά. Hoc idem protrahunt alii. Hieronymus in Manſionibus* Cabaroth ata va, *ſicut lectum in MSS. & prioribus* τ ὑποτεθειμένων. *Nam* Cibaroth ataave *Eraſmus induxit aliunde Interpretes denique noſtri ad puncta Maſorethica accurarunt* Kibroth hattaavah. *Lege Num. c.* 11. *& Pſalmos* 78. *&* 106. BERN.

m Εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα,] Quatuor libri MSS. & ambæ editiones excuſorum, nec non *Zonaras* in Annalibus hanc lectionem ſuſtinent. Pauxillo inde abeſt *Epiphanii* verſio, *in terram quæ vocatur convallis*, effecta adeo de Græco εἰς γῆν καλουμένην Φάραγγα. Joſephum tamen ſcripſiſſe reor εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα (cum *Schotano*, vel Φάραν cum *Boſio* conſentiente) —— χαλεπὴν ὄσων ἐνδιαιτᾶσθαι, tot verba Græca pro במדבר פארן *bemidbar pharan*, ſecundum Judæos, aut במדבר פארן βιμιδβὰρ Φαρὰν in exemplaribus Samaritics: & in verſione Doctorum LXXII. ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαρὰν, Num. c. 13. 1. Longe autem per Idumæam patuit eremus Pharanetica, haud minus quam octodecim ſtathmos Hebraicos complexa, ut Ambroſius, Hieronymus, aliique doctorum noſtrorum, tum etiam Judaici adnotarunt, ut hiſtoria Moſaica omnino poſtulat. Aut aliquis forte ſuſpicabitur poſuiſſe Flavium εἰς τὴν καλουμένην βάραγγα pro ברנע ſeu *Cades Barnea*, unde emiſſos ſcimus Palæſtinæ Exploratores iniquos, Num. c 13. 27. & Deut. c. 1. 19. Agit autem Lex Divina de hiſce locis tanquam communibus aut vicinis, de deſertis, inquam, *Pharan*, *Zin* & *Cades*; cujus oppidum præcipuum *Petra*, ſed & *Arie*, *Kerem* & *Recema* appellatur, quod eſt *ſilex*, tam Joſepho quam Onceloſo aliiſque Paraphraſtis ſacris. BERN. Ut *Cariath* & *Keriath* permutatur. Eſt & abſorptum unum Theta a vicino, uti ψ in ירוש שלם Ιερωσαλὴμ REL.

* *Fauces*,] *Al.* Vallis, *aut* Convallis.

n Τῆς Χαναναίων ὀρείοις] Τοῖς Χ. χωρίοις *Big. Coll. Voſſ. &* Τῆς Χ. γῆς *Busb. Hen. & Zonar.*

o Κρίναντ@ ἡμῖν] Τὸ θεῖ κρίναντ@ ὑμῖν *Samb.* Codex idem paulo poſt χαναναίας γὰρ ἐπὶ τοῖς ὄρεσι : ſubinde ὑποπεσόντες. BERN.

p Οὐ βασιλεὺς] Οὐ βασιλεὺς, ὑ πόλις *Vat. & Vet. Interpr.*

q Μαχητὶ] *Big. & Samb.* ἀμαχεὶ : alterum vero pro urbe Palladis. Mox *Baſ. & Gen.* τ γῆς *Hen.* κ τ γῆς *Busb.* Perinde *Zonaras* καθασκοπήσοντας ἔφειλε τὴν τε δυνάμιν τ χαναναίων κ τ γῆς τὴν ποιότητα. At *Big. Samb. & Epiphan.* τὰς γῆς, *hujus terræ.* BERN.

r Τῆς τε] *Coll, Big.* τ γῆς.

s Αὐτῆς.] Αὐτοῖς *Samb.* αὐτῶν *Busb. & Hen.* quo facit *Epiphanii* verſio, *quæ virtus in ea ſit habitantium*, ex *Num.* c. 13. v. 19 BERN. & HUDS.

t Αὐτὸν] Αὐτὸν τε *Samb.*

v Οἳ, διεξελθόντες] Οἱ ἐξελθόντες *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* οἱ διελθόντες *Hen. Busb. & Zonaras.*

x Πρὸς Αἰγύπτῳ] Ipſa quidem Cananæa Ægyptum non attigit, ſed ſolitudo illas ſegregabat, quæ ut videtur, negligitur uti regio minus culta & habitata, ſic ut Cananæa dici poſſit ſe extendere uſque Ægyptum ea ratione. Aut loquitur Joſephus, uti ſcriptores qui poſt Alexandrum Magnum vixêre, quando Ægyptii regionem maritimam a Peluſio uſque Rhinocolura poſſederunt. REL.

y Απασαν,] *Big. & Samb.* Vulgarius πᾶσαν. BERN.

z Ποταμὸς] Quinam ſunt illi ποταμοὶ; nullum in Cananæa erat flumen navigerum excepto Jordane. Sed videntur & Arnonem innuere, de cujus tranſitu vide infra lib. IV. cap. 4. REL.

a Διαβὰς] Διαβὰς *Baſ. & Gen.* à βαίνω, βιβημι. Ita legis

do, dicentes flumina illis objici ampla adeo & profunda, ut pertranſiri nequeant, monteſque arduos & impervios iter agentibus, atque urbes non ſolum mœnibus ſed & operibus & munitionibus validas eſſe. In Chebrone autem gigantum etiam progeniem ſe reperiſſe ajebant. Atque ita exploratores, cum obſervaſſent omnia apud Chananæos paullo majora iis in quæ poſt exitum ex Ægypto inciderint, & ipſi animis conſternati erant, operamque dederunt ut parilem multitudini terrorem incuterent.

Hinc populo metus, lamenta, convicia in Deum ac Moyſen jacta, deque Ægypto repetenda conjuratio. Num. c. 13.

3. Illi autem, ex iis quæ audierant, ſibi difficile admodum fore exiſtimarunt, ſedes illas occupare: atque ex concione dimiſſi, cum uxoribus & liberis ſortem ſuam domi lugebant & deplorabant: ac ſi Deus revera nihil auxilii dederit, ſed verbis tantum *multa & magna* promiſerit. Rurſumque Moyſen increpabant, ipſumque & fratrem ejus Aaronem pontificem inclamabant. atque *ita* quidem inquieti & in utrumque convicia jactantes noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt, *illud* in animo habentes, ut, lapidatis Moyſe ac Aarone, in Ægyptum reverterentur.

Jeſus Chalebuſque turbam flectere perorando nituntur. Num. c. 14.

4. Ex ſpeculatoribus autem Jeſus Naueni filius tribus Ephraïmitidis & Chalebus de tribu Judæ * attoniti in medium procedunt: & multitudinem compeſcebant, obtecrantes ut fiduciam ſumerent, & neque Deum mendacii inſimularent, neque iis *temere* fidem haberent, qui vanis ſermonibus de Chananæorum rebus credulos territarent; ſed eos potius ſequerentur, qui ad felicitatem & bonorum poſſeſſionem illos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtituram viris ad rem fortiter gerendam exercitatis: præſertim cum Deum adjutorem habituri ſint, & pro illis in acie præliaturum. Proficiſcamur igitur, inquiunt, contra hoſtes, abjecto omni *metu & difficultatum* ſuſpicione: Deoque pro duce freti & innixi nos viam *ad victoriam* monſtrantes ſequimini. Et illi quidem his dictis populi iram mitigare nitebantur. Moyſes autem & Aaron, in terram procidentes, ſuppliciter Deum orabant; non pro ſalute ſua, ſed ut populum ab ignorantia liberaret, eorumque ſedaret animos, his rerum præſentium anguſtiis & aſperitatibus turbatos. Tum nubes aderat, & ſuper Tabernaculum ſuſpenſa Dei præſentiam indicabat.

βέσθαι, τὸ πορεύσασθαι apud Etymologum M. & operum Homericorum enarratores. BERN.

b Λέγοντες] Ελεγον *Busb.* & *Hen.*

c Τεθεαμένοι] Θεασάμβροι *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

d Πάντων,] Πάντα *Vat.*

e Καὶεπλήγησαν,] Καὶεπλάγησαν *Samb.* & *Big.* καταπλήγησαν *Baſ.* & *Gen.* pro καὶεπεπλήγεσαν, quod probum & Joſepho dignum. Epiphanius viderat cum lippis καὶεβάκησαν aut κατετεῖκεσαν, Scribo jam κατεπλήγησαν, more optimi vatis etiam de animis humanis. BERN. In ſuo *Codice* κατεβάκησαν, aut κατετεῖκεσαν habuerat *Epiphan.* nam vertit, *& ipſi tabuerunt.*

f Επειρῶντο.] Volo Επιπαιρῶντο, vel ἐπιχειρῶντο. Nam MSS. Italica habent ὑπλαξῶντο, ex quo Cl. *Bigotius* deformavit ἐποιῶντο. BERN. Forte ὑφασκωδάζειν ἐπιρῶντο. COCC.

g Μόνῳ] Μόνοι *Samb. Coll. Voſſ.* & *Vat.*

h Καβαλλόσυλλες] Καβαλλόσονλες *Vat.*

i Τὸν Μωϋσῆ καὶ τ Ααρῶνα,] Fruſtra hæc taxant in Joſepho Salianus Schotanuſque. Certum eſt enim ſuis verbis aut fide Jephonniden vix continuiſſe plebem à Moyſe incuſando obruendoque, Num. c. 13. 31. καὶ κατεσώπησε χάλεβ τ λαὸν ὡς μωσῆ, על משה; ſicut etiam legunt Synagogæ Samaritanæ. Et c. 14. 2. καὶ διεγόγγυσαν ἐπὶ μωσῆ καὶ ἀαρὼν πᾶς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ. Vide Deut. c. 1. 29, 30. ubi ſimilem orationis Chalebicæ ad Hebræos rebelles habuiſſe ſe faretur mortalium clementiſſimus. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τὸν τε Μωϋσῆ καὶ τ Ααρών. De re ipſa vide *Num.* c. 13. v. 31. c. 14. v. 2. & *Deut.* c. 1. v. 29, 30.

k Ιησῆς] Ιησῆς τε *Samb.* & *Big.* ut & mox καὶ μὴ ψ. & ſtatim μηδὲ πιστεύειν.

* *Attoniti*] *Al.* metuentes *eventum.*

l Μήτε] Et hic & mox iterum μήδε *Coll. Voſſ.* & *Big.*

m Παρορμῶσιν.] *Samb.* πορευμῶτι. Mox ὅτε γὰρ τ ὄρεων *Baſ.* cum *Gen.* BERN.

n Ησκηκόσιν] Ησκημένοις *Samb.*

o Αμαθίας] Αποσίας apud *Zonaram.*

p Επὶ τὸ πλῆθος,] Εἰς τὸ πλῆθος *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

q Κινηθέντα] Eodem animo *Hen. Busb.* & *Zon.* ὀργισθῶσι τ θεὸν καὶ ὑπὸ &c. BERN.

r Τοῖς

CAP. XV.

Quomodo Moyſes, ad indignationem adductus, prædixit, Deum velle per XL. *annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: & neque in Ægyptum reverſuros eſſe, neque poſſeſſuros Chananæam.*

Quadraginta annorum vitam vagam ex oraculo denunciat Moyſes populo rebelli; ſed filiis horum pollicetur meliora. Num. c. 14. & c. 32. & Deut. c. 1.

MOyſes *ſolito* majori fiducia accedit ad populum, iiſque indicavit Deum, contumeliis eorum incenſum, ſupplicium de illis ſumpturum

ΚΕΦ. ιε'.

Ως ὑπὲ τούτῳ Μωϋσῆς ἀγανακτήσας, τ θεὸν αὐτοῖς ὑπὲ ἔτη τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τ ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργίσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

Μωϋσῆς ὴ θαρσήσας πάρεισιν P ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τ θεὸν ἐδήλω q κινηθέντα ὑπὸ τ ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν· οὐκ ἀξίαν μὲν τ ἐξημαρτημένων, οἵαν

οἷαν ἢ οἱ πατέρες ἐπὶ νουθεσίᾳ [r] τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τ[s] μελλήσεως αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τ' Θεὸν ἱκετευομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων συμφορῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἐφάνησαν· ὅτε νεωτ τῇ τ καταπτοίᾳ τῶν ἐμπροσθεν δειλίᾳ, τὰς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους [t] τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ὁ θεὸς [v] ἐξαφανίσῃ τὸ γένος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔρρε διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν [x] ἀ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ἀδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσιὰς ἢ ποιήσειν καὶ ἀπολίδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαρακονθ' καταβιῶναι, τῆς παρανομίας πινὴν ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι [y] τοῖς ἡμετέροις ἐπιδώσειν [z] τὴν γῆν ὑπέσχετο· κἀκείνους τ' ἀγαθῶν, ὧν [a] ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀπειρασίας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, [b] ποιήσειν δεσπότας.

β'. Ταῦτα ἢ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο· καὶ τ' Μωϋσῆν παρεκάλει [c] καταλλάξαι αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τ' Θεὸν, καὶ [d] τῆς ἄλης τῆς κατ' τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς οἰκῆσαι. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν [e] τ' Θεὸν τοιαύτην πεῖραν ποιεῖσθαι· μὴ γὰρ κατ' ἀφροσύνην προσκρούσαι τ' Θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτὸς, ἀλλὰ γνώμῃ [f] καταψηφισάμενον αὐτῶν. ὃ δεῖ ἢ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπέσβυνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδέως τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε· καὶ πολλάκις παρακούσαντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπειθειαν ἐπέγνωσαν, [g] διὰ τοῦ συμφορᾶς πεῖσθαι.

γ'. Θαυμασὸς ἢ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐν τοῦ πιστεύεσθαι πρὸς ὧν ἂν εἴποιεν, ἀ παρ' ὃν ἔζη χρόνον [i] ὑπῆρξε μόνον· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν ἀδεὶς Ἑβραίων, ὃς ἀκριβὲς, [k] καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κελεύοντος [l] ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν [m] δύνασθαι. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τ ὑπὲρ ἄνθρωπον [n] αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν. [o] ἤδη δέ [p] τινες καὶ τ ὑπὲρ Εὐφράτου, μιλιῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν ἣν παρ' ἡμῖν ἱερᾶ μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τ ἱερείων μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος τισὶ τινι τ ἀ νομιζομένων, [q] ἀλλ' οὐκ τ πατρίων [r] ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων. καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ' ἀδ' ἐχθὲς εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες ἁπάσιν, ὑπακούειν τοῖς Μωϋσέως προστάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατ' βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες· καὶ τ ἐλέγχονται περὶ τούτων αὐτὸς ἀ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ σωφρὸς ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νοῦς ἐστιν ἢ οἱ πατέρες ἐπὶ νουθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τ μελλήσεως αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τ' Θεὸν ἱκετευμνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἐφάνησαν· ὅτε νεῶ τῇ τ καταπτοίᾳ τῶν ἐμπροσθεν δειλίᾳ, τὰς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τ ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ὁ θεὸς ἐξαφανίσῃ τὸ γένος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔρρε διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν ἀ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ἀδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσιὰς ἢ ποιήσειν καὶ ἀπολίδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαρακονθ' καταβιῶναι, τῆς παρανομίας πινὴν ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι τοῖς ἡμετέροις ἐπιδώσειν τὴν γῆν ὑπέσχετο· κἀκείνους τ' ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀπειρασίας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, ποιήσειν δεσπότας.

esse: non tamen quantum peccata mererentur, sed quale patres in admonitionem solent liberis inferre. Sibi enim in Tabernaculum ingresso, & internecionem populi futuram cum lachrymis deprecanti, Deum quidem commemorasse, quot ab ipso acceptis, quantisque cumulati beneficiis ingrati esse perrexerint: & quòd nunc, speculatorum timiditate & ignavia seducti, illorum sermonibus plus veritatis inesse existimarint, quam suis promissionibus. atque hanc ob causam non omnes quidem exitio daturum, neque *totum* genus eorum deleturum, quod cæteris mortalibus omnibus prætulerat: Chananæorum tamen terram ut illi occuparent non concessurum, aut ut ejus copia & abundantia *ipsi* fruerentur; sed facturum esse ut sine lare & sine urbe per XL. annos in deserto vitam tranducerent, hanc pœnam pro peccatis persolventes. Liberis tamen nostris hanc terram se traditurum esse pollicebatur: illosque bonorum affluentiæ, cujus vosmet morum petulantia participes esse noluistis, dominos esse constituturum.

2. Cum autem hæc Moyses ex oracuło Dei renunciasset, magnopere calamitatem suam lugebat populus: Moysemque obsecrabant, ut pro illis apud Deum intercederet, & à vita vaga in solitudine liberatis urbes *habitandas* daret. Ille autem dicebat, Deum hujusmodi tentationem ægre laturum esse: non enim temere aut humanitus ad hanc indignationem adductum esse Deum, sed consilio in eos sententiam protulisse. Ne mirum autem videatur & incredibile, quod Moyses, cum unus vir esset, tot hominum millia concitata sedaverit, & ad mentem saniorem & mansuetiorem reduxerit. Deus enim illi præsens adstitit, fecitque ut sermonibus ejus victa cederet multitudo; præsertim cum non obtemperando sæpiuscule experta esset quam parum sibi profuerit contumacia, eo quod calamitatum causa illis exstiterit. *Serius sapit mala gens Hebræorum. Num. c. 14. & Deut. c. 1.*

3. Cæterum vir ille non solum ea, qua vixit, ætate in admiratione fuit ob *singularem* virtutem, & vim qua pollebat impetrandi dictis suis fidem; sed &, nunc dierum, nemo est Hebræorum, qui non, perinde ac si præsens esset ac moribus incompositos puniturus, pareat legibus quas sancivit, etiamsi peccantes latere posse speraret. Quin & alia quidem plurima auctoritatis ejus plusquam humanæ argumenta sunt. Olim enim cum quidam trans Euphratem habitantium, in honorem nostri Templi quatuor mensium iter magno cum periculo & sumptu emensi, Deo sacrificarint, de victimis participare non potuerunt; Moyse hoc illis interdicente qui moribus nostris non instituti sunt, & ex patria consuetudine nobiscum non versantur. Atque alii quidem non omnino sacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant sacrificiis, plurimi autem omni prorsus aditu ad Templum prohibiti discesserunt; quod multo maluerint Moysis legibus & institutis obtemperare, quam convenienter voluntati suæ agere; neminem licet, qui *Moysis Legumlatoris auctoritas integra, amplissima, perpetua.*

r Τοῖς τέκνοις] *Al.* τ τέκνων.
s Μελλήσεως] Μελλητης αὐτῶν, *Samb.*
t Τῆς ὑποσχέσεως] Τῆς ἐπιχειρήσεως ἐγένοντο *Samb.*
v Ἐξαφανίσῃ] Ita *Big.* & *Zonar.* in *Editis* ἐξαφανίσῃ.
x Οὐ παρέξειν] Sic in quatuor *MSS.* in *reliquis* cum *Editis* ἀ παρέξειν.
y Τοῖς ἡμετέροις] Eo modo *Samb. Vat. Basil.* & *G.* τοῖς ὑμετέροις *Epiphan.* & Cl. *Bigotius* ex conjectura. αὐτῶν *Busb. Hen.* & *Zonar.*
z Τὴν γῆν] Τὴν γὴν ἐκείνην *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*
a Ἑαυτοῖς] Ἑαυτὸς *Big.* & *Samb.*
b Ποιήσειν δεσπότας.] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποιήσει.
c Καταλλάξαι] Καταλλαξειν *Samb.* & profecto Canon veterum Grammaticorum. BERN.
d Τῆς ἄλης] Recte *Samb.* τ ἄλης, quod est τ πλάνης. τ ἄλλης *Big.* & *Coll. Voss.* τ ἁμαρτίας in reliquis *MSS* & *Editis.*
e Τὸν Θεὸν] Ο Θεὸς τοιαύτην *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vat.*
f Καταψηφισάμενον] *Big.* & *Samb.* καταψηφισάμενον. BERN.
g Διὰ τοῦ] Ἐκ τοῦ *Samb.* ἐκ τῆ *Big.* ἀπὸ τοῦ *Basil.* & *Gen.* BERN.
h Ἰσχύος τ] Καὶ τοῦ πιστεύεσθαι *Samb.* imperfecte. BERN.
i Ὑπῆρξε μόνον·] Ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν· ἀδεὶς γὰρ Ἑβραίων *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*
k Καθάπερ παρόντος] Illud καθάπερ libris *Mediceis* omissum notat *Big.*
l Ἐὰν ἀκοσμῇ,] Ita *Samb.* & *Coll. Voss.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Vat.* ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχῇ *Big.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Basil.* & *G.*
m Δύνασθαι.] Fortè δυάν. BIGOT.
n Αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν.] Ἐστιν αὐτῷ δυνάμεως *Samb.* cum *Big.* αὐτῷ δυνάμεώς ἐστιν *Basil.* & *Gen.* BERN.
o Ἤδη δέ] Καὶ τυτὶ οὐκ ἐλάχιστον, ὅτι ἤδη in quodam *Cod. Florentino.*
p Τινες] Uti Helena, Adiabenorum regina; de qua in lib. XX. c. 2.
q Οὐδ' ὧν τ] Fortè ἀδὲ τ.
r Ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων.] Ita *Big. Samb. Coll. Voss.* & *Epiphan.* Absque *MSS.* conjecerat Cl. *Seldenus*, ἡμῖν αὐτοῖς τ συντυχόντων, in lib. 2. de *Synedriis*, p. 101. ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντος *Vat.* ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος *Basil.* & *G.*

s Κα-

qui illos impedirent, metuebant, ſed propriam duntaxat conſcientiam reverebantur. Ita legum conſtitutio, quæ Deo accepta deberi viſa eſt, fecit ut ille ſupra hominem eſſe exiſtimaretur. Quin & paulo ante bellum cum Romanis geſtum, Claudio apud illos principatum tenente, & Iſmaële apud nos Pontificatum, cum fames adeo regionem noſtram urgeret, ut aſſaron *frumenti* quatuor drachmis veniret, & allati eſſent farinæ in feſtivitatem Azymorum cori ſeptuaginta (hoc eſt medimni Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta & unus) nemo tamen ſacerdotum *famelicorum* auſus eſt vel micam unam *iſtius* comedere, cum tanta terram premeret annonæ egeſtas, præ legum reverentia & metu iræ, qua Dei numen peccata etiam occulta ſolet proſequi. Proinde non eſt mirandum, quod res tantæ tunc geſtæ fuerint: quandoquidem & hodie uſque ſcripta à Moyſe relicta eam vim habeant & auctoritatem, ut etiam noſtri fateantur inimici, quod Deus *ipſe*, Moyſe ejuſque virtute uſus, talem vivendi rationem inſtituerit. Sed hæc quidem unuſquiſque, prout ei videbitur, accipiat.

Finis Libri tertii.

μοθεσία ϗ Θεῷ δοκῶσι τ ἄνδρα πεποίηκε τ αὐτῶ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τῦτε ϗ πολέμῳ μικρὸν ἔμπροσθεν, Κλαυδίῳ Ρωμαίων ἄρχοντος, Ισμαήλῳ ϗ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμῶ τὴν χώραν ἡμῶν [s] καταλαβόντος, ὡς τεσσάρων ὀραχμῶν πωλεῖσθαι τ [t] ἀσσαρῶνα, κομιζόντων ἀλλόθεν ϗ τὴν ἑορτὴν τ Αζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα· μέδιμνοι ϗ ἔστι [v] Σικελοὶ μὲν εἰσιν εἰς καὶ [x] τριάκοντα, Αττικοὶ ϗ τεσσαράκοντα εἷς· ἐδεὶς ἐτόλμησε τ ἱερέων [y] κρίμνων ἐν φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης· δεδιὼς τ νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, [z] ἣν καὶ ὅτι ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὥστ' ἃ δεῖ θαυμάζειν ἔφη τ τότε πεπραγμένων· [a] ὁπότε μέχρι ϗ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε ϗ τὰς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ καταγηράσας ἐπὶ Θεὸς, ϗ Μωϋσέως καὶ τ ἀρετῆς τ ἐκείνου. ἀλλὰ ἔφη μὲν τούτων ὡς αὐτῷ πῃ δοκεῖ, [b] διαλήψεται.

Τέλος τῦ τρίτου βιβλίου.

TA-

s Καταλαβόντος,] Τοσούτου vel ὅτως ἰσχυρᾶ καταλαβόντος in ſchedis *Bigotianis*. Gravis illius famis (de qua in *Antiquitatum* l. 20. & in *Actis Apoſt.* c. 11.) meminerunt *Africanus*, *Tacitus*, *Phlegon*, atque *Dio* ad annum Urbis 795.

t Ασσαρῶνα,] Ασσάριονα, ut prius, *Samb.* BERN.

v Σικελοὶ μὲν] *Baſ.* & *Gen.* σίκλοι inficete *Big. Vat.* & *Samb.* σικελικοὶ I. Capellus de ponderibus, abſque neceſſario. Epiphanius vero interpres reliquerat *Siculi*; quod poſtea oſcitantia librariorum deflexum in *Singuli*. Heic enim legi maluit idem Capellus. μέδιμνοι ϗ (vel μόδιοι ϗ) ἔστι σικλοὶ μὲν εἰσὶ τριάκοντα, vel εἷς τριάκοντα· ἀττικοὶ ϗ τεσσαράκοντα, aut τεσσαράκοντα εἷς. *Nam vel hic locus plane corruptus eſt*, ait ille cultor juſtitiæ, *vel ſic intelligendus videtur, ut ſumatur* μεδίμνου *vox pro modio. Modium autem Atticum eundem eſſe cum Hebræo, jam ſupra diximus. Dicit ergo Joſephus unumquemque eorum capere tricenos Siculos modios, Hebræos vero quadragenos.* Archæol. l. 15. c. 11. ὁ ϗ κόρος δωδεκάτη) ἀττικὴς μεδίμνους ἕξακα. *Hic vel legendum* μεγαλῆς *vel* μεδίμνους σικελικὰς: *ut cauſa erroris ſit, quod Sela vel medimnus Siculus vini tantundem pendet atque medimnus Atticus olei.* Poſtea Cl. Salmaſius in Epiſtolis reſtituit, μέδιμνοι ϗ ἔστι σικελοὶ μὲ εἰσὶν εἰς καὶ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ϗ ἑξακόσιοι. Nam 70 + 10 faciunt 700. Alibi tamen affirmat Joſephus Corum unum colligere tritici quantum decem Medimni Attici, tum etiam Satum Hebraicum paria facere cum ſeſquimodio Italico. *Big.* & *Samb.* μέδιμνοι ϗ ἔστι σίκλοι μὲ εἰσὶν εἰς καὶ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ϗ τεσσαράκοντα εἷς. *Sed vereor*, ait optimus *Boſius*, *ne aliud lateat: nimis enim hæc recedunt à libris.* Ad hæc *Epiphanius Scholaſticus* haud aliter legerat in codicibus *Caſſiodori*, quam *Baſ. Gen.* & jam tertium ex hoc Theatro impreſſum vides, præter τεσσαράκοντα καὶ εἷς, pro inconnexo τεσσαρ. εἷς. Differri autem uſque noſtram ſententiam de menſuris illis fas & æquum, donec Herodis primi magnifice geſta tractabimus, otii fortaſſe largius indepti. BERN.

x Τριάκοντα,] Locum hunc corruptum eſſe pronunciat *Villapandus* in *Apparat.* part. ſecunda. p. 442. *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* habent τριακόσιοι pro τριάκοντα. atque ita *Salmaſ.* in *Epiſtola* LXVII. qui præterea legit Αττικοὶ ϗ ἑπτακόσιοι. Vide *Greſepſium* de *Menſuris Hebraïcis*, p. 400. in *Crenii* Faſciculo ſecundo.

y Κρίμνων ἐν φαγεῖν,] Κρίμνων ἀμφαγεῖν *Big.* & *Samb.* ἐδεὶς τ ἱερέων ἔκρινεν φαγεῖν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

z Ἣν] Ἣν ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τῶν ἀδικημάτων ἔχει *Vat.*

a Ὁπότε μέχρι] *Big.* & *Samb.* ὁπότε γὰρ μέχρι νῦν, ut articulis redundat Oratio Attica. Sub fine libri hujus διαλήψεται) *Baſ.* & *Gen.* verbo inepto. Temporis etiam tranſacti didaſcaliam ſubjicit *Busb.* ΘΕΙ ΧΨ ὁ λόγος χρόνου ἐτῶν δύο. Ita etiam *Big.* Gallicorumque codicum 1, 2, 3, 6. & præ illis volumen S. Moyſis. *Samb.* vero, voculæ præcedentis, perperam iteravit, ΘΕΙ ΧΨ ὁ λόγος ὅτ' χρόνου ἐτῶν νβ'. BERN. Ὁπότε γὰρ μέχρι νῦν *Big.* & *Samb.* Atticorum more, qui articulis redundant.

b Διαλήψεται.] Ita *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* διαλείψει).

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΤΕΤΑΡΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ἑβραίων, [a] δίχα τῆ Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἥττα.

β'. Στάσις Κορέως [b] καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

γ'. Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάμενοι διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ· τὴν δ' ἱερωσύνην Ἀαρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

δ'. Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις [c] ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ε'. Ὡς [d] Σηχῶνα καὶ Ὤγην τὰς Ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Ἑβραίων.

ς'. Περὶ [e] Βαλάμου τοῦ μάντεως, καὶ [f] ποταπὸς ἦν τῷ εἶδος.

ζ'. Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκόλασαν αὐτῶν.

η'. Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

1. HEbræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

2. Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.

3. Quomodo seditionis concitatores Dei voluntate exstincti sunt; atque Aaron Moysis frater & filii ejus sacerdotium tenuerunt.

4. Quæ Hebræis in solitudine per annos octo & triginta obvenerunt.

5. Quomodo Moyses, devictis Sechone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.

6. De Balamo vate, & qualis vir fuit.

7. Ut Hebræi cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.

8. Leges à Moyse datæ, & quomodo ex hominibus est sublatus.

a Δίχα] Διὰ *Big. & Samb.*
b Καὶ τοῦ πλήθους] Καὶ πλήθους *Samb.*
c Ἐν τῇ ἐρήμῳ] Ἐν ἐρήμῳ *Vat.*
d Σηχῶνα] Σηῶνα *Vat.*
e Βαλάμου] Hunc equidem librum in quinque capita distribuunt exemplaria pleraque Latina, Græcanica in octo. In MSS. tamen Græcorum permutant capitula tertium & quartum. BERN. Βαλαάμου *Samb.*
f Ποταπὸς] Ista καὶ ποταπὸς &c. ex *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUARTUS.

Qui continet tempus annorum XXXVIII.

ΚΕΦ. α'.

Ebραίων, δίχα τῆς Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧττα.

Deliberant Hebræi, num invito Oraculo Chananæos adgrederentur. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀηδὴς [b] αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὢν, [c] ἐπόνει, καὶ κωλύοντος τοῦ Θεοῦ, τὴν Χαναναίων [d] πεῖραν λαμβάνειν. ἀ γὰρ ἠξίουν, τοῖς Μωϋσέως προφερχόντες λόγοις, ἡρεμεῖν· ἀλλὰ καὶ δίχα τῆς παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων [e] νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ παραμυθεῖσθαι μέναν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, [f] ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας [g] δέωνται. πολεμεῖν γὰρ τοῖς Χαναναίοις ὥρμηκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν δι' [h] Μωϋσῆν χαριζόμενον ὀλιγωρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν ἐξ ἔθνους ἀφ' τοὺς πρόγονους ὧν [i] ἐπιτρόπουσε· καὶ ἀφ' τοῦ αὐτῶν ἀρετῶ, πρότερόν τε σωφρονεῖν τοῦ ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον. εἶναί τε καὶ [k] καθ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦ αὐτῶν Μωϋσῆς [l] ἐθελήσῃ τὸν Θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ἅτε τῷ τὸ παρ' Αἰγυπτίων ἐλευθεῖν ὕβρεως Μωϋσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν πρὸς τοῦ τούτου βάλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ πρὸς τὰ ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐκ ἀπατῶν [m] ὀκ τῆς Ἀβραμιαίας γενεᾶς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα τοῦτον τοῦ Θεοῦ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐ-

CAP. I.

Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

HEBRÆOS autem vita in solitudine acta, dura illis pariter ac injucunda, fecit ut, Deo etiam prohibente, rem experirentur cum Chananæis. Noluerunt enim, Moysis monitis obsequendo *sese castris continere* & quiescere: sed etiam præter illius voluntatem se posse hostes superare existimantes, ipsum accusare cœperunt, & in suspicionem vocarunt quod modis omnibus ageret summa rerum inopia illos detinere, ut semper ejus auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananæis gerendum aggressi sunt, dicentes Deum non tam propter Moysen illis opem tendere & porrigere, quam quod illorum genti in commune prospiceret, proavorum gratia quos sua dignatus est cura ac tutela; illoque & prius ob suam virtutem in libertatem asseruisse, & nunc quoque, si rem strenue gesserint, adjutorem futurum. Quin & ajebant, ipsis per se satis virium esse ad *eas* gentes debellandas, etiamsi Moyses Deum ab ipsis alienare vellet, omninoque illis expedire in sua esse potestate, & non sibimet gratulantes de exitu ex Ægyptiaca servitute Moysis dominatum *æquo animo* ferre, ejusque ad arbitrium ex vana persuasione vivere, quasi Dei numen, pro sua in ipsum benevolentia, eum solum de rebus nostris præmoneret, tanquam non omnes essemus

ex

[a] Ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.] Φλαυΐου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος δ'. Περιέχει ἡ βίβλος (ὁ λόγος *Busb.* ὁ τέταρτος ὅτος λόγος *Hen.*) χρόνον ἐτῶν ἡ καὶ τριάκοντα *Big. Samb. Hen. Busb. Baf.* & *Codices* Regis Christianissimi 1, 2, 3, 6. Tot enim cessarant à missis Exploratoribus ad obitum Moysis, ut constat ex ipsius scripto pentateucho. Vide etiam capitulum tertium hujus libri. BERN.

[b] Αὐτοῖς] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deest αὐτοῖς.

[c] Ἐπόνει,] *Baf. Gen.* & *Samb.* Nam ποιεῖν, ποιεῖν homines literati adnorunt. Veruntamen ἐπίεζε *Big.* & altera manus *Samb.* huc traduxerunt in contextum ex Glossemate vetusto. Ibidemque MSS. referunt ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν: Excusa ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὤν. Alii alio modo inter verba distinguunt, βίος ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν ἐπόνει (i. confecit ἐξεπόνει) καὶ κωλύοντος τοῦ Θεοῦ τὴν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. Dicit enim Moyses de eo facinore, Num. c. 14. ויעפלו לעלות, *ascendere tamen sunt ausi*, καὶ ἀφειστάμποι ἀνέβησαν: idemque ipse alibi interpretatur ותזד, καὶ ἀφειστάμποι ἀνέβητε. Idem post Josephum expressit Jo. Zonaras, εἶτα συμπίξαι τοῖς χαναναίοις ἤθελον, καὶ ταῦτα κωλύοντος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πάλαι τὴν ἧτταν. BERN. Sic placuit verba distinguere & interpretari, accipiendo ἐπόνει pro ἐπόνει. alii hoc modo interpungunt, Ἐβρ. δ'. ὁ κ. τ. λ. βίος, ἀηδὴς ὢν κ. χ. ὤν, ἐπόνει, καὶ κ. τ. Θεοῦ τὴν Χαν. *Hebræos autem vita injucunda & dura in solitudine male habebat, præsertim cum Deus eos rem experiri cum Chananæis prohibuisset.* Sed in *Big.* & in margine *Samb.* (& *Coll. Viss.*) habemus ἐπίεζε. atque ita forsan legerat *Vet. Interp.* qui vertit, *cogebat etiam prohibente Deo* &c.

[d] Πεῖραν] Πείραν *Baf.* & *Gen.* Mox ἡρεμεῖν *Samb.* BERN.

[e] Νομίζοντες,] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* νομίσαντες.

[f] Ἵν' ἀεὶ] Καὶ ἵν' ἀεὶ legisse videtur *Vet. Interpr.*

[g] Δέωνται.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* δέοντ'. HUDS. Correxit ita & *Coccejus*, qui pro ᾖ mavult statim δῇ.

[h] Μωϋσῆν] *Big.* Μωϋσεῖ.

[i] Ἐπιτρόπουσε] *Epiphanius* interpunctum viderat, ἐπιτρόπουσε, καὶ ἀφ' τοῦ αὐτῶν ἀρετῶ. πρότερόν τε &c.

[k] Καθ' αὐτοὺς] Ita *Samb.* καθ' ἑαυτοὺς *Big.* κατ' αὐτοὺς in *Editis*, *aliisque.*

[l] Ἐθελήσειε] Ita edidit *Bernardus* ex conjectura *Bigotii.* ἐθελήσῃ *Baf. Gen. aliique.* ἐθελήσῃ *Samb.*

[m] Ἐκ τῆς] Frustra *Big.* οὐκ γὰρ A. καὶ γ. ὄντων· ἀλλ' ἄρξαν &c. ἀλλ' αἴτιον ἵνα τούτοις legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Εἰ-

τὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα· δόξειν τε σωετὸς [n] εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσαντες, κτήσασθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται, [o] θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δι' ἐκεῖνον αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κωλύοντι προσχοῖεν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἔτι ταύτην αὐτοῖς χείρω συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τῷ πρὸς [p] τοὺς Χαναναίους μάχην [q] ἦσαν ὡρμημένοι· τὸν Θεὸν προσησόμενοι σύμμαχον, ἀλλ' οὐ τῷ παρὰ τοῦ νομοθέτου συνεργίαν [r] προσμένοντες.

3. Ὡς δὲν παῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκριναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν, ὑπὸ καταπλαγῆτις αὐτῶν τῷ ἐφόδῳ ὑδὲ τῷ πληθύϊ, γναισίως αὐτοὺς ἐδέξαντο, τέ τε Ἑβραίων ἀποθνήσκοντί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν σράτευμα, τε φάλαγγος αὐτῶν διαλυθείσης, ἀκόσμως διωκόμενον [s] εἰς τῷ παρεμβολῷ συνέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσυχῆσαι παντάπασιν ἀθυμῶν, [t] ὑδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον [v] ὅτι κὴ ταῦτα κῆ μεῖων Θεοῦ παθοιεν, προεξορμησάντων ὅτι τε πόλεμον τε ἐκείνου δίχα βελήσεως.

4. Μωϋσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τε ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενός τε μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, κὴ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τῷ στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρώτερω τε Χαναναίων εἰς τῷ ἔρημον· κὴ δὴ πλήθους ὑπεξέψαντος αὐτὸ πάλιν ἐκείνῳ, σωῆκε γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναζήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, κὴ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἡ παρὰ τοῦ Θεοῦ τε εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.

ex stirpe Abrami, sed illum unum *omnium* auctorem fecisset Deus, ut futura omnia posset prænoscere ab ipso edoctus: prudentesque visos iri, si Moysis arrogantiam contemnentes, Deoque fidem habentes, terram, quam ipsis promiserat, possidere voluerint; & non amplius hanc ob causam ad eum respexerint, qui sub prætextu Dei *oraculi* illos prohiberet. Inopiam itaque *præsentem* cogitantes, & loca deserta, ob quæ contigit ut gravius illâ urgeri viderentur, ad Chananæos armis adoriendos properarunt; Deum sibimet ducem & auspicem constituentes, neutiquam vero Legislatoris assensum & adminiculum exspectantes.

2. Quum ergo hoc sibi melius fore statuissent, in hostes profecti sunt. Atque illi quidem, neque *feroci* eorum impetu neque *irruentium* numero perterriti, fortiter eos excipiunt; at magna Hebræorum edita est strages, & reliqui, dissipata eorum phalange, milites, insequente eos hoste, turpiter ad castra confugerunt: & quod res præter spem tam male cecidissent, animo despondentes, nihil amplius boni exspectabant; hinc conjicientes calamitatem à Deo esse, quod sine illius consensu ad pugnam exissent. *Pœnas luit miles cædo multa, fugaque turpi.*

3. Moyses autem suos quidem videns accepta clade consternatos; metuens vero ne hostis *recenti* victoria elatus & majoris gloriæ appetens impetum in eos faceret, factu optimum ratus est, ut longius à Chananæis in desertum cum copiis discederet: atque populo hanc potestatem ei rursus deferente (jam enim intellexit nihil ipsi sine illius auspiciis & consilio prospere cessurum) motis castris penitius in desertum ibat; existimans illic eos *libenter* quieturos esse, & non prius velle cum Chananæis manus conserere, quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum arriperent. *Receditur in profundam eremum Chananæis procul, Moyse adeo imperante.*

ΚΕΦ. β'. CAP. II.

Στάσις Κορέε καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.

Ὅπερ δὴ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα [x] περὶ τὰς κακοπραγίας [y] δυσαρέστοις εἶναι καὶ δυσπειθέσι, τῶτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ διὰ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν [z] μηδὲ ὑπ' ἀγαθοῖς ὑπολαμπεῖς τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τε ἀπορίας καὶ τε συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοῖς, οἵαν [a] οὐκ ἴσμεν ὅτι παρ' Ἕλλησιν ὅτε δὴ πρὸς βαρβάροις γνωμένην, κατέλαβεν· ὑφ' ἧς ἅπαντας [b] ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωϋσῆς, ὑ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὑδ'

Quemadmodum autem magnis exercitibus usu venire solet, & præcipue cum ex rebus adversis morosi fiant & immorigeri, id ipsum etiam Judæis accidit. Quum enim essent *numero* sexcenta millia, & propter multitudinem, etiamsi prospere fluerent omnia, ægre forsan intra officii limites continerentur, tanto magis, cum rerum inopia & calamitatibus premerentur, & sibimet invicem & duci valde succensebant. Quapropter tanta eos seditio adorta est, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuisse accepimus: à qua omnes in extremum discrimen adductos liberavit Moyses, immemor injuriæ, quod haud *Exercitus seditione corrumpitur. Num.* c. 16. & c. 26. & 27.

---

n Εἶναι, εἰ τ'] Εἶναι, τ' ἀλαζ. *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

o Θελήσωσιν,] Θιλήσαιεν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Τοὺς Χαναναίους] Articulum negligit *Vat.*

q Ἦσαν ὡρμημένοι·] Ὡρμήκεσαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Adscripserat oræ Codicis sui *Bigotius*, forte ἴτοιμοι vel ἕτοιμοι.

r Προσμένοντες.] Legerat *Epiphanius*, ἀπομένοντες, ἕως ἂν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκριναν. κὴ τοῖς π. in *Vat.* ἕως ὅτ.

s Εἰς τῷ παρεμβολῷ συνέφυγε·] Hoc idem observavit Codex Samariticus Divinæ legis, Codicisque Judaici Interpretes LXXII. Num. c. 14. 45. κὴ ἐπέβαλον αὐτοῖς, κὴ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἐρμά. κὴ ἀπεσκόρπισεν εἰς τῷ παρεμβολῷ, וישובו אל המחנה. Antiquæque autem Masoretica jam hæc à multis seculis, vel S. Hieronymo antiquioribus, præterierunt, ut Biblia vulgata, obeli in codd. Laudinis, aliaque demonstrant. *Zonaras* insuper descripsit idem suis verbis ex Josepho, κὴ οἱ μὲ ἔπεσον, οἱ δ' εἰς τῷ παρεμβολῷ συμπεφεύγασι. Mox καὶ τὸ *Big.* & *Samb.* BERN.

t Οὐδὲν ἔτι χρηστὸν] Καὶ ὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσιδόκων juxta *Vet. Interpr.*

v Οὐ κὴ ταῦτα] Οὐ ταῦτα *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἔτι ταῦτα κὴ κῆ μ. Θ. παθὼν προεξορμήσαντων ἐπὶ τ. *Vat.*

x Περὶ τὰς κακοπραγίας] Περὶ τὰς κακοπραγίας *Vat.*

y Δυσαρέστοις] Ita *Bas. Gen.* & *Epiphan.* δυσαρχθεῖς tamen adprobo *Big.* & *Samb. Gentem* itaque *indomitam*, notat Flavius, *saniſque consiliis male resistentem*, quod de eadem illa etiam Severus vere dixit BERN. Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* δυσάρχθεις *Big. Samb.* & *Vat.* quasi *gentem indomitam* notaret Josephus, *saniſque consiliis male resistentem.* quod de eadem illa etiam *Severus* vere dixit.

z Μηδὲ ὑπ' ἀγαθοῖς] Μηδὲν ἀγαθοῖς *Samb.*

a Οὐκ ἴσμεν] Ita *Samb.* in *Editis* cum *aliis* οὐκ οἶδα. Sunt qui (*Big.* in ora codicis sui & *Scotanus*) voculas istas expungi malint. Verum hoc facto legendum esset οἷα, & dein γνωμένην.

b Ἀπολέσθαι] *Big.* & *Samb.* ἀπολιπεῖν κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολέσθαι ἔσωσε μωϋσῆς, qua in re Criticis pravorum seculorum gratificantur. Legerat & illa *Epiph.* excessu eodem apud suum Cassiodorum. BERN. Ἀπολιπεῖν [ἀπολειπεῖν *Vat.*] κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολέσθαι ἔσωσε M. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita fere *Epiphanius*, qui vertit, *per quam omnes deserendos à Deo* (ἀπολιπεῖν ὑπὸ Θεοῦ) *atque perditionis periculum suscepturos eripuit Moyses.*

Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.

haud procul esset quin mortem oppeteret ab illis lapidatus. Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, ut malum aliquod gravius paterentur: sed licet adversus Legislatorem suum, & mandata, quæ ipse per Moysen illis dederat, insolenter se gesserint; eos tamen è calamitate eripuit, quam illis *pro uldubio* importasset seditio, nisi eorum saluti ipse prospexerat. Hanc itaque seditionem, quæque ea sedata *salubriter* constituit Moyses, *mox* enarrabo, ubi primum causam, unde orta est, exposuero.

II. *Antilogia* Κορέου, *quam coarguit S. Judas sua Epistola.* *Num. c. 16. v. 32.*

2. Cores, maxime inter Hebræos, *ut res tum gentis erant*, genere opibusque potens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritissimus, videns Moysen in excelsa dignitate constitutum, vehementer invidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu, eique cognatione conjunctus) ægre *illud* ferens, quod semet ipse hoc honore digniorem judicarit, ut qui illo ditior esset & nascendi forte non deterior. Atque inter Levitas (nam tribules erant) & præcipue inter cognatos *Moysen* inclamabat, rem indignam esse dictitans, ut Moyses sibimet gloriam aucupari aggrederetur, malisque artibus illam acquireret, simulando *scilicet* se Dei observantissimum esse; cum quidem contra leges fratri Aaroni sacerdotium detulerit, non communi populi suffragio, sed suo ex arbitrio; &, haud secus ac tyrannus, honores pro libidine distribuerit. Gravius autem esse *dicebat*, quam violentia uti, injuriam latenter inferre: quod non solum invitos, sed & nihil prorsus de insidiis cogitantes opprimat. Quisquis enim sibi conscius est, se dignum esse qui *honores* accipiat, persuasione nititur ut obtineat, idque non audens *aperta* vi grassari: qui vero nequeunt *eos* juste assequi, à violentia quidem, boni *moderatique* videri gestientes, semet abstinent; sed arte dolosa utuntur, ut ad optatum perveniant fastigium. Permagni populi interesse, ut hujusmodi quid molientes, etiam dum se latere existiment, ad supplicium pertrahantur; neque sinere ut *novis* potentiæ incrementis augescant, in manifestos postmodum hostes evasuri. Quam enim rationem & Moyses afferre potest, cur Aaroni ejusque filiis sacerdotium contulerit? Nam si Deus ex Levitica tribu alicui honorem *istum* tribuere decreverit, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, opibus atque æta-

Præfert Cores Dathamnen aut Abiramum Moysi duci, atque ipsum semet Aaroni Pontificici.

---

c Ἀναζωγωμένων] Ἀν ζηλουμένων δεινῶν καὶ ἀποθεούσης *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Scribi poterit tanquam ex *Epiphanio*, ζηλουμένων vel ἀπηχθημένων δεινῶν εἰ μὴ ἀποθνήσκει, si illud rescriptu esset necessarium BERN.

d Κορῆς,] קרח, *Calvaster* ex nomine. Κορὲ aut *Core* scribunt *Big. Hen. Busb.* & *Epiphanius*, & mille alii propter versionem τοῦ ὁ. Quod autem sequitur ἐξαίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ζηλῳ καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου· καὶ γὰρ Φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής· ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτὸν κτᾶσθαι ἐκεῖνος μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς ὑπέλαβε. διά τε τοὺς Λευίτας, Φυλέτης δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα διὰ τοὺς συγγενέσι κατεβόα, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσῆν δόξαν αὐτῷ θηρώμενον κατασκευάσαι, καὶ κακουργήσαντα κτήσασθαι ταύτην ὑπὸ προφάσει θεοῦ θεραπείας· διὰ τὰς νόμους μὲν τὸν ἀδελφὸν τὸν ἱερωσύνην Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους, ἀλλ' αὐτὸν ψηφισαμένου, τυραννίδι τε τρόπῳ καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ. χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν· ὅτι, μὴ μόνον ἀσχήντας, μηδὲ σωφρονήσας τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὅστις γὰρ αὐτῷ σώφρονι ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πεῖσαι τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θελήσοντα· οἷς ἦ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου πυθέσθαι, βίαν μὲν, ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν, ἐπιφέρουσι· τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατόν. συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἔτι λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος Μωϋσῆς, Ἀαρῶνι μὲν καὶ τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς Λευίτιδος Φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ Θεὸς τινι προσκεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνειν· ζῶσι μὲν ὁ αὐτὸς ὢν Μωϋσῆς, πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰ δὲ τῇ πρεσ-

---

e Φυλέτης] Ejusdem tribus homo, tribulis, sed ὁμόφυλος est, qui de eadem gente Israelitica videlicet (quem & συγγενῆ appellat Josephus) uti ὁμόφυλοι συγγενεῖς in Scholiaste Oppiani lib. 1. Halieut. ψ. 249., & ἀλλόφυλος, qui Israelita non est. Ita & infra v. 7. de Φυλέταις tribus Menassitidis scribit. REL.

f Ἀχθόμενος,] Ἀχθόμενος ἂν ὅτι *Big.* (ὃν *Tar.* ad.) & *Samb.* καὶ ἀχθέμενος ὡ ὅτι *Epiphan.*

g Δικαιότερον] Δικαιότερος *Epiphan.* & *Zonaras.* δικαιότερον αὐτὸς πλουτεῖν *Vat.*

h Ὑπέλαβε.] Ἀπέλαβε *Samb.* & quod videtur, *Big.* Quid enim jam valet ἀπέλαβε? BERN.

i Τυραννίδι] Ita *Busb.* & *Epiphan.* τυραννίδι ᾗ in *reliquis.* & in *Editis* ante τελείᾳ ponitur ante τυραννίδι, & commate distinguitur post θελήσῃ.

k Καταχαριζόμενον] Χαριζομένῳ in quatuor *MSS.* καταχαριζομένῳ *Vat.*

l Θελήσῃ.] Εθέλοι *Busb.* ἐθέλῃ *Hen.*

m Ἤδη τυγχάνειν] Δὲ pro ἤδη legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Τό τε] *Tar.* τῷ τε.

o Ἀφαιρεῖται.] Ἀφῄρηται *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* id tamen nisi in rectum simul restituas ἄκνους & συνιέντας, haud licebit. BERN. & HUDS.

p Ἀξίῳ, πεῖσαι] *Coll. Big.* ἀξιοπειθῆ. *Coccejus* malebat ἀξίῳ, πειθοῖ.

q Θρασυνόμενος] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Θρασυνόμενον *Bas.* & *Gen.* cæterique *MSS.*

r Εἰσὶν οἳ,] Εἷς *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τέχνῃ οἱ' εἶναι κακουργοῦσι] Nihil muta. Nam *Bigotii Tar.* τέχνῃ οἱ' οἷόν κακουργοῦσι δυνατόν debile est & miserum: alterum robur Atticum habet. BERN. Τέχνῃ οἱ' εἶναι κακουργόσῃ δυνατὸν *Big.* Illud εἶναι pro οἷόν probat *Bernardus*; sed κακουργοῦσι rejicit.

t Τῆς Λευιτίδος] Ex τὸ Λ. *Vat. Bas.* & G. nec aliter *Zonaras.*

v Τυγχάνειν·] Ita MSS *Big.* & *Samb.* typique *Basileenses.* Convenit huic versio *Epiphanii*, & historia *Zonaræ.* τίνι γὰρ λόγῳ, ἔλεγεν, ἄκρων καὶ τῶν αὐτοῦ ἡ ζῆ τῷ ἱερωσύνῃ σωφρονοῦντι; εἰ μὲν ὡς ἐκ τῆς λευϊτικῆς φυλῆς ἐγὼ ταύτης τυγχάνειν δικαιότερος· ζῶντος μὲν ὁμοίως ἔχων, πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρος. Pariter τυγχάνειν· ζῶντος *Busb.* & *Hen.* Verum *Genevæ* excusum fuit τυγχάνων· ζῶντι &c. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Bas.* quibus favent *Zonaras* & *Vet. Interpr.* ut & *Busb.* & *Hen.* qui habent τυχεῖν. in *reliquis* τυγχάνω.

x Μωϋσῆς,] Recte μωσῇ *Hen.* & *Busb.* Placet modus μωυσῇ *Big.* & *Samb.* μωυσεῖ *Bas.* & *Gen.* BERN.

y Πλούτῳ] Inde Synh f. 110. a. diverbium Ris Lacis Talmudistæ, ὁ πλούτος καὶ κοῦφ, pro divitiis perniciosis, sive עושר שמור לבעליו לרעתו Eccles. c. 5. 14. BERN.

z Εἰ δ'] Inde carptim *Zonaras*, εἰ οἱ' ἑτέρα Φυλῇ προσκληρωθῆναι δέον αὐτῷ, προσμηδὲν ἡ τὸ ῥηθὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πεπεῖσθαι· καὶ λήψοντ' ἂν ταῦτα ἀθάνατα τε καὶ ἀεὶ ὄντα. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus*, p. 25.

πρεσ-

πρεσβυτάτη τ Φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ρυβήλε τὴν τιμὴν ἔχοι· λαμβανόντων αὐτὴν [a] Δαθαμνε καὶ [b] Αβιερώμε [c] καὶ Φαλαῦς. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντι τῶν πάντων τῇ Φυλῇ νεμομένων, καὶ δυναλοὶ χρημάτων περισσά.

γ'. Ἐβάλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ [d] Κορῆς τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν· ἔργῳ δ' εἰς ἑαυτὸν ἐπαγματεύετο τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν μεταῤῥῦσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως [e] μετ' εὐπρεπείας πρὸς τὰς φυλέτας ἔλεγε. προιὼν δ' [f] εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τ ἀκροωμένων προσθέντων τ κατ' Ααρῶν διαβολάς, [g] ἀναπίμπλατο τούτων ἅπας ὁ ὄχλος. ἦσαν δ' οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ πρώτων ἀνδρες, παρευδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τ Μωϋσέως ἀδελφὸν, καὶ [h] τοῦτον αὐτὸν ἀτιμῶν. ἀνηρέθισε δ' καὶ τὸ πλῆθος· καὶ βάλλειν τ Μωϋσῆ ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ παραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ σκηνῆς τοῦ Θεοῦ [i] πάντες ἐβόων, διώκειν τ τύραννον, καὶ τ ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντος. τ γὰρ Θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τ [k] ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ ἄξιον ἂν εἰς [l] τὴν τιμὴν προβάλλειν, καὶ τοῖς πολλῶν ἀποδεεστέροις ταύτην φέρονθαι [m] παρεσκεύασε· [n] κρίνοντά τε προσήκειν Ααρῶνι ταύτην, [o] οὐκ ἐπὶ τῷ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ ἀδελφῷ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσῆς δ' τὴν Κορέε διαβολὴν ἐκ πολλῶ [p] προϊδὼν, καὶ τ λαὸν [q] παροξυμένον ἰδὼν, οὐκ ἐδεισεν· ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τ πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τ ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τ ἱερωσύνης [r] τυχεῖν, ἀλλ' ὐ κατὰ τὴν [s] αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὐδέν τι ἐποιήσατο λόγον· πρὸς δ' τ [t] Κορῆν βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κατὰ τ' ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυὴς, "ἐμοὶ, φησὶν, ὦ Κορῆ, καὶ σὺ καὶ τέτων "ἕκαστος, ἀπεδήλωσ δ' τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄν- "δρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, καὶ τ ὅμιλον δ' πάσῃ τ "ὁμοίας ἐκ ὑποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν [v] ὧν ὑμῖν "ἐκ πλέτε καὶ τ ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχῃ. καὶ νῦν "Ααρῶνι τὴν ἱερωσύνην, ἐκ ἐπιδὴ πλέτῳ προῆκε, "σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρες ἡμᾶς [x] μεγάλῃ χρημάτων ὑπερ-

te majorem. Si vero antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo jure Rubeli tribus *hanc* dignitatem vendicaret: eamque acciperent Dathamnes & Abiramus & Phalaus. illi enim ex iſta tribu natu maximi, & *reliquis* magis divitiis abundantes.

3. Hæc itaque Cores loquutus, volebat quidem videri reipublicæ proſpicere: revera autem hoc tantum agebat, ut populi conſenſu *Pontificatus* honorem ad ſe transferret. Et ille quidem hæc maligne, ſpecioſa *tamen* oratione, ad tribules ſuos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanante, & unoquoque audientium *de ſuo* aliquid adjiciente conviciis in Aaronem, totus criminationibus iſtis completur exercitus. Erant autem qui cum Core conjungebantur ducenti & quinquaginta è viris primoribus, connitentes ut & Aaronem Moyſis fratrem è ſacerdotio deturbarent, ipſumque Moyſen ignominia afficerent. Quin & multitudo ſeditione agitatur; & ad Moyſen lapidandum ſe contulit, & in concionem turba confuſa magnoque cum tumultu congregata eſt. Atque ante Tabernaculum Dei univerſi vociferabantur, ſummovendum eſſe tyrannum, populumque ab eo ſerviendo liberandum, qui Dei obtentu dura & difficilia imperat. Deum enim, ſi ipſe ſacerdotem futurum elegiſſet, dignum aliquem ad hunc honorem provecturum fuiſſe; neque iſtum, qui multis eſſet inferior, ejuſcemodi dignitate cohoneſtare voluiſſe: & ſi eam Aaroni dare decreviſſet, populi ſuffragio potius daturum fuiſſe, quam fratris judicio permiſſurum.

§. 3. Procérum ſecedentium non minus quam CCL. plebique multæ perſuaſit Cores.

4. Moſes autem, Coræ licet calumnias multo ante præſenſerat, populumque jam viderat irritatum, nihil extimuit; ſed fretus fiducia ex rebus bene conſultis & adminiſtratis, ſcienſque fratrem Dei conſilio non ſua gratia ad ſacerdotium perveniſſe, prodiit in concionem. Ac populum ne quidem alloquitur; ſed ad Coren verſus & vocem quantum potuit attollens (cum cætera quidem ſolers eſſet, ad populum vero tractandum natura factus) "Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus "quivis ex iſtis (deſignabat enim ducentos & quin- "quaginta viros) honore digni videmini, nec po- "pulum univerſum ſimili dignatione prohibeo, "etiamſi vobis divitiis & cæteris dotibus conce- "dant. Et nunc Aaroni ſacerdotium detuli, non "quod opibus præcellat, tibi enim ampliores "quam utrique noſtrum facultates; neque pro- "pter

Moyſes de fratris Pontificatu ad miracula Deique teſtimonium provocat.

[a] Δαθάμνε] Δαθάμε καὶ ἀβειρώμε *Baſ.* & *Gen.* δαθάμε καὶ ἀβειρώμε MSS. quatuor. καὶ Φαλαῦς *Samb.* καὶ Φαλαῦ *Big. Baſ.* & *Gen.* καὶ ἀφαλῆς *Hen.* & *Busb. Dathan*, & *Abiron* vel *Abirom*, & *Falas* Epiphanius. Locum autem hunc diu corruptum ita primum à Joſepho conſtitutum fuiſſe credo, δαθάμνε (vel δαθάνε) καὶ ἀβειρώμε καὶ αὖνε ᾧ Φαλαῦ, vel φαλᾶ, פלא aut פלה. Nominat enim Legiſlator lib. IV. ſeditionis iſtius principia, קרח *Corach*, Samaritis idem *Carach*, דתן δαθάν i. e. ὁ δυνάστης, & אבירם *Abiram*, quomodo Judæi ac Samaritæ jam à plurimis ſeculis legerunt, quaſi παιδὲς μετέωροι; pro quo ἀβειρωὴν viſitur in tranſlatione LXXII. Alexandrinorum & apud S. Hieronymum, & ἀβειρωμοῦ in codicibus aliquot, cum Joſephi, tum Epiphanii; deinde און בן פלת, ὦν, τετέστιν ὁ πλέτος, βὲν φέλεθ, aut more Samaritarum & Judæorum LXXII. αὖν ὑὸν φάλεθ, S. Hieron. *Hon filius Pheleth.* Heic tamen nomen parentis, tacito filio, Joſephus nulla incuria ponere potuit, nulla voluit induſtria. Deputabis ergo hoc cum cæteris mendis librariorum & quidem perveterum. Vel Flavius Græce dixit Φαλαθῆς aut Φαλαῆς à Φαλαθῆς ac Φαλαῆς, quod eſt פלתי, *Phalethæus*, aut *filius Phaleth*, בן פלת או פלה. BERN. Ita cum *Bernardo* (quomodo & emend. *Coccejus*) placuit reſcribere. Δαθάνε *Vat.* & *Vet. Interp.* Δαθάμε in *Editis* & *reliquis MSS.*

[b] Αβιερώμε] Ita *Bernardus.* Αβειρώμε *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Αβειρῶν *Vat.* in LXX. *Interpp.*

[c] Καὶ Φαλαῦς] Καὶ Αφαλῆς *Busb.* & *Hen.* καὶ Αὖνε ᾧ Φαλάθ reſcribendum cenſet *Bernardus* ex iſtis τ LXX. Αὖν ὑὸν Φαλὲθ, quod haud veriſimile ſit *Joſephum* poſuiſſe nomen parentis, tacito filio. Verum καὶ ᾧ vel καὶ ὑὸν Φαλαῦς malit *Cotelerius* (in Notis ad *Conſtitut. Apoſtol.* p. 106.) ut intelligatur *On*, de quo *Num.* c. 16. v. 1. HUDS. Num. 16. 1. On appellatur filius Peleth. REL.

[d] Κορῆς] Iterum *Cod. Vat.* Κορέος. in *reliquis* tamen Κορῆς vel Κορὲ, ut ſupra p. 196. in principio.

[e] Μετ' εὐπρεπείας] Μετ' εὐπρεπέα ᾗ *Big.*

[f] Εἰς τὺς πλείονας] Εἰς πλείης *Busb.* & *Hen.*

[g] Ἀναπίμπλατο] Ἀναπιμπλᾶτο *Big.* Ἀναπιπλᾶτο, *agitatus eſt*, Epiphanius. Scripſiſſe Flavium exiſtimo ἀναπέπλατο, à πίπλημι. BERN. Ἀναπιμπλᾶτο *Big.* ἀναπέπλατο *agitatus eſt* juxta *Epiphan.* ἀναπέπλατο, à πίπλημι *Joſephum* ſcripſiſſe exiſtimat *Bernardus.*

[h] Τοῦτον αὐτὸν ἀτιμῶν.] Forſan τοῦτο legerat *Epiphan*

[i] Πάντες ἐβόων,] Σπεύδοντες ἐβόων ἦκειν τ τύραννον *Big.* & *Samb. Clamabant omnes, exeat tyrannus*, Epiphan. Legerat itaque vir Scholaſticus πάντες ἐβόων (vel ἐβόουν cum *Baſ.* & *Gen.* nam peramant Attici ου diphthongum) εἶκειν i. e. ἀναχωρεῖν, vel ὑπείκειν τ τύραννον. BERN. Σπεύδοντες ἐβόων ἦκειν τ τύραννον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* In *Vet. Interpr.* habetur, *clamabant omnes, exeat tyrannus*, quaſi (ut ait *Bern.*) legerat πάντες ἐβόων (vel ἐβόουν) εἶκειν (i. e. ἀναχωρεῖν) vel ὑπείκειν τ τύραννον.

[k] Ἱερωσόμενον] Lege ἱεροσόμενον. COCC.

[l] Τῷ τιμῷ] Ita *Samb.* & *Vat* in *reliquis* deeſt articulus.

[m] Παρεσκεῦσαι] Ita in *MSS.* in *Editis* παρεσκεῦσαι.

[n] Κρίνοντά τε προσήκειν] Κρίναντά τε *Big.* & *Vat.*

[o] Ἐπὶ τῷ πλήθει] Ἐπὶ τὸ πλῆθος *Samb.*

[p] Προϊδὼν,] Προϊδὼς *Vat.* puta pro προειδὼς.

[q] Παροξυμένον] Ita *Big. Samb.* in *Editis* perperam παροξυμμένον, pro παροξυμμένον aut παροξυνόμενον.

[r] Τυχεῖν,] Τυχόντα *Busb.*

[s] Αὐτῆ χάριν,] Αὐτῆ *Big.*

[t] Κορῆν βοῶν] *Samb. Busb.* & *Hen.* ὦ κορῆ; quod Ariſtarcho acceptius à recto nomine κορέας, κορῆς. Jam *Baſ.* & *Gen.* ὦ κόρη à κορὴς, ſed mox iiſdem κορῆ excuſum fortiter. BERN.

[v] Ὧν ὑμῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὧν ὑμεῖς ἐκ πλ. κ. τ. ἄ. ἀ. ὑπάρχετε, i. e. ἐπιτυγχάνετε, ἐπιλαύετε.

[x] Μεγάλῃ χρημάτων ὑπερβάλλεις,] Quamvis divitiæ Corachi non ita extollantur in V. T. Judæi tamen, & qui ab iis

"pter generis nobilitatem, hoc enim Deus no-
"bis commune esse voluit quibus eundem dedit
"progenitorem; neque amore fraterno inductus,
"quem similiter & alter vendicaret, fratri indul-
"gebam. Etenim si, honorem *istum* largiendo,
"Dei legumque rationem non habuissem, nequa-
"quam memet præteriens alteri benignus exstitis-
"sem, quando ipse mihimet vicinior sim fratre,
"& meipsum arctiori quam illum necessitudine at-
"tingam. Neque enim sapientis erat mihimet in-
"ique agendo periculum creare, ut alteri exinde
"felicitatem pararem. Sed & ego neque is sum
"qui injuria vos afficiam: neque Deus sustinuisset
"aut se contemni, aut vos ignorare quidnam illi
"gratissimum præstetis: sed cum is ipse suum ele-
"gerit sacerdotem, fecit ut nulla hac ex re cul-
"pa magnopere laboremus. Veruntamen licet non
"meo beneficio, sed Dei judicio sacerdotium ac-
"ceperit, in medio tamen illud deponit *& relin-*
"*quit*, ab iis * vendicandum qui de eo disce-
"ptare volunt; postulans, quòd ab hoc ipso *aliis*
"ad munus illud *obeundum* jam prælatus fuerit,
"ut res arbitris permittatur, sibique fas sit pariter
"ac aliis ei assequendæ operam dare; pluris æsti-
"mans vos sine seditione conspicere, quam *istam*
"possidere dignitatem, tametsi vestris etiam cal-
"culis comprobatus eam gesserit. Haud enim vi-
"tio vertendum, si quod Deus dederit vestro etiam
"consensu accipere existimemur. Quin & ho-
"norem, quem ille ultro detulit, salva pietate re-
"cusare non licuit: immo à ratione prorsus alie-
"num *non accepisse*, Deo istum in omne ævum lar-
"giri dignante, firmamque ejus possessionem nobis
"pollicente. Quamobrem denuo judicatum fa-
"ciet, quem velit pro vobis hostias ipsi immola-
"re, rebusque Divinis præesse. Incongruum enim
"*foret*, ut Cores, honorem *istum* ambiens, Deo
"hunc impertiendi, cui voluerit, auferat potesta-
"tem. Igitur seditionem motusque ciere, quod ad
"hanc causam attinet, desistite. Mane vero, quot-
"quot de sacerdotio contenditis, adestote, & quis-
"que secum domo afferat thuribulum cum suffiti-
"bus & ignem. Sed & tu, Core, cede Deo judi-
"cium, & hac in re ejus opperire sententiam, &
"temetipsum non facias Deo superiorem: sed po-
"tius accede, ut hoc modo exploretur an tibi ho-
"nos *iste* decernendus sit. Æquum autem esse ar-
"bitror ut Aaron etiam ad hanc disquisitionem ad-
"mittatur, *præsertim* cum & ejusdem sit generis,
"& de re nulla in Pontificatu gesta reprehendi pos-

"Βάλλεις, ὦ μὴν ἀδίκῳ ἀγωνίᾳ, κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ'
"ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν αὐτὸν δοὺς πατέρα, ἀδελφὸν φι-
"λαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἑτέρῳ εἶχε, τοῦτο φέρων
"ἔδωκα ἀδελφῷ. καὶ γὰρ εἰ μὴ φρονπίζων τοῦ Θεοῦ καὶ
"τὸ νόμων τὴν τιμὴν ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ πα-
"ρεῖχον δύναμ παρέχον ἑτέρῳ, συγγενέστερον ὢν [y] ἐμαυ-
"τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ [z] πρὸς
"ἐκεῖνον διακείμενον. καὶ γὰρ ὅπερ σωτῆρον, ἐν τοῖς κιν-
"δύνοις ἐμαυτὸν [a] ὑποβεβλημένα τοῖς ἐκ σοῦ πραγνομεῖν,
"ἄλλῳ τὴν [b] διὰ τοῦτο εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ'
"ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν· ὅ, τε Θεὸς οὐκ ἂν
"προϊδὼν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, εἶτ' [c] ὑμᾶς ἀγνοοῦν-
"τας [d] ὅ, τι καὶ πιστοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὖ-
"τὸς, ὁπλεξάμενος τὸ [e] ἱερωσόμενον αὐτῷ, τοῦτ' ἔστι
"αὐτὰς ἡμᾶς ἠλαύνειρωσεν. ὃ μὲν ἐξ ἐμοῦ χαρι-
"[f] λαῶν, [g] ἀλλὰ κατὰ κρίσιν Θεοῦ, καταπέπηγεν αὖ-
"τὸ εἰς μέσον ἀπροκάτμον τοῖς βουλομένοις· [h] ἐκ τού-
"του προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι,
"[i] καὶ τὸ πρῶτον αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸς αὐτοῦ παιδάσαι,
"προτιμῶν [k] δὲ τὸ γέρας ἔχειν. τὸ μὴ φασιάζοντας ὑμᾶς
"ὁρᾶν, καί τοι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγ-
"χάνων. ὁ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, οὐχ [l] ἁμαρτάνομεν τοῦτο
"καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἦν δὲ καὶ τὸ
"μὴ [m] προσέσθαι παρέχοντος ἐκείνου τὴν τιμὴν ἀπρε-
"πές· καὶ πάλιν [n] ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον,
"καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν
"τοῦ Θεοῦ, παντάπασιν [o] ἀλόγιστον. κελεύει τοίνυν [p] πά-
"λιν αὐτὸς, [q] τίνα βούλεται τὰς ὑπὲρ [r] ὑμῶν αὐτῷ
"θυσίας ὁπτιθεῖν, καὶ προεστάναι τὰ ἀσεβείας. ἅπο-
"πον δὲ [s] Κορῆν, ἐφιέμενον τὰ τιμᾶς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ
"τινι [t] προσχεῖν ταύτην ἀφελέσθαι τὸ Θεόν. τὰ οὖν
"εἴσεως καὶ τὰ δοὺς τοῦτο παρεχῆς [v] παύσασθε. πρὸς
"δὲ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀνθιστασθε, κομίζων ἕκαστος
"θυμιατήριον οἰκοθεν σὺν [x] θυμιάμασι καὶ πῦρ πάρ-
"τε. καὶ σὺ δὲ, [y] Κορῆ, [z] προσχωρήσας τὴν κρίσιν τῷ
"Θεῷ, τὴν ὑπὲρ τούτοις αὐτοῦ [a] μένε ψηφοφορίαν, ἀλ-
"λὰ [b] καὶ μὴ σαυτὸν πρὸ τοῦ Θεοῦ κρείττονα· [c] προ-
"γνώσῃ δὲ κρινοῦμεν οὕτως ὡς τοῦ γέρως. ἀνεμέ-
"σιον δὲ οἶμαι καὶ Ααρῶνα προσδέξασθαι συγκρινη-
"σόμενον· γένους μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ, μηδὲν δὲ μεμ-
"φῆναι τοῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυ-
"νάμενον. [d] καὶ θυμιάσατε σωφρόνως ἐν φα-
"νερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ [e] θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ-
"περ ἂν τοῦ θυσίαν [f] ἡδέως κρίνειεν ὁ Θεὸς, οὕτω
[g] ὑμῖν

hausere, Mohammedani, multi sunt in divitiis Corachi prædicandis. REL.

y Εμαυτῷ ταδελφῷ,] Εμαυτὸ *Big. Samb.* & *Vat.*

z Πρὸς ἐκεῖνον] Illud πρὸς negligit *Vat.*

a Υποβεβλημένα] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑποτεθειμένα.

b Διὰ τούτου] Διὰ τοῦτ' εὐδ. *Big.* & *Samb.*

c Υμᾶς ἀγνοοῦντας] Huᾶς *Big.*

d Ο, τι καὶ ποιοῦντες] Ita placuit legere, paucula mutando; cum antea esset, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε favente primum *Gelenio*, qui vertit, *quid illi* &c. dein *Epiphanio*, qui habet —— *ei præstatis.* ὅτι καὶ ποιοῦντας αὐτῷ χαρίζεσθε *Big.* ut & *Samb.* à prima manu, sed ab altera χαρίζεσθε.

e Ιερωτόμενον] Legit iterum ἱερωσόμενον *Coccejus* in libri sui margine.

f Λαῶν,] Λαοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

g Αλλὰ κατὰ] Ita *Big.* & *G.* ἀλλὰ μὴ κῦ κρ. *Samb. Vat.* & *Baſ.* Forsan sic, ὃ μὲ ἐξ ἐ. χ. λαῶν, ἀλλὰ μὲν κῦ κρ. *non quidem ex mei gratia, at certe ex Dei judicio.*

h Εκ τούτου] Hunc versum præteriit lumen Scholastici, propter similia initia ἐκ τοῦ & κὲ τοῦ. Pro ἐκ τοῦ habes apud *Big.* & *Samb.* ἐκ τούτου: quinimo *Tar. Big.* inserere audet σὺν ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι. Deinde καὶ τὸ πρῶ occurrit in codd. *Big.* & *Samb.* Mox; Περὶ αὐτὸν *Tar. Big.* & *Samb.* παιδάσαι· προτιμῶν τοῦτο γέρας. *Big.* παιδάσαι· προτιμῶν δὲ τὸ γέρας. BERN. Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.* Malebat *Cocc.* ἐκ τοῦ) *Samb.* & *Vat.* ἐκ τοῦ in *reliquis.*

* *Vendicandum*] Ita placuit interpretari, quod *Heſychio* ἐπιδικάζεται, ἀνθποιεῖται.

i Καὶ τὸ πρῶ] Iterum ex *Big.* & *Samb.* in cæteris κὲ τοῦ πρῶ. Forsan melius κὲ πρῶ.

k Τὰ τὸ γέρας] Sic mallem cum *Big.* in *aliis* τοῦτο γ.

l Αμαρτάνομεν] Ita cum *Vet. Interpr. Bigotio* & *Burio.* in aliis omnibus ἁμαρτάνομεν.

m Προσέσθαι] Προσέσθαι *Samb.* & *Vat.*

n Αξιοῦντος] Ita *Big. Samb.* & *G.* ἀξιοῦντας *Baſ.* ἀξιοῦντα *Vat.*

o Αλόγιστον.] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* εὐλόγιστον, nimirum προσέσθαι, *honoremque ſuſcipere Deo largiente omnino prudens fuerit.*

p Πάλιν αὐτὸς,] Καὶ πάλιν *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Busb.* & *Hen.*

q Τίνα βούλεται] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τίνας.

r Υμῶν αὐτῷ θυσίας] *Al.* ἡμῶν.

s Κορῆ,] Ita *Samb.* à Κορίας, Κορῆς, Κορίου. *cæteris* Κορὲ à Κορὴς, Κορὲ.

t Προσχεῖν] Προσχὴ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Παύσασθε.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* παύσασθαι.

x Θυμιάμασι] Ita *Busb. Hen.* & *Zonar.* θυμ. κ. πῦρ παρεῖτε *Baſ.* & *G.* pro παρεῖτε, ut πάρει pro πάρεστι. *Epiphanius* videtur legisse θυμιάμαῖ, & dein cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) κὲ πάρεστε.

y Κορῆ,] Κορὲ *Vat.* ut supra Κορὲ p. 196. in princip.

z Προσχωρήσας τὴν κρίσιν] Ita *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* προσχωρῆσαι τὴν κρίσιν εἰ θέλῃς τῷ Θεῷ, καὶ τ. ἑ. τ. αὐτὸ ψηφοφορίαν *Big.* & *Samb.* προσχώρησον τὴν κρίσιν τῷ Θεῷ, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτὸ μένε ψηφοφορίαν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Μένε] Delet *Coll. Bigot.*

b Καὶ μὴ σαυτὸν] Αλλὰ μὴ *Samb.* κὲ μὴ absque ἀλλὰ *Epiphan.*

c Προγνώσῃ] Προσχοῦ *Big.* & *Samb.*

d Καὶ θυμιάσατε] Καὶ abest *Samb.* & *Vat.*

e Θυμιωμένων] Θυομένων *Samb.*

f Ηδέως κρίνειεν] Ηδέως κρίνειεν ὁ Θεὸς *Baſ.* & *Gen.* ut πλείων com-

" ε ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ὀπὶ τἀδελφῷ
" h Διαβολῆς ὡς κεχαρισμένα τῷ πιμῷ αὐτῷ ῥυέ-
" μενον.

"fit. Ubi vero conveneritis, in conſpectu populi
"thura adolete, ſuffituque facto, cujus ſacrificium
"Deo acceptius fuerit, is vobis conſtituetur ſa-
"cerdos; cui nihil de fratre poteſt objici: quaſi
"per gratiam ab ipſo dignitatem acceperit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς οἱ μὲν τ στάσεως καταρξάμενοι διεφθάρησαν κ βάλησιν ξ Θεȣ· τῷ δ' ἱερωσύνῃ Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, κ οἱ ἔγγονοι αὐτȣ.

ΤΑῦτα Μωϋσεως εἰπόντος, παύεται κὴ τ παρασκȣῆς τὸ ὠληθὸς, κὴ τ εἰς Μωϋσῆν ὑποψίας. i ἐπῄνεσαν ȣ̓ τοῖς εἰρημένοις· κὴ γὰρ ἦν κὴ εὐδοκ χρησασθαι τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν λύεται τ σύλλογον. τῇ δ' ὑστέρᾳ σωῆλθον εἰς τὸν ἐκκλησίαν, προσδεξόμενοι τὴ θυσίαν, κὴ τὴ δι' αὐτῆς κρίσιν τ θεῖ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' εἶναι θορυβωδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρȣ ξ ὠληθȣς ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τ ἐσομένων· κὴ τ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακȣργῶν, τ ȣ̓ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν κὴ παραχῆς. k ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τῆς στάσεως προϊȣσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κοσμος τῆς καταστάσεως. ὁ ȣ̓ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ καταδοᾶν τ ἐν τέλει, κὴ πρὸς ὅ τις εἴποι πρὸς τὸν γνώμιον l τρέπων, ἐθορύβει. πέμψας ȣ̓ κὴ Μωϋσῆς πρὸς m Αβίραμον κὴ Δαθάμιλον ὑπηρέτας, ἐκέλȣσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, κὴ προμένειν τὴν ἱερȣργίαν. ὡς δ' ἔπι n ὑπακȣσαν τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, κὴ Μωϋσῆν μὲ προϊέσθαι κατὰ ξ λαὸν πάντας ἐκ κακȣργίας αὐξανόμενον· ἀκȣσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀνθλᾶν αὐτῷ τὰς o προβόλας p ἀξιώσας, ἀπὴ πρὸς τὰς θεῖ q Δαθάμιλον, ȣ̓κ ἡγέμενον εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανήσαντας. οἱ δ' ȣ̓δὲν ἀντιφάντες ἠκολȣθȣν. r οἱ ȣ̓ θεῖ Δαθάμιλος, πυθόμενοι τ Μωϋσῆν μετὰ τ ἀξιολόγων τῆς πληθȣς πρὸς αὐτȣς s προσφοιτόμενον, t προελθόντες γυναιξὶν ἅμα κὴ τέκνοις πρὸ τ σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί κὴ u μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. οἵ τε θεραπεύοντες ἦσαν πρὸς αὐτȣς, x ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι Μωϋσῆς, ἀμυνόμενοι.

β'. Ο ȣ̓ πλησίον γιόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τ ȣ̓ρανὸν ἀναχὼν, y μεγάλης ἐκβοήσας ὡς ἀκȣσθὴν πάσῃ τῇ πληθύι γλέσθαι, "Δέσποτα, φησὶ, τ ὑπ' ȣ̓ρανοῦ "τε κὴ γῆς κὴ θαλάσσης· σὺ γὰρ ἐμοὶ τ ὑπ' ἐμοῦ

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater & filii ejus ſacerdotium tenuerunt.

HÆc cum dixiſſet Moyſes, multitudo & tumultuari & de Moyſe male ſuſpicari deſtitit. Dicta autem collaudarunt, iiſque acquieverunt: ſimul enim erant & populo è re ſua eſſe videbantur. Et tunc quidem cœtus dimittitur. Ubi vero poſtera dies illuxit, frequentes convenerunt, ut ſacrificio intereſſent, judicioque ex illo de iis qui *cum Aarone* ſuper ſacerdotio contendebant. Contigit autem ut tumultuoſa eſſet concio, populo eventus exſpectatione ſuſpenſo: & aliis quidem voluptati habentibus, ſi Moyſes improbus eſſe deprehenderetur; ſapientioribus vero, ſi moleſtia & perturbatione liberarentur. Metuebant enim ne gliſcente indies ſeditione illis deperiret pulcher rerum ſuarum ordo. Ita enim à natura comparatum eſt vulgus, ut magiſtratibus obloqui gaudeat, & à cujuſvis conciuncula circumlatum motibus cieatur & agitetur. Moyſes autem, miſſis ad Abiramum & Dathamnen viatoribus, juſſit ut ad condictum venirent & *rei ſacræ faciundæ eventum exſpectarent. Cum vero nunciis reſpondiſſent, ſe neque obtemperare velle, neque diutius paſſuros eſſe, ut Moyſi contra populum creſceret potentia malis artibus quæſita; Moyſes, his ab iis acceptis, plebiſque patronis ſe ſequi juſſis, Dathamnen ejuſque factionem adibat; nihil ſibi metuendum eſſe ratus, ſi ad ſuperbos & contumaces recta contenderet. Illi vero è veſtigio eum ſubſequuntur. Dathamnes autem cum ſuis, audito Moyſen cum primoribus populi ad ſe venire, prodeuntes cum uxoribus & liberis ante Tabernacula conſtiterunt, exſpectantes quidnam rei à Moyſe ageretur. Atque eos circumſtipabant famuli, ſi quam vim Moyſes inferret, auxilio futuri.

2. Ille vero cum prope acceſſiſſet, manibus in cœlum ſublatis, magna voce exclamabat, ut à tota multitudine exaudiri poſſet, inquiens, "Domi-
"ne cunctorum in cœlo & terra ac mari (nam tu
,, mi-

Ut vidit Moyſes ſchiſmaticorum contumaciam, magno rurſum animo Deum obteſtatur.

Moyſis precatio ad Deum.

comparatum ex πολὺς. Cæteris ἰδίαν. Præterea legitur in *Busb.* κείνοιτο, in *Hen.* κείνειτο, manuque abs altera *Samb.* κείνει, imo à tertia κείμη. Drungarius in Annalibus de re eadem, ȣ̓ θυμιάντων ὑμῶν ἐνώπιον ξ λαȣ, ὅπερ ἐν τῷ θυσίαν ἰδίαν κρινεῖ ὁ θεὸς, ἔτος ἕτερα ὑμῖν ἱερεύς. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* ἰδίαν. & mox varie in *MSS.* κείνοιτο, κείνειτο, κείμη & κρινῖ.

ξ Υμῖν] *Busb.* ἡμῖν.

h Διαβολῆς ὡς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὡς.

i Ἐπῄνεσαν ȣ̓ τοῖς εἰρημένοις·] Ἐπῄνεσαν ȣ̓ τὰ εἰρημένα *Big.* & in codice *Samb.* nova manus. Ἔτι ȣ̓ ἐπὶ τὰ εἰρημένα *Tar.* in ſchedis *Bigotianis.* Hoc vano metu factum è Græculis, quaſi id verbuli nomina caſus tertii juxta ſe haud ſineret. *Zonaras* etiam ait, ἐπῄνεσε ταῦτα τὸ πλῆθος. Mox σωῆλθεν *Samb.* σωῆλθε τὸ πλῆθος *Busb.* & *Hen.* BERN.

k Ἐδεδίεσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἐδεδίεσαν *Baſ.* ἐδεδίεσαν *Gen.*

l Τρέπων,] Τρέπειν ἐθορύβει *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.*

m Αβίραμον κὴ Δαθάμιλον] *Baſ.* & *Gen.* Dicitur equidem μαιάμη ex מרם, & perinde μαιάμη. *Big.* & *Samb.* Αβειρῶνα κὴ Δαθάνλω. *Hen.* & *Busb.* Αβειρώμον ἐ Δαθάμλω. Statim ὑπηρέτας *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam ab ἱρέω, i. e ἱρέσσω. Hinc & χερσὶ δίρεισα, Principi Heliconis Vatumque parenti. Præterea viri nimis ingenioſi apud Thebas ſe Bœotias reperiſſe gaudent Abironem & Dathanum, ſub nominibus forte Auguris Argivi *Amphiarai* & *Batonis* affinis. Amphiarai enim cauſa ζεὺς κεραυνὸν βαλὼν, ait Apollodorus Grammaticus l. 3. ſic Diodorus Pauſanias aliique, τῷ γὰρ διέσχεν. ὁ ȣ̓ σὺν τῷ ἅρματι ἐ τῷ ἱππόχῳ βάσαι, ὡς ȣ̓ ἴσοι ἐλατῆρῳ ὠμύνθη. Ergo δύσαι volunt ex יתן, contra repetitam ſæpe lectionem Pauſaniæ? BERN. Αβειρῶνα ἐ Δαθάνλω *Big.* & *Samb.* Αβειρώμον ἐ Δαθάμλω *Hen.* & *Busb.* Αβειρώνλω ἐ Δαθάνλω *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 197. in principio.

* Rei ſacræ] Sacerdotium exſpectarent *Vet. Interpr.* ſacris intereſſent *Gelen.*

n Ὑπακȣσαν] Ὑπακȣσας *Big.* & *Samb.* ὑπακȣσας *Hen. Busb.* & *Vat.*

o Προβόλας] Προβόλους *Baſ. Gen. Big.* & *Hen. Primores.* προβόλους *Busb. Samb.* & *Zonaras, Senatores.* זקני ישראל זקנים ἰσραὴλ iidem Moyſi c. 16. v. 25. וחכמי ישראל Paraphraſtæ Samaritico: *Majores natu* & *Nobiles populi*, Epiphanio Scholaſtico: atque poſt paucula huic Flavio τ πλῆθος οἱ ἀξιόλογοι. BERN.

p Ἀξιώσας,] Vel κελεύσας legerat *Zonaras*, vel ἀξιώσας ita interpretatus eſt.

q Δαθάμιλον,] Hic & inferius δαθάνλω *Big.* & *Samb.* δαθάμλω *Hen.* cum *Busb.* BERN. Ita *MSS.* ut v. 20.

r Οἱ ȣ̓ θεῖ Δαθάμιλον,] I. e. Datham ipſe. nota phraſis. Confer Num. 16. 27. REL.

s Παρεγινόμενον,] Παρεγλυόμενον *Big.* & *Samb.*

t Προελθόντες] Προεξελθόντες *Vat.*

u Μέλλοι] *Al.* μέλλῃ.

x Ὡς εἰ] Ὡς εἰ βίαν ἄν τινα σφ. M. ἀμυνόμενοι *Samb.*

y Γεγονὸς] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* atque μέγα βοήσας interpretari videntur *Busb. Hen.* & *Zon.* γεγονὼς βοήσας *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Ita γεγονὼς λόγος *Philoni Judæo* idem quod προφοβικός. atque in *Lexicis* veteſtis γεγωνὸν, μεγαλόφωνον, ἐξακȣστὸν. Similia etiam habet *Didymus* ad phraſin *Maronidæ* dilectam γίγανε βοήσας. BERN.

z Πρατ-

"mihi rerum geſtarum teſtis fide digniſſimus, quod "nihil abſque tua auctoritate fecerim; ut qui mi- "hi in agendis auxilium porrexeris, Hebræorum "in anguſtiis ſuis ſemper miſeratus) adſis *precor* o- "rationis meæ auditor. Tibi enim nec facta *no-* "*ſtra* latent nec cogitata: ideo *quæſo* ne dedigne- "ris veritatem patefacere, oſtendens quam ingra- "to in me animo exſtiterint. Sane quæ antequam "naſcerer acciderint omnium optime noſti; quip- "pe non auditu accepta, ſed tui præſentis dum fie- "rent oculis ſubjecta. Verum *nunc* rerum illarum "quas iſti cum non ignorent male ſuſpicari tamen "non verentur, te mihi teſtem *certiſſimum* conſti- "tue. Ego cum vitam agerem quietam, id quod "mea virtute & tua voluntate atque Ragueli ſo- "ceri mei beneficio conſequutus eram, relicta ta- "men ea qua fruebar felicitate, memetipſum totum "dedidi miſeriis pro iſto populo perferendis. At an- "tea quidem pro libertate eorum, nunc vero pro "ſalute magnas ærumnas pertuli, omnique peri- "culo memet cum alacritate objeci. Nunc igi- "tur quoniam in maleficiorum ſuſpicionem vene- "rim hominibus, qui meo labori & ſolicitudini "ſuam acceptam debent vitam & incolumitatem; "plane tu, qui mihi ignem illum oſtendiſti in "monte Sinæo, & vocem *divinam* tunc me audi- "re voluiſti, meque prodigiorum illic loci edito- "rum ſpectaculo dignatus es; qui me in Ægy- "ptum properare juſſiſti, tuumque conſilium po- "pulo iſtic aperire; qui Ægyptiorum felicitatem "labefactaſti, nobiſque ex *dura* illorum ſervitute "fugam paraſti, & Pharaonis dominatum meo im- "perio ſubjeciſti; qui nobis viæ ignaris *&* *obſeſſis* "pelagus in terram convertiſti, & mare fluere in- "hibitum Ægyptiorum ſtrage intumeſcere feciſti; "qui inermes armorum præſidio muniviſti; qui "aquas inquinatas nobis potu jucundas ſcaturire "reddidiſti, laticeſque nobis ad extremam inopiam "redactis è petra eduxiſti; qui terrenis in cibum "deſtitutos ſervaſti alimento è mari ſuppeditato; "qui è cœlo victum demiſiſti antea inviſum *pari-* "*ter ac inauditum*; qui legum *à Deo ferendarum* "cogitationem nobis injeciſti, & reipublicæ ad- "miniſtrandæ rationem deſcripſiſti; Veni, o- "mnium rerum Domine, mihi in judicem teſtem- "que integerrimum, quod neque præmium à quo- "quam Hebræorum, ad jus æquumve perverten- "dum, acceperim, neque pauperem, meliorem "cauſam habentem, ab adverſario divite vinci ſi- "verim; neque ita memet in poteſtate adhibue- "rim, ut detrimentum caperet reſpublica; in cul- "pæ tamen ſuſpicionem incidi, à ſtudiis meis a- "lieniſſimæ, tanquam non juſſu tuo, ſed meo be- "neficio, in Aaronem contulerim ſacerdotium. Ita- "que & nunc oſtende, quod omnia tua providen- "tia gubernes ac modereris; & nihil temere & "ſponte ſua, ſed tua voluntate motum ad finem "pervenit: & quod curam geris eorum, qui He- "bræos auxilio adjuverunt, vindicta perſequendo

"πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ "σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ ὁρωμένοις μηχανὴν ἐξεπο- "ρισας, οἷόν σε ἐν πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενον· "ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων. σὲ γὰρ οὔτε [z] πρά- "τόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει· ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι "τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν [a] ἐπίπροσθεν θέ- "μενον. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γνώσεως, "αὐτὸς [b] οἶσθ' ἀκριβέστερον· σὺ γὰρ ἀκοῇ μαθὼν, ὄψει "τότ' αὐτοῖς παρὼν γινομένοις. ἃ δὲ [d] τότε, "καθάπερ ἐπισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τού- "των μοι γοῦν μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταση- "σάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ "[e] τῷ Ραγουήλ μοι γαμβρῷ καταλιπὼν, ἀ- "φεὶς τοῖς ἐκείνων ἀπολαύσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐ- "πέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων πολυπραγμοσύνης. καὶ πρότε- "ρον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δὲ ὑπὲρ "τῆς σωτηρίας μεγάλας ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δει- "νῷ τὸμὸν ἀντιτάξας προθυμον. νυνὶ οὖν ἐπὶ κακορ- "γεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν "καμάτων ὑπάρχει τὸ σῴζεσθαι, εἰκότως ἂν αὖ- "τοῖς, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλέγας κατὰ τὸ Σινα῀ον, "καὶ τῆς [f] αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε ἐάσας, καὶ θεα- "τὴν τῶν περάτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνον ὁ τόπος "ποιήσας· ὁ κελεύσας [B] ἐπ' Αἰγύπτῳ σαλπῆσαι, καὶ τὴν "σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι· ὁ τὴν Αἰγυπτίων δι- "δαιμονίαν σείσας, καὶ τῆς [h] ὑπ' αὐτῶν δουλείας θρα- "σμὸν ἡμῖν παρασχών, καὶ [i] μικροτέραν ἐμοῦ τὴν φα- "ραὼ ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχου- "σι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκομ- "μένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμήνας ὀλέθροις· "ὁ γυμνοῖς ἔσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαριζόμενος· "ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι παρασκευ- "άσας, καὶ τελέως [k] ἀπορῶσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν "πόον μηχανησάμενος· ὁ τῆθεν ἀπορουμένους εἰς τρο- "φὴν [l] διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ' οὐρα- "νοῦ τροφὴν καταπέμψας [m] ἢ πρότερον ἰσορηθεῖσαν· ὁ "νόμων ἐπίνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ διάταξιν πο- "λιτείας· ἐλθὲ, Δέσποτα τῶν ὅλων, δικαίης μοι "καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, [n] ὡς ἔστι [o] δωρεὰν ἐγὼ "παρ' Ἑβραίων τινὸς κατὰ τὸ δικαίως ἐσομένον, "ὅτι πλούτου κατέφρονα πενίαν νικᾶν δυναμένῳ, "οὐτ' ἐπὶ βλάβῃ τοῦ κοινοῦ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλ- "λοτριωτέρας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπινοίας πέ- "ρασι, ὡς οὐχὶ σοῦ [p] κελεύσαντος Ααρῶνι δοὺς τὴν "ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ψηφίσησον δὴ "καὶ νυνὶ, ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, [q] καὶ "μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βραβεύ- "όμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται· ὅτι ἢ φροντί- "ζεις τῶν Ἑβραίων [r] ὑπηρετούντων, [s] μετελθὼν Ἀβίρα- "μον καὶ Δαθάμην, οἳ σε καταδικάζουσιν ἀναι- "σθησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιήσῃς

[z] Πραττόμενον] Πραττόμενον τέ *Samb.* τὶ *Coll. Voſſ.*
[a] Ἐπίσθεν] Ἐπισθεσθόμενος *Vat.*
[b] Οἶσθ'] *Samb.* & *Big.* οἶσθα.
[c] Τότ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* & *Vat.* τότε cum *Editis* omittunt *Alii.*
[d] Τότε,] Τότοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*
[e] Τῷτο Ραγουήλ] Τῶτον *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*
[f] Αὐτοῦ] *Big. Samb.* & *Epiphan.* σεαυτοῦ. Idem autem valet αὐτοῦ hoc in loco. BERN.
[g] Ἐπ' Αἰγύπτῳ] Ἐπ' Αἴγυπτον *Vat.*
[h] Ὑπ' αὐτῶν] *Al.* ὑπ' αὐτοῖς.
[i] Μικροτέραν] *Gen. μακροτέραν ἐμοῦ. Epiphan. μικροτέραν ἐμοί.* Cæteri, ut excuſum vides. Paria legimus Chriſtiani Hebr. c. 11. BERN. Paria legimus *Pſ.* 105. & 106. & *Hebr.* 11.
[k] Ἀπορῶσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν] Ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν πολὺν *Baſ.* & *Gen.* ἀπολῶσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν πότον *Tar. Big.* accentu pravo vocis ποτον, Manuele Græculo adeo profitente poſt meliores. BERN. Ἀπολῶσιν *Big.* ſic p. 188. v. 21. τέλεον ἀπολέσωσιν.
[l] Διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης] *Big.* ex Gloſſemate aut ex verſu ſequente, εἰς τροφὴν καταπέμψας, ἀφανίσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης. *Epiphanius* fortean viderat ἀφανίσας. BERN.
[m] Οὐ πρότερον] Antea ergo manna illic non deſcenderat. REL.
[n] Ὡς ἔστι] Σὺ οἶδας, ὡς ἔστι legerat *Idem.* Hîc reſpexiſſe videtur ad *Num.* c. 16. v. 15. & ad 1 *Sam.* c. 12. v. 3.
[o] Δωρεὰν ἐγὼ] Sive cum natione Samaritarum, &, quod jam notarunt Phariſæi ad Megillæ officium f. 71. d. Talm. Jeroſ. & f. 9. b. Talm. Babyl. cum LXXII. ſuæ factionis Doctoribus, Flavius etiam legerit ἀρεθμ. c. 16. 15. חמור, חמד, חנם, ἐπιθύμημα; ſive cum reliquis Judæis חמור חמדה, ſicut inclamatum 1 Sam. c. 12. 13. τίνος ἕνεκα ἐλήφθη; quod Rabbini veteres haud neglexerunt Nedarim f. 38. Connectit autem illa Decem Legum tabula, לא תחמד תחמוד. BERN.
[p] Κελεύσαντος] *Big.* Κελεύσαντος. mox *Baſ.* & *Gen.* ᾧ κῷ νυνὶ.
[q] Καὶ μηδὲν] Καὶ οὐδὲν *Hen. Busb.* & *Zon.* BERN.
[r] Ὑπηρετούντων,] *Baſ.* & *Gen.* ὑπηρετῶν, μετελθὼν ἀβειρώνῳ καὶ δαθάνῳ, (καὶ δαθάμῳ *Gen.*) οἱ σὲ. *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὃν. μέτελθε ἀσεεζῶνα καὶ δαθάνῳ· οἳ σε. *Hen. Busb.* ὃν. μετελθὼν ἀβείρωμον καὶ δαθάνῳ· οἳ σε. paullo poſt *Samb.* ὕστερ. BERN.
[s] Μετελθὼν] Μέτελθε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[o] Απο-

"ἢ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, ἕτω μεμνώ-
"των κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κενῶς ἐκ ⁓ ζῆν
"αὐτὸς μεταθήσας, μηδ' ὡς [t] ἀποθανόντας κατ' ἀν-
"θρώπινον ἐξεληλυθότας ⁓ βίᾳ φανέντας νόμον· ἀλ-
"λὰ χάνοι σὺν αὐτοῖς ἅμα τῇ γλώσσῃ καὶ τοῖς ὑ-
"πάρχουσιν, ἓν πατοῦσι [v] γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ἐπί-
"δειξις [x] ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία,
"[y] σωφρονίσης ἢ εἰς τὸν ὕστερον πείσεσθαι σὲ σοῦ
"δοξάζοντας [z] οὐκ ὀσία· δύρεθείην γὰρ ἂν ἔτως ἀ-
"γαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ κελεύοις. εἰ δ' ἀληθεῖς
"πεπόιηται τὰς κατ' ἐμὲ βουλάς, τὸν μὲν ἀπει-
"θεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ, ὃν δ' ἐπηρα-
"σάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποίησας ἐμόν· καὶ
"δίκην εἰσπραξάμενος ⁓ δὸς ⁓ [a] τὸ ἀδικῆσαν θελή-
"σαν ⁓ λαὸν, ⁓ λοιπὸν βεβαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰ-
"ρήνην, σῶζε τὸν πειθόμενον τοῖς σοῖς προ-
"τάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὸν καὶ ἀκινδύνευτον τῶν
"ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα, ὡς ὁ δί-
"καιον ὑπὲρ τὸ ἐκείνων κακίας κοινῆς πάντας ἰσρα-
"λίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν.

γ'. Ταῦτ' εἰπόντος καὶ δακρύοντος, σείεται μὲν αἰ-
φνίδιον ἡ γῆ· σάλῳ δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ
ἐξ ἀνέμων βίας σαλευομένων κύματος, πᾶς μὲν ἐδεί-
σεν ὁ λαός. παταγὴς ἦν καὶ σκληρὰ ῥαγδὴ ἦχος, ⁓
τὰς ἐκείνων σκηνὰς [b] σωίζησιν ἡ γῆ, καὶ πάνθ' ὅσα
[c] φίλα τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς [d] αὐτήν. ἠφανισμέ-
νων δ' ἔτως, ὡς μηδ' ὀφθῆναί [e] τινας γνῶναι· [f] συν-
ῆλθ πάλιν τὸ γῆς τὸ [g] περὶ ἐκείνοις κεχλιὸς καὶ κατέ-
στεγε, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων [h] φανε-
ρὸν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπώλοντο, ἡ δὲ
δεῖξις τοῦ ἰσχυροῦ ⁓ θεοῦ γνώμενοι. [i] ὀδύρετο δ' [k] ἄν
τις οὐ μόνον τὸ συμφορᾶς αὐτοὺς, καθ' αὑτὸν ἕσης
ἀξίας οἴκτου· ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα [l] παθόντων ἐφάνη-
σαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ συντεταγμένων σκηνὰς ὁρῶντες,
πρὸς τὴν ὄψιν ⁓ συμβεβηκότος ἐβεβαίουν τὴν κρίσιν·
καὶ νομίζοντες ὡς [m] ἀλιτηρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ
Δαθάμινλον, οὐδ' ἐλυπεῖτο.

δ'. Μωϋσῆς ⁓ καλεῖ τοὺς περὶ τὸ ἱερωσύνης [n] ἀμιλ-
λωμένους, ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν· ἵν' οὗ προσ-
δέξηται τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς [o] ἥδιον, ἐκεῖνος ⁓ ἢ κεχειρο-
τονημένος. [p] συνελθόντων ⁓ πεντήκοντα καὶ διακο-

"Abiramum & Dathamnem, qui ſtupiditatis te
"accuſant, quaſi meis artibus conceſſeras. Mani-
"feſtum autem in eos dabis judicium, qui inſa-
"nientes tuæ detrahunt gloriæ, ſi non aliorum
"more è vita diſceſſerint, ne quis morientes nihil ni-
"ſi quod humanitus accidit paſſos exiſtimet: ſed
"terra, quam calcant *indigni*, dehiſcens cum fami-
"liis & facultatibus eos abſorbeat. Hoc enim omni-
"bus erit in demonſtrationem potentiæ tuæ, & ad
"doctrinam; iis autem *inſigni* documento, qui talia
"perpetraturi ſint, male de te cogitantes: ſic & e-
"go comperiar fidelis tui miniſter in iis quæ fieri
"imperas. Sin vero commiſerim flagitia quæ in
"me conferunt, eos illæſos omniſque mali immu-
"nes cuſtodi; &, quam illis imprecatus ſum, in
"me recidat pernicies: pœnaque ab eo exacta, cui
"in animo erat populum tuum injuria afficere, pa-
"ceque & concordia in poſterum ſtabilitis, mul-
"titudinem ſerva tuis præceptis obſequentem; ei-
"que concede ut vitam agat ſecuram, & ſuppli-
"ciorum, quæ luunt ſcelerati, expertem. Tu e-
"nim noſti haud juſtum eſſe, ut Iſraëlitæ univer-
"ſi pœnas eorum nequitiæ debitas perſolverent.

3. Hæc ubi lachrymans dixiſſet, repente qui-dem terra movetur; atque agitatione ſimiliter ac in mari facta, cum à ventorum vi concientur fluctus, univerſi quidem attoniti ſunt. Sono autem & gravi ſtrepitu excitato, juxta eorum tentoria ſolum ſubſidit, & illos, & quicquid eis carum erat, abſorpſit. Iſtis autem ita deletis, ut ſciri non poſſet an ulli illic viſi fuerint; rurſus terra, circa illos hiatu patefacta, arcte adeo coiit & conſtitit, ut ſpectantibus ne minimum ejus, quod illi acciderat, veſtigium apparuerit. Et iſti quidem hoc modo exitio dati ſunt, in *magnum* argumentum Dei potentiæ. Eſt autem ut illos lugeret aliquis non ſolum propter calamitatem, vere miſeratione dignam; ſed & quod ex iſtis quæ perpeſſi ſunt gaudium *non mediocre* ceperint cognati. Nam neceſſitudinis obliti, ad aſpectum eorum quæ evenerant, judicium Dei læti comprobarunt; ratique Dathamnen cum ſuis, ut *reipublicæ* peſtem & perniciem, periiſſe, *ipſorum vicem* minime dolebant.

Statim à precibus lacrymiſque Moyſis cætum ſchiſmaticorum hiatu profundo diſſiliens hauriit tellus. *Num. c. 16. & c. 26. Deut. c. 11. Pſ. 106. & Eccleſ. c. 45.*

4. Moyſes autem evocat qui de ſacerdotio contenderent, ad explorandum quinam futuri eſſent ſacerdotes; ut *ſcilicet* cujus ſacrificium Deo magis gratum & acceptum foret, is *in ſacerdotium* cooptaretur. Cum vero convenissent ducenti & quinquaginta

Mox Coren aliosque CCL. ignes Divini penitus abſumunt; acerris tantummodo ſervatis in memoriam rei.

[t] Ἀποθανόντας] Ἀποθανόντας ut ſuperfluum & à gloſſatore adjectum tolli hinc jubet *Tar. Big.* ſed immerito. BERN. & HUDS.

[v] Γῆν.] Γῆ ſolus *Samb.*

[x] Ἂν] Delet *Coll. Voſſ.*

[y] Σωφρονιστὴς ⁓ εἰς τὸν ταῦτα πείσεσθαι] *Epiphanius* ἵνα γὰρ σωφρονίστης τοὺς. *Tar. Big.* ex conjectura σωφρονιζῇς τ' εἴη ⁓. Malo tamen correctionem faciliorem inferre, hanc puta, γένοιο, καὶ διδασκαλία σωφρονιστὴς εἰς τὸν ταῦτα &c. BERN. Ὅσια edidit *Huds.* correxerat quoque ita *Coccejus.*

[z] Οὐκ ὅσια·] Οὐχ ὁσία *Baſ.* & *G.* convenientius οὐχ ὁσίᾳ, *mente improba.* BERN.

[a] Τὸν ἀδικῆσαν θελήσαντες λαὸν,] Σὸν *Gen.* emendat *Cocc.* σὸν quomodo legiſſe videtur & Vetus Interpres. HAV,

[b] Συνιζῇσιν] *Big. Zon. Hen. Busb. Schotanuſque* à συνιζέω. συνίζῃσι *Samb.* Verum *Baſ.* & *Gen.* συνίζῃσιν ἡ γῆ inductum à συνίζημι, ſicut συνίσημι paſſim offendunt Grammatiſtæ. *Epiphanius* autem arripuit συνεχίθη ἡ γῆ, *ſciſſa eſt terra*, pro *collapſa illa eſt*, ac *ſubſedit*, ſive codex *Caſſiodori* ei lectioni faveret, ſive phraſis Moyſis ob animum verſaret illius Scholaſtici ותפתח הארץ את פיה. BERN. Vulgatam lectionem retineo. συνίζῃσιν *Big. Zon. Hen. & Busb.* συνεχίθη legiſſe viſus eſt *Epiphan.* συνίζῃσι etiam hoc loco ferri poteſt.

[c] Φίλα] Καὶ πάνθ' ὅσα φίλα τούτοις ὦ *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* καὶ πάνθ' ὅ. α φίλα (aut potius φῦλα) αὐτοῖς ὦ *Baſ.* & *Gen.* Ambigue quidem *Zonaras*, Ταῦτα εἶπε δακρύων, καὶ σείε⁓ μὲν ἀέρων ἡ γῆ. σκληρὸς ⁓ ῥαγδὸς ⁓ ἦχος, συνίζῃσε πρὸς τὰς ἐκείνων σκηνὰς, καὶ αὐτάς τε καὶ τὰ αὐτῶν εἰς τὸ χάσμα κατωλίσθησε· καὶ ὅτως αὖθις συνῆλθε τὸ διῃρές. Φῦλα adeo expones את בתיהם, *gentiles eorum*; aut Onceloſo arbitro אנש בתיהון; quippe Deut. c. 11. 6. diſtinguit ipſe Moſes inter בתיהם & אהליהם. Ad ſchiſmatis etiam hujuſce affines vocem φῦλα abſque vi extendi poſſit. Plures interim legunt φιλα, quæ ſunt liberi, famuli, tabernæ, opeſque reliquæ Apoſtatarum v. 30. אתם ואת כל אשר להם, ſive ex verſu 32. אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. Dixit adeo Philo, tanquam nomine Legiſlatoris graviſſime interminantis p. 693. χάσματα γῆς ἐφ' ἑαυτῶν διλωσιβρίφης ἐπὶ μήκιστον διῃνοίγεται, πολυανθρώπους ἀπὸ πυρμῆς, συγγενείας (φῦλα Joſepho) αὐτανδρεὶ καταποντούμενος καὶ συγκαταπινομένας οἰκίας, ζῶντας ἀνθρώπους εἰς ἅδου κατερχομένους. ἐπεὶ δ' ἠσύχασε, ῥήγνυ⁓ μὲν ἡ γῆ σεισμῷ τινὶ χθεῖσα· ῥήγνυ⁓ δὲ καθ' ὃ μέρος μάλιστα αἱ σκιραὶ τῶν ἀνεθῶν ἦσαν, ὡς ὑπαπιεχθείσας ἀθρόως ἐπιπροφθῆναι. τὰ δὲ ἀφανισθέντα μέχρι πάλιν συνῆλθε, τῆς χρείας ἀπιτελεσθείσης ἧς ἕνεκα διεζώχθη. Acute Theodoretus de hac clade, οἱ ἀφ' μέσης θαλάσσης ἀβύσσωλες, ὡς τῇ γῇ καταπόθησαν. BERN. Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* φῦλα, ut exponas *gentiles eorum.*

[d] Αὐτὴν.] Αὐτῷ *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[e] Τινας γνῶναι·] Τινὰ *Samb.* HUDS. Fortè μηδὲ φθῆναί τινὰς γνῶναι. V. *ut ne occurrerent quidem illud agnoſcere.* innuit celerius quam quis ſentiat abſumtos fuiſſe. COCC.

[f] Συνῆλθ πάλιν] Συνῆλθέ τε π. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Περὶ ἐκείνοις] Περὶ ἐκείνας *Busb.* & *Vat.*

[h] Φανερὸν εἶναι] Φανερὸν *Epiph.* necnon *Tar. Big. Schotanuſque* ſuo ab ingenio: ſine cauſa quidem hi omnes. BERN. Φανερὸν *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* ſine cauſa, ut putat *Bern.*

[i] Ὀδύρατο] Ita *Big.* ὠδύρατο *Samb.* ὀδυρᾶτο in *Editis.*

[k] Ἂν τις] Forte ἅτις vel ὅστις. COCC.

[l] Παθόντων] Παθόντας ἐφάνησαν *Vat.*

[m] Ἀλιτηρίους] *Samb.* ἀλιτρίους. Mox δαθάμλω idem *Samb.* dein δαθάμιν aut δαθάμιη *Big.* BERN.

[n] Ἀμιλλωμένης,] *Samb.* & *Hen.* Alii attenuant vocalem primam ἀμιλλ. Dein *Tur. Big.* contra libros ἱερέων. BERN.

[o] Ἥδιον, ἐκεῖνος ⁓ ἢ κεχειροτονημένος.] Ἡδίων, ἐκεῖνος ⁓ εἴη *Big.* & *Samb.* manus altera. Aliis ἥδιον &c. ut *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & altera *Samb.* BERN.

[p] Συνελθόντων] Ἀνελθόντων *Vat.*

quinquaginta viri, qui cum propter patrum virtutem habiti ſunt in honore à populo, tum propter ſuam qua majoribus ſuis prælucebant, prodierunt etiam Aaron & Cores, atque omnes ante Tabernaculum adolebant odoramenta quæ ſecum attulerant. Tantus autem ignis *ſubito* effulſit, quantum manibus factum nemo *unquam* conſpexerat, aut ex ignibus ſubterraneis erumpentem, aut è ſylvis vi ventorum alliſis & attritis ſponte proſilientem; ſed qualis, Deo jubente, accendi poterat, fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cujus in illos impetu univerſi, tam ducenti & quinquaginta viri quam Cores, ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverum quidem reliquiæ comparuerint. Solus autem Aaron ſuperfuit ab igne illæſus, quod Deus erat, qui, ad comburendum quos oportebat eum demiſerit. Moyſes autem, his pereuntibus, illud agens ut ſupplicii hujus indicium eſſet ad memoriam ſempiternam, volenſque ut ſeri nepotes factum agnoſcerent, præcepit Eleazaro, Aaronis filio, ut aceras illorum *ad aram æneam deponeret, poſteris in monumentum eorum quæ paſſi ſunt, & quod *falſo* ſibi perſuaſerint Dei potentiam circumveniri
IV. poſſe. Et Aaron quidem, cum non amplius Moyſis munere, ſed Dei judicio omnibus patefacto, ſacerdotium obtinere viſus fuerit, cum filiis ſuis iſto honore jam ſatis firme perfruebatur.

ſίων ἀνδρῶν, οἱ καὶ δι' πατέρων ἀρετὴν ἐπιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ δι' τὸ αὐτῶν ἢ κἀκείνους [q] ὑπερεβάλλοντο· προῆλθον καὶ Ααρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τ σκιωῆς πάντες [r] καθηγίαζον ὅπὶ τοῖς θυμιατηρίοις [s] ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ᾗ πῦρ τοσῦτον ὅσον οὐδὲ χειροποίητον ἰσόρησέ τις· [t] οὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρομὴν [v] καύματος, ὅτι κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης [x] πρὸς αὐτὸ θεμελιωδείσης αὐτομάτως ἐξεκρήσθη, ἀλλ' [y] ὁποῖον θεοῦ κελεύσαντος ἀφθεῖν, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον· [z] ὑφ' ᾧ πάντες, οἵ τε ἑξακόσιοι καὶ [a] οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, [b] ἀίξαντος [c] ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. σωθῆναι ᾗ μόνον Ααρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τ' θεὸν εἶναι τ' δὲ [d] ἔδει καίειν ἀπενεγκόντα. Μωϋσῆς ᾗ τούτων [e] ἀπολομένων, βουλόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη παραδοθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους [f] αὐτὴν μαθεῖν, [g] ἐκέλευσεν Ελεάζαρον τ' Ααρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν [h] παρὰ τ' χάλκεον καταπῆξαι βωμόν· [i] ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη [k] τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν θεοῦ [l] νομίσαντα ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. καὶ Ααρὼν μὲν οὐκ ἐπὶ τῇ [m] Μωϋσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχεν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γενομένῃ, μὴ τ' υἱῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τ' τιμῆς.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deſerto per annos octo & triginta obvenerunt.

ΚΕΦ. δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

Dein Moyſis gratiæ nimiæ apud Deum omnem ſui calamitatem imputant Hebræi. Num. c. 16. 41.

NOn ita tamen contigit ut deflagraret ſeditio, ſed ut multo magis creſceret & acrius ingrueret. Subjiciebatur autem cauſa cur in pejus indies verteretur, ex qua malum nunquam ceſſaturum eſſe veriſimile erat, ſed longo tempore duraturum. Cum enim jam animos hominum occupaſſet perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, non arbitrabantur Deum niſi in gratiam Moyſis iſta facere: huic autem acceptum referebant, quod Deus adeo illis ſuccenſeret & iraſceretur non tam punitorum iniquitate commotus, quam à Moyſe ſolicitatus. Et illos quidem periiſſe *dicebant*, non ob aliud delictum, quam quòd Dei cultui & religioni ſtuduerint: ipſum vero talium virorum & omnium optimorum interitu populum multaſſe, ut nunquam reus fieri amplius poſſet, inſuper & fratri indubie confirmatum iret ſacerdotium. poſthac enim neminem illud affectaturum eſſe, cum aliis id in per-

ΤΗΝ μέντοι στάσιν οὐδ' ὅτως συνέβη παύσασθαι, πολλῷ ᾗ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβανε ᾗ τ' ὅπὶ τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τ' θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο τοῦτο χωρὶς τ' εἰς Μωϋσῆν χάριτος θεοῦ πεπρᾶχθαι· κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τοῦ ἔργου θεοῦ [n] γίνεσθαι τοσούτου, οὐχ ὅτως διὰ τοῦ τ' κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως παραγαλουσιμένου. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν [o] ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι θεοῦ τοῦ θρησκείαν ἐπῃδάκεισαν· [p] τ' ᾗ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρου καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τ' λαὸν, [q] πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑπερογὴν δίκης, ἔτι καὶ τοῦ ἱερωσύνου ἀναμφίλεκτον [r] ταδελφῷ βεβαιοῦν. οὔθ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον [s] ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντας κακῶς ὑπολω-

q Υπερεβάλοντο·] Υπερεβάλοντο *Big.* Dein Koρὶς *Big.* BERN.

r Καθηγίαζον] Καθήγιζον *Hen. Busb.* & *Zon.*

s Οσα κομίζοντες] Οσάκις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

t Οὐδὲ] Οὔτε *Hen.* & *Busb.*

v Καύματος,] *Tar. Big.* καύματος, ὅτι κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης πρὸς αὐτῶν. *Epiphanius* πρὸς αὐτό. *Comeſtori* καθ' ὑποδρομὴν κεραυνοῦ &c. Ait enim, *Quantus ignis nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum, aut violentia ſpirituum, viſus eſt unquam exilire.* BERN. Ita *Big.* & *Vat.* in *reliquis* κύματος.

x Πρὸς αὐτὸ] Πρὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* πρὸς αὐτῷ *Vet. Interpr.* πρὸς ὑποδρομὴν κεραυνοῦ legiſſe videtur *P. Comeſtor*, qui ita dicit, *quantus ignis, nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum aut violentia ſpirituum viſus eſt unquam exſilire.*

y Οποῖον] Οἷον *Hen.* & *Busb.* οἱοῖον *Vat.*

z Υφ' ᾧ πάντες,] Ita quatuor *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Zon.* ἀφ' ᾧ *Vat. Baſ.* & G.

a Οἱ πεντήκοντα] Illud οἱ omittit *Vat.*

b Λίξαντος] Ita è *Cod. Samb.* edidit *Bernardus.* (ita & emendaverat *Coccejus* & præfert *Coll. Voſſ* & ipſa *Bigot.*) ἄξαντος *Vat.* (αὔσαντες *Tar.*) ἄξαντες *Baſ.* & G. *veniente* reddit *Vet. Interpr.*

c Επ' αὐτοὺς] Οὕτως *Tar.* ut Ora Cod. *Coccejani* teſtatur. HAV.

d Εδει καίειν] Εδικαιν pro ἔδει καίειν *Vet. Interpr.* legiſſe exiſtimat *Bern.*

e Απολομένων,] In *MSS.* ἀπολομένων & ἀπωλυμένων & ἀπωλομένων & ἀπωλωμένων. in *Editis* ἀπωλωμένων. *Epiphanius* legiſſe videtur ἀπωλυμένων aut ἀπωλομένων.

f Αὐτὴν] Αὐτὸν omiſit *Big.*

g Εκέλευσεν] Εκέλευεν *Baſ.*

* *Ad aram*] Juxta S. Literas, *ut acerras aræ eneæ affigeret*, aut *diductis in laminas aram eneam incruſtaret.* καὶ περίθημα αὐτὰ τοῦτο τῷ θυσιαστηρίῳ LXXII.

h Παρὰ τ' χάλκεον] Περὶ *Zon.* & *Vet. Interpr.* nam vertit, *circa altare æneum collocare.*

i Ως ἂν] Ita MSS. Editi ὡσὰν.

k Τοῖς αὖθις] Τῶν γεγονότων καὶ τοῖς μετέπειτα *Busb. Hen.* & *Zon.*

l Νομίσαντα] *Col. Big.* νομίσασαν.

m Μωϋσέως] Μωσέως jam *Big.* & *Samb.* quomodo equidem Joſephum ſcripſiſſe exiſtimo. BERN.

n Γίνεσθαι τοσούτου,] Γενέσθαι forſan legerat *Vet. Interp.*

o Εξαμαρτάνοντας,] Εξαμαρτόντας *Big.*

p Τοῦ ᾗ τοιούτων] Τῶν ᾗ *Big.* & *Samb.* Μωϋσῆν ᾗ juxta *Vet. Interpr.*

q Πρὸς τὸ μηδεμίαν] Πρὸς τῷ *Tar.* apud *Big.* & *Epiph.* πρὸς μηδεμίαν *Big.* πρὸς τὴ μηδὲ μίαν alii omnes. Proxime ἐζημιωκότα exemplaria cætera, ſi exceperis *Sambuci* membranas. BERN. *Al.* πρὸς τῷ (ut *Cocc.* in marg. *Tar.* utrumque ibidem delet) & πρὸς μηδ'.

r Ταδελφῷ βεβαιοῦν.] Τῷ ταδελφῷ *Samb.* & *Big.*

s Αντιποιήσασθαι,] *Al.* (ut *Tar.* & *Cocc.*) ἀντιποιήσεσθαι. *Big.* delet καὶ.

t Νεω-

λωλότας. ἔπ γε μὴν ἡ φῆμη τ οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ δ πλήθους, μειῶσαί π τ Μωϋσέως μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

β'. Μωϋσῆς δ', ἡ γὰρ ἐκ πολλοῦ πυνθανόμενον ἠκροᾶτο τ ὄχλου, δείσας μή π [t] νεωτερίσωσι πάλιν, καὶ ψόφου π μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν· καὶ [v] πειμένων ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξυνῇ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δ' μόνον τοῖς φυλάρχοις προειπὼν, κομίζειν τὰ τ φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνῃ, [x] οὗπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ααρὼν, ἐπιγράψας [y] Λεΐτην ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ δ Θεὸς κατέθηκε. [z] τῇ δ' ἐπιούσῃ [a] προσεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώριμοι δ' ἦσαν, [b] τῶν τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ δ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' οὗπερ αὐτὰς σχήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτῳ μεμενηκυίας ἔβλεπον· ἐκ δὲ τ Ααρῶνος βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφυέντας ἐώρων καὶ καρπὸν ὡρήσιον. [c] ἀμύγδαλα δ' ἦν, [d] ἐκ τούτου δ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἰδέας, εἰ [e] καί π ἄλλῳ μίσους [f] ἕνεκα ὁ Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τὸν δ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, [g] ἐπιθυμοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ Θεῷ, συνεχώρουν Ααρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, πρὸς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε

niciem ceſſiſſe compererit. Ad hæc etiam cognati exſtinctorum multis agebant apud populum, ut Moyſi arrogantiam aliquantulum minuerent: id quod in ſuam incolumitatem eſſet & ſalutem.

2. Moyſes autem, qui & multo ante populum motu cieri & perturbari reſciverat, metuens ne qui rurſum res novas molirentur, & magnum aliquod malum accideret, in concionem multitudinem congregavit: & patienter audivit *quæ dicerent*, nihil in ſui excuſationem conatus, ne vulgus magis irritaretur. At hoc ſolum principibus tribuum præloquutus eſt, ut virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas: illum enim accepturum eſſe ſacerdotium, in cujus virga ſignum Deus ediderit. Quod ubi placuit, *ſignatas* attulerunt cum alii, tum Aaron, inſcriptum habens in ſua tribu Leviticam: atque eas Moyſes *accipiens* in Dei Tabernaculum depoſuit. Sequenti vero die virgas protulit; facile enim agnoſci poterant, quod eſſent & à principibus qui *eas* adduxerant & à cætero populo notatæ. Et alias quidem videbant eadem ſpecie manere qua eas acceperat Moyſes: ex Aaronis autem virga ramos & germina exorta ſpectabant, fructuſque maturos. Amygdalæ enim erant, quod ex eo ligno facta eſſet virga. Mira autem ſpectaculi novitate attoniti, omiſſis odiis quibus fortaſſis tam Moyſen quam Aaronem proſequerentur, in admirationem ferebantur Dei judicii: & de cætero, cum non potuerint non iis applaudere quæ Deus decreverat, conceditur Aaronem rite habere ſacerdotium. Et illi quidem, ter divinitus electo *& fatuſtis auſpiciis comprobato*, ſtabilis manſit dignitas. Hebræorum au-

Sceptrum Aaronis, una nocte germina, flores, nuceſque proferens, inter aridas virgas cæterorum principum, familiæ Aaronicæ Sacerdotium jam tertio confirmavit. Num. c. 17.

[t] Νεωτερίσωσι] *Baſ.* & *Gen.* νεωτερίσωσι. *Big.* & *Samb.* νεωτερίτωσι, ex uſu. Juvabit & Philonem adducere de confirmatione admiranda ſacerdotii Aaronici. Ἐπὶ δ' ἡ μία τάξις, (tribus licet unica, ut ſcipio Pontificis monſtrat, Num. c. 17. 3.) τ ἱερωμένων, ἡ πολλοῖς πολλαχοῦ μυρίων κακῶν αἰτία γεγονέναι φέρεται στάσις ἐπεπόλαζε (quale equidem in Eccleſia Chriſtiana excitarunt ſera factio Presbyterani;) καινοῦσθαι τ νεωκόροι ἐπιβεβουλευκότες τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὸν ἐκείνων τιμὼν ἀδηφαγήσασθαι βεβουλημένοι. καὶ τοῦτ' δικαίως ἠλπίζων ἔσεσθαι, πολλαπλάσιοι τ ἀριθμὸν ὄντες. ——— ἐφ' οἷς εἰκότως ἀνιαθεὶς ὁ μωϋσῆς, λόγοις μὲν ἀναδιδάσκειν οὐκ ἐδοκίμαζε· ἱκετεύσῃ δ τ θεὸν ἐμφανεῖς ἀποδείξεις αὐτοῖς ἀδαχεῖν περὶ δ μηδὲν ἐψυδέσθαι καὶ τὸν τ ἱερωσύνης ἄρειζιν. οἱ δ' κελεύσθησαν ῥάβδους λαβεῖν τὰς φυλὰς ἰσαρίθμους. καὶ τὰ μὲν τ ἄλλων ὀνόματα φυλάξαντα ἐπιγράψαι τὰς ἰδίας, τῇ δ λοιπῇ τὸ δ αἰδηρῷ καὶ ἀρχιερέως· εἶτ' εἰς τ ναὸν ἄρασα τ ἀδύτων εἰσενεγκεῖν. ——— Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λογίῳ πληχθεὶς, ἅπαντα δ ἔθνους προσεῖτο, εἰσῆρχε), καὶ τὰς ῥάβδους ἀνακομίζει· τὰς μὲν ἄλλας ἰδίᾳ ἀφορᾶν ἰχνέας. μίαν δ' ἐφ' ἧς τέκνα ἐπεγέγραπτο τ ἀδελφῶν πεπαυματουργημένων. οἷα γὰρ φύσει δύσβοτις ἄπασα σύδυς βλαστὸς ἐξέφυσε, καὶ τὰ δρυοείας καρπὸν ἔφερεν. οἱ δὲ καρποὶ κάρυα ἦσαν. Verum paulo poſt nucis iſtius ſpeciem ipſe declarat, λέγει) μέν τοι καὶ τὸ ἐαρὶ βλαστάνειν εἰωθότων δένδρων τ ἀμυγδαλῆ πρῶτον ἀνθεῖν, δύσγνωμονοῦσιν φορὰν ἀκαρπόρυτον: quod Plinius itidem notavit in Hiſtoria Naturæ florentis, *Ex his quæ hieme concipiunt, floret prima omnium amygdala menſe Januario*; *Martio vero poma maturat*. Quare etymon ſui *Saced* à שקד *maturavit, adproperavit, feſtine enixus eſt*, arceſcunt non tam Rabbini Judæorum, Jarchius, Eſdraides, aliique, quam veri Dei veriſſimum Oraculum Jer. c. 1. 11, 12. Vati enim de viſo affirmanti מקל שקד אני ראה, כי שקד אני על הברי לעשתו! directe reſpondit Optimus καὶ σοκιδ ἀνὶ, συνέβαλε δ' ἐμοὶ ἀμυγδαλίνην ῥάβδον ἀνόμασαν ἡ δ' ἀμυγδαλίνη ῥάβδος τὸ ταχὺ τ τιμωρίας μηνίτης· ὥσθ' ἅπαν τ ἄλλων δένδρων τοῦτο τὸ δένδρον ἀνθεῖ. Aut verbis Jarchii כי השקר מהר ליוצא פרח קורים לכל האילנות. Chryſoſtomus ad idem oſtentum, τὸ δ καρυΐνῃ, ἀμυγδαλίᾳ τινὲς ἠμείψαντο. ὁ δ' ἐξεραίοις ἔτεσι ἔχει· βακτηρίαν ἐγεγόνεσαν ἐγὼ ὁρῶ. ἡ γὰρ ἐγρήγορσις καὶ τὸ ἀμύγδαλον ἀπὸ τ αὐτῶν ἐν τῷ ἐξαίφνης φθορίσει) ῥηματων. ἐπαγγὲ γὰρ καλῶς ἐώρακα &c. τουτέστιν, ἐγκείται αὐτοῖς μακρυθυμῶ, ἀλλ' ἐπάγω τὸν ὄλεθρον. Idem etiam adfert Hieronymus, Critica Rabbinorum præ cæteris Eccleſiaſticorum virorum delibutus, *Pro virga vigilante* (ſic etiam legitur in vulgatiſſima ipſius verſione) LXX. *Baculum nucem transtulere. Nam* Saced *nux dicitur, vigilia autem, vel vigil, ſive vigilare appellatur* Saced. *Ab eo igitur quod dicitur nux, propter verbi ſimilitudinem* (ut accidit in שׁקוּד & שׁקוּי Danielis) *ad vigilis intelligentiam alluſit. Pro baculo nucco virgam vigilantem Aquila & Symmachus, Theodotio vero amygdalinam tranſtulerunt*. Neque aliud ſane intellexerunt LXXII. Interpretes quam reliquorum ubique Judæorum Samaritarumque amygdalas ſeu לוּז; ubi κάρυα ponunt vice Hebraici שׁקדים *ſchekdim*. Nam pro melioribus illis nucibus κάρυα merito uſurpari à plurimis veterum Scriptorum, ſicut inter Laconas veniebant μυκηρὰ, Heracleon, Seleucus, Pamphilus, Heſychius, aliique Grammatici Græci, præter Servium ex Latinis ad opus Ruſticum Maronis. BERN.

[v] Πειρωμένων ἠκροᾶτο] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* πρὸς μὲν ἂν *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Οὗπερ ἂν] Legerat *Epiphanius*, ὅπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ ἐόξαν. κομίζουσιν οὖν οἵ τε &c.

[y] Λεΐτην] Λεΐτιν *Baſ. Gen.* & *Epiph.* Λεΐτιν *Big. Samb. Hen. Busb. Zonaraſque*. Perinde autem valet, ſive tribum ſive tribunum interpretere hoc in loco. Conſtat enim ex deſcriptione Moyſis, tam tribuum (quas Hieronymus Lyranuſque tredecim recenſent, propter ambigue dictum v. 6. בתוך מטותם; Philo Joſephuſque & Judæorum cæteri una pauciores) quam nomina Principum ſuorum fuiſſe inſculpta tot virgis, præſertim vero virgam hieraticam nomina Aaronis proavique ejus, Deo jubente, tuliſſe. Audi tamen Johannem Drungarium ἄγαν ψιττακίζοντα· Ἐκκλησιάζας δ πάλιν προεῖπε τοῖς φυλάρχοις ἥκειν, τὰ τ φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα κομίζοντας· ἐκείνῳ τ ἱερωσύνῃ ἐτοιμίνῃ, ὅπερ ἂν τῇ βακτηρίᾳ σημεῖον χθῇ) ἐν θεῖ. κομίζουσιν οὖν οἵ τε ἄλλοι καὶ ἀάρων ἐπιγράψας τῇ βακτηρίᾳ λεΐτιν· ἃς ἐν τῇ σκηνῇ δ θεὸς κατέθετο μωσῆς. τῇ δ ἐπιούσῃ προσεκόμισαν ταύτας καὶ αἱ μὲν ἄλλαι εἶα περ ἐτύγχανον, ἔμενον· ἡ δ ἀάρων ἐβλάστησε κλάδους τε καὶ καρπὸς. τὸ δ καρπὸν ἡ μὲν δ λεΐτικῆ βίβλος κάρυα λέγει, ἀμύγδαλα δ ὁ ἑβδομήκοντα. ἐξεπλάγησαν οὖν πάντες, τρὸς τὸ ἀάρων χειροτονήσαντος δ θεῦ. BERN. *Al.* Λεΐτιν. perinde autem valet, ſive *tribum* ſive *tribunum* interpreteris hoc in loco. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 636. & *Schotanum* in *Bibliotheca*, tom. 2. p. 302.

[z] Τῇ δ'] *Big. Coll.* τῇ δὲ.

[a] Προεκόμισε] *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* προεκόμισε Et in Numeris ſacris ויוצא משה, LXXII. καὶ ἐξώϊσκε μωσῆς. *Protulit ergo*, S. Hieronymus. *Big.* & *Samb.* προεκόμισαν. *Hen. Busb.* & *Zon.* προσεκόμισαν. Philoni ἐκκομίζει. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* προεκόμισαι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[b] Τῶν τότε ἀνδρῶν] Καὶ σημηναμένων αὐτὰς τ τότε ἀνδρῶν οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ δ πλήθους *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* niſi quod hic videtur legiſſe, οἵπερ ἐκόμιζον ἀπέναντι δ πλήθους.

[c] Ἀμύγδαλα] Τὸν δ καρπὸν (ut inquit *Zonaras*) ἡ μὲν δ λεΐτικῆ βίβλος κάρυα λέγει. Videſis *S. Theodoretum* ad *Jer.* c. 1. v. 11.

[d] Ἐκ τούτου] Ἐκ τοιούτου ξύλου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

[e] Καί τι] Καί τινι *Big. Samb.* & *Vat.*

[f] Ἕνεκ] Lege ἕν. COCC.

[g] Ἐπιθυμοῦντες] Ita *Big.* (*Cocc.* in marg.) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπιθυμοῦντες *Baſ.* & G.

autem ſeditio, quæ longo viguerat tempore, hoc modo conquievit.

Cedunt Levitis decimæ reditus annui, atque XLVIII. *urbes, una cum agro circumfuſo ad cubitos bis mille. Num. c. 35. Joſ. c. 21. & 1. Par. c. 6. Num. c. 18. Deut. c. 18. & Ezech. c. 44.*

3. Moyſes itaque, quia tribus Levitica bellorum & expeditionum immunis erat, Dei *utpote* miniſterio dicata, ne forte rerum inops, & in parandis ad vitam neceſſariis occupata ſacrorum curam negligeret, mandavit Hebræis, ut, cum Deo volente terram Chananæam poſſiderent, urbes XLVIII præclaras & eximias Levitis diſtribuerent, & agrum pro mœnibus ad cubitos bis mille in circuitu iis aſſignarent. Ad hæc autem & populo imperavit, ut annui fructus decimas ipſiſque Levitis & ſacerdotibus penderent. Atque hæc quidem ſunt quæ accipit hæc tribus à populo. Neceſſarium autem duxi, quæ ab omnibus *collata* ſacerdotum propria ſint *paucis* declarare.

Opes & facultates Sacerdotum Hebræorum. Joſ. c. 21. Num. c. 18. Num. c. 15. Num. c. 6. Num. c. 18. Lev. c. 27. Deut. c. 18.

4. [1] Ex quadraginta quidem & octo civitatibus, juſſit ut Levitæ concederent eis tredecim; & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas ipſis impertirent. Præterea autem ſanciit, ut populus primitias frugum omnium è terra naſcentium Deo offerret: & ex quadrupedibus, quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, immolandum ſacerdotibus adducat, ut eo cum familiis veſcantur in Urbe Sacra. At pro eis quæ comedere patria lex vetat, dominum fœtus ſeſquiſiclum dependere *præcepit*, pro homine vero primogenito ſiclos quinque. Deberi eis etiam *voluit* primitias tonſuræ ovium: & ut triticum pinſentes, panemque conficientes de quavis maſſa libum eis præberent. Qui vero voto concepto ſemetipſos *Deo* conſecrant (Nazaræi quidem iſti appellantur, comam nutrientes & vino abſtinentes) [2] horum tonſuras, cum cæſariem ſacrificio adhibito dedicant, ſacerdotibus, *ut in ignem victimæ ſuppoſitum injicerent*, dari

τὴν πμὴν. ἡ δὲ τ̃ Εβραίων φύσις, πολὺ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον [h] ἐπαύθη τ̃ τρόπον.

γ'. [i] Μωϋσῆς δ̓, ἐπεὶ πολέμῳ καὶ ῥαπίσας ἡ τ̃ Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλή, θεραπεύσοντι τ̃ Θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ̃ εἰς τ̃ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν [k] τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένους τοὺς Εβραίους ἐκέλευε καταγνῶναι τοῖς Λευίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαρακοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς· τῆς τε [l] περὶ αὐτῶν γῆς [m] περιῤῥάψαντας εἰς διχιλίους πήχεις ἀπὸ τ̃ τειχῶν αὐτοῖς [n] ἀνεῖναι. [o] καὶ πρὸς τούτοις δ̓ καὶ τ̃ λαὸν ἐξέπαξε τ̃ ἐπετείων καρπῶν δεκάτων αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ Φυλὴ [p] παρὰ τοῦ πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἐστιν. ἀναγκαῖον δ̓ ἡγησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια [p] παρὰ πάντων γίνεται δηλῶσαι.

δ'. [p] Τῶν μὲν τεσσαρακοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων τρισκαίδεκα [p] διαχωρῆσαι τὰς Λευίτας [q] αὐτοῖς προσέταξε· καὶ τ̃ δεκάτης, ἧς [p] παρὰ τ̃ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δ̓ ἀπαρχὰς τ̃ λαὸν [r] δίκαιον τῷ Θεῷ πάντων τ̃ ἐκ τ̃ γῆς φυομένων καρπῶν ἀποφέρειν· καὶ τ̃ τετραπόδων δ̓ τ̃ εἰς τὰς θυσίας γενομισμένων τὸ γονιμὸν πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καθαγῆσαι [p] παραχρῆν τοῖς ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτὰς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τ̃ δὲ [s] ἀγενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς κ̃ τὰς πατρίους νόμους, τὰς δεκατόπας τ̃ πελομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς [t] ἀναφέρειν· ἀνθρώπῳ δ̓ πρωτοτόκῳ πέντε σίκλους. εἶναι δ̓ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τ̃ τ̃ προβάτων κειρᾶς· τὰς τε [v] πίονας τ̃ ὄπον καὶ δελοπιμελούμενος, τ̃ πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ̓ ἂν [x] αὐτὰς καθιερῶσιν δίχηλα πεπαιμένοι· [y] Ναζιραῖοι δ̓ ἔτοι καλοιῶ), κομῶντες καὶ οἶνον ἀ προσφερόμενοι. [z] τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν [a] ἐπὶ θυσίᾳ [aa] τ̃ θρῶσι,

τὰς

h Επαύθη τ̃ τρόπου.] Επαύθη *Samb. πίπαυσο Hen.* & *Busb.*

i Μωϋσῆ δ̓, ἐπεί] Ita *Baſ. Gen. Zon. Busb.* & *Hen.* Verum *Big. Samb.* & *Epiphan.* Μωυσῆς δ̓ πολέμῳ καὶ ῥαφῇσι (*Hen.* & *Zonaras* ῥαφτείας) τῷ τ̃ λευιτῶν ἀφίητι φυλῷ, θεραπεύσοντι τ̃ θεὸν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ̃ εἰς τ̃ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ̃ ἱερῦ· κ̃ βάλησιν δ̓ τ̃ θεῦ &c. Adponam juxta & verba *Zonarae*, Επεὶ δ̓ πολέμων καὶ ῥαφτείας ἡ τ̃ λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν τ̃ ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ̃ λειτουργίας τ̃ ἱερῦ, ἀπέλυσε μωυσῆς τῷ χαναιαίαν κληταμένης τὰς ἑβραίας ὀκτὼ καὶ τεσσαρακοντα πόλεις καταγνῶναι τοῖς λευίταις, καὶ γῆν ἀπ' αὐτῶν. καὶ δικάτην τ̃ ἐπετείων καρπῶν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἱερεῦσι τελεῖν· καὶ ἄλλα τε πλεῖστα τούτοις χορηγεῖν τ̃ λαὸν διεκέλευε· ἐν τὸ καθέκαστον ὁ ζητῶν, τῷ τ̃ λευιτικῇ βίβλοι ἀναπτύξας ἐρήσῃ. In hac periodo θεραπεύσοντα *Tar.* emendantis pro θεραπεύσασα, cives Palladis nihil morarentur. BERN. Sic *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* Μωϋσῆς δ̓ πολέμῳ καὶ ῥαφῇσι [*al*, ῥαφτείας] τῷ τ̃ Λευιτῶν ἀφίητι φυλῷ, θεραπεύσοντα [f. θεραπεύσουσαν] τ̃ Θεόν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μ. ξ. τ. ἰ. τ. β. ἀ. ἀ. τ. ἱερῦ. κ̃ βάλῃσιν δ̓ τ̃ Θ. &c. *Big.* & *Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* Μωϋσῆς δ̓ ἐπιόντ[ος] πολέμῳ καὶ ῥαφῇσι τῷ τ̃ Λευιτῶν ἀφιεῖ φυλῷ θεραπεύσαν τ̃ Θ. *Vat.*

k Τ̃ Θεῦ] Articulum negligit *Vat.*

l Περὶ αὐτῶν] Περὶ αὐτῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

m Περιῤῥάψαντας] Ita *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis* ἐπιῤῥάψαντας.

n Ανεῖναι.] *Hen.* ἀνεῖμαι pro ἀναεῖμαι, atque *Samb.* ἀνλῶαι pro indefinito altero ἀνεῖναι. ΠΡΟΣ τούτοις δ̓ κ̃, expuncto etiam κ̃ priore. Ibidem κ̃ τ̃ λαῶν ἐξέταξε *Busb.* BERN. Ανεῖμαι pro ἀναεῖμαι *Hen.*

o Καὶ ΠΡΟΣ τούτοις] Illud κ̃ non agnoſcunt aliquot *MSS.* in quibus mox τ̃ λαῶν ἐξέταξε.

p Τῶν μ̃ τεσσαρακοντά] Τῶν μ̃ τεσσαρακοντα ὀκτὼ *Big. Hen.* & meliora exemplaria *Epiphanii*. Dein male *Big.* & *Samb.* τοῖς λεύταις αὐτοῖς. *Busb.* & *Hen.* diſertis verbis τοῖς ἱερεῦσιν τὰς λευίτας. Mox quoque δικαίων *Tar. Big.* inficete. BERN.

1. *Ex quadraginta quidem & octo civitatibus,*] *Hæc delibavit S. Hieronymus Epiſt.* 128. XLVIII. Civitates ad habitandum Levitis & Sacerdotibus ſeparantur. Sex urbes fugitivorum trans Jordanem & intra Jordanen eliguntur; & finis exilii, mors pontificis eſt. Æditui (ναθινίμοι) & janitores accipiunt decimas: & rurſum decimas decimarum offerunt ſacerdotibus, tanto illis minores quanto ipſi majores populo. Primitiæ ciborum & omnium frugum atque pomorum offeruntur Antiſtiti: ut habens victum & veſtitum, abſque ullo impedimento ſecurus & liber ſerviat Domino. Primogenita mundorum animalium accipiunt ſacerdotes, & immundorum pretia. Hominum quoque primi partus redimuntur: & quia conditio una naſcendi eſt, pretium æqualiter offertur; ſic moderatum ac leve, ut nec dives intumeſcat, nec tenuis prægravetur. Vicinus & mercenarius excluduntur à convivio ſacerdotum. Servis ciborum reliquiæ conceduntur. *Jam tunc rejiciebantur Phygellus & Hermogenes, & recipiebatur Oneſimus.* Nunquid Deo de bobus cura eſt? Utique multo magis de jecore bovis, arietis, necnon hircorum, & armo dextro, pectuſculo, & ventre quo ſtercora digeruntur: quorum duo in eſum accipiunt ſacerdotes, tertium Phinees meretur in præmium. De victimis ſalutaribus, adeps quo pectus obvolvitur, & pinnula jecoris offeruntur ſuper altari: ipſum vero pectus & brachium dextrum dantur Aaron & filiis ejus, legitimum ſempiternum à filiis Iſrael. *Talia Rector Bethleemiticus.* BERN.

q Αὐτοῖς προσέταξε·] Id eſt, τοῖς ἱερεῦσιν, ut diſertis verbis habent *Busb.* & *Hen.*

r Δίκαιον τῷ Θεῷ] Δικαίων (*ſic.* δικαιῶν) *Big.* ex conjectura, inficete, ut cenſet *Bern.*

s Οὐ γενομισμένων ἐσθίειν] Antea locutus fuerat de iis, quæ ab his ſecreverat, & illa appellavit εἰς θυσίας γενομισμένα. An ergo idem eſt γενομισμένον εἰς θυσίαν & γενομισμένον ἐσθίειν? Ita ſe res habet. Tres ſpecies ex animalibus domeſticis, boves, oves & capræ ſunt ſolæ aptæ ut offerantur in altari & ſolæ eſu licitæ Judæis. Adde θύειν ipſum mox quoque uſurpare de jugulatione animalis ad uſum privatum & profanum. REL.

t Αναφέρειν·] Ita *Baſ. G.* & *Hen.* ἀπεισφέρειν *Busb.* ἀναφέρειν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

v Πίονας] Gloſſæ in *Coll. Voſſ.* χανδύσους, & ad πεμμάτων ibidem καρκαδωμάτων. HAV.

x Αὐτὰς καθιερῶσιν] Αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* ἑαυτὰς *Hen. Busb.* & *Cedren.* p. 69.

y Ναζιραῖοι] Ναζαραῖοι δ̓ καλοῦ) *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ναζιραῖοι δ̓ ἔτοι καλοῦ) *Hen. Busb. Cedr. Big.* & *Samb.* Iidem in Bibliis Græcis ναζηραῖοι, appellantur & ναζαραῖοι in volumine Chriſtiano. Interpretes autem LXXII. ἡγιασμένοι ubique reddidere, S. Hieronymus *Nazaræi.* BERN. Illud δ̓ ἔτοι, quod deerat in *Editis*, ſupplevimus ex quinque *MSS.* & *Cedreno.* Ναζαραῖοι *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Ναζιραῖοι in *MSS.* Ναζηραῖοι LXX. Vide *Grotium* ad *Matth.* c. 2. v. 23.

z Τούτων,] Τούτοις δ̓ ὅταν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) τούτους δ̓ ὅταν *Vat.* & *Cedren.*

2. *Horum tonſuras,*] *Cum capillum conſecrant, victimas eorum ſacerdotibus cedere* reddit *Gelen.* At *Epiphanius* juxta *Voſſii* cod. *horum quando capillos ſacris liberant & cum ſacrificio faciant, cæſaries tondetur apud ſacerdotes.* Sic *Xylander* ad *Cedrenum*, p. 69. *hi cum comam tondent, ſacrificio adhibito eam Deo offerunt, ſacerdotum opera.*

a Επὶ θυσίᾳ] Neque hoc concoquere potuit *Tar. Big.* ſed in ἐκθύσιά τε permutatum cupit. BERN.

aa Τε θρῶσι,] Lege δ̓ θρῶσι. COCC.

b Τὰς

[b] πὰς κυρὰς νέμεσθαι τοὺς τὰς ἱερέας. καὶ οἱ [c] κορβᾶν αὐτὰς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ, δῶρον ἢ τᾶτο σημαῖνι Ἑλλήνων γλῶτται, βυλομένυς ἀφίεσθαι τ[d] λιτυργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλυς, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδέεσθαι [e] τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι περὶ τᾶτων ὡς βέλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύσιν, δωρέας ἕνεκα τ αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀνάγκλυ κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν [f] ἔνυσρόν τε καὶ [g] χελιώιον

placuit. Item qui semet Corban Deo nuncuparunt (hoc autem, si ex Hebræo interpreteris, donum Deo significat) cum à ministerio, *cui semet devoverant*, liberari gestiunt, sacerdotibus pecuniam numerare *mandavit*, mulierem quidem siclos triginta, virum autem quinquaginta.: quibus vero non tantum suppetit pecuniæ, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. Quin & si quis mactet domi *bovemovemque* ad privatum epulum non ob cultum divinum, necesse habet sacerdotibus offerre omasum, pe-

b Τὰς κυρὰς] Græci etiam (notante *Grotio*) comas Diis sacrabant, ut Achilles Sperchio, Æarinus Æsculapio.

c Κορβᾶν] Ita *MSS.* κορβᾶν in *Editis.* HUDS. i. e. si quis vorum fecerit dicens, *sim korban.* REL.

d Λιτυργίας] Λειτυργίας *Big. Samb. Busb. & Hen. Cedrenus* etiam βελόμενοι ἀπ' ἴσης τ λειτυργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον· γυναικὸς μὲν λ' σίκλυς, ἀνδρὸς δὲ ν'. Mox τοῖς κατοικοῦσι *Syncel.* suo more *Samb.* BERN.

e Τῶν ὡρισμένων] Τῶν εἰρημένων ἔχωσι χρήματα *Vat.*

f Ἔνυσρόν τι] Dicit itaque Josephus sacerdos, ad Clerum Divino jure pertinere, quoties Laicus familiæ alendæ causa bovem ovemque mactaverit, ἔνυσρόν τι (Deut. c. 18. 3. הקבה *κηδὰ*, quod est sua ab origine κοιλία, deliciæ sane vetereς: sive ventriculus Hieronymo Interprete, & prius LXXII. Alexandrinis ἔνυσρον, aut magis ὦυσρον cum Aristophane, Eubulo, Demosthene Bithyno, & lima Atticismi Phrynicho. Judæis Samaritisque בבה *cebba*, ἐχῖν. Idemque insolitis vocabulis Syrus reddit ענוותא, *γαυλῶθα*, & Paraphrastes Samariticus רקיתא. Sane ex ventriculis brutorum ruminantium, quot vel ipse Stagirita, vel Grammatici ad Nicandri Aristophanisque carmina amant numerare, inferior ac pinguior debet heic intelligi, & maxime omasi cupidiæ; non vas lactis, ut existimavit Bocharus. Pergit Flavius:) καὶ χελιώιον (*Pectusculumque*, חזה in libro Moysis Num. c. 15. 18. στηθώιον passim LXXII. Interpr. S. Bibliorum, necnon in veterinariis Apsyrti, ingratiis tamen Atticistarum aliquot veterum. Descendit igitur à χίλυς χειλώιον & χελιώιον, ᾶθ, quod pectora animantium tumeant velut cortex testudinis, vel suis costis compinguntur, ut lyra chordis. Ita κιθώιον & κίθαρ, θώραξ. Imum etiam ventriculum significant, præter ὦυσρον LXXII. πλάδιον, μαλὶ Judæorum Byzantinorum, & *muletta* N. Lyrani ad hunc locum. Hæc nobis confirmant Galenus in Lexico Hippocratico, in suo Catholico Hesychius, atque etiam M. Etymologus. Quoniam tamen Josephus non sacram victimam, non Num. c. 18. 18. sed videtur Deut. c. 18. 3. & opus lanionis domestici respexisse, χελιώιον etiam alio significatu donabimus; quo respondeat Hebraico Masoretarum חלחים, aut illi Samaritarum הלחים & חלחם, necnon LXXII. Doctorum σιαγόνια, Onceloſi לוזין, Syri פכה, & Samaritarum ליחיה & ⲗⲟⲩⲭⲓⲛ. Quod sic præstamus. χελιῶαι, χῆλαι & κελύνιτ Hesychio interprete; & in eodem thesauro literaturæ Græcæ, χηλὴ, γναθ. Namque forcipes sunt utræque; sunt & labia χείλη, & Æolice χεῖλλη. Accedit & collegium Judæorum Alexandrinorum de Moyse jam discessuro, ὡς ἐρρύθμισαν τὰ χελύνια αὐτᾶ, ut ex editione Complutensi & Manuscripto Carolino legimus, *neque corrupta sunt mala ejus, neque collapsus est genarum bones.* לחי aut ולא נם לחח; sicut נסם Chaldæorum, Arabumque ناس ἐπαφῆχθη, mutatus est, languit. Aut quia synagogæ Samariticæ Judaicæque retinent לחה, mallem interpretari colon istud hunc in modum, *nondumque evanuerat decor vultus ejus.* לחה etenim *forma eximia, venustas, oris pulchritudo*, quam Moyses profecto admirabilem tulerat & pene Divinam. Ita Grammatici Æthiopum gentis haud pulcherrimæ nos docent. Onceloſus tale quid ob animum habuit. ולא שנא דו יקרה ראפוי *neque immutatus fuit splendor eximius oris ejus*; atque Interpres Jerosolymitanus ולא אשתנון דוהן ראפוי. Adhuc de χελύνιον & χελώιον Interpres Syrus, ⲗⲟ ⲛⲉⲙⲙⲁⲙⲁⲛ ⲛⲉⲙⲙⲁⲙⲁⲛ *necdum genæ illæ rugas senserant.* Et MS. τ χειρωνῆς τ βασιλίσσης ولا ينقبض عارضيه, i. e. διὰ ἐρρυτίδωτο αἱ σιαγόνες αὐτᾶ. Idem sane didicerat à Rabbinis S Hieronymus, *neque dentes illius moti sunt, aut exciderant*, i. e. *aufugerant*, ipsis verbis Uzielidis ולא נתרון ניבי לסתיה. Quippe illi leniendo Catachresin Hebraicam sic verterant, potius quam ולא נם לחה, *atque nondum maxilla*, ὀδοντοφόρος, *eum destituerat.* Perperam itaque χελώιον Bibliorum Græcorum *labium* interpretantur & alii, & animalium Sacrorum Descriptor mille aliis major. Cum Chaldæo isto faciunt Seldeni Arabs ولا ينسبخ وجهه, *vultus ejus non decidit*, i. e. genæ illi haud subsiderant, ut vetulæ solent: vel potius ولا تشبخ وجهه, *nihilque senile visum in ore illo*; quomodo legit G. Homeidides in Chronicorum tomo priore: tum etiam Gregorius Nyssæ antistes de Moyse maximo, τ ἢ δυλείας ταύτης καὶ ἔτερον γνώρισμα φησὶν ὁ λόγος, τὸ μήτε ὀφθαλμὸν ἀμαυρωθῆναι, μήτε σφρυτον ⲗⲉⲥⲫⲑⲁⲗⲱⲟⲩ. Insuper in Commentario vetere *Pesicta Zutratha*, ולא נם לחה כי קרן עור פניי שלא נשתנה ארמורת פניו מרמורת שהיה מהר סיני יריין כאילו חי *Moysi haud evanuit unquam splendor venerandumque illud vultus decus, quo à monte Sinæo dudum descenderat.* Atqui præ his omnibus audiendus est Philo, Philosophiæ Judaicæ caput, p. 832. Ἀπὸ ἢ τ ἔξω δ βωμᾶ θυομένων ἕνεκα κρεωφαγίας, (quid distertius? quid Josepho utilius?) τρία σφετερίζεται τῷ ἱερεῖ διάδοσθαι, βραχίονα καὶ τὸ καλούμενον ὦυσρον. τὸ δ' ὦυσρον ἔκφυσις, aut posthæc melius σφόφυσις κοιλίας ἐστίν. Omasum enim intelliges; non omentum. Illa autem gratia suæ Fabiolæ Latine olim interpretatus est S. Hieronymus Epistola 128. *Hæc de victimis, & iis quæ offeruntur in altari, & quæ Sacerdotibus dantur à Domino. Cætera & alia tria, exceptis primitiis hostiarum, & de privato & de macello publico, ubi non religio, sed victus necessitas est, Sacerdotibus membra tribuuntur, brachium, maxilla, & venter. In brachio opera bona intelliguntur. Maxilla eloquentem eruditumque significat. Venter receptaculum ciborum in scorto Madianitide sacerdotali pugione confixus, universos hominum labores & momentanea blandimenta gulæ, stercoris fimo (פרש) condemnat.* Huc etiam adponenda existimavi paucula placita Doctorum verporum ex Talmude Babylonio, Cholin f. 131, & 132. אחר השוחט לאכילת אדם או לאכילת גוים או לאכילת כלבים או לרפואה חייב כמתנות, *Munusculis, quæ vocant, tenetur omnis mactatus, cibus sit Israelitæ aut Ethnici, sit σκύβαλον, sive φάρμακον.* Obligantur & sodalitia mensæve communes illis donis, f. 136. ובהמת השותפים חייבת שנ' וזבחי הזבח לכהנים פטורים מן המתנות שנ' מאת העם והלוים הם ספק אם הם בכלל העם לעיכך אין נוטלין מהם *Sacerdos sacerdoti non solvit. Ambiguum vero an* מאת העם *complectatur etiam Levitas. Quare & hi liberi sunto à Mattanoth.* והמתנות עצמן אסורין לישראל לאוכלן אלא כרשות כהן *Idiota vescitur* τοῖς ὦοῖς *ad mensam Sacerdotis.* Sacerdoti tamen licet, (f. 130.) ut res minime sacras Ethnico ista vendere, vel dono rursum Israelitæ reddere, vel denique canibus objicere. Deinde ad hanc cœnam μάλα κοινὴν admittitur fœmina quævis Hieratica, ejusque gratia conjux Laicus: שהיא נושאת לישראל מפני שאין בהן קדושת ולא עור אלא שהבעל אוכל מתנות בגללה. מקום שאין בו כהן מקלה המתנות ברמים f. 134 ואוכלן מפני הפסד כהן ויתן הרמים לכל כהן שירצה *Cæterum ubi Sacerdotem nullum habeat vicinia, satis est donis recte æstimatis pretium earum, ut ferat occasio, cuilibet istius ordinis persolvere.* Belle autem consentiunt cum expositione mystica Hieronymi, quam supra distrinximus, verba Josuæ Gemaristæ *Cholin* f. 134. דורשי המורות היו אומרים הזרוע מנגר היד שנ' ויקח רומח בידו ומחיים כנגר תפילת שנ' ויעמוד פנחס ויתפלל וקבת כמשמעה שנ' ותעצר המגפה אל קבתה. Difficilium atque insignium Commatum S. Scripturæ Explanatores (iidem enim in Pesicta zutratha appellantur f. 76. d, דורשי רשומות, quales profecto ab Esdra Criticorum Sacrorum *Alpha* per omne ævum audivit Ecclesia Judaica) brachium & quidem dextrum dari volunt Clero Hebraico, quod nobilissimus Zelota Num. c. 25. 7. *pugionem manu arripuerat.* Dein malas, symbolum orationis: dicit enim hymnus sacer, *Et oratum surgente Phineaso.* Postremo de ventriculo, ex litera sacra facile constat v. 8. *Madianitida quidem Lazarides confoderat* בקבתה. Sic ergo meruit Phineasus, Pharisæis probantibus ex v. 13. Tertiam vero illarum partium, quas Patres Misnici ματτανὼτ χειρὼ, & ματτανὼτ, τὰ δῶρα, eximie appellarunt propter verba Oraculi, Deut. c. 18. 3. Καὶ αὕτη ἡ κρίσις (munus debitum, משפט) τ ἱερέων τὰ ⲗⲁⲩ ⲙⲁⲣⲉ ⲛⲉⲕⲟⲏⲛ, מאת העם ולא מאת הכהנים, sicut explicant prisci Doctores sive Amoræi, & præ cæteris Rabba collega Abæi, qui propter conjugem suam ex hieratica gente oriundam, *munuscula illa sacerdotalia* מתנות כהונה etiam diu post excidium Templi alterius sibi vendicarat, *Cholin* f. 132. Tertiam inquam καὶ τ βραχίονα τ δεξιὸν ⲙ̀ ⲑⲙⲁⲧⲟ Josephus clare expressit pro Mosaico הזרוע: ut inter *carnes privati laris*, ἐν τοῖς κοινοῖς בחולין, idem membrum significet הזרוע quod in S. victimis במוקדשין Num c. 18. 18. שוק הימין armus dexter. Quod ipsum etiam adfirmant Scholastici Babylonii ex prisca traditione, f. 134 b. *Cholin*, תנו רבנן הזרוע זרוע ימין. Modulum autem hujus munusculi habes in Massicta *Cholin* c. 10. §. 4. Judas enim armum sine pedibus voluit intelligi, Patrum alii (quorum sententia in morem abiit) crus totum, ut in oblatione Naziræi Num. c. 6 זרוע בשלה & in pacificorum שוק הימין Num. c 18. Dein לחי seu *malas*, iidem ad curculionem extendunt עד פיקה של גרגרת. Judæi Babylonii etiam *linguam* addunt, atque insuper noster Hieronymus ad Mal. c. 2 3. Quinimo Pharisæi per totum caput 10. *Cholin* ea differunt, quæ ad Flavium illustrandum faciunt: pauca nunc adferam. Tria illa הזרוע והלחיים והקבה Deut. c. 18. 3. Sacerdotibus de carne domestica, aut propter vitium aliquod ab altari redemta, aut quorum primogenitura haud constat, (hostiæ enim sacræ sanæque solverat Israelita שוק וחזה, quod Josephus in-

pectusculum, armumque pecoris dextrum. Atque hanc quidem Moyses rerum abundantiam sacerdotibus constituit, præter ea quæ ex victimis pro populo piacularibus illis obveniunt, prout in libro proxime præcedente declaravimus. Ex iis autem omnibus, quæ sacerdotibus tribuere solenne est, ut famuli, filiæ, & uxores participarent, edixit; hostiis exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. illas enim soli *è* sacerdotum *familia* masculi eodem die in templo absumunt.

Posthæc Israëlitis transitum negat Rex Idumæus, πατρίων ἐθῶν ζωπυρῶν. Num. c. 20. Dent. c. 2. & sic Philo p. 639.

ς'. Hæc autem cum Moyses post seditionem constituisset, castra movens cum omnibus copiis & exercitu ad Idumææ limites pervenit: ac, missis ad regem Idumæorum legatis, petebat, ut per suos fines eum ire pateretur, † obsides etiam quoscunque accipere libuerit daturum pollicens, se ab omni injuria & maleficio temperaturos; præterea forum rerum venalium suis exhiberi *posse*bat, persoluturus & aquæ pretium, si rex ita juberet. Ille vero, cum ea, de quibus Moyses legationem miserat, sibi displicerent, noluit iter concedere, sed cum armatis copiis Moysi obviam occurrit, eos prohibiturus si se invito transire conarentur. Moyses itaque (nam ei oraculum scisciranti auctor erat Deus ne pugnam auspicaretur) exercitum subduxit, circuitu per desertum iter facturus.

κὴ τ̃ δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματ⊙. [h] κὴ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαυτ̃ω, [i] πάρεξ ὧν κὴ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, ἀπορίαν ἐπενόησε. πάντων γὰρ [k] τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελυμένων κοινωνεῖν διέταξε κὴ τὰς οἰκετὰς, κὴ θυγατέρας κὴ γυναῖκας· [l] ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀπιφερομένων θυσιῶν. τούτας γὰρ [m] ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων [n] αὐθημερόν.

ε'. Ὡς δ' ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε. καὶ πρέσβεις πρὸς τ̃ βασιλέα [o] τῶν Ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου [p] ὁδὸν αὐτῷ [q] διδόναι, καὶ ἐγγύας, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὡμολόγων· ἀγορὰν τε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, [r] κὰν τιμὴν τοῦ ὕδατ⊙ αὐτοῖς κελεύσῃ καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς οὐκ ἀρεσκόμεν⊙, οὐδὲ συγχωρῶν τὴν ὁδὸν, ἔνοπλον τὴν στρατὰν ἀγαγὼν [s] προσπίπτει τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτὸς εἰ τολμήσαν βίᾳ περαιοῦσθαι. καὶ Μωϋσῆς· [t] ἄρχειν γὰρ μάχης ὐ συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς χρωμένῳ· τὴν δύναμιν ὑπανήγε, διὰ τῆς ἐρήμου [v] ἀκριβείας.

ς'. Τό-

terpretatus fuit σῆθ⊙ κὴ κνήμην τὴν δεξιὰν l. 3. c. 9. §. 2.) largiri tenentur, aut pretium horum, Judæi proselytique nati intra Palæstinam extrave, Templo stante aut subruto, בפני הבית ושלא בפני הבית, sic Deuterotæ. Vide etiam Gemaristas à f. 130. *Cholin*, & *Samag* præcepto 142. Subjiciam enim syllabum redituum jure Divino & pacto Salario, בכלל ופרט בבירת מלח, Sacerdotibus concessorum capitulis XXIV. prout eum certa & antiquissima traditione acceperant Hias bar Rab, Chasdas, aliique Doctores Gemarici, *Baba cama* f. 110. & *Cholin* f. 133. b. Maimon. *Jad* f. 442. initio *Biccurim*. Videbis autem ipse, ut sapis, Philonem egregie de his differtantem titulo, τὰ τ̃ ἱερέων γέρα.

1. בשר חטאת הבהמה וחטאת העוף. Victimæ pro peccatis. Lev. c. 26. 25.
2. בשר האשם בין תלוי בין ודאי. Hostiæ pro delictis. Lev. c. 7. 1, 6. Quinque autem numerantur, נזילות מעילות שפחה חרופה נזיר מצורע.
3. זבחי שלמי הציבור. Pacifica Ecclesiæ. Lev. c. 23. 19.
4. לוג שמן של מצורע. Oleum leprosi purgandi. Lev. c. 14. 10.
5. מותר העומר. Residuum manipuli Paschalis. Lev. c. 23. 10.
6. שתי הלחם. Par panum Pentecostalium. Lev. c. 23. 27.
7. לחם הפנים. Panes propositionis. Lev. c. 24. 9.
8. שארי מנחות ישראל. Pacificorum privatorum quod restaret. Lev. c. 6. 16.

Octo ista in Sanctuario Sacerdotes jus erat comesse, nomine ἁγιώτατα, קדשי קדשים, quod est, לפנים מחומת העזרה, Maimonide interprete, aut locutione Talmudi לפנים מן הקלעים, *Zebach.* c. 12.

9. עורות העולות ועורות הקדשים. Pelles hostiarum, *Sanctissimarum* quidem ex mente Maimonidis, aut *Sanctarum* in Gemara.
10. הזרוע ושוק של שלמים. Pacificorum pectus armusque dexter. Lev. c. 7. 31, 34.
11. המורם מן התודה. Oblata ἐπὶ θυσίᾳ ἐξομολογήσεως. Lev. c. 7. 12, 14.
12. המורם מאיל נזיר. Oblata cum ariete Naziræi. Num. c, 6. 17, 20.
13. בכור בהמה טהורה. Brutorum non immundorum primogenita. Num. c. 18. 15.
14, הבכורים. Frugum primitiæ. Num. c. 18. 13.

Quinque hæc, aut ex Talmudicorum placito istthæc quatuor, עורות קדשים מורם מתודה ואיל נזיר הבכורה והבכורים: quippe hi contendunt חזה ושוק inclusa capitibus III. & V. ut *minoris sanctitatis*, קדשים קלים. Tot intra muros Solymarum consumebantur: sed decem alia ubilibet Terræ Sanctæ, בגבולים.

15. התרומה *Truma* major. Num. c. 18. 12.
16. הרומת מעשר. Decimæ decimarum Leviticarum. Num. c. 18. 28.
17. החלה. Libum de pane pinsendo. Num. c. 15. 20.
18. ראשית הגז. Vellera prima. Deut. c. 18. 4.
19. שדה אחוזה. Fundus dedicatus Deo, neque ante annum Jobelæum redemtus. Lev. c. 26. 16, 21.

Verum hæc duo habebantur ὡς κοινὰ, חולין ולא קדש: petenda tamen, instar trium superiorum, ex solo Israelis. Quinque autem, quæ sequuntur, ubique orbis terrarum Sacerdotibus suis persolvebant Judæi.

20. שדה חרמים, & stylo doctorum שדה חרמים. Ἀναθέματα, præsertim ager devotus & ἀναπόλητ⊙. Num. c. 18. 14. & Lev. c. 27. 28.
21. גזל הגר. Raptum ab extraneo. Num. c. 5. 8. & Lev. c. 6. 5.
22. המתנות. Tributum ex macello. Num. c. 18. 3.
23. פדיון הבן. Λύτρα filii primogeniti. Num. c. 18. 15.
24. פדיון פטר חמור. Primogenitum asini redemtum. Ex. c. 34. 20. Num. c. 18.

In hoc sensu capitula 14, 15, 16, 17, & 19. fœminas familiasque hieraticas rerum usu fructuque admiserunt. Tam splendide itaque vixerant Sacerdotes alterius Testamenti, & more principum. BERN. *Aristophani, aliisque λῶσσαι.* HUDS. Hæc tria Hebræis sunt לחיים, קיבה, זרוע *brachium*, (vel armus dexter) *venter* & *maxillæ*, quæ ex animantibus profanis & in usum culinæ mactatis dantur. At חזה ושוק *pectus* & *crus* sacerdotibus dantur ex sacrificiis salutaribus. Hæc Latinus interpres non satis distinxit. REL.

g Χειλώσιον] Χειλώσιον, σῆθ⊙, quod pectora animantium tumeant velut cortex testudinis, vel suis costis compingantur ut lyra chordis. Quoniam vero *Josephus* videtur respexisse potius ad *Deut.* c. 18. v. 3. quam ad *Num.* c. 15. v. 18. licet Χελύνιον interpretari *maxillas*. nam *Hesychio* χειλὼ, χεῖλ⊙, κὴ μέρ⊙ τ̃ ἱερείων, atque iterum χανὴ, γνάθ⊙. itemque LXX. *Deut.* c. 34. v. 7. οὐκ ἐπλάγη τὰ χελύνια αὐτ̃, *neque corruptæ sunt malæ ejus.* BERN. & HUDS.

h Καὶ τοῖς μ̃] Hæc omnia usque ad δίδωσιν αὐτοῖς desunt *Coll. Voss.* sequentibus adscripserat *Coccejus*, lege πάρεξ ὧν ὑπὲρ. *Vet. ex his, quæ pro peccatis populus sacrificans præbet.* HAV.

i Πάρεξ ὧν] Ita (inquit *Bern.*) ex *Epiphanio* expressi. Prius erat παρέξων ὧ ὑπὲρ ἁμαρτ. & in *Vat.* παρέξων ὑπὲρ ἁμ. & in *Big.* παρεξειων ὧ ὑπ. Sed in *Samb.* πάρεξ ὧν ὑπὲρ ἁμ. HUDS. MS. παρὲξ ὧν ὑπὲρ ex his quæ pro peccatis sacrificans populus dat. REL.

k Τῶν τοῖς ἱερεῦσι] Illud τ̃ supplevimus ex *Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἔξω τ̃] Nam sacrificia piacularia erant sanctissima קדשי קדשים. REL.

m Ἐν τῷ ἱερῷ] Et quidem ἐν τῷ ἔνδον ἱερῷ, id est in atrio magno, בעזרה. REL.

n Αὐθημερόν] i. e. usque ad proximum mane. Dies enim & nox sequens erat tempus eorum comestioni destinatum. REL.

o Τῶν Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίας *Vat.*

p Δίοδον αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Busb.* sic & mox inferius, in *reliquis* ὁ ὁδὸν. est qui conjecerat τὴν ὁδὸν.

q Παρασχεῖν, κὴ ἐγύας,] Παρασχεῖν πίστεις, ἃς *Big. Samb. Vat.* & forte *Epiphan.*

† *Obsides etiam*] *Cautiones quas ipse vellet accipere* juxta *Vet. Interpr.*

r Κὰν τιμὴν] Καὶ τιμὴν τ̃ ὕδατ⊙ αὐτὸς κελεύσει καταβαλεῖν *Big.* & *Samb.* κὴ τιμὴν τ. ὕ. αὐτὸς κέλευσε καταλαβεῖν juxta *Vet. Interp.* χορηγῆσαι, τιμὴν τ. ὕ. αὐτὸς κελεύσει *Vat.*

s Προσπίπτει] Αὐτῆς χάριν δ' ὁ βασιλεὺς μ̃ στρατιᾶς ὑποπλησσόμενος τῷ Μωϋσῇ *Zonaras*· τῷ Μωϋσῇ omisit *Vet. Interpr.* HUDS. Cum codice *Big.* facit *Coll Voss.* cui adscriptus erat ille Theocriti locus in Dioscuris versu 62.

Δαμόνι', ἠδ' ἀν τ̃ γε πιεῖν ὕδατ⊙ σύ γε δοίης;

t Ἀρχειν γὰ] Ἀρχὴν *Vat.*

v Ἐκπειρίαν] Ita *Samb.* (*Coll. Voss.*) & huc *Epiphanius* con-

ve-

ς'. Τότε δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ [x] Μαριάμμην τελευτὴν τοῦ βίου καταλαμβάνει, πεντηκοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' ἧς τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε, μηνὸς ᾗ Ξανθικοῦ νουμηνίας κατὰ σελήνην. ἠκολούθησε δ' αὐτῇ δημοσία πολυτελῶς ὑπὲρ πυθ ὄρους, ὃ καλοῦσι [y] Σίν· καὶ πενθήσαντα [z] ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχον [a] ἤλειαν, ἀροτρεῦσι μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, [b] ὁλόκληρον ᾗ ξανθῇ πᾶσαν, μικρὸν ἀπόζεν δ' φρατικοῦ πεσόντος [c] εἰς χωρίον καθαρώτατον, ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τι, καὶ δ' αἵματος ἐπάλαις ἔῤῥανε τῷ δακτύλῳ [d] ἀντικρὺς τ σκηνῆς δ Θεοῦ· ἔπειτα καυμένης ὡς εἶχεν ὅλης τ [e] δαμαλίδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ, κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τὰς [f] ἐν ὑπὸ νεκρῷ μεμιασμένας, τῆς τέφρας ὀλίγον [g] εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, [h] βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς

6. Eo etiam tempore Mariamma ejus ſoror diem obiit ſupremum, anno quadrageſimo completo ex quo Ægyptum reliquerat, [1] menſis Xanthici neomenia ſecundum lunam. Eam autem, magnifico funere elatam, ſumptu publico ſepeliverunt, ſuper quodam [2] monte qui Sin appellatur; populumque, cum ipſam per triginta dies luxiſſent, Moyſes hoc modo luſtravit. Juvencam; inter arandum quidem agrumque colendum nunquam jugo ſubditam, totam vero integro corpore rubeam, paululum extra caſtra educens pontifex, in loco puriſſimo eam immolavit; ejuſque ſanguinem ſepties digito aſperſit, Dei verſus Tabernaculum: deinde, ſolida juvenca ita ut procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum medium in ignem injiciunt, ſimulque hyſſopum & lanam coccineam. Hujus autem cinerem univerſum homo purus colligit, & in locum mundiſſimum reponit. Paulum itaque hujus cineris in fontem immittentes cum hyſſopi ramulo, ejuſdemque cineris aliquantulum in aquam immergentes, à mortuo pollutos die tertia

Anno Exodi XL. *ſororem ſuam Mariammam amiſit Moyſes.*

Ritus Vaccæ Luſtralis. Num. c. 19.

venit, *iter faciens*, nec non ea *Zonaræ*, καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑσπέρας ἐχώρει, μὴ δεχῶν μάχης συμβολὴν τοῦτο δ Θεῷ. at ὑπερεαίαν peragrando in *Baſ.* & *G.* haud male. ὑπαφεῖαν *Big.* ὑπερεαῖαν *Vat.* eſt (*Tar.*) qui conjicit ὑπερεαῶν.

x Μαριάμμην] Μαριάμμην *Big. Samb.* & *Zonaras*, propius ad מרים aut מרים. Sic autem Drungarius, τότε καὶ μαριάμμη τίθησι δ μωσέως ἀ σύγγονος, μ τεταρακοστὸν ἔτος τ ἐξ αἰγύπτου ἐξόδου. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* nec aliter p. 100. v. 12. Μαριμμὴν *Vat. Baſ.* & G. HUDS. Ita flexit nomen Mirjam; atque ita Rufinus legit in libris de bello, ubi in Græco nunc Μαριάμμη eſt. MN deprehendo & in aliis nominibus uſurpatum a Græcis ſcriptoribus, uti noſtro, Δαθάμης pro Dathan in codd. MSStis Μαριάμμη & Μαριάμνη permutantur. REL.

1. *Menſis Xanthici*] *Anno Exodi* XL. *ineunte ſororem ſuam Mariammam amiſit Legiſlator, novilunio Niſan ſeu menſis Xanthici, die primo anni Hebræi, ſi Joſephi codices Græcos & Excerpta Nicephori ſequamur; aut decimo, ſi Latinos: quem adeo diem decimum nota nigra* יום *adpungunt Judæorum Calendaria Hebraice Arabice*ve *deſcripta, in Aſtronomia ſua Arabica Maſudius, nec non Seder Olam Rabba, Megillath Taanith, aliaque Chronica Rabbinorum. Verumtamen Eutychius Patricii filius Georgiuſque Homeidi, Chronographi Alexandrini, in diem ſextum Niſan ſeu Pharmuthi Sibyllæ hujus* [*vide*] *onathanem & S. Hieron. ad Mich. c.* 6. 4. *& Moyſen Ex. c.* 15. 20.) *obitum referunt, inque ætatis annum* CXXVII. *Deinde Mariammam ſepelit Eccleſia Hebraica, Stathmum jam* 33. *nacti, modo ſplendido meritoque apud montem Sin* (*per Sade, ut monet Hieronymus ſcriba Chriſtianus*) *Judææ auſtrali imminentem, Num. c.* 20. 1. *Joſ. c.* 15. 3, *Num. c.* 34. 3, 4. *Hunc locum appellat Moyſes libris ſuis quarto quinteque tanquam montibus aſperum*, τὸν ἔρημον σὶν, מרבר צן; *alioque nomine & ille & Davides* ψ. κά. τὸν ἔρημον κάδης, *Num. c.* 33. 36. מרבר צן הוא קרש, *&* c. 27. 14 *& Deut. c.* 32. 51. הם מי מריבת קרש מרבר צן. Cades *vero audit* Recemus *& apud Philonem in Lexidio S. & Joſephum hunc, Onceloſum, Saadiam, alioſque multos Judæorum Syrorumque*; Petraque *eadem in Gentium ſcriptis. Suadet hoc & nomen* Sin: *quippe* صبـــان *&* صوان Sawan *&* Seian, *πέτρα dialecto Arabum, & populis Æthiopum* צון Savane, Arx. *Vel denique* Sin, *cacumen illud in finibus Idumæis ſubjacenſque deſertum abs hoc magnifico funere nomen tulit.* ציון *equidem* σιὼν *&* σιωνὰ *monumentum & præſertim ἐπιτάφιον denotat. Poſthac populum luctu ἡμερῶν ἑπτὰ pollutum rufa bove luſtrat Legumlator. Celebrant inſuper diſcipuli Joſis Talmudi codice* Taanith *f.* 9. *præ cæteris paſtoribus bonis altoribuſque Iſraelis* (פרנסים שובים לישראל) *maxime hos tres, Moyſen & Aaronem & Mariam; quorum meritis per eremum* (*ſic volunt*) *à Deo conferebantur Cibus Manna, Nubes tutelaris, atque Aqua ſequax*, באר ויענן וכן. *Inde moriente Maria defecit aqua, Num. c.* 20. 1, 2. *De his autem dicitur Zach. c.* 11. 8. אחכיד אתנ' הרועים בירח אחד: *diem licet obierit Maria in menſe Niſan, Aaron in Ab, & in Adar Moyſes: Quoniam, exponente Ris Lacis, cum Moyſe noviſſimo fratrum tria dona ſupradicta omnino expiraverant. Scholaſtici equidem Judæorum & Hieronymo noſtro eandem exegeſin ſuggeſſerant. Ait enim iſte ad Zach. c.* 11. 8. Tres paſtores, qui in uno menſe ſucciſi ſunt, Moyſes videlicet & Aaron & Maria. Quorum Maria in menſe primo, qui vocatur Niſan, mortua eſt in deſerto Sin: & in eodem loco propter Aquam Contradictionis eodemque menſe Moyſes & Aaron condemnati ſunt, ne terram repromiſſionis intrarent. Atque ita factum eſt, ut è tribus paſtoribus, alius præſenti morte ſuccideretur, alii ſententia mortis futuræ. BERN. *Menſis Xanthici luna prima* reddit *Gelen.* Et quidem (ut inquit Cl. *Seldenus*, lib. de *Judæorum* anno Civ. c. 20) recte ſatis, ſi juxta *Thucydidis* neomeniæ Lunaris notionem *Joſephus* ſit intelligendus &c. In quibuſdam *Vet. Interpr.* exemplaribus, *Xanthici m. initio ſecunda luna*, ut & *decimo die X. m. initio ſecunda luna.* ar in pleriſque, *decimo die X. m. initio ſecundum lunam.* Legerat itaque (ut ait *Bern.*) in ſuis Codicibus *Epiphan.* μηνὸς ᾗ Ξανθικοῦ δεκάτῃ, *vel* δεκάτῃ ἡμέρᾳ κατὰ σελήνην. *i. e.* Xo die menſis Xanthici, à prima face facieque lunæ viſæ ſupputandi, velut *Hebræo* fas erat: non à ſynodo vera luminarium; multo minus ab initio fixo menſis & ad rationes ſolis definito, ut anno *Macedonico* ac *Juliano* obſervatum. Vel ſcriptum fuit olim, δεκάτῃ ᾗ Ξανθικοῦ μηνὸς ἀπὸ νουμηνίας κατὰ σελήνην. Quinetiam חדש & primum diem menſis & menſem totum denotare, ex ſacris literis omnes ſciunt. *Decimo die X. m. luna ſecunda* in *Epit. Cant.* Sed *P. Comeſtor* habet *in initio m. X. qui & Niſan. ſecundam lunam.*

y Σίν·] Ex צין *ſein*, *Baſ.* & *Gen.* haud male, ut diſtingueretur à סין. *ſin* quatuor MSS. Joſephi, nec non S. Biblia in manibus Græcorum: niſi quod aliquando tam in his perperam legatur σινὰ & σενὰ typo locali, quem literatores vocant, quam in Chronicis G. Syncelli Cedrenique, pro recto nomine σὶν. BERN. Ita in quatuor *MSS.* nec non in *Bibliis Gr.* niſi quod aliquando tam in his quam in *Cedreno* & *Syncello* perperam legatur Σινὰ & Σενὰ pro Σὶν. Ex צין Σεὶν *Baſ. G.* & *Vat.* haud male, ut diſtingueretur à סין.

z *Monte qui Sin appellatur;*] *Ita exemplaria excuſa ſcriptaque omnia, præter typos* Col. *&* Froben. *His autem expreſſum*, qui vocatur Hor, *operis oſcitantibus. Verumtamen unde, obſecro, factum quod apud S. Ambroſium manſione* 33. *hæc legantur* Epiphanianis *verbis ſimillima aut potius eadem:* Hæc Maria diem ſuum obivit. Quod Joſephus quoque deſcribit, dicens: Tunc itaque ſororem ejus Mariam finis vitæ accepit, cum XL. compleſſet annum ex quo Ægyptum dereliquit: ſepelieruntque eam publice nimis ſplendide. BERN.

z Επὶ τριακοντα ἡμέρας] Illud ἐπὶ non agnoſcit *Vat.*

a Θάλειαν,] Θελεῖαι *Baſ.* & *Gen.* Paulo poſt ὁλόκληρον δ ξανθὴν, hoc maluit ingenium *Tar. Big.* Dein *Samb.* ἄπωθεν, more Poetarum. Mox *Baſ.* & *Gen.* ἔρρυτ. BERN.

b Ολόκληρον] Eſt (*Tar.*) qui malit ὁλόκληρον δ ξανθὴν.

c Εἰς χωρίον καθαρώτατον,] Stante Templo mons olivifer is locus fuit & χωρίον καθαρώτατον ubi vacca rufa cremabatur. Supra lib. III. cap 10. eodem loquendi modo utitur ſcribens hircum, ſocium emiſſarii ὸν τοῖς ἁγιασείοις comburi, εἰς καθαρώτατον χωρίον. REL.

d Αντικρὺς] Αὐλικρὺς *Baſ.* & *Gen.* Hoc, aut potius ἀὐλικρὺς Phrynicho Atticiſmi æſtimatori ſevero extra carmen placuiſſe video. ἀὐλικρὺ *Samb.* cum Johanne Laborioſo aliiſque Grammaticis. BERN. Αὐλικρὺ *Vat. aliique.* Hujuſce ritus (præter *Moyſen* in *Num.* 19.) meminit & *Philo*, p. 848. Huc præterea alludunt S. *Paulus* & *Barnabas* in *Epp.* ad *Hebræos*: hic c. 8. ille c. 13.

e Δαμαλίδος,] *Baſ. Gen.* & melior manus *Sambuci.* Ita καθ' ὑποκορισμὸν à δαμάλη venit δαμαλὶς, δαμαλίδος, ברה; ut αἰγαλὶς abs αἰγιάλη. Moveri tamen malo accentum in priora, δάμαλις, δαμάλιδος & δαμάλεως duplici genitivo Attico. Rurſus à δαμάλη formatum eſt δάμαλις abſque diminutione, paſtoribus Græcis & Æolibus valde volentibus; ſicut à κιθάρα κίθαρις, ἄκρα ab ἄκρη. Cæterum *Big. Busb. Hen.* & correctior cod. *Samb.* δαμάλεως heic loci reſtituunt. BERN. Aut δαμάλιδος, aut cum *Codd. MSS.* (*Big. Coll. Voſſ.*) δαμάλεως malit *Bern.*

f Οὐν ὑπὸ νεκρῷ] Illud ὑπ uon agnoſcit *Vat.* Locum hoc modo legendum vertendumque cenſet *Bonfrerius* ad *Num.* c. 19. τὰς ὑπ ὑπὸ νεκρῷ μεμιασμένας, τ τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες, καὶ ὕσσωπον βαπτίσαντες, ἔῤῥαινον &c. *igitur à cadavere pollutos, cineris paululum in fontem immittentes, & hyſſopum intingentes, adſpergebant die tertia & ſeptima.* totum illud τε καὶ τ τέφρας ταύτης εἰν πηγὴν in textum irrepſiſſe exiſtimans. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 701.

g Εἰς πηγὴν] Num & hic, uti mox, montem oliviferum intelligit? Certe Talmudici partem cinerum vaccæ rufæ in hoc monte aſſervatam fuiſſe volunt. Malim credere locum alium purum innuere voluiſſe Joſephum. REL.

h Βαπτίσαντες] Nil jam valet conjectura *Tar. Big.* βαπτίσαντες μ καὶ τ τέφρας. BERN.

tia & ſeptima *puri aliqui* conſpergebant: & ſic pro mundis in poſterum habebantur. Atque hoc ipſum, cum in terram ſorte poſſidendam devenirent, ſervari præcepit.

πηγὴν, ἔρραινον τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν· [i] καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τῷ δ' ᾗ κατελθεῖν εἰς τὰς κληρουχίας ἐπέταξε ποιεῖν.

Aaron in culmine montis Hori, ſpectante populo, cum ſtola Pontificia vitam ſimul exuit. Num. c. 20. & c. 33. Deut. c. 10. & c. 32.

7. Poſtquam vero exercitus, ſororem *ejus* lugendo funeſtus, hoc modo luſtratus erat, cum cum copiis omnibus duxit *Moyſes* per ſolitudinem & Arabiam. Cumque veniſſet ad locum, quem Arabes metropolim ſuam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus eſt, nunc vero Petra appellatur) illic, cum *locus* circundaretur monte excel-

ζ. Μετὰ δὲ τὴν ὅτι τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τὸ στρατηγοῦ καθαρσιν τοιαύτην ἡγουμένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. [k] ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν [l] Ἀρκὴν λεγόμενον, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζόμενον· ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀνα-

[i] Καὶ καθαροὶ] Καὶ periit *Big. Samb.* & *Vat.* nec agnoſcit *Vet. Interpr.* qui ſupra legiſſe videtur *οἱ δὲ ἀ. ν. μιαιομένοι*, *hi ergo qui morte polluti erant* &c. perperam ſane, cum ex *S. Literis* conſtet, vel *pontificem* vel *alium aliquem purum* pollutos conſperſiſſe.

[k] Ἐλθὼν δ' εἰς] Ἐλθὼν εἰς *Samb.* Statim vitio Typorum *Baſ.* & *Gen. νενομικασι.* BERN.

[l] Ἀρκὴν λεγομένην,] Ἀρκὼ *Samb.* Quanquam *ἀγχιστεῖς* ac *ἀγχίας*, quorum Arabum meminerunt aliquoties Geographi veteres, Eratoſthenes, Dionyſius, Strabo, Plinius, Ptolemæus, aliique, ab هجر *hagar* tanquam *rupium* incolas traxiſſe pro certo habeam, vix ab הגר parente altera Iſmaelis; nollem tamen heic loci reſcribi eo prætextu cum viris optimis A. Boſio & L. Capello *ἀγχὼ*, i. e. חגרא vel חגרת. Subeſt autem facilior correctio, (ſatis enim diſcrepant inter ſe elementa γ & κ, quicquid virorum doctorum plerique ſecus arbitrentur,) *πρότερον ῥεκεμὼ* vel *πρότερον ἣ ῥεκέμω*, aut *ῥακέμω*, aut *ῥεκάμω*, aut ob ת emphaſin *ἀρεκεμὼ*, à *ſilice* accepta olim nomenclatura, vel à Regulo Arabum *Recemo* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. quod Joſepho inferius probatum c. 7. §. 1. hujus libri. Sicut *συρίττα* Ptolemæi l. 5. c. 17. à צור Quinqueviro, & ab חור *Ura* Plinii l. 5. c. 24. imo Euſebio ipſa Idumæa ſeu Gebalena, unde montem *Seir*, *Gebal* appellat Syrus Arabſque, *ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν* nuncupatur. Petram enim Arabiæ Saxoſæ Metropolin (ut Joſephus, Procopius, aliique laudant) omnibus fere S. Bibliorum interpretibus רקם *Recam* & *Recem* vocari Chaldæis, Syris, Arabicis, 2 Reg. c. 14. 7. fidem, ſeu veram ſeu Judaicam. Samaritanam, aut Mohammedicam profeſſis, ſuperius monuimus. Cæterum nobile illud emporium, & mercium Syriacarum, Ægyptiarum, atque Punicarum umbilicus, *πέτρα* ſcriptoribus Græcis, Syris רקם, Hebræis vatibus הסלע (ut Eſaiæ c. 42. 11. & 2 Reg. c. 14. 7.) & ipſis Arabibus الحجر *Hagar*, à multa rupe, quæ locum ambit, *ὑψηλῷ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ*, quod jam ait Joſephus poſt Strabonem Geographum ſibi valde dilectum. Hic autem l. XVI. utiliſſimi operis, *Μητρόπολις δὲ τῶν Ναβαταίων ἔστιν ἡ πέτρα καλουμένη. κεῖται γὰρ ἐπὶ χωρίου τὰ ἄλλα ὁμαλοῦ καὶ ἐπιπέδου, κύκλῳ δὲ πέτρα φερομένη· τὰ μὲν ἐντὸς ἐρήμου ἅπαντα, τὰ δ' ἐκτὸς πηγὰς ἀφθόνους ἔχοντα εἰς τε ὑδρείαν καὶ κηπείαν. χαίρει ἔρημα ἡ πλείστη, καὶ μάλιστα ἡ πρὸς ἰσημερίαν. ταύτῃ δὲ καὶ ἐπιγράφουσι τετράγωνοι ὁδὸς ἡμερῶν εἰς ἐλαχίστας εἰς Φοινίκωνα πόλιν.* Plinius etiam, qui Strabonis illa eadem ob oculos verſaverat, Naturæ l. 6. c 28. *Deinde Nabathæi oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. M. *paſſuum amplitudine, circumdatum montibus inacceſſis, amne interfluente. Abeſt à Gaza, oppido littoris noſtri,* DC. M. Immodico numero, ut Scribæ audent; nam hic Plinius vel ab Elana tantum CL. M. paſſuum Gazam removet. Hæc eſt illa *μεγάλη πέτρα ἡ ἐπὶ τῆ ἀραβίᾳ* Joſephi l. 6. quam Amaſias Idumææ domitor denotavit novo nomine *Ιεκθοὴλ* יקתאל. Puto enim כרך ſeu *Crac* Guilielmi Tyrii & Brocardi, eſſe potius *κωμόπολιν* Ptolemæi quam *πέτρα*; & ſitus idem ſuadet. Edriſius etiam & Ebn Haucel in *Arabia Hagagia* في الحجاج Climate tertio الحجر *ἴσχας* urbem ponunt, nobilem ſatis familia atque colymbethra Thamudi ثمود, (*Θαμυδηνοὶ* gens ea Diodoro Ptolemæoque;) & excelſis undique montibus circumdatam, qui الاثالب *ἀθαλίβα* ſeu *μαγάδες* appellantur, eo quod eminus conjuncti, prope cernentibus diſtincti adpareant. Diſtat hic locus, ait Illuſtriſſimus Abulfedas, à جهة الشام dimidio tantum diurni itineris. Nam *Syriæ Palmyrenæ ſolitudines uſque ad Petram urbem pertinere*, Plinius in grandi opere affirmavit l. 5. c. 24. nec non memorat Xiphilinus ex Dione Palmam ſive בלעם Syriæ principem hanc regionem occupaſſe, *τὴν ἀραβίαν τὴν ἐπὶ τῇ πέτρᾳ* p. 344. Huic Claudius in Geographumenis dat long. 66. 45. lat. 30. 20'. Abulfedas long. eidem 67. 30'. lat. 28. 30'. Præterea Euſebius in Topographia ſacra hunc locum Joſephi valde juvat, ubi ait, Πέτρα, (ſic cod. MS., *πόλις ἐν γῇ ἰδουμὲ τῆ ἀραβίας· ἣ τις ἐπεκλήθη ἰεκθαὴλ, ἡ καὶ ῥεκὲμ παρ' ἀσσυρίοις ὀνομάζεται.*) *Petra civitas*, Hieronymo interprete, *Arabiæ in terra Edom, quæ cognominata eſt Jectael*, (2 Reg. c. 14. 7.) *& à Syris* (ἀσσυρίοις τοῖς συροις utrumque dicere licet, & hoc & alterum,) *Recem dicitur* Alibi etiam amicus ille Pamphili, *Ῥεκὲμ, αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις τῆς ἀραβίας, ἣν ἐβασίλευε ῥοκὲμ ὃν ἀνῄλωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. λέγεται δὲ καὶ ὄρος καὶ βασιλεὺς ἀδειαμ.* Hieron. *Recem, hæc eſt Petra, civitas Arabiæ, in qua regnavit Recan* Num. c. 31. 8. & Joſ c. 13. 21. *ῥοκὰν* vulgares libri, meliores *ῥοκὸμ*. Unde Epiphanius de peſte Melchiſedeciana, *εἰ μὴ τῇ ἀραβίᾳ τῇ πέτραιων ῥοκόμ τι καὶ ἰδίωμα κατέμεινε.* Sicut mox in hoc libro fatebitur Joſephus urbe Recema præclarius nihil reperiri in Arabia Petræa. Rurſum vero Euſebius, Κάδης, ἔνθα ἡ πηγὴ ἡ κρίσεως, καὶ κάδης βαρνὴ, ἔρημος ἡ ἀποστείνουσα πέτρα πόλεως παλαιστίνης (ita & Suidas. Valde autem ambiguus eſt Diodorus de hac Petra, l. 3. p. 176. Quinvero *πέτρα πόλις νῦν ἡ τρίτης παλαιστίνης*, inquit Hermolaus in compendio Geographiæ Byzantinæ, quod ſub imperio Chriſtiano fecerat;) *ἔνθα ἀναβᾶσα ἐστελάσθη ἡ μαγδὰμ, καὶ μωυσῆς ἀφῆκε πάσῃ τῷ πέτρᾳ, καὶ ὕδωρ παρέσχε διψῶντι τῷ λαῷ. καὶ δείκνυται εἰς ἔτι νῦν* (atque multos poſt annos multi viderunt illud pulchræ vatis monumentum) *τὸ μνῆμα ἡ μαγδὰς αὐτοῦ.* Hoc itidem repetam verbis Latinis S. Hieronymi; *Cades unde fons eſt judicii: & Cades Barne in deſerto, quæ conjungitur civitati Petræ in Arabia. Ibi obcubuit Maria, & Moyſes rupe percuſſa aquam ſitienti populo dedit. Monſtratur ibidem uſque in præſentem diem ſepulchrum Mariæ.* Hæc ille. Credo equidem *Petram* inter rupium aſpera, quod Geographi Græci Arabiique demirantur, irriguam factam, amœnam, Aretharum بيت الحارث & mille regum ſedem felicem, ex quo Hori vicini montis latus (quippe cacumen ejus immobile & perpetuum decus effert in cœlos, primi maximique Hebræorum Sacerdotis ſepulchrum) Divina virga caſtigavit eliquavitque Moyſes, Num. c. 20. 11. ac per tot ſecula ſub Aarone bibiſſe Arabiæ dominos. Namque Euſebius & Hieronymus, Geographiæ ſacræ principes, aperte teſtantur, *Ὡς ὄρος μὲν ὡς τελευταῖα ἀφανὲς, πλησίον πέτρας πόλεως· ἐν ᾧ καὶ εἰς ἔτι νῦν ὀρύσσουσι* (ſed & hi prono pede peregraverant loca ſacra) *ἡ ἐπὶ μωυσέως ῥάβδου πέτρα. Or, mons in quo mortuus eſt Aaron, juxta civitatem Petram. Ubi uſque ad præſentem diem oſtenditur rupes, qua percuſſa Moyſes aquas populo dedit.* Pro *Horo* poſuit Uzielides montem אומנם *Omanos*, عمان: haud recte, nec tamen peſſime. Nam, ut Plinius demonſtrat, *à Petra incoluere Omani ad Characem uſque. Uraus* etiam ex recentioribus Judæis teſtatur in libello de Cippis ſuorum Doctorum monſtrari adhuc, הר תהר קבור אהרן הכהן במערה סגורה וינשו עליה כיפה גדה והולכים שם היהודים להשתחות ומתפללין על קברו ואין מונע אותם והישמעאלים תופסין אותו בטהרה ובכבוד גדול. Sepulchrum Aaronis illuſtri fornice adornatum, & tam Mohammedanorum quam frequentia Judæorum viſentium celebratum. Adjunge his Hieronymum noſtrum, *Triceſima quarta manſio quam plerique interpretantur lumen*, [*ſic Philo fecerat in Onomaſtico ſacro*, Ωρ, *φῶς*, *ex libro Numerorum*,] *nec errarent, ſi per Aleph literam ſcriberetur*, ut אור. *Alii pellem*; *& ipſi verum dicerent, ſi eſſet Ain poſitum*, puta עור. *Nonnulli foramen: quod poſſet accipi, ſi Eth haberet elementum*, quaſi חור. *Cum autem legatur per He, magis mons intelligitur: & legi poteſt*, Aſcendit Aaron Sacerdos in montis montem, *quod eſt Hebraice* אל הר ההר el hor hahar, i. e. *in verticem ejus. Moritur autem eo anno, quo novus populus repromiſſionis terram intraturus erat in extremis finibus terræ Idumæorum.* Quamvis autem cum beato Moyſe, qui bis terque hoc adfirmat, omnis hiſtoria in Horo periiſſe fratrem ejus conſentiat; in Deuteronomio tamen lectum eſt tam Helleniſtis quam vernaculis Judæis per quam multa ſecula c. 10. *Καὶ ἡσὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ ἡὼν ἰαχεὶμ μισαδαὶ:* quomodo Euſebius etiam acceperat. Ait enim, *μισαδαὶ ἡὼν ἰαχεὶμ* (ita MS.) *τόπῳ ἐπὶ τῆ ἐρήμῳ, ἔνθα ἐτελεύτησεν ἀαρὼν, Miſaida*, Hieronymo interprete, *locus in ſolitudine in quo obiit Aaron.* Aut potius *μοστερὰ*, i. e. *vinculum* ſeu *diſciplina*, ſicut Complutenſes ediderant, & Hieronymus interpretatus fuerat in Numerorum propriis, ubi addit, *Maſeroth*, (LXX. *μασηρὼθ*, quomodo & Samaritæ pronuntiare ſolent) *quod in noſtris codicibus* Mazuroth *legitur: vel hoc corriges ex Maſoretis* מוסרות Moſeroth. Pergit Moyſes, *ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.* מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם *V. L. ex Beroth filiorum Jacan in Moſera, ubi Aaron mortuus & ſepultus eſt*: confuſis aut inverſis ſtationibus XXVII. XXVIII. & XXIV. ut nulla arte Doctorum Judæorum, noſtrorum adhuc nulla ſolvi & commode explicari poſſint. Sin vero veteris & Moſaici characteris codices ſequamur, quos ævo longo cultores Hargarizin lotis manibus verſant, redditis denuo verſubus duobus (ſicut olim ſcribebant) ſtatim fluent omnia ſine obſtaculo, quod amant Moſaica, plana ac perſpicua. Modum illum vide Deut. c. 10. 6.

ובני ישראל נסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן . .
משם נסעו ויחנו הגדגדה משם נסעו . . ויחנו
ביטבתה ארץ נחלי מים משם נסעו . .
ויחנו ביעברנה משם נסעו ויחנו ביעציון גבר . .
משם נסעו . . ויחנו במדבר צן הוא קדש משם נסעו . .
ויחנו בהר ההר . . ויסרת שם אהרן ויקבר שם . .
ויכהן אלעזר בנו תחתיו.

Fi-

ζας Ααρὼν [m] ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάπεισε γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ ἐνδύεται αὐτὴν Ελεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν ἀφὰ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη [n] ἐνεγίνετο, θνήσκει δ' ἐπιθυμὴς εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος· τῷ μὲν αὐτῷ πολυτήσιος ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιὺς ἦ ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς ἑίκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει ἦ κατ' σελήνην νουμηνία, μηνὸς ὄντος [o] ἀφὰ μὲν Αθηναίοις Εκατομβαιῶνος καλουμένου, [p] Λώϋς ἦ ἀφὰ Μακεδόσιν, [q] Αββὰ ἦ παρ' Εβραίοις.

so, Aaron in verticem *quendam* ascendens (præmonitus à Moyse quod moriturus esset) in conspectu totius exercitus (è regione enim locus erat * *ubi constiterunt*) stolam pontificalem exuit, ipsamque tradens Eleazaro filio, ad quem ætatis prærogativa pertinebat sacerdotium, vita decedit, populo inspectante: moriens quidem eo ipso anno, quo sororem amisit, cumque annos centum complesset & viginti tres. Dies autem obitus incidit in mensis initium secundum lunam, qui Athenienſibus quidem Hecatombæon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebræis vero Abba.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Σιχῶνα καὶ Ωγλω τὸς Αμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τοῖς χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Εβραίων.

CAP. V.

Quomodo Moyses, divictis Sichone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.

ΠΕνθος δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, [r] ἐπεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν Μωϋσῆς τὸ στρατὸν, παρῆν [s] ἐπὶ παῤῥμὸν [t] Αρνῶνα· ὃς, ἐκ τῶν [v] Αραβίας ὀρῶν ἐρημώμενος, καὶ διὰ [x] πάσης ἐρήμου [y] ῥέων, εἰς τὴν Ασφαλῖτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβίτιν καὶ [z] Αμωρῖτιν. γῆ

AT cum finitus esset luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyses, inde cum exercitu proficiscens, castra admovet ad fluvium Arnonem: qui ex Arabiæ montibus ortum ducens, & totam solitudinem evagatus, in Asphaltitin paludem influit, terram Moabitida & Amoritida disterminans. Tellus autem ista frugifera est, atque ex

Sichon Amorrhæus vetat Israelitas fluvium Arnonem transire. Num. c. 21. Deut. c. 2. Jos. c. 12. & Jud. c. 11. 18, &c.

Filii autem Israël profecti sunt de *Maseroth*, & castrametati sunt in *Bene Jacan*. Indeque profecti, castrametati sunt in *Gadgad*. Unde moventes, castrametati sunt in *Jetebatha* terram torrentium aquarum. Abhinc discesserunt & venerunt in *Abrone* vel *Abarne*. Inde etiam profecti, castra posuerunt in *Asiongaber*. Hinc autem moventes, sistunt in deserto *Sin*, quod est *Cades*. Hoc demum relicto, castrametati sunt in *Hor*. Ubi mortuus est Aaron, ubi & sepultus, Eleazaro in Sacerdotium ejus succedente. Paraphrastæ Sam. qui cætera omnia repetit, בטור הורה כ' ὄρει ὀρεινῷ, quomodo S. Hieron. etiam explicat ad Stathmos Hebraicos. Interpres Arabicus eadem suggerit: وبنو اسرايبل رحلوا من مسيروث *Masiroth* ونزلوا في بني يعقن * *Jacan* من هناك رحلوا ونزلوا في جذجذه * من هناك رحلوا ونزلوا في يطبثه *Jatbatha* ارض ذات انهار * من هناك رحلوا ونزلوا في عبرنه *Abrane* * من هناك رحلوا ونزلوا في عصيون جبر * ἀσιωνγάβερ من هناك رحلوا ونزلوا في بريه صان *San* هي قدس * من هناك رحلوا ونزلوا في جبل هور * *Hor* vel *Haur* ومات هناك هرون ودفن هناك ولم العزر ابنه عوضه. Ut vero hæc absolvam. Ἀρκέμλω loco ilto scriptum olim viderant in Josephi ἀντιγράφοις Eusebius Hieronymusque. Unde in Onomasticis suis referunt ambo, Ἀρκὲμ, *Arcem*, ἥτις ἱστορεῖ. αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις ἐπισημος τῆς παλαιστίνης. Obsecro, quid certius? Necnon Adamantius de eisdem, *Posthæc adplicatur ad Pharan Cades*, aut Φαρὰν κάδης, *quod est fructificatio sancta. Inde adplicatur in montem Or, quod interpretatur Montanus*. BERN. Αγὰρ ab *hagar* malint *A. Bosius* & *L. Capellus*. Subest autem facilior correctio, Ρεκέμλω, aut ob ה emphasin Αρεκέμλω. nam apud *Eusebium* de *Locis Hebr.* Πέτρα, ἣ καὶ Ρεκὲμ ὀνομάζεται, & Ρεκὲμ, αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις Αραβίας. In eodem etiam Ἀρκὲμ, ἥτις Ἱσσηπον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. unde forsan in suis Josephi ἀντιγράφοις *Eusebius Hieronymusque* Ἀρκέμλω habuerint. *Bern.* ad *Josephum*, hoc in loco. Verum Αρκη vel Αρκὴ cum *Cod. Samb.* in *Josepho* legerat *Steph. Byzant.* atque forsan Ἀρκὲμ hîc rescribendum. Vide *Fulleri* Miscell. l. 3. c. 2. & *Bocharti* Geog. Sacr. l. 1. c. 44 HUDS. רקם Arkem, vel Αρεκέμη, uti nomen hoc urbis Petræ infra cap. 7. scribit. REL.

m Επ' αὐτὸ,] Επ' αὐτῷ *Samb.* ibi διδηλοκότος *Bas.* & *Gen.* BERN.

* *Ubi constiterunt*] *Ubi erat populus constitutus* in *Vet. Interpr.*

n Παρεγίνετο,] Παρεγίνετο, *Tar. Big.* BERN.

o Παρὰ μὲν Αθηναίοις] Τῷ ἀφὰ μ. *Vat.*

p Λώϊς ἦ ἀφὰ] Lous, λῶος, *Mert.* & *L. Epiphanius* vero (*sic vocat*) *literis Latinis fecerat* Loeus, à λῶος, *aut* λωὶς *adscripta* ι, *quod antiquis exemplaribus perpetuum. Inde tot menda nostrorum codicum.* Locus, *Voss.* 1. Locos, *Vig.* Lochis, *Sar.* & *W.* 2. Lochos, *Col. Frob. W.* 1. *Bodl.* & *Bal.* Sedebat, *aut* Sedebath, *ex* ἡσσεβὰθ ἦ, *an* ταββὰθ ἦ, *Col. Frob. Bodl. Voss.* 1. *Mert.* & *P. Comestor.* Sedebach, *W.* 1. *Bal.* & *Goul.* Sebath, *L. Quod autem sequitur*, apud Romanos nuncupatur Augustus, *Epiphanio quidem deberi scias, non Josepho. Veruntamen in mensem illum Cæsareum protinus incurrunt* Ab *Hebræorum*, & *Athenienſium* Hecatombæon. *Epitom. Cant.* Aaron ascendens montem, qui Petra dicitur, videntibus cunctis mortuus est anno eodem quo & soror, cum vixisset annis tribus & triginta & centum, secunda luna in mense Augusto. *Tum Petrus Comestor*: Eleazaro Pontificatus accessit per ætatem primogenito, per ignem assumto. Et mortuus est Aaron in monte Hor. In Deuteronomio dicitur Musera, locus sepulturæ Aaron: qui usque hodie monstratur in montis vertice. Mortuus est autem XL anno egressionis, cum esset CXXIII annorum, eodem anno quo & Maria, mense quinto, qui & apud Hebræos dicitur Sedebat, apud Romanos Augustus, prima die mensis secundum lunam. *Similiter Ambrosius, gloria Mediolanensis Diœcesis, ad Mansionem* 34. In Hor monte Moyses, verbo Dei Pontificalibus Aaron indumentis nudato, Eleazar filium, cui propter ætatem Pontificatus obveniebat, universo vel mirante populo qui ex adverso stabat, protinus vestivit; ibique Aaron vita functo, *&c.* BERN.

q Αββὰ ἦ] Typographi licet Scribæque omnes ediderant μαιτοὶ, σαββὰ ἦ: aut σαββᾶ ἦ *Big.* & *Samb.* acies tamen tota Criticorum facile ita emendandum clamat, atque nunc emendavimus. Calendas enim Mensis Quinti secundum formam novam anni, quibus se fratrem carissimum amisisse noverat Moyses, Num. c. 33. 38. primum notare diem mensis אב, aut ex dialecto ἀββὰ, aut potius ἀββὰ, اصا, i. e. ὀπώρα, *pomorum maturorum utile tempus*, Doctores docent Babylonii *Ros hasana* f. 2, & 3. verbis multis, Uzielides ad Legem, Auctor Megillath Taanith, tot Judæorum Calendaria, Masudius Astronomus, Eutychius & Homeidides in Annalibus, Hieronymus ad Zachariæ vaticinia, aliique multi. Nos etiam alibi, tam hunc miserrimum mensem, quam cæteros Hebraicorum cum fastis Gentium ex industria conciliamus. BERN. Ita post alios quamplurimos emendandum censuimus, cum antea in *Editis* esset Σαββὰ, litera Σ à voce præcedenti attracta. Vide Cl. *Seldenum* de *Succeſſ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 1. *Jac. Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* p. 85. *Bochartum* in *Hierozoico*, parte secunda, c. 13. p. 424. & *H. Dodwellum* in Dissert secunda *de Vet. Cyclis*, p. 92. in *Vet. Interpr.* corrupte *Sedebat*, aut *Sedebath* &c. qui præterea inscite addit è suo, *apud Romanos vocatur Augustus*, cum in mensem *Julium* incurrant *Ab* Hebræorum & *Hecatombæon* Athenienſium. HUDS. סיון Σιωὰ. Σαββὰ in MS. REL.

r Επεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτ' ἐλ. in *Editis*, *aliisque.*

s Επι παῤῥμὸν] Επὶ τὸ παρ. *Vat.*

t Αρνῶνα·] *Hen. Busb.* & infra cæteri omnes. Heic vero Ἀρνῶν *Bas. Gen. Big* & *Samb.* ut in obliquis solent οἱ ὁ'. Heic ארנון *Arnon* scribebatur tam in libris Moysis, quam in illo *Bellorum Domini*. BERN.

v Αραβίας] Αραβίας ὀρῶν *Samb.* & *Epiph.* ἀῤῥαβίας ὄρων *Bas.* & *Gen.* αραβίας ὄρων *Big.* Verum flumen illud apud Moysen dicitur ἐξιὸν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ ἀμορραίου, נחל ארנון מגבול האמרי Num. c. 21. 13. Mox μέσης sine causa substituit *Tar. Big.* pro πάσης. Dein Αμμορῖτιν *Hen.* ἀμμωρῖτιν *Busb.* BERN.

x Πάσης ἐρήμου] Est qui conjicit μισης ἐρ.

y Ῥεων,] *Coll. Voss.* Θεων.

z Αμωρῖτιν. [*Al.* Αμμωρῖτιν & Αμμορῖτιν.

ex ſe ſatis fructuum ſuppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, miſit legatos Moyſes, oratum ut ſibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus, quaſcunque vellet, adhibitis, ut ſibi nihil foret quidquam injuriæ, nec agri ejus detrimenti aliquid caperent, nec qui ſub ejus ditione ſint incolæ: ſeque rerum venalium foro in eorum commodum uſuros, etiamſi & illis aquam addicere & vendere voluerint. Sichon vero, tranſitum negans, *mox* copias ſuas omnes armatas educit; & ſe quammaxime comparabat, ut Hebræos ab Arnone trajiciendo prohiberet.

V. *Juventus Hebraïca, ſimul cum Raguelo, copias Amorrhæas proſternit, eorumque regionem læta occupat.*

2. Moyſes autem, cum animadverſiſſet Amorrhæum hoſtili in ipſos animo eſſe, haud ferendum contemptum ratus eſt: ſecumque ſtatuens Hebræos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in ſeditionem inciderant, & quam tunc difficulter admodum ferebant, conſuluit Deum, an ipſum armis dimicare pateretur. Deo vero *annuente* & victoriam *inſuper* pollicente, magna cum fiducia ad certamen ſe accinxit, militibuſque animos accendit: nunc eos orans atque obſecrans pugnandi cupiditatem explere, præſertim cum Deus illis conceſſerit, ut *tandem* voti fiant compotes. Illi vero, accepta, quam *diu* deſiderarunt, poteſtate, armiſque ſumptis, ad pugnam incundam properabant. Amorrhæus autem, cum illi ingruerent, non erat amplius ſui ſimilis; ſed & ipſe timore perculſus eſt ad conſpectum Hebræorum, & exercitus ejus, qui ita ſe prius gerebat ut fortiter animatus eſſe videretur, tunc ſe perterritum oſtendit. Primo itaque congreſſui non auſi reſiſtere, impetumve Hebræorum excipere, terga vertunt: hoc modo ſuæ potius ſaluti ſe conſulturos eſſe exiſtimantes, quam prælium committendo. Munitis enim Urbibus plurimum fidebant; quæ illis, in eas vi compulſis, nihil profuerunt. Hebræi namque, ut eos cedere deprehenderunt, ſine mora illis inſtabant: ſolutiſque eorum ordinibus, in formidinem conjiciebant. Et quidem illi, perfracta phalange, fuga ſeſe in urbem recipiebant: Hebræi autem non ſegnes erant & defeſſi in perſequendo. Verum iis, quibus ante fatigati fuerant, perſeverantiam adjicientes, cum eſſent funditores optimi & cujuſcunque è longinquo jaculationis *in primis* periti, *ideoque* propter armaturam leviorem ad inſequendum agiles & expediti, curſu adæquabant hoſtes; & eos, qui longius aufugerant quam ut comprehendi potuerint, fundis & jaculis aſſequebantur. Multa itaque cædes facta eſt, & effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos ſitis magis, quam hoſtium aliquis. erat enim æſtatis tempus. Et quamplurimos, deſiderio potus ad fluvium adductos, & quotquot denſis agminibus fugerant, circumſtan-

Celebratur hæc victoria Num. c. 21. Deut. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. & c. 29. Joſ. c. 12. & c. 13. Jud. c. 11. Amos. cap. 2. Pſ. 135. & 136. nec non à Philone p. 642.

δ' αὐτῇ καρποφόρῳ, καὶ πλήθῃ [a] ἀνθρώπων τῶν παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν [b] Σιχῶνα, [c] τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας [d] ταύτης, ἀπέστελλε Μωϋσῆς, τῷ γραφῷ [e] δίοδον αἰτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσαι πίστεσιν, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν, μήτε τὰς ἐνοικοῦντας ὧν [f] Σιχῶν ἡγεῖται· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ [g] ἐκείνων λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν [h] ἐθέλοιεν. Σιχὼν δ' ὀργισθεὶς ὠπλίζετο τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τὰς Ἑβραίους [i] διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Β'. Μωϋσῆς δ', ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτι προφρονέστερον ἀνέχεσθαι δεῖν [k] ἔγνω· καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς κινδύνου τι πρότερον αὐτοῖς συμπέπτωκε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διανοεῖται, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. Δοὺς δὲ ὁ Θεὸς καὶ νίκην [l] ἀποσημήνας, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα· νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τοῦ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' [m] αὐτῷ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, ῥᾳθύμως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἦν ὁποῖος ὄντων ὁμοίων [n] αὐτῷ· ἀλλ' αὐτός τε καταπλαγεὶς τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θᾶττον αὐτὴν [o] εὔψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπελέγχθη πεφοβημένη. [p] τὴν πρώτην οὖν σφόδρα οὐχ ὑπομείναντες ἀντιῶσαι, καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται· [q] τοῦτ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες [r] ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ ταῖς πόλεσιν ὕσαις ὀχυραῖς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς πάσας [s] σωθησομένοις. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας [t] αὐτοὺς εἶδον, ὀξέως ἐνέκειντο· καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον, εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀποβαίνοντες ἔφευγον ἀπὸ τῶν πόλεων· οἱ δὲ πρὸς τὴν διώξιν οὐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς [v] προπεπονήκεσαν προσεπιτελαιπωρῆσαι προσθέμενοι, καὶ σφενδονᾶν τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, [x] διὰ τὴν [y] ὁπλισιν ὅσον δύσκολῆ κῶφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετέθεον τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς [z] πορρωτάτω βαλλήσεως γεγονότας, ταῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε ἦν γίνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ [a] διαφεύγοντες. ἔκαμνον δὲ διὰ δίψει μᾶλλον ἢ πόνῳ τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὁπὸ θυμοῦ δὲ πᾶν ὁπὸ πολεμίων τοὺς πολίτας [b] παθεῖν ἔλαβεν, καὶ ὅσον σωφρονοῦντας [c] ἔφυγε, φεισάμενος ἔβαλλον· καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκροτιζόντες ἅμα καὶ τοξεύοντες [d] διέφθειρον. ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν καὶ [e] Σι-

a Ἀνθρώπων] Ita è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque*, ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγ.

b Σιχῶνα,] Ita *Baſ.* & *Gen.* & prius Moyſes סיחון sihon, ſeu *Sihon*; acuunt enim Maſoretæ ſyllabam ſequiorem. σηχῶνα & in recto σηχὼν paſſim ſcribunt *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic ſcriptum viderat & *Epiphan.* Samaritæ cantillant potius σαιχών: Hieronymus *Sehon* edidit ſua in verſione, Alexandrini σηών. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* & prius *Moyſes* Σιχὼν ſeu *Sihon* acuunt enim *Maſorethæ* ſyllabam ſequiorem. Σηχῶνα & in recto Σηχὼν paſſim *Samb. Big. Hen.* & *Busb.* Σηὼν & Σηῶνα *Vat. Zon.* & LXX.

c Τὸν βασιλεύοντα] Τὸν βασιλέα *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

d Ταύτης,] Ταύτης ἧς ἀπ. *Big.*

e Δίοδον αὐτῶν] Ita quinque *MSS. Zonar.* & *Vet. Interpr.* (*Coll. Voſſ.* pro αὐτῶν habet αὐτοὺς) in *Editis* εἰδέναι ὁδὸν ἐφ' ἃς &c.

f Σιχῶν] Σηὼν *Big.* σηχὼν *Samb.* & *Busb.* σηχῶν *Hen.* BERN.

g Ἐκείνων] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* cum *Editis* ἐκεῖνον.

h Ἐθέλοιεν.] Ἐθέλοι *Vat.* ἐθελοῖεν *Samb.*

i Διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα] Hi ſunt fluvii illi de quibus ſuperius p. 190. lin. 1. REL.

k Ἔγνω·] Ἔγνωκε τοῖς *Samb.* & *Epiphan.*

l Ἀποσημήναντος,] Ita quatuor *MSS. Zonaras*que ex dialecto *Attica*. in *Editis*, *aliiſque*, ἀποσημήνανται.

m Αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox χρῆται *Big.* & *Samb.*

n Αὐτῷ·] Αὐτῶν *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.* qui habet *inſiſtentibus populis cum jam non eſſet æqualis.*

o Εὔψυχον εἶναι] Ἔμψυχον *Big.*

p Τὴν πρώτην] Καὶ τὴν πρ. ex mala *Tar.* & *Big.* conjectura. BERN. & HUDS

q Τοῦτ' αὐτοῖς] Τοῦτο ἐκείνοις *Baſ. Gen.* In ea ſententia ὑπολαβόντες μᾶλλον ἢ τὸ μάχεσθαι *Tar. Big.* BERN.

r Ἢ τὸ μάχεσθαι] Eſt qui (*Tar.*) conjicit μᾶλλον ἢ τὸ μ.

s Σωθησομένοις.] Ita *Samb.* in *reliquis* cum *Editis* σωθησομένοις. σωσικλεισθείσιν legiſſe videtur *Epiphan.*

t Αὐτοὺς εἶδον,] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ὄντας εἶδον ἅθρους αὐτοὺς εἶδον ἐνέκ. *Vat.* ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς ἅθρους εἶδον ἐνέκ. *Baſ.* & *G.*

v Προπεπονήκεσαν] Προσπεπονήκεσαν *Samb.* & *Big.*

x Διὰ τὴν] Καὶ διὰ τὴν *Vat.*

y Ὁπλισιν] *Al.* ὁπλίσιν.

z Πορρωτάτω βαλλήσεως] Πορρωτάτω συλληφθῆναι *Big.* & *Samb.* Verum Corrector codicis *Sambucani* πόρρω βαλλήσεως συλληφθῆναι. *Hen.* πορρωτάτω βαλλήσεως συλληφθῆναι. BERN. Πορρωτάτω συλλ. *Big. Vat.* & *Samb.* à prima manu, ab altera πόρρω βαλλ.

a Διαφεύγοντες.] Ita quatuor *MSS.* in *Editis* & *aliis* διαφυγόντες.

b Παραχθέντας,] Καταβιαχθέντας *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* καταχθέντας legiſſe viſus eſt *Vet. Interpr.*

c Ἔφυγε,] Ἐφύγει *Big.*

d Διέφθειρον.] Ita *Big.* & *Samb.* διέφθειραν in *reliquis.*

e Σι-

[c] Σιχὼν ὁ βασιλεύς. Ἑβραίοις ἦ νεκροὺς ἐσκύλδων, καὶ λείαν ἔλαβον. καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον, μεχρὶς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξιὼν [f] πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στράτευμα τροφὴν χορηγούμενον, [g] ἀλισκομένων καὶ τῶν [h] πολεμίων· ἤδεν γὰρ ἦν ἐν τούτοις αὐτοῖς ἐμπόδιον, ἢ μαχίμοις πᾶσι διαπολωλόσι. Ἀμορραίους μὲν οὖν τοιούτῳ πάθει κατέλαβεν, ἔτι φρονήσαι δεινοὺς, ἔτι ἀγαθοὺς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Ἑβραῖοι ἦ τὴν ἐκείνων γῆν [i] παρελάμβανον. ἔστι ἦ [k] χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον [l] νήσῳ τὴν φύσιν [m] ὑπάρχον. ἢ μὲν Ἀρνῶνος ἀπὸ μεσημβρίας [n] ὀχέζοντος αὐτὸ, [o] Ἰαβάκχῃ ἦ τὴν ἀρκτῴαν αὐτοῦ πλευρὰν περιγράφοντος· ὃς εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων, ἐκείνῳ καὶ ἢ ἐνόμασται μεταδίδωσι. τὰ μέντοι γε [p] πρὸς τῇ δύσει ἢ χωρία, [q] περίεισιν αὐτὴν [r] Ἰορδάνης.

γ'. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, [s] ὑπετίθετο τοῖς Ἰσραηλίταις Ὤγης, ὁ τῆς [t] Γαλαδίτιδος καὶ [v] Γαυλανίτιδος βασιλεὺς, στρατὸν ἄγων, καὶ πολλῶν μὲν ὡς [x] ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλῃ τυγχάνοντος. Οὗρων ἦ ἐκεῖνον ἤδη προαπολωλότα, καὶ [y] ἵνα ἔγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν· [z] περιέσεσθαί τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς [a] αὐτῶν πεῖραν βουλόμενος λαβεῖν. Μωυσῆς ἦ, τὸν ποταμὸν [c] Ἰάβακχον περαιωσάμενος, διεξιὼν τὴν Ὤγου βασιλείας, τάς τε πόλεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας· οἱ καὶ πλέτου διάφορον πάντων [d] τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ, δι' ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. [e] Ὤγης ἦ μέγεθός τε καὶ κάλλος

tes telis petebant; eosque jaculis simul & sagittis ferientes, omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum concidit. Hebræi autem cæsos spoliabant prædamque agebant: ac terra illis rerum *omnium* copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris superesset; insuper & milites ubique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, præsertim cum fortissimus quisque occubuisset *in prælio*. Atque hujusmodi quidem calamitas illata est Amorrhæis; qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi. Hebræi vero terram eorum *sibimet* acceperunt. Est autem regio tres inter fluvios sita, insulæ plane similis. Arnone quidem, qua meridiem spectat, eam claudente, Jabaccho vero latus ejus septentrionale ambiente: qui in Jordanem fluvium sese exonerans, nomen suum amittit. At quod reliquum erat terræ ad occasum, illud Jordanes alluit.

3. Cum res ita se haberent, Israëlitis bellum movet * Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex, exercitum ipse ducens, & festinans quidem ut suppetias ferret Sichoni, amico suo & socio. Comperto autem quod is jam exstinctus occiderit, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebræis armis dimicare; non dubitans quin vinceret illos, volensque virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decidens & ipse in prælio perit, & exercitus ejus ad unum interimitur. Moyses autem, Jabaccho fluvio trajecto, Ogis regnum peragrabat, & urbes evertens & incolas omnes ferro perimens: qui cunctos istius terræ *homines* divitiis superabant, cum ob soli fertilitatem tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat *corporis* magnitudo & pulchritudo, qualis pau-

Posthæc Oges, Bataneæ sive Galaditidis ac Gaulanitidis rex, Israëlitis urbes non minus quam munitas LX, opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c. 3. Jos. c. 12. & c. 13. 1 Reg. c. 4. & Philo p. 643.

cis

[c] Σιχὼν] Σιχὼν *Bas.* & *Gen.* σηχὼν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Aut horum quodvis dices, Aristarchis non invitis, aut etiam σιχών. BERN.

[f] Πᾶσιν ἀδεῶς] Πᾶν ἀδιᾶς *Tar. Big.* haud perite. BERN. Πᾶν è conjectura alicujus, non probante *Bernardo*.

[g] Ἁλισκομένων καὶ] Forte καὶ ἁλισκομένων τε. COCC.

[h] Πολεμίων·] Secunda manus *Samb. Hen.* & *Busb.* πόλεων. Convenit illis & *Zonaras*. Alterum tamen Josephi fuerat. BERN. Πόλεων *Samb.* à manu secunda, & *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Zonaras*. non adeo recte.

[i] Παρελάμβανον.] Παρέλαβον *Hen. Busb.* & *Zonaras*. *Epiphanius, late ceperunt, ἔκταζαν ἐλάμβανον*, aut ἐπελάμβανον pro παρελάμβανον, ut errare solent calami. BERN.

[k] Χωρίον] Χωρίον ὁ τριῶν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[l] Νήσῳ] Sic *MSS.* τῇ νήσῳ in *Editis*.

[m] Ὑπάρχον. ἢ μὲν Ἀρνῶνος] Ὑπάρχῃ *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[n] Ὀχέζον] Ὀχέζοντος αὐτὸ *Big. Samb.* & *Epiphanius*. ἀκτῆς αὐτῷ *Bas.* & *Gen.* ἀκτῆς αὐτὸ *Tar. Big.* At vero ista conjectura ἀκτῆς præstaret, aut ἀκταῖς αὐτοῦ, si esset opus. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὀχέζον ἀκτῆς αὐτῷ in *Editis*, *altisque*. Sunt qui conjiciunt ἀκτῶς αὐτὸ, & ἀκταῖς αὐτοῦ.

[o] Ἰαβάκχῃ] Heic Ἰαβάκκᾳ & mox Ἰάβικον *Bas.* & *Gen.* Ἰαβώκᾳ *Big. Samb.* & *Epiphanius*: pauloque inferius omnes pariter Ἰάβωκον. At ex judicandi facultate *Tar. Big.* Ἰόβακκον, *Burinsque* Ἰάβοκκον, nos Ἰάβοκχον. Quinimo illorum codicum aliquot Ἰαβάκχᾳ exhibent Ἀρχ. l. 1. c. 20. §. 2. BERN. Similiter p. 167. v. ult. *al.* Ἰοβάκκᾳ & (*Coll. Voss.*) Ἰαβόκκᾳ. vide etiam infra v. 26.

[p] Πρὸς τῇ δύσει] Πρὸς τὴν δῦσιν *Vat.*

[q] Περίεισιν] *Bas. Gen.* & *Samb.* περεῖσιν, ut ab ἴημι Attici malunt Ionesque vice verbi communis περίεισιν. *Tar. Big.* huc introducere voluit περεῖσιν. BERN. Ita *Bas. G. Samb.* & *Vat.* Atticorum Ionumque more vice verbi communis περίεισιν.

[r] Ἰορδάνης.] Ἰορδάνου jam libri cusi scripti: at supra εἰς τὸν Ἰορδάνην iidem omnes. BERN. Ὁ Ἰορδάνης *Vat.* in *Editis*, *aliisque* Ἰορδάνου.

[s] Ἐτίθετο] Ἐτίθετο μὲ τοῖς *Vat.*

* *Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex,*] *Posthæc Oges Bataneæ, sive pinguium terrarum Galaditidis ac Gaulanitidis præpinguis ingensque dominus, dialecto quidem Moysis* עוג מלך הבשן, *Onceloso semper, sæpiusque Jonathanibus vero falsoque, tum Syris Chaldæisque aliis, ex abusu vocis vetusto populari lepidoque* מתנן מלחא, *& ματθανὰν; nisi à statione, quæ* LXX. *Interpretibus ματθανὰιμ aut ματθανὰιν, Hebræis* Matthana מתנה, *nomen illud traductum fuerat: de ea Eusebius, αὕτη νῦν λέγεται ματθανά. κεῖται ἢ ἐπὶ ἓξ δεκάσημον ἀπὸ σημείων ιβ'. ὡς ἀναβλὰς μηδαβᾶν, pro* בתנן Batnan *etiam Syrorum, & בותן Uzielidæ, בתנין Samaritarum,* ڒتنين *Judæorum simulque Samaritarum in versionibus Arabicis S. Bibliorum, aut βατανεὰς aut βαζναία* Batanæa *Josephi hujus, Cl. Ptolemæi, Eusebii Cæsariensis, Hieronymi Presbyteri, &c.* βαταναῖτις denique *Cyrilli, Theodoreti, Hieronymi etiam, aliorumque Ecclesiasticorum. Hanc regionem à* Bethsan *ita cognominatam putarunt Georgius S. Tarasii, alterque Cedrenus, quod ajunt,* ἀπὸ βασσαν, ἢ ἐστι σκυθόπολις. *Monstrum itaque istud, cujus lectum ex chalybe cubitos quadratos 4 x 9 amplum servarat Philadelphia fertilis Cœles Syriæ: Sic enim tam* Ammon *&* Amman, *quam* ῥαββαθάμανα, ῥαββαθαμανα, רבת בני יעמן, Rabbath *&* Rabba *&* Rabbatha, *Ammanitarum Metropolin, jam à secundo Ptolemæorum Ægyptiorum fuisse appellatam sæpius inculcant Eusebius in Geographia sacra, in Commentariis sacris Hieronymus, Stephanusque Byzantius in Geographia communi: victori Israelitæ urbes non minus quam munitas* LX, *opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c. 3. Jos. c. 12. & c. 13. 1 Reg. c. 4. 18. & Philo p. 643. qui bello illo Bataneo Asianos omnes tritos credidit.* BERN.

[t] Γαλαδίτιδος] Γαλαδίτιδος καὶ γαυλανίτιδος *Zonaras.* γαλαδηνῆς καὶ γαυλανιτιδος *Bas. Gen.* & *Epiphan.* γαλαδίτιδος καὶ γαλαυτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Vide supra de Galadena l. 1. c. 19. §. 11. ex Geographo Byzantio. Eadem tellus γαλάτις Polybio p. 577. γαλαδίτις nuncuparur Eusebio Cæsariensi & Scholiastæ ad Jerem. c. 49. & Suidæ Grammatico Atque etiam Hieronymo modo *Galaaditis*, modo *Gerasena*, sicut Saadias alicubi in Commentariis Sacris *Galaad* interpretari amat جرس, γέρασα noto Græcis nomine. Gaulanitidi vero Asylum גולן Deut. c. 4. 45. nomen pridem addidit. Unde Eusebius, γαυλὼν ἢ γαυλὰν, πόλις ἱερατικὴ καὶ φυγαδευτήριον ἐν τῇ βαταναίτιδι. καὶ νῦν γαυλὰν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ βαταναίᾳ, ὁμώνυμος ἦ τῇ κώμῃ καὶ ἡ πρόσχωρος. Statim *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συμμαχίᾳ. Mox ut prius *Samb. Hen.* & *Busb.* σηχὼν. *Big.* σήχων. BERN.

[v] Γαυλανίτιδος] Γαλαυτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* (Γαυλαλίδος *Coll. Voss.*) Verum *Eusebio* Γαυλὼν ἡ Γωλὰν ἐν τῇ Βαταναίτιδι. καὶ νῦν Γαυλὰν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ Βαταναίᾳ, ὁμώνυμος ἦ τῇ κώμῃ καὶ ἡ πρόσχωρος.

[x] Ἐπὶ συμμαχίαν] Ἐπὶ συμμαχίᾳ *Hen.* & *Busb.*

[y] Οὕτως ἵνα γνῶ] Οὕτως *Big.* & *Samb.*

[z] Περιέσεσθαί] Καὶ περιέσεσθαί τε *Vat.*

[a] Αὐτῶν πεῖραν] Ita è *MSS.* in *Editis* deest αὐτῶν.

[b] Δὲ τὴν ἐλπίδα,] Sic *Big.* (*Tar. Coccejus*) *Samb* & *Vat.* δὴ τὴν *Bas G. alique.*

[c] Ἰάβακχον] In *Editis* Ἰάβικον. in *MSS.* Ἰάβωκον & Ἰόβακον. unde nonnulli conjiciunt Ἰόβακκον, Ἰάβοκκον, & Ἰαβοκχον. Vide p. 167 v. ult & supra, v. 12.

[d] Τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ,] Τῶν ἐκείνῃ ἠπείρῳ *Big.* τὴν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν *Samb.* τὴν οἰκουμένην ἐκείνῃ ἠπείρῳ ἂν δι' ἀρετὴν τὴν γῆς *Vat.* τὴν ἐν ἐκ. ἠπείρῳ καὶ ἀρετὰς καὶ πλ. *Vet. Interpr.*

[e] Ὤγης ἦ] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) Ὤγης ἦ in *Editis*. quo admisso, mox ὀλίγοι legendum. HUDS. Nota decorum illud εἰδὼς ἄξιον τυράννου. HAV.

cis admodum *contigit*. Erat etiam vir ille manu *adeo* ſtrenuus, ut præclara ejus facinora reſponderint ſtaturæ proceritati & formæ decori præcellenti. De viribus autem ejus & amplitudine conjecturam fecerunt ex cubili in Rabatha urbe regia Ammanitidis capto: è ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quatuor cubitos patente, longitudine vero uno cubito duplici majore. Eo itaque cadente, Hebræis non ſolum in præſens res feliciter ceſſerunt, ſed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Urbes enim ſexaginta egregie munitas, ejuſque imperio ſubjectas ceperunt: multamque prædam & ſeorſim ſinguli & communiter omnes adepti ſunt.

λῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν γὰρ τὸ μὲν χάραξ [f] γενναῖος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τοῦ ἔργων εἶναι τοῖς τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ὑπερεπίας πλεονεκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος ἐπεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν [g] Ραββαθᾶ πόλει τῶν Βασιλείων τῆς Αμμανίτιδος· τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέαν, τεσσάρων μὲν πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ διπλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν [h] παίσαντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἰτίους ἀποφαίνων ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας, ὑποτελεῖς ἐκείνῳ, παρέλαβον· καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπῆρσαν.

CAP VI.

De Balamo vate, & qualis vir fuit.

Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, caſtra metatur in planitie Moabitica propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis. Num. c. 22.

MOyſes itaque, exercitum ducens Jordanem verſus, in magna planitie è regione Jerichuntis caſtra metatur. Illa autem urbs eſt opulenta, palmarum feraciſſima, & balſami copia abundans. Jamque cœperunt Iſraëlitæ animis efferri, & magno pugnandi deſiderio flagrare. Ac Moyſes, cum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo prius immolaſſet & populum epulis ex-

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Βαλάμου τοῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἶδος.

Μωϋσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, [i] ἀγαγὼν τὴν δύναμιν [k] ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ, [l] κατὰ τὸ μέγα πεδίον Ιερειχοῦντος [m] ἀντικρύς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικάς τε φέρειν ἀγαθὴ, καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὴ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ισραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς [n] πολεμίους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. καὶ Μωϋσῆς [nn] ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ Θεῷ,

[f] Γενναῖος ὁ ἀνὴρ,] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deeſt articulus.

[g] Ραββαθᾶ πόλῃ τῶν βασιλείων] Τῶν βασιλέων *Big.* τῆ βασιλείας *Epiphanius*. Melius alii. Nam in genere *Rabbath* רבת, i. e. עיר רבת, & dialecto Philadelphena קרתא רבתא aut רבתא רבתא, ῥαββαθᾶ & *Carthæ rabbatha*, πόλις βατίλεως, *ſedes regia*, μεγαλοπρεπὴς ipſa voce. Unde Doctores Alexandrini בני עמן interpretari ſunt ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν υἱῶν ἀμμών. Huc pertinere putabis hæc Euſebii Loca ſacra: Ἀμμὼν καὶ ἀμμανῖται ἡ νῦν φιλαδελφία, πόλις ἐπίσημος τῆς ἀραβίας. (Joſepho quidem l. 1. c. 11. §. 5. τῆς κοίλης συρίας; quod etiam Stephanus Byz. Cl. Ptolemæus, Plinius Secundus, & ipſe rex Antiochus bene norant. Quippe ut Syrus Arabſve ea potius eſſet, ita climatis nomen ſolebat hæc urbs variare.) κατῴκηντο δὲ αὐτῇ τῷ πρώτῳ οἱ μυθικοὶ, ἔθνος δραχαῖον, ὅπερ ἀνεῖλον οἱ υἱοὶ λωτ οἱ ἀπὸ ἀμμών. Idem alibi ῥαββὰ (*Rabbath* Hieronymo interpreti) πόλις βασιλείας ἀμμών. αὕτη ἐστὶ φιλαδελφία· μέμνηται αὐτῆς καὶ ἱερεμίας. Plinius inſuper monet hanc & Damaſcum Raphanamque ex decem urbibus illuſtribus Syriæ in Arabiam recedere. Idem animadvertit S. Hieronymus ad Ezech. c. 25. *Filii Ammon habebant Metropolin nomine Rabbath, quæ hodie à rege Ægypti Ptolemeo cognomento Philadelpho, qui Arabiam tenuit cum Judæa, Philadelphia nuncupata eſt. Dicitur autem quod Nabochodonoſor capiet urbem Rabbath: quæ vel proprie hoc appellatur nomine, vel ob magnitudinem; Rabbath enim maxima dicitur.* Et ad Ezech. c. 21. 20. *Cum venerit ad ſolitudinem ad bivium* (שנים דרכים) *terræ Arabiæ, quæ appellatur filiorum Ammon; quarum una via Jeruſalem ducit ad dextram partem; ſiniſtra vero ad Rabbath filiorum Ammon: quæ eſt civitas Metropolis, & hodie Philadelphia nominatur.* Diverſa quædam ibidem Græce commentatus eſt B. Theodoretus: Ὡς ἂν εἰκότι φησὶ γράψαι μίαν ὁδὸν διχῇ μεριζομένην, καὶ τὴν μὲν κατ' εὐθὺ τὰ ἱεροσόλυμα φερομένην, τὴν δὲ εἰς τὴν ῥαββὰθ τῶν ἀμμανιτῶν ἀφιστομένην. Ραββὰθ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν εἶπεν, ἐπειδὴ ἔστι καὶ ἑτέρα ὁμώνυμος, ἡ δὲ ἀμμών. Ταύτην δὲ τὴν δὲ ἀμμὼν φασί τινες εἶναι τὴν ὑπὸ ἀραβίᾳ φιλαδελφίαν καλουμένην, ἥτις μέχρι νῦν ἀμμὼν τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ προσαγορεύεται. Idem Antiſtes ad Jer. c. 49. ῥαββὰθ πόλις ἣν τῆς ἀραβίας. Polybius enim in bellis Antiochi & Ptolemæi meminerat ejus p. 577. nomine Ραββαθάμανα τῆς ἀραβίας, imo ἐπὶ βυτῶν κεῖται τὴν πόλιν, δύο τι τόπους μόνον ἔχειν προσοδον. Mirum tamen Polybium non *Philadelphiam* hanc nuncupaſſe, ſed jamdiu à morte Ptolemæi cognominis vetus nomen nimiſque longum barbarumque retinuiſſe, niſi alia urbs *Philadelphia*, alia forte *Rabatammana*. Theodoretus etiam, quod videmus, de eo dubitavit. Victor tamen ad Jeremiæ c. 49. ἣν ζῶν πόλις ἀμμὼν, καὶ νῦν ἡ κώμη ὡς ἀπὸ δεκαπέντε σημείων ἀπὸ ῥαββὰθ, τῆ νῦν καλουμένης φιλαδελφίας. Olympiodorus quidem ſimplicius, ῥαββὰθ πόλις ἀμμανιτῶν. οἱ δὲ υἱοὶ ἀμμὼν ἀμμανῖται, ἀπὸ δὲ ἀμμὼν ὄντες: ſic enim Joſephus pronuntiarat יעמן S. Codicis. Deinde B. Hieronymus ad Amoſi primum, *Super tribus ſceleribus filiorum Ammon, qui de Lot ſtirpe generati ſunt, & habitant in Arabia ubi nunc eſt Philadelphia. Ignem ſuccendam in muro Rabba*, רבה, *quæ fuit Metropolis Ammonitarum.* Hanc urbem Syriæ Arabiæque confinem, & regionis Decapolitanæ non minimum decus neque præteriit Byzantinus ille Stephanus, Ραββαθάμμανα, πόλις τῆς ὀγδοης ἀραβείας. Iterum, Εἰσὶ καὶ ἀμμανῖται, ἀφ' οὗ δύο μυ. γήν τῆς ναβαταίων ἀραβίων, ὡς ἱώσηπος, puta ἀρχ. l. 1. c. 12. ἐκλήθησαν δὲ ἀπὸ ἀμμὼν τοῦ παιδὸς λὼτ καὶ τῆς νεωτερας θυγατρός. Tertioque, Καὶ φιλαδέλφεια, τῆς συρίας ἐπιφανὴς πόλις, ἡ πρότερον ἄμμαν,

εἶτ' ἀσάβη, (ne vix accedo) εἶτα φιλαδέλφεια, ἀπὸ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου. ὁ πολίτης φιλαδελφεύς. τὸ δὲ φιλαδελφικὸς, ἐπιχώριον. ὅτω γὰρ ἰώσηπος κ'. τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. BERN.

[h] Παίσαντος,] Πεσόντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

[i] Ἀγαγὼν] Καὶ ἀγαγὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ,] Ἐπὶ τὸν Ιορδάνην *Big.* & *Samb.*

[l] Κατὰ τὸ μέγα πεδίον] *Caſtris itaque novissimis exercitum ſuum conſtituit Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, in planitie Moabica; præſertim enim dictus eſt ille locus* מאב ערבות *&* πεδιὰς μωάβ, ערבות τὰ τεμπη, *ſive Joſepho interprete tum heic tum alibi* τὸ μέγα πεδίον, *quaſi* ערבת רבה: *Micheæque Vati c. 6. 6.* שטים *i. e. χοῖνοι, aut potius χῖνοι* LXXII. *Interpr. σατὶν Euſebio*, Setim *Hieronymo, & Jonathæ Judæo* מישר שטין *ἡ πεδιὰς σιτίν, propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis* ירחו *i. e. ἀσωμεῖ dialecto Chananæa, aut* بطم *ῥιχὰ Arabica; cujus palmas odoraque balſama nulla non concelebrat hiſtoria. Vide Num. c. 22. & de Jerichunte Strabonem p. 525. Flaviumque l. 5. Bellorum c. 26. ubi ſuaviſſimam urbem ſua cum paradiſo pulchre deſcribit.* BERN. *Sc.* in planitie *Moabitica*, quæ nonnullis dicitur ἡ πεδιὰς Σιτίν. Vide *Euſebii* Onomaſt. v. Ἀραβὼθ Μωάβ.

[m] Ἀντικρύς.] *Big.* & *Samb.* ἀντικρύ. Attice pinges ἀντίκρους aut ἄντικρυς, cum *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* Eodem animo ιεριχοῦντος ἔναντι *Zonaras* in Annalibus. De loco autem illo בערבות כואב מעבר לירדן ירחו Num. c. 22. 1. c. 33. 48. & paſſim, ubi jam caſtra ſecunda poſt XL poſuerant Hebræi, finemque attigerant longi erroris, hæc docte diſſerunt Euſebius Hieronymuſque: Ἀραβὼθ μωάβ, ἔνθα δεύτερον ἠριθμήθη ὁ λαὸς (ὁ μὴ ἀκύλας ἑρμηνεύει, (quod addo) ὁμαλὰ, (ὁ δὲ σύμμαχος) τῷ πεδιάδα τοῦ μωάβ, ἤ ἐστιν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου καὶ ιεριχώ. καὶ ἐστὶ τοῦτο εἰς δεῦρο δεικνύμενον ἀπὸ τῶν ὀρέων φογὼρ, ὃς καλεῖται ἀπὸ λιβιάδος ἐπὶ ἐσεβὼν (l. ἰσοὺς) τὰ ἀρατεῖα, ἀκύλας δὲ ὁμαλὰ ιεριχώ. Ἀραβὰ ἀκύλας κενὸν ἄλσος (emendo ἀκύλας ὁ τοῖς ὁμαλοῖς, σύμμαχος) ὁ τῇ πεδιάδι, θεοδοτίων ὁ δυσμᾶς, καὶ πάλιν ὁ τῇ ἀοικήτῳ. Vide Job c. 39. 6. *Araboth Moab, ubi ſecundo numeratus eſt populus, quod Aquila interpretatur humilia ſive æqualia Moab, hanc habens conſuetudinem, ut eremum propter planitiem ὁμαλὼ i. e. æqualem interpretetur & planam. Denique Symmachus pro Araboth Moab, Campeſtria Moab tranſtulit.* (Hunc ſane interpretem imitatur Rector Bethleemiticus in verſione ſua Biblica, & ad Manſiones Hebraicas. Quinimo τῶν πεδιάδα ſeu *prata plana* Moabi indicant מישרא Onceloſi & Uzielidis, atque בקעא & בקעה Samaritarum.) *Et eſt uſque hodie locus juxta montem Phogor euntibus à Libiade in Esbum Arabiæ* (חשבון) *contra Hiericho, qui ita appellatur Araba. Hanc ut ſupra Aquila tranſtulit planam, Symmachus interdum campeſtrem, interdum inhabitabilem; Theodotion occidentalem*; Doctores equidem Alexandrinos ſecutus. Alibi iidem, Βεθφογὼρ πέραν τοῦ ἰορδάνου, πόλις ἣν ἐγγὺς πλησίον τοῦ φογὼρ, ἀπέναντι ιεριχώ, ἀναλέγω λιβιάδος σημείοις ϛ'. Quod eſt verbis Hieronymi πολυγλώττως, *trans Jordanem*, (quomodo loquitur Lex Divina בעבר הירדן, licet Moyſes cis beatum illum fluvium haud unquam pedibus ſteterat) *juxta montem Phogor, contra Hiericho, ſex millibus paſſuum ſupra Libiadem.* Noſtris jam locum fatuo Balaco, Moabitis ſimul & Madianitis inceſtis turpibuſque ſemper nationibus fatalem; quantum profecto pratum inter Tiberiadem & Aſphaltitin ſiniſtris aquis Jordanes amnis rigat. BERN.

[n] Πολεμίους] Πολεμίους *Big.* & *Samb.*

[nn] Ὀλίγων ἡμερῶν] Forte δι' ὀλίγων ἡ. COCC.

Θεῷ, καὶ τ λαὸν ἀνωχήσας, μέρ@ π τ ὠφελιτῶν ἐξέπεμψε, [o] δηώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν [p] ἐκπολιορκήσοντας. ℨ οἱ [q] ἐκπολεμωθῆναι τοὺς αὐτὸς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

β'. [r] Βαλακ@ ὁ τ Μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὤσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπεὶ τὰς Ισραηλίτας τοσῶτο [s] φυομένας εἶδε, καὶ πρὸς τ αὐτὸ πραγμάτων [t] λίαν ὀλιγὰς ἦν. καὶ γὰ [v] οὐδ' ἐπέπυστο γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τὰς Ἑβραίας, ἀπηγορδκότ@ τῷ Θεῷ, κληρουμένας τὴν Χαναναίων· [x] καὶ ῥᾴδιον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω [y] τοῖς λόγοις. κ πολεμεῖν μὲν δπὶ τῇς [z] ὑπαγωγαῖς, θεάσας τε ὑπὸ τ κακοπραγίας [a] καταλημμένους, οὐκ ἔκρινε. κωλύσαι γ, εἰ δύναιτο, γνώσεσθαι [b] μειζόνως, λογιζόμεν@ πρεσβεύσαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. [c] οἱ γ, ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτ Βάλαμ@, μάντις ἄριστ@ τ τότε κ πρὸς αὐτὸς ὀπιτηδείως ἔχων, [d] πέμπουσι μετ' τ Βαλάκ πρέσβεων [e] ἄνδρας τ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, προσκαλέσοντας τ μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν [f] ἐπ' ἐξωλείᾳ τ Ισραηλιτῶν ἀρὰς [g] ποιήσηται. προσδεχομένους γ τὰς πρέσβεις δέχεται [h] ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ [i] δειπνίσας

cepiſſet, copiarum partem *ſatis magnam* ad Madianitarum terram populandam vaſtandamque emiſit, & ad patrias eorum urbes expugnandas. Bellum autem iis intulit, ex hujuſmodi cauſa.

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia & ſocietate cum Madianitis junctus, ubi Iſraëlitarum potentiam tanta incrementa cepiſſe viderat, de regno etiam ſuo in magna erat ſolicitudine. Non enim audiverat Iſraëlitas terram aliam quæſituros eſſe (cum hoc vetaret Deus) poſtquam Chananææ poſſeſſionem adepti eſſent: ideoque celerius quam prudentius ſtatuit *eos* artibus & fallaciis aggredi. Et quidem pugnare contra eos proſpero rerum ſucceſſu elatos, & qui ex adverſis animos majores ſumpſerant, haud ſibi commodum judicavit: ſed *potius* prohibere, quantum in ſe erat, ne potentiores evaderent; id ſibi faciendum cenſens, ut legatos ad Madianitas de rebus ſuis mitteret. Illi vero, quod eſſet Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore præſtantiſſimus & cum iis neceſſitudine junctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de ſuis viros honoratiſſimos, qui vatem accerſerent, ut Iſraëlitas diris devoveret. Legatos quidem, VI. *Balacus, copiis ſuis diffiſus, Balamum vatem accerſit, ut diris devoveret Iſraëlitas. Num. c. 22. Deut. 2. 9.*

o Δηώσοντας] Ita in *MSS.* (& *Tar.*) in *Editis* perperam διώσοντας.

p Ἐκπολιορκήσοντας.] Πολιορκήσοντας *Vat.*

q Ἐκπολεμωθῆναι] Id placet mihi cum *Big.* & *Tar.* Quomodo apud Heſychium legitur ἀκπολιωῦσαι, πολεμοποιῆσαι. ἐκπολεμωθῆναι *Baſ. Gen.* & *Hen.* BERN. & HUDS.

r Βάλακ@] בלק *Balacus, Philoni* Βαλάκης, *Moabitis ſuis & auxiliis Madianicis diffiſus præ viribus ac victoriis Iſraelitarum, ad diras imbelleſque execrationes convertit, accerſito hariolo Adiabeno,* מן ארם מהררי קדם או ארם נהרים *Num. c.* 23. 7. ἐκ μεσοποταμίας LXXII. *Interpr. nomine Balamo,* בלעם Bilham *Maſoretis,* βαλααμ LXXII. *Interpr. Philoni, Samaritis, & ex noſtris Petro Judæque, & quidem ab ore Rabbinorum* Balaam *Hieronymo interpreti, nec non ipſa dialecto Meſopotamena* בלעם Balhamo, *quod eſt* בלעין Balhan *Chaldaica*, helluo, comeſtor, pernicies ciborum: *ſicut etymologizat* לבע pernicies hominum, ἀπολεθήτωρ, τηκεδονίτης. בן בעור *natus Behoro ſeu Beſoro,* בן בצר & βοσὸρ *in altera Epiſtola beati Petri, ubi tamen loci Eccleſiæ Syræ lectitant* בר בעור: *ſicut dicuntur liberius* צאן & יאן, ארץ & ארע, עי & צר, *&c. propter ſimilia & æque aſpera elementa* y & צ. *Balhamus ſeu* βαλαμ@ *iſte,* חבוסם ὁ εἰκοσκόπ@ *dictus eſt Joſuæ duci,* ὁ προφήτης *S. Petro, Talmudiſtis* ὁ ποιητὴς הרשע, *omnibus eodem animo. Quocirca S. Hieronymus in Quæſtionibus Rabbinicis:* Ex genere Bauz, *ſeu* Buz, eſt Balaam ille divinus, ut Hebræi tradunt, qui in libro Job dicitur Eliu: [*Imo ex* Booz *atque* Ruth *augurem illum ſatum referunt Talmudiſtæ, nec vero tempora conveniunt, Synhedrin f.* 105.] primum vir ſanctus & prophetes Dei, poſtea per inobedientiam & deſiderium munerum, dum Iſrael maledicere cupit, divini vocabulo nuncupatur. *Idem plane in corpore Talmudico occurrit inter apophthegmata Johannis Amorai, qui cum Hieronymo noſtro ſeculo eodem floruit, f.* 106. *a. Synhedrin,* ואת בלעם הקוסם נביא שקר "יוחנן בתחילה נביא ובסוף קוסם ψευδοπροφήτης, *ubi de illo vate etiam refertur,* ארת אשר תכרך מכורך לפי שהיה ממשפחת קמואל אבי ארם ומרבר הירה ברוח הקדש ומכיון שערת העם. *Hæc ita adducere debui, ut ſciant literarum Hebraicarum oſores vel nugas Rabbinicas vetuſtatem habere commentationibus Eccleſiæ noſtræ (hoc addo) plerumque majorem. Verumtamen Adamantius pro ſua indole quam audaci Balami hujus vaticinia ſermone patrio conſcripta docuiſſe aſſerit tres Magos, cur ac quando infantem Jeſum olim irent adoratum: quod ineptum & infra fidem Chriſtianam. Prudentius tamen adnotarunt in Peſicta majore priſci Doctores Judæorum excelluiſſe opulentum (rarum & illud) hunc augurem præ cæteris profani orbis arte ſua,* אין לך נביא וגריב באומות העולם יותר מבלעם הרשע. *Quinetiam extra Iſrael quandoque audiri prophetiam veram aſſeritur hoc exemplo,* εἰς καθήκειν τ ἰδιῶν ὁ τῇ ἰκείᾳ ἐκείνῃ, לטרין ליום הרין *Peſicta f.* 56. *Quoniam autem movi jam hanc literaturam, pergam & iſthæc ab Origene deſcribere,* Ajebat ergo magiſter quidam qui ex Hebræis crediderat, tali Moab uſus eſt exemplo, Sicut ablingit vitulus &c. *Num. c.* 22. 4. כלחך השור; ob hoc ſine dubio, quia vitulus ore abrumpit herbam de campo, & lingua tanquam falce quæcunque invenerit ſecat. Ita ergo & populus hic, quaſi vitulus, ore & labiis pugnet, & arma habet in verbis & precibus. *Conveniunt profecto & huc Commentaria Judaica; ſunt enim Phariſæi admodum ſimiles inter ſe ævo eodem aut diverſo.* ראו מואב את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם מרת ישראל כי אין כחו אלא נכפיו אמרו (זקני מדין) אף אנו נבוא עליהם באחם שכחו נכפיו: כלחוך השור מרח שור כוחו בפיו aut ex Tauchuma paulo concinnius, אף הם כוחם בפיהם. *Magus autem legatos Moabitas ad flumen Euphraten in* Pathuris, פתורה φαθουρὴ *Legiſlatori*, פשורה φασουρὴ *toties Paraphraſtis Samaritanis, laute excipiebat. Quinetiam monent Hieronymus noſter, & Serpus Uzielides* hariolationem Onirocritam & בחור חלמיא *ea voce indicari. Leges tamen hanc hiſtoriam verbis Moyſis Num. c.* 22. *c.* 23. & *c.* 24. *aut illis Philonis* ℨ ἐξηγητῆ *p.* 436. *&c. vel Originis* φιλονίζοντ@ *ad* ἀριθμ. *homil.* 13. *&c. neque omittenda ſunt Joſ. c.* 13. 22. & *c.* 24. 2. *Judic. c.* 11. 25. *Deut. c.* 23. 4. *Michæ c.* 6. 5. 2 *Pet.* 2. 15. *aut Apoc. c.* 2. 14. BERN. *Philoni* Βαλάκης, p. 643.

s Φυομένας ἐώρα,] Φυσωμένας *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Φυσωμένας *Vat.* HUDS. Forte Φυσωμένας, quanquam & Vet. *tanto cremento proficere.* COCC.

t Λίαν ὀλιγὰς] *Samb.* ὀλιγὰς λίαν ὦ. BERN.

v Οὐδ' ἐπέπυστο] *Baſ. Gen.* & *Epiph.* οὐδὲ πέπυσο. *Big.* οὐδ' ἔπυστο: atque *Samb.* perite οὐδ' ἐπέπυστο. Quippe ſic aiunt Scholæ Hebraicæ de Num. c. 22. 1, 2. ויקם בלק בן צפור וירא את כל אשר עשה ישראל לאמרי ויגר מואב מפני העם כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל. Idcirco haud neceſſariam offendo correctionem hanc aut interpretationem in bibliotheca Schotani, κ γὰ οὐδὲ πέπυσο γὰ ἄλλο ὁ πολυπραγμονεῖν τὰς ἐβραίας (ἀπηγορδκότ@ ℨ θεῷ) κληρουμένας τὴν χαναναίαν. *Non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuiſſet Deus) acquiſituros Chananæam.* BERN. Ita *Samb.* (& correxit *Coccejus*) idemque forſan voluit *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) qui habet οὐδ' ἔπυστο. in *Editis* οὐδὲ πέπυσο pro οὐδ' ἐπέπυσο. Locum ſic legit vertitque *Schotanus*, οὐδὲ πέπυσο γὰ ἄλλο ὁ πολυπρ. τὰς Ἑβραίας (ἀπηγορδκότ@ ℨ Θεῷ) κληρουμένας τὴν Χαναναίαν. *non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuiſſet Deus) acquiſituros Chananæam.* Verum *Epiphanius* hoc modo, *denique non credebat terram aliam Hebræos quærere quam ſuam, cum promiſiſſet utique Deus Ch. illos poſſeſſuros.* ac ſi legiſſet οὐδ' ἐπέπυσο & dein ἀπηγορδκότ@, atque κληρουμένας.

x Καὶ θᾶθον ἤ] Illud κ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τοῖς λόγοις.] Conjectura miſera *Tar. Big.* τοῖς νέοις, & ex verſione *Gelenii* concepta. BERN. Forte ἔργοις. COCC.

z Εὐπαγίαις, θεάσας τε] *Baſ.* & *Gen.* ἀπαγίας θεασαντέρους γιγνομένους ὑπὸ τ κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἔκρινε *Big.* & *Samb* ὠπαγίαις θεάσας τε λὰπ τ κακοπραγίας, vel θεάσας τε τ κακοπραγίας *Tar. Big.* Schotanus ſaltem de graviore quodam vitio queſtus eſt. Sed vel excuſos codices Rhetorum tropus verſioque Scholaſtici ſatis tuentur, vel ſcribendum ἐπὶ τοῖς ὠπαγαίοις, θεάσ@ τε ὑπὸ τ τῶ πολειῶν κακοπραγίας κατειλημμένους. Mox *Samb.* οὐ εἰ. & dein Πρεσβεύσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ γ, ὦ γὰρ ——— πέμπουσι *Baſ.* & *Gen.* πρεσβεῦσαι (aut κ πρεσβεῦσαι *Big.*) πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ γ, ὦ γὰρ ----- πεμπ *Samb.* & *Big.* λογιζόμ@ κ πρεσβεῦσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ γ, ὦ γὰρ ——— πέμπουσι Epiphanii in oculis. BERN.

a Καταλημμένους,] Forte ἐμπεπλεγμένους. COCC.

b Μειζόνως,] Ita *Samb.* μειζόνως λογιζόμ@, πρεσβεύσας πρ. *Baſ.* & *G.* μειζόνως, λογιζόμ@ κ πρεσβεῦσαι *Big.* (*Coll. Voſſ. Tar.*) & *Vet. Interpr.*

c Οἱ γ] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ὁ γ, ὦ γάρ τις ——— πέμπ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.*

d Πέμπουσι] *Big.* & *Coll. Voſſ.* πέμπ.

e Ἄνδρας τ] Ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Baſ.* cum *Gen.* ἄνδρ@ τ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Big. Samb.* & *Tar.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Burius* meus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Baſ.* & *G.* ἀνδρας τὰς παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Vat.*

f Ἐπ' ἐξωλείᾳ] *Baſ.* ἐπ' ἐξωλίᾳ. BERN.

g Ποιήσ@.] Ποιήσωσιν *Vat.*

h Ξενίᾳ φιλοφρόνως.] Ἐπὶ ξενίᾳ *Vat.*

i Δειπνίσας] *Samb.* δειπνίσας, verbo agentis & excipientis epulis. Alterum præſtat. Verum de hoc augure & de Moabitarum Principe juvat forte adnotare ex Philone, Οὗτ@ ὁ πάλαι

dem, poſtquam advenerant, benigno hoſpitio excepit: cumque cœnæ adhibuiſſet, Dei ſententiam, quæ foret de Madianitarum poſtulatis, perquiſivit. Deo autem ei, *ne una cum illis iret*, obſtante, ad legatos revertitur, præ ſe ferens alacritatem & ſtudium obſequendi illorum precibus votiſque, illis vero ſubjiciens Deum voluntati ejus reſiſtere, qui ipſum ad tantam *famæ* celebritatem vera loquendo prædicendoque perduxerat. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipſum venire poſtulant, Deo cariſſimum eſſe *ajebat:* ſimulque ſuadebat, ut, hanc ob cauſam ad illos profecti, ſuas Iſraëlitis donarent inimicitias. Cum hæc dixiſſet, legatos dimiſit.

Tum Balamus, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, ſeſe comitem dat legationi. Num. c. 22.

3. Madianitæ vero, inſtante adhuc magis Balaco [1] & magna pollicente, alteram ad Balamum legationem mittunt. [2] Atque ille, ſtudens iſtorum voluntati morem gerere, Deum conſuluit. Deus autem, indignatus quod *iterum* tentaretur, imperat ut legatis nihil contradiceret. Is vero, haud ſuſpicatus Deum hæc [3] juſſiſſe ut ipſum ludificaret, cum legatis recta contendit. At dum iter faceret, in loco quodam anguſto, maceria utrinque ſepiente, ei occurrit Dei angelus; atque aſina, qua vehebatur Balamus, ſentiens Dei ſpiritum *ſibi obviam* venientem, cum Balamo *de via declinavit* ad alterum ſeptum, nihil morans verbera, quæ ei intulit Balamus, offenſione pedis ad maceriam læſus. Cum autem, inſtante angelo, aſina *iterum* percuſſa ſuccubuiſſet, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum ut injuſtum increpuit: quod cum prioribus miniſteriis nihil habuerit de ea querendum, nunc vero plagas infligat, non in-

Aſina, Dei angelo in via ſtante, verberibus affecta Balamum alloquitur.

πήσας ἀνέκρινε τὸν τοῦ Θεοῦ βούλοιτο, τίς ἐστιν αὐτῇ ἐφ' οἷς Μαδιανῖται παρακαλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν εἶναι φοβηθέντος ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς [k] ἃ δέονται τυχεῖν, [l] τὸν δὲ Θεὸν ἀντιλέγειν αὐτοῖς τῇ προαιρέσει δηλῶν· ὃς αὐτὸν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀληθείαν καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ ῥῆσιν ἀγάγοι. τὸ γοῦν σφᾶτον, [m] ᾧ καταφρονούμενον αὐτὸν ἐλθεῖν παρακαλοῦσι, δι' ὀργὴν εἶναι τῷ Θεῷ· συνεβούλευέ τε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς Ισραηλίτας [n] καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

γ'. Μαδιανῖται δ', Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρῆ προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος, βουλόμενος [o] χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν Θεόν. ὁ δέ, καὶ [p] τὸ πίρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. [q] ὁ δ' οὐκ ὑποληφθεὶς ἀπάτην τοῦτο τὸν Θεὸν κεκελευκέναι, συναπῄει τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὴ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ [r] κατά τι στενὸν χωρίον περειλημμένον [s] αἱματιαίαις διπλαῖς, ἡ ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, συνεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαντῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον [t] πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν, ἀναισθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθοῦν τῇ θλίψει τῇ [v] πρὸς τὸν θριγκόν. ὡς δ' ἐγκλίνουσα τὸ ἀγγεῖον ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βούλησιν Θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα καταμέμφεται [x] τὸν Βάλαμον ὡς [y] ἄδικον,

λεμος (perſtringit autem iſte bellum Amorrhæum) ἄπορόν μοι τοῖς ἀτόποις ἔθνεσι φόβητρον συνεγείραντα, ἀφανισθέντας ὑπὸ τοῦ θεοῦ σ. εἰς ἣν δὴ τὸ ἀσυγκρίτων βασιλέων, μεγάλων καὶ πολυανθρώπων τὸ ἰσχὺς μοῖραν ὑπολιμπάνον (Ita ſolent Scriptores Judaici omnis ævi ex rebus parvis magnas confingere, modicoſque tumulos ad ſidera uſque efferre, lectore tamen ridente.) πρὸς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπειπών, ἄνικητος μὲν ὑπάντων ἐστὶ δοκίμασε. τὸ σκοπευτικῆς δ' ὅπλων ἐλεύθερον πόλεμον ἀφανιδράσκων, ἐπ' οἰωνοὺς ἦν καὶ μαντείας ἐτράπετο, νομίζων αἰρᾶς τινὶ συνήσειν τὸν ἄναχον ῥᾳδίως τὸ ἑρμαῖον καθελεῖν. ἀπὸ δ' ἰδίου κατ' ἐκεῖνον τὸ χρῆσιν ἐπὶ μαντείᾳ πεφυκότος μεσοτοιχίαν οἰκῶν, ὃς ἅπαντα μὲν ἐμεμύητο τὰ μαντικῆς εἴδη. οἰωνοσκοπίαν δ' ἐν τοῖς μάλιστα συνεκτετηκὼς ἐδαυμάζετο. πρὸς ἣν τοῖς μὲν ἐπομβρίας δέους ἀνυπάζοιτο· τοῖς δ' αὐχμών τε καὶ φλοσμὸν ἐν μέσῳ χειμῶνι· τοῖς δ' ἐξ ὠριτηρίας ἀφορίαν, καὶ ἐμπαλιλιμὸν φορᾶς· ἑκάστοις δ' πλημμύρας ποταμῶν καὶ κενώσεις, καὶ θηρείας λοιμικῶν νοσημάτων καὶ ἄλλων μυρίων· ὧν ἕκαστον ὁ προθεσπίζειν δοκῶν ὀνομαστὶ ἀπορῶ. —— ὁ δ' οὐκ ἀπὸ φρενήρους ὑγιῶς καὶ βεβαίως, ἀλλὰ τὸ πλέον ἀστιζόμενος· ὡς ἐκ τῆς ἐλλογίμων προφητῶν γεγονὼς, καὶ μηδὲν ἀνὼ χρησμῶν εὐθὺς πράττειν τὸ θεῖον, ὑπανιδυόμενος λέγων οὐκ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν τὸ θεῖον. Hic itaque unus ad Paraſam *Balac*, profuſus adeo, loco eſſe queat Steuchi, Cornelii Lapidei, Lorini, Menochii, & ſimilium, quorum ſane commentis conſumitur & ætas & ingenium Theologaſtrorum. BERN.

k Α δέον] τυχεῖν,] Lege ὧν. COCC.

l Τὸν δὲ Θεὸν] Τὸν θεὸν δ' ἀντιλέγειν *Samb.* & *Big.*

m Ω καταφρονούμενον] Eſt (*Tar. Big.*) qui malit ᾧ καταφρασόμενον, ſine cauſa.

n Καταλυσαμένους.] Καταλυσούσης *Hen.* & *Busb.*

1. *Et magna pollicente,*] Ita placuit δίζ, λιπαρῆ προσφέροντος· interpretari, convenienter *Sacris literis*, atque etiam *Philoni*, qui ad Balamum allata prodit πλείω χρήματα, καὶ φιλτέρους δωρεάς.

2. *Atque ille,*] *Chreſmopola Euphratenſis, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, experitur rurſum Oracula, ſed jam dubia, dictis prius quaſi adverſa & involuta, ut Numinis eſſe poſſunt offenſi valde & aſpernantis, Num. c. 22. 20, 22, 25. O Joſephum optimarum literarum egregium interpretem! Malam tamen viam, obſtante Angelo vindice, τῷ κατηγόρῳ שטן ſatãn apud Aquilam, quem putant Theodoretus aliique Eccleſiaſtici Michaelem fuiſſe, Magus molitur, ex ſcotomate avaritiæ cæcior Tireſia, ſtupidior aſina. Tigra enim beſtia planeque ἄμυητον ὑμνῳδόν τε, qua tunc vehebatur, εἰς ἀδόκητον φωνὴν φέρεσθαι τὴν (quod profecto de bove mirum minus, quam in Gentium hiſtoriis frequens, ut facile ſemper fuit noſtro generi ζηλωτῷ) ἐκφωνῆσαι τὸν δ' ἀπορίᾳ τε ζῶον ἐξαχθούμενον, quod ad ſuos ſcripſiſſe creditur B. Petrus poſt Moyſen ἀρίδηλ. c. 32. Attamen jumento Balamico os aperiebatur præter naturam, aut juxta commentum priſcorum Phariſæorum loquendo, creabatur iſtud veſpera primi Sabbati cum cæteris rerum prodigioſarum. Vide horum* Capitularia, אבות *c.* 5. §. 6. & περικτὼ αἰκρὰν, & *Coſri p.* 254. *Cavebunt adeo pii hominum ne accedant ad Literaratores Judaicos, Saudiam, Samuelem Hophnidem, Samuelem Cantorem, neque ad Moyſen natum Maimone I.* 2. *c.* 43. Doctoris: *qui enigmata, phantaſmata,* בחלום או במראית הנבואה, *aut plane ſomnia eſſe, non veram rem geſtamque palam ferre arbitrantur, quæcunque ſuper aſino loquente ac diſputante narraverat melior Moyſes. Inſuper hac de re poſt Chiam doctorem dicere aliquid voluit Abeneſdras Aſtrologus, nec quidem potuit præter ridicula ac vaniſſima. Cæterum cum loquaci mandibula cilli iſtius, cumque malo onere ejus pueriliter ludunt Doctores Ænigmatici, præſertim Adamantius Hom.* 14, & 15. *Abeat ergo hinc Mohammedicæ ſuperſtitionis dignus præco.* BERN.

o Χαρίζεσθαί τι τοῖς *Vat.*

p Τὸ πίρας] Quid ſi τὰς πίρας. COCC.

q Ο δ' οὐκ ὑπολαβὼν] *Big. Samb. Epiphan. Schotanuſque*, uti exigit ea ſententia. ὁ δ ὑπολαβὼν ἀπάτη typis haud integris *Baſ.* & *Gen.* Ait enim hac de cauſa Comeſtor, *Joſephus videtur velle, quod Dominus iratus, quaſi ironice dixerit ei, Vade cum eis. Quod quia non intellexit, obſtitit ei angelus.* BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ ὑπολ. unde *Schotanus* legendum eſſe conjecerat, ὁ δ' μὴ ὑπολαβών: inſuper adjiciens, *eſt enim* ἀπάτη ἀγαθή. de qua videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr.* voce ἀπάτη. Arbitror ipſe, *Joſephum* male de Deo pronunciaſſe.

3. *Juſſiſſe ut ipſum ludificaret,*] *Juſſiſſe fallacia* (hoc eſt, *tentando*) interpretatur *Clericus* ad *Num. c.* 22.

r Κατά τι στενὸν χωρίον] Ita *MSS* in *Editis* κατά τι τὸ στενὸν χ. HUDS. Τι τῶν στενῶν χωρίων, ut mox τι τῶν ἱερῶν. REL.

s Αἱματιαῖς διπλαῖς,] *Baſ.* & *Gen.* αἱματίαις διπλαῖς accentu male promoto. Hoc idem in Sacris גדר כותל וגדר כותל. BERN.

t Πρὸς τὸ θριγκόν.] *Baſ. Gen.* & *Hen.* πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν, pro τῶν θριγκίων. *Zonaras* huc, ἡνίκα ἡ ὄνος ἡ ὁ βαλαὰμ ἐπωχεῖτο, συνεῖσα δὲ θεία πνεῦμα (ſic Dei *angelum* vocat Joſephus, pariter ut Philo eundem θείαν ὄψιν) ἐκ παρέβαινεν, ἐπὶ τὰς πληγὰς ἐκδίδου. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πρὸς τὸ ἕτερον *Baſ. G.* & *Hen.*

v Πρὸς τὸ θριγκόν.] Vel leges cum *Hen.* & *Busb.* πρὸς τὸ θριγκίον. Attamen *Baſ.* & *Gen.* rurſus præter uſum ac ritum Græcanicum πρὸς τὸ θριγκόν, BERN. Πρὸς τὸ θριγκίον *Vat. Hen.* & *Busb.* & forſan ſupra πρὸς τὸ ἑτ. τῶν θριγκίων. Verum rurſus hic πρὸς τὸ θριγκὸν *Baſ.* & *G.* præter uſum ac morem Græcorum.

x Τὸν Βάλαμον] *Baſ.* & *Gen.* τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρότερον ἀφηκονίαις μηδὲν ἔχοντα ἐπαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρ., μὴ συνιεὶς ὅτι &c. *Big.* & *Samb.* τὸν βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ ταῖς πρότερον ἀφηκονίαις μηδὲν ἔχοντα ἐπαλεῖν αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρειν· καὶ συνιεὶς ὅτι. Compendio *Hen.* & *Busb.* φωνὴν ἀνθρωπίνην καὶ θείαν βάλλειν λαβοῦσα, ἀνδίκου σκάλλ τὸν βάλαμον, πληγὰς ἐπιφέρουσα ὅτι, οὐ θεὸς οἷς αὐτὸς ἐπισύζειν ὑπὸ τῆς εἰρήνης). *Zonaras* haud diſſimiliter. Vide quomodo admirandam hanc hiſtoriam deducit Philoſophus Alexandrinus, δελεάσας μὲν τοὺς ἀδὴ προθυμίους, καὶ ταῖς μεθύραις ἐλπίσι, καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου καταδεθείς, συνεῖδε· πάλιν προδαπιζόμενος (nil ſanctius ſenſit de hoc ſortilego mens Philonis) τὸ θεῖον, οὐκ ἐξ ὑγιοῦς, τῆγον ὑστεραίας παρεισκυλίζοντος τὴν ἔξοδον, ὀνείραλα διηγήμενος ὑφ' ὧν ἔλεγε πληχθεὶς εἰσαγέσι φαντασίας ἀναπλήσθαι μηκίστας μάγοι, ἀλλὰ τοῖς πρέσβεσιν ἀπολυ-

θεὶς.

κον, ὅπι ταῖς πρότερον ἁμαρτίαις μηδὲν ἔχουσα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν [z] ἢ πληγὰς ὑπιφέρει, μὴ σωεὶς ὅτι νῦν κατὰ Θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς [a] ἔπεισεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. παραπομένης δ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς τοῦ ὄνου φωνῆς ἀνθρωπίνης ὄντος, ὑπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν πληγῶν· ὡς ἐκείνου μὲν ὄντος αἰτίου, τὴν δὲ ὁδὸν αὐτοῦ διακωλύοντος πρὸς γνώμην [b] τοῦ Θεοῦ ἰοῦσαν. καταδείσας δ' ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν· ἀλλὰ Θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προστάξας ὅ, τι περ ἂν αὐτὸς [c] κατὰ νοῦν αὐτῷ ποιήσαι, τοῦτο σημαίνειν.

δ'. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα μὲν Θεοῦ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς Βάλακον. δεξαμένης δ' αὐτὸν τοῦ Βασιλέως [d] σκηπτικῶς, ἡδέως προσχηθεὶς ὅτι τὸ ὁρᾶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχει στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο, τοῦ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτὸς σκῆνος, βωμούς τε σκέλευσεν ἐπὶ δείμασθαι τὸ βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κρίους [e] παρασκεῦαι. ὑπουργήσαντος δὲ ταχέως τοῦ βασιλέως, [f] ὁλοκαυτεῖ [g] τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν [h] σημαινομένην. [i] ὁ δὲ οὐδ' φησὶν, "ἔτος εὐδαίμων, ᾧ "ὁ Θεός τι δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμ- "μαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ ἑαυτοῦ προόιμον ἐπε- "νόησεν. ὡς ἡδὲν ἔστιν ἀνθρωπεῖον γλῶττα, ἃ μὴ κατ' "ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερηδυμάτων ἀρίστων καὶ κα- "θαρῶν πανηγύρις ὑμεῖς ἀμείνους [k] κρινήσεσθε, καὶ παν- "σὶ βελτίοσιν αὐτῶν τοῦτο [l] καταλείψετε, Θεοῦ μό- "νους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν ἡλιοι- "φανέστατον τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον σκοπεύον- "τος. γῆ τε οὖν, ἐφ' ᾗ ὑμᾶς αὐτὸς ἔσπλε, κα- "θέξετε, διηνεκῶς ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέροις· καὶ "τοῦ "σπερὶ αὐτῶν κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θά- "λασσα. ἀρκέσετε δὲ τῷ κόσμῳ σπαρῆναι ἑκάστῃ γῇ [m] τοὺς θεῖν. ἤδη δὲ αὐτῷ σπουδαίῳ γένεσθαι τὸν ὁδοῦ σημεῖον ἀρίδηλον, σπερὶ δὲ τοῦ χρείαν ἐφ' ᾧ συνέτεινεν εἶναι παλίμφημον. Quippe post pauca ex Moyse satis nota, τὸ παρ' ἑκάστοις χωρίον ἦσαν, refert porro ἦσαν ἁμαρτιαὶ καὶ φραγμοὶ πλησίον. ἐπὸτ δὲ τούτοις σπουσηβάχθη φερόμενον, γόνυ καὶ κνήμας καὶ πόδας ὁ δεσπότης πιέζόμενος καὶ θλιβόμενος ἀπεδρύπτετο. ᾗ δὲ ὡς ἔοικε θεία τις ὄψις· ᾗ τὸ μὲ ζῶον ἐπιφοιτῶσαν σὺν πολλῇ θεασάμενον ὑπέπηξε· ὁ δ' ἄνθρωπος σὺκ εἶδεν, εἰς ἔλεγχον ἀναισθησίας. ὑπὸ γὰ ἀλόγου ζώου παρδυπερεῖτο τὰς ἄψεις ὁ μὴ μόνον τὸ κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸ κοσμοποιὸν αὐχῶν ὀρᾶν. Verum sedulo abstinet hic Philosophus à loquela Asini. μόλις δὲ τὸ ἀνθρωπικὸν ἰδὼν ἄγγελον σὺκ ἐπειδὴ τοιαύτης ᾗ θείας ἀξιοῖ, ἀλ' ἵνα τὴν ἀτιμίαν καὶ ὕβρεσιν αὐτῇ καταλάβῃ, σπερὶ ἱκεσίας καὶ λιτὰς ἐσπείθῃ συγγνωσὸν δείμαν ὑπ' ἀγνοίας, ἀλ' ὃ καθ' ἑκάστον γνώμην ἁμαρτάνοντι. τότε μὲ δὴ ὑπεσχέθην δίον, ἐπιθυμοῦσι τὸ φανῆναι ὄψεως, εἰ ἀνακάμπτει πάλιν τὴν ἐπ' οἶκον. ἡ δὲ συνιδοῦσα τὴν εἰρωνείαν καὶ χειλιάσασα· τί γὰ ἐᾷ πυνθάνεσθαι σπερὶ πράσματος ὕπως ἐμφανῶς, ὃ τὰς ἀποδείξεις ἔχειν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διομᾶν τὸν λόγον ἀληθεστέρας πίστεως. εἰ μὴ ἄρα ὀφθαλμῶν ὦσα πιστότερα, καὶ σπρασμάτων ῥήματα. βάδιζε εἶπεν ἐφ' ᾗ σπορεύσεις ὁδόν. οἰήσεις γὰ ὁδεῖν, ἐμοῦ τε λεκτέα ὑπισχνοῦντος ἁνύσειν τὰ σῆς ἀμαιολίας καὶ τὰ φωνῆς ὄργανα σβέσειν, ἢ δίκαιον καὶ συμφέρον. λιοχλεύω γὰ ἐγὼ τὸν λόγον, θεατίζων ἕκαστα ἀπὸ τοῦ σῆς γλώττης ὁ συνιείς. Hæc ille, tanquam Scholasticus. BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis* & *Vat.* τὸν Βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς &c. in *Big.* & *Samb.* τὸν Βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τ. π. δ. μ. ἔ. ἐγ. αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρει· μὴ συνιεὶς ὅτι &c. Compendio, iisdemque verbis *Hen. Busb.* & *Zonaras*, p. 21. Videsis *Philonem*, p. 644.

e Ἀδικεῖ,] Forte ἀδίκως & mox μηδὲν ἔχων. COCC.

z Δὲ πληγὰς ἐπιφέρει.] Illud ἢ omittunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* ut *alii* omnes νῦν ἢ præter *Baſ.* & *G.* HUDS. Lege ὅτι. COCC.

a Ἔπεισεν] Forte ἔπεισθεν. COCC.

b Τοῦ Θεοῦ γνωμόνα.] Articulum negligit *Vat.* ut & mox αὐτὸς, v. 31.

c Κατὰ νοῦν] *Samb.* καταγνῶ.

d Ἐκπεπῶς,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑπερπῶς, ſenſu non alio.

telligens ſe jam Dei conſilio inhiberi, quo minus iis, ad quos properat, inſervire poſſet. Dum vero ille voce humana aſinæ attonitus turbatuſque conſtiterit, manifeſto ejus in conſpectum ſe dedit angelus, ipſumque reprehendit ob aſinam verberibus multatam; quod in culpa non eſſet jumentum, ſed ipſe obſtaret ei contra Dei ſententiam iter facienti. Balamus autem perterritus *actutum* redire voluit: ſed Deus eum ad pergendum, quo inſtituerat, impulit; præcipiens, ut quicquid ei in mentem ſubjecerit, id *Balaco* ſignificaret.

4. Et ille quidem, poſtquam hæc Deus ei imperaverat, pervenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus, [4] petebat ut ad jugum quoddam montium deductus Hebræorum caſtra oculis perluſtraret. Ipſe etiam rex præſto erat, ut vatem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminentem, qui à caſtris *Hebræorum* ſtadiis ſexaginta aberat. Ille autem cum eos vidiſſet, regi mandavit ut ſeptem aras exſtrueret, & totidem tauros & arietes adduci curaret. Cumque rex è veſtigio iſta ſubminiſtraſſet, holocauſta immolat, ut *Iſraelitarum* fugam ſignificari perſpiceret. quo facto, ita loquutus eſt: "*En* felix iſte *populus*, cui & dedit Deus immenſa bonorum copia "& abundantia frui, & in omnibus ſuæ providen- "tiæ auxilio ductuque gaudere voluit. Certe nul- "la uſquam terrarum gens eſt, quæ vobis virtute "& rerum optimarum honeſtarumque ſtudio par "ſimiliſve habebitur: atque iſta liberis, qui majori- "bus ſuis prælucebunt, relinquetis; Deo vos ſolos "hominum *benigne* reſpiciente, eaque vobis larga "manu ſuppeditante, unde omnium, quos ſol aſpi- "cit, feliciſſimi eſſe poſſetis. Iſtam itaque regio- "nem, ad quam *poſſidendam* vos miſit, obtinebi- "tis, poſteris veſtris in æternum ſervituram: eo- "rumque nominis gloria replebitur terra univerſa "ſimul & mare. Satis quidem eritis mundo, ut "unaquæque orbis pars ſuas veſtra ex progenie "habeat incolas. Eſt ideo ut miremini, ô beate "exer- ,,

Balamus, de vertice montis Baal Hebræis maledicturus, numinis plenus magna eorum encomia edicit, & majora adhuc illis pollicetur. Num. c. 23.

4. Petebat ut ad jugum quoddam montium deductus] *Mox de vertice montis Baal idoli Moabici prope Areopolin, Moyſi* במות בעל, LXX. *Interpr.* τὸν ὄρος Βαάλ, *Onc.* רמות רחלתא למואב, *& priſcis Commentatoribus* או בירת גליא שלו, *Balamus magnus exercitum Hebræum in Magno Campo liberius agentem* VIII. M. *paſſuum intervallo reſpectans, male licere maluit Sacræ Genti, victimis adeo juxta ſeptimanam conditi orbis ritu antiquiſſimo maclatis, ſtatim plenus veri bonique Numinis, horum encomia edicit; majora eis inſuper pollicetur, infinitam ſobolem. Chananæam breve triumphandam, dein orbis totius imperium. Sic præter Joſephum Num. c. 23. v. 9. explicat Uzielides,* ידו לבדד מון קציתא, דלהוי, ועתיד כלהון עתידין למיתן עלמא. BERN.

e Παρασκεῦαι.] Παρασκεῦσαι *Hen.*

f Ὁλοκαυτεῖ] Plures libri ὁλοκαυτοῖ, ut *Big. Busb. Hen.* & *Zon.* Superius *Hen.* κελεύσ τοῦ θύσαι. BERN.

g Τυθέντας,] Ita *Baſ.* & *Samb.* in *reliquis* θυθέντας.

h Σημαινομένην.] Ex *Epiphan. Hen.* atque *Busb.* reſtitui ὁ λεὼς φησιν &c. Unde *Zonaras*, καὶ εἰς ὄρος ἀχθεὶς, ἐπὶ τὰ ταύρους ὁλοκαυτώσας, καὶ τοσούτους κριοὺς, ὡς εἶδε τροπὴν σημαινομένην, ὃ μόνον ὁ κατηύξατο τὸ ἑβραίων· ἀλλ' ἐπιθειάσας, αὐτός τε καὶ τὸ γένος ἅπαν αὐτῶν ηὐλόγησε καὶ ἐξύμνησε. Verum *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* σημαινομένην. ὁ ᾧ ὡς φησιν ὅτος ὁ εὐδαίμων, ᾧ, aut ὅτος εὐδαίμων, ᾧ *Samb.* BERN.

i Ο ᾧ οὐ φησὶν,] Cum in *Editis* fuerit, ὁ ᾧ ὡς φησιν ὅτος ὁ εὐδ. & in *Codd. Samb.* & *Vat.* ὁ ᾧ ὡς φησιν ὅτος εὐδ. ideo leviculam mutationem legendum cenſui, ὁ ᾧ οὐ φησιν, ὅτος εὐδ. nec, ut mihi videtur, ſine auctoritate *Epiphanii*, qui ex *Cod. Voſſii* ſic ſe habet, *immolavit holocauſta, ut fugam videret ſignificari. quo facto cœpit è diverſo benedicere, dicens, Hic populus felix* &c. quæ poſtrema verba favent lectioni *Codd. Hen.* & *Busb.* (ὁ λεὼς, φησὶν, ὅτος εὐδ.) quam amplexus eſt *Bernardus*. Olim ex *Zonara* conjeceram, τυθέντας, ὡς τροπὴν εἶδεν σημαινομένην, ὁ λεὼς, φησὶν, ὅτος &c.

k Κεκριθήσεσθε,] *Big. Samb. Tur.* & *Busb.* κεκριθήσεσθε editionum par. Quoniam reſpectu Iſraelis, ſic uſque gloriantur profugi miſerique Phariſæi, Synhedrin f. 39. a, b. & Peſicta f. 57. ſicque Num. c. 23. v. 9. ultro interpretantur, reliquas omnes gentes mortalium באין pro nihilo habere Conditorem & prorſus negligere. BERN. Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* κεκριθήσεσθε in *Editis*, *aliiſque*.

l Καταλείψετε,] Καταλείψειν *Baſ.* & *Gen.* καταλήψετε *Tur. Big.* & *Samb.* καταλείψετε codex Caſſiodori correcte. Tolerari etiam poteſt ante excuſum. BERN. Ita *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* κατακλείψειν, in *Big.* & *Samb.* καθαλήψετε.

m Τῶν ὑφ' ὑμῖν] Τῶν ἀφ' ὑμετέρων γῆς *Big.* & *Samb.* τὰς ὑμετέρας γῆς *Tur.* conjectoris. τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρας γῆς *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* quod eſt dictum præciſe pro οὐ τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρας γῆς οἰκήσομεν. τὰς ἀφ' ὑμετέρας γῆς *Epiphanius*. BERN. Eo modo

Baſ.

"exercitus, qui ex uno parente in tantam creviſtis "multitudinem. Quin vos jam non adeo multos "terra excipiet Chananæa; orbem vero terrarum "ſcitote vobis in perpetuum fore habitaculum: "pluresque numero, quam ſunt ſtellæ cœleſtes, "per inſulas pariter ac continentem vitam agetis. "& cum tot tantique fueritis, non defeſſus erit "Deus, pace quidem rerum omnium abundantiam "largiendo, bello vero victoriam & imperium. "Vobiſcum dimicandi deſiderio ardeant inimici; "atque ita demum efferantur, ut ad arma manuſ- "que conſerendas vos provocent. Non amplius, "ut conſueverunt, cum victoria revertentur, nec "ut inde lætitiam capiant liberi & uxores. In "tantum eam, qua polletis, fortitudinem provi- "dentia ſua Deus extulit, qui poteſt & quod ſu- "pereſt minuere, & quod deeſt ſupplere.

Contra propriam indolem bis terve populo Hebræo bene ac feliciter dicit Balamus, urgente Dei ſpiritu. Num. c. 23. & c. 24.

5. Et ille quidem talia *clare* vaticinatus eſt, extra ſe raptus, ſpirituſque Dei inſtinctu ad ea concitatus. Balaco autem hæc indigne ferente, ipſumque legem violare clamitante, qua eum magnis muneribus à ſociis accepturus eſſet; nam cum veniſſet diras hoſtibus imprecatum, *è contra* illos *coram* laudarit & mortalium beatiſſimos prædicarit: "ô Balace, inquit, rebus omnibus rite "perpenſis, num exiſtimas in nobis ſitum eſſe quid "dicamus aut taceamus, cum nos Dei ſpiritus oc- "cuparit? voces enim ille quaſcunque vult & ſer- "mones emittit, nobis non ſentientibus. Equi- "dem & ego illorum bene memini, quibus e- "gentes vos & Madianitæ magno ſtudio me huc "ἐφ' ὑμῖν ἑτέρᾳ γῆς οἰκήτορας. [n] θαυμάζετε τοί- "νυν, ὦ μακάριοι στρατὸς, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς "πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ [o] τῶν νῦν ὑμῶν [p] ὀλίγων ἡ Χα- "ναναία χωρήσει γῆ, τῷ δ' οἰκουμένῳ οἰκητήριον δι' "αἰῶνος ἴσθε προκείμενον [q] ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑ- "μεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν "ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσούτοις δὲ ὄντες, οὐκ "ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγα- "θῶν ἐν εἰρήνῃ [r] χορηγῶν, νίκῃ δὲ καὶ κράτει ἐν "πολέμῳ. [s] πᾶσιν ἐχθρῶν ἔρως τῶν πρὸς ὑμᾶς πολέμων "λάβοι, καὶ θρασυνθείη ὥστε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέ- "ρας χεῖρας ἐλθεῖν. ἃ γὰρ ἂν [t] ὑποστρέψῃ ἐπὶ ὁ νικηφό- "ρος, ἀσπίδι ὥστε παῖδας εὐφραίνειν καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον "ὑμῖν [v] ἀνδρείας τὸ θεῖον [x] ἐκ θεοῦ προνοίας [y] ἀνήρηται, "ὥ καὶ τὰ πρὸς τὰ μείζω ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα δίδοναι.

6. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπῃνίζετο, οὐκ ὢν ἐν ἑαυ- τῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὸν [z] κεκινημένος. τοῦ δὲ Βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ [a] παραβαίνειν αὐτὸν τοὺς σωθέντας ἐφ' οἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν πρὸς τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος· [b] ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ κατάρᾳ τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· "[c] ὦ Βάλακε, "φησὶ, πρὸς τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶ- "ναί τι πρὸς τὸ τοιάδε σιγᾶν ἢ λέγειν, [d] ὅταν ἡμᾶς τὸ "τοῦ Θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βάλεται τότε "καὶ λόγους οὐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ δὲ μέμνη- "μαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ [e] Μαδιανῖται δεηθέντες ἐνταῦθοῖ "με

Baſ. G. Busb. Hen. & Vat. quod eſt dictum præciſe pro ἐκ τῶν ἐφ' ὑμῶν ἑτέρᾳ γῆς οἰκήτορας. in *Big.* & *Samb.* τῶν ἀφ' ὑμετέρων γένους. Eſt qui conjecerat, τοὺς ἀπ' ὑμετέρου γένους οἰκ. HUDS. Forte ἓξ ὑμετέρου. *Vet.* & omni terræ habitatores ex veſtro genere præbentes. COCC.

n Θαυμάζετε] Ita *Vat. Busb.* & *Hen.* θαυμάζεσθε νῦν ὦ μακ. *Big.* & *Samb.* Θαυμάζετε τοίνυν ὁ μ. *Baſ.* & *G.* Θαυμασὸς τοίνυν ὦ μακ. *Vet. Interpr.*

o Τῶν νῦν] Lege τοὺς νῦν ὑμᾶς ὀλίγους. COCC.

p Ὀλίγων] Ὀλίγον *Hen.* & *Busb.*

q Ὑμῖν·] *Al.* (*Big.* & *Coll. Voſſ.*) ὑμῶν.

r Χορηγῶν,] Ita *Vat. Busb.* & *Hen.* in *cæteris* χορηγεῖν, quod tolerari poteſt.

s Παῖδας] Καὶ παῖδας legerat *Epiphan.* HUDS. Lege εἰ παῖδας. COCC.

t Ὑποστρέψῃ] Ita *Baſ.* & *G.* ὑποστρέψῃ *Big.* & *Samb.* ὑποστρέψει *Busb.* & *Hen.* ὑποστρέψειέ τις νικ. *Vat.*

v Ἀνδρείας] Εὐανδρίας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

x Ἐκ Θεοῦ] Εἰς Θεοῦ προνοίαν *Vat.* Videſis *Philonem*, p. 644. & 645.

y Ἀνήρηται,] Ita *Big.* ἀνῄρηται *Baſ. Gen. Busb. Hen.* & *Samb.* ἀνείρηται *Tar. præſtabitur Epiph.* Sectemur modo verba Philonis, elegantia, egregia, atque novis quotquot paraphraſibus multo illuſtriora. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄμα τῇ ἕῳ τ μάντις ὁ Βαλάκης ἀναλαβὼν, ἐπὶ ψηλοῦ ἀνήγαγεν, ἔνθα καὶ σήλας συνεῖδεν ἱδρυμένας, ἃς οἱ ἰσχύοντες προσεκύνουν· (Uzielidæ רפיעזר דחלתא לרמת, ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ δ' εἰδώλων Φογὼρ, *ad collem Priapeium.*) μέρος δ' εὐθέως καθεωρᾶτο τ τῆ ἐσχατιᾷ τερατώδους, ὃ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπιδείκνυσι τῷ μάγῳ. ὁ δὲ θεασάμενος φησι, σὺ μὲ ὦ βασιλεῦ βωμοὺς ἑπτὰ δεικνύεις τῷ μάγῳ, μοσχοὺς ἐφ' ἑκάστῳ καὶ κριοὺς ἱερεύσας. ἐγὼ δὲ ἐκτραπόμενος (quod eſt v. 3. וילך שפי, *divertit adeo in ſemitam*, θεολησίας ἕνεκα. שפי *ſecreto*, vel pro על שפי ἐπὶ τῶν εἰκασμάτων, ἤτοι ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων, על שבילא καὶ τ σύνορον Jer. c. 12. 12. Theodoreto Bibliiſque Polyglottis conteſtantibus. Aut maxime, ut interpres Arabicus in manibus Samaritarum, ὑποχωρήσει κατ' ἰδίαν, نغضي متحفيا. Hoc volo. Similiter Onceloſus & Scriptor *Siphre* interpretantur, καὶ ἐπορεύθη μόνος. יחידי.) πάντως δ' θεῷ τι λεκτέον. ἔξω δ' ἀφελῶν, ἔθους αὐτίκα γίνεται, ἀφθονίᾳ πιθόμενος ἐπιφοιτήσαντος· ὃ πᾶσαν αὐτὸν τὴν ἔντεχνον μαντικὴν σοφιεῖα ὑπερβαλλόμενον τ ψυχῆς ἥλασε. Σέως γὰρ οὐκ ὢν ἐφροντίσω κατακωλύσει συνεισπεσὼν μαγικῇ. Idem expreſſit ſuis verbis Flavius, ἔδει γὰρ ἐν ἡμῖν ἦτοι, Φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. Quapropter Rabbini veteres ſæpius hunc hariolum animum mutaſſe volunt; prophetam modo falſum, modo verum, rurſus falſum eundem retuliſſe. Ne omittas tamen Samaritarum Scholas legiſſe clare v. 5. καὶ ἀνέβαλεν ὁ ἄγγελος θεῖον ῥῆμα εἰς τὸ στόμα τ βαλαάμ, ولقن ملاك الله خطابا بفي بلعام contra omnia exemplaria Judæorum, Alexandrinorum, Babyloniorum, vel Jeroſolymitanorum, contra & immenſam vim Commentatorum. At vero inter Amoræos ſcias virum celebrem Eleazarum de angelo potius quam de præſente ac inſtigante Deo accepiſſe Moyſis ſui verba וישום יהוה דבר בפי בליעם ר' אליעזר אומר מלאך T. B. Synhedrin f. 105. b. Jam Philo: εἶθ' ὑποχεί- ψας, καὶ τὰς τε θυσίας ἰδὼν καὶ τοὺς βωμοὺς φλέγοντας. ὥσπερ ἐρεμνευὴς ἐνθουσιάζοντος ἑτέρᾳ θεατίζει τάδε. i. e. משלו משא *infit vaticinari, carmen ſuum incipit.* Namque מסאל, μῦθος, ἔπος, λόγιον. v. 7. Ἐκ μεσοποταμίας μετεπέμψατό με βαλάκης, μακρὰν τῆς ἀπ' ἀναίτιον ἀναλάμψει ἀποδημίαν, ἵνα τίσῃ τοὺς ἐβραίους ἀρᾶς. v. 8. ἐγὼ δ' τίνα τρόπον ἀράσωμαι τοῖς μὴ καθαρεύουσι τοῦ θεοῦ. v. 9. θεάσομαι μὲ αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ὀρέων, καὶ τῇ ἀξιοίσει καταλήψομαι. i. e. προσοχθίζω αὐτὸν Interpr. LXX. Ita אשכחנה Interpreti Samaritico, *conſiderabo eum, & deprædicabo.* βλάψαι δ' οὐκ ἂν δυναίμην τ λαὸν· ὃς μόνος καθαρίζεται· μὴ συναγελάζεσθαι ἑτέροις ἔθνεσιν. ὃ καὶ τόπων ἀπολήψεσιν καὶ χώρας ἀπεμαχέσατο, ἀλλὰ καὶ τῷ τῶν ἐξαιρέτων ἐθῶν ἰδιότητι, μὴ συμπαραμιγνυμένων ἄλλοις εἰς τὸν τῶν πατέρων ἐκδιαιτήσιν. Aut juxta Targum Urbis eodem illo verſu, בנמוסי יעמיא לא מתערבין, *à ritibus gentium ſemper abhorrentes.* Convenit Procopius Gazæus ſuo Commentario, *Legibuſque ac loco à cæteris disjuncti erunt.* v. 10. πῶς ἐπ' ἀκεραιότητος εὗρε τὸν πρώτου καθαρολογῶ τ τούτων ῥιζώσεως; עפר יעקוב *pulverem Jacobi* dicit tropo Moſaico propter Oraculum celeberrimo illi Pancratiaſtæ datum Gen. c. 28. 14. Quod eſt *ſoboles iſthæc, nepotes:* τὸ σπέρμα ταυτὸν, نسل & سلالة, ערקא, & עולמיא, extra Catachreſin LXX. Interp. R. Saadiæ, atque Paraphraſtæ Samaritarum MS. Onceloſo, aliiſque. Inſuper רבע ישראל vel מרבע perite traduxerant LXXII. Interpretes δῆμοι ἰσραὴλ. Sic ſtetit tetrarchia quævis, quomodo Onceloſus vertit הרא מארבע משריתא דישראל. Vel *quadratum* vocata ἡ παρεμβολὴ à forma copiarum Hebraicarum: ſive ſimplicius cum Samaritis רבע eſt *cœtus*, πλῆθος. Pergit Philo. τὰ μὲ σώματα αὐτοῖς ἐξ ἀνθρωπίνου διεπλάσθη σπερμάτων· οὐκ ἦν δ θεῖον ἔφυσαν αἱ ψυχαί, καὶ γεγόνασιν αἰχίασορες θεῦ. ἀπηθάνωσι μὲν ἡ ψυχὴ τ σωμάτων βίον· ἵν' οὖν ψυχαῖς δικαίων καταξιωθῇ, οἷας εἶναι συμβέβηκε τοὺς τότε. Recte adeo ille explicuit Ptolemaicorum interpretum arduam hanc ſententiam, καὶ χθιζὸς τὸ σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τότων, de vita futura, quæ ſæpius in Sacris vocatur אחרית, i. e. τὸ τέρμα, τὸ ἔσχατον. BERN. Forte ἀνήρτηται. COCC.

z Κεκινημένος.] Νενικημένος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Αὐτὸν τὰς συνθήκας] Αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

b Ἐλθόντος] Ἐλθόντα *Iidem.*

c Ὦ Βάλακε,] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sed *Baſ.* & *Gen.* τῷ βαλὰκ φησὶ. *Tar.* καὶ ὁ βαλαὰμ φησί. *Epiphanius* ὁ δ' βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησι. *Zonaras* ſimiliter, δ δ' βαλὰκ δυσχεράνοντος ἐπὶ τούτοις, ἔφη ὁ βαλαάμ· οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ἔξω, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ὅτε ἡμᾶς τὸ θεῖον λάβῃ πνεῦμα, ἃς ἐκεῖνο βάλεται) φωνὰς ἀφίησι δι' ἡμῶν. ἐμοὶ γὰρ χαλεπὸν βουλομένῳ σοι, βασιλεῦ αὐθις ἑτοιμασέον. καὶ θύματα δύο τοίνυν καὶ πώλω, καὶ πίσσαν ἐπὶ στόμα πρόβαλε, ὅστε βασιλεῦσαι ἔσω πάθη, καὶ ὅσα τοῖς πόλεσι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* τῷ βαλὰκ φησὶ *Baſ.* & *G.* τῷ βαλάκῳ φησὶ *Vat.* eſt qui (*Tar.*) conjicit καὶ ὁ βαλαὰμ φησί. in *Vet. Interpr.* ὁ δ' Βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησί. Similiter & *Zonaras*, p. 27.

d Ὅταν] *Samb.* ὅτ' ἄν.

e Μαδιανῖται] *Samb.* Μαδιλωῖται.

f Καὶ

"με σφόδρα ἠκούσατε. [f] καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἄφιξιν
"ἐποιησάμην· εἰ δέ τι μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικήσαι σε
"τὸν ἐπιθυμίαν. κρείττων ἦν ὁ Θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι
"διεγνώκειν. [g] παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ σφόδρα γινώσκειν
"σὲ τὰ ἀνθρωπεῖα παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥστε
"μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι
"ἢ τὸν ἐκείνου βούλησιν. ἐνδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἐπὶ φθάσαν-
"τος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸ σφόδρα τῆ-
"τον, ὅτ' ἐπαινέσαι [h] σοφιεῖμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος
"αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς [i] ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ'
"ὁρμενὴς αὐτοῖς ὅτος ὢν, καὶ ψευδῶν αὐτοῖς εὐδαί-
"μονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προφάσκειν, ἐμοὶ τοιούτων
"ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέστη. νυνὶ δέ, χαρίζεσθαι γὰρ
"αὐτῷ σοὶ διὰ σπουδῆς ἐστί μοι καὶ Μαδιανίτας, ὧν ἀ-
"πώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ εὐπρεπές, φέρε βω-
"μούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν καὶ θυσίας τὰς πρὶν πα-
"ρασκευάσωμεν· εἰ πείσαι τὸν Θεὸν δωρη-
"σείλιον ὑπηρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀρᾶς [k] ἐνδῆ-
"σαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, δὶς μὲν πειρῶ-
"μενον τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε τοῖς κατ' Ισραηλιτῶν [l] ἀρᾶς·
"πεισθὲν δ' ὑπὲρ ἅπαντος, πάλιν προθύμως ὅσα τε βασι-

"adductum voluistis, eaque causa veni: atque id
"in votis habui, ut in omnibus tuo desiderio sa-
"tisfacerem. Sed in iis Deo cedere necesse erat,
"quibus gratificari vobis constitueram. Nam in-
"firmi plane sunt, qui aliquid futuri de rebus hu-
"manis suo ex ingenio volunt prænoscere; ut non
"ista, quæ menti suggerit Deus, eloquantur, sed
"contra illius voluntatem nitantur. Quampri-
"mum enim pectus afflatu divino concitatur,
"nihil amplius nostrum inde promitur. Mihi si-
"quidem non erat in animo aut exercitum hunc
"laudibus extollere, aut bona ista recensere qui-
"bus Deus progeniem illorum impertire cogita-
"vit. Cum enim illis benignus sit *& propitius*,
"& modis omnibus agat ut eos vita beata & glo-
"ria donet immortali, mihi verborum istorum
"auctor fuit, fecitque ut ad illius voluntatem
"loquerer. Nunc vero, (nam & huic maxime
"studeo ut tibi atque Madianitis rem gratam fa-
"ciam, quorum preces haud fas est mihi repu-
"diare) age, alias aras erigamus, atque munera
"& victimas, similiter ac ante, libemus, si forte
"Deum flectere possem, ut exsecrationibus hoc ge-
"nus hominum devovere liceat". Cumque Balacus
id fieri permisisset, & sacra iterum facienti Deus
non

[f] Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ δι' ἃ τοῦ ἄφιξιν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Παντελῶς.] Ita ex *Vet. Interpr.* (& *Big.* atque *Coll. Voss* nisi quod pro παντελῶς γὰρ habeant καὶ παντελῶς) cui fere consentit *Samb.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ σφόδρα γινώσκειν σὲ τὰ ἀνθρώπεια παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὡς μὴ &c. nec longe abit *Vat.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ σφόδρα γινώσκειν σὲ τὰ ἀνθρώπεια παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων ὥστε μὴ &c. contractius in *Editis* σὲ τὰ ἀνθρωπεῖα παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ &c.

[h] Προσθέμην,] Προσθέμην *Vat.*

[i] Εμηχανήσατο] Est (*Tar. Big.*) qui conjicit, ὠρεξάμην ἐμηχανήσατο διελθεῖν, parum eleganter & sine auctoritate *MSS.* BERN. & HUDS.

[k] Ενδῆσαι.] Ενύσαι *Bas.* & *Gen.* Alterum equidem probum est; hoc esse videtur non cautis. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis* ενδύσαι.

[l] Ἀρᾶς.] Ἀρᾶς. Δύσας δὲ καὶ τέλειον, ἄλλων πάλιν ἀναστάντων βωμῶν, ἐδέ τοτι μὴ κατηράσατο τοῖς Ισραηλίταις· *Big.* & *Samb.* isthæc inferebant huc, reveriti ne ex auspiciis hujus magi unum forte apud Flavium desideraretur, quod & *Sanctanus* queritur. Absunt tamen ea cuncta ab exemplaribus *Græcis Bas. Gen. Hem.* ac *Busb.* & à Latinis *Epiphanii*. Dices itaque Josephum δὶς τοσοῦτον jam tertium experimentum improbi vatis includere, vel ob consimilia cola Ισραηλιτῶν ἀρᾶς & τοῖς Ἰσραηλίταις, omissos fuisse versus duos; qua fert mens Cl. *Bosii*. Vel denique, quod paragrapho sequente narrabitur, cum non ausus esset iterum auguria dira moliri, לֹא הֹלַךְ כְּפָעִם בְּפָעִם לִקְרַאת נְחָשִׁים c. 24. 1. abeundo tamen carmen tertium Deo faciente ceciniisse, ac subinde (ô scelus) ingenio sibi reddito, consilium pessimum addidisse de Venere Madianitide. Subjiciam vero, ut recte meretur, Commentarium Philonis ad ἀξιωμ. c. 23. 11. παυσαμένου δὴ, ἐπεὶ κεῖρας, ἔτυχε ὁ βαλάκης, ἐκ θρόνων μετακληθείς, δίκας τιθέμενος ἑαυτοῦ κακίους οὐκ ἐνυθρίας; ὁ δὲ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀσεβεῖς, ἀδικωτάτω, εἶπεν, αἰτίαν ὑπὲρ ἐμοῦ συκοφαντούμενος. λέγω γὰρ ἁδὴν ἴδιον, ἀλλ' ἅτ' ἂν ὑπηκόη τὸ θεῖον. νομίζας οἷ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν μάντιν ἀπατᾶν, ἢ τὸ θεῖον πείσειν, καὶ τὰς τ τόκων μεταβολὰς τὸ τ γνώμης ἰσχυρὸν ἀλλάξειν, εἰς ἔπειρον ἀπαγαγὼν χαρίεν, ὡς λοιδορίας ἐπεδείκνυτο μέρος τι τ ἀνυπάλλακτον ἐρεῖσθαι, καὶ τὰ ἴσα τοῖς σφόδρα ἱερεῖοις καταβύσας, ἐξέπεμπε τὸν μάντιν ἐπ' οἰωνοὺς καὶ φήμας αἰσίδς. ὁ δὲ μονωθεὶς ἐξαίφνης θεοτρεπῆ, καὶ μηδὲν συνιείς, ὥσπερ μεταπεσόντων δὲ λογισμῶν, τὰ ναυσιλεκόμενα ἐξελάλει, σοφητιόντων τάδε. v. 18. Ανατεὶς ἄνωθεν βασιλεῦ, τὰ ὕπτα ἐπαιωρίζας. Quod est LXX. Interpr. σωτίζων μάντις, pariterque Syris Samaritanisque Paraphrasibus σωτιζαὶ ומ τὸ μαντεῖον אצרת לסערותי. Hebræum עֵרִי הָאוֹנִים plures vertunt *attende mihi*. Utrumque commodum & præter culpam. v. 19. Οὐκ ὡς ἄνθρωπος (addo ὁ θεὸς) ἀψευδήσει (ita tres Interpretes Judaici, ita reddit ille alio verbo pro LXXII. Interpretum ἀφετηριάσει, τετέρνη ἐξαπατηθῆναι, teste Menandro ejus ævi fabulatore; *frustrari* apud interpretem Origenis. Quinetiam expressum ibi ἀψεύσασθαι typis Complutinis, pro Hebraico יכזב *inconstanter*.) δυσὶ τ), δυσὶ ἀσθενὴς ἀνθρώπε μεταποιεῖ. (יִתְנַחֵם, *animum mutat*, μεταποιεῖ juxta Octoteuchum Collegii Universitatis: Judæis LXX. idem ἀπειληθῆναι, *metu duci, terreri*, Hom. XVI Origenis) καὶ ἄπαξ εἶπὼν, οὐκ ἐμμενῶ; Φθεγξεῖ τ) τὸ ὡσαύτως ποιῶν, ὃ μὴ τελεσθήσεται βεβαίως. ἔπει ὁ λόγος ἔργον, εἶν αὐτῷ. v. 20. Παρειλήφθω δὲ ἐπ' εὐλογίαις, ὃ κατάρασθαι ἐγώ. Adeoque εὐλογήσω אברך, καὶ τὸ σπαργεῖλαν καὶ τὸ ἐκλωνιόν. Neque dissentiunt Onceloſus & Uzielides. v. 21. Οὐκ ἔστι πόνος ἐν μόχθῳ ἐν Ἰακώβ. Cur obsecro B Habbacucum non taxant nostri magistelli, quod eo plane sensu acceperit Phrasin Mosaicam לֹא הִבִּיט אָוֶן וְלֹא רָאָה עָמָל initio sui vaticinii. ὁ θεὸς αὐτῶν σφοδρότερον φανερῶς. Aut Onceloso exponente מלכהון בניהון שכינת.

v. 22. Ος καὶ τὸν τ αἰγυπτιακῶν ὑμῶν κακῶν ἀπεσπέδασεν, ὡς ἵνα ἄνδρα τοσαύτας μυριάδας ἀναγαγών. Præclarum interpretem! Quos ludos faciunt nostri de locutione sacra לו כתועפות ראם, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. *Denso agmine & junctis armis bene defenso Ægyptum reliquerat natio Hebræa*, id dici illic credo. v. 23. Τοιγαροῦν οἰωνῶν ἀλογίαν καὶ πάντων τ κτ' μαντικὴν, ἐν τῷ ἔ κότμῳ ἡγεμόνι πιστεύοντες. v. 24 Οἰμῶ ἦ λεὼ ὡς σκύμνον ἀνισάμενοι, καὶ ὡς λέοντα γαυριάμενοι. διωκηδόνες) ἦρας, καὶ ποτῷ χρήτε) τραυματιῶν αἵματι· καὶ κοιτεῦ εἰς ἃ πρέψε) ποθ' ὕπνον, ἀλλ' ἐγρηγορώς τ ἐπινίκιον ἄστε) ὕμνον. Verum post tertias victimas, αὐτὸς ἀκέτι κτ' τὸ εἰκὸς ἐπὶ κληδόνας καὶ οἰωνοὺς ἔβη, ποικὰ τὸν αὐτῷ τέχνῳ κακίσας, ὡς χρήμ καθάπερ γεραιὸν ἐξίπλοι χλιομένῳ. τραπόμενος δὲ πρὸς τὴν ἐρημίαν, ὁρᾷ κτ' φυλὰς ἱσταμένας εὐθαίνους· καὶ τότε πλῆθος καὶ τὴν τάξιν, ὡς πόλεως ἀλλ' ὁ στρατοπέδου, καὶ ἄπλαγκτος, ἔθνος χλιόμενον ἀναφθέγγε). De c. 24. v. 3. Τάδε φησὶν ὁ ἀνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν. שתום חעין. *clare videns*, sive נבורא רשפיר חזי, ut malunt Onceloſus, Patres Talmudici titulo עין, Syrus, Arabs, Mauruſque, in Bibliis quæ versamus, librique Samaritarum, contra nostri Hieronymi, trium Helleniſtarum, & recentium Rabbinicorum lene ac λαοσικῶς. v. 4. Ος καθ' ὕπνον ἀναγγῆ φαντασίαν ἐδὲ θεῖ τοῖς τ ψυχῆς ἀκοιμήτοις ὀμμασιν. Ita נופל pro שׁכיב seu שׁתיך accipiunt Onceloſus, Saadias, & Abenesdras, cujus verba Hebraica Philonis Græcanicis æque respondent, אינא שחורת ישן רואה בעינו כמעט ולבי ער. Melius tamen reddes *pronus corpore*, ut numen rite conciperet, *sed oculis apertis*. v. 5, 6. Ως καλοί σε οἱ οἶκοι, ἰακὼβ ἱερεῖον; [nam אהליך extat in Moysis volumine:] αἱ σκηναί σε ὡς νάπαι συσκιάζουσαι· ὡς παράδεισος ἐπὶ ποταμῶ, ὡς κέδρος παρ' ὕδωρ. v. 7. Ἐξελεύσεταί ποτε ἄνθρωπος (ô suavia tempora Christi!) ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐπικρατήσει (tantum enim phrasis Hebraica præstabit, sive ζήσῃ legas sive ζεσῇ) πολλῶν ἐθνῶν. Haud aliter Onceloſus vetustissimus Sacrorum Interpretum post viros Alexandriæ LXXII. יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין *Rex de filiis ejus emicabit, qui regat populos multos.* Syrus, נפוק גברא מן בנוהי ורביא בעממין סגיאין *Prodibit vir de filiis ejus, ubique per aquas semen suum sparsurus.* Paraphrastes Solymitanus & Uzielides יקום מנהון לבניהון (Jerof.) מלכיהון ופרוקהון כנהון ובהון יהוי וזריעיה בני ניי ריעקוב ישלטון בעממין סגיאין *Surget illorum de stirpe rex redemptorque vernaculus; unde porro nepotes Jacobi late populis dominabuntur.* Hæc plana sunt & antiquæ ἐξηγήσεως. Augur enim במשלו figurate dixerat, *Fluet aqua de situla ejus, eritque semen ipsius in aquis multis.* Istud ita solves, Nunquam sterilis ariduſque jacebit Israel, quin continuo sobolem fundat derivetque per orbem terrarum regendarum. Cupiebat equidem sordidus vates atque imprecabatur, quod ait Johan. Amorræus *Synhedrin* f. 105. b. לא יהיה לה מלך בן מלך *Hebræos unquam principum successione aliqua haud regi*; prædixit tamen contrarium nolente animo יזל מים מדליו. Hic voluit לא תהא מלכותן שולטת באומות, *Gentibus ceteris ne unquam genus Jacobi imperaret*: maluit autem Deus per os istius nebulonis וזרעו במים רבים: quod ipsum & *Pesicta minor* exponit, מלכותן של ישראל עתידה להיות על כל מלכי תאומות. Statim Philo, καὶ ἐπιδαίνουσα ἡ τοῦδε βασιλεία καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐξήσει) ὑψωθήσε). In libris Divinis καὶ ὑψωθήσε) ἡ γῆν *& exaltabitur quam Gog*, S. Cypriano, ἡ βασιλεία, καὶ αὐξηθήσε) ἡ βασιλεία αὐτοῦ. Origenes Hom. 17. *Gog* (potius ἡ γὴν seu ηγὴν מגוג, pro quo ψὴν excusum Compluti) *super tecta interpretatur: & in loco isto non pro gentis alicujus nomine, ut putatur, positum est; sed, ut in aliis nonnullis, ipse sermo Hebræus non interpretatus relictus est, & ob hoc quasi de gente aliqua dictum videtur. Est ergo sermonis consequentia talis*, Et exaltabitur super tecta regnum ejus & crescet regnum ejus. Ibi Samariticum καὶ ὑψωθήσε) (ut Diodorus testatur) ὑπὲρ γὴν μισγὴν.

non annuisset ut Israëlitas diris prosequeretur, in faciem pronum se sternens prædixit, quæ calamitates regibus & urbibus clarissimis, quarum quasdam tum ne habitari quidem contigit, essent eventuræ, & quæ superioribus sæculis hominibus terra marique acciderunt usque ad nostram ætatem. Et cum hæc omnia convenienter ejus vaticinio evenerint, hinc licet conjicere, * quod in reliquum tempus *alia* similiter eventura sint.

Balamus, jam reversurus dirarum impotens, suasit Balaco viros Israëlitas legione pulchra Madianitidum corrumpere. neutra adeo gente inulta.

6. Balacus autem indignatus, quod sibi Israëlitas diris non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille vero jam digrediens, cum in eo esset ut Euphratem trajiceret, accito Balaco & principibus Madianitarum, "Balace, inquiit, & vos qui "adestis Madianitæ, (oportet enim me præter Dei "voluntatem à vobis gratiam inire) Hebræorum "quidem genus nunquam funditus peribit, nec bel"lo, nec peste, nec inopia terræ fructuum; nec alio "casu inopinato delebitur. Dei enim providentiæ "interest eos ab omni malo servare, neque sinere "ut ejusmodi clades eis obveniat qua omnes in"terituri sunt. In mala autem nonnulla & cala"mitates ad breve tempus incident; à quibus li"cet deprimi humique affligi videantur, postea "tamen reflorescent, cum eos timere cœperint "qui damna illis intulerant. Vos autem, si ali"quantisper de illis victoriam reportare velitis, "voti eritis compotes, modo de mea sententia "feceritis. Filiarum *nimirum* formosissimas, quæ "pulchritudine sua inspicientium modestiam ex"pugnare & vincere possint, ad summam ele"gantiam cultas & ornatas mittite, ut ante ca"stra eorum obversentur; atque jubete, ut juve"nibus complexus expetentibus faciles se præ-

ς'. Βάλακ⊙ δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταφάτους γνώσθαι τὰς Ισραηλίτας, ἀποπέμπει τ Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. [r] ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη καὶ πὶ τῷ περαιῆν τ Εὐφράτην γνόμεν⊙, τόν τε Βάλακην μεταπεμψάμεν⊙ καὶ τὰς ἀρχοντίδας τ [s] Μαδιανιτῶν. "[t] Βάλακε, φησὶ, καὶ τ Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες· χρὴ γάρ με "καὶ θεοῦ βάλησιν τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν· τὸ μὲν Ε"βραίων γν⊙ οὐκ ἂν ὀλεθρ⊙ παντελὴς [v] καταλάβοι, "ἔτ' ἐν πολέμῳ, ἔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ [x] σπάνῃ τ ἀπὸ γῆς "καρπῶν· ἔτ' ἄλλη τις αἰτία παράλογ⊙ διαφθείρειε. "προνοια γάρ ἐστιν [y] αὐτῶν τῷ Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς "κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθ⊙ ἐλθεῖν, "ὑφ' ᾧ [z] καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα "τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν πεπόνθασι δοκοῦντες, [a] εἶτ' ἀνα"θήσασιν ὅτι φόβῳ τ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. "[b] ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐ"τῶν κερδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαν"τες. τ θυγατέρων τὰς [c] μάλις' ὑπερέπεις, καὶ βιάσασθε "καὶ νικῆσαι τῷ τ ὁρώντων σωφροσύνῳ ἱκανὰς διὰ τὸ "κάλλος, ἀσκήσαντες τῷ σύμφορα αὐτῶν ὅτι τὸ μάλ"λον ὑπερέπεις, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ σκηνῶν "στρατοπέδου, καὶ [d] δεομένοις σωεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσέ-

Ita nostri codices, pariterque Paraphrasis Samaritarum اجوج *pro* Agogo. Nam גוג, ياجوج, اجوج id indicant quod φαῦλον Græcum. Idem significat & אגג. Symmachus insuper legerat & Theodotio cum Samaritis & LXXII. Interpretibus. Imo me judice hoc oraculum respexit magnanimus vates Ezechielis c. 38. & c. 39. sui libri. Canit ideoque Balamus *virum Hebræum, qui longe præcelleret Asiæ minoris dominis, divitisque Lydiæ regibus.* Doctores autem Talmudici, S. Hieronymus ab eis edoctus, exemplaria omnia Masoretarum præferunt מאגג, ὑψωθήσει) ὑπὲρ ἀγαγε: quo de nomine Saulus post annos quingentos triumpharat, deleta tum gente mala Amaleci. Hoc probo magis ex v. 20. hujus capitis. מאגג etiam legerat Flavius meus; percipies forte, si serio in ariolum attenderis. Paria sensit super eo versiculo cum Philone Doctor ille è Babylonia tit. Synhedrin f. 105. b. לא תהא עזה מלכותן וירם מאגג מלכו לא תהא אימתן מלכותן ותגשא מלכותו, & regnum ita Hebræis dici existimavit potens ac terribile. Neque minus acute Pesictæ Auctor, *Quippe sub Agago cæpit Regnum Israelicum*, וירם מאגג מלכו מימי אגג מלך יעמלך התחילה מלכותן של ישראל: *assurget autem illud ad decus & apsidem suam summam longo sæculo Christi. Sicut legitur Es. c. 52. 13. Intelliget servus meus, exaltabitur, elevabitur, & erit sublimis valde,* v. 8. Ο λαὸς δι⊙ ἡγεμόνι τ ἀπ' αἰγύπτ⊙ πάτης ὁ δὲ κέχρηκ) θεῷ καθ' ἓν κέρας (iterum ille *conferto fortique adeo agmine*, pro כתועפות ראם) ἄγουσι τῷ πλεθυ. τοιγαροῦν ἰδὲ) ἔθνη πολλὰ ἐχθρῶν, καὶ ὅσον οὐ αὐτοῖς πᾶσι ἄχεα μυελὸν λήψε) καὶ τὰς ἐκπολίας ἀπολεῖ τὰς εὐτμφρέας. v. 9. Ἀναπαύσε) καθαλιθὼς ὡς λέων (ait vetus Judæorum Commentarius) ἢ σκύμν⊙ λέοντ⊙· μᾶλλ καθ' ἑρμηνικῶς διδιὼς ὀδόντα, φόβον τοῖς ἄλλοις ἐνεργαζόμ⊙, sane: ἀθλι⊙ ὃς ἂν αὐτὸν διεγκινήσας ἐγείρῃ. οἱ μὲ εὐλογοῦντές σε εὐρημίας ἄξιοι· καθάρας ἦ, οἱ καταρώμενοι. Deinde Balaco valde stomachanti dixit augur, Philone forte à Patribus referente, τα μὲ πρότερα πάντα ἐστὶ λόγια καὶ χρησμοί· τὰ ἦ μέλλοντα λέγειν, γνώμης τ ἐμῆς εἰκασίᾳ. καὶ τ ὀξυτέρᾳ λαβόμεν⊙, μόν⊙ μόνῳ συνεβάλλετε, δι' ὧν ὡς ἂν οἷόν τε ἦ φυλάξαι τ αὐλίπαλον ἔρωθ, αἰτίαμα κατηγορῶν αὐτῶ μίγνυσθαι. εἰσὶ γὰ, εἶπεν, αἱ ἐγχώριοι γυναῖκες, ὦ βασιλεῦ, ἀμφιέννυσθαι τῷ ὄψιν ἑτέρων. ταῖς οὖν πρεπαιδεστάτας ἐν ἐπιτρέψαι μισθαρνῆν καὶ δημοσιεύειν, αἰκισσύσαι) τῷ νεότητα τ αὐλιπάλων. τραχηλιζόμενοι ἦ ταῖς ἐπιθυμίαις, πάσ' ὑπομβῶσι δρᾶν τε καὶ πάσχειν. πρὸς ἦ τ ὕστ⊙ ἀμφικείμενοι ἐφεξῆς λεγέτω φρυατόμμη τις τ ἐπὶ τῷ θήρων ἁλίσκεσθαι ὧν, ὃ θήμις τ ὁμιλίας σοὶ τ ἐμῆς ἀπλαύσαι, πρὶν ἂν ὑπὸ ματηθῇς μὲ τὰ πάτρια μεταβαλὼν ἦ τιμήσῃς ἄπερ ἐγώ. οἰδὲ γὰ ἑτραίοις μίαν ὁδὸν ἀνοίστως ἀπολουμένοις. Sic erat consilium Balami: quod pene eisdem verbis memorat Paraphrasis Urbis ad v. 14. ἐρῶ συμβαλλόμενος οἱ, τί ποιῆσ ὁ λαὸς δι⊙ τ λαὸν σου, *Peccatum Deo inducas, suadeo, Hebræorum gentem: hoc ni feceris, eam profecto haud vinces unquam*, חטי יתהון ואין לא ליט את שליט ביעמא האלין. Fusius autem, imo antiquius coparum linopolidumque Moabitarum laqueos atque lenocinia auctore Balamo, explicarunt Doctores Babylonii Synhedrin f. 106. a. (insit augur improbus) אלהיהם של ישראל שונא זימה הוא והם מתאוים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות וקנרא מכתוך וילדה כובגנים ונוי. Tempero jam à Pesicta & Tanchuma, ab explanatione Uzielidis, & à Chronicis Samaritarum, ubi id scelus late exponitur. BERN. Cum *Bigotiano* concordat *Coll. Voss.* quæ mox habet *ἐπὶ τὸ σόμα.* HAV.

m Ἀξιολογωζάτας,] *Bas.* & *Gen.* ἀξιολογοζάτας. Mox ὁδὶ οἰκεῖ τ τω *Big.* ὁδὲ οἰκεῖω Cedrenus p. 69. BERN.

n Ατε ῳ] Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τε καὶ πρ. in *reliquis.*

o Προϋπῆρξεν] Ita ex *Samb.* in *cæteris* προϋπῆρξεν.

p Τοῖς ἀνεῤῥώποις,] Τούτοις ἀνθρ. ex alicujus (*Tar. Big.*) conjectura.

q Η θαλάσσης,] Η ἀφ' θαλάσσης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

* *quod in reliquum*] Al. *quid* & *in posterum futurum sit*, legendo ὁ, τι.

r Ο δ' ἀπιὼν] *Cum apud avarum suum animum indignaretur vates, jam reversurus dirarum impotens, ni consilium malum mala execratio est, mercedisque profanæ vacuus; suasit maxime Balaco viros Israelitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta. Hæc autem talia pervetusta quadam paradosi acceperant Philo Alexandriæ p 647. Fl. Josephus, atque ejus ævi decus Christianum B. Johannes. Arguit enim graviter Theologus ille c. 2. quod Ecclesia Pergamena à se non repelleret τὸς κρατοῦντας τῶ διδαχῶ βαλαὰμ, ὃς ἐδίδαττε τ βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τ ὑῶν ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. Argumentum tamen illud in genere præbuerat ipse Moyses his verbis libri sui penultimi. c. 31. 16.* Nonne Madianitides istæ deceperant filios Israel ad suggestionem Balaam? *Vide porro Orig. Hom 20. in Num.* BERN.

s Μαδιανιτῶν·] *Al.* Μαδιηνιτῶν, passim.

t Βάλακε, φησὶ,] Hoc consilium Bileami in MSto Chronico Samaritano, Philone & aliorum Hebræorum scriptis eodem fere modo narratur. REL.

v Καταλαβοὶ] Καταλαβὴ *Hen.* & *Busb.*

x Σπάνῃ] Ita *Big.* & *Samb* σπάνῃ in *Editis.* καὶ πασῶν τ ἀπὸ γῆς σπάνις καρπῶν *Vat.*

y Αὐτῶ.] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸ *Bas* & *G.*

z Και ἀπόλοιντο] Αν ἀπώλυντο. *Big.*

a Εἶτ' ἀνάθησιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μᾶλλον ἀνθ. in *Editis.* εἶτ' ἂν συνήθησιν ἐπὶ φόβῳ ἐπαγαγεῖν αὐτοῖς τὰς βλάβας legerat *Epiphan.*

b Υμεῖς] Υμεῖς ἦ νίκην *Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Μάλις' ὑπερέπεις,] Ex pervetusta traditione, quam probat *Petr.* 2 Ep. c. 2. v. 15. *Jud.* v. 11 *Joann.* in *Apocal.* c. 2 v. 15. & *Philo*, p. 647. argumentum tamen illud in genere præbuerat *Moyses* in *Num.* c. 31. v. 16. Vide *Orig.* in *Homil.* 23. in *Num.*

d Δεομένοις] Δεομένας soli *Big.* & *Samb.*

e Επι-

"προσάξαλε. ἐπιδὰν ᾖ κεχειρωμένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυ-
"μίαις, καταλιπέτωσαν· καὶ παρακαλούντων μένειν,
"μὴ πρότερον [e] ἀπανδέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς
"ἀφέντας τοὺς [f] πατρίους νόμους καὶ τὰ τούτοις αὐτοῖς ἥμενον
"τιμᾶν Θεὸν, τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν.
"οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸ Θεὸν ὀργισθήσεσθαι". καὶ ὁ μὲν [g] τοῦθ'
ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.

ζ. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων [h] τὰς θυγατέρας καὶ
τὴν ἑκείνῳ παρασίνεσιν, οἱ τῶν Ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τῷ
εὐπρεπείᾳ αὐτῶν· καὶ [i] παραγινόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς,
παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ
ἐκ τοῦ πλησιάζειν σωτηρίας. αἱ δὲ
ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, [k] συνῆσαν αὐτοῖς. ἐν-
δηαίμεναι δὲ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὸ ἐπιθυ-
μίας ἀκμαζούσης, πρὶ ἀπελθεῖν ἐγίνοντο. τοὺς δὲ
ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλα-
βε, καὶ λιπαροῦντες ἐκέλευον μὴ σφᾶς καταλιπεῖν· ἀλ-
λὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας
ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ
ὀμνύντες ἔλεγον [l] καὶ Θεὸν μεσίτην ὧν [m] ὑπισχνοῦντο
πιστεύοντες, δακρύοντές τε καὶ παντοίως [n] ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς
τῇ γυναικὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δὲ ὡς δεδου-
λωμένους αὐτοὺς κατενόησαν, καὶ πλέως ὑπὸ τῆς σωτη-
ρίας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν.

η'. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι [o] νέων, οἶκοι τε εἰσι πα-
"τρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν
"γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. [p] κατ' ἀρ'
"ἑνὸς ἢ τούτων πόρον ἐνθάδε δικαίως ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν
"ἤκομεν, ἀρ' ἐμπορευόμενοι [q] τὴν ὥραν ἢ σώματος
"πρόσοψιν ἀντὶ τῶν ὑμετέρων ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας
"ἀγαθοὺς καὶ δικαίως ὑπολαβόντες, τοιούτοις ὑμᾶς πα-
"ρέσχομεν ξενίοις δεομένοις ἐπιθυμῆσαι. καὶ νῦν, ἐπεὶ
"φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόφως ἔχειν καὶ [r] λυπεῖσθαι
"μελλόντων ἀναχωρεῖν, [s] ἀρ' αὖτα τὴν δέησιν ὑμῶν
"ἀποστρεφόμεθα· πίστιν δὲ εὐνοίας λαβοῦσαι, τὴν μό-
"νην ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὸ μεθ'
"ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διενεῦσαι. δέος γὰρ [t] μὴ καὶ
"κόρον τῶν ἡμετέρων ὁμιλίας λαβόντες, ἐπὶ ὑβρίσητε
"καὶ ἀτίμως ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγινώ-
"σκειν τι τούτοις φυλαττομένοις ἠξίουν". τὸ δὲ [u]
βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ χαρᾶς πρὸς αὐτὰς [x] πάθους· "ἐπὶ
"τούτοις, ἔφασαν, ὑμῖν δέδοκται, τοῖς δὲ ἔργοις καὶ
"τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα [y] χρήσθε. ὡς
"καὶ τὰς [z] τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὰ πο-
"τὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη [a] βουλομένοις ἡμῖν
"συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. καὶ οὐκ ἂν
"ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ
"πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς [b] ἡμῖν
"θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψαιτο δὲ οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς
"ἣν [c] ἀφίξθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς [d] προτρέποισθε·

7. Madianitis vero, ſicut ille monuerat, filias ſuas mittentibus, Hebræorum juvenes illarum forma & venuſtate *mirifice* capiuntur; & in colloquium venientes enixe petebant, ne ſibi ex earum pulchritudine & familiari cum illis conſuetudine voluptatem invideant. Illæ quidem, lubenter hæc verba accipientes, eis conſenſerunt. Cum autem amore illaqueatos vinctoſque tenerent *puellæ*, & cupidine vehementer flagrantes *viderent*, decedere parabant. Tum juvenes, dum in eo erant mulieres ut abirent, gravis mœror occupabat, precibuſque ſupplicibus inſtabant ne eos deſererent; ſed conjuges illis futuræ & facultatum ſuarum omnium dominæ ſecum maneant. Inſuper & hæc jurisjurandi religione firmabant, Deum promiſſorum teſtem ſponſoremque invocando, lachrymiſque & modis omnibus agendo ut eas ad miſerationem flecterent. Illæ vero, ut eos ſuæ libidini ſubjectos & conſuetudine ſua firmiter devinctos animadvertunt, *hujuſmodi* ad illos verba facere cœperunt. *Stratagema meretricium. Vires Hebræas jam ſolvit Moaba. Num. c. 25.*

8. "Nobis, juvenum optimi, lares penateſque patrii ſunt, magnæque domi facultates, nec deſunt nobis parentum cognatorumque benevolentia & affectus. Imo nullius iſtiuſmodi rei inopia huc ad vobiſcum colloquendum venimus, neque corporis forma quæſtum facturæ vobis ſupplicibus aures adhibuimus: ſed vos viros eſſe bonos juſtoſque reputantes, ut tali vos hoſpitalis amicitiæ gratia donaremus, precibus vestris adductæ fuimus. Et nunc, quoniam magno noſtri amore voſmet teneri dicitis, & non minori, nobis digreſſuris, triſtitia affici, neque nos preces *quidem* veſtras averſamur: ſed cum eam benevolentiæ veſtræ fidem acceperimus, quæ ſola nobis alicujus æſtimari mereatur, libenter vobiſcum ut legitimæ uxores vitam agemus. Jam enim periculum eſt, ne, cum noſtræ conſuetudinis ſatietas vos ceperit, nos hinc cum injuria & contumelia ad parentes noſtros ablegetis. Atque ita ſibi ignoſci, iſta caventibus, poſtulabant". Illis vero fidem, quamcunque vellent, ſe daturos pollicentibus; nihilque eis præ affectus magnitudine & amoris ardore contradicentibus; "Quandoquidem, inquiunt, ita vobis viſum eſt, & moribus vitaque ab aliis diverſiſſime utimini, ut & cibos vobiſmet proprios, nec potum cum aliis communem habeatis; neceſſe eſt, ſi vultis nobiſcum habitare, Deos noſtros colatis. Nullum enim aliud ſignum erit *indubium* præſentis veſtræ, quam jactatis, in nos benevolentiæ, aut futuræ *pignus*, niſi eoſdem nobiſcum Deos adoretis. Nec vobis vitio verti debeat, ſi Deos "ter- *Nurus Madianitidis oratio venuſta, delicata, pernicioſa. Vide ſimilem in* Tanchuma, *ad paraſam* Balac.

e Επινδετώσαν,] Επινδυσάτωσαν *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*
f Πατρίους] *Big.* πατρώους. Horum enim adjectorum uſus promiſcuus. Mox *Samb. Hen.* & *Busb.* μαδιηνιτῶν, ſicut ſupra infraque illi tenent. BERN. πατρώους amat & *Coll. Voſſ.* HAV.
g Τοῦθ'] ταῦθ' *Coll. Big.*
h Τὰς θυγατέρας] Hac de re videſis *Hottingerum* in *Smegmate Orientali*; p. 446.
i Παραγινόμενοι] Παραγενόμενοι in tribus *MSS.*
k Συνῆσαν] Forte συνῆσαν. COCC.
l Καὶ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*
m Ὑπισχνοῦντο] *Al.* ὑπίσχοντο.
n Ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς] Αὐτὰς *Big.* & *Samb.*
o Νέων,] Νεανιῶν *Big.* (νεανίων *Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
p Κατ' ἀρ' ἑνὸς] *Big.* & *Samb.* κατ' ἀδενὸς ἢ τούτων ἀπορεῦσαι ἐνθάδ' ἦκον ἡμεῖς, εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν. Reſcribo clarius ab *Epiphanio*, κατ' ἀδενὸς ἢ τούτων ἄποροι ἐνθάδε ἦσαν ἡμῖν εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν. BERN. Κατ' ἀδενὸς ἢ τούτων ἀπορεῦσαι ἐνθάδ' ἦκον ἡμεῖς εἰς *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* κ. ἀ. δ. τ. ἄποροι ἐνθάδε ἦσαν εἰς legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
q Τὴν ὥραν] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν ὥραν τὴν ἢ σ.
r Λυπεῖσθε] Λυπεῖσθαι *Big.* & *Samb.*
s Οὐκ' αὖτα] *Samb.* αὐτά. Præfero tamen demonſtrationem Atticam ἆρ' αὖται τὴν. Nam ἆρ' αὖται τὴν expreſſerant typi *Buſ.* & *Gen.* Poſt paucula *Samb.* ἀγανύσαι. BERN.
t Μὴ καὶ κόρον] Μὴ κόρον *Samb.* & *Vet. Interpr.*
u Βούλονται] Βούλωνται *Big.* & *Samb.*
x Πάθους] Πόθου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*
y Χρῆσθε,] Ita *Big.* (*Tar.* & *Cocc.*) & *Samb.* in *cæteris* χρᾶσθε.
z Τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους] Ideo Rutilius Judæum vocat *Humanis animal diſſociale cibis.* REL.
a Βουλομένοις] Βουλομένοις malit *Schotanus*, & mox ἔχειν τὸ τῶν.
b Ἡμῖν Θεοὺς] Illud ἡμῖν ex *MSS.*
c Ἀφίχθε] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *aliis* ἀφίχθαι.
d Προτρέποισθε·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* (προτρέποισθε *Coccejus*)

"terræ, in quam perveniſtis, proprios veneremi-
"ni: præſertim cum noſtri in honore ſint omni
"populo, veſter vero apud neminem *præterquam*
"*vos*. Oportere igitur illos dicebant aut eadem
"quæ aliis *cultu proſequenda* exiſtimare, aut alium
"terrarum orbem quærere, ubi ſoli ex legibus ſi-
"bi propriis vitam inſtituant.

His illecebris capti Hebræi jus de connubiis, decibis, deque cultu Dei unici confeſtim violant Num c. 25 Deut. c. 4. Joſ. c. 21. Hoſ. c. 9.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honeſtiſſima viſa eſt hæc oratio: quo factum eſt, ut, illarum poſtulationi *& illecebris* concedentes, leges patrias violarent. Et cum plures Deos eſſe exiſtimarint, illiſque gentium iſtarum ritu libare decreverint, cibis etiam peregrinis utebantur; atque omnia in mulierum gratiam, contra ac lex eis præceperat, deinceps faciebant: ut jam per totum late exercitum ſerperet juvenum inſolentia, & ſeditio priore pejor gliſceret, periculumque eſſet ne patria inſtituta penitus in deſuetudinem abirent. Juventus enim, deguſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebili deſiderio in eos ferebatur: & ſi qui primorum populi ob majorum virtutem illuſtres exſtiterint, mali hujus contagione & ipſi erant afflati.

Laſcivia ejus dux Zambrias, Symeoni progenitori multum ab ſimilis.

10. Quin & Zambrias, Simeonidis tribus princeps, qui conſueverat Chosbiæ Madianitidi, Suris filiæ, gentis iſtius Dynaſtæ, juſſus à muliere ut contemptis Moyſis placitis ſui ad arbitrium ſe componeret, illi obſequutus eſt; ſacra more non patrio faciendo, & uxore ducta alienigena. Cum vero res ita ſe haberent; Moyſes, veritus ne quid pejus accideret, convocato in concionem populo, neminem quidem nominatim accuſavit, nolens eos in deſperationem adducere, qui, modo laterent, ad ſanitatem redire poterant. Dicebat autem, "ut ea patrarint, quæ & ſibimet & ma-
"joribus in dedecus cedunt & opprobrium; quòd
"voluptati indulgere maluerint, quam Deo ſer-
"vire, vitamque ad ejus præſcriptum agere: o-
"portere tamen, ut & adhuc ipſis bene ſit, pœ-
"nitentiam agere, iſtud demum fortitudinem eſ-
"ſe exiſtimando, non ut legibus vim inferant,
"ſed ut cupiditates pravas compeſcant. Præterea
"autem abſurdum eſſe ajebat, quod cum in de-
"ſerto modeſte vixiſſent, nunc bonis circumfluen-
"tes ſupra modum inſanirent, & quæ per inopiam eſſent adepti, per affluentiam perditum irent". Et ille quidem, hæc iis ſubjiciendo, ætate minores in melius mutare conabatur, rerumque geſtarum ad pœnitentiam adducere.

Zambriæ adverſus legem Moyſaicam oratio.

11. Proxime autem cum ſurrexiſſet Zambrias, "Sed tu quidem, inquit, ô Moyſes, utere legi-
"bus quibus ſtudium adhibuiſti, & *quibus* plurimum firmitatis ac roboris ex conſuetudine ac-
"ceſſit. Quod niſi ita ſe habuiſſet, ſæpe jam pœ-
"nas luiſſes, & *tuo malo* haud tutum eſſe verba
"dare Hebræis didiciſſes. Me certe iis, quæ tu
"ἢ ταῦτα, τ̃ μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαν-
"τας, ℥ δ' ὑμετέρα πρὸς μηδένα τοιούτα τυγχάνον-
"τα. δεῖν οὖν αὐτοὺς ἔλεγον ἢ τ' αὐτὰ πᾶσιν [c] ἡγη-
"τέον, ἢ ζητεῖν ἄλλα οἰκειόμενα, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι
"κ℥ τοὺς ἰδίους νόμους.

9. Οἱ δ' ὑπὸ ℥ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ συγκαθέντες [f] αὐτὰς εἰς ἃ παρεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεὰς τε πλείονας εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς κ℥ νόμον τ' ὑπαχθὲν τοῖς καθιδρυσαμένοις παρῆμεν, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ [g] πάντα εἰς ἡδονὴν τ' γυναικῶν ὑπὸ τὸ ναυτικὸν οἷς ὁ νόμος αὐτῶν [h] ἐκέλευσε ποιοῦντες διετέλουν· ὡς ἤδη παντὸς ὅλου ℥ στρατ℥ τὴν παρανομίαν χωρεῖν τ' νέων, καὶ σχεδὸν αὐτοῖς πολὺ χεῖρον τ' παρόντος ἐμπεσεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆ τ' ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως [i] αὐτῶν ἐνεφορεῖτο· καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἀφὰ πατέρων ἀρεταὶς ὑπέφαινεῖς ἦσαν, [k] συνδιεφθείροντο.

ί. Καὶ [l] Ζαμβρίας ὁ τ [m] Συμεωνίδου ἡγέμενος φυλῆς, [n] Χοσβίᾳ σωῶν Μαδιανίτιδι, Σύρε θυγατρὶ τῶν ἐκείνῃ δυναστεύοντος ἀνδρὸς, κελευσθεὶς ὑπὸ τ γυναικὸς πρὸ τῶν Μωϋσεῖ δοχθέντων τὰ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ γνησιώτερον, [o] ἐθεράπευεν αὐτήν· ὁ θύων τὰ πάτρια, καὶ χρώμενος ἡγεμὼν [p] ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων· δείσας Μωϋσῆς μὴ χαλεπόν τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τ λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν ὠθίσῃσαι τοὺς ἐκ ℥ λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε ℥, ὡς οὐκ ἄξια ὁρῶεν [q] ἔθ' αὐτῶν ὅτε πα-
"τέρων, τῇ ἡδονῇ ὠθισμήσαντες ℥ Θεὸν καὶ ℥
"κατὰ τοῦτον [r] βίον· ὠθοῦσθαι ℥, ὡς ἔτι καὶ [s] κα-
"λῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, μεταβαλέσθαι, τῇ ἀνδρείαν
"ὑπολαμβάνουσιν οὐκ [t] ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νό-
"μους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τ ὑπὸ θυμίας εἶναι.
"πρὸς τούτοις ℥ ἐδόκει εὔλογον ἔφασκε σωφρονήσασθαι
"αὐτὰς ὑπὸ τ ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας
"παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τ ἐνδείας δι' ὑ-
"περβολὴν αὐτῶν [v] ἀπολέσθαι". καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων ἐπῄρετο τὰς νέας ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν [x] ἀπάγειν ὧν ἐπεχείρουν.

ια'. Ἀναστὰς ℥ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, "ἀλλὰ σὺ
"μὲν, εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐπαι-
"δεύθης, ἐκ [y] τ συνηθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς
"παρεχόμενος. ἐπεὶ, μὴ τῶν αὐτῶν ἐχόντων τ τρόπον,
"πολλάκις ἂν ἤδη κεκωλυσμένος ἔγνως ἂν οὐκ ὀρθα-
"λογίστως Ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκήλυθον οἷς σὺ
"[z] παρεκέλ-

in *Editis* παρεκέλευσε.

e Ηγητέον,] Lege ἡγεῖσθαι. COCC.

f Αὐτὰς] In *Editis* αὐτὰς εἰς ἃ παρεκαλοῦντο. in *MSS* ἑαυτὰς εἰς ἃ παρεκ.

g Πάντα εἰς ἡδονὴν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* πάντες.

h Ἐκέλευσε] *Al.* ἐκώλυε.

i Αὐτῶν] Illud αὐτῶν inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

k Συνδιεφθείροντο.] Συνεδιέφθειρε *Vat.*

l Ζαμβρίας] *Zimri* Maſorethis, *Zamri* Hieronymo, *Zambri* Syro Interpreti, & Ζαμβρῆ LXX.

m Συμεωνίδου] Ο τ τεμεσί *Baſ.* & *Gen.* לשבעני λαοτεμεωνί apud Moyſen. ὁ τ τ μεωνίτιδ Φυλῆς ἡγεμενος MSS quatuor, & Annalis Z naræ. BERN. *Al.* Συμεωνίου & Συμεωνιτιδου.

n Χοσβίᾳ] Sic reſtitui hunc locum. Legebatur vulgo χοτυὶ σινῶν μαδ α ί δι ᾳ. In codice *Busb.* χο μῇ, & in *Hen.* χασμῇ, imitatione LXX II. Interperum, qui χασβὶ reddiderant malum nomen. Apud *Big* & *Samb.* reperio χο ία σινὼν μαδιανίτιδι ὄσα. *Epiphanius* creverat ocellis non acutiſſimis οσαμὴ σωῶν μαδ νιτ δ κ κ, ſeu pravius μα ιτ τ ουζ, *Chorami* (pro *Choſami*) *Madianitidem mulierem Dieri cujuſdam filiam, &c. Suram* vero (עור סוּר & סוּרִי Flavio ἰαλωίζοντι) partem quintam regni Madianici hanc *Fraudem* genuiſſe (quippe כוזי aut כוזית tantum indicat) ſuis literis docuit Moyſes Num. c. 25. Haud errabit equidem, quiſquis כוזבי Græca forma χοσβὶ donaverit, aut χοσβία. In iisdem ſcribæ Typotheræque forte conſenſerunt §. 12. hujus capitis. Eadem שוולנאי appellatur in ſcholis Babyloniis. Vide Synh p. 82 b BERN. Ita ex *Big.* & *Samb* reſtituit *Bernardus*, niſi quod pro Οὐρὶ maluerit Σὺρὶ ex Hebraïco צור. In *Editis*, *aliiſque* Χοτμὶ σινῶν Μαδιανίτιδι Ουρὶ Vide § 11.

o Ἐθεράπευεν] Juxta *Big. Samb Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐθεράπευσεν· ἅτε θύων τὰ π.

p Ἀλλόφυλον.] Non ex alia tribu, ſed ex alia gente, quæ non eſſet Iſraelitica. Ita hæc vox Joſepho uſurpatur. Ideo mox γνήσιον ξενικὸν vocat. REL.

q Οὐδ' αὐτῶν] Ita *Big* & *Samb.* in *cæteris* οὐκ αὐτῶν.

r Βίον·] Sic quinque *MSS.* in *Editis* βίᾳ. *Vet Interpres* legiſſe videtur, κ κ τοῦτον βιάζεσθαι ες, & *ei placentia violarent.*

s Καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι,] Καλῶς αὐτοῖς ἂν ἔχειν *Big.* & *Samb.*

t Ἐν τῷ βιάζεσθαι] Εἰς τὸ β. *Iidem.* HUDS. Ut & *Coll. Voſſ.* εἰ τῷ amabat *Coccejus.* HAV.

v Ἀπολέσθαι] Ἀπολέσειν *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπολέσασθαι *Big.* αὐ ἀ ἀπολέσθαι ex conjectura.

x Ἀπάγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἄγειν.

y Τῆς συνηθείας] Τῆς τούτων αὐτῆς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

z Παρεκέτ-

"[z] προτάττεις τυραννικῶς λάβοις. ἐ γὰρ ἄλλό π μέχρι "νῦν, ἢ, προφάσει νόμων καὶ τ Θεῶν, δουλείαν μὲν "ἡμῖν, ἀρχὴν δ' σαυτῷ κακοργοῖς· ἀφαιρούμενος ἡ- "μᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κτ τ βίου αὐτεξούσιον, ὁ τ [a] ἐλευ- "θέρων ἐστὶ καὶ δεσπότου σὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος "δ' ἂν [b] ἦς Αἰγυπτίων Ἑβραίοις ἡγοῖο, πιμωρεῖν "ἀξιῶν κατὰ τὰς νόμους τῷ ἑκάστῳ πρὸς τὸ κεχαρισ- "μένον αὐτῷ [c] ποίησιν. [d] πολὺ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς "πιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα "καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι πρηρημένος, καὶ κατὰ τ "ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν [e] τῷ ἑαυτῷ κατασκευάσας. "ἃ δὴ πράττω νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπραττε [f] πρὸ "αὐτῶν ὁμολογεῖν σὐκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε "ξενικὴν, ὡς φῄς, ἤγαγον· παρ' ἐμαυτῷ γὰρ [g] ἀκούεις "τὰς ἐμὰς πράξεις, ὡς παρ' ἐλευθέρᾳ, καὶ γὰρ οὐδὲ "λαθεῖν προῃρούμην· θεοῖς τε θεοῖς οἷς θύειν [h] μὴ νο- "μίζετε, δίκαιον ἡγούμενος πρὸ πολλῶν ἐμαυτῷ πρᾶγ- "μα εὐσεβὲς τῷ ἀληθεῖ, καὶ σχ ὥσπερ σὐ τυραν- "νίδι ζῆν, τῷ ὅλῳ ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τ βίᾳ πάντος "ἀνηρτημένῃ. [i] χαρείη τ' ἂν ἰδεῖς, κυριώτερον αὐ- "τὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τ ἐμῆς ἀποφαινό- "μενον.

ιϛ'. Τᾷ δ' Ζαμβρίᾳ ταῦτα, πρὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκει καὶ τ ἄλλων τινες, εἰπόντος· ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τ μέλλοντος, καὶ τ νομοθέτην ὁρῶν μὴ πε- ραιτέρω τῷ ἀπονοίαν αὐτὸν προαγαγεῖν σὐ τ [k] ἀνδικρὺς ζηλώσαντα· πρεῖσσον γὰρ, μὴ πολλοὶ, τ κτ τ λόγων ἀσελγείας αὐτὸν μιμητὰς ἡγούμενοι, παράξωσι τὸ πλῆθος· κ ἐφάνετο μὲν δὴ τούτοις ὁ σύλλογος. προεληλύθει δ' ἂν δὴ πλεῖον ἡ τ κακὸν πεῖρα, μὴ φθάσας [l] Ζαμβρίας τελευτῆσαι σὺν τοιαύτης αἰτίας. [l] Φινεέσης, [m] ἀνὴρ τὰ τἆλλα τῶν νεωτέρων κρείττων,

"tyranni more imperaveris, obsequentem non ha- "bebis. Non enim aliud quidquam hactenus, "quam, sub legum ac religionis prætextu, nobis "quidem servitutem, tibimet vero dominatum "malis artibus adstruisti; voluptatem nobis ac ad "arbitrium vivendi libertatem adimens, quæ li- "berorum sunt & nullius sub imperio degentium. "Hebræos sane gravius, quam Ægyptii, premet, "[1] qui ad leges exigere & punire voluerit quic- "quid voluntati nostræ morem gerentes feceri- "mus. Multo autem tu justius pœna afficiaris, "quandoquidem tibi in animo fuerit abolere quæ "omnium consensu erant approbata; atque ita "hoc comparaveris, ut tua, contra quam alii "sentiunt universi, valeret sententia. Cum vero "quæ nunc facio recte facta esse existimem, ita "postea de iis coram confiteri non me pigebit. "Et mulierem peregrinam, ut ais, in uxorem "duxi: (accipis quidem à meipso facta mea, ut "ab homine libero;[2] neque enim in animum in- "duxi, ut laterem) & sacra Diis facio, quibus li- "bare nefas ducitis, æquum esse existimans mul- "tas vias persequi ut tandem ad veritatem perve- "niam, & non sicuti sub tyrannide vivere, in "uno vitæ totius spem omnem reponendo.[3] ne- "que erit cur quis lætetur, qui meis in rebus "meipso plus arbitrii se habere ostenderit.

12. Cum autem hæc Zambrias de iis, quæ ipse pariter ac alii quidam male commiserunt, protulisset, populus quiescebat, quod solicitus quidem esset metu de futuris, Legislatorem vero perspicere sibi videretur amplius nolle contende- re, ne hominem insolentem magis irritaret. Me- tuebat enim, ne multi, ad verborum ejus intem- perantiam sequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita quidem dimissa est concio. Fortasse autem ulterius mali vis serpsisset, ni *ma- ture* sublatus fuisset Zambrias hujusmodi ex cau- sa. *Num. c. 25.*

Phineeses Eleazari filius Aaronis nepos, vir validi corporis, animoque adhuc major, zelo Dei percitus, Zambriam Chosbiamque lancea transfigit.

z Προστάττεις] *Samb. Busb. & Hen.* προστάσεις. Ad clausulam λάβοις *Hen.* BERN.

a Ἐλευθέραν] Ἐλευθερίαν in duobus *MSS.* (ἐλευθέριον in *Coll. Voss.* Est (*Tar.*) qui malit ἀ τ ἐλευθέρων.

b Οὕτως] Οὕτως *Big. & Samb.* & mox ἡγοῖο.

c Ποίησιν.] Βούλῃ *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.*

d Πολὺ δ' ἂν] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis* πολλῷ. HUDS. Lege πολλῷ. COCC.

1. *Qui ad leges exigere*] *Epiphanius* vertit, *qui castigare voluerit secundum sibi placitas leges facta cujuscunque.*

e Τῷ ἑαυτῷ] *Bas. & Gen.* τῷ σεαυτῷ (idem denotat ἑαυτῷ inter cives Palladis) κατασκευάσας (typis forte prioribus κατασκευασὼς) ἀτοπίαν. ἐγὼ δ', ἃ σ ρίμην εἰκότως ἂν πράττω νυνὶ, κρίνας *Big. & Samb.* Jam silet *Epiphanius.* BERN. Τῷ σεαυτοῦ κατασκευάσας ἀτοπίαν. ἐγὼ δ', ἃ σ ρίμην εἰκότως ἂν πράττω νυνὶ, κρίνας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

f Πρὸ αὐτῶν] Abundant hæc. COCC.

g Ἀκούεις] Ἀκούσῃ τὰς [ἐμὰς *Vat.*] ἐμ' αὐτῷ πράξεις *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

h Μὴ νομίζετε,] *Mox Big. & Samb.*

2. *Neque enim in animum induxi,*] *Epiphanius* reddit, *non enim latere proposui, nec pro me alter delator erit,* quasi aliquid amplius in *suo codice* habuerit, quam in *nostris* exstat.

i Χαρείη] *Bas. & Gen.* χαρείη) ἂν. Hunc versum difficilem sensit *Epiphanius* præter ingenium suum. BERN. Ita *Big. & Samb.* Χαρείη) *Bas. & G.* HUDS. χαρίζῃ malo. COCC.

3. *Neque erit cur quis letetur,*] In *Vet. Interp.* juxta *Vossii* Cod. *nemo autem magis se expositurus sit quam ego, qui mentem meam de iis, quæ fecerim, enunciem.* in *Gelenio* autem sic, *nemo mihi rem gratam fecerit* &c.

k Ἀνδικρὺς] *Al.* Ἀνδικρύ.

l Φινεέσης,] *Phineeses* פנחס קנאה *Φινέας ὁ ζηλωτὴς Uzielidæ, & adhuc fortius apud Patres Babylonios f.* 82. Synhedrin, *& in Levitico Magno* Parasa 33. קנאי בן קנאי *καναῖος ὁ καναίας propter zelum Levis, sed ignomine idem* Putielides, *Pontificum Hebræorum tertius, vir validi corporis; hoc de illo testantur Philo, Josephus, & Johannes ramus Pharisæus* Synh. *f.* 82. *b. animo adhuc major, jamque zelo Dei percitus,* ἀληθ. *c.* 25. 9. *Zambriam Chosbiamque, incestos conjuges, in thalamo* כוסבא הקברה: *idem* fornix, camera, τέγος *Aquilæ,* σκηνὴ *Josepho,* האהל والقبة *pariter Saadiæ, Salomoni, Cimchioque, Symmacho* κοιτῶνα, *non* πυελῶνα: *sed interpretibus Ptolemæi regis* fornax, *ubi offenderat, vindice pilo ambos transfodit modoque merito jungit.* רוכח *vero Josephus perite interpretatus est* ῥομφαίαν, *i. e. lancea Hispanorum, seu framea Alemannorum ex etymo. A Græcis enim in Germaniam illatum est hoc vocabuli, licet aliter existimabat Corn. Tacitus. Hastam longam* ῥομφαίαν *vocant Hesychius & Photius, Rumicem Festus, Gellius Rumpiam è Græco.* רומח *insuper* σειρομάστης τοῦ ὁ. ὀφυ *Aquilæ, & Symmacho contus. Hoc autem exemplo pars sincera juvenum, sumtis animis plusquam suis, cognati exercitûs libidinem atque apostasiam ferro castigat: sæviit & latius pestis. Ita* 24000 *Hebræos perdidit Venus Moabica. His porro vindictis promeruit Phineeses, Num. c.* 25. 12. *Mal. c.* 2. 5. *diuturnum ac ferme continuum Primatum suæ stirpis, necnon* ברית שלום *i. e. eam vivendi felicitatem, ut post longa secula Christus olim adventarit orbem terrarum judicatum, hoc Angelo fœderis, hoc patre patrato inductus; ita suadet filius Uzielis. Lege itaque Num. c.* 25. *&* Ψ. *c.* 106. 28. *Eccles. c.* 45. 28. 1 *Macc c.* 2. 54. *&* 1 *Cor. c.* 10. 8. *Pesiclamque f.* 58, 59. *Et Paraphrasin Jonathæ, unde hæc assumsi:* והאנא גור לירת ית קימי שלם ואינדירית מלאך קיים ויהי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא. *Tantidem etiam eruitur ex antiquo monumento Rabbinorum* סיפרי: תחת אשר קינא לאלהיו ותכפר אשר הניחה למות נפשו וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר שיער עכשיו לא זו אלא עומר ומכפר עד שיהיו המיתים. *Statimque colligit idem Commentarius,* XVIII *Pontifices hoc homine prognatos præfuisse Ædi priori, imo* LXXX *Secundæ, ubi mitra pretio plerunque verterat. Simile insuper Adamantius noster à similibus:* οἱ ἀπρόϊκτοις, οὐκ οἶδα πόθεν κινήσαντες, οἱ ἱερεῖοι ἐπωμοσάμενοι, Φινεὲς τ ἐλεαζάρου υἱὸν αὐτὸν εἶναι ἠλίας, κ τὸ ἀ.ανατον σὺν τοῖς ἀρετμοῖς αὐτῷ ἁρμ τ ὀνομαζομένης ἱερήνης ἐπηλγελθαι. *Atqui eisdem pene verbis Rabbi Lazarus* בראש הקורש ברוך הוא שמו של פנחס בשמו של אליהו. *Apocrypha igitur jam vocat Origines Sacrarum Literarum exegeses, quæ à Pharisæis acceptæ per tot secula miseri Judaismi percolarunt. Inde ait Samuel Laniadus ad c.* 20. *Judicum ex Davide Cimchiorum,* מקצרת רזל אמרו כי פנחס זה אליהו. *Eandem paradosin tangit Abenesdras, Abarbanelis, Explanatoresque alii, ut scias Rabbinos non nuper delirasse in Sacris; utinam & nostri homines temperantius egissent in tam Divino codice. Addam huc & adnotationem Rabbinicam Hieronymi ad ultimam mansionum Hebraicarum.* Phinees zelatus zelum Domini, accepit præmium in æternam memoriam, armum victimæ. *Ita enim Jonathan, post Doctores Ænigmaticos,* Cholin *fol.* 134. *b, interpretatur Num. c.* 25. *v.* 13. κ ἐσαι αὐτῷ κ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν ἅγ τάξις ἱερατεία αἰωνίας, ἀντ' ὧν ἐζήλωτε τῷ θεῷ αὐτοῦ· quia prenserat ille lanceam brachio suo ברזעיה, scortumque percusserat אל קבתה, oreque tenus בפומיה oraverat (ψ. 110. פלל) causa populi Hebræi, commeruit sane pro toto Sacerdotum ordine tria illa dona seu ματίνων, armum, malam, & ventriculum, יזכנו כהניא להלת מתנן דרועא ולעא וקיבתא. *Vide Num. c.* 25. 1 *Cor. c.* 10. 8. ψ. 106. 28, 29, 30. *Eccles. c.*

sa. Phineesis, vir cætera juventutis facile princeps, patrisque dignitate omnium ejusdem ætatis eminentissimus (Eleazari enim Pontificis erat filius, & Moysis ex fratre nepos) doloris acerbitate victus ob ea quæ patrârat Zambrias, &, antequam ex impunitate in majus aliquod facinus crescceret insolentia, supplicium manu sua ab eo volens exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum inulti essent *flagitii* auctores, (tanta enim erat animi magnitudine, adeoque præcellenti corporis robore, ut non prius, cum periculum aliquod aggredi constitueret, ab eo desisteret, quam illud expugnasset & victoriam de eo reportasset) Zambriam, in tentorium ipsum consequutus, pariter ac Chosbiam eodem lanceæ ictu interemit. Juvenes autem omnes, qui virtutis aliquid sibi vendicarent & honestatis studio tenerentur, Phineesis fortitudinis exemplo accensi, ejusdem cum Zambria criminis reos interfecerunt. Multi itaque illorum, qui leges *patrias* violârant, horum egregia virtute perempti sunt. Reliqui autem reliqui omnes perierunt, Deo hunc illis morbum immittente. Et quotquot è cognatis, qui cum prohibere debuerint, eos ad hæc impulerunt, à Deo pro sceleris sociis habiti, pariter sublati erant. Mortui sunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti quatuor hominum millibus.

Phineesis exemplo sincera pars juvenum, cognati exercitus libidinem atque apostasiam ferro castigat. Dein sævit latius pestis. Num. c. 26.

καὶ τῷ Ἐ πατρὸς ἀξιώματι [n] τὴς ἡλικιώτας ὑπερέχων· Ελεαζαρε γὰρ Ἐ ἀρχιερέως ὑὸς ἦν, Μωϋσεως Ἑ ὁ ἀδελφῆ ὑἱδεύς· ϖεισαγησας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ Ἐ Ζαμβρίε, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τ [p] ἀδείας, ἔργῳ τὴν δικὴν [q] αὐτὸν εἰσπραξασθαι ϕθάνει, καὶ κωλύσαι μᾶλλον τὴν ϖλεονεξίαν εἰς ϖλείονας, τῶν δεξαμένων ἢ κωλαζομένων· τολμῆ Ἑ [r] καὶ ψυχῆς καὶ σώματ Ἑ [s] ἀνδρεία ϖεσόντων ϖρούχων, ὡς μὴ ϖρότερον, εἴ τινι συρραγῆ τῶν δεινῶν, ἀπαλλάττεσθαι, ϖρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν· ὅπῃ τὴν Ἐ Ζαμβρίε σκηνὴν ϖδε ὁμεν Ἑ, αὐτόν τε ϖάγων τῇ [t] ῥομφαίᾳ καὶ τὴν [v] Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ Ἑ νέοι ϖάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ Ἐ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τῆς [x] Φινεέσ τόλμης, ἀνῄρουν τὰς ὅπῃ τοῖς ὁμοίοις [y] Ζαμβρίε τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπέλλυντο μὲν ἓν καὶ ὑπὸ τῆς τότων ἀνδραγαθίας ϖολλοὶ τ ϖδε ἀνομησάντων. ἐφθάρησαν Ἑ ϖαντες καὶ λοιμῷ, τούτων ἐνσκήψαντ Ἑ αὐτοῖς Ἐ Θεῷ τὴν νόσον. ὅσοι τε συγγνῶαι ὄντες, κωλύειν δέον, ἐξώτρυνον αὐτὰς ὅπῃ ϖάσχα, [z] συναδικεῖν τῷ Θεῷ δοκοῦντες, ἀπεθνησκον. [a] ἀπόλλυντο μὲν ἓν ἐκ τ τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττες ϖεντακισχιλίων καὶ [b] δισμυρίων.

ιγ'. Τὰ

45. & 1 *Macc.* c. 26. 54. BERN. Ita alibi apud *Josephum*. Φινεὲς in *Editis*, *Aliisque*, juxta *Interpretes* LXX. Φινεάσης malit *Bern.* Eandem historiam habes apud *Philonem*, p. 105. & *Zonaram*, p. 27 Vide infra, p. 222. v. 14.

m Ανηρ.] Καὶ ἀνὴρ *Samb.*

n Τὰς ἡλικιώτας] Πολὺ τὰς ἡλικ. *Big.* (*Coll Voss*) & *Vat.*

o Αδελφῆ ὑιδοῦς] Μωυσεως ἀδελφῆ ὑὸς *Bas.* & *Gen. m.* ἀδελφῆ ϖαιδὸς ὑὸς vel ὑὸς *Big.* & *Samb. Fratris Mosi nepos*, Epiph. *m.* ἀδελφῆ ὑωιὸς bene *Tar.* Excudi novis typis jussi ἀδελφῆ ὑἱδοῦς, sive ὑοῦς. Sufficeret tamen pro *nepote* μωϋσέως ἀδελφόϖαιδ Ἑ aut ἀδελφιδῆ, omisso altero ὑὸς preli *Basil.* BERN. Ita cum *Bernardo*. si quis ὑεὺς malit, per me licet. In *Editis* Μωϋσέως ἀδελφῆ ὑὸς. in *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* Μωϋσέως δ' ἀδελφῆ ϖαιδὸς ὑὸς *Epiphanius* vertit, *fratris Moysi nepos*. Est qui conjicit, M. ἀδελφῆ ὑωιὸς. Sufficeret tamen pro *nepote* Μωϋσέως ἀδελφόϖαιδ Ἑ aut ἀ.ελφιδῆ.

p Αδία,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀδικίας.

q Αὐτὸν εἰσπραξάσθαι] Hoc modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν.

r Καὶ ψυχῆς] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

s Ανδρεία] Ita *Big.* quod licet per Grammaticum Dyscolum. ἀνδρίλε *Samb. Busb. Hen. Gen.* & *Bas.* ex meate Hori Philologi. BERN. *Al.* ἀνδρεία, & mox ϖρόσχων.

t Ρομφαίᾳ] Ρομφαία *lancea* Hispanorum, seu *framea* Alemannorum. ῥομφαίαν *hastam longam* vocant *Hesychius* & *Photius*.

v Χοσβίαν] Χοσβίαν *Samb.* χασβίαν *Hen.* & *Busb.* Hanc enim *Decipulam*, Veneris Madienæ ædituam primariam, Græci χατβί, Syri ܟܘܒܒܝ appellitant, & Samaritæ in suis paraphrasibus ܠܬܒܒܐ, puto pro ܠܙܒܐ, ἡ ψεύστις. BERN. Ita etiam supra p. 220 v. 21. Χοσβίαν *Hen.* & *Busb.* Χασβῖ etiam & Χασβῖ appellatur.

x Φινεέσ] Nomen zelotæ פנחס, quod *Grandis* & εὐμεγέθης i. ܦܢܚܣ suo etymo indicat, *Pinhas* enunciat Masora Samaritarum ac Judæorum, Φινὶς versio Alexandrina, *Phinches* Syrorum illa, Φινχὰς Arabicæ aliquot. Idem apud Josephum scribitur sæpissime Φινέσης, Φινέσε, nonnunquam Φινέσσε, & juxta codd. *Busb.* & *Hen.* Φινεάσσε, rarius Φινεὶς observato termino Hebraico. Mihi placet forma recta Φινεάσης. Eandem autem historiam ex Moyse sic prius diduxerat Philo: Ο ϗ βαλάκης σὺν λόγῳ σκοπῷ νομίζας εἶναι τὰ λειχθέντα (à Balamo nimirum consultore pessimo) τ κ' μοιχῶν νόμον ἀναλυψάμεν Ἑ, καὶ τὰς ἐπὶ Φογὼρ καὶ ϖορνίαις κεφάλας ἀνελὼν, ὡς εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγεφύρωσαν, (hæc inconsiderate dicta & impotenter, ut sunt multa apud Philonem:) ἀνεδίδαξε ἐπιτρέπ τὰς γυναιξὶ τὰς ὁμιλίας ϖρὸς ὃς ἂν ἐθέλωσι ϖοιεῖσθαι. δεδοίκως Ἑ ἀδίκιας, τὴν ϖληθὺν τ μετεχόντων ἐπήγαγε, ϖολὺ ϖρότερον τὸν ἀληθινὸν αὐτῶν ἀϖατῶσαν Ἐ ϖεισθεῖσαν ταῖς γαστρὶ ἀσέβειαν· ἦσαν υἱὸς Ἑ ἀρχιερέως Φινεὲς ἐπὶ τοῖς γινομένοις σπόδρα χαλεπῶσας, ὑπεραγανακτήσαντι ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ ϖροσήκειν. ἦσαν γάρ τινα τ δεῖν Ἑ ῥήσεις θύοντα καὶ εἰστιῶντα ϖρὸς ϖορνίαν, μήτε κοινωνῆσαι εἰς τὸ δαῖν Ἑ, μήτε λανθάνειν τὰς ϖόλεις ϖειρώμενον, μήτ' οἶκα φιλεῖ κλέπτειν τὰ ἱερεῖα· ἀλλὰ μετ' ἀναισχύντε θράσες τὴν ἀκοσμίαν ἐπιδεικνύμενον, καὶ φρυαττόμενον, ὡς ἐπὶ σεμνῷ, ϖροφάσει τῷ καταγελάσῳ· ϖάνυ ϖικρογνώμες καὶ ϖλημμελεῖς ὀργῆς δικασὰς, ἐκκεκαυμένον ἔτι κατ' ἰδίαν κεφάλης ἀκροτάτης, τὸν τ' ἐραστὴν καὶ τὴν ἑταίραν ἀναιρεῖ, ϖανσανατεμὼν καὶ τὰ γυμνήκια, διότι ϖορνεύσας ἐπῆλθεν σκηνίτης. τῶτο θεσπίσαντες τινες τὸ ϖαράδειγμα τ τὴν ἐξουσίαν καὶ θυσιαστήριον ἐζηλωκότων, ϖερσάζαντ Ἑ μωυσέως ἐμιμήσαντο, καὶ ϖάντας τὰς τελεσθέντας τοῖς χειροποιήτοις συλλήβδην καὶ φίλους ἀδικῶν ἀνελόντες, τὸ μὲ μίασμα τῆ ἴδιας ὀκκαθαίρεσθαι δοκῶσι· τ Ἑ τ ϖαγκάκιστον ἀϖαρεμπτητα τιμωρίαν. τετρακισχιλίους δὲ φασι ϖρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. ὁ Ἑ ἀρχιερεὺς γέρας ἐπάξιον τῷ ἡγ Ἑ ἀρχιερέως, ὃς ϖρῶτ Ἑ ἐπὶ τῶν ἀμυναι ϖερισζε, ἔζητ Ἑ ϖαρασχεῖν μισθός. ϕιλάνθ Ἑ ϖαρασχόμεν Ἑ ὁ Θεὸς ϕιλεῖ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνην, ἣ μηδεὶς ἱκανὸς ἀντεῖπ Ἑ ϖαρασχεῖν· ϖρὸς Ἑ τῇ εἰρήνῃ, καὶ ταλαιπωρίαν ἀϖροσδόκητον ἀϖωθεῖσα αὐτῷ καὶ χθὲς καὶ ϖρώην καὶ ἀφαίρεσιν. Alibi ille ænigmatum doctor, Φινεὲς ὁ ἱερεὺς ὁ ζηλωτὴς τ ὑϖὲρ Θεῦ ζῆλον, τ ϖεσθμῶσιν, τουτέστι τ ζηλωτικὸν λόγον λαῶν, σὺν σπουδῇ ϖρὸν ἢ σκηνιτῆναι τὴν μαστιγίτιν· ὃ χάλεπον ἄθλον καὶ κλῆρον λαμβάνῃ δικαίου, εἰρήνην καὶ ἱερωσύνην. Et de nominibus permutatis, Τῶτο ἔϖαθεν, ἵνα ὁ εἰρηνικὸς καὶ ἱερεὺς Ἑ Θεῦ ϖανσ Φινεὲς, ὑϖερμαχ Ἑ αὐτοπόλους Ἑ ἦλθε, ϕύσει μισοπόνηρ Ἑ ὢν καὶ ζῆλον Ἑ καλὸν κατεχημέν Ἑ ὡ ϖεσθμῶσιν λαοῖσι, τὸ δ' ἐστὶν· ἀκοπημένον καὶ ὀξὺν λόγον, ἐξεῤῥόησε τὸ ῥῶμα καρτέρας χρηταμένῳ καζακειτήτᾳ. &c. Zonaras per compendium itidem dixit, Ζαμβρὴς μ Ἑ φύλαρχ Ἑ ὢν φυλῆς Ἑ συμεωνίτ Ἑ, καὶ μαδιανίτιδι συνοικῶν, καὶ ἀσελγαινῶν, ἐκείνης ἐρῶν, μωϋσέως κατηναισθήσατο, καὶ μὴ ἂν ϖοτε τὴν γυναῖκα καζακειτῆν διωμόσατο. ὁ ϕινεὲς ὁ Ἑ ἀρχιερέως ὢν ϖαῖς Ἑ ἐλαίζαρ ἀσελγήσας, σὺν ἄνδρε ϖαίων τῇ ῥομφαίᾳ τὴν μαδιανίτιν καὶ τ ζαμβρὴν, ἕως καὶ ἄμφω ἀϖέκτεινεν. ὃν καὶ ἄλλοι τέσι, οἷς ὠργίζετ Ἑ ἔμελλε, μιμησάμενοι, ἀϖέθανον Ἑ τέων τὰς ἐπὶ γυναιξὶν ἀλλοφύλοις ἀνομήσαντας. ἀπόλλυντο ὧν ἀνδρὸς σὺν ἐλάττοσι μυρίων καὶ τετρακισχιλίοις. BERN. Hic loci Φινεάσσε *Busb.* & *Hen.* Vide supra p. 221. v. ult.

y Ζαμβρίε] Ita *Vat.* ut & supra p. 222. v. 21. Ζαμβρὶ in *Editis*. Ζαμβρια *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ζαμβρῆ *Hen. Busb.* & *Oecumen.*

z Συναδικεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* συναδικῆν τ Θεὸν *Vat.* in *Editis* ἀδικεῖν τῷ Θ.

a Απόλλυντο] Ita duo editorum, ac privatorum librorum duo; sed & *Zonaræ* Annalis. ἀπώλυντο *Bigotius*, *Sambucus*, & *Epiphanius*. BERN. Απώλυντο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Δισμυρίων.] Desideraverat enim sub hoc facinore de suis copiis Clementissimus Imperator haud minus quam ארבעה ועשרים אלף, τέσσαρας καὶ εἴκοσι χιλιάδας, c. 25. 9. Quanquam ἀναλογφα harum Originum vetera novaque millenarium unum dissimulant, puta *Cassiodori*, *Big. Samb. Hen. Busb. Drungarii*, *Zonaræque*. Veruntamen miror magis quod B. Paulus apud Judæos Corinthios adfirmarit Epistola priore, cecidisse olim mœchæ gentis οἱ μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας; cum Philo eodem plane tempore inter verpos Alexandrinos scripserit de ea calamitate, ut supra monui, τετρακισχιλίους ϖρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. Oecumenius legerat forte in exemplari aliquo V. T. καὶ ἐχθρὸς οἱ τεθηκότες σὺν τῇ πληγῇ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. Verum ex fraude Libraria. Unde necesse habuit & hæc subnectere, τινὲς Ἑ τ ἀναγραψάντων τὸ παλαιὸν εἰκοσιτέσσαρες ἔθεσαν. Vetus ille mos, ex novo ut Scioli Græcanici corrigerent vetus Instrumentum; at deplorandæ plane fatuitatis apparet, propter Synagogas Scholasque adeo frequentes Judæorum ac Samaritarum. Dicendum igitur Zelotarum gladium sustulisse mille milites pollutos, cæteroquin telo Dei fuisse peremptos. Aut Descriptores Epistolarum Paulinarum pro εἰκοσιτέσσαρες χιλ. jampridem præcipitasse εἰκοσιτρεῖς χιλ. Nihil sane boni huc attulit ex Jure Rabbinico ὁ ἐλαζάρ ϖρὸς. BERN. Ita cum *Schotano* rescripsit *Bernardus* ex *Num* c. 25. v. 9. quanquam in *Codd.* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* sit τετρακισχιλίων Ἐ μυρίων. *B. Paulus* in Ep. 1. ad *Corinth.* c. 10. v. 8. dicit εἴκοσι τρεῖς χιλιάδας cecidisse: cum *Philo* eodem fere tempore scripserit τετρακισχιλίους ϖρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι.

Dicendum igitur

ιγ'. Τῶν δὴ τούτης παροξυνθεὶς τὴν αἰτίας Μωϋσῆς, ὅπῃ τὸ [c] Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. περὶ ὧν τὰ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μικρὸν [d] ἐρῶμεν, στρεβλιηγησάμενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν. [e] δίκαιον γὰρ ὅπῃ τούτῳ τὴν τοῦ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ Βάλαμον, ὡθισθέντα ὑπὸ τῶν Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπαράσηται τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ἡ θεία πρόνοια, γνώμην δ' ὑπομένουσαν, ἧ χρησαμένων τῶν πολεμίων ὀλίγοι τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ὅπλοις, [f] νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι, μηδενὸς ἂν γνομένου μάρτυρος καὶ διελέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς πίστις δοκεῖ, ἔστω σκοπεῖσθαι.

13. Hæc autem causa fuit, cur Moyses, ira incitatus, ad Madianitas internecione delendos exercitum miserit. De qua expeditione mox verba faciemus, cum prius istud, à quo digressi sumus, narrando ad finem perduxerimus. Nam par esse arbitror, ut Legislatoris hac in re consilium non prætereamus sine laude. Balamum enim (qui à Madianitis accitus ad Hebræos exsecrandos, & Dei quidem providentia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo secius tamen tale consilium dedit, ut, hostibus eo usis, parum abfuerit, quin populus universus suis *de religione* studiis depravaretur, quibusdam vana de iis opinione infectis) magno *quidem* dignatus est honore, quod scriptis mandarit ejus vaticinia. Et quando ei licuisset omnem ex illis famam & gloriam sibi tribuere & privatim vendicare, præsertim cum nemo esset testis qui eum falsi arguere potuerit, illi *tamen* testimonium perhibuit, ejusque memoriam literis consignavit. Sed hæc quisque ut libuerit, ita consideret.

Balami vaticinia haud dissimulat Moyses, Historicorum primus ac integerrimus.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὅπῃ Μαδιανίτας Ἑβρῆοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

CAP. VII.

Ut Hebræi cum Madianitis acie dimicantes, illos profligarunt.

Bellum Madianiticum, Principum quinque exitio & spoliis opimis memorabile, Num. c. 25 & Jos. c. 13. 21. & Philo, p. 649. Copias Hebræas tum duxerat Phineesses.

ΜΩϋσῆς δὴ, ὑστερ ὧν κὰ [h] προεῖπον, ὅπῃ τὴν [i] Μαδιανῖτιν γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας [k] διχιλίους καὶ μυρίους, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλεξάμενος· [l] καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε [m] Φινεέσῃ, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν, Φυλάξαντος τοῖς Ἑβραίοις [n] τοὺς νόμους, καὶ τὸν ἐξθρονομοῦντα τούτους Ζαμβρίαν τιμωρησαμένου. Μαδιανῖται δὲ, [o] προυθόμενοι τὸ στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὂσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε κὰ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας, ἧ προσδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλισάμενοι πρότερον αὐτούς. ἐλθόντων δὲ κὰ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον κὰ ἀριθμῷ κρεῖττον· οἵτε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν· [p] Ωρέός τε κὰ [q] Σύρης, ἔτι δὲ Ροβέης τε κὰ [r] Οὐρης· πέμπτος δὲ Ρέκεμος, ἣ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς Ἀραβίων ἔχουσα γῆς, κὰ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἀραβίου ἔθνους [s] κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα [t] Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα καὶ παιδίοις ἀνδραποδισάμενοι, καὶ τὰ κτήνη πάντα καὶ τὰ ἄλλα ὑποζύγια, ἐπανῆλθον πρὸς τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἑβραίων, ἄγοντες τὰ λάφυρα.

MOyses autem, ob causas quas ante memoravi, in terram Madianitarum misit exercitum, ad duodecim millia hominum, * pari ex unaquaque tribu numero delecto: ducemque ipsis præfecit Phinees, cujus paulo supra meminimus, ut qui Hebræis leges suas conservaverat, & de Zambria eas violante supplicium sumpserat. Madianitæ vero præsentientes contra se movere exercitum, & non longe abesse, copias suas colligunt; regionisque aditibus, ubi hostes irrupturos esse putabant, munitis, eos exspectabant. Cum autem veniissent, & conserta esset pugna, tanta Madianitarum cecidit multitudo quantam nec conjiciendo nec numerando consequi possumus; cunctique eorum reges *acie occubuerunt*. Quinque autem erant; Oëus & Sures, quin & Robees & Ures: quintus vero Receмus, cui cognominis urbs in terra Arabiæ primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine regis Arabici, qui eam condidit, Areceme vocatur, Græcis Petra dicta. Fusis fugatisque hostibus, regionem eorum diripuere Hebræi; multumque prædæ capientes, & incolas, *viros* cum mulieribus, interficientes, solis virtur Zelotarum gladium mille sustulisse, cæterosque telo Dei fuisse peremptos: aut mille *primorum* periisse, reliquos è *plebe*.

Areceme, Petra, Arabiæ cognominis metropolis.

c Μαδιανιτῶν] Quoties, obsecro, monebimus *μαδιωιτῶν* scribi in membranis *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* & quandoque *μεδινιτῶν*, pro *μαδιανιτῶν Bas. Gen. Stephani*que *Byzantii*. Agnosco tamen perlubenter *μαδιωαίων* cum LXXII. Interpr. & *μαδιωῶν* formas alias gentiles, Arabibusque dilectas. Mox *στρατιὰν ἐξέπεμψε Hen.* BERN.

d Ἐρῶμεν,] Ἐπαγγελῶμεν *Big.* ἀπαγγελῶμεν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

e Δίκαιον] *Al.* δίκαιον ἓ ἐπὶ τ. & in *Vet. Interp.* δίκαιον γὰρ ἓ ἐπὶ τ.

f Νοσησάντων] Νοσησάντων *Samb.*

g Δοκεῖ,] Δοκῇ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δοκεῖ, ὕστω ἓ σκοπεῖσθαι ὧδε τούτων *Vat.*

h Προεῖπον,] Προείπομεν (*Coll. Voss.*) *Samb.*

i Μαδιανῖτιν] *Al* Μαδιωίτιν, & Μαδιανιτῶν.

k Διχιλίους] Εἰς δισχ. *Samb. Big.* & *Vat.*

* *Pari ex unaquaque tribu numero delecto:*] Sc. *mille.*

l Καὶ στρατηγὸν] Ita *Bas. G. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἓ στρατηγὸν αὐτῶν *Big.* στρατηγὸν δ' αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* στρατάρχην αὐτῆς *Zonaras.*

m Φινεέσῃ,] Sic placuit rescribere ex p. 224. v. 2. Φινεὲς *aliis.*

n Τοὺς νόμους,] Præsertim Halacam illam *de ulciscendo connubia Syriaca*, sicut Doctores Babylonii tradidere, ופנחס ראה מיעשה בני ישראל ונזכר הלכה הבועל ארמית קנאין ופוגעין בו. Vide Pesictam, atque Uzielidis Paraphrasin Num. c. 25. 7. BERN.

o Προυθόμενον] Ita (correxerat & *Coccejus*) *Vat. Samb.* à manu secunda. & *Vet. Interpr.* προθυμούμενοι *Bas. G. Big.* & *Samb.* à manu prima

p Ὠρεὸς] Principum Madienorum primus in optimis libris vocatur אוי, quod est *evi*, aut ab ore Syro & Samaritico *Avi*. In codicibus cunctis Josephi seu Græcis seu Latinis ἀχῶ vel *Och*. Facile enim commutantur invicem νάεῶ, νᾶχῶ, & similia. Scripsit sane Flavius εὐεῖῶ aut ὤεῶ. Secundus ἄσυς Big. ἰασυὲης Samb. σύεγης Hen. & Busb. aut correcte σύεης apud Bas. & Gen. *Sur* Epiphanio & Hieronymo pro Hebraico צור, صور. Is erat Chozabæ lascivæ puellæ parens alter infelix. Tertius Regulorum nomen habuit רבע *Rebah*, Hieronymo *Rebe*, LXX. Interpr. ῥοβεὶ aut ῥεβεὶκ, aut ῥοβοὰκ pro ῥοβοὰγ aut ῥοβοὴ. Josepho concinne ῥοβέης; indeque *Robe* & *Robeth* apud Interpretem Scholasticum. Quartus est ὄῤῥης Flavio, Epiphanio *Hiur*, quasi ἰώῤῥης vel ὄῤῥης: LXXII. Interpr. ὄῤ, Moysi חור i. e. χὸῤ. Ultimus pentarchiæ Madinaiticæ רקם, Interpr. LXXII. ῥοκὸμ, Judæis cæteris *Recem*, aut Græco ritu ῥέκεμῶ, *Recem* & *Regem* Epiph. qui Arabiæ Petræ Metropolin de se insignivit, ut putant. Vellem enim contra tot exemplaria Josephi, *Bas. Gen. Big.* & *Samb.* & *Arecen* aut *Arecem* Epiphanii, & contra Onomasticon Eusebii, rescribi potius τὸ ὄνομα ῥεκέμη. Imo vox ipsa ῥεκέμη aut רקם *Petram* significat, ut supra diximus, & cum emphasi ἀῤῥεκεμη. BERN. Ita *Bernardas*, cui tamen non displicet Εὐῖῶ. in *Editis*, *altisque* Ωχῶ. Sed facile commutantur invicem, ut Νάεῶ, Νᾶχῶ, & similia.

q Σύρης,] Ασυρ *Big.* (*Coll. Voss.*) Ιασυὲης *Samb.* Ασυὲης *Vat.* Σύγγης *Hen.* & *Busb.*

r Οὔ-ης·] *Hiur* apud *Epiphan.* quasi Ιώῤῥης vel Οὔῤῥης. Οὔῤ LXX unde Οὔῤης placuit *Bernardo*. In *Editis* Οὔῆς.

s Κτίσαντος] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* κτίσαντος.

t Ἀρεκέμη] Ρεκέμη *Vat.* unde præfixo articulo *Areceme* aut *Hareceme*, & per apocopen *Arce*. de qua supra ad p. 208. v. penult.

v Φι-

virginibus pepercerunt; quod hoc à Moyſe in mandatis acceperit Phineeſes. Qui cum exercitu incolumi *victor in caſtra* rediit; prædam opulentam agens, boum quidem quinquaginta duo millia, ovium vero ſexcenta ſeptuaginta quinque millia, aſinorum autem ſexaginta millia, vaſorum vero aureorum & argenteorum vim ingentem, ad uſum domeſticum paratorum. nam ex opum magnitudine luxu diffluebant. Abductæ ſunt etiam & virgines circiter triginta duo millia. Moyſes itaque prædam partitus, ejus quidem partem unam quinquageſimam Eleazaro dedit & ſacerdotibus, Levitis autem alteram quinquageſimam, quod vero reliquum fuit populo diſtribuit. Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna eſſet bonorum abundantia virtute parta, nulla triſtitia moleſtiave eis inter fruendum oborta.

Jeſum ſucceſſorem ſuum declarat Moyſes, Deo ſic volente, Num. c. 27. Deut. c. 34. Joſ. c. 1. & Philo, p. 698.

2. Moyſes autem, jam ætate provectus, Jeſum deſignavit, qui ſibi in prophetæ & ducis, ſi opus foret, muniis ſuccederet; Deo ipſo jubente ut ſummum rerum imperium ei deferret. Jeſus etenim omnem juris divini pariter ac humani peritiam aſſequutus eſt, Moyſe præceptore uſus.

Gadis ac Rubeli tribubus integris dimidieque Manaſſitidi trans Jordanem ex voto conceditur regio Amoritis, paſcuis felix. Num. c. 32. Deut. c. 3.

3. Per idem tempus duæ tribus Gadis & Rubeli & dimidia Manaſſitis, magno pecorum numero & aliis rebus abundantes, de communi conſilio orant obſecrantque Moyſen, ut ſibi extra ſortem traderet terram Amoritidem, bello partam. gregibus enim alendis perquam accommodam fore. Ille vero ſuſpicatus eos prælia contra Chanaæos metu detrectaſſe, & pecorum curam ut honeſtam *otioſæ deſidendi* occaſionem inveniſſe, ignaviſſimos eos appellat, & qui ſpecioſum timiditati ſuæ prætextum excogitarunt. Velle quidem eos à labore vacuos luxu ætatem agere, cum *cæteri* omnes ærumnas pertulerint, ut terræ quæſitæ forent compotes: ſimul vero adire nolle reliquorum præliorum diſcrimina, ut terram à Deo Jordanem trajicientibus promiſſam caperent, devictis illis quos à nobis pro hoſtibus Deus haberi juſſerat. Illi vero ducem gravius commotum videntes, juſtaque de cauſa petitione illorum irritatum exiſtimantes, pro ſe reſponderunt: ſe neque periculorum metu, neque animi mollitie, ut id ſibi concederetur, poſtulaſſe; ſed hoc tantum egiſſe, ut, præda in locis tutis commodiſque relicta, expeditiores ad certamina & prælia ire poſſent. Se enim paratos eſſe, ajebant, poſtquam oppida in præſidium liberorum & conjugum ac facultatum ſuarum ipſo annuente inſtaurarant, una cum exercitu proficiſci. Moyſes autem, ſibi placente illorum ſermone, ad ſe vocat Eleazarum pontificem & Jeſum ac cæteros magiſtratus, *eorumque præſentia* illis concedit Amoritidem ea lege, ut cognatis tribubus *cum*

πες, μόνας τὰς παρθένας κατέλιπον, τῷ Μωϋσέως [v] φινεέσῃ κελεύσαντι. ὃς ἦκεν ἄγων τ' στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον· βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ [x] πενταχισμυρίας, ὄις δὲ πενταχισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας· χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς, ἣ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἀβροδιαίτοις σφόδρα ἐτύγχανον. ἤχθησαν δὲ [y] καὶ παρθένοι πρὸς δισχιλίας καὶ [z] τρισμυρίας. Μωϋσῆς δὲ [a] μερίσας τὴν λείαν, τὸ μὲν ἑπτάκις τὸ πεντηκοστὸν Ελεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι, Λευίταις δὲ τὸ ἑπτάκις τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τὴν δὲ λοιπὴν νείμῃ τῷ λαῷ. καὶ δίκαιον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως, ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκυθρωπῆς παύτης ἀπολαύειν [b] ἐμποδιζομένοις.

β'. Μωϋσῆς δὲ, γήραος ἤδη τυγχάνων, διάδοχον [c] ἑαυτῷ Ἰησοῦν καθίστησιν ὄντι τε [d] τὴν προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἶπε δεήσειν ἡγησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ Θεοῦ τούτῳ τὴν προσασίαν ἀπιτρέψαι τ' πραγμάτων. ὁ δὲ Ἰησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, [e] Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος. γ'. Κἀν τούτῳ δυοῖν φυλαῖν Γάδι τε καὶ [f] Ρουβήλ καὶ τ' [g] Μανασσιτιδος ἡμίσει, πλῆθος πεπαιόδων ἀδαμονῦσαι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τ' Μωϋσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν [h] Αμωρῖτιν προσλαβεῖν, δορίκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτὰς, δείσαντας τὴν πρὸς Χαναναίους μάχην, προφασιν ὑπερπῆ τὴν τ' βοσκημάτων ἐπιμέλειαν [i] ὑπῆδαι, κακίσας τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας [k] ἔγκλημα προφασιν ἐπινοήσαντας. αὐτὰς μὲν βάλεσθαι τυφὰν ἀπόνως διάγοντας, [l] πάντων τεπαλαιπωρηκότων ὑπὲρ δ' κτήσασθαι τὴν αἰτηθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν γῆν· [m] μὴ θέλειν δ', σωφρονούσας τ' ἐπιλοίπων ἀγώνων, γῆν, ἣν διδοῦσιν αὐτοῖς τ' Ιορδάνην ὁ Θεὸς προδιδόσθαι [n] ὑπέχηται, ταύτην λαβεῖν, καταπρεψαμένους ὡς ἐκεῖνο ἀπιθείσιν ἡμῖν πολεμίους. [o] οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, [p] ἀπελογοῦντο· μὴ διὰ φόβον [q] κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν [r] πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπιτηδείοις καταλιπόντες εὔζωνοι πρὸς τὰς ἀγῶνας [s] καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναινται. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτὰς, κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὐτὸ διδόντος, [t] συναπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας Ελεάζαρον [v] τ' ἀρχιερέα καὶ Ἰησοῦν καὶ τὰς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν [x] Αμωρῖτιν αὐτοῖς ὑπὸ τῷ συμμα-

[v] Φινεέσῃ] Ita *Vat.* in *cæteris* Φινεΐ, Φινὶς, aut Φινεές.

[x] Πενταχισμυρίας,] Βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πενταχισμυρίας καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας hæc *Epiphanius* offenderat. βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πενταχισμυρίας· ὄεις (*Big.* ὄις) δὲ πενταχισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Big.* & *Samb.* βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πενταχισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας Typographi *Germanici.* Emendo potius Moyſe duce, βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πενταχισμυρίας· ὄις (ſic enim ſtringunt nomen bidentum Ariſtarchus & Ptolemæus: Heſychius vero aliique adfectu Attico vel in ſyllabam contrahunt ὶς) δὲ πενταχισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας. Dabimus itaque viliſſimæ prædæ ſuum numerum. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ὄεις non ὄις habeat *Samb.* & σὺν pro πρὸς *Vat.* πενταχισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Forſan ex *Moyſe* in *Num.* c. 31. ἑπτακισμυρίας, dein ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας.

[y] Καὶ παρθένοι] Καὶ αἱ π. *Big.*

[z] Τρισμυρίας.] Δισμυρίας ſolus *Big.* perperam.

[a] Μερίσας τὴν λείαν,] Ita *Vet. Interpr.* & quatuor *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis*, *Aliiſque*, μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν &c.

[b] Εμποδιζομένοις.] Lege ἐμποδιζόμενοι. COCC.

[c] Ἑαυτῷ] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Τῷ προφητείαις,] Num. c. 27. 18. de Jeſu, איש אשר רוח בו; quod etiam Onceloſo & Jonathani interpretibus נבר ריי רוה נבואה ביה. BERN.

[e] Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.] Μωυσέος ἐκδιδαξ. *Samb.* παιδίαν ——μ· δὲ διδάξαντος *Hen.* & *Busb.* BERN.

[f] Ρουβήλ] Ρουβίμ *Busb.* & *Hen.* Ρουβὶμ *Zon.*

[g] Μανασσίτιδος ἡμίσει,] Μανασσῆδος ἡμίσεια *Samb.* μανασσῆδος ἡμίσεια *Busb.* μανασσῆδος ἡμισέα *Baſ.* & *Hen.* BERN.

[h] Αμωρῖτιν] Al. Αμορῖτιν, & Αμορίτην. Vide p. 209. v. ult.

[i] Ὑπῆδαι,] Ὑφῆδαι *Big.* & *Samb.* & hic cod. à nova manu ὑρίδαι. Ἀρῆδαι *Baſ.* & *Gen.* Cape quod vis. Supra δείσαντας τ' πρ. χαν. μάχης *Busb.* & *Hen.* BERN.

[k] Ἐγκλήματα] Ἀχήματα *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Πάντων] Πάντων ℨ in quatuor *MSS.*

[m] Μὴ θέλειν δ',] *Coll Big.* μὴ δ' θέλειν δ'.

[n] Ὑπέχηται,] Ita *Baſ. Samb.* & *Vat.* Dicas etiam ὑπέχηθ', aut ὑπίχοιτο pro mendo *Genevenſi* ὑπίχοιτ'. BERN.

[o] Οἱ δ' ὁρῶντες] Οἱ δ' *Samb.*

[p] Απελογοῦντο·] Male in impreſſis, Κόπλογοῦντο.

[q] Κινδύνων,] Τῶν κινδύνων *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν,] Ita quatuor *MSS.* in *Vat. Baſ.* & *G.* πεποιῆσθαι pro ποιῆσθαι.

[s] Καὶ τὰς μάχας] Καὶ τὰς μάχας inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Συναπεῖναι] Lege συναπίναι. COCC.

[v] Τὸν ἀρχιερέα] Articulum negligit *Vat.*

[x] Αμωρῖτιν] Rurſum Αμορῖτιν *Baſ.* & *Gen.* Αμωρῖτιν *Samb.* Αμωρῖτιν *Big.* Αμορῖτιν *Busb.* & *Hen.* pro ארץ האמרי ἔξεις Αμορεὶ, ut legit Maſora Judaica. BERN.

ℨ Εως

μαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν [y] ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ πάντα· λαβόντες δὲ ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ [z] κτισάντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμφορήσειν μέλλουσιν αὐτοῖς [a] ὡς ἂν ἐμποδὼν μὴ πονεῖν, ἀπέστειλαν εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὴ καὶ Μωϋσῆς τὰς [b] δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γεγραμμένας, ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν· καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τοῦ φυγᾶς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν [c] συνεχώρησε πολιτεύσασθαι κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ μὴ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπέτρεψεν. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε· [d] Βόσορα μὲν δὴ τῆς [e] ὁρίοις τῆς Ἀραβίας, [f] Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ [g] Γαυλανὰν ἐν τῇ [h] Βαταναιάδι. κτησαμένων δ' αὐτῶν καὶ [i] τὴν Χαναναίων γῆν, [k] τρεῖς ἕτεραι πόλεις ἐμέλλον ἀναπαήσεσθαι τῶν Λευιτῶν πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς [l] κατοικισμόν, Μωϋσέως διατειλαντος.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων [m] μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν διαθήκην ἀνὴρ [n] Σολοφάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἐκ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, "εἰ μὲν μέλλοιτό τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, "μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι· εἰ δὲ [p] ἐξ *copiis suis* auxiliarentur, donec cum *Chananæis* esset debellatum. Regionem itaque hac conditione accipientes, urbesque validis operibus munientes, in illis deposuerunt liberos, & conjuges, & cætera quæcunque secum asportata labori essent impedimento.

4. * Quin & Moyses decem urbes *in ea regione* exstruit, inter illas quadraginta octo *sacras* recensendas; quarum tres in Asyla tribuit, quò percussores, qui hominem per imprudentiam occiderint, confugerent: statuitque exsilii tempus vita pontificis, sub quo profugisset homicidii reus, desiniendum. cujus post obitum domum reverti permisit, cognatis interempti *durante exsilio* potestatem habentibus homicidam *impune* occidendi, si eum extra urbis fines egressum deprehenderent. præterea vero nemini *eum perimere* licebat. Urbes autem, in perfugium constitutæ, hæ erant: Bosora quidem in Arabiæ finibus, Arimanum vero in terra Galadena, & Gaulanan in Bataneade. At, cum Chananæam adepti essent, tres alias Levitarum civitates perfugis ad habitandum assignaturi erant; *hoc illis* Moyse imperante.

Ex XLVIII urbibus Sacris trans Jordanem x condidit Moyses: tresque cæteris editioresque homicidis fortuitis aperuit, adversus familiæ imminutæ vindices. Num. c. 35. Jos. c. 20. & Philo, p. 693.

5. Moyses autem, eum adeuntibus primoribus tribus Manassitidis, eique indicantibus, ut præcipuus quidam ex sua tribu paterfamilias Solopades nomine obierit, liberis quidem masculis non relictis, sequioris tamen sexus aliquibus, atque eum interrogantibus, an "filiabus cessura esset hæreditas, "respondit, siquidem cuiquam ex tribulibus nu- "pserint, ei tribui cum sorte sua accedere, sin vero "vi-

Decretum Moysis de hæreditate filiarum, si pater sine prole masculâ decesserit. Num c. 36. Jos. c. 17. Philo, p. 688.

γ Ἕως ἂν καταστήσωνται] Ita (ut & in *Coll. Voss.*) in quatuor *MSS.* ἕως κατ. *Bas.* & *G.* μέχρι ἂν κατ. *Vat.*

z Κτίσαντες] *Big. Bas.* & *Gen.* Ita Moyses se jubente factum memorat Num c. 32. 24, 34 Significat autem jam ובנו, *Agite, instaurate, bene munitas date*, ne quid amplius, non *à fundo extruite*, quod profecto id temporis haud permitteret Verum *Samb.* & *Epiphanius* heic legerant κτήσαντες respectu לאחוז, quod sæpe visitur eo capite. Mox τὰ ἄλλα *Big.* & *Samb.* BERN.

a Ἢ ἂν ἐμπόδια] *Big.* & *Samb.* ἃ ἂν ἐμπόδια. Contractius quidem *Big.* & *Drungarius*: αἱ φυλαὶ δή γάδ τε καὶ ἡμεῖς, καὶ τὸ ἓν μασσαστῆ ἢ ἡμίσεια, τοσοῦδε μᾶσσον τὴν τῶν ἀμορραίων γῆν ἐσοικιζόσας αὐτοῖς. ὁ δὲ δεινὰς αὐτὰς ἀπεκάλει, καὶ μὴ θέλοντας τὸ ἐσω χαλεπώτερος μάχης κατοικίζειν τοῖς ὁμοφύλοις. ἀπελογοῦντο δὲ ὑμεῖνοι μὴ τοῦτο εἶναι· ἀλλὰ πλῆθος βοσκημάτων ἀθροισμένης, βέλεσθαι ταῦτα ἅμα τῇ χώρᾳ καταλιπεῖν, ἀγαθὴ τυγχανούσῃ ἐσω τετραπόδων τροφή· ἵν' εἶεν αὐτοὶ ἐσω τὰς ἀγέλας τοῖς ὁμοφύλοις συνεπαίροντες εὔζωνοι. ἐπήνεσε ταῦτα μαθὼν, καὶ τοῖς ἀμορίταν αὐτοῖς ἐσοικίσειν ἐπὶ τοιαύταις συνθήκαις. BERN. A ἃ ἂν ἐμπόδια *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέκα πόλεις,] Quatuor erant urbes Leviticæ in portione tribus Gad, duæ in tribu dimidia Menassis, & quatuor in Ruben, uti & in codicibus quibusdam Hebræis Jos. 21. legitur: sed id comma in codicibus vulgatis non extat, cujus tamen sententiam ex hoc quoque testimonio Josephi confirmare possumus. Δώδεκα pro δ' καὶ hic habent codd. quidam MSS. REL. (*Coll. Big.* & *Voss.*) præfert δώδεκα. HAV.

* *Quin & Moyses decem urbes* in ea regione *exstruit*,] *Ex Hebræorum Urbibus Sacris quadraginta & octo, trans Jordanem decem condidit Legislator: tresque illarum, ceteris editiores, homicidis fortuitis aperuit adversus familiæ imminutæ vindices, quo forte novum Pontificem secuti operirentur. Sunt autem istæ* Bosora, בצר Βόσορ LXXII Βοσορ *Judæis aliis*, Βασορὰ *Samaritis, in campis Moabicis, qui vocantur in Lege, ad fines Arabiæ, & Jericunti rectè oppositæ: & Ramoth vel Arima in regione Galadena; tertiaque urbs Batanæa nomine* Gaulana. *Perlege Num. c. 35. Deut. c. 4. 41, &c. Jos. c. 20. & c. 21. à v. 11. 27. & Deut. c. 10. tum Philonem de Profugis, & p. 693. præcipue vero placita Deuteronomi & Samaritanarum Urbis codice* Maccoth *c. 2 à §. 4. Tria autem alia Asyla* (יערי מקלט) *cis amnem Mosaicis opposuit Jesus, è fastigiis tot montium pari ab invicem intervallo erecta, quod in Chorographia sacra probè notandum* ἡνίσοιχον δὲ χεδρὼν ἐκ βόσορ, συχὶμ ἐκ ἰαμνὶθ, καδὶς ἐκ γαυλών. *Talm. Hieros. Maccoth f. 31. d. & Babyl. f. 10. &c. Moysi itaque, sicut alia multa, Asylorum indulgentiam pro cæde involuntaria debent juris Græcanici, Romanique architecti. Ritus idem in Ecclesia Christiana jamdiu obtinuit. In ejusmodi etenim casibus mitius quam nece nocentis animadverti, non solum rescripta Hadriani, Antonini, Alexandri, aliorumque Principum, sed ipsa humanitas dictat.* BERN.

c Συνεχώρησε] *Bas.* & *Gen.* συγχωρεῖ. *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* συνεχώρησε Posthæc *Samb.* οὐκ ἐπιτέτραπται, αὖθις δὲ πόλεις. BERN.

d Βόσορα μὲν] Βόσορ LXX. Βοσορ *Judæis*, Βασορὰ *Samaritis*, urbs ad fines Arabiæ & Jerichunti recte opposita. HUDS. Est בצר, Betzer, non confundenda cum *Bostris*, urbe postea Arabiæ dicta. REL.

e Ὁρίοις] Ὁρίοις *Big.* & *Samb.*

f Ἀρίμανον] Ἀριμαδιανὸν *Samb.* manu priore. ἀρίμαναν *Epiphanius*, tanquam à plurativo Chaldæorum רמן *Raman*. Puto Josephum edidisse suo ævo ἀρίμαν, vel ἀρίμαθαν. Legimus adhuc in versione Græca S. Bibliorum modo ῥημὼθ, modo ἀριμὼθ & ἀῤῥημὼθ, modo ἄρειμα, pro Hebræo רמה, רמתא, רכתים, ראכת, *Rama, Ramatha, Ramathim* & *Ramathaim, Ramoth*, imo *Remoth* juxta Grammaticos Samaritanos. Eligebantur equidem sex urbes Refugii, ut oportuit, omnes quasi ראמורת אתא, & super collibus suis satis conspicuæ & excelsæ. Fit autem ex הרמרת ἄρειμα, & ἀρίμαθα ὠπ הראמרת, adscisente א sonum ac vim ע Græcanicæ, ut sæpe amat. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. l. 3. c. 13. p. 389 HUDS. Est Ramoth. REL.

g Γαυλανὰν] Sic volo, pro גולן Moysis, *Golan* Maforæ Judaicæ, γαυλὰν Samaritice, & γαυλὼν Interpretum Ptolemaicorum. Nunc habet *Big.* & *Samb.* τὴ γαύλαναν ἢ *Bas.* & *Gen.* τὴ γαυλαδηνὰν δή. *Epiphanius* γαύλαλιν ἢ. An emendari præstat vitium typorum *Basilienſium* hunc in modum, ἐκ γαύλανα ἓ μασσαστῆ, tu vide, & æstimato. BERN. Gaulon. REL. Cum *Coll. Big.* consentiebat *Coll Voss.* HAV.

h Βαταναιάδι.] Ita *Bas.* & *G.* perite. dicitur enim Βαταναῖος & Βαταναίας, ut Παναίας. Legerat autem *Epiphanius* Βαύλιδι & *Big.* & *Samb.* Βαλαΐτιδι pro Βαταναίτιδι vel Βαταναΐτιδι. BERN.

i Χαναναίων] Merito nomen Cananææ soli regioni ad occasum Jordanis tribuit. Tribus Ruben, Gad & dimidia Menasse non habitarunt in terra Cananæa. REL.

k Τρεῖς ἕτεραι πόλις] Ἡνίσοιχον δὲ χεδρὼν καὶ Βόσορ, Σιχὲμ καὶ Ραμὼθ, Καδὶς καὶ Γωλάν.

l Κατοικισμὸν,] *Al.* καθοικισμόν.

m Μὲν ὡς] Illud μὲ ex *MSS.*

n Σολοφάδης] Verum equidem propter librarios disceptatur magis hodieque de nomine hujus patriarchæ, quam olim actum de hæreditate ejus adeunda. *Basileënsibus*, eorumque æmulis si credas, tot filiarum miser pater erat σαλπαάδης; si *Busbecio, Hen.* & *Bigotio* ὀλοφάντης, sive *Sambuco* ἀλόφαντος, aut *Epiphanio* denique ὀφθατις. Reddo autem postliminio apud hunc Antiquarium σολοφάδης ὄνομα. Nam Masorethæ Judæorum nos docent pronunciare צלפחד (id nomen *melioris commatis prole destitutum parentem præcisumque*, sive *orbum* i. صلفع aut صلفع denotat, quod nostri Hebraistæ vix credant, *timoris umbra* adeo obsessi:) σελοφαὰδ, & Latine *Selofhad*, aut cum Judæis per Hispanias *Zelophad* Idem semipater Samaritis Judæisque Africanis σαλαφαὰδ, LXXII. Alexandrinis σαλπαὰδ (unde σαλπαάδης in excusis Josephi) & σαλφαὰδ, Philonique vel ab his σαλπαάθ. BERN. Ita *Bernardus*, vel Σιλοφάδης. in *Editis* & *Vat.* Σαλπαάδης ex Σαλπαὰδ *Interpretum* LXX. uti *Philoni* ab his Σαλπαὰθ. Ολοφαὼς *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* Ολοφαὼς *Samb* Οφάτις juxta *Vet. Interpr.*

o Πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι·] Πρὸς αὐτὸν συνοίκους ἀπιέναι (quomodo & hic, ut superius, mavult *Coccejus*) *Hen.* & *Busb.*

p Ἐξ ἄλλης] Licitum ergo erat uxorem ducere ex tribu non sua. REL.

"viris ex alia ſemet elocarint, ſortem in tribu "paterna relinquendam eſſe." Et tunc decreto ſancivit, uniuſcujuſque hæreditatem in ſua tribu permanſuram eſſe.

"ἄλλης γαμοῖντό [q] ποτι φυλῆς, τ̃ κλῆρον ἐν τῇ πα- "τρῴᾳ φυλῇ [r] καταλιπεῖν". καὶ τότε μένειν ἑκάστ τ̃ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ [s] διεξάξαι.

CAP. VIII.

Leges à Moyſe datæ, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus.

Comitia παντηγύρια apud Abylam in campis Moabicis. Num. c. 36, 13. Vide l. 5. c. 1.

1 CUM autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis, peracti eſſent, Moyſes, concione advocata apud Jordanem, ubi nunc urbs eſt Abila (eſt enim locus palmetis conſitus,) omnique populo congregato, hujuſmodi ſermonem habet.

VIII. *Moyſis jam morituri Paraneſis paterna ac pia, ex Deut. c. 4.*

2. "Viri commilitones & longæ ærumnæ ſocii, "quandoquidem ita jam videtur Deo, & oportet "me, ad tempus viginti & centum annorum ſenec- "tute provectum, è vita emigrare, atque *ita con-* "*tigit ut* rerum trans Jordanem gerendarum vobis "non futurus ſim adjutor & auxiliator, à Deo *ut-* "*pote* prohibitus, æquum exiſtimavi ne nunc qui- "dem meum pro veſtra felicitate ſtudium omit- "tere; ſed & vobis æternam bonorum fruitionem "comparare, & mihi ipſi memoriam, vobis melio- "rum copiam adeptis. Agedum igitur, poſtquam "propoſuero, quomodo & vos felices eſſe poſſitis, "natiſque veſtris ſempiternam bonorum poſſeſſio- "nem relinquere, ita ex vita diſcedam. Sum au- "tem dignus cui credatur, tum propter præteri- "tas pro vobis contentiones, tum quia animæ ad "exitum perductæ cum omni virtute commercium "habent. O filii Iſraëlis, una omnibus hominibus "felicitatis cauſa eſt Deus propitius. Nam hic ſolus "poteſt & dignis dare, & ſontibus auferre; cui ſi "præſtiteritis vos ipſos quales & ipſe vult, & e- "go *vos eſſe* admoneo, mentem ejus aperte intel- "ligens, nunquam infeliciter agetis, neque un- "quam beati eſſe deſinetis, atque omnibus con- "ſpicui: ſed & poſſeſſio bonorum, quæ nunc ſunt "vobis, firma manebit, & celerem futurorum præ- "ſentiam habebitis. Tantum neceſſe eſt iis obe- "diatis, quibus vos obſequi vult Deus: & neque "legibus præſentibus aliam præponatis inſtituti- "onem; neque contempta pietate, quam nunc

ΚΕΦ. ή.

Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ΤΩΝ δὴ τεσσαράκοντα ἐτῶν [t] ὧδε τριάκοντ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ὑπὲ τῷ Ιορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν [v] Ἀβιλὴ, φοινικοφύλου δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντ@ ξ λαῦ παντὸς [x] λέγει τοιάδε.

β'. "Ἄνδρες συστρατιῶται καὶ τ̃ μακρᾶς κοινωνοὶ πα- "λαιπωρίας, ἐπεὶ τῷ Θεῷ δοκεῖ ἤδη, [y] καὶ τῷ γήρᾳ "χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένον δεῖ με ξ ζῆν "ἀπελθεῖν, καὶ τῶν [z] πέρα ξ Ιορδάνου συναχθησομένων "ὰ μέλλω βοηθὸς [a] ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχ@, κωλυό- "μεν@ ὑπὸ ξ Θεξ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκα- "ταλιπεῖν τιμῶν ὑπὲρ τ̃ [b] ὑμετέρας εὐδαιμονίας σπέ- "ρμον· [c] ἀλλ' ἀίδιόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν τ̃ "ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνημεῖον μαυτῷ, γηρομένων "ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τ̃ κρειττόνων. Φέρε οὖν ὑποθεμέν@ "ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς "[d] αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀίδιον σπεύδε- "μεν@, ὅτως ἀπελθω ξ βίᾳ. πεισθέσθαι ἢ ἄξιός εἰμι "σφῶν τε τὰς σπέρυσι ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ "σφὼ τὸ τὰς ψυχὰς ὑπὲ τελευτῆ γινομένας μετ' ἀρετῆς "πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ισραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώ- "ποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. μόν@ "γὰρ ὄτ@ [e] δοωῶαί τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι "τ̃ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς, ᾧ παρέχοντες ἑαυ- "τὰς, [f] οἵας αὐτὸς τε βέλεται, κἀγὼ τὴν σφέτεραν "αὐτῷ σαφῶς ἐξεπισάμεν@ σπουδαιῶ, [g] οὐκ ἂν ὄντες "μακαρισταὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσητέ ποτ' ἢ [h] παύ- "σησθε· ἀλλ' ὧν τε νῦν [i] ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις "βεβαία [k] μενεῖ, τ̃ τε [l] ὀπίσω ταχεῖαν ἕξετε τὴν "παρουσίαν. [m] μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βέλεται ἕπεσθαι, "τούτοις πάρχετε· καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων "ἄλλων [n] σπουδάσητε ἀφαίρεσιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν "σπεῖ

[q] Τισι φυλῆς,] Τισὶ non agnoſcit *Vat.*

[r] Καλιπεῖν.] *Al.* καλειπειν.

[s] Διεξάξαι.] Διεξαγῶ *Big.* Verbis aliis aliquot rem eandem dicit *Zonaras* I C τεθνηκότ@ δὲ τοῦτ@ ὃν τ̃ μακαρῶν φυλῆς ἐπὶ δυναστράζι μόνας, ἐξωτηθεὶς μωυσῆς, τίν@ ὁ σκεῦν κλῆρ@ ἔσοιτο, ἀπεκρίνατ@· εἰ μέν τισι τ̃ φυλετῶν σωοικήσουσιν αἱ παρθένοι, μ̃ ξ κλῆρ σφῶν ἐκείνης χορήσαι· εἰ δ' μητρῴοιν τισιν ἐξ ἑτέρας φυλῆς, τ̃ κλῆρον ἐκτήσαν ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ. καὶ ἄτω μένειν ἑκάστ κλῆρ ἐν τῶς φυλαῖς διεξάξαι. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus* p. 28. & *Philonem*, p. 688.

[t] Περὶ τεσσάκοντ' ἡμέρας] Περὶ τεσσάκοντα ἡμ. *Hen.* & *Busb.*

1. *Cum autem anni quadraginta.*] *Sequitur* Miſna *vera ac vetus i. e. Deuteronomion, duorum menſium liber. Celebrantur igitur neomenia Adari, ex Deut. à c. 4. ad c. 31. anno* XL. *Exodi.* [*Atqui prius ſecundum Chronica Rabbinorum, quando deeſſent dies* 36. *aut ex Deut. c.* 1. 3. *adhuc* 60. *i. e.* σξ' ἑξήκοντ' ἡμέρας. *Quippe morti jam propinquus, repetitis concionibus ad pietatem juriſque ſui obſervantiam novum populum hortatus fuerat optimus Moyſes.*] *Comitia* παντήγυρις *apud Abilam*, אבלה שטים, ἄβελ σατιείμ, Abel haſitim, *Num. c.* 33. 49. *aut Num. c.* 25. 1. *Joſ. c.* 2. 1. *Simplicius* Setim *aut* Sittim, *quod Flavius recte interpretatur* πεδίον φοινικόφυτον, *alii* Convallis Acaciarum السنط مرج, *aut* Cedrorum *ex ſententia Talmudiſtarum, aut* Spinarum Albarum *cum B. Hieronymo & Indæis non paucis. Altis forte placeat* Abel Satim, *& ſimpliciter* Abila אבלת *cum Joſepho, Philone, noſtroque Hieronymo, à Moyſe ibi loci totis triginta diebus* defleto *id vocabulum arceſcere. Urbs erat regionis Perææ, in campis Moabicis ſub monte Phogere, à Jordane amne* XL. *ſtadiis diſſita. Qua de conſule hunc ſacerdotem* ἀλωσ. 2. 22. *&* ἀρχαιολ. 5. 1. *& Geographumena Euſebii Stephanique: tum hæc loca ſacra, Num. c.* 36. 13. *Deut. c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 29. *c.* 34. 8. *Joſ. c.* 2. 1. *&* c. 3. 1. BERN.

[v] Ἀβιλὴ,] *Idem* forſan locus qui *Num. c.* 25 v. 1. *Sittim* dicitur, & Num. c. 33. & 49. *Abelſattim*, i. e. *Abel* in *Sittim*, diſcriminis cauſa, quia plura Palæſtinæ oppida *Abel* ſive *Abila* nominata. quod vocabulum etiam à *Moyſe* ibi loci totis triginta diebus defleto arceſſi poteſt.

[x] Λεγῆ τοιάδε] Unde *Zonaras*, ἠδὴ δ' μ'. διελελυθότων ἐτῶν ἑξὸν τ̃ αἰγύπτ οἱ ἰσραηλῖ ἐξελαλύθαζι, τελικοῦτα ὑδιοσῶν ἡμερῶν, ἀθροίζας τ̃ λαον μωυσῆς, φ'. ἐτῶν γεγονὼς, ὁ οἰκεῖον αὐτοῖς κατηγειλε τέλ@· καὶ πολλὰ προαινέσας, καὶ νόμους οὓς ὐ βίβλοις, καὶ τὰ τ̃ σφετέρας πολιτείας ἀφόρισεν, καὶ τὰ ἑξῆς. BERN.

[y] Καὶ τῷ γήρᾳ χρέον] Τῶ γ χρέον ἐνυσμῶν *Baſ Gen* & *Epiphan.* καὶ τῷ γήρᾳ χρέον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἰωυσμένον *Big. Samb. Buriuſque.* καὶ τῷ γήρᾳ χρέον ἐ. εἰκ. κ. ἑ. ἰωυσμῶν *Tar. Big.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνων εἴκοσι κ. ἑνακὸν ἰωυσμῶν *Glycas* atque *Hamartolus*, imi ſubſellii hiſtorici. καὶ τῷ γήρᾳ χρέον ἐ. εἰκ. κ. ἑ. ἰωσμῶν *Hen.* & *Busb.* Typos tamen priores ne moveas. ſuadeo, tot ſcribarum lubitu. BERN. Ita *Big Samb.* & *Burius* è conject. καὶ ξ γήρᾳ χρέον ἐ. εἰκ. κ. ἑ ἐνυσμένη *Baſ.* & *G.* καὶ τῷ γήρᾳ, χρόνων ἑ. εἰ. κ. ἑ. ἰωυσμένων *Glycas* & *Hamartolus.* eſt qui conjicit καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ —— ἰώνυμένη. HUDS. Lege ξ γήρως χρόνῳ. COCC.

[z] Πέρα ξ Ιορδάνου] Πέραν in quatuor *MSS.* Atticorum more.

[a] Υμῖν ἔσεσθ] Υμῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

[b] Υμετέρας εὐδαιμονίας] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὑμετέρας.

[c] Ἀλλ' ἀίδιόν] Ἀλλ' ἴδιόν τε *Big.* & *Epiphan.*

[d] Αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν] Αὐτῶν & ἑαυτῶν *Aliis.* καὶ παισὶν ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Δοωῶαί τε ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* δοωῶαί τε τοῖς *Baſ.* & *G.* δοιῶαί τε τῶτο τοῖς in *Vet. Interpr.* σωτ' δοωῶαί τε ταῦτα τοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[f] Οἷας αὐτός τε βέλε],] Οἷοις *Hen.* & *Busb.*

[g] Οὐκ ἂν ὄντες μακαρισταὶ] Legendum forte, οὐκ ἂν ἀτυχήσητέ ποτε ἢ ὄντες μακαρισταὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι πάντεσθε. COCC.

[h] Παύσησθε·] Παύσεσθε *Samb.* παύσασθε *Big.*

[i] Υμῖν ἐστιν ἀγαθῶν] Huῖν *Samb.*

[k] Μενεῖ,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Aliis* μένει.

[l] Ὀπίσω.] Μὴ παρῶν. (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *Vat.*

[m] Μόνον οις ὑμᾶς ὁ Θεὸς] Εἰ μονον οις ὑμᾶς &c. *Epiphan.*

[n] Περιμήσητε] Περιμεσετε *Samb.* & *Vat.*

o E-

"πρὸς τὸν Θεὸν [o] ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον [p] με-
"ταστήσεσθε τρόπον. ταῦτα δὲ πράττοντες, ἀλκιμώτατοι
"μάχας διενεγκεῖν ἀπάντων [q] ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν
"ἀνάλωτοι. Θεὸς γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθὸς, [r] πάντων
"προφρονεῖν εὔλογον. τὰ δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα
"κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. [s] αὐτὴ γε πρώ-
"την ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστόν ἐστιν, ἔπεται καὶ τὴν τῶν ἄλλων
"χαρίζεται προφασίαν· ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν [t] χρω-
"μένοις αὐτῇ μακαριστὸν [v] ποιεῖται τὸν βίον, [x] καὶ τῶν ἀλλο-
"φύλων πλέον δοξαζομένους, [y] ἀδηλότατον καὶ πρόδηλον τοῖς
"αὐθις τὴν εὐκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφι-
"κέσθαι δυνηθείητε, εἰ τοῖς νόμοις, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι
"τοῦ Θεοῦ συνετάξαμεν, κατήκοοι καὶ φύλακες [z] γένοισθε,
"καὶ [a] μελετήσητε τὴν σύνεσιν αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαί-
"ρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ἃ φρονήσαντες ὑμᾶς
"[b] νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας, καὶ τοῖς τῶν
"στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἷ πρόνοιαν ἔχουσιν ὑμῶν τοῦ συμφέ-
"ροντος. Θεός τε ὁ μέχρι [c] νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν, καθ'
"ὃν βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνομίσθην, [d] ὁ μέχρι τοῦ
"δεῦρο ὑμῖν σῴζει τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐ-
"τοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τῆς
"ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῦ
"[e] χρήσεσθε τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσον-
"ται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε,
"ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος καὶ Ιησοῦς, ἥ τε γερουσία καὶ
"τὰ τέλη τῶν Φυλῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γι-
"νώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, καὶ
"ἄρχειν [f] ἴσασται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοί. τὴν τε
"ἐλευθερίαν [g] ἡγεῖσθε, μὴ τοσαυταναιρεῖν οἷς ἂν
"ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν [h] ἀξιώσωσιν. νῦν μὲν γὰρ
"ἐν τῷ τοὺς ἀργοὺς ὑβρίζειν, ἐν τούτῳ τὴν παρρη-
"σίαν τίθεσθε· ὃ δὴ μὴ λοιπὸν φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμει-
"νον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὴν ἴσην ὅτι τούτοις ὀρ-
"γὴν ποτε λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμὲ πολλάκις ἐτολμή-
"σατε χρῆσθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς πολυτρόπους κινδύνους
"σοι [i] ἐφ' ὑμῶν ἀποφανεῖν, ἢ ὑπὲρ τῶν πολεμίων. ταῦ-
"τα δ' οὐκ [k] ὀνειδίζων ὑμᾶς προσθήσω· ὁ γὰρ [l] ἐπ'
"ἐξόδου μὴ ζῆν δυσχεραίνουσιν καταλιπεῖν [m] ἠξίουν εἰς
"ἀνάμνησιν [n] φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ καὶ-
"ρὸν ἐν ὀργῇ γινόμενος· ἀλλ' ὥστε τοῦ σωφρονῆσαι ὑ-
"μᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' [o] ἀσφαλεῖς εἶναι,
"καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεστηκότας ἐξυβρίσαι δόξῃ πλέ-
"τον, ὃς ὑμῖν πολὺς δοκεῖ τοῦ Ιορδάνου καὶ τῆς Χα-
"ναναίας κεκτημένοις προσήκοντες. ἐπεὶ προσχήσεις εἰς
"καταφρόνησιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν,
"ἀπολεῖπε καὶ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τοῦ Θεοῦ. ποιή-
"σαντες γὰρ τοῦτον ἐχθρὸν, τῆς τε γῆς, [p] ἣν κέκτησθε
"κρατηθήσεσθε ὅπλοις, [q] ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀ-
"ναστάντες ὅπλοις.

"erga Deum habetis, ad alios mores deficiatis.
"His autem faciendis omnium ad præliis dimi-
"candum eritis fortissimi, & nulli hostium ex-
"pugnabiles. Deo enim vobis auxilium feren-
"te, consentaneum est ut omnes despiciatis.
"Virtutis autem præmia vobis magna sunt pro-
"posita, si eam in omnem vitam possederi-
"tis. Ipsa nempe primum bonorum est anti-
"quissimum; deinde aliorum abundantiam con-
"ciliat: siquidem, dum ea inter vos utamini,
"vitam vobis beatissimam faciet, magisque lau-
"dari quam externos, & ut sitis in gloria apud
"posteros certissima. Hæc autem assequi poteri-
"tis, si obedientes fueritis, & legum, quas Deo
"mihi dictante condidi, custodes, earumque in-
"telligentiam meditemini. Discedo autem ipse
"vestris bonis lætus, commendatis vobis & legi
"modestiæ & institutionis reipublicæ honestati,
"& virtutibus imperatorum, qui utilitatis vestræ
"curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus
"rexit, cujus voluntate & ego vobis utilis fui, *non*
"*tantum* hucusque à vobis providentiam suam
"non intermittet; sed quamdiu ipsi, in virtutis
"studiis manentes, eum præsidem habere voletis,
"tamdiu providentia ejus utemini. Sententias
"etiam optimas, quas sequendo felices eritis, vo-
"bis exponent Eleazarus pontifex & Josua, se-
"natusque & tribuum magistratus: quibus non
"gravate obtemperate, intelligentes, omnes qui
"pulchre sciunt parere, etiam imperare scitu-
"ros, si ad ejus rei potestatem pervenerint. &
"libertatem *esse* existimate, non ægre ferre quæ
"duces vos facere postularint. Nunc enim liber-
"tatem in eo ponitis, ut beneficos contumelia af-
"ficiatis: quod sane si deinceps cavebitis, vobis
"res melius se habebunt. Neque unquam tantam
"contra eos iram sumite, quanta sæpe ausi estis
"adversus me uti: probe enim nostis, ut sæpius de
"vita à vobis, quam ab hostibus, periclitatus sum.
"Hæc autem vos monui, non ut exprobrem,
"(nolim enim in exitu vitæ, hæc in memoriam
"revocando, vos offensos relinquere, cum ne eo
"quidem tempore, quo his afficiebar, fuerim
"iratus) sed ut vos doceam in posterum in hoc
"ipso tute agere, ut nulla superiores injuria
"afficiatis opibus elati, quæ vobis, trajecto Jor-
"dane, & Chananæam adeptis, multæ ade-
"runt. Nam si ab iis ad fastidium & contem-
"ptum virtutis adducti fueritis, Dei etiam be-
"nevolentiam perdetis. Cum vero hunc vobis
"inimicum feceritis, rursum etiam terram,
"quam possidebitis, maximis cum probris amit-
"tetis, armis victi ab hostibus; & per orbem
"dissipati, totam terram & mare servitute vestra
"re-

o Εχιτε,] *Coll. Voss.* & *Big.* ἔχοντες.

p Μεθιστήσεσθε τρόπον.] Μεθιστήσεσθε *Samb.* & *Vat.*

q Εσεσθε,] Ita *Big.* (& *Coccejus*) & *Samb.* in *cæteris* ἔσεσθαι.

r Πάντων προφρονεῖν εὔλογον.] Πάντα *Big.*

s Αὐτὴ γε πρώτον] Ita *Basil.* & *Gen.* ἀρετὴ γε πρώτων ἀγαθῶν πρεσβεῖόν ἐστι, liber Cassiodori. αὕτη γε πρώτον ἀγαθὸν τὸ πρέσβιστον ἐστὶ *Big.* αὕτη γε πρῶτον, ἀγαθὸν τὸ πρεσβυτὸν ἐστιν *Samb.* αὐτὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν καὶ πρ. ἐ. *Tar. B. Burius* noster huc πρεσβεῖον reposuit loco πρέσβιστον, sicut olim viderat *Epiphanius*, aut magis visus est vidisse. BERN. Αρετὴ γὰρ πρ. ἀγ. πρεσβεῖόν ἐστι *Epiphan.* αὕτη γε πρῶτον ἀγαθὸν τὸ πρ. *Big.* αὐτὴ γε πρῶτον, ἀγαθῶν *Samb.* Est (*Big.* in ora Cod. sui) qui conjicit, αὕτη γε πρῶτον ἀγαθῶν καὶ πρ.

t Χρωμένοις] Χρωμένους *Big.* & *Samb.*

v Ποιεῖ] Ποιῇ *Samb.* ποιεῖ *Big.* Sed non dubito quin ποιεῖ sit pro ποιήσεται præsens pro futuro *Atticorum* more, de quo *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* c. 6. p. 138. Atque *Antiqq.* p. 50. v. penult. nunc mallem cum *Editis* retinere ποιεῖται, quod auctoritate *MSS.* mutavi in ποιήσεται.

x Καὶ τῶν ἀλλοφύλων] Καὶ ὑπὲρ τῶν ἀλλοφ. *Epiphan.*

y Ἀδηλότατον] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* deest ἀδηλότατον, non male.

z Γένοισθε,] Sic *Big.* & *Samb* in aliis γένησθε.

a Μελετήσητε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* μελετῶτε *Vat.* (μελετῶτε *Tar.*) in *Editis* μελετῶντες.

b Νόμῳ τε] Νόμου τε σωφροσύνης *Epiphan.*

c Νῦν ἡγεμονεύσας] Τὸν νῦν *Vat.*

d Οὐ μέχρι ὃ δεῦρο] Οὐ μέχρι ὃ δεῦρο *Vat.*

e Χρήσεσθε] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* prout alii conjecerant, χρήσασθε *Samb.* χρήσεσθαι *Basil.* & *G.*

f Ἴσασται παρελθόντες] *Al.* ἴσονται.

g Ηγεῖσθε,] Ηγεῖσθαι *Vet. Interpret.* ἐλευθερίαν αὐτὸ ἡγεῖσθε *Vat.* mox μὴ τῷ σεσ. *Big.*

h Αξιώσωσιν.] Αξιῶσι *Samb.* & *Vat.* ἀξιοῦσι *Big.*

i Εφ' ὑμῶν ἀποφανεῖν,] Ita ex conjectura Cl. *Burii* (conjecit ita & *Coccejus*) edidit *Bernardus.* ὑφ' ὑμῶν ἀποφανεῖν, ἢ ὑπὲρ τ. *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐφ' ὑμῶν ὑπὲρ τῶν π.

k Ονειδίζων ὑμᾶς] Sic *Samb.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* in *aliis* ὀνειδίζειν.

l Επ' ἐξόδου] Eo modo *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπ' ἐξόδῳ *Big.* (*Coll. Voss.* etiam ita corrigente *Coccejo*) *Basil.* & *G.*

m Ηξίουν] Forte ἀξιῶν. COCC.

n Φέρων,] Forte φέρω. COCC.

o Ασφαλεῖς εἶναι,] Ασφαλεῖς *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

p Ην κέκτησθε] Ην νῦν κέκτησθε *Big. Samb.* & *Vat.* Forsan κέκτησθε, aut *Atticorum* more præsens pro futuro.

q Υπὸ τῶν πολεμίων] Υπ' αὐτῶν αὖθις *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπὸ τῶν αὖθις *Vat.*

"replebitis. Vobis autem, horum periculum "facientibus, inutilis erit pœnitentia, & le-"gum non ſervatarum recordatio. Quare ſi vul-"tis has vobis manere, cum hoſtes ſuperaveri-"tis, nullos ex iis relinquite: ſed & omnes de-"lere vobis expedire exiſtimate, ne eis viventi-"bus, moribus illorum *forte* deguſtatis, pa-"triam corrumpatis inſtitutionem. Præterea "moneo, ut & aras & lucos & templa, quot-"quot habebunt, dejiciatis, & genus & me-"moriam eorum igni aboleatis. nam ita ſolum "firma erit vobis bonorum propriorum ſecuri-"tas. Ut autem propter meliorum ignoran-"tiam natura veſtra in deterius non feratur, & "leges vobis, dictante mihi Deo, compoſui, "& reipublicæ inſtitutionem, cujus ſi ſerva-"veritis honeſtatem, omnium feliciſſimi judica-"bimini.

3. Hæc loquutus, tradit eis leges & reipublicæ ordinationem, in libro deſcriptam. Illi vero plorabant, multum & jam tum deſiderium imperatoris capiebant; memoreſque periculorum & ſtudiorum quæ pro ſalute eorum ſuſcepiſſet, & de futuris male ſperantes quod non eſſent ſimilem principem habituri, Deumque minus illis proviſurum *exiſtimantes* quoniam Moyſes erat qui eum precibus exoraret. Et dolebant, eorum, quæ illi in deſerto per iracundiam fecerant, pœnitentes: ita ut univerſus populus, in lachrymas prolapſus, ex his rebus majore affectus ſit dolore, quam ut verba poſſent conſolari. Moyſes autem ſolatium iis adhibebat; eoſque à cogitando ſe lachrymis dignum eſſe abducens, admonebat ut reipublicæ inſtitutione uterentur. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt.

Jus publicum Hebræorum nova methodo.

4. Volo autem, ubi prius *pauca* dixero de reipublicæ inſtitutione, Moyſis virtuti & dignitati conſentaneâ, & lecturis ex ea diſcendum tradidero qualis olim fuerit rerum noſtrarum ſtatus, ita tranſire ad rerum aliarum enarrationem. Omnia autem, ut ille reliquit, ſcripta ſunt; nulla re à nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyſes non reliquerit. Cæterum hoc novum factum eſt à nobis, quod ſingula ad certa genera redegimus: nam ab eo relicta erant ſparſim ſcripta, & ut quidque à Deo ſciſcitatus erat. Hujus rei gratiâ operæ pretium eſſe exiſtimavi, hoc præmittere; ne in aliquam à tribulibus, qui in hoc ſcriptum inciderint, reprehenſionem incurramus, quaſi *à Moyſe* aberraverimus. Nobis quidem ita ſe habet legum ordinatio, ad rationem citavitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus & cauſis edendum diſtuli, quem Deo adjuvante poſt hoc opus componere nobis propoſitum eſt.

Commentarium de jure privato, moribuſque patriis promittit Joſephus.

Deo uni Deique peculio una urbs ſancta, templum etiam unum, & pro victimis altare unum. Deut. c. 12.

5. Cum igitur terram Chananæorum adepti, otiumque ad uſum bonorum nacti, deinceps jam ur-

"φαιρεθησεσθε μὴ μείζονων ὀνειδῶν· καὶ σκεδασθέντες
"ἀφ' ἧς οἰκεμένης, πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θά-
"λασσαν τῶν [r] αὐτῶν δυλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τάντων πεί-
"σεται λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν ὑ
"φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τὰ-
"τας ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων [s] μηδένας ὑπολεί-
"πεσθε κρατήσαντες αὐτῶν· ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι
"[t] κρίνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ἀφ' ὑμῶν διδαχθείμε-
"νοι τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, διαφθείρητε τὴν [v] πα-
"τρώαν πολιτείαν. ἔτι δ' καὶ βωμὸς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους
"ἂν ἔχοιεν καταρρίπτειν φθάνω, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ
"θεῖον αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν ἅτως ὑμῖν
"μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια.
"ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν
"εἰς τὸ χεῖρον ἐπανδύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους,
"ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον
"φυλάξαντες [x] ἁπάντων εὐδαιμονέστατοι κριθείητε.

γ'. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νό-
μους καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ'
ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τῆς στρατηγίας·
μεμνημένοι τε ὧν [y] κινδυνεύσασι καὶ προθυμηθεῖν τὰ περὶ
αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων
ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἧττόν τε τοῦ Θεοῦ
[z] προνοησομένου διὰ τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν θαλοῦντα.
ὧν τε ἐπὶ τοῦ ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαν αὐτῷ μεταν-
οοῦντες, ἤλγουν· ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπε-
σόντα κρεῖττον καὶ τοῦ ἐκ λόγου παρηγορίας [a] τὸ ὑπ' αὐ-
τῶν ποιῆσαι πάθος. Μωϋσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει· [b] καὶ
δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτούς,
χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἅτω διελύ-
θησαν.

δ'. Βούλομαι δ', τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε
Μωϋσέως [c] ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μα-
θεῖν [d] παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν οἷα τὰ καθ'
ἡμᾶς ἐχώρησεν ἕως, ἅτως ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων [e] πραγ-
μάτων διήγησιν. γέγραπται δ' [f] πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλι-
πεν· ὅθεν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, ἀφ' ὅ,
τι μὴ κατέλειπε Μωϋσῆς. γενεωτέρωσαν δ' ἡμῖν τὸ κατ'
αὐτὸν ἔκασα τάξαι· ἀπορῶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατε-
λείφθη γραφέντα, [g] καὶ ὡς ἕκαστόν τι πρὸς θεοῦ πέ-
φυκε. τοῦτο χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιασαφῆσαι,
μὴ καί τις ἡμῖν πρὸς τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόν-
των τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει
δ' ἅτως ἡ διάταξις [h] ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς
τὴν πολιτείαν. ὃς δ' [i] κοινὰς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους
κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν [k] πρὸ ἐθῶν καὶ
αἰτιῶν δόσιν· ἣν [l] συναντιλαμβανομένου θεοῦ με-
τὰ ταῦτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται.

ε'. Ἐπεὶ δ' ἂν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ
σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὰ λοι-

r Αὐτῶν δυλείας.] Est qui malit ὑμῶν.

s Μηδένας ὑπολείπεσθε] Μή τινας ἀπολίπησθε *Hen.* & *Busb.*

t Κρίνατε] *Coll. Voſſ.* & *Big.* κρίνασθε.

v Πατρώαν] *Big.* & *Samb.* τὴν πάτριον πολιτείαν, quod eſt Atticum. τὰ πάτρια διαφθείρητε *Busb.* διαφθείρητε *Hen.* Statim *Samb.* εἰ δ' καὶ βωμούς. Dein καταῤῥίπτειν *Samb.* BERN.

x Ἁπάντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*. Sed *Voſſ.* mox quoque τὸ ἂν agnoſcit) & *Samb.* πάντων *Baſ.* & *G.* πάντων ἂν δοθ. *Vat.*

y Κινδυνεύσασι] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινδυνεύσοι.

z Προνοησομένου] Eo modo *Big.* (Correxit ſic quoque *Scaliger*) *Samb.* & *Vat.* προνοησαμένου *Baſ.* & *G.*

a Τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι] *Big.* ἐπ' αὐτὸν. *Samb.* ὑπ' αὐτὸν. Melius *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* Pro ſententia illa *Hen.* & *Busb.* ex compendio, ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν θρηνεῖν ἀναγκάσαι. BERN. Sic *Vat. Baſ.* & *G.* ἐπ' αὐτὸν *Big.* ὑπ' αὐτὸν *Samb.* HUDS. Forte τὸ αὐτῶν. COCC.

b Καὶ δακρύων] Reddenda ſunt huc verba illa Jo. *Zonaræ*, ὁ δὲ μωσῆς οἰκεῖον αὐτοῖς κατέλιπε τέλος· καὶ πολλὰ διαμένειν, καὶ νόμους δῆλον ἐν βίβλοις καὶ σφετέρας πολιτείας διάταξιν, καὶ στρατεύσαι καὶ τὰ ἀμαλήκιτα ἐκτελέσαι, καὶ τὰ φυλακῆς τε τῶν νόμων ὅρκον ἀπαιτήσας αὐτοὺς, καὶ τὸ δημαγωγὸν ἐκεῖνον διαθέσθαι ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατεῦσαι. ἰδοὺ, φησὶν, ἐγὼ τοὺς ἡμετέρους ἀπέρχομαι προγόνους· τὴν δέ μοι γῆν τὴν ἡμέραν τὸ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ἔρεμνον ὁ θεός. τὸ δὲ πλῆθος ἐδάκρυε. καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν ἀναθαλλόν, καὶ τοιοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μυσῆν νικηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προσεπιγελῶν δάκρυα. BERN. Καὶ τὸ δακρύων *Busb.* & *Hen.* Vide *Zonaram*, p. 28.

c Ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ] Ἀξιώματι τὸ ἀρετῆς *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἀξιώματι καὶ τὸ ἀρετῆς (*Voſſ Coll.*) *Big.*

d Παρέξων δι' αὐτῆς] Eſt qui malit (*Tar.*) παρέξας.

e Πραγμάτων διήγησιν.] Πράξεσιν ſoli *Gen.* & *Vet. Interpr.*

f Πάντ' ὡς] Πάντ' ὅτα *Big. Samb.* & *Vat.*

g Καὶ ὡς ἕκαστόν] Καὶ ὡς ἕκαστον π. *Vat.*

h Ἡμῖν τῶν νόμων] Ἡμῶν ſolus *Big.*

i Κοινὰς ἡμῖν] Sic *Big.* (*Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* in *cæteris* κοινὰς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε.

k Πρὸ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν] Hoc idem opus pollicitus eſt ſub finem *Præfationis* ad *Antiquitatum* libros. HUDS. Adjecit *Tar.* τῷ ἱερῶν. HAV.

l Συναντιλαμβανομένου] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* συλλαμβανομένου.

m Πραγ-

λοιπὸν ἤδη κτίζειν [m] προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ φίλα [n] πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ διὰ ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ἣν ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας [p] ἐξέληται. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ [q] κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων· οἱ [r] κονιάμαλι χρισθέντες εὐπρεπεῖς τι εἶεν καὶ [s] καθάρμοι πρὸς τὴν θέαν. ἡδὺ [t] ἐπὶ τοῦτον προσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ καὶ πρανοῦς γιγομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε νεὼς ἔστω· Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

ε'. Ὁ δὲ [v] βλασφημήσας Θεὸν, καταλυσθεὶς [x] κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω.

ζ. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀποφαίνωσι [y] πόλιν τὴν νεὼν τρεῖς ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν· ὅπως τῷ Θεῷ τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον ἀξιοκαλῶσι, καὶ [z] συνιέντες ἀλλήλοις [a] καὶ συνδιαιτώμενοι προσφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ [b] εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους [c] αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

bes ædificare ſtatueritis, ſi hæc facietis, quod Deo gratum eſt præſtabitis, & firmam ſtabilemque felicitatem habebitis. Una urbs ſacra eſto, in pulcherrimo *totius* terræ Chananææ loco, & ob præſtantiam illuſtri, quem Deus ſibi per vaticinium elegerit. Eſtoque unum in ea templum, & ara una ex lapidibus non laboratis, ſed collectim compoſitis; qui tectorio illiti decentes ſint, & aſpectu nitidi. Aſcenſus vero ad eam eſto non per gradus, ſed terrâ *leniter* per acclive ad illam aggeſtâ. [1] In alia autem urbe neque ara neque templum eſto; nam Deus eſt unus, unumque Hebræorum genus.

Quam pœnam luit, qui Deo male dixerit. Levit. c. 24. Vide Philonem, p. 682.

6. [2] Qui autem Deo male dixerit, per diem lapidatus pendeat; ac ſine honore & obſcure ſepeliatur.

De tribus Feſtis Hebræorum majoribus. Ex. c. 23. & 34. & Deut. c. 16.

7. [3] Conveniant autem in urbem, in qua Templum conſtituerint, ter in anno, ab extremis regionis, quam Hebræi tenuerint: ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & de futuris eum precibus demereantur; atque conſuetudinem inter ſe habendo, ſimulque epulando benevolentiam alant. honeſtum enim eſſe, ut qui ſint ejuſdem generis, eorundemque inſtitutorum participes, alii aliis non ignoti ſint. id quod ex hujuſmodi conſociatione futurum eſt, dum *mutuo* aſpectu & alloquio ſui recordationem efficiunt: nam ſi abſque communitate maneant & conſortio, erit ut à ſe invicem alieniſſimi habeantur.

8. [1] Fru-

m Προαιρεῖσθε,] Lege Προαιρεῖσθε. COCC.

n Πράξετε,] Πράττοντες *Vat.* πράττοιτε *Tar.* ſicut προαιρεῖτε ſuperius pro προαιρεῖσθε.

o Ἐν τῷ καλλίστῳ] Ita & Joſephus lib. VII. cap. I. de bello, regionem circa Hieroſolymas uti amœnam deſcribit, ut Strabo & alii audiendi non ſint. REL.

p Ἐξέληται.] Ἐκλέξῃ *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

q Κατειργασμένων,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* κεκατειργασμένων.

r Κονιάμαλι] Lapides albi apparebant, & quotannis (ſtante templo ſecundo) ſolebant dealbari. REL.

s Καθάρμοι] Καθαροὶ ſoli *Hen.* (καθαροὶ *Tar.*) & *Busb.* alterum ut Ἀτλικώτερον probante *Bernardo.*

t Ἐπὶ τοῦτον] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* (*Coccejus*) in *aliis* ἐπὶ τοῦτον, *ſc.* λίθων. eſt (*Tar.*) qui conjicit ἐπὶ τοῦτο.

1. *In alia autem urbe neque ara neque templum eſto;*] *Deo uni Deique peculio genti Hebrææ convenit una Urbs Sancta & νεωκόρος, Deut. c. 12. & 14. Hanc eſſe* Jeruſalem, ירושלם הקדושה, *ac* יעיר הקדש, *aut Syre* קריתא קדישא, & מדינת קודש, *Judæi quidem profitentur, Eſ. c. 48. 2. & c. 52. 1. Neh. c. 11. 1. Dan. c. 9. 16, 24. Hymnique integri* 48, & 47. *Necnon* 1 *Mach. c. 2. 7.* 2 *Mach. c. 1. 12. & vehementer Philo ad Caium p.* 1031. *&c. atque Maim.* Beth habechira *c. 7. Chriſtiani Matth. c. 4. 5. c. 27. 53. & Apoc. c. 21. 1. Mahommedani proprio nomine* Cuds & بيت المقدس οἶκημα ἅγιον: *profanarum porro gentium Scriptores, Regeſque maximi, & quaſi genus humanum, ultro agnoverunt, præter Samaritas Harque Garizin cultores; ſed & nummi Hebraici, charactere equidem Samaritano impreſſi, idem demonſtrant. Templum* היכל *etiam unum, & pro victimis Altare unum* המזבח העולה, & *Diodoro Siculo* βωμὸς ὑπαίθρος, *Philonique* βωμὸς ἔνναος, *lapidis impoliti, ſeu de* tellure virgine מהבתולה, Middot *c.* 3 4. ἐξ ἀγρῶν λίθων *Hecatæo in* περὶ Ἰουδαίων. *Euſeb.* ἐκ λίθων λογάδων ἀνεμέτων *Philoni p.* 850. *obducto albario. Sic tunc viderat Joſephus ſacerdos, ſic Deuteronomiæ docuerant ſeculo proxime ſequente.* ומלבנים המזבח פעמים בשנה לא היו סרין אותן בכפים של ברזל שנברא לקצי ימיו של אדם. Bis quotannis Altare incruſtratur & dealbatur, idque ſine ferro, metallo perniciali, *ait Judas princeps* Middot c. 3. §. 4. *quo per clivum modeſte aſcenditur,* ולא בכבש ולא במעלות. *i. e. Exod. c. 20. 24, &c. Deut. c. 27. 5. Et in Maſſiclis Phariſæorum* Middot *c. 3. §. 3, 4: necnon in* Zebachim *T. Bab. f. 54. & 61. b. Item egregie in Commentario* Mecilta *f. 27. d. In* Samag *Vetitorum* 290, 291. *Et apud Maimoniden de Æde Electa.* BERN.

v Βλασφημήσας Θεὸν,] *Big.* & *Samb.* ὁ ἢ βλασφημῆσαι τολμήσας Θεὸν, καθαλωθεὶς κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας imperite. *Busb.* & *Hen.* ὁ ἢ βλασφημήσας θεὸν, καθαλωθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας. BERN. Βλασφημήσαι τολμήσας Θ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

x Κρεμάσθω δι' ἡμέρας,] Κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

2. *Qui autem Deo male dixerit,*] *Qui Deo* O *M. maledixerit,* הנוקב שם יהוה & המקלל, (v. Synh. *T. Bab. f. 56. a.*) *Onceloſo* דיפרש שכא דיהוה & דארגז, *pariterque* LXX. *Interpr.* ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ἐκ κυρίου, & ὁ καθαρσάμβδ Θεόν. ὁ σαμαρείτης מקפס שם יהוה & מקללה, *ſive Arabice* السحف & من سب اشم الله. *Cl. Saadias* ومن سب الاسم وشتمه. *Uzielides* דמפרש ומחרף שכא רבא ויקירא: & *Jeroſolymarius* ימאן חרף שכא מרגוא & ז. 14. ואזיר ואגריז

atque mox מחרפא דחריף שמא קרישא ובזי. *Interpretes* LXX. *Philoque Alexandrini, tum priſci Phariſæi, ab illis etiam Onceloſus, Uzielides, aliique Judæi, aut, quod factum nollem Chriſtiani fere veteres ac recentes indulgenter adeo explicarunt v. 15. & 16. c. 24. Lev. ut blaſphemiam capitalem decernerent, quæ adverſus nomen Dei proprium & τετραγράμμον* על שם המפורש והמיוחד *jactaſtur: ſed contra* ἀξιοκαλῶ, ἐλαύνω, *aliorumque cognominum Divinorum obtrectatores* על שם רכינוי באותיות ובכינוי, *ſcutica vel* ἀποσείω, *Talm. Jeroſ.* περὶ συνεδρίων *f. 25. a. & Talm. Bab.* περὶ ὅρκων *f. 36. a. non ſaxo & patibulo vindicandum. Legis enim Maſſ.* Synhedrin *c. 7. 5.* המגדף אינו חייב עד שיפרש השם, ὁ μεγαλόδηρος, Convitiator, *ut atrociſſimus plane Divinitatis violatæ non tenetur, niſi notato nomine* יהוה. *Iniquum vero ac magis ridiculum quod refert Commentator Gazæus, ad Num. c. 16.* Nec deſunt, qui ſub verbo ὀνομάζειν, volunt ſignificari, nequis aggrediatur aperire & patefacere nomen Dei quadriliterum. *Juſtius tamen ſentiunt de tanto crimine,* נכרת השם או גרופת השם, *quo infamatur Numen Æternum, quo rerum omnium Pater ac Dominus læditur, Theologi Samaritani, Meir Deuterota, Aquila interpres, Amoræi quidam in Talm. Jeroſol. Hieronymus noſter in Bibliis vulgatis, & R. Moyſes in ſuo Jad c. 26.* Synh. *Lapidatur, inquam, tale monſtrum, ſuſpenditur per diem, dein funere inhoneſto abſconditur. Lev. c. 24. 11, 16. & c. 21. 23. Vide jam concordiam Joſephi & Doctorum Miſnæ. Aiunt illi codice de* Synhedriis. *c. 6. 4.* כל הנסקלין נתלין דריא וחא אינו נתלה אלא המגדף והעובר עא ומתירין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה כי קללת אלהים תלוי. *Dein pergunt Phariſæi §. 5, 6.* לא היו מתאבלים אלא אוננים שאין אנינות אלא בלב ולא קוברין אותו בקוברות אבותיו אלא שני בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחד לנסקלין ולנשרפין אחד לנהרגין ולנחנקין. Lapidatum ne plangito, neve in ſepulchrum patrum inferto, ſed in carnificina publica abſumendum abdito. *Verum* περὶ τῶν βλασφημούντων εἰς τὸ θεῖον pia fertur & elegantiſſima diſſertatio *Philonis p.* 612. *Denique de* diis peregrinis haud temere infamandis *inferius agit Joſ. §. 10.* BERN.

y Πόλιν τὴν νεὼν] Πόλιν καὶ τὴν νεὼν τρεῖς δὲ ἔτους ἐκ τῶν περάτων *Tar. B.* abſque neceſſario. Reſcriberem potius πόλιν ἐπὶ τὴν νεὼν, ſi opus. BERN. Eſt qui malit (*Tar.*) πόλιν καὶ τὴν νεὼν τρεῖς δὲ ἔτους ἐκ τῶν περάτων. potius reſcriberem πόλιν ἐπὶ τὴν ν. ſi opus. Hic enim verborum ordo: συνερχέσθωσαν δὲ εἰς πόλιν ἣν ἀποφαίνωσι τὴν νεὼν.

3. *Conveniant autem in urbem,*] *De tribus feſtis majoribus Hebræorum, quæ Phariſæi* μεγαλίαι, *quaſi* πεζοπορίας *vel* ἐλαύσινα *appellitant, conſulendi ſunt illi Doctores Maſſicta tota* Hagiga, *Maimonides in Jad ſub titulo cognomine, Sichemitæ in ſua* ἐξομολογήσει, *& præcipue Ceremoniarum Hebraicarum pater Ex. c. 23. 14, 17. c. 34. 23. & Deut. c. 16. 16.* BERN.

z Συνιέντες] Συνιόντες *Vat.*

a Συνδιαιτώμενοι] Ἢ δὲ διαιτώμενοι aut διαιτημένοι legerat *Vet. Interpr.*

b Εἶναι μὴ ἀγνοεῖν] Ut Attici ἀπαρεμφάτως loqui gaudent, gaudet & Joſephus; vide §. 10. unde εἶναι *Tar. Big.* huc interpolari minime debet pro εἶναι. BERN.

c Αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.] *Baſ.* & *Gen.* αὐτοὺς. Sed vere MSS. quatuor & verſio Epiphanii commendant potius αὐτοῖς. Tranſeat tamen hinc αὐτοὺς *Tar.* correctoris. BERN. Ita ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὺς in *Editis.*

Præter Trumam grandem imperata erat δευτεροδεκάτη. Deut. c. 14. Lev. c. 27.

8. [1] Frugum etiam decuma vobis excepta eſto, præter eam quam ſacerdotibus & Levitis dandam eſſe inſtituiſtis: quæ quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur *pecunia* & *ad* ſacrificia eorum in urbe Sacra. Æquum enim eſſe proventibus terræ, quam Deus eis poſſidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

η'. Εσω ὴ καὶ δεκάτη τ καρπῶν [d] ἐξαίρεσις ὑμῖν, χωρὶς ἧς [e] διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις δίδοσθαι· ἢ πιπρασκέσθω μὲν [f] ὀπὶ τ παλαιόδων, εἰς ἣ τὰς δωρεὰς ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας [g] αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰ εἶναι τ ἐκ τ γῆς ἀναδιδομένων, ὧν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι [h] παρεσκεύασεν, ὀπὶ τιμῇ τ δεδωκότος ἀπολαύειν.

Ex mercede ſcorti, aut ex admiſſura canis Deo munus non offertur. Deut. c. 23. Philo, p. 869.

9. [2] Ex mercede mulieris proſtitutæ ne fiant ſacrificia: Dei enim numen nihil delectat à ſcelere profectum. non autem quidquam pejus eſſe poteſt corporum turpitudine. Similiter nequis ex admiſſura canis, ſeu venatici ſeu cuſtodis ovilium, præmium accipiat, ut ex eo Deo ſacrificet.

θ'. [i] Ἐκ μισθῶ γυναικὸς ἠτιμημένης θυσίας μὴ πολεῖν· ἥδεται γὰ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. [k] χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη τ ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς, ἤτοι θηρευτικῆ ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ Θεῷ.

Diis alienis non maledicere, neve ſacra peregrina compilare &c.

ι'. Βλασφημείτω ὴ μηδεὶς [l] Θεὸς, ὃς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον

---

d Ἐξαίρεσις ὑμῖν,] Sic *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Baſ.* & *G.* ἐξιέρωσις ἡμῖν *Vat.* ἐξιέρωσις ὑμῖν (*Coll. Voſſ.*) *Big.*

1. *Frugum etiam decuma*] *Verum præter* Trumam grandem תרומה גדולה, *quæ Sacerdotibus præciderat quintam proventuum telluris ſacræ, atque reſidui decimam nomine* πρωτοδεκάτης מעשר ראשון *Levitis mox decimandis erogatam, adhuc imperata fuit Deut. c. 14. 22. &c. & Lev. c. 27. 30. (ſic enim decreta illa Divina interpretantur Talmudiſtæ, Uzielides, Auctor* Peſictæ minoris, *i. e. Scholiorum veterum f. 73. d. Maimonides paſſim, & ejus ſuperſtitionis cæteri*) δευτερόδεκατη *ſive* מעשר שני *quam vocant antiquiſſimi Scribæ, pars decima frugum reliquarum, ut eo ſumtu ſacrificaret atque Solymas intra epularetur piorum Iſraelitarum quiſque. Bethania vero* בית הינו *hoc dudum in ritu miſere prævaricata, tribus annis præverterat Templi ſecundi excidium,* Baba meſia *f. 88. a. Maimonidem jam prætereo, titulumque affirmativum* Samag 136. *Extat enim Rabbanitarum veterum Maſſicla ſatis ampla* מסכת מעשר שני: *quinimo Tobias Nephthalita de ſacro tributo initio ſuo libelli.* Κἀγὼ μόνος ἐπορευόμην πλειόνακις εἰς ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται πασι τῷ Ισραὴλ ἐν ψηφίσματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τ γενημάτων καὶ τὰς πρωτογενείας ἔχων. καὶ ἐδίδουν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Τῷ δικάτῳ (מעשר ראשון, *recte in editione Fagiana*) ἐδίδουν τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς θεραπεύουσιν εἰς ἱερουσαλὴμ. Καὶ τῷ δευτέρῳ δεκάτῳ (*Syro* ויושרא *Tarnæi cum* LXX. *Græcis* ἄφαλμα κυνὸς, *ſive ex formula* הא לך מלה *Gemarici* חליפי הכלב, *Onceloſus* חלפן כלבא, *Solymitarius* פירוג כלב, *Sichemita* פירנת כלב; *nemoque Judæus vel Samarites, præter Joſephum hunc* admiſſi canis meritum. *Quinvero Deuterota permittunt altari Dei, inverſis adeo terminis,* ὀχεῶν κυνὸς καὶ πόρνης τιμὴν, "אתכן כלב ומתיר וזונה הרי אלו מוחרין שנ שניהם ולא ארבעה. BERN.

k Χείρω δ'] *Tar. B.* inducit χείρων pro χείρω. Fortean χεῖρον legerat olim *Epiphanius.* Pallas tamen non vult moveri ſuo loco χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη. BERN. Χεῖρον juxta *Vet. Interpr.* Eſt qui malit χείρων. (*Tar.* & *Cocc.*) ſine cauſa.

l Θεὸς,] *Exod.* c. 22. v. 28. magiſtratus Θεὸς vocant LXX. unde forſan factum (ſicuti poſt alios notavit *J. Clericus*) ut legem *Moyſaïcam* in alienum ſenſum torſerit *Joſephus*, in ſalubre monitum Judæis tunc temporis inter *Romanos* Idololatras verſantibus. HUDS. Ita explicare videtur dictum Dei אלהים לא תקלל. Eodem modo Joſephus in libro 11. contra Apionem p. 1077. hæc verba explicat μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, *vetitum eſſe maledicere Diis aliarum gentium.* Et ſi Judæi id temporis ea verba crediderunt hoc voluiſſe, mirandum non eſt Act. 23. 5. Apoſtolum reprehenſum, quod Pontifici Maximo obloquutus fuiſſet, dixiſſe, ſi ſciviſſet Pontificem eſſe, non ita fuiſſe locuturum, quoniam noverat ſcriptum eſſe, *Principi populi non maledices.* Poterat enim quis regerere: at ſciebas judicem eſſe & unum ex Elohim, de quibus eodem commate quod laudas ſcriptum eſt, non habebis eos negleſtum, aut non leves illi tibi debent videri. Quod ſi crediderint, uti Joſephus, hoc mandatum de Elohim non ſpectare ad judices ὁμοφύλους, ſed Deos gentium, mirum non eſt, id Apoſtolo objectum non eſſe. Mox etiam in quibuſdam codd. legitur τινὶ τ θεῶν. REL.

3. *Nemo autem Diis, quos* eſſe *cæteræ civitates exiſtimant, contumeliam dicat.*] *Divos non temnere, Ex. c. 22. 28.* אלהים לא תקלל ἑλωεῖμ λὼ τεκακκὴλ. LXX. *Interpr.* Θεὸς ὐ κακολογήσεις. *S. Hieron.* Diis non detrahes; *quod eſt*, Judici ne maledicito, neve eum vili pendito, האינא לא תקיל לשבט הדיין *Samaritico Paraphraſtæ, Onceloſo, Saadiæ, cæteris S. Literarum luminibus, & Talmudiſtarum pleriſque. Unde Theodoretus* τὰς χείρας ὀνομάζῃ θεὰς, (*ut ſane c. 21. 6.* אל האלהים *interpretari oportet* ad Magiſtratum) ὡς καὶ μίμησιν τ ὅλων θεὸ χείνει πεπιστευμένας· ἐγὼ φησιν, εἶπον (ψ. πά.) θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. *Verumenim nihil inter homines divinius reperio, quam jus dicere hominibus. Aut ob animum ſuum habuit Flavius* (*nam de Judicum reverentia aget inferius §. 12.*) *decretum illud Divinum Lev. c. 24. 15.* איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו, Quicunque maledixerit Deo ſuo, *Ethnicus aut Iſraelita Deo vero falſove*, impunis ne abeat. *Ita enim Moyſen ſuum explicat Meirus Deuterota* Synhedr. *f. 56. a.* להשוות גוי וישראל איש כי יקלל אלהיו מכל מקום. *i. e. ex Scholio Similiter Amoræi quidam T. Jeroſ.* Synh. *f. 25. a. Blaſphemis pœna, pro gradu ac conditione varia ſceleris ipſius, aut fertur Admonitio Ex. c. 22. 28. aut Excommunicatio Lev. c. 24. 15. aut Mors certa v. 16.* אוהרת למנדף מניין אלהים לא תקלל *&c. Arguit autem R. Iſmael Ex. c 22. 28. loqui de Judicibus* מדבר בדיינים הכתוב, *adeoque ad cognomina Dei ipſius minime pertinere. Jactantur tamen apud nos* (*hoc addunt patres Solymitani*) *duæ opiniones de pœna Blaſphemiæ, quorum altera plectit obtrectatorem Divinorum Epithetorum* ῥαθυμίᾳ καὶ ἀφοβίᾳ, *propter leges Ex. c. 22. 28. & Lev. c. 24. 15. altera eundem ſola admonitione, ex formula Ex. c. 22. 28. atque nomine* τετραγράμματος *violatorem Exciſione & Morte, vi decretorum duorum Lev. c. 24. v. 15, & 16.* מאן דמר על הבינוים באוהרה וכרת אלהים לא תקלל ויעור איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו בגרת. ועל שם המיוחר במיתה ונוקב שם יהוה מות יומת. ומאן דמר על הכינויין באוהרה אלהים לא תקלל. ועל שם המיוחר במיתה וכרת ונוקב שם יהוה מות יומת. ואיש איש כי יקלל אלהיו וגו'. *Denique Scholæ Babyloniæ multum altercantur Synh. f. 66. a de ſententia Legiſlatoris Ex. c. 22. 28. utrum ille intellectum vellet* אלהים חול, *aut* אלהים קדש, Deum ſummum, an mimos ſummi, *i. e.* דיינים. *Sed pergamus hinc. Neve ſacra peregrina compilare, neve quoquomodo allatis uti.* ἀναθήματα γὰ ἐστι ταῦτα, ὃ μὴ ἀναθήματα, *uti docemur lege* de Idolis penitus abolendis *Deut. c. 7. 25, 26.* לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך דלא

σμένον [m] ἢ πνι Θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.

ιά. [n] Μηδεὶς ὃ ἐξ ὑμῶν κλωστῷ ἐξ ἐρίᾳ καὶ λίνῳ στολὴ φορείτω· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις τοῦτο δεδοκιμασται.

ιβ. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ τὴν θυσίαν τὴν ἑπτὰ, τὴν σκηνοπηγίας ἑορτὴν ἀνέσης, ὁ ἀρχιερεὺς, [o] ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ στὰς ἐφ' οὗ φωνὴν ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι.

cera extranea depeculari, neque capere donarium Deo cuipiam dicatum.

11. [†] Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum: nam hoc sacerdotibus solis constitutum est. *Vestem filis lanicis lineisque confectam nemo Israelitarum præter sacrificos induat. Deut. c. 22. Lev. c. 19.*

12. Multitudine autem, cum ingrederet Umbraculorum festum, in Sacram urbem congregata ad sacrificia septennalia, pontifex in edito suggestu stans, unde *clarè* posset audiri, leges omnibus recitet: *c. 19. Post septennia quæque, pontifex in Scenopegiis coram populo leges rem igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra citet. Deut. c. 31.*

דלא הביא תועבה אל ביתך והיית הרם כמהו, *ἀκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον ἢ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν, κ' ἀ λήψῃ σεαυτῷ, ἵν' ἀκ ἀνοίτεις βδέλυγμα: sic vocat Idola gentium, εἰς τ' οἶκόν σε, κ' ἀναθέμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο. Verum de tota Idololatrarum supellectile magna cum cura & severitate decernunt Pharisæi c. 3, 4, & 5. Maseche* εἰδωλολατρείας, *unde lux affunditur etiam Epistolis B. Pauli ad Judæos Corinthi Christiano nomine tinctos.* BERN.

m Η τινι Θῳ] Ita *MSS.* in *Editis* ἢ τινι τῷ Θεῷ. HUDS. Leg ἢ Θεῶν. COCC

n Μηδεὶς ὃ] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Big.* quoque & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς τῷ ἐξ in *Editis.* Vide *Seldenum* de *Synedr.* l. 3. c. 11. § 3. ut & *Bocharti* Hieroz. part. pr. p. 491. cujus opinionem refellit *Vern.* ad *Josephum*, p. 289.

4 *Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum:*] *Vestem filiis laneis lineisque simul confectam, sive tela, sive acu, sive colu, sive neta hæc invicem implicentur, nemo Israelita induat; aut verbis ipsis Amramidæ, Deut. c. 22. 11.* לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו. LXXII *Senes Alexandriæ,* οὐκ ἐνδύσῃ κίλωνον, ἔριον καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό. *Judæi Byzantini,* μὴ φορέσεις εἰλογᾶ, μαλὶ καὶ λινοῦν ἅμα. Idem Sabatnez *reddunt* misturas *seu dictione Hispanica & nottori. Recte quidem ac simpliciter Beatus Hieronymus,* Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. *Recentissime Flavius flamen Maximi,* μηδεὶς ἐξ ὑμῶν κλωσῶν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω. *Itidemque libro Leviticarum memorat Legum lator c. 19. 19* ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך. ἱματίῳ κιλαιτὰ σαατνὲς, *Samaritis* σαατνὶς, λω ἐλαι ἀλεκα. LXXII *Interpretes,* καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμάτων οὐκ ἐπιβαλῇς σεαυτῷ. *Kursum Rector Bethleemicus,* Veste quæ ex duobus texta est non indueris. *Jonathan exponit* Cilaim Saatnez, *varium ex confusis lana linoque,* ערבובין כלאי יצמר וכיתן. *Idem sonant Persica illa Tavosi,* امیختنه بشم وکتان. *Perite satis posuere Tanchumus Jerosolymitanus in Lexico suo & Judæi Mauritii ad Divina Biblia pro* שעטנז ἐπίπλεγμα *implexum & permistum: pariterque Targumista Samaritici* כנויד, ποικίλτον, πεπαρδαλωμένον. *Quinetiam Saadias & Paraphrastes Samaritanus consensu fortuito* ملحم, συνεσκιασμένον. *Vocabulum equidem* Saatnez *ex difficultoribus jam olim æstimaverunt Patres Mishnæ. Ad Etymologiam itaque, metam Sciolorum, recurrentes in tres illi voces unicam dissiparunt, ut vestimenta heterogenea, modo quovis confecta & composita, vetari sibi scirent Lanus:* τὸ κλωστὸν הטווים, ἐστὶ τῷ ἰσπανίᾳ עוילין, τὸ πιλωτὸν הנווין *aut* הלבדין השיעין, *nomen* τὸ ὑφασμένον *quam dictionem agnoscunt gens Armena,* האריגין. *Statuunt enim Deuteroseos codice* Cilaim *pene definente.* אין אסור כשום כלאים אלא טווי וארוג שנ לא תלבש שעטנז רבר שהוא שוֹעֵן טווי ונוז הלבדים אסורים מפני שהן שוֹעְנִין. פיו של צמר בשל פשתן אסור מפני שהן הוזרין באריג. אותות חגרדים ואותות הכובסים אסורות משום כלאים. *Idcirco delicata, ut vides, Pharisæorum conscientia haud permisit textores fulloneſque adsumentis heterogeneis pannos suos signare & distinguere. Inde fatetur Tanchumus Lexicographus* Cilaim *vitium vestitus accidere ob permistionem,* الاختلاط ἐκτελεῖται, *lanæ linique, tortilem quidem* טווי *aut* المجدول: *vel textilem ac Phrygioniam* والخبط والنسوج, (*utramque enim comprehendit* נווז:) *vel denique propter coactilem* لتلبد, *quæ est* שווין. *Bocharius quidem* Saatnez *formatur ex* נ *& verbo nescio cujus* שיעט *pro Arabico* ساط, *tanquam* textus *mixti. Grotius aliique Ægyptum hac causa repeti jubent, sed frustra. Quid vero?* שעטנז *& ex scriptura Hebraica Samaritarum,* opus implexum, *me judice,* filique contortis varium *indicat,* τὸ κλωστὸν, τὸ πλεκτόν. *Idem plane in libris Arabum* تشبيص وتشغيب. *Quippe* Saatnez *in genere denotat* τὸ πολύπλοκον, *non præcise* lini lanæque miscellam; *ut Davides Cimchius, S. Bocharius, & alii multi existimarunt. Vetat igitur jus Mosaicum, nequis gentis Hebrææ ex lana & lino variatam vestem gerat, præter Sacrificos. Verumenim* vestes aureæ *Pontificis Magni, & reliquorum* Cingula, *bysso lanaque intertextis effulgebant. Falsi adeo crimen Josepho Sacerdoti de sua stola falso & ridiculo objicit vir doctissimus in opere Hierozoico. Docent equidem Patres* Cilaim *c. ult.* §. 1. Vestes ex lino lanaque promiscuis confectas, non aliam variegationem decreto Mosis prohiberi Deut. c. 22 11. hasque solas lepra tangi, Lev. c. 13 47. *addunt tamen jedulo,* Sacerdotes in Sanctuario facere lana linoque implexis ornatos, *haud alio genere,* אין הכוהנים לובשין לשכש צמר *sive* lanam במקדש אלא צמר ופשתים. *Cæterum intelligunt Gemaricæ Urbis, quæ simplicius & sine epitheto dicitur,* צמר שאין לו לווי. *Pariter de* פשתים. *Mox iidem Doctores,* Lepræ vitium capiunt vestes tam coloratæ, quam non coloratæ; *aut phrasi æquâ,* tam

arte hominum quam à cœlo tinctæ, *hoc est, cum laneæ tum lineæ, pontifex in Vel quid apertius hoc Commentario Hieroclymitano ad eandem Mis- Scenopegiis nam,* Cabala quidem certa accepimus lino, haud lana amictos P. *coram popu- M. in Adytum penetrasse, propter Lev. c. 16. 2. Extra Sanctissi- lo leges rem igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra* כלאים heterogenea vestimenta concessa fuisse Pontificibus & imperata his verbis, ואבנט שש משזר תכלת וגו. *Paulo post ex traditio veterum confirmatur,* Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין עראי בכלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c.* אין אסור *Masseta* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant duntaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & cermezo.* אמר הכתוב בבגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או מכלם או כאחד מהם ושש הוא פשתן ותכלת הוא צמר צבוע כנין תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאכא והולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרמז. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f. 44. b. Talm. Jerof. a majoribus acceptum refert Cingulo byssino* באבנט שלבוץ *usum fuisse P. M. die magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש כה בגדי אהרן יש בו כלאים. אף בגדי בנין בהן כלאים. *Deinde Vimei Rabbi, ubi contra Eleazarum ipsum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi filii zona fuisse accinctos,* ויגל מה נהלקו על אבנטו של כהן הריוט שרבי אומר יש בו כלאים. ועשית לאהרן ולבניו וגו מה בגדי אהרן יש בו כלאים אף בגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem adde istis mitio* Iebamoth *f. 4.* כל בגדים צמר ופשתים הם ואמר רחכנא עביר ליה הכלת ותכלת עמרא הוא, *quid planius? nam quis nescit baltheumque pallumque sacrum stamine byssino confecta. Deinde* Eracin *f. 4 b.* לכהנים ישתרי כלאים בעידן עבודה אבנט של כלאים הוה רכתב. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus το ἱερατικὸς, ubi Jarchius Scheitasses,* וארז האבנט שש משזר וכתב שש כיהנא תכלת עמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O. M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabaicorum pessimus interpres l. 3 c. 37. More. Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis* ἱεροφαντικῆς *erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ducilori nimium fidere, sicut hic Vasiadæ ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babyloniarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c. 22. 11. & Lev. c. 19. 19. tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f. 44. b. T. Jerof. & f. 69. T. Bab. Jebamoth f. 4, 5 Besa f. 14. b. Menachot f. 39. b. Sabbath f. 27. & Nazir f. 41, & 58. & Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

o Επὶ βήματος ὑψηλοῦ] Ita etiam Talmudici tradunt. REL.

5. *Ad sacrificia septennalia,*] *Post septennia quæque læto tempore* τὴν ἀφέσεως *redeunte,* מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה: LXX. *Interpr.* μετὰ ἑπτὰ ἔτη, لانقضا سنين ὁ συναγείτης; *protinus in Scenopegiis Pontifex maximus coram populo ætatis omnis ac conditionis Leges Divinas ab Ambone rite recitabat. Sic Josephus ex Deut. c. 31. 10. quod etiam exemplo pii & doctissimi Esdræ confirmatur Neh. c. 8. 1, 2. Quandoquidem vero Chasmonæi diu gauderent corona utraque tam Regni quam Sacerdotii, unde istam opimionem arripuerant Diodorus Trogusque historici à Sacerdotibus semper Regi Judæos; proclive jane fuit fabris τῆ ὁδοιπορίᾳ solennem hanc lectionem in munera Regia,* פרשת המלך *referre. Declarant etenim illi Masicla* Sota *c. 7 §. 7, 8.* מרשת המלך ביצר מוצאי יום טוב הראשון באחרון *Talm. Jerof. & Pesicla minore*) במוצאי שביעית עושין לא בימות של עין ביעורה והוא יושב עליה שנ' מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונתנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכה' וכהן גדול נותנו למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב וקורא מתחילת אלה הדברים עד שמע ושמע והיה אם שמוע עשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מכרך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת היוץ: *Scenopegiorum vergente die principe, heptaeteridis sacræ initio, Regem in Atrio muliebri erecto pegmate sublimem, ex volumine Moysis per manus Aditui Præfecti Ecclesiæ, Synedii, ipsiusque tandem Pontificis tradito sedendo legisse coram Israele sex priora capita Deuteronomii, tum etiam c. 11. à v. 13. c 14 22. c. 26. 22. c. 17. 14. atque c 27. & 28. populo denique tubas Pontificis benedixisse, excepta absolutione peccatorum, cujus loco tria festa majora commemorant. Addunt fane Pharisæi, magni Heredis nepotem, cum in Regia illa Lectione verbis sacris lacrymas suas quondam misisset tanquam exsors Davidicæ domus,*

Illan-

tet: neque mulier, neque pueri ab audiendo arceantur, imo ne ſervi quidem. decet enim eas animis inſcriptas & memoriæ ſervari, ita ut nunquam deleri poſſint. Sic enim neque peccabunt, cum decretorum in legibus ignorationem cauſſari non poterunt: legum etiam contra peccantes plurimum valebit autoritas, utpote quæ eis prædixerint quæ ſint paſſuri, animiſque per auditum quæ jubent inſcripſerint, ut eis ſemper præſens ſit earum conſilium; quo ſpreto deliquerint, & ſibimet damni auctores fuerint. Primas autem leges etiam pueri diſcant, *ut* diſciplinam pulcherrimam & felicitatis cauſam.

Dei beneficia mane & veſpere mente grata recolenda. Deut. c. 6. Num. c. 15.

13. [g] Bis quoque die, cum primum illuceſcit, & cum hora ſomni appetit, *omnes grata mente* commemorent beneficia, quæ Deus è terra Ægyptiorum liberatis præſtitit: lege nobiſcum nata gratiarum actionem poſtulante, ad præterita quidem reprehendenda, ad futura vero invitanda & *demerenda*. Oſtiis autem ſuis præcipua inſcribant, quæ eis beneficia

κὴ μήτε γυνὴ μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τ ἀκέειν· ἀλλὰ [p] μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὸ τ ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτὲς κὴ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, [q] ὡς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένες. ἔτως γὸ [r] κὴ ἧττ ἁμαρτήσονται, μὴ δυναμένοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἵ τε νόμοι πολλὴ ῥοὴν ἁμαρτάνοντας [s] ἔχεσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, κὴ τ ψυχαῖς ἐγγραφόντων ἀφ᾽ τ ἀκοῆς ἃ κελεύσιν, ὥστε εἶναι ἀφ᾽ παντὸς ἔνδον παρ᾽ αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν [t] ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, κὴ τ ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. μανθανέτωσαν ἢ κὴ οἱ παῖδες [v] πρῶτος τὲς νόμες μάθημα κάλλιστον κὴ τ εὐδαιμονίας αἴτιον.

ιγ'. [x] Δὶς δ᾽ ἑκάστης ἡμέρας, [y] δεχομένης τι αὐτῆς κὴ ὁπότε πρὸς ὕπνον [z] ὥρα τρέπεται, μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ τὲς δωρεὰς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέχε· δικαίας ἔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, κὴ γνωμένης ἐπ᾽ ἀμοιβῇ μὲν τ ἤδη γεγονότων, ἐπὶ ἢ προτροπῇ τ ἐσομένων. ἐπιγράφειν ἢ κὴ τοῖς [a] θυρώμασιν αὐτῶν τὰ

blandientis populi acclamatione fuiſſe erectum, ἀχλὼς ἄτλα ἀγείπτα, ἀχλὼς ἄτλα. Adulatores denique ipſos perculiſſe eodem die juſtum ac ſincerum Numen narrant Doctores Solymitani f. 22. a. תני ר' חנינא בן גמליאל הרבה הללים נפלו באותו היום שהחכמו בו. *Adjuctam poſtremo ex Talm. Jeroſ. f. 75. d. Scholion Lazari Azariade ad Deut. c. 31. 12. ubi Optimus τὰ ἔκγονα,* הטף, *vel parvulos Iſraelitas tam nobili Anagnoſtæ adeſſe juſſerat,* האנשים באין ללמד והנשים לשמוע והטף ליתן שכר למביאיהן. *Hoc enim ad Joſephum facit, qui jam* גרן *τ δοῦλον interpretatur. Vide Chagigæ f. 3. T. Bab. & Maimon. c. 3. tituli cognominis. Deinde vero de liberis ſuis in Lege Dei erudiendis maxime admonentur Judæi officio ſuo quotidiano* χειρὶ σημεῖα; *tum apophthegmatis Aquibæ, Iſmaelis, Doctorumque aliorum utroque Talmudo ad c. 1. §. 7.* κιδδουσιν *f. 30. & 40. & σύκκα f. 42. T. B. unde etiam plurima deſcripſit Maimonides ſub titulo* Talmud Tora, *& Conditor* Turim *c. 245, 246.* Iore dea. BERN.

p Μήτε οἱ δοῦλοι.] *Mηδὲ Vat.*

q Ὡς μηδέποτε] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* Sed ὡς deeſt *Editis, Aliiſque.*

r Καὶ ἧττ ἁμαρτήσονται,] Καὶ non agnoſcunt *Samb. Vat. & Epiphan.*

s Ἔξουσι παῤῥησίαν,] Ita cum *Vet. Interpr. & Caſtalione.* in *Editis* ἔξουσι. in *Big. Samb. & Vat.* αὔξουσι.

t Ἧς ὀλιγωρήσαντες] Ὧν *Big. & Coll. Voſſ.*

v Πρῶτος τὲς νόμες] Πρῶτον *Busb. Vat. & Vet. Interpr.*

x Δὶς δ᾽ ἑκάστης] Quia Deuter. 6. 7. legitur, quum is cubitum & quum ſurgis. REL.

y Ἀρχομένης] Ita *MSS.* ἀρχομένης τι τ αὐτῆς in *Editis.*

6. *Bis quoque die, cum*] *Primo. Judæorum quiſque mane & veſpere Dei Optimi beneficia, præcipue nobiliſſimum exitum Patrum ſuorum ab Ægypto, mente grata recolat; adeoque recitet diſtinctius (ritum enim illum reſpexit ὁ σωτὴρ Matt. c. 22. 37. atque eundem equidem ritum ſeculo proximo Joſephus)* κεφαλῇ σημεῖ. *Has, inquam, tres periochas Divini Juris, Deut. c. 6. 4, 5, 6, 7, 8, 9. & c. 11. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. ſimulque Num. c. 15. 37, 38, 39, 40, 41. Ab hoc officio incipit opus Miſnicum Illuſtriſſimi Judæ, Maimonidiſque* Ahaba, *qui eſt ſecundus librorum* Iad: *ne allegare alios opus ſit de cerimonia iſthac Judæorum, quam neque ignis, neque enſis, neque exilium, neque ulla inviſæ gentis calamitas adhuc abolere potuit. Secundo. Eadem Dei magnalia, ex Deut. adeo c. 6. v. 4 ---- 9. & c. 11. 13 ---- 21. tranſcripta; fas eſto ædibus ſuis adfigere ad poſtes januarum. Unde ipſæ ſchedulæ nomen* מזוזות μεζωθὴ *ſeu φλιαὶ meruerunt apud Phariſæos,* Menachot *f. 33, 34, 43, 44. &* Ioma *f. 11, & 12, ubi ea late deſcribuntur, veluti & in* Iore Dora *c. 285. & in* Iad *Maimon. c. 5, & 6.* ᾠδὴ τ φυλακτηρίων. *Tertio. Idem denique monumentum compactum crede ex ſchedula una, aut quatuor pro fronte, tot periodorum ſacrarum plenis,* קדש לי והיה כי יביאך ה' שמע. והיה אם שמע *Exod c. 13. 2 --- 10. & Exod. c. 13. 11 --- 16. & Deut. c. 6. 5 --- 9. & Deut. c. 11. 14 --- 21.* συλλήβδην μὲ, ὃ κατ' ὑπεξαίρεσιν, *& media fronte & lævo brachio Iſraelita quiſque gerat, pretioſiſſimum omnium ornamentum: quod in Evangelio Dominus noſter φυλακτήρια appellat, quaſi* ſedulo obſervandæ Legis monita, משמרות, conſervatoria, *abs Exodi c. 13. 10.* ושמרת את החוקה הזאת זו חוקת תפלין, *& Deut. c. 6. 12.* והשמר לך פן תשכח את יהוה: *velut priſci Doctores interpretantur* Mecilta *f. 8. d. &* Menachot *f. 36. b. Legis autem Interpres optimus & antiquiſſimus poſt collegas Alexandrinos Onceloſus, & Phariſæi in corpore Miſnarum, & ad ſanctiſſima Evangelia Syrus eadem decora nuncupant* תפלין τεφιλὶν, *ſive τὰ προσοχήματα, quibus ſine pius Judæus non orat, tam* תפלין יד *quam* תפלין יד ראש; *libris vero ſuis ſanctiſſimus Moyſes,* אות יד וטטפות בין עינים, *Ex. c. 13 9, 16. & Deut. c. 6. 8. & c. 11. 18. quod interpretor* brachialia *&* ſtalagmia. *Namque* Totaphot *ſunt gemmæ ſtillantes ſive pendulæ, planeque* νητιφὼθ נטפות *Eſaiæ perſpicaciſſimi Prophetæ, quales quidem inter ocellos præferre amant mures Aſianæ. Talia crede frontem exornaſſe nobiliſſimæ Vatis, nomine Hebraico* טפים tuppim, *&* nocaton נקט *in verſionibus Arabicis Samaritarum. Iſti etenim in Paraphraſi vernacula* τυππὶν *reponunt conſtanter loco Moſaici* τετάφων. *Ejuſmodi fuerant & Arabiſſarum* نتفات notafaton, ſtillæ *frontis pretioſæ aut* margaritæ, *aut* נזמי האף *phraſi alia Eſaiæ. Dixit itaque haud inconcinne Legiſlator Hebræus* טטפות *pro* תנמפות *ex verbalibus Hiphil* frontalia, ἄμπυκες: *quomodo interpretatur R. Abuhas vocem difficilem, & Phariſæi certo ipſam acceperant in Maſicla* ᾠδὴ σατάφων *c. 6. 1. inter ornamenta ſexus pulchrioris. Eadem & ratione Auctor* Toſephot Menachot προσωπὶς *ſuggerit pro* טוטפת. *Critici ſacri plerique, ut advertit R. Nathan,* diadema *intelligunt ea dictione, &* quicquid ſincipiti religatur, חבוש. *Interpretes* LXXII. *perprave* ἀναλόω *reddidere ex Hebræo, cum potius* ἀναλόω *& motitantia etiam ex verſione Hieronymiana, guttas puta inter cilia fluctuantes, virtute* טף *&* طف *verborum oporteret; ſicut* נטפות *καθέμαξι Theodotioni virique illis* LXXII. *Peſſime vero Munſterus Grotiuſque ex nuperis Kalbinis vocabulum* Totaphot *interpretantur* conſpicilla מראות, *tanquam origine Ægyptiacum. Aquila* מטפות *vertit τὰ ἐνεκάμια* geſtamina, *vel, quod & Syrus in veteribus Bibliis voluit,* inſignia, notas. *Hieronymo noſtro & Saadiæ Judæorum* ڤشوم, expanſum quid, *&* obductum fronti: *Auctori* Mecilitæ, loculi gemmarii; *Eſdraidæ,* monilia; *Judæis Hiſpaniæ,* membranula; *Byzantinis,* ſchedula; *illis vero Africæ modo τὰ μανιάσματα* العصابة. *modo* vitta الذلروس. *Similiter* טוטפת *in Miſna exponunt Moyſes Maimonides & O. Bartinorius σὶς,* vitta ad aurem utramque pertinens; *neque aliter Davides inter Cimchios. Et diu ante illos Joſephus Babylonius & Bona ex Doctoribus Urbis* καλυπτρᾷ *ſeu* קובטירה, *quod ex altero Græco depravavit ars Rabbinica, &* הרמרתא דקטיפתא, *h. e.* κεφαλοδέτημιον, *vel forte* ᾠδεῖαμμα ἀπαρέγκλιτον. *Jonathas inſuper Legis illud verbum* χλιδῶνες, אצעדות *reddidit. Exquiſitum enim jam modo exiſtimo,* τοζάφωθ *aut* ridimiculum عصابيب, *aut* frontis decora pendula *ſignificare* ἀληθῶς κὴ ἐυπρόμως. *Lege jam diligenter diligentiſſimum Scriptorem Moſen Maimonis codice* Tephillin, *&* Samag *mandato 22. necnon R. Jacobi* τετραστοιχον *l. 1. c. 23. &c. unde intelligas forte ſacra ſua amuleta haud aperuiſſe unquam noſtro Hieronymo Magiſtros Tiberienſes. Sic enim adfirmat vir beatus ad Evangelium Matthæi:* Phariſæi male interpretantes Deut. c. 6. 8. *Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos,* ſcribunt in membranis Decalogum Moſis, id eſt, decem verba Legis: complicantes ea & ligantes in fronte, & quaſi coronam capiti facientes, ut ſemper ante oculos moverentur [ὡσεὶ τοζάφωθ:] quod uſque hodie Indi & Perſæ & Babylonii faciunt, & qui hoc habuerit, quaſi religioſus in populis judicatur. *Et poſt pauca idem doctiſſimus Aſceta,* Pectoriola ille Decalogi *Phylacteria* vocabant, quod quicunque habuiſſet ea, quaſi ob cuſtodiam & monimentum (*vel* munimentum) ſui haberet. Non intelligentibus Phariſæis, quod hæc in corde portanda ſint, non in corpore. Alioquin & armaria & arcæ habent libros, & notitiam Dei non habent. Hoc apud nos ſuperſtitioſæ mulierculæ in parvulis Evangeliis & in Crucis ligno, & in iſtiuſmodi rebus, quæ habent quidem zelum Dei, ſed non juxta ſcientiam, uſque hodie factitant. *Hæc ille. Quinetiam ſacris illis Alexiteriis ſemet tuentur Talmudici adverſus hominum dæmonumque malitiam, atque contra animi ſui affectus pravos, quibus equidem nihil mortalibus inimicius.* Beracot *Talm. Jeroſ. f. 2. d. &* Arba Turim *parte prima c. 37. & Maimon.* Tephillin *c. 5. §. 25.* BERN.

z Ὥρα τρέπεται,] *Tar. B.* ὥρα τρέπεται) infeliciter, ut ſolet. BERN.

a Θυρώμασιν] Hoc eſt quod præceptum de Mezuza appellari ſolet. Phariſaico more interpretatur verba Dei Deut. 6. 9. in his enim latere putant legem de מזוזה. REL.

τὸ μέγιστον ὧν [b] εὐηργέτησεν αὐτὸς ὁ Θεὸς, [c] ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀμφαίνειν· ὅσα τε τῇ ἰσχυῖ ἀποσημήνειν δυνάται ὁ Θεὸς καὶ τῇ πρὸς αὐτὸς εὐνοίαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὁ βραχίων· [d] ὡς περιόλεπτον πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτὸς πρόθυμον ὁ Θεός.

fecerit Deus, itidemque in brachiis quisque ostendat: & quæcunque Dei potentiam indicare possint & *ejus* erga ipsos benevolentiam, fronti & brachio inscripta gerant, ut undique perspicuum sit Dei erga eos studium.

ιδ'. [e] Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν [f] ἄνδρες ἑπτὰ, οἱ καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῷ περὶ τὸ δίκαιον ἀπροδίῳ προησκηκότες· ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ [g] δύο ἀνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς [h] τῶν Λευιτῶν φυλῆς. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τῇ πόλεσιν [i] ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖ-

14. Qualibet autem in urbe [1] præsint septem viri, & in virtute & in studio æquitatis exercitati: unicuique autem [2] magistratui tribuantur duo ministri è tribu Levitica. Quin & ii, quibus in civitatibus jus reddere obtigerit, omni in honore habeantur; ut neque liceat ulli illis præsentibus *alicui* maledicere, neque insolentius agere: [3] verecunda eorum re- *Magistratus Judaici basis. Deut. c. 16. 18.*

ve-

b Εὐηργέτησεν] Εὐεργέτησεν soli *Big.* & *Samb.*

c Ἔν τε βραχίοσιν] Sunt qui ex *Exodi* c. 13. v. 9. & 16. & *Deut.* c. 6. v. 8. hoc à *Josepho* (ut & à *Justino* in coll. cum *Tryphone*) deductum esse putant. *Grotius* tamen, *Hieronymum* sequutus, istis locis nihil aliud *Israëlitis* juberi existimat, quam ut beneficia liberationis ex Ægypto & præcepta divinitus data animo infigant; non minus quam quæ memoriæ causa in manibus gerere, aut ob oculos ponere solemus. HUDS. Tephillin innuit, & ἐν βραχίονι, id est, manus sinistræ & frontis, τῆς κεφαλῆς, uti mox loquitur. Hæc Pharisæi gerenda esse hoc modo putant, inter quos Josephus erat. Karæi enim illa ignorant. REL.

d Ὡς περιόλεπτον] Forte desideratur ἐστιν. COCC.

e Ἀρχέτωσαν] Ἀρχέτωσαν *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

f Ἄνδρες ἑπτὰ,] Josephus infra hoc ipso capite de deposito agens τοὺς ἑπτὰ κριτὰς *septem Judices* memorat, & ipse narrat se 7 Judices constituisse in singulis urbibus, quæ ipsi erant subjectæ: sed olim quoque fuisse 7 Judices in urbe unaquaque constituendos non legitur in sacris literis; jussit Deus שופטים legere, sed numerus non additur. Deuter. 16. 18. REL.

1. *Præsint septem viri,*] *Magistratus Judaici basis Deut. c. 16. 18.* שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך, κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καθ' ἑκάστους σεαυτῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, ἤτοι ἐν πάσαις ταῖς πύλαις σου. *Is itaque septemviralis* סנהדרין של שבעה (*namque Dii isti* numero impare gaudent, *hoc est*, אין בית דין שקול, *quod toties inculcant Judæorum Scholastici*) *federat per urbes, ut semel iterumque docet Josephus. Verum ille in numero Judicum Civilium,* שופטים *Hebræorum Legum latori*, Sufetis *Pœnis*, δικαίων דיינין *tot Professoribus in* Talmudo *Juris Mosaici, tot Interpretibus ad* Micra, *falli haud potuit; allectis equidem Scribis binis de tribu Levitide. Huc etiam convenit antiqua* διάταξις c. 4. §. 3. τοῦ συνεδρίου. In hemicyclio sedebant Patres, coramque eis stabant Scribæ duo, lævus dexterque, collectum suffragia, סנהדרין הירה כחצי גורן עגולי כרי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם וגו' *Hos collegas Amramides forte nuncupat* στοιχεῖα שטרים, *atque hoc in capite Flavius* ὑπηρέτας, *quod est* Ministri Curiæ, Servientes ad Legem, *aut vocabulo Fori Romani* Officiales. *Onceloſus, Uzielides, Aquila & Theodotio* שטרים *interpretantur* Exactores, Quæstores, ἐκτισταὶ, φασγωνίμ בוררעגים, σαρκιν סרכין, *sive* πραγματικοί. *Jarchius, Maimonides, Judæi Hispanienses, & nonnulli Talmudistarum adhuc vilius intelligunt* Accensos, Lictores, Apparitores, בעלי אגרופים נוגשים, ἤτοι κονδυλισάς. *Attamen ex usu honesto & necessario* Soterim *Judæi Alexandrini passim vocant* γραμματεῖς, *& in Deuteronomio* (*mirum!*) γραμματοεισαγωγεῖς, *quos* Notarios Clericosque *Fora nostra amant, pauloque laxius* Procuratores *ac* Causidicos: *Pariter eosdem appellitant* ספרים & ספריא, Scribas *plane, Symmachus ad Proverb. c. 6. Paraphraſtæ Samaritarum, Syrorumque. Valet enim* σωτὴρ *Hebraicum, quantum inter Arabas* سوطر & مسطر Scriba, *à scribendo* سطر Satara. *Honestius adhuc eundem titulum evehunt interpretando S. Hieronymus* Magistri, *Abenesdras* מושלים Præsides, *& Præfecti, planeque* السطرون: *Tavosus ita* ڡشتران, *Judæique ora Africanæ* روس. *Clarissimus Saadias & Interpres Samariticus* عرفا ὕπαρχοι *& Adsessores. Ex his septem nisi forte tres Collegæ adessent, damni, doli, levissimisve in actionibus nihil quicquam decernebatur. Multæ præterea causæ Judices numero quinque: tum intercalatio anni, & alia quædam plusquam privati commodi, septem Sapientum justam Curiam definitu postulabant. Hoc fatetur celeberrimus Deuterota idemque Præses quondam Synedrii summi Simeon Gamalielis initio Cod.* סנהדרין: *hoc in morem cessit, Maimonide aliisque contestantibus. Idem quoque confirmatur ipsius Simeonis exemplo, qui octavum Sapientum Samuelem Exiguum,* שמואל הקטן, *taxavit temeritatis, quod ultro se adjunxerat septem Arbitris anni intercalandi, atque ad instar Eldadi extra justum numerum conciliabulo accesserat, T. Jerus.* Synhedrin *f.* 18. *c. Insuper in causis capitis adsciscebant sibi septemviri bis septem Adsessores, ut vita Israëlitæ postulabat* בריני נפשות Synh. c. 1. 4. *& c.* 4. 33. *& Talm. Jerus. f.* 19. *d. ex Sacerdotibus & Levitis, horumve affinibus. Unde cum Scribis duobus, qui ex subsellis* XLVI. Candidatorum *sive* Advocatorum *sumebantur* מן שורות של תלמידי חכמים, *emicuit* Curiæ minoris *modus capitibus* XXIII. סנהדרין של כ"ג או סנהדרין קטנה. *Hoc sane pacto Pharisæos nepotesque demum illorum conciliavi cum Josepho sacerdote de modulo* Curiæ minoris, סנהדרין קטנה. *Id nuper tentavit Grotius, vir alioqui consultissimus juris humani Divinique, nec rem potuit efficere Seldenus noster, non affectavit quidem, falsi Flavium criminari contentus; ubi stultissimum esset eum Archæologum numerum verum notumque haud posuisse. Atque tandem enarrat Flavius Deut. c.* 17. 8. *de Appellationibus ad* Senatum magnum *Urbis sacræ adlu ultimo deferendis, deque causarum arduis. Constabat autem venerandum illud Concilium,* סנהדרין הגדולה או בית דין הגדול או בית דין שבלשכת גזית או בית דין הגדול במקדש, *T. Jerus.* Synhedrin *f.* 19. *c. & Mishnæ cognominis c.* 10. 2. *& f.* 30. *a. ex Pontifice summo familiæ Aaronicæ, & ex Propheta vice Mosis, qui* Hannasi, *i. e. Præses sæpius certiusque vocatur in libris Pharisaicis, Mishna, Gemarisque ambabus, &c. rarius* ראש בית דין או ראש הישיבה *T. Jerus.* Synhedrin *f.* 18. *c. apudque Divinum Moysen* ὁ κριτὴς, השופט *i. e* Sufes, Ephorus: *atque ex* זקנים *Senatoribus septuaginta, quos prudentia magis quam ætas provexerat, Num. c.* 11. 16. *& Josephus bis terque in Originibus patriis. Namque,* καὶ συνελθόντες, *ait, Matthathiades,* ὁ, τε ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ συγκλητικὸς, καὶ ἡ γερουσία. *Vel per* Hannabi *intelligit ille ipse ex Deut. c.* 18. 15. *cum suæ factionis plurimis, Jesum aliosque Præsides grandis Senatus; vel quemque ex ordine Prophetarum, cui non obedientis ibidem scelus capitale declaratur: quo etiam modo de Pontificis Judicisque* הכוהן והשופט *decretis statutum fuerat Deut. c.* 17. 12. *Sic enim Pharisæi commation istud Mosaicum interpretantur aggravantque* Synhedrin *c.* 10. 2. ὁ ἀθετῶν τοῖς ὑπὸ τῶν ἐν ἔτει ῥηθεῖσιν ἀπόκρισιν. *Quinetiam hac occasione exponit Flavius Ex. c.* 22. 28. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר, ὥστε καὶ βλασφημεῖν *&c. quomodo apud Ananiam eximium Doctor nostræ Fidei fecerat ævo eodem in Senatu magno Act. c.* 23. 5. ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς, *secutus versionem* τῶν ο'. *aut verbis Severi nostri,* Principem populi non esse increpandum. *Complures autem Patrum illorum conscribebantur ex tribu Levis, qua juris Mosaici studio præ cæteris omnibus ea vacaverat. Præterea recte monent Talmudistæ titulo* Synhedrin *c.* 1. 6. *T. B. & Jerus. f.* 18 *b, c. passimque vasti operis, capita* LXXI. *Senatum integrum collegisse. Sæpe enim in isto præsidebat Pontifex maximus: aut si forte in alium aliquem deferretur titulus* Hannasi *&* Hammuphla, *qui est* ὁ συζητητὴς *&* αἰῶν τέλειος, *in literis beatissimi Pauli,* Primas *in annotatis Scholasticorum Urbis* Synh *fol.* 30. *a ad* יפלא *Mosis Deut. c.* 17. 8. *& in Lexicis Rabbinicis.* מגיד שבמופלא שבבירה דין הכתוב מדבר. מופלא הרב והגדול שבכלם. *Interfuit tamen magnus Sacerdos tanti officii gratia, Præsidique vix secundus, Cæsaribus rerum dominis. Namque olim oraculi pectoralis merito Regi proximum locum ac dignitatem sibi vendicaverant Pontifices, & subinde in familia Chasmonæa, Davididis neque renuentibus, plane regnaverant. Ad sacrum hoc Concilium pertinebant causæ publicæ & gravissimæ, ratio belli pacisque, Pseudo-Prophetarum & Idololatrarum flagitia, creatio inferiorum Judicum & correctio, & res similes.* Synhedrin *c.* 1. 5. *& c.* 10. 2, 4. *Quapropter tempore Josephi historici, præter Regum placita, parebant Judæi in causis privatis Curiis urbicis septem Judicum, pluribus in re capitis adsidentibus in portis Templi, vel ubique civitatum Palæstinarum; in publicis vero causis grandi Senatui Urbis apud Ædem Divinam in* Camara perpoliti lapidis, *quæ vocabatur* (*quanquam afflicta res Judæorum nobilissimum illud Concilium à* Solymis *demum in* Jabnam *sive* Jamniam *eduxit:*) *decies septem capitibus, præter Præsidem & Pontificem: siquando hic propter ætatem causamque aliam minus aptus videretur tanto præsidio, quippe* משנה לראש אב בית דין *Vice-Præses, seu* Comitiorum Pater *recensebatur è numero* ο'. *sede dextima. Veruntamen* סנהדרין של שלושה, Triumviralis Conventus *de re pecuniaria, rectius* Arbitrium *quam* Curia. (*quod etiam Traditionum Patres indicant* Synhedrin *c.* 31.) *in nulla Josephi æstimatione erat, de quo tam multa Talmudici. Vide Mishnam* Synhedrin *c.* 1. §. 6. *de Conciliis legitimis, magno & parvo.* BERN.

g Δύο ἄνδρες ὑπηρέται] Levitæ illi, qui bini singulis apparebant Judicibus, erant ἱερογραμματεῖς. nec alii (ut opinatur *Dodwellus* in *Paranesi*, p. 23.) à τῶν λαῶν γραμματεῦσι, quorum mentio in *Matth.* 2. 4.

2. *Magistratui tribuantur duo ministri è tribu Levitica.*] *Præfecturis vero singulis* vertit *Seldenus* de *Synedriis Jud.* l. 2. c. 6. §. 4. *Unicuique principatui* &c. habet *Epiphan.*

h Τῶν Λευιτῶν] De ministris ex Levitis eligendis in V. T. non memini legere. Deut. 16. 18. quia שומרים in plurali invenitur, duos minimum, videtur notare. REL.

i Ἐν ἀπάσῃ τιμῇ] *Samb.* ἐν πάσῃ.

3. *Verecunda eorum reverentia*] *Seldenus* (de *Synedr.* l. 2. c. 6.) hoc modo interpretatur, *sic enim fiet, ut assueti homines revereri*

verentia erga homines in dignitate conſtitutos reddente timidiores, ut Deum contemnere non audeant. Judices autem poteſtatem habeant pronunciandi quicquid iis viſum fuerit, niſi quis eos ad jus corrumpendum pecuniam accepiſſe oſtenderit, aut aliam aliquam cauſam adduxerit, qua eos non recte pronunciaſſe coarguat. haud enim congruum publica facere judicia, aut ad lucrum *privatum* aut ad *alicujus* dignitatem reſpiciendo, ſed æquitatem rebus omnibus præferendo. Nam ſi hoc non egerint, Deus contemni videretur, eiſque infirmior judicari, quibus ob potentiæ metum ſuum adjecerint ſuffragium. nam æquitas eſt potentia Dei. Qui igitur aliquid dignitate præditis indulget, illos facit Deo potentiores. Quod ſi judices de relatis ad eos pronunciare neſciant (talia autem hominibus non raro accidunt) ad urbem Sacram cauſam integram remittant, & convenientes pontifex & propheta & ſenatus etiam id quod ſibi viſum fuerit decernant.

Teſtes adhibendi in foro bonæ famæ, viri duo treſve.

15. [4] Uni autem teſti ne credatur, ſed tribus, aut ut minimum duobus: quorum teſtimonium ratum faciet vita anteacta. At mulierum ne ſit teſtimonium, propter levitatem & ſexus earum audaciam. Ac ne ſervi quidem teſtimonium dicant, propter animi ignobilitatem: quos, aut propter lucrum, aut propter metum, vera non teſtari conſentaneum eſt. Quod ſi quis judicetur falſa teſtatus, convictus eadem patiatur, quæ is paſſurus erat, contra quem dictum eſt teſtimonium.

Lex inquiſitionis in cædem clam patratam. Deut. 21.

16. Si autem [5] cæde facta in agro aliquo, auctor non inveniatur, neque ullus ſuſpectus ſit ex odio interfeciſſe, magna quidem cum diligentia eum quærant, indicii præmiis propoſitis. Cum autem nemo ejuſmodi *quid* indicaverit, magiſtratus oppidorum agro ubi cædes facta eſt vicinorum, & ſenatus congregati, ſpatium à loco ubi mortuus jacet *circumquaque* metiantur. At quod oppidum occiſo proximum · τὴ πρὸς τὰς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδῶς [k] αὐτῶν εὐλαβεστέρους, ὥστε τῷ Θεῷ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. οἱ δὲ δικασταὶ [l] ἀποφώσαντες κυρίοι ἐστὼ τῆς δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν· πλὴν [m] εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τις αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ δικαίου [n] ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν ὁ καλῶς ἐλέγχῃ αὐτοὺς ἀποφήναμένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους [o] ὅτ' ἀξιώματι προσῆκεν φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ Θεὸς ἂν ὕστως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερον ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχυρὸν [p] προσνείμῃ τὴν ψῆφον κεκρίσθαι. [q] τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τοῦ Θεοῦ δικαιοτέρους ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὡδιατεταγμένων ἀποφήνασθαι, συμβαίνῃ δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὸν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, ἔνθα συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία [r] καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

ιε'. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς [s] ἢ τὸ τελευταῖον δύο. ὧν τὸν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσῃ τὸ προβεβιωμένον. [t] γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία, διὰ κουφότητα καὶ θράσος τοῦ ἤθους αὐτῶν. μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι, διὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἀγοβλίαν· ὡς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ ἁλῶσι μαρτυρῆσαι. ἂν δέ τις ψευδὴ [v] μαρτυρήσας πρευθῇ, παρέτω ταῦτ' ἐλεγχθείς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.

Lex inquiſitionis in cædem clam patratam. Deut. 21.

ις'. Αν δὲ πραχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ [x] εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑποτοπήται τις ὡς διὰ μίσους [y] ἀπεκτονηκώς· ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς σπουδῆς, μιαίνεσθαι προθέμενοι. [z] μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μιαίνοντος· αἱ πρεσβεῖαι τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία [a] συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου [b] ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν.

magiſtratus; eorum religioſiores inde etiam à numinis contemptu longius ſemoti fuerint.

k Αὐτῶν εὐλαβεστέρους] Αὐτοὺς *Hen.* & *Busb.*

l Ἀποφήναντας] *Coll. Big.* καταφάσκοντας.

m Εἰ μήτε] Lege εἰ μὴ COCC.

n Ἐνδείξηται,] Ἐνδείξῃ *Samb. Hen.* & *Busb.*

o Οὐτ' ἀξιώματι προσῆκον φανερὰς] Ita *Baſ.* & G. niſi quod mutaverimus προσῆκε in προσῆκον auctoritate *MSS.* (*Coll.* certe *Big.* & *Voſſ.*) in quibus ὅτε ἀξιώματι προσῆκον πονηράς. Juxta *Vet. Interpr.* ὅτε ἀξιώματι προσῆκε ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις.

p Προσνείμῃ] *Al.* προσνέμοι.

q Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς] Τῆς γὰρ Θεοῦ ἰσχύος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

r Καὶ τὸ δοκοῦν] Nonnullis abeſt καί. (mavult κἄν *Coccejus*) & ſatis commode. HUDS. Deut. 17. 9. non niſi Judex & Sacerdotes memorantur. REL.

s Ἢ τὸ τελεύταιον δύο.] *Hen.* ἢ τὸ ἔλαττον. Eodem equidem ſenſu cæteri, ſed phraſi ἢ τὸ τελεύταιον. Rurſus *Hen.* ἂν ἕως ἀσφαλὴς ἡ μαρτυρία, nimium ſibi placens. Statim ἀγχυλαν *Baſ.* & *Gen.* BERN.

4. *Uni autem teſti*] *Teſtes autem adhibentor in foro bonæ famæ viri duo treſve Maſſicla* περὶ πληγῶν *c.* 1. (*unicum tamen valuiſſe volunt Talmudici, cauſa Zelotypiæ Num. c.* 5. *& Homicidii occulti Deut. c.* 21.) *non genus leve procaxque fœminæ, non pravum ſervi. Ferto vero teſtis falſus, quod ferre alterum voluit, Deut. c.* 19. 15, 16. *& c.* 17. 6. *& in codice Chriſtiano Matth. c.* 18. 16. *Joh. c.* 8. 17. *& Hebr. c.* 10. 28. *Idem porro urgent Phariſæi* περὶ συνεδρίων *c.* 3. 3, 6. *& c.* 4. 5. *& integro capite* 5. *necnon Miſna* περὶ ὅρκων *c.* 4. 1. *& T. Bab. eodem titulo f.* 30. *& Nezicim codice primo* Samag *Legibus prohibentibus* 213, 214. *ajenteque* 119. *Maimonides* περὶ μαρτυρίων *f.* 742. *&c. Similia tamen aut Hebraicis graviora ex Paulo & Ulpiano, Romanæ juſtitiæ ocellis, adducit in collatione ſua Lic. Rufinus* περὶ τῆς ψευδομαρτυρίας. *Quinvero jampridem è codice Moſaico receperant Ægyptii, ut alia plurima, ita & hanc legem:* Οἱ ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες, ὤφελον τοῦτο παθεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐπιτακτὸν προσῆκον, ὅπερ ἔτυχον καλοδικαθέντες. *Denique de ſervorum mulierumque indole ſuſpecta merito vide operis Juſtinianei D. l.* 22. *tit.* 5. *& Cod. l.* 4. *tit.* 20 *de Teſtibus, tum Harmenopuli* τὸ προχειρον. *l.* 1. *tit.* 6. *& Phormionem ingenioſiſſimi Afri Act.* 2. *ſc.* 1. 62. BERN.

t Γυναικῶν] De ſervorum mulierumque indole ſuſpecta videſis Juſtinianum, D. l. 22. tit. 5. & Cod. l. 4. tit. 20. *de Teſtibus.*

v Μαρτυρήσας] μαρτυρέσθω, παρ' ὃ (*Coll. Big.*) *Busb.* HUDS. Forte πιστοθῇ. Vetus, *eſt conjunctus.* Lege *convictus.* COCC.

x Εὑρίσκηται] *Al.* εὑρίσκεται & μὴ ὑποτοπήται.

5 *Cæde facta*] *Pro cæſo forte homine clam teſte & inquiſitoribus,* (*vias etenim hac de cauſa expleratoribus fuiſſe obſeſſas* וחקון הררכים ושמירתם, *& inquiſitionem* החקירה *factam Maimonides l.* 3. *c.* 10. Doctoris ſui *à majoribus Rabinis confirmat, quod Seldenus noſter neſcit aut noluit dici l.* 3. *c.* 7. *de* Synhedriis. *Sin vero unus aut una ſe ſicarium teſtaretur cognoviſſe, omiſſum omnino* τὸ κατάξιον, Sota *c.* 9. 8. *& T. Bab. f* 47. *b. & T. Jeroſ. f* 23. *b.*) *Urbis cadaveri omnium proximæ, ut judicaverit Magiſtratus vicinus,* (*quibus adjungunt Deuterotæ Senatores Solymitanos quinque, vel ex ſententia Simeonis tres,* Synh. *c.* 13. *&* Sota *c* 9. 1.) *placulum eſto junicis in loco ſterili & ſalebroſa decollatæ crucis; quo Levitæ* (*eo titulo Sacerdotes proprieque dictos Expiatores ſæpius in Syſtemate ſuo comprehendit* ὁ νομοθέτης) *præſupuique Civium, cum ſtatis quibuſdam obteſtationibus & ſupplicationibus, puras manus rite proluant. Habes ſacras illas formulas Deut. c.* 21. *& Phariſæorum ſupplementa Maſſicia* Sota *c.* 9. *& ibidem T. Jeroſ. f.* 22. *& T. Bab f.* 45 *&c. necnon in* Iad *Maimonidis f.* 581. de Homicidii *c.* 9, *&* 10. *Ita plane crepant Tabulæ duodecim Hermodori,* Quod expiari poterit, Sacerdotes publici expianto. *Homicidia vero occulta Periſtiarchi purgant jure Draconis, jure antiquiſſimo Græcorum. Juvencam autem luſtralem,* ἣν quam *Moyſes appellat* העגלה הערופה עגלה ערופה בקופין מאחרית, *quam* Lxxii. *Alexandrini ex illo,* ἡ δάμαλις ἡ νεοκοπημένη: *Joſephus* τὰς τένοντας κεκομμένη, *tendones enim apud antiquos nervi cervicales: Deuterotæ denique* à poſtico collo ſeceſpita obtruncata vitula עגלת ערופה בקופין מאחריה) *cadere fas fuit in ſalebris, ut jam dixi pro phraſi Moyſis* נחל איתן. *Iſtiuſmodi locus Joſepho interpreti* φάραγξ ἀσπιτήδειος ἀφεῖναι καὶ φυτεῦσαι; *Phariſæis etiam ad* Sota *c.* 9. 5. נחל קשה, aſpretum, locus durus & inferax, φάραγξ τραχεῖα LXX. *interpr. & Hieronymo noſtro:* φάραγξ ἔρημος *Oncelojo & Syrorum Paraphraſtæ. Nam ineptum ſatis* rapidus torrens נחל ששותף בחזקה *Maimonidis & Aburbinelis ad Deut. c.* 21. *ritus hujus locum ſacrum.* BERN.

y Ἀπεκτονηκώς.] Ἀπεκτωνὼς *Vat.* (& *Cocc.*) & dein ζητείτω *Busb.*

z Μηδενὸς] Μηδενὸς ἢ μηνύοντος in quinque *MSS.* μηδενὸς ἢ τούτου μηνύοντος legiſſe videtur *Epiphanius.* HUDS. Lege ἢ τοιούτου. COCC.

a Συνελθόντες,] Συνελθόντων *Busb.* & *Hen.*

b Ὅπου κεῖται] Ἐν ᾧ κεῖται *Samb.* & *Vat.*

ρεν. ἢ δ' ἂν ἡ [c] πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πεμάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὰς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς [d] οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεβῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδοναίτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε [e] δρωμένῳ συμπαρατυχεῖν, ἀπικαλεῖσθαι δ' ἵλεω τὸν Θεὸν, καὶ μηκέτι [f] τοῖς δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος.

ιζ'. [g] Αριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος· καὶ [h] μὴ λάθοι πάθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας ζηλοῦντας, ἀλλὰ τούτῳ χαίροντες, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας. ἢ δ' ἂν ἡ [c] πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πεμάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὰς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς [d] οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεβῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδοναίτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε [e] δρωμένῳ συμπαρατυχεῖν, ἀπικαλεῖσθαι δ' ἵλεω τὸν Θεὸν, καὶ μηκέτι [f] τοῖς δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος.

mum fuerit, ejus [1] magiſtratus juvencam, quam emerint, in vallem & locum non commodum aratro & ſtirpibus adducant, boviſque nervos abſcindant: ſumenteſque aquam *& manus lavantes* ſuper caput bovis ſacerdotes & Levitæ & ſenatus illius oppidi, proclament ſe manus puras à cæde habere, neque feciſſe, neque cum fieret adfuiſſe, Deum autem precari *ſibi uſque* propitium *fore*, & ut nullum poſthac tam atrox facinus terræ accidat.

17. [2] Optimatium quidem dominatio & vita ſub ea optima eſt: neve vos capiat alterius inſtitutionis reipublicæ deſiderium, ſed hac contenti eſtote, leges pro dominis habentes, & ex illorum præſcripto omnia *Lex Regia.* *Deut.* 17.

c Πλησιαίτατη πόλις,] Ita in quinque *MSS.* (& *Coll. Voſſ.*) in *Editis* πλησίστατος τ. tam πλησιστατος quam πλησιαίτατος uſurpant Attici, & quidem in genere ſequiori.

1. *Magiſtratus juvencam,*] *Al.* cives, & oppidani.

d Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεβίται] In ſacro codice non niſi ſacerdotes adfuiſſe leguntur: ſed fraudi forſitan fuit Joſepho, quod legatur Deut. 21. ובני הכהנים ונגשו *&* *accedent ſacerdotes, filii Levi,* ac ſi adjecta copula legeretur ſacerdotes & filii Levi. Sed etiam ex iis, quæ adduntur, eos elegiſſe Deum ad benedicendum populo & judicandum de rebus, clarum eſt ſacerdotes intelligi, etiamſi non liqueret ſacerdotes, hic ut alibi ſæpe, appellari filios Levi. REL.

e Δρωμένῳ] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* δρωμένων *Baſ. G.* & *Vat.*

f Τοῖς δεινὸν] Ita *Baſ.* & *G.* ut vult Atticiſmus. in aliis τοιοῦδε.

g Ἀριστοκρατία] Vide *Cauſaub.* ad *Baronium*, p. 359. *Montacutii* Orig. Tom. 2. p. 178. & *Conringium* de *Rep. Hebr.* cap. 42.

2 *Optimatium quidem dominatio*] *Vetat rerum Dominus Deut. c.* 17. *ne Regi Hebræo divitiarum, equorum, præſertim Ægypti terræ ingratæ, uxorumve nimium accedat, Legum & Religionis tuendæ ergo: aut ſi hæc proterve patraverit, Numen Æternum vindex erit, v.* 20. *Phariſæi autem, boni viri, reges ſuos duodeviceſima uxore petulanti equidem licentia vexant, Maſicta* Synhedrin *c.* 2. §. 2. *Addit inſuper Flavius, ſicut in Scholis didicerat Phariſæorum, quibus fama & auctoritas ſub ambiguo & linolaneo (Sic volo. Eundem etenim hominem duas ſimul coronas ferre, neutra pars fert Religionis veræ, non Chriſtiana* 1 *Pet. c.* 5. 3. *non Moſaica Num. c.* 25. 13. ℣. 89. 6. *nec mens Joſephi* δεχαεολ. *l.* 13. *c.* 19. *Multo minus admiſit Canon ſacer alienum ex parente meliori in Regnum Hebræum, quanquam Herodis filiis contra modum & jus in iſto apice adulabantur Phariſæorum ſecta* Ciddufim *f.* 176 *b.* & Jebamot *f.* 45. *b.*) *Chaſmonæorum principatu ſupra modum creverat, Ariſtocraticorum haſce cupedias*: Præter ſententiam Pontificis & Senatorum Regem nihil agere, (*tales enim in rebus arduis conſulere Regum prudentia ſemper fuit & voluntas*) luxuriam ejus vitiaque mature eſſe coercenda; in Theſi denique, Unius Dominio, (*quo tamen nihil agnoſcitur in terris, nihil in cœlis antiquius*) longe præſtare Ariſtocratiam. *Nimirum ubi Phariſæi pars eſſe regiminis poſſent, ubi ipſi dominari. Quanquam eodem illo ſeculo inter Judæos celeberrimi axiomatis fide jactaretur*, Sublimiorem haberi Regum ſuorum majeſtatem, quam Senatui magno eos ſubeſſe, aut etiam præeſſe coram deceret, *Maſicta* סוטה *c.* 2. 28. המלך לא יהא רגין ולא רגים אותו. *Hoc quidem jus erat, hac majeſtas ſtirpis Davidicæ, non ſolummodo Regum Iſraelitarum, i. e. Machabæorum, ut negatur Joſephus Gemariſta f.* 19. *Cauſam etiam hujus legis dicet Maimonides,* משאסור לחלוק עליו Regi enim omnino reſragari nefas. *Convenienter & Gemara Solymitana* Synh. *f* 19. *d. c.* 2. 2. *& nomine Jeremiæ Anteceſſoris* διδασκάλου ῥάββα *f.* 295. *d. ex* ℣. 17. 2. ולא רגין המלך על שכם מלפניך משפטי יצא, Quippe à te, ô Domine, judicium meum prodit, à numine tuo venit. *Addit inſuper Commentator grandis vetuſque Pentateuchi*, Ex hoc allegato R. Jeremiæ ℣. 17. 2. ſatis conſtat, à Deo ſolo judicari Regem, à nemine mortalium, הוי אין בריה רין ארת המלך אלא תורה. *Quid vero? iſta talia contra Reges haud effutierat Joſephus, ſi recte revocaſſet in mentem, & neglectis novis dogmatibus Hillelis & Sammeæ, reſpexiſſet Davidis ſui Salomoniſque tempora Aurea, Deoque αὐτοκράτορας gratiſſima; vel etiam reliquam Judææ liberæ & florentis imaginem. Plena enim cum poteſtate & παμβασιλείας, qualem unquam Aſia ſenſerat, in rebus non ſacris ſacriſque utramque ſæpe, ſemper alteram Hebræorum nationem ad Aſſyrios uſque victores rexerunt Davidis nepotes, ut Annales veri Divinique demonſtrant*: 2 *Chron. c.* 34. 3. *c.* 35. 3, 4. 1 *Reg. c.* 2. 27, 31. *Eccleſiaſticis c.* 8. 4. 1 *Chron. c.* 24. 3. 2 *Chron. c.* 31. 2, 4, 13. *& c.* 30. 2, 4. *& c.* 29. 4, 30. 1 *Reg. c.* 12. 8. *Jer. c.* 38. 4, 5, 16. *c.* 26. 19. 2 *Chron. c.* 19. 5, 6, 8, 9. *& c.* 26. 32. 2 *Sam. c.* 8. 15. *& c.* 15. 2. *&* 1 *Reg. c.* 3. 28. *Succenſuit autem aliquando ὁ κριτὴς Regem ſibi inſtar Gentium, verius Idola Ludoſque ſacros inſtar Gentium (ut recte perſpexit vetus Auctor* Siphri) *poſtulantibus Hebræis: quoniam per complura ſecula, turbida quidem & infelicia magis quam fauſta, pro diſcrimine Reip. ubi tamen nullum apparet veſtigium Synedrii Magni, quod perpetuum à Synæo monte perſeveraſſe mentiuntur Rabini & Theologi aliqui his meliores; quin nullum etiam poſtea oſtendunt* Chronica Regia: *Duces, Judices, aut Dictatores miris animis & vix humano ſpiritu pollentes ipſe excitaſſet, non habita ratione familiæ cujuſdam tribuſve. Talis enim diſciplina, & Theocratia merito vocatur in S. Literis, & ni ab ingrato vaniſſimoque populo contemni unquam nequit, gratia Dei pluſquam ordinaria didicta. Verumenim in frequentibus illorum temporum ἀκεφαλίαις degebant populus Hebræus abſque omni magiſtratu, præter Monitores Sacerdotes, & placidum moderamen Patriarcharum* ראשי אבות, Jud. *c.* 17. 6. *& c.* 21. 25. *Videbis jam Deut. c.* 17. *à v.* 14. 1 *Sam. c.* 8. 5. *& c.* 10. 18. *Et, ſi pudor ſit ad Muſam Herodoti* περὶ μοναρχίας *recte diſſertantem remitti hominem Chriſtianum, conſules potius Caroli prioris defenſorem Salmaſium, Conringium* πολιτικὸν κάρα, *doctiſſimum Petitum, necnon Montacutium & Caſaubonum dignos eminentiſſimo Baronio Antagoniſtas; nec præteribit vir vanus Schickardum, Grotium, Seldenumque ab incertis Talmudicorum commentis male omnes ſuſpenſos incertoſque. Verum nos hanc rem præclarius tractabimus, niſi optandum hujus ævi homines ſanctius ſuſpiciant coronata capita & poſt Deum venerentur, in cauſa Heroïs audacis & magnanimi juvenis Antiq. l.* 14. *c.* 17. *quam in Jannæum imperite transferunt Talmudi an Turris Babyloniæ Conditores*, Synhedrin. *f.* 19. *a. Attamen de Rege ob luxuriam vapulante, non verbum equidem in Talmudo, Siphri, (ut fallit Batavos Germanoſque ſuos Schickardus,) aliove vetere ſcripto uſquam invenies dictum. Debetur itaque turpe illud commentum laſcivo pecori Rabinis recentibus, præcipue Maimonidi c.* 3. de Regibus, *& c.* 10. de Conciliis, *qui* Legum prohibentium *verberi vel corpora Regia ſubjicere eſt auſus, in ſtatu miſero,* ἀναξίῳ, *diſperſoque malæ gentis tam pædagogice ſæviens pro jure non bono* Synhedrii *jamdiu expuncti, Moyſi vero & Prophetis ſemper ignoruti. Nihil vero mirum, quod Davidi Regibuſque aliis minime parcat ille Doctor, quem de Meſſia ſuo vile omnino & abjectiſſimum ſenſiſſe comperimus, c.* XI. περὶ μεσσίᾳ. *Stupendum magis fatuo ita interpretamento interdicti Moſaici* לא ירבה, *& abuſui Gloſſæ Babyloniæ f.* 21. *b.* Synhedrin, לעבור בלא תעשה, *quaſi Phariſæorum flagellum trilix & horribile quavis λοιμοῦ τάξει omni ævo fuiſſet perſecutum, Chriſtianos non indoctos unquam credidiſſe, aut deliberationem admoviſſe. Cavebitis ergo, vos Principes,* ἀπὸ διδαχῆς γραμματέων καὶ φαρισαίων ὑποκριτῶν, *quod eſt notis notioribus, à diſciplina* Rabinorum, Jeſuitarum, & Presbyterianorum. *Habemus ſane νόμον βασιλικὸν Deut. c.* 17. *habemus exempla plurima Regum Hebræorum ſacris literis deſcripta, unde redargui facilis error ille ſordidus fanaticuſque Maimonidis, Levis Barcelonitæ, & aliorum Neotericorum. Decreta tam vilia, ſummatim aio, maleque cohærentia recentis Rabbiniſmi haudquaquam percellere* ἱερὸν ἰσχύουσι, מלך יבית דויד: *an vero apud miſeri populi Regulos & Cozibiadas ea unquam valuerint, nulla docet hiſtoria. Præterea haud ſimpliciter interdictum erat Regibus Hebræis, uxores ſibi, divitias, equoſque conquirere, juſſum potius, Talmudo fatente. Abſque verbere igitur innotuit ea Principum protervitas, juxta lenimen vulgatiſſimum Deuterotarum* περὶ πλημμελῶν *c.* 3. 4. כל מצות לא תעשה שיש בהן קום עשה אין חוכין עליהן, Nemo vapulat ob legem prohibentem, qua aliquid affirmativum includitur. *Dein quis modum in his rebus menſuramque præter Regem ipſi ſcribere potuit & definire? Quandoquidem vero ſub Templo ſecundo, jugo Græco vix excuſſo, per annos* CXXX. *ab Antiocho illuſtri ad magnum Herodem, Ariſtocratice regerentur Judæi, ſummamque ſuarum rerum, belli paciſque cauſas haberent (niſi vis interveniſſet ac tyrannis, ut ſæpius) penes Synhedrium grande Clericorum & Laicorum,* τῆς ἱερεῖς καὶ τῆς περιουσιότερους, *ſic ex monumentis publicis nuncupat Machabaicus, modo idem* τὴν ἀρχιερέα καὶ τὸν γερουσίαν καὶ τὰς ἱερεῖς, *modo* τὰς ἰουδαίους καὶ τὰς ἱερεῖς, *modo* τὴν ἀρχιερέα καὶ τὸ δῆμον τῶν ἰουδαίων· *viri Chaſmonæi, qui Pontifices forte veri fuerant, veri Reges emergere de ſua tribu haud poterant; ſed Duces duntaxat militiæ & Ethnarchi, idque* τῇ ἀδοκίᾳ τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν ἱερέων, 1 *Mach.* 14. 35, 41: *proclive itaque fuit per infulam Pontificiam diminutum iri decus Principis, nomenque Regium pati, quod ad Sacerdotem proprio & commerito jure pertineret. Clerici profecto cæterique* LXXI. *Synhedrorum (pars autem fuit longe major Clericorum, ſicut Rabini vetuſti, Scriptoreſque Gentium referunt) Sacerdotem Summum, ut meruerat, aut in jus poterant vocare, aut ſibi in Præſidium, & in Moyſis Cathedra, Cathedra Hannaſi,* Maſicta Synhedrin *c.* 1. §. 6. *collocare: quod eſt verbis* διατιμώσεως Phariſaicæ Synh. 2. 1. כהן גדול שחטאו מלקין אותו וגו' כהן גדול ורגין אותו. *ubi Lazarus, Ris Lacis, aliique Urbis Doctores vere ſeverequæ adnotant, Eximitur idcirco Rex à ſententia ſcuticaque Senatoria, Anteceſſoribus itidem conſtitutibus.* BERN.

h Μὴ λάθοι] *Big.* & *Samb.* eodem ſonitu μὴ λάβῃ. BERN.

omnia agentes. satis enim idoneus est Deus, qui *vobis* præsit. Verum si regis cupiditas vos incesserit, is sit consanguineus, semperque ei cura sit justitiæ reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat, Deoque summam prudentiæ; nihilque sine pontifice & senatorum sententia faciat: neque multis utens conjugiis, neque pecuniæ vim ingentem aut equorum multitudinem sectans; quæ consequutus leges insuper habere & fastidire possit. Prohibeatur autem, si quid tale affectet, fieri potentior, quam rebus vestris expediat.

Termini patrum aut sociorum loco non movendi. Deut. c. 19. & 27.

18. [3] Terminos terræ ne liceat movere, neque propriæ, neque alienæ eorum quibuscum vobis est pax: sed caveatur ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in sempiternum positus; quippe cum bella inde nascantur & seditiones, quod ultra terminos progredi velint avari. Neque enim à legibus transiliendis longe absunt, qui *agrorum* limites de loco suo dimovent.

Arborum vescarum fructus ante quartum annum nec Deo offerendi, nec comedendi. Lev. c. 19.

19. [4] Qui terram conseverit, si stirpes ante quatuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipse *ad victum* utatur: non enim ex eis suo tempore provenerunt. naturâ autem immature conatâ neque Deo convenit neque ipsi domino uti. At quarto *anno* vindemiam omnium, quæ provenerint, metat, (tunc enim est tempestivum) collectamque in urbem Sacram ferat, & cum aliarum frugum decimis insumat, epulans cum amicis & cum pupillis & mulieribus viduis. Quinto autem anno stirpium fruges percipiendi potestatem habeat.

Simplicitas in omnibus, vita casta, & connubia paria imperantur. heterogenea etiam tam sementis faciendæ, quam brutorum copulando-

20. [5] Terra vitibus consita ne seminetur. ei enim satis est hanc stirpem alere, & ab aratri laboribus esse liberam. Bubus aretur terra, & aliorum animalium nullum ad idem cum eis jugum subeundum adigatur; sed & illis fiat aratrum suis convenienter generibus. Semina autem sint pura & incommista; neve bina & trina serantur. natura enim dissimilium non gaudet societate. Neque ad pecudes admittantur

τας [i] καὶ κατ' αὐτὰς ἕκαστα πεύσονται. δεῖται γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμόνων εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἕστω μὲν ἐκ [k] ὁμοφύλου· σκοπείσθω δ' ὅπως δικαιοσύνης καὶ τ' ἄλλης ἀρετῆς ἀμφαντὸς ἔσται. [l] ὃ δ' ἀρχωρείτω ἐκ τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ Θεῷ τὰ πλείονα δ' φρονεῖν, πρασσέτω δ' μηδὲν [m] δίχα δ' ἀρχιερέως καὶ τῆς τ' γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ [n] πλήθει δώρων χρημάτων [o] μηδ' ἵππων, ὧν ὑπὸ πλεονεξίας ἐκπεσόντα ἐκ τῶν νόμων ἔσεσθαι. κωλυέσθω δ', εἴ τινα τούτων τι διὰ σπουδῆς ἔχει, γίνεσθαι συμφέρον ὑμῖν δυσαλωτέρους.

ιή. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας πρὸς ἃς ἐστιν [p] ἡμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεσπέσιον ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐκπύθεν καὶ [q] στάσεων γινομένων, ἐκ δ' πλεονεκτοῦντας σωφρονίζειν χωρεῖν βέλεσι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι δ' καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τ' ὅρον μετακινοῦντας.

ιθ'. Τιμᾷ ὁ Φυτεύσας, ὡς ἐτῶν τεσσάρων ἂν καρπὸν [r] σφοδάλη τὰ φυτά, μήτε τῷ Θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς [s] χρήσθω· ἐ γὰρ κατὰ καιρὸν [t] τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. βιασαμένης τ' τῆς φύσεως ἀώρως, μήτε τῷ Θεῷ ἀρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ δ' τεταρτῳ [v] τρυγάτω πᾶν τὸ [x] γιγνόμενον· τότε γὰρ ὥριον εἶναι· καὶ σωναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν χημιζέτω, καὶ συὶ τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλα καρπὰ μετ' τῶν φίλων διαχρήσθω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευσῶν γυναικῶν. πέμπτα δ' ἔτος κυριεύσαν ἔστω τὰ φυτὰ καρπὰ αὐτῶν.

κ. Τὴν ἀμπελοις καταφύτον γῆν μὴ σπείρειν. δοκεῖ γὰρ αὐτῇ τρέφειν τὰ φυτὰ, καὶ τ' ἐξ ἀρότου πόνων ἀπηλλάχθαι. βασὶν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τ' ἑτέρων ζώων συὶ αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλαις ἄγοντας· ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη καὶ εἴδη τοῖς [y] τὸ ἄροτρον. εἶναι δ' [z] καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπιμιξία· καὶ μὴ συνδυο καὶ τρία σπείρειν. ἐ γὰρ τῇ τ' ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν.

---

[i] Καὶ κατ' αὐτὰς] Ita *Epiphan.* καὶ deest in *Editis.* in *Big.* & *Samb.* κ' κ' τάσσς.

[k] Ὁμόφυλ.] Ita explicat Josephus id quod Deus Deut. 17. jusserat Hebræos regem eligere ex fratribus suis, non נכרי extraneum אשר לא אחיך הוא *qui frater vester non est.* REL.

[l] Παραχωρείτω] Παραχωρείν *Samb.* & *Big.* Παραχωρεῖν *Vat.*

[m] Δίχα δ' ἀρχιερέως] Talmudici penes Synedrium magnum fuisse summam rerum scribunt, ita ut rex sine illius consensu de bello gerendo aliisque rebus majoris momenti non potuerit decernere. Vide Sanhedrin. 1. 5. REL.

[n] Πλήθ.] *Big.* & *Samb.* πλήθη.

[o] Μηδ' ἵππων,] *Samb.* μηδὲ ἵππων. Subinde δ' αὐτῷ γεγονότων *Hen.* cum *Busb.* BERN.

3. *Terminos terræ ne liceat movere,*] *Terminos patrum tuorum aut sectorum loco ne moveto. Deut. c. 19. 14. & c. 27. 17. Job c. 27. 2. Prov. c. 22. 28. & statim c. 23. 10. Sanxit insuper Romanorum secundus,* Qui terminum exarasit, ipsus & boves ejus sacri sunto. *Vide etiam leges Agrarias Licinii, Julii, Tiberii, Nervæ, Hadriani, aliorumque Imperatorum inter sententias Pauli Romani, in collationibus Rufini, & in Pandectis Justinianeis l. 47. tit 21. & adhuc diligentius apud Scriptores Gromaticos.* Terminorum avulsor, si per vim palam patraverit, rapti גולה: sin secreto, tenetur furti גנבה. *Siphri, sive* Extravagantium Rabanicarum *fol. 45. d.* BERN.

[p] Ἡμῖν εἰρήνη·] *Al.* ὑμῖν.

[q] Στάσεων γινομένων,] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* σπάσεως.

4. *Qui terram conseverit,*] Περὶ φυτῶν ἀκροδρύων καὶ ἀκαθαρσίων *strictim agit Moyses Legislator, Lev. c. 19. 23, 24, 25. amplius Judas Primceps ejusque secta Masicta integra* Orla ערלה, & Maaser seni *c. 5 Moyses Maimonis* Iad *c. 9. 10.* περὶ δεκάτων δευτέρων, & *Cosensis ille Moyses* καθαρὰ ῥηξ. *Ceterum Doctor dubitantium rursus abutitur* Agricultura Nabatæa *Vaxiadæ p. 450. de fundo ac ratione hujus legis, quæ sane facilior communiorque apparet, quam ipse aut Abenesdras existimabant, aut Grotius ab illis. Primos enim fructus arborum consecratu sibi postulavit bonorum omnium Auctor & Dator, sed jam benæ conditionis ut fas dignumque, & autumno quarto pluspuam exiguos, pluspuam raros: ante vero ab his tanquam præputiatis & impuris rerum abstinendum. Quippe* יצר יערה מאוס, *Levitici Commentario parvo f. 25. b. Observabis deinde quam perite expedivit Flavius phrasin antiquam* כל פרין קדש הלולים ליהוה, πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῶ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ, *ubi ait,* καὶ σωναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, *&c. Similiter Patres Deuteroseon,* נטע רביעי דינו להאכל בירושלם לביעלו ככיעשר שני. *Codice* περὶ δευτερωδεκάτων, *& alibi Operis Misnici,* & Pesicta Zutarta, *ubi supertus.* BERN.

[r] Σφοδάλη] Sic *Busb. Hen. Samb.* & *Vat.* σφοδέλη *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Epiphan* βυλη *Bas.* & *G.*

[s] Χρήσθω·] Ita *Busb.* & *Hen.* Atticorum more. χράσθω *Big.* & *Samb.* χρήσω *Vat.* χρῆσθω *Bas.* & *G.* ut *Græcorum* nemo.

[t] Τῶν ὑπ' αὐτῶν] *Al.* τῶν.

[v] Τρυγάτω] Ita in quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* τρυγατω *Bas. G.* & *Castal.*

[x] Γενόμενον·] *Hen.* & *Busb.* γινόμενον. Mox *Samb. Busb.* & *Hen.* μετὰ. Dein *Hen.* & *Busb.* χρεῶν. BERN.

5. *Terra vitibus consita*] *Morum quidem simplicitatem, vitam castam, & connubia paria homines omnino docet Maximus, ubi heterogenea negat tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam. Vetat autem vehementer confusa ista Lev. c. 19. 19. Deut. c. 22. 9, 10. & 2 Cor. 6. 14. & Israeli & Noachidis, quod est, toti generi nostro,* Pesictæ minoris *f. 25. a. Hæc porro decreta late explicant, terroreque undequadraginta inculcant Scholæ Pharisaicæ ad Masictam* Cilaim, *& ab illis Maimonides suo in* Iad *titulo eodem, &* Samag *Interdicto* 181. *& R. Levis in* Catechesi *capitibus* 249, 250, 568, *&* 571. *ubi* אאגוסטוס בל חכם לב מזה יקח מוסר שלא למנות שני אנשים לעולם ברבן מן הרברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם כמו צריק ורשע *quo plane modo super idem interdictum fecerat sanctissimus Paulus,* μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ· τίς δὲ συμφώνησις χριστοῦ πρὸς βελίαλ. *Adde his* Maccot *c. 3.* Baba mesia *f. 91. &* Cholin *f. 115, 116. & Commentaria magna Pentateuchi Hebraici f. 236, 269, 297. Procopium ad Deuteron. & Philonem p. 712. ubi impuritatem & naturam imbecillem asino objicit, ne cum bove jugum unum subeat: quod & Rabini veteres & Abenesdras dudum animadverterunt. Repetit etiam hac causa Maimonides* Rustica *Vaxiadæ, & odio Chaldaismi contendit temere in Terra sancta vitium ordines frumento omni liberari.* Mores enim veteris fuit, *ait Auctor Agriculturæ Nabatææ,* conferere cum vitibus juxta hordeum, vindemiæ felicioris causa, *p. 451, & 504. Verum hæc procul à Moyse.* BERN.

[y] Τὸ ἄροτρον.] Sic *Big.* & *Vat.* in *reliquis* τ' ἄροτρον. HUDS. Lege τ' ἄροτρον COCC.

[z] Καθαρὰ] Ita habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθαρώτατα σπέρματα.

σιν. μὴ ἢ κτλώεσιν ἐπάγῃ ὅπως μὴ συγχῇ. δέον γὰρ ἐκ τούτου μὴ ἀφεῖναι μέχρι τ[ῶν] [a] ἀνθρώπων ἡ ὠφέλεια τὸ ἀμύφυλον ἀτιμίᾳ, τλῷ λεχλῷ ἀπὸ τ[οῦ] ὠφεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβόσι. δεῖ ἢ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κἂ μίμησιν πραγματοπή τις τ[ῆς] κἂ τλῷ πολιτείαν ἔσοιτο. [b] ἀλλ' ὡς ὁ θεῖ τῶν τυχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι καὶ κατ' αὐτὸς ἀμείμπτως.

καὶ. Ἀμῶντας ἢ καὶ σπαιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσι. [c] καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῶν θραυσμάτων τοῖς βίᾳ πανιζομένοις, [d] ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς ἀφελοφιλύ. ὁμοίως ἢ καὶ τ[ὸν] τρυγῆς ἀπολιπεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι· [e] καὶ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι ἐξ καρπὸ πρὸς συλλογλῷ τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. ὁ τοσοῦτη [f] γὰρ ἂν ἐκ τ[ῆς] ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ὄφελος τοῖς δεσπόταις γένοιτο, ὅσῃ χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι· τό τε θεῖον τλῷ γλῶ [g] προθυμοτέραν εἰς τλῷ ἀφελοφλῷ τῶν καρπῶν [h] ἀπεργάσεται, μὴ ἐξ καθ' αὐτὸς προνοουμένων λυσιτελὲς, [i] ἀλλὰ καὶ τ[ὸν] τῶν ἄλλων ἀφορμῆς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν, ὁπότε τρίβοιεν τὰς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὅπι τ[οῦ] [k] ἄλωνος. ὁ γὰρ εἶναι δίκαιον εἴργειν τὰς συνεργασμένας τ[οῦ] καρπὸ, καὶ πρὸ τλῷ γλύζειν αὐτ[ὰς] πονήσαντας. [l] μηδὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τὰς ὁδῷ βαδίζοντας· ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ὀπηρξέναν [m] ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίρουσας ὅτι τῷ [n] παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡρείων μεταλαμβάνειν. [o] ὀπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέτω. μηδὲ τρυγῶντες [p] ὧν εἰς τὰς λωὰς κομίζωσιν εἰργέτωσαν τὰς ὑπαυλιάζοντας [q] ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν, ἃ κἂ βέλησιν Θεὸς [r] παρῆλθον εἰς τ[ὸν] βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιτυ-

quæ non sint generis ejusdem. nam ex eo metus, ne cognatorum dehonestamentum etiam ad homines usque transeat, sumpto ante principio ab iis quæ levia habentur & parva. Oportet autem nihil ejusmodi esse concessum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio consequatur imitatione expressa. quapropter & leges vulgaria non negligunt, scientes providendum esse ut nihil in eis possit reprehendi.

21. * Metentes autem & demessa colligentes ne spicilegium faciant: sed & nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, ut qui insperato prosint & ad alimoniam inveniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli; & olearum frugum nonnihil prætermittatur, ut ab iis colligatur qui de suis quæ percipiant non habent. non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis; quantum gratiæ, *modo hoc non fiat*, ex egentibus veniet: & Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, si non suæ *tantum* utilitati prospexerint, sed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area triturantium ora obligentur. non enim æquum est eos à fructu arcere qui una laborarunt, ejusque in procreationem sese delassarunt. Neque viatores fructus maturos gustare prohibeantur, sed permittatur eis tanquam suis expleri, sive indigenæ sint sive peregrini; gaudentes quod illis concedere possint de fructibus maturis participare. nihil autem eis liceat asportare. Neque vindemiantes obvios iis vesci prohibeant, quæ in torcularia deferunt. iniquum enim est bona, quæ ex voluntate Dei ad victum provenerunt, iis invidere, qui frui desiderant eorum tem-

Spicas & manipulos facta messe forte relictos, ut & vineæ olivetique reliquias decidua, vindemiatoris oblivia, & rhagologia: Josepho, Aquilæ & nonnunquam Interpr. LXX. vel his quæ ῥῶγας seu ῥάγας, ut legerat Philo abs eisdem Interpretibus, p. 703. Vide jam cætera codicis פאה, *Maimonidis capita quinque priora de* Jure pauperum, מתנות עניים. *Bene enim convenit inter Josephum & Patres διάταξιν tam de crimine quam de pœna,* Maccot. *c.* 3. §. 9, 10, 11. *Plectebatur adeo* בן הכורת *mastigia, quicunque his talibus contraria fecerat, duræ Ægypti satis immemor, tredecim ictibus triplicis scutica, quod est huic Historico & Divino Paulo πληγαῖς τεσσαράκοντα παρὰ μίαν, aut verbis Pharisæorum* מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנ' במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. אין אומרים אותו אלא במכורת, *Deut. c.* 25. 3. *Mastela* Maccot *c.* 3. §. 10, 11. *& T. Bab.* Synh. *f.* 10. *&* Maccot *f.* 22, 23. *& Maimon.* הריאורת להשתלש Synh. *c.* 16. *magno opere, & Uzielides ad Deut. c.* 25. 3. *Secundo Bovem* (ἢ κτίνα ὅλον Baba cama *c.* 5. §. 7.) *triturantem fiscella non capistrari, Deut. c.* 25. 4. 1 *Cor. c.* 9. 9. *&* 1 *Tim. c.* 5. 18. *Philo p.* 711, 712. *Talmudici* Iebamot *f.* 4, 43. *&* Mesia *f.* 88, 90, 91, 92. *& præcipue Misna* Mesia *c.* 7. §. 2. *Maimonides cum illic, tum c.* 13. §. 2. *grandioris corporis de* Conducto שכירות, *&* Turim *titulis* 337, 338. *Adde veterem Commentarium* Siphra *f.* 252. *c. T. Bab.* Meila *f.* 13. *a. & Bartenorium ad secundam διάταξιν capitis* VII. Mesia. *Unde profecto constat à Gamaliele aliisque istius ævi Scholasticis eductum beatum Paulum hoc Axioma, mite quidem & Mosaicum, à brutis operis ad humanas, ad sacras transtulisse.* Τὸ μὴ γὰρ τ[ῆς] ἀναγωγῆς κἂ αὐτὸ ἦ τὸ πρόχειρον, ὠτιεῖς; *quod ait Theodoretus ὁ συζητητής. Flagitiosa tamen est interpretatio Lazari Azariadæ* Gemara Iebamot *f.* 4. 1. *& Uzielidæ Paraphrastæ ad Moysis Deuteronomion. Quinvero in Israelitas ὠγριαίνοντας, sordidos ista & crudeles, ut ora industriis bestiarum obstruerent fallerentque, flagro undequadragesimo, acerba quidem, servili & condigna infamia, est sævitum: quam etiam in causa Regia Grotius Seldenusque, ut absurdum parit absurda, contra Moysen Moysisque Successores, & contra humani generis sensum permittunt. Tertio. Autumni tempore pomis ac uvis non prohiberi viatorem, neque æstate vulsis spicis,* קטפרת מלילות, *quantum modo apud fundum tuum esse volet. Deut. c.* 23. 24, 25. Baba mesia *c.* 7. §. 2, *&c.* Talm. Jerosol. *f.* 11. *b.* T. Bab. *f.* 87, *&c. & in* lad *Maimonidis c.* 12. מתנות עניים. *Namque Moysis sui indulgentiam* כי תבא בכרם ובקמת רעך *Onceloſus, Uzielides, & omnis Schola Talmudica præsertim interpretantur* ארי תתגרו ונו, Conductus si fueris vindemiatum, sive messum. *Literalius tamen idem fas exponit Matthæides, & in Evangelio suo ὁ εὐλογητός.* BERN.

Boum spicas terentium ora non ligandi. Deut. 25. 1 Cor. 9.

Viatores à fructibus gustandis non arcendi. Deut. 23.

a Ἀνθρώπων] *Al.* ἀνθρωπείων *&* ἀνθρωπίων.

b Ἀλλ' ὡς] Excusum bis fuit ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τ[οῦ] τυχόντων μέλει. *Big. & Epiph.* ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τ[οῦ] τυχ. ἀμελεῖται. *Samb.* ἀλλ' ὡς ὅτε περὶ τ[οῦ] τυχ. ἀμελεῖται. Vel leges ἀλλ' ὡς ὡσὶ περὶ τ[οῦ] τ. μελ. BERN. Ita *Big. & Epiphan.* nec aliter *Samb. & Vat.* nisi quod in uno ὅτε reperiatur pro ὁ, & in altero ὁσὶ excusum bis fuit, ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τ[οῦ] τυχόντων μέλῃ τοῖς ν. Est qui conjicit, ἀλλ' ὡς ὂν περὶ τ[οῦ] τυχόντων μελῃ τοῖς ν.

* *Metentes autem*] *Imperantur porro huic populo opera misericordiæ & officia humana, ut sunt isthæc. Primo. Præter agrorum angulos, quos Pharisæi minus valere nolunt parte messis sexagesima Masicta* Pea *c.* 1. §. 2. *Spicas atque manipulos facta messe forte relictos,* πῆα καὶ λίχεθ καὶ γόμας, *pauperibus cedere. His etiam largiri vineæ olivetique reliquias,* γωλελὼτ, *quæ sunt decidua, vindemiatoris oblivia, & rhagologia:* καὶ Φίρεθ, ἐπιδυμίδας δηλονότι *Josepho, Aquilæ & nonnunquam Interpr.* LXX. *vel his* καὶ ῥῶγας *seu* ῥάγας, *ut legerat Philo abs eisdem Interpretibus, p.* 703. *Vide jam cætera codicis* פאה, *Maimonidis capita quinque priora de* Jure pauperum, מתנות עניים. *Bene enim convenit inter Josephum & Patres διάταξιν tam de crimine quam de pœna,* Maccot. *c.* 3. §. 9, 10, 11. *Plectebatur adeo* בן הכורת *mastigia, quicunque his talibus contraria fecerat, duræ Ægypti satis immemor, tredecim ictibus triplicis scutica, quod est huic Historico & Divino Paulo πληγαῖς τεσσαράκοντα παρὰ μίαν, aut verbis Pharisæorum* מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנ' במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. אין אומרים אותו אלא במכורת, *Deut. c.* 25. 3. *Mastela* Maccot *c.* 3. §. 10, 11. *& T. Bab.* Synh. *f.* 10. *&* Maccot *f.* 22, 23. *& Maimon.* הריאורת להשתלש Synh. *c.* 16. *magno opere, & Uzielides ad Deut. c.* 25. 3. *Secundo Bovem* (ἢ κτίνα ὅλον Baba cama *c.* 5. §. 7.) *triturantem fiscella non capistrari, Deut. c.* 25. 4. 1 *Cor. c.* 9. 9. *&* 1 *Tim. c.* 5. 18. *Philo p.* 711, 712. *Talmudici* Iebamot *f.* 4, 43. *&* Mesia *f.* 88, 90, 91, 92. *& præcipue Misna* Mesia *c.* 7. §. 2. *Maimonides cum illic, tum c.* 13. §. 2. *grandioris corporis de* Conducto שכירות, *&* Turim *titulis* 337, 338. *Adde veterem Commentarium* Siphra *f.* 252. *c. T. Bab.* Meila *f.* 13. *a. & Bartenorium ad secundam διάταξιν capitis* VII. Mesia. *Unde profecto constat à Gamaliele aliisque istius ævi Scholasticis eductum beatum Paulum hoc Axioma, mite quidem & Mosaicum, à brutis operis ad humanas, ad sacras transtulisse.* Τὸ μὴ γὰρ τ[ῆς] ἀναγωγῆς κἂ αὐτὸ ἦ τὸ πρόχειρον, ὠτιεῖς; *quod ait Theodoretus ὁ συζητητής. Flagitiosa tamen est interpretatio Lazari Azariadæ* Gemara Iebamot *f.* 4. 1. *& Uzielidæ Paraphrastæ ad Moysis Deuteronomion. Quinvero in Israelitas ὠγριαίνοντας, sordidos ista & crudeles, ut ora industriis bestiarum obstruerent fallerentque, flagro undequadragesimo, acerba quidem, servili & condigna infamia, est sævitum: quam etiam in causa Regia Grotius Seldenusque, ut absurdum parit absurda, contra Moysen Moysisque Successores, & contra humani generis sensum permittunt. Tertio. Autumni tempore pomis ac uvis non prohiberi viatorem, neque æstate vulsis spicis,* קטפרת מלילות, *quantum modo apud fundum tuum*

c Καταλιπεῖν] Jam *Hen. & Busb.* καταλείπειν, & mox ἀπολείπειν BERN.

d Ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα] Ἔρημον εἶναι τούτοις πρὸς ἀφελοφιλὴν *Big.* (*Coll. Voss.*) *&* *Vat.* ἔρημ. εἶ. τούτοις ἀφὲ προφίλω. *Samb.* HUDS. pro iis habet MS. τούτοις, sic ut εὕρημα glossa sit vocis ἔρημον. REL.

e Καὶ τ[οῦ] ἐλαίων] Sic in quinque *MSS.* in *Editis* καὶ ἐλαιώνων. HUDS. Deut. 24. 20 confer codicem Pea VII. 1. REL

f Γὰρ ἂν ἐκ τ[ῆς]] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Baf. G. Aliisque* γὰρ ἐκ.

g Προθυμοτέραν] Eo modo *Big. Samb. & Vet. Interpr.* in *reliquis* προθυμότερον, non male.

h Ἀπεργάσεται,] Ita ex *MSS.* in *Baf. & G.* ἀπεργάσετ).

i Ἀλλὰ καὶ] *Al.* ἀλλὰ καὶ τ[ὸν] ἀλλ.

k Ἄλωνος.] *Al.* ἄλωθ. in *Vat.* ἄλω, *Atticorum* ritu.

l Μηδὲ ὁπώρας] Prima densa libri nostri scripti aut impressi typis, tanquam ab ἐπουαι & ἐπάζομαι, *tempus cum fructibus suis, quod horam*, i. e. *messem frumentumque secum lectum continuo excipit.* Idem μεθόπωρον appellatur Didymo, Hesychio, aliisque Criticorum non vetustissimorum. Hujus autem Judæi totiusque nationis hostis Apion, & Grammatici plerique lenius efferunt ἐπώρας, ἀπὸ τ[οῦ] ὀπὸ sine sensu bono hoc vocabulum arcescentes. Dicerent potius ἡ τ[οῦ] ὀπίθ ἦθι τ[οῦ] τρητὸς ὥρας, sive τὸ ὀπίτω τ[οῦ] ὥρας, *quod æstatem sequitur.* Recte Eustathius ὁπώρα ἡ μὴ τὸ θέρος ὥρα, à Poëta suo edoctus, καὶ φασὶ ἑλλόσεσθαι ἢ εἰς θέρος ἢ εἰς ὁπώρην. Distinctius etiam Didymus, ὁπώρα καλεῖται ὁ μεταξὺ θέρους καὶ φθινοπώρου καιρός. BERN. Alii lenius, ὁπώραν, efferunt.

m Ἐμπίπλασθαι,] *Big. &* *Samb* manu altera ἐμπιμπλασθαι, altera ἐμπιμπλᾶσθαι. *Baf. &* *Gen.* ambabus utrique ἐμπιπλᾶσθαι, ut vel tono agnoscat originem primam à circumflexo πλάω. Bene mox *Samb.* προσέχειν. BERN. Ita edidit *Bernardus.* ἐμπίπλασθαι *Big. & Samb.* ἐμπιμπλᾶσθαι *Baf. & G.*

n Παρέχειν] Παραχεῖν *Samb.*

o Ἐπιφέρεσθαι] Epiphanius, *Portare vero nihil eis liceat. Baf. & Gen.* pariter ἐπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς ἐξέτω, *at secum insuper ferre quicquam illis haud liceat.* Quod est phrasi obvia *Big. & Samb.* ἀποφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέτω, *inde tamen nihil isti secum auferunto.* BERN.

p Ὧν εἰς] Ὧν ἂν εἰς τὰς λωὰς κομίζωσιν *Big. Samb. & Vat.*

q Ἐπεσθίειν.] *Hen.* ἐπισθύειν puta pro ἐπιγεύειν. BERN. Forte ἀπεσθίειν. COCC.

r Παρῆλθον] Παρῆλθεν *Samb.*

tempeſtivitate, & vigente & abire properante, prout Deo viſum fuerit. Quinetiam ſi qui præ verecundia attingere dubitent, ut capiant hortentur, Iſraëlitas quidem ut ſocios & propter cognationem *rerum ſuarum* dominos; homines vero, qui alicunde advenerint, obſecrantes ut iis *munuſculis* uti velint hoſpitalibus, quæ Deus ipſis tempeſtive præbuerit. non enim *ſibi* impendio eſſe putandum eſt, quæ quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bonorum copiam ſuppeditante non ſolum ad fruendum, ſed etiam ad liberaliter dandum, volenteque & aliis hoc modo ſuam erga populum Iſraëliticum benevolentiam & felicitatis ſuppeditationem innoteſcere, dum etiam cum illis ea communicent quæ ipſis abunde ſuperſunt. Qui vero contra hæc fecerit, plagis undequadragenis à publico fuſtuario acceptis, pœnam hanc fœdiſſimam liber perpetiatur; quod lucro ſerviendo dignitatem *ſuam* læſerit. vobis enim pulchrum *erit*, calamitates in Ægypto & per ſolitudinem expertis, eorum curam gerere qui in ſimilibus verſantur; & opum abundantiam ex miſericordia Dei providentiæ adeptis, hanc eandem egentibus ex ſimili ſenſu impertiri.

μᾶσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν· τὴ ὥρας ἐν ἀκμῇ τε ἔσης καὶ ἀπολύσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἰη. κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς οἰκουῦντας ἄφαθα, λαθεῖν [s] παρακαλείτωσαν, ὄντως μὲν Ισραηλίτας, ὡς κοινωνὰς καὶ δεσπότας διὰ τὴν [t] συγγένειαν· ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους [v] ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας, ὧν ὁ Θεὸς [x] καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰ ἐκ ἡητέον, ὅσα τις κῆ χρηστότητα [y] παρέχειν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν· ἓ Θεῦ τὴν ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, [z] οὐκ ἐπὶ τὸ καρπᾶσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δίδοναι φιλοτίμως, καὶ βουλόμενον τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν [a] εὐεξίαν τ Ισραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τ δωρεῶν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ὡς πολλᾶ ἓ φειόντος αὐτοὺς κἀκείνοις μεταδιδόντων. ὁ ἓ παρὰ ταῦτα ποιήσας, ὠλήκας [b] μιᾷ λιπήσας πεντεκαιδεκάτῃ τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβών, πυρείαν ταύτην αἰκίσει ἐλευθέρου ὑπομενέτω· ὅτι τῷ κέρδει δουλώσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ κῆ τὴν ἐρημίαν, πρόνοιαν τ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι· καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέους [c] καὶ προνοίας τ Θεῦ, τὴν αὐτὴν ταύτην [d] ἐξ ὁμοίου πάθους μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις.

Decima tertia viduis & orphanis dividenda. Deut. 26.

22. *Præter duas decimas, quas quotannis ſol-

κϐ'. [c] Τοῖς ἓ δεκάταις δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου προσῆ-

[s] Παρακαλείτωσαν] Ita *Baſ. G. Hen. Busb.* & *Vat.* Verum παρακαλῶσιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* per ectaſin *Atticam* pro παρακαλοῦσι. BERN. & HUDS.

[t] Συγγένειαν] *Big* & *Samb. συγγένειαν. Baſ.* & *Gen.* præter conſuetudinem συγγενίαν. Hoc quidem pro συγγενίαν, aut pro συγγηθείαν voculatione Attica. BERN.

[v] Ξενίων τυχεῖν] Ξενίας τυγχάνειν ἀξιοῦντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας *Vat.*

[x] Καθ' ὥραν] Καθορᾶν legerat *Epiphan.*

[y] Παρέχειν] Παρεῖναι ἀνθρώποις *Idem.* παρέχειν ἀνθρώποις *Hen.* & *Busb.* παρέχειν ἀνθρώπων *Vat.*

[z] Οὐκ ἐπὶ τὸ] Οὐκ ἐπὶ τὸ [τῷ *Big.*] καρπᾶσθαι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τὸ [τῷ *Big.* & *Coll. Voſſ.*] τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι [διδόναι *Vat.*] φιλοτίμως *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Περὶ τ Ισραηλιτῶν] Περὶ τ ἰσραηλιτῶν λαὸν *Big.* & manu altera *Samb.* & inter Latinos codex *Lipſienſis.* περὶ τ ἰσραηλίτου λαὸν, *Samb.* manu altera, & quaſi ἐκαδέσχειρε *Epiphanius.* Mox κἀκείνοις μεταδιδόναι, typis *Genevæ.* BERN.

[b] Μιᾷ λιπήσας] Μὴ λειπήσας *Samb.* corrupte, ut ſatis demonſtrant cætera exemplaria Græca, Latina plane omnia, utque §. κβ'. hujus capitis adnotat clariſſimus *Boſius.* Jam *Hen.* & *Busb.* ὁ π. τ. ποιῶν, πληγὰς μιᾶς λειπούσης τεσσ. τ. δ. σκύτει λαμβάνων. BERN. In V. T. præcipiuntur 40 dari, uti noſtri id explicare ſolent: at Judæi 39. & ita Paulus quoque fatetur ſe 39. accepiſſe. REL.

[c] Καὶ προνοίας ἓ Θεῦ,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt καί. HUDS. Forte ἐξ ἐλέους καὶ προνοίας. Vet. *Ex miſericordia & providentia Dei.* COCC.

[d] Ἐξ ὁμοίου πάθους] Ἐξ ὁμοιοπαθοῦς *Vat.*

[e] Ταῖς ἓ δεκάταις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ταῖς δεκάταις ταῖς δ. *Baſ.* & *G.*

* *Præter duas decimas,*] *Sumebant equidem de proprio Patres familias Judaicas, aut Proſelyti, per Palæſtinas Syriaſque, aut ſi vellent Samaritæ,* & נכרים, *quod eſt, Gentiles & Chriſtiani, Maſiclis* Trumot *c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 4, 9. & *c.* 4. 4. Biccurim *c.* 1. 2, 4, 5, 11. Challa *c.* 4. 11. & Talm. Jeroſ. *f.* 64. *b.* Iad *Maim. f.* 443. *Primo.* Primitias, בכורים βικκυρείμ, πρωτογενήματα *Interpr.* LXX. ἀπαρχὰς *Joſepho*, Primitiva & Primitias *B. Hieronymo aliiſque innumeris, qualia* θαλύσια *vocavit Mæonides* ιλ. ϊ. 530. *frumenti fructuumque ſuorum* τὸ πρῶτον γενόμενον, *ſcirpo* בגמי *ante ſignatum* Biccurim *c.* 3. 1. *nimirum ex his ſeptem, tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis Punicis, olivis, & dactylis, tot dapibus Palæſtinæ Deut. c.* 8. 8. & *Miſna* Bicc. *c.* 1. 3, 10. *unde Talm. Jeroſ. f.* 64. *b.* פירות האילן בכלל פירות ואומרים & *f.* 65. *c.* כי אלו מן המובחר, *partem bonam* ἓ θίρος κῆ τ ὀπώρας, *indeterminatam quidem Miſna* Peæ *c.* 1. 1. & Bicc. *c.* 2. 3. *aut ſexageſimam ex Gemara, ut munus parciſſimum, eaſque ad Jeroſolyma lento itinere magna cum pompa & lætitia, præeuntibus tibicine, cophinis & bove* ἱλαροφοροῦντα & χρυσοκερῶτι, & *ad quamque ſtationum centies decantato* שמחתי באומרים לי. 122. *comportabant, apud Ædem Dei* במקום בעמעמיה, *tempore aliquo inter feſta Pentecoſtes & Encæniorum, quod eſt, nec ante oblatum Gomer, neo poſt Autumnum, rite agitandas & offerendas. Sedulo autem de his primitiviis Sapientes Judæorum Maſiclis* Biccurim, Pea, & Challa, & *Apophthegmatum Legalium Collector tit.* סותה *ſui* Iad *f.* 442. & *mille alii Conciſionis Rabinicæ: præcipue vero ſacrorum rituum Auctor Exodi c.* 23. *c.* 34. & *c.* 35. *Deut. c.* 26. *Lev. c.* 23. & *Num c.* 15. *Secundo. Dein ſeparabant de* ἀπαρχαῖς, & *de frugibus conditionis melioris,* (Trumot c. 24. מן היפה) & *quidem uſu jam dignis & apparatis, apud Deuterotas* מן התגמרים ἐκ τ τετελειωμένων, *aut locutione Moſaica* מלאתן ורכיך *Ex. c.* 22. 29. *i. e. è farre poſt trituram coacervato, ſimiliterque de aliarum frugum cumulis, & ex uvarum olivarumque preſſarum lacrymis ſeu fluore, perite adeo verterunt oi ο'. τὰς ἀπαρχὰς ἀλωνῶν καὶ ληνῶν ὑ χρηίζοντας: tradebantque heri Sacerdotibus, qui collectum venerant, ex jure Divino Deut. c.* 18. 4. *Ex. c.* 12. 29. *Num. c.* 18. 12. *Moyſi & Deuterotis* תרומה הגדולה *τῷ πρύμνῃ, ſive his* תרומה *τῷ πρύμνῃ τῷ μεγάλῃ, LXX. Interpr. modo τὸ ἀφαίρεμα, modo τὸ ἀπαρχὴ; Onceloſo, Jonathani, & pleriſque Maſorethis* תרומה & אפרשתא *τὸ ἀφόρισμα, aliis τῷ ἔξαιρεν, quæ etiam ſecuit areæ torcularis, ſed & velleris partem non minorem ſexageſimæ vel pro oculo malo & avariſſimo. Is enim modus Ezechieli vati notatus c.* 45. 13. זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מכור החטים וששית האיפה מכור השעורים, LXX. *Int.* αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφορεῖτε, ἕκτον μέτρε (*Jonathani pariter* חרמן ששית מכל ככילתא מן גומר (*leges* χόμορ) ἓ πυροῦ, καὶ τὸ ἕκτον ἓ εἴφι מן ג חמר (*i. e. ſ.* μέτρε מן ג χόμορ) τ κεγχρῶν. *B. Hieronymus*, Et hæ ſunt primitiæ quas tolletis, ſextam partem Ephi de coro frumenti, & ſextam partem Ephi de coro hordei. *Doctiſſimus Presbyter* Trumot *Primitias ad ſuarum κύμορον interpretatur, quod vides, & diſtinctius in Commentario* Primitiva: *imo aliquando ſanctiſſimus Moyſes eadem ἀφαιρέματα nuncupavit* ראשית *ipſit, τὰς ἀπαρχὰς; unde magna confuſio apud Scriptores Chriſtianos Judæoſque de Primitiis. Inde etiam indulgentia Scribarum antiquorum, ſiquis ante* Biccurim *de cado acervoque ſuo forte* Trumam *demſerit: quandoquidem in Lege ἀφαίρεμα &* תרומה *ἀπαρχὴ* וראשית *nuncupetur tam grandis* Truma *Deut. c.* 18. 14. & *Ex. c.* 25. 2. *quam* Biccurim *πρωτόλεια, ſeu Primitiæ proprie dictæ Deut. c.* 26. 2. & *Deut. c.* 12. 17. *Nam* Biccurim, *non* Trumas *ad Solymas deportare imperatum Iſraelitis, poſt Aquilam adnotat Auctor* Siphra *f.* 42. *idemque Compilator* Siphre. *Videamus autem quid de hac re Tiberienſes docuerant olim noſtrum Hieronymum,* Δεκάδαι *i. e.* decimam partem omnium frugum [מעשר ראשון *Phariſæis, Trumot. c.* 3. 6. Ita in genere quicquid in cibum mortalium è tellure creverit, decimatur. *inquiunt Anteceſſores initio Maſiclæ* περὶ δεκατῶν, [כל שהוא אוכל ונשמר וגדולין מן הארץ חייב במעשרות Leviticæ tribui populus ex lege debebat. Rurſus ex ipſis decimis, Levitæ, hoc eſt, inferior miniſtrorum gradus, decimas dabat Sacerdotibus, & hæc eſt quæ appellatur ἐσυτεροδεκάτη. *Locutione quidem Talmudica* מעשר חמעשר Maaſer hamaaſer, *ſeu* δεκαδεκάτη, *ſeu centeſima; necnon* תרומת מעשר Trumat maaſer, τ δεκάτης τὸ ἀφαίρεμα. Erant quoque & aliæ decimæ (מעשר שני) quas unuſquiſque de populo Iſrael in ſuis horreis ſeparabant, ut comederet eas, cum iret ad Templum, *in* urbe Jeruſalem & in veſtibulo Templi, & Sacerdotes & Levitas invitaret ad convivia. Erant autem & aliæ decimæ, quas pauperibus recondebant, quæ Græco ſermone appellantur πτωχοδεκαί. *Quod eſt phraſi Miſnica* מעשר עני, Trumot *c.* 9. 3. & *paſſim.* Atvero Primitiva quæ de frugibus offerebant, non erant ſpeciali numero definita, [*Ita de* Bicurrim *illuſtriſſimus Judas primis verbis Maſiclæ* Pea, Modum & menſuram certam (שיעור) non habent Angulus pauperum, Primitiæ בכורים, Oblatio Regalim, Eleemoſyna, aut τυμοδιδασκαλία. *Pariterque de* Trumot *c.* 1. 7. "אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין וגו *vel ut Rabini ſolent dicere* באמר לא במדה.] ſed offerentium arbitrio derelicta. Traditionemque accepimus Hebræorum, non Lege præceptam, ſed Magiſtrorum (חכמים) arbitrio inolitam: qui plurimum, quadrageſimam partem dabat Sacerdotibus: qui minimum, ſexageſimam: inter quadrageſimam & ſexageſimam licebat offerri quodcunque voluiſſet. [*Hæc ſane diſcipulo ſui gratia ex Judæ Syntagmate Miſnico tranſtulerat Doctor Tiberienſis Trumot c.* 4. 3. יניח יפרה אחר מארבעים בירת שמאי אומרים בישלשים

πον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς Λευίταις, τὴν δ' ἑτέραν τοῖς vere præcepi, alteram quidem Levitis, alteram vero

מעלשים והבנינית מהמשים וההרעה כששים Avara manus tollit Trumæ nomine τὸ ἕξηκοστὸν, modica τὸ πεντηκοστὸν, ſed liberalis τὸ τεσσαρακοστὸν: aut ex placito Sammaitarum τὸ τεσσαρακοστὸν.] Quod igitur in Pentateucho dubium relictum eſt, hic ſpecialiter definitur propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis deferendis, id eſt, ut ſexageſimam partem offerant eorum quæ gignuntur à terra. Si enim Corus, qui Hebraice appellatur Homer, & LXX. dicitur Gomor, triginta habet modios; Epha quoque & Batus decima pars eſt Cori; præcipiturque, ut ſexta pars tam Ephæ quam Bati detur Sacerdotibus in primitiis offerendis, quæ de tribus Modiis dimidium faciunt Modium: perſpicue ſupputatur ſexageſimam partem primitiarum Sacerdotes accipere debere. *Talia Hieronymus, talia & Salomo Jarchius ad idem Vaticinium. Caterum de primitiis vellerum, ἧς ἀγνίζουσι* ראשית הגז *accuratiſſime agunt Patres* Cholin *toto capite* XI. *& poſt illos Gemarici f.* 139, *& c. T. Bab. & ab illis Maimon. f.* 445. *a.* Iad. *Flagellabat autem hoc tributum ovile vel quinque bidentum Paleſtinarum, (ſive exterarum κατὰ τὴν δευτέρωσιν, refragantibus licet Joſe Elæo, & ex recentioribus Maimonide,) velleris cujuſque Selaim quinque Judaicis, aut decem Selaim Galilæis, quæ exæquant viginti zuza Judaica,* Cholin *c.* 11. *& Trumot c.* 10. 8. *vel ut Babylonii adnotant f.* 136. *a, b.* Cholin. *τῷ ἑξηκοστῷ ἕβδομον πέμπτον. De ceteris* Trumis *extat Maſicta prolixa Phariſæorum, cum commentariis ſuorum nepotum valde prolixis. De Primitiis* בכורים *ſive* βικκουρὶμ *ſtudioſe agit Moyſes c.* 26. *libri ultimi,* ולקחת מראשית, כל פרי האדמה אשר תביא מארצך וגו *(Onceloſo* כרוש כל אבא *)* τὴν γῆν σου, *etiam Phariſæis interpretantibus* Biccurim *c.* 1. 2. *καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὸ κάνταλλον, voce Alexandrina Interpretes* LXX. *Moyſi* בטנא βατείη, *mollita voce* צנא, *quæ Deuterotis* Caniſtrum *denotat, ſicut* Senna σὰνο *apud Arabes: in Targumo Onceloſi & ubique Talmudorum* בסלא *&* בכל *i. e. ἐν κανῷ, in quaſillo: καὶ ποιοῦσιν εἰς τὸν τόπον, &c. Pertinebat igitur ad hunc ritum, Primitias legere, & ad Templum corbe deportare: tum eas Sacerdote manus dirigente coram Deo elevare, recitareque pulam formulam ἀραμὶ ὠδεὶ v.* 5. *offerre pacifica, & ὁμολογεῖν, & profiteri δικαιώσεις à ſe probe pieque jam præſtitas: denique in Urbe Sancta pernoctare. Dicam jam a Phariſæorum reſponſis* Maſicta Biccurim *c.* 2. *quomodo inter ſe differant hæc tria, Biccurim, Truma, & Decimæ.* 1. *Truma & Biccurim (nam & hæc Trumæ vocantur Deut. c.* 12. 17. *cum c.* 26. 4.) *requirunt, ſiquis Laicus (ζαὴ* זר *) cogitato eas comederit,* ביתה *manum Dei vindicem; ſi incogitanter, ſuper pretium frugis partem quintam* חומש: *tanquam opes propriæ (*נכסי הכהן *) Sacerdotum, permutantur pro ſervo, beſtia munda, aut pro fundo coëmendo, exſolvendo debito &c. Bicc. c.* 3. 12. *aut* Cuſtodibus Ædis *erogantur: & ſi minores fuerint parte centeſima cumuli communis (*חולין *) in quem forte inciderint, eum haud conturbant, i. e.* יעולין בא וכאורז: *denique nec illota manu, nec ab hemerobaptiſta unquam attinguntur.* 2. *Biccurim vero & Decimæ apportantur ad Ædem, tenentur Confeſſione* וידוי, *Planctum prohibent Deut. c.* 26. 11, 14. *penitus expenduntur & ἐκκαθαίρουσι.) Deut* 26. 13. *ante exitum trieteridis: & ſi forte commiſceantur, apud Solymas cum* Cholin *aut ſecum, hominem Laicum aut brutum veſci eis nefas.* 3. *Truma & Decimæ aream totam continent ab uſu fructu, donec eximantur, τεθλασμένη διὰ μέτρου: menſuram proventus certam habent; illa τὸ πεντηκοστὸν ex decreto Phariſæorum, hæ à Moyſe τὸ δέκατον: ſumuntur de ſeptem quæ celebrantur, deque reliquis frugum generibus, etiam ex conducto & ex recuperato: ad Templum & Tenupham haud obligantur.* 4. *Biccurim vero ad agrum ipſum pertinent, ibique deſignantur, non ab area & torculari capiuntur; imo agrum totum, ſi pius Iſraelita velit, vindicant auferuntque: atque, ut ſupra dixi, cum Euchariſtico ſacrificio, (propter Deut. c.* 26. 11.) *& cantilena & ſolenni agitatione offeruntur; indeque in Urbe Sancta pernoctant heri.* 5. *Poſtremo* Trumat Maaſer *Num. c.* 18. 26. *Maimon. de Jure Pauperum c.* 6. 6. *i. e. δεκατοδεκάτην, quam ἀπαρχὴν ἀπαρχῆς & λόγον ἐκλεκτὸν appellat Philo, & Scriptor melior μασσὲρ ἀμασσὲρ, & τεθραμμένα ἀμνὰ, quamque Levitam Sacerdoti fas ſolvere, inſtar* Trumæ grandioris *acervum vetat, donec ipſa eximatur, uſurpari, eſtque menſuræ definitæ: at tamen ex incorrupto carpitur, ſicut biccurim ſolent, pro fructu marcido & poſt notationem corrupto,* ושלא כן המוקף *Tertio. Poſt exemptas Primitias Trumaſque* בכורים ותרומות, *reſidui proventuum terræ quorumcunque unde veſcimur, Deut. c.* 14. 22. *&* 2 Par. 31. 5. *pecorumque decimam menſura, pondere, & numero certo captam & accuratam* Trumot *f.* 52. *&* Abot *f.* 10. *imo Scribarum præſcribentium κοπιαντηδυσσομαι χαροπλέκτου Matth. c.* 23. 23. *Luc. c.* 11. 42. *& Juris Judaicis Maſictis* Maaſerot *& c.* 2. 1. Demai, Joma *f.* 83. *b. &* Roſſana *f.* 12. *T. Babyl. & Maimonidis hilcot* Maaſer *c.* 1. *f.* 434. *d. Et ſollicite Doctores Urbis f.* 48. 3. *καὶ δεκατεύσει* quidem ſemen quicquid habet, quicquid veget natura, etiam בצלין, צנונות, חרובים, שחלים, לוף, כרשין, aut ſiquid hiſce vilius creſcit: *ibidemque ait Iſa bar Juda,* Sapientes decimant olera, המעשרות לירקות מדבריהם. *Levitis vel Leviſſis, aut quidem Sacerdotibus ex ſanctione Ejdræ nobiliſſimi Scribæ, multatis adeo τοῖς νεωτέροις Talm. Jeroſ. f.* 56. *d. & Talm. Bab.* Cholin *f.* 130. *& Maimonidi ad ultima Maſictæ* Maaſer Seni, *& Siphre f.* 20. *b. tribuebant Laici, dominuſve vel conductor. Non enim Levitis ſolvebant Levitæ aut Sacerdotes, Talm. Jeroſ. ad μασσὲρ σεὶ c.* 5. 9. *& Talm. Bab. f.* 130. *& χολὶν. Hæc autem omnia tradebantur nomine* מעשר ראשון *τὸ πρῶτον δεκάτης, ut loquuntur Judæorum Patriarchæ, metu vero vindictæ Divinæ* מיתה; *ita Moyſen interpretantur Num. c.* 18. 21, 22, 24. *Cæterum primis illis decimis, ut κοιναῖς* חולין *minimeque ſacris rebus, veſci licuit plebeios, etiam parum puros, Num. c.* 18. 30, 32. *& ibidem Siphre f.* 20. *b. Quarto. Tum reliquæ frugis decimam, ſicut juſſum erat Deut. c.* 14. 22, 24. מעשר שני *δεκάτην δευτέραν* voce Phariſæorum, *ejuſve pretium parte quinta adauctum, apud urbem Solymas patres cum familiabus ſuis hoſpites læti impendebant & pollucebant. Nam, ut ajunt Phariſæi Maſicta περὶ δεκαπόδων δευτέρων,* מעשר שני ניתר לאכילה ולשתיה ולסיכה. *Quinto. Quinetiam tertio quoque anno, ſive bis quavis heptaëteride (annis enim ſeptimis ſive Sabbaticis Terræ Sacræ cultoribus ceſſabant omnino ἔργα καὶ δῶρα) decima ejus quod reſtaret, titulo τῆς τρίτης δεκάτης apud Joſephum, pariterque* מעשר שלישי *initio Tobiæ, quod exemplaria Hebraica, Græca, & Syriaca conteſtantur v.* 7. *adverſus cavillationem Joſephi Scaligeri. Quis enim non videt Hieronymum ab Hebraico abiiſſe boni Naphthalitæ & à rei veritate, ubi verterat,* Ita ut in anno tertio proſelytis & advenis miniſtraret omnem decimationem. *Tertias inſuper decimas arguit Deut. c.* 26. 12. *τὸ δέκατον ἐπιδέκατον δώσεις, ſi recte perpendas. Legerant enim οἱ ο'. in Codice Moſaico* שנית המעשר ונתנת, iterumque decimabis datum Levitæ &c. *Seldeni etenim* שנית שנית *Hebraicum non eſt. Clarus etiam ipſe Hieronymus apparet & diſertus c.* 14. 28. Anno tertio ſeparabis aliam decimam (*i. e. præter* מעשר שני, *ſive* decimam Euchariſticam, *de qua egerat vir ſapientiſſimus à v.* 22.) omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore. *Clarior adhuc Theodoretus ad Legem eandem, μὴ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γενημάτων σου ἐν τῷ σταυτῷ οἴκῳ, καὶ θήσεις αὐτὸ &c. ἴσον ἦ ὡς ἑωσπερ ἐντεῦθεν λαοὶ ἀφερμὶν, μᾶλλον ἢ καὶ τὸ ἰουδαῖον ἐπισάλμον ἔδον ὡς ἰουδαῖον, τρίτῃ ἔρῃ δεκάτας ἀφοσιόχενται τὸν νόμον ἀφοσφίζοντες τὴν μὲν τοῖς λευίταις, τὴν δὲ τοῖς ὀρφανοῖς καὶ τοῖς χήραις, τὴν δὲ ἄλλῳ τοῖς τῶν προσηλύτων δωρεαῖς. Quinimo contra Joſephum in hoc ritu Scaliger, Amama, & Seldenus validi nihil objiciunt. Quinvero eodem nomine* מעשר עניי *μικρὰς γενεὰς in libro Miſnæ, τὸ πτωχοδεκάτης ſimiliter Hieronymo, contra vicinam pauperiem, præcipue viduarum & orphanorum, domi erogabatur, propter Deut. c.* 14. 28. *& c.* 26. 12 *unicuique profecto in agro poſcentium ſemicabum tritici, hordei ſpeltæve cabum, vini ſemilogum, & de ceteris ſicut Phariſæi juſſerant* Pea c. 8. 5. *&c. &* Cholin *f.* 131. *donec diſſiparetur totum πτωχοδεκάτην. Veruntamen ad oſtium heros inter inopes diſtribuet, quo ſibi modo placuerit, diſtribuet inquam. Quippe* decimæ paupertinæ *non ſolvunt debita, beneficia non repenſant, captiva capita non redimunt, regionem ſuam non mutant, ſportulas nuptiales non præſtant; nec quidem faciunt eleemoſynam* צדקה, *multo minus hero cedunt in uſum fructum,* Pea f. 57. *&* Cholin f. 131. *Quanquam Maimonides l.* 6. *μετὰ ταῦτα γενεὰν, ex ſententia R. Joſuæ Levitæ, aliorumque Babyloniorum f.* 12. *b. Talm. Bab.* de Anno ineunte, *hanc decimam ſolutam adſirmat καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην loco* decimæ ſecundæ *abſque novo damno areæ. Ita & par Targumiſtarum Uzielida & Solymitarius Deut. c.* 26. 12. בשנת תליתאי מעשרא תליתאי תניינא הוא מיעשר מכסנייא. anno tertio perſolves decimas ſecundas, nomine ac uſu Decimarum Paupertinarum. *Subjicit tamen ibi Jonathas,* quinimo Decimam tertianam מיעשר תליתאי apud Deum deportatum comedes. Quaſi Decimæ Euchariſticæ & Pollucta מיעשר שני *annis tertiis tertio loco venerint, & medio τὸ πτωχοδεκάτον. Sacrum inſuper idem ſuadet, quod Joſephus ex illo & ex conſuetudine voluit. ἐὰν ἢ σωτελεστὴς πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γενημάτων σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ,* qui quidem annus eſt Decimarum, *crede aliarum:* dabiſque ex triennalibus hiſce decimis Levitæ cæteriſque merito poſtulantium *Et adhuc diſertius καὶ τὸ σαμαρεϊκὸν,* **وفي السنة الثالثة سنه التعشير** anno tertio, anno decimationis ſive novi cenſus, dabis nimirum τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον turbæ Levitarum orbarumque. *Nam cum perrexerat per gratulationes civium Jeroſolymitanorum ordo aliquis Stationarius ad montem Dei* להר הבירה, *calathum ſuis quiſque humeris portabat, ex auro quidem vel argento ditiores, reliqui vimineum* Biccurim c. 3. 8. *præcipuis telluris ſacræ deliciis intus repletum, extra coronatum, ornatumque, neque hoc officium detrectabat vel rex Agrippa, in Atrium Iſraelis* ליעזרה, *ultimum Divinorum Hymnorum canentes, dum aſcenderent, Levitis ſubinde* Ψ. 30, *modulantibus. Mox pullis avium, quos etiam ſuper corbes ferebant, Sacerdoti εἰς ὁλοκαύτωσιν traditis, recitatur Deut. c.* 26. *v.* 3. הגדתי, *ἀναγγέλλω σήμερον &c. Dein lætum primitiarum onus, ab humeris remotum,* Agitatur *rite apud Deum, Sacerdote ſubtus dirigente, & Laico Sportæ manubria prenſante profitenteque ſimul ex formula* ארמי אבד אבי, *Deut. c.* 26. *v.* 5. —— 10. *quam μικρὰ βικκουρὶμ appellarunt ex re,* Sotæ c. 7. 2, 3. *verbis omnino Hebraicis. Nam* וירוי מיעשר Profeſſio Decimarum, *Deut. c.* 26. *v.* 13, 14, 15. *quavis linguarum licebat,* Sotæ c. 7. 1. *Hunc autem in modum Decimas olim confitebantur,* Maaſer *Seni extrema Maſicta, &* Jad *titulo eodem c.* 11. *die ultimo Azymorum ad Sacrificium Veſpertinum, heptaeteridum annis quarto & poſtremo, Trumatione atque Decimatione vel tertii anni,* Deut. *c.* 14. 28. *jam peracta & perſoluta. Quippe frumentum & herbæ ἀπὸ δεκαπέντε ad Tiſris initium, arbores ad medium Sebeti, cuncta præ Paſchate: quinimo reliquias iſtius cenſus, quæ forte heris uſque remanſerant, ante diem* XXII. *Niſanis donari aut comburi oportuit,* Maaſer ſeni c. 5. 6. *Extuli, ὅπερ ὁ ἀληθῶς ἱεροσυλίτης, quod ſacrum erat,* decimas equidem ſecundas & fructum arborum quadriennium, Lev. c. 19 24. *tradidique Levitæ,* decimas primas, Num. c. 18. 21. *Largitus etiam ſum* trumam grandem & trumam decimalem. *Peregrino profecto & orphano & viduæ τὸ πτωχοδέκατον,* & ſpicilegium, & manipulum reliſtum,

ro ad epulationes, anno *quoque* tertio tertia conferatur, *ad distribuenda quæ desunt mulieribus viduis & pueris orphanis. Fructuum autem maturorum quicquid primum cuique proveniſſe contigerit, *id* in Templum deferant; Deoque pro terra unde manarint, quam eis poſſidendam tradidit, *grato ore* laudato, *ac* ſacrificiis, quæ lex eos ferre jubet, rite peractis, horum primitias dent ſacerdotibus. Poſtquam vero ea quis perfecerit, & adduxerit etiam decimas omnium, una cum primitiis quæ aut Levitis ſolvendæ erant aut in epulis inſumendæ, ad ſuam domum abiturus, contra delubrum ſtans Deo quidem gratias agat, quod ab Ægyptiorum injuria liberatis terram uberem & amplam fruendam dederit: teſtatus vero ſe decimas ex Moyſis legibus peregiſſe, Deum *ſuppliciter* oret, ut ſibi ſemper benignus ſit & propitius, atque omnibus communiter Hebræis præſens eſſe perſeveret, ſervando quidem quæ eis

τὰς δωρέας, [f] τρίτην ἐπὶς αὐτῶν [g] καὶ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀφανέμησιν τῶν ἀπανιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ [h] παισὶν ὀρφανοῖς. τῶν δ' ὡραίων ὅ, τι καὶ [i] πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γινόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης [k] αὐτοὺς γῆς, ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, ὑμνησάντων, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιφέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες, τούτων τὰ [l] πρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπεὶ δ' ἂν ἢ ταῦτα πεποιηκώς τις, [m] καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τὰς [n] εἰς τοὺς Λευίτας καὶ τὰς δωρέας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενηνοχὼς, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς [o] αὐτὸν οἶκαδε, σὺν [p] ἀνύκρυς τοῦ τεμενίσματος εὐχαριστείτω μὲν τῷ Θεῷ, ὅτι τὰ ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτοὺς ὕβρεως ἀπαλλάξας [q] γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι· μαρτυρέμενος ἢ ὡς [r] τὰς τε δεκάτας καὶ τὰς Μωϋσέως τελέσαι νόμους, αἰτησάσθω τὸν Θεὸν ὑμνεῖν καὶ [s] ἵλεων αὐτῷ διαπαντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν

ctum, agrique mei angulum Deut. 24. 19. Lev. 19. 10. *abs edibus adeo meis* Collyras Challæ nomine debitas Num. 15 20. *Omnino ſicut juſſiſti*, non turbavi ordinem decimarum trumarumve. *Non violavi mandata tua*; non obtuli avulſum pro indecerpto, vetus pro recenti, vel aliud pro alio genere. *Neque ſum oblitus* agendarum hac cauſa tuo Numini gratiarum. *Quin* decimas ſecundas cognati funeris *in luctu non comedi; neque immundus iſta forte ſeparavi, neque impendi quicquam eorum* in pollincturam, in ſandapilam, involucrum, lamenta, vel in alia funebria. *Obedivi vero voci Domini mei*, comportatis iſtis ad Ædem Electam בית הבחירה, *& imparata quæcunque ita præſtiti* lubens lætuſque. *Hoc colon ſubmiſſa, voce altiori ſequentia, T. Jeroſ. f. 56. Tantum enim Profeſſorum faſtum ſeculo ſuo pravo & illiberali ferre non potuit pius Chaſmonæus Johannes P. M. ſed interdixit potius*, Maaſer ſeni c. 5. 15. *iterumque* Sota c. 9. 10. *Recte adeo obſervavit R. Hylas de hac Exomologeſi, contumeliam atrocem Sanctiſſimo facere*, מי שהוא אומר יגשתי והוא לא יגשה. *Pergit autem vox confitentis. Reſpice igitur de ſancto habitaculo tuo in cœlis:* ſicut nos mandata tua jam faceſſimus, vota etiam noſtra, quæſumus, perfice; *atque benedic Iſraeli populo tuo* filiis multis filiabuſque; *tellurique quam à te habemus*, roribus & aquis & prole magna beſtiarum: *quatenus pollicebare pridem Majoribus noſtris ſolum melleum & lacteum*, dulcioribus fructibus nobile. *Sic erat Phariſæorum Commentatio ad Deut. c. 26. 13, 14, 15. pietate, quod ſentio, & bona eruditione præclara*, Maaſer Seni c. ult. §. 10. &c. *Mox Deo adorato, munus cum qualo juxta Altare relinquitur* Biccurim c. 3. §. 4, 5, &c. *& Maimonidis hilcot* Bicc. c. 4. בקרן דרומית מערבית *verſus plagam Africam, pietatis domeſticæ monumentum cibuſque Sacerdotum; ſumendus tamen reverenter ac opportune* בקדש מקרש Biccurim f. 85. *Talm. Bab. Quiſquis enim flaminum ante carmen illud ſolenne guſtarat, lucbat undequadraginta*, Maccot c. 3. 3. *Reddebantur autem rurſus heris calathi ſui deaurati donis caſſi. Fas autem fuit* Scham Biccurim *recitari ab Iſraelita alterius ſaltem parentis, non à Gentili, non à Proſelyto, propter Deut. c. 26. 3. 7. & δευτέρωσιν* βιχχεδὶμ c. 14. *indulget tamen his aliquatenus conſuetudo, quod ex Juda Principe urget R. Joſua Levita Talm. Jeroſ. f. 64. a. quia Abramum totius mundi patrem renuntiarat ὁ ὢν Gen. c. 17. 5. quomodo & Diviniſſimus Paulus idem Oraculum in ſuis Epiſtolis ſæpius expoſuit, & ex recentioribus Moſes Maimonis jubet intelligi*, Hilcot Biccurim c. 4. *Licuit & Sacerdoti Levitæve propter urbes ἀσύλας ἡ τῶν πρωτογονημάτων ἐξομολόγησις*, Maaſer Seni c. 5. 14. *Non licuit illa fœminæ, aut ſervo, aut commiſſario, aut dubii generis homini, quos ſane omnes prohibet* אשר נתתי לי, *Deut. c. 26. 10. Sed nec tempori fieret ultra ſolennia Stenopegia, aut pro agro poſt exemptas primitias divendito, aut primitiarum corruptarum forte loco ubi aliæ denuo offerentur, aut ſiſcella ſecunda, ſiquis bis ἀπαρχὴ ſpecie variante; multo minus pro unica duntaxat ex ſeptem frugibus*, Biccurim c. 1. *Liquet igitur totius annonæ portionem prope quartam abſtuliſſe colonis Hebræis* Primitiarum, Trumarum, *triumque* Decimarum *jus: ut de* Demai *cumuli dubii ἀναδεκατώτῃ deque Sacrificiis cæteriſque opibus Sacerdotum, quas recenſet paragraphon antepenultimum Maſictæ* Challa, *Philoque Philoſophus p. 830. jam ipſe taceam. Patet etiam inde, rerum omnium Largitorem, quicquid in Sacerdotes ſuos confertur, ſibi redditum exiſtimare & gratum habere. Tale quid animadvertit Levis Catechiſta Præcepto* LXXII. *Graviſſime igitur increpat & repetito Adamantius noſter Hom* XI, *ſuper numeros* Quomodo ergo abundat juſtitia noſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, ſi illi de fructibus terræ ſuæ guſtare non audent, priuſquam primitias Sacerdotibus offerant, & Levitis decimæ ſeparentur: & ego nihil horum faciens, fructibus terræ ita abutar, ut Sacerdos neſciat, Levites ignoret, Divinum Altare non ſentiat. Hæc diximus, aſſerentes mandatum de primitiis frugum vel pecorum debere etiam ſecundum literam ſtare. *At quid dicit Seldenus noſter? Legatur potius Legumlatorum primus Moyſes Num. c. 15. c. 18. & c. 31. Deut. c. 12. & c. 26. Exod. c. 22. c. 23. c. 25. & c. 35. Lev. c. 2. c. 7. c. 23. c. 25. Nehemias etiam c. 10. 37, 38. & proximus Prophetis Tobias c. 1. 6, 7. Poſt illos σίδερ ζεραϊμ tomus primus Miſnæ, & Siphra f. 53. Atque porro Maimonidis libelli quinque, de* Eleemoſynis *maxime c. VI. de*

Trumis, de Decimis primo dictis, de Decimis ſecundis, deque Primitiis: *necnon* Samag *inter mandata* 133 —— 140. *& inter vetita* 253 —— 264. *Huc etiam pertinet quod de juſtitia, i. e. ἀσκήσει Phariſæorum, obſervavit in Panario ſuo hæreſium profligator.* ἀπεδεκάτουν μὲν τῷ δικαίῳ, perſolvebant illi decimas omnes. τὰς πενίας εὐδόκουν, elargiebantur adeo bicurrim. τελωνοῦσθαί τε, adhuc כיסר יעני decimas pauperum unoquoque triennio expenſas, καὶ πεντηκοστὰς, trumot inſuper ſive ἀφαιρέματα, multam quinquageſimam areæ & torcularis, ſicut ea Secta ſanxerat, ultro exhibebant. *Hæc quidem Epiphaniana cum ignaris intellexerunt Petavius & Seldenus. Stet denique Philo ad jeram coronida* (*ſatis eſt*) *his verbis p. 437.* Οὐκ ἀπὸ ζώων μόνον ἀπαρχὰς δεκάτας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὅσα ἐκ γῆς βλαστάνει διείρηται), *Lev. c. 27. 30. Et alibi*, κελεύουσι οἱ νόμοι δεκάτας μὲ ἀπὸ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ πρεμμάτων ἡμέρων, καὶ ἐρίων ἀπαρχὰς τοῖς ἱερωμένοις· ἀπὸ δὲ τῶν κατ' ἄγρας ὀπώρας, καὶ τῶν ἄλλων ἀγραύλων κατ' ἀνάλογον τῆς κτήσεως, οὐ ταλάντοις πλήθεσι κομίζειν, σωρηδαῖς εἰς τὸν θεὸν πεποιημένους, ὡς ἀναγράπτως ἐπιτάττουσιν αἱ ἱεραὶ βίβλοι· καὶ πρωτότοκα βοῶν καὶ προβάτων καὶ αἰγῶν τὰ πρωτότοκα. *Et p. 830.* δεύτερον δὲ (*præter Challam*) ἀφαιρεῖς ἀπὸ τῆς ἄλλης κλήσεως ἀπαρχὰς καθ' ἑκάστην μὲν ληνὸν, οἶνον· τὸν δ' ἄλευρα, σῖτον καὶ κριθάς. ὁμοίως δ' ἐξ ἐλαιῶν ἔλαιον, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀγραύλων ἡμέρας καρπὸς· ἵνα καὶ τοῖς ἀφορίζοντος βίον ἀπορίαντες ἐλαχίστου ἐξ ἀφθόνων τρυφῶσι μὴ κόσμῳ δ' αὐθαίρετον. τέλειοι ἐσὶ γέρας, τὰ πρωτότοκα &c. καὶ ἄλλοι πέρυσι ὁ βέρωσος ἐπίσης τοῖς ἱερεῦσι ἔκρινεν, (ἱερεῦσι δέκατον legit interpres Latinus) τὴν αὐθοδῶν ἀπάρχεσθαι κελεύσας ἀπό τε σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ ἔτι πρεμμάτων ἐπιγονῆς, &c. ἐξ ὧν ἁπάντων ἐσὶ δῆλον, ὅτι βασιλέως εἰς σεμνότητα καὶ τιμὴν αὐξάπτῃ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ νόμος. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἐξαίρετοι αὐθοσίοι πρεπαδίσματοι ἱερεῦσιν, αἱ ἀπὸ τῶν ἀναγομένων θυσιῶν. *Et p* 834. κλῆρος μὲν τῶν γεωχόων αἱ δεκάι). ὃ αὐθεπερ γὰρ ἔφασεν ὁ νόμος αὐτοῖς χρῆσθαι τοὺς λαοντας, ἡ πάλιν ἄλλας δεκάτας ὡς ἀπὸ κτημάτων ἰδίων ἀπάρξασθαι, καὶ ὀφείλειν τοῖς τῶν ἀμείνονος τάξεως ἱερεῦσι. BERN.

f Τρίτην αὐθῖς αὐτῶν] Ita ut non ſint eædem ac decimæ ſecundæ, ſed diverſæ ab iis, αὐθῖς αὐτῶν. Præter eas quæ quotannis ſolvebantur, has anno tertio ſolutas videtur putaſſe, quoniam τρίτην appellat. REL.

1 *Ad diſtribuenda quæ*] *Al.* ut dividatur indigentibus, mulieribus &c.

g Κατὰ τὸ ἔτος τρίτον] Κατὰ ἔτος πε. *Vat.*

h Παισὶν ἐρφανοῖς.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πᾶσιν. & paulo ante τῶν πειρεμμάτων pro τῶν ἀπανιζόντων *Busb.* & *Hen.*

i Πρῶτον] Sunt ביכורים, αὐθόλεια mox appellanda: pro qua voce πρωτόλεια in MS. cod. eſt. REL.

k Αὐτὰ γῆς,] Αὐτὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

l Πρωτόλεια] Πρωτόλεια *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* etiam ſenſu Lycurgi νομοθέτου libro de Sacrificiis. αὐθοτόλεια *Big.* & *Samb.* Quomodo Heſychius αὐθοτολίων, ἀπαρχῶν. Sic enim legi volo pro αὐθοτολεῖον, ὑπάρχον. Frequentius tamen rectiuſque legitur τὸ πρωτόλειον, quod eſt eidem Grammatico, & Suidæ, & Etymologo magno ἡ ἀπαρχή. Similiter illuſtriſſimo Photio πρωτόλεια, αἱ τῶν καρπῶν ἀπαρχαὶ, οἷον πρωτολήια. Eadem in miſera Græcia τὰ πρωτόλεια BERN.

m Καὶ πάντων] Caſſiodori codex, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύίτας καὶ τὰς δωρέας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενηνοχὼς. Reſcribes tamen, amabo, Καὶ πάντων τῶν δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύίτας καὶ τὰς δωρέας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενηνοχὼς. Vel hoc modo, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τὰς εἰς τοὺς λεύίτας καὶ τὰς δωρέας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενηνοχὼς. *Samb.* ἐπὶ τοὺς λεύίτας. BERN.

n Εἰς τοὺς Λευίτας] Ἐπὶ τοὺς Λευίτας *Samb.*

o Αὐτὸν οἶκαδε,] Ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

p Ἀνύκρυς] *Al.* ἀνύκρυ & ἄνυκρυς. HUDS. Ita explicat quod Deut. 26. 13. dicitur quod לפני יהוה *coram facie Dei* peragi debuerit. REL.

q Γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γῆν αὐτοῖς *Baſ.* & *G.*

r Τάς τε δεκάτας] Τάς τε δεκάτας καὶ τὰς ἄλλας καὶ τοὺς Μωϋσέως νόμους *Busb.* & *Hen.*

s Ἵλεων] *Big.* & *Samb.* proletarie ἵλεω, ſaltem ante vocalem literam. Ibi *Samb.* Δίαπαυτός. Et ſtatim *Big. Baſ.* atque *Gen.* κοινῇ, contra artem Herodiani. BERN.

t Περικτί-

πᾶσιν Ἑβραίοις ἀμφίνειν, φυλάττουσα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, [t] προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δυνάμει χαρίζεται.

κγ'. Γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γινόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικήσων ἄλλῃ [v] νοθευούσας, μηδὲ λυπῶν τὸ πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δούλας δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος [x] πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ δύσκολον καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. [y] ἔτι δὲ μηδὲ ἠτιμωμένης εἶναι γάμον· ἧς δι' ὕβριν τοῦ σώματος τὰς ἀπὸ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ Θεὸς οὐκ ἂν προσοίτο· γένοιτο γὰρ ἂν ἕτοιμα τὰ παίδων τὰ φρονήματα ἐλεύθερα καὶ πρὸς ἀρετὴν ὀρθία, [z] εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν, [a] μηδὲ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. [b] εἴ τις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ ταυτὶν εὕροι· δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν [c] ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, [d] ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κελευέσθω μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι· μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνης ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας οὗτος φαίνοιτο, καὶ πρὸς ἃς ἀδεῖ ἀντιφωνεῖν δυνηθείη. [c] τοῦ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν, πρόσιμον ἐκτινέτω, πλησὸς τεσσαράκοντα [f] μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους [g] ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὸν παιδίσκον ἐφθαρμένον· [h] δημότης μὲν ὢν, τοῦ μὴ σωφρόνως προσεῖναι τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων, καταλυέσθω· ἂν δὲ ἐξ ἱερέων ἢ [i] γεγυμνημένη, [k] καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας [l] ἐπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης· ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γινόμενος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ διὰ τὸν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὡς διαλαμβάνειν ἐνίους τῶν ἐξηγητῶν.

largitus est bona, quæcunque vero donare potest adjiciendo.

23. Cum vero *juvenes* ad ætatem nuptiis idoneam pervenerint, [1] uxores ducant virgines ingenuas, honestis parentibus natas: qui autem virginem non ducturus est, ne cum alio degentem, quam corruperit, sibi copulet, neve priorem ejus virum contristet. Porro servas ne ducant liberi, quamvis ad hoc ab amore impellantur. nam ut quod decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad *vitæ cujusque* dignitatem *maxime* conducit. Præterea [2] nec cum prostituta matrimonium ineundum, cujus, propter corporis probrum, sacrificia nuptialia Deus non sit admissurus. ita enim natorum ingenia fient liberalia, & ad virtutem erecta, si ex turpi conjugio non geniti fuerint, neque ex libidine eorum qui cum *femina* non libera convenerint. Si quis aliquam pro virgine desponsam, postea talem non invenerit, ipse quidem actionem intendat & accuset, eis quæ ad rem demonstrandam habet indiciis usus. Puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos propius eam cognatione attingere videbitur. Et puella, si quidem judicatum fuerit eam non deliquisse, cum accusatore habitet, nullam eam dimittendi potestatem habente, nisi magnas ei causas præbeat, & quibus nihil contradici possit. Quod si crimen & calumniam audacter & temere impegerit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, patrique siclos quinquaginta solvat. Sin autem puellam corruptam coarguerit, si quidem popularis sit, quod usque ad legitimas nuptias virginitatem non prudenter defenderit, lapidibus obruatur: sin ex sacerdotibus nata sit, viva cremetur. Si cui sint duæ uxores, & *is* alteram, propter amorem aut pulchritudinem aut aliam ob causam, magno honore & benignitate prosequatur, alteram autem minori observantia & affectu: si filius ex dilecta genitus, procreato ex altera junior, jus primogenituræ, propter patris erga matrem benevolentiam, consequi nitatur, ut rei paternæ duplicem partem accipiat (hoc enim

LEGES CONNUBIALES. Deut. c. 23. Lev. 21. Deut. 21.

[t] Προσκτήσασθαι] *Epiphanius* fortean viderat προσκτήσαντα δέ. BERN.

1. *Uxores ducant virgines ingenuas,*] *LEGES CONNUBIALES.* 1. *Viri ingenui ingenuas virgines ducunt: uxores alienas non seducunt; neque matrimonium ineunt cum scorto, cujus equidem sacrificia nuptialia neutiquam Deo placeant. Deut. c. 23. 8. qui locus Seldenum nostrum latuit, non latuit Maimonidem* Issure mizbeah c. 4. *Lev. c. 21. 7. & c. 19. 29.* Synhedrin f. 76. Iebamot. f. 37. *&* *Maimonidæ* Issure biah c. 18, 19. *&* More p. 498. 2. *Uxorem præreptæ virginitatis temere accusatam vir suus in avum recipit, multatus adeo verberibus undequadraginta, atque etiam siclis L. supra dotem socero numerandis. Nam Moyses nequam istum damnaverat centum nummis Deut. 22. 18. Attamen certo vitiata lapidibus obruitur, si Laica; sive ex Sacerdotibus accesserit, viva comburitur, Deut. c. 22. 13. & Lev. c. 21. 9. Masicla* Synhedrin c. 8. 1. Cetubot *T. B.* f. 22, 40, 44, 45, 46. Cidduſim f. 3. Eracin f. 15. *&* Synhedrin f. 50. 51, 52, 66. *Maimonidis* Iad c. 3. שגיאות, *&* de Congressu illicito c. 1. 6. *&* Doctoris dubitantium p. 501. 3. *Gaudet natura sua jure* במשפט הבכורה *filius maximus, uxorum licet minus dilecta genitus, Deut. c. 21. 15.* Cidduſim f. 68, 78. Becorot f. 47, 52. Baba batra 122 —— 130. *&* *Maimonidis c. 2.* שכנים ונזקין. *4. Feminam alteri jam desponsatam quisquis corruperit, pereat cum ipsa: aut solus, si per vim fecerit, Deut. c. 22. 23.* Cidduſim f. 10. *&* Synhedrin f. 41. *Maimonidis c. 1.* נערה בתולה. *Paria etiam judicarunt de hoc flagitio viri sapientes, Marcellus, Paulus, & Papianus in* Collatione Rufiniana, *doctissimusque Velvodus, lux Grotii, titulo Parallelo* XXIV. *& aliquot sequentium.* 5. *Qui violat virginem necdum desponsatam, hanc uxorem accipiat: aut si parens delibata volet, solvat siclos L. pretium infamiæ, Deut. c. 22. 28. aut potius Exodi c. 22. 16. 17. &* Cetubot. f. 10, 29, 38, 39, 40. *&* *Maimonidis* Iad c. 1, 2. נערה, *ejusdemque* מורם *p.* 500. *6. Mulieri aliquam ob causam dimissæ, leviculam satis Hilleliſtis Aquibaque decernentibus extremo Codice* גיטין, *ad alium virum cum libello repudii sui licet divertere: sed ad repudiantem postliminio redire non licet Deut. c. 24. 1. Matth. 12. 7. Masicla tota* גיטין, *i. e.* de Repudii formulis, *& T. B.* Cidduſim f. 3 — 9. Sota f. 3, 5, 20, 31. *Maimonidis* Iad *in* גירושין, *item p.* 499. מאכלות. *7. De Leviro ingrato & conspuendo, vide Deut. c. 25. 5. Deuterotarum Masiclam* שלישי גלגולות הוא אליהו; *& Maimonidis* יבום וחליצה f. 295. Iad, *necnon* More p. 500. *8. Captivam vero Israelita nemo ad torum prius admittet, quam illa mensem lugubrem ex more capite raso patriæ ac parentum derelictorum memor exegerit: atque semel admissam eam tanquam uxorem, vel saltem liberam inde existimabit. Deut. c. 21, 10.* Cidduſim f. 21, 22, 68. Jebamot f. 47, 48. *Maimonides* de Regibus c. 8. §. 5. & p. 467. Doctoris sui. *Cæterum* de Jure muliebri *præter Moysen magnum, Josephum, & filium Maimonis, alios quam paucissimos Judæorum huc allegavi. Sufficit igitur* Uxor Hebraica *Seldeni nostratis, aut oppido lasciviunt in hoc argumento Scholæ Rabinorum & impudica* αδελφή. BERN.

[v] Νοθεύσας,] Verbum νοθεύσας, quod deerat in *Editis*, restitui ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* Sic legit *Castalio*, μὴ ζευγνύσθω συνοικήσων ἄλλῃ, μηδὲ λυπήσων τὸ πρ. &c. *neque quæ reliquerit suum priorem virum.* æque bene, μηδὲ λυπήσων, *qui priorem maritum molestia non affecerit, sc.* protervia sua, malisque moribus.

[x] Πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται.] Πρὸς τοῦτο τινὸς ἐκβιάζοιντο *Hen.*

[y] Ἔτι δὲ μηδ' ἠτιμωμένης] Ita *Samb.* (& *Coll. Voss.*) ἔτι μηδὲ ἠτ. *Baſ. G. Alique.*

2. *Nec cum prostituta matrimonium ineundum,*] Neque meretrici sit jus nuptiarum, *Gelen.* neque meretricis sint nuptiæ, *Selden.* de *Uxore Hebr.* l. 6. c. 10.

[z] Εἰ μὴ τύχοιεν] Εἰ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες οὐκ αἰσχρῶν (*Coll. Voss.*) *Big.*

[a] Μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας *Samb.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας *Big.* (& *Coll. Voss.*) μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας *Vat.* HUDS. Forte ἐλευθέρας, vel ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. COCC.

[b] Εἴ τις] Εἴ δέ τις *Big.* & *Samb.*

[c] Ἔχοι τεκμηρίοις.] Ἔχῃ *lidem*, & v. 19. δοκῇ.

[d] Ἡ ἀδελφὸς,] Ἢ ὁ ἀδελφὸς *Hen.* & *Busb.* mox ἢ ὅστις ἂν *Vat.*

[e] Τοῦ ὃ] Forte ὁ ὃ ἐλεγχθεὶς. COCC.

[f] Μιᾶς λειπούσης] Μιᾷ λιπούσας *Big.* & *Coll. Voss.*

[g] Ἀποτινέτω] In *MSS.* ἀποτινύτω. quod idem est. & v. 27. ἐξελίγξῃ.

[h] Δημότης μὲν] Ita *MSS.* in *Editis* δημῶτις.

[i] Γεγυμνημένη,] *Samb. Hen.* & *Busb.* γεγραμμένη. BERN.

[k] Καιέσθω ζῶσα] Hinc apparet combustionem graviorem pœnam lapidatione fuisse. REL.

[l] Ἐπὶ τιμῇ] Ἐν τιμῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

enim in legibus ſtatui) ne permittatur. eſt enim iniquum, ut natu major, quòd in genere materno ſuperetur, eis fraudetur quæ ex patris teſtatione ei debentur. Qui puellam alteri deſponſam vitiaverit, ſi quidem ei perſuaſerit & ad corruptelam conſentientem habuerit, cum ea moriatur. nam uterque juxta nequam eſt: ille quidem, qui puellam exorarit ultro rem turpiſſimam ſubire, eamque liberali conjugio anteponere; hæc vero, quod exorata fuerit, ut propter voluptatem aut propter lucrum ſui copiam ad flagitium *committendum* faceret. Sin autem ſolam alicubi nactus illam violaverit, nemine qui defenderet præſente, ſolus moriatur. Qui virginem nondum deſponſam compreſſerit, ipſe eam in matrimonium ducat. Quod ſi non videatur patri puellæ eam illi collocare, *tum* ſiclos quinquaginta, injuriæ mulctam, ſolvat. Qui vero ab uxore ſecum habitante quaſcunque ob cauſas disjungi velit (multæ autem tales hominibus accidunt) ſcripto confirmet, [1] ſe non amplius cum ea rem habiturum eſſe. ſic enim facultatem accipiet cum alio habitandi: nam priuſquam hoc fiat *illud* non permitttendum. Quod [2] ſi male habeat etiam apud illum, aut eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei revenire. Liberis carentem, viro ejus mortuo, frater illius ducat, puerumque *ex ea* natum, defuncti nomine vocatum, in *ſpem* ſucceſſionemque hæreditatis nutriat. Hoc *ſi* fiat, plurimum etiam reipublicæ proderit; dum familiæ non deficiant, & facultates cognatis maneant: & feminis, cum priorum virorum proximis habitantibus, calamitatis allevationem afferet. Quod ſi frater nolit eam ducere, mulier convento ſenatu hoc ipſum teſtificetur; quod ſe, volentem in familia manere & ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam injuria afficiens. Interrogante verò ſenatu, quam ob cauſam à matrimonio abhorreat, ſive parvam ſive magnam afferat, [3] eò inclinet. Uxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque ejus conſpuens, dignum eſſe dicat qui hæc à ſe habeat, quòd mortui memoriam læſerit. Atque ille quidem è ſenatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus: illa vero cuicunque voluerit poſcenti nubat. Si quis autem captivam ceperit virginem, ſive etiam nuptam; volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere & cum ea congredi, quam ipſa tonſa, ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos, qui perierint in prælio, deploraverit: ut cum dolorem, quem capiet ex illis, ſatiaverit, ita demum ad epulas & nuptias ſe convertat. nam pul-

Deut. 22.

Deut. 24.

Deut. 21.

ωλῆν τὸ μέρ⊙ τῆς πατρῴας ϰτίσεως λαμβάνειν, τοῦτο δὲ ἐν τοῖς νόμοις διεταξάμην, μὴ [m] συγχεχωρῆσθαι. ἄδικον δὲ τ τῇ ψυχῇ [n] πρεσβύτερον, [o] ὅτι τὰ τ μητρὸς αὐτῷ ἥδιονα, ϖ⊙ὰ τὴν ἀληθείαν ϰ πατρὸς τ ὀφειλομένων αὐτῷ ϰτρεᾶται. ὁ ϰύριος ἄλλῳ κατηγγυημένην φθείρας, εἰ μὲν πείσας ϰὴ ϖρὸς τὸν φθορέα [p] συγκάτανον λαβὼν, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι· ὁ μὲν τὸ αἴσχιον πείσας ἐπιτηδείως ὑπομεῖναι, ϰὴ ϖροτιμῶσαν τὴν ἐλευθέραν γάμῳ τὸν ϰύριον, ἡ δὲ ἀσέλγειαν αὐτὸν πεισθεῖσα [q] δι' ἡδονὴν ἢ ϰέρδ⊙ ϖρὸς τὸν ὕβριν. ἐὰν δέ τ μόνη ϖρὸς μόν⊙ ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω [r] κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. [s] ἐὰν δὲ τῷ πατρὶ τ ϰόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήϰοντα σίϰλους [t] τῷ τιμῷ τ ὕβρεως ϰαταβαλλέτω. [v] γυναιϰὸς τῆς συνοιϰούσης βιαζομέν⊙ ἀφίζθυχῆναι [x] ϰαθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας· πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γένοιντο· γράμμασι μὲν οὖν δὲ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω. λάθοι γὰρ ἄν ὅτως [y] ἐξουσίαν συνοιϰεῖν ἑτέρῳ· ϖρότερον γὰρ οὐϰ [z] ἐφετόν. εἰ δὲ ϰὴ ϖρὸς ἐϰεῖνον [a] ϰαϰωθείη, ἢ τελευτήσαντ⊙ αὐτὸν ἡλίϰης δ [b] γαμεῖν ὁ ϖρότερ⊙, μὴ ἐξεῖναι [c] αὐτῇ ἐπανιέναι. [d] τῷ ἄτεϰνον, τ ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηϰότ⊙, ὁ ἀδελφὸς ἐϰείνης γαμείτω· ϰὴ τ παῖδα τ γινόμενον [e] τῷ δ τεθνεῶτ⊙ ϰαλέσας ὀνόματι, τρεφέτω δ ϰλήρῳ ἀφόδοχον. τάχ⊙ γὰρ ϰὴ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, [f] τ οἴϰων οὐϰ ἐλλειπόντων, ϰὴ τ χρημάτων τοῖς συγγένεσι μενόντων· ϰὴ τ γυναιξὶ ϰυφισμὸν οἵᾳ τ συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τ ϖροτέρων ἀνδρῶν συνοιϰήσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούλῃ γαμεῖν ὁ ἀδελφός· ὀπὶ τῷ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ, μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ὀπὶ δ οἴϰου μένειν ϰ τεϰνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ ϖροσδέχοιτο, ὑβρίζων τῷ τὸ τεθνηϰότ⊙ ἀδελφὸν μνήμην. [g] ἐρωμένης δὲ τ γερουσίας ἀφ' ὁτίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι ϖρὸς τ γάμον, ἄν τε μιϰρὰν ἄν τε μείζω λέγῃ, ϖρὸς ταῦτα ῥητέτω· ὑπολυούσῃ δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφῷ τὰ σάνδαλα, ϰ [h] πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ ϖρόσωπον, [i] τούτων αὐτὸν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν, ὑβριζούσῃ τῷ τὸν ϰατοιχομένου μνήμην. ϰ ὁ μὲν δὴ τ γερουσίας [k] ἀπείτω, τοῦτ' ἔχων ὄνειδ⊙ ϖρὸς ἅπασαν τ βίον· [l] ἡ δ' ὥπερ ἂν βούληθῇ τινι τ δεομένων γαμείσθω. ἂν δ' αἰχμάλωτόν τις λάβῃ ϖαρθένον, ἄν τε ϰ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοιϰεῖν μὴ ϖρότερον ἐξέστω αὐτῆς [m] ἄπτεσθ ϰ ϰοινωνίας, ϖρὶν ἢ ξυρασθῆναι αὐτὴν, ϰ πένθιμον ϰτῆμα ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς ϰ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ· ὅπως τὸ ἐπ' αὐ-

m Συγκεχωρῆσθαι.] Συγχωρεῖσθαι *Busb.* & *Hen.* συγκεχωρεῖσθαι *Big.* & *Samb.*

n Πρεσβύτερον,] Πρεσβύτερον ὄντα τ μ. *Samb.* & *Vat.*

o Οτι τὰ τ μητρὸς] Alii ſic diſtinguunt, ὅτι τὰ τ μητρὸς αὐτῷ ἥδιονα ϖρὸς τὴν ἀληθείαν τ πατρὸς, τ &c.

p Συγκάτανον] *Big. Samb.* & *Epiph.* συγκάτθυνον prave *Baſ.* & *Gen.* καταδύσαν *Hen.* & *Busb.* alia voce. Deinde verba Legis יענה את אשת רעהו (ἐταπείνωσεν) על דבר אשר bene explicat Joſephus, ὁ μὲ τὸ αἰσχ τον πείσας ἐϰεῖνος ὑπομεῖναι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* συγκάτθυνον prave in *Editis.* καταδύσαν *Hen.* & *Busb.*

q Δι' ἡδονὴν] Δι' ἡδονὴν ἰδίαν, ἢ ἀφ' ϰ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Κατηγγυημένην,] Ita *MSS.* κατεγγυημένην in *Editis.*

s Ην δ] In aliquot *Epiphanii* codicibus, *ſi vero puellæ non placeat, ut habeat eam, patri quinquag.* &c. ac ſi *Græca* fuiſſent, τῷ δ πατρὶ, ἐν τῇ ϰόρῃ μὴ δόξῃ συνοιϰίζειν αὐτῷ, πεντ.

t Τῷ τιμῷ] Articulum negligunt aliquot *MSS.*

v Γυναιϰὸς] Γυναιϰὸς δ τ *Big. Samb* & *Vat.*

x Καθ' ἃς δηποτοῦν] Καθ' ἥντινῶν αἰτίαν *Busb.* & *Hen.* dein πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦ) ἀξέσκον). γράμμα in *Cod. Vat.*

1. *Se non amplius cum ea rem*] Vide Cl. *Seldenum* de *Uxore Hebr.* l. 3. c. 19. p. 437. & c. 24. p. 507.

y Εξουσίαν] Εξουσίαν ἡ γυνὴ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

z Εφετόν.] Ita *Busb.* (*Cocceji* correctio) & *Hen.* recte ἀφετόν *Big. Samb.* & *Vat.* ἐφιετόν *Baſ.* & *G.*

2. *Si male habeat etiam*] Si in illum etiam male affecta fuerit, *Epiphan.*

a Καϰωθείη,] Καϰωθείη, ἢ τελευτήσαντ⊙ ἐϰείνου *Hen.* & *Busb.* ϰαϰωθῇ, ἢ τελευτήσαντ⊙ αὐτῷ *Big.* & *Samb.* ϰαϰωθείη, τελευτήσαντ⊙ αὐτῷ, abſorpta partitionis particula. Hoc colon omiſit bonus Epiphanius. Mox ϑέλῃ *Hen.* ϑελήσῃ *Busb.* Iidem ſtatim ὁ ϖρότερον. BERN.

b Γαμεῖν] Αὐτὸν poſt γαμεῖν inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

c Αὐτῇ ἐπανιέναι.] Αὐτὸν in quinque (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.*

d Τῷ ἄτεϰνον,] Ita *Samb.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῇ *Baſ.* & *G.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῇ *Busb.* & *Hen.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆς *Big.* αὐτὴν δ' ἀνδρὸς αὐτῆς *Vat.*

e Τῷ δ τεθνεῶτ⊙] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *Editis* & *Vat.* deeſt τῷ.

f Τῶν οἴϰων] Τῶν οἴϰων οὐϰ ὑλειπόντων *Vat.* τ οἰϰίων οὐϰ ὑλ. *Big.* & *Samb.*

g Ερωμένης] Ερομένης in *MSS.*

3. *Eò inclinet.*] Ad hoc veniendum eſt, ut uxor fratris &c. *Epiphan.*

h Πτύσασα αὐτοῦ] Πτύσασα in quatuor (*Coll. Voſſ.*) *MSS.*

i Τούτων αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῦτο ἄξιον juxta *Vet. Interpr.* τοῦτο αὐτῷ ἄξιον *Vat.* in *Editis* duntaxat ἄξιον εἶναι.

k Απείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, Canonice ab εἶμι. Nam εἶμι auris eſt Bœoticæ. Reliqui à verbo originis circumflexo, ἀπείτω. BERN. Απίτω *Big.* & *Samb.* ut & p. ſeq. v. 10.

l Η δ' ὥπερ ἂν] In *Samb.* ἔδ' ὥπερ &c.

m Απτεσθ] Ἅψασθ in quinque *MSS.*

αὐτοῖς κηρέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' ὠφελίας [n] τροφῆς καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν παραλαμβάνουσαν θεραπεύειν αὐτῆς [o] τὸ βέλτιον· ἀλλὰ μὴ τέως ἰδίαν ἡδονὴν διώκουσαν μόνον, τὰ κατ' αὐτὴν ἀμελεῖν κεχαρισμένης. τελέουσαν δὲ ἡμέρας [p] ἐπὶ τῷ πένθει διελθούσας, αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὐτῆς τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰδὲ ἐμπαλησθεὶς τῆς ἐπιθυμίας [q] ὑστερηφάνησεν αὐτὴν γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτήν. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν [r] ἀπείτω, τὰ ἐλεύθερον ἔχουσα.

κδ'. Ὅστις δ' ἂν [t] τῶν νεωτέρων ὑβρίζοντας τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς αὐτοῖς μὴ νέμουσιν, ἢ δι' αἰσχύνην [t] ἢ δι' ἀσθένειαν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς [v] νουθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ [x] ἐπιφύσεων ἕνεκα δικασταὶ· "σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις οὐκ ἡδονῆς "ἕνεκα λέγονται, οὐδὲ τῶν χρημάτων αὐξήσεως, καὶ "νῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γινομένων· ἀλλ' ὅπως "παίδων τύχωσιν, οἳ [y] γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν ἂν "δέωνται παρ' αὐτῶν [z] ἔξουσι. [a] γινόμενον δέγε, μὴ χα- "ρᾶς καὶ σὺ τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι τῇ μεγίστῃ, ἀρά- "μενοι, ἅμα σπουδῆς ἀνεθρέψαμεν· μηδενὸς φειδὼ πο- "ιούμενοι σὺ καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῇ σῇ καὶ παι- "δείαν τὰ ἀρίστων εἶναι χρησίμα. νῦν γὰρ, συγγνώμῃ γὰρ "δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, [b] ἀποχρήσει ὅσα τὰ "εἰς ἡμᾶς πημῆς [c] ὠλιγώρησαν, καὶ μεταβαλὸν [d] πρὸς "τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸν Θεὸν ὅτι τοῖς εἰς "πατέρας πλημμελοῦσιν χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς "[c] πατὴρ ὢν πάντος ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωτηρί- "μᾶσθαι δοκεῖ τοῖς τῷ αὐτῷ οἰκῳ πρόνοιαν ἔχουσιν, "ἐκ ὧν προσῆκεν αὐτοῖς πρὸς τὰ παίδων [g] τυγχανόντων. "καὶ νόμος κολαστὴς γένηται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, "ἂν σὺ [h] μὴ πεισθείης". κἂν μὲν τούτοις [i] θεραπεύσῃ τὰ τῶν νέων ἁμαρτήματα, ἀπαλλαγήσονται τῶν ἐπὶ τοῖς ἡγου-

chrum est & æquum, ut qui mulierem, ex qua liberos susceperus est, sibi adsciscit, voluntati ejus morem gerat, ejusque non negligat desideria, suam tantum persequendo voluntatem. Triginta vero diebus in luctu præteritis (hæ enim sapientibus ad carissimos deflendos satis sunt) tunc matrimonium adeat. Quod si libidine expletus eam conjugem habere fastidiverit, servam eam faciendi potestatem ne habeat: sed *mulier*, quò ire voluerit, discedat, hac ei concessa libertate.

Lex de filiis intemperantibus & adversus parentum suorum monita contumacibus. Deut. 21.

24. [z] Quicunque vero adolescentum parentes *suos* contemnent, eisque *debitum* honorem non tribuent, aut probro *aliquo* aut de industria in eos contumelioси, eos primum verbis castigent parentes (hi enim judices esse solent idonei) dicentes, "sese inter se congressos esse, non voluptatis causa, neque ut rebus utriusque factis communibus "facultates amplificarent; sed ut liberos adipiscerentur, qui ipsos in senectute nutrirent, ipsisque "ea, quibus indigerent, *demum* suppeditarent. "Natum quidem sublatum, lætitia gestientes "maximaque Deo gratias habentes, *summa* cura "educavimus, nulli rei parcentes, quæ ad tuam "salutem & rerum optimarum disciplinam utilis "esse videretur. Nunc autem (oportet enim ve- "niam dare juvenum peccatis) satis habe, hacte- "nus honorem erga nos contempsisse, & redi ad "sanitatem; tecum cogitans, quod etiam Deus ea "quæ adversum patres committuntur molestе fe- "rat, quoniam & ipse est totius hominum gene- "ris parens, & in eis, cum quibus illi communis "est appellatio, lædi videtur, cum quæ illis de- "bebantur à liberis non obtineant. atque *insuper* "lex talium vindex est inexorabilis, cujus absit ut "tu facias periculum". Ac si quidem his adolescentum improbitas fuerit sanata, probris ob errata

---

n Τροφὴν καὶ γάμους.] Τροφῆς in iisdem *MSS.*

1. *Voluntati ejus morem gerat,*] Voluntati ejus medeatur, *Castal.*

o Τὸ βέλτιον·] Τὸ λυπηρὸν. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

p Ἐπὶ τῷ πένθει] Illud ἐπὶ abest *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ὑστερηφάνησεν] *Samb.* ὑπερηφανήσειεν, ut apud Mxonidem & Glossarum veterum Conditores ὑπερηφανῶ, *fastidio*, licet absque laude Julii Pollucis. *Big.* ὑπερηφανίσειεν. *Bas.* & *Gen.* ὑπερηφάνουσιν. *Busb.* & *Hen.* ὑπερηφανοῦσιτο. BERN.

r Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. *Bas. Gen.* & *Epiph.* ἀπείτω, τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Supra *Samb.* κατεξουσίαν ἐχέτω, & *Hen.* cum *Busb.* ἐξέτω. Perite autem explicuit Flavius phrasin Mosaicam לא תמכר בה, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτήν. BERN.

2. *Quicunque vero adolescentum*] *Lex rarissima & exempli pauci, Deut. c. 21. 18. Filius intemperans & adversus parentum suorum monita contumax*, סורר ומורה, ἀπειθὴς καὶ ἐριθικὸς, *q. e. Samaritis in versione vernacula*, ארארי וכחמי: *Saadiæ* ومخالف ومرايغ *& Judæorum plurimis: idemque* gulo *v. 20.* זולל וסבא, συμβολοκοπῶν καὶ οἰνοφλυγῶν LXX. *Interpr. Onceloso, aut explicatius Uzielidæ* גרגרן בבשרא ושתאי בחמרא, vorago carnium & vini: *Samaritarum paraphrasi Arabica* اكيل وشريب, φάγος καὶ πότης, *neci datur, præsertim* κατάκλοις), *Deut. c. 21. 18. Cadavera vero hominum supplicio publico damnatorum, vel etiam hostium, sole occidente omnino sepeliunto. Sufficit enim exemplo una dies. Deut. c. 21, 22, 23. Vide etiam Uzielidam & Compilatorem Siphræ, & Masictam* Synhedrin c. 6. §. 4, 5. *& T. Bab. titulo eodem f. 45, 46, 47. & T. Jerof. f. 23. c, d. & Flavium Josephum paragrapho 6. hujus capitis; & in ingenti Opere Maimonidem c. 15.* Synhedrin. *Præterea Antecessores Babylonii ultionis publicæ tela simul cum sceleratis defodi honeste jubent. Istam autem filiorum rebellium censuram ac eadem plectere volunt Pharisæi, Divinæ Legis castigatores, duntaxat ephebos, post flagra publica, propter heminam vini carnisque πτιτημένου, quod est Babyloniis interpretantibus ἡμίμαυον, vel rectius juxta Gemaram Solymitariam* Semilibra, *sive* triens mnæ unius. *in ipsa δδτερώσῃ* Synh. c. 8. 2. חצי לוג יין האיטלקי ורטימר בשר, *raptam de penu familiari ac hausto uno subinde deglutitam, utroque genitore jam vivente natosque* (ὁ σπλάγχνα) *accusante. Docent insuper Judæorum Magistri tam severe animadvertisse Oratorem Sinæum in contemptores parentum ex metu consequentis mali*, בן כורר נירוי על סופו: *ne ab hac protervia & a furtis domesticis procederent porro nequam ingenia ad homicidia & maxima flagitia. Masicta* Synhedrin. c. 8. *& Talm. Bab. f.* 80, 81, 85. *& Talm. Jerof. f. 26. &* Siphra *f. 48. c, d. &* Paraphrasis Uzielidæ *Deut. c. 21. His autem observatum*, Maligna quidem & rebelli prole puniri parentes ob peccata, quibus ipsi rerum Patrem offenderint. *Adde ex Maimonidis* Iad *capita posteriora* ממלא, *atque* Sanhedrin *p. 437, 463. Postremo autem potestatem patribus vitæ auferendæ, quam ingratis dederant, asserit sapiens Græcia: asserit apud Romanos lex Regia, lex duodecim tabularum; tum vox Urbis dominæ de liberis Herodis, Ulpianus, Papianus, aliique veterum Interpretum; quos legas apud Rufinum Collatorem, & in æterno opere maximi Grotii* de Bello ac Pace. BERN.

s Τῶν νεωτέρων] Τῶν νέων ὑβριζόντων *Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* Τῶν νέων ὑβριζόντων *Big.* & *Vat.*

t Η δι' ἀσθένειαν] Η δι' ἀσωσίαν legerat *Vet. Interpr.*

v Νουθετείτωσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* νουθετήσασαν in *reliquis.*

x Ἐπιφύσεων] Sic restituo. Impressum pridem fuit *Bas.* & *Gen.* ἐπιφύκατο pro ἐπιφύσεων vel πεφύκασιν: scriptumque à quatuor ἐφ' ἡσσον, *pro filiis.* Hoc etiam prudens nemo damnaverit. Quippe ex Flavio argumentum cepisse mihi videtur Sopater Apamiensis, quo austerum jus παιδοκτονίας defenderet, ὁ νόμος εἰδὼς, ὡς εἰλικρινὴς ἡσσοῦ ἂν δικαστὴς ὁ πατὴρ, τοῦτο σωφρονίσειεν. *Epiphanius* forte agnoverat in Musæo *Cassiodori*, αὐξήσεως γὰρ ἕνεκα τούτῳ ἔστω δικασταί. BERN. Sic restituit *Bernardus*, quod ἐφ' ἡσσον invenerit in *MSS.* in *Editis* ἐπιφύκασιν, pro ἐπιφύσεων vel (quod vult *Coccejus*) πεφύκασιν. *Epiphanius* forte legerat, αὐξήσεως γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἕνεκα δικασταί.

y Γηροκομήσουσιν] Recte *Samb.* Aliis tribus præter Canonem γηροκομήσουσιν. Vulgus quidem Græciæ dicunt γηροκομῶ, sed pars melior & Attica γηροκομῶ. Mox *Samb.* γινόμενον, & postea φειδὼ, indeque ἀπόχρησει. BERN.

z Ἔξουσι.] Lege ἴξουσι. COCC.

a Γινόμενον δέγε] Γινομένων &c. *Samb.* γινόμενον ἢ μὴ χ. *Vat.*

b Ἀποχρήσει] Lege ἀπόχρη σοι. COCC.

c Ὠλιγώρησας,] Ita *Samb.* ὀλιγώρησας *reliquis.*

d Πρὸς τὸ σωφρονίστερον] Sic *MSS.* in *Editis* πρὸς σωφρονίστερον. Verum πρὸς τρόπον σώφρονα, aut πρὸς τρόπον σωφρονίστερον legisse videtur *Vet. Interpr.*

e Πατὴρ ὢν πάντος] Eo modo *MSS.* ὁ πατὴρ *Bas.* & *G.*

g Τυγχανόντων] Τυγχάνουσι *Vat.* ταῦτα τυγχάνων in suo *Codice* habuit *Epiphan.*

h Μὴ πεισθείης.] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.* πεισθείης *Samb. Bas.* & *G.*

i Θεραπεύσῃ] Potius θεραπεύῃ) cum *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* aut θεραπεύσειτο ut *Hen.* & *Busb.*

ta liberentur. Ita enim & bonus erit legislator & patres fortunati, qui neque filium neque filiam puniri viderint. Sin autem verba eorum & resipiscendi disciplina nihil proficere videantur; sed continuis contra parentes facinoribus leges sibi hostes faciat implacabiles, ab iis ipsis extra urbem sequente multitudine productus lapidetur; &, cum per totum diem ad spectaculum omnium manserit, noctu sepeliatur. Sic etiam qui legibus quoquo modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur autem & hostes, nec ullus terræ expers mortuus jaceat, præter æquum pœnas dans.

Hebræis cum Hebræo vetitum fœnus. Lev. c. 25. Ex. c. 22. Deut. c. 19.

25. [1] Ne liceat ulli Hebræorum ad usuram dare, neque cibum neque potum. non enim justum est in reditu habere fortunas tribulis: sed subvenientem ejus necessitatibus in lucro ponere & gratiarum actionem illius, & remunerationem à Deo consequuturam ob humanitatem.

Qualiter lege cautum de mutuo & pignoribus. Ex. c. 26. Deut. c. 24.

26. [2] Qui autem mutuati sunt aut argentum, aut aliquid fructuum humidorum siccorumve, [3] rebus *suis* ex sententia, Dei benignitate, succedentibus, hæc referentes cum alacritate reddant creditoribus; quasi apud seipsos deponentes, & si egeant rursum habituri. Si vero *debitores* circa redditionem improbe agant, *& eam morentur*, ne liceat domum eorum ingressis pignora capere, priusquam de eo judicium fiat; pignus autem foris *stantes* petant, & debitor ipse ferat *ad creditorem*, nihil ei contradicens, qui legis præsidio subnixus ad se venit. Ac si quidem locuples sit qui pignoravit, pignus retineat creditor donec redda-

---

k Ονειδῶν] Ita *Bas. G. Big.* & *Busb.* Atticorum more. ὀνειδῶν *cæteri* tono vulgi.

l Γὰρ] Γὰρ ὧν *Coll. Big.* & *Voss.* & mox tantum εἴη.

m Αν εἴη,] Εὐσεβὴς *Epiphan.*

n Οὐκ ἐπιδόντες] Ita *Samb. Big.* & *Burius* è conjectura. in *reliquis* ἐπιόντες.

o Εἰ ἢ οἱ] Οὓς (ὃ *Coll. Voss.*) δ' ἂν οἱ λόγοι *Big. Samb.* & *Vat.* ᾧ ἢ οἱ λόγοι legisse videtur *Epiphan.*

p Αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Epiph.* αὐτῷ seu αὐτῷ in *reliquis* desiderabatur.

q Θαπτέσθω νυκτός.] Deut. 21. 32. scriptum est לא תלין non pernoctabit, sed eodem die sepelietur. Eodem die videtur esse capiendum, uti quum de quorundam sacrificiorum comestione dicitur: Eodem die comedetur: nihil remanebit usque ad mane. Id est, quod Judæi dicunt, in illis לילה הולך אחר היום *nox sequitur diem.* Secus enim solet dies 24 horarum inchoari a vespera & nocte, ut tempus diurnum censeatur pars posterior. Josephus lib. III. de bello cap. 14. etiam scribit τὰς ἀνιλόντας ἑαυτὰς μέχρις ἡλίου δύσεως ἀτάφους, eos qui sibi violentas manus intulerunt, relinqui insepultos usque ad solis occasum. Ita capite ultimo libri quarti notat de blasphemo κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας καὶ ἄλμως καὶ ἀδακρύτως θαπτέσθω, *pendeat per totum diem & ignominiose & obscurè sepeliatur.* Sic ἐν νυκτὶ Achan sepultus ταφῇ ἀλμώδει, teste nostro lib. v. Ant. 1. Sic idem infra lib. XVI. ult. Herodis filios duos νύκτωρ, noctu sepultos narrat. Verum his adversari videtur, quod lib. IV. de bell. cap. 7. scribit ὡς δύσεως ἡλίου καθελεῖν τε καὶ θάπτειν consuevisse Judæos, si qui cruci essent affixi. Num solos hic cruci affixos respicit, quibus solis convenit τὸ καθελεῖν; Aut an καθελεῖν fit ante solis occasum, θάπτειν post? An vero ita debet intelligi, ut tempus circa occasum solis innuatur destinatum, & ut a cruce auferantur & sepeliantur? Puto quos Deus vetat pernoctare insepultos, potuisse circa occasum solis (quando scopo Dei erat satis factum, id est, quum spectandus omnibus satis superque fuerat) sepeliri: potuisse etiam adulta jam nocte terræ mandari, modo ne pernoctaret insepultus usque ad mane. Confer Joh. 19. 31. quia Sabbatho, quod instabat, non licebat mortuos sepelire, ante solis occasum Christum in monumento condunt. Ceteroquin probabile est eos Christum noctu θαπῇ ἄλμῳ sepulturos fuisse. Sed uti sepulcrum ei honoratum contigit, ita & tempus sepulturæ. REL.

r Νικρὸς μηδὲ εἷς] Hic est quem Hebræi מצה מת dicunt REL.

s Τοιῶν.] Ex τίνων *Big. Samb.* & *Vat.*

1. *Ne liceat ulli Hebræorum*] *Hebræus Hebræo pecuniam, panem, potumque mutuo dat, absque omni fœnore,* אינו נושך ולא טורפ. *Lev. c.* 25. 36, 37. *Ex. c.* 22. 25. *Deut. c.* 19. *v.* 20. *Ezech. c.* 18. 13, 17. *& c.* 22 12. *Ψ.* 15. 5. *De Usura vero in genere & de Mutuo præclare agunt Pharisæi* Masicta baba mesia, *& ab illis Maimonides in* Iad. f. 672. *titulo* מלוה ולוה *& Jure Municipali. Agit & magnus Grotius libro secundo* Juris, *& pluribus voluminibus immodicum Salmasii ingenium. Item prudentia Romana Pandectæ l.* XII. *tit.* 1. *& l.* XIII. *tit.* 6, 7. *& toto libro* XX. *Rescriptaque Imperatorum l.* VIII. *Codicis tit.* 17. *&c. Hæc autem lex homines Christianos minus percellit. Nostram enim aviditatem, vel erga extraneos (in quos pro arbitrio sæviit malignitas Judaica, quasi Moysis licentia Deut. c.* 23. 20. לנכרי תשך, τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκίγκιεῖς, *Scholiasque acclamantibus. Jerosol.* "יש f. 44 *& T. Bab. f.* 26. "יש, *& Maimonidis* Iad *f.* 676. *tit.* המלוה ולוה) *usuræ* Unciaria, *sive per menses æstimata* Centesima, *qui modus licitus semper fuit Græcorum, qui Romanorum usque à* XII. *Tabulis etiam complurium Imperatorum edicta flagellant. Nam Jura Municipalia adhuc strictius fœneratores coercent: adeo ut Usura nunc temporum evaserit ubertus lucrum capientis quam dantis mutuo. Theologi tamen nonnulli & Canonum Christianorum studiosi, scripta sanctorum Prophetarum & Ecclesiasticorum dum rigide interpretantur, à populo Fideli omne fœnus eunt ablatum, debitore simul ac creditore invitis & adflictis.* BERN.

t Τῶν ὁμοφύλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* atque ita legerat *Salmas.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 683. in *Editis* τὰς ὁμοφύλας.

u Τῷ τ' ἐκείνων] Τῶν τ' ἐκείνῳ ἀχαριστίαν *Vat.*

2. *Qui autem mutuati sunt*] *Commodatum restituitor fide bona animo lato. Secus si acciderit, rem suam creditor ante ædes debitoris expectet, aut in Foro persequatur. Mola ejusque instrumenta, Moysi Jurisconsultorum principi* רחים ורכב מולה ואפיקולין, *ceteraque cuncta quibus victus humanus apparatur,* כל רבר שיעשין בו לאוכל נפש, (*sicut Josephus Matthiæ, & Deuterota* Baba mesia *c.* 9. 13. *late digneque Deuteronomium Mosaicum interpretantur c.* 24. 6.) *pignori haud cedunt,* לחבל או לינגוט. *Quinvero pignus pauperculi, maxime amiculum* שמלה, ἱμάτιον *Alexandinis & Josepho, sub occasu solis ad ipsum redit, quo dormitet. Repetes jam Exodi c.* 22. 26. *Deut. c.* 24. 6--13. *Talmudum* Porta mediana, *& Maimonidem tit.* כלוה ולוה BERN.

x Υγρῶν ἢ ξηρῶν,] Υγροῖν ἢ ξηροῖν *Samb.*

3. *Rebus* suis *ex sententia*,] *Sc.* si solum hoc illi superfit, cui in stratis incubet, aut quo se operiat noctu dum somnum capit. *Salmas.* de *Trapezit Fœnore*, p. 707.

y Χωρηταίων,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* χορηγησαίτων, pro χορηγησαμένων aut χορηγηθέντων.

z Ἀποθέμενοι] Ἀποθεμένοις εἰς αὐτὰς, ἢ πάλιν εἰ χρήζοιτες ἔξοντες *Vat.*

a Ἀπόδοσιν,] Nec eliminabis τῷ λαβόντι *Hen.* & Editorum, quod descendit à tempore venturo δώσω, ut ζώσις, ῥώσις, &c. BERN.

b Μὴ ἐᾶς τῷ οἰκίαν] Ita *Busb. Hen.* & *Salmas.* p. 518. μὴ πρ. τ οἰκ. βαδίσαντις *Bas.* & *G.* μὲ ἐᾶσι τῷ οἰκ. βαδίσαντας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

c Ενισχυεάζειν,] De vi vocis ἐνισχυεάζειν vide *Salmasium* de *Modo Usurarum* & de *Trapezit. Fœnore.*

d Δι' αὐτῦ,] Sic *Epiphan.* & *Salmas.* in *cæteris* δι' αὐτοῦ.

e Δεδανεικώς] Ita ex *MSS.* in *Editis* δανεικώς.

1. *Id*

ἀποπηδέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει δὲ θεὸς τοῖς πενομένοις [f] ἔλεον νέμοντος. μύλων δὲ καὶ τῶν θηλυκῶν [g] παντὸς σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ [h] στέρωνται καὶ τοῦ πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μήθ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

κζ. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ θάνατος [i] ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον [k] ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν [i] ἀποτινύτω. κλέπτας δὲ ὀρύττοντας τοὺς κατ' οἶκον κλεπτομένους τοὺς ἀθῶος ἔστω, [m] κἂν εἰ πρὸς διορύγματι [n] τειχίου. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, [o] τετραπλοῦν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου [p] καταβαλλέτω. [q] ὁ δὲ τὸ ὀφειλόμενον ἄπορος ἁλῶναι, δοῦλος [r] ἔστω τοῖς [s] καταδικασαμένοις.

κη. Πρᾶσις δὲ ὁμοφύλου τινὸς ἕξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλευθέρος ἀφειέσθω. ἐὰν δέ, [t] τέκνα αὐτῷ γενόμενα ἐκ δούλης πρὸ μὲν τοῦ πριαμένου, πρὸ δὲ τοῦ εὐνοίαν καὶ τὸ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοσοφίαν [v] βούλῃ δουλεύειν· [x] ἐνιαυτοῦ ἐνστάντος τοῦ Ἰωβήλου, πενηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.

κθ. Ἐὰν δέ τις [y] ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὑρὼν καθ' ὁδόν, ἐπιζητήσας τὸν ἀπολωλοκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὸν ἐκ τοῦ ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων. ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις [z] κατ' ἐρημίαν [a] πλανωμένοις, μὴ ἀμελήσῃ τοῦ κυρίου προσήκοντα [b] παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλόπρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρελθεῖν κλινῶν [c] τινι κακοπαθοῦντα ὑπὸ ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει δὲ θεὸς τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. μύλων δὲ καὶ τῶν θηλυκῶν παντὸς σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ στέρωνται καὶ τοῦ πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μήθ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

tur mutuum: ſin pauper, ante ſolis occaſum referat, præſertim ſi pignus ſit veſtimentum, ut [1] id habeat ad ſomnum *capiendum*, Deo natura pauperibus miſericordiam adhibente. Molam autem & inſtrumenta ejus ne liceat pignori capere, ne *his ablatis* priventur etiam cibi parandi facultate, neve quid gravius ob inopiam patiantur.

27. [2] In furto quidem hominis pœna eſto mors. Qui vero aurum aut argentum furripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res è domo furto eat ablatum occiderit, inſons eſto, etiamſi in pariete *tantum* ſuffodiendo *deprehendatur*. Furatus autem pecudem, quadruplo damnum rependat, niſi bos ſit: nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero mulctæ ſolvendæ non erit, ſervus iis eſto, quibus eam pendere damnas fuerit. *De Furtis. Ex. 21. & 22. Deut. 24.*

28. [3] Venditus quis contribuli ſex annos ſerviat, ſeptimo manumittatur. Quod ſi filio ei ex ſerva nato apud emptorem propter benevolentiam & charitatem erga ſua ſervire velit, anno Jubilæo (eſt autem annus quinquageſimus) liberetur, & liberos & uxorem liberam abducens. *De ſervis liberandis. Ex. c. 21. Deut. 15.*

29. [4] Si quis autem vel aurum vel argentum in via repererit, quæſito eo qui perdidit, locoque per præconem indicato quo *forte* reperit, *illud* reſtituat, utilitatem ex damno alterius nequaquam bonam eſſe reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deſerto aliquis inciderit, domino non ſtatim invento apud ſe ſervet, Deum teſtatus ſe nolle aliena avertere. *Res inventæ haud ſtatim cedunt inventori. Ex. 23. Lev. 6. Deut. 22.*

30. [5] Ne *cuiquam* liceat præterire, cum jumenta *Jumenta ſublevanda. Ex. 23.*

1. *Id habeat ad ſomnum* capiendum,] *Iis in mentem venientibus quæ à Deo acceperunt*, vertit *Caſtalio*.

f Ἔλεον νέμοντος.] Ut conſtat ex *Exodi* c. 22. 27.

g Παντὸς σκεύη] Αὐτῶν σκεύη μὴ ἐξὸν *Busb.*

h Στέρωνται] *Samb.* & *Salmaſ.* στερῶνται. Valet & Barytonon. BERN.

i Ἔστω ζημία.] Ἔστω ἡ ζημία *Vat.*

2. *In furto quidem*] *Plagiarius morte multetur*, tanquam reus homicidii adfectati, inquit Maimonides p. 463. מורה. *Fur pecunia dupla. Et abigeus pecoris minoris, Moyſi* שה, *βοσκήματος Joſepho & Talmudicis, pretio quadruplo*, ob frequentiam harum quadrupedum, quod animadvertit More nebucim p. 460. *bovis vero quintuplo*, jumenti, ait Vaxiades Chaldæus, abactu proni; addo, & optimi. *At ſi forte dicta multa minor fur fuerit, in ſervitutem rite vindicetur*, *Exodi* c. 22. 1 – 4. Τοιχωρύχος *phraſi Moyſis, aut verbis Tabularum Romanarum*, Si nox furtum factum ſit, aut interdiu cum telo, ſi im aliquis occiſit, jure cæſus eſto. *Leges eædem*: Pœna manifeſti furti, quadrupli eſt; nec manifeſti, dupli. *Vide inſuper ſententias Pauli & Ulpiani apud L. Rufinum, & illas Phariſæorum penes Maimonidem* Hilcot Geniba f. 548. *vel potius in Miſna* c. 7. Baba cama, & Cidduſim f. 18. T. Babyl. *Deinde* περὶ ἀνδραποδιστῶν *leges Exodi* c. 21. 16. *Deut.* c. 24. 7. *Maſicta* סנהדרין c. 10. 1. *& Talm. Bab. f.* 85, 86. Baba meſia *c.* 4. 9. *& Talm. Bab. f.* 56, 57. *& Maimonidem* de Furto *c.* 2. 1. *& c.* 9. 6. *Hinc plagium hominis Iſraelitæ ſtrangulatione puniunt Synhedri Moyſis. Satis autem habent, venum ſurreptus Ethnicus, ſi reſtituatur. Quinimo legerant abunde Interpretes Ptolemaici Exodi* c. 21. 16. איש כובני ישראל. *Adhuc etiam ex Deut.* c. 24 7. *Onceloſus traduxerat* נפש מכני ישראל. BERN.

k Ὑφελόμενος,] Ἀφελόμενος *Busb.* & *Hen.*

l Ἀποτινύτω.] *Big.* & *Samb.* ambo bis ἀποτινέτω. Reliqui quatuor ἀποτινύτω. BERN.

m Κἂν εἰ] Forſan κἂν εἰ, vel ἴν, vel ἤ πρ. HUDS. Lege ἤ COCC.

n Τειχίου.] *Baſ.* & *Gen.* διωρύγματι τειχίου, vitio prioris. διορύγματι τοιχίου *Big.* διορύγματι τοίχου *Samb. Hen.* & *Busb.* Vel ibi leges κἂν εἰ, vel ἴν, i. e. בכחתרת הבא phraſi Maimonidis p. 463 *Ductoris*, vel κἂν ἤ πρὸς διορ. Dicit enim melior Moyſes de hoc nebulone, אכם בכחתרת יבוא, ἐὰν σὺν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ. Hanc ſententiam præterierat bonus Scholaſticus. BERN.

o Τετραπλοῦν] *Al.* τετραπλοῦ & mox πενταπλοῦν.

p Καταβαλλέτω] Ita in quatuor *MSS.* καταβαλέτω *Vat. Baſ.* & G.

q Ὁ δὲ τὸ ἐπιτίμιον] Ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἐπίτιμιον εἰ ἄποροῦς ἴσι ἁλώτις αὐτῷ δοῦλος &c. *Vat.*

r Ἔστω] Sic è *MSS* in *Editis* ἴσας.

ſ Καταδικασαμένοις] Eo modo *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καταδικασθείσοις in *Editis*, *Aliſque.* καταδιδικασμένοις *Samb.* (& *Cocc.*) καταδικασάμενος aut καταδικασμένος apud *Iſæum* & *Demoſth.* eſt is ſecundum quem judicatum eſt.

3. *Venditus quis contribuli*] *Hebræum ſervituti ſubjectum*, ex furto equidem בגניבתיה *addit Jonathan interpres Exodi* c. 21. 2, *&c.* & Senatu decernente; *aiunt Babylonii* Cidduſim f. 14, 15. & Stigmatias, *in Deuteronomio Judæ hannaſi* הנרצעים, *cum natis, ſi volet, annus ſeptimus liberat; etiam nolentes mittit quinquageſimus, ſeu felicitas Iobeli. Ita filius idem Uzielis cum Joſepho & Phariſæis exponit Moyſis* ליובלות *ἕως ἰωβήλου* יר יובלא *Ex. c.* 21. 2. *& Deut. c.* 15. 12, *&c. i. e. ad ludos uſque ſeculares Hebræorum. Inde Nomodidaſcali initio* Cidduſim, Acquiritur ſervus Hebræus argento ſoluto, aut ex contractu. Liberatur vero anno ſervitutis ſeptimo, aut demum quinquageſimo ſeculi, vel immature ex compenſatione pecuniaria. Mancipium quidem ἀπέτισεν vindicat ipſa Subula: ſed Iobelus ſolvit, & heri obitus. עבר עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובגירעון כסף יחירה עליו הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון. *Præ cæteris autem Judæorum de conditione ſervili accuratior videtur mihi Maimonides f.* 645. Iad, *titulo* περὶ δούλων. BERN.

t Τέκνα αὐτῷ] Τέκνων αὐτῷ γενομένων in quatuor *MSS.*

v Βούλῃ δουλεύειν.] Ἐλῃ) *Hen.* & *Busb.*

x Ἐνιαυτὸς ἐνστάντος δὲ Ἰωβήλου,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt ἐνστάντος δὲ.

4. *Si quis autem vel aurum*] *Pecuniam in via forte inventam per præconem reddes. Pecudem vero errantem in deſerto, cum offenderis, bona fide apud te reſervabis, ignarus domini. Deut.* c. 22. 1, 2, 3. *Ex.* c. 23. 4. *& Lev.* c. 6. 3. *Quocirca* ex rebus perditis תאבדה, iſtæ haud cedunt ſtatim inventori: ſed tenentur præconio; *ſicut definiunt Phariſaiſmi Proceres Baba meſia c.* 2. *paulo minutius quam Flavius ipſe*, Vas fructuum, imo vaſa cuncta; ſacculus ita pecuniæ, aut rei alius, & vel trium nummorum cumulus; faſciculus extra viam communem deprehenſus: torta domeſtica, non illa piſtoris publici: vellera petita ab eriopolio, feria denique vini oleive. *Quod eſt verbis patrum*, ואלו חייב להכרזה מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס וכיס כמות שהוא צבורי פירות צבורי מינות ג׳ מטבעות זה על גב זה כריכות ברשות היחיד וכברות של בעל הבית וגיזי צמר הלקוחות מבית האומן כרי יין וכרי שמן. *Vide & Maimonidem* de rapto & perdito, *præſertim c.* 13. BERN.

y Ἢ χρυσίον] Particula ἤ abeſt quibuſdam *MSS.*

z Κατ' ἐρημίαν] Ἐπ' ἐρημίαν *Vat.*

a Πλανωμένοις,] *Al.* πλανομένοις.

b Παρ' αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* παρ' αὐτοῦ in *Editis.*

c Τινι κακοπαθοῦντα] Τιμῇ κακοπαθοῦντων ἢ ὑπὸ *Big.* & *Samb.* τινὸς κακοπαθόντων ὑπὸ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

5. *Ne* cuiquam *liceat præterire*,] *Scias tui eſſe, jumentum quod videris cunque prolapſum hærenſque in luto ſublevare, aut cum agaſone ſuo συνδιαπαύζειν. Quomodo locutionem difficilem ſatis explicat hic Sacerdos*, והרמת לעזוב לו עזב תעזב עמו *Ex.* c. 23. 5. *Interpr.* LXX. *reddidere*, ἀπαρελεύσῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. *Reddo ego*, Opemne detrectabis? quin una cum ductore eum omnino relevabis. עזב *enim tam* liberare & ſolvere, *quam denotat* omittere & derelinquere. *Recte adeo Samarites*, لا تنقطع عن مساعدته فكما تفكّ معه

Suppetias ire jumento fratris ne deſiſte, ſed potius junctis viribus liberato. *Verum clarius libro alio ipſe Moyſes* הקם תקים *Deut.* c. 22. 4. ἀνιὼν ἀνιστῶσι αὐτὸ μετ' αὐτοῦ, tu & ille lapſam beſtiam

ta alicui afflicta jacuerint, in luto propter tempeſtatem collapſa: ſed ſuccurrat & ſubveniat, laborem etiam proprium exiſtimans.

Ignoranti via monſtranda. Deut. 27.

31. [1] Quin & vias ignorantibus oſtendant *oportet*; neve, riſum ſibi aucupantes, errore alterius commodum impediant.

Surdo mutoque non maledicendum. Lev. 19.

32. [2] Similiter neque maledicat quiſquam abſenti, neque muto.

Leges de Percuſſoribus. Ex. 21. Lev. 24. Deut. 19.

33. [3] Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus, continuò vindicetur, eo qui vulneraverit idem paſſo. Quod ſi domum delatus dies complures ægrotaverit, & deinde mortuus fuerit, impunitus eſto qui percuſſit. Si autem revaluerit, & multa in ægrotationem inſumpſerit, ſolvat omnia quæcunque tempore decubitus impendit, & quæcunque medicis erogavit. Qui mulierem prægnantem calce pulſaverit, ſi quidem abortum fecerit mulier, à judicibus pecunia multetur, ut qui ex fœtu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniæ. Quod ſi illa ex ictu moriatur, & ipſe mortem ſubeundo pœnas luat; lege æquum eſſe cenſente, ut vita pro vita reponatur.

τῶν ὑπὸ χειμῶνος [d] πεπλωκότων ἐν πηλῷ· σωθιασώζειν ὄν, καὶ τὸ πονον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λα'. Μιμύειν ὄν καὶ [e] τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ποιησάμενος [f] αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

λβ'. Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις [g] τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.

λγ'. Εν μάχῃ τις, ὅπου μὴ σίδηρος, πληγεὶς, [h] παραχρῆμα μὲν ἀδικείσθω, τοῦτον παίσαντος [i] πεπληγότος. ἂν ὃ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὑπὲρ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ· ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος ὃ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τοῦ νοσηλείαν, [k] ἀποτινύτω πάντ' ὅσα σὺν τῷ χρόνον τὸ κατακλίσεως ἀνάλωσε, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα [l] λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς σὺν τὸ [m] διαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος· διδόσθω ὃ καὶ τῷ ἀνδρὶ τὰ γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. [n] Θνησκόσης δ' ἐκ τοῦ πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταξιοῦτος νόμος.

λδ'. Φάρ-

---

beſtiam erigetis. *Vide omnino explicationem Phariſæorum* Baba meſia c. 2. 10. *una cum Gemara Jeroſ. f. 8. d. & Babyl. f. 32. Hi enim, uti optime norant vim verbi* עזב, *ita paſſim interpretantur* פרק אזפיקי, שלוקי. *Cæterum ad hanc Legem Bochartus non placet.* BERN.

d Πεπλωκότων] *Al.* πεπλοκότων, & ἐμπεπλωκότων.

e Τὰς ὁδὸς] Gentes de Judæis dicebant, illos *Non monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti.* REL.

1. *Quin & vias ignorantibus*] *Ab itinere neminem ſeducere*, ſed monſtrare vias eadem neque ſacra colenti. *Unde Axioma veteris Scholæ*, פריקה בחנם טענה בשכר: ἄμισθος μὲν ἡ ἀποσκευὴ, μισθωτὸν ὃ τὸ ἐπιφόρτισμα. *Tantum profecto propter diras Deut. c. 27. 18.* ἐπιχαίρεκακεῖ ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. *Nimirum admonet Uzielidæ, ſimulque Paraphraſtes Urbis*, אבסניא דחוא מרמי לסכויא. inexpertus viæ pro cæco habetur. BERN.

f Αὐτοῖς ἐμποδίζειν] Αὐτοῖς *Samb.* una manu, αὐτὰς altera.

g Τὸν ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.] *Big.* & *Samb.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν. *Hen.* & *Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἄοπλον i. e. τὸ ἀόρατον. Late etiam accepit vocabulum Moſaicum חרש cor Onceloſi: unde vertit Chaldaice דלא שמע ὁ ἀνήκοος, Lev. c. 19. 14. ſive vitio aurium, ſive abſentia hoc contigerit. Veruntamen heic ſcribendum ei arbitror ſuadeoque, τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν, quod frequentius in libris bonis, τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum.* ἄοπλος enim apud Græcos Philologos ἄφωνος, κωφὸς: ſed & χέρες inter Criticos linguæ ſanctæ tam mutitate & ſilentio, quam ſurditate affectum hominem denotat; ut de vitiis admodum cognatis licuit. BERN. Τὸν ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἄοπλον *Hen.* & *Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ νέον *Vat.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεὸν. i. e. τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum*, malit *Bernardus.*

2. *Similiter neque maledicat*] *Surdo muteque cave maledicas* לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול. *Lev. c. 19 14. Certe qui audit omnia, is tibi reſpondebit. Vide* Synhed. f. 66. *Talm. Bab. Bene etiam* Peſicta Zotorta *de hoc præcepto*, מרבה אפילו בר ישראל שאינו שומען כל וחוכר לפניו. BERN.

h Παραχρῆμα] *Big.* διαχρῆμα μὲν ἀδικεῖσθαι (propter κείμενον D. Moyſis) ἀδικείσθω. *Samb.* διαχρῆμα μὲν ἀδικεῖσθαι, ἀδικείσθω· *Busb. Hen. Baſ. Gen.* & *Epiph.* διαχρῆμα μὲν ἀδ. *repente* macletur: vel, ut habet L. *vindicetur repente.* Ibidem *Hen.* πεπονθότος pro παθόντος, atque *Samb.* πεπληχότος pro voce media. BERN. Παραχρῆμα μὲν ἀδικεῖσθαι ἀδικείσθω in *MSS.*

3. *Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus,*] *In rixa percuſſum, recte Aquila* יריבן *hac cauſa vertit* μαχόμενον), *abſque ferro, (aut vocibus Legiſlatoris, etiam præter Biblion Samaritticum*, באבן וכאגרוף, *i. e.* λίθῳ ἢ πυξμῇ *Philoni, Hieronymo, Uzielidæ, aliiſque veterum poſt Interpretes Ptolemaicos, Onceloſo equidem* lapide aut χειμαλίῳ כורמיזא, *Jonathani pariter ad Eſ. c. 58. 4.) ſtatim vindicat Lex talionis. Sin ſaucius ille poſt complures dies domi emoriatur, percuſſor inſons eſto homicidii: alias medicinæ temporiſque damnum revaleſcenti rependat. Paulo aliter hac explicat Philo p. 793. Petes igitur fundum juris Exodi c. 21. v. 24, 25. & v. 18, 19. Lev. c. 24. 17, 19, 20. Deut. c. 19. 21. & in Codice Chriſtiano Matth. c. 5. 38. Unde ſcimus noſtri eſſe officii, quotquot nomine Jeſu tingimur, ad ultiones, etiam a Moyſe aliiſque Legumlatoribus conceſſas, raro aut nunquam ire. Verum Jure Sinæo eadem cædes legitima repenſat, Ex. c. 21. 12.* מכה איש ומת מות יומת. *Quod recta ratione interpretantur Phariſæi Maſicta* Synhedrin c. 9. 1, 2, 3. *indeque Scholaſtici Urbis f. 27. a. & Babylonii f. 78, & 84. atque demum Uzielides ad Moyſen*, Iſraelitam quiſquis illico interfecerit concertando vel abſque gladio, gladio plectitor, ceu הרוצח. *Attamen damna cuncta Hebræorum, vulneraque, præter lethalia*, (*hæc enim, ut oſtendimus, ſunt* ἀκαίσθητα, *pretioque omni majora*) *Magiſtratu irrogante, nummi redintegrant, ut docuit Schola omnis Phariſæorum, Saducæis Carræiſque multum invitis. Præſertim Miſna* Baba cama c. 8. §. 1, 2. *Ubi læſionis, actionis quam fœcundæ, quinque capita damnum, dolor, curatio, tempus vacuum, & ignominia, pecuniam contra æſtimantur. Ita & Talm Jeroſ. f. 6. b. & Talm. Bab. f. 83, 84, 85. Unde Jonathas ad Lev. c. 24. 20.* דמי חבורא וגו' Pretium fracturæ pro fractura, proque oculo valor oculi. *Vide porro* Coſri p. 220. *& Maimonidem* Hilcot χόξελ, *ſeu* de atroci injuria *c. 2. & c. 1, 3, 4, 5. ubi hæc late tractat & tanquam Juriſconſultus, ex Talmudis utriſque. Quippe in* More *animus ei deflectit, quaſi in* vindictam parem, *l. 3. c. 41. Deinde vix aliud à Moyſe crepuere Romani juris Tabulæ primæ*, Si membrum rupit, ni cum eo pacit, talio eſto. *Quis enim hac cauſa depaciſci nollet, præter ingenia improba & ſervilia? Adde his ſententias Pauli Ulpianique tit. 3. Collationis Ruſiniane, & Π. lib. 48. tit. 8. Inſuper ad hunc titulum pertinent dictata alia Moyſis.* Quiſquis partum prægnanti mulieri excuſſerit, multa pecuniaria diſſolvet crimen prolis imminutæ: ſin fœmina ex plaga intermoriatur, ille neci dabitur. *Exodi c. 21. 22* —— 25. *& δευτέρωσις Phariſaica c. 8.* Baba cama. *Et Talm. Bab.* Synhedrin *f. 74, 79, 87, 111.* Cetubot *f. 30, 33, 34, 35, 36. &* Baba cama *f. 42, 43, 49, 84. & Maimonides c. 4.* Chobel. *Nam limitationem Moyſis* ואם אסון יהיה, ſi cædes forte contigerit, מותא *μώθα*, exitium *Onceloſo, ſicut inter Æthiopum populos* وبس exitus, finis, deliquium; *Fl. Joſephus, Hieronymus noſter, & larga ſecta Phariſæorum, non de abortu, ſed de parente pereunte interpretantur. Veruntamen juſtitia Romana decreta & Principum Chriſtianorum rem capitalem habent, fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco; ſit modo* אסון, *quod eſt*, formæ noſtræ, *ſive* εἰκονισμένου, אם צורה היא. *Sic enim Judæi* LXXII. *ſic Samaritæ plures dictionem illam priſcam explicant.* Εἰ ὃ μὴ ἐξέλκοι μεμορφωμένον, μὴ λογίζεσθαι φόνου. ἐπειδήπερ ἀδέπω ψυχωθὲν ἐξημιώθη, *ait Theodoretus* ὁ συζητητὴς. *Similis fuit & paraphraſis facundiſſimi Philonis, quam neſcire non potuit Joſephus, noluit tamen ſequi, Phariſæorum interpretamentis addictior.* Εἰ δὲ συμπλακεῖς τις γυναικὶ ἐγκύῳ, καὶ πληγὰς ἐμφοίσῃ κατὰ τοῦ γαστέρος, ὃ δ' ἀμβλώσῃ. εἰ μὲν ἄπλασον καὶ ἀδιατύπωτον τὸ ἀμβλωθὲν τύχοι, ζημιούσθω· καὶ ἀφ' ὅτου ὕδατι, καὶ ὅτι ἐμποδὼν ἐγκείται τῇ φύσει ζωογονουμένῳ τὸ κάλλιστον τεχνίτευμα καὶ δημιούργημα ζῷον, ἄνθρωπον. εἰ δ' ἤδη μεμορφωμένον, ἀπαύγασμα μὲν τὰς εἰκείας ταξεις καὶ ποιότητας ἀπειληφότων, θνητὸν δέ τοι εἴθε, ἄνθρωπός ἐστιν, ὃν ἐν τῷ τῆς φύσεως ἐργαστηρίῳ διεκρήσαθ· ἐοικὸς ἀνδριάντι ἐν τῇ πλαστικῇ καθακειμένῳ, πλέον ὑδεῖν ἢ τοῦ ἔξω ἀφαπομπὴ καὶ ἀντίζιν ἐπιζητοῦντι. Praeterea tamen אסון denotare poteſt plagam atrocem gravemque اسان *Arabice &* باس: *quod heic expreſſit Paraphraſtes Samaritanus, & in libro præcedenti Symmachus intellexit voce* κίνδυνος. *Aut plane ſimpliciterque ſignificat* אסון abortum, fœtum fœtentem & corruptum. *Is* اسن *&* وبس *Arabibus, Aquilæ Judæo* σύμπλωμα. BERN.

i Πεπληγότος.] Πεπληχότος *Samb.*

k Ἀποτινύτω] Hic & paſſim *Big.* & *Samb.* ἀποτινύτω. Quatuor tamen ἀποτινύτω. Et ſtatim *Samb.* ἀφ' ὧν χρῆον τὸ τὸ καταλ. BERN.

l Λακτίσας ἔγκυον,] Λακτίσας ἔγκυμον pro ἐγκύμονα *Big.* λακτήσας ἔγγυον vitio *Hen.* Dein ζημιούσθω *Baſ.* & *Gen.* ζημιούσθω χρήματα æque *Hen.* BERN.

m Διαφθαρὲν] Διεφθαρμένον *Samb.*

n Θνησκόσης] Θνησκούσης ὃ τὸ γυναικὸς, καὶ αὐτὸς *Vat.* Hîc *Joſephus* non de abortu, ut debuit, ſed de parente pereunte verba *Moyſis* intelligit. Veruntamen juſtitia Romana & decreta principum Chriſtianorum rem capitalem habent fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco: ſimiliter & *Philo*; quem tamen ſequi noluit *Joſephus*, Phariſæorum interpretamentis addictior.

1. Ne-

λδ'. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ισραηλιτῶν ἐχέτω ° μηδὲ εἷς. ἐὰν δ' κεκτημένῳ φωραθῇ, P τεθνάτω· τῷ πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν ἐκείνους, q καθ' ὃς τὸ φάρμακον ᾗ παρεσκευασμένον.

λε'. Ο πηρώσας παχέτω τὰ ὅμοια, r φερόμενον ἕπερ ἄλλον ἐξέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος· αὐτὸν τ πεπονθότα κύριον ἔ νόμῳ ποιοῦντα τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βάλεται χρέα s πικρότερον.

λς'. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' t ἐφ' ἅλωι κτείνοι τινὰ πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μηδ' εἰς τροφὴν εὔχρηστον εἶναι κατηξιωμένον. ἐὰν δ' καὶ ὁ δεσπότης u ἐλέγχεται προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς x θνησκέτω· ὡς αἴτιος τῷ τοῦ ἔ βοὸς y ἀνηρημένῳ γεγονώς. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθάσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος ἔ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ ἔ ἀνηρημένου. βοῦς δ' ἐὰν ἕτως πλήξειε ἀπροθύμῳ πωλεῖσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας· καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

λζ. z Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὥστε σανίδων ἐπιθεσίας ἔχειν κεκλεισμένα· οὐχ ὅπως πίνες εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. a εἰ δ' ἀν εἰς ὄρυγμα ποιητὸν μὴ κλειστὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς b σήγεσιν, ἅπερ ὡς ἀντὶ πίχεως ὄντα οὐκ εἰσὶ τινὰς c ἀποκυλισθέντας d ἀποβάλλειν.

λη'. Παρακαταθήκην ᾖ, ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ὁ φυλαττέτω φυλακῆς ἀξιούτω· καὶ μηδεὶς ἀπο-

34. [1] Nemo Israëlitarum pharmacum habeat, neque lethale, neque ad alias læsiones factum. Quod si habuisse deprehensus fuerit, morte multetur; idem patiens quo illos affecisset, contra quos paratum erat pharmacum. *Pharmacum lethale parantis pœna. Ex.* 22.

35. [2] Qui mutilaverit *aliquem*, similia patiatur, privatus quo privavit alium, nisi forte mutilatus, pecuniam malit accipere; lege *injuriam* passo plenam dante potestatem æstimandi casum qui ei accidit, & concedente *hoc facere* nisi acerbior esse velit. *Lex Talionis. Deut.* c. 19.

36. [3] Bovem cornibus petentem dominus jugulet. Quod si aliquem in area percussum interfecerit, ipse quidem lapidatus moriatur, & ab esu hominum rejiciatur. Si vero dominus ingenium ejus ante sciviisse convincatur, nec tamen custodiviisse, ipse quoque morte plectatur; ut qui necato à bove mortis causa fuerit. Sin autem servum aut ancillam bos occiderit, ipse quidem lapidetur; dominus vero bovis triginta siclos interempti domino pendat. [4] Quod si bos ita *à bove* ictus mortuus fuerit, & mortuus & percussor vendantur, & domini eorum pretium utriusque inter se dividant. *Lex de Bove petulco. Ex.* 21.

37. [5] Qui puteum aut lacum demiserint, diligenter curent, ut tabulis impositis clausos habeant; non ut ulli aquatione arceantur, sed ut nullum in eos incidendi periculum sit. Quod si in talem scrobem non clausam pecus alicujus delapsum intereat, pretium ejus domino solvat *is qui foderit*. Quin & tectis circumdentur, quæ, vicem parietis implentia, non sinent ullos devolutos exstingui. *De pecore in lacu aut puteo exstincto. Ex.* 21. & *Philo*, f. 800.

38. [6] Depositum qui accepit, *illud* tanquam rem sacram & divinam servet & custodiat; & nemo *Depositum bona fide servandum. Ex.* 22.

1. *Nemo Israëlitarum pharmacum habeat*,] Pharmacum lethale paranti pœna capitis esto. *Nec lex est justior ulla.* כוכשפא *itaque Josepho interprete* φαρμακεύτρια, *Exodi c.* 22. 18. Venefi cam (*Onceloso* חרשא, *Samaritis* בנראי ساحرٌ: *sed* LXX. *Interpr.* φαρμακὸς ὁ ἀσεβήσει, *beatoque Hieronymo* maleficos, *quod est*, מכשאפים *aut* מכשף) haud sines vivere; *quin lapidibus obrues, Deuterotis definientibus*, Synhedrin 67. Talm. Bab. *Vide Deut. c.* 18. 10. & *D. ad legem Corneliam* de Sicariis & Veneficis, *ubi gravissime edixit Hadrianus*, In maleficiis voluntas spectatur, non exitus. *Idem equidem ante Hadrianum Philo Judæus p.* 790. & *speciatim de Veneficis sexus utriusque p.* 791, 792. *Mosaica verba fortiter premens, κελεύει φαρμακείας καὶ φαρμακίδας μηδὲ μίαν ἡμέραν βιῶν. ἀλλὰ ἅμα τῷ ἁλῶναι τεθνάναι, μηδεμιᾶς ἐγγινομένης ἀναβολῆς καὶ ὑπερθέσεως τὸ τιμωρίας. Mox elegantius ille, quam æquius:* ἀθῶσαι δ' οὐ τοιούτων καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις φονῶν καὶ νομίζοντας εὐαγεῖς εἶναι, τὸ μὴ ἑτέροις τὴν τιμωρίαν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς. *καθάπερ ἔχεις καὶ ὅτ' ἰοβόλα σχῇ δάκειν, θεραπάδμοι μόνον χωρὶς ὑπερθέσεως κτείνομεν.* BERN.

o Μηδὲ εἷς. ἐὰν ᾖ κεκτημένῳ] *Hen. & Busb.* μηδείς· ἂν ᾖ κεκτημένῳ. BERN.

p Τεθνάτω.] In maleficiis ejusmodi voluntas spectatur, non exitus. Vide *Philonem*, p. 791, 792.

q Καθ' ὃν τὸ] Καθ' ὧν *Big. & Samb.*

r Στρεβλοῦν] Στρεβλοῦν *Vat.*

2. *Qui mutilaverit* aliquem,] *In atrocibus injuriis obtinet jus Talionis, ni læso placeat pœnia depacisci. Vide* §. 33. & *Deut c.* 19. 19. & *prudentissimum Velvodum tit* 42. Parallelorum. BERN.

s Πικρότερος.] Fortè πικρότερον. COCC.

3. *Bovem cornibus petentem*] *Bos qui hominem ingenuum in area cornu confixerit, confestim lapidetur, & ab esu hominum rejiciatur.* ὅτι προσόψημα πρὸς ἀνθρώπου ζωὴν τὰ ἔ κτείναντος ἄνθρωπον, οὐχ ὅσιον, *argumento Philonis. Vel in damnum majus possessoris negligentis, explicante* More l. 3. c. 40. *Pereat & dominus, qui bestiam petulcam sciens monitusque non continuerit. Aut ex æquissimo Legislatorum, pro capite libero solvat arbitrio Judicum*, סנהדרין של ישראל *Jonathani, Exodi c.* 21. 30. *Tali tamen caput nunquam valebat minus siclis sexaginta. Idem jus repetit & Philosophus Alexandrinus*, τὸ μὲ ἀναπήρων αὐλικὰ διασῶσαι ὁ ᾖ κύριος πρόσταγμα εἴη, ἢ λύτρα καὶ σῶστρα καθιδρύσαι. τὸ ᾖ δικαιότερον, ὅτι χρὴ πάθειν ἃ ἀνθρῶποι, διαγνώσει. *Servum vero servamque, quippe de pauperie Chananæi Ethnicive minus curant Synedria Judaica, si nota feritatis taurus confoderit, obruatur ipse; atque insuper extincti servi pretium, siclos triginta, hero pendat dominus cornupetæ non bonus. Quoties denique bos bovem alterius trucidaverit, amborum pretia æque inter se domini partiunto, Exodi c.* 21. 28, &c. & *jure Noachico Gen. c.* 9. 10. *Pariter Proceres fori Romani* ad legem Corneliam de Sicariis l. 15. & *ad Aquiliam l.* 51. & *maxime initio l.* 9. Π. & *Comp. Harmenopuli l.* 6. *tit.* 1. Si quadrupes pauperiem, *quæ est damnum grave*, fecisse dicetur, &c. *phrasi* XII. *Tabularum*, & *sententia Solonis sapientissimi viri. Verum* de damnis sine injuria facientis datis, *accuratione severa & Pharisaica agitur Masicta* Baba cama, *capitibus* 1, 2, 3, 4, 5. & *in Gemaris adjectis: indeque Maimonidis in* lad l. ὡς ζημιῶν, *magna copia sententiarum.* BERN.

t Ἐφ' ἅλωι] Margo cod. *Sambucani* ἐπὶ ἅλωνος. Hoc omisit cura *Epiphanii.* BERN.

v Ελείχει] Ελείχη *Big. Samb. & Vat.*

x Θνησκέτω.] Αποθνησκέτω *Big. & Samb.*

y Ανηρημένῳ] *Samb.* antique ανηιρημένω. BERN.

4. *Quod si bos ita*] Bos autem si à bove percussus &c. in *Vet. Interpr.* ac si pro ἔ ἰὰς legisset τοῦ βοός.

z Οἱ φρέαρ] Οἱ ᾖ φρέαρ *Big. & Samb.*

5. *Qui puteum aut lacum demiserint*,] *Pretium pecoris lacu aut puteo inoperto extincti dissolvat is qui foderit: dummodo foveam extra atrium suum in itineribus fecerit*, בשוקא או בשורות הרבים, *quod aiunt Jonathan interpres & Judas Antecessor Judaicus; necnon ævo eodem inter prudentes Romulidas clarissimus Paulus D. ad Aquiliam l.* 28. *Consule tamen ipse Divinum Moysen Exodi c.* 21. 33. & *Deuteronomii Pharisaici* Baba cama c. 1, 5, 6, & *Moysen Maimonis c.* 12. de Damnis; *Philonem denique Judæorum facundissimum p.* 800 *ubi ex Lege Sacra dat putei fossorem quadrupede de illo mortuo, conditionemque injicit supradictam*, qua pluribus iturs ἐάν τις τῇ ὁδῷ παρόντων μὴ προσαποδόμῳ. *Josephus utraque conditione caret ex compendio.* BERN.

a Εἰ δ' ἀν] Οὗ δ' ἂν τις *Idem.*

b Σήγεσιν,] Τέγεσιν *Vat.*

c Αποκυλισθέντας] Αποκλισθέντας *Vat.*

d Αποβάλλειν.] Αποβάλλειν *Big.* (*Voss. Coll.*) & *Samb.*

6. *Depositum qui accepit*,] *Depositum bona fide servanto coram Deo conscio: vel absque aliquo usu suo notitiave perditum dejeranto apud Septemviros: alioquin integrum creditori redhibento. Exodi c.* 22. 7. *Lev. c.* 6. 1. & c. 19. 11. & *Pharisæi curate ac feliciter Masicta* Sebuot c. 5, 6, 7. & Baba Cama c. 9. & *Babylonii* Cama f. 63, 70, 76, 91, 106, 107. Sebuot f. 39. Cidduſim f. 11, & 42. Synhedrin f. 2, 3. & Mesia f. 41, 44, 47. & *Maimonides titulo* שאלה ופקדון *c.* 7. & 8. & *tit.* גולה *f.* 666. & *Hilcot* Sebuot f. 394. &c. *Dixi definito* apud Septemviros. *Ita enim sederat* Synhedrium minus *ævo Josephi. Moyses quidem simpliciter jussit ire illos* אל האלהים, *quod est*, לקרם דיניא ad Forum Hebraicum, *Onceloso & mille aliis Judæis; idemque* الي حاكم الله ad Judicem Sacrum *Samaritis innumeris. Alexandrini vero haud bene, haud distincte verterunt in Græcum* ἐνώπιον ᾖ θεᾶ. *Adhoc, Mercedem operario die sua dabis, ni iratum Numen temseris. Deut. c.* 24. 14. *Lev. c.* 19. 13. & *Tobiæ c.* 4. 14. *Item Deuterotarum* Lev. 6.

mo doloſe *aliquid* componat ad eum, qui depoſuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamſi auri vim immenſam lucraturus ſit, fretus ſecuritate quod nullus ſit qui redarguat. nam omnino quidem convenit, unumquemque bene facere, animum ſuum ſibi conſcium eſſe credentem (& quiſque ſibi locuples teſtis ea agere ſtudeat quæ ei ab aliis laudem pariant) & maxime Deum, quem nemo malus latet. Quod ſi depoſitarius, nihil dolo malo agens, *depoſitum* perdiderit, ſeptem judices adeat, Deumque juret nihil ſua voluntata & vitio perditum eſſe, neque ſe ulla parte ejus uſum eſſe: atque ita innocens abeat. Quod ſi vel minima parte creditorum uſus forte perdiderit, ad reliqua omnia quæ accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depoſitis, ſi quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus ſuis operantur, meminerit *oportet* hominis pauperis mercedem non eſſe retinendam, hoc ipſum cogitando, quod eam Deus illi præbuerit pro terris ac aliis poſſeſſionibus. Quin & nihil ſolutionem differat, ſed eodem die ſolvat: tanquam Deo nolente ut operarius *quam minimum* careat laboris ſui fructu.

Operarios non fraudandos, ſed mercedem ſtatim ſolvendam. Lev. 19. Deut. 24.

Cauſa patrum liberos non puniendos, aut è contra. Deut. c. 23. 24. & c. Philo, p. 857.

39. [1] Nati propter patrum culpam ne puniantur; ſed propter ſuam ipſorum virtutem miſericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus, quam odio, quod vitioſis ſati. Neque vero filiorum peccatum patribus eſt imputandum: cum adoleſcentes diſcendi faſtidio multa præter noſtram doctrinam ſibi permittant.

Spadonum congreſſus & caſtratio omnigena prohibita. Lev. c. 22. & Deut. 27.

40. [2] Spadones abhorreantur, & eorum fugia-

ςερῆσαι [c] σωτηίη τ πεπισδυκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνὴ, μηδ' εἰ χρυσὸν ἄφθονον μελλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τ [f] ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲν γὰρ τὸ πιστεῦσαι ἐπισκόπου τὸ αὐτὸ προσῆκεν ἕκαστον εὖ πράττειν· [g] καὶ μάρτυς λαμβανόμενον αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει· μάλιστα δὲ τ Θεὸν, ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ἐπίβουλον ὁρῶν ὁ πιστεύσας ἀπολέσειεν, ἀφικόμενον ἐπὶ τὰς [h] ἑπτὰ κριτὰς [i] ὀμνύτω τ Θεὸν, ὅτι [k] μηδὲν αὐτὸς τῷ αὐτῷ βλάψειν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς· καὶ ἅτως [l] ἀνεπαγκάλητον ἀπείτω. [m] χρησάμενον δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τ πεπισδυμένων [n] ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ [o] πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. ὁμοίως δὲ τῷ τοῖς παρακαταθηκῶν, [p] κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τ ἐπὶ σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων· [q] μεμνήσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τ ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσχηκώς. ἀλλὰ [r] μηδὲν ἀναβάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν· [s] ὡς ὁ βουλόμενος τὸν Θεὸν τ ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τ εἰργασμένον.

λθ'. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἰκτω μᾶλλον ἀξιοῦν ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους [t] φύντας ἐκ φαύλων. ὧδε μὴν πατράσιν ἰδίων ἁμαρτίαν λογιστέον· τῶν νέων πολλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν [v] αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων, ὑπερηφανίαν δ διδάσκεσθαι.

μ'. [x] Γάλλους ἐκτρέπεσθαι, καὶ συνόδου φόβην [y] τὴν μετ'

---

tarum Baba meſia c. 9. §. 11, 12. & Iad c. 11. περὶ μισθώσεως. BERN.

e Συνθείη] Θεσμοθεσίη *Samb. Busb. (Coll. Voſſ.) Hen. & Vat.*

f Ἐξελίγχοντα.] Ἐξελίγξοντα *Vat.*

g Καὶ μάρτυς] *Big. Samb. & Epiph.* καὶ μάρτυρες παρόντες αὐτῷ πάντα ποιεῖν, ἃ παρ' ἄλλου ἔπαινον. Alterum forte concinnius. BERN. Verba iſta καὶ μάρτυς παρόντος &c. parentheſi (quod fecimus) includenda, niſi cum *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. Vat. & Vet. Interpr.* legamus, καὶ μάρτυρες παρόντες αὐτῷ πάντα ποιῶν &c. aut dicamus poſt τ Θεὸν vocem aliquam (quæ forſan exciderit) ſupplendam eſſe: *ſc.* vel ἀποβλέπων ex *Vet. Interpr.* qui habet *& maxime reſpicientem ad Deum*, vel φοβούμενον cum *Caſtalione.*

h Ἑπτὰ κριτὰς] De quibus pluribus agit *Seldenus* de *Synedriis Vett. Hebr.* l. 2. c. 6. §. 4. HUDS. An ἑπτὰ; ſed & ſupra meminit τ ἑπτὰ. REL.

i Ὀμνύτω τ Θεὸν,] Ὀμνύτω *Hen. & Busb.*

k Μηδὲν] *Al.* μηδὲ. & mox αὐτῷ & ἑαυτῷ.

l Ἀνεπαγκάλητον ἀπείτω.] Ἀναπαλλάκτως ἀπίτω *Big. (Cocc.) & Samb.* ἀναίτιον ἀπίτω *Busb. & Hen.*

m Χρησάμενον] Χρησάμενον ἢ, κἂν ἐλάχιστον μέρος τ &c. *Vat.*

n Ἀπολέσας] Lege ἐὰν ἀ. τ. COCC.

o Πάντ' οὖν] Πάντα δὲ ἅλ. *Big. Samb. & Vat.*

p Κἂν μισθόν] Καὶ μισθὸς τις *Samb.*

q Μεμνήσθω] Μεμνῆσθαι ἔθει τοῖς λάσιος. *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. & Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit *habeatur odibilis* (merito inquit *Bern.*) BERN. & HUDS.

r Μηδὲν ἀναβάλλεσθαι] Ita *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. & Busb.* μηδὲ ἀναβάλλεσθαι *Hen. & Vat.* in *Editis* μηδὲν ἀναβαλέσθω.

s Ὡς ὁ βουλόμενος] Ὡς μὴ β. *Big. (Coll. Voſſ.) & Samb.*

1. *Nati propter patrum culpam ne puniantur;*] *Cauſa parentum liberi ne puniantur, neve iſti natorum culpa. In ſuppliciis quidem capitalibus id prohibet optimus Legiſlator, Deut. c. 24. 16. Suſtinent tamen jura moſque Gentium, maxime Aſianarum. Quinetiam Doctores Babylonis titulis* Synhedrii f. 27, 28. Cama f. 88, & 79. & Beracot f. 7. & *Interpres Legis Jonathan, multique recentioris ſeculi Rabini, decus præſertim Maimonis c.* 13. Edut περὶ μαρτυρίων, *Moſaicum* אל בנים *duobus exponunt modis:* Crimine filiorum, aut horum quidem teſtimonio, capite ne plectunto parentes. "לא יתקטלון אבהן לא בסהדורת ולא בחובי בנין וגו *: aut verbis piis & præclaris Talmudi,* "לא יומתו אבות על בנים נגו חל בעון בנים ובנים בעון אבות אלא כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן ולא יומתו אבות בעוון בנים ובנים בעוון אבות. *Tantidem forte innuit Onceloſus, aut aliquid ſimplex locutione iſthac* בפום בנים. *Denique in veteri Commentario* Siphre f. 52. a. *paulo laxius patet* אל בנים, per liberos ſuos neci ne danto parentes על ידי בנים; *aut potius* בעוותם של בנים, filiorum, nepotum, adfiniumque ſuorum teſtimonio genitor non perit. *Haud aliter equitatis Romanæ lima Julius Paulus*, Receptarum Sententiarum libro 5. *necnon p.* 154. Collationis Rufinianæ: Adverſus ſe invicem parentes & liberi, itemque liberti, nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt; quia rei veræ teſtimonium neceſſitudo perſonarum plerumque corrumpit. *Ne jam porro neceſſe ſit ad* Legem Juliam *provocare in re communi mortalium.*

t Φύντας] Φύτις *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. Vat. & Epiphan.*

v Αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων,] Ἑαυτοῖς *Big. & Samb.*

x Γάλλους] *Miſer interpres, dum omnino neſciret quid rerum eſſent γάλλοι, arripere maluit, & διδάσκεσθαι ἀνδρὸς (vel καλὰ) ἐκτρεπόντων, καὶ συνόδου φεύγειν &c. atque ad filiorum adeo arrogantiam transferre, quæ de ſpadonibus jure merito dicebantur. Vertit enim*, nolentes quæ ſunt utilia doceri, & cultum (*ita MSS. cuncta, præter* Lipſ. *editaque, exceptis* Col. & Frob.) fugere, per quem una ſecum & maſculi virtutem, & fructum filiorum procreationis amittunt. BERN.

2. *Spadones abhorreantur,*] *Deut. c.* 23. 1. *Eunuchorum,* τ γάλλων, *aut Moyſi & Eſaiæ poſt Aſſyrios ταραιτὸμ, ſit* θλαδίας ἤτοι θλιβίας פצוע דכא, *ſit* ἀπεκτομμένου כרות שפכה, *vel ſit* خصي *emaſculatus, aut monſtri cuicui conſortium & connubium omnino deteſtantor, tanquam genus mollius quam viri; atque adeo* Eccleſia Domini קהל יהוה, *i. e. cum munere publico, tum præſertim thalamis Hebræis indignum prorſus & exciſum. Ita Joſephus Moyſen ſuum interpretatur: ita Schola Phariſæorum Maſicta* בבא מציעא *c.* 1. & *ibidem Commentatores Solymitani f.* 9. *b. Babyloniique f.* 75, 76, 79. & *præter ipſos Obadias Moyſeſque Scholiaſtæ. Hic etiam fuſius magno Opere c.* 16. ἰοσυρὴ βεῖα, *aut ſtrictius p.* 507. More. *Hac etiam de cauſa monet Commentarius antiquus* Siphra *venire apud Hebræos quatuor* קהילות *ἐκκλησίας* τ *κυρίου ex opinione Judæ Principis, aut tres excluſis proſelytis, ut Sapientes ceteri profitentur, Sacerdotum, Levitarum, & Laicorum. Perite itaque Uzielides* בן עזיאל *Deut. c.* 23. 1. לא ירכי רמסרס ורפסוק גידה למסב איתא מקהל עמא דיי, Profanior equidem eſt ſpado, nervo quiſquis vaſiſve mancus, quam ex populo Dei nurum ullam ductare liceat. *Addit inſuper Flavius ex Lev. c.* 22. 24. Hominum quempiam pecudumque caſtrare ne audento. Θλαδίαν מיעוך, *ait Legiſlator,* καὶ ὑπερθλιμμένον כתות, καὶ ἐκτομίαν נתוק, καὶ ἀποτασσόμενον כרות οὐ προσάξετε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τ γῆς ὑμῶν οὐ ποιήσεις, בארצכם לא תעשו; *quod eſt*, בארעכו לא תסרסין, neque execabitis ullum animal, ſive commune ſive devotum, *ut docent Jonathan Paraphraſtes, & celebris Anteceſſor Benzomas in* Chagiga f. 14. b. & Sabbat f. 3. *Maimonideſque* de Congreſſu illicito c. 16. §. 9. *Gallis adeo parcit jus Judaicum, & mutilari unquam vigore ipſos vetat. Philo equidem & Theologi noſtri aliter capiunt verba Legis veteris,* τ θλαδίαν καὶ ἀποκεκομμένου ἐκκλησιάζειν εἴρξειν ὁ νόμος *Lev. c.* 22. 24. *ſive* ἱερᾶς ἐκκλησίας ἀπελήλακε: *quod tamen in Republ. Hebraica minime conſtat. Iterum vero idem inculcat Sophiſta Judaicus p.* 857. φυγαδεύειν πάντας τοὺς ἀνάξιος ἱερᾶ συνόδου, τοὺς τὸ φύσεως νόμισμα διαφθείροντας ἀνδρογυνίας· θλαδίας τε καὶ ἀποκεκομμένους τὰ ἀφροδίσια ἑλκωθέντας, *&c. ſtatimque ille amore nimio Platonis,* τὰς δὲ ἀσωμάτους ἰδέας αἰσαρεῖσθαι, τόπον δὲ ὅστις εἴ τις ἄλλος ἐπιδέχεσθαι ἀλληγορίαν, αἱ ἱεραὶ τ νόμοι ἐᾶσιν μιαίνεσθαι θλαδίας· καὶ τοὺς μὲ τὸ παιδικὸν αἰδοῖον ἀφέντας, ὄνομα αὐτοῖς οἰκεῖον τὸ ἀπόκοποι ἐθέσθαι. *De legibus Romanis nunc abſtineo dicere. Patent enim harum Pandectæ, ſatiſque quod puto adfigunt Caſtratores & Caſtratos.* BERN.

y Τὴν μετ' αὐτῶν,] Τὴν μετ' αὐτῶν ἀφελομένην αὐτοὺς *Vat.* τὴν μὴ τ ἀφελομένην αὐτοὺς *Hen. & Busb.* ſtatim ἄρσεν lidem.

μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν & τὸ τῆς παιδοποιίας καρπόν· ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει & χάριτος [z] ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέσχεν. ἐλαύνειν γὰρ ἔστως ὡς ὑπὲρ τέκνων σφαγῆς καὶ πρὸ τούτων ἀποκλύπτειν τὸ ἐκείνων [a] αἴτιον· δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς πεπηλυσμένης, [b] μεταβεβλῆσθαι πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως γὰρ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι γὰρ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μα'. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τοῦ πολιτεύειν διάταξις ἔστω, καὶ ὁ Θεὸς ἵλεως ἀσεισίαστον αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· ἧττον δὲ χρόνῳ μηδὲ εἰς, ὃς [c] καινίσει τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον [d] μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ [e] ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ προαίρεσιν παραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ [f] τούτων βραχέα προδιατάξωμεν· ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν [g] σωτηρίων ἀπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες, [h] ἀπαρασκεύαστοι [i] τοῖς καιροῖς [k] προσπέσητε. γὰρ, οὗ ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν [l] ἠσκημένοις, [m] ἀπόλεμον νέμοιτε, κεκτημένοι αὐτὴν, μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει στρατευσάντων, μήτε στάσεως ἐμφυλίου καταρχούσης ὑμᾶς· ὑφ' ἧς πάντα τὰ πατρῷα τοῖς ἑαυτῶν πρόγονοι ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομοθέντα· χρώμενοί τε νόμοις, οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ Θεὸς προδίδωσι, διαπλοίητε. ἔργον δ' [n] ὅ, τι ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὲρ παίδων ὑμετέρων, γένηται, [o] τῶνδ' ὑπερόριον πραχθείη. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν, [p] πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμπειν προτὸ τοὺς [q] ἑκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τοῦ ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ χαλκὸν πολλὸν ἔχοντες, καὶ ἵππους, καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ σύμμαχον, ὅμως [r] ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν [s] αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἁρπαγέντες ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ πιθομένων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τοῦ εἰρήνου [t] φυλάττεσθαι. [v] εἰ δὲ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν, ἀδικεῖν

tur congreſſio; quibus erepta ſit virilitas, & generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis noſtri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, & antequam ſint id ſuſtulerint quod cauſa eorum fuiſſet (perſpicuum enim eſt, eos, cum effeminata ſit ipſorum anima, in idem etiam corpore mutatos eſſe) itidem etiam quicquid aſpicientibus putatur monſtrum. neque homines caſtrare liceat, neque alia animalia.

41. [1] Et hæc quidem vobis ſit pacifica legum reipublicæ conſtitutio, & Deus propitius honeſtatem ejus à ſeditionibus imperturbatam conſervabit: abſit autem ut ullum veniat tempus, quod horum aliquid innovet & in contrarium mutet. Sed quoniam neceſſe eſt hominum genus, vel invito vel ſua ſponte, in turbas etiam & pericula incidere, age pauca etiam de his præterea ordinemus: ut quæ facienda ſint prævidentes, ſalutaria, cum opus erit, habeatis; neque tunc requirentes quæ facere oporteat, imparati [2] in tempora *funeſta* incurratis. Faxit Deus, ut terram, quam vobis dedit labores contemnentibus, animoſque ad virtutem exercitatos habentibus, in pace ac tranquillitate colatis, poſſidentes eam ſine perniciosis externorum incurſionibus, & abſque civili vos exagitante ſeditione, (per quam ſi patribus veſtris contraria faciatis, inſtituta illorum perdetis) utque legibus uti pergatis, quas Deus *ut* bonas *numine ſuo* comprobatas tradit. [3] Si vero res bellica quæcunque acciderit, aut nunc veſtro ævo aut poſtea apud ſeros nepotes, *utinam* hæc extra *terræ veſtræ* limites geratur. Cæterum bellum geſturi, legationes mittite & præcones ad hoſtes voluntarios. decet enim, *antequam* arma *inferantur*, verbis ad eos uti, declarando, vos, quamvis & exercitum magnum habeatis, & equos & arma, & ante hæc Deum popitium & auxiliarem, nolle tamen cogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum auferentes lucrum ipſis inviſum comparare. Ac ſi quidem obtemperaverint, decet vos pacem ſervare: ſin vero ſibimet *nimium* fidentes, ac ſi viribus præpollerent,

Legem Moyſis à σάλαντον perpetuamque animo vano credit Joſephus, ſicuti & cætera Judæorum cálamitas.

Legum BELLI. *Deut. c. 24.*

Præcones mittendi.

z Ἡμῶν ὁ Θεὸς] Ἡμῖν *Vat.*

a Αἴτιον·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἀναίτιον, forte pro ἀν αἴτιον. quam lectionem ſequendo ita *Gelenius* interpretatur, *ſed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit.* HUDS. *Quod inſons eſt.* Fuit quum legerem αἴτιον, ut ſenſus ſit, debere illos haberi pro homicidis, qui quidem filios ipſos non occidunt, ſed ἀντὶ τέκνων, filiorum loco τὸ ἐκείνων αἴτιον quod filiorum cauſa eſt. In alia longe diverſa vagatur interpres Latinus. Poteſt tamen ſervari lectio ἀναίτιον, & ſenſus eſſe, *quod ipſorum cauſa non eſt*, id eſt, partem quæ filios non producit i. e. genitalia tollunt, quæ filios producere potuiſſent: nunc cauſa filiorum eſſe nequeunt, quia avulſa. In cod. MSto eſt αἴτιον, quod ſuſpicionem priorem confirmat. REL.

b Μετεκοσμήσατο] Μετεκοσμήσατο *Big.* & *Samb.* μετεκοσμίσατο *Vat.*

1. *Et hæc quidem vobis ſit pacifica*] *Lex Moyſis* ἀσάλευτον *perpetuaque. Sic ait bis terque Flavius: ſic animo vano credit hereſis tota Judæorum, Templo licet diruto, omnique Moyſis ſupellectile jam penitus exciſa. Verum hic Archæologus, Deut. c. 27. v. ult. quo jam reſpexit, inveniſſe videtur abſolute* את כל דברי התורה הזאת, *cum* LXXII. *Alexandrinis, & Divino Paulo, & cum Doctoribus Sicimæis; quorum exemplaria oſtentant* κὰλ δίβρη, *teſtibus B. Hieronymo, Procopio Gazæ, noſtriſque tandem oculis. Imo, quod mireris, Leviticon magnum f.* 193. 3. *Tanchumas Juriſconſultus in Talm. Jeroſ. Sotæ f.* 21. d. *pleniſſime citant hunc verſum* מניין דכתיב בסוף אמן כמי שכלו דבר אחר כתיב אשר אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת. *Idem denique confirmatur Lege ipſa Deut. c.* 11. 32. BERN.

c Καινίσει τι] Καινίσῃ *Baſ.* in *ceteris* καινίσῃ, vel καινίσοι.

d Μεταβάλλοι.] Μεταβαλεῖ *Big.* & *Samb.* & mox ἐπειδή.

e Ἀνθρώπινον] Ἀνθρώπειον *Vat.*

f Τούτων βραχέα] Τούτῳ *Big. Vat.* & *Samb.* à manu ſecunda.

g Σωτηρίων ἀπορῆτε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* σωτηρίων ἀπορεῖτε.

2. *In tempora* funeſta *incurratis.*] *Temporibus ſuccumbatis* vertit *Epiphan.*

h Ἀπαρασκεύαστοι] Sic *Vat.* in *reliquis* ἀπαρασκεύαστοι.

i Τοῖς καιροῖς] Forſan τοῖς κακοῖς.

k Προσπέσητε.] Προσπίσητε, ἀλλὰ γὰρ &c. legit *Caſtalio.*

l Ἠσκημένοις,] Οὐκ ἠσκημένοις vel ἀσκουμένοις legerat *Epiphan.*

m Ἀπόλεμον νέμοιτε,] Ἀπόλεμον μὲν νέμεσθαι προσῆκε κεκτημένοις αὐτὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

3. *Si vero res bellica quæcunque acciderit,*] *Hactenus opera pacis, & populi felicis tranquillique officia. Sequitur de jure belli. Quoties hoſtium aliquis ſpretis legationibus contra Hebræos bellum admoverit, ducem creanto, præſtat enim unus. Deo imperatori ſoli ſecundum. Dein conſcriptor in militiam virtute animi & corporis præſtantior pars populi, exceptis edium, vinearum, nuptarumque novarum dominis. Annum autem quietum & imbellem expoſcebant ex vetuſtiſſima traditione (quam commemorant Phariſæi Maſiſla* Sota c. 8. §. 8. *& Talm. Jeroſ. ibidem, atque demum Maimonides* Melacim c. 7. *confirmat vero hoc loco Mattathiades*) dedicatio חנוכת, *quæ eſt inhabitatio domus recentis, & vineæ vel arboreti quinquennalis* ἀπαλοίωσις חלל *ſive uſus: item gaudia neogamorum id ſpatium vel juſſu Moyſis Deut. c.* 24. 5. *Unde etiam pro lare & hortis arguebant vetuſtiſſimi Explanatores Divinæ Legis f.* 51. d. נקי לביתו זה ביתו יהית זה כרמו נטע כרם וחיללו ולא שהא בנה בירית וחנכו ולא שהא בתוכו יב" חדש. בת כו יב" חדש, *quod eſt verbis ipſis Flavii,* τὰς τε νεωστὶ δεμαμβίους οἰκίας ἐᾶν, οἷς ἅπαξ χρῆσθαι ἀπλαύστως αὐτῶν ἐπιτάττουσιν &c. *Conſules, credo, in hac licentia Divinum Moyſen, Deut. c.* 20. *& Moyſen minorem c.* 5, 6, 7. περὶ βασιλέων, *præcipue ex* Sotæ c. 8. *& T. Jeroſ. f.* 22. *& T. Babyl. f.* 42, 43, 44. *atque ex* Siphre f. 47, 49. b. *Philonem etiam Alexandrinum p.* 739. *ubi cauſas iſtius indulgentiæ exponit. Alteram quidem,* ἵν' ἐπειδὰν καὶ πολέμου ἄδηλα, μὴ τὰ τῶν πενεστάντων ἀταλαιπώρως ἅπαντα λαμβάνωσι: *alteram vero,* ἵνα μὴ σώματι εὐρωστοῦντες, ταῖς ψυχαῖς ὑστερίζωσιν. BERN.

n Ὅ, τι ἂν] Ita, vel ὅτε ſcribendum cenſeo, pro vulgato ὅτι.

o Τῶνδ' ὑπερόριον] Ita *Samb.* cum *Vet. Interpr.* & θεὸν *Baſ.* & *Vat.* בלא & יהוה. *Gen* unde legendum cenſet *Petitus*, γένη) בלא & יהוה ὑπερόριον, τοῦτο προχθείη.

p Πρεσβείας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interp.* πρεσβεῖαι *Vat.* προς βίαν perperam in *Editis.*

q Ἑκουσίους πολεμίους.] Ἑκουσίως in quinque *MSS.*

r Ἀξιοῦτε] Ἀξιοῦντας *Busb.* & *Hen.*

s Αὐτοῖς,] *Al.* αὐτοῖς.

t Φυλάττεσθαι] Ita pro φυλάττεσθε in *Editis* emendatum dederunt *Bernardus*, (*Coccejus*) *Buriuſque.* in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* φυλάττειν.

v Εἰ δὲ φρονοῦντες] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*Coll.*

rent, vos lædere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem ſummo imperatore utentes, uno vero præſtanti virtute ſecundarum partium duce creato. nam multorum imperium, præterquam quod iis qui aliquid celeriter agere neceſſe habent impedimento ſit, etiam *eo* utentibus *non raro* obeſſe ſolet. Exercitus autem purus ducatur, delectis corporum robore animique audentia præcellentibus; timidis vero rejectis, ne dum acie decernitur in fugam verſi hoſtibus proſint. Iique qui nuper domos ædificarint, quibus nondum per annum fruiti ſunt; & qui conſeverint, necdum fructus perceperint, domi *manere* ſinantur; necnon ſponſi, & qui nuper uxores duxerint: ne harum rerum deſiderio vitæ parcentes, & ſeipſos ad earum fruitionem ſervantes, ultro ſe male gerant [propter uxores.]

Militum delectus habendus.

Cavendum ne ſævum quicquam aut improbum caſtra polluat. Deut. c. 23. v. 5.

42. [1] Caſtris autem poſitis, providete ne quid ſævum & improbum faciatis. Cum vero urbem obſideatis, & ligna ad machinas conficiendas deſideretis, ne terram attondete, arbores mites ac frugiferas ſuccidendo: ſed parcite, eas in hominum utilitatem natas eſſe cogitantes; & ſi vocem haberent, vobiſcum expoſtulaturas eſſe, ſeſe immeritò malo affici, ut quæ belli cauſa non exſtiterint, atque inde migraturæ fuerint & in aliam terram tranſituræ, ſi eis eſſet poteſtas. Cum autem prælio *hoſtes* ſuperaveritis, eos qui in adverſa acie ſteterint interficite, cæteros vero ad tributa vobis pendenda conſervate, gente Chananæorum excepta: hos enim ad internecionem delere oportet.

Arbores frugiferæ non exſcindendæ. Deut. c. 20.

Lex de ornatu virili muliebrique. Deut. c. 22. v. 5.

43. [2] Cavete autem, maxime in præliis, ne vel non homines? Quamobrem ergo illas cæderetis? REL.

Voſſ. οἱ ᾗ) in *Editis* φρονῆσιτας ἐφ' ἑ. ὡς ἑ. ἀφοίξουσιν· εἰ δ' ἀδικ.

x Στοχαζηγῶ μὲ αὐθεντεῖλοε] Apertè conjunxit & contemplatus ſimul eſt Flavius noſter duo inſignia & nota *Homeri* loca, ex libro ſcilicet Iliad. δ. 84. Ζεὺς, ὅς' ἀνθρώπων ταυίης πολέμοιο τέτυκῃ. & ibid. l. β. 204. Οὐκ ἀγαθὸν & quæ ſequuntur. HAV.

y Ἀρετῇ πεσύχοντα.] Ἐπ' ἀρετῇ *Vat.*

z Ἐκ πάντων] Καὶ ἐκ. π. legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

a Σωμάτων] Σώματος *Busb. Hen Vat* & *Epiphan.*

b Διαφερόντων] Διαφέροντα legerat *Vet. Interpr.*

c Ἀποκενάσιας,] Ἀποκενίσας *Samb. Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπεκένωτο *Big.*

d Ὠφελήσῃ.] Ὠφελίτῃ *Samb.* & *Epiphan.*

e Μνησώσαμβρος] Μνησαμβρος *Samb.* & *Hen.* verbo bono ac vetere, ut inquit *Bern.*

f Ἑαυτὰς] Αὐτὰς *Samb.* & *Big.*

g Περὶ τὰς γυναῖκας] Non dubito quin tres illæ voces, quas uncis incluſas dedi, à ſciolo aliquo additæ fuerint, cum eas non agnoſcat *Vetus Interpres.*

h Στρατοπεδωσάμβροι] Στρατοπεδωσάμβροί τι φρονεῖσθαι *Samb.* & *Big.* σφατ. ᾗ φρονεῖσθε μή τι τῇ δυχερεῖν *Vat.*

1. *Caſtris autem poſitis,*] *Cavento ut caſtra Hebraica ſævum quicquam aut improbum*, רבר רין *Deut. c. 23. 9.* (*ubi leges Uzielidam*) *unquam polluat. Adeoque arbores mites ac frugiferas, Moyſi* עץ מאכל, *Latinis* poma, *& Scholaſticis Judaicis* עץ לאסרק, *ubi creſcant cunque, ad machinamenta belli ne ſuccidunto. Quid enim mali iſtæ fecerint? Deut. c. 20. 19. Diſce hinc ingenium Moyſis, benignum, ſimplex, omniſque humanitatis theſaurum. Sic profectò fuit Theologorum veterum interpretamentum, Philonis, Joſephi, Onceloſi, Conſtructoris* Siphre f. 47. d. *& Hieronymi noſtri, atque Samaritarum præcipue* اتري انسان سجر الصحرا يدخل بين يديك في الحصن. *Aliter vero Moſaica explicant novi homines. Vide adhuc Maimonidem* de Regibus c. 6. *& Doctores Babylonios allegorias affatim jactantes* Taanit f. 7. Synhedrin f. 100. b. *&* Maccot f. 22. *Pergit autem æquitatis magiſter*, Hoſtium equidem quicquid in acie reperitur, neci dato: cæteros tributarios habento, tam operarum quam opum ſuarum. Chananæi tamen omnino ſunt delendi, *Deut. c. 20. 10, &c. His inſuper addunt patres Phariſæi gentem improbam* Amaleci, *loco octavo. Deſiderantur vero commate 17. ſicut & Exodi c. 34. 11. in Hebraico Judæorum, & in verſione Hieronymiana* Gergeſæi: *attamen Samaritæ & Interpretes Ptolemaici illos cum reliquis miſeri* ἐκφεύλα *utrobique recenſent, ordine ſaltem diverſo. Quinimo hoc omiſſum Maſoretis opportune excuſat Auctor* Siphre f. 47. c כאשר v. 17. כשהוא אומר צון יהוה אלהיך לרבות ארז הגרגשי. *Vide modo Deut. c. 7. 1, 2. c. 25. 19. Exodi c. 23. 32. Joſ. c. 11. 15. 1 Reg c. 5. 13. & c. 9. 15. & Maimonidis* מלאכים *c. 6. ex* Sota *Babyloniorum f. 3, & 35. &* Synhedrin f. 67. *& Scholaſticos Urbis* Cidduſin f. 65. c. BERN.

i Τῶν ἀνθρώπων] Videtur ita intellexiſſe verba Dei, האדם *homini* ſunt deſtinata. Sed memini me à viro docto audiviſſe, ſi per modum interrogationis intelligantur, ſenſum aptiorem fundere *num homo ſunt?* num arbores oppugnatum ibitis, & ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτὰς ἀγάγεσε, [x] στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποστράτηγον δ' χειροτονήσαντες ἕνα τ' [y] ἀρετῇ πεσύχοντα. πολυαρχία γὰρ, πρὸς τῷ τοῖς ὀξέως τι πράτ]ειν ἀναγκαῖον ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε τὰς χρωμένας. στρατὸν δ' ἁγνὸν καθαρὸν, [z] ἐκ παντῶν τ' ῥώμῃ [a] σωμάτων καὶ ψυχῆς τολμίᾳ [b] διαφερόντων· τὸ δ' δειλὸν [c] ἀποκενώσαντας, μὴ τὰς πολεμίας ὤσι τὸ ἔργον πραπὲν εἰς φυγὴν [d] ὠφελήσῃ. τὰς τε νεωστὶ δειμαμένας οἰκίας οἷς ἔπω χρόνου ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας ἔπω δ' καρπῶν μετεχηκότας ἐᾶν κατ' χώραν, καὶ τὰς [e] μνησώσαμένας δ' καὶ νεωστὶ γεγαμηκότας· μὴ πάθῳ τῶν φειδόμενοι ἑ ζῆν, καὶ πρᾶξ]ες [f] ἑαυτὰς εἰς τλὺ τούτων ἀπόλαυσιν, ἐθελοκακήσωσι [g] [περὶ τὰς γυναῖκας.]

μϛ'. [h] Στρατοπεδωσάμενοι δ' προνοεῖτε μή τι τ' δυσχερεσέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀπερυμένας εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τλὺ γλῦ ἥμερα δένδρα κήπουτας· ἀλλὰ φείδεσθ, λογιζομένας ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα [i] τ' ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν ἀπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς, [k] ὡς ἀδὲν αἴτια γεγονότα ἑ πολέμῳ πάσχοι κακῶς ὤδε ἀνίκλω, [l] εἰ δυάμις αὐτοῖς λῦ καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλλω μεταβάντα γλῦ. κρατήσαντες δ' [m] τῇ μάχῃ, τὰς ἀντιπαραμένας κτείνατε· τὰς δ' ἄλλας εἰς τὸ πελεῖν ὑμῖν φόρους [n] σώζετε, πλὺ [o] ἑ Χαναναίᾳ ἔθνας. τούτους γὰρ πανοικὶ χρῆναι ἀφανίσαι.

μγ'. Φυλάσσετε δ', μάλισα ἐν τ' μάχαις, ὥσε μήτε γυναῖ-

---

k Ὡς ἀδὲν] Ὡς ἀδὲν αἴτια ἑ π. γ. πάσχ *Big.* & *Samb.*

l Εἰ δυάμις] Εἰ δ' δυ. legerat *Epiphan.*

m Τῇ μάχῃ,] Articulum negligunt *Big.* & *Samb.*

n Σώζετε,] Σώζητε *Vat.*

o Τὰ Χαναναίᾳ ἔθνας] Τὰ Χαναναίων in quinque *MSS.*

2. *Cavete autem, maxime in præliis,*] *Vir ne prodeat veſte muliebri præſertim in pericula belli ex Deut. c. 23. 9. neve uſquam virili cincta fœmina, Deut. c. 22. 5. Turpe enim utrumque, Deoque obſervatori valde odioſum,* תועבת יהוה. *Præſertim vero dictum puta*, cum palla fœminea melior natura in prœlia ne pergat. *Namque* כלי גבר, σκεῦη ἀνδρὸς, (*ſic Helleniſtæ, Syri, & multi Judæorum dictionem veterem interpretantur*) *de armis ac veſtitu militari maxime accipiunt Joſephus, Onceloſus hac quidem paraphraſi* תקון זין רגבר armatura virilis; *& inter Deuterotas Eleazarus Jacobides f. 69. de* Naziræis. *Is ibi ſuggerit, Moyſen hac ſanctione vetare,* שלא תצא אשה בכלי זין למלחמה, fœminæ ne capeſcant arma, ſed potius inermes & pudicæ caſtra ſequantur: neque peplo muliebri viri conditionis ſuæ immemores ſemet induant, ושלא יתקון איש בתקוני אשה. *Statimque de eodem flagitio,* מפרש המקרא כפשוטו שלא ילבש איש מלבושים חמיוחדים לנשים כגון צעיף וקיינשא. *Unde etiam conſtat ſincerum illum Doctorem Deuteroſeon,* κατ' ἀνεκὶ, *R. Eleazarum conſcriptam ſuo ævo legiſſe verſionem doctiſſimi & ſapientiſſimi Onceloſi. Idem porro repetit Siphre Auctor vetus f. 49. a. & poſt illum Moyſes Coſenſis* LX *vetitorum, cum celebri meritoque elogio ſupradicti Eleazari,* והלכה כרא"ן יעקב בכל מקום. *Ex eadem lege docet Maimonides c. 12. de* Idololatria, interdici fœminas Hebræas galeis & loricis, ſed & conſimili virorum decore ac tutamine, viroſque ornatu fœmineo. *Hujus autem decreti rationes duas adfert* More p. 447. *Alia petitur à modeſtia ſemper colenda. Huc proculdubio reſpexit Amramides, aut communius, aut quidem ſtrictè contra Ægypti jam derelictæ mollitiem, & permutata ſexus utriuſque officia,* οἱ γὰρ ἄνδρες κατ' οἶκον ἱστὸς ὑφαίνουσι; *ſimiliaque narrat de Nili accolis Herodotus, ſcriptor excellens. Cauſam vero aliam, nimis amat, ab odio Zebaiſmi arceſcit Maimonides. Jubet ſcilicet codex* Tomtom, *i. e.* ἰητρόμως περὶ τ' τελετῶν χαλδαικῶν, viros ad Venerem accedere ſtolis fœminarum, atque has apud Martem ſtare habitu ac armis non ſuis. *Vel ſic quidem occurrit Legiſlator ſuperſtitioni Syriacæ; quippe in Æde Hierapolitana, Luciano teſte, ſtetit Combabus Spado,* μορφὼ μὲ ἑκάτ γυνὴ, ἱερῆτα δ' ἀνδρῶν ἔχων, *Sacerdote evirato & ſtolato cultus.* εἵματά τε γυναικῆα φορέοντι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέοντι, *inquit Rhetor de miniſtris Combabi. Pariter deſcriptor antiquitatum Amathuſiarum,* πάλαιον ἀνδρὶ τλὺ θεὸν (ἀφορίζον, *deam è Syria acceptam*) ἐκνομαῦσι ἐν κύπρῳ λέγ. *Ita locum Heſychii peſſime corruptum reſtituo. Deinceps de hoc interdicto eleganter diſſertat Philo p. 738.* φιλοψυχίᾳ πρὸς ἓ γυμνώσεως καὶ συγκρύπτειν τλὺ ψυχλὺ πρὸς ἀνδρείαν, πρὸς ἐσθημάτων διαφορὰς ὁ νόμος ἀπεικῶν ἀνὰ κράτ ἀνδρὶ γυναικὸς ἀμπεχόνλω ἀναλαμβάνειν, ἵνεκα ἓ μηδὲν ἔχ ἢ σκιὰν αὐτὸ μόνον ἓ σκλος ἐπὶ λύμῃ τ' ἀρετῶν ψυχῆς πρασάψασι. καὶ τλὺ γυναῖκα ἐκώλυσε λαμβάνειν ἀνδρὸς ἐσθῆτα, πρέπουσαν ὡς ἀνδρογυνίᾳ ἄτῳ καὶ γυναικάνδρᾳ φυλαξόμῃ. *Adde his quæ ad Moyſen citat magnus*

Gro-

γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ [p] γυναικείᾳ.

femina ornatu virili utatur, vel vir ſtola mulieb ri.

μδ'. Πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε Μωϋσῆς [q] κατέλιπε·

44. [1] Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem

Leges ſuas frequentibus concionibus inculcabat Moyſes, & tandem ſcripto volumine Sacerdotibus tradidit. Deut. c. 31.

Grotius ex Philochoro. BERN.

p Γυναικήῳ.] Γυναικείᾳ *Busb. Hen. Vat. & Samb.* à manu ſecunda.

q Κατέλιπε·] *Al.* καταλέλοιπε. ut pag. ſeq. v. 7.

1. *Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem reliquit:*] *Talis erat Politia Moyſis. Has quidem leges cæteraſque inſtante jam anno Exodi quadrageſimo, & frequentibus concionibus inculcabat vir Divinus, & tandem ſcripto volumine, Sacerdotibus tradidit, Deut. c. 31. 9, 24, 25. ſimulque Tabularum διαλείγεν apothecam, & Tabernaculum Sacrum, ne non Poema illis dedit de futuro Hebræorum ſtatu, verſibus (nemo prudens dubitet) hexametris conſcriptum, cui & eventus rerum optime reſpondit. Venimus igitur nunc ad ultima juſſa Legiſlatoris. Vindictam de Amalecitis opportune capiunto. Item ad partem orientalem Chananæ, deleta modo ſtirpe mala incolentium, prope Sicimas convalli media inter montes, Garizin,* גריזים *à dextris, & à lævis Gibalum* עיבל, Hibal *Samaritis & Joſepho & Arabibus, ſed* Hebal *Maſoretis Judæorum & Interpr.* LXX. *& B. Hieronymo, extruatur altare: atque Hebræis hinc inde in duas acies diſcedentibus, ſicut dicetur l. 5. c. 1. horum Origo num, bona fauſtaque omnia obſervantibus Leges datas adprecetur pars Garizæa, acclamantibus itidem Gibalinis. Tum hi diras vibrent in violatores Divini Juris, idem protinus reſonante clivo Garizin. Deut. c. 11. 27. & c. 27. Denique in memoriam rei, Benedictiones illas Execrationeſque, quarum exemplar extat Deut. c. 27. 15. tectorio dextro ſiniſtroque inſcriptas ferat altare cum ſigno contrarii, ſubſtituto equidem bono verbo* ברוך *in locum* ארור, *& ſententia aiente in negantem verſa: quod placuiſſe video Joſepho aliſque diſcipulis Phariſæorum in corpore διατιθέσθαι: abſque ea die ſacrificiis omnis immune ſtet & incruentum. Hæc adeo exequebatur pius Imperator Jeſus c. 4. 1. & c. 8. 30.* Actorum ſuorum. *Qua tamen pompa quove ritu ſolicite referunt poſt tot ſecula Hebraica Proceres Phariſaiſmi* Sotæ c. 7. § 5. Ubi enim, Jordane trajecto, pervenerant Iſraelitæ ad Garizin & Hebal, montes Samariæ, juxta Sicima in campo Morio, הר הגריזים והר עבל בשכמרון שבצר שכם שכאצל אלוני מורה. *Ita Traditionum Judaicarum Patres explicant verba Legis Deut. c. 11. 30. Ita horum filii in Commentariis Babyloniis f. 33. b. ejuſdem Sotæ,* אלוני מורה שכם *Sotæ, ſcilicet Gen. c. 12. 6. & Joſ. c. 24. Illi autem deſcriptionis, Deut. c. 11. 30. τὸ σαμαρειτικὸν, poſt ſingulare* אצל אלון מורה (*ſicut & Ptolemaici legerant; ubi tamen Hieronymus noſter viderat* אלון ומורה,) *ſuperaddit modo* עצץ שעצץ מעל שיטר מישר חזבה איסטר מישר חזבה juxta campum viſionis, *ſive* patentem late ante Sicimas: *alteri vero* جانب مرج البها مقابل نابلس, ad planitiem pulcram cui præjacet Neapolis. *Hæc enim urbs, ut itineraria nova veteraque teſtantur, inter Gerizin & Hebal exporrecta planis Acrabatenis obſidet Quinetiam gloſſema illud voluminis Samaritici Deut. c. 11. 30. jam olim notaverant Deuterotæ Judaici, præſertim Eleazarus Joſis Galilæi,* Sotæ *f. 21. c. T. Jeroſ. & f. 33. T. Babyl.* אמרתי לסיפרי כותים זייפתם תורתכם ולא העליתם בירכם בלום שאתם אומרים אלוני מורה שכם, Fruſtra quidem textui Moſaico vos Cuthæi adjicitis *Secem:* ultro enim fatemur ipſi *Elone More* de Sicimis veſtris recte exponi. *Dicitur præterea verſu eodem Deut. ſive Jeſus ſive alius militum ſuorum operi Moſaico eam deſcriptionem inſeruerat*, eminere montes illos in terra Chananæorum, proprie Hevæorum, qui ab occiduo, בערבה, ἐπὶ δυσμῶν, veriſſime à Cauro reſpectant Galgala, מארץ הכנעני תישב בערבה סול הגלגל. *Vel*, qui בערבה per planitiem illuſtrem excurrunt ad fines Galgalorum, ad campos uſque Jericuntios, *tanquam caſtris Hebræis nobilem locum & notiſſimum. Obſervant adeo Doctores Solymitani* Sotæ *f. 21. c.* בערב הירדן, *valere ibidem* מן הירדן להלן *Vel denique ait vetuſtiſſimus iſte Interpolator*, gemina iſta cacumina opponi Galgalis Gophni çis terminum occiduum Ephræmi. *De eiſdem montibus Illuſtriſſimus Phocas,* μὴ σεῦσαι σαδίων ὡσεὶ δέκα καὶ πέντε, ἐστιν ἡ τῶ σαμαρειτῶν μητρόπολις σιχὰρ, ἡ μὴ ταῦτα καλοῦσα νεάπολις· κειμένη μέσον δύο βουνῶν, ἀμφοτέρων διεσταλμένη τῷ θεμελίῳ ἐπιμήκη τὰς ὡσαύτως. ὧν τὸ δεξιὸν ὑπάρχει τὸ ὄρος ἐν ᾧ οἱ σαμαρεῖς λέγουσι τὸ ἀξεμὰν Συσίαν τελεῖσθαι καὶ ἱσαὰκ. *Conveniunt idcirco inter ſe idemque faciunt ad Deut. c. 11. 30.* מול שכם *Samaritarum, & περὶ τῶ εἰκόνα Flavii hujus, atque demum Deuterotarum* שבצר שכם. *Pergamus igitur ad pompam Hebræam. Inter dictos montes circa Aram mediam in plano conſiſtebant Sacerdotes, qui quidem Deut. c. 27. 9, 14. ſicuti verſibus aliis viginti tribus ſacri Codicis appellantur Levitæ à Tribu ſua, ut opportune monet Clariſſimus Amoræus Joſue ben Levi T. Jeroſ. f. 21. c.* Sota. *Sacerdotibus vero junguntur titulo ſimplici Levitæ. Inde à dextris ſex tribus heriles, ordine gemmarum Logii, ſubeunt jugum Garizæum, ἀρχαιέζοι* Damaſcio Philoſopho, الجبل الشريف *ipſis Samaritis, ut decuit,* جبل نابلس mons Neapolitanus *Eutychio Alexandrino, quod paulo propius imminet Neapoli Jud. c. 9. 7. & Joſephi l. 11. c. ult. Sex aliæ tribus à lævis ad clivum Gibalinum panduntur. Nam* "לכול הר גריזים וגו *in rebus Joſue, idem denotat quantum in Lege* "על הר גריזים וגנו. *Tum verſis ad Garizin vultubus, benedictiones ordiuntur Sacerdotes ex Formula,* ἀκατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐὰν ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, ברור האיש אשר לא יעשה

Leges ſuas frequentibus concionibus inculcabat Moyſes, & tandem ſcripto volumine Sacerdotibus tradidit. Deut. c. 31.

פסל ומסכה, *cæteraque Deut. c. 27. à v. 15. Quibus protinus acclamant utrumque* ἐξάφυλοι, Amen. *Mox contra Gibalum* אבל *converſi, execrationes pariter denuntiant.* ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, καὶ θήσει ἐξῆς, ארור האיש אשר עשה פסל ומסכה. *Reboantque continuo ambæ acies* Γένοιτο *ſuper quolibet maledicto. Poſthæc verba cuncta Legis iſtius, i. e. Formulæ, altari hac de cauſa conſtructo dealbatoque inſcribuntur linguis* LXX. *phraſi Phariſæorum glorioſa, quæ valet pariter cum Moſaica σαφῶς σφόδρα* באר היטב, *Deut. c. 27. 7. ſicut profitentur Judas Princeps hoc loco, & alibi R. Johannes* Sabbat *f. 88. necnon ab iſtis Uzielides* מתקרי בא וכתרגם בע לישנין. *Poſtremo demolito monumento iſto, quod* ὡς ἦλθεν ἀνέχοντα πεπραγμένον *perite refert Flavius; qua Sicima propius à Jordane abſunt quam mari Mediterraneo: niſi ſi ille cum priſcis Scholaſticis locutionem verſus* 30. דרך מבוא השמש, *de ſole oriente acceperit. Ita* Sota *f. 21. c. T. Jeroſ.* אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה וורחת. וקיפלו ארז האבנים ולנו בגלגל ושם הקימו ארז האבנים. ונטלו ארז האבנים ובאו ולנו במקומן. *Ubi Gloſſator, Ipſo inquiunt deſtructo, lapides ejus ſecum comportabant in caſtra. Invident enim valde, pernegantque Samaritis pleraque Judæorum factio tam ſacrum, tam antiquum monumentum in alterutro vertice Hargarizin, vel obliteratæ jam inſtauratæ, ſervari. Concedit tamen Joſephus lapides duodecim, ritu hoc peracto, in cacumine Gibaleno fuiſſe relictos, in caſtra Siluntina populo abeunte. Loquitur enim is libro* v. *de Chananæis Acrabotenam incolentibus, quæ ſane pertingit à Garizim ad Galgala, ut notum Euſebio aliſque Geographis ſacris. Cadit adeo argumentum Doctorum Solymitanorum* Sota *f. 21. c. Quinimo eouſque crevit pertinacia Eleazari & nonnullorum Rabinorum, magis ex odio Samaritarum, quam propter phraſin Legis* מול הגלגל: *cui neque Euſebius Epiſcopus Cæſareæ Paleſtinæ, neque Epiphanius ortus Eleutheropoli, aliique Eccleſiaſticorum erant obſiſtendo: quinimo aſſererent prope Jerichunta, longeque à Sicimis, ſtetiſſe ἀπὸ Joſue* Garizin & Ebal, *contra fidem omnem bonorum viatorum ſcriptorumque, etiam Sacrorum: adeoque Samaritas à manu finxiſſe hoſce montes, aut nominibus non ſuis eos dediſſe. Veruntamen Sicimitæ, Benjamino Judæo, & mox Breidenbachio Chriſtiano ex alloquio referentibus, rite ſeſe affirmabant* ὁλοκαυτῶσαι *ſuper Joſue Aram Garizitanam,* על המזבח שבנו בהר גריזין מהאבנים שהקימו בני ישראל כשעברו הירדן. *De loco tamen, quo aram illam ex ſacris Jordanicis inſtauraverat Joſue, graviſſime altercati ſunt per omne ævum Samaritæ & Judæi. Horum enim exemplaria Hebraica verſioneſque prorſus omnes, tam Deut. c. 27. 4. quam Joſue c. 8. 30. declarant,* ᾠκοδόμησεν ὁ ἱερεὺς θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιβάλ, בהר עיבל. *Nec aliter legerat Flavius iſte Judæus, ἐπὶ ᾧ τῷ γιζηλῳ ἵδρυται τὸν ἱκέτειαν· ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμὸς ἐστι. lib. 5. Orig. c. 1. §. E contra, Pentateuchum Hebraicum* כ' σαμαρείτας, *Syriacum, Arabicum, Græcumque: item Chronicon Samaritarum, eorum Commentaria Biblica, atque etiam Exomologeſis nuper ad nos tranſmiſſa à Neapoli Paleſtina, Altare verbis diris bonisque inſcriptum, & refugientis Jordanis ſpolia in meliore cacumine montis* διακρήνω *miro conſenſu collocant ex Deut. c. 27. 4.* στήσατε τὸν λίθους τούτους, ὃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον βιάσγαιζιμ, علي جبل جرزيم, כ' κονιάσεις αὐτὸν κονίᾳ, כ' οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον. *Aut verbis Abulphetachi Chronographi Samaritani,* في ذلك الوقت بنا مذبح حجارة في جربزيم كما قال الله تعالي واصعد عليه صعايد. Poſt Hagin dirutam, altare ſaxeum erexit Joſue in Har Garizim, ſicut Deus juſſerat, atque holocauſtis illud adolevit. *Ita quidem ad verticem Garizim à nobili Trajectu contra Jerichunta milliaribus ſexaginta deportabantur ſaxa illa bis ſex, ut perite ſupputant Babylonii f. 44* Synhedrin, *f. 36.* Sota. *Veruntamen lectioni Samaritanæ favet inter Sophiſtas Chriſtianos Procopius ad Deut. c. 27. Idem enim in Joſue actis, Altare in loco maledictionis Gebalo poſitum adnotat* ἐν τῷ κειμήλιῳ. Lapides autem non in monte Gebal, ſed in Garizim collocaſſe, *ait Gazæus*, exemplar habet Samariticum, nec forte abſque ratione. Siquidem ibi benedictiones fieri præcepit, in Gebal vero maledictiones. Ecqui igitur conſentaneum fuerit in hoc altare eſſe conſtitutum? Porro in libro Judicum c. 9. 6, 7. Garizim montem nominat, qui circa Neapolin eſt, quem Samaritæ colunt. Super quo cum conſtitiſſet Joatham filius Gedeonis ſuperſtes, execratus eſt eos, qui regem præ ipſo creaverant Abimelech Gedeonis filium ex ancilla, qui fratres ſuos interemit. Niſi quis adferat Eſdram, aut Scripturarum S. Collectorem, ſive alium quempiam fuiſſe, qui nova nomina ex ſuæ gubernationis locis traducta iis locis impoſuerit. Quemadmodum Jeruſalem vocat, quæ antiquitus Jebus vocabatur; Bethleem item, quæ Euphrata. *Pariter Origenes in Tomis ad Joan. c. 4. 19.* οἱ μὲν γὰρ σαμαρεῖς τὸ καλούμενον γαιβαζὶν ὄρος ἅγιον νομίζοντες, ὡς αὐτῷ ᾠκοδομῆσθαι τῷ θεῷ, ἐν μίμησι) μωυσῆς ὡς δευτερονομίῳ· ἔνθα σήσοι) ἀνέλογεν τὰ λαὸν ὡς ὄρος γαιβαζὶν. *Dein idem Adamantius,* σαμαρεῖς ὡς εἰκὸς τὰ ἑτεροδόξων, ἀκολούθως τὸ μὲ γαιβαζὶν διαστῆσαι, ὅπερ ἐρμηνεύεται ἀξατομὴ ἢ διαίρεσις· εἰκὸς δὲ τινα ἀπρέπειαν ἀφ' τὸ αἰ ᾠδαὶ μωυσῆ ἀνάλογίαν ἐπὶ τὸ γαιβαζὶν γίνονται. *Accedit huc & ὁ χρυσορήμων ad v. 20.* οἱ παλαίτερες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ᾠκοδομηκέναι τὰς ᾠδὰς τὰ ἀξεμὰν λίγουσα. καὶ γὰρ ἐκεῖ φασι τὸ ὕδωρ αὐτὰ ἀνενεγκεῖν. *Inde nomine* montis benedicti טור ברוך *coluiſſe Garizim, ac fre-*

nem reliquit: leges vero quadrageſimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (aſſidue enim concionabatur) fauſtas eis precationes tradit, & imprecationes in eos qui ex legibus non viverent, ſed contra præſcripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod in ſacro volumine *ſcriptum* reliquit, continens futurorum prædictionem, juxta quam omnia facta ſunt atque fiunt, neque ille quicquam à veritate aberravit. Hos igitur libros ſacerdotibus tradit, ſimul & arcam, in qua decem *illa* præcepta in duabus tabulis ſcripta recondidit, atque tabernaculum. Quin & populum admonuit, ut cum *Chananæorum* terram devicíſſent, & *in ea* conſediſſent, injuriæ ab Amalecitis acceptæ non oblivíſcerentur: ſed, facta in eos expeditione, pœnas repoſcerent maleficiorum, quibus illi eos affecerant, cum eſſent in deſerto. Occupata vero Chananæorum terra, omnique ejus multitudine ut par eſt deleta, aram exſtruere *juſſit* ad ſolem orientem verſam, non procul ab urbe Sicimorum inter montes duos, Garizæo quidem ad dextram poſito, ad lævam autem eo qui Gibalus nuncupatur: diviſumque exercitum in ſenas tribus ſuper duobus montibus ſtatuere, & una cum illis Levitas & ſacerdotes. ac primum quidem illos in Garizæo fauſtiſſima eis apprecari, qui religionis Dei ſtudioſi eſſent & cuſtodiæ legis, neque ea quæ dixiſſet Moyſes rejeciſſent; *ſex* alias vero *tribus* bene illis ominari, & rurſum his precantibus priores acclamare: deinde itidem tranſgreſſoribus diras imprecari, alteras alteris ad dicta comprobanda & ſancienda ſuccinentes. Fauſtas autem precationes & earum exſecrationes ſcriptis conſignavit, [1] ut earum diſciplina nullo unquam tempore intermitteretur. Quas ſane [2] moriens etiam aræ inſcribi juſſit ex utroque latere, ubi etiam populo denunciat ut ſtans ſacrificet & holocauſta offerat, & poſt illam diem nunquam aliam victimam *ei* imponeret: non enim eſſe licitum. Hæc igitur Moyſes inſtituit, atque gens Hebræorum his conſentanea pergit facere.

Vindicta de Amalecitis capiunda.

Chananæorum ſtirps delenda.

Exſecrationes & benedictiones è montibus Gebal & Garizim. Deut. 27.

νόμους δ' [r] ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν [s] ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῇς δ' ἑξῆς ἡμέρας, [t] συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ καταράς ὅτι τοὺς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους [v] τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω· [x] ἣν καταλέλοιπεν [y] ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προρρήσιν [z] ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνης διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν κιβωτὸν εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ [a] κατέθετο, [b] καὶ τὴν σκηνήν· τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατησαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς παμπληθεῖ ἀπολαβεῖν ὧν ἐν τῇ ἐρήμῳ [c] τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν [d] Χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πέπταται, τὸ βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, ὄρους πρόσω τῆς Σικίμων [e] πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, [f] Γαριζαίᾳ μὲν τῷ [g] ἐκ δεξιῶν κειμένῳ, Γήβαλ δὲ τῷ ἐξ εὐωνύμων [h] Γιβάλα προσαγορευομένῳ· μερίσαντας δὲ τὴν στρατιὰν κατ' ἐξ Φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ [i] πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζεῖν ᾑρημένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν ἀποδάζουσιν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παραχρησαμένοις, εὐφημεῖν δὲ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τοὺς προειρημένους ἐπαινεῖν· [k] ἔπειτα τοῖς κατὰ ταῦτα πεπραγκόσι κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνοῦντας ἀλλήλοις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς καταράς [l] αὐτῶν, ὡς μηδέποτε [m] ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε τῷ πρὸς ἑῴαν ἑκατέραν, ἣ καὶ στάντας [n] φησὶ τὸν λαὸν θύσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν [o] οὐκ ἐπινεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς [p] τε διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀνήλωθε τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

μέ. Τῇ

quentaſſe Samaritas Macriſius Arabs teſtatur in hiſtoria Cairenſi, ان طور بريك هو الموقع الذي خارة الله ون كورة في التوراة بقف اله اجعل البركة علي طور بريك. *Atque hæc hactenus.* BERN.

r Ετι πρότερον] Ετέ πε. τ. γεγραμμένους *Busb. Hen. & Vat.*

s Ετέρᾳ γραφῇ] Vide p. 228. in fine.

t Συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν,] Συνεχὲς γὰρ ἐξ. *Big.* (συνεχῶς *Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* συνεχῶς ἐξεκκλησιάσας *Epiph.* HUDS. Sic. 3. Reg. 8. 1. in Jeremia ἐξεκκλησιάθη. quid ſi ſit pro ἐξεκλησιάσθη. Plutarchus à καθαφημίζω derivat καθαπεφημισμένος. COCC.

v Τὰ ἐπ' αὐτοῖς] Τὰ ἐν αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

x Ἣν καταλέλοιπεν] Ἣν γὰρ καθαλ. *Big. & Samb.*

y Ἐν τῷ βιβλίῳ] Ἐν βιβλίῳ ἐν τῷ ἱερῷ *Big. Samb. Vat. & Epiph.* Videſis *Deut.* 32.

z Ἔχουσαν] *Baſ. & Gen.* ἣν γὰρ καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, προρρήσεις ἀπείχουσαν τῶν ἐσομένων *Big. & Samb.* ἣν καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, π. π. τῶν ἐσομένων *Epiphanius.* Etiam προρρήσιν ἀπείχουσαν reperias apud *Busb. & Hen.* Tum penes hunc curate διημαρτηκότος. BERN.

a Κατέθετο,] Κατέθεντο *Big. & Samb.*

b Καὶ τὴν σκηνήν·] Κατὰ τὴν σκηνὴν, *in tabernaculo* lege. REL.

c Τυγχάνοντας] Τυγχάνοντες *Big. & Samb.*

d Χαναναίων γῆν,] Ita quinque *MSS. & Epiph.* Χαναναίων *Baſ. & G.*

e Πόλεως] Πόλεως ἐμπεριέχειν μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *& Vat.*

f Γαριζαίᾳ] Γαριζίᾳ *Baſ. & Gen.* γαριζαίᾳ *Big. Samb. Busb. & Hen.* ritu epitheti Græcanici deformatum à גרזים *γαριζεῖν*, quo equidem typo ſæpiſſime uſus eſt Flavius in his Originibus. Ita Φαρισαῖοι à פרושים, *viri eximii*, Pollen Iſraelis. Neſcio tamen an γαριζεῖν ſcriptum huic Flavio, ſicut alibi γαριτεῖ in caſu liberali. Quinimo γαριζεῖν ſuo etymo ῥαγάδες denotat & διεχισμένα. Hoc ſignificat & גרן & גור: unde γαζιρεῖν pro γαριζεῖν in verſione Syriaca τῶν μακεδονικῶν. Nam ex una radice creverant duo culmina, Ebal & Garizin. BERN. Ita ex quatuor *MSS.* edidit *Bern.* Γαριζίᾳ *Baſ. & G.* Γαριζίνῃ *Vat.* quod proxime accedit ad Hebraicum Γαριζείν. HUDS. Γαριζοίῳ MS. uti *ω* & *ε* ſexcenties a librariis permutantur. REL.

g Ἐκ δεξιῶν] Ad auſtralem plagam, ut ἐκ λαίων, ubi erat Ebal, erat ad ſeptentrionem. REL.

h Γιβάλα] Τῷ ἢ ἐκ λαίων γιβαλῇ, aut γιβαλῇ, *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed in libro ſequente ex conſenſu codd. ſcribitur γιζήλα. Sedes autem dirarum *Hibal*, ſeu *Hebal* עיבל, à capite cano glabroque nomen meruit. Quod enim Græci φαλάκρας & φάλακρον, Arabes vocant العبال γιβάλ. Manet etiam adhuc monti huic *albor* ſterilis nota execrationis veteris, aut verbis Benjamini erronis והר עיבל יבש כאבנים וסלעים. Καὶ πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζίν *Big. Samb. Hen. & Busb.* Verum hi omnes libri quinti c. 1. ἐπὶ τῇ γαριζεῖ, à formula Attica γαριζούς. Quinetiam ut à locali עברים, Onceloſus, Siriique alii producunt עבראי περαιῶται, *tranſitoria*, eadem dialecto hic Judæus γαριζαῖα effecit de גרזים. BERN. Videſis *Annott.* ad l. V. c. 1. §. 19.

i Πρῶτα μὲν] Πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζίν in quinque *MSS.* verum in libri quinti c. 1. §. 19. ἐπὶ τῷ Γαριζεῖ, è formula Attica Γαριζούς.

k Ἔπειτα] Ita edidit *Bernardus.* Ἐπειτα τοῦτο τοῖς π. *Baſ. & G.* ἔπ. τοῦτο π. *Big. Samb. & Vat.* Ἐπειτα τοῖς παρ. τούτοις ἀρὰς τίθεσθαι *Hen. & Busb.*

l Αὐτῶν,] Αὐτοὺς in quinque *MSS.*

1. *Ut earum diſciplina*] *Ut in perpetuum cuivis eas diſcere liceat*, vertit *Gelenius.*

m Ἐκλιπεῖν] *Sambuci* manus altera: altera ἐκλίπῃ, cum *Baſ. Gen. & Big.* Solebant enim viri Athenienſes, ſicut Angli hodieque facimus, correptim loqui, tempori ſimul orique parcentes, adeoque accentus vocabulorum retrahere, πάσῃ, órator, &c. BERN.

2. *Moriens etiam aræ inſcribi*] Al. *tandem inſcripſit &c.* Interpretationem noſtram vocis ἐνέγραψεν defendit *Bonfrerius* ad *Deut.* c. 27. p. 1021. mox *Gelenius* reddit, *qua populus eſt ſtare.*

n Φησὶ τὸν λαὸν] Vocem φησὶ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

o Οὐκ ἐπενεγκεῖν] Ita *Big.* οὐκ ἔτ' ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον *Samb. & Vat.* οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων *Baſ. & G. Grotius* (ad *Joſ.* c. 8. v. 30.) dicit, *tunc quidem aram iſtam* in ſacrificii uſum *fuiſſe*, in poſterum vero monumenti cauſa *manſiſſe.*

p Τε διέταξε,] Illud τε negligunt *Samb. Vat. & Vet. Interpr.*

1. *Poſtri-*

μέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ̃ λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τοὺς ἀπόδημα, ὥρκωσε τ̃ νόμων αὐτὸς φυλακὴν ποιήσασθαι· καὶ τ̃ δ' Θεοῦ διανοίας ἀκριβεῖς λογιστὰς [q] ἡγούμενος, μηδὲν εἰς αὐτὸς μήτε συγγνώμης χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυρωτέραν τ̃ τ̃ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας θεραπεῦσαι τούτους. ἀλλ' ἄν τέ τις τ̃ ἐξ αἵματος [r] συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἄντε πόλις, ἀμύνειν [s] αὐτὸς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τ̃ ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατ' βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γενέσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν.

μς'. Ἐδίδασκε δ' αὐτὸς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν [t] τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. [v] προεφήτευσε δὲ καὶ Ἰησοῦς Μωυσέως παρόντος ἔτι· καὶ πάντ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τ̃ κατ' λαοῦ [x] σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην, νόμοις [y] σωτεθεὶς καὶ τ̃ τ̃ πολιτείας κόσμον συμπορίζων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, "ὅπως προβάλλοι "[z] τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν πορισάμενον κακῶν, ὡς "ὅπλων τε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κα- "ταστραφῆναι [a] πόλεις, [b] καὶ τ̃ νεὼν καταπυρωθῆναι, καὶ

45. [1] Postridie autem populo una cum mulieribus & parvulis ad concionem convocato, ut mancipia etiam adessent; adjuravit eos ut legum curam haberent: utque diligentes mentis Dei æstimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conservatione potentiorem esse existimantes. Quin, seu quisquam eorum consanguineus, seu civitas *quæpiam* reipublicæ eorum institutionem confundere & dissolvere conaretur, eos & publice & privatim ulciscerentur: ac si quidem eos superassent, funditus exscinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium [2] vecordi insolentia elatorum relinquerent. Quod si pœnas sumere non valerent, hoc *saltem* ostenderent, hæc nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem juravit. *Hebræos ad legum custodiam jurejurando adstringit Moyses.*

46. [3] Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, & quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, ut etiam prius declaravi. Josua quoque vaticinatus est, Moyse adhuc præsente: atque omnia expendens quæcunque pro salute populi faceret, cum in bellis tum in pace, dum leges componeret & rectam suppeditaret reipublicæ institutionem, prædixit, prout "numen sibi declararet, eos religione in Deum "violata mala experturos esse, ita ut terra eorum "armis hostilibus oppleretur, & urbes funditus "everterentur, & Templum incenderetur, & ipsi "ven- *Docet quomodo sacrificia rite offerrent. Num. c. 28. c. 29. Monet ne gemmis P. M. inconsultis bella gererent. Num. c. 27. Vaticinatur Jesus. Deut. c. 34.*

1. *Postridie autem*] *Postridie vero totam gentem, ne servitiis quidem exclusis, jurejurando obligat vir sanctus, & custoditum ipsos legem sacram. Aut siquis cognatorum suorum, vel urbs aliqua ab hac forte desciscerent, privatim publiceque, quantum possent, ferro & igni vindicatum. Conferes Deut. c. 29. c. 30. cum c. 13. deinpetes corpus ὁλοσχερῶς in* Synhedrin *c. 7. 10. & c. 11. 4, 5, 6. & Talm. Bab. fol. 111, 112. & Maimonidem c. 4. & 5. de Idololatria. Flavius autem phrasi isthac καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, aut jam sestium insidias permittit, quod duntaxat in causa plani licebit ex Misna Pharisæa* Synhedrin c. 7. 10 כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמנין עליהן חוץ מהמסית *Aut idem omnino ille intellexit, quod verbis pluribus dixerat Moyses,* כיהרג תהרגנו יוך תהיה בו בראשונה למיתו ויד כל העם באחרונה. *V. L.* Sed statim interficies eum. Sit primum manus tua super eum, manus delatoris. Et postea omnis populus mittat manum. *Unde Auctor Siphræ f. 41. b.* מצוה ביד הניסרת שימה ואהכ' ביד כל אדם. BERN.

q Γνώμης,] Γνωστὰς *Big. & Samb.*

r Συγχεῖν] Συλλαβεῖν ἐπιχειρῇ *Busb. & Hen.*

s Ἀμύνειν] Ita *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis* αὐτούς.

2. *Vecordi insolentia elatorum relinquerent.*] *Desperatorum* reddit *Castalio.* Sed (ut inquit *H. Steph.*) ita uti nomine *desperatus*, haud scio an Latinitas concessura sit.

3. *Docuit autem eos,*] *Israelitas insuper docuit ὁ νομοθέτης, quomodo sacrificia recte grate Deo offerrent, Num. c. 28. & c. 29. commonuitque, ne Gemmis P. M. inconsultis bella gererent, Num. c. 27. 21, 22, 23. Vide & l. 3. harum Originum. Recte vero hæc capita τ̃ ἀρίστων ad dies ultimos Moysis transfert, cumque capite 31. Deut. connectit Josephus. Utrobique enim agitur de Inauguratione Josuæ. Superaddes & isthæc Deut. c. 34. 9. Posthæc prædicit Cortina Dei duci Josuæ, Moyse tum præsente, quicquid is esset bello paceque gesturus, Num. c. 27. 20. & Deut. c. 34. 9. & c. 31. 14. Mox narrantur longa fata populi Hebræi: tellurem bonam templumque Summi suo crimine haud semel hostibus relicturos; panitentes tamen postliminio ad ea redituros. Sic enim vel à cinere Ædis secundæ adblanditus sibi Josephus, sic cætera Judæorum calamitas. Deut. 30. 1, 2, 3 c. 31. à v. 14. & c. 32. à v. 20. ad 44. ubi videndus est Uzielides paraphrastes. Doctores autem Alexandrini v. 44. sic exhibent,* καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, *quasi* התורה הזאת, *aut* νόμῳ *potius sumitur ut solent Musici, εἰς τὰ ὦτα τ̃ λαοῦ, αὐτὸς καὶ ἰησοῦς (sic & Samarita, Judæus vero* הושע בן נון) ὁ δ' ναυῆ. *Hæc inquam οἱ ὁ'. à v. 24. capitis præcedentis. Inde Doctor prisçus in Siphra hunc in modum commentatur f. 54.* והיה משה וישראל מגביהם ראשם לשמוע קול רבוין של יהושע. *Præterea Pharisæi propter Oraculum Num. c. 27. 20.* ונתת מהודך לך עליו Imperties Josuæ de decore tuo, *hunc Lunæ instar, Moysen tanquam Solem inter Israelitas effulsisse jactant ex adagio vetere, T. Bab.* Baba batra f. 75. פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה שהרי יהושע היה. *Ubi Glossator perite vereque,* נביא ומלך כמשה ולא יכול להעיז לכבודו. *Item* Baba cama f. 92. b. *declarant Doctores* τὸ χαριέντιον transtulisse Spiritum Sanctum, *i. e.* majestatem & sapientiam *è Scholio*, à se in caput Josuæ. *Ubi Jarchius,* מלאו חכמתו בעין יפה. *Ita & Siphra f. 50. ad Num c. 27 18,20.* קח לך את יהושע בן נון אין לך אלא לקיחה ומורה בהוריות משיבו רוח הקודש למשה חן לו מתורגמן ליהושע והוא שאול ורועש. *Et mox. v. 22.* ויקח משה את יהושע לקחו ברבים. *Hæc maxime spectat nota plane Rabinica Hieronymi nostri* Mansione extrema. Jesus Moysi in monte succedit, & discita Lege, quæ spiritualiter offerre debeat in Ecclesia. Primum, quid per singulos dies: deinde quid Sabbato, quid in Calendis, quid in Pascha, quid in Pentecoste, quid Neomenia mensis septimi, quid in Jejunio ejusdem mensis die decimo, quid in Scenopegio decimo quinto die dicti mensis. *Quasi doctissimus Presbyter olim legisset acroama* Synhedrin *Babylonii, quod hoc compendio refert* Siphra f. 60. d. למה נסכמא פרשת יפקור יהור לפרשת הקרבנות מלמד שאמר לו הבה לכשתר עד שאתה מפקדני להפריש עליהם איש פקור שלא ימרדו בי ושלא ימירו את כבודי. *Pariter Criticus quidam Judæorum,* פלמה מאת משה והוקר חכל יהושע מא נול עליה מן אלתפסיר. *Denique quis nescit apophthegma Pharisaicum initio* Abot, משה קבל התורה מסיני ומס רה ליהושע, *unde pendet ipsa ratio ac momentum* τ̃ ὀδοτιεώσεων, *unde Rabinismus.* BERN.

t Τεκμηρίῳ] *Epiphanius* temere, ἀξιοῖεν τεκμηρίῳ χρώμενοι. Laudat enim Flavius jus illud valde eximium & familiæ Aaronicæ honorificum, Num. c. 27. 21. ועל פיו יצאל, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτοῦ (ἐλεαζάρου φησὶ δ' Θεοδώρητος εἰς μάχην) ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτοῦ εἰσελεύσονται αὐτὸς (ἡγεὶς) καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, καὶ πᾶσα συναγωγή. Quinimo fœdere Gabaonitico satis sensit ipse Imperator c. 9. 14. suæ historiæ, quam imprudenter Oraculum Pontificale neglexerat. BERN. Id est, signo ex sanctissimo illo oraculo *Urim & Thummim* capto, quod describitur *Num.* c. 27. v. 21. Hac de re *Schotanus* in *Bibliotheca Historiæ Sacræ*, tom. 2 p. 345.

v Προεφήτευσε] *Bas. & Gen.* multum tribuentes Josuæ. Verum *Epiphanius* legerat προεφ. δὲ καὶ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ὁ δὲ μωυσῆς πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Big. & Samb.* προεφ. δὲ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Hen. & Busb.* προεφήτευσέ τι καὶ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. Quid si isthæc alternemus, προεφήτευσε δὲ καὶ ἰησοῦ μωυσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c. BERN. Ita cum *Bas.* & *G.* nisi quod distinxerim post ἔτι, & καὶ addiderim. *Epiphanius* legerat πρ. δὲ κ. Ι. Μ. παρόντος. ὁ δὲ Μωϋσῆς πάντ' atque ita edidit *Castalio*, nisi quod καὶ ὁ Μωϋσῆς habeat pro ὁ δὲ Μωϋσῆς. in quinque *MSS.* (*Coll. Voss. & Big.*) πρ. δ. κ. Ι. Μ. παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν [ποιήσειν *Big. & Samb.*] ὥστε τ̃ &c. Quid si (inquit *Bern.*) isthæc alternemus, πρ. δὲ καὶ Ἰησοῦ Μωϋσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c.

x Σωτηρίας] Aliter paulo *Big. Samb. & Epiph.* σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην· νόμοις τε σωτεθεὶς καὶ τ̃ τ̃ πολιτείας κόσμον συμπορίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ ὁ θεὸς, ὅτι &c. Ibidem *Busb. & Hen.* breviter μισῆς προεῖπεν ὅτα συμβήσεσθαι ἔμελλε τῷ ἔθνει. Burius noster mutavit μεθ' οἷων in συμπορίζειν. BERN.

y Συντεθεὶς] Συνθεὶς. COCC.

z Τῷ θεῷς αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* τῷ αὐτὸν θ. *Bas.* τῷ αὐτῷ θ. *Gen.* τῷ αὐτῶν θ. edidit *Castalio*, atque ita legendum esse conjecerat *Burius.*

a Πόλεις,] Τὰς πόλεις *Vat.*

b Καὶ τ̃ νεὼν] Typographi priores manu cæca, καὶ τ̃ νεὼ καταπρισθῆναι, καὶ καταπραδέντας. Certe à Nabuchodonosoro, Antiochorum Illustri, T. Vespasiano, atque demum ab Ælio Hadriano patratum novimus; quicquid de gente ingrata tam-

"venditi hominibus ſervirent, nullam ex calamitatibus eorum miſericordiam capturis, ipſos autem, cum hæc paterentur, fruſtra pœnitentiam acturos eſſe. Deus tamen, qui vos creavit, civibus veſtris & urbes & Templum reddet. Fore autem amiſſionem eorum non ſemel, ſed ſæpe.

Moyſes, abs rebus humanis aſcenſurus, addit animos Joſuæ de Chananæa ſubigenda, totique genti benedicit. Tum etiam carmine Deum celebrat. Deut. c. 31. & 32. & 33.

47. [1] Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum, utpote Deo conatus ejus omnes adjuvante, & univerſæ multitudini bene ominatus, " quoniam, inquit, ad majores noſtros "diſcedo, & Deus hanc mihi diem diſceſſus ad "illos præfinivit, gratias quidem illi vivus adhuc "& apud vos præſens me habere profiteor, cum "pro veſtri cura, quam non ſolum pro malorum "veſtrorum depulſione geſſit, ſed & bonorum do"natione; tum quod mihi opitulatus eſt laboran"ti, & in magna animi ſolicitudine verſanti pro "veſtrum in melius mutatione, ſeque nobis in o"mnibus propitium præſtitit. potius autem erat i"pſe qui & nobis ad ea aggredienda præivit, & exi"tus largiebatur *felices*, me duce vicario utens, & "miniſtro beneficiorum, quibus populum veſtrum "afficere voluit. Pro quibus æquum eſſe exiſtima"vi, ut Dei potentiam, cui etiam in poſterum vos "curæ eritis, decedens prius collaudem: & ipſe "utique hanc gratiam debitam ei reddens, vobiſ"que *illud* in memoria relinquens, quod vobis con"venit eum venerari & honorare, & leges, o"mnium, quæ vobis dedit & propitius manens ad"huc daturus eſt, munus pulcherrimum, *conſtan"ter* ſervare. Equidem *noſtis* quam gravis hoſtis "ſit etiam homo legiſlator, dum leges ei lædun"tur & temere ſpretæ jacent. Nolite autem Deum "vobis ob leges neglectas ſuccenſentem experiri, "quas ipſe conditor vobis dedit.

Genti univerſæ oboritur ploratus. Deut.

48. Hæc autem Moyſe ad vitæ exitum loquuto, & futura etiam unicuique tribui cum fauſtis omi-

diu præſagierat Moyſis pectus ſanctum & ſapiens. Ut Deut. c. 28. à. v. 48. & à v. 24. c. 29. Præ cæteris vero jam verſabantur ob animum Flavii illa omina Deut. c. 31. 16, 17, 20, 21, 27, 29. necnon carminis graviſſimi verſus 20, 22, 26, 35, 43. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Vat.* & *Editis* καὶ τὸ τεὼ καταπεφθῶσιν.

c Πεφθέντας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπεφθέντας in *Editis*. Certe id patratum novimus, quicquid de gente ingrata præſagierat Moyſes: ut *Deut.* c. 28. v. 48. & c. 29. v. 24. Præ cæteris vero jam *Joſepho* ob animum verſabantur illa omina *Deut.* c. 31. v. 16. uſque ad v. 43.

d Ὁ κλίσας ὑμᾶς,] Ita *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum etiam *Epiphanius*, ὁ μὴ τοι θεὸς, φησιν, ὁ κλίσας ὑμᾶς. Libenter emendarem ὁ μὴ τοι θεὸς οἰκλίσας ὑμᾶς, *quare miſertus veſtri Deus*: niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελγμῶν νόμων ὃς αὐτὸς χθιήσας ἔδωκε. Vel, ut cecinit vatum ſummus c. 32. 6. הלא הוא אבך קנך הוא עשך ויכננך, οὐκ ἔτός σε πατὴρ ἐκτήσατό σε καὶ ἐποίησέ σε καὶ ἔπλασέ σε. BERN. Οἰκλίσας ſolus *Vat.* atque ita emendarem, inquit *Bern.* niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελγμῶν νόμων ὃς αὐτὸς χθιήσας ἔδωκε.

e Ἀλλὰ πολλάκις.] Nam hoc unicum Rabbini pro hæreditate nepotibus ſuis relinquunt, obſtinato ſperare. BERN.

f Παροξυνῶσιν] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* παροξυμήσας & παροξυνήσας.

1. *Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananeos educendum,*] *Moyſes denique abs rebus humanis protinus aſcenſurus, (nam mortis ſuæ diem noverat) addit animos Joſuæ de Chananea ſubigenda, totique gens ſolenniter benedicit. Tum etiam carmine longe optimo, quod inter mortales unquam conditum, Deum Maximum Optimumque concelebrat. Leges hæc Deut. c. 31. & 32. & 33. Jus Moſaicum dūxit vindicat poſt Evangelium Jeſu Chriſti; qui & illud obſervavit, ac vita ſua ſolus Hebræorum integre expreſſit. * Poſtremo ad animoſum & grande illud Epiphonema Legiſlatoris, ἀτρέμα ἰοφὴλ μοὶ καυῶμα, Deut. c. 33. 29. ſtatim oboritur ploratus nationis univerſæ. Quinvero virum conſtantis ſatis animi, jamque à ſeculo properantem lamentis ſuis aliquantum morantur, & ſecum miſcere lacrymas cogunt. Unde eum ſcripſiſſe confingunt Talmudici caput ultimum Legis* ברמץ *ſtillis oculorum ſuorum. Tum populo ſe forte continente, ad montem Abarin, qui trans fluvium imminet Jerichunti, ipſum deducunt Senatus cum Eleazaro Joſueque. Mox dimiſſis cæteris, dum in clivo Pontificem & Imperatorem vir Divinus amplexu oſculiſque impertiret & valediceret, nube repente circumfuſa, in convallium quandam abripitur & ſepelitur. Quippe tam ſanctum & præclarum virum hinc fuiſſe vivum ad ſuperos tranſlatum & inſertum, ne forte crederemus, de morte ſua in S. Pentateucho ipſe dixerat vel decies, ut Johannes Deuterotarum gloria ſupputavit, Num. c. 20. 12. c. 27. 14 Deut. c. 1. 37. c 3. 24. & c. 4. 21. & c. 31. 2, 14. & c. ult. 1, 2, 3, 4, 5. Id tamen patrabant Nebuntis accolæ Idumæi, ſepulchri licet Moſaici ignari, idolo vultus radioſi, πυρράκης μὲν, inquit Artapanus, καὶ κομήτης. Παράγει δὲ, ſic Philo, τὸ μυστικὸν καὶ τὸ δὴ θανάτου αὐτῷ καιρὸν καὶ τάξιν καὶ μέτρα (tredis?) ὡσεὶ τὰ λαοῦ λέγοντα. Ἀνδρὸς σιτοφαγοῦντος, ἐπεὶ τῷ θεῷ ἐοικὼς ἦδη καὶ τῷ γήρᾳ ἀγήρατος. ἀγυσμένων μὲν, δεῖ με δὴ ζῆν ἀπελθεῖν, ἀπολίθημι καὶ νῦν τὰ θεσπίσματα ὑμᾶς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς. προσδοκήσω δ' αὐτῷ, δι' ἐμοῦ ἀδανατισθῆναι, πάντες ἐποιῶ δεδακρυμένοι. ἀσπαζομένου δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐλεάζαρ καὶ τὸ ἰησοῦ, καὶ συσταθέντος αὐτοῖς ἐπὶ δὴ ὄρους δὴ ἀφανοῦς, νέφος αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὰ ἐπέσκιασε. , [*Ita ſane in montibus Sinæo Itaburioque aliquando contigiſſe certius ſcimus*] ἀφανίζεται καθ' ὑπερβολὴν φαεσφόρον. *Iterumque Glycas p.* 160. ἄφες λοιπὸν καὶ τὰ δὴ ἰωσήφ. καὶ δὴ ἀφ' ὑψηλῶν ὀρέων, *Deut.* c. 32. 49. ἐπελθὲ εἰς ὄρος τοῦτο τὸ μωυσῆ, ὃ μὲν ἀβαρὶμ γῆς, ὡς ἐκεῖνός φησιν. Petirat Moſeh & Debarim Rabba *adhuc cauſam tertiam injiciunt p.* 51. *propter Ægyptium à Moyſi zelota olim trucidatum.* BERN.

g Ἐκεῖ, φησι,] Ἰδοὺ φησι ſoli *Busb. Hen.* & *Zonar.*

h Καὶ Θεὸς] Καὶ ὁ Θεὸς *Vat.*

i Ἡμετέρων ἐποιήσατο] Ὑμετέρων legerat (quod & vult *Cocc.*) *Vet. Interpr.*

k Καὶ πᾶσαν] Ita in *Ed. Genev* καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπὶ τὸν *Baſ.* & *Vat.* καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπινοῦν Big. καὶ πᾶσαν ἐπινοῦν (*Voſſ.*) *Samb.*

l Καὶ παρεῖχεν] Καὶ παρεῖχεν ἅπασιν ἑαυτὸν ὑμῖν σύμμαχον *Big.* & *Samb.*

m Μοι, καὶ ὑπηρέτη] Ἐμοὶ *Samb.* & *Vat.*

n Ἀνθ' ὧν] Ἀνθ' ὧν ἁπάντων εὐσεβολογῆσαι legerat *Epiphan.* ἀνθ' ὧν εὐσεβολογῆται *Samb.* & *Vat.* HUDS. Fortè εὐσεβολογήσας. COCC.

o Καταλειπὼν] Lege καταλιπὼν. COCC.

p Ἡμῖν,] Ὑμῖν ſoli *Samb* & *Epiphan.*

q Πάντων,] Ita *Vat. Samb.* & *Vet. Interpr.* τιμᾶν πάντων ὄντε *Big.* τιμᾶν ὄντε *Baſ.* & *G.*

r Δεινὸς μὲν] Δεινὸν *Big.* & *Samb.*

s Αὐτῷ τῷ νόμων] Eleganter. αὐτῷ *Gen.* contra cæteros. Hoc autem Tmema & præcedentia quædam ita contraxit in Annalibus ſuis Zonaras. μωσῆς γὰρ πολλὰ παραινέσας, καὶ νόμους δοὺς ἐν βίβλοις καὶ τὰ σφίσι πολιτείας διάταξιν, καὶ στρατεῦσαι κατὰ τῶν ἀμαληκιτῶν κατειλάμβανε, καὶ τὰ φυλακῆς τε τῶν νόμων ὅρκοι ἀπαγήσας αὐτοῖς, καὶ τὰ δημαγωγὸν ἰησοῦν διαθέμενος ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατεῦσαι· ἰδοὺ φησὶν, ἐγὼ τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι εὐθύνους, τοῦ δὲ μοι γὰρ τοῦ ἡμέραν τὰ ἐμὲ ἐκείνης ἀφίξεως ἄρασιν ὁ θεός. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Baſ.* αὐτῷ *G.*

t Τὰ

[t] τὰ γὰρ γινησόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα πρέπεσεν· ὡς γὰρ τὰς γυναῖκας [v] στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τὸ ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν συνίεσαν. ἰδίᾳ δὲ κατ' ἐπινοίαν τοῖς τε νέοις καὶ πρεσβύταις [x] ἄμιλλα ἡ λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵᾳ [y] στέρεται ἡγεμόνος, πρὸς μέλλοντος ἀπορφανίσθαι· τοῖς δὲ καὶ πρὸ [z] τούτου τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τὸ ἀρετῆς αὐτοῦ [a] γευσάμενοι ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τὴν δὲ ὑστερολιὰν τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν [b] τεκμήραιτο ἄν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἀπενθῆ τῷ χρόνῳ [c] μὴ δεῖν ὀλίγῃ μελλούσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς καὶ βούλησιν αὐτὸ παρέχοντας θεοῦ καὶ φύσεως [d] νόμον, ὅμως τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ πενθουμένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. [e] προϊόντα δ' [f] ἔνθεν ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ Μωϋσῆς τὰς μὲν πόρρω τῆς χειρὸς καταστείαν μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε· τοὺς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτῷ [g] δακρυωτὸν τὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατ' βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν [h] αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία πρέπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει [i] τῷ Αβαρεῖ καλουμένῳ ἐγένετο· τοῦτο δ' ὑψηλὸν Ιεριχοῦντος [k] ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν Χαναναίων καὶ πλείστην [l] παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ κατοπτεύειν· ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπασάμενος δὲ καὶ τὸν Ελεάζαρον αὐτός τε Ἰησοῦς, καὶ προσομιλοῦντος [m] αὐτοῖς ἔτι, νέφος [n] αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στάντος, [o] ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' [p] αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑστερολιὰν τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν.

nibus vaticinato, in lachrymas prorumpit multitudo, ita ut etiam mulieres pectora tundentes dolorem ob eum moriturum oſtenderent. Quin & pueri magis etiam plorantes, ut qui ad ægritudinem comprimendam imbecilliores, declarabant ſe virtutem ejus rerumque geſtarum magnitudinem, ſupra quam ætas illa fert, intelligere. Erat autem ex animi ſenſu juvenes inter & grandiores doloris certamen. Hi enim ſcientes quali duce & præfecto orbarentur de futuro plorabant: illis vero & de eodem luctus erat, & quod ab eo, virtute ejus nondum bene guſtata, deſtitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus & lamentationis magnitudinem ex eo conjicere quod Legiſlatori accidit. Quamvis enim per omnem vitam perſuaſiſſimum habuit, non oportere *quenquam* mœrore dejici ex interitu futuro, ut qui id ex voluntate Dei & naturæ lege pateretur, ea tamen quæ à populo fiebant ei fletum extorſerunt. Cum autem inde eò proficiſceretur, ubi erat è conſpectu evaniturus, cum lachrymis omnes ſequebantur. Ac Moyſes jubebat, ut qui longius quidem aberant quieti manerent, manu *id* innuens: propiores autem verbis hortabatur, ne eum proſequendo deceſſum ſibi lachrymabilem facerent. Illi vero etiam hoc ei concedendum eſſe exiſtimantes, ut eum arbitratu ſuo è vita diſcedere ſinerent, cohibent ſeipſos inter ſe collachrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & Eleazarus pontifex, & Jeſus imperator. Ut vero in monte Abari vocato conſtitit (is autem excelſus è regione Jerichuntis ſitus eſt, aſcendentibus eum Chananæorum terram optimam & ampliſſimam præbens deſpiciendam) ſenatum dimiſit. Interea vero, dum Eleazarum & Jeſum amplecteretur, & adhuc cum eis ſermones conferret, *mox*, nube ſubito ſupra eum ſe demittente, videri deſiit, in vallem quandam abreptus. In Sacris autem libris ſcripſit ſe mortuum eſſe; veritus ne dicere auderent, ſe propter virtutis ejus magnitudinem ad Deum diſceſſiſſe.

[t] Τὰ γὰρ γινησόμενα,] Τὰ γενόμενα *Big.* & ſecunda manus *Samb.* Nam prior appoſuerat τὰ γὰρ γινόμενα, ſicut *Baſ.* & *Gen.* excuſum. *Epiphanius Schotanuſque* τὰ γινησόμενα, *futura.* Conſulendus & Uzielides cap. ultimo Legis. Legerat enim Flavius de eo vaticinio ſublimiter diſſertantem Philonem p. 696. ἐπειδὴ τῷ σώματι λοιπὸν ἤμελλεν εἰς ἄδηλον τέλος, καὶ τὸ θνητὸν ἀπολιπὼν βίον ἀπαθανατίζειν· μεταλλαγεὶς ὑπὸ πατρός, ὃς αὐτὸν δυάδα ὅλης σώματος καὶ ψυχῆς εἰς μονάδα ἀνεσωματώσατο φύσιν, ὅλον δι' ὅλου μεθαρμοζόμενος εἰς νοῦ ἰλιγγιάσαι. τότε δὴ καταχθεὶς, τουτέστι συλλεγόμενος εἰς ἑαυτὸν παυλὴ τῷ ἔθνει θεατίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ μέρος ἐκάστη φυλὴ τὰ μάλιστα καὶ γνησιώτατα αὐθις ἀπεσπάσθαι. οὐ τὰ μὴ ἤδη συμβεβηκότα, τὰ δ' ὑποδοχὰ). διότι πίστις τοῦ μελλόντος ἡ τοῦ παραγενόμενον τελειοῦσις. ἥμαρτε γὰρ Αλφιφορίας καὶ ταῖς παρρησίαις καὶ μάλιστα οἱ τοῖς μητρῴοις γνώσι, καὶ βιβλιδίων πολυτρόποις ἰδίαις, καὶ τοῦ τὸν βίον ἐπιτηδεύματα ἀμυθήτοις Αλφιφορᾶις, ὥσπερ τινα κλῆρον Αλφιολὼ λόγων καὶ χρημάτων ἀρίστας. BERN. Ita placuit edere cum *Epiphanio* & *Caſtalione*, probante *Schotano*. τὰ γὰρ γινόμενα in *Editis*. τὰ γινόμενα *Big.* & *Samb* à manu ſecunda. Videſis *Philonem*, p. 696.

[v] Στερνοτυπουμένας] *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* στερνοτυπουμένους *Big.* & *Samb.* Proba ſunt omnia hæc, & tertium στερνοκοπουμένως: Attica etiam omnia. BERN. Στερνοτυπουμένας *Vat. Big.* & *Samb.*

[x] Αμιλλα τὸ λύπης.] Ita *Samb.* Atticorum more. leniter efferunt *reliqui.*

[y] Στερεῖται ἡγεμόνος,] Στερεῖται *Samb.*

[z] Τούτου τὸ πένθος.] Τοῦτο πένθ. *Vat*

[a] Γευσάμενοι] Γευσόμενοι, ἀπολιπόντας *Samb.* γευσόμενοι ἀπολείπεσθαι *Big.*

[b] Τεκμήραιτο] Ita *Big. Samb. Epiph. Burius*, (*Cocc.*) *Schotanuſque.* in *Editis* τεκμαίρεται, aſſentiente *Caſtalione.* τεκμήραιτο rectius *Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

[c] Μὴ δεῖν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* vel μὴ δεῖν τινα. In *Editis* μηδέν.

[d] Νόμον.] *Gen.* & *Big.* νόμων *Baſ.* manuſque prior *Samb.* νόμῳ *Epiph.* cenſorque cod. *Samb.* Cuncta illa ſenſum commodum ferunt. Præſtant etiam correctione Cl. Boſii θεοῦ καὶ φύσεως νόμον. BERN.

[e] Προϊόντα] Προϊόντων in *Editis.*

[f] Δ' ἔνθεν] Δ' ὁπόθεν *Samb.*

[g] Δακρυωτὸν] Ita *Big.* δακρυστὸν τὸν ἀπ. *Samb.* & *Vat* δακρύῃ τὸν ἀπολ. *Hen.* & *Busb.*

[h] Αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις] *Hen.* & *Busb.* ἑαυτούς. *Epiphanius* abunde, ἑαυτοὺς ἐν ἄλλοις δακρύοντας, καὶ ἀπιόντα ὀφθαλμοῖς ἀλεβέγχοις ἐ φορῶντες. BERN.

[i] Τῷ Αβαρεῖ] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut τῷ γαιαζεῖ. *Baſ.* & *Gen.* τῷ ἀβαρεῖ, ab Hebræo עברים הר, aut juſte עברים אבארים. Græce diceretur τὸ πέραιον, mons Jordani imminens ad *Trajectus.* Latiſſime enim fugerat Jordanes hinc inde ab Arca Domini pæne in maria Galilæum Mortuumque; unde appellantur numero merito αἱ Αβαρίμ, עברים, ubi trajecerant copiæ Hebraicæ. Plures etiam עברי viſuntur in Moabitide: heic autem præſertim indicatur clivus *Phaſga*, ſive ut Reubenitæ maluere *Nabo*, qui Moyſen mortalibus abſtulit, ſuaviſſimæ urbium Jerichunti præter flumen oppoſitus. BERN. Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τῷ Αβαρεῖ *Baſ. G. Aliique.*

[k] Ἀντικρὺς κεῖται.] Κατ' ἀντικρὺ κεῖται) *Big. Samb.* & forte *Epiphan.* ἄντικρυς κεῖται) *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ] Ita *Big.* & *Samb.* παρέχων in *Editis*, *Aliiſque.*

[m] Αὐτοῖς ἔτι,] *Busb.* αὐτοῦ ἔτι. *Samb.* ἔτι duntaxat. Tres alii cum *Hamartolo* & *Epiphanio* αὐτοῖς ἔτι. BERN.

[n] Αἰφνίδιον] *Baſ. Gen. Glycas* & *Hamartolus.* αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν *Big.* (*Vat.*) & *Samb.* αἰφνιδίως ὑπὲρ αὐτῷ *Busb.* & *Hen.* Subjicit tamen *Michael Siculus*, ὁ μὲ ἱστορικός ἐστι, ὅτε μυθολογῶν ὕστερον φαίνεται. Iterumque ille p. 160. ἄφεις λοιπὸν καὶ τὰ ἱστόρια. καὶ γὰρ Αλφ θείαν ὀργὴν ἐτελεύτησεν ὁ μανείς· ὁ μὲν Αλφ γῆθεν, ὡς σαφέστερός φησιν. BERN.

[o] Αφανίζεται] Prudenter hæc *Flavius.* nam, ut *Glycas* poſt *alios* adnotat, ὁ συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τῷ αὐτῷ τελευτῷ χαρίσασθαι, ἵνα μὴ τὰ ὁσᾶ σαφῶς λαβόντες οἱ τοῦ μόχου προσωπεῖοι θεοποιήσωσιν αὐτά. Videſis *Allatium* ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 310.

[p] Αὐτὸν δὲ ταῖς ἱεραῖς] *Busb. Hen. Baſ. Big.* & *Samb.* At vero eodem animo, γέγραφε δ' αὐτὸν *Gen. Burius*, *Geleniuſque.* γεγράφασι δ' αὐτὸν, ἵνα μὴ, *Zonaras* percaute. Epiphanius etiam ita acceperat verba Flavii. Hunc itaque Archæologum forte an ſeduxit ars Philonis, cujus ſub calamo grandeſcunt omnia, colliculique in magnos aſſurgunt montes. Quippe ex tota vita Legislatoris, præter alia argumenta utriſque uſurpata, facile intelligas quantum à Joſepho diſtat Philo, à ſcriptore prudenti ac docto Sophiſta Alexandrinus, qui eloquentia Iſocratis, & Philoſophia Peripatetica ignorantiam ſuam ſermonis, rituum, reliquæque plurimæ eruditionis Hebraicæ, Judæus licet, paſſim redimere contendit. Ait ergo ille de ultimo capite Legis, quod doctores, ex Judæis quam Chriſtianis,

Eſdræ

Moyses obiit primo die menſis Adari, anno XL. *ab exitu ex Ægypto.*

49. [1] Vixit autem omnino tempus viginti & Eſdræ vel Scribæ conſimili poſt Moyſen tribuunt, atque ſimul τὸ κέμβρον probe demonſtrat: Σαυμασιώτατον ἦ τὸ τέλος τῶν ἱερῶν γραμμάτων. ἤδη γὰρ ἀναλαμβανόμενος καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλεῖδος ἴσως, ἵνα οἱ τὸ ἄριστον δόγμα ἀφανὴς δίπτυχμος, καταπτώσεις καὶ ἐπιθειάσας ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπιθανόντα ἑαυτοῦ προφητικὴ δείξεως, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τελευτήσας· ὡς ἑτέρῳ μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν ὑ θνητᾶς, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσι. ὡς δὴ τῷ τότε τῶν προπαίζων ἐκδοθῆν, τυχὼν ἐξαιρέτου μνήμης, ὃ μηδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον μιᾶς δακρύρροιαν ἐπένθησε, ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπιδεικάμενον ἕνεκα τοῦ ἀλίκτου καὶ ὡσὲ ἵνα ἴκαστον καὶ ὡσὲ ἅπαντας δύοιας καὶ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲν ὁ βίος· τοιαύτη ἦ καὶ τελευτὴ ἧς βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως καὶ προφήτου μαθούσης τὰ ἱερῶν γραμμάτων (ſaltem ex interpretatione Græca) μνημονεύεται. Audi jam quid ex hoc paragrapho fecerit Johannes Annaliſta. τὸ ἦ πλῆθος ἐδάκρυε, καὶ ἦν ὁ θρῆνος αὐτῶν ἀξιολόγητος, καὶ τοιοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μουσεῖον συνεπαθῆσαι τῷ πάθει, καὶ προσυπεκεῖν δάκρυα. προδυμήσω δ' ὅπως ἔμελλεν ἀφανὴς ἔσεσθαι, ἐπορθῶ πάσης κοπετόμενος· ὁ ἦ τὸς μὲ πόρρω τῶν χειρὶ καταστείων, μᾶλλον ἐπείλου. μόνη δ' ἡγεμονία προεπιμελεῖ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλαίζας, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς, ἕως ἐπὶ τὸ ὄρος ἦλθε ναβαῦ ἐπὶ κορυφῆ φασγᾶ, ἥ ἐστι καὶ ἀφάνασον ἱερεχώ· ὅθεν ἔδειξε αὐτῷ κύριος τὴν γῆν, ἣν ἤμελλον κληρονομῆσαι οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἐπεὶ ἦ τὸ ὄρος ἦν τοῦτο ἐλθών, ὑψηλὸν τυγχάνον, τὴν μὲ ἡγεμονίαν ἀπέπεμψε. τὸ δ' ἐλαίζας καὶ τὸ ἰησοῦν ἐκήρυξε καὶ προσομιλῶν αὐτοῖς, νέους ἄνδρας θελασσόν[q] αὐτοὺ, ἐφάνη ἀφανής. γεγραφέναι δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ σέβειν αὐτὸν ἀρετῆς τολμήσωσί τινες εἰπεῖν ὡς ἀπῆλθεν). Prudenter autem dixit Flavius de viro illo mortis quam vitæ admirandæ, ἀφανίζει καλῶν φάσγων. Nam ut Glycas poſt Baſilium, Theodoretum, Procopiumque; alioſque adnotat, ὃ συγχωρεῖ ὁ θεὸς τὴν αὐτὴ τελευτὴν βίβλος καθόλου, ἵνα μὴ τὰ ὀστᾶ σκεύη λατρεύσῃ οἱ τὸ μόχον προσκυνήσωσιν, θεοποιήσωσιν αὐτά. BERN. *Al.* αὐτόν. A *Joſepho* diverſus abit Cl. *Huetius* in *Dem. Evang.* Pr. 4. §. 10.

[q] Τὸν πάντα] Τὸν ἅπαντα *Vat.*

[1] *Vixit autem omnino tempus viginti & centum annorum:*] *Obiit vero Moyſes Neomenia menſis Adari, qui reſpondet Dyſtro Macedonum, anno* XL. *famoſiſſimæ Exodi, ſuique regiminis uno menſe minus, qui luctui tanti Principis datus, ætatis ſuæ anno* CXX. *Vir ingenii incomparabilis, vultus angelici, prudens, facundus, affectuum ſuorum arbiter ac dominus, dux belli, quales pauciſſimi: Prophetarum plane ſummus, & digniſſimus hominum apud Deum aut ad hos vice Dei fari, Dei familiaris, teſte Pollione, quod eſt verſu antepenultimo Legis,* אשר ידעו יהוה פנים אל פנים: *primus inter quinque Satrapas Chriſti triumphantis, imo Magni Meſſiæ ſimillimus Act.* 3. 22. *miraculorum pollentiſſimus artifex: Æthiopum forte, terror certe Ægyptiorum, Arabum, gentiumque Chananæarum: Scriptor antiquitate, fide ac ſapientia longe celeberrimus: Legumlatorum Princeps & Canon: fons Theologiæ etiam Græcanicæ, Chronologiæ, Hiſtoriæ, Coſmographiæ,* Chron. Alex. *p.* 180. & *G. Syncell. p.* 143. *omniſque ſcientiæ: Judæorum denique, Samaritarum, Ethnicorum, Chriſtianorum, Mahommedanorum, ac mortalium omnium, quotquot unquam ejus ſcripta legerint, deſiderium & admiratio. Idem* ὑπὸ θεοῦ εὐξαμένου δυνατώτατος, *Eumenio laudante:* πρῶτος σοφός, *Eupolemo: quocum etiam Tabernaculum Dei deſeruit Nubes Gloriæ, Rabbinis priſcis adnotantibus Siphræ f.* 54. *b. Hunc equidem Principem ac Prophetam Chriſto ſolo minorem impenſe Flavius Joſephus ambobus libris contra Grammaticum Alexandriæ: ſed ampliſſime omnium hunc collaudavit in* Demonſtratione Evangelica *doctiſſimus & piiſſimus Huetius, gloria magna Neuſtriæ. Hic ergo deſinit* התורה, ὁ νόμος, *opus Pentateuchum Divini Moyſis. De die emortuali tanti doctoris ductoriſque unum Matthathiaden, virum ſtudioſum veri, & ordinis Hieratici, & (præcipuum) in Archivis Ædis qui diu aſſederat, tot ſcholis vel ſeculis miſerorum Rabinorum haud vereor anteferre. Præteribo igitur errorem Calendarii Seldeniani, ubi Legiſlatoris obitu notatur quintus dies Adari; præteribo pravum calculum correctionemque Petiti in Eclogis. Is enim hoc jejunium in Nonum Adari differt. Joſephus, quod heic & ſupra vidimus, Calendis Adaris à rebus mortalium Moyſen ſuum abſtulit. Judæorum reliqui hebdomada aliam vivendi viro Dei concedunt. Quinimo vetuſtior multo fertur & receptior hæc* μεθαναχαρίσεως, *quam viri docti exiſtimant, quamque omitti prorſus deceat. Diſerta ſunt in hac re, ſi genuina, quæ verba legimus in* Megillat Taanit: *niſi arbitrarer potius propter Gemaram Solymitariam ad Maſictam* תעניות *f.* 66. *a. aliaque ob argumenta, non multum veteris libelli laudatique Juriſconſultis Urbis hucuſque ſervari, aut ſub vetere titulo aliena, Hebraica ſcilicet; cum fragmenta indubia priſci iſtius voluminis dialectum Jeroſolymitanam omnino ferant. Inſuper in medio libello, ubi exponuntur calamitates, quæ dies anni obſcurarant Judæis, ne verbum offendas de luctuoſa morte Moyſis. Docet autem Megilla* μεσόσιμον, *verbis quidem Hebraicis interpolata* בשבעה באדר מת משה רבינו, זף ז. αἰδέσιμος τίθησιν ὁ μωσῆς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν: *hunc adeo diem numerat ille libellus inter jejunia Legis ipſius* מן התורה, *non decreti Rabinici. Verum conſtat ex Talmudis utriſque Jeroſ. f.* 66. *a. & Bab. f.* 68. *idque* ἐκ τοῦ διδάσκειν τὰ ἀκόλουθα, *& ex Iad, Samag, Arba turim, ceteriſque Juris compendiis, Jejunia Catholica* תעניות לכל ישראל *fuiſſe duntaxat quatuor, ſuis temporibus definita à Zacharia vate c.* 8. 19. *Sed caſubus eadem & infortuniis ſuis notata ab Hieronymo Aſceta ad* ἐνδεκαταφόρῳ, *ac ſi recens veniſſet è conceſſu Gemariſtarum Solymitariorum, quibuſcum ſane diu ille verſaverat. Inſtaurabatur igitur ſex aut ſeptem hinc ſeculis, poſt Talmuda equidem collecta, quanquam R. Samſon in* Jalcut, *& G. Gaul minus reverentius & antiquius de eo reputarint, Jejunium*

μθ'. Ἐβίωσε ἦ [q] τὸ πᾶν ἔτη ἑκατὸν ἐνὸς δέοντα ἑκατὸν ἔτων,

Moyſis die VII. *& illud Eſthera die* XIII. *Adari, quæque ſuper quatuor illa commemorat* Megilla Taanit. *Ejuſdem plane Commatis habeo* Chronicon Moſaicum, של משה דה", *cujus fine legitur* בחרש יב' בז' מת משה רבינו. *Neque vero fidenter inſiſtam verbis* בא' השבט ער טביעה באדר פטירת משה Legendæ de obitu Moſis, לו' ימים ובאותן ימים פירש התורה לישראל ובשבעה באדר מת Diebus autem 36. à Neomenia Sebati ad diem ſeptimum Adari populo Hebræo jus idem expoſuit, qui tulerat: protinuſque eodem die ab humanis exceſſit. *Fabulam enim iſtam compactam video aut interpolatam ex Talmudo Babylonio, Siphre, aliiſque veteribus libris, præſertim ex* Debarim rabba, *cujus ultima folia cum* Petirat moſeh כ"ף לאיר, *præter quædam epiſodia ingenio malo neſcio cujus paſſim intruſa. Unde non plus dimidia editionis Gaulminianæ ſapit priſcum Commentarium* תלמוד ירושלמי & מכילתא, *ut Tanchuma, Samuel Nachmanides, aliaque nomina Talmudica oſtendunt. Vetuſtius itaque argumentum de die ipſo Moyſis diſcedentis, jejuno tamen an liberali non dico, nec minus quam tredecim ſeculorum fama nobile Traditionem ſive Baratham huc accommodant Patres Babylonii,* Ciddufim f. 38. *ubi de* XL. *annorum cibo agitur.* ובסוף מלירד והיו מסתפקים בז' באדר מת משה ככן שבכליהם ער ששה עשר בניסן תניא אירך בטבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מנין שכן' באדר מת Deut. c. 34. 7. *Joſ. c.* 1. 1, 2, 10, 11. & c. 4. 19. צא מהן לג' ימים למפרץ הא למדת שכן' באדר מת משה ומניין שכן' באדר נולד משה, Conſtat adeo retro numeranti à die decimo Niſani, quando *ex Deut. c.* 31. 2. Jordanem Joſue trajecerat, dies XXXIII. ſeptimo Adari ſtare obitum Moſis. Natum autem fuiſſe eundem ſeptimo die Adari colligitur ex Deut. c. 31. Hodieque habeo annos CXX. כי יהוה יושב ומחלא שנותיהם של צדיקים מיום ומחרש לחרש. *Idem etiam retulit Iſmaelus ab ore Gamalæ Tanei. Iterumque Babyloniis Cod.* Sota f. 12. b. אמר מר בז' באדר מת משה ובו' באדר נולד משה מז' באדר ועד ששה עשר בניסן תלתא ירחין, Inter diem ſeptimum Adari, quo cœpit vivere Legiſlator, quo & deſiit, & ſextum Sivani ſatium intercedit trimeſtre, quod docet Mar Zutra celebris Gemariſta. *Sextus autem dies Sivani expoſito ad Nilum Moyſe quam data Lege Hebræa notabilis. Quinimo paria legimus in Toſaphtha* Ciddufin *ſive Appendice, quam adtexuit operi Judæ principis R. Chias, ejus diſcipulus & ἀμφοχῶν, ſeculis nec duobus minor Joſepho hiſtorico.* שמן המן שלקטו ביום שמת משה בו אכלו היום משבעה באדר ועד ששה עשר בניסן שלשים וש' ימים עד שהקריבו העומר בגלגל לא פסק המן ר' אליעזר בן עוריה אומר ובשבעה באדר פסק המן מלירד אותהיום מת משה ובששה עשר בניסן כלא מה שבירן שנ' ויאכלו מתבואת הארץ כנען בשנה ההיא. *Eleazarus itaque Azariæ, aliique Phariſæi tempore Hadriani, ſeptima Adari Legiſlatorem ereptum fuiſſe mortalibus traditione acceperant. Amoræis autem & Deuterotis ſupradictis ſuccedit ſententia & ætate proximus Jonathan ille, cujus interpretatio legitur Deut. c.* 34. 5. *hiſce verbis,* בשבעה יומין לירחא דאור אתיליר משה וכו' יומין לירחא דאור אתכניש מגו עלמא על נשיקת מימרא דיו', Datus eſt Moyſes, idemque poſt CXX. annos ſæculo ablatus διὰ ῥῆμα τοῦ θεοῦ, Hebraice על פי יהוה, quod eſt, Deo volente, die ſeptimo Adari ἐν σελήνῃ. *Similiter Seder Olam rabba, cui altam vetuſtatem tribuunt Judæi: certe, quæ jam inde adferimus, ex Chronicis Joſis Chelphatidæ ſub Marco Antonino conditis, non ſerius derivantur.* A calendis Sebatis, *Deut. c.* 13. מא' בשבט ער ו' באדר פירש משה רבינו התורה כולת ושמה בו יאמר הבה אל משה הן קרבו יבין למות בו באדר, uſque ad ſextum Adari Legem totam expoſuit apud Eccleſiam Hebræam ὁ νομοθέτης. Sexto autem Deus ipſi indixit, prope eſt fatalis dies, ô Moyſes! *Deut. c.* 31. 14. Quare luce ſequente is è vivis diſceſſit. *Et poſt pauca ejuſdem cap.* X. Tres illi paſtores populi Hebraici periere anno uno potius quam menſe: Maria Niſanis decimo die, Aaron Neomenia Abi, & Moyſes denique Adari die ſeptima, damnorum tertium triplexque, דמשה רבינו בשביעה באדר וגו'. *Sequuntur porro eadem in eodem capite, quæ ſupra è Toſaphtha memoravimus de manna ſimul cum Moyſe Hebræis ablata Adari ſeptima luna. Idem porro à Rabinis didicerat annis abhinc* DCCL. *Eutychius Alexandriæ, Georgiuſque Homedida ab eo,* ومات موسي في سبعة ايام من ادار وهو برمهات Annus, *ajunt illi,* XL. ab Exodo perimit tres fratres; Mariam ſexta die Niſanis, cui ex parte ſua congruit Pharmuthi *in anno fixo Alexandrinorum.* Aaronem vero P. Max. Neomenia Abi, qui menſi *ſtato* Meſori reſpondet. Abſtulit denique Moyſen ſeptima die Adari, qui incurrit in menſem *Alexandrinum* Phamenoth, ſive *prolatione Arabica* Barmehat. *Deinde ex menologiis Judæorum idem temporis hauſerant Mohammedani. Præ cæteris enim illorum doctiſſimus Maſudius in Canone ſuo Aſtronomico, quantivis pretii opere, inter jejunia Judaica notat,* ادار صوم موت موسي, Septimum Adari jejunio adfligit obitus Moyſis. *Pari modo Macriſius in hiſtoria Memphitica,* في اليوم السابع صعد موسي الجبل فقبضه الله هنالك واخفاه ولم يعلم احد منهم قبره ولا شاهوه وكان بين وفاة موسي وبين طوفان سنة ثمانمائة وستة وستون, Die VII. Adari, ubi montem aſcenderet Amramides, Deus ibi eum abripuit, clamque Hebræis condidit. Hoc contigiſſe fama eſt anno 1626. à diluvio Noachi. *Idem hiſtoricus capite de* מעוז, *templo celeberrimo Judæorum in Ægypto, natum etiam Moyſen refert,*

τὸν, ὧν ἦρξε τὸ τέλειον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, [r]ὃν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένῳ, [s]Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν, νεμη-

centum annorum: quorum tertiam partem tenuit principatum, dempto uno menſe. At deceſſit ultimo anni menſe, qui vocatur à Macedonibus quidem Dyſtrus, à nobis vero Adarus, & *quidem* novilu-

ſent, في يوم سابع من شهر ادار سنة ثلاثين ومايتة لدخول يعقوب علي يوسف, Adari die ſeptimo, anno 130. à deſcenſu Jacobi. *Adde his ex Zohari paraſis* Hucca & Truma, *ſeptima die Adari ſub veſpera Sabbati diſparuiſſe Moyſen è populo ſuo*, משה כת ביום ז' אדר ואהרן ביום רח' אב ומרים ביום ו' ניסן וכלם בשנת הם ולא נקברו יחד לטובות ישראל יוסף ומשה ודויד מתו ביום שבת בשעת המנחה. *Quoniam vero iſta Commentaria Jochaidis nunquam viderat, licet hoc credant recens circumciſio, adſcribam potius verba Abraami bar Chia, qui ſex retro ſeculis claruit ob ſcientiam Aſtrorum:* משה רבינו הוא השביעי לאבות הקדושים ונולד אחר לו' שנים למיתה לוי שנת אלפים ושסו' ליצירה, ביום רביעי שבעה ימים לאדר כאשר כתב ר' א' בר חיה הספרדי, *Moyſes ſeptimus* τῶν πάντων, (*ceteri fuerant Adamus, Enochus, Noachus, Abramus, Iſacus, & Jacobus; quanquam Legiſlator ſeptimus etiam genere emicuit ab Abramo fonte ipſo Hebraiſmi, quod Demetrius hiſtoricus noſque omnes novimus*) *natus eſt ille feria quarta die ſeptimo Adari anno* 37. *poſt obitum Levis, & ab orbe condito anno* 2368. *Denatus autem idem die eodem, ut tota fatetur Rabbinſtas. Quinimo de feria Moyſis abeuntis ferebatur olim inter Babylonios* Sota c. 1. σάββατον ἦν ἡ ἔξοδος τοῦ ἀδάρ, σάββατον μὲν τὸ δεῖν, אותו שבת שבת של דיהוני. *Quippe Moyſes dux erat Iſraelis mane, veſpera Joſue. Ceterum circa annum Domini noſtri* 1180. *in honore erat Abraamus Davidis, qui ἐν τῷ ἰουδαλαίῳ (ſic enim interpretor* ספר הקבלה, *ad mentem magni Epiphanii) ait de Conditore Legum Hebraicarum*, נפטר משה רבינו ביום שבת כתר המנחה בו' באדר בשנת שנים תפט', Obiit Moyſes VII. die Adari poſt meridiem, qui erat Sabbatinus, annoque creati mundi 2489. *à Tiſri ſupputato. Ita Abraamus veterum* Agadot *excuſſor. Hoc demum agmen claudat Zacuthus optimus Chronologus Judæorum:* ומת משה בנשיקה על פי יהוה כמו אהרן אחיו בשנת מ' בחרש אדר בן' באדר בחצי היום בעצומו של יום שנ' בעצם היום הזה שבת ויש מדרש אחר שאומר בעש' והיתה ואתחשנה שנת אלפים ותפח ליצירת. Experavit itaque Moſes anno mundi 2488. ſub meridie Sabbati, quod incidit in diem VII. Adari. *Quandoquidem vero, ut Sophiſtæ Babylonii ultro fatentur,* 33. *dies à Jordane tranato ad Moyſis obitum* τὰ σωζόμενα *computati, huic calamitati diem Adari ſeptimam referant, erroris perveteris (ut videtis) & pertinacis fundum indicaſſe ſufficiat. Joſephus tamen unus ex mille Judæis ſcriptoribus verum diem dixit obitus Moſaici, Adari primum. Statuit adeo Flavius ſpatii ſupradicti totos dies* XL. *concinne. Menſem luctus exegerat. Inde ſex dies Ducis excitatio & exploratorum pericula conſumunt. Tum exercitus propter fluvium admotus, triduo luſtratur. Deinde luce decima Niſanis itinere lato ſiccoque Jordanem trajicit. Idem ſane intervallum exigit methodus libri Joſue c.* 1. 1. *c.* 2. 1, 2, 3. *c.* 3. 1, 2, 5. *& c.* 4. 19. *Alibi autem perſtrinximus, quam bene conveniat inter Hieronymum noſtrum & Ris Lacis, aliosque Phariſaicos* Taanit f. 9. *T. B. &* Siphre f. 54. *&* Petirat Moſeh *de mente Zachariæ vatis c.* 11. Tres paſtores uno menſe ſuccidentis, Mariam, *inquiunt*, Aaronem, & Moyſen. Quo enim menſe moriebatur ſoror, decretum erat cœlitus, ne fratres Chananæam unquam intrarent. *Aut, quod maluit Gemariſta*, cum Moyſi ſimul evanuere tria magnalia trium illorum Prophetarum, puteus perennis, & nubes gloriæ, & nimbus mannæ. *Verum Commentariorum Miſnicorum proœmio ex Traditione quaſi certiſſima, imo ex Siphre f.* 63. *b. commentario antiquiſſimo, refert Moſes Maimonis de Moyſe Maximo*, Poſt exactos 36. dies, qua legibus oretenus explicandis, qua calamo deſcribendis vel ad XIII. exemplar, meridie ſeptimo Adari diſceſſiſſe protinus in Abarim montem, indeque ad cœlos confeſtim avolaſſe Deo miniſtratum, corpore nedum exuto; *quod ne Michael Archangelus aſſerere auſus eſt,* περὶ τοῦ μωσέως σώματος. חכם טלע על אלנבל פי נצף נהאר סאבע אוד עלי מא צחת אלנקל פכאן דלך מותה פי הקנא לעד מנא איאר ואלחיאה פי חקה למא אראתקי אליה והכרא קאלו משה רבינו לא כת אלא אזר כן עלה אל התר בחצי עלה ומשמש כמוהו. *Aut Hebraice*, היום השביעי לחרש אדר כפיו אשר דקרקה הקבלה וגו' *Dignum plane commentum ingenio Philonis ac Cabaliſtarum, ſed adverſans ſacro Deuteronomio c. ult. v.* 6. ἀκριβὲς ὁτῶ. *Scio quidem Scriptoribus Eccleſiæ noſtræ cum Græcis tum Latinis valde placuiſſe Tranſlationem corporis Moſaici, & inter hos quandoque B. Hieronymo. Nam is tandem ad Matth. c.* 17. *fingere maluit in nobiliſſima illa Metamorphoſi* Eliam de cœlo *in Itabyrium* deſcendentem, reſurgentem ab inferis Moyſen. *Verumtamen Enochum etiam Eliamque mortalitatis ſuæ exuvias in terris clam nepotibus tum olim reliquiſſe, meraſque animas Deo auctori reddidiſſe: primumque adeo omnium hominum Jeſum Chriſtum Servatorem omnium, & τὸ πνεῦμα τὸν ἐκ τῆς παρθένου, cœlos humano corpore penetraſſe, rectum ego exiſtimo piumque creditu. Docuit inſuper Judas Princeps, utroque Talmudorum atteſtante, T. Bab. f.* 13. *& Jeroſ. f.* 17. *c.* Sota, ex S. Scriptura conſequi, quod vix alias liceret dicere, Moyſen quidem animam ſuam efflaſſe apud Nebunta in ditione Rubenica, Deut. c. 34. 1. & Num. c. 32. 38. corpus tamen ejus per quatuor milliaria ſubinde delatum על כנפי שכינת, recondi in partibus Gaditarum. Tantum enim ſonat vaticinium Deut. c. 33. 21. כי שם חלקת מחוקק ספון. Quod in parte ſua, *in parte Gadis, ſic & Hieronymus noſter interpretatur*, doctor eſt repoſitus, qui fuit cum principibus populi. *Clarius adhuc Onceloſus doctiſſimus Legis interpres & antiquus*, Quoniam ibi in hæreditate ſua Moyſes Scriba magnus Iſrael, *ſic Moyſen ſolebant nuncupare Eleazarus ſenior Deuterotarum decus, & D. Simalion Sota f.* 13. *b.* ſepultus eſt, qui egrediebatur ante populum & ingrediebatur. *Onceloſum ſequuntur uno animo Uzielides & Paraphraſtes Solymitarius. Reciſſime idcirco dixit Barachias Talmudiſta, capite* 34. *Deut. verſiculoque ejus* 6. *pro ſepultura Moyſis argumentum non unum contineri, ſed* σημεῖον ἐπὶ σημείῳ, סימן בתוך סימן. *Unde urget R. Chamas f.* 14. *Sota*: Imitare tu Deum, *Deut. c.* 34. 6. & humana corpora humo mandato, הבה' קבר מתים שנ' ויקבר אתו אף אתרת קבור מתים. *Et ante eum conditor Miſnarum* Sota c. 1. §. 9. כי גדול כמשה שלא נתפסק בו אלא המקום, Curæ ſuæ exiſtimavit Optimus Moyſen ſepelire, qui ipſe Joſephi Patriarchæ oſſa tam ſtudioſe tam pie ſervarat. *Attamen Deo adeſſe ſemper ſimus Michaëles, Raphaëles, aliaque ſplendida ſervitia, ſi quid de vita morteve noſtra ille juſſerit. Quapropter non male obſervatum fuit ab Epiphanio Cyprio,* τῷ μὴ γινώσκειν ἄνθρωπον τὸν μωυσέως ταφὸν, σημαίνοντος δὲ θεία γεγράφθαι· ὡς τὸν ἄνθρωπον τὸ σῶμα μωυσέως μὴ κεκηδεῦσθαι· ἀλλὰ καθὼς ὑπολαβεῖν ἡ ἁγιότης, τὸν τῆς ἁγιάλων. *Ex ea opinione factum credes, quod in Græcis exemplaribus legatur Deut. c.* 34. 6. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γαῖ ἐνὶ γῇ μωάβ, *mendoſo quæſito pro* ἔθαψεν αὐτὸν: *niſi forte Interpretes Ptolemaici viderant olim* ויקברו, *acceperantve ipſum* ויקבר *tanquam* ἀπρόσωπον. *Ne quis tamen miretur, quod huc non ſiſtam de Legiſlatoris reliquiis altercationem Satanæ, eximio nomine Samaelis, quem inter Egregoros recenſet vetuſtiſſima fabula* Enochi, Debarimque rabba *merito nuncupat* ראש כל השטנים, ἀρχισατανᾶν, *necnon* Petirat Moſeh τὸν πονηρὸν סמאל הרשע, *& capitulum* XIII. *Eleazari* Serpentis *callida beſtia callidiorem* aurigam, *cum Michaele, Defenſore magno & Imperatore Hebræorum, i. e.* שר צבא יהוה, *& in Moyſis Analepſi* שר של ישראל, *ſub quo militabant Moyſes ille & Joſue & Chaſamonæi, Ex. c.* 23. 23. *Joſ. c.* 5. 14. *& Dan. c.* 12. 1. *Malo equidem verſum nonum Judæ Apoſtoli* περὶ τοῦ διαβόλου διακρινομένου περὶ τοῦ σώματος, בנוף של יהושע, de perſona polluta, *ut Latine loquar, quod eſt*, de habitu minus puro Joſue Pontificis ſummi, *ſaltem interpretari; nam ſic legere abſque exemplaribus Eccleſiæ quis auſit? Ita vero convenient probe Judas & Zacharias vates c.* 3. 2. *itidemque Petrus Apoſtolus. Nam* ἐν ὕδατι κυρίῳ *abundat in Epiſtola altera ejus c.* 2. 11. *contra fidem codicum Orientalium & Occidentalium, quique vetuſtatem præferunt. Quandoquidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent literis majuſculis ad nonum Judæ* ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ: *Adamantius etiam* περὶ ἀρχῶν *tertio referat* ἐκ τῆς ἀναβάσεως μωυσέως, cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*) Michaelem diabolo objicientem, cauſam extitiſſe prævaricationis Adæ & Evæ inſpiratum ſerpentem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico* de Moyſis obitu, *& in* Zoharo f. 45, c. *Præcipue vero, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael Samaelque nefarius tam in* Debarim rabba, *quam in proxime laudato opere* Petirat Moſeh; *litem iſtam Angelicam ad Commentaria noſtra in Panarion Epiphanii, quaſi ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant, quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, & Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco Judæ, ſed & Gal. c.* 6. 15. *Iſtum enim verſiculum Georgius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores membranæ, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem ex veteri Analepſi Moyſeos derivatum, ut alia non pauca, ita maxime blandam illam evocationem animæ Moſaicæ* בתי ק' וכ' שנה קצבתי לך וגו' βατῆ, O mea filia, exactis nunc CXX. annis, quos tibi (ait Optimus, qui mox illam oboſculando exhauſit) in corpore iſtius juſti commorari decrevi, egredere abſque mora. Te mox Cherubinis Seraphiniſque inferam prope Thronum meum. Reſpondiſſe tamen mentem tam ſanctam Moyſis jam in exitu ſolis jubare illuſtrioris, & gloriam Seraphicam, non minorem, adverſus Samaelem carnificem ſpirantis. טוב לי בוה (ſicut in monte ſancto Petrus Apoſtolus) Præſtat heic eſſe; quoniam cœlo lapſi Azas & Azaelis flagitioſe agunt in terris. *Vetus etiam arbitror piumve Epiphonema illud intermorientis Legiſlatoris ad populum ſuum*, אראה אתכם לתחית המתים, Rurſus vos Hebræos videbo, quando reſurgent mortui. *Antiqui operis & illa*, Gabrielem, Michaelem patronum Hebræorum, & Doctorem Moyſis ſcribamque eundem cœlituum *Zagzagelem* זגזגאל *in* Rabbot, *aut Zanghielem* זניאל *in* Petirat Moſeh, de Moyſe liberando cum lethifero Samaele contendiſſe, & increpuiſſe dæmonem hiſce verbis, רשע אני בוכה ואתה שוחק וגו': eoſdem ſubinde ſplendidiſſimos & curaſſe & deſeviſſe funus Moyſis, cœli terræque communem luctum. *Cetera* Petirat Moſeh *aut ſunt momenti levioris, aut otium noſtrum uberius expoſtulant.* BERN.

r Ὃν μὲν Μακεδόνων] Diſcrete *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ. & Gen.* phraſi rotunda, ὃν μὲν μακεδόνων δύστρον καλουμένῳ, ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν νεμηνίᾳ, Non enim ex integro ſolent congruere menſes Macedonum cum Hebraicis. *Samb.* ibidem voculatur nomen peregrinum ἀδαρεώ. Mox τῶν πατρίων ἀνθρώπων *Samb. Busb. & Hen.* BERN. Ita in quinque (*Coll. Big. & Voſſ.*) *MSS.* in *Editis* ὃν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένῳ, Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν νεμηνίᾳ.

s Ἀδάρῳ] Scilicet ultimo anni menſe, primoque illius die, quod (ut inquit Cl. *Uſſerius*) cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quam traditio poſteriorum Hebræorum,

vilunio: & ingenio mortales omnes, qui unquam fuerunt, superans, & rebus excogitatis optime usus; miræque in dicendo venustatis, præsertim cum ad populum loqueretur. Cæterum ita affectionibus imperans, ut ne quidem ulla earum animo ejus inesse videretur; & nomina illarum magis ex eo quod illas in aliis hominibus conspiceret, quam ex seipso cognita haberet. Et imperator quidem inter primos: vates autem qualis haud alius; ita ut quicquid *ipse* eloqueretur, Deus ipse loquens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies ploravit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam Hebræos tenuit, quantus tunc *eos occupabat* Moyse defuncto. Ipsum vero desiderabant, non solum qui eum experti sunt: sed & qui in leges ejus *forte* inciderint, vehementi ejus desiderio tenebantur, ex illis, quam excellenti esset virtute, conjicientes. Et talis quidem à nobis declaratus sit Moysis exitus.

Finis Libri quarti.

νία· σωέσῃ τε τὰς πώποτ' ἀνθρώπους ὑπερβαλὼν, καὶ χρησιμεν@ ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν, [c] εἰπεῖν τε καὶ πλη-θῆσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμέν@. τάτε ἄλλα καὶ τ̃ παθῶν αὐτοκράτωρ· ὡς [v] μηδ' ἐνεῖναί τι τούτων τῇ ψυχῇ δο-κεῖν αὐτ̃, καὶ γινώσκειν [x] μόνον αὐτῶν τὰ ὠνόμασεν, [y] ἐκ δ̀ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ [z] παρ' αὐτ̃. καὶ σρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις· σοφήτης δ' οἷ@ οὐκ ἄλλ@, ὡς θ' ὅ, τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτ̃ λέγοντ@ ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. [a] πένθει μὲν δ̀ αὐτὸν ὁ λαὸς [b] ἐφ' ἡμέρας τελάσαντα. λύπη δ̀ οὐκ ἄλλη κατ-έχεν Ἑβραίους [c] τοσούτη τὸ μέγεθ@, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντ@. ἐποθοῦσι δ' αὐτὸν οὐχ οἱ πεφθάκασι αὐτ̃ μόνον· ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτ̃, δεινῶ ἐποιοῦντο τ̃ ὀπιζήτησιν, τὸ σεῖον αὐτ̃ τῆς ἀρετῆς [d] ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κ̃ Μωϋσεῖ τέλ@ [e] τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τ̃ τρόπον.

Τέλ@ τ̃ βιβλίου τετάρτου.

qui ad septimum diem mensis *Adar* obitum illius referunt.

s Εἰπεῖν] At Moyses *linguæ* erat *impeditioris*, Exod. 4, 10, & 6. 11. nempe natura sua (ut dicit *Al. Morus* ad *Act.* 7, 22.) non postquam dixit ipsi Deus, *ego ero in ore tuo.*

v Μηδ' ἐνεῖναί] Ita *Basil. Epiph.* & *Samb.* à manu prima μὴ δεῖν τούτων ab altera. μὴ δ' εἶναι τούτων *Big.* μηδὲ ἐν εἶναι τούτων *Vat.*

x Μόνον αὐτῶν] Μόνων *Vat.*

y Ἐκ δ̀ παρ' ἄλλοις] Καὶ ἐκ δ̀ legerat *Vet. Interpr.*

z Παρ' αὐτ̃.] Sic *Basil.* & *G.* ut spectet ad γινώσκειν. παρ' αὐτῷ *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Πενθεῖ μ̀ δὴ αὐτὸν] *Busb.* & *Hen.* πενθεῖ δ̀ αὐτόν. BERN.

b Ἐφ' ἡμέρας] Ἐφ' ἡμέρας MSS. quatuor. Inde delibata crede quæ *Zonaras* scribit p. 28. Annalium, ἡδὴ μὲν τεσσαράκοντα διεληλυθότων ἐτῶν, ἐξόδ̃ τ̃ αἰγύπτ̃ οἱ ἰσραηλίται ἐξεληλύθασι πεντ-κοντὰ ἐνδεισῶν ἡμερῶν, ἀθροίσας τ̃ λαὸν μωυσῆς, ρκ'. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέλυσε τέλ@. Et deinceps, ἐβίωσε δ̀ τὸν ἅπ-λων ζωὴν ἐνιαυτὰς ρκ'. ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρ@, ἐτῶν λειπούσῃς μηνὸς, καὶ ἐπέβησεν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας λ'. ταῦτα μὲν φησιν ὁ ἰώσηπ@. BERN.

c Τοσαύτη] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiph.* in *Editis*, *Aliisque* deest τοσαύτη.

d Ἐκ τούτων λογιζόμενοι] Ἐκ τούτ̃ *Vat.*

e Τοῦτον ἡμῖν] *Samb.* & *Epiphan.* τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τ̃ τρόπον. *Big.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδ. τ̃ τρόπον. *Basil.* & *Gen.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω. Subjicit autem *Samb.* Φλαύϊος ἰωσήπ@ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγ@ τέταρτ@. Item *Busb.* & *Hen.* Φλαύϊος ἰωσήπ@ ὁ τέταρτ@ ἔτ@ λόγ@ (*Busb.* ὁ λόγ@) χρήσιον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα. Qui numeri certi sunt bonique. BERN.

TA-

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ. [a]ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιησῆς ὁ ϛρατηγὸς τ῀ Εβρ̃αίων, πολεμήσας τοῖς Χαναναίοις κ᾽ κρατήσας αὐτῶν, [b] τὰς μὲν διέφθειρε, τῷ δ᾽ γῇ καπκληρυχήσας διένειμε τ῀ Φυλαῖς.

1. *Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.*

β'. Ως, ἀποθανόντ@ δ᾽ ϛρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ Ισρ̃αηλίτ̃αι τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπράθησαν συμφορῶν· κ᾽ ϛασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

2. *Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros* DC. *interempta est.*

γ'. Πῶς μ᾽ πάντων τῷ κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτὸς ὁ Θεὸς Ασσυρ̃ίοις ἐδούλωσεν.

3. *Quomodo post hanc afflictionem Deus eos, impie agentes, Assyriis in servitutem tradidit.*

δ'. Η λ᾽ κενέζ@ τ῀ [c] Αθνιήλ@ παιδὸς αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη, ἄρξαντ@ ἔτη πεσαρ̃άκοντα, λεγομένου δ᾽ καὶ παρ᾽ Ελλησι κ᾽ Φοίνιξι κριτοῦ.

4. *Libertas ipsis per Cenezum Athnieli filium reddita, qui & principatum per annos* XL. *tenuit, & apud Græcos & Phœnices Judex dictus est.*

ε'. Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ κ᾽ δέκα ἔτη· κ᾽ ὑπό τιν@ [d] Ηούδ τ῀ δουλείας ἀπηλλάγη, τῷ δεχθῶ ἐπ᾽ ἔτη καθαχόντ@ ὀγδοήκοντα.

5. *Quomodo populus noster rursum Moabitis Octodecim annos servivit, & per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.*

ϛ'. Ως Χαναναίων αὐτὸς καταδουλωσαμένων ἐπ᾽ ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαρ̃άκου κ᾽ [e] Δεβ̃ώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ᾽ ἔτη πεσαρ̃άκοντα.

6. *Quomodo Chananæis eos in servitutem redigentibus per annos* XX. *à Baraco & Debora liberati sunt, qui rerum summæ præerant per annos* XL.

ζ'. Οτι πολεμήσαντες [f] οἱ Αμαληκίται τοῖς Ισρ̃αηλίταις ἐνίκησάν τε κ᾽ τῶν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ᾽ ἔτη ἑπτά.

7. *Quod Amalecitæ, bellum Israëlitis inferentes, eos devicerunt; regionemque eorum per septem annos afflixerunt.*

η'. Ως Γεδεὼν αὐτὸς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ Αμαληκιτῶν, κ᾽ ἦρξε τ῀ πλήθους ἐπὶ ἔτη τεσσαρ̃άκοντα.

8. *Quomodo eos ab Amalecitis liberavit Gedeon, populoque imperavit per annos* XL.

θ'. Οτι μετ᾽ αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι ἀρ̃χιδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

9. *Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.*

ι'. Περὶ τ῀ Σαμψῶν@ ἀνδρίας, κ᾽ ὅσων κακῶν αἴτι@ Παλαιστίνοις ἐγένετο.

10. *De Sampsonis fortitudine, quantaque mala Palæstinis intulerit.*

ια'. Ως οἱ υἱοὶ Ηλὶ τ῀ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ.

11. *Quomodo filii Eli sacerdotis à Palæstinis in prælio cæsi sunt.*

ιβ'. Ως ὁ [g] πατὴρ αὐτῶν, ἀκούσας τὰ συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τ῀ θρόνου ἀπέθανεν.

12. *Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, semetipsum de sella dejiciens mortem obiit.*

ιγ'. Ως νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τὰς Εβρ̃αίους οἱ Παλαιστῖνοι κ᾽ τὸ κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον [h] ἔλαβον.

13. *Quomodo Palæstini in hoc bello, victoriam ab Hebræis reportantes, etiam arcam eorum captam abstulerunt.*

a Εν τῇ πέμπτῃ] *Al.* ἐν τῷ πέμπτῳ.
b Τὰς] Τότας μὲ *Big.* & *Samb.*
c Αθνιήλ@] Ita è *Vet. Interpr.* & *S. Bibliorum* versione *Syriaca* & *Arabica.* Ασσηήλ *Bas.* Ναθαναήλ *Samb.* Hothniel *Hebr.* Γοθονιὴλ LXX.
d Ηούδ] Ita *Samb.* convenienter Hebraïco *Ehud.* Ιουδὲς *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* Αωὸ LXX.
e Δεβ̃ώρας,] Ita *Big.* & *Samb.* prout in Textu Hebr. in *Editis*, *Aliisque* Δεββώρας. atque ita LXX.
f Οἱ Αμαληκίται] Illud οἱ ex *MSS.* ut & ἐπὶ in sequentibus.
g Πατὴρ αὐτῶν,] *Al.* πατὴρ, αὐτῶν ἀκ. *pater, eorum audita cal.*
h Ελαβον.] *Al.* παρέλαβον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἕξ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUINTUS.

Qui continet tempus annorum CCCCLXXVI.

CAP. I.

Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.

Luclu exacto, & exploratoribus in Jerichunta clam dimissis, Jesus copias Jordani fluvio admovet. Jos. c. 2. & c. 3.

GUM autem Moyses, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatus esset, Jesus, justis omnibus ei persolutis, luctuque sedato, denunciabat ut populus semet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Jerichunta mittit, ut vires eorum & quam ipsi voluntatem haberent, cognosceret. at ille *interea* exercitum per ordines explicuit & instruxit, ut tempestive Jordanem *fluvium* trajiceret. Principes vero Rubelidis tribus convocans, atque etiam qui summæ rerum Gadidis atque Manassetidis *tribus* præerant (nam & parti hujus tribus dimidiæ Amoræam habitare permissum erat, quæ terræ Chananæorum

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας τοὺς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν, [b] τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν καταπληρώσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

[c] ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Ἰησοῦς, ἀπαλλάξας ἤδη [d] τὰ ἐπ' αὐτῷ νενομισμένα πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως [e] στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. [f] πέμπτῃ δὲ [g] κατασκόπους εἰς Ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ [h] γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ [i] ἐξέπεξε τὸ στράτευμα, ὡς καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην. ἀναπαλαιόμενος δὲ τοὺς τῆς [k] Ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς [l] Γαδίδος καὶ Μανασσηίδος ὑποστρατήγους· ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὸ [m] Ἀμορραίων κατοικεῖν ἐπιτέτραπτο, [n] τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἕβδομον

a Τετρακοσίων] Annos υνς' cccclxxvi. i. e. Josuæ an. 26 x 450 Judicum, inter obitus Moysis ducis Elisque P. M. intercipi jam consentiunt exemplaria Græca *Big. Busb. Bas. Hen. Samb.* & 1, 2, 3, 6. Bibliothecæ Regis Christianissimi: tum ex Latinis *Bodl. Mert. W.* 2. *Voss.* 1. *Vig. Bal. Cant. Thuan. S. Germani, Regiorum* 8, & 9. Tantum etiam intervallum exposcit Epocha Templi à Salomone fundati, Flavio isto atque S. Paulo supputantibus, quod alibi ostendimus. Ut prorsus insanum sit non credere Josephum ita hujus libri historiam temporibus suis definiisse. BERN. Scilicet Josuæ annos xxvi. & Judicum cccct. inter obitus Moysis Elisque intercipi consentiunt innumera exemplaria, partim Græca, partim Latina.

b Τοὺς μὲν διέφθειρε,] Græcorum quatuor, & cum illis moles *Epiphaniana*. τούτους μὲν *Big.* & *Samb.* BERN.

c Μωυσέως] Μωυσέως *Samb.* manus altera, & *Gall.* 1. qui in Bibl. Regia præfert numerum 1051. BERN.

d Τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων] Τῶν ἐπὶ Μωϋσῇ *Busb.* & *Hen.*

e Στρατιὰν] *Samb. Bas.* & *Gen.* Aut ἐπὶ στρατείαν, *ad expeditum*, cum *Big. Tar. Epiphanio, Schotanoque.* Utrumque equidem scriptis veterum pro *expeditione* probatur, hoc frequentius. BERN.

f Πέμπτῃ] Πέμπτῃ τι *Gall.* 1. *Samb. Hen.* & *Epiphanius.* BERN

g Κατασκόπους εἰς Ἱεριχοῦντα,] *Luclu adeo exacto, & exploratoribus binis,* אנשים כרגלים, *iidem mox* מלאכים, *Jacobo ἄγγελοι, Jonathani,* מאללים, *& Arabi* جاسوسون, *in Jerichunta clam dimissis, auxiliis etiam tribuum duarum dimidiæque expetitis, Imperator quinquagies mille milites (sic computat Mattathiades, ad censum Josuæ c. 4. 13. addita forte tribuum Transjordanarum myriade) Jordani fluvio admovet è statione* XLII. *quam Moyses plenè adpellat* ἀβὶλ σατὶμ, אבל השטים, *Jos. c.* 2. 1. *& c.* 31. שטים *aut* Setim, *passim Josephus* ἀβὶλ, *quod est* אבלה, *τὸ πεδίον. Urbs illa fuit regionis Perææ, ac sortis Reubenicæ, sub monte Phogore, milliaribus Italicis* 7½ *à Jordane distans, totidemque à Philadelphia, necnon* XII. *milliaribus a* Bethjesimot, *quod Scholastici Urbis Sacræ adnotarunt in* Sebiit f. 36. c. *à Livia de denique sex duntaxat milliaribus remota, sicut S. Hieronymus noverat* κατὰ πόδα. *Vide illum ad Joelem patrem. Insuper perite, ut solet,* אבינו לכם צרה, *Jos.* 1. 11. *Archæologus explicat,* παρεσκευάσεν ἐπὶ στρατιὰν ἑτοίμου εἶναι τὸ πλῆθος: viatica equidem vasaque sua colligere Hebræos jussum. *Perperite etiam idem posuit,* ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην, *pro cruce illa Rabinorum veterum & recentium,* כי בעוד שלשת ימים אתם עברים הירדן הזה. *Nam in libro Josue quædam ordine non directo referri, nemo non videat præter caput Rabinicum.* BERN.

h Γνωσόμενος.] Γνωσομένους *Vat.* & *Vet. Interpr.*

i Ἐξέπεξε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐξέπαξε *lustravit* in *Vat. Hen. Busb.* & *Samb.* ad oram libri. ἐξήγαγε *eduxit* habent *Bas.* & *G.*

k Ῥουβηλίδος] *Busb. Hen.* & *Samb.* ῥουβάλιδος *Big. Bas.* & *Gen.* Unde *Zonaras*, μεθαλισάμενος τοὺς φιλάρχους τῆς ῥουβὶμ φυλῆς καὶ τὰ γαὰδ καὶ τὰ μανασσῆ, ὑπεμίμνησκεν αὐτοὺς τῶν πρὸς μωσῆν συνθηκῶν. τῶν δὲ ἡμισείαν πυθόμενοι μυρίοις ὁπλίταις ἐπὶ τὸ Ἰορδάνου ῥεῦμα. BERN.

l Γαδίδος] Γαΐδος delicate *Big. Samb.* & exemplaria quædam Latina. Rectius γαδιῖτος *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* γαδῖτος *Gall.* 2. BERN. Γαδίλδος *Vat.* pro quo in *Big.* & *Samb.* Γαΐλδος.

m Ἀμορραίων] Ἀμορραίων *Bas. Gen.* ἀμορραίων *Big.* & *Samb.* Eadem Onceloso ארץ אמוראי *tellus Amorea*; ארץ האמרי viro Divino. *Hen.* & *Busb.* hæc ponunt τῶν ἀμορραίων ex libro præcedente; & manus recentior ad oram MS. *Samb.* τῶν ἀμορραίων ex Bibliis Græcis petitum. Quid tandem fecerit *Epiphanius*, altera columella docebit. Subinde τῆς χαναναίων γῆς *Gall.* 1. *Epiph.* BERN. Ἀμορραίων *Vat. Big.* & *Samb.* à prima manu, ab altera Ἀμορραίων. *Busb.* & *Hen.* ponunt Ἀμορραίτου ex p. 209, & 224. Vide etiam p. 24. v. 2.

n Τῆς Χαναναίων] *Al.* τῶν Χαναναίων.

o Ἕβδομον ἔσαν μέρος.] Quid audio? Num Ἀμορραία, regio Emorræorum, id est, transjordanica, pars erat τῆς χαναναίων γῆς; at Josephus ipse distinguit Chananæam, ut & sacer Codex, a regione trans Jordanem. Et quomodo septima pars Chananææ fuit

μον ἅπαν μέρος. [p] ὑπεμίμνησκεν δὲ [q] ὑπέχοντο Μωϋσῇ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνῳ θεραπείᾳ, μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε θεῖ αὐτὰς καμόντι, τῷ τε κοινῇ συμφέρουλι παρέχειν αὐτὰς εἰς τὰ θαυμαζόμενα θεόθυμος. τῶν δὲ ἑπομένων [r] ὁπλίσας πεντακισμυρίας, ἀπὸ τῆς [s] Ἀβίλης ἐπὶ τὸν [t] Ἰορδάνλω [v] ἐξήει σταδίους ἑξήκοντα.

β'. [x] Καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐτοῦ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν θεῶν τοῖς Χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν· τά τε τείχη ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον [y] ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἱ θεὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συνέφερον. ἡνίκα δὲ ταῦτα θεωρούμενα οἱ ἐντυγχάνοντες, [z] καθ' ἱερείαν ξένοις θεοσήκουσαν ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἀλλοφυλίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ ἠλαμένης ὀψὲ ὑπεχωρησαν εἴς τι [a] καταγώγιον ἐκ πύργου πλησίον, εἰς ὃ καὶ θεοήχθησαν δειπνοποιησόμενοι, καὶ θεὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν [b] ἡ Φρουτὶς λιὼ· μελλόντων τῷ βασιλεῖ θεῖ δεῖπνον ὅτι [c] κατασκεψόμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς τῶν Εβραίων στρατιᾶς παρῆναι, καὶ ὅτι ἐν τῷ τῆ [d] Ραχάβης καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς τῆς [e] λανθάνειν θεσπείας ὑπάρχει. [f] ὁ δὲ ἐκ πέμψας θεὸς αὐτὰς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας

pars ſeptima eſt) eos illorum admonebat quæ Moyſi polliciti ſunt, obſecrabatque ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ momento eis proſpiciendo defeſſus erat, & propter communem utilitatem alacriter ſemet ad promiſſorum fidem liberandam accingerent. Qui cum illum ſequerentur, armatis quinquagies mille *militibus*, ab Abila ad Jordanem ſtadia ſexaginta profectus eſt.

2 Cumque fuiſſet *illic* caſtra metatus, repente aderant ſpeculatores, nihil eorum quæ apud Chananæos eſſent neſcientes. Primò enim ignoti totam illorum urbem * ſine metu perluſtrarunt; ac *præſertim* mœnia, quà valida erant, & quà parum tuta illis munimenta, *obſervarunt*; portarumque etiam quænam infirmiores opportunum exercitui præberent introitum. Qui autem forte obvii erant *illos omnia* contemplantes neglexerunt, exiſtimantes eos, cognoſcendi viſendique cauſa, prout decet peregrinos, curioſis oculis res urbis perſpicere, ſed nequaquam animo hoſtili *id facere*. Ut vero ſub veſperam hoſpitium ſubierunt prope mœnia *civitatis*, quò perducti erant in cœnam, & jam tum de diſceſſu ſoliciti eſſe cœperunt, regi cœnanti indicatum eſt veniſſe quoſdam è caſtris Hebræorum ad urbem ſpeculandam, & nunc apud Rachabam divertentes magnam ut abdite lateant curam adhibere. Ille vero confeſtim *ſatellites* ad eos mittens, comprehenſos ad ſe adduci juſſit, ut eos tor-

fuit? Suſpicor hic aliud latere. Emoræi populi fuere, uni ex ſeptem populis Cananææ Deut. 7. 1. adeoque Emoræi dici poſſent ἐθδομαι μέρος fuiſſe τῶ χαναναίων. REL.

p Ὑπεμίμνησκεν] Ὑπεμίμνησκεν αὐτὰς *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

q Ὑπέχοντο] Τάττοντο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

r Ὁπλίσας] Ita *Baſ.* & *G.* ὁπλίτας πεντακισμυρίοις in *MSS. Vet. Interpr.* & *Zonara.* exiguo ſane diſcrimine, Verum *Joſephus* ſua computatione ad cenſum Iſraëlitarum (Joſ. c. 4. v. 13.) addit forte tribuum Transjordaniarum myriadem. BERN.

s Ἀβίλης] Ἀξίλης *Hen.* & *Busb.* & jam *Epiphanii* Codices. Ita ἀξιλὰ legimus in Onomaſtico S. Euſebii. ἀβέιλης *Samb. Big.* ἀβέιλης *Baſ. Gen.* & *Gall.* 1. quibus accedit Stephanus in Ethnicis, ἀβέιλη, πόλις ἐκὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ. ἀβέιλη eadem Antiq. l. 4. c. 8. §. 1. & *Abila* veteri Interpreti: necnon ἄβιλα, aut ἄβηλα Bell. l. 5. c. 3. exeunte. Nam illa omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* אבל, אבלה & אבילה, tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Jacet enim urbs illa in *Araboth Moab*, ערבות מואב, Num. c. 33. 49. i. e. *Abelſatim in locis planioribus Moabitarum*, Hieronymo interpretante: & præſertim Onceloſo, מישר שטים בבישריא דמואב, *miſaq; ſitîm bemiſrçaîa demoâb*, *prædium ſitîm in locis planioribus Moab*. Ita ἀβέιλα legimus in Onomaſtico S. Euſebii. ἀβέιλης *Samb. Big.* ἀβέιλης *Baſ. Gen.* & *Gall.* 1. quibus accedit Stephanus in Ethnicis, ἀβέιλη, πόλις ἐκὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ. ἀβέιλη eadem Antiq. l. 4. c. 8. §. 1. & *Abila* veteri Interpreti: necnon ἄβιλα, aut ἄβηλα Bell. l. 5. c. 3. exeunte. Nam illa omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* אבל, אבלה & אבילה, tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Jacet enim urbs illa in *Araboth Moab*, ערבות מואב, Num. c. 33. 49. i. e. *Abelſatim in locis planioribus Moabitarum*, Hieronymo interpretante: & præſertim Onceloſo, מישר שטים בבישריא דמואב, *miſaq; ſitîm bemiſrçaîa demoâb*, *prædium ſitîm in locis planioribus Moab*. Ita ἀβέιλα Chaldæo מהולא Judic. 7. 22. 1 Reg. c. 19. 16. LXX. Interpr. Joſephoque Ant. l. 8. c. 7. ἀβέιλα, de patria Eliſæi vatis urbe. Et ante hos omnes minorum Prophetarum aliquis ſubſtituit נחל השטים *nahal aſsatîm*, *Convallis Sittim*, aut (ut Plinius diceret) *Convallis Liviadis*; atque vero Jonathan כישר השטים, pro אבל השטים legis. BERN. Eo modo *Baſ. G.* & *Steph. Byzant.* Ἄβιλης *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ita Ἀβιλα *Euſebio* in *Onomaſtico*. Ἄβηλης *Big.* & *Samb.* Eadem Ἄβιλα p. 226. in pr. necnon Ἀβιλα aut Ἀβηλα in *Bello Jud.* l. 5. c. 3. exeunte. Illa autem omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Urbs hæc fuit regionis Perææ, ac ſortis Rubeniticæ, ſub monte Phogore, milliaribus Italicis ſeptem ½ à *Jordane*, totidemque à Philadelphia, à Liviade ſex duntaxat, ut nos docet *S. Hieron.* Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 435.

t Ἰορδάνλω] Ἰορδάνου *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* BERN.

v Ἐξήκ] Ἐξιὰ *Baſ.* & *Gen.* ἑξήκ *Epiphan.* & *Tar.* cum quinque Græcorum. BERN.

x Καὶ στρατοπεδεύσαντος] *Hebræorum autem par ſub mœnibus Jerichuntis jam ſatis explorate excipit* פונדקיתא *πανδοκεύτρια*, *nomine ita ambiguo non imperite vertit Jonathan Targumiſta ex Hebraico* זונה, רחב הזונה, & האשה הזונה *Joſ. c. 2. 2. & c. 6. 17, 24. Nam promiſcua malaque fama ſunt, ſemperque fuerunt hoſpes fœmina & meretrix, καπηλὶς καὶ πόρνη; ſicut diverſoria utraque fornices.* Πόρνη *tamen placuit* LXXII. *Int. atque abs his novi Inſtrumenti Scriptoribus, & ſine illis Flavio in hiſtoria patria. Vocabatur autem ea mulier dialecto Chananæa* Rachab רחב, *quod eſt* Laura *ſive* Euryclea; Rahab *S. Hieronymo, atque Interpreti Evangelii Hebraici καὶ ματθαῖον verſu quinto accurate ραχάβ. Joſepho pariter ραχάβη flexu Græco, vel ſane Hebraico Syroque* רחבת *& רחבא. Quippe ραάβη* Gall. 1. *& ραὰβ Apoſtolorum duorum, Clementiſque viri Apoſtolici ex Alexandrina verſione accepta venerant. Illa igitur, qua præſtructis ob Hebræos in ſolario lini faſciculis, quave factato quod vocant officioſo mendacio, quod tamen culpæ potius dabis & ingenio meretricio cum ſanctis Patribus Eccleſiæ noſtræ, quam referes unquam ad laudem, εἰς πίστιν καὶ ἔργα τὰ ραὰβ Epiſtolis Apoſtolorum adeo celebrata, ſicut Grotius audet, adverſus regis Jerichuntii nuncios protexit. Legis autem faſciculis lini apud hunc Antiquarium λίνα ἀσκαλίσι. Idem* גיעני כתנא manipuli lini *Targumo Jonathanis*, λινοκαλάμη *Alexandrinis*, ſtipula lini *B. Hieronymo*, *Hiſtorico Divino* פשתי העץ, linis ligni *locutione* ὑποκαλαστίδιον: *hoc eſt*, culmis lineis *ſeu* cannabinis, *quos ſummæ ædes ſolent in Oriente deſiccare* εἰς ξύλον, גבעולי פשתן *ut explicat Gloſſa Talmudica f. 43. b.* Beracot. *Noſtri Theologi goſſipium xylinum ea dictione intelligunt: at ſimplicius rectiuſque exponunt Deuterotæ c. 2.* Sabbat. כל היוצא מן העץ אין מרליקין בו אלא פשתן: *quo adnotat Mar Zutra*, פשתן איקרי עץ שנ" ותמכנם בפשתי עץ. *Hoc ergo ex beneficio ſanctæ paciſcitur Copa cum exploratoribus pro ſe ſalva ſuiſque, lemniſco puniceo ædes ipſius forte præmonſtrante, nimirum* θεὸ τῆ θυρᾷ (*ſic Joſephus, aliis* εἰς τὸν θυρεῶνα, בחלון *in feneſtra, v.* 18. *unde ſubmiſſi milites Hebræi*) *quando urbem patriam Hebræus funditus deleret. Sic enim magnis ominibus crediderat inſtitrix Phœniſſa, deſcriptore geſtorum Joſuæ, Jacobo Pauloque viris vere Hebræis, Clemente Chriſtiano, necnon Flavio Judæo, & Abulphetacho Samaritano magno aſſenſu referentibus. Interpretes autem* LXX. תקורת השני *reddunt modo* σημεῖον τὸ κόκκινον, *tanquam* אות השני, *& poſt illos Clemens Romanus; modo hoc vel plenius dictum* תקורת חוט השני *v.* 12. *iidem Græce faciunt* σπαρτίον τὸ κόκκινον, funiculus coccineus *S. Hieronymo: Jonathani eo animo dicitur* תורא דחוטא זהוריתא *i. e.* תור torro, *ſive* καλώδιον φοινικοῦν, *ſive Cl. Saadiæ phraſi* مسالك القرمز. *Nam* τίκτω *idem poteſt quod* καῦ, λιπάρειον. *Unde* תקורת השני μήλινθοι, *phaleræ, rubellæ. Hoc & Joſephus maluit intelligi. Verum longe excellit interpretatio myſtica Pontificis Romani, qua is ſtudet mitigare animos Corinthiorum:* θεσσαίδεκθ μὲ οἱ καθάσκοποι τῇ ραὰβ ἐθνικὸ σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τῆ εἴκθ αὐτῆς κόκκινον· θεόδηλον ποιοῦσες, ὅτι ΔΔΔ τῆ αἵματος τῆ κυρίου λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς πιστεύσι καὶ ἐλπίζουσι ἐπὶ τὸν θεόν. *Quicquid denique apud Rachabam bene merentem Speculatores juxta murum urbis lapſantes juraverant, mox Pontifex maximus Senatuſque Hebraicus, Imperatore equidem rogante, conceſſum habent & ratum. Vide infra §. 5, 7. & Joſ. c. 2. & c. 6. 17, 21. Et Hebr. c. 11. 31. Jac. c. 2. 25. Et Clementinarum prioris c. 12. ubi ex verſione τῶ ὁ'. fuſe declaratur pietas Rachabica.* BERN.

* *Sine metu perluſtrarunt;*] *Al.* per otium, *& licenter.*

y Ἔχει τὸν τρόπον] Ἔχοι *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἔχῃ *Baſ.* & *Gen.* Superius *Gall.* 1. αὐτῶν τὴν πόλιν κατενόησαν. BERN.

z Καθ' ἱερείαν] Κατὰ ἱερείαν *Samb. Big.* & *Gall.* 1. BERN.

a Καταγώγιον] Videtur καταγώγιον, non ut *Vulg.* καταγώγιον, legendum. Gloſſæ veteres Καταγώγιον, deverticulum, applicatio, diverſorium. REL.

b Ἡ φρουτὶς λιὼ.] Articulum negligit *Vat.*

c Κατασκεψόμενοί] *Gall.* 2. *Big. Tar. Samb. Hen.* & *Busb.* Scripſit itaque *Epiphan. quod exploraturi quidam civitatem.* Aut dices omnium temporum forma, κατασκεψάμενοί τινες, cum *Gall.* 1. *Baſ.* & *Gen.* Ibi loci θεσπέσιον unice *Samb.* BERN. Ita in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Aut dices (ut inquit *Bern.*) omnium temporum forma κατασκεψάμενοί τινες cum uno *MS.* & *Baſ.* & *G.*

d Ραχάβης] Ραάβης paſſim *Vat. Gall.* 1. & Ραὰβ *Epiphan.* & *Zonar.* ex LXX.

e Λανθάνειν] Λαθεῖν πῆς. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. λανθάνειν ἀσφαλείας *Vat.*

f Ὁ δὲ θεὸς πέμψας] Ὁ δὲ θεὸς αὐτὰς ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας legerat *Epiphan.*

torquendo *inde* disceret quo consilio isthuc se contulerint. Ut vero aliquid de adventu eorum Rachabæ innotuit, forte enim lini fasciculos super tectum siccabat, sub illis quidem speculatores *subito* occulit, missis autem à Rege dicebat, hospites quosdam ignotos paullo ante solis occasum apud se cœnatos discessisse: quos, si metuendi viderentur civitati, aut ad periculum Regi moliendum venissent, sine multo labore ab insequentibus comprehendi posse, *adjiciebat*. At illi, muliere eos ita *responsi obsequio* fallente, nihil doli suspicati abierunt, ne explorato quidem hospitio. Cum vero per vias excurrissent, quibus verisimile erat eos discedere & quæ ad flumen ducebant, nullo invento vestigio, à labore *eos persequendi* destiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, & discrimen quod pro eorum salute adiret (se enim in iis occultandis deprehensam non posse Regis vindictam effugere, sed cum universa domo sua perituram esse) ut in memoria tenerent, obsecrans, quando terra Chananæorum occupata penes eos esset gratiam pro salute præsenti rependere, eos domum se recipere jubebat, jurisjurandi religione data, ipsam suamque familiam servandas esse, cùm urbe expugnata omnes ejus incolas perimerent, prout ipsis decretum erat. hæc enim se novisse *ajebat* editis à Deo signis edoctam. At illi & de præsentibus gratias ei habere fatebantur, pariterque de futuris jurabant se ei revera gratiam relaturos esse. Ipsi autem suadebant, ut, cum urbem captam fore intelligeret, & facultates suas & necessarios omnes in diversorio deponens concluderet, januis lemniscos puniceos appendens: ut imperator, cum domum noverit, ab illa lædenda caveat. ipsi enim, dixerunt, *eam* indicabimus, propter tuum *nos* servandi studium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas; Deumque, per quem juravimus, deprecamur, ne cui *nostrum* ut jusjurandum violanti succenseat.

[g] Μάθοι τί] *Al.* μάθῃ.

[h] Αγκαλίδας] Αγκαλίδα legerat *Epiphan.*

[i] Επὶ τ τείγες] Επὶ τ τείχες *Basil. Gen. Gall.* 1. *Epiphanius*, *Comestorque Scholasticus.* Simile mendum jamdiu inhæsit ἀνδρόφοις LXXII. Int. Ezech. c. 40. 13. ἀπὸ τ τείχες τ θεῖ ἐπὶ τ τοῖχον τ θεῖ, *à muro thee usque ad parietem thee*, ut habuit vetus translatio Latina. Nam S. Hieronymus rectius vertit ex Hebræo, *à tecto thalami usque ad tectum ejus*, ἀπὸ τ τέγες τ θεῖ ἐπὶ τὸ τέγ⊙ τ θεῖ. Pari enim tinnitu aures Græcas feriunt tria hæc vocabula τοῖχ⊙, τεῖχ⊙, & τέγ⊙. Quinimo apud Josephum hunc *Big. Tar. Hen. Busb.* confirmant nobis lectionem rectam ἐπὶ τ τέγες, quod est in lingua principe עלי הגג Jos. c 2. 6. ἀπὸ τ δώματ⊙, *super solarium*, Interpretibus LXXII. Syris etiam Assyriisque עלי אוראי. BERN. Ita *Big. Hen.* & *Busb.* recte, ut constat ex *Jos.* c. 2. v. 6. in *reliquis* cum *Editis* ἐπὶ τ τείχες.

[k] Αποκρύπ]ῃ,] *Al.* κατακρύπ]ῃ.

[l] Τινὲς ἀγνῶτες] Τινὲς εἶεν ἀγνῶτες in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* & satis recte, si mox omnes cum *Epiphanio* legissent καὶ δειπνίσαντες ἀπαλλαγεῖεν, vel cum *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. Videsis *Zonaram* in *Annalibus* p. 29.

[m] Δειπνησάντες ἀπαλλαγεῖεν·] *Gen.* & *Gall.* 1. δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν. *Epiphanius* καὶ δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. *Big. Samb.* & *Basil.* δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν. Magnus Drungarius de eisdem, οἱ δ πεμφθέντες κατάσκοποι εἰς Ιεριχὼ διῆλθον, τὴν πόλιν ἅπασαν κατιόντες· γνωσθέντες δ τῷ βασιλεῖ τ χώρας μιῶνον. ὁ δ δύο αὐτὰς συλλαβεῖν ἐκέλευσεν. ὡς δ ἔγνω τὴν ἔφοδον τ ζητούντων τὰς ἄνδρας ἡ γυνὴ πρὸ τ φωτοφυλάκων ῥαδδ καλυμμένη, τὰς μ κατέκρυψε, λίνα αὐτοῖς ἀγκαλίδας ἐπιθεμένη· τοῖς δ ζητοῦσιν ἔλεγεν· ὡς οἱ ἀγνῶτες ἄνδρες ἐκεῖνοι, περὶ δείλην τ ἡλίου παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπηλλάγησαν. οἱ δ' ὕστερ αὐτὰς ὑπελθόντες τ γυναικὸς, ἄρασιν ἄλ⊙ ἀλλαχῇ τὰς ἄνδρας διώκοντες. ἡ δ ῥαδδ χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα τὰς ἄνδρας, καὶ μεμνῆσθαι αὐτῆς, καὶ ἀμοιβὴν ἀπλῶσαι τ χαναναίων χώρας ἐπικρατήσαντας. οἱ δ καὶ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν, καὶ ἡδέως ἂν ἡ πόλις ἁλίσκοιτο, τὴν κτῆσίν τε καὶ τὰς οἰκείας εἰς τὸ καταγώγιον ἐγκαθεῖρξαι αὐτῇ συνεβούλευον· ἀπαμειψόμενοι δ καὶ φοινικίδα ⊙ τ θυρῶν, ἵν' εἴη γνώρισμ⊙ ἡ οἰκία καὶ διαφυλάσσοιτο. καὶ οἱ μ ⊙ τὰς οἰκείας ἐσώθησαν, καὶ ἃς ἔπραξαν ἐδήλωσαν. BERN.

[n] Απόνως εἶναι] Απόνως εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[o] Υπελθόντες,] *Hen.* & *Busb.* ἐπελθόντες, & subinde ὀμόσαντες nullo bono. Ibidem ὀμόσαντες διώκειν καθ' ἃς *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* ὀμόσαντες καθ' ἃς *Basil. Gen.* & *Epiphan.* phrasi utraque probabili, & Athenis recepta. Mox *Gall.* 1. ἀπίχιαξ. BERN.

[p] Ομόσαντες] Ομόσαντες διώκειν καθ' ἃς *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[q] Εἰς τ ποταμὸν Φερέσαν,] Jordanem, quem solum esse navigerum flumen Palæstinæ scribit Ammianus Marcellinus. ירדן etiam nil nisi fluvium notat a ירד. Ita hoc ipso capite portionem Jitsaschar patere scribit usque ad ποταμὸν, Jordanem videlicet. REL.

[r] Καταλέντ⊙] Στυλέντ⊙ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Καὶ τ κίνδυνον] Καὶ τ κίνδυνον ἐπᾶσα ὧν ὑπὲρ &c. *Big. Samb.* nova manu & *Gall.* 1, 2. καὶ τ κίνδυνον ὧν ὑπὲρ *Samb. Basil. Gen.* & *Epiphanius.* Similiter *Busb.* & *Hen.* προσκαλέσασα λέγ μήνης ἔχειν τ κίνδυνον &c. BERN.

[t] Ωκ ἂν λάφυγεν] Ita ex *MSS.* in *Editis* ᾗ καὶ δ.

[v] Απολέσ]ῃ κακῶς·] Ita *Basil.* & G. ἀπολεῖ]ς *Big.* & *Samb.* ἀπολέσαι *Vat.*

[x] Εκέλδυεν] Ita *MSS.* in *Editis* ὠκέλδυσεν.

[y] Οταν τὴν πόλιν] Οταν εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες, φθείρωσιν αὐτὴν καὶ πάντας τὰς ὑπ αὐτῇ legerat *Vet. Interpr.*

[z] Οἱ δ καὶ τ παρόντων] Οἱ δ καὶ περὶ τ π. *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[a] Καὶ περὶ τ μελλόντων] Ita *Big. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *cæteris* καὶ περὶ τ αὐθις.

[b] Θυρῶν] Θυρῶν pro θυρίδ⊙ posuit *Josephus.*

[c] Αναπείναντα φοινικίδας·] Αναπεῖσαι φοινικίδας *Gall.* 2. & *Big.* ἀναπείναντα φοινικίδι *Tar.* ἀναπείναντα φοινικίδας *Basil. Gen. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. quod est, *appensis lemniscis seu phaleris puniceis.* Verùm apud Flavium ἀναπείναντα φοινικίδα numero minimo olim legerant tam *Epiphanius* Scholasticus quam *Zonaras* Drungarius, *coccineum funem appenderet.* BERN. Αναπιθεῖναι soli *Big.* & *Gall.* 2. ἀναπείναντα φοινικίδα olim legerant *Vet. Interpr.* & *Zonaras.* Est qui conjicit ἀναπείναντα φοινικίδι.

[cc] Οπως εἰδὼς] *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphan.* & *Zonaras.* ὅπως ἰὼν τὴν οἰκείαν *Basil.* & *Gen.* ὅπως τὴν οἰκίαν ἰδὼν *Hen.* & *Busb.* Nam ἰδὼν & εἰδὼν apud Criticorum priscos valebat cum ἰὼν, tum etiam μαθὼν. BERN.

[d] Μιώσομεν] Sic *Hen.* & *Busb. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *Editis cæterisque* μιώσει, satis eleganter. BERN. & HUDS.

[e] Τῶν σῶν,] Τῶν σῶν, ἢ σύ, σὸν ἂν &c. legerat *Epiphan.* Forsan σοί τι σὸν &c. BERN.

[f] Επενέγκαις] *Al.* ἐπενέγκοις.

[g] Μηδεὶ] Μηδὲν ὡς quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.*

εφναι.

εἶναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα σωθέντες ἐχώρουν, ἀφὰ δὲ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτὰς · καὶ διασωθέντες, πρὸς τὰς οἰκείας ἐδήλωσαν ὅσα πράξαντες ὑπὲρ τῆς πόλεως ἦκον. [h] Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς [i] σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν Ῥαχάβην · οἱ δ' ἐπεκύρουν τὸν ὅρκον.

γ'. Δεδιότος δὲ τὸν στρατὸν τὸν διάβασιν · [k] μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, [l] καὶ ὅτε γεφύραις πορευτὸς, ἀ γὰρ [m] ἔζωκτό πω πέρην, βυλομένοις τε γεφυροῦν οὐκ ἔξειν σχολὴν ἔφασαν τὸν πολεμίων [n] ὑπελάμβανον, [o] πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων · [p] διάβατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται [q] ὁ Θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν, μειώσας [r] αὐτὸ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ὑπαρχὼν [s] ἡμέρας Ἰησοῦς, διεβίβαζε [t] τὸν στρατὸν καὶ τὴν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. [v] προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν [x] ἔχοντες · [y] ἕπεσθαι δὲ τοῖς Λευίταις, τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ θυσίας σκεύη κομίζοντας. εἵποντο δὲ τοῖς Λευίταις [z] καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, [a] μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, [b] δεδιὼς μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις [c] ἐμβᾶσιν [d] πο-

Et illi quidem hæc polliciti abibant, cum se funè de mœnibus demisissent: atque incolumes ad suos reversi iis renunciaverunt quæcunque in urbe gessissent. Tum Jesus Eleazaro pontifici & senatui indicat, quæ fuerant ab exploratoribus Rachabæ jurata: atque illi jusjurandum *eorum* confirmabant.

3. *Imperatore autem de trajectu solicito (nam pleno tum alveo ferebatur fluvius, & pontibus transiri nequibat, nam nondum iis junctus erat, neque, si ponte jungere vellent, id hostes passuros esse arbitrabantur, neque navium copia erat) Deus se facturum esse promisit ut fluvius illis trajiceretur, *aquarum* ejus abundantiam imminuendo. Atque Jesus, duobus præteritis diebus, exercitum totamque multitudinem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca præibant: deinde *procedebant* Levitæ, Tabernaculum gestantes, & vasa sacrificiorum ministerio destinata. Levitas autem tributim sequebatur turba universa, infantibus & mulieribus in medium conjectis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur. Ut vero sacerdotibus, primis ingressis, vadari posse visus est fluvius, profun-

Israëlitis Jordanum trajecturis Deus viam aperuit. *Jos. c. 3.*

h Ἰησοῦς τε] Ἰησοῦς ὁ *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

i Σκοποῖς ὁμοθέντα] Recte *Bas.* & *Gen.* ab ὦμος. τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα *Gall.* 1. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέντα *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* secunda manus. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέντα *Samb.* prius. τὰ τοῖς κατασκέποις ὁμοθέντα *Tar.* BERN.

k Μέγας] Pluviis *scilicet* serotinis turgidior & effusior: quod *Aristeas* etiam memoravit, & *Jesus* in *Ecclesiast* c. 24.

1. *Imperatore autem de trajectu solicito*] *Cum duci Chananæam adfectanti obsisteret Jordanes torrens, neque ponte neque pontonibus perdomandus, sed jam pluviis serotinis turgidior & effusior, quod Aristeas etiam memoravit, & in Ecclesiastico suo Jesus c. 24. Deus viam victuro populo aperit. Die enim tertio ab exercitu propter Jordanem admoto Jos. c. 3. 1. gente Hebræa ordine pone Clerum procedente, teneriscque familiarum in medium conjectis, rem miram & divinam! simul atque Sacerdotes qui Arcam ferebant, Jordanis aquis extremis meros pedes tinxerant, illico discussus amnis partim in Mortuum mare defecit, partim Gennesaricum contra refugiens stetit protinus in cumulum; donec Aaronidæ siccum alveum cum symbolo præsentis faventisque Numinis desererent, transmissis prius ignoto lato festinoque itinere copiis popularibus, iterumque locum ac cursum suum fluvio cederent.* Τί ἐστι Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; מלפני ארון: מן קדם אתה אלוה, ut sonat *Antiphonon Davidis* ψ. 114. *de Theca, seu potius Diatheca omnia potentis Dei, quæ tunc ad ripam accesserat. Præ animo adeo suo habuit Rex facundissimus exclamationem istam nobilissimi Ducis c.* 3. 13. ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τοῦ Δεσπότου πάσης τῆς γῆς (καὶ μὴν τοῦ χαναναίου) διαβαίνει ἔμπροσθεν ὑμῶν τὸν Ἰορδάνην, דרכון כל ארעא *Chald.* & *ex adventu rei c.* 4. 7. הנרת ארון ברית ארון כל ארץ נכרת מימי הירדן מפני ארון ברית יהוה. *Pie igitur sudent Talmudi Conditores* Beracot f. 49. *ad trajectum Jordanis quemque Judæum Numini Maximo benedicere, qui aquas ejus coram Eleazaro Pontifice jam olim dissiparat. Traditum enim est patribus Pharisæis de miraculoso transitu Jordanis f.* 33. *b.* Sota *T. B.* בכל יום ארון נוסע אחר שני רגלים והיום נסע תחלה. *Hoc idem expressit Chronicon Samaritarum,* امر الله ان اعملوا ان صندوق عهد الله عابر قدامكم. *Insuper addit, voce una voce magna exclamasse populum sacrum dum transiret,* κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς, יהוה אלהינו יהוה אחד. *Unde repente, Deus fecit, aridum iter relictum vexillis Hebraicis,* ووقعت البالة بقدرة الله ومشيت وصارت الارض يابسة. *Præclare etiam agit de illo prodigio Origenes noster in Homiliis,* Consistit ordo Sacerdotalis & Leviticus: & aquæ velut reverentiam quandam Dei mysteriis referentes, cursum suum refrænant, & coacervantur in cumulum, iter Dei populo innoxium concedentes. Tibi vero, Christiane, qui per Baptismi Sacramentum Jordanis fluenta digressus es, Divinus sermo majora multo & celsiora promittit. Iter tibi per aëra ipsum & transitum pollicetur, 1 Thess. c. 4 4. 17. Omnis justo creatura famulatur. *Et post paucissima,* Si vero ad mysticum Baptismi veneris fontem, & consistente Sacerdotali & Levitico ordine invitatus fueris venerandis illis magnificisque Sacramentis, quæ norunt illi quibus nosse fas est; tunc etiam Sacerdotum ministeriis Jordane digresso terram repromissionis intrabis: in qua te post Moysen suscipit Jesus, & ipse tibi efficitur novi itineris dux. *Coactas autem aquas dicit fuisse ὁ ἅγιος cumulate* נד אחד: נד׳ איכה, *quod Aquilæ editori εἰς σωρὸς, πῆγμα in* LXX. *Interpr.* instar montis *S. Hieronymo: quo facto ἐπάσθησαν ὁ λαὸς καὶ διέβη,* Jos. c. 4. 10. *sicut jussum fuerat* לא יעברתם בדרך מתמול שלשום *c.* 3. 4. *De intervallo demum, quod Jordane refugiente patuit, accurate statuitur* v. 16. ἕως ἀδὰμ ἧς πόλεως σαρθὰν, *aut verbis antiquis* באדם העיר אשר מצד צרתן, *à Bethabara* (*sic interpretor*) *ad Adamam, villam prope Sarthanam. Vel aliis siquis & propinquis urbibus siccati fluvii intercapedinem æstimare mecum malit, quasi à*

Liviade ad Scythopolin refluxum est. *Quod est phrasi sacra, quantum jacet inter Bethsanem & Abelmeulam,* 1 *Reg. c.* 4. 12. *aut Josepho explicante inter Salomonica, juxta Magnum campum cis fluvium. Vel denique pene inter duas Bethabaras, duos Trajectus, Gennesaricum & Jerichuntinum, tam amplo vulnere pandit fluvius terminalis Chananææ. Ampliet licet R. Judas in* Sota *T. B. f.* 34. *sic amat, recurrentium rursum undarum acervum in aream duodecies duodecim milliariorum quadratorum,* כנגד כותי ישראל. BERN.

l Καὶ ὅτε γεφύραις] Ita *MSS.* in *Editis* deest καί.

m Ἔζωκτό] Eo modo *Bas. G.* & *Gall.* 1. in *ceteris* ἴζωκτό πω σφι.

n Ὑπελάμβανον,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ὑπελάμβανε *Bas.* & *G.*

o Πορθμείων] Πορθμῶν τε *Bas.* & *Gen.* πορθμοί τε *Gall.* 1. πορθμίων τε *Tar.* πορθμείων τε *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Josephum etenim se legisse indicat noster Severus, quando ait in historia, *Sed Jordanis flumen validissimum transitum prohibebat, quia neque navium copia pro tempore erat,* (i. e. πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων) *neque vadari fluvius poterat, qui tum pleno alveo ferebatur.* Hic silet Epiphanius Scholasticus. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* πορθμῶν. Est qui malit πορθμίων. De hac voce videsis *H. Steph.* in *Thes. Gr.* t. 3. 186.

p Διαβατὸν] Vel cum *Epiphanio* διαβατὸν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν: vel ex *MSS. Big.* & *Samb.* διαβατὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν: vel denique juxta *Gall.* 1. διαβατὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιῶν. BERN.

q Ο Θεὸς] Ex *MSS.* in *Editis* deest articulus.

r Αὐτὸ τὸ πλῆθος. Αὐτὸ τὸ πλῆθος τοῦ ῥεύματος. καὶ δύο &c. solus *Vat.*

s Ἡμέρας Ἰησοῦς,] Die tertio ab exercitu propter Jordanem admoto, *Jos.* c. 3. Ἡμέρας τὸ ὀδὸ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. superflue. Nisanis enim mensis dies octavam nonamque intelligit. BERN. & HUDS.

t Τὸν στρατὸν] Τόν τε στρατὸν *Bas.* & *G.* contra quinque *MSS.*

v Προῆσαν] Προήεσαν *Samb.* προεῖπον *Schotanus.*

x Ἔχοντες·] *Bas. Gen. Gall.* 1. *Epiphaniusque.* Sic enim fecerat elegans manus Josephi. Verum *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* id mutant in vulgarius φέροντες. Sæpius enim repetitum Jos. c. 3. de eisdem הכהנים נשאי ארון הברית, proprie οἱ ἱερεῖς: & quidem והכהנים הלוים, phrasi non infrequenti. Nam Josua Levita celebris inter Scholasticos Urbis numerabat 24 loca sacra, ubi obtinet hæc ἐπίθεσις, זורה אחר שהן *Sota* c. 7 f. 21. c. T. Jerof. *Sacerdotes stirpis Leviticæ*, ut rite vertit S. Hieronymus, notaveratque ante in Hexaplis suis Adamantius. Quippe Jonathan & LXX. Græci legerant potius והכהנים והלוים נשאים אתו, οἱ ἀγόντες τὸν κιβωτὸν τοῦ Δεσπότου. Pertinuit autem revera ad Sacerdotium Thecam tam Divinam summissis humeris comportare: quamvis ter duntaxat ita factum autumarint Doctores Babylonii f. 33. b. *Sota*, propter Num. 3. 31. Ego potius reor Caathitarum apicem Aaronidas fuisse κιβοφόρους, cæteros ejus gentis κιβοτόλακας: illos quoties migrandum esset, sustulisse Arcam, Adytaque sanctissima pignora; hos candelabrum portasse, reliquaque vasa τὰ ἅγια ἤτοι τὰ ἡκάλα. Vide facinus Ozæ Levitæ 1 Par. c. 13. 10. & Num. c. 4. 15. BERN. Φέροντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus eleganter.

y Ἕπεσθαι] Ἕπεσθαι μετ' αὐτοὺς οἱ Λ. *Big.* & *Samb.* nimio opere.

z Καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος,] *Samb.* manus non prima καὶ φυλακὰς ὁ πᾶς λαός. Imo πᾶς λαὸς *Hen.* & *Zonaras.* πᾶς ὁ στρατὸς *Epiphan.* BERN.

a Μέσους ἔχων] Μέσους δ' εἶχε π. *Vat.*

b Δεδιὼς] Ita *MSS.* in *Editis* καὶ δεδιώς.

c Ἐμβᾶσιν] *Bas. Gen.* & altera manus *Samb.* ἐμβάσιν, minus recte. Sic enim soleas suas Atthides solebant appellitare. BERN.

d Ποδὸς] Ἐδοξε ποδὸς εἶναι ὁ π. *Vat.*

funditate quidem ejus inhibita, glarea autem, quod neque multus neque celer fluxus esset ut ipsam vi auferre posset, in fundo jacente, omnes jam audacter fluvium trajecere; qualem eum se facturum esse prædixerat Deus, talem *fieri* animadvertentes. Steterunt autem in *alvei* medio sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod ubi factum est, *tum demum ipsi* egressi sunt sacerdotes, [1] iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes. Et fluvius quidem statim ut exissent Hebræi auctus est, suamque recuperavit magnitudinem.

Ex lapidibus XII. *e Jordane sublatis, altare statuit, idemque victimis consecrat Jesus. Jos. c. 4.*

4. [2] Illi vero, quinquaginta stadia progressi, castra decem stadiis à Jerichunte locant. Jesus autem, aram à lapidibus, quos singuli tribuum principes ex alveo propheta jubente sustulerant, *statim* exstruens, *posteris* in monumentum *mirandæ* fluminis scissuræ, super eam Deo sacrificavit; Paschatis etiam festum illic loci celebrant *universi*, rebus omnibus quibus prius contigerat eos egere, tunc facile abundantes. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & reliqua prædam faciebant: tunc enim & mannæ cibus eos defecerat, quo per annos quadraginta fuerant usi.

Quo modo Jericho capta est. Jos. c. 6.

5. [3] Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus, nullum in eos impetum facerent Chananæi,

ρῶτος ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, ⸀ μὲν βάθυς ἐπεχημένα, ⸀ ἦ κάχληκ⟨ος⟩, τῷ μὴ πολὺ εἶναι μήδ' ὀξὺ τ ῥοῦ ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ, [e] ἀλλὰ τὰ ἐδάφους κειμένα, πάντες ἤδη θαρραλέως [f] ἐπεραιοῦντο τ ποταμόν· οἷον [g] αὐτὸν ὁ Θεὸς ποιῆσαι ποιήσειν, τοιοῦτον καταλαμβάνοντες. ἔστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ⸀ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ πάσφαλὲς ἀψάμενον τύχῃ. πάντων ⸀ διαβάντων ἐξῆσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν καὶ τῷ συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς αὖθις ἐκβαίνοντων αὐτὸν τ Ἑβραίων ηὔξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος.

6. Οἱ ⸀ πεντήκοντα προελθόντες στάδια, [h] βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τ Ἰεριχοῦντος. Ἰησοῦς ⸀ [i] βωμὸν ἐκ τ λίθων ὧν ἕκαστος ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τ βυθοῦ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος, ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γνησόμενον τ ἀναχαιτῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ τὴν Φάσκα [k] ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς προτέρων συνέβαινε σιτανίζειν, τότε ῥᾳδίως ἀπορουμένων. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τ Χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ [l] λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τ μάννης ἐπελελοίπει τροφή, χρησαμένους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

7. [m] Ὡς ⸀, ταῦτα ποιούντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξῆσαν οἱ Χαναναῖοι, τὰ χήρεις δ' ἡσύχαζον, πολιορ-

e Ἐπὶ ⸀ ἐδάφους] Αντ' ἐδάφους *Big.* & *Samb.*

f Ἐπεραιοῦντο] Sic *MSS. Epiph.* & *Zonar.* in *Baſ.* & *G.* ἐπορεύοντο.

g Αὐτὸν] *Big. Samb Epiph.* & *Schol.* Perinde valet prius excusum αὐτός. Hæc & sequentia ita redegit in arctum *Zonaras*: ⸀ ἰορδάνης μὲν πολὺ ῥέοντος, ὅταν τοῦ ἐρᾶσθαι ὁ ἰησοῦς ἐπ' αὐτῷ διείλεται. ᾠήσαντο μὲν οἱ ἱερεῖς, τὴν κιβωτὸν αἴροντες· εἶτα οἱ λαοί), κομίζοντες τὴν σκηνήν. ἐπόντο ⸀ τούτοις ὁ λαός. ὡς ⸀ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐκβᾶσιν ἀνεκόπη τὸ ῥεῦμα ⸀ ποταμοῦ, πάντες διῤῥύησαν ἐπεραιώθησαν. ἔστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ὁ Ἰησοῦς τὸ πλῆθος· εἶτα κακεῖνοι ἐξῆσαν, ἐλεύθεροι ἀφέντες τὸ ῥεῦμα χωρεῖν. καὶ τῶ δέκα σταδίων τ Ἰεριχοῦντος στρατοπεδεύουσι. BERN.

1. *Iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes.*] *Al.* cursu fluminis jam in integrum restituto, *aut*, liberum ei solitum cursum relinquentes, *aut demum*, liberum jam fluvium relinquentes, ut more suo decurreret.

h Βάλλονται στρατόπεδον] *Epiph.* βάλλονται στρατόπεδον. *Samb.* προσελθόντες στάδια, βάλλοντες στρατ. BERN.

2. *Illi vero, quinquaginta stadia progressi,*] *Prima igitur castra ponunt Hebræi in Galgalis telluris diu pollicitæ, decem stadiis à Jerichunte, quindecieſque decem cis Jordanem, ubi etiam altare saxorum* XII. *Jordanicorum statuit victimisque consecrat Josue; grandium sane singulorum lapidum Lazaro Jurisconsulto* Sota f. 34. *quantum pendant* 40. *sata Judaica aut* 60. *modii Italici. Sic Imperatorem prædecessor ejus jusserat Deut. c.* 27. 2. *Eodemque in loco Pascha omnium tertium, primum legalium, celebratur per septiduum frugibus novis, spoliisque agri Jerichuntini; manna tum primum deficiente,* XL. *annorum prodigioso cibo, Jos. c.* 4. & *c.* 5. & Sota *f.* 33. *b. T. B.* & *in volumine* ⸀ יוחסין *Ex. c.* 16. 35. *Illum equidem versiculum manus sacra adjecerat operi Mosaico, manus antiquior Esdræ bono scriba. Verum* גלגל *Masoretæ Judaici sonant* Gilgal, *Alexandrini Syrique Arabesque* γάλγαλα: *atqui Samaritæ in historiis locum istum vocant* جلبلة Galila, *item Syrus Jos. c.* 15. 7. *quod sæpius Galilæam regionem denotat. Insuper* τῇ ἐπαύριον τὸ πάσχα *Jos. c.* 5. 11. מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח, die Nisanis XVI. *Josephus & Talmudici interpretantur. Hi quidem* Ciddusim f. 37, 38. Zebachim f. 118. Jebamot f. 7. Rosasana f. 13. *Puto equidem rerum Josue scriptorem posuisse hanc phrasin pro Mosaica non minus ambigua* מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת: *utrasque tamen signare diem oblati* Gomeri, *messisque adeo legitimæ principium*, יוֹם קְרִבַת הָעֹמֶר. *Eundem etiam diem definit Uzielides Ex. c.* 16. *v. penult. ubi ait, Hebræos mannam esse post defunctum Moysen adhuc dies quadraginta*, ית מנא אכלו ארבעין יומין בתר מותיה של משה. *Quanquam Chronographo Samaritico & nonnullis perplaceat Judæorum defectum mannæ, Paschaque de frugibus Chananæis adparatum, in vesperam* XIV. *mensis primi rejicere. Imo ille, distinguens omnino campos Jerichuntinos à* جلبلة *Galila:* ورحل بنو اسرائيل من جلبلة ونزلوا في مرج ريحا في اربع عشر يوما من الشهر الاول ولكلوا الغطير بين الرويين من مغل الارض ولم ياكلوا المن بعد ذلك. *Josephus vero non distinguit inter Galgala & prata Jerichuntis: sed populum refert prope monumentum ex Jordanico lapide editum* בגלגל *isse feriatum. Utraque sane opinio verbis sacris uti vult, Jos. c.* 5. 10. BERN.

i Βωμὸν] *Gall.* 1, 2. *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν τε βωμὸν, ὃν ἐκ τ λίθων ἕκαστος ἀνείλετο &c. Typis prioribus. Vel emendabis ἰησοῦς ⸀ τόν τε βωμὸν, ἐκ τ λίθων ὧν ἕκαστος —ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ· καὶ τὴν Φάσκα ἑορτάζειν &c. Sic enim magnus Drungarius ea in Annalibus interpolavit, βωμὸν δ' ἐκ τ λίθων ὁ ἰησοῦς ἱδρυσάμενος, ὧν ἕκαστος τ φυλάρχων κατ' ἐπιτολὴν αὐτῷ (μᾶλλον potius dixerat Flavius, licet verum utrumque) ἐκ ⸀ βυθοῦ ⸀ ἰορδάνου ἀνείλετο, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὴν ἑορτὴν ⸀ πάσχα ἑώρταζε· τότε δ' αὐτὸς καὶ τὸ μάννα ἐπιλελοιπός, χρησαμένους αὐτῷ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. ἤδη γὰρ ἦν πόσεων ἐκ τ χώρας πάντων ὧν περ ἐδέοντο. Pariter Tarasii Coadjutor, καὶ ἔφαγον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ ⸀ σίτου τ γῆς ἄζυμα καὶ, ταυτηνὶ, ἀπὸ σίτου γῆς. ὅπερ μέχρι σήμερον ἐστὶν ἰδεῖν ἐν Ἱεριχοῖ καὶ τῇ ἑκατέρωθεν ἀμπελῶνι ἐπιμελείαν γλυκάζουσι. BERN. Sic ex *Big. Samb. Hen. Busb. Gall.* 1. 2. & *Epiph.* τόν τε βωμὸν, ὃν ἐκ τ λίθων ἕκ. in *Editis.* τόν τε β. ἐκ τ. λ. ὃν ἕκ. *Vat.* vel cum *Bernardo* emendabis, τόν τε βωμὸν, ἐκ τ. λ. ὃν ἕκ. dein ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ, καὶ τὴν Φάσκα ἑορτάζειν &c. quo modo fere *Zonaras*, p. 29. *Al.* ἑώρταζον & ἑόρταζεν. καὶ τὴν πάσχα πᾶς ὁ λαὸς ἑώρταζεν ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ legisse videtur *Vet. Interpr.*

k Ἑόρταζον] *Busb. Hen. Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* ἑώρταζον *Burius* sequutus Grammaticastros. ἑόρταζεν *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* necnon ἑώρταζεν hyperbibasmo vulgari *Johannes Zonaras.* Ni alibi apud Josephum forma φάσκα teneret, jam dicerem asperius τὴν φάχα, à nomine Syriaco פִּסְחָא, suppresso jam ἑορτὴν. BERN.

l Λείαν ἦγον] Λεῖον ἦγον *Gall.* 1. λίαν ἦγον *Epiphanius* cæcutiens. Mox *Gall.* 1. ἡ τ μάννα. BERN.

m Ὡς ⸀, ταῦτα ποιούντων] *Busb.* & *Hen.* suo more, ὡς ⸀ τὴν χώραν δηώντων τ Ἑβραίων τειχήρεις ἦσαν οἱ Χαναναῖοι, πολ. αὐτὰς ἔγνω ὁ ἰησοῦς. Vehementer hoc expressit Historia sacra. ἡσυχὼ συγέρει ὁμοσυγέρει. BERN.

3. *Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus,*] *Circum Jerichunta totius Palæstinæ florem urbiumque amœnissimam, at jam clausam undique, & firmiter obmunitam, certe* סגירת ומכנרת, *à die* XV. *Nisanis per sanctam, lætam, felicemque Azymorum hebdomada, quanquam Rabini recentiores pompam illam statim à festo die Nisanis* 22. *cæptam referant in majore suorum Chronicorum, Dei Arcam victricem comportant Aaronidarum præcipui, præeunte cum bucinis septem fratrum choro, militemque circumfusum clangoribus suis instante. Post Sacerdotium Senatores incedunt. Quum jam civitatem devotam sexies obiisset Dei acies, ecce die ultima Festi, quæ fuit* 21. *Nisanis, & quidem Sabbatina, ut Joses Pharisæorumque Schola plena tradunt* Sabbat *f.* 4. 4. *a. T. Jerof.* καὶ εἰκότως, *Imperator Divino Numine fretus acclusque, pollicetur militi septies equidem tunc lustraturo expugnationem loci, mœniis per miraculum corruentibus: simulque perimere jubet quicquid animantium ibi extra Rachabæ hospitium repererint; auro tamen argento atque duriore metallo Providentiæ propugnanti ritu primitiarum reservandis ac sacrandis. Quippe ni tam* נחשת *quam* ברזל *sacri Scriptoris Jos. c.* 6. 19. *Flavius iste* χαλκὸς *vocabulo unico expressit, more Græciæ antiquæ. Præterea* שופרות הובלים σοφιζόμενοι ἰωβηλίμ *Historici Divini, & Aquila, & Interpr.* LXX. *sæpius* σάλπιγγες ἀφίσεως; *melius reddidit Josephus* κερατίνας, *& c.* 8. *hujus libri* κερατῖναι κέρατα. *Symmachus interpretatur eadem Hebraica* σάλπιγγες κεραστικαὶ, *vel potius* κεράειαι: *quomodo & apud* LXX. *Interpr. legi suadeo v.* 13. *pro* σάλπιγγες ἱεραί. *Hoc ipsum confirmat Jonathanis* σοφισθεὶς ἐκέρασεν δικεραῖα, corneæ de sincipite arietino: *item animadversio Josis nobilis Deuterotæ, quam leges* Rosasana c. 3. §. 2. *necnon R. Aquibas f.* 26. *a. ejusdem Massictæ: ubi ab ore refert calonum Gallicorum, ut legit Bartenorius, aut potius Arabicorum* יובלא הוא דקרא. *Nam dux gregis vocatur Gallice* un belin; *interque pastores Arabum*

λιορκεῖν αὐτὰς Ιησοῦς ἔγνω. [n] καὶ τῇ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρα τὸ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς [o] φέρουσι· πρὸ δ' αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν· [p] οἱ καὶ προήεσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν [q] σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ στρατὸν εἰς ἀλκήν, πρειόδουόν τε τὸ τεῖχος [r] ἑπομένης τ γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τοῦτο γὰρ ὅδεν ἐποίησαν [s] πρειστότερον, ἀνέζυξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο μὲν ἡμέρας ἐξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν [t] Ιησοῦς συναγαγὼν καὶ τ λαὸν ἅπαντα, τοῖς ἄλλοις [v] αὐτῷ τ πόλεως ὑπηγόρευσε· ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τούτοις παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν [x] μέντοι πάντ' ὅν τινα οὐ λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποστῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ [y] παρεχωρήσαντας, μήτε πρὸς ἁρπαγὴν γνομένους πρὸς ὀργὴν φύγοντας τοὺς ἐχθρούς· ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν [z] αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. [a] ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα [b] σκέλδε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν [c] κατωρθωμένων τῷ Θεῷ τηρεῖν, [d] ὡς τ πρῶτον ἁλισομένης πόλεως εἰληφότας· σώζειν δὲ μόνην Ραχάβην καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, διὰ τοὺς γνομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.

ε'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ στρατὸν, [e] προσῆγεν ἤδη τὴν πόλιν. πρεισέσειν δὴ πάλιν τὴν πόλιν, ἡγεμένης τ κιβωτοῦ, καὶ τ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ πρειελθόντων ἐπάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἡρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τ Εβραίων.

ζ. [f] Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ιεριχοῦντα, [g] πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ· πρὸς τὴν παράδοξον τ τείχους ἀνατροπὴν ἔκπληξις καὶ φόβος ἐνέπεσε τοῖς πολεμίοις, καὶ μηδὲν ἔτι δυνάμενοι μηδὲ τὰς χεῖρας ἀνασχεῖν ἐπὶ τοὺς ἀναιρουμένους, ἀλλὰ καὶ τὰ ὅπλα ἀφέντες, ἐν οἷς ἦσαν ἕκαστοι, ἔφευγον, ἐπιλαμβανόμενοι τῶν ἀπορωτάτων τόπων, ὡς ἐκεῖ τὴν σωτηρίαν ἔχοντες· ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖ τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ κίνδυνον ἐξέφευγον· ἐπιπεσόντος γὰρ αὐτοῖς χαλάζης μεγάλης καὶ πολλοὺς ἀπολεσάσης, οἱ λοιποὶ τῶν ἀναιρούντων ἐγένοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἐπιλιπεῖν ἔδοξεν, ὡς μὴ τὴν νύκτα ἐπιγενομένην ἀναπαύσασθαι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκτείνασθαι, [h] ἐκέλευσεν ὁ Ἰησοῦς στῆναι τὸν ἥλιον, ἕως ἂν τιμωρήσωνται τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἔστη μέσος οὐρανοῦ, καὶ τὴν δύσιν ἐπέσπευδεν ἡμέρας ὅσον δυοκαίδεκα ὥρας. [i] τοσαύτην γὰρ ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι φασὶν, ἐν ᾗ μόνῃ τοῦ ἡλίου πρὸς ἀνθρώπου φωνὴν ὑπακούσαντος, οὐδεμία ἄλλη γέγονεν ἢ πρὸ αὐτῆς ἢ μετ' αὐτήν. [k] ἀληθεύειν δὲ τὸν λόγον τοῦτον ἔστιν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις γεγραμμένον. [l] ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων ἐν οἷς ἀκριβῶς ἐστιν εἰδέναι, τοῖς ἐκεῖ γεγραμμένοις ἐντυχεῖν παρακαλῶ.

η'. [m] Ἡ μὲν οὖν πόλις οὕτως ἐκ τρίτου κατελήφθη τοῦ μηνὸς ἐν ᾧ τὰ ἄζυμα τοῖς Ἑβραίοις ἑορτάζεται· ἐν γὰρ τούτῳ τὸν καιρὸν ἐξήλθομεν ἐξ Αἰγύπτου· ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ καλουμένῳ, ὃς ἐστὶν αὐτοῖς Νισὰν, ἐν τούτῳ καὶ τὴν πόλιν ἐκράτησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν πόλιν ἐκράτησαν, ἐνέπρησαν μὲν τὴν πόλιν καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ, χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ θησαυρὸν ἀπέθεντο· τὴν δὲ Ῥαχάβην καὶ τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς ἐσώσαν, ἐπεὶ καὶ τοὺς κατασκόπους ἐκρύψατο· καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐν τοῖς Ἑβραίοις οἰκεῖ, διὰ τὸ προφητεῦσαι τοῦτο τοῖς κατασκόποις. [n] ἐκάη δὲ καὶ τὸ τεῖχος ὑπὸ τῶν Ἑβραίων. [o] κατηράσαντο δὲ τὸν τὴν πόλιν ἀνοικοδομήσοντα καὶ τὰ θεμέλια αὐτῆς ὑποβαλόντα τοῖς πρωτοτόκοις αὐτοῦ τέκνοις, καὶ τοῖς νεωτάτοις τὰς πύλας ἐπιστήσοντα. [p] ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐκράτησαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα ἐνέπρησαν, ἐπορεύοντο ἐπὶ τὴν Γαιζηνῶν πόλιν.

θ'. [q] Ἐπεὶ δὲ ἐκείνη τε καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἔθνη ἐπύθοντο τὰ περὶ τὴν Ἱερειχοῦντα γεγενημένα, ἔδεισαν μὴ καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἴοιεν· καὶ συνελθόντες εἰς τὴν Γαιζηνῶν πόλιν, ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ πολέμου. ἦν δὲ τοῖς Γαιζηνοῖς ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος, ὀνόματι Γαβαών· [r] ἐπεὶ δὲ τὴν Ἱερειχοῦντα καὶ τὴν Γαιζηνῶν πόλιν ἐκράτησαν, ἐδεδοίκει μὴ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἴοιεν· καὶ ἐπεὶ τὸν Ἰησοῦν ἐπυνθάνετο ἐπὶ τὴν Γαιζηνῶν πόλιν ἐλαύνειν, ἔγνω πρεσβευτὰς πέμψας πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ποιήσασθαι. [s] ἦν δὲ τὸ ἔθνος τοῦτο τῶν Χαναναίων τὸ τέταρτον ἀπὸ τοῦ Ἀμορραίου· τρεῖς γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ, Ἀμορραῖος καὶ Ἀμαληκίτης καὶ Χαναναῖος· ἐκ τούτων δὲ τὰ ἔθνη τὰ ὀνόματα ἔσχεν. [t] ἐπεὶ δὲ ἐκείνη τε καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἔθνη ἐπύθοντο τὰ περὶ τὴν Ἱερειχοῦντα γεγενημένα, ἔδεισαν μὴ καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἴοιεν· καὶ συνελθόντες εἰς τὴν Γαιζηνῶν πόλιν, ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ πολέμου. ἦν δὲ τοῖς Γαιζηνοῖς ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος, ὀνόματι Γαβαών· [u] ἐπεὶ δὲ τὴν Ἱερειχοῦντα καὶ τὴν Γαιζηνῶν πόλιν ἐκράτησαν, ἐδεδοίκει μὴ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἴοιεν· καὶ ἐπεὶ τὸν Ἰησοῦν ἐπυνθάνετο ἐπὶ τὴν Γαιζηνῶν πόλιν ἐλαύνειν, ἔγνω πρεσβευτὰς πέμψας πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ποιήσασθαι. [v] ἦν δὲ τὸ ἔθνος τοῦτο τῶν Χαναναίων τὸ τέταρτον ἀπὸ τοῦ Ἀμορραίου· τρεῖς γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ, Ἀμορραῖος καὶ Ἀμαληκίτης καὶ Χαναναῖος· ἐκ τούτων δὲ τὰ ἔθνη τὰ ὀνόματα ἔσχεν.

sed intra mœnia præ metu se continerent, eos obsidione premere decrevit Jesus. Et prima die festivitatis sacerdotes arcam gestabant (eam vero in præsidium armata militum manus cingebat) aliique *sacerdotes* præcedebant septem cornubus suis clangentes, & exercitum ad fortitudinem hortabantur, & muros in ambitum circuibant, senatu *eos* sequente. At cum buccinis solummodo sonuissent sacerdotes, nihil enim hoc amplius faciebant, ad castra reversi sunt. Cumque per sex continuos dies idem feciissent, septima Jesus, exercitum congregans omnemque populum, lætum illis de urbe capienda nuncium attulit: illa nempe die, Deo hoc illis effecturo, & mœnibus sponte ac sine militum labore corruituris. Veruntamen illis auctor erat *Jesus*, ut omnes quotquot deprehenderent, ferro perimerent; & neque lassitudine ab hostium cæde abstinerent, neque ex misericordia ac lenitate; neque circa prædam occupati hostes è manibus elabi sinerent: sed & animantia quidem omnia occiderent, nihil in rem suam vertentes. Quicquid vero auri ac argenti *repertum* fuerit, jussit ut illud *in unum* comportantes in primitias eximias ob rem feliciter gestam Deo servarent, *ut* spolia primæ urbis obsidione captæ: solam autem Rachabam cum sua cognatione in tuto collocarent, ob jusjurandum quo sese illi obstrinxerant exploratores.

6. [1] Hæc cum dixisset & exercitum instruxisset, copias urbi admovebat. urbem autem rursum circuibant, arca præcedente, & sacerdotibus cornuum classico militem ad opus *aggrediendum* incitantibus. Cumque urbe septies circuita paulisper constitissent, mœnia concidere, nec machinis admotis, nec ulla vi ab Hebræis adhibita.

7. [2] Illi vero urbem ingressi omnes in ea promiscue trucidabant, ut qui inopinata murorum eversione *Capitur Jericho, & conservatur Rachaba. Jos. c. 6.*

bum idem אבל *ebelo*, & בלה *bala*, *arietis appetentia. Ludicrum enim est, quod de cornu arietis, ceu nimis solido, neque ex se cavo neque cavando objectant huc viri optimi Masius & Bochartus, & abs opilionibus Britannicis nimis refutatum. Haud denique pernegandum tot circumitiones fecisse Hebræos ob Jerichunta ipso Sabbato. Nam quid obsecro apud vagum populum vel Circumcisio, vel Sabbatismus, vel alia Mosis Sacramenta potuerunt? Quidve hæc contra instans Dei imperium? Quid adversus Bellum Sacrum* מלחמת חובה ? *Unde Urbis sancti Patres* מצינו שלוא נכבשה ירחו אלא בשברו , *freti* Jos. c. 6. 33. *Deut. c.* 20. 20. עיר ורותה אפילו בשברו. BERN.

n Καὶ τῇ πρώτῃ] Καὶ τῇ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρα μέρος τι τ ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν, καὶ τὸ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέρουσι· οἱ καὶ προήεσαν. COCC.

o Φέρουσι·] Ita *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Verum *Epiphanius* φέρεσι, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐν κυκλῳ μέρος τι. *Tar.* apud *Bigot.* φέρουσι, περὶ αὐτὸ, ἐν κύκλῳ, ὡς μέρος τι. *Bas.* & *Gen.* φέρουσι, πρὸ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. nisi quod καὶ omittant ante παρεκάλουν, nosque novam adhibeamus verborum distinctionem. In *Editis* φέρουσι πρὸ αὐτοῦ ἐ. κ. μ. τ. τ. ὁ. φ. ἷ. οἱ καὶ προήεσαν ἐ. κ. ἀ. σ. καὶ παρεκάλουν. in *Epiphanio* ad hunc modum, *Et prima die festivitatis ferebant arcam sacerdotes, & circa eam undique pars erat armatorum custodientium. Aliique sacerdotes præcedebant septem buccinis suis clangentes, rogabantque* &c. adeo ut φέρουσι hic loci acceperit pro φέρουσι ἦσαν, atque οἱ καὶ sive οἱ καὶ verterit *aliique*, quorum utrumque *Atticis* valde familiare.

p Οἱ καὶ προήεσαν] *Bas.* & *Gen.* οἱ καὶ προσήεσαν. Interpres *Scholasticus* ἄλλοι καὶ, vel οἱ καὶ προσέησαν. *Tur.* οἱ ἢ προσήεσαν. *Samb.* & *Gall.* 1, 2. οἱ καὶ προσέησαν. *Schotanus* in Bibliotheca φυλάττον ἦν· καὶ προσήεσαν, aut προσήεσαν ἐπὶ κέρασιν. BERN.

q Σαλπίζοντες,] *Bas.* *Gen.* & *Epiphanius*, ut Attici particulorum prodigi noscuntur. Vel scribes cum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1, 2. σαλπίζοντες, παρεκάλουν τ στρ. BERN.

r Ἑπομένης] Sic *Bas. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἑπομένης καὶ τ γερουσίας *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. in *Editis* tamen sic distinguitur, ἐπὶ τ γερουσίας, καὶ μόνου σαλπισάντων τ ἱερέων, τοῦτο &c.

s Πρειστότερον,] Πρεσατέρω *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

t Ιησοῦς] *Gall.* 2. & *Samb.* ὁ Ιησοῦς. Quid heic Glicas? ἐν τούτῳ μὲν τῷ κρ' τ ἱερεχὼ πολέμῳ δέχεται ἔλαβε καταλύσαι τὸ σάββατον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρας αὐτὸ μὴ σαλπίσγων περιεκύκλωσαν. BERN. In *Gall.* 1. & *Samb.* ὁ Ιησοῦς.

v Αὐτῷ τ πόλεως] *Al.* αὐτοῖς.

x Μέντοι πάντ'] Μέντοιγε πάντ' ὅν ἂν λάβοιεν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* πάντ' εἴ λάβοιεν *Gall.* 1. Sive rescribas huc μήτοι πάντ' ὅν τιν' ἄν, sive ὅν τινα λάβοιεν, tantidem valebit. BERN. Μέντοιγε πάντ' ὅν ἂν λάβοιεν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* μέντοιγε πάντ' ὁπόσα ἂν εἰ λάβοιεν *Vat.* Forsan μέντοι (vel μεντοι γε) πάντ' ὅν τιν' ἂν λάβοιεν.

y Παρεχωρήσαντας,] Παρεχωρήσαντας φεῖσαι, μήτε π. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

z Αὐτοὺς εἰς] Debilis conjectura *Tar.* αὐτῶν. BERN.

a Ὅσα δ' ἂν ἄργυς] Ὅσος δ' ἂν ἄργυρος ἢ χρ. legerat *Gall.* 2. & *Epiphan.*

b Σκέλδε] Vel cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. σκέλλουσι κατορθωμάτων. *Hen.* & *Busb.* BERN.

c Κατωρθωμένων] Ita *Big.* & *Samb.* καθορθωμένων *Aliis.*

d Ἐκ τ πρώτου] *Gall.* 1. ἐκ τ τι πρῶτον, dein ῥαάδλω pro ῥαχάβλω. BERN.

e Προσῆγεν] Προσήγαγεν *Gall.* 1. Dein *Samb.* ἡρεμησάντων. BERN.

1. *Hæc cum dixisset*] *Hoc ergo prodigio invadenti Hebræo patuit pulcherrima rerum Jericho. Quinimo eam murorum ruinam ex fiducia mera Oraculi Divini accidisse animadvertit beatissimus Paulus, Heb. c.* 11. 30. Πίστει τὰ τείχη Ιεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. BERN.

f Οἱ δ' εἰσελθόντες] *Samb.* & *Busb.* οἱ δ' εἰσιλθόντες. Tum *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* εἰς τὸ Ιεριχοῦντα· & subinde *Gall.* 1. πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ: necnon *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* πάντας ἔκτεινον, τ ἐν αὐτῇ πρὸς τὸ π. τ. π. π. τ. τ. ἀ. καθαιρεθησόμενον. BERN.

g Πάντας ἔκτεινον] Πάντας ἔκτεινον, τ ἐν αὐτῇ πρὸς τὸ π. *Big.* & *Samb.* & *Gall.* 2.

2. *Illi vero urbem ingressi omnes in ea* promiscue *trucidabant*,] *Ferrum & ignis cætera Jerichuntis omnino delent. Veruntamen Rachaba hospes bona vivere meruit cum suis, atque encomiis insuper, honoribus, & agris ab imperatore piissimo donari. Increbuit equidem jampridem in scholis Babyloniis hanc faminam, quæ judicio Pauli & Jacobi procerum Christianismi à fide ac probitate animi rectius æstimatur, quam à caupona sua, ad octo vates Hieraticos genus suum propagasse, item ad Holdam præclaram Sibyllam. Veri illi sunt Nerias, Baruchus, Saraias, Machasias, Jeremias, Hilcias, Hannemaelis Sallumus*, Megilla *f.* 14. *b. Imo non tantum in Dei Ecclesiam* במבלרה ובקרבן , *sed in thalamum imperatoris hanc Gioren penitus admiserunt iidem doctores* Jebamot *c.* 8. & *alibi. Certe inter Criticos sacros* החיה *v.* 25. *hereditatem & fundum & opes induere, minus nihil, notavit Cimchius junior & comprobavit,* החירה שנתן לרה מחירה ממון או נחלרה במרה שיחיו וזהו שאמר והשב בקרב ישראל וזהו הפירוש הנכון *Quanquam simplicius dictionem illam acceperit Samarita, quæ historiam Hebraicam Josue interpolavit,* ورعب القندقية سلموا من القتل وسكنت الامراة واهلها في هلة القوم *Præterea longe meliori fide novimus*

sione consternati essent, animoque defecti ad vim propulsandam. Itaque occidebant in plateis jugulati, & in domibus oppressi. Nihil autem eos *à morte* eximebat, sed omnes perempti sunt, usque ad mulieres & infantes. Ac urbs mortuis oppleta est, nihilque *vivum* effugiebat: sed urbem totam incendio vastarunt simul & regionem. Rachabam vero cum suis *omnibus* in diversorium confugientem periculo eripuerunt exploratores. eique Jesus ad se adductæ gratias se ob servatos speculatores habere professus est; certeque, dicebat, se non eum visum iri, qui pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris donavit, & *postea* omni in honore habuit.

Diræ in Jerichuntis instauratorem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

8. [1] Cæterum si quem urbis locum *intactum* præteriret ignis, *eum* funditus diruebat: & contra habitatores, si quis vastatam instaurare vellet, diras imprecabatur; nimirum, ut fundamenta quidem mænium jaciens orbaretur filio primogenito, postquam vero absolverit, minimum natu filiorum amitteret. Diras autem non insuper habuit numen; sed in sequentibus calamitatem memorabimus quæ propter eas *factas* venerit.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. [2] Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri, necnon & æris, coacervata est, nemine edictum transgredi ausо, aut in proprium emolumentum ea diripere. Et has quidem manubias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Jerichuntis quidem eversio in hunc modum se habuit.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

10. [3] Acharus vero quidam, Zebediæ filius ex Ioú-

πλὴν καλαπεπληγότων, καὶ ᾧ Φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρεῖα γεγονότος. ἀνηρουῶν δ' ἦν ἐν τῇ ὁδοῖς ἀποσφαττόμενοι, [h] καὶ ἐν τῇ οἰκίαις ἀπικαταλαμβανόμενοι. παρητεῖτο δ' ἀδὲν αὐτὸς, ἀλλὰ πάντες ἀπώλλυντο [i] ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, καὶ διέφυγε [k] ἀδέν. τλὴ δ' πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, καὶ τλὴ χώραν· καὶ τλὴ Ραχάβλην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγόσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι· καὶ πρὸς αὐτὸν Ιησοῦς ἀχθεσθεὶς χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σπουδῆς τῶν κατασκόπων, καὶ [l] μὴν τὴν ἐξέρχουσαν ταύτης ἔλεγεν ἐν τῇ ἁμοιβαῖς ἤτοι φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτὴν εὐθὺς ἀγροῖς, [m] καὶ ἀφ' πάσης εἶχε τὴν ἀπάσης.

Dirae in Jerichuntis instauratorem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

η'. Τῆς δὲ πόλεως εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε, καὶ κατὰ τῶν [n] οἰκησόντων, εἴτις [o] πορθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν, ἀρὰς ἔθετο· ὅπως θεμελίοις μὲν τειχῶν βαλλόμενος [p] στερηθῇ τοῦ πρώτου παιδὸς, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τὴν δ' ἐδώμην τὰ αὐτὰ ποιησάντων καὶ ἐπελθόντων ἐπάκις, τὸ τεῖχος κατέπεσε. καὶ ὁ λαὸς εἰσελθὼν πάσας ἔκτεινεν, καὶ τλὴ πόλιν ἐνέπρησαν. τλὴ δὲ μόνλυ σὺν τοῖς οἰκείοις ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι, Φοινικίδα τὴν οἰκίας ἀπολωφήσασαν. καὶ Ιησοῦς ἀγρὸς αὐτῇ ἐδωρήσατο, καὶ ἦγε ἀφ' τιμῆς. BERN.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

θ'. Ἄφθορον δέ τι ὠλήθος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζει ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ· μηδενὸς ὠφελεῖν τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ [s] διαρπασαμένων. καὶ τοῦτα μὲν Ιησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς ὠφαδίδωσιν καταθέσθαι. καὶ ἡ Ιερεχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλεσε τὸν τρόπον.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

ι'. [t] Αχαρος δέ τις, [v] Ζεβεδίου παῖς ὢν [x] ἐκ φυλῆς Ιού-

quotquot nos Christiani, propter S. Matthæum, qui hoc dubio procul ab archivis Templi Solymitani excerpserat, ex eadem Rachaba, post longam regum principumque seriem, descendisse tandem Mariæ Virginis Beatissimæ sponsum Josephum. Duxerat enim illam Jerichosiam non Josue, sed Josue secundus imperio & honore, tribus principis præfectus, vir piissimus, vir Bethleemita, Salmon Naassonida, ut Jonathan interpres tam in MSS. quam in libris Ecclesiæ eum laudat, auctor progeniei probissimæ & fama suavissima, quod ait paraphrastes Chronicorum S. l. 1. c. 2. 54. שלמה *ille &* שלמון *vocatur indifferenter apud suos, parens Boozi. Boozorum denique istum Jonathas paraphrastes & Rab Huniades in Talmudo* Baba batra *f. 91. unum eundemque faciunt cum* אבצן *Abessane judice: quod ratio vera temporum non facit.* BERN.

h Καὶ ἐν τοῖς οἰκίαις] Illa καὶ ἐν τ. οἰ. ἐκ. addita sunt è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Αχρι] *Epiphanius* ἀπάμωτο ἄχρι καὶ γ. καὶ π. *Bas.* & *Gen.* ἀπάμωτο μέχρι γυναικῶν καὶ παιδίων *Gall. 2. Samb. Hen.* & *Busb.* ἀπάμωτο μέχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων *Big.* Reliquerat forte Mattathiades μέχρις, unde facerent Librarii μέχρι καὶ. BERN. *Al.* μέχρι καὶ γ. Reliquerat forte *Josephus* μέχρις κ.

k Οὐδέν.] Οὐδεὶς *Busb.* & *Epiphan.*

l Μὴν τὴν ἐξερχομένην] *Epiphan.* & *Tar.* καί μιν &c. *Bas.* & *Gen.* καὶ μηδὲν τὴν ἐξερχομένην ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀμοιβαῖς ἤτοι φανήσεσθαι *Big. Samb.* & *Gal. 1, 2.* BERN. Ita edidit *Bernardus*, nixus *Epiphanio* & *alicujus* conjectura. in *Editis*, *Aliisque* μιν. in *Big. Samb.* & *Gall. 1.* & *2.* μηδέν. & dein ἀμοιβαῖς ἤτοι.

m Καὶ ἀφ' τιμῆς] Καὶ ἀφὸ τιμῆς (ἀφατιμῆς *Samb.*) ἔσχε τὴν πάσης *Big. Samb.* & *Gall. 1.* Hanc autem pompam, haud vanam, sed virtutis admirandæ & urbi suavissimæ decretoriam, de Josepho sic contraxit Zonaras Annalista: Τῇ δὲ πρώτῃ τῆς ἐορτῆς ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ τὴν ἱεριχῶν ὁ ἰησοῦς ἐπεχείρησεν, ὥστε ταύτην ἀλαθέμβρου· τλὴ κίβωτον οἱ ἱερεῖς φέροντες περιῴδουν τὸ τεῖχος, ἐπὶ σαλπίσαντες κέρατι. καὶ ἡ γερουσία παρείπετο· εἶτ' ὑπενόσουν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ἐπὶ ἓξ ἐποίουν ἡμέρας. τῇ δ' ἑβδόμῃ τὰ αὐτὰ ποιησάντων καὶ περιελθόντων ἐπτάκις, τὸ τεῖχος κατέπεσε. καὶ ὁ λαὸς εἰσελθὼν πάσας ἔκτεινεν, καὶ τλὴ πόλιν ἐνέπρησαν. τλὴ δὲ ῥαδὸ μόνλυ σὺν τοῖς οἰκείοις ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι, Φοινικίδα περὶ τὴν οἰκίας ἀπολωφήσασαν. καὶ Ιησοῦς ἀγρὸς αὐτῇ ἐδωρήσατο, καὶ ἦγε ἀφ' τιμῆς. BERN.

1. *Cæterum si quem urbis locum* intactum *præteriret ignis,*] *Neque ita sistunt animi imperatoris: quin diras imprecaretur forma solenni familiæque perniciem; quisquis ausus urbem Jerichunta è favilla denuo instauraret: Jos. c. 6. Devoventi tum annuit sanctum Numen, ut constat 1 Reg. 16. 34. Præsertim ait Chronologus Samariticus* فوقف يشوع ونادي بصوت عالي معلون من يبني هذه المدينة الي الابد Recto corpore ac voce elata novæ Jerichuntis fundatorem execratus est Jesus. *Sed differamus hæc ad* Βασιλικὰ, *librumque* VIII. *harum originum. Egregie equidem, hoc non differam, Flavius explicat modo τὸ ἐξεραίκον* ובצעירו יציב דלתיה, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβαλῇ. BERN.

n Οἰκησόντων,] Mallem οἰκισάντων.

o Πορθηθεῖσαν] Πορθηθεῖσαν ἀνεγείρειν *Gall. 2. Big.* & *Samb.* πορθηθεῖσαν ἐγείρειν *Bas.* & *Gen.* πορθηθεῖσαν ἐγείρειν *Gall. 1. Hen. Busb.* & *Zonaras.* Sic enim ὠδάρειός Drungarius iste, κατ' ἐξ τὸν ἐγείρειν αὐτὴν βουληθησομένῳ τῇ πόλῃ ἀρὰς ἔθετο· στερηθῆναι μὲν τῶν πρώτων παιδὸς τὸν θεμελίοις βαλλόμενον, τὸν δὲ τελειώσαντα τὴν ζημιωθῆναι τὸν νεώτατον. BERN.

p Στερηθῇ] Στερηθεὶη *Busb.* & *Hen.* & mox ἀποβαλεῖ

q Υστερον ἐρεῖμεν] *Al.* ὑσέρεις ἀπαγγ. & ἐπαγγελεῖμεν. ut & ὕστερον ἐπαγγελεῖμεν, & ἐν τοῖς ὑστέροις ἐρεῖμεν.

r Περὶ αὐτῶ] Forsan ἐπὶ αὐτοῦ, ut apud *Ælianum*, τὸ ἐπὶ Σωκράτει πάθος.

2 *Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri,*] *Crevit ab auro æreque Hierichuntino Gaza Dei, non theca privata.* BERN.

s Διαρπασαμένων.] *Gall. 1. Basi. Gen.* & *Epiphanius.* Amplius adhuc *Big. Gall. 2.* & *Samb.* διαρπασαμένων, ἀλλ' ἀπηχημένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων. ταῦτα μὲ &c. Similiter *Zonaras*, πολὺ δὲ πλῆθος ἐκ τῆς πόλεως ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ· καὶ ἄπαν ἀνετέθη τῷ Θεῷ, ὡς τὰ κατωχθωμένων ἰσόμοιρον ἀπαρχὴν. ἀπείρητο γὰρ πᾶσιν ἐκ τούτου τι σφετερίσασθαι. ἀχὼς δέ τις ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, ὑφασμάτων χρυσοῦφεῖ ἐκτυχὼν καὶ μάζῃ χρυσῆ ἰλικίην σίκλου διακοσίων, ἰδιώσατο ταῦτα, καθορύξας ἐν τῇ σκιλῷ. BERN. Διαρπασαμένων [διαπεσασίνων *Vat.*] ἀλλ' ἀπηχημένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων, καὶ ταῦτα μὲ &c. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall. 2.* Vide *Zonaram*, p. 30.

t Αχαρος δέ τις,] Αχὰρ *1. Paral. c. 2. v. 7.* in *Alexandrino Cod.* LXX. Αχάν.

v Ζεβεδίου] Ζεβεδαῖου *Gall. 1.* & *Epiphan.* Χαμὶν Ζεβεδίου παῖς *Vat.* ex *Jos. c. 7. v. 1.*

x Ἐκ φυλῆς] Sonantius ἐκ τῆ ἰούδα φυλῆς in sex *MSS.*

3. *Acharus vero quidem,*] *Verum chlamydem regiam auro contextam, una cum massula ejusdem metalli pondo siclis* cc. *clam ceteris, præter Deum vindicem, apud se defodit totius gentis infortunium, macula tribus Juda, dolorque* וברי Zebedia *avi* Acharus. *Hoc nominis* עכן *Achan scribunt Hebraicum in gestis Josue, Chaldæum ibidem, versio S. Hieronymi, atque Alexandrinum ex Græcis exemplaribus Complutinumque, necnon Procopius Commentator.* ἴσχαν *denique* איכן *Chronographus Samaritanus. Idem tamen Josepho* ἀχαρ ; ἄχαρ עכר *Annalista sacro, 1 Par. c. 2. omnibusque pariter ipsius interpretibus. Syris hic nebulo ubique* ܥܟܪ. *sicut illi ipsi malunt* συχὲμ *pro notissima urbe* συχὶμ ; *quod ex N. T fidei nostræ arca, quam ex Deuteronomio Pharisæorum etiam novimus. Insuper* ἄχαρ *retinent* ἐκδόσεις *Aldina, Basileensis & Romana apud Josue: Episcopus Cyrensis in Quæst. G. Syncellus, Glycasque. Hanc denique scriptionem abunde confirmat Imperator c.* VII. 25. *ubi ab invisо satis nomine sordidum militem increpat damnatque pro tribunali,* מרה עכרתנו יעכך יהוה ביום הזה. Temet hodieque (*non in sæculo futuro, aiunt lati pectoris Theologi in Massicta* Synhedrin c. 6. §. 2. *Gemarisque ambabus ejusdem*) *deturbabit* Deus, *O turbator* rei Hebraicæ! *Repetitque rursum dicterium vetus & Φερώνυμον sacrorum Paralipomenon conservator l. 1. c. 2. 7* עכר עוכר ישראל אשר מעל בחרם. *Hoc deinceps in Adagium severius concessit, ut Reg. l. 1. c. 18 17.* וה עוכר ישראל, ὁ τὸν τὸν ἐξεραίκον λαὸν κακώσας, *Flavio iste interprete:* ὁ ταράξας τὸν ἰσραὴλ, *sive* المعكر, *ut Arabs explicat sua voce. Adhuc etiam visitur val-*

Ιούδα, δίρων [y] χλαμύδα βασίλειον, ὁλοσυδῆ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, [z] μάζαν δ' χρυσοῦ ἑξαθμὸν ἕλκυσαν [a] σίκλους διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνώδης [b] ἥυρεθλο κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ [c] καὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ [d] ποιήσας ἐν τῇ αὐτοῦ σκιλῇ καθώρυξεν εἰς τοῦτο· [e] λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συσκιλώτας, οὕτω καὶ τὸν Θεόν.

tribu Judæ, cum inveniſſet chlamydem regiam, totam auro contextam, una cum [1] maſſula auri pondo ſiclis ducentis, & durum admodum exiſtimaſſet, ſi quis periculo adito forte invenerit quod in rem ſuam eſſet, iſtud in ſui detrimentum Deo etiam non egenti offerret, foveam profundam intra tentorium ſuum deprimens, illic defodit; ratus fore ut Deum ſimiliter ac commilitones lateret.

ια'. Ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος, [f] ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, [g] Γάλγαλα· σημαίνει δὲ τοῦτο [h] ἐλευθέριον ὄνομα. Διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, [i] ἐλεύθεροι αὐτοὶ ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ παλαιπωρίας ἐγίγνοντο.

11. [2] Locus autem, ubi caſtra habuit Jeſus, vocatus eſt Galgala: quod nomen libertatem denotat. Nam fluvium trajecti, jam ſemet à miſeriis, quas ſub Ægyptiis & in deſerto pertulerant, [3] liberatos eſſe ſenſerunt. *Prima Hebræorum caſtra cis Jordanem Galgala appellata. Joſ.*

12. [1] At *c. 5. v. 9.*

vallis, paulo borealior Galgalis, ἰμὶκ ἀχώρ, κοιλὰς ἀχώρ, cum LXXII. *Interpretibus Alexandrinis, tum tribus aliſque Judæis Oſeæ c. 2. 15. Et in nolis ſimpliciter dicta Achor, teſtibus Hieronymo Bethleemita, Procopioque Gazæo, & nominis illius & obruti ſacrilegi diutinum argumentum. Reperies denique inter Chaldæos ſenſus ſimilis vocabula* Achar, Achan, & Agan, עכר עכן ועגן. *Impedimento enim ac* Scandalo eſſe *tria iſta omnino denotant. Furti autem partem artificioſam* ארדת שניר מיבה *Judæi* LXXII. *Interpretantur* ψιλὸν ποικίλον, *doctiſſimus Symmachus* veſtem Singaricam, ἔνδυμα σινικὸν: *Aquila & Jonathas* φολὶν βαϐυλωνικὴν, אבטלי בבלי. *Et grandis Geneſis Rabinorum* גלימא דבבל, פרפירא בבליקון, τὸ δὲ συνικὸν βασίλ. *Pariter Arabs Haltoni* لزارا عرابية Chlamydem Eracæam. *Idem etiam veſtimentum à tinctura cæleſti* coccineum *appellat noſter Hieronymus. Joſephus vero Judæus à dignitate* Regale, *purpuram equidem auro variam, ut in Babylonicis ſolet. Partes alteræ furti* Regula *aut* Lingua aurea 1. *ſiclis argenteis pondo.* חמשים שקלים בכשקלו, *valorem vero argenti ſiclis Hebraicis aut tetradrachmis Æginetics* ΙΣΧϚ⊐ϭϞ: *ſimulque* שקלים כסף מאתים, *Symmacho & diaſtoloi* σταθμοὶ δραχμαὶ: *juſte, juxta ſtateras Inſularum Græcanicarum: quæ ſunt ducenta Didrachma Interpretum Alexandrinorum, ut oportuit: aut tot* Selagin סלעין *Chaldaicorum. Mutilus adeo reperitur hic locus in omni codice Joſephi, propter repetitum* σίκλος. *Sic illum tamen inſtauro.* κλ. βασ. ὁ χρ. μ̄ π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκυσαν πεντήκοντα σίκλους· δραχμαὶ δ' σίκλος διακοσίας. *Tantum enim faſſus eſt ſacrilegus v. 21.* BERN.

f Ἐν ᾧ στρατόπεδον] *Baſ. & Gen.* crede ex Hebraico גלגל. *Samb. Big. Gall. 1, 2. Hen. (Vat.) Busb. & Epiphanius* ἐν ᾧ τὸ στρατόπεδον ἐκάλεσε Ἰησοῦς γάλγαλα: ſive ex verſione Græca S. Bibliorum adſumto nomine locali, ſive ex ipſo Mattathiade, qui ſæpiſſime χαλδαΐζει in nominibus ſacris. Namque גלגלא legis apud Jonathanem interpretem, Joſ. c. 5. 10. & paſſim. Hanc lectionem confirmat in Annalibus *Zonaras* Interpolator operis Joſephici, σκηνὴν δὲ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον γάλγαλα. ὡς ἦν ἐκεῖθεν ἐλεύθερος τὴν αἰγυπτίων καὶ τὴν ἐκ τῶν ἔτεσιν παλαιπωρίας γενόμενον τῶν ἰσραηλιτῶν. γαλγαλα γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἑρμηνεύουσι καλοῦσι· Procopius conſimili modo ad Joſ. 5. 9. ἀφεῖλον τὸ ὀνειδισμόν, *Probri* nomine ſervitutem innuit. Nunc enim liberum vobis circumcidi, non ſicut in Ægypto cum metu ſervili. Ab obita vero circumciſione loco Galgal nomen imponitur. *Galgala* enim eſt revolutio. *Clare etiam & aperte ante illos docuerat S. Theodoretus ad eruterna quartum,* Γάλγαλα δὲ ὁ τόπος ὠνόμασται. τέτμηκα δὲ τὴν ἐλευθερίαν ὀλλοῖ. τότε ὁ θεὸς ὅλον ἔφη θεός· ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸ ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ' ὑμῶν. ὀλλοῖ δὲ ὁ λεγόμενος τὴν ἀϊγυπτιακῆς δουλείας καὶ δυστεβείας ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν ἐπαγγελτικὴς γῆς τὴν ἀπόλαυσιν. καὶ ἡμεῖς δὲ μανθάνομεν, ὡς ὁ μὲν παναγὶς βαπτισμὸς ἀξιάμβροσος, καὶ τὴν πνευματικὴν σφραγῖδα δεχόμενος, τὸ τῆς ἁμαρτίας ὀνειδος ἀπόθετο. Huc adnotavit Tar. Γαλγαλ, *i. e. liber. Inde Galli & Franci iidem.* BERN.

2. *Locus autem, ubi caſtra habuit Jeſus, vocatus eſt Galgala:*] *Prima Hebræorum caſtra cis Jordanem Galgala adpellari Optimo placuit, in memoriam populi ſui ab Ægyptiis & Saracenis tum demum* liberati & exemti. גלות *enim Joſ. c. 5. 9.* ὁ τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸ ὀνειδισμὸν αἰγύπτου, גלותי Gallothi; *Hieronymus noſter*, abſtuli: & *Jonathan cum Syro Arabeque congruе* אעדית, كشفت; *aut Salomon* הסירותי. *Quinimo ipſum* גלגל *fundi Hebraici; quod pronuntiarunt Maſoretæ* Gilgal, *B. Hieronymus inter Doctores Tiberienſes verſatiſſimus* Galgal, & γολγὸλ LXXII *Judæi ad Deut. c. 11. 31. Indeque deriratum* גלגלה *aut* גלגלא, γάλγαλα *equidem Joſephi, Onceloſi, Interpretis Samaritani, & Bibliorum tam Græcorum quam Syrorum, recte denotat* libertatem, evaſionem, *aut* apocataſtaſin, remque in melius evolutam: *veluti* גלוית λύτρωσις *apud Senes illos Alexandrinos. Nequicquam adeo rationis bonæ habent novi Theologi, quod de hoc etymo in Mattathiaden, ac ſimul adverſus Theodoretum, Procopium à Gaza Zonaramque obganniant. Denique de caſtris iſtis multo rectius judicant Samaritæ, quæ quidem ad Jeſquimilliare abs Jerichunte jam olim ſtatuerat Imperator, quam Judæi* Sotæ *Talmudicæ f. 33. b. aut propter Judæos Euſebius Cæſarienſis & Bethleemita ille Hieronymus* de Locis ſacris. BERN.

g Γάλγαλα·] Ita cum ſeptem *MSS. Vet. Interpr. Aliiſque*, ſive ex verſione LXX. aſſumpto nomine locali, ſive ex ipſo *Joſepho*, qui ſæpiſſime Χαλδαΐζει in nominibus ſacris. in *Baſ.* & *G.* juxta *Hebraicum* Γαλγάλ.

h Ἐλεύθερον] Ita etiam *Theodoretus*, Tom. 1. p. 199. *Zonaras.* in *Annalibus.* p. 30. & *Procopius* ad *Joſ.* c. 5. v. 9. HUDS. Potuit ad גלה non reſpexiſſe & ſenſum expreſſiſſe nominis loco dati, quod ibi demum liberatio ex Ægypto vere facta fuiſſe dici poſſit, uti mox teſtatur, tunc quum Jordanem tranſiiſſent, ſi & ab Ægypto & malis itineris ex Ægypto inſtituti liberati eſſent. REL.

i Ἐλεύθεροι] *Gall. 1. Busb.* & *Hen.* ἐλεύθεροι ἤδη τῆς αἰγυπτίων. Ita & *Zonaras.* Ibidem ἐλεύθ. αὐτὸς *Samb.* BERN.

3. *Liberatos eſſe ſenſerunt.*] *Audiendus rurſus & P. Comeſtor*, Facta autem circumciſione dixit Dominus ad Joſue, *Hodie abſtuli à vobis opprobrium Ægypti, i. e.* præputium, quod apud Hebræos erat opprobrium immunditiæ gentium. Ob hoc vocatum eſt nomen loci illius *Collis præputiorum*, vel *Galgala, i. e.* revelatio, quaſi ſanctificatio, ſecundum illud: Facta eſt Judæa ſanctificatio ejus. Poteſt tamen dici opprobrium ab eis ablatum, ſervitus Ægypti & labor deſerti: quod congruit ſecundum aliam nominis interpretationem. Interpretatur enim *Galgala*, libertas. Porro manſit populus in caſtrorum loco donec ſanaretur, & fecerunt Phaſe XIV. die ad veſperam in campeſtribus Jericho, quod nondum niſi bis factum fuerat. Primo in finibus Ægypti circa Rameſſe: ſecundo ad radicem montis Syna ſecundo anno itineris. Ex tunc intermiſſum fuerat cum circumciſione uſque ad terram promiſſionis. BERN.

Contra Ainitas rem infelicius gerunt Israëlitæ. Jos. c. 7.

12. [1] At paucis diebus à calamitate Jerichuntis, mittit Jesus tria millia armatorum ad urbem Ainam supra Jerichuntem sitam, ut *eam* oppugnarent; qui, Ainitis cum illis manus conferentibus, in fugam versi, viros triginta sex amiserunt. Quod cum nunciatum fuisset Iiraëlitis in magnum mœrorem eos conjicit atque angustias: non tam propter cognatos amissos, licet omnes qui perierint viri fortes fuerant & valde æstimandi, quam propter desperationem. nam cum crederent se jam ea regione potitos, & salvum incolumemque in præliis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hostes elatos videbant. Itaque saccum vestimentis inducentes tota die erant in luctu & lachrymis, de cibo capiendo ne minimum quidem soliciti; ut qui ægerrime quod acciderat tulerunt.

Et tam malo omine apud Deum expostulat Josua, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina. Jos. c. 7.

13. [2] Jesus autem videns exercitum ita territum atque animis consternatum, & de rerum summa jam male sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. "Nos enim, inquiit, non temeritate & "audacia adducti fumus, ut terram hanc armis in "nostram potestatem redigeremus: sed Moyse ser"vo tuo ad hoc *aggrediendum* nos incitante, dum "multis signis promiseris te nobis hanc terram "possidendam traditurum, teque effecturum ut "noster exercitus semper armis hostes superaret. "Et quidem nonnulla ceciderunt, sicut tu nobis "pollicitus es. Nunc vero præter opinionem cla"de accepta, & parte copiarum cæsa, quasi fides "tuis parum constaret promissis & iis quæ Moyses "prædixerit, haud leviter affligimur; atque eo "magis anxia de futuris spe pendemus, quod res "tam male nobis primo experimento facto evene"rint. Tu ergo Domine, potes enim hisce *malis*

ιϛ'. [k] Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τὴ Ιεριχουῦτ@ συμφορᾶς, πέμπει τρισχιλίους ὁπλίτας Ιησοῦς εἰς [l] Αἶναν πόλιν ὑπὲρ τὴ Ιεριχουῦτ@ κειμένην [m] αἱρήσοντας· οἱ, [n] συμβαλόντων αὐτοῖς τῶ [o] Αἰνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἐξ καὶ τριάκοντα. τῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ισραηλίταις, [p] λύπην τε μεγάλην καὶ ὀφλὴν ἐποίησεν αὐτῶν· ὡ κῆ τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κῆ ἀπίγνωσιν. πεσόντες γὰρ ἤδη τῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶν ἔξειν ἐν τῷ μάχαις τὸ σρατὸν, ἅτως ὑπὸ Θεῦ πεφυτευομένων, πεπαρρησιασμένως ἐφόδιόν ἐξως ἐώρων τὰς πολεμίους. καὶ σάκκους [q] ἐπενδύσαντες τὰ σολαῖς, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς μὲν μίαν ὀπιζήτησιν ποιούμενοι· [r] μειζόνως [s] δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

ιγ'. Βλέπων ὁ ἅτως ὁ Ιησοῦς τὸ σραὸν καταπεπληγῶν, καὶ πᾶσι τὰ ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνοντα, [t] παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν Θεόν. "ἡμεῖς "γὰρ, εἶπεν, οὐκ ἐκ' αὐθαδείας πεποιήμεθα [v] ὡς παρὸ "τὴν ὑπάγεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν· ἀλλὰ Μωϋσέως "σοῦ δέλε πρὸς τῦθ' ἡμᾶς [x] ἐπεγειραντ@, ὡς πολ"λῶν τεκμηρίων ἐπαγγέλλε κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν "τῦδε τὴν γῆν. καὶ τὰ σρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶ πολεμίων "ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείτονα. τινὰ μὲν οὖν κῆ πὰς "ὑποχείους ἡμῖν [y] ἀπέκτηκε τοὺς σούς· νῦν δὲ παρὰ δόξαν "ἐπλαικότες καὶ τῆς δυνάμεώς τινας ἀποβαλόντες, [z] ὅτι "τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τὰ παρὰ σοῦ καὶ ὧν ἐπέπε "Μωϋσῆς [a] ἀχθόμεθα· καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς "ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλ"λὰ σὺ δέσποτα, δυνάμεις γάρ σοι τέτων ἔασιν ὁρᾶν, "τὸ

k Μετὰ δ' ὀλίγας] *Busb.* & *Hen.* μετ' ὀλίγον τῆ ιεριχοῦντ@ ἀλώσεως. *Epiphanius, Samb.* & *Gall.* 1. μῆ δ' ὀλίγας ἡμέρας τῆ ιεριχοῦντ@ συμβολῆς. μῆ δ' ἡμέρας ὀλίγας *Basil.* & *Gen.* BERN.

1. *At paucis diebus*] *Jos. c.* VII. *Contra Ainitas re infelicius gesta, Chananæa debellandæ spem stat in abjicere Hebræus, atque ad sacros & jejunia cœpit convertere. Amiserant etenim* XXXVI *viros ex præcipuis, fatente Josephe, necnon in T. B. f.* 44. *Sotæ R. Juda, Domine propterne tantula spolia occiditur pars major Senatus?* תיהרוג רובה של סנהדרין. BERN.

l Αἶναν πόλιν] *Basil.* & *Gen.* ἀγὰν *Big.* & *Gall.* 2. γὰν *Zonaras.* γὰν *Samb.* γάϊαν *Gall.* 1. ἄϊαν *Hen.* ἄϊαν *Busb.* Pessime vero *Epiphaniane* versionis descriptores *Adan* pro ἄγαν, aut ἄϊαν, aut ἀγαΐαν. Hujusce tamen urbis nomen variis modis scribunt sanctissimi viri: Moses ejusque ⲁⲓⲁϧⲱ@ העי *Hahai*; Esaias עית *Haiath*, i. e. αὐλισμὸς, καῦλημα, sic lego ex mente τῶ πρωῖ, sive Arabum عباة & تعوية. Jeremias עי *Hai*, Esdras modo *Hahai* cum Mose, modo *Haia* עיא. Ex Interpretibus Græcis Alexandrini ἀγίαι; sed qui historias sacras verterant, γαὶ & ἀγίαι: atque apud Nehemiam semichaldæum ἀϊὰ & ἀγαὶ. Onceloſus Jonathan & Syri עי *Hai*, Saadias العي. Paraphrastes Samariticus in Bibliis Waltoni ענרה *Haina*, ex quo defenditur ἄϊνα & ἀϊνάτης Josephi. Abit magis à pristino nomine Chronicon Samariticum: ponit enim الهويه hoc loco. Quinimo longius adhuc abesse videtur versio Arabica Pentateuchi Samaritani, at revera minimo discrepat, quando الكفير substituit pro העי c. 12. 8. Γενέσ. כפירה *Cephira* enim, sive كفرة & بيت الكفير, ut vocat Commentator Samariticus in Bibl. Cl. Huntingtoni, è proxima regione visebatur, ut oportuit, *Bethela* fani Dei. Significat adeo بيت الكفير idem quod بيت الغيان, *sedes* τῶ γαϊανῶν, i. e. *infidelium errantiumque*, plane *Bethaven* stabulum Idololatriæ, qua pravius nihil. Reperimus denique in magna Exodo *parasa* 31. adnotatum veteribus Pharisæis ter mille passibus à *bethela* distare *Haiam*: quantum etiam ab illa Cephiram remotam innuunt locorum sacrorum sancti metatores. Eusebius enim Hieronymusque sub Gabaone ajunt jacere Cephiram; *Gabaon* tamen haud plus IV. milliaribus à *Bethela* abesse iter orientale carpenti. Dicit autem Chronicon Samaritanum de העי plane ex codice Judaico, مدينة الهوية هي مقابل بيت الغادر من الشرق. BERN. Ita *Basil.* & *G.* Αγαὶν *Big.* & *Gall.* 2. Γαὶν *Samb.* & *Zonaras.* Γαΐαν *Gall.* 1. Αϊαν *Hen.* & *Busb.* Αναν *Vat.* & Αννα juxta *Steph. Byzant.* Videsis Cl. *Berkelium* ad locum p. 134.

m Αἱρήσοντας· οἱ,] Vocem αἱρήσοντας supplevimus ex *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συμβαλόντων] *Al.* Συμβαλλόντων.

o Αἰνιτῶν,] Cum Γαϊητῶν, & Γαϊνιτῶν & Ανιαῖων habeamus in *MSS.* pro vulgato Αϊατῶν placuit rescribere Αϊνιτῶν, quod ab Αϊνα juxta τὸ ἐπιχώριον τύπον recte deducitur.

p Λύπην τε μεγάλην] Λύπην μεγάλην *Samb.* Dein communius *Big. Samb.* & *Gall.* 1. τεθρησκείας. BERN.

q Επενδώτες] Ita *Samb.* (*Vat.*) & *Epiphan.* Sed *Gall.* 1, 2. ὑπενδώτες τὰς σολαῦς δι' ὅλης τῆ ἡμέρας, quod est יער היערב v. 6. *Basil.* & *Gen.* ἐπενδώτες, δι' ὅλης τὰς ἡμέρας τὰς σολαῦς. *Big.* ἐπενδώτες σολαῖς, δι' ὅλης ἡμέρας. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἐν ἀπρυσιν pro ἐν διαρυσιν: phrasinque insuper aliam subsitituunt κῆ μὴ προφῆς γνώμῃ, pro elegantia Josephi πρωΐ δὲ μίαν ἐπιζήτησιν ποιούμενοι. BERN. Supra σολὰς ergo saccos induebant: nunc saccos, id est, cilicia gerunt in luctu sub vestibus aut tunicis exterioribus. REL.

r Μειζόνως] *Basil. Gen.* & *Epiphan.* μειζόνως ἢ *Big.* & *Samb.* BERN.

s Δὴ τὸ συμβεβηκὸς] Δὲ *Big.* & *Samb.*

2. *Jesus autem videns*] *Mox c.* VII. *de tam malo omine apud Deum expostulat Jesue, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina, ut Jos. c.* 1. 3, 5 *Deut. c.* 7. 2, 18, 23. & *c.* 31. 6. & *c.* 27. 3, 4. *quo etiam respexit Gemaricus* Synhedrin *f* 44. *a. imo passim sacro volumine Moysis.* BERN.

t Παῤῥησίαν λαμβάνει] Παῤῥησίαν ἀγᾷ *Big.* & *Gall.* 2. atqui alterum tersum est & ab Athenis mediis. BERN.

v Ως ταῦτα ὑπάγεσθ] *Basil.* & *Gen* ὡς ταῦτα ὑπαγαγεῖν *Big.* & *Samb.* E Latinis *Voss* 1. *ut hanc terram armis subjicerimus.* ὡς ταυτὴν ὑπάγεσθ *Gall.* 1. Mox μωυσεως *Gall.* 1. BERN.

x Επεγειραντ@,] *Epiphanius.* ἐπεγείραντ@, ὃς ⲁⲗⲁ *Basil.* & *Gen.* quod etiam consistere possit in illa sententia. ἐξεγείραντ@, ὃς ⲁⲗⲁ *Gal* 2. ἐξεγείραντ@, ᾧ ⲁⲗⲁ *Samb.* & *Big.* ἐπεγείραντος, ᾧ ⲁⲗⲁ *Burius* meus, necnon *Tur.* ὡς ⲁⲗⲁ ambo ἐξ ἀγχινοίας. Hinc concipiat aliquis legisse olim Josephum cum Interprete Græco v. 7. למה העביר עברן, ἵνατί διεβίβασεν ὁ παῖς σε, ὁ μωυσῆς δηλονότι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanio.* ἐπεγείραντος, ὃς ⲁⲗⲁ *Gall.* 1. & 2. ἐξεγείραντος, ᾧ ⲁⲗⲁ *Samb.* (*Voss.*) & *Big.*

y Απέκτηκε] Απέκτηται *Samb. Gall.* 1. & 2. Voculas τὰς σὰς non agnoscit *Vat.*

z Επί τε τέτοις] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπεί τε τέτοις.

a Αχθόμεθα·] *Samb. Gall.* 2. & *Tar.* ἀχθόμεθα. *Big.* ἀπεχόμεθα vel ἀχθόμενα δὲ πολεμεῖν. *Basil. Gen.* & *Gall.* 1. ἀπεχόμενα. Vel rescribes ἐπαχθόμεθα, sicut viderat fortean famulus Cassiodori. Nam hoc infortunium v. 5. ימס לבב העם ויהי לכים, eliquarat corda Hebræa instar aquæ. Mox δέσποτα est ἀδωναϊ sacri Codicis, v. 7, & 8. BERN. Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἀχθόμενα vel ἀπεχόμεθα δὲ πολεμεῖν *Big.* (& *Voss.*) ἀπεχόμεθα *Basil. G. Vat.* & *Gall.* 1. Forsan rescribendum, ut nos monuit *Bernardus*, ἐπαχθόμεθα.

b Καὶ

"τὸ τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκῃ ϖροφαρμάκῳ, "[b] καὶ ϖρὸς τῶν αὐθις δύσελπις ἀφαιρούμενος ἅτως τὴν ἀμυ- "νοίας ἐξέλε.

ιδ'. Ταῦτα μὲν Ιησοῦς ὁπὶ ϛόμα ϖεσὼν [c] ἠρώτα τὸν Θεόν. [d] χρηματίσαντος ὃ ἀνίϛαϛο ϛρατοῦ καὶ [e] καθάρειν τὸν ϛρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης· ἀφὰ γὰ ταῦτα τὴν νῦν αὐτοῖς ἥτιαν συμπεσεῖν, ἀναζητη- θέντος ὃ ϛ ϖράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ [f] ϖοιήσειν τῶν ϖολεμίων· Φράζει ταῦτα ϖρὸς τὸν λαὸν Ιησοῦς, καὶ καλέσας Ελεάζαρον [g] τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, καὶ Φυλὴν ἑκλήρου. [h] τούτου ὃ τὸ τετολ- μημένον ἐκ τῆ Ιούδα Φυλῆς δηλοῦντος, καὶ Φράζειας πάλιν ϖοιήσῃ τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ ὃ ἀληθὲς ϛ κα- κουργήματος ϖρὸς τὴν [i] Σαραχὶν συγγένειαν ἠυρίσκετο. [k] κατ' ἄνδρα ὃ τῆ ἐξετάσεως [l] γιγνομένης, λαμβάνουσι τὸν Αχαρον. ὁϛὶ οὐκ ἐχων ἔξαρνος [m] εἶναι, δεινῶς αὐ- τὸν ϛ Θεοῦ ἐκϖοδιελθόντος, ὡμολόγῃ τε τὴν κλοπὴν καὶ τὰ Φωρία παρῆγε εἰς μέσον. καὶ οὕτως μὲν ἀθλίως ἀναιρεῖται, [n] ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκου [o] ϖροσ- ηκούσης τυγχάνῃ.

ιε'. Ιησοῦς ὃ ἀγνίσας [p] τὸν ϛρατὸν ἐξῆγε ὁπὶ τὴν [q] Αἶ- ναν [r] αὐτούς· καὶ νυκτὸς τὰ ϖερὶ τὴν ϖόλιν ἐνέδρας ϖρο- λοχίσας ἔϖω τοῦ ὄρθρου συμβάλλῃ τοῖς ϖολεμίοις. τῶν ὃ μὴ [s] Θαρσάντων αὐτοῖς ἀφὰ τὴν ϖροτέραν νίκην ὑϖοπόνων, ὑϖαχωρεῖν ϖροϖοιησάμενος, ἕλκῃ τῷ τρόπῳ τούτῳ

"medicinam adhibere, & præsentem mœrorem "victoriam largiens adime, & desperationem in "posterum animo ita defectis aufer.

14. * Ita quidem Jesus, in faciem prolapsus, Deum *supplex* rogabat. Deo autem hoc ei respon- sum dante, ut surgeret & exercitum lustraret, qui flagitio semet polluerit, rerumque sibi dicatarum furtum facere sustinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidisse, inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, victoriam de hostibus semper reportaturos esse) hæc populo declarat Je- sus, & vocato Eleazaro pontifice & magistratibus, sortem per singulas tribus mittebat. Hæc autem cum scelus in Judæ tribu commissum esse osten- deret, rursum per cognationes ejus sors mitteba- tur. Istud autem maleficium revera perpetratum esse deprehensum est in cognatione Sarachiæ. Cum vero viritim inquisitum esset, Acharum capiunt. At ille, cum inficias ire nequisset, Dei in- dicio graviter illum constringente, & furtum fa- tebatur, & res surreptas in medium proferebat. Et ille quidem statim morte multatus noctu se- pulturæ traditur ignominiosæ, & qualis publico judicio damnatis tribui solet.

Iosuam exigit Deus, jubetque exercitum lustrari & sacrilegium puniri. Ios. c. 7.

Sortibus deprehensus Acharus pœnas luit. Ios. c. 7.

15. † Jesus autem, exercitu lustrato, copias ad Ainam ducit; &, noctu dispositis circa urbem in- sidiis, prima luce cum hostibus congreditur. Is vero, cum illi recenti victoria feroces audacter in eos irruerent, simulata fuga longius illos ab op- pido

Exercitum contra Ainam ducit Iosua, Ainitas profligat, urbemque eorum evertit; dein spolia ampla impertit militi. Ios. c. 8.

b Καὶ ϖρὸς τὴν αὐθις δύσελπις ἀφαιρεῖται] *Bas.* & *Gen.* phrasi tolerabili: quanquam aliter senserint novi veteresque Critici. Legitur enim codd. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. καὶ τὸ ϖρὸς τὴν αὐθις εὐσελ- πι ἀφαιρούμενον *Gall.* 1. καὶ τὸ ϖρὸς τὴν αὐθις δύσελπις ἀφαιρεμψ. *Tar.* διακειμένης. *Epiphanius* denique suggerit καὶ το ϖρὸς τὴν αὐθις δύσελ- πι διακειμένους ἅτως ἀφὰ τὴν συνοίκειαν σὺν ἔξελε. BERN. Καὶ τὸ ϖρὸς τὴν αὐθις δύσελπι διακειμένης *Vat.* π. τ. π. τ. ἀ. δύσελπι διακείμενον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 2. Suggerit *Epiphanius*. καὶ τὸ π. τ. ἀ. δύσελπι διακειμένοις ἔτως ἀφὰ τὴν συνοίκειαν σὺν ἔξελε. Est qui ma- lit διακειμένης.

c Ηρώτα] *Gall.* 1. *Bas. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphanius*. τὸν Θεὸν ἱκέτευε, clarioris locutionis ac familiaris ergo *Big. Samb.* & *Gall.* 2. ἐδεήθη δὲ φησὶ *Zonaras*. BERN.

* *Ita quidem Jesus,*] *Novis tamen victoriæ suasionibus hunc erigit Clementissimum Numen, simulque lustrato exercitu, sacrilegium quod à perfidente eum polluerat, ignibus purgari jubet, seu primæ calamitatis facem. Ad sortes idcirco: phrasin ita sacram v.* 14. אשר ילכדנו יהוה, *Ille quem Dominus ceperit, tali jactum exposuit Ecclesiasticorum decus S. Hieronymus*, Quamcunque tribum, *suis verbis*, sors invenerit. *Eodemque sæculo Rabini Solymitani Talmudi sui tit.* Synhedrin *f.* 23. *b. professo explicant eundem versiculum*, והעמידה ישראל לשבטיו והפל גורלות עליהן מיד אני מוציאו : Sortes ut vos duxeritis, nebulonem ego ipse producam, qui spolia mea surripuit. *Pergunt vero illi Magistri nomine Achari de Sortitionis ritu conquerentes & huic ultro opponunt Legem Moysis Deut. c.* 17. 6 *Similia & videas apud Scholasticos Babylonios f.* 43 *b. eiusdem Masictæ. Tum etiam* הנסתרות, τὰ κρυπτὰ *Deut. c.* 29. *v. ult. de hoc scrutinio extraordinario ab iis exponi, indicante itidem prisca* ἐπισημῇ *super vocabula*, נקור על לנו ולבנינו ועל עין שבעה שלא ענש על הנסתרות עד שיעברו ישראל את הירדן, *simulque refutante opinionem Theologorum nimis hebetum de punctorum Masorethicorum antiquitate. Ad sortes inquam coram Theca Divina Phylarchos cum Pontifice Maximo cogit Imperator. Namque in hoc foro Eleazari meminerunt Flavius & successores Flavii, architecti Talmudi. Legitur autem Judæis. Tum hac de tribu Zarachum demarchum seu fratriarchum ferit index Divinus. Captus demum inter Zarachidas, convictusque palam Acharus, cum furtivis propriisque simul opibus perit.* Ita μὲ ἔχω, ἢ μᾶλ' αὐτὸς μοι καταλάδες τὰ ὃ λοιπὰ ἀφὰ ϖερὶ ἀφανῆ. *Aut verbis veteris Doctoris T. B.* Synhedrin *f.* 44. הראוי לשריפה לשריפה והראוי לסקילה לסקילה. *Disertiusque Deuteronomion grande* Parasa 23. וירגמו אותו כל ישראל אבן הוא לבדו וישרפו אותם השור והבהמות באש בסטנו. *Recte igitur sacrum illud cadaver more inhonesto clamque sole mox sepultum fuisse retulit Josephus, objectis lapidibus ut* ὡσϖερ μέγαν. *Contra quicquid nuperi Theologi mussitant. Vide iterum Ios. c.* 7. 26. BERN.

d Χρηματίσαντος] Legis enim c. VII. 10. καὶ εἶπε κύριος ϖρὸς Ιησοῦν, קם לך, *surge tibi*, ἀνάϛηθι, *quasi* τοῦτο σὺ πέπραγας ἵνα ϖροσκαίρῃς τε. Idem diserta dictione declarat Chronographus Samaritanus, simul que docet Oracula tum olim missis ab Arca vocibus fuisse perlata, فدخل يهوشع وهو باك الي قدام صندوق عهد الله وخر علي وجهه وتضرع الي الله تعالي. وتخضع وتذلل فجاه الصوت من عند الله خطا الشعب هذا. BERN.

e Καθάρειν] *Gall.* 1. καθαρθῆναι. Recte autem, optime interpretatus est hic Sacerdos Divinum Epiphonema v. 15. כי עשה נבלה בישראל, μιάσματι ἐν τῷ ϛρατῷ γεγονὸς. vidcala enim *fœdum ac turpe* denotat, μολυσμα καὶ αἶσχος apud Assyrios Palæstinosque, ἀχρημον καὶ ἀκαθαρσίαν in Bibliis Græcis. BERN.

f Ποιήσειν] *Tar.* ποιήσειν. Verum in Attica ποιήσειν tantundem valet. *Gall.* 1. περιτρώσειν. BERN.

g Τὸν ἀρχιερέα] *Bas.* & *Gen.* τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ Φυλὴν ἐκλήρου, distincte. *Samb.* ambigue & ἀκόλως. *Big.* & *Epiphanius* ita sententiam illam componunt, τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, καὶ Φυλὴν ἐκλήρου. BERN.

h Τούτου ὃ] *Samb.* τοῦτο. Dein *Bas.* & *Gen.* ϖάλιν ταύτης ϖροσ- τίθησι τὸν κλῆρον, minori arte *Big. Samb. Gall.* 1, 2. BERN.

i Σαραχὶν] Reddo huc cum *Schotano* ϖερὶ τὴν ζαραχὶν συγγέ- νειαν εὑρίσκετο, ex c. VII. v 17. וילכוד את משפחת הזרחי, καὶ ἐνδείκνυται ὀκνῶ ζαρᾶ. *Bas.* & *Gen.* ediderant perverse ϖερὶ τὴν σαχαρὰν συγγένειαν ἐδείκνυτο. In *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* reperimus scriptum ϖερὶ τὴν ἀχαρὰν συγγένειαν ἠυρίσκετο. Denique *Gall.* 1. & tota officina codicum Latinorum ostendunt ϖερὶ τὴν ἀχάρ συγγένειαν ἐδείκνυτο. Nemo autem demiretur nominis initio *Z.* omissum fuisse tot Scribis. Blæsius enim sonuerat olim id elementi, quam nunc auditur, atque sæpissime in *H.* merumque spiritum defecerat. BERN. Ita *Schotanum* sequutus edidit *Bernardus* ex *Ios.* c. 7. v. 17. Σαχαρὰν *Bas.* & *G.* Αχαρὰν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Αχάρ *Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

k Κατ' ἄνδρα ὃ] *Samb.* κατ' ἄνδρα ὃ (לגברים *Lagarde*) τῆς ἐξ- ετάσεως γινομένης. BERN.

l Γιγνομένης,] Γενομένης *Vat.*

m Εἶναι, δεινῶς] *Bas.* & *Gen.* εἶναι, ϛ Θεῦ δεινῶς αὐτὸν ἐκπε- ελεγχθέντος *Gall.* 1. 2, *Big.* & *Samb.* BERN.

n Ἐν νυκτὶ] Ἐν τῇ νυκτὶ *Vat.* HUDS. Noctu solebant rei sepeliri: sed Christus ante noctem sepultus, quia instabat Sabbathum; confer notata ad lib. IV 8. supra. REL.

o Προσηκούσης] Πρεπούσης *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.*

p Τὸν ϛρατὸν ἐξῆγεν] Ita ex septem *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸν λαόν.

q Αἶναι] Αἴναν *Bas.* & *Gen.* ἄϊαν *Busb.* ἄϊαν *Hen* pariterque exemplaria *Epiphanii Adan* pro *Aian.* γαΐαν *Samb.* γαΐαν Theodoretus MS. γαὶν *Big.* & *Gall.* 2. ναΐαν, vice γαΐαν *Gall.* 1. ναὶν pro γαὴν *Zonaras*. Æmulantur hæc Bibliorum Græcanicorum γαὴ, quod Severo *Gæ*. Hinc Origenes חעי, χάος, i. e. *vorago*, est interpretatus; quod non aliud quam גיא, γαὴ, ut Zach. c. 14. 4. Sed de isto nomine satis mihi videor dixisse §. 12. BERN. *Anan Vat.* Videsis p. 268. v. 2.

† *Jesus autem, exercitu lustrato,*] *Jos. cap.* 8. *Cum copiis jam parts, quorum quinque millia in insidias occidentales,* אורב מים לעיר *& quinquies quinque ex adversa valli (quam* ἀραβὰ *modo, modo* γαὴ *& inter appellitat historicus sacer) in apertam pugnam deducebantur, fuga vulturnum versum, quod est in sacro* דרך הערבה δίεϛε ἀωὸ ϖᾶσε, *licet Theologi nostri aliud doceant, adeo simulata: quid enim stratagematum facilius illo jactatur, aut consuetius? Ainatas fuse profligat Imperator, urbemque eorum evertit: dein spolia ampla impertit militi.* BERN.

r Αὐτούς] Αὐτοὺς in sex *MSS.*

s Θαρσάντων αὐτοῖς] *Bas.* & *Gen.* μὴ θάρσας *Big.* 1, 2. & *Samb.* propter recentiorem Criticam: quæ distinguit quoquo modo inter θάρσος & θράσος. BERN.

pido abducit, *hoſtem* ſe perſequi exiſtimantes, & quaſi victoria jam parta inſoleſcentes: deinde *ſubito* converſis copiis obviam illis proficiſcitur, & ſigna dans, de quibus convenerat, iis qui in inſidiis erant, illos etiam ad pugnam excivit. In urbem autem illi irrumpebant, dum cives intus circa muros verſarentur, aliqui vero & in illis qui egreſſi fuerant obſervandis animo eſſent occupati. Et hi quidem urbem ceperunt, & obvium quemque occiderunt: Jeſus vero manus conſerentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulſi autem in urbem quaſi *adhuc* integram, cum & ipſam *ab hoſtibus* occupatam viderent, & cum uxoribus & liberis incenſam deprehenderent, per agros diſpalati oberrabant, ad ſemetipſos, quod ſoli eſſent, defendendos viribus deſtituti. Poſtquam vero hujuſmodi calamitas Ainitis acciderat, *magna* multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & aliorum vis ingens impedimentorum & ſarcinarum. Quin & pecudum greges ceperunt Hebræi multumque pecuniæ, (opulenta enim erat ea regio) & hæc omnia Jeſus, cum eſſet in Galgalis, inter milites partitus eſt.

Gabaonitæ, Chananæorum neceſſitudinem omnem abnegantes, ſpecie gentis peregrinæ cum Jeſu paciſcuntur. Joſ. VII.

16. [1] Cæterum Gabaonitæ, qui proxime Jeroſolymas habitarent, calamitates, quæ Jerichuntinis

μαχεῖν αὐτοὺς τ πόλεως, διώκειν [t] ὀιομένους καὶ ὡς ὑπὸ νίκη καταφρονοῦντας. [v] ἐπὶ τ ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ· [x] σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν τ ἐνέδρᾳ συνεπετάκτο, κἀκείνους ἐπὶ τὴν μάχην ἐξανίστησιν. [y] οἱ δ' εἰσεπῖπτον εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον ἔτι τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δὲ καὶ πρὸς ἦεν τῶν ἔξω τὴν γνώμην προσπεσόντων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἔρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· Ἰησοῦς δὲ τοὺς παρεισελθόντας [z] εἰς χεῖρας βιασάμενος φυγὴν τρέπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀπέρατον τὴν πόλιν, ἔτι καὶ τούτῳ ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τ ἀγρῶν [a] ἧσσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν [b] αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ [c] τ συμφορᾶς τὸς [d] Αἰνίτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἁλὼς καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, [e] καὶ τ ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον· καὶ ταῦτα πάντα τοῖς σφαλιώταις Ἰησοῦς [f] διένειμε, γυμνὸς ὢν Γαλγάλοις.

15'. Γαβαωνῖται δὲ καλοικοῦντες [g] ἔγγιστα τοῖς Ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ἱεριχουσίοις συμβεβηκότα πᾶσι καὶ τὰ

t Οἰομένους] *Baſ.* & *Gen.* οἰωμένους, audium puta pro οἰομένους verbali περισυλλέγω & ἐμμελῶ. BERN.

v Ἐπειτ' ἀναστρέψας] Ἐπειτ' *Big. Samb. Hen* & *Busb.* ἐπεὶ δὲ *Gall.* 1, 2. *Baſ. Gen.* & *Epiphanius* interpres. BERN.

x Σημεῖά τε ἔδους,] Aut Antiſtitem Cyrenſem ſua fefellit memoria, aut aliter olim lectum in hoc loco Originum. Sic enim ille ἐφωτ. ια'. τὸ μέν τοι γαισὸν, ᾧ τοὺς λοχῶντας διήγειρεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἠρμήνευσεν ὁ ἰωσηπος, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σύμμαχος. Viderat ergo in ſuo exemplari Theodoretus hoc aut ſimile aliquid, ἀναστρέψας τὴν ἰσχὺν πρόσωπον αὐτοῖς, ἀσπίδι τε σημεῖα ὡς ἂν τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέθειτο, &c. *Cidone* enim ducis urbem verſus in altum vibrato, confeſtim ſurgere oporteret, Deo adeo admonente, legionem inſidiatricem, v. 18. ונטה בכידון אשר בידך אל העי ונו׳. Verumenimvero ita erraverat Theodoretus, vel potius Eroteamatum ejus exſcriptor ἐπιλήσμων, pro dicto vero γαισὸν —— ἀσπίδα ἐρμήνευσεν ὁ ἀκύλας, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σύμμαχος. Pariter enim verterat ſenior trium כידון לרעש apud Jobum c. 41. 20. ἀσπίδι σεισμοῦ, velut Symmachus ibidem θυρεῷ σεισμοῦ. Præterea deſcribitur miles Perſicus Jeremiæ c. 6. 23. cum arcu & ſcuto קשת וכידון, quod Jonathani, qui Symmachus eſt in Commentariis Eccleſiaſticorum, aut certe ipſius premit veſtigia, ſemel iterumque interpretatur קשתן ותריסן, κασὰν ὑτεασὰν, τόξα καὶ θυρεούς. Ait enim de Perſis Polymnia Herodoti, ἀνὴρ μὲν ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμανθο. αἰχμὰς δὲ βραχείας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα. καὶ αὐθις ἡρόδο. κύρος πελεκὰν τα πολλὰ τ πολεμίων, κατέλιπε μόνον τὸ συνὸν τοῖς σφαλιώτας, μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι. Imo ille decies horum meminit tanquam Perſarum præcipui tutaminis. Γέρρον autem Clypeus Perſicus, plane גרגה *gerga* de vimine aut etiam de corio, ut nemo veterum Grammaticorum ignoravit. Syris ܓܪܓܐ *gargo* idem quod γαῖσος in Perſide, ſeu אגל in Chaldæa, aut סוסא in Talmude apud Palæſtinos & Arabas: θυρεὸς, *orbis* & *torbis*, non tamen Babylonius: quod hucuſque Theologi omnes, quos vidi veteres novoſque, perperam exiſtimarunt. Certe ex c. 50. 42. ejuſdem vatis ſatis refutantur, & ab ipſa armatura gentis. Significat autem, quod noſter Hieronymus Symmachuſque Judæus Interpretum optimi ac utiliſſimi volucre, כידון *clypeus, ſcutum*, ᾧ τινι κλοπᾷ τὸ σῶμα ἤτοι καλύπτει. Inde enim nomen illud Latinum: non quo Caius Plinius, nec quomodo Claudius Salmaſius aliique deformant. Quanquam præſtet cæteris originatio Plinii, ut Clypeus ἀπὸ τ γλυφῆς diceretur, adeoque à καὶὸ כיד, *ſculpſit, figuris inſignivit*, כידון deſcenderet: quod ſcio patres feciales & aſpidologi lubentiſſime arripient. Mihi magis placet prior noſtrarum conjecturarum. Quippe κυδὼν Æthiopum atra per ora ἀσθκάλυμμα & σκέπασμα, *protegmen quod vis corporis:* pariterque كدنة, *kidna*, in Arabia. Hæc quidem ſcribere volui, dum viderem aut captos auctoritate Rabinorum aut eruditione clariſſimi Bocharti noſtros Theologos, pro *gerris Medicis, gæſa Celtica* venditare ſub nomine Hebraico כידון. Omiſi longe plurima. Adjiciam tantum, poſt pilum manuale liciatorii inſtar, nulla arte aut commodo *lanceam* ac רומחא ſuſpendi humeris illepidis monſtri Palæſtini. Recte adeo & neceſſario *Cidon* Goliathi כידון נחשת בין צחפי, 1 Sam. 17. 6, 45. ἀσπὶς, תרס, & ܫܚܘܢ, interpretati ſunt veteres Critici, & jam Cimchius minor in Lexico. Nam aliud ille dicit ad libros ſacros. אינו רומח כי הוא כלי מגן, *es equidem* θυρεοειδὲς, *nullo modo lancea* à tergo Gittæi. Neque valet quicquam Bocharti objectamentum ex verſu ſequente de armigero Goliathi ſive נשא הצנה, ὁπλοφόρος, Joſepho interprete. Notabis etiam obiter Nathanem & Tanchumum Rabbinos θυρεοφόρῳ ſuis in Bibliis minus correctis legiſſe, נתן כידון נחשת על ראשו, v. 38. c. 17. l. 1. Sam. pro קוביע. Differunt enim inter ſeſe θυρεὸς & ἀσπὶς, ſive תרס & יצנף, ut dicam ad monomachiam Davidis, ubi Joſephus ὄζον ſubſtituit bis pro כידון: ut alibi. Sufficiat Hieronymum noſtrum ex traditione Phariſæorum monuiſſe ὡς ἁλὼς χειδὼν l. 1. Par. c. 13. *Chiden interpretatur Clypeus. Traditur enim iſte locus eſſe, ubi Joſue ſtabat quando dictum eſt ei, Leva clypeum contra urbem Ahi.* In Baſilicis eadem area vocatur χειὼν. Unde Doctores veteres, *Primo dicebatur* כשנעלם מהם, *tegmen*, כידון. *ſed poſtea* Vide Olim c. XI. T. B. *Sotæ* c. 7. & Midbar rabba *Paraſa.* BERN.

y Οἱ δ'] *Samb.* οἱ δ'. Mox *Baſ.* & *Gen.* ἦεν. BERN.

z Εἰς χεῖρας] Εἰς τὰς χεῖρας *Big. Samb. Vat. Gall.* 2.

a Ἧσσαν σκεδασθέντες,] *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἦσαν σκεδασθέντες, contrahentibus pro ἦισαν. Ibidem οἰχομένην ἑώων *Busb. Hen.* & *Gall.* 1. BERN.

b Αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως] *Baſ.* & *Gen.* αὐτοῖς. *Big.* & *Samb.* ἑαυτοῖς. Expreſſit igitur Matrathiades vim & elegantiam Hebraicam v. 20. ולא הרה בהם ירים לנס תנרה והנרה, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυναμένοις. *Iadæque manus, copiæ conſertæ, & in procinctu acies nulla jam apparuit*, quo ſe diſpalati reciperent: aut his amplius, *nulla brachia*, i. e. *receptus* nullus, nihil refugii præſidiique certi. Bene autem convenit Joſepho de hac ſtrage cum codice ſacro: licet Salianus & Schotanus malunt ad calumnias vertere, quam dicta Joſephi æque recteque concipiunt. BERN.

c Τῆς συμφορᾶς] Articulum omittit *Vat.*

d Αἰνίτας] Typographi etiam priores. Verum γαιννίτας *Big.* & *Gall.* 2. γαιτίνους *Gall* 1. γαϊτίνους *Samb.* αἰπινὰς *Hen.* Αἰτίνας *Busb.* BERN.

e Καὶ τ ἄλλης] Καὶ τ ἄλλης σκευῆς *Big.* & *Epiphan.*

f Διένειμε,] *Samb.* & *Gall.* 1, 2. διέμενεν οἱ γαλγάλοις ἡμῶν. BERN.

g Ἐγγιστα] Lib. 7. c. 10. ait eum vicum ab Hieroſolymis abfuiſſe ſtadiis XL. at l. 2. de *Bello Jud.* c. 32. ſtadiis L. Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

1. *Cæterum Gabaonitæ,*] *Statim ab internecione Ainatarum* Gabaonitæ (*ut frequentius legimus in Joſephi codicibus ab origine* γαβαὼν, λόγος, *eodem ſcribente & interpretante. Occurres enim in MSS. etiam formulis gentilibus* γαβωνῖται, & γεβωνῖται: *quibus favit uſus Syriacus* Gebhon, & *Maſora Judaica* Gibhon *à* גבעון.) *necnon ab occidente proximi horum* Cepheritæ *ac* Carthierimitæ, *vel producius* Cariathiarimitæ, *pars Hevæorum ſub monte Garizin,* جانب هر جريزيم, *ait Chronographus Samaritanus, haud ultra* L. *ſtadia à Solymis in boream rejecta, per legatos* (*Joſephus enim legiſſe videtur v.* 4. ἰσωάξ, *h. e.* πέμψας πρέσβεις, *velut Æthiopes illo verbulo utuntur*) *Chananæorum neceſſitudinem omnem jam abnegantes, ſpecie gentis peregrinæ & ab itinere longo attritæ, cum Jeſu Imperatore paciſcuntur, haud ita ignari decreti Divini, Ex. c.* 22. 32. *& Deut. c.* 7. 2. *Eleazaro Senatuque Hebræo,* נשיא העדה, τοῖς ἄρχουσι τ συναγωγῆς, *fœdus perpetuum rite ferientibus & juratis ac populo conſentiente. Sive hoc vetuſtiſſimi eſſet moris, ſive potius à Principibus Chaſmonæis in Rempublicam Sacram demum induceretur, multum adplaudente Phariſæorum Schola. Mox ubi dux è montibus Samariæ deſcendens doli mali hos cives inuſaret, illi tanti victoris metum neceſſitatemque ſuorum ſervandorum unice obtendentes, εἰς δημοσίας ἤτοι ὑπηρεσίας τοῖς κοινοῖς ἔργοις, in miniſteria publica, ſive εἰς δῆλας τ πόλεως, quomodo recte Gelenius phraſin antiquorum Rheterum, non recte conceperant Zonaraſve Schotanuſve, ad fidem majorem juris*

jam

τὰ τοῖς [h] Αἰνίταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν [i] προσκαλεῖν ἀ διέγνωσαν· ἔτι γὰρ πύθεσθαί τινα τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ἔθνους παντὸς [k] πολεμοῦντα αὐτούς. [l] Κεφηρίτας δὲ καὶ [m] Καριαθιαριμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὑπὲρ συμμαχίαν παρεκάλουν, ἀσφαλῆ αὐτοὺς [n] διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ [o] φθάσαιεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν· [p] συμπείσαντες δὲ αὐτοὺς, διέγνωσαν διαδρᾶναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. [q] προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν αἰτησομένους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ὑπισχνοῦντο ἡγούμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσήκειν κατὰ μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων καθοικεῖν· ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς [r] αὐτοῦ πολλῷ ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξῆσαν οὔσας ὑπὸ βάρους τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς διερρῆγμεν. [s] τυχίνας γὰρ [t] εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς αὐτοὺς ἐπίτηδες ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθείεν ὑπὸ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν προσοίκων πόλεων, πολῖται ἀπεχθῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις. μαθόντες γὰρ ἐκ Θεοῦ χάριτος καὶ [v] δωρεᾶς τῶν Χαναναίων [x] αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, [y] τούτοις τε λίαν ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ὑπὲρ σωτηρίας καὶ [z] φιλίαν τὴν Ἑβραίων. Ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν ἐκ Χαναναίων ἔθνους, [a] ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν [b] μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἀδίκημα, πρὶν ὅρκοις

evenerant atque Ainitis, aſpicientes, periculumque ad ſe tranſiturum eſſe ſuſpicantes, Jeſum quidem [1] *aperte* orare non ſtatuerunt: neque enim quidquam æqui ab eo ſe impetraturos putabant, qui internecino bello totam Chananæorum gentem perſequebatur. Cepheritas autem & Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in ſocietatem invitarunt; dicentes nec ipſos poſſe periculum evadere, ſi eos [2] occuparent Iſraëlitæ: ipſis vero modo hoc perſuaſerint, decreverunt copias eorum effugere. Illis autem iis quæ dixerant conſentientibus, legatos ad Jeſum mittunt cum eo amicitiæ fœdus inituros; quos, ad ea agenda quæ omnibus expedirent, civium maxime idoneos judicabant. At illi, ſe diſcrimen adire rati ſi ſemet Chananæos eſſe faterentur, hujuſmodi autem periculum fugituros eſſe exiſtimantes, modo dicerent ſe Chananæos nulla neceſſitudine attingere, ſed ſedes longo intervallo ab iis disjunctas habere, ajebantque ſe fide virtutis ejus adductos veniſſe, multorum dierum itinere confecto, habitumque hujuſce ſermonis veritatis indicium oſtendebant: nam veſtes, quas domo exeuntes novas induiſſent, immenſa viarum ſpatia peragrando detritas eſſe. laceras enim data opera ſumpſerant, ut ab eo fidem verbis impetrarent. Stantes ergo in medio *concionis* dicebant, ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis civitatibus, ab ea terra longe diſſitis, cum illis amicitias juncturos [4] fœderibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes quod Dei gratia & munere illis conceſſum ſit Chananæorum terram poſſidere, ſe *iis* ea de re valde gratulari dicebant, enixeque petere ut ab iis in civium numero habeantur. Et illi quidem iſta loquentes, atque *longi* itineris indicia oſtendentes, orabant Hebræos ut cum illis fœdera ſancirent & amicitiam. Jeſus autem dictis eorum credens, quod non eſſent de gente Chananæorum, eos in amicitiam recipit: & Eleazarus pontifex cum ſenatu juravit, habituros ſe eos pro amicis & ſociis, & nihil injuſti contra eos moli-

jam modo jurati, coacto iterum Concilio admittuntur. Vita enim Gabaonitis parcitum, ut oportuit, propter pacta conventa & ſacra. Fraudem nihilominus juam ipſi luunt, poſterique eorum operis publicis, חטבי עצים *&* ושאבי מים *. ſive conditione, ut alibi loquuntur Hiſtorici ſacri,* נתינים, *i. e.* Fratrum Laicorum, *& in Eccleſiæ miniſteria viliora* damnatorum: *ex officio εἰς ἀγκόνας* τῶν ἀγκώνων ἤγουν τῶν λαϊτῶν. *Steterant enim* נתינים *in Republica Hebræa, ut genus mediocrium, neque Iſraelitæ neque plane manicipia,* לא ישראל ולא עברים. *Diu equidem Gabaonitas caſtris Hebraicis ſerviiſſe credo, quod ex locutione pari codicis Hebraici expreſſit Samaritarum Chronicon* اسقا للخيل وللجمال, abs jumentorum aquatione: *attvero hos ipſos* שאבי המים לעדה *à Davide rege, ut huic genti valde favit, tandem meliori munere donatos. Perlege hac de cauſa Joſ. c.* IX. *& T. B.* Gittin *f.* 46. *a.* Cetubot *f.* 75. *a.* Jebamot *f.* 79. *a. Et Paraſam* VIII. δρίθμῶν μεγάλων. *Samaritarum denique Chronica.* BERN.

h Αἰνίταις] *Baſ. & Gen.* Codices Latini, *Adanitis* pro *Alanitis. Hen. & Busb.* αἰτλωεῖς. *Gall.* 1. ναϊτίοις. *Samb.* γαϊαλνοῖς. *Big. & Gall.* 2. γαϊτοῖς. Laudarem equidem αἰανείτας Joſephi cauſa, quaſi ab עניא, ſive Latinum codicis Lipſienſis hoc in loco *Hayanitis.* BERN.

i Προσκαλεῖν] προσκαλεῖν διέγνωσαν ſolus *Gall.* 1.

2. Aperte *orare non ſtatuerunt:*] Vocem hanc ex verſione *Epiphanii* ſupplevi.

k Πολεμοῦντα αὐτούς.] Commode ſatis *Baſ. Gen. Big. & Samb.* dum pars eſſe viderentur Gabaonitæ Heptarchiæ perdendæ prorſus abſque fœdere & miſericordia, & παιολεθρία Cananitarum obnoxii. Nitide dictum πολεμοῦντα αὐτοὺς pro communi πολεμεῖν, & πρὸς αὐτούς. Legerat tamen à tot ſæculis apud ſuum Caſſiodorum noſter Scholaſticus πολεμῶν & αὐτῶ. Inter conjectores *Tar.* πολεμῶν & αὐτῶ ac πολεμῶν αὐτοῖς heic loci offert. BERN. Pro πολεμῶν & πρὸς αὐτούς. Olim tamen legerat *Epiphanius,* πολεμοῦντα αὐτῶ.

l Κεφηρίτας] Κεφηρίτας ἢ καὶ καθιερημίτας non nimis prolixe *Baſ. Gen. & Epiphanius.* κεφηρίτας τε καὶ καελαθιαερμίτας *Big. & Tar.* κεφ. ἢ καὶ καελαθιαερμίτας *Samb.* καὶ κεφηρίτας καὶ καθιερημίτας *Gall.* 1. κεφηρίτας καὶ καελαθιαερμίτας *Eusb. & Hen.* Dicit autem incolas כפירה *Cephira* ſeu *Caphira*, & קרית יערים *Ciriathiarim* aut *Cariath baal:* de quibus agit Joſue hiſtoria c. 9. 17. & c. 18. 14, 26. & c. 15. 60. necnon illa Eſdræ c. 2. 23, 25. Joſephus autem libri ſequentis c. 2. καελαθιαερμίτας pro iiſdem nomen ſeſquipedale certa manu adpoſuit. BERN.

m Καελαθιαερμίτας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Busb. & Hen.* Καθιερημίτας in *Editis.* Βαριθίτας καὶ Ιαερημίτας *Vat.*

n Διαφεύξεσθαι] Ita quatuor *MSS.* tam hic loci quam mox infra, v. 14. διαδράσεσθαι in *Editis, Aliiſque.*

o Φθάσαιεν] Ita *Big.* in *Aliis* φθάσειν & φθάσωσιν.

3. *Occupaverint Iſraëlitæ:*] Vel, *ſi eos in poteſtatem ſuam redigere occuparent Iſraëlitæ.* Similiter ac Livius dicit, *occupat bellum facere*, Græcos imitatus.

p Συμπείσαντες] *Gall.* 1. συνεπισαντες δὲ αὐτοῖς. *Samb.* συναεπισαντες δ' αὐτοῖς. *Big.* συμπείσαντες δὲ αὐτοῖς. *Baſ. & Gen.* συμπείσαντες δὲ αὐτὸς, recte. Paullo poſt *Samb.* αὐτὸς. Dein διαφεύξεσθαι *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* διαφύξεσθαι *Baſ. & Gen.* BERN.

q Προσδεξαμένων] Προσδεξάμενοι *Vat.*

r Αὐτοῦ πολλῷ ἀνύσαντας] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

s Τυχίνας γὰρ] Sic reſtitui. Capies autem τυχίνας, i. e. ῥάκια, exemplo γλωχῖνας: vel ſcribes τυχίνας, quod eſt ἰσθῆτας σὺτετριμμένας ἤτοι πεπαλαιωμένα. *Baſ. & Gen.* τυχῖνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς αὐτόν. *Samb.* τυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς αὐτῶν, ceteris melius. τειχίνας (*cilicinas*) εἰς τὸ ταῦτα πιστ. πρὸς αὐτῶν *Big. & Gall.* 1. bonuſque Scholaſticus Epiphanius. Ibi ingenium *Tar.* τυχῶ γὰρ εἰς τὸ τοιαῦτας, vel ταῦτα, πιστ. πρὸς αὐτῶ. BERN.

t Εἰς τὸ ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* εἰς τὸ ταῦτας π. πρ. αὐτὸν *Baſ. & G.* εἰς τὸ ταῦτα π. πρ. αὐτῶν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

v Δωρεᾶς] *Gen.* δωρεᾶς, ritu epirrhematis. BERN.

x Αὐτοῖς] *Al.* αὐτὸς.

y Τούτοις τε] Ita *Big. Samb. & Gall.* 2. τοῦτο τ' ἔλεγον ἥδεσθαι *Aliis.*

z Φιλίαν] Φιλίας *Gall.* 2. & *Epiphan.*

a Ποιεῖται] *Big. Samb. Hen. & Busb.* Eodem modo *Zonaras* φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσαθ. *Baſ. & Gen.* ποιεῖ τε ſonoritatis ſimillimæ. Hoc etiam ferri poteſt in ea ſententia. BERN.

b Μοχλεύσειν] Recte μοχλεύσεσθαι, *moliri*, ὀχλεύσασθαι, κινήσεσθαι, ut norunt Heſychius, Herodianus, Euſtathius, Etymologus M. aliique Interpretes vocum Homericarum. Verum jam βυλεύσεσθαι, *cogitare*, ut facilius vel è Gloſſario oblatum, ſubſtituere *Samb. Big. & Gall.* 2. & exemplaria piiſſimi *Caſſiodori.* Audies autem quid de verſutia Gabaonitica peroraverit ex Joſepho *Zonaras* Annaliſta: Γαβαωνῖται δὲ καὶ οἱ σκεῖνοις πλησίοικοι, χαναναίοις προσήκοντες, φοβηθέντες ὡς τοῖς ἱεροσυλίοις καὶ τοῖς περὶ ναὶν (l. γαῖαν) τὸ ὅμοια πείσονται, πρεσβείαν λάθρα ἐμπέμπουσι πρὸς τὸν Ἰησοῦν· πορρωτάτω λέγοντες καθῆκεν μηδὲ γένους κοινωνεῖν χαναναίοις, καὶ ἀποδὰς πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς ζητοῦντες τὰς ἱερομηλίτας καὶ συνθήκας φιλίας. ἐπεὶ δὲ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσαθ. γνοὺς δ' ἔπειθε τούτους δι' μὴ ὄντας τῶν χαναναίων,

turos, in iſtud jusjurandum conſentiente *univerſo* populo. Ac illi quidem, dolo malo voti compotes, ad ſuos reverſi ſunt. Jeſus autem cum exercitum in ſubmontanum Chananæorum tractum duxiſſet, & audiſſet Gabaonitas non longe à Jeroſolymis habitare, & à Chananæis oriundos, magiſtratibus eorum accerſitis, fraudis eos incuſabat. Cum autem ſibi non aliam ad ſalutem viam patere prætenderent, ideoque neceſſitate adactos hoc ſibi effugium quæſiviſſe, Elazarum pontificem & ſenatum convocat: eiſque cenſentibus publicis miniſteriis deputandos eſſe, ne fidem jurejurando datam violarent, operis hiſce eos addixerunt. Et illi quidem, cum eis jam immineret calamitas, tale ſibi præſidium & ſecuritatem invenerunt.

Gabaonitæ fraudem ſuam luunt, poſterique eorum operis publicis. Joſ. c. 9.

17. * Cæterum cum rex Jeroſolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jeſum defeciſſe, & vicinarum gentium reges ad bellum ſimul contra eos gerendum acciviſſet; Gabaonitæ iſtos ei adeſſe videntes, (quatuor autem erant) caſtriſque circa fontem quendam non longe ab urbe poſitis ad oppugnationem ſeſe parare, Jeſum in auxilium advocabant. nam eò tum res eorum devenerant, ut ab his quidem perniciem exſpectarent; ab illis

Rex Jeroſolymitarum (adjunctis quatuor vicinarum gentium regibus) contra Gabaonitas bellum movet. Joſ. c. 10.

[c] ὑπισχνίσαντο δ' πολίτας. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες [d] ἐξ ἀπάτης ἀπῆεσαν πρὸς ἑαυτούς. Ἰησοῦς δὲ [e] τῆσδε τ Χαναναίας στρατεύσας εἰς τὴν [f] ὑπωρείαν, καὶ μαθὼν ὰ πόρρω τ Ιεροσολύμων τὰς [g] Γαβαωνίτας [h] κατωκημένας, καὶ δ' ἐγγὺς ὄντας τ Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τὰς ἐν τέλει, τ ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τ δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτ' ἐπ' αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τ ἀρχιερέα Ελεάζαρον, καὶ τὴν γερουσίαν· καὶ δημοσίας αὐτὰς δικαιούτων ποιεῖν ὑπὲρ τῷ μὴ προδοθῆναι τ ὅρκον, [i] ἀποδεικνύουσιν εἶναι ταύτας. καὶ οἱ μὲν τ καταλαβούσης αὐτὰς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ηὑρέσαντο.

ιζ'. Τῆ δὲ τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῷ μεταπέμψασθαι πρὸς τ Ιησοῦν τὰς [k] Γαβαωνίτας, καὶ τὰς τ πλησίον ἐθνῶν προσκαλέσαντος βασιλέας συμμαχεῖν τῷ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, [l] τούτους προνοίᾳ σὺν αὐτῷ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ Γαβαωνίτας ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους [m] ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν προσκαθίζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον Ιησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ ὧν αὐτοῖς τὰ

ναίων, τ ἀπάτης αὐτοῖς ἀνενάλφ. εἰ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔφασαν τοῦτο πρᾶξαι, δεδιότες τ ὀλέθρον. καὶ ἵνα μὴ προδοθῇ τ ὅρκον, δημοσίας αὐτὰς ἀποδείκνυσιν. διὸς ἰώσηπος· ἡ δὲ βιβλος Ἰησοῦ πρεσβ. ἔτι κατισχύει αὐτὰς ξυλοτόπους καὶ ὑδροφόρους πάντη τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τ θεοῦ. Causam rei addit Theodoretus ἐρωτ. ιγ'. Τοῖς ψεύδεσι λόγοις γαβαωνιτῶν πεπισευκότες οἱ ἱερεῖς ἐπείσανθ, καὶ τὰς συνθήκας ἐκράτυναν ὅρκῳ. σφοδρὸς δὲ καὶ ὁ τ ὅλων θεὸς πάντως ἐκείνης προδοθῆναι θαυμάτω. τ θείας τοίνυν σκέψεως, καὶ τ ὅρκων μετὰ δικαιοσύνης φυλαττομένων, ὑπηρέτας αὐτὰς τ ἱερᾶς λειτουργίας ἀπέφηνεν ὁ Ἰησοῦς. ἔδει γὰρ καὶ ἐν τῷ σκηνῇ τῷ προσευκτηρίῳ πέρας λαβεῖν. ἔφη γὰρ, ἐπικαλεσάμενος χαναναῖον πᾶσι, οἰκέτης ἔσομαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. BERN. Βελτίωσαι, ut facilius, vel è *Gloſſario* oblatum ſubſtituêre *Samb. Big. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* De verſutia Gabaonitica vide *Zonaram*, p. 30. & Theodoret. ἐρωτ. ιγ'.

c Επισυναινίσαντο] *Busb.* & *Hen.* ἐπισυναινῶ. BERN.

d Εξ ἀπάτης] Εξαπαλήσαντες ἀπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 2.

e Τῆσδε] Τῆσδε omittunt *Big.* & *Samb.*

f Υπωρείαν,] Sive cum *Samb.* ſcribas εἰς τὴν ὑπώρειαν, forma ſubſtantiali, ſive εἰς τὸν ὑπώρειον, non errabis à Canone. Heic autem repræſentant *Big.* εἰς τὴν ὑπωρειαν, *Baſ.* & *Gen.* εἰς τὴν ὑπώρειαν, & *Gall.* 1. εἰς τὴν ὑπώρειον. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὑπώρειον pro ὑπόρειον. HUDS. Non eſt ὀρεινὴ, de qua mox. REL.

g Γαβαωνίτας] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Busb.* & *Hen.* Γαβεωνίτας *Baſ.* & G. Γιβεωνίτας *Gall.* 1.

h Κατωκημένας,] Manus ſecunda *Samb.* & pejor κατωκισμένας. Dein *Baſ.* & *Gen.* καὶ ἀπὸ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ. BERN.

i Αποδεικνύουσιν] Αποδείκνυσιν *Samb. Hen.* & *Busb.* ἀποδεικνύουσιν Syntaxi Attica, *Big. Baſ. Gen.* & fortaſſis *Epiphanius*. BERN.

* *Cæterum cum rex Jeroſolymitarum*] *Joſ. c.* x. *Sedes eſt mirabilis hiſtoriæ & Dei militis dignæ. Gabaonitis enim genti ſervæ, ſed fœderatæ, contra quinque Regulos Amorrhæos cum tota vi Hebraica ſuccurrit Jeſus, mature & feliciter. Quippe grando ſolito grandior & graviſſima, cui etiam fulmina miſcet Joſephus, cœlitus ruens, per* declivia Bethoronia במורד בית חורן, *hoſtem plurimum proſternit. Tum Imperator furore Divino accenſus*, Eſ. *c.* 28. 21. Hab. 3 8, 11. & Eccleſ. 46. 5. *præpotenti hoc diſtricho*, שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, & *ſimul merito Fidei* (*quod bene ſuggerit noſter Severus*) *noctem avertit fugienti Chananæo, & ſufflaminatis Luminaribus diem lucemque victricem producit. Quocirca, ſive orbes ſiderum præcipuorum detineret modo manus Æterna quæ fecerat, modo in locum priſtinum redigeret: ſive ſpeciem Solis ſororiſque ejus* (*quod Cimchis ambo adſerunt*) *in polo non ſuo pingeret: ſive denique hanc ſummiſſis vaporibus ſenſim illa repararet & fulciret; ſane præter naturam ritumque mundi lux ea morata eſt ſuper Gabaonem, ac longe præter opinionem Maimonidæ, Gerſonidæ, Spinoſi ſimilium-que pſeudoſophiſtarum. Nihil equidem turpius faciunt Judæi Hiſpanici, quam philoſophantur ab Ariſtotele perperam intellecto. Sexcenties ita peccavit Moſes in* More Nebuchim, *Leviſque Gerſomi ad S. Biblia vel millies. Neque vero Sapientiam Carteſianam mente ſua prava unquam adſecutus fuit Acanthias ille Batavus: quanquam viri ſtulti puerique aliter credant de hoc nebulone. Verum enim de hac longa & liberali die, ſicut Eſdras ſuo ævo adpellaverat ad monumentum* Jatar *inſcriptum, ita certæ firmiſſimæque famæ cauſa, ſi hæſitaret forte Epaphroditus cæterive ſuorum lectorum in tanto prodigio, hinc provocat Flavius ad S. Biblia, Ædis Hieroſolymitanæ quondam κειμήλιον pretioſiſſimum, imovero hodie oculorum animorumque Chriſtianorum lumen aſſiduum & ſalutem. Reliqua autem hujus miraculi deſcripta legito apud Andream Maſium, qui ad Codicem Divinum unquam acceſſere, omnium doctiſſimum, luculentiſſimum & priſſimum Commentatorem. Sic ſentio. De locis adeo ſecundo tertioque certent inter ſeſe amici Chryſoſtomi, Hieronymi, Teſtati, Merceri, Calvini, Grotii. Querſum vero Aſceta Bethleemicus in Bibliis Vulgatis* 1 *Par. c.* 4 22. *præſtat nobis pro virili nomine* Iaabetz, יוקים, Qui ſtare fecit Solem, *Rabinorum iſtius ævi traditione confiſum ſeipſum ultro fatetur in* Quæſt. Hebr. *Quo plane modo & Talmudum Babyloniorum* אלעזר Batræ *f.* 91. *b.* יוקים זה יהושע שהקים שבויין לאנש גבעון. *Quid vero rationum, quos ponderæ adportant illi Judæi, filius Maimonis, filius Gerſomi, & Spinoſus, non curo cujus, contra inveteratam fidem hujus Solſtitii. At nihil tanti edidit unquam Moſes. Aiunt: non credo iſtis trutinatoribus Divinorum operum. Tres etenim viros Dei, qui in vertice Itabyrii ſpecie ſupra humanam illuſtri quondam comparuerant, plura video feciſſe ſuis ſeculis quam hunc Nuni filium, & ingentis ſtuporis. Hoc autem oſtentum apud S. Paulum non repetit Grotius inter exempla Fidei præclarioris cap.* xi. ad Hebræos. *At deſiderantur ei & ruentis Jerichuntis & Jordanis fluvii, fontes verſus refugientis coram Pontifice Hebræo, vel proxima prodigia. Agnoſcit inſuper Magnus Apoſtolus* verſus 32. *ſtudio brevitatis plurimas ſe omiſiſſe hiſtoriarum mirabilium. Eſto tamen hoc Dei opus maximum:* μείζον ἔσω τοῦτο τ μωυσεως, *ſicus æſtimat Johannes Chryſoſtomus. Profitetur itaque Scriptor Divinus* v. 14. *Joſ. c.* x. Nunquam ita ſe accommodaſſe Optimum Numen homini expetenti, ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יהוה בקול איש: *quod bene explicat Georgius Elmacinus, quem vocant, dialecto Arabica,* ولم يكون مثل ذلك اليوم ان يقبل الله سوال احد في مثله. *Inde perite adnotat Johannes Deuterota ex illa ſtatione ſolis inaudita & mirifica effectum: ut Ephræmitæ* (*ſic erat Joſue, timor juxta vetus vaticinium Gentium, animis ubique inſideret,* היכא דמיא וערדו יהיה מלא הנום בשעה שינמרה לו חמה ליהושע, Breſit Raba פ. 5, & 6. *Et Talmudi Babyl.* Cod. de Idololatria *f.* 25. *ubi & hiſtoria tangitur Nicodemi Gorionidæ, cujus gratia ſolem aliquando ſtetiſſe comminiſcuntur Magiſtri. Verum novi illi Theologi, velut Daniele & Eſdra, & Habacuco & Sirachida ſe ſapientiores norunt,* æſtivam *diem inferre audent pro* miraculoſa planeque nova. *Ardori etiam militum & ferociæ pro ſua pietate Gerſonides tribuere, quod protelata ſupra modum luce actum produnt Sacræ Literæ Omittam potius illud Enthymema Maimonidis ex Joſ. c.* x. 12. *quam redarguam multis,* In oculis Iſraelis, *haud* totius Iſraelis; *non ſolum argutum nimis & exile, ut Rabinica ſolent, ſed tanquam infeſtum* verſui 7. *iſtius* cap. *Deinde Aialonem & Gabaonem in eadem convalli, haud procul abs Jeroſolymis, propiores tamen Nicopoli, certo offendet Chorographus, ſit modo diligentior Bonfrerio, doctiorque Rabinis recentibus: ne locis ipſis diutius abutantur corruptores miraculorum, præſertim cum hoc itidem doceant Paralipomena ſacra. Præterea Samarites, qui Joſue geſta defloravit è codice Judaico, mirum ni hoc fuerit illi hæreſi neceſſarium, pro miraculoſa illa Cœleſtium quiete, ſubſtituit duntaxat verſiculum Epinicii Moſaici Exodi c.* 15. *quem in prælio una voce recitarent Hebræi,* Dominus belli potens, Dominus nomen ejus, יהוה איש מלחמה יהוה שמו. *Poſtremo apud Macchida quot dixi Reguli è ſpecu trahuntur in necis contumeliam.* BERN.

k Γαβαωνίτας.] *Big. Samb. Gall.* 2. *Busb.* & *Hen.* Verum *Gall.* 1. γιβεωνίτας & γιβεωνίτας. *Baſ.* & *Gen.* γαβεωνίτας & γαβεωνίτας. BERN.

l Τούτους παρόντας] *Gall.* 1. & *Big.* ὡς τούτους τε παρόντας. *Gall.* 2. ὡς τούτους παρ. *Samb.* ὡς τοὺς τε παρ. *Epiphanii* codices plerique τούτους παρόντας σὺν αὐτοῖς, ἱεροσολυμίτας δηλονότι. Dein *Gall.* 1. εἶδον. BERN.

m Επὶ τινι πηγῇ] Επὶ τῇ πηγῇ *Vat.*

τὰ πράγματα, ὡς [n] ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ὁρμῶν στρατοπεδευομένων σωθήσεσθαι διὰ τὴν γνωσθεῖσαν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ἰησοῦς παντελείᾳ προθυμίας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [o] ἀνύσας, [p] ὄρθρου προσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπλει· καὶ τραπέντων εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἀπόκλινῶν. [q] Βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ [r] σωτηρίαν ἔμαθεν· ἀπεσημήνατο αὐτῷ βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ [s] ἀπόσχῃ τὴν τῶν Ἑβραίων προθυμίαν, συνέπεσεν. ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ [t] Μακχιδά, καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε, καὶ ὑπὸ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ [v] γραμμάτων.

ιή. Κατεσταλμένων δ' ὅτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἱ τοὺς [x] Γαβαωνίτας [y] πολεμήσαντες ἐστράτευσαν. ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ἀπὸ τὸ ὀρεινὸν Ἰησοῦς· καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ Φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὸ [z] ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ὑφ' ἣν περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγω πολλῷ φοιτῶντος εἰς τοὺς πλησίον, καταπλήξεις εἶχε [a] τοὺς ἀκούσαντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος· [b] καὶ στρατεύσειν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς [c] πεδινοῖς τῶν Χαναναίων, Παλαιστῖνοι προσλαβόντες, στρατοπεδεύουσι πρὸς [d] Βηρώθῃ πόλει [e] τῆ Γαλιλαίας [f] τῆ ἄνω, [g] Κεδέσης ὑπόρρω. Γαλιλαίων δέ εἰσι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον.

vero, qui in Chananæorum gentis excidium bellum moverant, salvari se propter initas amicitias existimarent. Tum Jesus cum toto exercitu ut *illis* succurreret properans, die noctuque itinere continuato, hostes obsidionem molientes summo mane aggreditur; cumque terga vertissent, per regionis declivia fugientes est persequutus. Bethora *is locus* dicitur. Atque illic Deum sibi in auxilium venisse didicit, manifesto indicio, quod tonitrua & fulmina *è cælo* missa fuerint, & grando decidit solito major. Quin & illud præterea contigit, quod dies producta fuerit, ne à nocte appetente reprimeretur Hebræorum impetus. quo factum est ut Jesus reges apud Macchida deprehenderit in spelunca quadam abditos: omnesque pœna affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incrementum ceperit, ac ultra consuetum creverit, palam est ex *Sacris* literis in archivis Templi repositis.

Exercitus eorum fusi fugatique, regesque ad unum omnes cæsi. Jos. c. 10.

Sol & luna stant. Jos. c. 10.

18. † Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Gabaonitas armis invaserant, in Chananææ montana reversus est Jesus: ibique magna cæde edita prædaque abacta, ad castra in Galgalis sese recepit. At cum fama de virtute Hebræorum in omnium ore atque sermone apud gentes vicinas percrebresceret, audita cæsorum multitudine attoniti hæserunt: ac reges Libanum montem accolentes, & ipsi Chananæi generis, quique in campestribus habitarunt Chananæi, Palæstinis *in auxilium* adscitis, castra metati sunt ad Berotham, oppidum Galilææ superioris, non procul à Cedesa. hic autem locus Galilæorum ditionis est. Totus autem ex-

Profligatis Chananæis atque auxiliis Palæstinis, ad Galgala redit Jesus. Jos. c. 10.

cer-

---

n Ὑπὸ μὲν τούτων] *Bas.* & *Gen.* ὑπὸ μὲν τῶν τοιούτων *Gall.* 1. forte pro ὑπὸ μὲν τῶν ἑαυτῶν, vel τῶν τ' αὐτῶν. Planius quidem *Big. Samb. Gall.* 2. & *Epiphanius* ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων: nescio ex scholiolo, an ex fundo Josephi. Dein παρεσκεύα *Big.* & *Samb.* Mox illi καὶ δὴ ἡμέρας. BERN. Ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.*

o Ἀνύσας] Τὴν ὁδὸν ἀνύσας *Gall.* 1. phrasi plana. BERN.

p Ὄρθρου προσβάλλει] Ita *Bas. G. Hen.* & *Busb.* Ὄρθρου προσβάλλει τ. π. ἐπιπίπτῃ *Vat.* ὄρθρου ὁ προσμίξει (vel προμίξει) τ. π. ἐπιπίπτῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Βήθωρα] Βήθωρον juxta aliquot codices *Epiphanii.*

r Σωτηρίαν ἔμαθεν·] *Al.* σωτηρίαν, vel συνέργειαν.

s Ἐπιοχῇ] *Busb. Hen.* & *Samb.* ἐπίσχῃ, tempore instanti. Ibi *Gall.* 1. τὸ τῶν ἑβραίων προθυμον: & *Busb.* τὸ τῶν ἑβρ. προθυμίαν. BERN.

t Μακχιδά,] *Bas.* & *Gen.* μακκηδᾶ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* μακηδὰ Interpres Græcus Josuæ, & Masoretæ suis punctulis: *Maceda* B. Hieronymus. Has enim formas plurisque alias sustinet vox מקדה. Eadem in historia Zonaras, Ἐπιθυμήσας τοῖς γαβαωνίταις τῶν βασιλέως τῶν Ἱεροσολύμων, διὰ τὰς πρὸς ἑβραίους συνθήκας, ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς συμμαχεῖ· καὶ τρέπει τοὺς ἐναντίους, καὶ τραπέντας ἐδίωκεν. ὅ τε καὶ ἡμερονύκτιον χαλαζά τε τοῦ συνήθους μείζων, καὶ κεραυνοὶ τοῖς πολεμίοις ἐπίπτουσι. καὶ ἡ ἡμέρα ηὐξήθη, ἵν' ὁμοῦ τῶν ἁλῶναι τῶν θεὸν ὑποδέξῃ τῶν Ἰησοῦ, ἵνα μὴ νυκτὸς ἐπελθούσης διαφύγωσιν οἱ πολέμιοι. κἀκεῖνον δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔν τινι σπηλαίῳ, καὶ κτείνουσι πάντες. Prudenter adeo heic Origenes & fidelius multo, quam solet in homiliis, *Hæc secundum historiam gesta, miracula Divinæ virtutis universis sæculis prædicant, nec interpretatione extrinsecus indigent, in quibus gestorum lumen coruscat.* Dein Theodoretus ἐφωτ. ιϑ'. διδάξας ἡμᾶς ὁ συγγραφεὺς ὅ προέτυπε τὴν δύναμιν, ὅτι λόγῳ μόνῳ χρησάμενον τοσαύτας μεγάλας φωνῆσαι κεκώλυκεν, ἵνα μὴ χρόνου ἐνίκησεν· ὑπεισέρχομαι μή τις ἀπιστήσῃ τῷ λόγῳ, ἴδοι τοῦτο ἐν τῷ παλαιῷ διαθήκῃ συγγράμματι. δῆλοι τοίνυν καὶντεῦθεν, ὡς ἄλλος τις τῶν μεταγενεστέρων τὰ βίβλον ταύτην συνέγραψε, λαὸν ἐξ ἑτέρας βίβλου τὰς ἀφορμάς. Addes his verba Dionysii, aut potius, Apollinarii adversus Apollophanem, si otium est. Quin inter primos defensores Fidei Justinus, πάλιν τοῦ γῆς ὑμῖν ὁ Δευτεροθεσίης (si Tryphonem Deuterotam objurgat ille) μὴ ἀνωφελείας τοσαύτης, ὡς καὶ τὸ ἥλιον θεάσασθαι ὑμᾶς ἀπεκάλυψε ἀνδρὸς σκιᾶς ἢ ἐπονομασθέντος τῷ Ἰησοῦ ὀνόματι, σαθρὸν ὂν τῷ ὑφηγῷ, καὶ μὴ δυνάμενα μέχρι ὥρας λϛ'. Agapius inter MSS. Arabica Huntingtoni nostri sex horis diem hanc extendit ultra naturam; Eleazarus Talmudista quot Justinus noster tribuit: Jesus vero in Aprocryphis integram integræ diei subjicit. Quid alii ex voluntate sua? BERN. Ita *Bas.* & *G.* Μακκηδᾶ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Μαχηδα *Vat.* (Μαλχιδα *Coll. Voss.*) Μαχιδὰ in LXX.

v Γραμμάτων.] Librum *Recti* intelligit *Masius.* refellit *Schotanus*, p. 388. & de libro *Josuæ* accipit.

† *Regibus autem in hunc modum debellatis,*] *Jos. cap.* IX. *Cum Reges Chananæorum, tam accolæ Libani montis ac maritimi,* המלכים אשר בכל חוף הים הגדול וגו׳: *& phrasi æqua, c.* XI. מצפון בנפרת דור מים, (*perite enim transfert Flavius primos versus capitis* IX. *Josuæ ad initium capitis* XI.) *quam mediterranei c.* IX. כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלה, *& c.* IX. אשר מצפון בהר ובערבה נגב כנרות ובשפלה הכנעני במזרח והים והאמרי וגו׳, *cum copiis suis plane stupendis, trecentis millibus peditum, equitum decem millibus, currumque viginti millibus* [*Tantam vim barbarorum ex archivis Sanctæ Ædis huc retulit Flavius. Nam Biblia quæ hodieque ferimus, militum numerum tantum haud servant. Vide etiam illum Josue copias recensentem c. 6. hujus libri.*] *confluerent undique in castra eis* מי מרום, Aquas Merom, (*sic rite vocatur Samachonites lacuum Jordanicorum supremus: sequuntur enim hunc de amne eodem Genesareticus & Asphaltites*) *apud urbem* Berotham, *Ezech. c.* 47, ברותה, *Syre* ܒܪܘܬܐ, *& βηρωθὰ* 2 *Sam.* 8. 8. *quæ assidet* Cedesæ קרש *Metropoli Galilææ superioris: contra tam immanem hostem spe certa victoriæ Jesum itinere quinque dierum Galgalis admotum, animat Oraculum Divinum. Ubi prælio commisso, profligantur Chananæi, simul cum auxiliis Palæstinis; nam illos etiam collegit Josephus ad pugnam hanc decretoriam, forte propter phrasin sacram c.* IX. ובכל חוף הים הגדול. *Quinvero cum humani nihil superesset in tanta strage, ense ac flamma sævitum est porro in suffragines equorum, currumque materiem. Verum* עקר ולשרכתיו, *& ἀχρεῖα ποιῆσαι de jumentis idem unumque posse indicat Talmudum* ידים *f.* 13. *a. Inde tota protinus patet Chananæa occupanti Jesu & triumphanti.* BERN.

x Γαβαωνίτας] Iterum *Bas.* & *Gen.* Josepho haud invito τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσασιν, neve illo ingrato τοὺς γαβαωνίτας πολεμήσαντες *Big.* τοὺς γαβαωνίτας, l. γαβεωνίτας, πολεμήσαντες bene *Samb.* Et vix male *Gall.* 1. τοὺς γεβεωνίτας πολ. BERN.

y Πολεμήσαντες] *Al.* πολεμήσοντες.

z Ἐν Γαλγάλοις] Ergo hæc sita in ὑπωρείᾳ, e qua ante egressum Josuam scribit, & ὀρεινῆς mox meminit: sic ut ὑπώρειον sit regio ad montium radices sita, ὀρεινὴ & ὄρος in tractu montano. Statim etiam fatetur Josuam Galgalis profectum ad regionem ὄρεσιν. REL.

a Τοὺς ἀκούσαντας] Ἀπωλείας τοὺς ἀκ. *Epiphan. Hen.* & *Busb.*

b Καὶ στρατεύσειν] Καὶ στρατεύσοντ *Big.* & *Samb.* BERN.

c Πεδινοῖς] Πεδίοις *Samb. Big. Gall.* 1, 2. contra *Zonaram*, Drungarium, & quinque alios. Ita Symmachus, optimus trium virorum, ערבה jam πεδινὸν exponit Jos. XI. v. 2. Dein παλαιστίνοις *Samb. Big. Hen. Busb.* & *Zonaras.* Ibidem συλαβόντες *Hen.* BERN. *Al.* πεδίοις, & Παλαιστίνοις & dein λαβόντες.

d Βηρώθῃ] *Samb.* enallaxi prava πρὸς ῥοβώθῃ πόλει γαλιλαίας. Præstantissimus Masius reponit πρὸς μεροώθῃ ex מרום Jos. XI. 5. Ita quidem legimus μαρωθ & μερρὼθ in Lexico Eusebii, pro μερρὼμ & μαρων Exemplarium Sacrorum. BERN. Μεροώθῃ ex *Jos.* c. XI. v. 5. reponendum censent *Masius* & *Villalpandus.* Forsan eadem urbs, quæ *Bell. Jud.* l. 2. dicitur Μηρώ.

e Τῇς Γαλιλαίας] Articulum negligit *Vat.*

f Τῆς ἄνω,] An, quod erat & altera Cadesh in australibus terræ finibus, illud ἡ ἄνω ad Cedesen spectat? Non putem. Erat γαλιλαία ἡ ἄνω, cujus urbs erat Cedes. REL.

g Κεδέσης] *Bas.* & *Gen.* τῆ ἄνω καδέσης ὑπόρρω. *Samb.* & *Big.*

ercitus constabat peditum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, & curruum millibus triginta. Timore itaque perterruit hostium multitudo & Jesum ipsum & Israëlitas, & propter metus magnitudinem vix ausi erant vel meliora sperare. Deo autem eis formidinem exprobrante, & an *quid* majus ejus ope & auxilio desiderent, atque eis pollicente victoriam de hostibus, jubenteque ut eorum equis poplites succiderent & currus igne cremarent, concepta ex *his* Dei promissis fiducia, contra hostes profectus est, dieque quinta illis superveniens acie concurrit; ac *utrinque* acriter pugnatum est, eaque strages edita quæ *fere* omnem audientium fidem superat. Effusos autem longe persequitur, demptisque paucis totum hostium exercitum *ferro* interimit. Reges etiam ad unum omnes ceciderunt: adeo ut, hominibus ad cædem deficientibus, equos eorum necaverit & currus igne absumpserit. Regionem deinde universam, nemine ad pugnam exire audente, secure peragrabat; urbes nempe obsidione capiens, item quicquid *vivum* deprehenderet occidens.

Chananæis quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Galgala deserit Jesus, Siluntis amœnitate captus: ubi tastra sua & Tabernaculum statueret, donec Templum conderetur. Jos. c. 11. & c. 18.

19. [1] Jam vero exactus erat annus quintus, nec quisquam Chananæorum amplius supererat, absque iis qui in loca munitissima se receperant. Je-

[h] ἅπαντες, ἐπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα· μυρίοι δ' ἱππεῖς, καὶ ἅρματα [i] δισμύρια. καταπλήττει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὸ κρεῖττον εὐλαβέστερος εἶχον δ' ἐπιβουλὴν τοῦ θείου. τὸ θεῖον δ' ἐξονειδίσαν[τ]ος αὐτοῖς τὸ φόβον, [k] καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεύσοιντο, ἐπισχόμενος τὴν νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κελεύσαν[τ]ος τοὺς τε ἵππους ἀκρίτους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι· θαρραλέος πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ [l] γλυόμενος ἐξώρμησεν ὅπλα τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν συνάπτει, καὶ καρτερὰ μάχη γίνε[τ]αι, καὶ φόνος κρειττόνων πίστεως πᾶσι τοῖς ἀκροωμένοις. [m] διώκων δ' ὅπλα πολλὰς ἐξέλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων [n] διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον· [o] ὥστε τῶν ἀνθρώπων ὑπολελοιπότων πρὸς τὸ κλεινὸς, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνήρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τὴν τε χώραν [p] ἐπ' ἀδείας διεπορθεῖτο, μηδενὸς πολεμοῦντος εἰς μάχην ἐκβοηθεῖν· ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις [q] αἱρῶν, [r] καὶ πάλιν ὅ, τι λάβοι φονεύων.

ιθ'. Ετος δὲ [s] πέμπτον ἤδη παρεληλύθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' ἀδεὲς ὑπελέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες [t] εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ καὶ τὸ Γαλγαλων ἀνα-

τ' ἄνω, καὶ κεδέσης ὁ πέρᾶ. *Epiphanius* τ' ἄνω, καὶ δεπίσης ὁ πόρῖα. Vides hoc in loco quid feci. BERN. Καιδέσης ὁ π. *Bas. Big.* & *Samb.* καὶ Κεδίσης ὁ πόρρω *Vat.* καὶ Δεσίσης ὁ π. *Vet. Interpr.*

h Τῶ δὲ σφόδρα πάντες,] Hi δὲ ὁ σφόδρα ὑπείνων ὑπαλλαγὴν &c. *Zonar.* p. 30.

i Δισμύρια.] *Epiphanius* καὶ ἅρματα διχίλια. *Zonara* exemplaria largiuntur καὶ τριςμύρια ἅρματα, putate ex c. 6. §. 1. hujus libri. Mox *Hen.* & *Busb.* αὐτόν τε τὸ ἰησῦν. BERN.

k Καὶ εἰ πλέον] Καὶ τι πλέον *Gall.* 1. unde legendum censeo καὶ εἴ τι πλέον.

l Γινόμενος ἐξώρμησεν] Est qui legit γλυόμενος ὁ Ἰησοῦς.

m Διώκων] Ita *MSS. Hen.* διώκων τ' ἐπὶ πλ. *Bas.* & *G.*

n Διεφθείρεν.] *Samb. Big.* & *Gall.* 2. διέφθειρεν Ἰησοῦς. Inde forte *extinxisset* in MS. *Voss* 1. offendimus pro *extinxit Jesus*, aut *Jhs.* BERN.

o Ὥστε τῶν ἀνθρώπων] Stylus Schotani, ὥστε τῶν ἀνθρώπων μὴ ἐπιλελοιπότων &c. Dein abundè nimis *Big.* & *Samb.* πρὸς εἰς τὸ κλεινὸς, τὸν ἵππους αὐτῶν Ἰησοῦς ἀνήρει. Imo *Big.* & *Epiph.* tollunt Ἰησοῦς. BERN.

p Ἐπ' ἀδείας] Vide p. 261. v. 9.

q Αἱρῶν,] *Al.* αἴρων καὶ πᾶν ὅτι λάβοι.

r Καὶ πάλιν ὅ τι,] Ita *Hen Busb. Bas.* & *Gen.* Vel καὶ πᾶν ὅτι λάβοι, cum *Epiphanio*, *Big. Samb. Gall.* 1, 2 Utrumque tamen convenit bene cum Jos. c. XI. 9, 11, 12, 20, 40. Josephi verba carpsit *Zonaras* de ampla illa victoria, & tale in compendium reduxit, Ἰησοῦς δ' ἱππέας πάλιν τ' χαναιαίας ἐπὶ πλὴν ὀρεινῶν. καὶ πολλὰ φόνου τ' ἐν αὐτῇ ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβὼν, εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις ἦλθε στρατόπεδον. ἐκλήθη δ' ὁ τόπος (vide hujus capitis § 11.) δ' στρατόπεδα γάλγαλα, ὡς ἤδη ἑαυτὸν ἐλευθέρως τ' ἀγωνίαν καὶ τὴν κῆ πλὴν ἕρημον ταλαιπωρίας γόητων τ' Ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ πλὴν ἐλευθερίαν ἑορτὴν καλοῦσι. στρατεύονται δ' ἐπ' αὐτὸν οἱ τοῦ λίβανου χαλκαυτῶν, καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις παλαιστικοῖς συμμαχόμενοι. ἐν δ' ὁ στρατὸς ὅπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ τριςμύρια ἅρματα. νικᾷ δὲ θεὸν ἐπιβοηθήσαν, καρτερᾷ μάχη γίνε[τ]αι, ὡς πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν, πλὴν ὀλίγων, διεφθάρηναι, καὶ τὰς βασιλεῖς δ' πεσεῖν. BERN.

s Πεμπτον] Vide *Usserii* Chronol. S. p. 206.

* *Jam vero exactus erat annus quintus*,] *Chananæis igitur quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Jos. c.* XI. *inde à versu* 12. *&* c. XVIII. 1. *Galgala anno sequente, uno enim anno dissentiunt à cæteris suæ hæresis Ribbi Talmudicus & Josephus, non biennio, ut Masius & minores Masio Theologi intendunt adversum hunc Sacerdotem, & tot eiusdem tribus. Quinetiam sex annis hoc bellum exercitum tradit Eutychius Patriarcha, non pluribus. Septem autem annos Chananæa peragrata, subacta, & distributa supputat Mar Zutra cum plerisque Gemaristarum & Chronologorum Judaicorum ex Jos. c.* XIV. *v.* 7. 10. *viz.* 7 = 45 — 38. *necnon à Jobeleo* XVII. *quando Ædem primam excisam volunt, spatio male correpto, retrorsum numerantes.* Eracin *f.* 13. *&* Zebachin *f.* 118. *b. &* Synhedrin *f.* 69. *b. Sed verum prius nempe* 6 = 45 — 39: *ut Josephus collegerat ex illo versu* 10. *Nam à medio anni sexti Ecclesiastici, ex quo Jordanem transierant Hebræi, cæpit* κληρωχία, *&* Epocha Jobelorum & Semitarum. *Primus adeo annus* Cycli Sabbatici *à Tisri mense deductus, incurrebat in partem priorem* septimi anni sacri *ab eremo derelicta, ut vult Traditio veterrima Judæorum. Recte autem docent Pharisæi, Massicta* de Initio anni *&* ἀζύμων, בתשרי ראש השנה לשנים ולשכיטין וליובלות לנטיעה ולירקות. *Galgala, inquam, deserit Imperator, Siluntis amœnitate captus, ubi castra sua, &* (*quod excellens*) *Tabernaculum Dei domum stabuerat, donec Templum Numini conderetur, & cortine in saxa cedrosque verterent. Unde desloratior Neapolitanus libri Josuæ à captis Hatis,* وفي ذلك الوقت بنا מזבח جحارة في هر جريم كما قال الله تعلي. *Quamprimum autem bella ponerent, Altare Deo erexit in Samaria pius Jesus, sicut semel iterumque præceperat Antecessor, Deut. c.* 27. 4. *&* c. 11. 29. *Super Gebalum contendunt Judæi plane omnes Christianique. Atque in cacumine Garizin idem statuunt Pentateuchum & Chronica penes Samaritas, ex veneratione Templi jur. Masoretæ vero Judaici jam à multo ævo, ac prius nostro Hieronymo,* או יבנה יהושע מזבח ליהוה אלהי ישראל בהר עיבל, *&* reliqua *istius ritus pariter atque tempus promoverunt Jos. c.* 8. 30. *post Haiam excisam. At commodius & sedatius Flavius Mattathiades, Interpres Græcus libri Josue, id factum narrant, postquam tota vis Barbarorum esset profligata, quæ adversus populum Hebræum undique ad Galilæam convenerat nonissimo ac miserabili consilio Jos. c.* 9. 2. καὶ συνελέγησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὁμοπολεμῆσαι Ἰησοῦ καὶ Ἰσραὴλ ἅπαντες. Ὅτε ᾠκοδόμησεν Ἰησοῦς, *refert exemplar Romanum.* ἐυσιαστήριον τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιζὰλ. *Quamquam Origines in Homiliis, pariterque MS. Alexandrinum, sed & Complutense ordinem alium observant eo in loco. Fatetur adhuc Garsomides hoc factum pertinere ad c.* 11. 23. καὶ ἡ γῆ κατέπαυσε πολέμων, *plane ut Josephus dixerat. Imo vero Ismael, vir celebris inter Amoræos,* Sota *f.* 21. *c. vult hanc cæremoniam ad annum* XIV. *à tranato Jordane fuisse prorogatam & dejectam:* לא נאמרו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה, *cum jam in duodecim regiones distributa esset terra Chananæa. Eo vergit & opinio R. Eleazari, quam leges eodem Sotæ capite. Præterea Talmudum Babylonium hoc* אין אדם *in Bibliis extra fundum suum ac sedem venire*, taleque nihil patrasse Imperatorem confestim à clade Haiensi agnoscit: voluisse equidem illum, si res Hebraica tum protinus pateretur, Sabbat *f.* 56. *b. &* Synhedrin *f.* 91. *b.* אז יבנה יהושע מזבח ליהוה שבקש לבנות ולא בנה אלא רבנה הכא נמי דבנה. *Prout de Rege tum minus sapiente dicitur* 1 *Reg. c.* 11. אז יבנה, Tunc extruxit Salomo altare Camosо, i. e. ædificatum meditabatur, & animo destinabat, quod postea ædificaretur, שבקש לבנות ולא בנה אלא מיעתר. *Deinde R. Symeon* Sota *f* 36. *T Bab. necnon Salomo, Cimchius, alique recentium Theologorum, Abarbinele hinc excepto, propter auctoritatem Judæ Principis,* Sota *f.* 21. 3, בי יעלי דעתיה דר יהודה מאת ועשרים מיל הלבו באותו היום, *aut magis ex verbis Oraculi acceptis perperam,* ותיה בעברתם את היירן, *hanc historiam suis codicibus protrudi queruntur longius in futura, cum esset illud primum opus Hebræorum in tellure diu promissa jamque adita. At hæc sententia prodigiosa nimis apparet & delirii Judaici. Distat enim Jordanis trajectus ante Galgala* LX. *millaribus à Garizin, ut utrumque Talmudum asserit, comprobantque Chorographi Christiani. Tum etiam inter juga Garizin & Gebal longo ordine distributus exercitus, adsistentibus circa altare gente sacra Levitis, hostias faciunt & imprecationes. Dein diris hisce (nihil enim amplius indicat* משנה תורה, οὐτε τοῦτο, *seu* ὁδὸν τοῦτον; *longius nihil* κολ δίδῳη ἄλλῳ ἀξιοῖ, *quam parasam* τοῦτο, *aut magis concisum Deut. c.* 27. *aut adhuc restringenti à versu* 15. *capitis istius,* ארור האיש אשר יעשה פסל וגו, *quod Josephus sacerdos noverat) memoriæ ergo altari novo inscriptis, Moses enim jusserat, Silunta cunctis reverturtur. Jos c.* 8. 30. *Deut. c.* 27. 4, 13 *&* c. 11. 29. *&* *Massicta* סוטה *c.* 7 *cum Commentariis Scholæ utriusque, Babylonicæ & Palestinæ.* BERN.

t Εἰς ὀχυρώτατον] *Bas* & *Gen* locutione venusta. Nec male εἰς ὀχυρότητα, seu εἰς ἰσχυρότητα, τειχῶν *Epiphanius.* ἰσχυρότητα τειχῶν

ἀναστρατοπεδεύσας [v] εἰς τὸν ὄρειον, ἱσᾷ τῷ ἱερᾷ σκηνῇ καὶ Σιλουῶ πόλιν· ἐπιτηδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, [x] ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὸ πάσμα τῶν θεάσηται· καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [y] βωμόν τε ἵησιν ὅπου προεῖπε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὴν χραλιὰν, ἐπὶ μὲν τῷ [z] Γαριζεῖ ὄρει [a] τὴν ἡμίσειαν ἵησιν, ἐπὶ δὲ τῷ [b] Γιβάλῳ [c] τὴν ἡμίσειαν, [d] ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λῶιτικὸν [e] καὶ τοὺς ἱερεάς. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποησάμενοι, καὶ ταύτας [f] ἐπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας [g] καταλιπόντες, εἰς τὴν Σιλουῶ ἀνέζευξαν.

κ'. Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ ὀλαώτους, [h] ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν [i] ἐχυρότητος, καὶ τὴν τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ [k] προπεριβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δ' ἀπογνώσιν ἕξειν· καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τοὺς Ισραηλίτας [l] ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, [m] πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸ χρόνον· [n] συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὴν Σιλουῶ ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ συνδὴ πυθομένων, τότε ἤδη [o] καταρθώμενα, καὶ τὰς γεγυμνασμένας πράξεις, ὡς εἰσὶν ἄριστα, καὶ [p] ἃ θεῖα ἃ προσηκόντως αὐτὰς ἄξια, καὶ τὰ ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς καλοκαγαθοῦσιν, ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, πολεμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατηκέναι δηλῶν, καὶ χραλιὰν, ὅση ποτὲ κατελπίσασα τὰ αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συμῆψεν, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων ἐπιδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, πρὸς ἃς δὲ οὐ δεῖ χρόνῳ καὶ μεγάλης πολιορκίας, διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγνεῖς, ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας· ἕνα τε καὶ φυλὴν, ἀρετῆς πρόσχειν μαρτυρηθέντα, πέμπειν, οἳ, τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες, δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως [q] αὐτῆς τὸ μέγεθος.

autem, motis caſtris ex Galgalis, *in* montanis collocavit ſacrum Tabernaculum ad urbem Siluntem (opportunus enim atque idoneus videbatur locus, propter amœnitatem, donec templum ædificari res Iſraëlitarum paterentur) atque inde cum omni populo Sicima profectus & altare ſtatuit ubi Moyſes præceperat; & dein exercitu diviſo, in monte quidem Garizi dimidium ejus conſtituit, dimidium vero alterum in Gibalo, (ubi & altare eſt) & *cum iis* Levitas & ſacerdotes. Cum autem ſacra feciſſent & diras vibraſſent, eaſque aræ inſcriptas reliquiſſent, in Siluntem ſunt reverſi.

Jeſus jam ſenex concilium πανεθνικὸν cogit Silunte: ubi res geſtas recenſens de tribuum Transjordaniarum miſſione & de tellure dimetienda deliberat. Joſ. c. 22. &c.

20. Cæterum Jeſus jam ætate provectus, urbeſque Chananæorum, *quæ ſupereſſent*, expugnatu difficiles *eſſe* videns, tum ob locorum ubi ſitæ erant munimenta, tum ob valida murorum præſidia; quibus ad urbes egregie natura munitas in circuitum adjectis, exſpectabant ut hoſtes ab obſidione abſtinerent, de iis potiundis deſperantes (nam Chananæi, cognito Iſraëlitas in excidium ſuum ex Ægypto egreſſos eſſe, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant) conventu populi in Siluntem indicto concionem advocat. Cumque * frequens concurſus factus eſſet, eis recenſuit quæ ad id temporis proſpere evenerant, utque res quas geſſerant pulcherrimæ erant, & quales par erat Dei auſpiciis geri, legumque quas amplexi ſunt dignitati convenientes: præterea commemorans reges triginta & unum, qui manus conſerere auſi ſunt, prælio ſuperatos; & exercitum, qui viribus ſuis aliquando ſiſus cum illis acie dimicavit, totum internecione ita deletum, ut ne ſoboles quidem iis ſupereſſet. Cæterum quoniam ex urbibus aliæ quidem captæ eſſent, aliæ vero, ob murorum firmitudinem & incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem poſtularent, cenſebat eos qui ex regione Transjordaniana in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem periculorum ſocios ſe adjunxerant, jam domum remittendos, gratiis pro ope & auxilio illis prius relatis: deinde ex ſingulis tribubus ſingulos, qui virtutis ſuæ præcellentis teſtimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permenſi, omnique procul habita malitia, nobis ſine dolo magnitudinem ejus renunciabunt.

21. † Et

τειχῶν *Samb. Gall.* 1, 2. Pro eodem *Big.* ἰσχυρότητα τειχῶν. Vide paragrapho ſequente elementum i. BERN. Ἐχυρότητα τειχῶν *Samb. Gall.* 1. & 2. ὀχυρότατα τειχῶν *Vat.* ἰσχυρότητα τειχῶν *Big.*

[v] Εἰς τὸν Ὄρειον,] Citra Atticiſmum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 2. εἰς τὸν ὀρεινόν. Ea regio vocatur, *Montes Ephræmæi*, הר אפרים, Joſ. c. 20. 7. c. 21. 21. & ubique hiſtoriarum ſacrarum. BERN. Εἰς τὸν ὀρεινὸν in quinque *MSS.* Ea regio vocatur *Montes Ephræmæi* in S. Literis.

[x] Ἕως οἰκοδομεῖν] Ἕως ἂν οἰκοδ. *Big.* & *Samb.*

[y] Βωμόν τε ἵησιν] *Epiph.* βωμὸν θεῷ ἵησιν ὅπερ προεῖπε καὶ μωυσῆς. BERN.

[z] Γαριζεῖ] *Al.* Γαριζὶν & Γαριζὶν. Videſis p. 252. v. 23.

[a] Τὴν ἡμίσειαν ἵησιν,] Τὴν ἡμ. ἵησι μείζω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[b] Γιβάλῳ] Γιζάλῳ & ſupra impreſſum fuit. Quippe inter propria nominum עבל & עיבל idem legitur S. Bibliis. Heic *Baſ.* & *Gen.* γιζήλῳ. Ita γαιζὰλ Judæi LXXII. pro אבל Legislatoris Deut. 11. 29. & hujus, vel Eſdræ Deut. c. 27. 4. γιβὰλ Syrus paſſim & perperam. *Busb.* ἰωβήλῳ. *Hen.* habet βηλῳ, ut Latinorum aliquot ὠκ θεσκοῦς. Leviter enim ſonat ſyllaba γι ἠζήλῳ *Big.* & *Gall.* 1. ἠζάλῳ, ut puto, Epiphanius. ἠζίλῳ *Samb. Hebal* enim fortiter efferunt Hieronymus noſter, & Judæi Spanienſes ex Maſora: tum etiam Interpreti Græco Joſ. c. 8. 30, 33. Alibi enim haud occurrit id locale. Necnon loci iſtius cultores Samaritæ, tam in Chronicis ſuis quam Legis Divinæ verſione Arabica *Hebal* vocant. Peres cætera è libro præcedente. Promptum equidem mihi eſt reſcribenti γηβάλῳ apud Joſephum utrobique, vel cum Gallicorum altero ἠζίλῳ. BERN. Ita & ſupra p. 252. v. 20. Γιζάλῳ *Baſ.* & *G.* in *MSS.* Ἠζήλῳ & Ἠζάλῳ & Ἠζίλῳ. Sed Γηβάλῳ aut (ut in uno *MS.*) Ἠζίλῳ malit *Bernardus.*

[c] Τὴν ἡμίσειαν.] *Baſ.* & *Gen.* quod etiam ſufferri poteſt ſub ἵησι, aut longius pone νείμας, repetendum mente. *Epiphanius* ex libro antecedente explicat, aut membranis Caſſiodori ſui heic eſt aſſecutus, ἵησιν, ἐπὶ μὲν τῷ ἠζάλῳ τὴν ἡμίσειαν· ἐν ᾧ δὲ βωμὸν ἔστη, ἐν τὸ λάβιτικὸν ἐν τοὺς ἱερεῖς διεμέρισε. Ibidem *Big.* ἐν ᾧ ἐν βωμός ἐστι, &c. BERN.

[d] Ἐν ᾧ ἐν ὁ βωμός ἐστι,] Ἐν ᾧ ἐν βωμὸν ἔστω, ἐν τὸ Λάβιτικὸν ἐν τοὺς ἱερεῖς διεμέρισε, legiſſe videtur *Epiphan.*

[e] Καὶ τοὺς ἱερεῖς.] Καὶ οἱ ἱερεῖς θύσαντες ἦ ἐν δέκα ἀρὰς *Vat.*

[f] Ἐπὶ τῶν βωμῶν] *Baſ.* & *Gen.* de uno altari laterum plurium, μάλ' ἀσείως & quaſi apud Palladium. Planius *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τὸν βωμόν. Atque *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphaniuſque* ἐπὶ τῷ βωμῷ. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Vat.* de uno altari laterum plurium μάλ' ἀσείως, ut ait *Bern.* in *MSS.* ἐπὶ τὸν βωμὸν, aut ἐπὶ τῷ βωμῷ.

[g] Καταλιπόντες,] *MSS.* cuncta. καταλείποντες excuſa: exigua diſcrepantia. Zonaras denique eandem hiſtoriolam attingit, ἔτι γοῦν πλεῖον ἤδη παρελήλυθει, ἐν χαναναίαν οἰκεῖ οὐδεὶς ὑπολελειπται. ἰησοῦς γὰρ ἰσᾷ τῇ σκιλωὺ καὶ πόλιν σηλὼμ, ἕως οἰκοδομῆσαι αὐτοῖς ναὸν ᾐτήσατο. BERN.

[h] Ὑπό τε] Ὑπὸ τε τῶν *Big.* & *Samb.*

[i] Ἐχυρότητος,] *Samb.* & *Gall.* 2. ἰσχυρότητος, heic & inferius. *Baſ.* & *Gen.* ἰσχυρότητι. *Big. Burius*que ἰσχυρότητος. *Gall.* 1. & *Zonaras* ὀχυρότητος: capies hanc, vel lectionem primam. BERN.

[k] Προπεριβαλλόμενοι] Recte *Big. Samb.* & *Gall.* 2. περισειβαλλόμενοι *Gall.* 1. περιβαλλόμενοι *Baſ.* & *Gen.* Mox ἀφίξιαν πολιορκίας *Gall.* 1. non imperite. BERN.

[l] Ποιησαμένους] Ita *Big. Samb.* & pars codicum *Epiphanii.* in *Editis*, *Aliiſque* ποιησομένους.

[m] Πρὸς τὸ τὰς] Forte πρὸς τῷ. COCC.

[n] Συναγαγὼν] Συναγαγεῖν τὸν λαὸν ἐκκλησίαν θεσσαλονίκην *Big.* συναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸν σιλῶν ἐκκλησίαν θεσσαλονίκην *Samb.* συναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸν σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Hen. Busb.* συναγαγὼν τὸν λαὸν σιλῶν, ἐκκλησίαν παρήγγειλε. Ibidem καὶ ἀπὸ συνόδου. *Big.* BERN.

* *Frequens concurſus factus eſſet,*] *Vel*, ſummo ſtudio *illic* concurrerent.

[o] Καταρθώμενα,] Καταρθωμένα *Big.* καθαρθωμένα *Samb.* ſonis ſic ludere ſolent nurus Atticæ. καθαρθωμένα Typographi. BERN.

[p] Τὰ θεῖα] Τὰ Θεοῦ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτῆς] *Busb.* αὐτοῖς. Procedat autem Drungarius Byzantius. συναγαγὼν ἦ τὸν λαὸν εἰς σηλὼμ, τὰς ἁλωκυίας τῶν πολέων ἀπηριθμεῖ,

Ager Chananæus de ſcribitur, & æſtimatur. Joſ. c. 13.

21. † Et Jeſus quidem, cum hæc verba feciſſet, populum univerſum ſibi aſſentientem habuit: moxque viros ad terram illorum dimetiendam emiſit, adjunctis ad eos quibuſdam Geometriæ peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis ut terræ felicis & minus bonæ menſuram æſtimarent. Telluris enim Chananæorum natura ejuſmodi eſt, ut videre liceat campos magnos, eoſque fructibus edendis aptiſſimos, qui alii quidem terræ collati fertiliſſimi haberi poſſint, at ſi cum Jerichuntinorum aut Joroſolymitanorum agris conferantur, nihil fere apparituri ſunt. ac quanquam iis accidit ut exiguum admodum terræ ſpatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate & pulchritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur ut magis ex æſtimatione quam ex menſura ſortitio fieri deberet. cum ſæpe unum jugerum millenis contra non carum ſit. At viri qui miſſi fuerant, decem autem erant, terra perluſtrata & æſtimata, ſeptimo menſe ad eum in Siluntem urbem reverſi ſunt, ubi Tabernaculum conſtituerant.

Imperator atque pontifex, una cum phylarchis cæteriſque ſenatoribus, inter novem tribus & dimidiam Manaſſitida terram ſorte varia diſtribuunt. Joſ. c. 14. &c.

22. Tum Jeſus, aſſumpto Eleazaro cum ſenatu & tribuum principibus, diviſit *regionem* novem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ, cuique tribui agri portionem pro ejus magnitudine partitus. Cum *iis* ſortitus eſſet, Judæ quidem ſorte obtigit omnis ſuperior Judæa Joroſolymas uſque protenſa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem ſorte urbes erant Aſcalon & Gaza. Symeonis vero tribui, nam ſecunda erat, obvenit Idumææ pars Ægypto & Arabiæ contermina. At Benjamitæ terram ſorte habuere, quæ à Jordane fluvio longitudine quidem uſque ad mare pertingit; latitudine vero Joroſolymis & Bethelis terminatur. hæc autem ſors anguſtiſſima erat propter ſoli bonitatem: nam & Jerichunta & Joroſolymitarum urbem acceperunt. Ephraimi au-

καὶ. Καὶ Ιησῦς μὲν, τάτυς πισεύσαντας τὰς λόγυς, συγκάταγνον ἔχε τὸ πλῆθος· καὶ ἄνδρας τὰς ἐκμετρησομένυς τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, σὺν δὲ αὐτοῖς τινας γεωμέτρας ἐπισήμονας, ὡς τἀληθὲς ὃν ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην· ἐντολὰς δὲς [r] ἀποτίσασθαι τὸ τε δίδαιμον διάμετρον γῆς καὶ τὸ ἧσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ Φύσις τῶν Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἰδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρπὸς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκεκλονόμενα μὲν ἑτέραις γῆ, πανδαίμονα νομισθησόμενα· τοῖς δ' [s] Ιεριχουντίων χωρίοις σὺν βαλλόμενα καὶ τοῖς Ιεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν [t] ἀναφανησόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλίγων αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλήν· ἀλλ' [u] ὑπερβολὴ εἰς καρπῶν ἀκτροφίν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν [v] ἑτέρας. καὶ διὰ τὸ μᾶλλον τὴν μετρήσεις [w] τὰς κλήρυς εἶναι δεῖν ὑπέλαβε· πολλάκις ἑνὸς πλέθρυ κὰν χιλίων ἀνταξίαν γιγνομένυ. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δ' ἦσαν, περιοδεύσαντές [x] τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς [y] Σιλοῦντα πόλιν, ἔνθα τὸ σκηνὴν ἐστήκεισαν.

κϐ. Καὶ Ιησῦς, Ελεάζαρόν τε καὶ τὴν γερυσίαν [z] καὶ συὼ τοῖς φυλάρχοις ἀδελφῶν, νεμὴ τὴν ἐννέα φυλῆς [a] καὶ τὴν Μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσεσι, κλῆ μέγεθος ἑκάσης τῶν φυλῶν τὴν μετρησιν πισάμενος. κληρώσαντο δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ιδδα [b] λαχοῦσα πᾶσαν αἰρεῖσθαι τὴν καθυπερθεν [c] Ιδδαίαν, ἀδιατείνουσαν μὲν ἀχρὶ τῶν Ιεροσολύμων, τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ασκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε [d] τὴν Ιδυμαίας τὴν Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Αραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Βενιαμίται δὲ τὸν ἀπὸ Ιορδάνυ ποταμοῦ ἔλαχον ἀχρὶ θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος, Ιεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ [e] Βεθήλοις γενόπλος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ιεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [f] ἔλαβον. ἡ δὲ Εφραϊ-

ϛ Γα-

ξὺ ὅσοι τὴν ἀναγραφὴν διεθάρρησαν τρέφειν· καὶ ὡς τελέσαντα βασιλεῖ αὐτῶν (excidit ſane unus regulorum) ἀπεκρίνατο· τὰς δὲ ἀφελειφθείσας ἔτι πόλεις πολυχρονίᾳ δεῖσθαι πολιορκίας διὰ ὀχυρότητα ἔλεγε. καὶ ἐξὸν τὰς ἐκ τῆς περαίας καὶ Ιορδάνυ συνεξορμίσασθαι αὐτοῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα. καὶ προσκαλεσάμενος τὰς ἐκ τῶν φυλῶν καὶ τὴν ἡμισείας, πεντεκαιδεκάζυγας ὄντας, τίνος τὰς κληρυχίας αὐτῶν ἐπιτρέψειεν ἀπελθεῖν. Hæc Johannes. BERN.

† *Et Jeſus quidem, cum hæc verba feciſſet,*] *Lecti igitur decemviri hujus deſcriptionis curatores, tot enim tribuum res agebatur, cum ſuis Metatoribus, dites duplo pluribus, quemadmodum Joſepho & Scriptori ſacro dignius conſentiat præter ſpem ac imaginationem præclariſſimi Maſii, Schotani, aliorumque, Chananæam pro natura ſoli in bis quinque regiones partiuntur atque demum cum Tabula bonæ terræ, ſeptem menſium opere, ad Prætorium Siluntium revertuntur. Calebus equidem, vir ſtrenuus & probatæ fidei, in caſtris Galgalenis mature ſibi vindicabat Hebronem plagam gigantum, quoad ejus promiſerat Legiſlator, Num. c. 14. 21. bello nondum confecto. Joſ. c. 10. 37. c. 11. 21 23. c. 14. 6, 12, 15. c. 15. 13, 14. & c. 19. 51. Poſthæc igitur terræ jam ſubactæ & quietæ, ut Hebræus loquitur, revera ſupervenit metatio, miſſa jam à Silunte: quanquam cauſa Calebi primi & ſine Gromatica aut ſaltem ſine Sortitione Chananæa auſtralis ad Hebronem hæredis, ſortes Judæ, (is rus conterminum eduxerat, & utriuſque domus Joſephi in Codice ſacro aliquot capitibus prævertant. Quoniam vero campi inter duo maria Galilæum & Mortuum, qui judicio hydriæ ad Judam & Joſephum inprimis pertinebant, ſimulque bina caſtra Hebræorum Galgala & Siluntem complectebantur, toti genti per id temporis mira ſoli indulgentia viderentur ſufficere: ſecurius hinc ac ſocordius regiones reliquæ leguntur, ut Joſ. c. 18. notatum & reprehenſum.* BERN.

r Απολῦσαι] Απολύσασθαι δ τε δίκαιον ἰδία τὸ μέτρον γῆς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 2. ἀπολύσασθαι δ τε δίδαιμον διὰ τὸ μέτρον γῆς *Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Ιεριχοῦντίων χωρίοις] Hierichuntem. Nam fertiliſſimus fuit ager Hierichuntinus, (ſicut Hieroſolymitanum ſolum etiam fuit fertile) quem θεῖον χώρον divinam regionem dici poſſe Joſephus ſcribit de bello lib. v. 4. Tanta illic eſt aëris temperies, ut dum in aliis Judææ partibus ningit, illic incolæ lino tantum veſtiantur: *ibid.* REL.

t Αναφανησόμενα [Ita cum *Gall.* 1. & *Schotano*: ἂν φαινησόμενα *Samb.* ἂν ἀφανησόμενα *Big.* in *Editis* ἀναφανισόμενα, quo admiſſo, legendum puto, εἰς τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα, *in nihilum abitura.*

u Υπερβολὴ] Eo modo in ſeptem *MSS.* in *Editis* ὑπερβολὴ εἰς &c. Verum, ἀλλ' ὑπερβολὴ καρπῶν εἰς τροφίν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολοικεν ἑτέρα legiſſe videtur *Epiphan.* εἰς καρπῶν ὧν εἰς ἀκτροφίν τε *Vat.* Videſis *H. Steph.* Theſ. Gr. voce ὑπερβολή.

v Ετερας.] Sic in quatuor *MSS.* ἑτέρᾳ in uno. ἑτέρᾳς *Baſ.* & *G.*

w Τὰς κλήρυς] Τὰς deeſt *Vat.* Sicut εἶναι in *Big.*

x Τε] Imo τε minimam omnium particulam prætereunt *Big. Samb.* & *Gall* 1. Mox *Baſ.* & *Gen.* pro Attico ἐσακεσαν, aut pro ἐσάκεισαν communis ſermonis. Ibi etiam lege εἰς σιλοῦν π. BERN.

y Σιλοῦντα] Supra p. 275 v. 2. Σιλοῦν πόλιν.

z Καὶ συὼ τοῖς φυλάρχοις] *Big. Samb.* & *Epiphan.* καὶ τὴν γερυσίαν συὼ τοῖς φυλάρχοις. Valet & alterum peræque. Pars enim ſenatus Phylarchi. BERN. Illud καὶ non agnoſcunt *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Καὶ τὴν Μανασσιτῶν] Καὶ τὴν Μαν. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

b Λαχοῦσα πᾶσαν αἰρεῖσθαι τὴν καθυπερθεν] Libri Græci, præter *Gall.* 1. qui ſic conſtituit hunc locum, λαχοῦσα πᾶσαν αἰρεῖσθαι τὴν καθύπερθεν ἰδυμαίαν, διατείνουσα μὲν ἀχρὶ τῶν Ιεροσολύμων. Procopius Commentator S. Hiſtoriarum, & Epiphanius Scholaſticus viderant heic, τὴν καθυπερθεν ἰδυμαίαν, διατείνασαν μὲν. Aſſidebat enim Judæ proprie dicta tribus Idumææ ſuperiori, ad Euronotum ſive דרומא, אל גבול מרבר צן נגבה מקצה תימן, ut definit Hiſtoriographus Sacer c. xv. 1. Defenditur tamen altera lectio c. xii. v. 1, 9. ejuſdem ſcriptoris: unde ſcimus ſortem Judæ priorem cæteris & ampliorem, Symeonitas etiam concluſiſſe, ויהי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה. Tales etiam Judæos intellexit Magiſter B. Pauli, cœtuſque doctorum, quando literas miſerant *ad fratres ſuos Auſtri ſuperioris*, בני דרומה ישראל: atqui Symeonis nepotes, ſive Judææ partem occiduam, per *incolas Auſtri inferioris*, בני דרומא ארעיתא, T. Jeroſ. מעשיר שני f. 56. c. Inſuper ſi hoc ſatis ſcribat probum, aliquis contra fidem librorum tam Græcorum quam Latinorum de Symeonide, ἔλαχε δ' Ιδδαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Mox Σιμεωνὶς *Gall.* 1. magis ex Maſora Judæorum. & dein *Samb.* ἡ δὲ ἐρημία. BERN.

c Ιδδαίαν] Ιδυμαίαν *Vat. Gall.* 1. *Procopius*, & omnis liber *Epiphanii* tam à calamo quam à typis. Aſſidebat enim Judæ tribus Idumææ ſuperiori, ut conſtat ex *Joſ.* c. 15. v 1. Altera tamen lectio nititur *Joſ.* c. 19. v. 1. & 9. unde ſcimus ſortem Judæ, cæteris ampliorem, Symeonitas etiam concluſiſſe.

d Τὴν Ιδυμαίας,] Eſt qui malit τὴν Ιδδαίας, quod Idumæam ab Hebræis attingi noluerit Deus.

e Βεθήλοις.] *A Bethelis.* Ephraimitarum ea fuit. Vid. lib. v. c. 3. Ant. REL.

f Ελαβον.] Forſan ἔλαβεν.

Εφραίμ φυλὴ τὸν ἄχερ [g] Γαδάρων ἀπὸ Ιορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν· πλατείαν δ' ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα πεδίον. [h] τῆς δὲ Μανασσηΐδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ιορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως· πλάτος δὲ ἕως [i] Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἀφ' οὗ [k] τόπου Ισάχαρις, [l] Κάρμηλόν τε [m] ὄρος καὶ τὸν [n] ποταμὸν ἔχει μήκους ποιησαμένη [o] τέρμονα, τὸ δὲ Ιταβύριον ὄρος ἔχει πλάτους. Ζαβουλωνίταις δὲ τὸ μέχρι [p] Γεννησαρίτιδος, καθήκουσι δὲ [q] πρὸς Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. τὸ δὲ ἀπὸ [r] Καρμήλου, χιλάδα περιγραφομένου ἀφ' ὃ καὶ παύτων εἶναι, Ασηρίταις φέρονται πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶνος τεταμένην. [s] Αρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν [s] αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ, ἣ καὶ [t] Ακτιπᾶς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τεταμένα [v] μέχρι [x] Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς Γαλιτem tribus terram à Jordane fluvio usque ad Gadara porrectam adepta est: latam vero in quantum patet à Bethelis ad Campum usque magnum. At tribus Manassitidis pars dimidia à Jordane quidem usque Dora urbem *habuit*, latitudine vero ad Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Atque post hos Issacharis Carmelum montem & fluvium longitudinis terminum nacta est, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabulonitæ vero terram ad Genesaritidem usque *lacum*, Carmelo autem & mari contiguam, sunt sortiti. Quæ vero regio post Carmelum sita est, convallis cognominata ex ipsa re, tota ea, ad Sidonem obversa, Aseritis cessit. Urbs autem Arce in eorum portione erat, [s] quæ etiam Actipus *nuncupatur*. Illa vero quæ ad orientem spectant usque ad Damascum urbem &

g Γαδάρων] Γαζάρων *Big. Samb. Gall* 1, 2. & *Epiphanius*. גזר. *Gazer*, adeo scribitur Jos. c. xv. 10. passimque sacrorum librorum. *Baf.* & *Gen.* γαδάρων. Z enim & Δ aurem Græcam sonis simillimis feriunt & conturbant. Iterum Flavius siccam literam substituit pro ζ, l. 12. c. 11. Persecutus est Judas copias Græcas, μέχρι τῶν γαδάρων. Ibi *Busb* & *Hen.* legunt ἄχρι τῶν γαζάρων. Jason vero c. 4. 15 ἕως γαζήρων, ibique Hieron. *usque Geseron*, & Syrus μέχρι γαζήρ. BERN Γαζήρων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* Sic Gazer scribitur *Jos.* c. 15. v. 10. passimque sacrorum librorum. HUDS. Cod MS. Γαζάρων. *Gadara*. Videtur esse urbs Gazer, גזר, sita in Ephraim. Jos. 21. 21. Longe enim alia est Gadara metropolis Perææ. vid. nostrum de bell. v. 3. REL.

h Τῆς δὲ Μανασσηΐδος] Ita ex *Vet. Interpr.* & Μανασσ. *Baf.* & *G.* & τε Μανασσ. *big. Samb.* & *Vat.*

i Βηθσάνων,] Ἐπισάνων *Baj.* & *Gen.* hoc libro: illique iidem & scripti ad c. 12. l. 12. Sed βηθσὰν l. 6. de Saulo cruci affixo. Hebraicum autem ביתשאן. atque etiam ביתשן, 1 Sam. v. penult. & l. 2. c. 21. 12. enuntiatur Eusebio, Hieronymo, & Interpretum Græcorum primo βαιθσὰν & βηθσάν. Et eximie Jud. c. 1, 27. βαιθσὰν, ἡ ἐστι σκυθῶν πόλις. Imo Syrus 2 Macc. c. 12. 30. posuit, ut oportuit, ביתשן. βηθσὰν, pro σκυθῶν πόλις Scriptoris Græci. Sæpius enim idem admonet Mattathiades in Originibus, Eusebius & alii. Verum in priore τῶν ἀζύμων. Græce βηθσὰν de ביתשאן. *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphan.* βηθσανὰν aut βηθσανὰν. Accedit hæc lectio prope Masoram veterem, adeoque proxime ad vocalionem Judæorum Hispanienſium *Bethjean* ביתשאן, & Arabicum بيت شان, Jos. c. 17. 11, 16. atque Jud. c. 1 27. & 1 Reg. c. 14. 12. & 1 Par. c 7. 29. & ad scripturam Syrorum in historia Josuæ, & Regum, & Chasmoniorum, ut l. 1. c. 5. 52. & c. 12. 40. بيت باسان, βηθίσαν proque eo erratum in Arabico Jud. c. 1. 27. atqui sæpius non erratum. Significat autem ביתשאן & ביתישן, idem quod ביתשאן, βηθσανὰν & βηθσανὰ, οἶκος ἀναπαύσεως, καταλυμα, κοιμητήριον. Idem autem Græcis significat νῦσσα, *terminus*, *quies*, *meta* Hinc fundus fabulæ Græcanicæ, quam Plinius haud tacuit, repetit Solinus, *Scythopolin*, *antea Nysam à Libero patre*, *sepulta ibi nutrice*, (namque Lyæum aluit sopor) *Scythis deductis*. Attingit etiam Stephanus Byzantii, σκυθόπολις παλαισίνης πόλις· ἡ νύσση κοίλης συρίας, σκυθῶν πόλις, ὡς φησὶν ἑκαταῖος βαιθσῶν (scribes βαιθσῶν: simile enim peccant codd. Eusebii, Cedreni, & aliorum in hoc nomine) τῶν ἀζύμων. Addo ex typo Syriaco βαιθσὰν facili opere perverti νῦσσα. Haud displicet etiam etymologia alia, οἶκος ἢ ἐχθρᾶς, ביתשנא, βηθσὰν & βηθσὰν. Urbem enim istam semper quasi in umbilico terræ sanctæ coluerat hostis Hebræi nominis: Chananæi primi, Jud. c. 1. 27. dein tempore Cyaxaris, ut Clio Herodoti Eusebiusque in Chronico submonent, Scythæ Asiæ domini turpissimi & invisi: Græci post illos ut recentioris ævi cæteros omittam. Hinc Rabini prisci Scythopolin semper excipiunt quasi civitatem non suam, sed gentis profanæ, חוצה לארץ. Urbs illa τελαμία appellabatur cum vicinis Bethsaida & Tiberiade cis lacum Genneſariten. Johannes Antiochenus, scriptor satis vilis judicio omnium præterquam Cedreni, & nomen illud servat, & positi in urbe Scythopoli altaris tale lemma, τὸν ἐκ σκυθῶν φεύγοντας δέχνυσο τόπον νύσσα. Sic enim lego pro ἐκὰ ποᾳ νύσσα MS. aut πιώα Chilmedi. Μεθοφία vero tomo priore Annalium *Zonaræ* totum vitium est, pro βεθσὰμ Bibliorum Græcorum, ut 1. Reg. ult. c. 10. ἐν τῷ τείχει βηθσάμ.

Termini Tribuum novem & dimidiæ conspectu brevi.

		1. Judæ.	2. Symeonis.	3. Benjamini.	4. Ephræmi.	5. Manassis dimidii.
Long.	Or.	*Asphaltites.*	*Judæ montes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*
	Occ.	*Symeon*	*Mare Mediterr.*	*Mare Mediterr.*	*Gazara.*	*Dora.*
Latit.	Austr.	*Idumæa Orient.*	*Occidua Idum.*	*Hierosolyma.*	*Bethela.*	*Ephræmus.*
	Bor.	*Hierosolyma.*	*Baalath.*	*Bethela.*	*Campus M. Jezrael.*	*Scythopolis.*

		6. Issacharis.	7. Zabulonis.	8. Aseri.	9. Nephthalis.	10. Danis.
Long.	Or.	*Jordanes.*	*Gennesaritæ.*	*Nephthalis.*	*Damascus.*	*Judas.*
	Occ.	*Carmelus.*	*Mare Medit.*	*Mare Medit.*	*Aser.*	*Mare Medit.*
Latit.	Austr.	*Manasses.*	*Issacharis.*	*Jephthael.*	*Zabulon.*	*Azotus.*
	Bor.	*Itaburium.*	*Carmeli convallis.*	*Sidon.*	*Libanus.*	*Dora*, aut *Zora* ad *Joppen.* BERN.

Βηθσανῶν aut Βηθσανὰων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* Βασὰν, ἥ ἐστι Σκυθῶν πόλις LXX. in *Jud.* c. 1. v. 27. ἡ Σκυθόπολις Βασὰν ἑλληνιεῖ ὠνόμασται Cedreno, p. 18. in 2. *Macc.* c. 12. v. 30. Βηθσὰν.

k Τούτοις Ισάχαρις.] Τούτους *Gall.* 1. τούτους ἡ Ισαχάρεν *Vat.*

l Κάρμηλόν] *Carmelum.* Ergo non pertigit ad mare mediterraneum. & alias tribus Aser non potuisset a borea Manassen tangere. Jos. 17. 10. REL.

m Ὄρος] Τὸ ὄρος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

n Ποταμὸν] Jordanem. REL.

o Τέρμονα,] Τέρματα *Big Samb. Gall.* 1. & 2.

p Γεννησαρίτιδος,] Ita *Baf. G.* & *Epiphan.* in *MSS.* Γεννησαρίτιδος λίμνης, vel Γεννησαρίτου λίμνης. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. vol. 2. p. 298.

q Πρὸς Κάρμηλον] Ὑπὲρ Κάρμηλον *Samb.*

r Ἀρκὴ δὲ πόλις] Ἄρκη *Samb* & *Vat.* ut & mox infra, v. 28. quo modo *Stephanus* & alii *Græcorum.*

s Αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ,] Αὐτῶν *Gall.* 1.

t Ακτιπᾶς] *Big.* & *Samb* ἀκτικὰς: quid facilius calamo currenti pro ἀκτικὰς, compositione quasi Græca. *Epiphanius* (& *Vat.*) ἀκτιπᾶς. *Gall.* 1. ὀκδίππας. Ger. Vossius ὀκδίππη. *Actipus* autem Josephi, *Ecdippa* Plinii ac Ptolemæi, urbs illa est prope mare inter Ptolemaida & Tyrum (hoc peregrini omnes adnotarunt) in edito sita, quam dialectus Chananæa vocavit *Achzib*, אכזב, Jos. c. 19. 29. Hinc Eusebius in Geographia sacra, ἀχσὶφ ἥ ἀχαζὶβ κλίνη ἄστυ (Jud. c. 1. 31. ubi Compl. legit ἀχαζὶβ, Hieronymus statim subdit, *In qua alienigenæ permanserant*, ex capite illo Judicum) αὕτη ἐστὶν ὀκδίππα σημείοις θ'. ἀπὸ πτολεμαΐδος καθόντων εἰς τύρον. De altero nomine urbis istius Stephanus in suo Lexico Ethnico, ἄχζη πόλις φοινίκης, ἡ νῦν ἄρκη κακεμφάτως. ἰωσηπος δὲ ἐν πέμπτῳ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. Potius ad mentem Flavii referret Geographus Byzantius ἡ νῦν ἀκτιπας ἡ ὀκδίππη καλουμένη. Vel emendabis levi facinore textum Josephi, ἄχρα ἥ ἡ πόλις (vel hæc est ἄχρα, עכרן. Hoc enim invenerat Interpres Græcus in suo codice, non *Abran* cum Hieronymo & Masoretis, Jos. c 19. 28. Idem adeo Hieronymus de Locis S. *Achran*, *in tribu Aser*, ἀχρὰν πόλις ἀσήρ. Vel potius nobilis illa *Arce* & μεσόγειος quæ nomen dederat filio Chanaanis ערקי: quanquam ab *Aracæo* accepisse eam credidit Flavius contra vocis formam, & post Flavium Hieronymus, aliique.) ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ, ἣ καὶ ἀκτιπᾶς. *Arcen* enim Libanesiam ab *Ecdippa* omnis vetus Geographia intervallo patente distinguit: & ipse protinus Josephus de origine Jordanis fluvii, necnon harum Antiquitatum primo c. 6. 3. Cum *Arce* denique hanc vel illam urbem confundere inscitiæ est turpis ac Judaicæ. Flavius equidem in rebus Salomonis *sortem Aseri* hac periphrasi exponit τὸν ἐπὶ ἀρκὼ ὁρμαίαν, quod verum. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. Vol. 2. p. 294. Locum ita refingit *Fullerus* in *Miscell.* l. 4. c. 15. Ἀρκὴ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ, ἥ Ἐκδίππα.

v Μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως,] *Big. δίχα* Δαμασκοῦ πόλεως. Mox *Samb.* καθ' ὑπερβολὴν. Quinimo à Flavio isthoc didicerat Stephanus Byzantius Nephthalitarum sedes, Νεφθαλῖται, ἔθνος κρατῆσαν τοῦ ἴω, τοῦ παλαισίνης δηλονότι. BERN.

x Δαμασκοῦ] Δὰν urbs hic debuisset locum habere, non Δαμασκὸς,

& Galilæam ſuperiorem ſibi aſſumpſerunt Nephthalitæ, ad Libanum uſque montem & Jordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, [1] attingente fines boreales urbis Arces finitimæ. Danitæ autem vallis quæcunque occidenti ſoli objacent, adepti ſunt, Azoto & Doris clauſi; omnemque Jamniam ſimul & Gettam ab Acarone ad montem uſque, ex quo incipit tribus Judæ.

23. [2] Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit, terramque earum novem cum dimidia tribubus habitandam dedit: Amoræam enim, & ipſam ab uno ex Chananæi filiis nominatam, Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diſtribuerat. hoc autem & ſupra memoravi. Loca vero circa Sidonem, & *quæ ad* Arucæos & Amathæos *pertinebant*, nondum diſtributa erant.

Præcipit Jeſus ut Chananæos funditus delerent; ut urbes XXXVIII *Levitis concederent, præter* X. *ultra fluvium; & ex illis tres ſacras & asyla declarat. Joſ. c.* 20. *c.* 21. *c.* 22.

24. Cæterum Jeſus, cum à ſenectute impediretur ea efficere de quibus animo cogitaret, iique qui ei in imperio ſucceſſerant paulo negligentius bono publico conſulerent, unicuique tribui *plena concione* imperabat, ut è terra, quæ ſibi ſorte obvenerat, totam Chananæorum gentem exſcinderet & deleret, (ſecuritatem enim ſuam legumque patriarum incolumitatem in hoc vertere Moyſem etiam prædixiſſe, idemque ipſos perſuaſiſſimum habere) dein vero ut Levitis urbes octo & triginta concederentur. jam enim decem *ultra fluvium* in Amoræa acceperant. Harum tres profugis *in Aſyla* aſſignat, ut illas incolerent; (magnæ enim ei curæ erat, ne quid eorum omitteret, quæ Moyſes ordinaverat) & quidem Chebronem de tribu Judæ, Sicima vero ex Ephraïmitica, & Cedeſam de Nephthalitide. eſt autem & hic locus in Galilæa ſuperiori. Quin & prædæ quicquid

λαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλίτας παρέλαβεν, ἕως Λιβάνου [y] ὄρους καὶ τῶν ἐξ Ἰορδάνου πηγῶν, αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ ὄρους [z] ἔχουσιν, ἐκ καθηκόντων τοῖς ὅροις [a] κατ' βόρεια πόλεως [b] Ἀρκῆς παροικούσης. Δανίται δὲ τῆς κοίλης ὅσοι πρὸς δυόμενον τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν, [c] Ἀζώτῳ καὶ [d] Δώροις ὁριζόμενοι· Ἰαμνιάν τε πᾶσαν καὶ [e] Γέτθαν, ἀπ' [f] Ἀκάρων ἕως τοῦ ὄρους ἐξ οὗ [g] Ἰούδα ἤρκτο φυλή.

κγ'. [h] Καὶ ἐξ μὲν ἔθνη, τῶν υἱῶν τοῦ Χαναναίου φέρονται τὰ ἐπωνυμίαν, διεῖλεν ἅτως Ἰησοῦς, καὶ τὴν γῆν τὴν ἐννέα [i] καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθαι. τὴν γὰρ [k] Ἀμορίτιν, καὶ αὐτὴν ἅτως ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένου, Μωϋσῆς ἤδη πρότερον νενεμήκει τοῖς δυσὶ φυλαῖς [l] καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ ὀλίγῳ [m] διεληλύθειν. τὰ δὲ πρὸς Σιδῶνα ὄρη [n] Ἀρκαίους ὄρη [o] Ἀμαθαίους ὄρη [p] Ἀφεθαίους ἀδιακόσμητα ἦν.

κδ'. Ἰησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα ὄρη νοήσαι, τῶν τε μετ' αὐτὸν [q] τὴν ἡγεμονίαν πραγματευσαμένων ἀμελῶς πρὸς τῶν κοινῇ συμφέροντος, [r] παρήγγειλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοὺς γύρους τῶν Χαναναίων μηδὲν [s] ὑπολιπεῖν ἐν τῇ καταικεκληρωμένῃ γῇ· τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς ὄρη τὴν φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν [t] ἐν μόνῳ τούτῳ ὄρη Μωϋσῆν αὐτοῖς εἶναι πρόσθεν, ὄρη τοῦτ' [v] αὐτοὺς πεπεῖσθαι· καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς οἰκίας ὄρη τριάκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. προσεπήνεσαν γὰρ ἤδη καὶ τὴν [x] Ἀμορίαν τὰς δέκα. τούτων τρεῖς ἀπονέμει τοῖς Φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτῆς· πολλὴν γὰρ ἦν προνοίαν τοῦ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέταξε παραλιπεῖν· τῆς μὲν ἐν Ἰούδᾳ φυλῆς [y] Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Ἐφραίμου, [z] τῆς Νεφθαλίτιδος δὲ Κεδέσιν. ἔστι δὲ [a] καὶ τὰ καθύπερθεν Γαλιλαίας [b] τοῦτο χωρίον. νέμει δὲ καὶ τῆς λοιπὰ· [c] πλεί-

ματος, niſi quod regio Nephthalitarum poſſit dici Damaſcum verſus ſe ad ortum extendere. In eod. MSto legitur διχα Δαμασκῶ, non μίχει. REL.

y Ὄρους] Ὄρους τοῦ Ιορδ. *Vat.* ὄρους, καὶ τοῦ Ιορδ. *Big.* & *Samb.* ὄρους τοῦ ἐξ Ιορδ. π. αἳ καὶ τὴν ὁρμὴν &c. *Gall.* 1.

z Ἔχουσιν,] Ἔχουσι τούτου καθήκοντος *Big.* & *Samb.*

1. *Attingente fines boreales urbis Arces finitimæ.*] *Al.* qua fines ſunt Arces urbis ſeptentrionem verſus ſitæ.

a Κατὰ βόρεια] Κατὰ τὰ βόρεια *Vat.* & *Gall.* 1.

b Ἀρκῆς] *Samb.* rurſum ἄρκης, ut alibi Joſephus & Scriptores alii ſolent. BERN.

c Ἀζώτῳ καὶ Δώροις] Azoto & Doris. Si Danitarum regio ſe ab Azoto ad Dora extendit, quomodo Benjaminitarum regio a Jordane ad mare ſe extendit? uti mox dixit. Debuit enim ita perrumpere regionem Danitarum. An Γαδώροις pro Δώροις legendum eſt? REL.

d Δώροις] Nam ex צרעה Joſ. c. 19. 41. fecerant Hieronymus Græcuſque Interpres σαραὰ, Maſoretæ Judaicæ *Zoraa*, Joſephus ſono ſicco ζώρα pro ζῶρα: ut ſupra γαδώρων pro γαζάρων. Haud pertigit ſane Danitarum ſors certa v. 47. ultra Joppen longe ad *Doram* ſeu *Doros* ſub Carmelo. Quinetiam celebrior illa *Dora* aliis omnino literis ſcribitur apud Hebræos דאר. Niſi vero hæc ſuffecerint Criticis ſacris, ſcribatur illico ζώροις aut σώροις in verſu Joſephi. BERN. Sono ſicco Δώροις pro Ζώροις, ut ſupra Γαδώρων pro Γαζάρων.

e Γέτθαν,] Miſere *Samb.* & *Big.* τιτῶν ἀπακαρῶν. Typus vernaculus hujus urbis גת *gèth* ſeu *Gath*. Syriacus vero, quem Græci ſolent imitari, גתא *Gitta*. A ſitu denique γιτλόφῳ nomen illud volo traductum, potius quam ἀπὸ τοῦ λιμῶν. *Epiphanius* ſuo in exemplari reperit γίτλαν ἀπ' ὀκέρων: quomodo Maſoretæ יקרון *Hecron*, enuntiant. BERN. In quibuſdam *MSS.* Γίται. Urbs hæc Hebræis *Geth* ſeu *Gath*. Syris vero, quos Græci ſolent imitari, *Gitta*.

f Ἀκάρων] Ἀκκάρων *Vat.* Ἐκέρων ſive Ἐκκέρων legerat *Epiphan.* quo modo Maſorethæ *Hecron* enunciant.

g Ἰούδα ἤρκτο φυλή.] Η Ἰούδα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ ἐξ μὲ ἔθνη,] Καὶ εἰς μὲ ἔθνη *Gall.* 1. καὶ ἓξ ἃ ἴσμεν ἔθνη *Big.* & *Samb.*

2. *Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit,*] *Regionum itaque devotarum ſex inter Iſraelitarum tribus* 9½ *hoc pacto diſtribuebantur. In Amoræa vero, ſeptima illa ſedes erat Chananitarum, duas tribus cum ſemiſſe trans Jordanem pridem conſtituerat Divinus Moſes, Num. c.* 32. 33. *Deut. c.* 3. 9. *c.* 7. 1. *& c.* 31. 3. *Joſ. c.* 12. 8 *& c.* 13. *Verum ad provincias ceteras nequam Chananis haud pertenderat ars aut peragratio Geometrarum Hebraïcorum. Necdum adeo propulſi fuerant loco* Sidonii, Arucæi, ערקי Haraci, *Gen. c.* 10. 15. *& v.* 14. τῶ Δηλαιτ. *i. e. ex magno Commentario Breſit*, עקא דלבנן, Ab Arca Libani. Amathæi *vel* ἀμάθιοι, *l.* 1. *c.* 6. §. 3. *Originum*; *in Hebræo* חמתי Chamathi, *incola* Emath *ſeu* Hamah حماة: *quæ* Epiphania *in ſcriptis Græcorum, ut Joſephus, Auctor* γλώσσης μεγάλης *f.* 79. *a. & Geographia Abulfedæ domini iſtius ditionis, fide certa comprobant contra plures aliter ſentientes. Aut* Arathæi, *prius tidem & correctius* ἀρυδαῖοι *apud Flavium, in Lege Sanctiſſima* ארודי Arudi *vel* Arvadi. *Poſſunt ſane cum Breſit rabba* Arethuſii *eo nomine intelligi, non* Aradii *convenientius propiuſque Aſeritis, non* Antaradii *Paraphraſtæ Solymitarii.* Arethuſios *etiam dici voluit* Uzielida, *cum* לוטסאי λωτεσαῖοι *ſubſtituit pro* ארורי *codicis Hebræi, aut voluit* Laodicenos. *Quatuor autem verbis (quod vides) ex Geneſi repetitis exponit Joſephus tres verſus Joſuæ c.* 13. *v.* 4, 5, 6. *totidemque Jud. c.* 1. *v.* 31, 32, 33. BERN.

i Καὶ τῇ ἡμισείᾳ] *Coll. Big.* Καὶ τῷ ἡμίσει (ἥμισυ *Coll. Voſſ.*) φυλῆς Μανασσῆ.

k Ἀμορέτιν,] Ἀμωρῖτιν *Samb.* Vide p. 260. v. penult.

l Καὶ τῇ ἡμισείᾳ.] Καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Διεληλύθειν.] Pro ἐδιεληλύθειν. In *Gall.* 1. διεληλύκαμεν.

n Ἀρκαίους] Ἀρυκαίους *Procopius.* Vide l. 1. c. 6. §. 2. Eſt qui malit Ἀρκαίους.

o Ἀμαθαίους] Ita *Big. Samb. Vat. Epiphan.* & *Procop.* ab Ἀμάθη, quæ *Epiphania* Græcis, in *Editis* Ἀμαθίης.

p Ἀφεθαίους] *Baſ.* & *Gen.* ἀμαθίους καὶ ἀφθίους. Potius ἀρυκαίους καὶ ἀμαθαίους καὶ ἀφθίους cum Procopio, qui ipſe Palæſtinus fuerat oriundo, ad κληρυχίαν ſacram, *Licet vero qui volet ex Joſephi quinto Antiquitatum libro petere, quod de expoſitione Sortium clarius habet. Cæterum alio ordine Sortes ſupputavit. Sciendum inſuper, quod ea quæ circa Sidonem, Arycæos, Amathæos, Aradioſque ſunt, inculta erant.* Hæc pius Sophiſta poſt Flavium. BERN. Ita *Bernardus* cum *Vet. Interpr.* Αφθίους *Baſ.* & *G.* Αφθίους *Big. Samb.* & *Vat.* Αφθίους *Procop.* Forſan Αφθαίους ex Hebraïco *Arudi*, niſi malis Αρθουσίους.

q Τὴν ἡγεμονίαν] *Samb.* & *Big.* τὴν ἡγεμονίαν. *Fortaſſe quod Joſue ſenio impeditus fuerat, cæterique poſt ipſum duces ſegnius egiſſent*, Procopius declaravit ex his originibus. BERN.

r Παρήγγειλε] Παρήγγειλέ τι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Ὑπολιπεῖν] Ὑπολίπειν *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ἐν μόνῳ τούτῳ] Ἐν μόνῳ τούτῳ βλαφθῶσι καὶ Μωϋσῆν αὐτοῖς ἤδη προσθεῖναι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

v Αὐτοὺς πεπεῖσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

x Ἀμορίαν] Ἀμορραίαν *Big. Gall.* 1. & *Samb.* à manu ſecunda, Ἀμωρραίαν à prima. Videſis *Annott.* ad p. 260. v. penult.

y Χεβρῶνα,] *Al.* Χεβρανα.

z Τῆς Νεφθαλίτιδος Κέδεσιν.] Κεδασὰν ἡ τοῦ Νεφθαλίτιδος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis* Κεδέσιν pro Κεδέσιν.

a Καὶ τὰ καθυπερθεν] Καὶ omittunt *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

b Τοῦτο χωρίον.] Τοῦτο τὸ χωρίον *Samb. Big.* & *Vat.*

c Πλείση δ' ἐγεγόνει.] *Baſ.* & *Gen.* πλείση ἡ γεγονὸς accentu Urbis, *Samb.* Oſcitando legerat Interpres Scholaſticus πλείσα ἡ

ση δ' ἐγεγένη. καὶ μεγάλης πλήτης [d] πεπεδεβλημένος, καὶ πολυῆ πάντες καὶ [e] κατ' ἰδίαν ἕκαστος, [f] χρυσοῦ τι καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης [g] ἀποσκευῆς ἕνεκα· [h] τετραπόδων δὲ πλήθους, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, παρεσχημένος.

κε'. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στρατόν, τοῖς ὑπὲρ τὸν [i] Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμορραίαν ἱδρυμένοις· συνεστράθευον δ' αὐτοῖς [k] πεντακισμύριοι ὁπλῖται· ἔλεξε τάδε. "Ἐπεὶ [l] ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ "δεσπότης τῶν Ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην "ἔδωκε, καὶ [m] κτησεῖσιν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλά- "ξειν ὑπέσχηται, [n] συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' "ἐπιπλοὴν τὴν ἐκείνῳ δεομένοις [o] αὐτὸς εἰς ἅπαντα "προθύμως εὐώκατε· δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι δυσ- "κόλου προσμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φειδοῦ "τῆς προθυμίας ὑμῶν, [p] ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν "ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ καταπείγοντα, καὶ "μὴ [q] τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέραν. [r] χάρις "τι οὖν ὑμῖν ὧν συνήρασθε κινδύνων, καὶ ἀφ' νῦν "μόνον, [s] ἀλλὰ εἰς ἅπαν ἤτως ἔξομεν, ὄντες ἀγαθοὶ "μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ προθύμῃ διανοίᾳ κερ- "δᾶναι ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τῶν ἀπε- "λαυσιν τῶν ὑπαρχόντων [t] ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς "[v] ἀνεβάλλεσθε, καὶ [x] πονήσαντες εἰς ἃ νῦν δύνασ- "θε κατήντημεν, [y] ἔπειθ' ἕτως σκήπτρα αὐτῶν με- "ταλαμβάνειν. [z] γίγνεται δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγα- "θοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν πόνων πλεῖστον ὄφελος, "λείαν τε πολλὴν ἐπαγομένοις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυ- "ρον, καὶ τὸ τούτων [a] ὅτι πλέον ἢ παρ' ἡμῶν εὐ- "νοια, καὶ πρὸς ὅ, τι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν "προθύμου. ἔτι γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, "καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος· ὅτ' ἔστιν "ἄδηλον ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἰδαμεν. χαίροντας οὖν "ὑμᾶς ὅτι τῆς κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ προσα- "ξιοῦμεν μηδένα [b] τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπο- "λαμβάνειν· μηδ', ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἡμᾶς ἐστιν, "ἕτερους ἡμᾶς [c] νομίσητε καὶ ἀλλοεθνεῖς. Ἁβράμου "γὰρ ἅπαντες ἐσμεν, εἴτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες, "θεός τε [d] εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν "αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον· ᾧ τὴν θρησκείαν [e] ὑπε- "μελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτοὶς Δι' Μωϋσέως

reliquum erat *Iſraëlitis* partitur: copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes & privatim ſinguli magnis affluebant divitiis, propter vim ingentem auri & veſtium ac reliquæ ſupellectilis; tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta vix numero comprehendi potuit.

25. Poſt hæc itaque advocato in concionem exercitu, ad eos qui ultra Jordanem juxta Amoræam ſedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui una expeditionem ſuſceperant) hunc in modum loquutus eſt. "Cum "Deus, & pater & dominus Hebræorum gentis, "hanc *nobis* terram poſſidendam dederit, poſſeſ- "ſamque ſemper ſe nobis conſervaturum eſſe pro- "miſerit, ope autem veſtra & auxilio egentibus "promptiſſime ad omnia, prout Deus præcepe- "rat, voſmet obtuleritis; æquum eſt, cum nihil "præterea arduum ſuperſit, ut vos jam requie- "tem habeatis, dum veſtræ alacritati parcimus; "ut ſi ea rurſum nobis opus eſſet, ad pericula im- "minentia *depellenda* paratam habeamus, & non, "*quaſi* præſentibus defatigatam, in poſterum tar- "diorem. Gratias itaque vobis pro diſcriminibus "una nobiſcum aditis *habemus*, & non nunc ſo- "lum, ſed in omne ævum pariter habituri ſumus; "ita à natura comparati ut amicos recordemur, "& in memoria retineamus quæcunque veſtra "ope nobis provenerunt, quodque bonorum ve- "ſtrorum fruitionem propter nos diſtuleritis, & "*nobiſcum* laborantes circa ea quæ Dei benignitate "*tandem* aſſequuti ſumus, poſt hæc vobis ita vi- "ſum fuerit propriorum participes fieri. Magnæ "autem ad veſtras facultates ex communi no- "ſtrum utriuſque labore acceſſere divitiæ, (ut qui "prædæque multum atque auri & argenti hinc "abducturi eſtis) &, quod pluris eſt quam iſta "omnia, noſtra benevolentia, atque alacritas ad "beneficium quodcunque volueritis referendum. "Iis enim, quæ præceperit Moyſes, ne tantillum "quidem exciditis, contempta mortui auctorita- "te: nec quicquam eſt, pro quo vobis gratias non "agimus. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſio- "nes dimittimus, ac obſecramus ut veſtram no- "biſcum cognationem nullis terminis definiri exi- "ſtimetis; neve, quod inter nos fluvius hic inter- "meet, alios nos eſſe cogitetis quam Hebræos. "Omnes enim ab Abramo ſumus, qui vel hanc "vel illam ripam incolimus, ac unus Deus tam "noſtros quam veſtros majores in vitam eduxit: "cujus cultui vobis cura adhibenda eſt, eique "reip.

Poſt hæc auxilia Transjordania cum ſpoliis ingentibus, multis gratiis, monitis piiſſimis, magniſque votis dimittit Imperator. Joſ. c. 22.

γῆ γεγόνει. BERN. Πλείση ἢ γεγόνει ſolus *Samb.*

d Πεπεδεβλημένος,] *Gall.* 1. πεπεδεβλήσο. BERN.

e Κατ' ἰδίαν] Amplius dicunt *Big* & *Samb.* ex libro ſacro, καθ' ἑκάστην χρυσοῦ τε καὶ ἐργάσεως, בכסף ובזהב, καὶ ἐσθήτων &c. Verum *Baſ. Gen. Gall.* 1. & *Epiphanius* nihil de metallo frequentiori, ferro, ære, aut etiam de argento. Tandem *Samb.* ἀποσκευῆς ἕνεκα. BERN.

f Χρυσοῦ τε] Χρυσοῦτε καὶ ἐργάσεως ἐσθ. ſoli *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

g Ἀποσκευῆς ἕνεκα·] Ita cum *Samb.* ut ſupra, p. 270. v. 16. in cæteris ἐπισκευῆς.

h Τετραπόδων] Πλήθος ὅσον οὐδὲ ἀριθμῷ μ. ἦν προσηγμένον *Big.* (*Coll Voſſ*) *Vat.* & *Samb.* niſi quod προσηγμένα habeant *Samb.* & *Vat.*

i Ἰορδάνην] Tanto numero liber omnis, ſive Latinus ſive Græcus. Hoc credes eſſe ex vitiis vetuſtis & rubiginoſis Joſephi, pro τετραπεπυρωμένοι: aut id quod dixi ad Lemmation, æquo animo recipies. Quinvero *Zonaras* ſummam eandem reddit his verbis, ἐκ προσκαλεσάμενος εἰς ἓν τὸ δύο φυλὰς ἐκ ἡμιτείας, πεντακισμυρίους ὁπλίτας, ὡς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπιθέσθαι ἀπαλθεῖν. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἰορδάνου in reliquis.

k Πεντακισμύριοι ὁπλῖται] Ita in omnibus libris tam *Gr.* quam *Lat.* aſſentiente *Zonara.* Tantum quadragies mille milites, expeditos, numerat *Joſ.* c. 4. v. 13 at *Joſephus* forſan (ut conjicit *Bern.*) hunc numerum auxit parte quinta propter impedimenta.

l Ὁ Θεὸς,] Ita cum maxima parte codicum *Epiphanii.* ὁ Θεὸς ἐκ πατὴρ, διαστὸς in *Editis*, *Aliiſque.* ὁ Θεὸς, πατὴρ ἐκ δεσπ. *Samb Vat.* & *Gall.* 1. 2.

m Κτησεῖσιν] Κτησθῆσαι *Big.* & *Gall.* 1.

n Συνεργίας] Ita *Big.* & *Samb.* in *Aliis* συνεργείας.

o Αὐτὸς] Ἑαυτὸς *Samb. Gall.* 1. & *Hen.* αὐτοῖς *Vat.* & *Samb.* manu altera.

p Ἵν' εἰ] Ita *Big. Samb.* & *Gall* 1. in *Editis*, *Aliiſque*, ἵνα εἰ καὶ π. & dein ἔχωμεν.

q Τοῖς νῦν καμοῦσιν] Τὸ νῦν καμοῦσιν αὖθις *Gall.* 1. τοῖς νῦν συνκαμοῦσιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέραν, vel τῇ νῦν καμούσῃ αὖθις βραδυτέραν *Epiphan.*

r Χάρις] Χάριν τι ὧν *Gall.* 1. χάρις τε ὑμῖν ὧν *Vat.*

s Ἀλλὰ εἰς ἅπαν] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἀλλ' ἀεὶ πάντως ἤτως ἕξειν ἐμμένοντες ἀγαθοὶ *Gall.* 1. in *Editis*, ἀλλ' εἰς πᾶν ἤτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι &c. & dein παρ' αὐτῶν ὑμῖν.

t Ὑμῖν] Lege ἡμῖν. COCC.

v Ἀνεβάλλεσθε,] Sic cum *Samb.* (& *Coccejo*) ἀνεβάλεσθε *Big.* in *Editis*, *Aliiſque*, ἀναβάλλεσθε.

x Πονήσαντες] *Baſ.* & *Gen.* ἀναβάλλεσθε, καὶ ποιήσαντες. Aliter *Big. Samb. Gall* 1. & *Epiphan.* Imo *Gall.* 2. καὶ συμπονήσαντες. BERN. Ita *Bernardus*, quod in *Editis* fuerit ποιήσαντες, & in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. συμπονήσαντες.

y Ἔπειθ' ἕτως] Ita *Big.* & *Samb.* (ἐπεὶ ἤ *Coll. Voſſ.*) ἐπεὶ ἕτως *Baſ. G. Aliique.*

z Γίγνεται ἤ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γίγνεσθε πρὸς τοῖς *Baſ. G. Aliique.*

a Ἔτι πλέον] Ἔτι πλεῖον *Big. Samb.* & *Vat.* Eſt qui malit ἐπιπλέον.

b Τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας] Τῆς πρὸς ὑμᾶς *Samb.*

c Νομίσητε] Νομίσητε *Big.* & *Samb.* (νομίσητε *Coll. Voſſ*) ἡμᾶς εἶναι νομίσητε *Vat.*

d Εἷς τοὺς] Εἷς ὃς τούς τε *Samb.* (*Voſſ Coll.*) *Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

e Ἐπιμελεῖσθαι] Ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολιτείας, ἣν, & mox φυλ. ἔχειν.

"reip. formæ, quam ipſe per Moyſem inſtituit, "omnia diligenter obſervando. Quo quidem fiet, "ut, dum in his permaneatis, Deus vobis propi- "tius futurus ſit & adjutor; ſi vero ad aliarum "gentium mores imitandos deſciveritis, & ille ge- "nus veſtrum averſabitur". Hæc cum dixiſſet, & unumquemque magiſtratuum ſingillatim, communiterque turbam univerſam ſalutaſſet, ipſe quidem ſubſtitit; eos autem non ſine lachrymis proſequebatur populus, atque ægre ab invicem diſceſſerunt.

Fratres ſuos populus lachrymis proſequitur.

26. Itaque cum fluvium trajeciſſet tribus Rubeli & Gadis, & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſequuti, altare ſuper ripam Jordanis ſtatuunt, in monumentum apud poſteros & ſignum *fraternæ* neceſſitudinis cum iis qui *terram* trans Jordanem incolerent. Qui vero ex altera parte Jordanis erant, audientes aram à dimiſſis exſtructam eſſe, non tamen qua voluntate eam erexerant, ſed ad novum cultum Deoſque peregrinos introducendos, *rumori* diffidere noluerunt, ſed religionis calumniam pro re veriſimili reputantes, arma corripuerunt, ad eos, qui altare collocaverant, vindicta perſequendos, fluvium tranſituri, & ob patrios ritus violatos pœnas ab iis exacturi. Exiſtimabant enim non tam cognationis & dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis, & iſtius quo gaudet cultûs rationem habendam eſſe. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem ſeſe accinxerunt: Jeſus autem & Eleazarus pontifex cum ſenatu ipſos cohibebant, ſuadentes ut ſermonibus prius qua mente id feciſſent experiri vellent; deinde ſi forte malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis eos aggrederentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineeſem Eleazari filium, & cum eo decem alios præcipuæ apud Hebræos dignitatis, ut ex iis reſciſcerent quid ſibi voluerint altare ſuper ripam fluvii poſt tranſitum ſtatuentes. Ut vero illi fluvium trajecerant & ad eos venerant, *ſtatim* advocata eſt concio, & Phineeſes *in medio* ſtans, "majus illos in ſe peccatum admiſiſſe, aje- "bat, quam ut verbis reprehenſi in poſterum *ca-* "*vere* admoneantur. Sed ipſos, non, ad culpæ "magnitudinem reſpicientes, protinus ad arma & "ad ultionem manibus ſumendam accurriſſe; ſed "de cognatione cogitantes, atque ſpe fretos quod "fortaſſe verbis ad ſanam mentem reduci poſſint, "hanc legationem ſuſcepiſſe: ut, cauſa cognita, "qua moti altare exſtruxiſtis, non temere vos ar- "mis perſequi videamur, qui pio animo aram *for-* "*ſan* poſuiſtis, juſteque vos ulciſcamur modo ac- "cuſationem veram eſſe conſtiterit. Vix enim "credere potuimus, vos, qui Dei voluntatem per- "ſpectam habuiſtis, & legum, quas ille vobis de- "dit, auditores exſtitiſtis, disjunctos à nobis & "ad ſortem propriam jam reverſos, quam gratiæ "Dei ejuſque veſtrum curæ & providentiæ ac- "ceptam debetis, illius *tam cito* obliviſci poſſe, at- "que, Tabernaculo & arca & altari patrio reli- "ctis, Deos alienos introducere, moribus Chana- "næorum pravis obſequutos. Sed nihil mali com-

Phineeſem atque Decemviros, quos de altari propter fluvium conſtructo expoſtulatum miſerat Jeſus, reſponſo ſuo placant Iſraëlitæ Transjordanii. Joſ. c. 22.

κς'. [k] Καὶ διαβᾶσι οὖν τὸ ποταμὸν ἥτε [l] Ρουβηλὶς φυλὴ καὶ [m] Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν [n] Μανασσιτῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ἱστᾶσι τῆς ὄχθης [o] ἱδρύοντας ἐπὶ Ιορδάνῃ, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηγενομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν [p] κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀποστάντας, οὐ μετὰ τῆς ἐκείνοις γνώμης ἀνέξησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν τὴν Ιαβολιῶν πλανὴν νομίζοντες, ἕνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῶν τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς πατροπαραδότου περὶ τὰ θεῖα ἀσεβείας. ἐδόκει γὰρ τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς αἰτίας εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ἐπ' ὀργῆς· ἐπέσχε δὲ αὐτοὺς Ιησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλλόντες [q] ὑποπέρασαν αὐτῶν τὴν γνώμης λαβεῖν πρῶτον, [r] ἐφ' ᾧ κακοήθη μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φινεέσην τὸν υἱὸν Ελεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Εβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες τὸν βωμὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάντες ἔστησαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένων [s] ἐκκλησία συνελέγη, στὰς φινεέσης, "μείζω μὲν αὐ- "τοὺς ἁμαρτεῖν, ἔλεγε, ἢ ὥστε λόγοις ὑπομνηθέντας "[t] νενουθετῆσθαι πρὸς τὸ μέλλοντα. πλὴν ὅ, πρὸς τὸ "μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας, δίκης [v] ἐφ' ὅ- "πλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς ἣ "τὸ συγχύσεις καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι "σκοπήσαντας, ἵνα ποιήσασθαι τὴν πρέσβειαν· ἵνα τὴν "αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευ- "άσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς "κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, [x] καὶ "δικαίως ἀμυνώμεθα τὴν ἀληθοῦς ἐλεγχθείσης ἀλη- "θείας. ὁ γὰρ ἠξιώμεν ὑμᾶς πεῖραν τοῦ θεοῦ γνώμης "ἐντὸς γεγυμνασμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν [y] δεδω- "κεν ἀκροατὰς ὑποστάντας, ἀφεστηκότας ἡμῶν καὶ "παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ "καὶ τὴν ἐκείνου σὺν [z] ὑμᾶς προνοίαν ἐλάχετε, λήθην "λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν κα- "ταλιπόντας τὸν βωμὸν τὸν ἡμῖν πάτριον, ξενικοὺς θεοὺς "ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. "ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ περαιτέρω "μὴ

χειν. *Vet. Interpr.* ἐπιμελεῖσθε, καὶ πολιτείας, ἣν αὐτοὺς σὺν Μωϋσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχειν τὴν πᾶσαν *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἐχοντας πᾶσαν.] Ἐχειν τὴν ἅπασαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

g Εὔνων εἶναι] Εὔνων ἀεὶ εἶναι καὶ σ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quo fere modo & *Epiphan.*

h Αποσραφησομένῳ τὸ γένος.] Ita *MSS.* omnia, tam Gr. quam *Lat.* in *Editis* ἀπεστραμμένῳ ἢ γένος.

i Ατην] Vox ἅπαν deſideratur in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.*

k Καὶ διαβᾶσα] Διαβᾶσα ἢ ἡ π. in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Διαβᾶσα δὲ τὸ π. in *Editis.*

l Ρουβηλὶς] Ρουβὴλ *Vat.*

m Γαδὶς,] Ita *Samb* & *Big.* Γὰδ *Vat.* in *Editis* Γάδδις.

n Μανασσιτῶν] *Al.* Μανασσιτῶν.

o Ἱδρύσαντο] Ἱδρύσ ἢ ſolus *Vat.*

p Κατοικησαμένους] Ita veſim cum *Epiphanio.* κατοικησομένους *Baſ.* & *Gen.* κατωκημένους libri quatuor è ſcriptis. Mox *Gall.* 1. θείων. & idem τὸ βωμὸν ἱδρ. BERN. Ita *Vat. Baſ.* & *G.* κατωκημένους in quatuor *MSS.* κατοικησαμένους amplexus eſt *Bern.*

q Υποπερασαν αὐτῶν] Απόπειραν *Samb. Big.* & *Vat.*

r Επειτ' ἂν] *Al.* ἔπειτ. ἂν γε κ.

s Εκκλησία] Ita è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐκκλησίαν συνελέγη.

t Νενουθετῆσθαι] Eo modo *Samb.* pro νουθετῆσαι. in *Editis* νενουθετεῖσθαι.

v Ἐφ' ὅπλα] *Big.* ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν χειρῶν τιμωρίαν. Dein *Samb.* καταλογισμὸν θεοῦ. BERN.

x Καὶ δικαίως] Εἰ ἢ ἀδίκει ἀμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

y Δεδωκεν ἀκροατὰς] Ita *Bernardus* è quatuor *MSS.* ἔδωκεν *Vat. Baſ.* & *G.*

z Ὑμᾶς προνοίας] Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* ἡμᾶς.

a Πα-

"μὴ μανέντες, νόμων ἢ [a] πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην
"λαβόντες. ἂν δ' ὀπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ [b] πα-
"ραιτησόμεθα τὸ ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον· ἀλλὰ περαιω-
"σάμενοι τὸ [c] Ιορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ [d] πρὸς
"αὐτῷ τῷ Θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν
"ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείρον-
"τες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τὸ ποταμὸν καὶ
"τὸ τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν
"τοῖς τούτου ἐσμέν· καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ
"τὴν [e] ἀπ' αὐτῆς δίκην ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσθε τὴν
"ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν,
"ἴδετε [f] κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδασασθαι,
"καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' [g] εὖ ποιήσετε σω-
"φρονήσαντες, καὶ μὴ νεαροῖς [h] μεταθέμενοι τοῖς
"ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων
"καὶ γυναικῶν, μὴ παράσχειν [i] ἡμῖν ἀναγκαίαν ἀ-
"μυνάσθαι. [k] ὡς οὖν τὰ ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας,
"καὶ τὰ Φιλιππίων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμέ-
"νης, ἴστω [l] βουλεύεσθε· λόγοις ἡττηθεῖσαι συμφέ-
"ρειν [m] ὑπολαβόντες, ἢ πείρᾳ ἔργων καὶ πολέμῳ πει-
"μένειν.

κζ'. Τοσαῦτα δὲ Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ πρεσ-
βύτεροι τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ πλῆθος [n] αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο
πρὸς τὰ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, "καὶ μήτε
"συγγνώμης τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστῆσαι, μήτε καινο-
"τομίαν ἀναρῆσαι τὸν βωμὸν, [o] ἐλέγον· ἀλλὰ Θεόν τε
"ἕνα γινώσκειν τὸν Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τὸ [p] πρὸς τὴν
"σκηνῆς βωμὸν [q] χάλκεον, ᾧ τοὺς θυσίας ποιήσειν. τὸ μέν-
"τοι γε νεῶ ἀναστῆναι, δι' ὃν καὶ ὕπαιθροι γεγόνασιν, ἀ
"κατὰ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη καὶ τεκ-
"μήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀ-
"νάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
"[r] οὐκ ἀσεβείας ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡ-
"μῖν [s] τοῦ ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκεύασαν
"θύοιτο ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα τοῦ ἡμῶν ἐ-
"χοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ'
"οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι, τοῦ Ἀβραάμου
"γένους ὄντες, νεωτέροις ἐπιχειρεῖσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συ-
"γήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".

κη'. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆλθε
πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγειλε τῷ λαῷ.
ὁ δὲ, χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν [t] αὐτὸς
μέλλει, μηδὲ εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ
ἀνδρῶν συγγενῶν, χαρισαμένους ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ
θυσίας [v] ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆ-
θος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικί-
μοις διῆγεν. ἔτη δ' ὕστερον εἰκοσιν, [x] ὑπέργηρως δὲ
ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα
τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἄρχας καὶ [y] τὴν γερουσίαν, καὶ δὴ πλῆ-
θος ὅσον ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν,
τάς τε διεργασίας τοῦ Θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς·
[z] πολλὰ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ παιδὸς χρήματος εἰς τοῦτο

"meruisse videbimini, ad pœnitentiam adducti,
"& non ad majorem insaniam prolapsi, è contra
"vero leges patrias reveriti & memoria complexi.
"Quod si in delictis persistatis, nullum pro legibus
"laborem detrectabimus; sed, fluvio superato, ea-
"rum ipsiusque pariter Dei honorem tuebimur,
"inter vos & Chananæos nihil interesse existiman-
"tes, sed *vos quoque* similiter ac ipsos perimentes.
"Cavete enim putetis vosmet, quia fluvium trans-
"istis, extra Dei potestatem evasisse. Ubique
"autem vos ambit ejus imperium; nec quoquo
"modo licet ejus potentiam & ex ea vindictam
"effugere. Si vero arbitremini *vestrum* ad hæc
"loca accessum obstare quo minus recte sentiatis;
"vobis integrum erit terram iterum dividere, &
"hanc ipsam pecoribus compascuam relinquere.
"Sed bene agetis si ad sanam mentem redeatis, &
"post nova peccata sententiam mutetis. Vosque
"per liberos ac conjuges obsecramus, ne nobis
"necessitatem *vobiscum* dimicandi imponatis.
"Quasi vero vestra omnium salus vobisque cha-
"rissimorum in hac concione sita esset, ita con-
"silium inite, melius esse rati verbis persuaderi,
"quam factorum bellique experimento stare".

27. Cum hæc disseruissent Phineeses, qui præerant concioni populusque ipse universus cœperunt crimina sibi objecta diluere, dicebantque, "se ne-
"que à cognatione defecisse, neque innovandi
"studio aram erexisse; sed Deum unum agnosce-
"re, Hebræis omnibus communem, atque illud
"æneum ante Tabernaculum positum altare * ad
"sacra facienda. At quod nunc ereximus, quod-
"que vestræ suspicioni ansam præbuit, non reli-
"gionis ergo exstructum est, sed ut signum sit &
"indicium in omne ævum necessitudinis quæ no-
"bis vobiscum intercessit, atque causa justa cur
"recte *de Deo* sentiamus ritibusque patriis adhæ-
"reamus; & non, ut vos suspicamini, transgressio-
"nis principium. Deus autem nobis testis sit lo-
"cuples, quod eo *solum* nomine aram *hanc* ex-
"structuendam esse fecerimus. Unde vobismet me-
"liora de nobis persuadentes, nihil tale nobis im-
"putetis, propter quod morte digni censendi
"sunt, quotquot, ab Abramo oriundi, novis mo-
"ribus studentes à receptis discedunt institutis.

28. Cum autem Phineeses hanc *honestam* orationem habentes collaudasset, reversus est ad Jesum, & quæ illi fecissent populo narrabat. Illi vero, gaudentes quod nulla exercitum colligendi foret necessitas, nec ad cognatorum sanguinem fundendum & bellum cum iis gerendum deducerentur, victimas pro gratiarum actione Deo obtulerunt. Ac post hæc, multitudine ad sua patrimonia dimissâ, Jesus ipse Sicimis agebat. Anno autem post vicesimo (tum enim senio confectus erat) accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, atque è plebe quotquot commode congregare potuit, cum adessent, & illis cuncta Dei beneficia in memoriam revocavit (plurima autem iis contigerant ex humili conditione ad tan-

Josuæ postrema ad populum adhortatio.
Jos. c. 24.

a Πατρίων αἰδῶ] Πατρώων αἰδὼ *Big.* πατρώων αἰδῶ *Samb.* Lis ipsa esto Luciani & consimilium Sophistarum. Qui tamen πάτριος & πατρῶος communius usurpabit, veterrimorum instar Scriptorum haud fecerit. BERN.

b Παραιτησόμεθα] Περιησόμεθα *Vat.* & *Gall.* 1.

c Ιορδάνην] *Samb. Hen.* & *Busb.* Ιορδάνῃ ab Interpretibus SS. Bibliorum. BERN. Ἰορδάνου *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.* alterum ab interpretibus *SS. Bibliorum* esse existimat *Bern.*

d Πρὸς αὐτῷ τῷ Θεῷ,] Vehementius & audacius *Gall.* 1. & *Epiphanius* κ' ἀπὸ αὐτῶν τῷ θεῷ BERN.

e Ἀπ' αὐτῆς] Ἀπὸ ταύτης *Big.* & *Samb.* ἀπ' αὐτῆ *Vat.*

f Κωλύσει πάλιν] Κωλύει *Big. Samb.* & *Vat.*

g Εὖ ποιήσετε] Ita *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εὐποιήσαιτε.

h Μεταθέμενοι] Μεταθέμενοι *Big.* & *Samb.*

i Ἡμῖν ἀναγκαίαν ἀμυνάσθαι.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑμῖν in *reliquis.*

k Ὡς οὖν τὰ ὑμετέρας] Ὡστε τὰ ὑμ. *Big.* & *Samb.* ὡς οὖν τὰ τε ὑμ. *Vat.*

l Βουλεύεσθε] Ita *Gen.* & *MSS.* Βουλεύεσθαι *Bas.*

m Ὑπολαβόντες,] Ὑπολαμβάνοντες *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

n Αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο] Αὐτῶν *Samb* & *Vat.* ac mox ἤρξαντο *Vat.*

o Ἐλεγον·] Λέγειν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

p Πρὸς τὴν σκηνῆς] Πρὸ τῆς σκ. *Big.* & *Samb.*

* *Ad sacra faciendo.*] *Gelenius* vertit, *quod victimas nostras excipiet.*

q Χάλκεον,] Vocem χάλκεον non agnoscunt *Samb.* & *Vat. Interpr.*

r Οὐκὲ ἀσεβείας] Οὐ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τοῦ ὅτι τοιαύτην] Ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ *Vat.*

t Αὐτὸς] Forte abundat. COCC.

v Ἐπετέλει.] Ἐπιτελεῖ *Coll. Big.* & *Voss.*

x Ὑπέργηρως δὲ ὢν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπέργηρῳ δὲ ὄν, *mst.* in *Editis*, *Aliisque.*

y Τὴν γερουσίαν,] Eo modo *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* τὰς γερουσίας in *reliquis.*

z Πολλὰ δ' ἦσαν] Ea enumerat *Josua*, c. 24.

tantam gloriam & rerum abundantiam provectis) Deique voluntati, eis adeo benignæ, obsequium præstare hortabatur, utpote quod sola pietate futura numinis erga eos benevolentia niteretur. Sibi enim jam opportunum esse *dicebat*, è vita discessuro, hujusmodi eis admonitionem relinquere: eosque rogabat ut adhortationem suam memoria *perpetuo* tenerent.

Imperator optimus vita decedit. Jos. c. 24.

29. Et ille quidem, cum ad eos qui aderant hæc verba fecisset, mortem obiit, cum annos vixisset centum & decem. quorum quadraginta cum Moyse, ut ab eo *sibi* utilia disceret, commoratus est: illis vero post obitum imperium habuit quinque & viginti *annos*. Vir autem erat, qui neque prudentiam desiderabat, neque eloquium quo cogitata populo clare enunciaret; sed in utroque summus: tam in operibus & periculis fortis & magnanimus, quam in pacis consiliis magnæ solertiæ, virtutisque ad omne tempus accommodatæ. Sepultus est autem in oppido Thamnæ tribus Ephraïmitidis. Eodem vero tempore moritur & Eleazarus pontifex, sacerdotio Phineesæ filio relicto: ejusque monumentum & sepulchrum exstat in urbe Gabatha.

Moritur & Eleazarus, pontificatu Phineesæ relicto. Jos. c. 24.

δοξης καὶ ωφελειάσας ωεφεληθῆσι· φυλάτ̃ειν τε τὼ τοῦ Θεοῦ ωεφαίρεσιν, ἔχουσιν ἄτως πρὸς αὐτοὺς, [a] παρεκάλει, καὶ τῇ δυσεβείᾳ μὲ μόνῃ φίλον αὐτοῖς ἀφαμένειν τὸ θειον. [b] αὐτῷ γὰ καλῶς ἐχειν, ἀπέναι μέλλοντι τοῦ ζῆν, παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτ̃ην καταλιπεῖν· κἀκείνους ἠξίου ἀφὰ μνήμης ποιήσασθαι τὼ ωαρακέλευσιν.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τὰς παρόντας ἀφαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιὰς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν Μωϋσεῖ μὲν, ὅτι διδασκαλία τῶν χρησίμων, συνδιέτριψε τεσσαρακονταετία· στρατηγὸς δὲ μὴ τὼ ἐκείνου τελευτὼ γένεται, [c] πέντε καὶ εἴκοσι. [d] ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῶ τὰ νοηθέντα πρὸς τὰς πολλὰς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἀπορῶν, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρῳ· πρός τε τὰ ἔργα καὶ τὰς κινδυνώδεις εὐψυχῶ καὶ μεγαλοτολμῶ, ωευωανευσαί τε τὰ καὶ τῇ τὼ εἰρήνω δεξιώτατῳ, καὶ πρὸς ἅπανθα καιρὸν τὼ ἀρετὼ ἡρμοσμένῳ. θαφθεὶς δὲ ἐν ωόλ [e] Θαμνᾷ τ̃ῇ Εφραΐμ φυλῆς. θνήσκῃ δὲ [f] κατ' αὐτὸν τ̃ὸν καιρὸν καὶ Ελεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέσῃ τῷ παιδὶ τὼ ἀρχιερωσύνω καταλιπών· καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ ωόλ τυγχάνῃ.

CAP. II.

Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros DC. *interempta est.*

ΚΕΦ. β'.

Ως, ἀποθανόντος δὲ στρατηγοῦ, ωαβαίνοντες οἱ Ισραηλίται τὰς ωαλαίας νόμως μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν· καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Juda tribus Chananæis bellum princeps infert Jud. c. 1.

HOrum autem post obitum Phineesis vaticinatus est juxta Dei voluntatem, ut in Chananæorum generis excidium Judæ tribus principatum acciperet. nam populo curæ erat cognoscere quid Deo factu optimum videretur. Atque illa *sibi sociam* assumpsit *tribum* Symeonitidem, ea lege ut tributariis è Judæ ditione sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relicti erant.

Μετὰ δὲ τὼ τούτων ωλευτὼ Φινεέσης [g] ωροφητεύῃ [h] καὶ τὼ [i] δὲ Θεὸ βάλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ δὲ Χαναναίων γένους τῇ [k] Ιουδαία Φυλῇ ωαραχὼν τὼ ἡγεμονίας. καὶ γὰ τῷ λαῷ ἀφὰ ωαιδὸς ἰὼ μαθεῖν [l] τί καὶ Θεῷ δοκεῖ. καὶ [m] ωροσλαβοῦσα τὴν [n] Συμεωνίδα, [o] ἐφ' ὥτε ἐξαιρεθέντων τ̃ῶν [p] ἐκείνων ὑωοτελῶν, καὶ τὰς [q] ἐν αὐτῇ κληρυχίας [r] τοῦτο ωοιῶσιν.

II. *Adonibezecus dux Chananæorum capitur, & Jerosolymitanorum urbes expugnantur. Jud. c. 1.*

2. Chananæi autem, rebus illorum tum valde florentibus, cum magno exercitu apud Bezecam *urbem* eos exspectabant, imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem delato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat; nam Adoni Hebræorum lingua dominus dicitur) sperabantque de Israëlitis se victoriam reportaturos esse, quod mortuus esset Jesus. Israëlitarum vero duæ tribus prædictæ cum his congressæ egregie pugnaverunt: & illorum quidem plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam vertentes insequentesque Adonibezecum capiunt. qui, ab illis mutilatus, dixit, "non semper potui latere Deum, "*jam* eadem passus, quibus antea duos & septua- "ginta reges afficere non erubui". Et vivum quidem Jerosolymas usque deportarunt: fato vero functum terræ mandaverunt. deinde regionem obierunt, ut urbes expugnarent; &, captis quam-

β'. Χαναναῖοι δὲ, ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τ̃ὸν καιρὸν τῶν ωραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ [s] Βεζέκω αὐτὸς ὑωέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκιτῶν Αδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ὑωερίψαντες· τὸ γὰ ὄνομα τοῦτο σημαίνῃ Βεζεκιτῶν κύριος, Αδωνὶ γὰ τῇ Εβραίων [t] γλώττῃ κύριος [v] λέγεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ισραηλιτῶν, ἀφὰ τὸ τεθνάναι Ιησοῦ. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς [x] οἱ Ισραηλίται, τ̃ῶς [y] δυσὶ φυλαῖς αἷς ωροεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς· καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑωὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τ̃ὸν [z] Αδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑωὸ αὐτῶν, φησίν· "ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἀρα λή- "σεσθαι [a] Θεὸν ἔμελλον, τάδε ωεωονθὼς, ἃ κῇ [b] δυοῖν "καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων ωράξαι ωρότερον οὐκ ἐνε- "τράπην". καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ιεροσολύμων· "τελευτήσαντα δὲ γῇ θάπτουσι. καὶ [c] διεξίασαν αἱρούντες τὰς

---

a Παρεκάλει,] Τιμῇ πάσῃ χρωμένους post παρεκάλει inserunt *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox τῇ & γε omittunt.

b Αὐτῷ γὰ καλῶς] Ita in libris omnibus præter *Bas.* & *Samb.* qui habent αὐτῷ γὰ κ.

c Πέντε καὶ εἴκοσι.] Juxta *Epiphanii* Cod. εἴκοσι καὶ ἕξ.

d Ανὴρ δὲ] Ανὴρ μήτε συνέσεως οὐδὲν in quibusdam *MSS.*

e Θαμνᾷ] Hæc est quæ in Sacro Codice Timnath cheres dicitur, diversa a Θαμνὰ, urbe, unde tempore Josephi nostri regio Thamnitica nomen tulit. REL.

f Κατ' αὐτὸν] Υπ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

g Προφητεύῃ] Perpetuo oraculum per Urim & Thummim προφητείας vocabulo exprimit, ut notavit *Schotanus.*

h Καλὸ] Forte delendum. COCC.

i Τῷ Θεῷ βάλησιν.] Articulum præterit *Vat.*

k Ιουδαία φυλὴ] Ιούδα Φ. *Vat.*

l Τί καὶ Θεῷ ἐοικέ.] Τί καὶ τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.*

m Προσλαβοῦσα] Προσλαβοῦσα pro ωροσλαβοῦσα λὼ vel ωροσίλαβεν, sicuti p. 265. v. 3 Φίεφιτες pro Φίεφιτες ἦταν vel ἔφιεφ.

n Συμεωνίδα,] Φυλὴν post Συμεωνίδα adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ἐφ' ὥτε ἐξαιρεθέντων] Forte ἐφ' ὥτε, ἐξαιρεθέντων τ̃ῶν ἐκείνῃ ὑωοτελῶν καὶ τὰς ἐν αὐτῇς κληρυχίας τοῦτο ωοιῶσιν. COCC.

p Εκείνων ὑωοτελῶν,] Εκείνης *Big.* & *Samb.*

q Εν αὐτῇ κληρυχίας] Εν αὐτῇ τῇ κλ. *Samb.* & *Vat.*

r Τοῦτο ωοιῶσιν] Ταὐτὸ ωοιῶμεν *Hen.* & *Busb.*

s Βεζέκω] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* quo fere modo LXX. Ζεσέκω & mox Ζεβεκιτῶν in *Editis*, *Aliisque.* Vetus esse mendum constat ex *Steph. Byzant.* v. Ζεβέκη, qui in vitiosos *Josephi* codices inciderat.

t Γλώττῃ] Διαλέκτῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

v Λέγεται.] *Coll. Voss.* γίνεται.

x Οἱ Ισραηλῖται,] Illud οἱ inserui ex *Big.* & *Samb.*

y Δυσὶ φυλαῖς] Judæ & Simeonis. REL.

z Αδωνιβέζεκον.] Αδωνιζέβεκον *Iidem.* ut & modo superius.

a Θεὸν ἔμελλον,] Τὸν Θεὸν *Vat.*

b Δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα] Juxta *S. Literas* tantum LXX.

c Διεξίασαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* διεξίεσαν, & mox ἀφιγμένους *Vat.* & *Samb.*

d χω-

τὰς πόλεις· ωλείστας τε λαβόντες, ἐπολιόρκησω Ιεροσόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας· χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τῆ τῶν ἐχυρότητι καὶ φύσει τοῦ [d] χωρίου.

γ'. Ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Χεβρῶνα· καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. [e] Ὑπελείπετο δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, [f] οἳ διὰ σωμάτων [g] μεγέθη καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμοίαις θεωμένοις θαυμάσιον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα. [h] δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ [i] πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευίταις ἐξαίρετον [k] γέρας ἔδοσαν [l] μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κατὰ Μωϋσέως ἐντολάς· ἦν δ' οὗτος τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. διδόασι δὲ καὶ τοῖς [m] Ἰέθρᾳ τῷ Μαδιανίτῃ ἀπογόνοις, Μωϋσέως γὰρ [n] γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμοιντο. τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις, καὶ σωθῆναι αὐτοῖς ὅπῃ τὸ ἐρήμου.

δ'. Ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καὶ [o] Συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τὰ Χαναναίας πόλεις ἔλον, τὰ δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ παρὰ θαλάσσῃ Ἀσκάλωνά τε καὶ Ἄζωτον. Διαφεύγει δ' αὐτὰς Γάζα, καὶ Ἀκκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ὁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἱ μὲν αἱ Φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, [p] ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατέθεντο τὰ ὅπλα.

ε'. Βενιαμίται δὲ, τούτων γὰρ τοῖς Ιεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν [q] αὐτῶν συνεχώρησαν Φόρους τελεῖν. καὶ ὕστερον παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτήνεσιν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν [r] ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ Φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτην μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ τοῖς τελουμένοις δεκάτας φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

ς'. Η δὲ [s] Εφραΐμου, πολιορκοῦσα Βήθηλα, πόλιν οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν πόνων [t] ἤνεγκε τὴν πολιορκίαν. οἱ δὲ, καὶ πρὸ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅπῃ κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ, ἀποδώσειν τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖνον ὅπῃ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὕστερος προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων· οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλακῶς εἶχον οἱ Ισραηλίται· τοῦ δὲ γῆς καὶ τῶν πόντου ἔργων ἐπεμελοῦντο. [v] τῶν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῖς ὑπιδιδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου [x] ὀλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθὲν δ' ὅπῃ τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο πρὸς τὸν αὐτοῦ γνώμην τῶν Χαναναίων· [y] ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ'

plurimis, Jerosolymas adorti sunt. Ac parte quidem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes occiderunt: superiorem vero obsidione capere illis ardua res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem castra moverunt ad Chebronem: atque ea *vi* capta *incolas* omnes interficiunt. Relinquebatur autem adhuc gigantum genus, qui ob corporis magnitudinem & formam multum aliis hominum dispares, stupendum erant spectaculum & res auditu horrenda. monstrantur & adhuc etiamnum horum ossa, in nullo iis quæ sub fidem veniunt similia. Et hoc quidem *oppidum* Levitis eximio muneri dederunt cum *agro* duûm millium cubitorum. terram vero *reliquam* Chalebo, juxta mandatum Moysis, donarunt: hic autem erat unus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. Quin & posteris Jethræ Madianitæ, Moysis enim socer erat, terram, ut *eam* habitarent, tribuerunt. patria enim relicta ipsos sequuti sunt, & cum eis erant in deserto. *Chebron vi capta. Jud. c. 1.*

4. At tribus Judæ & Symeonis urbes quidem *omnes* in montanis Chananææ ceperunt; in planitie vero & ora maritima *solas* Ascalonem & Azotum. Illos autem evasit Gaza, *ut* & Accaron: nam cum essent in campestribus & curribus abundarent, impetum in eos facientes damno *semper* afficiebant. Ac istæ quidem tribus, ex bello valde locupletatæ, suas in urbes se receperunt, & arma deposuerunt. *Quæ loca non occupaverint Judæi Jud. c. 1. c. 2. c. 3.*

5. Benjamitæ vero, nam horum in sorte erant Jerosolymæ, habitantibus *ea lege* urbem concesserunt, ut eorum vectigales essent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem à cædibus, alii vero à periculis, ad agrorum culturam se contulerunt. Reliquæ autem tribus, & ipsæ Benjamitarum exemplo motæ, idem fecerunt: ac, tributorum solutione contenti, permisere Chananæis à bello vacare. *Israëlitæ contra Dei mandatum Chananæis parcunt, & sibi posterisque incendium allunt. Jud. c. 2.*

6. Ephraïmitica autem tribus cum copias Bethelis admovisset, multo tempore ac labore obsidioni impenso nihil proficiebat. Illi tamen, quamvis *moram* ægre ferebant, urbi assidere perseverarunt. Postea uno è civibus comprehenso, qui *versus eos* accederet ad necessaria curanda & importanda, incolumitatem illi & cognatis ejus fide data promittunt, si urbem proderet: isque juravit se ea conditione urbem illis traditurum esse. Ac ille quidem, hoc modo proditor factus, cum suis servatur: illi vero, incolis omnibus occisis, urbem occupabant. *Bethela proditione capiunt Benjamitæ. Jud. c. 1.*

7. Ac post hæc Israëlitæ bellum intermittebant aut molliter gerebant: terræ vero colendæ, rebusque rusticis, operam navabant. Hisce autem divitem illis proventum edentibus, luxuria diffluentes & voluptate honestam disciplinam negligebant, legesque & instituta reip. non amplius diligenter audiebant. Deus autem, ejusmodi flagitiis irritatus, oracuło eos admonet, primum quidem quod contra voluntatem ejus Chananæis pepercerint; dein- *Israëlitis irascitur Deus, quod Chananæis pepercerint, & à patria, legum institutione decesserint. Jud. c. 2.*

d Χωρίου.] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεδίου. HUDS. Χωρίου MS. nec enim erat illic loci πεδίου. REL.

e Ὑπελελείπετο] Ὑπολελείπτο *Big.* & *Samb.*

f Οἳ διὰ σωμάτων] In *Hamartolo* ὧν διὰ σ. & dein θαυμάσιον ἰδέσθαι. Vide *Grotii* Annott. ad Lib. 1 de *Ver. Chr. Rel.* c. 16.

g Μεγέθη] Μεγεθῶν *Vat.*

h Δείκνυται] Δείκνυνται καὶ νῦν ἔτι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Hamart.*

i Πίστιν] Forte πύστιν COCC.

k Γέρας] Nota optimas urbes fuisse, quæ Levitis datæ sunt. Antea illas dixit ἀγαθὰς καὶ καλὰς fuisse. REL.

l Μετὰ τῶν δισχιλίων] Μετὰ καὶ τῶν *Big.* & *Samb.* Hac de re vide p. 204. v. 9.

m Ἰέθρᾳ τῷ] Ἰοθόρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ex Ἰοθὸρ *Interpretum* LXX.

n Γαμβρὸς] Vide *Spanhemium* de *Usu Numism.* p. 724. *Edit. Lond.* & ad *Julianum*, p. 72. *Edit. Lips.*

o Συμεωνὶς,] Ita *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Epiphanii* aliquot *Codd.* in *Aliis* Σιμεωνίς.

p Ἀνεχώρησαν] Ἀνεχώρουν *Vat.*

q Αὐτῶν συνεχώρησαν] Αὐτὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

r Ἠχόλουν.] Εὐχόλουν *Iidem*, forsan pro νυχόλουν, *Atticorum* more neglecto augmento.

s Εφραΐμου,] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἡ τοῦ Εφραΐμ π.

t Ἤνεγκε τὴν πολιορκίαν.] In *MSS.* οὐκ ἔσχε.

v Τῶν δὲ κατὰ] Τοῦ δὲ πλείστου σφίσιν ὑπιδιδόντος *Hen.* & *Busb.*

x Ὠλιγώρουν,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὀλιγώρουν.

y Ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι] Ἔπειτα πολλάκις *Hen.* & *Busb.*

deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis *pro clementia* reponerent. At Iſraëlitæ non ſolum in magno mœrore erant ex hac Dei monitione, ſed & bellum animis abhorrebant; tum quod multa è Chananæis commoda perciperent, tum quod ex luxu ad laborem facti eſſent ſegniores. Ac corrumpi jam cœperat Optimatium ſtatus: & neque ſenatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magiſtratus. Vitam autem in agris agebant, quæſtus faciendi voluptati *unice* dediti. Atque in tanta licentia & ſecuritate denuo gravis perturbatio incidit, ac eo uſque proceſſerunt ut bello ſe invicem laceſſerent tali de cauſa.

Hiſtoria de uxore Levitæ à Gabaënſibus ſtupro corruptæ & necatæ. Jud. c. 19. & 20.

8. Vir *quidam* è Levitarum plebe, ſortis Ephraïmiticæ, & in ea habitans, ex Bethlemis uxorem ducit. hic autem locus ad tribum Judæ attinet. Cum vero conjugem vehementer amaret, ejuſque pulchritudine vinceretur, male ſe habuit quod pari amore illum non complexa eſſet. Porro cum illa alieniorem *indies* ſe gereret, ac ille præterea eo magis amore exarderet, quotidianæ inter eos ortæ ſunt querelæ: tandemque mulier iis preſſa & gravata, à viro digreſſa mente quarto ad parentes revertitur. At cum præ amore ægre id ferret maritus, ad ſoceros ſe contulit; ac querimoniis diſcuſſis cum uxore in gratiam redit. Et quidem *ille* quatuor dies eo loci commoratur, benigne lauteque à parentibus exceptus. Quinta autem die, cum decreviſſet domum repetere, circa meridiem egreſſus eſt. ſerius enim filiam dimittebant parentes, atque moram faciebant ad inclinationem dici. Unus autem eos famulus ſequebatur; eiſque aderat aſinus, quo mulier vehebatur. Cum autem circa Jeroſolymas eſſent, triginta enim ſtadia *jam* fuerant progreſſi, famulus ſuadebat, ut aliquò diverterent, ne nocte iter facientes in pericula & difficultates inciderent, præſertim cum non longe abeſſent ab hoſtibus, tempore *iſto* etiam familiaria parum tuta & ſuſpecta reddente. Verum Levitæ non placuit id conſilii, ut alienigenarum uteretur hoſpitio; (nam Chananæorum urbs erat) ſed *melius eſſe* cenſebat, ut viginti ſtadiis emenſis ad Iſraëlitarum urbem diverterent. Illique cum aſſenſum eſſet, inde pervenerunt ad Gabam tribus Benjamitidis *oppidum*, cum ſol jam occubuiſſet. Ac nemine eorum, qui tum in foro verſabantur, eos domum ut hoſpitio exciperentur invitante, ſenex rure *ex opere* rediens, qui de tribu quidem erat Ephraïmitide, Gabæ vero tum commorabatur, illi obviam factus, quærit ab eo quiſnam ſit, & quam ob rem *illuc* veniens, ſub tenebras neceſſaria ad cœnam ſibi peteret. Cui ille ſe quidem Levitam eſſe fatetur, uxoremque à parentibus domum abducere: habitare vero ſe referebat in ſorte Ephraïmitide. Senex autem cum propter cognationem, tum quod ipſe * in eadem tribu domicilium habuerit, & porro quod *fortuito* in eum inciderit, voluit ut apud ſe in hoſpitium diverteret. Gabaonitæ autem quidam adoleſcentes, qui mulierculam in foro viderant, *ejuſque* formæ venuſtatem admirati

αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δὴ καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ δυσθύμως εἶχον, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀνδρῶς· πολλά τε ὠφελῆ τ Χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τὸ τρυφὴ σκληρυμένοι. καὶ παρέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διαφθαρῆναι· ἔτι τὰς γερουσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, ἀδοξίαν δέχειν ἄλλως οὐδεμίαν τ πρότερον νενομισμένων. ὅταν δὲ ἐν τοῖς [z] ἀγροῖς ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν [a] προσδεδεμένοι. ἔτι διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν σφᾶς αὐτοὺς πάλιν [b] κατελάμβανε δεινὴ, ἔτι προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

η'. Λεβίτης ἀνὴρ τ δημοτικωτέρων τ Ἐφραΐμου κληρουχίας ὤν, ἔτι ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ [c] Βηθλέμων. τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἔστι τὸ χωρίον. [d] ἐρῶν δὲ σφόδρα τ γυναικὸς, ἔτι τοῦ κάλλους αὐτῆς [e] ἡττημένῳ, ἠτύχει τ παρ' ἐκείνης [f] οὐχ ὁμοίων πειρώμενῳ. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, ἔτι διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένῳ τῷ πάθει, [g] μέμψεως συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο· καὶ τέλος ἡ γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιπεῖν τ ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆλθε, μηνὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ διὰ τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς· καὶ, διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας [h] αὐτόθι διαιτᾶται, φιλοφρονουμένων αὐτὸν τ γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἔξεισι. βεβιασμένον γὰρ ἀπελθεῖν οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τ ἡμέρας τελευτὴν ἐποιοῦντο. παρῆσαν δ' αὐτοῖς εἰς εἵπερ· καὶ ὄνος [i] ᾠχεῖτο τὸ γύναιον. [k] θυομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' [l] ἐληλύθεσαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ παρὼν καταχθῆναί που, μὴ καί τι [m] καὶ τ νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας [n] καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἐδὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, ἔτι καιρῷ πολλάκις ὀλισθαλῆ καὶ ὑποπέσῃ πιοιοῦτο καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοδοχεῖσθαι· Χαναναίων γὰρ [o] ἦν ἡ πόλις· ἀλλὰ [p] προελθόντας εἴκοσι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἠξίου κατάγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς [q] Γαβᾶν [r] Φυλῆς τ Βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὄντι ξενίαν τ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν φιλοφρονουμένου, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τ μὲν Ἐφραϊμίτιδος Φυλῆς ὢν, ἐν ᾗ τῇ Γαβᾷ διαιτώμενος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκοτους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὴ, Λεβίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γύναιον δὲ ἄγων τ γονέων ἄγων, πρὸς [s] αὐτὸν ἀπεῖναι· τὴν δ' οἴκησιν [t] εἰδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ [v] Ἐφραΐμου κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. [x] νεανίαι δέ τινες τ Γαβαωνιτῶν, ὅτι τ ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ διὰ τῶ πρεσ-

z Ἀγροῖς ἡδονῇ] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἦσαν δὲ οἱ τοῖς ἀγροῖς &c. *erant autem, ut qui maxime, quæſtus* &c.

a Προσδεδεμένοι.] Sic in *MSS.* in *Editis* προσδεδωμένοι.

b Κατελάμβανε] *Al.* καταλαμβάνει.

c Βηθλέμων.] Ita ex *Cod. Samb.* ut in recto ſit Βηθλεμα, ſicuti Βηθηλα. in *reliquis* Βηθλεμῶν.

d Ἐρῶν δὲ] Ἐρῶν τε *Vat.*

e Ἡττημένῳ,] Ἡττωμένῳ *Vat.*

f Οὐχ ὁμοίων πειρώμενῳ.] Οὐχ ὁμοίων τυγχανούσῃ *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

g Μέμψεις] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & mox infra, v. 23. in *Editis*, *Aliiſque* σκέψεις. *lites* reddit *Epiphan.*

h Αὐτόθι διαιτᾶται,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* πρὸς αὐτόθι in *Editis.* πρὸς αὐτὸς mallem. HUDS. Abundat πρὸς, aut adverbialiter ponitur. COCC.

i Ὠχεῖτο τὸ γύναιον.] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὀχεῖτο.

k Γενομένων] *Al.* γινομένων.

l Ἐληλύθεισαν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἐληλύθεσαν.

m Καὶ τ νυκτὸς] Illud καὶ non agnoſcit *Vat.*

n Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ἦν ἡ πόλις·] Ἦν πόλις *Vat.*

p Προελθόντας] Προελθόντες εἰκ. σ. εἰς οἰκ. ἠξίουν *Big.* & *Samb.*

q Γαβᾶν] Cum *Editis* conſentiunt *MSS.* niſi quod diverſo accentu Γαβᾶν aut Γάβαν habeant. Γαβαὼν *Zonaræ*, Γαβαὰ LXX.

r Φυλῆς τ Βενιαμίτιδος,] Ad hunc modum in quatuor *MSS.* Φυλῆς τ Βενιαμίτιδος. ἤδη δ' ὀψίας ὔσης, καὶ μηδενὸς &c.

s Αὐτὸν ἀπεῖναι·] Ita cum *Editis*, *Aliiſque*. αὐτὸν *Samb.*

t Εἰδήλου τυγχάνειν] Εἰδήλωσε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb*

v Ἐφραΐμου] Ita ex *iiſdem.* Ἐφραΐμῳ in *Editis*, *Aliiſque.*

* *In eadem tribu domicilium habuerit,*] *Ad eandem tribum cenſeretur*, vertit *Schotanus.*

x Νεανίαι] Νεανίσκοι *Vat.*

πρεσβύτη κατηγμένῳ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τ ἀσθενείας καὶ τ ὀλιγότητ, ἦκον ὅπλα τας θύρας. ὧν ὁ πρεσβύτης παρακαλούντ ἀπαλλάττεσθαι. [y] καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μηδὲ ὕβριν, ἀξιοῦν αὐτὸν παρόντα τιμωρεῖν τῶν ξένων πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς δ' συγγνώμη τε λέγοντ καὶ [z] λοιπὸν ὁ πρεσβύτης, [a] καὶ δράσειν αὐτὰς δεινὰ ὑπ' ἡδονῆς εἰς τὰς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δ' δικαίων καὶ κατεγέλων· ἠπείλουν δ' ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τ ὀπτυμίας αὐτῶν. [b] εἰς δ' ἀνάγκην πεσόντ, καὶ μὴ βουλόμενον τὰς ξένας [c] παιδεῖν ὑβριστὰς, τ ἑαυτῆ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει· πληρώσειν τε τὴν ὀπτυμίαν αὐτὰς λέγων νομιμώτερον, δίκαια τ εἰς τὰς ξένας ὕβρεως, αὐτὰς δ' μηδὲν ἀδικήσειν ὃς [d] ὑποδέξαιτο τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' εἶδεν τ ἀνυδρίαν τ ὀπτὴν τὴν ξένην ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο πάσῃ παιδαλγεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν [e] ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν παράνομον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ παροξυθέντες μᾶλλον τῷ βιαίῳ τ ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτὰς τὴν γυναῖκα· καὶ δι' ὅλης [f] τ νυκτὸς ἐμπαιγνιάσαντες τ ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὸς ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δ' πεπαλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρὰ τὴν ὀπτὴν τὴν ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθη, καὶ δ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν [g] τ ἀνδρί· τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγονόσιν ἔχειν [h] ἀνιάτως ἐλογίζετο· καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενον ὑπνῳ βαθεῖ [i] κατοχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενον, ἀνεγείρειν ἐπεθύμει· ὡς δ ἐμυθήσαντο διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἐκείνης γνώμης αὐτὴν [k] παρόντας τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὀπτὴν τὴν ξενίαν αὐτῶν. ὡς δ' πλουτήσασαν ἔμαθεν, [l] σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθ τ κακῶν ὀπτλημένον τῇ κτήνῃ νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς [m] αὐτόν· καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ [n] μέλ εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντελλόμενον τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τ πλούτης [o] γυναικὶ καὶ τὴν βίαν τῆς φυλαῆς.

Θ'. Οἱ δ' ὑπό τε τ ὄψεως καὶ τ ἀκοῆς τ βεβιαμένων κακῶς ἀλγηθέντες, πρότερον ἠθέλησε πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκρίτου καὶ δικαίας εἰς τὴν Σιλουῦ συλλεχθῆτε, καὶ πρὸ τ σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὥρμησε, καὶ χρήσασθαι τοῖς Γαβαηνοῖς ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτὰς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀργῆς ἔτως πρὸς τὰς ὁμοφύλας σκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις ἀλεχθῆναι περὶ τ ἐγκλημάτων, καὶ νόμῳ μηδ' ὅπλοις τὰς ἀλλοτρίας ἐφιέντ δίκας πρεσβείας, καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, [p] τὰς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν [q] ἔχειν τῷ νόμῳ πεισθομένους πέμψαι πρὸς τὰς Γαβαλιὰς ἐξαιτοῦντας τὰς αἰτίας· καὶ παρεχομένων μὲν δικαίσθαι τῇ τούτων κολάσει, καταφρονησάντων δ τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὰς ἀμυνάσθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαλιὰς κατηγοροῦντες τ νεανίσκων τὰ πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τὰς δράσαντας

erant, poſtquam apud ſenem diverſari cognoverant, contempta imbecillitate *eorum* ſimul ac paucitate venerunt ad januas. Sene vero eis ut diſcederent ſupplicante, atque ut vi abſtinerent & injuria; *viciſſim* ipſum rogabant, ut, facta peregrinæ copia, ſe negotio expediret. Cum autem ſenex diceret cognatam eſſe & Levitin, illoſque atrox flagitium commiſſuros, qui propter voluptatem leges *patrias & jura hoſpitii* violarent, *illi* jus faſque deſpectui habebant & deridebant: quin & illum interficere minabantur, ſi libidini ſuæ diutius obſtaret. At *ſenex* in anguſtias redactus, nolenſque ut hoſpites ſineret contumelia affici, ſuam eis filiam ceſſit & produxit: dicenſque minus eſſe peccati ut ea cupiditatem ſuam explerent, quam ut hoſpites injuriæ exponeret; ratuſque ſe hoc modo nihil injuſti in eos, quos exceperat, commiſſurum. Cum vero illi nihil de eo quo in hoſpitem ferebantur deſiderio remitterent, ſed acrius inſtarent ut eam acciperent flagitantes, is quidem ſupplex orabat, ne quid iniqui perpetrare auderent. at illi, magna vi uſi ac magis magiſque libidine furentes, domum ad ſe mulierem abducunt: eamque per totam noctem conſtuprantes & ludibrio habentes ſub ortum auroræ dimiſerunt. Illa vero iis, quæ ei acciderant, graviter afflicta ad hoſpitium revertitur: ac dolore plena ob ea quæ pertulerat, & præ pudore non auſa in conſpectum mariti venire (illum enim ægritudine inſanabili laboraturum eſſe exiſtimabat) humi collapſa animam efflavit. Ejus autem maritus, eam ſomno profund› oppreſſam arbitratus, & nihil gravius ſuſpicans, ſuſcitare conabatur; quod eam conſolari decreverit, utpote quæ non ſe ſponte contumelioſis hominibus ſubmiſerit, ſed illi eam in *aliud* hoſpitium rapuerint. Ut vero defunctam eſſe intellexit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine, mortuam mulierem jumento impoſuit, domumque reportavit: eamque membratim in duodecim partes diſſecans ad tribum unamquamque dimiſit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & *quam inauditam ei* vim *intulerint*.

Levita membra uxoris in 12. *partes diſciſſa per tribus mittit, ut eas facti invidia commoveret. Jud. c.* 19.

9. Illi autem & aſpectu & auditu facinoris atrocitatis graviter commoti, qui antea nihil ejuſmodi experti ſunt, iraque pura puta & juſta perciti, ad Siluntem convenerunt, & ante Tabernaculum in concionem coacti, ſtatim ut arma caperent magno ſtudio decreverunt, & Gabaënos pro hoſtibus haberent. Eos autem reprimebat ſenatus, ſuadens non oportere ita ſubito bellum inferri popularibus, priuſquam querelæ verbis diſceptatæ ſint, cum lex ne in externos quidem permittat injuriæ affectis producere exercitum, niſi legatione prius miſſa, tentatiſque viis *quibus* ad ſaniorem mentem *revocari poſſint*. æquum igitur eſſe ut juxta legem ad Gabaënos *legati* mittantur, qui *ſceleris* auctores *ad ſupplicium* depoſcant: & illis quidem deditis, horum pœna contentos eſſe debere; ſi vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaënos, ut juvenes accuſarent de iis quæ mulieri acciderant, & * ad pœnam eos poſtularent, qui nefaria quidem

Super ea re conſilium capiunt Iſraelitæ, & legatos ad Gabaënſes mittunt, qui injuriæ auctores ad ſupplicium depoſcunt. Jud. c. 20.

Gabaënſes ſceleratos tradere recuſant Benjamitæ. Jud. c. 20.

y Καὶ μὴ προσφέρειν] Μηδὲ πρ. *Vat.*
z Λοιπὸν] Λοιπὸν *Samb.*
a Καὶ δράσειν] Καὶ ἂν δράσειν *Big.*
b Εἰς δ' ἀνάγκην] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* εἰς ἀνάγκην.
c Παιδεῖν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* ὑβριστὰς εἶναι.
d Ὑποδέξαιτο] Ita cum *Big.* & *Samb* in *ceteris* ὑποδέξαιτο.
e Ἱκέτευσε μηδὲν] Ἱκέτευσε *Big* & *Samb.*
f Τῆς νυκτὸς] Articulum inſerui ex *iiſd. Cod.*
g τ' Ἀνδρί·] *Schotanus* malit τ' ἀνδρεῖς, invitis *MSS.*
h Ἀνιάτως ἐλογίζετο·] Iterum ex *iiſd.* ἀνίατον in *Editis*, *Aliiſque.*
i Κατοχῆσθαι] Sic juxta canones cum *Big.* & *Samb.* καθοχῆσθαι *Baſ. G. Aliique.*
k Παρόντας] Παρόχη *Vat.*
l Σωφρόνως] Σωφρονῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
m Αὐτόν·] Illud αὐτὸν pro αὐτὸν, vel ἑαυτὸν, quorum poſterius in *Big.* & *Samb.*
n Μέλ] Male μέρ in quibuſdam *MSS.*
o Γυναικὶ καὶ τὴν βίαν] Τῇ γυναικὶ καὶ τὴν παροινίαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τῇ γ. κ. τ. ὕβριν *Vat.*
p Τὰς δόξαντας ἀδικεῖσθαι] Τὰς δοξαζομένας ἀδικεῖν στρατείαν ἀγαγεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
q Ἔχειν τῷ νόμῳ] Ἔχει *Big. Samb.* & *Vat.*
* *Ad pœnam eos poſtularent*,] Et eos dari ad ſupplicia depoſcentes, qui legitime non egiſſent; quaſi eſſet juſtum ut pro omnibus illi potius morerentur, *Epiphan.* Καὶ θυγατέρα αὐτὰς, καὶ ἐξαιρέμενα καλίαν ἐξ Ισραὴλ juxta LXX.

dem perpetrârant, digni vero erant qui ob hæc ipſa morte plectantur. Gabaëni vero juvenes in eorum poteſtatem tradere noluerunt, & ſibi contumeliæ eſſe exiſtimarunt ſi alienis imperatis metu belli parerent; videri volentes nulli alii *populo* armis cedere aut copiarum numero aut *earundem* virtute. * Magnus autem iis erat belli apparatus, & cæteris etiam tribulibus: ſimul enim cum iis inſolentia efferebantur, ad eos qui vim afferrent ulciſcendos.

Iſraëlitæ eos bello adorti magnam cladem accipiunt. Jud. c. 20.

10. Ut vero Iſraëlitis renunciata erant, quæ facere in animum induxerant Gabaëni, jurant neminem ipſorum viro Benjamitæ filiam nuptum daturum, ſeque eos bello proſequuturos, magis iis iraſcentes, quam majores noſtros Chananæis *ſuccenſuiſſe* accepimus. Ac confeſtim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum: Benjamitarum arma ferentium cum eſſent viginti quinque millia ſexcenti, ex quibus erant quingenti, qui ſiniſtra optimi erant funditores. Itaque apud Gabam prælio commiſſo, Benjamitæ in fugam vertunt Iſraëlitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: & fortaſſe plures periiſſent, niſi nox eos inhibuiſſet & prælium diremiſſet. Et Benjamitæ quidem gaudio exſultantes in urbem ſe recipiunt; Iſraëlitæ vero in caſtra ex clade animo conſternati. at ſequenti die iterum acie congreſſi ſunt, & Benjamitæ altera victoria potiuntur: atque Iſraëlitarum cadunt octodecim millia, & cædem *multam* metuentes caſtra deſeruerunt. Cum autem acceſſiſſent ad Bethela urbem in proximo ſitam, & poſtridie jejunium egiſſent, Deo per Phineeſem pontificem ſupplicabant, ut eis ſuccenſere deſineret, atque duabus cladibus illatis contentus victoriam largiri dignaretur & vires contra hoſtes. Deus vero hæc ipſa per Phineeſem vaticinantem pollicitus eſt.

Benjamitæ demum victi ceſique ad internecionem. Jud. c. 20.

11. Exercitu itaque in duas partes diviſo, dimidiam quidem noctu in inſidiis circa urbem collocant; reliqui vero pugnam conſerebant cum Benjamitis, & ſeſe ſubducebant cum illi inſtarent, eoſque perſequebantur Benjamitæ. Hebræis pedetentim ſuffugientibus, & quam maxime volentibus ut ad unum omnes urbe egrederentur, retro cedentes inſequebantur *Benjamitæ*, ita ut ſenes pariter & juvenes, qui propter ætatem imbellem in urbe relicti fuerant, una cum iis procurrerent, hoſtes in poteſtatem ſuam redigere expetentes. Poſtquam autem *ſatis* longe ab urbe diſceſſum eſt, fugere quidem deſierunt Hebræi, converſi autem aciem inſtaurant, atque in inſidiis collocatis ſignum iſtud tollunt, de quo convenerat: qui mox coorti cum clamore hoſtes aggreſſi ſunt. Illi vero, ſimul ac ſe deceptos ſenſerunt, eo redacti ſunt, ut quid agerent plane neſcierint: atque in vallem quandam & locum concavum compulſi, à circumſtantibus telis petiti ſunt & confoſſi, ita ut omnes interirent præter ſexcentos. Illi vero conglobati & in denſum agmen coacti per medios hoſtes erumpentes ad montes vicinos ſe

Ex immani Benjamitarum cede ſexcenti duntaxat evaſerunt. Jud. c. 20.

μὲν ἀ νόμιμα, γιγνομένης ἢ δικαίως ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ἢ Γαβαῖωι ὅτι τὰς νεανίσκας ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προσταγμασιν ἡγοῦντο πολέμιν φόβῳ· μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε [r] διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν εὐθηνούσῃ μεγάλῃ [s] καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν· προσαπενόησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνομένοις βιαζομένης.

ι'. Ὡς ἢ ταῦτα ἠγγέλη τοῖς Ισραηλίταις τὰ περὶ τὴν Γαβαιωῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν [t] ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς [v] ὄντας, ἢ τοῖς Χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειλήφαμεν χαλεπήνασι τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν· [x] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τοὺς [y] λαιαῖς τὰ χερῶν σφενδονᾶν ἀρίστους. ὥστε καὶ μάχης γενομένης τῇ Γαβᾷ γενομένης, τρέπουσιν οἱ Βενιαμίται τοὺς Ισραηλίτας, ἄνδρας τε πίπτουσιν [z] ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάνησαν ἢ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν Βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν· οἱ δ' Ισραηλίται καταπεπληγότες [a] τὴν ἧτταν εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμίται κρείττους, ἐνίκησαν τοὺς Ισραηλιτῶν ὀκτακισχιλίους καὶ μυρίους, καὶ δείσαντες [a] τὸ φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. θυσιάσαντες ἢ εἰς [b] Βεθήλα πόλιν ἔγνωσαν κειμένην, καὶ νηστεύσαντες, καὶ τὴν ὑστεραίαν τὸν Θεὸν ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτοὺς, καὶ τὴν δυσὶν αὐτῶν ἥτταις δεκαπέντε δεῖναι νίκην καὶ κράτος καὶ τὰ πολεμίων. ὁ ἢ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσου προφητεύσαντος.

ιά. Ποιησάντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν· οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑποχωροῦντι τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ [c] Βενιαμίται. τῶν Εβραίων ὑποφευγόντων ἐρήμια, καὶ σπουδῇ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωρῶσιν εἴποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους [d] ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκβραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς ἢ [e] πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπιστρέφουσιν μὲν φεύγοντες οἱ Εβραῖοι· ἐπιστραφέντες δ' ἵστανται [f] εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις ὅτι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὁ συνέκειτο· οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ βοῆς [g] ἐπέκεισαν τοῖς πολεμίοις. [h] οἱ ἢ, ἅμα τε ἠπατημένους αὐτοὺς ἤθλιπτον, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεῖχον· καὶ εἴς τι χεῖλος συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον συνεστέντες κατηκόντισαν, ὥστε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ἔστι ἢ συστραφέντες καὶ πυκνωσάντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τοὺς πολεμίων, ἔφυγον ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη· καὶ κατασχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάν-

r Διὰ τὸ πλῆθος,] Διὰ πλῆθος *Big.* & *Samb.*

s Καὶ τῶν ἄλλων] Illud καὶ delet *Coll. Big.* proque eo *Coccejus* mavult μετ'. HAV.

* *Magnus autem iis erat belli apparatus,*] Ita *Vet. Interpr.* erant enim nimis inſtructi, & ſuper alias tribus induſtrii; deſpexeruntque illos, & indignati ſunt è diverſo tanquam compreſſuri violentiam facientes. *Adeo ut ὑπὲρ ἄλλων φ. legiſſe videatur. Forſan* μετὰ τῶν ἄλλων φ.

t Ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα,] Adeoque licuit Judæis extra tribum ſuam inire matrimonium. REL.

v Ὀργὰς,] Ὀργὰς *Big.* & *Samb.* & mox Χαναναίους οἷς τοὺς πρ. in *iiſd.* & *Cod. Vat.*

x Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλίκων ὑπὲρ δισμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βενιαμί') δ' εἶχον ὁπλίκων ὑπὲρ δισμ. *Vat.*

y Λαιαῖς τῶν χερῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* λαιᾶς. Locum ita reddit *Vet. Interpr.* ſiniſtra manu utebantur ut dextra.

z Ἐξ αὐτῶν] Illud ἐξ repoſui ex *Big Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Τὸν Φόνον ἐξέλιπον] Ita *Big.* & *Samb.* δείσαντες τὸν Φόβον in *Editis*, *Aliiſque*. Verum δείσαντες ἐξέλιπον *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *metuenteſque exercitum reliquerunt.* HUDS. Forte Φόνον, vel διὰ τὸν Φόβον. COCC.

b Βέθηλα πόλιν] Sic in Græcis omnibus in Latinis *Bethlehem*, aut *Bethlem.* Male LXXII. & *Joſephus* accipiunt *Bethel*, tanquam ſi nomen proprium eſſet: quod nunquam arca Dei fuerit in Bethel. *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 499. qui oſtendit *Joſephum* in hac narratione ſæpius plus juſto à veritate *Hebraïca* receſſiſſe. Non negandum tamen Siluntem, ubi erat arca Dei, & Bethela urbes adeo vicinas fuiſſe, ut neceſſe eſſet tot hominum millia caſtra circa utraſque locare.

c Βενιαμί').] Primus ita diſtinxi. antea Βενιαμίται, τῶν Εβρ.

d Ὑπολειφθέντας] Ὑπολειφθέντας διακοσμεῖν δι' ἀσθένειαν αὐτοῖς πανσυδὶ βουλομένους *Big Samb.* & *Vat.*

e Πολὺ τῆς πόλεως] Πρώτοι legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

f Εἰς μάχην,] Πρὸς μάχην *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

g Ἐπῆσαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπίεζον.

h Οἱ ἢ,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ἑαυτοὺς pro αὐτοὺς habeat *Vat.* in *Editis*, οἱ ἢ ἅμα τε αὐτοὺς ἠπ. ἤθλιπτον καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συν.

i Ἐπε-

πάντες, ὡεὶ δισμυρίους ὄντις καὶ πενταχιλίους, ἀπέθανον. οἱ δ' Ισραηλίται, τὴν τε Γαβᾶν [i] ἐνεπίπρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ ἀρρένων τὰς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο· τάς τε ἄλλας τῆ Βενιαμιτῶν πόλεις [k] ταὐτὰ δρῶσιν. [l] ἦτως τε ἦσαν παρωργισμένοι, ὥςε καὶ [m] Ιάβισον τὴν [n] Γαλαδίτιδ@ ἔσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῆ Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ χιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. καὶ φονεύσι τὸ μάχιμον τῆ πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅτι τοσοῦτον ὑπὸ ὀργῆς ὡρμήκησαν, τῷ καὶ τὴν γυναῖκα πάθη ὡρσλαβόντες καὶ τὸ καθ' τὴν [o] ἀναίρεσιν τῆ ὁπλιτῶν.

κϐ'. Μετάνοια δ' αὐτὸς λαμβάνει τῆ Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νησείαν ἐπ' αὐτοῖς ὡρέθεντο, καὶ τὰ δίκαια παθεῖν αὐτὸς ἀξιοῦντες εἰς τὸς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τὸς ἀφυγόντας αὐτῶν ἐξακοσίους μετὰ πρεσβύτων ἐκάλουν. καθήκωρε δ' ὅτι πέτρας τινὸς [p] Ροᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τὰ συμφορᾶς μόνοις γεγυμνένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῆ συγγενῶν ὀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾴως ἔπειθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τὰ Βενιαμίτιδ@ Φυλῆς ὄλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. "συγχωρῶμεν δ' ὑμῖν, ἔλεγον, τὴν ἀπαίσης τὰ Φυ- "λῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε". οἱ δ', τὰ καθ' ἑαυτὸς Θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, [q] τὴ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, [r] κατήεσαν εἰς τὴν πάτριον Φυλὴν πειθόμενοι τοῖς [s] ὡρεκαλεμένοις. οἱ δὲ Ισραηλίται γυναῖκας αὐτοῖς [t] τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ιαβίτιδας. ὡεὶ δ' τῶν Δρκοσίων ἐσκόπουν, ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν [v] ἀπορήσαντες παιδοποιῶνται. γεγυμνένων δ' αὐτοῖς ὅρκων, ὥςε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα, ὡὸ δ' πολέμῳ, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνέβαλλον τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπ' ὀργῆς ὀμόσαντες ἐ γνώμῃ τὴ κρείσσ, [x] τῷ δ' Θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ Φυλῇ ὅλῃ [y] κινδυνεύσαι ἀπολέσθαι σῶσαν δυνηθεῖεν, πάς τε Δπιορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ Δπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τὴ δ' γερυσίας ὡὸς τὸ τὴ Δπιορκίας ὄνομα χετλιασάσης, ἔφη τὶς, [z] τούτοις γυναικῶν Δπειμι ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν [a] τὸν ὅρκον. ἐρομένων δ' τὴν Δπίνοιαν, [b] ἡμῖν, εἶπεν, τρὶς δ' ἔτως [c] εἰς "Σηλὼ συνιῶσιν ἑορτὴν κατὰ [d] πανήγυρν αἱ γυναῖ- "κες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφεί- "Δω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν ὄτε "ὡοτρεπομένων ὅτι κωλυόντων. πὸς δ' τὰς πατέρας "αὐτῶν, δυσχερεῖνοντας καὶ πυρρείαν λαμβάνειν ἀξι- "ώσας, φήσομεν, αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελή- "σαντας τῶν θυγατέρων· [e] ὅτι τε δεῖ τὴ ὀργῆς Δπὶ

fuga recipiebant, illiſque occupatis ibidem per *aliquod tempus* manſerunt. At cæteri omnes, numero circiter viginti quinque millia ferro ceciderunt. Iſraëlitæ vero & Gabam incenderunt, & mulieres pariter ac maſculos impuberes peremerunt: ſimiliterque in reliquas Benjamitarum urbes ſævitum eſt. Atque adeo ira efferebantur, ut etiam Jabiſum Galaditidis urbem, eo quod illis auxilium non tulerit contra Benjamitas, duodecim millibus ex acie evocatis juſſerint *funditus* evertere. miſſique perimunt quotquot in urbe arma ferre potuerunt una cum liberis & uxoribus, ſervatis tantum quadringentis virginibus. Eo *furoris* præ ira proceſſerunt, ad ea quæ mulier *Levitica* paſſa eſt accedente *ingenti* militum cæde. *In Jabenſes omnes, præter quadringentas virgines, ferro ſevitum eſt. Jud. c. 21.*

12. Illos autem *poſtea* pœnituit cladis Benjamitis illatæ, & ob ea *quæ contigerant* jejunium indixerunt, quamvis eos ſupplicio merito plecti cenſuerint, ut qui in leges *Dei auſpiciis ſancitas* peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, miſſis legatis revocabant. nam ſuper petram quandam in deſerto, quæ Rhoa dicitur, ſeſe collocarant. Legati vero non illorum tantum vicem ob calamitatem acceptam dolentes, ſed & ſuam, tot conſanguineorum pereuntibus, ſuadebant eis ut æquo animo *cladem* ferrent, & ad ſuos aggregarentur, neve, quantum in ſe eſſet, univerſam tribum Benjamiticam perditum irent. "Quin & vobis, inquiebant, con- "cedimus *hæreditariam* totius tribus terram, & "prædæ quantum abigere poteſtis". Illi autem, quod tam male res ſuæ ex Dei judicio ceciderant, & pro ſua iniquitate *ſibi factum eſſe* mutata ſententia agnoſcentes, ad patriæ tribus lares deſcenderunt, eos invitantibus morem gerentes. Iſraëlitæ vero eis in uxores dederunt quadringentas illas virgines Jabiticas: & de ducentis *reliquis* deliberabant, quo modo & illis uxores ſuppeterent ad prolem ſuſcipiendam. nam cum ante initium belli jurejurando cautum eſſet, ne quis filiam ulli Benjamitarum elocaret, nonnulli quidem negligendum eſſe id ſacramentum ſuadebant, quaſi ira adducti eo ſeſe obſtrinxiſſent, non opinioni ſuæ & judicio obſequentes; Deo vero rem non ingratam facturos eſſe, ſi tribum integram, in extremum ſalutis diſcrimen adductam, ab interitu vindicarent; atque perjuria non quando neceſſitate extorta ſint noxia eſſe & periculoſa, ſed cum doloſe & malitioſe fiant: ſenatu vero ſe miſeros exclamante ad perjurii mentionem, ajebat quidam, ſe habere dicere, quo modo & cum iſtis connubia jungant & jurisjurandi religio ſervari poſſit. Cum autem eum de re excogitata interrogarent, "ter, "inquiebat, in anno *nos* apud Siluntem convenien- "tes ad celebritatem ſequuntur uxores & filiæ: "has, quas fortuna cuique per raptum obtulerit, "liceat Benjamitis in matrimonium ducere, nobis "nec incitantibus nec prohibentibus. Ad patres "vero earum, ſi rem ægre tulerint & vindictam po- "ſtularint, dicemus, ipſos in culpa eſſe, qui fi- "lias negligenter cuſtodiverint; & quod non o- "por- *Benjamitas 600. revocant Iſraëlitæ, iiſque nuptum dant Jabenſium virgines conſervatas. Jud. c. 21.* *Benjamitis ducentis, quibus deerant uxores, raptum puellarum permittunt Iſraëlitæ. Jud. c. 21.*

[i] Ενεπίπρασαν,] Ita pro mendoſo ἐμπίπρασαν, quod in *Editis* exſtabat. ἐμπιπρᾶσι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐμπιπρᾶσι *Vat.* dein καὶ τὰς γυναῖκας.

[k] Ταύτὰ δρῶσιν.] Sic *Samb. Hen.* & *Busb.* in reliquis ταῦτα.

[l] Οὕτως τε] Eo modo *Vat.* ἦτως τε ἦσαν παρωργισμένοι ὡς καὶ *Big.* & *Samb.* in *Editis* δρῶσιν, ἔτως ἔσαν παρωργισμένοι, καὶ.

[m] Ιάβισον] Ιάβεσον *Big.* & *Samb.* Ιαβεῖς & Ιάβιτα@ *Stephano Byzant.* De hac voce vide lib. 6. cap. ult.

[n] Γαλαδίτιδ@] Γαλααδίτιδ@ *Vat.* quod formatum videtur ex Γαλααδ in interpretibus LXX.

[o] Ἀναίρεσιν τῆ ὁπλιτῶν.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* αἵρεσιν.

[p] Ροᾶς καλουμένης,] Ῥόας *Samb.* Eadem eſt rupes, quæ in *Sacris Literis* dicitur Remmon.

[q] Καὶ κατ' ἀδικίαν] Illud καὶ inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Κατήεσαν] Ita ex *iiſdem* (& *Coccejo*) in *Editis*, *Aliiſque* καθῆσαν.

[s] Πρσκαλεμένοις.] Rurſum ex *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὡρσκαλεμένοις.

[t] Τὰς τετρακοσίας] Articulum, qui in *Editis* deerat, reſtitui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἐνπορήσωνται] Ἐνποροῦσι καὶ παιδοποιῶνται *Vat.*

[x] Τῷ δ' Θεῷ] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* τῷ Θεῷ.

[y] Κινδυνεύσαι] *Coll. Big.* & *Voſſ.* κινδυνεύσασαι.

[z] Τούτοις γυναικῶν] Τούτου τε *Samb.* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *hoc conſilio & iſti*, &c. τοῦτό τε *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) δὲ τε *Vat.*

[a] Τὸν ὅρκον.] Τὸν νόμον καὶ τὸ ὅρκον *Vat.*

[b] Εἶπεν,] Ita *Big. Samb.* & *G.* εἶπῶν in *reliquis*.

[c] Εἰς Σηλὼ] Ita cum *Editis*, & LXX. Σηλῶ *Samb.* Σηλὼν *Vat.* in aliis locis Σιλὲν & Σιλὲνῶ.

[d] Πανήγυρν] *Bonfrerius* (in *Comment.* ad *Jud.* p. 409) hoc vult intelligi de uno ex tribus Feſtis anniverſariis, quibus Iſraëlitæ ſe ſiſtere debebant ad Tabernaculum. Verum *J. Clericus* (ad *Jud.* c. 21.) exiſtimat hîc agi de feſto quopiam Siluntinæ urbi peculiari,

[e] Οτι τε δεῖ τὴ ὀργῆς] Δεῖ ἢ τὴ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὅτι ἢ δεῖ τὴ *Vat.*

[f] Ερεῖ-

"porteat *eos* iræ in Benjamitas indulgere, qui jam "antea eam in illos immodice prompſerint". Atque illi quidem, cum hiſce aſſenſum eſſet, decreverunt ut Benjamitis liceret uxores rapto quærere. Inſtante autem feſtivitate, illi quidem ducenti, bini trinive, virginibus, dum ad ſolennitatem adventarent, ante urbem inſidiabantur, & in vineis aliiſque locis quibus *commode* erant latituri. At illæ cum luſu, nihil futurorum ſuſpicatæ, ſine cuſtodia iter faciebant: illi vero ſubito coorti diſperſas corripiebant. Ac iſti quidem, hoc modo ductis uxoribus, agriculturæ operam *ſtrenuam* navarunt, & providerunt ut ad priſtinam felicitatem aliquando pervenirent. Benjamitarum itaque tribus, quæ parum abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Iſraëlitarum ſapientia ſervata eſt: brevique admodum floruit, & quam opyſſime hominum multitudine aliiſque rebus magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum habuit.

"Βενιαμίτας [f] ἐφεῖναι, χρησαμένῃς αὐτῇ χ. [g] θῦτ-
"τον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν, τούτοις πειθέντες, ψη-
φίζονται τ Διὸ τ ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐν-
σώσης ὃ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν Διακόσιοι, κατὰ δύο καὶ
τρεῖς, πρὸ τῆς πόλεως [h] ἐνεδρεύον παρεσομένας τὰς
παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν
ἔμελλον. αἱ δ' μὴ παιδιᾶς ἕδεν [i] ὑφορώμεναι τῶν
μελλόντων ἀφυλάκτως [k] ὥδευον· οἱ δ' σκεδασθεῖζῶν
εἶχον ἐξαναστάντες. καὶ ἔτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες
ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποίσαντο
πάλιν, εἰς τὴν πρότερον εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν.
Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ, κινδυνεύσασα πρὸς
ἀφανισμῶ, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ισ-
ραηλιτῶν σοφίαν σώζεται· ἤνθησέ τε σφόδρα, καὶ
τάχος [l] εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιή-
σατο τὴν ἐπίδοσιν. ἔτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἔτως
πρὸς.

CAP. III.

Quomodo poſt hanc afflictionem impie agentes Aſſyriis in ſervitutem traditi ſunt: atque eos liberavit Deus per Hothnielum, qui ſummæ rerum præerat annis XL.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς μὴ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Ασυρίοις
ἐδούλευσαν· καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς Διὰ Οθνιήλου ἠλευθέρω-
σεν, ἄρξαντος ἔτη τεσσαράκοντα.

Danitica tribus à Chananæis preſſa in montana ſe recipit: de in coloniam deducens Dana urbem exſtruit.

COntigit autem ut hiſce ſimilia pateretur etiam tribus Danitica, quæ ex hujuſmodi cauſa eo infelicitatis devenerat. Cum jam Iſraëlitæ bellicæ rei ſtudium intermiſiſſent, agriſque colendis eſſent unice dediti, Chananæi, quibus cœperunt eſſe contemptui, copias collegerunt: non quod ab illis ſe *mali* aliquid paſſuros exſpectarent; ſed quod ſpe pleni exiſtimarent, ſe in poſterum, modo Hebræos affligerent, ſecurius *aliquanto* urbes ſuas habituros. Igitur & currus mutua opera parabant, & exercitum conflabant; urbeſque ipſorum in idem conſentiunt, atque Aſcalonem & Accaronem in ſorte Judæ ad partes ſuas traxerunt, & alias quamplurimas in planitie *ſitas:* coguntque Danitas in montana confugere, ne minimum quidem iis in regione campeſtri, ubi pedem figerent, relinquentes. Hi autem cum impares eſſent, qui bellum illis inferrent, nec terræ ſpatium ſatis amplum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent. Illi vero, non procul à Libano monte & minoris Jordanis fontibus, in campo magno Sidonis urbis itinere unius diei progreſſi, & ſpeculati terram bonam & fertilem, ſuos de ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti Dana urbem condiderunt, cognominem uni è Jacobi filiis, & à ſua tribu denominatam.

Ομοια δ' τούτοις παθεῖν καὶ τὴν [m] Δανίτιν συμ-
έβη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τὸν περιπε-
σοῦσαν. τῶν Ισραηλιτῶν ἀκλεοπότων ἤδη τὴν ἐν
τοῖς πολέμοις ἄσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς
γῆς, Χαναναῖοι, καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποιή-
σαντο δυνάμιν· ἔδεν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶν-
τες, ὡς δ' βεβαίαν [n] τὴν δ' ποιησιν κακῶς τὰς ἐφεξῆς
ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας [o] τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς
πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε [p] οὖν συμπαρεσκευάζοντο, καὶ
τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, ἅ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρό-
νουν, καὶ τῆς Ιούδα φυλῆς τὴν Ασκάλωνα καὶ Ακκα-
ρῶνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τ ἐν τῷ πεδίῳ·
καὶ Δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ἕδε
ὀλίγον αὐτοῖς ὑπόβαθρον δ πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' ἅτε
πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε ὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν,
πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγαιον, κα-
τοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικίσωνται· οἱ δ' οὐ πόρ-
ρω δ Λιβάνου ὄρους καὶ [q] ἐλάσσονος Ιορδάνου τῶν πη-
γῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέ-
ρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγα-
θὴν καὶ πάμφορον, σημήναντι τοῖς αὐτῶν· [r] οἱ δ' ὁρ-
μηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυ-
μον τῷ Ιακώβου παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

Iſraëlitæ, armis deſueti, luxui dediti, Deique obliti, à Chuſarthe ſubacti ei in ſervitutem addicuntur. Jud. c. 3.

2 Iſraëlitis autem res in pejus lapſæ ſunt, quod à labore eſſent deſuefacti, cultumque Dei negligerent. nam, cum ſemel ab honeſtæ inſtitutionis diſciplina defecerant, eò ferebantur ut pro libidine ſuoque arbitratu vitam agerent: quo factum eſt ut patriis & familiaribus Chananæorum vitiis ad ſatietatem uſque indulgerent. Eis igitur iraſcitur

III.

Β'. Τοῖς δ' Ισραηλίταις προῦβαινεν ἐπὶ τε ἀπει-
ρίας δ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλι-
γωρίας. [s] μεταπινηθέντες γὰρ ἅπαξ δ κόσμω τῆς πολι-
τείας, [t] ἐπεφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν
ἰδίαν βιῶν, ὡς καὶ τ ἐπιχωριαζόντων πρὸς τοῖς Χανα-
ναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς
ὁ

f Εφεῖναι,] Forte ἀφεῖναι. COCC.

g Θᾶτον ἀμέτρως.] Θᾶτον καὶ ἀμέτρως ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Ενέδρευον παρεσομένας] Ενέδρευον *Samb.* ſine augmento.

i Υφορώμεναι τ μεθοῦσαν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὑφορεῶσαι δὴ εἶναι τ μ. *Baſ.* & *G.* ὑφορεῶσαι δῆθεν εἶναι τ μ. *Vat.*

k Ωδευον·] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὤδευον.

l Εἰς τὸ πλῆθος] Εἰς τε τὸ πλ. *Big.* & *Samb.*

m Δανίτιν συνίδην φυλὴν,] Ita è *Cod. Vat.* Δανιαὶλὴν in *Editis.* Δανιάνλην *Samb.* Δὰν *Zonar.*

n Τὴν δ ποιήσιν] Articulum inſerui cum *Big. Vat.* & *Samb.*

o Τὸ λοιπὸν] Illud τὸ è *Codd. MSS.*

p Οὖν συμπαρεσκευάζοντο,] Conjunctionem οὖν ſupplevi è *Cod. Samb.*

q Ελάσσονος Ιορδάνου] Minor Jordanes eſt à fontibus ad lacum uſque Semechonitidem. Quod vero *Majoris* nuſquam alibi facta ſit deſcriptio, *Lightfootus* cenſet (in *Chorogr.* ad *Matth.* c. LXVII.) non eſſe hunc alium rivum ſive fluvium; ſed *Parvum* eſſe è fontibus uſque ad Semechonitidem: eundemque fluvium jam auctiorem *Majorem* appellari. *Cellar.* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 292.

r Οἱ δ' ὁρμηθέντες] Ita è *Cod. Samb.* pro *οἱ δ' ὁρμ.* quod in *reliquis* obtinet.

s Μεταπινηθέντες] Sunt qui legunt μεταπινηθέντος, etiam invitis omnibus libris.

t Επεφέροντο πρὸς] Ita è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* cum quibus fere conſentiunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quorum in uno ἐφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰ. βιῶν, in altero ἐφέροντο πρὸς τὰ κ. ἡ. κ. β. ἰ. βιῶν. in *Editis*, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰδίαν ἑλέσθαι.

ο

[v] ὁ Θεὸς· καὶ διὰ σπὰ πόνοις μυρίοις δύδαιμονίαν ἐκτήσαντο, παντὶν ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὰς [x] Χασάρθα τῶν Ασσυρίων βασιλέως, πολλές τε τῶν παραταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκύμενοι κατὰ κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' [y] οἱ διὰ φόβον ἑκασίως αὐτῷ προσεχώρησαν· φόρος τε δυνατὸς μείζονας ὑπετάγητε ἐπέλασν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ὕτως ἠλευθεράθησαν.

γ'. Τῆς Ιούδα φυλῆς τις [z] Οθνίηλος τοὔνομα Κενέζου υἱὸς, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος· χρηθὲν αὐτῷ μὴ προϊδρᾶν ἐν τοιαύτῃ τὰς Ισραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένας, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτὰς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν· [a] παρασκευασάμενος συλλαμβάνεσθαι τῶν κινδύνων τινὰς αὐτῷ· ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ἦν [b] τοῖς τότε παροῦσιν ἐντυγχάνειν καὶ προθυμία μεταβολῆς· [c] πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ὄντα φρουρὸν τῶν Χασάρθα διαφθείρει, [d] προσγινομένων δ' ἀεὶ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ διαμαρτεῖν τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχῃ τοὺς Ασσυρίους συνάπτουσι, καὶ τοὺς μὲν πάντελες [e] αὐτὰς ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. [f] Οθνίηλος δ', ὡς ἔργῳ [g] πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πλήθους δεχθῆναι, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη [h] τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Deus; ac felicitate, quam infinitis pæne laboribus adepti erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis inferente Chusarthe Assyriorum rege, & multos acie dimicantes amiserunt, & obsidione valida capti sunt. quidam vero timore sese ei addixerunt: & tributa, quæ vix solvendo erant, subjecti solvere tenebantur, & omne genus contumelias per octo annos sufferebant. quibus exactis hoc modo à calamitate sua liberati erant.

3. Quidam è tribu Judæ, nomine Hothnielus, Kenezi filius, vir impiger, magnique animi, (oraculo monitus ne despiceret Israëlitas in hujusmodi necessitatem adductos, sed in libertatem eos vindicare auderet) cum multo opere sibi aliquot periculi socios adscivisset, (pauci enim erant quos præsentis rerum status pudebat, quive eum in melius mutari desiderabant) primo quidem præsidium suis à Chusarthe impositum interficit; numero vero commilitonum illi crescente ex eo, quod in primis ad quæ aggressus est non lapsus fuerit, prælium committunt cum Assyriis, &, cum eos universos in fugam conjecissent, Euphratem trajicere coëgerunt. Hothnielus autem, ut qui re vera egregium fortitudinis suæ specimen dederit, in rei bene gestæ præmium principatum à populo accepit, ut eos judicaret. Et *is*, cum annis quadraginta *Israelitis* imperasset, vitam cum morte commutavit.

IV. *Eos in libertatem restituit Hothnielus. Jud. c. 3.*

ΚΕΦ. δ'.

Ως πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπό τινος Ηχδου τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τὸν δεκατὸν ἐπ' ἔτη καταστήσαντος ὀγδοήκοντα.

CAP. IV.

Quomodo populus noster rursum Moabitis servit; & per Ehudem in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.

V.

Τελευτήσαντος [i] δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Ισραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πρᾶγματα· καὶ τῷ μὴ διὰ πομπῆς ἄγειν τὸν Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν [k] ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὰ ἀκοσμίας τε καὶ τὸν πολιτείαν [l] Εγλῶνα, τὸν Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον τοῖς αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, [m] καὶ τοὺς φρονήματι τὸν ἄλλων διαφέροντας ὑποτάξαντα τοῖς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὸν δύναμιν παφνῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς [n] ἐπιτάξαι πελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν [o] Ιεριχοῦντι [p] βασίλειον, ὤδευε τὰ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως [q] παρέλιπεν· ἕως τε πενίαν αὐτοὺς κατέσησεν, [r] ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαθὼν δ' οἶκτον ὁ Θεὸς τὰ [s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τὰς [t] ἱκετείας αὐτῶν ἐπικλασθεὶς, ἀπήλλαξε τὰ [v] ἐπὶ τοῖς

HOC autem mortuo, rursum res Israëlitarum, cum nemo populum imperio regeret, in pejus ruere cœperunt; &, quod nec Deo *debitum* tribuerint honorem, nec legibus obedientiam, adhuc magis affligebantur, postquam Eglon Moabitarum rex, qui propter reip. perturbationem eos despexerit, bello adortus ipsos fuerat; &, cum multis præliis eos vicisset, animoque cæteris elatiores sibi subjecisset ad potentiam eorum prorsus deprimendam, tributa etiam ipsis *gravia* imperaverat. Sibi enim sede regia in Jerichunte constituta, modis omnibus populum vexavit, fecitque ut in *summa* inopia per annos octodecim degerent. At Deus, Israëlitarum ob calamitates quas perferebant misertus atque precibus eorum supplicibus flexus, eos à Moabitarum injuriis liberavit.

Israëlitæ, longæ pacis malo corrupti, ab Eglone Moabitarum rege in servitutem rediguntur. Jud. cap. 3.

---

[v] Ο Θεὸς·] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* deest articulus.

[x] Χασάρθα] Ita in nostris omnibus *Codd. Gr.* præter *Vat.* qui passim habet Σουσαρθέμ. in *Latinis* dicitur *Cusardus*, vel *Cusarthus*. in Hebraïcis *Bibliorum* Codd. *Chusan rasarthaim*. unde Χουσαρθαϊμ in LXXII. *Eustathio* ad *Hexaëmeron* Χουσαρθάν.

[y] Οἱ δὲ φόβον] Sic *Samb.* in *reliquis* οἱ.

[z] Οθνίηλος] Placuit ita legere, cum in *S. Literis* (*Jud.* c. 1. v. 13) juxta textum *Hebraicum* sit *Hothniel filius Kenez*, & in LXX. Γοθονιὴλ υἱὸς Κενὲζ, ac disertim in *Cod. Vat.* Οθονιὴλος τοῦτο Κενὲζου υἱὸς, atque in *Zonara*, qui *Josephum* solet exscribere, ἀδελφιδοῦς τις ἦν, ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, Γοθονιὴλ καλούμενος. in *Editis* τὸν Κενέζου ὄνομα, &c. nec aliter *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* nisi quod Κενιζος habeant.

[a] Παρασκευασάμενος] Προσκαλεσάμενος *Samb.*

[b] Τοῖς τότε παροῦσιν ἐντυγχάνει] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest τότε.

[c] Πρῶτον μὲν] Πρῶτον μὲν οὖν ὀλίγοις τῶν Ασυρίων τὸν π. *Busb.* & *Hen.*

[d] Προσγινομένων] Προσγινομένων δ' αὐτῷ πλ. *Busb.* & *Hen.*

[e] Αὐτὰς ἀπωσάμενοι,] Ita *Big.* (*Coll. Voss. Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῶν.

[f] Οθνίηλος δέ,] Jam Γοθονιὴλος in *Cod. Vat.* Κενίαζος in *Editis*. Κένιζος *Samb.* Κενεζος (*Coll. Voss*) *Big.*

[g] Πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεῖραν αὐτῷ λαμβάνῳ &c. sex vocibus omissis. proclivi admodum errore ex similitudine vocum αὐτοῦ & αὐτῆς. quod norunt quibus cum vett. membranis res est.

[h] Τεσσαράκοντα,] Πεντήκοντα juxta *Zonaram* & *Sulpitium Severum*.

[i] Δὲ τούτου πάλιν] Sic *Big* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτοῦ.

[k] Ετι μᾶλλον] Καὶ ἔτι μᾶλλον *Vat.*

[l] Εγλῶνα,] Ita *Vat.* Εγλωνα *Bas.* & *G.* Αἰγλῶνα τὸν M. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Εγλωμ LXXII. Αἰγλὼμ *Zonar.*

[m] Καὶ τοὺς φρονήματι] Sic cum *Cod. Vat.* καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέρουσι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis* καὶ τοῖς φρονήμασι τ. ἀ. διαφέροντα. HUDS. Lege τοὺς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέρουσι ὑποταξαντα. COCC.

[n] Επιτάξαι πελεῖν.] Επέταξε *Big.* & *Samb.*

[o] Ιεριχοῦντι] *Sc.* alicubi in agro *Jerichuntino*, aut non procul ab urbis nondum (ut liquet ex 1 *Reg.* 16. 34.) instauratæ ruderibus.

[p] Βασίλειον,] Ita *Vat. Bas. G.* & *Zonaras*. βασιλείαν *Big. Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* quin & καὶ ταυτὸν ἀπέδειξαν adjiciunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Παρέλιπεν·] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *ceteris* παρέλειπεν.

[r] Επὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη.] Εἰς ὀκτ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* deest vox Ισραηλιτῶν. pro ea αὐτῶν habent *Busb. Hen.*

[t] Ικετείας] *Al.* ἱκεσίας.

[v] Επὶ τοῖς Μωαβίταις] Υπὸ *Big.* & *Samb.*

vit. Hoc autem modo liberationem iis peperit.

Ab Ehude, qui Eglonem interemit, in libertatem armis vindicantur. Jud. c. 3.

2. Juvenis è tribu Benjamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre *natus*, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exſequenda corpore validiſſimus, melior manuum ſiniſtrâ & ab ea omne robur trahens, in Jerichunte quidem & ipſe habitabat, familiarior vero factus eſt Egloni, *quippe* muneribus ipſum *ſibi* concilians & pleniori obſequio devinciens, ita ut eo nomine etiam cæteris, qui circa regem erant, charus admodum haberetur. Ac cum aliquando, duobus famulis comitatus, munera Regi ferret, ſica ſub veſte accinctus ad femur dextrum introiit ad Regem. erat autem æſtatis tempus, &, cum jam meridies eſſet, remiſſius agebant cuſtodes, aut propter æſtum, aut quod ad prandium diverterint. Juvenis igitur, oblatis Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam æſtati bene accommodato) confabulari cum eo cœpit. nam ſoli erant, Rege famulos qui *tum forte* ingrederentur foras abire jubente, ut cum Ehude colloqueretur. Sedebat autem in ſolio, & timor inceſſit Ehudem ne falleret ictus, & plagam minime lethalem inferret. Ipſum igitur ſuſcitavit, dicens ſe habere ſomnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem præ gaudio, quod ſomnium eſſet auditurus, è throno exſiluit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, & pugione in vulnere relicto, egreditur clauſis poſt ſe foribus; ac famuli *interim* quieſcebant, regem in ſomnum delapſum eſſe rati.

Jerichuntini, occiſo Eglone, arma capiunt. Jud. c. 3.

3. Ehudes vero, Jerichuntinis re clam indicata, ipſos hortabatur ut ſeſe in libertatem aſſererent. Illi vero, libenter hæc accipientes, & ipſi ad arma accurrebant, & per totam regionem *aliquos* dimittebant, qui id cornuum arietinorum ſonitu ſignificarent. hiſce enim mos patrius erat populum convocare. Eglonis autem domeſtici diu ignorabant id quod ei acciderat. Sed cum jam adveſperaſceret, veriti ne quid ei novi & inſoliti contigiſſet, in cubiculum ingreſſi ſunt. Cumque mortuum inveniſſent, conſilii inopes hærebant; & antequam præſidia in agmina cogi poterant, illis magno numero ſuperveniunt Iſraëlitæ. Et alii quidem è veſtigio perempti ſunt; alii vero fuga dilabuntur, ut in terram Moabiticam evaderent. Erant autem ultra decem millia. & Iſraëlitæ, vada Jordanis præoccupantes quà tranſitus erat, perſequentes eos interimunt: & in ipſo trajectu plurimos ex iis conficiunt. nec quiſquam è manibus ipſorum effugit. Et Hebræi quidem hoc modo è ſervitute Moabitica liberati ſunt. Ehudes autem, ob hanc cauſam totius populi principatu honoratus, vita decedit, cum imperium annos octoginta tenuiſſet: vir *ſane*, quamvis facinus præclarum jam memoratum non feciſſet, *omni* laude dignus. Ac poſt hunc Sanagarus Anathi filius, electus *ab omnibus* ut regnaret, primo imperii anno vitam finivit.

Ehudes à populo principatum accipit. Jud. c. 3.

Ei in imperio ſuccedit Sanagarus. Jud. c. 3.

Μωαβίτας ὕβρεως. [x] ἠλευθέρωσε δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, [y] Ηὴδης μὲν τὸνομα, Γηρᾶτε πατρὸς, τολμήσαί τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα [z] χρήσθαι δυνατώτατος, τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ [a] ἀπ' ἐκείνης τὴν [b] πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ιεριχοῦντι καὶ αὐτὸς· συνήθης δὲ γίνεται τῷ Εγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, [c] καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸ βασιλέα προσφιλὴ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιθησάμενος εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν· ὥρα δὲ ἦν θέρους, καὶ τὸ ἡμέρας ἤδη μεσοῦσης, ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ, [d] διά τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Εγλῶνι ὁ νεανίσκος· διέτριβε δέ ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς θεὸς ἔχοντι· πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δὲ ἦσαν, ἔ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπεισεσταλκότας τῶν θεραπόντων [e] ἀπέναι κελεύσαντος, διὰ τὸ πρὸς Ηὴδην ὁμιλεῖν. [f] καθῆστο δ' ὁ τύραννος ἐπὶ θρόνου, καὶ δέος εἰσῆλθε τὸν Ηὴδην μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δῷ καιρίαν πληγήν. ἀνίησιν οὖν αὐτὸν, ὅνερ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι ἔ Θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν ἔ ἀνέβη [g] ἀνεπήδησεν ἀπὸ ἔ θρόνου. πλήξας δὲ αὐτὸν ὁ Ηὴδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον [h] καταλιπὼν, ἔξεισι [i] προσκλείσας τὴν θύραν. οἱ τε θεράποντες ἠρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ Ηὴδης τοῖς Ιεριχουντίοις ἀποσημήνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δὲ, ἀσμένως [k] τοῦτ' ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τὰς ἀποσημαίνουσας κέρασιν [l] οἴων. τύπος γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν Εγλῶνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ [m] καθειστήκεσαν· καὶ περὶ τὴν φρουρὰν συναφθῆναι, [n] τῶν Ισραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπιφερομένων πλῆθος. καὶ οἱ μὲν θάρσος ἀναιρούμενοι· οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὡς δὴ τὴν [o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ισραηλῖται, προκατειληφότες ἔ Ιορδάνου τὴν διάβασιν, διώκοντας ἔκτεινον· καὶ κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τι ὀλίγοι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Εβραῖοι τότε τῷ τρόπῳ τῶν ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ηὴδης δὲ, τὴν αἰτίαν πίστης τιμηθείς τε ἔ πλήθους [p] ἅπαντος ἡγεμονίᾳ, πολυτελῶς, τὴν ἐρχὴν ἔτεσιν [q] ὀγδοήκοντα κατασχών, ἀνὴρ καὶ δίκαια τῆς πεφυκυίας πράξεως ἐπάξιος δικαίως τυγχάνειν. καὶ μετὰ τοῦτον [r] Σαναγαρος, ὁ Ανάθου παῖς, αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κ Ε Φ.

---

x Ηλευθέρωσε] Ηλευθερώθησαν ſoli *Big.* & *Samb.*

y Ηὴδης] Ita cum *Samb.* in *ſummariis*, p. 177. quam videſis. In *Editis*, *Aliiſque* Ιώδης. atque ita vel Ιώδας in ſuis *Joſephi* codicibus legerat *Zonaras*.

z Χρῆσθαι δυνατώτατος,] Χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

a Απ' ἐκείνης] Κατ' ἐκείνης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) καὶ ἀπ' ἐκείνου *Samb.*

b Πᾶσαν ἰσχὺν] Απασαν *Big. Samb.* & *Vat.*

c Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* καὶ διὰ τοῦτο. mox τὴν non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

d Υπό τε ἔ καύματος,] Καὶ ὑπό τε ἔ κ. *Vat*

e Απιέναι κελεύσαντος,] Απιέναι κελεύσαντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀπιέναι κελεύσαντος *Vat.*

f Καθῆστο] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* καθεῖστο.

g Ανεπήδησεν ἀπὸ ἔ θρόνου.] Ανίσχει *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

h Καταλιπὼν,] Εγκαταλιπὼν *Big.* & *Samb.*

i Προσκλείσας τὴν θύραν.] Προσκλίνας *Iidem.*

k Τοῦτ' ἀκούσαντες,] Vocem τοῦτο inſerui è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

l Οἴων.] Illud οἴων ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

m Καθειστήκεσαν·] Καθεστήκεσαν *Big.* καθεστήκεσαν *Vat.* & *Samb.*

n Τῶν Ισραηλιτῶν] Τὸ τῶν Ισρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.*

o Μωαβίτιν σωθησόμενοι] Μωαβίτιδα *Samb.*

p Απαντος ἡγεμονίᾳ,] Πάντος *Big.* & *Samb.*

q Ογδοήκοντα] Οκτὼ malit *Jac. Cappellus.* quem vide in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 2573. & 2657. Habetur expreſſum (inquit *Uſſerius* in *Chron. S.* p. 208) in *Jud.* c. 3. v. 30. *& quievit terra octoginta annis*, non quod per tot annos Iſraëlitis *Ehud* præfuerit (quod ab omni veriſimilitudine eſt alieniſſimum) ſed quod occiſo per *Ehudem* Eglone, cui per annos XVIII. Iſraëlitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno LXXX°. poſt priorem pacem ab Othniele illi reſtitutam.

r Σαναγαρος,] Σάγαρος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Σαμγαὲ juxta *Bibl. Hebr.* Σαμεγαὲ LXXII. Σαμάγαρος ſcribendum eſſe cenſet *Druſius*.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Χαναναίων αὐτὸς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

CAP. V.

Quomodo Chananæis eos dura ſervitute prementibus per annos XX. *à Baraco & Debora liberati ſunt, qui rerum ſummæ præerant per annos* XL.

VI.

ΙΣραηλῖται δὲ πάλιν· οὐδὲν γὰρ ὅτι διδαχῇ τοῦ κρείττονος ἐλάμβανον τῶν προτέρων [s] ἠτυχημένων, οὐδὲ τὸ τοῦ μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· [t] μέχρι μὲν οὖν τοῦ ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας ποὸς ὀλίγον, ὑπὸ [v] Ιαβίνου τοῦ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδυλεύονται. ἔστι γὰρ ἐξ Ασώρων πόλεως ὁρμώμενος· αὕτη δ' ὑπέρκειται τῆς [x] Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, [y] τρισχιλίων δὲ ἁρμάτων [z] ἡνιόχει. ταύτης οὖν στρατηγῶν τοῦ δυνάμεως [a] ὁ Σισάρης, τιμῆς τὰ πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, πικρῶς αὐτὸν τοὺς Ισραηλίτας ἐκάκωσε δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ὑπερτάξαι πολεῖν φόρους.

Fabinus, Chananæorum rex, Iſraëlitas ſubjugat, crudeliquè dominatu premit. Jud. cap. 4.

R Urſus autem Iſraëlitæ, (meliora enim ex prioribus *ſuis* calamitatibus nequaquam didicerant, ut qui nec Deum coluerint nec legibus obtemperarint[1]) antequam ad breve tempus à Moabitica ſervitute reſpirarent, à Jabino Chananæorum rege ſub jugum mittuntur. Is enim ex urbe Aſoro ortus (hæc vero ſita eſt ſuper Semechonitidem lacum) exercitum quidem peditum alebat ad millia trecenta, equitum vero ad decem millia, currus autem ter mille habebat. His itaque copiis præfectus Siſares, apud Regem dignitate primus, Iſraëlitas cum eo congreſſos graviter afflixit, adeo ut iis tributa imperarit.

Baracus & Debora illis priſtinum ſtatum reddiderunt. Jud. c. 4.

β. Εἴκοσι μὲν [b] οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε [c] αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀγαθοί, καὶ τοῦ Θεοῦ [d] πλεῖον δαμάσαι θελόντος αὐτῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν [e] ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι δὲ λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς παραφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, [f] Δεβώραν τινὰ προσῆλθον· μέλισσαν δὲ σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν· ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ [g] παντελῶς ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τὸν [h] Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἁρπαξ, κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν.

2. Viginti quidem annos hæc pertulerunt: cum infortuniis ad bonitatem non proficiunt, Deuſque illarum protervos & in ipſum ingratos animos diutius ſubigere voluit. Qui tandem prudenter reſipiſcentes, malis utpote edocti calamitates è legum contemptu illis accidiſſe, Deboram quandam vatem (apem enim ſignificat nomen iſtud juxta linguam Hebraïcam) *adeuntes* obſecrant, ut Deum precibus exoraret, ut ſortem illorum miſeraretur, nec eos deſpiceret à Chananæis *prope* deletos. Deus autem ſalutem illis annuit, & in ducem eligit Baracum è tribu Nephthalitide. Baracus vero fulgur ſignificat ex Hebræorum dialecto.

γ. Μεταπεμψαμένη δὲ ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ὑπολέξαντα τῶν νέων μυρίους [i] ἐκέλευε χωρεῖν ὅτι τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ [k] τοσοῦτον, ὃν Θεὸς προεπεπήκει, καὶ νίκην ὑπεσημήνατο. Βάρακος δὲ Φαμένου [l] οὐ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, „σὺ μὲν, εἶπε, γυναικὶ παραχωρεῖς ἀξίωμα „ὅσον δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐγὼ δὲ προσδιτάξομαι". καὶ συναθροίσαντες μυρίους, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς [m] Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπιόντα δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, ὃν βασιλέως κελεύσαντος· καὶ στρατοπεδεύοντα τῶν πολεμίων σὺν ἅπασιν. τοὺς δὲ Ισραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον, [n] καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ Δεβώρα κατέσχε, τῇ συμβολῇ παιῆσαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεόν.

3. Debora autem, Baraco accerſito, ei præcepit, ut, juvenum ad decem millia delectu habito, contra hoſtes proficiſceretur. tantum enim copiarum ſufficere præſertim cum Deus ita præmonuerit, & victoriam prænunciarit. Baraco vero dicente, ſe nolle exercitum ducere, niſi & ei imperio juncta eſſet, indignata, "tu quidem, ajebat, "mulieri de honore impertiris, quem Deus in te "contulit, ego vero *illum* non recuſo". Ac cum decem millia collegiſſent, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obviam fit Siſares, Rege hoc ipſum imperante: & non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Iſraëlitas autem & Baracum, hoſtium multitudine territos & de receptu jam cogitantes, retinuit Debora, juſſitque ut illa die prælio decertarent. victoriam enim penes ipſos fore, Deumque illis opem & auxilium laturum.

δ. Σωπήσασα οὖν, καὶ προσμιγνύντων αὐτῶν [o] χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα· [p] τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τοῖς Χαναναίων ἄνεμος, τὴν ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐ-

4. Pugnam itaque ineunt, & acie dimicantibus magna ingruit tempeſtas; cum largo imbre & grandine: ventuſque in adverſos Chananæorum vultus pluviam egit, oculis eorum caliginem objiciens, ita ut jacula & fundæ illis nulli fuerint uſui.

s Ητυχημένων,] In *Editis*, *Aliiſque* ἀτυχημένων, ſed cum πάτυχημένων habeant *Big.* & *Samb.* levicula cum mutatione malui ἠτυχημένων. præſertim cum ita legiſſe videatur *Vet. Interpr.*

t Πεῖν ἢ] Qui id poteſt dici (inquit *Schotanus*) cum octoginta annis principatus Ehudæ quieverint? Vide *Annott.* ad v. 12.

v Ιαβίνου] In quibuſdam *MSS.* (*Coll. Voſſ. Big.*) Αβίτου. in LXXII. Ιαβὶν aut Ιαβείν.

x Σεμεχωνίτιδος λίμνης·] Utrum Σεμεχωνίτιδος vel Σαμαχωνίτιδος (nam utroque modo apud *Joſephum* ſcribitur) verior ſit ſcriptura, aliorum eſto judicium.

y Τρισχιλίων] *Joſephum* erroris arguunt *Bochartus* & *Schotanus*, quod in *S. Literis* non amplius habeamus quam currus DCCCC.

z Ηὐτόρει] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀπόρει.

a Σισάρης,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Σισάρας LXX. Σισάρας *Zonar.*

b Οὖν ἔτη] Illud δὲ inſerui è *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αὐτοὶ φρονεῖν] Αὐτοὶ non agnoſcit *Vat.*

d Πλεῖον δαμάσαι] Πλείονι χρόνῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* πλείονι χρόνῳ *Big.*

e Αγνωμοσύνην.] Αγνωμοσυνῶν, ἵνα μεταθ. τ. λ. σωφρονῶσι διδαχθ. τ. σ. ἀ. ὧν τ. π. τ. ν. ὑπάρξαι. Δεβώραν δέ τινα &c. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Δεβώραν] Ita *Baſ. G. Glycas*, *Aliique.* Δαβώραν *Big.* & *Samb.* Δεβώρειαν *Vat.* Δεββῶρα LXX. Δεβώρα *Zonar.*

g Παντελῶν] Ita *Big.* & *Samb.* ναυδελῶν *in Editis*, *Aliiſque.* Vide p. 285. v. 11.

h Νεφθαλίτιδος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* Νεφθαλίδος.

i Εκέλευε χωρεῖν] Εκέλευσε *Big.* & *Samb.*

k Τοσοῦτον,] Τοσοῦτους *Idem.*

l Οὐ στρατηγήσειν] Ex *Big.* & *Samb.* ὰ repoſui pro μὴ *Editorum*, *Aliorumque.*

m Ἰταβυρίῳ τῷ ὄρει.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* atque *Joſephus* ipſe in *Vita ſua*. Αταβυρίῳ in *Editis*, hîc loci.

n Καταπλαγέντας] Καταπλαγέντας *Big.* & *Samb.*

o Χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall* 1. ὄμβρος *Baſ. G. Epiphan.* & *Zon.*

p Τόν τε ὑετὸν] Ὅ, τε ὑετὸς καὶ πρόσωπον ἠλαύνετο τῶν Χαναναίων, ἄτε μόνος τε τοῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν legiſſe videtur *Epiphanius.*

usui. gravis etiam armaturæ milites præ torpore gladios tenere non poterant. Israëlitas vero tempestas, terga eorum diverberans, & minus offendebat; & inde majores animos sumebant, cogitantes Deum sibi in auxilium venisse: adeo ut * in medios hostes irruentes, ingentem eorum stragem ediderint. ac alii quidem ab Israëlitis; alii vero suo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo ut multi illorum à curribus *protriti* mortem oppeterent. Sisares autem, ut vidit suos terga vertere, è curru exsiliens fuga delatus est ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen erat Jale: quæ & rogantem ut eum celaret excepit, & potum poscenti lac jam corruptum præbet. Ille autem, cum immodice bibisset, *gravi* somno corripitur: at Jale dormienti clavum ferreum per tempora ictu vehementi in solum adigit; ac militibus Baraci post paululum venientibus terræ affixum ostendit. Atque sic quidem victoria ipsa, prout vaticinata fuerat Debora, cessit mulieri: Baracus vero, cum exercitu Asorum contendens, & Jabinum, *cum copiis* ei occurrentem, occidit, &, duce cæso urbem funditus diruens, Israëlitarum imperium tenuit annis XL.

Sisares, Jabinensium dux, à Jale, muliere Cenetide, occisus. Jud. c. 4.

τοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίτην λιθὸ τὸ κρύος ῥῆξαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τὰς δ' Ισραηλίτας ἔτρεσεν τε ἔβλαπτε ἡ κατόπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τιὼ ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ θαρσος ἐλάμβανον· ὥστε, εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν· οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείων ἵππων παραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς [r] αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισίρης δὴ καταπηδήσας ἀπὸ ἅρματος, ὡς εἶδε τιὼ τροπιὼ γινομένω, φυγὼν ἀφικνεῖται παρά τινα τῶν [s] Κενετίδων γυναῖκα, [t] Ἰάλιω ὄνομα· ἣ κρύψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι [v] δίδωσι γάλα διεφθορὸς ἤδη· ὁ δὴ πιὼν καὶ μέτρια δαψιλέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται· ἡ δὲ Ιαλη κοιμωμένω σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρᾳ [x] παρὰ τὰ κροτάφια αὐτὸ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν Βαρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν [y] ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. καὶ ἅτως μὲν ἡ νίκη αὐτὴ προελέχθη, κατὰ τὸ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα· Βαρακος δὲ, διώκων ἐπ' Ασωρον, [z] Ιαβίνον τε ὑπανταίσαντα κλεινὸ, καὶ, τὸν στρατηγὸν πεσόντα καθελὼν εἰς ἔδαφος τιὼ πολιν, στρατηγεῖ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

VII. **CAP. VI.**

ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Madianitæ cum aliis, bellum Israëlitis inferentes, & eos superarunt & terram per septem annos afflixerunt; illos autem Gedeon liberavit, populoque imperavit per annos XL.

Ως οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι, πολεμήσαντες τοῖς Ισραηλίταις, ἐνίκησάν τε καὶ τιὼ χώραν ἐπάωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά· αὐτὸς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν καὶ ἦρξε τῶν πλήθους ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Israëlitæ à Madianitis victi, duroque imperio habiti. Jud. c. 6.

DEfuncto autem Baraco, *ut* & Debora eodem fere tempore, post hæc Madianitæ, Amalecitis & Arabibus *in auxilium* advocatis, bellum intulerunt Israëlitis; *eosque acie* congressos prælio superarunt, & frugibus igne vastatis prædam abegerunt. Cumque hæc per septem annos continuos facerent, Israëlitarum universi in montes concesserunt, & loca campestria reliquerunt: atque, cuniculos *sibimet* agentes & speluncas, quicquid hostium è manibus evaserat in illis ut servaretur deposuerunt. Nam Madianitæ, æstatis tempore expeditionem facientes, hyemem Israëlitis ad agros colendos permittebant; ut ex laboribus illorum haberent quod depopularentur. Fames itaque ingruebat, & victus penuria: unde ad Deum precibus conversi sunt, ab ipso salutem implorantes.

Τελευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δεβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, παρακαλέσαντες Αμαληκίτας τε καὶ Αραβας, στρατεύουσιν ὅπλα τοὺς Ισραηλίτας· [a] καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τιὼ λείαν [b] ἀπηγνίσθο. τοῦτο δὲ πιέζοντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ισραηλιτῶν ἀνεσκάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρων· ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν, ὅ, τι τοὺς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ δὲ Μαδιανῖται, κατὰ ὥραν [c] θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ισραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὴ λοιπὸν καὶ πανὶς τροφῆς· καὶ τρέπονται πρὸς [d] ἱκετείαν τὸν Θεὸν, σῶζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

VIII. *Gedeoni angelus forma adolescentis apparet, eumque ducem & liberatorem populi pronunciat. Jud. c. 6.*

2. Ad Gedeon Joasi filius, unus è paucis de tribu Manassitide, spicarum manipulos ferens clam in torculari eos triturabat. metuebat enim propter hostes palam hoc in area facere. Spectro autem ei adstante adolescentis specie, & beatum Deoque charum prædicante; commode respondens dixit, siquidem hoc benignitatis ejus maximum indicium, quod torculari vice areæ uteretur. Illo vero jubente bono esse animo, & conari ut libertatem recuperaret, subjiciebat, fieri non posse:

β'. [e] Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιωάσου παῖς, [f] Μανασσήτιδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, δραγμάτια σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τιὼ ληνὸν ἔκρυπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδοίκει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν διὰ τὸ ἄλωος. Φαντάσματος δ' αὐτῷ ὡραίαν νεανίσκου μορφὴν, καὶ φήσαντος δαίμονα καὶ φίλον τῷ Θεῷ, ὑπατυχὼν, τοῦτο γοῦν, ἔφη, τεκμήριον τῆς [g] εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ ληνῷ [h] με νῦν ἀντὶ ἄλωος χρήσασθαι. θαρρεῖν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πεῖραν τιὼ ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, ἀδυνα-

---

q Καθ' ὅτι] Ita *MSS.* male editi κατ' ὅπιν.

* *In medios hostes irruentes,*] Ita placuit vertere, non *per medios hostes erumpentes*, quod est, διὰ μέσων ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, ut p 286. in fine.

r Αὐτῶν ἀποθανεῖν.] Abest αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

s Κενετίδων γυναῖκα,] Ita *Baf.* & *G.* Est tamen qui malit Κινιτίδων, vel Καινιτίδων. in quinque *MSS.* & *Epiphanio* Κινελίων, vitio sane vetusto. Κενεαδῶν *Vat.* Vide *Interpp.* LXXII. *Jud.* c. 4. v. 17.

t Ἰάλιω ὄνομα·] Ιαὴλ LXX.

v Δίδωσι γάλα] Ita *Big. Samb. Hen. Busb. Glycas* & *Zon.* γάλα δίδωσι *Baf.* & *G.* γάλα δίδωσι· διεφθορὼς γὰρ ἦν juxta *Epiphanium.*

x Λιὰ δὲ νεφρὸν αὐτῷ διέπειρε] Sic *Baf. G. Epiphan. Zonar.* & *Glycas.* διὰ δὲ σύριγγος καὶ δι' ἑκατοντάρχου διέπειρε τὸ ἔδαφος *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. insigni varietate, fortasse à manu *Josephi.*

y Επεδείκνυε] Επιδείκνυ *Hen.* & *Busb.*

z Ιαβίνον] Ιαβεινόν τε *Samb.* Ιαβεινὸν τε *Busb.* Ιαβίνον τε *Hen.*

a Καὶ μάχῃ νικῶσι] Καὶ μάχῃ τε *Samb.* & *Vat.* statim τοὺς καιροὺς *Hen.* & *Busb.*

b Απήγνισθο.] Υπήγνισθο *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ὑπῆγον *Hen.* & *Busb.*

c Θέρους ὥρα ὄντες,] Ετους *Big.* & *Samb.* more *Thucydidis.* in *Baf. G. Alii*sque τέρους, lingua communi, ut sup. cap. IV. §. 2. in medio.

d Ικετείαν δὲ Θεὸν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μάλ' Ατλικῶς. in *Editis*, *Alii*sque ικεσίαν.

e Καὶ Γεδεὼν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς in *Editis.* Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς *Hen.* & *Busb.* Γεδεὼν δὲ ὁ Ιάσου παῖς juxta *Vet Interpr.*

f Μανασσήτιδος] Sic *Baf. G.* & *Vat.* Μανασσίτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* rectius forsan.

g Εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον,] Eo modo *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* εὐδαιμονίας *Baf. G Vat. Aliique.*

h Με νῦν ἀντὶ] Illud με insorui ex *Big. Samb. Baf.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Alii*sque desideratur.

i Αὐ-

εἰδωάτως ἔχειν ἔλεγε· τῷ τε γὰρ Φυλλὼ ἐξ ἧς ὑπῆρχε πλήθος ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὑπονοίας ἀσθενέστερον. ὁ δὲ Θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο· καὶ νίκην παρέξειν Ισραηλίταις, αὐτὸς στρατηγοῦντος.

γ'. Τοῦτ' οὖν διηγουμένου ὁ Γεδεὼν πρὸ τῶν νέων, ὑπισχνεῖτο· καὶ παρασκευὴ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον ἦν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὑπῆρχε δὲ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεῶνι. τῷ τε ἀνθρωπίνῳ φύσιν [i] αὐτοφιλαύτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὴν διαφέρουσας ἀπεχθανομένην· ὅπως τε [k] μὴ τῇ νίκῃ παρεῖτο καὶ Θεοῦ δοκεῖν [l] νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντος καὶ πρὸς τὰς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τὸ αὐτοῦ [m] τὸ ἔργον, σωεβάλλετο περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἀχθῆναι τῷ στρατιᾷ ὅπῃ τὸ πολέμιον· καὶ τοὺς μὲν καταπεπονημένους, [n] καὶ ὕπνου πόνους, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐσπουδασμένως καὶ μὴ θορύβῳ πόνοντες τύχοιεν, τούτους [o] νομίζειν ὑπὸ δειλίας τὸν πάχλην, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ [p] καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποδήκας τῷ Γεδεῶνι, τριακόσιοι ἄνδρες ἠυρέθησαν τῇ χειρὶ μὴ φόβῳ ἐσσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ πεπεζαγμένως. ἔφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπιόντος ὑπερεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευσαν [q] δὲ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνου, μέλλοντες εἰς τὴν ὑπῆδουσαν περαιώσεσθαι.

δ'. Γεδεὼν δὲ ἐν φόβῳ καθεστῶς· καὶ γὰρ νυκτὸς ὑπερειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐκέλευε, τὸ δέος αὐτὸν ἀπεργάζειν βουλόμενος κελεύσας, [r] ἐπισκοπεῖν τῶν στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν τῆς [s] Μαδιανιτῶν σκηνῆς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ [t] ἦει, [v] φασὶν τὸ ἑαυτοῦ θεράποντα παραλαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ στρατιώτας, καὶ τὸ ἕτερον ὄναρ διηγουμένου τῷ συσκήνῳ, ὡς ἀκούειν τὸν Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. μάζαν εὐδοκεῖ κριθίνην, [x] ὑπὸ ἀτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην, τῇ τοῦ Βασιλέως σκηνῇ καταβαλεῖν, καὶ πᾶς τὸ στρατιωτῶν πᾶσιν. ὁ δὲ σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τῷ ὄψιν ἔκρινε· λέγων ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ [y] σωισθεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον ἀτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δὲ Ασιατικοῦ παντὸς τὸ Ισραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονὸς, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθὴν γένος· καὶ τὸ θαρσεῖν τοῖς Ισραηλίταις νῦν [z] μεγαλοφρονοῦντος τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεὼν, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τῷ μάζαν φῆς [a] ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδια μὴ ὁ Θεὸς Γεδεῶνι τῷ καθ' ἡμῶν νίκην ὑπανένευκε.

ε'. Γεδεῶνα δὲ, ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε· καὶ παρασκευὴν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τῷ τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δὲ ἕτοιμοι πρὸς τὰ προαγγελλόμενα [b] φρονηματισθέντες ὑπὸ τοῦ δεδηλωμένων ἦσαν· [c] καὶ κατὰ [d] τετάρτην μάλιστα φυλακὴν

nam & tribui, ex qua esset, numerum deficere; seque juvenem *admodum* esse, & qui de tantis aggrediendis ne cogitare quidem auderet. Deus autem quicquid deesset se suppeditaturum pollicebatur; & victoriam Israëlitis daturum, modo ipse exercitum ducere non gravaretur.

3. Hanc itaque rem cum Gedeon juvenibus quibusdam enarraret, fidem inveniebat: & è vestigio ad acie dimicandum præsto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse ingenio declarabat, ut sese nimium diligerent, & alios virtute præcellentes odio haberent: ut, victoriam à Deo esse videri ægre concedentes, *eam* sibimet tribuant, magno utpote exercitui, dignoque qui cum hostibus congrediatur. Igitur ut opis divinæ rem esse addiscerent, consilium dedit, ut, cum æstas maxime vigeret, exercitum ad fluvium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet, quotquot vero cum festinatione & tumultu, id facere crederet præ metu & ob terrorem ab hoste. Cum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentasset, trecenti homines reperti sunt, qui præ metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admoverent. Tum jussit Deus, ut eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Jordanem fluvium posuerunt; die proximâ trajecturi.

Trecentos duntaxat è magno exercitu, qui raptim & cum pavore è vola manus biberant, Dei monitu retinuit Gedeon. Jud. c. 7.

4. Gedeone autem timore perculso, (nam & nocte hostes ut aggrederetur Deus præceperat) volens eum omni metu eximere imperat *Deus*, ut uno è militibus sibi adjuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse & fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Cumque ad quoddam tentorium propius accessisset, *milites* in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, ut illud facile exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit. Visus est sibi videre mazam hordeaceam, præ vilitate vix hominibus comedendam, per castra provolutam, Regis tentorium, & *dein* quæ militum omnium essent, ire dejectum. ille vero visionem totius exercitus interitum portendere pronunciabat; referens unde hoc ipsi conjecisse in mentem venerit. Semen, *inquit*, omne hordeaceum sine controversia sordidissimum esse; Israëlitas autem nunc videri Asiatici generis universi viliissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: & id quod inter Israëlitas jam magnanimitatem præ se ferat, esse Gedeonem ejusque milites. Quia igitur dicis, te vidisse mazam tentoria nostra evertentem, vereor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

Madianitæ somnium, Gedeoni victoriam portendens, à Gedeone subauditum, & commilitonibus enarratum. Jud. c. 7.

5. Gedeonem autem, audito hoc somnio, bona spes incessit & fiducia: edixitque suis, enarrata ipsis etiam hostium visione, ut arma *protinus* expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quæ indicaverat, ad jussa exsequenda parati erant: ac circa quar-

Gedeon pulchro stratagemate hostes aggreditur, qui territi in mutuas cædes corruunt & magna cum strage fusi sunt & fugati. Jud. c. 7.

i Αὐτοφιλαύτην] Αὐτῷ φιλαύτου *Big.* & *Samb.*

k Μὴ τῇ νίκῃ] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiph.* μὴ deest in *reliquis*.

l Νομίζωσιν ἰδίαν,] Sic *Big.* & *Samb.* νομίσωσιν *Hen.* & *Busb.* νομίζωσιν in *Editis*, *Aliisque*.

m Τὸ ἔργον,] Αὐτῷ τὸ τὸ ἔργον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. De hoc loco videsis *Gatakeri* Adversi. Miscell. l. 2. c. 18.

n Καὶ ὕπνους πόνοντας,] Καὶ ὕπνους πονοῦντας εὐψύχους καταλιπὼν *Hen.* & *Busb.*

o Νομίζειν ὑπὸ δειλίας] Ita *Bas. G. Aliique.* hîc δὴ inserunt *Big.* & *Samb* τοὺς δὲ λάκκους νομίζειν καταπεπληγότας *Vat.*

p Καὶ τοῦ Θεοῦ] Τοῦ Γεδεὼν καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποδήκας *Big. Samb.* & *Epiphan.*

q Διὸ καὶ ἐστρατοπέδευσαν] Διὸ in δὴ mutavi auctoritate *Vet. Interpr.*

r Περιπλεύσοντα] Περιπλεύσαντα εἰς τὸ στρατιωτῶν *Hen. Busb.* & *Zon.* ἐστρατοπεδεύσατο εἰς τὸ στρ. *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Μαδιανιτῶν] Ita *Big. Samb. Aliique.* Μαδηνιτῶν *Bas.* & passim *Vat.*

t Ἦει,] Ita cum *Big Samb. Busb. Hen.* (*Coccejo*) & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliisque* εἶη.

v Φασὶν] Sic cum *Vet. Interpr.* & juxta LXX. *Jud* c. 7 v 10. Φαρὰν *Bas. G. Aliique.* Φαρὰν *Samb.* unde forsan aliquis maluerit Φαρὰν sive Παρὰν cum *Hebraico* textu.

x Ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις] Απ' ἀτελείας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

y Σωισθεῖν ἐπῆλθε.] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & *Scholanus.* in *Editis*, *Aliisque* σωθεῖν.

z Μεγαλοφρονοῦντος] Μέγα φρονοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καὶ πρὸς τοῖς Ισραηλίταις μέγα φρονῶν ἂν εἴη Γεδεὼν, legisse videtur *Epiphan.*

a Ἰδεῖν τὰς σκηνὰς] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εἶδεν.

b Φρονηματισθέντες] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat* in *Editis*, *Aliisque* Φρονηματιθέντες.

c Καὶ κατὰ] Καὶ τετάρτην τὴν νυκτὸς φυλακὴν *Busb. Hen.* & *Zon.* καὶ κατὰ τὴν πρώτην μάλιστα φυλακὴν *Epiphan.*

d Τετάρτην μάλιστα φυλακὴν] Et inter Judæos 4 φυλακαὶ fuere noctis. REL.

quartam fere vigiliam copias ſuas educebat Gedeon, in quatuor cohortes diviſas. atque ſingulæ centenæ erant. Geſtabant autem omnes amphoras vacuas & *in eis* faces ardentes, ne incurſus illorum ab hoſtibus præſentiretur; & in dextra cornu arietinum. illo enim vice tubæ utebantur. Hoſtium autem caſtra multum ſpatii occupabant: (nam contigit ut magnus illis eſſet camelorum numerus) &, per gentes diſtributi, in unius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebræi præmoniti, ut, cum non longe ab hoſte abeſſent, ſigno dato, cornubus ſonantes, & amphoras confringentes, cum facibus irruerent clamore ſublato, & vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipſum exſequuti ſunt. Magna autem perturbatio & terror homines invaſit vix ſomno ſuſcitatos. nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hoſtibus interempti ſunt: plures vero à ſociis, quod magna eſſet inter eos ſermonis diverſitas. ac cum ſemel in tumultu eſſe cœperunt, obvios omnes pro hoſtibus trucidabant. Multa autem cædes erat; & ubi Gedeonis victoriæ rumor ad Iſraëlitas pervaſerat, arma corripiebant: & perſequuti deprehendunt hoſtes in cava, torrentibus circumdata, cum trajicere nequirent, regione. atque illos undique obſidentes ad unum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo & Zebo. Reliqui autem imperatores, quod ſupererat exercitus ſecum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia) longius provecti procul ab Iſraëlitis caſtra poſuerunt. Gedeon autem non laboribus erat defatigatus, ſed cum toto exercitu eos inſequutus, & *cum iis* congreſſus hoſtes univerſos interimit: cæteroſque duces, Zeben & Salmanan, captivos factos reduxit. In ipſo autem prælio ceciderunt Madianitarum & Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum & viginti millia. Multa etiam præda, *ut* aurum, & argentum, & textilia, & cameli, & jumenta, Hebræis ceſſit. Gedeon vero, reverſus in Ephran patriam ſuam, Moabitarum reges morte afficit.

Reges duo, Orebus & Zebus, in prælio cæſi; duoque, Zebes & Salmana, capti. Jud. c. 8.

λιτε φυλακὴν τοῦ τῶν ἀντιπάλων στρατοπέδου Γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν. ἑκατὸν δὲ ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες [c] ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ καταφρονῶν τοὺς πολεμίους ἡ ἐφοδος αὐτῶν γένηται· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κριοῦ [f] κέρας ἐχόντων δὲ [g] τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον· πλείους γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον· καὶ ἦν [h] τὰ ἔθνη νενεμημένα ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντα ἦσαν. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, παρηγγελμένα αὐτοῖς, ὅπως' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος, [i] κέρασί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμήσωσι μετὰ τῶν [k] λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν Θεοῦ Γεδεῶνι βοηθήσαντος, τοῦτ' ἐποίησαν. παρῆλθε δὲ λαμβάνειν τοὺς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνοῦντας, καὶ δείματος. νυξὶ γὰρ ἦν, καὶ ὁ Θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταστάντες εἰς παρεμβολὴν, πᾶν τὸ πρόσωπον ἀνθρώπου, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. [l] Φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τῶν Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν· καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ, χαράδραις περιειλημμένῳ, ἃ δυνάμενοι διαπερᾶναι, χωρίῳ. καὶ περίστάντες κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, [m] Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς [n] περιλειφθέντας τῶν στρατιωτῶν [o] ἀνάγοντες· ἦσαν δὲ [p] ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι· στρατοπεδεύοντα πόρρω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορεύκει πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ πάντος τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπασι, διέφθειρε τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, [q] Ζεβεὲ καὶ Σαλμανὰν αἰχμαλώτους λαβὼν [r] ἀνήγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν [s] συστρατευσαμένων αὐτοῖς Ἀράβων, πεντακισμυριάδες δώδεκα. λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλοι, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, θαῤῥήσας εἰς [t] Ἔφραν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

Gedeon placidis verbis pacat Ephraïmitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

6. Cæterum tribus Ephraïmitis, ægre ferens proſperos Gedeonis ſucceſſus, bello eum petere decreverat, *ipſi* objiciens, quod re prius ſecum non communicata cum hoſtibus conflixerit. Gedeon autem, cum vir eſſet modeſtus & omni virtute excellens, reſpondit ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum eſſe, ſed juſſu divino: & victoriam nihilo minus illorum eſſe ajebat, quam ſuam ipſorum qui militaſſent. Atque his verbis ſedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebræos, quam rebus contra hoſtes præclare geſtis. illos enim, cum foret ut civilis oriretur ſeditio, ab ea liberavit. Verum hujus *in eum* contumeliæ tribus hæc ſupplicium luit; quod ſuo tempore declarabimus.

ς'. Η δὲ [v] Ἐφραΐμου φυλὴ, τῇ Γεδεῶνος ὑπεραγία δυσερεθίστως ἔχει, στρατεύσαι ἐπ' αὐτὸν [x] διεγνώκεισαν, τὸ μὴ [y] προσαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μετρίως ἂν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀκριβῶς, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκράτορι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν [z] στρατευσάντων εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τοῦ ἐπὶ τῶν πολεμίων ὑπεραίρεσθαι. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐῤῥύσατο. τοῦ μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέτισεν· ἐν ὀλίγοις δὲ καιρὸν ἴδιον.

Imperium cum vita deponit, & in Ephra ſepelitur. Jud. c. 8.

7. Gedeon autem, cum ei in animo eſſet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per an-

ζ'. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύων αὐτοῖς

---

e Ἀμφορέας] Φαρίγγας κενὰς legerat *Epiphan.*

f Κέρας.] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. quod præceſſerit κέρας.

g Τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος.] In *ceteris* τούτοις, & mox in *Cod. Vat.* σάλπιγξι.

h Τὰ ἔθνη] Articulus abeſt *Big.* & *Samb.*

i Κέρασί τε] Sic cum *Hen. Busb.* & *Epiphan.* σάλπιγγί τε in *Editis*, *ceteriſque.*

k Λαμπάδων ἀλαλάξαντες,] Επὶ τὰς πολεμίους poſt λαμπάδων inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

l Φόνος δὲ πολὺς ἦν,] Ita cum *Cod. Vat.* φόνος τε π. *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὁ Φόνος τε π.

m Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ut & Ορηβ & Ζηβ *Zonara* & LXX. in *Editis*, *Aliiſque* Ωρεβ τε καὶ Ζήβον.

n Περιλειφθέντας] Παραληφθέντας *Hen.* & *Busb.*

o Ἀνάγοντες·] Ἄγοντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Ὡς μύριοι καὶ] Illud ὡς abeſt *Big.* & *Samb.*

q Ζεβεὲ καὶ Σαλμανὰν] Ita placuit edere, cum Ζεβὶν καὶ Σαλμανὰ haberet *Vat.* & Ζεβεὲ καὶ Σαλμανὰ LXXII. Ζεβὶν καὶ Εσαίεννα *Baſ.* & *G.* Ζεβὶν καὶ Ζαρμῶνα *Epiphan.* Ζεβίδλα καὶ Ζερμώλα (Ζεβίδιν καὶ Ζαρμῶνι *Coll. Voſſ.*) καὶ Σαλμανὰν *Big.* Ζεβέλα καὶ Ἐξερβεννὶ *Gall.* 1. Ζεβελὰ καὶ Σαρμώλα *Samb.* Ζεβεὶς καὶ Ζαβεννα *Hen.* & *Busb.* Eſt qui conjicit Ζεβελὰ καὶ Σαλμώνα à Joſepho fuiſſe.

r Ἀνήγαγε.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* ἤγαγε.

s Συστρατευσάντων] Συστρατευσαμβίων *Big. Samb.* & *Gall* 1.

t Ἔφραν τὴν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ut Jud. c 8. v. 27. Ἐφρὰμ *Baſ.* & *G.*

v Ἐφραΐμου] Sic *Big. Vat. Hen.* & *Busb.* Ἐφραίμου *Baſ. G.* & *Samb.*

x Διεγνώκεισαν,] Διεγνώκει, τῷ μ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. διεγνώκη, τὸ μ. *Vat.*

y Προσαγγεῖλαι] Προσαγγεῖλαι *Vat.*

z Στρατευσάντων εἶναι.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* στρατεύσασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

a Τε-

τοῖς πὶ δίκαια, κ᾽ ωθὶ τ᾽ Διαφορῶν ἐπ᾽ αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ [a] πιλειόμενα. κ᾽ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν [b] Εφρὰν τῇ πατρίδι ἐτάφη.

nos quadraginta, judiciis præsidens, & singulis de litibus *suis* eum adeuntibus. rataque habebantur omnia quæ ille pronunciaverat. Et is quidem, cum justa senectute obiisset, apud Ephran in patria *sua* sepultus est.

ΚΕΦ. ζ.

Οτι μετ᾽ αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

CAP. VII.

Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.

IX.

ΠΑῖδες ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα· πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· νόθος δ᾽ εἷς ἐκ παλλακῆς [c] Δρούμας, Αβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὅθι Σίκιμα [d] πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς· ἐντεῦθεν γὰρ ἦν· καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ᾽ αὐτῶν, [e] οἱ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἀτίμοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ πατρῷον οἶκον, καὶ κλείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν [f] Ιωαθάμου. σώζεται γὰρ ἔτος διαφυγεῖν δυτυχήσας. Αβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὄν, ὅτι βούλεται ποιεῖν [g] ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοῖς δικαίοις πρωϊσαμένους ἐκπικραινόμενος.

Ferant autem ei filii è thoro legitimo nati septuaginta, (nam multas habuit uxores) unus vero spurius è concubina Druma, cui nomen Abimelechus. qui patre mortuo ad cognatos suæ matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit) acceptaque ab iis pecunia, qui multis admodum injuriis erant infignes, cum illis ad ædes paternas revertitur, fratresque omnes præter Joathamum interimit. hic enim fuga feliciter elapsus servatur. Abimelechus autem omnia in Tyrannidem convertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit id pro legitimo haberi volens, atque vehementer juris defensoribus inimicus infensusque.

Abimelechus tyrannidem occupat ope cognatorum, & per cædem fratrum omnium, præter Joathamum. Jud. c. 9.

β΄. Καί ποτε δημοτελοῦς Σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ πολήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένης, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ [h] Ιωάθαμος, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅθι τὸ ὄρος τὸ [i] Γαριζεῖν· ὑπέρκειται δὲ τῶν Σικίμων πόλεως· ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, ἧς πλήθης ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχούσης, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγόμενα. γενομένης δὲ σιγῆς, εἶπεν "ὡς τὰ δένδρα φωνῇ [k] ἀνθρωπίνῃ χρώμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν, δεήθειη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ᾽ ἐκείνης, διὰ "τὸ τὰς τιμὰς τὰς ὅθι τοῖς καρποῖς οἰκείας ἄσης ἀπολαύειν, ἐκ ὑπ᾽ ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ "δένδρα τὰς ὅθι τὸ ἄρχεσθαι φροντίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ᾽ αὐτοῖς ἀμπέλῳ τῷ τιμᾶν θαρρεῖν· "καὶ ἡ ἄμπελος [l] χειροτονηθεῖσα, τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ τῆς ἐλαίας παρασκευασθείσης, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ [m] αὐτῆς ὥστε θάλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα· "πυρὰ δὲ ἀναθὴ θάλλειν τῶν ξύλων ἐστίν· ὑπαιθρεῖται "τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μέν- "τοι σωτηρίαν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ᾽ ὄλεθρον "ἐπ᾽ αὐτῇ φρονοῦσιν, ὑπὸ δὲ ἐνόντος πυρὸς ἀφανί- "ρεῖσθαι. ταῦτα δ᾽ ὁ γάλωνος ἕνεκα [n] φησὶ λέγειν· ὅτι "δὲ, πολλῶν ἀγαθῶν ὑπὸ Γεδεῶνος πεπεισμένοι, πι- "θορῶσιν Αβιμέλεχον ὅθι τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων "σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς [o] ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν "διοίσειν". καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ᾽ ἔτη τρία τὸν Αβιμέλεχον.

Joathamus nobilem Sicimitis apologum edidit, de vario arborum & principum virorum ingenio, annis plus DCC. ante natum Æsopum. Jud. c. 9.

γ΄. [p] Μετ᾽ ὀλὺ δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ Σικιμῖται· μετανόησαν γὰρ ὅθι τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις· ἐξελαύνουσι τὸν Αβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. [q] οἱ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τὸν δ᾽ ὥρας τὸν

Sicimitæ pœnitet pellunt Abimelechum, & Gaale præsidio sese tuentur. Jud. c. 9.

[a] Τελειόμενα.] Λεγόμενα Big. (Coll. Voss.) Samb. Vat. & Epiphan. neque hoc improbandum, neque illud.

[b] Εφρὰν] Ita (ut supra p. 294. v. 36.) legendum censeo, aut cum Bibliis Complutinis & Cod. Alexandrino Εφρὰ, Jud. c. 8. v. 32. Εφρὰμ Gen. Big. & Gall. 1. Εφραὶμ Bas. Samb. & Epiphan.

[c] Δρούμας] Δρώμας legerat Epiphan.

[d] Πρὸς τοὺς] Πρὸς τοὺς τοῦ μ. Hebr. & Busb.

[e] Οἱ διὰ πλῆθος] Forsan ὅτι διὰ π. ἀ. ἦσαν ἐπίσημοι, aut διὰ ἐπίσημος.

[f] Ιωαθάμου.] Ita cum Cod. Vat. præsertim cum Ιωάθαμ sit in LXX. Ιωαθὰν Bas. Gen. Epiphan. & Zonaras. Ιωάθα Big. (Coll. Voss.) Samb. Busb. Hen. & Gall. 1.

[g] Αντὶ τῶν νομίμων] Αντὶ τῶν νομίμων παιδῶν aut vidit, aut subintellexit Epiphan.

[h] Ιωάθαμος,] Coll. Big. & Voss. Ιωθάτης.

[i] Γαριζεῖν·] Ita cum Editis hic & supra p. 253. v. 24. Γαριζειν Vat. Γαριζὶν Big. & Epiphan.

[k] Ανθρωπίνῳ σχήματι,] Ανθρώπειον Big. Samb. & Vat. Atticorum more.

[l] Χειροτονηθεῖσα,] Sic in MSS. in Editis χειροτονωμένη.

[m] Αὐτῆς] Eo modo Big. (Coll. Voss.) Samb. & Vat. in Editis αὐτῷ.

[n] Φησὶ λέγειν·] In MSS. aut φησὶ λέγω, aut λέγω φησί.

[o] Αποκτείναντες,] In quibusdam MSS ἀποκτιναντα.

[p] Μετ᾽ ὀλὺ] Μετ᾽ ὀλὺ δὲ χρόνῳ legisse videtur Epiphan.

[q] Οἱ δὲ κακῶν] Ο δὲ & mox ἐφρόντιζεν legisse videtur Vet. Interpr. quo modo sane scribendum, nisi subintelligamus κατὰ τὴν οἰκίαν domestici, aut κατὰ γένος cognati.

[r] Δρώ-

instaret, proficiſci in agros ut fructus colligerent plane metuebant, ne ipſos male multaret Abimelechus. Cum autem ad eos *eodem fere tempore forte* immigraſſet Gaales, unus è viris principibus, cum armatorum manu & cognatis ſuis, eum exorabant ut ipſis præſidio eſſet, dum vindemiatum irent. Poſtquam vero ille honorem acceperat, ad *opus* proceſſerunt, unaque Gaales cum militum ſuorum cohorte. Itaque & fruges domum ſecure advehuntur, & per ſodalitia epulantes jam aperte auſi ſunt Abimelecho maledicere, atque principes *cum cognatis*, loca circa urbem inſidiis occupantes, multos ex Abimelechi ſatellitio comprehenſos perimebant.

Zebuli proditione, qui civibus etiam ſuaſerat ut Gaalem urbe ejicerent, Abimelechus enſe & igne delet Sicimitas. Jud. cap. 9.

4. At Zebulus quidam è principibus Sicimitarum, hoſpes Abimelechi, nunciis miſſis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipſum irritaret, ſimul etiam hortabatur ut inſidias ante urbem collocaret: ſe enim Gaalæ perſuaſurum ut *ipſe* contra eum egrederetur. atque ita in ſua poteſtate fore, ut de eo vindictam ſumeret. quo facto ſpondere ſe quod gratiam cum populo initurus ſit. Abimelechus igitur *cum ſuis* in inſidiis conſidebat; & Gaales in ſuburbiis negligentius agebat, & cum eo Zebulus. Gaales autem, cum videret armatos ad ſe approperantes, ad Zebulum clamabat, verſus ſe tendere viros armis inſtructos. Illo vero dicente, cautium umbras eſſe, cum propius aliquanto accederent, re accurate perpenſa, non umbras eſſe ajebat, ſed virorum cohortem. Cui Zebulus, nonne tu, inquit, Abimelecho ignaviam objiciebas? cur igitur non oſtendis, qui vir ſis, pugnam cum eo incundo? Gaales autem, *nonnihil* animo conſternatus, manus conſerit cum Abimelecho; ac nonnulli quidem è ſuis prælio cadunt: at ipſe ſe in urbem recipit, alios ſecum ducens. Interea Zebulus ita cum civitate agit ut Gaales ex ea ejiceretur, eum calumniatus quaſi molliter & ignave cum Abimelechi militibus dimicaſſet. Cæterum Abimelechus, cognito quod Sicimitæ ad vindemiam *denuo* egreſſuri eſſent, in locis circa urbem inſidias diſponit: cumque prodiſſent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, ut cives aditu prohiberet, cæteri vero diſperſos curſu perſequuntur; & ubique cædes facta eſt. ac urbe diruta & ſolo æquata (nam ſine obſidione dedita eſt) ſaleque in ruderibus ejus ſeminato, agmine compoſito proceſſit. atque ita Sicimitæ omnes deleti ſunt. Quotquot autem per regionem diſſipati periculum evaſerant, hi ipſi, ſeſe in turmam colligentes ad petram quandam bene munitam, ſuper eam ſedes figebant, & ad eam muro cingendam aggrediebantur. ſed Abimelechus, intellecto eorum conſilio, prius ad eam cum ſuis omnibus copiis acceſſit: atque ipſemet ligni aridi faſces ferens, ut iis locum circumdaret, exercitum, ut idem facerent, hortabatur. ac brevi lignis petræ in ambitum circumpoſitis, ignes injiciunt & quicquid natura facilius accendit & urit: maximamque flammam excitant. Et quidem nemo ex ea petra effugit, ſed una cum uxoribus & liberis i-

τευγᾶν γιομένης, ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν ωεσιόντες, μή τι [r] δράσῃ κακὸν αὐτὸς Αβιμέλεχος. ὑποδημήσαντο δὲ ωὸς αὐτὸς τῶν ἀρχόντων τινες [s] Γαάλε, σὺν ὀωλίτῃς τε συγγιέσι τοῖς αὑτοῦ, Φυλακὴν οἱ Σικιμίτῃ δέοντῃ ωαρασχεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν τευγήσωσι. ωροσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, ωοιήσειν, καὶ [t] Γαάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὀωλιτικόν. ὅ, τε οὖν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας σὺν ἀγέτῃ, καὶ δειπνοῦντες κατ' [v] συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Αβιμέλεχον· οἵ τε ἄρχοντες, ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ ωερὶ τὴν πόλιν, πολλὰς τῶν Αβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

δ'. [x] Ζέβουλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν Αβιμελέχου, ὅσα παροξύνειε Γαάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρῄνει λοχᾶν ωερὶ τὴν πόλεως· πείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε [y] ἀμυνάσθαι. γενομένου γὰρ τούτου, βαλλαχοῦ αὐτῷ μνησεύεσθαι ωερὶ τοῦ δήμου. ὅ, τε οὖν Αβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων· καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερον διέτριβεν ὑπὸ τῆς ωεφασείας, καὶ Ζέβουλος σὺν αὐτῷ. ἰδὼν γὰρ ὁπλίτας ὑποφερομένους Γαάλης ωρὸς Ζέβουλον ἔλεγεν, ἄνδρας αὐτοῖς [z] ὑπιέναι καθοπλισμένους. ὁ δὲ [a] σκιὰς εἶναι φαμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γιομένων τὸ ἀκριβὲς καταγνόντες, ὡς σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζέβουλος, ὡ σὺ μέντοι, φησὶν, Αβιμελέχῳ κακίαν [b] ἐπεκάλεις; τί οὖν οὐκ ὑπεδείκνυσο τὸ τῆς [c] σῆς ἀρετῆς μέγεθος, εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών; Γαάλης δὲ θορυβόμενος σωνάπτει τοῖς Αβιμελέχου, καὶ [d] πίπτουσι μέν τινες τῶν σὺν αὐτῷ· φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. καὶ Ζέβουλος πολιτεύεται [e] Γαάλην ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς ωρὸς τοὺς Αβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Αβιμέλεχος δὲ, πυθόμενος ἐξελθουσμένους αὖθις κατὰ τευγητὸν τοὺς [f] Σικιμίτας, ἐνέδραις ωερολοχίζεται τὰ ωερὶ τὴν πόλιν· καὶ ωροελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι· πανταχῆ τε φόνος ἦν. καὶ καταασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν· ὁ δὲ ἀντέσχε ωρὸς πολιορκίαν· ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων ωασείας [g] ωροῦγε. καὶ Σικιμίτῃ πάντες ἔτως ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι, συλλεγόντες ὑπί τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, [h] τεῖχός τε ταύτῃ παρεσκεύαζον. ἔφθη τε, τὴν διάνοιαν αὐτῶν Αβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν [i] ἐπ' αὐτὴν μὲν τὴν δυνάμεως· καὶ [k] φακέλους ὕλης ξηρᾶς [l] ωροβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτοῦ φέρων ταῦτα ωοιεῖν [m] τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως ωροβληθείσης [n] ἐν κύκλῳ τὰ πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβαλλουσιν, [o] ὅπερ τι μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει· καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν [p] ἀπὸ τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, [q] ἀν-

---

r Δράσῃ κακὸν] Ita cum *MSS.* δράσαι in *Editis.*

s Γαάλε,] Sic *Cod. Vat.* atque *Vet. Interpr.* & recte: cum in *Bibliis Sacris* exſtet Γαάλ, *Jud.* 9. c. 26. in cæteris *MSS.* hic loci Γαάλη.

t Γαάλης,] Jam ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Γαάλος *Vat.* Γάλης *Baſ.* & *G.*

v Συμμορίαν] Forte συμμορίας vet. *per ſingulos choros.* COCC.

x Ζέβουλος] Sic *Vat. Epiphan.* & LXX. Ζάβουλος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & ſtatim Ζίβελος & Ζιβιλάι. in *Editis* Ζίβουλος, & mox Ζιβέννης & Ζιβεννα.

y Αμυνάσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Aliis* ἀμυνάσθαι.

z Ὑπιέναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *ceteris* ἰπέναι.

a Σκιὰς εἶναι] Σκιᾶς *Samb.* ut & infra v. 25.

b Ἐπεκάλεις;] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐνεκάλεις *Busb.* & *Hen.* ἐπικαλῇς *Baſ. G.* & *Vat.*

c Σῆς ἀρετῆς] Illud σῆς abeſt *Big.* & *Samb.*

d Πίπτουσι] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* perperam πίπτουσι.

e Γαάλην] Πάλιν ἐκβαλ. *Vat.*

f Σικιμίτας] Ita *Vat.* (& *Cocc.*) in *reliquis* hîc loci Σικιμίτες.

g Προῦγε.] Ἀπῆλθε *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.*

h Τειχίσαι τε] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* τειχῆσαί τε.

i Ἐπ' αὐτὴν] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* ἐπ' αὐτὸς *Samb. Big. Gall.* 1. & *Epiphan.*

k Φακέλους] Eo modo *Vat.* nec aliter *Thucydides.*

l Προβαλὼν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ωροβαλὼν.

m Τὴν στρατιὰν] Τῇ στρατιᾷ *Big.* & *Samb.*

n Ἐν κύκλῳ] Ex *MSS. Coll. Big.* & *Voſſ.* in *Editis* enim ponitur poſt ξύλοις. HAV.

o Ὅσα τε μᾶλλον] Forte ὅτα τὶ μᾶλλον ἐξάπτειν φ. ε. ἢ μ. ωῦρ ἐμβάλωσιν. COCC.

p Ἀπὸ τῆς πέτρας] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τῆς πετρᾶς *Baſ. G. Aliique.*

q Ἀν-

[q] ἄνδρες μὲν ὡεὶ πενταχοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ Σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, [r] μείζονος καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης γνομένης, πλὴν ὅτι [s] κατὰ δίκην ἐπ' ἀνδρὸς [t] εὐεργέτου συμφοραῖς κακὸν τηλικοῦτον.

ε'. Ἀβιμέλεχος δέ, τοῖς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὰς Ισραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ [v] συνεχώρων τοῦ βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ἐπὶ [x] Θήβας, καὶ τοῦ μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς [y] αἱρεῖ· πύργος δ' ἦν ἐν αὐτῇ μεγάλος, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζεν. καὶ αὐτὸν, πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν, γυνὴ [z] θεσμοῦ μέγας βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δὲ [a] Ἀβιμέλεχος τὸν ὑποστράτην παρεκάλει κτεῖναι αὐτόν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ [b] προσταχθὲν αὐτῷ ἐποίει· ὁ δὲ τοιούτου [c] ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀσεβημονίας ποινὴν ἔξεπεσε, καὶ τὰ εἰς Σικιμίτας αὐτῷ πεπολεμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τοῦ Ιωαθάμου μαντεία ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.

ς'. Τῶν δὲ Ισραηλιτῶν τοῦ ἡγεμονίαν [d] Ιαείρης ὁ [e] Γαλαδηνὸς ἐκ τῆς Μανασσήτιδος φυλῆς διεδέξατο, ἀνὴρ τἆλλα τε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος· τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους, καὶ τοὺς τῆς Γαλαδηνῆς πόλεως ἐγκεχειρισμένους. ἔτος, δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταλαβὼν, πλήρης γήρως· καὶ ταφῆς ἐν [f] Καμὼν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς ἀξιοῦται.

ζ. Πάντα δὲ τὰ τῶν Εβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν [g] τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων ἐξεφέρετο· καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν Αμμανῖται καὶ [h] Παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν· καὶ τὴν Περαίαν ἅπασαν καταλαβόντες καὶ ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. Εβραῖοι δὲ, σωφρονισθέντες [i] ἀπὸ τῶν κακῶν, εἰς ἱκετείας [k] ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ, καὶ θυσίας [l] ἐπέφερον· ἐξιλεούμενοι αὐτὸν μεμελήκασι, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ἐξεχύθη πᾶσα, παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ Θεὸς, [m] μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἐμέλλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

η'. Αμμανιτῶν [n] δὲ Ισραηλίτοις ἐπὶ τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπαντίων οἱ ἐπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. ἦν δέ τις [o] Ιεφθὴς, ἀνὴρ ἀπὸ τῆς πατρῴας ἀρετῆς δυνατὸς, [p] καὶ δι' οἰκείαν [q] αὐτοῦ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς [r] μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παραχεῖν εἰς ἅπαντα αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δὲ ὡς ἐπύθετο τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ὡς γὰρ ὄντα ὁμοίως

ne abſumpti ſunt: viri quidem circiter MD. cætera vero multitudo numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, majorque ex ea mœror exſtitiſſet, niſi quod juſte pœnas dederint ob tantum mali viro de ſe egregie merito conflati.

ſ. Abimelechus autem, cum Iſraëlitis ex Sicimitarum miſeriis terrorem incuſſiſſet, palam præ ſe ferebat quod majora appeteret, & non prius violentiæ ſuæ modum eſſet adhibiturus quam univerſos exitio dederat. Thebas itaque contendit, & urbem quidem ſubita incurſione capit: cum vero turris in ea valida eſſet, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. atque, dum ipſe cum impetu in portas irrueret, muliercula in caput ejus molæ fragmen dejicit. Abimelechus autem, humi collapſus, armigerum rogabat, ut ſe *diſtricto enſe* perimat, ne à muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: ille vero hujuſmodi ſupplicium dependet pro ſcelere in fratres, & facinore quod in Sicimitas patrare auſus eſt. atque hæc clades illis juxta Joathami vaticinium accidit. Cæterum qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo *paſſim* diſperſi, ad domum quiſque ſuam redierunt.

Fruſto molæ à muliere ictus periit Abimelechus. Jud. c. 9.

6. Iſraëlitarum autem imperium *ab illis* accipit Jaires Galadenus è tribu Manaſſitide, vir cum cætera felix, tum quod liberos fortes procreaverat; numero quidem triginta, equites vero egregios, & quibus urbium Galadenarum commiſſæ erant præfecturæ. Is, cum viginti & duos annos rebus illorum præfuiſſet, ingraveſcente ætate obiit; & in Camone, urbe Galadena ſepultus eſt.

Jaïres rem Hebraïcam admini ſtrat. Jud. c. 10.

7. Jam res Hebræorum ad perturbationem ordinis & Dei legumque contemptum ferebantur: Ammanitæque & Palæſtini, eos deſpectui habentes, cum magno exercitu regionem *vaſtarunt & diripuerunt*; &, cum loca ultra Jordanem occupaſſent, ad reliqua poſſidenda *fluvium* auſi ſunt trajicere. Hebræi vero, cum ex calamitatibus reſipuiſſent, ad Deum precibus ſe convertebant, victimaſque ei mactabant; ipſum implorantes, ut, ſeveritate cohibita, precibuſque eorum ſupplicibus flexus, ab ira deſiſteret. Jamque Deus mitior & placidior factus, in animum induxit illis opitulari.

Iſraëlitas opprimunt Palæſtini & Ammanitæ. Jud. c. 13.

8. Cum vero Ammanitæ in Galadenam fuiſſent ingreſſi, iſtius regionis incolæ illis ad montem occurrebant, ducem deſiderantes. Erat autem Jephthes quidam, vir patriis virtutibus pollens, proprioque exercitu quem ſumptibus ſuis alebat. Ad hunc igitur miſſis nunciis, enixe petebant ut *eis* in auxilium veniret; pollicentes, *ſe* principatum ſuum ei conceſſuros eſſe, quamdiu viveret. Ille vero preces eorum non admittit, ipſis exprobrans, quod nullam ei opem tulerint, dum à fratribus manifeſtam

Jephthem ducem ſibi poſcunt Galadita. Jud. c. 11.

[q] Ανδρες μὲν] Ανδρες μὲν πενταχοσίοις καὶ χιλίοις *Gall.* 1. ἄνδρας μὲν πενταχοσίοις καὶ χιλίοις *Samb.* & *Vat.*

[r] Μείζονος] Μείζω τὰ ἐπ' αὐτῇ λύπης γενομένη *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Κατὰ δίκην] Ita *Samb.* in *ceteris* una voce καθαδίκην.

[t] Εὐεργέτου] Εὐεργέτου καὶ θεοῦ γένους αὐτῶν legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Περιεγράψων] Περιεγράφων *Samb.* & *Big.*

[x] Θήβας,] Urbis hujus meminit *Stephanus Byzant.* v. Θήβη. Vide *Jud.* c. 9. v. 50. 2 *Sam.* c. 11. v. 21. *Bocharti* Canaan. l. 1. c. 16. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 326.

[y] Αἱρεῖ] Ita *MSS.* in *Editis* αἴρει.

[z] Θεσμοῦ μέγας] Θεσμοῦ μά τι ſoli *Big.* & *Epiphan.*

[a] Αβιμέλεχος] Sic *Big Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. ὁ Ἀβιμέλεχος τοῦ ὑ. π. *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Προσταχθὲν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deeſt αὐτῷ.

[c] Ὑπὲρ τῆς] Vocem ὑπὲρ omittit *Vat.*

[d] Ιαείρης] Ιαεὶρ *Samb.* & *Big.* Ιαεὶρ *Zonaras* è *S. Bibliis.* Sed hîc loci, neſcio an aliquid è libris exciderit, an incuria omiſerit *Joſephus* tres & viginti annos Tholæ principis, *Jud.* c. 10. v. 1. Veruntamen in ſummam annorum Judicum *iſtius* regimen inſeruit.

[e] Γαλαδηνὸς] *Al.* Γαλαδινὸς & infra Γαλαδινή.

[f] Καμὼν] Malim Καμῶνι.

[g] Τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων ὑπεφέρετο·] Illa Τοῦ Θεοῦ καὶ è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio* inſerui, & ex iiſdem ὑπεφέρετο dedi pro ἐφέρετο.

[h] Παλαιστῖνοι,] *Al.* Παλαιστηνοί.

[i] Ἀπὸ τῶν κακῶν,] Ὑπὸ τῶν κακῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἐτρέποντο Θεοῦ,] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἐτράποντο.

[l] Ἐπέφερον·] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐπεφέροντο *Baſ. G. Aliique.*

[m] Μεταβαλόμενος] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *ceteris* μεταβαλλόμενος.

[n] Δ' ἰσραηλιτῶν] Ita cum *Samb.* in *ceteris*, τῶν ἰσρ.

[o] Ιεφθὴς,] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan* in *Editis* Ἰάφθης & infra p. 298. v. 14. Ἰάφθας, convenientibus Græcis codibus, ut & p. 299. v. 16. Ἰάφθα in obliquo. Ἰέφθης *Busb.* & *Hen.* Ἰεφθὰς *Zonaras* ab *Interpretibus* LXXII.

[p] Καὶ δι' οἰκείαν] Καὶ διοικεῖν aut ſimile quid legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτοῦ στρατιὰν] Εαυτῷ *Big.* & *Samb.*

[r] Μισθοφορῶν.] Μισθοφόρον *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtam injuriam pateretur. Cum enim illis non eſſet frater uterinus, ſed quod ad matrem, quam pater amore captus eis induxerat, peregrinus, ipſum *domo* expulerunt, contempta ejus imbecillitate. & ille quidem in regione Galaditide vocata degebat; omnes, qui ad eum undecunque confluxerunt, dato ſtipendio excipiens. Tandem vero precibus expugnatus, & jurejurando accepto in perpetuum ei daturos eſſe imperium, copias eduxit.

Jephthes ad Ammanitarum regem legatos mittit. Jud. c. 11.

9. Et cum mature quicquid facto opus erat providiſſet, exercitu in urbe Maſphathe collocato, legatos mittit ad regem Ammanitarum; *per eos* rerum *injuria* captarum poſtulans. Ille vero *legatis* viciſſim miſſis, *probri* incuſabat Iſraëlitarum ex Ægypto egreſſum, & ab ipſis poſcebat ut è regione Amoræa excederent, quaſi patrum ejus à tempore antiquo fuiſſet. Jephthes autem reſpondens, quod non cum ratione Iſraëlitarum progenitores de Amoræa *poſſeſſa* culparent, ſed potius eis gratias agere deberent pro Ammanitide relicta; nam Moyſes potuit & ipſam occupaſſe: ac cum *Rex* jubeat ut de terra ſua decederent *Iſraëlitæ*, quam ultra ccc. jam annos, à Deo *ſibi* acquiſitam, tenuerint; *ſciat velim*, inquiit, *nos* cum illis *pro ea repetenda* dimicare.

Ammanitarum regem profligat, copiaſque ejus perſequitur ad Maniathen uſque urbem. quæ quidem Μενιθὼ aut Μωνιθὼ LXX. Mennith vero Hieronymo. Jud. c. 11.

10. At cum hæc quidem dixiſſet, legatos dimiſit: ille vero victoriam precatus, ſacraque facturum eſſe pollicitus, ſi incolumis ad ſuos reverteretur, & quodcunque ei primum occurreret immolaturum, congreſſuſque *cum hoſtibus* & longe *eos* ſuperat, & cum cæde perſequutus eſt uſque ad urbem Maniathen: ac cum trajeciſſet in Ammanitidem, urbeſque multas delevit & multum prædæ abegit; ſuoſque populares à ſervitute liberavit, quam ſervierant annis XIIX. At revertens in calamitatem incidit, rebus à ſe feliciter geſtis prorſus diſſimilem. nam ei *redeunti* occurrit filia; quæ etiam unigenita erat, virgo adhuc. Ille autem, graviter ingemiſcens præ doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta feſtinatione ei obviam prodierit: nam illam Deo in victimam offerre promiſerat. At illi non ingrate *ad aures* accidit quod eventurum erat, ut quæ pro victoria patris & civium libertate eſſet moritura: orabat autem ut ei duos menſes remitteret ad juventutem ſuam cum civibus deflendam, & tunc ei integrum eſſet votum ſolvere. Ille vero, cum liberam ipſi poteſtatem in tempus prædictum feciſſet, eo elapſo filiam mactatam in holocauſtum obtulit, neque legitima neque Deo grata ſacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum erat, & quale judicium de facinore laturi eſſent qui id fama acciperent.

Filiam ex voto temerario mactat Jephthes. Jud. c. 11.

Ephraïmitæ arma civilia admovent Jephthæ, & ab eo fuſi ſunt & fugati. Jud. c. 12.

11. Cum autem tribus Ephraïmitis ei bellum intuliſſet, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, ſed ſolus prædam habuerit & rerum geſtarum gloriam: primo quidem dicebat, neque ignoraſſe eos quod conſan-

μήτρεον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον [s] ὡδὶ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν ὑπεθυμίαν ἐπεχθεῖσαν αὐτοῖς [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον, [v] καταφρονήσαντες τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ [x] Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς [y] ὁπόθεν ἐν ἀθροιζομένους πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ μισθῷ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν, ἐ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν [z] ἐστράτευε.

9'. Καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν [a] τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει [b] Μασφαθῇ καθίσας τὸ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν Ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τὴν ἀλώσεως. ὁ δ', ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τοὺς Ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς [c] Ἀμωραίας αὐτὸς ἠξίου ἀναχωρεῖν, ὡς πατρῴας ὔσης [d] ἀρχῆθεν. [e] ἀπαναινόμενος δ' ὁ Ἰεφθὴς, ὡς ὅτι τοὺς Ἀμωραίας τοὺς προγόνους αὐτῶν δικαίως ἐκάλεσε, χάριν τε μᾶλλον τῆς Ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλοι παρεθείσης, δυνατὸν δὲ Μωϋσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν· ἀναχωρεῖν τε [f] ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν Θεὸς κατακτησαμένοις [g] τριακοσιέτη νέμονται, [h] μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

ι'. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δ' ὡρμᾶτο νίκην, καὶ θυσάσειν ὑποσχόμενος ἂν [i] ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ [k] συντύχοι ἱερουργήσειν, συμβαλὼν τε νικᾷ ῥᾳδίως πολύ, καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως [l] Μανιάθης· καὶ διαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ [m] λείας ἤλασε, καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, [n] ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα τούτοις ὑποτελοῦντας. ἀναστρέφων δ' συμφορᾷ περιπίπτει, κατ' ὀδὸν ὁμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δ', ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει [o] πάθους, κατεμέμφετο τῆς ὠκείας τὴν ὑπάντησιν ἀτυχὴς τῇ θυγατρὶ· [p] καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ καθυπεσχέτο. τῆ δ' τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀνδὸς προσέπεσεν, ὅτι νίκην τε πατρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν πεθνηξομένη· παρεκάλεσε δ', δύο μῆνας αὐτῇ διαχρόνια πρὸς τὸ μὴ τῶν πολιτῶν δοπορθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ [q] κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸ προθεσμηθέντα χρόνον, [r] μετὰ τοῦτον διελθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, ἅτε νόμιμον ὅτε [s] τῷ Θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἀπιτελῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γησόμενον, οἷον τὸ πραχθὲν [t] δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.

ια'. Τῆς δὲ [v] Ἐφραΐμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαντο τὴν ἐπ' [x] Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος [y] τὴν λείαν ἔχοι, ἐ τὸ δόξαν τοῖς πεπρασμένοις δόξαν· πρῶτον μὲν ἔλεγε, ὡς ὅτε λάθοιεν αὐ-

s Περὶ τὴν μητέρα,] Καὶ τὴν μητέρα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

t Ὑπὸ τοῦ πατρὸς,] Παρὰ τοῦ πατρὸς *Vat.*

v Καταφρονήσαντες] Ita *Samb.* καταφρ. αὐτῷ ἀσθ. *Big.* & *Epiphan.* καταφρ. τὸ δι' αὐτὸ ἀσθ. *Vat.* καταφρ. δι' αὐτὸ ἀσθ. *Baſ.* & *G.*

x Γαλαδίτιδι καλουμένῃ] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Γαλααδίτιδι. Vide *Cellarii Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 388.

y Ὁπόθεν ὢν] Ὁποθενοῦν συναγειρόμενους *Samb.*

z Ἐστράτευε.] Ἐστράτευσε *Vat.*

a Τῶν πραγμάτων πρόνοιαν,] Τῶν πρ. ἐπιμέλειαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Μασφαθῇ καθίσας] Ita quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μασφάπῃ.

c Ἀμωραίαν] Ἀμοραίας *Big.* & *Samb.* à manu prima. Ἀμορραίας ab altera. Ἀμωρίαίας paſſim *Vat.*

d Ἀρχῆθεν.] Ἀρχῆς *Vat.*

e Ἀποκεινόμενος] Ἀποκεινάμενος *Big.* & *Samb.*

f Ἰδίας εἰπὼν γῆς,] Ἰδίας abeſt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

g Τριακόσια] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ρῳ πε.

h Μάχεσθαι] Μαχήσεσθαι legerat *Vet. Interpr.* quod & ipſe mallem.

i Ζῶν] Forte σῶν COCC.

k Συντύχοι] Ita *Big. Samb.* (Cocc.) & *Vat.* συντύχῃ *Basb.* & *Hen.* συντύχειν in *Editis*.

l Μανιάθης·] Μαλιάθης *Big.* & *Samb.* Αμνιθὼς *Epiphan.*

m Λείας ἤλασε,] Λείαν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

n Ἐν ἔτεσιν] Ετεσιν ὀκτωκαίδεκα *Samb.* ὀκτωκαίδεκα ἔτη ταύτην ὑπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1.

o Πάθους] Πίθους *Big.* & forte *Epiphan.*

p Καθιερῶσαι] Ita è *Cod. Vat.* in *Editis* deeſt καθυπέσχετο, ut & in *Big.* & *Samb.* qui habent καθιέρωσε. in *Basb.* & *Hen.* ἵνα καθιερώσειν ὑποσχέσθαι.

q Κατὰ τὴν εὐχήν.] Κατ' εὐχὴν *Big.* & *Samb.*

r Κατὰ τοῦτον] Μετὰ τοῦτο *Vat.*

s Τῷ Θεῷ κεχαρισμένην] Articulus abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.] Δόξῃ *Samb.*

v Ἐφραΐμου φυλῆς] Ita *Big.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἐφραίμου.

x Ἀμμανίτας] Sic cum *Vat. Hen.* & *Basb.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἀμμανίτους. præterea τὸ ἐπ' Αμ. ἐλασίας in *Cod. Vat.*

y Καὶ λείαν ἔχοι,] Καὶ τὴν λείαν *Big. Samb.* & *Vat.*

αὐτὰς οἱ συγγνῶναι πολεμούμενοι, καλέμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὑ [z] παρεγένοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπαχθῆναι· ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράξειν ἐπιχειρῶσι, τοῖς πολεμίοις ὑ τολμήσουσι εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τὰς [a] συγγνῶναι ὁρμήσοντες· ἠπείλει τι σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ σφᾶς, ἢ μετάπεμπτος ἐκ τῆς [b] Γαλαδηνῆς ἐληλύθει, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ διώκων τραπέντας, πρὸ λαβών μέρη τινὶ παραπεταλμένῳ τοῦ Ιορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει πρὸ δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας.

ιϛ'. Αὐτὸς ὁ, ἄρξας ἐξ ἔτη, τελευτᾷ, καὶ θάπτεται ἐν τῇ [c] αὐτοῦ πατρίδι [d] Σεβεῇ· ἡ [e] Γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη.

ιγ'. Τελευτήσαντος ὁ [f] Ιεφθοῦ, τὸν ἀρχὸν [g] Αψάνης ὁ Βηθλαμβανίτης, Φυλῆς ὢν Ιούδα, [h] Βηθλεέμων ὁ πόλεως. τούτῳ ὁ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ ὁ θυγατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τὰς μὲν ἀνδράσιν οἰκείοις, τοῖς ὁ γυναῖκας ἡμένος. πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ [i] χρονομένῳ χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε· καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

ιδ'. [k] Αψάνους δ' οὕτως ἀποθανόντος, ἀρχὴ ὁ μετ' αὐτὸν τὸν Βαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ηλων, ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, Φυλῆς ὢν τῆς [l] Ζαβύλου, ἔπραξέ τι ἀξιόλογον.

ιε'. Αβδὼν ὁ [m] Ελλήλου παῖς, Φυλῆς μὲν τῆς [n] Εφραϊμίτιδος, πόλεως ὁ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς [o] μετ' Ηλωνα, μόνης ἂν τὴν ὑπαρχούσης μνημονευθείη, [p] διὰ τὴν εἰρηνικὴν τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. υἱοὺς δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, [q] καὶ τούτων τοὺς γενεὰν καταλιπόντας τριάκοντα, ἵππους τε σὺν αὐτοῖς ἕξειν ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγυμνασμένοις· καὶ, πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν, [r] θνήσκει γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν [s] Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

guinei bello premerentur, neque auxilium rogatos advenisse, cum oporteret eos ante *omnes* preces re cognita certatim festinasse: dein quod ad iniqua patranda aggrederentur, qui cum hostibus non ausi pugnam conserere, *postea* vero in cognatos impetum fecerint: & *postremo* minabatur, se ab iis pœnas Deo volente, ni sapere velint, expeturum esse. Cum vero nihil verbis proficeret, sed cum illis *contra se* venientibus congressus esset, accito è Galadena exercitu; & magnam illorum stragem *in prælio* edidit, & in fugam versos persequens, præmissis quibusdam qui vada Jordanis occuparent, quadraginta duo millia *illorum* occidit.

12. Is autem, cum sex annos Israëlitis imperasset, moritur, atque sepultus est in patria sua Sebee. illa vero terræ Galadenæ urbs est. *Jephthes moritur, sepelitur-que in urbe Galadena.*

13. At, Jephthe mortuo, principatum accipit Apsanes, è tribu Judæ & Bethleemis oppido. Huic liberi erant sexaginta; triginta quidem mares, è reliquis vero totidem filiæ: quos omnes superstites reliquit; & has quidem viris collocaverat, illis vero puellas adsciverat. cumque nihil dictu & memoratu dignum in imperio septenni gessisset, senex *admodum* diem obiit; & in patria sua sepultus est. *Jud. c. 11. Ab excessu Jephthe Hebræos rexit Apsanes. Jud. c. 12.*

14. Apsane autem ita defuncto, neque, qui post hunc principatum assumpsit, Elon, è tribu Zabuli, ipsumque per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit. *Post hunc decennio haud memorabili Elon. Jud. c. 12.*

15. Abdon vero, Helleli filius, è tribu quidem Ephraïmitide, ex urbe vero Pharathonitarum, cui post Elonem, summum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat liberos memorari meruit: ut qui, in pace & *summa* rerum securitate vitam agens, nihil præclari gesserit. nam filios habuit XL. & ex his nepotes XXX. procreatos: & cum ipsis, qui LXX. erant & omnes egregii equites, illi equitare mos erat: atque cunctos superstites relinquens senecta ætate moritur, & in Pharathone magnifice sepultus est. *Ei denique successit Abdon.*

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρίας· καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ ὁ τοῦτον [t] Παλαιστῖνοι πολυτήσουσι κρατοῦσι τῶν Ισραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθέντας τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

β'. [v] Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γύναιον [x] ἐν μορφίᾳ περίβλεπτον, καὶ τῶν καθ' αὑτὸ διαφέρον. παίδων δ' ὑ γινομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι

CAP. VIII.

De Sampsonis fortitudine: narratur etiam, mala quanta Palæstinis inferebat.

POst hunc autem vita defunctum Palæstini præsunt Israëlitas, & tributa ab eis exigebant per annos XL. Cæterum à *dura* hac necessitate in hunc modum liberati sunt. *Dein per annos XL. exactionibus Palæstinorum atteritur gens Hebræa. Jud. c. 13.*

2. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus & patriæ sine controversia princeps, mulierculam *uxorem* habuit forma egregia suspiciendam, & inter æquales suas præcellentem. At cum ex ea liberos non suscepisset, ægreque ferens quod iis *Manochis uxori angelus apparet, filiumque ei promittit. Jud. 13.*

---

z Παρεγένοντο,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Ἐθεγένοντο.

a Συγγενεῖς ἱκετεύοντες·] Eo modo *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* συγγενείας.

b Γαλαδηνῆς] Ita *Samb.* & mox tam *Big.* quam *Samb.* Γαλααδηνῆς *Bas.* & *G.* Γαλαδινῆς *Vat.* & *Big.* hic loci.

c Αὐτῇ πατρίδι] Ἑαυτῇ *Big.* & *Samb.*

d Σεβεῇ.] Sic *Big.* & *Samb.* Σεβεὶ *Bas. G. Aliique.* Σεβεθῇ aut Σεβεθεῖ juxta *Epiphan.*

e Γαλαδηνῆς] Eo modo *Big.* & *Samb.* Γαλαδινῆς in *cæteris.*

f Ιεφθοῦ,] Ita & superius modo in initio §. 8. Ἰάφθα in *Editis.*

g Αψάνης] In fonte Hebræo *Ebsan*, quod nunc legunt *Ibsan*, ut *Josephus* olim *Absan*, unde Αψάνης. Vide *Drusium* ad *Severum.* HUDS. Αφανὴς *Bas.* Αφανῶς *Gen.* Αψάνης *Coll. Big.* & *Voss. Cocceius* correxit Αψάνης, rectius nomen illud Editio exhibet Anglica. HAV.

h Βεθλεμων] Βεθλεμῶν soli *Big.* & *Samb.* Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13 p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

i Γενομένῳ] Γενόμενος *Vat.* γεγονὼς *Samb.* & *Gall.* 1.

k Αψάνους] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τούτου δ' ὕστερος ἀπ. *Vat.* Αφανῆς *Bas.* & *G.*

l Ζαβύλου,] Sic in libris sex *MSS.* in *Editis* Ζαβουλῆς.

m Ελλήλου] Ita cum *S. Literis*, non Ηλωνος cum *Josephi* libris Gr. in *Vet. Interp.* habemus *Chilonis.*

n Εφραϊμίτιδος,] Sic in *MSS.* in *Editis* Εφραμίτιδος.

o Μετ' Ηλωνα,] Ita rursus *MSS.* μὴ Ηλωνος *Bas.* & *G.*

p Διὰ τὴν εἰρηνικὴν] Μηδὲν ἔργον ἄξια τ. & dein μηδ' αὐτὸς εἰργασμένος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ut & *Vat.* nisi quod εἰργασάμενος habeat.

q Καὶ τούτων] Καὶ τούτων γενεὰς καταλιπόντων in sex *MSS.* & aliis ex eorum semine descendentes triginta, *Vet. Interpr.*

r Θνήσκει γηραιὸς,] Ita cum *MSS.* in *Editis* θνήσκει δὲ γηραιός.

s Φαραθῶνι] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* in *cæteris* Φαρεθῶ. aut *Φαραθῶ.*

t Παλαιστῖνοι] Παλαιστινοὶ passim *Vat.* Παλαιστηνοὶ in reliquis *MSS.*

v Μανώχης] Typo *Hebraïco* Μανωχ, *Masoretarum* ritu *Manoah*, sive Μανοὶ cum LXXII.

x Ἐν ὄμορφίᾳ] Ἐπ' ὄμορφίᾳ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

iis careret, Deo ſupplicabat, ſæpiuſcule cum uxore in ſuburbium egrediens (hoc autem erat campus magnus) ut illis liberos qui ſuccederent legitimos daret. Quin & in uxorem præ amore perdite deperibat, adeoque zelotypia vehementi *erat* afflatus. Mulieri autem, cum ſola eſſet relicta, ſpectrum apparuit, Angelus Dei, quaſi juvenis ſpecie eminenti & pulchra, eique lætum nuncium afferens, ſe ex Dei providentia filium parituram eſſe, pulchrum & inſignem robore; à quo ad virilem ætatem adoleſcente affligerentur Palæſtini: præmonuitque ne capilli puero recidantur; utque ab omni quidem alio potu, Deo ita præcipiente, abſtineat, aquam vero ſolam bibere *à teneris* aſſueſcat. Et is quidem, cum hæc dixiſſet, diſcedebat, ut qui voluntate Dei venerat.

Zelotypiam mariti reditu ſuo corrigit angelus, & evaneſcit. Jud. 13.

3. Illa vero marito reverſo nunciat quæ ab Angelo acceperat, ſimul etiam prædicans juvenis pulchritudinem & proceritatem: adeo ut ille hiſce laudibus ex zelotypia obſtupeſceret, & ſuſpicionem *de ea* haberet ex hujuſmodi affectione ortam. At ipſa, volens abſurdo mœrore virum levare, Deum ſupplex orabat, ut rurſum *ad ſe* angelum mittere dignaretur, quò *ille* à conjuge etiam ſuo conſpiceretur. atque iterum ex gratia Dei advenit angelus, cum in ſuburbano verſarentur; & mulieri apparuit, à marito relictæ. Illa vero, precata ut pauliſper maneret dum virum adducat, permittente illo, Manochen accerſit. Is autem, cum *angelum* vidiſſet, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogavitque ut ſibi etiam & illa declararet, quæ uxori indicaverat. Cum vero ille reſpondiſſet, ſufficere ut ipſi ſoli innoteſcerent; jubebat quiſnam eſſet dicere, ut nato filio gratias ei referre & aliquid muneris dare poſſent. Ille autem cum dixiſſet, ſe nihil horum egere, neque enim ob hanc cauſam læta hæc de filio nunciaſſe, hic vero obſecraret ut maneret & lautia acciperet, non annuit: at *tandem* victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur ut moram faceret donec munus aliquod hoſpitale ei afferretur, cum Manoches hœdum mactaſſet, mandaſſetque uxori ut eum coquendum curaret, paratis omnibus, juſſit *angelus* ut ſuper petram panes & carnes apponerentur abſque vaſculis. quo facto, virga quam geſtabat carnes tetigit: illæ vero, igne protinus emicante, una cum panibus ardebant; atque angelus, fumo uſus loco vehiculi, in conſpectu illorum in cœlum aſcendebat. Manochen autem, cum haud mediocriter extimeſceret ne quid periculi immineret ex viſo numine, uxor bono eſſe animo jubet: nam è re fore illorum, quod Deum *oculis ſuis* aſpexerint.

Filium demum procreat parens, oraculi obſervantiſſima, Samſonis nomine dignum. Jud. c. 13.

4. Atque illa & gravida facta eſt, & quæcunque *ei* præcepta erant obſervabat; natumque infantem Samſonem nominant. fortem vero ſignificat nomen *iſtud*. Puer autem valde creſcebat: ac manifeſtum erat quod propheta evaderet, cum ex parſimonia ejus in victu, tum quod promiſſos aluerit capillos.

Samſon leoni occurrens feram manibus ſuffocat. Jud. c. 14.

5. At *forte* cum parentibus Thamnam, urbem Palæſtinorum, profectus, dum magna eſſet celebritas, virginis *cujuſdam* indigenæ amore corripitur: rogatque parentes, ut puellam ſibi conci-

τῇ ἀπαιδίᾳ, τ̃ Θεὸν ἱκέτευεν, ὅπι τὸ παράσχοι συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δῦναι δι᾽αδοχὴν αὐτοῖς γνησίων· μέγα δέ ἐστι [y] τοῦτο πεδίον. ὧν ἡ καὶ [z] μανιώδης ὑπ᾽ ἐρωτος ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκρατῶς. μονωθείσῃ ἡ τῇ γυναικὶ φάντασμα ἐπιφαίνεται, ἄγγελος Θεοῦ, νεανίας καλῷ [a] παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελιζόμενος αὐτῇ παιδὸς γονὴν κ᾽ Θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τε καὶ ῥώμην ἐπιφανῆ, ὑφ᾽ ᾧ πονήσειν Παλαιστίνους ἀνδρισμένως· παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν, ἔστιν δ᾽ αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφὴ, τοῦ Θεοῦ τοῦτο προστεττόντος, πρὸς ὕδωρ ἡ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ᾽ εἰπὼν ᾤχετο, [b] κ᾽ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ Θεοῦ.

γ΄. Ἡ δὲ τἀνδρὶ διαγγελθείσῃ τὰ [c] περὶ τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο, ἐκπλαγέντι τὸ [d] τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ὡς ἐκεῖνον ἐκ τ̃ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κ᾽ ζηλοτυπίαν ὠθεῖσθαι, καὶ ὑποψίαν τινὰ ἐκ τούτου πάθους κινεμένου. ἡ δὲ, βουλομένη τινὰ ἄλογον τἀνδρὸς λύπην ἐκκλῦσαι, τ̃ Θεὸν ἱκέτευε [e] πάλιν πέμψαι τ̃ ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς [f] ὀφθείη. καὶ παραγίνεται πάλιν κ᾽ χάριν τοῦ Θεοῦ ὁ ἄγγελος, [g] ὄντων ἐν τῷ περιστείῳ· καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένη. ἡ δ᾽ ὑπιμείναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τ̃ ἄνδρα, [h] συγχωρήσαντος μέτεισι τ̃ [i] Μανώχου. ὁ δ᾽, θεασάμενος, ἀθρόως [k] ἐπαύετο τῆς ὑποψίας· ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῶσαι, [l] ὅσα κ᾽ τῇ γυναικὶ μεμύσθαι. ἀρκέσθη δ᾽ φήσαντος [m] ταυτὶ μόνα εἰδέναι· τίς εἴη λέγων ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ἀποδώσουσιν. τοῦ δ᾽ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, ὅτε γε κ᾽ χρείαν ταῦτα διαγγελίσασθαι θεοῦ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς· τοῦ δ᾽ μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μεταδοῦναι, οὐκ ἐπένευσε· πεισθεὶς δ᾽ ὅμως λιπαροῦντος ὑπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον [n] αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τοῦ Μανώχου, καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ᾽ ἦν διηρεπῆ, [o] προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τοὺς τε ἄρτους κ᾽ τὰ κρέα χωρὶς τ̃ ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἄπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τ̃ κρεῶν· πῦρ δ᾽, λάμψαν τοῦ πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, κ᾽ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχης δὲ, φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ Θεοῦ [p] γένοιτο, θαρρεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰ συμφέρουσι τῷ αὐτῶν τ̃ Θεὸν αὐτοῖς [q] ὀφθῆναι.

δ΄. Καὶ κύει τε ἐκείνη, κ᾽ φυλακὴν εἶχε τ̃ ἐντολῶν· κ᾽ γιόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν. [r] ἰσχυρὸν δ᾽ ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἠύξετο δ᾽ ὁ παῖς ῥᾳδίως, κ᾽ δῆλος ἦν προφητεύσων ἐκ τῆς τοῦ τρόπου σωφροσύνης κ᾽ τῆς τ̃ τριχῶν ἀνέσεως.

ε΄. Ἀφικόμενος δὲ μετ᾽ τ̃ γονέων εἰς [s] Θαμνὰ πόλιν τ̃ Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τ̃ ἐπιχωρίων. [t] κ᾽ προσκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον

y Τοῦτο πεδίον.] Τοῦτο τὸ πεδίον *Big. Samb* & *Vat.*

z Μανιώδης] Μανιάχης *Samb.* & *Gall.* 1. Μανάχης *Big.* & *Coll. Voſſ.*

a Παραπλήσιος] Παραπλήσιον μεγάλῳ διαγγελιζόμενον αὐτῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

b Κατὰ βούλησιν] Illa, κ᾽ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ Θεοῦ, non agnoſcit *Epiphan.*

c Περὶ τοῦ ἀγγέλου] Περὶ τοῦ ἀγ. *Big.*

d Τε νεανίσκου] Illud τι abeſt *Big.* & *Samb.*

e Πάλιν πέμψαι] Πάλιν deeſt *Vat.*

f Ὀφθείη.] Ita *Big. Samb.* & *Busb.* ὀφθείη in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὄντων ἐν τῷ περιστείῳ·] Aut ὄντων αὐτῶν legendum, aut αὐτῶν ſubintelligendum.

h Συγχωρήσαντος] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ. Cocc.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* συγχωρήσας in *Editis.*

i Μανώχου.] Ita ex *Vat.* reſcripſi, quamvis in cæteris *Exemplaribus* fuerit Μάνωχον.

k Ἐπαύετο] Ἐπαύσατο *Big.* & *Samb.*

l Ὅσα κ᾽ τῇ γυναικὶ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὅσα τῇ γ.

m Ταυτὶ μόνα] Ταῦτα μόνον *Busb.*

n Αὐτῷ τι κομίσῃ,] Αὐτῷ τι *Big.* & *Samb.*

o Προσέταξεν] Ἔταξεν *Busb.* ἐπέταξεν *Hen.*

p Γένοιτο,] Γενήσοιτο *Big.* & *Samb.*

q Ὀφθῆναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἰδεσθῆναι.

r Ἰσχυρὸν] Vide *Iſ. Voſſii* Caſtigationum Auctarium ad *Horæ Sinum*, p. 362.

s Θαμνὰ] Sic volui cum *Editis*, *Aliiſque*, quod paulo infra habeamus Θαμνιτῶν. verum Θαμναθὰ *Big.* (& *Coll. Big.* Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & LXX.

t Καὶ προσκαλεῖται] Παρακαλεῖταί τε *Big. Samb.* & *Vat.*

γάμον αὐτῷ τῷ κόρῳ. τῶν δὲ ἀρνεμένων, διὰ τὸ μὴ [v] ὁμόφυλον εἶναι· τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ [x] Ἑβραίων συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, σκηνικᾶ μηχανεύσασθαι τῷ παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, [y] συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει τοῖς χερσὶ, καὶ [z] εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

ς'. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὸν κόρην, ὑπαντιάζει σμήνει μελίττων ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος ἐκείνου [a] νενοσσοκότων. καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία, σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δ' Θαμνιτῶν πρὸς τὸν ὑμέναιον τὸν τῶν γάμων· [b] εἰώθασι γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας· διὰ δέος τὸ ἰσχυρὸς καὶ νεανίσκους τριάκοντα [c] δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μή τι παρακινεῖν ἐθελήσῃ, καὶ [d] ποτὲ [e] προσαινοῦντος καὶ παιδιᾶς ἕσης, οἷα φιλεῖ [f] πρὸς τοὺς τοιούτους καιροῖς, ὁ [g] Σαμψὼν εἶπεν· ἀλλὰ προβάλλομαι ἐγὼ [h] λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ παιζόμενοι τῷ ζητήσει, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γύρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον [i] φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ἐμοῦ τι συνενεῖν [k] δόξαν καὶ κέρδος [l] εὑρεῖσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν· ὅτι τὸ πάμβορον γεγωνὸς βορὰν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τῶν δὲ ὑπὲρ τρεῖς ἡμέρας ἃ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προσκαλουμένων δὲ τὸν κόρην μαθεῖν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μίαν· καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτῇ [m] ἐμπρήσειν τὸν μὲν πατέρα· ὁ Σαμψὼν, δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν· ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπιπτούσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης τὸ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μωμᾶται τὸ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς τοῦ λέοντος, [n] καὶ ὅτι μελίττας ὤρων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, τρία βαστάσας μέλιτος κηρία [o] κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ὀδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν· [p] ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. [q] κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ὥθει τὸ προβληθὲν λόγον [r] αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασὶν· ὅτι λέοντος ἡδίστερόν τι τοῖς [s] συντυγχάνουσιν, ὅτι ἥδιον μέλιτος χορευμένοις. καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν [t] ὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ τις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. κἀκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῖς συντυγχάνοντας· [u] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι· τὸν γάμον ἐκεῖνον [x] φεύγουσιν, καὶ ἡ παῖς, ἐκφαυλίσασα τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, συνοικεῖ [y] τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

ζ. Πρὸς δὴ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν προσχω-

lient in matrimonium. Illis vero recusantibus, quod non ejusdem esset gentis: is, Deo in magnum Hebræorum commodum & emolumentum has excogitante nuptias, pervincit ut virgo ei desponsaretur. Cum autem crebro parentes ipsius inviseret, *semel* in leonis occursum incidit; & cum nudus & *inermis* esset eum excipiens, manibus strangulat, atque in saltum ad interiora viæ feram projicit.

Interepulas nuptiales apud xxx. *viros enigma proponit. Jud.* c. 14.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quæ in leonis pectore nidulos construxerant; atque inde tres mellis favos auferens, eos, una cum reliquis quæ portabat muneribus, dono dat puellæ. Thamnitis autem, dum epulas faceret nuptiales (illos enim omnes ad eas adhibuit) triginta juvenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius *virium fiducia* perpetrare velit; cum compotatio increbresceret & ludere inciperent, ut ejusmodi solennitatibus fieri solet, Samson dicebat: agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem *convivii* dies explicatam dederitis, linea & vestes in sapientiæ *vestræ* præmium singuli à me accipietis. cum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid aucupari, atque *eum* dicere juberent, infit; qui cuncta vorat cibum ex se jucundum procreavit, licet ipse valde injucundus sit. At illi cum per triduum haud potuerint investigare quid sibi velit, puellamque obsecrarint, ut à viro *suo ænigmatis* sententiam edisceret, quam eis indicaret (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc præstiterit) illa orante ut rem sibi patefaceret, Samson quidem primum ei resistebat: postea vero cum acrius instaret, & ad lachrymas veniret, eique objiceret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui istud sibi aperire noluit, declarat ei ut leonem jugulaverat, & quod, apibus in pectore ejus inventis, tres mellis favos ad eam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli suspicans, rem totam ei exponit: illa vero sermonem *ejus ænigmatis arcanum* efflagitantibus prodit. Itaque die septima, qua oportebat illos fabulam ei explicatam dare, ante solis occasum convenientes, *sic illi* dicunt; neque leone quidquam occurrentibus injucundius, neque melle gustantibus jucundius. Atque Samson subjiciebat, neque muliere quidquam fallacius, quæ ad vos detulit sermonem nostrum. Et is quidem illis dat quæ promiserat, præda facta ex Ascalonitis qui forte ei in via occurrunt (nam & isti Palæstini sunt) ab hisce autem nuptiis *ille* refugit; atque puella, quæ eum ob iram despectui habuit, ipsius familiari nupsit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

Nova nupta, minis acribus & vivicomburio territa, rem totam, persuaso lachrymis marito, populoribus suis aperit. Jud. c. 14.

Ascalonitis xxx. *vita & veste spoliatis, mercedem promissam præstat Samson. mox Thamnitida deserit, quæ paranympho ejus nubit. Jud.* c. 14.

7. Samson vero, vehementer hac contumelia irri-

[v] Ὁμόφυλος] Ὁμόφυλοι sunt Israelitæ omnes, licet non ex eadem tribu, uti ἀλλόφυλοι contra Gentes. REL.

[x] Ἑβραίων] In *iisdem MSS.* Ἑβραίους.

[y] Συντυγχάνει] Ἐντυγχάνει *Busb.* & *Hen.*

[z] Εἰς τὸ χωρίον] Rursumque in *iisdem*, εἰς τι χωρίον ὑλῶδες. HUDS. Forte τῷ χωρίῳ COCC.

[a] Νενοσσοκότων.] Νενοσσεύοτι *Busb.*

[b] Εἰώθασι γὰρ] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐώθασι.

[c] Δόντων αὐτῷ] Διδόντων *Vat.*

[d] Ποτὲ] Ita *Samb.* correcte. in *Editis*, *Aliisque* perperam ποτῆ.

[e] Προσαίνοντος] Προσαίντος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[f] Παρὰ τοῖς τοιούτοις] Παρὰ τὰς τοιούτους καιρούς *big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Σαμψὼν εἶπεν·] Ita hîc loci in omnibus libris. infra tamen sæpiuscule Σαμψώνης in *iisdem*. Verum cum in obliquis plerumque habeant Σαμψῶνος &c. non Σαμψώνης sed Σαμψὼν edendum esse curavi.

[h] Λόγον ἂν λύσητε] Mos vetus (ut ait *Grotius*) virorum excellentium de ingenio inter se certandi proposito ænigmate: ut constat ex libro priore contra *Appionem*, & 1 Reg. 10. 1. Hujusce rei etiam exempla apud *Herodotum* exstant, & apud Scriptorem *Convivii septem sapientum* inter opera *Plutarchi*.

[i] Φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.] Φέρεσθαι *Big.* & *Samb.*

[k] Δόξαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* δόξαι in *Editis*, *Aliisque*.

[l] Εὑρεῖσθαι] Εὑρέσθαι *Samb.* à manu secunda.

[m] Ἐμπρῆσαι τοῦτο] Ἐμπρήσειν *Big.* & *Samb.*

[n] Καὶ ὅτι μελίττας] Illa, καὶ ὅτε μ. ἐ. ἐν τ. σ. αὐτοῦ, inferui ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* cum antea typorum defectu excusum esset, λέοντος, τρία βαστάσας.

[o] Κομίσειν αὐτῇ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* κομίσαι.

[p] Ἡ δ' ἐκφέρει] In *Samb Busb.* & *Hen.* ἤδ'.

[q] Κατὰ οὖν] Κατὰ γὰρ τὴν ἑβδ. *Vat.* καὶ ἢ τὴν *Hen.* & *Busb.*

[r] Αὐτῷ διασαφεῖν,] Αὐτῷ deest *Vat.*

[s] Συντυγχάνουσι,] Ἐντυγχάνουσι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

[t] Οὐδὲ γυναικὸς] Οὔτε *Vat.* & *Busb.*

[u] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι] Illa, Παλ. δ'. ἐ. κ. οὗτοι, ex *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet Interpr.*

[x] Παραιτεῖται,] Est qui malit, φεύγειται ἡ παῖς, καὶ ἐκφαυλίσασα.

[y] Τῷ αὐτοῦ φίλῳ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*. deest τῷ.

Samſon miro ſtratagemate Palæſtinorum ſegetes incendit: illi perfidam feminam cum familia ſua igni comburunt. Jud. c. 14.

ritatus, ſecum ſtatuit omnes cum ea Palæſtinos vindicta perſequi. Cum autem æſtas eſſet, & ad meſſem maturæ jam eſſent fruges, captis trecentis vulpibus, & caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palæſtinorum *eas* immittit: atque ita illis periit fructuum *ſuorum* proventus. At Palæſtini, cum comperiſſent Samſonem facinoris auctorem eſſe, noſſentque quid eſſet quod eum ad hoc impulerit, *viris qui buſdam* principibus Thamnam miſſis, mulierem, quæ illi uxor fuerat, ipſiuſque cognatos vivos igni combuſſerunt, ut qui *illis* malorum *horum* cauſæ exſtiterant.

Samſon ſecurus Ætam receſſit: inde vinctus ad Palæſtinos adducitur: quorum mille aſini maxilla unus cecidit, pluresque fugavit. Jud. c. 15.

8. Cæterum Samſon, cum multos in campo Palæſtinorum occidiſſet, Ætam habitatum ibat. eſt enim petra *natura* munita in tribu Judæ. Palæſtini autem contra *totam* tribum exercitum educunt. Cum vero dicerent *tribales*, quod immerito à ſe pœnas exigerent propter Samſonis delicta, præſertim cum tributa omnia ſolverint; reſponſum eſt, ſi inſontes haberi velint, *oportet ut* Samſonem ſibi in manus traderent. Illi, à reprehenſione abeſſe volentes, *cum* tribus millibus armatorum ad rupem acceſsêre: conqueſtique de facinoribus quæ in Palæſtinos auſus fuerat, virôs *ſcilicet* qui toti Hebræorum genti potuerunt cladem inferre; dicenteſque in hoc ſe veniſſe ut comprehenſum eis *in ſupplicium* dederent, rogabant ut lubenti animo hoc ſuſtineret. Is vero, jurejurando ab illis accepto, ſe *injuriæ* nihil amplius ei facturos eſſe, quam ut hoſtibus addiceretur, è petra deſcendens ſeſe in tribulium poteſtatem permiſit: atque illi revinctum duobus funibus Palæſtinis tradendum ducebant. Cumque ad locum quendam appuliſſent, qui hodie Maxilla nuncupatur à præclaro Samſonis illic edito facinore, olim enim nomine carebat, Palæſtinis non procul *ab eo* caſtra metantibus, ſed in occurſum ejus venientibus cum gaudio & vociferatione, ac ſi *ea* quæ expetiverant *jam* feliciter confecta eſſent, *ad conſpectum illorum* Samſon, vinculis diruptis & arrepta aſini maxilla, quæ ad pedes forte jacebat, in hoſtes irruit; & maxilla illos feriens ad mille *virorum* occidit, cæteros vero metu turbatos in fugam vertit.

Samſoni, ad ſobriam mentem ſiti reducto, fontem de rupe elicuit Deus, ubi aſini maxillam forte abjecerat heros delaſſatus. Jud. c. 15.

9. Samſon autem, hanc ob rem plus juſto elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidiſſe dicebat, ſed ſuis viribus acceptum tulit quod factum fuerat; glorians alios quidem hoſtium à ſe proſtratos eſſe, alios vero illius metu in fugam conjectos. Cum autem vehementi affligeretur ſiti, ſecum cogitans ut exiguæ admodum eſſent vires humanæ, Deo omnia adſcribenda eſſe teſtatus eſt, eumque ſupplex orabat, ne propter ea quæ dixiſſet ira commotus ipſum hoſtibus *in ſupplicium* traderet, ſed ei in diſcrimen adducto auxilium præſtaret, & à malo *impendente* eximeret. Deus itaque precibus *ejus* flexus fontem à petra quadam dulcem emittit ac copioſum. unde Samſon locum iſtum Maxillam nominavit: & ad hunc uſque diem ita appellatur.

ϑεις, [z] ἄπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιστίνας μετέρχεσθαι. ϑέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τὰ ὁρῶν [a] αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, [b] ἐξαφῆκεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων· καὶ φθείρεται μὲν ὅλως αὐτοῖς ὁ καρπός. Παλαιστῖνοι δ' γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν οἱ ἐφ' ᾧ ἐποίησε, πέμψαντες τὰς ἀρχούσας εἰς [c] Θαμνὰ, τὴν γημαμένην αὐτῷ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέκαυσαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

ηʹ. Σαμψὼν δέ, πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀποκτείνας, [d] Αἰτὰν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ ἡ Ἰούδα φυλῆς. Παλαιστῖνοι δ' [e] ἐστρατόπεδον ἐπὶ τὴν Φυλήν. τῶν δ' ὑπὸ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι παρὰ τοῦ Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, Φόρους αὐτοὺς τελοῦντας· εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔφασαν, αὐτοὺς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δέ, [f] ἀνέγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχιλίοις ὁπλίταις· ὡς καταμεμψάμενοι τοῖς Παλαιστίνας αὐτῷ πεπολεμημένοις, ἄνδρας ἁπάντων τῶν ϑύει τοῖς Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον [g] δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἐκόντι τοῦθ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν φοβερώτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας [h] αὐτὸν ἐν τῇ τῶν Φυλετῶν πόλει ἐξουσίᾳ· κἀκεῖνοι, δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ γενομένων κατὰ τὸ χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν ἀφ' τοῦ Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ, πάλαι δὲ ἀνώνυμον, οὐκ [i] ἄπωϑεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν Παλαιστίνων, ἀλλ' ὑπαντώντων μετὰ χαρᾶς καὶ [k] βοῆς ὡς δὴ καλωϑημένοις εἰς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπάσαμενος ὄνου σιαγόνα ϖᾶσιν οὔσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο· καὶ παίων αὐτοὺς [l] τῇ σιαγόνι κτείνει [m] εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται παραχϑέντας.

ϑʹ. Σαμψὼν δέ, [n] μείζω ἢ χρὴ ἐπὶ τούτῳ φρονῶν, ὡς κατὰ ϑεὸν [o] σωτηρίαν ἔλεγε τοῦτο συμβεβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπήρατο τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι ἀφ' ἧς παρ' αὐτοῦ δέησ αὐχῶν. διψῶν δ' αὐτὸν ἰσχυρὰ κατασχόντος, καταγνοὺς ὡς οὐδὲν ἐστιν [p] ἀνθρώπῳ ἀρετὴ, [q] τῷ ϑεῷ πάντα προσεμαρτύρει· καὶ καθικετεύει, μηδὲν τῶν εἰρημένων [r] πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν [s] ἐγχειρῆσαι, βοηθῆσαι δὲ πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι ἐκ κακοῦ. πρὸς οὗ τὰς [t] ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ ϑεὸς, πηγὴν [v] κατά τινος πέτρας ἀνῆκεν ἡδείαν καὶ πολλήν· ὅθεν ὁ Σαμψὼν καλεῖ τὸ χωρίον Σιαγόνα, [x] καὶ μέχρι ἔτους τοῦτο λέγεται.

ι'. Με-

z Απαντας] Απαντας non agnoſcit *Vat.*

a Αὐτῶν ἐξάψας] Illud αὐτῶν inſerui ex *Vet. Interpr. Glyca*, *Zonara* & *Hamart.*

b Εξαφῆκεν] Εκαφῆκεν *Hen. Busb.* & *Zonar.* ἀφῆκεν *Glyc.* & *Hamart.*

c Θαμνὰ,] Θαμναθὰ hîc loci ſoli *Big.* (Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

d Αἰτὰν κατῴκει] Ita in *Joſephi* libris omnibus (præter *Samb.* qui habet Αἰτὰ) & in LXX. 1 *Paral.* c 4. v. 32. & 2 *Paral.* c 11. v. 6 Verum *Jud.* c. 15. in *iisdem* bis occurrit Ητὰμ; & apud *Joſephum* Antiqq. l. 8. Ἠταμὶ exſtat.

e Εστρατόπεδον] Εστρατόπευσαν *Vat.*

f Ανεγκλήτοι] Ανεπίκλητοι *Samb.* eodem ſenſu. *Zonaras* alia voce ἀναίτιοι.

g Δῶσιν αὐτοῖς] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. δώσειν *Big. Vat.* & *Baſ.*

h Αὐτὸν ἐν τῇ] Eo modo cum *Hen.* reſcribere placuit. αὐτὸν ἐν *Baſ.* & G. ἑαυτὸν ἐν *Vat.* ἑαυτὸν ἐπὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* αὐτόν τε *Busb.*

i Απωθεν] Ita *Samb.* ritu *Attico.* in *ceteris* ἄποθεν.

k Βοῆς ὡς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* βοήσεως ἐπὶ κ.

l Τῇ σιαγόνι κτείνει] Sequuti ſumus *Vat. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* Illa τῇ σιαγόνι deſunt in *Baſ.* & G. ut & αὐτὸς τῇ σιαγόνι in *Big.* & *Samb.*

m Εἰς χιλίους,] Ως χιλίους *Epiphan.* χιλίους ἀπέκτεινεν ἐν αὐτῇ *Zonar.* quem videſis, ut & *Glycam*, *Cedrenum*, & *Syncellum.*

n Μείζω] Μείζων *Samb. Big.* & *Vat.*

o Σωτηρίαν ἔλεγε] Ita *Big.* & *Samb.* σωτηρίαν in *Editis*, *Aliiſque.* Hîc loci in Samſonem injurium eſſe *Joſephum* queritur *Bochartus* in *Hieroz.* parte 1. l. 2 c. 15.

p Ανθρώπῳ ἀρετὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀνθρωπίνῳ aut ἀνθρώπῳ.

q Τῷ ϑεῷ πάντα] Τὸν ϑεὸν *Hen.*

r Πρὸς ὀργὴν λαβόντα,] Εἰς ὀργὴν *Vat.*

s Εγχειρῆσαι,] Εγχειρίσαι *Big.*

t Ικετείας] *Al.* ἱκεσίας.

v Κατά τινος πέτρας] Κατὰ τινας πέτρας malit *Schotanus*, invitis libris. *Fontem circa petram quandam de aſini maxilla ſuavem* &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi in membranis ſuis olim vidiſſet, κατὰ τινος πέτρας ἐν τῇ τινι σιαγόνι.

x Καὶ μέχρι] Equidem & fons ille etiamnum durat. *Vide* Itinerarium *Antonini*, p. 24.

ι'. Μετὰ [y] ὴ ταύτην τὴν μάχην Σαμψὼν, καταφρονῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται, κ) ἐν πύλαι τινὶ καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες ὴ τῶν [z] Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτοῦ παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς [a] περὶ τῶν πυλῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν ὴ, ὡς ἔγνω ἐπιθησομένους αὐτῷ τοῖς μηχανησαμένοις, περὶ μεσονύκτιον ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς [b] ἐνέβαλε τὰς πύλας, αὐτάς τε φλιὰς κ) μοχλοὺς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ὕλη ξύλωσις, αἴρας [c] καθώπλισεν, εἰς τὸ ὄρος [d] Χεβρῶν ὄρος φέρων κατέθηκε.

ια'. Παρέβαινε δὴ ἤδη τὰ πάτρια, κ) τὴν οἰκείαν διαίτην παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν· κ) τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακῶν γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιριζομένης περὶ τοῖς Παλαιστίνοις ἐραθείς, [e] Δαλίλης τοὔνομα, συνῆν αὐτῇ· κ) τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, [f] ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν παρὰ τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ ὴ, [g] παρὰ πότον κ) τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, [h] ἐπεχειρεῖτο μαθεῖν τινὶ τρόπῳ [i] τοσοῦτον περιοῦσαν κατ' ἀρετήν. ὁ ὴ Σαμψών· ἔτι γὰρ φρενῶν ἰσχυρὸς ἦν· ἀντιπάσσεται τὴν [k] Δαλίλαν, φάμενος· εἰ πλήμασιν ἐπὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι κ) [l] περιελεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ ὴ, τότε μὲν ἡσύχασεν· [m] ἀποσημήνασα ὴ τοῖς ἄρχουσι [n] τῶν Παλαιστίνων, ἐνήρθρωσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, κ) καθεύδοντι μεθύοντα [o] κατέδει τοῖς πλήμασιν [p] κ) τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ ὴ, ῥήξας τὰ πλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. κ) ἡ γυνὴ, συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ περὶ Σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ [q] κατ' ἀπιστίαν ἔνοιας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ [r] λέγοι τοῦθ' ἅπερ δέοιτο· ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ ὴ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν, κ) φήσαντος, [s] ἐπὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν· ἐπεὶ κ) τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἧνυσε, τρίτον ἐνυφανῶσα τὰς κόμας αὐτοῦ [t] ἐμύησεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γενομένου ἀληθὲς ἠυρίσκετο, δεομένης πλουτῶν ὁ Σαμψών· ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾶς περιπεσεῖν· χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ [v] Δαλίλᾳ, ἐμοὶ, φησὶν, ὁ Θεὸς κήδεται, κ) κατὰ τὴν ἐκείνου προνοιαν γενηθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω, παρεγυήσατο μὴ ἀποκείρειν τοῦ Θεοῦ. [x] τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν τούτης αὔξησιν κ) δαιμονιεῖ. ταῦτα μαθοῦσα, κ) ξυρήσασα τὴν κόμης αὐτὸν, [y] παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ

10. Post hanc autem pugnam Samson, Palæstinos despiciens, Gazam profectus est, & in loco meritorio diversabatur. Quod ubi Gazæorum principes intellexerunt, illuc ipsum venisse, loca ante portas insidiis occupant, ne clam se subduceret. At Samson (non enim ignorabat quæ parabantur) cum impetu irruit in portas, ipsasque, una cum postibus & repagulis & reliquo apparatu ligneo, humeris sublatas in jugum montis, qui Chebroni imminet, vectas deposuit. *Portas urbis Gazæ evellit Samson. atque in fastigium montis deportat. Jud. c. 16.*

11. Desciscebat autem *postea* à patriis moribus, * propriumque vitæ institutum in pejus mutavit consuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Cum enim mulierem quandam meretricem adamasset, nomine Dalilam, cum ea consuescebat: quique Palæstinorum rei publicæ præerant, ipsam adeuntes, pollicitationibus *magnis ei* persuadent, ut à Samsone disceret quæ causa fuerit tanti roboris, ob quod invictus esset ab hostibus. Illa vero, inter pocula & ejusmodi consuetudinem res ejus gestas admirata, arte cognoscere conabatur qua ratione usque adeo virtute excellebat. Samson autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilæ fraude eludebat, dicendo, si vinearum palmitibus, qui & adhuc contorqueri possunt, revinctus fuerit, *cæteris* omnibus fore se viribus debiliorem. At illa, tunc quidem istis contenta erat: re vero cum principibus Palæstinorum ab ea communicata, intus milites quosdam in insidiis collocavit, illumque somno vinoque obrutum palmitibus, quam arctissime potuit, constringebat, deinde experrecto indicat quosdam illi *hostium* imminere. Is autem ruptis palmitum vinculis, sese, ac si aliqui eum aggressuri essent, ad sui defensionem parabat. Cæterum mulier, Samsone cum ea crebram consuetudinem habente, ægre se ferre ajebat, quod, suæ in ipsum benevolentiæ diffisus, noluerit ei dicere quod scire quam maxime desiderat; ac si ipsa tacere nesciverit, quæ novit ei non expedire ut aliis innotescerent. Samsone autem rursus feminam fallente, *vicissimque* dicente, sibi septem funibus alligato vires esse defecturas: cum hoc etiam experta nihil profecisset, tertio is illi indicabat, ut comas ejus *licio* intexeret. Cum autem hujusce rei experimento facto, ne tum quidem verum invenerit, preces ea adhibente tandem Samson (nam necesse erat ut in calamitatem incideret) cum Dalila gratiam redintegrare volens, mei, inquit, Deus curam habet, & ejus providentia natus hanc comam alo, Deo ne detondeatur præcipiente. vires enim mihi ita aucturas esse & permansuras, ac illa augeretur & conservaretur. Cum hæc intellexisset, comamque *Samson, ritus patrios transgressus, prostibulo consuescit, cui nomen Dalila. Jud. c. 16.* *Illa Samsonem blanditiis aggreditur, ut ab eo discerat, in quo robur ejus situm erat. Jud. c. 16.*

y Δὲ ταύτην τὴν μάχην] Ita *Samb.* in *reliquis* δή.

z Γαζαίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb. Syncellus* & *Zonaras.* male in *Editis*, *Alisque* Γαζέων.

a Περὶ τῶν πυλῶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τὰς πύλας *Basil.* & *G.* phrasi vetustiori & eleganti, quæ idem valet ac ἐπὶ πύλης *Interpretum* LXXII.

b Ἐνέβαλε τὰς πύλας,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* ἐνέβη) *Samb. Vat.* & *Suida* in voce ἐνέβαλε, quam ἁρπικῶς ἐφορμᾷ interpretatur. ἀνασὰς, τὰς πύλας αὐταῖς τε φλ. *Basil.* ἀνασὰς τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλ. *Gen.* vocula σὺν sine auctoritate inserta, quæ apud optimos Auctores sæpe omissa subauditur. Cum in nonnullis *Epiphanii* libris sit, *surgens*, *eruit*, (in aliis *irruit*, *eripit*, *arripit*) *portas*, *ipsasque clausuras simul & vectes* &c. forsan legendum, ἀνασὰς, ἐρρωσθέντας πύλας, αὐταῖς τε φλ.

c Κατώπλισεν,] Vide Suidam in voce hac.

d Χεβρῶν] *Al.* Ἐβρῶν & Ἔβρων.

* *Propriumque vitæ institutum in pejus mutavit*] In *Epiphanio* lego *propriam diætam relinquebat*, i. e. *professionem continentiæ*, cui adstricti erant *Nazarei*

e Δαλίλα τοὔνομα,] Ita cum *Vet. Interpr.* Δαλάλης solummodo *Basil* & *G* Δαλίδ *Vat* Δαλιὸς *Hen.* & *Busb.* Δαληθῆς τοὔνομα *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. propter *Bibliorum Græcorum* Δαλιδά. unde & *Zonaras*, ἐρασθεὶς δὲ ἑταίρας Παλαιστῖνης Δαλιδᾶς καλουμένης.

f Ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* προσελθόντες *Basil.* &. *G.*

g Παρὰ πότον] Sic cum *Samb.* παρὰ ποτὸν καὶ τὴν τ. in *Editis*, *Alisque*. παρὰ πότον καὶ τὴν αὐτὴν *Hen.* & *Busb.*

h Ἐπεχειρεῖτο] In quinque *MSS.* ἐπεχείρησε. confer Suidam in hac voce.

i Τοσοῦτον] Ita *Basil. G Vat.* & *Epiph.* τοσοῦτον πρὸς *Big.* & *Samb.* τοσούτων κρατεῖ *Hen.* & *Busb.*

k Δαλίλαν,] *Coll. Big.* & *Voss* Δαληδάν.

l Περιελεῖσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* in cæteris περιελῆσαι.

m Ἀποσημήνασα] Vide Suidam in hoc verbo.

n Τῶν Παλαιστίνων,] Illud τῶν ex *MSS.*

o Κατέδει] Κατίδεσι *Big.* & *Samb* κατεδεῖ *Vat.*

p Κατὰ τὸ ἰσχυρότατον,] Eo fere modo ac apud *Ælianum* (in *Var. Hist.* l. 1. c. 3.) κατὰ τὸ κρατιστον.

q Κατ' ἀπιστίαν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* κατὰ πίστιν *Basil. G.* & forte *S. Ambrosius.*

r Λέγει ταῦτ'] Λέγοι *Samb.*

s Ἐπὰ κάλοις] Ἐν καλωδίοις καινοῖς &c. *S. Bibl.* ἐν ἑπτὰ καλωδίοις ἀθίκτοις *Glycas.*

t Ἐμύησεν.] Ita cum sex *MSS.* ἐμύνυσι in *Editis.*

v Δαλίλᾳ] *Coll. Big.* & *Voss.* Δαλήθῃ.

x Τὴν γὰρ ἰσχὺν] Κατὰ γὰρ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ δαιμονιεῖ τὴν ἰσχὺν εἶναί μοι.

y Παραδίδωσι] Παραδίδοῖ *Big.* & *Samb.* εἶδωσι *Hen.* & *Busb.*

z Ἀμύ-

Samſon, effoſſis oculis, in carcerem conjicitur. Jud. c. 16.

que ei *neſcienti* abraſiſſet, *protinus* cum hoſtibus prodidit, cum jam non valeret illorum incurſum propulſare: illi vero, oculis ei effoſſis, *quibuſdam* ut vinctum ducerent *ipſum* tradiderunt.

Cum ei vires pariter accapilli ſuccreviſſent, accitus ut ludibrio haberetur domum disjicit, ſeque una cum Paleſtinis in eadem ruina involvit. Jud. c. 16.

12. Procedente autem tempore cæſaries illi renaſcebatur. Cumque diem feſtum Palæſtini publicum agerent, virique principes & notæ melioris eodem in loco epularentur (domus enim erat, cujus tectum duæ ſuſtinebant columnæ) Samſon ab illis accitus in convivium adducitur, ut ei inter compotandum illuderent. Ille vero * malorum extremum eſſe exiſtimans, quod ludibrio habitus *injuriam* ulciſci non potuerit, puero à quo manu ducebatur perſuadet, dicens quod præ laſſitudine paululum requieſcere deſideraret, ut eum columnis admoveret. Ut vero eò veneret, in illas magna vi ſe impulit, & domum ſubverſis columnis dejicit, una cum tribus hominum millibus, qui omnes *ruina* oppreſſi erant, interque cæteros etiam ipſe Samſon. Et ille quidem hujuſmodi exitum habuit, cum annos viginti Iſraëlitis imperaſſet. Convenit autem, ut virum admiremur virtutis ergo & fortitudinis, pariterque ob magnanimitatem qua mortem oppetiit, & quod ad extremum uſque ſpiritum hoſtibus ſuccenſuerit. Ac quod à muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adſcribendum, quod facile cedit peccatis; ipſi vero teſtimonium *hoc* tribuendum, quod cætera egregius fuerit & virtute excellens. Ejus autem cognati ſublatum ſepelierunt cum majoribus ſuis in Saraſa *urbe* patria.

ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν [z] ἀμυ̃ναθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δ', ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν.

ιϛ'. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, [a] ἤυξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς ὄσης τοῖς Παλαισίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν δεχόντων καὶ γνωρεμωτάτων ἐν ταὐτῷ διωχυμένων· εἰκὸς δ' ἦν δύο κιόνων στηρίζειν αὐτὸ τὸ ὄροφον· ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν [b] αὐτὸν ὡδὶ τὸ πρῶτον. ὁ δὲ, δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων, τὸ μὴ δυνάσθαι ὑβριζόμενος ἀμυ̃νάσθαι, τὸ χειραγωγοῦντα παῖδα [c] πεῖσαι, [d] προσαναπαύσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν [e] ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνισθεὶς αὐτοῖς ὁλοκαταβάλλει τὸ οἴκημα, [f] ἀναλεπτύνων τῶν κιόνων, τρισχιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. καὶ τὸν μὲν [g] τοιοῦτον κατέσχε τέλος, [h] ἄρξαντος τῶν Ισραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ δι' ἣν εἰς τὸν πλοῦτον μεγαλόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι δι' πλούτων εἰς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων εἰσάπαξ ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ· μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τὸν εἰς τὰ ἄλλα παντὸς ἀρετῆς εἰσιόντα. οἱ δὲ συγγενεῖς, ἀραμένοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, θάπτουσιν ἐν [i] Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγόνων.

CAP. IX.

Quo modo, cum Eli præeſſet Iſraëlitis, Rutham in uxorem accepit Boazus, ex quo Obed Davidis avus.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς, Ηλεὶ προεστῶτος τοῦ Ισραηλιτῶν, τὴν Ρούθην γαμεῖ Βόαζος, ἐξ οὗ Ὠβήδης καὶ Δαβίδ πάππος.

XI. *Ex annonæ anguſtia in agrum Moabiticum cum Naami uxore & filiis profectus eſt Elimelechus.*

POſt Samſonis autem obitum Iſraëlitis præfuit Eli pontifex. Ejus tempore, regione ea fame valde laborante, Elimelechus oriundus Bethleemis (eſt enim urbs illa tribus Judæ) cum calamitatem tolerare non *amplius* potuerit, aſſumpta uxore Naami, filiiſque ex ea ipſi natis Chellione & Mallone, in terram Moabiticam commigrat. Cumque res ei ex animi ſententia procederent, feminas Moabiticas filiis ſuis matrimonio junxit: Chellioni quidem Orphan, Malloni vero Rutham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filiique ejus brevi poſt tempore moriuntur: atque Naamis quæ ei acciderant acerbe ferens, ſeque in *tanta* orbitate vix ſuſtinens, poſt amiſſos ſibi chariſſimos, quorum gratia patriam reliquerat, iterum in eam ſe recipiebat. audierat enim jam omnia ei bene pro-

Elimelecho mortuo Naamis cum Rutha in patriam reverſa eſt.

Μετὰ δὲ τὸν Σαμψῶνος τελευτὴν, προέστη τῶν Ισραηλιτῶν [k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτῳ [l] λιμῷ τὴν χώραν κακοπαθούσης αὐτῶν, [m] Ελιμέλεχος ὁ [n] Βηθλεέμων· ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς Ιούδα φυλῆς· ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τὸν τε γυναῖκα [o] Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονημένους, [p] Χελλίωνα καὶ [q] Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, ἄγει τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ορφὰν, [r] Ρούθην δὲ [s] Μάλλωνι. διελθόντων δὲ [t] δέκα ἐτῶν, ὅ, τε Ελιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες [v] δι' ὀλίγον τελευτῶσι· καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, [x] καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' ἣς καὶ τὸ πατρῷον ἐξεληλύθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς

[z] Αμωνακῶς] Sic *Big.* & *Samb.* ἀμεινωχ in *Editis*, *Aliiſque.*

[a] Ηυξετο ἡ κομη] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἤυξατο.

[b] Αὐτὸν] Αὐτῷ in quamplurimis *MSS.*

* *Malorum extremum eſſe exiſtimans,*] *Al.* miſeriis ſuis *illud* gravius eſſe exiſtimans, quod &c.

[c] Πεῖσθ',] Sic quinque *MSS.* *S. Ambroſ.* & *Epiphan.* ποιεῖν *Baſ. G.* & *Vat.*

[d] Προσαναπαύσασθαι] Πρὸς ἀναπαύσασθαι *Samb.*

[e] Εἰγὺς ἀγαγεῖν.] Vox εἰγὺς abeſt pleriſque *MSS.*

[f] Ανατρεπίντων] Καὶ ἀνατρεπέντων *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

[g] Τοιοῦτο] Ita *Samb.* in *reliquis* τοιοῦτον.

[h] Αρξαντος] Αρξαντα *Big. Samb.* & *Vat.*

[i] Σαρασᾷ] Σαρεατεῖ *Big.* Σαρησεῖ *Samb.*

[k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς.] Ita cum *Big. Cedreno*, *Zonara* & *Glyca.* Ηλὶ *Vat.* atque ita, vel Ηλὶς ubique *Baſ.* & *G.* Ἠλὶς paſſim *Samb.* Ἠλεὶ *Gall.* 1. Ἠλεὶς *Busb.* & *Hen.* Ἠλὶ aut Ἠλεὶ LXXII.

[l] Λιμῷ τὴν χώρας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. atque ita *Epiphan.* vel λιμοῦ τῶν χώραν καταλαβούσης αὐτῶν. nam vertit, *provinciam eorum apprehendente fame.* In *Editis*, *Aliiſque*, preſſius & ad phraſim ſacram, ἐπὶ τούτου λιμοῦ γενομένου.

[m] Ελιμέλεχος] Ita *Vat. Epiphan.* & *Cedrenus.* quod olim *Druſio* placuit. Ἀβιμέλεχος vitio in *Editis* aliiſque *Exemplaribus*, ut & apud *Theodoretum* & *Zonaram.* Eſt qui malit Αλιμέλεχος ex *Cod. Alexand. S. Bibliorum.*

[n] Βηθλείμων·] Eo modo cum *Hen.* & *Busb.* hîc loci, & cum *Editis* paulo infra, pag. ſeq. Βηθλέμων *Samb.* ut ſupra p. 284. v. 14. Βηθλεμῶν *Baſ. G.* & *Vat.* Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

[o] Νααμὶν] Ita *Baſ. G.* & plerique *MSS.* ut & *Epiphanii* Cod. *Lipſ.* Νοομὶν paſſim *Vat.* Νοεμὶν *Cedren.* & *Zon.* & omnes fere Codd. *Epiphanii.* Νωεμὶν, Νωιμεὶ, aut Νοομεὶ LXX.

[p] Χελλίωνα] Sic in *Editis* & *MSS.* Idemque in *Epiphanii* libris dicitur *Celion*, *Cellion*, aut *Cellon.* Χελαιὼν vero aut Χελεὼν in LXX.

[q] Μάλωνα,] Ita *Baſ.* & *G.* Μαλαῶνα *Big.* & *Samb.* Μαλλίωνα *Vat.* Hic ipſe Μααλὼν LXX. *Epiphanii* libris *Mallon*, *Mallion* aut *Maalon.*

[r] Ρούθην] Sic *MSS.* in *Editis* Ρυθήν.

[s] Μάλλωνι.] Ita reſcripſi ex v. 36. in *Editis* Μαλλίωνι. in pleriſque *MSS.* Μαλαῶνι aut Μελεῶνι.

[t] Δέκα ἐτῶν,] Sic *Baſ. G.* & quatuor *MSS.* διελθόντων δ' αὐτῶν καὶ δέκα ἐτῶν juxta libros omnes *Epiphanii.* διελθόντων δὲ δώδεκα ἐτῶν *Samb.* pro δωδέκα ἐτῶν, ut puto. Forſan διελθόντων δ' ὡς δέκα ἐτῶν. nam *S. Literis*, καὶ κατώκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. Juxta *Zonaram* ἐν δέκα μῆνι ἐνιαυτοῖς.

[v] Δι' ὀλίγου] Δι' ὀλίγου *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) quod communius. deſunt *Vat.*

[x] Καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν] Καὶ τὴν ὑπ' ὄψιν τῶν φ. ἐρ. οὐκ ὑπ. δι' ὧν καὶ τὸ π. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Verum *Epiphanius* arripuit, καὶ τῶν ἰδίων φιλτάτων ἐρημίαν.

λῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιθήσειν χωρεῖν. οὐκ ἐκαρτέρουν ὑπ' ἀλγηδόνος ἀπαλλαττομένας αὐτῆς αἱ νύμφαι, δὲ ἀξιωθεῖσα βιάζεσθαι συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύνατο· ἀλλ' ἐκκλιθέντων δυσαμένη γάμον δυτυχέστερον αὐτῆς ἃ διημαρτήκεσαν παισὶ [y] τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κλῆσιν, ὅπου τε τὰ πρὸς αὐτὴν ἔτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι [z] παρεκάλει, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ [a] βεβηθῆναι πρασμάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλιποῦσαν. ἡ μὲν οὖν Ορφὰ [b] μένει· τὴν δὲ Ρᾶθην μὴ πεῖσαι δυνηθεῖσαν ἀπήγαγε, κοινωνὸν παντὸς τοῦ προσιόντος γενησομένην.

β'. Ελθοῦσα δὲ Ρᾶθα μετὰ τὸν πενθερὸν εἰς τὴν [c] Βηθλεέμων, [d] Βόαζος, Ελιμελέχου συγγενὴς ὤν, [e] ξενίζει. καὶ ἡ Νααμὶς, προσαγορευόντων αὐτὴν ὀνόματι [f] τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν [g] καλεῖσθαί με· σημαίνει δὲ κατ' Εβραίων γλῶτταν Νααμὶς μὲν [h] εὐτυχίαν, [i] Μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμητὸς δὲ ὄντος ἐξῆλθε καλαμησομένη καὶ συγχώρησιν τοῦ πενθεροῦς ἡ Ρᾶθα, ὅπως τροφῆς [k] ἐπορίζειν, καὶ εἰς τὸ Βοάζου [l] τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. προσελθόμενος δὲ Βόαζος μετ' ὀλίγον, καὶ θεασάμενος τὸν κόρον, ἀνέκρινε [m] τὸν ἀγροκόμον [n] περὶ τοῦ παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἀπηλλαγμένος [o] προπεπυσμένος ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ, τοῦ περὶ τὴν πενθερὰν δίκαια καὶ μνήμης τοῦ παιδὸς αὐτῆς ᾧ συνώκησεν [p] ἀπασαμένος, καὶ δεξάμενος αὐτῆς πλείονα ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅ, τι καὶ δώσειε καὶ λαμβάνειν ἐπιτρέπει, προσάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴν διακωλύειν [q] λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ πόσιν, ὅπως σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ρᾶθα δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σταχύων· ἐπιτηρήκει δὲ αὐτὴν καὶ ἡ [r] Νααμὶς [s] ἀπομοίραν βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γιτνιῶντες· διηγεῖται δὲ αὐτῇ καὶ τὰ πρὸς τοῦ Βόαζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλοῦσα δὲ ἐκείνης ὡς συγγενοῦς ἐστι, καὶ τάχα ἂν [t] δι' εὐσέβειαν προνοήσειν αὐτῶν, ἐξῆλθε πάλιν τοῖς ἐχομένοις ἤδη καλάμης συλλογὴν σὺν τοῖς τοῦ Βόαζου θερισταῖς.

γ'. [v] Ελθὼν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ Βόαζος, ἤδη τὴν κριθὴν λελικμημένην, ὑπὸ τὸν [x] ἄλωνα ἐκάθευδε. τότε πυθομένη ἡ Νααμὶς, τεχνᾶται [y] προσκατακλίναι τὴν Ρᾶθαν αὐτῷ· καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρηστὸν [z] αὐτοῖς ὁμιλήσασαν τῷ παιδὶ· καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑποδυσομένην αὐτῷ προσὰ τοὺς πόδας. ἡ δὲ, οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγειν τοῖς ὑπὸ τοῦ κυροῦ κελευομένοις ὅσιον ἡγεῖτο, προσήνεγκε· καὶ προσυπνώσασα μὲν λανθάνει τὸν Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα. διεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμενος τὴν ἀνθρώπου προσκατακειμένης, ἀνέκρινε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης [a] τὸνομα,

3. Poſt aliquot autem dies, cum jam ventilatum eſſet hordeum, ipſe etiam Boazus in *rus ſuum* venit, & in area dormiebat. quo audito, Naamis excogitavit ut Rutham propter eum diſcumbere faceret (nam & ipſis emolumento fore *rata eſt*, modo is cum Rutha colloqueretur) mittitque *eò* puellam, ad pedes ejus dormituram. Illa vero, nam ſibi religioni eſſe ducebat ulla in re ſocrus *ſuæ* juſſis contradicere, *ad aream rectà* contendit: & in præſens quidem Boazum latuit, quod profunde dormiverat. Media autem nocte experrectus, & ſentiens mulierem ſibi accubantem, quæ ea eſſet interrogabat. * Illa vero nomen dicente, po-

Naamis cogitat ut Boazum in maritum Ruthæ conciliaret.

spereque cedere. Nurus autem ejus non patiebantur ut ab ea disjunctæ essent; neque, cum deprecaretur ne cum ea proficisci velint, *illis* persuadere potuit: sed, cum urgerent, precata eis felicius conjugium, à quo exciderant filiis suis nuptæ, aliorumque bonorum possessionem; &, quod sua ita se haberent, illic manere obsecrabat, neque patria deserta illam comitari velle in rerum *suarum* incertitudine. Et quidem Orpha illic substitit: Rutham vero, cui non persuasit, secum abduxit, cujusvis fortunæ sibi participem futuram.

2. Rutham autem, cum socru in Bethleemorum *urbem* venientem, hospitio excipit Boazus, Elimelechi cognatus. Ac Naamis, cum à civibus suo nomine appellaretur, justius, inquit, me vocaretis Maram: Hebræorum enim lingua Naamis quidem felicitatem significat, Mara vero dolorem. Messis autem tempore Rutha permissu socrus ad spicilegium faciendum egressa est, ut victus illis suppeteret, acciditque ut in Boazi fundum deveniret. At cum Boazus paulo post adesset, & conspicaretur puellam, de ea agri curatorem percontatus est. Is vero, cum antea ab ipsa omnia accepisset, domino ea declarabat. At ille, eam amore amplexus, cum ob benevolentiam erga socrum, tum quod memoriam revereretur filii ipsius cui nupta fuerat, atque ut fausta *omnia* experiretur precatus, noluit quidem eam spicis colligendis occupari, sed permisit ut sibi ipsi meteret quantum posset, ac sumeret: mandavitque villico ne eam *quidquam* sibi capere prohiberet, & ut prandium ac potum ei præberet, cum *eorundem* copiam faceret messoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reservavit socrui, eamque vespere una cum spicis ad illam apportabat; (quin & ei Naamis servaverat partem ciborum, quos vicini, multa ipsam cura dignantes, ipsi contulerant) atque socrui narrat *omnia* quæ ei Boazus dixerat. Cum vero Naamis ei indicasset quod cognatus esset, & propter pietatem forsan curam earum habiturus, sequentibus etiam diebus ad spicas legendas exivit cum Boazi ancillis.

Rutha ad spicas legendum in agros egreditur.

In Rutham Boazi benignitas.

---

y Τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι,] Ita *Big.* & *Samb.* τοῖς αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque*.

z Παρεκάλει,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* προσκαλεῖ *Baſ. G. Aliique.*

a Βεβληθῆναι] Βέλεσθαι *Vat. Big. Samb.* & *Gall.* 1.

b Μένει·] Μένει πειθθεῖσα *Big.* & *Samb.* ſuperflue.

c Βηθλεέμων,] Ita conſenſu omnium Librorum præter *Vat.* qui habet Βηθλεήμων.

d Βόαζος,] Sic paſſim *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Βόοζος in *ceteris*.

e Ξενίζει.] Δίχα) ξενία, & δίχα) ξενίαν in quibuſdam *MSS.*

f Τῶν πολιτῶν] Illa τῶν πολιτῶν abſunt *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

g Καλεῖσθαί με·] Lege καλοῖντί με. COCC.

h Εὐτυχίαν,] *Joſephum* recte interpretatum eſſe Νααμὶς & Μάρα, oſtendit *Iſ. Voſſius* contra *Hornium*, p. 362.

i Μάρα] *Big.* & *Samb.* hîc Μαρὰν & ſubinde Μαρὰ, contra *Editos* & quinque *MSS.*

k Ἐπορίζειν,] Lege ἐπορεῖζειν. COCC.

l Τυχαίως] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* Τυχίως *Baſ. G. Aliique.* Forſan τυχηρῶς, aut τυχόν.

m Ἀγροκόμον] Ita in libris omnibus. Sed cum alibi, quod ſciam, non exſtet hoc verbum, mallem ἀγροκόμον, *villicum*, ut vocem interpretatur *Philoxenus* in *Gloſſario*.

n Περὶ τοῦ παιδός.] Περὶ αὐτῆς *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

o Προπεπυσμένος] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* προπεπεισμένος in *Editis*, *Aliiſque*.

p Ἀπασασάμενος] Ἀπασασάμενος τὸν κόρον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἀπασασάμενος αὐτὸν *Hen.* & *Busb.*

q Λαμβάνειν,] Vocem λαμβάνειν non agnoſcit *Vat.*

r Νααμὶς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Νεμὶς, ut & inferius paſſim.

s Ἀπομοίραν βρωμάτων] Ἀπὸ μοίρας in *Editis*, *Aliiſque.* ἀπομοίρας *Samb.* quod placuit etiam *H. Stephano* in *Theſ. Gr.* voce πολυωρέω. ſed cùm ἀπὸ μοίρας habeat *Vat.* malui conjunctim ἀπομοίραν.

t Δι' εὐσέβειαν] Δι' ἐλεημοσύνην *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus recte.

v Ελθὼν δὲ] *Al.* ἐλθών τε.

x Ἄλωνα] Ἀλῶνα in *Editis*. diverſe tamen ἄλωνα, ἀλῶνα & ἄλωα in *MSS.*

y Προσκατακλίναι] Παρακατακλίνῃ apud *Big.* & *Samb.* προσκαταθεῖναι *Vat.* συγκατακλίνειν *Zonar.*

z Αὐτοῖς ὁμιλήσασα] *Busb.* αὐτᾷς, *ipſi ſocrique.* & mox καὶ πέμπειν. dein πείθει) pro προσήνεγκε).

a Τὄνομα,] Ita *Vat.* in *aliis* τ' ὄνομα.

* *Illa vero nomen dicente,*] *Al.* illa vero nomen edente, dicenteque ſe eſſe in illius poteſtate.

poſtulanteque tanquam dominus *ſibi* veniam concederet, tunc quidem quieſcit: mane vero priuſquam famuli ad opus expergiſcerentur, excitatam juſſit, cum quantum ferre potuit hordei cepiſſet, ſocrum adire, antequam alicui reſciſceretur ſe illic diſcubuiſſe. prudentis enim eſſe calumniam ex ejuſmodi rebus cavere, præſertim cum nihil commiſſum fuerit. Verum, inquit, de re univerſa ita conſtituetur. ipſum oportet interrogem qui me tibi genere propinquior eſt, an te conjugem velit. Si quidem annuerit, ipſum ſequeris: ſin vero recuſarit, te conjugem legitimam habebo.

Boazus cum Ruthæ cognato de ea in matrimonium ducenda agit.

4. Hæc ubi dicta ſocrui renunciaverat, bono animo eſſe cœperunt, ſpei plenæ fore ut Boazus illarum curam ſuſciperet. Atque ille jam media die deſcendens in urbem fecit ut ſenatus coiret, Ruthaque accita advocavit & propinquum: qui, cum acceſſiſſet, dixit ei; nonne Elimelechi & filiorum ejus bona poſſides? illo fatente & *addente* id ſinere leges ob propinquitatem; non igitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminiſſe oportet, ſed omnia facere ſecundum leges. muliercula enim huc venit à Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, ſi fundos retinere velis. Ille autem Boazo & mulierem & fundos cedit, quandoquidem & ipſe foret defunctorum cognatus; dicens eſſe jam ſibi uxorem & liberos. Boazus ergo ſenatum teſtificatus mulieri præcipiebat, ut accedens calceum ei ſolveret & in faciem ſpueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in matrimonium, annoque elapſo natus eſt illis infans maſculus. Hunc cum Naamis nutricarit, Obedem de conſilio mulierum nominavit, ut qui ad curam ſenectutis ejus gerendam educaretur. nam Obed Hebræorum lingua idem eſt ac ſerviens. Ex Obede autem prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David, qui regnavit, & liberis ſuis principatum reliquit uſque ad primam & viceſimam virorum ſtirpem *propagatum*. Hæc quidem neceſſe habui de Rutha narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ad qualem Davidem evexit ex hujuſmodi majoribus ortum.

Cum propinquus illi Ruthæ de jure ſuo cederet, eam Boazus ſibi in uxorem accipit.

Davidis genus.

καὶ Φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην [b] συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει· ὄρθρου δὲ, πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, προσεγείρας αὐτὴν, κελεύει, τὴν κριθῶν λαβοῦσαν ὅ, τι καὶ δύναιτο, παρεῖναι πρὸς τὴν ἐκυρὰν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκοιμημένην. Φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρον τὸ ἐπὶ τοιούτοις ὑφορᾶσθαι, καὶ μάλιστ' ἐπὶ [c] μὴ γεγονόσι. προῖεὶ μέντοι τοῦ παιδὸς ἄτω, φησὶν, ἔσεσθαι. ἐρωτᾷν τε ἔγνωκε ἐμὲ τῷ γήρει τυγχάνουσα, εἰ σὺ χρεία γαμείσθαι ἐστιν αὐτῇ. καὶ [d] λέγουσι μὲν ἀληθῆ πρὸς ἐκείνην· παρῃτημένην [e] δὲ, νόμῳ σε συνοικῆσαι ἕξομεν.

δ'. Ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ δηλώσασα θυμὸν κατέσχεν αὐτὸς, ἐν ἐλπίσι δὲ πεσοῦσαν ἔχειν αὐτῶν [f] Βόαζον. καὶ κεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας καταλθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε γερουσίαν συνῆγε, [g] καὶ μετεπεμψάμενος Ρᾶθαν, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ· καὶ παραγενομένου φησὶν, [h] Ελιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ [i] κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δὲ, συγχωρήσαντων τῶν νόμων τὴν ἀγχιστείαν· οὐκ οἶδ', φησὶν ὁ Βόαζος, [k] ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα πρὸς [l] κατ' αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ' ἥκει γυναῖον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὴ Βοάζου καὶ τὸν κλῆρον καὶ τὴν γυναῖκα [m] παραχωρεῖ, συγγενεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν [n] τετελευτηκότων· εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγων [o] αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυρομένου οὖν ὁ Βόαζος τῇ γερουσίᾳ, [p] σκέλος τὴν γαμετὴν ἐκλυσάμενος αὐτὸν προσελθοῦσαν καὶ τὸν νόμον, καὶ [q] πτύσαι εἰς τὸ πρόσωπον. [r] καὶ γενομένου τούτου, Βόαζος γαμεῖ τὴν Ρᾶθαν, καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. [s] τοῦτο ἡ Νααμὶς παθοῦσα καὶ συμβουλίαν τῶν γυναικῶν Ωβήδου καλέσαν, ὅπερ γηροκομίαν τῇ [t] αὐτῆς τραφησόμενον. Ωβήδης γὰρ καὶ δουλεύειν [v] τὸ Ἑβραίων ἑρμηνεύεται δοῦλος. Ωβήδου δὲ γίνεται Ιεσσαῖος, τούτου Δαυίδης ὁ [x] βασιλεύσας, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν [y] ἐπὶ μίαν καὶ εἰκοστὴν γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν [z] οὖν περὶ Ρᾶθαν ἀναγκαίως διηγησάμην, ἐπιδείξαι βουλόμενος τοῦ Θεοῦ δύναμιν, ὅτι τοῦτο πεφύκασιν εὐφιλόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἀπιτυχόντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ [a] Δαυίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον.

CAP. X.

De nativitate Samueli prophetæ; & ut filiorum Eli calamitatem prænunciabat.

Eli Sacerdotis filii nequiſſime ſe gerunt.

HEbræi autem, rebus eorum in deterius lapſis, rurſus bellum movent Palæſtinis, talem ob cauſam. Eli pontifici duo filii erant, Hophnis &

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τοῦ Σαμουήλου γενέσεως· καὶ ὡς προηγγέλθη τῷ Ηλεὶ υἱῶν συμφορά.

ΕΒραῖοι δὲ, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐπὶ τὰ χείρω μεταπεσόντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, [b] διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [c] Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν [d] Οφνίς τε καὶ

---

b Συγχωρεῖν,] *Epiphanius* quaſi ἐδόκει μὴ συγχωρεῖν.

c Μὴ γεγονόσι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ μάλιστ' ἐπὶ γεγονόσι, *maxime ſi non de nihilo oriantur*, ut vertit *Gelenius*.

d Λέγουσι μὲ] Θέλοντι *Hen.* & *Epiphan.* mox ἀκολουθήσειν *Vat.*

e Δὲ, νόμῳ σε συνοικῆσαι ἕξομεν.] Δ' ὃ νόμῳ συνοικήσουσαν ἕξομεν *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Big.* & *Vet. Interpr.* ᾧ νόμῳ συνοικήσουσαν ἕξομεν *Hen.* ᾧ νόμῳ συνοικῆσαν ἕξομεν *Vat.*

f Βόαζον.] Βόαζον γυναῖκα *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Big.* & *Epiphan.*

g Καὶ μεταπεμψάμενος Ρᾶθαν,] Καὶ μεταπεμψάμενος, τὴν Ρᾶθαν ἐκ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* καὶ μ. τὴν τε Ρᾶθαν ἐκ *Zonaras*.

h Ελιμελέχου] Alii ſententiam ſine interrogatione efferunt.

i Κλήρων κρατεῖς;] *Al.* κλῆρον. utrumque recte.

k Ἐξ ἡμισείας] Οὐκ ἐξ *Vat.*

l Κατ' αὐτούς. Μάλλωνος] Ita cum *Vet. Interpr.* & *MSS.* (lectionem firmante *Zonara*) niſi quod in *nonnullis* ſit Μαχλίωνος, in *aliis* Μάλωνος, in *Editis*, κατ' αὐτοῖς [κατ' αὐτοὺς *Baſ.*] μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γ.

m Παραχωρεῖ,] Παρεχώρει *Samb. Big.* & *Epiphan.*

n Τετελευτηκότων·] Τῶν τετελευτηκότων *Epiphan.*

o Αὐτῷ,] Eo modo *Baſ.* & *Samb.* in *cæteris* αὐτῶν.

p Ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ] Ita *Samb. Hen.* & *Buth.* ἐκέλευσε in *reliquis*.

q Πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον,] Sic è *MSS.* τύπτειν perperam in *Editis*. Vide *Zonaram* de ritu iſto, ut & *Bynæum* de *Calceo* Hebr. p. 328. *Lindenbrog.* in *Terentium*, p. 607. *Ramireſii de Prado* Pentecontarchum, c. 26. & *Seldenum* de ſucceſſ. ad Leges Hebr. c. 15. HUDS. Lego πτύειν, *ſpuere*. REL.

r Καὶ γενομένου τούτου,] Aut cum *Samb.* & *Big.* Γενομένου δὲ καὶ τούτου.

s Τοῦτο] *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphanius*, τοῦτο ἡ Νοεμὶς τιθεμένη καὶ συμβουλίαν τ. γ. Ὠβ. ὀνόμασεν, *i. e.* γ. τῇ αὐτῆς τ. Rectius vero *Baſ. G.* cum *Busb.* & *Hen.* quomodo & expreſſum heic typis, præter τὸ αὐτῆς pro τῇ αὐτῆς.

t Αὐτῆς] Forte ἑαυτῆς COCC.

v Τὸ δουλεύειν] Τῶν Ἑβραίων *Vat.*

x Βασιλεύσας,] Sic quinque *MSS.* & cum iſtis *Epiph.* & *Zonar.* βασιλεύς in *Vat.* & *Editis*. Vide *Syncellum* p. 175.

y Ἐπὶ μίαν καὶ εἰκοστὴν γενεὰς ἀνδρῶν.] Ἐπὶ μιᾷ καὶ εἴκοσι γενεαῖς *Vat.* HUDS. Confer Matth. 1. REL.

z Οὖν περὶ Ρᾶθαν] Ita *Vat.* τὰ μὲν οὖν καὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τὰ μὲν περὶ in *Editis*.

a Δαυίδην] Δαεῖδ *Baſ. G. Vat.* ſicut *N. T.* ſcriptoribus acceptum Δαεῖδ. Verum Δαυίδης *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* quod Hebraïco probe convenit.

b Διὰ τοιαύτην αἰτίαν.] Διὰ τὴν τ. αὐτ. *Big.* & *Samb.* ἐκ τ. τ. αὐτίας *Hen.* & *Busb.*

c Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ] Eadem heic notanda, quæ ad p. 304. v. 32.

d Οφνίς τε] Ὀφνίς τε *Hen.* & *Busb.* unde ſono duriori Ὀφνίς τε feci. Ὀφνὴς τε in *Editis*. Ὀφνῆς τε *Vat.* Ὀφνίεις τε *Big.* & *Samb.*

e Αὐ-

καὶ Φινεέσης. ὅτοι, καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρισταὶ γενόμενοι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδενὸς ἀπείχοντο παρανομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν καὶ πιμλῶ, ἃ ἦν ἐλάμβανον [c] αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ· γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ προσιουσας ὑβριζον φθορεῖς, ταῖς μὲν βίαν [f] προσφερουσες, τὰς ἢ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννιδος δ' [g] ἀδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ, τε οὖ πατὴρ [h] αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, [i] τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει· καὶ δὴ φέρει τῷ ἐσομένῳ συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παροῦσιν αὐτοῦ τῷ τε Ηλεὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, [k] παιδί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς υἱοῖς πένθος ἦγε.

β'. Βέλομαι δὲ τὰ περὶ τὸν προφήτην πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' ὕστερα τὰ περὶ τοὺς Ηλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τλιὸ δυσχρίαν [l] τῷ παντὶ τῷ λαῷ Εβραίων γιομένῳ. [m] Ελκάνης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Εφραΐμ κληρουχίας, [n] Ραμαθὼν πάλιν κατοικῶν, ἐγαμεῖ δύο γυναῖκας, Ανναν τε καὶ Φενέννναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. [o] τῷ δ' ἑτέραν, ἄτεκνον ὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένῳ δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τὸν Ελκάνα [p] εἰς Σιλὼ πάλιν θῦσαι· ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκιὴ τοῦ Θεοῦ ἐπεπήγει [q] καθὰ προεῤῥήκαμεν· καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἑωρτὴν νέμοντι μοίρας κρεῶν [r] ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Ανναν θεασαμένην τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ [s] προκαθισαμένας, εἰς δάκρυά τε προῆκεν, καὶ τὴν ἀπαιδίαν [t] αὐτῇ ὠλοφύρετο καὶ τὴν μονώσεως. καὶ τὴν πάνδρος προσαμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὸ σκηνῶμα ᾤχετο τὸν Θεὸν ἱκετεύσουσα δῶναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ [v] γιγνόμενον καθιερώσειν ὅτι [x] Διακονίαν τοῦ Θεοῦ, δίκαιαν οὖσαν ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις [y] ποιησόμενον. Διατριβούσης δ' ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον, Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο γὰρ πρὸ τοῦ σκιρῶς, ὡς παροινοῦσαν [z] ἐκέλευεν ἀπιέναι. τῆς δ' πεῖν ὕδωρ φαμένης, [a] λυπουμένῳ δ' ἐπὶ παίδων ἀποριᾳ τὸν Θεὸν ἱκετεύειν, θαῤῥεῖν [b] παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν Θεὸν καταγγέλλων.

γ'. Παραχρῆμα δ' εὐέλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, προφῶν χαίρουσα προσηνέγκατο· καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύουσ' ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμουήλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις [c] εἴποι. [d] παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς γενέσεως θύσοντες, δεκάτας τε ἔφερον. ἀναμνηθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τοῦ ὑπὲρ τῷ παιδὶ γεγενημένης, παρεδίδου [e] τῷ Ηλεὶ, ἀναπεῖσα τῷ Θεῷ προφήτῃ γενησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ πότον ὕδωρ μόνον. καὶ Σαμουήλ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος. [f] Ελκάνῃ δ' ἐκ τῆς Αννης [g] υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

Phineeſes. Illi, & in homines injurioſi & in Deum impii, ne ab ulla quidem nequitia abſtinebant. Ac alia quidem munera ut honoraria auferebant, alia vero veluti rapto ſibi vendicabant: mulieres etiam, religionis ergo ſacra adeuntes, corruptelis dedecorabant; aliis quidem vim inferentes, alias vero donis *ad ſtuprum* pellicientes. atque ita à tyrannide nihil differebat vitæ eorum conſuetudo. Itaque & pater illis ob hæc graviter irascebatur, continuo exſpectans ut Deus eos propter hæc facinora ulciſceretur, & populus ea ægerrime ferebat: ac poſtquam Deus futurum filiorum ejus cladem tam Eli quam Samuelo prophetæ etiamnum puero prædixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo nonnulla de propheta percenſere, atque ita demum ea quæ ſpectant ad Eli filios enarrare. Elcanes, vir Levita, mediæ fortunæ civis de tribu Ephraïmitide, urbem Ramatham habitans, duas uxores duxit, Annam & Phenannam. Ex hac autem liberos ſuſcepit: tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non deſtitit. Cæterum cum Elcanes unà cum uxoribus in Siluntem urbem ſacrificatum veniſſet, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, ſicut ante memoravimus) & in convivio portiones carnium uxoribus & liberis viciſſim diſtribuiſſet, Anna, ut viderat alterius liberos matri undique aſſidentes, & in lachrymas prorumpebat, & ſuam ſterilitatem & ſolitudinem deplorabat. Cumque in tanta eſſet mœſtitia ut eam conſolari non potuerit maritus, Tabernaculum adiit, Deum ſupplex orans, ut ſibi daret prolem, matremque faceret, promittens, ſe primum filium ſibi natum miniſterio divino conſecraturam eſſe, qui victu conſueto aliiſque familiari non uſurus eſſet. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante Tabernaculum ſedebat) tanquam parum ſobriam diſcedere jubebat. Illa vero dicente ſe aquam potare, contriſtatamque quod liberos non haberet, Deo ſupplicare, ipſam bono animo eſſe hortabatur, denuncians, Deum ipſi daturum eſſe filium. *Anna, ex Elcane uxoribus altera, Deo votum facit ob impetrandum filium.*

3. Tum demum bona cum ſpe ad maritum revertens, cibum læta ſumpſit: & poſtquam ſe in patriam recepiſſent, *brevi* uterum gerere cœpit, ciſque *exacto ad pariendum tempore*, natus eſt filius, quem Samuelum nominant, quaſi à Deo petitum. Itaque *ad Tabernaculum* aderant, pro puero *nato* ſacra facturi, ſimulque decimas *ex more* afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo in prophetam futurum conſecrans. Itaque & comam prolixam nutriebat, & aquam *tantum* potabat. Ac Samuelus quidem apud Tabernaculum commorabatur *ibidem* educatus. Quin & Elcanæ alii filii ex Anna, treſque filiæ progenitæ ſunt. 4. Sa- *Samuelus naſcitur, & Deo ſacratur.*

---

e Αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ·] *Al.* αὐτοῖς.

f Προσφέροντες,] Προσάγοντες *Vat.*

g Οὐδὲν ἀπέλειπεν] Οὐθὲν ἀπολιπὼν *Samb.*

h Αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις] Αὐτὸς *Idem.* αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

i Τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει·] Τόσον τὸ πλ. legiſſe videtur *Epiphan.*

k Παιδί τε ὄντι,] Ita *Big.* & *Samb.* παιδὶ τότε ὄντι, τότε φ. in *Editis.* Σαμουήλῳ τῷ παιδὶ τότε ὄντι *Vet. Interpr.* Σαμ. τῷ ἐτ. παιδὶ τότε ὄντι φανερὸν &c. *Vat.*

l Τῷ παντὶ] Ita placuit reſcribere, cum τὸν τῷ παντὶ τῷ λαῷ habeant *Baſ* & *G.* & τῷ παντὶ λαῷ *Big. Samb.* & *Vat.* παντὶ non legerat *Vet. Interpr.*

m Ελκάνης,] In *Editis*, *Busb. Hen* & *Epiphanio*, Ἐλκάνης. verum in *Samb. Big. Vat* ubique lectum Αλκάνης. nec aliter legerat *Suidas*, apud quem ſcribe, ὡς ὁ ἐν ἀρχῇ τῶν ἀ. βίβλων τῶν Βατιλειῶν Ελκανᾶ κατ' τὸ ὄνομα

n Ραμαθὼν] Ex Chaldaïco *Ramatha*, quod ab Hebræo *Ramathaim*. In *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb Vat Hen.* & *Busb.* Αρμαθαὶμ, hypertheſi nimis frequenti, ut apud LXX. *Suidam*, *Alioſque* Αρμαθαίμ.

o Τῷ δ' ἑτέραν] Τῷ δ' Ανναν *Hen.* & *Busb.*

p Εἰς Σιλὼ] *Al.* Σηλὼ, & Σιλῶ, & Σηλὼν, & Σιλῶν.

q Καθὰ προεῤῥήκαμεν·] Καθὼς in quatuor *MSS.*

r Ταῖς τε γυναιξὶ] Ταῖς γ. καὶ τ. τ. ὑ. Ανα in *MSS.*

s Προκαθισαμένας,] In quatuor *MSS.* in *Editis* προκαθησαμένας. Forte προκαθημένας legerant *Zonar.* & *Suid.* καθ' ὡς *Coll. Voſſ.*

t Αὐτῇ ὠλοφύρετο] *Al.* ἑαυτῇ.

v Γιγνόμενον] Γενησόμενον in *Editis*, *Aliiſque* contra quatuor *MSS.* & *Suidam.*

x Διακονίαν τοῦ Θεοῦ,] Ita *MSS.* Διακονίαν in *Editis* & *Suida.*

y Ποιησόμενον.] Vel ποιησόμενον cum *Busb.* (*Cocc.*) & *Hen.*

z Ἐκέλευεν ἀπιέναι.] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis*, κελεύσας.

a Λυπουμένῳ] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & quædam *Epiphanis.* in *Editis*, *Aliiſque* λυπουμένης.

b Παρεκελεύετο,] Παρεκελεύσατο *Vat.* Παρεκελεύετο *Aliis.*

c Εἴποι.] Ita (quomodo etiam correxit *Coccejus*) vel ἔπρεπε. antea ἔποιτ.

d Παρῆσαν] Ita è *Cod. Vat.* nec aliter *Samb.* & *Big.* niſi quod θύοντες pro θύσοντες habeant. παρῆσαν δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς θύσοντες, δεκάτας τε φέροντες in *Editis*, *Aliiſque.*

e Τῷ Ηλεὶ,] *Illud* τῷ ex *MSS.*

f Ελκάνῃ] Αλκάνῃ *Coll. Big.* & cum aſpiratione *Coll. Voſſ.*

g Υἱεῖς τε ἄλλοι] Ita *Vat. Big. Samb.* & *Vet Interpr.* ἄλλοι deeſt in *Editis*, *cæteriſque.* Apud *Suidam*, ὑοὶ γίνον᾽ τρεῖς καὶ θυγάτηρ. Mallem tamen ex *S. Literis* υἱεῖς τε γίνον᾽ τρεῖς καὶ δύο θυγατέρες.

Deus Samuelem alloquitur; Eliique sacerdoti iram denunciat ob flagitia filiorum.

4. Samuelus autem, anno ætatis duodecimo jam completo, prophetam agere cœpit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocavit. Ille vero, ratus à Pontifice se vocari, eum adit. Cum autem diceret Pontifex, illum à se non vocatum esse, Deus hoc ter fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur; & jam quidem, Samuele, & ego ut ante silentium egi: Deus autem est, qui te vocat. age, significa illi te præsto esse. Rursus cum Deum loquentem audivisset, orabat ut sibi oracula aperire dignaretur; se enim in ministeriis, ad quæcunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, "quoniam, inquit, ades, disce *ex me* cladem Israëlitis "imminere, majorem quam ut forte à quopiam "narrari & credi possit: immo & Eli filios una die "morituros, & pontificatum in Eleazari familiam "transiturum. Eli enim suum in filios amorem "meo cultui, illorumque commodis & rationibus "prætulit". Illa ipsa cum à propheta jurejurando extorsisset *Eli* (nam ea narrando ipsi mœrorem afferre nolebat *Samuelus*) ex eo jam certiorem interitûs filiorum exspectationem habuit. Samueli autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo prædictum irritum esse conspiceretur.

δ'. Σαμύηλ[ος] ὢ, πεπληρωκὼς ἔτ[ος] ἤδη δωδέκατον, [h] προφήτευε. καί ποτε κοιμώμενον ὀνόμασι σκάλεσεν ὁ Θεός. ὁ ὢ νομίσας ὑπὸ τ̃ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, [i] παραγίνεται πρὸς αὐτόν. ὡ φαμένω ὢ καλέσαι τ̃ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς [k] εἰς τρὶς τ̃το ποιεῖ. καὶ Ηλεὶ [l] διαναθεὶς φησὶ πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμύηλε, σιγὴν [m] ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμηνε πρὸς αὐτόν, ὅτι προσχάνω. καὶ τ̃ Θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἐξίου λαλεῖν ἐπὶ τοῖς [n] χρωμένοις, ὡ γὰρ ὑστερήσειν αὐτὸν [o] ἐφ' οἷς ἂν βελήσθε ἀρχωνίας. καὶ ὁ Θεὸς, "ἐπεὶ, φησὶ, πα"ρατυχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ισραηλίτας ἐσομέ"νην, λόγου μείζονα καὶ πίστεως τοῖς προπατυχασιν· "ἡ τοὺς Ηλεὶ ὢ παῖδας ἡμέρα μιᾷ τεθνηξόμενους, καὶ "τῷ ἱερωσύνῳ μετελθυσμένῳ εἰς τὸν Ελεαζάρου οἶ"κον. Ηλεὶ γὰρ τ̃ ἐμοῦ θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς "καὶ προσῆκε τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε". ταῦτα [p] βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὖτις τ̃ προφήτου [q] Ηλεί· ὡ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων· ἐπὶ μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τ̃ τέκνων ἀπωλείας. Σαμύηλος δ' ἠύξετο [r] ἐπὶ πλεῖον ἡ δόξα, πάντων ὧν [s] προεφήτευεν ἀληθινῶν [t] βλεπομένων.

CAP. XI.

Narrantur quæ Eli filiis, arcæ, populoque acciderunt; utque Eli miserabili fine vitam claudit.

Palæstini Hebræos fundunt fugantque.

ITaque per idem tempus Palæstini bello Israëlitarum populo illato, castra posuerunt apud urbem Aphecam. Cum autem brevi *illos* exspectarent Israëlitæ, die sequenti congressi sunt, victoriamque reportant Palæstini: & Hebræorum quidem quatuor circiter millia perimunt, reliquam vero multitudinem in castra persequuntur.

Alteram eis cladem inferunt & arcam capiunt.

2. Quamobrem Hebræi, de rerum summa solliciti, mittunt ad Senatum atque Pontificem qui arcam Dei in *castra* afferri postularent, ut ea inter illos versante in aciem instructi hostes superent: ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreverat, majorem esse arca, propter quem contigit ut ipsa esset veneranda. Aderat igitur arca, simulque duo Eli filii, accepto à patre mandato, ut, si illos arca capta vivere non piguerit, in ipsius non audeant venire conspectum. Phineesis autem tunc sacerdotio fungebatur, pater id propter senectutem concedente. Hebræis itaque magna accrescit fiducia, ac si ex arca advecta hostibus forent superiores. Contra autem hostes, animis consternati sunt, metuentes ne arcæ præsentia Israëlitis præsidio esset. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exspectabant. Sed cum manus conseruerunt, victoria, quam sperabant Hebræi, à Palæstinis stetit: atque cladem, quam isti timore defugiebant, cum paterentur Hebræi, cognoverunt quod frustra in arca fiduciam reposuerint. etenim statim ac pugna cum hostibus erat commissa, in fugam versi sunt, & *viros* ad triginta millia desiderarunt, inter quos &

ΚΕΦ. ια'.

Δηλῶται τὰ κ̃ τὸν Ηλεὶ υἱὸς, τὴν κιβωτὸν, καὶ τ̃ λαὸν συμβάντα· κ̃ ὡς ὁ μὲν Ηλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ προεπιπτ.

Κατὰ τ̃τον δὴ τ̃ καιρὸν [v] Παλαισῖνοι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας, [x] στρατοπεδεύοντας κ̃ πλησίον [y] Αφεκάν. δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τ̃ Ισραηλιτῶν, συνῆσαν εἰς τὴν ἐχομένην, κ̃ νικῶσιν οἱ Παλαισῖνοι· κ̃ κτείνουσι μὲν τ̃ Εβραίων εἰς [z] τετρακισχιλίους, τὸ ὢ λοιπὸν πᾶν[ος] συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Δείσαντες ὢ πρὸ τ̃ ὅλων οἱ Εβραῖοι πέμπουσιν εἰς τὴν γερουσίαν κ̃ [a] τ̃ ἀρχιερέα, τὴν κιβωτὸν ἐκ Θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς σωθησόμενοι κρατῶσι τ̃ πολεμίων· ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τ̃ κιβωτὸν, δι' ὃν καὶ τ̃τῃ [b] ἐν τιμῇ σωέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ ἐκ ἀρχιερέως υἱεῖς, ἐκ πατρὸς αὐτοῖς ἐπισταλέν[ος], εἰ ληφθείσης τ̃ κιβωτοῦ ζῆν [c] ἐθελήσουσιν, εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ σωαγωνίσθαι. Φινεεσης ὢ ἤδη κ̃ ἱερατεῖ, τ̃ πατρὸς αὐτῷ σωκεχωρηκότ[ος] διὰ τὸ γῆρας. θαρσοῦς οὖν ἐπιγίνε[ται] πολὺ τοῖς Εβραίοις, ὡς διὰ τ̃ ἀφιξιν τ̃ κιβωτοῦ πεπεισμένοις τ̃ πολεμίων. [d] καταπληττόντ[ο] ὢ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τ̃ κιβωτοῦ τοῖς Ισραηλίταις. τῇς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίας οὐχ ὁμοίως ἀπήντησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τὸ μὲν ἤλπιζον νίκην Εβραῖοι, τ̃ Παλαισίνων αὖτη γίνεται· τὸ δ' ἐφοβοῦντο ἦσαν ὅτι, ταύτῃ Εβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς ματαίως [e] ἐπὶ τὴν κιβωτὸν πεθαρρηκότες. ἐτράπησάν τε γὰρ [f] εὐθὺς εἰς φυγὴν ἐλθόντες τ̃ πολεμίων, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ

[b] Προεφήτευε.] Προεφήτευτε *Busb. Hen. Zon. & Suid.*
[i] Παραγίνε[ται].] Παραγίνε[το] *Suid.*
[k] Εἰς τρὶς] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Suid.* εἰς τρεῖς in *Editis.* κ̃ τ̃το τρὶς πεποίηκε *Busb. & Hen.*
[l] Διαναθεὶς] Διυπνισθεὶς *Big. Samb. & Vat.* (διυπνισθεὶς *Coll. Voss.*) Διεγερθεὶς *Suid.*
[m] Ως κ̃ τὸ πρὶν ἦγον] Ως κ̃ πρὶν ἔτ' ἦγον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*
[n] Χρωμένοις,] Forte ἀνερωμένοις. COCC.
[o] Εφ' οἷς] Εφ' οἷς ἂν θελήσητε Διοικήσεως *Suid.* v. Σαμυήλ.
[p] Βιαστάμεν[ος] *Coll. Voss.* βιαταμένοις.
[q] Ηλεί] Ita *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb. & Vat.* in *Editis*, *Aliisque* desunt Ηλεὶ & μᾶλλον.
[r] Επὶ πλεῖον] Επὶ πλέον in quatuor *MSS.*
[s] Προεφήτευεν] *Al.* προεφήτευσεν.
[t] Βλεπομένων.] Φαινομένων *Vat.*
[v] Παλαισῖνοι] Καὶ Παλαισῖνοι *Vat.*
[x] Στρατοπεδεύοντας] Εστρατοπεδεύοντο *Vat.*
[y] Αφεκάν.] Ita cum *Big.* (& *Coll. Voss.*) præsertim cum hanc urbem *Aphec* appellent *S. Litera* in *Jos.* c. 13. v. 15. & 1 *Sam.* c. 4 v. 1. Εβεκὰ *Samb.* Αμφεκὰν in *Editis*, *Aliisque.* ab Αφεκὰ, ut *Ambabaia* ab Ἀββαβαῖα Syrorum. *Amphec* extat in *Epiphanio.*
[z] Τετρακισχιλίους,] Τελεχιλίους legerat *Vet. Interpr.*
[a] Τὸν ἀρχιερέα,] Τὰς ἀρχιερέας *Idem.*
[b] Εν τιμῇ] Illa οὐ τιμῇ habuimus *Big. Samb. & Gall.* 1.
[c] Εθελήσουσιν,] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ σωαγωνίζ *Vat.* ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ σωαγωνίζ *Bas. G. Aliique.*
[d] Καταπλήττοντο] Ita *Big. & Samb.* καὶ καταπλήττοντο *Aliis.*
[e] Επὶ τὴν κιβωτὸν] Επὶ τῇ κιβωτῷ *Big. Samb. & Vat.*
[f] Εὐθὺς] *Coll. Voss.* αὖθις.

g Σι-

καὶ οἱ ἐξ ἀρχιερέως υἱεῖς · ἡ τε κιβωτὸς ἤχετο πρὸς τῶν πολεμίων.

γ'. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν [g] Σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ· Βενιαμίτης [h] γάρ αὐτοῖς τις ἀγγέλου ἀφικνεῖται νεανίας, διαπεπληγὼς τῷ γεγονότι· πένθους δὲ ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπράχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατ' αὐτὸν μαχῇ, ῥᾴων ἦν ἐπί τε τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι πρὸς τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ περὶ τὴν προσδοκίαν συμπτώματα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἁλῶναι πρὸς τῶν πολεμίων, ἅμα τῷ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὸν προαγγεῖλαι βιαίως ἐκπεσεῖν πρὸς τῆς θρόνου πεσόντα, ἐκτὸς καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα ; καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνήσκει δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου [i] παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς δυσχρίᾳ. κύουσα [k] μὲν αὐτῇ προσῆλθε τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. πίπτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσασαν [l] Ιωχάβηλ προσηγόρευσαν · σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα · λέγει τὴν προσοῦσαν [m] δύσκλειαν τότε τῷ στρατῷ.

ε'. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ηλεὶ, [n] Ιθαμάρου τοῦ ἑτέρου τῶν Ααρῶνος υἱῶν οἰκίας · ἡ γὰρ Ελεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον [o] ἱερατεῖον, παρὰ πατρὸς διαδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκείνος τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν [p] Αβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ [q] Βυκὶ [r] τέκνωμα αὐτὸς αὐτὴν καταλειπεν αὐτῷ, παρ' οὗ διεδέξατο [s] Οζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ηλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐπεὶ οὐ νῦν ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς τοῦ Σολομῶνος βασιλείας κυρῶν. τότε δὲ οἱ Ελεαζάρου πάλιν αὐτὴν [t] ἀπέλαβον.

Pontificis filii occubuerunt: arca item in hostium potestatem redacta est.

3. Cum autem fama hujusce cladis atque arcæ captivitatis apud Siluntinos percrebresceret (nam illis nuncius venerat juvenis quidam Benjamita qui prælio interfuerat) tota civitas luctu repleta est. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram sublimis in sella sedebat) audito ejulatu suspicatus *id quod res erat*, novi aliquid *mali* suis accidisse, accersitoque juvene simul ac cognoverat eventum prælii, lenius ferebat filiorum cædem, & quæ una nunciata erant de exercitus strage, ut qui præsciverat à Deo quod futurum erat, & prædixerat. maxime enim *nos* afficiunt mala quæ præter exspectationem cadunt. Ut verò etiam arcam in hostium manus venisse acceperat, ex rei adeo insperatæ nuncio cum valde indoluisset, è solio delapsus animam exhalavit, annos natus octo & nonaginta, atque per horum quadraginta imperio *summo* potitus. XII. *Eli, delato ad se mali nuncio, animam exspirat.*

4. Eadem vero die & Phinees filii *ejus* conjux defuncta est, quod vivere non sustinuerit post mariti infortunium. ipsi quidem, cum gravida esset, & *partui non adeo vicina*, nunciata erat viri *sui* clades: puerum vero septimestrem enititur, ipsumque, utpote vitalem, Jochaben nominarunt (nomen autem *istud* infamiam significat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus. *Phinees uxor, ex interitu mariti partus doloribus correpta, moritur.*

5. Primus autem *hic* Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit: nam ante in Eleazari domo fuit sacerdotium, dignitate à patre ad filium transmissa; atque ille Phinees filio suo tradidit; post quem Abiezeres filius ejus, sumptum honorem, filio suo, cui nomen erat Bocci, reliquit; à quo eum accepit Ozis filius ejus; post quem Eli, de quo nunc *nobis* facta est narratio, sacerdotium habuit, ut & stirps ejus usque ad tempora regni Solomonis. tunc enim Eleazari posteri id recuperarunt. *Pontificatus ex una familia in aliam transfertur.*

Τέλος τῆς βίβλου πέμπτης. *Finis Libri quinti.*

[g] Σιλὼ,] Σιλὼν *Vat.* Σηλῶ *Samb.* Vide p. 287. v. 44.
[h] Γάρ αὐτοῖς] Γάρ τις αὐτοῖς ἀνὴρ *Samb.*
[i] Παιδὸς γυνὴ,] Τοῦ παιδὸς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *amb.*
[k] Μὲν αὐτῇ προσηλθε] Γὰρ αὐτῇ *Samb.*
[l] Ιωχάβηλ προσηγόρευσαν] Ιοχαβὲλ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Οχάμηλ *Vat.*
[m] Δύσκλειαν] Δυσκολίαν *Big.* & *Samb.*
[n] Ιθαμάρου] Sic *Big.* (*Coll. Voss*) & *Samb.* Ιθάμαρ δὲ ἐτ. in *Editis.* Ιθαμάρου ἑτέρου *Vat.*
[o] Ιερᾶτο,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* qui mox habet παῖδες. ἱερᾶτο à typis.
[p] Αβιεζέρης] *Abiezer* hîc, depravatis, ut fieri amat, ex Græcorum Latinorumque scriptione Orientalium nominibus, est *Abishua*, *Boccias Bucci*, *Ozi Uzzi*, qui omnes in posteris Phinees recensentur, 1 *Paralip.* c. 6. v. 51. *Seldenus* de *Succ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 2.
[q] Βυκὶ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. In *Editis* Βόκκι. in *Vat.* Βολκί. utrumque forsan pro (quod & vult *Cocceius*) Βόκκι.
[r] Τέκνωμα αὐτὸς] Τέκνωμα αὐτῷ κατέλειπεν. π. *Samb.* (*Coll. Voss*) & *Vat.* αὐτὸς αὐτῷ κατέλειπεν *Epiphan.*
[s] Οζις] Οζις *Big.* & *Samb.*
[t] Απέλαβον.] Απέλαβον λόγοισι *Vat.* ἀπέλαβον. Περιέχει ὁ λόγος χρόνον ἐτῶν υος. *Busb.* & *Hen.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗ͂ ΕΚΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *CLades Palæſtinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: & quo modo eam remiſerunt ad Hebræos.*
2. *Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.*
3. *Ut Samuelus, propter ſenectutem rebus adminiſtrandis parum idoneus, curam earum filiis ſuis commiſit.*
4. *Ut populus, cum illi in principatu male ſe gererent, ira incitatus Regem petiit.*
5. *Samuelo ab iis mota indignatio; iſque Regem eis deſignat, Saulum nomine, Deo ita jubente.*
6. *Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.*
7. *Ut Palæſtini, rurſus Hebræos armis aggreſſi, ab iis debellantur.*
8. *Saulus cum Ammanitis bellum gerit, deque iis victoriam reportat.*
9. *Quod, cum Saulus prophetæ mandata tranſgrederetur, Samuelus clam alium creat Regem, Davidem nomine, ex juſſu Dei.*
10. *Quomodo novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, Palæſtini ſuſceperunt.*
11. *Singulare certamen Davidis cum Goliatho, viro Palæſtinorum fortiſſimo: atque Goliathi peremptio, & Palæſtinorum ſtrages.*
12. *Ut Saulus, fortitudinem Davidis admiratus, filiam ei in matrimonium collocavit.*
13. *Quod poſtea Rex, cum Davidem in ſua poteſtate haberet, ad eum perimendum ſe accinxit.*
14. *Ut aliquoties Davides, à Saulo in vitæ diſcrimen adductus, ſalvus effugit: bis tamen Saulo, cum perdere poſſet, pepercit.*
15. *Hebræi, cum Palæſtini in eos bellum moverent, prælio victi ſunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.*

α'. Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τ῀ς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τ῀ Θεο῀, διὰ τ῀ αἰχμαλωτισθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον [b]ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

β'. Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτούς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν τ῀ προφήτου.

γ'. Ὡς Σαμουήλου, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν.

δ'. Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τ῀ ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλέα.

ε'. Σαμουήλου πρὸς τὸ τοῦτο ἀγανάκτησις. καὶ βασιλέως αὐτοῖς [c]ἀποδειξις, Σαούλου τ῀νομα, κελεύσαντος τ῀ Θεο῀.

ς'. Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ [d]τ῀ πολεμίων.

ζ'. Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

η'. Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας [e]πόλεμοι καὶ νίκη.

θ'. Ὅτι ἀθετήσαντος Σαούλου τὰς ἐντολὰς τ῀ προφήτου, Σαμουήλου ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδου ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν Θεο῀.

ι'. Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ὅτι [f]Σαούλου βασιλεύοντος.

ια'. Μονομαχία Δαυίδου τότε πρὸς Γολίαθον, τ῀ ἄριστον τῶν Παλαιστίνων· καὶ ἀναίρεσις τ῀ Γολιάθου, καὶ ἧττα τῶν Παλαιστίνων.

ιβ'. Ὡς θαυμάσας τ῀ Δαυίδου τ῀ ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα [g]Σαούλου.

ιγ'. Ὅτι μὴ ταῦτα [h]ὑπ' αὐτοῦ τ῀ Δαυίδου γινόμενον ἐβασάνισεν ἀποκτεῖναι.

ιδ'. Ὡς πολλάκις καὶ Δαυίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ Σαούλου διέφυγε· καὶ Σαούλου, δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἐφείσατο.

ιε'. Ὡς στρατευσαμένων Παλαιστίνων ὅτι τοὺς Ἑβραίους ἡττήσαντο οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαούλου ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

a Τῇ ἕκτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ.
b Ἀπέπεμψαν] Ἔπεμψαν *Samb.* in reliquis convenit cum *Edit. Baſ.* Verum hæc ſummaria paulo contractiora exhibet *Gen.*
c Ἀποδειξις,] *Coll. Voſſ.* ἀνάδειξις.
d Τῶν πολεμίων.] Addunt *Coll. Voſſ.* & *Big.* καὶ τ῀ πόλεως.
e Πόλεμοι] *Coll. Voſſ.* πόλεμος.
f Σαούλου βασιλεύοντος.] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Σαμουήλου προφητεύοντος.
g Σαούλου] Ponunt hoc in prioribus poſt θαυμάσας *Coll. Big.* & *Voſſ.*
h Ὑπ' αὐτῷ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ὑποπτον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λϐ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEXTUS.

Qui continet tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπεπέμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὴ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἄζωτον κομίσαντες πόλιν, καὶ θεὸν τὸν αὐτῶν Θεὸν, ὥσπερ τι λάφυρον, [b] Δάγωνά τε ἔτος καλοῦσι, πλέασι. τῇ δὲ ὑπαύριον πάντες, ὡς τὴν τὰ ἡμέρας δεχομένην εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσωσι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὑπιτυγχάνουσιν αὐτῷ τῷ προτόνῳ τὴν κιβωτόν· ἔκειτο γὰρ [c] ἐκπεπτωκὼς τὰ βάσεως, ἐφ' ἧς ἐτύγχανε διεπλέκ. καὶ βαστάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ὅπου πρότερον, δυσφορήσαντες ὅτι τῷ γεγονότι. πολλάκις δὲ φοιτῶντες ταῦτα τὸν [d] Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅπερ ἔφασαν προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν χαμαὶ κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον [e] ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν Ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν [f] τὸ θεῖον καὶ [g] νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ [h] δυσεντερίας, πάθος χαλεπὸν καὶ [i] τὴν ἀναίρεσιν ὀξυπότμῳ ἐπιφέρον, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες [k] ἐξεμοῦντες διαβεβρωμένα καὶ πανοίκιος ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὑπὸ τῆς χώρας μυῶν πλῆθος, ἀνελθὸν [l] ἀπὸ τῆς γῆς, κατέβλαψε· μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ Ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, σωῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ [m] ταύτας αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκλιν καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν [n] οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυῖαν. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτοὺς [o] δέ-

CAP. I.

Clades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam; & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.

CUM autem Palæstini arcam Hebræorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in urbem Azotum eam deportarunt; &, ut *eximium* quiddam è manubiis, juxta Deum suum collocant: is autem Dagon appellabatur. Postridie vero cuncti in fanum prima luce ingredientes, ut Deum suum adorarent, eum invenerunt hunc ipsum honorem arcæ præstantem: humi enim jacebat, basi prolapsus, cui perpetuo insistebat. eum itaque sublatum in eandem restituunt, ægerrime ferentes id quod acciderat. Cumque sæpius ad Dagona accederent, pariterque eum ante arcam adorantis specie projectum reperirent, in magna erant anxietate animisque perturbati. Tum denique in Azotiorum urbem & regionem diram immisit Deus vastationem & morbum. Moriebantur enim intestinorum torminibus, gravi malo & necem acerbissimam inferente, viscera, priusquam anima ipsis per mortem convenienter solverctur corpore, egerentes, exesa & modis omnibus à morbo corrupta evomendo. Quicquid autem in provincia erat mures innumeri è terra exorti graviter læserunt, nec stirpibus nec fructibus parcentes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec amplius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in causa esse quod tam gravia paterentur, atque victoriam arcæque captivitatem sibi in damnum cessisse. Miserunt igitur ad Ascalonitas, obsecrantes ut eam ad se reciperent. Illis autem non ingrata

Dagon, Azotiorum deus, ante arcam prosternitur. 1 *Reg. c.* 5.

Palæstini plagis percutiuntur.

Azotii malis vexa-

---

a Χρόνων ἐτῶν λϐ'.] Ita *Samb. Big.* & *Coll. Voss.* numerumque defendit *Vossius* in *Chronol S.* c. 5.

b Δαγὼν δὲ ἔτος.] Hunc specie hominis, in piscem ab umbilico desinentis, super Deos reliquos gens maritima venerabatur. HUDS. Conf. De bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. Δαγὼν τὸ ξόανον· SPANH.

c Ἐκπεπτωκὼς] Ἀπ' αὐτῆς ἀποπεπτωκὼς τὰ β. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

d Δαγῶνα] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* Δαγών.

e Ἀπέσκηψεν] Ἐπέσκηψεν *Vat.* ἐνέσκηψεν *Hen.* & *Busb.* quod forsan à *Josepho*

f Τὸ Θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] Καὶ νόσον τὸ θεῖον *Vat.*

g Νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] De hac clade, de bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. σπτόμβοι δὲ τὰ κρυπτὰ τοῦ σώματος, καὶ δι' αὐτῶν τὰ σπλάγχνα. SPANH.

h Δυσεντερίας,] Vide *Theodoretum*, tom. 1. p. 236.

i Τὴν ἀναίρεσιν ὀξυπότμῳ] *Epiphanius* legerat πρὶν ἢ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυπότμῳ αὐτῆς ἐπιφέρειν, πρὶν ἢ τὴν ψ.

k Ἐξεμοῦντες] Ἐξέμων *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* 1. & *Epiphan.* in *reliquis* cum *Hesychio* & *Glyca* ἐξεμοῦντες.

l Ἀπὸ τῆς γῆς,] Ex τῆς γ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

m Ταύτας αὐτοῖς ἀναχεῖν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ταύτης in *Editis*, *Alisque*.

n Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ] Οὐκ ἐπὶ χρηστῷ γενομένῳ *Vat.* οὐκ ἐ. ἀγ. γενομένῳ *Big.* & *Samb.*

o Δέχεσθαι.] Δέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Vide *Zonaram.*

p Αὐ-

ti arcam ad Aſcalonitas transferunt, atque illi ad alios eam deportant. 1 *Reg. c.* 5.

grata accidit hæc ſupplicatio: quamobrem iis non ægre quidem concedunt quod petierunt. Cum vero arcam ſumpſiſſent, eadem ipſis mala ingrueBant: Azotiorum enim calamitates una cum arca importatæ erant iis, qui eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Aſcalonitæ. neque vero apud illos permanſit: nam cum & ipſi ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt urbes. Atque in hunc modum quinque Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca; à qualibet, ideo quod ad ipſas veniſſet, tributi vice exigens ea quæ paſſæ ſunt.

Palæſtini de remittenda arca conſultant. 1 *Reg. c.* 6.

2. Cum hiſce autem ſuppliciis pæne conficerentur quotquot iis affecti erant, quique de iſtis audierant illorum exemplo moniti eſſent, ne arcæ præſentiam emerent tanta mercede & vectigali, tandem quæſiverunt qua arte & via ab ea ſemet expedirent. Et cum conveniſſent quinque civitatum principes, Gittæ & Accaronis & Aſcalonis, itemque Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum quidem illis viſum eſt, ad ſuos remittendam eſſe arcam, quaſi palam eſſet Deum ejus ſuſcepiſſe vindictam, atque ideo calamitates cum ea in ipſos invaſiſſe, ſimulque in urbes eorum ingreſſas eſſe. Erant autem qui dicerent, hoc quidem nequaquam faciendum eſſe, fallique *eos* qui malorum cauſam illi acceptam ferrent. non enim tantam ei poteſtatem eſſe & vim; neque ſi ejus curam habuiſſet Deus, in hominum manus veniſſet. Cæterum monebant ut quieſcerent, & quicquid acciderat æquo animo ferrent, cogitantes non aliam eſſe eorundem cauſam quam ipſam rerum naturam; quæ & corporibus & terræ & plantis & omnibus mortali concretione ſatis, certis temporum vicibus, hujuſmodi mutationes affert. Prædictas autem ſententias vincit iſtorum virorum conſilium, qui & antea crediti ſunt intelligentia & prudentia præcellere, & tunc maxime viſi ſunt accommodate dicere ad præſens negotium; qui neque *ita inanem* remittendam eſſe arcam cenſuerunt, neque retinendam: ſed quinque *podicum* ſimulachra aurea pro unaquaque civitatum quaſi munus Deo conſecranda, quod eorum ſaluti proſpexerit, & vitam illis conſervarit, cum ex ea malis depellerentur, quibus reſiſtere non poterant. Quin & totidem numero mures aureos conflari *curarunt*, iis ſimiles qui regionem eorum populati ſunt atque vaſtarunt. Deinde hiſce in loculum incluſis, & ſuper arcam collocatis, currum novum ei fabricari *voluerunt*: vacciſque fœtis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi & cuſtodiri, ne matribus, eas ſequendo, impedimento forent; eorum autem deſiderio *illæ* quam ocyſſime redirent. Cum vero illas arcam vehentes in trivium abegiſſent, ibi relinquendas eſſe *juſſerunt*, facta eis poteſtate abeundi quò velint. Et ſi quidem Hebræos verſus pergerent, & in illorum regionem conſcenderent, eſſet ut exiſtimarent arcam illis malorum cauſam exſtitiſſe; ſin vero aliò deflecterent, illam perſequendam eſſe di-

Multis cum muneribus vehiculo imponitur, cui boves fœtæ adjunguntur inclusis domi vitulis.

χεαχ. τοῖς ᾗ οὐκ ἀηδὴς ἡ τ. Αζωτίων δέησις ωεροέπεσεν· ἀλλ' ὑπινεύσι μὲν αὐτοῖς τὴν χαριν. λαβόντες ᾗ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέχουσιν. συνεξεκόμισε γὰρ [p] αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων ἡ κιβωτὸς πᾶσι ωεὸς τὰς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένας. ϗ ωεὸς ἄλλας παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν Ασκαλωνῖται. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις· νοσοῦσι γὰρ τ αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, ωρὸς τὰς ἐχομένας ἀπολύουσι πόλεις. ϗ τέτον [q] ωεριερχεῖ τ τρόπον τὰ πέντε τ Παλαιστίνων πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσωερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης ἕ [r] ωρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔ-ωασχον.

Β'. Απειρηκότες ᾗ τοῖς κακοῖς οἱ ωεωεραμένοι, ϗ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλία [s] γινόμενοι, ἔ μὴ ωροσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν ωοτε ωρὸς αὐτὰς ὑωὸ τοιούτῳ μισθῷ ϗ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν ϗ τρόπον ἀωαλλαγῆς αὐτῆς. ϗ συνελθόντες οἱ ἐκ τ πέντε πόλεων ἄρχοντες, [t] Γίτθης [v] ϗ Ακκάρων ϗ Ασκάλωνος, [x] ἔτι ᾗ Γάζης ϗ Αζώτου, ἐσκόουν τί δεῖ ωοιεῖν. ϗ τὸ μὲν ωρῶτον ἐδόκει, τὴν κιβωτὸν ἀωοωέμωειν τοῖς οἰκείοις, ὡς [y] ὑωερδικουμένους αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, ϗ συνωεπόμενον αὐτῇ Δι' ὃν τ δεινῶν, ϗ [z] συνεισβαλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν ᾗ οἱ λέγοντες, [a] τοῦτο μὲν μὴ ωοιεῖν, μηδ' ἐξαωατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τ κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ὁ γὰρ τοιοῦτον εἶναι τὴν δύναμιν [b] αὐτῆ ϗ τὴν ἰσχύν· ὁ γὰρ ἂν ωοτ' αὐτῆς [c] κηδομένης Θεὸς ὑωέχειρον ἀνθρώωοις γένεσθαι. ἡσυχάζειν ᾗ ϗ ωᾶσιν ἔχειν ὑωὲρ τοῖς συμβεβηκόσι ωαρ' νοῦν, αἰτίαν τέτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν Φύσιν· ἣ ϗ σώμασι ϗ γῇ ϗ Φυτοῖς ϗ ωᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι, κατὰ χρόνων ωερίοδους, ωίπτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ ᾗ τὰς ωροειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔν τε τοῖς ἐωάνω χρόνοις συνέσει ϗ Φρονήσει [d] Διαφέρειν ωεωισμένων συμβουλία, ϗ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμοζόντως λέγειν τοῖς ωαροῦσιν, οἳ μήτ' ἀωοωέμωειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν· ἀλλὰ ωάντε μὲν ἀνδριάντας ὑωὲρ ἑκάστης ωόλεως χρυσέας ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ χαριστήριον, ὅτι ωεφεύγησεν αὐτῶν τ σωτηρίας, ϗ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ [e] διοικουμένους ἐξ αὐτὰ ωαθήματιν, οἷς οὐκέτι [f] ἀντιβλέψαι· [g] τοσέτους ᾗ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν ϗ Διαφθείραι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔωειτα [h] βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὰς, ϗ θέντας ἐωὶ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι· ϗ βόας ὑωοζεύξαντας λεπτόκους, τὰς μὲν [i] δαμάλεις ἐγκλεῖσαι ϗ κατασχεῖν, μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐωόμενας γένωνται, ωόθῳ δ' αὐτῶν ὀχυτέρας [k] ωοιῶνται τὴν ωορείαν. ἐκείνας δ' [l] ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ἐωὶ τρισσὰς καταλιωεῖν, αὐτῆς [m] ὑωοτρέψαντας ἢ βάλονται τ ὁδῶν ἀωελθεῖν. κἂν μὲν τὴν Εβραίων ἀωίωσιν, ϗ τὴν τέτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑωολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν [n] τ κακῶν· ἂν ᾗ ἄλλην ωράωωνται, [o] μεταδιώξομεν

[p] Αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων] *Al.* αὐτῇ & αὖτη. & mox inferius αὐτὰς.
[q] Περιέρχε] τ τρόωον] Εκπεριέρχε] *Big. Samb. & Vat.*
[r] Πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν,] Παρ' αὐτὰς *Vat.*
[s] Γιόμβροι,] Γεόμβροι *Samb.*
[t] Γίτθης] Γιτθῶν Ant. Jud. lib. XIV. c. 15. §. 10. & de bell. Jud. lib. I. c. 17. §. 2. Γιτθὼ καλεῖται. item Simon ἀπὸ κώμης λεγομένης Γιτθῶν nempe in Samaria. *Juſtin. Apoll.* II. SPANH.
[v] Καὶ Ακκάρων] Illud κ deeſt in *Editis*, & quibuſdam *MSS.* & nonnulli efferunt Ακάρων.
[x] Ετι ᾗ Γάζης] Ετι κ Γ. *Vat.*
[y] Υπερδικῶντος] Υπερεδικῶντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.*
[z] Συνεισβαλόντων] Ita cum *Big.* & *Samb.* συνεισβαλλόντων in *Editis*, *Aliiſque.*
[a] Τοῦτο μέ] Τοῦτο μὴ ωοιεῖν *Big. Hen. & Busb.*
[b] Αὐτῇ κ] Αὐτῇ pro ὑγιῆ repoſui ex *Epiphanio.*
[c] Κηδομένη Θεῦ] Κηδομένη ᾗ Θεῦ *Vat.*
[d] Διαφέρειν πεπισδυμένων] Vocem Διαφθείραι (quæ in *Editis* deerat) reſtituimus ex *MSS.*
[e] Διοικομένους] *Coll. Voſſ.* διοικουμένοις.
[f] Ανθλέψαι.] Ανθλέπειν proprie eſt *contra tueri*, improprie *obniti.* uti & ἀνθρθαλμεῖν *Demoſtheni* & *Polybio.*
[g] Τοσέτους ᾗ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς] 1. Sam. VI. 3. Sic mus ſculptus in Tenediorum & aliis numis cum Smintheo Apolline, ob liberatum ab eo à muribus illum tractum. SPANH. Confer Tabulas Numiſmatum in extremo Tom. II. HAV.
[h] Βαλόντας εἰς γλωσσόκομον] Βαλόντες & mox θέντες, dein ὑωοζεύξαντες *Big. Samb. & Vat.*
[i] Δαμάλεις ἐγκλεῖσαι] Πόρτεις *Big. Samb. Gall.* 1. *Vat.* & *Epiphan.* (πόρτις *Voſſ.* qui mox τὰς pro τοῖς) μόχθις *Zonar.*
[k] Ποιῶν] τὴν ωορείαν.] Sic *Big. Samb. & Vat.* ποιῶν] τὴν ωορείαν in *Editis*, *Aliiſque.*
[l] Εξελάσαντας τὴν κιβωτὸν] Εξελάσαντες *Vat.*
[m] Επιτρέψαντας] Επιτρέψαντες λῦ *Samb. & Vat.*
[n] Τῶν κακῶν·] Τέτων τ κακῶν *Big. Samb. & Vat.*
[o] Μεταδιώξομεν] Μεταδιώξωμεν *Big. Samb. & Glycas.*

p To-

ξομεν αὐτὼ ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν [p] τοιαύτην ἔχει.

γ'. Ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆλος τὸν γνώμον ἐκύρωσαν. καὶ ποιησάντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τὸν ἅμαξαν ἐπὶ τὸν τρίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τὰ δὲ βοῶν τὸν ὀρθὸν ὁδὸν ὥσπερ [q] ἡγεμένων τινῶν αὐταῖς ἀπισσῶν, οἱ τὰ Παλαιστίνων ἄρχοντες ἠκολούθουν, πάντα ζητοῦντες καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ἐστὶ τῆ Ἰούδα φυλῆς [r] Βηθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες· καὶ πεδίον μεγαλοπρεπὲς καὶ καλὸν τὸν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξάμενον, παύονται [s] πρόσω χωρεῖν, ζήσασαι τὸν ἅμαξαν αὐτόθι. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς [t] ἐν τῇ κώμῃ, καὶ προσχαρεῖς ἐγένοντο. ἥδιον γὰρ ὥρᾳ πάντες ἐπὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀρούραις [u] παρῆσαν, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον ἐπὶ τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τὰς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τὰς μυᾶς, τίθεσιν ἐπὶ τινος πέτρας, ἧπις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ Θεῷ, καὶ κατολωχηθέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' [v] ἰδόντες οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες, [x] ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

δ'. Ὀργὴ δὲ καὶ χόλος παρὰ Θεοῦ μέτεισιν, ὥστε [y] ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ, βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ [z] κωμῆται, καὶ [a] πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἦγεν οἷον εἰκὸς ἐπὶ θεομήνῳ κακῷ· καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. ὅ τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδεδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων. κἀκεῖνοι γνόντες τάχος, [b] ἀποκομίζουσιν αὐτὴν εἰς [c] Καριαθιαρίμαν πάλιν [d] τοῖς Βηθσαμίταις· ἔνθα τινὸς Λευίτου τὸ γῆρος, [e] Ἀμιναδάβου, δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνῃ [f] καὶ θρησκείᾳ, καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὸν κιβωτὸν ἤγαγον, [g] ὡς πρέπουσα τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὸν κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τὴν ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέστησαν. τοσοῦτος γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ Καριαθιαρίμᾳ, [h] ποιήσαντα ὧδε τοῖς Παλαιστίνοις μῆνας τέσσαρας.

xerunt, facta inde conjectura, quod poteſtatem ejuſmodi nullam haberet.

3. Hæc autem bene ac ſapienter dicta judicarunt, atque illico conſilium factis comprobarunt. Et quidem cum ea quæ jam diximus exſequuti fuiſſent, plauſtrum in trivium deducunt, ibique relicto ſeceſſerunt. Vaccæ autem cum recta abirent & contenderent, non aliter quam ſi ab aliquibus deducerentur, eas *eminus* ſubſequebantur Palæſtinorum principes, ſcire deſiderantes ubi ſubſiſterent & ad quoſnam ſe conferrent. Eſt autem vicus quidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. in fines ejus venerunt vaccæ: & cum eas, ſi proceſſiſſent, campus magnus & pulcher excepiſſet, ulterius tamen non progreſſæ ſunt, plauſtrum illic ſiſtentes. Erat autem omnibus in villa *gratum* ſpectaculum, lætitiaque exſultabant. æſtatis enim tempore cum cuncti in agris ad fruges comportandas verſarentur, ubi arcam animadverterunt, voluptate geſtientes, & opus è manibus dimittentes, è veſtigio ad plauſtrum accurrebant. atque arcam ex eo ſublatam, capſamque in qua *aurea* erant ſimulachra & mures, ſaxo cuidam, quod in campo erat, impoſuerunt: & cum Deo magnifice ſacra feciſſent, ſeque epulis adhibuiſſent, plauſtrum ſimul ac vaccas ſolido ſacrificio immolarunt. Quo viſo Palæſtinorum principes retro ad ſuos reverſi ſunt.

Boves contra indolem ſuam & affectum recta in ditionem Hebræorum pergunt.

4. Cæterum ira atque indignatio Dei eos perſequitur, adeo ut ſeptuaginta viros ex pago Bethſamæ, quippe indignos qui attingerent arcam (ſacerdotes enim non erant) ad eam tamen accedentes, fulmine jacto interimeret. Ipſos autem hæc paſſos vici iſtius incolæ deplorarunt, eoſque *ejuſmodi* plangore proſequuti ſunt, qualem fas erat edere ob malum divinitus immiſſum; ſuumque mortuum unuſquiſque lugebat. Quamobrem ſeſe indignos agnoſcentes, quibuſcum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebræorum *concilium* miſſis, indicarunt redditam eſſe à Palæſtinis arcam. Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam, urbem vicinam Bethſamitis: ubi Levita quodam vitam agente, Aminadabo, qui magnæ erat exiſtimationis ob juſtitiam & religionem, in domum *ejus* arcam intulerunt, ut convenientem Deo locum, in quo vir juſtus habitabat. Ejus autem filii arcæ miniſterio operati ſunt, atque huic rei curandæ per viginti annos præerant: tot enim in Cariathiarima manſit, cum apud Palæſtinos quatuor menſes fuiſſet.

Bethſamitæ, qui arcæ manus Laicas admoverant, Deo ita vindicante pereunt.

Arca Cariathiariamam transfertur in domum Aminadabi.

1 *Regum*, c. 7.

Ibi per viginti annos manſit.

ΚΕΦ. β'.

Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτὸς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμυήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν καὶ προφήτου.

CAP. II.

Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.

ΤΟΤ δὲ λαὸς πᾶς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν [i] Καριαθιαριμιτῶν πόλις τὸν κιβωτὸν,

CUM autem populus univerſus illo tempore, quo arcam poſſidebat Cariathiarimitarum urbs, *Hebræos, ad meliorem frugem*

[p] Τοιαύτην ἔχει.] Αὐτὴ ἔχει *Vat.* Videſis ut hanc hiſtoriam defloret *Zonaras*.

[q] Ἡγεμένων τινῶν] Ἡγεμόνος τινὸς αὐτῶν *Aliis*.

[r] Βηθσάμη ὄνομα.] Ita in *MSS.* Βαθσάμη *Baſ.* & *G.* Βηθσαμὺς 1 *Regum*, c. 6. & 2 *Paralip.* c. 28. v. 18.

[s] Πρόσω χωρεῖν,] Προχωρέω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Ἐν τῇ κώμῃ,] Ἐπὶ τῇ κώμῃ *Vat.*

[u] Ἰδόντες οἱ] Sic *MSS.* εἰδόντες in *Editis*.

[x] Ὑπέστρεψαν ὀπίσω.] *Al.* ἀνέστρεψαν.

[y] Ἑβδομήκοντα] *De populo* LXX. & L. *millia plebis* juxta *Hebr.* ἑβδομήκοντα ἀνδρας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν *Interpretes* LXXII. Vide *Bocharti* Hierozoicon, l. 2. c. 36. & *Clericum* ad 1 *Sam.* *al.* 1 *Regum* c. 7.

[z] Κωμῆται,] Ita cum pleriſque *MSS.* (& *Coccejo*) κωμῆται *Samb. Baſ.* & *G.* Verum κωμήτης occurrit apud *Eurip.* in *Alceſte*, v. 476. & *Plat.* de *Legibus*, l. VII. p. 794. atque hanc ſcripturam tuetur *Berkelius* ad *Stephanum Byz.* p. 498. HUDS. Sic Euripid. Alceſt. v. 476. Τῆς δὲ κωμήτης χθονός· Item Plato lib. VII. de Legib. pag. 794. lit. A. SPANH.

[a] Πένθος ἐπ' αὐτοὺς] Πένθος *Vat.*

[b] Ἀποκομίζουσιν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* & juxta iſtos *Zonaras*, λαβόντες αὐτὼ ἀπάγουσιν εἰς κ. in *Editis* ἀπωκίζουσιν (pro ἀποικίζουσιν) εἰς Καριαθιαρείμ. Videſis LXXII. ad 1 *Reg.* c. 7. v. 1.

[c] Καριαθιαρίμαν] *Gen.* Καριαθιαρείμ, & Lib. VII. Cap. 4. §. 2. SPANH.

[d] Τοῖς Βηθσαμίταις·] Τοῖς Βηθσάμης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

[e] Ἀμιναδάβου,] Ita fere in libris omnibus *Joſephi* & Interpp. LXXII. Ἀζιναδάβου juxta *Hebr. Codd.* atque ita forſan legendum, cum μ & υ (ut in *MSS.* ſcribi ſolent *mu* & *beta*) facile invicem permutentur.

[f] Καὶ θρησκείᾳ,] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ τῇ θρησκίᾳ.

[g] Ὡς πρέπουσα] Vel plenius ὥσπερ εἰς πρέποντα ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[h] Ποιήσαντα] Eſt qui conjicit οἰκήσαντα, & mox ἐπὶ pro τέσσαρας ex *S. Literis*. HUDS. Ita & Latini loquuntur, *fecit tot annos*. REL.

[i] Καριαθιαριμιτῶν πόλις] *Al.* Καριαθιαρειμιτῶν.

redeuntes, convocat Samuelus; monetque eos libertatem armis vindicare. 1 Reg. c. 7.

urbs, votis & ſacrificiis operam daret, multumque religionis in Deum & magnum ejus ſtudium præ ſe ferret, Samuelus propheta animadverſo eorum *pio* obſequio, quaſi jam opportunum eſſet ad illos, cum ita ſe haberent, verba facere de libertate & bonis quæ in ea inſunt, oratione utitur maxime accommodata ad mentes eorum flectendas & perſuadendas: "O viri *Iſraelitæ*, dicebat, quibus "etiamnum hoſtes quidem graves *ſunt* Palæſtini, "Deus vero incipit eſſe propitius & amicus, non "ſolum libertatem expetere debetis, ſed & opor- "tet hæc facere, quibus ea vobis aſſequenda eſt. "Ne quidem cogitate à dominatu liberari, dum "pergitis ea agere quæ vos ſervituti ſubjicient: ſed "juſtitiam colite, atque nequitiæ, eam ex anima- "bus abolendo, curationem adhibentes, tota men- "te Deo ſupplicate, ejuſque in cultu perſeverate. "Hæc ſi feceritis, erit ut bonis affluatis, à ſervi- "tute liberemini, & victoriam de hoſtibus repor- "tetis: quæ neque armis, neque corporum viri- "bus, neque copiarum multitudine conſequi faci- "le eſt. non enim hiſce res ejuſmodi ſe præbitu- "rum eſſe pollicetur Deus, ſed probitati & juſti- "tiæ. Ego vero hæc promiſſa vobis rata fore "ſpondeo". Hæc cum dixiſſet, ei applaudebat populus, ex iſta exhortatione lætitia elatus; conſenſitque ad id ipſum faciendum quod Deo gratum eſſet. Ipſos autem congregat Samuelus in urbem quandam Maſphaten appellatam: quod nomen ſermone Hebraïco conſpicuum ſignificat. Ibi & hauſta aqua *effuſaque* Deo libant, & cum tota die jejunaſſent ad preces ſe convertunt.

Cum jam Iſraëlitas nec opinos nec armatos in Maſphate aggrederentur Palæſtini, Deum expetitur Samuelus, agno lacte immolato.

2. Illic vero congregati non latent Palæſtinos. Sed illi, conventu eorum ſibi núnciato, cum magnó exercitu & copiis, ſperantes fore ut incautos & imparatos adorirentur, Hebræis ſuperveniunt. Ii autem, ex hoc valde conſternati, tumultuari incipiunt & pavore occupari: atque ad Samuelum accurrentes, "animos illis, dicebant, concidiſſe præ "metu & ex memoria recentis cladis; adeoque *li- "benter* quieturos eſſe, ne hoſtium potentiam in "nos concitemus. Nam cum in nos nudos & iner- "mes, qui tuo ductu & auſpiciis ad ſupplicationes "& victimas & juramenta *ſolennia huc* convenie- "mus, expeditionem jam fecerint hoſtes: non alia "itaque nobis ſalutis noſtræ ſupereſt ſpes, quam "in te & Deo à te implorato ut nobis daret è Pa- "læſtinorum manibus effugere". At ille eos ſecuro animo eſſe hortatur, promittitque Deum illis auxilium laturum eſſe. Et cum agnum ſubrumum cepiſſet, eo *ſolidum* pro populo ſacrificium facit; Deumque ſupplex orat, ut eos in prælio à vi Palæſtinorum defenderet; iterumque non ſineret eos infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, & cum animo benigno & propitio ſacrificium accepiſſet, innuit ſe illis victoriam daturum eſſe & potentiam aucturum. Cum autem adhuc Deo ſuper altare eſſet victima, & nondum tota ſacrâ flammâ abſumeretur, hoſtium copiæ è caſtris

Ab omine bono Iſraëlitas erigit Samuelus, & cum iis impetum facit in Palæſtinos, quos acie fuſos uſque ad Correa perſequitur. 1. Reg. c. 7.

[k] ἐπ' ὀλοκαύτῃ καὶ θυσίαις τραπέντων τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλὴν ἐμφαίζοντων τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης [l] Σαμύηλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν πρόθυμιαν, ὡς εὐκαιρον πρὸς ἅπας ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ; χρῆται λόγοις οἷς ᾤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πείσειν· "[m] ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἔτι νῦν βαρεῖς μὲν "πολέμιοι Παλαισῖνοι, θεὸς δ' ὑμενὶς ἀρχεται γίνε- "σθαι καὶ φίλος, σὺν ὑπομονῇ ἐλευθερίας δεῖ μό- "νον, ἀλλὰ καὶ πιεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι [n] πρὸς ὑμᾶς. "[o] οὐδὲ βουλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι δεσποτῶν, μένειν "δὲ πράττοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διάμενουσιν· ἀλλὰ γίνε- "σθε δίκαιοι, καὶ, τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυ- "χῶν καὶ θεραπεύοντες [p] αὐτὸν, ὅλαις ταῖς διανοίαις "[q] σεβεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. παρέ- "στι γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἧξαι τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλ- "λαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων· ἃ λαβεῖν οὔθ' ὅπλοις, "οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνα- "τόν ἐστιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ Θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν "αὐτὰ, τῷ δὲ ἀγαθοὺς εἶναι καὶ δικαίους. ἐγγυητὴς "δ' ὑπὲρ τῶν ὑποσχέσεων ἐγὼ γίνομαι". [r] ταῦτ' εἰπόντος ἐπῳδήμησε τὸ πλῆθος ἥδεσθαι τῇ παῤῥησίᾳ, καὶ κατένευσεν αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ Θεῷ. σωάγει δ' αὐτὸς ὁ Σαμύηλος, εἰς τινα πόλιν λε- γομένην [s] Μασφάτην· κατοικοῦμενον τοῦτο σημαίνει τῇ τῶν Ἑβραίων γλώττῃ. ἐνταῦθα [t] ὑδροῦσάμενοί τε ἀπένδυσι τῷ Θεῷ, καὶ διανηστεύσαντες ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπ' ὀλοκαύτοις τρέπονται.

β'. Οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς Παλαισίνους ἐκεῖ [v] σωαχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες ὅτι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν, μεγάλῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει, κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρεσκευασμένους ὑπιπτεύσειν, τοῖς Ἑβραίοις ἐπέρ- χονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος· καὶ δραμόντες πρὸς Σαμουήλον, "ἀνα- "πεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς προ- "σδοκίας ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτ' ἠρεμεῖν ἵνα μὴ κι- "νήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόν- "τος ἡμᾶς ἐπ' ὀλοκαύτας καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ "[x] ἀνόπλοις [y] ἐπεστράτευκασιν οἱ πολέμιοι· ἐλπὶς οὖν "ἡμῖν οὐκ ἄλλη [z] σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ "Θεοῦ ἱκετεύειν ὑπὲρ σοῦ παρακεῖν ἡμῖν διαφυγεῖν "Παλαισίνους". ὁ δὲ θαῤῥεῖν τε παρεσκεύαται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τοῦ ὅλων θυσιάζει· καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν [a] ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δεξιὰν ἐν τῇ πρὸς Παλαισίνους μάχῃ, καὶ μὴ [b] φείδεσθαι δεύτερον αὐτοὺς [c] δυσχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν εὐχῶν ὁ Θεὸς, καὶ προσδεξάμενος εὐμενεῖ καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ὑπανεύει νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. [d] ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔχοντος τοῦ Θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τοῦ ἱεροῦς φλογὸς ἀπλη- φότος, [e] προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύνα-

[k] Ἐπ' ὀλοκαύτῃ καὶ θυσίαις] Vel ἐπ' ὀλοκαύτοις καὶ θυσίαις cum quatuor *MSS.*

[l] Σαμύηλος ἰδὼν] In ſex *MSS.* Σαμυῆλος ὁρῶν.

[m] Ἄνδρες γὰρ] Vel dicendum γὰρ poſt ἄνδρες redundare, vel legendum ἄνδρας.

[n] Πρὸς ὑμᾶς.] Πρὸς ἡμᾶς *Big.* & *Samb.*

[o] Οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* ἀλλὰ βούλεσθε μένειν πρᾶτ).

[p] Αὐτὸν,] Mallem αὐτῷ cum *Epiphanio.*

[q] Σεβεσθε τὸ θεῖον,] Omnino legendum σεβεσθαι, (quo modo lectum *Epiphanio*, nam vertit, *invocate Deum*) niſi dicatur σεβεσθαι nonnunquam idem valere ac σεβεσθαι. Vide *Stephani Theſ. Gr.* voce σεβεσθομαι.

[r] Ταῦτ' εἰπόντος ἐπῴδησε] Ita placuit edere cum ταῦτ' εἰπόντος ἐπῳδήμησε habeant *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* τοῦτ' εἰπόντος ἐπῳδήμησε in *Editis*, *Aliiſque*

[s] Μασφάτην·] *Al.* Μασφάτιν & Μασφατὼ. ex urbibus *Leviticis* itinere fere medio inter *Gazam* & *Solymas*, prope *Eleutheropolim.* HUDS. Μασφάτις, Græcè καθ' ὑψωμένος Hebr. שפה *locus eminens* LXX. σκοπὴ Num. xxiii. 3. unde תשפי Eſa. xiii. 2. SPANH

[t] Ὑδροῦσάμενοί τε] Ὑδρούσαντο ἀπένδυσι *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ ὑδροῦσθαι ὕδωρ, καὶ ἐξέχεαν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν LXXII. 1 *Regum* c. 7. v. 6. Aqua effuſa lachrymas ſignificat.

[v] Σωαχθέντες.] Σωελθόντες *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[x] Ἀνόπλοις] Ἀόπλοις *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

[y] Ἐπεστρατεύκασιν] Ita in quatuor *MSS.* (& *Coll. Voſſ.*) in *Editis* ἐπεστράτευται.

[z] Σωτηρίας ἡμῶν,] Σωτηρίας ἢ μόνη ἡ παρὰ σοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Ὑπερέχειν αὐτῶν] Phraſis eſt *Homerica* pro *protegere.*

[b] Περιδεῖν δεύτερον] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* παριδεῖν.

[c] Δυσχήσαντας.] Ἀσυχήσαντας *Big.* & *Gall.*

[d] Ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ] Καὶ ἐν Σαμυὴλ ἀναφέρεται τὴν ὁλοκάυτωσιν LXXII.

[e] Προῆλθεν] Προσῆλθεν *Vat.*

δυάμις, καὶ ἀναπάσεται [f] εἰς μάχλω, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης, ὡς ἀπλημμελούντων ἐν ἀπορία τῶν Ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχλω ἐκεῖσε ἀπιόντων. ἀπιπίπτουσι δ', οἷς οὐδ' εἰ προύλεγέ τις ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρόμον καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν· ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διισταμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα [g] βροντῆς [h] προεμηνύσας, καὶ διαπύροις ἀστραπαῖς ὡς [i] καταφλέξων αὐτῶν τὰς ὄψεις προσελάμψας, καὶ τῶν χειρῶν σκληρότητας τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγὴν [k] ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δὲ Σαμουήλου μὲν τὸ πλῆθος· καὶ πολλοὺς καταφάξας κατακλασθεὶ [l] μέχρι Κορραίων, τόπου τινὸς ἄνω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον, ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, συμβολόν τε [m] θεοῦ καὶ τοῦ θεοῦ γιγνομένης αὐτοῖς καὶ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκείνην τὴν πληγὴν οὐκ ἐπεστράτευσαν ὅτι τοὺς Ἰσραηλίτας· ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὁ δὲ χρὼν πάλαι θάρσος τοῖς Παλαισταίνοις ὅτι τοὺς Ἑβραίους, [n] τοῦτ' ἐκείνων μὴν τὴν νίκην ἐγίνετο. καὶ Σαμουὴλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναιρεῖ πολλούς, καὶ τὰ φρονήματ' αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ· καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται, ἣν τῶν Ἰουδαίων [o] ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. [p] αὕτη δὲ ἦν μέχρι πόλεως Ἀκκάρων [q] ἀπὸ τῆς Γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. ἦν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [r] φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τῶν Χαναναίων.

egressæ sunt, & sese ad pugnam instruunt; spe quidem *certa* victoriæ, ac si Judæi consilii plane inopes forent, ut qui nec arma habuerint, nec eo loci ad pugnandum convenerint. Talis autem erat rerum eventus, ut si quis eas prædixisset, haud facile fidem inveniissent. Nam primum quidem eos *magna* concussione perturbat Deus, terramque quassatione illis subtremiscere parumque tutam *ei insistentibus* fecit; ita ut vel eâ agitatâ incerta ponerent vestigia, vel discedente in hiatum aliquem prolaberentur. deinde cum tonitrubus circumsonuisset, atque igneis fulguribus quasi ad ora illis aduerenda eos circumfulsisset, atque manibus arma excussisset, nudos in fugam conjecit. Tum vero Samuelus cum populo in eos irruit, multisque cæsis reliquos persequitur ad * Corræa usque, locum quendam ita nominatum. Ac cum ibi saxum statuisset, veluti terminum victoriæ & hostium fugæ, id Præsidii *saxum* appellat, in signum virium quibus eos ad hostes debellandos impertivit Deus.

3. Palæstini vero, ea clade accepta, exercitum † non eduxerunt contra Israëlitas: sed, præ metu & memoria eorum quæ acciderant, quiescebant. Fiducia autem, qua olim Palæstini animati erant in Israëlitas, *viceversa* illorum esse cœpit post victoriam *istam*. Et tum Samuelus, copiis in eos motis, magnas edit strages; atque elatos eorum animos prorsus deprimit: regionem etiam eis adimit, qua prius Judæos multabant cum illos prælio superassent. illa vero à finibus Gittæ ad Accaronem usque civitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananæorum eo tempore pacem & amicitiam cum Israëlitis colebant.

Regionem Israëlitis ereptam recuperat Samuelus, quoque tempore Palæstinos cohibuit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Σαμουὴλος, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· καὶ ἐκείνων δὲ καλῶς τὴν ἀρχὴν παρεσκευασμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλεύεσθαι, Σαμουήλου μὲν οὐ τοῦτο ἀγανακτοῦντος.

CAP. III.

III.

Ut Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit: atque populus, illis in principatu male se gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμουήλος διακοσμήσας τὸν λαὸν καὶ πάλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς πατρίδα ἐκέλευσε συνερχομένους περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δέ, [s] ὡς ἕτερος ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν [t] αὐτοῖς· καὶ πολλὴν εὐδαίμονα ἐπὶ χρόνον πολιτείαν ἐπεδείξατο.

Β'. Ἐπεὶ δὲ ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς ἰδίοις παισὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ πρεσβεῖον ἔδωκε παραδιδοὺς· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος [v] Ἰωὴλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ [x] Ἀβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸ μὲν ἕτερον [y] Βηθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸ δὲ ἕτερον ἐν [z] Βαρσουβαὶ, μερίσας τὸ ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγένοντο δὲ σαφὲς ἔτι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, ὅτι μὴ τὸ τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαντι γίνεσθαί τινας, ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πο-

PORro Samuelus propheta, populo commode distributo, & sua singulis civitate assignata, (*quamvis prætorium ei fixum esset Ramathæ*) *bis in anno civitates præcipuas Hebræorum jus dictum obibat.* jussit ut in eam convenirent ad res controversas dijudicandas. Ipse autem, bis anno urbes obiens, jus illis dicebat; & multo tempore judicia ex æquo exercebat.

2. Deinde, cum ætate gravis esset & invalidus, ut consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Joelus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandavit, ut unus quidem in Bethelis, alter vero in Barsube sederet & judicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti autem exemplo erant & indicio, non omnes moribus similes parentibus nasci, sed forte quidem ex malis probos & æquos *gigni*: tunc vero sese ostende-

Tandem vero defectus jam annis Samuelus filiis suis tribunalia statuit duobus in locis; qui judicum fiunt avarissimi & flagitiosissimi. 1. *Reg.* c. 8.

---

[f] Εἰς μάχλω,] Πρὸς μάχλω in quinque *MSS.*

[g] Βροντῆς] Similia apud Æschylum Prometh. v. 1081. χθὼν σεισάλωσι· βρυχία δ' ἀχὼ διαμυκᾶται βροντῆς ἕλικες &c. SPANH.

[h] Προεμηνύσας, καὶ διαπύροις ἀστραπαῖς ὡς] Ita cum *Cod. Vat.* in *ceteris* Διαψοφήσας.

[i] Καταφλέξων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* καῦσαι. HUDS. Lege καταφλέξαι. COCC.

[k] Ἀπέστρεψεν.] Ἀνέστρεψεν *Big.* ἀνέτρεψεν *Gall.*

[l] Μέχρι Κορραίων,] Μέχρι Βεθχώρων *Vat.* & Βεθχώρων *Samb.* à manu secunda, ex *Bibl. S.*

* Corræa usque,] Correon juxta *Vet. Interpr.* Si in *Græcis* Βεθχώρων maluerimus, κατὰ λέξιν esset *domus* Cori.

[m] Πρὸς δὲ Θεοῦ] Παρὰ Θεοῦ *Vat.*

† *Non eduxerunt contra Israëlitas.*] *Sc.* deinceps Israëlitarum fines non incursarunt, totoque tempore Samuelis à Deo cohibiti sunt. 1 *Reg.* c. 7. v. 13.

[n] Τοῦτ' ἐκείνων] Τοῦτ' ἐκείνοις *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Ἀπέτεμνον τὸ πρότερον] Ἀπέτεμον *Busb.* & *Hen.* ἀπετέμοντο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[p] Αὕτη δὲ ἦν] Αὕτη δὲ ἕως ἡ μέχρι *Iidem.*

[q] Ἀπὸ τῆς Γίττης] Ἀπὸ τῆς τῶν Γιτταίων *Vat.*

[r] Φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις] Φιλία π. Ἰσραηλίταις ὑπολειπομένη τῶν Χαναναίων *Vat.* Forsan φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ ὑπόλοιπα τῶν Χαναναίων.

[s] Ὡς ἕτερος ἐπερχόμενος] Κατ' ἐνιαυτὸν in *Bibliis S.*

[t] Αὐτοῖς·] Αὐτὰς solus *Busb.* quo modo legit *Grotius.*

[v] Ἰωὴλος προσηγορεύετο,] Ita *Bas. G. Hen.* & *Busb.* Ἰοὴλος in *Codd.* aliquot *Epiphanii.* Οὐήλος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[x] Ἀβία ὄνομα ἦν.] Sic quatuor è *Græcis.* Verum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* Ἀβιὰ aut Ἀβιὰν aut Ἀβιᾶν.

[y] Βεθήλοις πόλει] Ita ut supra p. 283. v. 36. Βεθήλῳ *Bas.* & *G.* Βαιθήλῳ *Samb.* & *Big.* Βεθήλῃ *Vat.* HUDS. Vid. inf. Cap. VI. §. 1. SPANH.

[z] Βαρσουβαὶ] Βαρσουβαεὶ *Samb.* correctè satis. Βερσουβαεὶ *Vat.* HUDS. Conf. lib. 1. cap. 12. §. ult. Philo Βηρσαβεὲ· SPANH.

debant pravos ex bono prognatos. nam à parentis institutis & studiis deflexi, diversamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri jus pervertebant: ac in judiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum & deliciis sumptuosis dediti, primum quidem hæc adversus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetæ, patris illorum, qui multum studii curæque impenderat ut multitudo justitiam coleret.

Hebræi, Samuelidarum multum pertæsi, regem sibi dari postulantes, valde vexabant Samuelum.

3. At populus, cum Prophetæ filii priorem rerum statum & ordinem injuriis labefactarent, & commissa ægre ferebat, & ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in urbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum ejus iniquitatibus narrabant, sed &, quod præ senectute & ætatis debilitate non amplius rebus similiter ac antea administrandis par esset, eum orabant simul & obsecrabant ut aliquem ipsis regem crearet, qui posset gentem moderari & gubernare, & à Palæstinis pœnas sibi debitas exigere ob pristinas injurias. Hæc *illorum* verba Samuelum valde solicitum habuerunt & anxerunt, propter innatum justitiæ amorem & invisum sibi regium dominatum. nam vehementer captus erat optimatium regimine, ut quod ea reip. forma utentes fere divinos faciat & beatos. Verum ex jam dictis adeo curarum plenus erat & cruciatuum, ut nec cibi nec somni capiendi meminerit: sed per totam noctem vigilarit dum *varias* de rebus cogitationes in animo versaret.

Deus autem Samuelo apparens ipsum solatur, atque ei de rege creando mandatum dat.

4. Cum autem ita se habuisset, ei apparuit Deus, eumque consolatur, *dicens*, "non oportere "ea, quæ postularet populus, ægre ferre: quando "non illum sed ipsummet sprevissent, ne solus *ipsis* "imperaret. Hæc enim ab eo die, quo ex Ægypto educti fuerint moliri eos cœpisse. veruntamen brevi illos pœnitentiam *sibi* gravem molestamque acturos esse, per quam nihil quidem futuri erit infectum; at contemptus *sui* redarguentur, & quod consilia tam in me quam tuam erga "prophetiam ingrata ceperint. Jubeo itaque te illum ipsum eis regem constituere, quem *tibi* præmonstravero; cum prius illis mala exposueris, "quæ sub regibus passuri sunt, & testificatus fueris in qualem se temere conjiciunt *rerum* mutationem.

Samuelis ad populum concio, qua mala regii dominatus eis exponit. 1 *Reg.* c. 8.

5. Hæc Samuelus cum audisset, convocatis prima luce *in concionem* Judæis, *palam* fassus est se Regem illis creaturum esse: dicebat autem oportere primum quidem ipsis enarrari, quæ sub Regibus futura essent, & quibus malis conflictarentur. "Scitote enim, *inquit*, quod primum quidem li-

νηρῶν· τότε μέν γε Φαύλως [a] ἐξ ἀγαθῶ παρέχον αὐτὸς γιομένως. τ γὸ πατρὸς ὀπτηδημάτων [b] ἐντρεπόμενοι, ϗ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων ϗ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίεντο τὸ δίκαιον· ϗ τὰς κρίσεις ὐ πρὸς τ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιύμενοι, ϗ πρὸς τρυφὴν ϗ [c] πρὸς διαίτας πολυτελεῖς ἀπονενδκότες, πρῶτον μὲν ἐναντία τοῦτο ἔπρασσον τῷ Θεῷ, δεύτερον ὴ [d] τῷ προφήτῃ, πατρὶ αὐτῶν, ὃς [e] πολλὴν τὸ τὸ πλῆθος εἶναι δίκαιον ἀπδλὴν εἰσεφέρετο ϗ πρόνοιαν.

γ'. Ο ὴ λαὸς, ἐξυβριζόντων [f] εἰς τὸ πρότερον κατάστασιν ϗ πολιτείαν τ τ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς πραττομένοις ἔφερε, ϗ πρὸς αὐτὸν [g] συνεχώρουν· διέτριβε δ' ἐν [h] Ραμαθᾷ πόλει· ϗ τὰς τε τ ὑῶν ἀδικίας ἔλεγον, ϗ ὅτι γηραὸς αὐτὸς ὢν ἤδη ϗ [i] παρειμένος ὑπὸ τ χρόνου τ πρασμάτων οὐκέτι τ αὐτὸν πρότερον δύασθαι τρόπον· ἐδέοντό τε [k] ϗ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα [l] αὐτῶν βασιλέα, ὃς [m] ἄρξει τ ἔθνους ϗ τιμωρήσεται Παλαισίνους, ὀφείλοντας [n] ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον [o] ἀδικημάτων. ἐλύπησεν ὴ σφόδρα τ Σαμύηλον οἱ λόγοι, διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην [p] ϗ τὸ πρὸς τὰς βασιλέας μῖσος· [q] ἦπτητο γὸ δεινῶς τ ἀρεσκείας, ὡς [r] θείας ϗ μακαρίας πιύσης τὰς χρωμένας αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ ὴ φρονπίδος ϗ βασάνου τ δὴ τοῖς εἰρημένοις, ὅτε προφῆς ἐμνημόνδυσεν ὅτι ὕπνου· δ' ὅλης ὴ τ νυκτὸς στρέφων τὰς περὶ τ πρασμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει.

δ'. Ἐχονὶ ὴ ὅτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, ϗ προμυθεῖται "μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος· "ὡς σὺ σκεῦνον ὑπερηφανήσαντας, [s] ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα "μὴ [t] βασιλδσιν μόνον. ταῦτα ὴ ἀφ' ἧς ἡμέρας "ἐξήγαγν αὐτὸς [v] ἀπ' Αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. "λήψεσθαι μέντοι γε δὺ εἰς μακρὸν μετάνοιαν αὐτὸς "ὀπίσω, ὑφ' ἧς δὲν μὲν ἀμύνητον ἔσται τ [x] ἐσομέ"νων· ἐλεγχθήσονται ὴ καταφρονήσαντες, ϗ βλαὸς "δὺ χαρίσεως πρὸς ἐμὲ ϗ τὸν σὸν προφητείαν λα"βόντες. κελδω [y] δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς δν ἂν [z] ἐ"γὼ [a] προείπω βασιλέα· προδηλώσαντα [b] ποίων τε "πεσεῖσθαι βασιλδόμενοι κακῶν, ϗ ἀφμαρτυ"ράμενον [c] ἐφ' οἷαν ἀπδδσι μεταβολήν.

ε'. Ταῦτα ἀκύσας Σαμύηλος, ἅμα ἕω συγκαλέσας τὸς Ιδδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν· ἔφη ὴ δεῖν πρῶτον [d] μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι τὰ πρὸς τ βασιλέων ἐσόμενα, ϗ ὅσοις [e] ἀνενεχθήσονται κακοῖς. "γινώσκετε γὸ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποστά"σε-

[a] Εξ ἀγαθῦ] Ἐξ ἀγαθῶν *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[b] Ἐκτρεπόμενοι,] Τραπόμενοι *Vat.*

[c] Πρὸς διαίτας] Illud πρὸς omittit *Vat.* ut & ϗ πρὸς & deinceps ἔλεγε *Hen.* & *Busb.*

[d] Τῷ προφήτῃ,] Καὶ τῷ πατρὶ αὐτῶν *Epiphan.* τῷ προφήτῃ πατρὶ ὴ αὐτῶν *Big.* & *Samb.* τῷ προφήτῃ πατρί τε ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Πολλὴν δ τὸ πλῆθος] Πολλὴν ϗ δ *Samb. Big.* & *Vat.* paulo disertius.

[f] Εἰς τὸ πρότερον] Illud εἰς deest *Vat.*

[g] Συνεχώρουν] Numero adhuc servato συνέτρεχε πρὸς πρυφὴν &c. ab ingenio *Josephi.* nam solummodo δυξοδοκίαν illis vitio vertunt *S. Literæ*, ut notavit *Theodoretus*, tom. 1. p. 239.

[h] Ραμαθᾷ πόλει·] Ita cum *Vet. Interpr.* prout p. 307. v. 18. Αρμαθὰ π. tam in *Editis* quam *MSS.* HUDS. Ραμαθὰ leg. *Gelen.* Conf. lib. v. cap. xi. & cap. iv. §. 6. inf. uti *Gen.* Ἀραμαθὰ. SPANH.

[i] Παρειμένος] Æschylus Prom. v. 173. B. τὶ τῆδε λοιπὸν, ἢ παρειμένον. SPANH.

[k] Καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί] Καὶ καθικέτευον *Vat.*

[l] Αὐτῶν βασιλέα,] Αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

[m] Ἄρξει τὸ ἔθνους] Ita cum *Vet. Interp.* ἄρξῃ δ ἐθν. *Baf.* & *G.* ἄρξῃ τε *Big.* & *Samb.* dein mox τιμωρήσατο. Verum ἄρξῃ δ ἐθν. & statim τιμωρήσει *Hen.* & *Vat.*

[n] Ἑαυτοῖς δίκας] Ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* non inconcinne.

[o] Ἀδικημάτων.] Ἁμαρτημάτων *Vat.*

[p] Καὶ τὸ πρὸς τὰς βασιλέας μῖσος·] Hæc, uti verisimile est, ex suo in Reges odio, (nam nihil hujusmodi exstat in *S. Literis*) adjecit *Josephus*, discipulus sane melior Pharisæorum, quam civis Romanus.

[q] Ἥπτητο γὸ δεινῶς] Est qui malit ἤδετο γ. δ. τῇ ἀρεσκείᾳ ἀ. θ. κ. μ. ποιύσῃ.

[r] Θείας ϗ μακαρίας] Θείας legisse videtur *Vet. Interpres.*

[s] Ἀλλ' αὐτὸν,] Ita *Big. Baf.* & *G.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Samb.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Vat.* ἀλλ' εἰς αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* ὅτι ὐ σὲ ἐξεδιώκασιν, ἀλλ' ἐμὲ, τῷ μὴ θέλειν βασιλδεσθαι ὑπ' ἐμοῦ *Cedrenus*. ex *Interpretibus* LXXII. *quasi non in illum superbi fuerint, sed magis in se, ne solus super eos ipse regnaret*, vertit *Epiphan.*

[t] Βασιλδσιν μόνον·] Βασιλδς ἢ μόνον *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἀπ' Αἰγύπτου] Ἐξ Αἰγύπτου *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda. & paulo ante ἐξήγαγον habet *Cedrenus.*

[x] Ἐσομένων·] Ἐπομένων *Vat.*

[y] Δή σε χειροτονεῖν] Δή σοι *Big.* & *Samb.* δέ σοι *Vat. Hen.* & *Busb.*

[z] Ἐγὼ] Ἐγώ σοι τρ. quatuor *MSS.*

[a] Προείπω βασιλέα·] Προτείπω *Vat.*

[b] Ποίων τε] Ποταπῶν τε ἄτοι π. *Big. Samb.* & *Vat.* πρὸ δ. ποῖόν τι ϗ ποταπῶν π. *Epiphan.*

[c] Ἐφ' οἷαν ἀπδδσι] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐφ' οἷς ὧν ἀπδδσι μεταβολὴν *Vat* ἐφ' ἣν ἂν ἀπδῶσι μεταβολὴν *Baf.*

[d] Μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι] Illud μὲ è *Cod. Samb.*

[e] Ἀνενεχθήσονται κακοῖς.] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* συνεχθήσονται. Forsan συναχθήσονται. *quibus forent afflictionibus atterendi*, vertit *Epiphan.*

"σθσι τὰ τέκνα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶ-
"ναι κελεύσθσι, τὰς δ' ἱππεῖς [f] καὶ σωματοφύλα-
"κας, δρομεῖς ἢ ἄλλθς καὶ χιλιάρχθς [g] καὶ ἑκατον-
"τάρχθς· ποιήσθσι ἢ καὶ τεχνίτας, ὁπλοποιὸς καὶ ἁρ-
"ματοποιὸς καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργές τε καὶ τ
"ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων.
"καὶ ὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύόμενοι ποιήσθσιν, ἀνδραπόδων
"ὀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας ἢ ὑμῶν μυ-
"ρεψὸς ἀποφανῶσι, καὶ ὀψοποιὸς, καὶ σιτοποιός· καὶ πᾶν
"ἔργον, ὃ θεραπαινίδες ἐξ ἀνάγκης πλησὸς φοβέμε-
"ναι καὶ βασάνθς ὑπηρετῆσι. κτῆσιν ἢ τὼ ὑμετέραν
"ἀφαιρήσονται· καὶ ταύτῃ δυσχόις καὶ σωματοφύλαξι
"δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θερα-
"πόσι. σωελόνθ δ' εἰπεῖν, δουλώσεσθε μὴ πάντων
"τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, [h] καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις
"ἴσοι γθόμενοι. καὶ μνήμθν ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γθ-
"νήσ καὶ τὸ πάσχειν αὐτά· [i] καὶ μεταγινώσκοντες ἱκετεύ-
"σετε τ Θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀ-
"παλλαγὴν τῶν βασιλέων. ὁ δ' ὐ θεὸς δέξεται τὰς
"δεήσεις [k] ὑμῶν· ἀλλὰ ἀπώσεται ἐάσ [l] δίκθν ὑπο-
"σχεῖν ὑμᾶς τ αὐτῶν κακοβθλίας.

ς'. Ην δ' ἄρα καὶ πρὸς τὰς προῤῥήσεις τῶν συμβη-
σομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος, καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τ
Σαμυήλθ γνώσεις κρίσιν ἤδη πρὸς τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην.
ὐδὲ γὰρ ἐπεσπάσησαν, ὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν Σα-
μυήλθ λόγων· ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν
ἠξίουν ἤδη τ βασιλέα, ὡς μὴ φροντίζειν τῶν ἐσομέ-
νων. ὅτι γὰρ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τ πο-
λεμήσοντα σφᾶ αὐτοῖς ἔχειν· καὶ ὐδὲν ἄτοπον εἶναι,
τῶν πλησιοχώρων βασιλθομένων, τὼ αὐτὼ ἔχειν
αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μήδ' ὑπὸ τῶν
προειρημένων ἀπεσπασμένους ὁ Σαμυήλθ, ἀλλ' ἐ-
πιμένοντας· "νῦ μὲν, εἶπεν, ἄπιτε πρὸς [m] αὖ-
"τοὺς ἕκασθ, [n] μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δέον,
"ὅτ' ἂν μάθω παρὰ θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βα-
"σιλέα.

"beros *veſtros* à vobis abſtrahent; & alios quidem
"illorum currus agitare jubebunt, alios vero equi-
"tes fieri & ſatellites, itemque antecurſores, & tri-
"bunos ac centuriones: rurſuſque alios artifices fa-
"cient, armorum & curruum & inſtrumentorum
"fabricatores; atque etiam aratores & agrorum
"ſuorum curatores, & vinearum foſſores. nihilque
"omnino eſt quod non agent, imperio illorum
"obſequentes, more ſervorum pretio emptorum.
"Quin & filias veſtras unguentarias, coquas, &
"piſtrices ſuas facient; & ad omne opus eas *adhi-*
"*bebunt* ad quod præſtandum ex neceſſitate adi-
"guntur ancillæ verberum metu & cruciatuum.
"imo & poſſeſſiones veſtras auferent, & eas ſpa-
"donibus ſuis aſſeclisque dabunt, pecorumque
"greges ſuorum aliquibus diſtribuent. ac, ut bre-
"viter dicam, regi ſervi eritis cum veſtris omni-
"bus, famulis etiam illorum ſimiles facti. Cumque
"acciderit ut hæc patiamini, tum vobis in men-
"tem venient ea quæ loquutus ſum: ac *tandem*
"reſipiſcentes Deo ſupplicabitis, ut veſtri miſere-
"ri dignaretur, voſque quam ocyſſime à regum
"dominatione liberaret. Ille vero preces veſtras
"non exaudiet; ſed voſmet negligendo ſinet ut
"mali conſilii veſtri pœnas luatis.

6. Ad ea autem quæ de rebus eventuris prædi- *Hebræi, quibus præſentia erant faſtidio & inſueta deſiderio, in ſententia ſua perſeverant.*
cebat ſurda erat multitudo; ac difficile *admodum* opinionem præjudicatam è mente evellere, præſertim cum jam ratiocinatione firmata eſſet & ſtabilita. nam neque à propoſito dimoveri poterant, neque quidquam curæ erat illis quod diceret Samuelus: ſed vehementer inſtabant, & poſtulabant ut jam Regem *illis* crearet, & non de futuris ſemet ſolicitum haberet. nam ut hoſtes ulciſcerentur neceſſe erat Regem illis eſſe, qui in aciem ſecum prodiret; nihilque in eo abſurdi eſſe, ſi, cum vicini regnarentur, ipſi ſimili in ſtatu viverent. Cum vero vidiſſet Samuelus nihil illos moviſſe ea quæ prædicta fuerant, ſed in eadem ſententia perſeverare, "nunc quidem, ajebat, ad ſuam quiſque
"domum diſcedite; cum autem oportebit vos ac-
"cerſam, quamprimum à Deo accepero, quem
"vobis Regem deſignat.

---

f Καὶ σωματοφύλακας,] Hoc modo *Epiphan.* καὶ σωματοφύλακας καὶ δρομεῖς· ἄλλθς ἢ χιλ.

g Καὶ ἑκατοντάρχθς·] Καὶ ἑκαθιζάρχθς adjecimus ex *Vet. Interpr.* & *MSS.*

h Καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις] Τοῖς αὐτῷ οἰκ. ἴσοι γθ. καὶ μνήμλω *Epiphan.* τοῖς ἑαυτῶν [καὶ τοῖς αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτὰ ὃς *Coll. Voſſ.* *Coccejus* putat καὶ forte eſſe delendum] οἰκέταις. ὃς γθόμθ μνήμλω *Big. Samb.* & *Vat.*

i Καὶ μεταγινώσκοντες] Καὶ μεταγινώσκοντας ἱκετεῦσαι *Big.* & *Samb.* καὶ μετιγινωκότες ἱκετεῦσαι *Vat.*

k Ὑμῶν·] Illud ὑμῶν ex *MSS.*

l Δίκλω ὑποσχεῖν ὑμᾶς] In quatuor *MSS.* δικαίαν ὑποσχῆν ὑμᾶς τιμωρίαν τῶς ἑαυτῶν κακοβουλίας. præſtat altera lectio, verſione antiqua probata.

m Αὐτὸς ἕκασθ,] Ita è quatuor *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* αὐτούς.

n Μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς] Μεταπέμψομαι in *iiſdem MSS.*

o Κίσης ὄνομα.] Κῆς *Big.* Κεῖς *Samb.* & *Zon.* & mox Κῆσθ *Big.* Κεῖσθ *Samb.* in *Editis* *Aliiſque* paſſim Κίς. Vide p. 319. v. 6.

p Σαῦλον αὐτὸν καλοῦν.] Σαῦλον & Σαῦλθ ubique *Samb.* & *Vat.*

q Ἐξέπεμψε. ὁ δ', ἐπεὶ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξέπεμψε, ὁ δ' ἐπὶ τῷ π.

r Ἀπεῖναι διεγνώκει,] In quinque *MSS.* ἀπ ἐναι. quod & vult *Coccejus.*

s Λοιπὸν τῷ φροντίδα.] Vel cum *Big.* & *Samb.* τὸ λοιπόν.

ΚΕΦ. δ'.

Βασιλέως τοῖς Ισραηλίταις ἀπόδειξις. Σαῦλθ τὄνομα, κελεύσαντθ δ' θεοῦ.

CAP. IV.

Saulus juſſu Dei Iſraëlitarum rex declaratur.

V.

ΗΝ δέ τις ἐκ τ Βενιαμίτιδθ φυλῆς ἀνὴρ εὖ γε-
γονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθθ, [o] Κίσης ὄνομα. τού-
τῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰδὼ δ' νεανίας τὼ μορφὼ ἄριστθ
καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὼ διάνοιαν
ἀμείνων τ βλεπομένων. [p] Σαῦλον αὐτὸν ἐκάλουν. ὃν-
τθ ὁ Κίσης, ὄνων αὐτῷ ἐκ τ νομῆς καλῶν ἀποπλα-
νηθέντων· ἤδειν γὰρ αὐτῆς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τ κτημά-
των· τ γὸν μεθ' ἑνὸς θεράποντθ ὅπὶ ζήτησιν τῶν κτη-
νῶν [q] ἐξέπεμψε. ὁ δ', ἐπεὶ τὼ πάτριον ἀπῆλθε φυλὼ, ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο· ὐδ' ἐν ταύταις ὀφθεὶς [r] ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ πε-
ρὶ αὐτ τῷ πατρὶ [s] λοιπὸν τὼ φροντίδα. δ' ὑπο-

ΗRat autem quidam ex tribu Benjamitide, vir
bene natus & honeſtis moribus, nomine Ciſes.
Huic filius erat. juvenis autem erat forma præ-
ſtantiſſima & corpore procero & amplo, quique
animo & ingenio plus pollebat quam ſpecie exter-
na. Saulum ipſum appellarunt. Hic Ciſes, cum
forte aſinæ ejus pulchritudine conſpicuæ à grege
in paſcuis aberrarent (illis enim mirifice, præ cæ-
teris quæ poſſidebat, capiebatur) filium cum uno
famulo ad jumenta perquirenda emiſit. Ille vero,
poſtquam tribum patriam aſinas indagando cir-
cumiverat, profectus eſt ad alias: & cum in illis eas
fruſtra quæſiviſſet, *domum* abire decrevit, ne patri
deinceps ſolicitudinem de ſe crearet. Ubi autem
pro- *Saulus, in regem à Deo deſignatus, patris aſinas quæſitum mittitur. 1 Reg. c. 9.*

Post longum errorem Samuelum adit ſciſcitatum de aſinabus.

prope ad urbem Ramatham ventum eſt, cum ipſius pediſſequus cum ſubmonuiſſet, illic verum eſſe prophetam, conſiliumque dediſſet ut illum adiret, ab eo enim reſciturum quid de aſinabus factum eſſet: nihil ipſis ſupereſſe, dicebat, ſi conſultum irent, quo prophetam remunerarent; quod jam exhauſti eſſent viaticis. At cum famulus ſubjeciſſet, mihi eſt quadrans ſicli, eumque dari poſſe, (errabant enim, quod neſcirent prophetam mercedem non accipere) ad eum ſe conferunt. atque ad portas nacti puellas, quæ aquatum exibant, quærunt ex eis ubi eſſet prophetæ domus. illæ vero *ædes* monſtrant, juſſeruntque ut *eum adire* properarent, priuſquam ille epulis accumberet: accidit enim ut multos convivio excipiat, *moriſque eſt* ut ante invitatos diſcumbat. Tum autem Samuelus hac ipſa de cauſa plurimos ad epulum convocaverat. nam cum ei quotidie Deum oranti, ut prædiceret quem conſtituturus ſit regem, pridie hunc ipſum indicaſſet (illa enim hora miſſurum ſe Benjamitam quendam juvenem *dixerat*) ille quidem in ſolario ſedens exſpectabat dum tempus adeſſet. eo vero exacto deſcendebat ad cœnam iturus. Saulum autem *ante januam* offendit, atque ei ſuggerit Deus, hunc eſſe qui populum imperio regeret. Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque ſalutatum rogabat ut ei oſtenderet ubinam propheta habitaret: ſe enim, utpote hoſpitem, hoc ignorare dicebat. Cum autem ille reſpondiſſet ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, quaſi aſinæ ad quas veſtigandas miſſus erat ſalvæ forent, eumque omnium bona in ſua poteſtate habere, quod in ipſum inciderit: "ſupra ſpem, ajebat, meam ſunt iſta, Domine, & "de tribu ſum minori quam ut reges faceret, & "de familia cæteris familiis humiliori. Tu vero "me ludis & deridendum propinas, ut qui de rebus "majoribus, quam mea fert conditio, loqueris". At propheta ipſum ad convivium deducens accumbere facit, ejuſque famulum, ſupra alios invitatos, (illi autem erant ſeptuaginta numero) jubetque miniſtris Saulo apponere portionem regiam. Cum vero hora cubitus veniſſet, alii quidem domum quiſque ſuam diſcedebant: at Saulus apud prophetam cum famulo ſomno ſe dedit.

Saulum cum ſervo comite convivio publico excipit Samuelus.

Samuelus, poſtridieurbem egreſſus cum hoſpitibus, clam ſervo caput Sauli lenticula olei perfundit, quæque ipſi in itinere eſſent eventura prædicit. 1 Reg. c. 9.

2. Cum autem ſub ortum auroræ Samuelus illum è lectulo ſuſcitaſſet, *abeuntem* deduxit. atque, ſimul ac urbem egreſſus eſſet, monebat ut famulum juberet ipſos præverteret, ipſe autem pauliſper reſtaret: eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem ablegat. Propheta autem, ſumpto lecytho, oleum in caput juvenis effundit; eumque deoſculatus, "eſto, in"quit, Rex, à Deo conſtitutus & ad Palæſtinos "perſequendos & Hebræos vindicandos. Horum "autem *id* tibi ſignum erit, quod te volo præſci"re. Cum hinc digreſſus fueris, offendes in itine"re tres homines Bethela euntes ad Deum adoran"dum. quorum primum quidem tres panes por"tantem videbis, ſecundum vero hœdum: tertius "autem utrem vini bajulans eos comitabitur. Iſti

μένε θεράποντ, ὡς ἐγήμοντο τὴν τῶν Ραμαθὰν πόλιν, εἶναι προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντ ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλοῦντ, γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν ὄνων τέλος· ἀθὲν ἔχειν προθυμούμενος εἶπεν αὐτῷ τὸ προφητείας, ὃ καὶ θαυμάζωσιν αὐτόν, κενῶς γὰρ ἤδη τὰ ἐφόδια. ὁ δ' οἰκέτης τέταρτον αὐτοῦ παρεῖναι σίκλου φήσαντ καὶ τοῦτο δώσειν, [x] ὑπὲρ γὰρ ἀγνοίας τοῦ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, θαυμάζοντες. καὶ πρὸς τὰς πόλεις [y] περιτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις, ἐρωτῶσιν αὐτὰς τοῦ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δὲ σημαίνουσι· καὶ σπεύδειν παρεκελεύοντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταβῆναι· πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν, καὶ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. ὁ δὲ Σαμουὴλ [z] διὰ τοῦτο πολλὰς ἔθηκε τὴν ἑστίαν τότε συνήγαγε. δεομένῳ γὰρ [a] καθ' πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, προειπεῖν τινα [b] ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον [c] ἐμήνυσεν· πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τοῦ Βενιαμίτου φυλῆς, καθ' τοῦδε τὸν ὥραν· αὐτὸς μὲν ἔθηκε τοῦ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν γμένον. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, καταβὰς ἔθηκε τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δὲ τῷ Σαούλῳ, καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶναι τὸν ἄρξειν μέλοντα. Σαοὺλ δὲ προσὶὼν τῷ Σαμουήλῳ, καὶ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τὴν οἰκίαν τοῦ προφήτου· ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ Σαμουὴλ [d] φήσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ἔθηκε τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄνων ἐφ' ὧν τῷ ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, τέ τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευχών· "ἀλλ' "ἡττῶν, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τὰς ἐλπίδος, καὶ "φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατριᾶς "ταπεινοτέρας τὰς ἄλλων [e] πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ γε"λωτά με τίθεσαι, φαῦλ μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν χρείαν "διαλεγόμενος". ὁ δὲ προφήτης ἀγαγὼν αὐτὸν ἔθηκε τὸν ἑστιασιν κατακλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον, ἐπάνω τῶν κεκλημένων· ἦσαν δὲ ἡσαν [f] ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν· προσέταττε δὲ τοῖς μαγείροις ὠμοθέτημα τῷ Σαούλῳ [g] μεριδα βασιλικόν. [h] ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα προσῆκεν, οἱ μὲν ἀναστένες [i] ἀνέλυον [k] πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι· ὁ δὲ Σαοὺλ θαμὰ τῷ προφήτῃ συὶ τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη.

β'. Αμα δὲ ἡμέρᾳ Σαμουὴλ ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης, προὔπεμψε. καὶ [l] γινόμενος ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλευε τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑποστῆναι δὲ αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. ὁ μὲν Σαοὺλ ἀποστείλας τὸν ἀκόλουθον. [m] λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον καταχεῖ τῆς νεανίσκου κεφαλῆς· καὶ καταπασάμενος, "ἴσθι, "φησὶ, βασιλεὺς ὑπὸ Θεοῦ κεχειροτονημένος, σὺ "Παλαιστίνους τε καὶ τοὺς ὑπὲρ Εβραίων ἄρξων. τὸ- "των δὲ ἔσῃ σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγνώσκειν, "[n] ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους "ἐν τῇ ὁδῷ [o] προσκυνοῦντας τὸν Θεὸν πορευομένους εἰς [p] Βέ- "θηλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον τρεῖς ἄρτους [q] ὄψῃ κομίζοντα, "τὸν [r] δὲ δεύτερον ἔριφον· ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέ- "ρων,

---

t Ραμαθὰν πόλιν,] Ita ex p. 307. v. 40. & quatuor *MSS.*

v Καὶ προσέτυχον αὐτῷ,] Illud καὶ deeſt in pleriſque *MSS.*

x Υπὲρ γὰρ ἀγνοίας] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *reliquis* διὰ ἀγν.

y Περιτυχόντες παρθένοις] Παρατυχόντες *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. προσπυγχάνοντες *Vat.*

z Διὰ τοῦτο πολλὰς] Illa διὰ τοῦτο deſunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* & rectius forſan abeſſent.

a Καθ' πᾶσαν ἡμέραν] Καθ' ἑκάστην ἡμέραν legerat *Epiphan.*

b Ποιήσῃ βασιλέα,] Ποιῆσαι *Vat.* forſan pro ποιήσειε.

c Εμήνυσεν·] Μηνύσαντ *Big. Samb.* & *Vat.*

d Φήσαντος αὐτὸν εἶναι,] Φήσαντ *Vat.*

e Πατριῶν.] Conf. inf. §. 4. SPANH.

f Εβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν·] Ως ἑβδομήκοντα *Vat.* Hic Interpretes LXX. ſequutus eſt *Joſephus.* juxta textum *Hebraicum* τριάκοντα.

g Μερίδα βασιλικήν.] Juxta ritum veterem, quo convivis partes ſingulis appoſitæ. Hinc κρεωδαίτης, carnium diviſor inter Miniſtros Regis Spartanorum. Plutarch. Ageſil. p. 599. F. Convivis ſua ſingulis carnis portio appoſita, unde δαὶς ἐπὶ ξ δαῖτος Athen. l. 1. p. 12. C. & Coquus δαϊτρὸς dictus eſt. SPANH.

h Επεὶ δὲ ἡ κοίτης] Επειδὴ ἦ in *MSS.*

i Ανέλυον] Sic ἀνάλυσις *reditus*, *egreſſus*, lib. XIX. c. 4. §. 1. ἀναλύειν *reverti domum.* SPANH.

k Πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι·] Πρὸς ἑαυτὸς ἕκαστ *Vat.*

l Γινόμενον ἔξω τῆς πόλεως] Γενόμενον ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλευσε, τὸ μ. *Vat.* καὶ γενομένῳ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον,] Ita cum *Editis*, *Busb.* & *Hen.* λαβὼν ὁ προφ. τὸ ἅγιον ἔλαιον καταχεῖ in reliquis *MSS.*

n Οτ' ἂν ἀπέλθῃς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἐὰν &c.

o Προσκυνοῦντας τὸν Θεὸν πορευομένους] Ita *Big.* & *Samb.* cum ſcriptoribus prophanis. in *Editis*, *Aliiſque* προσκυνοῦντα τῷ Θεῷ, ut *plerumque* in *Bibliis S.*

p Βεθηλα.] Conf. lib. v. c. 1. §. IV. ἀπὸ Βηθέλων. SPANH.

q Οψῃ κομίζοντα,] Οψῃ *Big. Samb.* & *Epiphan.*

r Δὲ δεύτερον ἔριφον·] Illud ὁ inſerui ex *Cod. Vat.*

s Εἰς

"ρων, ἀσπλαθήσῃ. ἀσπάζονταί σε ἔτοι καὶ φιλοφρο-
"νήσονται. Ϲ δώσουσί σοι ἄρτους δύο· σὺ ἢ λήψῃ. κἀκεῖ-
"θεν ἥξεις [s] εἰς τὸ Ραχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου
"συμβαλεῖς τῷ [t] σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους διαγγελουμένῳ.
"[v] ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς [x] Γαβαθὰ, προφήτας σκλη-
"σιάζουσιν [y] ἐπιτυχὴς· κἀγὼμενος ἐνθεος προφητεύ-
"σεις σὺν αὐτοῖς, ὡς παντὶ ὀνειρωτῷ ὁρῶντα ἐκπλήττε-
"σθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τέκος εὐδαιμο-
"νίας ὁ [z] Κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένη-
"ται σημεῖα, ἴσθι Θεὸν ἵλεω μέν σοι τυγχάνοντα· ἀσπασά-
"μενος τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετὰ πέμπτην
"εἰς Γάλγαλα κἀγὼ ἐμοῦ, ἵνα χαρισήμενα τούτων θύσωμεν
"τῷ Θεῷ". Φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀπέπεμψε τὸν
νεανίσκον. τῷ Σαούλῳ δὲ πάντα καθ' τὴν προφητείαν Σα-
μουήλου ἀπέβαινεν.

γ'. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς [a] τὴν οἰκίαν ἐν συγγενοῦς αὐτοῦ
[b] Ἀβενήρου· Ϲ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστερ-
γεν· ἀνερωτῶντος δὲ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γεγονότων, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἀπεκρύψατο, δι' ὃ δὲ ἀφίκοιτο πρὸς Σαμουήλου τὸν προφήτην, δι' ὃν ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι [c] τὰς ὄνους ἔφρασε. περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνου ἀκούομενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὡς ἔτυχε, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν· καὶ γὰρ ἐδόκει πρὸς εὔνοιαν σφόδρα δοκοῦντα εἶναι, καὶ φιλικώτερον τῶν ἀφ' [d] αἵματος ἑαυτῷ διεγόμενον, ἀσφαλὲς ἡγεῖτο καὶ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν. λογιζόμενος, οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τίς ἐστιν ἀληθείας ἐστίν· ὅτι βεβαίως μὲν εὔνους, ἅτε φίλων ἅτε συγγενῶν, μὲν ἄχρι τοῦ θεοῦ δὲ θεὸν λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπεροχὰς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμουήλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς [e] Μασφα-
θὴν πόλιν· καὶ πρὸς αὐτὸν διατίθεται λόγους, ὡς
κατ' ἐπιτολὴν φράζειν ἔλεγεν δὲ Θεός· "ὅτι, τὴν ἐλευ-
"θερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος παρέχοντος καὶ τοὺς πολεμίους
"διαλύσαντος, ἀμνημονήσαντες τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν
"Θεὸν ἀποχειροῦνται τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμ-
"φορώτερον ὑπὸ δὲ πάντων ἀρίστου προστατεῖσθαι. Θεὸς δὲ
"πάντων ἄρχει. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασι-
"λέα· ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποπεπτωκόσιν καὶ βέλη-
"σιν καὶ ὁπλίσεσιν καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμῇ χρή-
"σεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐκ
"ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
"νος ἅτε διατηρῆσαι πεφυκός. ὁ Θεὸς δὲ [f] κατ' αὐτὴν
"τὴν αἰτίαν κηδόμενος. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν, καὶ
"κεκρότηκεν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὕβρις, [g] τάχθητε πάντες
"[h] καὶ φυλάς τε [i] καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρους βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τοῦτο τῶν Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμί-
τιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν
[k] ἡ Ματρὶς καλουμένη πατριὰ, ἧς κατ' ἄνδρα κληρω-
θείσης [l] λαγχάνει ὁ [m] Κίσου βασιλεύειν παῖς Σαούλος.
γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος, φήσας [n] ἐκ ποδῶν αὐτὸν
ποιεῖ· μὴ βουλόμενος, οἶμαι, δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν

"te salutabunt comiterque appellabunt, & duos
"tibi panes dabunt: eos vero erit ut accipias. Et
"inde venies ad *locum* Rachelæ sepulchrum, no-
"minatum, ubi homini occurres, qui tibi nuncia-
"bit salvas esse asinas. Dein, illinc cum ad Ga-
"batha perveneris, incides in cœtum propheta-
"rum: & divino correptus spiritu cum eis vatici-
"naberis, adeo ut omnibus, quicunque *hoc* vide-
"rint, rei miraculo attonitis mirari subeat, dicen-
"tibus, unde eo felicitatis devenerit Cisæ filius?
"Cum vero hæc tibi signa eveniſſe contigerit,
"scito tibi Deum adesse: patremque tuum & cog-
"natos saluta. Venies autem Galgala, cum te ac-
"cersivero, ut pro his Deo pacificas hostias im-
"molemus". Cum hæc dixisset & prænunciasset, juvenem dimittit. Saulo autem omnia acciderunt, quæ Samuelus prædixerat.

3. Ut vero in domum reversus est Abenari cognati sui (etenim ipsum præ cæteris sibi propinquis diligebat) eo percontante quò illis iter fuerit, & quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipsum celavit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is asinas sibi salvas esse dixerit. De regno autem rebusque eò spectantibus, quæ audita invidiam movere fidemque haud impetrare posse putabat, illa apud ipsum silentio transit: & neque tutum aut prudentis esse visum est ea cum illo communicare, etiamsi sibi amicissimus esse videretur, & quem inter consanguineos suos omnium maxime amaret. quod secum, ut arbitror, reputarit, tale revera esse hominum ingenium; ut nemo neque amicorum neque cognatorum perpetuo benevolus sit, neque usque dum quis felicitate à Deo cumuletur eundem servet affectum, sed eminentiores quosque malevolentia prosequatur & invidia. *Saulus in domum reversus patrui, ei omnia præter auspicia regalia exponit.*

4. Porro Samuelus populum convocat ad urbem Masphathen: eosque iis verbis alloquitur, quæ ex Dei jussu se facere ajebat: quod, cum ipse "illos in libertatem vindicasset & hostes sub ju-"gum misisset, beneficiorum parum memores fue-"rint, & ipsi quidem Deo regnum abjudicent, "nescientes maxime è re sua esse omnium optimi "imperio subjici. Deus autem omnium præstan-"tissimus. veruntamen hominem sibi regem esse "malunt; qui subditis tanquam pecudibus pro ar-"bitrio & libidine & ex affectuum aliorum impe-"tu dominabitur, potestati suæ immodice indul-"gens: atqui non ut à se factum & conditum ita "conservare studebit humanum genus. cum vero "Deus hanc ipsam ob causam *vestri* curam agat. "Sed quoniam hæc vobis placuerint, & eo con-"tumeliæ in Deum deventum sit, curate ut omnes "juxta tribus & sceptra distributi sint, dein ut "sortes jaciantur. *Samueli ad populum concio de jure regio.* 1 *Reg.* c. 8.

5. Cum autem Hebræi hoc ipsum fecissent, Benjamitidi tribui sors obvenit. illa vero ducta per cognationes, designata est cognatio Matris appellata, quæ cum viritim sortiretur, Saulo Cisæ filio regnum obtigit. Cæterum ubi hæc res juveni innotuit, illico se abscondit, nolens (ut arbitror) ad regnum videri lubenti animo accedere. *Saulus rex creatur.* 1 *Reg.* c. 10.

Sed

[s] Εἰς τὸ] *Coll. Big. & Voss.* πρὸς τὸ.
[t] Σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους] Σεσῶσθαί σοι in quinque *MSS.*
[v] Ἔπειτ' ἐκεῖθεν] Ἔτι δ' ἐκ.
[x] Γαβαθὰ,] Sup lib. v. c. 1. §. ult. ἐν Γαβαθᾷ πόλει & lib. VIII. c. 12. §. 4. πρὸς τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.
[y] Ἐπιτυχὴς·] Ἐπιτεύξῃ *Hen.*
[z] Κίσου παῖς παρῆλθεν;] Sic *Baſ. G. Samb. & Vat.* Κίσου *Big.*
[a] Τὴν οἰκίαν] *Epiphanius & Gelenius* ita locum vertunt, ac si comma ponendum esset post οἰκίαν.
[b] Ἀβενήρου·] Est qui malit Νήρου aut Ἀβεννήρου. Vide 1 *Reg.* c. 14. v. 51. & 1 *Paralip.* c. 8. v. 33 *Abner* in *Vet. Interpr.*
[c] Τὰς ὄνους ἔφρασε.] Τὰς pro τὸν repoſui ex *MSS.*
[d] Αἵματος] Δοκοῦντων post αἵματος inferunt *Big. & Samb.*
[e] Μασφαθὴν πόλιν·] Ita ex p. 298. v. 9. Μασφαθὴν *Vat.* Μασφαθὰ in *Editis, Aliisque.* HUDS. Lib. VIII. c. 12. §. 4. Μασφά. at heic & lib. X. c. IX. §. 1. Μασφαθά. SPANH.
[f] Κατ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν] Καθ' ταύτην τὴν αἰτ. *Samb. Big. & Vat.*
[g] Τάχθητε πάντες] Ita *Samb. Busb. & Hen* ut & mox βάλετε. in *Editis; Aliisque* ταχθῆτε, & dein βάλητε.
[h] Καὶ φυλάς τε] Sic in LXXII. κατὰ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν καὶ κατὰ τὰς φυλὰς ὑμῶν. Vide *F. Schacchi* Myrothecium III. c. 13. p. 146 & 147. &c.
[i] Καὶ σκῆπτρα,] Suspectum illud καὶ σκῆπτρα, pro quo si sensus, & sequentium habenda ratio, legendum, κατὰ πατρίας; sic sup. §. 1. SPANH.
[k] Ἡ Ματρὶς καλουμένη] Articulus è *Big. Samb. & Vat.* Ματριὰ *Vat. & Epiphan.* Ματρεὶ *Zonar*
[l] Λαγχάνει] *Coll. Big. & Voss.* τυγχάνει.
[m] Κίσου βασιλεύειν] Ita *Vat.* Κισαὶ *in Editis.* Κεὶς *Samb.* Κῆς *Big.* Vide p. 317. v. 41, & pag. hac v. 9.
[n] Ἐκ ποδῶν] Ἐκποδὼν *Hen. & Samb.* ab altera manu.

o Περι-

Sed eam præ ſe tulit moderationem & modeſtiam, ut, cum plerique ex parva felicitate vix ſui præ lætitia ſint compotes, ſed ſeſe oſtentantes omnium in oculos ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus conſtitutus, ab hujuſmodi oſtentatione ex regno ſibi delato tam procul abfuit, ut ſeſe è conſpectu illorum quibus erat imperaturus clam ſubduxerit, feceritque ut ab illis non ſine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nuſquam comparuerit, ad anguſtias redactis & valde ſolicitis, propheta Deum obſecrat, ut oſtenderet ubi eſſet, & juvenem omnibus conſpiciendum ſiſteret. Cum vero ex Deo reſciviſſet latebras in quas ſe abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac poſtquam venit, in medio populi eum collocat. illos vero omnes ſupereminebat, & ipſa ſtatura præ cæteris forma eſſe regia videbatur.

Samuelus, rege creato, eventura in libro deſcripta recitat, populumque dimittit. 1 *Regum*, c. 10.

6. Tum vero propheta: "Hunc vobis in regem "Deus tradit. videte ut excellit omnibus, & im- "perio ſe dignum prodit". Cumque populus acclamaſſet, vivat rex, propheta, qui illis perſcripſerat omnia quæ eventura eſſent, recitavit ea *populo* coram rege, librumque in Dei Tabernaculum repoſuit, ut in omne ævum teſtimonio eſſet quod ea prædixerit. Hæc ubi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit: atque ipſe in urbem Ramatham profectus eſt. ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem præſtantes; plures vero improbi, qui & ipſum contemptui habebant, & cæteros etiam irridebant, & neque munera afferebant, neque data opera aut verbis teſtari volebant ſibi Saulum placere.

λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην · ὥστε τῶν πολλῶν ἀδόξων ἐπὶ μικραῖς εὐπραγίαις τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώριμος Φανερὸς [o] περιπεσόντων, ὁ δ' ἀ μόνον ἄδην ἐνέφυσε τοιοῦτον ἐπὶ βασιλείᾳ, [P] καὶ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν [q] · ἀποδειχθῆναι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ εἰς τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅπη γνοιτο ἀφανὴς ὁ Σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δεῖξαι πᾶ ποτ' εἴη, καὶ προσελθεῖν [r] εἰς ἐμφάνειαν τῷ νεανίσκῳ. μαθὼν ἦκε πρὸς τοῦ Θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα [s] κέκρυπται ὁ Σαοὺλος, πέμψας τοὺς ἄξοντας αὐτόν · καὶ παραφυόμενον ἴσης μέσον τοῦ πλήθους. ἐξεῖχε [t] δ' αὐτῶν ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ὧν βασιλικώτατος.

ς'. Λέγει ἡ ὁ προφήτης · "τοῦτον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε "βασιλέα. ὁρᾶτε ἢ ὡς καὶ κρείττων [v] ἐστὶ πάντων, καὶ "τῷ ὄγκῳ ἄξιος". ὡς δ' ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι [x] καταγράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου · καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ σκηνῇ, τὴν μετάπτωσιν γνωσαῖς [y] εἰς μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἀπολέσας ὁ Σαμουὴλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς [z] Ραμαθὰν ἀφίκνεται πάλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαούλῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς [a] Γαβαθὼ, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, [b] συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ, τὸν προσήκοντα βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες · πονηροὶ ἦ πλείους, οἳ [c] καταφρόνουν τ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλεύαζον, καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν ἀσθῇ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι [d] τῷ Σαούλου ἐπῆγεντο.

CAP. V.

Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.

ΚΕΦ. ε'.

Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ τῶν πολεμίων.

Naaſæ regis Ammanitarum expeditio in Judæos Transjordanianos. 1 *Reg. c.* 11.

AT deinde poſt unum *fere* menſem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod geſſit cum Naaſe rege Ammanitarum. Hic enim Judæis ultra Jordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno & forti exercitu, multa infert mala; urbeſque eorum in ſervitutem adducit; illos quidem, quos vi & violentia in præſens ſubegerat, aſtuto callidoque commento eo impotentiæ redigens, ut ſi quando ab eo deſciſcere vellent, nulla eis ſupereſſet ſervitutis ſub ipſo effugiendæ poteſtas. nam illis, qui aut fide data ſeſe dediderunt, aut jure belli capti erant, dextros oculos effodiebat. eo autem conſilio, ut, ſiniſtro oculo illis ſub ſcuto latente, *bello* eſſent prorſus inutiles. Et hæc quidem rex Ammanitarum cum feciſſet habitantibus trans Jordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. ac caſtra metatus apud primariam hoſtium urbem (illa autem Jabis eſt) legatos ad eos mittit cum monitis mi-

Μηνὶ δ' ὕστερον [e] ἀρχὴ τοῦ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς [f] Ναάσσην πόλεμος, τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένους τῶν Ἰουδαίων ἠργάσατο, [g] μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύματος ἐμβαλὼν ἐπ' αὐτούς · καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπήγαγεν, ἰσχύϊ μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ ὑπούλῳ, πρὸς τὸ μηδεμίαν αὖθις ἀποστάσεως δυνηθῆναι τιμωρίαν [h] ὑπ' αὐτοῦ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τοῦτο γὰρ ἦν καὶ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε. ἐπὶ δὲ τούτῳ, ὅπως, [i] τὸ ἀριστερὸν αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῶν θυρεῶν καλυπτομένης, [k] ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς, τοῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἐπὶ τοὺς [l] Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, [m] Ἰαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμ-

o Περιπεσόντων,] Lege προπεσόντων. COCC.
p Καὶ τῶν τοσούτων] Καὶ τῷ *Big.* & *Samb.*
q Ἀποδειχθῆναι] Ἀποδεδεῖχθαι *lidem* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*
r Εἰς ἐμφάνειαν] Εἰς ἐμφανὲς *lidem.*
s Κέκρυπ.] ὁ Σαοὺλος,] Κρύπτει *Hen. Busb* & *Vat.*
t Δ' αὐτῶν ἁπάντων,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* δ' ἁπάντων *Baſ.* & *G.* δ' αὐτῶν ſine ἁπάντων *Vat.*
v Ἐστὶ πάντων,] Sic quinque *MSS.* & *Epiphanius.* ἴσα *Baſ.* & *G.*
x Καταγράψας αὐτοῖς] Ita rurſus *lidem.* καὶ γράψας in *Editis.*
y Εἰς μαρτύριον] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ſimpliciter μαρτύριον *Baſ.* & *G.*
z Ραμαθὰν ἦλθε.)] Sequutus ſum *Vet. Interpr.* Vide p. 307. v. 18. εἰς Ἀρμαθὰ *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς Ἀρμαθὰ *Baſ.* & *G.* HUDS. Conf. Cap. III. ſup. §. 3. SPANH.
a Γαβαθὼ,] Ita *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* Γαβαὼθ *Big.* Γαβαώθω *Samb.* Vide Cl. *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.
b Συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ,] Συνήγοντο *Vat.*
c Κατιφρόνουν τ' αὐτοῦ,] Ita *Vat.* κατιφρόνουν τε quinque *alii.* (abeſſe poſſe putat *Coccejus*) καὶ ἀφῃροῦντες αὐτῷ *Baſ.* & *G.*
d Τὸν Σαούλου ἐλάθευε.] Τῷ Σαούλῳ *Vat.*
e Ἀρχὴ τοῦ πάντων] Ἀρχὴ *Vat. Big.* & *Samb.* Initio ejuſdem belli *Zonaras*, μετὰ δὲ μῆνα, ὁ *Flavio.*
f Ναάσσῃ πόλεμος,] *Al.* Ναασσῆν.
g Μετὰ πολλοῦ] Διὸ μὴ *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 1. καὶ μὴ legiſſe videtur *Epiphan.* Alii quidem ſic diſtinguunt, Ἀμμανίτου· μὴ π. κ. μ. ς. δ. ἐ. αὐτοὺς, καὶ τὰς π.
h Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτῶν *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν. ubi abſque cauſa ὡς πρὸς αὐτὸν *Big.* & *Samb.*
i Τῆς ἀριστερᾶς] Τῆς ἀριστερᾶς αὐτῶν *Hen.* & *Busb.* nam qui ſiniſtra manu objicit clypeum, eo tegit ſiniſtrum oculum, dextro autem aſpicit hoſtes: qui ergo dextrum iis eruit oculum inutiles bello facit. *Theodoret.* Tom. 1. p. 242.
k Ἀχρηστος παντελῶν εἶεν.] Ita *Big. Samb.* & *Biblia Vaticana.* Ἰαβὶς *Baſ. G.* & *Biblia Complutina.*
l Γαλαδηνοὺς] Γαλαδηνὴ Regio lib. v. ſup. c. VII. §. 11. SPANH.
m Ἰαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη,] Ἰαβεὶς *Zonaras* & *Biblia Alexandrina.*
n Ανα-

πέμπει πρὸς αὐτὰς πρέσβεις, κελεύων ἢ ἀφαιρεῖσθαι σφᾶς αὐτὰς ἅπαξ τὸν τὰς δεξιὰς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσειν ἐπιόντα καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν [n] ἀναστήσειν· τὴν δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, πότερον ποτὲ βραχύ τι τοῦ σώματος ἀποτιμᾶν [o] θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ Γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες πρὸς ἀμφότερα μὲν ἐπολμῆσαι οὐδὲν εἰπεῖν, [p] ὅτ' εἰ παραδιδοῖεν αὐτὰς, ἢ εἰ πολεμοῖεν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους παρακαλέσωσι συμμαχεῖν [q] αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, [r] πολεμῶσιν· εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, παραδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον, ὅπῃ τῷ παθεῖν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

β'. Ὁ δὲ Ναάσσης, καταφρονήσας τῶν Γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τὴν ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. [s] πέμψαντες οὖν οἱ τὰς Ἰαβησηνίτας διήγγειλον τὰ παρὰ τοῦ Ναάσσου, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ἦσαν τῆς ἀνοχῆς τὸν πρὸ τοῦ τοὺς Ἰαβησηνοὺς παρεῖχεν, καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο πρᾶξαι συνεχώρει τὸ δεδιόμενον. γνομένων δὲ τῶν ἀγγέλων [t] καὶ ἐν τῇ Σαούλου τοῦ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς Ἰαβησηνοὺς φερούσῃν, ὁ μὲν λαὸς ταὐτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαθεν· ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ Σαοὺλος, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν [v] παραγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ἅπαντυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις· καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος γενόμενος ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ἰαβησηνοὺς, ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα τῶν νενικηκότας ἤδη τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπείλας [x] ἤδη. ὑποδεῖναι δὲ σκέλους τινὰς αὐτῶν, ἡγησομένους τῆς ὁδοῦ.

γ'. Βαλόμενος δὲ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν [y] εἰς τὸ πρὸς Ἀμμανίτας ὑπερέψαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑποζεμῶν τῶν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, [z] ταὐτὸ ἀφεθήσειν ἠπείλησε [a] τοὺς ἀπαντήσαντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὑπιοῦσαν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ ἅμα καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ διὰ ὄκνον τὸν [b] κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλᾷ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὑρίσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ἰούδα φυλῆς, εἰς [c] ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους· τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, [d] ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβὰς δὲ τὸν Ἰορδάνην, καὶ [e] σχοίνων δέκα διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. [f] τειχῆ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὑπιππεύει πανταχόθεν αἰφνιδίως [g] οὐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνῃ τῶν Ἀμμανιτῶν, καὶ Ναάσσην τὸν βασιλέα. τῆτο

nisque, ut aut ea conditione deditionem facerent, ut dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se illos obsessurum esse, urbesque eorum funditus eversurum: penesque illos esse eligendi optionem, utrum velint particulam corporis amittere, aut certe universi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si semetipsos traderent, neque an bello rem experiri mallent. Sed petierunt sibi dies induciarum septem concedi, ut missis ad tribules suos legatis suppetias ab eis implorarent. Et si quidem auxilio sibi venerint, bellum jungere; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege ut paterentur quicquid ipsi libuerit. *Hortatur Galadenos ad deditionem, data lege oculos dextros eruendi. c. 11.*

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit, illorumque *sprevit* responsum, simul dat eis induciias, finitque ut quoscunque velint in auxilium evocent. Igitur nunciis statim per omnes Israëlitarum urbes missis ea illis narrabant, quæ *atrociter* minitatus est Naases, & in quas redacti erant angustias. Illi vero, audita hac Jabisenorum calamitate, ad lachrymas magnumque in mœrorem adducti sunt: timor autem eos omni facto & incœpto prohibebat. Ac cum nuncii in Sauli regis civitatem venissent, & in quibus contigit Jabiënos esse periculis declarassent, populus quidem *iste* similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur: nam *ingentem* excitabant luctum ob cognatorum miseriam. Saulus autem, * ex opere rustico *tum forte* in urbem se recipiens, cives suos offendit lachrymis perfusos; atque percontatus quid iis accidisset, ut in tanta essent perturbatione & mœstitia, ab iis accipit quæ attulerint legati. atque divinitus afflatus Jabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes superaturum, ita ut eos jamjam victores & timore liberatos sol oriens aspiceret. Quosdam autem illorum, in duces itineris, secum manere jussit. *Saulus Galadenis auxilium pollicetur, spondetque iis victoriam. 1 Reg. c. 11.*

3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque ut quam ocyssime convenirent, cum bobus suis † nervos succidisset comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi afforent, nisi die proxima cum armis ad Jordanem præsto adessent, sequuturi ipsum & Samuelum prophetam quocunque *eos* ducerent. Eorum vero, qui sibi caventes à supplicio denunciato ad præfinitum tempus convenerant, multitudinis in urbe Bala facta est recensio: numerumque invenit virorum absque tribu Judæ ad septingenta millia confluxisse: illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus ‡ dein Jordanem, & tota nocte decem schœnorum viam emensus, ante solis quidem ortum pervenit quo destinaverat. Cum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes undique adoritur. ac prælio commisso, & alios quamplurimos perimit, ipsumque regem Naasem. Res ista à Saulo præcla- VI. *Populo gravia comminatus est Saulus, si ipsum se quis detrectarent.*

n Ἀναστήσειν·] Ἀνασατώσειν *Vat.*

o Θέλωσιν,] Vel cum *Samb.* ἐθέλωσι. ut mox hac pag. v. 16. ἐθέλωσι *Vat.*

p Οὔτ' εἰ παραδιδοῖεν] Οὔτε παραδιδ. ὅτε πολ. *Vat.*

q Αὐτοῖς.] Αὐτοῖς *Samb.* & mox αὐτάς.

r Πολεμῶσιν·] Πολεμήσουσιν *Busb.* (*Coll. Voss.*) *Hen. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

s Πέμψαντες οὖν] Πέμψασιν οὖν, & dein οἱ ἤγγειλον *Vat.*

t Καὶ ἐν τῇ Σαούλου] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

v Παραγινόμενος] Ἀφικόμενος *Vat.*

* *Ex opere rustico* tum forte *in urbem se recipiens*,] In *Bibliis S.* qui tum rure boves agens veniebat.

x Ἤδη.] Ἰδὴ *Samb.* & *Big.* absque Atticismo. Est qui malit εἴδη.

y Εἰς τὸ πρὸς Ἀμμανίτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἐπὶ in *Editis.*

z Ταὐτὸ ἀφεθήσειν] Ita in quinque *MSS.* τᾶτο *Bas.* & *G.* ταῦτα *Epiphan.*

† *Nervos succidisset*,] *S. Literæ* dicunt, *eum par boum cepisse, dissectumque in omnes Israëlitarum fines per nuncios dimisisse, cum edicto ut qui eum sequuti non essent, eorum bubus ita fieret.* Vide *Schotanum* in *Biblioth.* tom. secundo, p. 570.

a Τοὺς ἀπαντῶντας,] Τοὺς οὐκ ἀπαντῶντας *Big. Samb.* & *Vat.* τοὺς ἄπαντας *Epiphan.* non inconcinne.

b Κατεπηγγελμένης ζημίας] Κατηγγελμένης *Vat.*

c Ἑβδομήκοντα] Ita *Codices Græci Latinique omnes*, sane super numeros *Bibliorum S.* quæ versamus. HUDS. 1 Sam. xi. 8. numerus Israëlitarum 300. millia, & è tribu Juda 30. millia. SPANH.

d Ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες.] Ἦσαν εἰς ἑπτὰ μυριάδας *Vat.*

‡ *Dein Jordanem*,] Apud *Vet. Interpr.* habemus *ergo.* ac si legisset δὴ pro δέ.

e Σχοίνων δέκα] Σχοινίων *Vat.* HUDS. Σχοῖνος mensura viæ, vox Persica teste Athenæo lib. 111. p. 122. A. SPANH.

f Τειχῆ δὲ τὸ] Ita *Samb.* in *cæteris* τειχῆ.

g Οὐ προσδοκῶσι] Ὡς οὐ προσδ. *Vat.*

Sf b Τὸ

Saulus ex re præclare gesta gloriam adeptus est. 1 *Reg. c.* 11.

clare gesta erat, famaque ejus ingenti cum laude ad omnes Israëlitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. nam & siqui erant qui prius ipsum contempserant, tum mutata sententia illum honore prosequebantur & omnium optimum *esse* existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Jabisenos conservasset, sed & in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat & depopulatur; cumque multum prædæ cepisset, glorioše in suas sedes reversus est. Populus autem ex voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo successus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem. contra eos vero, qui illum nec res suas tueri nec augere posse dixerant, exclamabant, *rogitantes* ubi nunc sunt isti, pœnas exsolvant; atque alia omnia *adjiciebant convicia* quæ solet populus felicitate sua elatus in eos projicere, qui paulo ante ejus auctores despexerant. Saulus interea studium quidem eorum & benevolentiam erga se collaudabat: verum jurejurando negavit se quenquam à tribulibus eo die conspecturum esse supplicio affectum. quippe absurdum fore *ajebat* ut victoria à Deo data sanguine & cæde eorum fœdaretur, qui ex eadem qua ipsi stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore epulisque diem celebrare.

Regnum Saulo renovatur. 1 *Reg. c.* 11.

4. Cum vero Samuelus pronunciasset; altera etiam opus esse inauguratione, ut *novis auspiciis* Saulo confirmaretur regnum, omnes se in urbem Galgala congregant: nam ut in istum locum convenirent, jusserat Samuelus. ac rursum populo inspectante Saulum sacro oleo inungit propheta, iterumque *eum* declarat regem. Atque hoc modo Hebræorum respublica in regni formam commutata est. nam sub Moyse & discipulo ejus Jesu, qui exercitui cum imperio præerat, in optimatium statu permanserunt. Ejus autem post obitum, annos omnes decem & octo præterea, populus non habuit summum magistratum. Postea vero ad pristinam regiminis formam redierunt, *supremo* rerum omnium judicio ei, qui bello optimus & fortitudine præcellere videretur, permisso. quam ob rem *totum* hoc tempus, quo isto gaudebant statu, Judicum appellarunt.

Samuelus populo ostenditsuam innocentiam. 1 *Reg. c.* 12.

5. Samuelus autem propheta, cum Hebræos in concionem convocasset, ait, "adjuro vos per maximum Deum, qui fratres bonos, Moysem sane volo & Aaronem, in hanc lucem misit, & patres vestros ex Ægyptiorum dominatu & *dura* qua illos premebant servitute eripuit, ut, neque pudori cedentes, neque ex metu aliquid immi-nuentes, neque ulli affectui obsequentes, dicatis, ecquid pravi & injusti fecerim, aut quæstûs ergo, aut plus justo habendi cupidine, aut ut gratiam cum aliis inirem. Coarguite *me* si cujus vitulum aut ovem, aut simile quidpiam acceperim (cum tamen culpa vacare videatur, si quid in victum cesserit) aut si alicujus jumentum meos in usus abripiendo eum contriverim; in hisce & similibus *si vel tantillum peccaverim*, dicite, rege vestro præsente". Illi vero exclamarunt,

λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαούλῳ [h] τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς Ἑβραίους διῆλθεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸ [i] κατεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ὁ γὰρ [k] ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς Ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώραν, πᾶσαν αὐτὴν κατασκέψεται· καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν [l] λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς, ὑφ' ἡδονῆς [m] τῶν Σαούλῳ κατορθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ἀδόξως ὄφελον αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων· ποῦ νῦν εἰσὶν ἐκεῖνοι, καὶ δότωσαν δίκην· καὶ πάντ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ὑπεροχαῖς [n] ἠρμένος πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἔναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. Σαούλου δὲ τούτων μὲν ἠπάτησε τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν [o] περὶ αὐτοῦ προθυμίαν· ὤμοσε γὰρ [p] μή τινα πρόφασιν τῶν ὁμοφύλων [q] ἀναιρεθέντων ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φόνου καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς· [r] πρέπειν δὲ μᾶλλον ὑμνοῦσι διακειμένους ἑορτάζειν.

δ'. Σαμουήλου δὲ φήσαντος [s] καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας Σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἀνακυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς Γάλγαλα πόλιν· [t] ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ προφήτου χρίσαντα τὸν Σαοῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγορεύσαντα βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ Μωϋσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ [v] αὐτοῦ Ἰησοῦ, οὓς ἐκεῖνος στρατηγοὺς, ἀριστοκρατούμενοι διεπέλουν· μετὰ δὲ τὸν [x] ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν· τῷ κρίνοντι πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι γεγενῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸς [y] τὸ ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, Κριτῶν ἐκάλεσαν.

ε'. Ἐκκλησίαν δὴ Σαμουήλου ποιήσας ὁ προφήτης τῶν Ἑβραίων, [z] "ἐπόμνυμι, φησὶν, ὑμῖν τὸν μέγιστον Θεὸν, "ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ Μωϋ-"σῆν καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πα-"τέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς [a] ὑπ' αὐτοῖς "δουλείας· μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους, [b] μήθ' ὑπο-"πτήσσοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ παθῇ προσκρού-"σαντας εἰπεῖν, [c] τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδι-"κον, ἢ κέρδους ἕνεκα, ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τοῦ "παρὰ [d] ἄλλους. [e] ἐλέγξαι δὴ εἰ μόχθον ἢ πρόσταγμα ἢ τοιοῦ-"τόν τι παρεσκάμμαι· ἃ παρὰ προφῶν ἀνεμέσητον δοκεῖ "λαμβάνειν· ἢ εἶπόν τινι ὑποζύγιον εἰς ἐμὸν ἀποστάσας "χρείαν ἐλύπησα· τούτων ἔν τι κατεῖπεν παρόντος ὑ-"μῶν τοῦ βασιλέως". οἱ δὲ ἀνέκραγον, "μηδὲν τούτων "ὑπ'

b Τὸ ἔργον] Abest τὸ *Big. Hen.* & *Vat.* ibidem ἔργων *Samb.* & mox πρὸς πάντα *Big.*

i Κατεφρόνουν,] Καταφρονοῦντες *Vat.*

k Ἤρκησεν αὐτῷ] Ἤρκεσεν *Big. Samb.* & *Vat.* alterum tamen correctius & vetustius.

l Λαμπρῶς] Aut λαμπρὰς cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Τῶν Σαούλῳ] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Alisque* τῷ Σαούλῳ καταθυμίων.

n Ἠρμένος] Sic *Big.* & *Samb.* ἠρμοσμένος *Bas. G. Alique.* ἠρεμένος legisse videtur *Epiphan.* Ita tamen *Vat.* λέγειν ὄχλος ἐν ὑπεροψίᾳ τοὺς ἐξουθενίζοντας ἔναγχος.

o Περὶ αὐτὸν] Περὶ αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

p Μή τινα προφάσιν ἔχῃ] Μηδέτινα *Big.* & *Samb.* μηδένα *Vat.*

q Ἀναιρεθέντων ἐπ' ἐκείνης] Ἀναιρεθέντα ἀπ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑπὸ Θεοῦ.

r Πρέπειν δὴ μᾶλλον] Πρέπειν δὴ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὑμνοῦσι in quatuor *MSS.*

s Καὶ δευτέρας] Καὶ δευτέρα δεῖν (vel δεῖ) χειροτονίαν in aliquibus *MSS.*

t Ἐκ γὰρ αὐτοὺς] *Al.* ἐκέλευσεν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν.

v Αὐτοῦ] Delet *Collatio Voss.*

x Ἐκείνου τελευτὴν,] Aut ἐκείνων cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

y Τῶν ὅλων] Τῶν ἁπάντων *Vat.*

z Ἐπόμνυμι,] Ἐπόμνυμι in quinque *MSS.* Atticissant hic *Bas.* & *G.*

a Ὑπ' αὐτοῖς] Ὑπ' αὐτοὺς *Vat.*

b Μήθ' ὑποπτήσσοντας φόβῳ,] Ita cum *Vat.* in *Aliis* μήτε.

c Τί μοι πέπρακται;] Εἴ τι μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

d Ἄλλους.] Ἀπλῶς *Vat.*

e Ἐλέγξαι δὴ εἰ μόχθον] Vel cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἐλέγξαι δὴ εἴ τι τοιοῦτον τι προσκάμμω, μόχθον ἢ πρόσταγμα. Favet & *Epiphanii* liber. mox ἢ τινὶ ὑποζύγιον εἰς τὴν ἐμὴν, in iisdem *MSS.*

f Αὐ-

"ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι· πεφηνῆναι δ' ὅσιος [f] αὐτὸν καὶ δι-
"καίως καὶ ἔθνους.

ς'. Σαμουήλου δ', ταύτης ἐξ ἁπάντων τὴν μαρτυρίας
αὐτῷ γενομένης, "ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ μη-
"δὲν ἄτοπον [B] ἔτι ὑμᾶς εἰπεῖν δύνασθαι λέγειν, φέρε
"νῦν μὴ παῤῥησίας ἀκόσητε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα
"ἠσεβήσητε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἀλλὰ μνημο-
"νεύειν δὲ ὑμᾶς πρέπει, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις
"ἐκ τοῦ γένους [h] ἡμῶν ὁ πάππος Ἰακὼβος διὰ λιμὸν
"εἰς Αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἀπεκνω-
"θισῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ
"Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, [i] δεξαμένων τὸν πατέρων, χωρὶς
"βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς ῥύεσθαι τῆς ἀνάγκης τὸν πλή-
"θος, Μωϋσῆ αὐτοῖς καὶ Ἀαρῶνα [k] πέμψας ἀδελ-
"φούς· οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τήνδε τὴν γῆν, ἣν νῦν ἔ-
"χετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, προδεδώ-
"κατε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν. ἃ μὲν ἀλλὰ
"καὶ [l] πολεμίοις ὑποχειρίοις γινομένοις ἠλευθέρωσε.
"πρῶτον μὲν Ἀσυρίων καὶ τῶν ἐκείνων ἰσχύος ὑπερτι-
"ρᾶς ἀπεργασάμενος· ἔπειτα Ἀμμανιτῶν κρατῆσαι πα-
"ρασχὼν [m] καὶ Μωαβιτῶν, καὶ πλουτοῦντων Παλαιστι-
"νων. καὶ ταῦτα ὑπὸ βασιλέως ἡγεμένα διεπράξασθε,
"ἀλλ' [n] Ἰεφθοῦ καὶ Γεδεῶνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔσχεν
"ὑμᾶς ἄνοια, [o] φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ
"εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐ-
"πελέξασθε. ἵνα μέντοι γε φανερὸν [p] ὑμῖν ποιήσω τὸν Θεὸν
"ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῶν βασιλείας ὑμῶν αἱρέ-
"σει, δηλώσει τοῦτ' ὑμῖν [q] τὸν Θεὸν θεασκούσω διὰ ση-
"μείων [r] ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέποτε πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐ-
"δεὶς ἐνταῦθα γεγονὼς, θέρους ἀκμὴν χειμῶνα, αἰτη-
"σάμενος τὸν Θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν ἐπιγνῶναι". καὶ
ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ Σαμουήλου, [s] βροντὴς
σημανθὲν τὸ θεῖον καὶ ἀστραπῆς καὶ χαλάζης καταφορᾶ
τὴν τοῦ προφήτου πεῖραν πάντων ἀληθῆ· ὡς πεπαιδευκό-
τας αὐτοὺς καὶ πρεσβείας γενομένας [t] ἁμαρτεῖν τι ὁμολογεῖν
καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν
προφήτην ὡς [v] πατέρα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ τὸν Θεὸν αὐτοῖς
ὑμενῆ καταιγῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν
πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ [x] παρενόμησαν προσεξηρ-
γάσαντο. ὁ δὴ ὑποιχνεῖται καὶ προκαλέσθαι τὸν Θεὸν συγ-
γνώναι πρὸ τούτων αὐτοῖς καὶ πίστιν. συνεβούλευε μέντοι
δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τῶν διὰ
τὴν ἀσέβειαν [y] τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων·
καὶ τῶν σημείων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως νομοθεσίας,
εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως εὐ-
δαιμονίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν,
ἔλεγε, ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην
[z] ἐκ Θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ Σαμουήλου μὲν ταῦτα
τοῖς Ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ
οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ Σαούλῳ τὴν βα-
σιλείαν.

"horum nihil ab eo factum, sed sancte & juste
"genti præfuisse.

6. Samuelus autem, cum de eo universi præ- *Samuelus populi ingratum animum arguit.* ¬ *Reg.* *c.* 12.
clarum adeo dedissent testimonium, inquit, quo-
"niam id mihi concessistis, vos nihil mali mihi
"adhuc objicere posse, eja agite, nunc animum
"mihi advertite dum vobis paulo liberius dicam,
"vos rege flagitando graviter in Deum deliquisse.
"Oportebat enim vos meminisse, quod cum se-
"ptuaginta solummodo nostri generis hominibus
"avus Jacobus fame coactus in Ægyptum vene-
"rit. Cumque ibi in multas myriadas illorum ex-
"crevisset soboles, eaque ab Ægyptiis in gravem
"& contumeliosam adducta esset servitutem,
"Deus, à patribus *vestris* invocatus, absque rege
"eis auctor erat, ut multitudo ex ista liberaretur
"necessitate, mittendo eis Moysem & Aaronem
"fratres; qui vos in hanc terram eduxerunt, quam
"nunc possidetis. Et tamen post ista à Deo ac-
"cepta beneficia *non semel* prodidistis *veram* pie-
"tatem ac religionem. nihilominus vos in ho-
"stium potestatem redactos in libertatem asseruit.
"Cum primum quidem effecerit, ut superiores
"essetis Assyriorum potentia: deinde vobis dederit
"Ammanitas vincere & Moabitas, postremoque
"Palæstinos. atque hæc *omnia* confeciistis, non re-
"giis auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gideonis.
"Quæ igitur vos cepit dementia, ut Dei quidem
"imperium detrectaretis, vosmet vero regi subji-
"ceretis. Sed ego quidem istum creavi regem
"quem ille designavit. At vobis ut manifestum
"fiat, Deum irasci & indignari, quod regium do-
"minatum elegeritis, ita res comparabo ut Deus
"indiciis certissimis hoc ipsum vobis ostendat.
"Quod enim nunquam quisquam vidit in hac
"regione, æstate media tempestatem, hoc ipsum
"cum Deum invocavero faciam ut vos conspi-
"ciatis". Ac statim ut hæc ad populum dixerat *Samuelis verbis fidem adstruit Deus miris prodigiis.* 1 *Reg.* *c.* 12.
Samuelus, tanta vi tonitruum ac fulgurum &
grandinis prophetæ in omnibus veritati fidem ad-
struit Deus, ut admiratione & timore perculsi
peccasse se cuncti profiterentur & per inscitiam
eò prolapsos esse; atque à propheta contenderent,
ut veluti pater benignus mitisque propitium sibi
redderet Deum, ita ut istud remitteret peccatum,
quo tot alias suas contumelias & delicta cumula-
rant. Ille vero pollicitus est, se Deum ut illa ipsis
condonaret rogaturum, simulque exoraturum.
Veruntamen eis consilium dedit, ut justi esse stu-
derent & boni: semperque in memoria tenerent
calamitates, in quas à virtute desciscendo inciderant; ac præterea signa à Deo edita, legesque à
Moyse latas, si illis incolumitatis suæque juxta ac
regis felicitatis cupido incesserit. Sin vero ista
neglexerint, fore ajebat, ut ipsi una cum rege gravem à Deo plagam acciperent. Et cum Samuelus
quidem hæc Hebræis prædixisset, illos domum
quemque suam dimisit, regno iterum Saulo confirmato.

[f] Αὐτὸν καὶ δικαίως] Ita *Big.* & *Samb.* numero meliori. in *Editis*, *Aliisque* καὶ δικαίως αὐτου τ. & mox αὐτῷ τὴν μαρτυρίας γενομένης.

[g] Ἐθ' ὑμᾶς πρὸς ἐμὲ] Ἐφ' ὑμᾶς *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Ἡμῶν ὁ πάππος] Ita cum *Samb.* & plerisque *Epiphanii* libris. in *aliis* ὑμῶν.

[i] Ἐυξαμένων] Συνδεξαμένων *Vat.*

[k] Πέμψας ἀδελφούς] Ἀποστείλας *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Πολεμίοις ὑποχειρίοις] Pressius *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένοις.

[m] Καὶ Μωαβιτῶν,] Illa καὶ Μωαβιτῶν non agnoscit *Vet. Interpr.*

[n] Ἰεφθὲ καὶ Γεδεών] Ita ex p. 297. v. 43. Ἰεφθαὲ *vulgo.* Ἰεφθᾶ *Vat.*

[o] Φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν,] Φεύγειν *Vat.* & mox ὑπὸ βασιλεῖ, & dein ὑπέδειξα.

[p] Ὑμῖν ποιήσω] Ὑμῖν αὐτὸν ποιήσω *Vat.*

[q] Τὸν Θεὸν θεασκούσω] Illa τὸν Θεὸν desunt *Vat.*

[r] Ἐναργῶς.] Forte εὐεργῶν. COCC.

[s] Βροντὴς] Nam licet hic æstate tonitrua & fulmina soleant esse, in Palæstina & Syria hyeme tonat. REL.

[t] Ἁμαρτεῖν] Ita in quinque *MSS.* & *Glyca.* ἁμαρτάνειν τι *Vat.* cum *Editis.*

[v] Πατέρα χρηστὸν] Αὐτοῖς post πατέρα inserunt *Big.* & *Samb.*

[x] Παρενόμησαν προσεξηργάσαντο.] In *MSS.* παρηνόμησαν & παρηνόμουσαν. & statim προσεξεργάσαντο.

[y] Τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς] Τῆς ἀρετῆς non agnoscit *Vat.*

[z] Ἐκ Θεοῦ πληγήν.] Ἐκ τοῦ Θεοῦ *Vat.*

VII. CAP. VI.

Ut Palæstini rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellantur.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ὑπὸ τῶν Ἑβραίων οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

Palæstini, postquam ferri usum Hebræis ademerant, bellum movent. 1 *Reg. c.* 13.

HIC vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus, cum ex eis duo quidem millia sibi in satellitium sumpsisset, ipse in urbe Bethelis commorabatur: * at reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent, *eum* Gabas mittebat. Ille autem in castro quodam Palæstinorum expugnando occupatur, quod à Galgalis non procul aberat. Nam qui Gabam incolebant Palæstini, debellatis Judæis, & arma ipsis auferebant, & munitissima regionis loca præsidiis tenebant: porro & à ferro gestando, ejusque usu in universum *illos* prohibebant. Atque ob hoc interdictum agricolæ, si quando illis opus esset ut instrumenta sua inspicarent; puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura utuntur, ad Palæstinos crebro euntes illa reficienda curabant. Ut vero de castro eversо audiverunt Palæstini, indignati, & contemptum *Hebræorum* gravem esse injuriam interpretati, Judæis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero sexaginta millia: ac castra metantur apud urbem Machmam. Hæc cum Saulus rex Hebræorum intellexisset, in urbem Galgala descendit; & dimissis per totam regionem præconibus populum libertatis tuendæ ergo ad bellum contra Palæstinos convocat, potentiam eorum *verbis* elevans, eique obtrectans tanquam esset spernenda, & quod nec tantillum dubitarent cum illis prælium committere. Qui vero cum Saulo erant, conspectis Palæstinorum copiis, animis valde consternati erant: ac alii quidem in speluncas & cuniculos sese abdunt; plures vero in terram Transjordanianam fuga dilapsi sunt. illa autem sortis erat Gadis & Rubeli.

Ὅτῳ δ' ὑπελέξας ἐκ τοῦ πλήθους ὡς περὶ τρισχιλίους, [a] τοὺς μὲν διχιλίους ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν λαβών, αὐτὸς διέτριβεν ἐν πόλει [b] Βεθήλοις· Ἰωνάθῃ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτόν, εἰς [c] Γαβᾶς ἔπεμψεν. [d] ὁ δὲ ἐκπολιορκεῖ τὸ φρούριον τῶν Παλαιστίνων ὃ πόρρω [e] Γαλγάλων. οἱ γὰρ τὴν [f] Γαβᾶν Παλαιστῖνοι καταφρονούμενοι τοὺς Ἰουδαίους, πάντα ὅσα [g] αὐτοὺς ἀφηροῦντο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῶν χώρας τόπους φρουραῖς [h] κατελαμβάνοντο· καὶ σιδηροφορεῖν, ξηραίνει τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ ταύτην τὴν [i] ἀπόρρησιν οἱ γεωργοί, εἴποτε [k] δεήσοι αὐτοὺς ὁτιοῦν σκεύασαι τῶν ἐργαλείων, ἢ [l] ἴωνιν ἢ μάκελλαν ἢ ἄλλο τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες [m] εἰς τοὺς Παλαιστίνας ταῦτ' ἐπράττον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς Παλαιστίνοις [n] ἡ τοῦ φρουρᾶς ἀναίρεσις· [o] ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις· [p] ἵππων δὲ ἐξακισχιλίαν ἐπήγοντο. καὶ [q] στρατοπεδεύοντες πρὸς [r] πόλει Μαχμᾶ. τοῦτο Σαοὺλῳ ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μαθών, εἰς Γάλγαλα καταβαίνει πόλιν, καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸ λαὸν ὑπὲρ τὸν πόλεμον τὸν [s] πρὸς Παλαιστίνους· τὴν δύναμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν, καὶ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον, οὐδὲ ὥστε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταφρονήσαντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων οἱ περὶ Σαοῦλα, κατεπλάγησαν· καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τοὺς [t] ὑπονόμους ἔκρυψαν [v] αὐτούς, οἱ πλείους δὲ εἰς τὸν [x] πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὕτη δὲ ἦν Γάδα καὶ Ρουβήλ.

Israëlitæ, Saulo frustra eos hortante, Palæstinorum metu diffugiunt. 1 *Reg. c.* 13.

Saulus injussu Dei sacrificat. 1 *Reg. c.* 13.

2. Saulus vero, missis ad prophetam nunciis, *eum* ad se accersit, una cum ipso de bello rebusque *præsentibus* consultaturum. Is vero jussit ut eum illic opperiretur, atque pararet victimas. se enim post septem dies ad ipsum venturum esse, ut die septima sacra faciant, atque ita demum cum hostibus congrediantur. Et quidem dum veniret,

Β'. Πέμψας δὲ Σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην, ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ παρεῖναι αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ παρασκευάζειν θύματα. μετὰ γὰρ [y] ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἔπειθ' ὕστερον συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ παρόντος μὲν ὡς ὁ προφήτης

[a] Τοὺς μὲ διχιλίους] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τοὺς μὲ διχιλίους οὓς ὥστε &c. vocula δοὺς huic loco injecto ex versiculo sequente. Est qui ista, δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, expungi malit.

[b] Βεθήλοις· Ἰωνάθῃ] Sic volui ex lib. 5. cap. 2. §. 6. in *Editis* & *MSS.* tam Βεθήλῳ quam Βεθήλῳ habemus. Constat autem è *Libris Sacris* Bethelis tum egisse regem Hebræorum. HUDS. Conf. sup. Cap. 3. §. 2. SPANH.

* *At reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent,*] *Alii sic*, reliquis vero Jonathæ filio suo in corporis custodiam datis, *eos* mittebat Gabas.

[c] Γαβᾶς ἔπεμψεν.] Ita *Samb.* Γάβας *Bas. G. Aliique.* Γαβάλας *Vat.* Γαβαθὼ juxta *Codd.* quosdam *Epiphanii.* atque ita forsan in suis *Josephi* exemplaribus legerat *Stephanus Byzantius.* Notum vero satis sedem patriam Sauli vocari à Scriptoribus sacris, Γεβὰ, & Γεβαὰ seu Γαβαὰ & Γαβαών, necnon Syriaco flexu Γαβαθὰ. Videsis *Chr. Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 359. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 252. & 253.

[d] Ὁ δὲ ἐκπολιορκεῖ] Ὁ δὲ ἐπολιόρκει *Busb. Hen* & *Epiphan.*

[e] Γαλγάλων.] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* 1 *Regum* c. 13. v. 8. scilicet ut intelligamus de Galgalis juxta Machmasam cum *Eusebio*, non Jerichunta ut opinatur *Schotanus.* Γεβαὼν *Bas* & *G.* Γαβάλων *Vat.* Est qui conjicit Γαβαίων aut Γαβαών, aut cum *Bosio* Γαβαὰν, vel demum Γαβαλῶν. HUDS. Locus hic non est in Latino. videtur Γάβων legisse. in MS. Γαβάλων. REL. *Gen.* Γεβαὼν, forte Γαβάλων. SPANH.

[f] Γαβᾶν Παλαιστῖνοι] Sic cum *Big.* & *Samb.* Γάβας *Bas.* & *G.* Γαβαῦς juxta *Epiphanium.*

[g] Αὐτὰς ἀφῃροῦντο,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque.*

[h] Κατελαμβάνοντο·] Κατειλάμβανον, καὶ τὸ σιδηροφορεῖν καὶ χρῆσθαι ἀπηγόρευον *Vat.* ἢ χρῆσθαί τε κ. *Busb.*

[i] Ἀπόρρησιν] Περρησιν *Vat.*

[k] Δεήσοι αὐτὰς] Sive δεήσῃ cum quatuor *MSS.* ibique αὐτοῖς pro αὐτὰς *Busb.* & *Hen.*

[l] Ἴωνιν ἢ μακέλλαν] *Al.* ὠῖν, & ὠνὶὰ, dein μάκελλαν, ἢ ἄλλ' ὅτι τῶν in quibusdam *MSS.* HUDS. Ἴωνιν Plutarch. in Romulo p. 25. SPANH.

[m] Εἰς τὰς Παλαιστίνας] Παρὰ *Busb.* πρὸς *Vat.*

[n] Ἡ τοῦ φρουρᾶς ἀναίρεσις·] *Al.* τὸ φρουρεῖν & ἡ φρουρία.

[o] Ἀγανακτήσαντες,] Ἀγανακτήσαντές τε *Samb.*

[p] Ἵππων δὲ ἐξακισχιλίαν] Ἵππων ἐξακισχιλίων *Vat.* Ἵππον ἐξακισχιλίαν *Samb.*

[q] Στρατοπεδεύοντες] Στρατοπεδευσαμένων *Vat.*

[r] Πόλει Μαχμᾶ.] Lib. XIII. c. 1. §. 6. ἐν Μαχμᾶ πόλει· SPANH.

[s] Πρὸς Παλαιστίνους·] Πρὸς τοὺς Παλ. *Hen. Busb.* & *Vat.*

[t] Ὑπονόμους] Ὑπονόμους *cuniculos* Thucyd. Lib. II. p. 149. A. Schol. ὑπόνομον, κεκρυμμένον ὄρυγμα. Vide Polyæn. Stratag. Conf. inf. §. 2. hujus Cap. SPANH.

[v] Αὐτὰς,] Sive αὐτὰς cum *Epiphanio*, sive ἑαυτὰς cum *Big. Samb.* & *Vat.* ut & mox v. 34. ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.*

[x] Πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆς] Nota dimidiam tribum Menasse non censeri habitasse ἐν τῇ πέραν Ἰορδάνου, uti & Peræa dicebatur modo regio Gadis & Rubenis. REL.

[y] Ἡμέρας ἑπτὰ] Ἡμέρας ἓξ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat. Hen.* & *Zonaras*, ingenio forsan suo, quum nimis metuerant à verbis sequentibus istius sententiæ, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν. Aliter sanctiores Literæ & ipse (ut puto) *Josephus.* HUDS. Id fraudi fuit interpreti, qui ideo τῇ ἑβδόμῃ reddidit Sabbatho, at Josepho μὴ τῷ ὀγδόῳ circumcidi infantes scribenti Antiq. 1. 12. liquet idem esse ac *die octavo.* at ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν est die septimo; atque ita iisdem vocibus infra utitur Antiq. lib. VII. 7. Sic cap. 10. ejusdem libri τρίτῃ τῶν ἡμερῶν est dies tertius. In Cod. MS. legitur μὴ γὰρ ἡμέρας ἓξ, non ἑπτὰ. REL.

= Τὰς

της ἐπέστλεν. οὐκ ἔπ μέντοιγε Δαμηρεῖ τὼ ἐντολώ. ἀλλ' ὡς ἑώρα βραδύνοντα μὲν τ προφήτην, αὐτὸν δ' ὑπὸ τ στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δὲ τὸν Σαμήλην ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντήσομεν ἐξῆλθεν. ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι, προθυμούμενον ὧν ἐπέστλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν· διὸ καὶ βλάπτειν γινομένην δ' θεία, [z] τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ δ' πλήθους προλαβὼν, κακῶς ἱεραρχήσε καὶ προπετὴς [a] γιόμενος. ἀπολογουμένου δ' δ Σαούλου, καὶ πρειμᾶναι μὲν τὰς ἡμέρας ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τ αὐτοῦ στρατιωτῶν [b] διὰ φόβον στρατοπεδείας τ ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾷ, καὶ ἀκούσ [c] τ πρὸς αὐτὸν εἰς Γαλγαλα καταβάσεως, [d] ἐπιχεῖναι πρὸς τὴν θυσίαν. [e] ὑπολαβὼν ὁ Σαμήλης· "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, εἰ δίκαιος ἦθα "καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ, μήθ' ὧν ὑπετέθη μοι πρὸς τ "παρόντων ὁ Θεὸς [f] ὠλιγώρησας, ταχύτερος ἢ σπεύσε- "ρε τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλεῖσον ἂν βα- "σιλεῦσαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις". καὶ Σαμήλης μὲν, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγονόσι, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν· Σαούλης δ' εἰς [g] Γαβαὼν πόλιν, ἔχων ἑξακοσίους [h] μεθ' ἑαυτοῦ μόνον, ἦκε σὺν Ιωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώραν ἀπανιζούσης σιδήρου καὶ τ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. οὐ γὰρ εἶων οἱ Παλαιστῖνοι τοῦτο εἶναι, [i] καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ κατ' τοσαύτας ὁδὸς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν Ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντα τε Σαούλην δ βασιλέως αὐτῶν καὶ δ παῖδος Ιωνάθην, ἀμυνεῖν τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνον ἦσαν, οὐ δυναμένων καθέζομένους δ' αὐτὸς τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς [k] Αχίας ἀπόγονος ὢν Ηλεὶ δ ἀρχιερέως, ὅτι [l] βουνοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τ γλῶ λειπλατυμένῳ ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ [m] καθεστήκεσαν. σωπήσεται δ' ὁ Σαούλης παῖς τῷ [n] ὁπλοφόρῳ, κρύφα [o] προδύντων αὐτῶν εἰς τ τ πολεμίων παρεμβολὴν σκοπήσειν, καὶ παρακλῶ ἐμπεσόντα καὶ θορυβῶν αὐτούς. τοῦ δ' ὁπλοφόρου προθύμως [p] ἐφέπεσθαι φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν [q] ἡγῆται, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὸν δι' νεανίσκου συνεργίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. διὸ δ [r] τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον [s] ἐπὶ κρημνῷ, τρισὶν ἄκραις, εἰς λεπτὸν ἀπηκονημέναις μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ [t] περιφανούσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ἐπιχειρήσεις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πεπεῖναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ [v] πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν, [x] ὁ Ιωνάθης παρεθάρρυνε

exſpectat, quemadmodum præceperat propheta. Attamen non uſquequaque mandato ejus obſequitur: ſed ut cunctari quidem prophetam animadvertit, ſeque à militibus deſeri, ſumptis hoſtiis ipſe eas aræ admovebat. Cum vero Samuelum adeſſe audiviſſet, ei obviam progreſſus eſt. At ille, non recte eum feciſſe, dicebat, iis quæ ipſe imperaverat non obtemperando, neque adventum ejus præſtolando: quo ex Dei voluntate conſtituto, inauſpicato auſuque temerario ſacris operatus fuerit, quod preces & victimas pro populo offerre jam occuparit. Saulo autem ſemet ei excuſante, ac dicente ſe per tot dies quot præfiniverat moratum eſſe: ex neceſſitate vero, & militum ſuorum diſceſſu propter metum hoſtilis apud Machmam exercitûs, auditoque quod *mox* ad eum in Galgala deſcenderent, ad ſacra facienda impulſum eſſe. Tum Samuelus, "ſed tu, inquit, ſi juſtus fuiſſes & "mihi paruiſſes, neque ea quæ de præſentibus mi- "hi ſuggeſſit Deus contempſiſſes, plus quam rebus "expediret feſtinando, contigiſſet ut & tu longo "tempore regnares, tuique ſimiliter poſteri". Et quidem Samuelus, moleſte ferens quæ facta fuerant, domum diſceſſit: Saulus vero, ſexcentos tantum milites ſecum habens, cum Jonatha filio in urbem Gabaon venit. At pluribus ex iis arma deerant, quod ea regio nec ferrum ſuppeditarit, nec qui arma fabricare poterant. nam quo minus hæc eſſent Palæſtini prohibebant, ſicut & paulo ante declaravimus. Porro Palæſtini cum exercitum in tria agmina diviſiſſent, & per totidem vias irruptionem facerent, Hebræorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex & filius *ejus* Jonathas inſpectarent, & terram (quod cum illis ſexaginta ſolummodo eſſent defendere non valerent. Dum autem Saulus & filius ejus, & Achias pontifex ex poſteris Eli pontificis, ſuper colle excelſo ſederent, & terram devaſtatam conſpicerent, graviter animis angebantur. Filius vero Sauli conſtituit cum armigero *ſuo*, ut clam digreſſi in caſtra hoſtium excurrerent, eoſque in tumultum & trepidationem concitarent. Cumque armiger promiſiſſet, ſe illum quocunque duxerit ſecuturum, etiamſi mortis periculum eſſet aditurus: aſſumpto ſibi in adjutorem juvene, deſcenſuque de colliculo facto, ad hoſtes contendebat. * Erant autem caſtra eorum in loco præcipito ſita, tribus prominentiis, ita acuminatis ut exigue admodum paterent, ſcopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Unde contingebat ut negligentius cuſtodirentur caſtra, quod locorum natura undique tuta fuerint, & exiſtimarint *omnes* nullo modo fieri poſſe ut quis ad *prominentias* iſtas accederet, multoque magis ut eas aſcenderet. Cum igitur ad caſtra veniſſent, armigerum bono ani-

Samuelus Saulo minatur regni amiſſionem. 1 Reg. c. 13.

Jonathas audaci conſilio, ſolo armigero ſuo comite, præſidium Palæſtinorum adoritur, cæditque. 1 Reg. c. 14.

z Τὰς εὐχὰς] Πρὸς τὰς εὐχὰς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* dein, προσλάβοι, κακῶς ἱερεργήσας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* προσλάβοι κακῶς ἱερεργήσει *Vat.*

a Γιόμενος.] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* γινόμενος in *Editis*, *Aliiſque*

b Διὰ φόβον στρατοπεδείας] Διὰ φόβον, στρατοπεδείας ἦ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Τῆς πρὸς αὐτὸν] Τῆς ἐπ' αὐτὸν (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

d Επιχεῖναι] Ita ex quatuor *MSS.* (*Coccejus*) in *Editis*, *Aliiſque* miſere ἐπιχεῖναι aut ἐπιχεθῆναι.

e Ὑπολαβὼν ὁ Σαμήλης·] Ὑπολαβὼν δ' ὁ Σ. *Samb.*

f Ωλιγώρησας,] Ita *Samb.* & *Busb.* Vitioſe in *ceteris* ὀλιγώρησας. mox σοί τε πλεῖσ ἂν βασιλεῦσαι χρόν ἐξεχρέω *Busb* & *Hen.*

g Γαβαὼν πόλιν,] Γαβαὰ πόλιν. *Vat* Γαβλωὼν πόλιν *Hen.* & *Busb* cum *nummo veteri* Γαβαὼ πόλις *Steph. Byzant.* ad quem vide *Berkelium*. Forſan tamen Γαβαὰν aut Γαβὰν. HUDS. Lib. VII. c. 1 §. 3 εἰ Γαβαὼ (Gen. Γαβαὰ) πόλ. SPANH. Geba et Gibea appellantur 1 Sam. 13 16. Confunduntur aliquando Geba, Gibea, Gibeon quæ diſtincte גבע, גבעה, גבעון ſcribuntur. REL.

h Μετ' ἑαυτοῦ μόνου,] Μετ' ἑαυτοῦ, μόνου δ' ἦτε in aliquot *MSS.*

i Καθὰ καὶ μικρῷ] Vel καθὼς cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

k Αχίας] Conf. §. 4. huj. Cap. SPANH.

l Βουνοῦ ὑψηλοῦ,] Τὰ βουΐτ. Æſchyl Suppl. v. 783. SPANH.

m Καθεστήκεσαν] Καθεστήκεταν *Vat.*

n Οπλοφόρῳ,] Armigerum *Vulg.* 1 Sam. XIV. 1. LXX. αἴροντα τὰ σκεύη, & ita Hebr. SPANH.

o Προδύντων] Ita ex *Big. Samb. Gall. Vat.* & *Epiphanio.* in *Editis* προδύεν. αὐτὸ & dein σκοπήσειν.

p Εφεπεσθαι] Sic ex *iiſdem* Codd in *Editis* ἕπεσθαι.

q Ηγῆται,] Ηγεῖται *Big.* & *Samb.* & mox δέῃ. at ἡγῆται *Baſ.* & *Vat.*

* *Erant autem caſtra eorum in loco prærupto ſita,*] Erant igitur hoſtium caſtra ſuper ſcopulum habentem ſubtiliſſimam longitudinem, tribus verticibus acutiſſimis prominentem, ſcopulis per circuitum euntibus, & quaſi propugnaculis invaſiones pugnantium prohibentibus, *Epiphan.* Ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium, *Gelen.* Caſtra autem hoſtium ſita erant in præcipitio, tribus verticibus, deſinentibus in exiguam patentiam, ſaxo in circuitu cingente, tanquam propugnaculis aggreſſus arcentia, *Schotanus.*

r Τὸ τ πολεμίων] Ita ex *MSS.* illud τὸ deerat in *Editis.*

s Επὶ κρημνῷ,] Επὶ κρημνοῦ ſoli *Samb.* & *Vat.*

t Περιφανούσης] Sufficeret vel περιφανύσης ut in *Big.* & *Samb.*

v Πάντη νομίζειν] Πάντῃ *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

x Ο Ιωνάθης παρεθάρρυνε τ ὁπλοφόρον,] Ita cum quatuor *MSS.*

Vide 1 Regum, c. 13. v. 8.

animo esse hortabatur Jonathas, ajebatque, hostes adoriamur. Et siquidem, cum nos viderint, ad eos nos ascendere jusserint, hoc ipsum in victoriæ signum *omenque* accipe: sin vero plane tacuerint, quasi nos non vocassent, revertamur. Cum vero propius ad castra hostium accederent, die jam illucescente; tum Palæstini, iis conspectis, inter se dicebant, ex cuniculis & speluncis nos versus prorepunt Hebræi. Deinde Jonatham & armigerum alloquuti sunt, adeste, ad nos ascendite, ut pœnis, prout audacia commeruit, vos afficiamus. Sauli autem filius vocem amplexus, ut victoriam ipsi addicentem, protinus quidem inde digressus est, ubi conspecti erant ab hostibus: loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem *suam* nullis præsidiis custoditam. Atque inde cum sursum non sine magno labore erepsissent, difficultate ex natura loci superata in altum evaserunt ad hostes: eosque sopitos aggressi, *homines* quidem circiter viginti occiderunt. adeo autem eos tumultu & consternatione complerunt, ut nonnulli quidem armis abjectis in fugam se proriperent; plerique vero, suos non internoscentes, quod ex multis constarent gentibus, hostesque esse credentes (non enim putabant duos tantum Hebræos ad ipsos penetrasse) pugnam ineunt. Atque horum quidem alii mutuis cædibus intereunt; alii vero *ab aliis* protrusi ex rupibus dejiciuntur.

Saulus, militibus propere ductis, Palæstinos turbatos fugientesque persequitur, & victoria potitur. 1 Reg. c. 14.

3. Cum autem Sauli speculatores, omnia in Palæstinorum castris tumultu misceri, renunciassent regi; percontatus est Saulus, ecquis è suis ab ipsis discessisset. Audito vero filium *ejus* cum armigero abesse, jubet pontifici ut sumpta veste sacerdotali sibi de futuris vaticinaretur. acceptoque responso, illum victorem fore & hostes viribus superaturum, egreditur in Palæstinos, ac perturbatos & ferrum in seipsos convertentes adoritur. Ad ipsum vero se recipiunt & ii qui ante in cuniculos & speluncas confugerant, simul ac de victoria Sauli audierint. Cumque ad decem millia Hebræi jam crevissent, hostes persequitur per totam regionem passim dispalatos. Verum, sive propter gaudium ex victoria adeo inopinata (nam fieri solet ut vix rationis & consilii compotes sint, quibus tanta obtigerit felicitas) sive per insciti am in grave malum incidit, & rem multorum reprehensioni obnoxiam. Volens enim semet vindicare, meritasque pœnas à Palæstinis repetere, imprecatur Hebræis; ut si quis à cæde hostium desistens cibum capiat, antequam nox superveniens eos ab hostibus occidendis & persequendis depulerit, hic ipse diris devoveatur. Cum vero Saulus hoc pronunciasset, postquam in sylvam quandam sortis Ephraïmiticæ, densam & apibus abundantem, venerant; Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat, quodque populus in eam consensisset, de melle è favo quodam expresso edebat.

τ ὁπλοφόρον, καὶ, προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσιν κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τῆς νίκης ὑπολάμβανε· ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν, ὡς ὁ καλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσπόντων δ' αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφωνήσας ἤδη τοῖς ἡμέρας· ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὡς τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς Ἑβραίους. καὶ πρὸς Ιωνάθην καὶ τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔφασαν, ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς πιμωρησώμεθα τῶν πετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τὸν φωνὸν ὁ τοῦ Σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημήνασαν, πρόσω μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ὅπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολεμίοις· προσμείψαμενος δὲ τὸν πέτραν ἦκεν, ἔρημον ὄσαν τῶν φυλαττόντων διὰ τὸν ὀχυρότητα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς παλαιπωρίας, ἐξιάσαντο τὸν διὰ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐπιπεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνουσι μὲν ὡς εἴκοσι. παραχὴς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς ἐχέμισαν· ὡς πινὰς μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀπορίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς, διὰ τὸ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους· καὶ γὰρ εἴκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἑβραίων ἐπὶ τοὺς δύο μόνους· εἰς μάχην ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι· πινὲς δὲ φεύγοντες καὶ τῶν πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο.

γ'. Τῶν δὲ Σαούλου κατασκόπων πεπαρέχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων φεισαμένων τῷ βασιλεῖ, Σαούλου ἐρώτα, μή πις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα, λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. δὲ δὴ νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος καὶ τῶν πολεμίων φεύγοντων, ἐπεξέρχεται τοῖς Παλαιστίνοις, καὶ πεπαρεγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους· προσρέουσι δὲ αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ Σαούλου. γνομένων δὲ ὡς μυρίων ἤδη τῶν Ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πάσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶπε δὲ ὑπὸ τῆ νίκη χαρεὶς ἅτω ὁ φιλόλογος γνομένη· συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν δὲ λογισμῷ τοὺς ἅτως δυτυχήσαντας· εἰθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προπίπτει, καὶ πολλὼ ἔχον καταμεμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι, καὶ δίκην ἀπολαβεῖν φιλοτῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις· ἵν' εἴ τις ἀπεχόμενος δὲ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φαγοι, καὶ μὴ μέχρις ἃ νὺξ ἐπελθοῦσα τὸν ἀναιρέσεως καὶ τὸν διωξεως αὐτοὺς παύσῃ τῶν πολεμίων, ἅτος ἐπαρᾶται ἦ. δὲ δὴ Σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγίνοντο βαθεῖ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τὸν Εφραΐμου κληρωχίας· ὁ δὲ Σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τὸν ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀπο-

(& *Coccejo*) articulatius & definite. in *Editis*, *Aliisque* ὁ & τὸν desiderantur. Forsan tamen cum *Vet. Interpr.* legendum, ὡς δὲ ἦκεν εἰς τὸν π. Ιωνάθης, παρεβαρύνετο τὸν ὁπλοφόρον &c.

y Υπολάμβανε.] Υπολαμβάνειν *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ibidem *Hen.* & *Busb.* compendio ὑπολητέον, *Zonarasque* verbo alio νομιστέον.

z Υποστρέψωμεν.] Υποστρέψομεν legit *Schotanus* in *Bibl.* Tom. 2. p. 576.

a Υπονόμων] Conf. sup. §. 1. hujus Cap. SPANH.

b Προϊέναι τοὺς Ἑβραίους.] Προστίναι *Vat.* & mox τὸν Ιωνάθην.

c Ανελθετε πρὸς ἡμᾶς] Ita in sex *MSS.* in *Editis* ἔλθετε.

d Τιμωρησώμεθα] Τιμωρησάμεθα *Vat.*

e Τῶν τετολμημένων ἀξίως.] Illud τῶν ex *MSS.* quod deerat in typis.

f Ανεχώρησεν] Ανεχώρησαν *Samb.*

g Ως εἴκοσι.] Ita in sex *MSS.* & *Zonara.* in *Editis* tamen ὡς desideratur.

h Εγέμισαν·] Aut cum *Big.* & *Samb.* ἐγέμησαν, forma Attica & energetica. τοὺς λοιποὺς ἔπλησαν *Hen.* & *Busb.* ad sensum ipsum.

i Καὶ γὰρ εἴκαζον] Καὶ γὰρ οὐκ εἴκαζον, & dein τοὺς Ἑβραίους τοὺς δύο μόνους *Big. Samb.* & *Vat.*

k Οπλοφόρον ἀπεῖναι,] Οπλοφόρου κεχωρισμένον ἀπεῖναι *Vat.*

l Προσρέουσι] Ita *Bas.* & *MSS.* προτρέουσι *Gen.* προσδράμουσι *Epiphan.* προσεῖδετο *Zon.* Quinimo hac causa apud *Hesychium* lege, προσρέουσι (non προσραίουσι) προσβάλλουσι, προστίχουσι).

m Εἰς τὰ σπήλαια] Illud *εἰς* non agnoscit *Vat.*

n Εσκορπισμένους] Artemidor. l. 1. c. 58. p. 49. σημαίνει τοὺς ἐσκορπισμένους τὸ ὄργανον. congregat dispersos Tuba. Et Joseph. lib. XVI. cap. 1. §. 2. εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκορπίζον τοὺς τοιούτους λόγους. SPANH.

o Παραλόγως γνοιδη·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* vel, si malis, παράλογος γνομένης cum *Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἅτω γνουένης.

p Εχον καθεμεμψιν ἔργον.] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἐν ἔχον καὶ μέμψιν *Bas.* & *G.* pro ἀνίσχον καθεμεμψιν.

q Αὐτῷ τε τιμωρῆται,] Εαυτῷ τε *Samb.* βουλόμενος γὰρ Σαούλου πανταχῶς τιμ. legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *volens autem Saulus funditus interimere Palæstinos.*

r Παύσῃ τῶν πολεμίων,] Πεύσῃ *Busb.* & *Hen.* ut & φάγῃ paulo ante. παύσοι *Zonaras.* ἀπαύσῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Δρυμῶνα ἐγίνοντο] Δρυμοὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

t Ἐχθρῶν

ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ἤ γνὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς ἡλίκα δυσμῶν, ἐθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δὴ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸν πατέρα· μὴ μείζονος γὰρ ἰσχύος ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον, πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν [t] ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.

γ'. Πολλὰς δὴ οὖν καταβάλλει μυριάδας τῶν Παλαιστίνων, δείλης ὀψίας ἤδη διὰ Μαρμαγὼ ἔξω στρατοπέδου τῶν Παλαιστίνων τρέπων· καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες κατασφάζουσι, καὶ τῶν [v] ἐν αἵματι κατήσθιον. [x] ἀπαγγέλλεται δὴ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων· ὅτι τὸ λαὸς εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποκλυσθῆναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς, ἐσθίον. καὶ ὁ Σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον· καὶ κηρύσσει θύειν [y] ἐπ' αὐτοῦ τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα, καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι [z] δαίνυσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο δὴ πάντων καὶ τὴν πρόταξιν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵστησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ Σαοὺλος, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ἄγειν δὴ δοὺς ὅπλα τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, ὅπλα τὴν Μαρμαγὼ τῶν ἐν αὐτῇ, [a] βαλόμενος περὶ ἡμέρας, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ὀκνούντων ἕπεσθαι, πολλὴν δὴ εἰς ἃ [b] προσήκει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς [c] Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν Μαρμεῖραι τὰς ἐν αὐτῷ τυγχάνουσας. εἰπόντος δὴ τοῦ ἱερέως, μὴ [d] ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· "ἀλλ' ἃ δίκα [e] αἰτίας, εἶ-"πεν ὁ Σαοὺλος, πιστευομένοις ἡμῖν φωνῶ ἃ δίδωσιν "ὁ Θεός· ὃς πρότερον [f] αὐτὸς προεμήνυσε πάντα, καὶ "[g] μηδὲ ἐπερωτῶσιν ἔφαινε λέγων. ἀλλ' ἔστι πλημμέ-"νον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα [h] πρὸς αὐτὸν αἴτιον τὴν σιωπῆς. "καὶ ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς "Ιωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος, [i] ἀποκτεί-"νειν αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι· ὡς ἂν εἰ καὶ "παρ' ἀλλοτρίᾳ, καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσηκούσῃ, τὴν ὑστέρ "αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον". Ἅπαν δὴ πλῆθος τοῦτο πιεῖν ἐπεβόησεν, ὡδαχρῆμα πάντας ἵστησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσταται δὴ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν [k] αὐτὸς εἶναι Ιωνάθης. ἐπερωτώμενος δὴ ὑπὸ τοῦ πατρὸς [l] τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε, καὶ τί [m] φεύγει τὸν βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως [n] αὐτῷ Μαρμαξαμένῳ σωέγνωκε· "πάτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, [o] ὅτι δὴ ἐχθὲς "ἀγνοῶν τὴν ἀρὰν αὐτοῦ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων "τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου". Σαοὺλος δὴ [p] ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι, καὶ τὸ γλυκέσεως καὶ [q] τὸ φύσεως τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον. ὁ δὴ ὡς καταπλήττεται τὴν ἀπειλὴν καὶ θανάτου· ὡδαρσήσας δὴ ἀγχίνους καὶ μεγαλοφρόνως, "ὡδὴ ἐγώ σε, φησὶν, ἱκετεύω φεί-

Interea autem cognito, patrem diris gravibus interdixisse, ne quisquam ante solis occasum cibum gustaret, ab esu quidem abstinuit. At dicebat haud recte patrem istud vetuisse: nam majore cum vi & alacritate insequentes, si aliquantulum cibo refecti essent, multo plures ex hostibus caperent & ferro perimerent.

3. Itaque cæsis Palæstinorum multis myriadibus, sub vesperam *demum* ad castra diripienda se convertunt: cumque multum prædæ & pecora *quamplurima* cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem à scribis nunciatur, militum vulgus inter sacrificeandum in Deum peccare; quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus jubet saxum ingens in medium advolvi: edicitque turbæ, ut super illud victimas offerrent, & carnibus cum sanguine non vescerentur. illud enim Deo nequaquam gratum esse. Cum autem hoc omnes ex edicto regis præstitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Hæc prima erat ara à Saulo constructa.

Milites vesciuntur carne cum sanguine. 1 Reg. c. 14.

4. Volens autem è vestigio *suos* in hostium castra educere, ad ea priusquam illucesceret diripienda, præsertim cum milites *eum* sequi non gravarentur, sed magnam ad jussa ejus exsequenda præ se ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, jussit eum rescire, an permitteret illis Deus, concederetque ad castra hostium profectis, ut omnes in iis repertos occiderent. Cum vero dixisset pontifex, nolle Deum responsum reddere: "at jam "non sine causa, inquit Saulus, scisscitantibus no-"bis oraculum non edit Deus; qui antea ipse præ-"nunciabat omnia, & ne interrogantes quidem "occupabat. sed occultum est aliquod in eum de-"lictum nostrum hujusce silentii causa. Equidem "per hunc ipsum juro, me certe, si vel Jonathas "filius meus hujus peccati auctor fuerit, *omnino* "eum interfecturum, atque hac ratione Deum "placaturum; non secus ac si ab alieno, & nulla "mecum necessitudine conjuncto, hanc ob rem "supplicium sumerem". At cum multitudo, ut hoc faceret, exclamasset, illico omnes in unum locum statuit: ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, & sortibus quis in culpa esset scire quærebat. Fitque ut sors Jonatham sontem videri indicaret. Interrogatus autem à patre, quid feciisset, & qua re deliquisset, cujusve in vita agenda maleficii aut impietatis sibi conscius esset; "Pater, in-"quiebat, aliud quidem nihil *perpetravit*, nisi quod "hesterno die, dum hostes persequitur, de favo de-"gustaverit, exsecrationis ejus atque juramenti i-"gnarus". Saulus vero jurat, se, quod generis & naturæ illecebris jusjurandum prætulerit, illum occisurum. Ille vero mortis intentatione nihil terretur: sed cum se in medio constituisset generose & magnanime, "ne ego quidem, inquit, obsecra-"bo

Deus consulenti Saulo nihil respondet ob gustatum à Jonatha mel.

Jonatham jubet Saulus morte affici: sed prohibent milites. 1 Reg. c. 14.

t Ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.] Ἐχθρῶν αὐτῷ *Vat.*
v Ἐν αἵματι] Ἐναιμα *Big.* & *Samb.*
x Ἀπαγγέλλεται] Ἀπήγγελται *Vat.*
y Ἐπ' αὐτῷ τὸν ὄχλον] Ita (ut mox infra) cum *Samb. Big. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτοῦ *Bas* & *G.*
z Δαίνυσθαι.] Εὐωχεῖσθαι solus *Big.* verbo utpote faciliori.
a Βαλόμενος] Βαλόμενος τὸν λαὸν *Hen.* & *Busb.*
b Προσήκει προθυμίαν] Ita *Samb. Gall. Vat.* & *Epiphan.* πράττειν in *Editis.* κελεύς *Busb.*
c Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα] Ἀχίαβον τὸν ἱερέα κελεύσαι αὐτὸν *Vat.* Achiam volo cum *Seldeno* in lib. de *Succeff in Pontif.* c. 3. HUDS. Qui Ἀχίας sup. §. 2 & 1 Sam. XIV. 18. Nomen verò hic à Gelenio omissum. SPANH.
d Ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν] Ἀποκρίναι τὸν *Vat.*
e Αἰτίας,] Αἰτίας τινὸς *Big Samb.* & *Vat.*
f Αὐτὸς προεμήνυσε] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque.*
g Μηδ' ἐπερωτῶσιν] Μηδ' ἐπιερωτήσασι φάναι (forsan pro φθάναι) λίγων *Vat.*
h Πρὸς αὐτὸν αἴτιον] Τῆς δὲ Θεῷ σιωπῆς αἴτιον *Glycas*, qui mox habet εἴη pro ἢ & ἱλεώσασθαι pro ἱλάσασθαι.
i Ἀποκτείνειν αὐτὸν,] Mallem ἀποκτεινεῖν.
k Αὐτὸς] Ὠὐτὸς *Samb.* correptione Attica. ὅτος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
l Τί πεποίηκε] Illa τί πεποίηκε καὶ (quæ deerant in *Editis*) reposui ex quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.*
m Φεύγει τὸν βίον] Πλεῖν τὸν βίον *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.
n Αὐτῷ Μαρμαξαμένῳ] Sic cum *Samb.* & *Vat.* qui etiam habet Μαρμαρυγμένῳ. In *Gen. Aliisque* αὐτῇ
o Ὅτι δὴ ἐχθὲς] Ὅτι ἢ χθὲς in plerisque *MSS.*
p Ἀποκτείνειν αὐτὸν] Mallem cum *Zonara* ἀποκτενεῖν.
q Τὸ φύσεως] Ita cum *Vet. Interpr.* cui favent *Codd. MSS.* nam τὸ φύσεως τὸ φιλτρον ἐτίμησε τὸν ὅρκον habet *Vat.* φύσεως τῶν φιλτρων ἐτίμησε *Big.* & *Samb.* in *Editis* τὸ φύσεως καὶ τὸ φίλτρον προτιμήσας τὸν ὅρκον.

r Θεὶ-

"bo te, pater, ut mihi parcas. Dulciſſima mihi "mors eſt; quam & pro tua pietate obire contin- "git, & poſt victoriam *adeo* ſplendidam. Maxima "enim conſolatio eſt, Hebræos relinquere Pala- "ſtinorum victores". Hiſce indoluit populus univerſus, ejuſque vicem miſeratus eſt: ac juravit, haud laturos ſe ut occidatur Jonathas, victoriæ auctor. Atque ita quidem ipſum à patris exſecratione vindicarunt. illi vero vota Deo faciunt pro juvene, ut ei peccatum remittere dignaretur.

Sauli bella, ejuſque genus. 1 Reg. c. 14.

ς. Tum Saulus in urbem ſuam reverſus eſt, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Felicior deinde regnavit: ac gentes finitimas bello adortus, & Ammanitas & Moabitas & Palæſtinos, Idumæos etiam & Amalecitas, Sobæque regem ſubigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem mares, Jonatham & Jeſum & Melchiſum; filias vero, Merobam & Michalam. At ei dux exercitus erat Abenarus patrui filius. ille vero Nerus vocabatur. Nerus autem & Ciſes, pater Sauli, fratres erant, & Abieli filii. Abundabat autem & Saulus curribus & equitatu: & cum quibuſcunque bellum geſſerit, victor diſcedebat: auctor etiam erat ut Hebræis proſpere res ſuccederent; eoſque ad magnam felicitatem perducebat, aliiſque gentibus potentia ſuperiores reddidit. Quin & juvenes, quoſcunque proceritate & magnitudine præcellere animadvertit, in corporis cuſtodes ſibi adſciſcebat.

"σαῶσαί μκ πάτερ. [r] ἡδὺς δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ "τε τ σῆς εὐσεβείας γινόμενος καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. "μέγιστον γὰρ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους Πα- "λαιστίνων κεκρατηκότας". ὅτι τοῖς ὁ λαὸς πᾶς ἤλ- γησε καὶ συνέπαθεν· ὤμοσέ τε μὴ προϊόψεσθαι τ αἴτιον τ νίκης Ιωνάθην [s] ἀποθανοῦσι. καὶ τ μὲν ὅτως ἐξαρπάζουσι τ ἐκ πατρὸς ἀρᾶς· αὐτοὶ γὰρ εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ, ὡς αὐτὸν ἀπολύσῃ τοῦ ἁμαρτήματος.

ε. Καὶ ὁ Σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τ πολεμίων. Βασιλεύσας δ' εὐτυχῶς· καὶ, τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρᾶται [t] τό τε Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Παλαιστίνους, [v] Ἰδουμαίους, Αμαληκίτας τε, καὶ τ Βασιλέα τ [x] Σωβᾶς. ἦσαν δ' παῖδες αὐτῷ, τρεῖς μὲν ἄρρενες, Ιωνάθης καὶ [y] Ιεσσῆς καὶ [z] Μέλχισος· θυγατέρες δ', [a] Μερόβη καὶ [b] Μιχάλα. στρατηγὸν δ' εἶχε, τ τοῦ θείου παῖδα [c] Αβιώαρον. Νὴρ δ' ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. Νὴρ δ' καὶ [d] Κίσης ὁ Σαοὺλος πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' [e] Αβιήλου. ὧν δ' καὶ ὠλήθη ἁρμάτων Σαοὺλῳ καὶ ἱππέων. [f] οὓς δ' ἂν [g] πολεμήσῃ, νικήσας ἀπηλλάττετο· καὶ τοὺς Ἑβραίους [h] εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προήγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν [i] δυνατώτατους. τῶν δ' νέων [k] τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

VIII. CAP. VII.

Saulus cum Amalecitis bella gerit, deque iis victoriam reportat.

Samuelus jubet Saulo, ut Amalecitas adoriretur, eoſque cum ſuis omnibus exitio daret. 1 Reg. c. 15.

SAmuelus autem cum ad Saulum veniſſet, à Deo ad ipſum ſe miſſum eſſe dicebat; ut illum commoneret, quod Deus eum *cæteris* omnibus prælatum crearit regem; atque adeo par eſſe ut obtemperet, moremque ei gerat, quoniam ipſe quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipſius eſſet & rerum omnium dominus. Ajebat igitur ſic dixiſſe Deum, "quandoquidem Amale- "citæ Hebræos in deſerto multis affecerint injuriis, cum ex Ægypto egreſſi in eam quam nunc "tenent regionem contenderent, jubeo, ut bello "Amalecitas perſequutus, & victoria potitus, ne- "minem eorum *ſuperſtitem* relinquat; ſed in o- "mnem graſſandum ætatem, incipiendo à mulie- "rum internecione & infantium: atque hujuſmodi "pœnas ab iis pro malis majoribus noſtris illatis "exigendas eſſe. ac ne jumentis quidem aliiſque "pecudibus parcendum, emolumenti ſui gratia & "poſſeſſionis, ſed omnia Deo ſacranda eſſe; atque "Amaleci nomen, ſicuti Moyſes præceperat, penitus delendum.

ΚΕΦ. ζ'.

Σαούλῳ πρὸς Αμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Σαμούηλος [l] δὲ παραγενόμενος πρὸς τ Σαοῦλον, ἔπεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ, ὅτι βασιλέα προκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πιθέσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ [m] ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, αὐτὸν δὲ Θεὸν καὶ τὴν κατ' ἐκείνους καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγων τοίνυν ἔφασκε τ Θεὸν, "ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Ἑβραίους Αμαληκῖται διέθηκαν "κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν "νῦν κατάρχουσιν αὐτοῖς ἐξέλιπον χώραν, [n] κελεύω "πολεμῶ τιμωρησάμενον τοὺς Αμαληκίτας, καὶ κρατήσαν- "τα, [o] μηδὲν αὐτῶν καταλιπεῖν, ἀλλὰ πάσης [p] διελ- "θεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ "νηπίων· καὶ τοιαύτην κατὰ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μήθ' ὑπο- "ζυγίων μήτε τ ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ "κτῆσιν ἰδίαν, ἅπαντα δ' [q] ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ· καὶ τὸ "Αμαλήκου ὄνομα τ Μωϋσέως κατακολουθήσαντα ἐντολαῖς "ἐξαλεῖψαι. β'. [r] Ωμο-

r Ηδὺς δέ μοι] Sic cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.* ἡδέως δέ μοι θάνατος, ὑπὲρ τ εὐσεβείας *Vat.* ὑπέρ τε τ εὐσ. *Baſ.* ὑπό τε τ εὐσεβ. *Gen.*

s Αποθανοῦσι.] Ita cum quinque *MSS.* ἀποθανόντι *Baſ.* & *G.*

t Τό τε Αμμανιτῶν] Sic *MSS.* in *Editis* τὸ Αμμ.

v Ιδουμαίους,] Ιδουμαίους τε καὶ Αμαληκίτας καὶ *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. Verum *Amalecitas* jam præteriit *Vet. Interpr.* Hos tamen commemorat *Zonaras*, Codicis Sacri paulo obſervantior.

x Σωβᾶς.] Ita cum Cl. *Boſio* ex *Bibliis Hebr.* neque multum abludit τ Σωβᾶ *Vat.* aut Σωβὰ in LXXII. & *Zonara.* aut demum *Suba* & *Soba* in *Epiphanii* Codicibus. Verum τ Ωβὰς in *Editis*, & τ Ωβᾶς *Samb. Hen.* & *Busb.* articulo defraudante loci nomen.

y Ιεσσῆς] Ita malim quam Ιησοῦς cum *Editis.* Ιεσσὶ *Samb.* Ιεσσιὲ & Ιεσσιὴ in LXX.

z Μέλχισος·] Μάλχισος *Vat.* Μαλχισσὲ & Μελχισὰ in LXX.

a Μερόβη] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Μεράβ.

b Μιχάλα.] Sic volui ex Hebraïco *Michal.* Μεψχόλη *Vat.* Μελχαὶ *Samb.* (Μελχαὰ *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Μιχαὲλ *Baſ.* & *G.* Μελχὸλ LXX.

c Αβίωαρον.] Eo modo (ut ſupra. cap. 4. §. 3. princip.) cum *Baſ.* & *G.* Rectius forſan (ex Αβίννης in LXX.) Αβίνηρον cum *Big. Samb. Vat.* & *Hen.* aut Αβίνηρον cum *Busb.*

d Κισης ὁ Σαοὺλ πατὴρ,] Sic ex cap. 4. § 5. Κὶς in *Editis.* Verum varie in *MSS.* Κεῖς, Κᾶς, Κῖσος & Κῆσος.

e Αβιήλ.] Ita ex Αβιὴλ LXX. & *Abiel.* apud *Biblia Hebr.* & *Epiphanium.* Αβιὴλ aut Αβιὴλ tam in *MSS.* quam *Editis Joſephi.*

f Οὓς δ' ἂν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* more *Flavii.* οἷς δ' ἂν in *Editis*, *Aliiſque.* utrumque probum.

g Πολεμήσειε,] Πολεμήσας νικήσειε τῶτο ποιῶν ἀπηλλάττετο *Vat.*

h Εἰς εὐπραγίας] Εἰς εὐπραγίαν *Hen. Busb.* & *Vat.*

i Δυνατωτάτους.] *Al.* δυνατωτέρους.

k Τοὺς δὴ μεγέθει] Τοὺς γὰρ μεγέθει *Samb.* rotunde.

l Δὲ παραγενόμενος] Δὴ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Γενέσθαι,] Γίνεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

n Κελεύω πολεμῶ] Κελεύσῃ *Vat.*

o Μηδὲν αὐτῶν] Ita cum *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

p Διελθεῖν ἡλικίας,] Vel διεξελθεῖν cum *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Διελθεῖν hic pro διεργάσασθαι &c. alioquin pro διεγήσασθαι Ariſtoph. Eq. p. 325. SPANH.

q Ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ·] Ita ut decuit, in quatuor *MSS.* ἀναθεῶναι perperam in *Editis*, *Aliiſque.*

r Ωμο-

β'. [r] Ωμολόγ ἢ ποιήσειν Σαῦλος τὰ προσταττόμενα· τὴν ἢ πρόθεσιν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὴν πρὸς τοὺς Αμαληκίτας [s] στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, [t] ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς ὑπὸ προσχύσεως ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. [v] ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν· καὶ παρατάξας ἐν Γαλγάλοις, διέσπασε τὸν Ισραηλιτῶν ἔξω τῆς Ιούδα φυλῆς πρὸς [x] πεντακόσιαις μυριάδας. [y] ἦσαν γὰρ ἡ φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐπὶ στρατιώταις τρισμύριοι. Σαῦλος ἢ, ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Αμαληκιτῶν [z] χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ἅπτει τοῦ χείμαρρον πλησίον· ὡς μὴ μόνον ἐκ φανερᾶς μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἅπασπᾶσθαι, καὶ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, [a] τρέπεται τοὺς πολεμίους· καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τὰς πόλεις τῶν Αμαληκιτῶν προσέβαλε· καὶ τὰς μὲν μηχαναῖς, τὰς ἢ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς ἢ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας καὶ λαβὼν κατὰ κράτος, ἅπασι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν· οὐδὲν ὠμὸν ἢ ἀνθρωπίνης σκληρότερον διαπεπράσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν, πολεμίους ταῦτα ὁρῶν· ἔπειτα [b] προστάγματι Θεοῦ, ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει ἢ καὶ τὸν βασιλέα [c] τῶν ἐχθρῶν Αγαγον αἰχμάλωτον. ὃν θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, πάθει ἢ νικώμενος ἰδίῳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως οἷς ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῶ. [d] ὁ γὰρ Θεὸς ὅτως ἐμίσησε τὸ τῶν Αμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. Σαῦλος δὲ, [e] αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς Εβραίους κακῶν ἔσωσε· [f] τῆς μνήμης ὧν ἐπέσχεν ὁ Θεὸς τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος ἅπτεσθαι ποιούμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· ταῦτα ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέ τι μὴ ἀγαθῆς [g] ἄξιον ἦν ὥστε κτήσασθαι, διέφθειραν.

γ'. Νικήσας δὲ Σαῦλος [h] ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ [i] Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε [k] τὸν τῶν πολεμίων, πλὴν ἁλιπὸν τὸ τῶν [l] Σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ Μαδιλωῇ χώρᾳ μέσοι κατῳκισμένοι. πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Αμαληκίταις κοινωνήσωσι [m] συμφορᾶς. συγγυεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας Ραγουήλου τοῦ Μωϋσέως πενθεροῦ, σώζειν αἰτίαν [n] ἔχειν.

δ'. Καὶ Σαῦλος μὲν, ὡς μηδενὸς πλημμελήσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστελε μέλλοντα τοῖς Αμαληκίταις ἐκφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ἅπασιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πε-

2. Et Saulus quidem pollicitus est se jussa exsecuturum: ratus vero suam erga Deum obedientiam non in eo solum spectari, quod exercitum in Palæstinos educeret; præterea promptitudinem suam & celeritatem, rem nihil differendo, magis etiam ostendit. Imo copias suas omnes colligit: iisque in Galgala recensitis, Israëlitas absque tribu Judæ comperit esse circiter quadringenta millia. nam & tribus ista separatim habuit triginta millia. Saulus autem, facta irruptione in Amalecitarum regionem, multas insidias & cohortes apud fluvium collocat: ut non solum marte aperto eos infestaret; sed ex improviso etiam per vias illos adoriretur, & circumdatos opprimeret. Ac cum acie concurreret cum illis, hostes in fugam vertit: atque ad unum omnes perimit, dum fugientes insequeretur. Posteaquam vero illud incœptum prospere ex Dei prædictione successit, Amalecitarum urbes invadebat: ac cum alias quidem stratagematibus, alias vero suffossionibus cuniculosis, & externis operibus è regione structis, alias autem fame & siti, alias denique modis aliis expugnasset ac vi in potestatem suam redegisset, ad cædem feminarum etiam & puerorum processit; nihil existimans se crudele, aut naturæ humanæ adversum in eo facere. primum quidem, quod hostes erant, in quos id fiebat; dein Dei jussu id exsequebatur, cui non obtemperare periculosum erat. Quin & Agagum hostium regem captivum ducit. cujus pulchritudinem & proceritatem corporis admiratus, dignum qui servaretur judicabat: non jam hoc faciens ex voluntate Dei, sed proprio victus affectu; & misericordiæ, ubi ei non integrum erat sine periculo, intempestive cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum odio habuit, ut jusserit ne infantibus quidem parcere, ad quos miserandos sumus procliviores. Saulus autem eorum regem, Hebræis etiam malorum omnium auctorem servavit; eorum quæ præceperat Deus parum memor, dum majoris faceret hostis pulchritudinem. Et similiter ac ipse peccavit etiam populus. nam & illi jumentis & pecoribus pepercerunt, eáque *sibi* diripuerunt, etiamsi jusserat Deus nequid eorum conservarent: imo & alias res divitiasque exportarunt. Si quid vero possidere vix operæ pretium esset, corruperunt. *Saulus, præcepti divini immemor, capta servari & ferri jubet, interque ea Agagum regem. 1 Reg. c. 15.*

3. Cum autem Saulus subegisset universos, quotquot à Pelusio in Ægypto pertingunt usque ad mare Rubrum, terram hostilem *omnem* devastavit, sola Sicimitarum gente intacta. illi enim in Madianiticæ regionis meditullio habitarunt. Hos vero, antequam acie decertaret, nunciis missis admonuit ut secederent, ne calamitatem cum Amalecitis participarent. erat enim cur eos incolumes vellet, propter necessitudinem quæ illis cum Raguelo Moysis socero intercedebat. *Sicimitarum genti parcitur.*

4. Et quidem Saulus, ac si nihil eorum neglexerit, quæ ei, bellum contra Amalecitas illaturo, in mandatis dederat propheta, sed quasi omnibus istis *Deus offensus ad Samuelem dicit pœnitere se, quod Saulum regem constituerit. 1 Reg. c. 15.*

[r] Ωμολόγ ἢ] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὁμολογεῖ.

[s] Στρατιὰν λογιζόμενος] Στρατείαν *Big.* & *Samb.*

[t] Ἀλλὰ καὶ] Forte scribendum ἀλλὰ καὶ &c. COCC.

[v] Ἀθροίζει τε πᾶσαν] Ἀθροίζει πᾶσαν *Vat.*

[x] Τεσσαράκοντα μυριάδας.] Ita etiam LXX. Verum in *Hebr.* & *Vulg.* 200 millia peditum & 10 millia Judæorum. SPANH.

[y] Ἦσαν γὰρ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἡ ἢ aut ἦσαν φυλὴ &c. *Basil. G. Alii*que. Ibidem καθ' αὑτὴν εἶχε στρατιώτας τρισμυρίους *Vet. Interpr.*

[z] Χώραν,] Vox χώραν deest *Vat.* & commode abesse potest.

[a] Τρέπεται τοὺς πολεμίους·] Τρέπει *Busb.* & *Hen.* atque mox προσβάλλει.

[b] Προστάγματι Θεοῦ] Προστάγματι τοῦ Θεοῦ *Vat.*

[c] Τῶν ἐχθρῶν] Ita in quinque *MSS.* τὸν ἐχθρὸν *Basil. G.* & *Vat.*

[d] Ὁ γὰρ Θεὸς] Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς *Vat.*

[e] Αὐτῶν τὸν βασιλέα,] Αὐτὸν τὸν βασιλέα *Samb.* emphasi quadam. Αγαγον τὸν βασιλέα jam olim viderat *Epiphanius.*

[f] Τῆς μνήμης] Τῆς μνήμης μὲν ὧν *Vat.* & mox ἐπέταξεν pro ἐπέσχεν *Hen.* & *Busb.* & dein ἐπισπᾶσθαι in quibusdam *MSS.*

[g] Ἄξιον ἦν] Ἄξιον ἦν ὥστε μὴ κεκτῆσθαι *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit, *si quid vero dignum possideri non erat.*

[h] Ἁπαντας, τοὺς ἀπὸ] LXX. ἀπὸ Εὐιλὰθ ἕως Σὴρ ἐπὶ προσώπου Αἰγύπτου & ita in Hebr. SPANH.

[i] Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε] Πηλούσιον u. Ægypti. vid. lib. X. c. 1. §. 4. & c. 6. §. 1. SPANH.

[k] Τὸν τῶν πολεμίων,] Scilicet χωρίων sive γῆν. verum τὸ τῶν πολεμίων habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

[l] Σικιμιτῶν] Kenitæ appellantur 1 Sam. 15. 6. qui Samaritanis שלמאה. an שכמאה legendum est, ut id conveniat cum his Σικιμίτας; REL.

[m] Συμφορᾶς.] Τῆς συμφορᾶς *Samb.* & *Vat.* disertius.

[n] Ἔχειν.] Ἐχεν *Vat.*

istis curatis præstitisque ex hostibus victoriam essset adeptus, domum reversus est cum gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Amalecitarum incolumitatem graviter fert, & prædam pecudum à populo abactarum; quod ipso non permittente hæc fecissent. Nam indignum esse existimabat, quod cum hostes quidem, ipso vires largiente, vicissent & superassent, illum tamen * contemptui haberent & negligerent, neque ut regem humanum tractarent. Samuelo igitur prophetæ dicebat, se pœnitere creati regis Sauli, *utpote* qui non curet sua mandata exsequi, sed malit agere quod lubet. His auditis Samuelus vehementer conturbatus est; atque in animum induxit tota nocte Deum comprecari, ut cum Saulo in gratiam rediret, eique non succenseret. At ille, quantumlibet à propheta rogatus, veniam Saulo nequaquam annuit: quod non justum existimarit, *hujusmodi* peccata *alterius* precibus condonare. non enim aliunde magis nascuntur, quam ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis & benignitatis gloriam aucupantur, non animadvertunt se peccandi ansam dare. Cum igitur Deus preces prophetæ non admitteret, & certum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Samuelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo vero conspecto, rex ad eum *protinus* accurrit; & cum eum salutasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit: omnia vero, quæ ille imperaverat, peracta esse. At Samuelus ad hæc subjiciens, dicebat, quî fit igitur, ut vocem pecudum & jumentorum in castris audiam. Ille vero respondit, populum ea in victimas reservasse. veruntamen Amalecitarum gentem universam juxta mandatum Dei funditus excisam esse & deletam: & ne unum quidem supersesse, nisi quod regem, quem solum salvum voluit, ad eum captivum adduxerit. de quo quid fieri oporteret, fore ajebat ut secum deliberarent. Tum propheta, non, victimis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis & justis. Hi vero sunt qui illius voluntati & jussis obsequuntur, & qui nihil credunt recte à se fieri, nisi quod Dei jussu fecerint. eum enim contemni *scito*, non quando ei non sacrificatur, sed cum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribuunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas & opimas victimas immolent, & donaria exquisitissima ex auro & argento conflata afferant, ne hæc quidem benigno placatoque animo accipit: sed ab his se avertit, & nequitiæ argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui unum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciaverit ac præceperit, mortemque malunt oppetere, quam ejusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab ipsis requirit. Verum etiamsi rem divinam fecerint, munere licet viliori; pauperem honorem libentius *ab his* accipit quam à quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi graviter irasci: nam contempsisti ac neglexisti mandata ejus. Quamobrem quî potes existi-

Saulum contumaciæ arguit Samuelus, prædicitque fore ut regnum alteri traderetur. 1 *Reg. c.* 15.

φυλαγμένοις νενικηκὼς τὰς πολεμίους, οἴκαδε [o] πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε, χαίρων ὅτι τοῖς κατορθωμένοις. ὁ δὲ Θεὸς ἀχθεται [p] ὅτι τε τῇ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τοῦ πλήθους· ὅτι μὴ συγχωρήσαντι αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ὑπείκειν τῇ ἰσχυῖ διδόντι αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ [q] παρορᾶσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μεταμελεῖν οὖν ἔλεγε τὸν προφήτην Σαμουήλου [r] ὅτι τῷ χειροτονηθέντι βασιλέα τὸν Σαοῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς [s] κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ Σαμουήλος [t] συνεχύθη· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρακαλεῖν ἤρξατο τὸν Θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ Σαούλῳ, καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν Σαοῦλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ· λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον [v] ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἐκ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐκ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. [x] θρασυνομένους γὰρ δόξαι ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λαμβάνειν αὐτοὺς ταῦτα γινώσκειν. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ Θεὸς τῷ προφήτῃ δεήσει, καὶ δῆλος [y] ὢν μὴ μεταμελόμενος, ἅμα ἡμέρᾳ Σαμουήλος εἰς Γάλγαλα παραγίνεται πρὸς Σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προστρέχει, καὶ [y] καταπασασάμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, ἐυχαριστῶ, [z] δόντι μοι τὸν νίκην· ἅπαντα μέντοιγε κεκελευσμένα [a] ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. Σαμουήλος δὲ πρὸς ταῦθ' ὑπολαβών, πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρίνατο τετηρηκέναι. τὰ μέντοιγε τῶν Ἀμαληκιτῶν πάντα ἐξηφανίσθαι κατὰ τὸν ἐντολήν· καὶ περιλείπεσθαι ἄλλον μηδένα, πλὴν δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον [b] αὐτὸν τὸν βασιλέα. πρὸς ὅ τι δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις, ἔλεγε, ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τῇ βουλήσει καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ [c] κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πραχθῆναι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ, οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν [d] ἀπειθεῖν δοκῇ. τοὺς δὲ τῶν οὐχ ὑποπιπτομένων οὐδ' ἀληθῆ καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ [e] θρησκευόντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ ἐκ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' εὐμενῶς· ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖται. τοῖς δ' ἓν καὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἢ παραβαίνειν τι τούτων αἱρουμένοις ὑπισχνεῖται· καὶ οὔτε θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ παρὰ θυόντων δὲ, [f] κἂν ᾖ λιτὰ, πενίας ἥδιον τὸν τιμὴν ἢ παρὰ τῶν πλουσιωτάτων δεξιᾶται. σὺ τοίνυν εἴθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· [g] καταφρόνησας γὰρ

o Πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε,] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε [ἀνέστρεψε *Busb.*] χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις *Bas. G. Aliique.*

p Ἐπί τε τῇ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπὶ τῇ τοῦ β. *Vat.* Simpliciter τῇ τε τοῦ βασ. in *Editis*, *Suida*, *Aliisque.*

* *Contemptui haberent & negligerent,*] Illum spernerent, & nec tanquam humani regis præceptionibus obedirent, *Epiphan.* Ejus mandata contemni, etiamsi is mortalis aliquis rex fuerit, *Gelen.*

q Παρορᾶσθαι,] Sic cum *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑβρίζεσθαι *Bas. G. Aliique.*

r Ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον,] Desunt in *Coll. Big.* & *Voss.*

s Κελεύοι] Κελεύσει pro κελεύσῃ *Big.* & *Samb.*

t Συνεχύθη·] Διεχύθη solus *Vat.*

v Ἁμαρτήματα] Aut cum *Epiphanio*, *Big. Samb.* & *Vat.* ἁμαρτήμασι χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. namque alternant istæ phrases, sensu eodem servato.

x Θρασυνόμενος] Θρασυνόμενος μὲν γὰρ δόξαν *Vat.*

y Καταπασασάμενος,] Καταπατόμενον *Hen.* & *Busb.*

z Δόντι μοι τὸν νίκην·] Τῷ δόντι *Vat.* & mox παρ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat*

a Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voss.* παρ' αὐτοῦ.

b Αὐτὸν τὸν βασιλέα] Αὐτῶν *Samb.* ut supra p. 329. §. 2. a. f.

c Κατακολουθοῦντες,] Κατακολουθήσαντες *Vat.*

d Ἀπειθεῖν δοκῇ.] Ἀπειθεῖν αὐτῷ δοκῇ *Big.* & *Samb.* ἀπειθείας πνεῦμα δοκῇ legisse videtur *Vet. Interpr.*

e Θρησκευόντων θρησκείαν,] Θρησκεύοντων αὐτὸν θρησκείαν *Big. Samb.* & *Vat.* θρησκευόντων αὐτῶν θρησκείαν *Gall.*

f Κἂν ᾖ λιτὰ,] Κἂν ᾖ λιτὰ τὰ πενίας, ἥδιον τὸν τιμὴν μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν πλ. *Big.* & *Samb.* κἂν ᾖ λιτὰ καὶ τὰ τῆς πενίας, ἥδιον ἢ τιμιώτατα παρὰ τῶν πλ. aut simile quid, olim viderat *Epiphan.*

g Καταφρόνησας] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* κατιδὼν γὰρ καταμελήσας in *Editis*, *Aliisque.*

h Av

γὲ καὶ καταμέλησας ὧν ἐπῄρλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν [h] ἂν αὐτὸν προσδλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένων· πάλιν εἰ μὴ [i] νομίζῃς [k] ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύσαι παῦσαι τῷ Θεῷ. προσόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ προσήκοντος ὑπὸ Θεοῦ τούτων ἠμέλησας. Σαὴλ δ' ἀνίκειν [l] ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. προσεῖναι γὲ τὰς ἐντολὰς ὑπὸ προφήτου· καὶ μέντοιγε δέος καὶ τὸ ἀπὸ τὸ στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτὸς τὴν λείαν μηδ' ὑπηκοῦν. ἀλλὰ συγγνωσκε, [m] καὶ πεῖθος ἴσθι· [n] φυλάξεσθαι γὲ εἰς τὸ πρόσθεν ἁμαρτεῖν. [o] παρεκάλει δ' τὸ προφήτου ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ὑπιλεσαι τῷ Θεῷ. ὁ δ', ὡς γὲ εἶδε τὸν Θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆει [p] πρὸς αὐτόν.

ε'. Σαὴλ δ', καταισχῦναι βουλόμενος τὸν Σαμοὴλον, [q] ἐλλαμβάνεται τοῦ [r] διπλοΐδος, καὶ βιαίως τὸ ὅλκης διὰ τὸ μετ' ὁρμῆς ἀπεῖναι τὸν Σαμοὴλον γινόμενος, [s] διαῤῥῆξαι τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτης τὸν βασιλείαν οὕτως αὐτὸν διαῤῥαγῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι τοῦτο ἀγαθὸν καὶ δίκαιον· ἐμμένειν γὲ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν γνώμην ἀνθρωπίνοις πάθεσι ὄντος, καὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ Σαὴλος ἁσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγνοήσαι δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι· τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει, ὡς πλήθους ὁρῶντος [t] σὺν αὐτῷ προσκυνήσαν. [v] τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο Σαμοὴλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν [x] προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς εἴη πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν· ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ὑπὸ τέκνοις ὀδυρεσθαι καὶ πένθος [y] ἄγλυ ἐποίησας, οὕτως ὀδυνήσῃς ὑπὸ σωτοῦ διαφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ κελεύει προσαχθῆναι αὐτὸν ἐν Γαλγάλοις ἀποθανεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὰν πόλιν [a] ἀπελλάσεται.

mare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quæ interitui & exitio destinaverat; nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter exspecta, quod te vicissim regno privabit & potestate, qua subnixus & elatus ejus largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem fassus est se male agere; atque peccatum *suum* non negabat. Se enim contra prophetæ mandatum fecisse: attamen ex metu & propter timorem sibi à militibus incussum, illos non prohibuisse à prædæ direptione nec cohibuisse. sed ignosce *mihi*, *inquit*, & mitis esto *benignusque:* se enim cauturum esse, ne deinceps peccet. Prophetam autem obsecrabat ut reverteretur, & *tantisper maneret dum* pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affulserit, in eo erat ut domum abiret.

ſ. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium: ac, vi paulo majori adhibita quod properantius discederet, vestimentum discindit. Cumque propheta dixisset, fore ut sic regnum ejus dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum & justum; Deum enim suis de eo stare decretis, quippe quod sententiam mutare & ab ea discedere humanæ fragilitatis sit, non Dei potentiæ. Tum Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quæ facta fuerint infecta reddere non posse; rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, ut secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. Qui cum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit *ad eum propheta:* quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamentationem & luctum excitasti, ita & tu matri tuæ dolorem afferes cum de morte tua inaudiverit. confestimque jubet ut Galgalis moreretur: ipse vero reversus est in urbem Ramatham.

IX. *Peccatum suum agnovit Saulus.* 1 *Reg.* c. 15.

Agagum regem interfecit Samuelus. 1 *Reg.* c. 15.

ΚΕΦ. η'.

Οτι φθαίνοντος Σαὴλ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμοὴλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ.

CAP. VIII.

Quod, cum Saulus contra prophetæ mandata faceret, Samuelus clam alium creavit regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.

ΣΑὴλος δ' ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν [b] πεπρᾶχει κακῶν, ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν Θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀνεβαίνει [c] Γαβᾶ· σημαίνει δὲ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα· καὶ μετ' ἐκείνην οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. Σαμοὴλος δ', λυπουμένῳ αὐτῷ, πάσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ Θεός· λαβόντι δὲ τὸ [d] ἅγιον ἔλαιον εἰς [e] Βηθλεέμην ἀπελθεῖν πόλιν πρὸς Ἰεσσαῖον παῖδα Ὠβήδου, καὶ χρίσαι τὸν ὑπ' αὐτοῦ [f] ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα ἡγησόμενον. ὁ δὲ δέδιε φήσας, μὴ τοῦτο μαθὼν Σαὴλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς· ὑποθεμένου δὲ Θεοῦ

Samuelo jubet Deus ut unum è Jessæi filiis unctum eat. 1 *Reg.* c. 16.

Quod, cum Saulus contra prophetæ mandata faceret, *Samuelus clam alium creavit regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.*

SAulus autem rex *tum demum* sentiens quæ mala patereturque, qui effecerat ut Deus sibi inimicus esset, ascendit in regiam Gaba: (quod nomen ex interpretatione collem significat) nec unquam post illam diem in prophetæ conspectum venit. Cum vero Samuelus vicem ejus doleret, ut hanc quidem solicitudinem missam faceret, jussit Deus: sacro vero oleo assumpto in urbem Bethleema concederet ad Jessæum Obedæ filium; & de filiis ejus eum inungeret, quem ipse ei regnaturum esse significarit. Cumque diceret vereri se, ne Saulus si hoc senserit, vel per insidias vel aperta vi perniciem ipsi strueret, promittente Deo facienteque ut

h Αν αὐτὸν προσδλέπειν] Iterum ex *iisdem* reposuimus particulum ἂν, quæ deerat in *Editis*.

i Νομίζῃ.] Lege νομίζῃς. COCC.

k Ομοιον ὀλέθρῳ] Ομοιον ὀλέθρῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ωμολόγησε] Vel ὡμολόγει, ut in iisdem *MSS.*

m Καὶ πεῖθος] Καὶ νῦν πεῖθε ἴσθι legerat *Epiphan.*

n Φυλάξεσθαι] Φυλάξεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

o Παρεκάλει] Παρεκαλεῖ *Busb.* & *Vat.*

p Πρὸς αὐτόν.] εἰσῆς ἑαυτόν *Samb.*

q Ἐλλαμβάνεται] Ἐπιλαμβάνεται (*Coccejus*) *Samb.* à manu secunda. forsan ex *Zonara.*

r Διπλοΐδος,] Idem quod δίπλακος Hom. Od. τ. & Apollon. Rhodius lib. 1. v. 926. & 722 διπλοΐς & Anthol. lib. III. c. XXXIII. Ep. 12. Ita etiam hic LXX. 1 Sam. xv. 27. Conf. *cap.* XIV. §. 2. infr SPANH.

s Διαῤῥῆξαι] Διαχίζει τὸ ἱμ. *Vat.*

t Σὺν αὐτῷ] Forte καὶ σὺν αὐτῷ COCC

v Τὸν Θεὸν] Ita *Cocc.* & *Hudson.* reliqui editi habent τῷ Θεῷ nec video in *MSS.* mutationem, nisi mutaverit lectionem *Hudf.* ex iis quos non nominaverit. HAV.

x Προσκυνεῖ] Προσκυνεῖ τὸν Θεὸν *Vat.*

y Ἄγειν ἐποίησας,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.* & in margine.

z Ραμαθὰν πόλιν] Ita cum *Vet. Interpr.* prout etiam in p. 307. §. 2. princ. Ἀραμαθὸν *Baf.* & *G. Aliique.* Ἀραμαθὼ legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Gen. Ἀραμαθὸν Ἀραμαθαίμ LXX. Hebr. הרמתה Aramatha cap. XI. sequ. §. 5. & cap. XIII. §. 5. SPANH.

a Ἀπελλάσεται.] Ἀπηλλάσσετο *Vat.*

b Πεπραχέναι] Ita ex *Big.* (Cocc.) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεπραθεῖν.

c Γαβᾶ.] Sic cum *Busb.* Γαβὰ in *ceteris*, Γαβαὰ Σαὴλ *S. Literis.* HUDS. גב *locus editus*, גבה *altitudo* Hinc infr. Cap. XII. §. 4. ἐπὶ τὸν βουνὸν ἢ τὸ βασίλειον ἦλθε· Gelenius hic βουνὸν per *Gabam* vertit: *ad Regiam urbem Gabam.* SPANH

d Ἅγιον ἔλαιον εἰς] Ἅγιον ἐλαίου *Busb.* & *Epiphan.* abs *Historico Divino.*

e Βηθλεέμην ἀπελθεῖν] Ita *Busb.* Βηθλεεμὶν *Baf G. Aliique.* Βηθλέεμ *Samb* mallem sane Βηθλεεμων. ut p. 305. §. 2. princip.

f Ὃν ἂν αὐτὸς] Ὃν αὐτὸς ὑποδείξω σοι *Busb.* & *Hen.*

ut salvus *illuc* proficiscereturad urbem prædictam pervenit. Atque cum omnes salutabant, simulque de adventûs causa percontabantur. Dicebat autem, se eò venisse, ut Deo sacrificaret. Cum itaque rem divinam fecisset, Jessæum una cum liberis vocat, ut sacris vescerentur. Atque filiorum *ejus* natu maximum intuitus bene magnum & pulchrum, ex forma conjecit eximia hunc esse cum qui rex futurus esset. A Dei autem proposito aberravit. nam cum ex eo quæsivisset, an istum oleo inungeret juvenem, quem admiratus fuerat, regnoque dignum judicabat; non eadem, respondebat, spectare Deum ac homines. at tu quidem ad juvenis formam egregiam respiciens, & hunc sane idoneum existimas qui imperet. ego vero non constituo regnum corporis pulchritudini in præmium donare, sed animi virtuti: atque istum requiro qui eo nomine sit omnibus numeris absolutus; pietate & justitia & fortitudine & obsequio, ex quibus animi constat pulchritudo, *instructus &* exornatus. Hæc cum Deus dixisset, Jessæo præcepit Samuelus, ut ejus in conspectum filios *suos* adduceret. Atque ille fecit ut quinque alii se sisterent: quorum quidam ætate major Eliabus, secundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Nathanaëlus, & quintus vocabatur Raëlus, sextus vero Asamus. Propheta autem, cum & hos videret forma nequaquam cedere natu grandiori, Deum interrogavit, quemnam horum in regem deligeret.. Datoque responso, neminem *ex hisce*, scisciatur ex Jessæo, ecqui præterea illi essent liberi. Cumque is dixisset, *unum* restare nomine Davidem; at pastorem agere, pecorumque custodiæ operam dare. jubet istum statim evocari: ipsis enim, nisi ille adsit, epulis accumbere non licere. Ubi autem advenit Davides à patre accitus, adolescens colore flavus, * vividis oculis, & cætera pulcher. Hic est, cum tacite secum dixisset Samuelus, quem regnare Deo visum est, ipse quidem discumbit; sibi vero proximum juvenem collocat, ac *deinceps* Jessæum & filios *ejus*. Tum sumpto in conspectu Davidis oleo, & ipsum eo perfundit, submisseque in aurem dicit; & hoc signo est, quod Deus ipsum in regem elegerit. monebatque ut justitiam coleret, præceptisque ejus obtemperaret: atque ita regnum ei longo tempore permansurum, ac domum *ejus* splendidam fore celebremque; porro Palæstinos debellaturum esse; & cum quibuscunque gentibus bellum gesserit, victorem pugnaque superiorem, gloriam, dum viveret, illustrem habiturum, posterisque suis, *cum moreretur*, relicturum.

Jessæum ad sacra vocat, filiosque ejus in conspectum adduci jubet. 1 Regum, c. 16.

Samuelus à Deo monitus Davidem inungit. 1 Reg. c. 16.

2. Et quidem Samuelus, cum hæc *eum* monuisset, discedit: simulque numen relicto Saulo ad Davidem transit. Et hic quidem, postquam spiritus Dei ad ipsum migraverat, vaticinari cœpit: Saulum vero perturbationes quædam pervaserunt &

Dei spiritu afflatur Davides, & Saulum demonibus agitatum cithara ad sanam mentem reducit. 1 Reg. c. 16.

---

g Εἰς τὴν προσειρημένην] Ηλθεν εἰς τὴν πρ. πόλιν *Vat.* ἦκεν εἰς τ. προ. π. *Big.* & *Samb.*

h Επηρώτων.] Aut ἀνεπηρώτων cum *Samb.*

i Πρεσβύτατον] Τὸν πρεσβύτατοι ὑὸν ὧν. *Vat.*

k Εκελευεν·] Κελεύσ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

l Αλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς·] Αλλὰ ψυχῶν ἀμέλει γ' ἀρετῆς juxta *Epiphan.*

m Ταύτης] Forte ταύτη COCC.

n Σάμαλος ὁ τρίτος] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Σίμαλος *Bas.* & *G.* errore facillimo. Σαμὰς *Vat.* Σαμὰ LXXII. in *Epiphanii* codd. aliquot *Samael*, & *Samaiel*, in aliis *Samma*, *Samna*. & *Sammaa*.

o Επηρώτησε τὸν Θεὸν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπερώτησε.

p Δαβίδου τέκνα·] Ita cum quatuor *MSS.* Δαβίδου *Bas. G.* & *Vat.*

q Ως δ' ἦκεν ὁ Δαβίδης] Ως δ' ἦλθεν *Vat.*

* *Vividis oculis, & cetera pulcher.*] Μετὰ καλλους ὀφθαλμῶν *Zonaras.* Pulcher aspectu, *Epiphan.* Martium quiddam tuens, *Gelen.*

r Ησυχῇ] Ita cum *Samb.* juxta *Chæroboscum.* ἡσυχὴ *Aliis.*

s Πρὸς αὐτὸν Σαμύηλος,] Forsan leges πρὸς αὐτον. vereor enim ut patri dixerit Samuelus, filium regem fore. *Bosius.* Imo ita intelliges πρὸς αὐτόν. Diserte πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

t Υπ' αὐτὸν τὸ νεανίσκον,] Υφ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.* mente eadem.

v Μετὰ καὶ τῶν παίδων.] Μετὰ καὶ παίδων *Samb.* μετὰ τῶν παίδων *Busb.* & *Hen.* μετὰ λοιπῶν παίδων juxta *Epiphanium.*

x Λαῶν ὁρῶντος] Καταλαῶν *Vat.*

y Αλείψε τε] Ex *MSS.* editi ἀλείφετε.

z Παρὼν δ'] Παρὴν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

a Επὶ πολὺν χρόνον,] Coll. *Voss.* ἐς π. χ.

b Καταστρεψεῖν] Καθιστρεψαι *Big. Samb.* & *Vat.*

c Καὶ σειόντα] Sic quidem volui cum Codicibus *Bigotii* (*Coll. Voss. Colcero*) & *Sambuci.* νικῶντα καὶ σειῶντα (forsan pro σειόντα) τῷ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδ. *Bas.* & *G.* καὶ σείοντα τῇ μάχῃ κλέος ἀοίδ. *Vat.*

d Καταλιπὸν Σαῦλον.] Decore καταλιπὼν Σαῦλοι *Busb.* & *Hen.* pariterque καταλιπὼν τὸ Σαῦλοι *Big.* & *Samb.* εο casu πνεῦμα ἦν θεοῦ &c. *Zonaræ.* καταλιπὸν τὸν Σαυλον *Vat.*

e Μεθισταμένου·] Μεθιστάσαν τὸν Σαῦλον ἢ σείεσθαι *Busb.* & *Hen.*

f Πάθη τινὰ] Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* πάθη δεινὰ *Bas. G.* & *Vat.*

g πνι-

ᵍ πνιγμὸς αὐτῷ καὶ ʰ σραγγάλας ὑπιφέροντα, ὡς τὸς ἰατροὺς ἄλλω μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ὑπινοεῖν· εἰ δέ τις εἴη ἐξαδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὅτι ⁱ κινύρα, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητῆσαι λας, ᵏ ὁπότ' ἂν αὐτῷ ˡ πρόσοιτο τὰ δαιμόνια καὶ ταράττοι, πιεῖν ἐπὶ κεφαλῆς ᵐ σάντα ψάλλειν, καὶ τὸς ὕμνους ὑπιλέγειν. ⁿ ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. Φήσαντος δέ τινος ᵒ αὐτῷ τῶν παρόντων, ἐν ᵖ Βηθλεέμη πόλει τεθεᾶσθαι Ιεσσαίου μὲν υἱὸν, ᵠ ἔτι ὄντα παῖδα τὴν ἡλικίαν, ὄψεσι ὄντα καὶ καλὸν, ʳ πάντα ἄλλα ˢ πολλῆς σπουδῆς ἄξιον, ᵗ καὶ ᵘ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἀκμὴν· πέμψας πρὸς τὸν Ιεσσαῖον, ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην, τῶν πομνίων ἀποστάσαντα, βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν, ἐπεὶ τὸ ὄμορφίας καὶ ἀνδρείας ἀκούσας πρὸς νεανίσκον. ὁ δὴ Ιεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς χομίσαι τῷ Σαούλῳ. ˣ ἐλθόντος δὴ, ἤσθη· καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀφ' ἁπάσης ʸ εἶχε τιμῆς. ἐξιδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ πρὸς τὸν ᶻ ἀπὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν, ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, ᵃ λέγων τε τὸς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ ᵇ κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν Σαοῦλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδος Ιεσσαῖον, ἐᾶσαι ᶜ παρ' αὐτὸν τὸν Δαυίδην κελεύων· ἥδεως γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. ᵈ τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὴ κατέχειν.

spiritus malefici, qui suffocationes illi & strangulationes creabant. ita ut medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent; si quis vero esset excantandi peritus & cithara psallendi, jusserunt, ut illo quæsito, quotiescunque ad eum mali accederent genii turbarentque, curæ illis esset, ut ad caput ejus adstans psalleret & hymnos recitaret. Ille autem rem non distulit, sed *suis* mandavit ut de hujusmodi homine sibi providerent. Cumque unus qui aderat *forte* diceret, in urbe Bethleemis se vidisse Jessæi quidem filium, adhuc vero ætate admodum juvenem, speciosum & pulchrum, cæteraque magni faciendum, psallere scientem & hymnos canere, studiisque bellicis exercitatissimum; missis ad Jessæum nunciis, jussit ut Davidem à gregibus abductum ad se mitteret; velle enim ipsum videre, quod multa de forma juvenis egregia & pulchritudine fama acceperit. Jessæus autem filium mittit, datis etiam muneribus quæ ad Saulum apportaret. Cumque venisset, *eo* delectatus est *Saulus*; eoque armigero usus, in summo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, & contra perturbationem à dæmonibus illatam, cum hujusmodi quid ei contingeret, solus erat medicus; hymnos recitans & cithara psallens, faciensque ut Saulus sui compos fieret. Mittit igitur ad Jessæum patrem adolescentis, postulans ut Davides apud se maneret: illius enim conspectu & præsentia se mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, concessit ut illum apud se retineret.

Davides apud Saulum in honore habetur. 1 Reg. c. 16.

ΚΕΦ. ϑ'.

Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαισῖνοι, ὑπὸ Σαούλ βασιλεύοντος. καὶ ὡς, Γολιαθὸς ἐν μονομαχίᾳ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Δαυίδου, ἡττήθησαν.

CAP. IX.

Ut novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, susceperunt Palæstini: utque, post Goliathum à Davide interfectum, cum clade discesserunt.

Χρόνοις δ' ὕστερον ὑπὸ πολλοῖς οἱ Παλαισῖνοι ᶜ πάλιν συνελθόντες, καὶ δυνάμιν ᶠ ἀθροίσαντες μεγάλην, ᵍ ὅπασι τοῖς Ισραηλίταις· ἐπὶ μεταξὺ ʰ Σοχῶθ ἐπὶ ⁱ Αζηκᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπεξάγει δ' αὐτοῖς ᵏ τὴν στρατιὰν ὁ Σαοῦλος· ἐπὶ ὄρη τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τὸς Παλαισίνους τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὄρει ὁμοίῳ δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ Σαοῦλ στρατοπεδεύσαντος. ˡ διέχησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν ᵐ ὁρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν ⁿ τις ἐκ τοῦ Παλαισίνων στρατοπέδου, ⁿⁿ Γολίαθος ὄνομα, πόλεως Γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος· ἦν γὰρ πηχῶν

Palæstini rursus bellum inferunt Israëlitis. 1 Reg. c. 17.

Cæterum aliquanto post Palæstini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israëlitis inferunt; atque loco inter Sochum & Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem adversus illos exercitum educit: & cum in monte quodam cum suis consedisset, facit, ut Palæstini castra quidem priora relinquerent, simile vero jugum, è regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab invicem diremit vallis, collibus in quibus consistebant interjecta. Itaque cum quidam è castris Palæstinorum descendisset, nomine Goliathus, & ex urbe Gitta, vir immanis staturæ (erat enim quatuor cubitorum & unius spi-

Goliathus ultra sex cubitos longus ad singularem pugnam provocat Isr.

ᵍ Πυγμὴς αὐτῷ] Πῦγος καὶ σφ. *Vat.*

ʰ Στραγγάλας] Lib. IX. inf. c. 4. §. 6. σφαγάλη διέσθειρε. Στραγγάλη locus supplicii apud Plutarchum in Ag. & Cleomene p. 824. A. Heic verò de morbo Sauli. SPANH.

ⁱ Κινύρα,] Κινύρα ὄργανον μουσικὸν Hesych. & LXX. XVI. 16. 1 Sam. ψάλλειν ἐν κινύρᾳ Hebr. בכנור Vulgat. psallere citharâ. vid. Gen. IV. 21. & Cap. inf. XI. §. 3. SPANH.

ᵏ Οπότ' ἂν αὐτῷ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ὁπόταν in *Aliis.*

ˡ Προσοίτο τὰ δαιμόνια] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* προσοίη *Bas. G.* & *Vat.* ibique ταράττοι *Hen.* & *Busb.*

ᵐ Στάντα ψάλλειν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἑστῶτα. mox ψάλλειν τε *Samb.*

ⁿ Ο δ' οὐκ ἐμέλλησεν,] Eo modo *MSS.* Σαοὴλ δ' οὐκ ἐμ. *Bas.* & *G.*

ᵒ Αὐτῷ τῶν παρόντων,] Illud αὐτῷ inseruimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

ᵖ Βηθλεέμη πόλει] Ita ut supra p. 332. §. 1. ex *Busb.* (*Coccejo*) *Hen.* & *Vat.* Βηθλεέμῃ in *Editis*, *Aliisque.*

ᵠ Ετι ὄντα παῖδα] Ετι ὄντα καὶ παῖδα *Samb.*

ʳ Τά τε ἄλλα] Ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὰ ὄντα ἄλλα in *ceteris.*

ˢ Πολλῆς σπουδῆς ἀξιον,] Πολλῆς deest *Big. Samb.* & *Vat.* agnoscit tamen *Vet. Interpr.* cum *Editis*, *Aliisque.*

ᵗ Καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Καὶ ἐν καὶ *Big.* & *Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* qui vertit, *nec non.*

ᵘ Ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Quales ὑμνῳδοὶ à Græcis dicti, & vulgò pueri seu adolescentes ad id delecti, ut noto ad Callimachum. SPANH.

ˣ Ελθόντος] Ελθόντι ὃ ἥδη soli *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

ʸ Εἶχε τιμῆς.] Ηγε *Busb. Hen.* & *Glycas.*

ᶻ Απὸ τῶν δαιμόνων] Vel ἀπὸ τῶν δαιμονίων, ut *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

ᵃ Λέγων τε τὸς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ,] Quod utrumque præstabant οἱ κιθαρῳδοί, Callim. H. in Apoll. v. 12. μήτε σιωπηλὼ κίθαριν· SPANH.

ᵇ Κινύρᾳ] *Al.* κινύρᾳ.

ᶜ Παρ' αὐτὸν] Παρ' αὐτῷ *Samb.* & *Big.* παρ' αὐτῷ mavult *Coccejus.*

ᵈ Τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν] Forte ὁ ὃ οὐκ ἔχων ἀντειπεῖν vel ὁ ὃ οὐκ ἀντεῖπε τ. σ. συνεχώρησε ὃ, vel δὴ κατέχειν. COCC.

ᵉ Πάλιν συνελθόντες,] Illud πάλιν è *MSS.*

ᶠ Αθροίσαντες μεγάλην,] Συναθροίσαντες *Vat.*

ᵍ Επίασι τοῖς Ισραηλίταις·] Εφισᾶσι *Vat.*

ʰ Σοχῶθ καὶ] Συεχωθ καὶ Αζηκα LXX. Hebr. שוכה ועזקה, vid. Lib. VII. c. 10. §. 1. SPANH.

ⁱ Αζηκᾶς καταλαμβανόμενοι] Ita cum *Epiphanio.* congrue satis ad *S. Literas.* Αζηχὲς, aut Αζηκὲς in *Editis* & *MSS.*

ᵏ Τὴν στρατιὰν καὶ Σαοὴλος·] Τὴν στρατιὰν ὁ Σαοὴλος *Vat.*

ˡ Διέχησε δ' ἀπ' ἀλλήλων] Διεσήκει δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα· μέσος δ' αὐλὼν τῶν ὄρεων *Vat.*

ᵐ Ορῶν] Vulg. ὄρων. mox *Cocc.* ἦταν.

ⁿ Τις τῶν ἐκ τῶν Παλαισίνων στρατοπέδου,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* τὶς τῶν Παλαισίνων στρατοπέδων *Bas. G. Alique.*

ⁿⁿ Γολίαθος ἦτοι,] Sic *Bas. G.* forma probabili. Γολιάθης perpetuo *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* modo legitimo. Γολιὰθ *Zon. Cedren* & *Glyc.* ex *S. Literis.*

ratlitas. 1 Reg. c. 17.

ſpithamæ, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia ſiclorum pendebat, cuſpide vero & ocreis æneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigioſæ membra tegi; haſta erat non leve geſtamen dextræ, ſed quam & ipſe humeris ſuſtinebat; quin & lanceam ſexcentorum ſiclorum habebat; multique eum ſequebantur arma *ejus* portantes) jam vero, *inquit*, cum hic Goliathus inter utramque aciem conſtitiſſet, ingenti utitur vociferatione, & ad Saulum & Hebræos clamat; "vos "quidem à pugnæ diſcrimine & periculis libero. "quæ nos adigit neceſſitas, ut exercituum jactu"ram acie confligendo faceremus? date è vobis "aliquem, qui mecum deſcendet in certamen; "* atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vi"cerit: is enim populus alteri ſerviet, cujus civis "ſuperior fuerit. multo enim melius eſſe & con"ſultiſſimum, unius periculo quæ vultis aſſequi, "quam omnium". Hæc loquutus in caſtra ad ſuos revertitur. Die autem proximo iterum egreſſus eadem verba fecit, ac per quadraginta dies conditionibus prædictis hoſtes provocare non deſtitit: adeo ut non mediocri terrore perculſi fuerint Saulus & exercitus. Et inſtructi quidem prodibant tanquam in aciem, neutri vero ad manus conſerendas veniebant.

Davides, à patre in caſtra miſſus, petiit ut ſibi liceret cum Goliatho congredi. 1 Reg. c. 17.

2. At cum bellum *hoc* inter Hebræos & Palæſtinos gereretur, Saulus Davidem ad Jeſſæum patrem ablegavit, tribus *aliis* ejus filiis contentus, quos in ſocietatem belli & periculorum miſerat. Ille vero primum quidem ſe ad greges rurſus & pecus paſcendum recipit. at non multo poſt ad Hebræorum caſtra venit miſſus à patre, ut & fratribus commeatum afferret, ſciretque quid ageretur. Cum autem rurſus *ex acie* egrederetur Goliathus, & *Hebræos* provocaret, *eiſque* exprobraret, neminem illorum ea eſſe fortitudine, ut ſecum in certamen deſcendere auderet; Davides, dum colloqueretur cum fratribus de iis quæ ei mandaverat pater, audito ut Palæſtinus exercitum probro affecerit & contemptui habuerit, valde indignatus eſt, & ad fratres ſuos ajebat; ſe paratum eſſe ad hoſtem ſingulari certamine excipiendum. Ad hoc Eliabus fratrum natu maximus eum objurgavit, dicendo cum ſupra quam ætas fert audacem eſſe, & quid ſibi deceret plane neſcire: juſſitque ut ad greges ſuos & ad patrem ſe conferret. Is vero fratrem reveritus *ab eo* digreſſus eſt, & apud militum quoſdam verbis præ ſe tulit, quod *ipſe* vellet cum * *Palæſtino* provocante congredi. Juvenis autem propoſito ſtatim ab illis ad Saulum relato, *eum* rex ad ſe jubet accerſi. Ac cum ab eo requireret quidnam dicere vellet, "ne, inquit, animum deſpon"deas, nec quid extimeſcas, ô Rex, ego elatos "hoſtis ſpiritus comprimam, ſimul ac cum ipſo "pugnam conſeruero, magnumque & procerum

ο Τεσσάρων] Sex cubiti legitur in Sacris literis. REL.

p Σίκλων,] Σίκλων ϛαθμῶ *Vat.* σίκλων χαλκῶ legerat *Vet. Interpr.* σίκλων χαλκῶ καὶ σιδηρῶ LXXII.

q Κνημίδας χαλκέας] Ita ex *Editis* cum minima mutatione vocis κνήμας in κνημίδας, approbantibus *MSS.* in quibus κνημίδας χαλκέας ὁποῖα εἰκὸς ἦν. Tibialia habebat ærea, quæ &c. in *Vet. Interpr.*

r Σκεπάσαι] Ita cum *Cod. Vat.* articulus *cæteris* negligitur. μέρη etiam dixit pro μέλη. De hac hiſtoria videſis *Glycam* & *Zonaram.*

s Βάσαγμα] Βασαγὴ, βάσαγον Heſych. SPANH.

t Ἀγγέλλει] Ἐλεγε· μάχης ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπ. *Vat.*

v Ἡμῶν συμπεσοῦσαν] Ὑμῶν *Big.* & *Samb.*

x Μαχεῖται] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphanio*, vel etiam μάχηται. in *Editis* μάχεται.

* *Atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vicerit:*] Atque totum bellum unius victoria terminabitur, *Epiphan.*

y Τὸ δὲ πολέμου τέλος] Τὰ δὲ πολέμου τῷ νενικηκότι *Vat.*

z Ὧν ἂν ὁ νικήσας γένηται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* articulus ὁ deeſt *Editis*, *Aliiſque.* οἷς ἂν νικήσας *Vat.*

a Πολὺ δὲ κρεῖττον] Forſan melius ποθεῖν cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

ο τεσσάρων ς΄ σπιθαμῆς, ὥπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδεδύκει σταθμὸν ἀργύρου πέντε χιλιάδας p σίκλων, κώπην δὲ q κνημῖδας χαλκέας οἵαις εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς τοσοῦδε τὸ μέγεθος r σκεπάσαι τὰ μέρη, δόρυ δὲ ἦν αὐτῷ ὁ κοῦφον s βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν, εἶχε δὲ καὶ λόγχην ἑξακοσίων σίκλων, εἵποντο δὲ πολλοὶ βασταζοντες τὰ ὅπλα· στὰς τοίνυν ὁ Γολίαθος τοῦτος μεταξὺ τῶν στρατοπέδων, βοᾷ τε ἀφύπνι μεγάλῳ, καὶ πρὸς τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς Ἑβραίους t λέγει· "μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγ"κη τὴν στρατιὰν v ὑμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε "δ' ὅς τις ἐμοὶ x μαχεῖται τῶν ὑμετέρων, καὶ βραβεύ"σεται y τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικηκότι· δου"λεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, z ὧν ἂν ὁ νικήσας γέ"νηται. a πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ b σωφρονέστερον, ἑνὸς "κινδύνῳ λαβεῖν ὃ c βούλεσθε, ἢ πάντων". ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. d τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἃ διέλιπε προκαλούμενος ὑπὸ τοῦ προειρημένου τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι e αὐτὸν τὸν Σαοῦλον καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρεπέσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας.

β΄. Τοῦ δὲ πολέμου συνεχοῦς τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Παλαιστίνοις, f ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαυίδην πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, δεηθούμενος αὐτοῦ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οὓς ὑπὸ συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τὰ πιμνία πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοίτησε. μετὰ δὲ πολὺ δὴ ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων πεμφθεὶς g ὑπὸ τοῦ πατρός, κομίσων τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνώσων τί πράττουσι. οἱ δὲ Γολιάθου πάλιν ἐλθόντος, καὶ προκαλουμένου καὶ ἐνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἐστιν h ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς, ὃς εἰς μάχην αὐτῷ πλησᾶ καταβῆναι· μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν i ὁ Δαυίδης πρὸς ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατιὰν καὶ κακίζοντος τοὺς Παλαιστίνους, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν, ἑτοίμους ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦθ' ὁ k πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τοὺς πρόσκηνος εἰπόντα· ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ πίμνια καὶ τὰ πετρία βαδίζειν. καταδεηθεὶς δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ὑπεχώρησεν· καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν, ὅτι θέλοι l μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δὲ οὗτοι τῷ Σαούλῳ τὴν τοῦ νεανίσκου προαίρεσιν, m μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ n πυθομένου τί βούλεται καὶ λέγειν, "ο μὴ "ταπεινόν, εἶπεν, ἔστω φρόνημα, μηδὲ ὑλάβεις, ὦ "βασιλεῦ, καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πο"λεμίου, χωρήσας αὐτοῦ διὰ μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ "με-

b Σωφρονίσασθαι,] Forte σωφρονίσειεν. COCC.

c Βούλεσθε, ἢ πάντων] Ita plerique *MSS.* & *Vet. Interpr.* βούλεσθε τὸν πάντων *Baſ. Coll.* vero *Big.* & *Voſſ.* pro ἀπέλυσε habet ἀπέλυσε.

d Τῇ δ' ἐχομένῃ] Τῇ δ' ἑξῆς *Samb.* eodem ſenſu.

e Αὐτὸν τὸν Σαοῦλον] Αὐτόν τε τὸν Σαοῦλον *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

f Ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε] Articulum ſupplevimus ex *MSS.*

g Ὑπὸ τοῦ πατρός,] Παρὰ τοῦ πατρὸς *Busb.* & *Hen.* & mox κομίσων τοῖς *Vat.*

h Ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς,] Ἀνδρεῖος αὐτοῖς *Vat.*

i Ὁ Δαυίδης] Ita cum quatuor *MSS.* in *reliquis* deeſt articulus.

k Πρεσβύτερος] Ita *Baſ. G.* Atticorum more πρεσβύτατος *Big. Samb.* & *Vat.* quod præfert *Boſius.*

l Μάχεσθαι] Μαχεσθῆναι *Vat.*

* Palæſtino *provocante congredi.*] Verbum iſtud agnoſcit *Vet. Interpr.*

m Μεταπέμπεται] Μεταπέμπει αὐτὸν *Samb. Busb.* & *Epiphan.*

n Πυθομένου τί] Πυθομένῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

o Μὴ ταπεινὸν,] Μὴ ταπεινὸν ἔστω τὸ φρόνημα μηδ' ὑλάβεις, εἶπεν, ὦ βασ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

"μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ [p] βαλών. [q] ἡσυχῇ μὲν αὐτὸς ἄτω
"καταγέλας, ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα· εἰ μηδ'
"ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένης καὶ πιστευομένης πα-
"σχάξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκησῖτε
"καὶ ταυτὶν ἔχοντες [r] τὴν ἡλικίαν ἀποβήσει.

γ'. Τὸν δὲ Σαοὺλ τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυ-
χίαν θαυμάζοντες, ἀ θαρροῦντες ἢ ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν
ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα
πολεμεῖν μάχεσθαι λέγουσι· "τοῦτ', εἶπε Δαυίδης,
"ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαρρῶν [s] ὅτι μετ' ἐμοῦ· πε-
"πείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ, [t] ἐ-
"πελθόντα μοι ποτὲ τοῖς ποιμνίοις καὶ ἁρπάσαντα ἄρ-
"να, διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ
"τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός· αὐτὸν ἢ ὁρμήσαν-
"τα ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν βακτηρίας καὶ προσρίξας τῇ γῇ,
"διαφθείρω. ταὐτὸ ἢ καὶ [v] ἄρκτον ἀμυνόμενον [x] διέ-
"θεμαι. νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων [y] εἴ-
"ναί τι τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὴν στρατιὰν,
"καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον
"ἐμοὶ ποιήσει.

δ'. Τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς
ὅμοιον γνόντα τὸν [z] Θεὸν Σαοὺλ δώσειν ἔφη, καὶ
ἀπιθι, φησὶ, πρὸς τὴν μάχην. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὰ
αὐτὸς θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικε-
φαλαίαν ἁρμόσας, [z] ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ Δαυίδης, βαρυ-
νόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων· οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ πρὸ ἐμε-
μαθήκει φέρειν ὅπλα· "ταῦτα μέν, εἶπεν, ὦ βασι-
"λεῦ, σὺς ἔσω κόσμος τοῦ [a] καὶ βασιλεύειν δυναμένης,
"συγχώρησον ἢ ὡς δύλῳ σοι καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μα-
"χεσθῆναι". τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα· καὶ τὴν βακτη-
ρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βα-
λὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν
τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὥρμα τὸν Γολίαθον ἐπορεύετο. κα-
ταφρονεῖ ἢ ἅτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον· καὶ
προσέσκωψεν, ὡς ἐκ [b] ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νε-
νόμιστο [c] ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς ἢ κυνὰς
ἀπελαυνόμεν καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώ-
που κυνὰ εἶναι δοκεῖ; ὁ δὲ ἐκ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ χεί-
ρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. κινεῖ ἢ πρὸς ὀρ-
γὴν τὸν [d] Γολίαθον· καὶ ἀρὰς αὐτῷ ποιεῖται ἐκ τῆς [e] προ-
φητείας τοῦ Θεοῦ, καὶ δώσειν ὑπέλησε τὰς σάρκας ὅσας
τοῖς ὀπτηρίοις καὶ τοῖς μεταρσίοις [f] διαπασασθαι. ἀμεί-
βεται δὲ αὐτὸν ὁ Δαυίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι [g] ἐν ῥομ-
φαίᾳ, καὶ ἐν δόρατι, καὶ ἐν θώρακι· ἐγὼ δὲ χωρῶν
ὅπλα σε, τὸν Θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν
στρατιὰν χερσὶ τὰς ἡμετέραις διολέσει. καταγελάσω μὲν γάρ
σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ θή-
ραλῶ· μαθήσονται δὲ πάντες, ὅτι πρόσηκεν Ἑβραίων τὸ
θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς [h] τοῦτο ἐστὶ τὸ κηδόμε-
νον. ἡ δὲ ἄλλη πᾶσα δύναμις ἀνωφελὴς, Θεοῦ
μὴ παρόντος. ὁ δὲ Παλαιστῖνος ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων
εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος, βαδίῳ ἐπὶ τὸν
Δαυίδην προήγετο· καταφρονῶν, καὶ πεποιθὼς
γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳδίως ἀναιρή-
σειν.

"mihimet subjecero. Sic quidem iste ab omnibus
"irridebitur, tuus vero exercitus gloriam conse-
"quetur: si non à viro ad bellum idoneo aut aciei
"instruendæ ducendæque perito, sed ab illo qui
"puer esse videatur, eaque revera sit ætate, occi-
"di contigerit.

3. Cum autem Saulus illius quidem animum intrepidum alacremque miraretur, ei vero propter ætatem non confideret, sed ex ea imbecilliorem esse diceret quam ut cum viro pugnæ sciente congrederetur, "hæc, ajebat Davides, polliceor, Deo
"fidens quod mecum erit: ejus enim expertus
"sum auxilium. Nam leonem, cum greges meos
"aliquando adortus esset & agnum abripuisset,
"persequutus apprehendi; & feræ quidem de fau-
"cibus agnum extorsi, ipsam vero, cum in me in-
"surrexisset, cauda sublatam ac in humum adfli-
"ctam occidi. * quin & idem plane feci, dum ur-
"sum ulciscor. Itaque & hostis ille aliquid ex ea-
"rum *ferarum* numero esse existimetur, multa in
"exercitum probra jaciens, & in Deum nostrum
"convicia effundens, qui ipsum *viribus ferocientem*
"mihimet subjiciet. *Leo fidens Saulo pollicetur se victorem fore.*

4. Tum Saulus Deum precatus, ut juveni omnia ex animi ejus prompti strenuique sententia succederent, abi, inquit, ad pugnam. Et cum galeam illi suam imposuisset, & *suo eum* accinxisset gladio, loricaque induisset, dimittebat *eum*. Davides autem armis gravatus (non enim erat *ad rem militarem* exercitatus, neque arma ferre didicerat) ajebat, "hæc quidem, ô Rex, tua sint ornamen-
"ta, qui & illa gestare potes; mihi vero ut servo
"tuo concede pugnam prout & ipse volo capes-
"sere". Arma itaque deponit: ac sublato bacu-
lo, & quinque è torrente lapidibus in peram pastoralem conjectis, dextraque manu fundam portans ibat Goliathum versus. Cum autem hostis eum ita ad se accedentem vidisset, contemptui habet, & dicteriis eum incessit; quasi non armis, quibus adversus hominem uti moris est, ista gerens secum pugnaturus prodeat, sed quibus canes abigimus & ab illis cavemus. num ipsum canem, non hominem esse putaret? Ille autem nihil hujusmodi *esse*, sed vel cane eum deteriorem existimare respondit. At exinde Goliathus ad iram commovetur; & diras illi imprecatur ex Dei cognomine, atque minatus est se carnes ejus bestiis terrestribus daturum esse, & volucribus aëriis sparsurum. Illi vero subjicit Davides. Tu quidem cum gladio & hasta & lorica me aggrederis: mihi vero contra te venienti Deus pro armatura est, qui & te & totum vestrum exercitum manuum nostrarum viribus perdet. Nam hodie quidem caput tuum auferam, & reliquum corporis canibus tui similibus tradam: & discent omnes quod Deus præfectus fuerit Hebræis, ejusque providentia arma nobis viresque suppeditet. at aliusmodi parum valent apparatus & potentia, nisi Deus præsens cœptis adspiret. Palæstinus autem, quo minus festinaret & cursu uteretur armorum pondere impeditus, lento gradu Davidem versus proficiscitur; contemptum præ se ferens, fiduciaque fretus se facillime inermem simul ac ætate puerum perimere posse. *Davides, depositis Sauli armis, cum pera pastorali & funda in Palæstinum proficiscitur.* 1 Reg. c. 17. ς. Ve-

---

p Βαλών.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὑπ' ἐμαυτῷ λαβών. ὑπ' ἐμαυτῷ ἀν λαβὼν *Vat.*

q Ἡσυχῇ μὲν] Ἡσυχῇ μὲ ὦ αὐτὸς ἅτως *Big.* & *Samb.*

r Τὴν ἡλικίαν] Illud τὴν inseruimus ex *MSS.*

s Ὅτι μετ' ἐμοῦ·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅτι μετ' ἐμοῦ.

t Ἐπελθόντα μοι] Προσελθόντα *Vat.*

v Ἄρκτον ἀμυνόμενον] Ita, asteismo Attico, *Bas. Big. Samb. Hen.* & *Busb.* unde ventus ἀπαρξίας. ἄρτον *Gen Vat.* & *Vulgus.*

* *Quin & idem plane feci,*] Idem & ursо faciente, in eo ultus sum, *Epiphan.* sic etiam ursum, defendens gregem excepi, *Clericus.*

x Διεθέμεθα.] Διαθέσθαι *Vat.* & mox ὃ pro ἐὰ *Samb.* & *Vat.*

y Εἶναί τι τῶν θηρίων,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* τι deest.

z Ἐξέπεμπεν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

a Καὶ βασιλεύειν] Καὶ deest *Vat.*

b Ὅσα πρὸς ἄνθρωπον] Οἷα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* mente non alia.

c Ταῦτ' ἔχων] Ταῦτ' ἔχοι μέλλων *Vat.*

d Γολίαθον·] Hic quidam Γολιάθων *Coll. Big.* & *Voss.*

e Προφητείας τοῦ Θεοῦ,] Vide *Grotium* ad *Matt.* c. 22. v. 44. p. 211. HUDS. Vetus, *ex vocabulo Dei sui.* Josephus forte intellexit באלהי רוד notari COCC.

f Διαπασασθαι.] Διαρπάσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ἐν ῥομφαίᾳ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐν deest.

h Τοῦτ' ἐστὶ] Τοῦτ' ἔστι κηδόμενον *Big.* & *Samb.* τοῦτο ἐστὶ κηδόμενον *Vat.*

i Πα-

XI. *Goliathum funda & lapide victum superat atque necat.*

5. Verum antagoniſtæ occurrit juvenis cum occulto ſuo adjutore. ille autem Deus erat. Et cum è lapidibus, quos in peram ex torrente *delectos* conjecerat, unum deprompſiſſet fundæque adaptaſſet, *eum* in adverſam Goliathi frontem jacit, qui vi ſua ad cerebrum uſque penetrabat: ita ut mox veterno correptus in faciem procideret Goliathus. Cum autem *Davides* curſu ad eum contendiſſet, ſuper hoſtem jacentem conſtitit: ſtrictoque illius enſe, quod ipſe gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatho, ſuperantur fugamque capeſſunt Palæſtini. nam ſpectatiſſimum *è ſuis* proſtratum videntes, & de rerum ſumma *jam* metuentes, non amplius *in acie* conſiſtere decreverunt; ſed in turpem & ignominioſam fugam ſemet conjicientes periculum evadere conabantur. Saulus autem & univerſus Hebræorum exercitus ſublato clamore in eos irruunt, multiſque cæſis, eos uſque ad Gittæ fines & portas Aſcalonis perſequuntur. Et è Palæſtinis quidem ceciderunt triginta circiter millia; & duplo plures vulnerati ſunt. Porro Saulus, ad caſtra eorum reverſus, munimenta diripit ac incendit: caput autem Goliathi Davides in ſuum tentorium reportavit, & gladium *ejus* Deo conſecravit.

ε'. Απαντᾷ ᾗ ὁ νεανίσκ῾ος μετὰ συμμάχου μὴ βλεπομένου τῷ πολεμίῳ. Θεὸς δ' ἦν ὅτ῾ος. καὶ ἀνελόμεν῾ος ἐκ τ῀ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ, βάλλει ἐπὶ τ῀ Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν· ὡς ὀλίγου καρωθέντα πεσεῖν τ῀ Γολίαθον ἐπὶ τὴν ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ· καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν γὰρ οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθ῾ος, ἦτα καὶ Φυγὴ γίνε῀ται Παλαιστίνοις. τ῀ γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, καὶ πᾶσι τ῀ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν διεγνώκεσαν· ἀλλ' αἰσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ Φυγῇ ἑαυτοὺς παραδόντες αὐτὸς, ἐξαρπάζειν τ῀ κινδύνων ἐπῆρῶντο. Σαοὺλ῾ος δ' καὶ πᾶς ὁ τ῀ Εβραίων στρατὸς ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν εἰς αὐτούς· καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τ῀ Γίττης ὁρίων καὶ τ῀ πυλῶν τ῀ Ασκάλωνος. καὶ ἐνίκησαν μὲν τ῀ Παλαιστίνων εἰς τρισμυρίους· δὶς δ' τοσούτους τραυματίσαντες. Σαοὺλ῾ος δ', ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γολιάθου Δαυίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

Davidi ob res præclare geſtas invidet Saulus; atque, occaſione inſidias illi ſtruendi arrepta, pollicetur ſe filiam ei daturum in matrimonium, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita attulerit.

ΚΕΦ. ι'.

Δαυίδῃ ἀριστεύσαντι φθονεῖ ὁ Σαοὺλ῾ος· καὶ, δραξάμεν῾ος ἀφορμῆς πρὸς τ῀ κατ' ἐκείνου ἐπιβουλὴν, ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν θυγατέρα, ἂν ἑξακοσίας κεφαλὰς κομίσῃ τ῀ Παλαιστίνων.

Saulus, ob res præclare geſtas Davidi invidens, ſtatuit eum periculis objicere. 1 Reg. c. 18.

SAuli autem invidiam & odium in ipſum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis & tympanis, & omne genus lætitia, canebant; mulieres quidem, multas à Saulo occiſas eſſe Palæſtinorum chiliadas, virgines vero, myriadas à Davide deletas. Hæc autem cum audiret rex, ſibi quidem minus amplum tribui teſtimonium, juveni vero multas myriadas adſcribi; & ſecum reputaret, nihil adeo ei poſt *tam* glorioſam acclamationem deeſſe ac regnum, Davidem metuere & ſuſpectum habere cœpit. ac cum à priori quidem ordine (quod ex formidine propinquus ipſi & vicinus admodum videretur, quippe qui armiger ſibi conſtitutus erat) eum amoviſſet, militum tribunum creat, dato quidem ei loco meliore, ſibimet vero ut putabat tutiore. Secum enim ſtatuebat eum in hoſtes & pugnas emittere, ut pericula obeundo forte periret.

Φθόνον δὲ καὶ μῖσος τ῀ Σαοὺλ῾ος πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσιν. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον· αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σαοὺλος ἀπώλεσε Παλαιστίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυίδης ° ἀφανίσε. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τ῀ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πολὺ ἀνατεθείη τῷ νεανίσκῳ· καὶ λογισάμενος μηδὲν ἔτι μεῖζον λαμπρὰν εὐφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τ῀ Δαυίδου. καὶ τ῀ μὲν πρώτης ᵖ τάξεως· ἐπὶ τῷ δὲ πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον· μετασησάμενος, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ᵠ ἀσφαλεστέραν ᾗ ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις πεθνηξόμενον.

Davidem amat Sauli filia, eique in matrimonium ſponderur, modo is Saulo &c. afferat Paleſtinorum capita.

2. Davides autem, Deum ſibi ubique *præſens* in auxilium adſciſcens quocunque ſe conferret, res proſpere gerebat; eique omnia feliciter cedere conſpiciebantur: adeo ut, ex fortitudinis eminentia, & populus *eum in deliciis haberet*, & Sauli filia adhuc virgo amore ejus caperetur; affectuque prævalente manifeſto ſe proderet, & *hanc ob rem* ad patrem deferretur. Ille vero, ut oblatam ad inſidias Davidi ſtruendum occaſionem amplexurus, *hoc* libenter audivit, filiæque amorem ei renunciantibus dicebat, ſe alacriter illi virginem daturum; *utpote* quod hoc foret ipſi *eam* accepturo pe-

Β'. Δαυίδης ᾗ, παντα῀χοῦ τ῀ Θεὸν ἐπαγόμεν῾ος ᵣ ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου, καὶ διὰ πραγῶν ἐλέπετο· ὡς, δι' ὑπερβολὴν τ῀ ἀνδρείας, ˢ τόν τε λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν Σαοὺλος θυγατέρα, παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ ᾧ πάθει ᵗ ὑπερκαλούμεν῾ος ᾐδέσθη φανερὸν, καὶ ἀφελέσθαι πρὸς τ῀ πατέρα. ὁ δ', ὡς ἐφορμῇ ᵛ χρησόμεν῾ος τ῀ περὶ Δαυίδου ἐπιβουλῆς, ἡδέως ἤκουσε· καὶ δῶσὰν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τὰς τ῀ ἔρωτος μηνύσεως αὐτῆς ἔφη, γνησόμενον ἀπωλείας καὶ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ ληψομένῳ. ˣ καὶ "πυ-

i Παλαιστίνοις.] Τοῖς Παλαιστίνοις *Vat.*

k Διεγνώκεσαν·] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* διέγνωσαν.

l Αὐτὰς,] Αὐτὰς & ἑαυτὰς *Big.* mente eadem.

m Εἰς αὐτὰς·] Sic cum *MSS.* ἐπ' αὐτὰς *Baſ.* & *G.*

n Ασκάλων῾ος] Ex *S. Literis* Ακκάρων῾ος. HUDS. Malim Ακκαρῶν῾ος, uti legitur. 1 Sam. 17. 52. ſed & οἱ ὁ ibi habent ἕως τ῀ πύλης Ασκαλῶν῾ος, ubi in Hebræo eſt שערי עקרון *πύλαι* Ακκαρῶν῾ος. REL.

o Αφανίσει.] Iterum ex *MSS.* ἀφανίσει in *Editis*, contra canonem Grammaticum.

p Τάξεως·] Παρατάξεως *Vat.* & mox ἐπὶ τῷ δ. *Samb.*

q Ασφαλεστέραν] Σφαλερὰν *Big.* & *Samb.* melius *Baſ. G.* & *Epiphanius* αὐτῷ imputant Saulo.

r Ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο,] Ita *Vat.* ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο *Baſ.* & *G.* ὅποι ποτ' ἀφίκοιτο *Big.* & *Samb.* Poſſumus & locum hoc modo interpungere, Δαυίδης ᾗ, παντα῀χοῦ τ῀ Θεὸν ἐπαγόμεν῾ος, ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο κατώρθου.

s Τόν τε λαὸν] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόν τε λαὸν αὐτοῦ ἰσᾶν, καὶ τὴν *Baſ.* & *G.*

t Υπερκρατοῦντ῾ος] Aut ὑπερκρατὴς ὄντ῾ος cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἐπικρατοῦντ῾ος *Epiphan.*

v Χρησόμεν῾ος] Χρησάμεν῾ος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

x Καταίγνυσθαι γὰρ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* καταγίνεσθαι *Baſ.* & *G.*

"πεγγυῶ γὰ, εἶπεν, αὐτῷ τ τ Θυγατρός μα γάμον,
"ἂν [y] ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων.
"ὁ ὃ κ γέρως ἄτω λαμπρᾶ πεοτεθέντ, κ βελό-
"μεν [z] ἐπ' ἔργῳ ᾧδηβόλῳ κ ἀπίστῳ λαβεῖν
"κλέος, [a] ὁρμήσ μεν ὅπι τὼ πρᾶξιν · Διαφθαρήσε-
"ται δ' ὑπὸ τῶν Παλαισίνων, κ χωρήσ μοι τὰ κατ'
"αὐτὸν ὑπερεπῶς. ἀπαλλαγήσομαι γὰ αὐτ · δι' ἄλλον
"αὐτὸν, ἀλλ' οχὶ δι' ἐμαυτ κτείνας". [b] Διάπεμαν
ὃ τ Δαυίδ Διανοίας κελεύσ τὰς οἰκέτας λαμβάνειν,
[c] πῶς ἐχ πεὸς τὸ γῆμαι τὼ κόρω. οἱ δ' ἤρξαντο Διε-
λέγεσθαι πεὸς αὐτόν. [d] ὅτι σέργοι μὲν αὐτον ὁ βασι-
λεὺς Σαὰλ κ ὁ λαὸς ἅπας, βέλεται δ' αὐτῷ
κηδεῦσαι τὼ Θυγατέρα. ὁ ὃ, "μικρὸν [e] ἆρ' ὑμῖν,
"εἶπε, δοκεῖ γαμβρὸν γένεσθαι βασιλέως; ἐμοι δ' οχὶ
"πιθανὸν φαίνεται, κ μάλισα ὅτι πατεινῷ, κ
"δόξης κ τιμῆς ἀμοίρῳ". Σαὰλ ὃ, ἀγγειλάν-
των αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς Δαυίδ ὑποκρίσεις, "ὡ
"χρημάτων, ἔφη, δεῖσθαί με φέρζετε αὐτῷ, ὧδε
"[f] ἐδνων · [g] ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ἄτως τὼ Θυγατέρα,
"μᾶλλον ἢ συνοικίζειν · γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντ
"κ τὼ ἄλλω ἀρετὼ [h] πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχε-
"σαν αὐτῷ. βέλεσθαι δή [i] μοι παρ' αὐτ λαβεῖν ἀντὶ
"Δ γάμα τ Θυγατρός, ὡ χρυσὸν ὐδ' ἄργυρον, οὐδ'
"ὅπως παῖ' ὑπ [k] τ πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ · Παλαι-
"στίνων δ τιμωρίαν καὶ [l] κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας.
"αὐτῷ τε γὰ ἐμοὶ τούτων ὧδεν ἂν ἄπε [m] ποθεινότε-
"ρον ἄτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτ · τῷτε παιδὶ μα πο-
"λὺ τ νεομοσμένων ἐδνων ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν
"ἀνδρὶ τοιούτῳ, κ μαρτυρομένῳ [n] τὼ πολεμίων ἥτταν.

γ'. Κομισθέντων δ τούτων πεὸς τ Δαυίδην τῶν λό-
γων, ἡδεῖς, [o] τ Σαὰλον ἐπιθυμοῦντα νομίζων αὐτ
πεὶ [p] τὼ συγγένειαν, οὐδὲ βουλεύσασθ πρεμείνας, οὐδ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολόν ἐστι τὸ πεοκείμενον ἔργον τῷ λο-
γισμῷ πρεινοήσας, ὥρμησεν ἅμ τῆς ἑσπέρας ὅπι
τοὺς πολεμίους, κ τὼ ὑπὲρ τοῦ γάμα κατηγγελμέ-
νων πρᾶξιν · [q] κ, ὁ Θεὸς γὰ ἦν ὁ πάντα ποιῶν ὅμαρ
ῆ & δυνατὰ τῷ Δαυίδῃ, κτείνας πολλοὺς κ κεφαλὰς
ἑξακοσίων ὑποτεμών, ἦκε πεὸς τ βασιλέα, Διὰ τῆς
τούτων ἀποδείξεως τ ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτῶν. Σαὰ-
λ ὃ οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τ ὑπεσχημένων · αἰ-
σχρὸν γὰ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι'
ἀπιθανίαν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν ὁ Δαυίδης [r] ἐναπο-
θάνῃ, τ γάμον ἐπηγγέλθαι · δίδωσιν αὐτῷ [s] τὼ Θυ-
γατέρα, [t] Μιχάλαν ὀνόματι.

riculorum & exitii cauſa. "Spondeo enim, aje-
"bat, me filiam meam ei collocaturum in matri-
"monium, ſi ſexcenta hoſtium capita mihi addu-
"cat. nam ille, & quod præmium adeo præcla-
"rum ſibi propoſitum eſſet, volenſque ex opere
"periculoſo & incredibili gloriam adipiſci, ad rem
"quidem aggrediendam properabit; erit autem ut
"à Palæſtinis perimatur, & *ſic* mihi pulchre pro-
"cedent quæ in illum molior. ab eo enim libera-
"bor; cum ipſum per alium & non propria ma-
"nu interfecero". Jubet itaque domeſticis ut
Davidis mentem explorarent, quomodo ſe erga
puellæ conjugium habeat. Illi vero ad ipſum ver-
ba facere cœperunt, quod Saulus quidem rex cum
populo univerſo cum amore proſequatur, velletque ei filiam ſuam connubio jungere. At ille re-
ſpondebat, "num vos igitur parvi ducitis regium
"fieri generum? mihi vero non ita eſſe videtur;
"præſertim cum homo tenuis ſim, gloriæque &
"honoris expers". Saulus autem, cum ei domeſtici retuliſſent Davidis reſponſa, dicebat, "illi
"nunciate me non pecuniis egere neque dote (hoc
"enim eſſet filiam potius vendere quam elocare)
"ſed genero, qui fortitudine & aliis omnibus vir-
"tutibus præcellat, quas in ipſo videre eſt. Vel-
"le itaque me ab eo pro filiæ nuptiis accipere,
"non aurum aut argentum, neque ut hæc è pa-
"ternis ædibus afferat; * ſed Palæſtinorum ſup-
"plicium & ſexcenta illorum capita. nam & mi-
"hi ipſi nullum aliud munus hiſce ſplendidius aut
"præſtabilius poteſt accidere: atque filiæ meæ do-
"te legitima multo optabilius eſt, cum tali viro
"matrimonium inire, & qui *præclarum adeo* victo-
"riæ de hoſtibus reportatæ attulerit teſtimonium.

3. Hæc poſtquam verba Davidi nunciata eſſent, *Davides iis* delectatus, exiſtimans quod Saulus ſtuduerit eum ſibi cognatione conjungere, antequam *ſe in* conſilium adhibuerit, aut ſecum animo reputaverit, an res propoſita facile fieri poſſit necne, ſtatim ad hoſtes cum ſodalibus ſuis contendit, & ad opus ſibi pro nuptiis denunciatum aggreditur: atque (Deus enim erat qui fecit ut Davidi cuncta facilia eſſent & poſſibilia) cæſis *hoſtium* plurimis, abſciſſiſque ſexcentorum capitibus, ad regem revertebatur, ob ea in conſpectum ejus adducta nuptias pro illis *pactas ab eo* poſtulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promiſſis non ſtaret (turpe enim ducebat, ut aut quidquam mentitus videretur, aut nuptias ex inſidiis pollicitus, ut Davides, factu difficillima adeundo, ſe morti objiceret) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat. *matrimonium.* 1 Reg. c. 11. XII.

[y] Ἑξακοσίας μοι] In tot *capitibus Palæſtinis* conveniunt omnes Codd. tam *Græci* quam *Latini*, & propter illos *P. Comeſtor.* tum inter *Hiſtoricos Græcos*, idem annotarunt *Zonaras* & *Glycas*: & prior horum hiſce verbis, ὁ ὃ Ἰώσηπ οχ ἱκανὸν ἀκριβυσίας κομίσαι τ Δαβὶδ, ἀλλὰ ἑξακοσίας κεφαλὰς τ ἀλλοφύλων.

[z] Ἐπ' ἔργῳ ᾧδηβόλῳ κ ἀπίστῳ] Παραβολώτατ ἀγωνιστὴς Antipater Alex. lib. 1. c. 9. §. 5. ᾧδηβόλως κρατήσαντ Plutarch. in Cat. Min. 784. A. ᾧδηβολώτερον vid. 761. B. SPANH.

[a] Ὁρμήσ μὲ] Aliter legiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *procedere tendebat ad cauſam. Saulus autem ducebat eum fore ab hoſtibus perimendum.*

[b] Διάπεμαν ὃ] Διάπεμαν δὴ *Big.* & *Samb.*

[c] Πῶς ἐχ] Ὡς ἔχ *Vat. Basil.* & *Hen.*

[d] Ὅτι σέργοι μὲ] Ὅτι τοῖς ἔργοις μὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σαὰλ κ ὁ λαὸς ὑποθαυμάζ. βέλε δ' αὐτῷ *Vat.*

[e] Ἀρ' ὑμῖν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἆρα in *Editis*, *Aliiſque.* ἆρα ὑμῖν δοκεῖ, εἶπε, γαμβρὸν *Vat.*

[f] Ἐδνων·] Sic *Samb. Vat. Basil.* & *Hen.* ἰδνῶν in *Editis*, *Aliiſque.* rectius tamen ἔδνων, ſi *Etymologo* & *Euſtatbio* fides habenda.

[g] Ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ἄτως τὼ Θυγατέρα,] Ἀπεμπολητὴς Lycophron p. 61. SPANH.

[h] Πᾶσαν,] Ἅπασαν *Big. Samb. Vat.* & mox βέλεσθ δή μι *Big.* & *Samb.*

[i] Μοι] *Coll. Big.* & *Voſſ.* μὶ. quod & vult *Coccejus.* Utrumque ſibi conſtare poteſt. HAV.

[k] Τῶν πατρὸς] Τῶν δ πατρὸς οἰκιῶν κομίσοι, Παλ. δ τιμωρίαν κεφαλὰς αὐτῷ *Vat.* τ δ πατρὸς οἰκείων agnoſcunt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

* *Sed Palæſtinorum ſupplicium & ſexcenta illorum capita.*] Sed pro ſupplicio hoſtium capita ſexcenta Palæſtinorum, *Epiphan.* ac ſi legiſſet, πολιμίων δ' ἑξ τιμωρίαν κεφαλὰς Παλαισίνων ἑξακοσίας.

[l] Κεφαλὰς αὐτῶν] Genitale caput, quod metere ſolebant Judæi, uti Rutilius in itinerario loquitur. vide 1 Sam. 18. 24. REL

[m] Ποθεινότερον] Περιμότερον *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gloſſa.*

[n] Τὼ πολεμίων ἥτταν.] Vel cum *Samb.* & *Vat.* τὼ τ πολεμίων ἥτταν.

[o] Τὸν Σαὰλον] Ἐπὶ τῷ (τὸ *Coll. Voſſ.*) τ Σαὰλον *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

[p] Τὼ συγγένειαν,] Τῆς συγγενείας, ὠδὲ βουλόσθαι π. *Vat.*

[q] Καὶ, ὁ Θεὸς γὰ ἦν] Sic in quinque *MSS.* in *Editis*, κ ὁ Θεὸς γὰ ἦν ὁ πάντα ποιῶν ὅμαρῆ κ δυνατὰ δίδοῖ τῷ Δαβίδῃ. κτείνας γὰ πολλὺς, κεφαλὰς &c. non tamen ita *Epiphanius*, qui vertit, *Deus enim erat, qui cuncta facilia Davidi & poſſibilia faciebat. Cumque multos interemiſſet, abſcidens ſexcenta capita venit ad regem* &c.

[r] Ἐναποθάνῃ.] Ἐπαποθάνῃ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.*

[s] Τὼ Θυγατέρα,] Illud τὼ ex *MSS.*

[t] Μιχάλαν ὀνόματι.] Ita ſuper. Cap. VI. §. 5. Μελχόλω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* Μιλχὼ *Hen. Busb. Baſ.* & *G.* Μιλχόλλω *Vat.* ex Μιλχὸλ LXXII. Μιχόλλω juxta *Epiphanium.* Μιλχὼ extulit *Glycas.*

CAP. XI.

Ut Davides, dum Saulus ei insidias strueret, Jonathæ studio curaque, & Michalæ uxoris suæ artibus, periculis exemptus ad Samuelum prophetam se contulit.

Sauli propositum Davidis perimendi ei indicat Jonathas. 1 Reg. c. 19.

ATtamen non erat ut Saulus diu factis acquiesceret. Nam cum videret Davidem gratia tum apud Deum florere tum apud populum, *sibi ipsi* metuit: & cum metum occultare & dissimulare non valeret, utpote de rebus magnis, regno simul & vita, quorum vel altero privari gravis *est* calamitas; Davidem interficere in animum induxit, Jonathæque filio & domesticorum fidissimis in mandatis dedit ut eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Davide adeo animum mutaverit, ut non solum, cum *antea* ipsi valde benevolus extitisset, leviter eum læderet, sed & morte afficeret, ex amore erga juvenem & virtutis ejus reverentia prodit ei patris arcanum & propositum: & quidem ei consulit sibi cavere, postridie semet è *regis* conspectu subducendo. se enim patrem salutationis specie aditurum, & occasione oblata de ipso cum eo colloquuturum; foreque ut causam *indignationis* cognoscat, eamque verbis extenuet: quod scilicet non oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot quidem beneficiis populum affecerat, de se vero præclare meruerat; adeoque, si quam maxime peccasset, veniam jure consequi debeat. At ego te de patris animo certiorem faciam. Itaque Davides, bono consilio obsequutus, à regis ore oculisque concessit.

XIII. *Jonathas Saulo Davidem reconciliat. 1 Reg. c. 19.*

2. Proxima autem die Jonathas ad patrem profectus, cum eum hilarem & gaudio perfusum offendisset, cœpit de Davide apud ipsum *hujusmodi* orationem habere. "Ecquod peccatum, parvum "magnumve, ô pater, commissum esse arbitratus "es, ut jusseris interfici virum, qui multum qui"dem tibi ipsi in salutem profuerit, magis vero "contulerit ut res Palæstinis in supplicium cede"rent: porroque Hebræorum populum contume"liis & derisione, quam per quadraginta dies per"tulerunt, liberarit, cum solus *ex omnibus* hosti "*eos ad certamen* provocanti semet opponere ausus "fuerit; & qui posthæc retulerit quidem tot ho"stium capita quot ei imperata erant, in præmium "vero sororem meam in matrimonium acceperit. "adeo ut mors ejus nobis eo magis luctuosa futu"ra sit, non solum ipsius ob virtutem, sed & pro"pter necessitudinem quæ ei nobiscum intercedit. "Ejus quippe ex interitu injuriam unà patitur fi"lia tua, quæ, priusquam ex sociali vitæ consue"tudine fructus perceperit, viduitatem expertura "est. Hæc tecum reputando sine te ad mitiora "flecti, nihilque ei mali inferas, qui primum qui"dem nobis magnum beneficium præstitit tuæ sa"lutis, quando, cum tibi mali spiritus & dæmo"nes insiderent, illos quidem ejecerit, tuæ autem "animæ ab iis liberatæ tranquillitatem restituerit; "deinde vero hostes vindicta fuerit persequutus. "Nam opprobrio tibi erit horum oblivisci". Hisce sermonibus Saulus delinitur, juratque filio se

ΚΕΦ. ια'.

Ως ὁ Δαυίδης, Σαούλ αὐτῷ ἐπιβουλεύοντι, τῇ σωφρονῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ιωνάθου, καὶ ταῖς τ γυναικὸς αὐτοῦ Μιχάλας τέχναις, κινδύνους ἐκφυγὼν ἦκε πρὸς τ προφήτην Σαμοῦηλον.

ΕΜελλε γ οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῖς γεγυμνασμένοις ἐμμένειν Σαούλ· ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν Δαυίδην θεῷ τῷ Θεῷ καὶ θεοφιλῆ τοῖς ὄχλοις δόκιμόν τα, κατέδεισε· καὶ τ φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι, περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τ Δαυίδην διεγνώκει, καὶ προσέταττε τῶν ἀναιρεσιν αὐτοῦ Ιωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις [v] οἰκετῶν. ὁ γ τ πατέρα τ ἐπὶ τῷ Δαυίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἐκτὸ τ πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γεγυμνένης, καὶ τ νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καταπεθόμενον, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ ξ πατρὸς ἀπόῤῥητον καὶ τῶν προαίρεσιν. συμβουλεύει μέντοι φυλάττεσθαι γυμένον ἐκποδὼν τῶν ἐπιόντων ἡμέρων. αὐτὸς γὰρ [x] ἀπαντήσεσθαι τὸν πατέρα, καὶ [y] τῷ καιρῷ θεραφανέντα αὐτοῦ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τ αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν· ὡς δ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, ἀνῃρῆσθαι γ' αὐτοῦ γεγυμνένον, [z] δι' ἃ καὶ συγγνώμῃ ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὕροιτο. δηλώσω δέ σοι τὸν τῆς πατρὸς γνώμην. Δαυίδης γ', πιθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑποξέσεται τ ξ βασιλέως ὄψεως.

β'. Τῇ δ' ὑστέρᾳ πρὸς τ Σαούλον Ιωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο [a] λόγον αὐτῷ περὶ ξ Δαυίδου ποιεῖσθαι. "[b] τί κατεγνὼς "μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα, ὦ πάτερ, προστάξας ἀ"νελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελη"γενημένον, [c] μεῖζον γ' πρὸς τὴν Παλαιστίνων τιμω"ρίαν· ὕστερος δὲ καὶ [d] χλιδῆς ἀπαλλάξαντα τῶν Ε"βραίων λαὸν, ὃν ὑπὸ πεσαρακονταετίαν [e] ἡμέρας ὑπέ"μεινε μόνον τολμῶν ὑποστῆναι τὴν ξ πολεμίων [f] πρό"κλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχ"θη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν, λαβόντα δ' ὑπὲρ τούτῳ γέ"ρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. [g] ὡς ἂν ἀλ"γηνότερον αὐτοῦ γένοιτ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ἐ μὲν τὴν [h] ἀρετὴν αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲν τὴν συγγέ"νειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ "θυγάτηρ, [i] χηρείαν πρὶν ἢ τ συμβιώσεως εἰς ὄνη"σιν ἐλθεῖν μέλλουσα [k] περᾶζειν. ταῦτα λογισάμενον, "μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν πονηρὸς "κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς [l] εὐεργέταν μεγά"λων εὐεργετήσαντα τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτι σοι ξ "πονηρᾶς πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθειργμέ"νων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν, εἰρηνεύειν γ' ἀπ' αὐτῶν τῇ "ψυχῇ σε παρέχει· δεύτερον γ' τὴν ἀπὸ τ πολε"μίων [m] ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι". τοιούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις Σαούλ, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαυίδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρεῖττον γὰρ ὀρ-

γ Οἰκετῶν.] Τῶν οἰκετῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

x Ἀπαντήσεσθαι τ πατέρα,] Ἀπαντᾶσθαι *Iidem.*

y Τῷ καιρῷ] Articulum negligit *Vat.*

z Δι' ἃ καὶ συγγνώμην] Διὸ καὶ *Vat.*

a Λόγον αὐτῷ] Λόγους *Samb. Big. Hen.* & *Busb.*

b Τί κατεγνὼς μικρὸν.] Aut τί κατεγνὼς αὐτῷ μικρὸν cum *Big. Samb.* & *Gall.*

c Μεῖζον] *Coll. Big.* & *Voss.* μείζω.

d Χλιδῆς ἀπαλλάξαντα] Λοιχῆς solus *Samb.* & mox τ τ Εβρ. *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ημέρας ὑπέμεινε] Ημίρας *Vat.*

f Πρόκλησιν] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Epiphanio.* πρόσκλησιν in *cæteris.*

g Ὡς ἂν ἀλγεινότερον] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque.* ὡς ἀλγινότερον.

h Ἀρετὴν αὐτοῦ μόνον,] Eo modo cum *Big. Samb.* & *Gall.* ἀρετὴν μόνον *Baf* & *G.* ἀρετὴν καὶ τὴν συνήθειαν. *Vat.*

i Χηρείαν] Forte χηρείας. COCC.

k Περᾶζειν.] Λαμβάνειν solus *Vat.* περᾶν legere *Coccejus* jubet.

l Εὐεργέταν μεγάλων] Εὐεργεσίαν in quatuor *MSS.* quod & mavult *Coccejus.*

m Ἐκδίκησιν.] Vel cum *Big.* & *Samb.* ἐκδικίαν more Attico.

n Δό-

ὀργῆς καὶ φόβε ὁ δίκαιος [n] λόγος. Ἰωνάθης δ', μεταπεμψάμενος τὸν Δαυίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ παρὰ τοῦ πατρός. ἄγει δ' αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαυίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

nullam Davidi facturum injuriam. iram enim metumque vicit justa defensio. Jonathas autem, accersito ad se Davide, indicat ei benigna *omnia* & salutaria à patre *exspectanda esse*. ipsumque ad eum adducit: atque apud regem remansit Davides, sicut antea.

γ'. Κατὰ δὲ τὸν τῶν καιρὸν τῶν Παλαιστίνων στρατευσαμένων πάλιν ὑπὲρ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιᾶς τὸν Δαυίδην πολεμήσοντα τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας [o] ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Σάουλος, ἐφ' ὡς ἤλπισεν ὑπὸ δι' κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ὑπερφαλέστερος αὐτὸς ἐν τοῖς ἐκείνου πράξεων γινόμενος. [p] ἐπεὶ δὲ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐνθουσιᾷ [q] πνεῦμα καὶ συνεπάρασε· καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε [r] τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, διατεινάμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸν μὲν [s] προϊδόμενος ὁ Δαυίδης ἐξέκλινε· φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι.

3. Cæterum statim ab illo tempore, cum Palæstini adversus Hebræos copias iterum educerent, Davides cum exercitu *à Saulo* mittitur, ut bellum Palæstinis jungeret. ac congressus magna eos clade affecit, victorque reversus est ad regem. At non ita eum excipit Saulus, ut speravit, post rem feliciter administratam, sed prospero ejus successu mœstus, quasi ex rebus ab ipso *præclare* gestis in regni discrimen veniret. Cum autem dæmonis spiritu correptus iterum agitaretur & conturbaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, hastam in manu tenens jussit citharæ pulsu & hymnis ipsum excantare. Illo vero jussa exsequente, hastam protensam in eum jaculatur. atque ille quidem eam, ictu prævisо, declinavit: domum vero fuga se recipit, & in ea tota die permansit.

XIV. *Davidem, cum victoria reversum, Saulus iterum necare conatur.* 1 Reg. c. 19.

δ'. Νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τῆς ἕω φυλάττειν, [t] μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κρίσει προσοφλὼν ἀποκτείνῃ. [v] Μιχάλα δὲ ἡ γυνὴ Δαυίδου, θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τῷ μὲν πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ [x] παρέσεσθαι, δείλας ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα· οὐδὲ γὰρ αὐτῷ ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου στερηθείσῃ. καὶ μή σε, φησὶν, ἥλιος ὑπαυθοῖ καταλάβοι· οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. Φεῦγε δὲ, ὡς τάχος σοι δυνατὸν προσχεῖν ἡ παροῦσα νύξ, καὶ [y] ποιήσοι δέ σοι ταύτην ὁ Θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σωτὸν, ἂν ἁλῷς ὑπὸ δὲ πατρὸς, ἀπολλύμενον. καὶ [z] καθιμήσασα διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα [a] σκεδάσασα τὴν κλίνην, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς [b] ἐπιβολαίοις [c] ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ δὲ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὑπὲρ τοῦ Δαυίδου, [d] ὠχλοῦντος διὰ τὴν νυκτὸς εἶπε τοῖς παροῦσιν, ὑπιδείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ πηδήματι δὲ ἥπατος [e] σαλεύοντος τὸ ἐπιβόλαιον πιστωσαμένη τὸ κατακείμενον τοῦ Δαυίδου [f] ἀθυμαίνειν. ἀπαγγελάντων δὲ τῶν πεμφθέντων, ὅτι νοσοῖτο διὰ τὴν νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ἅτως ἔχοντα κομισθῆναι. [g] βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ, καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγελαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ δὲ πατρὸς αὐτῇ ὅτι σώσασα μὲν τὸν ἐχθρὸν [h] αὐτοῦ, κατασοφίσαιτο δι' αὐτὸν ἀπολογίαν σκηψαμένη πιθανήν. "ἀπλήσουσα γὰρ [i] αὐτῇ ἀπο-
"κτείνειν, ἔφησε, τυχεῖν ἐκ τοῦ δέους τὸ πρὸς τὸ σωθῆναι
"συνεργίας. ὑπὲρ ἧς συγγνῶναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ, καὶ
"ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ προαίρεσιν γνωμένης. οὐ γὰρ ἄν-
"των, ἔλεγε, οἴομαι [k] τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι,

Μichala *Davidem per fenestram demittit, fallitque Saulis nuncios.* 1 Reg. c. 20.

4. Noctu autem rex missis *lictoribus* mandat ut eum usque ad mane observarent, ne omnino lateret clam elapsus, ut in forum adductus & judicio perfusus morte plectatur. At Michala, uxor Davidis, regis vero filia, cum quod patri erat in animo intellexisset, ad maritum accedit, de ipso inter spem metumque dubia, & de vita sua admodum solicita, ut quæ nec ipsa vivere sustineret illo orbata. Cave, inquit, ne te sol hìc loci offendat; ita enim erit ut te non amplius aspiciat. fuge autem qua per noctis hujus tenebras licet, easque tibi producat Deus. scito enim teipsum, si deprehensus fueris, patris manibus periturum esse. Atque *adeo* cum per fenestram eum demisisset, à periculo conservavit. Deinde cum lectum straviſſet, quasi propter ægrotantem, & stragulis capræ jecur subjecisset, prima luce cum pater illius ad Davidem misisset, dicebat, eam totam noctem inquietam exegisse, lecto operto illis qui aderant ostenso, fideque facta, dum jecur palpitatione stragulas commoveret, id quod jacebat esse Davidem anhelantem. Ubi vero à *nunciis* missis *regi* relatum erat; quod per noctem male se haberet, jussit ut eum utcunque laborantem sibi afferrent. se enim velle illum perimere. Illi vero reversi, cum & lectum retexissent & fraudem à muliere compositam deprehendissent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipsam reprehendente, quod ejus quidem servaverit inimicum, illum vero deceperit, excusationem commenta est verisimilem. "Mortem e-
"nim ei comminatum, dixit, metu extorsisse, ut
"sua ad semet conservandum opera uteretur. quam-
"obrem ei debere ignosci, quod necessitate ada-
"cta & non sponte opem tulerit". adjiciebatque,
"non enim puto te adeo inimici necі studere ac
"meæ

Michala *sese apud Saulum excusat, veniamque ab eo impetrat.* 1 Reg. c. 19.

n Λόγος.] Λογισμὸς *Big. Samb. & Gall.*

o Ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπαίνοις.

p Ἐπὶ δὲ πάλιν] Ἐπειδὴ *Vat.*

q Πνεῦμα καὶ συνεπάρατε·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* in *Editis*, *Aliisque* deest πνεῦμα. juxta *Epiphan.* καὶ πνεῦμα συνεπάρατε.

r Τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν.] *Verte*: *jussit citharæ pulsu & hymnis seu cantu placare ipsum.* Ψαλμὸς nempe pulsus ad citharam. Vid. supr. cap. VIII. §. 2. Melius Ruffinus, *psallere & hymnos cantare præcepit*, modo *psallere* pro Græco ψάλλειν intelligatur. SPANH.

s Προϊδόμενος ὁ Δαυίδης.] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

t Μὴ καὶ λάθῃ] Μὴ λάθῃ *Samb.* & *Epiphan.*

v Μιχάλα δὲ] Eo modo supra p. 328. §. 5. & 337. §. 3. Μελχὼ *Samb.* Μελχὰ *Bas.* & *G.* Μελχάλη *Busb.* Μελχόλ *Zonaras* ex *Interpretibus* LXXII. Μελχόλη δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Δαβὶδ *Vat.*

x Παρέσεσθαι,] Παραγίνεσθαι legisse videtur *Epiphan.* παρεῖναι. δείλας ἔχ. *Samb.* & *Vat.*

y Ποιήσοι δέ] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ποιήσῃ in *Editis*, *Aliisque*.

z Καθιμήσασα διὰ θυρίδος] Ita omnes *MSS.* præter *Big.* qui cum *Editis* habet καθιμήσασα δὲ διὰ θ.

a Σκεδάσασα τὴν κλίνην,] Σκεπάσασα *Big Samb.* & *Gall.* 1. σκεδάσασα καὶ σκεπάσασα *Vat.*

b Ἐπιβολαίοις] Περιβολαίοις *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἧπαρ αἰγός,] Καὶ γάρ φασι τῶν αἰγῶν τὸ ἧπαρ κινεῖσθαι μέγα πολλῷ. *Theodoret.* vol. I. p. 251.

d Ὠχλοῦντος] Ὀχλοῦντος *Hen.* & *Busb.*

e Σαλεύοντος] Ita cum *Busb.* & *Hen.* σαλεύουσι τὴν ἐπὶ τὸ ἐπιβόλαιον *Bas.* & *Gen.* σαλεύουσι τὴν ἐπιβολὴν *Big. Samb.* & *Vat.* σαλεύοντος ὑπὸ τὸ ἐπιβόλαιον legisse videtur *Epiphan.* Videsis *Zonaram* de eodem sophismate.

f Ἀθυμαίνειν.] Ἀθετεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* minus recte.

g Βέλεσθαι γὰρ] Βέλεσθε *Big.* & *Samb.*

h Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ, quod deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.* mox κατασοφίσαιτό τ' αὐτὸν *Vat.* & *Samb.*

i Αὐτῇ ἀποκτείνειν,] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis*. αὐτῇ ἐκεῖνον ἀποκτείνειν *Busb.* & *Hen.*

k Τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις] Τὸν ἐχθρὸν σὺ ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι *Big.* & *Samb.* οἴομαι τὸν ἐχθρὸν ἀποθανεῖν ὡς *Vat.*

"meæ ſaluti". Et Saulus quidem *hoc, quicquid erat culpæ*, puellæ condonat: Davides vero, cum fuga evaſiſſet, Ramatham ad Samuelum prophetam ſe contulit, eique inſidias ſibi à rege factas expoſuit, quodque parum abfuerit, quin mortem obiret ab ipſo haſta trajectus, adeoque cum nec in eum mali quidquam patraſſet, nec in pugnis cum hoſte minus ſtrenue ſe geſſiſſet, ſed Dei auſpiciis feliciterque dimicaſſet. id quod Saulo odii in Davidem cauſa erat.

Davides fugit ad Samuelum. Lictores, eum accerſitum miſſi, divino ſpiritu corripiuntur, poſteaque ipſe etiam Saulus. 1 *Reg. c.* 19.

5. Propheta autem, cum intellexiſſet quam inique cum eo ageret rex, urbem quidem Ramatham relinquit, ſecum vero ducto Davide in locum quemdam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquandiu morabatur. Ut vero Saulo nunciatum eſt, Davidem apud prophetam eſſe, nunciis miſſis in mandatis dedit, ut eum comprehenſum ad ipſum adducerent. Illi vero, cum ad Samuelum perveniſſent & in prophetarum cœtum incidiſſent, Dei ſpiritu afflantur, & *ipſi* vaticinari cœperunt. Hoc vero ubi Saulus acceperat, alios miſit ad Davidem *capiendum*. ac, cum illis idem quod prioribus accidiſſet, alios denuo ſummittebat. At tertiis *iſtis ſimiliter* vaticinantibus, tandem irarum plenus ipſe eo properavit. poſtquam vero propius jam aberat, Samuelus, antequam in conſpectum veniret, fecit ut ille prophetam ageret. Cum vero Saulus ad ipſum perveniſſet, vehementi ſpiritu agitatus non amplius ſuus eſſe videbatur; exutiſque veſtimentis toto *illo* die ac nocte humi ſtratus jacebat coram Samuelo & Davide.

De Sauli in Davidem odio tandem perſuadetur Jonathæ.

6. Cum autem Davides, illinc ad Jonatham Sauli filium profectus, *multa* de patris ejus inſidiis conquereretur, diceretque ut pater ejus ipſi perimendo, nulla facta injuria aut peccato commiſſo, quam maxime ſtuduerit; *ille* cum obſecrabat, ut neque ſuis de illo ſuſpicionibus *temere* crederet, neque aliorum calumniis, ſiqui eſſent qui hujuſmodi quid auderent, ſed ſibi animum adverteret & confideret. nihil enim tale in ipſum moliri patrem. eum enim voluiſſe ſibi indicare & in conſilium adhibere, ut qui de communi ſententia omnia ageret. Ille vero jurabat pro certo ita eſſe, rogabatque ut perſuaſus ipſius potius proſpiceret ſaluti, quam ſermonis veritatem deſpectui haberet: & tum demum vera eſſe omnia exiſtimaret, poſteaquam ipſum exſtinctum vel viderit vel audierit. adjiciebatque nolle patrem de hiſce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipſum eſſet amicitia qualique affectu.

Davidis & Jonathæ conſultatio de noſcitando Sauli erga Davidem animo. 1 *Reg. c.* 23.

7. Jonathas autem triſtis, quod ei adeo de Sauli propoſito fidem fecerit, Davidem interrogabat, num quid ab eo ſibi fieri velit. Ille vero dicebat, "novi omnia te mihi conferre meique in gratiam "præſtare velle. Equidem cras novilunium agi- "tur: ſoleo autem *eo die* cum rege accumbere ad "epulas. quare, ſi ita tibi videtur, è civitate e- "greſſus ruri latebo. At tu, ſi me requiret rex, "eis

ὡς ἐμὲ σώζεσθαι." καὶ συγγινώσκει μὲν τῇ κόρῃ Σαοὺλος· ὁ δὲ Δαυίδης, ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοῦηλον εἰς [l] Ραμαθὰν, καὶ τοῦτῳ ἀπήγγελλε παρὰ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε, καὶ ὡς παρ' μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀπόθανοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς ὑπόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν [m] ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι [n] μὴ τοῦ Θεοῦ καὶ εὐτυχής. τὸ δὲ λοιπὸν αἴτιον Σαούλῳ τοῦ πρὸς Δαυίδην ἀπεχθείας.

ε'. Μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τοὺς τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν [o] Ραμαθάν. [p] ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυίδην ἐπί τινα τόπον, [q] Γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβε σὺν αὐτῷ. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη τῷ Σαούλῳ πρὸς τῷ προφήτῃ τυγχάνων ὁ Δαυίδης, πέμψας ὑπηρέτας [r] ἐπ' αὐτὸν, ἀγὰν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμοῦηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. Σαοὺλος δὲ ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὑπὲρ τοῦ Δαυίδην. [s] κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστελλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τὸ τρίτον, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. [t] ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦδη, Σαμοῦηλος, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν. ἐλθὼν δὲ [v] πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος, ὑπὸ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἔκφρων γίνεται. καὶ τὴν ἐσθῆτα [x] προϊδύσας [y] αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, [z] Σαμοῦηλός τε καὶ Δαυίδου βλεπόντων.

ς'. Ιωνάθης δὲ ὁ Σαούλου παῖς, ἀφικνεῖται πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυίδου, καὶ περὶ τῆς [a] πατρὸς ἀποδυρομένου ὑπουλότητος, καὶ λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ἀλλ' [a] ἐξαμαρτὼν παροξύνοιτο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονεῦσαι· μήτε αὐτῷ τοῦτ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἀμφὶ Σαοὺλου, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. [b] φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου καὶ σύμβουλον προσλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ πάλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἢ μὴν ἴστως ἔχειν. καὶ πιστοῦντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ καταφρονοῦντ' [c] ὑπὸ παλῃδεσι τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἢ θεάσηται [d] πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δὲ αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ προθεσιν.

ζ. Λυπηθεὶς δὲ ἐφ' ὅτῳ πιστευομένῳ τὴν τοῦ Σαοὺλου προαίρεσιν Ιωνάθης, [e] ἐπηρώτα τινὰ ἐξ αὐτοῦ βούλοιτο τυχεῖν. ὁ δὲ, "οἶδα γὰρ, ἔφη, πάντα σε χαρίζεσθαί μοι καὶ παρέ- "χειν ἐθέλοντα. νεμηνία μὲν εἰς τὸ ὑπισόν ἐστιν· ἐθὸς δὲ "ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δοκεῖ, "προθεῖς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων [f] διαμε- "νῶ. σὺ δὲ, ὑπιζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε προθυμεῖσθαί με "εἰς

l Ραμαθὰν] Ita prout p. 307. §. 2. & *alibi*. Αρμαθὰ in *Editis*, *Aliiſque*. εἰς Αρμαθὰν ἤτοι Αρεμὲθ *Vat.*

m Ανανδρος,] Ανανδρος hic pro *ignavo*, alioquin pro *Vidua* apud Auctores; ut Æſchylus v. 289. Eurip. Andromach. 387. & alibi. SPANH.

n Μὴ τοῦ Θεοῦ καὶ εὐτυχής.] Ita edere viſum eſt cum μὴ τοῦ Θεοῦ μὲ καὶ εὐτυχῆς. τὸ δὲ λοιπὸν habeant *Baſ.* & *Gen.* μὴ τοῦ Θεοῦ καὶ εὐτυχίας. τοῦτο δὲ λοιπὸν *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* ἀλλ' ἐν ἅπασι προθύμου καὶ εὐτυχής. τὸ δὲ λοιπὸν *Vet. Interpr.*

o Ραμαθάν·] Sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

p Αγαγὼν δὲ] Sic ex *MSS.* ἄγων in *Editis*.

q Γαλβαὰθ ὄνομα,] Ita *Baſ.* & *G.* Γαλβαὰθ juxta *Epiphanium*. Γαλβάθου *Hen.* & *Busb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαὰθ, *Samb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαὰθ (*Coll. Voſſ.*) *Big.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαθὰ ὄνομα ἤτοι Ναβαθὰ *Vat.* ſcripſit olim *Flavius*, quod puto à 1 Regum c. 20. v. 19. Ναιὰθ aut Ναιαὶθ, aut Γαλγαυὰθ vel Γαλγαυδὰ, *Collis Naioth*. HUDS. Malim Ναιὰθ, uti Interpretes Græci: nam *Naioth* eſt in contextu Hebræo. REL.

r Επ' αὐτὸν,] Πρὸς αὐτὸν ἄγειν ἐκέλευσε συλλαβόντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

s Κἀκείνων ταὐτὸ] Κἀκείνων δ' αὖτα *Vat.*

t Επεὶ δὲ ἐγγὺς] Επεὶ δὲ ἐγγὺς ὄντα εἶδε Σαμοῦηλος, ὀργὴ &c. *Vat.*

v Πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος,] Πρὸς αὐτὸς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

x Προϊδύσας] Id eſt, ἀποδύσας, ut conſtat ex Lib. VII. cap. 1. non procul ab initio. atque apud *Heſychium* προΐδυσον, ἀπόδυσον.

y Αὐτὸν,] Ita ex *Samb.* αὐτὸν in *reliquis*.

z Σαμοῦηλος] Σαμυήλου καὶ Δ. *Vat.*

a Εξαμαρτὼν] Εξαμαρτῶν *Samb.*

b Φράσαι γὰρ] Aut Φράσαι γὰρ ἂν αὐτῷ cum *Big. Samb.* & *Vat.* & mox καὶ τ' ἄλλα προσπαίζοντα *Vat.*

c Επὶ παλῃδεσι] Επ' ἀληθέσι *Big.* & *Samb.* quod & præfert Coccejus. Vetus, *potius quam eum ſperneret quaſi mendacem.*

d Πεφονευμένον] Illa πεφονευμένον αὐτὸν deſunt *Vat.* neque ea agnoſcit *Vet. Interpr.*

e Επερώτα τινὰ.] Επερωτᾷ *Vat.*

f Διαμένω.] Ita in quinque *MSS.* διαμένω *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

"εἰς τ πατρίδα [g] Βηθλεέμλω, ἑορτλώ μ τ Φυλῆς ἀγέ-
"σης, πρσηκόντως, ὅτι σύ μοι [h] συγκεχώρηκας. κἂν μέν,
"οἷον εἰκὸς κ σώφρονές ἐστι λέγειν ὑπὲρ φίλοις ἀποδημοῦσιν,
"ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὴ· ἴσθι μηδὲν ὕπουλον [i] παρ'
"αὐτ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' [k] ὡς ἄλλως [l] ἀποκρί-
"νηται, τοῦτ' ἔσῃ τεκμήριον τ κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων.
"μλιούσῃς δέ μοι τλὼ Δ ἀνοιαν τλὼ τ πατρὸς, οἰκτῳ τε
"νέμων τοῦτο κ φιλία, δι' λὼ πίστ τι παρ' ἐμοῦ λαβεῖν
"ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δεσπότης ὢν [m] οἰκέτῃ
"σῷ. εἰ δ' ὑφόσκεις τ ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἄνελε
"κ φθάσον τ πατέρα.

η'. Πρὸς ἣ τὸ τελευτῶον δυσχεράνας τ λόγων Ιωνά-
θης, [n] ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο· κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ
πατὴρ αὐτοῦ κ τλὼ ἀπέχθειαν [o] ἐμφανίζον ἀποκρίνηται,
μλιήσειν. ἵνα δ' αὐτῷ [p] θαρρῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς ὕπαυθρον κ καθαρὸν ἀέρα, ὤδειν παρήσειν ὑπὲρ
τ Δαυίδου σωτηρίας ὤμνυε. "τ γὰρ Θεὸν, εἶπε, τὸν
"πάντων, ὃν [q] πλλὰ ὁρᾷς κ πανταχῆ κεχυμένον, κ
"πρὶν ἑρμηνεῦσαί με τοῖς λόγοις τλὼ Δ ἀνοιαν ἤδη μου
"τοῦτο εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τ πρὸς σὲ σωθησόμε-
"νος· ὡς σὸν ἀνήσω τ πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τ προαιρέσεως
"Δ ἀμφίβολον λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ
"κ φοβερὸς τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ τ ψυχῆς [r] νόσῳ. κα-
"ταμαθὼν δ' σὸν [s] ἀποκρύψομαι· καταμηνύσω ἣ πρὸς
"σὲ, κ πρᾶον ὄντα κ δυσμενῶς Δακείμενον. οἰ-
"δεν ἣ ἔστω ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μετ σοῦ Δ παν-
"τὸς εὔχομαι. ἔστι μὲν γὰρ νῦν, κ σὸν Δ πολείψει σε.
"ποιήσῃ ἣ τ ἐχθρῶν, [t] ἄνθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς αὖτ' ἐγὼ,
"κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων· κἂν ἀποθανεῖν
"μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῶζε, κ τλὼ ὑπὲρ τ
"παρόντων μοι ἀμοιβὼ εἰς ἐκεῖνα καταθῇ". ταῦτ'
ἐπομόσας, ἀπολύει τ Δαυίδην, εἴς τινα τόπον ἀπελ-
θεῖν τὸ πεδίου φράσας· ἐν ᾧ γυμναζόμενος [v] διετέλει.
γνοὺς γὰρ τὸ Δ τοῦ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν
[x] ἐκεῖ, μόνον ἐπαγόμενος παῖδα. "[y] κἂν τρία ἀκόν-
"τια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν κελεύσῃ τῷ παιδὶ πρσδρα-
"μεῖν τὰ ἀκόντια, κεῖθεν γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε
"μηδὲν εἶναι φαῦλον Δ τοῦ πατρός· ἂν ἣ τἀναντία
"τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, κ τὸ ἐναντία Δ τοῦ
"βασιλέως προσδόκα. τ μέν τοι γε ἀσφαλείας τεύξῃ
"παρ' ἐμοῦ, [z] κ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως ἣ μνη-
"σθῇς τούτων Δ τὸν τ ὑπεναντίας καιρὸν σκόπει, κ
"τοῖς ἐμοῖς μου γένου χρήσιμος". Δαυίδης μὲν οὖν παν-
τας λαβὼν Δ Ιωνάθου τὰς πίστ, εἰς τὸ συγκείμενον
ἀπηλλάγη χωρίον.

θ'. [a] Τῇ δ' ἐρχομένῃ, νουμηνίᾳ [b] δ' λῷ, ἀγνίσ-
ας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. κ
Δαναπεσόντων αὐτοῦ, ἐκ μὲν παιδὸς Ιωνάθου ἐκ δε-
ξιῶν, [c] Αβενήρου ἣ ἐξ [d] ἀρχιστρατήγου ἐκ τ ἑτέρων· ἰδὼν
τλὼ Δαυίδου καθέδραν [e] κενλὼ, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας

"dices me petiisse Bethleemam, patriam meam,
"quod tribus mea solenne sacrum celebret, adje-
"cto id permissu tuo factum. Et si quidem, ut
"verisimile est & dici solet de amicis peregre eun-
"tibus, dixerit, in rem suam profectus est, scito
"nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin vero ali-
"ter respondeat, hoc signo erit, quod aliquid in
"me animo agitaverit: mihi autem renunciabis
"voluntatem patris, idque ex misericordia & ami-
"citia, propter quam fidem à me accipere, & ipse
"dominus mihi servo tuo vicissim dare voluisti.
"Sed si quid mali me commisisse senseris, tu me
"interficias *velim* & patrem prævenias.

8. Cæterum Jonathas, verbis extremis ad in- *Amicitiæ fœdus inter Jonatham & Davidem ictum.*
dignationem adductus, se quæ postulaverat factu-
rum promittebat: & si quid asperius retulerit pa-
ter, & quod præ se ferat odium, se indicare velle.
ut vero ipsi magis confideret, ei * in apertum e-
ducto purumque aëra jurejurando confirmat, se
nihil non tentaturum quod Davidi in salutem es-
set. Ajebat enim, † "Deum hunc, quem magnum
"esse animadvertis & per omnia diffusum, quique
"priusquam verbis eloquar mentem meam jam no-
"vit, testem appello fœderis quod tecum facio,
"me non cessaturum esse patris *in te* voluntatem
"modis omnibus explorare, donec comperiam ec-
"quid vitii in animæ ipsius involueris lateat. Cum
"vero ut se habeat intellexero, id te non celabo,
"sed tibi indicabo, sive benignus fuerit sive male-
"volus. Novit enim hic ipse Deus, ut illum tibi
"propitium adesse perpetuo precor. Nam &
"nunc quidem tecum est, & te non destituet: fa-
"cietque, sive pater meus sive ego tibi adversèr,
"ut superior discedas. Tu horum duntaxat me-
"mor esto: &, si me mori contigerit, liberos meos
"serva, & gratiam mihi pro hisce debitam illis
"refer". Cum in hæc jurasset, Davidem dimit-
tit, jussum in certum agri locum secedere, in quo
se exercere moris erat. cognito enim patris ani-
mo, venturum se illic dixit, puero solum secum
adducto. "Et si, tribus jaculis ad scopum emissis,
"puero jussero ut illa petat (fore enim ut ante
"ipsum jaceant) pro certo nosce nihil triste à pa-
"tre *metuendum* esse. quod si contraria me dicere
"audieris, contraria similiter à rege exspecta. Ve-
"runtamen ego securitati tuæ prospiciam, & ni-
"hil mali patieris: tu vero, cum lætiora adve-
"rint tempora, fac horum memineris, curaque ut
"liberis meis prosis". Et quidem Davides, cum
hanc fidem à Jonatha accepisset, in locum consti-
tutum discessit.

9. Die vero sequenti, erat enim novilunium, *Jonathe iracscitur Saulus, propter ejus in Davidem benevolentiam. 1 Reg. c. 20.*
rex, cum sese pro more purificasset, venit ad con-
vivium. Cumque ei filius quidem Jonathas à dex-
tris assideret, Abenerus vero legatus exercitus à
sinistris, videns Davidis locum vacare tacuit, su-
spi-

g Βηθλείμλω,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* Βηθλεὶμ *Hen.* & *Busb.* Βηθλείεμα aut Βηθλέεμα *Basil.* & *G.*

h Συγκεχώρηκας.] Συνεχώρησας solus *Vat.*

i Παρ' αὐτῦ] Lege παρ' αὐτῷ. COCC.

k Ως ἄλλως] Ως omittit *Vat.*

l Αποκρίνηται,] Ita cum sex *MSS.* ἀποκρίνῃ in *Editis.*

m Οἰκέτῃ σῷ.] Illa οἰκέτῃ σῷ desunt *Vat.*

n Ποιήσειν] *Coll. Big.* & *Voss.* κἀν ποιῆτις.

o Εμφανίζον ἀποκρίνῃ,] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐμφανίζων ἀποκρίνε) in *Editis*, *Aliisque.* ἐμφανίζων ἀπεκρίνατο μενοῦν *Vat.*

p Θαρρῇ] Aut θάρρῃ cum *Samb.* & *Vat.*

* *In apertum. educto purumque aëra jurejurando confirmat,*] Sub dium exiit, ut cœlum intuens Deum juraret.

q Πολὺν ὁρᾷς] Μέγαν *Samb.* & *Epiphan.*

† *Deum hunc, quem magnum esse animadvertis & per omnia diffusum,*] Vetus, *quem magnum esse vides, & ubique præsentem.* Verto, *quem maximum vides & ubique diffusum.* Crediderim vero Josephum sese accommodasse Gentibus cœlum esse Deum putantibus. COCC. Juxta illud Lucani lib. IX. versu 580. *Jupiter est, quocunque vides, quocunque moveris.* Ita enim libri *MSS.* meliores, non *quodcunque.* HAV.

r Νόσῳ.] Γενέσθαι pro νόσῳ habent *Big. Samb. Vat.* & forsan *Epiphan.*

s Αποκρύψομαι·] Αποκρύψω μὲ *Big.* & *Samb.*

t Ανθ' ὁ πατὴρ] Εάν τε ὁ πατὴρ ἐμὸς, ἐάν τε ἐγὼ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

v Διετέλει.] Αὐτὸς διετέλει *Iidem.*

x Ἐκεῖ,] Ita cum iisdem *MSS.* ἐκεῖνον ἔπαγ. *Basil.* & *G.*

y Κἂν τρία ἀκόντια] Καὶ τρία ἀκόντια ἢ βαλὼν *Big.* τρία ἀκόντια ἢ βαλὼν *Samb.* & *Epiphan.*

z Καὶ οὐδὲν μὴ] Καὶ σὺ ἢ μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως ἢ μνηθῇς Δ τοῦ τ *Vat.*

a Τῇ δ' ἐρχομένῃ,] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* τῇ δ' ἐρχομένῃ.

b Δ' λῷ,] Δ' λῷ, δι' λῶ ἁγνίσας *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αβενήρου ἢ] Αβενήρου *Vat.*

d Αρχιστρατήγου] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνθιστρατήγου *Basil.* & *G.*

e Κενλὼ,] Κεμένλω *Vat.*

ſpicatus, ideo eum abeſſe quod à coitu non eſſet purus. Poſtquam autem poſtridie novilunii non adeſſet, quærebat à Jonatha filio, qua de cauſa Jeſſæi filius tam pridie quam eo die à convivio & cœna abfuerit. Ille vero reſpondit eum ipſius permiſſu in patriam, ut convenerant, conceſſiſſe, tribu *ſua* feſtum ſolenne agente: quin etiam ipſum ad ſacrificium invitaſſe. & ſi mihi, inquit, veniam dederis, eò proficiſcor: noſti enim meam erga illum benevolentiam. Tunc deprehendit Jonathas, quam infeſto pater ejus in Davidem eſſet animo: & voluntatem ejus plane perſpectam habuit. Haud enim ab ira temperabat Saulus, ſed convicia projiciens, à profugis natum hoſtemque appellabat, & ſocium Davidis adjutoremque eſſe dicebat; & neque ipſum revereri neque matrem ſuam dum iſta cogitaret: nolleque hoc ſibi perſuaſum eſſe, regnum ipſis parum tutum eſſe, quamdiu ſuperſit Davides. quamobrem ſe eum acciturum eſſe dixit, ut ſupplicium lueret. Cum vero Jonathas ſubjiceret, quid commiſit, ut tanta illum puniendi te inceſſeret cupido? non amplius Saulus verbis *contumelioſis* probriſque iram exprompſit; ſed arrepta haſta in ipſum inſiluit, necem ei decernens. Et facinus quidem non perpetravit, ab amicis impeditus: verum jam filio haud dubium erat, quin Davidem odio proſequeretur, eumque interficere *quammaxime* deſideraret; cum parum abfuerit à filio etiam propter illum manu ſua perimendo.

Jonathas, de Sauli in Davidem odio perſuaſus, ejus ſaluti proſpicit. 1 *Reg. c.* 20.

10. Et tunc quidem regis filius è convivio ſe proripiens, ut qui præ mœrore cibum capere non potuerit, noctem fletu egit inſomnem, quod de vita quidem ſua periclitatus fuerit, Davides vero morti eſſet deſtinatus. At prima luce ante urbem in agrum, ſpecie quidem ſemet exercendi, re ipſa vero ut amico patris affectum indicaret, ſicuti conſtitutum erat, proceſſit. Cumque Jonathas omnia, in quæ convenerant, feciſſet, puerum quidem pediſſequum in urbem dimittit, ipſe vero in ſolitudine Davidi in conſpectum venit & colloquium. Cumque ille ſe oſtendiſſet, Jonathæ ad pedes accidit, & *eum* adorans animæ ſuæ ſervatorem appellabat. Illum vero à terra attollit *Jonathas*, & ſibi invicem impliciti, longiuſcule ſeſe mutuo & non ſine lachrymis deoſculati ſunt; ſortem ſuam deplorantes, & quod ea eſſent ætate & ſuæ invideretur amicitiæ, porroque locorum intervallo disjungendi eſſent, quod ipſis nihil à morte differre videbatur. Cum autem vix ſe ex luctu recollegiſſent, ſeque mutuo obſecraſſent ut fidei jurejurando datæ forent memores, ab invicem diſceſſerunt.

ὰ καθαρεύσαντα αὐτὸν [f] ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς ἢ καὶ τῇ δευτέρᾳ τ νεμηνίας ὰ παρῇ, ἐπωθάνετο ὡδὶ ὁ παῖδος Ιωνάθᾳ· ὅτι κ τῇ παρελθούσῃ κ ταύτῃ ὃ δειπνᾷ καὶ τ ἐσιάσεως ὁ τᾶ Ιεσσαίᾳ παῖς ἀπολέλειπται. ὁ ἢ, πεπρευῦσθαι κ' τὰς συωμοσίας, ἔφησεν, αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτᾶ πατρίδα, τ φυλῆς ἑορτὸν ἀγούσης, ἀπιτρέψαντο αὐτᾷ· ὡδὶ καλέσαι μέντοι καὶ τᾶτον ἐλθεῖν ἀπὶ τὸν θυσίαν. κἂν [g] συγχωρῇς, φησὶν, ἀπέρχομαι· τὸν ὶ εὔνοιάν μ τὸν πρὸς αὐτὸν ἀπίστασαν. τότε τὸν πρὸς Δαυῖδον τᾶ πατρὸς Ιωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, κ τραυῶς τὸν ὅλον αὐτᾷ βούλησιν εἶδεν. ὰ ὶ κατέχε τ ὀργῆς Σαοὺλ, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγωνημένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τᾶ Δαυῖδ καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτᾷ, τοῦτα φρονοῦντα· καὶ μὴ βουλόμενον πεῖθεσθαι τᾶτ', ὅτι μέχρις ἂ πρέπει Δαυῖδης ἀσφαλῶς αὐτοῖς τε τ βασιλείας ἔχῃ. μεταπέμψαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῷ δίκην. ὑπερτυχόντος ὶ Ιωνάθᾳ, τί δ' ἀδικοῦντα [h] κολάσαι θέλεις; σὺν ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὸν ὁ Σαοὺλ ἐξήνεγκεν· ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον σὺν ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τ φίλων· φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τ Δαυῖδον, καὶ διαχρήσασθαι ποθῶν, ὡς ὡδὶ μικρὸν δ' ἐκεῖνον [i] αὐτόχειρ τᾶ παιδὸς γενόμενα.

ί. Καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης πεπονηκὼς δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ὡδὶ μικροῦ [k] ἀπολέσθαι, τοῦ κατακεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυῖδον, [l] ἐνυκτέρευσεν. ἅμα ἢ ἡμέρᾳ, πρὸς τ πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς [m] γυμνασόμενος μὲν, δηλώσων ἢ τῷ φίλῳ τὸν [n] τοῦ πατρὸς διάθεσιν, ὡς σπουδῇ [o] πρόεισι. ποιήσας ἢ ὁ Ιωνάθης τὰ συγκείμενα, τ μὲν ἔμπροσθεν ἀπολυθὲ εἰς τὴν πόλιν παῖδα· ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυῖδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν [p] αὐτῷ καὶ λόγους. [q] ἀναφανεὶς δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τ Ιωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸν τ ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ [r] τ γῆς αὐτόν· κ προσπλακέντες [s] ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπαάζοντο καὶ δεδακρυμένα, [t] τόν τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρίαν, καὶ τ μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις δ' ἐκ θρηνῶν ἀνανήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τ ὅρκων ἀλλήλοις προσκελευσάμενοι, διελύθησαν.

CAP. XII.

Ut Davides fuga ſe recipit ad Achimelechum, deinde ad Palæſtinorum & Moabitarum reges: utque Saulus Achimelechum cum tota ejus cognatione perimit.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς ὁ Δαυῖδης φεύγων πρὸς Αχιμέλεχον, ἔπεμπε πρὸς τὸς Παλαιστίνων κ Μωαβιτῶν βασιλέας· καὶ ὡς ὁ Σαοὺλ ἀποκτείνας τ Αχιμέλεχον κ τὸν γένεαν αὐτοῦ.

Davides Achimelechum pontificem adit. 1 *Reg. c.* 21.

AT Davides, regem fugiens bellumque ab ipſo *intentatum*, in urbem Nobam ſe confert

Δαυῖδης ἢ [v] φεύγων τ βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτᾷ [x] πόλεμον, εἰς [y] Νωβᾶν ὡδὶ γίνεται πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον

f Ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν.] Ὑπὸ συνουσίαν *Vat.*

g Συγχωρῇς,] Συγχωρήσης *Vat.*

h Κολάσαι θέλεις;] Κολάσαι δ' *Big.* & *Samb.*

i Αὐτόχειρ] Aut communius cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* αὐτόχειρα.

k Ἀπολέσθαι,] Ἀπολέσθαι· κατακεκρίσθαι δ' ἀτελευτήτῳ Δαυΐδῳ διενυκτέρευσεν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* qui mox habet, ἅμα δ' ἡμέρᾳ πρὸς τὸ πεδίον πρὸ τ πόλεως.

l Ενυκτέρευσεν.] *Coll. Voſſ.* & *Big.* διενυκτέρευσεν.

m Γυμνασόμενος μὲν,] Ita cum *libris omnibus*, præter *Euſb. Baſ.* & *Gen.* qui habent γυμναζόμενος.

n Τᾶ πατρὸς διάθεσιν,] Τᾶ βασιλέως *Vat.*

o Πρόεισι.] Ita in *MSS.* in *Editis* πρόεισιν.

p Αὐτῷ κ λόγους.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

q Ἀναφανεὶς] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἅμα φανεὶς in *Editis. Aldiſque.* & mox πρὸ τ Ιωνάθου ποδῶν *Samb.* & *Vat.*

r Τ῀ς γῆς] Τ῀ς non agnoſcit *Vat.*

s Ἀλλήλοις,] Ἀλλήλας *Vat.*

t Τόν τε] Lege τόν θ'. COCC.

v Φεύγων τ βασιλέα] Ita cum *MSS.* & *Zonara.* φυγὼν *Baſ.* & *G.*

x Πόλεμον,] Θάνατον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* non male.

y Νωβᾶν ὡδὶ γίνεται] Ita *Gen.* juxta *Biblia S.* & *Epiphanium* in prima ſyllaba. Ναβᾶν *Baſ.* Ναβαὺν *Big.* & *Samb.* Ναβὰν aut Ναβὰ *Busb. Hen.* & *Zon.* Νοβᾶ aut Νοβὰ *Hieronymo* & LXXII. Ναβᾶν ἤτοι Νοβὰν *Vat.*

z Αχιμέλεχον] Ita *Baſ. G. Vat. Samb. Big.* ut & *Procopius* & *Bibliorum Græc.* editio *Complutina*, juxta *Hebr.* & *Lat. Hieronymi.* Αβιμέλεχον *Hen. Busb. Zon.* & *Epiphan.* ex *Editione* communiori *Græcorum.* Codex autem *Sambuci* hîc adnotat, ferme è *Procopio Gazenſi*, ἰσέον ὅτι ἡ μ πρώτη Αχιμέλεχ λέγει· τὸ ἢ ψαλτήριον Αβιμέλεχ· τὸ ἢ εὐαγγέλιον Αβιάθαρ.

a Ιε-

μέλεχον τὸν [a] ἱερέα. ὃς, ἐπὶ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἠθελεν. ὁ δ', πρᾶξιν ἀπόρρητον ἐπιτεταχέναι πρὸς τὸν Βασιλέως, [b] ἔφη· εἰς ἣν σπουδὴν αὐτῷ [c] βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μέν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν παρεσκεύασα. ἠξίου δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλον γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον [d] θαλαττόντα, καὶ πρὸς τὸ παρακείμενον συλλαμβανόμενον. τυχὸν δ' τούτων, ἢ τὴν [e] ὅπλων τι μὴ χείρας, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δὲ καὶ Σαούλου δοῦλος [f] ἡνὸς μὲν Σύρος, Δωὴκος δ' ὄνομα, τοὺς δὲ βασιλέως ἡμιόνους [h] νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχειν μὲν αὐτὸς ὐδὲν εἶπε [i] τι τοιοῦτον· εἶναι δ' τοῦ Γολιάθου ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν Παλαιστῖνον αὐτὸς ἀνάθειη τῷ Θεῷ.

β'. Λαβὼν δ' ταῦτα ὁ Δαυίδης, ἔξω τῆς [k] τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς [l] Γίτθαν [m] διέφυγε τὴν Παλαιστίνων, ἧς Ἄγχους [n] ἐβασίλευεν. ἐπιγνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν [o] βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γιγόμενος, μιμούμενος ἐκείνων ὅτι Δαυίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας Παλαιστίνων μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ [p] τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ Σαούλου παρ' ἐκείνου πεφεύξῃ, προσποιεῖται [q] μανίαν τινὰ καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν καὶ τὸ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τἆλλα δ' ὅσα σημεῖα [r] μανίας πίστιν [s] ποιᾶται τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ [t] μεγαλύνων τὴν νόσον. καὶ τοῖς οἰκέταις [v] προσδυσχεραίνας ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυίδην ὡς τάχος [x] ἐκβαλεῖν.

γ'. Διασωθεὶς δ' [y] ἔτως ἐκ τῆς Γίτθης, εἰς τὴν Ἰούδα φυλὴν γίνεται φυλλίν. καὶ ἐν τῇ πρὸς [z] Ἀδυλλάμην πόλει ἀπηλαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς [a] ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δὲ μετὰ [b] πάσης συγγνείας ἦκον πρὸς αὐτὸν, καὶ τἄλλων δ', ὅσοις ἦ χρεία λύπη ἢ φόβος ἐκ Σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πᾶσιν τοῖς [c] ἐκείνῳ δοκοῦσι ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δὲ οἱ πάντες [d] ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς ἐκ χρὸς· αὐτῷ ἐκ συνεργίας ἤδη [e] προσγεγυμνένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα· καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς [f] τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον, ἕως ἂν ἀπογνῷ τὸ [g] καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. καταινέσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πᾶσι τοὺς γονεῖς τοῦ Δαυίδου τιμῆς, [h] παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον, ἀξιώσαντος.

δ'. Αὐτὸς [i] δὲ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, παραβῆναι δ' εἰς τὴν κληρωχίαν

ad Achimelechum sacerdotem. qui, quod solum venisse & sine amico famulove adesse viderit, *valde* miratus est; & scire desiderabat, quid causæ esset, quod neminem secum attulerit. Ille vero dicebat, regem *mihi* negotium secretum mandavisse, ad quod nullo comitatu ipsi scire volenti opus esset. verum hîc loci me convenire famulos jussi. Porro *illi* supplicabat, ut liceret viaticum accipere. nam, eo suppeditato, amici reique agendæ adjutoris officium præstiturum esse. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum esset, gladium aut hastam. At *tum forte* aderat etiam Sauli servus, gente quidem Syrus, nomine vero Doëcus, qui regis asinas pascebat. Cæterum pontifex ajebat, se quidem ejusmodi quid non habere: esse vero apud se Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecraverat.

2. Hoc autem accepto, Davides extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum *urbem*, in qua regnavit Anchus. A regis vero ministris agnitus, ipsique manifestus factus, illis ei dictitantibus, hunc esse Davidem qui multas Palæstinorum myriadas occidit, sibi permetuens ne ab eo interficeretur, & periculum, quod apud Saulum effugerat, apud ipsum *adiret* & experiretur, furorem & rabiem simulat, ita ut ore spumam emiserit, & alia, quæ insaniæ fidem faciunt, morbi hujus apud Gittensium regem dederit indicia. Atque *ille*, domesticis suis periratus, ut qui hominem mente alienatum sibi adducerent, jussit ut quamprimum foras ejicerent Davidem.

Inde ad Gittenses fugit, & insaniam simulando è periculo evasit. 1 Reg. c. 21.

3. Cum ita è Gitta evasisset, in Judæ tribum se recipit. atque in spelunca prope urbem Adullamam morans, ad fratres suos mittit qui nunciarent ubi ille esset. Illi vero cum tota cognatione sese ad eum contulerunt; necnon & alii, quibus angustæ res erant aut metus à Saulo rege injectus, eodem confluxerunt, seque ad omnia ejus arbitrio exsequenda paratos esse dicebant. erant autem universi plus minus quadringenti. Et jam fiducia elatus quod ei numerus creverit & auxilium venerit, eo loco relicto, ad Moabitarum regem proficiscitur: ipsumque orabat, ut, parentibus suis in ejus ditionem & *potestatem* receptis illos, quamdiu de rerum suarum exitu desperaret, præsidio tueretur. ille vero hanc gratiam annuit, parentesque Davidis, tantisper dum cum eo fuerint, omni honore prosequutus est.

Adullamam petit; dein se confert ad Moabitarum regem, sibi suisque benignum. 1 Reg. c. 22.

4. At ipse, cum propheta ei imperasset ut è solitudine quidem abiret, in sortem vero tribus Judæ

Saulo, de Davide ad suos quæsto, indicat Doëcus eum ab Abimelecho receptum fuisse. 1 Reg. c. 22.

a Ιερέα.] Αρχιερέα *Vat.* HUDS. Mox ἀρχιερέα appellat. Nam & alii Pontificem Maximum Ιερέα nuncupant ἁπλῶς. REL.

b Ἔφη.] Εφησι *Big.* & *Samb.*

c Βουλομένῳ μαθεῖν] Βουλομένης μ. *Iidem.* (βουλομένοις *Coll. Voss.*) βουλομένῳ λαθεῖν *Vat.* & *Hen. Coccejus* utrumque forte abundare putat.

d Παραχόντα,] Παραχόντι *Vat.*

e Ὅπλων τι] Οπλον τι in quatuor *MSS.*

f Γένους μέ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* atque ita *Vet. Interpr.* vel γένη μὲ cum *Vat.* γενόμενος in *Editis*, *Aliisque.*

g Σύρος,] Ιδουμαῖος juxta *Biblia Hebraïca.* Sic etiam legit *Hieronymus.* Attamen ὁ Σύρος habent *Interpretes* LXXII. excepto codice *Complutensi*, qui forsan ad *Hebraïcum* fuerit emendatus. Verisimile est, quod & alii observarunt, dissensum ortum esse ex confusione vocum *haadomi* & *haarami*, una litera in aliam permutata. Videsis *Lud. Capellum* in *Critica S.* l. 4. c. 5.

h Νέμων.] Ita cum *Interpp.* LXXII. ἀρχιποιμὴν *pastorum præfectus* juxta textum *Hebraïcum.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. Lib. II. c. 44.

i Τι τοιοῦτον·] Illud τι ex *MSS.*

k Τῶν Ἑβραίων] Illud τῶν deest *Vat.*

l Γίτθαν] Γεθαν *Big.* & *Samb.* Γεθθαν *Hen.* & *Busb.* Γὴθ ἐ *Bibliis S.* habent *Zonaras* & *Epiphan.* Γὲθ *Masoretis.*

m Διέφυγε] Εφυγε τὴν Π. ἐς Αγχης, ἤτοι Αγχου *Vat.* Rex ille juxta *S. Literas* & *Epiphanium* Αχις.

n Ἐβασίλευεν.] Ita *MSS.* ἐβασίλευσεν *Bas.* & *G.*

o Τῶν βασιλέως οἰκετῶν,] Τῶν negligit *Vat.*

p Τὸν κίνδυνον] Forte τῶν κινδύνων. COCC.

q Μανίαν τινὰ] Sic *MSS.* in *Editis* μανίαν καὶ λ.

r Μανίας] Forte abundat. COCC.

s Παρὰ τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ] Τῶν Γιτθῶν *Vat.* παρὰ τῷ τοῦ Γιτθῶν *Big.* & *Samb.*

t Γεγληθῆναι τὴν νόσον.] Ita *MSS.* γληθῆσθαι in *Editis.*

v Προσδυσχεραίνας] Eo modo in quinque *MSS.* προσθυχερήνας, pro προσδυσχερήνας, in *Editis.*

x Ἐκβαλεῖν] Ἐκβαλεῖν *Big.* & *Samb.* ἀγαγεῖν ἔξω *Vat.*

y Οὕτως οὖν τοῦ Γίτθης,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἔτως.

z Ἀδυλλάμην πόλει] Sic *Big.* & *Samb.* Αδυλλάμη *Bas.* & *G.* Αδελλαμῆ *Vat.* Αδυλάμη *Hen.* & *Busb.* Αδολάμη *Epiphan.* Αδυλὰμ *Zonaras* ex LXX.

a Ἀδελφοὺς δηλῶν] Αὐτοῦ ἀδελφοὺς *Vat.*

b Πάσης συγγνείας] Πάσης τοῦ συγγ. *Hen.* & *Busb.* mox καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοις *Iidem.* καὶ τοῦ γε ἢ ἄλλων ὅσοις *Vat.* dein ἡ χρεία *Big.* ἐχθρεία *Epiphan.*

c Ἐκείνῳ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκείνων in *Editis*, *Aliisque.*

d Ὡς τετρακόσιοι.] Ωσεὶ *Samb.* & *Vat.*

e Προσγεγυμνωμένης,] Προσγλωσσωμένης *Big.* γεγλωσσωμένης *Vat.*

f Τὴν αὐτοῦ χώραν] Τὴν ἑαυτοῦ χ. *Vat.*

g Καθ' αὐτὸν τέλος] Ita in quatuor *MSS.* (& *Cocc.*) καθ' αὐτῶν *Bas. G. Aliique.*

h Παρ' ὃν ἐτύγχανον] Παρ' ὅσον *Hen.* & *Busb.*

i Δὲ] Lege δὴ. COCC.

dæ concedens illic habitaret, jussis obsequitur: & in Sarin urbem se conferens ibidem commoratus est. Saulus autem, ubi audivit Davidem cum multorum comitatu esse visum, in non mediocrem conjectus est metum & perturbationem: nam viri animi elati fortisque non ignarus, magni aliquid ex ipso oriturum esse suspicatus est, quod certe luctum sibi crearet & molestiam. atque ad se convocans amicos, & duces, & tribum ex qua ipse erat, in collem ubi regiam habuit, sedensque in Arura (nam locus quidam erat sic dictus) magna aulicorum multitudine eum stipante totoque satellitio, *sic* eos affatur. "Equidem novi, viri popu-"lares, quod beneficentiæ meæ memineritis; ut-"que agrorum aliquos dominos constituerim, fe-"cerimque ut *alii* honores apud populum confe-"quantur & dignitatem. Vos igitur interrogo, "num plura & his majora munera à Jessæi filio "exspectetis? nam compertum habeo universos ad "eum incumbere, cum filius meus Jonathas & ipse "rebus illius studuerit, vobisque ei favere persua-"serit. Non enim ignoro quæ Davidi juraverit, "quæque cum illo fœdera inierit: neque quod Jo-"nathas quidem consilio suo & auxilio ea promo-"verit, quæ contra me facere decretum est. ve-"strum vero nemini curæ sunt ista, sed quæ sint "consequutura patienter attenditis". Cum autem rex tacuisset, alius quidem præsentium nemo quidquam respondit, Doëcus vero Syrus, mularum ejus curator, dicebat; se vidisse Davidem cum venerit in urbem Nobam ad Achimelechum pontificem, eumque quæ eventura essent ex eo vaticinante perspecta habuisse, commeatuque accepto & Goliathi gladio incolumem ad quos volebat deductum fuisse.

Saulus Achimelechum & sacerdotes interfici jubet. 1 Reg. c. 22.

ς. Saulus igitur, cum pontificem ejusque patriam omnem familiam accersi jussisset, "quid, in-"quiit, mali aut ingrati à me passus es qui Jessæi "filium benigne exceperis, & cibaria quidem ei "dederis & arma, regno meo insidianti? & cur "etiam ei de futuris ex oraculo pronunciaris? sane "non tibi ignotum erat, quod à me profugerit "domumque meam odio habuerit". Pontifex autem non id agebat, ut facta inficiaretur; sed libere fatebatur se illa *ei* suppeditasse, non ut à Davide gratiam iniret sed ab ipso: "tibi enim hostem esse "ne quidem sciviſſe, ajebat, ministrum vero fide-"lissimum, & quod hisce majus, & generum jam "tuum & necessitudine conjunctum. nam illis "non inimicos impertire moris est hominibus, "sed quos maxime benevolentia & honore prose-"quuntur. pro eo autem non se nunc primum "vaticinatum esse, sed & sæpius & alio in loco "hoc feciſse: cumque se diceret à te omni festina-"tione missum ad aliquid agendum, si nihil ho-"rum præbuissem quæ desiderabat, tibi magis "quam illi me ista abnuere putabam. Quare non "est, quod de me male sentias, aut ob ea quæ nunc

τὸ Ἰσσὰι φυλῆς ἀν αὐτῇ Δαβίδην, πίστιν. καὶ θεραπευόμενον εἰς [k] Σάρην [l] πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σαοὺλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὀφθείη Δαυίδης, οὐκ εἰς τυχόντα βάρυσον καὶ παραχλὺ ἐνέπεσεν· ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τὸ ἀνδρὸς καὶ τὴν εὐτολμίαν, ὑδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, [m] ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν [n] ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν, πρὸς αὐτὸν ὅπου [o] τὸ [p] βουνὸν ἦν τὸ βασίλειον [q] ἔχει, καὶ καθίσας [r] ἐπ' Ἀρούρης· τόπος ἦν τις [s] οὕτω προσαγορευόμενος· πικρῶς πολιτικῶς πρὸς αὐτὸν ἔσης [t] τάξεως καὶ τῶν σωματοφυλάκων· λέγει πρὸς αὐτούς. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέ-"μνησθε [v] μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν· ὅτι καὶ ἀγρῶν "τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῶν τὸν ἐν τῷ πλήθει καὶ "τάξεων ἠξίωσα. πυνθάνομαι τοιγαροῦν, εἰ μείζονας "τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς "προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ [x] προσέχεσθε, "τοὐμοῦ παιδὸς Ἰωνάθου αὐτοῦ τι θέλοντος φρονήσαι καὶ "ὑμᾶς ταῦτα πεῖσαι. ἐγὼ γὰρ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς "συνθήκας τὰς πρὸς Δαυίδην αὐτῷ γεγενημένας· ὐδὲ "ὅτι σύμβουλος μὲν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθης ἐστὶ τῶν κατ' "ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γὰρ ὑμῶν οὐδενὶ περὶ τούτων, "ἀλλὰ τὸ λυπησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε". σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων· Δώηκος δὲ ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων, εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαυίδην εἰς [y] Νωβὰν πόλιν πρὸς [z] Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια καὶ τὴν ῥομφαίαν [a] τοῦ Γολιάθου πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι.

ε'. Μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ [b] τὴν συγγένειαν Σαοὺλος, "τί παθὼν, εἶπεν, "ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ [c] ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσε-"δέξω, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μεταδώκας καὶ ὅπλων, "ὄντα τὸν [d] ἐμῆς βασιλείας ἐπιβουλώ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ "τῶν μελλόντων ἐχρημάτισες; οὐ γὰρ δή σε φεύγων ἐμὲ καὶ "μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν". ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα προσφωνεῖν ὡμολόγει, οὐχὶ Δαυίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. "πολέμιον γὰρ [e] σὸν οὐκ εἰδέναι, ἔφασκε, "πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα [f] δοῦλον καὶ χιλίαρχον, καὶ "τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα "δ' οὐκ ἐχθροῖς [g] παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ "τοῖς εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφη-"τεύσαι δ' οὐ νῦν πρῶτον [h] αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις "καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι· φήσειν δ' ὑπὸ σοῦ πεμ-"φθῆναι κἀπὶ πολλῷ σπουδῷ ἐπὶ πρᾶξιν, τὸ μηδὲν "προσφέρειν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν ἢ ἐκεί-"νῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμενον. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' "ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυίδῃ "ἐγκει-

k Σάρειν] Σάρῃν *Big. Samb.* & *Gall.* Σάρειν πόλιν ἤτοι Σάρειχον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Sarin*, *Sarich*, *Sarimit*, & *Aret.* non dubito quin legendum sit, εἰς Ἀρὴλ, vel Ἀρήλ πόλιν, litera Σ attracta ex præcedenti vocula εἰς. Hebræis *jahar Hhareth.* lenius Ἀρὴλ *Eusebio.* HUDS. Conf. inf. Cap 13. §. 10. SPANH. Natum ex sylva *Chareth.* confer 1 Sam. 22. 5. REL.

l Πόλιν] Lege πόλιν, quod & interpres videtur legisse & in *MSS.* est. REL.

m Ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι] Ἐφ' ᾧ κλ. π. καὶ συμπονήσειν ἐπ. *Vat.* HUDS. Forte ἀλλ' ἐφ' ᾧ κλαύσεσθαι π. καὶ πονήσειν ἔμελλεν. COCC.

n Ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν,] Ita cum melioribus *MSS.* ἐξ ἧς αὐτὸς πρ. *Baſ.* ἐξ ἧς αὐτὸς πρ. *Gen.*

o Τὸ βουνὸν ἦν τὸ βασίλειον] Conf. sup. Cap. VIII. §. 1. SPANH.

p Βουνὸν ἦν τὸ βασίλειον] Sic & LXX. *Instt.* ἐκάθητο ἐν τῷ βουνῷ, existimantes בגבעה in textu *Hebraico* esse nomen appellativum.

q Ἔχει, καθίσας] Εἶχε *Samb.* & *Big.*

r Ἐπ' Ἀρούρης·] Septuaginta etiam senes posuerunt ὑπὸ τὴν ἄρουραν pro *thabbath haeschal*, i. e *in nemore* juxta *Hieronymum* & *Jonathanem* interpretes. at *in segete* vertit *Epiphanius.*

s Οὕτω προσαγορευόμενος.] Illa ἕτερα προσαγορευόμενος non agnoscit *Vat.*

t Τῆς τάξεως] Articulum inseruimus ex *MSS.*

v Μὲν οἶδ'] Εὖ οἶδ' *Vat.*

x Προσέχεσθε,] Sic quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσέχεσθε τοῦ τιμᾶν τε π. *Baſ.* & *G.*

y Νωβὰν πόλιν] Ναβὰν, τὴν καὶ Νομβὰν πόλιν *Vat.* Vide Cap. XII. §. 1.

z Ἀχιμίλεχον] *Al.* Ἀχιμέλεχον. de quo ibidem.

a Τοῦ Γολιάθου] Articulus deest *Vat.*

b Τὴν συγγένειαν Σαοὺλος,] Τὴν γένναν *MSS. Vet. Interpr.* & *Zon.* atque ita mox inferius.

c Ἄχαρι,] Ἀχάριστον *Vat.*

d Ἐμῆς βασιλείας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* in *Editis* desideratur ἐμῆς.

e Σὸν οὐκ εἰδέναι,] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* σὸν deest in *reliquis.*

f Δοῦλον καὶ χιλίαρχον,] Δούλοις *Vat.*

g Παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους,] Παρεχεῖν *Vat.*

h Αὐτῷ,] Αὐτῷ, πολλάκις ἢ καὶ ἄλλοτε *Big. Samb.* & *Vat.*

i Τὸν

"ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μὴ δοκοῦσαν φιλαν-
"θρωπίαν ἐπιδείξῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ
"χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ.

5'. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισε [i] τὸν Σάυλον· ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μήδ' [k] ἀληθεῖ πιστεύειν ἀπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, [l] περιστᾶσιν αὐτὸν, μὴ τῆς γνώμης ἀποκλῖναι. μὴ δαρρούντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον ἢ τὸ βασιλικοῦσθαι τοῦ βασιλέως, τῷ Σύρῳ Δωήκῳ προστάττει τὸν φόνον. καὶ περιλαβὼν [m] ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος ἀποκτείνει τὸν [n] Αχιμέλεχον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς [o] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ Σάυλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων [p] Νωβᾶν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, ὑ γυναικῶν, ὑ νηπίων, ὑδ' ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος· αὐτὴν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς Αχιμελέχου Αβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μέντοι γε σωίζη, καθὼς προεφητεύσην ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ [q] Ηλεὶ, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας [r] εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους.

ζ'. Σάυλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔτως ἔργον διαπραξάμενος, καὶ γνώμην ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὀπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὀπὶ γήρασιν [s] αἰδῶ, κατέβαλεν ἢ καὶ τὴν πόλιν, ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι [t] τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τὸ τοιούτους φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· ὅτι μέχρις ἂν μέν εἰσιν ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, [v] τοῦ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὀρθοὶ εἰσὶ καὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ [x] τοῦ πᾶσαν εὐνοιάν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. τότε δὲ καὶ πρὸς τὸ θεῖον πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι· καὶ ὃ τε ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ πραττόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν, ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτ' ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μεταδυσάμενοι, καθ' ὥσπερ ἐπὶ [y] σκηνῆς προσωπεῖα τὴν ἥβην καὶ τὰς τρόπους ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ τῆς εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἔγγιστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγενημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν ποήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι· τότ' ὡς οὐκέτι βλέποντος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν [z] δεδιότος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ [a] μισήσωσι θελήσαντες, ἢ [b] στέρξωσιν ἀλόγως· ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ [c] ἀληθῆ, καὶ ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ Θεῷ δοκοῦσι. τῶν δὲ

"Davidem moliri audis, meam, ut tunc visa est,
"humanitatem suspiceris. nam amico & genero
"tuo & tribuno *eam* tribuebam, non hosti.

6. Hæc cum diceret pontifex, Saulo non persuasit: sed metus quidem usque eo valebat, ut justæ excusationi non haberetur fides. jubet itaque militibus armatis, ipsi circundatis, ut eum cum cognatione sua perimerent. Cumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, & magis verentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro cædem imperat. atque ille, assumptis sibi facinorosis *aliquot* sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. erant autem universi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in urbem sacerdotum Nobam *sicarios* misisset, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave ætate; & *urbem* ipsam *pari sævitia* incendit. Verum unus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, *ex ista clade* servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici prædixerat Deus, illi, propter duorum ipsius filiorum iniquitates, suæ minatus progeniei interitum.

Doëcus regis mandata exsequitur. 1 Reg. c. 22.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo & omnes stirpis sacerdotalis ferro interemit, neque teneram ætatem miseratus neque grandævos reveritus, urbemque præterea funditus evertit, quam in patriam & alumnam sacerdotum & prophetarum illic Deus delegerat, solamque ad viros id genus educandos destinaverat) fecit ut omnes intelligerent perspicerentque hominum ingenium: quod tantisper dum privatam vitam agant, humilisque sint fortunæ, quia tum naturæ obsequi nequeunt nec quod lubet facere audent, boni sunt & moderati, ac quod justum est unice persequuntur, & in id toto animo omnique studio incumbunt. tunc etiam illis de Deo persuasum est, quod omnibus quæ in vita agunt hominibus interfit; & non solum opera cum fiant, sed & cogitationes multo ante exploratas habeat, unde illa proditura sunt. Cum vero ad potentiam & imperium provecti sunt, tunc, hisce omnibus exuti, & institutis moribusque, tanquam in scena personis, depositis, assumunt audaciam, insolentiam, & rerum humanarum divinarumque contemptum. & cum maxime illis opus est pietate & justitia, ut qui invidiæ proxime constituti sunt, & ob cogitata & facta omnium in conspectu collocati; tunc quasi non amplius eos intueretur Deus, aut ob potestatem metueret, ita demum in omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiverint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amaverint, hæc rata & firma & vera, atque hominibus & Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent; sed illos, qui

Querela Flavii de pravo hominum ingenio.

i Τὸν Σάυλον·] Τὸν Σαοὺλον· δεινὸς γὰρ ὁ φόβος *Big. Samb. & Vat.*

k Ἀληθεῖ πιστεῦσαι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀληθῶς in *Editis*, *Alisque.* ἀληθεῖ πιστεύειν ὁμιλίᾳ *Vat.* & dein κελεύει τ. ἀρ. διασῶσαι αὐτὸν ἀποκτείναι.

l Περισταθῆσιν αὐτὸν,] Περιστᾶσιν *Big. Samb. Epiphan. & Zonaras.*

m Ὁμοίους αὐτῷ] Ita quatuor *MSS.* & *Epiphan.* ὁμοίως *Bas.* & *G.* haud male.

n Αχιμέλεχον,] Sic in *Bas. G. Vat.* & *Samb.* Αβιμέλεχον & mox Αβιμελέχου in *ceteris.*

o Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Numerum sacerdotum in *S. Literis Hebraïcis* trecentis hîc augent *Bas.* & *G.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι *Epiphanius*, *Zonarasque* & *Interpretes* LXXII. πεντήκοντα καὶ τριακόσιοι *Theodor.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι, πεντήκοντα καὶ τριάκοντα *Hen.* ὡς πενθακόσιοι καὶ τεσσάρακοντα *Busb.* ἴσως δ' οἱ πάντες πέντε καὶ ὀγδοήκοντα *Vat.* hîc loci. Verum infra (p. 347. §. 7.) cum *Flavio* trecentos (numero rotundo) Achimelechi causa dicit periisse.

p Νωβᾶν,] In *MSS.* varie, Νομβὰ, & Νομβὰν & Νοββάν. Vide p. 342. v. ultimo.

q Ηλεὶ,] In libris omnibus Ηλὶ aut Ηλεί. rectius, ut puto, Ηλεὶ aut Ηλεί.

r Εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι] Εἶπε δὲ διαφθ. *Vat.*

s Αἰδῶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vett. Grammatici.* αἰδὼ *Bas. G. Aliique* cum *novis.*

t Τὸ θεῖον ἐπελέξατο,] Hinc aliquis efficeret, Josephum credidisse hanc urbem unam fuisse ex illis, quas Deus sacerdotibus assignaret. Verum inter illas Nob non recensetur in sacris literis. Et quia prophetis illam a Deo destinatam æque ac sacerdotibus scribit, & clarum est nullas urbes prophetis datas fuisse, quemadmodum Levitis & Sacerdotibus, intelligi debet, providentiam Divinam hanc esse id temporis sedem multorum sacerdotum & propheterum voluisse. REL.

v Τοῦ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι] Τῷ μὴ δύνασθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσι καὶ ὅσα δύνανται καὶ θέλουσιν, ἐπιεικεῖς *Vat.*

x Τοῦ πᾶσαν εὔνοιάν] Ita cum *MSS.* in *Editis* alio ordine τοῦ εὔνοιάν τε καὶ πᾶσαν σπ.

y Σκιᾷ προσωπεῖα] Aut σκιοῖς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

z Δεδιότος,] Οὐ δεδιότες *Vat.*

a Μισήσωσι θελήσαντες,] Μισήσωσιν ἐθελήσαντες *Big.* & *Samb.*

b Στέρξωσιν ἀλόγως·] Ita ex præcedentibus cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* στέργωσιν.

c Ἀληθῆ,] Sic *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod habeat τῷ Θεῷ. in *Editis*, *Alisque*, τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ δοκοῦσι, pro καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ τῷ Θεῷ δοκοῦσι.

qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia. ac cum eos ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed & propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne conflictas, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin & neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias & delationes absque ullo examine *receptas*; neque in quos sævire oportet *animadvertunt*, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisæ filius, qui primus, postquam desiit optimatium status & regiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes & prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque urbem eorum funditus evertit, & quantum in se fuit *Dei* fanum in solitudinem à sacerdotibus & prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, & nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

Abiatha-, è cade elapsus, Davidem adit. 1 Reg. c. 22.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum à Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem & patris interitum ei nunciavit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret ut hæc illis acciderent: nam ita ei *tum* incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactavit. illic vero ut maneret & secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

μελλόντων λόγῳ αὐτοῖς οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ τιμῶσι [d] μὲν τοὺς πολλὰ παλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ φθονοῦσι. [e] καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας· ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑποβολὴν αὐτῶν [f] ἀπιθάνοις. κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις· οὐδ' ὅσους δεῖ [g] τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους δύνανται. τοῦτο Σαοὺλος ἡμῖν ὁ [h] Κίσου παῖς, ὁ πρῶτος [i] μετὰ τὴν [k] ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πατράσι πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ὑπὲρ τοῦ περὶ Ἀχιμέλεχον ὑποψίας, ὑπολαβὼν ἢ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ [l] ναὸν ἀπογδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον καταστῆσαι· τοσούτους μὲν ἀνελών, μεῖναι δ' ἐάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, πρὸς τὸ [m] μὴ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι.

η'. Ὁ δ' Ἀβιάθαρος ὁ τοῦ Ἀχιμελέχου παῖς, [n] ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τοῦ γένους τῶν ὑπὸ Σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα [o] περὶ αὐτοὺς ἐσόμενα, ἰδὼν τὸν Δοήκην· ὑπενοήσας γὰρ διαβληθήσεσθαι [p] πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἡπάτα. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σοὶ αὐτῷ διαπρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ [q] λησόμενον ἄτως, ἠξίου.

CAP. XIII.

Ut Davides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samuelis & Nabali.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυίδης τὸν Σαοὺλον ὃς ἐπ' αὐτῷ ᾐρημένον, ὥστε ἀνελεῖν, ἐφείσατο· καὶ περὶ τοῦ Σαμουήλου τελευτῆς καὶ Ναβάλου.

Davides, Cillanis opem ferens, cædit Palæstinos; metuensque ne à Cillanis proderetur, in solitudinem abit. 1 Reg. c. 23.

PER idem tempus, cum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque devastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus à propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, & prædam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex arcis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, ut cum eis manserit: nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est conclusum tenebatur; sed fama illius late emanavit, & ad omnium aures, regisque inter cæteros, pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Davidem in Cilla esse, *valde* lætatur: atque, illum divinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in urbem compulsus est muris & portis & repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν [r] Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτούς, [s] εἰ ὁ Θεὸς ᾧδε δὲ προφήτου πυθόμενος ὑπισχνεῖται νίκην. δὲ δὴ σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μὴ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ διαμείνας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως δὲ τοὺς [t] ἄλωνας καὶ τὸν καρπὸν [v] σωτήριον ἀθεῖν. Σαούλῳ [x] δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο· φήμη δὲ ὑπὲρ πάντα, εἴς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς δὲ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε [y] σωτήσαν καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δὲ Σαοὺλος ἀκούσας ἐν [z] Κίλλᾳ τὸν Δαυίδην· καὶ, Θεὸς ἤδη χερσὶ τὸν ἐμοῖς παρέδωκεν αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ [a] συνηνάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τεῖχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προσέταξεν ὑπὲρ τῆς Κίλλας ἐξορμῆσαι· καὶ πολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τὸν Δαυίδην ἀποκτεῖναι· ταῦτα δὲ αἰσθόμενος ὁ Δαυί-

d Μὲν τοὺς πολλὰ] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* μὲν τὰ πολλὰ ταλαιπωρήσαντες *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* μὲν πολλὰ ταλαιπωρήσαντας.

e Καὶ προαγαγόντες] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in cæteris καὶ προάγει.

f Ἀπιθάνοις.] Sic cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* in reliquis ἀπιθάνοις κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργ.

g Τοῦτο παθεῖν,] Ταῦτα *Vat.*

h Κίσου παῖς,] Ita (ut supra, p. 319. in principio) edere visum est. Κισσαῖος, aut Κισσαῶς hic loci habent Codices *Josephi*.

i Μετὰ τὴν] Μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς κρ. juxta *Epiphanium*.

k Ἀριστοκρατίαν] At Θεοκρατία fuit, sed speciem externam habebat ἀριστοκρατείας ob Synedrium & Judices, penes quos summa rei esse videbatur. RFL.

l Ναὸν σκηνώσας ἱερῶν] Θεὸν pro ναὸν legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Tabernaculum, quod aliquo modo templum dici Dei poterat. REL.

m Καὶ μετ'] *Coll. Big.* & *Voss.* κἂν.

n Ὁ μόνος διασωθῆναι] Ὃς μόνος *Vat.*

o Περὶ αὐτοὺς ἐσόμενα,] Περὶ αὐτὸ *Vat.*

p Πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα] Παρ' αὐτοῦ *Vat.* & mox τὸ ante μένειν præterit.

q Λησόμενον ἄτως,] Alii sic distingunt, λησόμενον, ἄτως ἠξίου.

r Κιλλανῶν] Ita *Basil. G. Vat.* & *Big.* Κιλαιῶν *Samb.* Κελαιτῶν *Hen.* & *Busb.* Κειλαιτῶν *Epiphan.* omnes ex Ceila Hebræorum. Similique varietate in voce Κιλλανεῖς, mox infra.

s Εἰ ὁ Θεὸς] Τοῦ Θεοῦ δὲ δὴ δὲ προφήτου πυθόμενος εἰ ἐπιτρέπει *Vat.*

t Ἄλωνας] Ἀλῶνας· vid. lib. xx. c. 7. §. 8. Ἀλῶνα *aream* LXX. Gen. L. 10. SPANH.

v Σωτήριον] Forte σωῆγον. COCC.

x Δὲ τῷ βασιλεῖ] Illud ῷ non agnoscunt *Vat. Big. Samb.* & *Epiphan.*

y Σωτήσαν] Hic mutatio est generis à fœminino ad neutrum: qua de re vide *H. Steph.* de *Dial. Attic.* p. 30. & p. 131.

z Κίλλᾳ] *Al.* Κιλλᾷ & Κειλᾷ. juxta *Eusebium* Κειλᾳ.

a Συνηνάγκασεν] Συνεπάγκασεν αὐ ἐλθεῖν *Vat.*

Δαυίδης, καὶ μαθὼν ᾧδε [b] τοῦ Θεοῦ, ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ Κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ Σαούλῳ, ᾠχετο λαβὼν τοὺς [c] τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς [d] Ενγεδαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγότα ᾠχετο τοὺς Κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας.

β'. Δαυίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον [e] Καινὴν καλουμένην τῆς [f] Ζιφίνης ᾠκησε γίνεται· εἰς ὃν Ιωνάθης ὁ τοῦ Σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρῆσθαι τῇ περὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι· βασιλευσόμενον γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσιν τοῖς Ἑβραίων δυνάμιν ἔξειν ὑφ' αὐτῷ· φιλεῖν γὰρ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπάντων πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους [g] ποιησάμενος τὰς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους φυσίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπηράσατο. [n] αὖθις ᾠκονόμει τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς πάντα, τὸν μὲν αὐτόθι καταλειπὼ μικρὰ τῶν φροντίδων καὶ δέους [i] ἀπεκρύφισας· αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ [k] Ζιφῖνοι, χαριζόμενοι τῷ Σαούλῳ μηνύσουσιν αὖθις παρ' αὐτοῖς Δαυίδην τὸν Δαυίδου· καὶ ᾠκονόμησεν ἔφασαν [l] ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφίνης [m] στενῶν, οὐκ εἶναι [n] φυγεῖν αὖθις πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐχθρὸν αὖθις μεμηνυκόσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς εὐνοίας τυγχάνοντα αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν Δαυίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ' ἀνεθλίβησαν ἀπεκρύπτετο. καὶ οἱ μὲν ὅτι τὴν ἡμέραν καὶ τὸν σύλληψιν τοῦ Δαυίδου ποιήσοντες τὸν βασιλέα, σπεύδοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὖθις τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ θᾶσσον αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν [o] φανερωτέραν καταστῆσαι. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μηδὲν [p] κινδυνεύειν ἔμελλον σὺν τῷ μὴ τοῦτο ἐμφανίσαι τῷ Σαούλῳ [q] φιλοτιμίας, λαβεῖν δὲ κολακείαν καὶ [r] κέρδος εὐδοξίαν θᾶσσον τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ, καὶ θᾶσσον δίκαιον ζητούμενον ὑπὸ θανάτου, καὶ λαμβάνειν δυνάμενον [s] διάδοχον, καὶ θᾶσσον ὑπάρχοντα. γνοὺς γὰρ ὁ Δαυίδης τὴν τῶν Ζιφαίων κακοήθειαν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, σκληπτὴ μὲν τὰ στενὰ τῆς [t] σκηνῶν χώρας, φεύγει δ' ὅτι τὴν μεγάλην πέτραν τὴν ἔσω ἐν τῇ [v] Μάωνος ἐρήμῳ.

γ'. Ὡρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνῳ διώκειν Σαοὺλος. καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν μαθὼν τὸν Δαυίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. [x] ἀντιπερέπεσεν ὁ τὸν Σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαυίδου, μέλλοντα ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ὅτι τὴν [y] τῶν Ἑβραίων ἐσκατασκέναι χώραν ἀκηκοότες. ὅτι γὰρ τούτους ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας· αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸν ἴδιον ἀποδιώκοντα λαβεῖν ἐχθρὸν ἐπεμβαίνειν τὴν γῆν κακωθεῖσαν.

captumque interimerent. At Davides cum hæc intellexisset, & à Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos maneret, Saulo dedituros esse, assumptis viris quadringentis, urbe egressus est in solitudinem supra Engedain, ut appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Davides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Cænam vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, cum ipsum convenisset & salutasset, eum hortabatur bono animo esse, & de futuris bene sperare, malisque nequaquam cedere præsentibus. nam & regnaturum esse, & Hebræorum copias omnes sua in potestate habiturum: res vero ejusmodi solere non nisi magnis laboribus acceptæ referri. Cum autem iterum jurasset, quoad viveret, fidem inter ipsos & benevolentiam conservaturum, Deumque in testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si fœdera violaret, & in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac solicitudine levatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, ut gratiam à rege inirent, Saulo nunciant Davidem apud se morari; dixeruntque, quod ei, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes angustiis, non posse ad alios effugere. Rex autem illos *coram* laudavit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicaverant; brevique se illis benevolentiæ ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Davidem perquirerent & solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso, se *continuo* secuturum esse. Et illi quidem, ut Davidem indagarent & prehenderent, regem antecedebant: annitentes non solum inimicum ei indicando benevolentiam suam patefacere, sed & magis adhuc eum illius in potestatem redigendo. At iniquo & maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si non adeo contendissent suum erga Saulum studium ostendere, ex adulandi tamen desiderio & spe lucelli à rege *consequendi*, virum Deo charum, & præter jus ad mortem quæsitum, & qui latere poterat, insimulabant, & regi dedituros esse pollicebantur. Nam Davides, cum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis adventus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maone.

Jonathas it consolatum Davidem, apud Ziphenos morantem. 1 Reg c. 23.

Zipheni à Saulo, Davidem ei indicando, gratiam ineunt. 1 Reg. 23.

3. Eò autem Saulus properavit, ad *Davidem* persequendum. audito enim in itinere quod superatis angustiis evaserat, inde movit ad alterum petræ latus. Saulum vero à persequutione Davidis, cum in eo jam esset ut illum caperet, aliò avocarunt Palæstini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incursionem feciisse. in eos enim, suapte natura *Hebræis* infestos, se retrorsum convertit; illorum injurias propulsare magis è re sua esse arbitratus, quam, dum proprio inimico capiendo insisteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere. 4. At-

Saulum à Davide persequendo revocat Palæstinorum incursio. 1 Regum c. 23.

b Τῦ Θεῦ] Articulum negligit *Vat.*

c Τετρακοσίους,] Ita etiam in LXXII. juxta textum *Hebraïcum* ἑξακοσίους scribi debet.

d Ενγεδαΐν λεγομένης.] Ενγελαΐν *Basil. G. Samb.* Ενγαλαΐν *Big.* Ενγεδὼ *Vat.* & forsan *Epiphan.* cum itaque Λ & Δ sæpe commutari soleant, rescripsi Ενγεδαΐν.

e Καινὴν καλουμένην] Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* Κενὴν prave in quinque *MSS.* Legerat enim in *S. Literis* noster *Flavius*, ut & *Interpretes* LXXII. (1 *Reg.* 25. 15.) *baliadesa* ἐν τῇ καινῇ pro *baboresa*, *in sylva.*

f Ζιφίνης ᾠκησε γίνεται] Aut Ζιφίνης cum quinque *MSS.* & *Epiphanio.*

g Ποιησάμενος] Ποιησάμενοι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

h Αὐτῷ θαρσοῦντι] Vocem αὐτῷ inseruimus ex *MSS.*

i Ἐπικρύφισας·] Ἐπικρύπτας αὐτὸν. ὁ δὲ *Vat.*

k Ζιφῶοι,] Ita in *Excusis* & *plerisque MSS.* Ζιφῶοι & Ζιφῖνοι in *aliis.*

l Ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι.] Ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντι *Big.* & *Samb.* ἐλθόντι ἐπ' αὐτὸν *Vat.*

m Στενῶν,] Στενωπῶν *Vat.*

n Φυγεῖν] Aut φυγὼ cum *Samb.* & *Big.*

o Φανερωτέραν καθιστῆσαι.] Φανερωτέραν καθιστᾶσαι *Big. Vat.* & *Samb.* Φανερωθέντα καθιστῆσαι juxta *Epiphanium.*

p Κινδυνεύειν ἔμελλον] Κινδυνώσειν *Vat.*

q Φιλοτιμίας,] Φιλοτιμίας abest à *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat.* & versione *Epiphanii:* nulla injuria.

r Κέρδος εὐδοξίαν] Κέρδος ἐπιθυμίαν τε καὶ εὐδοξίαν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* juxta *Epiphanium* Δικαίου τοῦ βασιλέως καὶ θᾶσσον δίκαιον ζητ.

s Διάδοχον,] Διάδοχον *Samb.* & *Vat.*

t Ἐκείνων χώρας,] Ἐκείνης ex *Vet. Interpr.*

v Μάωνος ἐρήμῳ.] Ita cum *Epiphanio.* Μαὼν etiam *Interpretibus* LXXII. & Μαὼν *Zonar.* in *Editis* & *MSS.* Σίμωνος, lusu Scribarum. HUDS. Μαῶνος scriptum oportuit. 1 Sam. 23. 20. REL.

x Ἀντιπερέπεσεν ὁ] Ἀντιπερέπεσον *Hen.* & *Busb.*

y Τῶν Ἑβραίων] Τῶν deest *Vat.*

Saulus in ſpelunca incidit in Davidem, qui vitæ ejus parcit. 1 Regum c. 24.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præterſpem liberatus, ad agri Engedini anguſtias ſe recipit. Palæſtinis autem expulſis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Davidem intra fines Engedinorum morari. Ille verò, aſſumptis tribus armatorum millibus *ex omni Iſraelitarum numero* ſelectis, ad eum contendebat. Cumque non longe à locis illis abeſſet, prope viam conſpicit ſpeluncam, profundam & cavam, atque in multam longitudinem & latitudinem patentem, qua tum forte Davides cum viris quadringentis delitescebat. itaque ſtimulatus ad requiſita naturæ ſolus in eam intravit. Conſpectus autem erat ab uno è Davidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, jam adeſſe tempus ulciſcendi inimicum à Deo oblatum, ſuadenteque ut Saulo caput amputaret, ad ſeſe è vita erratica & ærumnis expediendum, ſurgens abſcidit quidem laciniam ſolummodo veſtis quam gerebat: ſtatim vero pœnitudine ductus injuſtum facinus eſſe dicebat dominum ſuum occidere, eumve qui ad regiam dignitatem à Deo provectus eſt. nam ſi ille in nos malignus, haud fas eſt ut par illi referam. Cum autem Saulus è ſpelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit, Saulum obſecrans ut *ipſum* audire vellet. Cum que rex reſpexiſſet, adorat eum in faciem procidens, ut moris erat, dicitque, "non oportet, ô "rex, ut, improbis vanaſque calumnias confingen- "tibus aurem admovens, illis quidem fidem habe- "re digneris, tibi vero amiciſſimos in ſuſpicionem "vocari patiaris: ſed potius ex rebus ipſis ſpectari "debet, ut quiſque in te animo ſit affectus. nam "calumniæ nos decipiunt, ex factis vero *cujuſque* "benevolentia clare eluceſcit. Et quidem verba "comparata ſunt ut utriuſque, veri & falſi, ſpe- "ciem præ ſe ferant: facta vero nudum animum "conſpiciendum ſiſtunt. Ex his itaque mihi cre- "dendum, me tibi tuæque familiæ bene velle; "non illis ea mihi vitio vertentibus, quæ neque "in mentem venerunt, neque fieri potuerunt, dum "pergis animam meam perſequi, & nihil die no- "ctuque aliud cogitare, quam ut animam mihi vi- "tamque adimas: quod *ſumma* iniquitate moliris. "Quî fit ut tanto in errore de me verſeris, quaſi "occidere te voluerim? aut quomodo erit ut non "ſis in Deum impius, hominis, tanquam tibi inimi- "ci, necem expetens, qui, cum hodie ſemet vin- "dicare potuerit & à te pœnas exigere, tibi pe- "percit, neque illa uſus eſt opportunitate, quam, "ſi tibi ad mei perniciem contigiſſet, è manibus "elabi non ſiviſſes? quando enim veſtis tuæ laci- "niam præcidebam, potui & tunc caput ampu- "taſſe". pannoque ſimul prolato verbis fidem adſtruit. "ſed ego, inquit, à juſta quidem vindicta "abſtinui: tu vero non erubeſcis odio me injuſto "proſequi. Hanc cauſam Deus ſuſcipiat, moreſque "noſtros redarguat". Saulus autem, modo increſ-

Davidis cum Saulo expoſtulatio 1 Reg. c. 24.

δ'. Καὶ Δαυίδης μὲν ἅτως, ἐκ τοῦ φαλόγγ τ κίνδυνον ἀφυγὼν, εἰς τὰ ςενὰ τ [z] Ενγεδλωῖς ἀφικνεῖτ. Σαύλῳ ἦ, ἐκβαλόντι τὰς Παλαιςίνας, ἦκον ἀπαγγέλλονῆς τινες τὸν Δαυίδην ἐν τοῖς [a] Ενγεδηνοῖς Διατρίβειν ὅροις. λαβὼν ἦ τριχιλίας [b] ὁπλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετ. καὶ γιόμενῳ ἀ πόρρω τ τόπων, ὁρᾷ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀπήλαιον βαθὺ καὶ χθιλον, εἰς πολὺ κ μῆκ ἀνεῳγὸς καὶ πλάτ, ἔνθα σωέβαινε τὸν Δαυίδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπελθὼν οὖ [c] ὑπὸ τ κ φύσιν, ἔιςεισιν εἰς αὐτὸ μόν. θεαθεὶς δ' [d] ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυίδ· καὶ φθάνει ἔ θεασάμενος πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτ παρὰ τὸ Θεῖ καιρὸν ἔχθν ἀμυνῆς, καὶ συμβουλεύον τῷ Σαύλ ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τ πολλῆς [e] ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ πλανωπορίας, ἀναςὰς ἀποτέμνει [f] μὲν τὴν πέρυγα τ ἱματίν [g] μόνον ἔ ὁ Σαύλ [h] ἀμπέχετ. μετανοήσας δ' ὀξὺς, ἀ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν [i] αὐτῷ δεσπότην, ἀδὲ τὸν ὑπὸ τ Θεῖ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰ εἰ πονηρὸς ἔτ εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ἔ ἦ Σαύλ τὸ σπήλαιον ἐκλιπόντ, [k] προελθὼν ὁ Δαυίδης [l] ἀνέκραγε, ἀκέσαι Σαύλον ἀξιῶν. ὑπερφανέντ ἦ ἔ βασιλέως, [m] προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὑπὶ πρόσωπον, ὡς εἰθ, καί φησιν, "οὐ [n] πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψευδέσι "πλάτεσι διαβολὰς παρέχονται [o] δεῖ τὰς ἀκοὰς, χα- "λεπαίνειν μὲν ἐκείνοις τὸ πιςεύειν αὐτοῖς, τὰς ἦ φιλ- "ίας δ' ὑπονοίας ἔχειν· ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν "τὴν ἀπάτην διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰ ἀπατᾷ, σα- "φὴς δ' ἀπόδειξις δύνοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγ "μὲν [p] ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευ- "δής· τὰ δ' ἔργα γυμνὰ [q] ὑπ' ὄψ τὴν διάνοιαν "τίθησι. τοίνυν ἐκ τούτων [r] καλῶς ἔχειν [s] με πρὸς σὲ "καὶ τὸν σὸν οἶκον ἐμοὶ πιςεύσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- "τηγορῆσιν ἃ μήτε εἰς νοῦν [t] ἐβαλόμην, μήτε δυνά- "την γνέσθαι, προθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, "καὶ μηδὲν μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρον- "τίδ [v] ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν· ἵν' ἀδί- "κως μεταπορεύῃ. πῶς γὰ ψεύδῃ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴ- "ληφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλον; ἢ πῶς σὺ ἀ- "σεβεῖς [x] εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ τιμω- "ρῆσαι δυνάμενον καὶ πρέπ σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ "θελήσαντα, μηδὲ [y] τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἴ "σοι κατ' ἐμὲ πρεπέπεσεν, σὺκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, λο- "γισάμενος [z] ποθῶν νομίζων πολέμιον; ὅτε γὰ σὺ τὴν "πέρυγα ἔ ἱματίν ἀπέτεμον, τότε σὺ [a] καὶ τὴν κε- "φαλὴν ἠδυνάμην". ὑπιδείξας ἦ τὸ ῥᾴθ ἰδεῖν, πιςεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας "ἀμυνῆς, φησὶ· σὺ ἦ [b] μῖσ ἄδικον σὺκ αἰδῇ κατ' "ἐμὲ φέρων. Θεὸς τοίνυν δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρ "τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι". Σαύλ ἦ ὑπὶ τῷ πρὸ-

[z] Ενγεδλωῖς ἀφικνεῖτ.] Ita malui ab *Engedi* Hebraïco. Ενγηδλωῖς in *Editis* & tribus *MSS.* Εſγιδιῆς *Hen.* & *Busb.* Εſγηδκῶν ἤτοι Εſγαδὶ *Vat.*

[a] Ενγεδλωοῖς,] Similiter ac ſupra v. 33. variant *libri*, niſi quod Γηδλωοῖς habeat *Vat.* HUDS. Conf. lib. IX. c. 1. §. 2. SPANH.

[b] Οπλίτας ἐπιλέκτους] Οπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠγέιτο *Vat.*

[c] Υπὸ τῶν κ φύσιν,] Ita in *Editis.* verum ὑπὸ τ habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* qui reddit, *dumque naturaliter ventris purgandi neceſſitate urgeretur.*

[d] Υφ' ἑνὸς] Υπό τινῳ *Big.* & *Samb.* ὑφ' ἑνὸς τ ὑπὸ τ Δαβίδλω *Vat.*

[e] Αλης αὐτὸν] "Αλης *Samb.* ut *Etymon.* ſuadet. ἐξ τ πολλῆς αὐτὸν ἀπαλλάξαι ταλ. *Vat.*

[f] Μὲν τὴν πτέρυγα] Illud μὲ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

[g] Μόνον ἔ ὁ Σαύλ] Ita *Samb.* & *Big.* μόνα ὁ (aut ὃ) Σαύλ *Baſ.* & *G.* μόνα ἔ Σαύλ *Vat.*

[h] Αμπείχετ.] Ηκτίχετ *Big.* & *Gall.*

[i] Αὐτῷ δεσπότην,] *Al.* αὐτῷ & ἑαυτῷ.

[k] Προελθὼν ὁ Δαυίδης] Προελθὼν *Hen. Busb. Vat.* & *Zonar.*

[l] Ανεκραγεν,] Εκραξεν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & mox τ Σαύλον.

[m] Προσκυνεῖται αὐτὸν] Προσκυνεῖ τε *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

[n] Πονηροῖς,] Ποπρεὰς juxta *Epiphan.*

[o] Δεῖ τὰς ἀκοὰς,] Δεῖ σὲ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* & mox πιςεύειν σὲ *Busb.* & *Hen.*

[p] Επ' ἀμφότερα] Επ' ἀμφότερον ἀληθές τε καὶ ψεῦδ *Vat.*

[q] Υπ' ὄψ] Επ' ὄψ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[r] Καλῶς ἔχειν] Καλῶς ἔχειν μὲ πρ. *Vat.*

[s] Με πρὸς σὲ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* σὲ πρὸς σέ.

[t] Εβαλόμην] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐμβαλόμην.

[v] Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν] Η τὴν ἐμὴν ἀναίρεσιν in ſex *MSS.* ἢ τ ἐμῆς ψυχῆς ἀναίρεσιν *Epiphan.*

[x] Εἰς τ Θεὸν,] Voculam εἰς inſeruimus ex *MSS.*

[y] Τῷ καιρῷ χρησάμενον,] Τῷ καιρῷ τότε in quatuor *MSS.* & mox ὃς εἴ σοι *Vat.*

[z] Ποθῶν νομίζων πολέμιον;] Ποθῶν κ νομίζων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[a] Καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην.] Illud κ ex *iiſdem* & *Epiphan.*

[b] Μῖσ ἄδικον] Μῖσ ἄδικον κατ' ἐμὲ φέρεις *Vat.*

δό-

δόξω τ σωτηρίας θαυμάσας, καὶ τῷ ᾧ νεανίσκῳ μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος ποιήσαντ, αὐτὸν εἶναι δίκαιον φάναι ἀπεκρίνατο. "σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγο-"νας, ἐγὼ δὲ σοὶ συμφορῶν. ἐπεδείξω δ' [c] καὶ σήμερον "τῷ δικαίων ἔχοντ σωτὸν δικαιοσύνῃ· οἳ τὰς ἐχ-"θρὰς, ἐν ἐρημίᾳ [d] λαβόντας, σώζειν [e] παρήγγειλαν. "πέπυσμαι δὲ καὶ νῦν ὅτι σοὶ τῷ βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάτ-"τ, καὶ πᾶσι σὲ τὸ πάντων τ Ἑβραίων κράτος. "δὸς δή μοι πίστιν ὀμόσας, μή με τὸ γένος [f] ἐξαφανί-"σαι, μηδὲ ἐμοὶ μνησικακοῦντα τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους ἐξα-"πολέσαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τ οἶκον". ὁμόσας δ', καθὼς [g] ἠξίωσε, Δαυίδης, Σαοὺλον μὲν εἰς τῷ ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δ' μ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὰ [h] Μαθηρῶν ἀνέβη γενεά.

ε'. Ἀποθνήσκει δ' [i] κατ' τοῦτον τ καιρὸν καὶ Σαμουήλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐ τ τυχόντος [k] ἀπολαύων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. [l] ἐνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτ καὶ τ ᾧ πλήθους περὶ αὐτὸν εὐνοιαν τὸ πένθος, ὃ ἐπὶ πολὺ χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν· καὶ ἡ περὶ τὰ ταφὰ αὐτ, καὶ τὰ τ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτουσι [m] δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι [n] Ραμαθᾷ, καὶ ἐπὶ πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, [o] ἐ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίᾳ πλάτῃ, [p] ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος [q] παθών. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρησὸς τῇ φύσιν, καὶ λίαν τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ Θεῷ. ἦρξε δ' καὶ προέστη ᾧ λαοῦ, μ τ Ηλεὶ ᾧ ἀρχιερέως πλάττων, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μ δ' τοῦ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ Σαμουήλου [r] τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.

ς'. Ἦν δέ τις τ Ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως [s] Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμμαλος. τρισχιλίων μὲν γὰρ [t] αὐτ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα Δαυίδης αἰσυνῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ [v] παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τ ἐρημίας, καὶ ᾧ δυνάσθαι λανθάνειν, καταβλάπτειν· τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω πέφυκε τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὸ τ ἀλλοτρίων ἄπεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσαντες τῷ Θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτὸς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι ἀγαθῷ, καὶ ποτὲ τυγχάνειν ἀξίῳ τ προνοίας. ἦν δ' [x] Νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, [y] ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· [z] γυναικὸς δ' ἀγαθῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος προσηνοῦς λελογχώς. πρὸς οὖν τ Νάβαλον τοῦτον, καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυίδης ἄνδρας δέκα τ σὺν αὐτῷ, λέγει τούτων αὐτὸν ἀσπάζεσθαι, καὶ [a] συνεύχεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ἐφικνεῖτο δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ [b] παρεκάλει, μαθόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρημίᾳ

dibili se servatum esse demiratus, ejusque modestia & ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum fecisset Davides, rex justius esse se ingemiscere respondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum causa "exstitisti, ipse vero tibi calamitatum *auctor*: ho-"die etiam ostendisti priscorum in te vigere justi-"tiam, qui inimicos in solitudine captos servan-"dos esse edixerunt. Itaque nunc persuasum ha-"beo, regnum tibi à Deo adservari, tibique ces-"surum esse Hebræorum omnium imperium. qua-"re jurejurando mihi fidem facias, te genus meum "non esse deleturum, neque injuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: sed domum meam "custoditurum esse & servaturum". Cum autem in hæc, prout *rex* postulaverat, jurasset Davides, Saulum quidem in regnum suum dimisit: ipse vero cum suis ad angustias Mastherôn ascendit.

Moritur Samuelus. 1 *Reg.* c. 25.

5. Sub hoc tempus & Samuelus propheta vita decessit: vir non vulgarem inter Hebræos honorem assequutus. Illud enim & virtutis ipsius & populi erga ipsum benevolentiæ indicium erat, quod eum diu luxerint & lamentarint, atque sepulturam ejus solennesque exsequias certatim & magno studio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria sua, multisque diebus eum defleverunt, non quasi in publico mœrore ex morte alieni; sed quasi privatim quisque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatusque erat ad justitiam & bonitatem; propterea que Deo eximie charus. Quin & imperavit populoque præfuit, solus quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

Davides commeatum petit à Nabalo; sed frustra. 1 *Reg.* c. 25.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, locuples & multo pecore abundans. nam in pascuis alebat ovium quidem tria millia, mille vero capras. Davides *autem* jussit suis curare ut hæc integra salvaque forent; neque illa *quovis modo* lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia, aut ex spe latendi in deserto: hisce vero omnibus antiquius habere, nemini injuriam facere; atque nefas ducere Deoque adversum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, existimans se gratiam initurum esse à viro bono, dignoque cui hæc cura adhiberetur. At e *contra* Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat & *agresti* ingenio & malis moribus, qui ex cynica exercitatione vitam instituerat; uxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ovium tonsuram faciebat, cum Davides decem viros è suis misisset, per illos eum salutat, simulque precatur ut in multos annos idem facere illi daretur: deinde vero obsecrabat, ut sibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior à pastoribus factus, quod longo jam tempore in solitudine versati, nulla eos injuria affecerimus, sed illorum gregumque custodes

c Καὶ σήμερον.] Καὶ adjeci ex *MSS.* quorum duo habent τῷ ἐκείνων ἀρχαίᾳ ἴχ. alius vero τῷ ἐκείνων ἴχ.
d Λαβόντας,] Λαβόντες *Big. Samb.* & *Vat.*
e Παρήγγελον.] Ita ex iisdem *MSS.* παρήγγελον *Basil.* & *G.*
f Ἐξαφανίσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* nisi quod ἐξαλείψαι habeat pro ἐξαπολέσαι. in *Editis* ἀφανίσαι, μηδὲ μοὶ μν. τοὺς ἐκγ. ἀπολέσαι.
g Ἠξίωσε,] Eo modo in *MSS.* ἠξίωτε in *Editis.*
h Μαθηρῶν ἀνέβη.] Μαθηρῶν ἤτοι Μασηρὼν in *Cod. Vat.* Suspicor *Flavium* scripsisse Μαθηρὼθ aut Μασηρὼθ. à quo non longe recedit Μασηρὶθ Codicis *Alexandrini* τ ὁ. HUDS. LXX. εἰς τὸν Μισηρὼν στυλόν. Hebr. על המצפה. COCC. Μαθηρῶν ἀνέβη στυλὸν habet Ed. Basil. Omissa autem hæc sunt ab Interprete, non à Rufino: *abscessit in angustias Maspha.* SPANH.
i Κατὰ τοῦτον τ καιρὸν.] Ita in sex *MSS.* in *Editis* κατ' αὐτὸν καιρόν.
k Ἀπολαύων δόξαν.] Aut ἀπολαύσας cum *MSS.* & *Vet. Interpr.*
l Ἐνεφάνισε γὰρ.] Ἀνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτῷ *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἐνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρ. *Basil.* & *G.*
m Δ' αὐτὸν] Ita cum *Epiphanio.* γὰρ *Samb.* & *Aliis.*
n Ραμαθᾷ,] Ἀρμαθὲμ ἤτοι Ἀρίμαθα *Vat.* HUDS. Conf. sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.
o Οὐ κοινὸν] Οὐχ οἷον τοῦτο π. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
p Ὡς εἰς οἰκεῖον δ'] Ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἴδιον ποθὸν *Big.* & *Samb.* ὡς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἴδιον παθὸν *Vat.*
q Παθών.] Ita cum *Epiphanio.* in *Editis*, *Aliisque* παθῶν.
r Τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.] Τοῦτο πέρας *Big. Samb.* & *Vat.*
s Ἐμμᾶ.] Ita *Samb.* Ἐμμὰ *Basil. G. Big.* Αἰμὰν *Vat.* Ἀμὰν juxta *Epiphanium.* Μαὰν *Zonaras* cum Editione Complutina LXXII. Μαὼν in *Aliis*, & *Hieronymo.* Forsan scripserit *Josephus* Ἀμᾶν aut Ἐμμαΐν.
t Αὐτῷ.] Forte αὐτῷ. COCC.
v Παρήγγελλε] Παρήγγειλε *Hen.* παρήγγιλε *Busb.*
x Νάβαλος,] Ναβαλὸς Ed. Basil. SPANH.
y Ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τ βίον.] Habens vitam detestabilem *Rufinus.* SPANH.
z Γυναικὸς δ' ἀγαθῆς] Illud ᾧ inserui è *Cod. Vat.*
a Συνεύχεσθαι] Ἐπεύχε?θαι *Hen.* & *Busb.*
b Παρεκάλει,] Παρεκαλεῖ *Vat.*

ſtodes fuerimus. non erit autem ut ipſum pœniteat, ſi quid Davidi contulerit. At cum ii qui miſſi erant hæc peregiſſent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum & aſpere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis eſſet Davides, ut audivit eſſe Jeſſæi filium; nunc igitur, inquiebat, magnifice de ſe ſentiunt fugitivi, ſeque inſolentius efferunt, relictis dominis. Davides autem, cum hæc illi retuliſſent, gravius commovetur: & quadringentis quidem armatis ipſum ſequi juſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (jam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam juraverat quod domum ejus ſuaque omnia *ea* nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum ægre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe adverſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed & quod conviciis & maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipſis affectus.

Nabali mors. 1 Reg. c. 25.

7. Cum vero ſervus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, heræ quidem ſuæ, Nabali vero uxori, enarraret, "quod Davides, miſſis *ali-*"*quot de ſuis* ad maritum ejus, ne quod æquum "quidem eſſet impetrârit, ſed è contra gravibus "conviciis appetitus fuerit, cum *tamen* ipſis in gre-"gum cura & cuſtodia ſe quammaxime benignum "præſtiterit, hoc autem domino in damnum ceſ-"ſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigæa (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari juſſiſſet, & variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Davidi obviam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Davides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, & in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebræorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excuſabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mi-"hi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age, "qui *per me* tibi obſtitit quo minus humano ſan-"guine manus polluas. nam ille ipſe, ſi incunta-"minatus *à cæde* permanſeris, ab iis qui *in te* ma-"ligni ſunt pœnas exiget. Mala enim quæ Naba-"lum manent, illa in inimicorum tuorum capita "recident. At mihi benignus ſis *obſecro*, & iſta à "me accipere digneris; atque iram & indignatio-"nem qua in maritum ejuſque domum commove-"ris, mei in honorem remittas. Te enim decet "manſuetudini conſueſcere & humanitati; præ-"ſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus ſane propitius te, ô mu-"lier, ad nos hodie adduxit: alioqui craſtina tibi "non illuxiſſet dies, cum juraverim hac ipſa no-"cte everſum ire Nabali domum, veſtrumque ne-"minem ſuperſtitem relicturum ex familia homi-"nis maligni & in me meoſque ſumme ingrati. "jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi "obviam facta es, ut iram meam delinires. Sed "Nabalus quidem, per te licet ſupplicio nunc "eximatur, pœnam tamen non effugiet: ſui enim "ſibi, ex alia occaſione, exitio erunt mores.

μῳ Δ᾽ατρίβοντες ἤδη χρόνον· [c] μετανοήσ᾽ δ᾽ ὅδεν Δαυίδης ᾠδ᾽αχόμενος. ταῦτα ᾗ τ πεμφθέντων Δακηναίων πρὸς τ Νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησεν. ἐρωτήσας γὰρ αὐτὸς, τίς ἐστι Δαυίδης, ὡς τ᾽ υἱὸν ἥκουσεν Ιεσσαίου, νυνὶ ἄρα, εἶπε, [d] μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς οἱ δραπέται καὶ σεμνύονται, [e] τοὺς δεσπότας [f] καταλιπόντες. ὀργίζεται δ᾽ αὐτῶν φεισαμένων ὁ Δαυίδης· καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, Δακοσίους ᾗ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπὼν, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὤμοσε τὸν Νάβαλον ἐξάδιζειν, ὁμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν [g] ὅλην ἀφανίσειν. ὁ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάρις εἰς αὐτὸν, μηδὲν ὀφείλοντος πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν [h] χρησαμένου· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ προσεβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν [i] ὑπ᾽ αὐτῶν λελυπημένος.

ζ, Δόλῳ δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ Νάβαλος, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτοῦ, γυναῖκα δ᾽ ἐκείνου, κατῆρεν, "ὅτι πέμψας ὁ Δαυίδης αὐ-"τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ "καὶ προσυβριθείη βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ σπεύδει "αὐτὸς προνοίᾳ καὶ φυλακῇ τ ποιμνίων χρησάμενος, "γενόμενα ᾗ τότε [k] ὅτι τῷ κακῷ τῷ ἑαυτοῦ". καὶ ταῦτ᾽ ἐκείνου φήσαντος, [l] Αβιγαία, προσηγόρευεν γὰρ οὕτως, [m] ὑποσυξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπεῖσα πόσῳ, ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν, ἐπορεύετο πρὸς Δαυίδην. [n] καταβαίνοντι ᾗ τὰ στενὰ τῶν ὀρῶν ἀπήντησε Δαυίδης, [o] μετὰ τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ᾽ αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ [p] πρόσωπον προσεκύνησε, καὶ τ μὲν Νάβαλος λόγων ἐδεῖτο μὴ μνησικακεῖν· ἠγνόει γὰρ αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. [q] Νάβαλος ᾗ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ. αὐτὴ δ᾽ ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ᾽ αὐτοῦ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, καὶ τῷ Θεῷ "χάριν ἔχε, κωλύοντί σε μιαιφονῆσαι ἀνθρωπίνῳ αἵ-"ματι. μένοντος γάρ σε καθαρὸν σκεῖνος αὐτὸς σκι-"δικήσ᾽ ᾠδικὸς τ πονηρῶν. ἃ γὰρ σκδέχεται κακὰ Νά-"βαλον, ταῦτα καὶ τοὺς τῶν ἐχθρῶν σε κεφαλοὺς "[r] συμπεσεῖ. ἡνοῦ ᾗ Δμενής μοι, κείνας [s] ἀξίαν "τὰ περ᾽ ἐμὲ ταῦτα δέξασθαι, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν "ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἄνδρα μου [t] καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς "τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φι-"λανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ-"ειν". ὁ ᾗ, τὰ δῶρα δεξάμενος, "ἀλλὰ σὲ, φη-"σὶν, ὦ γυναῖ, Θεὸς Δμενὴς ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμε-"ρον· εἰ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ "τ οἶκον τ Νάβαλος Δᾳ τῆσδε τ νυκτὸς ὁμόσαντος "ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπὸ ἀνδρὸς "πονηροῦ καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους [v] γε-"νομένου. νυνὶ ᾗ φθάσασα προσέλαβες [x] καταμειλίξαθαί "μου τὸν θυμὸν, κηδομένου σου ᾧ Θεοῦ. ἀλλὰ Νάβαλος "μὲν, κἂν ἀφεθῇ νυνὶ Δᾳ σὲ τῆς πικρίας, ὑ φεύ-"ξεται τὴν δίκην· ἀλλ᾽ ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-"βὼν αἰτίαν ἄλλην. η. Ταῦτ᾽

c Μετανοήσ᾽] Μετανόησεν *Big. Samb.* & *Vat.* Attice. mox παρεσκεύμενον *Vat.*

d Μεγαλοφρονοῦσιν] Μεγαφρονοῦσιν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς eodem ſenſu *Big.* & *Samb.* μεγαφρονοῦσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς *Vat.*

e Τοὺς δεσπότας] Οἱ τοὺς δεσπ. *Vat.*

f Καταλιπόντες.] Ita *MSS.* καταλείποντες & mox καταλείπων in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὅλην ἀ. ἀνίσειν.] Vox ὅλην deeſt *Vat.* mox ἀφανίσαι legunt *Hen.* & *Busb.*

h Χρησαμένου·] *Coll. Voſſ.* & *Big.* χρησαμένῳ.

i Ὑπ᾽ αὐτῶν λελ. πημένος.] Παρ᾽ αὐτῶν *Vat.*

k Ἐπὶ τῷ κακῷ] Ἐπὶ τῷ κακῷ διαστάσῃ *Vat.*

l Αβιγαία,] Ita quidem Codices *Joſephi* Gr. nec aliter LXXII. Αβιγαίλα juxta *Epiphanium* ab origine *Abigail.*

m Επισαξαται τους ὄνους,] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Αθρόως ἐπισάξασα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* ἐπιδήξασα τοὺς ὄνους *Hen.* & *Busb.* ἐπάξασα τοὺς ὄνους legiſſe videtur *Epiphanius.*

n Καταβαίνοντι] Ita cum ſex *MSS.* καταβαίνουσι perperam in *Editis.*

o Μετὰ τετρακοσίων] Μετὰ τῶν τετρακοσίων *Vat.*

p Προσεκύνησε,] Προσεκυνήσατε *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

q Νάβαλος ᾗ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ,] נבל ἄφρων flagitioſus. SPANH.

r Συμπεσεῖ.] Ita cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συμπέσοι *Big.* & *Vat.* (ἐμπεσεῖ *Coll. Voſſ.*) ἐμπέσοι *Samb.*

s Ἀξίαν ᾗ] Sic *Samb. Vat. Gall.* & *Epiphan.* (Legi ἀξίαν ᾗ vel ἀξίου τὸ vult *Coccejus*) ἄξιον *Baſ. G.* & *Big.*

t Καὶ τ οἶκον] Καὶ τ οἶκον ᾗ Ναβάλου *Vat.*

v Γενομένου.] Γεγυμνώσου *Vat.*

x Καταμειλίξαθαί μου τ θυμόν,] Μειλίξαι *Vat.*

y Πα-

η'. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολυθὶς τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν διωχθέντων καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διεσάφει. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, [y] παρεθῆναι [z] καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα [a] ὑπὸ τῶν λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα δὲ πλείους διαζήσας ἡμέρας τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτοῦ τὸν τελευτὴν ὁ Δαυίδης, [b] ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ἀποθανεῖν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δεδωκέναι δίκην [c] αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδένος τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερορωμένους, διδόντας δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς [d] ἀξίαν ἀπαφέροντας τὴν ποινήν. πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικίσασθαι καὶ γαμηθησομένην [e] καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δὲ [f] ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τοῦ ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν· ὅμως δὲ μὴ πίστις τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, τάστιν [g] λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ [h] ἀφ' ἑτέρου σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· [i] τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ ἀφ' οὗ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαυίδης γυναῖκα πρότερον, ἣν ἐξ [k] Αβεσάρ πόλεως ἔγημε· [l] Μιχάλαν δὲ τὴν Σαοὺλ τοῦ Βασιλέως θυγατέρα, τὴν γαμουμένην τῷ Δαυίδῃ γυναῖκα, ὁ πατὴρ [m] τῷ Φελτίᾳ ὑῷ Λίσα συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι [n] Γεθλᾶς.

θ'. Μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες [o] τῶν Σιφλωῶν ἀπήγγελλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δυνατὸν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν [p] ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, [q] ἐπεστρατοπέδευσεν [r] ἐπί τινι τόπῳ [s] Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλῶν αὐτῷ, πῶς τὴν χώρας Σαοὺλος ἤδη [t] πεπορευμένος λύθη. τοὺς δὲ ἐν [u] Σεκελᾷ φρουροῦντας, ἀφανυκτερεύειν [v] ἀφαλαθῶν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαοὺλ στρατόπεδον παραγένεται, ἐπαγόμενον τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουίας Αβισαῖον, καὶ [x] Αχιμέλεχον τὸν [y] Χετταῖον. ἦν δὲ Σαοὺλ κοιμωμένος, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ [z] Αβενήρου κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτι αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοὺλον, ὑπέγνως αὐτοῦ τῷ κοίτῳ [a] ἐκ τοῦ δόρατος, τοῦτο γὰρ αὐτῷ παρεπεπήγει, ὅτε τὸν Αβισαῖον, βουλόμενον φονεῦσαι καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμηκότα, ἔκαυσεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [b] κεχειροτονημένον βασιλέα φύσει εἶναι δί-

8. Haec loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem & jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt *ei* expositit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit ut vires ei solverentur, & totum corpus prope jam mortuum esset, propter *ejus* sermones & dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides autem, ut illum defunctum esse acceperat, à Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique pœnas persolvisse dextram habenti cædis puram. Quin & tum didicit scelestos à Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero pœnas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis, ipsam, ut una secum esset sibique connubio jungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quæ vel ad pedes ejus accederet; cum omni tamen observantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta & propter modestiam ejus bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formæ gratiam. Davides autem uxorem antea habuit, quam ex urbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

Davidem ira accensum in Nabalum placat Abigea. 1 Reg. c. 25.

Mittit Davides qui sibi Abigeam in matrimonium adducant. 1 Reg. c. 25.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Sauloque nunciaverunt, Davidem rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum *vestigandum* contendebat, & nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Davides autem, ut audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, jussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus jam accessisset. Cum vero illi *Saulum* apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctavit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisæo, sororis suo Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo. Dum autem Saulus dormiret, & circa eum milites in ambitu jacerent una cum Abenero exercitûs duce, Davides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex hasta (illa enim *humi* juxta cum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisæum permisit, qui & voluntate & impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum grave esse dixisset regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum, ei enim

Saulus à Ziphenis Davidem persequitur. 1 Reg. c. 26.

Davides in castra ad Saulum ingreditur, dormientibus cunctis. 1 Reg. c. 26.

---

y Παρεθῆναι καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Παρεθῆναι *Hen.* & *Busb.* utrumque fert ratio Grammatica. HUDS. Et ad solutionem membrorum, & penè ad mortem usque deduceretur. *Rufinus.* Infrà lib. VIII. c. 8. §. 5. οὕτως παρεύθη &c. & Cap. 9. seq. §. 1. παρεθῆσαν αὐτῷ τὴν δεξιάν· Item lib. XV. c. 7. §. 9. περιαιρεθείη (Gen. παρεθείη) τῶν πλειόνων Ἡρώδης· SPANH.

z Καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Καὶ πᾶν αὐτῷ *Vat.*

a Καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης] Καὶ τῇ ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ *Vat.*

b Ἐκδικηθῆναι] Ἐκδικηθῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θ. *Big.* & *Samb.*

c Αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι] Αὐτῷ ἀφ' αἵματος καθαρὸν legisse videtur *Epiphan.*

d Ἀξίαν ἐπιφέροντας] Οἰκείαν *Big.*

e Καλεῖ πρὸς αὐτόν] Καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

f Ἀναξίαν μὲν εἶναι] Ita *Big.* & *Samb.* ἀναξίαν in *Editis*, *Aliisque.* ἐκ ἀξίαν *Zonar.*

g Λαμβάνουσα τὴν τιμὴν] Λαβοῦσα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Διὰ τὸ τρόπον] Διὰ τὸ τοῦτο σώφρονα εἶναι καὶ δίκαιον *Vat.*

i Τυχοῦσα δ' αὐτῆς,] Τυχοῦσα ταύτης *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀβεσάρ πόλεως] Ἀβισαὶ *Big. Samb* & *Vat.* sane pro Ἰεζραήλ Codicis Divini, miro dissensu. in *Epiphanii* libris *Ebisar* & *Bisar.*

l Μιχάλαν δὲ] Μιχὰν δὲ τὴν καὶ Μελχόλλω *Vat.* videsis *Annott.* ad p. 337. in fine.

m Τῷ Φελτίᾳ ὑῷ Λίσα] Ita cum *Epiphanio*, (nisi quod Σεμῆ pro Λισὶ exstet in nonnullis Codicibus) aut Λαΐσα aut Λησὶ. *Falti Ben Lais* in fundo Sacro. τῷ Φελτὶ ὑῷ Λισῷ *Bas.* & *G.* τῷ Φελτὶν (aut Βελτὶν) ὑῷ Ελισσὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

n Γεθλᾶς.] Mallem sane cum *Sichotano* scribere Γεμμᾶς ab Hebraïco *Gallim*, quod retinent *Epiphanii* codices. nec displicet Γεθλᾶς à simili voce Chaldaïca, ejusdem plane significationis, sive *collis* sive *involucrum* denotetur iis nominibus.

o Τῶν Σιφλωῶν] Ζιφλωῶν, ἤτοι Ζιφαίων ἀπήγγ. τ. Σ. ὡς εἴη ὁ Δαυὶδης ἐν τῇ χώρᾳ *Vat.*

p Ἐβάδιζεν] Ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν *Vat.*

q Ἐπεστρατοπέδευσεν] Aut ἐπεραστοπέδευσεν cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

r Ἐπί τινι τόπῳ] Ἐπὶ τὴν Σεκελὰ λεγομένην, & mox Σεκελὰ *Vat.* Συκελὰ *Bas.* & *G.* Σακελὰ *Hen.* & *Busb.* Σικελὰ *Big.* Σεκελα *Samb.* Σικελὰ *Epiphan.* addita forsan litera Σ, pro Εκελὰ aut Εκιλά. Is enim locus in volumine Hebraïco est *Hachila*, in Græco τὸ ὄ. Αχιλὰ, Εχελὰ & Εκελὰ, & *Zonaræ* Εχελίτ. collis septies mille passibus ab Eleutheropoli remotus, & *Habacuci* vatis monumento clarus.

s Σεκελὰ λεγομένῳ.] Gen. Συκέμα. sed §. 10. seq. Σικελὰν (Gen. Σικέμων) & seq. cap. 14. §. 5. εἰς Σικελὰν (Gen. Σικελα.) SPANH.

t Πεπορευμένος λύθῃ.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis*, *Aliisque* πεπελυθὼς.

u Σεκελᾷ φρουροῦντας,] Hic loci Σεκέμα *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σεκελὰ *Vat.* Συκελὰ *Bas.* & *G.*

v Ἀφαλαθῶν τοὺς ἰδίους,] Καὶ λαβὼν τοὺς Ἰεδαΐους εἰς τὸ τοῦ Σ. *Vat.*

x Αχιμέλεχον] Αβιμέλεχον *Vat. Hen.* & *Busb.* ex LXXII.

y Χεττᾶον.] Χεττιαῖον *Vat.*

z Αβενήρου κειμένων,] Αβενὴρ in quinque *MSS.* Αβενὴρ *Zon.* ἐκ τοῦ ὁ. Abner *Hieronymus* & *Masoretæ.*

a Ἐκ τοῦ δόρατος,] Καὶ τὸ δόρυ juxta *Epiphanium.*

b Κεχειροτονημένον] In Sacro Codice hoc loco *unctus Dei* appel-

enim ultionem tempore ſuo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum ejus reprimebat. Attamen ut appareret, quod cum potuiſſet eum occidere *manus* abſtinuerit, capta ejus haſta & aquæ lenticula, quæ *forte* Saulo quieſcenti erat admota, cum in caſtris nemo animadverterit, omnibus dormientibus, diſceſſit, ſecure omnia exſequutus, quibus, prout tempus ei concederet, auderetve, regios mulctavit. Torrentem vero tranſgreſſus, & conſcenſo montis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, & ad Abenerum exercitûs ducem, è ſomno eos excitavit, atque ad hunc clamabat & populum. Cum autem *hoc* audierit exercitûs dux, & rogaverit quiſnam eſſet qui ſe nominatim appellaſſet, Davides ajebat, "Ego, "Jeſſæi quidem filius, à vobis vero profugus. Sed "quî fit, ut tu vir magnus, & apud regem cæte- "ris honore prælatus, negligenter adeo cuſtodie- "ris domini corpus? num tibi magis volupe eſt "ſomnum capere, quam ejus ſalutis curam gere- "re? Hæc enim mortis ſupplicio digna ſunt: quip- "pe qui quoſdam è noſtris in caſtra ad regem & "alios omnes ingreſſos non perſenſiſtis. Quære i- "taque ubi ſit haſta regis & aquæ lenticula, & "diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos la- "tuit". Saulus autem, agnita Davidis voce, intellectoque quod, cum deprehendiſſet eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed pepercerit, cum juſte eum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortaturque ut ſumpta fiducia, & nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam reverteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſeipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem eum, qui illum cuſtodire poſſet & multa benevolentiæ indicia dederit, perſequeretur; & ad vitam tamdiu in exſilio ſummaque de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque *omni* amicorum & cognatorum conſortio: ipſe vero adhuc ab eo ſæpius conſervaretur, animamque ſuam manifeſtum in diſcrimen adductam *ab eo* ſalvam reciperet. Davides autem juſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam peteret & aquæ lenticulam: iſto adjecto, fore ut Deus ipſos ex ingenio utrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus judicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſſem, manus abſtinuerim.

Davidi gratias agit Saulus, quod vitæ ipſius pepercerit. 1 Reg. c. 26.

Davides ad Anchum Gittæ regem ſe confert. 1 Reg. c. 27.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Davidis manibus evaſiſſet, in regiam & patriam ſuam reverſus eſt: at Davides, veritus ne quando à Saulo caperetur ſi illic maneret, ſibi conſultius eſſe putabat, ut in Palæſtinam aſcenderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum ſexcentis, quos *forte* circa ſe habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem. illa autem erat una è quinque *Palæſtinis* civitatibus. Cumque illum viroſque *ſuos comites benigne* excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet,

νὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ᾖ πονηρὸς, ἔξειν γὰρ αὐτῷ θᾶϑος τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπίσχε τὴν ὁρμήν. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηϑεὶς [c] ἀποσχέσϑαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὸ [d] φακὸν τοῦ ὕδατος, [e] ὡς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τὸ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων γὰρ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ [f] δόντος αὐτῷ καὶ τὸ τόλμης, διέϑηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. Ἀλαλάξας δὲ τὸ χεῖμαρρον, καὶ ἐπὶ τὸν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅϑεν ἔμελλεν [g] ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ [h] Ἀβεννήρῳ, ἀφανίζησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν [i] ἐστιν ἐρομένου, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, "φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, "καὶ τὴν πρώτην ἔχων θᾶϑος τῷ βασιλεῖ τιμὴν, οὕτως "ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; καὶ ὕπνος "ἡδίων ἐστί σοι τῆς τούτου σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας; θανάτου "γὰρ πᾶσι ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵ γε μικρὸν ἔμπροσθε εἰσ- "ελθόντας τινὰς [k] ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅτι τὸν βα- "σιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, σὺν ἐνόπλοις. ζήτησον δὲ "τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μα- "ϑὼν πηλίκον ὑμᾶς ἔλαϑε κακὸν [l] ἐντὸς γιγνόμενον". Σαοὺλος δὲ γνωρίσας τὴν [m] τοῦ Δαυίδου φωνὴν, καὶ μα- ϑὼν ὅτι [n] λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὸ τῶν φυλακόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πεί- σεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον, [o] ἀναχωρεῖν [p] ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειεν, ὡς ὑπὸ ἐκείνου σέβεται, ὃς τὸν μὲν Φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεσχημένον ἐλαυνοι, καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τῶν [q] περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίας ἠνάγκασε ζῆσαι, φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' [r] ὁ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἤδη τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ Δαυίδης πέμψαντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος· ἐπιπτὼν, ὡς ὁ Θεὸς ἑκατέρῳ τὴν ἰδίας φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔχοι δικαστὴς, ὃς, ὅτι καὶ καθ' τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηϑεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σαοὺλος μὲν, δεύτερον Δαφυγὼν τὰς Δαυίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ [s] τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο· φοβηθεὶς δὲ Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλου, [t] συμφέρειν ἔκρινεν, [v] εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, παραγίνεται [x] πρὸς Ἀγχοῦν τὸν Γίττης βασιλέα. [y] μία δὲ ἦν αὕτη [z] τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων

pellatur. Recte hoc ita reddit: nam *unctus* non eſt niſi *conſtitutus*. Errant qui de oleo cogitant, ubi de unctione agitur. REL.

c Ἀποχέσϑαι] Ita *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἀπίχεσϑαι *Baſ. G.* & *Big.*

d Φακὸν δ' ὕδατος,] צפחת מים Φακὸς ὕδατος. REL. Urceolum aquæ *Ruſin.* Φακὸν τὸ κλίνης· Athenæ. l. x. p. 413. B. Juſtin. Paræneſ. p. 35. D. φακὸν ἐκ χαλκοῦ· SPANH.

e Ὡς κοιμωμένῳ] Ὡς ἐν παρ' αὐτῷ κείμενος κοιμωμένῳ τῷ Σαούλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὡς ἐν παρ' αὐτῷ κείμενος τῷ Σαούλῳ *Vat.* τὸ παρ' αὐτῷ κείμενον *Hen.* & *Busb.*

f Δόντος αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* διδόντος.

g Ἐξακουσθήσεσθαι,] Ἐξάκουστος εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* & mox ἐκβοήσας *Hen.* βοήσας *Vat.*

h Ἀβεννήρῳ,] Ἀβεννήρῳ in quinque *MSS.* & ſtatim αὐτὸν *Vat.*

i Ἐστὶν ἐρομένου,] Vocem ἐστὶν non agnoſcit *Vat.*

k Ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον,] Ὑμῶν juxta *Vet. Interpr.*

l Ἐντὸς γιγνόμενον.] Ἐντὸς γεγενημένον *Vat.* ἐντὸς γενομένης legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Τοῦ Δαυίδου φωνὴν,] τοῦ omittunt quinque *MSS.*

n Λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον] Nil ergo cauſæ, eſt cur Act. 11. 23. ἔκδοτον λαβόντες ſuſpectum videatur quibuſdam. REL.

o Ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Ἀναχωρήσειν *Vat.*

p Ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Græci permutant hos loquendi modos, ἐπὶ τὰ ἴδια, ἐπὶ τὰ αὐτοῦ, ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, qui idem notant. *Sic* quoque τὰ οἰκεῖα & Περίφαντος, & τὰ & Περίφαντος id eſt domus Periphantis. REL.

q Περὶ τὴν ψυχὴν] Περὶ ψυχὴν *Vat.*

r Οὐ παύει] Οὐ παύει ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φανερῶς *Vat.*

s Τὴν οἰκείαν] Τὴν οἰκίαν præferunt *Big.* & *Samb.* confer 1 *Reg.* 26. 25.

t Συμφέρειν ἔκρινεν,] Τοῦτο συμφέρειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εἰς τὴν Παλαιστίνην] Εἰς τὴν Παλαιστίνων ἀναβὰς *Vat.* εἰς τὰς Παλαιστίνης καταβὰς juxta *Epiphanium*. HUDS. Id eſt, regionem Philiſtæorum. REL.

x Πρὸς Ἀγχοῦν] Πρὸς Ἀχὶ, ἤτοι Ἀγχοῦς τοῦ Ἀγχουσου τοῦ *Vat.*

y Μία δὲ ἦν αὕτη] Conf. Cap. ſup. 1. §. 1. SPANH.

z Τῶν πέντε πόλεων.] Τῶν Παλαιστίνων πόλεων *Epiphan.*

a Ἀχι-

ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας [a] Αχιμὰν καὶ Αβιγαίαν οἰκῆσαι [b] ἐν τῇ Γίτθᾳ. Σαοὺλ δὲ ταῦτα ἀκούσαντι λόγος οὐκ ἔτι ἦν πέμψαι ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ὀλίγου μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν παρεσκεύαζε. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἐδόξεν ἐν τῇ πόλει τῶν Γιτθαίων μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη βασιλέως αὐτῶν, ἵν', ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ οἰκεῖν κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς [c] αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δὴ [d] Αγχοῦς αὐτῷ κωμίδιον τινὰ [e] Σίκελλαν καλουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα [f] ἐποιήσατο εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατῴκησεν Δαυίδης [g] ἐν Σικέλλᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἐγένετο [h] μῆνες τέσσαρες σὺν ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις· [i] καὶ ἐπερχόμενοι λάθρᾳ τοῖς πλησιοχώροις τῶν Παλαιστίνων [k] Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. [l] ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν [m] ἐπεμπε. δι' ὃ βασιλέως πυθομένου, [n] τίσιν ὁρμηθέντες τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον [o] τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, πείθει τὸν [p] Αγχοῦν φρονῆσαι ὕστως. ἤλπισε γὰρ ὅτι, ὅτι Δαυίδης [q] ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν [r] παρ' ὃν ζῇ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα.

Gittæ degebat una cum duabus ſuis uxoribus Achima & Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto, non jam curæ erat aut contra eum proficiſci, aut ut milites mitteret. jam enim bis adeo periclitatum fuiſſe, ut parum abfuerit quin in ejus manus incideret, dum eum capere moliretur. Davidi autem non placuit in Gittenſium urbe *diutius* manere: ſed regem eorum oravit, ut, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, ut locum ſibi aliquem in regione *campeſtri* ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in urbe moraretur, ipſi moleſtiæ eſſet oneriquie. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donavit. quem Davides *etiam* regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro privata ſua poſſeſſione habuit, ejuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Davides in Sicella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinæ regionis Palæſtinos, Serritas & Amalecitas, clam *Gittenſibus* incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque jumentorum & camelorum præda auctus revertebat. Nam hominibus abſtinebat, præ metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quærente quoſnam adortus prædam abegerit, cum dixiſſet Judæos ad meridiem poſitos & planitiem incolentes, Ancho *facile* perſuadet ut ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Davidem cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viveret, ſervum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

Davidi locus in Paleſtina ad habitandum datur. 1 Reg. c. 27.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως Σαοὺλος, οὐκ ἀποκεκλημένου τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλεσε τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀνάγειν· αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχὴν· καὶ ὡς ἐκεῖνος, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττηθέντων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

CAP. XIV.

Ut Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, ut ſibi excitaret Samuelis animam: utque ille, Hebræis prælio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ὅτι τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πρεσβευομένων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα [s] συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς [t] Ρεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅτι τοὺς Εβραίους, ὁ τῶν Γιτθαίων βασιλεὺς [v] Αγχοῦς [x] συμμαχήσασθαι τὸν [y] Δαυίδῃ αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὅτι τοὺς Εβραίους [z] ἠξίου. τοῦ δὲ προθύμως ὑποδεξαμένου, καὶ φήσαντος πρόφασιν εὑρῆσθαι καιρὸν, ἐν ᾧ τοῖς ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας [a] ἀποδώσει· καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγῶνος ἅμα πρὸς τοὺς πολεμίους μετὰ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, [b] τῇ τε τιμῆς καὶ πίστεως ὑπερβολῇ τὸ πρόθυμον [c] αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

SUB idem tempus, cum Palæſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreviſſent, & circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, ut ad bellum gerendum convenirent Rengam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Davidem orabat, ut cum copiis ſuis ſcie ei ſocium adjungeret *in expeditione* contra Hebræos. Illo vero prompte operam ſuam pollicente, dicenteque adeſſe tempus pro beneficiis gratiaque hoſpitali vicem rependendi; *rex*, ut honorem & *benevolentiæ* fidem promittendo alacritatem ejus augeret, fore denunciavit ut corporis cuſtodiæ illum admoveret poſt victoriam, & ſi daretur cum hoſtibus ex animi ſententia acie dimicare.

Davides Gittenſium regi auxilium pollicetur. 1 Reg. c. 28.

2. Jam

---

a Αχιμὰν] Αχιμὰ ἤτοι Αχιωάμλω *Vat.* Αχινόλω *Epiphan.* Αχινὰμ forſan pro Αχινὰν, quæ eſt *Achinoam* in Bibliis Hebr. Αχινάαμ *Interpp.* LXXII.

b Ἐν τῇ Γίτθᾳ.] Ita in pleriſque *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐν Γίτθῃ.

c Αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

d Αγχοῦς] Αγχουσ *Vat.*

e Σίκελλαν καλουμένην.] Σεκέλλαν *Baſ.* & *G.* & parvo cum diſcrimine Σικελλὰν in *Big.* & *Samb.* mox tamen Σικελλᾶ *Samb.* Σικελὰν *Epiphan.* forſan pro Σικελγὰν aut Σικλεγὰν ab origine *Siclag* aut Σικελὰγ *Interpretum* LXXII. HUDS. Conf. §. 9. præced. SPANH.

f Ἐποιήσατο εἶναι] Ενόμιζεν *Vat.*

g Ἐν Σικέλλᾳ] Ἐν τῇ Σικέλλᾳ *Vat.*

h Μῆνες τέσσαρες] In Bibliis Hebr. *annus & quatuor menſes.*

i Καὶ ἐπερχόμενοι] Καὶ abeſt *Samb. Big. Vat.* & *Epiphan.*

k Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας,] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σχρίτας *Baſ.* & *G.* omnes illi pro integra voce Γεσερρίτας aut Γεσυρρίτας. namque natio iſta Hebræis *Geſuri*, Græcis autem Interpretibus Γεσιρὶ & Γεσιρεὶ & Γεσυρεί. Plane Γεσιρίτας in *Cod. Vat.* HUDS. Pro iis Geſchuræos & Girzæos habet 1 lib. Samuel. 27. 8. Γαρσίτας ſcripſiſſe puto Joſephum. REL. (Gen. Σαρίτας) vel Σιρί· ſupra urbs Σάρις Cap. XII. §. 4. SPANH.

l Ανθρώπων γὰρ ἀπείχετο,] Sacræ Literæ dicunt *eum nec virum nec mulierem conſervaſſe, ne ſe regi indicarent.*

m Επεμπε.] Επεμψε *Vat.*

n Τίσιν ὁρμηθέντες] Τίσιν ἐπιθέμενοι *Vat.*

o Τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις] Τοῖς Ιουδαίοις *Big.* & *Samb.*

p Αγχοῦν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Αγχίνην.

q Επολέμησε] Εμίσησε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

r Παρ' ὃν ζῇ χρόνον] Ita ex *MSS.* παρ' ὃν ζῇν in *Editis.*

s Συμπαρῶσιν αὐτοῖς] Παρῶσιν *Vat.*

t Ρεγγᾶν,] Σενᾶν aut Σενὰν aut Σόναν. Vide p. 354. in princip. & confer 1 *Reg.* c. 28. v. 4.

v Αγχοῦς] Αγχίσης hîc & paulo ſupra *Big. Gall.* & *Samb.* Αγχουσ συμμαχήσειν τὸν Δαεΐδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὠείλατο *Vat.*

x Συμμαχήσαντα] Lege συμμαχήσοντα. COCC.

y Τὸν Δαυίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν] Deeſt in Gr. ſexcentorum. SPANH.

z Ηξίου.] Forte ἄγειν ἠξίου, aut ſimile quid. COCC.

a Αποδώσειν·] Αποδώσειν αὐτὸν, καὶ φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς π. κ. τ. χωρήσαντας αὐτοῖς ἐπηγγείλατο ποιήσειν αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἀποδώσ· COCC.

b Τῇ τε τιμῆς] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt τε.

c Αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.] Αὐτῷ *Vat.*

XV. *Saulus à Deo desertus ventriloquam consulit. 1 Reg. c. 28.*

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem & ventriloquos, & quicunque hujusmodi artem exercerent è regione *sua* expulerat, præter prophetas. Cum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, & non procul ab urbe Suna in planitie positâ castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboè vocatum, è regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem & numero & viribus suo præstare secum reputavit: Deumque per prophetas orabat ut ei de pugna ejusque eventu *aliquid* prædicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile *erat*, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, & mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processuræ essent. nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quæ sint eventura scisciantibus prædicit. Cumque fuisset à quodam è suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, insciis omnibus in exercitu & mutato regio habitu, assumptis duobus è suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat ut divinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc divinorum genus *suis è finibus* exterminaverat, neque humanum esse factum, ut qui ab ipsa nulla lacessitus esset injuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; juravit *rex* neminem *hoc* resciturum esse, nec alteri *cuipiam* ejus divinationem prodituram, sed fore *eam* extra omne periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excussisset, jussit ut ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravem & majestate Deo similem, perturbatur, & ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam *ei* illum indicavit Samuelus. Cum vero ille annuisset, & rogaret unde orta esset ejus perturbatio, ajebat se videre quendam ex *terra* ascendentem specie divina. Cumque ille dicere jussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quove habitu, & qua ætate: eum jam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum *hunc* esse agnovit, & in terram procidens salutabat *eum* & adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus *suis* emoveri elicique fecerit? de necessitate querebatur *Saulus*, nam hostes sibi graves incumbere, ipsumque magnis in præsentia angustiis premi, à Deo desertum, ac neque per

Samuelus ab inferis excitus. 1 Reg. c. 28.

β'. Ετυχε ὢ Σαὺλ, ὁ τ Εβραίων βασιλεὺς, τὺς [d] μὲν μάντεις κ τοὺς ἐγγαστριμύθους, κ πᾶσαν τ τοιαύτην τέχνην ἐκ τ χώρας ἐκβεβληκὼς, ἔξω τ προφητῶν. ἀκούσας ὢ τοὺς Παλαιστίνους ἤδη παρόντας, Ꞓ ἔγσιςα [e] Σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτὺς μ τ δυνάμεως. κ θεσπιζομένου προς ὄρει τινὶ [f] Γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀντικρὺ τ πολεμίων. παράπλει δ' αὐτὸν, [g] ἐκ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντα ἡ τ ἐχθρῶν δυνάμεις, πολλή τε ὖσα κ τ [h] οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη· κ τ Θεὸν λιτὰς τ προφητῶν ἠρώτα περὶ τ μαχης κ περὶ τούτου ἐσομένης τέλους προειπεῖν. ὐκ ἀποκεκναμένης ὢ Θεᾶ, ἐπ μᾶλλον ὁ Σαὺλ κατέδεισε, κ τῇ ψυχῇ κατέπεσε· τὸ κακὸν, οἷον εἰκὸς, ὁ παρὸντα αὐτῷ κ χεῖρα Θεᾶ προορώμενον. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει [i] γυναῖόν τι τ ἐγγαστριμύθων, κ τὰς τ τεθνηκότων ψυχὰς [k] ἀνακαλύμενον, ὡς ἄτω γνωσόμενον εἰ κ νοῦ χωρεῖν αὐτῷ [l] μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰ τ ἐγγαστριμύθων γένος, ἀνάγον τὰς τ νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυθέντος δ' αὐτῷ παρά τινος τ οἰκετῶν [m] εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει [n] Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, κ [o] ἀπεκδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δυὸ παραλαβὼν οἰκέτας, ὺς ᾔδει πιστοτάτους [p] ὄντας, [q] ἦκεν εἰς τὴν Ενδωρον πρὺς τὴν γυναῖκα, κ παρεκάλει μαντεύεσθαι κ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ἥτερ ἂν αὐτὸς εἴποι. τ ὢ γυναικὸς ἀπομαχομένης κ λεγούσης ὡ καταφρονήσειν ὢ βασιλέως, ὃς [r] τῶτο μόνον τ μάντεων ἐξήλασεν, ὡδὶ αὐτὸν ὢ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα ὢ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ [s] παρ' ἄλλον ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς ὢ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν [t] Σαμυὴλ ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τ Σαμυὴλον ὅστις ἦν, καλεῖ τῶτον ἐξ ᾅδου. Φανέντος δ' αὐτοῦ, θεασάμενον τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν Ꞓ θεοπρεπῆ παράπλητον· κ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆ, ὁ σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σαὺλ, ἐδήλωσε γὰ αὐτὸν ὁ Σαμυήλ. ὑπενύσαντος δ' ἐκείνου, κ τῇ παραχῇ αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γνῴη, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα Θεῷ τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. Ꞓ ὢ τὴν εἰκόνα [v] φράζειν κ τὸ σχῆμα τοῦ θεαθέντος κ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος· γέροντα μὲν ἤδη κ ἔνδοξον [x] ἐσήμαινεν, [y] ἱερατικὴν ὢ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τ Σαμουήλον ὄντα· κ πεσὼν ὑπὲ τὴν γῆν προσέκυνησε. τ ὢ Σαμυὴλ ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσειεν αὐτὴν Ꞓ ἀναχθῆναι ποιήσειε; τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, [z] τὰς πολεμίους γὰ ὑπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν ὢ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν, ἐγκαταλελειμένον ὑπὸ Θεᾶ, κ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα,

d Μὲν μάντεις κ] Illud μ ex *Big.* & *Vat.*

e Σούνης πόλεως] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* Σύνης *Vat.* Σώνης *Bas. G. Alique.*

f Γελβυὲ] Conf. inf. §. 7. SPANH.

g Οὐχ ὡς ἔτυχεν,] Οὐχ non agnoscunt *Big.* & *Samb.* ut & *Vat.* cui etiam deest ἰδὼν.

h Οἰκείας κρείττων] Αἰῶνας κρ. *Vat.*

i Γυναῖόν τι τ ἐγγαστριμύθων,] Εγγαστρίμυθον Hebr. אוב 1 Sam. XXVIII. 7. de spiritu impuro Deut. XX. 27. SPANH.

k Ἐγκαλύμμενον,] Ἐκκαλυμένων *Samb.* & *Vat.*

l Μέλλοι τὰ πράγματα.] Μέλλῃ *Big.* & *Samb.*

m Εἶναί τι γύναιον] Εἶναι γύναιον *Vat.*

n Ενδώρῳ,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* Αἰνδώρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb* iidem mox Αἰνδωρον. Δωρῳ ἤτοι ἐν Αινδωρ *Vat.* Αινδωρ LXXII. excepta editione *Complutina*, quæ cum *S. Hieronymo* habet, Ενδώρ. in fundo *Hebraïco* & *Onomastico Eusebii* Ηνδωρ. HUDS. Hæc verba ex Josepho ita citat Stephanus in lib. de urbibus, ut appareat eum legisse Δώρῳ, & male refert ad urbem Dora. Ευ σ'. εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. *Josephus lib.* VI. (ita Montfauconiana editio hujus fragmenti habet) *esse* mulierculam *in urbe Doro.* Sciolus aliquis credidit ἐν abundare si legeretur ἐν πόλῃ ἐνδώρῳ. REL. Ενδωρῳ Hebr. בעין רור ad verbum *in oculis* seu *in conspectu generationis*, pro nomine loci *in Gein-dor* Vulg. *in Endor.* SPANH.

o Απεκδὺς τὴν βασιλικὴν] Μετεκδὺς in sex *MSS.* μεταμφιασόμενον *Zonaras.*

p Οντας,] Εἶναι *Vat.*

q Ηκεν εἰς τὴν Ενδωρον] Ex his verbis corrige, quod in Stephano de urbibus ex Josephi lib. VI. citatur ἤνεγκεν εἰς τ Δῶρον. REL.

r Τῶτο γὰ] Τῶτο τὸ γὰρ *Vat.* & *Samb.*

s Παρ' ἄλλον ἄγειν] Ita cum *Big.* & *Samb.* in reliquis παρ' ἄλλων. HUDS. Forte παρ' ἄλλης. COCC

t Σαμυήλ] Hac de re vide *Theodoretum* & *Procopium Gazæum*, ut & *Leonem Allatium* in Syntagmate de Engastromythis & *Lavaterum* de Spectris.

v Φράζειν] Φράζειν εἰκότα *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox omittunt κελεύσαντος.

x Εσήμαινεν,] Εσήμηνεν *Vat.*

y Ιερατικὴν ὢ περικείμενον διπλοΐδα.] Id in sacris non legitur. REL. Ιερατικὴν διπλοΐδα. Sic LXX. διπλοΐδα ἀναβεβλημένον. 1 Sam. XXVIII. v. 14. Hebr. מעיל Exod. XXVIII. 4. LXX. ibi ποδήρη. suprà de Samuele vestito Cap. 7. §. 5. τ διπλοΐδ. SPANH.

z Τὰς πολεμίους] Ita è *Cod. Vat.* in *reliquis* γὰ deest.

τε, μήτε Δι᾽ ωροφητῶν, μήτε δι᾽ ὀνειράτων· καὶ Δι᾽ τοῦτο· ὅτι σε τ ἀεὶ ἐμοῦ ωροηυοημένον κατέφυγον. Σαμουηλος ὁ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τ μεταβολῆς ὁρῶν, ωθιστον μὲν εἶπεν ἔτι καὶ ωαρ᾽ ἐμοῦ βουλεσθαι μαθεῖν, ἐῶ Θεοῦ καταλελοιωότος αὐτόν. ἀκουε μοι, ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαυίδου, καὶ καταλῦσαι τ ωόλεμον· σὺ ὁ καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ ζῆν ἀωόλεσαι, ἐῶ Θεοῦ ωροαγορεύσαντος ἐν τῷ ωρὸς [b] τοὺς Αμαληκίτας ωολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, [c] καθὰ ωροεφήτευσέ σοι καὶ ζῶν. ἴδι τοίνυν καὶ τ λαὸν ὑωοχείριον τοῖς ἐχθροῖς ἡγησόμενον· καὶ σωτὸν μὲ τ τέκνων αὔριον ωεσοῦμαι ὅτι τ μάχης [d] μετ᾽ ἐμοῦ ἡγησόμενον.

γ. Ταῦτα ἀκούσας [e] ὁ Σαοὺλος ἄφωνος ὑωὸ τ λύπης ἐγένετο, καὶ κατενεχθεὶς εἰς τὸ δαφος, εἴτε Δι᾽ τὴν ωροαωέσοῦσαν ἐκ τ [f] δεδηλωμένου ὀδυνῶν, εἴτε Δι᾽ τὴν ἔνδειαν· [g] ἐ γὰρ ωροσενηύκτο τροφὴν τῇ ωαρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτί· ῥᾳδίως κατενηύκτο. μόλις ὁ ἑαυτοῦ γενόμενον, σωηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. ωαὸ τὴν αἰτησαμένη ωαρ᾽ αὐτοῦ τὴν χάριν ἀντὶ τῆς [h] ωροβολῆς μαντείας, ἣν οὐκ ἐῖχον [i] αὐτῇ ωοιήσασθαι Δι᾽ τ ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένη τίς ἦν, ὅμως ὑωέσχε καὶ ωαρέσχεν. ἀνθ᾽ ὧν ωαρεκάλει, τράπεζάν τε αὐτῷ [k] ωαρασθῆναι καὶ τροφήν· [l] ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενος εἰς τὸ τ οἰκείων [m] ἀποσωθῇ στρατόπεδον. ἀντεῖχον ὁ ἐ τελέως ἀωηρημένον [n] ὑωὸ τ ἀθυμίας, ἐβιάσατο ἐ σωέπεισεν. ἔχοντι ὁ μόσχον ἕνα σωίδῃ καὶ τῆς κατ᾽ οἶκον ἐωιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑωὸ αὐτῆς, ὡς [o] γυνὴ χερνῆτις καὶ τοῦτῳ μόνῳ ωροσαναπαυομένη [p] τῷ κτήματι· κατασφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα ωασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ ωροέθηκεν. ἐ Σαοὺλος μὲν Δι᾽ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ. Δίκαιον ὁ ἀωοδέξασθαι τῆς Φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καίωερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασα ὑωὸ ἐ βασιλέως, ωαρ᾽ ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κρ᾽ τ οἶκον ἦν ἀμείνω ἐ Δι᾽αρκέστερα, ἐ μηδέωοτε αὐτὸν ωρότερον τεθεαμένη, οὐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ὀωτασίας [q] τῆς ὑωὸ αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀωεστράφη τε ὡς ξένον ἐ μηδέωοτ᾽ ἐν σωνηθείᾳ γεγονημένον, ἀλλὰ σωεωάθησέ τε ἐ ωαρεμυθήσατο, ἐ ωρὸς ἃ διέκειτο λίαν [r] ἀνδῶς ωροσηγέψατο, ἐ τὸ μόνον αὐτῇ ωαρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τοῦτο ωαρέσχεν οἰκτρῶς ἐ Φιλοφρόνως, ἔθ᾽ ὑωὲρ εὐεργεσίας [s] ἀμοιβῆς τινος γεγονημένης, ἅτε [t] χάριν μέλλουσαν ἥρωμένη· πολυτήσιον ἐ αὐτὸν ἠπίστατο· φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ ωρὸς τὰς ἀγαθόν τι ωαρεχομένους Φιλοτιμουμένων, ἢ ωαρ᾽ ὧν ἄν τι δυώνται λαβεῖν ὄφελος τούτους ωροθεραωεύοντων. καλὸν οὖ ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, ἐ [v] ωοιεῖν εὖ ωάντας τοὺς ἐν χρείᾳ ὑωομένους, ἐ μηδὲν ὑωολαμβάνειν ἄμεινον μηδὲ μᾶλλόν τι ωροσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώωων ἡμῶ [x] τούτων, μηδ᾽ [y] ἐφ᾽ ᾧ τ Θεὸν δύμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔξομεν. καὶ τὰ μὲν ωερὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοσούτοις δεδηλῶσθαι. τ ὁ ωόλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέρον λόγον καὶ ωροσήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ᾽ ἕ ωροαχθήσονται

prophetas neque per somnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi semper prospexisti, memet *jam* contuli. Samuelus autem, cum jam ei extremum vitæ diem adesse sentiret, supervacaneum quidem esse ajebat, velle adhuc & à me discere, quum sis à Deo derelictus. Audi tamen, *inquit*, in fatis esse ut Davides regno admoveatur, bellumque feliciter conficiat; utque tu, sicuti & ego cum in vivis essem tibi prædixi, & imperium & vitam simul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaveris, & quæ præceperat non observaveris. Scito igitur fore ut populus hostibus addicatur, tuque ipse cum filiis cras in prælio cadens una mecum sis. *Saulo tristia admodum prædicit Samuelus. 1 Reg. c. 28.* *Confer 1 Reg. c. 15. v. 22. & c. 28. v. 18.*

3. His auditis Saulus præ mœrore obmutuit, & ad terram delatus, sive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, sive propter inediam (nam die præterito nocteque cibum non ceperat) facile *tota mole* concidit. Cum vero ægre ad seipsum redisset, mulier urgebat eum ut cibum sumeret; hanc gratiam ab ipso reposcens pro temeraria & audaci divinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipsius, dum quis esset ignoraretur, in se tamen recepit præstititque. pro quibus *vicissim* rogabat, ut mensa ei cum cibo apponeretur, ut recreatis viribus ad suorum castra incolumis rediret. Cum vero ei resisteret, seque præ animi anxietate ab ea averteret, illa *majori* vi institit adeoque persuasit. cumque unicum haberet vitulum sibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata est, ut mulier manibus victum quæritans & hac sola possessione contenta vivens, illo *propere* mactato paratisque carnibus, *eas* famulis ejus ipsique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc esset in castra revertebat. *Saulo solatium adhibet mulier ventrilo-qua 1 Reg. c. 28.*

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quæ licet à rege artem exercere vetita, unde res suæ domi meliores fierent auctioresque, ipsumque nunquam antea viderit, injuriæ tamen ex scientia ab eo damnata haud meminit, neque illum sprevit & rejecit ut peregrinum, nullaque ex consuetudine sibi notum; sed ipsius vicem doluit, eique solatium adhibuit, & ad ea quæ valde fastidierat adhortata est, & quod solum ipsi utpote pauperi suppetebat, hoc largiter & amicissime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipsum moriturum esse noverat) ut natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus studentium, eosve, à quibus vicissim commodi aliquid possunt accipere, pleniori obsequio demerentium. Pulchrum est itaque *illam* imitari mulierem, omnesque inopia laborantes sublevare; nihilque hisce præstantius existimare, aut generi humano convenientius, neque ex quo Deum adeo propitium & ad bona largienda promptum habebimus. Atque hæc quidem de muliere *ista* dixisse sufficiat. Sermonem vero nunc faciam, civitatibus & populis & gentibus utilem, virisque bonis accommodum, quo ad vir- *Saulicæ-cium.* *Ventrilo-qua laus.*

a Ἐπὶ σὲ τ ἀεὶ] Ἐπὶ σὲ τ ἐμοῦ ωροηυοημένον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Τοὺς Αμαληκίτας] Illud τοὺς ex *MSS.*

c Καθὰ ωροεφήτευσέ] Aut καθὼς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

d Μετ᾽ ἐμοῦ ἡγησόμενον.] Καὶ μετ᾽ ἐμοῦ *Big.* & *Samb.*

e Ο Σαοὺλος] Articulum ὁ ut & mox τὸ omittit *Vat.*

f Δεδηλωμένων ὀδυνῶν,] Προδεδηλωμένων *Vat.*

g Οὐ γὰρ ωροσενήνεκτο τροφὴν] Οὐδὲ γὰρ & statim ἐ ῥᾳδίως ὑωανεσκέθη juxta *Epiphanium*

h Παροβολὴν] Ποτερὸς ἦν &c. καὶ ωροβάλλου Aristophan. Vesp. p. 442. ωροβάλλεσθαι de bell. Jud. lib. I. c. 19. §. 5. SPANH.

i Αὐτῇ ποιήσασθαι] Αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

k Παραθῶσαι] Lege ωροθεῖναι COCC.

l Ως ἂν τὴν ἰσχὺν] Ως ἂν τὸ τὴν ἰσχὺν *Big.*

m Αποσωθῇ στρατόπεδον.] Αποσωθείη *Big. Samb.* & *Vat.*

n Υπὸ τ ἀθυμίας,] Ἀπὸ τ *Vat.*

o Γυνὴ χερνῆτις] Ex Homer. Il μ'. v. 433. γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς· Æschyl. Prom. v. 892. ὄνῳ χειρίζων uti Schol. Infra lib. VIII. c. 13. §. 2. γυναῖκα χερνῆτιν. Φιλοξενία mulieris laudata. vid. Infr. lib. XVIII. c. 7. §. 6. SPANH.

p Τῷ κτήματι·] Τῷ κτηνῶ *Vat.*

q Τῆς ὑωὸ αὐτοῦ καταγνωσθείσης] Illud τ ex *Big.* & *Samb.* & mox σε pro ὃ post ἀωεστράφη ex *iisdem* & *Vat.*

r Ανδῶς ωροσηγέψατο,] Φαγεῖν ωροσηγέψατο legisse videtur *Epiphanius.* ἀνδῶς ωροσελέψατο *Vat.*

s Αμοιβῆς τινος γεγονημένης,] Αμειβομένη *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

t Χάριν μέλλουσαν] Χάριν τὴν μέλλουσαν *Vat.*

v Ποιεῖν δὲ ωάντας] Ποιεῖν ὁμοίως ωάντας *Vat.*

x Τούτων,] Τούτοις *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

y Ἐφ᾽ ᾧ τ Θεὸν] Ἐφ᾽ ὅτῳ τ Θεὸν *Vat.* ἐφ᾽ ᾧ τ αὐτὸν Θεὸν δύμενῆ καὶ χορηγὸν τ ἀγαθῶν ἕξομεν *Big.* & *Samb.* non male.

virtutem sectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, & viam ad memoriam sempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus & civitatum principibus rerum præclararum desiderium studiumque injiciet; atque ad pericula & mortem pro patria subeundam incitamento erit, simul ac documento ut mala quæque graviora despiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex, ut hunc sermonem instituam. Ille enim, licet noverat quæ eventura essent, mortemque sibi imminere ex prophetæ prædictione, haud tamen secum statuit eam effugere; aut vitæ amore suum exercitum hostibus prodere, atque adeo regiam majestatem dehonestare: sed, seipsum cum tota sua domo liberisque objiciens periculis, præclarum esse duxit una cum illis pro populo sibi subjecto pugnando occumbere; maluitque ut filii, qui strenui essent, mortem oppeterent, quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri sunt *superstites*. se enim successorum loco posterorumque laudem & perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur justus & fortis & prudens mihi videtur solus; & si quis fuerit talis, aut meruerit ut testimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriæ redituſque incolumis spe profectos, etiamsi magnifici aliquid gesserint, fortes appellarunt, quoties illorum in historiis aliisve scriptis mentionem fecerint. Equidem & his sua laus debetur. Veruntamen illi soli strenui, & magna ausi, & periculorum contemptores jure dici possunt, quicunque Saulum æmulati sunt. Nam ut aliqui, nescientes quidem quid ipsis in bello eventurum sit, non segniter illud aggrediantur, sed futuri incerto se committentes in eo jactentur, non adeo generosi est animi, quamvis multa egregia præstiterint: ut vero, cum nihil benigni cogitatione præceperint, sed moriendum esse præciverint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum *imminens* expavescerent, sed ei prægnito obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium esse censeo. Hoc igitur Saulus fecit, ut ostenderet debere quidem omnes, qui gloriam post mortem expetunt, ista facere, ex quibus sibimet hæc ipsa accresceret: præcipue vero reges, quasi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis esse erga subditos, sed ne quidem mediocriter bonis. Hisce adhuc plura de Saulo ejusque præcellenti fortitudine dicere potui, materia nobis *ampla* ex argumento suppeditata. Sed, ne in ejus laudibus præter decorum lascivire videar, denuo revertor unde in hæc digressus sum.

Palæstini proceres Davidem secum militare nolunt. 1 Reg. c. 29.

5. Cum jam Palæstini, sicut antea dixi, castra metassent, & copias suas per gentes & satrapias recensuissent, novissimus cum suo exercitu venit rex Anchus; ejusque agmina claudebat Davides cum sua militum sexcentorum cohorte. Illum autem ubi viderunt Palæstinorum duces, regem percontabantur; undenam illis adessent isti Hebræi, & à quibus vocati. Ille vero Davidem esse dicebat, qui Saulum dominum suum fugerat, quemque ad se venientem exceperat: at nunc, ut gratiam vicissim referat, deque Saulo vindictam sumat, illis sup-

πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ [z] δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην [a] αἰωνίαν προφέρειν δωρησόμενον, πολισμάτων· πολλὴν καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι [b] πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ προθυμίαν τῶν καλῶν ἐνδήσουσιν, καὶ πρός τε τοὺς κινδύνους [c] καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξουσα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν ἐκ λόγου τούτου Σαοῦλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. ἴστω γάρ, καὶ περ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ἐκ προφήτου προειρηκότος, οὐκ ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις, καταδεῖσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ προδοὺς αὐτὸν παισὶ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μετὰ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, [d] τὸ ποδαπὸν ἡμήσοντας τὸν τρόπον. ἀφοδοχεῖ γὰρ καὶ ἡμῖν τὸν ἔπαινον καὶ τῷ ἀγαθῷ μνήμην ἔξειν. ἴστω οὖν δίκαιος ἀνὴρ καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπώσασθαι παρὰ πάντων [e] ἄξιος. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πολέμου ἐξελθόντας [f] καὶ σώους ἀποστρέψοντας, ἐπὶ δ' ἂν τι διαφθείρωνται λαμπρὸν, ἔμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοιούτων ἐν τοῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν ἀποδοχῆς· εὐψυχοι γὰρ, καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τὸ δεινῶν καταφρονητὴ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας [g] τί μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι χρὴ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι ἀποδόσθαι αὐτὸν ἐπ' αὐτοῦ σπεύδειν, [h] δεῖ γοῦν γενναῖον, κἂν ἔργα πολλὰ διαπραξάμενος τύχωσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θνητὸν, καὶ τοῦτο πεπτωκότας μαχομένους, [i] εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταγελᾶσθαι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγυμνασκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείᾳ ἀληθῶς πεπιμήλεσθαι [k] ἐγὼ κρίνω. Σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὑποδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τὸ μὴ τὸν θάνατον δύσημίας γλιχομένους ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοιοῦτον καταλίπωσιν· μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς [l] ἀ μόνον ἀ κακοῖς εἶναι προῖκα τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἀδὲ μετρίως χρησοῖς. ἐπὶ τούτων πλείω περὶ Σαούλου καὶ [m] τῆς δύψυχίας λέξαι ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγούσης τῆς ὑποθέσεως. ἀλλ' ἵνα μὴ [n] φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν [o] ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην.

ε'. Κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ [p] σατραπείας ἐναριθμουμένων τὴν δύναμιν, πλουτῶν βασιλεὺς παρῆλθεν [q] Ἀγχῆς μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς· μετ' αὐτὸν δ' ὁ Δαυίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἶπαν ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυίδην ἔλεγε εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ νῦν, τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἀπο-

z Δηλοῦντα δόξαν,] Ζηλοῦντα *Vat.*
a Αἰωνίαν προφέρειν] Αἰώνιον *Samb. Big. & Vat.*
b Πόλεων ἐπιθυμίαν] Λαῶν juxta *Epiphan.*
c Καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος] Illa καὶ τὸ desunt *Epiphanio.*
d Τὸ ποδαπὸν] Illud τὸ non agnoscit *Vat.* HUDS. Forte ποταπὸν. COCC.
e Ἄξιος.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. & Epiphan.* ἀξιῶ in *Editis*, *Aliisque.*
f Καὶ σώους ἐπιστρέψοντας,] Καὶ ὑγιῶς ὑποστρέψαντας *Vat.*
g Τί μέλλοι συμβήσεσθαι] Τί μέλλῃ *Big. & Samb.*
h Οὐδ' ὅτως γενναῖον,] Οὐχ ὅτως *Big.* (*Coccejus*) *Samb. & Vat.*
i Εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ] Εἶτα ἢ μὴ in *Iisdem.*
k Ἐγὼ κρίνω.] Ἐγωγε in quatuor *MSS.*
l Οὐ μόνον ἀ κακοῖς εἶναι] Οὐ μόνον κακοῖς *Vat.*
m Τῆς δύψυχίας] Τῆς δύψυχίας αὐτὸ λέγειν ἐδυνάμην *Vat.*
n Φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος] Φανῶμεν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox χρώμενοι in iisdem. φαιῶμεν ἀπροκάλως αὐτὸ χρῆσθαι τοῖς ἐπαίνοις *Vat.*
o Ἀφ' ὧν] Ἀφ' ὧν εἰς τοῦτ' ἐξέβημεν *Vat.*
p Σατραπείας] Σατραπείας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. & Gall.*
q Ἀγχῆς] Ἀγχίζης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Epiphan.* ὁ Ἀγχους *Vat.* dein, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἀχίδης *Vat.* καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαυίδης *Big. & Samb.*

r Κα-

ἐκπίσαι βυλόμενον καὶ τιμωρήσασθαι τ Σάυλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὑ ἰσως τ στρατηγῶν, ἀνδρα παρειληφὼς ὑπὶ συμμαχίᾳ πολέμιον· καὶ ἀποπέμπειν σωεξέλθοντα, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τὰς Φίλας ἐργασάμενος. [r] καιρὸν γὰ αὐτῷ παρέξειν ἐξ παλλαγῆναι πρὸς τ δεσπότην, [s] κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δυνάμιν. [t] ὁ δὴ καὶ προορώμενον, εἰς τ τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλθοντα ἀποπέμπει σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰ εἶναι Δαυίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀπολέσαντα. τοῦτ' ἀκούσας ὁ τ Γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τ Δαυίδην, "ἐγὼ "μὲν, [v] εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ πολλὴν [x] περὶ ἐμὲ σπουδὴν "καὶ εὔνοιαν, [y] καὶ διὰ τοῦτο σὲ σύμμαχον ἐπηγάμην. οὐ "δοκεῖ δ' [z] ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἐμέ- "ρας εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑπονοῶν ἄτοπον, "κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν "τ πολεμίων [a] εἰσβάλλωσιν. ἔσῃ δ' οὕτω συμμαχίας "μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς σκέλθοντα ὁ τ Γιτθῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς [b] Σίκελλαν. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν [c] αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν καὶ κρέτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς σκείνης καὶ τ ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων [d] σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, [e] ὠδυρήσθη· οὐδὲ τὴν ἐθῆτα. κλαίων δὲ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὑπὸ τοσοῦτον [f] παρεῖτο τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν [g] ὑπολείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. [h] κινδυνώδους δὲ βληθεὶς ἰσως τῶν ἑταίρων, ἀλγούντων ὑπὲ τ αἰχμαλωσίας τῶν γυναικῶν δὲ τῶν τέκνων, λιθοβολεῖν. [i] αὐτὸν γὰ τῶν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀναλαβὼν δ' ἐκ τ λύπης, δὲ τὴν Ἀθήναν ὡς τ Θεὸν ἀναστήσας, παρεκάλεσε τ' ἀρχιερέα [k] Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι τὴν [l] ἱερατικὴν στολὴν, δὲ ἐπερωτῆσαι τ Θεὸν, δὲ προφητεύσαι εἰ [m] διώξαιτο τοὺς Ἀμαληκίτας δώσει καταλαβεῖν, δὲ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας δὲ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὡ δ' ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, σκηνώσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προελθόμενος δ' ὑπί τινα χείμαρρον, [n] Βάσελον λεγόμενον, δὲ πλανωμένῳ τινὶ [o] περιπεσὼν, [p] Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπ' ἐνδείας δὲ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰ ἡμέραις σὺν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, [q] πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ προσφωνήσας δὲ ἀναλαβὼν, ἐπύθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐσημαίνεν, Αἰγύπτιος ὤν· καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ δεσπότου [r] κατ' ἀρρωστίαν ἔπαθεν μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' [s] αὐτὸν τ καταπεπονήσθαι καὶ διηρπακότων

petias afferre. A ducibus autem reprehenſus eſt, quod hoſtili animo virum ad auxilium acciverat; ſuadebantque ut cum dimitteret, neve imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. ſe enim illi opportunitatem daturum eſſe redeundi in gratiam cum domino ſuo, vires noſtras affligendo. Quod cum & ipſi prævidiſſent, juſſerunt eum cum militibus ſuis ſexcentis remittere in locum, quem ipſi ad habitandum dederat. hunc enim eſſe illum Davidem à virginibus decantatum, ob multas Palæſtinorum myriadas occiſas. Hæc ubi audierat Gittenſium rex, illoſque recte monuiſſe reputaverat, accito ad ſe Davide, dicebat, "ego quidem "ſtudium tuum & benevolentiam comprobo, pro- "ptereaque te *expeditionis* hujus ſocium adduce- "bam. Verum *cæteri* duces non ita de te exiſti- "mant. Quare ſtatim ab hac die in locum, quem "tibi donavi, diſcede, nihil mali ſuſpicans; & il- "lic eſto meæ regioni in præſidium, ne qui ho- "ſtes in eam impetum faciant. nam & ſic in ſo- "cietatis partem venis". Et quidem Davides, Gittenſium regis juſſis obſequens, ſe in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egreſſus eſt, Palæſtinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incurſione facta, vi Sicellam expugnant: & cum illam incendiſſent, aliamque multiplicem prædam tam ex illa ipſa quam ex reliqua Palæſtinorum regione cepiſſent, *protinus* abierunt.

6. Davides autem cum Sicellam vaſtatam deprehendiſſet, atque omnia *illic* direpta, uxoreſque etiam ſuas (nam duæ erant) cum ſuorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, ſtatim veſtimenta ſua lacerat. Luctum vero tollens & lamentationem cum amicis in tantum malis indulſit, ut etiam lachrymæ cum deficerent. Quin & diſcrimen adiit, ne à comitibus, captivitatem uxorum & liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quæ enim acciderant ei vitio vertebant. Ubi autem ſe à mœrore recollegerat, mentemque ad Deum ſuſtulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut veſtem ſacerdotalem induceret, Deumque interrogaret, & ex oraculo referret, an inſequuto Amalecitas daret eos adſequi, uxoreſque & liberos ſalvos quidem recipere, ab hoſtibus vero pœnas repetere. Pontifice autem jubente ut *eos* perſequeretur, exſiliens *continuo* cum ſexcentis ſuis militibus ſequutus eſt hoſtes. Cumque ad torrentem quendam nomine Baſelum perveniſſet, & in hominem errantem incidiſſet, genere quidem Ægyptium, inopia & fame langueſcentem, (nam per tres dies totidemque noctes in ſolitudine errans ſine cibo permanſerat) poſtquam ei cibum & potum admoverat vireſque ejus refecerat, quæſivit ex eo cujas & undenam eſſet. Atque ille ſe genere quidem Ægyptium eſſe indicabat: à domino vero relictum, quod propter invaletudinem *æquis paſſibus* ſequi non potuerit. quin & fatebatur ſe ex iis

Davides Dei monitu Amalecitas perſequitur, qui Sicellam devaſtârant. 1 *Reg.* 30.

r Καιρὸν γὰ αὐτῷ] Καὶ γὰ τῷ αὐτῷ παρίξειν ἐξ παλλαγῆναι προσφάτως πρὸς τ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

s Κακώσοντα τὴν] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* κακώσαντα.

t Ὁ δὲ καὶ προορώμενον.] Ita ſane legendum, vel ὁ δὲ καὶ προορώμενος. Verum in libris omnibus tam impreſſis quam manu exaratis ὁ δὲ προσιόμενον.

v Εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ] Εἶπε inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Περὶ ἐμὲ σπουδὴν] Πρὸς ἐμὲ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall.* & *Vat.*

y Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ διὰ τοῦτο σύμμαχον ἐπαγόμην.

z Ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς.] Τοῦτο *Vat.*

a Εἰσβάλλωσιν] Ἐμβάλωσιν *Samb.* & *Vat.* εἰσβάλωσιν *Big.*

b Σίκελλαν.] Conf. cap. 13. §. 9. ſup. SPANH.

c Αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) male in *Editis* αἴρει.

d Σὺν τοῖς τέκνοις] Σὺν τέκνοις *Vat.* & mox κλαίων τε καί.

e Παρρήγνυ δὲ τὴν ἐσθῆτα.] Sic infr. lib. VII. c. 1. §. 1. SPANH.

f Παρεῖτο τοῖς κακοῖς,] Ita cum *Samb.* ut canon poſtulabat. παρῆτο *Baſ. Vat. Aliique.* παρεῖτο *Gen.* HUDS. Lege παρεῖθη vel παρεῖθ. COCC. Vel παρέθη, ut bene Ed. Baſil. SPANH.

g Ὑπολείπειν ἤδη] Ἐκλιπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἐπιλείπειν. COCC.

h Κινδυνώδους] Κινδυνεῦσαί τι *Vat.*

i Αὐτὸν γὰ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

k Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι] Sic *Vat. Hen.* & *Busb.* Ἀβιαθάρην in *Editis*, *Aliiſque.*

l Ἱερατικὴν στολὴν,] Ἀρχιερατικὴν στολὴν in quatuor *MSS.*

m Διώξαιτο τοὺς Ἀμαληκίτας] Διώξαντα *Vat.*

n Βάσελον] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* Βάθλον *Big.* Βόσορον juxta *Epiphanium.* Manus equidem *Flaviana*, ut ſuſpicor, dederat Βάσορον pro *Beſor* aut *Boſor* fundi Hebraïci. Βάτελον, ἤτοι Βοτὸν καὶ Βόσορον λεγόμενον *Vat.*

o Περιπεσὼν,] Περιτυχὼν *Busb.* & *Hen.*

p Αἰγυπτίῳ μὲν] Αἰγυπτίῳ μὲ, τὸ γένος Αἰθίοπι, ὑπὸ λ. legiſſe videtur *Epiphan.*

q Πρῶτον αὐτὸν] Πρῶτον αὐτῷ ποτὸν καὶ τροφὴν προσενεγκάμενον *Vat.*

r Κατ' ἀρρωστίαν] Δι' ἀρρωστίαν *Big. Vat. Epiphan.* & *Samb.* à manu ſecunda.

s Αὐτὸν τ καταπεπονήσθαι] Αὐτῷ *Samb.* & *Vat.* αὐτῶν *Big.*

iis esse qui incenderant & diripuerant cum *loca* alia Judææ tum Sicellam. Davides itaque eo duce usus ad Amalecitas *persequendos*, nactusque eos humi temere jacentes, & alios quidem prandentes, alios vero jam ebrios & vino solutos, & spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso *eos* adortus magnam eorum stragem edidit. nam cum nudi essent & inermes, & nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent & epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum mensis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, & sanguis frumentum eorum victumque secum * abripuit: alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursusque alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non minori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant etiam ii †ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuerint quam quadringenti: illique etiam ‡ dromadibus insidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quæ hostes diripuerant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Cum autem reversi veniissent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta & prædam cum iis partiri recusabant, qui se non comitati fuerant, sed præ ignavia hostem persequi destiterunt; ajebantque contentos esse debere receptis uxoribus & liberis. Davides autem hanc eorum sententiam improbam esse & iniquam pronunciavit. par enim esse, Deo illis concedente, hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recuperare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolumenta: præsertim cum *illi* ad impedimentorum custodiam remanserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam perveniisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ familiaribus suis & amicis. Atque ita quidem facta sunt quæ ad Sicellensium direptionem & Amalecitarum cædem spectant.

Davides, fusis Amalecitis, prædam recipit, suisque ex æquo dividit. 1 Reg. c. 30.

7. Cum autem Palæstini *Hebræis* congrederentur, & acriter *utrinque* pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, plurimosque ex adversa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex ejusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, ut pulchre morerentur & intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se convertunt; atque *multitudine* circundati occumbunt, magna Palæstinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jonathas & Aminadabus & Melchisus. Isti cum cecidissent, populus Hebræorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio

Hebræi, prælio cum Palæstinis conserto, vincuntur; & Sauli filii acie cadunt. 1 Reg. c. 31.

ἀλλά τε τὴ Ιȣδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν εἶναι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαυίδης τούτῳ ἐπὶ τοὺς Αμαληκίτας ὡδήγῳ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς [t] ἐπὶ γλῶ ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀμελῶντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τὸ οἶνον, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας [v] ἀπολαύοντας, ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως, πολὺ αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν τοιοῦτον προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ [x] πιεῖν καὶ διαχεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κατακειμένων, ἐπικαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῆς ἀνηρουῶτο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα· τοὺς δὲ δεξιωμένους ἀλλήλους τῇ [y] προπόσει διέφθειρεν, ἐνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τὸ ἀκρατὲς καταγλωσσημένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν [z] περιθέμενοι τὰς πανοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ἦναι, τούτους ἤδεν ἦν ῥᾴδιον δυχερῶς τῶν γυμνῶν κατακειμένων ἀπέσφαττε. διέμεναν δὲ οἱ [a] σὺν τῷ Δαυίδῃ καὶ αὐτοὶ [b] ἀναιρούμενοι ἀπὸ πρωΐ της ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ περιλειφθῆναι τῶν Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ [c] αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάντα πάντα ὁ Δαυίδης [d] αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ [e] ἀναστρέφοντες ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα τετρακόσιοι, μὴ δυναμένους αὐτοῖς ἕπεσθαι, [f] καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τὸν μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν [g] αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ὡς συναθλήσαντας, ἀλλὰ μαλακισθέντας πρὸς τὴν δίωξιν, ἀγαπήσειν δὲ [h] σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυίδης δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῶν τοῦτον ἀπέφηνε τὸν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους, ᾧ Θεὸς ἐπιχωρήσει, αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα [i] τὰ αὐτῶν, [k] πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν· καὶ παῦτ' ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμενηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμος οὕτως ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα πάντα τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. γνώμης οὖν ἦν ἐν Σικέλλᾳ Δαυίδης, [l] διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ιȣδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις [m] ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν [n] Σικελλῶν πόρθησιν, καὶ Αμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἔτως ἐγένετο.

ζ'. Τῶν δὲ Παλαισίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, [o] νικῶσι μὲν οἱ Παλαισῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν καὶ [p] προδόλως διακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις [q] ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀπικειμένης, ἤδεν γὰρ τούτου προτιμότερον εἶχον, ἐπιστρέφουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν Παλαισίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαοὺλος παῖδες, Ιωνάθης, καὶ [q] Αμινάδαβος, καὶ [r] Μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυ-

[t] Επὶ γλῶ ἐρριμμένους,] Aut ἐπὶ γῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Απολαύοντας,] Ita *Samb.* & *Epiphan.* ἀπολαύοντας in *Editis*, *Aliisque.*

[x] Πιεῖν κὲ διαχεῖσθαι] Πίνειν *Vat.*

* *Abripuit*:] *Scil.* torrentis instar. Verum νοκ παρέσυρεν *mihi suspecta est.*

[y] Προπόσει διέφθειρεν,] Ita cum *Vat. Samb. Big.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* φθοποσεσι in *Editis.*

[z] Περιθέμενοι τὰς πανοπλίας] Περιθέμενοι ἐξ ἐναντίας τε αὐτῷ *Big. Samb* & *Vat.*

[a] Σὺν τῷ Δαυίδῃ] Σὼ αὐτῷ Δ. *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt,*] *In Literis S.* à diiuculo usque ad vesperam.

[b] Αναιρούμενοι ἀπὸ πρωΐ της] Αναιρέντων *Vat.*

[c] Αὐτοὶ δὲ δρομάσι] Οὗτοι *Samb.* & *Vat.*

‡ *Dromadibus insidentes effugerunt.*] Camelis quos appellant dromades, *phrasi divina.*

[d] Αὐτῶν οἱ πολέμιοι,] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

[e] Αναστρέφοντες] Αναστραφέντες *Big.* & *Samb.*

[f] Καταλελοίπεσαν] Ita *Samb.* more Attico pro communi καταλειλοίπεισαν. (quod malebat *Coccejus*) in *Editis* præter canonem καταλελοίπησαν. alio tempore καταλειλοίπασιν *Hen.* & *Busb.*

[g] Αὐτοὺς ἀπομερίζειν,] Αὐτοῖς in quinque *MSS.*

[h] Σεσωσμένας] Ανασεσωσμένας *Busb.* & *Hen.*

[i] Τὰ αὐτῶν,] Illud τὰ ex *MSS.*

[k] Πᾶσιν ἐξ ἴσου] Πᾶσιν αὐτοῖς ἐξ ἴσου συνεστρατευσαμένοις *Big.* & *Samb.* non male. atque mox μερίσασθαι *Hen.* & *Busb.*

[l] Διέπεμψε] Διεπέμψαθο *Big. Samb.* & *Vat.*

[m] Απομοίρας] Απόμοιρα, μερὶς Hesych. SPANH.

[n] Σικελλῶν] Σικέλων *Bas.* & G. Σικελῶν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

[o] Νικῶσι μὲ οἱ] Ita ex *MSS.* μὲ deest in *Editis.*

[p] Παραδόλως] Τὰς παραδόλους πλέοντας Menander in Stob. Exerc. Gr. p. 227. SPANH.

[q] Αμιναδάβος,] Αμιναίταβος *Big.* Αἰναίταβος *Samb.* malim quidem Αἰνιάδαβος cum *Masoretis*, *Hieronymo*, & Editione *Complutina Bibliorum* Græcorum.

[r] Μελχισος.] Est qui malit Μελχισοῦς. In *Cod. Vat.* Ιωνάθης Ιωνάδαμος καὶ Μελχισος καὶ Λαμιαδάβος.

σύγχυσις γίνε῎ ϗ φόν@ ἐπικ/μένων τ̃ πολεμίων. Σάυλ@ ῍ φεύγ/, [s] τὸ καρτερὸν τ̃ φ@ ἔχων αὐτὸν. ϗ τ̃ Παλαιστίνων ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς ϗ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλ/ πολὺ ὀλίγων· αὐτὸς ῍ λαμπρῶς ἀγωνισάμεν@, ϗ πολλὰ τραύματα λαβὼν, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν μηδ῍ ἀντέχειν τ̃ πληγ̃ς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέν/, κελεύ/ ῍ τ̃ ὁπλοφόρον, σπασάμενον τ̃ ῥομφαίαν, παύσασθαι [t] αὐτ῍ διελάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ πολμῶντ@ ῍ δ῍ ὁπλοφόρ κτεῖναι τ̃ δεσπότην, αὐτὸς τ̃ ἰδίαν σπασάμεν@ [v] μάχαιραν, ϗ ῥίψας ἐπὶ τ̃ ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν· ϗ μὴ δυνάμεν@ ὦσαι, μηδ῍ ἐπερείσας [x] διαβαλεῖν αὐτ῍ τ̃ σίδηρον, [y] περιστρέφε῎. ϗ νεανίσκ τινὸς ἐσῶτ@, πυθόμεν@ τίς εἴη, ϗ μαθὼν ὡς Ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντ̃ τ̃ ῥομφαίαν, διὰ τὸ μὴ τ̃ χερσὶν αὐτὸν τ̃τ' δύασθαι ποιῆσαι, ὠθ῍σχεῖν αὐτῷ τελευτὴν [z] οἵαν αὐτὸς βούλε῎. ποιήσας ῍ τ̃τ', ϗ περιελόμεν@ [a] τ̃ περὶ τ̃ βραχίονα αὐτ῍ χρυσοῦν Ϲ τ̃ βασιλικὸν στέφανον, σὺν ποδῶν ἐχώρε. θεασάμεν@ δ῍ [b] ὁ ὁπλοφόρ@ τ̃ Σάυλον ἀνῃρημένον ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. [c] διεσώθη δ῍ οὐδεὶς τ̃ σωματοφυλάκων τ̃ βασιλέως· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον [d] Γελβυὲ ὄρ@. ἀκούσαν῍ς ῍ τ̃ Ἑβραίων οἱ τ̀ κοιλάδα [e] πέραν τ̃ Ἰορδάνου κατοικοῦντες, ϗ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντ῍ς, ὅτι Σάυλ@ πέπτωκε Ϲ οἱ παῖδες αὐτ῍, ϗ τὸ σὺν αὐτῷ στῖθ@ ἀπόλωλε· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς [f] ὀχυρωτάτας [g] κατέφυγον. οἱ ῍ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους οὔσ῍ς, κατῴκησαν.

η'. Τῇ δ῍ ἐπιούσῃ σκυλεύοντ῍ς οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τ̃ πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι [h] τοῖς τ̃ Σαύλ Ϲ τ̃ παῖδων αὐτ῍ σώμασι, ϗ σκυλεύσαντ῍ς [i] ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς· ϗ κατὰ πᾶσαν περιηγγέλκασι τ̃ χώραν πέμψαντ῍ς ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. ϗ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ [k] Ἀστάρτιον [l] ἱερόν· τὰ ῍ σώματα ἀνεσταύρωσαν περὶ τὰ τείχη τ̃ [m] Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθοπολις καλεῖται. ἐπὶ ῍ ἦκουσαν οἱ ἐν [n] Ἰαβιοσῷ πόλ/ τ̃ [o] Γαλαδίτιδ@ κατοικοῦντ῍ς, ὅτι λελώβηντ῍ τ̃ Σαύλ νεκρὸν ϗ τοὺς τῶν παίδων αὐτ῍, δεινὸν ἡγησάμενοι παρεῖδεν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντ῍ς οἱ ἀνδρειότατοι Ϲ τόλμῃ διαφέροντ῍ς· ἡ ῍ πόλις αὕτη Ϲ σώμασιν ἀλκίμοις Ϲ ψυχαῖς φέρ/· ϗ δι' ὅλης τ̃ νυκτὸς ὁδεύσαντ῍ς, ἦλθον εἰς τ̃ Βηθσὰν, ϗ περιελόντ῍ς τῷ τείχ/ τῶν πολεμίων, Ϲ καθελόντ῍ς [p] τὸ σῶμα Σαύλ Ϲ τῶν παίδων αὐτ῍, κομίζουσιν εἰς [q] Ἰαβιοσὸν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς [r] κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ ῍ [s] Ἰαβιοσῖται, πανδημεὶ κλαύσαντ῍ς, [t] θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τ̃ χώρ-

& confuſio & cædes, hoſtibus à tergo inſtantibus. Saulus autem, valida ſuorum caterva ſtipatus, fugit. atque miſſis à Palæſtinis jaculatoribus & ſagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipſe vero cum pulchre dimicaſſet, & multa vulnera accepiſſet, ut nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam ut ſeipſum interimeret; armigero vero imperat ut ſe ſtricto enſe transfigeret, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret. Armigero autem non audente dominum *ſuum* occidere, ipſe ſuo gladio educto, ſibique ejus mucrone admoto, in eum ſe projicit: cumque enſem ſuum in ſe impellere non valeret, neque eum ſibi impingendo trajicere, ſeſe circumagit. atque juvene quodam propter eum adſtante, cum interrogaſſet quiſnam eſſet, audiſſetque eſſe Amalecitam, orabat ut gladio ſibi ab eo impacto, id quod ſuis manibus perficere non potuit, mortem ſibi afferret qualem ipſe expeteret. Hoc autem exſequutus, detractiſque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam ſe conjiciebat. Tum armiger, conſpecta Sauli nece, ſemetipſum interemit. atque nemo ex ſatellitibus regis in tutum evaſit, ſed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, cum audiſſent Saulum ejuſque filios cecidiſſe, & univerſos qui cum eo erant periiſſe, relictis urbibus ſuis in munitiſſimas ſe receperunt. At Palæſtini in relictis, quas deſertas invenerant, ſedem ceperunt.

Saulus gladio ſuo incumbit, juvanteque Amalecita interimitur.

8. Poſtridie, cum Palæſtini hoſtes prælio occiſos ſpoliarent, *forte* inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutiſque capita illorum abſciderunt: atque nunciis per totam ſuam regionem miſſis divulgarunt hoſtes *acie* cecidiſſe. Et quidem armaturam illorum in fano Aſtartes conſecrarunt: corpora vero * in cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſanæ, quæ etiamnum Scythopolis appellatur. Poſtquam vero Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant, truncata eſſe Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut inſepulta eſſe paterentur, fortiſſimi quique & audaciſſimi egreſſi (viros enim corpore robuſtos animoque ferocesalit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethſanam venerunt, atque ad hoſtium muros accedentes, ablatiſque Sauli ejuſque filiorum corporibus, ea Jabiſſum deportarunt, cum hoſtes neque eos prohibere potuiſſent, neque auſi eſſent propter *ipſorum* virtutem. Jabiſſeni autem univerſi cum ploratu corpora eorum ſepelierunt in pulcher-

Sauli filiorumque arma in templo Aſtartes conſecrata, & corpora illorum in cruces ſublata. 1 Reg. c. 31.

Jabiſſeni Saulo ejuſque filiis parentant. 1 Reg. c. 31.

[s] Τὸ καρτερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[t] Αὐτῷ διελάσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

[v] Μάχαιραν,] Vocem μάχαιραν nobis ſuppeditarunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[x] Διαβαλεῖν αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφέλλειν.

[y] Περιστρέφε῎.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπιστρέφε῎.

[z] Οποίαν αὐτὸς βούλε῎.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* οἵαν in *Editis.*

[a] Τὸν περὶ βραχίονα] Ita in *MSS.* in *Editis* τ̃ deeſt.

[b] Ὁ ὁπλοφόρ@ τ̃ Σάυλον] Articuli ὁ & τ̃ ex *MSS.*

[c] Διεσώθη δ῍ οὐδεὶς] Διεσώθη δ῍ οὐδὲ τ. σ. τ. β. οὐδεὶς *Big.* & *Samb.*

[d] Γελβυὲ ὄρ@ς.] Ita *Big.* & *Samb.* Γελβοὲ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Gen. Γελβοὲ, vel Γελβωὲ, & ſupr. §. 2. Γελβυὲ. SPANH.

[e] Πέραν τ̃ Ἰορδάνου] Vide *J. Clericum* ad 1 Sam. c. xxxi. p. 278.

[f] Ὀχυρωτάτας] Forte ὀχυρότητας. COCC.

[g] Κατέφυγον.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἔφυγον.

[h] Τοῖς τ̃ Σαύλ] Illud τοῖς ex *Big.* & *Samb.*

[i] Ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς·] Similiter Leonidæ cadaver dehoneſtavit Mardonius, quod in hoſte imitari noluit Pauſanias, prout refert Herodotus lib. 9. pag. 538. edit. Gronov. HAV.

[k] Ἀστάρτιον] De *Aſtarte* vide *Theodoret.* Tom. 1. p. 324. & 353. ut & *Seldenum* de *Diis Syris.*

[l] Ἱερὸν·] Ἱερὸν abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

* *In cruces ſuſtulernnt ad muros urbis Beithſanæ,*] Crucibus affixerunt circa mœnia urbis &c. *Gelen.* Corpora ſuſpenderunt ſuper murum &c. *Epiphan.* Τὰ σώματα ἀνεσταύρωσαν ὄπισθεν τοῦ τείχ@ Μεθορίῳ &c. *Zonaras.*

[m] Βηθσὰν πόλεως,] Βηθσὰν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Vide *Stephanum Byzant.* voce Σκυθόπολις, *Cedrenum*, p. 135. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 316. HUDS. Βηθσὰν poſtea Σκυθόπολις ſupra lib. v. *cap.* 1. §. 1. Σκυθοπολῖ῎ infr. libr. XII. cap. 4. §. 5. Iidem, qui Βηθσαῖ῎ lib. XII. c. 8. §. 5. SPANH.

[n] Ἰαβιοσῷ] Ita cum *Big.* Ἰαβιοσῷ *Samb.* Ἰαβιοσᾶ *Baſ.* & *G.* Ἰαβεῖ *Hen.* & *Busb.* Ἰαβεὶ *Zonaras* è LXXII. οἱ ἐν τῷ Ἰαβεῖ, ἤτοι Ἰαβιοσῷ *Vat.* Vide *Annot.* ad p. 287. in princip.

[o] Γαλαδίτιδ@] Γαλααδίτιδ@ *Vat. Hen.* & *Busb.* prout in *Var. Lect.* ad p. 287. in princip.

[p] Τὸ σῶμα Σαύλ] Τὰ σώματα Σαὺλ ϗ τ̃ *Hen.* & *Busb.* τὸ σῶμα Σαὺλ ϗ τὰ τ̃ *Big. Samb.* & *Vat.*

[q] Ἰαβιοσὲν,] Ita *Vat.* ut & paulo ſupra. Ἰαβιοσὲν *Baſ.* & *G.* Ἰαβεσὲν *Big.* Ἰαβεσὲν *Samb.* Ἰαβεσὲν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Gen. Ἰαβιοσὲν, & lib. VI. c. 1. § 2. Ἰαβεσεσῳ. SPANH.

[r] Κωλύσαι δυνηθέντων,] Κωλ. τολμ. διὰ *Vat.*

[s] Ἰαβιοσῖται,] Sic cum *Cod. Vat.* Ἰαβιοσῖται *Baſ. G.* & *Big.* Ἰαβεσῖται *Samb.*

[t] Θάπτουσι τὰ σώματα] Non alio modo clam quoque ſepultus fuit Mardonius, Perſarum Dux, ut citato paullo ante loco docet Herodotus, facemque Romana manu accenſam truncus Pompeji accepit, juxta Lucanum & alios. HAV.

* *Quem*

cherrimo regionis loco, * quem Aruram appellant. atque per ſeptem dies cum uxoribus liberiſque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem ejuſque filios, ita ut neque potum deguſtarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, juxta Samueli vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis; & quod totam Achimelechi cognationem ſuſtulerit, ipſumque Achimelechum, & urbem pontificum. Regnavit autem vivente Samuelo annis octodecim, poſt mortem vero ejus annis duobus & viginti. Et quidem Saulus hoc modo è vita exceſſit.

Finis Libri ſexti.

ρας τόπῳ, [v] Ἀρύρης λεγομένῳ. Ϛ πένθ@ [x] ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ Ϛ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς [y] ἦγαγον, κοπτόμενοι Ϛ θρηνοῦντες τ̃ βασιλέα Ϛ τοὺς παῖδας αὐτ̃, μήτε ποτῦ μήτε τροφῆς γευσάμενοι.

θ'. Τοῦτο Σαοὺλ@ τὸ τέλ@ ἔσχε προφητεύσαντ@ Σαμουήλου, διὰ τὸ παρηκοῦσαι ἅ Θεὸς τῶν ἐπ' Ἀμαληκίτας ἐντολῶν· καὶ ὅτι τ̃ [z] Ἀχιμελέχου τ̃ ἀρχιερέως γνωσὸν, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τ̃ τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δ̃, Σαμουήλου ζῶντ@, ἔτη ὀκτὼ καὶ δέκα· τελευτήσαντ@ δ̃, [a] δύο Ϛ εἴκοσι. καὶ Σαοὺλ@ μὲν [b] οὕτως κατέστρεψε τ̃ βίον.

Τέλ@ τ̃ βιβλίου ἕκτου.

* *Quem Aruram appellant.*] Ita juxta interpretes LXXII. Vide *Annott.* ad p. 344. §. 4.

v Ἀρύρης λεγομένῳ.] *Haëſel* interpretantur LXXII. *Judæi* & *Flavius* noſter ἀρούρᾳ, *nemus* alii. Vide pag. 344. §. 4.

x Ἐφ' ἡμέρας] Ἐφ' ἡμέρας *Gen.*

y Ἤγαγον,] Ita *Big.* & *Samb.* ritu Attico. in *reliquis* ἦγον.

z Ἀχιμελέχου τ̃ ἀρχιερέως] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* τ̃ τοῦ Ἐφραϊτόν. Sed Ἀβιμελέχου & mox Ἀβιμέλεχον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall. Vat. Hen.* & *Busb.* cum *Interpretibus* LXXII.

a Δύο καὶ εἴκοσι.] Sic *Baſ. G.* & libri omnes *Græci* quos vidimus. δύο abſque εἴκοσι *Epiphanii* Codices. & quidem recte, & juxta periochen chronicam hujus libri. *Petrus* itaque *Comeſtor* ex verſione *Epiphaniana* hæc nobis reliquit: *Et regnavit Saul, vivente Samuele* XVIII. *annis, & eo mortuo duobus annis. Hos annos ſacra tamen ſcriptura non adnotavit.* Verum *Joannes Zonaras* vulgata *Joſephi* exemplaria ſequutus eſt. Ait enim, ἐβασίλευσε δ̃ Σαοὺλ, ζῶντ@ ἔτι δ̃ Σαμουὴλ, ὀκτὼκαίδεκα ἔτη· ἐκείνου δ̃ θανόντ@, δύο καὶ εἴκοσι. *Flavium* autem ſcripſiſſe arbitror ἔτη δύο, aut ἔτη δύο, ὁμῶ δ̃ ἔτη εἴκοσι. Quinetiam numerum XX. annorum Saulo regnanti imputant *Clemens* & *Eutychius* Alexandrini, ſectatores, quod video, *Joſephi.* Videſis *Iſ. Voſſii* Chronologiam Sacr. cap. VI. p. 119. *Raimoldum* de *Libris Apocryphis*, vol. I. p. 1076. & *Gataker*um in *Adv. Miſcell.* p. 77.

b Οὕτως κατέστρεψε τ̃ βίον.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ὅτω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΒΔΟΜΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Δαυΐδης μὲν ἐ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι πόλει, ἔ δ' ἄλλε πληθυς ὁ Σαούλε παῖς.

1. *UT Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius.*

β'. Οτι, [b] τούτε φονευθέντ@ ἐξ ἐπιβελῆς φίλων, ἅπασιν τὴν βασιλείαν Δαυΐδης παρέλαβεν.

2. *Quod, illo amicorum insidiis occiso, Davides in universos imperium obtinuit.*

γ'. Οτι Δαυΐδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν [c] Παλαιστίνας ἐν Ιεροσολύμοις ἐνίκησεν.

3. *Quod Davides à Palæstinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.*

δ'. Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυΐδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τὸς Χαναναίους· ᾠκίσε δ' εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

4. *Ut Davides obsessis Hierosolymis, captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.*

ε'. [d] Η γενομένη πρὸς Εἴραμον τ Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυΐδην φιλία.

5. *Amicitiæ fœdus inter Hiramum Tyriorum regem & Davidem.*

ς'. Ως τοῖς περιξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαυΐδης καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν.

6. *Ut Davides, cum in gentes finitimas expeditionem fecisset easque subegisset, tributum illis imperavit.*

ζ. Η γενομένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυΐδε μάχη, καὶ νίκη.

7. *Davides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.*

η'. Πῶς δὴ τὸς Μεσοποταμίας στρατεύσας ἐχείρωσεν αὐτῶν.

8. *Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, devicit.*

θ'. Οτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ στασιασάντων, ὑπὸ [e] τ παιδὸς ἐξεβλήθη τ ἀρχῆς [f] εἰς τὴν πέραν τ Ιορδάνε.

9. *Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, à filio ex imperio abactus erat in regionem Transjordanianam.*

ι'. Ως στρατεύσας [g] Αβεσάλωμ@ δὴ τ πατέρα Δαυΐδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

10. *Ut Abesalomus, cum bellum patri Davidi intulisset, cum exercitu suo periit.*

ια'. Πῶς [h] εἰς τὴν βασιλείαν πόλιν [i] ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

11. *Quomodo [Davides] regnum recuperavit, & feliciter vixit.*

ιβ'. Ως ἔτι ζωντ Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

12. *Ut, dum in vivis esset, Solomonem filium suum imperare voluit.*

ιγ'. Τελευτὴ Δαυΐδε, [k] καταλιπόντ@ τῷ παιδὶ πολλὴν ὕλην ἀργυρίε τε καὶ χρυσε καὶ [l] λιθίνες εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ ναε.

13. *Davides diem obit, argenti magna vi aurique & lapidum pretiosorum filio suo relicta.*

---

a Ἐν τῇ ἑβδόμῃ] *Al.* Ἐν τῷ ἑβδόμῳ.

b Τούτε φονευθέντ@] Ἰεβόσθε pro τούτε reposuerunt *Genevenses*, & mox *Summario* IV. Δαυΐδης ante στρατεύσαντας.

c Παλαιστίνας] Δὶς Παλαιστίνης *Samb.* & *Coll. Voss.*

d Η γενομένη] Hoc summarium inserui è *Cod. Samb.*

e Τῆ παιδὸς] Articulum nobis suppeditavit *Samb.*

f Εἰς τὴν πέραν τ Ιορδάνε.] Illa εἰς τὴν πέραν τ Ιορδάνε omiserunt *Genevenses.*

g Αβεσάλωμ@] Αβεσσάλωμ@ *Samb.*

h Εἰς τὴν βασιλείαν] Perspicuitatis gratiâ Δαυΐδης hîc inserunt *Genevenses.*

i Ανῆλθε,] Κατῆλθε *Samb.*

k Καταλιπόντ@] Ita *Samb.* ᾧ ὕστερ τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ ναῦ κατέλιπεν *Gen.*

l Λιθίας] Videsis *Du Fresne* in *Glossario Gr.* voce λιθίας.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πεντεκαίδεκα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEPTIMUS.

Qui continet tempus annorum quadraginta.

CAP. I.

Ut Davides quidem uni tribui imperaverit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Saŭli filius: utque bello civili conflato moriuntur Asaëlus & Abenerus.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Δαυΐδης μὲν τ̃ μιᾶς φυλ̃ς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι, ⸗ ἡ ἄλλη πλ̃ηθος ὁ Σαούλου παῖς· καὶ ὡς πολέμου ἐμφυλίου γενομένου πλείστοις Ἀσαήλου ⸗ Ἀβέννηρος.

Davidi nunciatur Sauli mors. 2 Reg. c. 1.

ONTIGIT autem ut eo die hæc pugna committeretur, quo Davides de Amalecitis victor Sicellam est reversus. Cum vero jam biduum fuisset Sicellæ, die tertio advenit *quidem*, è pugna cum Palæstinis elapsus, qui Saulum interfecerat, laceratis vestibus & capite pulvere conspersо. Isque, Davide adorato, ab eo interrogatus, undenam ita veniret, ab Israëlitarum pugna *cum Palæstinis* dicebat. ejus autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebræorum myriadibus cæsis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis ejus interempto. Atque hæc se *pro certis* nunciare ajebat, ut qui cum Hebræis esset fusis fugatisque, regique dilapso adesset; quem, cum foret ut ab hostibus caperetur, & ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. nam cum ille in gladium incubuisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam ut se conficeret. Quin & cædis ipsius signa *haud dubia* ostendebat, armillas regis aureas & coronam, quas Saulo mortuo detraxerat ut *eas* illi afferret. At Davides, cum non jam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta quidem discidit, cum amicis vero lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei aliquanto acerbiorem fecit Jonathas Sauli filius, qui & amicus ei fidissimus & salutis ipsi auctor fuerat. Tam illustris autem ejus erat virtus, tantaque benevolentia Saulum prosequutus est, ut non solum ægerrime tulerit ejus interitum, sæpius licet ab eo in vitæ discrimen adductus; sed & occisorem illius supplicio affecerit. nam cum ei dixisset, quod ipse sui accusator exstiterit, qui regem interfecerat; didicisseque oriundum esse patre gene-

Davides, mira pietate, Saulum luget.
1 Reg. c. 1.

ΤΝΕΒΗ ἢ τούτῳ γενέσθ̃ τ̃ μάχῃ, καθ' ἣν ἡμέραν ⸗ Δαυΐδης, τὸς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς [b] Σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτ̃ δύο ἡμέρας ἔχοντ̃ ⸗ τ̃ Σικέλλα, τ̃ τρίτῃ παραγίνεται Διασωθεὶς ⸗ τ̃ μάχης τ̃ πρὸς Παλαιστίνους ὁ τ̃ Σαοῦλον ἀνελών· τ̃ τε ἐσθ̃τα περιῤῥηγμένον, καὶ τ̃ κεφαλ̃ τίαρα περικείμενον. καὶ προσκυνήσας [c] αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν [d] ἥκοι πιστ̃, ἀπὸ τ̃ τ̃ Ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθ̃ δ' αὐτυχὲς αὐτ̃ τὸ τέλος· ἐδήλου· πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς Ἑβραίοις μυριάδων, πιστ̃ ⸗ δὲ καὶ βασιλέως αὐτῶν Σαούλου μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ τροπῇ τῶν Ἑβραίων ⸗ τῷ βασιλεῖ. περφυγέτι παρών· ὃν [e] καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, συγκληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ἐμπεσόντα, διὰ τ̃ τραυμάτων ὑπερβολὴ αὐτὸν ἀσθενῆσαι κατειργάσατο. [f] καὶ σύμβολα δ' αὐτ̃ τ̃ ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε [g] περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν ⸗ βασιλέως ⸗ τ̃ στέφανον, ἃ περιδύσας τ̃ Σαούλου νεκρὸν κομίσειν αὐτῷ. Δαυΐδης δ', μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια ⸗ Σαούλου θανάτου βλέπων, [h] κατερρήγνυ μὲν τὴν ἐσθ̃τα· κλαίων δὲ ⸗ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων [i] ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. [k] ἐποίει δ' αὐτῷ [l] τὴν λύπην χαλεπωτέραν ⸗ ὁ Σαούλου παῖς Ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν ⸗ τὴν πρὸς Σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν, πολλάκις ὑπ' αὐτ̃ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τ̃ βίου· ἀλλὰ ⸗ τ̃ ἀποκλείναντα κωλύσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς [m] αὐτ̃ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τ̃ βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς

[a] Περιέχει ἡ βίβλος] E *Big. Samb. Voss.* & *Epiphan.*

[b] Σίκελλαν] Σικελὰν *Samb.* & *Epiphan.* & mox Σικελᾷ. verum Σεκέλλαν & Σεκέλᾳ habent *Busb.* & *Hen.* Videsis *Annott.* ad p. 353. v. 11.

[c] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Ἥκοι] Ita *Big.* & *Samb.* ἦκε *Vat.* ἦκε *Bas.* & *G.*

[e] Καὶ κτεῖναι,] Καὶ abest *Big.* & *Samb.*

[f] Καὶ σύμβολα] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* καὶ σύμβολα δ' ἀν. *Bas. G. Aliique.*

[g] Περὶ τοῖς βραχίοσι] Περὶ τὰς βραχίονας *Vat.* ut ὡλὶ τ̃ βραχίονα. p. 359. v. 17.

[h] Κατερρήγνυ μὲν τὴν ἐσθ̃τα·] Conf. lib. VI. c. 14. §. 6. SPANH.

[i] Ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν.] Vox ὅλην ex *MSS.*

[k] Ἐποίει δ' αὐτῷ] Sic in *MSS.* ποιεῖ in *Editis.*

[l] Τὴν λύπην χαλεπωτέραν] Iterum cum *MSS.* (& *Cocc.*) male in *Editis* τὴν λυπὴν τὴν χαλεπωτέραν.

[m] Αὐτ̃ γένοιτο κατήγορος] Αὐτῷ carent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

ὡς εἴη πατρὸς Αμαληκίτης γήμας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους καὶ ἐπιτάφιους ἐπῴδὰς Σαούλῃ καὶ Ιωναθῃ· οἵτινες καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

β'. [n] Ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξεπίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος [o] τοῦ πένθους, ἤρετο τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου, τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς Ιούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ δίδοναι [p] Χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν Σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ἀναχωρεῖ, τάς τε γυναῖκας [q] εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας [r] σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν Σαούλην καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν [s] Ιαβίσῳ τῆς [t] Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσειν ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας [u] ἀρετῆς ὑπισχνούμενος· ἅμα δὲ δηλῶν ὡς ἡ Ιούδα φυλὴ [x] κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ τοῦ Σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος [y] Αβένηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν Ιωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, [z] ἐπιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸν περιλειπόμενον ἐξαρπάσας ἦον αὐτοῦ, Ιέβοσθον δὲ καλοῦσι, διαβιβάζει πρὸς τὰς πέραν τοῦ Ιορδάνου· καὶ παῖδος ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ιούδα φυλῆς. βασίλειον δὲ ἐπέθηκεν αὐτῷ [a] γλῶ, κώμην μὲν τὴν ὀνομαζομένην γλῶθαν [b] Μάναλιν, κώμην δὲ τὴν Ελλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δὲ ἐκεῖθεν Αβένηρος [c] μετὰ στρατιᾶς ὁπλίτιδος, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς προαιρούμενος, [d] ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν Δαυίδης. [e] ἀπιόντος δ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου Ιόαβος, ὁ Σαρουίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ [f] Σερᾶ, [g] ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν [h] Αβεσσαίου καὶ [i] Ασαήλου, καὶ πάντων τῶν Δαυίδου ὁπλιτῶν. καὶ προτυχὼν ἅμα τινὶ κρημνῷδει ἐν [k] Γαβαῷ πόλει, προσπίπτουσι πρὸς μάχην. τῷ δ' Αβενήρῳ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεται πότερον αὐτῶν ἀνδρειότερους στρατιώτας [l] ἔχει, σωτῆρι) παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ [m] τῶν στρατοπέδων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, αὐτῶν) τὰς [n] μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιλαμβανόμενοι, κατέχοντες [o] αὐτούς, ἔπαιον [p] εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους τοῖς ῥομφαίαις, ἕως οὗ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιά· καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ

re Amalecita, eum interimi præcepit. Præterea autem nænias compoſuit & laudationes funebres in gratiam Sauli & Jonathæ, quæ etiamnum manent.

2. Poſtquam vero regi hæc juſta perſolviſſet, luctu finito, Deum per prophetam conſuluit, quamnam ex urbibus, tribûs quæ Judæ dicitur, ad habitandam ſibi daret. cumque reſpondiſſet, illi ſe dare Chebronem, relicta Sicella in eam concedit, uxores ſuas ſecum adducens (duæ enim erant) ſuorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus prædictæ omnis profectus ipſum regem creant. Cum vero audiſſet; quod Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ Saulum ejuſque filios ſepeliviſſent, miſit ad eos, qui facinus eorum *præclarum* laudarent & approbarent, quique ſe illis gratias pro ipſorum in defunctos ſtudio relaturum eſſe pollicerentur; prætereaque illi nunciarent, Judæ tribum regem ſe conſtituiſſe.

Davides in Chebrone habitat. 2 Reg. c. 2.

Jabiſſenis ob Saulum ejuſque filios ſepultos gratias agit. 2 Reg. c. 2.

3. Cæterum Abenerus, imperator quidem exercitus Sauli, Neri vero filius, vir impiger, naturaque benignus, quam primum novit cecidiſſe regem una cum Jonatha & duobus aliis ejus filiis, reditu in caſtra accelerato, filioque ejus ſuperſtite abrepto, nomine quidem * Jebooſtho, cum eo trajicit ad populum ex altera Jordanis ripa, & in univerſos Iſraëlitas, excepta tribu Judæ, regem eum conſtituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Græca vero Caſtra. Cæterum Abenerus inde cum electiſſimis exercitûs viris properavit, volens ante omnia prælio cum tribu Judæ congredi, ex indignatione quod Davidem regem creaviſſent. Joabus autem, matre quidem Saruiæ filius, patre vero Suri, Davidis autem ex ſorore nepos, exercitus ipſius dux, ei occurrit, etiam cum Abeſſæo & Aſaële fratribus ſuis, & univerſo Davidis exercitu. Et cum circa quendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cum autem Abenerus ei dixiſſet, velle ſe reſciſcere utri illorum præſtantiores eſſent milites, convenit inter eos, ut duodeni utrinque pugnam committerent. Progreſſi igitur in medium inter acies, qui in certamen ab utriſque ducibus electi erant, cum haſtas in ſe mutuo jeciſſent, ſtringunt gladios, prehenſiſque capitibus alteri alteros tenentes, latera & ilia ſibi invicem gladiis confoderunt, uſque dum omnes quaſi ex pacto occumberent. Cum vero illi cecidiſſent, cæteri ex utroque exercitu conflixerunt; & poſtquam ſummis viribus dimicatum eſſet, Abeneri milites ſuccubuerunt.

Abenerus Jebooſthum regem creat. 2 Reg. c. 2.

Davidici & Jebooſthani alteri ab alteris interfecti. 2 Reg. c. 2.

n Επεὶ δὲ τούτοις] Επὶ δὲ τούτοις *Samb.*

o Τοῦ πένθους,] Hîc δὲ ante δὲ πένθους delevimus auctoritate *Codd. MSS.*

p Χέβρωνα,] *Al.* Χεβρῶνα. HUDS. Hebr. חברונה. SPANH.

q Εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ,] Εταγόμενος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Σὺν αὐτῷ.] Τοὺς σὺν αὐτῷ *Vat.*

s Ιαβίσῳ] Ita cum *Vat.* in *Editis* Ιαβείσῳ. in pleriſque *MSS.* Ιαβεισσᾶ aut Ιαβισᾶ. Vide p. 287. §. 12. & 320. in fine. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

t Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες,] Γαλααδίτιδος *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* exemplaribus.

u Σπουδῆς ὑπισχνούμενος·] Τιμῆς καὶ σπουδῆς *Vat.*

x Κεχειροτόνηκεν] Ita cum *MSS.* in *Editis* κεχειροτόνηται, è dialecto. & paulo ante ὅτι pro ὡς in *Hen. Busb. Samb.* & *Epiphan.*

y Αβέννηρος,] Αβέννηος ubique *Hen. Busb. Samb. Big.* & *Vat.* Αβεννὴρ *Zonaras* è *Bibliis S.*

z Επιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν,] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ἐπέχθη in *Editis*, *Aliiſque.* ἠπείχθη *Samb.* manu ſequiori.

* Jebooſtho,] *Iſbooſthus* juxta *Hebr.* & in *Paralipomenis* ſacris *Iſbaalus* aut *Esbaalus.* At *Flavius* aut *Librarii*, E poſita loco Σ ſibilantis literæ, Ιεβοσθον pingere maluerunt.

a Γλῶ,] Τὴν *Big. Vat.* & *Samb.* contra *Editos* & tres *MSS.* & mox τὴν ante ἐπιχώριον abeſt *Vat.*

b Μάναλιν,] Μαναὶμ vel Μαναὶν reſcribendum cenſet *Bochartus* de *Colon. Phœn.* l. 1. c. 28. p. 591. HUDS. Μαναὶμ Hebr. מחנים LXX. ἐν τῇ παρεμβολῇ εἰς Μαναὶμ 1 Reg. 11. 8. *Vulg.* circumduxit eum per caſtra. Hebr. מחנה caſtra, παρεμβολὴν. SPANH.

c Μετὰ στρατιᾶς ὁπλίτιδος,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) μετὰ τῆς στρατιᾶς in *Editis.*

d Οργισθεὶς] Ωργισε (ὠργισθε *Vat.*) γὰρ αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυίδην κεχειροτονηκόσιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* δι' ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν Ιούδα φυλὴν, ὡς βασιλεύσασαν τὸν Δαβίδ *Zonar.*

e Απιόντος δ' αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio.* parvo cum diſcrimine ἀπιόντος δ' αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου (Σαρουίας *Coll. Voſſ.*) Σαρεΐας *Big. Samb.* & *Vat.* Verum in *Editis* illa πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου deſiderantur.

f Σερᾶ] Σαρεΐα in *Iiſdem MSS.* Σαρεὶ aut Σαρεὶ *Epiph.*

g Εκ δὲ τῆς ἀδελφῆς] Εκ δὲ τῆς ἀδιλφῆς τοῦ ἐκείνου (τοῦ ἐκείνης *Big.*) γεγονὼς αὐτῷ Ιωάβος ἀρχισε. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

h Αβεσσαίου] Ita cum *Hen. Busb. Big. Samb.* & *Epiph.* Αβεσσέου *Vat.* Αβισαΐου *Baſ.* & *G.* Αβεσσὶ *Zonar.* In margine quidem *Cod. Samb.* non nemo adnotavit, Ιωὰβ καὶ Αβισὰ καὶ Ασαὴλ ἀνεψιοὶ ἦσαν Δαυὶδ ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν Σαρεΐας, plane ex 1 *Paralip.* 2. 16.

i Ασαήλου] Ασσαήλου *Vat.*

k Γαβαῷ πόλει,] Ita *Samb.* Γαβαὼ *Baſ. G. Vat. Aliique.* Γαβᾶ aut Γαβαᾶ *Epiphan.* Γαβαὼν in *Codice S.* HUDS. Conf. lib. VI. c. 6. §. 2. SPANH.

l Εχει,] Εχοι *Big.* & *Samb.*

m Τῶν στρατοπέδων] Τῆς παρεμβολῆς *Vat.*

n Μαχαίρας,] Μαχαίρας οἱ δὲ Δαυίδου juxta *Epiphan.*

o Αὐτοὺς,] Forte αὐτὰς. COCC.

p Εἰς τὰς πλευρὰς] Εἰς τὰ πλευρὰ *Vat.*

runt. Verſos deinde in fugam Joabus non deſtitit perſequi. Sed & ipſe inſtabat, hortatus ſuos ut è veſtigio inſequerentur, & nequaquam occidendo fatiſcerent; fratres etiam ſui acriter pugnarunt, præcipueque natu minimus Aſaëlus præ reliquis maxime conſpicuus: (ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat; nam non homines ſolum celeritate ſuperabat, ſed & equum cum eo contendentem curſu prævertiſſe dicitur) qui tum Abenerum totis viribus rectaque inſequebatur, in neutram partem deflexus. Cum autem Abenerus reſpexiſſet, & impetum ejus eludere tentaſſet: & nunc quidem monuiſſet, ut, ab eo perſequendo deſiſtens, alicui militum ſuorum arma auferret, nunc vero, ubi ei hæc non perſuaſerat, precibus obſecraſſet, ut ſe reprimeret & perſequi deſineret, ne * fratris ejus in conſpectum veniendi libertatem amitteret: atque ille his verbis nihil moveretur, ſed inſequi perſiſteret, *Abenerus* dum fugientis more haſtam teneret, à tergo opportune ictu illato, ſtatim eum confecit. Qui vero cum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam in locum venerant, ubi forte Aſaëlus jaceret, mortuum circumſtantes non amplius hoſtes perſequebantur. Joabus autem & frater ejus Abeſſæus, cadaver curſu prætervecti, majorique ſtudio ex ira ob *fratrem* occiſum in Abenerum incitati, mira cum pernicitate ac alacritate uſque ad locum quendam, Ammatam nomine, Abenerum perſequuti ſunt, cum jam ſol occideret. At colle quodam aſcenſo, in eodem loco cum tribu Benjamitide conſtitit *Joabus*, & illos conſpiciebat & Abenerum. Hic vero cum vocem ſuſtuliſſet & dixiſſet, non oportere inter populares contentionem & pugnam conciere; in culpa enim fuiſſe fratrem ejus Aſaëlum, cui, ipſo *illum* obſecrante, non perſuaſum erat ut ab inſequendo ceſſaret, propterea que percuſſus occubuit: Joabus ei aſſentius, ſeque hiſce verbis *bene* admonitum eſſe ratus, ſigno tuba dato ſuos revocat, & ne ulterius perſequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco caſtris poſitis pernoctat: Abenerus vero tota nocte itinere continuato, Jordaneque fluvio trajecto, in † caſtra pervenit ad Iebofthum Sauli filium. Die autem ſequenti Joabus, recenſitis *cæſorum* cadaveribus, omnes ſepulturæ mandavit. Ceciderunt autem ex Abeneri quidem exercitu circiter trecenti & ſexaginta; è Davidicis vero undeviginti, præter Aſaëlum. cujus corpus cum Joabus & Abeſſæus inde Bethlemen deportaſſent, & in ſepulchro *ejus* patrio ſepeliviſſent, ad Davidem in Chebronem reverſi ſunt. Ex illo itaque tempore inteſtinum inter Hebræos gliſcebat bellum, & aliquandiu perdurabat: ita ut Davidicis quidem vires ſemper augerentur, & ex periculis in majus proveherentur; Sauli vero filiis & qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

Aſaëlus Abenerum perſequitur. 2 Reg. c. 2.

Abenerus Aſaëlum occidit.

Joabus receptui canit. 2 Reg. c. 2.

Bellum civile inter Hebræos. 2 Regum, c. 3.

4. Sub hoc autem tempus & filii Davidi nati erant numero ſex, è totidem uxoribus. Quorum

Davidis filii. 2 Regum, c. 3. & 1 Paralip. c. 3.

ὃ Αβενήρ. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνίει [q] διώκων ὁ Ἰώαβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο ῥᾳδιελδόμενος τὰς ὀπλίτας σκηδὸς ἔπεσθαι, καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους. [r] οἵ τε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο, καὶ ὁ Ἀφαναέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος Ἀσάηλος· ἐπί τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν, ὁ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ [s] καὶ ἵππον καταδάκνα εἰς ἄμιλλαν λέγουσι προσφαμεῖν· [t] ὃς καὶ τὸν Αβένηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τὸ ἐπ' ὀρθὸν φερόμενος εἰς ἑκάτερον [v] ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. ἐπιστραφέντος δὲ τοῦ Αβενήρ, καὶ καταφοβίζοντος τῷ ὁρμῷ αὐτὸν πρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος, ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν [x] ἀφέμενον τὴν διώξεως [y] ἀφελεῖσθαι τῷ πανοπλίαν, πάλιν δέ, ὡς οὐκ [z] ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, καταρᾶσθαι αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν προσαναγκάζοντος, μὴ κλείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν· ὁ [a] προσιόμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομείναντα [b] τῇ διώξει, φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ [c] πλήξας εἰς τὰπίσω καιρίως, προσαράξημα ἀπέκλεινεν. οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Αβένηρον, ὡς ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον ὃν κεῖται συμβαίνει τὸν Ασάηλον, προστάντες τὸν νεκρὸν οὐκ ἔπαυσαν τοὺς πολεμίους ἐδίωκον· ὁ δὲ Ἰώαβος αὐτός τε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αβεσσαῖος, προσφαμένους τὸ πῶμα, καὶ τὸ πλεῖον ἐπὶ τὸν Αβένηρον σπουδῆς αἰτίαν τῷ ὑπὲρ τοῦ πεπολιτευκότος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχος τὴν προθυμίαν χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς [d] Αμμάταν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Αβένηρον, ἤδη περὶ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβὰς δὲ ἐπί τινα βουνὸν, ὡς ἔστη ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μετὰ τὴν Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτός τε κατεσκέπτετο τὸν Αβένηρον. τοῦτο δὲ [e] ἀνακεκραγότος φήσαντος, μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν· ἁμαρτεῖν γὰρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ασάηλον, ὃς [f] προσφαμένου μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ προσκλησιν ἠγησάμενος [g] τούτους τοὺς λόγους ὁ Ἰώαβος, ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ τῆς ἐπὶ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ὅτος μὲν ἐπ' ἐκείνῃ καταστρατοπεδεύεται τὸν τόπον τὴν νύκτα ταύτην· Αβένηρος δὲ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας, καὶ περαιωσάμενος τὸν Ιορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ Σαούλη παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ἰέβοσθον. τῇ δ' ἐχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ἰώαβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκήδευσεν. ἔπεσον δὲ τὸν μὲν Αβενήρ στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα· τοὺς δὲ Δαυίδου δέκα πρὸς τοῖς ἑννέα, καὶ Ασάηλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ Αβεσσαῖος εἰς [h] Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ [i] πατρίῳ μνήματι, πρὸς Δαυίδου εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Εβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ· τῶν μὲν μετὰ Δαυίδου κρειττόνων ἀεὶ γινομένων καὶ πλέον [k] ἐκ τοῦ κινδύνου φερομένων, [l] τῶν δὲ Σαούλη παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν καθ' ἡμέραν ἐλαττουμένων.

δ'. Ἐβίωσε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παῖδες [m] τῷ Δαυίδῃ, τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ

[q] Διώκων ὁ Ἰώαβος.] Διώκων Ἰώαβος *Big. Samb. & Vat.*

[r] Οἵ τε ἀδελφοὶ] Οἵγε ἀδ. *Vat.*

[s] Καὶ ἵππον καταδάκνα.] Ἵππους juxta *Epiphan.*

[t] Ος καὶ τὸν Αβίνηρον] Ita cum *Big. & Samb.* ἀλλὰ καὶ in *Editis, Aliiſque.* ἕτος *Hen. & Busb.*

[v] Ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν.] Sic *Big. & Samb.* Ἐγκλειθεὶς *Vat.* ἐγκλειθεὶς *Baſ. & G.*

[x] Ἀφέμβος τὴν διώξεως] Ἀφέμβου *Vat.*

[y] Ἀφελεῖσθαι] Ἀφιλέσθαι *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. & Vat.*

[z] Ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν,] Ἐπείθετο *Vat.*

* *Fratris ejus in conſpectum veniendi libertatem amitteret:*] Ne ante ejus fratrem ulterius fiduciam non haberet, *Epiphan.*

[a] Προσιόμενον τοὺς λόγους,] Προσιέμενον.

[b] Τῇ διώξει,] Τῷ διώξει *Big. Samb. & Vat.* τῷ διώξῳ *Coll. Voſſ.*

[c] Πλήξας εἰς τὰπίσω καιρίως,] Πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν Æſchyl. Agam. v. 1352. Plutarch. in Philopoem. pag. 359. B. καιρίως ἀστραφθέν. SPANH.

[d] Αμμάταν] Eo modo *Big. & Samb. (Coll. Voſſ.)* atque ita quidem aut Αμμάθαν *Flavium* ſcripſiſſe puto. Ομμαῦν *Baſ. G. Aliique.* Μαθὼν aut Αμαθὼν *Epiph.* Αμμὼ aut Αμμὼν *Interpretibus* LXXII. HUDS. Ομμαῦν *Gen.* ita etiam Edit. *Baſil.* Rufinus; *locum nomine Gabaon.* in Hebr. 2 Sam. 11. 24. גבעת *Gibnath.* LXX. Αμμὼν *Amman. Vulg. collem aqueductus*, quem ſecutus hic eſt Gelenius. SPANH.

[e] Ανακεκραγότος] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis, Aliiſque* ἀνακραγότος.

[f] Προσφαμένου μὴ διώκειν] Παρηγγέλθη *Vat.*

[g] Τούτους τοὺς λόγους] Τούτου *Vat.*

† *Caſtra pervenit ad Ieboſthum Sauli filium.*] Confer. p. 363. §. 3.

[h] Βηθλέεμ,] Βηθλείμ *Big. Samb. & Vat.* originario propius.

[i] Πατρίῳ μνήματι,] Πατρῴῳ *Iidem.*

[k] Ἐκ τοῦ κινδύνου] Ita *Vat. & Samb.* ἐν τοῖς.

[l] Τῶν δὲ Σαούλη παίδων] Τῷ δὲ Σαούλη παιδὸς καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ legiſſe videtur *Epiphanius.* ac αὐτῷ quidem agnoſcit *Vat.*

[m] Τῷ Δαυίδῃ,] Articulum non agnoſcunt *MSS.*

n Αχι-

ὁ μὲν πρεσβύτατος ἐκ μητρὸς [n] Αχινᾶς ἡμόμενος, ὁ Αμνων ἐκλήθη· ὁ ἢ δεύτερος ἐκ γυναικὸς Αβιγαιας, Δανιηλος· τῷ τρίτῳ δ' ἐκ τῆς [q] Θολομαι βασιλέως [r] Μαχάμης Φιλῖπ ἦν [s] Γεσσιρῶν βασιλεως, [t] Αβεσαλωμος ὄνομα· τὸ δέ γε τέταρτον [v] Αδωνίαν ἐκ γυναικὸς [x] Αγγήθης προσηγόρευσε· [y] τὸν πέμπτον ἢ Σαφατίαν τῆς [z] Αβιτάλης, καὶ τὸν ἕκτον [a] Γεθραάμλω τῆς [b] Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. τῶν δ' ἐμφυλίῳ πολέμῳ συνεστῶτος, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχλω πυκνῶς [c] τῶν μετ' ἐκατέρα τῶν βασιλέων, Αβέννηρος ὁ τῶν Σαύλου [d] παιδὸς ἀρχιστράτηγος, σπουδὴν τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνοιαν ἔχων τῷ πλήθει, πάντας συμμεῖναι τῷ Ιεβόσθῳ παρεσκεύασεν· καὶ [e] διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνῳ φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐγκλήματι γενόμενος [f] ὁ Αβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς συνέλθοι τῇ Σαύλου παλλακῇ, [g] Ραισφᾷ μὲν ὄνομα [h] Σιβαθ [i] ἦν θυγατρὶ, καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ιεβόσθου, βουλήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑπὸ δικαίων τῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι πάσης προνοίας περὶ αὐτὸν χρώμενος, ἐπείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαυίδην περιστῆσαι, ἐπιδείξειν δ' ὡς ὑπὸ Δαβὶδ τὴν ἰδίαν ῥώμην καὶ σύνεσιν [k] ἀρχὴ τῶν πέραν Ιορδάνου, Δαβὶδ δὲ τὴν αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαυίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον, ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τοῦ Σαούλου μὲν ἀποστῆναι παιδὸς, αὐτὸν δὲ ἀποδείξαντα πάσης [l] τῆς χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαυίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη γὰρ ἐφ' οἷς Αβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τιμήσειν προσήκειν τῶν συνήθων ἀξιώσαντος, ἀναστώσασθαι πρὸς αὐτὸν [m] Μιχάλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνησείοντα ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις, καὶ Παλαιστίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις. ἃς ὑπὲρ αὐτῆς κόμισε τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν Μιχάλαν, ἀποστάσας [n] Φελτίου, [o] τοῦ τότε συνοικοῦντος αὐτῇ, πρὸς τοῦτο καὶ Ιεβόσθου συμπράξαντος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ Δαυίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀποδοθῆναι. συγκαλέσας ἢ καὶ τοὺς γεραιτάτους ἦν πλήθους καὶ ταξιάρχους [p] καὶ χιλιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς, "ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ἀποστῆναι μὲν Ιεβόσθου, "Δαυίδῃ ἢ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειε τὸ ὁρμῆς, "νῦν μέντοιγε ὑπείκειν χωρεῖν [q] εἰ βούλονται. καὶ γὰρ "εἰδέναι τὸν Θεὸν Δαβὶδ Σαμουήλου ἦν προφήτου Δαυίδην "χειροτονήσαντα πάντων Εβραίων βασιλέα, προειπεῖν "δ' ὅτι Παλαιστίνους ἐκεῖνος αὐτοὺς τιμωρήσεται, καὶ "ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους". ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, [r] ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην εἶχον αὐτοὶ πρὸς τῶν πραγμάτων σύμφωνον

natu quidem maximus, è matre Achina ſuſceptus, Amnon vocabatur: ſecundus vero, ex uxore Abigæa, Daniclus: tertio autem, ex Machama Tholomæi regis Geſſiritarum filia prognato, nomen erat Abeſalomus: at quartum ex uxore Aggitha vocavit Adoniam: quintum vero Saphatiam ex Abitaala, ſextumque ex Ægla *natum* Gethraaman cognominavit. Cum autem bellum civile conflatum eſſet, & crebro ad manus venirent confligerentque utriuſque regis exercitus, Abenerus, partium Sauli filii imperator, qui & vir prudens erat, & multitudinem habuit in eum valde propenſam, effecit ut omnes à Jeboſtho ſtarent: & aliquandiu in ejus fide permanſerunt. Poſtea vero, cum accuſaretur Abenerus, eique objiceretur, quod cum Sauli concubina (nomine quidem Ræſpha, Sibathi vero filia) rem habuiſſet, & à Jeboſtho reprehenderetur, dolore percitus iraque incenſus, quaſi meritam ab eo non acceperit gratiam, cujus rebus ſumma cum alacritate ſtuduit, minatus eſt quidem ſe regnum ad Davidem tranſlaturum eſſe, palamque facturum quod non propria virtute & prudentia Transjordianis imperaret, ſed ſua in exercitu gubernando peritia & fide. miſſiſque in Chebronem ad Davidem legatis, obſecrabat ut juramentum ab eo acciperet fidemque, quod certe quidem ipſum habiturus eſſet ſocium & amicum, cum populo perſuaſerit ut à Sauli quidem filio deficerent, eum vero omnium Iſraëlitarum regem conſtituerent. Poſtquam autem Davides fœdus cum eo percuſſiſſet (nam ſibi grata erant ea quæ Abenerus apud ipſum per legatos egerat) atque in primum fidei ſibi datæ indicium poſtulaſſet, ut ejus beneficio Michala uxor ſibi reſtitueretur, quàm magno ſui periculo emerat, & ſexcentis Palæſtinorum capitibus, pro illa in *uxorem ducenda* ad Saulum patrem allatis; ipſi quidem Michalam mittit *Abenerus*, à Pheltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abſtractam, adjuvante etiam Jeboſtho. Scripſerat enim illi Davides ut uxorem ſuam jure reciperet. Quin & *Abenerus*, convocatis ſenioribus populi & centurionibus & tribunis, apud ipſos hujuſmodi verba fecit; "quod illos, "cum in eo eſſent ut à Jeboſtho deſciſcerent & "ſeſe Davidi adjungerent, ab iſto impetu & vo"luntate averterit; nunc vero illis poteſtatem fa"ciat *ad ipſum* eundi, ſi vellent: nam & ſibi com"pertum eſſe, Deum, cum per Samuelem pro"phetam Davidem omnium Hebræorum regem "conſtituiſſet, etiam prædixiſſe, fore ut ille ipſe "pœnas à Palæſtinis exigeret, illoſque devictos "ſub jugum mitteret". Cum hæc audiſſent ſeniores & *exercitûs* duces, quodque Abenerus haud aliter,

Abenerus à Jeboſtho ad Davidem deficit. 2 *Regum*, c. 3.

Davides Michalam repoſcit. 2 *Regum*. c. 3.

Abenerus Iſraëlitas Davidi conciliat. 2 *Regum*, c. 3.

n Αχινᾶς ἡμόμενος,] Αχίνας *Baſ.* & G. Εχίνας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Αχίνας ἤτοι Αχινόμης *Vat.* Αχινόης *Epiphan.* *Maſoretis & Hieronymo* Αχινόαμ. *Interpretibus* LXXII. Αχινάχμ aut Αχινοσμ. Αχιμᾶς ex p. 353. v. 2. ſi vera ſit iſta lectio.

o Αμνων ἐκλήθη·] Αμνὼν *Samb.* Αμνὼν *Big. Vat.* & LXXII. Αμμὼν *Epiphan.*

p Δανιηλος.] Ita etiam 2 Paralip. c. 3. v. 1. Verum 2 *Reg.* c. 3. v. 3. *Chilab* juxta *Hebr.* Δαλυΐα LXXII. Δαλυήλος *Big.* & *Vat.* Δαλεΐηλος *Samb.* Verum *Celeb* eſt *Epiphanio.*

q Θολομαίου θυγατρὸς] *Talmai* in *Hebr.* Θολμὶ & Θαλμαὶ LXXII. Θολμαίου *Vat.* in aliquot *Epiphanii* libris *Tholomai*, in aliis *Ptolomai*.

r Μαχάμης] Μααχὰ dicitur in *Bibliis S.*

s Γεσσιρῶν βασιλέως,] Γεσηρῶν *Big.* & *Samb.*

t Αβεσάλωμος ὄνομα·] Αβεσάλωμος *Big.* & *Samb.*

v Αδωνίαν] Οχνίαν *Vat.* ex *Interpretibus* LXXII.

x Αγγίθης] Ita cum *Busb.* & *Hen.* Αγγίτης *Baſ.* & *G.* Αγγιθᾶς *Big.* & *Samb.*

y Τὸν πέμπτον ἢ Σαφατίαν] In iis quæ ſequuntur fere conveniunt *Codd. MSS.* nec multum diſcrepant *Epiphanii* libri. in *Editis* vero πέμπτον ἢ καὶ τὸν ἕκτον Γεβεσσὼ καὶ Γαλὰ ἐπωνόμασε.

z Αβιτάλης,] Αβιτάλης juxta *Biblia S.* Αμιτάλχης *Vat.*

a Γεθραάμλω] Γεθραάμλω *Vat.* Ιεθραὰμ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.* Ιεβόρμ *Big.* Γεθρεσὰμ *Baſ.* & *G.* Ιεθρεσὰμ aut Ιεθρεσὰμ LXXII. 2 *Reg.* c. 3. v. 5. 1 *Paralip.* c. 3. v. 5.

b Αἰγλᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Αἴγλας *Vat.* Αἰγαὰλ & Αἰγᾶς & Αγλᾶς in codicibus LXXII.

c Τῶν μετ' ἐκατέρα] Sic cum *Vat.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* τῶν deeſt in *Editis*, *Aliiſque.*

d Παιδὸς ἀρχιστράτηγος] Παιδὸς abeſt *Vat.* & quibuſdam *Epiphanii* libris.

e Διέμειναν ἱκανὸν] Διέμβρον ἱκ. *Vat.* διέμβον ἐφ ἱκανὸν χρ. *Busb.* & *Hen.*

f Ο Αβέννηρος,] Articulum ſupplevi ex *Samb.* & *Vat.*

g Ραισφᾷ] Ρεσφᾷ juxta *Literas S.*

h Σιβάθ] Λίβ *filiæ* in fundo *Hebraïco.* Ιωλ aut Ιὸλ θυγατρὶ LXXII. Σιβάτ *Vat.* at *Sebabeth* aut *Sebaheth* apud *Epiphanium.*

i Δὲ θυγατρὶ,] Illud ἢ ex *MSS.*

k Ἀρχὴ τῶν πέραν Ιορδάνου,] Ἀρχοὶ *Big.* & *Samb.* ἦν addit mox *Coll. Voſſ.* & *Big.*

l Τῆς χώρας βασιλέα.] Ita *MSS.* τῆς abeſt *Editis.*

m Μιχόλαν] *Al.* Μελχόλλω. Vide p. 337. in fine.

n Φελτίου,] Οφελτίου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

o Τοῦ τότε συνοικοῦντος] Ita cum *MSS.* & *Epiphanio.* in *Editis* ἦν τις συνοικοῦντος, & mox κατὰ τοῦτο.

p Καὶ χιλιάρχους,] Illa κὴ χιλιάρχους reſtituimus è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

q Εἰ βούλονται.] Η βούλονται *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte οἵ. COCC.

r Ὡς καὶ Αβέννηρος] Ita cum *Vet. Interpr.* ὡς καὶ τῷ Αβενήρῃ γνώμην ἦν ποτέρως εἶχον αὐτοὶ πρὸς τ. πρ. σ. παρέλαβον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην ἦν εἶχον αὐτῷ πρὸς τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν *Baſ.* & *G.*

ter, ac illi prius, ſenſerit, cò adducti ſunt ut Davidis auſpicia ſequerentur. Cum autem his perſuaſum eſſet, tribum Benjamiticam convocat (nam ex ea erant omnes Jeboſthi ſatellites) atque hæc apud eos loquutus, poſtquam illos ne quidem reniti animadvertiſſet, ſed in ſuam ſententiam concedere, è ſociis circiter viginti aſſumptis ad Davidem ſe contulit, ut ipſemet ab eo jurisjurandi fidem acciperet (iis enim quæ per alios fiunt firmiora eſſe videntur quæ noſmetipſi gerimus) ſimulque ut ſermonem, quem cum ducibus habuit tribuque univerſa, ei referret. Cum autem illum benigne excepiſſet, menſæque ſplendidæ & magnificæ per aliquot dies adhibuiſſet, petiit *Abenerus* dimitti ad populum ei adducendum, ut præſenti videntique imperium traderet.

Abenerus à Davide benigne accipitur. 2 Regum, c. 3.

Joabus Abenerum calumniatur apud Davidem. 2 Regum, c. 3.

ϛ. Cæterum ubi à Davide dimiſſus eſſet Abenerus, ſtatim ut abiit Chebronem venit Joabus, *copiarum* Davidis imperator: cognitoque quod apud ipſum fuiſſet Abenerus, & paulo ante, pactis conſtitutiſque omnibus de principatu, diſceſſiſſet, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, ut qui regnum ei conciliaturus eſſet, & præterea acri erat ingenio ad res perſpiciendas & temporibus *quaſque ſuis* accommodandas, ipſe vero imminueretur & exercitus imperium amitteret, malignam pravamque viam *& rationem* iniit. Et primum quidem eum apud regem calumniis adoritur, dictitans ut ſibi de illo caveret, & iis quæ polliceretur Abenerus non *temere* fidem haberet. omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio ſtabiliendum: cum fraude vero doloque malo ad ipſum acceſſiſſe, eaque quam voluit ſpe fretum & omnibus *ad inſidias* pulchre paratis diſceſſiſſe. Ubi vero hæc Davidi non perſuaſerat, ac ne tantillum quidem iis moveri ſenſerat, ad audaciora *ſtatim* aggreditur: ſtatutoque ſecum Abenerum interimere, nuncios ad illum perſequendum miſit; quibus in mandatis dedit ut illum aſſequuti Davidis nomine revocarent, quaſi ipſe nonnulla de rebus ſuis cum eo communicanda haberet, quæ, dum ille aderat, ipſi è memoria exciderant. Abenerus autem, ut ea quæ retulerunt nuncii acceperat, (ipſum enim aſſequuti ſunt in loco quodam, cui nomen Beſira, viginti ſtadiis à Chebrone diſſito) nihil eorum quæ eventura erant ſuſpicans *ad urbem* reverſus eſt. At Joabus, cum ei ad portam obviam veniſſet, & benigne *eum* excepiſſet, viri ſumme benevoli amicique ſpeciem præ ſe ferens (fit enim ſæpiuſcule, ut, ne qua daretur inſidiarum ſuſpicio, vere bonorum mores ſimulent, quibus in animo eſt flagitii aliquid patrare) ipſum quidem à ſuis ſeducit, quaſi in ſecreto cum eo colloquuturus, deductum vero in portæ locum ſolitarium, uno fratre Abeſſæo præſente, ſtricto gladio ſubter ilia percutit. Et Abenerus quidem diem obit, hoc modo inſidiis exceptus à Joabo, qui, ut ipſe quidem dicebat, ultus fuerat fratrem Aſaëlum, quem Abenerus *ſe pertinaciter* inſequentem occiderat in prælio ad Chebronem; re autem vera quod timeret de imperio exercitus, deque honore apud regem, ne hiſce quidem ipſe privaretur, primum vero honoris locum à Davide Abenerus acciperet. Ex his licet alicui perſpicere, quanta &

Davidis nomine Abenerum revocat. 2 Reg. c. 3.

Joabus Abenerum interficit. 2 Reg. c. 3.

προσέλαβεν, τὰ Δαυίδου φρονεῖν [s] μετεβάλλοντο. πεισθέντων δὲ τούτων, Ἀβένηρος [t] συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην φυλήν· οἱ γὰρ ἐκ τούτης ἅπαντες Ἰεβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν· καὶ ταῦτα πρὸς αὐτὸν Δαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντικρούσας ἑώρα, προσιζημένους δὲ οἷς ἐβούλετο, προῆλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε πρὸς Δαυίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός· πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλων πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιοῦμεν εἶναι δοκεῖ· καὶ προσέτι τοὺς ἡγουμένους [v] αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημήνων. ὑποδεξαμένου δὲ αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ [x] ξενίσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλέποντι δῷδώσῃ τὴν δεξιάν.

ε'. Ἐκπέμψαντος δὲ Δαυίδου τὸν Ἀβένηρον, ὀλίγον διαλιπὼν εἰς Χεβρῶνα ἦκεν Ἰωάβος ὁ δεξιστράτηγος αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Ἀβένηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ἐπὶ συνθήκαις καὶ ὁμολογίαις τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσηται τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ πάλαι δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποθραμεῖν, αὐτὸς δὲ ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακόργον καὶ πονηρὸν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι δοκοῦντα, καὶ μὴ προσέχειν οἷς Ἀβένηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν [y] ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν· ἐπὶ δὴ ἀπάτῃ καὶ δόλῳ [z] πρὸς αὐτὸν ἐληλυθέναι, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καταστρεφομένων ἀπελθεῖν. ὡς δὲ ταῦτα ἔπεισε τὸν Δαυίδου τοιαῦτα, οὐδὲ παροξυνόμενον ἑώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν· καὶ κρίνας Ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπιδιώξοντας, οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. Ἀβένηρος δὲ ὡς ἤκουσε τὸ παρὰ τῶν ἀγγέλων· καταλαβὸν γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ [a] Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι· μηδὲν ὑποπτεύσας τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δὲ αὐτῷ [b] πρὸς τῇ πύλῃ ὁ Ἰώαβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος· ὑπονοήσαντα γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τῆς ἐπιβουλῆς τὸ τ' ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀτόπως· δόκησιν μὲν [c] τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος, παραγαγὼν εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, παίσαντες τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ πληγὰς μὲν Ἀβένηρος τοσούτων ἐνεδράθησαν τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε [d] τιμωρήσαντος Ἀσαὴλῳ τῷ ἀδελφῷ, ὃν διώκοντα [e] βαλὼν Ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ [f] Χεβρῶνι μάχῃ· ὡς δὲ παλῃδὲς εἶχε, δείσαντος μὴ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς δῷδὲ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς [g] ἀφαιρεθείη, λάθοι δὲ δῷδὲ Δαυίδου τὴν πρώτην τάξιν Ἀβένηρος. ἐκ τούτων ἂν

s Μετεβάλλοντο.] Μετεβάλοντο *Big.*

t Συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην] Ita omnes *MSS.* συγκαλεῖ δὴ in *Editis.*

v Αὐτῷ λόγους] Αὐτὸς *Vat.*

x Ξενίσαντος] Sic *Cod. Samb.* (& correxit *Coccejus.* collatio *Big.* ξένισας) ξενήσαντος in *reliquis.*

y Ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι] Ἐπὶ τὸ βεβ. *Samb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἐληλυθέναι,] Illud πρὸς non agnoſcit *Vat.*

a Βησιρᾷ καλουμένῳ,] Βισηρᾷ *Samb.* Βητηρᾷ *Big.* Βησίρᾳ καλουμένῳ, ἤτοι Σειρᾷ, ἀπέχ. *Vat.* Apud *Vet. Interpr.* habemus *Sira* vel *Syra.* At *Flavio* in *Vita ſua* §. 24. dicitur Βηθάρων πόλις. HUDS. Βησιρᾷ Gen. Βηθάρων de Vita ſua & paulo ante ibidem Βασαρὼν πόλιν. SPANH.

b Πρὸς τῇ πύλῃ] Ita cum *Big.* & *Samb.* πρὸς τὴν πύλην *Vat.* πρὸ τῆς πύλης legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *ante portam.* In *Editis* πρὸς τῇ πόλει.

c Τῶν οἰκείων] Articulum inſeruimus è *Samb.* & *Big.* τῶν ἀλλων legiſſe videtur *Epiphanius:* nam vertit, *ab aliis hominibus.*

d Τιμωρήσαντος] Τιμωρήσαντος in aliquot *MSS.*

e Βαλὼν Ἀβένηρος] Λαβὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Χεβρῶνι] Γαβαὼνι pro Χεβρῶνι ex *Epiphanio* legendum videtur. uti recte notavit *Schotanus* in *Bibliotheca Hiſt. S.* tom. 2. p. 669.

g Ἀφαιρεθείη,] Ἀφαιρεθῇ *Vat.*

ἄν τις καταγνοίσεν, ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι τῆς πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ ὅ μηδενὶ τούτων ἀφαιρηθῆναι. κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ πολλοῦ δεῖ μυρίων κακῶν λαμβάνειν, καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρους τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς εὐδαιμονίας ἀπεργάζονται· ὡς οὐκ ὁμοίως δεινὸν συγχώρησαι [h] [μὴ] προέσθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, καὶ σωθῆναι τοῖς [k] ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμενον ἐπὶ παντὶ [l] ἀπολέσαι. τοῦτο γὰρ ὑπερβολὴ ἐχθρὸς συμφορᾶς, διὰ τοῦτο καὶ χαλεπώτερα μηχανῶνται ἐν [m] τολμῶσιν ἔργα πάντες φόβῳ τοῦ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσιν ἐρρήθη δεδηλῶσθαι.

ε'. Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνῃρημένον τὸν Ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τῇ ψυχῇ, [n] ἐμαρτύρατο δὲ πάντας, ἀναπείνων εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὅτι κοινωνὸς εἴη τοῦ Ἀβενήρου σφαγῆς, ὅτι κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀπόλοιτο· ἀρὰς δὲ κατὰ τοῦ πεφονευκότος αὐτὸν δίνας ἐπῆρε, καὶ τὸν οἶκον [o] ὅλον αὐτοῦ, καὶ τὰς συμπραξάσας [p] ὑπαδύνους ἐποιεῖτο τῆς ὑπὲρ τοῦ πεπλευτηκότος ποινάς. ἔμελε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι παρὰ τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ὤμοσεν Ἀβενήρῳ, [q] τοῦτον εἰργάσθαι. παρήγγειλε μέντοι πᾶσι τῷ λαῷ κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομίζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, [r] περιρρηξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύτας δὲ σάκκους· ταῦτα δὲ ποιεῖν, παραγγέλλας τῇ κλίνῃ. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γεγηρακότων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, [s] κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε εὔνουν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τῷ ὄντι πεθνηκότι λύπῃ, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀνῄρηται. θάψας δ' αὐτὸν ἐν Χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιτάφιος τε συγγραψάμενος θρῆνος, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου στὰς πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. οὕτως δ' αὐτὸν ὁ Ἀβενήρου παρέσχεν θρηνούμενον, ὡς μηδὲ τροφὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν ἕτερον λαβεῖν· ἀλλ' ὤμοσε μεύσασθαι μηδενός, ἄχρις ἡλίου δυσμῶν. ταῦτ' εὐνοίαν αὐτῷ παρὰ τοῦ πλήθους ἐνέγνωσεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Ἀβένηρον φιλοστοργοῦντες διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τῇ πρὸς αὐτὸν τιμῇ ἀποθανόντα, καὶ φυλακὴν τῆς πίστεως ἠγάπησαν· ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσαι τὸν νομιζομένων, ὡς συγγνώμῃ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν ἡδόμενον ὑβρίσαι ἀκόσμῳ ταφῇ [t] καὶ ἠμελημένῃ τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρῄζῳ καὶ ἡμέρᾳ τῇ φύσιν ἔχαιρε, τῇ αὐτῇ ἑκάστῃ λογιζομένῃ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν δὲ βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, [v] οἵοιων συγχάνοντα τὸν Ἀβένηρον νεκρὸν ἑώρα. [x] πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, σπεύδοντι πρόνοιαν [y] ἣν εἰκὸς, ὡς ἰδεῖν ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν Ἀβένηρον. ἔλεξε δὲ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος

qualia ſolent homines audere, ut ſuperiora omnia habeant & principatum obtineant, & nemini hiſce cedant. nam dum iſta adipiſci deſiderant, per mala innumera ad ea graſſantur; & veriti ne eadem aliquando amittant, ut quam diutiſſime illis permaneant etiam pejora facere non dubitant: exiſtimantes haud adeo grave eſſe ad tantum poteſtatis faſtigium non pervenire, ac ut quis commodis ejus aſſuetus iiſdem tandem excidat. Hoc autem cum rerum calamitoſiſſimum ſit, ideo omnes *ea* amittendi metu nihil utut arduum relinquunt, quod non tentant audentque perficere. Sed de his quidem ſatis eſt paucis admoniſſe.

6. Davides autem, cum audiſſet Abenerum peremptum eſſe, animo quidem indoluit, dextraque ad Deum porrecta & voce ſublata teſtatus eſt omnes; neque ſe Abeneri cædis conſcium fuiſſe, neque *illum* ſe jubente volenteque occubuiſſe: diras autem graves necis ejus auctori imprecatus eſt, atque totam ipſius familiam & facinoris ſocios pœnis mortuo perſolvendis devovebat. Erat enim ſolicitus, ne videretur præter fidem & jusjurandum, quod Abenero dederat, eum occidiſſe. & quidem populo univerſo præcepit, ut virum deflerent & lugerent, & corpus ejus ſolennibus honorarent exſequiis, laniatis quidem veſtimentis *ſuis*, ſaccis vero amicti; idque lectum antecedentes. Ipſe autem *rex* ſequebatur * cum ſenioribus viriſque principibus, planctu & lachrymis indicans benevolentiam qua vivum, & mœrorem quo mortuum proſequutus eſt; quodque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit. Cæterum cum ipſum in Chebrone magnifice ſepeliviſſet, & lamentationes funebres conſcripſiſſet, ipſe ſuper monumentum ſtans primus *verbis* lamentatus eſt, † dein fecit ut alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abeneri interitus, ut ne alimentum quidem, ipſum *ad id* amicis adigentibus, capere voluerit; ſed jurarit nulla de re guſtaturum eſſe, uſque ad ſolis occaſum. Hæc *magnam* ei gratiam apud populum conciliarunt. nam & qui Abenerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto præſtitum ab eo honorem ſervatamque fidem probaverunt: quod *ſcilicet* ipſum, ut cognatum & amicum, omnibus exſequiarum juſtis dignatus fuerit, & non ut inimicum turpis & tunc neglectæ ſepulturæ ignominia affecerit. Sed univerſi de eo *utpote* natura *adeo* benigno mitique gaudebant; ſinguli ſecum reputantes regem ſibi in ſimilibus pari modo proſpecturum eſſe, ac Abenerum mortuum ab eo curatum eſſe videbant. Igitur in his Davides bonæ famæ potiſſimum ſtudebat, curam omnem & diligentiam, quam par erat, adhibendo: ita ut nemo Abenerum ejus voluntate occiſum eſſe *vel minimum* ſuſpicaretur. Quin

Abenerum deplorat Davides. 2 *Regum*, *c.* 3. 1 *Paralip. c.* 11.

b [Μὴ] προέσθαι] Illud μὴ adjiciendum eſſe volui, (voluit & in ora Codicis mei *Cocceius*) ſenſu id poſtulante: uncis tamen incluſum dedi, quod nec in *Editis* reperiatur nec in *MSS.*

i Τηλικοῦτο] Τηλικοῦτον *Vat.* ut p. 368. v. 10. τοιοῦτον.

k Ἀπ' αὐτῆς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliiſque.*

l Ἀπολέσαι. τοῦτο γὰρ ὑπερβολὴ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *libris reliquis*, ἀπολέσαι, οὐδὲ ὑπερβολὴ ἔχοντος συμφορᾶς. Διὰ τοῦτο &c.

m Τολμῶσιν ἔργα πάντες φόβῳ] Τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες τοῦτ' ἀποβαλεῖν βιούμενοι (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες δὲ ἀποβαλεῖν βιούμενοι. *Vat.* τολμῶσιν ἔργα πάντες οὐ φόβῳ τοῦτ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ π. *Big.*

n Ἐμαρτύρατο] Ἐμαρτύρετο *Vat.*

o Ὅλον αὐτοῦ,] Vocem ὅλον inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio.*

p Ὑπαδύνους] *Gen.* ὑπανδρους· vel ὑπάδυνους. Ita etiam *Edit. Baſil.* SPANH.

q Τοῦτον εἰργάσθαι.] Ita *Baſ. G. Aliique.* αὐτὸν εἰργάσαιτο *Vat.* τοῦτο εἰργάσθαι *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

r Περιρρηξαμένους μὲν] Περιρρηξαμένων & mox ἐνδυσαμένων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* περιρρηξαμένῳ & ἐνδυσαμένῳ *Vat.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui locum ſic vertit, *præcepit autem deflere & lugere, & lamentationes fieri ſuper virum, & ejus corpus ſolennibus honorari exſequiis, cum & ipſe veſtem diſrumperet ingemiſcens & ſacco videretur indutus.*

s Κοπτόμενος] Ita κόπτου *planctus* in inferiis, Æſchylus Choëph. v. 21. ſic LXX. Gen. L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν ſ. κόπτου, de inferiis Jacobi. infr. lib. VIII. c. XI. §. 1. ἔθηκε κοπετὸν τελευτῶν· SPANH.

* *Cum ſenioribus viriſque principibus*,] Cum honoratioribus ac præfectis, *Gelen.*

† *Dein fecit ut alii ploratum redintegrarent.*] Suoque exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit, *Gelen.*

t Καὶ ἠμελημένῃ τότε.] Forte, ἠμελημένῃ· τό, τε ἄλλο πᾶν. Vetus, *Omnes ergo pro optima & mitiſſima Regis natura latabantur.* COCC.

v Οἵοιων συγχάνοντα] Οἵοις *Big. Samb.* & *Vat.* ἑοῖον συγχάνοντα εἰς τὴν Αβ. legiſſe videtur *Epiphan.*

x Πρὸς τούτοις ἐν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι] Forte, πάντας δὲ μάλιστα Δαβίδῃ γλίχεσθαι, δόξης ἀγαθῆς ποιούμενον πρόνοιαν, ὧν εἰκὸς· ὡς ἰδεῖν. *Omnes igitur Davidem maxime expetere, qui honeſtæ exiſtimationis curam gereret, conſentaneum erat; quare nemo ſuſpicatus eſt, ab ipſo cæſum fuiſſe Abenerum.* COCC.

y Ἣν εἰκὸς,] Ἣν εἰκὸς ἦν ὧν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

Quin & in hæc verba loquutus ad populum, "quod is non mediocrem dolorem ceperit ex vi- "ri præstantis interitu, nec modicum res Hebræo- "rum detrimentum, amisso viro, qui & eos opti- "mo consilio & strenua manu, gliscente bello, "tueri & servare potuit. Verum Deus quidem, "ajebat, cui res universæ curæ sunt, hunc vobis "inultum esse non patietur. Sciatis autem velim, "me infirmiorem esse quam ut in Joabum & Ab- "essæum Saruiæ filios animadvertam: sed Deus "illis scelerum digna rependet". Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finivit.

θῶ, "ὡς αὐτῷ μὲν [z] οὐχ ἡ τυχοῦσα γέγοιτο λύπη ἀν- "δρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ὃ μικρᾶς ἦν τοῖς Ε- "βραίων πράγμασι βλάβη, στρηνίοντων αὐτοῦ [a] καὶ σώζειν "βουλαῖς τε ἀρίστης καὶ ῥώμῃ χερῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς "ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ Θεὸς μὲν, εἶπεν, ὦ μέλ- "πάντων, οὐκ ἐάσει τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. [b] ἐπίσ- "θω γ', ὡς ἐγὼ Ἰωάβου καὶ Ἀβεσσαίου τοὺς [c] Σα- "ρουίας παῖδας μείζω ἰσχύος εἰμι, τολμῶν ἐμοῦ δυνάμε- "νους, ἀλλ' ἀποδώσει τοῦτο τοῖς τετολμηκόσιν αὐτοῖς "ἀμοιβὴν τὸ θεῖον". καὶ Ἀβένηρος μὲν εἰς τοιοῦτο κα- τέτρεψε τέλος τὸν βίον.

II. CAP. II.

ΚΕΦ. Β'.

Quod, Jebosetho amicorum insidiis occiso, Davides omnium Israelitarum imperium obtinuit.

Οτι, τοῦ Ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυίδης παρέλαβεν.

Jebosthus insidiis perit. 2 Regum, c. 4.

CUM autem mortem ejus accepisset Jebosthus Sauli filius, non leviter id tulit, utpote viro orbatus sibi cognato, & qui regnum sibi conciliarat: sed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abeneri interitus. Cæterum & ipse non diu superstes erat; sed *aliquanto post* ex Hieremmonis filiorum (*uni quidem* Banaothæ, alteri vero nomen erat Thannus) insidiis periit. Hi enim cum essent & genere Benjamitæ, & primi ordinis, ideoque existimarint, si Jebosthum perimerent se magna esse à Davide dona consequuturos, sibique munia aut imperatoria aut alia quædam honorifica cessura esse, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem & dormientem, cum nec custodes adessent nec *ædium* janitrix vigilaret, sed & ipsa præ labore & opere, quod in manibus erat, & æstu in somnum delapsa esset, ingressi in conclave, ubi Sauli filium dormivisse contigit, ipsum interficiunt. Dein præciso capite & per totam noctem & diem itinere facto, ac si ab iis quos læserant fugissent ad eum qui & gratiam accepturus esset, & securitatem daturus, Chebronem pervenerunt: ostensoque Davidi Jebosthi capite, semetipsos ei commendabant, ut propensæ in eum voluntatis, & qui inimicum ejus & regni æmulum de medio sustulissent. At ille non adeo ac sperabant illorum facinore delectatus est. Sed cum dixisset, "O sceleratissimi & jamjam supplicium luituri; num nesciebatis quod à me o- "peræ præmium retulerit Sauli interfector, qui "ad me coronam ejus auream apportaverat, & "quidem cum ipsius in gratiam eum interemerit, "ne ab hostibus caperetur. an à me mutatum & "non amplius eundem esse credidistis, ut viris "maleficis delectarer, & pro beneficio haberem "domini cædem à vobis patratam, qui virum ju- "stum suo in cubili jugulastis, & qui neminem ul- "la unquam injuria affecit, vos vero maxima etiam "benevolentia summisque honoribus prosequutus "est. Quapropter illi quidem pœnas persolvetis "supplicio affecti, itidemque mihi quod ipsum sus-

Jebosthi caput ad Davidem delatum. 2 Regum, c. 4.

Κύσας γὰρ τοῦ τελευτοῦντος αὐτοῦ ὁ Σαοὺλος παῖς Ἰεβο- σθος, ὃ πρόσω ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἑστερημένος συγ- γενοῦς καὶ τοῦ βασιλείαν αὐτῷ περιποιήσοντος. ἀλλ' ὑπερ- επάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ Ἀβενήρου θάνα- τος. οὐκ [d] ἐπεβίωσε δὲ ἐπὶ αὐτὸς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν [e] Ἱερέμμων υἱῶν· [f] Βαναάθα, τῷ γὰρ ἑτέρῳ [g] Θάννος ὄνομα ἦν· ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἔστι γὰρ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, τοῦ δὲ πρώτα τάγματος, λογισάμενοι δὲ ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ἰέ- βοσθον, μεγάλων παρὰ Δαυίδου [h] τευξόμενοι δωρεῶν, καὶ στρατηγίας, ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσῃ, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον φυλάσσοντες μεσημβρίζοντα καὶ κοι- μώμενον τὸν Ἰέβοσθον, καὶ μήτε τὰς φύλακας παρόντας, μήτε τοῦ θυρωροῦ ἐγρηγορόσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπὸ πό- νου καὶ τοῦ ἔργασίας, [i] ἣν μετεχειρίζετο, καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, [k] παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ στυγέουσα καθεκαθεύδοντα τὸν Σαοὺλος παῖδα, κτείνουσιν αὐ- τόν. καὶ τοῦ κεφαλοῦ ἀποτεμόντες, [l] καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν, ὡς ἂν [m] φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων πρὸς τὸν ληψόμενόν τι τοῦ χάριν καὶ παρέ- ξοντα τοῦ ἀσφάλειαν, εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο· καὶ τοῦ κεφαλοῦ ἐπιδείξαντες τῷ Δαυίδῃ τοῦ Ἰεβόσθου, ἐπαίνων [n] ἐαυτοὺς ὡς εὐνοῦς, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀν- ταγωνιστοῦ ἀνῃρηκότας. [o] ὁ δὲ οὐχ ὡς ἤλπιζον ἅτως αὐ- τῶν προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἰπών, "ὦ κάκιστοι καὶ "θεομίσητα δίκην ὑφέξοντες, οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν "Σαοὺλος φονέα καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέ- "φανον ἠμπιάσμην· καὶ τοῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τοῦ "ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβοιεν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ με- "τεβλήθην μᾶλλον, καὶ μοιχεύειν τὴν αὐτὸν [p] ὑπωπτεύσατε, "ὡς χαίρειν πονηροῖς ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἠμπαύειν "τοὺς κυρτοκλόνους ὑμῶν πράξεις, ἀνῃρηκότων ὅτι τὸν αὐτοῦ "κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμε- "νον, [q] ὑμᾶς γὰρ καὶ πολλῆς ὀργοίας καὶ τιμῆς ἐφηκό- "τα. [r] διὸ δώσετε ποινὰς μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκλως "δ' ἐ-

[z] Οὐχ ἡ τυχοῦσα] Sic è *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ τυχοῦσα γέγο. in *Editis*, *Aliisque*.

[a] Καὶ σώζειν] Καὶ abest *Big. Samb.* & *Epiphan.*

[b] Ἐπισάθω γ', ὡς ἐγὼ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπισάθω γ', ὡς ἐγὼ Ἰώαβον *Baf.* & *G.* ἐγὼ δὲ ἐπισαθ' ὡς ἐγὼ Ἰωάβου *Vat.* Verum *Epiphanius* vertit, *ego novi quod Joab & Abisai Saruia filiis nihil prævaleo facere.*

[c] Σαρουίας] Sic *MSS.* Σαρουὶμ in *Editis.*

[d] Ἐπιβίωσε δὲ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod οὐκ omittat ante ἐπιβίωσε. in *Editis*, οὐκ ἐπιβίω δὲ ἐπ' αὐτ ς π.

[e] Ἱερέμμων υἱῶν] Ita *Big. Samb. Baf.* & *G.* Ῥέμμων *Vat.* & *Epiphan.* Ἐρεμεὼν *Hen.* Ἐρεμὼτ *Big.*

[f] Βαναάθα,] Verisimile est aut voculas τῷ μὲ ante Βαναάθα excidisse, aut subintelligendas esse. Βαναάθ ἢ τοι Βαανὰ *Vat.*

[g] Θάννος ὄνομα] Ita *Baf.* & *G.* Θαὼν *Big.* & *Samb.* Ῥηχαβ *Vat.* forsan pro Ῥηχαβ. nam ι & η, & β & μ sæpe invicem permutantur. *Sed a filiis Remmon, id est Banaa & Recha* (vel *Rechab*) *passus* &c. habet *Epiphanius.* unde inducor ut credam illa, Βαναάθα, τῷ γὰρ ἑτέρῳ Θάννος ὄνομα ἦν, primo margini apposita fuisse, dein in textum irrepsisse.

[h] Τευξόμενοι δωρεῶν,] Τεύξονται *Big.* & *Samb.*

[i] Ἣν μετεχειρίζετο] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἧς μετεχειρίζετο in *Editis.*

[k] Παρελθόντες] Λαβόντες παρῆλθον *Hen.* & *Busb.* & mox καὶ κτεί- νουσι.

[l] Καὶ δι' ὅλης] Καὶ δι' ὅλης νυκτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

[m] Φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων] Φεύγοντες in *iisdem MSS.*

[n] Ἑαυτὸς ὡς εὐνοῦς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὸς ὡσεὶ εὔνους *Baf.* & *G.* pro quo rectius αὐτὸς ὡσεὶ ἔνους.

[o] Ὁ δὲ οὐχ ὡς] Sic in *iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δὲ ὡς οὐκ ἤλπιζον.

[p] Ὑπωπτεύσατε] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑποπτεύσατε.

[q] Ὑμᾶς γὰρ] Ita *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* in *reliquis* deest καί.

[r] Διὸ δώσετε] Κολασθέντες δὲ οὕτως μὲ δώσετε ποινάς, ἅμα δὲ δίκλως νομίσαντες *Busb.* & *Hen.*

τοῦ

"δ' ἐμοὶ ϗ, νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με [s] τῷ Ιεβόσθε τε-
"λευτῷ, τὸν ἀνελεῖν. ὁ γὰρ ἐδυνάσθε μᾶλλον ἀδικῆσαι
"τῷ ἐμοὶ δόξαν τοῦτ' ὑπολαβόντες". ταῦτ' εἰπὼν,
πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενον, διεχρήσατο. [t] καὶ τῷ
Ιεβόσθε κεφαλῇ ἐν τῷ Αβενήρ τάφῳ πάντων ἀξιώσας
ἐκηδεύσε.

Davides Jebosthi cæsores interfici jubet. 2 Regum, c. 4.

β. Τούτων ϗ [v] τοῖς λαοῖς τέλος, ἦκον ἅπαντες
οἱ ϗ λαοῦ τῶν Εβραίων πρῶτοι πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα,
οἵ τε χιλίαρχοι ϵ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν [x] αὐ-
τοὺς, τὴν τε εὐνοιαν ἣν ἔτι ϵ Σαούλ ζῶντος εἶχον πρὸς
αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν ἡγούμενον τότε
χιλίαρχον τιμῶντες ὑπὸ ϗ διέλιπον· ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ ϗ
Θεοῦ διὰ Σαμουήλου ϗ προφήτου χειροτονηθεὶς καὶ παῖδες
αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν Εβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνι-
σαμένῳ Παλαιστινους δεδωκεν ὁ Θεὸς, ἐμφανίζοντες. ὁ
δὲ πάντης τε [y] ἀποδέχεται τὴν προθυμίαν αὐτῶν, καὶ παρακαλέσας διαμένειν, ὡς οὐκ ἐσόμενα μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ
τοιούτοις εἶναι, κατδωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος,
ἔπεμψε τὸν λαὸν [z] παρ' αὐτὸν ἄγοντας ἅπαντα. καὶ παῆλ-
θον, ἐκ μὲν τῆς Ιούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ
ἑξακισχίλιοι, φορμοῦτες ὅπλα θυρεὸν καὶ [a] σαρισάριον.
ἦσαν ϗ τῷ Σαούλ παιδὶ παρεμένοντες. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ
Ιούδα φυλὴ τὸν Δαυίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ ϗ τῆς Συ-
μεῶνος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ ϗ τῆς Λευί-
τιδος τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, [b] ἔχοντες ἀρχοντα [c] Ιω-
δαμον. [d] μετὰ τούτους ὁ ἀρχιερεὺς [e] Σάδωκος, σὺν εἴ-
κοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ ϗ τῆς Βενιαμίτιδος
φυλῆς ὁπλίται [f] τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ πρετέμενεν
ἔτι τῆς ϗ γῆρως ϗ Σαούλ τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα.
ἐκ ϗ τῆς Εφραίμου φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, [g] τῶν
δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ ϗ τῆς [h] Μα-
νασσίτιδος φυλῆς ϗ ἡμίσους μύριοι ὀκτακισχίλιοι [i] τῶν δυ-
νατωτάτων. ἐκ ϗ τῆς Ισαχάρου φυλῆς [k] διακόσιοι μὲν
[l] οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, [m] ὁπλῖται ϗ δισμύριοι.
ἐκ ϗ τῆς Ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλιτῶν ὁπλέκλων, πέν-
τε μυριάδες, αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ [n] μόνη πᾶσι παρῆν Δαυί-
δῃ συνῆλθεν. ὅτι πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς
[o] τοῦ Γάδου φυλῆς. ἐκ ϗ τῆς [p] Νεφθαλίτιδος φυλῆς ὀπλί-
σημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρα-
τι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ [q] ἀναρίθμητος ὅσον. ἐκ ϗ τῆς
Δανίτιδος φυλῆς σκληκτοὶ [r] δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξα-
κόσιοι. ἐκ ϗ τῆς [s] Ασείρου φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ
τῶν [t] δύο φυλῶν τῶν πέραν ϗ Ιορδάνου καὶ ϗ λοιπῆς τῆς Μανασ-
σίτιδος φυλῆς, [v] ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δόρατι καὶ σφενδο-
φαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ
φυλαὶ ῥομφαίαις ἐχρῶντο. [x] τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χε-

"tuleritis, arbitrati me ex ejus interitu gaudio
"exsultaturum. haud enim gravius existimatio-
"nem meam lædere potuistis, quam hujusmodi de
"me suspicione". Cum hæc, *inquam*, dixisset, jussit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci: caputque Jebosthi omni cum honore in sepulchro Abeneri sepelivit.

2. His itaque finitis, universi Hebræorum proceres ad Davidem Chebronem convenerunt, cum tribunis ac ducibus eorum, & semetipsos *ei* tradiderunt, cum suam in illum vivente adhuc Saulo benevolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus esset prosequi non destiterunt; simul etiam testificantes, quod à Deo per Samuelum prophetam rex una cum suis filiis declaratis fuerit, eique soli concesserit Deus ut debellatis Palæstinis terram Hebræorum *illis* conservaret. At ille, alacri hoc in se studio collaudato, hortatusque ut in cœptis permanerent (non enim fore ut eos unquam pœniteat quod tales se præstiterint) convivio & omni comitate exceptos remisit, ut populum universum ad ipsum adducerent. Et convenerunt *ad eum* ex Judæ quidem tribu armatorum circiter sex millia & octingenti, arma gestantes scutum & lanceam. Hi vero Sauli filio adhæserant. nam seorsim ab illis Judæ tribus Davidem regem creaverat. Ex Symeonis autem tribu septem millia & centum. Ex Levitica vero quatuor millia & septingenti, Iodamum principem habentes. Post hos veniebat Sadocus pontifex cum XXII. cognatis ducibus. Ex tribu autem Benjamitide quater mille ad militiam parati. hæc enim tribus adhuc suspensa erat exspectatione alicujus ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia & octingenti ex potentissimis & viribus præstantissimis. Ex dimidia vero tribu Manassitide octodecim millia potentissimorum. Ex tribu autem Isachari ducenti quidem futurorum præscii, armatorum vero viginti millia. Ex tribu autem Zabulonis militum lectissimorum quinquaginta millia. hæc enim tribus sola cum omnibus suis ad Davidem confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quæ tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri insignes & duces mille, armis utentes scuto & hasta. atque *eos* sequebatur tribus *sua*, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide selectorum viginti septem millia & sexcenti. Ex tribu vero Aseri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transjordanianis atque parte altera tribus Manassitidis centum viginti millia, quibus arma erant scutum & hasta galeaque ac gladius. Reliquæ etiam tribus gladiis utebantur. Hæc itaque multitudo ad Davidem Chebro-

Davides ab universis Israëlitis rex creatur. 2 Regum, c. 5.

[s] Τῷ Ιεσσαὶ τελούτῳ,] Τῇ Ιεσσαὶ τελούτῃ *Big. Samb.* & *Vat.* τῇ ϗ Ιεσσαὶ τελούτῃ *Hen.* & *Bush.*

[t] Καὶ τῷ Ιεβόσθε] Τῷ ϗ Ιεσσαὶ *Bush. Hen.* & *Vat.*

[v] Τοιοῦτο λαοῦτων] Τοιοῦτον *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Αὐτὸς,] Ita cum *Samb.* αὐτὸς *Baf.* & *G.* ἑαυτὸς *Bush.* & *Hen.*

[y] Αποδέχεται ϗ προθυμίαν] Δεξάμενος *Hen.* & *Bush.*

[z] Παρ' αὐτὸν ἄξοντας] Illa παρ' αὐτὸν inserui auctoritate quinque *MSS.*

[a] Σαρισάριον.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* σαρισάριον. HUDS. Σαρισάριον (Gen. σαρισάριον) λόγχη, δίερυ, ῥομφαία *Hesych.* Rufinus etiam *lanceas* vertit. sæpe LXX. usi voce σαρισάριον pro lancea. Num. XXV. 7. Jud. v. 8. &c. *Hebr.* רמח vid. infr. lib. VIII. c. 10. §. 1. σαρισάριον· & ejusd. lib. c. 12. §. 1. σαρισάριον. SPANH.

[b] Εξακόσιοι,] Εξακόσιοι in *Bibliis S.* 1 *Paralip.* c. 12. v. 26. & sexcenti in aliquot *Epiphanii* codicibus.

[c] Ιώδαμον.] Ιωαδὰν LXXII.

[d] Μετὰ τούτους ὁ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* recte. μετὰ τούτων in *Editis*, *Aliisque*: quorum errorem notavit *Schotanus* tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 673.

[e] Σάδωκος,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *ceteris* Σάδακος.

[f] Τετρακισχίλιοι.] Τεσσαρακισχίλιοι juxta *Biblia S.*

[g] Τῶν δυνατωτάτων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* antea in *Editis* οἱ τῶν ϗ.

[h] Μανασσίτιδος φυλῆς] Μανασσίδος *Big.* & *Samb.*

[i] Τῶν δυνατωτάτων.] Illa τῶν δυνατωτάτων è *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[k] Διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] LXX. γινώσκοντες συνέσεσιν εἰς τοὺς καιρούς· *Vulg.* Viri, qui noverant singula tempora. *Hebraizantes* scientes intelligentiam in temporibus. SPANH.

[l] Οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] Rationis temporum periti & scientes quid esset Israelitis faciendum *S. Litera.* Vide *Casp. Sanctium* ad 1 *Paralip.* c. 12. & *J. Clericum.*

[m] Οπλῖται ϗ] Unde accepit illos vicies mille armatos? non ex *Sacris Literis.*

[n] Μόνη] Abest à *Coll. Voss.*

[o] Τῆς Γάδου] Τῇ Γάδου *Coll. Voss.*

[p] Νεφθαλίτιδος] Νεφαλίμου *Vat.*

[q] Αναρίθμητος ὅσον.] Τεσσαρακοντακισχιλιάδας ex ea tribu numerant *S. Litera.*

[r] Δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι] Ita cum *Vat.* & melioribus *Epiphanii* Codicibus. in *Græcis ceteris* desunt ἑξακόσιοι, & juxta *Latinorum* aliquot πεντακόσιοι legendum pro ἑξακόσιοι. Ex textu *Hebraïco* δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. verum δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι ex LXXII.

[s] Ασείρου φυλῆς] Ασήρου *Big.* & *Samb.*

[t] Δύο φυλῶν] Δυοῖν *Vat.*

[v] Ωπλισμένων θυρεῷ καὶ δόρατι καὶ σφενδοφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ *Big.* & *Samb.* ὡπλισμένων θυρεοῦ καὶ δόρυ καὶ σφενδοφαλαίας καὶ ῥομφαίας *Vat.*

[x] Τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος] Τοῦτο ϗ πᾶν τὸ πλ. *Samb.* & *Vat.*

bronem conveniebat cum multo apparatu frumenti & vini, cæterorumque ad victum commodorum, & ad Davidem regem creandum concordarunt *omnes*. Cum vero tribus diebus festa celebrasset populus & epulatus esset in Chebrone, Davides cum omnibus *his copiis* illinc motis Hierosolyma est profectus.

Populus à Davide convivio excipitur.

βρῶνα πρὸς Δαυίδην [y] σωῆλθε, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς πιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν προφὴν πάντων, καὶ μιᾶ γνώμῃ τὸν Δαυίδην βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅπου δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος καὶ λαοῦ, καὶ κατᾳωχηθέντος [z] ἐν Χεβρῶνι, [a] ὁ Δαυίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἆρας ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα.

CAP. III.

ΚΕΦ. γ'.

Ut Davides, obsessis Hierosolymis captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

Ὡς πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκισε δὲ εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

Hierosolyma aggreditur Davides adversum Jebusæos. 2 Regum, c. 5.

JEbusæi vero qui *tum* urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis sunt, cum illi *suas* occlusissent portas, atque homines cæcos & claudos & quosvis mutilos, in derisionem regis, imposuissent muro, dicerentque mutilos impedituros ne ipse ingrederetur (hæc autem faciebant præ contemptu ob murorum *suorum* firmitatem) ad iram concitatus Hierosolyma cœpit oppugnare. Et cum multum studii & alacritatis adhibuisset, (quasi ex ejus expugnatione statim vires & *potentiam suam* ostenderet, metumque incuteret aliis, si qui similiter ac illi in ipsum affecti essent) vi urbem inferiorem occupat. Cum vero arx adhuc remaneret, statuit rex pollicitatione præmii & honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere: promisitque se ei totius exercitus imperium daturum esse, qui per subjecta præcipitia in arcem evasisset. Cum vero eò certatim omnes eniterentur, & cupiditate præfecturæ accensi nullum laborem sustinere detrectarent, Joabus Saruiæ filius alios prævenit, & arce conscensa ad regem clamavit, *promissum* copiarum imperium postulans.

Urbem expugnat. 2 Regum, c. 5.

Arcem occupat Davides, Joabo rem fortiter gerente.

Τῶν δὲ καθοικούντων τὴν πόλιν Ιεβουσαίων, γένος δέ εἰσιν ἔτοι Χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῶν τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπηρωμένους τοὺς ὄψεις ἢ τοὺς βάσεις ἢ πᾶν τὸ λελωβημένον σημαίνων [b] ὅπλοις χλεύης τοῦ βασιλέως ὅπως τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς [c] ἀναπήρους, ταῦτα δὲ ἔπραττον καταφρονοῦντες τῆς τοῦ τείχους ὀχυρότητος, ὀργισθεὶς πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ Ιεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος [d] ὡς μὲν τοῦ ταύτην ἑλεῖν δῆθεν ἐμφανίζων τῷ ἰσχυρῷ, καὶ [e] καταπλήττων εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν σκοπὸν διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κράτος τῆς κάτω πόλεως. ἐπεὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ὑπερεχούσης καὶ χερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ὅπως τοὺς ἄλλους σπουδάσωσι, καὶ τῷ μὲν τοῦ ὑποκειμένων φαράγγων ὅπως τὴν ἄκραν ἀναβάντι καὶ ταύτην ἑλόντι στρατηγίαν [f] ἁπάντων τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίσεσθαι δι' ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ [g] Σαρυίας παῖς Ιωάβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ [h] ἀναβὰς ἐβόησε πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν αἰτούμενος.

III. *Davides Jebusæos ejicit ex arce, urbemque instauratam Davidis nuncupat. 2 Regum, c. 5.*

2. Cum autem *rex* Jebusæos ex arce ejecisset, & ipse Hierosolyma instaurasset, urbem ipsam Davidis appellavit, & quamdiu *omnium Israëlitarum* imperium tenuit in ea habitabat. cæterum tempus, quo apud Chebronem solius tribus Judæ rex fuit, erat septem annorum & mensium sex. Postquam autem Hierosolymis regiam suam constituerat, res ei indies magis magisque splendidæ esse cœperunt, Deo curante ut meliore essent conditione, & *nova subinde* incrementa caperent. Quin & Hiramus Tyriorum rex missa legatione amicitiam cum eo & societatis fœdus iniit. misit etiam ad eum & dona *quædam*, ligna cedrina, atque artifices, fabros lignarios & ædificatores, qui regiam *ei* Hierosolymis exstruerent. Davides autem, & urbem inferiorem complexus & arce cum ea conjuncta, *ex utrisque* unum corpus effecit: atque mœnibus circumpositis curatorem illorum Joabum constituit. Primus itaque Davides, pulsis ex Hierosolymis Jebusæis, de suo nomine civitatem appellavit. nam sub Abramo progenitore no-

β'. [i] Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς Ιεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, [k] καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ιεροσόλυμα, [l] πόλιν αὐτὴν Δαυίδου προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ιούδα φυλῆς ἦρξε μόνης [m] ἐν Χεβρῶνι ἐτῶν ἑπτὰ καὶ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας δὲ [n] βασίλειον τὰ Ιεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐλπίδοσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν [o] καὶ Εἴρεμος ὁ Τυρίων βασιλεὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα, καὶ τεχνίτας, ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ [p] κατασκευάσουσι βασίλειον ἐν Ιεροσολύμοις. Δαυίδης δὲ τῷ τε [q] κάτω πόλιν προσλαβὼν, καὶ τὴν ἄκραν [r] σωάψας αὐτῇ, ἐπόησεν ἓν σῶμα· καὶ περιτείχισας ἐπιμελητὴν τοῦ τείχους κατέστησεν Ιώαβον. [s] πρῶτος οὖν Δαυίδης τοὺς Ιεβουσαίους ἐξ Ιεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅθεν γὰρ Αβράμου καὶ προγόνου ἡμῶν [t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο. μετὰ ταῦτα δὲ [v] αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ Ομηρος

[y] Σωῆλθε,] Σωῆλθον solus *Samb.*

[z] Εν Χεβρῶνι,] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἐν τῇ Χεβρῶνι.

[a] Ο Δαυίδης] Ο βασιλεὺς *Busb.* & *Hen.*

[b] Επὶ χλεύῃ] Ita cum *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπιχλεύῃ.

[c] Αναπήρους,] Vide *Seb. Castalionis* Annotationem ad 2 *Regum*, c. 5. v. 8. & *J. Clericum* ad locum eundem.

[d] Ως μὲν δὴ ταύτην] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliisque* ὡς μὲν τοῦ αὐτὴν ἑλεῖν.

[e] Καταπλήττων] Καταπλήσσων *Samb.* & *Vat.*

[f] Απαντος τοῦ λαοῦ] Παντὸς *Big.* & *Samb.*

[g] Σαρυίας παῖς Ιωάβος] Ita cum *Vat.* ut supra p. 368. v. 7. in *aliis* Σαρυία.

[h] Αναβὰς ἐβόησε] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ ἀνεβόησεν ἀναβάς.

[i] Εκβαλὼν δὲ] Εκβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς Ιεβ. legisse videtur *Vet Interpr.*

[k] Καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας] Aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& reædificans civitatem, eam Hierosolymam nuncupavit.* Verum sic sibi contradiceret *Josephus*, qui (libro VII. *de Bello Jud.* c. 18.) dicit, hoc nomen ei à Melchisedeco positum esse, cum antea Solyma vocaretur.

[l] Πόλιν αὐτὴν] Non recte toti urbi id nomen factum esse dicit *Schotanus* in *Bibl. S. Hist.* tom. 2. p. 677. Verum totam civitatem Davidis nomine compellatam, ostendit *Villalpandus* in *Apparatu*, part. 1. l. 1. c. 7.

[m] Εν Χεβρῶνι ἐβασίλ.] Εν τῇ Χεβρῶνι solus *Vat.*

[n] Βασίλειον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* βασίλεια ὥστε τὰ Ιεροσόλυμα.

[o] Καὶ Εἴρεμος] Illud καὶ adjectum esse volui, quod καὶ Χείρεμος vel καὶ Εἴρωμος habeant melioris notæ *MSS.*

[p] Κατασκευάσουσι] Ita *Samb.* in *cæteris* κατασκευάσειαν.

[q] Κάτω πόλιν] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* favente contextu. ἄνω in *Editis*, *Aliisque.*

[r] Σωάψας] Sic quinque *MSS.* σωάψας ἐν αὐτῇ in *Editis.*

[s] Πρῶτος] Πρῶτον *Vat.*

[t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο.] Ιεροσόλυμα *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* & mox τὰ ante Σόλυμα desideratur in *iisdem MSS.*

[v] Αὐτὴν φασὶ] Puto vel αὐτὸν, vel ταῦτα post Ομηρος redundare.

Ομη-

[x] Σό-

Ομηρος ταῦτα ὠνόμασεν [x] Σόλυμα· [y] τὸ γὰρ ἱερὸν τὰ Σόλυμα καὶ τῇ Εβραίων ὠνόμασε γλώσσαν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. ἐπεὶ ἦ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Ἰησοῦ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ Χαναναίους στρατιᾶς, καὶ τοῦ πόλεμα καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς Εβραίοις, καὶ οὐκ ἔπι τοὺς Χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ιεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ Ισραηλίται μέχρις οὗ Δαυίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν [z] ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ'. Πειράσομαι δὲ καὶ [a] μνήμην [b] Ορέννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν Ιεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ιεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυίδου διὰ τὴν [c] πρὸς τοὺς Εβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καί τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, διὰ μικροῦ ὑστερον εὐκαιρότερον σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαυίδης, καὶ παλλακὰς εἶχεν. ἐποιήσατο δὲ καὶ παῖδας [d] ἕνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν [e] Αμνους, Εμνους, [f] Εβαν, Νάθαν, Σολομῶν, Ιεβὰρ, Ελιλὴ, Φάλνα, [g] Ηνναφὴ, Ιενάε, Ελεφαλέ· ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ ἐνδόξων ἦσαν γεγονότες· οὓς δὲ πλουσίους εἰρήκαμεν δύο, οὐκ ἐκ παλλακίδων. Θαμάρα δὲ ὁμομήτριος Αβεσαλώμῳ ἦν.

stro Solyma vocabatur. Posthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Homero urbem hanc Solyma appellatam. * Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat. Erat autem tempus omne, ex quo Jesus imperator exercitum in Chananæos eduxit, eisque bello devictis regionem Hebræis distribuit, atque ex Hierosolymis Chananæos ejicere nunquam potuerunt Israëlitæ usque dum Davides eos expugnaret, annorum quingentorum & quindecim.

3. Convenit autem hîc Oronnam memorare, virum quidem inter Jebusæos opulentum, non vero interemptum in Hierosolymorum obsidione à Davide, propter ejus erga Hebræos benevolentiam, & quoddam beneficium pariter ac studium, quo regem ipsum prosequutus est, ut paulo post loco magis opportuno declarabo. Quin & Davides, præter eas quas habuit, uxores alias duxit, & concubinas sibi adscisebat. Procreavit autem & liberos undecim, quorum nomina erant, Amnos, Emnos, Eban, Nathan, Solomon, Jeban, Elien, Phalna, Ennaphen, Jenaë, Eliphale: & præterea filiam Thamaram. Horum novem quidem ex † ingenuis nati erant; duo vero, quos proxime nominavimus, ex concubinis. Thamara autem ex eadem matre erat cum Abesalomo.

Oronna Jebusæus Davidis amicus.

Davidis filii Hierosolymis nati. 2 Regum, c. 5. 1 Paral. c. 3. & c. 15.

ΚΕΦ. δ'.

Οτι Δαυίδης, στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις νίκησας, τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν μετακομίζει εἰς Ιερουσάλυμα, καὶ ναὸν κατασκευάζειν βουλεύεται.

CAP. IV.

IV.

Quod Davides, victis Palæstinis qui ei bellum intulerant, arcam Dei transfert Hierosolyma; & de Templo exstruendo deliberat.

ΓΝόντες δ' οἱ Παλαιστῖνοι τὸν Δαυίδην, βασιλέα [h] ὑπὸ τῶν Εβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ιερουσάλυμα· καὶ καταλαβόμενοι [i] τὴν κοιλάδα τὴν [k] Γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ἀπὸ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς· ὅθεν γὰρ ἄνευ προφητείας, καὶ τοῦ κελεῦσαι τὸν Θεὸν, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων λαβεῖν ἐγχειρεῖ σκέψιν ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν· ἐπέλθοιτ' ἂν ἀρχιερέα, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ [l] ποδαπὸν ἔσται τὸ τῆς μάχης τέλος, προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην τε κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ὁπὸ τοὺς Παλαιστίνους· καὶ γνωμένης συμβολῆς, αὐτοὺς [m] κατόπιν αἰφνιδίως

AT Palæstini, postquam Davidem regem ab Hebræis creatum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hierosolyma; & occupata valle quæ Gigantum appellatur (locus autem est non procul ab urbe) in ea castra metantur. Judæorum vero rex (nihil enim sine vaticinio, aut Dei jussu, ejusve de futuris sponsione non innixus sibi facere permittebat) præcepit pontifici, ut quid Deo placeat, & qualis foret prælii eventus, sibi prædiceret. Cum autem victoriam & imperium prænunciasset, copias in Palæstinos educit; pugnaque inita, ipse, à tergo hostes ex improviso adortus, alios qui-

Davides Palæstinos vincit. 2 Regum, c. 5.

π Σόλυμα] Conf. lib. I. c. XI. §. 1. τὴν μέντοι Σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν Ιεροσόλυμα· Vid. itidem de bell. Jud. lib. VI. c. 4. §. 1. Ιεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλουμένην πρότερον· quasi id nomen ab ipso Melchisedeco fuisset impositum. Errorem hunc Josephi, quasi Græcum nomen fuisset inditum à Chananæis, urbibus nec conditis, tangit Bochart. de Cel. Ph. p. 795. Vid. lib. I. Antiq. Jud. c. XI. §. 1. ubi non à Melchisedeco, sed sequutis demum ætatibus Ιεροσόλυμα dicta traditur. Hierosolyma ab Homero juxta quosdam Σόλυμα dicta. Hieron enim Hebræa lingua *munitio* est. *Rufinus.* SPANH.

γ Τὸ γὰρ ἱερὸν] Locus hic vexatissimus mire exercuit Eruditorum ingenia: qui nihil aliud ex eo collegerunt quam *Josephum* Hebraïcæ linguæ ignarum fuisse, & peccasse in Etymo *Hierosolymorum*, dum vocis originem partim ex Hebræa partim ex Græca arcessit lingua. Iis vero respondet *Is. Vossius* (in *Epist.* ad *Colvium*, p. 395.) minime fieri potuisse ut *Josephus*, qui libro *contra Apionem* ibridas id genus voces ridet Græcosque fugillat *Hierosolymorum* vocabulum è sua lingua derivantes, ex Hebræo simul & Græco conflatum esse crediderit: at cum alibi scribat Hierosolymis nomen inditum esse, postquam Melchisedecus templum ibi struxit, non Græcam vocem ἱερὸν, sed Hebraïcum idem significantem respexisse, nempe ירא. Quam sententiam firmat ex verbis sequentibus: quibus cum ex aliorum mente dixerit *Homerum* urbis hujus meminisse sub *Solymorum* nomine, de suo mox subjungit (ut legi debet) τὸ γὰρ ἱερὸν ἱερὸν, τὰ Σόλυμα δὲ τὴν Εβραίων ὠνόμασαν γλῶσσαν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. nam Ιεροσόλυμα pro Σελυμα habent *MSS.* voce ἱερὸν in alienum migrante locum: & ירא seu יראה & ἱερὸς pro eodem accipiuntur etiam apud *Rabbinos*, qui *deos*, *idola*, *delubra*, & *sancta* præcipue gentium sic appellant. *Jerusalem* itaque *Josepho* est *sanctum pacis*: seu, ut ipse maluit, *sanctum securitatis*. Verum vix est ut credam verba illa τὸ γὰρ ἱερὸν &c. esse à *Josepho*.

* *Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat.*] Hieron enim Hebræa lingua munitio est. Erat autem &c. *Epiphan.*

z Ετη πεντακόσια] Hunc numerum verum esse demonstrat *Is. Vossius* in *Chronol. S.* c. VI.

a Μνήμην Ορέννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Hic *Gen.* ὀρεόια. de quo infra cap. 13. §. 4. ubi vocatur Ορνοῦς *Gen.* SPANH.

b Ορέννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Ita placuit rescribere, prout infra occurrit. Hic in *Editis* Ορφόια, in *MSS.* Ορφνᾶ, *Orphan* in *Epiphanii* libris. *Araunah* habet textus *Hebraïcus*, Ορνὰ LXX.

c Πρὸς τοὺς Εβραίους] Πρὸς Εβραίους *Vat.*

d Ενδεκα] Εννέα τὸν ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* male, ut patet ex sequentibus, v. 17. & 18. Nomina filiorum apud *Epiphanium* sic se habent; *Amnon*, *Ellus*, *Eban*, *Nathan*, *Salomon*, *Jebar*, *Eliel*, *Falna*, *Ennaphim*, *Inas*, *Elifal*. Innumeras & monstrosas illorum varietates (quas nobis tam in *Græcis* quam *Latinis* exhibent *MSS.*) referre piget, præsertim cum constat *Josephum* hic sequutum esse corruptam Editionem τὸ ϛ'. ut notavit *Schotanus*, quem videsis in *Bibl. Hist. S.* tom. 2do p. 695.

e Αμνους,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αμας.

f Εβαν,] Sic è *Cod. Vat.* Εβαναδαν perperam in *Editis*, *Aliisque*.

g Ηνναφὴ,] *Coll. Voss.* Νάφλω.

† *Ingenuis nati erant*;] *Al.* legitimis uxoribus.

h Υπὸ τῶν Εβραίων] Απὸ τῶν Εβραίων δεδειγμένον *Vat.*

i Τὴν κοιλάδα τῶν] Εν τῇ κοιλάδι τῶν Τιτάνων II Sam. V. v. 22. בעמק רפאים. SPANH.

k Γιγάντων καλουμένην,] Τιτάνων *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & nunc quidem Τιτάνων, nunc Γιγάντων LXXII. Τοὺς γίγαντας καὶ Τιτᾶνας ὀνομάζουσι. ὁ δὲ Εβραῖος Ραφαεὶμ αὐτοὺς κέκληκεν. *Theodoret.* in 2 *Regum.* ΕΡΩΤ. ιϛ'. Videsis J. *Clericum* ad *Jos.* c. XV. p. 41.

l Ποδαπὸν] Forte ποταπὸν. COCC.

m Κατόπιν αἰφνιδίως] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* κατ' ὄπιν in *Editis*, *Aliisque*. HUDS. Κατ' ὄπιν vel καθ' ὄπιν, ὄπισθεν· *Hesych.* SPANH.

quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem iuſpicetur exiguum Paſtinorum exercitum contra Hebræos veniſſe, ex celeritate cladis & quod nihil magni aut memoratu digni geſſerint ignavos timidoſque exſtitiſſe conjiciens, ſed ſciat Syriam omnem & Phœnicen, & præterea alias gentes multas pugnaceſque illis auxilium tuliſſe belliquæ participes fuiſſe. Quod ſolum etiam cauſa erat, cur tam ſæpe victi, ac, multis myriadibus amiſſis, denuo bellum cum Hebræis majoribus viribus redintegrarint. Quippe cum pugnis iſtis res illis tam male ceciderint, copiis triplo majoribus in Davidem irruebant, & eodem loco quo antea caſtra poſuerunt. Rege autem Iſraëlitarum iterum Deum interrogante, quinam exitus pugnæ futurus eſſet, præmonet pontifex, ut in ſylva quæ vocatur Planctus (non procul quidem ab hoſtium caſtris) exercitum contineret, ipſum vero non prius moveret, pugnamve iniret, quàm ſylva nullo perflante vento agitaretur. At ſimul ac ſylva concuſſa erat, tempuſque aderat quod Deus ei prædixerat, nihil moratus, ad victoriam jamjam paratam atque omnem extra aleam poſitam egrediebatur. Ejus enim impetum non ſuſtinuerunt hoſtium phalanges; Sed ſtatim à primo congreſſu in fugam verſis multa cum cæde ingruit, & illos quidem perſequitur uſque ad urbem Gazara (illa autem regionis illorum limes eſt extremus) dein caſtris eorum direptis, ubi multas opes deprehendit, Deos etiam illorum diſperdebat.

Secundo prælio eos fundit fugatque. 2 Reg. c. 5.

2. Cum autem & hanc pugnam adeo feliciter confeciſſet, viſum eſt Davidi, de communi ſeniorum & ducum & tribunorum conſilio, ex omni *illorum* regione ad ſe accerſi tribulium quotquot integra erant ætate, deinde ſacerdotes ac Levitas; atque ita *una* profectos *ad oppidum* Cariathiarim arcam Dei ex iſto *loco* Hieroſolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum ſacrificiis aliiſque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret hæc præſtitiſſent, nihil mali eis accidiſſet. Omni igitur populo ſicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit: quam ſacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, novumque in plauſtrum impoſitam, bubus ei adjunctis, fratribus ejus & liberis agendam permiſerunt. Præcedebat autem rex, & cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantanteſque patria omne genus carmina, magnam cientes ſonorum varietatem ex inſtrumentorum pulſu & ſaltatione & cantionibus, una cum buccinæ clangore & cymbalorum tinnitu, dum arcam Hieroſolyma deducerent. Poſtquam autem ad Chidonis aream (locum quendam ita appellatum) proceſſerant, ac-

Davides conſilia inire cœpit arcæ Hieroſolyma deportandæ. 2 Regum, c. 6.

Arca portatur.

ἀπέπεσὸν τοῖς πολεμίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὰς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τ Παλαιστίνων [n] στρατιὰν ἐλθεῖν ὅτι τὰς Ἑβραίας, τῷ ταχὺ τ ἥττης ἐκ τοῦ μηδὲν ἔργον ἀποδείξασθαι γενναῖον μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον [o] σχαζομένων αὐτῶν τὴν [p] βραδυτῆτα καὶ τὴν [q] ἀγύμναν, ἀλλὰ γινωσκέτω [r] Συρίαν ἅπασαν ἐκ Φοινίκην, καὶ ἔτι τούτοις ἄλλα ἔθνη [s] πολλὰ καὶ μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὰ πολέμια κοινωνῆσαι. ὁ δὲ μόνον νῦν αἴτιον τοσαυτάκις αὐτοὺς νικωμένους, καὶ πολλὰς [t] ἀποβαλέσθαι μυριάδας, μὴ μεῖζον ἔτι πένεσθαι τοῖς Ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμελὴ δὲ [v] τούτων παίσαντες τ μάχαις [x] τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυίδῃ, καὶ εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν οὖν ἐξ βασιλέως τ Ισραηλιτῶν ἐρομένου [y] τ Θεὸν, ᾗ τε δεῖ τὸν μάχην ἐξοδον, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, [z] ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις [a] Κλαυθμῶσι κατέχειν τὸν στρατιάν, ὡς [b] ἀπόθεν μὲν ἴσως ἐξ τ πολεμίων στρατοπέδου· κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλευέσθαι μὴ πνεόντων ἀνέμων. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, [c] καὶ ὁ καιρὸς ὃν αὐτῷ προεῖπεν ὁ Θεὸς παρῇ, ἅδην ἀπιχὼν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη ἐφάνεσθαι ἐξῆλθε τὸν νίκην. ὁ γὰρ ὑπομένειν αὐτὸν οἱ τ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὅσους ἀπὸ τ [d] πρώτης συμβολῆς τροπέντας ἐνέκειτο κτείνων, καὶ διώκων μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως [e] Γαζάρων· ἡ δ' ἔστιν ὅρα αὐτῶν τῆς χώρας· [f] εἶτα διαρπάσας αὐτῶν τὸν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πολλὸν, καὶ [g] τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

β'. Τοιοῦτο δ' ἀποβάντος καὶ τοιούτης τῆς μάχης γ πέλας, ἔδοξε Δαυίδῃ, συμβαλλομένῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι [h] τ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας τοὺς αὐτὸν τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας· καὶ [i] παραλήψεσθαι εἰς [k] Καριαθιαρείμ μεταπεμψάμενον τὸν θεὸν κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ θρησκεύσειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔτι Σαοὺλ βασιλεύοντος [m] ταῦτ' ἔπραξαν, οὐκ ἂν δεινὸν ἴδειν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ πάντος, καθὼς ἐβεβουλεύσατο, θαυμάσεται ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν κιβωτόν· ἦν βασιλεύοντος ἐκ τ Αμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ἀπιόντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τ βοῶν. ἐνῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ [n] πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τ Θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους [o] ἐπιχώριον, σύν τε ἤχῳ πολλῷ [p] κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι δὲ [q] καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τὸν κιβωτὸν εἰς Ιερουσάλυμα. ὡς δ' ἄχρι τ [r] Χειδῶνος ἄλωνος, τόπος

π-

n Στρατιὰν ἐλθεῖν] Eo modo *Samb.* & *Big.* στρατείαν in *reliquis.*

o Σχαζόμενος αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγύμναν] Omiſſa hæc à Gelenio, uti & à Rufino, ad verbum, *conjiciens eorum gravitatem & ignaviam.* SPANH.

p Βραδυτῆτα] Sic cum *MSS.* pro βραύτητα *Editorum.*

q Ἀγύμναν,] Ita *Samb.* in *ceteris* ἀσθένειαν aut ἀσθένιαν.

r Συρίαν] Συρίαν τε ἅπασαν *Samb.* & *Vat.*

s Πολλὰ καὶ μάχιμα] Illa πολλὰ καὶ (quæ deerant in *Editis*) accepi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

t Ἀποβαλέσθαι μυριάδας] Ἀποβάλλεσθαι *Big.* & *Samb.*

v Ταύτας παίσαντες] Ταύτῃ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ *Busb.* & *Hen.*

x Τριπλασίῳ] Τριπλασίων στρατῷ ἐπῆλθε τ. *Vat.*

y Τὸν Θεὸν,] Τὸ θεῖον *Vat.*

z Ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις Κλαυθμῶσι] Ἀπὸ δὲ ἄλσεως δὲ κλαυθμῶνος· LXX. 2 Sam. v. 24. In Hebr. ממול בכאים *ex adverſo pyrorum.* Sic LXX. 1 Chron. xiv. 14. πλησίον τ ἀπίων· SPANH.

a Κλαυθμῶσι] Hîc *Joſephus* manifeſto ſequitur LXXII. *Intt.* qui בכאים *moros* confuderunt cum בוכים *flentibus.* Videſis *Grotium* ad 2 *Regum* c. 5. 230. & *J. Clericum.*

b Ἀποθεν μὲν] Ἀποθεν *Samb.* μὲν poſt ἄποθεν omittit *Vat.*

c Καὶ ὁ καιρὸς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque*, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν πρ.

d Πρώτης συμβολῆς] Vocabulum πρώτης inſerui auctoritate *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

e Γαζάρων·] Sic in *Cod. Vat.* & LXXII. Γεζάρων in *reliquis.* in *Epiphanii* libris, *Gezerenna*, & *Gazathena*, & *Gazachen* & *Gezachen.*

f Εἶτα διαρπάσας] Vocem εἶτα debemus *Codd. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.* Ἀφαρπάσας δ' αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

g Τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.] Ita etiam LXX. *Vulg.* ſculptilia ſua Hebr. עצביהם idola eorum. Vid. Eſai. xlviii. 5. Hoſ. iv. 17. SPANH.

h Τῶν ὁμοφύλων] Τοὺς ἀκροφύλους ἐξ ἁπάσης χώρας *Vat.*

i Παραλήψεσθαι] Ita cum *Samb.* & *Vat.* παραλήψεσθαι in *reliquis.*

k Καριαθιαρείμ] Καριαθιαρειμὰ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Καριαθιαρείμ *Vat.* HUDS. Conf. lib vi. Cap. i. § 4. SPANH.

l Ἐν αὐτῇ] Forte ἐν αὐτοῖς, aut referendum ad λάρνακα πόλ. COCC.

m Ταῦτ' ἔπραξαν,] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Epiphan.* ταῦτ' ἔπραξεν *Baſ.* & *G.* τοῦτ' ἔπραξεν *Vat.*

n Πᾶν σὺν αὐτῷ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerat πᾶν.

o Ἐπιχώριον,] Eſt qui malit ἐπιχωρίᾳ.

p Κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* κρουμάτων καὶ in *reliquis.* HUDS. LXX. καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν ταύλαις· 11 Sam. vi. 5. SPANH.

q Καὶ σάλπιγγος] Illud καὶ etiam è *MSS.*

r Χειδῶνος ἄλωνος,] Ita juxta textum *Hebr.* & *Cod. Alexandrinum* LXXII. in 1 *Paralip.* c. 13. Verum 2 *Regum*, c. 6. *Nachonis area* dicitur. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* part. i. l. 2. c. 37.

s Προ-

πνὸς ἅτω καλυμένυ, [s] πεοῆλθον, πλούτᾳ οζᾶς κατ' ὀργὴν τῦ Θεῦ. τῶν βοῶν γὰ [t] ἐπινδυσάντων τὴν κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὴν χέρα καὶ καπεχεῖν θελήσαντα, ὅτι [v] μὴ ὢν ἱερεὺς ἅψατο ταύτης ἀποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐδυσφόρησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ ζ οζᾶ. ὁ δ' τόπος, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι νῦν [x] οζᾶ ἁφὴ καλεῖται. δείσας δ' ὁ Δαυίδης καὶ λογισάμενος μὴ παὐτὸ πάθῃ τῷ οζῇ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν [y] παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνυ, διὸπ μόνον ἐξέτεινεν τὴν χέρα πρὸς αὐτὴν, ἅτως ἀποθανόντος, σὐκ εἰσδέχε) μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐκνεύσας εἰς τ χωρίαν ἀνδρὸς δικαίυ, [z] ὠβεδάμυ ὄνομα, Λβίτυ τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν πῆσιν. [a] διαμένυσ δ' ἐπὶ τρεῖς ὅλυς μῆνας αὐτόθι, καὶ τ οἶκον τ Ωβεδάμυ ἤυξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα [b] συμβέβηκεν Ωβεδάμῳ, ὡς ἐκ [c] τῆς πρότερας πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς [d] γέγονε πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτῦ, θαρσήσας, ὡς ἂν καλῶς πεισθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς [e] αὐτὸν μετοικίζει. τ μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δ' χορῶν ὡς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προάγοντων, αὐτὸς δ' [f] ἐν κιννύρᾳ [g] παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα [h] Μιχάλαν, Σαούλυ δ' θυγατέρα δ' πρώτυ βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῷ πιοῦτα χλευάσαι. εἰσπομισάντες δ' τὴν κιβωτὸν, [i] πήξασιν ἐντὸ τὴν σκηνὴν ἣν Δαυίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε τελυτελεῖς καὶ εἰρωνικὰς ἀνήνεγκε, καὶ τ ὅχλον [k] εἰσιᾷ [l] ἅπαντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις ζᾳδὸς [m] κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτιυ καὶ λάγανον [n] τηγανισὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τ μὲν λαὸν ἅτω κατδωρήσας ἐπέμψεν· αὐτὸς δ' εἰς τ οἶκον τ αὐτῦ ἀπῆγινεπ.

γ'. Παραζᾶσα δ' αὐτῷ Μιχάλα ἡ γυνὴ, Σαούλυ δ' θυγατηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἀπὸ τῦ Θεῦ [o] γίνεσθ ἥτις πάνθ' ὅσα ἀπὸ ἀρχῆς αὐτῷ δωρᾶσον, ἀμενεῖ τυγχάνοι· καὶ δὴ καπεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσαν ὀρχήμενος ὁ τηλικῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνύμενος τὸ τ ὀρχήσεως καὶ ἐν θέλοις [p] καὶ θεραπαγίσιν. ὁ δ' σὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τῦ πατρὸς αὐτῆς Ε τ ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις Ε χορεύσας μηδένα τῦ δόξαι Ρ θεραπαγίσιν αἰσχρὸν Ε αὐτῇ τὸ γενόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δ' Μιχάλα αὔτη, Δαυίδῃ μὲν συνοικῆσαι, παῖδας σὐκ ἐποίησατο· γαμηθεῖσα δ' ὕστερον ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ [q] ὁ Σαούλος, [r] τότε [s] δ' ἀπαιδίας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ περὶ μὲν τύτων καὶ χώρας δηλώσομεν.

δ'. Ορῶν δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ

cidit ut Ozas ex ira Dei mortis supplicium lueret. Nam cum boves *forte* arcam inclinassent, & is manu illi admota, *ne plaustro excuteretur*, tenere voluisset, fecit *Deus*, quòd à sacerdotio alienus arcam tetigerit, ut *statim* animam efflaret. Et quidem rex populusque *universus* Ozæ mortem ægre tulerunt. Locus autem, ubi exanimatus est, etiamnum Ozæ percussio vocatur. Tum veritus *ob hoc* Davides, ratusque se forte idem quod Oza passurum si arcam in urbem domumque suam reciperet, quoniam ille manu tantum in eam protensa ita obierit, ipsam quidem ad se in urbem invehi noluit: sed cum divertisset in agrum quendam hominis justi, Obedami nomine, genere Levitæ, apud illum arcam deposuit. Isto autem per tres menses integros usa est hospitio, domumque Obedami divitiis auxit, ipsumque multis cumulavit beneficiis. Davides vero, postquam Obedamo res feliciter cessisse audiverat, adeo ut ex egeno antea & humili continuo opibus affluret, eumque beatum omnes prædicarent qui vel domum ejus locupletatam viderint vel fama acceperint, sumpto *tandem* animo, ut qui nihil mali experturus esset, arcam ad se transfert. Sacerdotibus quidem eam portantibus, septemque choris antecedentibus à rege institutis, ipso vero citharam pulsante & plaudente; adeo ut Michala, uxor ejus, Sauli vero regis primi filia, eum istud agentem conspicata ludibrio habuerit. Cum autem arcam *in urbem* intulissent, & in tabernaculo collocassent quod ei Davides tetenderat, sacra fecit magno cum sumptu, & victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem convivio excepit; tam mulieribus quam viris ac parvulis singulas panis collyridas partitus & assaturam & laganum frixum & frustum de victima. ac populum quidem, istiusmodi epulis adhibitum, *tandem* dimisit: ipse vero suam ad domum se recipit.

Ozas ob itam arcam à Deo occisus. 2 Regum, c. 6.

Arca in Obedami domum infertur.

Davides arcam in urbem Hierosolyma invehit. 2 Regum, c. 6.

Populo congiarium dat.

3. Illi autem cum adstitisset Michala uxor ejus, Sauli vero filia, cum alia ei bene precata est, tum orabat ut à Deo ea omnia consequeretur quæ propitius largiri potest; reprehendit tamen, quod præter decorum tantus rex saltasset, & in conspectu servorum suorum & ancillarum inter saltandum se denudasset. At ille, sibi non pudori esse, dicebat, ea feciisse, quæ *norit* Deo *esse* gratissima, qui se & patri ipsius & cæteris omnibus prætulerat: foreque ut luderet sæpius & tripudiaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipsique videatur. Hæc autem Michala, Davidi quidem connubio juncta, uterum non gesserat; postea vero *alteri* nupta, cui eam tradidit Saulus pater (tunc enim ille *à viro* abstractam tenebat) quinque peperit liberos. Sed de his quidem suo loco dicemus.

A Michala objurgatur. 2 Regum, c. 6.

4. Cum autem rex videret, quotidie fere res suas,

Davides templum ædificare statuit. 2 Reg. c. 7.

s Πεοῆλθον,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπῆλθε.

t Επινδυσάντων τὴν κιβωτὸν,] Forte ἐπινδυσάντων, ἐκτείναντα τὴν χέρα καὶ τὴν κιβωτὸν καθαχεῖν. COCC.

v Μὴ ὢν ἱερεὺς] *Josephum* hic lapsum esse ostendit *Theodoretus* in 2 *Regum* ΕΡΩΤ. ιβ'.

x Οζᾶ ἁφὴ πὴ] Locum ita vocant & LXXII. HUDS. Sic LXX. Διακοπὴ Οζᾶ MS. Alex. Αζζᾶ Hebr. עֻזָּה 11 Sam. VI. 8. SPANH.

y Παρ' αὐτὸν] Sic *Samb.* in *reliquis* παρ' αὐτόν.

z Ωβεδάμυ] In *MSS.* Αβαιδάμυ & Αβαδάρυ & Αβιδάμυ. juxta *Codices Latinos* Ωβεδιδόμυ. in LXXII. *Instit.* Αβεδδάρυ aut Αβεδδαδόμ.

a Επιμένυ] Εμειναν *Vat.*

b Συμβέβηκεν] Ita *Vat.* juxta canonem. in libris tamen *reliquis* συμέβησεν.

c Τῆς πρότερας] Illa τ πρότερας inserui ex *MSS.* ex quibus *Big.* & *Samb.* insuper habent ὃς ἐκ τ πρ.

d Γέγονε] Vox γέγονε etiam ex *MSS.*

e Αὐτὸν μετοικίζει.] Ita *Samb.* & mox infra v. 32. αὐτῷ. Verum αὐτὸν & αὐτῷ in *reliquis.*

f Εν κιννύρᾳ] Οχεόμενον καὶ ἀναρυθμίζων LXX. 11 Sam. VI. 16. SPANH.

g Παίζοντος καὶ κροτοῦντος,] Παραπαίζοντος *Big.* & *Vat.* πάιζοντος *Samb.*

h Μιχάλαν,] Sic *Basil.* & *G.* ut supra p. 328. v. 17. Μηχάλλω *Samb.* Μελχόλλω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* Μελχάλλω *Busb.* & *Hen.*

i Τιθέασιν] Τιθέασιν εἰς τὸν σκ. *Vat.*

k Εἰσιᾷ] Ita *Vat.* in *ceteris* ἐσιᾷ.

l Απαντα,] Sic *Vat.* πάντα in *reliquis.*

m Κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτιυ καὶ λάγανον] Ita etiam LXX. κολλυρ. ἀρ. ε. ἐχ. καὶ λάγανον ἀπὸ τηγάνυ 11 Sam. 11. 19. *Rufinus* colliridas panis & assaturam, & liganum frixum. Κολλυρίδες vid. Schol. LXX. Exod. XXIX. 3. & Levit. XVIII. 25. *Aristophan. Vesp.* p. 632. Κολλύραν μεγάλην, uti Schol. ac *Athen. lib.* III. p. 111. Αρ Εχαρίτιν, vide de hoc *Athen. lib.* III. p. 109. D. Λάγανον τηγα. *Athen. ibid. p.* 110. A. & LXX. *Levit.* II. 4. λάγανα ἄζυμα· SPANH.

n Τηγανισὸν] Sic *MSS.* in *Editis* ταγλισόν.

o Γίνεσθ ἥτις] Γενέσθ *Big. Samb.* & *Vat.*

p Καὶ ἐν θεραπαίσιν.] Καὶ ἐν θεραπαινίσιν *Big.* & *Samb.*

q Ο Σαούλος,] Articulum ante Σαούλος omittunt *Samb.* & *Vat.*

r Τότε δ' ἀπαιδίας] Forte ὅτε. COCC.

s Δὲ ἀπαιδίας] Illud δ' inseruimus ex *MSS.*

ſuas, Dei auſpiciis, meliores fieri auctioreſque, ſe flagitii reum eſſe exiſtimabat, ſi, cum ipſe in cedrina domo maneret, excelſa pariter ac ſummo artificio exornata, arcam *Dei humili* tabernaculo exceptam deſpiceret. conſtituit itaque Deo exædificare templum, ſicuti prædixerat Moyſes. Nathanaque propheta in conſilium adhibito, cum is auctor eſſet, ut faceret quicquid in animo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio foret & adjumento, majori adhuc templi exſtruendi deſiderio tenebatur. Cum autem Deus Nathanæ ea nocte apparuiſſet, juſſiſſetque ut Davidi nunciaret, "ſibi quidem voluntatem ejus & deſiderium probari, "præſertim cum nemo antea de templo ei exæ"dificando cogitarit. verum, ei licet hoc facere "in mentem venerit, non tamen ſe permittere, ut "qui multa bella obierit & hoſtium ſanguine ma"nus polluerit ſibi templum conſtitueret; cæte"rum, cum plena ætate & longiſſima ſtatione "mortali functus majoribus ſuis conceſſerit, ex"ſtruendum eſſe templum à filio, qui poſt eum "regnaturus eſt, & Solomonis nomine vocabitur, "cujus non aliter quam filii ſe cuſtodiam actu"rum curamque habiturum pollicebatur, ita ut re"gnum quidem poſteris ejus ſervaturus ſit & tra"diturus, in ipſum vero, ſi quid deliquerit, mor"bis & terræ ſterilitate animadverſurus"; Davides, hiſce ex propheta acceptis, magnaque ei lætitia oborta, quod jam norit propagini ſuæ imperium ſtabiliendum eſſe, familiamque ſuam illuſtrem fore & celebrem, ad arcam ſe confert, procidenſque in faciem cœpit adorare, Deoque gratias agere tam pro omnibus, quibus eum jamjam affecerat, *beneficiis*, ex ſtatu humili vitaque paſtoritia ad tantam imperii gloriæque magnitudinem adductum, quam pro iis quæ ſtirpi ſuæ promiſerat, eaque quam ſuſceperat Hebræorum & libertatis illorum cura. Cum hæc dixiſſet, Deoque hymnum cecinisſet, *à tabernaculo* digreditur.

Deus Nathanæ vati ad Davidem præcepta dat.

Davides ob promiſſa poſteris ſuis facta Deo gratias agit. 2 Regum, c. 7.

χεδὸν ἡμέραν ἀμείνω [t] γινόμενα ἐκ τ τῦ Θεῦ βελήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρυ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε & [v] καλλίσλῳ τλῳ ἄλλῳ κατασκδῃ ἔχυζι, θεὶ ορᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένλ, [x] καὶ ἐβέλετο τῷ Θεῷ καλασκδάσαι ναὸν, ὡς Μωϋσῆς θεσεῖπεν. καὶ θεὶ τύτων [y] Ναθάνᾳ τῷ θεοφήτῃ διελεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὃ, τι περ ὥρμηται προέπαξεν αὐτὸν, ὡς τῷ Θεῷ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργῦ παρόντ, εἶχεν ἤδη θεὶ τλῳ & ναῦ καλασκδλῳ θεθυμότερον. τῷ Θεῷ ἦ κατ' ἐκείνλ τλῳ νύκτα τῷ Ναθάνᾳ [z] φανέντ καὶ φράσαι κελεύσαντ τῷ Δαυίδῃ, "ὡς τλῳ μὲν θεαίρεσιν αὐτ καὶ τλῳ ὀπθυμίαν "[a] ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν θότερον εἰς νοῦ βαλο"μένυ ναὸν αὐτῷ καλασκδάσαι· [b] τῷ ἦ πότλῳ τλῳ "διάνοιαν λαβόντ, ὐκ [c] ὀπιτρέπειν ἦ πολλὰς πο"λέμυς ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ "ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ· μὴ μέντοιγε τ θάνατον αὐτ, γη"ράσαντ καὶ μακρὸν ἀνύσαντ βίον, ἔσεσθ τ ναὸν "ὑπὸ τῦ παιδὸς τῦ μετ' αὐτὸν τλῳ βασιλείαν θεσκλη"ψομένυ, κληθησομένυ ἦ Σολομῶν, ὃ θεσῆσεσθ καὶ "[d] θεονοήσειν ὡς πατὴρ ὑῦ [e] κατεπηγγέλλετο, [f] τλῳ μὲν "βασιλείαν τέκνων σκήνοις φυλάξων & βεβαιώσων, "[g] αὐτὸν ἦ τιμωρήσων, ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ, νόσῳ & [h] γῆς "ἀφορίᾳ". μαθὼν ταῦτα βεβαὶ τῷ θεοφήτῃ Δαυίδης, καὶ θειχαρὴς γνόμεν [i] ὑπὸ τῷ, τοῖς σκήνοις αὐτ τὴν ἀρχὴν διαμένυσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τ οἶκον αὐτ λαμπρὸν ἐσόμενον & θειδέστερον, θεὸς τλῳ κιβωτὸν παρεγίνετο, καὶ πεσὼν ὑπὸ θόσωπον ἤρξατο θεσκυνεῖν, καὶ θεὶ πίνλων εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὧν τε αὐτῷ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ παιδὸς καὶ [k] ποιμέν εἰς [l] τηλικῦτο μεγεθ ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς σκήνοις αὐτ καθυπέσχετο, [m] καὶ τ θεσνοίας, ἣν Ἐβραίων καὶ τ τύτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τ Θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

V. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Ut Davides Palæſtinos & Moabitas, Sophenes regem Damaſcique & Syriæ, inſuper & Idumæos armis ſubegit: atque ut Amathes regem in ſocietatem recepit, & Jonathæ Sauli filii erga ipſum amicitiæ meminit.

Davides Palæſtinos & Moabitas & Adrazarum bello aggreditur vincitque. 2 Regum, c. 8.

POſtea autem aliquanto ſecum reputavit neceſſe eſſe Palæſtinis bellum movere, nec res ſuas vel minimum otio & deſidia marceſcentes videre, ut, quemadmodum Deus ei prædixerat, hoſtibus debellatis pacatum in poſterum ex ſtirpe ſua regibus imperium relinqueret. Et convocato iterum exercitu, denunciatoque illis ut ad bellum ſe pararent & accingerent, quamprimum ſibi viſa ſunt omnia in exercitu pulchre ſe habere, relictis Hieroſolymis ad Palæſtinos contendebat. Illis autem acie profligatis, & magna regionis parte mulctatis,

Διαλιπὼν ἦ ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὑπὸ τοὺς Παλαιστίνυς ἐκστρατεύσαι, καὶ μηδὲν ἐγὸν μηδὲ [n] ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν [o] ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ θεσεῖπε, καταστρεψάμεν τοὺς πολεμίυς, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνυς αὐτ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τλῳ στρατιὰν, καὶ παραγγείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον [p] ἑτοίμλ καὶ παρεσκδασμένλ τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τ Ἱεροσολύμων, ὑπὸ τοὺς Παλαιστίνυς ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν & χώ-

Ως Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνυς & Μωαβίτας, τ Σωφήνης βασιλέα & τ Δαμασκοῦ & Σύρων, ἔτι & τοὺς Ἰδυμαίυς ὅπλοις ἐχειρώσατο· καὶ ὡς συμμαχίαν πρὸς τ Ἀμάθης βασιλέα ἐποιήσατο, καὶ ἐμνήσθη τ Ἰωνάθυ τοῦ Σαούλυ παιδὸς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

---

t Γινόμενα] Itidemque *γινόμενα* ex *iiſdem MSS.*

v Καλλίσλῳ] Καλλίσῳ *Vat.*

x Καὶ ἐβέλετο] Ἐβάλετο ἦ τῷ Θεῷ *Big. Samb. & Vat.*

y Ναθάνᾳ] Ναθάνῃ paſſim *Vat.* Infra autem ſæpiuſcule non Ναθάνας aut Ναθάνης dicitur, ſed Νάθαν & Νάθαε.

z Φανέντ] Ita *Big. Samb. Vat. & Epiphan.* in *Editis* φανέντ λέγειν τῷ Δ

a Ἀποδέχεται,] Λίαν ἀπόδ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* at non ita *Epiphan. Aliique.*

b Τῷ ἦ ταύτλῳ] Τλῳ ἦ ταύτλῳ *Big. Samb. & Vat.*

c Ἐπιτρέπειν] Ita tres *MSS. & Epiphan.* ἐπιτρέπῃ in *Editis, Aliiſque.*

d Προνοήσειν] Ita cum *Big. Samb. & Vat.* θεσνοεῖν in *Editis.*

e Κατεπηγγέλλετο,] Προκατεπηγγέλλετο in *iiſdem MSS.*

f Τλῳ μὲν βασιλείαν τέκνων σκήνοις] Hic Joſephus præcipuas promiſſiones occultat. COCC.

g Αὐτὸν ἦ τιμωρήσων,] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis, Aliiſque* illa αὐτὸν ἦ τιμωρήσων omittuntur. In 2 *Regum* c. 7. v. 14. *ac ſi quid deliquerit, ego in eum humana virga, humanis plagis animadvertam.*

h Γῆς ἀφορία.] Γῆς ἀφορία inter pœnas Regum delinquentium. Sic *Antiphon. Orat.* 11. *p.* 33. ἐν γὸν τύτων ἄν τι ἀφορίας· Vid. *Æſchyl. Eum.* v. 787. pro χθονιαφόρον *Anth.* leg. χθονὶ ἄφορον terræ ſterilitas. SPANH.

i Ἐπὶ τῷ,] Ἐπὶ τὸ *Samb.*

k Ποιμέν] Πίνητ legiſſe videtur *Epiphan.*

l Τηλικῦτο] Τηλικῦτον paſſim *Vat.*

m Καὶ τ θεσνοίας,] Illud ἐς, ſenſu id poſtulante, inſerui, non tamen ſine auctoritate *Vet. Interpretis.* HUDS. Forte τ τε θεσνοίας. COCC.

n Ῥᾴθυμον] Βαρύθυμον ſolus *Vat.*

o Γινόμενον,] Γινόμενον *Big. Samb. & Vat.*

p Ἑτοίμλ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *Editis, Aliiſque* ἑτοίμῃ παρεσκδασμένῃ.

q Προ-

χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ [q] προσοίσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τοῦ στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας, διέφθειρε· τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος πλεῖν, [r] εἶτα ἐπὶ [s] Ἀδραάζαρον τὸν [t] Ἀραὲ μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ τῆς [v] Σωφήνης ἐστράτευσε· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους, τοὺς δὲ ἱππότων ὡς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια· καὶ τοὺς ὅλους μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

β'. Ἀχάβου δὲ ὁ Δαμασκὸν καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος, ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης τὸν Ἀδραάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μετὰ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, [y] ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα. καὶ συμβαλὼν πρὸς τῷ [z] Εὐφράτῃ ποταμῷ, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλοὺς ἀπέβαλεν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὲρ τοὺς Ἑβραίων ἀνελόμενοι [a] τοὺς Ἀδάδου δυνάμεως [b] δισμυρίους, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως [c] Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· "μετὰ δὲ τοῦτο πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις Ἀδαδος ὄνομα, πολεῖταν ἰσχύσας Δαμασκοῦ πλὴν τῆς ἄλλης "Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας "πρὸς Δαυίδην βασιλέα τῆς Ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις [d] κριθεὶς, ὑστάτῃ ποθὲ τῷ Εὐφράτῃ, ἐν ᾗ ἡττᾶτο, "ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ". περὶ τούτου δὲ καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ φησιν, ὡς μετὰ τὸν ἐκείνου πλοῦτον ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· "πλουτήσαντος δ' ἐκείνου [e] οἱ "ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου ποθὲ τοῦ "πατρὸς ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τὸ ὄνομα [f] τοῦτο ἐκδεχομένου, "ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ παίδων γε- "νηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὸν τοῦ "προπάτορος ἧτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπορθησε "[g] τὸν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην". οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας. οὗτος γάρ ἐστιν Ἀδαδος ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμαρείαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν· περὶ οὗ καὶ χώρας ὕστερον ἐροῦμεν.

γ'. Δαυίδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε· καὶ τάς τε χρυσοῦς φαρέτρας καὶ τὰς παντοδαπὰς, ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσωγχος, στρατεύσας ἐπὶ [i] τὸν [k] υἱωνὸν αὐτοῦ Ροβόαμον, ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ὄγκον τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἐλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ Θεοῦ συμπνέοντος

eaque Hebræorum ditioni adjecta, in Moabitas bellum transferebat. Et duas quidem exercitus eorum partes victoria potitus ferro perimebat, quod vero reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, cum illis annuum tributum imperasset, statim in Adrazarum, Arai quidem filium Sophenes autem regem, copias adduxit: cumque eo juxta Euphratem fluvium pugna conserta, peditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad septies mille occidit. Quin & currus ipsius mille cepit: ac majorem quidem illorum partem igne absumpsit, centum vero solummodo jussit sibi adservari.

VI. *Adadum, Damasci & Syrorum regem, subigit.*

2. Adadus autem Damasci & Syrorum rex, audito quod Davides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu ei, utpote ipsius amicus, ad auxiliandum veniebat, liberandumque *ab hoste* ut sperabat. Atque ei congressus ad Euphratem fluvium, in prælio vero spe lapsus magnam exercitus partem amisit. nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia ab Hebræis cæsa, reliqui vero omnes terga vertebant. Hujus autem regis meminit etiam Nicolaus historiarum libro quarto in hæc verba: "Multo post hæc tempore indigenarum quidam "nomine Adadus, præpollens factus, & Damas- "cum & Syriæ, præter Phœnicen, cætera regno "tenuit. Suscepto autem in Davidem Judææ re- "gem bello, cum multis præliis decertasset, po- "stremo ad Euphratem commisso, in quo victus "est, præstantissimus regum esse cum robore tum "fortitudine visus est". Ad hæc autem & de posteris ejus narrat, quod post illius obitum, alius ab alio, regnum simul & nomen acceperunt, hisce verbis: "Eo mortuo posteri ejus in decem ætates "regnarunt, unoquoque à patre simul cum impe- "rio hoc etiam nomen accipiente, ut Ptolemæi "in Ægypto. Horum vero tertius, cum multum "invaluisset, avi cladem bello instaurare volens, "urbem, quæ nunc Samaritis dicitur, populatus "est". In hoc autem à veritate non aberravit. hic enim est *ille* Adadus, qui, Achabo apud Israëlitas regnante, Samariam invasit: de quo suo loco dicturi sumus. *Nicolaus Damascenus historicus.*

3. Davides autem, expeditione facta in Damascum & cætera Syriæ, ipsam totam in suam potestatem redegit; dispositisque per regionem præsidiis, atque certo vectigali incolis imperato, *domum* est reversus: & aureas pharetras, & armaturas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosolymis dedicavit; quas postea Susacus Ægyptiorum rex, exercitu in nepotem ejus Roboamum educto, capiebat, & cum multis aliis divitiis ex Hierosolymis exportavit. Atenim hæc, cum in locum illis proprium ventum fuerit, *fusius* declarabimus. Hebræorum autem rex, Deo cœptis ejus ad- *Davides ampla spolia ex Syria devictis reportat.* 2 *Regum*, c. 8.

q Προσοίσας τῇ τῶν Ἑβραίων,] Iterum ex *iisdem MSS.* (& Coccejo) cum antea legeretur προσοίσας ἐπὶ τὴν τῶν Ἑβρ.

r Εἶτα ἐπὶ] Vox εἶτα deest *Big. Samb.* & *Vat. Interpr.* & commode satis abesse potest.

s Ἀδραάζαρον] Ἀρραάζαρον *Big.* & *Samb.* Ἀρωάζαρον *Hen.* & *Busb.* Ἀρωάζαρον τὸν Ἀδραάζαρος ἤτοι Ἀδραάζαρον. Rectius forsan Ἀδαδάζαρον.

t Ἀραέ] Ἀραχὲ juxta libros *Epiphanii.* Ἀραὲ ἤτοι Ραὲ *Vat.* Ραὲ legi voluit *Schotanus* ex LXXII.

v Σωφήνης] Σωφηνῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Σωφλωῆς *Hen.* & *Busb.* Σωφλωὴς ἤτοι Σωβᾶ τῆς Σωβλωῆς ἐστράτευσε *Vat.* Quam *Tzobam* nominant *S. Litera*, hic *Sophenem* dixit *Flavius*, errore ut arbitror. Nam *Ptolemæus* collocat *Sophenem* ultra *Euphratem*: atque si *S. Historiam* (2 *Sam.* 8. & 1 *Chron.* 18.) expendas, *Tsobam* Damasco vicinam, atque inter Terram Sanctam & Euphratem sitam fuisse animadvertes. C. *L'Empereur.* Vide *Bocharti Phaleg*, l. 2. c. 6. Sobam *Ptolemæi* Sabam esse existimat *Grotius.* HUDS. De Pharetris Aureis acceptis ab Sophenorum Rege, & à Davide Deo dicatis, ut & de Sophenes Rege à Davide ad Euphratem victo. vid. lib. seq. VIII. c. 10. §. 3. SPANH.

x Ἑπτακισχιλίους.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* perperam πεντακισχιλίους. Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 699.

y Ἀπαλλάξαι] Ita locum constituere visum est, præsertim cum hoc modo legant *Busb.* & *Hen.* ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης Ἀρτάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ ἦκεν συμμαχήσων, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν στρ. atque *Epiphanius* vertat, *eum sicut sperabat ab obsessione liberaturus, & congressus denuo apud Euphratem contra David, bello devictus est, ceciderunt autem* &c. Antea erat ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν π. τ. Ε. π. πτ. δὲ τ. μ. καὶ πολλοὺς ἀπέβαλεν τῶν στρ. nec aliter plerique *MSS.* nisi quod ἀπήλλαξε δὲ ὡς προσεδόκα habeant *Big.* & *Samb.* ἀπήλλαξε δ' ὡς ὑπ. *Vat.*

z Εὐφράτῃ] Εὐφράτῃ passim *Vat.*

a Τοὺς Ἀδάδου] Καὶ τοὺς Δαυίδου δυνάμεως *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* contra quam in *aliis Gr.* & *Epiphan.*

b Δισμυρίους,] *Viginti duo millia* juxta *S. Literas*, 2 *Regum*, c. 8. v. 6. & 1 *Paralip.* c. 18. v. 5.

c Νικόλαος] Sc. *Damascenus*, amicus *Augusto* & *Herodi.*

d Κριθεὶς,] Κρωθεὶς, ὑστάτῃ δὲ π. τ. Ε. ἐν ᾗ ἡττᾶτο *Vat.*

e Οἱ ἀπόγονοι] Illud οἱ ex *MSS.*

f Τοῦτο] Τοῦτο *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τὸν νῦν Σαμαρεῖτιν] Τὸν νῦν καλουμένην Σαμαρεῖτιν γῆν *Vat.*

h Ἃς ὕστερον] Ταύτας ὕστ. *Vat.*

i Τὸν υἱωνὸν] *Gen.* τοῦ υἱοῦ· leg. τὸν υἱωνὸν *nepotem*, & sic infr. cap. 10. §. 3. Δαυίδου υἱωνῷ Ροβοάμῳ· SPANH.

k Υἱωνὸν αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio* ipsoque *Josepho* sub finem capitis noni. in *Græcis* perperam υἱόν.

adſpirante, curanteque ut bella ei proſpere cederent, exercitum admovit pulcherrimis Adrazari urbibus, Bettææ & Machoni; eaſque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis auri argentique reperta eſt: prætereaque æris genus, quod auro pretioſius eſſe perhibebant; ex quo fecit Solomon magnum illud vas quod * mare appellatum erat, & pulcherrima illa polubra, cum templum Deo adornârit.

Amathes rex Davidi gratulatur. 2 Regum, c. 8.

4. Poſtquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit, vireſque ejus fractas eſſe audivit, ſibi metuens, ſtatuenſque Davidem, priuſquam ab eo invaderetur, ſibimet amicitia & fide *data* devincire, filium ſuum Adoramum ad eum mittit; qui ei nomine ſuo de Adrazaro, ſibi etiam hoſte, debellato gratularetur, atque ſocietatem cum eo & amicitiam iniret. Miſit & ei dona, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ænea. Davides autem, inita ſocietate cum Thæno (ita enim appellabatur Amathes rex) acceptiſque muneribus, filium ejus pro utriuſque dignitate honorifice tractatum dimiſit. Quæ vero ab illo miſſa erant, & reliquum auri argentique, ex manubiis urbium gentiumque à ſe ſubactarum, Deo conſecravit. Non autem ipſi ſolummodo in acie dimicanti & exercitum ducenti vincere dedit Deus, & proſpere rem gerere; verùm etiam miſſo cum copiis in Idumæam Abeſſæo, fratre Joabi exercitus ejus ducis, per ipſum de Idumæis victoriam reportare conceſſit. illorum enim octodecim millia in prælio Abeſſæi ductu ceciderunt. Et cum Idumææ univerſæ præſidia impoſuiſſet rex, tributa & pro agris & pro ſingulis capitibus ab Idumæis recipiebat. Erat autem & natura juſtus, & judicia ad veritatem reſpiciens exercebat. Totius vero exercitûs ducem habuit Joabum: à commentariis autem fecit Joſaphatum Achili filium: at Sadocum è domo Phineeſi pontificem creavit cum Abiatharo, amicus enim ei erat: ſcribam autem Siſam conſtituit; Banajæ vero Joadæ filio ſatellitum præfecturam dedit. Filii autem ejus natu majores corporis cuſtodes habebantur eique præſidio erant.

Cum Amathes rege fœdus init Davides.

Davidis officia. 2 Regum, c. 9.

Ejus erga Jonathæ filium benignitas. 2 Regum, c. 9.

5. Quin & ei in mentem venit fœderis cum Jonatha Sauli filio initi & fidei jurejurando datæ, illiuſque erga ſe amicitiæ ſtudiique. nam cæteris omnibus ejus virtutibus accedebat, quod eorum qui ei unquam beneficia contulerant ſemper meminerit. Itaque præcepit ut diligenter inquirerent, an quis ex ejus ſtirpe ſuperaret, cui gratias, quas debuit, referre poſſet pro jucunda olim cum Jonatha habita vitæ conſuetudine. eumque ad eum vir adductus eſſet è Sauli quidem libertis, qui vero ſcire poterat, ſi quis adhuc ex genere illius in vi-

τῷ αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους συνκατεργουῖτο, [l] καὶ τὰς καλλίστας τῶν Αδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, [m] Βεττάιαν καὶ Μάχωνι· καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος διήρπασε. [n] χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς ηὑρέθη πάμπολυς ⸀ ἀργύρου, ἔτι δὲ ⸀ χαλκὸς, ὃν ἐκ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον· ἐξ οὗ ⸀ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος, θάλασσαν [o] καλούμενον, ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας ἐκείνας λυτήρας, ὅτε τῷ Θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ὡς [p] δὲ ὁ τοῦ Αμάθης βασιλεὺς τὰ τοῦ Αδράζαρον ἐπύθετο, καὶ τλὼ δυνάμων αὐτοῦ διεφθαρμένων ἤκουσε, δείσας τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸν Δαυίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν [q] ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν [r] Αδώραμον τὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦ δ', τὸν Αδράζαρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι, χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ⸀ φιλίαν ποιέμενος. [s] ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα, σκεύη τε ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα ⸀ ἀργύρεα ⸀ χάλκεα. Δαυίδης δὲ ποιησάμενος τὸν συμμαχίαν πρὸς τὸν [t] Θαΐνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τοῦ Αμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ πρότερον τοῦ πρεπόντως ἐκπέμψαι. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, [v] ὃν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ Θεῷ. οὐκ [x] αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς φαλιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν [y] παρέχειν ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μὴ δυνάμεως εἰς τλὼ Ιδουμαίαν Αβεσσαῖον τοῦ Ιωάβου [z] ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου [a] τλὼ τῶν Ιδουμαίων νίκλω ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Αβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τλὼ Ιδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ⸀ φαλαγγῶν ὁ βασιλεὺς, φόρους ὑπέρ τε τοῦ χώρας ⸀ τοῦ ἑκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. λῳ δὲ καὶ δικαίῳ τλὼ φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τλὼ ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. [b] στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τοῦ στρατιᾶς τὸν Ιωάβου· ὑπὲρ δὲ τῶν ὑπομνημάτων [c] Ιωσάφαλον υἱὸν [d] Αχίλω κατέστησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τοῦ [e] Φινεέσου [f] οἰκίας τὸν Σάδωκον [g] ἀρχιερέα μετ' Αβιαθάρου, φίλῳ γὰρ λῳ αὐτῷ· γραμματέα δὲ [h] Σισᾶν ἐποίησε· [i] Βαναίαν δὲ τῷ [k] Ιωάδου τλὼ τῶν σωματοφυλάκων ἀρχλὼ ⸀ ἐπεδίδωσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι [l] παῖδες αὐτοῦ ⸀ λῳ τὸ σῶμα καὶ τλὼ τότου φυλακλὼ ἦσαν.

ε'. Εμνήσθη δὲ καὶ [m] τῶν πρὸς Ιωνάθλω τὸν Σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγάπης. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος ⸀ τῶν εὖ ποιησάντων ⸀ ἦν τὸν ἄλλον χρόνον [n] ὑπῆρχε. [o] σπουδαίως οὖν ἐζήτει εἴ τις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἃς ὤφειλε τῷ Ιωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντος οὖν τινος, ἠλευθερωμένου μὲν ὑπὸ Σαούλου δυναμένου δὲ γινώσκειν τοὺς ἐκ τοῦ γένους

l Καὶ τὰς καλλίστας] Καὶ τὰς ἄλλας τοῦ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

m Βεττάιαν καὶ Μάχωνι·] Ita in *Græcis* omnibus, ſine ulla ſcripturæ varietate, in *Epiphanii* libris *Baachan & Machon*, aut *Bacham & Machoneas*. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 8. v. 8. HUDS. LXX. 11 Sam. VIII. 8. τοῦ Μετεβὰκ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων· Hebr. ומכנתי ומבטח MS. Alex. Μασσὰχ pro Μασεβὰχ. *In Verſ. Syr.* Tabah & Beruthi. SPANH.

n Χρυσὸς δ'] Χρυσὸς ⸀ αὐτοῖς *Vat.*

o Καλούμενον,] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* καλυμένῳ.

* *Mare appellatum erat*,] *Sc.* à capacitate.

p Αμάθης] Αμάθη ſup. urbs Phœniciæ lib. 1. c. 7. §... dicta à Macedonibus Επιφάνεια. SPANH.

q Ελθεῖν φιλίᾳ] Ελθεῖν *Vat.*

r Αδώραμον] Αδόραμον ἤτοι Ιδδούρων *Vat.* in *Epiphanii* libris *Adaram*. juxta Hebr. *Joram*. LXXII. Ιεδδουράμ.

s Επεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα,] Επεμψε δ' αὐτῷ *Vat.*

t Θαΐνον,] Θόι juxta pleroſque *Epiphanii* libros & LXXII. (Θάρα *Coll. Big.* & *Voſſ.*) τοῦ Θαρὲ τοῦ Θοῒ *Vat.*

v Ὃν ἐκ τῶν πόλεων] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἂν in *Editis*.

x Αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι] Sic ex *iiſdem*. (& Coccejo) in *Editis* αὐτοῦ.

y Παρέχειν ὁ Θεός·] Παρεῖχεν *Vat.*

z Ἀρχιστρατήγου] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *reliquis* ἀνθιστρατήγου.

a Τλὼ τῶν Ιδουμαίων] Articulum τλὼ inſerui ex *MSS.*

b Στρατηγὸν] Deleyimus τοῦ ante στρατηγὸν auctoritate *Codd. Samb.* & *Vat.*

c Ιωσάφαλον] Ita cum *MSS.* in *Editis* Ιωσαφὰτ τοῦ υἱόν.

d Αχίλω] Αχιλοῦ LXXII.

e Φινεέσου] Itidemque ex *MSS.* Φινεὲς in *Editis*.

f Οἰκίας] Οἰκίας ἀρχιερείας τοῦ Αβιάθαρον juxta *Vet. Interpr.* Verum locum mutilum eſſe oſtendit *J. Seldenus* lib. 1. *de Succeſſ.* in *Pontific.* c. 4. Vide *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. κγ'.

g Αρχιερέα μετ' Αβιαθάρου,] Duo Pontifices ſub Davide. vid. infr. cap. 9. §. 2. SPANH.

h Σισᾶν] Σαῦσᾶν *Vat.* quo modo in *Codicibus* LXXII. 2 *Regum*, c. 8. v. 17. niſi quod Σαρουΐας habeat *Alexandrinus*. Σουσὰ 1 *Paralip.* c. 18. v. 16. in *Epiphanii* libris *Seraias* aut *Saraias* dicitur.

i Βαναίαν] Βενεία *Big.* & *Samb.*

k Ιωάδου] Sic cum *MSS.* Ιώδου in *MSS.*

l Παῖδες αὐτοῦ] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* πάντες in *Editis*. HUDS. Forte πρεσβύτεροι πάντες ἦσαν αὐτῷ. COCC.

m Τῶν πρὸς Ιωνάθλω] Τῶν adjecimus ex *MSS.* & ex *iiſdem* Ιωνάθλω fecimus pro Ιωνάθου.

n Υπῆρχε.] Υπῆξε *Vat.*

o Περιέταξε] Ita in omnibus *MSS.* niſi quod προσέταξεν ἂν habeant *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) & σώζηθ *Vat.* ſic etiam legebat (præter Coccejum) *Epiphanius*, qui vertit, *præcepit ergo requiri, ſi aliquis de Sauli genere ſupereſſet, cui retributionis debitum pro Jonathæ amicitiis repenſaret.* antea erat ὑπῆρχε. καὶ ἅτις ἐκ τοῦ γένους αὐτῷ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφίλειαν Ιωνάθῃ τοῦ ἑταιρείας ἀποδώσει.

p Αὐ-

ἡβῆς [p] αὐτὸ ϖϵιόντας, ἀνέκϵινϵν ϵἴ πνα ἔχϵι λέγϵιν τῶν Ιωνάθῃ ϖϵϑσηκόντων ζῶντα, καὶ κϵμισαίατϵ τὰς τῶν ἀϵργϵσιῶν χάριτας δυνάμϵνον, ὧν αὐτὸς ἔτυχϵ ϖαρὰ Ιωνάθϵ. φήσαντος δ' ἑνὸν αὐτὸ ϖϵιλϵίπϵσθαι, [q] Μϵμφίβοσθον ὄνομα, ϖϵπηρωμένον τὰς βάσϵις· τῆς γὰρ τροφοῦ, μϵτὰ τὸ ϖϵσαγγϵλθῆναι τὸν ϖατϵρα καὶ ϖαῖδα καὶ τὸν ϖάντων ἐν τῇ μάχῃ ϖϵσόντας, ἁρπασαμένης καὶ [r] φυγούσης, ἀϖὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατϵνϵχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσϵις· [s] μαθὼν ὅϖου τϵ καὶ ϖαρά τινι τρέφϵται, ϖέμψας ϖρὸς τὸν Μάχϵιρον ϵἰς [t] Λαβαθὰ ϖόλιν, ϖαρὰ τοῦτῳ γὰρ ὁ τοῦ Ιωνάθου ϖαῖς ἐτρέφϵτο, μϵταϖέμϖϵται ϖρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Μϵμφίβοσθος ϖρὸς τὸν βασιλϵα, ϖϵσὼν ἐϖὶ ϖρόσωϖον ϖροσϵκύνησϵν [v] αὐτόν. ὁ δὲ Δαυίδης, θαῤῥῆσαί τϵ [x] ϖροτρέψας καὶ τὰ βϵλτίω ϖροσδοκᾶν. ἀϖϵδωκϵ δ' αὐτῷ καὶ τὸν ϖατρῷον οἶκον, καὶ ϖᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ ϖάϖϖος αὐτοῦ Σαούλου ϵκτήσατο· σύσσιτόν τϵ ϵ ὁμοτράϖϵζον ϵκϵλϵυσϵν εἶναι, καὶ μηδϵ μίαν ἡμϵραν ἀϖολϵίϖϵσθαι τὴν ϖαρ' αὐτῷ [y] τραϖέζης. ἔχϵ δὲ ϖαῖδας ϖϵσκϵυῆσαι λόγιος καὶ τῇ δωρϵᾷ, καλέσας τὸν [z] Σιβὰν, τόν τϵ ϖατρῷον οἶκον ἔλϵγϵ [a] δϵδωρῆσθαι τῷ ϖαιδὶ καὶ ϖᾶσαν τὴν Σαούλου κτῆσιν· αὐτόν τϵ ϵκϵλϵυσϵν ἐργαζόμϵνον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ ϖϵνομένου, ἀϖάγϵιν τὴν ϖρόσοδον ϵἰς Ιϵροσόλυμα κομίζϵιν. [b] ἄγϵται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμϵραν ἐϖὶ τὴν αὐτοῦ τραϖέζαν· αὐτόν τϵ τὸν Σιβὰν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' ὅτοι ϖϵντϵκαίδϵκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸ ἀϵιθμὸν ὄντας εἴκοσιν, [c] τῷ ϖαιδὶ χαϵίζϵ) Μϵμφιβόσθῳ. ταῦτα [d] διαταξαμένου δὲ βασιλέως, ὁ μὲν Σιβὰς ϖϵσκϵυήσας, καὶ ϖάντα ϖοιήσϵιν εἰϖὼν, ἀνϵχώρησϵν· ὁ δὲ Ιωνάθου ϖαῖς ἐν Ιϵροσολύμοις κατῴκϵι, συνϵστιώμϵνος τῷ βασιλϵῖ, καὶ ϖάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θϵραϖϵίας τυγχάνων. ἐσθῆτα δ' αὐτῷ ὁ ϖαῖς, ὃν [e] Μιχὰν ϖροσηγόρϵυσϵ.

vis esset, interrogavit *eum* num quem vivere exploratum habeat cum Jonatha sanguine conjunctum, quique à se posset beneficiis remunerari vice illorum quæ ipse à Jonatha acceperat. Cum autem ille respondisset, filium ejus supersse nomine Memphibosthum, pedibus claudum (nam dum nutrix, ut nunciatum erat pueri patrem avumque prælio cecidisse, eo festinanter arrepto fugeret, contigit ut ille humeris excussus prolaberetur, pedesque læderet) postquam intellexit ubinam esset & apud quem educaretur, misit in Labathan urbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Jonathæ filius) qui illum ad se accerserent. Ubi vero ad regem venit Memphibosthus, in faciem procidens illum adoravit: Davides autem ut bono esset animo hortatus est & meliora *omnia* exspectaret. Ei vero domum paternam donat, & quicquid Sauli avi sui antea fuisset: jussitque ut sibi convictor esset & secum epulis accumberet, & ne uno quidem die sibi ad mensam non accederet. Cumque puer verborum donorumque gratia *eum* adorasset, *rex* Siba vocato dicebat, se puero dedisse domum paternam & quicquid Saulus habuit; ipsique præcepit ut terram ejus coleret curaretque, & omnium proventum Hierosolyma afferret. Verum singulis diebus cum ad mensam suam adducit; ipsumque Sibam & filios ejus (erant autem isti quindecim) ejusque servos (numero viginti) puero dat Memphibostho. His ita à rege constitutis, Sibas quidem, cum *eum* adorasset, dixissetque se omnia *quæ jusserat* facturum esse, discessit: Jonathæ vero filius Hierosolymis habitabat, regis mensæ adhibitus, atque omni, quasi filius ejus, obsservantia cultus. Habebat autem & ipse filium, quem Micham appellavit.

p Αὐτῷ ϖϵιόντας,] Sic in *MSS.* αὐτῶ in *Editis.*
q Μϵμφίβοσθον] Μιφίβοσϵθ juxta *Epiphanium*, Μιμφίβοσϵθ LXXII.
r Φυγούσης,] Φαγούσης *MSS.*
s Μαθὼν] Μαθὼν δ' ὅπου *Big. Samb.* & *Vat.*
t Λαβαθὰ] Λαδάβα *Vat.* Λοβάϵαϵ aut Λαβάδαϵ aut Λαβαδαϵὶ in Codd. LXXII. in *Epiphanii* libris *Iodabar*, & *Lodabar*, & *Labathan.*
v Αὐτὸν.] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
x Προτρέψας] Sic *Vat.* ϖροτρϵψάμϵνος *Big.* & *Samb.* ϖροτρέψϵι *Baf.* & *G.*
y Τραϖέζης.] Διαίτης solus *Vat.*
z Σιβὰν,] Σιβᾶν *Vat.* Σιβᾶ *Big.* & *Samb.* Σιβὰ *Baf.* & *G.*
a Δϵδωρῆσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* δϵδωρῆσθαι *Baf.* & *G.* δωρήσαιτο *Vat.*
b Ἄγϵται δ' αὐτὸν] Ἀγϵται *Samb.* (*Coll. Voss.*) atque ita legisse videtur *Vet. Interpr.*
c Τῷ ϖαιδὶ χαϵίζϵ)] Τῷ Ιωνάθου ϖαιδὶ juxta *Epiphanium.*
d Διαταξαμένου] Διαϖταξαμένου solus *Vat.*
e Μιχὰν ϖροσηγόρϵυσϵ.] Ita cum *Vat.* & *Epiphanii* libris. Μίχαιον in *Editis*, *Aliisque.*
f Καὶ Ιωνάθου] Καὶ τοῦ Ιωνάθου solus *Vat.*.
g Καιρὸν] Sic in *omnibus MSS.* in *Editis* χρόνον.
h Τῶν Αμμανιτῶν] Illud τῶν inserui ex *MSS.*
i Ναάσου,] Sic *Samb. Vat.* & *Hen.* Ναάσου in *Editis*, *Aliisque.* Ναὰς LXXII.
k Οὕτω αὐτῷ,] Ita *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* αὐτὸς in *cæteris.*
l Τοῦ ϖαιδὸς,] Articulum nobis servarunt *Big.* & *Samb.* in *Editis* desideratur. βασιλέως τοῦ ϖαιδὸς *Vat.*
m Τὸν αὐτὸν φιλίαν] Τὸν φιλίαν Δαμὶν *Vat.* & *Epiphan.*
n Ἀλλ' ὁ] Ἀλλ' ὁ τοῦ Δ. ϖϵ. τ. ἐξϵδϵξαιτο *Samb.* & *Vat.*
o Πιθανώτϵρα λέγϵιν] Ita *Samb.* in *reliquis* ϖυθανότϵρα.
p Ειχεν,] Ἔχϵν *Big.* & *Samb.*

ΚΕΦ. ϛ'. CAP. VI.

Ὡς ἤρξη ϖόλϵμος κατὰ τῶν Αμμανιτῶν, καὶ κατορθῶται.

Ut bellum contra Ammanitas cœptum est, feliciterque confectum.

ΚΑΙ οἱ μὲν ϖϵιλϵιφθϵντϵς ἐκ τοῦ Σαούλου γϵνους [f] καὶ Ιωνάθου τούτων ἔτυχον ϖαρὰ Δαυίδου τῶν ϖαρόντων. τϵλϵυτήσαντος δὴ κατ' ἐκϵῖνον τὸν [g] καιρὸν τοῦ [h] τῶν Αμμανιτῶν βασιλέως [i] Ναάσου, φίλος δ' ἦν [k] αὐτῷ, καὶ διαδϵξαμένου τὴν βασιλϵίαν αὐτοῦ [l] τοῦ ϖαιδὸς, ϖέμψας Δαυίδης ϖρὸς αὐτὸν, ϖαρϵμυθήσατο· ϖρέπϵιν τϵ φέρϵιν ἐϖὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ϖατρὸς ϖαραινῶν, καὶ [m] τὴν αὐτὴν φιλίαν μένϵιν ἣ ϖρὸς ἐκϵῖνον ἦν τότϵ ϖροσδοκᾶν. οἱ δὲ τῶν Αμμανιτῶν ἄρχοντϵς κακοήθως, [n] ἀλλ' ὡς καὶ τοῦ Δαυίδου τρόϖον, ταῦτ' ἐδέξαντο, καὶ ϖαρώτρυναν τὸν βασιλέα, λέγοντϵς κατασκόϖους ϖϵϖϵμφέναι τὴν χώραν Δαυίδην καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμϵως ἐϖὶ ϖροφάσϵι φιλανθρωϖίας· φυλάττϵσθαί τϵ συνϵβούλϵυον καὶ μὴ ϖροσέχϵιν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλϵὶς ἀϖαρηγορήτῳ συμφορᾷ ϖϵιϖέσῃ. ταῦτ' οὖν δόξας [o] ϖιθανώτϵρα λέγϵιν τοὺς ἄρχοντας, ἢ ϖάληθὲς [p] εἶχϵν, ὁ τῶν Αμμανι-

ET quidem Davides relictos ex Sauli Jonathæque familia hisce dignatus est honoribus. Cum vero per idem tempus mortem obiisset Naases Ammanitarum rex, (qui & ipse Davidi amicus erat) & filius ejus ei in regno succesisset, Davides, missis ad eum suis, ipsum de patre consolatus est, simul adhortans ut & mortem ejus patienter ferret, & eandem amicitiam, quæ sibi cum illo intercesserat, mansuram exspectaret. Ammanitarum autem principes pravo malignoque animo, & non ex more & ingenio Davidis, hæc ipsa acceperunt, eique stimulos admoverunt, dicentes, Davidem sub humani officii prætextu misisse qui regionem specularentur, ipsorumque vires *explorarent*; ac proinde ei consilium dederunt ut sibi caveret, nec verbis ejus temere crederet, ne in calamitatem incidat, cui nulla adhiberi potest consolatio. Rex itaque Ammanitarum Naases, cum hanc principum

Davides mittit qui Naasis filium de morte patris consolentur. 2 *Regum*, c. 10.

pum orationem fide digniorem esse, quam revera erat, sibimet persuasisset, legatos à Davide missos gravissima affecit injuria. nam, rasis ex parte barbis eorum, & dimidio vestium præciso, responsa factis non verbis relaturos dimisit. Cum autem hæc conspexisset Israëlitarum rex, ægre rem tulit; & præ se ferebat non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, & pœnas ob flagitium in legatos ab illis admissum à rege exacturum. Postquam vero *regis* necessarii & copiarum præfecti intellexerunt, quod fœdera violarint & supplicia pro scelere luituri essent, mature sese ad bellum comparabant: missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis, illum ut hac mercede socius fieret obsecrarunt, prætereaque Soubam. habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin & provinciæ, quæ Micha nuncupatur, regem conduxerunt, & quartum nomine Istobum. atque illi secum adducebant duodecim armatorum millia.

Ammanitis, quod legatos Davidis male tractarint, bellum infertur. 2 Regum, c. 10.

VII. *Joabi de Ammanitis victoria. 2 Regum, c. 10.*

2. At Davidem non perterruit *hæc* armorum consociatio & Ammanitarum potentia. Deo autem confisus, quod juste cum illis pro injuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim adversus illos Joabum imperatorem misit cum totius exercitus robore. Atque ille ad primariam Ammanitarum urbem Rabatham castra posuit. Cum autem hostes egressi essent, & non simul sed seorsim aciem instruxissent, (copiæ quidem auxiliares solæ in *patenti* campo, Ammanitarum vero agmina ante portas è regione Hebræorum) Joabus, hoc animadverso, ad stratagemata se recipit, & fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinavit & reges qui cum eo erant; reliquos vero cum fratri Abessæo tradidisset, jussit ut eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, "ut si Syros ipsum "premere videret & prævalere, acie conversa sibi "auxilium ferret, idem vero illud & se facturum, "si *forte* illum conspiceret ab Ammanitis gravius "urgeri". Itaque cum fratrem deduxisset, & obsecrasset ut fortiter & cum alacritate omnia ageret, quæ ignominiam metuentibus solet ad dimicandum animos addere, ipsum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ille vero cum Syris congressus est. Et cum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Joabus perimebat, cæteros vero omnes eo impulit ut terga verterent. Quo viso, Ammanitæ, metu Abessæi & exercitus ejus, prælium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga urbem repetiverunt. Joabus itaque, hostibus fusis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reversus est.

τῶν βασιλεὺς [q] Ναάσης τὰς πρὸς τὸ Δαυίδου πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἐνεύβρισε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων, καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀφεικὼς μέχρι μέσων, ἔργοις ἀπελυσε κομιζοντας ἀντὶ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις. [r] ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ἀφειμένος τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἀφοπλακισμόν, ἀλλὰ [s] πολεμήσων τοῖς Αμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς ἀθεμιτότητος τῆς εἰς τοὺς [t] πρεσβύτας εἰσπραξόμενος τὸν βασιλέα. σωιέντες δὲ οἱ τε ἀναγκαῖοι τῶν ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι τὸν δίκαιον ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, ἀφοπαρεσκεύαζοντο εἰς τὸν πόλεμον· [v] καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τὸν τῶν Μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἐποιοῦντο τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ [x] Σωβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. [y] προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς [z] Μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέταρτον [a] Ισταβον ὄνομα· καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

β'. Οὐ καταπλάγη δὲ τὸν συμμαχίαν καὶ τὸν τῶν Αμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαυίδης. [b] τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς ἐν τῷ δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν, Ιώαβον τὸν δεξιοτάτην, δὺς αὐτῷ τὸν στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον, ἐξ αὐτῆς ἔπεμψεν [c] ἐπ' αὐτούς. ὁ δὲ [d] πρὸς τὴν μητρόπολιν [e] τῶν Αμμανιτῶν [f] Ραβαθὰ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων [g] ἐξελθόντων, καὶ παραταξαμένων ἐκ ὁμοῦ διχῇ δὲ· τὸ μὲν γὰρ ἐπικουρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὐτὸ ἐπάχθη, τὸ δὲ τῶν Αμμανιτῶν στράτευμα πρὸς τὰς πύλας [h] ἀντικρὺ τῶν Εβραίων· ἰδὼν τοῦτο Ιώαβος ἀντιμηχανᾶται, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρικωτάτους ἐπιλεξάμενος ἀντιπαρατάσσει τῷ Σύρῳ ἐπὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα τῷ ἀδελφῷ, τοῖς Αμμανίταις [i] ἐκέλευσεν ἀντιπαρατάξαι, εἰπών, "ἂν τοὺς Σύρους ἴδῃ βιαζομένους αὐτὸν καὶ "πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν "αὐτῷ· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν ἐπ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν Αμ"μανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον ἴδοιμι". [k] προπεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δίψυχος ἐπὶ προθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰχμῶν φοβούμενος [l] προτροπὴν ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς Αμμανίταις μαχησόμενον, αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντιχόντων [m] αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν Ιώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Αμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν Αβεσσαῖον καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ [n] στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν· ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ιώαβος εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε.

γ'. Τῷ-

q Ναάσης] Sic *Baſ.* & *MSS.* Ναάσου παῖς *Gen.* ex ingenio, ut opinor *Editoris.* inducor ut credam Ναάσης delendum esse.

r Ἰδὼν δὲ ταῦτα] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἰδὼν δὲ ταῦτα Δαβίδης, ἠγ.

s Πολεμήσων] Πόλεμον *Vat.*

t Πρεσβύτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* πρεσβύτας.

v Καὶ πέμψαντες] Aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Tunc vero mittentes ad Syrum Mesop. regem mille talenta, socium eum sub hac mercede fieri popoſcerunt. habebant* &c.

x Σωβάν.] Hic Σωβὰν & paulo infra Ισοβον ex regionibus virorum nomina facit *Josephus.* qua de re videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 701. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 10.

y Προσεμισθώσαντο] Προσεμισθώσαντο καὶ τὸν τῶν Αμαληκιτῶν βασιλέα, καὶ τὸν ὧν τῶ M. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* προσεμισθώσαντο καὶ τὸν Αμαληκιτῶν βασιλέα καὶ τέταρτον Ισωβον ὄνομα *Vat.*

z Μιχᾶς] Ita tam libri *Græci* quam *Latini MSS.* in *Epiphanii* tamen Editis *Maacha* ex *S. Volumine.* Videtur esse (ut inquit *Bochartus* in *Phalegi* l. 2. c. 6.) *Ptolemæi* Epicæros, Palæstinæ urbs ad ortum Jordanis, quòd Hebræorum *Maacha* in Chaldæa Paraphrasi sit *Epicæros.* HUDS. מעכה Mahachah 11 *Sam.* x. 6. In Nummis Ant. Pii & Severi MOKA IEP. ACYA. AYTO. SPANH. Confer Tab. Numism.

a Ισοβον ὄνομα·] Ισώβον *Vat.*

b Τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τῷ Θεῷ πεποιθὼς τὸ δικ. & mox καὶ Ιώαβον τὸν ἀντιστρ. Verum τῷ Θεῷ πεποιθὼς τῷ δ. —— πολεμεῖν μέλλοντι, καὶ Ιώαβον τὸν ἀρχιστρ. legisse videtur *Vet. Interpr.*

c Ἐπ' αὐτούς.] Sic in iisdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτοὺς in *Editis.*

d Πρὸς τὴν μητρόπολιν] Πρὸς τὴν μητρόπολιν *Vat.*

e Τῶν Αμμανιτῶν] Nomen urbis Aramatha omisit *Gelenius.* Charanachen *Rufinus.* Conf. seq. §. 3. SPANH.

f Ραβαθᾶ] Ita ex *sequentibus*, ubi de urbe capta agit, & *Interpretibus* LXXII, 1 *Paralip.* c. 20. Ραββαθᾶ in *Editis*, *Aliisque* hìc loci. Χαραμαβᾶ juxta *Epiphan.* HUDS. Interpres omisit. Ραβαθᾶ scripsit Josephus, uti & interpres mox legit, & in hoc ipso capite in contextu Græco Ραβαθᾶ scribitur. REL.

g Ἐξελθόντων,] Ἐκπεξελθόντων *Vat.*

h Ἀντικρὺ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἄντικρυς in *reliquis.*

i Ἐκέλευσεν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἐκέλευεν in *reliquis.*

k Προπεμψάμενος] Προτρεψάμενος *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* & forsan rectius, cum mox sequatur ἀπέλυσε, & sæpe jungantur προτροπὴ καὶ παράκλησις.

l Προτρεπόμενος] Ita cum *Cod. Samb.* nisi quod mutaverim φοβούμενος in φοβούμενον, voce προτρέπειν hunc casum postulante. φοβούμενος προτρεπόμενος nullo plane sensu in *Editis.* μὴ προθυμίαν ἅπαντ' ἀνδράσιν αἰχμῶν φοβουμένοις προτρέπουσα ἀγωνίσασθαι *Vat.* μὴ προθυμίας ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰχμῶν φοβούμενον δεινὸν ἀγωνίσασθαι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ut magnanimiter & fiducialiter ageret universa & gravem iracundiam metuens decertaret.* Est qui conjicit, μὴ πρ. ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰχμῶν φοβούμενον προτρεπόμενος ἀγωνίσασθαι.

m Αὐτῶν καρτερῶς] Αὐτῷ *Vat.*

n Στρατιὰν,] Στρατείαν solus *Samb.*

o Πταῖσμα

γ'. Τῷρ τὸ [o] πλῆσμα τὲς Αμμανίτας ὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν, ἀδὲ [p] μαθόντας τὲς κρείττονας ἡσυχίαν ἄγειν· ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς [q] Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτε Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τῶτον [r] ἐπὶ συμμαχίαν, ἔχονθα μὲν ἀνλσρατηγὸν [s] Σάβεχην, πεζῶν ἢ μυριάδας ὀκτὼ, καὶ ἱππέων μυρίας. γνὰς ἢ ὁ τῶν Εβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τὲς Αμμανίτας τοσούτῳ δύναμιν συνηθροικότας, ὐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν· ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τ Ιορδάνλν ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας [t] αὐτοῖς εἰς μάχλν, ἐνίκησε. [v] καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν, πεζῶν μὲν εἰς τεσσαρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς [x] ἑπτακισχιλίας. ἔτρωσε ἢ [y] καὶ τ στρατηγὸν ἔ Χαλαμᾶς Σάβεχην, ὃς ὐκ τ πληγῆς ἀπέθανεν. οἱ ἢ Μεσοποταμῖται, τοιότε γνομένε ἔ τέλες τ μάχης, [z] αὐτὲς Δαυίδῃ [a] παρέδοσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς Ιερόσλυμα· ἐκστρατεύσας ἢ ἔαρος, ἔπεμψε τ [b] ἀρχιστράτηγον Ιώαβον πολεμήσοντα τοῖς Αμμανίταις. ὁ ἢ τλὺ τε γλῶ ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτὲς εἰς τλὺ μητρόπολιν συγκλείσας [c] Ραβαθὰν ἐπολιόρκει.

3. Non tamen hæc clades Ammanitis persuasit ut quiescerent, neque ut *Hebræos* superiores experti pacem colerent; sed missis legatis ad Chalaman Syrorum Transeuphratensium regem, ipsum mercede in societatem pertrahunt, habentem quidem Sabecum exercitus ducem, peditum vero octoginta millia, & equitum decem millia. Postquam autem Hebræorum rex intellexit, Ammanitas denuo contra se tam ingentem militum vim coëgisse, non jam cum illis per legatos suos bellare decrevit: sed ipse cum universo exercitu *suo*, Jordane fluvio trajecto, illis occurrit, prælioque commisso victoriam reportavit. Et ex illis quidem occîdit, peditum quadraginta circiter millia, equitum vero ad septies mille. Quin & Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chalamæ duci; ex quo illum mori contigit. Mesopotamitæ vero, cum hujusmodi exitum pugna habuerit, semet Davidi dediderunt, eique dona miserunt. Et ille quidem hyeme appetente Hierosolyma reversus est: at vere ineunte misit Joabum exercitus ducem ad bellum cum Ammanitis gerendum. Is autem incursione facta agros eorum omnes vastabat, ipsosque in Rabatham gentis metropolim compulsos obsidebat.

Davides Syros vincit. 2 *Regum* c. 10.

Joabus Ammanitarum metropolin obsidet. 2 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς τ Βεεθσαβῆς ἠράσθη Δαυίδης, καὶ Οὐρίαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀνελὼν διὰ Ναθάνε ἐλέγχεται.

CAP. VII.

Ut Davides Beethsabes amore irretitus est, & propter Uriam ipsius maritum ab eo morte mulctatum a Nathana reprehenditur.

Συνέπεσε ἢ [d] Δαυίδῃ πλῆσμα δεινὸν, ὄντι φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τὲς [e] πατρίες νόμες ἰσχυρῶς φυλάσσονθι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ ἔ [f] στέγης τ βασιλείων, ἐν ᾧ ὥρᾳ περιπατεῖν κατ' ἐκεῖνο τῆς [g] ὥρας [gg] ἐν ἔθος, εἶδε γναῖκα λεομένλν ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίσλν τὸ εἶδος ἁπασῶν διαφέρεσαν· [h] ὄνομα αὐτῇ ἦν Βεεθσαβῆ· [k] ἡβητὴ τε ἔ καλλες τ γναικὸς, καὶ [l] τ ἐπιθυμίας κατασχεῖν ἀδυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτλν, συνέρχεται. γνομένης δ' ἐγκύε τῆς γναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηται πινα τρ λαβεῖν ὁδόν· ἀποθανεῖν γὰρ αὐτλν καὶ τὲς πολείς [m] καθηκε νόμες μεμοιχευμένλν· [n] μεταπαλεῖται τὸν Ιωάβε μὲν ὁπλοφόρον ὐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα ἢ τῆς γναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα. καὶ θεραπεύσαντα, πρός τε τῆς θραλιᾶς [o] πρὸς τῆς πολιορκίας ἀνέκρινε. λέγονθος ἢ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πράγματα, βασάσας ἐκ τῆς δείπνε μέρη προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τλὺ γναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ἢ Οὐρίας τῶτο μὲν ὐκ ἐποίησε, παρεκομίθη ἢ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς ἢ γνὰς [p] τῶτ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν

Davides Beethsabem stupro compertam habuit. 2 *Regum*, c. 11.

Davides Uriam accersit. 2 *Regum*, c. 11.

---

o Πταῖσμα] Πτῶμα *Vat.*

p Μαθόντας] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *reliquis* μανθάνοντας.

q Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτε Σύρων βασιλέα,] Ita *Samb.* Χαλάμαν in *Editis.* Χαλαμὰχ *Vat.* in LXXII. πέραν ἔ ποταμῦ Χαλαμάκ unde *Josephus* fecit Χαλαμὰν, aitque legatum ejus fuisse Sabechum, qui Hadarhezeris legatus dicitur à *Scriptore S.* 2 *Regum*, c. 10. v. 16. HUDS. Syri trans-Euphratenses. LXX. 11 Sam. x. 16. Συρίαν τλὺ ὐκ πέραν ἔ ποταμῦ Χαλαμὰν MS. Alex. πέραν ἔ ποταμῦ sine addita illa voce χαλαμὰν, quæ in Hebræo & aliis Orientalium Versionibus itidem deest. vid. inf. hac ead. paragr. SPANH.

r Ἐπὶ συμμαχίαν,] In *Epiphanii* libris melioris notæ *Chalmantum Syrorum r.* in aliis *Adrazarum Syr. r.*

s Σάβεχον,] In *Epiphanii* codicibus *Sabaicum*, *Sapibaicum* & *Sobachum.*

t Αὐτοῖς εἰς μάχλν,] Αὐτεῖς non agnoscit *Vat.*

v Καὶ ἀναιρεῖ] Καὶ ἀναιρεῖ μὲν ὐκ τ πεζῶν *Vat.* καὶ ἀναιρεῖ αὐτῶν πεζῶν μὲ Big.° & *Samb.*

x Επτακισχιλίας,] Επτακοσίας perperam juxta *Epiphanium.* Confer 2 *Regum*, c. 10. v. 18. & 1 *Paralip.* c. 19. v. 18.

y Καὶ τ στρατηγὸν] Καὶ τ στρατηγὸν ἔ Χαλαμαχᾶ Σάβεχον *Vat.* in *Epiphanii* libris, *prostravit autem in acie principem militiæ Chaldam*, (aut *Chadam*, aut *Chaldum*) *nomine Sobachum.*

z Αὐτὲς Δαυίδῃ] Ita *Samb.* ἑαυτὲς *Hen.* & *Busb.* αὐτὲς in *reliquis.*

a Παρέδοσαν,] Παρέδωκαν *Hen.* & *Busb.*

b Αρχισράτηγον] Ita in MSS. passim in *Editis* ἀνλσράτηγον.

c Ραββαθὰν] Αραβαθὰ *Samb.* Αραμαθὰν *aliis.* Verùm *Abarathare* & *Araphathara*, & *Rabath* apud *Epiphan.* HUDS. Vid. supr. §. 2. SPANH.

d Φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* deest vox φύσει.

e Πατρίες νόμες] Πατρῴες solus *Vat.*

f Στέγης τ βασιλείων] Τεγης *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ὥρας] Hic ὥρα tempus anni notat. REL.

gg Ην ἔθος,] Illud ἦν inserui ex *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* in sequentibus ἡτῶ). commode satis.

h Ονομα αὐτῇ] Ονομα δ' αὐτῇ *Vat.*

i Βεεσαβέ] Βεερσαβέε *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Βερσαβεὲ *Hen. Busb.* & *Vat.* ex Βερσαβεὲ *Interpretum* LXXII.

k Ηβητὴ τε] Ηβητὴ ἢ ἔ κ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.*

l Τῆς ἐπιθυμίας] Τλὺ ἐπιθυμίαν *Big.* & *Coll. Voss.*

m Καθηκε νόμες] Προσηκε *Big.* & *Coll. Voss.*

n Μεταπαλεῖται] Ita verba collocavi juxta *Codd. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μεταπαλεῖ) μὲ τ Ιωάβ ὁπλ. μεταπαλεῖται Ιωάβ ὁπλ. *Big.*

o Πρὸς τῆς πολιορκίας] Illud πρὸς ex *MSS.*

p Τῶτ' ὁ βασιλεὺς] Ita vel τῶτο in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ταῦτ' ὁ βασ.

gabat, cur se ad domum suam non receperit, neque ad uxorem post longum adeo tempus, ut natura fert omnium hominum cum peregre reversi sint. "Haud æquum esse, respondebat, ut cum sui "commilitones & imperator humi dormirent in "castris soloque hostili, *ipse* cum uxore semet re"crearet & delicias agitaret". Hæc loquuto Davides præcepit, ut illic maneret etiam eo die, sese vero postridie cum dimissurum esse ad imperatorem. Urias deinde à rege ad cœnam invitatus, & usque ad ebrietatem potus, rege ipsum de industria crebris poculis excipiente; nihilominus tum quoque pro regis foribus obdormivit, nullo uxoris desiderio captus. Hanc ob rem indignatus rex Joabo per literas in mandatis dedit, ut in Uriam pœna animadverteret (ipsum enim peccasse significabat) & modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipse hoc voluerit, suggerebat. jussit enim ut hostibus, quà maxime urgerent, *illum* objiceret, & ubi certissimum pugnando discrimen adiret, à cæteris destitutus: nam præcepit ut socii loco cederent, quam primum commissum erat prælium. His ita scriptis & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ dedit ad Joabum perferendam. Joabus autem cum literas accepisset, regisque voluntatem intellexisset, in eo loco Uriam statuit, ubi sciebat hostes sibi maxime infensos esse, adjunctis illi quibusdam è militibus fortissimis. atque se cum toto exercitu opem *illis* laturum dicebat, si parte aliqua muri eversa in urbem penetrare potuerint. Ipsum vero, cum esset miles strenuus, magnæque cum apud regem tum tribules suos omnes existimationis ob fortitudinem, obsecrabat, ut magnis laboribus gauderet, & non ad indignationem commoveretur. Uria autem alacriter opus suscipiente, commilitonibus ejus clam significavit *Joabus*; ut, cum hostes *portis* erupturos viderent, desertum relinquerent. Itaque cum Hebræi urbi succedissent, veriti Ammanitæ, ne, in illo loco ubi Urias forte constitutus erat, quam primum *murum* ascenderent hostes, prima acie fortissimis collocatis portaque subito recluſa cum impetu magnoque cursu in eos eruptionem fecerunt. Illos autem ubi conspexerunt, Uriæ milites, omnes sese *ex improviso* subduxerunt, prout illis ante dixerat Joabus. At cum puderet Uriam tergum dare & aciem deserere, hostes sustinuit, & impetum eorum excipiens non paucos quidem perimit, verum circundatus & captus in medio *illorum* mortem occumbit. Cum eo autem & alii nonnulli è sociis cadebant.

Uriam cum literis ad Joabum remittit Davides. 2 Regum, c. 11.

Uriæ mors. 2 Regum, c. 11.

2. His ita gestis nuncios Joabus misit ad regem, jussos ut dicerent, "quod operam quidem dederit "ut urbem celeriter caperet, sed oppugnatione "mœnia adortus, aliquammultis amissis recedere "compulsus fuerit"; istis vero, si propter ea ira correptum videant, mortem Uriæ adjicerent. Hæc autem rex cum à nunciis accepisset, & ægre tulisset, dixissetque "quod male fecerint mœnia "cominus oppugnando, cum oportuerit cuniculis "& machinis ad urbem capiendam aggredi, idque

De ea Davidem certiorem facit Joabus. 2 Regum, c. 11.

ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι, μηδὲ πρὸς τὴν [q] γυναῖκα διὰ τοσοῦτον χρόνον, πάντων [r] τῶν ἀνθρώπων τοιοῦτον ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. "[s] οὐκ εἶ"ναι δίκαιον, εἶπε, τοῖς συστρατιωτῶν αὐτὸν καὶ τοῦ στρατηγοῦ "χαμαὶ κοιμωμένων ἐν [t] τῇ παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων "χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν [v] ἀναπαύεσθαι καὶ τρυφᾶν". ταῦτα εἰπὼν μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην [x] προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. κληθεὶς δ' ὑπὸ δεῖπνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Οὐρίας, καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, δεξιωμένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν ὑπὸ πάσης [y] προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῶν βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ὑπομνησίαν. ὑπὸ τούτῳ ἡ δυσπαραχετήσας ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ἰωάβῳ, κελεύσας προσέχοντα τὸν Οὐρίαν· ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου· καὶ τὸν τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ φανερὸς [z] αὐτὸς τοῦτο βεβουλημένος, ὑποθέτο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων ταχθῆναι, καὶ καθ' ὃ [a] κινδυνεύσειε μαχόμενος ἀπολειφθεὶς μόνος· τοὺς γὰρ [b] συμπαρεστῶτας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γυμνοῦντας ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος [c] τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρετοῦντι ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα Ἰωάβος, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαιρεσιν ἀναγνούς, καθ' ὃν ἦν τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ χαλεπὸς γινομένους, καὶ τὸν ἔσησε τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τῶν στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἁπάσῃ τῇ δυνάμει [d] προσεπεβοηθησεν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀνατρέψαντές τι τῶν τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅπως δ' αὐτὸν γυναῖον στρατιώτου, καὶ δόξαν ἔχοντα ἀνδρός τε τῷ βασιλεῖ καὶ [e] πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαγανακτεῖν ἠξίου. ὃ δὴ Οὐρίᾳ προθύμως ὑποστάντι τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ προπαρασκευασθεῖσιν ἰδίᾳ, καταλιπεῖν ὅταν [f] ἐξορμήσαντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. προσβαλόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Εβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται, μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίαν συνέβαινε τεταχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσκαμόντες τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες [g] αἰφνιδίως, μετὰ ῥύμης καὶ δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς Ἰωάβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ [h] τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν δεξάμενος, ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους, κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν [i] μέσῳ πολίτᾳ. συνέβησαν δ' αὐτῷ πίπτειν καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

β'. Τούτων οὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους Ἰωάβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, "ὡς ἀπρο"δάτως μὲν ταχέως ἑλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν ᾗ τῷ τεί"χει καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη". προσεῖπεν ᾗ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίαν [k] θάνατον. τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τοὺς ἀγγέλων, [l] καὶ δυσφορωῦντος, καὶ φάσκοντος "[m] ἁμαρ"τεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον [n] νόμοις καὶ μη"χανήμασιν ἑλεῖν πρῶτον τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' [n] ἔχοντας πρὸ"ερά-

q Γυναῖκα] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γυναῖκα ἔλθοι διὰ τοσοῦτου in *Editis*.

r Τῶν ἀνθρώπων] Τῶν insertum dedi ex *MSS.*

s Οὐκ εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' οὐκ εἶναι δ.

t Τῇ παρεμβολῇ] Eo modo *MSS.* ἐν παρεμβολῇ in *Editis*.

v Ἀναπαύεσθαι] Ἀναπαύσασθαι solus *Vat.*

x Προσέταξεν αὐτῷ θι] Ita ex *MSS.* consentiente *Epiphanio*. προσέταξεν ὡς τὴν ἐπιοῦσαν in *Editis*.

y Προπόσεσιν,] Προαιρέσεσι *Big.* & *Samb.*

z Φανερὸς αὐτὸς] Φανερὸς αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καταφανὴς αὐτοῖς *Vat.*

a Κινδυνεύσειε] Sic *MSS.* in *Editis* κινδυσεύη.

b Συμπαρεστῶτας] Συμπαρεστάντας solus *Vat.*

c Τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι,] Ita *MSS.* τῇ αὐτοῦ in *Editis*.

d Προσεπιβοηθήσειν] Sic cum *Samb.* & *Vat.* (quod & vult *Coccejus*) in *reliquis* πρὸς ἐπιβοηθήσειν, ut & mox infra πρὸς ἀγαινακτῆν.

e Πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῖς in *Editis*.

f Ἐξορμήσαντας] Ἐξορμήσαντας *Vat.*

g Αἰφνιδίως,] Sic *MSS.* in *Editis* αἰφνιδίως καὶ μετὰ ῥύμης δρόμου πολλοῦ.

h Τὴν τάξιν καταλιπεῖν,] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν deest.

i Μέσῳ πολίτᾳ.] Hic omnia turbantur in *MSS.* qui legunt ἐν μέσῳ αὐτῶν τινὲς ᾗ καὶ ἄλλοι πολίται, συγκατασπεσόντων καὶ ἑταίρων. Forsan, ἐν μέσῳ αὐτῶν πολίτᾳ. τινὲς ᾗ καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

k Θάνατον.] Λέγειν post θάνατον adjicit *Samb.*

l Καὶ δυσφορῶντος,] Illud καὶ ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* sed mox καὶ ante φάσκοντος ex solo *Epiphanio* adjectum esse volui.

m Ἁμαρτεῖν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁμαρτάνειν in *Editis*, *Aliisque*.

n Ἔχοντας] Ἔχοντες *Vat.*

Θά-

"ρά[illegible]σια τ. Γεδεῶν@ ὑὸν Αβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὸν ἐν "ο Θηβαις πύργον ἐλεῖν p ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ "πρεσβύτιδ@ πέτρῳ κατέπεσε, καὶ, ἀνδρειότατ@ ὢν, "q [illegible] τὸ δυσχερὲς τῆς r ἐπιβολῆς μικρῶς ἀπέθανεν· "ἃ μνημονεύοντας ἔδει μὴ πρόσπελας τῷ τείχει τ πο- "λεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων s τὰ ἐν πολέμῳ πραχ- "θέντων καὶ καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κιν- "δύνοις μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ "t φυλάττεσθαι". ἐπεὶ δ' ἅπας u ἔχοντι καὶ τὸν Οὐ- ρία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελ@, παύσεται μὲν τῆς ὀργῆς· Ιωάβῳ δ' ἐκέλευσεν x ἀπελθόντα λέγειν, "ἀν- "θρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῷ πολέμῳ φύ- "σιν ἔχειν τοιαύτην, ὥστε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ "πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἐπι- "οις, τῷ λοιπῷ μέντοιγε προνοεῖν τ πολιορκίας, ὅπως "μηδὲν y ἐπὶ πλείσωσι κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ "μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ προσχωσαμένους, τὸν "μὲν πάλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς "ἐν αὐτῇ". καὶ ὁ μὲν ἄγγελ@, z τὰ ὑπὸ τῷ βα- σιλέως ἐντεταλμένα νομίζων, πρὸς Ιώαβον ἠπείγετο· ἡ δὲ τῷ a Οὐρία γυνὴ Βεεθσαβὴ, τὸν θάνατον πάνδημος b πενθουμένη, ὅτι συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε· παυ- σαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τ ἐπ' Οὐρία δακρύων, ὁ βα- σιλεὺς ὅδε c ἠγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐ- τῆς αὐτῷ γίνεται.

γ'. Τοῦτον ὀχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλ- λὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαυίδην, τῷ προφήτῃ Ναθάνα φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Ναθάνας, ἀγεῖ@ ὢν ὁ σπουδαῖος ἀνὴρ, λογισάμεν@ ὡς οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτην μόλις ἢ τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένας ἀπειλὰς d ἡσυχάσειν ἐκέλευεν, ἄλλους δὲ λόγους χρησοὺς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε, καὶ δή τινα τρόπον, ᾧ δι' οὗ καὶ τί Φρονεῖ, ποιήσας σαφὲς αὐτῷ, παρεκάλει. "δύο "γάρ, ἔφησεν, ἄνδρες τὴν αὐτὴν καθῴκησαν πόλιν, ὧν ὁ "μὲν πλούσι@ ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυ- "γίων τε καὶ θρεμμάτων καὶ βοῶν· τῷ πένητι δ' ἀμνὰς "μία ὑπῆρχε. ταύτην μετ' e τῶν τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε, "f συνδιαιτώμεν@ αὐτῇ τὰ g σιτία, καὶ φιλοστοργίᾳ "πρὸς αὐτὴν χρώμεν@ ἥ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυ- "γατέρα. ξένης δ' ἐπελθόντ@ τῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν "ἰδίων ἐᾶν ἐκεῖν@ βοσκημάτων ἠξίωσε κατηθύσειν "δωρήσασθαι τὸν φίλον· πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πέ- "νητ@ ἀπέσφαξε, καὶ ταύτην παρασκευάσας εἰσήνεγκε "τὸν ξένον". h σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγ@ οὗτ@ τὸν βασιλέα· καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν Ναθάναν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, i ὅς γε τοσοῦτο τὸ ἔργον ἐτόλμησεν, ἀπεφήνατο, k καὶ τεθανατῶσθαί τε ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. Ναθάνας δ' ὑποτυ- χών, "αὐτὸν, ἔλεγε, ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον l ταῦτα πα- "θεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν

"exemplum illis ſuppeditante Abimelecho Gi- "deonis filio, qui dum Thebis turrim vi capere "vellet, ab anicula ſaxo percuſſus cecidit, & cum "vir eſſet fortiſſimus, propter * incœpti difficul- "tatem cum dedecore vitam amittebat: cujus *rei* "memores non debuiſſetis ad muros hoſtiles *prope* "*adeo* accedere. optimum enim res omnes bello "geſtas, ſeu bene ſeu male *ceſſerint*, cum ſimile pe- "riculum inciderit, in memoriam revocare, unde "quod imitetur, quodve vitet quiſque ſibi capiat". Poſtquam vero ita ſe habenti mortem Uriæ nun- cius declaraverat, ab ira quidem deſiſtit; præcepit autem nuncio, cum abiret, ut Joabo diceret, "hu- "manum eſſe quod accidit, eamque eſſe belli na- "turam, ut in eo quidem inimicis aliquando res "proſpere cedere contingat, aliquando vero aliis, "debere tamen in poſterum eam in obſidione cu- "ram adhibere, ut denuo dum res geritur nullate- "nus offendant, ſed, cum aggeribus & machinis ur- "bem expugnarint & in poteſtatem ſuam redege- "rint, eam quidem funditus evertant, ejus vero in- "colas omnes conficiant perimantque". Et nun- cius quidem cum hiſce regis mandatis ad Joabum ſe propere recipiebat: uxor vero Uriæ Beethſabe, poſtquam intellexit mortuum eſſe maritum, per ali- quot dies eum deflevit & lamentata eſt. Cum au- tem à luctu & lachrymis pro Uria effuſis deſiſſet, mox eam rex conjugem ſibi aſcivit, & ex ea fi- lium ſuſtulit.

Beethſabee in uxorem accipit Davides. 2 Regum, c. 11.

3. Has nuptias Deus haud libenter aſpexit, ſed Davidi offenſus, & prophetæ Nathanæ in ſomnis oblatus, *graviter* regem accuſabat. Nathanas au- tem, cum vir eſſet comis ac prudens, ſecum repu- tans, ut reges, ſiquando iraſcantur, iram præ juſti- tia ſequi ſoleant, Dei quidem comminationes ſi- lentio premere ſtatuebat, alios vero utiles apud ipſum ſermones habebat, idque tali quodam mo- do, de quo ſuam ſententiam ut ſibi aperiret obſe- crabat. "Duo, inquiit, viri eandem urbem inco- "lebant, quorum alter quidem opulentus erat, & "multos jumentorum greges oviumque & boum "poſſidebat: alter vero pauperculus unam omni- "no habebat oviculam. Hanc ſimùl cum liberis "ſuis enutriebat, eodem cum ipſa cibo veſci ſoli- "tus, & eo ipſam affectu proſequens quo quis etiam "filiam proſequeretur. Cum autem hoſpes diviti "ſuperveniſſet, ille de ſuis pecoribus ne unum "quidem, ut amicum epulis adhiberet, mactare "voluit: ſed, miſſis qui pauperis oviculam abripe- "rent, cum eam paraſſet, hoſpitem convivio exce- "pit". Sermo autem iſte vehementer regem con- triſtavit, hominemque qui hoc facinus patravit coram Nathana ſceleſtum pronunciavit, juſtum- que eſſe ut oviculam quadruplo penſaret, præter- eaque morte mulctaretur. Tum Nathanas in hæc verba ſubjiciebat, "ipſum eſſe illum *quem* hac "animadverſione dignum *affirmaverat*, ſuopte ju- "dicio damnatum ut qui auſus fuerat magnum ad- "eo & atrox flagitium committere". Porro an-

Nathanas Davidis flagitium arguit. 2 Regum, c. 12.

te

o Θήβας] Θαμνὰ *Vat.* Vide p. 297. §. 5.

p Ἐβούλετο βίᾳ,] Ita *Samb. Vat. Baſ.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* ἐβάλετο.

q Διὰ τὸ δυσχερὲς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* δυσχερέστατον in *aliis*: quod bene ferri poteſt.

* *Incœpti difficultatem cum dedecore vitam amittebat:*] Sunt qui ἐπιβολὴν reddunt *propugnaculum*.

r Ἐπιβολῆς] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, (qui vertit, *propter rei difficultatem*) ſenſuque ita exigente. in *Græcis* tamen omnibus ἐπιβουλῆς.

s Τῶν ἐν πολέμῳ] Illud τῶν è *Samb.* & *Vat.* ut & mox καὶ ante καλῶς è *Vat.* & *Epiphanio*.

t Φυλάττεσθαι.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* φεύγειν.

u Ἔχοντι] Ἔχοντα ἴσως καὶ τὸ *Big. Samb.* & *Vat.* Sed aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *cumque hæſitaret rex & de caſu bellico cogitaret, Uriæ morte à nunciis indicata* &c.

x Ἀπελθόντα λέγειν,] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἀπελθόντα.

y Ἔτι πταίσωσι] Ita *MSS.* in *Editis* ἐπιπταίσωσι.

z Τὰ ὑπὸ Ϝ] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα ὑπὸ Ϝ βασιλέως ἐντεταγμένα in *reliquis*.

a Οὐρία] *Al.* Οὐρίου.

b Πενθουμένη,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* πενθαινομένη.

c Ἠγάγετο γυναῖκα.] Ita ut infra p. 382. v. 6. ἄγει.] *Big.* & *Samb.* ἀγάγετο *Baſ. G. Aliique*.

d Ἡσυχάσειν] Forte ἡσυχάζειν aut ἡσυχάζειν ἐᾶν. COCC.

e Τῶν τέκνων] Articulum inſerui ex *Big.* & *Samb.*

f Συνδιαιτώμεν@] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συνδιαιτώμεν@ *Big. Samb.* & *Vat.*

g Σιτία,] *Al.* σῖτα.

h Σφόδρα] Σφόδρα ἐλύπησεν *Vat.* σφόδρα δὲ ἐλύπ. juxta *Vet. Interpr.*

i Ὃς γε τοῦτο] Ita *Vat.* in *aliis* ὃς δὴ τ.

k Καὶ τεθανατῶσθαι] Sic *Samb.* & *Vat.* & mox ἀποτίσαι *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ τὸ τετραπλοῦτε ἀποτῖσαι.

l Ταῦτα παθεῖν] Τάδε παθεῖν *Vat.* ταῦτα δεῖν παθεῖν *Big.* & *Samb.*

te oculos posuit & patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum Hebræorum regem constituerat, & omnium in circuitu gentium multarum magnarumque dominum; insuper autem è Sauli manibus olim liberaverat, dederatque ei conjuges quas juste & legitime duxerat: nihilominus tamen ab ipso spretus fuerit & male habitus, qui alienam uxorem matrimonio sibi junxerat, ejusque maritum hostibus proditum interimendum esse curaverat. Ipsum itaque pro istis Deo pœnas daturum, foreque ut suæ quidem uxores ab uno è filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis appetatur, & qui occulte hoc peccatum admiserit pœnas pro eo luce palam subeat. quin & erit ut puer tibi ex ea natus sine mora intereat. Cum autem hisce rex perturbatus esset & valde confusus, & cum lachrymis & mœrore se in Deum peccasse fateretur (erat enim proculdubio vir pius, vitæque plane integer & sceleris purus, nisi quod forte in re Uriæ uxoris deliquerit) ejus misertus est Deus, & cum eo in gratiam rediit, & regnum & vitam ei se servaturum esse pollicitus. illi enim, cum ob ea quæ facta erant pœnitentiam agat, non amplius *Deum* succensere dicebat. Et quidem Nathanas, postquam ista regi futura aperuisset, domum revertebatur.

Davidis filius ex Beethsabe moritur. 2 Regum, c. 12.

4. Puerum autem, quem Uriæ conjux Davidi pepererat, Deus gravi morbo affecit. Quam rem Davides ægre ferens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet instarent domestici, non degustabat: sed atra veste indutus & in saccum procumbens humi jacebat, Deo supplicans pro pueri salute. nam magno matris ejus amore flagrabat. Cum autem septimo die puer obiisset, hoc servi regis ei nunciare verebantur, quod conjicerent fore ut re cognita multo magis à cibo reliquaque cura corporis abstineret, ut in luctu ob filium defunctum, cum eo ægrotante adeo sese mœrore afflictaverit. Tum rex domesticos suos perturbatos sentiens, similiterque affectos ac illi qui maximopere aliquid celare expetunt, intellecto puerum esse mortuum, cum unum è domesticis compellasset & veritatem comperisset, *è vestigio* surrexit, lotusque & veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit: deinde præcipiens ut cœna sibi apponeretur, ex novo & inopinato consilio magnam & cognatis & domesticis admirationem movebat; quod cum nihil horum ægrotante puero fecisset, post ejus obitum omnia simul faceret. ipsumque, præfatione adhibita ut percontari liceret, dicere obsecrabant quid causæ fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, cum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat; "se adhuc quidem vi-
"vente puero, dum spem salutis ejus haberet, o-
"mnia pro re nata præstitisse, existimans hisce
"forsan placari posse Deum: illo autem mortuo
"inani mœrore non amplius opus esse". Hisce dictis, sapientiam regis & prudentiam *uno ore* prædicarunt. Cum uxore autem Beethsabe *iterum* congressus, ipsam gravidam fecit; infantemque masculum *ex ea sibi* natum, Nathanæ prophetæ monitu, Solomonem appellavit.

Nascitur Solomon. 2 Regum, c. 12.

5. Interea Joabus obsidione Ammanitas valde affligebat, & aqua illis præcisa & rerum aliarum copia *præclusa*; ita ut potus simul & victus inopia

"ἔργον". ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, πιστοῦντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον, ῥυσαμένην δ' ἐπὶ τούτοις ἐκ τῶν Σαούλ χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο· καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας [m] ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνας [n] ἐκδὸς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν [o] αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ Θεῷ, καὶ βιαισθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων, ἐπιβουλευθήσεσθαι δ' καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτῷ δίκαιον ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δ' καὶ τὸν παῖδά σοι ἀθεμιτεύσαντα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγωνημένον. παροξυνθέντος δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβοῦσαν λέγοντος· ἐπὶ μὲν γὰρ ὁμολογουμένοις θεοσεβὴς, οὐδὲν [p] ἁμαρτὼν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν [q] Οὐρία γυναῖκα· [r] ὤκτειρεν ὁ Θεὸς, καὶ διαλλάττεται, φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγελάμενος. [s] μετανοοῦντι γὰρ περὶ τῶν γεγωνημένων οὐκ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ [t] Ναθάνας [v] μὲν, τότε τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρία γυναικὸς γνωμένῳ παιδὶ Δαυίδῃ νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, προφὼ μὲν ἐπτὰ ἡμέρας ἐπᾶ, καίτοιγε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων, ἃ προσηνέγκατο· μέλαιναν δ' περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ἐπὶ σάκκου κατὰ γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας. σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀποχήσεται καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν [x] ἐπὶ πένθῃ τέκνου τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἑκάκου. παραπτομένων δ' αἰσθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ [y] ταὐτὰ πασχόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνει, σαφεῖς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν ταληθὲς, ἀνίστη, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ Θεοῦ προσήνεσε· καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ [z] παρατεθῆναι, πολλῷ ὑπὲρ τὸ προσδόκητον τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν [a] παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὑπὲρ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἔπραττε. τήν τε αἰτίαν, δεηθέντες ἐπιτρέψαι πρῶτον αὐτοῖς [b] πυθέσθαι, παρεκάλεσαν εἰπεῖν τὰ γεγωνημένα. ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς, ἐδίδασκεν, "ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας "αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγούμενος τούτοις "δυνῆ καταιδήσειν· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρείαν "εἶναι λύπης ματαίας". ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. σωελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ Βεεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε· καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, [c] Σολομῶνα προσηγόρευσε, [d] Ναθάνα τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰωάβος δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοὺς Ἀμμανίτας ἰσχυρῶς ἑκάκου, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτροφῆς, ὡς πάνυ παλαιπωρεῖν ἐνδείᾳ ποτοῦ καὶ τρο-

m Ἔχοι γυναῖκα,] Ἐχῇ *Big.* & *Samb.*
n Ἐκδὸς] Ἐνδὸς *Vat.*
o Αὐτὸν] Αὐτὸν non agnoscit *Vat.*
p Ἁμαρτὼν] Ἀμαρτῶν *Samb.*
q Οὐρία γυναῖκα.] Οὐρίᾳ *Vat.*
r Ὠκτειρεν] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* οἴκτειρεν in *Editis*, *Aliisque.*
s Μετανοοῦντι] Μετανοοῦντι γὰρ αὐτῷ *Vat.*
t Ναθάνας] Ita ut supra §. 3. in *Editis* hîc loci Νάθαν, atque Νάθαν *Vat.*
v Μὲν ταῦτα] Μὲν ταῦτα *Big. Samb.* & *Vat.*

x Ἐπὶ πένθῃ τέκνου] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τέκνου πόθῳ τετελ. *Bas.* & *G.*
y Ταὐτὰ πασχόντων] *Al.* ταῦτα.
z Παρατεθῆναι,] Ita cum *Big. Samb.* & *Busb.* προσδεχθῆναι *Bas.* & *G.* προσδεχθῆναι *Hen.*
a Παρέσχεν,] *Al.* παρῆν.
b Πυθέσθαι,] *Al.* πύθεσθαι.
c Σολομῶνα] *Al.* Σαλομῶνα.
d Ναθάνα] Οὕτω ante Ναθάνα habent *MSS.* quibus haud consentit *Vet. Interpr.*

τροφῆς. ἐξ ὀλίγυ γὰρ φρέατος ἔρτωρ, [c] καὶ τούτῳ, ὥστε μὴ πλέως αὐτοὺς ὑπολιπεῖν τὸν πηγὸν, [f] ἢ δαψιλέστερον [g] χορηγοῦντος. γράφει τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ [h] αἱρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τοῦ νίκου αὐτὸς [i] ὑπογραφείη. ταῦτ' Ιωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος [k] αὐτὸν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τοῦ σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ὑπὲρ τὰ [l] Ραββαθᾶς πόλησιν· καὶ κρατήσας ἐλὼν ἀφαιρεῖται τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς γὰρ τὸν τοῦ βασιλέως τὸν Αμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, [m] καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ [n] σαρδόνυχα. [o] ἐφόρει δὲ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς [p] διαπαντὸς Δαυίδης. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἦυρεν ἐν τῇ πόλει· τοὺς δὲ ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθρε. [q] ταὐτὰ γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Αμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς καὶ κρατήσας.

in universum laborarent. Ex puteo enim exiguo spes eorum pendebat: ac ne hoc quidem largiter utebantur, ne forte in totum eos deficeret fons. Hæc Joabus per literas regi significat, eumque obsecrat ut ad urbem capiendam properaret, ut ipsi victoria adscriberetur. Rex cum benevolentiam ejus fidemque collaudasset, assumptis *omnibus* quæ illi aderant copiis, ad Rabathæ expugnationem venit; eamque *mox* vi captam militi diripiendam permisit. Ille vero regis Ammanitarum coronam sibi vendicat, auri talentum pendentem, & Sardonychen magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Davides perpetuo in capite gestabat. Quin & multa alia spolia splendida & pretiosa in urbe reperiebat: viros autem excruciatos occidebat. Nec mitius tractavit etiam alias Ammanitarum urbes, quas vi expugnaverat. *Rabatha capitur.* 2 *Regum*, c. 12.

ΚΕΦ. η'.

Ως Αβεσάλωμος φόνῳ ἀπεσκύλασε τὸν Αμνῶνα, βιασάμενον τὴν αὐτοῦ ἀδελφήν· καὶ ὡς φυγὰς γενόμενος ὕστερον ὑπὸ Δαυίδου μετακαλεῖται.

Ἀναστρέψαντος δὲ εἰς Ιεροσόλυμα τοῦ βασιλέως, πάθημα αὐτῷ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερβάλλουσα, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, [r] Θαμάρα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς Αβεσαλώμῳ μητρὸς [s] κεχοινωνηκυῖα. ταύτης ὁ [t] πρεσβύτατος τῶν Δαυίδου παίδων Αμνὼν ἐραστεὶς, ὡς ἔπι μὲν τῇ παρθενίαν αὐτῆς, ἔπι δὲ τῷ φυλακὴν τυχεῖν τῆς ὑπηυμίας ἐδυήσατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα τῆς ὀδυνῆς αὐτὸν καταθιώσης καταχναίνετο, καὶ τὴν χρόαν [v] μετέβαλεν. δῆλος ἦν πᾶσι πάσχων γένεται [x] Ιωνάθῃ τινὶ, συγγενεῖ καὶ φίλῳ. σοφιστὴς δ' ἦν ἔστος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν Αμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μέντοιγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕξεως ἔχειν αὐτὸν ὑπηυμίας. ὡς δὲ Αμνὼν ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης [y] ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ κατορθοῦσθαι τῶν ἐπιτηδείων ὑφήγετο. νόσον γὰρ [z] ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διακονησομένην σιτία φαγεῖν. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς [a] νόσου, τούτου γινομένου. καταπεσὼν οὖν ὁ Αμνὼν ὑπὸ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς Ιωνάθου ὑποθήκας. παραγενομένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ σκεπτομένου πῶς [b] ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ δῆθεν σπεύσουσαν ἀφθῆναι. ἡκούσης δὲ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργῷ γενομένῃ. προσθίσεσθαι γὰρ [c] ἥδιον

CAP. VIII.

Ut Abesalomus cæde nefaria Amnonem sustulit, quod sororem suam stupraverat: utque exsul factus postea à Davide revocatur.

Rege autem Hierosolyma reverso, calamitas in domum ejus invasit ex hujusmodi causa. Filiam habebat adhuc virginem, tanta vero formæ venustate ut speciosissimas quasque mulieres pulchritudine vinceret, Thamaram nomine, & ex eadem qua Abesalomus matre *editam*. Hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum ea, tam quod virgo esset quam quod *arctius* custodiretur, potiri non posset, male se habebat. ut & corpus dolore illum depascente macresceret, & colorem *indies* commutaret. At Jonathas quidam, cognatus ejus & amicus, animadvertit, quod hæc pateretur. ille autem præclaræ erat sapientiæ & acris ingenii. Quolibet itaque mane observans Amnonem non adeo ut natura fert corpore valere, accessit illum rogans ut causam sibi indicaret. se tamen conjicere, ille dicebat, hæc ei accidere ex amoris affectu. Postquam autem id ita esse declaraverat, quod *scilicet* sororem deamaret ex eodem secum patre, viam ipsi & commentum proposuit quo ad optata perveniret. Suasit enim ut ægritudinem simularet. Cum vero pater ad eum *visendum* veniret, jussit obsecrare ut sororem ad se mitteret quæ sibi ministraret. fore enim ut hoc facto melius se haberet & citius morbo liberaretur. Lecto igitur decubuit Amnon, morbo simulato, prout ei Jonathas suggesserat. Patre autem illum invisente & de valetudine percontante, petiit sororem ad se mitti. isque è vestigio jussit adduci. Illa autem veniente præcepit, ut ipsa operam præstans placentas faceret. libentius enim ex illius manibus comesurum. Cum vero in conspectu fratris farinam subegisset & collyridas formasset *Thamaræ sororis suæ amore correptus Amnon.* 2 *Regum*, c. 13.

[c] Καὶ τούτῳ,] Καὶ τοῦτο τεταμιευμένον ὡς μὴ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ τούτῳ τεταμιευμένῳ ὡς μὴ *Vat.* Forsan τούτῳ τεταμιευμένῳ. Quin & lectionem ab hisce diversam sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit; *& licet illis esset fontis auxilium, ne tamen deficeret, non eo largius utebantur.*

[f] Οὐ δαψιλέστερον] Illud ἢ, quod in *Græcis* deest, ex *Latinis Epiphanii* supplevi.

[g] Χορηγούμενοι.] Χωρηγούμενοι *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.*

[h] Αἱρεσιν] Sic *MSS.* in *Editis* αἱρέσεων.

[i] Επιγραφείη.] Επιγράφοι *Vat.*

[k] Αὐτὸν τῆς εὐνοίας] Illud αὐτὸν è *Cod. Vat.*

[l] Ραββαθᾶς] LXX. Ραββὰθ & Ραββαὰθ MS. Alex. 2 Sam. XII. 26. 27. SPANH.

[m] Καὶ πολυτελῆ] Καὶ πολυτελεῖς λίθους ἔχοντα καὶ ἐν μέσῳ σαρδόνυχα juxta *Epiphanium.*

[n] Σαρδόνυχα.] Σαρδώνυχον *Big.* & *Samb.* Σαρδόνυχον *Vat.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* parte II. l. 5. c. 7.

[o] Εφόρει δὲ αὐτὸν] Vix est ut credam tanti ponderis coronam ab eo capite gestatam fuisse: sed potius (ut conjicit *R. Kimchi*, quem sequitur *J. Clericus* ad 2 *Sam.* c. 12.) fune suspensam, ita ut videretur adhærere capiti regis eam subeuntis, duntaxat ostentationis causa cum in solio sederet.

[p] Διαπαντὸς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἀφαιροῦς non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[q] Ταυτὰ γὰρ] Eo modo *Samb.* ταῦτα in *reliquis.*

[r] Θαμάρα] Sic *MSS.* Θημάρᾳ in *Editis.* Θημὰρ in LXXII. juxtâ *Exemplar. Vat.* Θαμὰρ in *Alexandrino.*

[s] Κεχοινωνηκυῖα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* κεκοινωκυῖα.

[t] Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Big. Samb.* & forsan *Epiphan.*

[v] Μετέβαλεν.] Μετέβαλλε *Samb.* & *Vat.*

[x] Ιωνάθῃ τινὶ,] Non *Jonathas* sed *Jonadab* in *Epiphanii* libris. Sunt autem synonyma.

[y] Ομοπατρίας,] Ομοπατρίου *Vat.*

[z] Υποκρίνεσθαι] Υποκρίνασθαι *Big. Samb.* & *Basil.*

[a] Νόσου,] Ita distinguo & lego ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* νόσου. τούτου γινομένου καταπεσὼν ὁ Αμνὼν in *Editis.*

[b] Εχοι,] Εχοι *Big.* & *Samb.*

[c] Ηδιον] Sic *MSS.* ηδέως in *Editis.*

set & coxisset, *eas* ipsi obtulit. At ille *de iis* tunc non degustavit: sed famulis mandavit, ut quotquot essent pro foribus cubiculi summoverent, velle enim quiescere, turba & tumultu liberatus. & postquam imperata fecissent, petiit à sorore ut sibi in conclave edulium afferret. Cum autem ei hac in re obsequuta esset puella, eam prehendens suadere laborabat ut sui copiam faceret. Puella vero, sublato clamore, dicebat, at tu noli, frater, mihi vim inferre, noli flagitium committere, id agendo ut leges transgrediaris & magno temet pudore circumfundas. omitte iniquam adeo fœdamque cupiditatem explere, ex qua opprobrium & infamia in familiam nostram redundabunt. eique consilium dedit ut hac de re cum patre colloqueretur: illum enim *ejus desiderio* concessurum esse. Hæc autem dicebat, volens impetum ejus cupiditatis in præsentia vitare. Ille vero noluit ei obsequi: sed amore ardens & œstro libidinis agitatus sorori vim intulit. At Amnoni, ut eam constupraverat, statim odio esse cœpit; isque *fastiditam* conviciis aggressus, jussit ut surgeret & discederet. Cum vero injuriam etiam eo graviorem fore clamaret, si ipse, qui stuprum *sibi* obtulerat, non usque ad noctem *secum* manere permitteret, sed è vestigio inde die luceque facessere juberet, ut in turpitudinis suæ testes incideret, mandavit famulo ut eam foras ejiceret. Illa vero ob injuriam & vim gravi dolore percita, cum tuniculam laceraſſet (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manuleatas, & ad talos usque demissas ne facile conspicerentur) & caput pulvere conspersisset, per mediam urbem abibat, vociferans, & vim *sibi illatam* deplorans. Frater autem Absalomus, ei forte obviam factus scisitatus est quidnam mali acciderit ut ita se haberet. cumque illa injuriam quæ passa est ei denarrasset, solatus eam hortabatur ut quiesceret & *dolorem* moderate ferret, sibique in contumeliam cessisse non crederet, cum à fratre fuerit vitiata. Illa persuasa desiit à clamore & ab injuria in populum divulganda; & aliquammulto tempore deserta apud fratrem Absalomum permansit.

Thamaram stuprat Amnon. 2 Regum, c. 13.

Amnon occiditur ab Absalomo, 2 Regum, c. 13.

2. Postquam autem hoc pater *ejus* Davides rescivit, rem quidem ægerrime tulit; verum cum Amnonem valde diligeret, (erat enim filius ejus natu maximus) necesse habuit illum dolore non afficere. At Absalomus (nam eum odio vehementi & occulto prosequebatur) tempus ad peccatum ejus ulciscendum opportunum captabat. Cumque biennium jam præteriisset, ex quo ista de sorore sua acciderant, atque ad greges suos tondendos iturus esset in Belsephon (ista autem urbs est in sorte tribus Ephraïmiticæ) rogavit patrem simul & fratres ut ad se venirent & secum convivium agerent. quo semet excusante quod nollet ei oneri esse, obsecravit ut fratres ipsius jussu mitterentur. Cum autem missi essent, *famulis* suis imperavit, ut quam primum Amnonem vino somnoque gravatum animadvertissent, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέπουτ@ τὰδελφῷ φυρᾶσαι τὸ ἄλδυρον, καὶ πλάσασι κολλυρίδας, καὶ πηγανίσασι, προσήνεγκεν αὐτῷ. [d] ὁ δ' τότε μὲν οὐκ ἐγεύσατο· προσέταξε δ' τοῖς οἰκέταις ἀπελθεῖν πάντας πρὸ τῶν δωματίων· βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβῳ καὶ παραχῇ [e] ἀπηλλαγμέν@. ὡς δ' τὸ κελδυθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν [f] ἠξίωσεν εἰς τὸν [g] ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δ' τᾶτο τῆς κόρης, λαβόμεν@ αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀνακεκραγῦσα δ' ἡ παῖς, ἀλλὰ μὴ σύ γε τᾶτο [h] βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσῃς, εἶπεν, ἀδελφὲ, τὸς νόμους ἀγνοᾶς, καὶ δεινῆ προβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ. πᾶσαι δ' ἄτως ἀδίκε καὶ μιαρᾶς ὑπομένουσιν ὀργὰς, ἐξ ἧς [i] ὄνειδ@ ἐς κακοδοξίαν ὁ εἷς@ ἐμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε δὴ τότε λαλεχθῆναι τῷ πατρί· συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον. ταῦτα δ' ἔλεγε, βελομένη τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τῆς ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν ἀφαφυγεῖν. ὁ δ' οὐ πείθεται, [k] τῷ δ' ἔρωτι καιόμεν@, καὶ τοῖς τοῦ πάθους κέντροις μυωπιζόμεν@ βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσ@ δ' ὀξέως μετὰ τὴν [l] ἀδικόρησιν εἰσέρχεται τὴν Ἀμνῶνα, καὶ προστλοιδορησάμεν@ ἐκέλδυζεν ἀναστᾶσαν [m] ἀπέναι. τῆς δ' χείρα τὴν ὕβριν ἐπὶ τούτῳ ἀποκαλούσης εἰ βιασάμεν@ αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπιτρέπει [n] μεῖναι, ἀλλὰ θορυβῆμα ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειν ἡμέρᾳ ἐπὶ φωτί, ἵνα καὶ μάρτυσι τὴν αἰσχύνην πρεπέσι, προσέταξεν αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. ἡ δὲ, περιαλγὴς ὑπὸ τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γνομένη, περιρρήξασα τὸν [o] χιτωνίσκον· ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι [p] χειροδέτους ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ [q] μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας· καὶ κατοδὸν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆλθε διὰ τῆς πόλεως [r] μέσης βοῶσα ἐπὶ ὀδυρομένη τὴν βίαν. περιτυχὼν δ' [s] αὐτῇ ἀδελφὸς Ἀβεσάλωμ@, ἀνέκραγε τίν@ αὐτῇ δεινοῦ συμβάντ@ οὕτως ἔχει. καταπύσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν ἐκέλευε μετρίως φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. [t] ἡ δὲ πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ δι' ὀλίγου πρὸς πολλοὺς [v] τὴν βίαν ἐκφέρουσ· καὶ πολὺν χρόνον [x] κηρεύσασα παρ' Ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε.

β'. Γνοὺς δὲ τοῦθ' ὁ πατὴρ Δαυΐδης, τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο· φιλῶν δὲ τὸν Ἀμνῶνα σφόδρα, προσδυπαλ@ γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμ@, ἐμίσει μὲν χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων, καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτοῦ τῆς ἁμαρτίας ὑπιτήδειον παρεφύλασσεν. ἔτ@ δ' ἤδη περὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ πᾶσμασι [y] διεληλύθη δεύτερον, καὶ μέλλων ὑπὲρ τῶν ἰδίων κειρῶν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς [z] Βελσεφῶν, πόλις δ' ἔστιν αὕτη τῆς [a] Ἐφραϊμίτιδ@ κληρουχίας, [b] παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιασιν. προσδεηθεὶς δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τὸς ἀδελφὸς ὑποστείλαι παρεκάλεσε. πέμψαντ@ δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλδυσεν ὁπλίσασθαι τὸν Ἀμνῶνα [c] μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νεύσαντ@ αὐτοῦ φονεύσωσι μηδένα φοβηθέντες. γ'. Ὡς

Amnon occiditur ab Absalomo, 2 Regum, c. 13.

d Ὁ δ' τότε] Ita cum *Big.* & *Samb.* τότε in *Editis.* τέτων legisse videtur *Epiphan.* non male.

e Ἀπηλλαγμέν@.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἀπηλλαγμένον.

f Ἠξίωσεν] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἐκέλδυσεν.

g Ἐνδοτέρω] Ἐνδότερον solus *Vat.*

h Βιάσῃ με,] Βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσεις *Big.* & *Samb.*

i Ὀνειδ@] Ὀνειδη *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τῷ δ' ἔρωτι] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τῷ ἔρωτι. *Coll. Voss.* habet ἄκρα τῷ ἔρωΐ.

l Διακόρησιν εἰσέρχετ@] Κορίαν *Big. Samb.* & *Vat.* κορείαν *Busb.* & *Hen.*

m Ἀπιέναι.] Ἀπεῖναι *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Μεῖναι,] Μεῖναι, προσῆκεν ἢ ἀπαλλ. *Big. Samb.* & *Vat.*

o Χιτωνίσκον·] Puellæ apud veteres χιτωνίσκας manicatos gerebant, ut χιτῶνες laterent. REL.

p Χειροδέτας] Ita in *omnibus libris*, tam *impressis* quam *MSS.* Χειριδωτὰς malit *Schotanus* ut apud *Herodianum* & alios Auctores.

q Μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας·] Μὴ βλέπεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

r Μέσης βοῶσα] Vocem μέσης inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Αὐτῇ ἀδελφὸς] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῆς ἀδ.

t Ἡ δ' πεισθεῖσα] Illa ἡ δ' absunt *Big. Samb.* & *Vat.*

v Τὴν βίαν ἐκφέρουσ.] Τὴν ὕβριν *Vat.*

x Κηρεύσασα] Κηρεύσασα *Vat.*

y Διεληλύθη δεύτερον,] Ita in quatuor *MSS.* διελήλυθε in *Vat.* & *Editis.*

z Βελσεφῶν,] Βιτσεφῶν *Vat.* Βιλσεφῶν *Big.* Apud *Vet. Interpretem* varie, *Belsephon*, & *Betsephon*, & *Bosor*, & *Baasor.* Βελασὼρ LXXII. in textu Hebraïco *Baal Hasor*, *ad fines Ephraïmitarum.*

a Ἐφραϊμίτιδ@] Ita ut supra aliquoties. Ἐφραΐμ *Bas.* & G. Ἐφραΐμιτ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Παρεκάλει τὸν πατέρα] Παρακαλῶ solus *Vat.*

c Μέθῃ παρειμένον] Μέθῃ *Samb.*

d Ἀπ-

γ'. Ως δ' ἐπίηπαν τὸ πρόσταχθὲν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τὰς ἀδελφὰς λαμβάνει· καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες [d] ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸ πατέρα. Φθάσας δέ τις αὐτὰς, ἅπαντας ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πάλαι [e] προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ἅπαξ παισὶν ἐμοῖ τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦτ' ὑπ' ἀδελφοῦ, τὴν λύπην [f] καὶ τῷ κτεῖναι δοκοῦντι γινομένης πικρότερον, [g] συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους, ὅτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν, ὅτ' ἄλλό τι μαθεῖν, οἷον εἰκὸς τηλικοῦτο προσηγγελμένος κακὸν οὐδ' ὑποβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος, προσέμενεν· ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ἅμα τῷ γῷ, ἕκαστος πενθῶν τοὺς ἰδίους ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὸ ἀνῃρῆσθαι. ὁ δὲ [h] Σαμᾶς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς [i] Ιωνάθης, ἀνεῖναί τι τῆς λύπης παρεκάλει, [k] καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν, ἁδὴν γὰρ αἰτίαν φέρεσθαι ὑπολαμβάνειν· [l] περὶ δ' Αμνῶνος ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ διὰ τὴν Θαμάρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν Ἀβεσάλωμον τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου. μεταξὺ δὴ κτύπος ἵππων καὶ ὄχλος [m] προσιόντων πολλῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ διεφθάρησαν ἀπὸ τῆς ἐστιάσεως. ὑπαντιάζει δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι λυπούμενος, καὶ [n] παρ' ἐλπίδα ὁρῶν εἰς [o] ἡκιστά μικρὸν ἔμπροσθεν [p] ἀπολωλότας. ἦν δὲ πάντων δάκρυα καὶ γόος· τὸν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπαυμένῳ, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὄντι παιδὶ κατεσφαγμένῳ. Φεύγει δ' Αβεσάλωμος εἰς [q] Γεσσύραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, διωκάσυνος τὸ ἐκεῖ χώρας· καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει.

δ'. Τοῦ δὲ Δαυὶδ προαίρησιν ἔχοντος ἐπὶ τὸν Αβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει· πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ἰωάβος ὁ δεξιοπράγμων παρώρμησε. γνώμιον γάρ τι τὴν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπίστευσεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. "[i] παιδῶν ἐπὶ τῆς ἀγροικίας αὐτῆς [s] διενεχθέντων, "καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, ἑνὸς τοῦ καταπαῦσαι "δυναμένου [t] φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ πατρὸς τοῦ ἑτέρου "πληγῆναι ὑποθανεῖν· ἠξίου τε, τοῦ συγγνῶναι ἐπὶ τῇ ἀνη- "ρημένου ὠμότητι καὶ ζητοῦντος αὐτὸν ἀνελεῖν, χα- "ρίσασθαι τὴν σωτηρίαν [v] αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ μὴ [x] τὰς "ὑπολοίπους τῆς [y] γηροκομίας αὐτὴν ἐλπίδας προσαφαι- "ρεθῆναι· τὸν δ' αὐτῇ κωλύσαντα τὸν βλαπτόμενον ὑπο- "κτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ὁ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλ- "λῳ τινὶ τοῦ ὀργῆς ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ". Τοῦ δὲ [z] συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γύναιον [a] ἱκέτευσεν, [b] ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, "[c] χάριν μὲν, εἶπεν, οἶδά "σοι τῇ χρηστότητι [d] κατοικτίσαντος μου τὸ γῆρας καὶ τὴν "σοῦ μικρὸν ἀπαιδίαν· ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ σοῦ ἦθος τοῦ "σοῦ μοι [e] εἴη φιλανθρωπίας, τῷ σοῦ παιδὶ πρῶτον

3. Ut vero perpetratum eſt quod mandaverat, terror gravis & perturbatio fratres occupat: &, ſibi quiſque metuens, equis ſubito conſcenſis curſu ad patrem ferebantur. At quidam, cum illos præveniſſet, omnes ab Abeſalomo interfectos eſſe patri *illorum* nunciavit. Ille autem, quaſi ob filios qui tot ſimul perierunt, idque fratris ſcelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cædis auctor viſus eſt exacerbato, nec cauſam requirebat, nec minimum cunctabatur ut aliquid præterea audiret, ſicuti par erat, malo nunciato adeo atroci & ob magnitudinem ſuperante fidem; ſed cum veſtimenta laceraſſet ſeque in terram proſtraviſſet, procumbebat filios ad unum omnes luctu proſequens, & quos peremptos acceperat, & ipſum interfectorem. Jonathas vero, Samæ fratris ipſius filius, orabat ut parcius lugeret & de aliis quidem ne ſibi perſuaderet eos mortem obiiſſe, nihil enim cauſæ eſſe quod ita ſuſpicaretur: ſed de Amnone inquiſitionem faciendam eſſe dicebat. nam veriſimile Abeſalomum ob injuriam Thamaræ factam ipſum interficere auſum eſſe. Interea vero ſonitus equorum & venientium turba illos *in ſe* convertit. Erant autem regis filii qui è convivio effugerant. atque ipſis pater flentibus occurrit mœrens, etiam cum præter ſpem videret quos paulo ante exſtinctos eſſe audiverat. Omnes itaque lachrymas effundebant & gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abeſalomus in Geſuram ad avum maternum confugit, iſtius loci dynaſtam: & apud illum toto triennio commoratur.

VIII.

Davidi, ex filiorum morte ei nunciata perturbato, conſilium dat Jonathas. 2 *Regum*, c. 13.

In Geſuram fugit Abeſalomus.

4. Cum autem Davidi in mentem veniſſet ad filium Abeſalomum mittere, non ut ſupplicium lueret venturum, ſed ut una ſecum eſſet: (jam enim tempore ſedata erat ira) ipſum eò *ſatis propenſum* Joabus imperator acrius incitavit. Nam fecit ut muliercula quædam, ætate jam provecta, ſumpto lugubri veſtitu regem adiret. "Orto ruri inter fi- "lios ſuos diſſidio, eoque in rixam erumpente, cum "nemo eſſet qui litem dirimeret, ajebat alterum "ab altero ictum occubuiſſe: atque obſecrabat, "eo quod cognati in interfectorem impetum fece- "rint, ejuſque cædem expetant, ut filii ſalutem "ſibi concederet, nec reliquam ſenectutis ſuæ cu- "randæ ſpem ſibi auferri pateretur; ſed precibus "ſuis indulgeret, ipſos reprimendo qui filium ſuum "ad necem poſcunt. illos enim nulla re niſi i- "pſius metu à propoſito averti poſſe". Cum autem ille mulierculæ poſtulatis annuiſſet: tum illa regem excipiens dicebat, "tuæ quidem benigni- "tati gratias ago, qui meam ſenectutem & pæne "dixeram orbitatem miſeratus es: ſed ut rata ha- "beantur quæ pro tua humanitate mihi pollicitus "es, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe & "ab ira in illum deſiſte, alioqui quomodo poſſem "mi-

Joabi ſtratagema de revocando Abeſalomo. 2 *Regum*, c. 14.

d Ἵπποις ἐφίεσθε] Τοῖς ἵπποις *Big. Samb.* & *Vat.*

e Προσήγγειλεν.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* προσήγγελεν.

f Καὶπὲ τῷ κτεῖναι δικαίᾳ γινομένης] Ita locum conſtituere viſum eſt ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quibus ex parte conſentiunt & *alii.* nam τῷ κτεῖναι δοκοῦντι δυσαμμόρου habet *Vat.* atque *Epiphanius* vertit, *triſtitia, quæ eum uſque ad mortem ferre videretur, amara nimis invaſit* &c. Si quis hic πικροτέρως malit, per me licet.

g Συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους,] Id eſt: *ablatus affectu.* COCC.

h Σαμᾶς τοῦ] Σαμαὰ LXXII. Apud *Epiphanium* varie *Samma*, & *Samaa*, & *Semmaa*, & *Samatha.*

i Ιωνάθης,] Ιωνάταμος *Vat.* forſan pro Ιωνάδαβος. quo modo legendum juxta *Vet. Interpr.* & LXX. Vide ſup. in initio hujus Cap.

k Καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων] Sic *MSS.* καὶ μὲ περὶ ἄλλων in *Editis.*

l Περὶ δ' Αμνῶνος] Iterum ex *MSS.* περὶ Αμνῶνος δ' ἐξετάζειν in *Editis.*

m Προσιόντων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προϊόντων in *Editis.*

n Παρ' ἐλπίδα] Παρ' ἐλπίδας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ηκιστά μικρὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Hen.* ἧκεν *Vat.* ἀκμὴν in *Editis.*

p Απολωλότας.] Amplius aliquid in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *His lugentibus triſtis pater occurrit, & præter ſpem videns quos ante paululum periiſſe crediderat, amplexatus eſt eos.*

q Γεσσύραν] Γεθσύραν *Big. Samb.* & *Vat.* Γεσσὲρ *aliis.* apud *Epiphanium* habemus *Geſſur.* in *S. Literis* Γεδσὲρ & *Gheſur.*

r Παίδων] Ως παίδων *Big. Samb.* & *Vat.*

s Διενεχθέντων,] Ita cum *MSS.* διηνεχθέντων in *Editis.* αὐτῇ δύο ὄντων legiſſe videntur *Epiphanius* & *Zonaras.* Eſt qui malit αὐτοῖς διενεχθέντων. Sed faciunt pro αὐτῇ quæ nobis dat *Cl. Perizonius* in *Indice* Gr. ad *Ælianum*, voce *Dativi* &c.

t Φανέντος,] Παραφανέντος in *iiſdem.*

v Αὐτῇ τοῦ παιδὸς,] Ita in quinque *MSS.* αὐτῆς in *Editis.*

x Τὰς ἐπιλοίπους] Τὰς ἔτι λοιπὰς *Vat.*

y Γηροκομίας] Γηρωκομίας *Samb. Vat.* & *Baſ.*

z Συγκαταινέσαντος] Συγκατανεύσαντος *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) eodem plane ſenſu.

a Ικέτευσεν,] Ικέτευεν *Vat.*

b Υπολαβὸν πάλιν] Υπολαβὼν *Big. Hen.* & *Busb.*

c Χάριν μὲν,] Ita cum *Ed. Gen.* χάρις μὲ εἶπεν οἶδα *Baſ.* χάρις μὲ εἶπεν ἤδη *Samb. Busb.* & *Hen.* πρὸς τὸ βασιλέα εἶπε χάριν μὲ ἔχειν σοῦ τῇ *Vat.* & *Big.*

d Καθοικτίραντός] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* κατοικτίραντί μου in *Editis* & *Vat.*

e Εἴη φιλανθρωπίας,] Sic quinque *MSS.* in *Editis* ἦ.

"mihi perſuaſum habere te vere hanc mihi gra-
"tiam feciſſe, cum tibi ipſi ob ſimilem injuriam
"filius tuus adhuc inviſus ſit. quin & inſipientis
"eſſe, cum unus præter voluntatem ceciderit, vel-
"le ut alter etiam ad eum abeat". Tum regi ſuboluit, hoc commentum eſſe à Joabo ejuſque in Abeſalomum ſtudio: ac poſtquam anicula interrogata rem ita ſe habere comperuit, & ad Joabum accitum dicebat ſe aſſequutum eſſe quod in animo erat, juſſitque ut Abeſalomum reduceret. non enim ſe amplius illi ſuccenſere, ſed jam iram & indignationem miſſam feciſſe. Ille vero, adorato rege, verbiſque ejus lubenti animo acceptis, è veſtigio Geſuram properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit.

Abeſalomus revocatur. 2 Regum, c. 14.

5. Rex autem, ut audierat filium adventare, ante præmiſit ad eum juſſitque domum ſuam concedere; nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Atque ille quidem, cum ita pater ei imperaſſet, illius conſpectum non ſubiit, domique ſe continebat, iſtis officiis contentus quibus eum ſui proſequebantur. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quod ejuſmodi illi non adhibita fuerit cura quæ regis filio convenit: ſed adhuc eminebat omneſque præcellebat ſpecie ac proceritate corporis, & vel eos ſuperabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam denſa ei erat cæſaries, ut vix intra octo dies detonderetur, ſiclos ducentos appendens. iſti autem quinque minas conficiunt. Hieroſolymis certe biennium commoratus eſt, trium quidem filiorum pater factus, unius vero filiæ, forma præſtantiſſimæ, quam Roboamus Solomonis filius *in uxorem* accipit: & ex ea natus eſt puerulus nomine Abias. Deinde Abeſalomus, nunciis ad Joabum miſſis, ipſum orabat ut patrem ſibi prorſus placaret, & precibus contenderet, ut ipſi daretur in conſpectum ejus venire & cum eo colloqui. Cum autem Joabus *hoc facere* negligeret, quibuſdam de ſuis ſubmiſſis, agrum *ejus* ſuo adſitum incendit. Tum is, cognito facinore, ad Abeſalomum veniebat, ipſum accuſans & cur ita fecerit percontans. Ille vero dicebat, "hoc ſtratagema excogi-
"tavi, quod te ad nos poſſet adducere, mandata
"quæ tibi de patre mihi conciliando dedi minus
"curantem. ideoque te præſentem oro obteſtorque,
"ut mihi placatum reddas genitorem: quòd ego
"me exiſtimem pejus habitum iri poſt reditum
"quam in exſilio, ſi pater in ira permaneat".

Ejus pulchritudo & cæſaries. 2 Regum, c. 14.

Abeſalomi ſtratagema ut ſemet Joabo in memoriam revocaret. 2 Regum, c. 14.

Joabi beneficio ad patrem admittitur. 2 Regum, c. 14.

Tum Joabus *his* perſuaſus & neceſſitatem *quæ premebatur* miſeratus, pro eo cum rege interceſſit: & ſuis de filio *Abeſalomo* ſermonibus fecit ut ita animo afficeretur rex, ut confeſtim eum ad ſe evocaret. Cumque ille humi procidiſſet, & peccatorum veniam imploraſſet, *eum* & *manu* tollit *rex* & anteactorum oblivionem ei pollicetur.

"καταλλάγηθι, καὶ τῷ θεῷ αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ
"ἂν πεῖσαι ἐμοί σε τοιοῦτῳ ἀληθῶς δεδωκέναι τὴν χά-
"ριν, αὐτὸς σε μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ
"τῷ παιδί. [f] ἀνόητον δ' ἂν εἶναι θεραπεῖναι τῷ θανὼν
"γνώμῃ [g] ἀποθανόντι ἕτερον ἐκβασίως". [h] συνῆκε δ' ὁ βασιλεὺς, [i] ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ [k] σκῆψιν ἐξ Ἰωάβου τὸ τάδε πραχθῆς· καὶ ἐπιδὴ θᾶσσον τὸ πρεσβυτίδιον πυθόμενον ἥκοντας ἔχον παλῆγες ἔμαθε, [l] προσκαλεσάμενον Ἰώαβον, ἐπιτυχεῖν τε ᾧ προκειμένῳ καὶ νῦν ἔφασκε, καὶ τὸ Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχῃ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἤδη τοῦ ὀργοῦ τὸν θυμὸν [m] ἀφειμένου. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸ βασιλέα καὶ τοὺς λόγους ἀποδεξάμενον, ἐξώρμησεν εἰς τὴν [n] Γεσύραν θᾶσσυτικά· καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον θᾶσσαλαβὼν, ἦγεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ε'. Προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς τοῦτον ὡς ἤκουσε θᾶσσαγγέλμενον, καὶ τοῦτ' [o] ἐαυτὸν σκέλλουσε χωρεῖν· ὅπως γὰρ ἔτως ἔχειν ὡς' ὀλίγους ἰδεῖν καταλήψεσθαι. καὶ ὁ μὲν, τοῦτο δὲ πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τῆς θᾶσσὰ τῶν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἐπεβέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ὑπὸ βασιλέως· ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέπρεπε [p] πάντας τῶτε εἴδει καὶ τῷ μεγέθῃ δὲ σώματος, καὶ τὰς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιτωμένας ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μέντοιγε ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις [q] αὐτὴν ἡμέραις ἀποκείρειν ὀκτὼ, σταθμὸν ἑλκυσαν σίκλους διακοσίους, ἅτοι δὲ εἰσι πέντε μναῖ. διέτριψε μέντοιγ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀῤῥένων παῖδας γιγνόμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τὴν μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα. [r] πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτὸ πλέως καταπρᾶύναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσφωνῆσαι. καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς ἀποστείλας τὴν ὁμορῆσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ, τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν [s] πυθόμενος. ὁ δὲ "στρατήγημα τοῦτ', εἶπεν, ἦν
"ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυναμένου ἀμελοῦντα τῶν ἐντο-
"λῶν, ὡς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιήμην. καὶ
"δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χαλεπαί-
"νοντα· ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τὴν φυγῆς κρίνω τὴν κάθο-
"δον, ἔτι δὲ πατρὸς ὀργῇ διαμένοντος". [t] πεισθεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ [v] κατοικτίρας, ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, ἔτως αὐτὸν ἠδέως διατίθησιν, [x] ὥστε ὀλίγους παλέσαι πρὸς αὐτόν. ὡς δὲ ῥίψαντος αὐτὸν ὀπὶ τὸ ἔδαφος καὶ συγχώρησιν αἰτησάμενον τῶν ἡμαρτημένων, ἀνίησί τε καὶ τῶν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται.

f Ἀνόητον δ' ἂν] Τελέως δ' ἀνόητον εἶναι *Vat.* τελέως δ' ἂν ἀνόητον εἶναι *Big.* & *Samb.*

g Ἀποθανόντι] Ἀποθανόντι σε ἀλλ' ἄλλον *Vat.* ἀποθανόντος δὲ ἀλλ' *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Locum interpretatur *Epiphanius* hoc modo, *Fœdum namque eſt, ut, cum filius unus contra voluntatem patris mortuus ſit, ſponte huic caſui apponatur & alius.*

h Συνῆκε] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωτὴς in *Editis.*

i Ὑποβληθὲν] Ὑποβλητέον *Vat.*

k Σκῆψιν] Σκέψιν in *Editis.* nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Sed cum *MSS.* maluimus σκῆψιν. *commentum* aut *tentamentum*, ut apud *Herodianum* interpretatur *Politianus.*

l Προσκαλεσάμενον Ἰώαβον,] Προσκαλεσάμενον τὸν Ἰώαβον *Vat.*

m Ἀφειμένου.] Ita *Big.* & *Samb.* ἀφιέναι *Vat.* ἀφιέναι in *Editis.*

n Γεσύραν] Ex *Samb.* & *Vat.* Γεσθὲ *Baſ.* & *G.* Γεθσὲ *Big.* Vide p. 385. §. 3. in fine.

o Ἑαυτὸν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* adſentiente *Epiphanio*, qui vertit, *& precipit ut ad domum propriam remearet.* καὶ ὡς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν in *Editis.*

p Πάντας τῷτε εἴδει] Ita *MSS.* πᾶν τὸ εἶδος καὶ τῷ μ. in *Editis.*

q Αὐτὴν ἡμέραις] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* De tonſura comæ *Abſalomi* mira adeo narrat *Joſephus*, ut non dubitem quin inciderit in corruptum codicem verſionis τ'. ὁ'. Adi *J. Rainoldum* in *Prælect.* LXV. de *Libris Apocr.* p. 729. *Salmaſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 43 & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 14. De pondere ejus capillitii videſis *Salmaſium* in Epiſtola jam citata p. 38. & 42. & *Waſerum* de *Antiquis nummis Hebræorum*, l. 2. c. 9.

r Πέμψας δ'] Πέμψας δ' αὐτὸς Ac. *Samb.* & *Vat.*

s Πυθόμενον.] Πυθανόμενον in quatuor *MSS.*

t Πεισθεὶς δ'] Πεισθεὶς ἦ ὁ Ἰώαβος *Samb.* πεισθεὶς δ' Ἰώαβος *Vat.*

v Κατοικτίρας,] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* κατοικτειρήσας.

x Ὥστε ὀλίγους] Sic *Vat.* ὡς in *reliquis.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Δαυίδου ἀναστάσεως τοῦ Ἀβεσαλώμου, καὶ περὶ Ἀχιτοφέλου ⟨ Χουσὶ, καὶ περὶ Σιβᾶ ⟨ Σιμεεί· καὶ ὅπως ὁ Ἀχιτόφελος ἑαυτὸν ἐπήγξατο.

Ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, τούτων αὐτῷ τ' [y] παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀποβάντων, πολὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα [z] ἐκέκτητο· καὶ ὑπηρέται περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. [a] καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, [b] ὡς παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, [c] τάχα δ' αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπλημμέτων περὶ τὴν κρίσιν, εὔνοιαν αὐτῷ [d] παρὰ πάντων [e] κατεσκεύαζε. λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ παρ' ἐκείνου εἶχε τὴν ἐξουσίαν πολλὴν αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δικαιοσύνην. τούτοις [f] δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὴν παρὰ τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη [g] διεληλυθότων, ἐδεῖτο πορευθῆναι, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ. φεύγοντα γὰρ [h] τοῦτο εὔξασθαι. τοῦ δὲ Δαυίδου τὴν αἴτησιν ἀφέντος, πορευθὲν καὶ πολὺς ὑπεπλήρωσεν ὄχλος, ἐπὶ πολλὴν αὐτοῦ ἀφορμὴν ἀναπεμψάντων.

Β'. Παρὼν δὲ καὶ ὁ Δαυίδου σύμβουλος ὁ [i] Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ ἀφικόμενοί τινες ἐξ αὐτῶν [k] Ἱεροσολυμῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων [l] ἀποδείκνυται, τὴν γνώμην στρατηγήσας. ὡς δ' [m] ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαυίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ παιδὸς ἠκούθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας [n] καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τ' ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ ἀδικωμωτέροις [o] ἐπεβάλετο, βασιλεία πρῶτον μὲν [p] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [q] δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεννήτορος, ἔγνω φεύγειν [r] εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ὑπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ὑπηρέψας κρείττῃ τῷ Θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τ' Ἱεροσολύμων, τῷ τε ἄλλῳ πλήθει πρόθυμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τ' ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτ' ἔζη Σάουλος. [s] τ' δὲ Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας, [t] καὶ Λευίτας ἅπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ, μένειν ἔπεισεν, [v] ὡς τοῦ Θεοῦ ⟨ μὴ μετακομιζομένης αὐτῆς [x] ῥυσομένου. ἐπετείλατο δ' ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρα [y] διαγγέλλειν αὐτῷ. πιστὸς δ' ἦν πρὸς πάντα Δα-

CAP. IX.

De insurrectione Abesalomi contra Davidem, deque Achitophelo & Chusi, & de Siba & Simei: utque Achitophelus semet suspendebat.

ABesalomus autem, ista à rege ex animi sententia assequutus, brevi admodum tempore & magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum quinquaginta: atque in singulos dies mane ad regiam adibat: & cum iis, qui ad jus petendum veniebant & causa cadebant, ad voluptatem sermonem conferens, quasi ita cum illis actum esset, quod patri non adsint periti consiliarii, aut forsan ipsi in judicio ferendo in iniquam lapsi fuerint sententiam, ab omnibus sibi benevolentiam conciliabat; *præterea* dicens, ipsum, si ea sibi data esset potestas, jus illis multa cum æquitate redditurum. His *artibus* cum populum sibi obsequentem haberet, adeo ut multitudinis benevolentiam sibi firmam esse existimaret, quatuor vero annis, ex quo cum patre in gratiam rediit, præteritis, *ipsum supplex* accedens orabat, ut sibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam. nam dum exsul esset votum nuncupaverat. Davide autem *ejus* petitioni concedente, *eo loci* proficiscitur: & cum ad multos hinc inde misisset, ad illum ingens hominum vis confluxit.

Abesalomus multitudinis animos sibi conciliat. 2 *Regum*, c. 15.

Chebronem proficiscitur. 2 *Regum*, c. 15.

2. Inter cæteros aderat Davidis consiliarius Achitophelus Gelmonæus, & ducenti viri ex ipsis Hierosolymis, totius quidem negotii ignari, sed quasi ad sacra facienda accersiti. atque rex ab omnibus declaratur, stratagemate ut hoc fieret adhibito. Postquam vero hæc Davidi nunciabantur, ipsique inopinato audita erant quæ filius patraverat, veritus ipsum propter audaciam pariter ac impietatem, miratusque quod veniæ peccatis datæ non meminerit, sed ad alia illis multo pejora & iniquiora animum adjecerit, primum quidem ut regnum à Deo donatum sibi eriperet, dein vero ut genitori vitam auferret, in loca trans Jordanem fugere decrevit: convocatisque amicis sui studiosissimis, & consiliis cum iis de filii *sui* insolentia communicatis, atque omnibus Dei judicio commissis, ab Hierosolymis, regiæ domus custodia decem concubinis relicta, discessit, cum alia multitudine alacriter cum eo *urbem* egressa, tum illa sexcentorum cohorte qui prioris ipsius Saulo vivente fugæ comites fuerant. Abiatharo vero & Sadoco pontificibus, quibus una cum Levitis omnibus arcam gestantibus in animo erat eum comitari, ut manerent persuasit, quod Deus ipsum ea non circumlata liberaturus esset. Illis autem mandavit, ut de rebus gestis singulis ipsum clam certiorem facerent. ministrosque sibi in omnibus fideles habuit *pontificum* filios, Sadoci quidem Achimam, Jonatham

Achitophelus inter conjuratos apud Abesalomum. 2 *Regum*, c. 15.

Jubet Davides pontificibus ut in urbem redeant. 2 *Regum*, c. 15.

---

y Παρὰ τοῦ βασιλέως] Παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως *Big.* (& *Voss. Coll.*) παρὰ τοῦ πατρὸς λαβ. *Vat.* & *Vet. Interp.*

z Ἐκέκτητο·] Ἐκτήσατο *Vat. Busb.* & *Hen.*

a Καὶ καθ' ἑκάστην] Καὶ deest plerisque *MSS.* & δ' ἑκάστην ἡμέραν habent *Samb. Vat.* & *Vet. Interp.*

b Ὡς παρὰ] Ωστε in *Editis*, *Aliisque.*

c Τάχα δ'] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* nisi quod pro ἐπταικότων legisse videatur ἐγκοίτων. τάχα αὐτῶν &c. *Vat.* τάχα δ' αὐτῷ καὶ ἴσως ἐπταικότι *Bas.* & *G.*

d Παρὰ πάντων] Παρὰ deest *Big.*

e Κατεσκεύαζε.] Sic cum quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* κατεσκέπτετο *Vat. Bas.* & *G.*

f Δημαγωγήσας] Δημαγωγῶν *Big.* & *Samb.*

g Διεληλυθότων,] Sic *MSS.* πεπληρωθότων in *Editis.*

h Τοῦτο δ' ἔξασθαι.] Αὐτὸν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

i Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος,] Γωλανὰς solus *Vat.* Γιλωνᾶς juxta *Exemplar Alexandrinum* τ' ὁ. in *Epiphanii* libris varie *Gelmonæus*, & *Galamonæus*, & *Gilonæus.*

k Ἱεροσολυμῶν,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

l Ἀποδείκνυ᾽,] Ἀναδείκνυ᾽ *Vat.*

m Ἀπηγγέλθη ταῦτα] Ἀπηγγέλη *Big. Samb.* & *Vat.*

n Καὶ τόλμης αὐτόν,] Τῆς τόλμης αὐτὸν θαυμάσας ὅτι *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Ἐπεβάλετο,] Ὑπεβάλετο *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένῃ,] Ὑπὸ Θεοῦ *Vat.*

q Δεδομένῃ,] *Coll. Big.* & *Voss.* ὡ δεδομένῃ, tanquam ad Abesalomum debeat referri. HAV.

r Εἰς τὰ πέραν] Εἰς τὸ πέραν *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

s Τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερεῖς,] Conf. sup. cap. 5. §. 4. SPANH.

t Καὶ Λευίτας] Ita distinguo *Epiphanium* sequutus. antea erat, καὶ Λευίτας ἅπαντας, μὴ τ' κιβωτὸν μένειν &c.

v Ὡς τοῦ Θεοῦ] Ὅπως τοῦ θ'. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Ῥυσομένου.] Ita *Samb.* & *Vat.* quo modo legendum esse voluit *Schotanus.* in *cæteris* ῥυσαμένου.

y Διαγγέλλειν] Διασήμαινε *solus Vat.*

tham vero Abiathari. Ethi quoque Gitthæus cum eo profectus est, etiam præter Davidis voluntatem: nam ipsi ut *domi* maneret persuadere conabatur. & ex hoc ipso conspectior erat ejus in illum benevolentia. Cum autem Davides per clivum Olivarum nudis pedibus ascenderet, & * omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent, nunciatum est Achitophelum esse apud Absalomum & cum illo sentire. Quæ res audita luctum ei magis intendebat: precibusque Deum implorabat, ut Absalomi animum ab Achitophelo alienaret. nam verebatur ne contra se ei dando consilia apud ipsum fidem inveniret; cum vir prudens esset, & in dispiciendo quid facto opus sit oculatissimus. Postquam autem in montis jugum pervenerat; urbem respiciebat, & multis cum lachrymis, ac si regno excidisset, Deo preces effundebat. tumque ei obviam factus est vir amicus & fidelis, Chusi nomine. Hunc conspicatus veste lacerata & capite pulvere oppleto, resque mutatas lugentem, solatium ei adhibebat, & obsecrabat ut à mœrore desisteret. postremoque supplex ab ipso petiit, ut ad Absalomum, simulato ejus partium studio, digressus, & arcana animi ejus exploraret, & Achitopheli consiliis adversaretur. nam si secum pergeret tantum prodesse non posse, quantum *proderit* si ad eum concesserit. Atque ita à Davide persuasus, eo relicto Hierosolyma se contulit. eódemque non multo post venit & Absalomus.

Davides de Absalomi consiliis solicitus, Deum, ut successu careant, precatur.

Chusi obtestatur, ut Achitopheli consiliis sese opponat. 2 Regum, c. 15.

3. Cæterum Davidi paululum progresso occurrit Sibas Memphibosthi servus, quem ad prædia procuranda miserat, filio Jonathæ Sauli filii ab ipso donata, agens præ se duos asinos necessariis *ad victum* onustos: ex quibus petiit ut accipere dignaretur, quicquid ipsi suisque opus esset. Cum autem *Davides* ex eo quæreret, ubinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis, dicebat, spei plenum, fore ut, rebus jam turbatis, ob Sauli meritorum memoriam populi suffragiis rex crearetur. Hanc autem ob rem indignatus, omnia quæ Memphibostho concesserat Sibæ largitur. multo enim justius esse agnovit ut hic quam ille istis frueretur. Et quidem Sibas gaudio exsultabat.

Sibas heri accusati latifundiis potitur. 2 Regum, c. 16.

4. Ubi vero Davides pervenit ad locum Baürin appellatum, supervenit cognatus Sauli, nomine quidem Simei, Geræ vero filius, & lapidibus eum impetebat & convicia jaciebat. Cum vero amici regem circumstarent & protegerent, eo magis maledicendo procedebat, sanguinarium atque malorum auctorem vocitans. quin & ex regione ut impurus & exsecrandus excederet jubebat: Deoque se gratias habere fatebatur, qui eum regno exuerat, & per proprium filium pœnas ab eo exegerat peccatorum quæ in dominum suum commiserat. Cum autem omnes ira in ipsum concitarentur, &

Semei maledicit Davidi. 2 Regum, c. 16.

κόνυς, παῖδας [z] Αχιμαὰν μὲν Σαδώκυ, Ιωνάθλυ δ' Αβιαθάρ. [a] Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος [b] τὴν Δαυΐδυ βέλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὔνυς αὐτῷ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ διὰ τῆς Ελαιῶνος ὄρυς γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ Αχιτόφελος [c] συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τότυ φρονῶν. ἐπέτεινε δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκηδθέν· καὶ τὸν Θεὸν ἐπεκαλεῖτο δεόμενος ἀποπλοτριῶσαι τὴν Αβεσαλώμυ διάνοιαν πρὸς τὸν Αχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ πάνυ τὰ συμβουλεύων πίσδεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν [d] φρενήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γινόμενος δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρυς, ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ηὔχετο τῷ Θεῷ. συνήντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος [e] Χυσὶ ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσεσθαι τῆς λύπης παρεκάλει· καὶ τέλος ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς [f] τὸν Αβεσάλωμον, ὡς τὰ ἐκείνυ φρονοῦντα, τά τε ἀπόῤῥητα τῆς διανοίας αὐτοῦ καταμηνῦσαι, καὶ τὴν Αχιτοφέλυ συμβουλίαις ἀντιπεσάτλειν. ὡ γὰρ πιστὸν ὠφελήσειν [g] αὐτῷ συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γινόμενον. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ Δαυΐδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγυ καὶ Αβεσάλωμος.

γ'. Ολίγον δὲ τῷ Δαυΐδῃ προελθόντι Σιβᾶς ὁ τοῦ Μεμφιβόσθυ δοῦλος συνέλυτησεν, ὃν προνοησόμενον ἀπεστάλκει τῶν κτήσεων, [h] ἃς δεδώρητο τῷ Ιωνάθυ τοῦ Σαύλυ παιδὸς υἱῷ, μετὰ [i] ζεύγυς ὄνων [k] καταπεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν ὧν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. [l] πυθανομένῳ δὲ, πᾶ καταλέλοιπε τὸν Μεμφίβοσθον, ἐν Ιεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν [m] ὑπάρχυσαν παρ' αὐτῷ, εἰς μνήμην ὧν [n] ἠυεργέτησεν αὐτὸς Σαὺλ. ἀγανακτήσας δ' [o] ἐπὶ τούτῳ, πάνθ' ὅσα τῷ Μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε Σιβᾷ χαρίζεται. [p] πολὺ γὰρ δικαιότερον [q] αὐτὸν ἐκεῖνα ταῦτ' ἔχειν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν Σιβᾶς εὐχαρὶς ἦν.

δ'. Δαυΐδῃ δὲ γινομένῳ κατὰ [r] Βαυρὶν, τόπον οὕτω καλούμενον, ἐπέρχεται τοῦ Σαύλυ συγγενὴς ὄνομα [s] Σεμεῖ, υἱὸς δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τε [t] ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. προεστεφάνωντο δὲ τὸν φίλων καὶ σωματοφυλάκων, ἔτι [v] μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαιφόνον καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. [x] ἐκέλευε δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπάρατον [y] ἐξιέναι· καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τὴν βασιλείας [z] αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίυ τὴν ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν εἰς [a] ἑαυτὸν δεινοτάτην δίκην [b] αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. πάντων δὲ ἐπ' αὐτὸν ὁρμισμένων

---

z Αχιμὰν] Αχίμαν *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Αχίμαιον, hic loci. infra tamen passim Αχιμὰν & Αχιμᾶς. Vide p. 393. §. 4.

a Εθὶ δ'] ὁ Γιτθαῖος] Εθὶς δ' ὁ Γιτθαῖος *Vat.* in quibusdam *Epiphanii* libris *Ethai Gethæus.*

b Τὴν Δαυΐδυ βέλησιν·] Τὴν τοῦ Δ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

* *Omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent,*] Al. *omnes pariter ac ipse lachr.*

c Συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σὺν τῷ Αβ. in *ceteris.*

d Φρενήρης] Φρενίμη Euripid. Heraclid. v. 151. SPANH.

e Χυσὶ ὄνομα.] Sic *Big. Vat. LXXII.* & *Epiphanius* in melioribus *Codd. Samb.* Χυσὶν in *reliquis.*

f Τὸν Αβεσάλωμον,] Articulus deest *Vat.*

g Αὐτῷ συνερχόμενον,] Ita cum *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

h Ας δεδώρητο] Ων δεδώρητο solus *Vat.*

i Ζεύγυς ὄνων] Ita *MSS.* ζεύγη in *Editis.*

k Καταπεφορτισμένων] Ita legere jubet *Coccejus* & adstipulatur *Coll. Big.* Vulgati καταπεφορτημένων. HAV.

l Πυθανομένῳ δὲ,] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυθομένῳ in *Editis.*

m Υπάρχυσαν] Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in reliquis ὑπερέχυσαν.

n Ηυεργέτησεν αὐτὸς] Eo modo *Samb.* & *Vat.* διεργέτησεν *Aliis.*

o Ἐπὶ τούτῳ,] Ἐπὶ τούτοις *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

p Πολὺ γὰρ δικαιότερον] Sic *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* πολὺ γὰρ δικαιότερον ἐκεῖνα ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε *Samb.* π. γ. δικαιότερον αὐτὸν ὦν. τ. ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε in *Editis.*

q Αὐτὸν] Delendum. COCC.

r Βαυρὶν, τόπον] Ita cum *Cod Vat.* Βαυρὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) Χωρεμὶ *Samb.* Χωραμὶ *Bas.* & *G.* in *Epiphanii* libris variè, *Bachorath*, & *Choron*, & *Choran.* Sed *Bahurim* habet *P. Comestor* è sacro volumine. HUDS. *Gen.* χωρεμὶ· *Gelen.* Bachora. SPANH.

s Σεμεῖ,] Sic *Big.* Σεμεῖ μὲν ὄνομα *Samb.* Σεμεΐας μὲν ὄνομα *Vat.* ὄνομα Σεμεεῖ *Bas.* & *G.* absque μέν.

t Ἔβαλεν αὐτὸν,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἔβαλεν in *reliquis.*

v Μᾶλλον βλασφημῶν] Ετι μᾶλλον ὁ Σεμεεῖ βλασφ. *Big.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας βλ. *Samb.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας ἐλ. *Vat.*

x Εκέλευε δὲ] Εκέλευσε *Vat.*

y Εξιέναι·] Sic cum *MSS.* (& *Coccejo*) in *Editis* ἐξιέναι.

z Αὐτὸν ἀφελομένῳ,] Αὐτῷ αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

a Εαυτῷ δεινοτάτην] Ita cum *Vat.* εἰς τὸν αὐτῷ δεινοτ. *Big.* & *Samb.* εἰς αὐτῷ δεινοτ. *Bas.* & *G.*

b Αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ.] Sic *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis.* deest *Big.*

c Τὸν

νων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Αβεσσαίου, ἀμυνόμενος βλασφημοῦντι [c] τὸν Σεμεεί, Δαυίδης αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπισχε. "μὴ "τοίνυν παρόντων κακοῖς ἑτέροις προσεξεργασώμεθα, φησί, "καινοτέραν ἀφορμήν. ὁ γὰρ δὴ θεὸς προσλυσσῶντός μοι "τούτου κυνὸς αἰδῶ τινα ἢ φροντίδα [d] ὑπέρχεται. τῷ Θεῷ "δὴ εἴκων, δι' ὃν ἔτυχεν ἐφ' ἡμᾶς ἀπονοίᾳ. θαυμαστὸν δέ "γε οὐδὲν ὑπὸ τούτου με ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς "ἀσεβοῦς πεπείραμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτον ἡμῖν "ὁ θεὸς, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν τούτου βελήσαν-"τος". [e] ἦνυεν οὕτω τὴν ὁδὸν, ὁ Φροντίζων δὲ Σεμεεὶ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διατεῖχον τοῦ [f] πολλὰ κακηγορούντος. [g] διαβαινόμενος δὲ ὅτι τὸν Ιορδάνην, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους.

ε'. Αβεσαλὼμος δὲ καὶ Αχιτοφέλης ὁ συμβούλης διαβαινόμενοι εἰς Ιεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [h] καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν εὐθὺς ἐκέλευε τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα [i] καὶ πάντα διαμεῖναι χρόνον. φήσαντος δὲ ἐκείνου πρὸς αὐτόν· "τί "δήποτε, φίλος [k] ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γε-"γονυίας, [l] καὶ πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶναι δόξας, ὁ "σὺν αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον [m] με-"ταβαίνει πρὸς αὐτόν"; δεξιῶς ἀποκρίνεται καὶ σωφρόνως. εἶπε γὰρ, "ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ "παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ, δέσποτα, γενομη-"μένων, εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἐλα-"βες παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὴν αὐτὴν μέντοι γε πίστιν καὶ εὔ-"νοιαν ἐπιδείξομαι, πιστεύομενος εἶναι φίλος, ὡς οἷ-"σθά με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐ-"δὲν [n] προσῆκε τοῖς παροῦσιν. οὐ γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν ἡ "βασιλεία μεταβέβηκε· μεμένηκε δ' ὅτι τοῦ αὐτῆς, ὑφ' "ᾧπερ καὶ ἐτάλαιπωρεῖτο". ταῦτα λέγων, ἔπεισεν· ὑποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ παλέσας τὸν Αχιτόφελον, συνεβου-λεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, τὰς τοῦ πα-τρὸς αὐτοῦ παλλακὰς συνελθεῖν. [o] ἐν τούτῳ γὰρ εἰσεσθαι [ε] τὸν λαὸν, ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς "αὐτόν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς [p] συστρατεύσεσθαι προθυμίας "ὅτι τὸν πατέρα· μᾶλλον γὰρ δεῦρο φανερὸν ἔχθραν ἀ-"ναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοή-"σειν". πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅτι τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶν-τος· καὶ παρελθὼν, συνέρχεται τοῖς τοῦ πατρὸς παλ-λακαῖς. τοῦτο δὲ ἐγένετο κατὰ τὴν Ναθάνου προφητείαν, ὃν τῷ Δαυίδῃ σημαίνων τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένην ὅτι-σιν προεφήτευσε.

ς'. Ποιήσας δὲ Αβεσάλωμος τὰ προσταινόμενα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Αχιτοφέλους, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ᾔτει περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. [q] μυρίους δὲ αὐ-τὸν ὅτι λέκτους αἰτήσαντος ἐκεῖνος, καὶ τὸν πατέρα κτεί-νειν αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους [r] ἀνάξειν ὑποσχο-μένου, καὶ [s] βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φή-

præcipue Abeſſæus, cui in animo erat Semei interficere, Davides iraſcentis impetum cohibebat. "Abſit, inquit, ut malis præſentibus novi alicu-"jus motûs occaſionem adjiciamus. nulla enim "reverentia aut cura ducor canis hujus rabie in "me invadentis: ſed cedo Deo, per quem in nos in-"ſanus factus eſt. Nihil vero miri quod hæc ab "eo patiar, quando filium etiam impium exper-"tus fuerim. ſed fortaſſe Deus nobis miſericor-"diam adhibebit, & hoſtes nobis ipſius ex volun-"tate ſuccumbent". Viam itaque pergebat, nihil morans Semei, per alterum montis latus diſcurrentem & fortiter conviciantem. Cum autem veniſſet ad Jordanem, tum ſuos *itinere* defatigatos reficiebat.

5. At ubi Abeſalomus cum Achitophelo conſiliario, omni *Iſraëlitarum* populo comitante, Hieroſolyma venerat, *inter cæteros* etiam Davidis amicus ipſos adibat; ac, adorato Abeſalomo, precabatur ipſi imperium perpetuum & in omne ævum permanſurum. Cum autem ille ad ipſum dixiſſet: "curnam, cum inter præcipuos patris ipſius ami-"cos fuerit, & in omnibus fidiſſimus eſſe viſus, "non cum illo nunc ſit, ſed eo deſerto ad ipſum "tranſierit"? Scite prudenterque reſpondet. nam dicebat, "illum ſequi oportere Deum & populum "univerſum. Hos itaque cum tibi, domine, adeſ-"ſe viderim, ego quoque merito ſequor. à Deo "enim regnum accepiſti. Et quidem eandem fi-"dem & benevolentiam *tibi* oſtendam, in amicis "habitus, quam noſti me patri tuo præſtitiſſe. "Ægre autem ferre rerum præſentem ſtatum haud "convenit. nam in aliam regnum non tranſiit fa-"miliam, ſed in eadem manſit, filio *patri* ſucce-"dente". His verbis fidem fecit: nam ſuſpicionem non effugerat. Advocato deinde Achitophelo, ipſum conſulebat quid facto opus eſſet. Is vero ſuaſit, ut cum patris pellicibus congrederetur. ex "hoc enim populum ſciturum creditumque, di-"cebat, fieri non poſſe ut unquam cum eo in gra-"tiam redeas; atque adeo multa cum alacritate "contra patrem ſimul militaturum: nam hactenus "veritos eſſe apertas ſuſcipere inimicitias, conven-"turum inter vos exſpectantes". Huic autem conſilio obſequutus juſſit famulis, ut * ſuper *domo* regia ſibi tabernaculum tenderent, † inſpectante populo: eóque ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Atque iſta acciderunt quemadmodum vaticinatus eſt Nathanas, cum prædiceret fore ut filius ipſum adoriretur.

Abeſalomum adit Chuſi. 2 *Regum*, c. 16.

Achitophelus ſuadet Abeſalomo ut patris concubinas primat. 2 *Regum*, c. 16.

6. Abeſalomus autem, ea exſequutus quæ ipſum monuerat Achitophelus, iterum ab eo poſtulabat, ut de bello cum patre gerendo ei conſilium daret. Cum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiiſſet, & patrem ipſius interimere pollicitus eſſet, & qui ſecum proficiſcerentur ſalvos reducturum, & tum demum imperium ſibi firmum fore ſtabileque di-

IX. *Achitophelis conſilium de opprimendo Davide.* 2 *Regum*, c. 17.

c Τὸν Σεμεεί,] Τὸν inſertum dedi ex *MSS.* qui paſſim hic Σεμεῖ & inferius Σεμεῖ vel Σεμεῖ habent.

d Υπέρχεται] Επέρχεται ſolus *Vat.*

e Ηνυεν ουν τὴν οδὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἦλθε δ' ὃν in *Editis.*

f Πολλὰ κακηγορούντος.] Πολλὰ adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Παραβαινόμενος] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interp.* διαβαινόμενον *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ Δαυίδου φίλος] Ita *MSS.* καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε in *Editis.* καὶ Δαυίδου φίλος ὁ Χουσὶ juxta *Vet. Interpr.* qui mox legiſſe videtur πρὸς αὐτὸν· καὶ προσκυνήσας Αβεσάλωμον σὺν.

i Καὶ πάντα διαμεῖναι χρόνον.] Sequutus ſum *Vat.* καὶ τὰ ἅπαντα διαμεῖναι χρόνον *Samb.* καὶ τὰ ἅπαντα μένειν χρόνον *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον *Baſ.* & *G.* Vertit *Epiphanius* hoc modo, *optabat regnum ejus incolume & in omni tempore permanere.*

k Εν τοῖς μάλιστα] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐν τοῖς νῦν μάλ. τ. π. α. γεγονόσι, πρὸς ἅπ.

l Καὶ πρὸς ἅπαντα] Ex *MSS.* inſertum eſt καὶ.

m Μεταβαίνει] Μεταβαίνῃ *Big.* μεταβαίῃ *Samb. Bunb.* & *Hen.*

n Προσῆκε τοῖς παροῦσιν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσῆκεν *Baſ.* & *G.*

o Εν τούτῳ γὰρ εἴσεσθαι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ex hoc enim, populum ſciturum creditumque dicebat.* ἐκ τούτου γὰρ ἔλεγε τὸν λαὸν ἔσεσθαι πιστεύσαντα *Vat.* ἐκ τούτου παρέσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε πιστ. *Baſ.* & *G.*

p Συστρατεύσεσθαι] Συστρατεύσασθαι *Big.* & *Samb.*

* *Super* domo *regia ſibi tabernaculum tenderent,*] *In ſolario* regio vertit, *Epiphan.* Perperam *in regia* reddit *Gelen.* ἐπὶ τὸ δῶμα LXXII.

† *Inſpectante populo:*] *Et vidente populo accedens ad patris ſui concubinas ingreſſus eſt*, reddit *Epiphan.* ac ſi legiſſet, καὶ ὃ πλῆθος ὁρῶντος παρελθὼν ς. Juxta S. Literas, *ad patris ſui concubinas in conſpectu omnium Iſraëlitarum ingreſſus eſt.*

q Μυρίους δὲ αὐτὸν] Δισμύρια χιλιάδας in *S. Literis.*

r Ανάξειν ὑποσχομένου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνιέναι *Vat.* ἀναχεῖν in *Editis.*

s Βεβαίαν τότε] Ita cum *Vat.* & *Samb.* ut ſupra, p. 387. §. 1. in *Editis* βεβαίαν.

dixisset, Davide è vivis sublato; hac sententia delectatus Chusi accersit, Davidis amicum, (ita enim ille eum vocabat) eique proposita Achitopheli sententia ab eo quæsivit quid ipsi hac de re videretur. At ille, intellecto, si hæc fierent quæ suaserat Achitophelus, id discriminis aditurum esse Davidem, ut captus mortem oppeteret, operam dedit ut contrariam afferret sententiam. "Non enim "ignoras, ajebat, ô rex, virtutem patris tui & eo- "rum qui eum nunc comitantur; quod & multa "bella gesserit, & semper hostium victor evaserit. "Nunc autem verisimile est ipsum in castris ver- "sari (quippe solertissimum in stratagematis exco- "gitandis, dolisque hostium in aggressione præ- "sentiendis) sed nocte suis relictis, aut in valle ali- "qua delitescet, aut ad rupem aliquam in insidiis "erit. Cum autem nostri manus conserent, sui "quidem paulatim pedem referent, mox vero au- "dentiores facti, quasi illis in propinquo fuerit "rex, sese *nobis* opponent: & dum pugna res ge- "ritur, pater ex improviso conspectus, illis qui- "dem animos ad pericula *subeunda* adjiciet, tuis "vero metum & consternationem afferet. Expen- "de igitur meum quoque consilium, & si hæc o- "ptima esse agnoveris, Achitopheli quidem sen- "tentiam rejice; nunciis vero in omnem Hebræo- "rum regionem missis, impera illis ut expeditio- "nem contra patrem tuum suscipiant. Deinde as- "sumptis copiis, tui ductu & auspiciis geratur "bellum, neque alterius fidei committatur. nihil "enim minus exspectandum quam ut illum facile "superaturus sis, modo in aperto campo assequa- "ris paucis munitum, cum multas militum myria- "das habueris, qui maxime expetunt suum in te "studium ostendere & alacritatem. Quod si pa- "ter *intra* mœnia ad obsidionem *tolerandam* se con- "cluserit, machinis & cuniculorum fossionibus ur- "bem istam expugnabimus". Hæc cum dixisset, majori pollebat auctoritate quam Achitophelus. nam hujus *consilio* illius sententiam prætulit Abesalomus. Verum hoc ipsum effecit Deus, ut Chusi consilium illi res secum reputanti melius videretur.

Ei contradicit Chusi. 2 Regum, c. 17.

Achitopheli consilium rejicitur. 2 Regum, c. 17.

7. At *Chusi* cum ad Sadocum & Abiatharum pontifices properasset, atque Achitopheli sententiam necnon & suam eis exposuisset, quodque optimum visum esset ea agere quæ ipse suaserat, jussit ut mitterent qui Davidi indicatum irent, atque ista consilia palam facerent, adhortarenturque *eum* ut sine mora Jordanem trajiceret: ne forte filius mutata sententia ipsum persequi festinaret, &, priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem de industria curaverant ut extra urbem *alicubi* laterent filii, relaturi ad Davidem quid *in ea* ageretur. Fideli igitur ad ipsos missa ancilla, secum ferente quæ Absalomo decreta essent, præceperunt, ut de istis Davidem propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procrastinatione rem distulerunt, sed, patris mandatis acceptis, sese pios fidosque ministros ostendebant: &, cum in obsequio præstando celeritatem adhibere & velocitatem optimum esse existimarint, Davidi obviam ire maturabant. Illos vero, cum duobus stadiis urbe abessent, equites aliquot forte

Chusi, ope pontificum filiorum, Davidem de omnibus certiorem facit. 2 Regum, c. 17.

σωτῆρ, Δαυΐδῃ μηκέτι ζῶντος, ἀρεσθεὶς [t] τῇ γνώμῃ μετεκαλεῖτο τὸν Χουσὶ, τὸν Δαυΐδου [v] φίλον· οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει· καὶ τῷ Ἀχιτοφέλους γνώμῃ αὐτῷ δηλώσους, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπιθήσεται. ὁ δὲ [x] σωσιδὼν, ὅτι, γνωμένων ὧν Ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ Δαυΐδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπέφερε γνώμην εἰσφέρειν. "ἐ γὰρ ἀ- "γνοεῖς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν "τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν· ὅτι καὶ πολλὰς πε- "πολέμηκε, καὶ πάντοτε [y] κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλ- "λακται. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου μένειν· στρα- "τηγῆσαι γὰρ [z] ἱκανώτατος, καὶ [a] προσιδεῖν ἀπάτην "[b] ἐπερχομένων πολεμίων· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἑαυτέραν ἀ- "πολιπὼν τὰς ἰδίας, [c] ἢ εἴς τινα τῶν αὐλίων αὐτὸν "ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρᾳ τινὶ λοχήσει. συμβαλόν- "των δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου πρὸς μικρὸν ὑπο- "χωρήσουσι, [d] θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς "ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται· καὶ μεταξὺ τούτων μαχο- "μένων ὁ πατὴρ ἐπιφανεὶς ἐξαίφνης, τοῖς μὲν ὄψυ- "χον πρὸς τοὺς κινδύνους παρασκευάσει, τοὺς δὲ σοὺς "καταπλήξεται. πρόσθε δὴ τοίνυν καὶ τὴν ἐμὴν "συμβουλίαν τῷ λογισμῷ, καὶ μὴ τὴν ἐπιγνοὺς ἄρισα, "τὴν μὲν Ἀχιτοφέλους γνώμην παράθησαι· πέμψας "δ' [e] εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων, παράγγει- "λον αὐτοῖς τὴν ἐπὶ τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ "παραλαβὼν [f] αὐτὸς τὴν δύναμιν, τοῦ πολέμου γί- "νου στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστευσῃς τοῦτον ἑτέρῳ. νικᾶ- "σειν γὰρ παρόδοκα ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανε- "ρῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων, αὐτὸς πολλὰς "ἔχων μυριάδας βουλομένους τὴν παρὰ σὲ σπουδὴν "[g] ἐπιδείξασθαι καὶ προθυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὐ- "τὸν εἰς πολιορκίαν παρεκλείσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀ- "ρύγμασιν [h] ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνου τὴν "πόλιν". ταῦτ' εἰπὼν ἠυδοκίμησε μᾶλλον Ἀχιτοφέ- λους· τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου παρεκρίθη παρ' Ἀβεσαλώμῳ. Θεὸς μέντοιγε ἦν ὁ τῇ τούτου βλαυοίᾳ τὴν τοῦ Χουσὶ [i] συμβουλίαν συνήσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν.

ζ. Σπεύσας δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον, τὰ τε Ἀχιτοφέλους γνώμῃ ἐξειπὼν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι δέδοκται [k] τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρεγνωσμένα πράττειν, ἐκέλευσε μηνύειν [l] πέμψαντας Δαυΐδῃ καὶ φράζειν τὰ [m] συμβεβουλευμένα, καὶ προπαρασκευάσασθαι ταχέως διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διαπομίσωσι πρὸς τὸν Δαυΐδην τὰ πραττόμενα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτούς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μετὰ σπουδῆς ταῦτα Δαυΐδῃ σημῆναι. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερεῖδον, λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, σπουδῇ ἅμα καὶ πρὸς γόνατα βάδην· καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα κρείττους ἄρεσθαι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαυΐδῃ. γνωμένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο [n] θεῶν-

t Τῇ γνώμῃ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῇ γνώμῃ in *Editis.*
v Φίλον·] Ita in *MSS.* Suspicor *Epiphanium* legisse ἀρχαῖον φίλον. quod sane mallem quam ἀρχίφιλον *Editorum.*
x Σωσιδὼν,] Σωσιδὼν δ' ὅτι *Big.* & *Samb.* ᾗ σωσιδὼν ὅτι *Vat.*
y Κρατῶν τῶν πολεμίων] Τῶν ἐχθρῶν κρατῶν *Vat.*
z Ἱκανώτατος,] Sic *MSS.* & *Vet. Interp.* ἱκανώτατον in *Editis.*
a Προσιδεῖν ἀπάτην] Προϊδὼν *Big.* & *Samb.*
b Ἐπερχομένων πολεμίων·] Ὑπερχομένῳ *Vat.*
c Ἢ εἴς τινα] Illud ἢ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* deerat in *Editis.*
d Θαρρήσαντες] Θαρσήσαντες *Big. Samb.* & *Vat.*
e Εἰς πᾶσαν τὴν χώραν] Εἰς πᾶσαν χώραν *Vat.*
f Αὐτὸς τὴν δύναμιν,] Illud αὐτὸς insertum dedi ex *MSS.*
g Ἐπιδείξασθαι] Ἐνδείξασθαι *Vat.*
h Ὑπονόμοις καθαιρήσομεν] Καὶ ὑπονόμοις *Vat.*
i Συμβουλίαν συνήσας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συμβουλὴν εἶσας in *Editis.*
k Τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρεγνωσμένα] Sic *MSS.* in *Editis* ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ.
l Πέμψαντας Δαυΐδῃ] Iterum ex *MSS.* (suffragante *Coccejo*) πέμψαι in *Editis.*
m Συμβεβουλευμένα,] Eo modo *MSS.* (& *Coccejus*) συμβουλεύσαι *Basil.* & *G.* in quibus mox πρὸς διαπεράσασθαι, contra quam in *MSS.*

n Θεῶν-

[n] θεῶνταί τινες ἱππεῖς, καὶ ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ἀβεσσαλώμωνα. ὁ δ' αὐτὸς ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες δ' τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, [o] παρεχρῆμα εἰς κώμην τινὰ τῶν [p] Ἱεροσολύμων οὐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. [q] Βαχουρὶς δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησάν τινος κρύψαι καὶ σῶσαι αὐτοὺς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δ' καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, καὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν [r] μὲν οὐκ ἠρνήσατο, [s] μεῖναντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέντοιγε σωτήρως διώξουσι, καταλήψεσθαι πρόλεγεν. ὡς δ' ὀπὴ πολὺ διώξαντες ἀπέλαβον, ἀνέστρεψαν [t] εἰς τὰπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ, καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἀπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὴν πεπλεγμένην ὁδὸν ἀνέῳξεν παρεκελεύσατο. καὶ, πολλῇ σπουδῇ καὶ χρῆσθαι δεησόμενοι περὶ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαυίδην· καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Ἀβεσσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ Δαβῆναι τὸν Ἰορδάνην τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ παρώτρυνεν, ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτήν.

η'. Ἀχιτόφελος δὲ, τῆς γνώμης αὐτοῦ παρᾳδοκιμηθείσης, ἐπιβὰς ὑποζυγίου κτήνους ἐξώρμησεν εἰς [v] Γελμῶνα τὴν πατρίδα· καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν Ἀβεσσαλώμῳ παῦσαι αὐτοῖς διεξῆλθε, καὶ ὡς ἀπιθεῖς φανερός ἐστιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος. Δαυίδην δὲ κρείττονα [x] μέλλειν ἔλεγε, καὶ ἐπανήξειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν, ἔφησεν, εἶναι ὑπὲρ [y] ζωῆς αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἑλόμενον μεγαλοφρόνως, ἢ παθεῖν αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαυίδῃ, [z] καθ' ἃ πάντα συνέπραξεν Ἀβεσσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ [a] μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνῄρτησεν [b] αὐτόν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, τοιούτῳ θανάτῳ δικασθῆναι [c] αὐτῷ γνόμενον, [d] καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαυίδης, Δαβὰς τὸν Ἰορδάνην καθὼς προεφθάκαμεν, [e] εἰς Παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν διαβαίνουσι. δέχονται δ' αὐτὸν [f] ἀσμενέστατα πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε [g] αἰδῶ τῆς [h] τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας [i] ὑπαγωγῆς. ἦσαν δ' ἔτυχε Βερζελαῖος ὁ [k] Γαλαδίτης, [l] καὶ Σιφὰρ ὁ τῆς Ἀμμανίτιδος δυνάστης, καὶ Μάχιρος ὁ τῆς Γαλαδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ἐπιτηδείων εὐθηνίαν παρέσχον, ὡς μήτε κλίνας ἐπιλιπεῖν ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θρεμμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τὰ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἑτοίμως παρασχεῖν.

conspiciunt, atque indicant Abesalomo. isque statim ad capiendum eos misit. At cum hoc animadvertissent pontificis filii, via divertentes illico in vicum quendam non longe ab Hierosolymis se contulerunt. Bachures vico nomen erat. Mulierem autem quandam rogaverunt, ut latebras daret ipsisque securitatem præstaret. Illa vero cum juvenes in puteum fune demisissent, lanamque coactam ori ejus obduxissent, ut ad eam venerunt qui illos persequerentur, & ex ea quæsiverunt num eos vidisset, sibi quidem conspectos esse non negavit, paululum enim secum moratos denuo discessisse. fore tamen prædicebat ut eos comprehendant, si modo è vestigio subsequerentur. At postquam longe illos insequuti non deprehenderunt, retrorsum se receperunt. Mulier autem, cum eos revertisse vidisset, & non amplius juvenibus metuendum esse ab illis ne caperentur, per funem rursum extractos iter propositum conficere jussit. promptequeviam ire festinantes ad Davidem pervenerunt: & accurate ei omnia indicarunt, quæ decreverit Abesalomus. Ille vero suis omnibus imperavit ut Jordanem trajicerent, etiamsi nox esset, ac ob eam nihil cunctarentur.

Pontificum filii in puteo absconditi. 2 Regum, c. 17.

Ad Davidem salvi perveniunt pontificum filii. 2 Regum, c. 17.

Davides Jordanem trajicit. 2 Regum, c. 17.

8. At Achitophelus, cum suo non obtemperatum esset consilio, conscenso jumento Gelmonem in patriam suam contendit: suisque omnibus convocatis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat; quodque non dicto audiens fuerit, pro certo brevi periturum. Davidem enim victorem fore ajebat, & in regnum restitutum iri. Præstat igitur, inquiit, libere magnoque animo è vita exire, quam Davidi, contra quem operam navavit Abesalomo, sese dare ad supplicium. Cum hæc dixisset & in intimam domum digressus esset, semetipsum suspendit. Et quidem Achitophelum, qui suopte judicio hujusmodi morti se addixerat, cognati ejus laqueo demptum sepulturæ mandarunt. At Davides, Jordane ut ante diximus superato, Castra pervenit, urbem pulcherrimam ac munitissimam. omnesque regionis *istius* optimates eum libentissime excipiunt, tam quod eos puduerit præsentis ipsius fugæ, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem isti Berzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipsi suisque ad vitam necessaria largiter suppeditabant, ut nec lectos stratos eis deesse paterentur, nec panem ac vinum, sed & magnam * pecudum abundantiam ministrarent, rerumque ad lassatorum quietem pariter ac victum utilium copiam assiduam præberent.

Achitophelus in patriam contendit, & mortem sibi conscisicit. 2 Regum, c. 17.

---

n Θεῶνταί τινες ἱππεῖς,] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Busb.* & & *Hen.* θεοῦ) in *Vat. Bas.* & *G.*

o Παρεχρῆμα] Παραυτίκα solus *Vat.*

p Ἱεροσολύμων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

q Βαχουρὶς δὲ ὄνομα] Ita *Epiphanius* aut Βοχυρὶς. Βαχχουρὶς *Vat.* Βοχχούρης in *Editis*, *Aliisque.* Vide supra p. 388. §. 3.

r Μὲν οὖν ὁμολόγησατο,] Voculam μὲ inserui, auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Μείναντας γὰρ] Sic cum *MSS.* πίοντας γὰρ παρ' αὐτῇ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicens apud se eos sumpsisse potum & continuo discessisse.* ἀπιόντας γὰρ in *Editis.* HUDS. *Gen.* ἀπιόντας· *Gelenius* & *Rufinus* legerunt hic πίοντας· SPANH.

t Εἰς τὰπίσω.] Iterum cum *MSS.* ἀνέστρεψαν ὀπίσω in *Editis.*

v Γελμῶνα τὴν πατρίδα·] Γελμὼν Γαλλὶ *Big.* (& *Coll. Voss.*) Γιλμὼν Γαλὶν *Samb.* Γόλων *Vat.* in *Epiphanii* libris varie, *Galmon*, & *Galmech.* Videsis p. 387. §. 2.

x Μέλλειν ἔλεγε,] Μέλλειν non agnoscit *Vat.*

y Ζωῆς αὐτὸν ἐξαγαγεῖν] Ita cum *Big.* & *Samb.* ζῆν in *reliquis.* HUDS. *Gen.* ζῆν αὐτόν· vel ἑαυτόν· SPANH.

z Καθ' ἃ πάντα] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὃς καθόλου πάντα &c.

a Μυχαίτατον] Ita Ἀλκ. lib. v. c. 10. §. 2. μύκητα γύαλα Euripid. Helen. v. 190. SPANH.

b Αὐτόν] Sic *Samb.* ἑαυτὸν *Busb.* & *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

c Αὐτῷ γνόμενον,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν *Bas.* & *G.*

d Καθελόντες ἀπὸ τῆς ἀγχόνης,] Καθελόντες αὐτὸν ἀπὸ τῆς *Vat.*

e Εἰς Παρεμβολὰς] Εἰς Μαναὶμ LXXII. id est *Duplicia castra.* Vide supra p. 381. §. 1. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 2. v. 8. HUDS. *Rufinus* vertit: in castra optima & munitissimam Civitatem. Confer. inf. c. 15. §. 1. SPANH.

f Ἀσμενέστατα πάντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀμφέστατα in *Editis.*

g Αἰδῶ τῆς] *Al.* αἰδοῦς.

h Τότε φυγῆς,] Πρώτης φυγῆς *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* dissentiente ab iis *Epiphanio*, qui vertit, & *fugam illius temporis reverentes.*

i Ὑπαγωγῆς.] Sic *MSS.* ἀπαγωγῆς in *Editis.*

k Γαλαδίτης,] *Al.* Γαλααδίτης & mox Γαλααδίτιδος.

l Καὶ Σιφὰρ] Καὶ Εὐσεβὴς ὁ τῆς Αμ. *Vat.* ex versione τὸν ὁ. in *Epiphanii* libris varie, *Sipha*, & *Sypha*, & *Syphas*; dein, & *Amanthias* seu *Amaudias* pro *Ammanitidos.*

CAP. X.

Quomodo Abeſalomus victus crinibus arbori implicitis pependit & interfectus eſt.

Abeſalomus patrem perſequitur. 2 Regum, c. 17.

ATque illis quidem ita ſe res habebant. At Abeſalomus, magno in *Davidem* patrem *ſuum* coacto Hebræorum exercitu, trajectoque Jordane fluvio, conſtitit non longe à Caſtris in Galaditarum regione; Ameſſa, loco Joabi cognati ejus, exercitui præpoſito. nam patre quidem Jetharſa *prognatus erat*, matre vero Abigæa: illa autem & Saruïa mater Joabi ſorores erant Davidis. At cum Davides, copiis ſuis recenſitis, quatuor mille virorum inveniſſet, decrevit non exſpectare dum Abeſalomus illum adoriretur: ſed tribunis & centurionibus * ſuper eos conſtitutis, diviſoque in tres partes exercitu, unam quidem Joabo imperatori tribuit, alteram vero fratri ejus Abeſſæo, tertiam autem tradidit Ethi, ſuo quidem familiari & amico, è Gittenſium vero urbe oriundo. Ipſum autem, cum exercitu profecturum, diſſuaſerunt amici: idque ſapientiſſimo conſilio. nam ſi "cum illo vin-
"cerentur, omni de ſpe bona dejectos iri, dice-
"bant: quod ſi una parte exercitus victi, cum re-
"liqua ad ipſum ſe recipiant, fore ut in melius
"vires redintegret. quin & veriſimile eſt hoſtes
"ſuſpicaturos, alium exercitum ipſi adeſſe". Cum hoc ei gratum eſſet conſilium, ipſe quidem apud Caſtra manere conſtituit. At dum amicos & duces ad bellum dimitteret, *eos* hortabatur ut ſe fortes & fideles ejuſque memores præſtarent, ſi vel tantillo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero & obſecrabat, ut victoria potiti juveni parcerent Abeſalomo, ne illo mortuo aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. Atque is quidem victoriam illis precatus exercitum emittit.

Abeſalomi exercitus fuſus fugatuſque. 2 Regum, c. 18.

2. Cum vero Joabus contra hoſtes aciem explicuiſſet in Magno campo, à tergo ſylva cincto, Abeſalomus ex adverſo ſuos eduxit: & congreſſi utrinque rem præclare geſſerunt, tam magna audendo quam fortiter pugnando: his quidem, ut Davides amiſſum imperium recuperet, nulli non periculo ſemet objicientibus, ſummamque alacritatem adhibentibus, illis vero omnia facere & pati paratis, ne Abeſalomus occupatum amittat, & patri ſupplicium ſolvat auſis *facinoroſis* debitum. Inſuper his quidem, cum plures eſſent, ne à paucis illis ſuperentur, qui cum Joabo erant ejuſque ducibus, (nam & hoc ipſum illis in maximum ceſſurum eſſe opprobrium) Davidis vero militibus ut tot myriadas debellarent magnopere laborantibus, ſumma contentione pugnatum eſt. tandemque victoriam reportant Davidici, quod viribus præſta-

ΚΕΦ. ί.

Οπως Αβεσάλωμος ἡτιθεὶς ἐκ τειχῶν ἐν δένδρῳ κατεχέθη καὶ ἀνηρέθη.

ΚΑΙ εἰ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Αβεσάλωμος ὁ, ἀθροίσας μεγάλῳ στρατιὰν τῶν Εβραίων [m] ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν, ἐπόρρω κατίζλιξε τῶν Παρεμβολῶν ἐν τῇ Γαλαδιτῶν χώρᾳ· καταστήσας στρατηγὸν πάσης τὸ δυνάμεως [n] Αμεσσὰν εἰς τὴν Ιωάβου τάξιν ἐκ συγγενῶς αὐτοῦ. πατρὸς μὲν γὰρ ἦν [o] Ιεθάρσα, μητρὸς δὲ Αβιγάμης· αὕτη δὲ Σαρσία [p] ἡ Ιωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας τὸς σὺν αὐτῷ Δαυίδης [q] ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν [r] πρὸς ἐπ' αὐτὸν ὁ Αβεσάλωμος ἐλθὼν. τεθεὶς δὲ τοῖς ἑαυτοῦ χιλιάρχοις [s] καὶ ἑκατοντάρχοις, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ιωάβῳ, τὸ δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Αβεσσαίῳ, τὴν δὲ τρίτην μοῖραν [t] ἐνεχείρησεν [v] Εθὶ, σωήθει μὲν ὄντι ἐκ φίλῳ, οὐκ ὄντι δὲ Γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ σωεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι· γνώμην καταχέοντες σφωτέ-
"ρην· νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα
"χρῆναι, ἔφασκον· ἂν δὲ ἡττηθέντες ἐνί μέρει τὸ δυνάμεως
"τῷ λοιπῷ σπεύσειν αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα σπεύσασθαι σ-
"φῶν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσαι δὲ ἐκ τὸς πολεμίους εἰκὸς εἶναι
"ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευμα εἶναι". ἡσθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν [x] αὐτὸς ἐν τῇ [y] Παρεμβολαῖς ἔκρινεν. ἐκπέμπων δὲ τὸς φίλους ἐκ τὸς στρατηγὸς ἐπὶ τὸν πόλεμον παρεκάλει σπουδὴν ἐναποδείξασθαι ἐκ πίστιν ἐκ μνήμῃ, [z] εἴ πῶς τὸ μεταμέλειαν ἐχόντων παρ' αὐτοῦ ἔτυχον· φείσασθαι δὲ ἐκ παιδὸς Αβεσαλώμου κρατήσαντας ἀντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πλουτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν, νίκην αὐτοῖς ἐπεύχόμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν·

β'. Ιωάβος δὲ συντάξας τὴν δυνάμιν ἀνύκρου τοῦ πολεμίων [a] ἐν τῷ πεδίῳ τῷ Μεγάλῳ, ἐξόπισθεν σπεδεβεβλημένῳ [b] δρυμὸν, ἀντεξάγει τὴν στρατιὰν καὶ Αβεσάλωμος· καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων [c] ἐπεδείκνυτο· τοῦ μὲν, ὑπὲρ τῆς βασιλείαν ἀπολαβεῖν Δαυίδου σπαραβολευομένου καὶ πάσῃ σπουδῇ χρωμένου, τῶν δὲ ἵνα μὴ καὶ παύτων Αβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ, καὶ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, ὅδεν ὀκνούντων, ἔτε πιεῖν ἔτε πάσχειν. ἔτι δὲ, τοῦ [d] μὲν πλειόνων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τοῦ σὺν Ιωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων· αἰσχρὸν γὰρ [e] αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστου· τοῦ δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν ἵνα τοσούτων μυριάδων [f] κρατήσωσιν φιλοτιμουμένων ἐκ ἐγχωρίοις καρτερᾷ καὶ νικῶσιν οἱ Δαυίδου, ῥώμη τε πρέχοντες καὶ τῇ τοῦ πλε-

m Επὶ τὸν πατέρα,] In *MSS.* ἦγεν ἐπὶ τὸν π. Sed vocem ἦγεν non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

n Αμεσσὰν] Αβεσσὰν in *quibuſdam libris*, perperam. Αμασσὰν juxta *Epiphanium.*

o Ιεθάρσα] Ιεθίρα *Vat.* ex LXXII. Γεθαὶρ aut Ιεθαὶρ legiſſe videtur *Epiphan.*

p Η Ιωάβου μήτηρ] Voculam ἡ adjeci ex *MSS.* Al. *victimarum*, & *mactationum.*

q Περὶ τετρακισχιλίους] Ita etiam *Zonaras* ex *Joſepho.* nihil de militum numero in *S. Literis.*

r Πρὸς ἐπ' αὐτὸν] Ita reſcripſi pro vulgato πρὸς ex p. 311. v. 45. & *Epiphanio* qui vertit, *noluit exſpectare quando ſuper eum Abeſalomus veniret.* μὴ ποτε παρ' αὐτὸν *Vat.* Uſitatius vero ἕως ποτε vel ἕως ἂν. HUDS. Lege ἕως ὅτε vel πρὸς ὃ ut paullo inferius. COCC.

* *Super eos conſtitutis*,] Al. *quibuſdam* novis adjectis.

s Καὶ ἑκατονταρχίαις,] Illa καὶ ἑκατοντάρχους, quæ deerant in *Editis*, adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ενεχείρησεν] Lege ἐνεχείρισεν. COCC.

v Εθὶ, σωήθει] Cum ſupra Εθὶς (p. 388. in princip.) & in *Cod. Vat.* Εθὴ habeamus, Εθὶ placuit reſcribere. Εθαὶμ *Samb.* & *Baſ.* Εθαὶμ in *cæteris.* in *Epiphanii* libris, *Etheo Eſteo*, & *Eſthæo.*

x Αὐτὸς ἐν ταῖς Παρεμβολαῖς] Αὐτὸς in quatuor *MSS.* αὐτὸν *Vat. Baſ.* & *G.*

y Παρεμβολαῖς] Conf. ſup. c. 9. §. 8. SPANH.

z Εἴ τινος τοῦ μεταμέλειαν ἐχόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* εἴ τινος μεταμέλειαν ἐχόντος. Forſan εἴ τινος μεταμέλειαν ἔχοντες. nihil horum occurrit aut apud *Epiphanium* aut *Gelenium.*

a Εν τῷ πεδίῳ] Εν πεδίῳ μεγάλῳ ſolus *Vat.*

b Δρυμὸν,] Δρυμὸν νυκτὸς ἐίθησαν μυλῶν Euripid. Rheſ. v. 289. Infra Αλσος· lib. VII. c. 6. §. 5. Ιάρδην δρυμὸν· *Jarden ſaltum.* SPANH.

c Επιδείκνυτο·] Επεδείκνυσθε in *MSS.*

d Μὲν πλειόνων] Illud μὲ inſerui ex *MSS.*

e Αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστου·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοὺς τούτοις *Baſ.* αὐτοὺς τοσούτοις *Gen.* Illa αἰσχρὸν γὰρ αὐτοῖς τοῦτο εἶναι μεγίστου non agnoſcit *Epiphan.*

f Κρατήσωσιν] Ita locum ſupplevi ex tribus *MSS.* (& *Coll. Big.* & *Voſſ.*) quem mutilum eſſe deprehenderat *Schotanus*, p. 726. ante erat in *Editis.* τοῦ δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν ἵ. τ. τ. μ. κρατησωσιν. οἱ Δαυίδου γνώμην τε πρέχοντες &c. nec multum juvat *Epiphanii* verſio, *inſuper metuebant etiam ne ab Joab & paucis ejus militibus tanta multitudo ſubjugaretur. Inter hæc vicit David exercitus robore, magnanimitate & exercitatione bellorum* &c.

λεμικῶν ἐπιστήμη. Φεύγοντας δὲ διὰ δρυμῶν, καὶ φαράγγων ἑπόμενοι, τοὺς μὲν ἐλάμβανον, [g] πολλοὺς δὲ ἀνήρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους· ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαυίδου πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Αβεσσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγίνετο. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἔφυγε· φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κοῦφος ὤν, ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκπεταμένῳ, παραδόξως [h] ἀνακρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπ' ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρον ἐχώρει προσωτέρω· ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων [i] αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις· [k] τοῦτον τις ἰδὼν τῶν Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ιωάβῳ. καὶ [l] πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τοῦ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν [m] ἀπέκτεινε τὸν Αβεσσάλωμον, οὐδ' εἰ [n] χιλίους, εἶπεν, [o] ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέθηκα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων [p] φείσασθαι τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Αβεσσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ιωάβου κομίζοντες ὅπλα, [q] ἐν κύκλῳ περιστάντες τοῦ δένδρου καθαιροῦσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, [r] ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, [s] ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ σχῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημήνας δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ιώαβος [t] ἀπείχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

γ΄. Εστήκει δὲ Αβεσσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ιεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων [v] αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ [x] μενεῖ τὸ [y] ὄνομα. [z] τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικησάσης δὲ αὐτῆς τῷ [a] Δαυίδου [b] υἱωνῷ Ροβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν [c] Αβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ δὲ τὴν Αβεσσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη.

δ΄. [d] Αχιμὰς δὲ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως [e] υἱὸς, Ιωάβῳ προσελθὼν, [f] ἐδεῖτο αὐτοῦ τὴν νίκην ἐπιτρέψαι προσελθόντι Δαυίδῃ μηνῦσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας εὐαγγελίσασθαι. [g] καὶ τὸν μὲν οὐ [h] προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, νῦν [i] ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς [k] αὐτοῦ; μένειν δὲ ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐ-

rent artisque militaris peritia. Cum vero fugientes per saltus & abrupta sequerentur, nonnullos quidem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita ut plures fuga quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia virorum ceciderunt. Davidici autem omnes magno cum impetu ferebantur in Abesalomum. ipsis enim conspicuus erat tam ob pulchritudinem quam ob proceritatem. At is veritus, ne vivus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque rapide ferretur, atque agitatione motuque levis esset, implicita ei cæsarie asperæ arbori, magnis ramis maxime patulæ, miro modo suspenditur. & jumentum quidem eadem pergebat velocitate ac si dominum insidentem haberet: ille vero in altum à ramis sublatus hostibus circundatur. Quem cum unus è Davidis militibus *forte* conspiceret, Joabo *rem* nunciavit: ac quinquaginta siclos se illi dare voluisse dicente imperatore, si illum confodisset, respondit, nec si duo millia daturus fuisses, hoc domini mei filio fecissem; præsertim cum nobis omnibus audientibus ille oraverit ut juveni parceretur. Ille vero, cum ei imperasset ut ipsi ostenderet ubinam Abesalomum pendentem viderit, conjecta in cor sagitta eum interemit. Joabi autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, mortuum arbori detrahunt. & cum ipsum quidem in voraginem profundam & obscuram projecissent, in eam lapides devolvunt congeruntque, usque dum impleretur, & *justi* tumuli speciem & magnitudinem acciperet: Joabus vero, cum receptui cecinisset, milites suos ab hostium copiis, quod populo consanguineo parcebat, persequendis cohibuit.

Abesalomus, crinibus in arbore suspensus, a Joabo transfixus interiit. 2 Regum, c. 8.

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia columnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab Hierosolymis, quam appellavit manum suam; dicens, quod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ipsius esset mansurum. nam tres liberos sustulit, duos quidem filios, filiam vero unam, Thamaram nomine, quemadmodum jam ante diximus. Ea autem cum Davidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abiam qui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in loco suo & narrationi magis proprio dicemus. Post obitum autem Abesalomi, populo dissipato, ad domum quisque suam se receperunt. X.

Abesalomi columna. 2 Regum, c. 18.

4. Jam vero Achimas, Sadoci pontificis filius adito Joabo petiit ab ipso ut sibi liceret ire ad Davidi indicandum quod victoriam reportarit, lætumque nuncium afferendum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere omnia ceciderint. Et hunc quidem non præmittebat, dicens, num ille, qui semper ei lætorum nuncius exstiterit, nunc *recta* proficisceretur regi nunciaturus filium obiisse? sed obsecrabat ut *secum* maneret. At Chusi vo-

Itur ad Davidem ad nunciandam victoriam & Abesalomi mortem. 2 Regum, c. 18.

cato

g Πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν,] Τοὺς δὲ ἀνῄρουν *Vat.*
h Ανακρεμᾶται,] Αρακρεμᾶται in tribus *MSS.*
i Αἰωρούμενος] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἠωρούμενος in *Editis.* ἠώρητο *Hen.* & *Busb.* Si quis ἠωρημένος malit, per me licet. *Epiphanius* reddit, *ille vero ramis comarum allegatione retinebatur astrictus.*
k Τοῦτον τις ἰδὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis.*
l Πεντήκοντα σίκλους] Librariorum vitio ut censet *Villalpandus*: nam *decem argenteos & cingulum* habent *S. Literæ.*
m Απέκτεινε τὸν Αβεσσάλωμον,] Αποκτείνειε *Vat.*
n Χιλίους, εἶπεν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* quibus consentiunt *S. Literæ.* δισχιλίους in *Editis.*
o Εμελλές μοι παρέξειν,] Εμελλες *Big.* & *Samb.*
p Φείσασθαι τοῦ νεανίσκου] Ita lego cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* φείσασθαί σε τοῦ ν. in *cæteris.*
q Εν κύκλῳ περιστάντες] Ita legendum censui (prout & correxit *Coccejus*) pro παραστάντες, quod in *Editis* exstabat. περιστάντες ἐν κύκλῳ τὸ δένδρον *Big. Samb.* & *Vat.*
r Επιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους,] Sic cum *MSS.* in *Editis* βάλλουσιν.
s Ως ἀναπληρωθῆναι,] Ita *Vat.* ὡς in *reliquis.*
t Απείχετο τοῦ] F. ἐπεῖχε. COCC.
v Αὐτῷ διαφθαρέντων] Αὐτοῦ *Samb.* & *Vat.*

x Μενεῖ τὸ] Μενῇ *Big.* μενεῖ *Samb.* μένῃ *Vat.*
y Ονομα.] Videsis 2 *Regum*, c. 18.
z Τέκνα γὰρ ἦσαν] Τέκνα γὰρ ἦν αὐτῷ *Vat.*
a Δαυίδου υἱωνῷ Ροβοάμῳ,] Τοῦ Σολομῶνος υἱῷ legisse videtur *Epiphan.*
b Υἱωνῷ Ροβοάμῳ,] Conf. sup. Cap. 5. §. 3. SPANH.
c Αβίας·] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Αβιᾶ *Bas.* & *G.* Αβίαν *Vat.*
d Αχιμὰς δὲ] Αχίμας passim *Vat.* Αχιμάας LXXII.
e Υἱὸς,] Παῖς solus *Vat.*
f Εδεῖτο αὐτοῦ] Εδέετο *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
g Καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Forte καὶ τὸν μὲν, οὐ προσῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν ἠξίου· COCC.
h Προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Προήκειν *Big.* (& *Coll. Voss.*) προσήκειν *Samb.* & *Vat.* in *Epiphanii* versione, *cui non concessit hoc Joab dicens, quia cum semper boni nuncii homo fuisset, modo non deberet regi mortem filii nunciare.*
i Απιέναι] Απεῖναι in *MSS.*
k Αὐτοῦ;] Sensum interrogationis nota post αὐτοῦ juvandum censui.

cato negotium mandavit, ut quod ipſe vidiſſet id regi etiam indicaret. Cum vero Achimas denuo eum rogaret, ut nunciatum mitteretur (ipſum enim de victoria ſolummodo mentionem facturum eſſe, de morte vero filii taciturum) *tandem* ei permittebat Davidem adire. atque per viarum compendia profectus (nam ſibi ſoli nota erant) Chuſi prævertit. Sedente autem Davide inter *duas* portas, atque exſpectante dum aliquis è prælio veniens ſibi res in eo geſtas nunciaret, ſpeculatorum unus, cum proſpiceret *è longinquo* Achimam currentem, & non adhuc quis eſſet dignoſcere poſſet, ajebat ad Davidem videre ſe quempiam ad ipſum advenientem. Cum vero dixiſſet rex bonum venire nuncium, paulo poſt & alterum quendam *illum* ſequi regi indicatur. Cumque & illum nuncium bonum pronunciaſſet, ſpeculator, ubi Achimam conſpexerat jam propius admotum, Sadoci pontificis filium accurrere ſignificavit. Davides autem admodum lætatus, hunc bonorum nuncium eſſe ajebat, & quod optatis reſpondeat ſibi è pugna afferre.

Davides, Abeſalomi cæde ei nunciata, filii mortem deplorat. 2 Regum, c. 18.

ς. Ac dum iſta rex diceret, comparuit Achimas, regemque adorabat: ſcitantique de pugna victoriam nunciat & imperium. Cum vero interrogaret, quid de filio exploratum habeat: ille quidem dicebat, *omnes* in ipſum ſtatim, ut in fugam verſi erant hoſtes, magno cum impetu ferri, ingentem vero clamorem audiviſſe militum Abeſalomum inſequentium; nec præterea quicquam comperti habere potuiſſe, quod miſſus à Joabo ad victoriam nunciandam valde feſtinarit. At cum Chuſi adeſſet, & adoraſſet, eumque victoriæ nuncio impertiſſet, ex eo etiam de filio quæſivit. ille vero, inimicis, ajebat, eveniant eadem quæ Abeſalomo acciderunt. Hæc verba in cauſa fuerunt, ut nec rex ipſe neque milites ipſius in voluptate ex victoria licet maxima *diutius* permanerent. nam ille quidem, editiſſima urbis parte conſcenſa, deflebat filium, *pugnis* ſibi tundens pectora, capitiſque capillos dilacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans, "ô fili, utinam in me invaſiſſet mors, "& ſimul tecum obire contigiſſet". Cum enim natura eſſet affectu in ſuos propenſiſſimo, etiam majorem ipſi impertitus eſt miſericordiam. Exercitum autem & Joabum, audito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphantium more in urbem ingredi: ſed mœrore dejecti & lachrymis ſuffuſi, quaſi clade accepta, intraverunt. Cumque rex vultu velato conſideret, *graviterque* filium gemeret, Joabus ad eum introiit, & ſolatium adhibens, "Domine, inquiit, clam tibimet ita te gerendo "convicium facis: dum iſtos quidem qui te amant, "proque te pericula ſubeunt, teque ipſum & famiſ"liam tuam odiſſe videris, tibi vero inimiciſſimos "diligere, exſtinctoſque deſiderare, qui morte me"ritiſſima affecti ſunt. Si enim Abeſalomus viciſ"ſet & regnum fauſtis auſpiciis tenuiſſet, ne tan"tillum ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed o"mnes, à te tuiſque initio facto, miſerandum in "modum periiſſemus, ita ut nos non plorarent

Joabus Davidem objurgat. 2 Regum, c. 19.

τὸς εἶδε τοῦτο μηνύσαι [l] καὶ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τιμὴ ἀγγελίαν ἀφεῖναι· ὡς μόνης γὰρ [m] αὐτὸν πεπρᾶσθαι τῆς νίκης, ἡσυχάζειν ἢ ὡς τῆς Ἀβεσαλώμου πλάνης· ἐπέτρεψεν αὐτῷ τιμὴ ὡς τὸν Δαυίδην ἄφιξιν. καὶ τιμὴ ὁδοιπορίαν [n] σκλαβὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὰς ἐγίνωσκε, τ' Χωσὶ φθάνει. καθεζομένῳ δὲ Δαυίδῃ μεταξὺ τ πυλῶν, καὶ θεωμένοις ποτ' αὐτῷ τις ἐλθὼν ἀπὸ τ μάχης [o] ἀπαγγείλῃ τι κατ' [p] αὐτὸν, τῶν σκοπῶν τις ἰδὼν τὸν Ἀχιμᾶν τρέχοντα, καὶ μήπω τις ἐγγὺς γενέσθαι δυνάμενος, εἶπε πρὸς τὸν Δαυίδην βλέπειν τινὰ θεωρούμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕπεσθαί τινα καὶ ἕτερον [q] ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον δὲ ἄγγελον [r] ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμᾶν ὁ σκοπὸς, ἐγγὺς ἤδη γεγονέναι, τὸν Σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προσέχειν ἐσήμηνεν. ὁ δὲ Δαυίδης, πρὸς χαρὰν γνώμης, [s] ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, [t] καί τι τ δικαίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τ μάχης.

ε. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀχιμᾶς [v] προσεκύνει τ βασιλέα· καὶ πυθομένου πρὸς τ μάχης, νίκην διαγγέλλεται καὶ κράτος. ἐρομένου [x] δὲ τι καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν ἅπαντας ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τ τροπῆς τῶν πολεμίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Ἀβεσάλωμον· καὶ πλεῖον [y] τοῦτο μὴ δύνασθαι μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τιμὴ νίκην [z] ἐπίεσθαι. θεασαμένου δὲ Χωσὶ, καὶ προσκυνήσαντος, καὶ τιμὴ νίκην σημήναντος, περὶ δὲ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκραγεν. ὁ δ', ἐχθροῖς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Ἀβεσαλώμῳ γενέσθαι. ἔστος ὁ λόγος, ὧδε τιμὴ ὅπῃ [a] τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν, ὥστ' αὐτῷ μεῖναι μείζω δόσιν, ὅτι τοῖς σφετέροις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅπῃ τὸ ὑψηλότερον τῆς πόλεως, [b] ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τιμὴ κεφαλὴν σπαραττόμενος, καὶ παιδεύων [c] αὐτὸν αἰκιζόμενος, καὶ, "τέκνον, ἐχθρῶν, [d] αἴθε μοι "τὸν θάνατον ἐπλῆξεν ἐγὼ καὶ ἅμα σοὶ τελευτῆσαι". φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ σφαγὴ δὲ καὶ [e] ὁ Ἰώαβος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ἅπας ὁ βασιλεὺς, ἠχθέσθησαν μετὰ δὲ τῶν νενικηκότων χάρματος εἰσελθεῖν εἰς τιμὴ πόλιν· κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου δὲ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἰσεῖσι πρὸς αὐτὸν Ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, "ὦ δέσποτα, φησὶ, [f] λανθάνεις Ἀβεσάλωμον "σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντάς σε καὶ πε"ρὶ σῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τιμὴ σιμὴ γυναῖ"κα δοκεῖς μισεῖν, στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ πᾶσιν "σὺν ἔτ' ὄντας, οἷ δίκῃ πεθνήκασιν. εἰ γὰρ Ἀβεσάλω"μος ἐκράτησε, καὶ τιμὴ βασιλείαν βεβαίως κατ"ῆχεν, ἅπαντες ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον· ἀλλὰ "πάντες ἂν, ὑπὸ σῦ καὶ τῶν σῶν δορυφόρων τέκνων,

"ἀπω-

l Καὶ τῷ βασιλεῖ.] Voculam καὶ adjeci ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Αὐτὸν ποιήσασθαι τ νίκης,] Αὐτῆς *Vat.* & dein mallem ποιήσεσθαι.

n Ἐκλαβὼν τ ὁδῶν,] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* ἐμβαλὼν in *reliquis.*

o Ἀπαγγείλῃ] Ἀγγείλῃ *Vat.*

p Αὐτὸν,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* αὐτὸν in *Editis.*

q Ἐδήλωσεν αὐτῷ.] Ἐδήλωσεν μετ' αὐτὸν *Vat.*

r Ἀγαθὸν εἰπόντος,] Vocem ἀγαθὸν omittunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* at non ita *Vet. Interpr.*

s Ἀγαθῶν ἀγγελον] Ἀγαθὸν *Big.* & à prima manu *Samb.*

t Καί τι τ δικαίων] Ita *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *& aliquid optabile* &c. καί τινων in *reliquis.*

v Προσεκυνεῖ τ βασιλέα.] Προσκυνεῖ in *MSS.* quibus non conſentit *Vet. Interpr.*

x Δι' ἐρομένου δὲ καὶ περὶ] Δ' ἐρομένου τι in quinque *MSS.*

y Τοῦτο μὴ δύνασθαι] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν *Vulg.* & *Samb.* καὶ πλεῖον τοῦτο μὴ δύνασθαι μαθεῖν *Big.* (& *Coll. Voſſ.*)

z Ἐπίεσθαι.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡττᾶσθαι in *Editis.*

a Τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν,] Ita *MSS.* τῇ deeſt in *Editis.*

b Ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν,] Ita *Baſ.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκαλεῖτο in quinque *MSS.*

c Αὐτὸν αἰκιζόμενος] Ita volui, cum ἑαυτὸν ſit in *MSS.* & αὐτὸν in *Editis.*

d Αἴθε μοι τὸν θάνατον] Εἴθε μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ὁ Ἰώαβος,] Articulum ὁ omittit *Vat.*

f Λανθάνεις] Forſan vel cum interrogatione efferenda ſunt verba; vel legendum ὦ λανθάνεις, quomodo legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *aperte demonſtras ex iis quæ agis* &c.

g Ἀπω-

"ε ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς, ὐ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολε-
"μίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τὸς [h] ἐλεῶντας ὅτι τοῖς
"κακοῖς κολαζόντων. [i] σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν
"ὅτι μᾶλλον [k] ἐχθρῷ, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς [l] ἦτως
"ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τ ἀδίκυ λύπης, εἰσελθὼν
"[m] ὄφθητι τοῖς σαυτῦ σφαλιώτοις, καὶ τ [n] περὶ ἐμῶν
"εὐθυμίας ὐχαρίστησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ὄπιμέ-
"νῃς τοῖς ἄρτι πεπτωκόσι, ἀναπίσας ἀποστήναί σε τ
"λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ μεταδῦναι, τότε σοι
"πικρότερον ἐ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος". ταῦτ' εἰπὼν
Ιώαβος, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τ λύπης, καὶ ἦγεν εἰς τ περὶ
τ πραγμάτων λογισμὸν τ βασιλέα. [o] μεταχηματίσας
δὲ αὐτὸν Δαυίδης, καὶ ποιήσας ὄπιτήδειον εἰς τὴν τῦ σωτη-
ρίυ ὑπαν, πρὸς τ πύλαις ἐκάθισεν· ὡς ἅπαντα τ
λαὸν ἀκούσαντα σωδραμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐ καταπατάσαι-
σθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τ τρόπον.

"inimici, ſed *ea re* gauderent, & qui vel noſtram
"vicem miſerarentur pœnis caſtigarent. Te vero
"non pudet iſta facere hominis gratia *tibi* maxime
"inimici: qui cum eſſet tuus filius, tantopere in
"te fuit impius. Age itaque, miſſa hac iniqua tri-
"ſtitia, prodi in conſpectum tuorum militum; &
"gratias illis redde pro victoria prælioque decer-
"tandi alacritate. *Nam ego hodie, ſi pergas ea
"facere quæ hactenus feciſti, perſuadebo populo
"ut à te deficiat & regnum alii tradat, & tunc
"amariorem & verum faciam tibi luctum". Hiſce
verbis Joabus regem avertit à triſtitia, eoque adduxit ut de rebus gerendis cogitaret. Nam ubi habitum mutaverat Davides, ſeque compoſuerat ut in populi conſpectum veniret, ad portas ſemet collocavit; ita ut hoc audito univerſus populus ad eum ſalutandum concurrerit. Et iſta quidem ita ſe habuerunt.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Δαυίδης, τὴν βασιλείαν ἀπολαβών, διαλλάττεται τῷ Σεμεΐ ἐ τῷ Σιβᾷ, καὶ εὔνοιαν μεγάλην ἀποδείκνυ-
ται τῷ Βερζελαίῳ· καὶ ὡς, σάσεως γενομένης, εἰς δίωξιν ἐ Σαβαίυ στρατηγὸν τ Αμεσσὰν κατέστησεν, ὃν ἀναιρεῖ ὁ Ιώαβος.

Οἱ δ' ἐκ τ μάχης ἀναχωρήσαντες τ Εβραίων [p] τ
μετ' Αβεσαλώμυ, [q] γνόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, [r] διεπέμποντο κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὸς ὧν [s] ἠυεργέτησεν αὐτὸς Δαυίδης, καὶ τ ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτὸς πολέμων παρέχε· μεμφόμενοι δ' ὅτι τ βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ τινὶ [t] ἐνεχείρισαν, καὶ νυνὶ τεθνηκότος ἐ καταστησάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος [v] ὐ προκαλῶσι Δαυίδην, παύσασθαι μὲν τ ὀργῆς, ἀνοϊκῶς ἢ πρὸς αὐτὸς ἔχειν, τ ἢ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον, παιδεῦσαι πρόνοιαν, τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυίδῃ. κἀκεῖνος ἤδεν ἤθελεν ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Αβιάθαρον τὸς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχυσι [x] τ Ιύδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, "ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς ἄλλας φυλὰς πρὸ σφῶν
"νης Δαυίδην χειροτονῆσαι βασιλέα· καὶ παῦθ' ὑμῶν συ-
"γγενῶν ὄντων καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμέ-
"νων". τὰ δ' αὐτὰ καὶ Αμεσσᾷ τῷ στρατηγῷ πρεσβεύ-
σαντες αὐτὸς λέγειν· "ὅτι τ ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸς μὴ
"πείθῃ τὸ πλῆθος Δαυίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδῦναι.
"προσδοκᾶν ἢ παρ' αὐτὸς, μὴ [y] διαλλαγὴν μόνον, τῷ-
"τό γε ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαν[α] ἐ λαὸν στρατη-
"γίαν, ὡς αὐτῷ καὶ Αβεσάλωμος παρέσχεν". καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχυσι διελέχθησαν, ἃ ἢ τ Αμεσσὰν ἔπεισαν, τὰ πρὸς ἐ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες, ἐγχειρεῖν τ ὑπὲρ αὐτὸς φροντίζι. καὶ πείθῃ γε τὴν φυλὴν πρόσχημα πέμψαι πρὸς Δαυίδην

CAP. XI.

Ut Davides, regno recuperato, Semei & Sibæ reconciliatur, & Berzelæum magna benevolentia complectitur: utque, orta ſeditione, ad Sabæum perſequendum Ameſſam imperatorem conſtituit, quem Joabus interimit.

HEbræi autem, quotquot Abeſalomum ſequuti ex pugna evaſerant, cum ad domum quiſque ſuam ſe recepiſſent, in unamquamque urbem *nuncios* dimittebant, admonentes ipſos beneficiorum quæ à Davide acceperant, atque libertatis, in quam è multis magniſque bellis ſervatos vindicaverat: querenteſque quod Davidem regno expulerint, aliique ſummam imperii tradiderint; & nunc exſtincto, quem ipſi ſibi principem conſtituerant, Davidem non ſupplices obſecrent, ut iram deponeret, & ipſos benevolentia proſequeretur, regnoque recepto curam eandem, quam ante, reipublicæ impenderet. Et quidem de hiſce crebri nuncii ad Davidem veniebant. iſque nihilominus Sadoco & Abiatharo pontificibus *ſignificatum* miſit, ut *in hanc ſententiam* cum principibus tribus Judæ loqueretur; "illis dedecori eſſe, ut aliæ tribus,
"prius quam ipſa, Davidem *denuo* regem crearent;
"præſertim cum vos cognati eſtis & conſangui-
"nei". Præterea illis mandavit ut & eadem dicerent ad Ameſſam imperatorem; "† quod, cum eſ-
"ſet ex ſorore nepos, populo non perſuaderet re-
"gnum Davidi reſtitutum ire. licere autem ei ab
"ipſo exſpectare, non ſolum ut in gratiam cum eo
"redeat, id quod jam factum eſt, ſed ut totius ex-
"ercitus dux fieret quemadmodum erat ſub A-
"beſalomo". Et quidem pontifices cum principes tribus *iſtius* alloquuti ſunt, tum Ameſſæ perſuaſerunt, ubi ei dixerant quæ à rege acceperant, ‡ut de ipſo *reducendo* conſilia iniret. Imo *is* tribum *ſuam* eò perduxit, ut è veſtigio legatos ad Davidem

Iſraëlitæ de rege revocando annuncient. 2 Regum, c. 19.

g Απωλώλειμεν οἰκτρῶς,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολωλαμὲν in *ceteris*.

h Ελεῶντας] Sic *Big.* & *Samb.* ἐλεῶντας perperam in *Editis* & ἐλῶντας *Vat.*

i Σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ] Quæ ſequuntur cum interrogatione forſan legi debent.

k Εχθρῷ,] Eo modo *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐχθρῶν in *reliquis*.

l Οὕτως ἐγένετο.] Sic *Big. Samb.* & *G.* ἦτο *Baſ.* & *Vat.*

m Οφθητι τοῖς σαυτῦ σφαλιώτοις,] Ita *Big.* & *Samb.* ὤφθητι in *reliquis*.

n Περὶ ἐμῶν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* πρὸς τὸς ἀγῶνας in *Editis*, *Aliiſque*. πρὸς τὸς ἀγῶνας *Vat.*

* *Nam ego &c.*] *Epiphanius* vertit, *Ego namque optime novi, quia ſi in hoc actu permanſeris, hodie à te populus univerſus abſcedet, ac alii regnum tradet, & tunc habebis* &c ac ſi legiſſet, ὦ οἶδ' ἐγὼ ὡς τήμερον, ἂν ἐ. τ. ἄ. πεπτωκόσι, ἀποστήσῃ σὺ ὁ λαὸς, καὶ τ. β. ἑτ. ἐνδῦσῃ, καὶ τότε σοὶ π. κ. ἀλ. ποιήσεις τὸ τ.

o Μεταχηματίσας δὲ αὐτὸν] Eo modo *Epiphan. μετ. δ' αὐτὸν Big.* & *Samb. μετ. δὲ αὐτὸν* in *reliquis*.

p Τῶν μετ' Αβεσαλώμυ,] Τῶν inſerui ex *MSS.*

q Γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,] Ita *Samb. γενόμενοι* in *ceteris*.

r Διεπέμποντο κατὰ πόλεις,] Sic cum *MSS. διέπεμπον* in *Editis*.

s Ηὐεργέτησεν αὐτὸς] Iterum ex *MSS.* in *Editis εὐεργέτησεν*.

t Ενεχείρισαν,] Ita cum *Big.* & *Samb. ἐνεχείρησαν in reliquis*.

v Οὐ προκαλῶσι Δαυίδην,] Οὐ inſertum dedi ex *Big. Samb.* & *Vat.* At *reliqui* cum *Epiphanio* illud non agnoſcunt

x Τῆς Ιύδα φυλῆς διαλεχθῶσιν,] Sic *Baſ.* & *G.* τ ἐ Ιύδ. *Vat.* τοῖς τ Ιύδα *Big.* & *Samb.*

† *Quod, cum eſſet ex ſorore nepos,*] *Gelenius* interpretatur, *quòd fieret, quod cum eſſet ipſ.* &c. faciendo ut ὅτι interrogationi ſerviat, ac ſi τί præceſſerit, ut fere ſolet.

y Διαλλαγὴν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* διαλλαγῶν.

‡ *Ut de ipſo* reducendo *conſilia iniret.*] *Ut in ejus partibus conſiſteret*, vertit *Epiphan.*

dem mitterent, orantes ut ille in regnum ſuum reverteretur. idem autem & omnes fecerunt Iſraëlitæ, hortatu Ameſſæ.

Semei Davidi obviam procedit. 2 Regum, c. 19.

2. Cum quidem legati ad eum perveniſſent, Hieroſolyma ſe contulit: ante alios vero omnes tribus Judæ regi ad Jordanem fluvium occurrit; cumque his Semei Geræ filius, mille viris cum comitantibus, quos è tribu Benjamitica ſecum adducebat: prætereaque Sibas Sauli libertus, filiique ejus quindecim numero cum famulis viginti. Hi una cum tribu Judæ fluvium ponte junxerunt, ut rex cum ſuis nullo negotio tranſire poſſet. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ ſalutavit: Semei vero ponte conſcenſo procidit, regiſque pedibus prehenſis orabat "ut ſuis in "eum peccatis ignoſceret, nolletque ipſum acer"be *aſpereque* tractare, neque poteſtatem *iterum* ad"eptus id *ſibi* primum *faciendum* exiſtimaret ut "ſupplicium adhibeat; ſed reputaret ſecum, quod "erratorum pœnitentia ductus ei primus occur"rere feſtinarit". At dum illa verbis ſupplicibus rogaret, ſuique miſerationem excitaret, Abeſſæus Joabi frater ſubjiciebat, "idcircone non jam mo"rieris, qui ei maledicere auſus es quem Deus in "regni ſede conſtituit?" Davides autem ad illum converſus ait, "quieſcere nolitis Saruiæ filii? ne "redintegrate nobis novas, prioribus vix ſopitis, "turbas & ſeditiones. nam vos ignorare haud fas "eſt, quod hodie regnum ineo. quamobrem juro "omnibus qui in me impii fuerint ſupplicia con"donare, neque in quenquam qui peccaverit ani"madvertere. Tu vero, adjiciebat, ô Semei, bo"no animo eſto, nihilque mortem, quaſi jamjam "oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

Memphibo-ſthus Davidi obviam venit. 2 Regum, c. 19.

3. Quinetiam Sauli nepos Memphibosthus ei obviam venit, veſte ſordida amictus, & promiſſum neglectumque capillitium gerens. nam poſt fugam, neque præ mœrore comam totondit neque veſtem abluit,* ut qui regis mutationem ſuam eſſe calamitatem reputaverit. prætereaque falſo à Siba procuratore ſuo apud ipſum inſimulatus erat. Poſtquam autem ille *regem* ſalutaverat & adoraverat, cœpit cum *rex* interrogare, "qua de cauſa "non ſimul ſecum exiſſet, fugæque particeps fuiſ"ſet?" reſpondit, "hanc ſibi à Siba illatam eſſe "injuriam. nam cum juſſus eſſet omnia ad profe"ctionem *neceſſaria* parare, nihil curavit: ſed ver"ba ſua, ac ſi mancipium exſtitiſſet, contempſit. "Sane ſi pedibus integris fuiſſem, fieri haud po"tuit ut à te relictus eſſem, cum iis ad fugam *ma*"*turandam* uti licuiſſet. At non contentus erat "meæ erga te, Domine, pietati obeſſe; verum in"ſuper me calumniis adortus eſt & mendaciis im"probe confictis. Sed novi omnem hiſce in men"tem tuam præcluſum eſſe aditum, quæ & juſta "eſt, & amans veritatis, quam Deus etiam ipſe "vult prævalere. Nam cum ex avo meo *hiſce* ma"

πρέσβεις, ὡδηγαλουῶτας [z] εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ισραηλίται παρορεψαμένοι τῷ Αμεσσᾷ.

β'. [a] Τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα [b] παρεγένετο. πάντας δ' τὰς ἄλλας ἔφθασεν ἡ Ιούδα φυλὴ [c] πρὸς τ Ιορδάνῃ ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γήρας παῖς Σεμεΐ μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, ὡς ἐκ τῆς Βενιαμιτιδος φυλῆς ἐπήγετο· καὶ Σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος Σαούλ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τ ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσιν. ὅτοι σὺν τῇ Ιούδα φυλῇ τ ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίως διαβῇ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ιορδάνην, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ Ιούδα φυλή· προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τὸν γέφυραν Σεμεΐ, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τὰς πόδας ἐδεῖτο "συγγνώναι τοῖς "τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πι"κρὸν οὕτω, μηδὲ [d] τὸν πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν πι"μωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γιγνόμενον, λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ "μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφαλη πρῶτος ἐλθεῖν τοῖς αὐ"τὸν [e] ἐασχέθασε". ταῦτα δ' ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, Αβεσσαῖος ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς, "[f] ἀφ' "τοῦ οὖν, εἶπεν, ὁ τεθνήξη βλασφημήσας τὸν υἱὸν "τοῦ Θεοῦ καταστεφέντα βασιλεύειν; Δαυίδης δ' ἐπισταφεὶς εἰς αὐτὸν, "ὦ [g] παύεσθ', εἶπεν, ὦ Σαρυίας παῖ"δες; [h] μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ἐπὶ τ πρώτας "ταραχὰς ζ στάσις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι "σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίεναι τὰς "κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ [i] μηδένα τῶν "[k] ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σὺ τε, εἶπεν, ὦ Σεμεΐ, θάῤ"ῥει, [l] καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος". ὁ δ', προσ"κυνήσας αὐτὸν, προῆλθ".

γ'. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλ ἡνὸς Μεμφίβοσθος, ῥυπαρόν τε τὸν ἐσθῆτα προκείμενος, καὶ [m] τὸν κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μὴ γὰρ τὸν Δαυίδου φυγὴν, οὔτ' ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὸν ἐσθῆτα, κατανοήσας [n] αὐτοῦ συμφορὰν παθὼν ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαντωμένου δ' αὐτοῦ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι, "τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινω"νὸς ἦν τῆς φυγῆς"; ὁ δ', "ἀδίκημα τοῦτ', ἔλεγε, "εἶναι Σιβᾶ. κελεύσθεις γὰρ [o] παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς "τὴν ἔξοδον, οὐκ ἐφρόντισεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀνθρακω"θέν τινος οὕτως παρῆλθυσεν. εἰ μέντοιγε τὰς βάσεις "εἶχον ἐῤῥωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σε, χρῆσθαι "πρὸς τὴν φυγὴν ταύτην δυνάμενος. οὐ τοῦτο γὰρ μόνον "ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ, δέσποτα, εὐσέβειαν· ἀλλὰ "καὶ προσδιέβαλε, καὶ [p] διεψεύσατο κακουργῶν. [q] ἀλλ' "οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ ἀλήθεια ἡ σὴ προσίεται, δι"καία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὃν ἰσχύειν τε βού"λεται [r] καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυ"νεύ-

[z] Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν] Εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὸν ἐπ. *Big.* & *Samb.* αὐτῶν ἐπ. *Vat.*

[a] Τῶν μὲ πρέσβεων] Τῶν δ πρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τ δὲ πρ. legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Forte τ μὲν δὴ πρεσβεων. COCC.

[b] Παρεγένετο.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* προσῆλθε *Hen.* & *Busb.* In *Editis* παρεχώρησε. quam lectionem ſequutus *Schotanus* hunc ſenſum verbis (vereor ne male) affingit; *quod interim, cum legati tribuum ad Amaſam veniſſent Hieroſolymas, ipſæ tribus* (aut *eorum primores*) *ſe contulerint ad regem, ut eum Jordanem trajicerent: ſed præventos eſſe omnes à Judæis* &c.

[c] Πρὸς τ Ιορδάνῃ ποταμὸν ἀπαντῆσαι] Deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Τὸν πρῶτον ἡγήσασθαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῦτον in *Editis*, *Aliiſque.* unde *Gelenius* vertit, *neque recepta poteſtate in ſe primum animadverteret.*

[e] Ἐασχέθασε.] Ἐασχέτε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[f] Διὰ τοῦτο οὖν,] Διὰ ταῦτα legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Παύεσθ',] Παύεσθε, & mox Σχοῖνος *Samb.* & *Vat.*

[h] Μὴ κινήσητε πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* uti μὴ πισδώσης ſupra p. 390. §. 6. μὴ κινήσῃ τι in *Editis.* Si quis malit μὴ κινήσετε, ut μὴ φονεύσεις *ne occidito*, per me licet. ὦ παύεσθε, εἶπεν, ὦ Σ. παῖδες κινήσετε πάλιν ἡμῖν &c. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non ceſſatis, filii Saruiæ, has commovere denuo nobis ſuperiores turbas & ſeditiones inſtantes.*

[i] Μηδένα τ] Μηδενὶ *Vat.* more *Thucydideo.*

[k] Ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν.] Ἁμαρτανόντων & ἁμαρτάντων in *MSS.*

[l] Καὶ δείσῃς] Καὶ δείσεις *Vat.*

[m] Κόμην βαθεῖαν] ראש פרוע. REL.

* *Ut qui regis mutationem ſuam calamitatem reputaverit.*] Seque in hac afflictione devoverat permanere, donec regiam videret converti calamitatem, *Epiphan.* Calamitatem ejus non ſecus quam propriam ferens, *Gelenius*, *præteriens iſta*, ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τ βασιλέως.

[n] Αὐτοῦ συμφορὰν] Αὐτῷ τὴν συμφορὰν *Vat.*

[o] Παρασκευάσασθαι] Παρασκεύασαι in quinque *MSS.*

[p] Διεψεύσατο κακουργῶν.] Κατεψεύσατο in *iiſdem MSS.*

[q] Ἀλλ' οἶδα] Ἀλλ' οἶδα γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ ἀλήθεια πρ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Καὶ τὸ θεῖον,] Ὡς καὶ τὸ θ. *Samb.* ὡς τὸ θεῖον *Big.* & *Coll. Voſſ.*

[s] Εἰ-

"νεύσας παθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοῦμοῦ, καὶ τῆς "ὅλης ἡμῶν ψυχῆς ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέ- "ναι, σὺ μέτριος καὶ χρησὸς ἐφάνης, τότε μάλιστα "πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν "τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον δ' "σὸν ἔκρινας ἐμὲ, καὶ ἀπὸ τῆς τραπέζης [s] εἶχες ὁσα- "μέρας, καὶ ὧν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τοῦ μάλι- "στα τιμωμένου". ταῦτ' εἰπόντος, ὅτι τὸν Μεμφί- βοσθον ἔγνω κολάζειν, ὃν ὡς καταψευσάμενον τ' Σι- βᾶν [t] καταδικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρίσασθαι φήσας, αὐτῷ δ' συγγινώσκειν ὑπέσχετο, [v] τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, "[x] πάντα "μὲν, εἶπεν, ἐχέτω ὁ Σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπέχει τὸ σὲ "τὴν βασιλείαν [y] ἀπολαβεῖν".

δ' [z] Βερζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν τῇς Παρεμβο- λαῖς αὐτῷ, Δαυίδην τε προπέμψαντα μέχρι τοῦ Ιορ- δάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ιεροσολύμων· γη- ροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς [a] ἐπιμεληθήσεσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ πάθῳ τῶν οἰκοι παρηΐτο τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβήν· καὶ τὸ γῆρας λέγων ἀ ποιεῖσθαι αὐτῷ τυγχάνειν ὥστε [b] ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὥστε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ἀπὸ παύτην ἠξίου [c] βαλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν [d] ἀπολῦσαι. ἔτε γὰρ τροφῆς ἔτε ποτοῦ σωτήριον αἴσθ' τ' χρόνον· ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα προσὶ βασιλεῦσι τέρπει τὰς [e] ἐνδιαιτωμένας. ἅτως δὲ λιπαρῶς δεομένου, "σὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω· [f] τ' δὲ υἱὸν Αχίμαανον "ἄφες μοι. πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω "τῶν ἀγαθῶν". καὶ Βερζελαῖος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπεύ- ξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχοι κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε [g] ὑπέστρεψεν. προῆλθε δ' εἰς Γάλγαλα Δαυίδης, τὸ λαὸς παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων καὶ τὴν Ιούδα φυλήν.

ε'. Αφικνοῦνται δ' εἰς Γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τ' χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν Ιούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων, ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ιούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντας. "καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ "διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ στέργοντες φθάσαι, "ἠ μέντοιγε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' "ἔχωσιν ὑπὲρ τούτου δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλ- "θόντες". ταῦτα τῶν τῆς Ιούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰ- πόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες οὐχ ἡσύχασαν. ἀλλ' "ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς "[h] αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνων συγγενῆ τὸν βασιλέα. "ὁ γὰρ τὴν ἁπάντων ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν, "πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενὴς κέκτηται. [i] καὶ διὰ

"jora adieris *discrimina*, proptereaque tota noſtra "familia periiſſe meruerit, tu commodum beni- "gnumque temet oſtendiſti, tunc præcipue illo- "rum omnium oblitus, cum obliviſci non potue- "ris in tua eſſe poteſtate ut illa vindices. ad hæc "tu me in amicorum tuorum numero eſſe voluis- "ti, & quotidie menſæ adhibuiſti, nullaque in re "à cognatorum tuorum honoratiſſimo quoque "differebam." Cum hæc *ille* dixiſſet, neque in Memphibolthum *rex* ſtatuit ſupplicio uti, neque Sibam ut calumniatorem judicio perfundere. Sed præfatus ſe quidem, quod cum Siba ſibi non obviam venerit, ei omnia largitum eſſe, ipſi tamen, ubi imperaverat dimidium bonorum ipſi reſtitui, veniam dare pollicebatur. Tum vero Memphibolthus ſubjicit, "ſibi quidem totum habeat Si- "ba, mihi vero ſatis eſt te regnum recepiſſe."

4. Berzelæum autem Galaditam, virum magnum ac bonum, quique ei dum apud Caſtra eſſet multa ſuppeditavit, eumque ad Jordanem uſque deduxit, obſecrabat Davides ut ſecum iret Hieroſolyma: ipſum enim cum in ſenectute omni cum honore tractaturum eſſe, eique tanquam patri curam adhibiturum & proviſurum eſſe ſpondebat. At ille antiquæ ſedis ſuorumque deſiderio cum eo vivere recuſabat: atque dicens, ſe non ea eſſe ſenectute ut voluptatibus frueretur, cum jam annum octogeſimum attigerit, ſed ut obitui & ſepulturæ proſpiceret, ideo ab ipſo, ſi ſibi quod gratum eſſet facere voluerit, dimitti *obnixe* petebat. nam per ætatem ſe neque cibi neque potus jucunda intelligere poſſe: imo etiam aures ſibi occludi ad tibiarum ſonos & modulationem aliorum inſtrumentorum, quibus oblectari ſolent qui cum regibus vivunt. Cum vero ita inſtanter rogaret, "te quidem, "ajebat *rex*, dimitto: filium vero Achimanum "permitte mihi. nam ei de bonis omnibus imper- "tiam." Et quidem Berzelæus, relicto filio & rege adorato, precatuſque ut omnia ei proſpere cederent quæ in animo agitaret, domum eſt reverſus. Davides vero Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa ſe habens & *integram* Judæ tribum.

Berzelæus à rege, magna ei pollicito, petiit, ut in patriam redire liceret. 2 *Regum*, c. 19.

5. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis *Iſraëliticæ*, magna eos comitante multitudine; conqueſtique ſunt *apud eum* de tribu Judæ, quod ad eum clam ſe contuliſſet, cum ſimul omnes unanimes ei obviam proceſſiſſe debuerint. Principes vero tribus Judæ illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint. "nam cum ejus cog- "nati eſſent, idcirco & cura & amore *ſuo alios* præ- "vertere feſtinarunt, non tamen quaſi munera, "quia præceſſerunt, ipſi acceperint, ita ut inde "juſtas rem ægre ferendi cauſas habeant, qui ſe- "rius ad eum venerint." Cum hæc dixiſſent tribus Judæ duces, non acquieverunt aliarum tribuum principes, ſed, "nos quidem, reſponderunt, mira- "ri ſubit, ô fratres, quod regem vos veſtrum ſo- "lum cognatum appelletis. nam qui in omnes po- "teſtatem à Deo accepit, *is* nos omnes cognatio- "ne

Diſſidium inter Iſraëlitas & Judæos. 2 *Regum*, c. 19.

s Εἶχες] *Coll. Big.* εἶχ' *Voſſ.* εἶχε.

t Καταδικάζειν.] Ita locum conſtitui ex *MSS.* (adſtipulantibus *Coll. Big.* & *Voſſ.*) favente quidem *Epiphanio.* in *Editis.* δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβᾶ ἐλθεῖν αὐτὸν πάντα χαρισάμενον φήσας.

v Τῆς οὐσίας αὐτῷ] Τὰ ἥμισυ τῆς οὐσίας αὐτῷ *MSS.* eodem plane ſenſu cum *Editis.*

x Πάντα μὲν,] Ita *Vat.* paulo concinnius, quam in *ceteris.* πάντ' ἐχέτω μὲν, εἶπεν, ὁ Σίβας in *Editis.* παντ' ἐχέτω, εἶπεν, Σιβᾶς *Big.* & *Samb.*

y Απολαβεῖν.] Παρελαβεῖν *Vat.*

z Βερζελαῖον δ'] Ita ut ſupra, p. 391. §. 8. antea Βερίζελον in pleriſque *Codd.*

a Επιμεληθήσεσθαι,] Sic *MSS.* ἐπιμελῆσθαι in *Editis.*

b Απολαύειν τ' ἡδέων,] Iterum è *MSS.* ἀπολαῦσαι in *Editis.*

c Βαλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι] Βαλομένῳ, & mox τὰ κατ' ἐπιθυμίαν αὐτῷ *Vat.*

d Απολῦσαι.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* ἀπολαῦσαι in *Editis.* alteram lectionem veram eſſe oſtendunt ſequentia, οὔτε γὰρ, εἶπεν, ἀπολύω.

e Ενδιαιτωμένας.] Συνδιαιτωμένους *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Τὸν δ' υἱὸν Αχίμαανον] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* τ' δ' Αχίμαανον υἱόν. Juxta *Epiphanium* Αχιμάα. Unde patet veterem hunc locum obſediſſe mendam. nam in textu *Hebraïco* nominatur *Chimham.* apud LXXII. Χαμααὰμ aut Χαναάν.

g Υπέστρεψεν.] Επέστρεψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

h Αὐτῶν ἀποκαλοῦντας] Ita *Samb.* & mox μόνων *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν & dein μόνον.

i Καὶ διὰ τοῦτο μὲν] Καὶ διὰ τοῦθ' ὁ μὲν λαὸς ἅπας *Big. Samb.* & *Vat.*

"ne attingere cenſendus eſt. ideoque cum totus "quidem populus undecim partes habeat, * nos "vero unam, & tamen natu majores ſumus, etiam "præter æquum feciſtis, qui furtim & nobis inſciis "voſmet ad regem recepiſtis."

Sabæus Iſraëlitas à Davide abducit. 2 Regum, c. 20.

6. Dum in hunc modum inter ſe colloquerentur *tribuum* duces, vir quidam improbus & ſeditionis amans, nomine Sabæus, Bochoriæ filius, tribus Benjamitidis, cum ſe in medium proripuiſſet, magna voce clamabat ad multitudinem, "nemo noſtrum habet in Davide partem, aut in Jeſſæi filio ſortem." Atque ubi hæc dixerat, inflato cornu bellum regi denunciat. Tum omnes illum ſequuti ſunt, rege relicto. Sola autem ei permanſit tribus Judæ, illumque in regia Hieroſolymis collocavit. Et fecit quidem *rex*, ut concubinæ, cum quibus congreſſus eſt filius ejus Abeſalomus, in alias ædes migrarent, juſſis curatoribus omnia eis neceſſaria ſuppeditare, ipſe vero ad eas *poſtea* non accedebat. Dein autem Ameſſam imperatorem conſtituit, locumque ei dedit quem Joabus obtinebat: præcepitque, ut, collectis quantas poſſet è tribu Judæ copiis, poſt triduum ad ſe veniret, ut, omni exercitu ei cum imperio tradito, ipſum contra Bochoriæ filium *in pugnam* emitteret. Cum autem egreſſus eſſet Ameſſa & in militum delectu inſtituendo procraſtinaſſet, comperto ipſum non maturare reditum, tertia die rex ad Joabum dicebat, "haud ſibi expedire in re Sabæi "dilationem pati; ne forte copiis majoribus com- "paratis plus damni det, pluſque negotii *ipſis* fa- "ceſſat quam ab Abeſalomo acceperant. Itaque "ne tantillum cunctare, ſed, aſſumptis quæ ad ma- "nus ſunt militibus & ſexcentorum cohorte, cum "Abeſſæo fratre tuo hoſtem perſequere, & ubi- "cunque illum fueris aſſequutus fac ei congredia- "ris. Ocyus te move ut illum prævenias, ne urbes "munitas nactus in cauſa ſit nobis dimicationum "multique ſudoris."

Davides concubinas ſuas in cuſtodiam dat. 2 Regum, c. 20.

Ameſſam ad copias colligendas mittit.

Eo ultra tempus præſcriptum morante, Joabo imperat ut Sabæum perſequatur.

Joabus, ad Sabæum perſequendum profectus; Ameſſam, ei obviam factum interficit. 2 Regum, c. 20.

7. Joabus autem ſecum ſtatuebat nihil morari; ſed fratre viriſque ſexcentis aſſumptis, reliquiſque qui tum Hieroſolymis aderant militibus eum comitari juſſis, ad Sabæum perſequendum profectus eſt. Cumque Gabaonem perveniſſet (illa autem vicus eſt XL. ſtadiis ab Hieroſolymis diſtans) Ameſſæ, qui magnum *ſecum* adduxerat exercitum, obviam factus eſt. At Joabus, cum gladio accinctus eſſet & thorace indutus, accedente ad eum ſalutandum Ameſſa, id de induſtria egit ut enſis quaſi ſponte è vagina excideret; eoque mox à terra ſublato, & altera manu, tanquam Ameſſam prope adſtantem deoſculari vellet, barba *illius* prehenſa, nihil advertentem, vulnere in ventre facto, occidit. facinus nefarium & omnino flagitioſum perpetrans, quod juveni bono & cognato & innocenti ab ipſo invideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipſius dignitate ex regis gratia æquatum. Hac enim de cauſa jam ante Abenerum interfecit. Sed illud quidem ipſius ſcelus honeſti ſpecies excuſare videbatur, quod fratrem Aſaëlum vindicaſſe exiſtimaretur: Ameſſæ vero cædi nihil hujuſmodi prætendi potuit. Cæſo

"τῶν μὲν λαὸς ἅπας [k] ἕνδεκα μοίρας ἔχῃ, μίαν "δ' ἡμεῖς, καὶ [l] πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐποιή- "σατε δίκαια, κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν "βασιλέα".

ε'. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τὶς πονηρὸς, καὶ σεσὶ χαίρων, ὄνομα [m] Σαβαῖος, ὑὸς Βοχορέως, τῶν Βενιαμίτιδος φυλῆς, σὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν· "ὅτ' ἔχῃ τὶς ἡμῶν πρὸς Δαυίδην μοίρας, ὅπ "κλῆρον πρὸς τῷ Ιεσσαίου παιδί". καὶ μετὰ τὺς λό- γους σαλπίσας κέρατι, σημαίνῃ πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαυίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ιούδα φυλὴ, ᾗ κατέγησεν αὐ- τὸν εἰς τὸ ἐν Ιερουσαλύμοις βασίλεον. ᾗ τὰς μὲν παλλα- κὰς, αἷς ὁ ὑὸς αὐτοῦ σωῆλθεν Αβεσάλωμος, εἰς ἄλ- λου μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προσέξας αὐτὰς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια [n] τὺς ἐπιμελομένους, αὐτὸς δ' [o] οὐκ ἐ- πλησίαζεν αὐτάις. ἀποδείκνυσι δὲ τὸν Αμεσσὰν στρατηγὸν, ᾗ τὴν τάξιν αὐτῷ, ἐφ' ᾗς Ιώαβος ἦν, δίδωσιν· [p] σκέ- λουσί τε, στρατιὰν ὅση δυνατὸν συναγαγόντα ἐκ τῆ Ιούδα φυλῆς, μεθ' ἡμέρας τρεῖς ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα, πρὸς- δὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, στρατεύσῃ πολεμήσοντα [q] τὸν υἱὸν Βοχορέως. ἐξελθόντος δὲ Αμεσσᾶ, ᾗ πρὸς τὴν ἀθροι- σιν τῆ στρατιᾶς [r] βραδύνοντος, ὡς οὐκ ἐπανήκῃ, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς [s] τὸν Ιώαβον ἔλεγεν, "οὐκ εἶ- "ναι [t] σύμφορον ἀνοχλεῖν τῷ Σαβαίῳ διδόναι· μὴ, γὰρ "μενοῦν ἐν πλείονι προσκθῇ, μειζόνων κακῶν ᾗ πρᾶ- "γμάτων αἴτιος, ἢ Αβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσχε, γνῶ- "μὴ πρείμενε τοίνυν ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ἅσσον προσβα- "σὼν δύναμιν, ᾗ τὺς ἐξακοσίους μὴ Αβεσσαίου δ' ἀδελ- "φῶ σου, δίωκε τὸν πολέμιον· καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν "καταλάβῃς ὄντα, πρόσθητι συμβαλεῖν. ἀπώσασον δ' "αὐτὸν φάσαι, μὴ, πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενον, "ἀγῶνας ἡμῖν δὲ πολλὺς ἰδρῶτας προσκτίσῃ".

ζ. Ιώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν· ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τὺς ἑξακοσίους [v] προλαβὼν, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς Ιερουσαλύμοις ἕπεσθαι κελεύ- σας, ἐξώρμησεν ὀπὶ τὸν [x] Σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν [y] Γα- βαῶ· κώμη δ' ἔστιν αὕτη στερέως ἀπέχουσα παρατρέ- χοντα τῶν Ιεροσολύμων· γενομένου, [z] πολλὼ Αμεσ- σᾶ δυνάμιν ἀγαγόντος, ἀπλώτησεν αὐτῷ. προζωσάμε- νος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος Ιώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι Αμεσσᾶ, φιλοτέχνως τῇ μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆ θήκης ἐπέσησεν ἐκπεσεῖν· βα- στάσας δ' αὐτῇ ὑπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν Αμεσσὰν ἐγγὺς γόμενον ὡς καταφιλήσων δὲ γειρὶ λαβόμενος, ὡς προσιόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν. [a] ἀ- σεβὲς ἔργον διαπραξάμενος καὶ παντελῶς ἀνόσιον, ἀ- γαθὸν νεανίαν [b] καὶ συγγενῆ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλο- τυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν δὲ τὸν Αβένη- ρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτὸ τὸ παράνομα πρό- φασις ὑπερεπὴς [c] σύγνωσον ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Α- σαὴλος [d] ἀκδεδικῆσθαι νομιζόμενος· δὲ δ' Αμεσσᾶ φόνος ἐδέν

k Ἑνδεκα μοίρας ἔχῃ,] Juxta *S. Literas* δέκα. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20.

* *Nos vero unam,*] Vel ſcribendum ὑμᾶς *vos* &c. vel de ſingulis Iſraëlitarum tribubus eſt intelligendum. HAV.

l Πρεσβύτεροι ἐσμὲν] Καὶ πρωτόκτιστοι ἐγὼ ἢ σύ LXXII.

m Σχοαῖος,] Σαβεὶς *Vat.* paſſim. Σαβεὲ LXXII.

n Τὺς ἐπιμελομένους,] Τοῖς ἐπιμελομένοις ſolus *Vat.*

o Οὐκ ἐπλησίαζεν αὐτάις.] Οὐκ ἦτ' ἐπλ. *Samb.*

p Ἐκέλουσί τε,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *ceteris* ἐκέλευσε ᾗ ſq.

q Τὸν υἱὸν Βοχορέως.] Τὸν Σαβαῖον υἱὸν Βοχορέως legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

r Βραδύνοντος,] Βραδύοντος *Big.* & *Samb.*

s Τὸν Ιώαβον] Articulum non agnoſcit *Vat.*

t Σύμφορον] Συμφέρον *Vat.*

v Παραλαβὼν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρέλαβε in *Editis.* commode ſatis.

x Σαβαῖον.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβεὲ.

y Γαβαῶ· κώμη δ' ἔστι αὕτη στερέως ἀπέχουσα παρατρέχοντα] Ita cum *Vat.* ut ſupra, p. 363. §. 3. in *reliquis* Γαβαών. HUDS. Lib. v. Ant. Jud. c. (*I.*) §... Γαβαωῖ) ᾗ κατοικοῦντες ἴσχυσε τοῖς Ιεροσολύμοις· vid. etiam lib. VIII. c. 12. §. 5. SPANH.

z Πολλὼ Αμεσσᾶ δυνάμιν] Οὐ πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος juxta *Epiphanium*, qui vertit, *occurrit ei Amaſa ut ſalutaret eum, non multo adhuc exercitu congregato.*

a Ἀσεβὲς ἔργον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἀσε- βὲς, ut & ᾗ ante παντελῶς.

b Καὶ συγγενῆ] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* πατρίαν συγγενῆ.

c Σύγνωσον ἐδόκει ποιεῖν,] Sic *Vat. Samb.* & *Baſ.* in *ceteris* Σύγνωσον.

d Ἀκδεδικῆσθαι νομιζόμενος·] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐκδεδικεῖσθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

e Δὲ

ἑδεν πιᾶσιν ἔχει ϖ̃ϑος κάλυμμα. ἀποκλείνας [e] ἢ τ̃ στρατηγὸν ἐδίωκε τ̃ Σαβαῖον, καταλιπὼν ἕνα [f] πρὸς τῷ νεκρῷ· βοᾷν ἐπιλάμενον πρὸς τὸν στρατιὰν, ὅτι πέφυκε μὲν Αμεσσὰς δικαίως & μετ' αἰτίας [g] κολαζόμενον, εἰ ἢ φρονεῖπε τὰ ϔ̃ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ Ιωάβῳ, κ̀ Αβεσσαίῳ τῷ τότε ἀδελφῷ. κειμένου ἢ ϔ̃ σώματος ἐπὶ τ̃ ὁδ̃, κ̀ παντὸς ϔ̃ πλήθους [h] ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, κ̀ οἷα ὄχλον φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον [i] ϖροϊσταμένοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, κ̀ κρύψας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τ̃ ὁδ̃, πήσιν αὐτὸν & καλύπτει ἱματίῳ. τότε γινομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ιωάβῳ. διώξαντι ἀ' αὐτὸν μετὰ πάσης τ̃ [k] Ισραηλίτιδος χώρας τ̃ Σαβαῖον, δηλοῖ τὶς ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν, [l] Αβελμαχέα λεγομένη. ϖροσμίξαντες ἀ' ἐκεῖ, κ̀ τὴ στρατιᾷ ϖερικαθίσας τὴν πόλιν, κ̀ [m] χαράκωμα ϖρὸς αὐτὴν πήξαντες, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώτας τὰ τείχη, κ̀ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων ἀ αὐτὸν τ̃ ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτὰς [n] διατιθείη.

η'. Γυναῖον δέ τι σῶφρον κ̀ σωστὸν, [o] ἐπ' ἐχάτης ἤδη τὴν πατρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ϖροσκαλεῖται διὰ τῶν ὁπλιτῶν τ̃ Ιωάβον. ϖροσελθόντος ἀ' ἤρξατο λέγειν, "ὡς ὁ "Θεὸς τὰς βασιλεῖς κ̀ τὰς στρατηγὰς ἀποδείξειεν, "ἵνα τὰς πολεμίας [p] τὰς Εβραίων ἐξάρωσι κ̀ ϖα"ρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἀπάντων. σὺ ἢ σπουδάζεις μη"τρόπολιν Ισραηλιτῶν καταβαλεῖν κ̀ περῆσαι, μη"δὲν ἐξαμαρτόντα". ὁ ἀ' [q] ἵλεως μὲν εὔχεται τ̃ Θεὸν [r] αὐτῷ διαμένειν· "[s] αὐτὸς ἀ' ἕτως ἔχειν, εἶπεν, ὡς "μηδένα ϔ̃ λαῶν φονεῦσαι, ἀχ ὅτι πάλιν ἐξελεῖν βάλε"σθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέντοι παρ' αὐτῶν τ̃ ἀντά"ρσιν τῷ βασιλεῖ ϖρὸς τιμωρίαν [t] Σαβαῖον μὲν τὸν "Βοχορίου, ϖαύσασθαι [u] τ̃ πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν "ἀπάξειν". ὡς ἀ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ [x] τὰ ϖρὸς τὸν Ιωάβ, μικρὸν ἀνιχεῖν δεηθεῖσα· τὴν γὰ κεφαλὴν ἀφ' ἑαυτ̃ [y] ῥιφήσεσθαι τὸν πολεμίου. καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, κ̀ "βέλεσθ', εἶπεν, κακῶς μὴ "τέκνων ἀπολέσαι ἐ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ "κ̀ μηδὲ τὸν ἴσι γνωρίμου, κ̀ τὸν ἔχθιν ἀντὶ Δαυίδου "[z] ποιοῦντ' ἀνεργετήσαντος [a] ὑμᾶς βασιλέως, κ̀ ϖρὸς δύ"ναμιν τοσαύτην ἐ τηλικαύτην ἀντάρειν μίαν πόλιν"; πείθει, τὴν κεφαλὴν ἀποτμήσας ϔ̃ [b] Σαβαίου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ιωάβου στράτευμα. τότε γινομένου [c] σημάνας ἀναχληθὲν ὁ τ̃ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. κ̀ ϖροσηλθόντος εἰς Ιεροσόλυμα, παυσὸς ἀποδείκνυται πάλιν τ̃ λαοῦ στρατηγός. καθίστησι ἢ ἐ [d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ̃ σωματοφυλάκων ἐ τ̃ ἑξακοσίων, [e] Αδώραμον ἀ' ἐποίησεν ἐπὶ τ̃ Φόρων, κ̀ [f] Σαβάθην ἐ Αχίλαον ἐπὶ τ̃ [g] ὑπομνηματογράφων· [h] Σουσὰν ἢ γραμματέα, Σαδωκον ἢ ἐ Αβιάθαρον ἀπέφηνεν ἱερεῖς.

autem imperatore Sabæum perſequebatur, uno relicto apud cadaver: cui juſſerat clamare ad exercitum, Ameſſam quidem juſte peremptum eſſe, meritoque ſupplicio affectum, qui vero regi faverent Joabum, cui exercitus imperium dederat, fratremque ejus Abeſſæum ſequi debere. Cum autem corpus *mortui* ad viam jaceret, totaque multitudo ad id confluereret, majorique, ut in vulgo fieri ſolet, admiratione tenerentur prope adſtantes, cuſtos *ei appoſitus* cum *corpus* inde tuliſſet, & in agrum procul à via aſportaſſet, illic depoſitum veſte operit. Quo facto omnes perrexerunt Joabum ſequi. Illi vero, dum per totam regionem Iſraëliticam Sabæum perſequitur, indicat quidam eum ſe recepiſſe in urbem munitam quæ Abelmachea vocabatur. Cum autem illuc ſe contuliſſet & exercitu urbem obſediſſet, vallo etiam ei circumjecto, imperavit militibus ut muros ejus ſuffoderent & everterent. nam quod urbis iſtius cives eum *portis patentibus* non exceperant, valde eis iraſcebatur & ſuccenſebat. *Joabus Abelmacheam obſidet.* 2 *Regum*, c. 20.

8. Verum muliercula quædam, proba ſimul & ſapiens, cum patriam in extremum periculum adductam cerneret, conſcenſis mœnibus Joabum per milites ad colloquium evocat. Cumque *ille* acceſſiſſet, dicere exorſa eſt, "quod Deus reges & exer"citus duces conſtituerit, ut Iſraëlitarum hoſtes è "*finibus ſuis* amoverent, facerentque ut pacem cum "omnibus colerent. Tu vero conaris primariam "Iſraëlitarum urbem, quæ nihil deliquerit, expu"gnare & depopulari." Atque ille quidem Deum propitium ſibi permanere precatur: "ipſum vero "non ita ſe habere, dicebat, ut è populo quem"piam perditum iret, nedum ſibi in animo eſſe ut "urbem adeo magnam exciſam velit: ſed, ſi ipſi "ad ſupplicium dederetur Sabæus Bochoriæ filius, "qui contra regem rebellaverat, ab obſidione diſ"ceſſurum & exercitum abducturum eſſe." Ubi Joabi verba acceperat mulier, ipſum obteſtata ut pauliſper à vi deſiſteret (fore enim *dicebat* ut caput perduellis de muro ipſi confeſtim projiceretur) ad cives deſcendit: & cum dixiſſet, "vultiſne "mali cum liberis & conjugibus male perire pro"pter hominem improbum & plane ignotum; "eumque pro Davide, cujus tanta in vos exſtant "beneficia, in regem habere, unamque urbem tam "magno validoque exercitui reſiſtere?" perficit, ut illi abſciſſum Sabæi caput ad Joabi milites projicerent. Tum *Joabus* regii exercitus dux, ubi receptui cecinerat, obſidionem ſolvit: & Hieroſolyma reverſus denuo copiis univerſis præficitur. Quin & rex Banajam præpoſuit ſatellitibus *regiis* & ſexcentorum cohorti; voluitque ut Adoramus eſſet à tributis, & Sabathes & Achilaus à commentariis: atque Suſam ſcribam conſtituit, & Sadocum & Abiatharum pontifices. *Sabæo caput abſciſſum. Davidis officia.* 2 *Regum*, c. 20.

[e] Δὶ τ̃ στρατηγὸν] Δ' αὐτὸν, ἰδίαν. *Hen.* & *Busb.*
[f] Πρὸς τῷ νεκρῷ·] Sic cum *MSS.* in *Editis* ϖρὸς τ̃ νεκρόν.
[g] Κολαζόμενον,] Ita *Big.* & *Gen.* κολαζόντος *Baſ. Samb.* & *Vat.* Illa κ̀ μετ' αἰτίας κολαζόμενον non agnoſcit *Vet. Interpr.*
[h] Επ' αὐτὸ συῤῥέοντος,] Επ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* Mox aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſuper eum confluereret, & cum quadam defuncti miſericordia moraretur & Joabum ſequi tardaret.*
[i] Προσισάμενοι,] Ita in *iiſdem MSS.* ἱσάμενοι in *Editis.*
[k] Ισραηλίδος χώρας] Ισραηλιτῶν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*
[l] Αβελμαχίαν] Αβιλμαχᾶ in nonnullis *MSS.* Videſis *Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20. Αβὶλ πόλις τ̃ Παλαιστίνης, νυῦ Αβελᾶ ὑπομαρτύρει. *Theodoret.* ΕΡΩΤ. λϑ'.
[m] Χαράκωμα ϖρὸς αὐτὸν] Χάρακας *Vat.* Χάρακα *Hen.* & *Busb.*
[n] Διατιθείη.] Forte διατίθειτο. COCC.
[o] Επ' ἐχάτης] Εν ἐχάτοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐν ἐχάτοις *Vat.*
[p] Τὰς Εβραίων ἐξάρωσι] Τῶν Εβραίων *Vat.*
[q] Ιλεως μὲ εὔχεται.] Ιλεων *Big.* & *Samb.*
[r] Αὐτῷ διαμένειν·] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*
[s] Αὐτὸς ἀ' ἕτως ἔχειν,] Αὐτὸς ἀ' ἐχ' ἕτως ἔχειν, ὅπιν, ὑφ' ἑαυτ̃ λ. *Vat.*
[t] Σαβαῖον μὲν ϔ̃ Βοχορίου] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβὰν μὲν ϔ̃ χοβορίου.
[u] Τ̃ς πολιορκίας] Τὴν πολιορκίαν *Vat.*
[x] Τὰ ϖρὸς τὸν Ιωάβ,] Illud τὰ ex *Cod. Samb.* & *Coll. Voſſ.*
[y] Ριφθήσεσθαι] Ριφήσεσθαι τὴν ϔ̃ πολίτιν *Big. Samb.* & *Vat.*
[z] Τοσαῦτ' ἀνεργετήσαντος] Τὰ τοσαῦτα *Big.* & *Samb.* ϔ̃ τὰ τοσαῦτα *Vat.*
[a] Υμᾶς βασιλέως,] Ημᾶς *Big.* & *Vat.*
[b] Σαβαίου.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Σαβᾶ.
[c] Σημάνας ἀναχληθὲν] Σημήνας *Busb. Hen.* & *Vat.*
[d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς] Βανίαν *Big.* & *Samb.*
[e] Αδώραμον] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Αδόραμον *Samb.* Αώραμον in *Editis.* Αδωράμιον juxta *Epiphanium.*
[f] Σαβάθην] Ita in *Editis.* Σαφάθην κ̀ Αχίλαον *Big.* & *Samb.* Σαβάκην κ̀ Βαχιλὰν juxta pleroſque *Epiphanii* libros. Ιωαφατὸν ὑὸν Αχιλούδ *Vat.* forſan è *Sacro Volumine.*
[g] Υπομνηματογράφων·] Υπομνηάτων *Vat.*
[h] Σουσὰν ἢ] Σουσὰν *Big.* & *Samb.*

CAP.

CAP. XII.

Ut fame liberati erant Hebræi, cum Gabaonitis satisfactum esset pro cæsis civibus: & quæ res contra Palæstinos præclare gestæ erant à Davide virisque ejus fortibus.

Fames ob Sauli in Gabaonitas sævitiam. 2 Regum, c. 21.

POst hæc autem, fame regionem premente, Davides supplex à Deo petiit ut populi misereretur, & causam morbi ejusque remedium indicare vellet. Cumque prophetæ respondissent, "postulare Deum ut Gabaonitæ vindicarentur, quos "Saulus rex deceptos præter jus & fas interemerat, non servato juramento quod illis olim Jesus "imperator & senatus juraverat; at vero, si Gabaonitis pœnas pro cæsis civibus, quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, se cum illis in gratiam rediturum & populum à calamitate liberaturum promittebat." Tum, ut hæc Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad se accersit, eosque interrogabat, quid sibi fieri vellent. Cum vero illi septem Sauli sobolis homines ad supplicium deposcerent, rex perquisitos eis tradidit, ita ut Memphibostho Jonathæ filio parceretur. Postquam vero viros acceperant Gabaonitæ, *illos* pro arbitrio pœnis mulctarunt. Quo facto Deus cœpit illico pluere, & terram ad fructuum productionem revocare liberatam ab ea quæ fuerat siccitate; rursusque rerum copia & abundantia affluit Hebræorum regio. Aliquanto autem post bello Palæstinos rex adoritur; & commisso prælio cum eos in fugam vertisset, *magno impetu* illos persequutus solus relictus est. Cumque jam defatigatus esset, forte ab uno ex hostibus conspectus est, nomine quidem Acmone, Araphæ vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum. Lanceam autem gerens, cujus manubrium trecentos siclos pendebat, atque thoracem catenatum & gladium, *è fuga* conversus in eum irruit, quasi certus occidere hostium regem. nam præ lassitudine pæne fatiscebat. At Abessæus Joabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem jacentem protexit, hostem vero *victum* interfecit. Ægre autem tulit populus, quod parum abfuerit quin rex *vitæ* discrimen adierit: eumque jurejurando obstrinxerunt principes, non iterum egressurum esse secum in prælium, ne, si ex fortitudine pugnandique ardore mali aliquid gravioris passus fuerit, omnia ab ipso manantia populo perirent & intercideren beneficia, non solum quæ ab eo jam acceperant, sed & quæ vitâ ipsius longius productâ porro acceperi essent.

Cum Palæstinis tribus immanis staturæ pugnant totidem Israëlitæ. 2 Regum, c. 21.

2. Palæstinis autem *iterum* ad urbem Gazaram congregatis, rex, quamprimum hoc cognovit, exercitum in ipsos expedivit. At tunc quidem strenuissime dimicavit & laudem præclaram adeptus est Sobacchis Chettæus, unus ex iis quos fortissimos habuit Davides. nam eorum multos occidit qui se ex Gigantibus ortos esse gloriabantur, & propter fortitudinem magnifice de se sentiebant, effecitque ut Hebræi superiores *è pugna* discederent. Atque post cladem istam acceptam Palæstini bellum redintegrarunt: ac, misso in eos à Da-

Cum satisfactum esset Gabaonitis terra fame liberatur.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ως ξ λιμὸς ἀπηλλάγησαν Ἑβραῖοι, τ Γαβαωνιτῶν δίκλω λαβόντων ὑπὲρ τ ἀνηρημένων· οἷά τε κατωρθώθησαν κ τ Παλαιστινων ὑπὸ τὸ Δαυίδου Ϲ τ σὺν αὐτὸν ἀνδρείων.

ΜΕτὰ δ ταῦτα τ χώρας λιμῷ [i] φθειρομένης, ἱκέτευσε Δαυίδης τ Θεὸν ἐλεῆσαι τ λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι τ νόσου. τ δ προφητῶν εἰπόντων, "βούλεσθαι τ Θεὸν ἐκδικίας "τυχεῖν τὺς Γαβαωνίτας, ὓς Σαοὺλος ὁ βα"σιλεὺς ἀποκτείνας ἀσεβήσειεν ἐξαπατήσας, καὶ τὸς ὅρ"κους αὐτοῖς ὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερου"σία μὴ φυλάξας· [k] ἐὰν τίνων δίκλω λῷ αὐτοὶ δί"λασιν οἱ Γαβαωνίται λαβεῖν ὑπὲρ τ ἀνηρημένων, παύ"σειν αὐτοῖς πρόφασιν, ἀμαλλαγήσεσθαι καὶ τ ὄχλον "ἀπαλλάξειν τ κακῶν ἐπηγγέλλετο". ὡς οὖν ταῦτα πρὸς τ προφητῶν ἔμαθεν ἀπιζητεῖν τ Θεὸν, μεταπέμπεται τὺς Γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τ δ' ὑπ ἔ φησὶ ἔ Σαοὺλ πρόφασιν λαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθου Φειδάμενος τ τοῦ Ἰωνάθου παιδός. πρόφασιν δ' οἱ Γαβαωνίται τοὺς ἄνδρας, ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν πρόφασιν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γενεὰν καρπῶν ἀνακαλεῖν, ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ. καὶ πάλιν ἐθήνησεν ἡ τ Ἑβραίων χώρα. στρατεύεται ὑ [l] μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους, κ σπάσας μάχιμον αὐτοῖς καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γνόμενος [m] ἔκλυτος ὤφθη ὑπὸ τὴν τ πολεμίων, [n] Ακμωνος μὲν τέκνωμα, Ἀραφὼ δ παιδός. οὗτος μὲν καὶ ἀπόγονος τ γιγάντων. ἔχων δ καὶ ξυστὸν, οὗ [o] τὴν λαβὴν σπείλκειν σταθμὸν τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα [p] ἁλυσιδωτὸν καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἀπισραφεὶς ὡς ἀποκτείνων τ τ πολεμίων βασιλέα. παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. ὑπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης Ἀβεσσαῖος [q] ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τ βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε πεσόντα κείμενον, ἀπέκτεινε δ τὸν πολέμιον. ἤνεγκε δ' ὑπὲ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ, δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τ δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, κ ὅσων ἔτι μεθέξειε πολὺν βιώσαντος χρόνον.

β'. Συμπεσόντων [r] δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς [s] Γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτὺς στρατιάν. ἠγωνίσατο δὲ τότε καὶ σφόδρα ἠυδοκίμησεν [t] Σοβαχὶς ὁ Χεττιαῖος, εἷς τῶν περὶ Δαυίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων προγόνους τοὺς Γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, αἴτιός τε τῆς νίκης τοῖς Ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτὺς Δαυίδης

i Φθειρομένης,] Διαφθειρομένης *Vat.*

k Ἐὰν τοίνυν δίκλω] Εἰ τοίνυν *Vat.*

l Μετ' ὀ πολὺ χρόνον] Μετὰ πολὺν χρ. *Big. Samb. & Vat.*

m Ἔκλυτος ὤφθη] Ἔκλυτος Hesych. ἔνδοξος, τίμιος· melius itaque γνόμενος, ἔκλυτος ὤφθη ita verti debuit: *conspicuus factus*, nisi ἔκλυτος idem hic sit quod ἐκλελυμένος dissolutus, nempe dissolutum est, & hic interruptum; erat enim jam labore dissolutus *Rufinus*, omisit *Gelenius*. Αλωτ. lib. 1. c. 19 §. 3. μεγίθει σωμάτων ἐπαλλήλων ἔκλυθεν. SPANH.

n Ακμωνος μὲ] Ισσεὶν μὲ τὸμα, Ραπᾶ δ παιδὸς *Vat.* ut puto ex LXXII Juxta *Epiphanium*, Αχιμὼν μ. τ. Αραφαὶτε δ π.

o Τὴν λαβὴν σπείλκειν] Forte ἡ λαβὴ vel ἐλκὴ σπασθῆναι. COCC.

p Αλυσιδωτὸν] Lege ἁλυσιδέτον. COCC.

q Ο Ἰωάβου ἀδελφὸς] Articulum inserui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

r Δὲ τῶν Παλαιστίνων] Οὖν τ Π. *Vat.*

s Γαζάραν πόλιν,] *Al.* Γάζαραν & Γάζεραν. HUDS. Γεζὲρ LXX. Γάζαν leg. Gelen. Γαζαρὰ tamen legitur inf. lib. VIII. c. 6. § 1. & lib. XII. c. 21. §. 2. ubi Ἀζᾶ ὄρους, *Rufin.* Gazara. 1 Maccab. IX. 15. Ἀζώτου ὄρους· *Rufin. hic*: usque ad Gazara, ut proinde legerit μέχρις Γαζάρας· cujus mentio hic fit. SPANH.

t Σοβαχὶς ὁ Χεττιαῖος,] Σοβάχης *Big.* & *Samb.* Σοβοχαῖος *Vat.* mox Χεταθαῖος pro Χεττιαῖος legendum censet *Schotanus.*

δε πέμψαντος, ἠείσθησε [v] Νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ [x] τῶν Παλαιστίνων, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε· πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. Διελιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, [y] ἐστρατοπέδευσαν [z] πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῆς Ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν· δακτύλους δ' ἐν [a] ἑκατέρῳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν ἐνὶ πλείστους εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ἐκ τῆς οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυίδου στρατιᾶς, τούτῳ [b] μονομαχήσας Ἰωνάθης ὁ [c] Σαμαῖος, ἀνεῖλέ τε αὐτόν· καὶ, τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος, δόξαν ἀρετείας ἀπηνέγκατο. καὶ ἔστιν δὴ ὁ Παλαιστῖνος ἡυχὴ τῶν Γιγάντων ὄπογον εἶναι. μὴ ἂν ποτὲ τῷ μάχῃ, οὐκ ἔτι τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμένου δ' ἤδη πολέμων ὁ Δαυίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας [d] ὑπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὕμνους [e] συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν δὴ [f] τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευίτας ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, κατὰ τὰ τῷ τῶν καλουμένων Σαββάτων ἡμέραν, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν [g] ὀργάνων ἰδέα τοιαύτη τίς ἐστι τὸν τρόπον. ἡ μὲν [h] κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπλεται πλήκτρῳ· ἡ δὲ [i] νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε ἦν πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ πρὸς μὲν τούτων ὀλίγα τοσοῦτον ἡμῖν, ὥστε μὴ πλέως ἀγνοεῖν τὴν τῶν προειρημένων ὀργάνων Φύσιν, ἐρκούντως λέλεκται.

δ'. Τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ πρὸς αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ διασημότατοι καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἐρκέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ [k] χώρας ὑπαγαγεῖν καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, [l] Ἰέσσαιμος υἱὸς [m] Αχεμάνου. ὃς πολλάκις εἰς τὴν τῶν ἐναντίων ἐμπηδῶν τῶν πολεμίων, οὐ πρὶν [n] ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν [o] ἐναγεστάτους αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ Ἐλεάζαρος υἱὸς Δωδείου, ὃς ἦν μετὰ τὸν βασιλέως ἐν [q] Ἀρασαμῷ. οὗτός ποτε, τῶν Ἰσραηλιτῶν καταπαλαιόντων τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων καὶ φευγόντων, μόνος ἔμεινε· καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τὸ αἵματος προσκολληθῆναι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ἰδόντας παρεγγυᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ [r] τοὺς Παλαιστίνους, καταβάντας ἀπὸ τῶν ὀρέων, διώκειν, καὶ θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην ἄραντας, τὸν μὲν Ἐλεάζαρον κτείνοντος, ἑπομένην δὲ τὴν πλήθυν καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δὲ ἦν Ἰλεῖ μὲν υἱὸς, [s] Σεβὰς δὲ ὄνομα. καὶ ἔτος ἐν τοῖς πρὸς Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιαγόνα λεγόμενον [t] αὐτῶν παραταξαμένων, ὡς οἱ

vide exercitu, ſtrenue ſe geſſit Nephanus ipſius cognatus. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, ipſum interemit, & reliquos terga dare coëgit: cum plurimi ipſorum in acie ceciderant. Nec longo poſt intervallo caſtra metati ſunt ad urbem quæ non longe à finibus Hebræorum regionis diſtabat. Habebantque ſecum hominem ſex quidem cubitos altum: cui vero in utroque pede & utraque manu digiti erant plures quam naturæ conveniret. Huic itaque Jonathas Samæ filius, ex exercitu contra illos à Davide miſſo *prodiens*, duello congreditur, ipſumque peremit: &, cum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, præcellentis fortitudinis gloriam retulit. nam & Palæſtinus iſte ſe à Gigantibus prognatum eſſe jactabat. Poſt hanc autem pugnam tum demum Iſraëlitas bello laceſſere deſierunt *Palæſtini*.

3. Jam vero Davides, bellis & periculis perfunctus, pacemque deinceps profundam agitans, odas in Deum hymnoſque compoſuit, vario carminum genere. etenim tam verſus trimetros adhibuit, quam pentametros. Et cum inſtrumenta *diverſa* confecerat, Levitas docuit ad ea Dei laudes canere, non ſolum Sabbatorum, ut appellantur, die, ſed & aliis feſtis ſolennibus. Iſta autem inſtrumenta hujuſmodi ſunt ſpecie. Cinyra quidem, decem intenſa chordis, plectro percutitur: nabla vero, duodecim ſonos habens, digitis pulſatur. Cymbala ad hæc ærea erant magna lataque. Atque de illis quidem hæc à nobis eatenus dicta ſufficiant, ne prorſus ignorata eſſet inſtrumentorum iſtorum natura. *Hymni Davidis & muſica inſtrumenta. 2 Regum. c. 22.*

4. Porro omnes, quos circa ſe habuit rex, ſpectatæ erant fortitudinis. Horum vero maxime illuſtres, magnæque ob res præclare geſtas celebritatis octo præcipue & triginta erant. quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo. ex illis etenim abunde perſpectæ erunt cæterorum virtutes. nam iſti adeo viribus pollebant, ut & regiones ſubigere & gentes magnas debellare potuerint. Et quidem primus *illorum* Jeſſæmus Achimæi filius. qui, non ſemel in hoſtium aciem ſe conjiciens, pugnandi finem prius non fecit, quam nongentos ex illis occidiſſet. Secundum hunc fuit Eleazarus filius Dodeiæ, qui cum rege erat apud Araſamum. Hic, cum aliquando Iſraëlitæ hoſtium multitudine conſternati eſſent in fugam, unicus ſubſtitit: & cum hoſtibus congreſſus *tam* multos illorum cæcidit, ut cruore gladius ejus dextræ adhæſerit; & Iſraëlitæ, ubi viderant Palæſtinos ab ipſo in fugam verſos, deſcenſu facto è montibus, eos perſequerentur, & tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem ſtragem edente, multitudine vero *duntaxat* ſequente & cæſos ſpoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Sebas. Et hic in quodam cum Palæſtinis prælio, cum, in loco *Quos habuerit Davides fortiſſimos. 2 Regum, c. 23.*

qui

[v] Νεφάνος ὁ συγγενὴς] Νεφὰν *Big.* & *Samb.* Εφὰν *Vat.* & *Epiphan.* adeo ut ex ἠείσθησε Εφὰν factum exiſtimarem ἠείσθησε Νεφάν.

[x] Τῶν Παλαιστίνων,] Τῶν omittit *Vat.*

[y] Ἐστρατοπέδευσαν] Ἐστρατεύσαντο *Vat.*

[z] Πρὸς τῇ πόλει] *Scaliger* πρὸς τῇ Γιτθᾶ πόλει, ut conſtat ex *S. Literis.* HUDS. Forte πρός τινι πόλει. COCC.

[a] Ἑκατέρῳ] Forte ἑκατέρα. COCC.

[b] Μονομαχήσας Ἰωνάθης] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* μονομαχῶν in *Editis.*

[c] Σαμαῖος,] Σαμὰ *Big.* & *Samb.* dein τοῦ ἀδελφοῦ adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* forſan è *S. Literis.* illa verba margini adſcripta habet *Samb.* ſed non agnoſcit *Epiphan.*

[d] Ἀπολαύων τὸ λοιπὸν] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ὑπολαβὼν perperam in *reliquis.*

[e] Συνετάξατο,] Συνεστήσατο *Big.* & *Samb.*

[f] Τριμέτρους,] Vide *Annott.* ad hanc vocem alibi & G. *Voſſium* de *Artis Poëtice Natura* & *Conſtitut.* c. XIII. §. 2. & 5.

[g] Ὀργάνων ἰδέα] Sic *MSS.* in *Editis* ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὴν τῆς.

[h] Κινύρα,] Ita cum *Samb.* & *Big.* κινύρα in *aliis*, minus recte, ut oſtendit *Bochartus* in *Colon. Phœnic.* l. 2. c. 7.

[i] Νάβλα,] Conf. inf. lib. 8. c. 3. §. 8. SPANH.

[k] Χώρας ὑπαγαγεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* χώραν in *Editis*, *Aliiſque.*

[l] Ἰέσσαιμος υἱὸς] Ita *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἰοσαμος. Ἰόσηβος juxta *Epiphanium.*

[m] Αχεμάνου.] Αχεμαΐου *Big.* & *Samb.* Αχιμαΐου *Epiphan.* Αχιμάνου legit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S. Tom.* 2. p. 680.

[n] Ἀνεπαύετο μαχόμενος,] Ἀνεπαύσατο *Big.*

[o] Ἐναγεστάτους αὐτῶν] Οὐρανοσίους ſolus *Vat.*

[p] Δωδείου,] Δώδου *Epiphan.*

[q] Ἀρασαμῷ.] Γερασάμῳ *Vat.* in *Epiphanii* codicibus varie, *Sarpha*, & *Sarcha* & *Reſpha.*

[r] Τοὺς Παλαιστίνους,] Illud τοὺς è *MSS.* ut & mox illa ἀπὸ τῶν ὀρέων. quæ etiam *Epiphanius* agnoſcit.

[s] Σεβὰς ὄνομα.] Κισαβαῖος vel Κισαβαῖος in *MSS.* apud *Epiphanium* habemus *Semeas filius Eli.*

[t] Αὐτῶν παραταξαμένων,] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτῷ in *reliquis.*

qui Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, poſtquam Hebræi rurſus copiis illorum perterriti fugere cœperant, ſolus inſtar exercitus & aciei conſtitit: & alios quidem illorum ſternebat, alios vero, ipſius vim & impetum non ſuſtinentes, ſed in fugam ſe conjicientes, inſectatus eſt. Atque has quidem res manibus pugnaque tres iſti præclare geſſerunt. Quo vero tempore, cum rex eſſet Hieroſolymis, ex inopinato venit Palæſtinorum exercitus bellum *ei* illaturus, Davides quidem in arcem aſcendit, ut ante diximus, Dei oraculum de bello conſulturus; caſtris vero hoſtium in ea valle poſitis quæ uſque ad Bethleem urbem pertingit, viginti ſtadiis ab Hieroſolymis diſtantem, Davides ſociis dicebat, bonam aquam habemus in patria mea, maxime in puteo portæ vicino, *ſubinde* mirans, an quiſquam eam inde ſibi bibendam afferret, *quod* ſane *ſe* malle, quam ut magnam opum vim *ſibi* daret. tres iſti viri, hiſce auditis, è veſtigio excurrerunt, &, cum per media hoſtium caſtra prorupiſſent, ad Bethleem venerunt; hauſtaque *de puteo* aqua rurſus *eadem* per caſtra ad regem reverſi ſunt. * adeo ut Palæſtini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieverint, nihilque in ipſos auſi fuerint, etiamſi eos præ paucitate contemſerant. Cum autem allata eſſet aqua, bibere noluit rex, † dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe, ideoque haud fas eſſe ut eam biberet. Deo autem inde libavit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Poſt hos fuit Abeſſæus Joabi frater. nam & hic una die DC. hoſtes interfecit. Quintus Banajas, genere ſacerdos. à duobus enim fratribus, inter Moabitas illuſtribus, provocatus, ſtrenuitate ſua illos ſuperavit. Ac rurſus, cum vir genere Ægyptius, ſtupendæ magnitudinis, eum provocaſſet, inermis armatum & ſuo ipſius gladio percuſſum interemit. nam cum ipſi haſtam extorſiſſet, & vivum adhuc & pugnantem ſpoliaſſet, ſuis ipſum armis confecit. Quin & hoc facinoribus ejus jam memoratis accenſeri meruit, aut ut primum illorum, ſi magnanimitatis ratio habeatur, aut ut *illis* par. Deo enim *terris* nivem mittente, *forte* in puteum quendam lapſu cecidit leo. cumque *puteo* os anguſtum eſſet, illo nive occluſo in manifeſto erat vitæ periculo. Itaque de exitu & ſalute deſperans rugire occœpit. At Banajas fera audita (tunc enim *illac* iter faciebat) atque eo, unde clamor, profectus, cum in puteum deſcendiſſet, repugnantem ictu baculi, quem in manibus geſtabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute præditi erant.

Vide pag. 371. §. 1.

Εβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπαίφρη μόνον ὡς στράτευμα ἐπὶ τάξις· καὶ τὰς μὲν αὐτῶν καπέβαλεν, τὰς δ' ὑπαρτήσαντας αὐτὸς τῷ ἰσχυῷ ἐπὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραφέντας [v] ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν ἐπὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἦν [x] Ιεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως, ἐπῆλθεν [y] ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν δὴ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὡς προφθάσαμεν, πυθόμενος θεοῦ περὶ τοῦ πολέμου· τῶν δὲ ἐχθρῶν παρεμβολὴν ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι [z] πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει, [a] σταδίους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ Δαυίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ, εἶπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ [b] πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πίοιν [c] αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσαι, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα [d] διδοίη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔστι, παραχρῆμα [e] ἐκθορόντες, καὶ διὰ μέσου τῶν τοῦ πολεμίων ἁρμοσάμενοι στρατοπέδου, ἦκον εἰς Βηθλεέμ, καὶ, τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς Παλαιστίνους, καταπλαγέντας αὐτῶν τὸ θράσος τῇ δυψυχίᾳ, ἡσυχάσαι, [f] καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι, καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ τοῦ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδυνεύειν τὰ αἵματα φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομικέναι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ πρὸ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν [h] ηὐχαρίστησεν αὐτῷ. μετὰ τούτους ἦν ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς Ἀβεσσαῖος. καὶ γὰρ ἕνος μιᾶς ἡμέρας τῶν πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ γένει. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διασήμων ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ γένος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς [i] ὡπλισμένου, τῷ δόρατί τε ἐκείνου βαλὼν, ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ [k] αὐτὸν ἄοντα, καὶ ζῶντα ἔτι τοῦ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. προσελθόντι δ' ἄν τις αὐτοῦ τοῦτο τῶν προφημένων πράξεσιν, ἢ ὡς [l] πρῶτον αὐτῶν κατ' ἀνδρίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ Θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ἀλιθὼν ἐνέπεσε. χειμῶνος δ' ὄντος τοῦ χρόνου, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἀμφεκλῄστου αὐτοῦ τῇ χιόνι. πόρον οὖν εὑρίσκων βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' ἥρως ἀκούσας ὁ [m] Βαναίας, ᾤδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθρον ἐλθὼν [n] καταβὰς εἰς τὸ χάσμον, παλαίσας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, παραχρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα [o] τρεῖς, παίσται τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

v Ἐδίωξε.] *Edimus Big. & Samb.*

x Ιεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως,] Vide 2 *Regum*, c. 23. v. 13. & *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. II. p. 681. ut & *Cedrenum*, p. 86. & *Glycam*, p. 180.

y Ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν,] Hæc omnia abſunt in *Coll. Big. & Voſſ.*

z Πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει,] Βηθλείμων πόλεως *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Βεθλείμης πόλεως *Vat.*

a Στάδιους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι,] At Bethleemum longius aberat, 6. videlicet miliaria Romana Hieroſolymis. REL.

b Πρὸς τῷ λάκκῳ] Ἐν τῷ λάκκῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat. Busb.* & *Hen.*

c Αὐτὸ κομίσαι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

d Διδοίη.] Δοίη *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ἐκθορόντες,] Εἰσθορόντες *Vat.*

* *Adeo ut Palæſtini*,] Ita ut Pal. eorum fiduciam & magnanimitatem obſtupeſcentes, quia ſic pauci eos contemnerent, à dimicatione ceſſarent, *Epiphan.* Attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere, *Gelen.*

f Καὶ μηδὲν] Vid. Lib. de Maccab. §. 3.

† *Dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe*,] Dicens ſe nolle hominum ſanguinem bibere, qui aquam vitæ ſuæ periculo petierunt, *in S. Literis.*

g Αὐτὸ πιεῖν.] Αὐτῷ *Samb.*

h Ηυχαρίστησεν αὐτῷ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐχαρίσησας.

i Ὡπλισμένου,] Sic *Vat.* & *Vet. Interp.* ὡπλισμένον τῷ δόρατι, τὸ ὁμοίως λαβὼν ἀπ. in *Editis.* ὡπλισμένου, δόρατί τε τῷ οἰκ. λ. ἀπ. *Big.* & *Samb.*

k Αὐτὸν ἄοντα,] Αὐτῷ τ' ἄοντι *Big. Samb.* & *Vat.*

l Πρῶτον αὐτῶν] Sic *Vat.* &, ut puto, *Vet. Interpr.* αὐτῶν in reliquis.

m Βαναίας,] Βανίας paſſim *Big.* & *Samb.* ut & LXXII.

n Καταβὰς] Καὶ καταβὰς *Vat.*

o Τρεῖς,] Τρεῖς abeſt *Big. Samb.* & *Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.* & quidem recte.

ΚΕΦ. ιγ'.

Οτι Δαυίδης ἀριθμήσαντος, ὁ λαὸς τὴν πμωρίαν ἀνεδέξατο· καὶ ὡς αὐτὴν ὁ θεὸς ἐκώλυσεν ἔλεος.

Ο δὲ βασιλεὺς Δαυίδης [p] βυλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῶν [q] Μωυσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, [r] ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ Θεῷ [s] τελέσθω ἡμίσικλον, προστάξεν Ιωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα [t] τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τοῦ δὲ οὐκ ἀναγκαῖον [v] εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιήσειν, οὐκ ἐπείθη· προστάξε δὲ μηδὲν [x] μελήσαντι, βαδίζειν ἐπὶ τὴν ἐξαρίθμησιν τῶν Εβραίων. Ιώαβος δὲ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματεῖς, ἐπιὼν τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταναύσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν [y] ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν Λευιτῶν φυλήν. [z] μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Θεὸν [a] ἁμαρτών. ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ισραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὥστε βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ δὲ Ιούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν [b] πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν.

β'. Τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων [c] τῷ Δαυίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παραιτεῖσθαι δυναμένῃ γνώσεσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. Γάδον δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις προτείνοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἣν ἂν δοκιμάσῃ· πότερον βούλοιτο λιμὸν γενέσθαι ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς τῇ χώρᾳ ἐπὶ [d] ἑπτὰ, ἢ τρεῖς μῆνας [e] πολεμίους κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, ἢ [f] λοιμὸν ἐπισκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Εβραίοις. ὁ δὲ εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν [g] ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἔφη δὲ τῷ προφήτῃ, τὸν δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι, φήσαντος, καὶ [h] κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι ταχέως, ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ Θεῷ· λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἰτήσειεν [i] ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ [k] μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς, ἂν δέ γε ἕλῃται τὸν τρεῖς μῆνας [l] νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνθρωποτάτους [m] ἔχων περὶ αὐτὸν ἐν φρουρίοις, [n] καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος, εἵλετο τὸν πόλεμον, [o] ἡτήσατο τὸ πάθος κοινὸν ἐν βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἐρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἀπάντων γένεται, προεἰπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν ἢ τὰς τῶν πολεμίων.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, [p] ἀπήγγελε τῷ Θεῷ.

CAP. XIII.

Quod populus, cum eum numerasset Davides, luit supplicium: atque ut illud divina cohibuit misericordia.

CÆterum cum Davidi regi in animo esset cognoscere quot myriadibus constaret populus, immemor mandatorum Moysis, qui prædixerat, ut, si populus numeraretur, in singula ejus capita sicli semissis Deo offerri deberet, Joabo copiarum duci imperavit, ut regionem obiret & multitudinis universæ censum ageret. Illo vero dicente, nihil necesse esse ut hoc faceret, regi non persuadetur; sed jussit ut omni absque mora proficisceretur ad Hebræos recensendos. Joabus autem assumptis *ad hoc negotium* principibus tribuum & scribis, cum Israëlitarum terram perlustrasset, & quanta fuit *illorum* multitudo computasset, post menses novem & dies viginti Hierosolyma reversus est ad regem, eique numerum *recensiti* populi retulit, absque tribu Benjamitica: nam eam nondum ad censum vocaverat, nedum tribum Leviticam. quippe regem, ut qui in Deum deliquerit, facti pœnituit. Erat autem Israëlitarum numerus nongenta millia *hominum* qui arma ferre & militiæ nomen dare poterant: Judæ vero tribus seorsim quadraginta millia conficiebat.

Populum numerari jubet Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

2. Deinde cum Davidi declarassent vates, Deum ipsi periratum esse, supplex orare cœpit & obsecrare, ut propitius fieret sibique noxam ignosceret. Tum Deus ad ipsum misit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret; ut harum unam eligeret quam maxime omnium probaret; an velit suis in finibus septem annos fame laborare, an dum bellum gereret tres menses hostibus cedere, an Hebræos pestilentiæ morbo grassante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo gravia difficilis esset electio, *animi* discruciabatur, atque valde confusus erat. At cum vates dixisset, necesse esse ut hoc fieret, jussisseque statim responsum dare, ut optionem ab eo factam Deo renunciaret: rex, secum reputans, quod, si famem optaret, contra alios *hoc* facere videretur, dum ipse quidem extra metum esset, ut qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero pessime acciperentur; sin autem per tres menses ipsos debellari eligeret, quod à viris fortissimis stiparetur, & loca ei essent præsidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegisse *diceretur*; malum infligi voluit regibus cum subditis commune, unde par metus omnibus incutitur, præfatus melius esse in Dei quam hostium manus incidere.

Pestem pro ceteris malis eligit Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

3. Ista cum vates accepisset, *ea* Deo nunciatum ivit.

Pestis sævit in Israëlitas. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

p Βυλόμενος γνῶναι] Βυληθεὶς *Hen.* & *Busb.*

q Μωϋσέως] *Sc.* mandatorum, quæ per Moysen dederat Deus, oblitus; *Exod.* c. 30. v. 12. Vide *Schotanum* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 740. Τῆς Μωϋσέως σοφίας legisse videtur *Vetus Interpr.*

r Ος προεῖπεν,] Εἰπόντος ἐὰν *Hen.* & *Busb.*

s Τελέσθω ἡμίσικλον,] Τελέσειν juxta *Epiphanium.* atque ita expresse legit *Cedrenus* (p. 69.) ex ipso *Josepho.*

t Τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι.] Τὸν στρατὸν in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

v Εἶναι φήσαντος] Εἶναι deest *Vat.*

x Μελήσαντι,] Μελήσανθ *Big.* & *Samb.* μελήσαντα *Vat.* nec μελήσανθ nec μελήσαντ agnoscit *Epiphan.* qui vertit, *sed jussit numerum Hebræorum insigniter adimpleri.*

y Ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ] Ἐπέδωκε *Big. Samb.* & *Vat.*

z Μετενόησε γὰρ] Aut verba plusquam in suo codice habuit *Epiphanius*, aut, quod raro ab illo factum, de ingenio addidit: nam vertit, *pœnituit autem Davidem quod dinumerasset populum, eo quod deliquisset in Deum.*

a Ἁμαρτών.] Ἁμαρτὼν solus *Samb.*

b Τετρακόσιαι μυριάδες ἦσαν] Judæis centum millia detraxit, & Israëlitis addidit. *Schotanus* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 741. τριακοσίας χιλιάδας *Epiphan.*

c Τῷ Δαυίδῃ] Τῷ deest *Vat.* ut & mox ὁ Θεός.

d Ἑπτὰ ἐτῶν] Ita in *S. Literis* juxta *textum Hebr.* in 2 *Sam.* c. 24. at τρία ἔτη LXXII. ut & tam in *textu Hebr.* quam *Gr.* 2 *Paralip.* c. 21. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 28.

e Πολεμίους κατὰ τῶν ἐχθρῶν] Ita cum *Big.* & *Samb.* & non πολεμίους cum *Editis*: quòd illud usitatius sit in prosa quam hoc.

f Λοιμὸν ἐπισκῆψαι] Sup. lib. IV. c. 6. §. 12. λοιμῷ ταύτην ἐπισκήψαντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὸν ὅρκον· Ἐπισκῆψαι apposite usus hac voce de Peste à Deo immittenda; sic Æschylus Pers. v. 717. λοιμὸς τις ἦλθε σκηπτὸς· & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 27. -- ὁ γὰρ πυρφόρος θεὸς Σκῆψας ἐλαυνὴς λοιμὸς ἔχθιστος πόλει· SPANH.

g Ἐλυπεῖτο,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐλυπεῖτο in *reliquis.*

h Κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι] Κελεύοντος *Vat.*

i Ἔδοξε τοῦτο] Δόξειε *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

k Μὲν ἀφόβως,] Μέντοι *Vat.*

l Νικωμένοις αὐτοῖς,] *Coll. Voss.* & *Big.* νικωμένους αὐτούς.

m Ἔχων περὶ αὐτὸν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἔχοι.

n Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ ὡς διὰ τοῦτο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

o Ἡτήσατο τὸ πάθος] Ητήσαθ' πάθος *Big.* & *Samb.*

p Ἀπήγγελε τῷ Θεῷ.] Ἀπήγγειλε *Samb.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Hen.*

ivit. Tum ille peſtem & interitum immiſit Hebræis. Uno autem modo non obierunt: neque ita ut facile fuerit morbum cognoſcere. Sed malum quidem unum erat; ipſos vero ex innumeris cauſis & occaſionibus, cum nihil conſilii capere poterant, abripiebat. Alius enim ſuper alium interibat, & ægritudo clam ingruens mortem quam ocyſſime afferebat. aliis quidem derepente cum graviſſimis doloribus & acerbo cruciatu animam efflantibus: nonnullis vero iis quæ paſſi ſunt maceratis, & ne ad ſepulturam quidem relictis, ſed ipſo morbo plane conſumptis. alii rurſus ſubito tenebris ob oculos obortis præfocati ejulabant; nonnullique, domeſticorum alicui juſta ſolventes, ſepultura nondum abſoluta moriebantur. Peſte autem mane exorſa & uſque ad prandii tempus graſſante, abſumpta ſunt *hominum* ſeptuaginta millia. Jamque angelus manum ſuam in Hieroſolyma intendit, ut ea etiam eodem malo multaret. At rex ſaccum indutus humi jacebat, Deum obſecrans oranſque ut peſtem ſedaret, & jam mortuis contentus de cætero quieſceret. Oculis autem in aërem ſublatis, conſpectoque angelo qui Hieroſolyma *ſublimis* ferebatur gladio etiam evaginato, ad Deum exclamabat, "ſe utpote paſtorem dignum eſſe ſuppli-"cio, greges vero ſervari *meruiſſe*, ut qui nihil *ma*-"*li* commiſerint:" ſupplexque poſcebat ut ira in ipſum domumque ipſius patriam univerſam ſæviret, populoque parceret.

Sedatur pœnitentiam agente Davide. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21. Davides, jubente Deo, aram exſtruit in area Oronne. 2 Reg. c. 24. & 1 Paral. c. 21.

4. Tum Deus, precibus *iſtis* exauditis luem compeſcuit: ac, miſſo ad eum Gado vate ei præcepit ut confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, araque conſtructa illic Deo ſacrificia perageret. Davides autem hoc audito quod mandatum erat non neglexit, ſed illico ad locum ſibi conditum properabat. At Oronnas, in frumento triturando occupatus, ut vidit regem cum filiis *ſuis* omnibus verſus ſe tendentem, ad ipſum accurrebat. Erat autem genere quidem Jebuſæus, Davidis vero præcipuus amicus: quapropter nihil mali adverſus illum admiſit, cum urbem evertebat, ut paulo ante indicavimus. Porro Oronna percontante, cur ad ſervum dominus accederet, reſpondebat, ad emendam ex eo aream, ut in ea altare Deo exſtrueret, & ſacra faceret. At ille, & aream & aratra & boves in holocauſtum ſe ei largiri, dicebat, Deumque precari lubenti animo ut ſacrificium acciperet. Rex vero ajebat ſe illum ſimplicitatis ergo & magnanimitatis diligere, illumque à ſe gratiam iniiſſe: illum autem obſecrabat ut *certo* pretio iſta omnia ſibi addiceret, haud enim fas eſſe gratuitas hoſtias immolare. Cum vero Oronnas dixiſſet ſe facturum eſſe quicquid *ille* vellet, quinquaginta ſiclis aream ab illo emit *rex*, araque exſtructa rem divinam fecit & ſolida cremavit ſacrificia, & victimas pacificas obtulit. unde placatus eſt Deus, iterumque propitius factus.

Ubi olim Iſacus ara erat admotus, & ubi poſtea conditum eſt Templum.

Contigit autem ut hic locus eſſet in quem Abramus olim filium ſuum Iſacum adduxit, ut eo ſolidum faceret ſacrificium, &, cum ad puerum ju-

ὁ ὃ τ λοιμὸν κὴ τὼ Φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ἀ μονοτρόπως· ὥσ' ῥᾴδιον καταγνῶναι γνώσεσθαι τὼ νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἓν ἦν, μυρίους δ' αὐτὸς αἰτίαις κὴ προφάσεσιν ὥσ' ὀπτιοῦν δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλ' ὃ μὲ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετ, κὴ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν ὀξείαν τὼ πλοῦτὼ ἐπέφερε. τ μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν Ϲ πικρᾶς ὀδυνῶν τὼ ψυχὼ ἀφιέντων· ἐνίων ὃ Ϲ μαραινομένων τοῖς παθήμασι, κὴ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. οἱ δ' [q] αἰφνίδιον σκότος αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόν[τ]ος προπηγεῖς [r] ἀπώμωζον· ἔνιοι ὃ, τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, [s] ἐναπόθνησκον ἀτελεῖ τ φαῖς. ἀπώλοντο ὃ, ἑξαμέσης ἕωθεν τ λοιμικῆς νόσ Φθείρειν αὐτὸς ἕως [t] ὥρας ἀρίστ, [v] μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε ὃ ὁ ἄγγελ[ος] τὼ χεῖρα [x] ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμπων. ὁ ὃ βασιλεὺς σάκκον [y] ἐνδεδυμέν[ος] ἔκειτο κ τ γῆς, ἱκετεύων τ Θεὸν Ϲ δεόμεν[ος] ἤδη λωφῆσαι, κ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεθέντα πάσασθαι. ἀναβλέψας δ' εἰς τ ἀέρα ὁ βασιλεὺς, κ ἰδὼν τ ἄγγελον δι' αὐτὸ φερόμενον ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, κὴ μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τ Θεόν· "ὡς αὐτὸς "εἰκὸς δικαί[ως] κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δ' πρόβατα σώ-"ζεσθαι, μηδὲν ἐξαμαρτόντα". κὴ ἀντιβολῶ τὼ ὀργὼ εἰς αὐτὸν Ϲ τὼ γῆν αὐτὸ πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείδεσθαι δ' ὃ Ϝ λαοῦ.

δ'. Κατανύσας ὃ ὁ Θεὸς τ [z] ἱκεσίας, ἔπαυσε τ λοιμόν· κ πέμψας Γάδον τ προφήτ, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι προσευξόμενον εἰς [a] τὸν ἅλω Ϝ Ἰεβουσαίου [b] Ὀρόννα, κ οἰκοδομησάμενον βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ [c] θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαυίδης δ' ἀκούσας σὺν ἠμέλησεν, ἀλλ' ὥθ[ει] [d] ἔσπευδεν ἐπὶ τ [e] παρηγγελμένον αὐτὸ τόπον. [f] Ὀρόννας ὃ τ σῖτον ἅλοων, ἐπεὶ τ βασιλέα προσιόντ Ϲ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσέδεξαμεν αὐτὸ Ϲ προσκυνήσαν. ἰδὼν δὲ τὸ μὲν γένος Ἰεβουσαῖ[ος], φίλ[ος] δ' ἐν τοῖς μάλισα Δαυίδ· [g] κ Δι' ἃ τοῦτ' αὐτὸν ἥδεν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὼ πάλιν καταπρέψατο, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. Ϝ δὲ Ὀρόννα πυθανομένου τί [h] παρεῖη πρὸς τ δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν, ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὼ ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ [i] Θεῷ, κ παύσῃ θυσίαν. ὁ ὃ, κὴ τὼ ἅλῳ, [k] εἶπε, κὴ τὰ ἄροτρα Ϲ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, κ τ Θεὸν ἡδέως εὔχεσθαι τὼ θυσίαν [l] προσέσθαι. ὁ ὃ βασιλεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τ ἀφελότητ[ος] Ϲ τ μεγαλοψυχίας, ἔλεγε, κ δέχεσθαι τὼ χάριν· τιμὼ δ' αὐτὸν ἐξίστ λαμβάνειν πάντων. ἀ γὰ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ἀπιτελεῖν. Ϝ ὃ Ὀρόννα φήσαν[τ]ος ποιεῖν ὅ, τι βούλε[ται], πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖ[ται] παρ' αὐτοῦ τὼ ἅλω· κ, οἰκοδομήσας τ βωμὸν, ἱερούργησε κ ὡλοκαύτωσε, κ θυσίας ἀνέπεμψεν εἰρηνικάς. καταπεφώνηται ὃ τότοις τὸ θεῖον, κ πάλιν ἥμενες γίνεται. σπεύδῃ δ' εἰς· ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τ τόπον Ἀβραμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰσακον ὥσε ὁλοκαυτῶσαι, κ μέλλον[τ]ος ἀποσφάττεσθαι Ϝ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι

q Αἰφνίδιον σκότος] Αἰφνιδίως juxta *Epiphan.*

r Ἀπώμωζον·] Ita *Big.* in *cæteris* ἀνώμωζον.

s Ἐναπέθνησκον] Hoc ipſo verbo utitur *Thucydides* in deſcriptione peſtis Athenienſis. ἐπαπέθνησκον habent *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ὥρας ἀρίστ,] Ita & LXXII. inter *ſex horas* coërcet *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 38. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* Tom. 2. p. 743. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 24.

v Μυριάδες ἑπτά,] Χιλιάδες ἑβδομήκοντα apud *Cedrenum.*

x Ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ τὰ *Vat.*

y Ἐνδεδυμέν[ος] ἔκειτο] Ἐνδυσάμε[νος] ἔκειτο κ γῆς ſolus *Vat.*

z Ἱκεσίας,] Ita cum omnibus *MSS.* ἱκετείας in *Editis.*

a Τὼ ἅλω Ϝ Ἰεβουσαίου] Conf. ſup. cap. 3. §. 3. SPANH.

b Ὀρόννα.] Alibi (in *Annott.* ad p. 371. §. 3.) Ὀρδόνα. At *Bochartus* (in *Hieroz.* Part. 1. Lib. 2. c. 38.) malit hic Ὀρόνα & illic Ὀρόννε reſcribere. Ὀρνᾶ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & LXXII. Ὀρωνᾶ *Hen.* & *Busb.* in *Epiphanii* codicibus varie, Oronna, Orpha, Orna & Orphni. Vide *Annott.* ad p. 371. §. 3.

c Θυσίας ἐπιτελέσαι.] Θυσίαν *Vat.*

d Ἔσπευδεν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἔσπευσεν *libavit* in ſuo codice habuit *Epiphanius.* facili errore pro ἔσπευδεν vel ἔσπευδεν. in *Editis*, *Altiſque* ἔπιμψεν.

e Παρηγγελμένον] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *reliquis* προηγγελμένον.

f Ὀρόννας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *cæteris* Ὀρόννα.

g Καὶ Δι' ἃ] Ea de re ſup. cap. 3. § 3. SPANH.

h Παρεῖη πρὸς τ δοῦλον] Πλεῖν *Big.* & *Samb.* πορεύεσθ *Hen.* & *Busb.*

i Θεῷ,] Ita in omnibus *MSS.* & in aliquot *Epiphanii* libris. in *cæteris* & in *Editis Gr.* κυρίῳ.

k Εἶπε,] Εἶπεν αὐτῷ *Vat.*

l Προσέσθαι] Προσιέσθαι *Samb.* (προσίεσθαι *Coll. Voſſ.*) προσεύξασθαι *Big.*

m Ἐκει-

νῆναι παρεσῶτα τῷ βωμῷ, ὃν Ϛ κατήυσεν ὁ Αβραμ ἀντὶ Ϛ παιδὸς, ὡς προφήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαυίδης, τῆς ἰδίας αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γεγωνημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, [m] ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι Ϛ λαῷ παντὸς, καὶ [n] οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. τοῦτο δύστυχως ἀφῆκεν εἰς τὸ γωνησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ Θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, οἰκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομῆσαι αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι.

gulandum se accingeret, aries ex improviso apparuit altari adstans, quem & Abramus pro filio, quemadmodum ante diximus, immolavit. Videns autem Davides orationem suam à Deo exauditam esse, suumque sacrificium ab eo benigne acceptum, censebat totum illum locum appellare aram populi universi, templumque *illic* Deo ædificare. Quod sane apposite ad id quod erat futurum pronunciabat. nam Deus, per vatem ad eum missum dicebat, fore ut templum eo loci exstrueret ipsius filius, qui ei in regno successurus erat. *Lib. 1. c. 14.*

ΚΕΦ. ιδ'.

Οτι, πολλὰ ἡτοίμασεν ὁ Δαυίδης εἰς οἶκον Ϛ Θεοῦ· καὶ, Αδωνία βασιλεύειν ἐπιχειρήσαντος, Σολομῶνα ἀπέδειξε βασιλέα.

Μετὰ δὲ τοῦτον τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς [o] παροίκους, καὶ ἡυρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἀναφέρειν τοὺς λίθους· [p] τρισχιλίους δὲ καὶ πενταπόσιους τοὺς ἐργαζομένους ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. [q] ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεσται, Τυρίων αὐτῷ τοῦτα πεμπόντων καὶ [r] Σιδωνίων. ἐπεστάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν· πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε, παρασκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας Ϛ ναοῦ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίζῃ νέος ὢν, καὶ τοιούτων ἄπειρος διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρεσκευασμένην ἔχων ἀπερίλῃπτον τὸ ἔργον.

β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα, [s] κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν· λέγων, "ὡς αὐτὸν βεβλό-"μενον κωλύσειεν ὁ Θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρ-"μένον, προείπεν ὅτι Σολομὼν [t] οἰκοδομήσει τὸν "ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθήσομε-"νος τέκνωμα, ὃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ "ἐπηγγέλλετο, τὴν δ' Εβραίων χώραν εὐδαίμονα κα-"τασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ δὴ "τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ "καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ [u] καὶ πρὸ "τῆς γενέσεως ἀποδέδειχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, "πειρῶ καὶ τἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας "ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος· "καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς Μωϋ-"σέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ πα-"ραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν, ὃν ὑπὸ σοῦ βασι-"λεύοντος ἔλεγεν αὐτῷ γενέσθαι, σπούδασον ἀποδεῖναι τῷ "Θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μη-"δὲ [x] ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ σοὶ, πρὸ "τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς, ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, "χρυσοῦ μὲν [y] ἤδη τάλαντα σεσωρευμένα μύρια, [z] δέ-"κα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν δὲ καὶ "σίδηρον ἀριθμῷ πλείονα σεσώρευκα· ξύλων δὲ καὶ "λίθων ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς

CAP. XIV.

Quod multa paravit Davides in structuram ædis Dei: atque, Adonia regnum affectante, Solomonem regem declaravit.

HOC autem vaticinio accepto jussit rex ut recenserentur inquilini: & inventa sunt eorum centum & octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia constituit lapicidas, reliquam vero multitudinem ad convehendos lapides deputavit. atque ex istis ter mille & quingentos operariis præfecit. Quin & magnam vim ferri ac æris in opera *designata* paravit, & materiam cedrinam multam & stupendæ magnitudinis, Tyriis & Sidoniis hanc illi mittentibus. ipsis enim per literas significaverat ut ligna ei suppeditarent: dicebatque suis amicis hæc se jam apparare, ut filio ei successuro materiem ad manus congestam templo ædificando relinqueret, & ne tunc illam conquireret cum juvenis esset & propter ætatem istiusmodi rerum imperitus, sed eam in promptu habens opus absolveret. *Davidis apparatus ad Templi exstructionem. 1 Paral. c. 21.*

2. Accito deinde Solomoni filio mandavit, ut, quamprimum imperium adeptus esset, templum Deo construeret, dicens; "quod ipsum, cum id fa-"cere in animum induxerat, prohibuerit Deus, ut-"pote sanguine & bellis pollutum; veruntamen "prædixerit fore ut Solomon ex filiis natu mini-"mus sibi templum ædificaret, qui scilicet hoc "nomine vocaretur, cujus se quidem veluti pa-"trem curam habiturum esse pollicebatur, terræ "vero Hebræorum *magnam* sub ipso felicitatem "largiturum, cum aliis bonis cumulatam, tum eo "quod omnium maximum est, pace & quiete ab "hostibus & discordiis civilibus. Tu itaque, cum "à Deo, etiam antequam natus eras, rex fueris de-"signatus, da operam ut & cætera dignum te "præbeas ejus providentia, pietatem colens & ju-"stitiam atque fortitudinem: mandata quoque e-"jus & leges per Moysen traditas custodi, & ne "patiare alios peccare. Templum autem, quod te "regnante strui sibi voluit, modis omnibus age ut "Deo perficiatur, nihil attonitus operis magnitu-"dine, neque ejus difficultatem pertimescens. nam "ut omnia tibi ante obitum meum parata sint "efficiam. Scito sane collecta esse auri quidem "decem millia talentorum, argenti vero centum "millia. Quin & æs & ferrum innumerabile con-"gessi: & ad hæc lapidum & lignorum materiæ "vim immensam. Prætereaque habes fabrorum "la- XI. *Davides hortatur Solomonem ut ad Templi exstructionem se cum alacritate accingeret. 1 Paral. c. 22.*

m Εκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον] Vide 1 Par. c. 22. v. 1.

n Οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ.] Ἀλλὰ ἀπέχθη πρὸς Ϛ Θεὸν adjicit Zonaras.

o Παροίκους,] Προσηλύτους LXXII.

p Τρισχιλίους δ'] Auctoritate *MSS.* καὶ ante τρισχιλίους, quod in *Editis* exstabat, delevi.

q Ἡτοίμασε δ'] Ἡτοίμα solus *Vat.*

r Σιδωνίων.] Σιδονίων *Big.*

s Κατασκευάσαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ Θεῷ σκέλουσε *Bas.* & *G.* κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτῷ σκέλουσι Δαδειξαμένῳ *Vat.*

t Οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* οἰκοδομήσαι.

u Καὶ πρὸ τῆς γενέσεως] Καὶ inserui ex *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

x Ἀποδειλιάσας] Ἀποδειλιάσῃς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

y Ἤδη τάλαντα] Vocem ἤδη accepi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

z Δέκα δ'] Hic *Josephus* dissentit à *S. Literis*: in quibus, *auri centum millia talentorum, argenti decies centena millia.* Hac de re videsis *Villalpandum* tom. III. p. 412. *Brerewoodum* de *Ponderibus*, c. 6. & *Usserium* in *Epist.* ad *L. Cappellum*, p. 214.

"lapidariorum & lignariorum multas myriadas: &
Verba etiam ea de re facis ad populum. 1 Paral. c. 22.
"si quid hisce defuerit, tu supplebis. Quapropter
"hoc opere absoluto gratus eris Deo, ejus gau-
"dens patrocinio." At post hæc populi etiam principes adhortatus est, ut in structura filium *pro virili* adjutarent, & ab omni malo immunes Dei cultui curando *unice* vacarent. fore enim ut pro his vicissim accipiant pacem' pulchramque rerum administrationem, quibus homines pios justosque remunerare solet Deus. Cum autem templum esset exstructum, jussit arcam in eo reponi & vasa sacra, quæ multo ante templum habuisse debuerant, nisi patres nostri mandata Dei neglexissent, qui præceperat ut quamprimum nacti fuissent hanc terram ipsi templum ædificarent. Atque ista quidem Davides ad principes filiumque suum loquutus est.

Abesace Davidis fotrix. 3 Regum, c. 1,
3. Jam vero ætate ingravescente, ejusque corpore præsenio frigescente, alsiosus factus est, ut ne quidem multarum vestium injectu caleseeret. Cum autem medici convenissent, suasissentque, ut virgo forma præcellenti per totam regionem conquisita una cum rege dormiret, (id enim contra frigus auxilium fore, fovente eum puella) inventa est in urbe una femina omnium feminarum *ejus ætatis* pulcherrima, Abesace nomine, quæ solumnodo cum rege somno se dando eum calefaciebat. nam præ senectute rebus venereis uti & cum feminis consuescere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

Adonias regnum affectat. 3 Regum, c. 1.
4. Adonias autem quartus Davidis filius, juvenis singulari pulchritudine & proceritate, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, ingenio Abesalomo similis, ipse regni spe elatus erat, & amicis dicebat; oportere ipsum imperium suscipere. atque currus multos & equos & præcursores viros quinquaginta sibi comparavit. Quæ cum pater videret, neque ipsum *verbis* castigabat, neque reprimebat quo minus ejusmodi quid animo, versaret: ac ne eo *quidem* processit ut scisciteretur, quem in finem ista ageret. Adjutores autem Adonias habebat, Joabum imperatorem & Abiatharum pontificem: solique *conatibus ejus* resistebant, Sadocus pontifex, & Nathanas vates, & Banajas satellitum præfectus, & Semeis Davidis amicus, virorumque fortissimorum cohors. Cum autem Adonias convivium apparasset extra urbem ad fontem qui est in horto regio, eoque fratres suos omnes præter Solomonem vocasset, quin & secum assumpsisset Joabum imperatorem & Abiatharum & principes tribus Judæ; at Sadocum pontificem & Nathanam vatem & Benajam satellitum *regiorum* præfectum, & quotquot ab altera parte steterunt, non invitasset ad convivium: hujus rei indicium ad Solomonis matrem Beethsaben detulit Nathanas vates,
Beethsabe, Nathana eam summonente, à Davide regnum Solomoni petit. 3 Reg. c. 1.
Adoniam scilicet pro rege se gerere, idque insscio

"μυριάδας καὶ τεκτόνων· ἂν δέ τι [a] τούτοις σοὶ προσ-
"δέῃ, σὺ προσθήσεις. [b] γινομένου τοίνυν τούτου, ἀρεσ-
"έσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων πρόστατην." [c] προσπαρεκε-
λεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας ἅπαντας καὶ λαόν, τὴν οἰκοδομίας [d] συλ-
λαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν
περὶ τὸν ἅγιον Θεὸν θρησκείαν [e] ἀσχολεῖν. [f] καρπώσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, οἷς ἀμείψεται
τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ Θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέν-
τος δὲ ναοῦ, [g] τὸν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι προσέτα-
ξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, ὅσα πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔ-
χειν, εἰ τοῖς ἐντολοῖς τοῦ Θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέ-
ρες, ἐντεταλμένοι μὲν τὸ τοῦ γένους παύσασθαι κατασχεῖν οἰκο-
δομήσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυί-
δης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη.

γ'. Πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τὸ σῶμα αὐτῷ
ψυχόμενον διὰ τὸ γῆρας, [h] δυσερωτὸς ὑπῆρχεν, ὡς
μηδὲ ὑπὸ τῶν ἐπιβολῶν ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάν-
των, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας κόρης ἐπιλεχθεῖσα παρ-
θένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ
ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπέσης αὐτὸν τῆς κόρης· [i] εὑ-
ρέσεως δὲ ἐν πόλει μιᾷ πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστης γυναι-
κῶν, [k] Ἀβισάκη τὄνομα, ἡ συγκοιμωμένη [l] μόνον τῷ
βασιλεῖ συνεθέρμαινεν αὐτόν. ὑπὸ γὰρ γήρως λοιπὸν πρὸς τὰ
ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν
ταύτης τῆς παρθένου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ὁ δὲ τέταρτος υἱὸς [m] Δαυίδου, νεανίας εὐειδὴς
καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ [n] Αἰγιλθῆς γεγονώς, Ἀδωνίας δὲ προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῃ
[o] τὴν ἀφέσιναν, αὐτὸς [p] ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο, καὶ
πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν, ὡς τὸν δεχθὲν αὐτὸν δεῖ προσ-
λαβεῖν. καλεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ
ἐπεπλήττειν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως· ἦν
μέχρι τοῦ [q] πρόσθεν, ἀλλὰ τί ταῦτα πράττειν, [r] προσή-
σθησαν δὲ εἶχεν Ἀδωνίαν, τόν τε στρατηγὸν Ἰώαβον καὶ τὸν ἀρ-
χιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δὲ ἀντέπραττον, ὁ ἀρχιερεὺς
Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης [s] Ναθάνας, καὶ Βαναίας ὁ ἐπὶ
τῶν σωματοφυλάκων, καὶ [t] Σεμεῖς ὁ Δαυίδου φίλος, καὶ
πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δὲ Ἀδωνίου προσδιατρίβοντος
δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, πρὸς τὴν πηγὴν [u] τὴν ἐν τῷ βα-
σιλικῷ προσοδεύσας, καὶ πάντας καλέσας τοὺς ἀδελφοὺς
υἱοὺς Σολομῶνος, προσλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τῆς Ἰούδα
[x] φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα [y] Σάδωκον καὶ Νάθανον τὸν προ-
φήτην, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάν-
τας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν
ἑστίασιν· τοῦτο πρὸς τὴν Σολομῶνος [z] μητέρα
Βεεθσαβὲ Ναθάνας ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασι-
λεύς

[a] Τούτοις σοὶ] Τοῦτον solus *Vat.*
[b] Γινομένου τοίνυν τούτου,] Ita *Bas.* Γινομ. τ. τ. ἄρεσ- ἔσῃ τὸν Θεὸν ἔχων αρ. *Samb.* Γιν. τ. τ. ἄρεσ- ἔσῃ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἔχων *Big.* Γίνου τὰ νῦν ἄρεσ- τὸν Θεὸν ἔχων προστάτην *Vat.* unde (præsertim cum *Epiphanius* habeat, *esto igitur optimus gubernator Deum habendo patronum*) legendum censeo, Γίνου τοίνυν ἄρεσ-, τὸν Θεὸν ἔχων προστάτην.
[c] Προσπαρεκελεύσατο] Conf. inf. lib. VIII. c. 5. §. 2. SPANH.
[d] Συλλαβέσθαι] Συλλαμβάνεσθαι *Big.* & *Coll. Voss.*
[e] Ἀσχολεῖν.] Εὐσχολεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*
[f] Καρπώσεσθαι γὰρ] Καρπώσασθαι solus *Vat.*
[g] Τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν] Ita *Big.* τὴν κιβωτὸν αὐτὸν ἀποθέσθαι *Samb.* τὴν κιβωτὸν αὐτῷ ἀπ. *Vat.* τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι *Bas* & *G.* Sic *Epiphanius* vertit, *arcam eum præcepit illic & sacra vasa recondere.*
[h] Δυσερωτὸς ὑπῆρχεν,] Δύσερως in *MSS.*
[i] Εὑρέσεως δὲ] Εὑρέθη *Vat.*
[k] Ἀβισάκη τὄνομα,] Ita in *Græcis* omnibus. Ἀβισάκη *Cedreno.* Ἀβισάγη juxta *Epiphanium.*
[l] Μόνον τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἡ συγκ. τῷ βασιλεῖ συναθερμαινεν αὐτὸν μόνον.
[m] Δαυίδου,] Τῷ Δαυίδ *Samb.*
[n] Αἰγιλθῆς γεγονώς,] Αἰγίθης *Samb.* Ἀγίθης *Vat.* Αἰγίθης vel Ἀγίθης juxta *Epiphanium.*
[o] Τὴν Ἀφέσιναν,] Τῆτε Ἀφεσίαι *Vat.*
[p] Ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο.] Ὡς βασιλεὺς ὢν *Big.* & *Samb.*
[q] Πρόσθεν,] Al. προθέσεως.
[r] Προσήχθη.] Διενοήθη *Vat.*
[s] Ναθάνας,] Ita ut supra p. 381. §. 3. in *Editis*, *Aliisque* hic loci Νάθαν.
[t] Σεμεῖς ὁ] Σιμεὼς *Big.* & *Samb.* Σιμεΐας *Vat.* & *Epiphan.*
[u] Τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ προσοδεύσας,] Τὴν abest *Big.* & *Samb.* De hoc fonte vide *Theodoret.* ad 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μέ. *Drusii* Fragm. Gr. Interpp. p. 260. & *Villalp.* App. Part. 1. p. 191.
[x] Φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα] Οὗτοι γὰρ πάντες παρῆσαν post φυλῆς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* verum ea non agnoscit *Epiphan.*
[y] Σάδωκον] Σάδωκον insertum dedi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* & τοὺς περὶ τὸν ἀρχιερέα Σ. accipio cum *Epiphanio* pro Σάδωκον ἢ τὸν ἀρχ. &c. quo modo plane exstat in *Cod. Vat.* & mox τοὺς ἢ περὶ τὸν &c.
[z] Βεεθσαβὲ] Ita & p. 380. §. 1. Βεθσαβὲ in *Editis.* Βεερσάβη *Big.* & *Samb.* Βερσαβεὲ *Vat.*

a Σι-

λεύς ἐστι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαυίδης, συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτῷ καὶ τὸν παῖδα [a] Σολομῶνα, καὶ πρὸς Δαυίδην προσελθοῦσα μόνην λέγειν, "ὡς αὐτὸς μὲν ὀμόσαι μετ' αὐτὸν "Σολομῶνα βασιλεύειν, μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας τὴν ἀρχὴν "ἤδη παραλάβοι." ταῦτα δὴ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντος, ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν. ἡ μὲν Βεεθσαβὴ, παρελθοῦσα τῷ Ναθάνᾳ πάρεσι πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ [b] καθὼς ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τό, τε δεῖπνον [c] τοῦ Ἀδωνίου, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους, Ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰωάβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων, μεμψάσθαι. ἔλεγέ τε [d] πάντα τὸν λαὸν ἀφορᾶν τινα χειροτονήσοντα βασιλέα· παρεκάλει τε κἀκείνῳ νοεῖν, [e] ὡς μὴ τῷ ἀπαλλαγῆναι αὐτοῦ βασιλεύσας αὐτῷ τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ [f] ἀναιρήσοι.

ε'. Διαλεγομένης δὲ ἔτι τῆς γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τοῦ δωματίου [g] φυλάκων, ὅτι βούλοιτο Ναθάνας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως [h] εἰσδέξασθαι κελεύσαντος, εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξειε τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα καὶ προσκυνήσοι τῷ ἀρχῇ, ἐπυνθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι δεῖπνον κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν [i] τὸν Ἰωάβον, δι', μήπω κρότου καὶ παιδιᾶς ὑφεστηκότος πολλῆς, [k] αἰώνιον αὐτῷ [l] συνεύχοντο τὴν ἡγεμονίαν· σκάλεσέ τε ἅμα ἐμὲ, καὶ τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων. δίκαιον δὲ εἶναι ταῦτα γνώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τῷ σῷ γνώμῃ ἐγίνετο. ταῦτα δὲ Ναθάνα φήσαντος, ὁ βασιλεὺς σκέλλυσι καλέσαι τὴν Βεεθσαβὴν πρὸς αὐτόν. σκηνοχωρήσασα γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, προφήτου παρόντος. ἡ μὲν γυναικὸς ἐλθούσης, "ὄμνυμί σοι, φησὶ, "τὸν μέγιστον Θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα [m] βασι"λεύσειν, ὡς ἐμοῦ πρότερον ὤμοσας, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοῦδε [n] κα"θεδεῖσθαι θρόνου, καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι σήμερον." προσκυνήσασης δὲ αὐτὸν τὴν γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων. καὶ [o] παραγενομένων κελεύει παραλαβεῖν Ναθάναν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς παρὰ τοῦ αὐλοῦ σωματοφύλακας ἅπαντας, καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ἐπὶ τοῦ [p] βασιλικοῦ ἡμίονου, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην [q] Γιών· καὶ προχειρισαμένους τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀποδεῖξαι βασιλέα. τοῦτο δὴ ποιῆσαι προστάξει Σάδωκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προστάξει διὰ μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν ἐπισαλπίζοντας, βοᾶν, "εἰς αἰῶνα [r] τὸν Σολομῶνα τὸν βα"σιλέα καθίσαι ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου·" ἵνα γνῶ πᾶς [s] ὁ λαὸς ἀποδεδεγμένον αὐτὸν [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δὲ [v] ἐπέταλκε περὶ τῆς ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προστῇ [x] τοῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Βαναίας δὲ εὐξαμένου τὸν Θεὸν Σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ἀμελήσοντες, ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τοῦ ἡμίονον τὸν Σολομῶνα· καὶ [y] προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ πηγοῦ, καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες, [z] εἰσῆγον εἰς τοῦ πάλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τοῦ βασιλείαν [a] αὐτῷ γε-

Davide; deditque ei consilium ut suæ filiique Solomonis saluti prospiceret, & sola ad Davidem ingressa ei diceret, "quod ipse quidem juraverit sibi "in regno successurum esse Solomonem, interim "vero Adonias imperium jam susceperit." dum autem hæc ad regem loqueretur, se superventurum esse præterea dicebat vates, verbisque ipsius fidem facturum. Bethsabe paruit Nathanæ & regem adit: & cum eum adorasset veniamque dicendi petiisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recensет; facto indicio, ut convivium apparaverat Adonias, & Joabum exercitus ducem vocaverat, & Abiatharum pontificem, & filios ejus absque Solomone ejusque necessariis amicis. addebat etiam *totum* populum *suspensum* exspectare quemnam regem declararet; orabatque ipsum & obsecrabat, ut secum reputaret, quod ille, si post ipsius discessum regnarit, & ipsam & Solomonem filium suum perimet.

5. Muliere autem adhuc cum rege loquente, Nathanas regii cubiculi præfecti ei nunciatum veniunt, Nathanam velle ipsum videre. Rege autem jubente ut illum exciperent, ingressus percontabatur an hodie regem declararit Adoniam, eique imperium tradiderit. ipsum enim splendido convivio adornato filios ejus omnes excepto Solomone invitasse & Joabum imperatorem, qui cum plausu multoque joco epulantes imperium illi æternum apprecantur: cum *interea* neque me, neque Sadocum pontificem, neque Banajam satellitum præfectum evocaverit. Æquum vero esse ut omnibus innotescat, num hæc gerantur ex tua sententia. Postquam hæc dixerat Nathanas, rex Beethsaben acciri jussit. excesserat enim cubiculo advatis adventum. Cumque mulier se stitisset, "juro, "inquit, tibi per Deum maximum, filium tuum "Solomonem certe regnaturum esse, ut jam ante "juravi, eumque in solio meo sessurum, idque hac "ipsa die." Ubi autem mulier regem adoraverat, eique longam vitam precata fuerat, Sadocum pontificem ad se accersit *rex* & Banajam satellitum præfectum. ipsisque comparentibus jubet ut assumpto Nathana vate & militibus omnibus qui circa aulam *regiam* essent, impositoque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gihon, sacroque oleo circumfuso inunctum regem declararent. Hoc autem negotium Sadoco pontifici & Nathanæ vati dari voluit; illisque mandavit, ut eum per mediam urbem comitantes, cornibus inflatis, clamarent, "in *omne* ævum solo regio sedeat Solo"mon rex:" ut pro comperto habeat populus universus regem eum à patre constitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit, ut pie & juste præsit omni Hebræorum populo & Judæ tribui. Cumque Banajas vota nuncupasset, ut Deus Solomoni propitius adsit, protinus Solomonem mulæ imponunt, deductumque extra urbem ad fontem, oleoque inunctum, rursus in eam cum fastis acclamationibus reducebant, *Deum obtestantes* precantesque ut quam diutissime regnet: dein in

Nathanas etiam Davidem adit, eique consilium dat. 3 Reg. c. 1.

Davides Solomonem fieri regem jubet. 3 Reg. c. 1.

[a] Σολομῶνα,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Σολομῶνα βασιλέα. μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας.
[b] Καθὼς ὁ προφήτης] Ita cum *MSS.* καθὰ in *Editis.*
[c] Τοῦ Ἀδωνίου,] Τῷ Ἀδωνίᾳ *Big.* & *Samb.*
[d] Πάντα τὸν λαὸν] Πάντα inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[e] Ὡς μὴ τῷ ἀπαλλαγῆ] Ὡς μὴ *Big. Samb.* & *Vat.*
[f] Ἀναιρήσοι. Ἀναιρήσειν *Vat.*
[g] Παρεστῶτες,] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* παρεστῶτες in *Editis*, *Aliisque.*
[h] Εἰσδέξασθαι κελεύοντος,] Μὴ ἐνδέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte ἐισδέξασθαι. COCC.
[i] Τὸν Ἰούβον,] Τὸν abest *Vat.*
[k] Αἰώνιον αὐτῷ] Αἰώνιαν *Vat.*
[l] Συνεύχοντο] τὴν ἡγεμονίαν·] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* συνευχῶν] in *Editis.*
[m] Βασιλεύσειν.] Βασιλεύσειν *Big.* & *Samb.*
[n] Καθεδεῖσθαι θρόνου,] Καθεδεῖσθαι in *Isdem.*
[o] Παραγενομένων κελεύει] Παραγενομένοις *Samb.* & *Vat.* προστάσσει *Coll. Big.* προστάσσει *Coll. Voss.*
[p] Βασιλικοῦ ἡμίονου,] Βασιλικοῦ αὐτοῦ ἡμίονου *Vat.*
[q] Γιών·] Ita cum LXXII. quòd Γιὼν habeant *Big.* & *Samb.* Verum Γιὸν in *Editis.* Σιὸν *Vat.* Videsis *Villalpand.* in App. P. 1. l. 3. c. 15. p. 190, & 191. & *Annott.* ad p. 406. §. 4.
[r] Τὸν Σολομῶνα] Τὸν deest *Vat. Big.* & *Samb.*
[s] Ὁ λαὸς ἀποδεδεγμένον] Articulum ὁ reposui ex *MSS.*
[t] Ἀπὸ τοῦ πατρὸς] Ὑπὸ *Samb.* (quod & *Coccejus* vult) & *Vat.*
[v] Ἐντέταλκε περὶ τῆς ἀρχῆς,] Ita juxta *Epiphanium*, favente nonnihil *Vat.* qui ἐντέταλτε habet. ἐντετάλθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπεταλ) in *Editis*, forsan pro ἐπιτέταλ). HUDS. Lege ἐπιτέταλ). COCC.
[x] Τοῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους] Τοῦ Ἑβρ. *Samb.* τοῦτε Ἑβρ. *Vat.*
[y] Προάγοντες] προαγαγόντες *Big.* & *Vat.* προσαγαγόντες *Samb.*
[z] Εἰσῆγον εἰς τοῦ πάλιν] Εἰσήγαγον *Vat.*
[a] Αὐτῷ γενέσθαι] Αὐτοῦ *Vat.*

in domum regiam adductum ſolio *paterno* collocant. moxque totus populus ad convivia diemque feſtum celebrandum convertebatur, choris tibiiſque ſeſe *adeo* oblectantes; ut ex ingenti inſtrumentorum numero terra ſimul omnis & aër undique circumſonaret.

Solomon rex ſalutatur. 3 *Reg.* c. 1.

6. Ut vero clamorem acceperunt Adonias ejuſque convivæ, animis conſternati erant: & Joabus imperator dicebat, ſibi nec placere ſonitum iſtum nec tubam. Dumque appoſitum eſſet convivium & nemo de eo deguſtaret, ſed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Jonathas pontificis Abiathari filius. Cum vero Adonias juvenem conſpexiſſet libens, bonumque nuncium vocaſſet, *ordine* illis rem totam de Solomone regiſque Davidis voluntate expoſuit. Tum omnes, & Adonias & qui ab eo invitati fuerant, cum propere è convivio ſurrexiſſent, domum quiſque ſuam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quæ in eum admiſerat, Deo fit ſupplex, cornibus etiam altaris, quæ ſcilicet prominebant, ab eo prehenſis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit *Adonias*, quodque fidem jurejurando ſibi dari obſecret, "ipſum nec injuriæ memorem fore, nec ma"li aliquid ſibi illaturum." At ille clementer admodum prudenterque ob iſtud quidem peccatum ei veniam dedit & impunitatem, monito tamen, "ſi poſthac in novis rebus moliendis fuerit depre"henſus, ſibimet debere pœnam acceptam ferre." Deinde miſit qui illum à ſupplicatione excitarent. Cumque ad eum veniſſet & adoraſſet, domum ſuam juſſit diſcedere, nihil *mali* ſuſpicantem; ac in poſterum ſemet virum bonum præſtare, ut hoc ſibi in emolumentum cederet, volebat.

Hoc audito Adonias ad aram confugit. 3 *Reg.* c. 1.

7. Cum autem Davidi in animo eſſet filium totius populi regem declarare, convocat principes *univerſos* Hieroſolyma una cum ſacerdotibus ac Levitis. atque * hiſce primum numeratis, invenit virorum triginta octo millia à trigeſimo ad quinquageſimum annum: ex quibus curatores quidem templi ædificandi conſtituit viginti tria millia, judices vero populi & ſcribas eorum ſex millia, janitores autem domus Dei quatuor millia, totidemque qui Deum laudarent, canentes ad inſtrumenta *muſica* à Davide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias diſtribuit: & ſeparatis à *reliqua* tribu ſacerdotibus, horum viginti quatuor familias invenit: & quidem ex Eleazari domo ſexdecim, ex Ithamari vero octo. inſtituitque ut una familia miniſtraret Deo per dies octo, à Sabbato uſque ad Sabbatum. atque ſic familiæ omnes ſortem *ſuam* acceperunt in præſentia Davidis, & Sadoci & Abiathari pontificum, & omnium principum. Et familia quidem cujus ſors prima exiit, ſcripta eſt prima: ſecunda vero deinceps uſque ad vigeſimam quartam. Atque hæc diviſio manſit in hodiernum diem. Fecit autem & de tribu Levi-

Davides ſacerdotes & Levitas in claſſes dividit, eiſque munera aſſignat. 1 *Paral.* c. 23. 24. *&c.*

Pag. 401. §. 3.

νέσθαι πολυχρόνιον θύχόμενοι · καὶ ⸀προσαγγέλλες εἰς τ [b] οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν [c] ἐπὶ τῦ θρόνυ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἀωχίαν ἄδης ἐτράπη καὶ ἑορτῇ, χορεύων καὶ αὐλοῖς περπόμενο· ὡς ὑπὸ τῦ πλήθες τ ὀργάνων ἅπασαν ⸀σειηχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ [d] ἀέρα.

ε'. Ὡς δ' ἤκουσε τ βοῆς Αδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ἅμα τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν· ὅ τε στρατηγὸς Ἰωάβ ἔλεγε, σὺκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ἀδὲ τῇ σάλπιγγι. ⸀προκειμένυ δ' τοῦ δείπνυ, καὶ μηδενὸς γευομένυ, πάντων δ' [e] ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσπέτχ ⸀πρὸς αὐτὲς ὁ τῦ ἀρχιερέως Αβιαθάρυ παῖς Ιωνάθης. τῦ δ' Αδωνία ἰδομένυ τ νεανίαν ἡδέως, καὶ ⸀προσφθόντο· ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλυ πάντ' αὐτοῖς τὰ ⸀περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὸν Δαυίδυ [f] τοῦ βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίυ ὅ, τε Αδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον ⸀πρὸς ἑαυτὲς ἕκασοι. [g] Φοβηθεὶς δ' Αδωνίας τὸν βασιλέα ⸀περὶ τῶν γεγονότων [h] ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσιασηρίυ κεράτων, ἃ δὴ ⸀περεῖχεν, ἑλλαβόμενο. δηλῦται τῦτο Σολομῶνι πτοιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὥστε μὴ μνησικακῆσαι, μηδ' ἐρᾳσθαι δεινὸν [i] αὐτὸν μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον, εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τῆς τιμωρίας ἔσεσθαι. [k] καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίσησιν ἀπὸ τῆς [l] ἱκεσίας. ἐλθόντα δὲ ⸀πρὸς αὐτὸν καὶ ⸀προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τῦ λοιποῦ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τῦτο συμφέρον ἥξιυ.

ζ'. Βυλόμενο δ' Δαυίδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδέξαι τὸν ἰδίον βασιλέα, συγκαλεῖ τὰς ἄρχοντας εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τὲς ἱερεῖς, καὶ τὲς Λευίτας. ἐξαριθμήσας δ' τέτες πρῶτον, ὑρίσκ τ ἀπὸ τριάκοντα [m] ἐτῶν ἕως πεντήκοντα τελσμυρίυς ὀκτακισχιλίυς, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ⸀ἐπιμελητὰς [n] μὲν τ οἰκοδομίας τ̃ ναῦ, [o] δισμυρίυς τρισχιλίυς· κριτὰς δ' τ λαῦ καὶ γραμματεῖς τέτων ἑξακισχιλίυς, πυλωρὲς δ' τετρακισχιλίυς τ̃ οἴκυ τ̃ Θεῦ, καὶ ⸀ποιήτας ὑμνωδὲς τ̃ Θεῦ, ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυίδης [p] κατεσκεύασε, καθὼς ⸀προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτὲς κατ' πατριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τ Φυλῆς τὲς ἱερεῖς [q] εὗρε τέτων εἴκοσι ποσαρας πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τ Ελεαζάρυ οἰκίας ἑκκαίδεκα, ἐκ δ' τ Ιθαμάρυ ὀκτώ. [r] διέταξέ τε μίαν πατριὰν λειτυργεῖσθαι τῷ Θεῷ ὅτι ἡμέρας [s] ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτυ ἐπὶ σάββατον. καὶ [t] ἔτως αἱ πατριαὶ πᾶσαν διεκληρώσαντο, Δαυίδυ παρόντο, καὶ Σαδώκυ & [v] Αβιαθάρυ τ̃ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ̃ ἀρχόντων. καὶ ἡ ⸀πρώτη μὲν ἀναβᾶσα πατριὰ ἐγράφη πρώτη· [x] ἡ δ' δευτέρα ἀνελίχθως ἄχρι τ εἴκοσι ποσάρων. [y] καὶ διέμενεν ἔτο· ὁ μερισμὸς [z] ἄχρι τ σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δ' καὶ

b Οἶκον βασιλικὸν,] Οἶκον τ̃ βασιλικὸν *Big. Samb. & Vat.*
c Επὶ δ' θρόνυ.] Επὶ θρόνυ *Vat.*
d Αέρα.] Καὶ τ̃ ἀέρα *Big. Samb. & Vat.*
e Επ' ἐννοίας ὑπαρχόντων,] Ενοίαις *Samb.*
f Τῦ βασιλέως γνώμην,] Ita *Baſ.* & *Samb.* δ deeſt *cæteris.*
g Φοβηθεὶς δ' Αδωνίας] Φοβηθεὶς δ' ὁ Αδωνίας *Vat.*
h Ικέτης γίνεται δ Θεῦ, καὶ τ̃] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* ἱκέτης γίνεται δ θυσιασηρίυ, ἃ δὴ ⸀περεῖχεν ἑλλαβόμενο in *Editis.* atque *Epiphanius* ſenſu adhuc magis mutilato, vertit, *ſupplex factus eſt ei. Et dum cornu altaris teneret, hoc feciſſe nunciatum eſt Solomoni.* Ικέτης τ̃ γυναικὸς apud *Thucydidem*, ubi agit de Themiſtocle ad Admetum confugiente, dein in Sacrarium ſe recipiente.
i Αὐτὸν μηδέν.] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.*
k Καὶ πέμψας αὐτὸν] Καὶ deeſt *Big. Samb. & Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.*
l Ικεσίας.] Ita cum *MSS.* ut aliquoties ſupra. ἱκετείας in *Editis.*
* *Hiſce primus numeratus,*] Sc. *Levitis* juxta *S. Literas*, 1 *Paralip.* c. 23. v. 3.
m Ετῶν ἕως πεντήκοντα] Verba illa ἐτῶν ἕως πεντήκοντα inſerui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
n Μὲν τ̃ οἰκοδομίας] Illud μ̃ ex *Big. Samb. & Vat.*
o Δισμυρίυς τρισχιλίυς·] Ita *Baſ. Samb.* & *Epiphan.* δισμυρίυς καὶ τρισχιλίυς *Vat.* δισμ. τετρακισχιλίυς *Gen.* & *Big.* cum *S. Literis.*
p Κατεσκεύασε,] Sic *Samb. & Vat.* κατασκεύασε in *reliquis.*
q Εὗρε τέτων] Alibi ἦρε edidi. Sed jam εὗρε retineo, meliora edoctus ab *H. Stephano* in *Animadverſ. ad Dialectum Act.* p. 147.
r Διέταξέ τε] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* διέταξε δ in *cæteris.*
s Ὀκτὼ,] Vide *Scaligerum* in *Canonibus Iſagog.* p. 297.
t Οὕτως αἱ πατρίαι] Eo modo *Baſ. Samb.* & *Vat.* ἕτως ἂν αἱ π. in *reliquis.*
v Αβιαθάρυ] Παρόντων, quo poſt Αβιαθάρυ exſtabat in *Editis*; auctoritate *MSS.* & *Epiphanii* ejectum eſſe volui.
x Η δ δευτέρα] Aliquid amplius in *ſuo Codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſecunda pariter & tertia & conſequenter uſque ad* XXIV.
y Καὶ διέμενεν ἔτο·] Ita cum *Vat.* διέμεινεν in *cæteris.*
z Αχρι τ σήμερον] Ex his verbis quidam colligunt Joſephum hos libros ſcripſiſſe ante excidium templi, quoniam everſo tem-

τ Λδιπδ Φυλῆς ἴκοσι μέρη Ϛ τεσαερα, χ πληρωσαμένων κ τ αὐτὸν ἀνέδησαν τρόπον τ τ ἱερέων [a] ἐφημερίσιν [b] ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ. τὰς δ' ἀπογόνους Ϝ Μωϋσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτὰς Φύλακας τ ϑησαυρῶν Ϝ Θεοῦ, χ τ ἀναθημάτων ἃ σωέβη τοὺς βασιλεῖς [c] ἀναθῆναι, διέταξε ϑ πᾶσι τοῖς ἐκ τ Λδιπδ Φυλῆς Ϛ τοῖς ἱερεῦσι δλεύειν [d] νύκτα Ϛ ἡμέραν τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε Μωϋσῆς.

η'. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν σραλιὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι Ϛ ἑκατονταρχίαις Ϛ ταξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάστη τ μοιρῶν δισμυρίας Ϛ τετρακισχιλίας, [c] οὓς ἐκέλευσε ϖεφοιτρεύειν κ τριάκοντ' ἡμέρας ἀπὸ τ πρώτης ἕως τ ὑστάτης Σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις χ ἑκατοντάρχοις. κατέϛησε ϑ Ϛ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν [f] ἤδει κὰ δίκαιον, ϖπιμόπους τε τῶν ϑησαυρῶν, κὰ κωμῶν κὰ ἀγρῶν ἄλλης, κὰ κτηνῶν, ὧν ϖὸκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνηϑῆναι τῶν ὀνομάτων.

ϑ'. Ὡς δ' ἕκαστα τούτων κατὰ τὸν [g] ϖροειρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων, κὰ τοὺς Φυλάρχας, κὰ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Λφαιρέσεων, κὰ τοὺς ἐπὶ πάσης πράξεως ἢ κτήσεως τοῦ βασιλέως πεπαγμένους, σὺς [h] ἐφ' ὑψηλοτάτῳ βήματϛ ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε ϖρὸς τὸ ϖλῆϑος· "Λδελφοὶ Ϛ ὁμοεθνεῖς, γινώσκὴν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ Λφανοῆσαι, χρυσόν τε πολὺ ϖαρεσκευασάμην, χ [i] ἀργυρίου ϖαλάντων μυριάδας δέκα. ὁ "ϑ Θεὸς ἐκώλυσέ με Λφ' τοῦ ϖροφήτου Ναθάνα, Λφ' τε "τοὺς ἐμοὺς ὑμῶν ϖολέμους [k] κὰ τῷ φόνῳ τ ἐχθρῶν "μεμιάνθαι τὴν δεξίαν· τ ϑ ἐμὸν ἐκέλευσε τ Λφανδεξόμενον τὴν βασιλείαν καθασκευάσαι τ ναὸν αὐτῷ. νῦν "σὺν ἐπεὶ Ϛ [l] τῷ ϖροπάτορι ἡμῶν Ιακώβῳ δυοκαίδεκα ϖαῖδων γνομένων, ἵνα τ Ιούδαν ἀποδειχθέντα βασιλέα [m] Ϛ "ἐμὲ τ ἀδελφῶν ἐξ ὄντων ϖροκριθέντα Ϛ τὴν ἡγεμονίαν "λαβόντα [n] ϖαρὰ τοῦ Θεοῦ, χ μηδένα τούτων δυχεραίνανται, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ ϖαῖδας μὴ στασιάζειν ϖρὸς ἀλλήλους, Σολομῶνϛ τὴν βασιλείαν "ϖαρειληφότϛ· ἀλλ' ὁπταμένους ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν "ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. οὐ δεινὸν γὰρ "Θεοῦ ϑέλοντϛ οὐδὶ ἀλλοτρίῳ κρατοῦντι δουλεύειν· "χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῃ τυχόντι τ τιμῆς ϖροσῆκεν, ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, κὰ τὴν Δδαμονίαν ταύτην ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἁπαρῆναι, κὰ "τ ἅπαντα ταύτῃ ϖλαμένην χρόνον, ἐπὶ αὐτοὺς ἐπηγγείλατο παρέξειν ἐπὶ Σολομῶνϛ βασιλέως. ἔσεσθε ° ϑ "ταῦτα βέβαια, κὰ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν ϕυσεβῆ Ρ Ϛ "δίκαιον σαυτὸν κὰ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων, ὦ τέκνον. εἰ ϑ μὴ, τὰ χείρω ϖροσδόκα, ταῦτα "ϖλημμελοῦντα."

ι'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ϖοιησάμενϛ τοὺς λόγους

tarum classes viginti quatuor: factaque sortitione, illis obtigerunt vices similiter ac sacerdotibus per dies octo. At honore *præcipuo* dignatus est Moysis posteros. constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum, quæ à regibus fuerint dedicata; sancivitque ut Levitæ omnes & sacerdotes continuato diem noctemque ministerio servirent Deo, prout Móyses ipsis præceperat.

8. Cæterum post hæc exercitum totum in duodecim cohortes distribuit, singulæ *cohorti* ducibus *suis* & centurionibus & tribunis assignatis. Cohors autem unaquæque vicena quaterna millia continebat, quos per triginta dies à prima ad ultimam Solomoni regi præsto esse jussit una cum tribunis *suis* & centurionibus. Quin & viros, quos bonos esse noverat justosque, unicuique cohorti præesse voluit: ærarii etiam quæstores, vicorumque cucuratores & agrorum alios constituit, nunnullosque rei pecuariæ præfecit; quos nominatim *omnes* recensere haud necessarium esse duxi. *Reliquum etiam populum distribuit. Paral. c. 27.*

9. Postquam autem horum singula modo *jam* dicto ordinaverat, advocatis in concionem Hebræorum magistratibus, & tribuum principibus & cohortum ducibus, ad hæc omnibus qui aut regis negotia illa aut facultates procurabant, cum in tribunali solito celsiori constitisset, multitudinem sic alloquutus est: "Fratres & populares, nolo vos ignorare, quod, cum mihi in animo esset ædem Deo "construere, tum auri multum paravi tum argenti "decem millia talentorum. At Deus per Nathanam "vatem mihi ne facerem interdixit, quod multa pro "vobis bella gesserim & hostium cæde dextram "polluerim: voluit autem ut filius, regni succes"sor, ipsi templum exstrueret. Nunc igitur quan"doquidem scitis Judam, Jacobo licet proavo no"stro essent filii duodecim, regem declaratum fuis"se, meque, cum sex fratres essent, *reliquis* præla"tum, & à Deo imperium accepisse, nec eorum "quenquam id ægre tulisse; ita ego quoque oro "obtestorque liberos meos, ut nolint seditionem "commovere, Solomone imperium consequuto; "sed cognito quod Deus ipsum delegerit, eundem "lubenti animo dominum ferre velint. Haud e"nim grave, Deo ita volente, vel extraneo rerum "potienti servire: æquum vero de fratre ad tantum "honoris fastigium evecto sibimet gratulari, ut "qui ejusdem *fortunæ* socii & participes essent. "Equidem precor ut rata habeantur Dei promis"sa, atque hæc ipsa felicitas, quam Solomone re"gnante se largiturum esse pollicitus est, per re"gionem omnem longe lateque diffundatur, æter"numque in ea duratura sit. Ista autem firma ma"nebunt, & felicem exitum habebunt, si te, ô "fili, pium justumque præstiteris, legumque pa"triarum custodem & vindicem. sin minus, ex"specta omnia tibi male cessura esse dum contra "ista facias." *Davides ad Solomonem & populum verba facit, de Templo exstruendo, & de pace & pietate colendis. 1 Paral. c. 28.*

10. Et quidem rex, cum in hæc verba loquutus, *Solomoni in manus tradit exemplar Templi, suosque exponit apparatus ad Templi ædificationem. 1 Paral. c. 28.*

templo cessarunt functiones sacerdotum sorte distributæ. Sed aliunde liquet Josephum primum scripsisse libros de bello & deinde hos: & certum est μερισμὸν, distributionem Sacerdotum in 24 familias, ætate Josephi in usu fuisse, etiamsi in templo non ministrarent, nam & ipse notat e qua ephemeria fuerit. Hodie norunt Judæi post tot seculorum decursum, quinam sint ex genere sacerdotali, quamvis 24 classes distinguere non possint. Sed ætate utique Josephi sciri potuit ex qua familia sacerdotali aliquis esset, quando ii vivebant, qui vel ipsi vel quorum patres in templo ministraverant. Quod si Josephus ipse novit, e qua ephemeria ortum duceret (quod non puto aliquem esse inficias iturum) an non jure dixit illum μερισμὸν sacerdotum in 24 classes mansisse usque ad sua tempora? REL.

a Ἐφημερίσιν] Non alibi quod sciam, nisi apud *Josephum* in *Vita sua* occurrit vox ἐφημερὶς pro ἐφημερία, qua utuntur LXXII.

b Ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ.] Ἐπὶ ἡμέρας, *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἀναθῶσιν,] Ἀναθῆναι *Samb.*

d Νύκτα κ ἡμέραν] Καθ' νύκτα *Vat.*

e Οὓς ἐκέλευσε] Forte pro ὧν legendum censebat in ora Codicis mei *Cocceius* ὧ vel ᾧς. Vetus, *quos præcepit. Coll. Big.* & *Voss.* aperte ᾧς habent, itaque non dubitavi, ut veram lectionem recipere. HAV.

f Ἤδει κ δίκαιον,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ᾔδη *Aliis.*

g Προειρημένον διέταξε τρόπον] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰρημένον in *Editis.*

h Ἐφ' ὑψηλοτάτῳ βήματϛ] Ἐφ' ὑψηλῷ *Hen.* & *Busb.*

i Ἀργυρίου ταλάντων] Ita *Vat.* ἀργύρου *Samb.* ἀργύρεον in *Editis.* HUDS. Lege ἀργυρίου. Vetus, *centum millia talentorum.* Hebr. אלף אלב יכמרים 1 Paral. 22. 14. COCC.

k Καὶ τῷ φόνῳ] Καὶ τὸ φ. *Samb.*

l Τῷ ϖροπάτορι] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interp.* τ ϖρογόνων in *Editis.*

m Καὶ ἐμὲ τ ἀδελφῶν] Εμέ τε *Big.* & *Samb.*

n Παρὰ Ϝ Θεῦ,] Παρὰ Θεῷ *Vat.*

o Δὲ ταῦτα βέβαια,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔσῃ σὺ αὐτὰ in *Editis.*

p Καὶ δίκαιον σαυτὸν] Καὶ δίκαιον αὐτὸν φύλακα τ πατρίων ϖαρέχῃς νόμων *Vat.*

tus, esset orationem finivit. Templi autem ædificandi exemplar ejusque ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, *ut* & substructionum & ædicularum inferiorum & superiorum; dein quot numero essent quantaque altitudine & latitudine, & quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent, præfinivit. Ipsum autem verbis hortatus est ut summum studium & alacritatem operi adhiberet: simulque principes & tribum Leviticam, ut ei auxilio esse velint, tum quia nondum ad adultam ætatem pervenerit, tum quia Deus ipsum elegerit & ad templum exstruendum & ad populum imperio regendum. Quin & ostendit ædificium haud fore rem magnæ difficultatis aut immensi laboris: præsertim cum ipse multa quidem auri talenta præparaverit, plura vero argenti, ut & ligna, & fabros quamplurimos & lapicidas, smaragdosque & lapides omne genus pretiosos. Et nunc etiam ex sui imperii reditibus ducenta *talenta*, prætercaque tria millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat ad sacrarium, & Dei currum Cherubos *exornandos*, quos arcæ insistere oportebit *alis expansis* eam obtegentes. Postquam autem Davides conticuerat, principes & sacerdotes & tribus Levitica magna cum alacritate *suis de facultatibus in commune* contulerunt, & multa liberaliter & magnifice polliciti sunt. nam in se receperunt *auri* quidem talentorum quinque millia daturos & decies mille stateras, argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum multas myriadas. Ad hæc si cui lapillus erat pretiosus, attulit eum & in thesauros *reponendum* tradidit; quorum curam agebat Ialus Moysis * nepos.

Israëlitarum divites ad Templi constructionem conferunt. 1 *Paral.* c. 29.

11. His lætus erat & populus universus, & *maxime* Davides, cum videret quo studio principes & sacerdotes & reliqui omnes certatim *ad opus promovendum* ferebantur: atque Deum elata voce laudare cœpit, patrem atque genitorem mundi universi appellans & effectorem rerum humanarum divinarumque, quibus semet præesse voluit simul & gentis Hebræorum curam suscipere, eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat. Deinde & fausta *omnia* precatus populo universo, & Solomoni filio mentem sanam & integram & omni virtute corroboratam, jussit ut populus quoque Deo laudes diceret. Atque illi quidem in terram procidentes *Deum* adorarunt; & præterea Davidi gratias egerunt pro *bonis* omnibus quæ ipso regnante perceperant. Postridie vero ejus diei hostias ad Deum adduxerunt, mille vitulos, totidemque arietes, & mille agnos, quos solidis sacrificiis immolarunt: insuper & victimas pacificas obtulerunt, multis myriadibus hostiarum mactatis. Atque tota *ea* die rex & populus universus epulati sunt: & Solomonem iterum oleo inunxerunt, ipsumque regem creaverunt; & Sadocum pro po-

Davides populusque Deo gratias agunt. 1 *Paral.* c. 29.

Solomon rex creatur. 1 *Paral.* c. 29.

γης ἐποίσατο. τὼ δ' Δαβὶδαφὴν καὶ τὴν Δβάταξιν τ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων ὁρώντων ἔθωκε Σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, [q] ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γενοιντο, ὅσου τε σκεύη [r] χρυσοῦ καὶ ἀργυρᾶ τύτων τὸν σταθμὸν ὥρισεν. προσπαρώρμησε δ' καὶ λόγοις [s] αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον· καὶ τὺς ἄρχοντας [t] καὶ τὼ τῶν Λδυτῶν Φυλὼ συναγωνίσασθαι, Δβά τε τὼ ἡλικίαν, καὶ Δβὰ τὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι [v] καὶ τῆς οἰκοδομίας [x] ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτω. ὑμαρῆ δ' αὐτοῖς καὶ ὁ σφόδρα ὑπέπνους τὼ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν, [x] αὐτὸς πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίς, πλείω δ' ἀργυρίς, καὶ ξύλα [y] καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη [z] ἀσκησαμένων, σμαράγδύς τε καὶ πάσης ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νῦν δ' ἔτι τῆς [a] ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς Δβακόσια, καὶ ἄλλα τετράκις τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγε εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ [b] ἅρμα τ Θεοῦ τὺς [c] Χερυβεῖς, ἐς ἐφισταναι δήσας τὼ κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος Δαυῖδ, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λδύτου Φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων καὶ πασμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐνήνεγκε. [d] χρυσίς μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσιόντ τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ [e] σατῆρας μυρίας· ἀργυρίς δ' μύρια τάλαντα, καὶ σιδήρ [f] μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τὺς θησαυρύς· ὧν ἐπετρόπευεν ὁ Μωϋσέως ἔκγονος Ιαλος.

ια'. Επὶ τύτοις ἤσθη τε ὁ λαὸς ἅπας, καὶ Δαυΐδης, τὼ μὲν πατρὸ τὼ τῆς Φιλοτιμίας τ ἀρχόντων τ ἱερέων τ τ ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν· καὶ τ Θεὸν ὑμνεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε τ [h] γενέτορα τ ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιυργὸν ἀνθρωπίνων τ θείων, οἷς [i] αὐτὸν ἐκόσμησεν προστάτω τε τ κηδεμόνα χρὴς τ Εβραίων τ τύτων Δδαιμονίας, ἧς τε αὐτὸ [k] βασιλείας ἐδωκεν. ὑπὲ τύτοις δ' ἔλεγεν τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ Σολομῶνι Δβάνοιαν ὑγιῆ τ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τ ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε τ τὸ πλῆθος δι' λογεῖν τ Θεόν. καὶ οἱ μὲν ποσὶν ὑπὸ τὸ χλοῦ προσεκύνησαν, ἠυχαρίστησαν δ τ Δαυΐδῃ πρῶτ πάντων ὧν αὐτὸ τὼ βασιλείαν [l] βεβαιόν πλαυσαν. τῇ δ' ὑπερύσῃ, θυσίας τῷ Θεῷ παρέσχοντο· μόσχυς χιλίυς, καὶ κριὺς τοσύτυς, καὶ χιλίυς ἀμνὺς, ὃς ὁλοκαυτώσαν. ἔθυσαν δ τ τοῖς εἰρηνικοῖς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης [l] τ ἡμέρας ἑώρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ· καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τ πληθύος ἁπάσης. εἶς τε τὸ βασίλειον ἀναγόντες

q Οσοι τε τὸ πλῆθος] Οσοι γε *Vat. Hen.* & *Busb.*

r Χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ] In *Editis* χρυσὰ καὶ ἀργυρᾶ.

s Αὐτὸν πάσῃ] Αὐτόν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

t Καὶ τὼ τῶ Λδυτῶν] Καὶ τὼν Λδυτῶν *Vat.*

v Καὶ τ οἰκοδομίας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ aberat *Editis.*

x Αὐτῦ πολλὰ] Ita lego *Epiphanium* sequutus, qui vertit *cum ipse multa* &c. ἀπέφηνεν αὐτὸ. πολλὰ μ τάλ. in *Editis.* ἀπέφηνεν αὐτός. πολλὰ μ. τ. *Big.* & *Samb.*

y Καὶ τεκτόνων πλῆθος] Τεκτόνων τε *Big.* & *Samb.*

z Παρασκευασαμένων,] Παρασκευασαμένυς *Big.* (& *Coll. Voss.*) παρεσκευασμένυς *Samb.* παρεσκευασμένον *Vat.*

a Ιδίας ἀπ' ἀρχῆς Δβακόσια,] Ita ex vestigiis *Codd. MSS.* nam τ ἰδίας ἀπαρχῆς Δβακόσια habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* quibuscum nonnihil facit *Epiphan.* qui ἀπαρχῆς plane agnoscit, dum vertit, *sed & tum oblationis primitias faciens, tria millia talentorum* &c. Τῆς ἰδίας ἀρχῆς Δβακοσίας (aut quod mallem Δβακοσίας) in *Editis.* Καὶ νῦν δ' προστιθέναι τοῖς ἤδη συνειλεγμένοις χρυσᾶ καθαρᾶ τετρακίσια τάλαντα εἰς τὸ ἄδυτον &c. apud *Zonaram.* Confer 1 *Paralip.* c. 29. v. 3.

b Ἁρμα τ Θεῦ] Sic 2 *Sam.* c. 22. v. 11. *Cherubo insidebat, superque ventorum alis volabat.* ut & *Ps.* 18, 11. *in Cherubo inequitans volabat, seque alis venti librabat.*

c Χερυβεῖς,] Sic cum *MSS. Χερυβεῖς* in *Editis.*

d Χρυσίς μὲν γὰρ] Χρυσᾶ in *omnibus MSS.*

e Σατῆρας μυρίας·] Ita & *Zonaras.* χρυσᾶς μυρίας LXXII. Vide *Villalpand.* in *App.* Tom. 3. p. 412. & *Budæum* de *Asse*, l. 4. p. 469. *Ed. Lugd.*

f Μυριάδας ταλάντων πολλάς.] In *S. Literis* (1 *Paralip.* c. 29. v. 7.) centum millia.

g Ιαλος.] Ιεϊὴλ LXXII. apud *Epiphanium* varie *Ialus, Iabus, Iabis* & *Iahis.*

* *Nepos.*] Sic placuit vocem ἔκγονος interpretari, quo modo & *Polisianus* apud *Herodianum*, l. 5, 7. 2. & l. 7, 10, 15. *Epiphanius* reddit *pronepos.* at *Gelenio* est *unus è posteris Moysis.*

h Γενέτορα τ ὅλων] Ita lego, nixus auctoritate Cod. *Vat.* qui habet γενήτορα, & *Epiphanii*, qui vertit, *genitorem omnium.* in *Editis Aliisque* γένεσιν τ ὅλων.

i Αὐτὸν ἐκόσμησεν] Si quis αὐτὸν malit, per me licet. quod mox sequitur ἐκόσμησεν est ex *MSS.* pro ἐκόμισεν *Editorum.* utrum horum mavis accipe. *Epiphanius* vertit, *& quibus eum ipse præposuisset præsulem, simul & curatorem fecisset generis Hebræorum* &c.

k Βασιλείας ἔδωκεν.] Βασιλείαν solus *Vat.*

l Τῆς ἡμέρας ἑώρτασεν] Articulum insertum dedi ex *MSS.*

γόντες Σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν [m] ἐπὶ θρόνου τοῦ πατρῴου, ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέραν ὑπήκουον αὐτῷ.

pulo universo sacerdotem. Cumque Solomonem in regiam deduxissent, eumque solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Οἷα Δαυίδης, ἐγγίζοντος θανάτου, διελέχθη πρὸς τὸν Σολομῶνα· καὶ ὅσα λιπὼν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

CAP. XV.

Quibus verbis Davides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; & quantum ipsi ad structuram Templi reliquit.

XII.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Δαυίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ [n] σωιδὼν ὅπι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν [o] ὑὸν Σολομῶνα, [p] διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· "ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνον, εἰς τὸ [q] χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος· ἐξ ἧς [r] σοὶ οὐδὲν "οἷόν τε ἐπανελθόντα γνῶναι τί κατὰ τὸν βίον πράττεται. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς οἷς γεγονὼς [s] ἄρτι "τῷ τελευτᾶν, παραινῶ σοὶ ταῦτ' ἃ καὶ πρότερον "[t] ἐφλυ συμβουλεύσας, δικαίως μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρ"χομένους, εὐσεβῆ δὲ πρὸς τὸν τοῦ βασιλείαν δεδωκό"τα Θεὸν, φυλάττειν δὲ αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς "νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως κατέπεμψεν ἡμῖν· "καὶ μήτε χάριν, μήτε [v] ὑποψίαν, μήτ' ἐπιθυμίαν, "μήτ' ἄλλο πάθος [x] προσειλημένον τούτων ἀμελῆσαι. "τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν [y] ἀποδείξει, πα"ρασκευάσας τὰ νόμιμα· [z] καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτοῦ τοῦτο ἀ"γαθὸν ἀποτρέψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ [a] σε αὐτὸν "παρέχων, οἷόν εἶναί τε δεῖ, [b] κἀγὼ ὑπολαλῶ, "καθίξεις ἡμῶν τοῦ βασιλείαν τῷ γένει· καὶ οἴκῳ "ἄλλῳ Ἑβραίων οὐκ ἀν δεσπόσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐ"τοὶ διὰ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ καὶ τὸ Ἰωά"βου τοῦ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος διὰ "ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, [c] Ἀβε"νήρου τὸν Νήρα παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσσὰν υἱὸν [d] Ἰεθράνου. "[e] ὧν, ὅπως ἄν σοι δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον· ἐπεὶ "καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυναμώτερος [f] ὁ Ἰωάβος ὢν, "μέχρι νυκτὸς τοῦ δίκου διέφυγε. [g] παρατίθημι δέ σοι, "καὶ τοὺς Βερζελαίου τοῦ Γαλαδίτου παῖδας· ὃς ἐν τιμῇ "πίστει καὶ προνοίᾳ τοῦτ' ἐμοὶ χαριζόμενος ἔσχεν. ὃ "προκατέρχομαι γὰρ ἀδικίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ "αὐτῶν πρὸς τοῦ φυγοῦ ὑπῆρξέ μοι [h] χρεολυτοῦμεν. "καὶ τὸν Γῆραν ὃν ὑὸν Σεμεΐ, τὸν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυ"λῆς, ὃς, πολλὰ βλασφημήσας με πρὸς τοῦ φυγοῦ "ὅτ' εἰς [i] Παρεμβολὰς ἐπορεύομην, ἀπήντησεν ἐπὶ Ἰορ"δάνου, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, "νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον, [k] ἄμυναι."

2. His mandatis filio & de summa rerum & de amicis, deque iis quos noverat pœna dignos, è vita excessit: cum quidem vixissset annos septuaginta, ac regnasset Hebrone quidem in Judæ tribum annos septem & sex menses, Hierosolymis autem in omnem regionem tres & triginta. Hic vir optimus

Davides moriens Solomoni præcepta dat. 3 Reg. c. 2.

Davidis mortis. 3 Reg. c. 2.

Davidis encomium.

β'. Ταῦτα δὲ διανέσας τῷ παιδὶ περί τε τῶν ὅλων πραγμάτων καὶ περὶ τῶν φίλων, καὶ ὃς ἤδει τιμωρίας ἀξίους γεγενημένους, ἀπέθανεν· ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ἁπάσης τῆς χώρας τρία δὲ

[m] Ἐπὶ θρόνου] Ἐπὶ δὲ θρόνου *Vat.*

[n] Σωιδών] Σωεδὼς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[o] Υἱὸν Σολομῶνα,] Voculam υἱὸν inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[p] Διελέχθη] Διελέχθη *Vat.*

[q] Χρεὼν ἤδη] Ita cum *Samb.* in cæteris χρέων. & juxta *Epiphanium* πάντων χρεών.

[r] Οὐκέτ' οἷόν τε] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* οὐκέτ' οἷον in *Editis*, *Aliisque.*

[s] Ἀρτὶ τῷ τελευτᾶν,] Iterum cum *MSS.* ὄντως τῷ τελευτᾶν in *Editis.*

[t] Ἐφλυ συμβουλεύσας,] Rursus ex *Iisdem.* ἔφθυ *Bas.* & G.

[v] Θωπεία,] Ἀπειχθεία juxta *Epiphanium.*

[x] Προσειλημμένον] Προσειλέμμενον *Vat.*

[y] Ἀποδείξει,] Ita cum *Big.* (*Coccejo*) & *Samb.* levicula sane mutatione, pro ἀπωλείᾳ, quod in *Editis omnibus* obtinuit; qua tamen auctoritate, alii judicent.

[z] Καὶ πρὸς ἅπαντ'] Καὶ ἀντικρὺ πρὸς σὲ αὐτῷ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιτρέψεις πρόνοιαν, τοιοῦτον σαυτὸν παρέχων, ἁποῖον εἶναι σὲ δεῖ, κἀγὼ ὑπὲρ σοῦ πρὸς θεὸν ὑπολαλῶ, καθίξει ἡμῶν τοῦ βασιλείου &c. legisse videtur *Epiphan.*

[a] Σε αὐτὸν παρέχων,] Σεαυτὸν *Vat.*

[b] Κἀγὼ ὑπ'] Κἀγὼ πρὸς σοῦ λαλῶ *Vat.*

[c] Ἀβενήρου τὸν Νήρα] Ἀβενήρου τε, vel Ἀβίνηρόν τε in *MSS.* quibus non consentit *Epiphan.*

[d] Ἰεθράνου.] Ἰεθέρου *Vat.* Ἰέθερ *Epiphan.*

[e] Ὧν, ὅπως] Ita cum *Vet. Interpr.* (& *Coccejo*) ὃν in *Editis.* deest *MSS.*

[f] Ὁ Ἰωάβος ὢν,] Articulum ὁ acceptum debes *MSS.*

[g] Παρατίθημι δέ σοι,] Παρατίθεμαι δὲ σοι καὶ τοὺς Βερζέλλου τοῦ Γαλααδίτου παῖδας *Vat.*

[h] Χρεολυτοῦμεν *Samb.* HUDS. Infr. lib. XVIII. c. 9. §. 9. τὸν μισὸν χρεωλυτεῖν. SPANH.

[i] Παρεμβολὰς] Conf. sup. c. 9. §. 8. & c. 10. §. 1. SPANH.

[k] Ἀμυναι.] Ἀμυνε *Samb.*

mus erat, & omnibus virtutibus præditus, quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium salus commissa est. nam & omnibus fortitudinis gloria antecellebat: & cum certamina pro subditis iniret, primus *magno impetu* ferebatur in pericula, labores perferendo pugnandoque milites ad res *præclare* gerendas excitans, & non domini more imperando. Optime perspiciebat simul & considerabat tam futura quam rationem expediendi instantia: *ad hæc* modestus, mitis, erga calamitosos benignus, justus, humanus *in omnes*. In his quæ fas est ut reges sibi propria vendicent, ne omnino quidem potestatis magnitudine peccavit, præterquam in eo quod spectat ad Uriæ uxorem. Tantam præterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum, nec Hebræorum, nec aliarum gentium.

Ejusque sepultura & monumentum.

3. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, & præter cætera omnia, quæ in regum funeribus fieri solebant, multas etiam ingentesque divitias cum eo sepeliit: quarum magnitudinem facile sit alicui conjectare ex iis quæ dicturus sum. Nam post spatium annorum MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam ei dare, ut obsidione absisteret & exercitum *suum* abduceret, cum aliunde ei *ad largiendum* nihil suppeteret, aperta cella una monumenti Davidis, & inde deportatis tribus talentorum millibus, partem Antiocho dedit: & ita se ab oppugnatione liberavit, sicut & alibi indicavimus. Post hunc autem, multis annis elapsis, iterum Herodes rex, alia cella recluſa, inde magnas opes sustulit. Veruntamen ad loculos *qui* regum *cineres continent* neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed hæc quidem hactenus nos dixisse sufficiat.

Lib. 13.

Lib. 16.

Finis Libri septimi.

τειάκοντα. ἔτος ἄρξας ἀνὴρ ἐγήρα. καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἐν ἔδει τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσῆναι. ἀνδρεῖός τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις· ἐν οἷς τοῖς ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι, πρῶτος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν ἐν μάχαις προκελεύόμενος τοὺς φαλιώτας ἐπὶ τὰς πράξεις, [l] ἀλλ' οὐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης. νοῆσαί τε ἐν συνιδεῖν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐν τοῖς τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος· σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, [m] φιλάνθρωπος. ἃ μόνοις [n] ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε, μηδὲν ὅλως [o] περὶ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας [p] ἁμαρτὼν, ἢ τὸ περὶ τὴν [q] Οὐρία γυναῖκα. [r] κατέλειπε γὰρ ἐν ἔλαττον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὔθ' Ἑβραίων, οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν.

γ'. Ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις λαμπρότατα, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλεῖστον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκόμισεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν [s] τεκμήραιτ' ἄν τις ῥᾳδίως ἐκ [t] λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενον ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱοῦ δὲ Δημητρίου, βυλόμενον χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπερ δὲ λῦσαι τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν φαλιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ ἔπορῶν, [v] ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυίδου μνήματι, καὶ βαστάσας τρισχίλια τάλαντα, μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ· καὶ διέλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν, καθὼς ἐν [x] ἐν ἄλλῳ [y] δεδηλώκαμεν. μετ' οὐ πολὺν, ἐτῶν πολλῶν διαφθαρέντων, πάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο [z] χρήματα πολλά. [a] τῶν μέντοιγε θηκῶν τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φανεραὶ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον λόγος δεδηλώσθω.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑβδόμης.

---

l Ἀλλ' οὐχὶ] Οὐ τῷ προστάττειν *Vat.*

m Φιλάνθρωπος.] Ita locum distinxi cum *Epiphanio*, qui vertit, *In his autem quæ regibus præcipue conveniunt, in nullo penitus mihi in uxore Uriæ magnitudine potestatis deliquit.* Sic autem *Gelenius*; φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκεν. μηδὲν ὅλως &c. *quæ quidem præcipuæ sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate &c.*

n Ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν] Ἐξαίρετα, juxta Scholia *Thucydidis*, διαπεπραγμένα.

o Περὶ τοσοῦτο] Περὶ τοσοῦτον μέγεθος τῆς ἐξουσίας *Vat.*

p Ἁμαρτὼν,] Ἁμαρτῶν *Samb.*

q Οὐρία] *Coll. Big. & Voss.* Οὐρίου.

r Κατέλειπε] Κατέλιπε *Samb.*

s Τεκμήραιτ' ἄν τις] Ita *Bas. G. Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* τεκμαίρεται ἄν τις *Big. & Samb.* τεκμαίρεται τις *Vat.*

t Λεχθησομένων.] Δειχθησομένων *Vat.*

v Ἀνοίξας ἕνα οἶκον] Ita *MSS. & Vetus Interpres.* ἀνοίξας οἶκον τῶν ἐν Δαυίδου μνημάτων in *Editis.*

x Ἐν ἄλλῳ] Ἐν ἄλλοις *Big. Vat. & Epiphan.*

y Διεδηλώκαμεν.] Δεδηλώσθω juxta *Epiphanium.* verum puto librarios *indicavimus* posuisse pro *indicabimus.*

z Χρήματα πολλά.] Πολλὰ τάλαντα ἐξήγαγεν, *Syncell.* p. 189. Χρήματα, καθάπερ Ἕλκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμου ἓν χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολλῶν, *Jos.* Lib. 16. Ἀνοίξας μὲν τὸν τάφον, χρήματα δὲ μὴ εὑρὼν, *Cedren.* p. 98. πειραθέντα δὲ καὶ ἐνδοτέρω χωρεῖν πυρὶ ἐπιχειρῶσι, *Cedren.* p. 98. ex *Josepho* in lib. 16.

a Τῶν μέντοιγε θηκῶν] Τῶν δὲ θηκῶν τῶν αὐτῶν βασιλέων οὐδεὶς ἀλλὰ βάθος μεμηχανευμένους οὐδεὶς προσπέλασεν, *Syncell.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΟΓΔΟΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

β'. Περὶ τ σοφίας αὐτ, καὶ [b] τ σωφροσύνης, [c] καὶ ὅσ πλούτ.

γ'. Οτι πρῶτ τ ἐν Ιεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

δ'. Ως πελευτήσαντ Σολομῶν, ὁ λαὸς, ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτ [d] Ροβοάμου, τ δέκα φυλῶν [e] τ ὑπηκόων τινὰ Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα· τ δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς αὐτ ἐβασίλευσεν.

ε'. Ως Σέσακ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσαμεν ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τ πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετῴκησεν.

ς'. Στρατεία Ιεροβοάμου, ὃν τ Ισραηλιτῶν βασιλέως, [f] ἐπὶ τ υἱὸν ὃν Ροβοάμου Αβίαν ἔπεμψα.

ζ'. Οτι τὴν Ιεροβοάμου γυναῖκα [g] Βασάνης τὶς ὄνομα Δαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

η'. Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς Ιεροσολύμοις, βασιλεύοντ αὐτῶν Ασάνου ὃς Αβία παιδὸς, καὶ Δαφθαρεῖ τοῦ στρατοῦ.

θ'. Ως, τ [h] Βασάνου γυναῖκας Δαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τ Ισραηλιτῶν [i] Ζαμάρης ὁ υἱὸς αὐτ Αχαβ.

ι'. [k] Ως Αδαδ, Δαμασκοῦ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαβον στρατεύσαμεν ἡττήθη.

ια'. [l] Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, [m] ἐπιστρατευσαμένων ἐπ' Ιωσαφάτῳ τ Ιεροσολύμων βασιλέα, ἥττηθεν.

ιβ'. Ως Αχαβ, ἐπὶ Σύρους στρατεύσαμεν, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

1. *Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.*

2. *De ejus sapientia, scientia, & divitiis.*

3. *Quod primus omnium Hierosolymis Templum ædificavit.*

4. *Quomodo Solomone defuncto populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum, è subditis unum, decem tribuum regem declaravit: duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium mansit.*

5. *Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu educto, & urbe capta, divitias ejus in Ægyptum deportavit.*

6. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades.*

7. *Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium sibimet occupavit, tenuitque.*

8. *Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, cum apud illos regnaret Asanes filius Abiæ, & exercitus eorum interitus.*

9. *Quomodo, Basanis genere exstirpato, regnavit Zamaras, & dein filius ejus Achabus.*

10. *Quomodo Adadus, Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, cladem accepit.*

11. *Ammanitæ & Moabitæ, cum bellum intulissent Josaphato Hierosolymorum regi, victi discedunt.*

12. *Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est, & ipse disperiit.*

a Ἐν τῇ ὀγδόῃ] *Al.* ὁ τῷ ὀγδόῳ, vel ὁ τῷ ὀγδόῳ λόγῳ.

b Τῆς σωφροσύνης,] Τῆς deest *Samb.*

c Καὶ ὅσ πλούτ] Ita distinxi ex *MSS.* in *Editis* hoc summarium priori cohærebat, ita ut lectum fuerit, καὶ ὅσ πλούτ, καὶ ὅτι πρ. &c.

d Ροβοάμου,] Τοῦ ante Ροβοάμου delevi auctoritate *Codd. MSS.*

e Τῶν ὑπηκόων τινὰ] Illa τ ὑπηκόων τινὰ & mox αὐτῷ inseruimus è *MSS. Samb.* (*Coll. Voss*) & *Gall.*

f Επὶ τ υἱὸν ὃν Ροβοάμου Αβίαν] Sic in *iisdem MSS.* in *Editis* ἐπὶ τ υἱὸν ὃν Ροβοάμου, καὶ ἥττ. καὶ ὅτι &c. ita ut unus solummodo titulus sit.

g Βασάνης] Sic infra in *Editis* & *MSS.* at Βασανᾶς & Βατάνης *Vat.* & semel Βασάμης *Bas.* & *G.* hîc loci tamen in *libris omnibus* Βασάνης.

h Βασάνου γυναῖκας] Ita cum *Vet. Interpr.* ut & libris Græcis omnibus in sequentibus. Hic vero Αβεσαίου nobis repræsentant tam *MSS.* quam *Editi.*

i Ζαμμάρης] Αμάρης *Vat.* Αμαρὰς *Samb.*

k Ως Αδαδ,] Αδὲ, in *libris omnibus*, juxta LXXII. verum maluimus Αδαδ, quod infra nobis exhibet maxima *Exemplarium* pars.

l Αμμανιτῶν] Sic *Bas. Samb. Vat.* & *Gall.* quibuscum conveniunt *Epiphanii* vetustiora exemplaria.

m Επιστρατευσαμένων] Ita *Bas.* στρατευσαμένων *Samb.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρξγ'.

FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBER OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXIII.

CAP. I.

Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.

Solomoni regnum ineunti populus fausta omnia apprecatur.

TAM vero de Davide & ejus virtute, quantorumque bonorum popularibus suis auctor exstiterit, & quantis bellis feliciter gestis pugnisque bene pugnatis *tandem* senio confectus decesserit, in libro antecedente enarravimus. Cum autem Solomon ejus filius admodum adolescens principatum accepisset, à patre dum adhuc in vivis esset populi dominus Dei voluntate declaratus, & in solio consedisset, universa quidem multitudo, ut sub novi regni exordia fieri solet, faustis acclamationibus ei ut omnia prospere cederent precata est, utque florentibus imperii rebus ad beatam perveniret senectutem.

Adonias Beethsaben adit, ut sibi à Solomone postularet Abisacen in matrimonium. 3 Regum, c. 2.

2. Cæterum Adonias, qui vivo adhuc patre de regno occupando cogitavit, cum ad regis matrem Beethsaben accessisset, eamque blande salutasset, illa percontata an ulla re egens ad ipsam veniat, jubenteque ut sibi mentem *suam* aperiret, utpote non gravate *quidquam* concessuræ, orsus est dicere, "etiam ipsam quidem nosse, quod tam "ætatis prærogativa quam voluntate populi ejus "fuerit regnum, sed cum ita Deo visum sit ut "translatum esset in filium ipsius Solomonem, se "*quidem* servitutem sub ipso diligere & amare, "præsentique rerum statui acquiescere. adeoque "ipsam obsecrabat ut cum fratre pro se ageret, "eique persuaderet ut Abisace, quæ cum patre "dormire consueverat, sibi in matrimonium da"retur: patrem enim cum ea propter senectutem "non congressum esse, & proinde adhuc virgi"nem manere." Tum Beethsabe se illi sedulam operam daturam esse pollicita est, nuptiasque *se illi* ideo conciliaturam esse, tum quod rex ultro fratri gratificare voluerit, tum *præsertim* quod ipsa instanter oraret. Et ille quidem spei plenus, fore has nuptias, discedit: Solomonis vero mater recta ad filium contendit, ut cum eo de iis sermocinaretur quæ supplici Adoniæ promiserat. Atque filius cum ei obviam processisset, illamque complexu excepisset, & in cubiculum ubi tunc tem-

Beethsabe ad Solomonem supplex accedit.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Σολομὼν, τῷ βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαυίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσαις κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ [b] δεσπότην καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, καθησαμένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφήμησεν, οἷον εἰκὸς ἐπὶ δεχομένῳ βασιλεῖ, πλουτῆσαι καλῶς [c] αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ τοὺς γήρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ πανευδαίμονα τὴν ἡγεμονίαν.

β'. Ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος ἐπεχείρησε τὴν δεχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα [d] Βεεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δεῖταί τινα πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, "ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν "βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν "τοῦ πλήθους προαίρεσιν ἔσουσαν αὐτοῦ, μεταβάσης δὲ "πρὸς Σολομῶνα τὸν ὑὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώ"μην εὐεργὲ καὶ ἀγαπᾷ τὴν [e] ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, "καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδεῖτο δὴ οὖν "διαλεχθῆναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦ"ναι τὴν τῷ πατρὶ συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτοῦ "Ἀβισάκην· ὁ γὰρ πλησιάσας τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆ"ρας αὐτῆ, μένειν δ' ἔτι παρθένον." ἡ δὲ Βεεθσαβὲ, καὶ [f] διαλεχθῆναι αὐτοῦ πάλαι ὑπεσχέτο, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφότερα, τῷ τε βασιλέως [g] αὐτοῦ χαρίσασθαί τι [h] βουλομένου, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν εὐέλπις ἀπαλλάττεται περὶ τοῦ γάμου· ἡ δὲ τοῦ Σολομῶντος μήτηρ [hh] ὀρθὸς ὥρμησεν ἐπὶ τὸν [i] διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνίας δεηθεὶς κατεπηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγε αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον οὗ συνέ-

[a] Περιέχει] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*. numerumque defendit *Is. Vossius* in *Chr. S.* c. 7.

[b] Διαστόλου τῷ τοῦ Θεοῦ] Alii sic distinguunt, διαστόλου, τῷ τοῦ θ. βούλησιν καθίσαντος &c.

[c] Αὐτῷ τὰ πράγματα,] Αὐτῷ deest *Big.*

[d] Βεεθσαβεὲ,] *Coll. Big.* & *Voss.* ut passim Βηρσαβεέ.

[e] Ὑπ' αὐτὸν δουλείαν,] Ὑπ' αὐτὸ *Big.* (*Coll. Voss.*) ὑπ' αὐτῷ *Vat.*

[f] Διακοῆσαι] Αὐτῷ post Διακοῆσαι inserunt *Busb.* & *Hen.* ut & mox ante καταπράξασθαι.

[g] Αὐτῷ χαρίσασθαί] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[h] Βουλομένου,] Ita cum *MSS.* βουλομένῳ in *Editis.*

[hh] Εὐθὺς] Εὐθὺς *Vat. Hen.* & *Busb.*

[i] Διαλεξομένη] Διαλεξαμένη *Samb.*

k Κα-

σωέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τ βασιλικὸν θρόνον, καθίσας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. [k] καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεεθσαβὴ, "μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτουμέ-"νη μοι κατάνευσον, καὶ μηδὲν [l] ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον "μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ." ὁ δὲ Σολομῶν θεσπατέσιον κελεύων, πάντα γὰ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καί τι θεσπεμπιμψαμένη τιὼ δεχλιὼ ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδ ἤδη βεβαίας τ τυχεῖν ὧν αἰτοῖ ποιεῖται τὰς λόγους, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη· δοῦναι τιὼ παρθένον αὐτὸν Αβισάκλω Αδωνίᾳ τ ἀδελφῷ θεὸς γάμον παρεκάλει.

γ'. Λαβὼν δ' [m] πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τιὼ μητέρα· μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι πραγμάτων εἰπὼν Αδωνίαν, καὶ θαυμάζων [n] πῶς ἀ θεδεχωρῆσαι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ θεδικαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Αβισάκης [o] αἰτουμένη, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, Ιώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Αβιάθαρον τὸν ἱερέα. [p] καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν ὑπὶ τῶν σωματοφυλάκων, ἀποκτεῖναι θεσέταξεν [q] αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Αδωνίαν. καλέσας δὲ [r] τὸν Αβιάθαρον τὸν ἱερέα, "θανάτου μέν, εἶ-"πε, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρὶ μου συνέκα-"μες, καὶ ἡ κιβωτὸς ἐν σοὶ αὐτῷ μετέσχηκας. τούτων "δέ σοι τιὼ τιμωρίαν ὑπιτίθημι, τεταγμένῳ μὴ Αδω-"νίᾳ καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι· μήτε ἐνθάδε ἴδοι, μήτε "εἰς ὄψιν [s] ἀπάντα τιὼ ἐμιὼ, ἀλλὰ εἰς τιὼ πατρίδα "πορευθεὶς ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τοῦτον ἄχρι τελευ-"τῆς ἔχε τ βίον, [t] ἁμαρτὼν δὲ μηκέτι εἶναι [v] δικαίως "ἐν ἀξίᾳ.". [x] κατελύετο μὲν οὖν ὑπὸ τ [y] ἱεραλικῆς τιμῆς ὁ Ιθαμάρου οἶκος ἀφ' ὧν τιὼ θεσειρημένῳ αἰτίαν, καθὼς καὶ τῷ Αβιαθάρου πάππῳ θεσεῖπεν ὁ Θεὸς [z] Ηλεί. μετῆλθε δ' εἰς τὸ [a] Φινεέσου γένος, πρὸς Σάδωκον. οἱ γὰ ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ Φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τ Ιθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ηλεὶ πρώτῳ ταύτιν θεδεδώκει, ἦσαν δ' οὗτοι· ὁ τοῦ [b] ἀρχιερέως Ιωσήπου υἱὸς Βοκκίας, τούτου δ' Ιωάθαμος, Ιωαθάμου δ' Μαραιώθης, Μαραιώθου δ' Αροφαῖος, Αροφαίου δ' Αχίτωβος, Αχιτώβου δ' Σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὶ Δαυίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο.

δ'. Ιώαβος δ' ὁ στρατηγὸς, τιὼ ἀναίρεσιν ἀκούσας τιὼ Αδωνίᾳ, θεδεδιὼς ἐγένετο· φίλος γὰ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ Σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, ἀφ' τιὼ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν, οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὑπὶ τὸ θυσιαστήριον· ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ [c] πορεῖν ἐκ τ [d] πρὸς τ Θεὸν εὐσεβείας δ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελλόντων αὐτῷ [e] τινῶν τιὼ Ιωάβου γνώμην, πέμψας Βαναίαν, ἐκέλευσεν [f] ἀναστήσαντα αὐτὸν ὑπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. Ιώαβος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' [g] αὐτοῦ πεθνήξε-

poris ſolium erat regium deduxiſſet, eo occupato, aliud à dextra matri apponi juſſit. Poſtquam vero conſedit Beethſabe, "Mihi, inquiit, unum à te, "fili, poſtulanti annue; & nihil moroſi tetricive, "*mihi quod peto* denegando, facias." Solomone autem jubente ut illi imperaret, quod fas eſſet matri omnia concedere; poſtquam tamen prius eam paululum reprehenderat, quod non cum certa ſpe impetrandi quod vellet verba fecerit, ſed quaſi repulſam laturam eſſe metuerit: tum illa *eum* obſecrabat, ut is virginem Abiſacen fratri *ſuo* Adoniæ nuptum daret.

Repulſam patitur. 3. At rex, hac oratione non leviter offenſus, matrem quidem dimittit; Adoniam vero majora appetere & *moliri* dicens, ſeque mirari quod non poſtularet ut ei tanquam natu majori regno cederet, cum ei depoſcat Abiſaces conjugium, amicos potentes habenti Joabum imperatorem & Abiatharum ſacerdotem. moxque accito Banaja ſatellitum præfecto, mandavit ei ut fratrem Adoniam *aggreſſus* interimeret. Vocato deinde Abiatharo ſacerdote, "te, inquiit, mortis ſupplicio eximunt, "tum quidem alioquin iſtæ calamitates quarum "cum patre meo particeps fuiſti, tum quod una "cum eo arcam tranſtuliſti. Hanc autem, tibi, "Adoniam ſequuto ejuſque partibus ſtudenti, "pœnam conſtituo, ut neque hîc moreris, neque "*poſthac* in conſpectum meum venias; ſed, cum in "patriam tuam te contuleris, in agris degas, & "uſque dum moriaris in vita iſthac te exerceas; "cum adeo deliqueris, ut haud fas ſit te in officio "diutius manere." Et quidem ob cauſam jam memoratam à domo Ithamari ablatus eſt honos ſacerdotalis, quemadmodum Deus Eli avo Abiathari prædixerat: tranſiitque in ſtirpem Phineeſis ad Sadocum. Qui vero ex Phineeſis genere * vitam egerant privatam, eo tempore quo pontificalis dignitas in Ithamari domum tranſlata ibi manſit, Eli primum eam recipiente, iſti fuere; Boccias pontificis Joſephi filius, hujus autem Joathamus, Joathami vero Maræothus, Maræothi autem Arophæus, Arophæi vero Achitobus, Achitobi autem Sadocus, qui primus Davide regnante pontifex eſt creatus.

Adonias occiditur. Abiatharus ſacerdotio abdicatur. ‡ *Reg.* c. 2.

Honos Pontificalis ab Ithamari domo ablatus ad Phineeſis ſtirpem rediit.

4. Porro Joabus imperator, fama necis Adoniæ ad eum perlata, haud mediocriter expaveſcebat: ejus enim amicitiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo periculum ſibi imminere, propter ſuam in iſtum benevolentiam, non temere ſuſpicatus, ad altare quidem confugit; ea vero opinione ſe in tuto fore ex regis in Deum pietate. At ille, ubi ei à nonnullis nunciatum erat Joabi conſilium, miſſo eò Banaja, juſſit ut eum *ab ara* excitum ad tribunal cauſam ſuam acturum duceret. Joabus autem dicebat ſe ſacrarium nequaquam relicturum eſſe, ſed iſthic loci potius quam alibi uſ-

Joabus ad aram fugiens occiditur. ‡ *Regum*, c. 2.

---

k Καθεδοῦσα] Ita *MSS.* καθεδοῦσα in *Editis.*

l Ἐξ ἀρνήσεως] Sic volui cum *Samb. Big. Vat.* & *Gall.* ἐξαρνήσεων *Baſ.* ἐξαρνήσεων *Gen.* In *Epiphanii* verſione, *& nec velis quaſi difficile denegare triſtemque deſerere.* HUDS. Forte ἐξ, μηδὲν ἐξαρνοῦ ἂν δύσκολον, μή μα σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. Hebr. תשב את פני אל Senſus. *& ne, negando rem minimè difficilem, me contriſteris.* COCC.

m Πρὸς ὀργῆς] Πρὸς ὀργὴν *Vat.*

n Πῶς ἀ θεδεχωρῆσαι] Πῶς abeſt *Big.* & *Gall.* 1. agnoſcunt *cæteri* pariter ac *Epiphan.*

o Αἰτουμένη,] Ita *Big. Samb. Gall.* & *Epiphan.* αἰτουμένου *Baſ.* αἰτομένου *Vat.* & *Gen.*

p Καὶ μεταπεμψάμενος] Μεταπεμψάμενος δ' Βαναίαν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *cæteris* αὐτοῦ.

r Τὸν Αβιάθαρον] Καὶ Αβιάθαρον τ ἀρχιερέα *Busb.* & *Hen.*

s Ἁπάντα] Sic *Vat. Busb. Hen. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἁπάντων in *reliquis.*

t Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*

v Δικαίως ὦ] Δίκαιος *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *quoniam peccaſti & non eſt juſtum te habere ſacerdotium.*

x Κατελύε?)] Κωλύε?) *Hen.* & *Busb.*

y Ἱερατικῆς] Quod de *pontificali dignitate* neceſſe eſt ut accipias, inquit Cl. *Seldenus.*

z Ηλεί.] *Al.* Ηλί.

a Φινεέσου] *Al.* Φινεάσου, Φινεέσου, & Φινεάσου.

* *Vitam egerant privatam,*] Seu *Pontificatu non functi fuerant*, ut interpretatur *Seldenus.*

b Ἀρχιερέως Ιωσήπου] Ἀρχιερέως Οσὶ πρώτου ὑὸς legendum. quod olim ſcripturæ compendio πυ pro πρώτου comparuerit, à quo cum præcedenti voce Οσὶ conjuncto factum eſt Ωσήπου, unde Ιωσήπου. appellat autem *Joſephus* hunc Oſim πρῶτον, quia fuit etiam alius eo nomine inter *Pontifices M.* qui (libro X.) corrupte dicitur Ισ pro Οζίς. *Sam. Petitus* in *Animadverſionibus ineditis* in *Joſephum*, Tom. 1. p. 266. Confer 1 *Paralip.* c. 6. & videſis Cl. *Seldenum* in lib. 1. de *Succeſſ. in pontif. Hebr.* c. 4. HUDS. Joſephi hujus Ἀρχιερέως, haud ullibi mentio, neque Joathami, vel Arophæi, unde corrigendum hic Joſephum putat Selden. de Succ. Pontif. l. 1. c. 111. p. 123. SPANH.

c Ποιεῖν] Ita cum quinque melioris notæ *MSS.* ἀφιέναι in *Editis, Aliiſque.*

d Πρὸς τ Θεὸν] Πρὸς τὸ Θεῖον *Vat.*

e Τινῶν τιὼ] Illud τινῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναστήσαντα αὐτὸν] Ἀναστήσαντα ἄγειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον *Vat.*

g Αὐτοῦ τεθνήξειν] Αὐτοῦ πᾶ τεθνήξειν *Vat.*

h Αὐ-

uſquam moriturum eſſe. Quod Joabi reſponſum poſtquam regi Banajas retulit, præcepit Solomon, ut illic ei, uti poſtulat, caput amputaret, & hoc de eo ſupplicium ſumeret pro duobus *iſtis* exercitûs ducibus, quos ille nefarie *oppreſſos* occiderat: corpus vero ejus ſepelire, ut *ejus* peccata in poſteros ipſius in perpetuum redundent, ipſe vero ac pater Joabi morte inſontes ſint. Et quidem Banajas quæ mandata erant exſequutus, ipſe copiis univerſis præficitur: Sadocum autem ſolum rex pontificem conſtituit loco Abiathari, ab eo *pontificatûs honore* pulſi.

Sadocus fit pontifex. 3 *Reg.* c. 2.

Solomon Semei imperat ut in urbe maneat. 3 *Regum*, c. 2.

5. Deinde is Semei *evocato* edixit, ut domo Hieroſolymis exſtructa aſſidue ſecum eſſet, & torrentem Cedronem tranſire non auderet. Quod ſi ſecus fecerit, morte multandum eſſe. Tam magna autem interminatione non contentus, jurejurando etiam eum *ad hoc præſtandum* adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quæ ſibi mandaverat, ſe gratias habere profeſſus, cum imperata ſe facturum eſſe juraſſet, patria relicta Hieroſolymis habitabat. Triennio autem poſt cum audiſſet duos ejus ſervos, qui aufugerant, Gittam ſe contuliſſe, ad famulos *ſuos conquirendos eò* properavit. Rex autem poſtcaquam reſcivit eum una cum illis reverſum, utque mandata ejus contemptui habuerit, &, quod majus, jusjurandum Deo factum non curaverit, ægre rem tulit: eoque accerſito, "nonne tu, inquiit, "juraſti te nunquam à me diſceſſurum eſſe, neque "ex hac urbe in aliam *quamvis* egreſſurum? non "igitur effugies perjurii pœnam: verum ob iſtud "pariter ac contumelias, quibus patrem meum fu- "gientem affeciſti, pœnas mihi dabis ſceleribus "coopertus; ut ſcias nihil inde lucrari malos, quod "flagrante delicto non puniantur, ſed per omne "tempus, quo propter impunitatem ſecuri eſſe vi- "dentur, augeri ipſiſque graviorem fieri pœnam, "quàm ſi ſtatim ſcelere commiſſo eam ſubiiſſent." Atque ita Semei juſſu regis Banajas *aggreſſus* interfecit.

Semei occiditur à Banaja, juſſu regis. 3 *Reg.* c. 2.

ὅτι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναίᾳ ᾗ τῷ ἀποκτεῖναι αὐτὸ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντι, προσέταξε Σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτμεῖν, καθὼς βέλεται, καὶ τούτῳ λαβεῖν τὴν δίκην ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε· θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γῆρας τὸ ἐκείνου, τοῦ δὲ Ἰωάβου πληθυὴς αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῷοι τυγχάνωσι. καὶ Βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως· Σάδωκον δὲ μόνον ἐποίει ἱερέα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἀβιαθάρου τόπον, ὃν μετεῖχεν.

ε'. Σεμεΐ δὲ ὁδὲ προσέταξεν οἰκίαν οἰκοδομήσαντα μένειν ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον Κεδρῶνα ἔχειν ἐξουσίαν. ἐθελήσαντι δὲ τούτῳ θανάτου ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς καὶ ὅρκου αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι. Σεμεΐ δὲ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ Σολομὼν ἔχειν φήσας, καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν, ἀκούσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτοῦ ἐν Γίττῃ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν τοῦ βασιλέως αἰσθόμενος, ὡς καὶ τὰ ἐντολῶν αὐτοῦ καταφρονήσαντος, καὶ, τὸ μεῖζον, τὸν ὅρκων τοῦ Θεοῦ μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε· καὶ καλέσας αὐτὸν, "ὦ σὺ, φησὶν, ὤμοσας μὴ καταλείψειν ἐμὲ, "μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; "ἤκουσα ἀποδεξάμενος τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ "καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ἔδρασας τὴν φυγὴν "ὑβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν γιγνόμενον. ἵνα γνῷς "ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δι- "κήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ, ᾧ νο- "μίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται δὲ γί- "νεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς ἧς ἂν ἔδρασιν ἔλαττον ἐλπί- "σαντες ἔδοσαν." καὶ Σεμεΐ μὲν κελευσθεὶς Βαναίας ἀπέκτεινεν.

Solomon Pharaonis filiam ducit. 3 *Regum*, c. 3.

CAP. II.

De Solomonis uxore, deque ſapientia ejus intellectuque præſtanti & divitiis, & quæ ab Hiramo nactus eſt in ædificationem Templi.

SOlomon autem, ubi jam ſublatis inimicis imperium ſibi firmaverat, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem. atque inſtauratis Hieroſolymorum mœnibus, ut ampliora eſſent pariter ac munitiora quam antea, ſumma pacis tranquillitate deinde remp. adminiſtravit, nihil ei obſtante adoleſcentiæ fervore, quo minus vel juſtitiam coleret & leges cuſtodiret, vel quæ à patre morituro acceperat memoria conſervaret: verum, non ſecus ac viri provectioris ætatis conſummatæque prudentiæ, omnia exquiſito judicio II. tranſegit. Porro ſtatuit Chebronem proficiſci &

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς γυναικὸς Σολομῶντος, καὶ σοφίας αὐτοῦ καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅσων ἐπέτυχεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

ΗΔΗ δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τὴν Φαραώθου τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ, κατασκευάσας τὸ τεῖχος τῶν Ἱεροσολύμων πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῶν πρόσθεν ὄντων, διῆπτο τὰ πράγματα [c] λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης, μηδὲν ὑπὸ τοῦ νεότητος, ὥστε τι δικαιοσύνῃ καὶ φυλακῇ τῶν νόμων καὶ μνήμῃ ὧν ὁ πατὴρ πλούτων ἐπήγετο, βλαπτόμενος· ἀλλὰ πᾶν' ὅσοι οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν. ἔγνω δὲ εἰς

h Αὐτῷ τῷ βατιλεῖ] Αὐτῷ deeſt *Big.* & *Samb.*

i Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε·] Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως *Vat.*

k Καταλείπῃ τὸ γῆρας] Καταλίπῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

l Ποιεῖ ἀρχιερέα] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* Σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ἀρχιερέα ὁ βασ. *Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* deeſt vox ἀρχιερέα.

m Οὐδὲ προσέταξεν] Ita pro οὐδὲ, quod in *Editis*, *Aliiſque* exſtat, reſcribere viſum eſt: eoque magis quod οὐδὲ nec agnoſcit *Vat.* nec *Vetus Interpr.*

n Τὸν χείμαρρον Κεδρῶνα] Φάραγγι βαθείᾳ, quæ dicta Κιδρὼν· Αλωτ. lib. v. c. 2. §. 3. ut & §. 4. ibid. Χαράδρα de eodem. SPANH.

o Τὸ πρόσιμον.] Sup. lib. IV. c. 8. ἐπιτιμηκὼς αὐτῷ καὶ ἀλγεσαλῶ προσιμον· SPANH.

p Αὐτὸν προσηνάγκασεν] Ita cum *Cod. Vat.* verum in *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* deſideratur αὐτὸς, & commode ſatis abeſſe poteſt. in *Editis*, *Aliiſque* ὃς ὁ Ἰσαῦλος ἀνοσίως &c.

q Ἀποδράντας] Ἀποδρασαντας *Vat.*

r Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

s Ὡρμησεν] Ita in quinque *MSS.* ὥρμηθ *Big. Baſ.* & *G.*

t Καταλείψειν ἐμὲ,] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. 2. καταλήψειν *Alii* cum *Editis*.

v Ταύτης τῆς πόλεως] Ex ταύτης *Samb.* & *Vat.*

x Οὐκουν ἀπόδρασιν] Ita *Samb.* in cæteris *MSS.* aut ὄκων vel ὑκὼν ἀπόδρασης, aut ὄκων vel ὑκὼν ἀπόδρασιν. in *Editis* οὐκ ἂν ἀποδρᾶσης.

y Κερδαίνουσιν] Κερδαίνουσι μὲν οὐδὲν *Vat.*

z Ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ,] Ἀλλὰ καὶ παντὶ *Vat.* & mox αὔξεται δὲ καὶ γ.

a Ἧς ἂν ἔδρασιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἵν ἂν π. in *Editis*, *Aliiſque*.

b Σεμεΐ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σεμειεσον.

c Λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης,] Τὸ λοιπὸν *Vat.*

σὶ εἰς [d] Χεβρῶνα ϖϑαγνόμενον, ὅπι τῷ χαλκῷ θυσιαστηρίῳ, τῷ [e] κατασκευασθέντι ὑπὸ Μωϋσέως, θῦσαι τῷ Θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τῷτο δὲ ποιήσας μεγαλως ἔδοξε τὸν Θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τὰς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν [f] αἰτεῖσθαί τινας ἀντὶ τῆς ἀσεβείας [g] δώσειν αὐτῷ δωρεάς. Σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα, καὶ Θεῷ παρασχεῖν ἥδιστα, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα, τὸν Θεὸν ᾔτησεν. ὁ γὰρ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ δὲ τὸ ἄλλον τοιοῦτον, ὡς ἀνθρωπος καὶ νέος, ἠξίωσεν αὐτῷ ϖαρασχεθῆναι· ταῦτα γὰρ ἡγεῖτο νενόμισται ϖαρὰ τοῖς πολλοῖς μόνα ἀσφαλῆς ἄξια, καὶ Θεοῦ δῶρα εἶναι· ἀλλὰ "δός μοι, "φησὶ, δέσποτα, νοῦν ὑγιῆ καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν "τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὰ [h] δίκαια λαλῶν [i] κρίνοιμι." τούτοις ἥδετο τοῖς αἰτήμασιν ὁ Θεός· καὶ τὰ τε ἄλλα πάνθ', ὧν οὐκ ἐμνήσθη ϖαρὰ τὴν ἐκλογὴν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην [k] πολεμίων, καὶ [l] ϖερὶ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ [m] ἄλλος τις ἀνθρώπων ἔσχεν ἢτε βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅπι πλεῖστον ἐπισχνεῖτο χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ καὶ πειθόμενος αὐτῷ, καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς μὴ ἄριστος. ταῦτα δὴ Θεοῦ Σολομὼν ἀκούσας, ἀνεκινδύνευσεν [n] ἀφυὴς ἐκ τοῦ κοίτης, καὶ ϖροσκυνήσας αὐτὸν [o] ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσόλυμα· καὶ [p] ϖερὶ τὸν σκηνῆς μεγάλας ὅπιτελέσας θυσίας, κατεδαίσε τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Β'. Ταύτας δὴ τὰς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθε δυσχερής· ἧς τὸ τέλος εἰρεῖν μὲν ὅπιπονον. τὸ δὲ ϖρᾶγμα, ϖερὶ ὃ συνέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ ϖραγμάτων [q] γινόμενοι λάβωσιν, ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τὸ τῆς βασιλέως ἀγχινοίας, τὸ ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι ϖερὶ τῶν ζητουμένων δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν· ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα ϖρώτη λέγειν ἤρξατο. "[r] οἰκῶ "μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, [s] μετὰ ταύτης ἐν ἑνὶ δω"ματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέραις ἡμῖν ὅπι μιᾶς ἡμέρας "ἀποτεκεῖν κατὰ τὸν αὐτὸν ὥραν ἄῤῥενα ϖαιδία. τρί"της δὲ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνωμηθεῖσα [t] τῷ αὐτῆς "ϖαιδίῳ αὕτη, τὸν μὲν ἀποκτείνει· βασανίσασα δὲ τὸ"μὸν ἐκ τῶν γονάτων ϖρὸς αὐτὸν μεταφέρει, [v] καὶ τὸ "νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. "ϖρωὶ δὲ ϑηλὴν ὀρέξαι βουλομένη τῷ ϖαιδίῳ, τὸ μὲν "ἐμὸν οὐχ εὗρον, τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ϖαρακεί"μενον. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν "ἀπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱὸν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα καταπέ"φευγα, δέσποτα, ὅπι τὴν ϖαρὰ σοῦ βοήθειαν. [x] τὸ "γὰρ εἶναι μόνας [y] ἡμᾶς, καὶ μηδένα [z] ἐξελέγξαι "δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ὀργισθεῖ"σα ϖαραμένῃ." ταῦτ' εἰπούσης, ὁ βασιλεὺς ἀνέκραγε τὴν ἑτέραν, τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τὴν δὲ ὀργισθεῖσαν τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ δὲ ϖαιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τὸν ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὅπινοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι τὴν

super aram æneam, quam Moyses fabricari curaverat, Deo sacrificare. atque mille solidas hostias *ad eam* immolavit. Cum autem hoc præstitisset, magnopere visus est Deum honorasse. nam nocte, quæ proxime sequuta est, ei per quietem apparuit, jussitque ut posceret quod sibi pro *hac* pietate ab ipso dari vellet. Solomon vero pulcherrima & maxima à Deo petiit, quæque illi ad largiendum gratissima & homini ad accipiendum utilissima. non enim aurum aut argentum aut alias *id genus* divitias, ut homo & juvenis, sibi accumulari popposcit: (fere enim ista sola plerisque magni æstimantur, & inter Dei munera habentur) sed "da "mihi, inquit, Domine, mentem sanam rectum"que *in decernendo* judicium, ut vera justaque lo"quendo populo *huic* jus dicam." Hac petitione adeo delectatus erat Deus, ut & alia omnia, quorum in optione sua non meminerit, se ei daturum esse promiserit, opes, gloriam, de hostibus victoriam, & præ omnibus scientiam ac sapientiam, quantis nemo alius vel regum vel privatorum *ante eum* præditus fuit. insuper & regnum seris ejus nepotibus se conservaturum esse pollicitus est, modo justus esse pergat, sibique obtemperet, & patrem in quibus excellebat quam maxime referat. Ubi hæc à Deo acceperat Solomon, è lecto statim prosiluit, numenque veneratus Hierosolyma revertit; & mactatis ante Tabernaculum plurimis victimis suos omnes epulis adhibuit.

Tabernaculum Chebrone petit. 3 *Regum*, c. 2. & 2 *Paral.* c. 1.

Deus Solomoni potenti sapientiam dat. 3 *Regum*, c. 3. & 2 *Paral.* c. 1.

2. Hisce autem diebus judicium ad eum delatum est arduum: quod *quidem* difficile erat dirimere. Rem vero, de qua disceptari contigit, *paucis* exponere necessarium duxi; ut & qui hæc legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intelligant, & qui in hujusmodi negotiis versantur regiæ solertiæ exemplar intuendo de quæsitis facile pronunciare possint. Mulieres duæ meretrices ad ipsum venerunt: quarum altera, cui injuria facta esse videbatur, prima dicere orsa est. "Ego "quidem, dicebat, ô rex, in uno cum hac *muliere* "cubiculo habito. Accidit autem utrique nostrum, "ut una die masculos infantes circa eandem ho"ram pareremus. At tertio post die, ista somno"lento in puerulum suum incubitu ipsum quidem "opprimit: meum vero è gremio meo *clam* sublatum ad se transfert, & mortuum quiescenti mihi in ulnas imposuit. Mane autem, cum infanti "vellem mammam admovere, meum quidem non "inveni, hujus vero mortuum lateri meo video "accumbere. rem enim, omnibus accurate perpensis, ita esse comperui. Quare filium meum "postulo: & cum illum non receperim, ad tuam "opem implorandam, Domine, confugio. Nam "quod nos solæ fuerimus, nullusque subsit metus "alicujus qui *nos* possit redarguere, *illa*, negligens "*quid de se quisque sentiat*, constanter & fortiter fa"ctum negare." Ubi hæc dixerat, rex alteram interrogabat, ecquid habeat dictis objiciendum. Illa autem inficiante se hoc feciisse, & asseverante suum vivere filium, adversariæ vero interiisse, cum nemo existimare potuerit quid decernendum esset, sed

Duarum meretricum lis à Solomone dijudicata. 3 *Regum*, c. 3.

[d] Χεβρῶνα] Γαβαὼν juxta *Biblia S.* in Codicibus *Gallicis* Γίβεων. HUDS. Γαβαὼν legendum est, nec enim Chebrone fuit altare. REL.

[e] Κατασκευασθέντι] Sic etiam Judæi loquuntur de altari, licet Bezaleel fecerit. REL.

[f] Αἰτεῖσθαι] Αἰτῆσαι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* verum αἰτῆσαι cum *cæteris* legisse videtur *Epiphan.*

[g] Δώσειν αὐτῷ δωρεάς.] Pro δώσειν in *MSS.* habemus ϖδόχῃ aut ϖδόχει.

[h] Δίκαια λαλῶν] Ita cum *Vat.* favente *Epiphanio* qui vertit, *ut circa populum justum possim verumque proferre judicium.* in *Editis*, *Aliisque* δίκαια λαοῦ.

[i] Κρίνοιμι.] Ita *MSS.* in *Editis* ἀναχρίνοιμι.

[k] Πολεμίων,] Πολεμίων κάθεξιν *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

[l] Περὶ πάντων] Ita cum *omnibus MSS.* & *Vet. Interpr.* ϖερὶ desideratur in *Editis.*

[m] Ἄλλος τις ἀνθρώπων] Sic melioris notæ *MSS.* & *Epiphan.* in *Aliis* cum *Editis* ἄλλων.

[n] Ἐφυὴς ὢν τοῦ κοίτης,] Illud ὤν adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσόλυμα·] Ἀνέστρεψεν *Vat.*

[p] Περὶ τὴν σκηνῆς μεγάλας] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* ϖρὸς τὴν σκηνῆς.

[q] Γινόμενοι λάβωσιν,] Γενόμενοι *Gall.* 2.

[r] Οἰκῶ μὲν,] Οἰκῶ μὲν εἰποῦσα *Vat.*

[s] Μετὰ ταύτης] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μετ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque.*

[t] Τῷ αὐτῆς ϖαιδίῳ] Τῷ ἰδίῳ αὐτῆς π. *Vat.*

[v] Καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ] Καὶ τὸν νεκρὸν *Samb.*

[x] Τὸ γὰρ εἶναι μόνας] Mallem τῷ γὰρ εἶναι.

[y] Ἡμᾶς,] Illud ἡμᾶς adjectum esse volui è *Samb. Big.* & *Vat.*

[z] Ἐξελέγξαι δυνάμενον] Ἐλέγξαι solus *Vat.*

sed omnes, quasi ænigma fuerit, in eo evolvendo mentis cæcitate laborarint, solus rex tale quiddam excogitavit. Jussis afferri infantibus tam vivo quam mortuo, satellitum quendam ad se evocat, imperatque stricto gladio puerum utrumque dissecare in duas partes, ut utraque dimidium accipiat tam vivi quam mortui. Hanc ob rem populus quidem universus regem, ut *admodum* adolescentem, clam irridebat. Inter hæc autem cum vera quidem mater exclamasset, ne hoc ageretur, sed potius alteri tanquam suus tradatur infans, sibi enim sufficere, modo vivat ipsumque conspiciat, licet alterius esse videatur; altera vero parata esset puerum videre divisum, atque insuper *magnopere* vellet ipsam quoque *matrem* dolore excruciari: rex, animadverso utriusque voces ex animo esse, illi quidem quæ exclamaverat puerum adjudicabat, (ipsam enim revera esse matrem) alterius vero malitiam damnabat, ut quæ & suum peremerat, & amicæ filium exstinctum videre cuperet. Hoc populo visum est magnum esse argumentum indiciumque regis prudentiæ simul & sapientiæ: atque ex illo deinceps die ipsi tanquam divina mente prædito auscultabant.

Solomonis officia. *3 Regum, c. 4.*

3. Militiæ autem præfecti ipsi erant, præsidesque regionis omnis, illi *scilicet*. Ephraimi quidem sorti præerat Ures; toparchiæ vero Beethlemiticæ Dioclerus: regionem autem Dorensem & maritimam omnem sibi subjectam habebat Abinadabus, qui Solomonis filiam duxerat. At Campus magnus erat sub Banaja filio Achili. quin & omni regioni etiam imperitabat, quæ ad Jordanem usque pertingit. Galaditicam vero & Gaulaniticam *provinciam* usque montem Libanum, urbes sexaginta magnas & munitissimas sua in ditione habens, Gabaris regebat. Achinadabus autem Galilæam omnem Sidonem usque procurabat habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam vero circa Arcen Banacates obtinebat. atque Saphates Itabyrium montem & Carmelum & terram Galilææ usque ad Jordanem fluvium. At unus illis superior totius *regionis istius* curator erat constitutus. Semei autem tribûs Ben-

εὕρεσιν αὐτῷ πάντων [a] τῇ Δ[illegible]νοίᾳ πεπιφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι [b] τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον, μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσκούμενον προστάξει τῷ μαχαίρᾳ ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως [c] ἑκάτερα λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ καὶ τὸ ζῶντος καὶ τὸ πεπληγότος. ὅπερ τούτῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς λαθραίων ἐχλεύαζεν ὡς μειράκιον τὸ βασιλέα. μεταξὺ δὲ [d] ἡ μὲν ἀληθὴς μήτηρ ἀνακραγοῦσα τῷ μὴ πιθεῖν, ἀλλὰ προδιδοῦσα τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης, [e] ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ βλέπειν μόνον κἂν ἀλλότριον δοκῇ, ἡ δὲ ἑτέρα ἑτοίμως ἐχούσης διαιρέμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ προσπαθοῦσαι καὶ αὐτὴ ἀξιούσης· ὁ βασιλεὺς, ὑπονοήσας τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνώσθαι, τῇ μὲν [f] ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε, μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τὴν δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τὴν φίλης ἀτυχοῦσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς βασιλέως [g] φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος· [h] καὶ ἐκείνης λοιπὸν τὴν ἡμέραν, ὡς θείαν ἔχουσι διάνοιαν, αὐτῷ προσεῖχον.

γ'. Στρατηγοὶ δὲ αὐτῷ, καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν Ἐφραΐμ κληρούχης [i] Οὔρης, ἀπὸ δὲ τῆς [k] Βηθλεέμης τοπαρχίας ἦν [l] Διόκλητος· τὴν δὲ τῶν Δώρων καὶ τὴν προσπαλίαν [m] Ἀβινάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ, γεγαμηκὼς τὴν Σολομῶνος θυγατέρα. [n] τὸ δὲ Μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ [o] Βαναίᾳ τῷ Ἀχίλα παιδί. [p] προσεπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχελ Ἰορδάνᾳ πάσης. τὴν δὲ [q] Γαλααδίτιν καὶ [r] Γαυλανίτιν ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους, καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὑτὸν, [s] Γαβάρης διῴκει. [t] Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχελ Σιδῶνος ἐπετρόπευε, σωφρονοῦσαν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος [v] Βασίμα τέκνομα. τὴν δὲ [x] πρὸς [y] Ἀρκὴν προσαλίαν εἶχε [z] Βανακάτης. [a] Σαφάτης δὲ [b] τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν [c] Γαλιλαίαν ἄχελ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου [d] χώραν. [e] ὑπὲρ δὲ τούτων [f] [εἷς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο. [g] Σεμεὶ δὲ τὴν τοῦ Βενιαμί-

[a] Τῇ Δ[illegible]νοίᾳ τετυφλωμένων,] Sic *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deest τῇ.

[b] Τὸ νεκρὸν] Καὶ τὸ νεκρὸν *Vat.*

[c] Ἑκάτερα] Ἑκατέρᾳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἑκάτερα *Big.*

[d] Τῆς μὲν ἀληθοῦς] Τῆς μὲν ἀπατώσης, καὶ ἀληθοῦς *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen. Busb.* & *Gall.* Verum illa ἀπατώσης καὶ non agnoscunt *Vat. Bas. G.* & *Vet. Interpr.*

[e] Ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν] Sic cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἄλλ.

[f] Ἀνακραγοῦσῃ] Amplius quiddam in *suo codice* habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *relamanti quidem ne perimeretur infantulus.*

[g] Φρονήσεως] Φρονήσεως τε καὶ *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

[h] Καὶ ἐκείνης] Καὶ ἀπ' ἐκείνης τὸ λοιπὸν *Vat.*

[i] Οὔρης,] *Uri* apud *Epiphan.* Ὡρ LXXII.

[k] Βηθλεέμης τοπαρχίας] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. *Vet. Interpr.* Βηθιέμες in *Editis.* Βαιθσαμοὺς LXXII. 3 *Regum*, c. 4. v. 9. Unde Βαιθσίμες legit *Schotanus*, & Βηθσίμης *Bossius.* Est qui malit Βεθλεμῆς. HUDS. *Bethleem* habet etiam Rufinus. SPANH.

[l] Διόκλητος·] Sic ex *iisdem MSS.* ὁ Κλῆτος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Dochis.* ὑὸς Δακὰρ LXXII. unde ὁ κλῆτος τοῦ Δακάρ maluit *Schotanus* (in *Bibl. Hist. S.* Tom. 2. p. 771.) qui insuper notavit ὑὸν Ενδι (ut in LXXII.) & quæ ad eum pertinebant omissa esse.

[m] Ἀβινάδαβος εἶχεν] Ita cum *Cod. Vat.* Ἀβιναδάβος in *Editis Aliisque.* Αμιναδάβος juxta versionem *Gelenii* ex LXXII. *Aminadab*, & *Abian Asaph*, & *Abian Adab* in *Epiphanii* libris.

[n] Τὸ δὲ Μέγα πεδίον] Sup. lib. v. c. 1. §. 22. εἰς τὸ μέγα πεδιάδα πεδίον· & infr. lib. xv. c. 8. §. 5. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, in Magno Campo; & lib. xii. c. 8. §. 5. εἰς τὸ Μέγα πεδίον· SPANH.

[o] Βαναίᾳ] *Sub Banaja filio Bachi* (vel *Machi*) apud *Epiphanium.* Βανὰ υἱῷ Αχιλὲθ juxta LXXII.

[p] Προσεπῆρχε] Ita pro προσυπῆρχε rescribere visum est, levicula mutatione.

[q] Γαλααδίτιν] *Al.* (ut & *Cocc.*) Γαλαδίτιν.

[r] Γαυλανίτιν] Ita cum *MSS.* vel (cum *Cocc.*) Γαυλωνίτιν. in *Editis* Γαυλωνίτιν.

[s] Γαβάρης] Γαβάρης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *Epiphanii* vulgatis *Gabiar.* in *MSS.* vero, *Gabier gubernabat Casachina Tavi autem totius Galilææ* &c. *Bengaber* juxta Biblia *Hebr.* ὑὸς Γαβὶρ LXXII. in *Exemplari Alexandrino.*

[t] Ἀχινάδαβος] Hic *Achinadabum* & *Achimaan* in unum confundit, ut constat ex *S. Literis*, quæ posteriori nuptam esse dicunt *Pharaonis* filiam.

[v] Βασίμα τέκνομα.] Βασιμαὰθ LXXII.

[x] Πρὸς Ἀρκὴν προσαλίαν] *Coll. Big.* & *Voss.* πιτρολαλὼ.

[y] Ἀρκὴν προσαλίαν] Ἀρκὴ προσαλ. diversa nempe ab ea quæ ὑπὸ Λιβάνῳ lib. 1. cap. 7. §. 2. (ubi natus Alexander Severus Imperator. Lamprid. in Alexandr. Sever.) Ab hoc Ἀρκῆ Phœnicum alia Arabiæ, postea Πέτρα dicta, de qua lib iv. sup. c 4. §. 7. προσπίπτουσι δὲ Ἀρκὴ λιγομένῃ, Πέτρᾳ ἥ τινα ὀνομαζομένην. hæc Ἀρκίνη primaria Urbs Arabum. Superioris Ἀρκῆς mentio iterum lib. v. c. 1. §. 22. Τοῖς ὄρεσι καὶ βόρεια πόλεις Ἀρκῆς· ut & heic loci. SPANH.

[z] Βανακάτης.] *Banach* aut *Banac* in *Epiphanii* libris. Βανὰ ὑὸς Χανὶ LXXII.

[a] Σαφάτης] *Sabath* est *Epiphanio.* Ιωσαφὰτ LXXII.

[b] Τὸ Ἰταβύριον] Sup. lib. v. c. (1.) §.... τὸ οἱ Ἰταβύριον ὄρος, ἢ πλάτυς· SPANH.

[c] Γαλιλαίαν] Κάτω Γαλιλαίαν *Coll. Big.* & *Voss.*

[d] Χώραν.] Χώραν refero ad Γαλιλαίαν, & per Γαλιλαίαν χώραν ἄχελ καὶ ποταμοῦ Ἰορδάνου intelligo *Galilæam inferiorem* Verum τὴν κάτω Γαλιλαίαν habent *Big. Samb.* & *Vat.* qui forsan vocem κάτω margini ἐξηγήσεως ἕνεκα appositam in *textum* receperint. Illud κάτω tamen agnoscit *Epiphan.* qui in sequentibus à *S. Literis* & *Josepho* diversus abit, dum vertit, *& Carmelum & inferiorem Galilæam. Regionem autem usque ad Jordanem fluvium constitutam Basan disponebat. Semei autem* &c.

[e] Ἐπὶ δὲ τούτων] Ἐπὶ τούτῳ *Big. Samb.* & *Gall.* Illa vero χώρας. ἐπὶ δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο desiderantur in *Cod. Vat.*

[f] [Εἷς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο.] Illud εἷς (sensu id postulante ut pag. seq. in initio) inferere visum est.

[g] Σεμεὶ δὲ] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* Σελεὶς in *Editis Aliisque.* Σιμεΐας *Vat.* ut passim supra pro Σιμεΐ.

h Ἐγ-

ταμίπδ@ κληρυχίαν [h] ἐγκεχείρισο· [i] Γαβάρης ὃ εἶχε τὴν πέραν Ἰορδάνυ χώραν. ἐπὶ δὲ τέτων εἷς πάλιν ἄρχων ἀποδέδεικτο. θαυμασὴν δὲ ἐπίδοσιν [k] ἔλαβεν ὅ, τι τῶν Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ἰυδα Φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ περιπτώμενοι, καὶ προσέτι τῆς πλυσιότητος ἐλευθερίας ἀκρατῶς ἀπολαύοντες, πρὸς τὸ σωαύξειν ἕκας@ τὰ οἰκεῖα [l] καὶ ποιεῖν ἄξια πλείον@ ὑπῆρχεν.

δ'. Ησαν ὃ [m] καὶ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τῆς τε Σύρων γῆς καὶ τῶν ἀλλοφύλων, ἥτις ἐπ' Εὐφράτυ ποταμὸν διήκυσι μέχρι τῆς Αἰγυπτίων, ἐπῆρχον, συλλέγοντες αὐτῷ φόρυς παρά τ' ἐθνῶν. σωετέλυν ὃ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν ὁ τῷ δείπνῳ Σ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρυς τριάκονθα, ἀλεύρυ δ' ἑξήκονθα, σιτηρὺς ὃ βόες δέκα, καὶ νομάδας βόας εἴκοσι, [n] καὶ σιτηρὺς ἄρνας ἑκατόν. τέτων πάντα πάρεξ τῶν [o] ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω καὶ βυβάλων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ ἰχθύων, κομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρά τ' ἀλλοφύλων. ποσὸν δ' ὁ πλῆθος ἦν ἁρμάτων Σολομῶνι, ὡς [p] τέσσαρας εἶναι μυριάδας Φατνῶν τῶν [q] ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς δὲ τέτων ἦσαν ἵππεις δισχίλιοι καὶ μύριοι· ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τῷ βασιλεῖ περισπᾶσθαι ὃν Ιεροσολύμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι [r] κώμας ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τῶν Σ βασιλέως δαπάνων πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

ε'. Τοσαύτη δ' [s] ὑπὸ θεὸ Σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, [t] ὥστε τὰς ἀρχαίας ὑπερβάλλειν ἀνθρώπυς· καὶ μηδὲ τὰς Αἰγυπτίυς, οἳ πάντων [v] ἐν σωνέσει διενεγκεῖν λέγονται, [x] συγκεκριμένας λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πολὺν ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῶν κατὰ τ' αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐπὶ δεινότητι. ὧν ὀ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ [y] Ἐθὰν@ καὶ Αἱμὰν@, καὶ [z] Χαλκέ@ καὶ [a] Δάρδαν@, υἱοὶ [b] Ημάων@. σωετάξατο δὲ καὶ [c] βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν [d] πέντε μὲν τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλυς τρισχιλίας. καθ' ἕκασον γὰρ εἶδ@ [e] δένδρυ παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπυ ἕως κέδρυ. τὸν αὐτὸν ὃ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν ἀπὶ γῆς ἀπάντων ζώων, καὶ τῶν νηκτῶν καὶ τῶν ἀερίων. οὐδεμίαν γὰρ [f] τέτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον· ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ἐν [g] αὐτοῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην [h] εἰς ὠφέλειαν καὶ θε-

jamitidis ſors commiſſa erat: atque Gabares regionem transjordanianam tenebat. His vero rurſum unus præpoſitus erat. Miro autem incremento auctæ ſunt res Hebræorum & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum curandorumque ſtudium converſo. Nam pace potiti, & neque bellis neque turbis *inteſtinis* diſtracti, ac præterea optatiſſima libertate ad ſatietatem uſque fruentes, omni cura & cogitatione in hoc incubuerunt, ut ſua quiſque augeret & majoris pretii faceret.

4. Erant autem regi & alii præfecti, qui & Syrorum & alienigenarum terræ omni, à fluvio Euphrate Ægyptum uſque pertingenti, præerant, è gentibus ipſi tributa colligentes. Atque *iſti* regis victui in ſingulos dies ejuſque conviviis conferebant ſimilæ quidem * coros triginta, farinæ vero ſexaginta, boves autem altiles decem, & armentales viginti, & agnos altiles centum. Hæc omnia præter capturas ex venatione, cervos inquam & bubalos & aves & piſces, regi ab alienigenis quotidie advehebantur. Porro tantus erat Solomoni curruum numerus, ut quadraginta haberet præſepiorum millia equorum jugalium. Verum abſque his erant duodecim millia equitum: quorum pars quidem dimidia Hieroſolymis circa regem verſabatur; reliqui vero per villas regias diſperſi in illis manebant. Idem vero præfectus, cui mandati erant ſumptus regii, equis etiam neceſſaria ſuppeditabat, in eum locum advecta ubi rex erat. *Solomonis regni magnitudo, ejuſque victus.* 3 *Regum*, c. 4.

5. Tanta autem erat ſapientia & prudentia, qua Solomonem donavit Deus, ut priſcæ ætatis hominibus præſtiterit: & non ſolum Ægyptios, qui omnes ſcientia ſuperare feruntur, cum eo comparatos fere vicerit; ſed & eos à regis ſapientia longe abfuiſſe demonſtrarit. Quin & quotquot apud Hebræos iſto ævo perſpicaciæ laudem aſſequuti ſunt, ingenii præſtantia ſupergreſſus eſt, iiſque *longe* antecelluit. quorum nomina non præteribo. Erant autem Ethanus & Hæmanus, & Chalceus & Dardanus, filii Hemaonis. Compoſuit etiam * libros de odis & canticis quinque ſupra mille, & proverbiorum & † ſimilitudinum ter mille. nam de quavis arboris ſpecie ‡ parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum. Similiter autem & de jumentis & de cæteris etiam terreſtribus animantibus, ut de iis quæ per aquam pariter ac aërem feruntur, *parabolas fecit.* Ne unius quidem horum naturam ignoravit, aut inexploratam reliquit: ſed de omnibus philoſophorum more diſſeruit, & ſcientiam proprietatum earum ſummam ſe adeptum eſſe oſtendit. Conceſſit ei etiam Deus ut diſceret artem contra malos dæmones ad utilitatem & cura- *Ejus ſapientia.* 3 *Regum*, c. 4. *Quenam ſcripta reliquit Solomon.* 3 *Regum*, c. 4. 33.

h Εγκεχείρισο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐγκεχαρασσόμ@ in *Editis.* ἐπιτετραπτ@ *Vat.*

i Γαβάρης ὃ] Ita in omnibus *MSS.* Ταβάρης in *Editis.* vitioſe, ut conſtat ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 4.

k Ελαβεν ὅ, τι] Lege ἔλαβε τότε. COCC.

l Καὶ ποιεῖν ἄξια] Καὶ ποιεῖν ἄχει πλείον@ *Vat.* nonnihil favet *Epiphanius*, qui vertit, *& eas ſemper potius extendendas.*

m Καὶ ἕτεροι] Καὶ inſerui ex *Samb.* & *Vat.*

* *Coros triginta*,] Vide *Annott.* ad p. 421. §. 9.

n Καὶ σιτηρὺς ἀρνας] Σιτηρὺς ὃ *Big. Vat. Samb.* & *Gall.* 1. σιτιστὺς τε *Gall.* 2.

o Επ' ἄγρας,] Απ' ἄγρας (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

p Τέσσαρας εἶναι μυριάδας] Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. l. 2. c. 9. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* S. tom. 2. p. 772. & *Clericum* ad 3 *Regum*, c. 4. v. 26.

q Υπεζευγμένων ἵππων.] Υποζευγνυμένων *Vat.*

r Κώμας ἐν αὐταῖς] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* χώρας in *Editis.*

s Ην ὑπὸ ὁ Θεὸς] Sic *Samb.* & *Vat.* atque eo plane modo, vel τοσαύτην δ' ὁ Θεὸς, legendum eſſe monuit *Schotanus* cum *aliis.*

t Ωστε τὰς ἀρχαίας] Ως τὰς τε *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εν σωνέσει διενεγκεῖν] Illud ἐν ex *Big.* & *Samb.*

x Συγκεκριμένας λείπεσθαι] Συγκεκιρνάμ@ legiſſe videtur *Epiphan.*

y Εθὰν@] Ita cum *Cod. Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Αθαν@ & Αἱμαν@. *Ethan* & *Heman* juxta *S. Literas*, 3 *Regum* c. 4. v. 31. Αιμὰν & *Ethan* Davidis ψαλμῳδοὶ memorati 1 Chron. xv: 19.

z Χαλκέ@] Χάρκε@ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Chalgal*, & *Chaca* & *Calcheus.* in *Bibliis* Hebr. *Chalcol*, Χαλκαὶ LXXII. Legendum forſan ex 3 *Regum* iv: 31. χαλκάδας καὶ Δάρδαν@ υἱοὶ Μάλαν@.

a Δάρδαν@,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* quod propius accedat ad Hebraïcum *Darda.* in *Editis Aliiſque* Δάδαν@.

b Ημάων@.] Huan@ *Vat.* Μαὰλ & *Mahol* in *S. Literis.* apud *Epiphanium* varie, *Madanis* & *Madonis* & *Samad.*

c Βιβλία περὶ ᾠδῶν] Studium Eſſenorum circa conſilia ſequitur Αλωτ· lib. 2. c. 8. §. 6. Vid. Not. Oxon. in eum locum. SPANH.

* *Libros de odis & canticis quinque ſupra mille*,] *Alii* vertunt, carminum & canticorum libros. *Forſan* περὶ ante ᾠδῶν *delendum, & mox* τοῖς πέντε *præfigendum, ut legatur* περὶ πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις.

d Πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις,] Πεντακισχίλια Cedren. πεντακισχιλίας ᾠδὰς Zonar. Vid. Huet. in D. E. p. 190.

† *Similitudinum ter mille.*] *Al.* parabolarum.

e Δένδρυ] Vide Caſaub. c. Baron. p. 647.

‡ *Parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum.*] *Al.* comparationem fecit.

f Τέτων φύσιν ἠγνόησεν,] Τέτων omittunt *Vat.* & *Epiphan.*

g Αὐτοῖς ἰδιωμάτων] Αὐτῶν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

h Εἰς ὠφέλειαν] Εἰς ὠφέλειαν τῶ ἀνθρώπων Cedren. εἰς ἀνθρώπων ὠφέλειαν Zonar.

rationem hominum. Et cum excantationes compoſuiſſet, quibus leniantur morbi, etiam formas adjurationum reliquit, quibus victa dæmonia *ita* ejiciunt, ut nunquam revertantur. atque hoc ſanationis genus etiamnum apud nos plurimum valet.

Eleazarus quidam dæmonas ejicit.

Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, coram Veſpaſiano & filiis ejus & tribunis reliquiſque militibus, ex dæmonum poteſtate ab iis obſeſſos liberantem. Modus autem iſtius curationis erat talis. Naſi dæmoniaci admoto annulo, cujus pala una ex radicibus incluſa erat, quas indicaverat Solomon, paulo poſt ex naribus odorantis extrahebat dæmonem. tum homine ſtatim collapſo *dæmonem* adjurabat ne in hunc poſtea reverteretur, Solomonis *interim* mentionem faciens, & incantationes ab eo compoſitas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant perſuadere manifeſtumque facere, quod hanc vim habuerit, non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut polubrum; dæmonique imperabat ut homine egrediens illa evertat, atque faciat ut ſpectantes intelligant quod hominem reliquiſſet. Hoc autem *revera* facto, palam erat Solomonis ſapientia & ſcientia. Ideoque ut omnibus nota ſit ingenii ejus magnitudo, quamque charus Deo fuerit, utque nemini, quem ſol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis excellens præſtantia, ad verba de illis facienda adducti fuimus.

Hiramus legatos mittit ad Solomonem. 3 *Reg. c.* 5.

6. Porro Tyriorum rex Hiramus, audito quod Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet, magnopere gaviſus eſt, (nam Davidis erat amicus) & per legatos ipſum ſalutabat, eique gratulabatur de præſenti felicitate. At Solomon ad eum literas mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

Solomonis ad Hiramum litera. 3 *Regum. c.* 6.

"Scias velim quod pater meus, cum in animum "induxiſſet ædificare Templum Deo, bellis & "continuis expeditionibus fuerit impeditus. non "enim prius hoſtes debellare deſiit, donec eos o"mnes tributum ferre coëgerat. Ego vero Deo "gratias ago pro ea qua nunc fruor pace: ac pro"pterea otio abundans jam ſtatuo domum Deo "exſtruere. eam etenim me conditurum eſſe, "Deus patri meo prædixit. Quam ob rem te oro "atque obſecro, ut aliquos una cum meis mitti ju"beas in montem Libanum ad ligna excidenda. "nam in materia cædenda Sidonii noſtratibus pe"ritiores ſunt. Ipſe vero mercedem, quantam tu "dixeris, fabris materiariis ſolvam."

7. Hiramus autem, cum has literas legiſſet, mandatiſque multum lætatus eſſet, Solomoni *ita* reſcripſit.

REX HIRAMUS REGI SOLOMONI.

Hirami ad Solomonem reſponſio. 3 *Regum, c.* 5.

"Deum quidem laudare par eſt, qui paternum "imperium tibi tradidit, viro ſapienti & omni vir"tute prædito. Atque ego, his *mirifice* delectatus, "quæcunque per literas petiiſti tibi *lubens* ſuppe"ditabo. Ligno enim multo magnoque exciſo, "cedrino pariter ac cypariſſino, mihi curæ erit ut

ερατείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε [i] συνταξάμενος αἷς [k] παρηγορεῖτην τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς [l] ἐνδύμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν [m] ἐκδιώκουσι. ἡ αὕτη μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἴσημι γάρ τινα Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐεσπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλης στρατιωτικῆς πληθύος, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα [n] τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοιοῦτος ἦν. προσφέρων τῇ ῥινὶ τὸν δαιμονιζόμενον [o] τὸ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι [p] ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, ἕλκει [q] ἐξείλκειν ὀσφραινομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος αὐθις τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν [r] ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνός τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος, ὑπολέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ἐλεάζαρος ὅτι ταύτην ἔχει ἰσχύν, ἐτίθη [s] μικρὸν ἔμπροσθεν [t] ποδανιπτῆρα ἢ ποδόνιπτρον· καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέπεμπεν ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου ταῦτ' ἀνατρέψαι, καὶ παρασχεῖν ὑπόνοιαν τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ Σολομῶνος [u] καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία. δι' ἣν, ἵνα γνῶσι πάντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ [x] τὸ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Βασιλέως ἐν πᾶσιν εὐδοκοῦντα ἀρετῆς ὑπερβολή, περὶ τούτων εἰπεῖν προήχθημεν.

ς'. Ὁ οὖν τῶν Τυρίων βασιλεὺς [y] Εἴραμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τὴν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήδη· φίλος γὰρ [z] ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ· καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. [a] Ἀπεστάλκει δὲ πρὸς αὐτὸν Σολομὼν γράμματα δηλοῦντα τάδε.

ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

"Ἰσθί μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ "Θεῷ ναὸν, ὑπὸ τοῦ [c] πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν σφαλῶν "κεκωλυμένον. ἐπειδὴ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς "καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑπο"τελεῖς [d] ἐποίησεν. ἐγὼ δὴ χάριν οἶδα τῷ Θεῷ τῆς πα"ρούσης εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ [e] τοῦτον "ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ Θεός. διὸ παρακαλῶ "σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμοῖς εἰς Λίβανον τὸ ὄρος, "κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης ἐπιστημονέστερον "ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς, "[f] ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω.

ζ'. Ἀναγνοὺς δὲ τὴν ἐπιστολὴν Εἴραμος, καὶ τοὺς ἐπεσταλμένους ἡσθεὶς, ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

"Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πα"τρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν "ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ, τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα "ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. τιμιῶν γὰρ ξύλα πολλὰ "καὶ μεγάλα, κέδρα τε καὶ [g] κυπαρίσσου, διὰ τῶν "ἐμῶν

i Συνταξάμενος] Συνεζεῦχθαι legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

k Παρηγορεῖτην τὰ νοσήματα] Παρηγόρει τὰ νοσ. *Vat.* forſan pro παρηγορεῖτ' ἢ νοσήματα.

l Ἐνδύμενα τὰ δαιμόνια] Ἐνδύμενα *Samb.* & *Vat.* ἐνδύμενοι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. 2.

m Ἐκδιώκουσι.] Ἐκδιάξουσι *Vat.* ἐξιόντος *Zonar.* ἐκδιώκουσ') *Cedren.*

n Τούτων.] Τοῦτον *Big.* & *Samb.* τοῦτο *Gall.* 1. τούτοις *Cedren.*

o Τὸ δακτύλιον] Vid. Fabric. Pſeudepigr. V. T. p. 1054. & Borrichium contra Coringium p. 21.

p Ῥίζαν ἐξ ὧν] In *Edit. Gen.* & uno aut altero codice ῥίζας. Sunt qui exiſtimant radicem fuiſſe herbæ, quam (in libris *de bello Judaïco*) *Baram* appellat, & magnifice extollit.

q Ἐξεῖλκεν ὀσφρανομένῳ] Ἐξῆλθεν ὀσφρανόμενον *Cedren.* ἐξεῖλκεν ὀσφρωμένῳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἐπανελθεῖν ὥρκου,] Ἐπαιτῆσαι *Vat.* & forſan *Epiphan.* ἐπιζῆσαι *Cedren.*

s Μικρὸν ἔμπροσθεν] Eſt forſan qui malit μικρὸν πρόσθεν.

t Ἤτοι ποτήριον] Ἤδη inſerui è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

v Καθίστατο σύνεσις] Καθίστα') *Vat.*

x Τὸ Θεοφιλὲς,] Illud τὸ ex *MSS.* ut & mox ἡ ante δ' *Boſ.*

y Εἴραμος,] *Al.* Εἰρὼμ, & Εἴρεμος & Χίραμος.

z Ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ·] Ἐτύγχανε Δαυίδ *Vat.*

a Ἀπεστάλκει δὲ πρὸς αὐτὸν] Sic fere omnes *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπιστέλλει δὲ πρὸς αὐτὸν. Σολομὼν Εἰρ. &c.

b Σολομὼν] Hæ literæ Salomonis & Hirami habentur apud Euſebium in P. E. IX. 33. 34. Ex Eupolemo deſcriptæ erant; ſuis verbis hic exſcripſit Joſephus. confer 1 Reg. v. SPANH.

c Πολέμων] Πολέμων τῶν συνεχῶν κτλ. *Gall.* 1. 2. atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

d Ἐποίησεν] Πεποιηκέναι *Gall.* 2.

e Τοῦτον ἔσεσθαι] *Al.* τοῦτο.

f Ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς] Ἐγὼ inſertum dedi ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

g Κυπαρίσσου,] Pro κυπαρίσσου in Hebr. 1 Reg. v. 8. ברושים abie-

"ἐμῶν ὅπῃ βούλοιτο καταπέμψω· καὶ πελεύσω τὰς "ἐμὰς [h] σχεδίας πεζαμένας εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον "ἐπ' [i] σωτῆς χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι. ἔπειθ' οἱ σοὶ "[k] διακομίσουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅπως [l] δ' καὶ σὺ πα- "ρέξῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων ὅτου, ἃ δι' [m] τὸ νῆσον οἰκεῖν "δεόμεθα, φρόντισον."

η'. Διαμένει δ' ἄχρι τῆμερον τὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων [n] ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις· ὥστ' εἴ τις θελήσαι τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ὅπῃ [o] τῶν Τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὑρεῖ συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις [p] ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες, τὸν μὲν ἐξέλεγχον φεύγειν προῃρήμεθα, πιστεύεσθαι δ' οὕτως ἀξιοῦμεν, [q] μόνον [r] συγκεχωρημένον ἡμῖν, κατηξιωμένοις τε πρέπον τῆς παραγγελίας, ἀθῴοις ἐπαρχεῖν· ἀλλὰ μηδεμιᾶς [s] ἐπιδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεως καὶ πικμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν [t] δυνώμεθα τὴν ἀλήθειαν.

θ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη παρὰ τοῦ Τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, καὶ οἷς ἠξίωσε τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο· σίτου μὲν γὰρ κατ' ἔτος πέμψας [v] δισμυρίους κόρους, καὶ [x] τοσούτους ἐλαίου [y] βάδους. ὁ δὲ [z] βάδος δύναται [a] χωροῦσαι ξέστας [b] ἑβδομήκοντα δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν Εἰρώμου φιλία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔτι μᾶλλον ἠὔξησε, καὶ διέμεινεν [c] ὤμοσαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε πᾶσι τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τριςμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτοὺς σποράδην. μυρίους γὰρ ἐποίησε κέπτονας ἐπὶ μηνῶς ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει· δύο δὲ μηνῶς ἀναπαύεσθαι [d] διορισθέντας ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, μίσθιος δ' πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν [e] ἀναπληρώσωσι κατὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον. ἔπειθ' ὅτως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις μετὰ τεσσάρων μηνῶν ἅπαντα ὅπῃ [f] τὸ ἔργον. [g] γέγονεν δ' ἐπίσκοπος τοῦ φόρου τούτου [h] Ἀδωνίραμος. [i] ἦσαν δ' ἐκ τῶν παροίκων οὓς Δαυΐδης κατελελοίπει, τοὺς μὲν θητεύοντας τῷ [k] λιθείαν καὶ τῷ ἄλλῳ ὕλῃ, ἑπτὰ μυριάδες· τῶν δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι· τούτων δ' ἐπίσκοποι τρισχίλιοι καὶ [l] τριακόσιοι. πρόσταττε δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγά-

"meorum opera in mare devehatur: meisque *præ-* "*terea* imperabo, ut rate *ex illis* connexa ad quem- "cunque volueris tuæ regionis locum mari naviga- "to *ea* deponant: deinde tuis licebit ea Hierosoly- "lyma deportare. *Tuque* fac cures ut pro his fru- "mentum nobis suppeditetur, qua re nobis opus "est, utpote insulam habitantibus."

8. Etiamnum autem manent harum literarum exemplaria, non tantum in nostris libris conserva- ta, sed & apud Tyrios: adeo ut siquis voluerit pro certo rem nosse, rogatis iis qui publicis tabulariis præsunt apud Tyrios, inventurus sit quæ ab iis dicta fuerint consentanea illis quæ nos diximus. Atque hæc quidem oratione persequutus sum, volens lectores pro comperto habere, nobis in animo esse nihil præter veritatem dicere, nedum, verisimilibus quibusdam & ad homines decipiendos delectandosque accommodis, historiam distinguendo, operam quidem dare ut examen fugiamus, postulare autem ut *narrationi* statim credatur; neque nobis concessum esse, ut, facta ab historiæ decoro discessione, à culpa simus immunes: sed oramus atque obsecramus ut nemo nostra hæc approbatione sua dignari velit, nisi veritatem demonstratam dare certisque indiciis confirmare possimus. *Josephus provocat ad archiva Tyria, & veritatis studium profitetur.*

9. Rex autem Solomon, cum ad eum allatæ fuissent regis Tyriorum literæ, promptum ejus obsequium & benevolentiam valde laudavit, & quæ ab ipso petiit vicissim ei submini stravit; mittendo quotannis tritici quidem viginti cororum millia, oleique *expressi* totidem batos. Batus autem capit sextarios septuaginta duo. Eandem vero ei mensuram etiam vini suppeditabat. Et ab istis quidem initiis magis magisque crevit amicitia inter Solomonem & Hiramum; seque in ea perpetuo mansuros esse jurarunt. Imperavit autem Solomon populo universo in tributum operariorum triginta millia: quibus ut ministerium non esset laboriosum effecit, scienter illud atque perite dividendo. constituit enim ut deni milleni in mensem unum *sylvam* in monte Libano cæderent, per duos autem menses quietem agerent domum quisque suam regressi, donec reliqui viceni milleni suum opus itidem absolverint. Ita demum tempore præfinito contigit, ut quarto *quoque* mense primi deni milleni ad opus redirent. Huic vero tributo *exigendo* præerat Adoramus. Porro erant ex inquilinis, quos Davides *operi destinatos* reliquerat, in vectores quidem saxorum & cæteræ materiæ septuaginta millia, in lapicidas vero octoginta millia. Hisque præfecti *erant viri* ter mille & trecenti. In mandatis *Hirami responso lætatur Solomon.* *Solomonis opera ad Templi materiam.* ; *Regum*, c. 5.

abiegnis ut & *Vulg.* LXX. vero πεύκινα Paraphrast. legisse videtur ברותים Cupressi Cant. 1. 17. SPANH.

h Σχεδίας] Forte χειδίας.

i Σωτῆς χώρας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* αὐτῆς.

k Διακομίσουσιν] Διακομίσουσι solus *Samb.*

l Δὲ καὶ σὺ] Illa ὃ καὶ σὺ ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Τὸ νῆσον] Nota Tyrum insulam hic dici, ut inf. cap. 5. §. 3. SPANH.

n Ἀντίγραφα,] Exstat & exemplar aliud harum literarum ex *Eupolemo* apud *Eusebium* de *Præp. Evang.* l. 9. c. 33. quod, undecunque prolatum, videtur esse suppositicium.

o Τῶν Τυρίων] Τῶν inseritur ex *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις.] Παρ' ἡμῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Οὐδὲ] Ὡς οὐδὲ *Vat.*

r Συγκεχωρημένον ἡμῖν,] Συγκεχωρημένα *Gall.* 2.

s Ὑποδοχῆς] Ἀποδοχῆς *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δυνώμεθα] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δυνάμεθα, forsan (ut & *Cocceius* vult) pro δυναίμεθα.

v Δισμυρίους κόρους,] Ita rescripsi ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & melioribus *Epiphanii* libris. δισχιλίους perperam in *Editis Aliisque.* ὁ δὲ κόρος (inquit *Josephus*, l. 13. c. 12.) δυάδι μεδίμνοις Ἀττικοῖς ἴσος. *Cedrenus* autem p. 94. ὁ δὲ κόρος ἐστὶ μέδιμνα λ'. Videsis *Villalp.* in *Apparat.* ad *Ezech.* part. 2. p. 452. HUDS. In Hebræo 1 Reg. v. 11. & Vulg. viginti millia. SPANH.

x Τοσούτους ἐλαίου βάδους,] In Hebr. & Vulg. 1 Reg. 11. viginti coros olei. LXX. vero εἴκοσι χιλιάδες βαθ ἐλαίου κεκομμένου Pro βαθ in MS. Alex. βὶθ. SPANH.

y Βάδους.] Βάδος, ὁ καὶ βάτος, πεντήκοντα ξέστας ἔχων δ' νά. Item mox βάδος, ν ξέστας &c. בת LXX. μέτρου, 2 Chron. IV. 4. & Ezech. XLV. 10, 11. infr. cap. III. §. 5. βάδους δισχιλίους. SPANH.

z Βάδος δυνάται] Βάδος, ὁ καὶ βάτος. *Hesych.*

a Χωροῦσαι ξέστας] Χωροῦσαι non agnoscunt aliquot *MSS.* & commode satis abesse potest.

b Ἑβδομήκοντα δύο.] Sic cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* ἑβδομήκοντα καὶ δύο. Utcunque sextarios Romanos intelligendos esse docet *Jac. Capellus* de *Mensuris Cubicis*, p. 94.

c Ὤμοσαν] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ὡμολόγησαν in *Editis Aliisque.*

d Διορισθέντας] Παραγενομένους *Samb.* & *Big.*

e Ἀναπληρώσωσι] Sic cum *MSS.* in *Editis* πληρώσωσι & mox ὡρισμένον.

f Τὸ ἔργον.] Τὸ adjecimus ex *MSS.*

g Γεγόνει δ'] Ἐγεγόνει solus *Vat.* Est qui malit γέγονε, sed cum infra occurrat γεγόνει, ut & ἐπέστατε, & alia id genus, non dubito quin *Atticorum* more omissum fuerit augmentum ἐφωνίας χάριν.

h Ἀδωνίραμος.] אדניראם 1 Reg. v. 14. LXX. Ἀδωνιρὰμ· SPANH.

i Ἦσαν δ'] Παροικιῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. utraque lectio ferri potest.

k Λιθείαν] Λιθίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Τριακόσιοι.] Sic *Big. Samb. Gall.* 2. *Gen.* & *Epiphan.* Διακόσιοι *Bas. Aliique.*

datis præterea dederat, ut saxa quidem ingentia illi exciderent in Templi fundamenta: cum vero in monte ea prius aptassent & colligassent, ita *demum* in urbem conveherent. Istis autem operam navabant non solum structores indigenæ, sed & artifices ab Hiramo missi.

λυς, εἰς τὰς Ꝺ ναῦ θεμελίους [m] ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατενεμίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν. ἐγίνετο δὲ πᾶσα ἡ ϖϖλὴ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων [n] μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴρωμος ἔπεμψε τεχνιτῶν.

CAP. III.

De ædificatione Templi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τ οἰκοδομῆς Ꝺ ναῦ.

Solomon Templum ædificat. 3 Reg. c. 6. 2 Paral. c. 3.

SOlomon autem Templum ædificare cœpit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebræi vero Jar, post quingentos nonaginta duos annos ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, post mille autem & viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopotamia in Chananæam, post mille vero & quadringentos & quadraginta à diluvio. Ab Adamo autem primo formato, usque ad tempus quo Solomon ædificavit Templum, in universum effluxerunt anni ter mille centum & duo. Illo vero tempore quo Templum cœptum est ædificari, tunc undecimum in regno Tyri annum jam egerat Hiramus. A Tyri autem conditu usque ad exstructionem Templi elapsi sunt anni quadraginta & ducenti.

ΤΗΣ δ' οἰκοδομίας Ꝺ ναῦ Σολομὼν ἤρξατο, [o] πέμπτον ἔτος ἤδη τ βασιλείας ἔχων, μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδόνες μὲν [p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι Ꝺ Ἰάρ, [q] μετ' ἔτη πεντακόσια Ꝺ ἐνενήκοντα Ꝺ δύο τ ἀπ' Αἰγύπτου τ Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου, μετ' Ꝺ χίλια Ꝺ [r] εἴκοσι ἔτη τ Ἀβράμου εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ Ꝺ τῆς ὑπομβρίας [s] μετὰ χίλια Ꝺ πεντακόσια Ꝺ τεσσαράκοντα. ἀπὸ Ꝺ Ꝺ πρώτου [t] γενηθέντος Ἀδάμου ἕως Ꝺ τ ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια Ꝺ [v] ἑπτὰκις Ꝺ δύο. καθ' ὃν Ꝺ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι [x] χρόνον, καθ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας [y] ἑνδέκατον [z] ἐνεστήκει Εἰρώμῳ. [a] ἀπὸ Ꝺ τῆς οἰκήσεως Τύρῳ εἰς τὴν οἰκοδομίαν Ꝺ ναῦ διαγεγονὼς χρόνος [b] ἐτῶν τεσσαράκοντα Ꝺ διακοσίων.

Templi descriptio.

2. Et quidem rex in altissimam terræ profunditatem jacit fundamenta Templi, ex lapidum materia firmitate prædita, & vi temporis injuriis resistendi, quique cum terra coalescentes solum & firmamentum futuri essent operi superstruendo, & propter robur inferne *inexpugnabile* facile laturi ædificii futuri molem, & sumptuosum ornamentorum apparatum, qui pondere non minor foret quam reliqua quæ ad celsitudinem & amplitudinem *conferebant*, decorisque & magnificentiæ gratia excogitabatur. Illud autem eduxerunt usque lacunar ex saxo candenti constructum. Et quidem altum erat sexaginta cubitos, totidem vero & longum, & latum viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium paribus mensuris; ita ut tota altitudo

Β'. Βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὀλίγου μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντίσχειν δυναμένης, [c] οἵ τε τῇ γῇ συμφυέντες ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς [d] ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὸν κάτωθεν ἰσχὺν [e] οἴσειν ῥᾳδίως τὸ [f] μέγεθος τῶν [g] ἐποικοδομησομένων, καὶ κάλλος πολυτέλειαν, [h] ἡ βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττων εἶναι τ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμῳ τε χάριν καὶ [i] μεγαλουργίας ἐπενοεῖτο. [k] ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἓξ [l] ἐξήκοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐτῶν καὶ [m] τὸ μῆκος, εὖρος δ' εἴκοσι. κατὰ [n] τοῦτο Ꝺ ἄλλος ἓξ ἐγηγερμένος,

[m] Ἁρμόσαντας Ꝺ ᾄρωτον καὶ συνδήσαντας] *Poliebant & copulabant in montibus.* Rufinus. SPANH.

[n] Μόνον,] Μόναν *Big.* & *Samb.* à prima manu.

[o] Τέταρτον ἔτος] Ita *Big.* & *Samb.* in aliis τέταρτον ἤδη τ. β. ἔτος ἦν.

[p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι Ꝺ Ἰάρ,] Ἀρτεμισίῳ Macedonibus, Ἰαρ Hebræis. 1 Reg. VI. 1. ῃ ζιν, *Mensis secundus. Vulg.* Mense zio h. e. Aprili. In MS. Alex. ἐν μηνὶ Ζείῳ καὶ τῷ δευτέρῳ μηνί. 1 Reg. VI. 38. SPANH.

[q] Μετὰ ἔτη πεντακόσια] Μετὰ ἔτη πεντακόσια καὶ δύο juxta plerosque *Epiphanii* libros. *Tostatus* tamen in nonnullis reperiit DCXII. ut videre est in *Quæst.* IV. ad 3 *Regum*, c. 6. Verum Græcos *Josephi* codices hîc loci non vitiatos esse colligit *J. G. Vossius* (in *Isag. ad Chronol. S.* c. 7.) ex *Lib.* X. *Antiquitatum*, c. XL. ubi dicitur Templum fuisse crematum anno CCCCLXX. ex quo condi cœpisset. ab egressu vero populi ex Ægypto CIↃLXII. nam si ab anno hisce detrahas CCCCLXX. residui sunt DXCII. Videsis *Heideggeri* Hist. Sacr. p. 347. *Usserii* & *Is. Vossii* Chron. Sacr. & L. *Capelli* Chron. Sacr. p. 153.

[r] Εἴκοσι ἔτη] Καὶ δύο ἔτη post εἴκοσι adjicienda censet *Schotanus*, in *Bibl. Hist.* tom. 2. p. 779.

[s] Μετὰ χίλια] Μετὰ χίλια καὶ τριακόσια καὶ τεσσαρακαίδεκα rescribendum censet *Schotanus*. In nonnullis *Epiphanii* codicibus *anno millesimo quadringentesimo*, sine *quadragesimo*.

[t] Γενηθέντος Ἀδάμου] *Al.* γεγονότος.

[v] Ἑπτάκις Ꝺ δύο.] Ἑβδομήκοντα pro ἑπτάκις δύο reponendum censet *Schotanus*. HUDS. Credo legendum (quoniam supra annos a mundo condito ad diluvium numerat 2256.) annos 4101. esse a mundi ortu usque ad templum, & 1446. a diluvio. Sic enim minima instituitur mutatio, &

2656
1446
4102

adeoque τετρακισχίλια substituo pro τρισχίλια & post τεσσαράκοντα addo καὶ ἓξ, nam si retineatur 1440, major in pluribus numeris fit mutatio. REL.

[x] Χρόνον,] Χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα, κατ' ἐκεῖνον ἔτος *Vat.*

[y] Ἑνδέκατον] Δυοδέκατον, ut in Lib. 1. contra *App.* rectius esse censet *H. Dodwellus* in Diss. de *Periplo Hannonis ætate*, p. 21.

[z] Ἐνεστήκει Εἰρώμῳ.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ὑπεστήκει.

[a] Ἀπὸ Ꝺ τ οἰκήσεως] Ἀπὸ deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in quibus τ δ' οἰκήσεως εἰς τὴν οἰκοδομίαν.

[b] Ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων.] CCCLI. numerat *Chron. Alex.* p. 189. Vide *J. Scalig.* ad *Fragm. Gr. Script.* p. 29. *Edit. Gen.* & *W. Langium* de *Annis Christi*, p. 289.

[c] Οἵ τε τῇ γῇ] Ita *Big. Samb. Vat.* & (ut conjicio) *Epiphan.* qui vertit, *quique constipati sibi & conserti terræ, pavimentum & fortitudo superædificati operis essent.* in *Editis Aliisque* συμφύεις ἔμελλον καὶ ἔδαφος &c.

[d] Ἐποικοδομησομένης] Ἐποικοδομηθησομένης *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

[e] Οἴσειν ῥᾳδίως] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* perperam οἷς ῥᾳδίως. HUDS. Forte οἷαν ῥᾳδίως φέρειν. COCC.

[f] Μέγεθος] Μέγεθός τε *Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[g] Ἐποικοδομησομένων,] Ἐπικατασκευασμένων in *Gall.* 2. & *Epiphanio.*

[h] Ἡ βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττων] Cum in *Editis* sit ἢ βάρος ἂν ἔμελλεν ἐκ ἥττονα εἶναι &c. & in *MSS.* ἃ βάρος ὃ ἔμελλεν ἐκ ἴσθι εἶναι, aut ἢ βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττων εἶναι &c. ideo placuit rescribere ἢ βάρος ἤμελλεν ἐκ ἥττων εἶναι. si quis ἢ βάρος ἀεὶ ἔμελλεν ἐκ ἥττων εἶναι, per me licet. HUDS. Forte ἤμελλον ἐκ ἔτλους. COCC.

[i] Μεγαλουργίας] Τῆς ante μεγαλουργίας delevimus auctoritate *Codd. Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἀνήγαγον] Ἀνήγαγεν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Ἐξήκοντα πηχῶν] Περὶ Ꝺ Ꝺ μέτρου (inquit *Zonaras*) Ꝺ ὕψους αὐτῷ καὶ Ꝺ μήκους, καὶ τ αὐτῷ κατασκευῆς, οὐκ ὁμοφωνοῦσιν ἅπαντες Βασιλικῶν καὶ Ἰώσηπος ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τ Ἀρχαιολογίας περὶ Ꝺ ναῦ συγχωρούμενος, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι διαφέρεται. Quod ideo *Josephum* feciisse existimandum est (ait *Villalpandus*) quod *S. Scriptura* testimonia, quæ de his rebus exstabant, percipere minime potuerit; vel propterea minime, quod architecturæ fuerit omnino ignarus. HUDS. Sequitur hic Josephus non rei veritatem sed traditiones, sive potius fabulas Judæorum. quod probatum vide in nostro examine explicationis Vitringianæ Templi Ezechielis. p. 103. 104. 105. COCC. *Filius.*

[m] Τὸ μῆκος.] Τὸ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

[n] Τούτου Ꝺ ἄλλος διὰ] Ita *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ τοῦτο in *reliquis.*

ν, ἴσα τοῖς μέτροις· ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τετράπλοῦν δὲ ποὸς τὴν ἀνατολήν. τὰ δὲ ποόναον αὐτοῦ ποοέφηναν ὅπη ο πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, ποὸς τὸ εὖρος δὲ p οἶκον τεταγμένον, ἔχον δὲ πλάτος πήχεις δεκα, ὕψος δὲ ἀνεσταλμένον πηχῶν ἑκατὸν q καὶ εἴκοσι. ποοικοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τελάσαντα βραχέζιν r οἴκους, οἱ συνοχή τε δι' παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἔξωθεν ποείκείμενοι· καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων εὖρος μὲν εἶχεν s πέντε πήχεις, μῆκος δὲ τὰς αὐτάς, ὕψος δὲ t εἴκοσι. ἐποικοδόμηντο δὲ u τούτοις ἄνωθεν ἕτεροι οἶκοι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, x ἴσοι καὶ ταῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ· y ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν z τῷ κάτωθεν ὄντι ποδισμόν. ὁ γὰ ὑπερῷος οὐκ εἰς ποείκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἦν ἴδιος εἰς ἑκάστῳ, ποὸς τὸν πλησίον δ' συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη a κοινὴ δι' ἀλλήλων b δεδομημένη μηκίστοις δοκοῖς, καὶ c διηκόσας ἁπάντων· ὡς τὸς μέσος τοίχους d ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκρατουμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρους διὰ τοῦτο γίνεσθαι. τοῦ δ' ὑπὸ τὰς δοκὸς στέγου τῆς αὐτῆς ὕλης e ἐβάλλετο πᾶσιν f ἐξεσμένοις εἰς φατνώματα καὶ g ποοσκόλλησιν χρυσοῦ. τὸς δὲ τοίχους κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς h ἐνετορνοῦσεν, ὥστε στίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ ποιλάμποντας τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ παντοχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναὸς οἰκοδομία κατὰ πολλοῦ τοίχου ὁκ λίθων ἀκροτόμων ἐγίνετο, συνπεφύντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως, ὡς μήτε i σφύραν μήτε ἄλλην τινὸς ἐργαλείου παρεσκευασμένου τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι, ἀλλὰ δίκα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν k ἠρεμοῦσαν l τοῦ ὕλου ποοσφυᾶς· ὡς ἐκείνου τοῦ ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δ' m ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸ ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ εὐρυχωροῦ τοίχου. ἦν δὲ n εἶχεν θύραν μεγάλην τοῦ ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ὁκ ἦν τοσοῦτον ἡ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸ ναὸν καὶ ἔνδοθεν ο καὶ ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις· ὥστε ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτο αὐτοῖς p εἶναι.

γ΄ Διελὼν δὲ τὸ ναὸν εἰς δύο, τὸ μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν, ἐποίησεν ἄδυτον q εἶναι· r τὸ δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν, ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ὀκτωμὸν δὲ τὸ μέσον

Templi centum & viginti cubitis conſtaret. verſumque erat ad orientem. Veſtibulum autem ejus ad introitum ſtatuerunt, longum viginti cubitos, ad menſuram latitudinis ædis, latum vero decem cubitos, celſitudine autem evectum ad centum viginti cubitos. Porro ædiculas Templo per circuitum aſtruebat triginta, quæ extrinſecus circumjectæ totum *Templum* propter crebritatem earum & multitudinem erant cohibituræ. Quinetiam effecit ut earum aditus eſſent per alias in alias. Unaquæque autem ex hiſce domunculis patebat quidem in latitudinem quinque cubitos, totidem vero in longitudinem, & viginti cubitis attollebatur. Super has autem aliæ ædiculæ exſtructæ erant, & ſuper illas rurſum aliæ, omnes pari cum ipſis invicem menſura & numero, ita ut omnes ſimul inferius *Templi* ædificium altitudine æquarent. nam pars ejus ſuperior nullis erat domunculis circundata. Tectum autem illis impoſitum erat cedrinum. Et domunculæ quidem ſuum quæque *tectum* habebant, cum proximis nequaquam cohærens: aliis vero commune tectum erat ex longiſſimis trabibus conſertum, ad utrumque latus pertingentibus: adeo ut medii parietes, ab iiſdem lignis contenti, propterea firmiores redderentur. porro trabibus fornicem ſubjiciebat ex eadem materia, eumque in laquearia dedolatum cum juncturis aureis. Parietes autem, cum tabulis cedrinis eos incruſtaſſet, cælatura ex auro induxit, ita ut Templum omne fulgore colluceret & illuſtraretur, atque oculos ingredientium perſtringeret auri ſplendore undique diffuſo. Tota vero Templi fabrica multa cum arte exſtructa eſt ex lapidibus politis, apta admodum lævique commiſſura junctis conditiſque, ut intuentibus nullum uſquam mallei aut cujuſlibet inſtrumenti fabrilis appareret indicium; ſed illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam fuiſſe: ita ut ſua ſponte potius cohærere videretur quam ferramentorum vi. Porro aſcenſum in ſuperius domûs tabulatum commentus eſt rex *per cochleam* parietis craſſitudine *incluſam*. non enim ei erat janua magna ad orientem, ſicuti domui erat inferiori; ſed à lateribus adibatur per parva oſtiola. Templum autem tam intus quam extra complexus eſt aſſeribus cedrinis, craſſis catenis inter ſe conſtrictis; adeo ut hoc illis vice firmamentorum & roboris eſſet.

3. Cum autem Templum in duas partes diviſiſſet, ædem quidem interiorem, viginti cubitorum, in * Adytum ſepoſuit; exteriorem vero, quadraginta *Templum diviſum in Cellam & Penetrale.*

o Πήχεις εἴκοσι] Πήχεις μὲ εἴκοσι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Οἶκον τεταγμένον,] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. οἶκον τεταγμένον *Vat. Gall.* 1. leviculo ſane diſcrimine. in *Editis* μίκος τεταγμένον.

q Καὶ εἴκοσι.] Sic *Vat.* in *reliquis* deeſt καί.

r Οἴκους,] Οἴκοι, cellæ Templi. SPANH.

s Πέντε πήχεις,] In *Editis* εἴκοσι πέντε πήχεις. Sed auctoritate *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphanii* εἴκοσι delevimus, probante *Villalpando* ad *Ezech.* tom. 2 part. 2. p. 289. ut & *Caſtalione* ad 3 *Regum*, c. 6. HUDS. Ita circuitus 30. cellarum cum frontiſpicio Templi fuiſſet cubitorum 870. quod abſurdum eſt cogitare, non tantum quia Ultima fabrica Templi l. 5. de bell. c. 14. dicitur habuiſſe latitudinem 100 cubitorum, à fronte, & pone XL. cubitis anguſtior fuiſſe; ſed & repugnat deſcriptio cellarum 1 Reg. 6: 5. 6. COCC. *Filius.*

t Εἴκοσι.] Cella unaquæque cum ſuo tabulato alta erat calamum, omnes ſimul calamos tres, hoc eſt cubitos octodecim cum tribus quartis cubiti partibus, quos hiſtorico more licuit Joſepho vocare *viginti*; niſi de celſitudine ſuper pavimento domus loquatur. nam ſuperioris cubiculi tabulatum à ſolo erigitur cubitos XX. *Villalp.*

u Τούτοις ἄνωθεν] Επὶ τούτοις ſolus *Vat.*

x Ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις] Si de cubiculorum longitudine & celſitudine intelligatur, omnium ordinum cubicula paria erant; ſi vero de latitudine erant certe imparia, ut conſtat ex 3 *Regum*, c. 6. v. 6. *Villalpand.*

y Ὡς τὸ πᾶν ὑψος] Ὡστε πᾶν *Vat.*

z Τῷ κάτωθεν οἴκῳ] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τοῦ κάτωθεν οἴκου.

a Κοινὴ δι' ἀλλήλων] Illud κοινὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Δεδομημένη] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis* Aliiſque δεδωμημένη.

c Διηκόσας ἁπάντων·] Διηκόσας maluimus cum *Samb.* (& *Cocc.*) quam διοικοδομὰς cum *ceteris* omnibus.

d Ὑπὸ τῶν αὐτῶν] Sic cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὑπὸ τοῦ συγκρ. *Big.* ὑπ' αὐτῶν in *Editis.*

e Ἐβάλλετο πᾶσιν] Ἐβάλετο *Big.* & *Samb.*

f Ἐξεσμένοις] Ἀνεξεσμένης *Vat.*

g Προσκόλλησιν χρυσοῦ.] Ita cum *MSS.* ποὸς κόλλησιν in *Editis.*

h Ἐνετόρνευσεν,] Ἐνετόρευσεν *Gall.* 2.

i Σφύραν μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* σφύρας in *Editis.* HUDS. 1 Reg. VI. 7. SPANH.

k Ἠρεμοῦσαν] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) in *ceteris* ἠρεμοῦντας.

l Τοῦ ὕλου] In *Editis* τοῦ τούτου ὕλου. ſed τούτου delevimus, quod illud nec agnoſcant *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

m Ο βασιλεὺς] Articulum ὁ inſeruimus è *Codd. MSS.*

n Εἶχεν θύραν μεγάλην] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* εἶχον.

o Καὶ ἔξωθεν] Illa καὶ ἔξωθεν non agnoſcit *Vetus Interpr.*

p Εἶναι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Gall.* 2. τοῦτο εἶναι αὐτοῖς *Samb.* in *Editis* τοῦτον αὐτοῖς χρῆναι. Forſan, ex ſcriptura *Cod. Samb.* τοῦτο αὐτοὺς χρῆναι.

q Εἶναι.] Εἶναι ex ſex *MSS.* deerat tamen in *Vat.* & *Editis.*

r Τὸν δ',] Τὸν δὲ τ. π. καὶ ἅγιον *Gall.* 1. 2.

* *Adytum ſepoſuit*;] *Al.* Sanctum Sanctorum, & Penetrale.

† *San-*

ginta cubitorum, † Sanctuarium esse constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit cedrinas multo auro obductas & variis cælaturis *ornatas*. Illis autem vela prætendit, pulcherrima florum variatione, hyacintho & purpura & cocco intexta, necnon & byssо splendidissima & mollissima. Porro in Adyto, viginti cubitos in latitudinem patente totidemque in longitudinem, duos Cherubes dedicavit, ‡ totos aureos utrumque in altitudinem quinque cubitorum. Utrique etiam alæ erant in quinos cubitos expansæ. Quare non longe ab invicem eas collocabat; ut unâ quidem alarum australem parietem Adyti attingerent, alia vero septentrionalem: aliæ autem alæ inter se cohærentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fuerint hi Cherubes nemo dicere potest aut conjicere. Quin & Templi pavimentum petalis aureis instravit. Portæ etiam Templi fores aptavit, parietis altitudini proportione respondentes, latas cubitos viginti, iisque jungendis aurum adhibuit. Atque, ut summatim dicam, nullam Templi partem reliquit, aut intus aut extra, quæ non erat auro illita. Istis præterea januis aulæa oppandit illis similia quæ intus oppansa erant. Cæterum vestibuli janua nihil horum habuit.

τοῖχον θύρας ἐπέσησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐτᾶις πολὺν [s] ἐνεργασάμενος καὶ τερείαν ποικίλλων. κατεπέτασε δὲ παύτας ὕφεσιν ἀνθεστάτοις, ἐξ ὑακίνθυ καὶ πορφύρας καὶ [t] κοκκίνυ πεποιημένοις· ὑ μὴν ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον, εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, δύο [v] Χερυβεὶς ὁλοχρύσους, πηχῶν [x] ἑκάτερον τὸ ὕψος· [y] πέντε. δύο δ' ἦσαν [z] ἑκατέρῳ πέρυγες, ἀπὸ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. [a] διὸ ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέσησεν, ἵνα τ' περύγων τῇ μὲν ἄπωνται ϐ κῷ νότου κειμένυ τοίχυ [b] ἀδύτυ, τῇ ὴ κῷ βορρᾶ· αἱ δ' ἄλλαι πέρυγες [c] αὐτᾶις συνάπτυσαι τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνωσι. παῖς ὴ Χερυβεὶς ἰδεῖς [d] ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε ὴ καὶ τὸ ναὸ τὸ ἔδαφος [e] ἐλάσμασι χρυσᾶ, ἐπέθηκε ὴ κ τῷ πυλῶνι τᾶ ναᾶ θύρας, πρὸς τὸ ὕψος τᾶ τοίχυ [f] συμμεμετρημένας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν [g] εἴκοσι, καὶ παύτας κατεχάλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ὅδεν εἴασε τὸ ναὸ μέρος, ὅτι ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν, [h] ὃ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε ὴ καὶ παύτας τὰς θύρας, ὁμοίως [i] τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ ὴ τᾶ προναᾶ πύλη τύτων ὐδὲν εἶχε.

Chiramus conflator. 3 Regum, c. 7. v. 13. 14.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiramo artificem Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam ex illa erat tribu) patre vero Uria Israëlitis oriundo. Hic omnis quidem opificii scientia pollebat, præcipue vero peritus erat in auro & argento & ære fabrifaciendo: à quo sane omnia circa Templum *summo* artificio facta sunt ad voluntatem regis. Foris autem, & hic Chiramus formavit duas columnas æneas, crassitudine quatuor digitorum. atque surgebant quidem istæ columnæ in altitudinem octonûm denûm cubitorum: circuitus vero illarum *erat* cubitorum octodecim. Utriusque autem columnæ capiti imposuit capitulum fusile lilii specie, in quinûm cubitorum altitudinem excitatum: cui circundatum erat opus reticulatum palmulis æneis perplexum, ad lilia tegenda. inde autem dependebant bini malogranatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum unam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, Jachin nominatam: alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

Duæ æreæ columnæ. 3 Regum, c. 7.

δ'. Μετεπέμπετο δ' ἐκ Τύρυ Σολομὼν τὸν δὴ Εἰράμυ τεχνίτην, Χείραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθαλίτιδος τὸ γένος, ἐκ δὲ παύτης ὑπῆρχε [k] τ φυλῆς, πατρὸς ὴ [l] Οὐρίυ, γένος Ισραηλιτῶν. ἔτος ἅπαντος μὲν [m] ὀπιςήμλυ εἶχεν ἔργα· μάλιστα δὲ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὑφ' ἓ δὴ καὶ πάντα κ τὸν τᾶ βασιλέως βέλησιν τὰ πρὸς τ ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε δὲ ὁ Χείραμος ὅτος κ σύλυς δύο χαλκοῦς ἔσωθεν, [n] τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν ὴ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν ὀκτωκαίδεκα πηχῶν· ἡ ὴ περίμετρος δέκα καὶ δύο [o] πηχῶν. κωνύτην ὴ ἐφ' ἑκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφεστήκει, τὸ ὕψος ὂν πέντε πήχεις ἐγγεγραμμένον· ᾧ περέκειτο [p] δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. τέτρα ὴ ἀπήρτιντο κατὰ [q] δισοιχίαν καὶ [r] ῥοιαὶ διακόσιαι. τύτων τῶν κιόνων τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὴν δεξιὰν ἔστησε ϐ πρόπυλαίᾳ προσηγόρευσε, καλέσας αὐτὸν [s] Ιαχίν· τὸν ὴ ἕτερον κ [t] τὴν ἀριστερὰν, ὀνομάσας αὐτὸν [v] Βοάζ.

Mare æneum, sive lacus fusilis. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

ε'. Ἐχώνευσε ὴ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον [x] ἐσημαλισμένην. σκλήθη ὴ τὸ χαλκούργημα θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰ ὁ λιτὴς τὴν διάμετρον

† *Sanctuarium esse constituit.*] *Al.* Cella, & Templum anterius.

s Ενεργασάμϱος] Ita ex *MSS.* pro ἐργασάμϱος Editorum.

t Κοκκίνυ] Κόκκυ *Vat*

v Χερυβεὶς ὁλοχρύσους,] Verum illi Cherubini è lignis olei facti dicuntur 1 *Reg.* VI. 23. quod de lignis olei omissum à LXX. Pro Χερυβὶμ apud LXX. MS. Alex. Χερυβ. Illi autem Cherubim auro tecti 1 Reg. VI. 23. SPANH.

x Ἑκάτερον τὸ ὕψος] Vel hic ἑκατέρου legendum, vel εἶδος, aut simile huic verbum subintelligendum, ut constat ex v. 13. & 14..

y Πέντε.] Δέκα juxta LXXII. & Veritatem *Hebraïcam*, in 3 *Regum*, c. 6. v. 23.

z Ἑκατέρῳ πτέρυγες,] Ita cum *Editis*. ἑκατέρων in *MSS.*

‡ *Totos aureos*,] *Ex auro solido* vertit *Gelen. ex purissimo* reddit *Epiphan.* Sed juxta *S. Literas*, ex materia erant *cyparissina* auro tecta.

a Διὸ ὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων] Διὸ κ ὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, vel διὸ κ μακρὰν οὐκ ἀπ' ἀλλήλων in *MSS.*

b Αδύτυ,] Τᾶ ἀδύτυ *Big. Samb.* & *Vat.* Verum ἀδύτυ non agnoscit *Vat.*

c Αὐτᾶις συνάπτυσαι] Ita ex *Busb. Vet. Interpr.* & *S. Literis.* in *Editis*, *Alisque* αὐτοῖς.

d Ὁποῖαί] Pag. 135. §. 5. dicit Cherubes referre animantia volatilia eaque tali forma qualem nemo unquam conspexerat.

e Ελάσμασι χρυσᾶ,] Ελασμα χρυσᾶ κ ἀργύρυ Habacuc. I. 11. & Inf. Antt. lib. XII. c. 2. §. 8. ἔλασμα γὰ χρυσᾶ· Ελασμα, *ductile aurum* Rufin. SPANH.

f Συμμετρημένας,] Sic *MSS.* in *Editis* συμμετρημένας.

g Εἴκοσι,] Ita in omnibus *Josephi* libris tam *Græcis* quam *Latinis*. At *Ezech.* (cap. 41. v. 2.) ostio *decem* tantum *cubitos* tribuit. Videsis *Villalp.* tom. 2. in *Ezech.* part. 2. p. 576.

h Ο μὴ χρυσὸς ἦν.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* cum *Editis* ᾧ μὴ χρ.

i Τοῖς ἐνδοτέρω] Lege ταῖς, vel ὁμοίοις τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασιν. COCC.

k Τ φυλῆς, πατρὸς] Forte τ φυλῆς γένυς Ισραηλιτῶν, πατρὸς ὴ Τυρίυ. COCC.

l Οὐρίυ,] Ita in libris omnibus *Josephi* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Gall.* 1. & *Gen.* qui ex *S. Literis* (ut videtur) Τυρίυ habent. Videsis *Commentarios* ad 3 *Regum*, c. 7. v. 14. & 2 *Paralip.* c. 2. v. 14. & *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 775.

m Επισήμλυ εἶχεν] Επισημάνας *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

n Τὸ πάχος] Paulo aliter legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *cum canalibus, cavatione quatuor digitorum.*

o Πηχῶν.] Πηχῶν deest *Vat.*

p Δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δίκτυον ἐλάτη χάλκινον περιπλεγμένον καλύπτον τὰ κρ.

q Δισοιχίαν] Sic pleriqne *MSS.* & *Gen.* δισιχίαν *Samb.* & *Bas.* HUDS. Δισιχίαν Ed. Basil. δύο στίχοι ῥοῶν χαλκῶν LXX. VII. Reg. 18. l. 1. Item v. 42. SPANH.

r Ῥοιαὶ διακόσιαι.] *Al.* ῥοαὶ.

s Ιαχίν·] Ita *Big.* & *Vat.* in *aliis* Ιάχειν & Ιαχεὶν & Ιαχλί.

t Τὴν ἀριστερὰν] Sic *Vat.* in *cæteris* τ ἀριστερόν.

v Βοάζ.] Eo modo *Gen.* cum *S. Literis.* Βαὶζ & Βαὶς juxta *alios.* HUDS. Pro Βοὰζ in Edit. Basil. βαὶζ. LXX. Ιαχὶμ & Βολὰζ. MSS. Alex. Ιαχὶ & Βοὸς. 1 Reg. VII. 21. SPANH.

x Εχηματισμένην.] Sic cum *MSS.* in *Editis* ἐχηματισμένον.

y Κε-

τριῶν πηχῶν δέκα, καὶ ὅπὶ παλαιστιαῖον πάχος [y] κεχωνδυμένος. [z] ὑπῆρειστο ἡ [a] κῦ τὸ μεσάπτατον ϗ κύτος [b] σπείρᾳ σφιαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἐπὶ ἡ τῶν ἀφέδρων μέτριον πήχεως. σφιεστήκεσαν δὲ σφὶ αὐτῷ μόσχοι δώδεκα, σφὸς τὰ κλίματα τῶν τεσσάρων ἀνέμων [c] ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὑπερκαθέζεσθαι [d] τὸ ἡμισφαίριον, κῦ σφιαγωγὸν ἔνδον [e] ὑπενεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα [f] βάθους [g] τριχιλίους.

ϛ'. Ἐποίησε δὲ ϗ λυτῆρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετράγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος ἐγένετο πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἕξ. [h] συνεκέκλητο δὲ τὸ ἔργον κῦ μέρος [i] τετορδυμένον ὅτως. τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κῦ γωνίαν ἐσῶτες τετράγωνοι, τὰ πλάγια τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἐπὶ δὲ τοῦτα τετρᾶ διηρημένα. ἑκάστῳ δὲ χώρᾳ ἦν [k] ὅρος ἐπεῖχεν εἰς ὑπόβασιν καλεσκευασμένον· [l] ἐφ' οἷς ἐτετορδύλο, πῇ μὲν λέων, πῇ ἡ ταῦρος ϗ [m] ἀετός. ὅπὶ ἡ τῶν κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κῦ τὰ πλάγια τετορδυμένοις. τὸ ἡ πᾶν ἔργον ὅπὶ τεσσάρων [n] αἰωρήμενον τροχῶν εἰστήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν ὅτοι, [o] πλήμνας κῦ ἄντυγας πήχεως κῦ [p] ἡμίσους ἔχοντες τὸν ἀφέμετρον. ἐθεώμασεν ἄν τις τὰς ἀψίδας τῶν τροχῶν θεασάμενος, πῶς [q] συνετορδυμέναι, κῦ τοῖς πλάγιοις τῶν βάσεων σφοσλωσμέναι, ἁρμονίως τῇ ἄντυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ὅτως ἔχουσαι. τὰς ἡ γωνίας ἄνωθεν σωέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀναπεφυκότων· οἷς ἐπεκάθητο ἀσπὶς κῦ [r] κοῖλον ὑπικειμένη τῇ λυτῆρι, τῇ χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῷ κῦ λέοντι, αὐτῶς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ ἡ τούτων Φοίνικες ἦσαν [s] τετορδυμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῶν [t] δέκα βάσεων ὑπῆρχε. [v] σφοσεξειργάσατο ἡ ϗ [x] κυθρογαύλης, [y] δέκα λυτῆρας χρογγύλους χαλκᾶς· ὧν ἕκας ἐχώρᾳ τεσσαρακοντα [z] χόας. τὸ ἡ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ [a] τοσούτοις ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς [b] διεστήκει τὰ χείλη. πλῆσι δὲ τὰς λυτῆρας τούτους ὅπὶ τῶν δέκα βάσεων τῶν κληθεισῶν [c] μεχωνώθ. πέντε δὲ λυτῆρας [d] ἵσησιν ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ναοῦ· ἐτέτραπτο δὲ τοῦτο κῦ βορέαν ἄνεμον· καὶ τοσούτους ἐκ δεξιοῦ σφὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κῦ ὅλη αὐτὸ ϗ τὴν θάλασσαν [e] ἔθηκε. σληρώσας δὲ [f] ὕδατος

nim labrum ſecundum diametrum cubitorum decem: & ad palmi craſſitudinem fuſum erat. Suffulciebatur autem ad ipſum alvei meditullium ſpirâ in decem orbiculos circumductâ: eratque diametro cubiti unius. Circumſtabant autem circum illam juvenci duodecim, verſus regiones quatuor ventorum adſpicientes, ad unumquemque ventum tres, cum poſterioribus introrſum propendentibus, ut eis hemiſphærium incumberet, ſecundum circumactum intus depreſſius. Continebat autem *hoc* mare batos ter mille.

6. Fecit præterea labrorum decem baſes æneas quadrangulas. Harum ſingulæ quinque cubitos in longitudinem, in latitudinem quatuor patebant, in altitudinem ſex. Opus autem, cum per partes torno factum eſſet, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellæ, ad totidem angulos diſpoſitæ, forma quadrangulari, quibus latera baſium utrinque adaptata erant & inſerta. erant autem hæc tripartita, & ſingulæ areolæ continebantur * limbo in graduum ſimilitudinem facto. ſuper quibus ſculptus erat alibi leo, alibi taurus & aquila. Columellæ etiam haud ſecus ac latera cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur. Illæ autem fuſiles erant cum modiolis & radiis diametri ſeſquicubitalis. Mirum eſſet videre rotarum curvaturas, quomodo rotundatæ & lateribus baſium coaptatæ radiis congrue inſiſtebant. Fere autem ita ſe habebant. angulos vero ſuperne continebant manuum extenſarum humeri, quibus incumbebat ſpira fundo appoſita lavacri, requieſcentis ſuper manibus leonis & aquilæ qui illis adaptati erant, ut iſta *omnia* ſpectantibus ejuſdem conflaturæ eſſe viderentur. Hiſce vero interſertæ erant palmæ cælatæ. Hujuſmodi quidem ſtructuræ erant decem baſes. Præterea autem fecit † decem Cythrogaulos, lavacra ænea rotunda. quorum ſingula capiebant ‡ choas quadraginta. erat enim *hoc vas* altitudine quaternûm cubitorum, & tantundem ab alterutris labia ejus recedebant. Hæc autem lavacra decem *iſtis* baſibus impoſuit, quæ Mechonoth appellabantur. Porro quinque lavacra in ſiniſtra Templi parte poſuit, (erat autem hæc ad aquilonem verſa) & totidem in dextra ad auſtrum, ita ut orientem reſpicerent. il-

Baſes æreæ & lavacra. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

[y] Κεχωνδυμένος] Coll. Big. & Voſſ. κεχωνδύμβης.

[z] Ὑπῆρειστο ἡ] Ita edere viſum eſt, (ita & Cocc.) cum ὑπηρείσο habeat Big. ὑπήρξθ Samb. ſi quis tamen cum Editis malit ὑπεῖχεο, non repugno.

[a] Κατὰ τὸ μεσάπτατον] Καὶ κῦ Big. & Samb.

[b] Σπείρᾳ σφιαγομένη] Ita feci. cum antea eſſet σπείρᾳ σφιαγομένη. Hanc columnam, ſive columnæ baſin, à ſpiræ ſimilitudine ita dictam aptiſſime nobis repræſentavit *Gallicus Interpres*, & majori cum veriſimilitudine; quam aut *Villalpandus*, aut *N. F. D.* in Epiſtola *E. Bernardi* libro *de Menſ. & Pond.* ſubjuncta.

[c] Ἀπυξλέποντες,] *Al.* βλέποντες.

[d] Τὸ ἡμισφαίριον.] Illud τὸ ex *MSS.*

[e] Ἐπινεῦον.] Ἀπονεῦον *Vat.*

[f] Βάθος τριχιλίους.] Vid. ſup. Cap. II. §. 9. illic *congius*, *radius* hic vertit Gelenius. Βάθ enim eadem menſura, quæ *Epha*. SPANH.

[g] Τριχιλίους.] Ita *Baſ.* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* ut in 2 *Paralip.* c. 4. διχιλίους in *Edit. Gen.* ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 7. Vide *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 4. v. 5. & Diſſertationem de *Mari æneo* ſubjectam libro *Ed. Bernardi* de *Ponderibus & Menſuris.*

[h] Συνεκέκλητο] Συνεκέκλειστο *Vat.* (quomodo legendum vult *Cocceius*) quod magis regulare.

[i] Τετορδυμένον ὅτως.] *Al.* Τετορευμένον.

[k] Ὅρος ἐπεῖχεν] Ita lego cum *Cod. Gall.* 2. ὅρος ἐπ'. ἐ. ὐ. κατεσκευασμένον in *Editis*, *Aliiſque.* ὅρος ἐ. ἐ. ὑπ. κατεσκευασμένον. *Samb.*

[l] Ἐφ' οἷς ἐτετορδύλο,] Mallem ἐφ' ὧς, *ſc.* χώρας. quam cum *Editis Aliiſque* ἐφ' οἷς, *ſc.* πλαγίοις. quæ vox paulo remotior videtur.

[m] Ἀετός.] In Sacris literis nulla mentio aquilæ. REL.

* *Limbo in graduum ſimilitudinem facto.*] In *S. Literis* (3 *Regum*, c. 7. v. 28.) *limbo inter ſcalas*, ἀναιόσιον τῶν ἐξεχομένων LXXII. Genus ſculpturæ eſſe videtur, *ſcalarum* vel *graduum* inſtar, quales *denticuli* in Romana Architectura, ut notavit *J. Clericus.*

[n] Αἰωρήμενον] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* ἐωρήμενον.

[o] Πλήμνας] Apollon. Rh. l. 1. v. 757. Ἄξονα ἐν πλήμνῃσι· Schol. πλήμνη τὴν χοινικίδα σημαίνει ϗ τροχόν· Vid. *Galen.* ad *Hippocr. de Fractur.* T. XII. p. 209. χοινικίδα ϗ τροχὸν πλημνίδα τινὰ τῶν Ἰώνων λέγεσθ· SPANH.

[p] Ἡμίσους ἔχοντες] Sic *MSS.* ἡμίσου in *Editis.* unde quis ἥμισυ legendum eſſe conjiceret.

[q] Συντετορδυμένας,] Σωστετορδυμένας κῦ ταῖς πλάγιας in aliquot *MSS.*

[r] Κοῖλον ἐπικειμένη.] Ita *MSS.* κλοιὸν in *Editis.*

[s] Τετορδυμένοι.] Τετορευμένοι *Big. Samb. Gall.* 1. 2.

[t] Δέκα βάσεων] Hic loci & mox infra δώδεκα *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Προσεξειργάσατο] Προστεξείργασο in *iiſd. MSS.*

[x] Κυθρογαύλης,] Hæc vox occurrit, 3 *Regum*, c. 7. v. 38. juxta LXXII. in *Exemplari Alexand.* & apud *Theodoretum* EPΩT. κδ'. in *Regum* 3. p. 307. HUDS V. *cantharos* Hebr. כיורות *κιωρὸς ἢ γαυλὸς* vel *κανθαρογαύλας* vel *χυτρογαύλας*. LXX. *χυτρηγαύλας*. COCC. LXX. *κυθροκαύλας*· 1 Reg. VII. 38. in MSS. Alex. *χυθρογαύλας*· SPANH.

† *Decem Cythrogaulos*,] *Al.* decem labra ænea rotunda conchæ ſpecie.

[y] Δέκα] *Coll. Voſſ.* & *Big.* δώδεκα.

‡ *Choas quadraginta*] Coros, *Epiphan.* congios, *Gelen.* batos, *textûs Hebraici Interpp.*

[z] Χόας.] Χοᾶς *Big. Samb.* & LXXII. & *Gall.* 1. 2. χόους *Vat. Busb.* & *Hen.*

[a] Τοσούτοις] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τοσούτων.

[b] Διεστήκει τὰ χείλη.] *Al.* διεστήκει.

[c] Μεχωνώθ.] Μεχωνὼθ ſic LXX. VI. Reg. 27. 30. MSS. Alex. Μαχωνώθ· SPANH.

[d] Ἵσησιν ἐξ ἀριστεροῦ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt ἵσησιν.

[e] Ἔθηκε] Ita cum *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὠνόμασε.

[f] Ὕδατος αὐτὸς] Sic *Hen.* & *Busb.* in *cæteris* ὕδατος, τὴν μὲ θάλ.

illac etiam mare *æneum* collocavit. Cum autem illa & mare aqua impleſſet, mare quidem conſtituit ad abluendum in eo manus & pedes ſacerdotum, qui ad altare aſcenſuri erant; lavacra vero ad purganda inteſtina animalium, quæ tota adolenda erant, eorumque pedes.

Altare æneum. 2 Paral. c. 4. v. 1.

7. Fabricavit autem & altare æneum, viginti cubitorum longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero decem, ad ſolida ſacrificia conſumenda. Porro fecit etiam vaſa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas. quinimo & ad hæc forcipes & harpagones, & omne *demum* inſtrumentum confecit ex ære, ſplendore & pulchritudine aurum referente. Menſas quoque multas * dedicavit rex, & unam quidem magnam auream, cui imponebant Dei panes; atque huic ſimiles decem mille, modo ab illis diverſo factas: ſuper quas vaſa jacebant, & phialæ & pateræ, aureæ quidem vigeſies mille, argenteárum vero quadraginta millia. Inſuper & candelabra fecit decem mille, juxta præceptum Moyſis. ex quibus unum in Templo dedicavit, ut interdiu lucceret ſecundum legem: & menſam unam panes impoſitos habentem, ad ſeptentrionale Templi latus ex adverſo candelabri. illud enim ad auſtrum collocavit. Aureum vero altare medio inter hæc poſuit. Iſta omnia continebat domus *anterior* XL. cubitorum, ante vela adyto oppanſa. in illo enim arca erat reponenda.

Menſæ. 2 Paral. c. 4. v. 8.

Candelabra. 2 Paral. c. 4. v. 7.

Reliqua Templi inſtrumenta.

8. Faciendos inſuper curavit rex urceolos vinarios octoginta mille, atque phialarum aurearum decem millia, argenteas vero duplo plures. Lancium item aurearum, ad afferendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum *numerum*. Craterarum quoque, in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta quidem millia aurearum, argentearum vero bis totidem. Menſurarum autem, Moſaïcis, hin & aſſaron appellatis, ſimilium, aurearum quidem *erant* viginti millia, argenteæ vero duplo plures. Porro acerræ aureæ, quibus odoramenta in Templum inferri ſolent, *erant* vigeſies mille: ſimiliter & aliæ acerræ, quibus ignem deferebant à magno altari in parvum intra Templum ſitum, quinquageſies mille. Quin & ſtolas ſacerdotales mille *paravit* in uſum Pontificum, cum epomidibus talaribus & rationali & lapidibus. Corona vero, cui Moyſes nomen Dei inſcripſit, una fuit, & ad hodiernum uſque diem permanſit. Stolas autem ſacerdotales ex byſſo fieri curavit, cum zonis pro unoquoque purpureis decies mille; & tubarum, quales Moyſes præſcripſit, ducena millia; item *alias* ſtolas byſſinas Levitis hymnorum cantoribus ducenties mille:

αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπιέναι εἰς τὸ νίπτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν βωμόν· τοὺς δὲ λυτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

ζ. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ [g] ἀναλημπτῆρας. [h] οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις [i] καὶ λαβίδας, καὶ [k] ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν [l] ὁμοίαν χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπεζῶν τε [m] πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τοῦ Θεοῦ, [n] καὶ ταύτην παρασκευὴν μυρίας πρὸς [o] αὐτῆς ἑτέρᾳ τρόπῳ γεγυμνένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ [p] σπονδεῖα, χρύσεα μὲν [q] δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε [r] κατὰ τὴν Μωϋσέως προσταγήν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν, ἵνα καθ' [s] καθ' ἡμέραν ἀναλούθως τῷ νόμῳ· καὶ τραπέζας μίαν [t] ἀντικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρὺ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ [v] κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ [x] χρύσεος βωμὸς μέσος αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τετραράκοντα πήχεων οἶκος, πρὸς ᾧ κατεσκάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι.

η'. [y] Οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς [z] μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ δισχιλίας. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς [a] πεφυραμένην σεμίδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυροῦς διπλασίονας. κρατῆρας ἦν, οἷς [b] ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους, ἀργυρέους δὲ διὰ τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ [c] τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ [d] ἀσσάρων, προσηγόρευτο, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ διπλάσια. θυμιατήρια δὲ [e] χρυσᾶ, ἐν οἷς ἐκόμιζεν [f] τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ [g] λογίῳ καὶ λίθοις, χίλιας. ἡ δὲ στεφάνη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τὸ Θεὸν ἐγράψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων, καὶ Μωϋσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν Λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ἄρ-

γανα

g Αναλημπτῆρας.] Ἀναληπτῆρας *Vat.* (& *Cocc.*) quod voci ἀναλημπτῆρας præfert *H. Steph.*

h Οὐ μὴν ἀλλὰ] Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρ. *Vat.*

i Καὶ λαβίδας,] Χειρομάγρας καὶ λαβίδας *Vat.* Χείρομα καὶ λέβητας *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Gall.* 1. 2. & *Samb.* hic tamen in margine habet λαβίδας.

k Αρπαγας,] Σιδηρᾶ ἁρπαγῇ Euripid. Cycl. v. 33. ἅρπαγας harpagones de machina obſidionali. Infra lib. IX. c. 10. §. 3. hîc inter vaſa Templi. SPANH.

l Ομοίαν χρυσῷ] *Al.* ὁμοίως.

m Πλῆθος ἀνέθηκεν] In *Editis Aliiſque* τὸ πλ. verum τὸ auctoritate meliorum *Codicum* ejecimus.

* *Dedicavit rex*,] *Sc.* ad dextrum latus orientale, ſecundum meridiem, ut in *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 4. v. 10.

n Καὶ ταύτην] Confer cum 3 *Regum*, c 7. v. 49, & 50. & 2 *Paralip.* c. 4. v. 7, & 8. & videſis *Villalpandum* ad *Ezech.* tom. 2. p. 354.

o Αὐτῆς ἑτέρῳ] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ταύτης προθπλ. μ. πρὸς αὖ ἑτέρῳ πρ.

p Σπονδεῖα,] Sic *MSS.* σπόνδια in *Editis.* σπόνδεια *Gall.* 1. 2.

q Δισμύρια,] Μύρια juxta *Epiphanii* libros.

r Μετὰ τὴν] Forte ἐξ ὧν μίαν καὶ τὴν Μ. π. ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναόν. HUDS. *in Add.*

s Καθ' ἡμέραν] Id non indicat interdiu luxiſſe, non noctu: ſed תמיד id eſt ſingulis diebus, uti noſter infra hoc capite narrat reginam Æthiopiæ beatos ſervos Salomonis dixiſſe, qui καθ' ἡμέραν ipſum audirent, id eſt quotidie. Ibi dies non intelligitur quatenus noctι opponitur. Et paullo poſt de equitibus Salomonis καθ' ἡμέραν id eſt non interdiu, ſed quotidie, ramentis auri capillos ſpargentibus. Sic infra VIII. 3. Sic infra lib. VIII. 7. τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι, quotidianis impietatibus. Et eodem capite corvos καθ' ἡμέραν id eſt *quotidie* Eliæ panem dediſſe notat. REL.

t Επικειμένην] Hæc conſtructionis forma occurrit, p. 425. §. 6.

v Κατὰ νότον ἔστησεν.] Τὸ νότιον ſolus *Vat.*

x Χρύσεος βωμὸς μέσος] Ita in *MSS.* χρυσὸς β. μέσος in *Editis.* HUDS. Gen. χρυσοῦς βωμὸς· χρυσοῦς ut infra c. IV. §. 1. SPANH.

y Οἰνοχόας] Forte οἰνοχοῶν. COCC.

z Μυριάδας ὀκτὼ] Ὀκτακισχιλίας κατ. ſolus *Vat.*

a Πεφυραμένην σεμίδαλιν] Sic in quinque *MSS.* πεφυραμένης σεμιδάλεως in *Editis.*

b Ενεφύρων] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐνέφυρον in *Editis Aliiſque.*

c Τοῖς Μωϋσέως,] Sic è veſtigiis *Codd. MSS.* & *Editorum* reſcribere viſum eſt. Τῆς Μωϋσέως ἐν καὶ ἐσαρέων *Baſ.* & *G.* τοῖς Μωϋσέως λεγομένοις δεῖν καὶ ἐσαρώνεως π. *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2 niſi quod δεῖν & ἀσαρῶνες habeat *Vat.* & ἐσαρεῶνις *Gall.* 2. Si quis malit τοῖς Μωϋσέως ἐν καὶ ἀσαρέωνι π. per me licet.

d Ασσάρων,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἀσσαρώνας.

e Χρυσᾶ,] *Al.* χρύσεα & χρυσᾶ.

f Τὸ θυμίαμα] Illud τὸ ex *MSS.*

g Λογίῳ καὶ λίθοις,] Λογείῳ *Big.* & *Samb.*

χανα τὰ μυσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνωδίαν [h] ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται [i] νάβλαι καὶ κινύραι, ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμυρίας.

θ'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὼν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ πεμλεὼ [k] πολυμερῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε [l] τοῖς θησαυροῖς τοῦ Θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, [m] γειτὸν μὲν τὴν ὑπαίθριον γλῶτταν, [n] θεγγὼν δὲ παρ' Ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, [o] εἴρξουσα μὲν τὸν πολὺν τὸ εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, μόνοις δὲ ἀνειμένην αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦσα. τοῦτον δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι, στοὰς ἐμμεσας μεγάλας καὶ [p] πλατείας καὶ πύλας ὑψηλαῖς ἀνεῳγμένας, ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων [q] τέτραπλοῦ χρυσέας [r] κλειομένη θύρας. εἰς τοῦτο δὲ λαὸς πάντες, οἱ μὴ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ θρησκείᾳ τῶν νομίμων, εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγου παντὸς ἀπέφυγε [s] μεῖζον, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ τοῦ ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ [t] ἐγχώσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ὄδε ὀπόνως νεύσαντας ἦν ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ δὲ ὄρους, ἐφ' οὗ ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο, κατεσκεύασε. καὶ διὰ τοῦτο ὕπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλαῖς μὲν τὸν κατασκόλῳ, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρεισμέναις· ὀροφαὶ δ' αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου [v] φαλνώμασιν [x] ἐξεσμέναι. [y] πᾶς δ' ὄγκος τοῦ ἱεροῦ τούτου πᾶσας ἐπέσησεν ἐξ ἀργύρου.

instrumenta item musica etiam in hymnorum cantum inventa, quæ nablæ & cinyræ vocantur, ex electro confecit quadragies mille.

9. Ista omnia Solomon, sumptibus haud parcens, sed summa in Templo exornando liberalitate usus, multifariam & magnifice apparavit; quæ etiam in thesauros Dei recondidit. Templo autem *septum* in orbem circumdedit, quod nostra quidem lingua Gison appellamus, Græcis vero Θεγκὸς dicitur, in altitudinem trium cubitorum evectum, quod populum quidem ab ingressu in Templum prohiberet, solis vero sacerdotibus aditum patere significaturum esset. At extra hoc *septum* fanum exstruxit specie quadrangula, cum porticibus magnis ac latis & patentibus in portas altas, quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur. In hoc *fanum* cuilibet è populo, modo non polluto & præscriptorum legis observanti, intrare licebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fecerit illud exterius fanum. Cum enim terra aggesta valles magnas implesset, quas propter immensam profunditatem oculis dejectis difficile erat intueri, & in altitudinem sustulisset quadringentorum cubitorum, effecit ut ejusdem essent celsitudinis cum vertice montis, quo exstructum erat Templum. ac propterea fani exterioris subdialis area Templi solo æquabatur. Illud autem circumdedit porticibus structura quidem duplicibus, columnis vero è nativo saxo sublime sustentatis: atque illis impositum erat tectum è cedro in laquearia dedolatum. Huic autem fano januas omnes fecit ex argento.

Templi septum.

Fanum exterius.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Σολομὼν τὴν κιβωτὸν μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ὡς ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δημοσίας θυσίας ἐπετέλεσεν.

CAP. IV.

Quomodo Solomon in Templum arcam transtulit; & cum Deo supplicasset, publice sacra fecit.

ΤΑ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος, ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ, [z] ταῦτα ἐν ἔτους ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλημένα καὶ ναῷ συμπερανθῆναι, [a] γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν Ἑβραίων ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀψόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μετακομιοῦντα τῷ θεῷ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ προαγγελθείσης τὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν, ὑπὸ μὲν τὸν ἀπὸ χειμῶνος [b] Θισρὶ, ὑπὸ δὲ τὸν Μακεδόνων Ὑπερβερεταῖον λεγομένου. συνέβαμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῆς σκη-

ET quidem Solomon rex, cum hæc opera atque ædificia tam magna & splendida, una cum donariis Templo reponendis, septennio confecisset, & præclarum divitiarum & promptitudinis *suæ* specimen dedisset, ut quæ, si quis *oculis animoque* ea perlustraret, ætatem integram hominis poscere videbantur, brevi adeo, cum Templi magnitudine collata, tempore fuerint absoluta; literis ad duces & senatores Hebræorum missis, jussit ut populus omnis Hierosolyma congregaretur, & Templum visuri & arcam Dei in illud translaturi. Et cum omnibus denunciatum fuisset ut Hierosolyma proficiscerentur, septimo demum mense vix eô convenerunt; ab indigenis quidem Thisri, à Macedonibus vero dicto Hyperberetæo. Incidit autem in idem tempus & Umbraculorum solennitas, festum

---

b Ἐξευρημένα,] Ἐξηυρημένα solus *Samb.*

i Νάβλαι] Ita cum *MSS.* ut supra p. 401. §. 3. ναῦλαι καὶ κινύραι in *Editis.* HUDS. Gen. ναύλαι, supra νάβλαι lib. VII. c. 12. §. 3. SPANH.

k Πολυμερῶς] Ita *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit *copiose.* in *reliquis* πολυτελῶς.

l Τοῖς θησαυροῖς δὲ Θεοῦ.] Ἐν τοῖς θεσ. *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

m Γειτὸν μὲν] Γεῖσον *Samb.* Γείσιον *Gall.* 2. atque ita in *Editis.* libro 7. de *Bello Judaico* Vocem Syriacam esse ostendit *L. Capellus* in *Spicileg.* ad *Ephesios*, p. 112. HUDS. Hieronymus ad Jerem. 40. 43. ait se nescire, an γειτὼς sit Hebraicum an Græcum. Græci שפתים ita transtulerunt. REL. Γείσιον inf. lib. VI. de bell. Jud. c. 2. §. 4. SPANH.

n Θεγγὸν] Θεγγὸς δὲ ἰφύπτεθα δόμοιο λαῖνα Apollon. Rh. lib. III. v. 217. SPANH.

o Εἴρξουσα μὲν] Εἴρξαντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Πλατείας καὶ πύλας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πλατεῖς. mox πύλας ὑψηλὰς habent *Big.* & *Samb.*

q Τέτραπλοῦ χρυσέας] Ετέτραπλοῦ *Big.* & *Samb.*

r Κλειομένη θύρας.] Κλειομένας *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* κλειομένας *Gall.* 1.

s Μεῖζον,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Vat.* & puto *Epiphan.* μειζόνως δὲ εἰπεῖν in *Editis Aliisque.*

t Ἐγχώσας φάραγγας,] Sic cum septem *MSS.* ἐμφορήσας in *Editis.* Vid. *L'Empereur* in Cod. Middoth p. 5.

v Φαλνώμασιν] Athen. lib. V. p. 196. ἐν αἷς φατνώμασι &c. de Tentorio Antiochi; & pag. 207. B. de navi Hieronis, ἐφ' ἧν κατεσκεύασε φατνώματα· SPANH.

x Ἐξεσμέναι.] Ἀνεξεσμέναι in sex *MSS.* supra (p. 424. §. 3.) εἴργη εἰς φατνώματα ἐξεσμένη.

y Πᾶς δ' ὄγκος] Πᾶς δ' βάσεις αὐτοῦς πάσας ἐπέσησεν ἐξ ἀργύρου legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *bases autem in his omnibus fecit argenteas.*

z Ταῦτα ἐν ὅτους ὀλίγῳ] Forte ἀλλ' οὕτω ἐν ὅτους ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλημένα δὲ ναῷ. COCC.

a Γράψας τοῖς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* γράψας τὸν ἀγ.

b Θισρὶ,] Ita rescribere non dubitavi, cum istam mensium dispositionem observet *Josephus*, qua *Hyperberetæus* respondet *Thisri.* Θυρὶ in *Editis.* Θοιρὶ & Θυρὶ & Λθύρι in *MSS.* Codices vero *Epiphanii* habent *Thesria*, & *Theseri*, & *Chesari.* HUDS. *Gen.* Θυρὶ· Mensis Θισρὶ תשרי Hebræis, Ὑπερβερεταῖος Macedonibus; Mensis VII. 1 Reg. VIII. בירח האתנים in mense fortium *Santes Pagninus. Vulg.* in mense Ethanim. SPANH.

festum apud Hebræos plane sanctissimum & maximum. Cum igitur arcam sustulissent, & tabernaculum quod Moyses struxerat, omnemque supellectilem ad ministerium sacrificiorum Dei *paratam*, *ea* transferebant in Templum. Præcedebant autem *eam* cum hostiis & ipse rex & populus universus & Levitæ, libaminibus & multo victimarum sanguine viam perfundentes, & infinitam suffituum vim adolentes, ut totus circumquaque aër *iis* oppletus etiam longissime remotos suavitatis odore exciperet, & indicaret Deum in profectione esse, atque, ut hominibus videbatur, habitatum venire locum sibi recens exstructum & consecratum. quippe neque hymnos canentibus, neque choreas agentibus, dum ad Templum accederent, oborta est lassitudo. Et quidem hoc modo arcam transtulerunt. Cum vero jam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero sacerdotes, qui *eam* gestaverant, inter duas cherubes collocarunt. illæ vero consertis alarum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatæ erant) arcam velut umbella quadam & tholo protexerunt. Arca vero nihil aliud habebat præter duas tabulas lapideas, quæ decem verba, à Deo in Sinæo monte Moysi prolata, eis inscripta servabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum posuerunt in Templo ante adytum, iisdem in locis, quæ & olim, cum in tabernaculo sita essent, tenuerunt. quo facto quotidiana sacrificia obtulerunt. Altare autem æneum ante Templum locavit ex adverso ostii, ita ut *eo* aperto illud oculis expositum esset, & adspectaretur rei sacræ peractio & magna victimarum opulentia. Et cum cæteram omnem supellectilem coëgisset, *eam* intra Templum reposuit.

Solomon arcam in Templum inferendam curat. 3 Regum, c. 7. & 8. 2 Paral. c. 5.

Nubes eadem replet. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 5.

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quæ ad arcam spectabant *rite* constitutis, ex sacrario egressi erant, derepente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluviâ gravida conspicitur, sed mollis & temperata, in Templum illabitur: & tantam quidem oculis sacerdotum caliginem offudit, ut alius alium intueri non potuerit; omnium vero mentibus cogitationem & opinionem excitavit, Deum jam in Templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem hæc secum reputabant. Rex autem Solomon, cum surrexisset (tunc enim forte sedebat) ad Deum verba fecit, quæ naturæ divinæ aptissima esse rebatur, sibique convenire ut faceret. "Tu, inquit, domum quidem sempiternam "habes, Domine, & ex iis quæ tibimet condidi- "sti factam, cœlo scilicet & aëre & terra & ma- "ri, per quæ omnia, * nec illorum ambitu conclu- "sus, pervadis. Hoc vero tuo nomini constitui "Templum, ut ex eo preces, rem sacram facientes "litantesque, sursum in aërem mittamus: idque ea

Solomon Deum alloquitur: deinde populum.

νοπηγίας καιρὸς, [c] ἐερτῆς σφόδρα ὡσὰ τοῖς Ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίσης. βασάσαντες οὖν τὸν κιβωτὸν καὶ τὸν σκηνὸν, ἣν Μωϋσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὸν λατρείαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. [d] προῆγον δὲ μετὰ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ Λεβίται [e] σπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἀπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς προπεπτωκόσι τυγχάνουσιν ἡδυ ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν Θεοῦ καὶ κατοικισμὸν, κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον [f] αὐτῷ καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ἀσῆ ὑμνοῦντες ἅδε χορεύοντες ἕως τοῦ τὸν ναὸν ἦλθον [g] ἔκαμον. τότε μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετῆκε· μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μεταξὺ [h] τῶν Χερουβὶμ τὸν δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοῖς [i] παρουσὶ συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἔτως ἦσαν ὑπὸ τεχνίτου κατεσκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ δόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτῆς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ [m] τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ὅς καὶ τότε ἐν τῇ σκιῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημεριναὶς θυσίας [n] ἀνέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστη πρὸ τοῦ ναοῦ [o] ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ καταπροσώπων εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα [p] σωαλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πίλημα νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδ' οἷον ὥρα χειμῶνος ὑετοῦ [r] γέμον ἵσταται, κεχυμένον δὲ καὶ [s] κεκερασμένον εἰς τὸν ναὸν [t] εἰσερρύη· καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπεσκότει, ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ἁπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ Θεοῦ κατειληλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ τούτης εἶχον [v] αὐτοὺς τὰς ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενος, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς [x] ἔχειν αὐτῷ λέγειν. "σὺ γὰρ, εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, "ὦ δέσποτα, [y] καὶξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω [z] γεγονότα, τὸν "οὐρανὸν οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' "ὧν ἁπάντων ὧδε τούτοις ἐγκειμένοις κεχώρηκας. τοῦτον "δέ σοι [a] κατασκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' "αὐτοῦ σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ [b] καλλιερούμενοι ἀνα-

πέμ-

c Ἐερτῆς] Ἐερτὴ σ. π. τ. Ε. ἁγιωτάτη καὶ μεγίση *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. ἁγιωτάτης pro ἁγιωτάτης habet *Vat.* nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.*

d Προῆγον δ'] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσῆγον perperam in *Editis.*

e Σπονδαῖς] Στίνδοντες *Hen.* & *Busb.*

f Αὐτῷ καὶ καθιερωμένον] Sic *MSS.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis.*

g Ἔκαμον.] Ἐκαμον *Vat.*

h Τῶν Χερουβὶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Χερουβὶν in *Editis.* τὸν δύο Χερουβὶμ κατέθεσαν *Gall.* 1. *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κατασκευασμένας.

i Ταρσοὺς συμπλέξασαι,] *Al.* θάρσους. *Coll. Voss.* & *Big.* συμπλέξαι. HUDS. Gen. θαρσοὺς; Vel ταρσοὺς & ita ed. Basil. SPANH.

l Μωϋσῆ λαληθέντας] Illud Μωϋσῆ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον,] Conf. sup. cap. 111. §. 7. SPANH.

n Ἀνέφερον.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. 2. ἀπέφερον *Bas.* & *G.* est qui malit ἐπέφερον.

o Αντικρὺ τῆς θύρας,] *Al.* ἀντικρυς & ἀντικρυ.

p Σωαλίσας,] Σωαθροίσας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

q Πίλημα νεφέλης] Πίλημα λαμβάνων τὴν πολυτελεστάτης πορφύρας Athenæus lib. XIV. p. 535. lit. F. SPANH.

r Γέμον ἵσται),] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. in *reliquis* cum *Editis* γέμων.

s Κεκερασμένον] Περικεκραμμένον *Big.* & *Vat.* περικεκραμένον *Samb.*

t Εἰσερρύη·] Εἰσερρύη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Αὐτοὺς τὰς ἐννοίας.] Ita *MSS.* in *Editis* αὐτόν.

x Ἔχειν αὐτῷ λέγειν.] Ita *Vat.* in *reliquis* ἔχειν. illa καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν non agnoscit *Epiphan.*

y Καὶξ ὧν σαυτῷ] Sic *Bas. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄξιον αὐτῷ ὥστε εἰργάσω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄξιον σαυτῷ ὧν προσεργάσω *Gall.* 1. ἄξιον αὐτῷ εἰργάσω *Gall.* 2.

z Γεγονότα, τὸν οὐρανὸν] Paulum aliter distingue & versionem corrige. καὶξ σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸν οὐρανὸν οἴδαμεν —— *& ex iis quæ tibimet condidisti intelligimus cœlum & aërem & terram & mare* ——. Sic melius & sensui & Grammaticæ consulitur. Cl. IBBETSONUS.

* *Nec illorum ambitu conclusus, pervadis.*] *Ad verbum*, nec his contentus. *Totum sic vertit Gelenius*, Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc universi molem condidisse, quæ cœlo, aëre, terra & mari constat; quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.

a Κατασκεύασα τὸν ναὸν] Κατεσκεύακα *Vat.*

b Καλλιερούμενοι] Καλλιεργοῦντες *Samb.*

c Δια-

"πέμπωμεν εἰς τ̃ ἀέρα· καὶ πεπεισμένοι [c] Διατελοίη-
"μεν ὅτι [d] πάρει, καὶ μακρὰν σὸν ἀφέσηκας [e] ἀδὲ
"σαυτῶν. τῷ μὲν γὰρ [f] πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν,
"ἀδὲ νεῶ ὅπερ σοι δῆμος οἰκεῖν [g] ἀπολείπεις τὰς πάντας,
"μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶναι, μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ
"[h] βαλλομένῳ καὶ διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας [i] συμπαρέ-
"ταῦτ' [k] ἐπηύξατο πρὸς τ̃ Θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆ-
θος τὸν λόγον, ἐμφανίζων ἐξ Θεοῦ τὴν δύναμιν αὐ-
τοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαυίδ τῷ πατρὶ πρὶ τ̃ μελ-
λόντων ἅπαντα, καθὼς ἀποδέδεικεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ
γνήσεται τὰ λείποντα, δηλώσας· καὶ ὡς αὐτὸς ἐπηύξα
[l] τὸ ὄνομα τῷ μήπω γεγωνημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι
προείπεν, καὶ ὅτι τ̃ ναὸν ἔτος οἰκοδομήσειν αὐτῷ, βα-
σιλεὺς μὲν τὴν ἐξ πατρὸς πλουτὴν γνώμενος. ἀ βλέ-
πων καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν [m] ἐπιτελῆ, τ̃ Θεὸν
εὐλογεῖν ἠξίου, [n] καὶ μὴ πρέπειν [o] ὑπέχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς σὺν ἐσομένῃ, πιστεύοντας
ἐκ τ̃ ἤδη βλεπομένων.

γ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τ̃ ὄχλον ὁ βα-
σιλεὺς, [p] ἀφορᾷ πάλιν εἰς τ̃ ναόν· καὶ τὴν δε-
ξιὰν εἰς τ̃ ὄχλον ἀνασχών, "ἔργοις μὲν, εἶπεν, ἀ
"δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν
"εὖ πεπόνθασιν. ἀσεσδεὲς γὰρ τὸ θεῖον ἀπάντων [q] καὶ
"κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ. ἢ τ̃ ἄλλων ζώων
"ὑπὸ σοῦ, δέσποτα, κρείττονες γεγόναμεν, [r] τούτῳ
"τὴν σὴν εὐλογεῖν μεγαλειότητα [s] πρέπει, καὶ πρὸ
"τῶν ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ε-
"βραίων λαὸν, εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. [t] τίνι γὰρ ἄλλῳ
"[v] μᾶλλον [x] ἱλάσεσθαί τε [y] μειλιῶντα, καὶ διαμένον-
"τα εὐμενῆ [z] δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῆ· ἣν [a] ἐξ
"ἀέρος τε ἔχομεν, καὶ δι' αὐτῆς πάλιν ἀνιοῦσαν οἴδα-
"μεν. χάριν οὖν [b] ἔχειν δι' αὐτῆς ὀφείλω σοι, πα-
"ρέ τε ἐξ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς το-
"σοῦτον ἀνήγαγες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυ-
"τοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προ-
"εἶπας πεποίηκας· [c] δέομαί τε τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν
"ὅσα Θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὲρ σοῦ τετιμη-
"μένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν,
"[d] ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαυίδῃ τῷ πατρί μου καὶ
"ζῶντι καὶ τελευτήσαντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ
"βασιλεία [e] μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτῷ διά-
"δοχοι [f] ἀμείψει μυρίους. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρ-
"κεσον, καὶ [g] παρὰ τοῖς ἐμοῖς ἀρετῷ [h] ἣ σὺ χαίρεις
"προσήκου. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοίρᾳν τι-
"να τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν [i] ἐποικίσαι,

"constanti opinione quod hîc ades, & à tuis non
"longe receſſiſti. nam ex eo quidem quod uni-
"verſa videas & omnia audias, neque, ut hic, ubi
"nunc fas eſt, habites, omnium curam abjicis, at-
"que adeo cunctis præſens eſſe *deſinis*, præſertim
"vero cum ſingulis etiam te conſulentibus nocte
"dieque ſimul adſis." Hiſce Deum obteſtatus, ad
populum orationem convertit, illis repræſentans
Dei potentiam ſimul & providentiam. Quod *ſcilicet* Davidi patri ſuo futura omnia, prout eorum
pleraque jam evenerunt & reliqua eventura ſunt,
patefecerit: utque ille nondum nato nomen indiderit, & quis foret appellandus prædixerit; &
quod ipſe Templum ei ædificaturus eſſet, rex factus poſt patris obitum. Quæ cum juxta illius vaticinium adimpleta vidiſſent, eos admonebat ut
Deo benedicerent, neque de ulla re quam ad felicitatem eorum promiſerat, ac ſi eam non præſtiturus eſſet, deſperarent, ex iis quæ jam conſpexerant illi fidem habentes.

3. His populum affatus rex, rurſum Templum verſus aſpicit: dextraque in multitudinem porrecta, dicebat, "Fieri non poteſt, ut homines operi-
"bus quidem gratiam Deo pro acceptis beneficiis
"reddant. nullius enim rei numen divinum indi-
"get, majuſque quam ut ei fiat id genus remune-
"ratio. Quo enim cæteris animantibus à te, Do-
"mine, ſuperiores ſumus conſtituti, eo nos decet
"tuam laudare majeſtatem; & pro his, quibus fa-
"miliam noſtram atque Hebræorum populum di-
"gnatus es, gratias agere neceſſe habemus. Qua e-
"nim re alia potiori fauſtiſque magis auſpiciis con-
"venit iratum propitium reddere perpetuoque be-
"nignum conſervare, quàm voce; quam & ex aë-
"re haurimus, iterumque per eum ſurſum ferri
"novimus. Ejus igitur beneficio tibi gratias age-
"re par eſt, ac de patre meo in primis quem ex
"obſcuro ad tantam gloriam provexiſti, deinde
"quod mihi ipſi in diem hodiernum omnia, quæ-
"cunque *verbis* es pollicitus, *reipſa* præſtiteris: pre-
"corque ut in poſterum largiaris quæ Deus ho-
"minibus, quos vult honoratos, largiri poteſt; &
"familiam noſtram in omne ævum auctam velis
"& ornatam, quemadmodum Davidi patri meo &
"viventi & morienti promiſiſti, quod apud nos
"regnum ſit permanſurum, & genus illius per vi-
"ces innumeras illud accepturum ſit. Hæc igitur
"nobis quæſo ſuppedites, liberiſque meis virtutem
"iſtam, quæ tibi grata eſt, impertiaris. Ad hæc
"ſupplex oro, ut ſpiritum tuum eatenus in Tem-
"plum *hoc* migrare facias, ut etiam in terris eſſe nobis

Deo gratias agit, quod Davidi promiſſa præſtiterit. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 6.

Deinde populo & Templo fauſta omnia precatur.

c Διατελοίημεν] Modo *Optativo* pro *Subjunctivo* utitur, quod *Atticis* familiare eſt, ut oſtendit *H. Steph.* libro de *Dial. Att.* p. 137.

d Πάρει,] Ita *MSS.* παρῇ in *Editis*.

e Οὐδὲ σαυτῶν.] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *neque à tuis ſedibus procul abes.* οὐδὲ σαυτῷ *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* ea vero non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Forte τ̃ σαυτῦ. COCC.

f Πάντά τε] Πάντας *Big.* & *Samb.*

g Ἀπολείπεις] Ἀπολείπεις ἐξ πᾶσιν ἔγγ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

h Βαλλομένῳ] Βαλλομένῳ *Vat.*

i Συμπαρεῖ.] Ita *MSS.* συμπαρῇ in *Editis*.

k Ἐπιθειάσας πρὸς τ̃ Θεὸν,] Sic *MSS.* ἐπιθειάσας in *Editis*.

l Τὸ ὄνομα τῷ μήπω] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* τὸ deeſt.

m Ἐπιτελῆ,] Iterum cum *MSS.* ἐπιτέλῃ perperam in *Editis*.

n Καὶ μὴ] Καὶ οὐκ μὴ δοκεῖν in quinque *MSS.*

o Ὑπέχηται] Ὑπέχηθ solus *Vat.*

p Ἀφορᾷ πάλιν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* ἐφορᾷ.

q Καὶ κρεῖττον] Καὶ inſertum dedi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Τούτῳ τὴν σὴν εὐλογεῖν] Sic *MSS.* in *Editis* τοῦτο τὴν σὴν.

s Πρέπει,] Πρέπει deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec καὶ mox ſequens agnoſcunt *Samb.* & *Gall.* 1. Totum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* τούτῳ τὴν σὴν εὐλογεῖσθαι μεγαλειότητα, καὶ ὡς τ. ὑ. ἰ. τ. ἡ. οἶκον ἀνάγκη εὐχαριστεῖν τ̃ Ἑβραίων λαόν.

t Τίνι γὰρ ἄλλῳ] Ita *Samb.* & *Baſ.* τίνι καὶ ἄλλῳ *Gen. Big. Aliique.* τί γὰρ ἄλλο *Vat.*

v Μᾶλλον] Illud μᾶλλον ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* qui locum ita vertit ac ſi paulo aliter eum legerit, *nullum enim alium magis optamus habere propitium, & in eo tuam circa nos devotionem cognoſcimus per munera, quia per te eſt nobis vox, quam ex aëre habemus, & per eum iterum novimus aſcendentem*, aut ut in aliis libris, *& in ea circa nos devotione permanere quam te. Eſt nobis vox quam* &c.

x Ἱλάσεσθαί τε] *Al.* ἱλάτεσθαι.

y Μειλιῶντα,] Ita *Vat.* μειλιῶν in *ceteris*.

z Δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν,] Forte δεξιᾶς ἀξιώτερόν ἐστιν. COCC.

a Ἐξ ἀέρος τε ἔχομεν,] Sic *MSS.* ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε in *Editis*.

b Ἔχειν δι' αὐτῆς] Ita *Big.* (*Cocc. Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι in *Editis*.

c Δέομαί τε] Ita cum *Vat.* δέομαί ϑ in *Editis Aliiſque.* δέομαι ἐξ λ. *Big.*

d Ὡς καὶ] Ὡς καθωμολόγησας *Vat.*

e Μενεῖ,] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* μένει.

f Ἀμείψει μυρίους.] Ἀμείψαι ſolus *Samb.*

g Παρὰ τοῖς ἐμοῖς] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* πᾶσι in *Editis Aliiſque.*

h Ἣ σὺ χαίρεις] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἣν συγχαίρεις in *Editis Aliiſque.*

i Ἀποικίσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐποικῆσαι in *Editis Aliiſque.*

"bis videaris. Nam & cœlum omne tibi quidem "parvum eſt domicilium, & eorum quæ in eo ſunt "profunditas, nedum hoc qualecunque Templum: "veruntamen te obteſtor atque precor, hoc Tem- "plum *cuſtodi* & ab omni vaſtatione hoſtili ut pro- "prium protege, ejuſque tanquam poſſeſſionis tuæ "curam gerito. Et ſi quando populus in te deli- "querit, atque adeo clade aliqua ob peccatum "*ſuum* à te afficiatur, terræ ſterilitate & peſtis "contagione, aliiſve ejuſmodi malis, quibus in ju- "ra ſacra violantes ſoles animadvertere, ac deinde "magna frequentia ad *hoc* Templum ſupplex con- "fugerit, ſalutem votis expetens; exauditis illo- "rum precibus, quaſi in æde habitares, ſortis illo- "rum miſerere eoſque à calamitatibus libera. Hanc "vero non ſolum Hebræis in peccata prolapſis à "te opem peto: ſed etiam ſi ab *extremis* orbis fini- "bus aliqui advenerint, aut ex quocunque demum "loco ad te ſupplicandum ſeſe converterint, & "boni quidpiam à te impetrare deſiderarint, po- "ſtulata illis concedito. Sic enim omnibus mani- "feſtum erit, quod tu quidem ipſe hanc ædem a- "pud nos tibi exſtrui volueris, nos vero non ita à "natura comparatos eſſe ut humanitatis ſimus ex- "pertes, aut alienigenis iniqui & infeſti, ſed liben- "ter feramus te communiter omnibus tum adju- "torem eſſe tum bonorum omnium largitorem."

Solomon liat, & ignis de cœlo ſacrificia conſumit. 2 Paral. c. 7.

4. Cum *ille* hæc dixiſſet, & humi ſe proſtraviſſet, & aliquamdiu adoraſſet, *tandem* in pedes erectus hoſtias aræ admovit: cumque eam ſolidis victimis repleviſſet, ſacrificium Deo gratum eſſe & acceptum comperuit, ſigno maxime illuſtri. ignis enim per aërem delatus, & cum impetu in altare omnium in conſpectu irruens, victimas corripuit & abſumpſit. Hac autem ſpecie oculis oblata, populus quidem, conjectura inde facta Deum hiſce declaraſſe ſe in Templo habitaturum eſſe, lætus in terræ ſolum procidens adorabat. rex vero & Deo cœpit benedicere, & populum, ut idem facerent, hortabatur, jam perſpectam quidem habentes Dei erga ſe benevolentiam, de cætero vero precantes ut quæ ab eo proveniunt ſibi ſemper æque optata accidant, utque mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodire dignetur in juſtitia ejuſque cultu, quo poſſint & præcepta, quæ ipſis per Moyſen dedit Deus, *æternum* permanſura obſervare. Sic enim Hebræis proſpere cedent omnia, & cæteris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos obſecrabat in memoria habere, quod quibus artibus bona præſentia comparaſſent, eiſdem & illa con-

Populum hortatur ad leges ſervandas.

"ὡς ἂν καὶ ἀπὶ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σὺ μὲν γὰρ "μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἀραιῶς [k] καὶ τῶν κα- "τὰ τῆτον ὄντων [l] κύτῳ, ἀχ ὅτι γε ἔτῳ ὁ τυ- "χὼν ναός· ἀλλὰ φυλάσσειν τι [m] ἀσφῆτον ἐκ πο- "λεμίων ὡς ἴδιον εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείᾳ "κτήματῳ προσκαλῶ. κἂν ἁμαρτών ποτε ὁ λαὸς "[n] τύχῃ, ἔπειτα πληγῇ τινι [o] κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρ- "τίαν ἐκ σέ, γῆς ἀκαρπία, [p] καὶ φθορᾷ λοιμικῇ, "[q] ἤ τινι τύτων τῶν παθημάτων οἷς σὺ τοὺς προ- "βάντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς "ἀθροισθεὶς [r] εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι "δεόμενῳ, ἐπήκῳ αὐτὸ γνόμενῳ ὡς ἔνδον ὢν "[s] ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. τάτην δ' "ἐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι παρὰ σὲ τὴν βοήθειαν "εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ [s] γὰρ κἂν ὁπόθεν περάτων "τῆς οἰκυμένης τινὲς [v] ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν [x] δη- "ποτεῦν [y] προτρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθῆς λι- "παροῦντες, δὸς αὐτοῖς [z] ἐπήκῳ γνόμενῳ. ἵν- "τως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν [a] αὐτὸς ἑβε- "λήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι τὸν οἶκον, "ἡμεῖς δ' ὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, ἢ δ' "ἀλλοτρίως πρὸς τὺς [b] ὐκ ὁμοφύλυς ἔχομεν, ἀλλὰ "πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σῆς βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγα- "θῶν ὄνησιν, ὑπαρχειν ἐθελήσαμεν."

δ'. Εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀναγὰς θυσίας [c] τῷ βωμῷ προσῆγε· καὶ γεμίσας τῶν [d] ὁλοκλήρων ἱερείων, ἐναργέστερα τὸν Θεὸν ἠδέως ἔγνω [e] ἅπασαν τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρῳ διαφαμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ἐπὶ τ βωμὸν αἴξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ [f] κατεδαίσατο. [g] τάτης [h] δὴ τ ἐπιφανείας γνομένης, ὁ μὲν λαὸς [i] δῆλωσιν εἶναι ταῦτ' εἰκάσας τ ἐν τῷ ναῷ τ Θεῦ διατελεῖς ἐσομένης, καὶ ἡδεῖς [k] προσεκυνῆ πᾶσιν ἐπὶ τ ἐδάφυς. ὁ δ' βασιλεὺς [l] ἐλογῆν τι ἤρξατο, ἐ τὸ πλῆθῳ ταὐτὸ [m] ποιεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἐχόντας ἤδη τ τ Θεῦ πρὸς αὐτὺς ἐμενείας, [n] ἐχομένυς δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνυ, ἐ τὴν διάνοιαν [o] αὐτῆς καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττεσθαι κα- κίας ἐν δικαιοσυνῇ ἐ θρησκείᾳ, ἐ [p] τῷ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς [q] διαμενύσας. ἔσεσθαι γὰρ ἅτως εὐδαίμον τὸ Ἑβραίων ἔθνῳ, ἐ παντὸς ἀνθρώπων ἐθνυς μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς [r] ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγα- θὰ,

k Καὶ τ κτ'] Καὶ τὸ τ solus *Samb.*

l Κύτῳ,] Εγχίας ταὔτῳ κύτει Æſchyl. Agam. v. 330. SPANH.

m Ἀπόρθητον] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπίρθητον ὡς ἴδιον ἐν πολ. in *Editis Aliiſque.*

n Τύχῃ,] Illud τύχῃ ex *MSS.*

o Κακωθῇ] Κακῷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. κακῶς *Vat.* At *Epiphanius* vertit, *deinde plaga quædam peſſima peccato digna à te terris illata fuerit, aut ſterilitas, aut corruptio famis* (al. *aut corruptio aut fames* ἢ φθορᾷ ἢ λοιμὸς) *aut hujuſmodi paſſio provenerit, quam* &c.

p Καὶ φθορᾷ λοιμικῇ,] Καὶ deeſt *Samb.* ἢ pro ᾗ legiſſe videtur *Epiphan.*

q Ἤ τινι τύτων] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* ἤ τινι.

r Εἰς τ ναὸν] Ἐπὶ τ ναὸν *Vat.*

s Ἐλεήσῃς] Ἐλεήσεις & mox ἀπαλλάξεις *Samb.* & *Big.*

t Γὰρ κἂν] Γὰρ deeſt *Vat.*

v Ἀφίκωνται,] Ita *Big. Cocc.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφίκοιντ'.

x Δηποτεῦν] Sic *MSS.* δηποτοῦν in *Editis* deeſt.

y Προτρεπόμενοι] Ita lego, levicula mutatione, pro προτρεπόμενοι, quod in libris omnibus exſtat tam *Editis* quam *MSS.*

z Ἐπήκῳ] Ὑπήκῳ *Vat.*

a Αὐτὸς ἐθελήθης] Αὐτὸς abeſt *Big.* & *Gall.* 1.

b Οὐκ ὁμοφύλυς] Οὐκ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.* reperitur tamen in *ceteris* & in *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ὐχ. COCC.

c Τῷ βωμῷ προσῆγε·] Τῷ Θειῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

d Ὁλοκλήρων] Id eſt תמימים quæ integra erant, non vitiata. Ita ſupra Sacerdotes ſcribit eſſe debere ὁλοκλήρυς. Interpres credidit eſſe ὁλόκαυστα. REL.

e Ἅπασαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἅπασαν.

f Κατεδαίσατο.] Ita cum *Gall.* 2. κατεδίσατο in *Editis Aliiſque.* κατεδύσατο *Vat.* HUDS. Gen. κατεδίσατο, vel κατεδαίσατο. fit enim à καϊδαίομαι· ſic Heſych. κατεδαΐσαι, κατέκαυσε· SPANH.

g Ταύτης] Eo modo *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τοιαύτης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Δὴ τ ἐπιφανείας] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* ᾗ in *reliquis.*

i Δῆλωσιν εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* niſi quod τ' αὐτ' εἶναι habeant *Gall.* 1. & 2. quibus favere videtur *Epiphan.* ὁ μὲν λαὸς δῆλος ἦν τῶν εἰκάσας εἶναι in *Editis.*

k Προσεκυνῆ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* προσκυνεῖ πισὶν ἐπὶ τὸ ἔδαφος in *ceteris.*

l Εὐλογεῖν] Τὸν Θεὸν εὐλογεῖν legiſſe videtur *Epiphan.*

m Ποιεῖν παρώρμα,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* εἰπεῖν in *reliquis.*

n Εὐχομένυς] Εὐχομένυς *Big.* & *Samb.*

o Αὐτῆς καθαρὰν] Αὐτὰς junxta *Vet. Interpr.*

p Τῷ τὰς ἐντολὰς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deeſt τῷ.

q Διαμνύσας.] Διαμνύσης *Big.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Ισ. διαμνῦσαι, ut jungatur cum voce ἀφίκοιτο.

r Ἐκτήσαντο] Ἐκτήσατο *Big.* & *Gall.* 1.

s Ἐξε-

θαὶ, τέτοις αὐτὰ καὶ βέβαια [s] ἕξοι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσοιτο. ὁ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, [t] ἀλλὰ καὶ καθέξειν ἀεὶ ταῦτα προσήκειν ὑπολαμβάνειν. εἶναι δὲ τοῖς ἀνθρώποις [v] οὐκ ὄντως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ [x] προσθέντα, καὶ μηδὲν [y] ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

ε'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀφαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων· ὡς μόχθος μὲν [z] κατέθυσαν μυρίους καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. [a] τὸ γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔφυσεν ἱερουργημάτων, καὶ κατδωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἐπὶ δὲ καὶ [b] τὴν Σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν πρὸ τοῦ ναοῦ λαμπρῶς· καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ [c] δὶς ἑπτὰ [d] ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασιλεὺς, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατδωχούμενος.

ς'. Ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως ταῦτα, καὶ [e] μηδὲν ἐνδεῖν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τοῦ βασιλέως ἀπολυσαμένου ἀπῆεσαν· εὐχαριστήσαντες [f] τῷ βασιλεῖ, τό τε πρὸς αὐτοὺς προνοίας καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ Θεῷ πρόνοιαν αὐτοῖς [g] εἰς πολὺν χρόνον Σολομῶνα βασιλέα. [h] τήν τε πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τοῦ ἡδονῆς ἀπόνως τήν τε ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνύσαι. καὶ οἱ μὲν, τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὄναρ δὲ ἐπιφανὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς ὕπνους· [i] ἐσήμηνεν αὐτῷ τὴν εὐχὴν ἐπήκοον τὸν Θεὸν γεγονέναι, καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι, τὸν [k] ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ τὸ ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιήσοις. αὐτὸν δὲ πρῶτον, ἐμμένοντα τοῖς τοῦ πατρὸς ὑφηκαις, ἔλεγεν, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τὴν χώραν τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προσδόκα μέντοι τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, [l] περίῤῥιζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῦ γένους τι λείψανον [m] αὐτοῦ ἐάσειν, μήτε τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν [mm] ἀπαθῆ παρόψεσθαι· πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, [n] καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας καταστήσειν, τόν τε ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα [o] καταπεπροδοτησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον, κατασκάψειν τε καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων, καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὲ ὑπερβολὴν μεγέθους ἀπίστους· ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμ-

servaturi essent; & majora ac cumulatiora facturi. Haud enim existimandum est hæc solummodo pietati & justitiæ accepta deberi, sed & ab illis esse ut firma maneant & stabilia. porro hominibus non adeo magnum est parare quæ desiderant, ac parta tueri, nullumque peccatum, quo lædi possunt, admittere.

5. Et quidem rex, his multitudinem affatus, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro semet, quam pro Hebræis universis; ita ut vitulorum quidem viginti millia mactarit, balantum vero centum & viginti millia. nam Templum tum primum victimarum cruore imbutum est, & in eo Hebræi omnes cum uxoribus & liberis convivio excepti sunt: ac præterea festum, quod Scenopegia vocabatur, ante Templum per bis septem dies rex splendide & magnifice celebravit, cum populo universo epulatus. *Tabernaculorum festum celebratum. 2 Paralip. c. 7.*

6. Cum autem illis abunde satisfaceretur, nihilque plane deesset illorum erga Deum pietati, singuli, cum rex eos dimisisset, domum quisque suam reversi sunt; actis prius regi gratiis pro sua illorum cura & operibus quæ *præclare* fecerat, precibusque Deo effusis ut illis Solomonem regem quam diutissime conservaret. iter etiam faciebant lætitia gestientes, hymnosque Deo canentes: ita ut voluptate deleniti omnes viam, qua domum irent, ablque tædio confecerint. Et quidem illi, qui arcam in Templum intulerant, ejusque magnitudinem & pulchritudinem conspexerant, atque adeo magnorum sacrificiorum & festivitatum participes facti erant, ad suas quique civitates regressi sunt. Somnium vero, regi per quietem obortum, ei indicabat, Deum ejus exaudivisse preces, quodque Templum conservare voluerit, in eoque perpetuo habitare, posteris ipsius totoque populo justitiam colentibus. seque illum in primis, si patris monitis *præceptisque* institerit, ad celsitudinem felicitatis & magnitudinem immensam provecturum esse dicebat, nec unquam defore ex stirpe ipsius tribuque Judæ qui regioni huic *longe lateque* imperet. Sin autem à legis institutis desciverit, eorumque oblitus fuerit, & ad Deorum peregrinorum cultum se contulerit, fore ut radicibus eum exscinderet, & neque vel tantillas generis ipsius reliquias superesse sineret, neque populum Israëlitarum ab omni calamitate immunem præteriens aspiceret; sed *ipsos* bellis & cladibus innumeris exstingueret, atque è terra, quam patribus eorum dederat, ejectos, aliena in regione collocaret, Templum quoque nunc *recens* exstructum, incendendum diripiendumque traderet inimicis; quin & urbem *ipsam* hostium manibus suffossam everteret, faceretque ut mala quibus succumberent fabulæ esse mereantur, & vix credenda ob stupendam magnitudinem: ita ut finitimi audita *illorum* calamitate attoniti hæreant, & *Deus Solomoni dicit se ejus audivisse preces &c. 3 Regum, c. 9. 2 Paralip. c. 7.*

cu-

s Ἕξοιτο,] In quibusdam *MSS.* ἕξειν, & mox καθέξειν.

t Ἀλλὰ καὶ καθέξειν] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa ἀλλὰ καὶ καθέξειν desunt in *Editis.*

v Οὐκ ὄντως μεγα] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* οὐκ deest in cæteris.

x Προσθέντα,] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* προσωθέντα in *Editis Aliisque.* προσοφθέντα *Gall.* 2. HUDS. Forte προσποιηθέντα. Vet. *acquisita servare.* COCC.

y Ἁμαρτεῖν] Ἀμύτλειν solus *Vat.*

z Κατέθυσαν] Sic *MSS.* καταθύσας in *Editis.*

a Τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσεν ἱερουργημάτων, καὶ κατδωχήθησαν] Tunc enim primum in Templo sacrificia celebrata sunt. *Rufinus.* SPANH.

b Τὴν Σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν] Tabernaculorum festum per XIV. dies celebratum; vid. infr. lib. XIII. c. 13. §. 5. item lib XV. c. 3. §. 3. &c. SPANH.

c Δὶς ἑπτὰ] Illud δὶς ejiciendum censeo, ut *auctor* conveniat cum *S. Literis* in 2 *Paralip.* c. 7. v. 8. nisi dicatur, tunc celebrata esse quatuordecim dies Scenopegia, quæ stata gentis sacra in eos forte dies inciderant.

d Ἡμέρας ἤγαγεν] Sic *MSS.* ἡμέρας in *Editis.*

e Μηδὲν ἐνδεῖν] Μηδὲν ἔδει *Vat.*

f Τῷ βασιλεῖ,] Τῷτε βασιλεῖ *Vat.*

g Εἰς πολὺν χρόνον] Ἐτὶ πολὺν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

h Τήν τε πορείαν] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* τήν δὲ πορείαν in *ceteris.*

i Ἐσήμηνεν αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἐσήμανεν in *Editis.* ἐσήμηνεν *Vat.*

k Ἐκγόνων] Ἐγγόνων solus *Vat.*

l Περίῤῥιζον ἐκκόψειν,] Ita Tragic. Sophocl. Elec. v. 768. περίῤῥιζον ἔφθαρται γένος· & Euripid. Hippol. v. 684. περίῤῥιζον ἐκτεῖψεις σε. SPANH.

m Αὐτοῦ ἐάσειν,] Ita lego, prout legisse visus est *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis* & *MSS.*

mm Ἀπαθῆ παρόψεσθαι] Verterem, *immunem fineret*, nisi *fineret* exstaret versu superiore; quomodo *Tacitus* Ann. III 38. *injurias inultas sinere.* Verti etiam potest, *neque populum* —— *impunitum* vel *inultum* prætermitteret. ea est enim vis verbi παροψεσθαι. IBBETSON.

n Καὶ τῆς γῆς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῆς γῆς in *Editis Aliisque.*

o Καταπεπροδοτησόμενον] Καταπεποδοθησόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius Aliique.*

p Παρ'

curiosius quærant quam ob causam Deus sic odio habuerit Hebræos, quos antea honore affecerat & divitiis auxerat; atque ab iis, qui *ex tanta clade* supersint, responsum ferant, confitentibus, quoniam peccaverint & patrias leges violaverint. Atque hisce quidem Deum per quietem Solomonem affatum esse, *sacris* literis consignatum est.

Φοβεῖν θαυμάζειν, καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῷ Θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον [P] παρ' αὐτοῦ προαχθέντες, καὶ πρὸς τ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τ [Q] πατρίων νομίμων παραβάσεις. [R] ταῦτα μὲν αὐτῷ τ Θεὸν εἰπεῖν κ τὰς ὕπνους, ἀναγέγραπται.

CAP. V.

Ut sibi Solomon ædes construxit, sumptuosas & splendidas: utque ænigmata ab Hiramo ad se missa dissolvit.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς βασίλεια ἑαυτῷ ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν, πολυτελῆ τε κ λαμπρά· κ ὡς αἰνίγματα ὑπὸ τ Εἰράμου αὐτῷ πεμφθέντα διέλυσεν.

Solomon Regiam ædificat.

POst Templi autem ædificationem, quæ septennio, ut ante diximus, facta est, ad structuram regiæ aggrediebatur, quam annis tredecim vix absolvit. neque enim adeo huic operi insudabat ac Templo. sed illud quidem, magnum licet, cuique mirandum & incredibile adhibitum est artificium, Deo etiam, cujus gratia erat exstructum, simul opem ferente, annis memoratis ad finem perductum est: regiæ vero magnificentiâ multum Templo cedentes, quod nec tam diu ante nec tanto cum studio parata fuerit *earum* materia, quodque regibus non Deo futuræ essent domicilium, tardius erant absolutæ. Veruntamen & illæ *magnæ* & memorabiles, & convenienter regionis regisque felicitati exædificatæ. Omnem autem earum ordinationem & dispositionem explicare necesse habeo, ut magnitudinem earum conjectura perspiciant, qui forte in hæc scripta inciderint.

Μετὰ δὲ τὴν τ ναὸν κατασκευὴν, [S] ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ, καθὼς προειρήκαμεν, γενομένην, τὴν τ βασιλείων οἰκοδομίαν κατέβαλεν., ἣν ἔτεσι [T] τρισκαίδεκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ γὰρ τ αὐτὸν [V] ἐπαύδαζε τρόπον ὅνπερ [X] καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ἐν μέγα, κ θαυμαστῆς [Y] ἐργασίας καὶ προσδοξίᾳ [Z] τετυχηκὸς, ἔπι κ [a] τ Θεᾷ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας· τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τ ἀξίας τ ναῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τ αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, κ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ [b] Θεῷ γίνεσθαι, βραδίον ἠνύσθη. κ αὐτὰ μὲν οὖν [c] ἀξιολόγως κ τὴν δύναμιν τ Ἑβραίων χώρας κ τ βασιλέως [d] ᾠκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν κ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι κ σωρὸν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

Regiæ descriptio.

2. Domus erat ampla & pulchra, multis columnis suffulta; quam ad populum in causis dicendis & rebus dijudicandis excipiendum condidit, & ad cœtum hominum capiendum cum ad judicia *solennia* convenerint. Longitudo quidem centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis sustentata, iisque ex cedro omnibus, tecta vero * more Corinthiaco, additis antis parilibus cum valvis † triglyphis ad ornamentum *loci* simul & munimentum. Alia autem domus erat juxta totam *suam* latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta cubitos, ex adverso habens Templum, validis columnis in altum evectum. atque in ea erat exedra magnifica, ubi rex sedebat ad jus dicendum. Cui adjuncta erat domus altera in usum reginæ exstructa: aliaque demum ædificia ad victum capiendum animumque relaxandum, cum finita essent negotia; constrata omnia tabulis cedrinis. Et *hæc* quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus ædificavit, alio vero sectili *lapide* & pretioso muros incrustavit, qui, in templorum ornamentum & regiarum *ædium* pompam, terra per-

β'. Οἶκος δὲ μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὴν τ πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι σύνοδον ἀνθρώπων ὅτε δίκας συνειλεγμένων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δὲ πεντήκοντα, τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα· κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον [c] ἐκ κέδρου πᾶσιν, [f] ἐσταλμένον δὲ [g] Κορινθίως, ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφοις ἀσφαλῆ τε ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κατὰ ὅλου τοῦ πλάτους τετραγμένος, [h] τετράγωνος, εὖρος πηχῶν τριάκοντα, [i] ἄντικρυς ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις [k] ἀναλελημμένον. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ [l] ἐξέδρα λαμπρὰ, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦν παρέζυγος κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ· κ τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὴν δίαιταν κ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα τῇ τ πραγμάτων [m] ἀπολύσιν, [n] ἐρρωμένα πᾶσι σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. κ τὰ μὲν ᾠκοδόμησε λίθοις δεκαπήχεσιν, [o] ἑτέρῳ δὲ πίσσῳ τοὺς τοίχους κ πολυτελεῖ κατημφίεσεν, [P] ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν κ βασιλείων οἴκων θεω-

p Παρ' αὐτῷ θεραπόντες,] Ὑπ' αὐτῷ *Big.* (*Coll. Viss.*) *Samb.* & *Vat.*

q Πατρίων νομίμων] Νόμων *Vat.*

r Ταῦτα μέ] Ταῦτα μὲν δὴ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

s Ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ,] Sic *MSS.* ἐν deest *Editis.*

t Τρισκαίδεκα] Ita cum *Vat.* τρισὶ κ δέκα in *reliquis.*

v Ἐπαύδαζε] Ἐπαυδάζετο *Big.* & *Samb.*

x Καὶ τὸ ἱερόν.] Καὶ deest *Vat.* HUDS. Forte κ τὸ ἱερόν. SPANH.

y Ἐργασίας] Sic cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* Δόξης in *Editis Aliisque.*

z Τετυχηκὸς,] Τετύχηκὸς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Τῷ Θεῷ συνεργοῦντος] Articulum inserui ex *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

b Θεῷ γίνεσθαι,] Sic *MSS.* in *Editis* Θεῷ γενέσθαι.

c Ἀξιολόγως] Ἀξια λόγου κ *Big. Samb.* & *Vat.* ἄξια λόγου κ *Gall* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

d Ὠκοδομήθη.] Sic in *MSS.* οἰκοδομήθη in *Editis.*

e Ἐκ κέδρου πᾶσιν,] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. consentanei *S. Literis* & *Epiphanio.* ἐκκαίδεκα πᾶσιν in *Editis.*

f Ἐσταλμένον δὲ Κορινθίως] Columnæ operis Corinthiaci in Salomonis Regia; quod per προλῆψιν dictum, quum illud Architecturæ genus a Corinthiis repertum nondum foret. Sic de Porta Corinthii operis in Templo ab Herode restaurato Αλωσ. lib. v. c. 5. §. 3. SPANH.

* *More Corinthiaco,*] Al. *opere Corinthiaco.*

g Κορινθίως,] Hoc κ προλῆψιν dictum: nondum enim id genus architecturæ à *Corinthiis* erat inventum.

† *Triglyphis ad ornamentum* loci *simul & munimentum.*] Quæ constabat veluti tribus sulcis, duobus mediis integris, & semicaniculis hinc inde cæsis. *Philander* ad *Vitruvium.*

h Τετράγωνος,] Vocem τετράγωνος nec agnoscit *Vat.* nec *Vet. Interpr.*

i Ἀνίκρυς ἔχων] *Al.* ἄνικρυ & ἀνίκρυ.

k Ἀναστεγμένον.] Ἀνεστεγμένον solus *Vat.*

l Ἐξέδρα] Forte ἕδρα vel καθέδρα, 1 Reg. 7:7 Vetus, *Solium valde decorum.* COCC.

m Ἀπόλυσιν] Antea ἀπόλαυσιν, verum ita *Samb.* & *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit *post causas explicitas.*

n Ἐρρωμένα] Sic *Big.* & *Samb.* in *plerisque* ἐρρωμένα.

o Ἑτέρῳ δὲ πίσσῳ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἑτέρα in *Editis.* ἕτερα (quod & vult *Cocc.*) legisse videtur *Epiphan.*

p Ὃς εἰς κόσμον] Haud aliter in *Vat.* & *Gall.* 2. nisi quod mutaverim ὃν in ὃς, & duabus vocibus γῆ & ἐπαυλισμὸν punctula sub-

θεωρίαν γῆ μεταλλεύει), τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγνυμένη. καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος ὅλη [q] τεσσαρίαν ἐκύφασμένον· [r] τετάρτη δὲ μοῖρα γλυφίων παρεῖχε θεωμαζειν ὅπασημία, ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα, σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πέταλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ συλεύειν δι' ὑπερβολὴν λεπτότητος, καλύπτουσα τὰ ὑπ' [s] αὐτοῖς λίθον. τὰ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἦν [t] καὶ καταπεποικιλμένον χρώμασι καὶ γραφαῖς· [v] προσκατεσκεύαστο δὲ πρὸς τούτοις αὐλαί τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ καὶ στοαὶ μηκίστας, καὶ [x] ἐν καλῷ τῆ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον [y] οἶκον εἰς ἑστιάσεις καὶ συμπόσια χρυσοῦ [z] περίπλεω. καὶ [a] πάλλα δὲ, ὅσα τόπον ἔχειν εὐφ πρὸς τὴν τῶν ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασο. δύσκολον δ' ἐστὶν [b] καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, ποσὰ δὲ τὰ τούτων [c] ὑποδέστερα, καὶ ποσὰ ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ· τό τε τῶν [d] ἀνειμένων εἰς ἄερα κάλλος, καὶ τὰ ἄλση πρὸς θεωρίαν ὑπερπεπταμένα, καὶ θήρας ὑποφυγὴν καὶ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθων λευκῶν καὶ κέδρων καὶ χρυσοῦ καὶ [e] ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τὰς ὀροφὰς καὶ τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσῷ λίθοις [f] διαφθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν θεοῦ ναὸν, τούτοις κατηγλάϊσεν. [g] εἰργάσατο δὲ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον [h] παμμεγεθέστατον, ἐν κατασκευῇ βήματος, ἐχοντα μὲν ἓξ [i] ἀναβαθμούς. [k] ἑκάτερθεν δὲ τούτων ἐξ [l] ἑκατέρᾳ μέρει δύο λέοντες [m] ἐφειστήκεσαν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων [n] παρεστώτων. [o] τὸ δ' ἐνήλατον τοῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τὸν βασιλέα. [p] ἀνεκέκλιτο δὲ εἰς μόσχου μορφὴν τὰ [q] κατόπιν αὐτοῦ βλέπουσαν· χρυσῷ δὲ ἅπας [r] ἦν δεδεμένος.

γ'. Ταῦτα ὁ Σολομὼν εἰκοστῷ ἔτει κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλεῖον δὲ ἄργυρον, ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς Εἴραμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεισήνεγκεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα κέδρα καὶ πίτυος, ἀντεδωρήσατο [s] καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν Εἴραμον, σῖτόν τε κατ' ἔτος· πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δι' ἀπορίαν τὸ [t] νῆσον οἰκεῖν, ὡς προειρήκαμεν ἤδη, χορηγῶν διετέλει. πρὸς τούτοις [v] δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, οὐ πόρρω [x] δὲ τῆς Τύρου κειμένας, ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν καὶ καταπονήσας Εἴραμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τὸν πό-

quiritur ipsius fodinis nobilitata. Et ex eo quidem tribus ordinibus contexto elucebat pulchritudo; quarta vero pars præ se ferebat admirabile sculptorum artificium, à quibus expressæ erant arbores ac omne genus stirpes, opacæ ramis foliisque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo subtilitate ut agitari quodammodo viderentur, lapidem iis subjectum fere occultantes. Reliquum vero usque ad lacunar opere albario tectum erat, & variis coloribus & picturis distinctum. Ad hæc & alia exstruxit ædificia voluptatibus adhibendis, insuper & porticus longissimas in commodo regiæ *loco* positas, atque in iis conclave splendidissimum in epulationes & compotationes auro undique ornatum. atque alia etiam quæcunque huic necessaria supellex, quò *lautius* convivæ exciperentur, ex auro erat fabricata. Difficile autem est recensere magnitudinem & varietatem basilicarum, & quanta erant illarum majora cubicula, & quam multa hisce minora, quotque sub terra & ab aspectu remota: necnon & pulchritudinem locorum apricorum, atque nemora quæ simul visum delectarent, & corpora in æstatis ardore reciperent & ab eo defenderent. In summa, fecit ut totum ædificium è saxo candenti & cedro atque auro & argento constaret. Imo tecta *ipsa* & parietes, cum lapides auro inclusos similiter ac in Templo Dei eleganter intertexuisset, hisce illustravit. Quin & ex ebore fecit solium immensæ magnitudinis, specie tribunali, cui sex erant gradus. Horum autem singulis ex utraque parte stabant duo leones,* totidem aliis superne adstantibus. at loco sessionis manus erant regem excipientes. † Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum, tergum suum respicientem: totumque auro vinctum erat.

Eburneum solium. 2 Paral. c. 2. v. 17.

3. Cum hæc Solomon viginti annis perfeciſſet, quoniam ipsi ad operum structuram multam quidem auri vim, majorem vero argenti contulerat Hiramus Tyriorum rex, ac præterea cedrinam piceamque materiam, vicissim & ipse magnis donis Hiramum remuneravit, quotannis & frumentum ei mittens & vinum & oleum, quibus, quod insulam (ut & ante diximus) habitarit, perpetuo egebat. Ad hæc autem *terræ* etiam Galilææ urbes, viginti quidem numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas cum Hiramus adiisset & perlustrasset, eique donum displicuisset, nunciis ad Solomonem missis dicebat sibi non opus esse civitati-

Quid Solomon Hiramo pro Templi materia dederit. 3 Reg. c. 9. v. 11.

subjecerim. κατημφιεσμένα εἰς κ. ί. κ. βασιλέων εἴκων θεωρίᾳ ἡ μεταλλεύει τ. φ. ἀ. τ. ἐπαινουμένη in *Editis*. κατημφιασμένον εἰς κ. ί. κ. βασιλείων εἴκων θεωρίᾳ· γῆ μεταλλ. τ. φ. ἀ. τ. ἐπαινουμένη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In hunc modum se habet *Epiphanii* versio, *& alia quidem ædificavit ex marmoribus decem cubitorum, alia vero tabulis vestita sectilibus & pretiosissimis exornavit secundum decus templorum & miraculum habitationum regalium, cujus pulchritudo tribus ordinibus opere intexta Assyrio. Quarta vero pars &c.*

q Τεσσαρίαν] Τεσσαρίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Vide ad p. 424. §. 4.

r Τετάρτη δὲ μοῖρα] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῇ δὲ μοίρᾳ in *Editis*.

s Αὐτοῖς λίθον.] Ita *MSS.* αὐτῇ in *Editis*.

t Καὶ καταπεποικιλμένον] Illud καὶ ex *MSS.*

v Προσκατεσκεύαστο] Sic *MSS.* προὐκατεσκεύαστο in *Editis*. HUDS. Vid. lib. 7. sup. c. 14. §. 2. προσαρεκελεύσατο, ubi *Gen.* προὐκατεσκ. SPANH.

x Ἐν καλῷ τῆ βασιλείων] Ita cum *MSS.* ἐν καλῷ in *Editis*.

y Οἶκον] Οἶκον pro loco convivii, ut *æcus* Vitruv. REL.

z Περίπλεω.] Forte προέκλεων. COCC.

a Τἄλλα δὲ] Eo modo *MSS.* τὰ ἄλλα in *Editis*.

b Καταριθμήσασθαι] Καταριθμήσασθαι καὶ διηγήσασθαι in omnibus *MSS.* verum καὶ διηγήσασθαι non agnoscit *Vet Interpr.*

c Ὑποδέστερα,] Ὑποδέστερα, ταπεινότερα Hesych. SPANH.

d Ἀνειμένων εἰς ἄερα] Sic *MSS.* atque ita vel ἀνεωγμένων (ut *Cocc.* Vetus *Solariorum*) legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *solariorum.* in *Editis* ἀνειγμένων.

e Ἀργύρου πᾶσαν] Ἀργύρου ἐπεποίητο solus *Vat.*

f Διανθίσας] Διανθήσας solus *Hen.*

g Εἰργάσατο] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰργάσαντο in *reliquis*.

h Παμμεγεθέστατον] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* παμμεγέθη σκαπτὸν, ὃν κατασκευῇ in *Editis Aliisque*.

i Ἀναβαθμούς.] *Gen.* ἀναβαθμο. sine accentu, ἀναβαθμούς· SPANH.

k Ἑκάτερθεν δὲ] Ἑκάτερ *Big.* & *Samb.*

l Ἑκατέρᾳ μέρει] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* ἑτέρᾳ in *Editis Aliisque*. HUDS. Hic desinit *Collatio Vossiana*, cujus lectiones, passim cum *Big.* & *Samb.* optimis codicibus, convenientes, suis locis, inclusas uncinulis, inseruimus. HAV.

m Ἐφειστήκεσαν,] *Al.* ἰφειστήκεσαν & ἰφιστήκεσαν & ἰφιστήκεσαν.

* *Totidem aliis superne adstantibus.*] Juxta *S. Literas*, 2 *Paralip.* c 9. v. & utrinque manus in loco sessionis & manibus astantes duo leones.

n Παρεστώτων.] Ἐφεστώτων *Big.* & *Samb.* est qui malit καθεστώτων.

o Τὸ δ' ἐνήλατον τοῦ θρόνου,] Atticorum more τοῦ subauditur. HUDS. Κλιμάκων ἐνήλατα *Eurip. Suppl.* v. 729. In reclinatione verò manus erant &c. *Rufinus*, quo illud ἐνήλατον non exprimitur. SPANH.

† *Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum,*] *Sc.* posteriori parte, qua reclinabatur rex.

p Ἀνεκέκλιτο] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκέκλειστο in *Editis Aliisque*.

q Κατόπιν αὐτοῦ] *Al.* κατ' ὄπιν.

r Ἦν δεδεμένος.] Illud ὢν inserui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

s Καὶ αὐτὸς] Δὲ ante καὶ αὐτὸς delevimus auctoritate Cod. *Samb.* & *Vet. Interpr.*

t Νῆσον οἰκεῖν,] Ergo Tyrus insularis jam erat habitata ante Nebucadnezarem: quod quidam negant. REL. Conf. sup. cap. 2. §. 7. SPANH.

v Δὲ καὶ] Δὴ καὶ *Vat.*

x Δὲ τῆς] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* deest δὲ.

tatibus: atque ex illo tempore istæ appellatæ erant terra Chabalon. nam Chabalon, si interpreteris, juxta Phœnicum linguam id significat quod minus placet. Quin & argutias & griphos ad Solomonem misit Tyriorum rex, rogans eum ut illas sibi explicaret, atque omnem de quæstionibus in illis involutis dubitationem tolleret. Hunc vero, cum mira esset sagacitate & intelligentia, nihil horum fugiebat, sed cum omnia rationis vi superasset, & quid sibi velint intellexisset, *ea* reddidit perspicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui è Phœnicum lingua Tyriorum tabularia in sermonem Græcum transtulit, ita dicens. "Defuncto autem Abibalo successit ei "in regno filius ejus Hiramus, qui regnavit annos "triginta & quatuor, vita ad annum quinquage-"simum tertium producta. Hic aggeravit Am-"plum *qui dicitur* locum, & auream columnam "posuit, quæ in Jovis est templo; ac præterea ex-"cisum profectus est lignorum materiam, è mon-"te Libano appellato, ad tecta templorum. atque "antiqua sacraria demolitus, & Herculis templum "ædificavit & Astartæ: primusque Herculis fanum "erexit mense Peritio. Expeditionem etiam con-"tra Eyceos suscepit, quod tributa *illis imperata* "non solverint; cumque eos sibi iterum subjecisset "reversus est. Hujus temporibus clarebat Abde-"monis filius natu minor, qui difficultatem pro-"blematum, quæ *sibi explicari* jussit Solomon Hie-"rosolymorum rex, semper *ingenii subtilitate* supe-"rabat." Insuper & *horum* meminit Dius, ita dicens; "Abibalo mortuo regnavit filius ejus Hira-"mus, qui ad orientalem urbis plagam aggeres "comportavit, urbemque ampliorem reddidit: "atque Jovis Olympii templum, seorsum positum, "spatio quod intercedebat terra repleto, urbi an-"nexuit, ornavitque aureis donariis. Deinde cum "in Libanum ascendisset, ad templorum structu-"ram ligna excidit." Præterea dicit, "Solomo-"nem, qui Hierosolymis tunc regnabat, ad Hira-"mum ænigmata misisse, pariter rogantem ab i-"pso ut alia acciperet: quique *proposita* solvere ne-"quiret, *is* ab interprete pecunia mulctaretur. "Hiramum vero, cum conditionem accepisset, & "ænigmata explicare non potuisset, magnam pe-"cuniæ vim pro mulcta pependisse. postea per

Solomon Tyrio regi ænigmata explicat.

Menander Historicus.

Dius Historicus.

λεων ἔλεγλο· καὶ ἔκτοτε προσηγορεύησαν [y] αὗται [z] Χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον γὰρ τὸ Χαβαλὼν, κατὰ Φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς, προκαλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τὴν ἀπορίαν τῶν ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὰ δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν· ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν [a] ἐφώτισε. μέμνηται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων καὶ [b] Μένανδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτου τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. [c] "τελευτήσαντος δὲ "Ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν [d] παρ' αὐτοῦ [e] ὁ "υἱὸς αὐτοῦ Εἴραμος· ὃς, βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, "ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος [f] ἔχωσε τὸ "[g] Εὐρύχωρον, [h] καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν [i] ἐν τοῖς "Διὸς ἀνέθηκεν, [k] ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν "ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου [l] Λιβάνου εἰς τοὺς τῶν ἱερῶν "στέγας. [m] καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ, [n] καὶ ναοὺς "ᾠκοδόμησε τοῦ Ἡρακλέους, [o] καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης. [p] πρῶ-"τός τε τοῦ Ἡρακλέους ἔγειρεν ἐποίησεν ἐν τῷ [q] Περιτίῳ "μηνί. τοῖς τε [r] Ηὐκέοις [s] ἀπιστήσασι μὴ ἀποδιδοῦ-"σι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν [t] αὐτῷ ἀνέστρε-"ψεν. [v] ἐπὶ τούτου [x] Ἀβδήμων παῖς νεώτερος, "ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε Σολομὼν "ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς." μνημονεύει δὲ καὶ [y] Δίος, λέγων οὕτως. "Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ "Εἴραμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέ-"ρη τῆς πόλεως [z] προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ [a] ἐ-"ποίησε· καὶ τὸ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν [b] καθ' ἑαυτὸ "ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον σωνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυ-"σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ τὸν Λίβανον, "ὑλοτόμησε πρὸς τοῖς τῶν [c] ἱερῶν κατασκευῇ. τὸν δὲ "τυγχάνοντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι, [d] φη-"σὶ, πρὸς τὸν Εἴραμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λα-"βεῖν [e] ἀξιοῦντα· τὸν δὲ, [f] μὴ δυνηθέντα λῦσαι τοῖς "τῶν λύσοντι χρήματα ὑποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν "Εἴραμον, καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, "πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ὀφείλημα ἀναλῶσαι. "[g] εἶτα δι' [h] Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προ-"τε-

[y] Αὗται] Αὖ) adjeci è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[z] Χαβαλὼν γῆ.] Χαβωλὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Chabulan* & *Gabalon* & *Gabulan.* Χαβωλῶν rescribendum censet *S. Bochartus* in *Chanaan*, l. 2. c. 4. favente *Josepho*, l. 2. de *Bello Jud.* c. 2. Vide *J. Clericum* in 1 *Regum* c. 9. p. 391 & 393. HUDS. Conf. de Vita §. 43. Χαβωλῶν emendat *Bochart.* Col. Ph. p. 794. כבול 1 Reg. IX. 13. SPANH.

[a] Ἐφώτισε.] Ita in omnibus *MSS.* ἀνεφώτισε in *Editis.*

[b] Μένανδρος,] Hæc Menandri & Dii testimonia etiam leguntur infra in lib. c. Apionem lib. 1. §. 17. & 18. quæ confer cum his. REL. Menandri Tyri Annalium scriptoris verba vid. infr. cap. 13. §. 2. & cap. 14. §. 2. & adv. Apion. lib. 1. §. 18. SPANH.

[c] Τελευτήσαντος δὲ Ἀβιβάλου,] Confer cum istis *Josephum* contra Apionem, *Theophilum* ad Autol. p. 255. Edit. *Oxon. Syncellum* p. 182. & *Scaligerum* in Vett. Fragmentis, p. 5. IBBETSON.

[d] Παρ' αὐτοῦ] Desunt apud Scaligerum.

[e] Ὁ υἱὸς] Ὁ υἱὸς Εἰραμος *Vat.* unde, favente *Vet. Interprete*, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρ. rescripsi. In *lib.* 1. *c. App.* Ἀβδήλου τοῦ βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρ. quod si quis malit, non repugnabo.

[f] Ἔχωσε] Ἐχώσευσε *Vat.*

[g] Εὐρύχωρον,] Eo modo in *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. ut & l. 1. c. *App.* & *Syncell* p. 182. Εὐρὺ χωρεῖον in *Editis.*

[h] Καὶ τόν τε] Τόντε absque καὶ in *Cod. Vat.* atque ita in *Syncello*, & *lib.* 1. *c. App.*

[i] Ἐν τοῖς Διός] Id est ἐν τῷ ναῷ, ut ostendit *L. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Luc.* c. 2. v. 49.

[k] Ἔτι τε ὕλλων] Ἐπί τε ὕλλων ξύλων ἀπελθὼν ἔ. ἀ. τ. ὄ. τ. λ. Λιβάνου κέδρινα ξύλα εἰς τὰς *Syncell.* atque ita in *lib.* 1. *c. App.* nisi quod illic ἔπειτα scriptum sit pro ἐπί τε. ἔπειτα sc.

[l] Λιβάνου] Κέδρινα ξύλα sc.

[m] Καθελὼν τε] Plenius aliquanto lib. 1. c. *App.* quem videsis.

[n] Καὶ ναοὺς] Καινοὺς ναοὺς sc.

[o] Καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης.] Καὶ τὸ τῆς *Vat.*

[p] Πρῶτός τε] Πρῶτον in *lib.* 1. *c. App.* atque sequentia rectius, ut puto, ibidem leguntur.

[q] Περιτίῳ μηνί.] Περιτίῳ, ut *in lib.* 1. *c. App.* malim, quam cum *Editis* Περιτίου.

[r] Ηὐκέοις] Ἰυκέοις & Ηυκαίοις in *MSS. Gr.* in *Latinis* vero *Euchios* & *Eucheos. Syncello* & *lib.* 1. c. *Ap.* Τιτυοῖς, atque *Titiceos* apud *Vet. Interpr.* HUDS. Ηὐχίους *Rufin.* Eucheos. SPANH.

[s] Ἐπισφατδύσαθ] Lege ἐπισφατδύσατο. COCC.

[t] Αὐτῷ ἀνέστρεψεν.] Οὕτως *Vat.*

[v] Ἐπὶ τούτου] Ἐπὶ τούτων in *l.* 1. *c. App.*

[x] Ἀβδήμων] Ita in plerisque libris *Epiphanii*, ubi legitur, *Abdemonis filius juvenculus:* in nonnullis tamen *Abdemon filius juv.* Ἀβιμ *Big.* & *Gall.* 1. Ἀβδήμιμ in *lib* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[y] Δίος,] Juxta nonnullos *Epiphanii* libros Δίων; qui etiam legisse videtur Δίων σ: ἱστοριῶν.

[z] Προσέχωσε,] Συνεχωσε *Vat.*

[a] Ἐποίησε·] Πεποίηκε in *l.* 1. *c. App.*

[b] Καθ' ἑαυτὸ] In *lib* 1. *c. App.* & *Syncello* καθ' ἑαυτὸ ὂν τῷ ναῷ, χώραν τ μ. in *Epiphanii* versione, & *Olympii Jovis templum destruens medium locum civitati conjunxit.*

[c] Ἱερῶν] Ναῶν in *l.* 1, *c. App.* verum ἱερῶν habet *Syncellus.*

[d] Φησὶ,] Ita libri omnes tam Gr. quam *Lat.* φασὶ in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[e] Ἀξιοῦντα· Ita cum omnibus *MSS.* ἀξίωσιν in *Editis.* ἀξιῶν in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello*

[f] Μὴ δυνηθέντα] Sic in *lib.* 1. *c. App. Syncello*, & omnibus *Josephi MSS.* nisi quod in *nonnullis* habeamus Χείρωμ aut Εἰρωμ pro Εἴραμ, & λῦσαι pro λύσαι. nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr* in *Editis* τὰ δὲ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ &c. reliquis omissis.

[g] Εἶτα δι'] Ita in *Editis* & *MSS. Græcis* quibusdam *Latinisque* omnibus, pariterque apud *Syncellum.* εἶτα δὴ in *lib.* 1. *c. App. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[h] Ἀβδήμονά] Ἀβδήμονά τινα in *Gall.* 2. & *lib.* 1. *c. App.* in *Epiphanii* libris *Abdimum* & *Addimum* & *Abdemonem.*

"τεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα [i] προβαλεῖν, ἃ "μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Ειράμῳ "προσαποτίσαι χρήματα." καὶ Δίων μὲν ὕστως εἰρηκεν.

"Abdemonem quendam, hominem Tyrium, solvisse ea quæ proposita erant, rursumque alia proposuisse, quibus solvendis cum hæsisset * Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum." Atque Dius ita quidem scripsit. *Abdemon Tyrius missus enigmatum artifex.*

ΚΕΦ. ς'.

Ως Σολομὼν τ Ιεροσολύμων πόλιν ὠχυρώσατο, μεγάλας τε πόλεις ὠκοδόμησεν· καὶ ὡς Χαναναίων τινὰς ὑποχειρίους ἐποιήσατο, καὶ τ Αἰγύπτιαν καὶ Αἰθιοπίας βασίλισσαν ἐδέξατο.

CAP. VI.

Ut Solomon munivit Hierosolyma, magnasque urbes condidit: utque Chananæos quosdam in potestatem suam redegit, atque Ægypti & Æthiopiæ reginam excepit.

ΕΠΕΙ δ' ἐώρα τὰ τ Ιεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τ ἄλλης ὀχυρότητος, [k] πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τ πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τὰς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ὠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τ βαρυτάτας ἀναρίθμους, [l] Ασωρόν τε καὶ Μαγεδὼ, τὴν τρίτην δὲ [m] Γαζαρὰ, τὴν τ Παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν [n] Φαραὼν ὁ τ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας [o] αἱρεῖ καὶ κρατεῖ, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῆγρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ὅσαν ὀχυρὰν φύσει, καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τ καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἀπὸ στάδιων δὲ αὐτῆς ἄλλας ὠκοδόμησε δύο πόλεις· [p] Βηθχώρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα [q] Βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας παύσεις εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἀβιοτικῶς ἐχούσας, τῇ τε τῶν ἀέρων ἀκρασίᾳ καὶ τοῖς ὡραίοις ἀφύσεις, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδρόσους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον [r] τὴν ἐπάνω Συρίας καὶ καταρχὼν αὐτῆς, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην· δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τ ἄνω Συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τ μεγάλης [s] Βαβυλῶνος ἓξ ἡμερῶν ἣν τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τοῦ τὴν πόλιν ὕστως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τ Συρίας [t] ἀποικεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν [v] ὑδαμοῦ τ γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ [x] τῷ τόπῳ μόνον ἀφρεῖσθαι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, [y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις· οἱ δὲ Ελληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν [z] Παλμυρᾶν.

Solomon munit Hierosolyma & urbes exstruit.

CÆterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus aliisque ad securitatem egere, (septa enim & munimenta debere urbis dignitati respondere existimabat) ithæc instauravit, eaque magnis turribus altius evexit. Porro urbes condidit quæ validissimis accensери mereantur, Asorum, Magedo, atque tertiam Gazara, in regione Palæstinorum sitam: quam Pharaon rex Ægyptiorum, cum bello eam adortus esset & obsidione cinxisset, vi expugnat, & incolis ejus omnibus occisis solo æquavit, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ *dotis nomine* dedit. Quamobrem denuo rex eam ædificavit, quod esset natura munita, ac commoda admodum esse posset, bello orto, factave temporum vicissitudine. nec procul ab ea duas urbes condidit: quarum altera Betchora, altera Baleth vocabatur. Præter has insuper alias ædificavit, opportune sitas ad fruendum voluptatibus & deliciis, & bona aëris temperie & fructuum æstivorum ubertate beatas, & copiosis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingressus in desertum quod est supra Syriam, eoque potitus, condidit illic urbem maximam, duorum quidem dierum itinere à superiore Syria distantem, unius vero ab Euphrate, atque à magna Babylone sex omnino diebus remotam. Urbem autem illam tam procul à cultis Syriæ partibus positam esse, in causa est, quòd infra quidem nusquam terrarum sit aqua, fontes vero & putei in illo solo loco reperiantur. Cum hanc igitur urbem exstruxisset, & firmissimis muris illam cinxisset, Thadamora appellavit, & sic vocatur etiamnum à Syris: Græci vero eam Palmiram nominant. *Thadamor, Græcis Palmyra, à Solomone condita.*

2. Et tum quidem Solomon rex in istis agendis erat occupatus. Ad eos autem qui quæsiverint, cur omnes Ægyptiorum reges à Minæo, qui Memphin condidit quique multis annis Abramum avum nostrum præcessit, usque ad Solomonem, per annorum plus quam trecentorum & mille intervallum

2. Ο δὲ τὰ τ Αἰγυπτίων βασιλέων ἀπὸ [a] ὅτι πάντες οἱ [b] τ Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ [c] Μιναίου δ' Μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο δ πάππου ἡμῶν Αβράμου, μέχρι Σολομῶνος, [d] πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διεληλυθότων,

[i] Προβαλεῖν,] Sic in *MSS.* & *lib.* 1. *c. App.* προβάλλειν in *Editis.*

* *Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum.*] Et alia ab eo proposita, quæ si Solomon non solveret, Hiramo regi pecunias multas daret, *Epiphan.*

[k] Πρὸς γὰρ] Πρὸς γὰρ τὰ ἀξιώματα solus *Vat.*

[l] Ασωρόν τε καὶ Μαγεδὼ,] Ita *Vat.* & *Gall.* 2. Μαγεδὼν in *cæteris.* Αζορὶ, Μαγδὼ, Γαζέρ. *Chron. Paschi.* p. 91. Εζὲρ, Μαγδὼ, Γαζὲρ 1 *Regum*, c. 9. v. 15. HUDS. Εσὲρ & Μαγδὼ LXX. 1 Reg. IX. 15. 16. Μαγεδδὼ infr. lib. IX. c. 6. §. 4. SPANH.

[m] Γαζαρὰ,] Conf. sup lib. VII. c. 12. §. 2. Γαζὲρ LXX. SPANH.

[n] Φαραὼν] Φαραὼ *Big. Samb.* & *Vat.* Alibi *Josepho* dicitur Φαραώθης.

[o] Αἱρεῖ καὶ κρατεῖ,] Sic *MSS.* αἱρεῖ in *Editis.*

[p] Βηθχώρα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* nonnihil faventibus *Epiphanii* libris, in quibus *Bitthora*, & *Bitchora*, & *Bitcora.* Βηταχώρα *Bas. G. Alique.* Βαιθωρὼν ἡ ἀνωτάτη LXXII. Βιθωρὼν ἡ ἄνω *Chron. Paschi.* HUDS. Βαιτωρὼν LXX. 1 Reg. IX. 17. Βαλάθ ibid. 18. Hebr. בית חרן בעלת. SPANH.

[q] Βαλὲθ] Βελὲθ *Gall.* 2. Βαλαὲθ aut Βαλαὰθ LXXII. Βαλαδὰθ *Chron. Paschi.*

[r] Τὴν ἐπάνω] Τῆς ἐπάνω Συρίας *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *in desertum superioris Syriæ.*

[s] Βαβυλῶνος] Ita cum *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* Βαβυλωνίας in *Editis.*

[t] Αποικεῖσθαι,] Ita cum *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* (ἀπωκῆσθαι *Cocceius*) ἀπωκεῖσθαι in *Editis.* Ἀπωκῆσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Legi etiam potest ἀποικῆσθαι neglecto augmento.

[v] Οὐδαμοῦ] Μηδαμοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Τῷ τόπῳ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μόνῳ τῷ τόπῳ in *reliquis.*

[y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις·] Ita cum *Samb.* & *Vat.* Θαδάμωρα *Big.* & *Gall.* 1. Θαδαμόρων *Bas. G.* & *Gall.* 2. Hebraïce *Thadmor* dicitur. Θερμαθ ἐν τῇ ἐρήμῳ LXXII. *Alexandr.* 3 *Regum*, c. 9. Θοιδμὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 2 *Paralip.* c. 8. v. 4. Θερμωθ *Eusebio* in locis *Hebraïcis.* HUDS. Τὸν Θερμαὶθ ἐν τῇ ἐρήμῳ *LXX.* 1 *Reg.* IX. 18. תדמר *Vulg.* Palmyram, amiram Παλμιρὰν. SPANH.

[z] Παλμιρᾶν.] Rectius forsan Παλμυρὰν, à recto Παλμυρά. ac si urbs ita denominata fuerit, quasi condita ἐν' ἀλμυρᾷ, *sc.* γῇ. Nam in medio penultimam vocalem agnoscunt cæteri Auctores, sive *Græci* sive *Latini.* Verum Παλμυραν pro Παλμιραν habent *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. an corrupte pro παρ' illorum esto judicium.

[a] Οτι πάντες] Hic loci ὅτι pro τί ὅτι, uti apud S. *Marc.* c. 9. v. 28.

[b] Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.*

[c] Μιναίου] Μινεῦ *Big.* & *Samb.* Μιναίου *Vat.* Μινεῖ *Gall.* 1. & *Epiphan.* Μὶν dicitur *Herodoto* in *Euterpe*, Μίνως *Diodoro Sic.*

[d] Πλειόνων ἐτῶν] Πλ. ἐτῶν ἢ τρ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti.

lum, Pharaones dicti fuerint, ab eo,* qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis appellatione desumpta, necessarium esse *aliquid* dicere existimavi, ut eorum ignorantia tollatur, nominisque ratio manifesta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem sonat. Opinor autem ipsos à pueritia aliis nominibus usos, postquam vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod patria lingua potestatem eorum indicat. Nam & Alexandriæ reges, cum antea aliis nominibus vocarentur, quamprimum regnum adepti fuerint, Ptolemæi appellati sunt à primo rege. immo & Romanorum imperatores, à nativitate aliis nominibus insigniti, Cæsares appellantur; nomine illis indito à principatu & honore, iisdem non adservatis nominibus quibus à patribus suis erant appellati. Idque in causa fuisse arbitror, quod Herodotus Halicarnasseus post Minæum, qui Memphim condidit, trecentos triginta reges in Ægypto regnasse dixerit, eorum nominibus suppressis, utpote quod Pharaones *omnes* vocati fuerint. Cæterum muliere post horum obitum imperium adepta, nomen ejus profert Nicaulem *ipsam* appellans: nimirum quod masculi quidem reges eandem appellationem habere potuerint, femina vero illam indipisci nequiverit; ac propterea nomen retulerit convenienter ipsius naturæ. Ego autem & in nostræ gentis Commentariis reperi, quod, post Pharaonem Solomonis socerum, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit; quodque postea ad Solomonem venerit mulier prædicta, tunc temporis Ægypti pariter ac Æthiopiæ imperium tenens. Et de ista quidem paulo post plura dicemus. nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem libros nostros & illos Ægyptiorum in multis consentire.

Solomon Chananæorum reliquiis tributa imperat. 3 Regum, c. 9.

3. Solomon autem rex eos ex Chananæis qui imperium ejus detrectabant (qui in monte Libano habitabant & usque ad urbem Amathen) cum subegisset, tributum eis imperavit; & ut mercenarii ejus essent, servilibusque operibus fungerentur, & ad agros colendos quotannis ex iis quosdam eligebat. Hebræorum enim nemo *tunc* serviebat, (nec æquum erat, cum tam multas gentes Deus illis subdidisset; quando ex istis oportuerit servitia potius habere, quam illos ad hanc conditionem adigere) sed omnes armati maluerunt curribus & equis militare, quam in servitute vitam agere. Chananæis autem, quos ad ministeria abduxit, præfectos constituit quingentos & quinquaginta, qui omnem illorum curam regis mandato in se susce-

[e] Φαραώνες σκλήθησαν, ἀπὸ δ [f] μὴ τὸς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους ἄρξαν]ας Βασιλέως Φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόν]ες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω & ποιήσω δ ὀνόμα]α φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' Αἰγυπτίους [g] Βασιλέα σημαίν]. οἶμαι δ' αὐτὸς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν· ἐπειδὰν δ' βασιλεῖς γέν]ω, τὸ σημαῖνον [h] αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν δ τὸ πάτριον γλῶτ]αν μετονομάζε]. δ γὰρ οἱ τ' Αλεξανδρείας βασιλεῖς ἄλλοις ὀνόμα]ι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύ]ησαν ἀπὸ δ πρώτ]ου βασιλέως. δ οἱ Ρωμαίων δ' αὐτοκράτορες ἐκ γνετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσα]ες ὀνομάτων, Καίσαρες καλοῦν]ο· τ' ἡγεμονίας & τ' τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς γεμένης, ἀλλ' οὐχ [i] οἷς ὑπὸ τ' πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀπιμένον]ες. νομίζω δ' & Ηρόδοτον τ' Αλικαρνασσέα λέγ]α τὸν μ' [k] Μιναῖον τ' οἰκοδομήσαν]α [l] Μέμφιν [m] τριακόν]α & τριακοσίους Βασιλέας Αἰγυπτίων γράφ] λέγον]α, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόμα]α ὅτι [n] κοινῶς [o] Φαραὼς ἐκαλοῦτ]ο. δ γὰρ μ' τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγ]α τοὔνομα [p] Νικαύλην καλῶν· [q] δηλῶν, ὡς τ' μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχ]ν δυναμένων, τ' δ' γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν [r] ἐκείνης, δ λέγ]α τοὔνομα [s] εἶπεν αὐτῆς τὸ φύσ] δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δ' & ἐν τοῖς ὁπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μ' [t] Φαραὼνα τ' Σολομῶν]ος πενθερὸν, οὐκ ἔτι ὄνθ τούτ]ου [v] τὸ ὄνομα βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐκλήθη· δ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύσα τ' Αἰγύπτ]ν & τ' Αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης μετ' ὀλίγ]ν δηλώσομεν. νυνὶ δ' τούτων ἐπεμνήθ]ν, ἵνα φανερὸν ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία & τὰ παρ' Αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν [x] ὁμολογούμενα.

γ'. Ο δ' βασιλεὺς Σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τ' Χαναναίων ὑπακούον]ας, οἳ ἐν [y] τῷ Λιβάνῳ διέτριβον ὄρει & μέχρι πόλεως [z] Αμάθης, ὑποχειρίους ποιησάμεν]ος, φόρον αὐτοῖς [a] προσέταξε, καὶ [b] πρὸς τὸ ζητεῖν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκπλεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτ]ος [c] ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγε]. τ' γὰρ Εβραίων ὐδεὶς ἐδούλευεν· ὐδ' [d] ἐπὶ τούτων ποιεῖσθαι τὸ ζητικὸν [e] ἢ ἐκείνους καταγὰν εἰς τάφ τὸ σῶμα· ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων [f] στρατούμενοι, μᾶλλον ἢ ὑπολεύοντες ἐζῆν. τ' δ' Χαναναίων, ὃς εἰς τὴν [g] οἰκετίαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τ' ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν

[e] Φαραὼνες] In quibusdam *MSS.* Φαραώθαι, tanquam à recto Φαραώθης, quo alibi utitur *Josephus.*

* *Qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis*] A quodam rege Pharaone, qui post priores his temporibus imperavit PHARAONIS vocabulum assumentes, *Epiphan.* Unde (v. 2.) Φαραὼν pro Φαραὼ repomendum censui.

[f] Μετὰ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους] Ita *Big.* & *Samb. μ. τ. ἰ.* τοῖς μετ. χρόνοις (*Cocceius* χρόνους) in *cæteris.*

[g] Βασιλέα] Βασιλέα ἐμὸν legendum censet *S. Petitus.* nam ΟΥΡΟ (inquit) apud Ægyptios *rex* est, ut nos docet *Onomasticum Copto-Arabicum Peirescianum*, additoque articulo cum pronomine affixo primæ personæ singularis fiet ΦΑΟΥΡΟ, id est, *rex meus.* Vide Cl. *Seldenum* de *Insignibus Honoris*, l. 1. c. 5. & *S. Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 2. c. 26. HUDS Ita est, ΠΙΟΥΡΟ Rex Coptice est, quod Græci Φαραὼ pronunciarent. REL.

[h] Αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν] Αὐτῷ *Samb.*

[i] Οἷς ὑπὸ τ' πατέρων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς in *Editis.*

[k] Μιναῖον] Hic loci Μινέαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Μηναῖον *Gall.* 2.

[l] Μέμφιν] Clar. Biochartus a Josepho Memphin & Tanin pro iisdem urbibus sumtas putat, quum tamen diversæ fuerint. Idem asserit Josephum etiam alibi in Geographicis errasse. COCC.

[m] Τριακοντα] Ita *Herodotus* in *Euterpe*, p. 141. juxta *Edit. H. Steph.*

[n] Κοινῶς] Vocem κοινῶς adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Φαραὼνες] Cum supra Φαραὼ habeat, visum est non Φαραὼθες cum *Editis*, sed Φαραὼνες legere. Φαραώθαι *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2. HUDS. Gen. φαραώθες; vel Φαραὼνες ut paullo ante. SPANH.

[p] Νικαύλην καλῶν] Νίκαυλιν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. *Marshamus Aliique* Νίτωκριν malint ex *Herodoto.*

[q] Δηλῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δῆλον in *Editis.*

[r] Ἐκείνης,] Ἐκείνη vel ἐκείνη in *MSS.*

[s] Εἶπεν αὐτῆς] Sic *MSS.* εἰπὲν in *Editis.*

[t] Φαραῶνα] Hic etiam Φαραῶνα reposui pro Φαραὼθα *Editorum.* Φαραωθὼν *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραωθ *Gall.* 2.

[v] Τὸ ὄνομα] In *Cod. Vat.* τὸνομα.

[x] Ομολογούμενα.] Ομοφωνοῦντα *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τῷ Λιβάνῳ] Illud τῷ ex *MSS.*

[z] Αμάθης,] Ita cum *Cod. Vat.* vide p. 19. Αμαθὲς in *Editis.* Αμαθῆς *Samb.* vide p. 131. HUDS. Αμάθη πόλις Φοινίκης *Stephan.* Ita etiam scribitur supr. lib. 1. c. 6. §. 2. & lib. III. c. 13. §. 1. confer lib. VII. supr. c. 5. §. 4. & Αμαθὲς βασιλῶς. SPANH.

[a] Προστέταξε,] Προσεπέταξε *Samb.*

[b] Πρὸς τὸ ζητεῖν] Πρὸς τῷ *Samb.* & *Gall.* 1.

[c] Απὸ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν ἐπιλέγετο *Vat. Big.* & *Samb.*

[d] Ἐπὶ τούτων] Ἐκ τούτων solus *Vat.*

[e] Ἢ ἐκείνους] Sic cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ita ut subintelligatur μᾶλλον. in *reliquis* ἢ deest.

[f] Στρατηγούμενοι,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* στρατηγούμενοι in *Editis Aliisque.* HUDS. *Gen.* στρατηγοῦμενοι, forte στρατοῦμενοι. *In Edit. Basil.* itidem στρατηγούμενοι. SPANH.

[g] Οἰκετίαν ἀπήγαγεν] Sic *Big.* (*Coccejus* quoque, ut ab οἰκέτης *servus*) *Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* qui vertit, *quos ad sua ministeria tulerat. Hesychio* quidem οἰκέτης, δοῦλος, ὑπήκοος. ut legendum censeo. in *Editis* εἰς τὴν ἱκετίαν ἀπήγαγεν. in *Cod. Vat.* εἰς τὴν ἱκετίαν ἐπῆγεν, ἄρχοντας ἐπέδειξε &c.

τῶν ὑπηρετῶν [h] εἰλήφειαν [i] παρὰ βασιλέως, ὥστε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχρηζεν.

δ'. Ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλά, τοῦ Ἐρυθροῦ θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ [k] λεγομένῳ [l] Ἀσιωγγάβαρ. αὕτη γὰρ [m] Βερενίκη καλεῖται, ἀπόρρω [n] Αἰλανῆς πόλεως· ἡ χώρα τὸ πρὶν Ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε δὲ καὶ τοῦ ἁρμοζόντος εἰς τὰς ναῦς δωρεᾶς παρὰ Εἰρώμου τοῦ Τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ἐπισήμονας ἔπεμψεν ἱκανούς, οἷς ἐκέλευσε πλεύσαντας μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν [p] Σωφίραν, νυνὶ δὲ [q] Χρυσῆν γῆν καλουμένην, ἥτις Ἰνδικῆς ἐστιν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα.

ε'. [r] Τὴν δὲ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαπεπονημένην καὶ τἄλλα θαυμαστὴν, ἀκούσασαν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ὑπῆλθεν ἐπιθυμία τοῦ ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶν καθ' ἡμέραν περὶ τὸν ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἥκειν. πεφθεῖσθαι γὰρ οὐκ ἐπὶ τοῖς πίστεσι, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀκοῆς. ἦν εἰκὸς ἐπὶ [s] ψευδεῖ δόξῃ συγκαταθέσθαι καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὑπὸ τοῖς ἐπαγγέλμασι κεῖται· θέλουσα, πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα [t] τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, [v] αὐτὴ προπειρᾶσαι καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν [x] οὖν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πολλῆς παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ [y] ἀρωμάτων ποικίλων καὶ [z] λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτῷ ἀφικομένῃ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὴν φιλοτιμούμενος ἦν, καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος θαῦμα τὸν ἢ προσδόκα τὸν ἐπέλυεν. ἤδη δ' [a] ἐξεπλήττετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος, ὅτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὴν καὶ τὴν ἀκουομένην τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα· μάλιστα δ' [b] ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῇ κάλλει καὶ τοῦ μεγέθους, οὐκ ἦττον ἢ [c] τὴν διαπόρησιν τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν [d] αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθέδραν φρόνησιν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ὅ, τε οἶκος Δρυμῶν ὑπικαλούμενος Λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθ' ἡμέραν δεῖπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὀπισθίμης αὐ-

perunt, adeo ut eos docerent & ad *varia* officiorum munera instruerent, in quibus illorum opera *rex* egeret.

4. Porro rex in sinu Ægyptiaco multa ædificavit navigia, in quodam loco ad mare Rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc enim *nunc* Berenice vocatur, non procul ab Ælana urbe; quæ regio tum in Judæorum potestate erat. Hirami autem Tyriorum regis munificentia, classi instruendæ accommoda, *plurimum* adjutus est. viros enim gubernatores & rerum marinarum peritos aliquammultos ei misit: quibus præcepit *Solomon*, ut cum dispensatoribus etiam suis in regionem Indiæ (olim quidem Sophiram, nunc vero Auream terram nominatam) navigarent, & aurum sibi afferrent. Et cum *illi* collegissent circiter quadringenta talenta, iterum ad regem reversi sunt. *Solomon classem ædificat.* 3 *Reg.* c. 9. & 2 *Paral.* c. 8.

5. Feminam autem Ægypto & Æthiopiæ imperitantem, sapientiæ studiis deditam, & cætera quoque egregiam, audita Solomonis virtute & sapientia, ad ipsum adduxit cupido eum videndi, & quæ de rebus illius quotidie referebantur. nam ab experientia persuaderi volens, non fama & auditione (quæ, utpote à narrantium fide pendens, fallax nonnunquam, ut fieri solet, opinioni assentitur, iterumque in contrariam vertitur) ad illum venire decrevit, eo præcipue animo, ut sapientiæ ejus experimentum faceret; illa ei proponendo quæ intelligere nequiit, rogandoque ut eadem sibi explicata daret. Venit igitur Hierosolyma cum magna gloria & multo opum apparatu. Secum enim adducebat camelos auro & aromatibus variis atque lapillis pretiosis onustos. Cum autem rex eam venientem libenter excepisset, & in cæteris ei obnixe studebat, & argutias propositas intellectu facile comprehendens opinione celerius solvebat. Illa vero & ad Solomonis quidem sapientiam stupebat, cum excellentem adeo ejus præstantiam ea quæ fama acceperat majorem comperisset; præcipue vero Regiam admirabatur, cum ob pulchritudinem tum ob magnitudinem, & nihilominus ob ædificiorum ordinationem. nam & in ea perspectam habuit magnam regis sapientiam. At maximam illi admirationem movebat & domus Sylva Libani vocata, & quotidianæ mensæ magnificentia, & quæ ad apparatum regium famulatumque spectabant, necnon administrorum vestitus, atque decorum *Ægypti & Æthiopiæ regina Solomonem visit.* 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paral.* c. 9. & *Matt.* 12. *Luc.* 11. *Magnitudine eorum quæ viderat & audiverat attonita, cum munera dedisset accepisset que, domum reversa est.*

h Εἰλήφεισαν] Εἰλήφησαν *Bas.* εἰλήφεσαν *Big.* & *Samb.*

i Παρὰ βασιλέως,] Παρὰ τοῦ βασιλέως *Vat.*

k Λεγομένῳ] Καλουμένῳ *Samb.* & *Vat.*

l Ἀσιωγγάβαρ.] Γασιὼν Γαγὶλ [Γασεὶλ *Big.* & *Gall.* 1. Γάβελ *Gall.* 2.] ὃς ἀπόρρω Ἰλαυῆς [Ἐλάνης *Busb.* Εἰλανῆς *Vat.* Ἰλάνεως *Gall.* 2.] πόλεως, ἡ νυνὶ Βερενίκη καλεῖ). αὕτη γὰρ ἡ χώρα *Big. Samb. Hen. Busb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & pro iis faciunt *Epiphanii* libri, in quibus, *loco qui Asiongaber appellatur, non procul à civitate Elana, quæ nunc Beronice vocatur. hæc enim regio fuit.* &c. Sed vulgatam lectionem firmat *Theodoretus* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. λα'.

m Βερενίκη καλεῖ), ἀπόρρω Αἰλανῆς πόλεως·] Non illa quæ ad Africæ oram mari Rubro adjacet, sed altera ad fines Idumææ, ut ostendit Cl. *Huetius*, in *Comment.* de *Navigatione Salomonis*, c. 1. p. 125. HUDS. Βερενίκη prius dicta Ἀσιωγγάβειρ. De eadem Berenice vide Pompon. Melam & ibid. Isaac. Vossium; vel Αἰλᾶς, Epiphan. Hæres. LXVI. p. 618. B. ὅμοι γὰρ τοῦ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀμφοῖν, ἐπὶ τὰ στόμια τῆς Ῥαμανίας ἀφικνεμένοι· ὁ μὲν εἰς ἐπὶ τὴν Αἰλᾶν, ἥτις ἐστὶν ἐν τῇ Θείᾳ γραφῇ Αἰλών· ἔνθα πᾶν ναῦς Σολομῶντος ἀφ' ἑτέρων ἐτῶν ἐρχομένη ἔφερε χρυσὸν καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους &c. ἅπαν δ' ἀνοίκειτο ἐπὶ τὴν Βερενίκην καλουμένην, διὰ ἧς Βερενίκης λαλεμένης ἐπὶ τὸν Θηβαΐδα φέρουσι· vid. *Petav.* Animadv. pag. 263. de hoc Josephi loco. SPANH.

n Αἰλανῆς πόλεως·] Ita rescribere visum est cum *S. Petito* pro vulgato Εἰλανῆς, quod Αἰλαὶθ sit in LXXII. Αἰλὰς *Procopio*, & Αἰλὴ *Aliis*. Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 26. *Huetium*, in libro jam citato, p. 126. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 14. p. 419.

o Οἷς ἐκέλευσε] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ὡς ἐκέλευσε πλεύσαντας in *Editis*, *Aliisque*.

p Σωφίραν,] In *MSS.* Σώφειραν & Σόφειραν & Σώπφειραν. *Eusebio* & *Hesychio* Σωφείρ. LXXII. Σωφιρὰ, & in *Cod. Alexandr.* Σωφαρὰ & Σαθηρά.

q Χρυσῆν γῆν] Contra quam sentiunt alii. Cl. *Huetius* Ophiram dictam esse vult omnem eam Africæ oram, quæ orienti soli obversa est, à promontorio Aromatum ad extremum usque Africæ limitem versus Austrum. Videsis *Commentarium* prædictum, c. 2. p. 136. *Cellarium* in *Geograph. Antiq.* l. 3. c. 23. p. 534. & *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 28.

r Τὴν δὲ Αἰγύπτου] Τὴν δὲ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασ. *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* τὴν δὲ Αἰγύπτου τότε καὶ Αἰθιοπίας βασ. *Vat.* Forsan regiam habuerit in Meroë, (ubi multis sæculis feminæ imperarunt; assumpto *Candaces* nomine) quæ olim *Saba* appellabatur, teste *Josepho*, lib. 2. p. 79.

s Ψευδεῖ δόξῃ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ψευδῆ in *reliquis*.

t Τῆς σοφίας] Καὶ auctoritate *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ante τῆς σοφίας sustuli.

v Αὐτὴ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis Aliisque*.

x Οὖν εἰς Ἱεροσόλυμα] Illud οὖν deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. agnoscitur à *Vet. Interpr.*

y Ἀρωμάτων] LXX. ἡδύσματα, ubi ineptè Interpres, *suavitates* pro *condimenta*, quo sensu sæpe ea vox apud Græcos Comicos; In Genev. *aromata*, quorum eam in rem usus. *Marc.* 1, 10. SPANH.

z Λίθων πολυτελῶν,] Ita cum *Gall.* 2. & *Epiphan.* in *reliquis* λίθων πολυτελῶς.

a Ἐξεπλήττετο] Ὑπερεξεπλήττετο *Gall.* 2. & forsan *Epiphan.* qui vertit, *vehementer obstupescebat.*

b Ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια] Θαυμάζειν *Big.* & *Samb.*

c Τῆς διατάξεως] Illud τὴν ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῇ πολλὴν] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

e Δρυμῶν ἐπικαλούμενος Λιβάνου] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* δρυμῶν. Hæc domus (inquit *Castalio*) Hierosolymis erat; sic dicta quod erat in nemore quod Libani nomine vocabatur. HUDS. Conf. seq. Cap. VII. §. 2. 1 Reg. VII. 2. SPANH.

corum quod in miniſtrando ſcite obſervabant. non minori autem ei admirationi erant ſacrificia quæ Deo ſingulis diebus faciebant, & ſacerdotum & Levitarum circa ea cura & diligentia. Hiſce quotidie viſis, vehementer attonita hærebat: cumque adeo ad eorum aſpectum perculſa eſſet & commota ut ſe continere *amplius* non potuerit, palam fecit ſe mirum in modum *animo* affectam eſſe. eo enim proceſſit, ut cum rege ſermones ſereret, quibus mentem ſuam *ſpectaculis* prædictis plane victam eſſe monſtravit. "Equidem omnia, ô Rex, dice-"bat, quæ ex rumore diſſeminato ad nos perve-"niunt, dubitationem ſecum afferunt. De tuis ve-"ro bonis, quæ aut in te ſita ſunt, ſapientia *ſcilicet* "ac prudentia, aut quæ regnum *tuum* tibi ſuppe-"ditat, non vana utique ad nos perlata eſt fama: "ſed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam "nunc coram intueor multo minorem ad nos de-"tulit. nam *ea* quidem hoc ſolum agebat ut au-"ribus daret, res vero *ipſas* non ita pro dignitate "repræſentavit, ac eas ex viſu ac præſentia notas "exploratasque habui. Quo factum eſt ut ego, iis "quæ nunciabantur, quod multa adeo & magna "fuerint quæ audiveram, nequaquam credens, hiſ-"ce multo majora conſpexerim. Porro & Hebræ-"orum populum felicem eſſe arbitror, & ſervos "tuos & amicos, quibus datum eſt quotidie vul-"tum tuum aſpicere, tuamque perpetuo audire "ſapientiam. Laudandus itaque eſt Deus, qui re-"gionem hanc ejuſque incolas adeo dilexit, ut te "regem conſtitueret.

6. Cum autem etiam verbis *quam ampliſſimis* oſtendiſſet quo modo eam *animo* affecerat rex, inſuper & muneribus mentem ſuam quàm teſtatiſſimam fecit. nam ipſi donavit viginti auri talenta, & immenſam aromatum vim, magnique pretii lapillos. Ajunt etiam quod opobalſami radicem, quam noſtra etiamnum terra edit, huic mulieri acceptam ferimus. Illi autem Solomon bona viciſſim multa dedit, maximeque ea quorum deſiderio teneri viſa eſt. nihil enim, quod ipſum popoſcerat, ei negavit: ſed, cum *ad dandum* eſſet promptior, ſponte ſua *plurima* in eam conferebat, ac *præterea* largiendo quæcunque illa accipere cuperet, animi magnitudinem oſtendebat. Atque ita Ægyptiorum & Æthiopiæ regina, ea quæ diximus aſſequuta, & regi de ſuis etiam elargita, in patriam ſe recepit.

τῶν ϖερὶ τὴν Δρακονίαν ὑπερεπές. ἐχ ἥκιστα ἢ κ ᶠ αἱ καθ' ἡμέραν ἀναλισκόμεναι τῷ Θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν ϖερὶ αὐτὰς ἐπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε· καὶ καταρχεῖν ἐ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς Δρακειμένην. ϖερὸς γὰ τ βασιλέα ϖεθήχθη λόγυς εἰπεῖν, ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν Δράνοιαν ὑπὸ τῆς ϖεθειρημένοις ἡδημένη. "πάν-"τα μὲν γὰ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ δι' ἀκοῆς εἰς "γνῶσιν ἐρχόμενα μετ' ἀπιςίας ϖροσγίνεται. τῶν ἢ "σῶν ἀγαθῶν, ὧν αὐτός τι ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέ-"γω ἢ τὴν σοφίαν καὶ τὴν Φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βα-"σιλεία σοι δέδωσιν, ἐ ψευδὴς ἄρα ἡ Φήμη ϖερὸς ἡ-"μᾶς δεῦλθεν· ἀλλ' ἔσα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεσέ-"ρων τὴν Εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ᴮ ἣς ὁρῶ νῦν παρῶ-"σα. τὰς μὲν γὰ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον· τὸ "ἢ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων ἐχ ἅτως ἐποίει γνώρι-"μον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ· καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι "σωίσησιν. ἔγωγ' οὖν, ἐδὲ τοῖς ᴴ ἐπαγγελλομένοις "ᴵ Δρὰ πλήθει καὶ μέγεθει ὧν ἐπιστευόμην πιστεύ-"σαι, πολλῷ πλείω τούτων ἱσόρησα. καὶ μακάριόν τε "ᴷ τῶν Εβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δούλυς τε τὰς σὰς "καὶ φίλυς, οἳ ᴸ καθ' ἡμέραν ᴹ τῆς σῆς ἀπολαύσησιν "ὄψεως καὶ τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διεπλέσησιν. εὐλογη-"τὸν ἂν τις ᴺ γοῦν τ Θεὸν, ἀγαπήσαντα τοιόνδε τὴν "χώραν καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτως, ὡςέ σε "ϖοιῆσαι βασιλέα.

ε'. ° Παρεσκήσατο ἢ καὶ Δρὰ τῶν λόγων, πῶς αὐ-τῷ διέῆκεν ὁ βασιλεὺς, ᴾ ἔτι καί τισι δωρεαῖς τὴν Δράνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. ᵠ εἴκοσι μὲν γὰ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίυ, ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγισον, καὶ ʳ λίθυς πολυτελεῖς. λέγυσι δ' ὅτι καὶ ˢ τὴν ἔ ὀποβαλσάμυ ῥίζαν, ἣν ˢˢ ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δόσης ταύτης τῆς γυναικὸς ᵗ ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ μάλιθ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ᵛ ἐξελέξατο. ἐδὲν γὰ ἦν ὅ, τι δεηθεῖσα λα-βεῖν ἐ παρέσχεν· ἀλλ' ˣ ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο ϖροαίρεσιν, ʸ καὶ ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίυ ᶻ ϖροϊέμενος, τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο. καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν ϖροειρήκαμεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασι-λεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν ᵃ οἰκείαν ὑπέστρεψεν.

CAP. VII.

Quomodo Solomon diteſcebat, & mulieres perdite deperibat: utque Deus ira incenſus contra eum excitavit Aderum & Hieroboamum. De obitu Solomonis.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σολομὼν ἐωλυτίζετο, καὶ σφόδρα φιλογυναικος ἦν· καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐρεθιζόμενος κατ' αὐτὸν ἤγειρεν Αδερον καὶ Ιεροβόαμον. ϖερὶ τῆς Σολομῶνος τελευτῆς.

Lapides & ligna pretioſa Solomoni allata.

EOdem autem tempore allatis, ex Aurea quæ dicitur terra, pretioſis lapillis regi & piceis li-

Κατὰ ᾗ τ αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς Χρυσῆς καλυμένης γῆς ᵇ λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ,

ᶠ Αἱ καθ' ἡμέραν] Illud αἱ inſertum dedi ex *MSS.*

ᵍ Ης ὁρῶ νῦν] Hv ſolus *Vat.*

ʰ Επαγγελλομένοις] Απαγγελλομένοις (*Cocc.*) *Samb.*

ⁱ Διὰ πλήθους] Διὰ τὸ πλ. *Vat.*

ᵏ Τῶν Εβραίων] Τὸν Εβρ. *Samb.*

ˡ Καθ' ἡμέραν] Καθ' ἡμέραν diximus ſuperius eſſe, ſingulis diebus. REL.

ᵐ Τῆς σῆς ἀπολαύσεως] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* excepto *Gall.* 2. qui inſuper habet τ σῆς σοφίας. Verum illa ἀπολαύσεως τ ὄψεως καὶ τ deerant in *Editis.*

ⁿ Γοῦν τ Θεὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt.

ᵒ Παρεσκήσατο ἢ] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit *oſtendens autem poſt hæc verba quemadmodum ejus regis habuiſſet affectum.* (ita quoque correxit in exemplari ſuo *Coccejus*) ſi quis malit παρεσκήσω, quod nobis *libri omnes* exhibent, interrogationis ſane nota poſt vocem βασιλέα ponenda eſt, vertendumque, *Sed quid vobis oſtendam* &c.

ᵖ Ετι καί τισι δωρεαῖς] Ετι γὰ καὶ *Big.* & *Samb.*

ᵠ Εἴκοσι μ̄] Numerum iſtum juſto minorem eſſe ſuſpicatur *Villalpandus*: ideo ρκ'. legendum cenſet, quo modo & in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

ʳ Λίθυς πολυτελεῖς.] Cum in plurali numero λίθων πολυτελῶν habeamus è *Codicibus Big.* & *Samb.* tam p. 437. §. 5. quam p. 438. §. 1. placuit & hic loci pro λίθων πολυτελῆ reſcribere λίθυς πολυτελεῖς.

ˢ Τῶ ἔ ὀποβαλσάμυ] Τῶ ὀποβαλσάμυ *Vat.* τῶ δὲ βαλσάμυ *Hen.* & *Busb.*

ˢˢ Ετι νῦν ἡμῶν] Ετι καὶ νῦν *Big.* & *Samb.*

ᵗ Εχομεν.] Nonnulli hoc *Joſepho* vitio vertunt, ex *Plinio*, qui (in *Nat. Hiſt.* l. 12. c. 25.) dicit; *uni terrarum Judææ conceſſum eſſe balſamum.* Verum *Dioſcorides* (l. 1. c. 18.) ait, quod non ſolum in Judæa naſcitur, κατά τινα αὐλῶνα, ἀλλ' ὸ Αἰγύπτῳ.

ᵛ Εξελέξατο.] Εξελέγετο *Busb. Hen.* & *Vat.*

ˣ Ετοιμώτερος] Ετοιμοτέρως ὢν ἀ. κ. τ. οἰ. ἐ. ᾗ. ἅπερ ἐκείνη legiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit, *libentius quam illa peteret largiens.*

ʸ Καὶ ἅπερ ἐκείνη] Voculam καὶ, ſenſu eam poſtulante, inſerui.

ᶻ Προϊέμενος,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* ϖροιέμενος, dein ἐπιδείκνυτο.

ᵃ Οἰκείαν ὑπέστρεψεν.] Οἰκίαν *Gall.* 2.

ᵇ Λίθων πολυτελῶν] Ita *Big.* & *Samb.* λίθυς πολυτελεῖς in *reliquis.*

ᶜ Πο-

λεῖ, καὶ ξύλων [c] πθκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑπορηείγματα [d] τ̃ τε ναὸν καὶ τ̃ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τ̃ μυσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ Λευῖται τ̃ Θεόν. πάντων ὧν τ̃ πώποτε κομισθέντων αὐτῷ [e] τὰ κατ' ἐκεῖνα τὴν ἰμέρειαν ἐνεχθέντα καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τ̃ πεύκης ξύλα τοῖς νεὼ εἶναι λεγομένοις, καὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν πρόσηγορίαν ὅτι καταγλήζει τῶν ὠνουμένων λαμβάνουσιν, ἔστι φιλάπλησια. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν [f] ἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γένεσιν, λευκότερα δέ ἐστι καὶ [g] στίλβει πολέον. τοῦτο μὲν [h] οὖν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι μηδὲ τὴν φύσιν τ̃ ἀληθοῦς πεύκης, ἐπὶ δὲ τὴν τ̃ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι κ̀ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ τ̃ χρυσοῦ τοῦτος τ̃ κομισθέντα αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια κ̀ ἑξήκοντα [i] ἓξ· μὴ συγκαταριθμουμένου κ̀ τ̃ παρὰ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι κ̀ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τ̀ χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν, ἀνὰ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ κ̀ [k] ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης [l] ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ [m] ταύτα [n] Φέρων εἰς τ̀ οἶκον [o] τ̀ Δρυμῶνα Λιβάνου καλούμενον. ὑ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰ σκεπώματα διὰ χρυσοῦ κ̀ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε, κ̀ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψίλειαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ἦν γὰρ ἧν [p] ὅ τις ἐργάσαιτο ἢ πάλιν [q] ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ [r] Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ καταστήσας, ἀπέστειλεν εἰς τὰ [s] ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν πρόσταξεν. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἀργύρου κ̀ χρυσὸς εἰσομίζετο τῷ βασιλεῖ, καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθίοπές τε καὶ πίθηκοι. τ̀ δὲ πλοῦν ἀπῖσαί τε καὶ ἐπανερχόμενοι [t] τρισὶν ἔτεσιν ἤκυον.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιῆρχετο, διαβοῶσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν κ̀ σοφίαν· ὡς τοὺς τε [v] παντα χ̃ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ παραγίνεσθαι, τοῖς λεγομένοις δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, κ̀ δωρεαῖς μεγάλαις [x] πρόσεμφανίζειν τὴν πρὸς αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον [y] γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσᾶ κ̀ ἀργυρᾶ, κ̀ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, κ̀ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, κ̀ ἵππους κ̀ ἡμιόνους, καὶ τ̀ ἀχθοφόρων ἡμιόνων ὅσους κ̀ ῥώμῃ κ̀ κάλλει τοῦ [z] βασιλέως ὄψιν εὐ διαθήσειν ἐπελέγετο· ὥστε τοῖς ὑπ' αὐτῷ πρότερον ἅρμασι κ̀ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προσθήκας ποιῆσαι [a] τ̀ μὲν τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν τετρακοσίοις πλείοσι πρότερον, ἦν γὰρ αὐτῷ πρότερον χίλια, [b] τ̀ δὲ τῶν ἵππων δισχιλίοις, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῷ [c] δισμύ-

gnis, lignis usus est ad facienda cum Templi tum Regiæ fulcra, & ad instrumenta musica fabricanda, & citharas & nabla, quibus Levitæ hymnos Deo canerent. Omnibus vero unquam antea ad eum advectis præstabant ea quæ tunc temporis erant apportata, tam pulcritudine quam magnitudine. Nemo autem existimet, quod illa piceæ ligna iis fuerint similia quæ nunc *ejusmodi* esse dicuntur, & hanc à vendentibus appellationem accipiunt, ut ementibus incutiant admirationem. Illa enim non similitudine ficulnea referunt, sed candidiora sunt & splendidiora. Et hoc quidem, ne quis discrimen veræque piceæ naturam ignoret, dicere visum est; id quod manifestum facere & tempestivum & humani ingenii officium esse duximus, cum ejus, utpote quod regi usui fuerit, meminerimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi *quotannis* proveniebat, sexcenta & sexaginta talenta; illo quidem non annumerato quod emptum erat à mercatoribus, neque eo quod Arabiæ toparchæ regesque dono illi miserant. Aurum vero conflavit, ut ex eo faceret * scuta ducenta, siclos sexcentos *singula* pendentia. trecentosque clypeos etiam fecit, quorum *singuli* tres auri minas penderent. Atque hæc in domo, quæ Sylva Libani vocatur, reposuit. Quinimo & pocula, quibus convivas excipere, ex auro & lapide *pretioso* summo artificio elaborata paravit; cæteraque vasa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabrefecit. nihil enim erat quod quis argento venderet aut contra emeret. nam magna erat classis, quam rex, in mari quod vocatur Tarsicum constitutam, ad interiores gentes omne genus merces asportare jussit. quibus commutatis aurum & argentum regi afferebatur, multumque eboris, & Æthiopes *in mancipia*, & simiæ. atque navigatione, dum iret rediretque *classis*, triennium absumptum erat. *Solomonis divitiæ.* 3 *Reg.* c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

3. Famæ autem celebritas, quæ de Solomonis virtute & sapientia increbuit, omnes circumquaque regiones peragrabat; adeo ut qui ubique essent reges, sermonibus utpote fidem superantibus haud credentes, ejus in conspectum prodeundi desiderio flagrarint, magnisque muneribus sui in ipsum studii testimonium dederint. ipsi enim mittebant vasa aurea & argentea, & vestes purpureas, & varia aromatum genera, & equos curruscque; & mulos ad sarcinas vehendas, quos robore & pulchritudine excellentes regem voluptate affecturos esse ferebatur: adeo ut, si curribus & equis, quos ante habuerat, accenserentur qui missi erant, curruum quidem numerum quadringentis & amplius auctiorem effecerint, prius enim ipsi mille erant, equorum vero numerum duobus millibus, nam ante *Munera exquisita ei mittuntur à regibus quamplurimis.* 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

c Πώκινον] Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 790. HUDS. Pro lignis πθκίνοις in Hebr. 1 *Reg.* x. 11. עצי אלמגים *Vulg.* ligna thyina picea. SPANH.

d Τ̃ τε ναὸν] Ita *MSS.* τ̃ ναὸν in *Editis.*

e Τὰ κατ' ἐκεῖνα] Illud τὰ ex *MSS.*

f Ἰδέαν ἐμφερῆ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) ἰδέαν in *Editis.*

g Στίλβει πλέον.] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. στίλβοντα in *Editis* & *Gall.* 1. στίλβοντα πλέον κ̀ σφοδρότερα legi vult *S. Petitus*, propter ista *Theodoreti* in 3 *Regum*, *Quæst.* 35. ὁ δ' Ἰωσηπος πθκινα αὐτὰ εἴρηκεν, ἴκισα τοῖς παρ' ἡμῖν ἰσχνόταις πθκίνοις. τ̃ συκίνου γὰρ ξύλου κ̀ λαμπρότερα εἶναι κ̀ λειότερα κ̀ σφοδρότερα φέρειν.

h Οὖν πρὸς] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deest οὖν.

i Ἓξ·] Καὶ ante ἓξ delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. *Tres minas.* Hebr. שלוש מאות זהב. COCC.

* *Scuta ducenta*,] *Lanceas* reddit *Epiphan.* δόρατα habent LXXII.

k Ἀσπίδας τριακοσίας,] Ἀσπίδας χρυσᾶς χιλίας juxta *Eupolemum* in *Euseb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 34. p. 452.

l Ἑκάστης μνᾶς] Ὧν ἑκάστη πεντακοσίοις ἦν χρυσοῦ *Eupol.* Vide *Budæum* de *Asse*, lib. IV.

m Ταῦτα] Ταύτας solus *Samb.*

n Φέρων] Φέρων hîc loci, ut alibi sæpe, redundat.

o Τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου] Conf. sup. Cap. VI. §. 5. SPANH.

p Ὅ τις ἀργύρῳ] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὅτι τις in *Editis Aliisque.*

q Ἐωνεῖτο.] *Al.* ὠνεῖτο.

r Ταρσικῇ λεγομένῃ] Vide cl. *Huetium* in *Commentario* de *Navigatione Solomonis*, c. 3. *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 7. & *J. Clerici* Comment. ad 3 *Regum*, c. 10. p. 399.

s Ἐνδοτέρω τ̃ ἐθνῶν] Ἐνδότερα *Gall.* 2.

t Τρισὶν ἔτεσιν] Hac de re videsis cl. *Huetium* in *Commentario* jam laudato, cap. 8. *C. Varrerii* Dissert. *de Ophyra regione*, *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 799. &c. & *J. Clericum* loco jam citato.

v Παντα χ̃] Παντα χ̃ *Vat.*

x Προσεμφανίζειν] Προσεμφανίζειν *Vat.*

y Γὰρ αὐτῷ σκεύη] Γὰρ pro ᾧ substituit ex *Big. Samb.* & *Vat.* δὴ legisse visus est *Epiphan.*

z Ἐπιλέγετο·] Sic *Bas.* & *G.* in *MSS.* ἐπιλέγοντο.

a Τὸν μ̃ τ̃ ἁρμάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τ̀ μ̃ deerant.

b Τὸν ᾧ τ̃ ἵππων] Illa τ̀ ᾧ τ̃ ἵππων διχιλίοις ex *Big. Samb, Vat.* & *Vet. Interpr.* restituimus.

c Δισμύριοι ἵπποι.] Hoc de loco videsis *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. p. 154.

d Σῖτα

te habebat equorum viginti millia. Isti autem ut & forma & celeritate præstarent exercitati erant, adeo ut nec alii formosiores darentur aut velociores qui cum iis conferri possent, sed & pulcherrimi omnium conspicerentur, cæterosque pernicitate superarent. His autem decus *non med.ocre* adjiciebant etiam ii qui eos conscenderunt, primum quidem juventute florentes oculis gratissima, deinde statura conspicui & supra reliquos multum eminentes, promissa cæsarie compti, Tyriæque purpuræ tunicis induti. ad hæc scobem auream capillis quotidie inspergebant, ita ut capita ipsis radiarent, fulgore auri ad solem repercusso. His stipatus rex armatis & arcubus instructis, ipse curru gestatus & veste candenti amictus prima luce solebat urbem egredi. erat utique locus quidam duobus schœnis ab Hierosolymis dissitus, qui Ethan vocabatur, hortis & aquarum laticibus amœnus simul & copiosus. in hunc sublime vectus subinde proficiscebatur.

Via circa Hierosolyma nigro lapide strata.

4. Cum autem summa solertia & diligentia in omnibus uteretur & elegantiarum valde studiosus esset, ne viarum quidem curam insuper habuit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant nigro lapide constravit, tum ut *ultro citroque* commeantibus itu facilis esset *via*, tum ut divitiarum & imperii magnificentiam ostenderet. Curribus vero distributis dispositisque, ut singulis civitatibus certus eorum numerus esset, ipse quidem paucos apud se habuit: istas autem urbes curruum *civitates* appellavit. Fecit etiam rex ut argenti Hierosolymis non minor foret copia quam & lapidum; cedrisque Judææ campos, ubi antea non vilebantur, haud secus ac sycamoris complevit. Quin & mercatoribus Ægypti *res inde* deferentibus præcepit, ut ipsi cursus cum duobus equis adiceretur sexcentis drachmis argenteis; & ipse eos Syriæ regibus & Transeuphratensibus mittebat.

Argenti, Solomonis tempore, copia.
3 *Regum*, c. 10.

Solomonis circa feminas insania.
3 *Regum*, c. 11.

5. Cum autem exstitisset omnium regum gloriosissimus Deoque charissimus, & prudentia & divitiis omnes superasset, qui ante illum Hebræorum imperium tenuerant, in iisdem ad extremum non permansit: sed, à patriis moribus & institutis desciscendo, haud convenienter iis, quæ jam memoravimus, vitam finivit. nam insano feminarum amore exardescens, rebusque venereis intemperanter usus, indigenarum consuetudine non acquiescebat, sed & multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias & Tyrias & Ammanitidas & Idumæas, leges Moysis violavit, qui cavebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio jungeretur, cœpitque illorum deorum cultui addici, uxoribus suoque in illos amori *plus justo* obsequens. id quod ipse legislator suspectum habuerat, adeoque præmonuerat uxores ab alienis regionibus non esse accipiendas, ne externis ritibus impliciti à patriis deficerent, & ad illarum deos colendos pellicerentur, sui *Dei* honore spreto jacente & neglecto. sed istis quidem animum non advertit Solomon, insanæ voluptatis illecebris captus. Cum vero, præter

ἐλοι ἵππου. ἤσκησε δ' ἔτι πρὸς ὄμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' εὐπρεπέστερος ἄλλος εἶναι [d] συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκύτερος, [e] ἀλλὰ κάλλιστός τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀῤῥαμίλλητον αὐτῶν εἶναι τὸν ὀξύτητα. ἐπεκοσμοῦντο δ' αὐτὸν καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες ὑπερπεσάτῃ, τὸ δ' ὕψος ὄντες πρόκριτοι, καὶ πολὺ τ' ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν [f] καθημένοι χαίτας, ἐνδεδυμένοι δ' χιτῶνας τ' Τυρίας πορφύρας. [g] ψῆγμα δ' χρυσὸν καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπέσηθον τ' κόμης, ὡς στίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τ' αἰγῆς ἔ χρυσὸν πρὸς τ' ἥλιον ἀντανακλωμένης. τούτων πρὸ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχήμενος, καὶ λαμπρῶ ἡμφιεσμένος ἐσθῆτι, [h] πρὸς ἕω ἐθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δ' χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων Ιεροσολύμων, ὃ καλεῖται μὲν [i] Ηθαμ, εὐφυΐαις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερροίαις ὑπτερπὲς ὁμοῦ καὶ ἡδύσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους [k] αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.

δ'. Θεία δὲ πρὸ πάντα χρώμενος ὑπονοίᾳ τι καὶ σοφὸς, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τ' ὁδῶν ἠμέλησεν· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ιεροσόλυμα [l] βασίλειον ὅσον λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ [m] ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα ἔ πλούτου καὶ τ' ἡγεμονίας. Διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ Διατάξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα· τὰς δὲ πόλεις ταύτας ἁρμάτων προσηγόρευσε. ἔ δ' ἀργυρίου τοσοῦτον ἐπίασε πλῆθος ἐν Ιεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον λίθων καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων, ἃ πρότερον ὄντων, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων [n] πληθὺ τὰ δ' Ιουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις Αἰγύπτιά κομίζουσιν αὐτῷ πεπεάσκειν τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου· [o] αὐτός τε τοῖς τ' Συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς.

ε'. Γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τ' πρὸ αὐτοῦ τοὺς Εβραίων ἄρχοντας ἁπάντων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς· ἀλλὰ, καταλιπὼν τοὺς τ' πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς προῄρηκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας [p] ἐκμανὴς καὶ τοὺς τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ὃ τοῖς ἐπιχωρίοις [q] μόνοις ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Αμμανιτίδας καὶ Ιδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς Μωϋσέως νόμους, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἀφ' ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων ἦρξατο θρησκεύειν θεούς, τοῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑποδομένου δ' νομοθέτου καὶ [r] προειπόντος μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοτρίους χώρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑπωλακέντες ἔθεσι τ' πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων [s] σέβωνται θεούς, παρέντες τιμᾶν τ' ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν, ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομών. ἀγόμενος δὲ γυναῖκας ἀφθόνων καὶ ἀριθμῶν θυγατέρας ἐπακοσίας τ' ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακο-

d Συμβαλεῖν αὐτοῖς.] Συμβάλλειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.
e Ἀλλὰ κάλλιστος] Ἀλλὰ καὶ κάλ. *Big.* & *Samb.*
f Καθειμένοι χαίτας] Καθιέμενοι *Big.*
g Ψῆγμα ἔ χρυσίου] Ψήγματα ἔ χρυσοῦ *Vat.* moxque iterum χρυσῷ. Sui temporis morem ad Solomonis ætatem videtur transtulisse, inquit *Bochartus* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. Videsis *Salmasii* Epist. ad *Colvium*, p. 324, & 588.
h Πρὸς ἕω ἔθος] Πρὸς σφόδρα *Big.* & *Gall.* 1. 2. πρὸς ὥραν *Vat.*
i Ηθαμ,] Ita ex *Literis S.* & *Isidoro Pelusiota*, qui verba hæc profert in lib. 2. *Epist.* 66. Ητζαν habet *Bas.* Ητὰν & Νητὰν & Ιητὰν in *MSS.* HUDS. *Gen.* Ητζαν· Ηθὰμ Psalm. LXXIII. 16. dictum Josephi locum ad ea Psalm. verba adducit Isidor. Pel. lib. 11. Epist. LXVI. p. 151. C. Ὧ δέ τι χεῖρ Isid. Ηθὰμ Isid. ἐπιτερπέστατον καὶ πλησ. Idem. pro εἰς τοῦτ. τ. ἐξ. ἐρέμῳ ἐπ. Isidor. ὧ ὁ Σολομὼν συνεχῶς ἐχρῆτο γυμναθητηρίῳ καὶ θηράσιον· SPANH.
k Αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἰωρούμενος *Vat.* ἐρέμῳ *Bas.* & *Gen.* HUDS. Vetus, *causa delectationis.* an ἐρώμῳ? COCC.
l Βασίλειον] Βατιλεῖς ὅσας *Vat.* & *Epiphanius*, qui vertit, *regias quæ Hierosolymam ducerent.*
m Ῥᾴστην εἶναι] Aut ad πόλιν Ιερουσαλὴμ referendum, aut ἐδεῖν subintelligendum, aut demum εἶσας scribendum.
n Πληθὺ τὰ] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* πλήθη in *Editis Aliisque. Gall.* 2.
o Αὐτός τε τοῖς] Mallem αὐτὸς ἔ τοῖς.
p Ἐκμανὴς] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐμμανεῖς *Bas.* & *G.* ἐκμανεῖς *Vat.*
q Μόναις ἠρέσκετο,] Sic *Vat.* μόνοι in *reliquis.*
r Προειπόντος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ deest.
s Σέβωσι θεούς,] Σέβωσι *Big.* & *Vat.*

t Ταύ-

κωσίας, ωὸς ἣ [c] τούταις καὶ τὴν ϗ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων θυγατέρα, ἄθυς μὲν ἐκέκτητο πρὸς αὐτῶν, ὥστε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων· καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐτῆς δεῖγμα, τὸ βιοῦν ὡς αὐτῆς πάτριον ἔθος. ωεθαυνύσης ϗ τῆς ἡλικίας, καὶ τοῦ λογισμοῦ ἀφ' ἑ χρόνου ἀσθενοῦντος ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον ϗ ἰδίᾳ [v] μὲν Θεὸν κατωλιγώρησε, τὰς ϗ τῶν γάμων τῶν ἐπισάκτων τιμῶν διετέλει. καὶ ωὸ τούτων ϗ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι ωὸι τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων, ὅτι [x] τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε [y] τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν ωὸι ϗ θρόνον ἑ ἴδιον, [z] ὐδὲ γὰ ταῦτα ποιεῖν ὃν [a] ὅσιον, εἰργάσατο. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον ωαράδειγμα τ ἀρετῆς ἑ πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἣν αὐτῷ σωέβη καταλιπεῖν ἀφ' τὴν ωὸς ἑ Θεὸν εὐσέβειαν, ἐμιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ ϗ Θεοῦ κ' τὰς ὕπνους φανέντος, καὶ ἑ πατέρα μιμεῖσθαι ωαραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν [b] ἄθυς ὁ ωροφήτης ἐπὶ ϗ Θεοῦ πεμφθείς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν ὑπὸ τῶν ωεπραγμένων λέγων, ὅτ' ὑπὸ πολὺ χαιρήσειν τοῖς πραττομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαυίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ἐπέσχεν ἀφ' ὁδὸν ωοιήσειν ἐκείνῳ· τελευτήσαντος ϗ ἐπ' υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα ἀφήσειν, οὐκ ἄπαντα μὲν ἑ λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, [c] δέκα μὲν φύλας ωεριδὼς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο ϗ μόνας καταλιπὼν τῷ ἐγγονῷ ϗ Δαυίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅτι τ Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ ἀφ' τὴν πόλιν Ιεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔσχειν ἐβουλήθη.

ϛ'. Ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ σχεδὸν [d] τῶν ἀγαθῶν, ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. [e] ὀλίγους ϗ διῆλθε χρόνους ἀφ' ὃ κατηγγείλεν ὁ ωροφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, ϗ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς ἤγειρεν ὁ Θεὸς, [f] Ἀδέρον μὲν ὄνομα, τὴν δ' αἰτίαν ἑ ἔχθος λαβόντα τοιαύτην. [g] παῖς ἦν τις ἐκ τοῦ γένους, Ἰδουμαῖος τὸ γένος, ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταστρεψαμένου ϗ τὴν Ἰδουμαίαν Ιωάβου ϗ Δαυίδου στρατηγοῦ, ϗ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ ἑ φέρειν ὅπλα δυναμένους [h] διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε ωρὸς τ [i] Φαραώνην τ Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ ϗ, φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι ἑ χώραν εἰς διατροφήν· ϗ ἡβῶντα ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἠγάπα, ὡς ἑ τ αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι ωρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα [k] Θαφίνην. ἐξ ἧς ὑὸς αὐτῷ γενόμενος τοῖς ϗ βασιλέως παισὶ [l] συναναστρέφη. ἀκούσας οὖν τ Δαυίδου θανάτου ἐν Αἰγύπτῳ ἑ τ Ιωάβου, ωροσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνου ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ ϗ βασιλέως [m] ἀναχαλῶντος, τίνος ἐνδεὴς ὢν ἢ τί πεπονθὼς ἐπιθυμεῖ [n] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις ἑ ἠξίου, τότε

Pharaonis Ægyptiorum regis filiam, uxores habuisset numero septingentas & concubinas trecentas, statim in earum potestatem concessit, ut eadem, quæ illæ, facere non recusaverit: eoque ventum est, ut, ad dandum suæ erga ipsas benevolentiæ magnique amoris indicium, in patrios illarum mores transire necesse habuerit. Ætate autem ingravescente, & ratione inde debiliore facta quam ut gentilia instituta in memoriam revocare potuerit, magis adhuc Deum quidem suum neglexit, illorum vero, quos alienigenarum nuptiæ invexerant, cultu perseveravit. Quin & antea contigit ut offenderet & in legis præceptis observandis laberetur, quando boum æneorum simulachra fecit mari subtus attollendo, & leonum *effigies* suum circa solium (neque enim istas facere licitum erat) fabricari curavit. Cum autem patrem pulcherrimum & familiare virtutis exemplum habuerit, gloriæque illius hæreditatem, quam ipsi datum erat in pietatis præmium relinquere, ille tamen ejus vestigiis non institerit, idque postquam ei Deus in somnis semel atque iterum apparuerat, præceperatque ut patris mores imitaretur, non sine dedecore mortem obiit. Ad eum itaque statim post- *Deus Solomoni pœnas minatur.* hæc vates accedit à Deo missus, ipsum inter tot flagitia nequaquam latere dicens, foreque ut diu istis factis non lætaretur denuncians; verum ut illi ; *Regum*, quidem dum viveret non eriperetur regnum, quod *c.* 11. Davidi patri promisisset Deus, se facturum esse ut ille ei in imperio succederet: cum vero moreretur, istud mali illaturum esse filio, non tamen ut populum quidem universum ab eo secedere faceret, sed ut decem quidem tribus servo illius traderet, duas vero solas nepoti Davidis relinqueret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, & urbis Hierosolymorum, ubi Templum habere voluit.

6. Solomoni his auditis obortus est dolor, ani- *Delet Solomoni.* moque valde erat perturbatus, omnibus fere bonis suis, quæ illum *cunctorum existimatione* beatum reddiderant, in pejus mutatis. Verum non ita mul- *Aderus Idumæus Solomonem infestat.* tum temporis interim fuit, ex quo vates quæ eventura erant illi nunciarat, dum adversarium ei ; *Regum*, Deus suscitavit, Aderum quidem nomine, cui vero cum illo inimicitiæ intercesserant hujusmodi de *c.* 11. causa. Hic puer erat, genere Idumæus, de regio ; *Regum*, sanguine. Cum vero Joabus copiarum Davidis præ- *c.* 8. fectus Idumæam subegisset, atque adultos omnes & qui arma ferre poterant sex mensium spatio peremisset, fuga elapsus ad Pharaonem regem Ægypti se contulit. Ille autem, cum ipsum benigne excepisset, & domum ei dedit & agrum unde viveret; & postquam adolevit valde eum dilexit, ita ut conjugis suæ sororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret. ex qua filium sustulit, qui una cum regis liberis erat educatus. At postquam apud Ægyptios intellexit Davidem mortuum esse pariterque Joabum, Pharaone adito ab eo petiit ut in patriam revertere ipsi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re *apud se* egens quave injuria affectus ipsum relinquere cuperet, cum sæpius ipsi

[c] Ταύταις ϗ τὴν] Ita cum *MSS.* & mox ἐκείνας. in *Editis* ταύτης & ἐκείνων

[v] Μὲν Θεοῦ] Illud μὲ ex *MSS.*

[x] Τὰ τ χαλκῶν βοῶν] Sic *MSS.* in *Editis* deest τά.

[y] Τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* qui etiam τῇ ante θαλάττῃ omittunt. τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι in *Editis.* τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ τῷ ἀναθήματι *Big. Samb Vat.* & *Gall.* 2.

[z] Οὐδὲ γὰ] Eo modo in omnibus *MSS.* vel οὐδὲ γὰ ταῦτα ποιεῖν ὅτιον, εἰργάσατο. κάλ. &c. in *Editis* οὐδὲ γὰ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλ. &c.

[a] Ὅτιον,] Quidni? Num Deus ergo probasset nube demissa cœlitus templi structuram? REL.

[b] Εὐθὺς ὁ ωροφήτης] Illud ἄθυς ἐ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[c] Δέκα μὲ φύλας] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δέκα ϗ φύλας μόνας π. in *reliquis*, & dein δύο ϗ κατ. τ. φ. τῷ Δαυΐδου.

[d] Τῶν ἀγαθῶν,] Illud τ ex *MSS.*

[e] Οὐ πολὺς ϗ διῆλθε χρόνος &c.] Exscripsit hæc Suidas in Adiç. SPANH.

[f] Αδιρον μὲ ὄνομα,] *Al.* Αδιε & Αδεφ.

[g] Παῖς ἦν τις ἐκ τοῦ γένους,] Ita distinguendum censui, cum antea esset, παῖς ἦν τις ἐκ τοῦ γένους Ιδουμαῖος, γένος ἐκ βασ. in *Big.* & *Samb.* παῖς ἦν τις ἐκ τοῦ γένους Ιδουμαίου &c.

[h] Διαφθείραντος.] Ita cum *Editis* & *Vet. Interpr.* διαφθείραντος, μὲν ἦν τις μησὶν ἓξ Φυγὼν *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείραντος μόνον ἦν τις φύγων *Gall.* 1. 2. διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦν τις ἦκε *Said* voce Adiç.

[i] Φαραώνην] Φαραὼ & mox inferius, Φαραὼ *Suid.*

[k] Θαφίνην.] Ita in omnibus *Codd. Gr.* & *Suida.* in *Latinis* melioribus, *uxoris suæ sororem nomine Taphnim.* Verum in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 11. v. 20.) dicitur, *quod ei uxoris Tachphenes* (juxta *Verit. Hebr.*) *sororem in marimonio dederit.* ἀδιλφὴν Θεκεμίνας μείζω LXXII. *Vulgatus* autem *Taphnes reginæ sororem* habet.

[l] Συναναστρέφη.] Συνιτρέφη *Vat.*

[m] Ἀναχαλῶντος,] Ἀναχαίνοντος *Big. Samb.* & *Suid.*

[n] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλείπειν *Suid.*

ipsi importune insisteret multumque eum obsecraret, tunc quidem non dimissus est. illo autem tempore cum jam res Solomonis labare & affligi cœperant, ob peccata ante dicta & Dei propter illa indignationem, permissu Pharaonis Idumæam repetebat Aderus. & cum eam frustra ad defectionem à Solomone sollicitasset, nam multis præsidiis obsepta erat, adeo ut impune res novas moliri non potuerit, profectus inde in Syriam transiit.

Raazarus Solomonis hostis. 3 Regum, c. 11.

Illic vero obviam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adrazaro Sophenes rege domino suo aufugerat & regionem latrociniis vexabat, junctus ei amicitiæ fœdere, qui latronum manu stipatus erat, sursum progreditur, eaque Syriæ parte occupata, rex ejus declaratur: & excursionibus in Israëlitarum ditionem factis, dum adhuc in vivis esset Solomon, eam infestabat & diripiebat. Atque istiusmodi quidem Hebræis ex Adero accidit calamitas.

Hieroboamus in Solomonem conspirat. 3 Regum, c. 11.

7. Ad hæc autem ejusdem gentis homo, Hieroboamus Nabatæi filius, Solomonem adoritur, ad bene sperandum de rebus adductus prophetæ oraculo sibi olim edito. Is, à patre puer relictus, à matre educatus erat: quem cum Solomon animadvertisset forti magnoque animo præditum, murorum structuræ eum præfecit, quando Hierosolyma mœnibus cingebat. Opera autem tam bene curavit, ut rex eum approbaret laudaretque, eique in præmium daret præfecturam tribûs Josephi. Cum vero Hieroboamus sub idem *fere* tempus Hierosolymis *forte* egrederetur, vates ei occurrit ex Silunte oppido, Achias nomine. qui cum illum salutasset, è via paululum deflexus secum in agrum quendam abduxit, ubi nemo præterea aderat: scissoque in duodecim frusta pallio, quo ipse erat amictus, jussit Hieroboamum decem *inde* sumere, præfatus, "Deum ista velle *ut sibi caperet*, sciscisque "Solomonis imperio, filio quidem ejus, quod illi "se ita facturum esse promisisset Davidi, tribum "unam cum altera ei finitima daturum esse, tibi "vero decem, quod Solomon in eum *graviter* de"liquisset, qui mulieribus & diis earum totum se "dedidit. Quare cum tibi exploratum sit, cur "Deus animi *sui* sententiam de Solomone muta"verit, fac justitiam colas, legisque instituta con"serves, præsertim cum ob pietatem ac religionem "præmium omnium maximum tibi sit propositum; nimirum ut eo colloceris dignitatis fa"stigio, ad quod Davidem nosti fuisse prove"ctum.

Achias vates Hieroboamo decem tribus pollicetur. 3 Regum, c. 11.

Hieroboamus res novas molitur, & in Ægyptum se recipit. 3 Regum, c. 11.

8. Hieroboamus itaque, juvenis natura fervidus & magnarum rerum appetens, his vatis sermonibus elatus, non quiescebat. Cum vero ad præfecturam se contulisset, eique in memoriam venissent quæ Achias ipsi declaraverat, illico cœpit populum sollicitare ut à Solomone deficerent, & res novas moliri, idque *demum* agere ut principatus ipsi cederet. Solomon autem, ejus voluntate &

μὲν οὐκ ἀφείθη. [o] κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς [p] ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς πεφρημένας θρησκείας ἐπὶ τούτῳ ὀργιῶ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, [q] συγχωρήσαντος Φαραώνου ὁ [r] Ἀδερος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν [s] ἀποσῆσαι τοῦ Σολομῶνος, κατεῖχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς, καὶ οὐκ ἦν ἐλεύθερος· δι' αὐτὰς [t] ἀσφαλὲς ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δὲ ἐκεῖ τινι [v] Ραα-ζάρῳ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ [x] Σωφήνης ἀποδεδρακότι βασιλέα [y] Ἀδραάζαρον δεσπότην ὄντα, καὶ λῃστεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι τοὺς αὐτὸν συμφ· λῃστικὸν, ἀναβαίνει, καὶ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν [z] βασιλεὺς αὐτῆς [a] ἀποδείκνυται· καὶ καταστρέχων τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς καὶ διήρπαζε Σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ [b] Ἀδήρου συνέβαινε πάσχειν τοὺς Ἑβραίους.

ζ. [c] Ἐπιθέτην δὲ Σολομῶνι ἐκ τῶν ὁμοφύλων τὸν Ἱεροβόαμον, υἱὸς [d] Ναβαταίου, καὶ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ [e] αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς παιδαγωγούμενον, ὡς εἶδε γνησίων ἐκ τολμηρὸν Σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, καὶ τὸν τῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς Ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν. ἔτους δὲ τὰ ἔργων προενόησεν, ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν ἐπὶ τῆς Ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων συνήντησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν [f] Σιλὼ, [g] Ἀχίας δὲ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποστείλας [h] εἰς τι χωρίον, εἰς ὃ [i] παρῆν μηδεὶς εἰς ἄλλος· σχίσας δὲ εἰς [k] δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ἱεροβόαμον λαβεῖν τὰ δέκα, [l] προειπὼν, "ὅτι ταῦτα ὁ Θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν Σο"λομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου, διὰ τὴν "πρὸς Δαυίδην [m] γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυ"λὴν καὶ τὴν ἐξῆς [n] αὐτὴ δίδωσι, σοὶ δὲ τὰς δέκα. Σο"λομῶνος εἰς αὐτὸν [o] ἐξαμαρτόντος, καὶ τοῖς γυναιξὶ "καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν "αἰτίαν, δι' ἣν μετατίθησι τὴν αὑτοῦ γνώμην ἀπὸ Σο"λομῶνος ὁ Θεὸς, [p] δίκαιος ἔσο, καὶ φύλαττε τὰ νό"μιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ [q] τῆς πρὸς "Θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζονα τῶν ἀπάντων, ἡγησόμενος [r] τη-"λικοῦτον, ἡλίκον οἶδα Δαυίδην ἡγούμενον.

η. Ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ Ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει· ἡγούμενος δὲ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχίου δεδηλωμένων, [s] ἀναπείθειν ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ [t] πράττειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπι-βουλὴν

---

o Κατ' ἐκεῖνον] Ὑστερῶν δὲ καθ' ὃν ἤδη καιρὸν Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχε διὰ τὰς πρ. αἰτίας καὶ δυσθρησκείας *Suid.*

p Ἔχειν ἤρχετο διὰ] Εἶχε διὰ *Suidas.* SPANH.

q Συγχωρήσαντος] Ita in *MSS.* & *Suida.* nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.* συγχωρήσαντος δὲ Θεοῦ Φαραώνι in *Editis.* HUDS. *Gen.* συγχωρήσαντος δὲ Θεοῦ Φαραώνι· δὲ Θεοῦ desunt apud Suidam, ut quod menda etiam videtur. SPANH.

r Ἀδερος ἦκεν] Eo modo *Gall.* 2. & *Suidas* hîc loci, ut in *Editis* passim. Ἀδερ. in *reliquis.*

s Ἀποσῆσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπασῆσαι in *Editis.*

t Οὐδ' ἐπ' ἀδείας] Ita cum *MSS.* in *Editis* οἱ ἐπ' ἀδείας.

v Ρααζάρῳ] Ραάζῳ *Vat.* & *Vet. Interpr.* Videsis 3 *Regum*, c. 11. v. 14. ubi *Razon* dicitur, & LXXII. *Interpretibus* Ἐσρώμ.

x Σωφήνης] Vide *Annott.* p. 375.

y Ἀδραάζαρον] Ἀδαρέζερ *Big.* Ἀδάζαρον *Samb.* Ἀδαδέζερ LXXII. Videsis *pag.* 375.

z Βασιλεὺς αὐτῆς] Ὃς τῶν Συρίων βασιλεύσας· *Suidas.* SPANH.

a Ἀποδείκνυται] Ἀναδείκνυται *Vat.*

b Ἀδήρου] Ita cum *Gall.* 2. in *ceteris* Ἀδερος. vide supra, ad lit. r.

c Ἐπιτίθεται] Idem *Suidas.* SPANH.

d Ναβαταίου,] Ναβάτ LXXII.

e Αὐτὸν] Illud αὐτὸν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

f Σιλὼ,] In *MSS.* Σηλὼ & Σιλᾶ.

g Ἀχίας] Ita cum *Vat. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ἀχία in *reliquis.*

h Εἰς τι χωρίον] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὸ χωρίον in *Editis Aliisque.*

i Παρῆν] Μὴ παρῇ *Big.* & *Samb.*

k Δώδεκα φάρη] Sup. lib. III. c. 5. §. *ult.* Ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἐκ ἰσομίτους φάρος· & ejusd. libri *c.* 8. §. 3. φάρος οἷς ἐν ἐπιμήκεις· SPANH.

l Προειπὼν,] Προσειπὼν *Vat.* & *Gall.* 1.

m Γενομένην] Γεγενημένην *Vat.*

n Αὐτῇ δίδωσι,] Αὐτῆς *Big.* & *Samb.* & mox post tres versus αὐτὸν *Samb.*

o Ἐξαμαρτόντος,] Ita cum *MSS.* ἐξαμαρτῶντος in *Editis.*

p Δίκαιος ἴσο,] Ita *Hen. Busb. Bas.* & *Vet. Interpr.* δίκαιος εἶναι πειρῶ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

q Τῆς πρὸς Θεὸν] Τῆς πρὸς τὸν Θεὸν *Vat.*

r Τηλικοῦτον,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τηλικοῦτῳ in *Editis.*

s Ἀναπείθειν] Ἀναπείθειν ἐπειρᾶτο *Vat.*

t Πράττειν] Παρατάττειν *Big.* & *Samb.* ταράττειν *Gall.* 1. 2. & *Vat.*

v Συλ-

ϐαλὼ ὁ Σολομὼν ἐζήτει [v] συλλαϐὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας δὲ τοῦτο [x] γνοὺς Ιεροϐόαμος, πρὸς [y] Σύσακον Φεύγει τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μένας, τό τε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ [z] τῇ βασιλείᾳ φυλαχθῆναι. ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν [a] ὀγδοήκοντα [b] ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δὲ ἐν Ιεροσολύμοις [c] ἁπάντων ὑπερϐαλὼν ϐδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς ϐασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσον γε [d] πρὸς γήρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε. περὶ ὧν καὶ τῶν δι' [e] αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Εϐραίοις, [f] εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέ μοι διηγήσασθαι.

insidiis intellectis, eum quærebat ut comprehensum perimeret. At Hieroboamus, cum mature hoc resciviſſet, ad Suſacum Ægyptiorum regem profugit; atque illic manendo uſque ad Solomonis interitum, non ſolum id aſſequutus eſt ut nihil mali ab ipſo pateretur, ſed ut regno etiam ſervaretur. Solomon autem jam admodum ſenex vita decedit, cum regnaſſet quidem per annos octoginta, vixiſſet autem nonaginta quatuor: ſepeliturque Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, exceptis iis in quibus jam ſenescens peccaverit, à mulieribus in errorem inductus. De quibus, pariterque de malis quæ inde conſequuta ſunt & Hebræos afflixerunt, viſum eſt mihi alio tempore narrationem facere. III. *Solomon moritur.* 3 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ροϐοάμου, τὰ δέκα φυλῶν Ιεροϐόαμον ἀπέδειξε ϐασιλέα.

Μετὰ δὲ τὸν Σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὴν παιδὸς αὐτοῦ τὴν ϐασιλείαν Ροϐοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Αμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, [g] Νοομᾶς τοὔνομα, πέμψαντες ὅδιοι εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τὰ ὅλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ιεροϐόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ροϐοάμος εἰς αὐτὴν παρεγένετο. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς Ισραηλίταις ἀποδεῖξαι [h] αὐτὸν ϐασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τῷ λαῷ καὶ Ιεροϐόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡμερώτερον χρήσασθαι τοῦ πατρός· ϐαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυσκόλως δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ [i] διὰ τὸν φόϐον. ὁ δὲ, μὴ πρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὕποπτος μὲν ὅδιος γίνεται, μὴ προσχήματα ὑπενεύσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν· πρόχειρον γὰρ [k] ἡδίονα εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, [l] καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ ϐουλεύσασθαι δὲ μὴ παραυτίκα ἀπιστεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι.

CAP. VIII.

Quomodo mortuo Solomone populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

CÆterum poſt mortem Solomonis, filio ejus Roboamo in regnum ſuccedente, qui ex muliere Ammanitide Nooma nomine, ei natus erat, populi principes, nunciis ſtatim in Ægyptum miſſis, Hieroboamum revocabant. Cum autem ad eos in urbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem pervenit. ipſi enim placuerat, Iſraëlitis, qui eò convenerant, ſemet regem oſtendere. Eum ergo adeuntes principes populi ſimul & Hieroboamus, ſupplici voce rogarunt, ut aliquid de ſervitio illis remitteret, & patre ſuo clementior eſſe vellet: ipſos enim grave ſub eo jugum pertuliſſe. fore autem ut eos ſibi magis benevolos habeat, libentiuſque ei ſervituros, ſi mitius illos tractet potius quam metu coërceat. Ille vero, cum dixiſſet ſe poſt triduum iis quæ poſtularunt reſponſurum, ſtatim quidem in ſuſpicionem venit, quod ſine mora votis eorum non annuiſſet: nam ingenium hominum, præſertim in adoleſcentia, ad benignitatem & humanitatem proclive eſſe cenſebant. bonæ tamen ſpei aliquid ſubeſſe videbatur, quod *ea de re* conſultaverit & non è veſtigio repulſam dederit. *Roboamus Solomoni in regnum ſucceſſit.* 3 *Regum*, c. 12. *Populus à Roboamo petit ut ſe mitius tractet quam Solomon.* 3 *Regum*, c. 12.

β. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, [m] ποδαπῷ δεῖ πιθέσθαι τῷ ἀποκρίσιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ἅτερ εἰκὸς τοὺς εὐνοῦς καὶ Φύσιν ὅλων εἰδότας, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον ἢ [n] κατὰ ϐασιλείους ὄγκον· [o] χαριώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, Φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρόσωπον καὶ [p] τὸ μικρὸν ἰσότιμον τῶν ϐασιλέων. ὁ δ' ἀγαθῷ ἔτους καὶ συμφέρουσαν [q] ἴσως πρὸς τὸ παῦν, εἰ δὲ μὴ, [r] πρός γε τὸν τότε καιρὸν [s] ὅτε δεῖ θνέσθαι ϐασιλέα, γνώμῃ ἀπεστράφη, τοῦ Θεοῦ

2. Ille autem, convocatis paternis amicis, eos in conſilium adhibuit de reſponſo quod populo dari oporteret. atque iſti, id quod viros *ipſi* benevolos vulgique indolis gnaros facere veriſimile erat, ei ſuaſerunt ut populo ſe humanum præberet comiterque illos alloqueretur, & ſe aliquanto magis demitteret quam fert faſtus regius: ea enim via capturum eſſe multitudinis favorem, cum ita natura comparatum ſit, ut ſubditi nihil adeo ament, ac ut reges illis benignos & fere pares ſe præſtent. At is utilem adeo ſententiam & forſan in omne tempus profuturam, ſin minus, tum *certe* cum regem fieri oporteret, averſatus eſt; Deo, ut puto, id *Roboamus ſenes juveneſque ea de re conſulit.* 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paral.* c. 10.

---

[v] Συλλαϐὼν αὐτὸν] Συμϐαλὼν *Gall.* 2.

[x] Γνοὺς] Illud *γνοὺς* ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Σύσακον] Σισάκιμον *Vat* ex Σισακὶμ LXXII. Ισακον, forſan pro Σίσακον, *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ex Hebraïco, ut puto, *Siſak.*

[z] Τῇ βασιλείᾳ] Illud *τῇ* ex *MSS.*

[a] Ογδοήκοντα] Ita *Codd. MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* necnon *Theodoretus* ex *Flavio* noſtro, *Zonar. Glycas*, *Cedren.* & *alii* quos affert *Cotelerius* in *Notis* ad *PP. Apoſt.* p. 138. cum in *S. Literis* quadraginta tantum annos regnaſſe dicatur. Verum forſan (inquit *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. 7.) non numerantur in *Sacris libris* poſteriores quadraginta, quia tum à vero Dei cultu diſceſſerit Solomon & peccator factus ſit.

[b] Ετη,] Ετιον *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

[c] Απαντας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πάντας ὑπερϐάλλων.

[d] Πρὸς γῆρας] Πρὸς τὸ γῆρας *Vat.*

[e] Αὐτὰ] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit *propterea.*

[f] Εἰς καιρὸν] Εὐκαιρότερον ἐδόξαμεν διηγήσασθαι *Vat.* εὐκαιρότερον ἔξομεν διηγήσασθαι *Gall.* 2. quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *opportunius explicabo.*

[g] Νοομᾶς] Sic *MSS.* Νοέμας in *Editis.* Naama LXXII. *Naama* apud *Vet. Interpr.*

[h] Αὐτὸν ϐασιλέα.] Αὐτὸν legi poteſt, adeo ut hic ſit verborum ordo ἐδέδοκτο γὰρ τοῖς Ισραηλίταις αὐτῷ συνελθοῦσι ἀποδεῖξαι αὐτὸν ϐασιλέα, convenienter *S. Literis*, quæ dicunt, *Iſraëlitas Sichemam convenisse Roboami regis creandi gratia*, atque ita fere verba intellexit *Epiphanius*, qui vertit, *placuerat enim ut illic convenientes Iſraëlitæ eum conſtituerent regem.*

[i] Διὰ τὸν φόϐον] Illud διὰ omittit *Vat.*

[k] Ἡδίων] Αξιῶν *Vat.*

[l] Καὶ τοῦτ'] Καὶ ταῦτα νέῳ *Vat.*

[m] Ποδαπῷ] Οποίῳ *Vat.*

[n] Κατὰ ϐασιλείους] Κατὰ deeſt *Vat.*

[o] Χαριώσεσθαι] Χαριώσασθαι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1, 2.

[p] Τὸ πρόσωπον μικρὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[q] Ισως πρὸς τὸ παῦν,] Ισως μὲν πρὸς τὸ π. *Vat.*

[r] Πρός γε] Πρός τε τὸν τότε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Οτε δεῖ] Forte ὁπότ' ἔδει. COCC.

id agente, ut istud condemnaret & *rejiceret* quod *maxime* ad rem suam faceret: accitisque juvenibus, qui cum eo educati erant, illisque expositio quod senes ei dederant consilio, jussit proferre quid ipsis facto opus esse videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat meliora cernere, suaserunt ut populo *ita* responderet; "suorum "digitorum minimum crassiorem esse quam sui "patris medium corporis truncum; quod si *servi-*"*tutis* duritatem sub illo experti fuerint, multo "magis experiundo illum durum difficilemque "sentient; ac si ille in eos scuticis animadverterit, "exspectandum ut ipse scorpiis animadvertat." His delectatus rex, ratusque imperii dignitatem decere *ejusmodi* responsum, postquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis exspectatione suspensis, omnique studio agentibus ut verba regis audirent, existimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum esse, neglecto amicorum consilio ex juvenum sententia respondit. Hæc vero non sine Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

Roboamus, juvenum consilium sequutus, populo durius respondet.
2 Regum, c. 12.

3. Istis autem verbis veluti ferro percussi, dictisque haud secus ac experiundo graviter affecti ad indignationem adducti sunt, unoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil af-"finitatis esse cum Davide ejusque progenie." adjectoque, "se illi solum cedere Templo quod pa-"ter ipsius exstruxerat," *eum* relicturos esse minati sunt. Atque adeo erant exacerbati & iracundia eo usque exarserunt, ut cum ad eos misisset rex Adoramum tributis præfectum, qui *sævientes* mitigaret, & veniam dictis impetrando, si quid in illis juveniliter temerarium fuerit & submorosum, redderet placatiores, *ut cum iis ageret* non sustinuerunt, sed lapidibus obrutum necarunt. Cum hoc vidisset Roboamus, & existimasset se iisdem lapidibus peti quibus *imperii sui* ministrum populus interemerat, veritus ne revera id mali pateretur, illico curru conscenso Hierosolyma se fuga recipit. Et quidem Judæ tribus atque *altera* Benjamitica regem eum constituêre: cætera vero multitudo, jam inde à Davidis stirpe alienata, summæ rei præfecerunt Hieroboamum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas sibi obtemperantes habuit, concione advocata, cum ex earum exercitu hominum centum & octoginta millia lectorum sibi assumpsisset, proficisci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi sibi servire cogeret. Verum à Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim submonebat haud fas esse ut qui ex eadem gente bellum iis inferrent, præsertim cum auctore Deo facta fuerit hæc populi secessio) non jam

Decem tribus à Roboamo deficiunt.
3 Regum, c. 12.

Hieroboamus decem tribuum rex creatur.
3 Regum, c. 12.

ποιήσωντ⊙ οἴομαι καταπεληγῆναι τὸ συμφέρον ὑπὲ αὐτό. καλέσας δὲ τὰ μειρακια τὰ [t] συντεθραμμένα καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐπίλοιπε λέγειν. τὸ δὲ, ὅτι γὰ ἡ νεότης ὅτι ὁ Θεὸς [v] ἠφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσεν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ· [x] "τὸν "βραχύτερον αὐτὸ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύ⊙ "εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ [y] σκληρυχίας ἐπιθυμήσουσιν "ἐκείνε πολὺ μᾶλλον αὐτὸ λήψεσθαι παρ' ἐμοῦ· "λε, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐνδήσετε [z] σκορπίοις πο-"τε ποιήσειν αὐτὸν ἀπεδοκᾶν." τούτοις [a] ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας ἀποκρίνειν τῷ τῆς ἡλικίας ἀξιώματι τὴν ἀποκρίσιν, ὡς σωφλῆν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθ⊙ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρε τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντ⊙ [b] καὶ τι λέγοντ⊙ ἀκροᾶσθαι τοῦ βασιλέως ἐσπουδακότ⊙, οἰομένε δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τὴν τῶν φίλων [c] ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλ⊙ ἃ προεφήτευσεν Αχίας.

γ'. Πληχθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρε, καὶ ἀληθεύοντες ὡς ἐπὶ πεῖρα τοῖς εἰρημένοις, ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες [d] ἐκβοήσαντες, "οὐκέ-"τι ἐδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγενὲς πρὸς Δαυίδην καὶ τὸν "ἀπ' αὐτὸ μετ' ἐκεῖνον, ἔφασαν, τὴν ἡμέραν· πα-"ραχωρεῖν δ' αὐτῷ [e] μόνον τ ναὸν ὃν ὁ [f] πατὴρ αὐτὸ "κατεσκεύασεν," εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ἕως δ' ἔχον πικρῶς καὶ τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντ⊙ αὐτὸ τὸν ἐπὶ τῶν φόρων [g] Ἀδωράμου, ἵνα [h] καταπραΰνῃ καὶ συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἴ τι προπετὲς ὑπὸ νεότητ⊙ καὶ δύσκολον ἦν [i] ἐν αὐτοῖς, [k] ποιήσειν μαλακωτέρους, ἐκ ὑπέμειναν· ἀλλὰ βαλόντες [l] αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν Ροβόαμ⊙, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτὸ τὸ πλῆθ⊙, δείσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐπιβὰς ἵππε ἅρματ⊙, ἔφυγε εἰς Ιεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν Ιούδα φυλὴ καὶ ἡ [m] Βενιαμίτις χειροτονεῖ αὐτὸν βασιλέα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθ⊙, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν Δαυίδε παίδων ἀποστὰν, τὸν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. Ροβόαμ⊙ δὲ ὁ Σολομῶν⊙ παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵός τε ἦν, λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν Ιεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ἵνα πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ [n] προφήτε ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. [o] οὐ γὰ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, [p] ἔστ⊙ ἔλεγε, καὶ πάσι καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ [q] προαίρεσιν σ τῶ πλήθους ἀπο-

t Συντεθραμμένα] Συντεθραμμένα αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

v Ηφίει νοεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἠφίει in *Editis.* ἠφίει νοεῖν καὶ κρεῖττω *Vat.*

x Τὸν βραχύτερον] Iisdem fere verbis cum *Interpretibus* LXXII. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paralip.* c. 10.

y Σκληρυχίας] Σκληρότητ⊙ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. σκληρεῦσι. *Busb.* & *Hen.*

z Σκορπίοις τῦτο ποιήσειν] Constat animal voce σκορπίοις haudquaquam significari, sed flagri genus scutica gravius aculeatum ad modum scorpionum, forsan ex planta ista, de qua *Theophrastus* l. 6. *de Plantis*, c 1. & lib. 9. c. 14. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* l. 4. c. 29. HUDS. Scorpiis *Rufinus.* σκορπίοις etiam LXX. 1 Reg. XII. 11. Hebr. עקרבים vid. Deuter. VIII. 15. Ezech. II. 9. σκορπίος πεπε, herba, de quo Theophr. H. Pl. lib. VI. c. 1. p. 118. & lib. IX. c. XIV. p. 686. quo postremo loco dicitur similis scorpioni & utilis ad ejus ictum. *Versio Syriaca* hic: *castigabo vos loris.* SPANH.

a Ηδεῖς ὁ] Utpote quod ingenio erat Roboamus vehementi trucique.

b Καί τι λέγοντ⊙] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ λέγοντ⊙ ἀκοῦσαί τι βασ. in *Editis.* ὅτι⊙, λέγοντ⊙ ἀκοῦσαί τι βασ. in *Editis.*

c Απεκρίνετο.] Απεκρίνατο *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

d Εκβοήσαντες,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐβόησαν *Busb.* & *Hen.* ἐμβοήσαντες in *Editis Aliisque.*

e Μόνον τ ναὸν] Μόνῳ *Big. Samb.* & *Vat.* μόνον vero cum *aliis* agnoscit *Epiphan.*

f Πατὴρ αὐτῦ] Πάππ⊙ *Big. Samb.* & *Vat.*

g Αδώραμον,] Ex *Epiphanis* libris incertum utrum Αδόεμον an Αδώεμον legerit.

h Καταπραΰνῃ] Vocem καταπραΰνῃ adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & καὶ ex *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

i Ἐν αὐτοῖς,] Sic volui cum *MSS.* ἐν deest *Editis.*

k Ποιήσειν] Ποιήσειν *Samb.* & *Gall.* 2. ποιήσει *Gall.* 1. ποιήσεις καὶ μαλ. *Big.*

l Αὐτὸν λίθοις,] *Al.* αὐτόν.

m Βενιαμίτις] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. βενιαμίτης *Vat.* Βενιαμὶς *Bas.* & *G.* Βενιαμιτιδ⊙ *Gall.* 2.

n Προφήτε] Προφήτου Σαμαία juxta *Vet. Interpr.* forsan ex *S. Literis.*

o Οὐ γὰ εἶναι] Οὐ γὰ ἂν εἶναι *Big.* & *Samb.*

p Οὕτ⊙ ἔλεγε,] Lege ἕτως ἔλεγε. *Epiphanius.* quo facto nequicquam progressus est ad prælium. COCC.

q Προαίρεσιν] Προῤῥίψαν *Big.* & *Vat.* contra quam *Epiphanius Aliique.*

r Οὐκ

ἀποστάσεως γεγωνημένης · [r] οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα Ιεροβοάμ ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δ' τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμου τοῦ τ δύο Φυλῶν βασιλέως [s] γεγωνημένα δηλώσομεν. φυλαχθείη γὰρ ἂν ὕτως ἄχρι παντὸς τ ἱστορίας τὸ εὐτακτότερον.

δ'. Ο μὲν οὖν Ιεροβοάμ, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν [t] Σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαίταν εἶχε · κατεσκεύασε δ' καὶ ἐν [v] Φανουὴλ πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τὴν τ σκηνοπηγίας ἑορτὴν [x] ἀνίσεσθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἀπατήσῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι [y] τ Θεὸν εἰς Ιεροσόλυμα παραγενόμενα καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγοντας, μεταμεληθέντες ἴσως καὶ δελεασθέντες ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τ θρησκείας τ ἐν αὐτῷ θεοῦ, καταλείψωσι μὲν αὐτὸν, προσχωρήσωσι δὲ τῷ [z] πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τάχα γενόμενος τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶται τοιοῦτόν τι ποιῆσαι. δύο μοσχους δαμάλεις χρυσοῦς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τούτους, ἕνα μὲν ἐν [a] Βεθήλῃ πόλει, τὸ ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἥδε ἐστὶ πρὸς [b] τ [c] πηγαῖς δὲ μικρᾷ ἐσχάτῃ, τίθησι τοὺς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τ ἐν τ προφημένους πόλεσι [d] ναΐσκων · καὶ συγκαλέσας τοὺς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦ-
"το, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τ Θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὁποι-
"δεδεσγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν, ἀλλὰ πανταχοῦ τε
"ἀκοῦσαι καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾶ. ὅθεν δὲ μοι δοκεῖ
"νεῶ ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς Ιεροσόλυμα παραγένεσθαι εἰς τὴν
"τ ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὕντως ὁδὸν, προσκυνεῖν. ἄν-
"θρωπος γὰρ κατεσκεύακε τ ναόν · πεποίηκα δ' κἀγὼ
"δύο χρυσοῦς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ Θεῷ, καὶ τὸν μὲν
"ἐν [e] Βεθήλῃ πόλει καθιέρωκα, τὸν δ' ἐν Δάνῃ, ὅπως
"ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τ πόλεων κατῳκημένοι προσ-
"κυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τ Θεόν. ἀποδείξω
"δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ Λευίτας, ἵνα
"μὴ χρείαν ἔχητε τ Λευίτου Φυλῆς καὶ τ Ααρῶν
"γένους. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν [f] ἱερεὺς εἶναι, προσε-
"νεγκάτω μόσχον τῷ Θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τ πρῶτον
"ἱερέα φασὶν Ααρῶνα ποιῆσαι." [g] τοῦτ' εἰπὼν, ἐξη-
πάτησε τὸν λαὸν, καὶ τ [h] παλαιᾶς θρησκείας ἀποστάσης
ἐποίησε παραβαίνειν τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο
τοῖς Εβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τ ἀλλοφύ-
λων αἰχμαλωσίας ὑπεσπεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν
[i] δηλώσομεν.

ε'. Ενστάσης δὲ τ ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος
καὶ αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ ταυτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ [k] ἐώρταζον
καὶ αἱ δύο Φυλαὶ ἐν Ιεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστή-
ριον πρὸ τ δαμάλεως, θύσων δ' αὐτὸς [l] ὁ ἀρχιερεὺς ἦλθε τὸν βωμὸν ἀναβαίνων σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλ-
λοντος δ' [m] ἐπιφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν
ὄψει τοῦ λαοῦ πάντος, προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἐξ Ιεροσο-
λύμων προφήτης, [n] Ιαδὼν ὄνομα, τοῦ Θεοῦ πεμψαντος·
ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, τοῦ βασιλέως ἀκούοντος,

cum copiis egreſſus eſt. Mihi autem *nunc* ſtatutum eſt prius narrare quæ geſſerit Hieroboamus Iſraëlitarum rex, ac tum demum res geſtas à Roboamo duarum tribuum rege memorare. ſic enim per omnia ſuus hiſtoriæ ordo conſervabitur.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *ſibi* conſtruxiſſet in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam inſuper *ſibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo poſt cum Scenopegia ſtatum *gentis* ſacrum inſtaret, reputans ſecum, ſi populo conceſſerit ire Hieroſolyma ut Deum adorarent, feſtumque illic agitarent, fore ut fortaſſe pœnitentia ducti, ac templi ſplendore cultuſque in eo divini apparatu capti, ipſum relinquerent & ad regem priorem ſe reciperent, adeoque indè in vitæ diſcrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflaviſſet, illiſque duo delubra exſtruxiſſet; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem eſt apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro poſuit: cumque x. tribus, quibus ipſe præerat, convocaſſet, pro concione in hunc modum eas eſt alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non neſcire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejuſque præſentia nullo loco de-"finito includatur, ſed ubique *præſes* exaudiat & "cultores ſuos *benigne* reſpiciat. quod cum ita ſit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad-"eo itinere, Hieroſolyma, urbem hoſtilem, con-"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* ſtatuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de-"dicavi, alteram Dane, ut veſtrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò ſe conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quoſdam ex "vobiſmet ipſis ſacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "deſideretis. Igitur cuicunque veſtrum in animo "eſt ſacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a-"rietem: id quod ajunt primum ſacerdotem Aa-"ronem feciſſe." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione diſcedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum exſtitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed hæc quidem ſuo loco narrabimus.

Vitulas fecit aureas. 3 *Regum* 12. 28.

5. *Septimo menſe, cum jam immineret feſtiva ſolennitas, volens & ipſe eam apud Bethelam celebrare, ſicut à duabus tribus Hieroſolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exſtruit, ipſe vero pontifex factus cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. At cum in eo eſſet, ut victimas & ſolida ſacrificia in conſpectu totius populi aræ admoveret, ipſi ex Hieroſolymis juſſu Dei vates ſupervenit, Jadon nomine: qui in media turba conſtitutus hæc rege audiente loquutus eſt, ſermone ad altare ver-

Adhortatur populum ad vitulas aureas colendas.

Vatis Judonis oraculum in aram Bethelenſem. 3 *Regum* c. 12.

[r] Οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε.] Ita *MSS*, ὐ κατιξῆλθε in *Editis*.
[s] Γεγωνημένα] Γεγραμμένα *Vat*.
[t] Σικίμῃ] Alibi in *recto* Σίκιμα, ut l. 1. c. 21. §. 1. & in *plurali* Σίκιμαι, ut ibid. §. 2.
[v] Φανουὴλ] Ita ex *MSS*. Φανουέλαι in *Editis*.
[x] Ἀνίσεσθαι] Σκιρτᾶν *Vat*.
[y] Τὸν Θεὸν] Ita cum *MSS*. τῷ Θεῷ in *Editis*.
[z] Πρώτῳ] Πρώτῳ deeſt in nonnullis *MSS*.
[a] Βεθήλῃ] Ita cum *Busb*. & *Hen*. quo modo & ſupra (l. 6. c 3. §. 2.) in aliquot *MSS*. Βηθήλῃ in *Editis*. Βηθηλεῖ *Big*. *Samb*. & *Gall*. 1 Βαιθηλὶ *Vat*. Βαιθηλ LXXII. alibi (ut l. 6. c. 6. §. 1.) ἐν πόλει Βεθήλοις.
[b] Ταῖς πηγαῖς δὲ μικρᾷ] Supr. lib. v. c. 1. §. 22. ἕως δὲ λιβάνου ὄρους, καὶ τ δὲ Ιορδάνου πηγῶν · Πηγαὶ Ιορδάνου, nempe Majoris, ſub monte Panio Ant. Jud. lib. xv. c. 10. §. 3. & Αλωσ. lib. 1. c. 21. §. 3. ut & lib. III. c. 9. §. 7. Hic autem Jordanis minoris fons ad Danam oppidum & Αλωσ. lib. IV. c. 1. §. 1. SPANH.
[c] Πηγαῖς δὲ μικρᾷ] Minoris Jordanis fons Δάνου appellatur. lib. 1. c. 10. §. 1. Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 2. c. 13.
[d] Ναΐσκων] Sic in *MSS*. ναΐσκῳ in *Editis*.
[e] Βεθήλῃ πόλει] Eadem varietas hîc & mox infra (§. 5.) occurrit in *MSS*. ac ſupra. HUDS Βηθηλᾷ καὶ Εφραὶμ πολίχνια Αλωσ. lib. IV. c. 9. §. 9. Infra vero cap. XI. §. 3. Βεθήλῳ (*Gen*. Βηθήλῳ) SPANH.
[f] Ἱερεὺς εἶναι,] Illud αὐτῶν adjeci ex *MSS*. & *Vet. Interpr*.
[g] Τοῦτ' εἰπὼν,] Ταῦτ' εἰπὼν *Hen*. *Busb*. & *Vat*.
[h] Παλαιᾶς θρησκείας] *Al*. πατρίου & πατρῴας.
[i] Δηλώσομεν.] Ita *Big*. & *Samb*. in *ceteris* δηλώσωμεν.
* *Septimo menſe*,] *Octavo menſe* in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 12. v. 32. Vide *Levitic*. c. 23. v. 33.
[k] Ἑώρταζον] Eo modo *Big*. & *Samb*. ἑόρταζον in *reliquis*.
[l] Ο ἀρχιερεύς] Illud ὁ omittunt plerique *MSS*.
[m] Επιφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις] In codice Sacro legitur Jeroboamum adſcendiſſe altare לְהַקְטִיר, quod de thure adolendo cepit Vulgatus. Non nego הקטיר de thure uſurpari & ſuffitu, ſed Judæi etiam docent הקמורת aliquando eſſe eaſdem ac הקרבות, oblationes ſacrificiorum videlicet in altari. Vide Siphra fol. 41. 2. Sic & הקטיר de ſacrificiis uſurpatur 2 Reg. 16. 13. & ἀναφέρειν à Græcis interpretibus redditur Exod. 29. 25. REL.
[n] Ιαδὼν ὄνομα,] Ita *Samb*. & *Glycas*, qui pag. 187. iſta habet, ὁ δὲ Ιώνητος Ιαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. καὶ ὃ βέλος τ Παραλειπο-

verſo: "Hoc tibi prædicit Deus, fore ut naſcatur "quidam de genere Davidis, Joſias nomine, qui "ſuper te mactabit iſtius ævi falſos ſacerdotes, ac "præterea horum impoſtorum & deceptorum at- "que impiorum oſſa ſuper te cremabit. Imo vero "ut iſti credant hoc ita eventurum eſſe, ſignum "illis prænunciabo mox ſecuturum. illico ara *hæc* "findetur, & omnis ſuper illam victimarum adeps "humi diffundetur." Cum hæc dixiſſet vates, Hieroboamus irritatus, protenſa *ab altari* manu, jubet illum comprehendi. At manus, quam *in eum* intenderat, ſubito langueſcebat; nec potuit eam denuo ad ſe retrahere: ſed torpore illi obriguit & mortua demittebatur. Porro diffiſſa eſt ara, & cuncta ex ea effuſa ſunt, ſicuti vates prædixerat. Cum autem *rex* intellexiſſet hominem eſſe veracem & ex Dei afflatu futura prænoſcere, rogavit eum ut Deum deprecaretur, quò ipſi reſtituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, ut hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad ſuum ſtatum rediiſſet, ea de re gaudens vatem obſecrabat, ut ſecum prandeat. Tum Jadon dicebat, "ſibi non liberum eſſe in domum ejus introire, "aut tantillum ex pane & aqua iſta in urbe degu- "ſtare. hoc enim ipſi Deum interdixiſſe, nec li- "cere eadem, qua venerat, via reverti, ſed per a- "liam iter ſibi faciundum," ajebat. Et illum quidem rex propter ejus abſtinentiam mirabatur: de ſe vero cœpit eſſe ſolicitus, ne res ſuæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

Hieroboami manus aret. 3 Regum, c. 13.

εἶπε παῖδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον πορεύεσθαι τὰς λόγους. "ὁ Θεὸς ἔστεφάνωταί τινα προλέγει ἐκ τῆ Δαυίδ γένους, Ιωσίαν "ὄνομα, ὃς ἐπὶ σὲ θύσει τὰς ψευδοιερεῖς τὰς καῖ' ἐκεῖνον "τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τάτων καὶ "ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν ἐπὶ σὲ καύσει. ἵνα μέντοιγε "πιστεύσωσιν ἕτοι τοῦθ' ἕτως ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ "γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ "πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τῶν ἱερείων ἐπὶ γῆν χυθήσε- "ται." ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ιεροβόαμος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ [q] εὐθὺς παρείθη, καὶ [r] οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν [s] ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐρράγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατεχύθη [t] πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνῶσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἐπέτυχε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ χαρίσασθαι. ὁ δὲ, τῆς χάριτος τὸ κατ' φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δεῖπνῆσαι παρ' αὐτῷ. [v] Ιαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐξὸν μένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ γεύσασθαι "ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸ "Θεὸν ἀπορρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' "αὐτῆς ποιήσηται τὴν [x] ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης," ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας· αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἐκ τοῦ προειρημένων οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

CAP. IX.

Quomodo Jadon vates alteri mentienti credens revertitur, ac poſtea à leone interimitur: & quibus verbis regi perſuaſit vates ſceleratus, ejuſque animum à Deo alienavit.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς ὁ προφήτης Ιαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ὑπέστρεψεν, εἶτα ὑπὸ λέοντος ἀναιρεῖται· καὶ οἵοις λόγοις ὁ πονηρὸς προφήτης τὸν βασιλέα πείσας, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

De Bethelenſi vate qui Jadonem vatem contra Dei præceptum revocat. 3 Regum, c. 13.

ERat autem *ea* in urbe ſenex quidam improbus, falſus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ ſenio eſſet viribus defectus. Cum vero ipſius filii ei omnia de vate narraſſent qui Hieroſolymis *illuc* venerat, quæque edita eſſent ſigna, utque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, ipſo Deum orante, ſanam ſalvamque denuo recepiſſet; veritus ne peregrinus *iſte* plus apud regem quam ille auctoritate polleret, & in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut è veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedirent. Illis autem impigre juſſa exſequutis, inſcendit, vatemque ſubſequitur; atque eum ſub alta & umbroſa quercûs bene magnæ arbore quieſcentem nactus, primo ſalutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non divertiſſet ut lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille reſpondiſſet, quod ſibi à Deo interdictum eſſet, ne apud quenquam ea in urbe *cibum potionemve* guſtaret. Atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus menſæ hoſpitali admoveri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua tu religione vene-

Ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς [y] πρεσβύτης [z] ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ιεροβόαμος, ἀπατεώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὅτε τότε μὲν κλινήρης ὢν διὰ τὸν ὑπὸ τῆς γήρως ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ Ιεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς [a] παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν Ιεροβόαμος ἔξαμένην πάλιν ἐκείνης ζῶσαν ἀπολάβοι· δείσας μὴ παραδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ἅψις [b] ἐπιστρώσαι τὸν ὄνον ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ [c] ἀπαυσάντων ὁ προσετάγησαν, [d] ἐπιβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς μεγέθους ἠσπάσατο πρῶτον, εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὡς δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαι παρά τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. ἀλλ' ἐμοὶ [e] εἶπεν πάντως ἀπηγορευκέναι σοι τὸ θεῖον παρὰ ἐμοὶ δεῖπνον

[y] Πρεσβύτης] Illud πρεσβύτης ex *Cod. MSS.*

[z] Ψευδοπροφήτης,] Ψευδοπροφήτου ἐκείνου εἶναι λέγει ὁ Ιώσηπος· ὃν Θεοδώρητος ἀληθοῦς προφήτου εἶναι. *Glycas*, Annalium part. II. p. 187. Ἐγὼ δὲ τοῦ Θεοῦ μὲ καὶ τὸ ἄλλον προφήτου ὑπείληφα· ψευδέσι δὲ χρήσασθαι λόγοις πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο μόνον ψευδοπροφήτου εἶναι. *Theodoret.* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Quam multa in hac narratione *S. Hiſtoriæ* addat *Flavius*, oſtendit *Melch. Leydeckerus* de *Var. reipubl. Hebr. ſtatu*, Vol. 2. p. 36.

[a] Παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

[b] Ἐπιστρώσασι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστρῶσαι τὸν ὄνον καὶ ἕτοιμον in *Editis.*

[c] Ἀπαυσάντων] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπαυσασάντων in *Editis.* quod etiam ferri poteſt.

[d] Ἐπιβὰς ἐδίωξε] Ἐπιβὰς τὸν ὄνον ſoli *Hen.* & *Busb.*

[e] Εἶπεν πάντως] Εἶπεν hîc inſerui cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ἴσως *Editorum* poſt τεράπεζαν delevi, quod illud non agnoſcant *MSS.* & *Epiphan.*

μῶν Ιωὴλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖσθαι ἐδίδαξεν.

[o] Απατεώνων] Sic *MSS.* ἀπαταιώνων in *Editis.*

[p] Πιμελὴ τῶν ἱερείων] ישן eſt in Codice Sacro, quod cinerem notat. Verum ישן pro pinguedine aliquando uſurpatur. REL.

[q] Εὐθὺς παρείθη,] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

[r] Οὐκ ἔτι ἴσχυεν] Eo modo, vel οὐκ ἔτ' ἴσχυσεν in pleriſque *MSS.* οὐκ ἔτι ἴσχυεν in *Editis Aliiſque.*

[s] Αναγαγεῖν,] Ἀγαγεῖν *Big.* & *Samb.*

[t] Πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ,] Πάντα τὰ ἀπ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ιαδὼν δὲ ἔφη,] Ιαδὼν δ' ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

[x] Επιστροφὴν,] Ὑποστροφὴν ſolus *Vat.*

νωτὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας· καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς, ἀνέστρεψεν. [f] ἀριστόντων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς ὑπεφαίνετο τῷ Ιαδῶνι· καὶ θεασάμενος τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πιμελέστερον ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ τοὐναντίον ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν [g] ἔφρασεν, [h] ὑφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τῆς ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, [i] ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ [k] Ιαδῶνος λόγοις Ιεροβόαμος [l] ἐληλεγμένα ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ Ιαδῶνι πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα, συμβάλλει λέων· καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον ἐδέδει ὅλως ἔβλαψε. θαυμαζόμενον δ' ἐφύλαττε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἔ τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δ', τοὺς ἰδίους πέμψας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς [m] μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν ἐκείνῳ θάψαι· λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, [n] ὑπολαμβάνειν δ' αὐτὸς μὴ τῷ τελευτῷ ἀδεῆ σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἀ γνωσθησομένων. [o] κηδεύσας σὺν τῷ προφήτῃ, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς ἰδίοις, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, προσῆει τῷ Ιεροβοάμῳ· καὶ, "τί δήποτ' ἐταράχθης, [p] εἶπεν, ὑπὸ τῶν ἀγοήτων λόγων;" ὡς δὲ καὶ τὸ θεῖον τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄριστον ἀποκαλῶν, ἤρξατο παρ' αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς τοῖς γεγενημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. [q] ἐπιχείρει γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ [r] αὐτοῦ ναρκήσειε, βασάζουσα τὰς θυσίας· εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν [s] εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανέλθοι φύσιν· τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγείη καὶ πᾶσι λίθοις βάρος τοῖς ἐπενηνεγμένοις. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο σημεῖα ταῦτα προειρηκὼς, ὡς ὑπὸ λέοντος [t] ἀπόλοιτο· ἅπερ οὐδὲν ἧττον εἶχεν, ἢ ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πάλαι ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ [u] καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, ὅτι τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὕτως δὲ ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητῶν, ἢ τὶ καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη πεπολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου ὅτι τοιοῦτος παρόντ[ος] [x] ἡμῖν δεδηλώσθω.

ror: atque nunc adsum ab eo missus ut te mihi convivam abducam. Ille vero, fide mentienti habita, *cum eo* reversus est. Adhuc autem illis prandentibus blandoque sermone sese oblectantibus, Deus apparet Jadoni; & quod contra mandatum ejus fecisset, dicebat, pœnam daturum esse, simulque qualis foret *ipsi* denunciabat. nam leonem ipsi digredienti in via occursurum esse edixit, foreque ut ab eo interimeretur, atque expers esset sepulturæ in majorum suorum monumentis. Hæc autem, Deo ita volente, contigisse arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadonis verbis, cum falsi esset redargutus. Jadoni igitur Hierosolyma redeunti obviam fit leo, ipsumque à jumento detractum necavit. Atque asinum quidem nihil omnino læsit, adsidens vero & eum custodiebat & vatis cadaver, donec quidam illac transeuntes id conspicati in oppidum venerunt, atque falso vati rem nunciarunt. Tum ille, filiis suis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, ipsumque magnificis cohonestavit exsequiis; suisque filiis præcepit, ut se, cum mortuus fuerit, eodem in sepulchro conderent: dicens, vera quidem esse omnia quæ ille vaticinatus est contra urbem illam & altare & sacerdotes & falsos vates; ipsum vero injuria post mortem fore immunem, si cum eo sepeliretur, utpote quod ossa illorum dignosci non possent. Cum itaque justa vati persolvisset, atque filiis ista mandasset, improbus & impius, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, inquit, "istius insipientis sermonibus?" Postquam vero rex quæ altari suæque manui acciderant illi enarrasset, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cœpit *iste* hanc ejus *de illo* opinionem vafre & malitiose agendo labefactare, & verisimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei persuadere manum quidem ejus lassitudine obtorpuisse, dum victimas portaret; ac deinde, cum paululum quievisset, ad se rediisse: altare vero, quippe recens exstructum & multis magnisque victimis ei impositis, ex nimio onere rerum ei incumbentium disruptum cecidisse. Porro ipsi etiam mortem ejus nunciabat, qui signa ista prædixerat, ut scilicet à leone occisus periit: adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem arguebat. His dictis regi persuasit, &, cum animum ejus prorsus à Deo avertisset & à sanctis justisque operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumeliosus erat & injuriosus, ut quotidie id sibi negotii darī quæsiverit, ut novo aliquo magisque detestabili scelere semet obstringeret. Atque ista quidem nobis de Hieroboamo in præsens dicta sunto.

Jadon vates à leone occisus. 3 *Regum*, c. 13.

Bethelensis vates subdole agit cum Hieroboamo, ut metum ejus discuteret.

Adeo nihil de impietate remisit Hieroboamus, ut pejor indies evaserit. 2 *Regum*, c. 13.

f Αριστώντων] Ita cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* ἀριστώντων.
g Εφρασεν,] Εφραζεν *Vat.*
h Υφ' οὗ] Sic cum *MSS.* ἀφ' οὗ in *Editis.*
i Οπως μὴ] Haud dubie apparet (*inquit Sabellicus*) ad elevandam Jadonis fidem, Bethlejum senem in urbem eum retraxisse, ut si à se decipi contigisset, assertæ divinationis apud regem coargueret. Cæterum ita numini placuisse credere par est, ut Hieroboamus & alii præsenti metu levati suæ impietatis aliquando meritas luerent pœnas.
k Ιαδῶνος] Hîc loci Ιαιδὼ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιωὴλ dicitur *Glycæ*, ut ex verbis supra allatis constat. Rabbinis Ιδδὼ esse videtur, cujus mentio facta est 2 *Paralip.* c. 13. v. 22. ubi Αδδὼ dicitur *Interpretibus* LXXII.
l Ελεγμένα] Ελεγμένῳ ψεύδει *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.
m Μὲν κηδείας] Illud μὲν deest *Vat.*
n Υπολαμβάνειν] Eo utique consilio (inquit *Zonaras*) cum eo sepeliri voluit, ut cum secundum prædictionem illius altare everteretur, & sacerdotum & pseudoprophetarum ossa igni traderentur, eam contumeliam ipse, juxta hominem divinum situs, effugeret.
o Κηδεύσας] Κηδευσάμενος *Gall.* 2.
p Εἶπεν,] Εἶπὼν *Vat.*
q Επιχείρει] Sic *Big. Samb. Vat. Vet. Interpr.* ἐπιχειρεῖ in *cæteris.*
r Αὐτοῦ ναρκήσειε,] Αὐτῷ *Vat.*
s Εἰς τὴν αὐτῆς] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς τὴν αὐτὴν in *reliquis.*
t Απόλοιτο·] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπώλετο *Vat.* ἀπώλετ' in *Editis.*
u Καὶ τῶν δικαίων] Ita in omnibus *MSS.* aut καὶ τῶν ὁσίων ἔργων καὶ δικαίων. in *Editis* καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων.
x Ημῖν δεδηλώσθω.] Εν τούτοις ante ἡμῖν inserunt *Big. Samb.* & *Vat.* in textum ea non recepi, quod nec vola nec vestigium eorum apud *Vet. Interpr.*

CAP.

CAP. X.

De Roboamo: utque Deus pœnas ab eo exegit impietatis per Susacum.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ροβοάμου· καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ἀφῆκε Σύσακον ἐπιμωρήσεν.

Roboamus oppida condit munitque. 2 Paral. c. 10.

ROboamus autem Solomonis filius, qui ut ante diximus in duas tribus regnavit, urbes munitas magnasque condidit, Bethleem, & Etame, & Thecoë, & Bethsur, & Socho, & Odollam, & Ipan, & Maresam, & Zipha, & Adoraïm, & Lachis, & Azeca, & Saraïm, & Elom, & Chebrona. Has quidem in sorte Judæ primas ædificavit. Alias vero magnas insuper instauravit in sorte Benjamitide. & cum eas muniviſſet, & præsidia in omnibus constituit & duces; multumque frumenti & vini & olei, aliaque ad victum *necessaria* in unaquaque urbe largiter recondidit: ac præterea scuta & lanceas in multas *hominum* myriadas. Atque ad eum in Hierosolyma sese aggregarunt sacerdotes & Levitæ ex omnibus Israëlitarum finibus, & quotquot alii è populo boni erant & justi, relictis suis sedibus, ut Deum *more patrio* Hierosolymis colerent. ægre enim tulerunt ut ad vitularum venerationem adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Cum autem cognatam quandam in matrimonium duxisset, & tres ex ea liberos sustuliſſet, duxit postea & aliam, ipsamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Absalomi Thamara natam; filiusque ex illa ei nascitur, quem Abiam vocavit. Quin & liberos complures suscepit ex aliis uxoribus: omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: & ex his filii ei geniti sunt duodetriginta & filiæ sexaginta. Voluit autem ut ei in regnum succederet Abias Machanæ filius, ejusque fidei thesauros urbesque munitissimas credidit.

Ad Roboamum sacerdotes & Levitæ conveniunt. 2 Paral. c. 11.

Roboami uxores & liberi. 2 Paral. c. 11.

2. Plerumque autem fieri arbitror, ut malorum & iniquitatis causa hominibus sit rerum magnitudo, carumque in melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidisset regnum suum tanta cepisse incrementa, in omne nefas & scelus abiit, Deique cultum & religionem sprevit, adeo ut populus ei subjectus facta ejus iniqua imitatus fuerit. Ita enim comparatum est, ut cum principum moribus subditorum etiam mores corrumpi soleant; utque hi relicta sua modestia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, principum vitia non aliter atque virtutes sequantur. nisi enim eadem, quæ re-

Roboamus etiam Deum suis flagitiis irritat. 3 Regum, c. 14.

Ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβοάμης, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προφήκαμεν, ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, [y] Βηθλέεμ, καὶ [z] Ητεμὲ, καὶ [a] Θεκωὲ, καὶ [b] Βηθσὲρ, καὶ [c] Σωχὼ, καὶ [d] Οδολλὰμ, [e] Ιπὰν, καὶ [f] Μαρησὰν, καὶ [g] Ζιφὰ, καὶ Αδωρεὶμ, καὶ [h] Λαχὶς, καὶ [i] Αζηκὰ, καὶ [k] Σαρεὶμ, καὶ [l] Ηλὼμ, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ιούδα κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ [m] καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ [n] Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τείχεσι, φρουρᾶς τε κατέστησεν [o] ἐν ἁπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σίτου τε πολλῷ καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, ταῦτα ἄλλα πρὸς ἀφθονίαν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις [p] θυρεοὺς καὶ σδρομάσκας εἰς πολλὰς μυριάδας. σπουδὴν δὲ οἱ πᾶσι τοῖς Ισραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ιερουσάλυμα καὶ Λευίται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πληθυος ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, [q] καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ιερουσαλύμοις τὸν Θεόν. ἐγὼ δὲ τάδε εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ιεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἔτυχεν τῷ Ροβοάμῳ βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγυῆ τινα καὶ τρεῖς παισάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦγεν ὕστερον καὶ τὴν ἐκ τοῦ Αβεσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, [r] Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτὴν ἔσχεν συγγυῆ· καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. [s] τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν [t] Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσης αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα· παλλακὰς δὲ, [v] τριάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεσαν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. ἀφίδοχον δὲ ἀπέδειξε [x] τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὑπέστειλεν.

β'. Αἴτιον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τῷ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένῳ ἅτε βλέπων Ροβοάμης, εἰς ἀδικίας καὶ ἀσεβῆς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τὸ [y] ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τοῖς [z] τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τὴν ἐκείνων [a] ἀσελγείας τῷ αὐτῶν σωφρονεῖν ἀφαιροῦντες, ὡς ἀρετῇ [b] ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ἐπεὶ γὰρ

ἔνεστιν

y Βηθλεὲμ,] Ita etiam in LXXII. juxta *Exemplar. Rom.* Βαιθσεὲμ in *Alexandr.*

z Ητεμὲ,] Αἰτὰν LXXII. *Rom.* Αἰταὶ *Alex.* in *Epiphanii* libris *Itham* aut *Itam.*

a Θεκωὲ,] Ita cum *MSS.* & LXXII. Θεκὼς in *Editis.* & infra Θέκωα. si quis Θεκὼ malit, non repugnabo. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

b Βηθσὲρ,] Βαιθσυρὰ LXXII.

c Σωχὼ,] Σοχὼθ LXXII. *Rom.* Σοκχὼθ *Alex.* HUDS. Conf. supr. Lib. VI. c. 9. §. 1. SPANH.

d Οδολλὰμ,] Ita cum LXXII. & *Veritate Hebr.* Οδολὰμ in *Editis Josephi* & *MSS.*

e Ιπὰν,] Sic plerique *MSS.* in *Aliis Editisque* Ειπὰν. at *Hippam* dant *Epiphanii Cod.* Ut mihi locus hic mendi suspectus sit, faciunt *Interpretes* LXXII. qui *Veritati Hebraïcæ* conformiter habent καὶ τὴν Γέθ. Forsan Γεθθὰν aut Γιτθὰν scribendum.

f Μαρησὰν,] Μάρεσαν *Big.* & *Gall.* 1. Μαρεσὰν LXXII.

g Ζιφὰ,] Καὶ τὴν Ζιφᾶ *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. καὶ τὴν Ζὶφ LXXII. HUDS. Conf. Lib. VI. c. 13. §. 2. Pro *Ethame* Rufin. *Jeam*, item *Odollam*, *Hipam*, *Maresam.* pro *Azeca* & *Saraëm* Rufin. *Retheram.* Vid. 2 Chron. XI. 5. SPANH.

h Λαχὶς,] Ita *Big. Gall.* 1. 2. *Epiphanii Codd.* & LXXII. Λαχεὶς in *Editis Aliisque.*

i Αζηκὰ,] Non dubito quin καὶ Ζηκὰ tam *Editorum* quam *MSS.* factum fuerit ex καὶ Αζηκὰ, cum urbem Αζηκὰ tribui Judæ adscribat *Eusebius*, & καὶ τὴν Αζηκὰ habeant LXXII.

k Σαρεὶμ,] Nolui quidquam mutare, licet Σαρὲμ habeant *MSS.* & Σαρεὰ LXXII. Corrupte in *Epiphanii* libris *Zethuram* & *Zeteram.*

l Ηλὼμ,] Αἰλὼν LXXII. *Rom.* Αἰωλὼν LXXII. *Alex.* & *Veritas Hebr.*

m Καὶ ἄλλας μεγάλας,] At 2 Chron. XI. 10. urbes hæ, quas recensuit nominatim Josephus, partim in Juda, partim in Benjamin dicuntur esse sitæ. REL.

n Βενιαμίτιδι] Ita cum *MSS.* Βενιαμὶδι in *Editis.*

o Ἐν ἁπάσαις] Illud ἐν deest *Vat.*

p Θυρεοὺς] Sic melioris notæ *MSS.* in *Aliis Editisque* θυρεοὺς καὶ σιρομάσκας. HUDS. *Gen.* θυρεοὺς· vel θυρεὸς καὶ σειρομάσκας· Conf. sup. lib. VII. c. 2. §. 2. & inf. c. 12. §. 1. σειρομάσλω. SPANH.

q Καταλιπόντες] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* κατελειπον καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις in *Editis Aliisque.*

r Μαχάνην] In *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 11. v. 20.) dicitur Μααχὰ θυγάτηρ Αβεσαλώμου. In melioribus *Epiphanii* libris *Machan*, in aliis *Maachan.*

s Τέκνα δὲ εἶχεν] Τέκνα δὲ καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν *Vat.* & *Samb.* commode satis, commate posito post προσηγόρευσε. Sed pro vulgata lectione faciunt *Epiphanii* libri.

t Μαχάνην.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαχὰν.

v Τριάκοντα.] Ἑξήκοντα juxta LXXII. & *Veritatem Hebraïcam.*

x Τῆς βασιλείας] Illud τῆς ex *MSS.*

y Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν *Vat. Hen.* & *Bush.*

z Τοῖς τῶν ἡγεμόνων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῖς τῶν ἡγεμόνων *Vat.* in *Editis* τοῖς ἡγεμόσιν.

a Ασελγείας] Ασεβείαν solus *Vat.*

b Ταῖς κακίαις] Τῇ κακίᾳ *Vat.*

τὸν

ἔνεσιν ἀποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ [a] ταὐτὰ πεφάνοντας. τῷρ τοίνυν σωέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντ@ αὐτ@ καὶ παρανομοῦντ@, ἀπουδάζειν μὴ ἀποκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι. πρῶτον ἢ [d] τ̃ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ἐπιπέμπει τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα [c] Σύσακον. [f] περὶ δ̀ πλανηθεὶς [g] Ηρόδοτ@ τὰς πράξεις αὐτ@ Σεσώστρ[ι] προσάπτει. ἔτ@ γὰρ ὁ Σύσακ@, πέμπτῳ ἐτεῖ τ̃ Ροβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύεται μετὰ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἁρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τ̃ ἀριθμὸν [h] ἐξηκολούθει, ἱππέων ἢ μυριάδες ἑξ, [i] πεζῶν ἢ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τὰς πλείστας Λιβύας [k] ἐπήγετο καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τ̃ Εβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τ̃ Ροβοάμου βασιλείας [l] πόλεις ἀμαχητί. κ̀ τούτους ἀσφαλισάμεν@, ἐχώρει ἐπὶ τοὺς Ιεροσολύμους.

γ'. Εγκεκλεισμένου [m] ἢ δ̃ Ροβοάμου καὶ δ̃ πληθους ἐν [n] αὐτοῖς διὰ τὴν Σουσάκου [o] στρατείαν, καὶ τ̃ Θεὸν ἱκετεύόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, [p] οὐκ ἔπεσαν τὸν Θεὸν [q] ταχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ ἢ προφήτης Σαμμῆς ἔφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτ@ [r] κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, [s] διὰ τῆς ψυχῆς [t] ἀνέπεσον· καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται, γνόμενους περὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ [v] συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταδὼν δ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἔτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας [x] ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν διὰ τοῦ προφήτου· ποιήσειν μέντοιγε τοῖς Αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον ἢ Θεῷ. [y] παραλαβὼν ἢ Σύσακ@ ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου Ροβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τῇς γνωμένας συνθήκαις· ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε δ̃ Θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως [z] ὑπολιπών. [a] ᾤειλε ἢ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεύς· οὐκ εἴασε ἢ δὲ τοὺς χρυσοῦς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε Δαυίδης τῷ Θεῷ, λαβὼν ᾧδε δ̃ τ̃ [b] Σωφήνης βασιλέως. καὶ [c] τοῦτο ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται ἢ ταύτης τ̃ στρατείας καὶ ὁ Αλικαρνασσεὺς [d] Ηρόδοτ@, ᾤει μόνον τὸ δ̃ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν

ges, faciant, haud erit ut facta ab iis approbare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, justi esse studentes. Deus autem Susacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipsum pœnas exigeret. de quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostridi attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto exercitum * contra illum adduxit multis *militum* myriadibus constantem. Illum enim *ex Ægypto* comitati sunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditumque † quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant & Æthiopes. Cum igitur in Hebræorum regionem irrupisset, validissimas Roboami urbes absque pugna cepit: iisque præsidio firmatis, postremo Hierosolyma invasit.

IV. *Susaci regis Ægypti expeditio in Judeam.* 3 *Regum*, c. 14. 25. & c. 2 *Paral.* c. 12.

3. Cum autem Roboamus populusque in urbe inclusi tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent, ut victoriam illis daret & salutem, Deum, ut ab illis staret, adducere non potuerant. Illis vero dixit Samæas vates Deum ipsis denunciasse, se illos deserturum esse, prout ipsi cultum ejus & religionem deseruerunt. Ubi hæc audiverant, statim animis conciderunt; nullamque spem salutis reliquam cernentes, confiteri omnes cœperunt, jure Deum facturum esse si illos despexerit, qui in illum impii exstiterunt, legisque instituta perturbarunt & contaminarunt. Deus autem, cum eos videret ita animis affectos & delicta invicem confitentes, vati dicebat, fore ut illos non perdat, subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum horum facilius sit, homini servire an Deo. Cum autem Susacus urbem absque pugna in suam potestatem redegisset, Roboamo præ metu eum *intra* muros accipiente, pactis quibus convenerant non mansit, sed Templum diripuit, thesarosque cum Deo sacros tum regios exinanivit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin & aurea scuta detraxit & clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davides à Sophone rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, cum hæc perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo ‡ regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse; atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum autem est, quod nostram gen-

Roboamus populusque se Deo submittunt. 2 *Paral.* c. 12.

Susacus, captis Hierosolymis Temploque spoliato, discedit. 3 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 12.

Herodoti hac de re testimonium.

c Ταὐτὰ πράττοντας.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ταῦτα in *Editis Aliisque.*

d Τῶν εἰς αὐτὸν] Τῆς π. αὐ. ὕβρεως *Big.*

e Σύσακον.] Σουσάκιμον & infra ubique Σουσάκιμ@ *Vat.* vide p. 443. §. 1.

f Περὶ δ̀ πλανηθεὶς,] Neutiquam hinc sequitur (ut male existimarunt *viri Eruditi*) pro eodem rege utrumque à *Josepho* habitum: quin immo pro diversis habitos palam est, quorum alteri alterius res gestas per errorem tribuerit *Herodotus*. Si credidisset *Josephus*, quod volunt, utrumque fuisse revera eundem, & tantum *Sesostrim* nominari ab *Herodoto*, qui *Susacus* nominatur ab *Hebræis*, simpliciter absque erroris crimine id memorasset, quum exigua sit discrepantia inter *Susacus* vel *Sisacus* & *Sesostris*, & in omnibus ferme *S. Scriptura* nominibus, quæ & apud *Græcos Scriptores* occurrunt longe major reperiatur. PERIZONIUS. quem vide hac de re fuse doctissimeque agentem in libro de *Ægyptiacis Originibus*, c. 8.

g Ηρόδοτ@ τὰς πράξεις αὐτῷ Σισώστρει] Lib. II. c. II. &c. SPANH.

* *Contra illum adduxit multis* militum *myriadibus constantem.*] *Contra Hierosolyma* in *Vet. Interpr.*

h Εξηκολούθει,] Ηκολούθει *Vat.*

i Πεζῶν ἢ] In *S. Literis* tantum dicitur *innumerabilis militum multitudo.*

† *Quadringenta millia.*] *Quadraginta millia* apud *Epiphan.* forsan librariorum errore.

k Επήγετο] Επηγάγετο *Vat.* Forsan exciderint καὶ Τριγλοδύτας. Videsis 2 *Paralip.* c. 12. v. 2. & *Chronicon Paschale*, p. 93.

l Πόλεις ἁμαχητί.] Vocem πόλεις inseruimus ex *MSS.* HUDS. & COCC.

m Διὰ δ̃ Ροβοάμου] Illud ἢ abest *Vat.*

n Αὐτοῖς διὰ] Αὐτοῖς διὰ τὴν αὐτῶ στρατιὰν τὴν δ̃ Σουσακίμου *Vat.*

o Στρατείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *ceteris.*

p Οὐκ ἔπεσαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* ἀλλ' οὐκ ἔπεσαν.

q Ταχθῆναι] Ita ex *MSS.* pro ἀχθῆναι *Editorum.*

r Κατέλιπον·] Sic *MSS.* κατέλειπον in *Editis.*

s Εὐθὺς ταῖς] Εὐθεῖς *Vat.*

t Ανέπεσον·] Ανέπεσαν *Samb.* ἀνίσασαν *Big.* & *Gall.* 1.

v Συγχέοντας] Συγχέαντας *Vat.*

x Ανθομολογουμένους,] Ανομολογουμένους *Vat.*

y Παραλαβὼν] Παραλαβὼν ἢ ὁ Σουσάκιμ@ *Vat.*

z Υπολιπών.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* καταλιπὼν *Gall.* 1. 2.

a Περιεῖλε ἢ] Καὶ τὰ δόρατα χρυσᾶ ἃ ἔλαβεν Δαβὶδ ἐκ χειρὸς τ̃ παίδων Αδελζὰρ βασιλέως Σωβὰ, καὶ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών. *Chronic. Paschale*, p. 93.

b Σωφήνης βασιλέως.] Conf. sup. lib. VII. c. 5. §. 1. SPANH.

c Τοῦτο ποιήσας] Ταῦτα ποιήσας *Hen.* & *Busb.*

‡ *Regis nomine errans*,] *Sc.* Susaci, tanquam res ita gesta fuerit, sed non ab rege qui *Herodoto* est *Sesostris*, sed ab illo qui dictus fuit *Susacus.*

d Ηρόδοτ@,] Lib. 2. c. 102. & 106.

gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dediderant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria ‡ insculpserat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. *adjecto*, "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi con- "fitentur." cæterum constat, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syri præterquam nos. Sed de *his* singuli ita loquantur, prout ipsis visum fuerit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis, à Susaco exportatis, parem ereorum numerum facit. 3 Regum, c. 14. 2 Paral. c. 12.

4. Post Susaci autem discessum, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis pari numero ære facta Regiæ custodibus commisit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illustres & res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit metu *tamen* conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixisset annos quinquaginta & septem, & septemdecim ex illis in regno exegisset. vir insolens & imprudens, & qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuêre. superest vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum & ipse vitam finivit. Nam ille nihil reliqui faciebat, ut in Deum contumelias ederet, neque tandem quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

Roboamus moritur, eique in regnum succedit Abias. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 13.

ἀμαχητὶ [c] τὰς ἀνθρώπους τὰς ἐν αὐτῇ. Φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βάλεται δηλοῦν κεχλευασμένον ὑπὸ τῆς Αἰγυπτίας. λέγει γὰρ ὅτι σήλας [f] κατέλιπεν, [g] ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ᾠδηδόνται αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας. Ροβόαμος δ' αὐτὰ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἀμαχητὶ τῇ πόλει. [h] Φησὶ γὰρ ὁ [i] Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὰ τῶν αἰδοίων περιτομήν· "Φοίνικες "γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυ- "πτίων μεμαθηκέναι." δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι [k] μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται [l] τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσάκου, Ροβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χάλκεα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκε τοῖς [m] βασιλείοις φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλασίας ὀπτανοῦς καὶ τὸν ἐν τοῖς πεζάγμασι λαμπρότητος ἄγειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δεᾷ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα. τὸν πρόσθεν ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πειθόμενον τοῖς πατρῴοις φίλοις τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιερουσαλήμοις ἐν τοῖς τάφοις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν [n] βασιλεύοντος. καὶ τοσοῦτον μὲν τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δὴ περὶ Ιεροβοάμου ἀκηκόαμεν, πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξεληλύθαμεν. οὕτως γὰρ οὐ [o] διέλιπεν οὐδὲ [p] ἡσύχασεν εἰς τὸν Θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν [q] ὀρῶν βωμοὺς ἀνιστὰς καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ παντὸς ἀποδεικνὺς διετέλει.

CAP. XI.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; utque, mortuo Hieroboamo, Nadabum ejus filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

Hieroboamus uxorem ad Achiam vatem mittit. 3 Regum, c. 14.

FUturum autem erat, nec longo post intervallo, ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in suum ipsius caput generisque sui universi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat, ut, veste sua deposita habituque privato assumpto, ad Achiam vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam & de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) jussitque, ubi eò perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur, an è morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout à marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. & cum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis & oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, & Hiero-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ πλάνης τοῦ υἱοῦ Ιεροβοάμου. ὡς Ιεροβοάμος ἠσθάνετο τὸν τοῦ Αβία, ὃς μετ' οὐ πολὺ τὸν βίον κατέστρεψε Ασάνου τοῦ βασιλείαν διαδεχομένου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου ἀποθανόντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ναδάβαν καὶ ἅπαν τὸ γένος Ιεροβοάμου διαφθείρει Βασάνης.

Ταῦτα δ' ἔμελλεν ὁ θεὸς εἰς μακρὰν τὰ αἰσθήματα [r] καὶ τοῖς ἐκ τούτων ἐκείνῃ εἰς τοῦ αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ πάσης αὐτοῦ τὴν ῥίζαν τρέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ παιδὸς, ὃν [s] Οβίμου ἐκάλουν, τῇ γυναῖκα αὐτοῦ προστάξειν, τῇ στολῇ ἀποθεμένῃ καὶ σχῆμα λαβούσῃ ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς Αχίαν τὸν προφήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προφητεῖν, καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι· προσταχθεῖσαν δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀναπύθεσθαι ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχρημαλισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς [t] Σιλὼ πάλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Αχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένην διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ

---

e Τὰς ἀνθρώπους] Τὰς ἐν αὐτῇ ἀνθρώπους.

f Κατέλειπεν, ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ᾠδηδόνται αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας.] Herodot. l. II. c. VI. SPANH.

g Ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ᾠδηδόνται αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας.] Illa ἐν τῇ τῶν non agnoscit *Epiphan.*

‡ *Insculpserat.*] *Sc.* ad exprobrandam illis mollitiem. HUDS. Inde *Antigonam* vocat Antigonum turpiter sese dedentem Sosius lib. 1. de Bello, ubi vide quæ notavimus. HAV.

h Φησὶ γὰρ] In *Euterpe*, c. 104. hisce verbis: μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνουσι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.

i Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὰ τῶν αἰδοίων περιτομήν. Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Æthiopes & Syri Palæstini Circumcisionem ab Ægyptiis edocti. vid. Herodot. lib. II. c. CIV. SPANH.

k Μηδένες ἄλλοι] Μηδέτεροι *Big.*

l Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἢ μόνοι ἡμεῖς *Vat.*

m Βασιλείοις] Quamvis *Epiphanius* habeat, *custodibus regalibus servanda tradidit*; malui tamen βασιλείοις cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. quam βασιλείων cum *Editis*, præsertim cum *S. Literæ* (2 *Paralip.* c. 12. v. 10.) dicant, ea servanda accepisse τοὺς φυλάσσοντας τὰ πυλῶνα τοῦ βασιλέως. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μς'.

n Βασιλεύοντος.] Βασιλεύσαντος *Vat.* qui ὃ mox sequens non agnoscit.

o Διέλιπεν] Ita *MSS.* διέλειπεν in *Editis*.

p Ἡσύμασεν] Male in *Editione principe* ἠσύμασεν.

q Ὀρῶν βωμοὺς] Illud ὀρῶν ex *MSS.* & *Veteri Interprete*.

r Καὶ τοῖς ἐκ τούτων] Καὶ deest *Big. Samb.*

s Οβίμου ἐκάλουν,] Ἀσίμης juxta *Epiphanium*. Ἀσὶμ LXXII. *Abijah* in *Verit. Hebr.*

t Σιλὼ] Σηλὼ in nonnullis *MSS.* vide *Annot.* ad p. 307. §. 2.

ὁ Θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μηνύῃ, τῷ τε Ιεροβοάμῃ γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸ ὧν πάρεστιν ἀποκρίνασθαι. παρούσης δὴ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ιε- "ροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸ γὰρ Θεὸν ὑ λανθάνῃς, "ὃς ἀφιξομένην σε μοὶ φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξέ "τίνας πεισομαι τοὺς λόγους". [v] ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν· "ἐπεὶ σε μέγαν "ὄντα καὶ μικρᾶς καὶ [x] μηδὲν ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποστάσας τὴν "βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαυΐδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα, σὺ "δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλι- "πὼν [y] χωνεύτους θεοὺς κατεσκεύασας ἐκείνους [z] ἐπί- "μησας· ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολο- "θρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιή- "σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ [a] ἐξεγείρεταί τις ὑπ' ἐμοῦ τῶν "λαῶν πάντων, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τῶν Ιεροβοάμου γε- "νους. [b] μεθέξει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἁπᾶσον "τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς [c] πέραν Εὐφρά- "του τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολού- "θησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους [d] θεοσεκυΐᾳ θεοὺς, "τῷ ἐμοὶ θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δὲ, ὦ γύναι, ταῦτα "[e] θεσπιζόμενος αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄνδρα· τὸν δὲ παῖδα καλὰ "λήψῃ πεθνηκότα. [f] σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπο- "λείψει τὸ ζῆν αὐτόν· ταφήσεται δὲ, κλαυσθεὶς ὑπὸ τῶν "πολίτου πάντος, κοινῇ τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος "[g] τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους ἀγαθὸς οὗτος εὑρίσκεται." ταῦτα [h] αὐτοῦ θεσπισθέντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ πεπερασμένη, καὶ τῷ τοῦ [i] θεσπρωμένου παιδὸς θανάτῳ θρηνολογήσ, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν [k] τοῦ τέκνου κο- πτομένη τιλοῦσθαι, ἀθλία τοῦ [kk] πάθους ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ταφὴν μὲν ἀτυχεῖ χορηγοῦσα διὰ [l] τὸν υἱόν· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπελθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι νεκρόν· ἀναγ- καία δὲ διὰ τὸν ἄνδρα. καὶ θεσπισθεῖσα, τὸν μὲν ἐκπε- πνευκότα, καθὼς εἶπεν ὁ θεσπίτης, εὗρε· τῷ δὲ βα- σιλεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ιεροβοάμου δὲ [m] οὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ [n] ἀριθμήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν Ροβοάμου παῖδα, τὸν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον, [o] Α- βίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶ γὰρ [p] αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ἐκαταπλάγη· γνόμενος δ' ἔκπλεως καὶ τῆς νεότητος τῶν φρονήματος καὶ τῆς ἐλπίδος ἧς πολεμίοις, στρατιὰν [q] ἐπιλέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ιεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος [r] Σεμα- ρών. καὶ στρατοπεδευόμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν μάχην [s] ἠτοιμάζετο. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες [t] τεσσαράκοντα· ἡ δὲ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους [v] ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμ- βαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Αβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιερο-

boami uxorem se eò contulisse, & quid ei de quibus scisscitatura adest respondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina & privata, ad domum ejus accedente, *vates* exclamavit; "ingredere, ô "uxor Hieroboami, cur teipsam dissimulas? nam "Deum latere non potes, qui & me per visionem "de adventu tuo præmonuit, præcepitque quibus "te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reverteretur, jussit ut hæc ei renunciaret: "quando- "quidem ego te magnum è parvo & de nihilo fe- "ci, absciscisque Davidicæ domui regno te dona- "vi, tu vero horum immemor, meoque cultu post "tergum rejecto, eò deveneris ut Deos *ex auro* "conflaveris eosque colueris: ita ego te rursum è "medio tollam, & omne genus tuum ad interne- "cionem perdam, faciamque ut à canibus ac vo- "lucribus *aeris* devoretur. quidam enim à me in "Israëlitas rex susciabitur, qui neminem ex Hie- "roboami genere superstitem est relicturus. Quin "& populus hujusce supplicii particeps erit, ex- "cidet quippe felice terra, sparsusque per loca "Transeuphratensia exsulabit, quod impietatis re- "gis socium se fecerit, deosque ab illo factos ado- "rarit, sacris meis relictis. Tu vero, ô mulier, i "properè ad maritum hæc illi enunciatum. Cæ- "terum filium invenies mortuum. nam simulac "pedem in urbem immiseris, ille morietur; atque "ab universo deploratus populo sepelietur, publi- "co luctu cohonestatus. nam & hic unicus erat "è stirpe Hieroboami in quo boni quidquam in- "ventum est." Ubi hæc ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique jam dicti mortem ægre ferens, se proripuit, viam luctu & plangore complens; ac misera malis ex *hac* calamitate urgebatur ineluctabilibus, festinatione utens filio quidem & ipsâ infelici (nam quo magis properaret, eo ipsum citius exstinctum visura erat) viro tamen necessariâ. Atque ita domum reversa, filium quidem, prout vates dixerat, anima jam efflata mortuum offendit, regique cuncta enarravit.

Vates ei filii obitum prædicit, pœnamque Hieroboamo denunciat. 3 Regum, c. 14.

Uxor Hieroboami reversa filium mortuum offendit. 3 Regum, c. 14.

2. At Hieroboamus nihil hæc curans, magnis delectibus habitis, exercitum in expeditionem eduxit ut bello persequeretur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum successerat. ipsum enim, quod esset adolescentulus admodum, contempsit. Ille vero, audito adventu Hieroboami, haudquaquam perterritus est: sed animo supra juvenis ætatem & supra quam hostis speraverat, cum exercitum è duabus tribubus collegisset, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui mons Semaron appellatur. & prope illum castra metatus; omnia ad pugnam necessaria parabat. Secum autem habebat quadringenta millia: Hieroboami vero exercitus duplo major erat. Cumque jam milites ex adverso starent ad dimicandum & pericula subeunda accincti, atque in eo essent ut manus consererent, Abias ex edito quodam loco, cum manu significasset, populum & Hieroboamum rogavit ut prius*quam con-*

V. *Hieroboami contra Abiam expeditio. 2 Paral. c. 13.*

[v] Απελθόντα] Απελθόσα in aliquot *MSS.*
[x] Μηδὲν ὄντος] Ita cum *MSS.* μηδενὸς in *Editis.*
[y] Χωνευτοὺς] *Gen.* χωνεύς, vel χωνούς. SPANH.
[z] Ετίμησας·] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἔτιμας.
[a] Εξεγείρεταί τις] Sic *MSS.* ἐξαγείρεται δὲ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ in *Editis.*
[b] Μεθέξει δὲ] Ita *Basil. G. Vat.* & *Epiphan.* μεθέξειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
[c] Πέραν Εὐφράτου] Πέραν δὲ Εὐφράτου *Vat.*
[d] Θεοσεκυΐᾳ θεοὺς,] Ita *Vat.* quo modo, vel θεοσεκυΐσει *Epiphan.* in *Editis Aliisque* θεοσκωεῖ.
[e] Παραγίνεσθαι] Απαγίνεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*
[f] Σοῦ γὰρ εἰσιούσης] Σοῦ γὰρ εἰσίσης *Vat.*
[g] Τῶν ἐκ δὲ Ιεροβοάμου γένους] Sic οἱ ἐκ τοῦ ἰῶν Λευὶ id est Levitæ Hebr. 9. REL.
[h] Αὐτοῦ θεσπισθέντος,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *hæc namque propheta perhibente* &c. ταῦτα δὲ in *Editis Aliisque.*
[i] Θεσπισθέντος παιδὸς] Εἰρημένου *Vat.*
[k] Τοῦ τέκνου κοπτομένη τιλοῦσθαι] Conf. lib. VII. c. 1. §. 6. SPANH.
[kk] Πάθους] Ita in *Editis Aliisque. τάχους Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*
[l] Τὸν υἱόν·] Τὸν ἰὸν αὐτῆς *Vat.*
[m] Οὐδὲν τούτων] Οὐδενὸς *Big. Samb.* & *Vat.*
[n] Ἀριθμήσας] Αθροίσας *Big.* & *Vat.* forsanque *Epiphan.*
[o] Αβίαν] Is 3 *Regum*, c. 15. v. 1. *Abijam* dicitur in *Hebr.* Αβιὰ LXXII. 2 *Paralip.* c. 12. v. 16. *Abija*, & Αβιά.
[p] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν.
[q] Επιλέξας] Επιλεξάμενος *Big.* & *Gall.* 1.
[r] Σεμαρών.] ΣΑΜΑΡΩΝ in *Editis Aliisque.* Σεμερὼν LXXII. 3 *Regum*, c. 16. v. 24. *Amorræorum mons* in *Epiphanii* libris. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μή.
[s] Ητοιμάζετο.] Εὐτείπιζεν *Vat.*
[t] Τεσσαράκοντα·] Ita etiam in *Hebræo*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 3. Verum in *Vulgato*, LXXII. & *Epiphanii* libris *MSS.* habemus *quadraginta millia*, in *Editis* vero *sexaginta millia.*
[v] Αντιπαρετάσσετο] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἀντεπαρετάσσετο.

Abie ad Iſraëlitas oratio. 2 Paral. c. 13.

grederentur ipſum audire vellent. Factoque *alto* ſilentio, orſus eſt dicere in hæc verba. "Vos qui-"dem non ignoratis, quod Davidi ejuſque poſte-"ris principatum dederit Deus in omne ævum; "ipſe vero miror, quî factum ſit, ut, patre meo "deſerto, voſmet Hieroboamo *ejus* ſervo adjunxe-"ritis, & cum illo nunc *in aciem* prodeatis, contra "eos, quos Deus regnaturos eſſe decreverat, pu-"gnare parati, & quod reliquum eſt imperii *iis* au-"ferre. Partem quidem ejus majorem etiam nunc "Hieroboamus inique tenet: haud tamen erit ut "longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum præ-"teritorum ſupplicium Deo dederit, ab iniquitati-"bus & contumeliis ceſſabit, quas huc uſque in "eum admiſit, vobiſque auctor fuit ut eadem fla-"gitia faceretis, qui nulla à patre meo injuria af-"fecti, niſi quod in concione, malorum hominum "conſiliis obſequutus, haud ita grata uſus fuerit "alloquutione, illum quidem iræ ſpecie reliquiſtis, "revera autem voſmet à Deo ejuſque legibus ſub-"duxiſtis. Atqui æquum erat adoleſcentulo po-"pulique tractandi ignaro, vel propter Solomo-"nem patrem & illius in *Iſraëlitas* beneficia, ve-"niam indulſiſſe, non ſolum ob verba duriuſcula "*quæ ei forte exciderint*, ſed etiamſi eum ad faci-"nus grave & odioſum impuliſſent ætas immatu-"ra rerumque agendarum imperitia. nam oportet "parentum meritis poſterorum errata condonari. "Vos vero eo tempore nullam eorum rationem ha-"buiſtis, ac ne nunc quidem habetis: ſed adver-"ſum nos venitis ingens ſane exercitus. Qua *quæſo* "re freti victoriam exſpectatis, num aureis vitulis "& aris in locis editioribus exſtructis, quæ non re-"ligionis ſed impietatis veſtræ indicia ſunt; an *mi-"litum* multitudo, qua nobis ſuperiores eſtis, ſpem "vobis facit victoriæ? At nihil ſane valet vel my-"riadum vis in exercitu, ſi maleficiis *&* *ſceleribus* "coopertus bellum gerat. nam in juſtitia ſola ac "pietate firmiſſimam de hoſtibus victoriam repor-"tandi ſpem ſitam eſſe contigit: quæ ſcilicet à no-"bis ſtant, qui jam inde à principio legis inſtituta "ſervavimus, & noſtrum Deum coluimus; quem "non manus artificis ex fragili materia fabricata "eſt, nec *mala* regis ſcelerati mens ad populum "decipiendum excogitavit, ſed qui ex ſe eſt, & "principium rerum omnium & finis. Quamobrem "nunc quoque vos adhortor ut reſipiſcatis, & me-"liora conſilia ſequuti à bello deſiſtatis; tandem-"que patria agnoſcatis inſtituta, & quod vos ad "tantam felicitatis magnitudinem provexit.

Iſraëlitæ à Judæis victi. 2 Paral. c. 13.

3. Hæc quidem Abîas ad populum verba fecit. At dum adhuc loqueretur, ſuorum quoſdam clam emiſit Hieroboamus è caſtrorum locis non animadverſis, ut ſe Abiæ circundarent. Illo autem medio hoſtium undique comprehenſo, pavore conſternati ſunt milites animiſque conciderunt. At ſuos Abias *voce* confirmavit; eoſque hortatus eſt ut in Deo fiduciam reponerent. illum enim non poſſe ab hoſtibus circumcluſum teneri. Tum illi ſimul omnes, cum Dei auxilium imploraſſent, & ſacerdotes tubis ceciniſſent, clamore ſublato hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorum quidem animos fregit Deus, eorumque ſpirituum vim ſolvit, Abiæ vero exercitum ſuperiorem fecit. nam totidem ex copiis

Βόαμον ἀναβῦναι πρῶτον αὐτὸ μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. ἡσυχομένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τῷ ἡ-"γεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κα-"τένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. "θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τοῦ πατρὸς τῷ δούλῳ "Ιεροβοάμῳ προσέθεσθε, καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νυνὶ "ἐπὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμή-"σοντες, καὶ τῷ δεχθῆναι ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπαρχου-"σαν. τῷ μὲν γὰρ πλείω μέχρι νυνὶ Ιεροβοάμῳ ἀδί-"κως ἔχειν· ἀλλ' οὐκ οἶμαι τοῦτον ἀπολαύσειν "ἐπὶ πλείονα χρόνον. ἀλλὰ δὸς καὶ τοῦ παρελθυ-"σιν ἀδικίαν τῷ Θεῷ, παύσεται τῆς ἀθεμίτου καὶ "τῶν ὕβρεων, ἃς ἐξ ἀμελείας εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, "καὶ ταῦτα πιθῆναι ὑμᾶς ἀναπεπείκως· οἳ μηδὲν ἀδι-"κηθέντες ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδο-"νὴν ἐκκλησιάζων ὡμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμ-"βουλίαις πεισθεὶς, ἐγκατελίπετε μὲν τὸν δοκοῦντα ὑπ' ἐρ-"γῆς ἐκεῖνον, [x] τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς [y] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ "καὶ τῶν ἐκείνου νόμων [z] ἀπεπατάσατε. καί τοι σωτηρί-"αν καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ἐκ λόγων μόνων δυσκόλων, "ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς "τι δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν καὶ ἡ ἀμαθία τῶν πραττομέ-"νων ἐξήνεγκε ἔργον, ἀλλά τι Σολομῶνα τὸν πατέρα καὶ "τὰς εὐεργεσίας [a] ἐκείνου. ἀξιοῦσθαι γὰρ εἶναι δεῖ τὰ [b] "τῶν ἐκγόνων ἁμαρτήματα, τοῖς τῶν πατέρων εὐποιΐαις. "ὑμεῖς δ' ὅθεν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότε ὅτε νῦν· "ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πε-"ποιθόσι τῆς νίκης, ἢ τοῖς χρυσοῖς δαμάλεσι "καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσε-"βείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ παρὰ "θεοῦ ὑμᾶς εὐέλπιδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν "στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' ὁ δή τις οὗ ἰσχὺς μυ-"ριάδων στρατὸς μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐπὶ γὰρ "μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ [c] τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βε-"βαιοτάτην ἐλπίδα καὶ κρατεῖν τῶν ἑαυτῶν δοκεῖσθαι "συμβέβηκεν· ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρηκόσιν [d] ἀπ' ἀρ-"χῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοις, οὐ χ "χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ἥπιοια πονηρῶ "βασιλέως ἐπὶ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' "ὃς ἔργον ἐστὶν [e] αὐτὸς ἡ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμ-"βουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νυνὶ μεταγνῶναι, καὶ "λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι καὶ πολεμεῖν, καὶ "τὰ πάτρια καὶ τὸ [f] σωτήριον ὑμᾶς ὅτι τοσοῦτο μέγεθος "εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

γ'. Ταῦτα μὲν Αβίας [g] διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ Ιεροβοά-μος ἔπεμψε, περικυκλωσομένους τὸν Αβίαν, [h] ἐκ τινων δ' φανερῶν καὶ στρατοπέδου μερῶν. [i] μέσου δ' αὐτοῦ περιληφθέν-τος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδυσε καὶ τὴν ψυχὰς ἀ-νέπεσεν. ὁ δ' Αβίας παρεθάρρυνε καὶ τοὺς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ [k] οὐ περικυκλῶσαι πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν καὶ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τῶν μὲν ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τὸν δὲ Αβία στρατιὰν ὑπερτέραν ἐποίησεν. [l] ὅσους γὰρ ἐδέησε ἐμνημο-

νεύθη

[x] Τῇ δ' ἀληθείᾳ] Τῶς δ' ἀληθείας *Big. Samb.* & *Vat.* & mox ὑπὸ δ' Θεοῦ.

[y] Υπο'] Forte ἀπὸ COCC.

[z] Απεπατάσατε.] Αποπατᾶν ὑπὸ δ' θεῦ *ſeducere a Deo*; ita & ἀπα-πατᾶν, *educere*. REL.

[a] Εκείνου.] Τὰς ἐκείνου in iiſdem *MSS.*

[b] Τῶν ἐκγόνων] Τῶν ἐπομβρων *Gall.* 2.

[c] Τῷ πρὸς θεῖον] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* καὶ εἰς τὸ θεῖον.

[d] Απ'] Εξ ἀρχῆς ſolus *Vat.*

[e] Αὐτὸς] Ita reſcripſi pro αὐτὸ.

[f] Προσαγαγὸν] *Gen.* προσαγὸν, vel προσαγεῖν; & ita Ed. Baſil. SPANH.

[g] Διελέχθη] Διελέχθη *Vat.*

[h] Εκ τινων] Ex τινῶν. SPANH.

[i] Μέσου δ' αὐτοῦ] Μέσον *Samb.*

[k] Οὐ περικυκλῶσαι] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. οὐκ ἐγκυκλῶσαι in *Editis Aliiſque.* οὐκ ἐγκυκλῶσαι legit *Schotanus.*

[l] Οσους γὰρ] Sane ſi dicere voluiſſet quinquaginta millia cæſa fuiſſe (quod nonnulli volunt) quomodo tantopere exſtuliſſet hanc ſtragem, in nullo vel Græcorum vel Barbarorum prælio tantam eſſe factam: Non adeo hoſpes in Græcis vel Romanis hiſtoriis erat, ut ipſum latere poſſet cladem ſæpe multo majorem eveniſſe.

[m] Τῶ

νεύθη φόνῳ ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἀθ' Ελλήνων οὔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τ Ιεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασὴν κ) λαμπρὸν νίκην ἀπὸ τ Θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τ ἐχθρῶν καπέβαλον, κ) τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες κ) κρατοῦς. [m] τήν τε Βεθήλην κ) τ τοπαρχίαν αὐτῆς, κ) τ [n] Ιεσανὰν κ) τ τοπαρχίαν αὐτῆς. κ) Ιεροβοάμου μὲν οὖν ἔτι [o] μετ' ταύτην τὴν ἡτταν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον Αβίας ἐβίωσε χρόνον. πλουτᾷ δ' ἔτος ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ἀπολαύσας, ἔτη βασιλεύσας τρία· κ) θάπτεται μὲν ἐν Ιεροσολύμοις, ἐν τ τῶν βασιλικῶν ταφῶν· ἀπέλιπε δὲ υἱοὺς μὲν, δύο κ) εἴκοσι· θυγατέρας δὲ, [p] ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐπεκτήσατο. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τ βασιλείαν ὁ υἱὸς [q] Ασανος κ) ἡ μήτηρ δ νεανίσκος, Μαχαία τοὔνομα. τούτου κρατοῦντος, τ εἰρήνης ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τ Ισραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Αβίαν, τ Ροβοάμου δ Σολομῶνος, ἕως παρελήφαμεν. ἐπελεύτησε δὲ Ιεροβοάμου ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο κ εἴκοσι. διεδέξατο δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος [r] δεύτερον ἔτος ἤδη τ βασιλείας Ασάνου διανηλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ δ Ιεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν κ [s] τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσαμενος [t] ἐπὶ [v] Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν παρεσκεύαζεν. ἐπιβουλευθεὶς δὲ ὑπό τινος φίλου, [x] Βασάνου ὄνομα, [y] Μαχέλου δὲ παιδὸς, ἀπεθνήσκει. ὃς, μετὰ τὴν πλουτὴν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν τοῦ Ιεροβοάμου γένους διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὴν [z] τοῦ Θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν Ιεροβοάμου συγγενῶν [a] ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαραχθῆναι κ δαπανηθῆναι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ιεροβοάμου οἶκος τ ἀσεβείας αὐτοῦ κ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχεν δίκην.

Hieroboami cæsis, quot non alia belli strage cecidisse memorantur vel apud Græcos vel Barbaros, mirabilem celebremque victoriam Dei auspiciis consequuti sunt. Quingenta enim hostium millia prosternebant, & urbes eorum munitissimas vi captas diripuerunt; ac præterea Bethelam ejusque præfecturam, atque Isanam & præfecturam ejus. nec deinceps post hanc cladem potestate valuit Hieroboamus, quamdiu Abias superstes erat. Is autem diem obiit non multo post hanc victoriam partam: sepultusque est Hierosolymis in majorum suorum conditoriis; relictis filiis quidem duobus & viginti, filiabus vero sexdecim. istosque omnes ex quatuordecim uxoribus sustulit. In regnum autem ei successit filius Asanus: matrique juvenis Machaja nomen erat. Dum is regnaret, Israëlitarum regio per decem annos pace potita est.

Mors Abiæ. Asanus Judææ rex. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14.

4. Et quidem ista de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin & vita decessit Hieroboamus decem tribuum rex, postquam regnaverat annos duos & viginti. Ei vero successit Nadabus filius ejus, cum jam alterum annum in regno Asanus exegisset. atque annos duos regnavit Hieroboami filius, similiter ac pater nequam & improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæstinorum erat *in ditione*, & in obsidione perstabat ut eam caperet. Illic vero amici cujusdam, Basanis nomine, Macheli vero filii, insidiis interiit. qui, post mortem ejus regno occupato universam Hieroboami stirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, à canibus laniati absumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus & sceleribus debitas pertulit.

Diem obit Hieroboamus. Nadabus regnum capessit, & à Basane occiditur. 3 Regum, c. 15.

ΚΕΦ. ιβ'.

CAP. XII.

Ως Ζαρᾶς βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ασάνου ἡττᾶται, κ) Ασανος βασάνου αὖτῳ πολεμοῦντος τ Δαμασκηνῶν βασιλέα συμμαχον προσκαλεῖ· κ) ὡς, τ βασάνου γένους ἀφανισθέντος, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης ἐξ οὗ υἱὸς αὐτῷ Αχαβος.

Quomodo rex Æthiopum Zaræus ab Asano prælio superatur; atque Asanus, bellum ei Basane inferente, Damascenorum regem in auxilium advocat: utque, Basanis stirpe sublata, regnavit Zamares & post eum filius ejus Achabus.

Ο δὲ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Ασανος λῶ τ τρόπον ἄριστος, κ) πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, κ) μηδὲν μήτε πράττων μητ' ἐνθυμούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε ἐξ τὴν τῶν νομίμων [b] φυλακὴν τὴν ἀναφορέαν. [c] κατώρθωσε γὰρ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, σκήψας εἴ τι πονηρὸν [d] λῶ ἐν αὐτῇ, κ) [e] καθαρεύσας [f] ἀπὸ πάσης κηλίδος. [g] στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡπλισμένων [h] θυρεὸν ἐξ [i] σφρομάχην, ἐκ μὲν τ Ιούδα φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τ Βενιαμίτιδος, [k] ἀσπίδας φορούντων ἐξ

VI. As Asanus autem Hierosolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei *summe* studiosus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, nisi quod ad pietatem respiciebat legumque observantiam. porro cuncta ad regni sui utilitatem composuit, & quicquid mali in eo erat resecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ, scutatorum & lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum & sagittariorum du-

Asani religio. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14. & 15.

---

m Τῷ τε Βεθήλῃ] In *Epiphanii* libris, *insuper Bethel* (vel *Bethuliam*) *ejusque regionem forti dimicatione tenuerunt*, ita ut nulla facta fuerit *Isanæ* mentio. Verum in LXXII. κ) τὴν Βαιθὴλ κ) τὰς κώμας αὐτῆς, κ) τὴν Εφρὼν κ) τὰς κώμας αὐτῆς. HUDS. Conf. sup. c. 8. §. 4. SPANH.

n Ισανὰν] Conf. Infra lib. 14. c. 15. §. 14. & alibi. lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

o Μετὰ ταύτην] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μετ' αὐτὴν in *Editis*.

p Εκκαίδεκα] Eo modo *Samb.* ἑξκαίδεκα in *reliquis*.

q Ασανος.] Ita *Gall.* 2. ut mox infra cap. 12. §. 1. Ασανος in *Editis*. Ασσανος *Big.* Ασσὰν *Samb.* & *Gall* 1. HUDS. Asa: sic Ἀσανου a חסא ὄσιος. REL.

r Δεύτερον ἔτος] Δευτέρου ἔτους *Vat.*

s Τὴν πονηρίαν] Τῷ π. ὁμοίως ὢν *Vat.*

t Ἐπὶ Γαβαθὼ] Ἐπὶ Γαβαθῶνα πόλιν *Vat.* ἐπὶ Γαβαθὼν π. LXXII. & *Epiphan.* HUDS. Gibbethon Hebræis. 1 Reg. 15. 27. REL.

v Γαβαθὼ] Supr. Lib. 5. cap. 1. §. ult. εἰς Γαβαθὲ πόλ. & lib. 6. c. 5. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθά. SPANH.

x Βασάνου ὄνομα,] Quod infra cap. 12. §. 3. Βασὰν habeant *libri* omnes, Βασάνου & hîc loci placuit reseribere. Βασάμου in *Editis*. Βουσάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βασσάμου *Vat.* Βασσὰ LXXII.

y Μαχείλου] Ιλλου *Big.* & *Gall.* 1. Εἴλου *Samb.* Axiu *Vat.* quod propius accedit ad Αχιὰ *S. Literarum.* in *Epiphanii* libris *Mehelì*, aut *Mechili fil.*

z Τοῦ Θεοῦ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deest τοῦ.

a Ἀποθνήσκοντας] Ἀναθανόντας *Vat.*

b Φυλακὴν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* (ita & *Cocceius*) φυσικὴν in *Editis*.

c Κατώρθωσε] Καὶ κατέρθωσε τὴν *Vat.*

d Ηι ἐν αὐτῇ,] Illud λῶ deest *Vat.*

e Καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος.] Vid. 1 Reg. xv. 12. 13. SPANH.

f Ἀπὸ πάσης] Ἀπάσης κ. *Vat.*

g Στρατὸν] Forsan στρεβλὸν.

h Θυρεὸν] Θυρεῷ κ) στρεμμάτῃ *Vat.*

i Σεσρομάχην,] Conf. sup. lib. VII. c. 2. §. 2. & lib. VIII. c. 10. §. 1. SPANH.

k Ασπίδας] Ασπιδοφορούντων *Vat.*

ducenta & quinquaginta millia. Cæterum cum hic jam decem annos regnaſſet, Zaræus Æthiopiæ rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum *millia*, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Mareſam (eſt autem hæc in tribu Judæ) cum exercitu ſuo perveniſſet, occurrit ei Aſanus: & inſtructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab urbe, ubi *ingentem* Æthiopum multitudinem conſpexit, voce ſublata victoriam à Deo poſcebat, utque ipſi daretur multas adeo hoſtium myriadas occidere. "neque alia re aliqua nixum, ajebat, "quam illius auxilio, cujus eſt paucos pluribus & "imbecilles viribus præſtantioribus ſuperiores fa"cere, auſum eſſe cum Zaræo acie dimicare.

Zarei Æthiopis expeditio adverſus Aſanum. 2 Paral. c. 14.

2. Dum hæc Aſanus diceret, ſignum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum ſtragem edidit, reliquoſque in fugam converſos in regionem Gerariticam perſequutus eſt. cumque à cæde facienda deſtitiſſent, ad res hoſtium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) proceſſerunt, & ad caſtra eorum ſpolianda: adeo ut auri argentique vim immenſam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Aſanus ejuſque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum ſui emolumentum, Hieroſolyma repetiverunt. Cum autem non longe abeſſent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, poſtquam iter paululum ſupprimere juſſiſſet, orſus eſt dicere; "hanc victoriam illis à Deo eſſe "conceſſam, quod juſtos ſe ſanctoſque præſtitiſ"ſent, Deique in omnibus voluntati fuiſſent obſe"quuti. Quod ſi ita, adjiciebat, ut cœperant per"rexerint, facturum eſſe Deum, ut hoſtes ſemper "ſuperarent & vitam feliciter agerent; ſin vero à "religione deſciverint, fore ut omnia his contra"ria illis acciderent: venturumque eſſe tempus il"lud in quo neque verus in univerſo populo re"perietur vates, neque ſacerdos qui juſta decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas eſſe, gen"temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "diſſipandam, ut advenarum & erronum vitam a"ctura ſit." Quapropter illis ſuadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati ſtuderent, & Dei benignitatem ſibimet non inviderent. His auditis rex populuſque gaudio exſultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: miſitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *univerſam* regionem legis inſtituta ſervarentur.

Æthiopes à Judæis fuſs. 2 Paral. c. 14.

Azarias vates Aſanum in pietate confirmat. 2 Paral. c. 15.

3. Atque ita quidem ſe habebant Aſani res duarum tribuum regis: jam vero ad Baſanem revertor, populi Iſraëlitici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat & regnum occupaverat. Ille enim in Tharſa urbe habitans, ibi etiam domi-

Baſanes Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

τεξόλων μυριάδας [l] πέντε & εἴκοσι. ἤδη ἦ αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντι, ϛρατιᾷ μεγάλῃ δυνάμει [m] Ζαρᾶης ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Αἰθιοπίας βασιλεὺς, [n] ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ἦ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. ἧκε πόλεως [o] Μαρησᾶς, ἔϛι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσας τ' αὐτὸν μίλι τῆς οἰκείας δυνάμεως, [p] ἀπαντᾷ Ἀσανος· καὶ ἀνλιπαρατάξας αὐτῷ τὴν ϛρατιὰν, ἔν τινι φάραγϛι [q] Σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν, ὡς [r] κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας νίκην ἤτει παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς [s] κτεῖναι μυριάδας τῶν πολεμίων. "οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγε, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ "βοηθείᾳ, δυναμένῃ τε τοὺς ὀλίγους ἀπερχάσασθαι κρείτ"τους τῶν [t] πλειόνων τε τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἰσχυροτέρων, ἀ"παντῆσαι τοῖς μάχεσθαι τῷ Ζαραίῳ.

1. Hæc dicente Aſano, ſignum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum ſtragem edidit, reliquoſque in fugam converſos in regionem Gerariticam perſequutus eſt. cumque à cæde facienda deſtitiſſent, ad res hoſtium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) proceſſerunt, & ad caſtra eorum ſpolianda: adeo ut auri argentique vim immenſam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Aſanus ejuſque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum ſui emolumentum, Hieroſolyma repetiverunt. Cum autem non longe abeſſent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, poſtquam iter paululum ſupprimere juſſiſſet, orſus eſt dicere; "hanc victoriam illis à Deo eſſe "conceſſam, quod juſtos ſe ſanctoſque præſtitiſ"ſent, Deique in omnibus voluntati fuiſſent obſe"quuti. Quod ſi ita, adjiciebat, ut cœperant per"rexerint, facturum eſſe Deum, ut hoſtes ſemper "ſuperarent & vitam feliciter agerent; ſin vero à "religione deſciverint, fore ut omnia his contra"ria illis acciderent: venturumque eſſe tempus il"lud in quo neque verus in univerſo populo re"perietur vates, neque ſacerdos qui juſta decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas eſſe, gen"temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "diſſipandam, ut advenarum & erronum vitam a"ctura ſit." Quapropter illis ſuadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati ſtuderent, & Dei benignitatem ſibimet non inviderent. His auditis rex populuſque gaudio exſultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: miſitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *univerſam* regionem legis inſtituta ſervarentur.

β'. Ταῦτα λέγοντος Ἀσάνου, νίκην ἐσήμηνεν ὁ Θεός· καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλὰς [v] ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, καὶ τραπέντας εἰς Φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς [x] Γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἁρπαγῆς, ὅτι τὴν [y] ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ ἡ Γεράρων, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολὺν μὲν ϛκῦφος [z] χρυσὸν, πολὺν δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανος μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ ϛρατιὰ, τοιαύτην θεὸς τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέϛρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. παραγενομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπήντησε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. ἔϛι δ' ὃς ἐπισχεῖν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· "ὅτι παρά"της εἶεν τῆς νίκης θεὸς τοῦ Θεοῦ τυγχάνοντες, ὅτι "δικαίους καὶ ὁσίους αὐτοὺς παρέχον, καὶ πάντα κα"τὰ [a] τὸ βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. [b] ἐπιμε"νόντων μὲν οὖν, ἔφασκεν, ἀεὶ [c] κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, "καὶ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν Θεὸν, ὑπο"λιπόντων δὲ τὸ θρησκείαν [d] ἅπαντα τούτων ἐναντία "συμβήσεσθαι· καὶ ἥξειν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν ᾧ "μηδεὶς ἀληθὴς προφήτης ἐν τῷ ὑμε"τέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλ"λὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάϛατοι ἥξουσιν, καὶ τὸ ἔθνος "κατὰ πάσης ἁπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον καὶ ἀλή"της βιωσόμενον." καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχειν [e] συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς ὑμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν εὐφροσύνην ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν, ϛ [f] δικαίᾳ. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους.

γ'. [g] Καὶ τὰ μὲν Ἀσάνου τοῦ βασιλέως τῶν δύο Φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πληθους τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ἱεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν.

[l] Πέντε καὶ εἴκοσι,] Octoginta & viginti juxta *S. Literas*.

[m] Ζαρᾶϊος] 2 *Paralip.* cap. 14. v. 9. *Zerach* juxta *Verit. Hebr.* Ζαρὶ LXXII. Ζαρὼθ *Chron. Paſch.* pag. 95.

[n] Ἐνενήκοντα] In *S. Literis* ἐν δυνάμει ἐν χιλιάσι χιλιάσι καὶ ἅρμασι τριακοσίοις.

[o] Μαρησᾶς,] Ita ſupra cap. 10. §. 1. Μαρησὰ LXXII. Μαρέσας in *Editis*, *Samb.* & *Gall.* 2. Μαρήσης *Vat.* Μαρίσης *Big.* & *Gall.* 1. HUDS. Conf. ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

[p] Ἀπήντησεν] Ὑπήντησεν *Hen.* & *Busb.*

[q] Σαφαθὰ] Σαφθὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *S. Literis* dicitur *Sephathah*. HUDS. Conf. lib. XI. c. 8. §. 5. εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον. Non procul Hieroſolymis. *Ruſin.* Saphin. Hebr. שפה locus eminens ϛκοπιὰ Num. XXIII. 3. SPANH.

[r] Κατεῖδε] Ita in omnibus *MSS.* εἶδε in *Editis*.

[s] Κτεῖναι μυριάδας] Ἐλεῖν habent *MSS.* ſed κτεῖναι legiſſe videtur *Epiphan.*

[t] Πλειόνων] Ἐναντίων *Vat.*

[v] Ἀπέκτεινε] Ἀποκτείνῃ in *MSS.* verum non ita *Vet. Interpr.*

[x] Γεραρίτιδος χώρας.] Ita & poſtea גררית dixerunt. REL.

[y] Ἁρπαγὴν] Ita *Baſ.* & *G.* multo aliter in *MSS.* ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν *Big. Samb.* & *Vat.* mox τῶν πόλεων *Big.* & *Samb.* τῶν πολίων *Vat.* dein ἐχώρησαν, ἦλθον γὰρ Γεράρων [ἡ Γεράρων *Vat.* & *Gall.* 1.] καὶ τῆς παρεμβολῆς *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. quin & diverſo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *relinquentes autem hoſtium occiſionem ad direptionem civitatis Gerareth, quam ceperant, eorumque ad caſtra protinus acceſſerunt.*

[z] Χρυσὸν,] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν in *Editis*.

[a] Τὸ βούλησιν] Illud τὸ è *Big.* & *Samb.*

[b] Ἐπιμενόντων] Ita cum *Big.* quod infra in omnibus *MSS.* habeamus ἀπολιπόντων. in *Editis* vero ἐπιμένουσι & ἀπολείπωσι.

[c] Κρατεῖν] Αὐτοὺς poſt κρατεῖν adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.* non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

[d] Ἅπαντα] Ἅπαντα τὰ τούτων *Vat.* & *Samb.*

[e] Συμβεβήλθαι] Συμβεβήλθαιν *Vat.*

[f] Δικαίᾳ.] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ϛ θεῷ in *Editis*.

[g] Καὶ τὰ μὲν] Sic *Big. Samb.* (*Corr.*) & *Vat.* καὶ ταῦτα μὲν in *Editis*.

χλὼ. ἔτ⟨ῳ⟩ γὰ ἐν [b] Θαρσῇ πόλει Δραπέτεων, καὶ πάντων εἰκῆ τῶν ἐλασίλδυσεν ἔτη κὴ πάσαρα· πονηρὸς ἦ κὴ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβόαμον κὴ τ' ἴδιον αὐτὸ γλώμεν⟨ος⟩, πολλὰ κὴ τὸ πλῆθ⟨ος⟩ κακὰ διέθηκε, κὴ τ' Θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς [i] αὐτῷ πέμψας [k] Ιηοῦ τ' προφήτην, προεῖπε, "[l] Διαφθαρεῖν αὐτὸ πᾶν [m] τὸ γέ-"ν⟨ος⟩, κὴ τοὺς αὐτοὺς οἷς κὴ τ' Ιεροβοάμου κακοῖς προέ-"βαλεν οἶκον [n] ἐξολέσθαι, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτὸ γλώ-"μεν⟨ος⟩ οὐκ ἠμείψατο τὴν δίκεργεσίαν [o] τῷ δικαίως "προσῆναι ἦ πλήθυς ἐν δόσεσι· ἄπερ αὐτοῖς πρῶτον "τοῖς ἴσοι τοιούτοις ἀγαθὸς, ἔπεσθαι τῷ Θεῷ φίλα. τ' ἦ κά-"κιστον Ιεροβόαμον ἐμιμήσατο, κὴ τ' ψυχῆς [p] ἀποτολμένης "τ' ἐκείνου [q] ζῶσαν αὐτὸ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. πεῖ-"σαι ἂν ἔχειν εἰκότως τ' ὁμοίας συμφορᾶς αὐτὸν, ἔλε-"γεν, ὅμοιον αὐτῷ γλώμενον." Βασάνης ἦ, προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τ' γλυκείας ὑπὲρ τοὺς πεπολιμμένους, [r] ἐπὶ τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν. ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, κὴ πρὶ τ' παρῳχημένων ἐκ ἔτι τότε γῶν μεταγνοὺς συγγνώμης ἐπὶ τ' Θεῷ τύχῃ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων [s] ἐπὶ πρὶ τὰ πραγδάσωσιν ἐπὶ πλείστοις πρὶ τοῦτο ἐνεργοῦντες· ὅτω δὲ Βασάνης, προειρηκότ⟨ος⟩ αὐτῷ ἔτ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις κακοῖς, ὀλέθρῳ ἥρως ἐν οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγένε-το, κὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς πρὶ [t] αὐτὸν πόνοις προσεπῆλ. κὴ πλοῦτῳ τὴν ὑπαρχοῦσαν προγαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τ' οὐκ ἀφανοῦς [v] Ραμαθῶνι τέγνομα, [x] σταδίους ἀπεχούσῃ Ιεροσολύ-μων πασαρακοντα· κὴ καταλαβόμεν⟨ος⟩ αὐτὴν, ὠχύρω, προδιεγνωκὼς καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖ-θεν ὡρμημένοι τὴν Ασάνη βασιλείαν κακώσωσι.

δ' Φοβηθεὶς ἦ Ασαν⟨ος⟩ τὴν ἐπιχείρησιν ἔτ πολεμίᾳ, κὴ λογισάμεν⟨ος⟩ ὡς πολλὰ ἀληθῆ κακὰ [y] τὴν ὑπ' αὐτὸ βασιλδομένην πᾶσαν ὁ [z] καταλειφθεὶς ἐν [a] Ραμαθῶνι στρατὸς, ἐπέμψε πρὸς τ' Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, κὴ χρυσὸν ἐ ἄργυρον, προσκαλῶν συμμαχίαν, κὴ ὑπομιμνήσκων ὅτι ἐ [b] πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ ἦ τ' χρημάτων τὸ πλῆθ⟨ος⟩ ἀσμένως ἐδέξατο, κὴ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, ἀφελύσας τὴν πρὸς τ' [c] Βασάνην φιλίαν· κὴ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλδομένας πόλεις τὰς ἡγεμόνας τ' ἰδίας δυνάμεως, [d] ἐκέλδυσε κακῶν αὐτάς. οἱ ἦ τὰς μὲν ἐπέμπρασαν, τὰς ἦ διήρπασαν πορδήσαντες, τὴν τε [e] Αἰῶνα λεγομένην, κὴ [f] Δάνα, κὴ [g] Αβελλάνην, [h] κὴ ἄλλας πολλάς. τῶν

cilio ſibi collocato, viginti quidem annos & quatuor regnavit: improbus vero & nequam factus, ſupra Hieroboamum ejuſque filium, & malis quamplurimis populum attrivit & Deo contumelias intulit. qui, miſſo ad eum Jehu vate, prædixit, "ſe "totum ipſius genus exciſurum, & iiſdem cladi-"bus, quibus Hieroboami domum affecerat, per-"diturum eſſe: quod rex à ſe conſtitutus benefi-"cium non remunerarit, juſto pioque imperio po-"pulum regendo (quod cum illis imprimis, qui ita "fecerunt, prodeſſet, deinceps Deo gratum erat) "ſed nequiſſimi Hieroboami mores imitatus fuerit; "cujus pereunte anima, ipſius in ſe ſuſcitavit im-"probitatem. præterea dicebat, cum illi ſimilis "exſtiterit, ſimilem calamitatem merito expertu-"rum eſſe." Baſanes autem, licet ante audiverat, quæ mala ipſi ſtirpique ejus univerſæ eventura eſſent, ob flagitia ab ipſo perpetrata; non tamen *ab iis* in poſterum deſiſtebat, ne pluribus ſceleribus cooperiri viſus moreretur, & ut ex illo tempore præteritorum ſe pœnitendo veniam à Deo impetraret: ſed quemadmodum ii qui propoſitis ſibi præmiis, poſtquam rei alicui ſtudere cœperint, ſine intermiſſione ei operam dant; ita & Baſanes, cum vates ei futura prædixiſſet, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis ſui pernicie & domûs interitu, *denunciatis*, deterior factus eſt; & quotidie, ac ſi athletæ pro malitia perſonam geſſiſſet, ſuos pro ea labores intendebat. Poſtremoque, cum exercitum iterum eduxiſſet, aggreſſus eſt urbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta ſtadiis ab Hieroſolymis diſſitam: eamque captam muniebat, quod ſecum jam ante ſtatuerat præſidium in ea collocare, ut ſui excurſionibus inde factis Aſani regnum infeſtarent.

Deus, miſſo Jehu vate, Baſani minatur. 3 *Regum*, c. 16.

Baſanes deterior factus eſt: & exercitum in Judæos educit. 2 *Paral.* c. 16.

4. Veritus autem Aſanus hoſtis motum conatumque, animoque verſans quam multa mala univerſæ ſuæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet, miſit ad regem Damaſcenorum legatos, *dona ferentes* & aurum & argentum, ejus ſocietatem implorans, eumque iſtius, quæ à patribus illis ſecum interceſſit, amicitiæ admonens. Atque ille & pecuniam omnem libenter accepit & ſocietatem cum eo *arctiorem* iniit, dirempta quæ ei cum Baſane erat amicitia; miſſiſque militum ſuorum ducibus in illius ditionis urbes, juſſit ut eas *modis omnibus* vexarent. Illi autem *eò* profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, *ſcilicet* & urbem Ahionem appellatam, & Dana, & Abellanam, aliaſque quamplurimas. Qua re audita, Iſraëli-

Aſanus à Damaſcenorum rege auxilium petit. 2 *Paral.* c. 16.

---

b Θαρσῇ πόλει] Quod infra (p. 456. §. 4.) Θαρσηλὼ habeamus ſine ulla varietate, placuit & hic loci Θαρσῇ pro Θάρσῃ reſcribere. Θαρσηλὴ *Big.* & *Samb.* Θαρσήλῃ *Hen. Busb.* & *Vat.* Θερσᾷ LXXII. & *Epiphan.* Vide *Euſebium* de *Locis Hebraïcis*, ν. Θαρσά & ν. Θερσᾶ, atque *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. c. 13. p. 314. HUDS Ex Syrorum pronuntiatione qui ı initiale mutant in Petocho, nam Tirtza Hebræi dicunt. REL.

i Αὐτῷ πέμψας] Ita cum *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis*.

k Ιηοῦ] Sic paſſim *Cod. Vat.* & *Schotanus* ex conjectura. Γιοῦ in *Editis*: quo fere modo legiſſe videtur *Epiphan.* Ιοῦ *Big. Samb. Gall.* 1. & LXXII. Ιωσῦ *Gall.* 2. proculdubio pro Ιηοῦ. HUDS. Forte Ιοῦ vel Γιοῦ. Hebr. יהוא בן חנני LXX. Ιοῦ ὑὸν Ανανὶ. COCC.

l Διαφθαρεῖν αὐτῷ] Eo modo cum *Big.* & *Samb.* Διαφθείρειν in in *Editis Aliiſque*.

m Τὸ γέν⟨ος⟩,] Illud τὸ ex *MSS.*

n Εξολέσειν,] Ita in omnibus ἐξελάσῃ in *Editis*.

o Τῷ δικαίως] Τῶ δικαίως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Αποτολμήσης] Αποκυμήσης *Samb.*

q Ζῶσαν] Ita in omnibus. *MSS.* niſi quod αὐτῷ pro αὐτῷ habeant *Big.* & *Samb.* & mox ὑπεδέξατο *Big.* & ὑπεδέξατο *Samb.* ἐ ἀπάντων τῶν πατρίων ὑπεδέξαθ. εἰς πείρων ἦν ἤξειν in *Editis*.

r Οὐ προς] Hic vulgatam lectionem in omnibus ſequuti ſumus, niſi quod τύχῃ repoſuerimus pro τύχοι. locus eſt peturbatus in *MSS.* nam ἀ προς τὸ λοιπὸν δὲν ἡσυχάσαι habent *Samb. Gall.* 1. & *Big.* προς τὸ λοιπὸν ἦ ἡσυχάσαι *Vat.* poſt ἡσύχασεν aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tamen de reliquo non quievit, neque reſpexit, quia male agendo deperiret inglorius, & pœnitendo pro malis præteritis à Deo veniam mereretur; ſed* &c. mox, κὴ πρὶ τ' παρῳχημένων ἔτι μᾶλλον ἐκ τότε γῶν [ἐκ ἔ τότε γῶν *Big. Aliiſque.* ἐκ τότε γῶν *Vat.*] μεταποῆσαι ὅπως συγγνώμης ἐπὶ ἔ Θεῷ τύχῃ, ὥσπερ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μεταποήσαι κὴ συγγνώμης π. τ. Θ. τύχοι. ἀλλ' &c. *Vat.* μεταποῆσαι συγγνώμης τύχῃ *Gall.* 2.

s Επὶ τὰ] Ita cum *Cod. Samb.* ἐπ' ἀὶ in *cæteris*.

t Αὐτῷ] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ραμαθῶνι] Αραμαθῶνι *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αραμαθῶνι *Gall.* 2. Αραμαθὼν *Big.* in *Epiphanii* libris *Rama* & *Ramath*. Videſis *Annot.* ad p. 307. §. 3. HUDS. Alias Ραμαθὰ urbs tribus *Ephraim*. vid. infr. §. 4. & c. 15. §. 6. ut & ſupr. lib. 5. c. 21. §. 1.. Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν. SPANH.

x Σταδίους] Ita cum *MSS.* σταδίων in *Editis*.

y Τὴν ὑπ' αὐτῷ] Τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλδομένην ἅπασαν *Vat.*

z Καταλειφθεὶς] Καταληφθεὶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Ραμαθῶνι] Hic loci Αμαθῶνι *Big. Samb.* & *Gall.* 1, Αραμαθῶνι *Gall.* 2. HUDS. Vid. ſupr. §. 3. SPANH.

b Πατρῴα φιλία προς ἀλλήλους] Paterna amicitia inter Damaſci & Judææ Reges. Vid. 1 Reg. xix. 15. SPANH.

c Βασάνην φιλίαν·] Ita ex *MSS.* Βασὰν in *Editis*. Βασσάνην paſſim *Vat.*

d Εκέλδυσε] Sic *MSS.* ἐκέλδε in *Editis*.

e Αἰῶνα] Ita lego ex LXXII. in 2 *Paralip.* c. 16. v. 4. nam vox Ιωάνα (quæ in *Editis* exſtat & omnibus *MSS.* præter *Vat.* qui habet Ιωιάθα) pro certo corrupta eſt: nec quidquam ſanius præ ſe ferunt *Epiphanii* libri, in quibus *Elom* & *Elon* & *Eleon*.

f Δάνα,] Δὰν in recto, p. 445. §. 4.

g Αβελλάνην,] Αβελλὰν *Vat.* non dubito quin eadem urbs dicatur Αβιλὼν, & Αβελλὰ, & Αβελλα, & Αβελ, & Αβελμαὶν &c. HUDS.

Israëlitarum rex se domum recipit.

raëlitarum rex à Ramathone ædificanda & munienda abstinuit; festinanterque *admodum* reversus est, quasi suis male multatis opem laturus & *auxilium*. Asanus autem, ex materia ab eo ad exstructiones parata, duas in eodem loco urbes validas erexit. quarum una quidem Gaba vocatur, altera vero Maspha. Nec postea quidem Basani per tempus licebat expeditionem contra Asanum suscipere: nam morte fatali præventus est. In urbe quidem Tharsa sepelitur: ei vero in regnum succedit filius ejus Elanus. Hic, cum duos annos regnasset, perit; per insidias cæsus à Zamare dimidiæ partis equitatûs præfecto. Nam per quosdam ex equitibus suis, quibus persuaserat in eum impetum facere, apud Orsan dispensatorem suum epulantem interfecit, *quippe* relictum à satellitibus suis & ducibus. illi enim universi occupati erant in obsidione Gabathorum Palæstinorum urbis.

Moritur Basanes, & Elanus fit Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.

VII. ς. Cum autem Zamares equitum dux Elanum interemisset, ipse pro eo regnum occupat, omnesque ex Basanis stirpe juxta Jehu vaticinium ad unum sustulit. Eodem enim modo ipsius familiam funditus perire contigit, quo illam Hieroboami exstinctam esse *jam ante* scripsimus. Interea qui *urbem* Gabathonam obsidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant, & quod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse ducem suum Amarinum regem creat: qui motis castris à Gabathona ad Tharsam regiam proficiscitur; & impressione in urbem facta, *eam* vi expugnat. Zamares autem, urbem videns desolatam, in intimam Regiam se recipiebat: atque igne ei subjecto, seipsum cum ea concremavit, cum septem *duntaxat* dies regnasset. Tum vero divisus est Israëlitarum populus: & illorum quidem alii Thabnæum, alii autem Amarinum regnare volebant. At cum ii vicissent, qui regnum huic deferri postulabant, Thabnæum perimunt, atque *ita* Amarinus totius populi *Israëlitici* rex factus est. Anno autem regni Asani trigesimo * *regnum iniit*, idque tenuit annos duodecim: sex quidem in Tharsa, reliquos vero in urbe quæ Semareon appellatur, & à Græcis Samaria. dicitur. Ipse autem Semareona denominavit à Semaro, qui ei montem vendiderat quem exstructa urbe occu-

Zamares Elanum occidit. 3 Regum, c. 16.

Amarinus ab exercitu rex creatur. 3 Regum, c. 16.

Zamares seipsum comburit. 3 Regum, c. 16.

Thabnæo occiso Amarinus quiete regnum possidet. 3 Regum, c. 16.

Samaria ædificatio. 3 Regum, c. 16.

ἀκέσας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τᾶ μεν οἰκοδομεῖν ἐ ὀχυρᾶν τὼ [i] Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μ ἧ ασυδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανῳ ἧ ἐκ τ παρεσκευασμένης ὑπ' αὐτ πρὸς τὼ οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνέγρεν ἐν αὐτῷ [k] τῷ τόπῳ δύο καρτερᾶς. ἡ μὲν [l] Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ ἧ [m] Μασφά. καὶ μ τοῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τ ὑπὲ Ασανου στρατείας, [n] ἐφθάθη γὼ ὑπὸ τ χρεών. καὶ θάπτε ἧ μὲν ἐν [o] Θαρσῇ πολ. Διαλαμβάνε δ' αὐτ τὼ ἀρχὼ παῖς [p] Ηλανος. ἔτ, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, πλάτᾳ· φονεύσαν ἐ αὐτὸν ἐξ ὑπόβολῆς [q] Ζαμάρε [r] ἧ ἱππάρχε τ ἡμισείας τάξεως. κατδωχηλέντα γὼ αὐτὸν ἐν τῷ οἰκονόμῳ αὐτ [s] Ορσα τόνομα, πείσας ὑπερθαμεῖν τ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινάς, ἀπέκτανε [t] δι' αὐτῶν, μεμονωμένον τ πρὸς αὐτὸν ὠλιτῶν ἐ ἡγεμόνων. ἔτι γὼ ἅπαντες πρὸς τὼ πολιορκίαν [v] τ Γαβαθῶν ἐγένοντο τ Παλαιστίνων.

ε'. Φονεύσας ἧ τ Ηλανον ὁ ἱππαρχῳ Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύε, κ πᾶσαν τὼ Βασανε ἡγεμὼν κατὰ τὼ [x] Ιηᾶ προφητείαν ἀφανίζε. τῷ γὼ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τ οἶκον αὐτ πόρριζον ὀλέσθαι διὰ τὼ ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ Ιεροβοάμε διαφθαρέντα μεμάθαμεν. ἡ ἧ πολιορκᾶσα τὼ [y] Γαβαθωνὶτ στρατιὰ, πυθομένη τὰ πρὶ τ βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχε τὼ βασιλείαν, καὶ [z] αὐτὴ τ ἡγέμονα αὐτῆς [a] Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τ Γαβαθώνης ἀναστήσας τ στρατὸν, εἰς [b] Θαρσὼ παγίνε τὸ βασίλειον, κ προσβαλὼν τῇ πόλ κ κρατῳ αἱρεῖ. Ζαμάρης ἧ, τὼ πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε εἰς τὸ [c] μυχαίτατον τ βασιλείων· κ ὑποπρήσας [d] αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέφθ δ' εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαός· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [e] Θαβναῖον βασιλεύειν ἤθελον, [f] οἱ ἧ τ Αμαρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τᾶτον ἄρχειν ἀξιοῦντες ἀποκτείνυσι τ Θαβναῖον, κ πανὸς βασιλεύ ὁ Αμαρῖνος ἔ ὅλης. [g] τριακοστῷ ἧ ἔτ τ Ασάνε βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖνος ἔτη δώδεκα· τούτων τὰ μὲν ἓξ ἐν Θαρσῇ πόλ, τὰ ἧ λοιπὰ ἐν [h] Σεμαρεῶνι [i] λεγομένῃ πόλ, ὑπὸ ἧ Ελλήνων Σαμαρεία καλουμένη. προσηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς [k] Σεμαρεῶνα, ἀπὸ ἔ τὸ ὄρος ἀποδομένε αὐτῷ, [l] ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὼ

HUDS. Infr. lib. 19. c. 5. §. 1. Αβίλαν ἧ τὼ Αυσανίε, & lib. 20. c. 6. §. 1. σὺν Αβίλᾳ & ἄλλοις. lib 2. c. 13. §. 2. & lib. 4. c. 7. §. 5. De Lysaniæ Tetarchia ibid. lib. 8. Antt. c. 13. §. 7. ἐκ πόλεως Αβελῆς· SPANH.

h Καὶ ἄλλας] Illa κ ἄλλας πολὰς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i. Ραμαθῶνα] Αραμαθῶνα *Big.* & *Samb.* in *Epiphanii* libris *Ramatha.*

k Τῷ τόπῳ] Illud τῷ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

l Γαβὰ ἐκαλεῖτο,] In *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ μ γὼ Γαβὰ ἐκ. *Gabaa* apud *Epiphanium.*

m Μασφά.] Eo modo etiam *Epiphan.* in *MSS.* Μεταφὰ & Μιταφάς. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. § 4. SPANH.

n Εφθάθη γὼ ὑπὸ τ χρεών.] Morte præventus. Sic Pausan. lib. IX. p. 575. ὡς ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν αὐτὸς ἐν Νάξῳ· infra c. 15. §. 4. σύκα γὼ οἶμαι τὸ χρεών. & §. 5. ὅτε δ' αὐτὸν τὸ χρεών. SPANH.

o Θαρσῇ πόλ.] Ita ut supra p. 455. §. 3. rescripsi. *Therſa* in in *Epiphanii* libris, Θερσᾷ LXXII. in *Editis Aliisque* Αρσανῇ. forsan pro Θαρσανῇ.

p Ηλανος.] Ηλὰ LXXII. *Elan* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *Helan*, ut & apud *Sulpicium Severum.*

q Σαμάρε] Ita lego, quod in *Editis* ubique sit Ζαμάρης. Ζαμαρέλε & alibi Ζαμαρῖνος *Big.* & *Samb.* Ζαμβρέλε & mox Ζαμβρέλας *Vat.* & *Gall.* 2. ex Ζαμβρὶ *Interpretum* LXXII. *Zamarias* in libris *Epiphanii* זמרי *Hebr.*

r Τῷ ἱππαρχῳ] Dicitur *Interpretibus* LXXII. ὁ ἄρχων τ ἡμίσους τ ἵππου.

s Ορσα τόνομα,] Quamvis in *Editis Aliisque* sit Ωσα, ut & apud *Epiphanium* & LXXII. malui tamen Ορσα quod propius accedat ad *Hebraicum* ארצא. Ολσα habent *Big.* & *Samb.* Ωλία *Vat.*

t Δι' αὐτῶν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Τῶν Γαβαθῶν] Τῷ Γαβαθῶν *Samb.* & *Vat.* τ Γαβαθώνης ἐγένοντο *Gall* 2. Γαβαθῶνος hic loci & alibi eadem forma reponendum esse volunt nonnulli. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 2. SPANH.

x Ιηᾶ προφητείαν] Ita visum est (ita & *Coccejus*) rescribere, cum apud LXXII. sit Ιηὺ vel Ειηύ. in *Editis* Γιμῶ, & in *Epiphanii* libris *Gimon* vel *Gymon.* Ιᾶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιᾶς *Gall.* 2.

y Γαβαθωνὶτ στρατιὰ,] Sic *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Γαβαὶ ης passim in *Editis Aliisque*, Γαβαθωνὶτης *Big.* Γαβαωθωῖτης *Gall.* 2. HUDS. Conf. lib. VII. sup. c. XI. §. 7. SPANH.

z Αὐτὴ τ ἡγέμονα] Αὐτὴ *Big.* & *Samb.*

a Αμαρῖνον] Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Αμάριον *Samb.* ὁμώνυμον Ζαμβρέλαν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Amarin* aut *Omarin.* Αμβρὶ LXXII עמרי *Hebr.*

b Θαρσὼ] Θερσᾶ *Vat.* HUDS. Θαρσᾶ LXX. 1 Reg. XV. 33. Hebr. תרצה & 1 Reg. XVI. 6. SPANH.

c Μυχαίτατον] Ita ex *MSS.* (& *Coce.*) μυχέτατον in *Editis.*

d Αὐτὸ, συγκατέκαυσεν] Εαυτὸν *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

e Θαβναῖον] Cum in *Hebræo* sit *Thebni* sive *Thabni*, & Θαμνὶ in LXXII. & Θαμναῖον in plerisque *MSS.* non dubitavi Θαβναῖον rescribere. errore, ut puto, orto ex permutatione literarum β & μ quod fæpe fieri solet in *MSS.* in *Editis* Θάμναν.

f Οἱ ἧ τὸν Αμαρῖνον.] Οἱ ἧ τ Ζαμβρέλαν *Vat.*

g Τριακοστῷ] Τριακοστῷ ἧ πρώτῳ juxta *S. Literas.*

* Regnum iniit, *idque tenuit annos duodecim:*] Ita etiam *Epiphanius.* adeo ut id dicere necesse habeamus, vel aliquid relictum esse subaudiendum, vel voculam unam aut alteram excidisse.

h Σεμαρεῶνι] Μαρέωνι in *Editis*, Μαρώνῃ *Big.* & *Gall.* 1. 2. *Samareon* in *Epiphanii* libris, Σαμαρέων *Vat.* & in *S. Literis*, 3 *Reg.* c. 16. v. 24. ἐκτήσατο τὸ ὄρος τὸ Σεμηρὼ παρὰ Σεμὴρ ἐ κυρίε ἐ ὄρους. unde Σεμαρεῶνι rescribendum censui, aut cum *Schotano* Σαμάρωνι. HUDS Schimron Meron ita jungitur in Josua. REL. *Gen.* Μαρέωνι *Græci*, Σαμάρεια. SPANH.

i Λεγομένῃ] Illa λεγομένῃ πόλ addidi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Σαμαρεῶνα,] Σαμάρεων in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Samareon.*

l Εφ' ᾧ κατεσκεύασε] Ita ex *MSS.* ἐφ' ᾧ in *Editis.*

τὴν πόλιν, [m] Σεμάρ. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν [n] ἐλεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους [o] ὑπολιπεῖν. ἐπλευτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν Σαμαρείᾳ· διεδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Αχαάβος.

pavit. Inter hunc vero & priores reges nihil intererat, nisi quod illis fuerit sceleratior. omnes enim magnopere studebant quo modo populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent: ideoque fecit Deus ut alius alium è medio tolleret, & nemo è familia superstes esset relictus. Quin & hic diem suum obiit Samariæ: eique *in regnum* succedit filius *ejus* Achabus. *Achabus Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.*

ς'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερφρονῶν ἔχῃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ [p] διὰ τὴν ἀσέβειαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διεφθαρέντες [q] ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ασαφος [r] δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα γῆρας, καὶ πεντηκονταετῆ καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτους [s] ὁμοίρως ἀπέβανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν [t] ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς [v] Αβιδὰς τέκνον γεγονυίας. τοῦτον μιμητὴν Δαυίδου πάντες κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτου βασιλέως ὑστέρου λέξομεν.

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus res humanas respicit; utque bonos quidem amore prosequitur, improbos vero odio habet & funditus perdit. Israëlitarum enim reges propter flagitia *sua* & impietatem haud longo tempore alii quidem ab aliis malo interitu sublati sunt, stirpe etiam illorum excisa. Asanus vero Hierosolymorum & duarum tribuum rex ob pietatem *suam* & justitiam ad summam vitâ beatâ provectus est senectutem; annoque regni sui uno & quadragesimo felici fato obiit. ipsoque defuncto imperium suscepit filius *ejus* Josaphatus, ex muliere Abida nomine *ei* natus. Hunc in operibus *suis* omnes existimarunt proavum *suum* Davidem imitatum esse in virtute & pietate. Sed de iis, quæ ad hunc regem spectant, jam non necesse habemus dicere.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αχαάβος, γήμας Ιεζαβέλλαν, ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφήτης ἔπραξεν· οἷά τε πρὸς τὸν Ναβόθην.

CAP. XIII.

Quomodo Achabus, Jezabela in uxorem ducta, sceleratior exstitit omnibus ante eum regibus. quæ ab eo gesta erant ab Elia vate; & quæ Nabutho accedebant.

Ο δὲ Αχαάβος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς [y] κατῴκει μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δὲ ἀρχὴν κατεῖχεν ἐπὶ ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο· μηδὲν [z] κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσον πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας ἀσέβειαν. καὶ γὰρ οὗτος [a] τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας, προσεκυνήσε. καὶ τούτοις ἄλλα προσέθηκε [b] προσεμηχανήσατο. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκα [c] θυγατέρα [d] Ιθοβάλου τοῦ [e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἧς [f] Ιεζαβέλη τὸ ὄνομα. ἀφ' ἧς τὸν ἴδιον αὐτῆς θεὸν προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ [g] τολμηρόν· εἰς τοσαύτην δὲ ἀσέλγειαν καὶ μανίαν πεπτώκει, ὥστε καὶ ναὸν [h] τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν [i] Βῆλον προσαγορεύουσιν, [k] ᾠκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς [l] δὲ ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας [m] ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

Achabus autem Israëlitarum rex habitabat quidem in Samaria, regnum vero tenebat annos duos & viginti: nihil de institutis priorum regum immutans, præterquam in iis quæ ipse in pejus, immani nequitiæ deditus, excogitavit: omnium illorum facinorum nefariorum & *graviam* in Deum contumeliarum factus imitator, atque præ cæteris Hieroboami scelerum æmulus. Nam & vitulas, ab illo fictas formatasque, adoravit: & alia adhuc magis absurda commentus est. In matrimonium præterea accepit filiam Ithobali Tyriorum & Sidoniorum regis, cui nomen erat Jezabela; à qua patrios didicit illius deos colere. Erat autem muliercula animi irrequieti & magnæ audaciæ: atque in tantam petulantiam & insaniam prolapsa est, ut & templum Tyriorum deo, quem Belum vocant, ædificaret, & lucum omnis generis arborum plantaret. porro & sacerdotes & fallos vates huic Deo instituit. Quin & rex ipse tales quamplurimos circa se habebat, amentia & improbitate omnes ante se *reges* supergressus. *Achabus nequitiæ deditus. 3 Regum, c. 16.* *Jezabela Achabi uxor, & impietatis dux. 3 Regum, c. 16.*

β. Προφήτης [n] δήπου τοῦ μεγίστου θεοῦ, [o] ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Αχάβῳ, προλέγει αὐτῷ τὸν Θεὸν ἔφασκε, "μήτε ὕσειν αὐτὸν

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Galaaditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum ei prænunciasse, "quod neque "plu- *Elias siccitatem minatur. 3 Regum, c. 17.*

m Σεμάρ.] Σαμαρὰν *Big.* Σίμαρ *Samb. Hen.* & *Gall.* 1. 2. Σαμαρᾶν in *Editis.* Si quis Σεμὴρ malit, non repugnabo.

n Ἑλεῖν,] Sic *Gen.* & nonnulli *MSS.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* ἐλθεῖν *Baſ. Samb. Alique.* HUDS. *Gelenius* sic legendum putavit: ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἀνελεῖν. COCC.

o Ὑπολιπεῖν.] Ita in *MSS.* ὑπολείπειν in *Editis.*

p Διὰ τὴν ἀσέβειαν] Διὰ τὰς παρανομίας *Vat.*

q Ἠρέθησαν,] Εὑρέθησαν *Baſ. Samb. Alique.*

r Δι' εὐσέβειαν] Καὶ ante δι' εὐσέβειαν delevimus auctoritate *MSS.*

s Εὐμοίρως] Εὐμοίρως ὃ ἐχρήσατο &c. Callimach. H. in Del. v. 295. SPANH.

t Ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης,] Ita *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

v Ἀβίδας] Γαβεζᾶς solus *Vat.*

x Κατεπείγῃ λέγειν.] Οὐ κατεπέιγον νῦν ἡμῖν λέγειν *Vat.*

y Κατῴκει μέν] Ita *MSS.* κατοικεῖ in *Editis.*

z Κινήσας] Καινίσας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nihil amplius innovans.*

a Τὰς δαμάλεις,] Illud τὰς δὲ *Cod. Vat.*

b Προσεμηχανήσατο.] Sic *MSS.* ἐμηχανήσατο in *Editis.*

c Θυγατέρα] Θυγατέρα μὲν Ιθοβάλου *Vat.* θυγατέρα μὲν Ιθωμάλου (pro Ιθωβάλου) *Big.* & *Samb.* in *S. Literis* dicitur *Ethbaal*, & Ιεθεβαὰλ LXXII. sunt qui Εἰθωβάλου malint hic loci, prout in *Gall.* 2.

d Ιθοβάλου τοῦ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Rex Sidonium tantum dicitur, 1 Reg. XVI. 31. SPANH.

e Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Sacer codex solorum Sidoniorum regem vocat 1 Reg. 16. 31. REL.

f Ιεζαβέλη] Sic *Samb.* & *Vat.* Ιεζάβελ in *Editis Aliisque.*

g Τολμηρόν·] Πονηρόν, & mox ἀσέβειαν καὶ μ. solus *Vat.*

h Τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν Βῆλον] Bel Tyriorum Deus, Βάαλ LXX. 1 Reg. XVI. 31. 33. SPANH.

i Βῆλον] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Βὴλ in *Editis.* Βὴλ *Hen.* & *Busb.* Βῆλα *Samb.* Βῆλαν *Big.* Βάαλ LXXII. & *Epiphan.*

k Ὠκοδόμησε,] Est qui malit οἰκοδομῆσαι, & dein καταφυτεύσαι. Verum ὥστε aliquando reperitur juncta indicativo, etiam apud melioris notæ auctores.

l Δ' ὁ βασιλεὺς] Illud δὲ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Ὑπερβεβηκὼς] Ὑπερβεβληκὼς *Big.* & *Samb.*

n Δήπου τις] Ita cum *Vet. Interpr.* δὲ in *reliquis.*

o Ἐκ πόλεως] Ἐκ Θισβῶν τῆς Γαλαὰδ in LXXII.

"pluviam per hos annos daturus sit, nec rorem "immissuras in terram illam, donec ille ipse com- "pareret." Cumque hæc jurejurando firmasset, versus plagam australem concessit, ibique ad torrentem quendam manet, qui potum illi suppeditabat: nam corvi cibum ei quotidie afferebant. Sed cum *aliquanto post* aruisset fluvius, quod non pluebat, jussu Dei ad urbem Sarephtham proficiscitur *vates*, non procul à Sidone ac Tyro *sitam*, nam media interjacet: fore enim ut illic inveniret mulierem viduam, quæ eum esset alitura. atque ubi non longe à porta aberat, cernit *ibi* mulierem operariam ligna colligentem. Cum autem Deus ei significasset, hanc esse illam quæ ei victum ministratura esset, propinquior factus eam salutavit, & obsecravit ut *sibi* paulum aquæ afferat ad bibendum; illamque *prompte* euntem cum revocasset, jussit ut panem etiam secum ferat. Illa vero cum juraset nihil sibi domi esse præter unum farinæ pugillum & paulum olei, seque collecto uno aut altero ligno abire, ut subacta farina sibi ac filio panem conficiat; quem ubi comedissent fame absumptos iri dicebat, quandoquidem nihil aliud superesset: atqui, bono animo, inquit, abi, etiam lætiora sperans; & primum mihi paululum paratum affer. nam tibi prædico, non ante vel illius vasis farinam consumptum iri, vel amphoræ oleum *defecturum esse*, donec à Deo pluerit *in terram*. Ubi hæc dixerat vates, *illa* domum se recepit, jussisque obsequuta est: atque *inde* & ipsa *sibi* habebat, & filio pariter ac vati victum suppeditabat. Horum vero neutrum eos defecit, donec siccitas esse desierit. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander; qui, dum res gestas Ithobali Tyriorum regis narrat, sic loquitur: "pluviarum sub eo de- "fectus erat à mense Hyperberetæo ad Hyperbere- "tæum sequentis anni. illo vero suppliciter Deum "precato, magna vis tonitruum insequuta est. "Hic urbem Botryn in Phœnice condidit & Au- "zam in Libya." Et hæc quidem Menander, siccitatem indicans quæ sub Achabo acciderat, nam illius tempore apud Tyrios regnavit Ithobalus, in Commentarios suos retulit.

Elia cibum afferunt corvi. *3 Regum, c. 17.*

Hospitio excipitur à vidua Sarephthana, cui farina & oleum perpetuatum. *3 Regum, c. 17.*

Menander Historicus.

3. Mulier autem *illa*, de qua paulo ante diximus, quæ vatem aluit, cum filius ejus in morbum incidisset, ita ut animam efflaret & mortuus videretur, lamentans & manibus semet tundens & voces quas dolor exprimebat emittens, vatis ad se adventum in culpam convertebat, quasi peccata ipsius coarguerit, adeoque filius mortem obierit. Ille vero bono animo esse hortabatur, sibique filium suum tradere: illum enim ipsum vivum redditurum esse. Quem cum tradidisset, *acceptum* in cubiculum sustulit, in quo ipse versari solebat, eoque in *suo* cubili collocato, ad Deum exclamavit, haud meritam gratiam mulieri retulisse, quæ ipsum hospitio exceperat & aluerat, filium ei eripiendo. orabatque ut animam in puerum remigrare faceret, ipsique vitam restitueret. Deo itaque matris quidem *fortis* miserto, motoque desiderio etiam vati gratificandi, ne *ad* eam ipsius malo videretur

Elias vidua filium in vitam reducit. *3 Regum, c. 17.*

"ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι, μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς "τὴν χώραν, εἰ μὴ Φανείη αὐτός." ὁ τέτοις ἐπομέ- "σας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, πιόμενος "ἀφ' ἑνὸς χειμάρρου πινὶ τῶν Δφατριδῶν, ἐξ οὗ ἔμελε τὸν τὸν εἴχε· [p] τῶν γὰρ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόραξι προσ- έφερον. ἀναξηρανθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς [q] Σαρεφθὰ πόλιν ἔρχεται τῆς Σιδῶνος καὶ Τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, ἀφικνεῖται, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τρο- φάς. ὡς δ' οὐ πόρρω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα [r] χερ- νῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ Θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ- ναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν Δφατρέφειν, προσελθὼν παρά- σατο, καὶ κρύσιον ὕδωρ [s] παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ· καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέ- λευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα καὶ [t] ὀλίγον [v] ἔλαιον, πορευέσθαι δὲ συναλεχῆσαι τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ ἄρτον, μεθ' ὃν ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέ- τι μηδενὸς ὄντος, ἔλεγεν· ἀλλὰ θαρσοῦσα, εἶπεν, ἄπιθι, καὶ τὰ κρείττω προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶ- τον ἐμοὶ [x] βραχὺ κόμισον. προλέγω γὰρ σοὶ, μηδέ- ποτε ἐκλείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίᾳ τὸ κεραμίον, μέχρις ἂν [y] ὑσῃ ὁ Θεός. ταῦτ' εἰπὼν ὁ προφήτης, ἀπῆλθε· γνωσθεῖσα προς αὐτὸν ἐπίστευσε τὰ εἰρημένα· καὶ αὐτή τε ἔσχε, καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τῶν Δφατροφὴν καὶ τῷ προφήτῃ. ἐπέλιπε δ' οὐδέν [z] αὐ- τοὺς τούτων, ἀχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνη- ται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ [a] Μένανδρος ἐν τοῖς [b] Ιθοβάλου τῶν Τυρίων βασιλέως πράξεσι, λέγων ὅτως· "[c] ἀβροχία τε ἐπ' [d] αὐτοῖς ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ Υπερβερε- "ταίου μηνὸς ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους Υπερβερεταίου. ἱκε- "τείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβλη- "κέναι. ἔτος πόλιν Βότρυν ἔκτισε τὴν ἐπὶ Φοινίκῃ, "καὶ [e] Αὔζαν τὴν ἐν Λιβύῃ." καὶ ταῦτα μὲν, δηλῶν τὴν ἐπ' Αχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, κατὰ γὰρ καὶ [f] τοῦτον καὶ Ιθοβαλος ἐβασίλευσε Τυρίων, [g] ὁ Μέναν- δρος ἀναγέγραφεν.

γ'. Η δὲ γυνὴ, περὶ ἧς πρὸ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸ προ- φήτου Δφατρέφεται, τὸ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόν εἰς νόσον, ὡς ἔδη τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι ἔδοξαν νεκρόν, ἀνα- κλαιομένη [h] καὶ τὰς χεῖρας. αὐτὴν αἰτιζομένη, καὶ φωνὰς οἵας εἰκὸς ἦν ἐπὶ τοιούτοις τὸ πάθος ἀφιεῖσα, καθῆπτο τοῦ παρ' αὐτὴν παραστάντος τοῦ προφήτου, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρ- τίας αὐτῆς, καὶ Δία τοῦτο τὸ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ ἀποδώσειν τὸν υἱὸν αὐτῆς· ζῶν- τα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. ἀποδόσης [i] οὖν βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τὴν κλί- νης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένην αὐτὸν θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς [k] ἀφαιρη- σάμενον. ἐδεῖτό τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παι- δὶ, καὶ ἀναζῆσαι αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ Θεοῦ καταικτήσ- αντος μὲν τὴν μητέρα, βεληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ πα- ρεῖναι,

p Τῶν γὰρ τροφῶν] Τῶν μὲν γὰρ τρ. *Vat.*

q Σαρεφθὰ πόλιν] *Al.* Σαρεφθάν.

r Χερνῆτιν] *Al.* χερνήτιν. id est, πτωχὴν ἐκ χειρὸς ζῶσαν, ut in ora *Big.* HUDS. Conf. lib. VI. supr. Cap. 14. §. 3. SPANH.

s Παρεκάλεσεν] Sic in *MSS.* παρεκέλευσεν in *Editis.*

t Ολίγον ἔλαιον,] Sic οἶνον ὀλίγον Paulus commendat, quod alii *vinum* reddunt *exiguarum virium.* REL.

v Ελαιον,] Ολίγον ἐλαίου *Vat.*

x Βραχὺ κόμισον.] Ita plerique *MSS.* βραχὺ in *Editis.* βραχύ τι *Gall.* 2.

y Υσῃ ὁ Θεός.] Υση ὁ Θεὸς *Gall.* 1. 2.

z Αὐτοὺς] Ita *Samb.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

a Μένανδρος ἐν ταῖς Ιθοβάλου & Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Conf. sup cap. 5. §. 3. SPANH.

b Ιθοβάλου & Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ηθωβάλου *Gall.* 2. Εἰθωβάλου in *lib.* 1. *c. App.*

c Ἀβροχία] Ἀεροχία Callimach. H. in JOV. v. 19. ἔτι ἄερο- χος· ἧς ἄπασα Ἀρκαδίη· SPANH.

d Αὐτῷ ἐγένετο,] Αὐτοὺς *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Epiphan.*

e Αὔζαν τὴν] Sic *Vat.* & *Gall.* 2. Αὐζάτην ex A. in *Editis.* Αὔζαν τὴν *Big Samb.* & *Gall.* 1.

f Τοῦτον] Ita ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis Aliisque.*

g Ο Μέναν- δρος] Ita in *Editis Aliisque.* ὁ μὲν Μέναν- δρος *Big.* & *Samb.*

h Καὶ ταῖς χερσὶν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerant καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὸν αἰτιζομένη.

i Οὖν βαστάσας] Vocem αὐτῆς, quæ post ἐν reperitur in *Editis*, non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Αφαιρησάμενον.] Ita in *Editis Aliisque.* ἀφαιρεσάμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

Και

ρεῖναι, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' εὐχαριστεῖ τῷ προφήτῃ· [l] καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγεται.

δ'. [m] Χρόνου δ' ὀλίγου διελθόντος, παραγίνεται πρὸς Ἄχαβον τὸν βασιλέα, κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὸν γενησόμενον ὑετόν. λιμὸς δὲ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, [n] ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους [o] αὐτῶν σπανίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομήν ἐστι χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν [p] ἀναδιδόναι. τὸν οὖν [q] ἐπιμελόμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων [r] ὁ βασιλεὺς καλέσας Ὠβεδίαν, ἀπιέναι βούλεσθαι πρὸς αὐτὸν εἶπεν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ τοὺς χειμάρρους, ἵν' εἴ που παρ' αὐτοῖς εὑρεθείη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν [s] ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. [t] καὶ περιπέμψας κατὰ [tt] πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην Ἠλίαν, οὐχ εὑρὼν, συνέπεσθαι [v] ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν [x] αὐτοῖς, μεριζόμενοι τὰς ὁδοὺς, ὅ, τι Ὠβεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβήκει δὲ, καθ' ὃν Ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα καιρὸν τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δ' [y] αὖ ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ὠβεδίᾳ, συνήντησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Ἠλίας· καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη, καὶ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότα πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα, καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα [z] γῆν, πέμπειν [a] αὐτὸν, ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν, εἰς ὃν οὐκ ἀπέστειλε τοὺς ἀνάξοντας, εἰ λάβοιεν, ἐπὶ θανάτῳ; καὶ γὰρ εὐλαβεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἔφασκε, μὴ τοῦ Θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον [b] ἀπέλθοι τόπον· εἶτα διαμαρτὼν αὐτοῦ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνῃ. προνοεῖν [c] οὖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας παρεκάλει, τὴν περὶ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ σπουδὴν λέγων ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, Ἰεζαβέλης πάντας τοὺς ἄλλους ἀνῃρηκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τρεφομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ [cc] πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάντως κατ' ἐκείνην Ἀχάβῳ φανήσεται τὴν ἡμέραν.

ε'. Μηνύσαντος δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦ Ὠβεδίου τὸν Ἠλίαν, ὑπήντησεν ὁ Ἄχαβος· [d] καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ [e] τὸν Ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ [f] τῆς ἀκαρπίας [g] αἴτιος γεγενημένος. ὁ δ' οὐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ξενικοὺς [h] εἰσενηνοχότα τῇ χώρᾳ θεοὺς, καὶ τούτους σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐτῶν, ὃς μόνος ἐστὶ Θεὸς, ἀπολελοιπότα, [i] καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον. νῦν μέντοιγε ἀπελθόντα ἐκέλευε πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ [k] καὶ τῆς γυναικὸς, εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἴησαν, καὶ τοὺς τῶν ἄλσεων προφήτας, ὡς τετρακο-

accessisse, præter omnem exspectationem revixit *puer*. Illa vero vati gratias agebat; & tunc *se* clare intellexisse dicebat, Deum cum illo colloqui.

Deus mandat Eliæ ut Achabum adeat. 3 Regum, c. 18.

4. Brevi post tempore ad Achabum regem, Deo ita volente, proficiscitur, indicaturus ei venturam pluviam. Tum vero fames totam regionem infestabat & magna rerum *ad victum* necessariarum penuria, ut non solum homines earum inopia laborarent, sed & equi & alia jumenta, terra illis quæ ad pastum facerent præ siccitate non edente. Rex igitur vocato Obedia, rerum suarum procuratore, ipsi dicebat, se velle ut ad fontes fluviorum abiret & torrentes, atque ita, si forte gramen istic inveniretur, illud demessum in jumentorum pabulum haberent. Ac, cum per totum orbem misisset qui Eliam vatem perquirerent, nec tamen reperisset, jussit ut eum etiam ipse comitaretur. Itaque cum illis iter corripere placuisset, terram obeundam ita diviserunt, ut Achabus una, Obedias altera via seorsim iret. Acciderat autem, dum Jezabela regina in vates cædibus sæviret, ut iste centum vates in speluncis subterraneis abditos pane & aqua *aliquandiu* sustentaret. Tum vero Obediæ, à rege digresso, obviam factus est vates Elias: & percunctatus eum quis esset, agnitum adoravit. Vates autem ipsi præcepit ut regem adiret, eique diceret, quod coram se sisteret *Elias*. At ille, quid in te peccavi, ajebat, aut commerui, ut me ad eum mitteres qui te ubique gentium ad necem quæsivit? an hoc ipsum ignoras, quod nullum reliquit locum, in quem non dimiserit, qui te deprehensum, ut mortem oppeteres, *ad eum* adducerent? Etenim se cavere, illi dicebat, ne, postquam Deus ei apparuerit, se alio transferat: atque ita ipse, cum regis jussu missus ab illo aberrarit, & is nusquam terrarum reperiri potuerit, morte multetur. Illum itaque obsecrabat ut ipsius salutis rationem haberet, commemorans etiam quam sui similium studiosus fuerit: ut *scilicet* centum vates, aliis omnibus à Jezabela occisis, exitio eripuerit, quos etiam & adhuc clam servat alitque. At vates contra præcipiebat, ut nil metuens regem adeat, fide jurejurando data, se illa die pro certo in Achabi conspectum venturum.

Obedias, vatum amicus, occurrit Eliæ: atque ab eo jubetur adventum suum Achabo nunciatum ire. 3 Regum, c. 18.

5. Postquam autem Obedias Eliæ indicium Achabo fecerat, occurrit ei Achabus: iraque commotus illum interrogabat, an is esset qui Hebræorum populum afflixerat, & sterilitatis auctor exstiterat? Ille vero, nihil *ei* subblandiens, ipsum ajebat genusque ipsius mala omnia *genti* intulisse, ut qui Deos alienos in regionem invexerat eosque coluerat, proprio illorum Deo, qui solus est Deus, relicto, & ne minima quidem ejus cura habita. Cæterum nunc ut abiret, jussit, totumque populum in montem Carmelum ad se convocaret, simulque suos & uxoris vates, dicto etiam quot numero essent, ac præ-

Eliæ obviam fit Achabus: atque vatis jussu populum convocat.

l Καὶ τότε σαφῶς] Εγνωκα ὅτι συ ἄνθρωπος Θεοῦ καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν. LXXII 2 *Regum*, c. 17. v. 24.

m Χρόνου δ'] Μεθ' ἡμέρας πολλὰς LXXII.

n Ὡς μὴ μόνον] Illud ὡς ex *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

o Αὐτῶν σπανίζειν,] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Vat.* ἄρτων in *Editis Aliisque.*

p Αναδιδόναι.] Eo modo in *MSS.* ἀποδιδόναι in *Editis.*

q Επιμελόμενον] Sic *Big. Samb.* & *Busb.* ἐπιμελούμενον *Hen.* ἐπιμελόμενοι in *Editis Aliisque.*

r Ὁ βασιλεὺς] Ita cum *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* nisi quod Αὐδίαν pro Ὠβεδίαν in *aliquibus*, & ἀπεῖναι pro ἀπιέναι in *aliis.* προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς in *Editis.*

s Αμησάμενοι] In omnibus *MSS.* ἀμησάμενοι (ut & *Cocc.* & *Spanh.* emendantibus) aut ἀμησάμενοι. in *Editis* perperam ἀμισάμενοι.

t Καὶ περιπέμψας] Ita in *Editis.* καὶ περιπέμψαντα κατὰ π. τ. οἰκ. τ. ζ. τ. πρ. Ηλίαν, οὐχ εὑρηκέναι, συνέπεσθαι in *MSS.* Incertum quam lectionem sequutus sit *Epiphanius*, qui vertit; *qui dum misisset in cunctum orbem terrarum ad quaerendum prophetam Eliam, nec invenisset, pracepit* &c

tt Πᾶσαν τὴν οἰκουμένην] Hinc evidenter patet, quomodo sumi debeat simillima locutio in celebri isto loco Lucæ cap. 2. v. 1. videlicet de Orbe Romano, sicut hic de Judæo. HAV.

v Εκέλευσε] Δὲ inter συνέπεσθαι & ἐκέλευσε inserunt quidam *MSS.*

x Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αὖ ἀπὸ] Αὖ deest in *Cod Vat.* ut & mox αὐτῷ.

z Γῆν,] Κατὰ ante γῆν delevimus auctoritate *MSS.*

a Αὐτὸν, ἔλεγεν,] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa αὐτὸν ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν desiderantur in *Editis.*

b Απέλθοι τόπον·] Απέλθῃ *Big.* & *Samb.*

c Οὖν αὐτοῦ] Αὖ αὐτοῦ *Samb.*

cc Πίστεις ἐνόρκους] Homerus Iliad. lib. 2. v. 124. Ορκια πιστὰ ταμόντες. HAV.

d Καὶ διήρετο] Καὶ ἤρετο *Vat.*

e Τὸν Ἑβραίων] *Al.* τῶν Εβρ. & τὸν τῶν Εβρ.

f Τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγενημένος.] Ακαρπίαν supra lib. 2. c. 5. § 6. λιμὸν Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπίαν &c. Æschyl. Eumenid. v. 804. μηδ' ἀκαρπίαν τεύξετ'. SPANH.

g Αἴτιος γεγενημένος.] Αἴτιος τῇ γῇ γενό. *Vat.*

h Εἰσενηνοχότα] Ita ex *MSS.* in *Editis* εἰσενηνοχότας, & dein σέβοντας & ἀπολελοιπότας & ἀπελθόντας.

i Καὶ μηδεμίαν] Illa καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενοι ex *MSS.*

k Καὶ τῆς γυναικὸς] In *Editis* καὶ τοὺς τῆς γ. verum τοὺς delevimus auctoritate *MSS.*

præterea lucorum vates, homines circiter quadringentos. Ubi vero omnes à rege acciti ad montem jam dictum convenerant, Elias vates in medio illorum constitit, &, quousque, inquit, dubiis animis ambiguaque sententia vitam agetis? Si quidem patrium Deum verum & solum *Deum* esse existimarint, ut illum sequerentur ejusque mandata, hortabatur; sin vero hunc pro nihilo habentes, in ea de peregrinis fuerint opinione, oportere se cultum illis tribuere, suadebat ut istis adhærerent. Populo autem nihil ad hæc respondente, petiit Elias, ad explorandam deorum peregrinorum suique vim & potentiam, cum is solus ejus vates superesset, illi vero quadringentos haberent, ut ipse bovem acciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo igne subaccenso, atque illos, cum eadem fecissent, deos suos invocarent ut ligna velint accendere. hoc enim facto, veram Dei naturam dignosci posse. Cum autem hæc sententia *omnibus* placuisset, præcepit Elias, ut vates isti, bove delecta, priores rem sacram facerent suosque Deos invocarent. Postquam vero precibus & invocationibus nihil profecerant vates qui hostias obtulerant, Elias per derisum eos hortabatur, ut magna voce ad Deos *suos* clamarent: aut enim eos aliquò profectos esse, aut forte dormire. Illis autem à diluculo usque ad meridiem hoc ipsum facientibus, & seipsos more patrio gladiis & lanceis secantibus, cum jam ipse victimam mactaturus esset, illis quidem jussit ut secederent, populo vero ut propius accedentes ipsum observarent, ne clam ignem lignis injiceret. at postquam illi accesserunt, acceptis duodecim lapidibus, pro numero tribuum populi Hebræorum, ex illis erexit altare, & circa id alveum fodit bene profundum. Cumque fruita *lignorum* in ara struxisset, mandavit ut quatuor hydrias aqua ex fonte repletas in altare effunderent, usquedum circa illud redundaret, ita ut totus alveus aqua è fonte suppeditata impleretur. His peractis, Deum cœpit orare & ad ipsum clamare; ut etiam populo, qui jam diu erraverit, suam ostenderet potentiam. Atque adhuc eo loquente, ignis derepente cœlo delapsus, populo inspectante, in aram cecidit, & hostiam absumpsit, ita ut etiam aqua concremaretur & locus fieret aridus.

Accitis etiam falsis vatibus, periculum facit Elias, quis verus sit Deus.

Illi, frustra consumptis invocationibus, Dei sui imbecillitatem tacite fatentur.

3 *Regum*, c. 18.

Deus, ab Elia invocatus, igne cœlitus immisso vim suam & potentiam palam facit.

3 *Regum*, c. 18.

6. Cum autem hoc vidissent Israëlitæ, in terram procidebant, unumque Deum adorabant, & maximum & solum verum *Deum* appellantes, alios verò *tantum* nomina *esse* à prava & stulta *hominum* opinione conficta. Tunc & vates suos comprehensos necarunt, id quod fieri jusserat Elias. Deinde *is* regem monebat, ut abiret ad prandium, cætera nihil solicitus: brevi enim visurum esse Deum *in terram* pluere. Et quidem Achabus discedebat: Elias vero in verticem Carmeli ascendit, & cum humi desedisset caput genibus applicuit, jussitque famulum ut conscensa quadam specula mare aspectaret, & indicaret sicubi nubem excitari viderit. nam ad id temporis cœlo esse sudo & sereno contigit. At

Populo Deum suum agnoscente, falsi vates comprehensi Eliæ jussu necantur.

3 *Regum*, c. 18.

Elias de pluvia ventura Achabum monet.

3 *Regum*, c. 18.

σιας τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέβαινεν πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος Ἀχαὰβ ἀφικέσθαι, στὰς αὐτῶν ὁ προφήτης Ἠλίας μεταξὺ, μέχρι ποτὲ διῃρημένους αὐτοὺς τῇ ἀμφοίᾳ τῆς δόξας οὕτως βιώσεσθε ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ παρεῖχε· μηδὲν δὲ τούτων ἡγουμένους, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν ὑπαφληφότας, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε καταπαλαῦσαι. ἐπεὶ δὲ πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινομένους, ἠξίωσεν Ἠλίας, πρὸς ἀμφοτέραν τὴν τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχὺν καὶ τὴν ἰδίαν, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν, καὶ ταύτην θύσας [m] ἐπιθεῖναι [n] ξύλοις, πυρὸς οὐχ ὑφαπτόμενος, κἀκείνους [o] ταὐτὰ ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀναπαῦσαι τὰ ξύλα. ἡμοῦντο γὰρ τότε, μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν καὶ θεόν. ἀρεσάσης δὲ τῆς γνώμης, ἐκέλευσεν Ἠλίας τοὺς προφήτας κλεξαμένους βοῦν πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ὕδεν ἀπήνεγκε πρὸς τὴν [p] εὐχὴς καὶ τὴν ἐπίκλησιν θύσασι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ Ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς· ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῇ δ' ἀπ' ὄρθρου τῆς [q] ποιοῦσιν μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ [r] τιμωρούμενοι αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφυρίσεσι καὶ τὸ πάτριον ἔθος, [s] μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. ὡς δὲ ὤχλος προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, [t] κατὰ φυλὰς τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, ἀνέσησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμενὴν ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τοὺς ξύλους ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ἀπὸ τῆς πρώτης ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσους ὕδατος κατασκεδάσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς [v] ὑπερβαλεῖν αὐτὸ καὶ τὴν [x] δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. τούτου δὲ πεισθέντος, ἠρξατο εὐχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ πιεῖν τῷ πεπλασμένῳ πολλοῦ ἤδη χρόνου λαῷ φανερὸν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ τοῦτο λέγοντος, ἄφνω πῦρ [y] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλαβοῦσαν καὶ τὸ ὕδωρ καὶ [z] ψαφαρὸν ἡμεσθαι τὸν τόπον.

ς'. Οἱ δ' Ισραηλῖται τοῦτο ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ [a] προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον [b] καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους [c] ὀνόματα ὑπὸ [d] φαύλης καὶ ἀνοήτου δόξης πεποιημένα. [e] συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, Ηλία τοῦτο φηφισαμένου. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον, μηδὲν ἔτι φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑοντα. καὶ ὁ μὲν Ἀχαὰβ ἀπῆλαύνη. Ηλίας δὲ ἐπὶ τὸ [f] ἀκρωτήριον τοῦ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσῆπτο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν· καὶ [g] ἰδὴ νεφέλης ἐμφερομένης πρὸς

Φοί-

l Τοῦτον] Τοῦτων legit *Vet. Int.*

m Ἐπιθεῖναι] Ita in *MSS.* ἐπιθεῖσαι in *Editis.*

n Ξύλοις,] Τοῖς ξύλοις *Vat.*

o Ταὐτὰ] Sic *MSS.* τοῦτο in *Editis.*

p Εὐχῆς] Αὐτοῖς post εὐχῆς inserunt *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ποιοῦντων] Ποιησάντων solus *Vat.*

r Τιμούντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφυρήσεσι καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Aliquid amplius in suo *codice* habuisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *& semetipsos cultris & gladiis incidentibus, & nihil agentibus.* HUDS. Cultris & parvis lanceis corpora sua incidentes sacerdotes Jezabelis. *Nota* idem factum in sacris Mithræ. SPANH.

s Μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Μέλλων δ' αὐτὸς *Vat.*

t Κατὰ φυλὰς] Mallem cum *Zonara* καθ' ἑκάστην φυλήν.

v Ὑπερβαλεῖν] Sic *MSS.* ὑπερβάλλειν in *Editis.*

x Δεξαμβὴν] Εν κύκλῳ ᾗ διεφύξας, δεχεῖον ἐποίησεν ὕδατος, τοῦτο ἐμπλησθῆναι θαλάσσης προσηγόρευσε, ὃ ἦν Ιώσηπος δεξαμβήν. *Theodoret.* ad 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. νη'.

y Ἐκ δὲ ἀέρος,] Ἐξ ἀέρος *Vat.*

z Ψαφαρὸν] Αὐχμηρὸν in ora *Codd. Gall.* 1.

a Προσεκύνουν] Προσεκύνουν ἕνα θεὸν *Vat.*

b Καὶ ἀληθῆ μόνον] Καὶ ἀληθινὸν ἅπαν. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μέγιστον, μόνον, καὶ ἀληθῆ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& adoraverunt unum Deum, maximum, solum, verumque proclamantes.* Επεσον ἐπὶ τὴν γῆν, ἕνα θεὸν ἀληθῆ τε καὶ μέγαν ἐπικαλοῦντες. *Zonar.* HUDS. Ἀληθινὸν MS. Cæterum confer, σὺ τ' μόνον ἀληθινὸν θεὸν Johann. 17. 3. REL.

c Ὀνόματα] Nihil erant præter nomina: ideo Apostolus dicit ὅτι εἴδωλον οὐδέν ἐστι, nil nisi nomen est. REL. Adde quæ notavimus ad Tertulliani Apol. p. 124. HAV.

d Φαύλης] Φαύλης solus *Vat.*.

e Συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν,] Id factum, mactatos nempe Achabi Prophetas Eliæ tribuit Scriptura 1 Reg. XVIII. 40. SPANH.

f Ἀκρωτήριον] Ἄκρον solus *Vat.*

g Ἰδὴ νεφέλης] Ita cum *MSS.* ἰδὴ *Bas.* εἰδὴ *Gen.*

h Κα-

φεύζειν αὐτὸν. μέχρι γὰρ τότε [h] καθαρῶ εἶναι συμβαίνει τῷ ἀέρι. ἐπὶ δὲ ἀναβάντι, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντι. ἑβδόμου δὴ βαδίσας ἐωρακέναι μελαινόμενον, εἶπε, τὶ τῷ ἀέρι, ὡς πλέον ἴσχυς ἀνθρωπίνη. ὁ δὲ Ηλίας ταῦτ' ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν Αχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς [i] Ιεσρααλαν πόλιν ἐφέρετο. μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ ἀέρος [k] ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε [l] λάβρον ἐπιγίνεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης, ἔνθεος γιγνόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς [m] Ιεσρααλας [n] Ιζάρα πόλεως συνέδραμε.

ζ. Μαθοῦσα δὲ ἡ [o] Αχάβου γυνὴ Ιεζαβέλη ταῦτα σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Ηλίου γιγνόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας [p] αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δὲ ὁ Ηλίας, φεύγει εἰς πόλιν [q] Βηρσουβεὲ λεγομένην· ἔστι δ' ἔσχατος αὕτη τῆς χώρας τῆς [r] τοῦ Ιούδα φυλῆς ἐχόντων καὶ τοῦ [s] Ιδουμαίων γένους· καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δὲ ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ χρείττων [t] εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχηται· κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείρας δέ τις αὐτὸν τινος, ἀνασὰς εὗρέ τι βεβρωμένην αὐτῷ τροφὴν [u] καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ [x] Σιναῖον καλούμενον ὄρος βαδίζει, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι· καὶ διατρίβει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. [y] ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί [z] παρεῖη, καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε; λέγει τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη Θεὸς ὃν [a] ἐξ ἀρχῆς ἐθρήσκευσαν, ἔφησε, ζητεῖσθαι δὲ πρὸ τούτου πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας [b] προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ὀπαύσῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμόν τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γινομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παρεῖσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν [c] παρακελεύει, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ πλήθους βασιλέα [c] Ιηοῦν τὸν [d] Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ δὲ τῶν Σύρων Αζάηλον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προφήτην [e] Ελισσαῖον τὸν αὐτοῦ γήσεσθαι ἐκ πόλεως [f] Αβελᾶς. διαφθερεῖ δὲ τοῦ ἀσεβοῦς ὄχλου τοὺς μὲν Αζάηλος, τοὺς δὲ Ιηοῦς. ὁ δὲ Ηλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Εβραίων χώραν· καὶ τὸν Σαφάτου παῖδα Ελισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ' αὐτοῦ τινας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, [g] προσελθὼν ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ Ελισσαῖος θεῖως προφητεύειν ἤρξατο· καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ηλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, [h] κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ἀποταξάμενος

cum ille ascendisset, sæpiusque nihil cerni retulisset, septimo demum reversus ajebat se animadvertisse aliquid in cœlo nigrescere, non tamen amplius hominis vestigio. His autem auditis, Elias ad Achabum mittit, jubens ut in urbem ire contendat, priusquam diffracta nube delabatur pluvia. Ac ille quidem ad Jetraëlam proficiscitur. Non multo autem post, cœlo obscurato & nubibus obducto, vehemens oritur ventus multoque cum imbre ingruit. atque vates, spiritu *Dei* instinctus, currum regis cursu comitabatur, donec ventum est ad Jesraëlam Izari urbem.

7. Jezabela vero Achabi uxor cum intellexisset quæ prodigia ab Elia edita erant, quodque suos vates ferro trucidaverat, gravius commota illi per nuncios ab eum missos minatur, se illum occisurum, quemadmodum ipse vates suos occiderat. Quibus Elias *minis* territus fugit in urbem, cui nomen Bersubee: (illa autem est in oris extremis regionis tribûs Judæ juxta Idumæam) ibique relicto famulo suo, ipse in desertum abiit. Cumque *illic* mortem optasset (se enim majoribus suis haud meliorem esse *dicebat*, ut illis mortuis ipse vitæ desiderio teneretur) sub arbore quadam jacens obdormivit. Ab aliquo autem excitatus, cum surrexisset appositum sibi cibum invenit & aquam: cumque comedisset, collectis ex isto cibo viribus inde proficiscitur ad montem Sinæum appellatum, in quo fertur Moysem leges à Deo accepisse. ubi, cum speluncam profundam offendisset, ingreditur & in ea commorabatur. Cum autem *à Deo* interrogaretur, incertus unde vox venerit, quid illic ageret urbe relicta? tum ille, quod deorum quidem peregrinorum vates interfecerit, populo vero persuaserit *eum* solum esse Deum quem ab initio coluerant, ob hoc se à regis uxore ad supplicium requiri. moxque eadem voce jussus ut sub divum prodiret, (sic enim certiorem fieri quid facto opus esset) postridie è spelunca egreditur. Deinde & concussionem sentit, clarumque ignis splendorem videt. sequutoque mox silentio, vox divina eum *bono animo esse* hortatur, *ac* nihil iis quæ acciderant terreri; illum enim inimicorum nemini cessurum esse: ac præterea jussit ut domum reversus Jehum, Nemessæi filium, populi regem crearet, atque è Damasco Syrorum *regem* Azaëlum; faceretque ut ex Abela urbe Elissæus sibi vates succedat. fore autem ut alios quidem ex impio populo Jehu perimat; alios vero Azaëlus. His auditis, Elias in Hebræorum regionem revertitur: ac cum Saphati filium Elissæum offendisset arantem, & cum eo alios quosdam duodecim juga præ se agentes, illo adito, vestem suam in eum conjecit. Elissæus autem illico cœpit vaticinari; & relictis bubus Eliæ se comitem adjunxit. rogavit tamen ut sibi liceret parentes salutare, quo impetrato, cum illis valedixisset,

Eliæ Jezabelam fugit. 3 *Regum*, c. 19.

Deus cum Elia loquitur. 3 *Regum*, c. 19.

Elias Elisæum vocat. 3 *Regum*, c. 19.

h Καθαρῷ εἶναι] Eo modo *MSS.* in *Editis* καθαρὸν εἶναι συμβαίνει τὸν ἀέρα.

i Ιεσρααλαν] Ιεσραέλ *Interpretibus* LXXII. Cum mox infra sit Ιεσραήλας, ut puto pro Ιεσραήλας, placuit & hîc loci Ιεσραήλαν scribere. Ιεριζήλα *Gall.* 2. Γεσράλα *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jesraël.*

k Αχλύσαντος,] Σκοτισθέντος *Big.*

l Λάβρον] Ita *Big.* & *Samb.* Λαῦρον *Aliis.*

m Ιεσρααλας Ιζάρα πόλεως] Ισραὴλ, forsan pro Ιεσραὴλ, *Samb.* Ισραήλας *Bas. G.* & *Vat.* Ιεριζήλας *Gall.* 2.

n Ιζάρα πόλεως] Ita ex p. 462. v. 4. Ακάρα *Bas.* & *G.* nihil de hac voce in *S. Literis*, aut *Epiphanio* qui reddit, *in urbem Jesrahel festinus advenit*, in uno tamen Cod *Asaraël.* Verum cum *Jesraël* urbs sit tribûs *Issascharidis*, & infra (p. 462. v. 4.) habeamus Ιζάρα πόλιν pro Ισραήλας, aliquis forsan utroque loco legendum suspicaretur Ισαχάρα. HUDS. Lege Ισαχάρα. COCC.

o Αχάβου] In *S. Literis* καὶ ἔπτεχεν ἔμφοβον Αχαζίβ.

p Αὐτῆς ἀπέκτεινεν,] Αὐτῶν *Big. Samb.* & *Vat.* mox tamen αὐτῆς in *libris* omnibus.

q Βηρσουβεὲ] *Al.* Βερσουβεί. Vide lib. 1. c. 12. §. 1. in fine.

r Τοῦ Ιούδα φυλῆς] Ita in *MSS.* ἡ τοῦ Ιούδα in *Editis.*

s Ιδουμαίων γένους·] Ιδουμαίων *Vat.*

t Εἶναι τῶν πατέρων,] Illa εἶναι τῶν πατέρων adjeci ex *MSS.* (Cocc.) & *Vet. Interpr.*

u Καὶ ὕδωρ·] Καὶ ὕδωρ non agnoscit *Vat.*

x Σιναῖον καλούμενον] Σίναιον *Samb.* in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 19. v. 8.) ἕως ὄρους Χωρήβ. *mihi autem* (ut ait *Hieronymus*) *videtur, quod duplici nomine idem mons nunc Sina nunc Choreb vocetur.*

y Ερομένης] Ita cum *MSS.* ἐρωμένης in *Editis.*

z Παρεῖη,] In *MSS.* παρέη, & παεῖσι, & παελθ.

a Ἐξ ἀρχῆς] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἅπαντες ἐθος. in *Editis Aliisque.*

b Προσελθεῖν] Forte προσελθεῖν. COCC.

c Ιηοῦν] Ιησοῦν *Vat.*

d Νεμεσσαίου] Ita *Samb.* & *Bas.* Νεμεσσαίου in *ceteris.* Ναμεσσὶ LXXII.

e Ελισσαῖον] *Al.* Ελισσαῖον & Ελισσαῖος.

f Αβελᾶς.] *Abelmehola* juxta *Hebr.* HUDS. Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

g Προσελθὼν] Προελθὼν solus *Vat.*

h Κελεύσαντος] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

xiſſet, eum ſequutus eſt; atque Eliæ, quamdiu *is* vixerit, & diſcipulus fuit & miniſter. Ac vatis quidem hujus ita ſe res habuerunt.

Nabuthus, quod vineam Achabo vendere noluiſſet, Jezabele dolis interfectus. 3 Regum, c. 21.

8. Cæterum Nabuthus quidam erat ex urbe Izari, agrum habens in vicinia regis. Cum autem ipſum rogaret *rex*, ut ei pretio, quantumcunque vellet, agrum addiceret ſuis finitimum, ut cum illum ſuis junxiſſet, unam ſibi poſſeſſionem faceret; ſin vero nollet pecuniam accipere, ei liberum eſſe agrum è ſuis, quemcunque vellet, eligere: hoc quidem, inquit, ſe nequaquam facturum eſſe, ſecum vero ſtatuere fructum ſua è terra percipere, quæ jure hæreditario ei à patre obvenerat. Quo fit ut rex rem moleſte ferens, quaſi contumelia affectus quod aliena non accepiſſet, & à lotione abſtinuit & à cibo. Cum autem uxor ejus Jezabela eum percontaretur, cur adeo doleret, & neque lavaret, neque pranderet aut cœnaret: quam perverſus ſit Nabuthus ei denarrat; utque ipſe verbis eum alloquutus humaniſſimis, infraque regiam potèſtatem demiſſis, contumelioſe habitus fuerit, quod ea quæ popoſcerat non impetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum deſponderet, ſed mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam rediret. ſibi enim id negotii datum iri ut Nabuthus pœnas luat. Moxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad primores Iſraëlitarum, quibus mandata dedit, ut, indicto jejunio & concione advocata, primus quidem locus Nabutho tribueretur (nam genere erat illuſtri) tribus vero hominibus perditæ audaciæ ſubornatis, qui contra eum pro teſtimonio dicerent, quod Deo & regi maledixiſſet, lapidibus peteretur, atque ita trucidaretur. Et quidem Nabuthus, ut regina ſcripſerat, teſtimonio convictus Deo & Achabo convitium feciſſe, à populo lapidibus obrutus necabatur. Cum autem hæc Jezabela accepiſſet, ad regem introgreditur, juſſitque ut gratis vineæ hæreditatem adeat. Hæc facta eſſe gaudebat Achabus, & è lecto exſiliens viſum ibat Nabuthi vineam. Tum Deus indignatus Eliam vatem in Nabuthi agrum mittit Achabo occurſurum, & de perpetratis expoſtulaturum; quod *ſcilicet* vero prædii domino occiſo, ipſe hæreditatem ſibi contra jus vendicaſſet. Ut vero ad eum accedebat *Elias*, cum dixiſſet, rex, *licere* ut vellet de ſe ſtatuere, (turpe enim in peccato verſantem ab eo deprehendi *putabat*) quo in loco, inquit, accidit ut Nabuthi cadaver à canibus abſumeretur, ibidem & ejus & uxoris ſuæ ſanguis effundetur, totumque ejus genus interibit, quod flagitia adeo nefaria auſus fuerit, & contra leges patrias civem peremerit. Tum demum Achabum dolor ſubiit, eumque facinorum pœnituit, atque ſaccum indu-

Achabus, juſſu Dei ab Elia increpitus ſaccum induit, & imminentem pœnam à ſe avertit. 3 Regum, c. 21.

αὐτοῖς εἶπεν· καὶ ὧδε Ηλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ἐμαθητὴς ἐδιάκονε. καὶ τὰ μὲν περὶ [1] τοιούτων προφήτην τοιαῦτα ἦν.

η'. [k] Νάβωθος δέ τις [l] ἦν ἀπὸ πόλεως [m] Ιζάρε, ἀγροικείτων ὢν τῷ βασιλέως. προσκαλουμένου δ' αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον [o] αὐτοῦ τὸ ἴδιον ἀγρὸν, ἵνα συνάψας [p] ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα, εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, [q] ἐπιτρέπειν ἐκλέξασθαι τὸ ἀγρῶν τινα τὸ ἐκείνου· τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιήσειν, [r] αὐτὸς δὲ τῷ ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἦν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει [s] τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτε λέγειν προσηνέγκατο, οὔτε τροφῆς. ἡ δὲ Ιεζαβέλης τὸ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένης ὅ, τι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προτίθεται μήτε δεῖπνον, διηγήσατο [t] αὐτῇ τὴν Ναβούθου σκαιότητα, καὶ ὡς χρησάμενον ἀπιεικέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις, ὑβρισθείη, μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἀπὸ τούτοις παρεκάλει· [v] παυσάμενον δὲ τὸ λύπης ἀπὸ τὴν σωτηρίαν [x] τρέπεσθαι τοῦ σώματος πρόνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου τιμωρίας. καὶ [y] πρασσῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν [z] Ισραηλιτῶν, ἐκ τοῦ Αχάβου ὀνόματος, νηστεῦσαί τε κελεύουσα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν [a] προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Νάβωθον· εἶναι γὰρ αὐτὸν γένους ἐπιφανοῦς· [b] παρασκευασαμένους δὲ τρεῖς τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ, ὡς τὸν Θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Νάβωθος μὲν, ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημῆσαι τὸν Θεὸν τε καὶ Αχαβον, βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ιεζαβέλη, [c] εἴσεσι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κληρονομεῖν τὸν Ναβούθου [d] ἀμπελῶνα παρῆκα σκέλλυσιν. ὁ δὲ Αχαβος ἥδη τοῖς γεγυμνασμένοις, καὶ ἀναπηδήσας [e] ἀπὸ κλίνης, ὀψόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν Ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ηλίαν εἰς τὸ Ναβούθου χωρίον, Αχάβῳ [f] συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων [g] ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην καὶ χωρίου κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δ' ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰσιόντος καὶ βασιλέως, ὅ, τι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ἁμαρτήμασι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Ναβούθου νεκρὸν [h] ἀπὸ κυνῶν διασπασθῆναι συνέβη, [i] τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς [k] χυθήσεσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τετολμηκότος, καὶ παρὰ τοὺς [l] πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. Αχάβῳ δὲ λύπη τῶν πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ [m] μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμε-

μὴ κελεύσαντος in *Editis*. Eſt qui conjicit μὴ κωλύσαντος. quod ſane veriſimile ex 3 *Regum*, c. 19. v. 20. HUDS. Forte αὐτῷ κελ.

i Τῶν τοιούτων προφήτην] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ἐν πρ. *Vat.* Ἐν τοιούτῳ πρ. in *Editis Aliiſque*.

k Νάβωθος] Ita *Baſ. G. Samb.* & *Gall.* 1. Νάβωθος *Gall.* 2. Ναβωθαῖος *Hen. Busb.* & *Vat.* Ναβωθᾶς *Suid.* Ναβωθὴ LXXII. & *Cedren.*

l Ἦν ἀπὸ πόλεως] Vel ita ſane legendum cum *Big.* & *Samb.* vel mox ὢν in ὧν mutandum cum *Cod. Vat.* in *Editis Aliiſque* deeſt ὧν.

m Ιζάρε,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Suid.* Αζάρης in *Editis*. Αζάρου juxta *Vet. Interpr.* Ιεζαρήλε *Gall.* 2. Ισραηλίτας juxta *S. Literas*.

n Δ' αὐτὸν] Illud δ' ex *Big. Samb.* & *Vat.*

o Αὐτοῦ τὸ ἴδιον] Αὐτοῦ ἴδιον ἀγρὸν *Suid.*

p Ἐν αὐτῷ] Illud ἐν ſubſtituimus pro εἰς *Editorum*, levicula ſane mutatione. αὐτὸν ἵν ποιήσῃ *Suid.* συνάψας, ἵν αὐτὸ ποιήσῃ κτῆμα *Big.* ἵν αὐτὸν π. κτ. *Samb.*

q Επιτρέποντος] Επιτρέψαντος *Suid.*

r Αὐτὸς δὴ] Αὐτὸν *Big.* ut & *Vat.* qui & paulo ante ποιῆσαι habet.

s Τῷ μὴ] Τὸ μὴ ἀπ. *Suid.* & mox τὸ δὴ Ιεζάβελ.

t Αὐτῇ τῇ Ναβούθου] Ταύτῃ *Vat.* nec αὐτῇ nec ταύτῃ agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

v Παυσάμενον] Παυσάμενος *Vat.*

x Τρέπεσθαι] Τραπέσθαι πρ. *Suid.* παπέσθαι τ. σ. πρ. *Big.* & *Samb.*

y Πρασσῆμα] Παρασύλικα *Vat.*

z Ισραηλιτῶν,] Τῶν Ιουδαίων *Suid.* Forſan Ισραηλιτῶν.

a Προκαθίσαι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.* προκαθῆσαι in *Editis Aliiſque*.

b Παρασκευασαμένους] Παρασκευασαμένη δὲ τρεῖς τολμηρὲς κατ. *Suid.* παρασκευασαμένους δὲ τινας τολμηρὲς δύο *Vat.* ut in *S. Literis*.

c Εἴσεσι] Ita *Big.* & *Cocc.* qui tamen mavult εἰσῇ. HAV.

d Αμπελῶνα] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀμπελῶνος in *Editis*.

e Απὸ κλίνης,] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) τῶν in *Editis*.

f Συμβαλοῦντα,] Συμβαλόντα *Vat.*

g Ερησόμενον,] Ελίγξοντα *Suid.*

h Απὸ κυνῶν] Υπὸ *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.*

i Τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι,] Conf. infr. lib. 8. c. 15. 4. ἐν τῷ Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι. & lib. 9. c. 6. §. 4. SPANH.

k Χυθήσεσθαι,] Ἐκχυθήσεσθαι *Suid.*

l Πατρίους νόμους] Πατρῴους *Big.*

m Μετάμελος,] Ο μεθάμελος Thucydid. p. 529. D. & LXX. 2 Reg. III. 27. μεθάμελος μέγας· Τὸν θεὸν προτρεπομένους καὶ ἐξαμβλύσασθαι Ariſtides Or. in Neptun. p. 32. C. SPANH.

σάμενος, [n] γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγε, ἀχ ἀπεχόμενος τροφῆς, [o] ἀνθομολογούμενός τε τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸ [p] Θεὸν ἵλεων ἐξιλασκόμενος. [q] ὁ δὴ, ζῶντος μὲν αὐτοῦ, πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὴν ὀργὴν τιμωρίαν, ἐπεὶ [r] τοῖς τολμωμένοις μέλλοι, τελευτῶντι δὲ τὸν ἀπαλλὼ ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ Αχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

tus nudis pedibus inceſſit, à cibo abſtinens, & ſua peccata confitens, Deumque ita placare ſtudens. Deus vero vati ſignificabat, ſe illo quidem vivente familiæ ejus ſupplicium dilaturum eſſe, quod ſcelerum, quæ committere ſuſtinuerat, eum pœniteret, in filium vero quæ minatus eſt exſecuturum. Et hæc quidem regi denunciavit vates.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως Αδαδος, Δαμασκοῦ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

CAP. XIV.

Quomodo Adadus, Damaſci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu ſuperatus eſt.

VIII.

ΤΩΝ δὴ περὶ τὸν Αχαβον ὄντων τοιούτων, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ [s] τοῦ Αδάδου υἱὸς, βασιλευόντων τῆς Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δυνάμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας παρασκευασάμενος τριάκοντα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ὅπλα τὸν Αχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ [t] τῇ στρατιᾷ, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεσκάζατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς [v] μὲν ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ· τείχη γὰρ αὕτη λίαν [x] ἰσχυρὰ περιεβέβλητο· καὶ τἄλλα δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅπλα τὴν Σαμάρειαν, καὶ [y] περικαθίσας αὐτῇ τὸ στρατὸν ἐπολιόρκει· πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Αχαβον, ἠξίου πρεσβύτας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. καὶ ὃς [z] Ισραηλιτῶν βασιλεὺς πέμπει διατρέψαι τοὺς, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, "τὸν Αχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας "Αδάδου τυγχάνειν. ἂν δὴ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτοῦ τὰ "των ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τήν τε στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύ- "σεται [a] πολιορκῶν." ὁ δὲ Αχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν παραθεῖναι λέγειν [b] αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, "ὅτι καὶ "αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ." ταῦτα δὴ ἀπαγγείλαντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν, [c] ἀνωμολογημένα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου, δέξασθαι τοὺς παραφησομένους εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους· οἷς, ἐρευνήσασι τά τε βασίλεια καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, [d] ἐκέλευε διδόναι πᾶν ὅ, τι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον, τὰ δὲ ἀπαρέσαντα [e] οἱ καταλείψειν. Αχαβος δὲ ἀγαθεὶς ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ τῶν Σύρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, ἔλεγεν, "ὡς αὐτὸς μὲν "[f] ἔχειν ἑτοίμως, ὑπὲρ σωτηρίας [g] αὐτῶν καὶ εἰρήνης, "καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέξειν τῷ πολεμίῳ καὶ τέ- "κνα, καὶ πάσης παραχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ "ἀπιζητῶν ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δὲ "[h] ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκίας ἐρευ- "νῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων "κτημάτων, πρόφασιν ζητούμενος πολέμου λαβεῖν· "εἰδὼς ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισά- "μην, ἀφορμὴν δ' ἂν ἐκ τοῦ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀηδῶς "πραγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν "τὰ ὑμῖν δοκοῦντα." τὸ δὴ πλῆθος μηδὲν ὑπα-

CUM autem res Achabi ita ſe haberent, ſub iſtud tempus Adadi filius, Syrorum & Damaſcenorum rex, contractis ex omni *ſua* regione copiis, adſcitiſque ſibi ſociis triginta duobus regulis Tranſeuphratenſibus, expeditionem fecit contra Achabum. Ille vero, quod impar eſſet viribus, ſuos quidem in aciem non eduxit; coactis vero ex agris in urbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit in Samaria. illa enim mœnibus cincta erat validiſſimis, & cætera inexpugnabilis videbatur. Rex autem Syriæ cum copiis ſuis Samariam contendebat: exercituque ei undique admoto, *eam* oppugnabat; miſſoque ad Achabum præcone poſcebat, ut legatos ab eo exciperet; per quos ei, quid *ipſe* vellet, ſignificabit. Cum autem annuiſſet Iſraëlitarum rex ut mitterentur; legati, poſtquam venerant, ex regis mandato dicebant, "Achabi divi- "tias, liberoſque ejus, & uxores eſſe Adadi. quod "ſi ipſe huic aſſenſus fuerit, & permiſerit ei quic- "quid libuerit ex his ſumere, exercitum abducet, "urbemque ab obſidione liberabit." Achabus autem juſſit legatis, ut ad regem ſuum profecti ei renunciarent, "ſe ſuaque omnia in illius eſſe pote- "ſtate." At cum hæc ei retuliſſent, rurſus ad eum *legatos* mittit, poſtulans, quandoquidem *ſua* omnia illius eſſe faſſus fuerit, ut mittendos craſtino die famulos *ſuos* ſuſciperet: quibus, regiam & amicorum cognatorumque domos perſcrutatis, dare jubebat quicquid in iis optimum inveniretur, quæ deſpicerent ipſi relicturi. Tum Achabus, de ſecunda Syrorum regis legatione indignatus, cum populi concionem advocaſſet, dicebat, "quod i- "pſe quidem paratus fuerit, pro illorum incolumi- "tate & pace *tuenda*, & uxores ſuas & liberos ho- "ſti permittere, deque facultatibus ſuis omnibus "cedere. nam ad iſta requirenda Syrus primam le- "gationem miſit. Nunc vero poſtulavit ſuos mit- "tendos eſſe ſervos, atque omnium domos explo- "randas eſſe, nihilque in iis ex facultatibus pretio- "ſiſſimis relinquendum; eo animo ut belli cauſam "ſpecioſam quærat: id vero agendo, ut, poſtquam "norat me quidem in veſtri gratiam rebus meis non "peperciſſe, ex iis quæ vobis non poſſunt non eſ- "ſe ingrata, bellandi occaſionem oblatam habeat. "Ipſe tamen facturus ſum quicquid vobis placue- "rit." Populus autem ſuadebat, nequaquam illi ob-

Adadi filius Syrorum rex Samariam obſidet. 3 *Regum*, c. 13.

Achabo dat conditiones. 3 *Regum*, c. 20.

Achabo conditiones accipienti novas duriores que ſtatuit Syrorum rex. 3 *Regum*, c. 20.

n Γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγεν,] Ita *Big. Samb. Suid. & Vet. Interpr.* γυμνὸς τοῖς in *Editis Aliiſque.* Vide Bynæum de Calceis Hebr. lib. 2. cap. 4. HUDS. Ita & Hieronymus Epiſt. 22. ad Paulam, *Flent uſque hodie Judæi & nudatis pedibus in cinere volutati ſacco incubant.* אבל eſt in Sacris. REL. Sic Berenice γυμνοῖς in periculo vitæ ante Tribunal Flori ἀλωσ. lib. 2. c. 15. §. 1. Vide de Davide 2 Sam. xv. 30. SPANH.

o Ανθομολογούμενός] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀνομολογούμενος ἢ in *Editis.*

p Θεὸν ἵλεων ἐξιλασκόμενος.] Ἐξιλασμίζοντος τὸν Θεὸν inf. lib. XI. c. 5 § 4. SPANH.

q Ο δὴ, ζῶντος] Ο δὲ Θεὸς *Suid.*

r Τοῖς τετολμημένοις] Sic *MSS.* τοῖς γε in *Editis.*

s Τοῦ Αδάδου υἱὸς,] Τοῦ Αδέρ *Vat.* ὑὸς Αδερ. LXXII. & *Zonar.* nec mirum, ut inquit *Grotius*, cum literæ ד & ר non modo formam perſimilem habeant, ſed & ob ſoni aliquam affinitatem facile inter ſe mutentur.

t Τῇ στρατιᾷ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὅμοιος αὐτῷ τὴν στρατιὰν, vel τὴν στρατείαν.

v Μὲν ἔμενεν] Illud μὲν inſertum dedi ex *MSS.*

x Ισχυρὰ περιεβέβλητο·] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὀχυρὰ in *Editis.*

y Περικαθίσας] Iterum ex *MSS.* περικαθήμας in *Editis.*

z Ισραηλιτῶν βατιλέως] Τῶν Ισραηλιτῶν *Vat.* & mox πέμψων.

a Πολιορκῶν] Αὐτὸν poſt πολιορκῶν adjiciunt quinque *MSS.*

b Αὐτῶν τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

c Ανωμολογημένα] Αν ὡμολόγηκε τὰ πάντα εἶναι ἐκείνου *Gall.* 2.

d Ἐκέλευε διδόναι] Ita *MSS.* ἐκέλευσε in *Editis.*

e Οἱ καταλείψουσιν.] Σοὶ in *MSS.*

f Ἔχειν ἑτοίμως,] Ἑτοίμως εἶχεν in tribus *MSS.* ἑτοίμως ἴσχυν in duobus.

g Αὐτῶν καὶ εἰρήνης.] Αὐτῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ἠξίωκε δούλους πέμψαι,] Ἠξίωσε *Vat.*

* Sed

obtemperet aut obsequatur, * sed *ut hominem vanissimum* contemnat, seque ad bellum gerendum comparet. Cum itaque legatis respondisset, ut abeuntes *regi* dicerent, "se quicquid primum postu-"lavit *etiam* nunc ob populi securitatem *libenter* "facere, posterioribus vero mandatis nullatenus "dicto audientem fore," eos dimisit.

Tam injustis conditionibus extrema perpeti satius visum. 3 *Regum*, c. 20.

2. Adadus autem, cum hæc audisset & moleste tulisset, tertio legatos mittit ad Achabum, minatus "altiorem muris, quibus superbit, aggerem il-"lis excitaturum exercitum, modo terræ glebu-"lam *singuli* pugillis sumant." ostendens ei copiarum multitudinem & terrorem incutiens. Achabo autem respondente, "non debere gloriari ar-"matum, sed pugna superiorem," legati, cum revertissent & regem offendissent tum forte cum triginta duobus sociis regibus epulantem, responsum ei declararunt. Ille vero statim hoc mandavit, ut & vallo urbem circundarent & aggeres erigerent, & nullam oppugnandi rationem intentatam relinquerent. Erat autem Achabus, dum hæc gererentur, magno in angore, ut & populus universus.

Expugnationem urbis minatur Adadus. 3 *Regum*, c. 20.

Verum *mox* fiduciam sumit & à metu liberatur, ubi ad eum vates quidam accesserat, dixeratque Deum polliceri, se tot hostium myriadas ei in manum traditurum. Cum autem quæsivisset, per quos victoria potiretur, per filios ducum, ajebat; te illos ob eorum imperitiam ducente. Accitis igitur ducum filiis (erant autem quasi ducenti & triginta duo) cum intellexisset Syrum ad epulas & hilaritatem conversum esse, patefactis *repentè* portis juvenes emisit. Id postquam Adado per speculatores est significatum, mittit quosdam eis occursuros, quibus imperavit, siquidem ad dimicandum prodierint, ut vinctos ad se adducerent, sin vero pacifici *venerint*, ut idem facerent. Interim Achabus & alium exercitum intra muros accinctum habebat. Filii vero principum, cum præsidiariis congressi, multos illorum *ferro* perimunt, & reliquos in castra persequuntur. Ubi autem illos superiores conspexerat Israëlitarum rex, jubet ut & cæteræ omnes copiæ in eos irruerent. atque illæ, derepente Syros adortæ, eos fuderunt fugaruntque. Nam cum haud exspectarint exercitum egressurum esse, res improvisa fecit ut inermes & temulenti invaderentur; adeo ut relicta in castris armatura terga verterint, & rex ipse in fugam conjectus vix equi pernicitate evaserit. Achabus vero Syros *magna* cum illorum strage longe persequutus est. direptisque castris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro argentoque abundabant) ac captis Adadi curribus & equis in urbem reversus est. Cum autem vates, *regem aggressus*, monuisset, ut paratus sit & exercitum in procinctu habeat, quod sequente anno Syrorum rex in eum expeditionem facturus esset, in eo quidem Achabus totus erat occupatus.

Vates, à Deo missus, Achabo, in prælium exeunti, victoriam pollicetur. 3 *Regum*, c. 20.

Syri à filiis principum victi. 3 *Regum*, c. 20.

3. Verum Adadus, ubi semet cum omni quem potuit exercitu è pugna in tutum receperat, cum amicis consilium iniit, quo modo Israëlitas bello adoriretur. Illi vero in ea non erant opinione, ut

Syri Israëlitarum deos dicunt esse montanos. 3 *Regum*, c. 20.

κρίνειν τ κατ' αὐτὸν [i] σωεβάλλοιεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ ὡς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχοιν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς [k] ἀποκρινόμενος λέγειν ἀπέλυσιν, "ὅτι τοῖς τὸ "πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένοι τ τ πα-"λιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα, πρὸς ἣ τὰ δεύτερα ἀξίω-"σιν οὐκ [l] ὑπακούοι," ἀπέλυσεν αὐτούς.

β'. Ο δ' Αδαδος, ἀκούσας ταῦτα ἐδυσχέρανας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Αχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν "ὑψη-"λότερον τ τειχῶν, οἷς [m] καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις "ἐπεγείρειν αὐτοῦ τοῖς σφετέροις, καὶ δράκα [n] γῆν λαμβά-"νουσιν." ἐμφανίζων αὐτῷ τ δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. ὁ δ' Αχάβος, "μὴ καυχᾶσθαι δεῖν, "ὁ [o] ἀποκρινόμενος, καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ "κρείττω νομίζοντα," ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δεῖπνον καταλαβόντες τ βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τοῖς ἀποκρισιν. [p] ὁ δὲ θεσπέσιος τάξιν ποιεῖ, καὶ [q] παρεκαρακῶν τοῖς πολίταις καὶ χώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ὡς δ' Αχαβος τούτων πραττομένων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ δὲ καὶ τ φόβων ἀπαλλύει, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. καὶ φήσαντος αὐτῷ τ Θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τ πολεμίων μυριάδας ὑποχείους. [r] πυθομένῳ δ', ἀφ' τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἀφ' τ [s] παίδων εἶπε τ ἡγεμόνων, ἡγουμένου σφ ἀφ' τ ἀπαρχῆς [t] τῶν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τ ἡγεμόνων υἱεῖς, εὑρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι καὶ τριάκοντα δύο, μαθὼν τ Σύρον πρὸς δωχίαν καὶ ἄνεσιν τετραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τ δὲ σκοπῶν [v] δηλωσάντων τῷ Αδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντελλόμενος ἂν μὲν εἰς μάχην ὦσι προσεληλυθότες, ἵνα δήσαντες [x] ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, [y] ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμως Αχαβος καὶ τὰλλα στρατιὰν ἐντὸς τ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνουσι, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τούτους νικῶντας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεύς, ἐξαφίησι καὶ τὰλλα στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐμπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ὁ γὰρ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο [z] γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὥστε τὰς παρασκευὰς ἐκ τ στρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τ βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὰ φυγάδα. Αχαβος δὲ, πολλὰ [a] ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ. πλοῦτος δ' ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου· τά τε ἅρματα τοῦ Αδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου [b] διδασκάσαντος φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν ὁ Σύρος, ὁ μὲν Αχαβος πρὸς τούτοις ἦν.

γ'. Ο δὲ Αδαδος, διασωθεὶς ἐκ τ μάχης, μεθ' ὅσης [c] ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβούλευσε τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσῃ τοῖς Ισραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρε-

* *Sed* ut hominem vanissimum *contemnat*,] Rectius forsan, *sed animo magno elatoque esset*. Vide *Annott.* ad lit. *m*.

i Συνεβούλευσεν,] Ελεγον *Big. Samb.* & *Vat.*

k Αποκρινόμενος] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκρινάμενος in *Editis Alisque.*

l Υπανοί,] Υπακούειν *Samb.*

m Καταφρονεῖ,] Sic infra *lib.* 9. c. 3. τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν. *Hesychio* καταφρονεῖ, ὑπερηφανεῖ.

n Γῆν λαμβάνουσιν.] Γῆς *Big. Samb.* & *Vat.* Paulo aliter se habent regis minæ, 3 *Regum*, c. 20. v. 10.

o Αποκρινομένου,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκρινάμενος in *ceteris*.

p Ο δὲ θεσπέσιος] Ο δὲ Αδαδος ταῦτ' ἀκούσας προστάξει *Hen.* & *Busb.*

q Παρεκαρακῶν] L. προσεκαρακῶν; & ita *Edit. Basil.* προσεκαρᾶν *Gen.* STANH.

r Πυθομένῳ ᾧ,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* πυθομένων in *Editis*. Legi etiam potest πυθομένου. atque ita forsan *Epiphanius*.

s Παίδων εἶπε] Παιδείων τ ἡγεμόνων *Cedren.* ἐκ τοῦ παιδαρίου τ ἀρχόντων LXXII. 3 *Regum*, c. 21. v. 14. *per famulos* (aut *calones*) *præfectorum* juxta *Hebr.*

t Τῶν ἐκείνων.] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

v Δηλωσάντων] Τοῦτο τῷ Αδάδῳ *Vat.* Τοῦτο Αδάδῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Ἀγάγωσι] Illud αὐτὸς ex *MSS.*

y Ὅπως ταῦτο] Ita in omnibus *MSS.* τοῦτο in *Editis*. quin & ὅπως deest *Vat.* nec illud suo *codice* habuisse videtur *Vet. Interpr.* HUDS. Forte αὐτὸ τοῦτο. COCC.

z Γυμνοῖς] Id est inermibus. Ita *nudus* apud Latinos non semper notat hominem omni omnino veste carentem. Virgil. *Nudus ara*, *sere nudus*. Sic infra lib. XI. 5. μὴ γυμνοῖς, *ne inermibus* occurrerent. REL.

a Ὁδὸν διώκων] Ὁδὸν deest *Big. Samb. Vat.* & *Basil.*

b Παρασκευάσαντος] Ita cum *MSS.* διασκευάσαντος in *Editis*.

c Ἐδυνήθη στρατιᾶς,] Ηδυνήθη *Vat.*

d Nevi-

ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμλω συμβαλεῖν αὐτοῖς· τ̃ γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν [d] νενικῆσθαι· κρατήσειν ἂν ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχλω. συνεβούλευόν τε πρὸς τούτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας, οὓς [e] ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τὴν δὲ χρείαν αὐτῶν παρασχεῖν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας [f] καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τ̃ ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τ̃ χώρας τ̃ αὐτῶν, [g] καὶ ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς, ὅτως διεκόσμησε τὴν δύναμιν.

δ'. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε διὰ τῆς Ἐβραίας, καὶ γωμένος πρός τινα [h] Ἀφεκὰ δὴ αὐτὴ λεγ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. Ἀχαὰβος δέ, ἀπαντήσας αὐτῷ μετὰ τ̃ δυνάμεως ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαρατασσόμενον. ὡς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, [i] καὶ νίκλω τ̃ Θεὸν αὐτῷ δώσειν φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας [k] ἀντιστρατοπεδευόντες ἡσύχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τ̃ ὄρθρον [l] προελθόντων ἐκ τ̃ στρατοπέδου τ̃ πολεμίων, καὶ παταξάμενοι πρὸς μάχλω, ἀντιπέξῆγε καὶ Ἀχαὰβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τ̃ μάχης γωμένης, τρέπει τοὺς πολεμίους εἰς φυγλὼ, καὶ διώκων ἐπίκειτο κτείνων. οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τ̃ ἁρμάτων καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δὲ ὀλίγοι διαφυγεῖν εἰς τὴν Ἀφεκὰν πάλιν [m] αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τειχέων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδαδος, φεύγων [n] μετά τινων πιστοτάτων οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δέ, Φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων [o] αὐτοῦ τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ [p] δυνήσεσθαι τῷ σωτηρίᾳ τρόπῳ τ̃ ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν [q] αὐτῶν παρὰ Ἀχαάβου λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ δέ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ [r] σχοινία τ̃ κεφαλαῖς περιθέμενοι, οὕτως δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαάβον παρελθόντες, καὶ δεᾶσθαι τ̃ Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτοῦ τ̃ χαρισθέντα. ὁ δέ, συνήθεσι φήσας αὐτοῦ πρεσβύτᾳ, καὶ μηδὲν ἐν τ̃ μάχῃ πεπονθότι, τιμωρὸν καὶ εὔνοιαν, ὃν ἄν τις ἀδελφῷ προσήκοι, καταπηγγείλατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, πρόσγυσι παρελθόντες ἐκ δ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγυσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δὲ προσεκύνησεν αὐτῷ. Ἀχαὰβος δὲ δεξιὰς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, [s] ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας χαίρειν ἐκέλευσε, καὶ μηδὲν τ̃ ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδαδος δὲ [t] ἠυχαρίστει, καὶ παρ' ὅλον τ̃ ζῆν χρόνον [v] ἀπομνημονεύσειν τ̃ εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τ̃ Ἰσραηλιτῶν, ἃς ἀπολώλεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· καὶ [x] Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τῶν πολεμίων, μνήσθη-

quidem in montibus cum iis confligerent, (Deum enim illorum in ejusmodi locis pollere, eóque se nunc ab illis victos) superiores vero fore dicebant, si prælium in planitie committerent. Ac præterea suadebant, ut reges quidem, quos in belli societatem adduxerat, domum dimitteret; copias vero illorum, satrapis pro regibus substitutis, retineret: atque in locum illorum quos amiserat copias ex regione eorundem colligeret, curruque & equos. Hæc itaque præclare dicta arbitratus, exercitum hunc in modum parat instruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu suo ibat in Israëlitas; cumque ad urbem quandam (quam Aphecam esse contigit) perveniisset, in magna planitie castra metatus est. Achabus vero, cum suis copiis obviam illi profectus, contra illos castra posuit. Ejus autem exercitus, cum hostium viribus comparatus, exiguus admodum erat. At postquam vates rursus ad eum accesserat, dixeratque Deum victoriam ei concessurum esse, ut ostendat, contra quam Syri opinantur, suam non minus in campestribus valere potentiam quam in montibus, septem quidem dies castris adversus castra positis quieti agitabant. Illorum vero ultimo, cum hostis prima luce pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque milites suos ex adverso instruxit. congressusque, acri pugna commissa, hostium agmina in fugam vertit, & occidendo persequitur. Erant autem qui à curribus & alii ab aliis interempti perierunt. paucis vero datum erat in urbem illorum Aphecam fuga se recipere. sed & ipsi muro collapso oppressi sunt, hominum viginti septem millia. At præter istos in illa pugna ceciderunt etiam centum *hominum* millia. Rex autem Syrorum Adadus, cum quibusdam è domesticis sibi fidissimis fuga dilapsus, in penetrale subterraneum se abdidit. Cui cum isti dixissent, Israëlitici generis reges perquam humanos esse & clementes, seque posse, solenni supplicum ritu adhibito, incolumitatem suam ab Achabo impetrare, modo illis concederet ut ipsum adirent, *eos* dimisit. Illi vero saccum induti, & * funiculis capitibus circundatis (qui priscus apud Syros supplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadum ut sibi vivere liceat; qua gratia accepta se ei in perpetuum servum fore *ajebant*. Tum ille gratulari se ei dixit, quod *cladi* superesset & nihil mali ei in prælio accidisset; seque honorem ei & benevolentiam, haud secus ac fratri, exhibiturum esse promisit. Tum isti, fide jurejurando accepta, illum, siquidem apparuerit, non læsum iri, digressi eum è domo ubi latebat productum ad Achabum adducunt, curru *tum* sedentem. Ille vero eum adoravit. At Achabus, dextra ei data, in currum sustulit, exceptumque osculo jussit esse bono animo, nihilque mali *deinceps* exspectare. Adadus autem *ei* gratias agebat, atque beneficii, quamdiu viveret, se memorem fore profitebatur. Porro urbesque Israëliticas, quas reges priores abstulerant, redditurum promisit: atque Damascum commeandi, sicut & ipsius patres in

Syri ab Israëlitis fusi. 3 *Regum*, c. 20.

Adadus Syrorum rex sese in latebras abdidit. 3 *Regum*, c. 20.

Ei vitam concedit Achabus. 3 *Regum*, c. 20.

d Νενικῆσθαι.] Sic in *MSS.* νικᾶσθαι in *Editis.*

e Ἐπηγάγετο συμμάχους,] Ἐπήγετο *Vat.*

f Καταστήσαντα·] Κατασήσοντα *Vat.*

g Καὶ ἵππους καὶ ἅρματα.] Illud καὶ ex *MSS.*

h Ἀφεκὰ δὴ αὐτὴ λεγ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ.] Ἀφεκὰ δὴ αὐτῷ καλουμένῃ *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. HUDS. Ἀφακῷ Turris prope Antipatrida. vid. *alsos.* lib 2. c. 19. §. 1. SPANH.

i Καὶ νίκλω τ̃ Θεὸν] Ita cum iisdem *MSS.* καὶ νικήσειν τ̃ Θεὸν αὐτῷ φήσαντος in *Editis.*

k Ἀντιστρατοπεδευόντες] Ἀντιστρατοπεδευκότες *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Προελθόντων] Προσελθόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

m Αὐτῶν.] Quam Syri eripuerant Israelitis, nam & mox meminit talium urbium. Videturque hæc Apheca in Magno Campo Esdrelon sita fuisse, de qua 1 Sam. 29. 1. REL.

n Μετά τινων] Ita *Big.* & *Epiphan.* μετά τινων πιστῶν οἰκ. *Hen.* & *Busb.* μετά τινων πιστοτάτων τ̃ οἰκ. in *Editis.*

o Αὐτοῦ τοὺς] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Δυνήσεσθαι] Δυνηθήσεσθαι *Big.* & *Samb.*

q Αὐτῶν παρὰ Ἀχαάβου] Αὐτῷ legisse videtur *Vet. Interpr.*

* *Funiculis capitibus circundatis*] Videsis Cl. *Seldenum* de *Diis Syris* Synt. 2. c. 7.

r Σχοινία ταῖς κεφαλαῖς περιθέμενοι, ὅτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι,] Mos supplicum apud Syros, ut restibus essent capita redimiti. Inde haud absimilis mos apud Græcos supplicum, ut ramum candida lana redimitum gestarent. Ita Danaides apud Æschyl. Supplic. v. 22. σὺν τοῖς ἐμοῖς ἱκτῶν ἐγχεσιδίοις ἱερσὶ πτοισι κλάδοισι. SPANH.

s Ἀνεβίβασεν] Ἀναβιβάζει *Hen.* & *Busb.*

t Ἠυχαρίστει,] Ita *Hen.* & *Busb.* Ἠυχαρίστει in *Editis Aliisque.*

v Ἀπομνημονεύσειν] Ita cum *Gall.* 2. Ἀπομνημονεύειν in *ceteris.*

x Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν εἰς Σαμάρειαν εἶχον] LXX. 1 Reg. xxi. 34. καὶ ἐξόδους θήσεις σεαυτῷ ἐν Δαμασκῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν Σαμαρείᾳ· SPANH.

in Samariam ita facere jus habuerant, liberam poteſtatem facturum. Fœdere deinde icto & jurejurando firmato, cum ei multa donaſſet Achabus in regnum ſuum dimittebat. Atque hunc quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo & Iſraëlitis.

Michæas vates Achabo minatur ob dimiſſum ab eo Adadum. 3 *Regum*, c. 20.

5. Verum *poſtea* vates quidam, Michæas nomine, cum ad unum ex Iſraëlitis acceſſiſſet, juſſit ei ut caput ejus feriret. id quod ex voluntate Dei facturus erat. Qui cum recuſaſſet, ei prædixit, fore ut leoni obviam factus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obſequutus fuiſſet. Cum autem hoc homini accidiſſet, vates ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui cum eum percuſſiſſet caputque diminuiſſet, obligato capite acceſſit ad regem, dicens ſe ſub eo militaſſe, & à tribuno captivum quendam cuſtodiendum accepiſſe; ipſo vero fuga elapſo periclitari *ſe* ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat. nam minatus eſt, ſi captivus aufugiſſet, morte multatum iri. Cum autem Achabus dixiſſet, jure merito occidendum eſſe; ſoluto capite ab ipſo Michæas vates agnoſcitur. Hanc enim artem de induſtria adhibuerat, ut inde occaſionem arriperet *regi* verba faciendi. Ajebat enim, Deum, quòd Adadum, qui ipſi maledixerat, impunitum è manu emiſiſſet, in eum animadverſurum eſſe, facturumque ut ipſe quidem ab eo interficeretur, populus vero ejus ab exercitu. Achabus autem vate irritatus, illum quidem in cuſtodias includi juſſit; ipſe vero Michææ ſermonibus confuſus domum diſceſſit.

σὺν. ἡγουμένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ Αχαὰβος [y] ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Αδάδην καὶ Σύρων βασιλέως στρατιὰς ὅπλα Αχαὰβον καὶ τοὺς Ισραηλίτας πεῖραν [z] εἶχε τέλος.

ε'. Προφήτης δέ τις, Μιχαίας τὄνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ισραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν [a] πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ. ὃ δὲ μὴ πεισθέντος, προεῖπεν αὐτῷ φονευθήσεσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ προστάγματα, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρησόμενον. συμβάντος δὲ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, πρόσφατον ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὰ προσέταττεν. πλήξαντος δ' ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρανίον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτῷ στρατιώτην, καὶ φυλακὴν παραδεδωκέναι δεῖν φυλακήν τινα τῶν αἰχμαλώτων πρὸ τοῦ ταξιάρχου, φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν κατὰ τοῦτο φονεύεσθαι ἀποθανεῖν. ἀπολλύσειν γὰρ αὐτὸν εἰ [b] διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον δὲ φήσαντος Αχάβου τοῦτον θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπιγνώσεσθαι κατ' αὐτὸν Μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. [c] ἐκέχρητο δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ γνωμένῳ πρὸς τὰς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ Θεὸς ἀφένται αὐτὸν διαθράναι τὴν τιμωρίαν Αδαδον [d] τοῦ βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, [e] καὶ ποιήσει αὐτὸν μὲν ἀποθανεῖν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῶν στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' Αχαὰβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλάττειν ἐκέλευσεν· συγχεχυμένος δ' αὐτὸς ὑπὸ τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

IX. CAP. XV.

De Joſaphato rege Hieroſolymorum; utque Achabus, cum Syris, ſuppetias ei ferente Joſaphato, bellum intuliſſet, prælio victus eſt, & ipſe occiſus periit.

Joſaphatus rex bonus & pius. 2 *Paral.* c. 17.

ET ita quidem ſe res habebant Achabi. Nunc vero ad Joſaphatum Hieroſolymorum regem revertor: qui, aucto *ſuo* regno, & militibus per urbes ditionis ſuæ diſpoſitis, nihilo *tamen* ſecius in oppidis ſortis Ephraïmiticæ, quæ, Hieroboamo in decem tribus regnante, avus ejus Abias ceperat, præſidia collocavit. Cæterum Deum & propitium habebat & adjutorem, quod eſſet *vir* juſtus & pius, & quid Deo grati acceptique faceret per ſingulos dies inquireret. Ipſumque omnes circumquaque reges muneribus cohonestarunt; ita ut divitias conſequutus fuerit ampliſſimas & maximum gloriæ incrementum ceperit.

Illi curæ eſt legum obſervatio, ut & res militaris. 2 *Paral.* c. 17.

2. Anno autem regni ſui tertio, convocatis principibus *illius* regionis & ſacerdotibus, præcipiebat illis, ut, *Judææ* terra peragrata, populum omnem ſibi ſubditum per oppida in legibus Moyſis inſtituerent, docerentque & ipſas cuſtodire & Dei cultui ſedulam operam navare. Quod adeo gratum erat populo univerſo, ut nihil magis ſtuderent, nihil impenſius amarent quam legum obſervantiam. Finitimæ quoque gentes in Joſaphato diligendo

ΚΕΦ. ιέ'.

Περὶ Ιωσαφάτου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως· καὶ ὡς Αχαὰβος ὑπὸ Σύρους, βοηθοῦντος αὐτῷ Ιωσαφάτου, στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑΙ Αχαὰβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὑπὲρ τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα [f] Ιωσάφατον· ὃς, αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ᾗδειν ἦπερ ὑπὸ [g] Αβία τοῦ πάππου [h] καταληφθείσας ἐν Εφραὶμ κληρυχίας, Ιεραβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φρουρὰς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ὑμενές τε καὶ σωφρονοῦν τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ ὅσιος, καὶ τί καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδὺ ποιῶν καὶ προσηνὲς τῷ Θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ βασιλεῖς δωρεαῖς· ὡς πλοῦτόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον & δόξαν ἀρεταῖς μεγίστην.

β'. Τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας [i] τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἐκέλευε [k] τὴν γῆν περιελθόντας, ἅπασαν τὸν λαὸν τὸν [l] ὑφ' αὐτὸν διδάξαι [m] κατὰ πόλεις τοὺς Μωυσέως νόμους, καὶ φυλάττειν τούτους, καὶ παραδίδωσιν εἶναι τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοπονεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε [n] περίχωροι διετέλουν στέργοντες τὸν Ιωσάφατον,

---

y Ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπεπέμπετο in *Editis.*

z Εἶχε τέλος] Sic *Big.* & *Samb.* εἶχε τὸ τέλος in *cæteris.*

a Πλῆξαι.] Πλήξειν *Gall.* 2.

b Διαφύγοι] Διαφύγοι με ὁ *Gall.* 2.

c Ἐκέχρητο] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. κέχρηται in *Editis*, *Aliisque.*

d Τὸν βλασφημήσαντα] Illud τὸν ex *MSS.*

e Καὶ ποιήσει αὐτὸν] Ita *MSS. Coccejus* & *Vet. Interpr.* καὶ ποιῇ με ἀποθανεῖν αὐτὸν in *Editis.*

f Ιωσάφατον·] Ιωσαφάτην *Vat.* atque paſſim ea forma.

g Αβία τοῦ πάππου] Abiam, victo Hieroboamo, urbes quaſdam cepiſſe conſtat ex *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 18. Verum *cap.* 16. v. 2. dicitur, Joſaphatum præſidia impoſuiſſe urbibus Ephraïmiticis, quas pater ejus Aſa ceperat.

h Καταληφθείσας] Ita ſane legendum cenſui (legit quoque ita in ora Codicis mei *Cocceius*) pro καταλειφθείσας *Editorum Aliorumque*, faventibus *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 17. v. 2. καταλειφθείσας τὰς Εφραὶμ *Gall.* 1. καταλειφθείσης τοῦ *Gall.* 2. Quomodo legerit *Epiphanius*, conjiciat, cui libet, ex ejus verbis; *non minores quam avus ejus, ab hoc tempore quo Hieroboam ſuper decem tribus regnaverat, munitiones ubique conſtituit.* HUDS. Erant Jeſchana & Bethel. vide ſupra. REL.

i Τοὺς ἡγεμόνας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς in *Editis.*

k Τὴν γῆν] Τὴν χώραν *Big. Samb.* & *Vat.* apud *Epiphanium* habemus *peragrantes ubique.*

l Ὑφ' αὐτὸν διδάξαι] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἐφ' αὐτὸν in *Editis.* ἐπ' αὐτῇ *Gall.* 2.

m Κατὰ πόλεις] Καὶ τὰς πόλεις *Big. Samb.* & *Vat.*

n Περίχωροι] Sic *MSS.* περίχωροι perperam in *Editis.*

τον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι καὶ τοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ Ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας [o] ἐξήκοντα καὶ τριακοσίους, καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας [p] ὠχύρωσεν ἄλλας [q] τε καὶ βαρεῖς, καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους [r] ἠτοίμασε. ὧν δὲ ἦρχε μὲν ὁ Ἰούδα φυλῆς στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν [s] Ἐδναῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, [t] Ἰωάννης δὲ μυριάδων εἶχεν. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν [v] ἦν τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξοτῶν πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. [x] ἄλλος δ' ἡγεμών, Ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ παρεσκεύαζε, παρὲξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις.

γ'. Ἤγαγε δὴ τῷ παιδὶ Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, ἣν τὴν δέκα φυλῶν βασιλέως, Γοθολίαν ὄνομα. προσλαβὼν δ' αὐτὸν μικρὸν χρόνον πρὸς Σαμάρειαν, φιλοφρόνως Ἀχάβος ὑπεδέξατο, καὶ τὴν ἀναλωθησομένην στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ [y] θυμάτων ἀφθονίαν· [z] παρεκάλεσέ τε συμμαχῆσαι καὶ ἐπὶ [a] Σύρων βασιλέως, ἵνα τὴν ὑπὸ [b] Γαλαδηνῇ πόλιν [c] Ἀραμαθὰν ἀφέληται· ἐπὶ γὰρ πατρὸς [d] αὐτῷ καὶ αὐτὸς πρῶτον συγχάναι ἀφῃρῆτο τὴν ἐκείνου πατρίδα. τοῦ δὴ Ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶναι δυνάμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τὴν ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθισάντες ἐπὶ τοῖς ἰδίοις θρόνοις ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. Ἰωσαφάτης δὴ ἐκέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, [e] καλέσαντες αὐτοὺς ἀναχρῆναι περὶ τῆς ἐπὶ τὸν Σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [f] ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν [g] στρατείαν. [h] καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὴν ἡμέρας.

δ'. Καλέσας δ' Ἀχάβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, [i] ὡς τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἔρεσθαι [k] τὸν Θεὸν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ [l] ἐπὶ τὸν Ἀδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν [m] τῆς πόλεως, δι' ἣν [n] ἐκφέρειν μέλλοι τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεῦσαι· κρατήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον ὡς καὶ τὸ πρῶτον· σαφεὶς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσαφάτης, ὅτι ψευδοπροφῆται [o] τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ [p] καὶ ἕτερός τις ἐστὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων; [q] ὁ δ' Ἀχάβος, εἶναι μὲν, ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ [r] Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν,

perstiterunt, paceque cum eo colenda. Palæstini etiam vectigal constitutum ei pendebant, & Arabes quotannis suppeditabant agnos sexcentos & triginta, & hœdos totidem. Munivit etiam & urbes alias magnas pariter ac validas; copiasque militares & armorum vim *magnam* contra hostes paravit. Erant autem ex tribu quidem Judæ gravis armaturæ militum trecenta millia, quibus præerat Ednæus: atque Joanni duci attributa erant ducenta millia. Hic ipse vero dux ex tribu Benjamitica habebat sagittariorum peditum ducenta millia. Alius præterea dux, Ochobatus nomine, cum gravis armaturæ militibus, numero centum & octoginta millibus, regi inserviebat, præter eos quos dispositerat in oppidis munitissimis.

3. Filio autem suo Joramo duxit Gotholiam, filiam Achabi decem tribuum regis. Cumque aliquanto post Samariam se contulisset, benigne eum excepit Achabus; militesque ejus comites mensæ hospitali eique splendidæ adhibuit, & frumento & vino & carnibus largiter instructæ: rogavitque ut secum belli societatem iniret contra Syrorum regem, ut armis repetat urbem Aramatham in regione Galadena *sitam*: eam enim, olim ipsius patris, patrem illius abstulisse. Josaphato vero auxilium pollicito, (nam *contigit* ejus exercitum non minorem esse quam illius) suisque Samariam accitis ab Hierosolymis copiis, progressi extra urbem duo reges, & in suo uterque throno collocati, militibus suis stipendia numerabant. Josaphatus autem *interim* jussit, ut, si qui *illis* essent vates, accerserentur & de expeditione in Syrum consulerentur, an & illi suaderent eo tempore suscipiendam esse. Etenim Achabo pax simul & amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat *impune*, usque in illam diem.

Josaphatus affinitate junctus Achabo, initaque cum eo belli societate, Achabum comitatur in expeditione contra Syros. 2 Paral. c. 18.

4. Achabus vero accitis suis vatibus, numero circiter quadringentis, jussit ut Deum consulerent, an foret ut is in Adadum exercitu educto victoriam reportaret, urbemque deleret, propter quam bellum erat illaturus. Cum autem suasissent vates ut expeditionem faceret, (Syrum enim victurum esse & in potestatem suam etiam ut ante redacturum) Josaphatus, verbis illorum falsos esse vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui est Dei vates præterea, ut aliquanto certius quid futurum sit intelligamus? Cui Achabus, esse quidem & alium, sibi vero invisum, quod infausta vaticinatus fuerit, & prædixerit, fore ut *ipse* à Syrorum rege superatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc inclusum teneri, vocari autem Michæam,

X. *Achabo suadent falsi vates ut bellum moliatur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.*

o Ἐξήκοντα καὶ τριακοσίους,] Ἑπτακισχιλίους καὶ ἑπτακοσίους [al. πεντακοσίους] LXXII. & *Verit. Hebr.* 2 *Paralip.* c. 17. v. 11.

p Ὠχύρωσεν] Sic *MSS.* in *Editis* male ὀχυρῶσιν. HUDS. Lege ὠχύρωσεν. Dein pro ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, legendum forsan πολλάς. Nisi τὸ βαρεῖς respondeat Hebr. בצרות quod LXX. reddunt οἰκήσεις. COCC.

q Τε καὶ βαρεῖς,] Illud τε abest *aliquibus MSS.*

r Ἡτοίμασε.] Εὐτρέπισε in quatuor *MSS.*

s Ἐδναῖος] Ita cum *MSS.* quod Ἐδνας aut Ἐδναὰ habeant LXXII. Ἐδρᾶος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Hedrous.*

t Ἰωάννης] Ἰωάνης *Samb.* & *Vat.* Ἰωανὰ LXXII.

v Ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος] Sic *MSS.* καὶ τῆς in *Editis.*

x Ἄλλος δ' ἡγεμὼν] Ex 2 *Paralip.* c. 17. suspicor hunc locum valde corruptum esse. Paulo quidem aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui vertit, *alter autem princeps militiæ Gezonat.* (al. *Gozonath*) *armatorum habebat centum millia: & præter hos alia centum millia qui regi famulabantur: quos direxit* &c. in aliis vero codicibus desunt voculæ istæ, *& præter hos alia centum millia.*

y Θυμάτων] F. θυμιαμάτων odorum seu incensorum. Sic θυμιαμάτων LXX. Gen. XXXVIII. 25. & XLII. 11. & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 4. Rufinus tamen θυμάτων legisse itidem videtur, qui vertit θυματ. *ardb. pecudum ubertatem.* SPANH.

z Παρεκάλεσέ τε] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* παρεκάλεσε δὴ in *Editis Aliisque.*

a Σύρων βασιλέως,] Iterum ex *Iisdem* & *Gall.* 1. 2. Σύρου in *Editis Aliisque.*

b Γαλαδηνῇ] Ita cum *MSS.* ut supra p. 211. §. 3. Γαλαδικῇ in *Editis.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Γαλαδινικῇ. SPANH.

c Ἀραμαθὰν ἀφέλῃ.] In *S. Literis* Ramáθ. *Ramatha* habent *Epiphanii* libri. HUDS. Conf. infr. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

d Αὐτῷ δὲ αὐτὸς] Illa αὐτῷ δὲ supplevi ex *MSS.*

e Καλέσαντες] Sic in omnibus *MSS.* καλέσαντ' αὐτοὺς in *Editis.*

f Ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι] Ita *Big.* ἐπὶ deest *Editis Aliisque.*

g Στρατείαν.] Ita cum *Big.* ἐκστρατείαν *Gall.* 1. στρατιὰν in *Editis Aliisque.*

h Καὶ γὰρ εἰρήνη] Καὶ γὰρ εἰρήνη *Samb.* spacio vacuo in medio relicto.

i Ὡς τετρακοσίους] Illud ὡς ex *MSS.*

k Τὸν Θεὸν,] Τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.* τῷ Θεῷ *Vat.*

l Ἐπὶ τὸν Ἀδαδον] Ἐπὶ Ἀδάδου *Big. Samb.* & *Vat.*

m Τῆς πόλεως,] Τῆς insertum dedi ex *Samb.* & *Vat.*

n Ἐνέφερεν μέλλοι] Φέρειν *Vat.*

o Τυγχάνουσιν,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐντυγχάνουσιν in *reliquis.*

p Καὶ ἕτερός τις] Καὶ deest *Vat.*

q Ὁ δ' Ἀχάβος,] Illa ὁ ἢ Ἀχάβος non agnoscit *Vat.*

r Σύρων βασιλέως.] Τῶν Σύρων *Vat.*

chæam, Jembleæ filium. Cum vero Josaphatus postulasset eum produci, *Achabus* misso spadone Michæam accersit. Spado autem, dum in via esset, ei indicavit, cæteros vates omnes regi victoriam prædixisse. Ille vero, responso dato, sibi non licere Deo mendacia affingere, sed dicturum esse quicquid ille de rege in os ei inseruerit, ubi ad Achabum ventum erat, ipsumque per Deum obtestatus est *rex* ut verum ei eloqueretur, dicebat, "sibi Deum ostendisse Israëlitas fugientes, Syris "eos insequentibus, dispersosque per montes, quasi "greges sublatis pastoribus." ajebat etiam *Deum* significare, "illos quidem domum incolumes re- "versuros, ipsum vero solum in prælio casurum." Hæc loquuto Michæa, Josaphatum *sic* alloquitur Achabus: "annon ego tibi paulo ante significavi, "quam male mihi velit iste homo, & quod adver- "sa mihi vaticinatus fuerit?" Cum vero *insuper* dixisset Michæas, "quod par est ut omnia acci- "piat quæ à Deo erant prædicta, & quod illum "spe victoriæ ad bellum gerendum falsi vates in- "citarent, quodque oportet in prælio ipsemet ca- "dat," animo quidem erat anxio solicitoque. At Sedecias, unus è falsis vatibus, *ad regem* accessit, & ut Michææ non adverteret animum hortabatur: ipsum enim *ajebat* nihil veri dicere. Argumento autem usus est ex vaticinio Eliæ petito, cui datum erat melius quam iste futura prænoscere. "Nam & hunc, dicebat, vaticinatum prædi- "xisse, fore ut apud urbem Israam in agro Nabu- "thi canes regis cruorem lingerent, quemadmo- "dum & Nabuthi *linxissent*, propter ipsum à po- "pulo lapidibus necatum. Manifestum igitur est "istum mentiri, qui vati præstantiori contradice- "re non veretur, dicens quod tertia abhinc die "moriturus est *rex*. Notum autem fore, an verax "sit & divino spiritu afflatus. mox enim à me pal- "mis percussus manui meæ noxam inferat, quem- "admodum Jadon fecit ut Hieroboamo regi, cum "illum comprehendere voluisset, manus arescerat. "Opinor enim te utique audivisse hoc factum es- "se." Igitur cum Michæa ab eo percusso nihil inde mali accidisset, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra Syrum in aciem eduxit. Vincebat enim, ut arbitror, fati vis, & plus fidei falsis quam veris vatibus adstruebat: ut nulla exitio destinato mora fieret. At Sedecias, cum sibi ferrea cornua fecisset, dicit Achabo, "Deum illi significare his Syriam eversum iturum." Cum autem Michæas dixisset "fore ut paucis post diebus Se- "decias è penetrali in penetrale fugiat latebras quæ- "ritans, idque eo animo ne pœnas vano auspicio debitas luat," jussit rex ut ad Achamonem prætorem urbanum eum abducerent in carcerem com-

Pugnam ei exitio fore denunciat Michæas. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Præstigiis Sedeciæ metu liberatur Achabus. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Michæas, cum mala etiam Sedeciæ prædixisset, in carcerem conjicitur. 2 Paral. c. 18.

ἰὼν [s] Ιεμβλέε. τοῦ δ' Ιωσαφάτε κελεύσαντ@ αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δινῆχον, ἄγει τὸν Μιχαίαν. κ᾽ ὃε τὴν ὁδὸν ὁ δινῆχ@ ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ [t] καταψευδῆ τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ θεὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς τ᾽ Αχαβον, κ᾽ λέγει αὐτῷ πλῆθες ὅτ@ διωρκήσαν, "δεῖ- "ξαι τ᾽ Θεὸν αὐτῷ τοὺς Ισραηλίτας φεύγοντας, ἔφη, κ᾽ "διωκομένους ὑπὸ τ᾽ Σύρων, κ᾽ [v] διασκορπιζομένους "[x] ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημέ- "νων τὰ ποίμνια." ἔλεγέ τε "[y] σημαίνειν τοὺς μὲν μετ' "εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθ᾽ δ' αὐτὸν μό- "νον ἐν τῇ μάχῃ." ταῦτα φήσαντ@ τ᾽ Μιχαίαν, πρὸς Ιωσάφατον ὁ Αχαβ@, "ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τῷ [z] τοιούτῳ, φησὶ, πρός με διάθεσιν, "[a] κ᾽ ὅτι μοι τὰ χείρω προεφήτευσε." τῶ δ' Μιχαίᾳ εἰ- πόντ@, "ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τ᾽ ὑπὸ "[a] τοῦ Θεοῦ προλεγομένων, κ᾽ ὡς [b] παρορμήσαι αὐτὸν οἱ "ψευδοπροφῆται πολεμεῖν τ᾽ πόλεμον [c] ἐπ' ἐλπίδι νίκης, "κ᾽ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον," αὐτὸς μὲν ἐπ' εὐνοίᾳ. Σεδεκίας δ' τις τ᾽ ψευδοπροφητῶν [d] προσελθών, τῷ μὲν Μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει· [e] λέγειν γὰ αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές. πυνθανόμενοι δ' [f] ἐχρήσαντο οἷς Ηλίας προεφή- τευσεν ὁ τούτοις κρείττων τὰ μέλλοντα σαφηνίζειν. "κ᾽ γὰ "τοῦτον, ἔλεγε, προφητεύσαντα ἐν [g] Ιζάρᾳ πόλει, [h] ἐν "τῷ [i] Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνῶν λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς κ᾽ Ναβούθου τοῦ δι' αὐτὸν κατα- "λευσθέν@ ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ὅτ@ "ψεύδεται, τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, "[k] ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων [l] ταύτης πεθνήξεσθαι. "[m] γνώσεσθαι δ' εἰ ἔστιν ἀληθὴς κ᾽ τοῦ θείου πνεύ- "ματ@ τὴν δύναμιν ἔχει. δίδυς γὰ ῥαπισθεὶς ὑπ' "ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ [n] Ιαδὼν "τὴν Ιεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαν@ "ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰ [o] οἶμαι πάντως τὸ "τὸ γιγνόμενον." ὡς οὖν πληξαν@ αὐτὸ τ᾽ Μιχαίαν, μηδὲν συνέβη παθεῖν, Αχαβ@ θαρρήσας, ἄγει τὴν στρατιὰν προθυμ@ ἐπὶ τὸν Σύρον. [p] εἰκὸς γὰ αἷμα τὸ χρεὼν καὶ πιθανώτερος [q] ἐποίᾳ πλῆθος τοὺς ψευ- δοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν ὁ πλοῦς. Σε- δεκίας δὲ, σιδήρεα ποιήσας κέρατα, λέγει πρὸς Αχα- βον, "[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταφρύξαι "Συρίαν." Μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰσπί- πτει, "τ᾽ Σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου [s] κρυβησόμενον "ἀμείψειν, ζητοῦντα φυγεῖν τ᾽ ψευδολογίας τὴν δί- "κην," ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [t] ἀπαχθέντα φυλάττε- σθαι πρὸς [v] Αχάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορη-

[s] Ιεμβλέε.] Ιεμβλαίε Big. Εμβλέε Vat. Ομβλέε Gall. 2. Ιεμβλὲ aut Ιεμλὰ LXXII. *Obei fil.* juxta *Epiphanium.*

[t] Καταψεύδεσθαι] Καταψεύσασθαι Gall. 1. 2.

[v] Διασκορπιζομένους] Διασκορπισθήσονται LXX. Num. x. 35. SPANH.

[x] Υπ' αὐτῶν εἰς] Illa ὑπ' αὐτῶν εἰς [*al.* ἐπὶ] τὰ ὄρη ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Σημαίνειν] Legi vult σημαίνων *Coccejus*, quo pacto de ipso Propheta esset capiendum, verbis illis tectis significante & prædicente, quod &c. HAV.

[z] Τοιούτῳ,] Ita, *Cedrenum* sequutus, distinxi, & cum *Cod. Vat.* φησὶ post τοιούτῳ inserui. in *Editis Aliisque* ταῦτα φήσαντ@ δ Μιχαίᾳ πρὸς Ιωσάφατον, ὁ Αχαβ@· ἀλλ' ἔγωγε &c.

[a] Καὶ ὅτι μοι] Iterum & illa κ᾽ ὅτι μοὶ τὰ χείρω προεφήτευσεν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[aa] Τῶ Θεῶ προλεγομένων,] Articulum etiam insertum dedi ex *MSS.*

[b] Παρωρμήσεσαν] Sic *MSS.* παρωρμήσειν in *Editis.* παρορμῶσιν solus *Gall.* 2.

[c] Επ' ἐλπίδι νίκης,] Illud ἐπ' ante ἐλπίδι non agnoscunt *MSS.*

[d] Προσελθών,] Ita *MSS.* nec aliter *Vet. Interpr.* qui vertit, *accedens ad regem.* προσελθὼν in *Editis.*

[e] Λέγειν γὰ αὐτὸν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, μὴ λέγειν γὰ αὐτὸν ἀληθές.

[f] Εχρήσατο] Τεκμηρίῳ in plerisque *MSS.*

[g] Ιζάρᾳ πόλει,] Ita in *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ιεζαρᾷ in *Editis.* Ιεριζήλᾳ forsan pro Ιεζερήλῳ in *Gall.* 2. Ιεζάρᾳ juxta *Epiphanium.* Vide p. 460. §. 6.

[h] Εν τῷ Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνῶν λιχμήσασθαι] Conf. supr. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνῶν λιχμήσασθαι] Ναβουθαὶ hic loci in *Editis.* Ναβουθὰ *Big.* Ναβουθὼ *Gall.* 2.

[k] Απὸ ἡμερῶν τριῶν] 3 dies inde aberat Ramoth. REL.

[l] Ταύτης τεθνήξεσθαι.] Vox ταύτης deest in omnibus *MSS.*

[m] Γνώσεσθαι] Forsan γνώσεσθε. deest γνώσεσθαι in aliquibus *MSS.*

[n] Ιαδὼν] Ita ut supra p. 445. §. 5. Ιαδὼ aut Ιαδὼ hic loci in *MSS.* Adwiæ *Anctoris Const. Apostolic.* l. 4. c. 6. Videsis *Cotelerii* notas p. 295. *Edit. Amst.*

[o] Οἶμαι πάντως] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. οἶμαι τοῦτο πάντως ῥηθέν in *Editis.*

[p] Εικὸς γὰ εἶναι τὸ χρεὼν] Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

[q] Εποίᾳ πλήθει] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* ποιεῖ in *Editis.*

[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν] Ως Θεὸς αὐτῷ σημαίνῃ π. καταστρέψα- σθαι τὸν Συρίαν *Vat.* ὡς Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν *Big.* & *Samb.*

[s] Κρυβησόμενον ἀμείψειν,] Κρυβόμενον *Vat.* & *Gall.* 2.

[t] Απαχθέντα φυλάττεσθαι] Nempe Michæam Prophetam SPANH.

[v] Αχάμωνα] Αμωνα juxta *Verit. Hebr.* Εμὲρ aut Σεμμὲρ LXXII. De regis filio (ut 2 *Paralip.* c. 18. v. 25.) plane tacet.

χορη-

χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτοῖς ἀφειδοτέρου.

ε'. Καὶ Ἀχαὰβος μὲν ὁ Ἰωσαφάτου ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς [x] Ἀραμαθὰν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἀπάσας [y] αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντεπήγαγε αὐτοὺς τὴν αὑτοῦ στρατιάν· καὶ σὺν ἄπωθεν τῆς [z] Ἀραμαθῆς στρατοπεδεύεται. συνέβαινε δὲ, τοῦ Ἀχαὰβος καὶ Ἰωσαφάτου ἀποθεμένου [a] [τὸν Ἀχαὰβον] τὸ βασιλικὸν σχῆμα, τὸν δὲ [b] τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα τὴν αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα φῆναι ἐν τῇ παρατάξει, καταφρονούμενον τὰ ὑπὸ τοῦ Μιχαίου προφῃμένα. [c] εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν ἄνευ τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰδος, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ στρατιᾷ μετὰ τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ Σύροι, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν Ἰωσαφάτον ἐστῶτα περὶ τὴν τάξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν Ἀχαὰβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτόν· καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. [d] ἐρχομένης δὲ [e] ἠῶς ἄχρι δείλης [f] ὀψίας μαχόμενοι μὲν νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα [g] κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν· ζητοῦντες τὸν Ἀχαὰβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ οὐρεῖν οὐ διαλάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ Ἀδάδου, [h] Ἀμανὸς ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πατάσσει τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος. Ἀχαὰβος δὲ τὸ μὲν συμβεβηκὸς ἐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν, [i] μὴ ταραπείησαν. τὸν δὲ ἡνίοχον ἐκέλευσεν [k] ἐπιστρέψαντα τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δὲ ἔση ὑπὸ τοῦ ἅρματος, [l] ἄχρι δυσμῶν τοῦ ἡλίου, καὶ λιποψυχήσας ἀπέθανε.

ς'. Καὶ τὸ μὲν [m] τῶν Σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, [n] ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. δηλώσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ ὅτι τέθνηκεν Ἀχαὰβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δὲ [o] τὸν Ἀχάβ νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ [p] Ἰζάρα κρήνῃ, ἣν ὁ καθημαγμένον τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὴν Ἠλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες [q] ἀνελιχμήσαντο [r] αὐτοῦ τὸ αἷμα· [s] αἱ δὲ ἑταιρίζομεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι [t] τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν [v] Ῥαμαθῶνι, Μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. [x] συμβάντων οὖν Ἀχαάβῳ τῶν ὑπὸ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, [y] μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν· ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας καὶ τῆς περὶ τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ἐστι συμφορώτερον, παρέχοντος ἅτε τοῦ Θεοῦ τί δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα [z] γεγενημένων σοχαζομένους προσῆκε τὴν τοῦ χρεὼν ἰσχύν, ὅτι μηδὲ προγε-

pingendum, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei darent.

ς. Atque ita quidem Achabus & Josaphatus Hierosolymorum rex, assumptis copiis suis, Aramatham ire contenderunt, regionis Galaaditidis urbem. Rex vero Syrorum, audita illorum professione, suum contra eos eduxit exercitum: & non longe ab Aramatha castra metatur. Convenerant autem Achabus & Josaphatus, ut habitum regium deponeret Achabus, Hierosolymorum vero rex Achabi vestitum indutus in acie staret, ut isto commento irrita forent quæ Michæas prædixerat. Eum vero fatum invenit etiam sine insignibus. Nam Adadus per tribunos militibus imperavit, ne quem omnino perimerent, nisi unum regem Israëlitarum. Syri autem, prælio commisso, Josaphatum ante aciem stantem conspicati, hunc*que* Achabum esse rati, impetum in eum fecerunt: cum*que* se illi circumdedissent, propioresque facti alium esse cognovissent, omnes retro se averterunt. Verum à prima luce usque ad vesperam pugna durante victoriaque ab illis stante, neminem occiderunt prout rex eis mandaverat; Achabo solo ad necem quæsito, nec tamen invento. Puer autem Adadi regis, Amanus nomine, in hostes *forte* jaculatus, regem per thoracem in pulmone vulnerat. Achabus autem, quod ei quidem acciderat exercitum celare statuit, ne *hosti* terga darent. Verum aurigæ præcepit, ut converso curru ipsum ex acie educat; quod grave & lethale vulnus acceperit. Cum*que* *vehementer* cruciaretur, perstitit *tamen* in curru usque ad solis occasum, animique deliquio vita defunctus est. *Prælium cum Syris commissum.* 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18. *Achabus interfectus.* 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18.

6. Ac Syrorum quidem exercitus, præcipiti jam die, in castra se recipiunt: cumque præco significasset, quod Achabus mortuus esset, suam quisque domum reversus est. Achabi autem corpus *sublatum* Samariam defertur, ibique sepelitur. Cumque currus ad Izaræ fontem ablueretur (erat enim regis sanguine cruentatus) Eliæ vaticinium verum esse recognoverunt. Nam canes quidem cruorem ejus linxêre: in posterum vero mos patrius erat meretricum, ut in illo fonte se lavarent. Vita autem excessit apud Ramathonem, juxta Michææ vaticinium. Cum itaque Achabo acciderint quæ à duobus vatibus erant prædicta, propterea Dei numen magni faciamus oportet, & ubique omni honore & veneratione prosequamur, curandumque ne quæ ad gratiam & voluntatem proferuntur majori fide dignemur quam ipsammet veritatem: sed existimemus nihil esse utilius vaticinio rerumque futurarum per hujusmodi viros scientia, Deo *subinde* nos ita monente quid *indies* caveri debeat. Quin & convenit, ut, conjecturam faciendo ex iis quæ huic regi obvenerunt, nobiscum reputemus fati vim, *Elia & Michææ vaticinia eventu comprobantur.* 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18.

x Ἀραμαθὰν] Conf. inf. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

y Αὐτῶν τὴν στρατείαν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* αὐτὸν in *Editis.*

z Ἀραμαθῆς] *Ramatha* in versione *Epiphanii.* Ἀραμάθης in *Editis Aliisque* & sup. v. 4. Ἀραμάθ.

a [Τὸν Ἀχαάβον] Verba illa uncis inclusa agnoscit *Vetus Interpr.*

b Τῶν Ἱεροσολύμων] Illud τῶν ex *MSS.*

c Εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεών] Conf. supr, c. 12. §. 4. SPANH.

d Ἀρχομένης] Forte ἀπαρχομένης. COCC.

e Ἠῶς ἄχρι] In ora *Cod. Big.* & *Gall.* 1. ἡμέρας pro ἠῶς.

f Ὀψίας μαχόμενοι] Γενομένης post ὀψίας delevi auctoritate *MSS.*

g Κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν·] Neminem alium occidere illis mandatum erat, nisi forte ut ad regem sibi viam facerent.

h Ἀμανὸς ὄνομα,] Unde id nomen Ἀμανὸς? Apud *Rasi* è traditione scribitur fuisse *Naaman.* An hoc idem voluit *Josephus*, qui Judaïcas traditiones aliquando miscet? SCHOTAN.

i Μὴ ταραπείησαν.] In *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. μὴ πταπῇ δεῖσαν.

k Ἐπιστρέψαντα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν in *ceteris.*

l Ἄχρι δυσμῶν] Ἄχρι δυώνου in *MSS.*

m Τῶν Σύρων στράτευμα,] Τὸ deest in *Editis.*

n Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν] Ἀνεχώρησαν *Big.* & *Samb.*

o Τὸν Ἀχάβ] Ita *MSS.* τὸν Ἀχαάβον νεκρὸν in *Editis.*

p Ἰζάρα κρήνῃ,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἰεριζήλα *Gall.* 2. Forsan legendum Ἰτζραήλας κρήνῃ.

q Ἀνελιχμήσαντο] Ἀνελίχμησαν *Vat.*

r Αὐτοῦ τὸ αἷμα·] Illud αὐτοῦ ex *MSS.*

s Αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τοῦτο διετέλουν.] *Josephi*, ni fallor mens est, meretrices in posterum se lavare *solere* in aqua ista, quam polluerat sanguis Achabi, ut hoc ad contemptum Achabi accesserit. Verum aliter *Theodoret.* (ΕΡΩΤ. ξη. in 3 *Regum*) qui dicit, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ἁρματος ἐλύετο, ὥστε ἐξεπίτηδες εἰς τὸ αἷμα βυλόμεναι λούσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πηγαῖον ὡς εἰώθεσαν ὕδωρ. HUDS. Et Meretrices ad fontem, quod erat reliquum diluerunt *Rufinus.* SPANH.

t Τοῦτο διετέλουν.] Τοῦτο *Samb. Basi. Big.* & *Hen.*

v Ῥαμαθῶνι,] Conf. sup. c. 12. §. 3. SPANH.

x Συμβάντων] Συμβαίνει δὲ τῷ Ἀχαάβῳ καὶ τὰ τ. δ. πρ. εἰρημένα solus *Vat.*

y Μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν·] Quantum Prophetis tribuendum, & quod inevitabilis fati necessitas vid. *ἀλωσ.* lib. 5. c. 13. §. 7. Ubi de Fato loquitur ut Pharisæus; sic sæpe alibi, ut *ἀλωσ.* lib. 6. c. 1. §. 8. & cap. 2. §. 1. & c. 4. §. 8. ut & c. 5. §. 4. SPANH.

z Γεγενημένων] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* γενομένων in *reliquis.*

vim, quod, etiamsi nobis quid sit futurum innotescat, evitari nequeat: sed animis hominum obrepit blanda spe eos demulcens, donec eo pertrahantur ubi superari possunt. Hoc igitur modo ab ea videtur Achabus mente deceptus vitam amisisse, dum cladem prænunciantibus non crederet, iis vero qui ad gratiam *aucupandam* vaticinati sunt fidem haberet. Cæterum ei in regnum successit Ochozias ejus filius.

Ochosias Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

Finis Libri octavi.

νωσκόμενον αὐτὸ ἀλαφυγεῖν ἐστιν· ἀλλ' ὑπέρχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρηστοῖς, αἷς εἰς τὸ [a] πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ προάγῃ. Φαίνεται οὖν καὶ Ἀχαὰβος ὑπὸ τούτου τοῦ ἀλάστορος ἀπατηθεὶς, [b] ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τοῦ θείου, τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πεῖσθεὶς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Ὀχοζίας διεδέξατο.

Τέλος τοῦ βιβλίου ὀγδόου.

a Πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ] Πεθὲν *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1.

b Ὡς ἀπιστῆσαι] Ὥστε in *MSS.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΕΝΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO NONO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Quemadmodum Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superavit.*
2. *Quomodo ei cognominis Joramus, Hierosolymorum rex, rerum potitus fratres & patris amicos interfecit.*
3. *Quod Idumæa ad defectionem versa, & Arabibus bello eum aggressis, & totus ejus exercitus periit, filiique ejus omnes præter unum adhuc infantem; ac præterea ipse, in æquitiam prolapsus, miseram mortem obiit.*
4. *Expeditio Syrorum & Damasci regis contra Joramum Israëlitarum regem: utque ille, in Samaria obsessus, præter opinionem è periculo evasit.*
5. *Quomodo idem ille Joramus obiit à Jehu equitum magistro interemptus, similiterque stirps ejus universa, & Hierosolymorum rex Ochozias.*
6. *Quod post mortem ejus in Israëlitas regnavit Jehu apud Samariam, & filii ejus ad quartam usque stirpem.*
7. *Ut mulier quædam, Gotholia nomine, Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.*
8. *Azaëli Damascenorum regis contra Israëlitas expeditio: utque, cum mala quamplurima illorum regioni & Samaritanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosolymitanos petiit, multaque pecunia à rege illorum accepta Damascum reversus est.*
9. *Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione in Idumæos & Amalecitas susceptâ, illos devicit.*

α'. Ως στρατεύσαμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ἐπὶ Μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν.

β'. Ως ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἰώραμος, βασιλεύων Ἱεροσολυμιτῶν, τοῖς ἀρχαῖς πᾶσαν λαβὼν, τοὺς τε ἀδελφοὺς & τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

γ'. Οτι τῆς Ἰδουμαίας ἀποστάσης, καὶ στρατοπεδευσάντων ἐπ' [b] αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δυνάμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὅντος ἔτι νηπίου· καὶ αὐτὸς τέτοις αὐτὸς, ἀσεβείᾳ χρώμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

δ'. Στρατιὰ τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ἰώραμον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῆς Σαμαρείας, παραδόξως τὸν κίνδυνον διέφυγε.

ε'. Ως [c] αὐτὸς Ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆς ἱπποδρομίας, καὶ ἡ γραμματεὺς αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας.

ς'. Οτι μετὰ τοῦτον τελευτήσαντα ὁ Ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ζ'. Ως γυνή τις, Γοθολία τὄνομα, τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς [d] Ἰώδαος, τὸν [e] Ὀχοζίου παῖδα [f] Ἰώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

η'. Αζαὴλ τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατεία· καὶ ὡς κακὰ πολλὰ τοῦ τε χώρου αὐτῶν διαθεὶς & τοῦ [g] Σαμαρειτῶν πόλιν, [h] ὀλίγῳ πάλιν ὕστερον χρόνῳ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν [i] ὑπέστρεψεν.

θ'. Ως [k] Ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους & Ἀμαληκίτας, ἐνίκησεν.

ι'. Ως

a Ἐν τῇ αὐτῷ] *Al.* ἐν τῷ αὐτῷ, vel ἐν τῇ αὐτῷ λόγῳ.
b Αὐτὸν Ἀράβων,] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
c Αὐτὸς Ἰώραμος] Illud αὐτὸς ex *MSS.*
d Ἰώδαος,] Ita cum *Big.* & *Samb.* Ἰωάδας *Vat.* Ἰώδας in *Editis.* Ἰωδαὶ vel Ἰωαδαὶ LXXII.
e Ὀχοζίου] Iterum ex *MSS.* ipsoque *Josepho*, paulo infra. Ὀζίου hîc loci in *Editis.*
f Ἰώασον βασιλία] Ita cum *Cod. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* deerat Ἰώασον.
g Σαμαρειτῶν πόλιν,] Σαμαρίαν *Vat.*
h Ὀλίγῳ πάλιν] Illa ὀλίγῳ πάλιν è *Cod. Vat.*
i Ὑπέστρεψεν·] Ἀνέζευξεν *Vat.* & *Gall.* 2.
k Ἀμασίας,] *Al.* Ἀμασσίας & Ἀμασσίας. in *Cod. Vat.* Σαμαελίας.

l Στρα-

ί. Ως αὐτὸς ἔτ῀, πολεμῶν ϖρὸς τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώασον, ἡτ̃ᾶτ῀ μὲν, ληφθεὶς δ' αἰχμάλωτ῀, κ̀ πολλὰ χρήματα δὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τ̀ω ἑαυτ῀ βασιλείαν· κ̀ ὡς ὁ παῖς αὐτ῀ Οζίας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατ῀.

ια'. [l] Στρατεία ἔ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέως [m] Ιεροβοάμου ἐπὶ Συρίαν, κ̀ νίκη.

ιϐ'. [n] Ως ὁ τ̃ Ασσυρίων βασιλεὺς στρατευσάμεν῀ ἐπὶ Σαμάρειαν, κ̀ πολλὰ χρήματα ϖαρὰ [o] Φακέε ἔ βασιλέως αὐτῶν εἰσπραξάμεν῀, εἰς τ̀ω οἰκείαν ὑπέστρεψεν.

ιγ'. Οτι στρατευσάμεν῀ [p] Αρσάης ὁ Δαμασκῆ βασιλεὺς ἐπὶ Ιεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν Αχάζω τ̃ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ ϖρὸς τ̃ βασιλέα Ασσυρίων, πεῖσαι τύπτεις αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

ιδ'. Ως κ̃ κράτ῀ ἔλαβεν ὁ τ̃ Ασσυρίων βασιλεὺς Δαμασκόν· κ̀ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τ̃ βασιλέα, τὸν δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

ιε'. Ως [q] Σαλμανάσσαρ῀ ὁ τ̃ Ασσυρίων βασιλεὺς, στρατευσάμεν῀ ἐπὶ Σαμάρειαν, κ̀ ἐπὶ πέντε πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν αὐτῇ τ̃ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέα [r] Ωσέην ϖροσηγαγόμεν῀ τ̀ω πόλιν [s] ἀπέκτεινε· κ̀ ὡς ὁ Ασσύρι῀ τὰς δέκα τ̃ Ισραηλιτῶν Φυλὰς εἰς τ̀ω Μηδίαν κατοικίσας, ἐκ τ̃ Περσίδ῀ τὸ τ̃ Κυθαίων ἔθν῀ εἰς τ̀ω ἐκείνων μετήγαγε χώραν, ὃς Ελλησι Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

10. *Ut ille ipſe, bellum gerens adverſus Joaſum Iſraëlitarum regem, prælioque captus, & ingenti pecunia multatus, iterum in regnum ſuum dimittitur; utque filius ejus Ozias gentes finitimas ſubegit.*

11. *Iſraëlitarum rex Hieroboamus in Syriam excurſionem facit, & victoriam reportat.*

12. *Ut Aſſyriorum rex cum exercitu profectus contra Samariam, multaque pecunia à Phacea exacta, in regionem ſuam ſe recepit.*

13. *Quod Araſes Damaſcenorum rex, exercitu in Hieroſolymitanos educto, regem eo anguſtiarum redegit, ut, magnis miſſis muneribus ad Aſſyriorum regem, illis ei perſuaſerit Damaſcum oppugnare.*

14. *Quomodo Aſſyriorum rex Damaſcum vi expugnavit: & regem quidem interemit, populo vero in Mediam aſportato, alias gentes Damaſcum in coloniam deduxit.*

15. *Quomodo Salmanaſſarus Aſſyriorum rex, Samariam armis adortus, in ea regem Ozen, cum urbem annis quinque obſeſſam ad deditionem compulliſſet, interfecit: utque Aſſyriorum rex, cum decem Iſraëlitarum tribus in Mediam tranſtuliſſet, gentem Cuthæorum è Perſia in eorum regionem migrare juſſit, quos Græci Samares appellant.*

l Στρατεία] Hunc ţitulum inſertum dedimus è *Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

m Ιεροβοάμου] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* & textu Joſephi. in *MSS.* Ιωσήμου.

n Ως ὁ τ̃ τ̃] Hic titulus debetur *iiſdem.*

o Φακέε] *Al.* Φακέε.

p Αρσάης] Ita cum *Big.* & *Samb.* & Joſepho infra in *textu.* Ραασίνης *Vat.* Αρσεὶν in *Editis.* Ραασὰν LXXII. *Raſin* aut *Raſen* cum *Vet. Interpr.*

q Σαλμανάσσαρ῀] *Al.* Σαλμανάσαρ῀.

r Ωσέην] Ita è *Cod. Vat.* ὃς ἐκ in *Editis Aliiſque.*

s Απέκτεινε·] In *S. Literis* ζῶντα ἔλαβεν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ρνζ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER NONUS.

Continet hic liber tempus annorum CLVII.

CAP. I.

Rursus de Josaphato: ut judices constituit, Deique auxilio hostes superavit.

Deus ignoscit Josaphato ob societatem cum Achabo initam.

JOSAPHATO autem regi Hierosolyma reverso, post suppetias Achabo Israëlitarum regi, cum Adado Syrorum rege bellum gerenti, latas, ut prius narravimus, obviam factus Jehus vates accusabat eum societatis initæ cum Achabo homine impio & scelerato. "Deum "enim hanc quidem rem molestè tulisse, dicebat, "eum tamen, licet peccaverit, nihilominus è ma- "nibus hostium eripuisse, quod bona & laudabili "esset indole." Et tunc quidem rex se convertit ad gratias Deo agendas, victimasque ei immolan-

Josaphatus suos pietatem docet & justitiam. 2 Paral. c. 20.

das. Post hæc autem cœpit omnem ditionis suæ regionem undique obire, populum ad legem Moysis ministerio à Deo latam & ad pietatem in ipsius numen instituens. Constitutisque, in quolibet oppido ex sibi subjectis, judicibus, hortatus est *eos* ut populo jus dicerent, nullius rei majorem rationem habentes quam justitiæ, neque munerum, neque dignitatis eorum, qui ob divitias aut generis claritatem videntur potestate pollere; sed omnibus quod sit æquum statuerent & decernerent, scientes quod Deus ea etiam singula videat quæ in occulto fiunt. Hæc cum in unaquaque duarum tribuum civitate docuisset, Hierosolyma rediit. atque illic etiam judices è sacerdotibus & Levitis & populi primoribus constituit, monuitque accurate & juste in omnibus judiciis se gererent: si qui vero popularium de rebus gravioribus disceptantes ex aliis civitatibus eos consultum mittant, illis oporteret justam majori studio ferre sententiam. quod maxime conveniat in ea civitate judicia fieri honesta & justissima, ubi contigit & Deo ædem locari, & rex suum habet domicilium. Horum autem principes

ΚΕΦ. α'.

Πάλιν περὶ Ιωσαφάτου· ὡς κριτὰς κατέστησε, καὶ θεοῦ αὐτῷ βοηθοῦντος τῶν πολεμίων ἐκράτησε.

ΙΩΣΑΦΑΤΩ δὲ τῷ βασιλεῖ, σωζομένῳ εἰς Ιερουσάλυμα, διὰ τὴν συμμαχίας τὴν πρὸς Αχαβον τὸν τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, ὑπὸ [b] Αδάδῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι, προσκρούσας ἐλέγχων, ὡς προφήταις συντυχὼν ἠτιᾶτο τὴν πρὸς Αχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. "τὸν μὲν θεὸν ἀηδῶς μὲν ὅτι τοῦτο ἀφιέ- "ναι, ῥύσεσθαι μέντοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, ἀφ' ὧν "ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἔσχεν ἀγαθὴν, ἔλεγεν, ἐκ τῶν πολε- "μίων." καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς τρέπεται πρὸς θεόν. [c] μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ἅπασαν περιερχόμενος καὶ κύκλῳ πᾶσαν [d] ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, πάτρια νόμιμα τὰ ἀφ' Μωϋσέως διὰ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν [e] πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς καταστήσας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτὸν, παρεκελεύσατο μηδενὸς ἕνεκα ὡς ἂν δικαίως προσομένους κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ὑπεροχῇ ἀφ' ὑπερτέρου εἶναι δοκούντων, [f] βραβεύειν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπισχνουμένους ὅτι ἐπὶ τῶν κρύφα πραττομένων ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα. καταστησάμενος δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων καὶ [g] ἐκ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν τὰ πρῶτα τοῦ πλήθους φερομένων, ἐφρόντισεν ὅπως ἀμελεῖς καὶ δικαίας ποιεῖται [h] πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ περὶ μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτὸς πόλεων, [i] τούτοις δεῖ μὴ πλείονος ἀποδῆναι [k] ἀποφαίνειν δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τοὺς ἐν [l] αὐτῇ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τοῦτο εἶναι ναὸν τοῦ θεοῦ συμβέβηκε, καὶ δίαιταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσηκε ἀποδοκιμασίας εἶναι καὶ δικαιοπάτρας. ἄρχοντας δ' αὐτῶν ἀποδείκνυ-

---

a ρνζ.] Ita *Bas. Vat.* & *Gall.* 6. ϙυ'. μῆνας ζ'. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Sed *Is. Vossius* (in *Chronol. S.* p. 105. & 127.) restituit ροζ'. μῆνας ζ. In *Epiphanii* libris CL. *menses* VI. aut præcise CLXXXII. aut denique CLXXX. *menses* VI.

b Αδάδῳ] Hic in quibusdam *Codicibus* Αδιὰδ, & Αδιεζ. Videsis *Annott.* ad p. 463. §. 1.

c Μετὰ ταῦτα] Μετὰ ταῦτα δὲ περιερχόμενος τὴν χώραν ἅπασαν ἐσημήνατο ὁ κ'. *Big.* & *Gall.* 1.

d Οσης αὐτὸς ἦρχε,] Οση αὐτῷ ὑπῆρχε *Samb.* ὅσης αὐτὸς ἐπῆρχε *Big.* ὅσης αὐτὸς ὑπῆρχε *Vat.* & dein ἐκδιδάσκειν *Big. Samb.* & *Vat.* Totum hoc fere modo legisse videtur *Epiphan.* μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χ. ὅ. περιεχιὰς ὁ κ. π. ὁ. αὐ. ἦρχε, καὶ τ' λαὸν ἐκδιδάσκειν. nam vertit, *post hæc autem cæpit omnem suam provinciam circuire, & populum edocere* &c.

e Πρὸς] Παρὰ *Big.* & *Gall.* 1.

f Βραβεύειν] Βραβεύσειν solus *Vat.*

g Ἐκ τῶν Λευιτῶν,] Illa ἐκ τῶν desunt *Vat.*

h Πάσας τὰς κρίσεις·] Ejecimus μὲν post πάσας auctoritate *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

i Τούτοις δεῖ μὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* τούτων δὲ (δὴ Cocc.) in *reliquis.*

k Αποφαίνειν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter legisse videtur *Seldenus* lib. 3. de *Synedriis*, c. 2. §. 4. ἀπαφανεῖν in *Editis Aliisque* HUDS. Lege ἀπαφαίνειν. ut ποιεῖσθαι quod præcedit. COCC.

l Αὐτῇ τῇ πόλει] Sic cum *Iisdem MSS.* & *Vat. Interpr.* ἐν ταύτῃ in *Editis Aliisque.*

m Αμα-

δείκνυσιν, [m] Αμασίαν τ̃ ἱερέα & Ζαβαδίαν, ἀπ τ̃ Ἰούδα φυλῆς [n] ἑκατέρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τ̃ὰ τ̃ρόπον διέταττε τὰ πράγματα.

β'. Κατὰ δ̃ τ̃ αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν Μωαβίτης & Ἀμμανίτης, συμπαραλαβόντες & Ἀράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ [o] στρατοπεδεύουσι πρὸς [p] Ἐγγαδδὶ πόλιν, κειμένην πρὸς τῇ [q] Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ, τριακοσίους [r] ἀπέχουσαν σταδίους τ̃ Ἱεροσολύμων. [s] γινᾶται δ̃ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ [t] ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δ̃ Ἰωσάφατος ὅτι τ̃ λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸν χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τ̃ δῆμον τ̃ Ἱεροσολυμιτῶν [u] εἰς τὸ ἱερόν· καὶ στὰς κατ̃ πρόσωπον τ̃ ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τ̃ Θεὸν βοηθεῖν αὐτῷ δυνάμιν & ἰσχύν, ὥστε πιμπρήσαντ̃ τὰς ἀπιστευθείσας [v] αὐτοῖς· καὶ γὰρ τοῦτο δεηθῆναι τὰς τὸ ἱερὸν [x] καταστάσαντας αὐτὸ, ὅπως [y] ὑπερμαχῇ τ̃ πόλεως ἐκείνης, καὶ τὰς [z] ἐπ' αὐτὸ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνῇ· οἱ τῷ [a] ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθ̃ πάρεισιν αὐτούς. τοῦτ' εὐχόμενον, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν δ̃ τὸ πλῆθος γυναιξὶν ἅμα & τέκνοις [b] ἱκέτευεν. [c] Ἰαζίηλος δ̃ τὶς προφήτης, παρελθὼν εἰς μέσον τὸν [d] ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τ̃ὰν πλῆθος λέγων & τ̃ῷ βασιλεῖ, τ̃ Θεὸν ἐπακοῦσαι τ̃ εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν [e] αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς [f] ἐπαγγείλασθ̃. πρωΐ τε δ̃ τῇ ἐπιούσῃ τὸν στρατὸν ἐξελαύνειν τοῖς πολεμίοις ὑπ' αὐλῶνα. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς [g] ἐπὶ τ̃ μεταξὺ Ἱεροσολύμων & [h] Ἐγγάδδης [i] ἀναβάσεως, [k] λεγομένης δ' ἐξοχῆς· καὶ μὴ [l] συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, [m] στ̃ναι δ̃ μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ταῦτ̃ δ̃ προφήτου τοῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς & τὸ πλῆθος, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον, [n] ηὐχαρίστουν τε τῷ Θεῷ & προσεκύνουν· οἱ δ̃ Λευῖται τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ [o] προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπωκάτω [p] Θεκώας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπ̃ & προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ προδαπανήσειν [q] αὐτοὺς εἰς μάχην· προστησαμένους δ̃ τοὺς ἱερεῖς μετ̃ τ̃ σαλπίγγων, καὶ Λευίτας μετ̃ τ̃ ὑμνούντων, εὐχαριστεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν

fecit Amaſiam ſacerdotem & Zabadiam, ex Judæ tribu utrumque. Atque ita quidem res à rege ordinatæ erant.

2. At ſub idem fere tempus Moabitæ & Ammanitæ * cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, & caſtra metantur ad Engaddi urbem, juxta lacum Aſphaltitida ſitam, ſtadiis trecentis ab Hieroſolymis diſtantem. In ea vero palmæ naſcuntur optimæ & opobalſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in ejus ditionis regionem jam irrupiſſe, territus populum Hieroſolymitarum in atrium Sacri convocat, frontique Templi obverſus ſtans orabat & Deum invocabat, ut ſibi vires & fortitudinem largiretur ad ulciſcendos hoſtes contra ipſum venientes, (hoc enim illos rogaſſe qui hanc ejus ædem exſtruxerunt, ut urbem iſtam protegeret, auſoſque eam invadere propulſaret) qui utique eo animo adveniunt, ut illos de poſſeſſione terræ deturbarent, in quam habitandam eos immiſit. Ita precatus fletum edidit. inſuper & populus univerſus cum uxoribus ſimul & liberis Deo ſupplicabat. Vates autem quidam Jazielus Jazielus, in mediam concionem progreſſus, clamorem ſuſtulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exaudiviſſe, atque promiſiſſe cum hoſtibus illorum ſe præliaturum eſſe: præcepitque ut die ſequente cum exercitu obviam hoſtibus ire contenderet. inventurum enim eos per clivum aſcendentes Hieroſolyma inter & Engaddam, qui locus dicitur culmen: & cum illis quidem non *oportere* prælio congredi, ſed ſtare & tantummodo ſpectare quomodo cum illis pugnat Deus. Cum autem vates hæc dixiſſet, rex quidem & populus, ſummiſſo ad terram vultu, & Deo gratias agebant & *eum* adorabant: deinceps vero Levitæ *Dei* laudes inſtrumentis *ſuis* canebant.

Dei auxilium implorat contra Moabitas & Ammanitas. 2 Paral. c. 20.

Jazielus vates Judæis victoriam spondet. 2 Paral. c. 20.

3. Rex autem, cum prima luce in ſolitudinem oppido Thecoæ ſubjectam proceſſiſſet, ad populum dicebat, quod iis quæ loquutus eſt vates credere oporteret, & in aciem quidem non prodire; ſacerdotibus vero cum tubis primo agmine collocatis, pariterque Levitis una cum cantoribus, *Deo* gratias agere, quaſi jam regionem noſtram ab hoſtibus

m Αμασίαν] Eo modo libri omnes tam *Græci* quam *Latini*. Non dubito tamen quin ex *S. Literis* Αμαρίαν ſcribendum ſit.

n Ἑκατέρας.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec aliter, ut puto, *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus, *qui erant de tribu Judæ*, in reliquis, *qui erat de tribu Judæ*. In *Editis* ἑταίρους, *qui ex amicis ei ſummis*, interprete *Seldeno*. hac autem voce *collegas* denotari exiſtimat *Schotanus*, in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 843.

* *Cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt*,] Sumentes ſecum Arabum maximam legionem, *Epiphan.*

o Στρατοπεδεύουσι] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθίστανται.

p Ἐγγαδδὶ πόλιν,] Sic cum *Joſepho* ipſo *l.* 5. *de B. Jud.* & *Cod. Alex. Interpp.* LXXII. Ἐγγαδὶ hic loci in *Editis*, vitioſe, πρὸς Ἐγγαδαὶ πόλει κειμένῃ *Samb.* πρὸς Ἰάδδα πόλει κειμένῃ *Big. Gall.* 1. 2. ἐπαδαπόλει *Gall.* 2. πρὸν Ἰταδα πόλιν κειμένῃ *Vat.* Semel in *Joſephi Editis* (lib. 3. de *B. J.*) Ἐγγαδαὶ pluraliter. *Plinio* & *Solino* dicitur *Engadda*. Verum *Stephano Byzantio* & *Ptolemæo* Ἐγγάδα. in *Epiphanii* libris *Gaddi* nuncupatur. HUDS. Conf. lib. VI. c. 13. §. 4. & de Bell. Jud. lib. IV. c. 7. 2. Ἐγγαδδὶ, apud Gaddi Civitatem. *Ruffinus*. circa paludem Aſphaltidem. Idem *Ruſinus* Aſphaltidem lib. IX. c. 10. §. 1. SPANH.

q Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ,] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & alibi ipſe *Joſephus*. in *Editis Aliiſque* Ἀσφαλτῖδι.

r Ἀπέχουσαν σταδίους] Ἀπεχοῦσῃ *Samb.* ἀπεχούσης *Big.*

s Γινᾶται δ̃ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον.] Palma & Balſamum prope urbem Ἐγγαδ ſeu Gaddi. Theophr. H. Pl. l. IX. c. VI. p. 176. Balſamum dicit provenire ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ πρὸς Συρίαν, nempe Syriam Palæſtinam ſeu Judæam. conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

t Ὀποβάλσαμον.] *Theophraſtus* in *Hiſt. Plant.* l. 9. c. 6. p. 176. dicit Balſamum inveniri ἐν τῷ αὐλῶνι πρὸς τὴν Συρίαν, i. e. Syriam Palæſtinam, ſive Judæam. Vide *Annott.* ad p. 438. §. 6. *Abdollotiphi*, in *Hiſtoria Ægypti*, dicit *Balſamum* nuſquam hodie (i. e. ſua ætate) reperiri niſi in Ægypto, prope *Ain Schems* in loco quodam circumſepto & probe cuſtodito, cujus ſpatium eſt circiter ſeptem jugerum.

u Εἰς τὸ ἱερόν·] Vide *L'Empereur* in *Cod. Middoth*, l. 2. §. 3. p. 45. & *Lightfootium* in *Deſcriptione Templi*, c. 8.

x Καταστάσαντας αὐτὸ,] Ita cum *Vat.* & *Gall.* 1. 2. καταστησάντων in *reliquis*.

y Ὑπερμαχῇ] Ita *Gall.* 1. & 2. ὑπερμαχῇ *Big.* & *Samb.* ὑπερμαχῇ in *Editis Aliiſque*.

z Ἐπ' αὐτὸ τολμήσαντας] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπ' αὐτῷ in *ceteris*.

a Ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis Aliiſque*.

b Ἱκέτευεν.] In *aliquibus* ἱκέτευον. ἱκέτευε τ̃ Θεὸν ἵνα ὑπερμαχήσῃ αὐτοῖς *Gall.* 1.

c Ἰαζίηλος] Ita *Baſ.* & *G.* Ἰαζιήλ *Big. Samb. Hen. Busb. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Jazihel*, & *Zachel*, & *Ezechiel*. Verum *Jehaziel* (2 *Paralip.* c. 20. v. 14.) juxta *Hebr.* Ὀζιὴλ *Chron. Paſch.* & LXXII.

d Ἐκκλησίαν,] קהל in Hebr. REL.

e Αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς] Eo modo *Samb.* αὐτὸν in *ceteris*.

f Ἐπαγγείλασθ̃.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐπαγγείλασθαι.

g Ἐπὶ τ̃ μεταξὺ] Illa ἐπὶ τ̃ inſeruimus ex *MSS.*

h Ἐγγάδδης] *Al.* Ἐγγάδης. Vide ſupra, ad p. 473. §. 1.

i Ἀναβάσεως,] *In aſcenſu gaddi, qui locus dicitur culminis*, Heb. מעלה הציץ f. ἀναβαίνοντας ἐπ' ἀναβάσεως τῆς λεγομένης ἐξοχῆς. COCC.

k Λεγομένης] Ita lego cum *Cod. Vat.* in verſione autem ſequor *Epiphanium*. in *Editis Aliiſque* λεγομένη δ' ἐξοχή. Eſt qui ſuſpicatur vocem unam aut alteram excidiſſe. unde *Gelenius*, cum in *S. Literis* locus vocetur *clivus Tſitſi*, aut *clivus Sis*, liberius aliquanto ad hunc modum vertit, *inventurum eos Engaddan inter & Hieroſolyma, ad quendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam.*

l Συμβαλεῖν] Ita *Vat.* συμβαλεῖν in *Editis Aliiſque*.

m Στάντας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* στάντα in *Editis*.

n Ηὐχαρίστουν τε] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τε.

o Προελθὼν ὁ βασιλεὺς] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* πρωϊελθών.

p Θεκώας πόλεως,] Eo modo *Big.* & *Samb.* & alibi *Joſephus*. Θεκόας in *Editis Aliiſque*. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

q Αὐτοῖς εἰς μάχην·] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtibus liberaſſet. Placuit omnibus *hæc* ſententia; quæque *ille* ſubjecerit, ea exſequebantur. Deus autem terrorem Ammanitis incutiebat & conſternationem. Illi enim, ſe ſibi invicem hoſtes eſſe rati, ſe *mutuis vulneribus* conficiebant, ut ne unus quidem ex numeroſo adeo exercitu ſalvus evaſerit. Joſaphatus autem, converſo in vallem aſpectu, ubi hoſtes forte caſtra poſuerant, cum totam cadaveribus ſtratam animadvertiſſet, lætatus eſt quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis abſque omni labore ſervatis victoriam ipſe per ſeipſum peperiſſet; permiſitque militibus hoſtium caſtra diripere, & mortuos ſpoliare. Et illi quidem, cum per tres dies ſpolia legiſſent, labore fatiſcebant: tanta utique erat occiſorum multitudo. Quarta vero die populus univerſus, in locum quendam cavum & hinc inde hiantem congregatus, potentiam Dei divinumque auxilium laudibus celebrarunt: unde locus *iſte* Vallis gratiarum actionis vocatus eſt.

Ammanitæ & Moabitæ ſe inter ſe occidunt. *2 Paral. c. 20.*

4. Cum autem rex illinc exercitum Hieroſolyma abduxiſſet, dies aliquammultos epulis & ſacrificiis impendit. Poſt hunc vero hoſtium ejus interitum, fama perlatum ad exteras gentes, iſtæ omnes metu illius perculſæ erant, quaſi compertum habuiſſent Deum ei in poſterum auxilium laturum eſſe. Et ex illo quidem tempore Joſaphatus vitam agebat magna cum gloria, quam ex juſtitia tulit & pietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Iſraëlitarum rege: cum quo inita ſocietate ut naves pararent, ad eundum in Pontum & Thraciæ emporia, illarum jacturam fecit. Nam * præ magnitudine periêre navigia: ac propterea navibus *ædificandis* non amplius operam dedit. Et quidem res Joſaphati regis Hieroſolymorum ita ſe habebant.

Joſaphati claſſis naufragium. *2 Paral. c. 20.*

ωθ᾽ ἀὐτ῀ τ῀ πολεμίων. ἤρεσε δ᾽ ἡ τ῀ βασιλέως γνώμη· καὶ ἅπερ συνεβάλοντο, ταῦτ᾽ ἔπραττον. ὁ δ᾽ Θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε τ῀ παραχρῆ τὰς Ἀμμανίτας. οἱ δ᾽, δόξαντες [a] ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τ῀ τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. Ἰωσάφατος δ᾽ [s] ἀποβλέψας εἰς τὸ φάραγγα, ἐν ᾧ [t] συνέβαινεν ἐσπαρπεδωκέναι τὰς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤσθη μὲν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τ῀ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ [u] πονήσαι αὐτὸς αὐτὸς δι᾽ ἑαυτ῀ τὸ νίκην ἔδωκεν· ἐπέτρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὸ παρεμβολὴν τ῀ ἐχθρῶν, καὶ σκυλεῦσαι τὰς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας [v] σκυλεύσαντες ἔκαμον· τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνῃρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δ᾽ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὸ τ῀ θεοῦ δύναμιν καὶ τὸ συμμαχίαν ὑμνόγησεν· ἀφ᾽ ἧς καὶ πανηγύριν ἔχειν ὁ τόπος, Κοιλὰς Εὐλογίας.

δ΄. Ἐκεῖθεν δ᾽ [x] ἀναγαγὼν τὸ στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, τρέπεται πρὸς θυσίας καὶ θυσίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. μ῍ μέντοιγε τὸ τῶν πολεμίων αὐτ῀ διαφθορὰν, ἀκριβεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες ἦσαν κατεπλάγησαν αὐτὸν, ὡς φανερῶς ἀπὸ τ῀ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ Ἰωσάφατος μὲν ἔκτοτε μ῍ λαμπρᾶς δόξης ἐπί τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγε. διὸ δ᾽ φίλος καὶ τῷ τ῀ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τ῀ Ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν [y] κοινωνήσας ἐπὶ καταρτισμῷ νηῶν, [z] εἰς τὸ Πόντον πλευσουμένων καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης ἐμπόρια, διήμαρτε τ῀ κτήματος. [a] ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοκαλήσατο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τ῀ Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον οὕτως εἶχεν.

CAP. II.

De Ochozia rege Iſraëlitarum; rurſuſque de Elia vate.

ΚΕΦ. β΄.

Περὶ Ὀχοζίου βασιλέως Ἰσραηλιτῶν· καὶ πάλιν περὶ Ἠλίου τ῀ προφήτου.

Ochoziæ Iſraëlitarum rex. *3 Regum, c. 22.*

ACHabi autem filius Ochozias regnabat in Iſraëlitas, habitationis ſuæ ſedem conſtituens in Samaria; vir improbus, & utrique parenti per omnia ſimilis; atque Hieroboamo, qui primus flagitioſa auſus eſt, populumque cœpit in errorem ducere. Cum vero ſecundum in regno annum ageret, Moabitarum rex ab eo defecit; & tributa, quæ patri ejus ſolitus erat pendere, jam deſiit ſuppeditare. Porro accidit ut Ochozias de ſolario domûs ſuæ deſcendens *per gradus* delaberetur: quo factum eſt, ut, cum male ſe haberet, ad Accaronis deum Muſcam (hoc enim deo illi nomen erat) de ſalute *ſua* ſciſcitatum mitteret. Hebræorum vero Deus, cum Eliæ vati apparuiſſet, illi præcepit, ut, nunciis miſſis obviam factus, ab iis quæreret, nulluſne eſſet Iſraëlitis proprius Deus, quod rex illorum ad alienum miſerit de ſalute conſulturos; juberetque illos reverti, regique dicere, quod è

Ochozias ægrotus Accaronenſem deum conſulit. *4 Regum, c. 1.*

Ὁ δ᾽ Ἀχάβου παῖς Ὀχοζίας ἐβασίλευε τ῀ Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ἱεροβοάμῳ, τῷ [b] πρώτῳ παρανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀποπλανῶν ἐξαμένῳ. τὸν δ᾽ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τ῀ Μωαβιτῶν ἀφίστατο βασιλεὺς αὐτ῀, καὶ τὰς φόρους, ὃς ἔμπροσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχάβῳ, χορηγῶν ἐπαύσατο. συνέβη δ᾽ τὸν Ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ [c] στέγης τ῀ οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς [d] τὸν [e] Ἀκκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τὸν γὰρ ὧν ὄνομα τῷ θεῷ, πυθέσθαι περὶ τ῀ σωτηρίας. φανεὶς δ᾽ ὁ τ῀ Ἑβραίων Θεὸς Ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάξαι αὐτῷ, τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις [f] ὑπαντήσαντα πυθέσθαι αὐτῶν, εἰ Θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει, ὅτι [g] ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τ῀ σωτηρίας [h] ἐρησομένους, κελεῦσαί τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ

---

r Ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτεινον,] Lege πολεμίους ἀλλήλους ἀπ. COCC.

s Ἀποβλέψας] Sic *Vat.* ἀναβλέψας in *reliquis.*

t Συνέβαινεν ἐσπαρπεδωκέναι] Ita cum *MSS.* in *Editis* συνέβαινε σπαρπεδωκέναι.

u Πονήσαι] Πονήσοντες ἕκαστον *Vat.*

v Σκυλεύσαντες] Σκυλεύοντες ἕκαστον *Vat.*

x Ἀναγαγὼν τὸν στρατιὰν] Ita cum *MSS.* ἀναγαγὼν in *Editis.*

y Κοινωνήσας] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* κοινώσας in *Editis Aliisque*, forſan pro κοινώσας.

z Εἰς τὸ Πόντον] Vide *Bootium* in *Animadverſ. S.* lib. 3. c 6. p. 165. & *Torniellum* in *Annal. S.* ad ann. 3138.

* *Præ magnitudine periêre navigia:*] *Sc.* quod regi non poterant.

a Ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοκαλήσατο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τ῀ Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον οὕτως εἶχεν.] Navigia ob magnitudinem abſorpta. 1 Reg. XXII. 49. dicitur Rex Joſaphat feciſſe naves Tharſis (תרשיש) ad navigandum in Ophir. LXX. verò in MS. Alex. ἐποίησεν πλοῖα τοῦ πορεύεσθαι εἰς Σωφιρά. * Ophiræ. SPANH.

b Πρώτῳ παρανομήσαντι,] Πρώτως *Vat.* & forſan *Epiphan.* qui vertit. *& prius iniquitatem fecerat.*

c Στέγης τ῀ οἰκίας] Τέγης *Big. & Samb.*

d Τὸν Ἀκκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τοῦτο γὰρ ὧν ὄνομα τῷ Θεῷ,] Τὸν & mox τῇ Θεῷ *Big. Samb. Vat. Zonar. & Chron. Alex.* Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 6. & *J. Clericum* ad 2 *Regum*, c. 1.

e Ἀκκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τοῦτο γὰρ ὧν ὄνομα τῷ Θεῷ] In *Editis* Ἀκκάρων. atque ita vel Ἀκκαεῶν in *MSS.* Alibi quidem apud *Joſephum* noſtrum flectitur. hîc vero ſine flexione cum LXXII. *Interpretibus* Ἀκκαρὼν (ut & *Coccejus*) feci. HUDS. Ad Deum Acharo Muſcam *Rufinus.* LXX. 2 Reg. 1. 2. ἐπιζητήσατε ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών. Hebr. בעל זבוב אלהי עקרון *dominus* muſcarum ſeu Μυίαγρος vel Ἀπόμυιος Græcorum. SPANH.

f Ὑπαντήσαντα] Ὑπαντήσοντα *Samb.*

g Ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλότριον] Πέμπῃ *Vat.*

h Ἐρησομένους,] Ita cum quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυθησομένους. ὠφελοῦσί τε αὐτοὺς in *Editis.*

καὶ φεύσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νόσον. ὃ δὴ Ηλίας πεισθεὶς ἃ προέτεξεν ὁ Θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς ἐρρέθη ἀπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος [i] τῆς ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν· ἀναστρέψαντας δὲ σὲ λέγειν ἐξ ἐντολῆς δὲ Ισραηλιτῶν Θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει ἡ [k] νόσος. δὲ ὁ βασιλεὺς σημαίνειν [l] αὐτοῖς τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον [m] δασὺν καὶ ζώνῃ δερματίνῃ. σὺ εἶ δ' ἐκ τούτων Ηλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀγθῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν Ηλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τοῦ κορυφῆς δὲ ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἦκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα· κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσεσθαι. ὁ δ' εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ πείρᾳ δὲ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, εὔξασθαι, πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι [n] τοὺς τε χιλιάρχους καὶ αὐτὸν, εὔχεται, καὶ πρησθὲν καταναλωθεὶς διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τοῦ δ' ἀπωλείας τοῦ τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τὸν Ηλίαν σὺν ὁπλίταις πεντήκοντα, ὅσους δὲ [o] τὸ πρότερον συναπώλεσεν. ἀπελθόντος δὲ πρὸς τοῦτον τὸν προφήτην βίᾳ [p] λαβεῖν ἄξειν αὐτὸν εἰ μὴ καταβαίη βουλόμενον, [q] ὀξαμενὸς κατ' αὐτοῦ, πῦρ διαφθεῖραι καθὼς δὲ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυθανόμενον δὲ τὸν τρίτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμον δὲ λίαν ἀνδρὸς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τόπον ὃν συνέβαινεν εἶναι τὸν Ηλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγε, ὅτι μὴ βουλόμενον βασιλέως διαπεπραγμένα [r] παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ [s] οἱ περὶ αὐτὸν πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆσαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίου [t] τούς τε σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ἀποδεξάμενος δὲ τὴν δεξιότητα τῶν λόγων καὶ τὸ αἰδέσιον δὲ ἦθος ὁ Ηλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. θαρσύνομενος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ καὶ τὸν Θεὸν ἐθέλειν λέγειν· "ἐπειδὴ καταφρονεῖς αὐτοῦ [v] μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς "νόσου [x] οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς δὲ τὸν "Ακκαρωνιτῶν ἔπεμπες, παρ' αὐτοῦ πυθανόμενος πα- "θεῖν ἔσεσθαί σοι [y] τὸ τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ηλίας, ἀπέθανε. διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ιώραμος· ἅπαις γὰρ κατέλιπε τὸν υἱόν. ὁ δὲ Ιώραμος ἦν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν [z] Αχάβῳ παραπλήσιος γενόμενος, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα, πάσῃ πονηρίᾳ χρησάμενος καὶ ἀσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεόν. παρεὶς γὰρ τῶν θρησκευθέντων, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. [a] ἦν δὲ ταῦτα δρασθέντα. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ηλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη· καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τὸν τελευτήν. μαθητὴν δ' Ελισσαῖον κατέλιπεν, ὡς δὲ πρότερον ἐδηλώσαμεν. [b] σὺ μέντοι γε Ηλία, καὶ Ενώχῳ δὲ [c] γενομένῳ πρὸ τῆς ἐμπυρείας, ἐν

morbo non convalescet. Cum autem fecisset Elias quæ Deus ei mandaverat, nuncii, his ab eo acceptis, statim ad regem se receperunt. Illo vero demirante reditûs celeritatem & causam interrogante, responderunt hominem quendam illis occurrisse, & vetuisse quidem ulterius progredi, reversos autem tibi dicere ex mandato Dei Israëlitarum, quod ingravescet morbus. Cumque rex illis imperasset, ut illum qui ista dixerat ei indicarent, ajebant hominem esse hirsutum & cingulo pelliceo cinctum. Ubi vero ex his intellexerat, Eliam esse, quem nuncii descriptum dederant, tribuno, quem ad eum misit cum quinquaginta militibus, præcepit, ut illum *captum* ad se adduceret. Tribunus autem, qui missus fuerat, cum illum inveniisset in montis vertice sedentem, jussit ut descenderet & ad regem veniret: hoc enim ipsum jubere. sin vero nollet, invitus *ire* cogeretur. At ille, cum ad eum dixisset, se precaturum esse ut ignis de cœlo delapsus illum pariter ac milites perdat, quo verum esse vatem experiretur, preces adhibet, & præster *subito* delatus tribunum ejusque milites absumit. Quorum strage ad regem perlata, ira accensus alium tribunum ad Eliam mittit, cum totidem militibus quot priori comites dederat. Cum autem & iste vati minatus esset se vi captum abducturum, nisi volens *propere* descendat, *vate* contra illum precato, ignis eum similiter ac alterum tribunum confecit. Cæterum, cum & illa quæ huic acciderant rex audivisset, tertium emisit. Ille vero prudens & moribus mansuetis, postquam pervenit ad locum ubi tum forte erat Elias, blande illum compellavit, & non nescire dicebat, quod invitus, regis mandato obsequens, ad ipsum venerit; quodque ii qui ante eum missi erant, non volente animo, sed eadem necessitate coacti venissent. Eum igitur obsecrabat, ut sortis ipsius misereretur, & illorum qui cum ipso aderant militum, factoque inde descensu cum illis iret ad regem. Tum Elias, captus apposita sermonis comitate morumque urbanitate, descendit, seque illi comitem adjunxit. Cum autem ad regem perveniisset, ei vaticinatus est, & declarabat Deum *ita* dicere: "quoniam ipsum contempsisti, "perinde ac si Deus non esset, nihilque veri de "valetudine prædicere potuisset, sed ad Accaro- "nensem *deum* misisti, illum percontans quem fi- "nem habiturus esset morbus, scito te moriturum.

2. Atque ille quidem brevi post tempore, juxta Eliæ vaticinium, mortem obiit. Cæterum ejus loco regnum obtinuit Joramus frater: nam sine liberis vita decessit. Hic vero Joramus, nequitia patris *sui* Achabi similis factus, regnavit annos duodecim, omne genus nequitiæ addictus & impietati in Deum: nam cultu ejus relicto deos peregrinos colebat. vir autem erat alioqui impiger & rebus gerendis acer. Sub idem tempus Elias ex hominum conspectu sublatus est: nec in hodiernum usque diem quisquam novit qui fuerit ejus exitus. Discipulum autem reliquit Elissæum, sicut jam ante declaravimus. Verum de *hoc* Elia, & Enocho qui ante diluvium vixit, in sacris libris scriptum est,

Ochozias brevi moriturum, id quod accidit, prædicit Elias. 4 Regum, c. 1.

Elias ignem de cœlo devocat. 4 Regum, c. 1.

Ochozias mors. 4 Regum, c. 1.

Joramus Israëlitarum rex, sceleratus & impius.

i Τῶν ἐπανόδων,] Illud τῆς ex *MSS.* δὲ τάχους τῆς ἐπ. habent *Gallici MSS.* quo modo alibi loqui solet *Josephus.*

k Νόσος.] Sic *MSS.* in *Editis* articulus desideratur.

l Αὐτῷ τὰ ταῦτα] Αὐτῷ τὸ εἰδὸς δὲ ταῦτ' εἰρηκότος ἀπεκλαμένου *Hen.* & *Busb.*

m Δασὺν] שער בעל est in Hebr. quod ad vestes hirsutas alii referunt. REL.

n Τούς τε χιλιάρχους] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* τοὺς χιλιάρχ. o Τὸν πρότερον] Ita cum *MSS.* τὸ πρῶτον ἀπέστειλεν in *Editis.*

p Λαβεῖν] Iterum cum *MSS.* βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν in *Editis.*

q Εὐξάμενος] Εὐξάμενος δὲ κατ' αὐτοῦ π. δ. καθὼς καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ ταξίαρχον *Vat.*

r Παρεῖη πρὸς αὐτὸν,] Ita in *Editis.* παρείη in *MSS.*

s Οἱ περὶ αὐτὸν πεμφθέντες,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτὸν in *Editis.*

t Τούς τε σὺν αὐτῷ] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* τε deest.

v Μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ,] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

x Οὐδὲν ἀληθὲς] Οὔτε ἀληθὲς *Big.* & *Samb.* ἢ προειπεῖν δυναμένου ταληθὲς *Vat.*

y Τὸ τέλος τῆς νόσου,] Τὸ deest *Big.* & *Samb.*

z Αχάβῳ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν χρησάμενος καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸν Θ. ne Græce quidem, & nullo plane sensu. HUDS. Vet. *par fuit Achab malignitate, regnavitque annos* XII. *homo iniquitate circa Deum & impietate plenus.* Forte, *à patre mutuatus.* vel, *patrem imitatus malitia.* COCC.

a Ἦν δὲ ταῦτα] Forte ἐπὶ ταῦτα. vel ἐπὶ δὲ ταῦτα. COCC.

b Περὶ μέντοι γε Ηλίου, καὶ Ενώχου δὲ γενομένου πρὸ τῆς ἐμπυρείας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις,] Enochus & Elias ἀφανεῖς factî, ignorata eorum morte. Notus verò Eliæ raptus in cœlum per currum igneum è 2 Reg. 11. 11. SPANH.

c Γενομένου πρὸ τῆς ἐμπυρείας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις,] Γεγονότος *Vat.*

est, quod evanuerint, at de morte illorum nemo quidquam pro comperto habuit.

τ ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς, θάνατον δ' αὐτῶν οὐδεὶς οἶδεν.

CAP. III.

Quomodo Joramus & Josaphatus expeditionem fecerunt contra Moabitas: deque miraculis ab Elisæo editis, & de morte Josaphati.

Jorami cum duobus regibus in Moabitas expeditio. 4 Regum, c. 2.

CUM autem regnum suscepisset Joramus, Moabitarum regi, cui nomen Misan, bellum inferre statuit. ab ejus enim fratre, ut jam ante diximus, defecerat; cum patri ipsius Achabo in tributum pensitaret * ovium intonsarum centena millia. Suis itaque copiis collectis, misit etiam ad Josaphatum, obsecrans ipsum, ut, cum à principio amicus esset paternus, socia secum arma jungeret, bello Moabitas persequuturo, qui *tum recens* à regno suo defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in belli societatem pertracturum. Joramus autem, cum ad se delata essent hujusmodi de auxiliis promissa à Josaphato facta, cum exercitu suo Hierosolyma veniebat: & ab Hierosolymorum rege splendide exceptus, cum illis visum esset per Idumææ solitudinem contra hostes proficisci, (haud enim exspectaturos esse ut per deserta iter facerent) tres illi reges Hierosolymis egressi sunt, rex ipse Hierosolymorum, Samariæ rex, & rex Idumææ. Ac cum septem dierum iter circuivissent, ad aquarum inopiam redacta erant & jumenta & exercitus, quod à via aberrarint itineris duces, *ita* ut in angore quidem & solicitudine essent omnes, præcipue vero Joramus, qui etiam præ mœrore ad Deum exclamavit; ecquid mali *illis* objecerit, ut tres reges à se ductos Moabitarum regi sine pugna dediturus sit. Illum vero Josaphatus, quod justus esset, confirmabat & excitabat; jussitque ut in castra mittendo perquireret, an quis Dei vates illos comitatus fuerit, ex quo Dei oraculum sciscitante intelligamus, quid nobis facto opus sit. Cum autem unus è servis regis dixisset, se vidisse illic Eliæ discipulum Elissæum Saphati filium, tres reges suasu Josaphati illum adeunt. Cumque ad illius tabernaculum veniissent (nam extra castra tetenderat) percontabantur quid futurum esset de exercitu: maxime vero *instabat* Joramus. At cum dixisset Elissæus, ne illi molestiam facesseret, sed patris sui matrisque vates adiret, illos enim *proculdubio* veros esse, *tum rex* illum precibus urgebat, ut vaticinaretur & illos servaret. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsurum, nisi propter Josaphatum virum sanctum & justum, adducto viro quodam psallere sciente (vates enim *hunc* requisivit) eo psallente Dei spiritu afflatus præcepit regibus, ut in alveo torrentis frequentes fossas facerent. "nam neque nube visa, neque vento orto, "neque pluvia cum impetu delapsa, cernetis flu- "vium aqua repletum, ita ut & milites & jumen- "ta aquatione vobis conserventur. neque vero "hoc solum per Deum assequemini, sed & ejus "ope ex hostibus victoriam reportabitis, & pul- "cherrimas munitissimasque Moabitarum urbes

Elisæus vaticinatur. 4 Regum, c. 2.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἰώραμος ὁ Ἰωσάφατος ἐστράτευσαν τοῖς Μωαβίταις· ὧν τὰ θαυμάτων Ἐλισσαίου, καὶ πλοῦτος Ἰωσαφάτου.

d Ὑπολαβὼν δὴ τὸν βασιλέα Ἰώραμος, ὅτι τῶν Μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύων βασιλέα, e Μισᾶν ὄνομα. f τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυχεν ἀποστὰς, φόρους τελῶν Ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς τρίχας. συναθροίσας οὖν ἐκ τῶν οἰκείων δυνάμεων, ἔπεμψε καὶ πρὸς Ἰωσάφατον βασιλέα Ἰουδαίων, ἔπεμψε καὶ πρὸς Ἰωσάφατον βασιλέα Ἰουδαίων, ἐπὶ φιλίᾳ ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας στρατεύειν μέλλοντα, ὑποσπόνδους αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ g καὶ τὸν Ἰδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτόν, h στρατεύσαι. Ἰώραμος μὲν οὖν τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ i Ἰωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας κεκομισθέντων, ἀναλαβὼν τὸν αὐτοῦ στρατὸν ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς διὰ τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας πορεύσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐπεὶ γὰρ περιόντων αὐτοὺς τριῶν πορεύσασθαι τὴν ἔφοδον· ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅ, τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς Σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τοὺς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνίᾳ μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν Ἰώραμον, ἦν j ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ k παραδώσων αὐτοὺς τῷ l τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι, εἴ τις αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί πιστὸν ἡμῖν ἔσται. οἰκέτης δέ τις τοῦ Ἰωράμου φησὶν ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλίου μαθητὴν Ἐλισσαῖον Σαφάτου παῖδα, ὃς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραμένοντος. ἐλθόντες δὲ ὅπου τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δὲ ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς, ἐπρώτων τὸ μέλλον ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς· μάλιστα δὲ ὁ Ἰώραμος. τοῦ δὲ, μὴ m διενοχλεῖν αὐτῷ φερόντων, ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δὲ ὀμόσας τὸν Θεὸν οὐκ ἂν ὑποσχεθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ διὰ Ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον, n ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε γὰρ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γενόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσι, o ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλοὺς ὀρύξαι βόθρους. "ἔτι γὰρ νέ- "φους, ἔτι πνεύματος γενομένου, ἔτι ὑετοῦ καταῤῥαγή- "σεσθαι, p ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ "τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια q διασωθῆναι ὑμῖν δοκεῖ "τοῦ πότου. ἔσται δὲ ὑμῖν τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλ- "λὰ καὶ r κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν, καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρω- "τάτας

d Ὑπολαβών] Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* Παραλαβών *Big. Samb.* & *Vat.*

e Μισᾶν ὄνομα.] Μεσὰν *Vat.* Μεσὰ *Gall.* 1.

f Τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μισᾶν ὄνομα φόρους τελοῦντα Αχ.

* *Ovium intonsarum centena millia.*] Juxta *S. Literas*, centena agnorum millia & totidem lanatorum arietum.

g Τὸν οἰκείων δυνάμεων,] Illud τὸν ex *MSS.*

h Καὶ τὸν Ἰδουμαίων] Sic *MSS.* καὶ τὸν Ἰδ. τὸν βασ. in *Editis.*

i Στρατοπέδου.] Συστρατιώτου solus *Vat.*

k Ἰωσαφάτου] Τοῦ ante Ἰωσαφάτου delevimus auctoritate *MSS.*

l Ὑπὸ λύπης] Ita *Big. Samb.* & *Gen.* λύπης *Basil. Alii que.*

m Παρεδώσων] Ita *Big.* & *Vat.* Παραδώσοντας *Basil.* & *G.* παραδώσοντ' *Samb.*

n Τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ.] Illud τῶν ex *MSS.* ut mox ὁ ante Ἰωσαφάτου.

o Διενοχλεῖν] Sic *MSS.* διοχλεῖν in *Editis.*

p Ἀχθέντος ἀνθρώπου] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀχθέντος τινὸς in *Editis Aliisque.*

q Ἐν τῷ χειμάρρῳ] Χειμάρρου pro *valle* quia נחל & vallem & flumen notat. REL.

r Ὄψεσθε πλήρη] Ὄψεσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Διασωθῆναι] Ita in *MSS.* σωθῆναι ὑμῖν in *Editis.*

t Κρατήσετε] Κρατῆσαί τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & dein-

λεῖ-

"πάσας πόλεις λήψεσθε τ Μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν
"αὐτῶν [v] ἥμερα κόψετε, τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς
"δὲ ποταμοὺς ἐμφράξετε.

β'. Ταῦτα εἰπὼν ὁ θεὸς τῷ προφήτῃ, τῇ ὑπερούσῃ πρὸ ἡλίου ἀναχεῖν, ὁ χείμαρρος [x] πολὺς ἐρρύη· σφοδρῶς γὰρ [y] ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἐν τῇ Ιδουμαίᾳ τ Θεὸν ὗσαι συνέπεσεν· ὥστε δρεῖν τ στρατιὰν δὲ καὶ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δ' ἦκουσαν οἱ Μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ διὰ τ ἐρήμου ποιουμένους τ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἅμα τοῖς συλλέξας στρατιὰν, ἐκέλευσεν [z] ὑπὲρ τ ὀρῶν βάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τ ἀνατολὴν τῷ ἡλίῳ τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ, [a] καὶ γὰρ ἐγγὺς μακρὰν ἦν τ Μωαβίτιδος, αἱματὶ τ χροὰν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνει), ψευδῆ δόξαν περὶ τ πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς [b] ἀπεκτονηκότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τῷ ποταμῷ αἷμα αὐτοῖς ῥέοντος. τῷ τοίνυν ἔτους ἔχειν ὑπολαβόντες, ἠξίωσαν αὐτοὺς ὑπὲρ διαρπαγὴν τ πολεμίων ἐκπέμψαι τ βασιλέα. καὶ πάντες, [c] ἐφορμήσαντες ὡς ὑπὲρ ἑτοίμου ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τ ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ὀπολωλότων. καὶ διαψεύδει μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. προεισπεσόντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τ ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν [d] τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, πάσ τε πόλις [e] κατεῤῥέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ [f] ἠφάνισαν [g] πληρώσαντες τῶν ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων [h] ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τ πάλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἀναιρεθῆναι καὶ κρατούμενος, ὥρμησε, μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθών, διὰ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος [i] αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖναι. καὶ περαθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν· ἐπιτυγχάνει γὰρ ἐπιμελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τ πόλιν, ἔργον ἐποιεῖτο καὶ δι' ἧς ἀνάγκης διαπεράσασθαι. [k] τ υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, [l] καταπλαγέντες τ ἀνάγκης, καὶ πεφυκότες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν διέλυσαν τ πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τ [m] οἰκίαν ἀνέστρεψεν. Ιωσαφάτης δ' ὁ θεμένου εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης ἀγαγὼν, ὀλίγον ὕστερον ἐτελεύτησε τ [n] στρατείαν ἐκείνῳ, ἀπέθανε· ζήσας [o] μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε δὲ εἴκοσι. τοιοῦτος δ' ἔτυχε μεγαλοπρεπὴς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ γὰρ ἐκεῖ μιμητὴς τ Δαυίδου ἔργων.

"expugnabitis, & arbores quidem illorum ſativas
"excidetis, & regionem devaſtabitis, prætereaque
"fontes & fluvios obſtruetis.

2. Vate iſta loquuto, poſtero die, priuſquam ſol oriretur, torrens copioſe fluit, (accidit enim ut inde trium dierum itinere in Idumæa vehementer plueret Deus) adeo ut milites & jumenta invenerint largam potûs copiam. Moabitæ autem ut audivere tres reges contra ſe adventare, & per ſolitudinem iter facere, rex illorum, collecto ſtatim exercitu, juſſit montibus caſtra figi, ne illos laterent hoſtes in regionem irrumpentes. Cum autem ſub ortum ſolis aquam in torrente conſpexiſſent (etenim haud procul aberat à terra Moabitide) ſanguini colore non abſimilem, (nam tunc aqua radiis icta maxime rubeſcit) falſam de hoſtibus opinionem acceperunt, ac ſi ipſos ſe mutuo propter ſitim peremiſſent, & fluvius eorum ſanguine redundaſſet. Hoc igitur ita ſe habere ſuſpicati, à rege petierunt, ut illos ad hoſtium ſpolia legenda emitteret. atque omnes, quaſi ad prædam paratam profecti, ad hoſtium, tanquam mortuorum, caſtra perveniunt. Et quidem ipſos ſua ſpes valde fruſtrata eſt. nam, hoſtibus in eos undique excitis, alii quidam eorum perempti ſunt, alii vero fuga diſperſi in regionem ſuam ſe receperunt. At reges, Moabitarum terram ingreſſi, & oppida ſubverterunt, & agros illorum diripuerunt, & * deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes, & optimas quaſque arbores exciderunt, & fontes aquarum obturarunt, & mœnia ad terram dejecerunt. Rex autem Moabitarum, cum etiam *arcta* obſidione premeretur, urbemque eò diſcriminis adactam videret ut vi expugnaretur, tentavit, cum *viris* ſeptingentis egreſſus, equo evehi per hoſtium caſtra, quà excubias paulo negligentiores eſſe putabat. conatuſque, fuga evadere non potuit: nam in locum incidit accurate præſidiis munitum. In urbem autem reverſus rem extremæ neceſſitatis & deſperationis aggreſſus eſt. Filium natu maximum, qui poſt eum erat regnaturus, in mœnia attollens, unde ab hoſtibus facile cerni poſſet, in ſolidum ſacrificium Deo mactavit. Reges vero cum illum conſpexiſſent, neceſſitatis miſerti, & humanitate ſimul & pietate permoti, *confeſtim* obſidionem ſolverunt, & † ad ſuam quiſque domum diſceſsêre. Joſaphatus autem Hieroſolyma reverſus, paceque vitâ actâ, cum non diu iſti expeditioni ſuperfuiſſet, diem obiit ſupremum: exacto quidem vitæ *ſuæ* anno ſexageſimo, regni vero vigeſimo quinto. Sepultuſque eſt Hieroſolymis magnifice: nam & operum Davidis *proavi ſui* imitator erat.

Moabitarum rex ſe ſuoſque in prælium parat. 4 Regum, c. 4.

Moabitæ vincuntur. 4 Regum, c. 4.

Moabitarum rex filium pro hoſtia mactat. 4 Regum, c. 2.

Joſaphati mors. 4 Regum, c. 21.

λήψεσθαι. mox etiam κόψατε, & δηώσατε & ἐμφράξατε.

v Ημερα κόψετε,] Vocem ἥμερα infertum dedimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

x Πολὺς ἐρρύη·] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* σφοδρῶς ἐρρύη. πολὺ γὰρ &c.

y Απὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδῷ] Non eſt in Hebr. REL.

z Επὶ τ ὀρῶν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπὸ τ ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρ. in *Editis Aliiſque.*

a Καὶ γὰρ ἐγγὺς μακρὰν] Καὶ γὰρ ὑ μακρὰν *Vat.*

b Απεκτονηκότων] Ita cum *MSS.* ἀπεκτονοκότων in *Editis.* HUDS. Lege ἀπεκτωκότων, vel ἀπεκτωκότων, vel ἀπεκτονηκότων. COCC.

c Εφορμήσαντες] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὁρμήσαντες in *Editis Aliiſque.*

d Τῶν Μωαβιτῶν] Illud τ ex *MSS.*

e Κατεῤῥέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς τε πόλεις καθοπλίσαντες τὰς in *Editis.*

f Ηφάνισαν] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. ἐφάνισαν in *reliquis.*

* *Deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes,*] Eo quidem ſenſu ἀφανίζω accipio, quo reperitur *Matth.* 6. 16.

g Πληρώσαντες] Πληρώσαντες ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Εξέκοψαν,] Εκοψαν *Vat.* & mox ἔφραξαν.

i Αὐτοὺς ἐνόμιζε] Αὐτῷ ἐνόμιζεν *Samb.* ἐνόμιζον αὐτῷ *Vat.*

k Τὸν μὲν τ πρεσβύτερον,] Τὸν μὲν ſolus *Samb.* Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 3. v. 28. & *Clericum* in eundem locum, ut & *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 28.

l Καταπλαγέντες τ ἀνάγκης, καὶ πεφυκότες] LXX. 2 Reg. III. 27. καὶ ἐγένετο μετάμελος μέγας ἐπὶ Ισραὴλ. Hebr. קצף גדול *fervor magnus.* SPANH.

† *Ad ſuam quiſque domum diſceſsêre.*] *Vel*, in ſuum quiſque regnum abierunt.

m Οἰκίαν ἀνέστρεψεν.] Οἰκείαν *Big.*

n Στρατείαν ἐκείνῳ,] Εκστρατείαν *Big.*

o Μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα,] Illud μὲ ex *MSS.*

II.

CAP. IV.

Joramus ſucceſſor Joſaphati. quomodo ei cognominis Joramus, rex Iſraëlitarum, bellum geſſit adverſus Syros; & quæ miracula edidit vates Eliſſæus.

Joramus Judææ rex. 2 Paral. c. 21.

PORro reliquit filios aliquammultos: Joramum autem natu maximum ſucceſſorem *ſuum* declaravit. idem enim illi nomen erat cum matris *ſuæ* fratre, Iſraëlitarum rege, Achabi filio. Cum vero Iſraëlitarum rex è Moabitide Samariam rediret, ſecum habuit vatem Eliſſæum, cujus res geſtas percenſere volo: quippe quæ magnæ ſunt & memoratu dignæ, prout è libris ſacris in notitiam noſtram pervenerunt.

2. Dicunt enim uxorem Obediæ, Achabi diſpenſatoris, ad eum adiiſſe, dixiſſeque, ipſum non neſcire, ut maritus ejus vates à Jezabela uxore Achabi ‡ ad mortem quæſitos ſervarit. centum enim, ajebat, ipſum abdidiſſe & pecunia mutuo accepta aluiſſe; nunc vero poſt fata viri * ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi. orabatque ob hoc mariti factum *egregium* ſui miſereretur, & auxilii aliquid largiretur. Quærenti autem *vati*, quid domi haberet, nihil omnino, reſpondit, niſi perexiguum olei in vaſculo. Tum vates juſſit ut diſcedat, atque vaſa utenda accipiat à vicinis, eaque vacua & non pauca; foribuſque cubiculi occluſis oleum in univerſa transfundat: Deum enim iſta *omnia* repleturum eſſe. Cum autem mulier juſſis paruiſſet, præciperetque liberis ut vaſa ſingula ſibi admoverent, poſtquam omnia repleta erant, & nullum ſuperabat, iſta vati indicatum ivit. Ille vero conſilium dat, ut oleum venditum iret, atque creditoribus *ſuis* ſatisfaceret: aliquantulum vero ex olei pretio etiam ſuperfuturum eſſe, quo ipſi ad liberos ſuſtentandos uti liceret. Et quidem Eliſſæus ita mulieris æs alienum diſſolvit, eamque à creditorum vexatione liberavit.

Oleum ab Eliſſæo perpetuatum. 4 Regum, c. 4.

Eliſſæus Iſraëlitarum regem de Syrorum inſidiis admonet. 4 Regum, c. 6.

3. Porro Eliſſæus mature *quoſdam* cum monitis ad Joramum miſit, ut caveret locum illum, *quem iſti indicarent*, eſſe enim illic Syrorum nonnullos in inſidiis locatos ut eum interficerent. Et rex quidem, vati obſequens, ad venationem †*paratam* non egreſſus eſt. Adadus autem, cum fruſtra eſſent doloſa conſilia, quaſi ſuorum aliqui in-

ΚΕΦ. δ.

Ιώραμος ὁ Ιωσαφάτου διάδοχος. ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς Σύροις ἐπολέμησε, καὶ οἷα θαυμαστὰ ἐποίησεν Ελισσαῖος ὁ προφήτης.

ΚΑτέλιπε δὲ παῖδας ἱκανούς· διάδοχον δ' ἀπέδειξε τὸν πρεσβύτερον Ιώραμον. τοὐτῳ γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τῆς [P] μητρὸς [q] μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ισραηλιτῶν, Αχάβου παιδί. ὡδευκότι δ' [r] ἐκ τῆς Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν, εἶχε συὼν αὐτῷ Ελισσαῖον τὸν προφήτην, ὃν τὰς πράξεις βύβλοις δηλοῦν· λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοῤῥοπίας ἄξιαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

β'. Προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ [s] τὴν [t] Ωβεδίου, τοῦ Αχάβου οἰκονόμου [v] γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐφείσατο, [x] τοὺς τῆς Αχάβου γυναικὸς Ιεζαβέλης ἀναιρεμένους. [x] ἑκατὸν γὰρ, ἔλεγε, ἀπ' αὐτοῦ δανεισαμένους τροφὴν κεκρυμμένους· καὶ μὴ τὴν [y] αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ πλουτοῦντι ἄγειν νῦν [z] τοὺς τῶν δανείων παῖδας εἰς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐγγύησαν τὸν θεὸς ἐλεῆσαί τε καὶ [a] θαῤῥαχεῖν τινα βοήθειαν. [z] πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι δῆτα τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ [a] βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν καὶ δωμάτια, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα [b] τὸ ἔλαιον. ἡ μὲν θεὸν πληρώσειν [c] ταῦτα. ἡ δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα [d] ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον τῶν ἀγγείων προσεπούσης, ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν ἔτι κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην [e] πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ [f] συμβουλεύει [g] τὸ ἔλαιον [h] ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοὺς δανειστὰς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· γλισχρᾶσθαι δὲ τι καὶ [i] πρεσβύτερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων [k] καταχρήσεται. καὶ Ελισσαῖος μὲν ἔτως ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανείων ὕβρεως ἠλευθέρωσεν.

γ'. [l] Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστελλε, [m] φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ [n] Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν [o] ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ὀλίγα τὴν θήραν [p] ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πιθόμενος. [q] Αδαδος δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς [r] διαμαρτών, ὡς τὰ ἰδίων αὐτοῦ καταμηνυσάντων τὴν ἐπίδρασιν πρὸς

p Μητρὸς μὲν ἀδελφῷ,] Γυναικὸς *Gall.* 2. atque ita in verſione ſua *Gelenius*.

q Μὲν ἀδελφῷ,] Hic μὲν inſertum dedimus ex *MSS.* & mox ὃν ante παιδὶ delevimus.

r Ἐκ τῆς Μωαβίτιδος] Sic *MSS.* ἀπὸ τῆς in *Editis*.

s Τὴν Ωβεδίου,] 2 Reg. IV. SPANH.

t Ὀβεδίου,] Αὐδίου *Vat.*

v Γυναῖκα,] Idem ſenſit *Chaldæus Interpr.* ut & *Rabbini Aliique*. videſis *Theodoretum* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. κδ'.

‡ *Ad mortem quæſitos ſervarit.*] Ita cum *Epiphanio* placuit interpretari vocem ἀναιρεμένους.

x Ἑκατὸν] Ita cum omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἑκατόν. Ἔλεγε δὲ, ὡς αὐτῷ in *Editis*.

y Αὐτοῦ] Αὐτῷ καὶ τὰ τέκνα *Vat.*

* *Ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi.*] In *S. Literis*, inſtare creditores ut in ſervitutem ducant. Juxta *Epiphanium*, nunc vero poſt viri ſui mortem à creditoribus urgeri, atque ejus filios ad ſervitium rapi.

z Πυθομένου δ' αὐτῷ] Πυθανομένου *Big.* & *Samb.*

a Βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ.] Βραχὺ, ἀντὶ τοῦ ὀλίγον, μικρὸν *Heſychius*. Hebr. אסוך שמן *Vulg.* parum olei LXX. ὃ ἀλείψομαι ἔλαιον, quod reſpondet Hebr. אסוך ſ. primæ futuri Verbi סוך ſc. perfundere. Sic Ezech. XVI. 9. ואסכן בשמן & ungebam in oleo. SPANH.

b Τὸ ἔλαιον.] Τοῦ ἐλαίου *Samb.*

c Ταῦτα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* πάντα *Epiphan.* αὐτὰ in *Editis*.

d Ποιησάσης,] Ita in omnibus *MSS.* atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod dum mulier feciſſet & ejus filii unumquodque vas obtuliſſent. dum completa fuiſſent* &c. ποιούσης ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη ac nihil præterea in *Editis*.

e Πάντα] Clariſſ. Coccejus jubet legere ταῦτα, verum deeſt forſan πληρῆ. ut ita mulier nunciaverit vati vaſa omnia jam plena eſſe. HAV.

f Συμβουλεύει] Συνεβούλευσε aut συνεβούλησε legiſſe videtur *Epiphan.*

g Τὸ ἔλαιον] Τὲλαιον *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι,] Ita cum *Cod. Vat.* ἀπελθόντα in *Editis Aliiſque*. nihil huic voci reſpondet in verſione *Epiphanii*.

i Πρεσβύτερον] Πρεσβύ *Vat.*

k Καταχρήσεται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* καταχρήσασθαι in *reliquis*.

l Ελισσαῖος] Suſpicor hîc loci ingentem eſſe lacunam: *non* ſolum quod illorum pleraque deſideremus, quæ de *miraculis* ab Eliſſæo editis narrant *S. Literæ*, 4 *Regum*, c. 4, 5, & 6. ſed & quod male cum præcedentibus cohæreant illa, Ελισσαῖος δὲ ταχέως &c. quæ ſane optime ſe haberent, ſi *S. Literarum* veſtigiis inſiſteremus, 4 *Regum*, c. 6. v. 8. *Tum Syria rex, cum contra Iſraëlitas bellum gereret, conſilium cum ſuis cepit, de copiis in certo quodam loco collocandis:* Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστελλε &c.

m Φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον] Forte τόπον τινὰ, niſi aliquid deëſt, *Vetus*: Inter hæc autem Helizæus miſit ad Joram, ammonens, ut cuſtodiret locum quendam &c. COCC.

n Σύρους τινὰς] Σύρων τινὰς τοὺς ἐκεῖ *Big.* & *Samb.* τοὺς ἐκεῖ Σύρων λοχ. *Gall.* 1. 2.

o Ἀναιρεῖν.] Ἀνελεῖν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ] Ita *MSS.* ὥρμησε in *Editis*.

† Paratam *non egreſſus eſt.* Adadus *autem,*] Vocem *paratam* agnoſcit *Epiphan.*

q Αδαδος] Ita cum *Vet. Interpr.* in *reliquis* Αδερ. Vide ad p. 463. §. 1. HUDS. Adadus Rex Syrorum *Ruſin.* SPANH.

r Διαμαρτὼν,] Διαμαρτῶν *Samb.*

s Γε-

πρὸς Ἰωράμου, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτὸς προδότας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θάνατον ἐπιλέγων, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἵν' μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ [s] γεγενημένης. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, "μὴ [t] ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν [v] αὐ-"τῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατφρονηκότων τὸν ἔκπεμψιν "τῶν ἀναιρησόντων αὐτὸν, ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι Ελισσαῖός "ἐστιν ὁ προφήτης, ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ "ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [x] βεβουλευμένα," προσέταξε [y] πέμ-ψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει [z] τυγχάνοι διατρίβων ὁ Ε-λισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν [a] Δωθαίμοις ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν [b] Αδαδος ὅπου τὴν πόλιν δυνάμιν πολλὴν [c] ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν Ελισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν [d] κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φυλακῇ. ἅμα δ' ἕῳ τῷ μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ελισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοῆς καὶ [e] παραχῆς [f] δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρρυνε, καὶ [g] τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν ἀδεὴς ἦν· [h] παρεκάλεί τε, τῷ διακόνῳ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν [i] εὐέλπιδα θάρσος, ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ὡς δυναλέον. ὁ δὲ Θεὸς, ἐπήκοος τῶν ἀρχῶν καὶ προφήτου γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι περὶ τὸν Ελισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν, ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρσῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τὴν νομιζομένης συμμαχίας. Ελισσαῖος δὲ ἵνα μὴ ταῦτα καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τὸν Θεὸν παρεκάλεί, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ τούτου, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ τὸν προφήτην Ελισσαῖον εἰπόντων, ὡδήγησεν ὑπὲρ ἔχειν, εἰ πρὸς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνοι ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἡγεμένῳ τῷ προφήτῃ, τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀφαίρεσιν ἐπεσκοτισμένοι, ἀπεδάζοντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ελισσαῖος εἰς Σαμάρειαν, Ἰωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φυλάξαι τοῖς Σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν· τῷ Θεῷ δὲ ἠύξατο καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης [k] ἀφεθέντες, εὗρον αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὴ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν Συρων, οἷον εἰκὸς, ἐφ' ὅτῳ θεῖον καὶ παράδοξον πράγματι κειμένων, καὶ τοῦ βασιλέως Ἰωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς καταπαυθῆναι, τὸν μὲν κωλύσαι ποιεῖν Ελισσαῖον· τοὺς γὰρ νόμῳ πολέμου ἁλόντας κτείνειν [l] ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὴν ἐκείνου χώραν, θεία δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς ὁδὸν εἰδότας ἐλθεῖν. [m] σωτηρίαν τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. Ἰωράμου μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθομένου, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς Σύρους, ἀπέλυσε πρὸς Αδαδον τὸν αὐτῶν βασιλέα.

δ'. Τῶν δ' ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ Αδαδος τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ

fidias Joramo prodidiſſent, & animo permotus eſt, & eos juſſu ſuo accerſitos accuſabat, quod arcana ipſius patefeciſſent; mortemque intentabat, ut qui hoſti conata aperuiſſent quæ illis ſolummodo crediderat. At cum quidam illorum qui aderant ipſum monuiſſet, "ne falſa opinione teneretur, neque "ſuos ſuſpectos haberet, quaſi ipſius inimico de-"nunciaſſent miſſionem illorum, quibus mandatum "erat ut eum interficerent, ſed ſcire deberet vatem "eſſe Eliſſæum qui hoſtium regi omnia indicat, "conſiliaque illius *ſecreta* ei recludit," juſſit eos per nuncios explorare quanam in urbe moretur Eliſſæus. Illi vero, qui miſſi fuerant, nunciatum ad eum veniebant, illum eſſe in *urbe* Dothaïm. Adadus igitur in urbem mittit multas equitum turmas cum curribus, ut Eliſſæum caperent. atque illi in cuſtodia urbem undique obſeſſam habuerunt. Cum autem prima luce hoc intellexiſſet vatis miniſter, quodque id voluiſſent hoſtes ut Eliſſæum caperent, vociferans metuque perculſus ad eum accurrit, & hoc ipſum ei nunciavit. Ille vero famulum bono eſſe animo hortabatur, & *ipſe* ex Dei auxilio fiducia elatus nil metuebat: orabatque *Deum* ut miniſtro, quo is fortius & meliori ſpe animatus eſſet, potentiam ejus & præſentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit ut Eliſſæum multo equitatu circundatum & curribus aſpiceret, adeo ut ille metum poſuerit animoſque ſumpſerit ad conſpectum tanti, ut putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Eliſſæus, ut hoſtium oculos obſcuraret, caliginem illis incutiendo, præ qua fore ut illum dignoſcere non potuerint. Impetrato & hoc quoque, in medios hoſtes egreſſus, interrogavit *eos* quem quæſitum venerint. Cumque illi dicerent, ſe Eliſſæum vatem *quærere;* pollicebatur ſe hunc illis traditurum eſſe, ſi ad urbem in qua eſſet ipſum ſequerentur. Atque illi quidem, & oculis & mente à Deo occœcati, ſine cunctatione vatem ducem ſequuntur. Quos ubi Samariam perduxerat Eliſſæus, regi quidem Joramo præcepit, ut portas clauderet, Syroſque ſuis copiis circumdaret: Deum vero oravit, ut eorum oculos aperiret, illiſque caliginem auferret. Tum illi, cœcitate diſcuſſa, viderunt ſeſe in mediis hoſtibus verſari. Cum autem Syri, ut veriſimile erat, ex re adeo miranda & inopinata valde animis eſſent conſternati & conſilii inopes hærerent, vatemque rex percontaretur an juberet eos jaculis configi; id quidem ne fieret, obſtitit Eliſſæus: jure enim belli captos occidere fas eſſe, illos vero nihil damni ejus regioni intuliſſe, ſed Dei ductu ignaros omnium eò perveniſſe. idcoque conſilium dedit, ut hoſpitio *benigne* exceptos menſæque *lautæ* adhibitos, illæſos dimitteret. Et quidem Joramus, vatis monitis obſequens, Syros ſplendide & magnifice tractatos ad regem ſuum Adadum dimiſit.

Syriæ rex mittit qui Eliſſæum capiant. 4 Regum, c. 6.

Eliſſæus Syros in Samariam pertrahit: qui à rege honorifice tractati dimittuntur. 4 Regum, c. 6.

4. Cum autem iſti reverſi quæ illis acciderant ei nunciaſſent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique Iſraëlitarum potentiam pariter ac præſentiam,

Adadus, bello Judæos rurſus adortus, Samariam obſidet. 4 Regum, c. 6.

[s] Γεγενημένης.] Ita *MSS.* γενομένης in *Editis.*

[t] Ψευδοδοξεῖν αὐτὸν,] Ac falſa opinione tenerentur, *Ruſinus.* SPANH.

[v] Αὐτῶν ὡς πρὸς] Αὐτῶν deeſt *Big.* & *Gall.* 1. 2. qui mox legunt κατεφρονηκότας. Verum cum ὑπονοεῖν apud *Thucydidem* habeamus junctum genitivo perſonæ, vulgatam lectionem retinui. αὐτὸν & dein κατεφρονηκότα habet *Samb.* κατεφρονηκότα quidem *Vat.* ſine αὐτῶν vel αὐτοῦ.

[x] Βεβουλευμένα,] Βουλευόμενα in quinque *MSS.*

[y] Πέμψασι μαθεῖν] Πέμψας *Big. Samb.* & *Vat.*

[z] Τυγχάνοι διατρίβων] Ita cum *MSS.* in *Editis* διατρίβοι τυγχάνων.

[a] Δωθαίμ] Ita etiam LXXII. Δωθαὶ *Vat.* Δωθαεὶμ & Δωθαεὶν *Gall.*

[b] Αδαδος] Hîc loci Αδὲρ in *libris* omnibus. *Ader qui & Adadus* in verſione *Epiphanii.*

[c] Ἵππων καὶ ἁρμάτων,] Ita & LXXII. ἱππέων *Vat.*

[d] Κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες] Εν κύκλῳ *Big.* & *Samb.*

[e] Παραχῆς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. τάχος in *Editis.*

[f] Δραμὼν πρὸς αὐτόν.] Εισδραμὼν *Vat.*

[g] Τῷ Θεῷ] Similis loquutio exſtat p. 464. §. 2. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ χρώμενον καταφρ. *Big.* & *Samb.* τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ χρώμενον ἀδεὴς ἦν *Gall.* 1. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ κεχρημένον καταφρονῶν *Gall.* 2. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ θαρρῶν ἀδεὴς ἦν *Vat.* in *Epiphanii* verſione. *Ille vero ſecurus de auxilio Dei contemnebat hoſtes, miniſtrumque metuentem crebro fiduciam habere præcepit, ſperans quoniam Deus virtutis ſuæ potentiæque præſentiam.*

[h] Παρεκάλεί τε,] Deeſt τε in aliquod *MSS.*

[i] Εὐέλπιδα] Εὐέλπις Dinarch. adverſ. Demoſth. p. 51. ult. lin. SPANH.

[k] Ἀφεθέντες,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀφέντες in *Editis.*

[l] Ἔλεγεν εἶναι δίκαιον,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Aliiſque deeſt εἶναι.

[m] Σωτηρίαν τε ξ. κ. μεταδιδόντα *Vat.*

[n] Τῷ

tiam, insuper & vatem cui manifesto adeo numen aderat, clam quidem præ metu Elisæi nihil contra Israëlitarum regem moliri statuit; palam vero bellum ei inferre in animum induxit, copiarum numero & viribus se hostibus superiorem esse existimans. coactoque magno exercitu, contra Joramum proficiscitur. Qui secum reputans se non adeo viribus pollere, ut cum Syro acie dimicaret, sese in Samariam inclusit, valida urbis munitione fretus. Adadus vero ratus si non machinis & *operibus* se urbem capturum, fame tamen rerumque necessariarum inopia in potestatem suam redacturum esse Samarenses, copiis admotis urbem obsidet. Tanta autem ciborum penuria premebatur Joramus, ut propter caritatem immodicam intra Samariam caput asini octoginta quidem nummis argenteis venierit, quinque vero nummis argenteis sextarium stercoris columbini emerint Hebræi pro sale. Quo factum est ut rex *magnopere* vereretur, ne quis fame adactus urbem hostibus proderet, & quotidie mœnia *ipse* obiret & excubias, dispiciens an quis intus ab iis occuleretur: &, quòd * conspiceretur & curam adhiberet, aliis obstitit, quo minus perfide aliquid cogitarent, aut cogitata perficerent, siquis hujusmodi quid perpetrare prius instituisset. Quod dum faceret, muliere quadam exclamante, miserere domine, ratus ipsam aliquid sibimet, quo vesceretur, petituram, ira commotus, eam Dei nomine diris devovit, ajebatque, sibi neque areas esse neque torcularia, unde & ipsi egenti aliquid largiri posset. Cumque illa horum quidem nihil se desiderare diceret, neque ob cibum molestam esse, sed ut litem, quam cum alia muliere habuit, dijudicare non gravaretur, ubi ille eam loqui jussérat ipsumque de iis quæ requirit certiorem facere, "sibi cum alia muliere vicina suique "amica convenisse, dicebat, ut, cum famis & ine-"diæ mala non amplius ferre potuerint, mactatis "liberis *suis* (nam utrique infans erat masculus) "alternis diebus altera alteram aleret. atque, ego "quidem, ait, prima meum jugulavi, hesternaque "die meo ambæ vescebamur. Illa vero non vult "idem *jam* facere; sed à pactis recedit, filiumque "suum abscondidit." Hæc res audita vehementi dolore affecit Joramum: cumque vestem conscidisset & graviter exclamasset, postea in vatem Elisæum ira accensus est, magnopere volens eum occidere, quod non oraret Deum ut daret remedium & fugam malorum quibus tenebantur: atque statim misit qui caput ei præcideret. Et ille quidem ad vatis cædem properabat; Elisæum vero haud latuit regis ira: sed domi *suæ* sedens una cum discipulis, eis indicavit, quod Joramus homicidæ filius miserit qui ei caput auferret. Vos vero, inquit, cum venerit is cui hoc mandatum est, observate ut ingressurum foribus affligatis, atque retineatis: etenim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. Atque illi quidem, ubi venit qui à rege ad perimendum Elisæum missus erat, jussa

Gravis Samariæ fames incessit. 4 Regum, c. 6.

Mater filium comedit. 4 Regum, c. 6.

Ira regis in Elisæum. 4 Regum, c. 6.

τ προφήτου ὦ τὸ θεῖον ἔτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω [n] τῷ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τ Ελισσαῖον δεδοικώς· φανερῶς δ πολεμεῖν ἔκεινε, τῷ πλήθει τ στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατιᾷ μὲ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ιόραμον. ὃς ἐχ ἡγέμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. Αδαδος δ, λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ [o] ἀπάνῃ τῶν ἐπιτηδείων παρασήσασθαι τοὺς Σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔτω δ' ἐπέλιπε τ Ιόραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς μὲν τὴν ὑπερβολὴν τ ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πρᾶθηναι ὀγδοήκοντα μὲν [p] ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνε, πέντε δ' ἀργυρῶν νομίσματος [q] ξέστην κόπρε περιστερῶν [r] ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς Εβραίους. λέγουσι δ' ἐν φόβῳ μὴ μὲν τ λιμὸν προδῶ τις τοῖς ἐχθροῖς [s] τὴν πόλιν ὁ Ιόραμος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερι-ήρχετο τὰ τείχη ἐς τὰς φύλακας, μή τις ἔνδον εἴη [t] παρ' αὐτῶν σκεπτόμενος· καὶ τῷ βλέπεσθαι ἐς φροντίζειν ἀφαιρούμενος ἐς [u] τὸ βέλεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἴ τινα τῶν τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακεκραγέσης δέ τινος γυναικὸς, δέεσθαι [x] ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τ τοῦ προφήτου, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τ Θεὸν, καὶ μήτε [y] ἅλωνας αὐτῇ μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι ἐς ἀφέλοιεν αὐτὴν δεομένην. τ δ' ἐκείνος μὲν χρῄζειν εἰπούσης τούτου, ἀδ' ἐνοχλεῖν τροφῆς ἕνεκα, κελεῦσαι δ' ἀξίσους πρὸς ἄλλην γυναῖκα, κελεύσαντος λέγειν ἐς διδάσκαλον περὶ ὧν ἀπιζηλεῖ, "σωφρονίας, ἔφη, "ποιήσασθαι μὴ τ ἑτέρας γυναικὸς [z] γαστρὸς καὶ φίλης "αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπεὶ τὰ ἐξ λιμοῦ καὶ τ ἐνδείας "λιμὸν ἀμύχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, λιμὸν δ' ἄρρητον "ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. "κἀγὼ [a] μὲν, φησὶ, πρώτη τοὐμὸν κατέσφαξα, καὶ "τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τοὐμὸν ἐτεθάφημεν ἀμφότερα· "ἡ δ' οὐ βούλεται ταὐτὰ ποιεῖν, ἀλλὰ θάψασά τὴν "σωθῆναι, καὶ τ ἰδὸν ἀφανῆ πεποίηκε." τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς Ιόραμον ἀκούσαντα, καὶ περιρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνιβοήσας, ἔπαρα ὀργῆς ἐπὶ τὸν προφήτην Ελισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δέεται ἐ Θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τ παρεχόντων κακῶν δοῦναι· τόν τε ἀποπεμοῦσα αὐτὸ τὴν κεφαλὴν, ἀδῆς [b] ἐξέπεμψε. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετ ἐ προφήτου, τ δ Ελισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ ἐ βασιλέως ὀργή· καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι Ιόραμος ὁ ἐ φονέως υἱὸς πέμψει τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτὸ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ὅταν ὁ τοῦτο προστεταχὼς ἀφίκηται, [c] θυρωφυλάξαντες εἰσιέναι μέλλοντα [d] προαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε· ἀκηλήσεται γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ [e] θυμούμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. καὶ οἱ μὲν τ κελευσθὲν, ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ ἐ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἀναί-

n Τῷ τ Ισραηλιτῶν] Illud τῷ ex *MSS.*

o Σπάνῃ τ ἐπιτηδείων] *Gen.* σπάνει, vel σπάνις. Sophocl. Oedip. Col. v. 519. σπάνιν ἴσχεις. SPANH.

p Αργυρῶν νομίσματος] Αργύρεων hic & mox infra *Samb.* in aliquot *codicibus* LXXII. πεντήκοντα σίκλων ἀργυρίου.

q Ξέστην κόπρε περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Sextarium fimi Columbarum pro sale comparabant Hebræi. *Rufin.* Hebr. quartum cabi stercoris columbarum. LXX. τέταρτον ἐ καβοῦ κόπρου τ περιστερῶν· In *MS. Alex.* τέσσαρες καβοὶ κ. περ. nulla ibi ἀντὶ ἁλῶν aut salis mentione. Sale vero pro stercore usi Babylonii in fructificandis Palmis, juxta Theoph. de P. H. lib. III. c. XXII. p. 256. SPANH.

r Αντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Ita & *Theodoret.* in 4 *Regum.* ΕΡΩΤ. κά. Videsis *Jac. Capellum* de *Pond.* & *Mens.* p. 76. & *Bochartum* in *Hieroz.* P. 2. l. 1. c. 7.

s Τὴν πόλιν] Τὴν πόλιν. ὁ δ Ιόραμος καθ' ἑκάστην in omnibus *MSS.* verum lectionem vulgatam agnoscit *Vet. Interpr.*

t Παρ' αὐτῶν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

* Conspiceretur & curam adhiberet,] *Al.* conspectus fuerit curam adhibere.

u Τὸ] Edit. *Gen.* τῷ.

x Ελέησον,] Δέησαι κύριε ἐλέησον in plerisque *MSS.*

y Αλωὰς] *Gen.* ἀλῶας. lege ἅλωας vel ἁλωὰς COCC.

z Γαστρὸς,] *Al.* γαστρὸς αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης.

a Μὲν, φησὶ,] Illud φησὶ ex *MSS.*

b Εξέπεμψε.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐξέπεμπε in *reliquis.*

c Παραφυλάξαντες] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καθέξετε etiam habet *Gall.* 2. in *Editis Aliisque* θυρωφυλάξαντα εἰσιέναι μέλλοντα προαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε.

d Προαποθλίψατε] 4 *Regum*, c. 6. v. 32. ἀποκλείσατε τὴν θύραν καὶ θυροθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ, *in janua cum prematis*, ut vertit *Castalio.*

e Παροργινόμενος ὁ βασιλεύς,] Ita cum *MSS.* θυμούμενος in *Editis.*

f Κα-

ἀναίρεσιν τῦ Ελισαίε, ἐπίησεν. Ιώραμ☉ ἢ [f] κατεγνοὺς τ ὀπὶ τὸν προφήτ☉ ὀργῆς, κ δείσας [g] μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ πῦρ προσελθὼν, ἔπαυσε κωλύσας γίνεσθ τὸν φόνον, κ διασῶσαι τὸν προφήτ☉. ἀφικόμεν☉ ἢ πρὸς αὐτὸν, ἤρξατο ὅτι μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' οὕτως ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους [h] ὁρᾷ. Ελισσ☉ ἢ εἰς τὴν ὑπῖσουν ἐπηγγέλλετο, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, [i] καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ὑπερβολὴν τροφῆς· κ πραθήσεσθ μὲν [k] ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς [l] σάτα, [m] ὠνήσεσθ ἢ σεμιδάλεως σάτον σίκλε. ταῦτα τόν τ' Ιώραμον ἐς τὰς παρούσας εἰς χαρὰν πρέτρεψε. πιστεύσ☉ γὰρ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν τοῖς προπεπειραμένοις ἀληθῆ αὐτὸν ὄντα. ἀλλὰ κ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τ ἡμέρας κ παλαίπωρον [n] ἡ προσδοκωμένη κέρδος αὐτοῖς ἐποίῃ. [o] ὁ ἢ τ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεῖ φίλ☉ ὢν, κ [p] τότε φέρων αὐτὸν ἐπερρεισμένον, "ἄπιστα, εἶπε, λέγῃς, "ὦ προφῆτα· κ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τ Θεὸν ἐξ ὑετῶν "[q] καταρράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ὕτως ἀμήχανον κ "τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γίνεσθαι." κ ὁ προφήτης πρὸς "αὐτὸν ταῦτα μὲν εἶπεν, "[r] ὄψῃ τῷ λαμβάνοντα τὸ "τέλ☉, οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τ [s] ὑπαρξάντων.

ε'. Εξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ελισαίε προειρημένα. [t] νόμ☉ ἦν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας, κ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. ἄνδρες οὖν τ ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ τοῦτο τὴν αἰτίαν πρὸ τ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ λιμοῦ τροφὴν ἐκφέρον☉, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τ νόμον, κὰν ὑπεριδῶσι ἢ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθ κακῶς ὑπὸ τ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο ἢ πείσεσθαι κὰν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ τροφῆς, παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὑτοὺς ἔκεινναν, ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ' ἀναιρεῖεν, [v] εὐθανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον [x] τὸ τῶν πολεμίων. ἦρχετο δ' ἤδη τοὺς Σύρους ἐκφοβεῖν ὁ Θεὸς, κ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων, ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς, τ ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχεῖν, κ ταύτην ἐγγυτέρω προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοσοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥστε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες πεύθραμον πρὸς τὸν Αδαδον, λέγοντες, ὡς Ιώραμ☉ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μισθωσάμεν☉ συμμάχους, τόν τε τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, [z] κ τὸν [a] τῶν νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει· προσιόντων γὰρ [b] αὐτῶν ἐπακοὴν τοῦ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ Αδαδ☉, κὴ γὰρ αὐτὸς πεῖσθαι ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. κὴ μετὰ πολλῆς ἀταξίας κὴ θορύβου, καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους κὴ τὰ ὑποζύγια κὴ πλοῦτον ἄφθονον, [c] εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ ἢ λεπροὶ [d] οἱ ἐκ τ Σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν Σύρων στρατόπεδον, fecerunt. Joramus autem ſuæ contra vatem iracundiæ pœnitens, verituſque ne eum jam occidiſſet qui ad hoc miſſus erat, properavit cædem fieri prohibere, vatemque conſervare. Atque ubi ad eum venit, conqueri de eo cœpit, qui eis præſentium malorum remedium à Deo non poſtularet, ſed eos ita malis illis confici ſpectaret. Eliſſæus autem in craſtinum diem promittebat, eadem hora qua tum rex ad eum venerat, futuram magnam alimenti copiam & abundantiam; foreque ut in foro bina quidem hordei ſata ſiclo vendantur, ſimilæ vero ſatum ſiclo ematur. Iſta Joramum & qui cum eo erant ad gaudia converterunt. non enim tardi erant ad fidem vati habendam, quod vaticiniorum ejus veritatem jam ante experti fuiſſent. immo etiam illius diei inediam & miſeriam eis levavit futuri exſpectatio. Tertiæ autem *copiarum* partis præfectus, amicus regis, qui tum forte eum reclinatum ferebat, "incredibilia, inquit, loque"ris, ô vates: & ſicuti iſtud haud fieri poteſt ut "Deus è cœlo effunderet hordei & ſimilæ cata"ractas, ita fieri nequeunt quæ à te jam dicta "ſunt." Cui vates dicebat, "tuis quidem oculis "iſta videbis ad hunc plane modum evenire, cum "vero exſtiterint eorum nullatenus particeps eris.

Eliſſeus ſummam vilitatem pollicetur in poſterum diem. 4 Regum, c. 7.

ſ. Quæ itaque ab Eliſſæo prædicta ad exitum perducta ſunt, hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam, ut qui lepra ſcateant, & corpora non habeant morbi iſtiuſmodi pura, extra civitatem manerent. Quatuor itaque viri ob hanc cauſam ante portam manentes, nemine ad eos propter ſummam famis diritatem cibi aliquid afferente, lege quidem in urbem intrare prohibiti, ratique, ſi liceret, fore ut fame male perirent, hoc ipſum vero victus inopia paſſuros eſſe etiamſi loco ſuo manerent, ſtatuerunt ſeſe hoſtibus committere, ut ſi quidem illis pepercerint victuri, ſin vero occiderint honeſte morituri. Cum hanc ſententiam ratam feciſſent, *nocte ſe conferebant ad caſtra hoſtium. Jam autem Deus incipiebat Syros exterrere & perturbare, aureſque illorum, quaſi in eo eſſet exercitus ut adventaret, ſono equorum & armorum complere, facereque ut magis illis hæc creſceret ſuſpicio. ita ſcilicet ex ea animo erant affecti, ut relictis caſtris ad Adadum concurrerint, dicentes, Joramum Iſraëlitarum regem, ſibi in auxilium mercede conductis & Ægyptiorum rege & rege Inſularum, ipſos adortum venire. ſonitum enim illorum appropinquantium exaudiri. Hæc nunciantibus Adadus (nam & ejus ſimiliter ac ſimilitum aures *iſtiuſmodi ſtrepitu* circumſonabant) fidem habuit. atque confuſi admodum & perturbati, in caſtris relictis equis & jumentis vique divitiarum ingenti, in fugam ſe conjecerunt. Leproſi autem iſti, quorum paulo ante meminimus, cum ex Samaria ad Syrorum exercitum receſſiſſent,

Leproſorum conſilium. 4 Regum, c. 7.

Syri panico terrore ſumgati. 4 Regum, c. 7.

[f] Κατεγνὼς] Forſan μεγάνς.

[g] Μὴ φθάσῃ κτείνας] Μὴ φθάσας κτείνῃ *Vat.*

[h] Ορᾷ.] Πιεζορᾷ *Vat.* ὑπερορᾷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[i] Καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* præpoſitio deeſt.

[k] Ἐν τῇ ἀγορᾷ] Ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας LXXII.

[l] Σάτα, ὠνήσεσθ ἢ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] אתים סאתים Hebr. LXX. μέτρον σεμιδάλεως 2 Reg. VII. 1. SPANH.

[m] Ωνήσεσθ ἢ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] Ita *Samb.* ὠνήσασθ *Gall.* 2. ὠνεῖσθ in *Editis Aliiſque.*

[n] Η προσδοκωμένη] Sc. ἡμέρα. *Epiphanius* ita vertit, ac ſi legiſſet aut ſaltem ſubintellexiſſet εὐτοεία.

[o] Ο ἢ τ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν] Ο ἢ τρισάτης LXXII. *Triumvir* ex verſione *Caſtalionis.* HUDS Hebr. השלישׁ LXX. ex IV *Reg.* IX. 25. ὁ τελευταῖος. item *Exod.* IV. 7. infra c. 6. §. 3. τῷ τ τρίτης μοίρας ἡγεμόνι· SPANH.

[p] Τότε φέρων] Εφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπαναπαύετο LXXII.

[q] Καταρράκτας κριθῆς] Alio ſenſu vocem καταρράκτης accipiunt LXXII. 3 *Regum*, c. 7. v. 2. cum dicunt, ἰδοὺ ποιήσῃ κύριος καταρράκτας ἐν οὐρανῷ.

[r] Ὄψῃ τοῦτο λαμβάνοντα] Ita in *Editis Aliiſque.* ὄψῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Ὑπαρξάντων.] Ita *Samb.* ὑπαρξάντων in *reliquis.*

[t] Νόμ☉ ἦν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας, κ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως.] Lex Samariæ, ut leproſi extra urbem haberent domicilium. vid. infr. de Ozia Rege Judææ, ubi leproſus evaſit, ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐνοχῆ cap. 10. §. 4. SPANH.

[v] Εὐθανατήσοντες.] *Al.* ἐθανατήσαντες.

[*] *Nocte ſe conferebant ad caſtra hoſtium.*] *Sub crepuſculum* juxta *Verit. Hebr.* ἐν τῷ σκότει LXXII.

[x] Τὸ τ πολεμίων.] Τὸ deeſt aliquibus *MSS.*

[y] Ωστε τοὺς σκηνὰς] Ωστε σκηνὰς θεοὺς τ Αδιεμ λέγοντας *Hen.* & *Busb.*

[z] Καὶ τ τ νήσων,] Hebr. הכתים כתיאים ſupr. lib. 1. c. 6. §. 2. τ ἢ ἄλλων ἐπῶν, διαίτης, χετταίων &c. SPANH.

[a] Τῶν νήσων,] Rectius τ Χετταίων in LXXII. 4 *Regum*, c. 7. v. 6. Videſis *N. L. Loidii Dictionarium*, voce *Cethim.* HUDS. תתים *Chittæorum* eſt in Sacris. REL.

[b] Αὐτῶν ἐπακοὴν] Sic *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.* κ γὰρ κ αὐτὸς *Big.* & *Samb.*

[c] Εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.] Εφυγον *Hen.* & *Busb.* pro εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.

[d] Οἱ ἐκ τ Σαμαρείας] Illud οἱ deeſt *Vat.*

ſent, & ad caſtra perveniſſent, multum ſilentii & taciturnitatis illic animadvertebant. atque in ea ingreſſi, profectique in unum è tabernaculis, cum in propatulo neminem viderent, cibo potuque refecti veſtes ſuſtulerunt, multumque auri elatum extra caſtra abdiderunt. deinde in aliud tabernaculum ingreſſi, itidem quæ in eo *reperta* illinc etiam extulerunt. atque hoc ipſum tertio iterumque fecerunt, ne uno quidem oculis occurrente. Unde conjectura facta hoſtes abſceſſiſſe, ſeipſos incuſare cœperunt, quod hæc Joramo & civibus non nunciatum irent. Ita quidem illi, cum ad Samariæ mœnia acceſſiſſent & ad cuſtodes clamaſſent, ipſis indicabant quid de hoſtibus factum ſit. Illi autem excubitoribus regiis iſta nunciarunt. A quibus cum ea accepiſſet Joramus, amicos duceſque accerſit. ad quos, ubi venerant dicebat; "ſibi inſidiarum "dolique ſuſpicionem dare Syrorum regis diſceſ- "ſum, deſperantis fore ut vos fame intereatis, ut "ſi ad caſtra illorum quaſi fugâ deſerta diripienda "prodieritis, impetu repente facto vos quidem i- "pſos perimat, urbem vero ſine pugna capiat. "Quare vos moneo ut urbem cuſtodiatis, & nuſ- "quam ex ea exeatis, animis elati ex hoſtium re- "ceſſu." Cum autem quidam dixiſſet, optime quidem eum & prudentiſſime *de illis* ſuſpicari; ſuaſiſſetque mittendos eſſe duos ex equitibus, qui regionem omnem uſque ad Jordanem explorarent, ut ſi ab hoſtibus inſidiantibus capti perirent, inde caveat exercitus, ne temere egreſſus ſimile quid patiatur; *quin & iſtos, inquit, equites, ſi forte capti ab hoſtibus intereant, annumerabis iis quos fames abſumpſit: ab hac ſententia non averſus, miſit qui omnia diſpicerent. Illi autem per viam hoſtibus quidem vacuam iter confecerunt, plenam vero cibariorum & armorum inveniebant, quæ abjecta reliquerant, ut leves eſſent & *expediti* ad fugam. His auditis, rex multitudinem ad ea quæ in caſtris erant diripienda emiſit. Non autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento erat; ſed aurum multum pariter & argentum, ut & jumentorum omne genus greges capiebant: ac præterea frumenti atque hordei vim infinitam nacti, quantam nec in ſomniis ſperare poterant, non ſolum malis prioribus liberati erant, ſed & tanta affluebant copia, ut duo quidem hordei ſata empta fuerint ſiclo, ſimilæ vero ſatum *itidem* ſiclo, juxta Eliſſæi vaticinium. Satum autem continet modium unum Italicum & dimidium *ejus*. Illi autem ſoli bona iſta non proderant, qui tertiæ *copiarum* partis præfectus erat. conſtitutus enim ad portam à rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alter alterum truderent conculcati pereundi diſcrimen adirent, id ipſum ille paſſus eſt, oppreſſuſque *à turba* animam efflat; morte illius ab Eliſſæo prædicta, quod iis, quæ de futura rerum neceſſariarum copia loquutus erat, ille ſolus fidem non habuerit.

Leproſi Syrorum caſtra deſerta eſſe ſignificant. 4 *Regum*, c. 7.

Regis aliorumque conſilium de Syrorum fuga. 4 *Regum*, c. 7.

Syrorum caſtra diripiuntur. 4 *Regum*, c. 7.

Triumvir in turba oppreſſus. 4 *Regum*, c. 7.

6. Adadus autem Syrorum rex *ubi* incolumis Damaſcum venit, intellexitque Deum ipſique &

Adadus Syrorum rex in languorem incidit. 4 *Regum*, c. 8.

ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, [c] καὶ γνόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ [f] ἀφωνίαν ἔβλεπον οὖσαν. [g] καὶ παρελθόντες εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, [h] ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασαν [i] ἐσθῆτα, ἠ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τ παρεμβολῆς ἔκρυψαν· ἔπειτ εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τῶρ ἐπίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντ. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνακεχωρηκέναι τὰς πολεμίας, καταγνόσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα [k] δηλοῦντων τῷ Ιωρὰμῳ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τ Σαμαρείας τεῖχ, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τὰς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τὰς πολεμίας. ἐκεῖνοι ἢ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν Ιωρὰμ, μεταπέμπεται τὰς φίλας καὶ τὰς ἡγεμόνας. πρὸς ἃς ἐλθόντας "ἐπέστραν καὶ τέχνῃ ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀνα- "χώρησιν τ Σύρων βασιλέως, [l] ἀπογνόντ ὑμᾶς "τῷ λιμῷ ἁλῶναι, ἵν' ὡς πεφυγότων ἤδη "ἁρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως "ἐπιπέσῃ, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτὰς, ἁμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν "πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, μὴ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, "[m] καὶ μηδαμῶς πρόνοιαν καταφρονήσαντας τῶ τὰς πο- "λεμίας ἀνακεχωρηκέναι." Φήσαντ δέ τιν, ὡς ἄρισα μὲν καὶ σωτηριώτατα ὑπονοήσατε, πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντ δύο τ ἱππέων τὰς τὴν ἄχρι Ιορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες [n] ὑπὸ λοχιτῶν τ πολεμίων ἁλῶσιν, φυλακὴ τῇ σπανίᾳ χρήσωσι, δ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν, [o] προσαρθμήσας δέ φησι τοῖς ὑπὸ δ λιμῶ πεθνηκόσι τὰς ἱππηγούς, κἂν ὑπὸ τ ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπόλωνται· ἀρεσθεὶς δὲ τῇ [p] γνώμῃ τὰς [q] κατοψομένας [r] ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἦσαν, μεστὴν δὲ σιτίων καὶ ὅπλων εὗρον· ἃ ἁρπάσαντες τὸ κᾶφος πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι [s] ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἁρπάζουσι δ' ὀλίγον [t] ἐφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν, πολὺν δ' ἄργυρον, ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν [x] ἐλάμβανον. ἔτι γε μὴν σίτου [y] μυριάσι καὶ κριθῆς, αἷς ἁρπάσαντες ἐπλούτησαν, ἁρπτυχόντες, τ μὲν πρότερον κακῶν ἀπηλλάγησαν, ἀφθονίαν δ' εἶχον, ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλῳ, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ, κ τὴν Ελισσαίου προφητείαν. ἰσχύϊ δὲ τὸ σάτον μόδιον καὶ ἥμισυ Ιταλικόν. μόνη δὲ τούτων οὐκ ὤναρ τ ἀγαθῶν ὁ τ τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστηθεὶς γὰρ ὑπὸ τ βασιλέως ἁπὶ τ πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τ πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες [z] ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε, καὶ τοῦτον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τὴν τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντ Ελισσαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτὸν τότε τ ἐσομένης ἀπορίας τῶν ἁπανθρώπων λεγομένοις μόνον ἐξ ἀπάντων οὐκ ἁπίστευσεν.

ς'. Ο δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Αδαδ ἀσθενὴς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν π καὶ τὴν προ-

c Καὶ γνόμενοι] Ως γνοσθέοι *Big.* & *Samb.*

f Αφωνίαν ἔβλεπον] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀφθονίαν in *Editis.*

g Καὶ παρελθόντες εἴσω] Ita *MSS.* καὶ παρελθόντες ἢ εἴσω in *Editis.*

h Ως οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ,] Ως deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & mox φαγόντες ἢ καὶ π. legunt *Big.* & *Samb.*

i Εσθῆτα,] Εσθῆτα καὶ πολὺν χρυσὸν, καὶ κομίσαντες ἔξω τ παρεμβολῆς ἔκρυψαν *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

k Δηλούντων] Δηλοῦντες ſolus *Vat.*

l Απογνόντ] Απογνόντας ὑμᾶς *Big.* & *Samb.* ἀπαγνόντας ὑμᾶς *Gall.* 1. & 2.

m Καὶ μηδαμῶς προνοίαν] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* μηδαμῶς προνοίαν καταφρονήσαντας *Samb.* ἁλῶναι φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν φρονήσαντας τῷ *Baſ.* & G. ἁλῶ φ. ἔ. αὐτὴν, μὴ καταφρονήσαντας τῷ *Gall.* 2. in *Epiphanii* verſione, *unde vos, inquit, moneo ut cuſtodiatis civitatem, & nuſquam abire tentetis, hoſtes fugiſſe credentes.*

n Υπὸ λοχιτῶν] Eo modo *Samb.* ὑπολοχίταν in *reliquis.*

* *Quin & iſtos, inquit, equites,*] Nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret, *Gelen.*

o Προσαρθμήσας] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. προσαρθμήσῃ in *Editis Aliiſque.*

p Γνώμῃ τὰς] Τότε poſt γνώμῃ delevimus auctoritate *MSS.* & *Epiphanii.*

q Κατοψομένας] Κατασκεψομένας ſolus *Vat.*

r Επεμψεν.] Εξέπεμψεν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

s Ρίψαντες κατέλιπον.] Ριπτοῦντες *Samb.* & *Gall.* 1.

t Τῶν ὑπ τῷ σφαγείδῳ] Illud τ è *Cod. Vat.*

v Ωφελοῦντο,] *Cotelerius* (in *Eccl. Gr. Mon.* tom. 2. p. 578.) emendavit hunc locum, legendo ἀφελοῦντο pro ὠφελοῦντο. infeliciter ſane, niſi voluerit ἀφέλοντο.

x Ελάμβανον.] Inſertum dedi è *MSS.*

y Μυριάσι] Ita cum *MSS.* (& *Cocc.*) μυριάδας in *Editis.*

z Απολέσθαι,] Sic *MSS.* ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς in *Editis.*

a Ενί-

σραλιὰν αὐτὸ πᾶσιν εἰς τὸ δέος ϗ τῷ παραχρῆ ἐκείνῳ ᵃ ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγένετο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ᵇ χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ελισσαῖος ὁ προφήτης, γνοὺς ὁ Αδαδος τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Αζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, ϗ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, ϗ εἰ ᶜ διαφεύξεται τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Αζάηλος ᵈ δὴ μὴ καμήλων παραφανεὶς τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ τὰ κάλλιστα ϗ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων ϗ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ελισσαίῳ, ᵉ ϗ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ Αδάδου τοῦ βασιλέως ᶠ πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι, ϗ ᵍ πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ʰ ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν Αζάηλον ⁱ ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν· ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. ϗ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας· ὁ δὲ Ελισσαῖος ἔκλαιε, ϗ πολλοῖς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μὴ τῷ Αδάδου πλούτῳ. ἀνακρινάντος δ' αὐτὸν Αζάηλου τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν Ισραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ ᵏ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, ϗ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, ϗ παιδία μὲν ἀπολεῖς πρὸς σρηγοὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' Αζάηλου λέγοντος, πόθεν γὰρ ἰσχὺν ˡ ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸν Θεὸν, ἔφησεν, αὐτῷ δεδηλωκέναι τὴν ὑπὸ τὸν Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Αζάηλος μὲν οὖν ἀσπαζόμενος πρὸς τὸν Αδαδον, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου ᵐ κατήγγειλε· τῇ δ' ὑπιούσῃ ᶰ δίκτυον ὑπιβαλὼν αὐτῷ ἀμφίδρομον, τὸν μὲν σραγάλῃ διέφθειρε, τῷ δ' ἀρχῷ αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, ϗ πολλῷ ἔχων ὑπὲρ τὸν Σύρων εὔνοιαν, ϗ τοῦ δήμου τῶν Δαμασκηνῶν. ὑφ' ὃν μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ ᵖ Αδαδος ϗ Αζάηλος, ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διά τε τὰς εὐεργεσίας ϗ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν. ᵠ πομπεύουσι δ' ʳ ἔτει καθ' ἑκάστην ἡμέραν ˢ ὅτε τὴν τιμὴν τῶν βασιλέων, ϗ σεμνυνόμενοι τὴν τούτων ἀρχαιότητα· οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, ϗ οὐκ ἔχουσιν ἔτη οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ϗ ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Ιώραμος, ἀκούσας τὴν Αδάδου τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, ϗ τοῦ δέους ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος.

exercitui ejus universo terrorem & perturbationem istam incussisse, quodque ab hostium invasione nequaquam metu fuerint perculsi, mœrore vehementer affectus, quod Deum sibi infensum haberet, in languorem incidit. Cumque per idem tempus Elisæus vates è patria sua Damascum iviſſet, *hoc* cognito, Adadus domesticorum suorum fidelissimum Azaëlum ei occursurum misit, munera etiam secum ferentem, cui in mandatis dedit, ut de morbo *illum* percontaretur, & num ex periculo ab eo intentato esset evasurus. Azaëlus itaque cum camelis numero quadraginta, quæ de optimis & pretiosissimis Damasci bonis quæque regia suppeditaret munera portabant, obviam factus Elisæo, cum benigne eum salutasset, dicebat, se ab Adado rege ad eum missum, ut & dona afferret, & de morbo scisciteretur, an ex eo esset revaliturus. At vates Azaëlo quidem jussit, ut mali nihil regi renunciaret: dicebat autem eum *brevi* moriturum esse. Et quidem famulus regius, his auditis, dolebat: Elisæus vero flebat, & multis manabat lachrymis, prospiciens mala quæ passurus esset populus post mortem Adadi. Cum Azaëlus autem eum interrogasset, cur adeo *animo* perturbatus esset; fleo, inquit, quod me populi Israëlitici malorum misereat, quibus à te afficientur. nam optimos ex eis interficies, & urbes *eorum* munitissimas incendes, & infantes quidem lapidibus allisos perimes, mulieres vero gravidas dissecabis. Azaëlo autem dicente, unde me tantas habere vires contigit ut ista facerem? Deum, ajebat, id sibi ostendisse, illum regem fore Syriæ. Azaëlus itaque, cum ad Adadum venisset, illi quidem meliora *omnia* de morbo nunciavit: postridie vero reti madido in eum injecto fauces strangulando occidebat, regnumque in ejus loco ipse occupabat; vir impiger, & qui Syrorum, populique Damasceni gratiam sibi conciliaverat. à quo & ipse Adadus & Azaëlus qui post eum regnavit pro Diis adhuc coluntur, propter beneficentiam eorum, & exstructiones templorum, quibus Damascenorum urbem ornarunt. Quin & pompam illi quotidie ducunt in *horum* regum honorem, & de illorum antiquitate gloriantur; ignari eos esse recentiores, regesque istos non attingere ad centum & mille annos. Cæterum Joramus Israëlitarum rex, audita morte Adadi, à *continuis* pavoribus respiravit, & à metu quem propter ipsum habebat, lætè admodum pacem amplexus.

Azaëlus Elisæum de Adadi morbo consulit. 4 Regum, c. 8.

Elisæus Adadi mortem prædicit, & ex oraculo pronunciat Azaëlum regnaturum esse. 4 Regum, c. 8.

Adadus & Azaëlus à Damascenis divinis honoribus culti.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ιωράμου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως πονηρίας, ἥττας, ϗ τελευτῆς.

Ιώραμος ᵉ δὲ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, ϗ τότε γὰρ καὶ οὗτος ᵛ αὐτὸ καθὼς προεδηλώσαμεν ἐμπεσόντι

CAP. V.

De nequitia, clade, & morte Jorami Hierosolymorum regis.

JOramus autem Hierosolymorum rex (nam & huic *cum Israëlitarum rege*, ut jam ante diximus, idem

Joramus Judææ rex, crudelis & impius. 4 Regum, c. 8.

a Ενέβαλεν,] Ita *MSS.* ὑπέβαλλεν in *Editis*.

b Χρόνον εἰς Δαμασκὸν] Καιρὸν in *MSS.*

c Διαφεύξεται] Eo modo *MSS.* ἀμφιύγοι in *Editis*.

d Δὴ μὴ καμήλων] Ita cum *Vet. Interpr.* δὴ in *reliquis*. HUDS. Ita in fœminino Græci solent & horum & aliorum animantium multitudinem efferre. Eustath. in Homer. REL.

e Καὶ προσαγορεύσας] Καὶ deest *Vat.*

f Πεμφθέντα] Πεμφθῶσι *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

g Πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου,] Ita *Samb.* in reliquis πύθοιτο.

h Ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ῥᾷον in *Editis*.

i Ἐκέλευσε] Ἐκέλευε *Vat.*

k Πείσονται δεινῶν.] Πείσεσθαι *Big. Vat. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην] Illud ἐν non agnoscit *Vat.* neque mox τὸν ante Θεόν.

m Κατήγγειλε·] Κατήγγελλε *Vat.*

n Δίκτυον ἐπιβαλὼν αὐτῷ ἀμφίδρομον, τὸν μὲν σραγάλῃ διέφθειρε,] *Machber*, δίκτυον *Josepho*. verum *aliis* σρῶμα *stragula*. Dici tamen potest, quod *stragula* fuerit *retiformis*, sive *operis reticulati*. HUDS. Infuso laqueo vinciens eum strangulavit. *Rufinus*. LXX. 2 Reg. VIII. 15. ἔλαβε τὸ Μαχεβὲ (MS. Alex. τὸ Ναβεφ) ϗ ἔκλωσεν ἐν τῷ ὕδατι, ϗ ἀπέθανεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Illud τὸν LXX. Μαχεβὲ ad Hebr. מכבר hoc loco. Joseph. autem à מכבר crates, rete, δίκτυον; sicut Exod. XXVII. 4. ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκᾷ. & 5. & supra lib. 3. c. 7. §.... δικτύῳ τῷ ἐπὶ χάρακι ἐμφερεῖ· ubi מכבר crates, δίκτυον apud LXX. Exod. XXVII. 4. SPANH.

o Σραγάλῃ διέφθειρε,] Videsis *Plutarchum* in *Ag.* & *Cl.* p. 804. A. HUDS. An inde character Syrorum *Estrangelo* dicitur & non à σφίγγω. REL. Conf. sup. lib. 6. c. 8. §. 2. SPANH.

p Αδαδος] *f. Clerico* verisimilius videtur, Azaëlum & filium ejus cultos fuisse à Syris, quam Azaëlum & Adadum, tum quod Damasceni sub Adado magnis cladibus affecti fuerint, tum quod credi vix possit regem & ejus interfectorem eodem honore cultos fuisse. De Adado tamen à Syris culto vide *Seldenum* de *Diis Syris* in *Synt.* 1. c. 6.

q Πομπεύουσι] Ita *Vat.* & forsan *Vet Interpr.* πέμπουσι in *reliquis*. HUDS. Forte πέμπουσι ἢ πομπὼ . . . ἐπὶ τῇ τιμῇ vel ἐπὶ τιμῇ COCC.

r Οὗτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ut & mox infra ante finem capitis. αὐτοὶ utroque locoin *Editis Aliisque*.

s Ἐπὶ τῇ τιμῇ] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπί τε τιμῇ in *cæteris*.

t Δὴ ὁ Θ] Δὴ legisse videtur *Vet. Interpr.*

v Ταὐτὸ καθὼς] Καὶ τοῦτο γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ *Big.* & *Samb.*

idem erat nomen) ſtatim, ut accepit imperium, ad cædem fratrum ipſius & paternorum amicorum, qui etiam principes erant, proceſſit; inde regni ſui initio facto, datoque malitiæ ſuæ ſpecimine, nullaque in re diſſimilis Iſraëlitarum regibus, qui primi à patriis Hebræorum moribus Deique cultu diſceſſerunt. Quin & ipſum ad impietatem inſtituit, Deoſque alienos adorare docuit uxor ejus Gotholia, Achabi filia. Et quidem Deus, propter fœdus, quod cum Davide percuſſerat, noluit ſtirpem ejus perdere: Joramus vero novi aliquid indies in impietate & ad gentilitiæ religionis perniciem moliri non deſtitit. Cum autem ſub idem *fere* tempus Idumæi ab eo defeciſſent, & priorem quidem *illorum* regem, qui in patris ipſius fide erat, interfeciſſent, quem vero voluerunt ſibi regem creaſſent, Joramus, cum equitatu, qui tum ei ad manum erat, & curribus, in Idumæam noctu irruptionem faciebat; atque eos quidem, qui in ipſius regni vicinia erant, occidebat, ulterius vero non progrediebatur. Cæterum nihil ei profuit hæc expeditio. omnes enim ab ejus imperio defecerunt, ſimul & qui regionem Labinam dictam habitabant. Erat enim adeo veſanus, ut etiam populum ad montium faſtigia ire coëgerit, Deoſque alienos adorare.

Idumæi à Joramo deficiunt. 4 *Regum*, c. 8. & 2 *Paral.* c. 21.

Eliæ ad Joramum literæ. 2 *Paral.* c. 21.

2. Verum ad eum, dum hæc agit, & patriorum inſtitutorum memoriam plane abjecerat, afferuntur literæ ab Elia vate: quæ indicabant Deum ab eo graves repetiturum eſſe pœnas, quod ſuorum quidem patrum mores non fuerit imitatus, ſed regum Iſraëlitarum peccatis ſectandis ſe addixerit, ſimulque compulerit Judæ tribum & cives Hieroſolymitanos ad idolorum cultum, relicta ſacra erga Deum patrium religione, quemadmodum Achabus etiam Iſraëlitas *ad idem faciendum* adegit, quodque fratres *ſuos* interfecerit, viroſque bonos & juſtos occiderit; inſuper & ſupplicium, quod pro iſtis erat luiturus, literis ſignificabat vates, *ſcilicet* populi interitum, uxorumque ipſius regis & liberorum * ſtragem; quodque ipſe *brevi* moreretur, torminum morbo diu vexatus, ejuſque viſceribus, tabe intus dirum in modum graſſante, profluvio ejectis; ita ut ipſe, cum calamitatem ſuam proſpiceret, nullaque arte ei ſubvenire poſſet, hoc modo poſtea animam efflarit. Iſta quidem Elias vates ei per literas ſignificabat.

III. *Arabes & Paleſtini Judæam invadunt, & in regis domum ſæviunt.* 2 *Paral.* c. 21.

3. At non multo poſt exercitus Arabum, proximæ Æthiopiam incolentium, atque Palæſtinorum, facta impreſſione in Jorami regnum, & regionem diripuerunt & regis *ipſius* domum, necnon & filios ejus trucidarunt & uxores. Veruntamen unus ei relictus eſt filius, è manibus hoſtium elapſus,

ὄνομα, Ὠχοζίαν τὸν ἀρχὸν, ἀφ' οὗ σφαγὲν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν [x] πατρώων φίλων, οἱ μὲν ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησεν, τῷ ἀρχῷ δὲ τῷ ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν [y] τῶν τοῦ Ισραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρωμόμησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ebραίων ἔθη, καὶ τῷ τῆς Θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν [z] τά τε ἄλλα εἶναι κακὸν, καὶ δὴ καὶ ξενικὰς θεὰς προσκυνεῖν, [a] Γοθολία θυγάτηρ μὲν Αχαάβ, [b] συνοικήσαζα δ' αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν Θεὸς διὰ τὸν πρὸς Δαυίδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τοῦτο τὸ γένος ἐξαφανίσαι· Ιώραμος δ' ὁ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ [c] λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ιδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς [d] ὑπῆκουεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καθίστασαν, Ιώραμος, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ιδουμαίαν ἐνέβαλε· καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, πορρώτερον δ' οὐ προῆλθεν. ὤκνησε μέντοι τοῦτο ποιῆσαι ἀδεῶς. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην [e] Λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δ' ἔτους ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν, ὄρη τὰ [f] ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας, προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς.

Β'. Ταῦτα δ' αὐτῷ προάπτουσι, καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῶν Δμωαίας τὰ πάτρια νόμιμα, [g] κομίζεται παρὰ Ηλίου τοῦ [h] προφήτου ἐπιστολή· ἣ [i] τὸν Θεὸν ἐδήλου μεγάλων παρ' αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ιούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ιεροσολύμων, ἀφέντας τὴν ὁσίαν τῶν ἐπιχωρίων θεῶν θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Αχαάβ τοὺς Ισραηλίτας ἐδίδαξε, ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε τιμωρίαν, ἣν ἀντὶ τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, [k] ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν [l] αὐτοῦ τε βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πεθνήξεται νόσῳ τοῦ νηδύος ἐπὶ πολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέρων [m] αὐτοῦ δι' ὑστερολὴν τοῦ τοῦ ἐντὸς ἀμφοδεῶς ἐκρυέντων, ὡς [n] ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἐπὶ ἔτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τοῦ ἐπιστολῆς ὁ Ηλίας.

Γ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς [o] Αράβων, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ [p] τῶν ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ιωράμου βασιλείαν [q] ἐνέβαλε, καὶ [r] τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· [s] ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ [t] κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ μόνος περι-

x Πατρώων φίλων,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. πατρείων in *Editis Aliiſque.*

y Τῶν δὲ Ισραὴλ βασιλέων,] Τῶν δὲ λαῶ βασιλέων *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

z Τά τε ἄλλα εἶναι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάτε ἄλλα κακὰ in *Editis.* In *Epiphanii* verſione, *docuit quoque vulgus & in aliis eſſe malum & extraneos adorare Deos per Gotholiam.*

a Γοθολία] Ita & LXXII. Αθαλία juxta *Hebr.*

b Συνοικήσασα] Συνοικοῦσα *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν.] Λύμαν Euripid. Hecub. v. 213. λώβαν, λύμαν. SPANH.

d Υπήκουεν] Υπήκουσεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Λαβίναν] Λάβαναν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Labennam.* urbs, unde regio denominata, *S. Literis* (4 *Regum*, c. 8. v. 22.) dicitur, *Lebna*, *Labna* & *Lobana.* HUDS. לבנה Libna in Sacris. REL. Λοβνά LXX. MS. Alex. Λομνὰ Hebr. לבנה. SPANH.

f Ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν] Ὑψηλότατα in aliquot *MSS.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

g Κομίζεται] παρὰ Ηλίου τοῦ προφήτου ἐπιστολή.] 2 Chronic. XXI. 12. SPANH.

h Προφήτου ἐπιστολή·] Ετι δὲ ἐπὶ γῆς ὢν post προφήτου adjiciunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. De hac Eliæ epiſtola videſis *Schotanum* in *Bibl. H. S.* tom. 2. p. 913. & *J. Clericum Alioſque* ad 2 *Paralip.* c. 21.

i Τὸν Θεὸν] Εφ' ᾧ aut ἐν ᾗ fere in omnibus *MSS.*, apud *Epiphanium* etiam *in qua.*

k Εσήμαινε] Εστήμαινε ἐν τοῖς γρ. *Vat.*

l Αὐτοῦ δὲ βασιλέως] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῦ τε in *Editis Aliiſque.*

* *Stragem*;] Ita placuit interpretari, quod *S. Lucæ* nihil de illis illato ſtupro loquantur, ſed de illarum nece.

m Αὐτοῦ δι' ὑστερολὴν] Αὐτῷ *Vat.*

n Ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν,] Επιδόντα *Big. Samb.* & *Gall* 1.

o Αράβων, τῶ ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων,] Arabes vicini Æthiopiæ. 2 Chronic. XXI. 16. *Syr.* Arabum commorantium inter Indos. SPANH.

p Τῶν ἀλλοφύλων,] Illud τῶ ex *MSS.* Hic loci *Joſephus* Παλαιστίνους vocat ἀλλοφύλους, more LXXII. quod in ſuperiori hiſtoria non fecit. HUDS. At an non & Αράβες erant ἀλλόφυλοι? Philiſtæi ἀλλόφυλοι appellantur ſingulari nomine, de quo alias. Verum non perpetuo *Joſephus* per ἀλλοφύλους Philiſtæos intelligit. vide mox capite 6. ne quis ἀλλόφυλος interſit, id eſt, ξένος, ἀλλότριος, uti ipſe explicat. REL.

q Ενέβαλε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀνέβαλε in *Editis Aliiſque.*

r Τὴν τε χώραν διήρπασαν,] In quibuſdam *MSS.* καὶ τὴν χώραν διήρπασε.

s Ετι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] 2 Chron. XXI. 18. 19. SPANH.

t Κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] Κατέσφαξε ſolus *Samb.*

u Οὐδε-

ωβιλείπεται τ̃ παίδων, διαφυγὼν τὰς πολεμίας, [v] Οχοζίας ὄνομα. μ̃ ἢ ταύτῃ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν πεφευρημένην ὑπὸ τ̃ προφήτου [x] νόσον ὅτι πλείσων νοσήσας χρόνον· ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τοῦτο μανίας τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργήν· ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ δὲ αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ταφεύσαντο ἢ αὐτὸν καὶ τ̃ νεκρὸν ὁ λαός. [y] λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τ̃ ἔτους ἀποθανόντα κ̃ μῆνιν θεοῦ, μηδὲ κηδείας τῆς βασιλεῦσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτε τ̃ πατρῴας ἐκηδοῦσαν αὐτὸν ταφὰς, ὅτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, [z] ἀλλ' ὡς ἰδιώτην ἔθαψαν· βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα ἢ ὀκτώ. [a] παραδέδωκε ἢ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τ̃ Ιεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Οχοζίᾳ.

nomine Ochozias. Poſt hanc autem calamitatem, *rex* ipſe morbo, quem vates prædixerat, diutius conflictatus (Deus enim ira ſua ventrem ejus perfuderat) miſerabiliter vita decedebat, cum inteſtina ſua egeſta conſpexiſſet. Quin & populus mortuum contumeliis affecit. nam cum ſecum, ut opinor, reputaſſent, nequaquam dignum eſſe qui regiis exſequiis cohoneſtetur, cum lethali ex ira Dei vulnere accepto exſpirarit, neque in paternis ipſum ſepeliere monumentis, neque alio dignati ſunt honore: ſed veluti privatum tumulo mandarunt; cum vixiſſet quidem annos quadraginta, octo vero regnaſſet. Populus autem Hieroſolymitanus regnum tradidit filio ejus Ochoziæ.

Jorami mors. 4 *Regum*, c. 8.

Ochozias Judæa rex. 4 *Regum*, c. 8. 2 *Paral.* c. 22.

ΚΕΦ. ς'.

Ως Ιηοῦς ἐχρίσθη εἰς βασιλέα, κ̃ Ιώραμον ἀνεῖλεν ⸗ Οχοζίαν· οἷά τε ἀπ' αὐτοῦ ἐπράχθη εἰς κόλασιν τῶν ἀσεβῶν.

Ιώραμος ἢ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μ̃ τ̃ Αδάδου πεπυσμένος ἐλπίσας [b] Αραμάθην πόλιν τ̃ Γαλααδίτιδος [c] ἀφαιρήσεσθαι τὰς Σύρας, στρατιᾷ μὲν ἐπ' αὐτὴν μ̃ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ἢ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν Σύρων ἀ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς [d] Ιεσραέλαν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα· καταλιπὼν ἐν τῇ Αραμάθῃ τ̃ στρατιὰν ἅπασαν, κ̃ ἡγεμόνα τ̃ [e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτῷ [f] ῥητὸς κράτος. πέμπει δ' αὐτῷ μ̃ τ̃ θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ελισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, δοὺς αὐτῷ [g] τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἔπεμψεν εἰς Αραμάθην χρίσοντα τ̃ Ιηοῦν· κ̃ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα. ἄλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπετείλας, [h] ἐκέλευσε τρόπῳ φυγῆς ποιησαμένους τ̃ πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ ἢ ἡμῶν ἐν τῇ πόλει, τ̃ [i] μὲν Ιηοῦν διαίσει καθεζόμενον μ̃ τῶν τ̃ στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς Ελισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν ἢ ἔφη, βούλεσθαι πρός τινα αὐτῷ διαλεχθῆναι. ἅμα δ' ἀναστὰς ὁ ἀκολουθήσας εἰς [k] τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τ̃ κεφαλῆς· κ̃ τ̃ Θεὸν [l] ἔφησε βασιλέα χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ ἅμα γένους ἅμα Αχάβου, κ̃ ὅπως [m] ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ Ιεζαβέλης παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τ̃ αὐτὸν τρόπον [n] ὥσπερ οἱ Ιεροβοάμου ἅμα Ναβατίου παῖδος ⸗ [o] Βαασὶ προρρίζως διὰ τ̃ ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, κ̃ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τ̃ Αχάβου γένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, παραδάζων μηδενὶ τῶν [p] ὑπὸ τ̃ στρατιᾶς ὁρᾶσθαι.

β'. Ο δὲ Ιηοῦς προελθὼν ἦκεν ὑπὸ τ̃ τόπον ἔνθα μ̃ τῶν ἡγεμόνων [q] συνήζετο. πυνθανομένων δὲ καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ πρόσθεν μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν· ἀλλ'

CAP. VI. IV.

Quemadmodum Jehus unctus eſt rex, & Joramum ferro peremit & Ochoziam: quæque ab eo geſta ſunt ad pœnas impiis irrogandas.

CÆterum Joramus Iſraëlitarum rex, poſt Adadi interitum in ſpem inductus ſe poſſe Syris adimere Aramatham *regionis* Galaaditidis urbem, cum magno quidem apparatu in eam exercitum educit. In ejus autem oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro, non *tamen* lethaliter, in Jeſraëlam urbem ſe recepit, ut illic ſanandum curaret vulnus: relicto ad Aramatham toto exercitu cum Jehu duce Nemeſſi filio. jam enim urbem *iſtam* vi ceperat. Ei autem propoſitum erat, cum à vulnere revaleſceret, Syros bello aggredi. Interim Eliſſæus vates unum è diſcipulis ſuis, dato ei ſacro oleo, miſit Aramatham, ut Jehum ungeret; diceretque, Deum ipſum in regem elegiſſe. Mandatis etiam quibuſdam aliis, præcepit *ei* fugientis more iter facere, ut inde profectus omnes lateret. Ille vero, ubi ad urbem pervenit, offendit Jehum *forte* in medio ſedentem inter exercitûs duces, prout Eliſſæus ei prædixerat. Cum autem ad eum acceſſiſſet, ajebat, ſe velle cum eo certis de rebus colloqui. Illo vero excitato atque eum in conclave ſequuto, juvenis oleum depromptum in caput ejus effudit: dixitque, Deum illum regem creare, in ſtirpis Achabi perniciem, utque ſanguinem ulciſcatur vatum, quos Jezabela injuſta nece peremit, ut domus eorum, ſimiliter ac illæ Hieroboami Nabatæi filii atque Baaſæ, propter eorum impietatem funditus intereat, nullumque maneat ſemen ex Achabi genere. Et ille quidem hæc loquutus è conclavi ſe proripuit, id agens ne à quopiam in exercitu conſpiceretur.

Joramus Iſraëlitarum rex in obſidione ſagitta ictus. 4 *Regum*, c. 8.

Eliſſæus mittit, qui Jehum ungat Iſraëlitarum regem. 4 *Regum*, c. 9.

2. Jehus autem foris egreſſus revertebatur ad locum ubi cum ducibus ſedebat. Illis vero percontantibus ſimul & obſecrantibus ut eis indicaret cur ad eum *iſte* juvenis veniſſet, prætereaque illum inſanire dicentibus; ſane de eo recte conjeciſtis, re-

Dei oraculum Jehus ducibus narrat. 4 *Regum*, c. 9.

---

[v] Οχοζίας] Ita & LXXII. *Jehoachaz* juxta *Hebr.*

[x] Νόσον ἐπὶ πλεῖστον] Sic *Samb.* νόσον poſt προφητεύσω habent *Vat.* & *Baſ.* in *reliquis* vox iſta omittitur.

[y] Λογισάμενοι γὰρ] *Al.* λογισάμενον. dein ἐκηδοῦσαν &c.

[z] Αλλ' ὡς ἰδιώτην] Illa ἀλλ' ὡς ἰδιώτην ἔθαψαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[a] Παραδέδωκε] Παραδίδωσι *Vat.*

[b] Αραμάθην] De Αραμάθη ſupr. lib. 8. c. 15. §. 3. & 5. SPANH.

[c] Αφαιρήσεσθαι] Αφαιρεθήσεσθαι *Vat.*

[d] Ισραέλαν] Ex p. 462. §. 8. & p. 460. §. 6. Ιζάρλω legi debuit pro Αζάρλω *Editorum* & Ιαζάρλω *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ſed cum paulo infra p. 486. v. 7. Ισραέλαν (ut & in Codice meo docet *Coccejus*) habeant libri omnes, (& hîc loci in *Cod. Vat.* exſtet Ιεζαρέλαν, & Ιεζραέλαν in *Gall.* 2. & *Jezraëlem* in *Epiphanio*) Ισραήλαν reſcribendum cenſuimus.

[e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηοῦ.] Ita ex *Epiphanii* libris, LXXII. *Aliiſque.* Αμασὶ in *Editis*, Αμασῆ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αμασίου *Vat.* Si quis Ναμασὶ malit, non repugnabo.

[f] Ἡητὸς κράτος.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. εἰρήνη *Baſ.* εἰλαφὸς *Gen.* εἰρηνικὸς *Vat.* ἱερεμικὸς *Gall.* 2.

[g] Τὸ ἅγιον ἔλαιον,] Unde ei Sacrum oleum, quod in loco Sancto ubi templum erat adſervabatur? In Sacro codice non legitur id oleum ſanctum fuiſſe. REL.

[h] Εκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευσε κ̃ τρόπῳ in *ceteris.*

[i] Μὲν Ιηοῦν διαίσει] Illud μ̃ ex *iiſdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & βασιλέα in fine §. 4.

[k] Τὸ ταμιεῖον,] LXX. εἰς τὴν ταμιεῖον ἐν τῷ ταμιῷ *MS. Alex.* ἐν τῷ ταμιείῳ. 2 Reg. IX. 2. *Vulg.* in interius cubiculum. Hebr. חדר בחדר *cubiculum in cubiculum* ſeu in penitiſſimum penetrale. infr. c. 7. §. 2. εἰς τὸ ταμιεῖον. SPANH.

[l] Εφησε βασιλέα] Εζη *Vat.*

[m] Εκδικήσῃ τὸ αἷμα] Εκδικήσης *Vat.*

[n] Ὥσπερ οἱ Ιεροβοάμου] Ita *Big.* & *Samb.* ὥσπερ οἱ Ιερ. τ. Ν. παῖδες in *Editis.* ὥσπερ. ὁ Ιερ. τ. Ν. παιδὸς *Vat.* ὥσπερ ἅμα Ιερ. τ. Ν. παῖς *Gall.* 2.

[o] Βαασὶ] Supra (*ſc.* p. 455. §. 3. 456. §. 4.) Βασάης dicitur. Hîc vero Αβαασὶ *Big.* & *Samb.* Αμασὰ *Vat.* Βασὰ *Gall.* 2.

[p] Επὶ τ̃ στρατιᾶς ὁρωμένων.] Ex τ̃ ος. *Vat.*

[q] Εκαθίζετο.] Ita *Samb. Baſ.* συνεθίζετο *Gen. Aliique.*

reſpondebat, nam & inſani verba loquutus eſt. Cum autem magis adhuc inſtarent & audire poſtularent, regnum populi ſibi à Deo delatum, ajebat illum dixiſſe. Hæc ubi dixerat, ſuam quiſque veſtem exeuntes eas illi ſubſternebant, & ſigno cornibus dato Jehum regem eſſe pronunciabant. Atque ille, coactis copiis, in eo erat ut contra Joramum exiret ad urbem Jeſraëlam: ubi, ut jam diximus, curationem adhibuit vulneri, quod in Aramathæ obſidione acceperat. Tum autem Ochozias Hieroſolymorum rex propter cognationem eo ſe contulerat, (nam ſororis ejus filius erat, ut ante retulimus) præſertimque ad viſendum quomodo ſe haberet ex vulnere. Jehus autem, volens Joramum & qui cum eo erant ex improviſo adoriri, requirebat ut operam darent, ne quis militum ex urbe evaderet, qui iſta Joramo nunciatum iret. hoc enim ipſi claro fore benevolentiæ indicio, & qui ita animo affecti eſſent *bona fide* eum regem declaraſſe.

V. *Jehus Joramum Iſraëlitarum regem & Ochoziam Judæa regem interfecit.* 4 *Regum*, c. 9.

3. Illi autem, mandatis cum lætitia acceptis, vias cuſtodierunt, ne quis clam Jeſraëlam profectus iis qui iſthic erant illum indicaret. Et quidem Jehus, lectiſſimis equitum aſſumptis, ipſoque in curru collocato, Jeſraëlam petebat. Cumque non longe abeſſet, ſpeculator, à rege Joramo conſtitutus ut venientes in urbem proſpiceret, Jehum conſpicatus cum turmis advehi, nunciavit Joramo adventare agmen equitum. Ille vero è veſtigio præcepit obviam mitti equitem, quiſnam veniat quæſitum. Cum autem eques ad Jehum acceſſiſſet, interrogabat quomodo ſe res habeant in exercitu. regem enim de iſtis percontari *ajebat*. Ille vero juſſit, ut de iſtis quidem nihil ſolicitus eſſet, ſed ipſum ſequeretur. Cum hæc vidiſſet ſpeculator, Joramo renunciavit, equitem in turmam appellentium receptum una cum illis advenire. Mox & alteri à rege miſſo imperavit Jehus ut idem faceret. Ubi vero & hoc Joramo is indicaverat qui in ſpeculis ſtabat, poſtremo & ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum rege (ille enim, ut ante diximus, propter cognationem aderat ipſum viſurus, quomodo ſe haberet ex vulnere) *illi* occurſurus progrediebatur. *nam* & lentius *aliquanto* & compoſito agmine Jehus incedebat. Joramus autem huic in fundo Nabuthi obviam factus, ab eo quæſivit, ſatin' ſalvæ ſint res in exercitu. Cum vero Jehus convicia in eum amarulenta jeciſſet, ita ut matrem ejus veneficam & meretricem appellaret, rex ea quæ in animo haberet veritus, ipſumque nihil ſani cogitare ſuſpicatus, converſo ut poterat curru fugiebat, cum Ochoziæ dixiſſet, circumventos ſe dolo ac inſidiis. At Jehus, admota arcui manu, eum percutit, telo illi per pectus exeunte. Et Joramus quidem continuo in poplitem concidit, animamque efflavit. Jehus autem præcepit Badacro, tertiæ partis *copiarum* præfecto, ut Jorami cadaver in Nabuthi agrum projiceret,

ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε, καὶ γὼ τὰς λόγας μεμηνύτω ἐποιήσαμ. ἀπειθαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη, τ Θεὸν αὐτὸν ῥηθῆναι βασιλέα ὑπ' πλήθους, εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπὼν ἕκας [r] ἐπείδυων αὐτὸν [s] ἐπεστρώνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ἰηοῦ εἶναι βασιλέα. ὁ δ', ἀθροίσας τὸν στρατὸν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ Ἰώραμον εἰς [t] Ἰεσραέλαν πόλιν· ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὸν πληγὸν, ὃν ἔλαβε πρὸς τῇ [v] Ἀραμαθῇ πολιορκία. ἔτυχε δ' καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τ Ἰώραμον· ἦν γὰρ αὐτῷ τ ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν· ἐπισκέψασθαι δ' πῶς ἔχοι ἐκ τραύματος, διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. Ἰηοῦς δ', βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τ Ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίει μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδράντα μηνύσαι ταῦτα τῷ Ἰωράμῳ. τῆτο [x] γὰρ ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τ εὐνοίας, καὶ [y] τὸν διῳκημένους ἔτως ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες ἐφύλαττον τὰς ὁδὸς, μή τις εἰς [z] Ἰεσραέλαν διαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλέκτως [a] ἐξαλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματ, εἰς τὴν Ἰεσραέλαν ἐπορεύετο. γινομένῳ δ' ἐγγὺς, ὁ σκοπὸς, ὃν ὁ Βασιλεὺς Ἰώραμ [b] καθεσάκει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετ' πλήθους προσελαύνοντα τ Ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ προσελαύνειν ἱππέων ἴλην. ὁ δ' ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα [c] τῶν ἱππέων ὑπαντήσοντα, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν [d] οὖν πρὸς τ Ἰηοῦ ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· πλησιάσας γὰρ ταῦτα τ βασιλέα. ὁ δ' μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν [e] ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ τ ἱππέα, συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις δ' ἀφίνεσθαι. πέμψαντ δ' ἕτερον δεύτερον ὁ βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν Ἰηοῦς. ὡς δ' καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ἰωράμῳ, πολυπλανὴς αὐτὸς ἐπιβὰς ἅρματ σὺν Ὀχοζίᾳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεῖ· παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν, ὀψόμενος αὐτὸν, πῶς [f] ἐκ τραύματ ἔχοι, διὰ συγγένειαν· ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. [g] ὀλαίτερόν τε δὲ μετ' ὀπαξίας ὥδευεν Ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ [h] Ναβέθ τοῦτον Ἰώραμ, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατ' τὸ στρατόπεδον. [i] βλασφημήσαντ δ' πικρῶς αὐτὸν Ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτ' [k] φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, θείασας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς Ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ [l] κατεστρατηγῆσθαι. Ἰηοῦς δ' τοξεύσας αὐτὸν κατὰ κάλλ, διὰ βέλες διὰ τ καρδίας ἐνεχθέν. καὶ Ἰώραμ μὲν ὀλίγ πισῶν ἔπεσε γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ἰηοῦς δ' προστάξε [m] Βαδάκρῳ [n] τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τ Ἰωράμ νεκρὸν εἰς τ ἀγρὸν

[r] Περιδύων αὐτὸν ἐπεστρώνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Juxta morem Regum in Oriente. vid. Æſchyl. Agamem. v. 919. & quæ ibi noto: προφυγέσθω πόρ ad adventum Agamemnonis. SPANH.

[s] Επεστρώνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Lege ὑπεστρώνυεν. COCC.

[t] Ιεσραέλαν πόλιν·] Ιεζραέλαν & mox Ιζραέλαν *Vat.* Ιεριζέλαν *Gall.* 2. Videſis *Annott.* ad p. 462. §. 8.

[v] Αραμαθῇ] Ραμώθῃ *Vat.* & ſupra Αραμώθῃ, ut hic loci *Baſ.*

[x] Γὰρ ἔσεσθαι] Illud γὸ additum ex *MSS.*

[y] Τὸν διῳκημένους] Τῶ διῳκ. *Big.*

[z] Ιεσραέλαν] Ita cum *Samb.* ut p. 485. §. 1. Ισραέλα in *Editis.* Ισραέλαν *Big.* Ιζραέλαν *Vat.* Ιεριέζελαν *Gall.* 2. Ιεζιρελα *Gall.* 1.

[a] Παραλαβὼν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναλαβὼν in *cæteris.*

[b] Καθεσάκει] Ita cum *MSS.* in *Editis* καθεσήκει, forſan pro καθεστήκει.

[c] Τῶν ἱππέων] Illud τὸ ex *MSS.*

[d] Οὖν πρὸς τ Ἰηοῦν] Ita cum *MSS.* ἐλθὼν δ in *Editis.*

[e] Εκέλευσεν,] Εκέλευεν *Vat.* & *Gall.* 1, 2.

[f] Εκ τραύματ] Εκ τραύματο *pleriſque.*

[g] Ὀλαίτερόν τε] Ita ſane in libris omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* (niſi quod δὲ pro τε habeant *Samb.* & *Vat.*) quod forſan *Joſephus* exſculpſerit ex verbis obſcuris *Interpretum* LXXII. 4 *Regum*, c. 9. v. 20. Contrarium plane dicit *Veritas Hebraïca*: adeo ut hic forſan aliquis legendum eſſe ſuſpicaretur, ὀλαίτερόν τε καὶ μετ' ἀταξίας ὥδευεν Ἰηοῦς.

[h] Ναβέθ] Ναβὲθ in quibuſdam *MSS.*

[i] Βλασφημήσαντ] Sic βλασφημεῖν pro convitiari proximum Plato l. xi. de Legib. p. 934. E. SPANH.

[k] Φαρμακὸν] Sic φαρμακὺς veneficos LXX. Exod. xxii. 18. SPANH.

[l] Κατεστρατηγῆσθ.] Sic cum *MSS.* κατεστρατηγεῖσθ in *Editis.*

[m] Βαδάκρῳ] Ita pro Βαδάκῳ *Editorum Aliorumque* reſcripſi ex melioribus *Epiphanii* libris, qui *Vadacro* habent. Βαδικάρῳ malit *Schotanus* ex Βαδικὰρ *Int.* LXXII.

[n] Τῷ τ τρίτης μοίρας ἡγεμόνι,] Confer. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

ἀγρὸν τῦ Ναβέθυ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλίᾳ πεφθεγμένης ἐπὶ Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτῦ τὸν Ναβεθην ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται καὶ τὸ γένος αὐτῦ ἐν τῷ ἐκείνυ χωρίῳ. ταῦτα γὰρ ὁ καθεζομένυς ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχάβυ λέγοντος ἀκηκόει τοῦ προφήτυ. καὶ δὴ τοῦτο σωένβη γένεσθαι, κ τὴν τιμωρίαν τὴν ἐκείνυ. πεσόντος γὰρ Ιωράμυ, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσειν τὸν Ιηοῦ ὑπολαβών. ὁ δ' ἐπιδιώξας, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν Ιηοῦ εἰς [p] Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς Ιεροσόλυμα, τὸν ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει· βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πατρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς [q] αὐτὸν γενόμενος.

δ'. Τοῦ δὲ Ιηοῦ [r] ἐλθόντος εἰς [s] Ιεσραέλαν, κοσμησαμένη [t] ἡ Ιεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργυ, "καλὸς, εἶπε, δοῦλος [v] ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, [x] ἐπυθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβᾶσαν ἥκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ τοῖς εὐνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργυ βαλεῖν. καταφερομένη δὲ τὸ τε τεῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. [y] τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ιηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ [z] ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις τὴν Ιεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ [a] ἀκρωτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοῦς, ἐθαύμασε τὴν Ηλίᾳ προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτὸν εἰς Ιεσραέλαν [b] προεῖπε τοῦτον [c] ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.

ε'. Οντων δ' Αχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, [d] τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τῶν Σαμαρέων, λέγων, τὸν [e] ἀνδρειότατον τῶν Αχάβυ παίδων [f] ἀποδεῖξαι βασιλέα· [g] καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος, ἵππων, ὅπλων, πολεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ [h] τοῦτο ποιήσαντας εἰσπράξεσθαι δίκην ὑπὲρ τῦ δεσπότυ. ταῦτα δ' [i] ἐγγράφει, βεβαίαν βουλόμενος λαβεῖν τὴν [k] Σαμαρέων διάνοιαν. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τὰς Αχάβυ παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμψάμενοι τὰς τροφοὺς τῦ Ναβέθυ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλίᾳ προφητείας λῶ Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτῦ τὸν Ναβεθην ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται καὶ τὸ γένος αὐτῦ ἐν τῷ ἐκείνυ χωρίῳ. ταῦτα γὰρ ὁ καθεζομένυς ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχάβυ λέγοντος ἀκηκόει τοῦ προφήτυ. καὶ δὴ τοῦτο σωένβη γένεσθαι, κ τὴν τιμωρίαν τὴν ἐκείνυ. πεσόντος γὰρ Ιωράμυ, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσειν τὸν Ιηοῦ ὑπολαβών. ὁ δ' ἐπιδιώξας, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν Ιηοῦ εἰς [p] Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς Ιεροσόλυμα, τὸν ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει· βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πατρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς [q] αὐτὸν γενόμενος.

δ'. Τοῦ δὲ Ιηοῦ [r] ἐλθόντος εἰς [s] Ιεσραέλαν, κοσμησαμένη [t] ἡ Ιεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργυ, "καλὸς, εἶπε, δοῦλος [v] ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, [x] ἐπυθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβᾶσαν ἥκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ τοῖς εὐνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργυ βαλεῖν. καταφερομένη δὲ τὸ τε τεῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. [y] τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ιηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ [z] ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις τὴν Ιεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ [a] ἀκρωτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοῦς, ἐθαύμασε τὴν Ηλίᾳ προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτὸν εἰς Ιεσραέλαν [b] προεῖπε τοῦτον [c] ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.

ε'. Οντων δ' Αχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, [d] τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τῶν Σαμαρέων, λέγων, τὸν [e] ἀνδρειότατον τῶν Αχάβυ παίδων [f] ἀποδεῖξαι βασιλέα· [g] καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος, ἵππων, ὅπλων, πολεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ [h] τοῦτο ποιήσαντας εἰσπράξεσθαι δίκην ὑπὲρ τῦ δεσπότυ. ταῦτα δ' [i] ἐγγράφει, βεβαίαν βουλόμενος λαβεῖν τὴν [k] Σαμαρέων διάνοιαν. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τὰς Αχάβυ παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμψάμενοι τὰς τρο-

fibi in memoriam revocato Eliæ vaticinio, quo patri ejus Achabo poſt cædem Nabuthi prædixerat, fore ut ipſe *aliquando* cum ſua progenie illius in agro pereat *ubi eum interfecerat*. hujuſmodi enim oraculum, cum à tergo Achabi in curru ſederemus, vatem pronunciantem audivimus. id quod etiam, ita ut prædictum fuerat, evenit. Cum autem Joramus cecidiſſet, Ochozias, de ſua ſalute ſolicitus, currum in aliam viam deflexit, ſe Jehum latiturum eſſe ratus. At ille eum perſequutus, in clivo quodam deprehenſum ictu ſagittæ vulneravit. Quo fit ut is, curru relicto & equo conſcenſo, à Jehu aufugeret in Mageddonem: ibique intercurandum non multo poſt ex vulnere moritur. atque *à ſuis* Hieroſolyma vectus illic ſepelitur; cum annum quidem & non amplius regnaſſet, nequam vero patreque ſuo pejor exſtitiſſet.

Jorami cædes in Nabuthi fundum projectum. 4 Regum, c. 9.

Ochoziæ mors. 4 Regum, c. 9.

4. Cum autem Jehus Jeſraëlam acceſſiſſet, Jezabela, compta *admodum* in turri ſtans, "ô ſervum "egregium, ajebat, qui dominum *ſuum* occidit." Ille vero, oculis ad eam ſublatis, interrogabat, quænam eſſet; juſſitque ut deſcenderet, & ad ſe veniret: tandemque ſpadonibus imperavit, ut eam de turri præcipitarent. Illa vero, inter cadendum, murum ſanguine reſperſit, & ab equis conculcata hunc in modum periit. Dein, ubi hæc facta erant, Jehus ad regiam perrexit, & ſeipſum & amicos de via feſſos inter alia menſâ reficiebat. Domeſticis autem ſuis, qui Jezabelam interemerant, præcepit, ut eam in honorem generis ſepelirent: nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat ut funus curarent, nihil de corpore ejus reliquum invenerunt, *præter extrema. nam cætera omnia à canibus conſumpta erant. Jehus, his auditis, Eliæ demiratus eſt vaticinium. ille enim prædixit, eam hujuſmodi mortem obituram eſſe in Jeſraëla.

VI. *Jezabela conculcata & à canibus diſcerpta. 4 Regum, c. 9.*

5. Cum haberet autem Achabus ſeptuaginta liberos, qui Samariæ alebantur, miſit Jehus duas epiſtolas, unam quidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarenſium principes: monens, ut ex Achabi filiis fortiſſimum *diſpicerent quem* regem crearent; (illis enim magnam curruum eſſe vim & equorum & armorum & copiarum, & urbes quoque munitiſſimas) atque hoc facto, mortem domini ultum irent. Scripſitque in hæc verba, experiri volens quomodo Samarenſes erga ſe animo eſſent affecti. Principes autem & nutritii, lectis literis, ingenti metu perculſi ſunt. cumque cogitaſſent, ſe nihil adverſus iſtum facere poſſe, qui duos reges maximos ſuperârat, reſcripſerunt ita ut faterentur ſe illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero ad hæc alteram ad eos ſcripſit epiſtolam, præcipiens ut ei dicto eſſent audientes, & Achabi filiorum capita abſciſſa ad eum

Jehus ſcribit ad Samarienſium principes. 4 Regum, c. 10 4 Regum, c. 10. v. 2.

o Καθεζομένυς] Ita in *Editis Aliiſque*, convenienter *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 9. v. 25. καθεζομένυ *Big. Samb.* & *Vat.* atque ita vel καθεζόμενον legebat *Epiphan.* qui vertit, *cum ſederet*. HUDS. Καθεζόμβον videtur legiſſe interpres: atque in Sacris etiam hunc & Badacum ibi ſediſſe extat. REL.

p Μαγεδδώ.] Recte: Μαγιαδδὼ & Μαγεδαὼ vitioſe in *MSS.* HUDS. Conf. ſup. lib. VIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Αὐτὸν γενόμενον.] Illud αὐτὸν inſeruimus ex *Cod. MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Ελθόντος] Εἰσελθόντος εἰς τὰ Ιεσράηλα *Big.* & *Samb.* εἰσελθόντες quidem agnoſcunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Ιεσράελαν,] Ita ut ſupra, p. 486. §. 3. Ιεσράηλα in *Editis* & *pleriſque MSS.*

t Η Ιεζαβέλα,] Ιεζαβέλα ſine articulo *Big.* & *Samb.* alibi (cum *Vat.*) Ιεζαβέλη.

v Ο ἀποκτείνας τὸν δεσπότην.] Ος ἀπέκτεινας *Samb.* & *Vat.* ὃς ἀπέκτεινε, vel ὃς ἀπέκτεινε in *aliis MSS.* ὃς ἀνεῖλε *Cedren.*

x Επυθάνετο τίς εἴη,] Επυθάνετό τε *Big.* & *Samb.*

y Τούτων δὴ γενομένων] Τούτων δ' γεν. *Vat.*

z Ανεκτᾶτο] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκτᾶτο, ἀναπαύσας τοῖς οἰκέταις Ιεζάβελαν θάψαι in *Editis*,

a Ακρωτήρια.] Sunt extremitates membrorum ut, manuum, pedum, hinc ἀκρωτηριάζειν eſt præcidere has extremitates. REL.

* *Præter extrema.*] *Sc.* præter calvam, pedeſque, & manuum palmas.

b Προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.] Conf. ſupr. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

c Απολέσθαι τὸν τρόπον.] *Al.* ἀπολέσθαι.

d Τὴν δ' ἑτέραν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. eo fere modo quo *Demoſth.* τὸ ψήφισμα τοῦτο γεγράφθω, πλεῖν ἐπὶ τὰς τόπους &c. in *Editis* λέγω ὡς τὸν ἀνδρ. & dein ἀποδείξαι *Baſ.* ἀποδείξειν *Gen.*

e Ανδρειότατον] Ισ. ἀθλιότατον HUDS. in *Add.*

f Αποδεῖξαι] *Gen.* ἀποδείξειν. *Coccejus* ἀποδείξωσιν, verum Ed. *Hudſ.* firmatur Collatione *Big.* HAV.

g Καὶ γὰρ ἁρμάτων] In *Editis* καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸν [vel τὸ] ἀνδρειότατον αὐτοῖς &c. Verum illa τὸν ἀνδρειότατον (quæ nec *MSS.* agnoſcunt, nec *Vet. Interpr.* quæque è ſuperioribus in textum forſan irrepſerint) plane ejecimus.

h Τοῦτο ποιήσαντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα in *Editis*.

i Εγγεγράφει,] Sic in *Cod. Vat.* nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *hæc autem ſcripſit.* ἐγγεγράφθαι *Big.* ἔφη in *Editis Aliiſque*.

k Σαμαρέων διάνοιαν.] Σαμαρειτῶν ſolus *Vat.*

l Σων-

eum mitterent. Tum principes accerſitis puerorum altoribus imperant, ut capita illis, poſtquam eos jugulaſſent, præciderent, & ad Jehum mittenda curarent. Illi vero ita juſſis obſequuti ſunt, ut nihil omnino omiſerint: atque capita eorum, in ſiſcellas quaſdam plexiles congeſta, Jeſraëlam miſerunt. Ubi autem iſta afferebantur, Jehu cum amicis cœnanti nunciatur, Achabi filiorum capita allata eſſe. Tum ille ante portam utrinque acervos ex eis conſtrui juſſit. Hoc itaque facto, prima luce ad illa viſenda prodit: atque *ea* intuitus, cœpit ad populum, qui tum *forte* aderat, dicere; quod ipſe quidem in dominum ſuum exercitum eduxerit, eumque interfecerit, iſtos vero omnes non ipſe peremerit. Cæterum illud iis de ſtirpe Achabi perſuaſum eſſe volebat, omnia juxta Dei oraculum eveniſſe, ejuſque domum, ſicuti prædixerat Elias, funditus periiſſe. Præterea autem occiſis quotquot apud Jeſraëlitas ex Achabi cognatis reperiri poterant, Samariam ire contendebat. Atque in itinere nactus Ochoziæ Hieroſolymorum regis conſanguineos, interrogabat quò illis iter erat. Cumque illi reſpondiſſent, ſe ſalutatum venire Joramum, regemque ſuum Ochoziam, (neſciebant enim utrumque ab eo necatum) Jehus etiam iſtos comprehenſos interfici juſſit, homines duos & quadraginta numero.

Achabi filii ſeptuaginta occiſi. 4 Regum, c. 10.

Jehus Ochoziæ conſanguineos interficit. 4 Regum, c. 10.

6. Poſt hos autem illi occurrit vir bonus & juſtus, nomine Jonadabus, vetus ipſius amicus, qui ipſum *pro more* ſalutatum collaudare cœpit, quod omnia, prout voluit Deus, fecerat, exſtirpando domum Achabi. Jehus vero ipſum obſecrabat, ut conſcenſo curru Samariam uſque eum comitaretur, dicens ſe illi oſtenſurum eſſe, quod nihil parcet improborum cuiquam; ſed & falſos vates ſupplicio afficiet, & falſos ſacerdotes, & quotquot populo verba dederunt, ut Dei quidem maximi cultum deſereret, alienos vero adorarent. namque pulcherrimum eſſe ſpectaculorum, viroque bono & juſto jucundiſſimum, malos videre pœna affectos. Iſtis obſequutus Jonadabus, in currum evectus Samariam venit, atque Jehus omnes Achabi cognatos, undique perquiſitos, ad internecionem perimit. Cum autem vellet ut nemo ex falſis vatibus aut ſacerdotibus deorum Achabi ſupplicium effugeret, fraude uſus & dolo univerſos comprehendit. Vocato enim ad concionem populo, dicebat, ſe Deos, duplo plures illis quos Achabus introduxerat, adorare velle; rogabatque curarent ut illorum ſacerdotes & vates & cultores ei adeſſent; quippe ſibi in animo eſſe ſacra ſplendida & magna Achabi diis facere, & ſiquis ſacerdotum abfuerit morte multatum iri. Deus autem Achabi Baal vocabatur. Dei itaque ſacrificiis celebrandis indicto, per omnem Iſraëlitarum ditionem dimiſit, qui Baalis ſacerdotes ad eum adducerent. Sacerdotibus autem præcepit Jehus, ut veſtes omnibus

Jonadabi laus. 4 Regum, c. 10.

Jehus Baalis ſacerdotes convocari jubet. 4 Regum, c. 10.

φῆς τ παίδων, πεοσέταξαν ἀποκτίνασιν αὐτὰς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν, καὶ πέμψαι πεὸς Ιηῦν. οἱ δ' ὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τᾶτ ἔπραξαν· καὶ [l] σωθέντες εἴς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, [m] ἀπέπεμψαν εἰς [n] Ιεσρήλαν. κομιθεισῶν ἢ τάτων, ἀγγέλλεται δειπνῶντι μετ τ φίλων τῷ Ιηῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τ Αχάβυ παίδων κεφαλαί. ὁ ἢ [o] πεὸ τ πύλης ἐξ ἑκατέρᾳ μέρας σκέλασεν ἐξ αὐτῶν ἀναςῆναι βυνούς. γενομένυ [p] δὴ τάτυ, ἅμα ἡμέρᾳ πεφισιν ὀψόμενος, καὶ θεασάμενος ῥῆξαι πεὸς τ παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἐπὶ τ δεσπότην τ αὑτᾦ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε· τάτυς ἢ πάντας οὐκ αὐτὸς [q] ἀνέλοι. γιγνώσκειν ἢ αὐτὸς ἤδη πεῖ τ Αχάβυ γενεᾶς, ὅτι πάντα κτ τῷ Θεῷ πεοφητείαν [r] γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτᾦ, καθὼς Ηλίας πεοεῖπεν, ἀπόλοιτο. πεοσδιαφθείρας ἢ καὶ τὰς πρὸς [s] Ισρηλίτας εὐρεθέντας ἐκ τ Αχάβυ συγγενείας εἰς Σαμάρειαν [v] ἐπορεύετο. κτ ἢ τῷ ὁδὸν τῆς Οχοζίᾳ συμβαλὼν οἰκείοις τ βασιλέως τ Ιεροσολύμων, ἀνέκρινεν αὐτὸς, [x] τί δή ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε Ιώραμον καὶ τ αὐτῶν βασιλέα Οχοζίαν ἤκειν ἔφασκον· ὁ γὰ [y] ἤδεσαν αὐτὸς ἀμφοτέρυς ὑπ' αὐτᾦ πεφονευμένυς· Ιηῦς ἢ καὶ τάτυς συλλαβόντας ἀναιρεθῆναι πεοσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν [z] πσαραμφὶ τετταράκοντα δύο.

ς'. Συναντᾷ δ' αὐτῷ μετ τάτυς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, Ιωνάδαβος ὄνομα, [a] φίλος αὐτῷ πάλαι γενομένυς. ὃς, ἀσπασάμενον αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο [b] τ πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν τ Θεᾦ, τῷ οἰκίαν [c] ἐξαφανίσαι τῷ Αχάβυ· Ιηῦς δ' ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλει· λέγων ἐπιδείξειν, πῶς ὐδενὸς φείσεται πονηρᾦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ψευδοπροφήτας καὶ τὰς [d] ψευδιερεῖς, καὶ τὰς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τῷ μὲν τᾦ μεγίστῳ Θεῷ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τὰς ἢ ξενικὰς πεοσκυνεῖν, πεμπόντος. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, καὶ ἥδιστον ἀνδεὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ, κολαζομένυς πονηρὰς [e] ἰδεῖν. τάτοις πεισθεὶς ὁ Ιωνάδαβος, ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα εἰς Σαμάρειαν πεοῆγινεται. ἀναζητήσας ἢ πάντας τὰς Αχάβυ συγγενεῖς Ιηῦς, ἀπέκτεινε. βυλόμενος ἢ, μηδένα τ ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων τ Αχάβυ θεῶν τιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτὰς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰ τ λαὸν, ἔφη [f] βούλεσθαι διπλασίονας ὧν Αχάβος [g] θεῶν εἰσηγήσατο πεοσκυνεῖν, καὶ τὰς ἐκείνων ἱερεῖς & πεοφήτας ἐξίης & δόλυς [h] αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας [i] γὰ πολυτελεῖς & μεγάλας ἐπιτελεῖν [k] μέλλειν τῆς Αχάβυ θεοῖς· τ δ' ἀπολειφθέντα τ ἱερέων θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ ἢ θεὸς Αχάβυ [l] Βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν [m] τ Ισρηλιτῶν χώραν, τὰς ἄρχοντας πεὸς αὐτὸν τὰς ἱερεῖς τ Βααλ. [n] ἐκέλευσε δ' Ιηῦς τὰς ἱερεῦ-

l Σωθέντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωτλόντες in *Editis.*

m Απέπεμψαν εἰς Ισρήλαν.] Iterum cum *MSS.* ἔπεμψαν in *Editis.*

n Ισρήλαν.] Ισρήτλαν ante SPANH.

o Πεὸ τ πύλης] Πεὸς τῇ πύλῃ *Big.* & *Gall.* πεὸς τὰς πύλας *Samb.*

p Δὴ τάτυ,] Ita ut ſupra p. 487. §. 4. ἢ antea.

q Ἀνέλοι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνελῶν in *Editis.*

r Γέγονε,] Γεγόνασι *Big.* & *Samb.*

s Ισρηλίτας] Ita *Gen.* cum melioribus *MSS.* Ισρηλίτας *Baſ. Aliique*

t Συγγενείας] Ιππεῖς poſt συγγενείας inſerunt plerique *MSS.* in *Epiphanii* libris, *cum equis ad Samariam properabat.*

v Επορεύετο.] Sic *MSS.* εἰσπορεύετο in *Editis.*

x Τί δή ποτε παρεγένοντο.] Iterum cum *MSS.* τί ποτε in *Editis.*

y Ηδεσαν αὐτὸς ἀμφοτέρυς] Itidemque ex *MSS.* Ατλαντέρυς, quam ἤδεσαν *Editorum.*

z Τεσσαρακονταδύο.] Sic in melioris notæ *MSS.* τεσσαρακοντα δύο in *aliis.*

a Φίλος αὐτῷ] Eo modo *MSS.* φίλος αὐτᾦ πάλαι γενόμενος in *Editis.*

b Τᾦ πάντα] Illud ᾦ ex *MSS.* ut & mox alterum ante Θεᾦ.

c Εξαφανίσαι] Sic *MSS.* ἐξαφανίσαντα in *Editis*

d Ψευδιερεῖς,] Ψευδοιερεῖς *Samb.*

e Ιδεῖν.] Ιδεῖν poſt πονηρὰς inſertum dedi ex *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

f Βούλεσθαι] Illud βούλεσθαι ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Θεῶν εἰσηγήσατο] Εἰσηγήσαιθ Θεῶν *Gall.* 1. & 2. ſed Θεῶν non agnoſcit *Samb.*

h Αὐτᾦ παρεῖναι.] Αὐτῶν *Big Samb.* & *Vat.*

i Γὰ πολυτελεῖς] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Baſ.* καὶ in reliquis.

k Μέλλειν] Illud μέλλειν ex *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

l Βααλ ἐκαλεῖτο.] Videſis *N. Fullerum* in *Miſcell. Sacr.* lib. 2. c. 7.

m Τῶν Ισρηλιτῶν] Τῶν deeſt *Vat.*

n Εκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐκέλευσε δ' Ιηῦς τῷ Ιερεῖ *Gall.* 1. & 2. ᾦ Βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι *Baſ.* & *G.* ὧν ἀθροισθέντων ἐκέλευσεν Ιηῦς τῷ ἱερεῖ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quibus pariter congregatis juſſit Hieus pontifici ut daret omnibus veſtes* &c. cui lectioni favet etiam *Zonaras*, qui *Joſephum* ſolet exſcribere. In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 10. *quæ poſt-*

ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δ', παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου Ιωναδάβου, μή τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐφυλάττετο προστάξας. οὐ βουλόμενος γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον συμφυρᾶσθαι. τῶν δὲ εἰσιόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καθαρσίων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖπεν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἔδει [o] πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν, κελεύσας αὐτοῖς [p] ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νεωτέροις [q] πατρῴοις ἔθεσι πεμφθεῖν πολὺν ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἀφαιρεθησομένων παρὰ τῶν ἐκείνων [r] ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας [s] ὑπάντας κατέσφαξαν· καὶ, τὸν οἶκον τοῦ [t] Βααλ ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν [v] ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. [x] οὗτος ὁ Βααλ Τυρίων μὲν θεός. Ἀχαβος δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι [y] Ιθοβάλῳ, Τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ Σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἐξέβη. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, [z] τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις Ιηοῦς [a] ἐπέτρεψε. τοῦτα [b] δὲ διαπραξαμένῳ, καὶ προνοησαμένῳ τοῦ κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ [c] βασιλεύσειν τῶν Ισραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιηοῦν ἐν τούτοις ἔσχηκε.

suppeditarent. Cumque eas accepissent, ingressus in ædem cum amico *suo* Jonadabo, edixit ut diligenter quærerent, ne quis sit ibi cum ipsis alienigena aut peregrinus. nolle enim alienum sacris illorum interesse. Illis vero inficiatis peregrinum quempiam adesse, atque rem divinam facere exorsis, foris disposuit homines numero octoginta, quos ex militibus fidelissimos noverat, quibus imperatum erat ut falsos vates interimerent, & patrios ritus jam diu desuetos à contemptu vindicarent; minatus eorum vitam pro illis pendendam fore, qui *quoquo modo* evaserint. Atque isti viros omnes ad unum occiderunt: &, cum Baalis ædem incendissent, hoc modo Samariam à ceremoniis alienis liberarunt. Hic *quidem* Baal Tyriorum erat deus. Achabus autem, cum socero suo Ithobalo Tyriorum & Sidoniorum rege gratiam inire volens, & fanum ei Samariæ exstruxit, & vates instituit, omnique cultu prosequutus est. Cæterum hoc deo è conspectu sublato, Israëlitis permisit Jehus ut aureas vitulas adorarent. Veruntamen quoniam ista recte fecisset, curassetque ut impii meritas luerent pœnas, Deus ei per vatem prædixit, liberos ejus in quartam usque stirpem in Israëlitas regnaturos esse. Atque illa quidem quæ ad Jehum spectant ita se habebant.

Jehus Baalis sacerdotes ad unum omnes interficit. 4 Regum, c. 10.

Jehu posteris in quartam usque stirpem regnum promisit Deus. 4 Regum, c. 10.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς Γοθολία τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ιώδαος, τὸν Οχοζίου παῖδα Ιώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Ut Gotholia Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.

VII.

Γοθολία δὲ ἡ Αχάβου θυγάτηρ, ἀκήκοσα [d] τήν τε Ιωράμου τὸν ἀδελφὸν τελευτὴν καὶ τὴν [e] Οχοζίου καὶ παιδὸς, καὶ δι' ἣν γῆν τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπενόησε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαυίδου καταλιπεῖν οἶκον, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδεὶς εἰς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἔτι γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ᾤετο διεπράξατο· διεσώθη δὲ εἷς ἐκ τοῦ Οχοζίου, τρόπῳ δὴ τοιούτῳ τὸν τελευτὸν διέφυγεν. τοῦ Οχοζίου ὁμοπάτριος ἀδελφὴ, [f] Ιωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτην σιτοῦσι ὁ ἀρχιερεὺς [g] Ιώδαος. εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασιλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τῶν [h] Ιώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ [i] παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον δύο οὖσα μετὰ τῆς τροφοῦσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς [k] εἰς τὸ ταμιεῖον [l] τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε, καὶ λαθόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώδαος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶν Ιεροσολυμων καὶ τῶν δύο φυλῶν.

Β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [m] ἔτει κοινολογησάμενος τισι Ιώδαος πέντε τῶν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτὸς [n] σωεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγχειρή-

Gotholia Achabi filia, ubi de Ochoziæ filii sui pariter ac Jorami fratris nece inaudiverat, deque regiæ stirpis interitu, modis omnibus agebat ut nemo ex domo Davidis superstes relinqueretur, utque genus ipsius penitus exstingueretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat. id quod, ut ipsa quidem rebatur, perfecerat: unus vero ex Ochoziæ filiis servatus est, atque hoc modo mortem effugit. Ochoziæ soror erat eodem patre genita, cui nomen Josabetha. Huic matrimonio junctus erat pontifex Jodaus. Cum autem in regiam ingressa Joasum (ita enim vocabatur puer anniculus) inter cæsorum cadavera una cum nutrice abditum reperisset, eumque pariter & illam sublatos in * conclave cubiculi inclusisset, illa simul & maritus ejus Jodaus ipsum etiam clam in templo *occultum* sex annos aluerunt, quibus Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit.

Gotholia regum semen exstinguere conatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

2. Verum septimo anno, Jodaus, re cum centurionibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque persuasis ut operam suam commodarent iis quæ in manibus erant contra Gotholiam, secum-

Jodaus pontifex Joasum stirpis regiæ puerum conservat. 2 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

postquam ad unum omnes in Baalis ædem convenerunt, iussit editimo ut vestes ad omnes Baalis cultores promeret.

o Πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν,] Ita *Samb. Vat. Gall.* & *Vet. Interpr.* πιστοὺς in *reliquis.*

p Ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας.] Ἀποκτεῖναι in omnibus *MSS.*

q Πατρῴοις] Ita *Vat.* πατρίοις in *reliquis.*

r Ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς.] Ἀφαιρήσεσθαι *Samb.*

s Ἁπαντας κατεσφαξαν·] Sic *MSS.* πάντας in *Editis.*

t Βααλ ἐμπρήσαντες,] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* insuper hic loci Βήλου habet *Vat.* ut & infra οὗτος ὁ Βήλος. in *Editis* perperam βασιλεὺς.

v Ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν.] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* θεῶν in *reliquis.* HUDS. Βααλ MS. & videtur hoc suadere descriptio sequens. & in Sacris Literis etiam ita legitur. nec est quod aliquem offendat οἶκος, nam & infra cap. 7. legitur ὁ Βααλ οἶκος. REL.

x Οὗτος ὁ Βααλ] Videsis pag. 457. §. 1.

y Ἰθοβάλῳ,] Ἰθοβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Εἰθοβάλῳ *Gall.* 2. Vide *Annott.* ad p. 457. §. 1. & ad p. 468 §. 1.

z Τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις] Aurearum vaccarum cultus Israëlitis à quo relictus, qui nempe erant in Bethel & in Dan. 2 Reg. 10. 29. SPANH.

a Ἐπέτρεψε.] Ita in *MSS.* ἐπέτρεπε in *Editis.*

b Διὰ διαπραξαμένῳ] Illud δὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Βασιλεύσειν τῶν Ισραηλιτῶν.] Βασιλεύειν *Samb. Bas. Busb.* & *Hen.*

d Τήν τε Ιωράμου τὸν ἀδελφὸν] Sic *MSS.* τὸν Ιωράμου τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν Οχ. in *Editis.*

e Οχοζίου] *Al.* Οχοζίου.

f Ιωσαβεθὴ ὄνομα.] Ωσαβεὶθ *Big.* & *Samb.* Ωσαβεὶθ *Gall.* 2. Ιωσαβεὶ *Vat.* LXXII. & *Zonar.*

g Ἰώδαος.] Sic *Big.* & *Samb.* Ἰωαδος in *Editis.* Ἰωδαὲ *Vat.* & LXXII. Ἰώδας *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Jojada.*

h Ἰώασον,] Ἰωάσου *Vat.* Ἰωὰς LXXII.

i Παιδίον ἐνιαύσιον,] Alii sic distinguunt παιδίον, ἐνιαύσιον ἐγκεκρυμμένον &c.

k Εἰς τὸ ταμιεῖον] Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

l Τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε,] Illa τῶν κλινῶν adjecimus ex *MSS.* eademque phrasi uruntur LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 2.

* *Conclave cubiculi inclusisset,*] *Al.* in cubiculum lectorum.

m Ἑπτῷ κοινολογησάμενος] Vocem ἕπτῳ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συνεπιθέσθαι] Ita cum *Cod. Samb.* συνεπιθέσθαι in *Editis Aliisque.* συμβῆσαι *Vat.*

cumque puero regnum assererent & vindicarent, cum jurejurando illos obstrinxisset, quo securitas ejusmodi quid una aggredientibus paratur, deinceps meliorem spem concipiebat de iis quæ contra Gotholiam agitaverat. Viri autem, quos pontifex Jodaus in facinoris *hujus* societatem adsciverat, tota regione peragrata, cum sacerdotes & Levitas ex ea congregassent una cum primoribus tribuum, Hierosolyma eos adduxerunt ad pontificem. Ille vero sibi fidem jurejurando dari postulavit, se secretum, quod ab eo acciperent, omnino clausum habituros, ut quod taciturnitatem simul & operam adhiberi requireret. Cumque juratis rem omnem verbis aperire sibi tutum esse videretur, producto Davidici generis puero quem alebat, "Hic, "inquit, vobis rex, ex ista domo, quam probe "scitis Deum prædixisse in omne ævum regnatu- "ram esse. Itaque vos moneo hortorque ut tertia "pars vestrum in templo præsidio sit regi; pars "vero quarta statuatur in excubiis ad fani limina; "quæque huic proxima custodiam agat portæ "patentis, qua itur in regiam; reliqua vero multi- "tudo inermis versetur *in templo: neminemque "qui arma gestaverit, præter sacerdotem, intrare "permittatis." Præterea autem præcepit, ut pars quædam sacerdotum & Levitarum satellitum more strictis gladiis regem ipsum stiparent; ita ut qui ausus fuerit in Templum intrare, tela gerens, statim moreretur: utque neminem metuentes regem custodire & tueri perseverarent. Et quidem illi, quibus pontifex id consilii dedit, dictis obsequuti, qua *in eum* voluntate essent, factis declararunt. Interea autem Jodaus, patefacto *regum* armamentario, quod in templo à Davide erat constitutum, distribuit centurionibus simul & sacerdotibus atque Levitis hastas & pharetras omnes in eo inventas, ut & alia quæcunque deprehenderit tela. atque *ita* armatos templo circumdedit viribus in unum collatis, ut hoc modo iis ad quos *intrare* nihil attinebat aditum occluderent. Cumque puerum in medium adduxissent, regiam ei coronam imposuerunt, ac Jodaus sacro oleo à se inunctum regem pronunciavit: atque populus, lætitia gestiens factoque applaudens, clamabat, vivat rex.

Jodaus pontifex Joasum Judææ regem creat.

4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.

3. Gotholia autem, cum tumultum plaususque inexspectato audivisset, animo valde perturbata, cum satellitio suo prosiluit è regia. Ubi vero ad templum venerat, eam quidem sacerdotes intromittunt: armatos vero illam sequentes ab introitu prohibuerunt custodes, templo circumdati, quibus id *negotii* à pontifice mandatum erat. Cæterum Gotholia, conspicata puerum in suggestu stantem, regiaque corona redimitum, discissa veste *sua*, magnoque clamore sublato, jussit eum occidi qui insidias sibi *perfide* struxit, imperiumque eripere contendit. Jodaus vero, cum centuriones evocasset, iis imperavit, ut Gotholiam in Cedronis vallem abducerent, ibique *eam* interficerent. nolle enim templum pollui, supplicium in eo sumendo de nefaria muliere. Mandavit insuper, ut si quis ad o-

μένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπερισπῶσαν, ° καὶ λαῶν ὅρκους, οἷς τὸ ἀδεὲς ἅπασι τῶν συνεργούντων P βεβαιῶσαι, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει τὰς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες, ὃς ὁ ἱερεὺς Ἰώδας χθιζοὺς τῆς πράξεως q παρειλήφει, παρελθόντες r εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦγον ἄγοντες εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δέ, πίστιν ᾔτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, προήγαγεν ὃν ἐκ τοῦ Δαυΐδου γένους ἔτρεφεν, "ὅτι ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας, "s ᾗ ἴσθε τὸν Θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι "τοῦ παντὸς χρόνου. προσημαίνω δὲ τὸ τρίτον ὑμῶν μοῖ- "ραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, t τὸ δὲ τέταρτον "τῆς φυλακαῖς ἐφεδρεύειν τοῦ τεμένους ἁπάσας, ἡ δὲ "μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τοῦ ἀνοιγομένης καὶ Φερού- "σης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν, τὸ δ' ἄλλο "πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω· u μηδένα δ' "ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε, ἢ x μόνον ἱερέα." y προσδιέταξε δὲ τάδε μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ Λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τοῦ βασιλέα τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐσπασμένας δορυφοροῦντας, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ἀοπλισμένον ἀναιρεῖσθαι προσέταξε. z δείσαντας δὲ μηδένα προσιέναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβάλετο, τάδε πράσσοντες, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ Ἰώδας τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην, ἣν Δαυΐδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἅπασιν ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν σωματα- μένους τὴν χεῖρα, καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἀπροσήκτοις ἅπασι a ἀποτειχίσαντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, b ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν· καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες Ἰώδας, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος, χαίρον καὶ κροτοῦν, εὐθὺς, σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τῆς δὲ φωνῆς ἣν τὸ ἐπαίρων Γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραττομένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ ἐξ ἰδίας ἐξεπήδησε φρατιᾶς ἐπὶ τὸ βασιλεῖον. c καὶ παραβαλλομένῃ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῇ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τὰς δὲ ἑπομένας ὁπλίτας εἴργειν εἰσελθεῖν οἱ d περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τὸν ναὸν ἐκ τοῦ ἀρχιερέως τεταγμένοι. ἰδοῦσα δὲ Γοθολία τὸν παῖδα ὀπὶ τῆς e στήλης ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν f ἀνακράζουσα, g φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἀφελέσθαι τυραννίδα. Ἰώδας δὲ, καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς h ἀγαγόντας τὴν Γοθολίαν εἰς τὴν φάραγγα ἐκ Κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰρ βέλεσθαι μιανθῆναι τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν i ἀλιτήριον τιμωρησαμένων. συστάξε

o Καὶ λαῶν ὅρκους,] Καὶ abest quibusdam *MSS.*

p Βεβαιῶσαι] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Gen.* βεβαιῶν] *Basil. Aliique.*

q Παρειλήφει,] Πεφείληφει *Vat.*

r Εἰς ἅπασαν] Εἰς deest *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἣν ἴστε] Ita *Samb.* & *Vat.* ᾗ ἴστε Θεὸν *Big.* ἧς ἴστε Θεὸν in *Editis Aliisque.*

t Τὴν δὲ τετάρτην] Τέτην legit *Gelenius* interpres. REL.

u Μηδένα δ' ὁπλίτην] Sic *Big.* & *Samb.* μηδ' ἵνα δ' ὅπλ. *Basil.* & G. μηδ' ἵνα ὅπλ. *Vat.*

* *In templo:*] *In atriis templi* juxta *Hebr.* 2 *Paralip. c.* 23. *v.* 6. ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου LXXII.

x Μόνον ἱερέα.] Μόνους ἱερέας legisse videtur *Epiphan.*

y Προσδιέταξε] Ita cum *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. προσδιετάξατο in *Editis Aliisque.*

z Δείσαντας δὲ] Eo modo *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. δείσαντες in *cæteris.*

a Ἀποτειχίσαντας.] Ἀποτειχίσαντας *Vat.* HUDS. Forte ἀπτειχίζοντας. COCC. Hic non est, ut sæpe aliàs, murum tollere, sed muro cingere. REL.

b Ἐπέθηκαν αὐτῷ] Ἐπέθεσαν *Vat.*

c Καὶ παραβαλλομένῃ] Sequutus sum *Cod. Vat.* in *reliquis* παραβαλλομένῳ δ' εἰς τὸ ἱερ.

d Περιεστῶτες ἐν κύκλῳ] Περιεστηκότες *Vat.*

e Στήλης ἑστῶτα,] Ita ex *Cod. Vat.* τυλῆ LXXII. 4 *Regum*, *c.* 11. *v.* 14. (על העמוד 2 Reg. 11: 14. *Coccejus*) πυλῶνος in *Editis Aliisque.*

f Ἀνακράζουσα,] Ἀνακραγοῦσα *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.*

g Φονεύειν ἐκέλευε] Φονεύσειν *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

h Ἀγαγόντας] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἄγοντας in *reliquis.*

i Τῆς Κεδρῶνος,] Τὸν Κεδρῶνος *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

k Ἀλιτήριον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀλιτηρίων in *Editis Aliisque.*

l Τιμωρησαμένων.] Τιμωρησάμενον (*Coccejus*) *Vat.*

m Ἐπα-

ταξε δε, και βοηθων τις εσοτελθοι, κακεινον ανελειν. [m] ελλαβομενοι τοινυν τ Γοθολιας οι εσοτεταγμενοι τλω αναιρεζιν αυτης, επι τλω πυλλω τ ημιονων τ βασιλεως ηγαγον, κακει διεχρησαντο.

pem ei ferendam adveniat, ipsum etiam perimant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiæ cædes, injectis in eam manibus, eam ad portam mularum regis educebant, ibique *eam* necarunt. *Gotholia necatur.* 4 *Regum*, c. 11. 2 *Paral.* c. 23.

δ. Ως ουν τα κατ τλω Γοθολιαν τουτον [n] εσρατηγηθη τ τροπον, συγκαλεσας τον τε δημον και τους σολιτας Ιωδας εις το ιερον, [o] εξωρκησεν συνοειν τω βασιλει, και σροσυοειν αυτ τ σωτηριας, και τ επι σλειον ακμης. επητ αυτον τ βασιλεα τιμησειν τ Θεον και μη σαρεκβαινειν τας Μωυσεως νομους δυναι σιστιν ηναγκασε. και μ τουτα εισδραμοντες [p] τ τ Βααλ οικον, ον η Γοθολια και ο ανηρ αυτης Ιωραμος κατεσκευασεν, εφ' υβρει μεν τ [q] σατρωυ Θεου, τιμη δ τ Αχαβυ, κατεσκαψαν· και τ εχοντα τλω ιερωσυνω αυτ [r] Μααθαν απεκτειναν. τλω δ' επιμελειαν και φυλακλω τ ιερ τοις ιερευσι και Λευιταις επετρεψεν Ιωδας, κατα τλω Δαυιδυ τ βασιλεως διαταξιν, κελευσας αυτοις δις τ ημερας σαρεχειν τας νενομισμενας των ολοκαυτωσεων θυσιας, και θυμιαν ακωλυτως τω νομω. απεδειξε δε των Λευιτων τινας και συλωρους επι φυλακη τ τεμενους, ως μηδενα μεμιασμενον παρειναι λαυθανοντα.

Restauratio cultus Dei. 2 Paral. c. 23.

ε. Τουτων δ' [s] διαταξας, μ τ εκατονταρχων και ηγεμονων και τ λαου σαντος εκ τ ιερ σροαγαγων ηγε τ Ιωασον εις το βασιλειον, και [t] καθισταται εις τ βασιλικον θρονον επυφημησε τε το σληθος και σεος διωξιαν τραπεντες επι σολλας εωρτασαν ημερας. η μεντοιγε σολις, επι τω τλω Γοθολιαν αποθανειν, ησυχιαν ηγαγεν. λω δ Ιωασος, οτε τ βασιλειαν σαρελαβεν, ετων επτα· μητηρ δ' λω αυτω το μεν ονομα [u] Σαβια, σατριδος δ Βηρσαβεε. σολλω δ' εσοιησατο τ [x] νομων φυλακλω, και σεβ τ τ Θεου θρησκειαν φιλοτιμιαν, σασι σαντα [y] τ χρονον ον ο Ιωδας εβιωσεν. εγημε δ γυναικας δυο σαρελθων εις ηλικιαν, δοντος τ ιερεως· εξ ων και αρρενες αυτω και θηλειαι σαιδες εγενοντο. τα μεν ουν σερι τ βασιλεως Ιωασ, ως τ Γοθολιας επεβαλλω διεφυγε και τ βασιλειαν σαρελαβεν, εν τουτοις δεδηλωκαμεν.

5. Cum autem hæc, quæ ad Gotholiam spectant, hujusmodi stratagemate gesta fuissent, Jodaus, populo ac militibus in templum convocatis, sacramento *omnes* adegit ad benevolentiam regi præstandam, & ad ipsius prætereaque imperii salutem & incolumitatem tuendam. Deinde regem jurejurando obligavit, ut Deum honoraret, legesque Moysis *nullatenus* transgrederetur. Post hæc incursione facta in Baalis ædem, quam Gotholia ejusque maritus Joramus in veri Dei contumeliam & honorem Achabi constructerant, eam funditus diruerunt; & Maatham, qui tum sacerdotium ejus tenebat, occiderunt. Templi vero curam & custodiam sacerdotibus & Levitis permisit Jodaus, juxta Davidis regis institutum, jussis, ut bis singulis diebus solida pro more facerent sacrificia, & suffitum juxta legis præscriptum adolerent. Fecit autem Levitarum quosdam etiam janitores ad fani custodiam, ne quis *ulla re* pollutus posset intrò subrepere. *Juramentum populi & regis.* 4 *Regum*, c. 11.

ς. Ubi autem ad hunc modum ista disposuit, ipse & centuriones & duces atque populus universus Joasum è templo deduxerunt in regiam: eoque in solio regali collocato, omnes lætos clamores sustulerunt, & ad epulas conversi festivitatem per aliquos dies egerunt: nulla utique in civitate turba excitata ob mortem Gotholiæ. Tum Joasus annum septimum agebat, cum regnum iniit: materque illi erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Bersabee. fuit autem legum observantissimus, cultusque Dei studiosissimus, quamdiu Jodaus *pontifex* vixerit. Porro prima maturitate duas uxores, quas ei locaverat pontifex, in matrimonium duxit: ex quibus utriusque sexus liberos sustulit. Atque hactenus quidem de rege Joaso, quomodo ex insidiis Gotholiæ evasit & regnum suscepit.

ΚΕΦ. η'. CAP. VIII. VIII.

Azaëlus expeditiones facit contra Israëlitas & Hierosolymitanos. Jehus moritur, eique in imperium succedit Joazus. Hierosolymitanorum rex Joasus primo cultûs Dei curam gerit, postea impie agit, & Zachariam lapidari jubet. Joaso mortuo, regnum suscipit Amasias.

Αζαηλος γραπτ επι τους Ισραηλιτας και Ιεροσολυμιτας. Ιηους πλαυτα, και τλω Ισραηλιτων αρχλω Ιωαζος Διαδεχεται. Ιωασος τ Ιεροσολυμιτων βασιλευς πρωτον μ Θεου θρησκειας επιμελειται, υστερον αστει, και Ζαχαριαν λιθοις βληθηναι κελευ. Ιωασ αποθανοντος, τλω βασιλειαν παραλαμβανει Αμασιας.

AZaël autem Syrorum rex, bellum cum Israëlitis & Jehu rege illorum gerens, regionis Transjordanianæ tractus ad exortum solis, qui à Rubenitis & Gaditis & Manassitis occupati erant, vastavit; necnon terram Galaaditicam & Batanæam, incendia longe lateque faciens & rapin s, ac ne à cæde quidem illorum temperans, qui in manus ejus inciderent. Non enim eum regionem populantem Jehus propulsare festinabat: sed & ipse, postquam res divinas despexisset, & jura legesque contempsisset, vitam finivit, cum in Israëlitas regnasset annos *septem & viginti. Samariæ autem sepultus est, Joazo filio, qui in imperium succederet, relicto. 2. Jo-

Bellum inter Azaëlum & Jehum. 4 *Regum*, c. 13.

Jehus moritur, eique succedit Joazus. 4 *Regum*, c. 11.

---

m Ελλαβόμενοι] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. λαβόμενοι in cæteris.

n Εσρατηγήθη] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ἐστρατήγηται in reliquis.

o Εξώρκησεν σύνοειν] *Al.* ἐξώρκωσεν.

p Τον δ Βααλ οἶκον,] Τὸν δὲ Βὴλ οἶκον, ὃν Γοθολία *Vat.*

q Πατρῴῳ Θεῷ] Sic *MSS.* πατρίῳ in *Editis.*

r Μααθὰν ἀπέκτειναν.] Ita in *Græcis* omnibus. Ματθὰν *Latinis.* Ματθὰν & Ματχὰν LXXII.

s Διαταξας,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* διδάξας in *Editis.*

t Καθίσαντος εις τ βασιλικον θρονον] Sic cum *Big.* & *Samb.* καθήσαντος in *Editis.* καθήσαντος ἐπὶ τ β. *Vat.*

u Σαβια,] Σαβιὰ ἀπ τ Βηρσαβεὲ LXXII. Αβία *Vat.* Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 469.

x Νόμων φυλακλω,] Νομίμων *Vat.*

y Τον χρόνον] Illud τ ex *MSS.*

z Ου γὰρ ἴφθη] Οἷον ἴφθη *Samb.* & *Vat.* οἷς ἂν ἴφθη *Big.* & *Gall.* 1. 2. Incertum quomodo legerit *Epiphan.* nam vertit, *in quo potuit quidem ulcisci Jehus, dum cunctam provinciam devastaret; sed circa divinitatem superbus* &c.

* *Septem & viginti. Samariæ autem sepultus est,*] *Duodetriginta* juxta *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 10. v. 36.

a Ιώαζον] Ιωάχαζ LXXII. *Codren. Aliique.*

Joasus Judæ rex templum curat instaurandum. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

2. Joasum autem Hierosolymorum regem incessit cupido templum Dei instaurandi: vocatoque pontifice Jodao, *ei* præcepit ut per omnem regionem dimitteret Levitas & sacerdotes qui in singula capita sicli argentei semissem exigerent ad refectionem & instaurationem templi, sub Joramo & Gotholia ejusque liberis labefactati. Pontifex vero imperatum non fecit, quod noverit neminem libenter argentum erogaturum esse: sed anno regni vigesimo tertio, cum rex ipsumque & Levitas ad se accivisset, eosque objurgasset, quod iis quæ mandaverat non obsequuti essent, jussissetque ut in posterum templi reparationi prospicerent, ejusmodi commentum adhibuit ad colligendam pecuniam, † quo populus libenter acquievit. Cum loculum ligneum undique clausum fecisset, unum in eo foramen aperuit. deinde, ubi eum in templo juxta altare collocasset, jussit ut singuli quantum quisque vellet in eum per foramen injicerent, ad templum instaurandum. id quod populus æquo animo tulit: & multum auri argentique, certatim ea conferendo, coëgerunt. Scriba autem & sacerdos fiscorum *præfecti* loculo exhausto, & cum rex adesset numerata quæ congesta erat pecunia, mox côdem *loculum* referebant. atque hoc quotidie faciebant. Quamprimum vero sat pecuniæ populus contulisse videbatur, Jodaus pontifex & Joasus rex miserunt qui eam erogarent in lapicidas & structores, inque ligna magna materiæque pulcherrimæ. Templi autem refectione absoluta, reliquum auri & argenti (quod sane non exiguum erat) in crateras & urceolos & pocula atque alia vasa impenderunt; feceruntque ut magnificis sacrificiis, quæ quotidie fiebant, pingueſcerent altaria. atque istis, quamdiu Jodaus in vivis erat, debitum adhibebatur studium.

Mortuo Jodao, Joasus à pietate deficit. 2 Paral. c. 24.

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum & triginta, justitia & probitate in omnibus insignis, & in regiis conditoriis sepultus est, quod Davidis stirpi regnum conservaverat) Joasus rex cultus Dei curam abjecit. Quin & populi principes, similiter ac ipse, moribus erant *ita* depravati, ut jura violarent, inque alia omnia irent quam quæ ab illis optima habebantur. Cum autem Deus hanc regis aliorumque *in pejus* mutationem indigne tulisset, misit vates qui *eos* de factis admonerent & à nequitia revocarent. Illi vero magno adeo hujus amore & immani desiderio tenebantur, ut neque iis, quæ majores illorum ob spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio affecti pertulerunt, neque iis quæ ante denunciarunt vates ullatenus moti pœnitentiam egerint, eóque redierint unde contra ea faciendo digressi erant: sed

Zachariam vatem interfici jubet Joasus. 2 Paral. c. 24.

Zachariam etiam, *Jodai pontificis filium, rex, patris ejus beneficiorum immemor, mortem obire

Β'. [b] Τὸν δὴ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ἐρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ· καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰώδαον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς Λεύίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας [c] ἀργύρου ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος [d] ὑπὸ Ἰωράμου καὶ Γοθολίας καὶ τῶν παίδων [e] αὐτῆς. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σωτὴς ὡς οἶδεν [f] ἀγνωμόνως [g] προήσεσθαι τὸ ἀργύριον· τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει, μεταπεμψαμένου τοῦ βασιλέως αὐτόν τε καὶ Λεύίτας, καὶ ὡς [h] ἐπιμελήσοντας ὧν προέστηκεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, γραπτήμαλι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, [i] ᾧ τὸ πλῆθος οἶδεν ἔθος, τοιοῦτῳ. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας παντάχοθεν, ὀπῇ [k] ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν. ἔπειτα θὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται [l] βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀφ' ἧς ἐσῇ, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐ διετέθη· καὶ πολὺν ἄργυρον ἐκ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν, καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον [m] ὅ τε γραμματεὺς καὶ [n] ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀπροφάτως τὸ πλῆθος εὐδοκεῖ βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθωσάμενοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδαος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώασος, καὶ [o] ἔτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐπισκευασθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, οὐκ ὀλίγου δή τινος, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύασμα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο· θυσίας τε πολυτελεστέρας ἐποιοῦντο ἐφ' ἡμέρᾳ τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ἰώδαος χρόνον ἔζη, τοῦ προφήτου ἐτύγχανε σπουδῆς.

Γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος· ἔτη μὲν βιώσας [p] ἑκατὸν [q] καὶ τριάκοντα, νίκαιος δὴ καὶ [r] πάντα χρησὸς [s] γενόμενος, ἐτάφη δ' ἐν τοῖς [t] βασιλικοῖς τάφοις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι [v] τῷ Δαυὶδ γένει τὴν βασιλείαν [x] ἐκτήσατο· προσέθηκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώασος τὴν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ [y] τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄριστα εἶναι. δυχεραίνας δ' ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τὴν πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἔσχον τούτου εἶχον, ὡς μήτε [z] οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα [a] πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηδ' οἷς οἱ προφῆται προέλεγον [b] πιθόμενοι [c] μετανοῆσαι, καὶ μεταθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα [d] ἐξαγομένους ἐτράπησαν· ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδάου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν

b Τὸν δὴ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ἐρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ.] 2 Chronic. xxiv. SPANH.

c Ἀργύρου.] Ita cum *MSS.* ἀργυροῦν in *Editis*.

d Ὑπὸ Ἰωράμου] Sic & *Samb.* in *ceteris* ὑπὸ τοῦ Ἰωράμου.

e Αὐτῆς.] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

f Εὐγνωμόνως] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* ἀγνωμόνως non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. neque legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Προήσεσθαι] Προῆσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. προῆσθαι *Vat.* προεῖσθαι *Gall.* 2.

h Παροξύναντος] Παροξύναντα ſolus *Vat.*

i ὯΙ τὸ πλῆθος] Ὡς τὸ πλ. *Gall.* 2. Forſan ἃ τὸ πλ. legerit *Epiphan.* qui vertit *quod populus libenter habuit.* phraſis hæc ᾧ τὸ πλ. ἥδ. ἔχει, alibi, quod ſciam, non occurrit. hujuſmodi tamen conſtructionem (*Atticam*) in aliis auctoribus ſæpiuſcule habemus, ut apud *Xiphilinum*, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς ἔπραττεν. ſi quis ἐφ' ᾧ malit, valeat, quantum valere poteſt, conjectura.

† *Quo populus libenter acquievit.*] *Al.* quod non gravatim tulit populus.

k Ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν.] Illud ἐν deeſt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Βάλλειν εἰς αὐτὸν] Βαλεῖν *Vat.*

m Ὅ τε γραμματεὺς] 2 *Paralip.* c. 24. v. 11. ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ προστάτης τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.

n Ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων,] Illud ὁ ἐν *Cod. Vat.*

o Ἔτι ξύλα μεγάλα] Ita ex *MSS.* ἐπὶ in *Editis.*

p Ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα,] 2 Chronic. xxiv. 15. SPANH.

q Καὶ τριάκοντα,] Καὶ deeſt *Big.* & *Samb.*

r Πάντα χρησὸς] Illud πάντα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Γενόμενος,] Ita cum *MSS.* γενόμενος καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς in *Editis.* De Jodao vide *Montacutium* in Exercit. 2. §. 5. p. 59.

t Βασιλικαῖς θήκαις] Βασιλικαῖς ταφαῖς ἐν Ἱεροσολύμοις: quia Davidici erat generis. Ita & Hebræi ſcribunt in urbe fuiſſe ſepulcra generis Davidici. Male Interpres. REL.

v Τῷ Δαυὶδ] Sic *MSS.* Τοῦ Δαυὶδ γένους in *Editis.*

x Ἐκτήσατο.] Ἀνεκτήσατο *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte ἀνεκτίσατο. *Vetus* repararat. COCC.

y Τὰ νενομισμένα] Τὰ inſertum dedi ex *Big.* & *Samb.*

z Οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν] Ita *MSS.* & mox μηδ' οἷς, in *Editis* μήτε ὅσα & μηδ' ὅσα.

a Πανοικὶ κολασθέντες] Πανοικὶ LXX. Exod. 1. 1. SPANH.

b Πιθόμενοι] Forte τούτοις πιθόμενοι. COCC.

c Μετανοῆσαι,] Μετανόησαν *Big. Samb.* & *Vat.*

d Παρορμήσαντες] Παρορμήσαντες *Big.* & *Samb.*

* *Jodai pontificis filium,*] Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 470.

e Ἱερῷ,] Ἱερῷ interdum eſt tota ſtructura templi, atria aliaque

τῶν τῦ πατρὸς αὐτῦ διεργεσιῶν λαθόμενον, ὅτι, τῦ Θεῦ [f] προφητεύσαντα αὐτὸν ἀποδείξαντος, εἰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει συνεβάλλοντι αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πεθόμενοι προλέγει. τελευτῶν μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν [g] ἔσχε τὸν Θεὸν ἐποιεῖτο, ἀντὶ χρησῆς συμβουλίας, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῦ παρέσχεν Ιωάσῳ, πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Εδωκε μέντοι γ' οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρανόμησεν. ἐμβαλὼν γὰρ Αζαήλης τῦ Σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτῦ καὶ τὴν τε [h] Γίτθαν καταστρεψάμενος καὶ ληλατήσας ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ιεροσόλυμα. [i] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος, πάντας [k] κενώσας τὰς τῦ Θεῦ θησαυρὰς καὶ τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι [l] μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὴ πεισθεὶς τῇ τῦ χρημάτων ὑπερβολῇ, τὴν στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε πρὸς τὰ Ιεροσόλυμα. νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν [m] Ιώασος, ἐπιθεμένων αὐτῷ [n] τῶν φίλων, οἱ τὸν τῦ Ζαχαρίου θάνατον ἐκδικοῦντες [o] τῦ Ιωδάε παῖδος ἐπεβάλοντο τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη περὶ αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιεροσολύμοις, οὐκ ἐν τοῖς ταφοις δὲ [p] τῶν βασιλικῶν τῶν προγόνων, ἀσεβὴς γενόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντηκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν αὐτῦ διεδέξατο Αμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ [q] ἔτει τῦ Ιωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [r] Ιώαζος ὁ τοῦ Ιηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτὰ, τοῦ μὲν πατρὸς οὐδ' αὐτὸς μιμητὴς [s] γενόμενος, [t] ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι τῦ Θεῦ καταφρονήσαντες. ἐταπείνωσεν δ' αὐτὸν καὶ [v] συνέστειλεν ὁ τῦ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγας μυριάδας καὶ [x] πεντήκοντα ἱππεῖς, στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν. [y] πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν [z] λαὸς, κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν, ὅτι Αζάηλον βασιλεύσει προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, [a] ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ἦν ἐν ἀπόροις ἔτι [b] κακοῖς Ιώαζος, ὅτε δέησιν καὶ ἱκετείαν τῷ Θεῷ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν Αζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ μὴ περιιδεῖν εἰς τέλος ἀπολλύμενον. ὁ δὴ Θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς [c] ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, [d] καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦσι αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη ἀνέθαμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἠυξήνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὸν Ιωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὸν ἀρχὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ [e] Ιώασος. ἔβδομον ἤδη καὶ τεσσα-

jusserit in templo saxis obrutum; quod Dei spiritu instinctus ad vaticinandum, pro concione populum simul & regem adhortatus fuerit ad juste agendum, quodque prædixerit fore ut gravem subirent pœnam, si *monitis* non obtemperarent. Moriens tamen Zacharias Deum testem fecit & judicem eorum quæ patiebatur, pro bono *quod dederat* consilio, atque iis quæ pater ipsius Joaso fecerat, morte periens acerba & violenta.

4. Cæterum rex non multo post pœnas maleficiis debitas persolvit. Azaëlus enim Syrorum rex, impressione in ditionem ejus facta, cum & Gittam evertisset & prædam abegisset, exercitum Hierosolyma in eum educit. Joasus autem metu perculsus, exhaustis Dei regumque thesauris, detractisque templo donariis, omnia ad Syrum misit; quibus eam sibi redimeret securitatem, ut nec obsidione premeretur, nec in rerum omnium discrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniæ ingenti victus, copias Hierosolymis non admovebat. Joasus tamen, cum in morbum difficilem incidisset, amicis eum adortis, qui ut Zachariæ Jodai filii mortem ulciscerentur regi insidias struxerant, etiam ab illis occiditur. Et quidem Hierosolymis sepultus est; sed non in regiis majorum monumentis propter impietatem. Vixit autem annos septem & quadraginta: eique in regnum succedit filius Amasias.

Azaëlus Judæorum fines populatur. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

Eum ab Hierosolymorum obsidione divertit Joasus templi spoliis. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

Joasi mors. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. 25.

Joasi successor Amasias. 4 Regum, c. 12.

5. Anno autem regni Joasi vigesimo primo, Israëlitarum imperium suscepit Joazus Jehu filius apud Samariam: illudque tenuit annos decem & septem; patris quidem sui nec ipse imitator, sed scelericus æque addictus ac primi isti qui Deum contemptui habuerunt. Illum vero Syrorum rex depressit, ac copias ejus tam numerosas adeo attrivit, ut decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, postquam expeditionem fecisset, urbesque magnas & multas ei abstulisset, ejusque exercitum clade affecisset. Hæc autem Israëlitarum populo mala acciderunt juxta Elissæi vaticinium, quando Azaëlo etiam prædixisset, quod necato domino Syrorum & Damascenorum regnum esset occupaturus. Cumque Joazus in tanta malorum difficultate versaretur, ad preces & supplicationes se recipit, Deum obsecrans ut ipsum è manibus Azaëli liberaret, & in illius potestatem redigi non pateretur. Deus autem, pœnitentiam loco virtutis acceptans, contentusque admonere potentes, cum ei non videretur funditus perdere, fecit ut nullo in metu esset de belli periculis. quo fit ut regio, pace potita, ad pristinum statum rediret, opibusque floreret.

IX. *Joazus Jehu filius, regno susceptio, bello premitur ab Azaëlo. 4 Regum, c. 13.*

6. Joazo autem vitâ defuncto, successit filius ejus Joasus in regnum. Cum septimum jam & tri-ge-

Joazo in Israëlitarum regnum succedit filius ejus Joasus. 4 Regum, c. 13.

que complectens; interdum pars illa, in qua erant sacerdotes, quæ alibi dicitur τέμενος *fanum*, seu οἶκος *ædes Templi*. Vide Auctores supra laudatos ad p. 473. §. 2.

[f] Προφητεύσαντα] Forte προφήτην. *Vetus*, quem cum Deus Prophetam constituisset. COCC.

[g] Ἔσχε τὸν Θεὸν] Ita *Samb.* & *Bas.* ἔσται in *cæteris*.

[h] Γίτθαν καταστρεψάμενος] Γίτθην in plerisque *MSS*.

[i] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος,] Οὐ φοβηθεὶς *Big.* & *Samb.*

[k] Κενώσας] Ἐκκενώσας *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Μηδὲ] *Gen.* μὴ δὲ.

[m] Ἰώασος,] Articulum ὁ ante Ἰώασος delevimus, auctoritate *MSS*.

[n] Τῶν φίλων,] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τὸν in *Editis*. τῶν φίλων τῶν Ζαχαρίου οἱ τὸν *Big.* & *Samb.*

[o] Τῦ Ιωδάε παιδὸς] Illud τοῦ ex *MSS*.

[p] Τῶν βασιλικῶν] Ταῖς βασιλικαῖς desunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[q] Ἔτει τοῦ Ιωάσου βασιλείας,] Illud ἔτει ex *MSS.* εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει in *S. Literis*.

[r] Ιώαζος] Ιωάχαζ LXXII. Ιωάχαζος *Vat.* passim, & infra etiam *Big.* & *Samb.*

[s] Γενόμενος, ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Dist. & leg. γενόμενος, ἀσεβήσας, ὡς κ. ο. πρ. & ita *Rufinus*: impie vero gerens, sicut & primi Reges, qui Deum spreviisse videbantur. SPANH.

[t] Ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Ita in *MSS.* ἀσεβήσας καὶ οἱ πρῶτοι in *Editis*. ὡς καὶ οἱ πρ. legendum conjecerat *Schotanus*.

[v] Συνέστειλεν οὐκ ἐν τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγας μυριάδας καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς,] *Rufinus*: extenta potestate contrivit; dum adversus eum decem millibus armatis, & quinquaginta millibus equitum castra moviisset. *Unde legisse hic eum patet*: ἁπλ. μυρ. καὶ πέντε μυριάδας ἱππέων· SPANH.

[x] Πεντήκοντα ἱππεῖς,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πενταχοσίους in *Editis*. juxta *S. Literas*, (4 *Regum* c. 12. v. 7.) πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδας πεζῶν.

[y] Πόλεις τε] Καὶ πόλεις τε μ. καὶ π. αὐτὸν ἀφ. *Vat.*

[z] Λαὸς,] Βασιλεὺς *Big. Samb.* & *Vat.* verum pro voce λαὸς facit *Epiphan.*

[a] Ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην.] Ἀποκτείναντι *Big.* & *Samb.*

[b] Κακοῖς Ιώαζος,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καιροῖς in *Editis*.

[c] Ἀρετὴν ἀποδεχόμενος,] Ita *Bas. G. Vat.* & *Epiphan.* αἰρέσεως *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[d] Καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦσι αὐτῷ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ ν. μ. τ. δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ. in *Epiphanii* versione, & *corripere magis quam perdere hominem hujusmodi volens*. HUDS. Forte καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς τοῦτο δυναμένους (h. e. μεταποιοῦντας) ἢ τελέως ἀπολλύειν δοκοῦν αὐτῷ, COCC.

[e] Ιώασος.] Ita legunt & distinguunt *MSS.* nisi quod in

geſimum annum regnaret Joaſus in tribum Judæ, Iſraëlitarum regnum iniit iſte Joaſus Samariæ, (nam & ille eodem nomine gaudebat, quo Hieroſolymorum rex) illudque annos ſexdecim tenuit. Cæterum vir bonus erat, patriſque *ſui* mores nequaquam referebat. Illo autem tempore, cum Eliſſæus vates jam ſenex admodum in morbum incidiſſet, ad eum viſendum veniebat Iſraëlitarum rex. cumque eum in ipſo fere mortis articulo inveniſſet, flere cœpit, ipſo vidente, & lamentari, patremque & præſidium appellare. "nam & ipſi "acceptum ferre *dicebat*, quod nunquam *illis* con- "tra inimicos opus fuiſſet armis, illius quippe va- "ticinia feciſſe ut ſine pugna de hoſtibus victoriam "reportarint: nunc quidem illum è vita diſcedere, "ſe vero relictos iri Syris armatis aliiſque in illo- "rum poteſtate hoſtibus. Itaque nec ſibi amplius "vivere tutum eſſe, ajebat; ſed expedire cum eo "exitum facere, ſimulque è vita migrare." Regem iſta deplorantem conſolatus eſt Eliſſæus; præcepitque ut arcu ad ſe allato illum intenderet. Cum itaque arcum rex paraſſet, *vates* ſuis manibus illius manibus impoſitis eum jaculari juſſit. cumque tribus telis emiſſis poſt tertium deſtitiſſet, "ſi, inquit, plura quidem miſiſſes, tum Syrorum "regnum radicitus exſcidiſſes: quoniam vero tribus "ſolis contentus fuiſti, cum Syris congreſſus toti- "dem etiam præliis eos victurus es, ut regionem, "quam patri tuo ademerunt, recipias." Et rex quidem, his auditis, abiit. nec ita multo poſt vates diem obiit ſupremum: vir inclytæ juſtitiæ, magnique plane à Deo æſtimatus. id quod teſtantur res incredibiles miræque ex afflatu divino ab eo factæ, de quibus præclara inter Hebræos fama eſt. Funere etiam magnifico elatus eſt, quali par erat virum Deo adeo charum cohoneſtari. Quin & eo tempore accidit, cum latrones quidam hominem à ſe occiſum in Eliſſæi ſepulchrum conjeciſſent, ut mortuus, ſimul ac vatis corpus tetigiſſet, reviviſceret. Atque hactenus quidem de Eliſſæo vate, deque iis quæ, dum in vivis eſſet, prædicebat, & quemadmodum, poſtquam fatis conceſſiſſet, etiam vi divina pollebat.

Joaſus ægrotantem viſit Eliſſæum. 4 Regum, c. 13.

Eliſſæi, tum vita defuncti, laus.

Mortuus tactu Eliſſæi corpore revixit. 4 Regum, c. 13.

7. Mortuo autem Azaëlo Syrorum rege, regnum ad filium ejus Adadum pervenit, cui bellum infert Joaſus Iſraëlitarum rex: eique ter victo regionem omnem eripiebat urbeſque & vicos, quotquot pater ejus Azaëlus ex Iſraëlitarum regno abſtulerat. Hoc utique factum eſt quemadmodum Eliſſæus prædixerat. Poſtquam vero evenit ut etiam Joaſus moreretur, ille quidem Samariæ ſepelitur, atque imperium ad filium ejus Hieroboamum devenit.

Mortuo Azaëlo, oppida agroſque Adado ejus filio eripit Joaſus. 4 Regum, c. 13.

κοσὸν ἔτ☉ βασιλεύον☉ Ιωάσ☉ τ̃ Ιεύδα φυλ̃ης, παρέλαβε τὸν ἀρχὸν ἔτ☉ ὁ Ιώασ☉ ἐν Σαμαρείᾳ τ̃ων Ισραηλιτ̃ων. [f] καὶ γὰρ αὐτὸς τὸν αὐτὸν εἶχε τρόπον προαίρεσιν τ̃ῳ τ̃ων Ιεροσολυμι☉ῶν βασιλεῖ· καὶ κατέσχεν αὐτὸν ἔτεσιν ἐκκαίδεκα. [g] ἀγαθὸς δ' ὢν ὁ θεὸν ὅμοι☉ τ̃ῷ πατρὶ τὸν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δ' τ̃ὸν καιρὸν Ελισαῖ☉ τ̃ῶν προφήτ☉ γηραιᾷ μὲν ἤδη τυγχάνοντ☉, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπλωκότ☉, ἦκεν ὁ τ̃ῶν Ισραηλιτ̃ων βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμεν☉. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατ☉, [h] βλέπον☉ αὐτ̃ῷ, καὶ πολιάδα, καὶ [i] πατέρα τε [k] ἀποκαλ̃ων καὶ ὅπλον. "δι' "αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, "ἀλλὰ τ̃ῆς ἐκείν☉ προφητείας ἀμαχητὶ κρατ̃ειν τ̃ων "πολεμίων· νυν δ' [l] ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τ̃ου ζ̃ην, κα- "ταλιπεῖν δ' [m] ἐξωπλισμένους τοὺς Σύρους [n] καὶ τοὺς ὑπ' αὐτ̃ῶν πολεμίους. ὅτ' αὐτ̃ῷ τοίνυν ζ̃ην ἔτι ἀσφαλὲς, "ἔλεγε· ἀλλὰ καλ̃ως ἔχειν [o] συνεξορμᾶν αὐτ̃ῷ καὶ "συναπαίρειν τ̃ῷ βίῳ." ταῦτα ὀδυρόμενον Ελισαῖ☉ παρεμυθεῖτ☉ τ̃ὸ βασιλέα· καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτ̃ῷ ἐνεγκεῖν ταχ̃υ. ποιήσαν☉ οὖν [p] ἐντεῖναι τὸν τόξον, ἐπιλαβόμεν☉ αὐτ̃ῷ [q] τ̃ων χειρ̃ων, ἐκέλευσε τοξεῦσαι. τρία δὲ βέλη αὐτ̃ῷ προεμένῳ [r] εἶπε διαπαυσαμένῳ, "πολλὰ μὲν, εἶπεν, ἀφεὶς, ἐκ ῥιζ̃ων "ἂν τὸν τ̃ῶν Σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ δὲ τρισὶν ῥο- "πέσι μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις κρατ̃ήσας συμβα- "λὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τὴν χώραν σὺ ἀπέτεμον τὸ σὸν "πατρὸς ἀνακτήσῃ." καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη. μετ' ὀλίγον δὲ ὁ προφήτης ἀπέθανεν· ἀνὴρ, ὃς διακαιοσύνῃ διαβόη☉, καὶ φανερῶς ἀγαθοδοτεῖσθαι ὑπὸ τ̃οῦ θεο̃ῦ. θαυμαστὰ γὰρ τὰ δόξαντα διὰ τ̃ὸ προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα, καὶ μνήμης λαμπρᾶς παρὰ τοῖς Εβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ ταφ̃ῆς μεγαλοπρεπο̃ῦς, καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τ̃ὸ ὅτω θεοφιλ̃ῆ μεταλαβεῖν. σωέβη δὲ καὶ τότε, λησ̃ῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τ̃ὸ Ελισαῖ τάφον ὃν ἦσαν ἀνηρηκότες, τ̃ὸ νεκρὸν τ̃ῷ σώματι αὐτ̃ῷ προσολισθήσαν☉ [s] ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ελισαῖ☉ τοῦ προφήτ☉, ζ̃ων τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μ̃ετὰ τὸν τελευτὸν ἔτι δυνάμιν [t] εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.

ζ'. Τελευτήσαν☉ δὲ τοῦ Σύρων βασιλέως Αζαήλ, εἰς [v] Αδαδον τ̃ὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παραγίνεται, [x] πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον Ιώασ☉ ὁ τ̃ῶν Ισραηλιτ̃ων βασιλεύς· καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετ☉ τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ Αζάηλ☉ πόλεις καὶ κώμας τ̃ῆς Ισραηλιτ̃ων βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μέντοι [y] κατὰ τὸν Ελισαίου προφητείαν ἐγένετο. [z] ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ Ιώασον [a] ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύε☉, [b] καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.

nonnullis ſit Ιωάζης. in *Editis* Ιώας. ὃς ἐδ. ἡ. κ. τ. ἑ. β. Ι. τ. τ. φυλ̃ης παρέλαβε τὸν ἀρχὸν.

f Καὶ γὰρ αὐτὸς] Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς *Vat.*

g Ἀγαθὸς δ' ὢν] Vide *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 13.

h Βλέποντ☉ αὐτ̃ῷ,] Illa αὐτ̃ῷ βλέποντ☉ & mox καὶ ante πατέρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Πατέρα τε ἀποκαλ̃ων καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Et ſcutum ſui regni *Ruſinus* vertit καὶ ὅπλον LXX. ἅρμα Ισραὴλ καὶ ἱππεῖς αὐτ̃ῶν 2 Reg. XVI. 14. SPANH.

k Αποκαλ̃ων καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Αὐτὸν ante ἀποκαλ̃ων delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Απεῖναι] Forte ἀπιέναι. *Vetus*, diſceret. COCC.

m Εξωπλισμένους] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐξωπλισμένους in *Editis Aliiſque.*

n Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτ̃ῶν πολεμίοις.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτ̃ῶν *Gall.* 2. καὶ τοῖς αὐτ̃ῶν πολεμίοις in *Editis.* τοῖς αὐτ̃ῶν πολεμίοις ſine καὶ habet *Big.* in *Epiphanii* verſione, *& aliis inimicis captivandos relinqueret.*

o Συνεξορμᾶν αὐτ̃ῷ] Καὶ ante συνεξορμᾶν ejectum volui, quod illud non agnoſcant *Big.* & *Samb.*

p Ἐντεῖναι δὲ βασιλέως] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Διπεῖναι in *reliquis.*

q Τ̃ων χειρ̃ων,] Illa τ̃ῶν χειρ̃ων ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Εἶτα διαπαυσαμένῳ,] Εἶτα δὲ ἀναπαυσαμένῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Αναζωπυρῆσαι.] Vide *Cotelerium* ad Conſtit. Apoſtol. p. 289.

t Εἶχε θείαν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἴσχυ in *Editis.*

v Αδαδον τ̃ὸν υἱὸν] Ita ut ſupra aliquoties. Αδιεμ *Vat.* Αδιρ. LXXII. & *Cedren.* Αδὰν *Baſ.* & *G.* Αδδὰν *Gall.* 2. & *Epiphan.* Βίρα *Big.* & *Gall.* 1. Ανδίρα *Samb.*

x Πρὸς ὃν συνάπτ☉ πόλεμον] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῦτον in *reliquis.*

y Κατὰ τὸν Ελισαίου προφητείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* κατὰ τὸν & Ελισαίου in *ceteris.*

z Επεὶ δὲ συνέβη καὶ Ιώασον ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύε☉, καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Aliter legit *Ruſinus*, qui vertit: Cumque contigiſſet, ut etiam Joas moreretur, ille quidem ſepultus eſt in Samaria, Regnum verò ſuo filio Hieroboam nomine dereliquit. SPANH.

a Αποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύε☉, καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* τιθηκέναι in *Editis*, omiſſis quæ ſequuntur ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύε☉.

b Καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Hic ſequutus ſum *Cod. Vat.* (emendavit ita & *Coccejus* ex *Vet.* & *Gelenio*) καθῆκεν εἰς Ιόασον ἡ ἀρχὴ τ̃ὸν υἱὸν αὐτοῦ *Baſ. G.* & *Gall.* 2. καθίκετο δὲ εἰς Ιώασον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* verſione, *regnum vero ſuo filio Geſſaban nomine dereliquit.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως Αμασίας στρατεύσαμενος ἐπὶ Ιδουμαίους ἐ Αμαληκίτας, αὐτὸς ἐνίκησεν· εἶτα πολεμῶν πρὸς Ιώασον ἡττᾶται, κ μετ' ὀλὺ ἀναιρεῖται, Οζία τῷ υἱῷ διαδεχομένου.

CAP. IX. X.

Quomodo Amasias, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, eos devicit: deinde bello Joasum lacessens vincitur, & non multo post interficitur, Ozia ei in regnum succedente.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τ Ιωάσου βασιλείας τ Ισραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν [c] Αμασίας τ Ιούδα φυλῆς ἐν Ιεροσολύμοις, μητρὸς ὢν [d] Ιωδαδῆς τὄνομα, πολίτιδος ἣ τὸ γένος. θαυμασῶς ἢ τοῦ δικαίου [e] προνενόει, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τῷ υἱῷ, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ιωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε· [f] τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις·, [g] ὃς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τ Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος τ ἐν ἀκμῇ καὶ σφριγῶντι ἔτη γεγονότων, καὶ [h] σωματοφοίσας [i] ὡς τριάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχας [k] κατέστησε· πέμψας δὲ καὶ πρὸς τ [l] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται [m] δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς Αμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ Ιδουμαίων καὶ [n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι. [o] ὠχθισμένος δὲ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τ τῶν Ισραηλιτῶν [p] στρατὸν ἀπολῦσαι [q] συνεβούλευσεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, [r] καὶ τ Θεὸν ἤπειλεν αὐτῷ πολέμων χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις· πείθεσθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βουλομένου τοῦ Θεοῦ. δυσφορουμένου δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ [t] φθῆναι τ μισθὸν δεδωκέναι τοῖς Ισραηλίταις, παραινεῖ ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλίζεσθαι τ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τοὺς προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὃς ἐπὶ τὸν μεγάλην ἀγαγὼν [v] πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τῆς Αραβίας, [x] ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν· ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν ἐ πολὺ πλῆθος ἄφθονον ἐκ [y] τούτων ἐθνῶν. Αμασίας δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τ Ισραηλιτῶν, ὃς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὴν ἀπόλυσιν· ἃ γὰρ ἂν τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους· ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι [z] Βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχίλιοι δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν.

β'. Αμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν

Anno autem regni Joasi Israëlitarum regis secundo, regnare cœpit Amasias Hierosolymis in Judæ tribum, matre natus Jodade nomine, genere cive *Hierosolymitana*. atque mirum in modum justitiam colebat, idque *admodum* adolescens. Cum autem imperio rebusque gerendis admoveretur, statuit Joasum patrem sibi imprimis vindicandum esse, eosque suorum, qui manus ei intulerant, pœna afficiendos. Atque istos quidem omnes comprehensos interfecit: in ipsorum vero liberos nihil grave admisit, convenienter agens Moysis legibus, qui iniquum esse censuit pro parentum culpis pœnas à liberis reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica ex iis qui flore essent ætatis & *annorum plus minus viginti, collectisque quasi trecentis millibus, hisce centuriones præfecit: ac præterea, cum misisset ad Israëlitarum regem, centum militum millia centum argenti talentis conducit. decreverat enim Amalecitarum & Idumæorum & Gabalitarum gentibus bellum inferre. Cum autem in eo esset ut exercitum educeret, seque in eos moveret, vates *quidam* eum admonuit ut Israëlitarum copias dimitteret. esse enim hominum genus impium, Deique oraculum ei cladem denunciasse, si istis auxiliis uteretur: hostibus vero superiorem fore, si Dei auspiciis fretus paucis assumptis cum illis dimicaret. Rege autem *id* ægre ferente, quod jam Israëlitis stipendium numerasset, hortatus est vates ut Dei voluntati morem gereret: multa enim ab eo pecunia auctum iri. Et illos quidem dimittit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent: is vero cum suis copiis contra prædictas gentes profectus est. Cumque illos pugna superasset, millia quidem decem occidit, & totidem vivos, quos in petram magnam, quæ in Arabia est, ductos de ea præcipitavit: multum prædæ abegit, & opum vim immensam *tulit* ex istis gentibus. At dum hæc ageret Amasias, Israëlitæ, quos conductos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, missionemque sibi ignominiæ esse rati, (haud enim illis hoc accidisse, nisi contemptui habitis) in ejus ditionem impetum faciebant, & progressi usque ad Bethsemera, regionem populati sunt; & multa quidem jumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

2. Cæterum Amasias victoria rebusque prospere

Amasias Judææ rex. 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paralip.* c. 25.

Deut. 24, 16. *Ezech.* 18, 20.

Bellum inferre statuit Amalecitis aliisque. 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paralip.* c. 25.

Israëlitarum copias, quas conduxerat, ex consilio vatis remittit. 4 *Paral.* c. 25.

Israëlitæ ab Amasia dimissi regionem populantur. 2 *Paral.* c. 25.

c Αμασίας τ Ιούδα] Αμασίας LXXII.

d Ιωαδαδῆς τὄνομα,] Ita cum *MSS.* Ιούδαν in *Editis*. & in *Epiphanii* libris *Joad.* Ιωαδὶμ aut Ιωαδὶν LXXII.

e Προνοεῖτο,] *Al.* προνόει.

f Τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις.] Mosis Legibus vetitum ob Parentum peccata liberos punire. Idem 2 Reg. XIV. 6. SPANH.

g Ος οὐκ ἐδικαίωσε] Illud ὃς non agnoscit *Vat.*

h Σωματοφοίσας ὡς τριάκοντα μυριάδας,] Et ex his congregans quasi trecenta millia *Rufin.* omisit *Gelenius*. SPANH.

i Ως τριάκοντα μυριάδας,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* τὰς in *reliquis*.

* *Annorum plus minus viginti*,] Qui vigesimum ætatis annum excesserant, *juxta S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 25. v. 5.

k Κατέστησε·] Ἀπέδειξε solus *Vat.*

l Τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα,] Τῶν deest *Vat.*

m Δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου.] Conduxit argenti talentis centum millia armatorum *Rufin. add.* talentis centum, centum millia. *Bene hoc in versione Gallica.* SPANH.

n Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι.] Ita *Samb. Barb. Hen.* & *Vat.* Γαβιλιτῶν in *Editis Aliisque*. Vide Cl. *Relandum* in *Geogr. S.* l. 1. c. 15. HUDS. Γαβῖλιτῶν *Gen.* Vel Γαβαλιτῶν à Γάβαλα U. Galilææ. vid. lib. XV. Antt. c. 8. §. 5. SPANH.

o Παροξυνόμενος δή] Ita cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* ὠχθισμένος τε in *reliquis*.

p Στρατὸν ἀπολῦσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* λαὸν in *Editis*.

q Συνεβούλευσεν.] Συνεβούλευε *Vat.*

r Καὶ τ Θεὸν ἤτιμα αὐτῷ προλέγειν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ γὰρ Θεὸν in *Editis*.

s Χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις·] Χρησαμένου *Big. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

t Φθῆναι τ μισθὸν δεδωκέναι] Ὀφθῆναι in *reliquis*. HUDS. Lege φθῆναι. *Vetus*, jam præbuisset. COCC.

v Πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τῆς Αραβίας, ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Eam *scilicet*, à qua nomen habet Arabiæ urbs, *Petra*. unde *Arabiæ Petræ* nomen. *Grotius*. HUDS. Πέτρα Arabiæ imminens; De hoc autem facto Amasiæ 2 *Chronic.* XXV. 12. ubi nulla Arabiæ mentio, sed tantum de *loco præcipite* ἐπὶ κρημνῶν juxta LXX. sermo, è quo hi præcipites dati. SPANH.

x Ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῆς in *Editis*.

y Τούτων ἐθνῶν.] Ita cum *Vet. Interpr.* ὧν τ ἐθνῶν *Vat.* ὧν πάντων ἐθνῶν in *reliquis*.

z Βηθσεμήρων προελθόντες] Βαιθωρῶν juxta meliores *Epiphanii* codices. ἕως Βαιθωρὼν LXXII. & 2 *Paralip.* c. 25. v. 13.

a Αμα-

re geſtis elatus, Deum quidem, qui ei horum omnium auctor exſtiterat, cœpit negligere: iſtorum vero *deorum*, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui ſe addixit. Cum autem vates eum adiiſſet, "ſe mirari, dicebat, quod illos Deos eſſe "credat, qui cultoribus ſuis nihil opis afferre po- "tuerunt, nec illos ab ejus manibus liberarunt: ſed "illorum quamplurimos male pereuntes inſuper "habuerunt, & ſemetipſos in captivitatem abdu- "ctos. illos enim Hieroſolyma delatos eſſe, perin- "de ac ſi quis hoſtium quoſdam captivos eò du- "ceret" Iſta autem regi iram moverunt, quo fit ut vati ſilentium indiceret, ſupplicium ei minatus, ſi quid præter regotium ſuum agere pergeret. Tum quidem ille ſe quieturum dixit: *Deum* vero ea non præteriturum eſſe prædicebat, quibus rebus novis ſtudens manus admoverat. At Amaſias, cum ſemet regere & moderari in proſpera fortuna non poſſet, (quam licet à Deo acceperit, contumeliis in eum non temperavit) ſed magna de ſe opinione inflatus eſſet, ſcripſit Joaſo regi Iſraëlitarum, jubens, "ut idem ipſe cum omni *ſuo* popu- "lo ſibi obſequium præſtaret quod & olim præ- "ſtitum erat majoribus ſuis, Davidi & Solomoni: "ſin vero nolit quod æquum eſt facere, ſcire *opor-* "*tet* bello eſſe decernendum de ſumma imperii." Joaſus autem in hæc verba reſcripſit. "JOASUS "REX AMASIÆ REGI. In monte Libano in- "gens erat cupreſſus, necnon & * rubus. ille "miſit ad cupreſſum, poſcens illius filiam ſuo filio "in matrimonium dari: ſed interea fera quædam "præteriens rubum proculcavit. Hoc itaque tibi "exemplo erit; ne *ſolito* majora appetas; neve, "quod proſpere rem geſſeris contra Amalecitas, "iſta cogitatione ſuperbiens tibimet regnoque "tuo pericula aſciſcas.

Amaſias Idumæorum deos colit. 2 Paralip. c. 25.

A vate reprehenſus.

Amaſiæ ad Joaſum literæ.

Joaſi reſponſum. 4 Regum, c. 14.

3. Amaſias autem, cum iſta legiſſet, majori adhuc cupiditate ad bellum incitatus eſt; Deo, ut arbitror, illum ad hoc impellente, ut pro iis quæ in eum admiſerat peccatis pœnas exigeret. Ubi vero copias eduxerat contra Joaſum, & pugnam conſerturus erat, timor ſubitus & conſternatio, qualem Deus non propitius ſolet immittere, Amaſiæ exercitum in fugam vertit, etiam antequam ad manus venirent. Illis ergo præ timore diſperſis, contigit ut Amaſias à ſuis deſertus ab hoſtibus caperetur: eique Joaſus mortem minatus eſt, niſi hoc Hieroſolymitanis perſuaderet, ut portas aperirent ipſumque cum exercitu in urbem reciperent. Et quidem Amaſias, neceſſitate compulſus metuque ex vitæ periculo, auctor erat ut hoſtis intromitteretur. Ille vero, diruta murorum parte quaſi quadringentorum cubitûm ſpatio, quà perruptio facta eſt cum curru invehitur Hieroſolyma, captivum præ ſe agens Amaſiam. Atque hoc modo in

Amaſias Joaſo bellum infert. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Amaſias à Joaſo viſtus. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Joaſus Hieroſolymitanorum murorum partem diruit. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον. ὑπερορᾶν ἤρξατο· ὃς δὴ ἐκ τῆς [a] Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δή ὁ προφήτης αὐτῷ, "θαυμάζειν, ἔλεγε, [b] εἰ τούτους "ἡγεῖται θεοὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο, μηδὲν "ὠφήσουσι, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου· ἀλλ' "ὑπερεῖδον πολλούς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ [c] αὐ- "τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσό- "λυμα τοῦτο τὸν τρόπον, καθὼς ἄν τις τῶν πολε- "μίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε." τῷ δὴ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπηλλάσσειν [d] αὐτὸν κελεύσας, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν εἶπεν· οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν [e] ἐπικεχείρηκε [f] νεωτερίζων τὸν Θεὸν προσέλεγεν. Ἀμασίας δὴ, κατέχειν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς ὑπεραίρεσθαι δυνάμενος, ὡς ἀφ' οὗ τοῦ Θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ [g] φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων "ὑπακούειν αὐτῷ "σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς ἕτερον ὑπήκουε τοῖς "προγόνοις αὐτοῦ, Δαυίδῃ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βουλό- "μενον ὑγιαινόντων, εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς [h] διακρινόμενον." ἀντέγραψεν δὴ ὁ Ἰώασος τάδε. "ΒΑ- "ΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑ- "ΣΙΑ. Ην ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει [i] κυπάρισσος πάμμε- "γέθης, καὶ [k] ἄκανθος. αὐτὴ πρὸς τὴν [l] κυπάρισσον "ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον "τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσιν, θηρίον τι πα- "ρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανον. τὸ οὖν ἔσαι σοι "παράδειγμα τοῦ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι. μηδ' ὅτι τὴν "πρὸς Ἀμαληκίτας μάχην ηὐτύχησας, ἐπὶ ταύτῃ "γαυριῶν σωτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ἐ- "πισπᾶσθαι.

γ'. Ταῦτα δὴ ἀναγνὺς Ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὴν [m] στρατείαν παρωξύνθη, καὶ θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν, οἶμαι, πρὸς αὐτὴν, ἵνα τὸ [o] παραπεπτωκὸς εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς δὴ ἐξῆγε μετὰ τοῦ δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ Ἀμασίου στράτευμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατέπληξεν, οἵαν θεὸς οὐκ εὐμενὴς ὢν [p] πέμπειν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, κἀπὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. [q] διασκαρέντων δὲ ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῶν, μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἠπείλησε δ' αὐτῷ θανάτου [r] Ἰώασος, εἰ μὴ πείσοι τοὺς Ἱεροσολυμίτας, ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μετὰ τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης οὐ [s] τοῦ τὸ ζῆν δέους, ἐπῄνεσεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ, διακόψας [t] τι τοῦ τείχους [v] ὡς τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἁρμάτος εἰσήλασε διὰ τοῦ διακοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύ-

a Ἀμαληκιτῶν] Vide ſup. §. 1.

b Εἰ τούτους ἡγεῖται θεοὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο, μηδὲν ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τοῦ ἐκείνου·] Mirum Deos à victoribus coli, qui victis cultoribus ſuis nihil profuerant. Vid. 2 Chron. xxv. 15. Aliter apud Æſchylum Agam. v. 346. &c. ubi Deos victæ regionis ritè colendos tradit, & victoribus, ne ipſi poſtea vincantur: Οὐκ ἂν γ' ἑλόντες αὖθις αὖ θάνοιεν ἄν. juxta nempe Gentilium πολυθεΐαν. SPANH.

c Αὐτοὺς αἰχμαλωτισθέντας.] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* καὶ τοὺς in *ceteris.*

d Αὐτὸν κολάσειν,] Sic *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*

e Ἐπικεχείρηκε] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπεχείρησε in *Editis Aliiſque.*

f Νεωτερίζων τὸν Θεὸν] Νεωτερίζειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

g Φρονηματισθεὶς,] Φρονηματισθεὶς, *Heſychio* ἐπαρθεὶς φρονήματι. & φρόνημα eſt *faſtuoſa de ſe opinio* apud *Euripidem* in *Hecuba*, v. 622. HUDS. *Heſych.* Φρονηματισθεὶς, ἐπαρθεὶς τῷ φρονήματι. Sic φρόνημα faſtuoſa de ſe opinio. *Euripid. Hecub.* v. 622. φρονήματος τὸ πρὶν φερόντες· SPANH.

h Διακρεθησόμενον.] Ita *MSS.* κεκριθησόμενον in *Editis.*

i Κυπάρισσος] ארז eſt in Hebræo, quod cedrum vulgo reddunt. Sed & Alexandrini κυπάρισσον aliquando pro ea habent. REL.

k Ἄκανθος.] Ἄκαιος. LXX. ἀπχὺχ & *MS. Alex.* Οχὸζ Hebr. תחוח *Santes* Paliurus, *Vulg.* Carduus *Syr.* Prunus *Arab.* Abies 2 Chronic. xxv. 18. At 2 Reg. xiv. 9. LXX. ὁ ἄκανθος Carduus, & ita ibi *Sanctes* & *Chaldæus*; *Syr.* & *Arab.* Prunus. Theophraſt. H. Pl. lib. 6. c. 3. p. 123. ἄκανθος ἢ ἀκανθώδες, & in fine ἀφορᾷ δὲ τὰ μὲ ἀκανθῶν ὧν ἐστὶ· Idem c. 4. p. 124. ἀκανίζει· SPANH.

l Κυπάρισσον] Κέδρον hic habent ſeu Cedrum LXX. *Syr. Arab. Chald.* 2 Reg. xiv. 9 & 2 Chron. xxv. 18. *Hebr.* in utroque loco הארז quæ *Cedrum* paſſim notat. SPANH.

* *Rubus.*] Ita placuit interpretari, non *cardus* cum *aliis*: quod ἄκανθος non *herba* ſit, ſed *ſpinoſus & aculeatus frutex.* Vide *Theophraſtum* in *Hiſt. Plant.* l. 6. c. 3. & c. 4.

m Στρατείαν] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. στρατιὰν in *reliquis.*

n Παρωξύνθη,] *Al.* παροξύνθη.

o Παρωμοσμένον εἰς αὐτὸν] Παρωμοσάντων *Gall.* 2.

p Τιθησιν,] Ἐνθῆσι *Big. Samb.* & *Vat.*

q Διασκαρέντων δὲ] Ita cum *Epiphan.* in *reliquis* διασκεδασθέντων ὑπό.

r Ἰώασος,] Ἰώασος inſertum dedi ex *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Τοῦ τὸ ζῆν δέους,] Illud τοῦ ex *MSS.* & mox τοῦ ζῆν *Vat.*

t Τι τοῦ τείχους] Voculam τι adjeci ex *MSS.*

v Ὡς τετρακοσίων πηχῶν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὥστε τετρακοσίων *Baſ.* ὥστε τεσσαρακοσίων *Gen.*

κλός

ελός τε τύτῳ τῷ τρόπῳ γηρόμενος τ Ιεροσολύμων, [x] τάς τε τᾶ Θεᾶ ἠσαυρὰς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ Αμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε· καὶ ἅτως αὐτὸν ἀπολύσας τ αἰχμαλωσίας, ἀνέζυξεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο τοῖς Ιεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τ Αμασίᾳ βασιλείας. ὃς, μὴ ταῦτα ὑπεκδυθεὶς ὑπὸ τ φίλων, φεύγει μὲν εἰς [y] Λάχισαν πόλιν, ἀναιρᾶται δ' ὑπὸ τ ὑπεβάλων, πεμψάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ιερουσάλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέσχε δ' ἔτος Αμασίας τ βίον [z] διὰ τ νεωτερισμὸν καὶ τὴν πρὸς τ Θεὸν ὀλιγωρίαν, βιώσας μὲν ἔτη πεντήκοντα καὶ τέτταρα, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ [a] παῖς Οζίας τοὔνομα.

potestatem suam redactis Hierosolymis, & Dei thesauros abstulit, & exportavit quicquid auri argentique Amasiæ erat in regia: atque ita demum, cum Amasiam libertati restituisset, Samariam reversus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt anno regni Amasiæ decimo quarto. qui post hæc, insidiis ei structis ab amicis, in urbem Lachisam profugit, & ab insidiatoribus occisus est, cum eò misissent qui illum ibi necarent. Et corpus quidem ejus Hierosolyma reportatum regiis exsequiis cohonestarunt. At vitam hoc modo finivit propter insolentiam & Dei contemptum; cum annos quidem quatuor & quinquaginta vixisset, novem vero & viginti regnasset: eique succedit filius *ejus* nomine Ozias. *Amasiæ interitus.* 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 25.

ΚΕΦ. ί'.

Περὶ Ιεροβοάμου Ισραηλιτῶν βασιλέως, καὶ Ιωνᾶ τ προφήτου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου τελευτήσαντος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ζαχαρίας. ὡς Οζίας Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς τὰ πέριξ ἐθνη ἐχειρώσατο, καὶ οἷα συνέβη αὐτῷ ὁρμήσαντι ὑπερθυσιάζειν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

De Hieroboamo Israëlitarum rege, & Jona vate; atque ut, Hieroboamo vita defuncto, filius ejus Zacharias imperium suscepit. Quomodo Ozias Hierosolymitanorum rex gentes finitimas subegit, quæque ei acciderunt postquam id egit ut Deo suffitum adoleret. XI.

Πεντεκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Αμασίᾳ βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν [b] Ιωάσου υἱὸς Ιεροβόαμος ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη [c] τεσσαράκοντα. [d] ἧτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὑβρεικὴς καὶ καταφρονητὴς δεινῶς ἐγένετο, εἰδωλά τε σεβόμενος καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχειρῶν ἔργοις· τῷ δὲ λαῷ τῶν Ισραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος [e] ὑπῆρχε. τούτῳ [f] προεφήτευσε τις Ιωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς Σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατυῦναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν· τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν ἕως [g] Αμάθης πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως [h] τῆς [i] Ασφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ Χαναναίας [k] ἦσαν ἅτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς Ιησοῦς περιώρισε. στρατεύσας οὖν ὁ Ιεροβόαμος ἐπὶ τοὺς Σύρους, καταστρέφεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ιωνᾶς.

Anno autem decimoquinto regni Amasiæ cœpit Hieroboamus Joasi filius in Israëlitas regnare, *idque* Samariæ, & annos quadraginta *regnavit*. Hic rex in Deum quidem erat contumeliosus legumque supra modum contemptor, ut qui deastros colebat & multis operibus absurdis & peregrinis manum admovebat: populo vero Israëlitarum mala innumera afferebat. Huic *ex oraculo* Jonas quidam *vates* prædixit, ab ipso, si cum Syris bellum gesserit, labefactandam fore illorum potentiam, suique regni fines proferendos: ex partibus quidem septentrionalibus usque Amathum urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem paludem. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, sicut Jesu imperatori visum est eam circumscribere. Hieroboamus itaque, cum in Syros expeditionem fecisset, omnem eorum provinciam, juxta Jonæ vaticinium, in potestatem suam redegit. *Hieroboamus Israëlitarum rex.* 4 *Regum*, c. 14. *Ex Jonæ oraculo bellum infert Syris.* 4 *Regum*, c. 14.

β'. Αναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τ πραγμάτων ὧδε διώσειν ὑπεσχημένος, ὅσα καὶ περὶ τ προφήτου τούτου εὗρον ἐν τ [l] Εβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ ἅτος ὑπὸ τ Θεᾶ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν Νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ [m] γησόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολεῖ, δείσας τὸν ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἀποδιδράσκει τ Θεὸν εἰς Ιόπλην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς [n] Ταρσὸν ἔπλει τ Κιλικίας. ἐπιγενομένης δὲ χειμῶνος σφοδροτάτης καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τοῦ σκάφους, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ Ιωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐκέκλητο, μηδὲν ὧν τοὺς ἄλλους ἐώ-

Necessarium autem duxi, ut qui res gestas accurate perscripturum esse pollicitus fuerim, quicquid in Hebræorum libris de hoc vate relatum legi oratione persequi. Iste enim à Deo jussus in Nini regnum proficisci, eumque in urbem veniret illic prædicare, futurum ut *brevi* imperium amitteret, præ metu eò non concessit: sed à Deo profugit in urbem Joppen, navique, quam forte nactus est, conscensa, Tarsum Ciliciæ cursum intendebat. Cum autem vehemens coorta esset tempestas, & non procul abesset quin navis submergeretur, nautæ quidem & gubernator & *ipse* navicularius *Deo* voverunt se gratias *illi* acturos, si è maris periculo evaderent: Jonas vero *interea in navem* abditus jacebat, nihil eorum faciens quibus alios *Narratio de Jona vate.*

---

[x] Τὰς τε Θεᾶ] Sic *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* τὰς Θεᾶ in *Editis.*

[y] Λάχεισαν πόλιν.] Λαχὶς LXXII. & *Vet. Interpr.* HUDS. Lachis *Rufinus.* Λαχὶς LXX. 2 Reg. XIV. 19. *Hebr.* לכישה Λαχεῖς supr. lib. 8. c. 3. §. ult. SPANH.

[z] Διὰ τ νεωτερισμὸν] Ita lego cum *Epiphanio*, qui vertit, *propter superbiam & contemptum quem habuit circa Deum.* præsertim cum ab aliis notatum fuerit, vocem νεωτερισμὸν per *insolentiam* quandoque exponi debere. In *Græcis* omnibus, διὰ τ νεωτερισμὸν τ περὶ τ Θεὸν ὀλιγωρίας.

[a] Παῖς Οζίας] Οζίας, ὁ καὶ Αζαρίας, *Chron. Pasch.* Αζαρίας dicitur *Instr.* LXXII. 4 *Regum*, c. 14. v. 21. Οζίας 2 *Paralip.* c. 26. v. 1. *Uzziah* ex *Verit. Hebr.* in *Bibliis* nostris.

[b] Ιωάσου] In *Cod. Vat.* ὁ Ιωάσου υἱός.

[c] Τεσσαράκοντα] Τεσσαράκοντα καὶ ἓν juxta LXXII. *Editionis Rom.* & *Verit. Hebr.* 4 *Regum*, c. 14. v. 23. *Codex Alexandrinus* cum *Josepho* consentit.

[d] Οὗτος ὁ βασιλεὺς] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἅτως in *reliquis.*

[e] Υπῆρχε.] Υπῆρξε *Vat.*

[f] Προεφήτευσέ τις] Scilicet, Θεᾶ τ Ισραηλίτῃ λαὸν ἐλεήσαντος ταπεινωθέντα, ut dicit *Zonaras.*

[g] Αμάθης πόλεως,] Urbs est quæ *S. Literis* (4 *Regum*, c. 14. v. 25.) *Chamath* aut *Hamath* dicitur. HUDS. Αμάθη Phœniciæ urbs dicta à Macedonibus Επιφάνεια supr. lib. 1. c. 7. §. 2. vid. & lib. 7. c. 5. §. 4. Αμάθης βασιλεύς· SPANH.

[h] Τῆς Ασφαλτίτιδος] Conf. cap. 1. sup. §. 2. SPANH.

[i] Ασφαλτίτιδος] In Sacris Literis mare campi appellatur 2 Reg. 14. 25. ἡ μεγάλη πεδιὰς videlicet. REL.

[k] Ησαν ἅτοι,] Illud ἦσαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[l] Εβραϊκαῖς βίβλοις] Præter *S. Literas* necesse est intelligat *libros Rabbinicos*, quibus fidem plus justo habuit, ut ostendit *S. Bochartus* in *Hieroz.* parte II. p. 744. & *Ant. van Dale* de *Idololatr.* p. 144.

[m] Γενόμενον ἐν τῇ πόλει,] Γενόμενος ἐν τῇ πόλει *Vat.*

[n] Ταρσὸν ἔπλει] Videsis *Drusium* in *Observatt.* l. 3. c. 13. & l. 6. c. 3. & *Bootium* in *Animadv. S.* l. 4. p. 162.

alios operam dare cernebat. Cum autem aquæ fluctus magis adhuc augerentur, & vehementius aliquanto à ventis mare concitaretur, ſuſpicati, ut fieri ſolet, aliquem à vectoribus eſſe illis tempeſtatis cauſam, conſtituerunt jactis ſortibus, quiſnam ille ſit deprehendere. Hoc itaque facto, vati ſors obtigit. Cumque interrogarent & unde eſſet & *quidnam rei ageret; reſpondit ſe genere quidem eſſe Hebræum, ſummi vero Dei vatem. illis itaque conſilium dedit, ut ipſum in mare dejicerent, ſi vellent præſens periculum effugere: illos enim ejus cauſa tempeſtate vexari. At illi primum quidem hoc facere non audebant, nefas eſſe exiſtimantes in tam manifeſtum exitium mittere hominem peregrinum, quique illis vitam ſuam commiſerat: tandem vero exſuperante malo, navique propemodum eò adducta ut mergeretur, partim ab ipſo vate incitati, partim metu impulſi ne ſalutis diſcrimen adirent, in mare eum projiciunt. Et tempeſtas quidem ſævire deſiit: hunc vero ajunt à piſce tres dies totidemque noctes devoratum in Euxinum pontum ejectum fuiſſe, vivum & corpore nihil omnino læſum. Ubi à Deo delictorum veniam deprecatus, urbem Niniven adiit: & cum in loco conſtitiſſet, unde exaudiri poterat, proclamavit fore, ut brevi admodum poſt tempore Aſiæ imperium amitterent. iſtiſque annunciatis reverſus eſt. Atque hanc de eo narrationem confeci ex iis quæ ſcriptis conſignata reperi.

Mors Hieroboami. 4 Regum, c. 14.

3. Rex autem Hieroboamus, cum vitam ſumma felicitate egiſſet, regnaſſetque annos quadraginta, ad ſuorum manes conceſſit. Et Samariæ quidem ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius *ejus* Zacharias. Ozias item Amaſiæ filius, anno regni Hieroboami decimoquarto, in duas tribus regnare cœpit Hieroſolymis; matre quidam *natus* nomine Achiala, genere vero cive *Hieroſolymitana.* Erat autem natura bonus & juſtus, & magnanimus, providendiſque rebus ſolers & induſtrius. Ac præterea cum exercitum eduxiſſet in Palæſtinos eoſque pugna viciſſet, urbes illorum Gittam & Jamniam vi cepit, & earum mœnia diruit. Ubi autem facta erat hæc expeditio, adortus eſt Arabas Ægypto finitimas: atque urbe ædificata ad mare Rubrum, præſidium in ea poſuit. Poſthæc Ammanitis ſubactis, & certo tributo illis imperato, omnique regione uſque ad Ægypti fines in poteſtatem ſuam redacta, cœpit in poſterum Hieroſolymis curam ſuam impendere. Quicquid enim mœnium vel vetuſtate collapſum erat, vel ſuperiorum regum incuria, id totum de novo ædificavit & exſtruxit, quicquid etiam dejectum erat ab Iſraëlitarum rege, quando in urbem, cum patrem ejus Amaſiam captivum ageret, ingreſſus eſt.

Zacharias Iſraëlitarum rex, & Ozias Judæa. 4 Regum, c. 15. & 2 Paral. c. 26.

Ozie laus, & res ab eo geſtæ. 2 Paral. c. 26.

ρα ποιούμενον. αὔξοντος δὲ ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας ὑπὸ τῶν πνευμάτων τὴν θαλάσσης, ὑπονοήσαντες, ὡς ἐνδέχεται, τινὰ τῶν ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, σκευέζεται [p] κλήρῳ, τὸν [q] ὅστις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. [r] πυθομένων δὲ πόθεν τε εἴη, καὶ τί μετέρχεται· τὸ μὲν γένος Ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δὲ τοῦ μεγίστου Θεοῦ. [s] συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς, εἰ θέλουσιν [t] ἀποφάσει τὴν παρόντα κίνδυνον, [v] ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος· αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων, [x] κείναιτες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνδρα πέμπειν, καὶ πεπιστεύκοτα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν ἔτως ἀπώλειαν ἐκβάλλειν· πλοῦτον δὲ ὑπερβαλλόμενα δι' κακὸν, καὶ ὅσον ἄπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι δι' σκάφους, ὑπό τε δι' προφήτου παρορμηθέντες [y] αὐτὸν, καὶ ὑπὸ δι' θεοῦ δι' περὶ τῶν ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐστάλη· τὸν δὲ, λόγος, [z] ὑπὸ δι' κήτους καταποθέντα τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσούτους νύκτας, εἰς τὸν Εὔξεινον ἀβλαβέσθηναι πόντον, ζῶντα δὲ μηδὲν δι' σώματος λελωβημένον. ἔνθα τῷ Θεῷ δεηθεὶς συγγνώμην αὐτοῦ τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν [a] Νινευΐτιν πάλιν· καὶ στὰς [b] εἰς ἐπήκοον ἐκήρυττεν, ὡς [c] μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας. καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δὲ τὴν περὶ αὐτοῦ διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην.

γ'. Ἱεροβόαμος δὲ ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης εὐδαιμονίας τὸν βίον διαγαγὼν, καὶ ἄρξας ἔτη πεντηκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ ταφεὶς μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δὲ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ Ὀζίας ὁ τοῦ Ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος Ἱεροβοάμου, τῶν δύο Φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν Ἱεροσολύμοις· μητρὸς ὢν [d] Ἀχιάλας μὲν τὸ γένος, [e] ἀγαθὸς δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοητικὸς τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατεύσαντος δὲ καὶ ἐπὶ Παλαιστίνους [f] καὶ νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἕλαβε κατὰ κράτος, [g] Γίτθαν καὶ Ἰάμνειαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταύτην τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῆ Αἰγύπτῳ γειτνιῶσιν Ἄραψι· καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, [h] ἐγκατέτηκεν αὐτῇ φρουρόν. ἔπειτα τοὺς Ἀμμανείτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπάξας τελεῖν, καὶ πείσας [i] τὰ μέχρι τῶν Αἰγυπτίων ὅρων κεφαλαιούμενος, τῶν Ἱεροσολύμων ἤρξατο πρεπόντως τὸ λοιπὸν τῆς ἐπιμελείας. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν ἢ ὑπὸ δι' χρόνου [k] κατεβέβληντο, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, [l] ταῦτά τε ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν· ὅσα τε τῷ [m] κατεβεβλημένα ὑπὸ δι' τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέων,

o Γιτομένης] Γιτομίνης *Samb.* & *Vat.*

p Κλήρῳ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* κλήρου in *Editis.*

q Ὅστις ποτὲ] Ὅστις ποτ' ἦν *Big. Samb.* & *Vat.*

r Πυθομένων δὲ] Ita *Vat.* & *Vet Interpr.* in *ceteris* πυθομένου τε.

* *Quidnam rei ageret;*] *Vel,* quam artem exerceret.

s Συνεβούλευσεν] Συνεβούλευε in quibuſdam *MSS.*

t Ἀποφάσει] Ἀποφάσει *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

v Ἐκβάλλειν αὐτὸν] Ἐκβαλεῖν in *iiſdem MSS.* & *Gail.* 2.

x Κείναιτες ἀσέβημα] Κείνοντες *Vat.* & *Gall.* 2.

y Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν ex *MSS.*

z Ὑπὸ δὲ κήτους] Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Vat.* qui habet, ὑπὸ κ. κ. τ. ἡ. κ. τ. ν. εἰς τὸν γὸν ἀβλαβῆ ζῶντα &c. *Epiphanius* hoc modo legiſſe & diſtinxiſſe videtur, ὑπὸ δὲ κήτους καταποθέντα, μεθ' τρεῖς ἡ. κ. τ. νύκτας ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἀμεμφῆ ὄντα ζῶντα, καὶ μ. in *Chron. Alex.* καταποθέντα ὑπὸ δὲ κήτους ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, μεθ' τρεῖς ἡ. κ. τ. ν. ἀβλαβῆ ὄντα ζῶντα. apud *Cedrenum* vero, καταποθέντα ὑπὸ τ. κήτους, μεθ' τ. ἡ. κ. τ. ν. ἀβλαβῆ ὄντα ζῶντα ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. in *Zonara*, κἄτα δὴ τὸν προφήτην καθάπιον, μεθ' τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξεμέσαι. denique apud *Niceph.* in *Eclogis*, τὸν Ἰωνᾶν λέγει, καταβάντα εἰς Ἰόππην, ἐπὶ Ταρσὸν φεύγειν τὸ Κιλικίας. Θαρσὶν δὲ Ταρσὸν λέγει. ἀβλαβῆ δὲ φησὶ τὸν προφήτην ὑπὸ δὲ κήτους εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον.

a Νινευΐτιν πόλιν·] Νινδὴ *Big. Gall.* 1. & LXXII. Νινεὶν in *Editis.* Νινδὲ *Samb.* Νινδὶ *Zonar.* Νίνε *Vat.* prout in *Strabone Aliiſque.* HUDS. Supr. Νίνε & lib. 1. c. 6. §. 4. Νίνον οἰκίζει πόλιν; & infr. c. xi. §. 3. Νινδὴ ubi Gen. Νινύας. De Niniven excidio vaticinium ſc. Nahum. 2. v. 5. vid. ibid. hic *Gen.* Νινεὶν πόλιν lib. 19. Antt. c. 1. §. 3. τὴν Νίνε περιγεγράφασιν· SPANH.

b Εἰς ἐπήκοον ἐκήρυττεν,] Illud εἰς (ita & *Coccejus*) ex *MSS.*

c Μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* μετ' ὀλίγον πάλιν ἀπὸ. in *Editis.*

d Ἀχιάλας μὲν τὸ γένος,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἀχίας in *Editis.* Ἰεχιλίας juxta *Inst.* LXXII. Τελχίας *Auctori Chron. Alex.*

e Ἀγαθὸς δὲ τὸ ἦθος.] Ἀγαθὸς de cive Hieroſolymitana. Sic mox c. xi. §. 2. & c. 13. §. 1. SPANH.

f Καὶ νικήσας μάχῃ,] Illud καὶ ex *MSS.*

g Γίτθαν καὶ Ἰάμνειαν,] Sic *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* Ἰτὰν καὶ Ἀμνίαν in *Editis.* Ἠτὰν καὶ Ἰάμνιαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἐγκατέτηκεν] Ita *Samb.* & *Vat. κατέστησεν* in *reliquis.*

i Τὰ μέχρι] Illud τὰ ex *Big.* & *Samb.*

k Κατεβέβληντο,] Sic *Samb.* & *Vat. in ceteris* κατεβέβλητο.

l Ταῦτά τε ἀνῳκοδόμει] Illa ταῦτά τε non agnoſcit *Vat.*

m Κατεβεβλημένα] Ita in *MSS.* omnibus, nec aliter *legiſſe* videtur *Vet. Interpr.* κατεσκαμμένα in *Editis.*

n Προσε-

σιλίως, ὅπη τ πατέρα αὐτ λαῶν αἰχμάλωτον τ Αμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. [n] πεφραγμένους ἢ καὶ πύργους [o] πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ [p] φρέατα δ' ἐνεπίμπλη τοῖς ἐρήμοις χωρίοις, καὶ πολλὰς ὀχετὰς ὤρυξεν ὑδάτων. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. [q] εὔφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ γῆς [r] ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς [s] πηγνῶν σπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν [t] ἐπιλέκτου πρὸς αὐτὸν [v] μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξιάρχοι καὶ χιλιάρχοι γνήσιοι καὶ τὴν ἀλκὴν ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν [x] δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς [y] φάλαγγας τὸν ὅλον στρατιὰν, καὶ ὡπλισε, ῥομφαίαν δὲ ἑκάστῳ, καὶ θυρεὸν καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τύπους μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε, πετροβόλά τε καὶ δορυβόλα, καὶ [z] ἅρπαγας, καὶ ὅσα τύπους ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν παύτῃ τῇ σωτασίᾳ ἐν [a] θυσιαστηρίῳ, διεφθάρη τὴν διάνοιαν [b] ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τ ἀθανάτῳ καὶ πρὸς ἅπαντα διαρκεῖ τ χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν· αὐτὴ δ' ἦν ἡ πρὸς τ Θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· ὤλισθεν δ' ὑπ' [c] ἀμαρτίας, καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τὸν πατέρα [d] ἁμαρτήματι· πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τ ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τ πραγμάτων, ἃ διωκήθη πρόσθεν καλῶς αὐτῶν, ἤγαγε. συστὰς δ' ἡμέρας ἑορτίμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἄγοντος, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ [e] πρόνεων, [f] θυμιάζων ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ Θεῷ. τοῦ δ' ἱερατεύειν Αζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν· ἃ γὰρ ἔξον ἐθυμίᾳν εἶπον, μόνοις δ' [g] ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ Ααρῶνος γένους· [h] καταβοώντων δ' ἐξιέναι καὶ μὴ παρανομεῖν εἰς τ Θεὸν, ὀργισθεὶς ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ', σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας· καὶ διαστὰν τοῦ ναοῦ, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν, [i] ὡς τῷ μὲν θεῖον λέπραν ἐπισημῆναι. πρὸ δὲ τ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ [k] Ερωγῇ, τοῦ ὄρους διαῤῥαγῆναι τὸ ἥμισυ [l] τοῦ κατὰ τὴν δύσιν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν [m] ὄρος στῆναι, ὡς πᾶς τε παρόδους ἐμφραγῆναι καὶ τοὺς βασιλικοὺς τοὺς βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ κατελημμένην τὴν ὄψιν τοῦ βασιλέως ἰδὼν τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον [n] ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ. ὁ δ' ὑπ' [o] αἰσχύνης τοῦ συμβεβηκότος δεινοῦ καὶ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ καλυόμενον ἐπὶ, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον

Constructuit autem & turres multas centum & quinquaginta cubitorum *altitudine*. Quin & ſtationibus in ſolitudine munimenta circumdedit, multoſque aquæ-ductus excavavit. Erat autem ipſi & jumentorum aliorumque pecorum vis infinita. nam regio erat apta paſcuis. Cumque eſſet agriculturæ deditus, terræ multum curæ adhibebat, eamque omni plantarum genere & ſeminum excolebat. Habebat etiam circa ſe militum exercitum electorum, *numero* ad trecenta ſeptuaginta millia: quibus præerant centuriones & tribuni viri egregiæ fortitudinis & invicto robore præditi, ad duo millia numero. Totum autem exercitum in phalanges diſpoſuit, armiſque inſtruxit, unicuique dato gladio, & clypeis & thoracibus æreis, arcubus etiam & fundis. Quin & præter hæc machinas multas fecit ad oppida in obſidione expugnanda, inſtrumenta etiam quibus lapides & tela jacerentur, ut & harpagones, & quæcunque hiſce ſimilia.

Ozias rebus ſecundis ni-mium elatus.

4. Cæterum cum ea ita conſtituiſſet & præparaſſet, ex faſtu mente corruptus eſt, atque peritura rerum copia inflatus vim immortalem & in omne ævum duraturam inſuper habuit, (iſta autem erat pietas erga Deum legumque obſervantia) rerumque ſucceſſu ſublatus cecidit, & ad eadem in quibus deliquerit pater prolapſus eſt, ad quæ fortunæ ſplendor rerumque geſtarum magnitudo etiam illum perduxerunt, iſtis moderandis imparem. Nam inſtante die celebri, quo feſtum erat ſolenne populo univerſo, veſte indutus ſacerdotali in fanum ingreſſus eſt, ſuffitum in aureo altari Deo facturus. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta ſacerdotes, eum prohibente (haud enim fas eſſe rem divinam facere, dicebant, iis vero ſolis hoc datum eſſe qui ex Aaronis ſtirpe) & clamantibus *omnibus* ut exiret, Deique leges non violaret, ira accenſus mortem illis minatus eſt, niſi quieſcerent. Interea autem ingens motus terram concuſſit: & ſciſſo templo ſplendida lux ſolis emicuit, & in regis faciem incidit, ita ut ſtatim eum invaderet lepra. Ante urbem vero ad locum, qui dicitur Eroge, montis fracta eſt pars dimidia quæ ad occidentem *erat*, & voluta per ſtadia quatuor ad orientalem montis partem conſtitit, ita ut & viæ obſtruerentur & horti regis. Porro ſacerdotes, cum faciem regis lepra infectam animadverſiſſent, & calamitatem ei indicabant, atque jubebant ut urbe excederet tanquam impurus. Ille vero, quod eum mali ſibi illati puduerit & omni de fiducia exciderit, imperatum faciebat; animi ſupra humanam ſortem elati, atque inde ſuæ in Deum impietatis miſeram adeo

In templum ad ſuffiendum ingreditur. 2 Paral. c. 26.

Ozias ob uſurpatum ſacerdotale munus leprâ afficitur. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 26.

n Περφραγμένους ἢ] Eo modo *Big.* & *Samb.* περοικοδόμησε in *reliquis*.

o Πολλοὺς πεντήκοντα] Ὑψηλοὺς ſolus *Samb.* μεγάλους *Hen.* & *Busb.*

p Φρέατα δ' ἐνεπίμπλη] Ita cum melioris notæ *MSS.* φρέαρ & mox ἐνεπίμπρη in *Editis Aliiſque*.

q Εὔφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς.] Judæa apta paſcuis vid. ſeq. lib. 15. c. 5. §. 1. SPANH.

r Ἐπεμελεῖτο,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπεμελεῖτο in *cæteris*.

s Τεθλιμμένοις σπέρμασι.] Sic de arboribus, quæ primum fructus ferunt, τὸ δ' ἀφθονίς οἷον τιθηνίσεως δεῖ) *Theopr. de C. Pl.* lib. 11. c. 11. p. 233. Sophocles autem *Oedip. Col.* v. 1103. τιθηνῶν) τίλη. *curare Sacra*, nempe Cereris. SPANH.

t Ἐπιλέκτου] Ἐπιλέκτους *Big. Samb.* & *Vat.*

v Μυριάδας ἑπτὰ] Τετρακοσίας χιλιάδας καὶ ἑπτακισχιλίας [καὶ ἑπτὰ χιλιάδας Cod. *Alex.*] καὶ πεντακοσίους LXXII.

x Διχίλιοι.] Διχίλιοι ἑξακόσιοι LXXII. 2 *Paralip.* c. 26. v. 12.

y Φάλαγγας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* φάλαγγα in *Editis*.

z Ἅρπαγας,] Ἀρπάγας *Samb.* ἀρπύας καὶ ἅρπαγας *Big.* ἅρπαγας καὶ ἀρπύας *Gall.* 1. HUDS. Conf. lib. VIII. ſup. c. 3. §. 7. SPANH.

a Ὑπὸ τύφου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *cæteris* ὑπὸ τοῦ τύφου.

b Εὐπραξίας,] Εὐπραγίας *Samb.*

c Ἁμαρτήματι·] Ἁμαρτήματα ſoli *Big.* & *Gall* 1.

d Πάτερα,] *Gen.* πάτερα. SPANH.

e Ἐπιθυμιάσων] Ita in pleriſque *MSS.* ἐπιθυσιάσων in *Editis Aliiſque*. HUDS. Poſſet in ἐπιθυμιάζειν verti: quod & in Codd. quibuſdam legitur. Sed θύειν etiam de incenſione odorum uſurpatur: & ita mox ἐπιθύειν ſequitur. REL.

f Ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν] Ἐφεῖτο) *Big. Samb.* & *Vat.*

g Καταβοώντων δ'] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* καταβοῶντος in *Editis*.

h Ὡς τῷ μὲν θεῖον λέπραν ἐπισημῆναι.] Vid. 2 Chron. XXVI. 19. SPANH.

i Ἐρωγῇ,] Ἐρίωγῇ *Big.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.* in cæteris omnibus Ἐρωγῇ, ut & apud *Euſebium* lib. 6. de *Demonſtr. Evangel.* c. 18. p. 291. eodemque modo legiſſe videtur *Epiphan.* Verum *Lud. de Dieu* (in ſuis ad *Vet. Teſt.* animadverſionibus p. 323.) conjicit reſcribendum eſſe Σηρωγῇ גיא הצרים *porta vallis*, vertitque *ad portam cui nomen*, Seroge. At *Sam. Petitus* (in Animadverſionibus ſuis ἀνεκδότοις in *Bibl. Bodl.* aſſervatis, *tom.* 3. p. 326.) malit ἱρίωγῇ ab Hebraïco (in *Zachar.* c. 14. v. 5.) tranſpoſito ר׳ ג׳א *vallis montium*. Sin vero *Eroge* Græcæ originis vox ſit, non omnino dubito quin legendum ſit πρὸς τῇ καλουμένῃ ῥωγῇ. nam ῥωγὴ *Heſychio* ῥῆξις, διαῤῥωγὴ, διαῤῥῆξις. Hoc ipſum forſan *Grotio* in mentem venerit, qui (in *Comment* ad *Amoſum*, cap. 1.) hunc locum affert, vertitque, *Ante urbem vero ad eum locum qui Rima montis dicitur.* &c.

k Τῇ κῆ τοῦ] Τὸ κῆ *Vat.*

l Δύσιν,] Ita ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Euſebio.* δυσμὴν in *Editis Aliiſque*.

m Ὄρος στῆναι,] Μέρος *Vat.*

n Ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ.] Conf. ſupr. c. 4. §. 5. SPANH.

o Αἰσχύνης δ' συμβεβηκότος] Αἰσχύνης τι δ' *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

adeo miserandamque pœnam perferens. Et quidem extra urbem aliquandiu versabatur, vitam agens privatam, filio ejus Jothamo gubernaculo imperii admoto; postea *vero* præ mœrore, animique anxietate ex facinoribus orta, vitam finivit: cum annos quidem octo & sexaginta vixisset, ex his vero duo & quinquaginta regnum tenuisset. Solus autem in hortis suis sepultus est.

Jothamus regnum administrat. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Δμαιοίας Ϛ [p] τ Δμὰ τῦτ' εἰς τ Θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον ἔτω Ϛ οἰκτρὰν ὑπομείνας δίκλω. καὶ χρόνον μέν πινα δίηγλ ἔξω τ πόλεως, ἰδιώτλν ἀπολῶν βίον, τῦ παιδὸς [q] αὐτῷ Ιωθάμλ τλὶ ἀρχλὶ φ̃δαλαδόνΘ· ἐπὰτα ὑπὸ λύπης κ ἀθυμίας [r] τ ὀπὶ τοῖς γεγλημένοις ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας [s] ὀκτὼ Ϛ ἑξήκοντα, τύτων ᾗ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη ᾗ μόνΘ [t] ἐν τοῖς ἑαυτ̃ κήποις.

CAP. XI.

ΚΕΦ. ια'.

Quomodo Zacharias, Sellumus, Manaëmus, Phaceias & Phaccas Israëlitarum imperium adepti sunt; utque Israëlitas bello adorti sunt Phullus & Theglaphalassar. Quomodo Jothamus Oziæ filius regnavit in tribum Judæ: & quæ de Assyriis vaticinatus est Nahumus.

Ως Ζαχαρίας, ΣέλλυμΘ, ΜανάημΘ, Φακείας Ϛ Φακέας τλὶ Ισραηλιτ̃ν ἀρχλὶ παρέλαδον· κ ὡς Φ̃λλΘ κ Θεγλαφαλάσαρ τοῖς Ισραηλίταις ἐπεστράτδυσαν. ὡς ΙώθαμΘ Οζίυ παῖς ἐδασίλδυε τ Ιύδα Φυλ̃ς· οἷά τι ωδὶ Ασυρίων ωσεφήτδυσεν ὁ ΝάυμΘ.

Sellumus Israëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ZAcharias autem, cum in Israëlitas regnasset sex menses, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Jabesi filio. qui cum ei in regnum successisset, illud spatio triginta dierum & non amplius tenuit. Manaëmus enim exercitus dux, cum eo tempore in urbe Tharsa versaretur, & id quod Zachariæ acciderat *fama* accepisset, castris inde motis cum toto exercitu Samariam venit, prælioque cum Sellumo congressus eum interimit: cumque semet regem constituisset, illinc ad urbem Thapsam proficiscitur. at qui intus erant portis obfirmatis regem *in eam* non admiserunt. Ille vero, ut illos ulciscerctur, regionem circumcirca incendio vastavit; urbemque, cum eam obsedisset, vi expugnat: & graviter ferens quæ à Thapsensibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil sibi reliqui faciens ad crudelitatem feritatemve. quæ enim veniam non merebantur si in externos bello victos essent edita, ea iste fecit in populares suos. Manaëmus itaque cum hoc modo regnum iniisset, per decem annos perversus esse perstitit & *regum* omnium crudelissimus. A Phullo autem Assyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Assyriis non descendit; sed, cum *ei* suasisset ut mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc summam Manaëmo populus contulit, exactis in singula capita quinquaginta drachmis. Post hæc autem vita defunctus Samariæ quidem sepelitur: filium vero Phaceiam, qui ei in regnum succederet, relinquit. is, patris crudelitatem sequutus, duobus tantum annis regnavit: & non multo post in convivio cum amicis dolo occisus periit, à Phacea quodam, qui

Manaëmus Israëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

Ο Δὲ τ̃ Ιεροδοάμλ παῖς [v] Ζαχαρίας [x] ἓξ μ̃νας Βασιλεύσας τ Ισραηλιτ̃ν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλλ τινὸς, [y] Σελλύμλ μὲν τ̃νομα, [z] Ιαδήσλ ᾗ ὑ̃ῖ· ὃς καὶ τλὶ Βασιλείαν μετ' αὐτὸν φ̃δαλαδὼν, ὀλειονα χρόνον ἡμερ̃ν αὐτλὶ κατέσχε τριάκοντα. ὁ γὰρ ωρωτηγὸς ΜανάημΘ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν ὢν ἐν [a] Θαρσῇ πόλ, καὶ τὰ ωδὶ τ Ζαχαρίαν ἀκύσας, ἄφας μ̃ πάσης τ σραλιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμδαλὼν εἰς μάχλ [b] ἀναιρεῖ τ Σέλλυμον· καὶ Βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν ἐκεῖθεν εἰς [c] Θαψὰν φ̃δαγίνει πάλιν. [d] οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ [e] κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τ Βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενΘ αὐτὰς, [f] τλὶ πέριξ [g] ἐδήωσε χώραν, καὶ τλὶ πόλιν κ̃ κράτΘ λαμδάνει πολιορκίᾳ· φέρων [h] τε χαλεπ̃ς ὀπὶ τοῖς ὑπὸ τ Θαψιαλ̃ν πραχθεῖσι, πάντας αὐτὰς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενΘ, ὠμότητΘ ὑπερδολλὶ τ καταλιπὼν ὐδὲ ἀγριότητΘ. ἃ γὰρ ὐδὲ τ ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν [i] Δφεῖναι γνομένας ὑπαχθείας, ταῦτα τὰς ὁμοφύλας [k] ἔτΘ εἰργάσατο. Βασιλεύσας οὖν τ̃ τρόπῳ τύτῳ ὁ [l] ΜανάημΘ, [m] ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων. ὠμότατΘ [n] διέμεινε. σρατεύσαντΘ δ' ἐπ' αὐτὸν [o] Φύλλ τ Ασυρίων Βασιλέως, εἰς μὲν ἀγ̃να καὶ μάχλν οὐκ ἀπήντα τοῖς Ασυρίοις· πείσας ᾗ χίλια τάλαντα δοῦναι λαδόντα ἀναχωρ̃σαι, Δφαλύεται τ πόλεμον. τὸ ᾗ κεφάλαιον τ̃τ συνλέγει [p] τὸ πλ̃θΘ Μανάημω, πραχθὲν κ̃ κεφαλλὶ [q] δραχμὰς πεντήκοντα. [r] πλύτησις ᾗ μ̃ τοῦτο, κηδεύεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· καταλείπ ᾗ τ Βασιλείας τ ὑὸν [s] Φακείαν Δφάδοχον. ὃς, τῇ τ πατρὸς καθαπλαθήσας ὠμότλ, δυσὶν ἔτησι μόνοις ἦρξεν. ἐπὰτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μ̃ φίλων ἀπέθανε,

[r] Φα-

[p] Τ̃ς Δφὰ τ̃τ' εἰς] Τ̃ν & mox ἀσεδημάτων in *iisdem MSS.*

[q] Αὐτῷ Ιωθάμλ] Αὐτ̃ *Hen.* & *Busb.*

[r] Τ̃ς ἐπὶ τοῖς γεγλημμένοις] Illa τ ἐπὶ τοῖς γεγλημμένοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[s] Οκτὼ κ ἑξήκοντα,] Vide *Usserii* Chronol. Sacr. p. 22.

[t] Ἐν τοῖς ἑαυτ̃ κήποις.] Juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 27. v. 1.) *in fundo sepulchreti regum*, vel, *in agro sepulchrorum, qui regibus erat.* Videsis *J. Clericum* in locum. HUDS. Ozias itaque fuit in hortis suis extra urbem sepultus, non autem ἐν τ̃ς βασιλικ̃ς Θήκαις, de quibus cùm supra, tum seq. cap. 12. §. 1. De Manasse infr. lib. 10. c. 3. §. 2. SPANH.

[v] Ζαχαρίας] Αζαρίας *Big. Samb. Vat.* & LXXII. tam hic quam infra.

[x] Ἐξ μλ̃ας] Ἐξ μησὶ in *MSS.*

[y] Σελλύμλ μὲν τ̃νομα,] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* Σιλλίσμλ *Hen.* & *Busb.* Σιλήσμλ in *Editis.* infra tamen Σιλλσμὸν in *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[z] Ιαδήσλ ᾗ ὑ̃ῖ·] Sic cum *Big.* & *Samb.* Ιαδόησλ in *Editis.* Ιαδέισλ *Gall.* Si quis Ιαδεῖσλ malit, non repugnabo, cum Ιαδεῖς habeant LXXII. *Jolavis* apud *Epiphan.*

[a] Θαρσῇ πόλ,] Ita quidem in *Editis*, prout supra, p. 454. v. ult Θερσὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Θαρσὰ *Hen.* & *Busb.* Θαρσιλὰ *Vat.* HUDS. In civitate Tharso *Rufinus. Hebr.* תרצה LXX. Θαρσιλὰ *MS. Alex.* Θερσιλὰ *Ar.* Tersa; 2 Reg. xv. 14. SPANH.

[b] Ἀναιρεῖ τ Σέλλυμον·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀνελεῖ in *Editis Aliisque.* forsan pro ἀνέλει.

[c] Θαψὰν] Θάψαν *Samb. Busb.* & *Hen.* HUDS. Thabraim *Rufinus. Hebr.* תבפח LXX. Θερσὰ *Vulg.* Thapsa. 2 Reg. xv. 16.

[d] Οἱ δ' ἐν αὐτῇ] Οἱ δ' ἐν αὐτῇ *Samb.*

[e] Κλείσαντες,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. κλείσατες in *reliquis.*

[f] Τλὶ πέριξ] Τλώτε *Hen.* & *Busb.*

[g] Ἐδήωσε χώραν,] Ἐδήω in *MSS.*

[h] Τε χαλεπ̃ς] Δὲ *Samb.*

[i] Διαφεῖναι] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Δφεθῆναι *ceteris.*

[k] ΟὕτΘ εἰργάσατο.] Iterum ex *Big.* (*Coccejo*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὅτως in *Editis Aliisque.*

[l] ΜανάημΘ,] ΑμανάημΘ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[m] Ἐπ' ἔτη δέκα] Ἐπ' ἔτη μ̃ δέκα *Samb. Vat.* & *Gall.* 2. Præterea si post δέκα non post ΜανάημΘ distinguatur, vertendum, *decem annos regnasset, ad extremum usque perversus mansit & regum omnium crudelissimus.*

[n] Διέμεινε.] Διεμεινεν ὢν *Big. Vat.* & *Samb.* διέμεινεν ὢν *Gall.* 1. & 2.

[o] Φύλλ τ Ασυρίων] *Al.* Φύλλ. HUDS. Phoralus alias Phoidaphul Assyriorum Rex, *Rufin. Hebr.* פול *Chald.* LXX. Φυὰ 2 Reg. xv. 13. SPANH.

[p] Τὸ πλ̃θΘ] Hebr. vero omnes potentes seu divites, quod retinuit *Vulg.* LXX. autem τ̃ ἀνδρὶ τ̃ ἑνί· seu viritim. SPANH.

[q] Δραχμὰς πεντήκοντα] Δραγμὰς *Samb.*

[r] Τελδυτήσας ᾗ] Sic *Samb.* & *Vat.* τελδυτήσαντΘ in *ceteris.*

[s] Φακείαν Δφάδοχον.] Φακεσίαν *Hen. Busb.* & LXXII. juxta *Exempl. Rom.* Φακείαν in *Alex.* Φακεσίαν *Chron. Alex.*

[t] Φα-

[t] φακέϊ τινὶ, ὃς ἦν χιλιάρχ⊖, ὑπεβουλεύσατ⊖ αὐτῷ, πατρὸς ὢν [v] Ρομελίου. [x] κατασχὼν δὲ καὶ ἔτ⊖ ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, ἀσεβὴς τε ἦν καὶ ἀδικώτατ⊖. ὁ δὲ τ῀ Ασσυρίων βασιλεὺς [y] Θεγλαφαλάσαρ τοῦνομα, ἐπιστρατεύσας τοῖς Ισραηλίταις, καὶ τὴν τε [z] Γαλαδηνὴν ἅπασαν καταδραμὼν, καὶ τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου χώραν, καὶ τὴν [a] πρὸς αὐτῇ τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ [b] Κυδίσαν τ῀ [c] Ασωρα, καὶ τὰς οἰκητορίας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτ῀ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν Ασσυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β'. Ἰώθαμ⊖ δὲ [d] Οζία παῖς [e] ἐβασίλευσε τ῀ Ιούδα φυλῆς ἐν Ιεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν [f] ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ [g] Ιερώσης. ἔτ⊖ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τ῀ Θεὸν, δίκαι⊖ δὲ [h] πρὸς ἀνθρώπους διῆγεν. ἐπιμελητὴς δὲ τ῀ καθ' τὴν πόλιν· ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο· στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσατο καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτωκότα τ῀ τειχῶν ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. [i] καὶ τ῀ ἄλλων, εἴ τι κατὰ τὴν βασιλείαν [k] ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο. στρατευσάμενος δὲ ἐπὶ τοὺς Αμμανίτας, καὶ κρατήσας [l] αὐτῶν τῇ μάχῃ προσέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος ταλάντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἤυξησε δὲ [m] οὕτως τὴν βασιλείαν, ὥστε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ'. Ην δέ τις κατ' [n] τοῦτον τὸν καιρὸν προφήτης Ναοὺμ⊖ τοὔνομα· ὃς, πρὸς τ῀ Ασσυρίων καταστροφῆς καὶ τ῀ Νίνου προφητεύων, ἔλεγεν οὕτως. "ἔσται [o] Νινδὴ κεκλυμένη ὥσπερ "ὕδατ⊖ κινούμενη, οὕτως καὶ ὁ δῆμ⊖ ἅπας ταραττό- "μενος καὶ κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων, λεγόν- "των πρὸς ἀλλήλους, [p] στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὖ- "τοῖς καὶ ἄργυρον ἁρπάσατε. ἔσται δ' ἁδεὴς βουλησόμενος· "σώζειν γὰρ αὐτῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ "κτήματα· δεινὴ γὰρ αὐτὰς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει καὶ "θρῆνος, [q] πάρεσίς τε τ῀ μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ δ῀ "φόβου μέλαιναι τελέως αὐτοῖς [r] γενήσονται. πᾶ δ' ἔσται τὸ "καταικητήριον τ῀ λεόντων, καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγ- "ει [s] δέ σοι ὁ Θεὸς, Νινδὴ, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι "λέοντες ἐκ σ῀ πορευόμενοι ὑπιτάξουσι τῷ κόσμῳ." καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τούτοις [t] προεφήτευσεν οὗτος ὁ προ- φήτης περὶ [v] Νινδῆς, [x] ἅπερ λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγη- σάμενον· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ,

tribunus erat, filius vero Romeliæ, circumventus. Cæterum & hic Phaceas, cum per annos viginti imperium teneret & impius erat & iniquus. Assyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalassar, cum expeditionem fecisset in Israëlitas, omnemque terram Galadenam subegisset, ut & regionem Transjordanianam, vicinamque ei Galilæam nuncupatam, atque Cydisam & Azora, colonosque in captivitatem egisset, in regnum suum reversus est. Et quidem de iis quæ ad Assyriorum regem spectant, hæc nobis sufficiat dixisse.

Phaceas Israëlitarum rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paralip. c. 28. Theglaphalassar Assyriæ rex Israëlitas subigit, multosque eorum in Assyriam transfert. 4 Regum, c. 15.

2. Cæterum Jothamus Oziæ filius in Judæ tribum regnavit Hierosolymis, matre quidem cive *Hierosolymitana* natus, nomine vero Jerasa. Huic regi nulla deerat virtus: sed semet erga Deum quidem pium, atque erga homines justum ostendebat. Præterea rebus civitatis curam adhibuit: (quicquid enim instaurari desiderabat & ornari, id summo studio confecit & absolvit) nam cum porticus templo constituisset & vestibula, muros quoque collapsos restituit, quos turribus bene magnis captuque difficilibus communivit. & siquid aliud in regno suo neglectum fuerit, in id multum curæ impendebat. Quin & expeditione in Ammanitas susceptâ, iisque pugnâ debellatis, imperavit illis tributum quotannis ipsi solvendum, centum *argenti* talenta, & tritici decem cororum millia, ac præterea hordei totidem. adeoque imperium *suum* auxit & *amplificavit*, ut & hostibus in contemptum non veniret, fuisque felix *admodum* videretur.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. & 2 Paralip. c. 27.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen Nahumus; qui, de Assyriorum & Nini subversione vaticinans, ista loquutus est. "Erit "Ninive piscina aquarum *ventis* agitata, ita & po- "pulus *ejus* omnis turbatus & fluctuans in fugam "se conjiciet, *cunctis* ad alterutros dicentibus, state "& resistite, aurumque & argentum diripite. ne- "mo autem erit, cui hoc persuadebitur: (volent "enim *omnes* magis vitam suam servare quam fa- "cultates) nam grave illos occupabit dissidium, "luctusque illis erit & lamentatio, & membra la- "bascent, & cunctorum facies præ pavore pallo- "rem contrahent. Ubi autem erit leonum lustrum, "& leunculorum mater? Porro tibi, Ninive, di- "cit Deus, te funditus perdam, & non amplius "leones ex te egressi mundo imperitabunt." Porro & alia adhuc multa vates iste de Ninive prædixit, quæ mihi ad referendum non necessaria esse existimavi: sed *de industria* prætermisi, ne legentibus molestus esse viderer. Evenerunt autem omnia quæ

Nahumi vaticinium de Assyriorum excidio.

[t] Φακέϊ τινὸς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Φακέα *Hen.* & *Busb.* & Φακέαν in sequentibus. Φακέϊ & Φακέαν in *Editis.* Φακεῖ LXXII.

[v] Ρομελίου.] *Al.* Ρωμελίου.

[x] Κατασχὼν δὲ καὶ ἔτ⊖] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* quomodo & infra Cap. seq. κατασχὼν δὲ ἔτ⊖, & mox ἀσεβὴς τε ἦν in *Editis Aliisque.*

[y] Θεγλαφαλάσαρ] Θιγλαθαλάσαρ *Samb. Big.* & *Gall.* 1. Θαγλαθαλάταρ *Gall.* 2. Θαγλαθαλατάρης *Vat.* ut & infra *Gall.* 2. HUDS. Teglat phalasser *Rusin. Hebr.* תגלת פילאסר LXX. Θαλγαθθιμάσαρ. SPANH.

[z] Γαλαδηνὴν] Sic *Big.* (*Cocceius*) & *Samb.* Γαλαδινὴν in *Editis Aliisque.* HUDS. Supr. lib. 1. c. 19. §... Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν· & lib. 5. c. 9. §..... πολὺ τ῀ γαλαδινῆς & eodem cap. §. ult. τ῀ Γαλαδινῆς δ' ἐστὶν αὕτη· SPANH.

[a] Πρὸς αὐτῇ] Πρὸς αὐτὴν γὰρ Γαλιλαίαν *Vat.*

[b] Κυδίσαν] Ita vel Κύδισαν in omnibus *MSS.* Κύδιδαν in *Editis*, in *Epiphanii* libris *Tarsan.* Forsan eadem est urbs quæ p. 274. v. ult. Κεδὴν vel Καδὴν. HUDS. *Hebr.* קדש COCC. Adde *Relandum* in Palæst. p. 697.

[c] Ασωρα,] Pag. 291. §. 1. 292. §. 4. Ἀσωρ⊖. HUDS. Ἀσὼρ πεδίον inf. lib. 13. c. 5. §. 7. Traza. At Azaran *Rusin.* LXX. τὴν Κενὲς καὶ τὴν Ασὼρ. *Hebr.* קדש ואת חצור & supra lib. v. c. 6. §. 1. & 4. Ἀσὼρ πολέως. SPANH.

[d] Οζία] Ita *Hen.* & *Busb.* Οχοσία *Samb.* & *Basi.* Οζίου in *reliquis.*

[e] Ἐβασίλευσε] Sic *MSS.* ἐβασίλευε in *Editis.*

[f] Ἀστῆς] Conf. supr. c. 10. §. 3. SPANH.

[g] Ιερώσης.] Ιερούσης *Vat.* Ιερουσὰ dicitur *Intt.* LXXII. HUDS. Itrasis *Rusin. Hebr.* יְרוּשָׁה. SPANH.

[h] Πρὸς ἀνθρώπους] Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους *Vat.*

[i] Καὶ τ῀ ἄλλων, εἴτι κ῀ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο.] Omittit hæc *Gelenius. Rusinus* autem: & in reliquis omnibus, quæ neglecta videbantur, opus fabricationis exhibuit. Επιστροφαὶ nempe *Hesychio* ἀμφιλέξεις, ἀμφίδοξοι; & apud Æschyl. Eumenid. v. 551. δωμάτων ἐπιστροφὰς, unde lux etiam huic Josephi loco. SPANH.

[k] Ημέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο.] Ita *MSS.* ἐμελεῖτο in *Editis.*

[l] Αὐτῶν τῇ μάχῃ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῶν ἐν τῇ μαχῃ ἐπέταξεν in *Editis.*

[m] Οὕτως τὴν βασιλείαν,] Οὕτ⊖ *Basi.*

[n] Τοῦτον τ῀ καιρὸν] Vide *Usserium* ad *An. M.* 3246.

[o] Νινδὴ κεκλυμένη] Ita *Epiphan.* & LXXII. *Nahum.* c. 2. v. 8. ut & supra edidimus c. 10. §. 2. & infra occurrit in libris plerisque. Νινύας *Basi.* & G. Νινύα *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Vid. Nahum. 11. 5. confer sup. c. 10. §. 2. SPANH.

[p] Στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς &c.] Vid. Nahum. 2. v. 9. 10. 11. SPANH.

[q] Πάρεσις] Πάρεσις infra lib. xi. c. 6. §. 9. SPANH.

[r] Γενήσονται.] Γενέσθαι *Vat.*

[s] Δέ σοι ὁ Θεὸς] Δὴ *Vat.*

[t] Προεφήτευσεν οὗτος] Sic *MSS.* ἃ πρ. in *Editis.*

[v] Νινδῆς,] Νίνυ *Vat.* Νινύης *Gall.* 2.

[x] Ἅπερ λέγειν] Illud ἅπερ insertum dedimus ex *MSS.* in quibus omnibus vel ἅπερ vel ἃ exstat.

quæ de Ninive prædicta sunt centum & quindecim post annos. Itaque de his quidem satis nobis dictum est.

πρόρρησις. σωίζη δὲ πάντα τὰ προειρημένα περὶ [y] Νινεύης, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων ἱκανῶς ἡμῖν δεδήλωται.

CAP. XII.

XII.

Quomodo Jothamo vita defuncto pro eo regnavit Achazes, quem Araſes Damaſcenorum rex & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt: atque ut Theglaphalaſſares Aſſyriorum rex, ab Achaze in ſocietatem belli adſcitus, Syriam vaſtavit; & Damaſcenos tranſtulit in Mediam, aliis gentibus in Damaſco collocatis.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

JOthamus autem diem ſuum obiit, cum vixiſſet annos quadraginta & unum, & ſexdecim ex his regnaſſet; ſepultuſque eſt in regiis conditoriis. At in regnum ſucceſſit Achazes ejus filius: qui in Deum nequiſſimus, contra leges patrias faciendo, Iſraëlitarum reges imitatus eſt, ſuper altaribus, quæ Hieroſolymis erexerat, deaſtris ſacrificans, quibus etiam, more Chananæorum, filium ſuum in ſolidum ſacrificium immolavit. atque alia hiſce ſimilia perpetravit. Cæterum cum ita ſe haberet & inſaniret, illum Syrorum & Damaſcenorum rex Araſes & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt; (nam amici erant *ſociique*) & cum ipſum in Hieroſolyma compuliſſent, diu *urbem* obſederunt, nihil proficientes quod muris cincta eſſet validiſſimis. Syrorum autem rex, capta urbe Ailath ad mare Rubrum ſita, incoliſque ejus occiſis, eò Syrorum coloniam deduxit. Cumque Judæos, tam qui in præſidiis erant, quam qui undique circumfuſi *reperirentur*, interfeciſſet, multumque prædæ Damaſcum abegiſſet, cum exercitu reverſus eſt. Hieroſolymorum autem rex, cum intellexiſſet Syros domum rediiſſe, ratus ſe Iſraëlitarum regi viribus haud imparem eſſe, copias contra eum eduxit; congreſſuſque *prælio* victus eſt, ira Dei in eum accenſa ob tot tantaque ejus impia facinora. Nam ea die, *qua acie dimicatum eſt*, centum & viginti millia Judæorum occiderunt Iſraëlitæ. quorum dux, nomine Zacharias, regis filium Amaſiam in ipſo conflictu interfecit, & totius regni procuratorem Ericam & Judæ tribus militiæ præfectum Elcam vivos in poteſtatem ſuam redegit: præterea ex tribu Benjamitide mulieres cum liberis *ſuis captivas* abduxerunt, &, cum multum *ab ea* prædæ diripuiſſent, *tum demum* Samariam ſe recipiebant.

Hieroſolyma obſident Araſes & Phaceas.

Ailath ad mare Rubrum diripit Syrorum rex.

Phaceas Judæis cladem infert. 2 Paral. c. 28.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per

Obedas vates Judæos captivos Samariam adduci prohibet. 2 Paral. c. 28.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς Ἰωθάμης τελευτήσαντος αὐτ' αὐτὸς ἐβασίλευσεν Ἀχάζης, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν Ἀρᾶσης Σύρων βασιλεὺς, καὶ Φακέας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν· καὶ ὡς Θεγλαφαλασάρης Ἀσσυρίων βασιλεὺς, σύμμαχον Ἀχάζην ἡγούμενον, Συρίαν ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἔτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

Ὁ Δ' Ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας [z] ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. ἐτάφη δὲ [a] ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [b] Ἀχάζην ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέσας εἰς τὸν Θεὸν ἡγούμενος, καὶ τοὺς πατρίους ἀθέσμους νόμους, τοὺς Ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ [c] ἴδιον [d] ὁλοκαύτωσε παῖδα, [e] κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη. καὶ τάττοις ἄλλα ἀθεμιτώτατα διεπράσσετο. ἔχοντος δέ τινος ἐκ μεμιωότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Σύρων ἐκ Δαμασκηνῶν βασιλεὺς [f] Ἀρᾶσης, καὶ [g] Φακέας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν· φίλοι γὰρ ἦσαν· καὶ συνελάσαντες [h] αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολὺν μὲν πολιορκίαν χρόνον ἀφ' ὅλης τῆς τῶν τειχῶν ὀχυρότητος μηδὲν ἀνύσαντες. ὁ μὲν τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν [i] Αἰλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, [k] ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους. τοὺς δὲ ἐκ τῆς φρουρᾶς ὁμοίως καὶ τοὺς περὶ [l] Ἰουδαίους ἀφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν [m] ἀπελάσας εἰς Δαμασκὸν, μέγα τι θρασυνάμενος ἀνέζευξεν. ὁ δὲ τῶν [n] Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας [o] ἀξιόμαχον εἶναι τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε· καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μεῖον ἔσθεν, διὰ τοὺς ἀσεβήματα αὐτὸς πολλοῖς ἅμα καὶ μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς [p] Ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τὸν βασιλέως Ἀχάζου, [q] Ἀμασίαν ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἀπάσης [r] Ἐρικὰν, καὶ τῶν τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν [s] Ἐλκανὰ αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν [t] ἁρπάσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμάρειαν.

β'. [u] Ὠβηδὰς δέ τις, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸς προφήτης ὑπῆρ-

[y] Νινεύης,] Sic in libris omnibus præter *Vat.* qui Νινεὴ habet.

[z] Ἓν καὶ τεσσαράκοντα,] Juxta *S. Literas* ἓν καὶ τελεύτοντα.

[a] Ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις.] Conf. ſupr. c. 10. §. 4. SPANH.

[b] Ἀχάζην] Ἀχαζὸς paſſim *Vat.* Ἀχαζ LXXII.

[c] Ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, καὶ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Achazi filium proprium holocautoma obtulit, more Chananæorum LXX. τὸν υἱὸν αὐτοῦ διῆλθε διὰ πυρὸς καὶ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν 2 Reg. xvi. 3. SPANH.

[d] Ὁλοκαύτωσε παῖδα, καὶ τὰ Χαναναίων ἔθη.] In *aliquibus* ὁλοκαύτωσε.

[e] Κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Hac de re vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 1. c. 6. & *Spencerum* de *Legibus Hebræorum*, p. 317.

[f] Ἀρᾶσης,] Ita hîc loci in *Editis* & omnibus *MSS.* præter *Samb.* & *Vat.* quorum in *uno* Ἀρσὰς, in *altero* Ραάσης. HUDS. Ἀρᾶσης *Hebr.* רְצִין LXX. Ραασὼν Syr. ܪܨܝܢ Raſan 2 Reg. xvi. 5. conf. infr. §. 3. SPANH.

[g] Φακέας] Sic in pleriſque *MSS.* (*Vet.* & *Coccejo*) Φακείας perperam in *Editis Aliiſque.*

[h] Αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὶ in *Editis.*

[i] Αἰλὰθ,] Ita cum *Epiphanio* & LXXII. Ηλαὰθ in *Editis.* Ηλάθης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1 2. Dicitur etiam Αἰλὰμ & Αἰλάν. Sita eſt autem in oſtio Rubri maris, ut dicit *Theodoret.* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. μδ', Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 14. p. 219. HUDS. Ηλαὰθ Ailath. *Rufin.* עֵילַת *Hebr.* SPANH.

[k] Ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους.] Sic cum *Big.* & *Samb.* ἐγκατῴκησεν in *cæteris.*

[l] Ἰουδαίους] Ἰουδαίας *Big.* & *Gall.* 1.

[m] Ἀπελάσας] Ἐλάσας *Vat.*

[n] Ἱεροσολύμων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

[o] Ἀξιόμαχον εἶναι] Ἀξιόμαχον ſolus *Vat.*

[p] Ζαχαρίας] Ζάχαρ *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Edidit quidem Cl. *Hudſonus* (cujus verſionem hic interpolavimus) Ζαχαρίαν, verum apparet ex collatione *Paralip* 28: 7. ubi Ζιχρὶ hic heros, filiuſque Regis interfectus appellatur Μαασίας, permutanda hic eſſe eorundem nomina; quod & *indigitare* voluit *Coccejus*, adſcribens in exemplari meo, *Lege Zacharias*, Imo ipſum Joſephum non aliter ſcripſiſſe docet violenta alias conſtructio, qualem terſiſſimus ſcriptor haud adhibuiſſet. Neque quemquam offendat Ἀμασίας ὄνομα, quum id (ſi non pariter corruptum pro Ἀμασίαν) dictum ſit per interjectionem, quaſi ὄνομα αὐτῷ ὦ Ἀμασίας. HAV.

[q] Ἀμασίας ὄνομα,] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. 2. *Vet. Interpr.* Ἀμίας *Baſ. G.* & *Samb.*

[r] Ἐρικὰν] Ἐζεκιὴλ juxta LXXII. & *Editos Epiphanii.* pro Ἐρικὰν faciunt *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

[s] Ἐλκανὰν αἰχμάλωτον] Sic *Baſ.* & *G.* forſan pro Ἐλικανὰν. in *MSS. Gr.* & *Lat.* Ἐλικάν. Suſpicor locum eſſe perturbatum, legendumque; ὧν ὁ στρατηγὸς Ἀμασίας (vel Ἀμίας vel Μαασίας) τὸν υἱὸν αὐ. ἐν τῇ σ. τ. β. Ἀχάζη, Ζιχρείαν ὄνομα &c. nam in *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 28. v. 7.) καὶ ἀπέκτεινε Ζιχρὶς ὁ ἰσχυρὸς ἐξ Ἐφραΐμ τὸν Μαασίαν [Μαρίαν *Alex.* Ἀμασίαν *Ald.*] τὸν υἱὸν ἐξ βασιλέως &c.

[t] Διαρπάσαντες] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁρπάσαντες in *reliquis.*

[u] Ὠβηδὰς δέ τις,] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) convenienter *S. Literis.*

Ωβεί-

ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ συὸ τ πλχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τῶν νίκων αὐτοῖς ὑ Δι τῶν οἰκείαν [x] ἰσχὺν ἐδήλω γνέσθαι, Δι ἣν τ θεῦ χόλον, ὃν εἶχεν ἐπ' [y] Αχάζων τ βασιλέα. κ καπεμέμφετο, τῇ μὲν ὑπεραγίᾳ τῇ κατ' αὐτ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τὺς ἐκ τ Ιούδα φυλῆς κ Βενιαμίτιδ συγγυεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβάλλετό τι αὐτοῖς ἀπολύσαι τύτυς εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς· ἀπθήσεσθαι γ τῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ [z] δὴ τ Ισραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο συὶ τύτων. ἀναστὰς δέ τις Βαραχίας ἐνόμαλι τ δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, κ ἄλλοι μετ' αὐτ [a] τρεῖς, ἔλεγον "ὡς ὐκ ὀπιτρέψῃ τοῖς "πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάν- "τες [b] ἀπολώμεθα ὑπὸ τ θεῦ· μόνον γ ἀρκέσῃ τὰ "συὸς αὐτὺν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ συφῆται λέ- "γυσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τύτων ἀσεβήματα δρᾶν." [c] ταῦτα δ' ἀκύσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις πιεῖν ὃ ἐδόκι συμφέρειν. ἐξαλαβόντες σὺν αὐτοῖς συφρημένους ἄνδρας τὺς αἰχμαλώτυς, [d] ἔλυσάν τε κ ὑπεμελείας ἠξίωσαν, κ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. [e] ἦλθον ἤδη κ τέτταρες αὐτοῖς συνῆλθον, κ μέχρις Ιεριχοῦντος [f] συνεπέμψαντες, ὐκ ἔπαυσεν τ Ιερουσολύμων, ἀνέστρεψαν [g] εἰς Σαμάρειαν.

γ'. Αχάζης δ' ὁ βασιλεὺς, ταῦτα [h] παθὼν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν, πέμψας συὸς τ τῶν Ασυρίων βασιλέα [i] Θιγλαφαλασσάρλω, συμμαχίαν αὐτῷ συὸ τ πόλεμον τ συὸς τὺς Ισραηλίτας Σύρας Δαμασκηνὺς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνέμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ', τῶν πρέσβεων ἀφικομένων [k] συὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Αχάζῃ. κ στρατεύσας ἐπὶ τὺς Σύρας, τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, κ τὴν Δαμασκὸν κ κράτος εἷλε, κ τ βασιλέα [l] Ραασσὼν ἀπέκτεινε. τὺς δ' Δαμασκηνὺς ἀπῴκισεν εἰς [m] τὴν ἄνω Μηδίαν. κ ὐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ασυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν [n] Δαμασκὸν κατῴκισε. τὴν δ' τῶν Ισραηλιτῶν γῆν κακώσας, [o] πολλὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτυς συνέλαβε. ταῦτ' αὐτὸ Δμασκαξαμένυ τὺς Σύρας, ὁ βασιλεὺς [p] Αχάζης ἄφας τ χρυσὸν [q] ὅσ κὼ ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, κ τ ἄργυρον, κ τὰ ἐν τῷ ναῷ τ θεῦ, κ εἴ τι καλλιστον ἀνάθημα, τῷ βασιλεῖ ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, κ ἔδωκε τῷ τ Ασυρίων βασιλεῖ κ τὰς ὁμολογίας· κ πείσων αὐτὸ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα. ἐν δ' ἔτυς ἀνόσ κ ἐ συμφέρον κ ἀνυπόγνστον ἦν ὁ βασιλεὺς, ὃς ἐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τ Σύρων ἐπέσυτο τὺς θεὺς αὐτῶν συσκιωῶν, ἀλλὰ διετέλει τύτυς σέβόμενος ὡς παρέξομένυς αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δ' πάλιν, τὺς Ασυρίων ἤξιον τιμᾶν θεύς· κ πείσας ἑαυτὸ μᾶλλον τιμήσειν, ἢ τ πατέρων κ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ κ τ ἥττης ὀργιζόμενος ἐν αἴτιος. ὕστ τοσῦτον δ' ὀλιγωρίας κ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς κ τέλεον ἀποκλεῖσαι τ ναὸν, κ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ὑπιφέρειν, κ συβαίνειν τῶν ἀναθημάτων αὐτόν. τοιῦτ' ἀσεβήσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας

id tempus vates erat, obviam egressus exercitui ante mœnia, magna voce declarabat, victoriam illis contigisse non propria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen erat concitatus. eosque reprehendebat, quod prosper rerum contra ipsum successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint homines ex tribu Judæ & Benjamitica consanguineos suos captivos abducere. illisque suadebat ut *istos illæsos domum dimitterent: nam sibi dicto non audientes Deo pœnas daturos esse. Populus igitur Israëlitarum, cum in concionem convenissent, de his consultabant. At cum surrexisset quidam, magnæ in republica auctoritatis, nomine Barachias, unaque cum eo tres alii, dicebant; "nobis visum "est non permittere civibus ut captivos in urbem "introducant, ne omnes à Deo pereamus. nostra "enim in ipsum peccata per se satis magna, uti "dicunt vates, adeo ut cavendum sit ne novis nos- "met sceleribus obstringamus." Cum autem ista audissent milites, concesserunt illis ut facerent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque prædicti sumptis captivis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adjutos viatico domum remiserunt, nulla injuria affectos. nihilominus & quatuor isti eos convenerunt, & cum Hierichuntem usque adduxissent, non longe ab Hierosolymis *dissitam*, Samariam redierunt.

XIII. *Achazes contra Israëlitas accersit Theglaphalassaram.*

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, petiit ut secum iniret belli societatem contra Israëlitas & Syros & Damascenos, magnam pecuniæ vim ei pollicens. ac præterea ipsi *in antecessum* misit munera splendida. Ille vero, 4 *Regum*, c. 16. 2 *Paral.* c. 28. postquam legati ad eum venerant, Achazæ auxilium laturus properat. atque expeditione in Syros facta, & regionem eorum depopulatus est, & Damascum vi cepit, & Arasem regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; & ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra *direpta* & vexata, multos ex ea captivos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri & argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, &, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, & quid è re sua esset tam male subductum habebat, ut quamvis à Syris debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non destiterit; sed illos colere perseveraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum deos cœpit venerari; magisque *cæteros* omnes *deos* cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis *acceptæ* auctor exstiterat. Eo autem contemptionis *Dei* & despicientiæ processit, ut templum denique clausum tenuerit, & solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum iverit. Post hanc Deo illatam contumeliam vi-

Achazes non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens.

Achazes moritur. 4 *Regum*, c. 16.

Ωζίας Pict. Bucer. & *Epiphan.* Ωζιὰς *Big. Samb.* & *Gall.* 2. pro quo Ωζίλας in *Editis.*

x Ἰσχὺν ἐδήλω γνέσθαι,] Αὐτῶν ἰσχὺν *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αχάζων τ βασιλέα.] Hîc loci in *libris* Αχαζον.

* *Ipsos illæsos domum dimitterent:*] Nam τύτυς malui cum *MSS.* quam τυτύς cum *Editis.*

z Διὰ τ Ισραηλιτῶν λαὸς] Ita cum *Epiphanio.* δ' in *reliquis.*

a Τρεῖς,] Sc. *Azarias*, *Hezekias* & *Amasa*, ut constat ex 2 Paralip. c. 28. v. 14.

b Ἀπολώμεθα ὑπὸ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) ἀπολώμεθα ἀπὸ τ Θεῦ in *Editis.*

c Ταῦτα] In *nonnullis* ταῦτ' ἀκύσαντες.

d Ἐλυσάν τε] Ἐλυσάν τε *Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Οὐδὲν ἧττον] Οὐδὲν δ' ἧττον *Big.* & *Samb.*

f Προπέμψαντες,] Ita cum *MSS.* πέμψαντες in *Editis.*

g Εἰς Σαμάρειαν.] Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν Σαμάρειαν χώραν, vel εἰς τὴν Σαμαρείας χώραν in *MSS.*

h Παθὼν ὑπὸ τ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* παθὼν in *reliquis.*

i Θιγλαφαλασσάρλω,] Sic fere in *libris omnibus* hîc loci, aut Ταγλφαλασσάρλω. Vide p. 501. §. 1.

k Παρὰ αὐτὸν,] Ὡς αὐτὸν *Samb.* & *Vat.*

l Ραασσὼν] Ραασσὼ *Samb.* & *Big.* Ραασὼ *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Vide p. 502. §. 1. HUDS. Conf. sup. §. 1. SPANH.

m Τὴν ἄνω Μηδίαν.] In qua *Cyrrhus* fluvius *Plinio* & *Ptolemæo*, huic etiam oppidum *Cyrena.* Confer 4 *Regum*, c. 16. v. 9. & vide *Simpsonum* ad A. M. 3265. & *Bochartum* in *Phaleg.* l. 4. c. 32.

n Δαμασκὸν] Δαμασκηνῶν *Vat.*

o Πολλὺς] Πολλὰς ἐξ αὐτῆς *Vat.*

p Αχάζης] Αχαὼς deest plerisque *MSS.* ὁ βασιλεὺς Ιερουσολύμων legisse videtur *Vet. Interpr.*

q Ὅσ κὼ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὃς κὼ in *Editis.*

r Τὸν

vita defunctus est, cum quidem vixisset annos sex & triginta, & ex his sexdecim regnasset, Ezeciam vero filium reliquisset qui ei succesſit.

σας ἐξ καὶ τεσσάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα, [r] τὸν ὑὸν Εζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

CAP. XIII.

Quomodo Phaceas ſublatus eſt Ozeæ inſidiis, quem non multo poſt edomuit Salmanaſares: utque loco Achazæ regnavit Ezecias, quæque ab eo utpote pio juſtoque facta erant.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Φακέας ἀπέθανεν κατ' ἐπιβουλὴν Ωσήε, ὃν μετ' ὀλίγον ἐκράτησε Σαλμανασάρης· καὶ ὡς Εζεκίας ἀντὶ Αχάζου ἐβασίλευσεν, οἷά τε εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἐποίησεν.

Phaceam interficit Oſeas & regnum Iſraëlitarum occupat. 4 Regum, c. 17.

SUB idem vero tempus Iſraëlitarum etiam rex Phaceas fatis conceſſit, ab amico quodam circumventus, Oſea nomine: qui, cum regnum per annos novem teneret, ſceleribus ſe obſtrinxit & res divinas contemptui habuit. In eum autem Aſſyriorum rex Salmanaſares expeditionem ſuſcipit: prælioque victum (nam Dei forſan favore & auxilio erat deſtitutus) in poteſtatem ſuam redegit, certumque ei tributum imperavit. At quarto anno regni Oſeæ Hieroſolymis regnare cœpit Ezecias, Achazæ filius & Abiæ genere cive *Hieroſolymitana*. Is autem natura erat bonus & juſtus & religioſus. nam ſtatim à regno inito nihil prius habuit aut magis neceſſarium, utiliuſve tam ſibi quam ſubditis exiſtimavit, quam ut Deum *ſancte* coleret. Quamobrem populo & ſacerdotibus & Levitis in concionem advocatis, ad eos in hæc verba loquutus eſt: "Ne ipſi quidem ignoratis, quod propter peccata patris mei, qui contra ea fecerat quæ ſacer "Dei honos poſtulabat, in multas magnaſque ca"lamitates incidiſtis, ab eo mente corrupti, eóque "adducti ut quos ille deos putabat eos coleretis. "Vos autem, qui experientia didiciſtis quanti con"ſtat peccare, hortor ut id facere jam dediſcatis, "& à prioribus fœditatibus voſmet purgetis: at"que adeo ſacerdotes & Levitæ, ad templum con"venientes, illud aperiatis, & luſtratum prius ex"piatumque ſolennibus ſacrificiis in antiquum pa"triumque honorem reſtituatis. ita enim Deum, "ira depoſita, propitium habebimus.

Ezecias Judææ rex. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 29.

Ejus ad ſacerdotes populumque oratio. 2 Paral. c. 29.

2. Cum hæc rex dixiſſet, ſacerdotes templum aperiunt, atque vaſis Dei adornatis & ejectis inquinamentis, victimas ſolennes altari imponebant. Rex vero, dimiſſis per totam ditionem ſuam nunciis, populum Hieroſolyma convocat, ut Azymorum feſtum celebrarent. longo enim tempore ob regum prædictorum iniquitatem fuerat intermiſſum. Quin & Iſraëlitas per nuncios hortatus eſt, ut, relicto præſentis vitæ inſtituto, ad veterem conſuetudinem Deique cultum redirent. ſe enim illis permittere Hieroſolyma venientibus, ut Azymorum agerent feſtivitatem, unaque cum ipſis ſolennibus intereſſent comitiis. Hæc autem dicebat, non *eos* commonefaciens ut ipſi morem gererent niſi voluntate ſua, ſed ipſorum utilitatis gratia; ut qui ita futuri eſſent beati. Iſraëlitæ vero, cum adeſſent legati, regiſque ſui mandata illis expoſuiſſent, non modo non eis obſequuti ſunt, ſed etiam cum irriſione eos ut inſipientes exceperunt; & vates quoque eodem cohortantes, eiſque prædicentes quantæ calamitates inſtarent, ni *mature* ad pietatem erga Deum redirent, aſpernabantur & reſpuebant; tandemque comprehenſos morte multarunt, ac peccando eo uſque procedere non con-

Ezecias templum luſtrat: paſcha agendum curat; & per omnes Iſraëlitarum fines edicit, ut Hieroſolyma conveniretur. 2 Paral. c. 29. & c. 30.

Magna Iſraëlitarum pars legatos ludibrio habuerunt: nonnulli tamen Hieroſolyma venerunt. 2 Paral. c. 30.

Απέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ βουλευσαμένου αὐτῷ φίλου τινὸς Ωσήε τὄνομα· [s] ὃς κατασχὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν περὶ [t] τὸν θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ· τὸν θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως βοηθὸν σύμμαχον· ὑποχείριον ἐποίησατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ [v] τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ωσήε ἐβασίλευσεν [x] Εζεκίας ἐν Ιεροσολύμοις Αχάζου υἱὸς, ἐκ Αβίας [y] ἀσπὸς τὸ γένος. Φύσιν δὲ λαβὼν αὐτῷ χρηστὴν καὶ δικαίαν καὶ θεοσεβῆ· ὅθεν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν ἐδόκει ἀναγκαιότερον, ἢ δὲ συμφορώτερον αὐτῷ τι καὶ τοῖς ὑπηκόοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων· "οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς "τοῦ πατρὸς ἁμαρτίας καὶ μοῦ, ἐμβεβάντος τὴν τοῦ "θεοῦ [z] ὁσίαν τιμὴν, πολλῶν ἐπηρεάζητε καὶ μεγάλων κα"κῶν, διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διάνοιαν, καὶ ἀνα"πεθέντες ὃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὸς τούτοις ὑφορ"κωεῖν. βούλομαι δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δει"νὸν τὸ ἀσεβεῖν, τοῦτο μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθά"ραι δ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν προτέρων μιασμάτων· τούς τε ἱερεῖς "καὶ Λευίτας [a] συνελθόντας ἅπαντας [b] ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ "καθάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίας, εἰς τὴν ἀρχαίαν "καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἅπαντας γὰρ τὸν θεὸν ἡ"μεῖς ποιήσομεν, ἀφέντας τὴν ὀργήν.

β'. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγασι τὸ ἱερόν· [c] καὶ διαπερισσώσαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς πᾶσαν αὐτοῦ χώραν, [d] συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντας· πολὺν γὰρ ἐκλελοιπὼς χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ισραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς, ἀφέντας τὸν ἄπρεπῆ βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς παραγενομένοις εἰς Ιεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ἔλεγε, [e] παραινῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσουσιν αὐτῷ, εἰ μὴ [f] θέλοιεν δι' ἑαυτῶν συμφέρον· ἕνεκα· μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ισραηλῖται, παραγενομένων τῶν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις ὡς ἀνοήτους διεχλεύαζον, καὶ τοὺς [g] προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πείσαντες μὴ [h] μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ, διέμενον· καὶ τελευτῶν συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τού-

[i]

r Τὸν ὑὸν] Ita cum *Editis Aliiſque*. τὸν υἱὸν Εζεκίαν *Big.* & *Samb.*

s Ος κατασχὼν] Ita cum *MSS.* prout ſupra p. 500. §. 1. ὃς σχὼν in *Editis*.

t Τὸν Θεὸν ὀλίγωρος.] Illud τὸν accepimus ex *MSS*.

v Τετάρτῳ τῆς βασιλείας] Annum *quartum* inchoatum pro *tertio* deſinente ſubſtituit, ut notavit *Uſſerius* in *Chr. S.* p. 13.

x Εζεκίας ὁ] 2 Reg. XVIII. &c. SPANH.

y Ασπὸς τὸ γένος.] Conf. ſup. c. 10. §. 3. SPANH.

z Οσίαν τιμὴν,] Οζίαν καὶ τιμὴν *Vat.*

a Συνελθόντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ συνελθόντας in *Editis*.

b Ανοῖξαι τὸ ἱερὸν,] Ανοίξαι τε τὸ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

c Καὶ διαπερισσώσαντες] Καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα *Gall.* 2. *Aperuerunt templum & vaſa Dei & pollutiones ejicientes*, in quodam *Epiphanii* exemplari.

d Εκαλεῖ τὸν λαὸν] Ανεκαλεῖ *Vat.*

e Παραινῶν] Παραινεῖν *Vat.* & *Gall.* 2.

f Θέλωσι,] Ita in *MSS.* Θέλωσι in *Editis*.

g Προφήτας] Προφήτας ὁμοίως *Big. Samb.* & *Vat.*

h Μεταθέμενοι] Μεταθέμενοι *Vat.*

i Τού-

[i] τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε θεραπευομένοις · ἀλλὰ καὶ χείρω τὰ πεπειρημένων [k] ἀπενοήντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις, αὐτοὺς ἀμυνόμενος τὰς ἀσεβείας, ὁ Θεὸς ἐπίησεν ὑποχείριος. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῆς [l] Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ [m] Ζαβυλῶνος καὶ [n] Ισαχάρις, πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρήνεσαν, εἰς εὐσέβειαν [o] μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ιερουσάλυμα πρὸς Εζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσωσιν.

γ'. Ἀφικομένων δὴ τούτων, ὁ βασιλεὺς Εζεκίας, ἀναβὰς εἰς [p] τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ παντὸς λαοῦ πάντος, ἔθυσεν [q] ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτά, καὶ κριοὺς τοσούτους [r] καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἐπιθέντες δὴ τὰς χεῖρας τῶν κεφαλῶν τῶν ἱερείων αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν [s] ἐφῆκαν. καὶ οἱ μὲν ἔθυόν τε καὶ ὡλοκαύτουν, οἱ δὲ Λεβῖται περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν [t] ὑπὸ τοῦ Δαυίδου · οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς [v] βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γινομένων, ἅπαντες πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ, τι βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, προσεκύνουν [x] τὸν Θεόν. ἑπτὰ δὴ μὲν βοῦς ἐθυσιάσθησαν, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους · τῷ πλήθει δὲ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσατο βοῦς μὲν [y] ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκωλούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος δωρεῖται μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν [z] ἔχειν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δὲ τῆς ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὸ λεγόμενον [a] πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει, παρὲξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν [b] δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν · χιλίους μὲν γὰρ [c] ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ τέτταρ τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἡγνισαν αὐτήν. καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντες [d] ἐκάθηραν μιάσματος εἰδώλων, τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀπετέλει [e] προστάξας καὶ τῷ νόμῳ, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λεβίταις [f] τὰς δεκάτας ὥρισε δοθῆναι τοῦ πλήθους [g] δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσμένωσι, καὶ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ [h] τοῖς Λεβίταις · ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασε, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν, καὶ [i] παισὶν αὐτῶν καὶ γυναιξί. καὶ ὕστερον πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὰ πεπειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασεν, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Παλαιστίνους, καὶ νικήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης [k] πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλησε πᾶσαν αὐτὸν καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τὰς φόρους,

tenti erant, sed etiam ex amentia in pejora iis quæ supra retulimus prolapsi sunt flagitia: & non prius ista facere destiterunt, quam Deus eos pro sceleribus ulciscens in hostium potestatem tradidit. Et de his quidem posthæc nobis plura dicenda sunt. Multi tamen è tribu Manassitide & Zabulonis atque Isacharis, vatum monitis parentes, ad pietatem se converterunt. Atque hi omnes Hierosolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent.

3. Postquam autem ea multitudo convenerat, rex templum ascendit una cum principibus & populo universo, & immolavit pro se tauros septem & totidem arietes, & agnas septem & totidem hircos. Cumque manus in capita victimarum imposuissent & rex ipse & principes, sacerdotibus ut sacra facerent permiserunt. Et illi quidem hostias mactabant & solida cremabant sacrificia; Levitæ vero in orbem circumfusi cum instrumentis musicis hymnos Deo canebant, & psallebant sicuti edocti fuerant à Davide: & reliqui sacerdotes cum buccinis cantoribus istis accinebant. Cum autem hæc facta essent, rex populusque humi in faciem prostrati Deum adorabant. Deinde mactandos quidem curat *rex* boves septuaginta, arietes centum, agnos ducentos: populo vero ad epulum largitus est boves sexcentos, & reliqui pecoris tria millia. Et quidem omnia ex legis præscripto exsequuti sunt sacerdotes. His vero rex lætatus cum populo accumbebat, Deo gratias agens. Instante vero Azymorum festo, cum sacra Paschalia dicta fecissent, reliquam deinceps rem divinam diebus septem peragebant. Populo autem, præter ea quæ ipsi mactaverunt, donavit rex taurorum quidem duo millia, pecorum vero septem millia. itidemque fecerunt & principes: mille namque tauros dederunt eis & pecora mille & quadraginta. Et cum à tempore Solomonis regis non ita actum fuerit festum, tunc primum splendide & magnifice celebratum est. Peractis autem omnibus quæ ad festum spectant, in regionem *circumcirca* egressi eam lustraverunt: ac præterea urbem omni deastrorum fœditate purgaverunt, quotidiana deinde sacra juxta legem rex de suo fieri mandavit; atque sacerdotibus & Levitis à populo decumas dari fructuumque primitias constituit, ut in religione curanda permaneant, Deique ministerio unice & assidue vacent. Qua re fiebat ut populus quidem omne genus fructuum conferret sacerdotibus & Levitis: rex vero, cum cellas & horrea iis *recipiendis* construxisset, inde singulis sacerdotibus distribueret & Levitis, liberisque eorum & uxoribus. atque ita denuo ad pristinum *numinis* cultum reverterunt. Hisce eo quem diximus modo constitutis, rex bellum intulit Palæstinis, partaque victoria urbes omnes, quæ hostium erant, occupabat, à Gaza ad Gittam usque. Assyriorum autem rex missis nunciis imperii eversionem ei minatus est, nisi vectigalia,

Magnifice splendideque celebratur pascha. 2 Paral. c. 30.

Tolluntur alieni dii, quotidiana sacrificia restituuntur, populoque imperatur ut decimas solvant. 2 Paral. c. 30.

Palæstinis bellum infert Ezecias. 4 Regum, c. 17.

i Τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτῳ in *Editis.*

k Απενοήντο.] Επενοήντο *Big. Samb.* & *Vat.*

l Μανασσίτιδος φυλῆς] Μανασσήτιδος *Samb.* ut supra alicubi.

m Ζαβυλῶνος] Ita cum *Cod. Vat.* Ζαβύλω in *cæteris.*

n Ισαχάρις,] Alibi Ισαχάρει.

o Μετεβάλοντο.] Sic *MSS.* μεταβάλοντο in *Editis.*

p Τὸ ἱερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

q Υπὲρ αὐτοῦ] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest ὑπέρ.

r Καὶ ἄρνας ἑπτὰ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἄρνας ἑπτὰ deerant in *Editis.*

s Ἐφῆκαν.] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἀφῆκαν in *reliquis.*

t Υπὸ τοῦ Δαυίδου.] Υπὸ Δαυίδου *Vat.*

v Βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον] Hinc βυκανιστὴς Athen. lib. XIV. p. 615. E. ἀπέδειξαν ἐπὶ σκηνῆς μὴ σαλπιγκτῶν καὶ βυκανιστῶν. SPANH.

x Τὸν Θεόν.] Τῷ Θεῷ *Vat.*

y Εξακοσίους,] Εξακοσίας *Samb.*

z Εχειν ὁμολογῶν.] Illud ἔχειν ex *MSS.*

a Πάσχα,] *Al.* φάσκα.

b Διχιλίους,] Χιλίους LXXII. & *Verit. Hebr.*

c Ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* γὰρ deest *Editis Aliisque.*

d Ἐκάθαρσαν] Ἐκάθηραν *Vat.*

e Προσέταξε] Διέταξε *Vat.*

f Τὰς δεκάτας ὥρισε δοθῆναι τοῦ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Supr. Lib. 4. c. 4. §. 3. καὶ τὰ δεκάτης ἦν δοθῆναι τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δικαίτλω αὐτοῖς ἀπομερίζειν· ὅτι δὲ ἀπαρχὰς &c. & lib. IV. c. 8. §. 22. Εσω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν. &c. SPANH.

g Δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Ita cum *MSS.* Δεδόσθαι in *Editis.*

h Τοῖς Λεβίταις·] Τοῖς abest *Big.* & *Samb.*

i Παισὶν αὐτῶν] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* καὶ πᾶσιν αὐτοῖς in *Editis.*

k Πόλεις τῶν πολεμίων.] Τὰς πόλεις *Big.* & *Samb.* pro vulgata lectione facit *Epiphanius.* αὐτῶν πόλεις πολλὰς *Hen.* & *Busb.*

galia, quæ pater ejus ante pendebat, ſolvenda curaret. Ezecias vero de minis iſtis haud magnopere ſolicitus erat: ſed ſuæ erga Deum pietati fidem habebat, vatique Eſaiæ, cujus beneficio futura omnia certò reſcivit. Et de hoc quidem rege hæc nobis in præſentia dixiſſe ſufficiat.

ὃς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσει. Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπόρων οὐκ ἐφρόντισεν, ἐμμάρπτει δ' ὅπως τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ Ησαίᾳ, παρ' ὃ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιστάμενος. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπως ἔχ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου βασιλέως.

XIV. CAP. XIV. ΚΕΦ. ιδ'.

Quomodo Salmanaſares vi capit Samariam: utque, decem tribubus in Mediam tranſlatis, Chuthæorum coloniam in eorum regionem deduxit.

Ὡς Σαλμανασάρης καθ' κράτος αἱρεῖ τὴν Σαμάρειαν· καὶ ὡς τὰς δέκα Φυλὰς εἰς Μηδίαν κατῳκίσας, τὸ Κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Salmanaſares, Samaria expugnata & Oſea capto, Iſraëlitas in Mediam & Perſidem transfert, & Perſarum quoſdam à Chutho Samariam migrare jubet. 4 Regum, c. 17.

SAlmanaſares autem Aſſyriorum rex, cum ei nunciatum eſſet quod Iſraëlitarum rex clam legationem ad Ægyptiorum regem miſerat, invitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, ira incenſus expeditionem facit contra Samariam, anno regni Oſeæ ſeptimo. A rege vero non admiſſus *in urbem*, poſt triennalem obſidionem Samariam expugnat, anno quidem Oſeæ regis nono, ſeptimo vero Ezeciæ Hieroſolymorum regis. atque *ita* Iſraëlitarum imperium exſtinxit & funditus delevit, populumque omnem in Mediam & Perſidem traduxit: in quibus Oſeam regem vivum cepit. Cumque inde alias gentes tranſtuliſſet ex Chutho loco quodam (nam in Perſide ejuſdem nomenclaturæ eſt fluvius) eas Samariam Iſraëlitarumque regionem habitatum miſit. Itaque ex Judæa *migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem, ex quo tempore majores eorum Ægyptum egreſſi hanc terram occupavêre: à principatu vero Jeſu poſt annos octingentos. Ex quo autem, defectione facta à Roboamo Davidis nepote, regnum Hieroboamo (ſicuti à me ante dictum eſt) tradiderunt, anni ſunt ducenti & quadraginta, ac *præterea* menſes ſeptem & ſeptem dies. Et hunc quidem Iſraëlitæ exitum habuere, cum contra leges feciſſent, & vatibus non obtemperaſſent, qui hanc illis calamitatem *eventuram* prædixerunt, niſi inique agere deſiſterent. Malorum autem illis initium fuit ſeditio, qua à Roboamo deſciverunt Davidis nepote, cum ſervum ipſius Hieroboamum regem conſtituebant: qui in Deum *graviter* delinquendo fecit ut illis infeſtus eſſet & inimicus, ſuo exemplo ad eandem iniquitatem pertractis. Atque ille quidem pœnam, quam commeruit, pertulit.

[1] Σαλμανασάρης δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ [m] ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς [n] Σώαν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, προσκαλῶν αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν τὴν [o] κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τοῦ Ωσηὲ βασιλείας. ὁ δεξαμένης δ' αὐτὸν ἐκ βασιλέως, ἔπεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατὰ κράτος τὴν Σαμάρειαν, ἐννάτῳ μὲν ἔτει Ωσηὲ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' Εζεκίου τοῦ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [p] ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ Περσίδα· ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα Ωσηὲ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ [q] Χέθα [qq] τόπων τινός, ἔστι δὲ [r] ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τὄνομα. κατῴκισεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν. μετῴκισαν οὖν αἱ δέκα Φυλαὶ τῶν Ισραηλιτῶν ἐκ τῆς Ιουδαίας μὴ [s] ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ, ἀφ' ἧς χρόνῳ τὴν Αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τῇδε κατέσχον τὴν χώραν· [t] ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος Ιησοῦ [v] ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς ἀποστάντες ἀπὸ Ροβοάμου [x] τοῦ Δαυίδου ἐγγονοῦ τὴν βασιλείαν Ιεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ [y] διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ πολλὰ μὲν τοὺς Ισραηλίτας [z] τοιοῦτο κατέλαβε, παρανομήσαντας τοὺς νόμους, καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, οἳ προέλεγον ταῦτα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐπεσάσαν πρὸς Ροβόαμον [a] τὸν Δαυίδου ἔγγονον, Ιεροβόαμον τοῦτον δοῦλον [b] ἀποδείξαντες βασιλέα. ὃς, εἰς τὸ θεῖον [c] ἐξαμαρτὼν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ἧς ἐπὶ ἀξίῳ δίκης ταύτην ὑπέσχεν.

Syriam & Phœnicen invadit Salmanaſares.

β'. 2. Aſſyriorum autem rex armis invaſit in Syriam omnem & Phœnicen. atque regis hujus nomen in Tyriorum archivis ſcriptum reperitur. nam in Tyrum expeditionem fecit, cum in Tyrios regnaret Elulæus. Hiſce vero teſtimonium perhibet etiam Menander, qui, cum annales confecerit &

β'. Ο δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ Τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς Ελουλαίου. μαρτυρεῖ δὲ [d] τούτοις καὶ [e] Μένανδρος, [f] ὃς τῶν ἐν τοῖς

l Σαλμανασάρης] *Al.* Σαλμανάσαρ & Σαλμανασσάρης.

m Ηγγέλη αὐτῷ] Ηγγέλλη *Big. Samb.* & *Vat.* forſan pro ἠγγέλθη.

n Σώαν] Ωὰν aut Ωαν in pleriſque *MSS.* Hunc *Herodotus* (l. 2. c. 141. & 142.) Sethon appellat, uti obſervavit Cl. *Perizonius* in *Originibus Ægyptiacis*, c. 8. p. 109. HUDS. Σώας Rex Ægyptiorum, Suſas *Rufinus. Hebr.* ΝΙΟ LXX. Σηγὼρ. Sed *MS. Alex.* Σωὰ. SPANH.

o Κατ' αὐτοῦ,] Καθ' ὑμῶν *Vat.*

p Ἄρδην ἠφάνισε,] *Gen.* ἄρδην, vel ἔρδην. male etiam ἄρδην in Ed. *Baſil.* SPANH.

q Χέθα] Vide 4 *Regum*, c. 17. v. 24. *Iſ. Voſſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 362. *Cellarium* in *Collect. Hiſt. Samar.* c. 1. § 19. & in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 19. atque *Hydeum* de *Relig. Vett. Perſ.* c. 2. HUDS. Χεθαῖος *fl.* Perſidis. Authi *Rufin. è MS. Cuthi.* SPANH.

qq Χέθα τόπων τινὸς] Videſis pag. 185. §. 4. ut & *Chronicon Alexandrinum*, p. 108. *Edit. Pariſ.*

r Εν τῇ Περσίδι] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Chron. Alex.* ἐν Περσίδι in *Editis Aliiſque.*

† *Migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem,*] 10 tribus migraverunt anno poſt egreſſum ex Æg. & introitum in terram Sanctam

947.
800. a Joſua.
240. a Jeroboami initio. REL.

s Ετῶν ἀριθμὸν] Ετῶν ψλζ'. in *Chron. Alex.*

t Απὸ δὲ στρατηγοῦντος] Illa ἀπὸ δὲ non agnoſcunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. uti nec *Epiphanius*, qui vertit, *migraverunt ergo decem tribus Iſraëlitarum de Judæa poſt annos numero* DCCCCXLVII. *à quo tempore egredientes ex Ægypto majores eorum hanc tenuere provinciam, ſub principe Jeſu. Ex quo autem recedentes à Roboam* &c.

v Ετῶν ὀκτακοσίων.] Εξι χρόνῳ ἐτῶν *Vat.* ἓξ ἐτῶν *Gall.* 1. 2. εἰσὶν ἔτη ωλβ'. in *Chron. Alex.*

x Τοῦ Δαυίδου ἐγγονοῦ] Τοῦ δὲ Δαυίδου *Baſ.* & *Samb.*

y Διακόσια τεσσαράκοντα,] Juxta *Chron. Alex.* ἔτη σξζ'. καὶ μῆνες ζ'. præciſe. CXXL. numerat *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 8.

z Τοιοῦτο κατέλαβε,] Τοιοῦτον *Vat.*

a Τὸν Δαυίδου ἐγγονὸν,] Illa τὸν Δαυίδου ἐγγονὸν, Ιεροβόαμον ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Αποδείξαντες βατιλέα.] Εαυτῶν ἀποδείξαντες in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum non ita *Epiphanius* cum *cæteris.*

c Εξαμαρτὼν,] *Al.* ἐξαμαρτὼν.

d Τούτοις καὶ Μένανδρος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτο in *Editis Aliiſque.*

e Μένανδρος,] Conf. ſup. lib. VIII. c. 5. §. 3. SPANH.

f Ος τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν,] Ο τῶν χρ. & deinde ὃς ὅτως *Big. Samb.* & *Vat.*

πειθαίμενοι τῷ ἀναγραφῷ, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρσας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔτως ἐδήλωσε. [g] καὶ Ελυλαῖος ὄνομα ἐβασίλευσεν ἔτη τρια-
"κοντα ἕξ. ἔτος, ὑποστάντων [h] Κιτταίων, ἀναπαύσας,
"ἐθεράπευσεν αὐτὸς πάλιν. [i] ἐπὶ τούτοις [k] πέμψας ὁ τῶν
"Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε Φοινίκῃ πολεμῶν ἅπα-
"σαν. ὃς τις ἀπειθήσαντος εἰρήνην μὲν πάντων ἀνεχώρη-
"σεν ὀπίσω. ἀπέστη τε Τυρίων Σιδὼν καὶ [l] Ακη καὶ [m] ἡ παλαι
"Τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἱ τῷ τῶν Ασσυρίων
"ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ [n] Τυρίων ἐκ ὑπολα-
"μβάνων πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸς ἐστράτευσε, Φοινί-
"κων [o] συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς [p] ἑξήκοντα, καὶ ἐπι-
"κώπους [q] ὀκτακοσίους. [r] αἷς ἐπιπλεύσαντες [s] οἱ Τύριοι
"ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων ἁλόντες, καὶ
"λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. [t] ἐ-
"πετάθη δὲ πάντων ἐν Τύρῳ τιμὴ διὰ τοῦτο. ἀναζεύ-
"ξας δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κατέστησε φύλακας ἐπὶ
"τῷ [v] ποταμῷ [x] τῶν ὑδραγωγίων, οἳ [y] διακωλύσουσι
"Τυρίους [z] ἀρύσασθαι. καὶ τότε ἐπὶ πέντε χρόνους, "
"ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν." καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ [a] κατὰ [b] Σαλμανασάρην τὸν Ασσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστιν.

γ'. Οἱ δὲ [c] μετοικισθέντες εἰς [d] τὴν Σαμάρειαν Χου-θαῖοι· [e] ταύτῃ γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς [f] Χουθᾶς καλουμένης χώρας μετακεχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα· ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον Θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ πάτριον αὐτοῖς, σεβόμενοι, παροξύνουσι τὸν μέγιστον Θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. [g] λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' ὧν φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν εὑρίσκοντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον Θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον [h] αὐτοῖς ὄν, ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ασσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς, ὧν ἔλαβεν [i] αἰχμαλώτων τοὺς Ισραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὲ, τά τε νόμιμα καὶ τὴν σέβας τοῦ Θεοῦ τοῦτον ὁσίαν [k] διδαχθέντες θρησκεύσιν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τῆς λοιμοῦ παυσαμένης. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν [l] ἔθεσι διατελοῦσιν, [m] οἱ μὲν τὴν Εβραίων γλῶτταν Χουθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σα-

Tyriorum archiva in linguam Græcam transtulerit, ista memoriæ prodidit. "Elulæus etiam no- *Menandri Historici ea de re testimonium.*
"mine *apud Tyrios* regnavit annos triginta sex.
"Hic Cittæos, qui ab imperio suo defecerant,
"classe eò vectus ad obsequium reduxit. Contra
"hos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen
"omnem bello incursavit. qui *tamen* pace cum o-
"mnibus facta rediit retro. Descivere etiam à Ty-
"riorum império Sidon & Ace & antiqua Tyrus,
"multæque urbes aliæ, quæ se Assyriorum regi
"dediderunt. Cum tamen non ob id se subjice-
"rent Tyrii, rex eis rursus bellum intulit, post-
"quam à Phœnicibus acceperat naves sexaginta
"& remiges octingentos. In quas invecti Tyrii
"navibus duodecim, disjectis hostium navibus ho-
"mines *numero* ad quingentos fecere captivos. *ita-
"que ob hæc Tyrii omnes magno in honore esse
"cœperunt. Cum autem reverteretur Assyriorum
"rex, constituit custodes ad flumina & aquæ-du-
"ctus, qui Tyrios ab aquæ hausti arcerent. To-
"leratumque id Tyriis per annos quinque, biben-
"tibus interim ex puteis quos foderant." Et qui-
dem hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus † con-
tra Salmanasarem Assyriorum regem scripta inve-
niuntur.

3. Cæterum cum Samariam deducti fuissent *In Chuthæos, deos patrios Samariæ colentes; grassatur pestilentia: & quo modo sedata est. 4 Regum, c. 17.* Chuthæi (hoc enim hactenus nomine vocabantur, quod ex Chutha regione sic nuncupata fuerint translati; est autem illa in Perside, & fluvius *illic* ita nominatus) & singuli pro gente quisque sua Deum suum Samariam *secum* attulissent (nam quinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, fecerunt ut Deus maximus illis irascereturet succenseret. nam pestis ipsos invasit, à qua cum neci darentur, & nullum malorum levamen excogitando essent, ex oraculo didicerunt ut Deum maximum colerent, id quod illis salutare esset. Missis igitur ad Assyriorum regem legatis, petierunt ut sacerdotes *aliquot*, ex iis quos captivos fecerat cum bello adortus esset Israelitas, ad eos remitteret. Quo facto, cum & ceremoniis & religione in hunc Deum instituti essent, eum certatim colere cœperunt; & mox sedata est pestilentia. atque iisdem étiamnum ritibus uti consuescunt, vernaculo Hebræorum idiomate Chuthæi vocati, Græcorum lingua Samaritæ. qui mutationis gratia & cogna-

[g] Καὶ Ελυλαῖος ὄνομα] Καὶ Ελυλαῖος [Ελιλαῖος *Gall.* 2.] Θεμβρίων αὐτῷ πύλας ὄνομα ἐβασίλευσε *Big.* & *Samb.* itidemque *Vat.* & *Gall.* 1. 2. nisi quod ille habet πίσσον ὄνομα, ἐταίων, illi vero πύας ὄνομα ἐβασίλευτε. Cum apud *Epiphanium* sit *Helisæus* aut *Helysæus*, ut dicit *Scaliger*, suspecta merito videatur vox Ελυλαῖος. Sed quomodo (ut inquit ille) Phœnicice scriberetur, non licet divinare. videtur tamen esse *Elysæus*. Vide *notas* ad *Fragm. Vett. Græcorum*, p 42.

[h] Κιτταίων,] *Cyprios* esse placet *Scaligero* de quibus vide *Meursii* Cyprum. Γιτταίων malit *Usserius* ad A. M. 3287. eorumque nomine Gittæos intelligendos esse. HUDS. In Cypro. Epiphanius lib. 1. adv. hæreses Κίτιον esse nomen insulæ Cypri scribit. REL.

[i] Επὶ τούτοις] Επὶ τοῦτον malit *Schotanus.*

[k] Πέμψας ὁ] Σαλμανασὰρ aut Σαλμανασάρης ex *Vet. Interpr.* post πέμψας reponendum esse censet *Salig.*

[l] Ακη] Ita cum *Cod. Vat. Scaligero* & *Usserio.* in *cæteris* Αρκη.

[m] Η παλαι Τύρος,] *Al.* Παλαίτυρος. Verum pro ἡ Παλαίτυρος substituerem (inquit Cl. *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 82.) libenter ἡ Βηρυτός, si mei res foret arbitrii.

[n] Τυρίων] Αὐτῷ post Τυρίων inserunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Συμπληρωσάντων] Aliter legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *Phœnicibus exhibentibus.*

[p] Εξήκοντα,] Εβδομήκοντα juxta aliquot *Epiphanii* libros, teste *Scaligero.* in nostris omnibus *sexaginta.*

[q] Οκτακοσίους.] Οκτακοσίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[r] Αἷς ἐπιπλεύσαντες] Οἷς *Vat.* & *Epiphanii* libri.

[s] Οἱ Τύριοι] Illud *οἱ* ex *MSS.*

* *Itaque ob hæc Tyrii omnes magno in honore esse cœperunt.*] *Aucta hinc apud Tyrios rerum omnium pretia* vertit *Grotius.*

[t] Επετάθη] Επετίθη *Big. Samb.* & *Vat.* minus recte.

[v] Ποταμῷ] Fluvium hunc neque *Menander*, neque *Strabo* nominat, cum tamen ejus libro XVI. εἶτα ἐστὶς Τύρῳ ποταμὸς ἐξήστος.

[x] Τῶν ὑδραγωγίων,] Nonnullis deest τῶν.

[y] Διακωλύσουσι] Διακωλύσει *Gall.* 2.

[z] Αρύσασθ.] Αρδιασθ *Vat.* ἀρύσασθ *Gall.* 2.

[a] Κατὰ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis Aliisque* καὶ τά.

† *Contra Salmanasarem Assyriorum regem scripta inveniuntur.*] Alii reddunt *de Salmanasare.*

[b] Σαλμανασάρην] *Al.* Σαλμανασάρεω.

[c] Μεθιστάντες εἰς τὴν Σαμάρειαν Χουθαίους·] Conf. *Alsop.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[d] Τὴν Σαμάρειαν Χουθαίους] Illud τὴν ex *MSS.* mox in *Chron. Alex.* Χουθέους.

[e] Ταύτῃ γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς Χουθᾶς καλουμένης χώρας μετακεχθῆναι,] Conf. infr. lib. 10. c. 8. §. 7. & mox infr. SPANH.

[f] Χουθᾶς καλουμένης χώρας μετακεχθῆναι] Χούθας *Samb. Hen.* & *Busb.* Χουθὰς *Chron. Alex.*

[g] Λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν,] Λοιμὸν *Vat.* & *Gall.* 2. Quid *Josephum* moverit (ut inquit *Bochartus* in *Hieroz.* l. 3. c. 3. p. 745.) ut pro *leonibus* scriberet *pestem*, plane nescio. nisi forsan id sumpserit ex aliquo Judæorum Historico, qui *leonum* in Samaritanos incursum *pestem* vocaverit per metaphoram. HUDS. Leones immissos in Chuthæorum seu Samaritanorum gentem dicit Scriptura 2 Reg. XVII. 25. conf. inf. lib. XI. c. 1. §. 3. SPANH.

[h] Αὐτοῖς ὄν] Αὐτοῖς ἀνίμελον *Vat.*

[i] Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτους ἐκ τῶν Ισραηλιτῶν *Hen.* & *Busb.*

[k] Διδαχθέντες θρησκεύσειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τῆς λοιμοῦ παυσαμένης ἐπαύσαντο.] Ταχθέντες in omnibus *MSS.* HUDS. Aliter de religione Chuthæorum 2 Reg. XVII. 34. in *Hebr.* ac *Vulg.* vid. modo supr. SPANH.

[l] Εθεσι διατελοῦσι,] Ita *Samb.* ἤθεσι in *reliquis.*

[m] Οἱ μὲν] Οἱ κατὰ μὲν τὴν γλῶτταν Εβραίοι τὸ μὲν ὄντες Χουθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σαμαρεῖς), olim scriptum fuisse fatebitur, qui vetera exemplaria & *Rufini* versionem consuluerit. *Is. Voss.* in *Epist.* ad *Colvium*, p. 394. Græca Exemplaria, quibus utimur, huic lectioni nihil favent, pro eo tamen faciunt *Rufini* (*Epiphanii*) codices. quorum in aliquibus, *Hi siquidem* so-

cognationis, cum res Judæis prosperè evenire videant, cognatos *se eorum* appellant, utpote à Josepho oriundos, & inde cum eis origine conjunctos; cum verò illos in malis versari conspiciant, *tunc* se nihil ad eos pertinere dicunt, nec quidquam juris sibi cum illis intercedere aut ex benevolentia aut ex consanguinitate, sed inquilinos esse ex alia gente præ se ferunt. Cæterum tempus ad agendum de illis magis opportunum habebimus.

Finis Libri noni.

μαρεῖται. [n] οἱ πρὸς μεταβολὴν δ' συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι [o] τοὺς Ιουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ιωσήπου φυέντες, κ' τὸν ἀρχὴν ἀπεῖθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητα· ὅταν δὲ [p] πλαίσωσιν ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀδ' εἶναι δίκαιον ἄθεν αὐτοῖς συγγένειας ἢ φύσις, ἀλλὰ μετοίκους [q] ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν καιρότερον εἰπεῖν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἑνάτου.

secundum eloquium Hebræorum Hebræi, secundum genus Cuthæi, Græce autem Samaritæ vocantur &c. Juxta alios (qui habent, *Hi siquidem secundum eloquium Hebræorum Cuthæi secundum genus, Græce autem Samaritæ* &c.) legendum videtur, οἱ κ' μὲν πρὸς Ἑβραίων γλῶτταν τὸ μὲν Χουθαῖοι, κ' δὲ πρὸς Ἕλλ. &c.

n Οἱ πρὸς μεταβολὴν] Aut aliter legisse aut locum non intellexisse videtur *Epiphanius*: qui, ut in nonnullis codicibus, vertit, *Samaritæ qui pro rerum motu semper parati sunt: & quando vident Jud.* &c. ut vero in *aliis*, *Samaritæ propter rerum motum quo semper parati sunt: & quando* &c. Εὐπραγοῦντας *Vat.* Vox συγγενεῖς deest *MSS.* quod mirum, cum eam agnoscat *Epiphanius*.

o Τοὺς Ιουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν,] Samaritæ modo se Judæorum cognatos affirmantes, modo se gentes, *pro ratione* prosperi aut infelicis status Hebræorum. Idem *infr. lib. 11. c. 8. §. 6.* & lib. 12. c. 5. §. 5. SPANH.

p Πταίσαντας ἴδωσιν,] Πταίοντας *Samb.* & *Gall. 1.*

q Ἀλλοεθνεῖς] Καὶ ἀλλοιθνεῖς juxta *Epiphanium*.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *EXpeditio à Senacheribo Assyriorum rege facta in Hierosolyma, & obsessio regis Ezeciæ.*
2. *Quomodo Assyriorum exercitus una nocte pestè absumptus est, & rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.*
3. *Quomodo Ezecias, cum per aliquod temporis intervallum in pace vixisset, diem obiit, Manasse, qui ei in regnum succederet, relicto.*
4. *Quod Chaldæorum & Babyloniorum reges Manassen bello adorti, & victoria potiti, ipsum captivum factum Babylonem duxerunt; &, postquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum suum remiserunt.*
5. *Quomodo Nechao Ægyptiorum regi, cum exercitum contra Babylonios eduxisset & per Judæam iter faceret, ad eum prohibendum ex adverso occurrit Josias, ac pugna inita post vulnus acceptum Hierosolyma delatus vitam finivit; ejusque filium Joazen regem crearunt Hierosolymitani.*
6. *Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphratem fluvium prælio congressus, & in Ægyptum revertens, postea Hierosolyma veniebat, atque Joazem in Ægyptum deportavit, ejusque fratrem Joacimum Hierosolymorum regem constituit.*

α'. Στρατεία τοῦ Ασσυρίων βασιλέως Σεναχηρίβου εἰς Ιεροσόλυμα, κ' πολιορκία τοῦ [b] βασιλέως Ἐζεκίου.

β'. Ως ἐφθάρη τὸ τῶν Ασσυρίων στράτευμα [c] λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, κ' ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

γ'. Ως τὸ μεταξὺ χρόνου μὴ εἰρήνης [d] Ἐζεκίας ἀγαγὼν ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας Μανασσῆ καταλιπών.

δ'. Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεῖς κ' νικήσαντες, αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες [e] ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, κ' καταχόντες [f] αὐτόθι πολὺν χρόνον [g] εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ε'. Ως τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα [h] Νεχαὼ, στρατευόμενον ἐπὶ Βαβυλωνίους, κ' [i] ποιούμενον διὰ τῆς Ιουδαίας τὴν [k] ὁδὸν, κωλύων ὁ βασιλεὺς Ιωσίας [l] ἀπλώτῳ μάχῃ ἁλοὺς, τραυματίας κομισθεὶς εἰς Ιεροσόλυμα τελευτᾷ, κ' τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ιωάζην ἀποδείξαν οἱ Ιεροσολυμῖται βασιλέα.

ς'. Ως συμβαλὼν ὁ [m] Νεχαὼ τῷ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεῖ κ' τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, κ' ὑποστρέφων εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα, κ' τὸν μὲν Ιωάζην ἄγων εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [n] Ιωακίμον ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Ιεροσολύμων.

ζ. Να-

a Ἐν τῇ δικάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δικάτῳ, vel ἐν τῷ δικάτῳ λόγῳ.

b Βασιλέως] Βασιλέως αὐτῶν Ἐζ. *Gall. 1. 2.*

c Λοιμικῶς] Στρατόπεδα ὅλον ἐν μ. *Vat.*

d Ἐζεκίας] Ita *Vat.* & *Gall. 1.* Διάγων Ἐζεκίας in *Editis.*

e Ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα,] Ἦγον *Vat.*

f Αὐτόθι] Αὐτὸν *Vat.*

g Εἰς τὴν αὐτοῦ] Εἰς τὴν αὐτὴν βασιλείαν πάλιν ἐπανῆλθε *Vat.* & *Gall. 1. 2.*

h Νεχαὼ,] Ita cum LXXII. *Zonara*, *Chron. Alex.* *Aliis* que. Νεχάων in *Editis*, Νεχάονα *Vat.* Νεχαῶνα *Gall. 1. 2.*

i Ποιούμενον] Ποιησάμενον *Vat.*

k Ὁδὸν,] Δίοδον *Vat.* & *Gall. 1. 2.*

l Απλώτῳ·] Ita *Vat.* ἁπάντα in *Editis.*

m Νεχαὼ] Prout paulo supra. Νεχάως in *Editis*, Νεχαὼς *Vat.*

n Ιωακίμον ἀπέδειξε βασιλέα] Ιωακεὶμ *Chron. Alex.* & *Zonar.* Ιωάκειμον *Vat.* & *Gall. 1. 2.* Ιωακὶμ LXXII.

o Φι-

ζ'. Ναβυχοδονοσόρ ϛ τ̃ Βαβυλωνίων βασιλέως στρατία εἰς Συρίαν. καὶ ὡς πᾶσαν αὐτῷ καταστρεψάμενος ἄχρι τ̃ ὅρων τ̃ Αἰγυπτίων ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ̃ βασιλέα αὐτῶν Ἰωάκιμον ° φίλον ἠνάγκασεν εἶναι & σύμμαχον.

η'. Ὡς μ̃ τῷ ἀναχωρῆσιν P τῷ ϛ Βαβυλωνίᾳ πάλιν q Ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τ̃ Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβυχοδονόσορος & πολιορκήσας, τ̃ πόλεως ἐκράτησε r αὐτῷ μ̃ χρόνον, τ̃ μὲν Ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, s Ἰωάχιμον δ̃ τ̃ υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα· καὶ ὡς πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τ̃ Ἱεροσολύμων ἤδη εἰς Συρίαν ὑπέστρεψεν.

θ'. Ὅτι μεταγνόησας ὅτι τῷ̃ τ̃ Ἰωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ὅτι Ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τῆ̃ Ἰωαχίμου γίνεται, καὶ παραδίδωσιν ἑαυτὸν μ̃ τ̃ μητρὸς & τῶν φίλων.

ι'. Ὅπως τ' ἔλαβε πολλὰς αἰχμαλώτους ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀναθήματα βαστάσας ἐκ τ̃ ἱερ̃, ἀπέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τ̃ t Ἰεχονίαν θεῖον Σεδεκίαν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.

ια'. Ὡς καὶ τ̃τον ἐπιβουλεύσας βασιλεῖ πρὸς τὰς Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ κρατ̃ος αἱρεῖ τ̃ πολιορκίᾳ· καὶ τ̃ ναὸν ἐμπρήσας, τ̃ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δ̃ῆμον καὶ τὸν Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

ιβ'. Ὡς Ναβυχοδονόσορος τελευτήσας Ἀμήδοχον κατέλιπε τ̃ς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς κατέλυσε τ̃τον ἡ τ̃των ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τ̃ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅπως συνέβη τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τ̃τον τὸν καιρὸν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους.

7. *Expeditio in Syriam à Nabuchodonoſoro Babyloniorum rege ſuſcepta. & quomodo, cum eam omnem ſubegiſſet uſque ad fines Ægyptiorum, Hieroſolyma profectus eſt, & regem Joacimum ſecum amicitiam bellique ſocietatem inire coëgit.*

8. *Quomodo poſt Babylonii diſceſſum, Joacimus rebus Ægyptiorum rurſus ſtudebat; & Nabuchodonoſorus ipſum bello aggreſſus & obſidione premens, urbe tandem ad deditionem redacta, Joacimum quidem interfecit, ejus vero filium Joachimum regem conſtituit: utque, cum multum pecuniæ ex Hieroſolymis accepiſſet, ſtatim Syriam reverſus eſt.*

9. *Quod, cum eum pœnituerit quod Joachimum regem fecerit, expeditione adverſus Hieroſolyma ſuſcepta, Joachimi potitur, qui ſemet ei dedidit una cum matre & amicis.*

10. *Quomodo Babylonius multos captivos fecit, & cum donaria è templo extuliſſet Babylonem reverſus eſt, Sedecia Jechoniæ patruo Hieroſolymitanorum rege conſtituto.*

11. *Quomodo, audito quod huic ipſi in animo erat ſocietatem & amicitiam cum Ægyptiis inire, copiis ſuis Hieroſolyma aggreſſus, urbem obſidione cinctam expugnat; temploque exuſto, Hieroſolymitanos & Sedecian Babylonem tranſtulit.*

12. *Quomodo Nabuchodonoſorus vita defunctus eſt, relicto filio qui in regnum ſucceſſit: utque Aſſyriorum imperium everſum eſt à Cyro Perſarum rege, & quæ Judæis ſub idem tempus acciderunt à Babyloniis.*

° Φίλον ἠνάγκασεν] Καὶ *Φίλον Vat.*
P Τῷ ϛ Βαβυλωνίᾳ] Τῷ deeſt *Vat.*
q Ἰωάκιμος ἐφρόνησε] Ο Ἰωάκιμος *Vat.*
r Αὐτῷ] Αὐτὸν in *Editis.* αὐτὸν *Vat.* ἑαυτὸν *Gall.*
s Ἰωάχιμον] Ἰωάκιμον δ̃ τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ὁμώνυμον αὐτῷ τυγχάνοντα ἀπέδειξε βασιλέα *Vat.*
t Ἰεχονίαν] *Joachimus* dictus eſt etiam *Jechonias.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

ν Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρπϐ'. μιῶας ς'. ἡμέρας ί'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII. *menses* VI. *dies* X.

CAP. I.

Quomodo in Ezeciam expeditionem fecit Senacheribus; & quæ Rapſaces, Senacheribò contra Ægyptios profecto, minatus eſt Ezeciæ, cui animum confirmabat Eſajas vates. Quomodo Senacheribus re infecta ex Ægypto Hieroſolyma reverſus, deprehenſoque quod ſuæ deletæ erant copiæ, domum rediit: & quæ non multo poſt ei acciderunt.

Senacheribus bello adoritur Execiam. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Eſa. 36.

CUM Ezecias duarum tribuum rex annum jam decimum quartum in imperio ageret, Aſſyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adoritur, omneſque tribûs Judæ & Benjamitidis urbes *munitas* vi capit. Cum autem in eo eſſet ut copias Hieroſolymis admoveret, prævenit eum miſſa legatione *Ezecias*, *ſe* imperata facturum & quicquid tributi ab illo *ſibi* imponeretur ſoluturum pollicens. Senacheribus vero auditis legatis ſtatuit bello deſiſtere, atque *regis* poſtulationi concedit; & promiſit, ſi argenti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum ſe abiturum, fide legatis jurejurando data, pro certo fore ut ea lege retro cederet, nullo maleficio commiſſo. Ezecias autem, fide iſtis habita exhauſtiſque theſauris, pecunias *exactas* mittit, exiſtimans ſe liberatum iri ab hoſte omnique de regno dimicatione. Cæterum Aſſyrius, iſtis acceptis, nihil eorum quæ fuerat pollicitus curavit: ſed ipſe quidem cum copiis profectus eſt contra Ægyptios & Æthiopas, Rapſacem vero imperatorem cum magno exercitu & aliis duobus ad Hieroſolyma vaſtanda reliquit. horum autem nomina erant Tharata & Anacharis.

Ingenti pecunia accepta è Judæa diſcedere pollicetur Senacheribus, ſed promiſſis non ſtetit. 4 Regum, c. 18.

Senacheribi duces Hieroſolyma veniunt cum magnis copiis. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Eſa. 36.

2. Ut vero eò pervenerunt & ante mœnia caſtra metati ſunt, per nuncium ab Ezecia poſtula-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς ἐπ' Ἐζεκίαν ἐστράτευσεν ὁ Σεναχήριβος· οἷά τε Ραψάκης, Σεναχηρίβου ἐπ' Αἰγυπτίους πορευθέντος, ἠπείλησεν Ἐζεκίᾳ, ὃν Ησαΐας ὁ προφήτης παρεθάρρυνεν. ὡς Σεναχήριβος ἄπρακτος ἐξ Αἰγύπτου ὑποστρέψας ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ καταλαβὼν τὴν δυνάμιν αὐτοῦ διαφθαρεῖσαν, ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου· καὶ οἷα μετ' ὀλίγον αὐτῷ συνέβη.

ΕΖΕΚΙΟΥ δὲ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν [x] Ασσυρίων βασιλεὺς [y] Σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύει μὲν πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτὸν, [z] καὶ κρατεῖ τε ἁπάσης [a] αἱρεῖ τὰς πόλεις [b] τάς τε Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἤδη τὴν δύναμιν [c] ἐπὶ Ιεροσόλυμα, φθάνει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ [d] ὑπακούσεσθαί τε, καὶ φόρον, ὃν ἂν [e] τάξῃ, τελέσειν ὑπισχνούμενος. Σεναχήριβος δὲ, μαθὼν τὴν παρουσίαν τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεται. καὶ, δεχθείς μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγει; πίστις δὲς τοῖς πρέσβεσι τοῦτοις ὑπόρκιος, ἢ μὴ ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτως ἀναστρέψειν. ὁ δ' Ἐζεκίας πιθεὶς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι δὲ [f] πολεμίου, καὶ τῇ πρὸς τὴν βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ Ασσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν [g] ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντιζεν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος [h] σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλιπὼν, πορθήσοντας τὰ Ιεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, [i] Θαρτὰ δὲ [k] Ανάχαρις ἦν.

β'. Ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν [l] αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λό-

---

ν Περιέχει] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 6. & *Voſſ.* περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πϐ'. ἡμέρας δέκα *Gall.* 2. — ἐτῶν πϐ'. μιᾶας ς'. ἡμέρας ί. *Baſ.* mendoſe. Pro nobis etiam facit *Epiphanius* in *pleriſque* libris. in *aliis* vero CLXXXII. *menſes* IX. *dies* X. aut CCXXX. *menſes* VI. *dies* XV.

x Ασσυρίων βασιλεὺς] Conf. *alibi*. lib. 5. c. 9. §. 4. SPANH.

y Σεναχήριβος] *Al.* Σεναχήριβος, & Σεναχείριβος, & Σεναχείριμος & Σεναχήρεως.

z Κατὰ κράτος τι] Κατὰ κράτος *ant.* in nonnullis *MSS.*

a Αἱρεῖ τὰς πόλεις] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) αἷρε῀ aut αἱρεῖ *Aliis.*

b Τάς τε Ιούδα φυλῆς] Abeſt *Big. Samb.* & *Hen.*

c Ἐπὶ Ιεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ *Vat.* & *Hen.*

d Ὑπακούσεσθαί τε,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπακούσεσθαί γε *Hen.* & *Busb.* ὑπακούσεσθ' καὶ φ. in *reliquis.*

e Τάξῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τάξῃ in *Editis Aliiſque.*

f Πολεμίου,] Πολέμου *Gall.* 2. & *Epiphan.*

g Ωμολογημένων] Ομολογουμένων *Hen.* & *Vat.*

h Σὺν καὶ δυσὶν] Σὺν δυσὶν *Hen.* & *Busb.* & mox ἐπὶ τέλει *Vat.*

i Θαρτὰ] Θαρθᾶς *Vat.* in margine, prout in LXXII. 4 *Regum*, c. 18. v. 17. in *Epiphanii* libris *Tharatha*, & *Dathara.*

k Ανάχαρις ἦν.] In *Sambuci* codice Αχαεις à prima manu, à ſecunda Ανάχαεις. Αεχάεις *Gall.* 1. 2. Δαβσαεις *Vat.* in ora libri. *Epiphanius* habet *Arachiris* aut *Arathiris.* Ραφὶς LXXII. *juxta Cod. Rom.* Ραβσαρεῖς *Alex.* unde Ράψαεις legendum puto.

l Αὐτὸν ἐλθεῖν] Αὐτοῖς ἐλθεῖν in quibuſdam *MSS.* in *aliis* αὐτὸν αὐτοῖς ἐλθεῖν.

λόγως. ὁ δὲ αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ἐν φόβῳ· τρεῖς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων [m] αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον [n] Ελιάκιμον ὄνομα, καὶ [o] Σοβναῖον, καὶ [p] Ιώαχον τὸν ἀπὸ τῶν ὑπομνημάτων. ἔτοι μὲν οὖν προελθόντες ἄνδικρυς τῶν ἡγεμόνων τὸ στρατιᾶς τῶν Ασσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δὲ αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Εζεκίᾳ λέγειν· "ὅτι "[q] βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος πυνθάνεται αὐτοῦ, "τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φεύγει δεσπότην αὐτοῦ, καὶ "[r] ἀκροᾶσθαι μὴ θέλει, καὶ τὴν στρατιὰν [s] αὐτοῦ οὐ δέχε- "ται τῇ πόλει; ἢ ἐπὶ τοῖς Αἰγυπτίοις τὴν ἑαυτῶν στρατιὰν "ἐλπίζων [t] ὑπὸ ἐκείνων [v] αὐτῶν καταγωνίσασθαι; εἰ "δὲ τούτῳ πεποιθώς, [x] δηλοῦτε αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι καὶ "ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος πεθλα- "σμένῳ, [y] πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν χεῖρα διαπα- "ρεὶς ἥδετο τὸ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ βουλῇ "θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν [z] στρατείαν πεποίηται, ὃς αὐτῷ κα- "ταστρέψασθαι καὶ τὴν [a] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλείαν [b] δέ- "δωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' "αὐτοῦ διαφθείρῃ." ταῦτα δὲ τὸ Ραψάκῃ Εβραίοις λέ- γοντα, τὸ γὰρ γλώττης εἶχε ἐμπείρως, ὁ Ελιάκιμος, φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς παραχὼ ἐμ- πέσῃ, Συριστὶ [c] φθέγξαι ἠξίου. σαφεῖς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' [d] αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ [e] διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκέλευσε αὐτῷ Εβραΐοις λέγων, "ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα "πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται προδιδόντες αὐτοὺς ὑμῖν. δῆ- "λον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει προδο- "κρυόμενοι ματαίως, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, "καὶ τὴν δύναμιν ὑμῶν [f] ἀπώσεσθαι νομίζετε, δισχιλίους "ὑπ' ἐμοὶ παρόντας ἕτοιμα εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν "ἕτοιμός εἰμι· οἷς ἰσαρίθμους ἵππους δόντες, ἐμφα- "νίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν ὅς γε μὴ ἔχε- "τε, τούτους [g] δώητε. τί τοιγαροῦν βραδύνετε [h] προδι- "δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ ληψομένοις [i] ὑμᾶς "καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς προδόσεως "ἀσφαλὲς ὑμῖν· τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις [k] ὑπεύθυ- "νον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φανήσεται.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες ὁ, τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις καὶ στρατηγὸς τῶν Ασσυρίων λέγοντος, [l] ἀπήγγειλαν Εζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς τοῦτα τὴν βασιλικὴν ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασά- μενος δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πα- τρίῳ νόμῳ πεσὼν ὑπὲρ πρόσωπον τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοη- θῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἱκέ- τευε. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ [m] ποιη- σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλεῖν αὐτὸν, [n] νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ, παρεθάρρυνε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς

runt ut cum eis colloqueretur. At ille quidem præ metu *ad eos* non egreditur; tres vero ex amicis ſumma neceſſitudine ſibi conjunctis miſit, regni procuratorem nomine Eliacimum, & Sobnæum, & Joachum à commentariis. Hi vero cum *prodiiſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt. Rapſaces autem imperator eos conſpicatus, juſſit ut abirent, & regi dicerent: "quod magnus "rex Senacheribus eum ſciſcitatur, cui confidens "quave ſpe fretus à domino ſuo refugiat, ipſique "nolit eſſe dicto audiens, ejuſque exercitum in "urbem recipere? An propter Ægyptios *animos* "*ſumit*, ſperans fore ut ab illis ipſis debelletur ex- "ercitus regis? Quod ſi hoc exſpectat, facitote "ſciat, quod *dubio procul* deſipit, ſimiliſque eſt ho- "mini, qui confractæ arundini innixus, cum ce- "ciderit ac præterea manum transfixam habuerit, "ſe male acceptum eſſe ſenſit. Scire autem opor- "tere quod voluntate Dei in eum expeditionem "fecerit, qui Iſraëlitarum etiam regnum everten- "di dedit ipſi poteſtatem, ut eodem modo popu- "lum ei ſubditum perditum iret." Hæc autem Rapſace Hebraïce dicente (nam illius linguæ peritus erat) Eliacimus, metuens ne multitudo his auditis pavore conſternaretur, rogavit ut Syriace loqueretur. At imperator, cum intellexiſſet quid ille ſuſpicaretur, utque ea de re metueret, voce magis ſublata utens & acuta Hebraïce Eliacimo reſpondit, dicens, "ut cum auditione accepiſſent "regis mandata, omnes quod ſuâ *maxime* interſit "eligant, & ſeſe nobiſmet tradant. nam manife- "ſtum eſt, quod vos ſimul & rex populum vana "ſpe lactatis & ad reſiſtendum adducitis. Quod "ſi quid audetis, noſtraſque copias poſſe repellere "exiſtimatis, equorum duo millia, ex iis qui mihi "adſunt, vobis in uſum præſentem tradere paratus "ſum, totidem ſuppeditando ſeſſores vires veſtras "oſtendite. ſed non eſt ut vos eorum, quos non "habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctami- "ni voſmet dedere validioribus, voſque vel invitos "capturis? equidem ſponte facta deditio vobis tu- "ta eſt, at vi ac neceſſitate extorta debellatis res "periculoſa videtur & calamitatum cauſa.*

Rapſacis ad Hieroſolymitanos oratio. 4 Regum, c. 18. 2 Paralip. c. 32. Eſa. 36.

3. Cum imperatorem iſta loquentem audiſſent tam legati quam populus, Ezeciæ *ea* retulerunt. ille vero, mutata veſte regali, & centone indutus, humiliſque & demiſſi ſpeciem præ ſe ferens, patrio more in faciem procidens Deo ſupplicabat, orabatque ut ei nullam aliam ſalutis ſpem habenti opem ferret & auxilium. Porro, miſſis ad Eſajam vatem amicis aliquot & ſacerdotibus, rogabat ut Deum precaretur, factiſque ſacrificiis pro ſalute omnium eum obſecraret, ut iis quidem quæ *futura* ſperant hoſtes indignaretur, ſui vero populi ſortem miſeraretur. Vates autem, cum hæc *rite* feciſſet, ex Dei oraculo regi ejuſque amicis animum & au-

Ezeciæ Rapſacis maledicta Eſajæ nunciatum mittit. 4 Regum, c. 19. Eſa. 37.

Eſajas proſpera fauſtaque omnia regi pollicetur.

m Αὐτῷ ἐξέπεμψε,] Ita etiam *Vet. Interpr.* αὐτῇ *Vat.*

n Ελιάκιμον ὄνομα,] Ελιακίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

o Σοβναῖον,] Ita reſcripſi pro Σομναῖον *Editorum Aliorumque.* quòd *Epiphanii* libri habeant *Sobnean*, aut *Sobonean*, aut *Sobnam.* Σεβεναίου *Gall* 2. Σωμνᾶν *Vat.* certe pro Σωβνᾶν.

p Ιώαχον] Ιωαφάτην *Vat.* Ιώαχον *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Joan.*

* *Prodiiſſent*,] Lego προελθόντες.

q Βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος] Sic de eodem Herodotus lib. IV. c. CXLI. ὁ μέγας Σεναχάριβος. SPANH.

r Ακροᾶσθαι] Sic *MSS.* ἀκροάσασθαι in *Editis.*

s Αὐτοῦ οὐ δέχε] Τὴν αὐτῆς *Vat.* & *Gall.* 2. στρατιὰν οὐ δέχε] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

t Ὑπ' ἐκείνων] Forte δι' ἐκείνων. COCC.

v Αὐτῶν] *Big.* αὐτόν.

x Δηλοῦτε αὐτῷ] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. δῆλον αὐτῷ in *Editis Aliiſque.* δῆλον αὐτῷ *Vat.* Sed duas haſce voces non agnoſcit *Vet. Interpr.*

y Πρὸς τὸ] Lege πρὸς τῷ. COCC.

z Στρατείαν] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *reliquis.*

a Τῶν Ισραηλιτῶν] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέδωκεν,] Εδωκεν *Vat.*

c Φθέγξαι ἠξίου.] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* κεφάζειν perperam in *Editis.*

d Αὐτῷ δέος,] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῇ *Editis.* HUDS. *Quid alter occulte apud ſe metueret.* ἐπ' αὐτῇ, ut ἐφ' ἑαυτῇ λογίζεσθαι vel γελᾶν. COCC.

e Διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος] Διαφόρῳ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Sic σάλπιγξ λιγυρὸν ἀφίησι apud *Æſchyl. Eumenid.* v. 569. πρὸς τὴν λιγυρείαν· *Theophr.* H. Pl. lib. IV. c. XII. p. 92. ἰαχεῖν καὶ λιγύρειν φθόγγῳ· *Dio Chryſoſt. Or.* II. p. 30. C. SPANH.

f Απώσεσθαι νομίζετε,] Απώσασθαι in *iiſdem MSS.*

g Δῶητε.] Μὴ ante δῶητε delevi auctoritate *Codd. MSS.*

h Παραδιδόναι σφᾶς] Παραδιδόντες *Vat.*

i Ὑμᾶς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμᾶς in *Editis.*

k Επιπόνδυνον,] Sic *Cod. Samb.* ἐπὶ κινδυνον in *ceteris.*

l Απήγγειλαν Εζεκίᾳ] Απήγγελλον *Vat.*

m Ποιησάμενον θυσίας] Ποιησάμενον *Big.* & *Samb.* ποιησάμενος *Vat.*

n Νεμεσῆσαι] Αντίκειται τῷ ἐλεεῖν μάλιστα ὁ καλῶσι νεμεσᾶν. *Ariſtot. Rhet.* l. 2. p. 79. *Ed. Wechel.* atque iterum, καὶ τοῖς θεοῖς ἀποδίδομεν τὸ νεμεσᾶν.

o Τὸν βασιλέα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸν βασ. in *Editis.*

αὐ-

daciam addebat, prædicens fore ut hoſtes ſine prælio victi diſcederent cum ignominia, poſitaque ea qua nunc ſe oſtentant ferocia: Deo etenim curæ eſſe ut ad interitum veniant. Inſuper prædicebat, ipſum quoque Aſſyriorum regem Senacheribum, cum ei male ceſſerint quæ contra Ægyptum molitus eſt, patriamque repetiverit, ferro peremptum iri.

Senacheribus Ezeciæ minatur.

4. Eodem tempore & Aſſyrius forte literas dederat ad Ezeciam; in quibus eum fatuum appellat, qui cogitarit ſe poſſe ſervitutem effugere ab ipſo intentatam, qui multas magnaſque gentes ſubegerat. atque eum captum cum ſuis omnibus exitio daturum eſſe minabatur, niſi portis patefactis ipſius exercitum in Hieroſolyma ſponte recipiat. Hiſce lectis bono animo erat *Ezecias*, propter eam quam in Deo collocaverat fiduciam; literaſque complicatas in templo repoſuit. Cum autem Deum precibus iterum imploraſſet, ut urbem reſpiceret omniumque ſalutem, *tum* Eſajas vates ejus exauditam eſſe ſupplicationem dicebat, atque ea tempeſtate non obſidendos eſſe ab Aſſyrio, foreque ut in poſterum ſecuri ſint ab omnibus quæ ab illo fierent, utque pace agros colant, & abſque omni metu rerum ſuarum curam agant. Brevi autem poſt tempore Aſſyriorum rex, cum ei male ceſſiſſent inſidiæ in Ægyptios, re infecta domum rediit, tali de cauſa. Longum tempus ab ipſo in oppugnatione Peluſii abſumptum eſt: cumque jam aggeres, quos ad mœnia excitarat, *ſatis* alti viderentur, atque in eo fere eſſet ut ea aggrederetur, audivit Æthiopum regem Tharſicen, magnum adducentem exercitum, ut ſuppetias ferret Ægyptiis, venire, decreto ut per ſolitudinem viam faceret, & ſtatim in Aſſyriorum agros ingrederetur. Turbatus ergo hiſce rex Senacheribus, priuſquam rem confecerat, ut *ante* dixi, diſceſſit, Peluſio relicto. De hoc ipſo Senacheribo etiam Herodotus in ſecundo ejus Hiſtoriarum libro teſtatur, quod rex iſte contra Ægyptiorum regem, qui & Vulcani ſacerdos erat, venerit: cumque Peluſium obſideret, hujuſmodi de cauſa obſidionem ſolverit. Ægyptiorum ſacerdos Deum ſupplex orabat: atque is, precibus ejus exauditis, *gravem* Arabi pla-

Eſajæ oraculum de Aſſyriis.

Herodoti teſtimonium de Senacheribo.

περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἁμαχητὶ τὸς πολεμίους ἡτιμημένους ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ μάλιστ᾽ οἵους νῦν εἰσι θέρους· τὸ γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν ἢ τὸν βασιλέα τὸν τῶν Ασσυρίων Σεναχήριβον, διαμαρτόντα τῶν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον πραγμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκείαν, ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ πεφάναι.

δ'. Ετυχε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ Εζεκίᾳ ὁ Ασσύριος ἐπιστολάς· ἐν αἷς ἀνόητον μὲν αὐτὸν ἔλεγεν, ὑπολαμβάνοντα τὴν ὑπ᾽ αὐτὸν διαφεύξεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένον. ἐπίλοιπον δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν [c] παραλαβόντα, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξηται τὴν στρατιὰν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῦτ᾽ ἀναγνὺς, καταφρονεῖ διὰ τὴν [v] ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν· τὰς δὲ ἐπιστολὰς [x] πτύξας εἰς τὸν ναὸν [y] ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ Θεῷ τὰς ἀρὰς αὐτοῦ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἀπάντων σωτηρίας, Ησαΐας ὁ προφήτης ἐπῆκουσεν αὐτὸν εὔφασκε γεγονέναι, καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ [z] πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ [a] Ασσυρίου, τῷ δὲ μέλλοντι [b] πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένων, [c] γεωργήσειν τε μετ᾽ εἰρήνης, καὶ τὰ ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων ἀδεῶς φοβουμένους. [d] ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ διελθόντος, καὶ ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, διαμαρτὼν τῶν ἐπὶ τὴν Αἰγυπτίους [e] ἐπιβουλῆς, ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ᾽ οἴκου δι᾽ αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος [f] ἐτρίβετο πρὸς τὴν [g] Πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μεγάλων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦρε, καὶ ὅσον ἔτι μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα [h] Θαρσικλὼ, πολλὴν ἄγοντα δύναμιν, ἐπὶ [i] συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν Ασσυρίων ἐμβαλεῖν. [k] παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων, [l] ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου, ἔλθοι· πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [m] ἠύξατο ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων [n] τῷ Θεῷ, ᾧ ἠνώμενος ὑπῆρχος ὁ Θεὸς πληγὴν ἐπιπέμ-

αὐτόν τε τὸν βασ. *Big.* & *Samb.* αὐτὸν τὸν βασ. *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

p Μεθ' οἵου νοῦ] Ita *MSS.* μεθ' ὃ in *Editis.*

q Αὐτὸν δὴ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν δὲ in *Editis.*

r Διαμαρτόντα] Ita in melioris notæ *MSS.* ἁμαρτῶντα in *Aliis* cum *Editis.*

s Οἰκείαν,] Eo modo *MSS.* οἶκον in *Editis.*

t Παραλαβὼν,] Παραλαβὼν τὴν πόλιν legiſſe videtur *Epiphan.*

v Απὸ Θεοῦ πεποίθησιν·] Απὸ δὲ Θεοῦ *Big.* & *Samb.*

x Πτύξας] In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 19. v. 4. καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ Εζεκίας βασιλικὸν Κυρίῳ.

y Εσω κατέθετο.] Sic *MSS.* ἔσω in *Editis.*

z Πολιορκηθήσεσθαι] Sic *Gall.* 2. in *reliquis* πολιορκιθήσεσθαι.

a Ασσυρίου,] Σύρου *Vat.* & *Gall.* 2.

b Πάντων ἂν εἶναι] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* quibuſcum nonnihil faciunt alii *MSS.* πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τ. ὑ. ἀ. γινομένης *Gall.* 1. 2. πάντων ἀνεῖναι τὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένων *Vat.* In *Editis* πάντων ἀδεεῖς τὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένων, *Epiphanius* vertit, *& in futuro omnes qui ab illo jam capti fuerant eſſe reverſuros, & tertio anno cum pace omnes opus ſuum facturos* &c. ac ſi legiſſet, τῷ δὲ μέλλοντι πάντας ἀνεῖναι τὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένων, καὶ τρίτῳ ἔτει &c.

c Γεωργήσειν τε] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt τε poſt γεωργήσειν.

d Ολίγῳ δὲ χρόνῳ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* δὲ δὴ χρόνῳ in *Editis.*

e Επιβουλῆς,] Vocem ἐπιβουλῆς, quæ in *Græcis* omnibus exſtat, non legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *bello quod Ægyptiis intulerat fruſtratus.* ideoque mallem ἐπιβολῆς.

f Ετρίβετο] Διετρίβετο πρὸς τὴν δὴ Πηλ. *Big.* & *Samb.*

g Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.

h Θαρσικλὼ,] Ex *Epiphanii* libris Θαρακὼ legendum. Θαρσίκλω *Samb.* forſan pro Θαρβίκλω. HUDS. Θαρσικὴς Rex Æthiopum. *Ruſin.* Tarachara. SPANH.

i Συμμαχίαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπὶ συμμαχίᾳ in *Editis Aliiſque.*

k Παραχθεὶς δὴ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεύς] Ita locum reſtituimus ex *Big.* & *Samb.* quibus in omnibus conſentiunt *Vat.* & *Gall.* 1. 2. niſi quod voculam ἔλθοι deſiderent. In *Editis*, παραχθεὶς δὴ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἐπὶ τὴν ἱερέα τὴν Ηφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκῶν &c. *Epiphanius* diverſam ab *iſta* lectionem ſequutus videtur, hanc ſcilicet, παραχθεὶς δὴ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τὴν ἱερέα τὴν Ηφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου· πολιορκῶν &c. nam vertit, *Turbatus ergo rex Sennacherib ad ſacerdotem Vulcani caſtra ſe metari dicebat, quaſi iſte rex ad eum regem Ægyptiorum veniſſet, qui eſſet Vulcani ſacerdos: & obſidionem Peluſii* &c. Verum *Joſephum* hoc modo ſcripſiſſe olim conjiciebat *Scalig.* (in *Notis* ad *Frag. Vett. Græc.*) παραχθεὶς δὴ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος [λύει τὴν πολιορκίαν· Ηρόδοτος δὲ γράφει Σεναχήριβον] ἐπὶ τὴν ἱερέα τὴν Ηφαίστου στρατεῦσαι, λέγων (*pro* ἔλεγεν) ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθεῖν (*pro* ἐλθὼν *Editorum*) ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκῶν. *turbatus ergo iſtis rex Senacheribus* [*ſolvit obſidionem. Herodotus vero ſcribit Senacheribum*] *in ſacerdotem Vulcani expeditionem feciſſe, dicens hunc regem veniſſe in regem Ægyptiorum, qui erat ſacerdos* &c. HUDS. Hic deſunt aliqua; ἀνεχώρησεν. Ηρόδοτος δὲ. Ita conjeceram. Sed codices MSS. ita; ἄπρακτος ὡς ἔφην ἀνεχώρησε καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. Περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηρόδοτος ὁ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεύς. REL.

l Ιερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου] Deſunt hic nonnulla, ſicut in Edit. *Baſil.* & *Ruſini* verſione. Rex Ægypti idem Sacerdos Vulcani. videndus *Herodot.* lib. II. c. CXLI. cui Σεθὼν vocatur Sacerdos ille Vulcani & ſimul R. Ægypti. SPANH.

m Ηυξατο ὁ ἱερεὺς] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* niſi quod δὴ deleverim cum *Cod. Samb.* in *Editis Aliiſque.* ἤυξατο δὴ ὁ βασιλεὺς Τ. Utraque lectio vera eſt: nam idem rex erat & ſacerdos nomine *Sethon.* Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3292.

n Τῷ Θεῷ] Τῷ Θεῷ αὐτοῦ ſolus *Vat.*

πλὴ τῷ Αραβι. [o] πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος, [P] οὐκ Ασσυρίων λέγων τ βασιλέα ἀλλ' [PP] Αράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ, μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τ Ασσυρίων· καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα [q] τόξα τ βασιλέα τῶν στρατιᾶν [r] ἀπάγειν ἀπὸ [s] Πηλουσίου. καὶ Ηρόδοτος μὲν [s] ὕτως ἱστορεῖ. ἀλλὰ [t] Βηρωσσὸς, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει [u] βασιλέως [u] Σεναχηρίβου, [v] καὶ ὅτι τ Ασσυρίων [x] ἦρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσε τῇ Ασίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, [y] λέγων ὕτως. * * * * *

ε'. Υποστρέψας [z] δὲ ὁ Σεναχήριβος [a] ἀπὸ [u] τῶν Αἰγυπτίων πολέμων εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [b] κατέλαβεν σκεῦος τ ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ραψάκῃ δυνάμιν [διὰ λοιμῶδες κινδυνεύσασαν.] [u] [γὰρ] Θεοῦ λοιμικὴν [c] ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τ πρώτην τ πολιορκίας νύκτα διαφθείρουσι μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης οὖν τ συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὸν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας μὴ καὶ τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὲν τ λοιπῆς δυνάμεως εἰς τ αὐτοῦ [d] βασιλείαν εἰς τ [e] Νίνον συστρατοπεδευσάμενος. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τ πρεσβυτέρων παίδων [f] Αδραμελέχου καὶ [g] Σαρασάρου, [h] πλουτᾶ τ βίον, καὶ [i] ἀνῃρέθη τῷ ἰδίῳ ναῷ [k] Αράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὑπὸ τῷ φόνῳ [u] πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τ Αρμενίαν ἀπῆρεν· [l] διαδέχεται δὲ τ βασιλείαν Σεναχηρίβου [m] Ασαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τ Ασσυρίων στρατείας τ ὑπὸ τοὺς Ιεροσολυμίτας πολέμου τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

gam inflixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat eum Assyriorum regem *fuisse*, sed Arabum. Nam murium multitudinem inquit, una nocte arcus & reliqua Assyriorum arma comedisse. qua re fiebat, ut rex, quod arma non haberet, exercitum à Pelusio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin & Berosus Chaldaïcarum rerum scriptor regis Senacheribi meminit, & quod apud Assyrios regnaverit, quodque Asiæ omni & Ægypto bellum intulerit, ita dicens. * * * * *

5. Porro Senacheribus, cum à bello Ægyptiaco Hierosolyma revertisset, copias sub imperatore Rapsace *relictas* illic offendit [in periculo ex peste.] morbo [enim] pestilenti in illius exercitum à Deo immisso, prima nocte qua urbem obsidebant centum & octoginta quinque *hominum* millia intereunt, cum ducibus & centurionibus. Ex hac autem calamitate, in metum gravemque animi dolorem conjectus, & de toto exercitu solicitus, cum copiis quæ supererant fugiens regnum suum repetit, urbemque quæ Nini appellatur. Ubi postquam brevi tempore consedisset, insidiis majorum natu filiorum Adramelechi & Sarasari vitam finivit, & in templo ipsius Arasca dicto peremptus erat. Et illi quidem, à civibus in exsilium pulsi ob patris cædem, in Armeniam se contulerunt: in regnum vero Senacheribi succedit Assarachoddas. Atque Assyriorum quidem in Hierosolymitanos expeditio hujusmodi exitum habuit. II. *Senacheribi exercitus clades.* *4 Regum, c. 19. 2 Paral. c. 32. Esa. c. 37. v. 36.*

ΚΕΦ. β'.

Ως ἀρρωστήσαντα τῷ Εζεκίᾳ, καὶ μέλλοντα πλουτᾶν, προσδωρεῖται ὁ Θεὸς ἔτη ζωῆς ιε'. διὰ ἀναπολισμοῦ τ σκιᾶς δέκα ἀναβαθμοὺς γενομένης.

CAP. II.

III. *Quomodo, ægrotante Ezecia, mortique proximo, vitam illi Deus prorogavit ad annos* XV. *umbra per decem gradus regressa.*

Εζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, παραδόξως ἀπαλλαγεὶς τ φόβων, χαριστήρια σὺν [n] πάντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπιτέλεσε τῷ Θεῷ· μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τ [o] ὁμοίας πλούτης ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν [P] Ιεροσολύμων, ἢ τ συμμαχίας τ ἀπὸ [u] Θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τ Θεὸν, μετ' ὀλίγον νόσῳ χαλεπῇ

Ezecias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo sacra fecit cum universo populo pro gratiarum actione; quod nulla alia res in causa fuerit ut hostes partim à *peste* absumerentur, partim similis interitus metu ab Hierosolymis discederent, quam auxilium à Deo suppeditatum. At cum omne studium curamque circa res divinas adhibuisset, non multo post in morbum incidit difici- *Ezecias, post gratias Deo actas ob solutam obsidionem, in morbum gravem incidit.* *4 Regum, c. 20. Esa. 38.*

---

o Πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος,] Ita cum *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *Editis Aliisque* πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ηρόδοτος. Meminit (inquit *Grotius* ad 4 *Regum* c. 18. v. 13.) Senacheribi & *Herodotus* in *Euterpe*, c. 141. Miror autem erroris notari, quod Senacheribum dixerit non Assyriorum, ut *Berosus* & *S. Litera*, sed Arabum regem: cum *Herodotus* habeat, Σεναχήριβον βασιλέα Αραβίων τε καὶ Ασσυρίων.

p Οὐκ Ασσυρίων] Καὶ Ασσυρίων λέγων τ βασιλέα καὶ Αράβων *Vat.* (& *Big.*) Quod forsan rectum, si (v. 4.) legatur Αράβων.

pp Αράβων.] Verum Arabiæ nomen adeo late patet, ut regio ab aliis Assyriorum nuncupata, ab aliis Αράβων dicatur. Vide Palæstinam nostram lib. 1. cap. 16. REL.

q Τόξα τ βασιλέα] Sic *MSS.* τὰ τόξα in *Editis*.

r Απάγειν] Αγαγεῖν *Vat.*

s Οὕτως ἱστορεῖ.] Οὕτως μαρτυρεῖ ἱστορῶν *Vat.*

t Βηρωσσὸς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Βηρωσσὸς δὲ ὁ τὰ in *Editis Aliisque*.

v Καὶ ὅτι τ Ασσυρίων ἦρχε,] Atqui *Herodotus* eundem Assyriorum simul & Arabum Regem tradit in narratione hujus facti loco suprà adducto, τ μέγαν Σαναχάριβον Βασιλέα Αραβίων τε καὶ Ασσυρίων lib. 11. c. CXLI. SPANH.

x Ηρχε,] Sic in *iisdem MSS.* ὑπῆρχε in *Editis*, forsan pro ὑπῆρχε.

y Λέγων ὕτως.] Illa λέγων ὕτως non agnoscit *Vat.* & vel delenda sunt, vel dicendum (quod suspicor) *Berosi* verba excidisse. HUDS. GROT. & COCC.

z Δ' ὁ Σεναχήριβος] Ita *Samb.* & *Vat.* δὲ Σεν. in *ceteris*.

a Απὸ τ Αἰγυπτίων] Sic *Big. Samb.* & *Zonaras.* ὑπὸ τ Αἰγυπτίων πολέμων in *reliquis*.

b Κατέλαβεν ἐκεῖ] In *Epiphanii* libris, *Reversus autem r. Sen. à præliis Ægyptiacis ad Jerosolymam, cum invenisset exercitum quem Rapsaci dimiserat in periculo pestilentiæ constitutum: deus enim morbum populo ejus immiserat, ita ut prima nocte eorum qui obsidebant &c.* aut, *Rev. a. r. Sen. à pr. Æg. ad Hierosolymam cum venisset, exercitum, q. c. R. d. invenit in periculo pestilentiæ constitutum &c.* In *Zonara* ex ipso *Josepho*, ἐπανελθὼν ὁ Σενναχηρεὶβ ἀπὸ τ τ Αἰγυπτίων πολέμων, κατέλαβε τὸν σὺν τῷ Ραψάκῃ στρατὸν εἰς Ιερουσάλυμα. καὶ τ Θεοῦ λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ασσυρίοις, ἐν μιᾷ νυκτὶ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρουσι καὶ π. unde ex *Zonara* visum est κατέλαβεν rescribere pro κατελαβὼν *Editorum*; & ex *Epiphanio* διὰ λοιμὸν κινδυνεύσασαν, & mox γὰρ uncis inclusum dare.

c Ενσκήψαντος αὐτῶ] Εκπέμψαντος in plerisque *MSS.*

d Βασιλείαν εἰς] Forte βασίλειον τὸν subaudi πόλιν. COCC.

e Νίνον συστρατοπεδευσάμενος.] Conf. supr. lib. 9. c. 10. §. 2. SPANH.

f Αδραμελέχου] Ανδρομάχου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

g Σαρασάρου,] Ita *Vat.* & LXXII. Σελεινάρου in *Editis*. Σιλουκάρου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Σελευκάρου juxta *Epiphanium*.

h Τελευτᾶ τ βίον,] Illa τελευτᾶ τ βίον καὶ non agnoscit *Epiphanius*, omisitque *Zonaras*.

i Ανηρέθη] Ita cum *Zonara* & *Vet. Interpr.* quomodo legendum esse monuit etiam *Cl. Lowthius.* ἀνετέθη (quod abundare ideo censebat *Coccejus*, & legendum forte ἐν τῷ) perperam tam in *MSS.* quam *Editis*.

k Αράσκη λεγομένῳ.] Νισρὸχ juxta *Verit. Hebr.* Μεσεραχ LXXII. in libro IV. *Regum*. Ασαραχ in *Esaja*. Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, in *Synt.* 2. c. 10. HUDS. Ναρασκη scripsisse videtur pro eo, quod *Nisroch* Hebræi codices habent. REL.

l Διαδέχεται] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. διαδέχεται τὴν βασιλείαν τ μετ' αὐτὸν καταργῶν τ Σεναχηρείβου ὁ υἱὸς Ναχοροδάς. Vulgatam lectionem sequitur *Epiphan.*

m Ασαραχόδδας.] Ναχοροδὰς *Big. Samb. Alii*que. Αραχοδᾶς *Vat.* Ασαραδδῖνος *Ptolemæo.* Ασορδὰν LXXII.

n Πάντι τῷ λαῷ] Sic *MSS.* ἅπαν in *Editis*.

o Ὁμοίαν πλούτης] Iterum cum *MSS.* ὁμοίως in *Editis*.

p Ιεροσολύμων,] Ita cum *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *ceteris*.

ficilem, adeo ut de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonæ spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat gravis animi angor ex ipso rege *profectus*, dum secum reputaret, quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo hærede relicta, & regno absque legitimo successore. Mœrore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat, ut sibi ad vitam aliquantulum adjiceret, donec sobolem procrearet; nec sineret ut antequam pater factus esset animam exhalaret. Deus autem, sortis ipsius misertus ejusque petitioni concedens, quod mortem animo præceptam non defleret, quia regni bonis exuendus esset, adeoque rogaret ut daretur vitæ usura, sed ut liberos susciperet sibi in regnum successuros, misso Esaja vate, jussit ut ei nunciaret, post triduum è morbo evasurum esse, forcque ut postquam revaluerit annos quindecim vivat, liberosque procreet. Hæc cum vates ex Dei mandato dixisset, *rex*, quod morbus adeo ingravesceret, & res tam inopinata fuerit promissa, diffidens *dictis*, postulat ab Esaja ut signum aliquod & prodigium ederet, ut fidem ipsi haberet ista *dicenti, quod à Deo venerit. nam quæ præter opinionem & spe majora sunt, istiusmodi factis fidem impetrant. Is autem à vate interrogatus, quodnam vellet fieri signum; solem petiit, quoniam in descensu umbram ad decimum gradum in ædibus jam projici fecerat, postquam in † eundem locum redire fecisset, eam iterum ‡ exhiberet. Cumque vates Deum precibus interpellasset, ut regi hoc signum daret; viso quod *tantopere* volebat, ex morbo statim convaluit & in templum ascendit: cumque Deum adorasset, gratias *ei solennes* egit.

Deum precatur. qui precibus ejus annuit, vitamque ei prorogat.

Umbræ regressio ad fidem Ezeciæ faciendam.

2. Sub id tempus Assyriorum imperium à Medis eversum iri contigit. alius vero de istis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, illum obsecravit ut secum amicitiæ & societatis fœdus iniret. At ille cum legatos comiter excepisset & epulis adhibuisset, thesauroque illis ostendisset & armorum apparatum, aliamque ipsius magnificentiam in gemmis auroque elucentem, insuper & munera illis dedisset Baladæ deferenda, ad ipsum *eos* remisit. Tum vero Esajas vates illum adiit, quæsivitque unde essent qui aderant: cui respondit, illos è Babylone venisse à rege, seque illis universa monstrasse, ut divitias copiasque ejus inspicerent, facta inde conjectura, regi *de se magna* nunciare possent. Vates vero subjiciens inquit, scito non longe abhinc fore tempus, cum istæ divitiæ Babylonem transferentur, filiique à te orti

Baladas rex Babyloniorum Ezeciæ gratulatum mittit. 4 Regum, c. 30. Esa. 39.

Ezeciæ in Baladæ legatos benignitas ei vitio vertitur ab Esaja. 4 Regum, c. 20.

---

q Ιατρῶν, χρησὸν ᾖ] Ex Edit. *Basil.* levicula cum mutatione lego *ἰατρῶν. χρησὸν ᾖ περὶ αὐτῦ ἠδὲν προσδοκῶν, ἠδὲ οἱ φίλοι* ——— *de ejus vita desperarunt medici, neque vel minima spes amicis supererat.* Ita unius literæ interpositione Grammaticæ leges servantur; & à veteri lectione vix receditur. IBBETSON.

r Ενοίας μάλιστα] Ita cum *Cod. Vat. δυοίας*, forsan pro *ἐνοίας*, *Big.* & *Samb. δυοιάς* in *Editis*. Si quis *ἀμοιάς* malit, per me licet.

s Οδυρόμῳ] *Οδυνόμῳ Vat.*

t Πατηρ χρίνῃ] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque πατὴρ τέκνων χρίνῃ*.

v Αἰτήσεως ἀποδεξάμῳ,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr. αἰτίας* in *Editis*.

x Ετι χρόνον ζωῆς] Ita *Samb.* in *cæteris ὅτι*.

y Διαφθάξει] *τῷ νόσῳ*] Καὶ ἀφθάξειας *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Μετὰ τρεῖς ἡμέρας,] Μετὰ τρίτην ἡμέραν & mox μὴ ταύτῃ in *iisdem MSS.*

a Απηγελμένων ἀπισῶν,] Sic in omnibus *MSS. ἐπηγελμένων* in *Editis*.

* *Dicenti*,] Missum illum ad se à Deo nuncium, *Vat.* Dicenti sibi crederet, & à Deo eum missum cognosceret, *Epiphan.*

b Αὐτὸν,] Ειπεῖν post *αὐτὸν* adjiciunt *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

c Βαθμὺς] Nihil hic de gradibus descriptis in materia aliqua ut horologium aut sciaterium fiat, sed gradus domus innuuntur. REL.

† *Eundem locum redire fecisset*,] *Id est*, primum gradum.

‡ *Exhiberet.*] *Sc.* decimo gradu.

d Λυθεὶς τῇ νόσῳ,] Λυθείσης *Big. Samb.* & *Gall.*

e Εν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Εν τούτῳ ᾧ τῷ χρ. in quibusdam *MSS.*

f Μήδων καταλυθῶσι.] *Simsonus* in *Chron. Cathol. part.* 3. p. 69. conjicit legendum Χαλδαίων, & à librario festinante scriptum fuisse Χδων. nisi Escharhaddon *Josepho* sit idem ac Sardanapalus. *Petitus* autem dicit, quod Medi eo tempore non funditus everterint Assyriorum imperium, sed se *ab* eorum tyrannide vindicarint, electo rege Dejoce qui sibi imperaret. *Tom.* 3. *Animadv. antiquor.* p. 585.

g Βαλάδας ὄνομα,] Μαρωδὰχ ὁὺς Βαλαδὰν *Auctori Chron. Alex.* p. 116. Vide *J. Clericum Alioque.* ad 4 Regum c. 10. v. 12.

h Βαλάδᾳ,] Ita *Vat.* Βαλάδῳ in *Editis*. Βαλαδὰν *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

i Παρόντες,] Παρελθόντες *Vat.* ἐλθόντες legisse videtur *Vet. Interpr.* atque ita forsan in *Sambuci* codice.

k Παρὰ] Παρὰ ᾧ κυρίῳ αὐτῶν ἐλθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ιδόντες τὰ πλοῦτον] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) εἰδόντες in *Editis*. forsan pro εἰδοντες.

m Μεταθεσθόμενον τὰ πλοῦτον,] Μεταθησόμενον *Vat.*

n Τὰς ἐκγόνους εὐνουχισθησομένους, καὶ ἀποπλήσαντας τὸ ἄνδρας εἶναι] Vaticinium de Israëlitis Eunuchis redditis à Babyloniis *Hebr.*

θησομένης, καὶ ἀπολέσοντας [o] τὸ ἄνδρας εἶναι, [p] τῷ Βαβυλωνίῳ [q] δουλεύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγων τὸν Θεόν. ὁ δ' Ἐζεκίας, λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὲν οὐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύτας συμφορᾶις [r] τὸ ἔθνος αὐτοῦ περιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' οὐκ [s] εἶναι δυνατὸν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις τ αὐτὸν ζωῆς εἰρήνην ὑπάρξαι. μνημονεύει δὲ καὶ τ Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωδοῦ. ὧν δ' ἕτερος ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θείᾳ καὶ θαυμάσῃ τινὶ ἀληθείᾳ, πεπιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις κατέλιπεν, ἐκ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὐθις ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἕτερος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν· καὶ πᾶν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γίνεται παρ' ἡμῖν, κατ' ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον.

spadones fient, & virilitate *ſua* amiſſa regi Babylonio ſervient. hæc enim prædicere Deum. Ezecias autem, ex iis quæ dicta erant dolore affectus, dicebat, ſe quidem nolle gentem ſuam in iſtas incidere calamitates. Quoniam vero fieri non poteſt ut mutetur quod à Deo ſemel fuerit decretum, orabat, ut ſaltem dum ipſe viveret pace res florerent. Beroſus autem Baladæ meminit Babyloniorum regis. *Beroſi teſtimonium de Balada.* Cæterum hic vates, cum ex confeſſo eſſet Dei ſpiritu afflatus, & mire ad veritatem loqueretur, certus ſe nihil prorſus falſi dixiſſe, quæcunque vaticinatus eſt ſcriptis mandata reliquit poſteris ex eventu dijudicanda. *Eſaiæ vatis laus.* Neque ſolus hic vates, ſed & alii numero duodecim idem fecerunt: & quicquid boni malive nobis contigit, non ſecus ac illi prædixerant id ipſum evenit. Verum poſthac de his quidem ſigillatim ſermonem faciemus.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς μὴ Ἐζεκίου βασιλεύσαντος Μανασσῆς· καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑποστρέψας πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἀποκατασταθὴς εἰς τὴν βασιλείαν αὐτὸς, ἣν Ἀμώσῳ κατέλιπεν.

CAP. III.

Quomodo poſt Ezeciam regnavit Manaſſes: utque, cum in captivitate eſſet, ad Deum reverſus eſt, & in regnum ſuum eſt reſtitutus, quod Amoſo reliquit.

Ἐπιβιοὺς δὲ ὃν προεφήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, καὶ πάντα τοῦτον ἐν εἰρήνῃ [t] διάγων, πλουτῷ· πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τ ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Μανασσῆς, [y] ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς τὸ γένος πολίτιδος γεγονώς, ἀπέῤῥηξε μὲν αὐτὸν τ τῶν πατρὸς ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος [x] ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τ Ἑλληνίδων παρανομίας, [y] αἷς εἰς τ Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο· μιάνας δὲ καὶ τ ναὸν ἐτόλμησε τῷ Θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τ εἰς τ Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας [z] ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τ προφητῶν ἔσχε φείδω· καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, [a] ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι τὴν Ἱερουσάλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ Θεὸς ἐπὶ τούτοις ὁ Θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τ βασιλέα [b] καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἐπείλησε τὰς αὐτὰς συμφορὰς, αἷς συνέβη περιπεσεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον, πρὶν ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ μηδενὸς πεφθῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ᾠδὰ τ προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, [c] θεὸς τοῦ τ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως· [d] ὃς, στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, [e] τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τ βασιλέα Μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν [f] ἐβούλετο πικρίαν εἶχεν ὑπερφυᾶ. ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ἐστι, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ θεραπεῦσαι αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τ πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τ ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ Θεὸς [g] αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀποκομίζεται τοῦ [h] τ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀναστώ-

Ezeciæ mors.

IV. *Manaſſes Judæa rex: Hieroboami ſceleribus ſe obſtringit. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.*

Ezecias autem rex, cum tempus, de quo ante diximus, ſupervixiſſet, atque tamdiu vitam pace egiſſet, morti occumbit; anno vitæ quarto & quinquageſimo exacto, regni vero nono & vigeſimo. At Manaſſes filius ejus, qui in regnum ſucceſſit, ex matre Achiba cive *Hieroſolymitana* natus, à patris quidem ſtudiis diſceſſit, & contrarium vitæ inſtitutum ſequutus eſt, dum omne genus nequitiam præ ſe tulit, & nihil impii *intentatum* reliquit; ſed Iſraëlitarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo perierunt, auſus eſt etiam templum *ſordibus* polluere, ſimul & urbem omnemque regionem. Exorſus enim à Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant in Hebræis, juſtos cædibus graſſabatur, adeo ut ne vatibus quidem pepercerit: nam & horum aliquos quotidie interfecit, ut ſanguine Hieroſolyma *paſſim* manarint. Deus itaque, ob iſta illis iratus, ad regem & ad populum vates mittit, per quos eaſdem illis minatus eſt calamitates, in quas contigit ut fratres eorum Iſraëlitæ inciderent ob ſuas in eum contumelias. At illi verbis quidem fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant ut nihil mali experirentur; re ipſa vero comperuerunt, vera eſſe quæ prædixerant.

2. Cum enim in iiſdem perſeverarent *moribus*, bellum illis moveri *Deus* fecit à Babyloniorum & Chaldæorum rege: qui, miſſo in Judæam exercitu, & regionem depopulatus eſt, & Manaſſen regem, dolo captum & ad ipſum adductum, ad quodcunque voluit ſupplicium ſibi obnoxium habuit. Cæterum Manaſſes, cum tum demum intelexiſſet quibus in malis verſabatur, atque omnia ſibimet accepta deberi cogitaſſet, Deum orabat obſecrabatque, ut hoſtem ad humanitatem in eum flecteret & miſericordiam. Deus autem, exaudita ſupplicatione, votis ejus annuit. atque ita Manaſſes,

Manaſſes victus & in captivitatem abductus ab hoſtibus. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

Deum precatus in reatum ſuum remittitur: ſeque ſubdit, toſque ſuos ad pietatem convertit.

והון סריסים LXX. καὶ ἴσον] ἐμοὶ ἔχοι σὺν τῷ οἴκῳ &c. *Chald.* &c. *popul.* magnates רברבין *Hebr.* סריס Eunuchus & aulicus Eſ. xxxix. 7. & alibi. SPANH.

o Τὸ ἄνδρας εἶναι] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) τῷ in *Editis.*

p Τῷ Βαβυλωνίῳ] *Al.* τ Βαβυλωνίων.

q Δουλεύσοντας βασιλεῖ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δουλεύσ). in *Editis.*

r Τὸ ἔθνος αὐτοῦ] Τὸ γένος αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Gall. 1.*

s Εἶναι] Lege εἴη. COCC.

t Διάγων,] Διαγαγὼν *Vat. Hen.* & *Busb.*

y Ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς] Ἐκ μητρὸς μὲ Ἀχιβᾶς τὸ γένος, πολίτιδος γεγονὼς ἀπέῤῥηξεν ἑαυτὸν *Vat.* Ἀψιβᾶ. ex LXXII. reponendum cenſeo. Vide *Cotelerium* ad *PP. Apoſtolicos*, p. 148.

x Ἐν τῷ τρόπῳ,] Ἐν τῷ πρώτῳ *Vat.* & *Gall. 2. Hen.* & *Busb.* πρότερον ἐπιδείξασθαι *Zonar.*

y Αἷς εἰς τ Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰς τ Θεὸν in *Editis.*

z Ὡμῶς τοὺς δικαίους] Ὡμῶς neque agnoſcit *Vat.* neque *Epiphan.*

a Ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι] Sic *MSS.* ὡς τῷ αἵματι in *Editis.*

b Πρὸς τὸ] Illud πρὸς ex *MSS.*

c Παρὰ τ τῶν Βαβυλωνίων] Παρά τι τῶν in *MSS.*

d Ὡς στρατιὰν] Ita cum *Vat. Gall. 2.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὃς στρατιὰν ἔπεμψεν.

e Τήν τε χώραν] Καὶ τὴν τε χώραν ἐλ. *Big.* & *Samb.* καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐλ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

f Ἐβούλετο τιμωρίαν] Ἠβούλετο *Big.* & *Samb.*

g Αὐτῷ.] Αὐτῷ *Samb. à manu ſecunda.*

h Τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως] Illud τ ex *MSS.*

ſes, à rege Babyloniorum dimiſſus, in regnum ſuum reſtituitur. Cumque Hieroſolyma veniſſet, id modis omnibus agebat, ut vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum jam pœnitere cœpit, ex animo ejiceret, quoad ejus fieri potuit, omnique erga eum religione ſemet obligaret. Templum etiam conſecravit, & urbem luſtravit; & de cætero totus in eo erat ut gratias Deo pro ſalute *ab eo impetrata* referret, eumque ſibi quamdiu viveret propitium teneret. Quin & populum eadem facere docuit, ut qui intellexerat, qualem calamitatem parum aberat quin acceperit ob contrarium vitæ inſtitutum. Inſtaurato etiam altari ſacra legitima faciebat ex præſcripto Moyſis. Cumque eo quo oportuit modo religionem curaſſet, Hieroſolymorum ſecuritati proſpexit: adeo ut murum antiquum refecerit, alterumque ei adſtruxerit, ac præterea turres altiſſimas excitarit; & arces ſuburbanas, quo magis ad præſidium eſſent comparatæ, tum aliis rebus tum omne genus commeatu neceſſario inſtruxit. Atqui vero in iſtis mutatus in melius, ita reliquum vitæ agit, ut beatiſſimus dignuſque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo cœpit pietatem erga Deum colere. Itaque cum vixiſſet annos ſeptem & ſexaginta è vita migravit, annis quinque & quinquaginta in regno exactis. Atque ipſe quidem ſuis in hortis ſepultus eſt: regnum vero ad filium ejus Amoſum delatum eſt, ex matre natum cui nomen quidem Emalſema, ex urbe vero Iabata oriunda.

2 Paral. c. 33. v. 27.

Manaſſes moritur. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

ζεται. γηρύμενος δ' εἰς τὰ Ιεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων τὸν θεὸν καὶ τῷ μνήμῃ ἐπαύδαζεν, εἰ δυνατὸς αὐτῷ γένοιτο, τὸ ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν [i] μεταβελεύεσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι τὸν θεὸν δεισιδαιμονίᾳ. καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὸν βωμὸν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἐν τῷ χαίρειν τε καὶ σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ἐμμενῆ πρὸς ὅλον τὸν βίον. [k] τὰ δ' αὐτὰ πράττειν καὶ τὸν λαὸν ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐξέπεσε συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἐπεσκεύασε δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελῇ καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν, ὃν δεῖ τρόπον, καὶ τὸν τῶν Ιεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε [l] τὰ παλαιὰ τείχη μὲν πολλῆς [m] ἐπεσκεύασε πρευδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς [n] ἐπῳκοδόμησε, ἀναρρήσας τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων [o] πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει δὴ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἕως τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαρίστης εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνῳ δοκῶν λογιζόμενος, ἀφ' ὧν τὸν θεὸν σέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα [p] ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς [q] ἐν τοῖς αὑτοῦ προγόνοις· ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [r] περιέρχεται [s] Ἀμωσον, μητρὸς [t] Ἐμαλσέμης μὲν ὄνομα τετυχηκυίας, ἐκ δὲ πόλεως [v] Ἰαβάτης τὴν καταρχήσης.

CAP. IV.

Ut loco Manaſſis regnavit Amoſus, & poſt Amoſum Joſias, vir juſtus piuſque. & de Olda vate.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἀντὶ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμως, καὶ μετ' Αμωσον Ιωσίας, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβής. περί τε Ολδᾶς προφήτου.

Amoſus Judæa rex. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

HIC patris ſcelera, quæ prima juventute facere auſus eſt, imitatus, ex familiarium ſuorum inſidiis ſua in domo interiit, cum vixiſſet annos quatuor & viginti, ex illis vero duo regnaſſet. In ejus autem interfectores animadvertit populus, atque Amoſum cum patre ſepeliunt, regnum vero filio ejus Joſiæ in manus tradunt, cum annum ætatis octavum ageret: cui mater erat ex oppido quidem Boſcethi, nomine vero Iede. Ille autem optima erat indole, atque à natura ad virtutem bene comparatus, regis Davidis mores in ſcopum & regulam adhibuit ad totam ſuam vitam inſtituendam: cumque annum duodecimum attigiſſet, pietatis ac juſtitiæ ſpecimen dedit *egregium*. Nam populum ad ſaniorem mentem reducebat, auctorque erat, ut, mutata de deaſtris, ut qui dii non eſſent, opinione, Deum patrium colerent: cumque ea quæ à majoribus ſuis acta eſſent diſpicere cœperit, quæ minus recte ſe haberent ſapienter emen-

Amoſo interfecto, regnat Joſias. 4 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 34.

V. *Joſiæ pietas.*

Οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ βουλευτῶν τῶν ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς [x] οἰκίας τῆς [y] αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν [z] δύο. μετῆλθε δ' αὐτοῦ τὸν φονεῖς [a] καὶ τῷ πατρὶ συνθάπτουσι τὸν [b] Αμωσὸν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ιωσίᾳ [c] παραδίδοσι, ὀκταέτη τὴν ἡλικίαν ὄντα· ἣ μήτηρ ἦν πόλεως μὲν [d] Βοσκεθὶ, [e] Ιεδὴ δὲ τὸ ὄνομα. τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ, πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, [f] τῶν Δαυὶδ τοῦ βασιλέως ὑπογραμμάτων καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι [g] πρὸς τὴν ἅπασαν τοῦ βίου ὑπογραφὴν [h] κεχρημένος· γηρύμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. τὸν δὲ λαὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ παρῄνει, τῆς περὶ τῶν εἰδώλων δόξης [i] ὡς οὐκ ὄντων θεῶν ἀποστάντας, σέβειν τὸν πάτριον θεόν· τότε τὰ προγόνων ὑπισχνοῦντα ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρ-

[i] Μεταβελλεσθαι ὥρμησε,] Επιβουλεύειν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Τὰ δ' αὐτὰ] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα δ' αὐτὰ πρ. τὸ πλ. in *ceteris.*

[l] Τὰ παλαιὰ τείχη] Sic *MSS.* τὰ deëſt in *Editis.*

[m] Επισκευάσας] Cum ἐπισκευάσαις habeat *Vat.* ἐπισκευάσαι malui quam ἐπισκευάστας *Editorum Aliorumque:* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.*

[n] Επῳκοδόμησε,] Επιβάλλειν *Vat.*

[o] Πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων] Πλήθει aut ſimile quid poſt πάντων ſubintelligendum eſſe monuit Cl. *Lowthius.* ipſe τισὶ ſubintellectum puto. πάντων τῶν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Deëſt vox εἰσκομιδῇ aut ſimile quid. COCC.

[p] Επτὰ,] Καὶ ἑπτὰ *Big.* & *Gall.* 1.

[q] Εν τοῖς αὑτοῦ προπάτορσι] Conf. ſup. lib. 9. c. 10. §. 4. SPANH.

[r] Περιέρχεται] Παραγίνεται *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Αμωσον,] Ita in *Editis Aliiſque*, & ſatis recte & juxta quædam exemplaria LXXII. Ἀμμωνὰ *Big. Samb.* & *Vat.* & Ἀμμανὰν *Hen.* & *Busb.* ex alia lectione τοῦ ε.

[t] Εμαλσέμης] Μεσυλεμεθᾶς juxta *Verit. Hebr.* Μεσολλὰμ, & Μασταλανιθ, & Μεσολαὰμ, & Μεσαλλὰμ, & Μεσυλλεμεθ in LXXII. Εμασιμς *Big. Samb.* & *Gall.* Εμασιλμᾶς *Vat.* in *Epiphanii* libris *Maſelmis.*

[v] Ιαβάτης] Ιαταμάτης *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jechabeth.* Ιωβὰ nomen urbis juxta *Ver. Hebr.* Ιετέκα aut Ιετεκὰ LXXII.

[x] Οἰκίας τῆς] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* οἰκίας in *ceteris.*

[y] Αὐτοῦ,] Ἑαυτοῦ *Vat.*

[z] Δύο.] Sic *MSS.* prout ſupra, p. 504. v. 1. ἐπὶ δύο in *Editis.*

[a] Καὶ τῷ πατρὶ] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. καὶ τοῦτο π. in *Editis Aliiſque.*

[b] Αμωσὸν,] Vide *Annott.* ad præced. c. §. 2.

[c] Παραδίδωσι,] Sic *Big.* & *Samb.* παραδίδωσι in *Editis Aliiſque.*

[d] Βοσκεθὶ,] Ita cum *Cod. Vat.* quod *Voſcheti* vel *Voſcethi* habeant *Epiphanii* libri. Βοσκεθὶ in *Editis Aliiſque.*

[e] Ιεδὴ δὲ τὸ ὄνομα.] Εδις *Vat.* Ιεδεὶς *Samb.* & *Gall.* 1. Ιεδὶς *Big.* & *Gall.* 2. Ιεδία, θυγάτηρ Εδεὶκ ἐκ Βοσκεθ LXXII. Ιεδιδὰ juxta *Verit. Hebr.*

[f] Τῶν Δαυὶδ] Illud τοῦ ex *MSS.*

[g] Περὶ τὴν ὅλης] In pleriſque *MSS.* τὴν ὅλης περὶ τὸν βίον ὑποτυπώσεως.

[h] Κεχρημένος.] Ἐκείνου κεχρημένος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[i] Ως οὐκ ὄντων θεῶν ὄντων] Illud ὡς ex *MSS.* & *Vet Interpr.*

[k] Διώρ-

μαρτηθέντα [k] διώρθωσε σωφρόνως, ὡς ἂν [l] πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ θεῖον ἱκανώτατος, ὅσα δ' εὕρισκεν εὖ γεγονότα καὶ τῇ χώρᾳ ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. [m] ταῦτα δ' ἔπραττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ καὶ ὠφελούσῃ. [n] τοῖς γὰρ νόμοις παρακολουθῶν, [o] ὅτῳ πῃ τῷ τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείας [p] διοδεῦσαί τε σωφρόνως, ἀλλὰ τὸ τῶν τούτων ἀθεμιστον μὴ τυχχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίσθαι. πρὸ γὰρ ὁ βασιλεὺς [q] καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τάτε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνάγματα θεοῖς ἐξέκοψε, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, [r] εἴ τι δ' ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο πρὸς ὕβριν ἐλέγχων κατέπαττε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δόξης εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τὰς σωτηρίους [s] ὑπὲρ φέρ θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς παντὸς τὸ δίκαιον τιθέμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλαττον αὐτὸ πρεπόντως. διαπεμψάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους [t] εἰσφέρειν [u] εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως [x] ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τὸν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως [y] Ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα Σαφᾶν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων [z] Ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα [a] Ἐλιακίαν· οἷς μηδὲν ὑπερθεσθαι μηδ' ἀναβολὴν δοῦναι, ἀρχιτέκτονας καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα προσκαλέσαντας, εἰσονεῖν τὰ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν.

β'. Ὀγδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἄγων, πέμπει πρὸς Ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πλεῖστον τῶν χρημάτων [b] χωνεύσαντα πιεῖσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν ἀφοσίωσιν· ἔτι δὲ καὶ ὅσον ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἀργυρος, καὶ τοῦτο πρόσταξε μίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαύτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλιακίας, ἐντυγχάνει τοῖς ἱεραῖς βίβλοις τοῦ Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφᾶν. ὁ δὲ ἀναγνὺς προσήγετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντα ὅσα κελεύσας γενέσθαι τέλος ἔχοντα ἐδήλου· [c] προσανέγνω δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν [d] Ὁλδάν, γυναῖκα δὲ [e] Σαλλάμου, [f] τῶν ἐν δόξῃ τινὸς καὶ δι' εὐγένειαν ὑπαρχόντων, καὶ προσελθόντας ἐκέλευε [g] λέγειν, ἱλάσκεσθαι τὸν Θεὸν καὶ [h] περὶαὐτῶν καὶ ὑμῶν· δεινὸν γὰρ εἶναι μὴ προβαίνειν τοὺς Μωϋσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν [i] κινδυνεύοντας ἀνάσκαλοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες ἐπ' ἀλλοτρίας

dabat, quasi summa fuisset senectute & ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quæ vero bene ac suo loco facta deprehendebat, ea retinebat atque imitabatur. Ista autem faciebat ex mentis suæ perspicacia & ingenii solertia, seniorumque consiliis & institutis obsequendo. cum enim legum ductum sequeretur, ea re fiebat ut in rep. curanda & in religione erga Deum *instauranda* prospere etiam ei omnia cederent; eoque magis quod horum *regum* iniquitas non *amplius exemplo* esset, sed è conspectu sublata fuerit. nam rex, urbem pariter ac regionem omnem obeundo & lucos diis peregrinis dedicatos excidit, & aras eorum evertit, & donaria eis à majoribus consecrata cum ludibrio detraxit. atque ita populum ab ea quam de illis opinionem habuerunt ad Dei cultum convertit; *quo facto* hostias ut olim & solida sacrificia ejus ad altare afferri jubet. Constituit etiam certos judices & inspectores, ut res uniuscujusque curarent, juris & æqui rationem præcipue habentes, & illud non minus quam vitam tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem dimisit cum mandatis, ut quicunque vellent aurum & argentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo quisque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem allatæ essent pecuniæ, curam templi sumptuumque in illud faciendorum commisit Amasiæ prætori urbano, & Saphani scribæ, & Ioadæ commentariensi, & Eliaciæ pontifici; qui sine mora & dilatione, ubi architectos & reliqua ad *templi* reparationem necessaria paraverant, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita instauratum fecit ut omnibus innotesceret regis pietas.

Deastrorum cultum tollit Josias.

Templum reficiendum curat.

2. At cum jam in regno annum decimum & octavum ageret, ad Eliaciam potificem mittit, jubens, ut, conflata quæ supererat pecunia, crateras inde & pateras & phialas ad sacra procuranda conficeret: ac præterea quicquid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatum identidem in crateras & istiusmodi vasa impenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum promit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo repositos, eosque prolatos tradit Saphani scribæ. Ille vero, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia ad finem esse perducta quæ imperârit: insuper & libros *Moysis* ei prælegebat. His autem auditis, vestesque scissa, cum Eliaciam pontificem accivisset, ipsumque scribam, & ex amicis aliquot maxime necessariis, misit *eos* ad Oldam vatem, uxorem Sallumi, viri inclyti & nobilitate illustris, jussitque dicere, cum ad eam accessissent, ut Deum placaret studeretque propitium efficere: metuendum enim esse, ne, ob ea quæ patres contra Moysis leges fecerint, in eo sint discrimine ut extorres fiant, suisque sedibus pulsi in alienis omnium egentes miserabiliter vitam finiant. Cum autem vates ab ipsis

Vasa fabricari jubet in Sacrorum usum.

Liber legis repertus.

4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 34.

Olda mulier vates.

---

k Διώρθωσε σωτῆρος] Ita *MSS.* διώρθωσε in *Editis.*

l Πρεσβύτατος] Cum *Samb.* & *Vat.* articulum ὁ omisimus ante πρεσβύτατος, atque καὶ ante τῇ χώρᾳ negligunt *Big.* & *Samb.*

m Ταῦτα δ' ἔπραττε,] Ταῦτα δ' ἔπραττεν ἡ σοφίᾳ καὶ ἐπινοίᾳ τῆ φύσεως χρώμενος συμβουλίᾳ τε καὶ ὠφελούσῃ *Vat.*

n Τοῖς γὰρ νόμοις παρακολουθῶν,] Ita in omnibus *MSS.* τοὺς γὰρ νόμους ὡς αὐ παρακολουθῶν in *Editis.* HUDS. Forte, τοὺς γὰρ νόμους, οἷς ἐπὶ παρακολουθῶν, ὅτῳ π. τ. τ. τ. π. καὶ τ. π. τ. θ. δυσεβείας, διοδεῦσαι σωφρόνως. *Leges enim, quas sequebatur, ita, quoad ordinem Reipublicæ & Divini cultus, recte procedere contigit, quod illarum violatio non extaret, sed abolita esset. Nam Rex &c.* COCC.

o Οὕτω πρὸς τὴν τάξιν] Οὕτως forsan pro ὅτως ex literarum similitudine in *Big. Samb.* & *Gall* 1. ὡς πρὸς τὴν *Vat.* & *Gall.* 2. ὥστε τὴν τάξιν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sequens enim legem velut ordinem civitatis, & pietatem circa Deum gerens, omnia prospere gubernabat, & maximè quod à priorum regum iniquitate recedebat.* De voce ὅτῳ videsis Cl. *Perizonii* notas ad *Ælianum*, p. 20. c. 21.

p Εὐοδεῖν] LXX. Gen. XXIV. 12. εὐόδωσον, & *Demosthen.* εὐοδῆ. *Aristoph.* Ran. v. 282. εὐοδίαν. SPANH.

q Καὶ τὴν πόλιν] Illud καὶ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Εἴ τι δ' ἀνάθημα] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα in *Editis Aliisque.*

s Ἐπὶ φέρ θυσίας,] Ἐπέφερε *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπέφερεν *Big.* & *Samb.*

t Εἰσφέρειν] Ita *Big.* & *Gall.* 1. εἰσάγειν in reliquis.

u Εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ,] Eo modo *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* εἰς ἐπισκ. in *Editis.* εἰς κατάσκ. *Gall.* 1. 2.

x Ἔχοι.] Forte ἔχοι. COCC.

y Ἀμασίαν,] Μαασὰ aut Μαασίαν LXXII.

z Ἰωάτην] Ἰωὰς aut Ἰωὰχ LXXII. Ἰωὰν juxta *Epiphanium.*

a Ἐλιακίαν] Χελκίαν LXXII.

b Χωνεύσαντα] Χωνεύσαντας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

c Προσανέγνω δ'] Παρανέγνω δ' αὐτῷ καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Ὁλδάν,] Ὁλδᾶ in *Editis.* Οολδὰ, aut Ολδὰν, aut Ολδᾶν in *MSS.* Ολδαν LXXII.

e Σαλλάμου.] Σελλὴμ *Vat.* μητέρα Σελλὴμ LXXII. *Rom.* γυναῖκα Σελλὴμ LXXII. *Alex.*

f Τῶν ἐν δόξῃ] Τῶν ἐνδόξων τινὲς καὶ δ. εὐ. ἐπιφανῶν *Vat.*

g Λέγειν,] Sic cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in reliquis λέγων.

h Περὶαὐτῶν] Ita in iisdem *MSS.* & *Vat.* περιφανῶν in *ceteris.*

i Κινδωνεύοντας] Κινδυνεύσωσιν *Samb.* & *Vat.*

ipſis, quos miſerat rex, mandata ejus accepiſſet, præcepit illis ut ab ea digreſſi ad regem *iſta* dicerent; "quod Deus jam contra illos ſententiam "tulerit, quæ nullis refigenda eſt precibus, fore "ut populus pereat, & è regione *ſua* ejiciatur, & "omnibus quibus jam fruitur bonis mulctetur, "quòd *ſcilicet* leges violarint, & cum tam multum "temporis interim fuerit pœnitentiam non ege-"rint, præſertim cum vates eos monuerint ut ad "ſaniorem mentem redirent, pœnaſque manere "ſcelera prædixerint, quas, ut Deum eſſe credant, "& nihil mendacii iſtis ſubeſſe quæ per vates illis "denunciavit, omnino fore ut ab illis expetat, "propter ipſum tamen, quod juſtus exſtiterit, "etiam nunc moraturum eſſe calamitates; verum, "ut ille in vivis eſſe deſierit, quæ inferre decrevit "populo illaturum eſſe.

Ejus reſponſum oraculare.

Poſiæ pietas. 4 Regum, c. 23.

3. Et quidem illi, cum mulier hoc vaticinium edidiſſet, reverſi ad regem ei omnia retulerunt. Ille vero, miſſis in circuitum nunciis, juſſit ut Hieroſolyma convenirent ſacerdotes & Levitæ, omnibus etiam cujuſcunque ætatis adeſſe imperatis. Cum autem congregati eſſent, primum quidem illis legebat libros ſacros: deinde, pro ſuggeſtu ſtans in medio populi, omnes *imperio* coëgit fidem jurejurando dare, ſe Deum certe colituros eſſe atque Moyſis leges obſervaturos. Illi vero & his prompte aſſenſerunt, & regis conſiliis obſequuturos ſe receperunt: moxque ſacra facientes litanteſque Deum precabantur, ut benigne illos & miſericorditer reſpicere dignaretur. Porro juſſit pontifici *maximo*, ſi quod vas ſupereſſet à majoribus deaſtris diiſque peregrinis poſitum in templo, illud efferret: & cum non pauca eſſent congeſta, illis incenſis cinerem eorum * diſperſit: denique deaſtrorum ſacerdotes, genere Aaronis alienos, occidit.

Achiæ vaticinium impletum. 4 Regum, c. 23.

4. At cum iſta Hieroſolymis perfeciſſet, in *ſuæ ditionis* regionem proficiſcebatur; & quicquid in ea fecerat Hieroboamus, in peregrinorum numinum honorem, funditus delevit: falſorumque vatum oſſa ſuper altari, quod primus Hieroboamus exſtruxerat, igni cremavit. Et quidem Achiam vatem, cum ſe ad Hieroboamum contuliſſet, dum ille ſacrificaret totuſque populus audiret, quæ eventura eſſent prænunciaſſe; quod quidam ex Davidis progenie, nomine Joſias, hæc ipſa, quæ jam memoravimus, facturus eſſet. atque accidit ut iſta adimpleta fuerint, annis trecentis ſexaginta & uno elapſis.

5. Poſt hæc autem rex Joſias, ad alios etiam ex Iſraëlitis profectus, qui in captivitatem & ſervitium non abducti fuerant ab Aſſyriis, illis perſuaſit ut impie agere deſiſterent, deorumque alienorum cultum relinquerent, patrium vero Deum & maximum pie colerent, eique adhærerent: domoſque perſcrutatus eſt & villas & urbes, ſuſpicans fore ut aliquis intus cuſtodiret deaſtros. Quinetiam *ſolis* currus, qui *in aſcenſu ad templum* ſteterant, à majoribus fabricatos, & ſi quid aliud adorabant ut Deum,

ἔρημοι πάντων καταῤῥέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. [k] ἀκέσασα δ' ἡ προφῆτις ταῦτα τῶν πεμφθέντων [l] αὐτῶν δι' ὧν ἐπύθετο ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν· "ὅτι τὸ μὲν θεῖον [m] ἤδη "κατ' αὐτῶν ψῆφον ἤνεγκεν, ἣν οὐχ ἱκεσίαις ἄν τις "ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν χώραν ἐκβα-"λεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὸν νῦν παρόντων ἀγαθῶν πα-"ρασκάψαντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ με-"τανοήσαντας, τὸν τε προφητῶν τοῦ θεοῦ νουθετούντων σωφρο-"νεῖν, καὶ τὰ μὲν ἤδη τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, "ἵνα, ἔνα πεισθῶσιν [n] ὅτι θεός ἐστι, καὶ μάτην ἐψεύδετο τὰ-"των ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγειλε, πάντως "αὐτοῖς ποιήσων, δι' αὐτὸν μέντοι δίκαιον γενόμενον ἐφέ-"ξειν ἔτι τὰς συμφορὰς, μὴ ἂν τὰ ἐκείνοις πλουτοῦντι τὰ "καταψηφισμένα [o] πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν, τῆς γυναικὸς προφητευσάσης, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, συνεπέμψας πανταχοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς [p] τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, [q] πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους· ἔπειτα, [r] στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους [s] ποιήσασθαι καὶ πίστις ἠνάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξαι τοὺς Μωϋσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε [t] ἐπήνεσαν, καὶ τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο· ἤδοντές τε προσευχὴν καὶ καλλιερούμενοι τὸν θεὸν [v] ἱκέτευον, δύνασθαί τε καὶ [x] ἵλεων αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι σκεῦος ὑπὸ τῶν προγόνων σκευοῦται τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὲν μὴ ἐν τῷ ναῷ, τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, κατασκήπας αὐτὸ τὸ ἀνάθημα αὐτῶν διέσπειρε· καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ Ἀαρώνου γένους, ἀπέκτεινε.

δ'. Ταῦτα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος ἦλθεν εἰς τὴν χώραν, καὶ [y] τὰ κατασκαφθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν ἀφάνισε· καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὃν κατασκεύασε πρῶτος Ἱεροβοάμου, κατέκαυσε. [z] ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου καταλήξαντα πρὸς Ἱεροβοάμου, θυσιάζοντος αὐτοῦ καὶ πάντας ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκατηγγείλαι [a] τὰ γενησόμενα, ὅπ τις ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους Ἰωσίας τέκνωμα ποιήσῃ τὰ προειρημένα. [b] συνίδη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας παρελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν [c] τὴν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τοὺς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τοὺς τιμοὺς τοὺς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε, τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν σέβεσθαι, καὶ τούτῳ προσαναπέχεσθαι· τοὺς οἴκους τε καὶ τοὺς κώμας ἠρεύνησε καὶ τὰς πόλεις, μή τις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ὑπολοιπόν. ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ [d] τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστὼς ἄρματα, ἃ κατασκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ

εἰ

[k] Ἀκέσασα δ' ἡ προφῆτις] Forte ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ταῦτα τῶν πεμφθέντων ἃ ἐπύθετο ὁ βασιλεὺς, *Vet. Audiens prophetiſſa quæ fuerant à rege mandata.* COCC.

[l] Αὐτῶν δι' ὧν] Δι' αὐτῶν ὧν *Big. Samb.* & *Vat.*

[m] Ἤδη κατ' αὐτῶν] Illud ἤδη ex *MSS.*

[n] Ὅτι θεός ἐστι,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. ὅτι ὁ θεός ἐστι in *Editis Aliiſque.*

[o] Πάθη] Παθήματα *Vat.*

[p] Τὰ Ἱεροσόλυμα] Illud τὰ deëſt in aliquot *MSS.*

[q] Πᾶσαν τε ἡλικίαν] Πᾶσαν ἡλικίαν *Vat.*

[r] Στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος] Vocem στὰς non agnoſcit *Vat.*

[s] Ποιήσασθαι] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Hen.* & *Busb.* ἐποιήσασθαι in *Aliis.*

[t] Ἐπήνεσαν,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. in *Editis* ἤνεσαν.

[v] Ἱκέτευον,] Ἤδη ante ἱκέτευον inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Ἵλεων αὐτοῖς ὑπάρχειν.] Ἵλεων in *pleriſque MSS.*

* *Diſperſit:*] Diſperſit in fluvium, *Epiphan.*

[y] Τὰ κατασκαφθέντα] Illud τὰ ex *MSS.* & *Cocceio.*

[z] Ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου] Ita è *Cod. Vat.* ταῦτα δὲ κατελθόντα προφήτου πρὸς Ἱεροβοάμου in *Editis Aliiſque.*

[a] Τὰ γενησόμενα,] Delendum forte τὰ. COCC.

[b] Συνίδη δὲ] Deëſt ἐν τοῖς ἄνω δεδηλώσαμεν, aut ſimile quid. COCC.

[c] Τὴν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων διέφυγον] Τὴν accepimus ex *MSS.*

[d] Τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστὼς ἄρματα,] Vetus mendum huic loco inoleviſſe palam facit *Vet. Interpr.* qui verba illa τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστὼς plane omiſit. Quin & *Gelenius* in ſua verſione locum interpolavit ex 4 *Regum*, c. 23. v. 11. Ipſe τοῖς βαθμοῖς τεθρίας vel τοῖς βάσεσι λιθίνοις, aut ſimile quid mallem quam τοῖς βασιλευομένοις. HUDS. Gelenius hæc explicat de *Quadrigis Solis*, aliter *Ruffinus.* Cum Gelenio Gallus Interpres Arnaldus, juxta 2 Reg. XXII. 11. SPANH.

εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ὢν [e] ᾧ πεφοσεκυνήκει ὡς Θεῷ [f] ἐβάσανε. καὶ καθαρείσας ἅπαν τὸν χώραν ἅπασαν εἰς Ιεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν [g] ἀζύμων ἑορτήν, [h] καὶ τὸν πάσχα λεγομένην ἦγαγε· ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ [i] τὰ πάσχα, νεογνὰς ἐρίφους καὶ ἄρνας τετρακισχιλίους, βοῦς δὲ εἰς [k] ὁλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν [l] ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀφ' τὰ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, [m] ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους· καὶ τοῖς Λευίταις πενταχισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γενομένης ἅτοιμος ἀφθονία τῶν ἱερείων ὑπερβολή, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου [n] καὶ διακονουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ δὴ μηδεμίαν ἄλλην ἅτοιμος ἀρχὴν τοῖς Εβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τοῦ Σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων αἴτιον ὢν, τὸ πάντα καθ' νόμους καὶ τὴν δικαίαν ἀναβιβάσαι τὴν παλαιὰν σωτηρίαν ἐπιπλεονάσαι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα Ιωσίας, [o] ἔτι τε ὠλιγόν καὶ τῇ διὰ πᾶσιν δόξῃ, καταστρέψε τοῦτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

de medio ſuſtulit. Cumque hoc modo regionem univerſam luſtraſſet, populum Hieroſolyma convocavit, ibique feſtum Azymorum, quod & Paſcha dicebatur, celebravit: donavitque populo victimas Paſchales, hœdos agnoſque lactentes ter mille, & in ſolida ſacrificia boum tria millia. Ac præterea principes pontifices in gratiam Paſchatis ſacerdotibus largiti ſunt agnorum duo millia & ſexcentos; & ſimiliter Levitis primores eorum dederunt agnorum quinque millia, & boves quingentos. Cumque tam magna eſſet victimarum copia, ſacra fecerunt convenienter Moyſis legibus, unoquoque ex ſacerdotibus præeunte & miniſtrante populo. Atque ideo nullum tale Paſcha à temporibus Samuelis vatis actum erat ab Hebræis, quod omnia ex legum præſcripto, priſciſque patriæ ritibus obſervatis, peracta fuerint. Poſt hæc autem Joſias, cum in pace vitam egiſſet, inſuper & divitiis & gloria inter omnes floruiſſet, vitæ finem habuit hujuſmodi. *Joſias Paſcha agit.* 4 *Regum*, c. 23. 2 *Paralip.* c. 35.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ιωσίας συνέβαλεν τῷ Νεχαὼ, καὶ τρωθεὶς μετ' ὀλὺ τελευτᾷ· καὶ ὡς Ιωάχαζον βασιλέα ἀποδειχθέντα Νεχαὼ εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε, καὶ Ιωακίμῳ βασιλείαν παραδίδωσι. περί τε Ιερεμίου καὶ Ιεζεκιήλου.

CAP. V.

Quomodo Joſias cum Nechao congreſſus eſt, & vulneratus non multo poſt moritur: utque Joachazum regem factum in Ægyptum abduxit Nechao, & regnum Joacimo tradidit. Deque Hieremia & Iezecielo.

VI.

[p] ΝΕχαὼ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, [q] ἐγείρας στρατιὰν, ἐπὶ τὴν Εὐφράτην [r] ἤλασε ποταμὸν, Μήδοις [s] πολεμήσων καὶ τοὺς Βαβυλωνίοις, οἳ τὴν [t] Ασυρίων κατέλυσαν ἀρχήν. τὴν γὰρ Ασίας βασιλεῦσαι πόθον εἶχεν. γενομένου δὲ αὐτοῦ κατὰ [v] Μένδλιν πόλιν, ἣν δὲ [x] αὐτὴ τὴν Ιωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμενος εἴργειν αὐτὸν διὰ τῆς ἰδίας παρεῖναι χώρας τὴν ἐπὶ τοὺς Μήδους ἔλασιν. πέμψας ἢ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχαὼ, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγε, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Εὐφράτην [y] ὠρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὡς τολμηρὸν [z] αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. Ιωσίας ἢ δ' ὅπως τὰ πρὸς [a] Νεχαὼ, ἀλλ' ὅτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι. [b] τὴν πεπρωμένην, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσασαν, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. Διαπίπτουσι γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρας [c] ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαισε τὰ πρὸς τὴν μάχην ἀγαθά. τῷ τραύματι γὰρ βιαλγὴς ὢν, ἐκέλευσεν [d] ἀναχληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ [e] ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσόλυμα.

NEchao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expeditionem ad Euphratem fluvium profectus eſt, Medis bellum illaturus & Babyloniis, qui Aſſyriorum everterant imperium. illum enim cupido inceſſit regnandi in Aſia. Cumque ad Menden urbem perveniſſet, (erat autem illa in ditione Joſiæ) cum exercitu eum prohibuit ab expeditione contra Medos per regionem ſuam facienda. Nechao autem, præcone ad eum miſſo, dicebat ſe non in illum exercitum educere, ſed ad Euphraten ire contendiſſe, jubebatque cavere ne ipſum adeo irritaret, ut adverſus eum præliaretur, ſemet à propoſito itinere prohibentem. At Joſias iis quæ Nechao dixerat haud aſſenſit, ſed ſecum conſtituebat iter ei non dare per ſuæ ditionis regionem: fato eum, ut opinor, ad hoc ipſum impellente, ut illum perdendi occaſionem arriperet. Nam dum aciem inſtrueret curru ab uno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui eum ſagitta petierat, fecit ut ei deflagraret bellandi cupiditas. *Nechao Ægyptiorum regis expeditio.* 4 *Regum*, c. 23. & 2 *Paralip.* c. 35. *Joſiam rogat Nechao ut ejus voluntate iter per provinciam ſuam facere liceret.* 2 *Regum*, c. 23. & 2 *Paralip.* 2. 25. *Prohibetur à Joſia.*

---

e Ω προσεκύνει] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. (& *Coccejo*) ᾧ προσεκύνει ὡς Θεῷ in *Editis Aliiſque.* ᾧ προσεκύνει ὡς Θεὸν *Vat.*

f Εβάσανε.] Juxta *S. Literas* ἔκανσε vel κατέκανσε. Nolui tamen vocem ἐβάσανε loco movere, propter iſta *Euſtathii* ad *Homerum* (p. 1525. *Edit. Rom.*) ἔλεγον βασάνῳ παρίζας ἐν καπνιζομένῃ δαιτὸς, τὸ μέντοι αἴρειν αὐτὰς βασάζεσθαι ἔφασκον.

g Αζύμων ἑορτὴν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. τὴν ἀζύμων *Vat.* ἄζυμον ἑορτὴν in *Editis.*

h Καὶ] Abundat. COCC.

i Τὸ πάσχα,] Ante τὸ πάσχα forſan ſubintelligendum εἰς, aut reponendum auctoritate *Vet. Interpr.* & LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

k Ολοκαυτώματα] Ολοκάυτωσιν *Big.* & *Samb.*

l Ιερέων οἱ πρῶτοι] Forſan Ιουδαίων pro ἱερέων ſubſtituendum, quod *primi Judæorum* habeat *Epiphan.* & οἱ ἄρχοντες LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

m Αρνας διχιλίους ἑξακοσίους] *Agnos quinque* & *ſexcenta millia* & *Levitis agnos duo millia* in quibuſdam *Epiphanii* libris, in aliis *agnos quinque millia* & *Levitis agnos duo millia* & *ſexcentos.* Videſis 4 *Regum*, c. 23. v. 21. & 2 *Paralip.* c. 35. v. 7 & 8.

n Καὶ διακονουμένου] Illa διακονουμένου inſerta dedi, quod ἐξηγουμένου καὶ διακονουμένου habeant *Big. Samb.* & *Vat.* atque *Epiphanii* verſio, *hoſtias ſingulas enarrantibus & miniſtrantibus* &c.

o Ετι τε καὶ ὀλίγον] Ετι ἢ καὶ *Vat.*

p Νεχαὼ] Ita *Big. Gall.* 1. *Chron. Aliique.* Νεχάω in *Editis.* Νεχαὼς *Vat.* Νεχάω *Samb.* Νεκὼς *Herodoto*, l. 2. c. 156. qui dicit quod cum Syris (ita Judæos ſemper vocat) congreſſus in Magdolo eos vicerit.

q Εγείρας] Forte ἀγείρας. COCC.

r Ηλασε ποταμὸν,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἤλασε in *Editis Aliiſque.*

s Πολεμήσων] Ita in iiſdem *MSS.* & *Zonara.* πολεμῶν in *Editis Aliiſque.*

t Ασυρίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* Ασσυρίων in *reliquis.*

v Μένδλιν πόλιν,] Ita ſine ulla varietate in *Græcis* omnibus, in *Latinis* vero *Medin*, effluente ſono (ut puto) literæ γ, prout fieri ſolet. Verum cum *Hebræis* ſit מגדון, *Græcis* vero *Latiniſque Interpretibus* Μαγιδδώ. inde conjicio cum Cl. *Perizonio* (in *Orig. Ægypt.* p. 416.) *Joſephum* legiſſe *Migdo* aut *Megdo*; & hîc loci Μεγδλω ſcripſiſſe. An fuerit *Magdolus* in finibus Ægypti, cujus *Jeremiæ* c. 44. v. 1. &. c. 46. v. 14. fit mentio, an *Mageddo* ſupra Samariam, an potius urbs quædam hujus nominis in finibus regni Judaïci, aliis diſquirendum relinquo. HUDS. Μεγδήτιοις νόμῳ Ægypti ἄλωσ. lib. 4. c. xi. §. 5. SPANH.

x Αὐτῇ] Ita *Samb.* αὐτῇ in *aliis.*

y Ὡρμηκέναι] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ὁρμηκέναι in *reliquis.*

z Αὐτῷ κωλύοντι] Αὐτὸν κωλύοντα *Vat.*

a Νεχαὼ,] Νεχαῶν & mox εἶχεν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

b Τὴν πεπρωμένην,] Τῆς πεπρωμένης ἀλαζονείας in *Editis* & quibuſdam *MSS.* Verum cum ἀλαζονείας non agnoſcat *Vet. Interpr.* neque *Big. Samb.* & *Vat.* faceſſere juſſi.

c Οχουμένου,] Ἐχομένου *Samb.* & *Gall.* 1.

d Ανακληθῆναι τὸ στράτευμα,] Ita in *MSS.* ἀνακλιθῆναι *Baſ.* & *Vet. Interpr.*

e Υπέστρεψεν] Hîc ſequutus eſt *Chronicorum* auctorem, lib. 2. c. 35. v. 24. qui locus (ut notavit *Schotanus*) exponi debet ex 4 *Regum*, c. 23. v. 29.

f Exil-

Josias, adversus Nechab in prælium egressus, sagitta ictus moritur. 4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 35.

piditas. Nam cum vulnus ægre ferret, jussit ut receptui canerent, & *statim* Hierosolyma reversus est. ex illa autem plaga moritur: & sepultus est magnifico funere in paternis monumentis, cum quidem annos triginta novem vixisset, ex his vero regnasset triginta & unum. Vehementer eum lugebat populus, multis diebus lamentis & mœrori se dedens. Hieremias autem vates lugubri carmine condidit super eo næniam, quæ etiamnum exstat. Hic vates etiam mala urbi eventura ante denunciavit, literisque mandavit & nunc factum excidium & *migrationem in Babylonem. Verum non solus iste populo illa prædixit, sed & Jezecielus vates qui primus de his duos libros conscriptos reliquit. Erant autem hi duo ex stirpe sacerdotali. Sed Hieremias quidem Hierosolymis commoratus est ab anno decimo tertio regni Josiæ, usquedum templum una cum urbe dirutum erat. At quæ huic vati acciderunt suo loco narrabimus.

Epicedium est compositum Hieremiæ.

Vaticinantur Hieremias & Jezecielus.

Joachazus Judæa rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 36.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus nomine Joachazus, cum jam *ætatis* annum circiter vigesimum tertium egisset. Et hic quidem Hierosolymis regnavit, matre *natus* Amitala ex urbe Lobana: nequam vero erat & moribus impuris. Rex autem Ægyptiorum, à pugna reversus, Joachazum ad se accersit in urbem Amatha appellatam, quæ in Syria est: & illum quidem, cum ad eum veniisset, in vincula conjecit; fratri vero eo natu majori, ex eodem patre, Eliacimo nomine, regnum tradidit, mutato ejus nomine in Joacimum. Regioni autem tributum imperavit, centum argenti talenta, & unum auri. Et hanc quidem pecuniæ summam Joacimus solvebat: secum vero rex Joachazum in Ægyptum abduxit; qui & illic vita decessit, regno potitus tres menses & dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, ex urbe Abuma oriunda. Atqui *is* injustus erat natura & maleficus, & neque in Deum pius, neque erga homines benignus.

Joacimus Judæa rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 26.

πλούτᾳ δ' ἐκ τῆς ὠληγῆς [f] ἐκείνης τ βίον· καὶ [g] κηδεύ) ἐν τ πατρῴαις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονταεννέα, βασιλεύσας δ τούτων ἐν ϵ τριάκοντα. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα ἔσχε λαὸς πανδὸς ἦχθη, πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένης ϵ κατηφοιῶτος. Ιερεμίας δ' ὁ προφήτης, ἐπικήδειον [h] αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ ϵ μέχρι νῦν διαμένει. ἔστι δ ὁ προφήτης ϵ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, καὶ γράμμασι καταλιπὼν ϵ τῷ νῷ ἐφ' ἡμῶν γνωμένῳ ἄλωσιν, τῷ τε [i] Βαβυλωνίαν αἴρεσιν. καὶ μόνον δ ἔστι προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ ϵ ὁ προφήτης Ιεζεκιήλ. [k] ὃς πρῶτος τοῦ τούτων [l] δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ιερεμίας ἐν Ιεροσολύμοις διῆγε, ἀπὸ τρισκαιδεκάτου ἔτους τῆς Ιωσίου βασιλείας ἕως ἐπανόδου τῆς πόλεως ϵ ὁ ναός. τὰ μέντοιγε συμβάντα τοῦ τότου τ προφήτου, καὶ χώραν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαντος δ Ιωσίου, καθὼς προειρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ παραδέχεται [m] Ιωάχαζος τοὔνομα, περὶ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. καὶ ἔστι μὲν ἐν Ιεροσολύμοις ἐβασίλευσε, [n] μητρὸς Αμιτάλης καὶ πόλεως Λοβάνης, ἀσεβὴς δ καὶ μιαρὸς τὸ τρόπον. ὁ δ τ Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐπισρέψας ἀπὸ τ μάχης, μεταπέμπει τ Ιωάχαζον πρὸς αὐτὸν [o] εἰς [p] Αμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας. καὶ τ μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δ [q] πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, ὁμοπατρίῳ ὄντι, Ελιακίμου τοὔνομα, τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν [r] Ιωάκιμον. τῇ δ χώρᾳ ἐπέταξεν ἑκατὸν τάλαντα, [s] ἐν δ χρυσίου. καὶ [t] τοῦτο μὲν ἐτέλει ὁ Ιωάκιμος τὸ πλῆθος τ χρημάτων· τ δ Ιωάχαζον ἀπήγαγε εἰς Αἴγυπτον, ὃς ϵ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δ τοῦ Ιωακίμου μήτηρ ἐκαλεῖτο [v] Ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ ἦν [x] Αβούμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τὴν φύσιν ἄδικος ϵ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους φιλάνθρωπος.

VII. CAP. VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Nabuchodonosorus, superato Ægyptiorum rege, bellum intulit Judæis, & Joacimum perimit, atque Joachimum ejus filium regem constituit.

Ὡς Ναβυχοδονόσορος, ἡττηθέντος Αἰγυπτίων βασιλέως, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους Ιωάκιμον ἀπέκτεινε, καὶ Ιωάχιμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus acie fundit Ægyptios.

ANno autem quarto ex quo is regnare cœpit, quidam nomine Nabuchodonosorus Babyloniorum imperium suscipit: qui sub idem tempus magno cum apparatu in urbem Charchamesam ascendit (illa autem ad Euphratem sita est) eo ani-

ΕΤος δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν Βαβυλωνίων [y] ἀρχὴν παραλαμβάνει Ναβυχοδονόσορος ὄνομα· ὃς εὐθὺ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ἐπὶ [z] Καρχαμησὸν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, πολεμεῖν διανοηθεὶς τῷ τ

f Ἐκείνης] Ita *Big Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκεῖ in *Editis Aliisque.*

g Κηδεύ) ἐν ταῖς πατρῴαις θήκαις] Voculam μὲ post κηδεύ) ejecimus auctoritate *Cod. Samb.* & *Vet. Interpr.*

h Αὐτῷ συνέταξε] Αὐτῶ *Hen* & *Busb.*

* *Migrationem in Babylonem.*] Sequutus sum *Epiphanii* versionem.

i Βαβυλωνίαν αἵρεσιν.] Βαβυλῶνος *Big. Samb. Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

k Ος πρῶτος] Illud ὃς non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Δύο βιβλία] Alterum volumen excidisse retur *Pseudo Athanasius* in *Synopsi*. Ipse vero (inquit *Huetius* in *Dem. Evang. prop.* 4.) *Ezechielis* librum puto in duas partes olim distinctum fuisse; &, si conjecturis patet locus, xxxix prioribus capitibus primum volumen, postremis novem constitisse alterum, quo templi reparatio & urbis dimensio continentur. Sic legit & distinguit *S. Petitus*, πρῶτος τοῦ τούτου δύο (de his duobus, *sc.* τ ἐπὶ Τίτου γενομένης ἁλώσεως καὶ τ Βαβυλῶνος αἰχμίτους) βιβλίον ἀ γράψας κατέλιπεν. Videsis *Steph. Le Moine* in *Var. Sacr. tom.* 2. p. 383. & *J. A. Fabricium* de Pseudepigraphis, p. 1117.

m Ιωάχαζος] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιωαζος in *Editis.*

n Μητρὸς Αμιτάλης] Alibi ἐκ μητρός. Mox in *MSS.* Αμιτάλης (vel Αμητάλης) καὶ πολέως Τωμιάνης (vel Τωμάνης) ἀσεβ. atque in *Epiphanii* libris, *Amita de civitate Thobona* (aut *Abana*) *fuitque impius* &c. denique *Interpretibus* LXXII. urbs hæc Λεβνὰ, aut Λοβνὰ, aut Λοβανὰ dicitur. unde (cum in *Editis* fuerit Αμιτάλης, ἀσεβὴς ϛ) rescripsi Αμιτάλης καὶ πόλεως Λοβάνης.

o Εἰς Αμαθά.] Αἰμαθὰ *Vat.* (*Coccejus*) & in *Epiphanii* libris *Hemath* aut *Emath.* ideo pro εἰς Σαμαθὰ reposui εἰς Αμαθά. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 281.

p Αμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τ Συρίας.] *Gen.* Σαμαθᾶ. Urbs Syriæ, *Rufino* Emath. Hebr. חמת LXX. Εμαθ. *SPANH.*

q Πρεσβυτέρῳ] Vide *Usserium* ad A. M. 3371.

r Ιωάκιμον.] Vide *Grotium* ad 4 *Regum*, c. 23. v. 34.

s Ἐν δ χρυσίου.] Καὶ χρυσίου τάλαντα ί. *Chron. Alex.* καὶ χρυσίου τάλαντον ἓν, ἤ ὡς τινες ί. *Syncell.*

t Τοῦτο μὲ ἐτέλει] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸ μὲ in *Editis.*

v Ζαβούδα,] Ζαβουδία *Vat.* Ιελδαὰ LXXII.

x Αβούμας.] Forsan pro Αρούμας. nam urbs hæc Ρουμὰ aut Ρωμὰ dicitur in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 23. v. 37.

y Ἀρχὴν παραλαμβάνει Ναβυχοδονόσορος ὄνομα·] 2 Reg. XXIV. 1. &c. SPANH.

z Καρχαμησὸν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. Καρχάμισον *Gall.* 2. Καρμάχησον *Big.* Καρχαθησὸν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Archamin* vel *Circamin.* juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 35. v. 20.) *Charchemisch.* Καρχαμὶς *Eusebio* in *Locis Hebr.* Creditur oppidum hoc fuisse, quod à Græcis Latinisque *Circusium* vel *Circesium* vocabatur. de quo vide *Chr. Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 15. p. 437. & de nominis origine *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 35. v. 20. HUDS. Circamia *Rufin.* SPANH.

τ Αἰγυπτίων [a] Νεχαώ. ὑπὸ τούτῳ γὰρ τῷ ἄπασα ἡ Συρία. μαθὼν δὲ τὴν τῶν Βαβυλωνίων προαίρεσιν ὁ τὴν [b] ἐπ' αὐτὸν στρατείαν ὁ Νεχαὼ, καὶ αὐτὸς ὠλιγώρησεν· ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν [c] Ναβυχοδονόσορον [d] ἀμυνόμενον, [e] ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. Ἀφικόμενος δὲ τὸν Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι [f] Πηλουσίου Συρίαν παρεῖχε τοῖς Ἰουδαίοις. τρισὶ δὲ ἔτη βασιλεύσαντος ἤδη τοῦ Ναβυχοδονόσορ [g] ὄγδοον ἐπὶ τῷ Ἰωακίμῳ τῷ τῶν Ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατιᾷ μὲν πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν Ἰωάκιμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, ἤνεγκεν αὐτῷ φόρους οὓς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία.

β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύσαντος Αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τὸν Βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι παρήσαν τὴν στρατείαν οὐκ ἐθαῤῥήσαν. ταῦτα δὲ ὁ προφήτης Ἱερεμίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν προέλεγε, ὡς μάτην τὰς Αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχοιτο, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ [h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι [i] ὑπ' αὐτοῦ. [k] ἀλλὰ ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον, οὐκ ὄντων τῶν σωζησομένων, ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ [l] ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, [m] ὡς οἰωνιζομένου καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ προφήτου, τὸν Ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ [n] ὑπάγοντες [o] δίκην κατεψηφίσαντο πρὸς τιμωρίαν ἡξίουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἤνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, [p] οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τὸ πρεσβυτέριον· οἳ καὶ σοφῶν ὄντες ἀφανοίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβάλοντο μηδὲν [q] ἀφαιρεῖναι κακὸν τὸν Ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον τοῦτον προλέγει τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, [r] καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις καταπραΰναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐρρύσαντο τὸν κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν· ὃς ἁπάσας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος καὶ δήμου εἰς ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ, μηνὶ ἐνάτῳ καὶ πέμπτῳ ἔτει [s] τοῦ Ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὸ βίβλον, ἣν ἐκ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἦν συντεταχώς. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα Βάρουχον ἐκποδὼν [t] ἑαυτοὺς ποιῆσαι, μή πῃ δῆλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον [v] αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ, παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγινῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέῤῥηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βάρουχον, ἐκέλευσεν [x] ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν ἀφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

mo ut bellum inferret Nechao Ægyptiorum *regi*. nam ſub eo *tum* Syria tota erat. Cum autem Nechao inita à Babylonio conſilia & expeditionem in ſe factam iri intellexiſſet, non ſegniter ipſe ſe geſſit: ſed cum valida manu, ut Nabuchodonoſorum *à progreſſu* arceret, ad Euphratem ire contendit. Commiſſo autem prælio victus eſt, & in pugna multas myriadas *de ſuis* amiſit. Atqui Babylonius, ſuperato Euphrate, Syriam *omnem* uſque ad Peluſium ſuam in poteſtatem redigit, præter Judæam. Quarto deinceps anno regni Nabuchodonoſori, qui octavus erat Joacimo Hebræorum imperium tenenti, Judæis magno cum exercitu bellum intulit Babylonius, poſtulans à Joacimo tributum, bellumque, ſi detrectarit, ei illaturum eſſe minatus. Ille vero minis perterritus pacem pecunia redemit, & tributum, quantum imperatum erat, ei præſtitit in tres annos.

Joacimo tributa imperat.

2. Tertio autem *anno*, cum audiſſet Ægyptios in Babylonium bella movere, atque *adeo* tributa ei non dediſſet, de ſpe ſua decidit. non enim auſi ſunt Ægyptii expeditionem ſuſcipere. Atqui eos Hieremias vates ſingulis *fere* diebus præmonuit, fruſtra eos in Ægyptiis ſpem repoſuiſſe, urbemque à Babyloniorum rege evertendam eſſe, atque Joacimum regem in ipſius poteſtatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quæ dicebat, quod nemo eſſet qui ſalutem erat conſequuturus. nam & vulgus & proceres iſta audita nihil curabant, & quæ dicta erant ægre ferentes, ac ſi male in regem ominaretur vates, Hieremiam accuſabant, litemque ei intendentes poſtulabant ut pœna mulctaretur. & cæteri quidem omnes contra eum ſuffragia tulerunt, ſeniores vero eum abſolverunt: qui, cum mentis eſſent ſanioris, vatem *etiam* ex *atrio dimiſerunt, aliiſque auctores fuerunt, ne quid mali adverſus Hieremiam deſignarent. Ajebant enim non hunc ſolum urbi futura prædicere, ſed & Michæam ante ipſum eadem eſſe vaticinatum, alioſque complures, quorum nullus à ſui temporis regibus malo ullo, ſed honore tanquam vates Dei erat affectus. Cum verbis iſtis populi animos mitigaſſent, à ſupplicio, quod ei decreverant, Hieremiam liberarunt: qui, ubi ſua omnia vaticinia ſcriptis mandaverat, jejunanti populo & in templum congregato, nono menſe anni quinti regni Joacimi, librum recitavit, quo omnia, quæ urbi & templo & populo mala imminebant, complexus fuerat. Principes autem, hiſce auditis librum ab ipſo accipiunt, ſimulque jubent tam ipſum quam ejus ſcribam Baruchum è medio ſecedere, ne quis ſciat ubi ſint: librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, cum amici ei adeſſent, juſſit ſcribam ſuum *librum* ſumere & legere. Aſt ubi audierat rex quæ in libro ſcripta erant, ira accenſus eum *manibus* diſcerpſit, injectumque in ignem cremavit: præcepitque Hieremiam & Baruchum perquiſitos ad eum adduci pœnas luituros. Cæterum illi iram ejus effugerunt.

Joacimus à Babyloniis deficit.

Hieremias cladem Hieroſolymis imminere prædicit.

Accuſatio in Hieremiam inſtituta. *Jer. 26.*

Hieremias abſolvitur. *Jer. 26.*

Hieremiæ liber à Joacimo combuſtus. *Jer. 26.*

3. At

[a] Νεχαώ.] Νεχάω in *Editis*. Νεχαῶνι *Big.* & *Samb.*
[b] Ἐπ' αὐτὸν στρατείαν] Ita cum *MSS.* ὑπ' αὐτῷ in *Editis*.
[c] Ναβυχοδονόσορον] Sic *Samb.* & G. in *pleriſque aliis* Ναβουδονόσορον.
[d] Ἀμυνόμενον,] Forte ἀμυνόμενον. COCC.
[e] Ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὥρμησεν in *ceteris*.
[f] Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.
[g] Ὄγδοον ἐπὶ] Sic *MSS.* ὀγδόῳ in *Editis*.
[h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα] Ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ mutavi in Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα ex *Cod. Vat.* qui legit ad hunc modum, καὶ ὡς πίστῃ τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἀνάστατον γενέσθαι καὶ Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ. illud πρὸς αὐτὸν habet *Big.* & πίστῃ τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἁλῶναι *Hen.* & *Busb.*
[i] Ὑπ' αὐτοῦ.] Poſt hæc deeſt forſan πέπτωκεν. COCC.
[k] Ἀλλὰ ταῦτ'] Sic *MSS.* in *Editis* deeſt ἀλλά.
[l] Ἄρχοντες ἀκούοντες] Ἡγεμόνες ἀκούσαντες ſolus *Vat.*
[m] Ὡς οἰωνιζομένου καὶ τοῦ βασιλέως] *Ut ominante adverſus Regem.* SPANH.
[n] Ὑπάγοντες] Forte ἐπάγοντες. COCC.
[o] Δίκην] Δίκη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
[p] Οἱ δὲ ἀπέγνωσαν] Sic *MSS.* pro οἳ καὶ *Editorum*. & mox pro οἱ δὲ repoſui οἳ καὶ, nixus auctoritate *Epiphanii*. HUDS. Vetus: *Seniores autem receſſerunt*; quaſi legiſſet, ἀπεχώρησαν. Forte οἱ δὲ καὶ ἀπέγνωσαν. hoc eſt, *quidam vero abſolverunt*. COCC.
* *Atrio dimiſerunt*,] *ſc.* carceris. nam αὐλὴ τῆς φυλακῆς habemus in *Jer.* 32. & alibi.
[q] Ἀφαιρεῖναι κακὸν] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) Ἀφθεῖναι in *Editis*.
[r] Καὶ πολλοὺς ἄλλους,] Καὶ πολλοὺς μὲν ἂν ἴδοις *Vat.*
[s] Τοῦ Ἰωακίμου βασιλείας,] Illud τοῦ ex *MSS.*
[t] Ἑαυτοὺς ποιῆσαι,] Αὐτοὺς γένοιτο *Big.* & *Vat.*
[v] Αὐτὸ φέροντες] Αὐτοὶ *Samb.* & *Vat.*
[x] Ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν] Ἀναχθῆναι *Big.* & *Samb.*

VIII. 3. At non multo poſt venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quæ vates iſte prædixerat; nihil ſe mali paſſurum eſſe exiſtimans, ut qui nec *eum* excluſerit, nec ad bellum ſe pararit. Ille autem, ingreſſus in urbem, fidem *datam* non ſervavit; ſed robuſtiſſimos quoſque Hieroſolymitarum & forma præſtantes una cum Joacimo rege interfecit, quem inſepultum extra muros abjici juſſit, filium vero ejus Joachimum regem urbis & regionis conſtituit. Primores autem populi ad tria millia captivos Babylonem abduxit: in quibus erat etiam Iezecielus vates, cum eſſet adhuc puer. Et quidem hujuſmodi finem habuit rex Joacimus, cum vixiſſet annos triginta ſex, ex illis vero undecim regnaſſet. At qui ei in regnum ſucceſſit, Joachimus, cui mater erat Noſta nomine, civis vero *Hieroſolymitana*, regnavit menſes tres, decem dies.

Nabuchodonoſorus Hieroſolyma depopulatur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

Joachimus Judææ rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ ἦλθε χρόνον στρατεύσαμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα [y] δέχεται, καὶ τὸ δίκαιον τὸ παρὰ τῶν προφητευόντων ὑπὸ τοῦ [z] προφήτου τούτου, οὐδὲν νομίζων [a] πεισθεὶς ὀφθὸν μηδὲ ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. [b] εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὸν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις· ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακίμου, [c] ὃν ἄταφον σκύλλουσι ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν, τὸν δὲ ὑὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον καταστήσας βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐκ αἰχμαλώτους, τρισχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, [d] αὐτὸς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπήγαγεν εἰς [e] τὴν Βαβυλῶνα· ἐν οἷς τότοις ἦν καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλου παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ παραδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν [f] Νοσῆς ὄνομα, [g] πόλιτος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς [h] ἡμέρας δέκα.

IX. CAP. VII.

Babylonius, cum pœnituiſſet quod Joachimum regem fecerat, ipſum Babylonem abduxit, & regnum Sedeciæ tradidit. Ille, vaticiniis Hieremiæ & Iezecieli diffidens, ad Ægyptios deficit: quos Judæam petentes vincit Babylonius. Quæque Hieremiæ acciderunt.

Joachimi regis facti Babylonium pœnituit. Hieroſolymis obſeſſis, Joachimus deditionem facit: qui poſtea in captivitatem abducitur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

BAbyloniorum autem regem, quòd regnum Joachimo dederat, non multo poſt inceſſebat metus. Nam veritus eſt, ne ille, paternæ necis injuriæ memor, regionem ab ipſa abalienaret. Miſſo igitur exercitu Joachimum in Hieroſolymis obſedit. Is vero, cum natura eſſet benignus & juſtus, noluit urbem circumſpectare ſua cauſa periclitantem: ſed ſumpta matre & cognatis, eos ducibus à Babylonio miſſis *obſides* tradidit, jurejurando ab illis accepto, nec ipſos *mali aliquid* paſſuros eſſe nec urbem. Sed fides dictis ne annum quidem manſit. Nam Babyloniorum rex eam non ſervavit, ſed per literas ducibus *ſuis* mandavit, ut, cum quotquot in urbe eſſent captivos feciſſent, adoleſcentes & artifices ad ſe vinctos adducerent (iſti autem erant ad decem millia *numero*, octingentos & triginta duos) ac *præterea* Joachimum cum matre *ejus* & amicis. Illos itaque ad ipſum deductos in cuſtodia habuit. Sedeciam vero, Joachimi *abducti* patruum, regem conſtituit, cum jurejurando eum obſtrinxiſſet, ſe regionem illi ſane conſervaturum eſſe, nec quidquam novi moliturum, fauturumve *ullatenus* Ægyptiis.

X.

Sedecias Judæa rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36. & Jer. c. 57.

2. Sedecias autem erat quidem annorum viginti & unius cum imperium ſuſceperit; natus eadem

ΚΕΦ. ζ.

Ὅτι ὁ Βαβυλώνιος, μεταγνοὺς ὅτι τῷ τὸν Ἰωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, αὐτὸν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν βασιλείαν παραδίδωσι τῷ Σεδεκίᾳ. ὅτος, ἀπιστῶν τοῖς προφημένοις ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου καὶ τοῦ Ἰεζεκιήλου, τοῖς Αἰγυπτίοις προσίσταται· ὃς ἥκοντας εἰς τὴν Ἰουδαίαν νικᾷ ὁ Βαβυλώνιος. οἷά τε συνέβη τῷ Ἱερεμίᾳ.

ΤΟΝ δὲ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν Ἰωαχίμῳ, παραχρῆμα ἔλαθε δίκη. εἰδὼς γὰρ μὴ, μνησικακήσας αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν [i] ἐπολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ, φύσει [k] λίσσητος ὢν καὶ δίκαιος, [l] οὐκ ἠξίει τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν πολιορκίᾳ· ἀλλὰ [m] ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβών ὑπὲρ τοῦ μήθεν μητ' αὐτὸς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν. [n] οἷς δὴ ἐνέμεινεν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ [o] ὁ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν, ἀπαγαγόντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους, νέους τὴν ἡλικίαν καὶ τεχνίτας δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν· ἦσαν δὲ ὅτοι πάντες [p] εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο· καὶ τὸν Ἰωάχιμον [q] σὺν τοῖς μητρὸς τῶν ἑαυτοῦ φίλων. τότους [q] δὴ κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ. τὸν δὲ Ἰώσιον ὃν Ἰωαχίμου [r] Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα· ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβών, ἢ μὴν φυλάξειν [s] αὐτῷ τὴν χώραν, καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδὲ τοῖς Αἰγυπτίοις συνοίσειν.

β'. Σεδεκίας δὲ ὢν [t] μὲν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν· [v] ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμου τοῦ ἀδελ-

---

y Δίχε᾽] Aliquid amplius in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *fœderis jure ſuſcipit.*

z Προφήτου τούτου,] Ita cum *Cod. Vat.* ſublata diſtinctione poſt προφήτου. nec aliter *Big. Samb.* & *Gall.* 1. niſi quod ὡς ante ὑδὲν inſerant. in *Editis* προφήτου. τούτου ὑδὲν νου. Eſt qui τοῦτον legit, refertque ad Nabuchodonoſorum. alter vero in ora libri ſui τούτων reposuerat.

a Πεισθεὶς δεινὸν] Ita paſſim in melioribus *MSS.* in *Editis* Aliiſque πίστας. Vide *Stephani* Theſ. Gr. voce πάσχω.

b Εἰσελθὼν δ᾽ εἰς αὐτὸν,] Απελθὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

c Ον ἄταφον σκύλλουσι] Videſis *Tornellum* ad *A. M.* 3435. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3405.

d Αὐτὸς,] Forte abundat. COCC.

e Τὴν Βαβυλῶνα·] Illud τὴν ex *MSS.* ut & mox ἢ ante ὁ προφήτης.

f Νοσῆς ὄνομα,] Νοοσῆς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Νυσῆς *Vat.* Νεσθὰ aut Ναισθὰ LXXII. *Nechuſta* Hebr. *Noheſta* Vulg. Lat. HUDS. LXX. Νέσθα MS. Alex. Ναισθὰ *Hebr.* נחשתא. SPANH.

g Πολίτιδος] Uti Urbs, ἄστυ, πόλις nomina ſunt uni urbi celeberrimæ data, ſic Jeruſalem πόλις & Hieroſolymitana πολίτις & ἀστή. Sic ἀστὴ non modo dicitur Athenienſis, ſed quæ & ex alia urbe erat. Onomaſticon Græcum à Montfaucomo editum Ἀστὴ, πᾶσα ἡ ἐξ ἧς τινος ἢ πόλεως, ἡ μόνον ἐξ Ἀθηνῶν. Joſephus ipſe antea voce Ἀστὴ indicavit mulierem Hieroſolymitanam. REL.

h Ἡμέρας δέκα] Ita etiam *Zonaras.* verum ἡμέρας δέκα non agnoſcunt *S. Litera.*

i Επολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον] Ita in *MSS.* (Cocc.) & *Vet. Interpr.* πολιορκεῖ in *Editis.*

k Χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος,] In Deum impius erat, ut conſtat ex 4 *Regum*, c. 24. v. 19.

l Οὐκ ἠξίει τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν πολιορκεῖν· ἀλλὰ ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς παραδίδωσι τοῖς παρὰ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβών] Quo nomine idem Joachimus æternam laudem apud Judæos conſequutus dicitur ἄλωσ. lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

m Επάρας] Sic *MSS.* ἀπάρας in *Editis.*

n Οἷς δὴ ἐνέμεινεν] Ως δὴ ὑδενὶ αὐτὸν *Samb.* ὡς δὲ ἐνὶ αὐτὸν *Big.* ὡς ὑδὲ ἐνὶ αὐτῶν *Gall.* 1. ὡς ὑδενὶ αὐτῶν *Gall.* 2. & *Vat.*

o Ο τοῦ Βαβυλωνίων] Illa ὁ τοῦ ex *MSS.*

p Εἰς μυρίους ὀκτακοσίους] Videſis *Tornellum* ad *A. M.* 3436. HUDS. Decem millia 2 Reg. xxv. 24. SPANH.

q Δὴ κομισθέντας] Illud δὴ ex *Big.* & *Samb.*

r Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα·] Σαχχίαν paſſim in *MSS.*

s Αὐτῷ τὴν χώραν,] Sic *MSS.* αὐτῶν in *Editis.*

t Μὲν ἐτῶν εἴκοσι] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μὲν deeſt *ceteris.*

v Ομομήτριος μὲν Ἰωακίμου] Vide *Jerem.* c. 36. v. 2. Hic loci aliam,

ἀδελφῦ αὐτοῦ, τῶν ᾗ δικαίων καὶ τοῦ δέοντος ὑπερόπτης. [x] καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, [y] καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ιερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, κελεύων τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, προνοεῖν ᾗ τοῦ δικαίου· καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρὸς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶζιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσοι πάλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύσουζιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουζι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' ὅτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ ᾗ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ, καὶ σωήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύζι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διέφθειρον ᾗ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ διῆγον ἀπὸ [z] τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε ᾗ καὶ Ιεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τοῖς μελλούσης τῷ [a] λαῷ συμφορᾶς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς Ιεροσόλυμα. πρὸς ᾗ τοῦ προφητείας αὐτῶν Σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα [b] συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἥξει· διεφώνησε ᾗ Ιεζεκίηλος εἰπὼν, [c] οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος [d] ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ πάντων αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ οἷς ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δεῖ σκεῖνα ἀληθῆ λέγεσθαι [e] καταγνοὺς, ἠπίστησε· καί τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπλώτησεν, ἅπερ εὐκαιρότερον δηλώσομεν.

γ'. Τοῦ συμμαχίαν [f] ᾗ τοῦ πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὅτι ἔτη ὀκτὼ κατασχών, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προσέθετο, [g] καταλύσειν τὸν Βαβυλωνίους ἐλπίσας, [h] ἂν μετ' ἐκείνου ἐγίνετο. μαθὼν ᾗ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ τοῦ χώρας κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτοῦ ἦκε τοῦ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήζων αὐτοῦ. ὁ ᾗ Αἰγύπτιος, ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τοῦ Ιουδαίαν ὡς λύσων τοῦ πολιορκίαν. ὁ ᾗ Βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν Ιεροσολύμων, ἀπαντήσας ᾗ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς φυγοὺ ἐξ ὅλης διώκει τῆς Συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν, λέγοντες, ὅτε τὸν Βαβυλώνιον [i] αὐτὸν ἔτι πολεμήζειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὅτε ἀναζήσειν οὐκ ὀλίγους εἰς τοῦ Βαβυλῶνα· μὴ πάντων ᾗ ἥξειν [k] τοὺς

matre qua frater Joacimus, justi vero & honesti contemptor. nam & quos ætatis adultæ circa se habuit impii erant, & populus universus licenter & insolenter pro suo quisque arbitrio se gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege adito, subinde quiritabatur, jubens ut à cæteris quidem impie & contra legem factis abstineret, justitiæ vero curam haberet, & neque ducibus (nam in iis malos esse) animum adverteret, neque falsis vatibus eum decipientibus crederet, quasi non iterum urbem oppugnaturus esset Babylonius, & quasi Ægyptii bellum ei essent illaturi victoriamque reportaturi. hæc enim non ex veritate esse, nec ita unquam eventura. Sedecias autem, tantisper quidem dum vatem ista loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis acquiescebat, & è re sua esse persuasum habuit: rursus vero amici ejus mentem subverterunt, & à vatis dictis adducebant ad ea quæ voluerant. sed & apud Babylonem Jezecielus clades populo imminere prædixit, quas, istis auditis, *literis mandatas* misit Hierosolyma. Atqui vero illorum vaticiniis ut non crederet, animum induxit Sedecias hujusmodi de causa. Accidit ut vates cætera quidem omnia sibi invicem consentientia dicerent, fore scilicet ut & urbs expugnetur, & ipse Sedecias captivus fiat: in hoc vero Jezecielus *ab altero* dissidebat, dicendo, Sedeciam non visurum esse Babylonem, Hieremia ipsi affirmante, quod Babyloniorum rex illum vinctum abducet. ideoque cum *ea de re* verba utriusque non convenerint, etiam illis, in quibus secum concordare videbantur, ac si ea haud vere dicta esse cognovisset, plane diffidebat: etiamsi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obvenerint; de quibus loco magis opportuno dicemus.

Hieremias de Hierosolymorum excidio Sedeciam præmonet.

Suadetur Sedeciæ ut vati fidem non habeat.

Quare Hieremiæ & Jezecieli de Sedecia vaticinia dissidebant.

3. Cum autem in societate cum Babyloniis inita octo annos mansisset, non amplius fidem illis datam servavit, sed ad Ægyptios defecit, sperans fore, si secum conjungerentur, ut Babylonios funditus everteret. At ubi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, ejusque regione vastata & castellis occupatis ad ipsam Hierosolymitarum urbem vi oppugnandam accessit. Ægyptius autem, audito in quibus *angustiis* esset socius ejus Sedecias, cum magno exercitu Judæam petiit, eo quasi animo ut obsidionem solveret. Quo fit ut Babylonius Hierosolymis decederet, atque Ægyptiis obviam profectus cum illis prælio congressus est, & in fugam versos tota Syria expulit. Mox vero ut Babyloniorum rex Hierosolymis recessit, operam dederunt falsi vates ut Sedeciam deciperent, dicentes, neque ipsi porro bellum illaturum esse Babylonium ejusque popularibus, neque *ipsos* è sedibus suis Babylonem translaturum: sed captivos etiam redituros esse cum omnibus templi vasis, quæ *Babyloniorum* rex è delubro detra-

Sedecias à Babyloniis desicit, sequeque Ægyptiis conjungit.

Ægyptios superat & Syria pellit Babylonius.

aliam, quam codices nostri præ se ferunt, lectionem sequutus videtur *Epiphan.* qui vertit, *& nomen matris ejus Amias. Fuit autem contra justitiam superbus, circa quem impii locum maximum habere videbantur. Quapropter & Jeremias* &c.

x Καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν] Καὶ γὰρ τοῦ ἡλ. *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ γὰρ κατὰ τοῦ ἡλ. *Big.*

y Καὶ ὁ πᾶς ὄχλος] Καὶ πᾶς ὄχλος *Vat.* & mox ἐξύβριζεν, & dein ὡς αὐτόν.

z Τοῦ δὲ προφήτου] Illud τοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

a Λαῷ συμφορᾶς,] Sic *MSS.* & *Epiphan.* καῷ in *Editis.*

b Συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας] Cum συμφωνοῦντας τοῖς πρ. habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. συμφρονοῦντας *Gall.* 2. & σύμφωνα τοὺς προφήτας *Vat.* ideo rescripsi συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη. Ferri tamen potest *vulgata* lectio, συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη.

c Οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, δ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς.] Εναντιοφανῆ quæsita inter Hieremiæ & Jezekielis vaticinia, eadem conciliata & completa infr. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ἀπάξει βασιλεύς.] Αξει in *MSS.*

e Καταγνοὺς,] In *Editis* λίγυσι γνώς. καί τοι &c. λέγουσι καταγνούς. καίτοι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. λέγουσι γνοὺς, ἠπίστησε· καί τοι *Hen.* & *Busb.* unde levicula cum mutatione rescribendum censui. λέγεσθαι καταγνοὺς, ἠπίστησε· καίτοι &c. vel λέγεσθαι γνοὺς, ἠπίστησε &c.

f Δὲ τοῦ προσθῆς τοὺς] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ pro ᾗ in *cæteris*, atque δὴ legisse videtur *Epiphan.*

g Καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας,] Καταλύειν τὰς B. *Samb.* καταλύειν τοὺς B. *Vat.* καταλύειν τὰς προσὸς B *Big.* καταλύειν προσὸς Βαβ. *Gall.* 1. *à prima manu.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

h Ἂν μετ' ἐκείνου ἐγίνετο.] Αἰ μετ' ἐκεῖνον *Samb.* & *Vat.* ἃ μετ' ἐκείνων *Big.* ἃ μετ' ἐκεῖνον in *Editis.* unde ausus sum rescribere, ἂν μετ' ἐκείνου ἐγίν. Si quis malit ἂν (vel εἰ) μετ' ἐκείνων ἐγίνετο, per me licet. HUDS. Forte, εἰ μετ' ἐκείνων γένοιτο. Vetus, *Sperans cum illis contra Babylonios prævalere.* COCC.

i Αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν] Ετι αὐτῷ πολεμήσειν τοῖς ὁμοφύλοις *Vat.* Diversam plane lectionem sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicentes, quod neque Babylonius denique contra eum pugnaret, & contribules eorum, quos de provincia ad Babylonium demigraverat, cum Dei vasis omnibus quæ rex detulerat de templo reverterentur.*

k Τοὺς αἰχμαλώτους] Illa τοὺς αἰχμαλώτους absunt *Edit. Bas.* ut & *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

traxit. At Hieremias, cum *in medium* prodiiſſet, his contraria atque vera vaticinatus eſt; "quod "male quidem faciunt, & regem *vana ſpe* deci- "piunt, nihilque commodi ipſis ſperandum ab "Ægyptiis: ſed illis prælio ſuperatis Babylonius "caſtra Hieroſolymis admovebit, populumque ob- "ſidione premet & fame necabit, & quotquot *ma-* "*lis iſtis* ſuperfuerint captivos abducet, & bona "*eorum* diripiet, ac, divitiis templi inde exporta- "tis, illud etiam igni cremabit, urbemque à fun- "damentis diruet, ipſique & poſteris ejus ſervie- "mus annos LXX. quibus completis, nos ea quam "ſub iſtis tulerimus ſervitute, everſo Babylonio- "rum imperio, liberabunt Perſæ & Medi, à qui- "bus dimiſſi hanc terram repetemus, & templum "denuo ædificabimus, & Hieroſolyma reſtitue- "mus." Iſta dicens Hieremias, pleriſque perſua- "debat: at viri principes homineſque nequam, quaſi haud mentis ſuæ eſſet, ipſum hanc ob rem vilipenderunt. Cum autem ei viſum eſſet in patriam ſuam ſe recipere, Anathoth nominatam, ſta- dia viginti ab Hieroſolymis diſſitam, quidam è magiſtratibus, illi forte obviam factus, manus ei injiciebat, calumniam adhibens, quod in eo eſſet ut ad Babylonios transfugeret. Vates vero ajebat illum ſibi falſum crimen inferre; ſeque in patriam iter intendere dicebat. at ille nihil ejus verbis motus ipſum comprehenſum ad magiſtratus duxit ut judicio perfunderetur, à quibus modis omnibus tortus & excruciatus ſervabatur ad ſupplicium. Et quidem aliquandiu ita degebat, ea quæ jam memoravimus inique patiens.

Hieremias prænunciat Hieroſolymorum excidium. Jer. c. 37.

Hieremias comprehenſus. Jer. c. 37.

Hieremias in carcerem compingitur. Jer. c. 27.

4. Anno autem nono regni Sedeciæ, & menſis decimi die decima, iterum Babyloniorum rex ſuis copiis Hieroſolyma aggreditur: cumque ante urbem conſediſſet, ſumma contentione octodecim menſes eam oppugnabat. Porro accidit ut tum ſimul Hieroſolyma obſeſſa invaderent fames & peſtilentia, malorum duo maxima, quæ dirum in modum *illic* graſſata ſunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris cuſtodia habitus, non quieſcebat; ſed magna voce prædicabat, illud populum admonens, ut portis patefactis Babylonium *in urbem* reciperent. quod ſi fecerint, illos univerſos ſalutem conſequuturos; ſin minus, interituros eſſe. Prædicebatque *omnino* fore, ut, ſi quis in urbe manſerit, alterutro pereat, aut fame conſumptus, aut ferro hoſtili peremptus; ſin vero ad hoſtes perfugerit, mortem evaſurum eſſe. At principes, cum iſta auditione acciperent, iis nequaquam fidem habebant, in ſummo licet periculo verſarentur: ſed irati regem adeuntes *ei omnia* nunciabant, & accuſatione inſtituta de vate querebantur, ut qui inſanierit, & animos ſibi in anteceſſum fregerit, & calamitatum denunciatione populo alacritatem & *promptitudinem* minuerit. illos enim paratos eſſe pro rege & patria *quodvis* adire diſcrimen: is vero minaciter monet, ut ad hoſtes fuga ſe recipiant, dicens *brevi* fore ut urbs expugnetur & funditus evertatur.

Hieroſolymorum oppugnatio. 4 Regum, c. 25. & 2 Paral. c. 36.

Ad populum è cuſtodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accuſatur.

αἰχμαλώτους τῶν τῷ ναῷ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ Βαλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία ἢ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν [1] ὁ Ιερεμίας ἐψεφήσατο, "ὡς [m] ποιοῦσι μὲν κα- "κῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα, οὐδὲν ἢ τῶν Αἰγυπτίων "ὠδέν ἐστιν αὐτοῖς ὄφελος· ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βα- "βυλώνιος ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ Ιεροσόλυμα μέλλοντι, καὶ "πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ [n] διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ "τοὺς [o] ὑπολειφθέντας αἰχμαλώτους [p] ἄξει, καὶ τὰς ὑ- "σίας διαρπάσει, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πολὺν ἐκφορήσας "ἔτι δὲ αὐτὸν ἐμπρήσει δὲ κατεσκαμμένῃ τὴν πόλιν, καὶ δι- "λεύσομεν αὐτῷ δὲ τοῖς [q] ἐκγόνοις αὐτοῦ ὑπὸ ἔτη ἑβδομή- "κοντα. παύσεσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς [r] ἐπ' αὐτοῖς δουλείας "Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους, ἀφ' "ὧν εἰς τοῦδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, "καὶ τὰ Ιεροσόλυμα κατασήσομεν." ταῦτα λέγων ὁ Ιερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πολιτῶν ὑπίστευε· οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς ὡς ἐξεσηκότα τῶν φρενῶν αὐτὸν [s] ὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δὲ αὐτῷ πρὸς εἰς τοῦ [t] πατρίδα ἀναχωρήσαι, λεγομένου Ἀναθώθ, σαδίους δὲ ἀπέχουσι Ιεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν κατὰ τοῦ ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συνθασιῶν ὡς πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψεύδη μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ὑπιφέρειν αὐτῷ. βαδίζειν δὲ αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τοῦ πατρίδα. ὁ δ' ὐ πιθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας· ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν ἔτως, ἀδίκως πάσχων τὰ προφρημένα.

δ'. Ετει δ' ἐνάτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας, καὶ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, τρισσὴ τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ὑπὸ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ [v] προσπαθήσας αὐτῇ μησὶ ὀκτωκαίδεκα μετὰ πάσης [x] ἐπιλοίμου Φιλοτιμίας. συνεπέθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς Ιεροπολίταις δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμικὴ, [y] ἐνσκήψαντα σφοδρῶς. ἐν ᾗ τῇ εἰρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης Ιερεμίας ἠχ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκραγὼ, καὶ σκήπτεσθαι φαινῶν τῷ πολιῷ δέξασθαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ, διαφθαρήσεσθαι. πρόλεγε δ' ὡς εἰ μὲν [z] ὑπομένοι τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται [a] θανάτῳ, ἢ [b] λιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδήρῳ τῶν πολεμίων· εἰ δὲ [c] φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διασώσεται τὴν ψυχήν. [d] καὶ οἱ μὲν ὧδε ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς δήμοις ὑπίστευον, οἱ παῖδ' ἀκούοντες τοῦ ἡγεμόνων· ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες [e] καθηπιῶντο τοῦ προφήτου ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα, καὶ τοῖς τῶν χρόνων καταγελίαις [f] τὸ πρόθυμον ἐκλύοντα τοῦ πολίτου· ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρίδος [g] κινδυνεύσειν. ὁ δὲ ἀπάλλει πρὸς τοὺς πολεμίους [h] φεύγειν, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν καὶ [i] πάντως ἀπολεῖσθαι. ε'. Ο

l Ο Ιερεμίας] Articulum negligunt *MSS.*

m Ποιοῦσι μὲν κακῶς] Ita in *MSS.* (ita & *Coccejus.* Vet. *male facerent.*) ἐποιοῦσι perperam in *Editis Aliiſque.*

n Διαφθερεῖ τὸν δῆμον,] Ita ex veſtigiis *MSS.* διαφθαρεῖ in *Editis.*

o Περιλειφθέντας αἰχμαλώτους] Eo modo *MSS.* & *Zonaras.* ὑπολειφθέντας in *Editis.*

p Ἄξει,] Iterum ex *MSS.* ἐξῇ in *Editis.*

q Ἐκγόνοις αὐτοῦ] Ἐγγόνοις *Big. Busb.* & *Hen.*

r Ἐπ' αὐτοῖς δουλείας] Ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* ἐπ' αὐτοὺς *Vat.* HUDS. Lege ὑπ' αὐτοῖς. COCC.

s Οὕτως ἐξεφαύλιζον.] Οὕτως deeſt *Vat.*

t Πατρίδα] Πατρὶς urbs, non regio natalis, uti Nazareth πατρὶς χριστοῦ in N. T. REL.

v Προσπαθήσας αὐτῇ] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσπαθήσας in *Editis.*

x Ἐπιλοίμῳ φιλοτιμίας.] Iterum cum pleriſque *MSS.* πολιορκεῖ in *Editis Aliiſque.*

y Ἐνσκήψαντα σφοδρῶς.] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ἐνσκήψαντων in *Editis.*

z Ὑπομένοι τις ἐν τῇ πόλει] Conf. infr. lib. XI. c. 6. §. 12. SPANH.

a Θανάτῳ,] Ita *MSS.* θανάτου λιμῷ δ. in *Editis.*

b Λιμῷ δαπανηθεὶς] Conf. infr. lib. XI. c. 6. §. 12. SPANH.

c Φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους,] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* φύγῃ pro φεύγῃ in *Editis Aliiſque.*

d Καὶ οἱ μὲν] Iterum cum *MSS.* θάτερον. ὧδὲ ὡς αὐτοῖς ὄντες in *Editis.*

e Κατηλιῶντο τοῦ προφήτου] Illud κατηλιῶντο pro κὴ ἠτιῶντο reposui ex *Codd. MSS.* in quibus aut κατηλιῶντο τοῦ π. aut κατηλιῶντο κτεῖναι τὸν π. *Epiphanius* videtur legiſſe, καὶ κατηγοροῦντες αὐτὸν ὡς μεμηνότα, κατηλιῶντο κτεῖναι τὸν προφήτου, τὰς ψυχὰς &c. nam vertit, *& accuſantes eum quaſi inſanum, occidendum eſſe prophetam poſcebant, qui eorum animos frangeret.* πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κτεῖναι τὸν προφήτου ἠρέθιζον *Hen.* & *Busb.*

f Τὸ πρόθυμον ἐκλύοντα] Ita *MSS.* (& *Cocc.* Vet. *audaciam populi*) τὸ deeſt in *Editis.*

g Κινδυνεύσειν.] Κινδυνεύσειν inſertum dedi ex *MSS.*

h Φεύγειν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* φεύγων in *Editis.*

i Πάντως ἀπολεῖσθαι.] Πάντως ἐν αὐτῇ ἀπολεῖσθαι legiſſe videtur *Epiphan.* *k* Οὐ-

ε. Ο ᾧ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, [k] οὐδὲν διαπαρωξύνθη· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται διὰ τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων [l] αὐτῶν τῇ προαιρέσει, τὸ προφήτῃ ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ, τι ἂν θέλωσιν· οἱ δὲ, τὸν ἐφέλκουσιν αὐτοῖς ὁ βασιλέως, λύκοις οἷς τὴν εἰρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ διαλαβόντες αὐτὸν, εἰς τινα [m] λάκκον βορβόρου πλήρη [n] καθῆμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ, [o] πρὸς τῷ αὐχένι [p] ὑπὸ τῷ πλήθους προσεχεῖς, ἐν τούτοις ἦν. τις δ' οἰκετῶν τῶν βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθίοψ τὸ γένος, τὸ μὲν τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ· φάσκων οὐκ ὀρθῶς ποιῆσαι τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταπονήσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τῷ διὰ τὸ δεσμῶν θανάτου πικρότερον ὅτῳ ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, καὶ σχοινία, καὶ πᾶν ὃ [q] πρὸς τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μὴ ἀναβλητὶ ἀνελκῦσαι τὸν Ιερεμίαν. ὁ δὲ Αἰθίοψ, παραλαβὼν ὡς ἐπετάγη, ἀνέστασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην, καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον.

ς'. Μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δυνατὸν φέρειν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐρομένου; ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ὃ πιστεύσεσθαι δ' εἰπὼν, οὐδὲ παραινέσας ἀκουσθήσεσθαι· [r] ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι, φησί. καὶ πῶς νῦν εἰσὶν οἱ τὸν Βαβυλώνιον οὐκ ἐφ' ἡμῖν [s] ὑπερατείζειν φάσκοντες, καὶ ἀπατῶντες [t] ὑμᾶς; [v] βλαβήσομαι γὰρ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπὼν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ. τοῦ δὲ βασιλέως ὄρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, [x] παῤῥησιάσας τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις· ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν Θεὸν [y] δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν, καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἐδαφος πεσεῖν, [z] μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὴν συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν [a] αὐτὸν, ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ, καὶ λέγει σωτήσειν αὐτῷ γινόμενα· δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν [b] ὁμοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ [c] κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μᾶλλον εὐνοεῖν τῷ πεπρωμένῳ ἔλεγεν. ἡδονὴν γὰρ κακοῦ πειραθήσεσθαι, παραδόντα τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας, μένειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ιερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, παραγγείλας αὐτῷ, [d] μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν· ἀλλ-

5. Rex autem ipse, ex naturæ suæ bonitate & justitiæ amore, in eum nihil exacerbatus erat: sed, ne cum principibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam ipsi censuissent faciens, vatem illis in manus tradi permisit, ut de eo pro arbitrio statuerent. At illi, quamprimum hoc ipsis concessum erat à rege, in custodiam protinus ingressi, captum eductumque inde in fossam quandam cœno oppletam funibus demiserunt, ut suffocatus suam oppeteret mortem. Ille vero luto obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, in his erat *angustiis*. Interim quidam è servis regis, qui tum forte in honore erat, homo Æthiops genere, id quod vati acciderat regi retulit; dicens amicos ejus & principes male egisse in eo quod vatem in cœnum demersissent, atque ita morte ea quæ in vinculis erat obeunda acerbiorem illi excogitaverint. Cum hæc audisset rex, illumque pœnituisset, quod vatem in principum potestatem tradiderit, mandavit Æthiopi, ut, assumptis triginta ex *famulis* regiis, & funibus, & quocunque sibi ad vatis salutem opus esse arbitraretur, quam cito posset Hieremiam *ex fossa* subduceret. Itaque Æthiops, sumptis quos adhibere jussus erat, vatem ex luto extraxit, liberumque dimisit.

In fossam conjicitur. Jer. c. 37.

Abdemelechus Æthiops hoc ei præstitit, ut è fossa extraheretur. Jer. c. 37.

6. Cum autem rex illum ad se clam accivisset, & ab eo quæreret, ecquod ei posset ex Dei oraculo dicere & in præsens *auxilium* indicare? Ajebat se quidem habere *quod diceret*, at fidem sane non inventurum esse adjiciebat, ne quidem si *ille* præceperit ut sibi dicto audientes essent: etenim amici tui, inquit, me quasi egregie maleficum perdere secum statuerunt. Et ubi nunc sunt illi qui Babylonium non redintegraturum esse bellum dictitabant, vosque decipiebant? Equidem & *ego* nunc vereor quod verum est dicere, ne me morte jubeas mulctari. Cum autem rex ei juravisset, nec se illum interfecturum, nec principibus traditurum, fretus accepta fide consilium ei dedit, ut urbem Babyloniis traderet: atque ad ista Dei oraculum ejus ore illum hortari ajebat, si modo velit incolumis esse, & ex periculo impendenti evadere, & neque urbem solo æquari, nec templum igne cremari. ipsum enim, * *ni pareat*, civibus fore horum malorum causam, & sibi suisque omnibus calamitatis *auctorem*. Ille vero, ubi hæc audiverat, subjiciebat, se velle ista facere quæ suadet, dicitque è re sua fore ut fierent: sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse jubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat. nihil enim mali passurum esse, si Babyloniis † *civitatem* dederet, neque ipsum, neque liberos, neque uxores *ejus*, templumque etiam illæsum manere. Et quidem Hieremiam ista loquutum rex dimisit, jussum nemini civium quæ illis facienda visa sunt prodere; ac ne principibus quidem, si cog-

Sedecias accersit Hieremiam, & quid sibi facto opus sit ab eo quærit. Jer. c. 38.

Is eum hortatur ut urbis deditionem faceret, si salvus esse velit. Jer. c. 38.

---

k Οὐδὲν διαπαρωξύνθη·] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. οὐδενὶ παρωξύνθη *Hen.* & *Busb.* οὐδὲν ἰδίᾳ παροξύνθη in *Editis.*

l Αὐτῶν τῇ προαιρέσει,] Illud αὐτῶν ex *MSS.*

m Λάκκον βορβόρου πλήρη καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Hieremias in cœnosam fossam usque ad collum demersus. *Rufin.* in quendam locum. SPANH.

n Καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Ita *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* καθιμήσαντες in *Editis Aliisque.*

o Πρὸς τῷ αὐχένι] Vetus, *usque ad guttur in luto depositus.* Lege, πρὸς τῷ αὐχένι ὑπὸ τῷ πηλῷ προσεχεῖς. COCC.

p Ὑπὸ τῷ πλήθους προσεχεῖς,] Si recte se habeat locus, βορβόρῳ subintelligendum. Forsan πηλῷ ante πλήθους exciderit. Juxta *Epiphanium* legendum, ὑπὸ τῷ πηλῷ προσεχ.

q Πρὸς τὴν τοῦ προφήτου] Πρὸς τὴν τοῦ πρ. σωτηρίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἀλλ' ὡς δὴ μέγα] Ita in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἀλλά τί δὴ κακὸν ἐργασάμενος in *plerisque MSS.*

s Ἐπιρατεύσειν] In *nonnullis* ἐπιστρατεύειν.

t Ὑμᾶς;] Illud ὑμᾶς ex *MSS.*

v Βλαβήσομαι] Διὸ καὶ ὦ νῶγε *Vat.* βλαβήσομαι ὦ νῦν τῷ *Big.* & *Samb.*

x Παῤῥησιάσας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* παῤῥήσας τε τῇ in *Editis Aliisque.*

y Δι' αὐτοῦ προφητεύειν] Sic cum *MSS.* (*Cocc.* & *Epiph.* qui *per se* vertit) δι' αὐτὸν in *Editis.*

z Μήτε τὸν ναὸν] Hîc cum *Editis* consentit *Vet. Interpr.* μήτε τὸν ναόν. ἐμπρησθήναι γὰρ αὐτὸν τοῦτον in *MSS.*

* Ni pareat, *civibus fore horum malorum causam,*] Μὴ πειθόμενα aut simile quid post αὐτὸν γὰρ subintelligendum vel reponendum censeo: eoque magis quòd *Epiphanius* vertat, *quod si non fieret, ipse malorum autor* &c.

a Αὐτὸν, ἔφη,] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

b Ὁμοφύλων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῶν φίλων in *Editis.*

c Κολασθῇ.] Φονευθῇ *Vat. Hen.* & *Busb.*

† Civitatem *dederet*,] Ita etiam *Epiphanius*: adeo ut forsan διαδόντα τῷ πόλιν legerit.

d Μηδενὶ τῶν πολιτῶν] Πρὸς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξενεγκεῖν τὰ δόξαντα αὐτοῖς in *MSS.*

cognito quod à rege fuerit accerſitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, hujuſmodi quid indicaret: ſed ea ad illos ſimulatione uti, ac ſi precibus contenderit, ut vinclis & cuſtodia liberaretur. Itaque retulit eis prorſus eodem modo, quo juſſerat rex. nam cum vatem adiiſſent eum interrogabant, quidnam de illis ipſis conſultatum venerit ad regem? Et hæc quidem *de iſtis* ita dicta ſunt.

Proceres, Hieremiam adeuntes, percontantur quid regi dixerit. Jer. c. 38.

λὰ μηδὲ τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πυθήσονται τί κληθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτὸν, φεύγειν τὶ τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τῷ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπυθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί πρὸς αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸ βασιλέα [c] σκήπτεσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ἔτως ἐλέχθη.

XI.

CAP. VIII.

Quomodo Babylonius Hieroſolyma expugnabat; temploque incenſo Hieroſolymitanos & Sedeciam Babylonem tranſtulit: quique tempore regum ſummum Pontificatum geſſerunt.

ΚΕΦ. ή.

Ως ὁ Βαβυλώνιος εἶλε τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, τὸ τῶ Ιεροσολυμιτῶν δῆμον & Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσιν.

Hieroſolyma oppugnat Nabuchodonoſorus. 4 Regum, c. 25. & Jer. c. 39. & c. 52.

AT Babylonius *interim* totis viribus & alacriter *admodum* Hieroſolyma oppugnabat: cumque turres multa terra aggeſta exſtruxiſſet, ex illis pugnantes è mœnibus repellebat. multos quoque per totum circuitum aggeres excitabat, qui altitudine *ſua* muros æquarent. Verum & propugnatores fortiter & alacriter obſidionem ferebant. neque enim fami neque peſtilentiæ ſuccumbebant, ſed quamvis intus malis iſtis exagitati erant, animos ad dura belli confirmabant, ne machinamentis quidem ab hoſtibus inventis & mœnibus admotis perterriti; ſed & alias omnibus quas illi intendebant objiciendas machinas excogitantes: adeo ut Babyloniis cum Hieroſolymitis plane ſolertiæ & *rei militaris* ſcientiæ certamen fuerit; dum illi quidem, ſi hiſce plus valerent, urbem ſe expugnaturos eſſe crederent, hi vero in eo ſalutis ſpem reponerent, ut novis ex adverſo comminiſcendis non defatigarentur fatiſcerentve, quibus irrita fierent hoſtium machinamenta. Atque iſta tolerarunt per menſes XVIII. donec aut peſte *plerique* conſumpti eſſent, aut telis perempti, quæ hoſtes è turribus in eos conjecerint.

Hieroſolyma oppugnat Nabuchodonoſorus. 4 Regum, c. 25. & Jer. c. 39. & c. 52. Hieroſolymitani in obſidione nihil intentatum relinquunt.

ΤΗΣ δὴ πολιορκίας τῶν Ιεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐπεταμένως σφόδρα [f] καὶ προθύμως εἶχεν· [g] πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνεῖργε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας. καὶ πολλὰ πρὸς τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. [h] καρτερῶς δὴ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὄχι πρὸς τὸ λιμὸν, ὄχι πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔρρωνον πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλησσόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα [i] πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοοῦντες· ὡς εἶναι τὸν ὅλον ἀγῶνα & τοῖς Βαβυλωνίοις & τοῖς Ιεροσολυμίταις τὴν ὀξύτητα καὶ σοφίσεως, τὸν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι [k] τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τὴν πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν [l] οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν [m] μηδ' ἀπιστεῖν [n] ἀντεφορέσκοντας, οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν [o] ἀπελεγχθήσεσθαι μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ἐπὶ μῆνας ὀκτὼ καὶδεκα, ἕως ἐδιεφθάρησαν ὑπὸ λιμοῦ & τῶν βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι.

Hieroſolymorum expugnatio. 4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. & 52.

Β'. ΗΡΕΘΗ δὴ ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, μηνὸς τετάρτου τῇ [p] ἑνάτῃ ἡμέρᾳ. [q] εἷλον γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν Βαβυλωνίων, οἷς ἐπέτρεψε τὴν πολιορκίαν ὁ Ναβουχοδονόσορος· αὐτὸς γὰρ ἐν [r] Ρεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα, [s] εἴ τις ἐπιζητήσει γνῶναι, ὅπινες τὰ Ιεροσόλυμα παρῆσαν [t] κατέπληξαν, [u] ταῦτα ἦν· [v] Νηργελέαρος, [x] Αρέμμανις, [y] Σεμεγάρος, Ναβώσαρις, [z] Εχαραμψαρίς. ἁλόσης δὲ τῆς πόλεως μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς [a] ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φυλαξῶν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῶν καρτερῶν φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φεύγου-

---

e Σκίπλεως;] Ita *Vat.* (& *Cocceius*) σκήπλεως. ταῦτα in *ceteris.* ταῦτα μὲν ὕτως ἐπράχθη legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Hæc quidem ita geſta ſunt.*

f Καὶ προθύμως εἶχεν.] Illa καὶ προθύμως omittunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

g Πύργους τε μεγάλων] Πύργους τε δὴ *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καρτερῶς δὴ] Καρτερῶς τε *Vat.* καρτερῶς αὐτεῖχον *Hen.* & *Busb.* καρτερῶς καὶ προθύμως αὐτεῖχον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit: *fortiter & promptiſſime reſiſtebant.*

i Πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων] Illa ὡς πάντα è *Codd. MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων] Τὴν αἵρεσιν *Vat.*

l Οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων,] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ *Vat.*

m Μηδ' ἀπειπεῖν] Illa μηδ' ἀπειπεῖν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

n Αντεφορέσκοντας,] Αντεξορύσσοντας *Vat.*

o Απελεγχθήσεσθαι) μηχανήματα.] Απελεγχθήτους *Vat.*

p Ενάτῃ ἡμέρᾳ.] Ita etiam in omnibus *Epiphanii* libris, & in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 2. & *Jer.* c. 39. v. 1. & c. 52. v. 6. ἑνδεκάτῃ *Big.* & *Samb.*

q Εἷλον γὰρ] Ita *MSS.* εἷλον δ' ὃν in *Editis.*

r Ρεβλαθᾷ] Αρεβλαθὰ *Samb.* & *Gall.* 2. Αρεμαθᾶ *Big. Vat.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Rabbatha* & *Rabatha.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 282.

s Εἴ τις ἐπιζητήσει] Εἴτις γε *Vat.*

t Ταῦτα ἦν·] Illa ταῦτα ἦν adjecta eſſe volui è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* Verum nomina quæ ſequuntur corrupta admodum ſunt tam in *Codd. Lat.* quam *Gr.* nec minus vitioſa in LXXII. *Jer.* c. 39. v. 13. aut c. 49. v. 3. facta ex iſtis in *Verit. Hebr.* ſc. *Nergal-Sareſer, Samgar-Nebo, Sarſechim, Rabſaris, NergalSareſer, Rab-mag.* Videſis notas ad LXXII. *Editionis Francquerana* per Cl. *Lamb. Bos.* p. 977.

v Νηργελέαρος,] Ην Ραλέαρος *Samb.* Ραγλάσαρος Ραλέαρος *Big.* Ραγλάσαρος *Vat.* Ραγλάσαρος Ραλέαρος *Gall.* 2. HUDS. Nomina Ducum Babyloniorum, à quibus expugnata Hieroſolyma, *apud Rufinum* Hergella, Sarare Matuſa, Magones, Nabuzardan, Saris. SPANH.

x Αρέμμανις,] Ita in *Græcis* omnibus, aut Αρέμμαν.

y Σεμεγάρος,] Pro Εμεγάρος *Editorum* placuit Σεμεγάρος reſcribere ex *MSS.*

z Εχαραμψαρίς.] Αχαραμψαρις *Gall.* 2. In *Epiphanii* libris ita fere leguntur, *Nergella, Serrarem, Matuſe, Meganis, Nabuzardan, Saris.*

a Ο Σεδεκίας] Articulum ὁ omittunt *Vat. Hen.* & *Busb.*

* *Per fauces anguſtas munitaſque in deſertum.*] *Per viam portæ muro utrinque ſeptam*, juxta *Verit. Hebr.*

σάντων ἢ τῶν τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸ ὄρθριον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ σὺν ἄπασιν Ιεριχουντῖνοι, [b] κύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκέδασαν, ἄλλος ἄλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. βεβιωφότα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, [c] ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸ βασιλέα. προσφθεγξάμενον δ' αὐτὸν ὁ Ναβουχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ προδότην ἐκάλεσεν ἤρξατο, καὶ [d] ἀμνήμονα [e] τῶν πρόσθεν λόγων ὧν ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν [f] ὑπισχόμενος. ὠνείδιζε [g] δὲ ἀχαριστίαν, περὶ αὐτοῦ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, [h] Ιωαχίμου γὰρ αὐτὴν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, [i] χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει καὶ δι' ἣν προσήκατο. ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ Θεὸς, ὃς μισήσας σὲ τὸν τρόπον, ὑπεχείρισεν ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε [k] παρεγχεῖρημα καὶ τοὺς φίλους ἅπαντας, [l] αὐτοῦ τε Σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ Σεδεκίᾳ, δήσας ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, [m] ἃ [n] Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸ Βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν Ιερεμίας εἶπε· τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ταύτην οὐκ εἶδε καθὼς Ιεζεκιὴλ προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ Θεοῦ [p] φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν [q] ἀπαντᾷ πεπραγμένως, ἃ τε δεῖ γίνεσθαι [r] προλέγει· τὴν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς οὐδὲν [s] προϊδεῖν ἐώθασιν τὰ λυσιτελούμενα, ἀφύλακτοι ἢ τῇ συμφορᾷ παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι [t] τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν ἀλαφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαυΐδου γένους βασιλεύσαντες ἕτως κατέτρεψαν τὸν βίον, [v] εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τῆς πληδυταίας βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μυριάδας ἐξ [x] καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σαοὺλος, οὐκ ὢν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ο δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν [y] Ναβουζαρδάνην εἰς Ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν· προστάξας ἅμα καὶ καταπρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν μετοικῆσαι. ὃς, γενόμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις [z] ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λυτῆρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς, καὶ τοὺς κεφαλοὺς αὐτῶν,

Babyloniis indicassent, *illi* diluculo ad eum persequendum exierunt; assequutique non procul ab Hierichunte, eum circumvenerunt. amici vero & duces, qui Sedeciæ fugæ se comites dederant, cum hostium in conspectum venissent, ipso relicto alius aliò dilapsi sunt, & suæ quisque saluti consuluerunt. Ipsum vero, cum paucis relictum, ubi vivum ceperant hostes, una cum liberis & uxoribus ad regem perduxerunt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus nequam & fœdifragum appellare cœpit, & verborum quæ antea fecerat immemorem, ut qui regionem sibi conservare promiserat. Quin & ingrati animi vitium ei exprobavit; quod regnum suo beneficio adeptus (illud enim Joachimo ereptum ei dederat) vires suas in largitorem converterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui, mores tuos aversatus, te nobis in manus tradidit. Cum autem his verbis Sedeciam increpuisset, jussit filios ejus & amicos è vestigio mactari in conspectu ipsius Sedeciæ aliorumque captivorum. Dein cum Sedeciam luminibus privasset, catenis vinctum Babylonem usque duxit. Atque ista ei acciderunt, quæ ab Hieremia & Iezecielo erant ipsi prædicta; quòd captus ad Babylonium adducetur, & præsens præsentem ore alloquetur, & oculis *suis* oculos ejus videbit. ista quidem etiam Hieremias loquutus est: occœcatus vero & Babylonem perductus eam non vidit, sicuti Iezecielus prædixit.

Sedeciam increpat Nabuchodonosorus.

Sedeciam excæcatum catenisque vinctum secum Babylonem duxit Nabuchodonosorus. 4 Regum, c. 39. Hieremiæ & Jezecieli complentur vaticinia. Jer. c. 32. & c. 34. & Ezech. c. 12.

3. Et hæc quidem narravimus, ut Dei natura satis explorata sit *rerum divinarum* imperitis; quod *scilicet* varia est & multimoda, & omnia statis temporibus & ordine servato eveniunt, eáque prædicit quæ eventura sunt: utque hominum insciti & incredulitas perspectæ habeantur, quibus præpediti sunt quo minus causas futuras prospiciant, sed ex improviso in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo evadendi via.

4. Atque ita sane Davidici generis reges vitam finiverunt: numero quidem unus & viginti, *a primo* ad regem ultimum usque; regnarunt autem universi annos quingentos & quatuordecim, menses sex, & dies decem: ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, cum tamen ex eadem *cum cæteris* tribu non fuerit.

Quos & quamdiu reges Hierosolymis regnarint.

5. Porro Babylonius copiarum præfectum Nabuzardanem mittit Hierosolyma, ut templum *ornamentis suis* spoliaret: mandavitque, ut illi ignem subjiceret regiæque, ac *præterea* urbem solo æquaret, & populum transferret in Babyloniam. Qui, cum Hierosolyma venisset anno regni Sedeciæ undecimo, & templum diripit, & vasa Dei aurea argenteaque exportat, & labrum quoque magnum à Solomone dedicatum; ut & columnas æreas cum suis capitulis, & mensas aureas atque candelabra. His

b Ἐκύκλωσαν αὐτόν.] Ἐκυκλώσαντο *Big. Samb. Hen. & Busb.*
c Ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τέκνων] Ζωγρῆσαι Plato IX. de Legib. p. 868. B. SPANH.
d Ἀμνήμονα] Ἀγνώμονα in *MSS.* Sane paulo aliter quam in *Græcis* nostris legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *impium & infelicem vocare cœpit, & jurisjurandi immemorem, quòd præbuerat ut ei provinciam custodiret.*
e Τῶν πρόσθεν λόγων] Forte πρὸς τοὺς λόγους. COCC.
f Ὑποχόμενος.] Ὑποχόμενον *Big. Samb. & Gall. 1.*
g Διὰ τὴν ἀχαριστίαν,] Illud τὴν ex *MSS.*
h Ιωαχίμου] Ιεχονίου *Vat.*
i Χρησαμένῳ] Χρησάμενον *Big. Samb. Gall. 2. & Vat.*
k Παρεγχείρημα] Malè infra distinguitur in *Gen.* παρὰ χείρα lib. XI. c. 6. §. 11. παράχειρα una voce & ita Demosth. initio Olynth. 1. aliique. SPANH.
l Αὐτοῦ τε Σεδεκίου] Ὀφθῆναι αὐτῷ τε Σαχχίᾳ καὶ τοῖς *Big. Samb. Hen. & Busb.* ἰδεῖν αὐτὸν τὸν Σεδ. *Vat.* ἰδεῖν Σαχχίᾳ καὶ τοῖς *Gall. 1.*
m Ἃ Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] πρὸς τὸ Βαβυλώνιον,] Conf. supr. c. 10. §. 2. SPANH.
n Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] πρὸς τὸ Βαβυλώνιον,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ προφῆται προεφήτευσαν in *Editis.* Verba *Hieremiæ* exstant *cap.* 32. v. 4. *Babyloniæ regi in manum dabitur, eumque præsens præsentem & ore alloquetur & oculis aspiciet.* & *cap.* 32. v. 4. *captus ei traderis, & oculis istis Babyloniæ regis oculos videbis, & ille te ore suo alloquetur, ibisque Babylonem.* ista vero *Jezecieli* occurrunt *cap.* 12. v. 13. *eum Babylonem in Chaldæam terram perducam, quam neque videbit, & ibi morietur.*
o Προεῖπε.] Εἶπε *Vat.*
p Φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν,] Alii distinguunt post φύσιν, & non post ἀγνοοῦσιν.
q Ἀπαντᾷ] Forte ποιεῖ ἀπαντᾶν. COCC.
r Προλέγει·] Προλέγειν *Big. Samb. & Vat.*
s Προϊδεῖν ἐώθασιν] Sic *MSS.* προϊδεῖν ἐώθεν in *Editis.*
t Τὴν ἐξ αὐτῶν] Forte τὴν αὐτῶν. COCC.
v Εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τῆς πληδυταίας βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μυριάδας ἐξ καὶ ἡμέρας δέκα·] A Rege Saulo ad exitium Sedeciæ anni DXIV. *Rufin.* annis nongentis & quatuordecim. SPANH.
x Καὶ ἡμέρας δέκα·] Ἡμέρας ις'. *Vat. Hen. Busb. & Zonar.*
y Ναβουζαρδάνην] Nabuzardan *Rufin.* SPANH.
z Ἐνδεκάτῳ ἔτει] Ἐν δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας calamitatem illam accidisse dicit *Clemens Alexandrinus* in *Stromatum* lib. 1. p. 329. rectius, (ut inquit *Usserius* in *Chronol. S.* p. 26.) quam *Josephus.*

Templi direptio & conflagratio. 4 Regum, c. 25. Jer. 52.

His itaque ſublatis, templum incendit menſe quinto, die primo, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam igni cremavit, & urbem evertit. Incenſum autem eſt templum anno quadringenteſimo ſeptuageſimo, menſe ſexto, die decimo, poſtquam conditum fuerat: à populi vero ex Ægypto migratione, anni tunc mille effluxerant & ſexaginta duo, menſes ſex, & dies decem. Tempus autem omne, quod à diluvio uſque ad templi devaſtationem interceſſit, annorum erat mille nongentorum quinquaginta ſeptem, menſium ſex, & dierum decem: ab Adamo vero condito uſque ad ea quæ templo acciderant, anni *elapſi* ſunt ter mille quingenti tredecim, menſes ſex, & dies decem. Et quidem tantus erat horum annorum numerus: quæcunque vero acta fuerint, prout ſingula evenerant, explicavimus. Porro militiæ regis Babyloniorum præfectus, cum Hieroſolyma à fundamentis diruiſſet, & populum tranſtuliſſet, captivos fecit Saream ſummum pontificem, & Sophoniam ſecundarium pontificem, & duces templi cuſtodes (iſti autem tres erant) & eunuchum militibus præfectum, & ſeptem de Sedeciæ amicis, ejuſque ſcribam, & alios duces ſexaginta: quos omnes una cum vaſis *è templo* direptis ad regem deportavit in Reblatham Syriæ urbem. Atque illic rex pontifici & ducibus capita amputari juſſit: captivos vero *reliquos* omnes & in iſtis Sedeciam ipſe Babylonem duxit. Quin & vinctum ſecum deduxit Joſadochum ſummum pontificem, filium Sareæ ſummi pontificis, quem ad Reblatham Syriæ urbem Babylonius occidit, ut jam ante memoravimus.

Series ſummorum pontificum à templi conditu uſque ad ejus conflagrationem.

6. Quum vero genus regum recenſuimus, & quinam fuerint indicavimus, quotque annos vixerint regnarintque, neceſſarium etiam viſum eſt dicere, quibus nominibus ſummi pontifices appellabantur, quique ſub regibus pontificatum obierunt. Et quidem primus omnium in templo, à Solomone exſtructo, pontifex erat Sadocus: ei vero in honorem filius ejus Achimas ſucceſſit, & poſt Achiman Azarias: hunc autem Joramus, Joramum vero Iſus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, & Phideæ Soudeas, Soudeæ, τὰς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασιλεὺς δὲ παῦτα, ἀνῆψε τ νεὼν μηνὶ πέμπτῳ, [a] τῇ νεμηνίᾳ, ἐνδεκάτῳ ἔτει τ Σεδεκίᾳ βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ ἢ τ Ναβυχοδονοσόρᾳ. ἐνέπρησε ἢ Ϲ τὰ βασίλεια, καὶ τὸν πάλιν [b] κατέσρεψεν. ἐνεπρήσθη ἢ ὁ ναὸς [c] μὴ πεντακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἕξ, καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧ κατοικίσθη· τῇ δὲ ἐξ Αἰγύπτ μεταναστάσι ϝ λαῦ τότε ἐπὶ ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τῷ ἢ κατακλυσμῷ μέχρι τ ϝ ναῦ πρήσεως, χρόνος ἐπὶ ὁ πᾶς ἐτῶν [d] χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα ἑπτὰ, [e] μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ ὧν ἢ ἐγμνήθη Ἀδαμος μέχρι τ τοῦ τ ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐσὶ [f] τρισχίλια πεντακόσια δεκαἑπτὰ, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τ ἐτῶν πλῆθος· ὅσα ἢ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ ἢ στρατηγὸς ϝ [g] Βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τ λαὸν μετανάσησας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους, τ ἀρχιερέα [h] Σαρέαν, καὶ τ [i] μετ' αὐτὸν ἱερέα [k] Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς ἢ ἦσαν ἐκεῖ, καὶ τ ὑπὸ [l] τ [m] εὐνούχων ἕνα ἔχον, καὶ τοὺς φίλους ϝ Σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τ γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα· εἰς ἀπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν, ἐκόμισε πρὸς τ βασιλέα εἰς [n] Ρεβλαθὰν πόλιν τ Συρίας. ὁ ἢ βασιλεὺς, ϝ μὲν ἀρχιερέως καὶ τ ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆν· αὐτὸς ἢ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους ἀγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δὲ [o] ἐπήγετο καὶ [p] Ἰωσάδωκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα ὑὸν Σαρέα ϝ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν [q] Ρεβλαθᾷ πόλει τ Συρίας, ὡς Ϲ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται.

ϛ'. Ἐπεὶ ἢ τὸ χρόνος διεξήλθομεν τὸ τ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν Ϲ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην [r] καταδεξάμενοι ὑπὸ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν [s] Σάδωκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο ϝ ναῦ, ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ ὑὸς Ἀχιμᾶς ἀλαδέχεται τὴν τιμὴν, [t] καὶ μὴ Ἀχιμᾶν [v] Ἀζαρίας. τούτῳ ἢ [x] Ἰώραμος, ϝ ἢ Ἰωράμῳ [y] Ἰσοῦς, μετ' αὐτὸν [z] ἢ [a] Ἀξιώραμος. τούτῳ ἢ Φινέας, ϝ ἢ Φινέᾳ [b] Σουδίας, τοῦ δὲ Σουδία [c] Ἰωήλος, ϝ ἢ Ἰωήλῳ Ἰώταμος,

a Τῇ νεμηνίᾳ,] Juxta *Chronic. Alex.* p. 135. *menſe quinto, die nono, anno decimo nono Nebuchodonoſori*, prout in *S. Literis.* Hinc *Bernardus* (ut puto) in ora libri ſui reſcribi jubet, vel *ἰνάτῃ* ex *Miſnicis*, vel *δεκάτῃ* ex *Jerem.* c. LII. v. 12. Verum *S. Petitus* in *Animadverſ. ἀνεκδότοις* (ex *ἀλλὰ.* l. 7. c. 16.) *Joſephum* reliquiſſe conjicit, *τῇ ν'. Λοῦς μλω. ια'. ἴτῃ ϝ Σιδ.* unde, ſcribarum incuria litera λ in ν mutata, poſtea formata fuerit vox *νεμωίᾳ*.

b Κατίσρεψεν.] *Κατέσκαψεν Vat. Hen.* & *Busb.*

c Μεῖ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα,] Juxta quoſdam *Epiphanii* libros *μὴ τριακόσια*. dein *καὶ μλως ε'. καὶ δέκα ἡμέρας* reſcribit *Petitus.* & mox infra v. 8. *μλως ε'. ἡμέρας δέκα.* HUDS. *Ruſin.* CCCLXX. SPANH.

d Χιλίων ἐναχοσίων] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis* & *Zonara. χιλίων ἐναχοσίων πεντήκοντα, μλῶ. ἓξ, ἡμερῶν δέκα* in *Editis. Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1002.) legi jubet, *χιλίων ὀκτακοσίων πεντήκοντα ἑνός.* Videſis *Hottingerum* in *Hiſt. Sacr.* p. 347. HUDS. Mira confuſio in Chronologicis, nec ſibi ipſe conſtat, ſi alios locos conferas. Poſt *πεντήκοντα* quidam codices habent *ἑπτά*. Quum adeo corrupti ſint codices Joſephi, quis ſperet ſe certam tationem in conſtituendis temporibus apud Joſephum aſſecuturum? REL.

e Μηνῶν ἓξ,] Illa *μλωῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα* delet *Petitus.* & mox ſexta hinc linea ſeq. ſcribit *μλως ε'. ἡμέρας δέκα.*

f Τρισχίλια] Τετρακισχίλια *Samb.* & *Gall.* 2. *τετρακισχίλια πεντακόσια δεκαἑπτὰ Big.* probante *Iſ. Voſſio* in *Chronol. S.* p. 129. & *Jo. Pearſonio* in Epiſt. ad *Dodwellum.*

g Βαβυλωνίων βασιλέως] Τῶν ante Βαβυλωνίων delevimus, quod deſideretur in *MSS.*

h Σαρίαν,] Σέρεον *Big.* & *Samb.* Σαρέον *Vat.* quomodo *Samb.* & *Big.* mox infr. h. §. Σιβαῖον in *aliquibus MSS.* Σαραίαν in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 18.

i Μετ' αὐτὸν ἱερέα] Ita *Big.* & *Samb. μετ' αὐτὸν* in *ceteris.*

k Σοφονίαν,] Sic *Vat.* & *S. Litera.* Σεφανίαν in *Editis Aliiſque.* In *Epiphanii* libris *Joſedech* dicitur.

l Ἐπὶ τ ὀπλιτῶν εὐνοῦχον,] Nota Eunuchum inter primos Sedeciæ Miniſtros. *Ruſinus*; & tres Eunuchos, qui erant ſuper armatos, ut legerit proinde: *καὶ τρεῖς ἐπὶ τ ὀπλιτῶν ἰσχύος.* SPANH.

m Ὀπλιτῶν εὐνοῦχον,] Eo modo in omnibus *MSS.* nec aliter legebat *Epiphan. πλείσων* perperam in *Editis*, forſan pro *πολεμισῶν.* qua voce utuntur LXXII. *Jer.* c. 52.

n Ρεβλαθὰν πόλιν] Σελαμαθὰ *Samb.* & *Gall.* 1. Σαβολαθὰ *Vat.* Σαχαβαθὰ *Gall.* 2.

o Ἐπήγετο] Sic *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb. ἐπήγετο* in *Editis Aliiſque.*

p Ἰωσάδωκον] Ita *Big.* & *Samb. Ἰωσάδονον* ceteris. *Ἰωσάδακον* LXXII.

q Ρεβλαθᾷ πόλ] Hîc loci Ἀρεβαθὰ *Samb.* Ἀεβαθὰ *Big.* & *Vat.* Ἀεμαθὰ *Gall.* 1. 2.

r Καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι.] Καταδέξαντες in omnibus *MSS.* HUDS. Forte *καταχόντες.* Vetus: *qui Pontificatum Regum temporibus habuerunt.* COCC.

s Σάδωκος ὁ] Ita cum *Big.* & *Samb.* prout ſupra, l. 8. p. 416. v. 9. Σάδοκος in *Editis Aliiſque.*

t Καὶ μὴ Ἀχιμᾶν] Καὶ μετ' αὐτὸν *Vat.*

v Ἀζαρίας.] Ναζαρίας *Big.* & *Samb.* pro Ἀζαρίας, litera ν attracta ex voce præcedente.

x Ἰώραμος,] Quoniam poſt *Azariam* in *Seder Olam* ſequuntur *Joahaz* & *Jehojarib*, forſan *Joramus* & *Iſus* apud *Joſephum* ita commutandi, ut hic illi anteponendus. Nam *Iſus* non male reſpondebit *Joahaz*, qui contractiore pronunciatione in *Iſum* forte demigravit, ut & *Jehojarib* in *Joram. Selden.* de *Succ. in Pontif. Ebr.*

y Ἰσοῦς,] Ἰσοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. Ἰῶ *Busb.* & *Hen.* Οὐῆ reponi jubet *S. Petitus.*

z Δὲ] Illud ἢ ex *MSS.*

a Ἀξιώραμος.] Τούτῳ ἢ Ἀελιωράμ *Big.* ϝ ἢ Ἀξιωράμ *Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum iſtud *Axioramí* nomen (ut inquit *Seldenus*) ſatis mirum eſt, & valde diſcrepat à *Jehoſaphat* in laterculo *Seder Olam.* Pro eo Ἰώραμος malit *Montacutius* in *Apparatu*, p. 219.

b Σουδίας,] Σουδαίας & mox Σουδαία *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Nonne & hîc (inquit *Seldenus*) Σουδίας pro Ἰωδίας, Ἰουδίας, aut ſimili vocabulo *Jehojadem* more *Helleniſtarum* denotante, irrepſit? In *Seder Olam* poſt *Jehoiada* & *Phadea* (quibus in *Joſepho*

μ@, Ιωθάμης ἢ Οὐρίας, Οὐρίης δὲ Νηρίας, ᾧ ἢ Νηρίου [d] Ωδέας, τούτου δὲ [c] Σαλλῆμ@, Σαλλήμης δὲ Ελκίας, [f] Ελκίου δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ιωσάδωκ@ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ἅπαντες, παῖδες ὄντες παρὰ πατρὸς, διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

deæ vero Juelus, & Juelo Jothamus, & Jothamo Urias, & Uriæ Nerias, & Neriæ Odeas; hunc vero sequutus est Sallumus, & Sallumum Elcias, & Elciam Sareas, & hunc demum Josadocus, Babylonem in captivitatem ductus. Illi omnes, filii post patres, pontificatum acceperunt.

ζ. Παραγενόμεν@ δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίαν μὲν εἶχεν, [g] ἄχρις οὗ ἐτελεύτησεν, ἐν εἰρκτῇ. θάψας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκεύη, τὰ ἐκ [h] τοῦ Ιεροσολύμων συληθέντα ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς· τὸν δὲ λαὸν [i] κατῴκισεν ἐν τῇ Βαβυλωνίδι χώρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν.

7. Rex autem Babylonem reversus Sedeciam usque dum moreretur, in carcere concluſum tenebat. cumque ipsum magnifice sepelisset, vasa, quibus Hierosolymorum templum spoliaverat, diis dicavit suis: populum vero in Babyloniæ regione collocavit, atque pontificem è vinculis exemit. *Mors Sedecia.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ναβουζαρδάνης τοῖς Ιουδαίοις καταλειφθεῖσι Γοδολίαν ἐπέστησεν· ὃν μετ' οὐ πολὺ Ισμαῆλ@ ἀπέκτεινε. καὶ ὡς Ιωάννης, Φυγαδωθεὶς@ Ισμαήλου, μετὰ τοῦ λαοῦ ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον· ὡς Ναβουχοδονόσορ@, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἔλαβεν αἰχμαλώτους καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα.

CAP. IX.

Quomodo Nabuzardanes Judæis relictis Godoliam præfecit; quem non multo post Ismaelus occidit. Utque Joannes, Ismaëlo in fugam conjecto, cum populo in Ægyptum abiit; quos Nabuchodonosorus, cum expeditionem suscepisset in Ægyptios, captivos fecit, & in Babylonem abduxit.

Ὁ δὲ στρατηγὸς Ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τῶν [k] Ιουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα [l] Γοδολίαν ὄνομα, [m] Αἰκάμου παῖδα τῶν εὐγενοτάτων, ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν [n] ἐργασομένοις, τῷ βασιλεῖ [o] τέλεσιν φόρον ὠρισμένον. Ιερεμίαν δὲ τὸν προφήτην λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεμψεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ προσαγαγέσθαι. κελεύσας γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο [p] ἐπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἕπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν· [q] ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς [r] ἐρειπίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς λείψανοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ Γοδολίᾳ προστάξας, ὃν [s] κατέλιπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν [t] καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται· δωρησάμεν@ δὲ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ Ιερεμίας μὲν [v] κατῴκησεν ἐν πόλει τῆς χώρας [x] Μασφαθᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν Ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύσῃ τὸν μαθητὴν Βαρούχον, [y] Νήρου δὲ παῖδα, ἐξ ἐπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ [z] πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον.

β'. [a] Ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμεν@, [b] ὥρμησεν εἰς Βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων Ιεροσολύμων [c] φυγόντες, διασκεδασθέντες καθ' τὴν χώραν, ἐπεὶ δὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχεχωρηκότας, καὶ λείπουσι ordine inverso respondent *Phideas*, *Sudias*) sequitur *Zedecias*, cujus ne vestigium quidem in *Josepho*, adeo ut hujus series eam quæ est in *Seder Olam* deinceps uno semper anticipet.

c Ιωλ@,] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & mox Ιωήλου, quod *Joël* apud *Seder Olam* proximius sit Ιωήλ@ quam Ιωλ@, quod in *Editis Aliisque*, & dein Ιώλου.

d Ωδέας,] Rescribendum Οσίας, quo nomine (inquit *Seldenus*) uti molliori *Hoschajah* satis exprimitur, pro quo in *Jer.* 42. 1. *Osaias* in *vulgata* substituitur.

e Σαλλοῦ@,] Ita & mox Σαλλήμου in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Σαλλοῦμ@ & Σελλήμου *Gall.* 2. & *Sallum* in *Epiphanii* libris. Σάλδουμ@ & Σελλήμου in *Editis Aliisque*, errore orto ex similitudine literarum Δ & Λ.

f Ελκίου] Jam post *Elcium* deficit *Azarias*, qui eum sequitur in *Seder Olam*. In *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. *Sareas* abest & locum ejus obtinet Αζαρ@. in *Epiphanii* versione *Aroch.* in *Vat. Hen.* & *Busb.* Αζαεραχωε. quod forsan conflatum ex duobus nominibus. nam unum hîc loci excidisse manifestum est ex *Josephi* lib xx. ubi octodecim fuisse scribit. Vide *Schotanum* in *Hist. S.* p. 2002. & *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. ubi (ex collatione 1 *Chron.* 9. 11. & *Nehem.* 11. 11.) censet *Azariam* & *Serajam* unum eundemque esse.

g Ἄχρις ἧς ἐτελεύτησεν,] De Jechonia è vinculis exempto infr. c. xi. §. 2. SPANH.

h Τοῦ Ιεροσολύμων] Ita cum *Big.* & *Samb.* Τ Ιεροσυλ. Ϝ ναοῦ in *Editis Aliisque*.

i Κατῳκισεν ἐν τῇ] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) κατοίκησεν in *Editis*.

k Ιουδαίων λαὸν,] Ἐραίων *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Γοδολίαν ὄνομα,] Γοδαλίαν *Samb.* & *Gall.* 1.

m Αἰκάμου] Ικάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αχικάμου *Vat.* forsan ex LXXII.

n Ἐργασομένοις,] Ἐργαζομένοις *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

o Τελέσειν φόρον ὡρισμένον.] Τελεῖν *Vat. Hen.* & *Busb.*

p Ἐπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ.] Ἐπισταλῇ *Vat.*

q Ἡδέως δ' εἶχεν] Ἡδέως δ' ἔχειν *Vat. Hen.* & *Busb.* Sed libenter habere dixit, *Epiphan.*

r Ἐρειπίοις] Ita in *plerisque MSS.* (& *Coccejo*) ἐλαπίοις in *Editis Aliisque*.

s Κατέλιπεν,] Κατέλιπεν, αὐτίκα πᾶσαν *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

t Καὶ χορηγίαν] Καὶ χορηγεῖν *Vat.* & forsan *Epiphanius*.

v Κατῴκησεν ὁ πολὺ] Εἰς Δαναὰν post κατέμεινεν inserunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἰς Αδωναν *Vat. Mansit apud Godoliam* in versione *Epiphanii*. καὶ ἦλθε ἕως Γοδολίου LXXII. *Jer.* 40. v. 6.

x Μασφαθᾷ καλουμένῃ,] Μασφαθὰ in *plerisque MSS. Masphat* in *Epiphanii* libris. Μασηφὰθ aut Μασηφὰ LXXII. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

y Νήρου ὃ παῖδα,] Νηρίου LXXII.

z Πατρῴᾳ γλώττῃ] Πατρίῳ *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

a Ναβουζαρδάνης] Ναβουζαρδάνης ὁ ταῦτα *Vat.*

b Ὥρμησεν] Ὡρμησεν ὡς εἰς *Bas.* & *Big.*

c Φυγόντες,] Ita in *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* præter *Hen.* & *Busb.* in *Editis*, Φυγόντες· ἐπειδὴ τοὺς Β. ἤ. ἀναχωρηκότας, συλλεχθέντες &c.

Nabuzardanes autem imperator, cum populum Judaïcum *sortis melioris* captivum abduxisset, pauperes & transfugas ibi reliquit; duce illis præposito, nomine Godolia, Aicami viri nobilis filio, æquo & justo. Illis vero imperavit, ut ex agris, cum eos coluissent, certum tributum regi penderent. Hieremiæ quoque vati, è carcere ad se accito, suasit ut secum Babylonem iret: (regem enim mandavisse ut omnia ei præberet) sin vero nolit, diceret ubinam habitare statuerat, ut regem literis ea de re certiorem faceret. At vates nec eum sequi volebat, nec ullibi terrarum habitare; sed contentus erat vitam agere inter ruinas patriæ & miserrimas ejus reliquias. Imperator autem, cognita ejus voluntate, cum Godoliæ ibi *cum imperio* relicto præcepisset summam ei curam adhibere, & quicquid desideraret *ei* suppeditare, eumque muneribus ampliſſimis ornasset, quocunque vellet ire permisit. Et quidem Hieremias commoratus est in istius regionis urbe, quæ Masphatha dicitur, Nabuzardane *prius* exorato, ut secum è carcere dimitteretur discipulus *ejus* Baruchus, Neri filius, ex illustri domo, & in patria lingua egregie doctus. *Nabuzardanes iis quos in terra Judæa reliquerat Godoliam præfecit.* 4 *Regum*, c. 25. *Jer.* c. 39. c. 40. & c. 52. *Hieremiam solvit.* *Jer.* c. 40.

2. Cum autem ista feciſſet Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obsessis Hierosolymis diffugerant, per regionem fusi dispersique, postquam Babylonios discessisse audiverunt, nonnul- *Judæi dissipati veniunt ad Godoliam.* *Jer.* c. 40.

nullosque reliquisse, qui in Hierosolymorum terra supererant, quibusque datum erat ut ei culturam adhiberent, undique Masphatham convenerunt ad Godoliam. Illorum autem duces erant, Joannes Careæ filius, & Jezanias, & Sarcas, præterque illos alii. Porro quidam erat Ismaëlus ex stirpe regia, homo improbus & astutissimus; qui dum Hierosolyma obsiderentur fuga dilapsus est ad Baalim Ammanitarum regem, & cum eo per illud tempus habitabat. Illis igitur, qui eò venerant, suasit Godolias ut *ibi* manerent, posito in præsens omni Babyloniorum metu. agriculturæ enim operam dantes nihil mali passuros esse. Ista illis jurejurando confirmavit, adjiciens, eos se pro defensore habere, adeo ut, si cui molestia crearetur, mature ei subveniretur; idque eis consilii dedit ut urbes quascunque vellent habitatum irent, & *aliquot* cum suis mitterent, easque à fundamentis excitarent & incolerent: præmonuitque ut pararent, dum tempus esset, & frumentum & vinum & oleum, ne egerent quo hyeme vescerentur. Hæc ad illos loquutus, dimisit *eos* ad regionis loca, prout cuique visum fuerit, habitanda.

Godolia Judeis bene consulit. Jer. c. 40.

3. Cum autem ad gentes Judææ finitimas fama perlatum esset, quod Godolias omnes, è fuga ad eum reversos, magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari siverit, ut *certum* Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concursus fiunt ad Godoliam, & regionem incoluerunt. Porro Joannes & qui cum eo erant duces, cum animadvertissent terram * *pace regi*, & Godoliæ benignitatem & humanitatem *perspectam habuissent*, valde eum dilexerunt; dicebantque Baalim Ammanitarum regem missurum esse Ismaëlum, qui ei dolo latenterque mortem inferret, ut ipse Israëlitis imperaret. illum enim è genere regio ortum esse. Cæterum ipsum insidiis liberatum iri ajebant, si eis permittat Ismaëlum occidere, utpote nemine præterea conscio futuro. Vereri enim se adjiciebant, ne, ipso ab illo interfecto, funditus pereant populi Israëlitarum reliquiæ. Is vero se illis fidem non habere fatebatur, qui hujusmodi insidias sibi ab homine beneficiis à se affecto paratas detulerunt. haud enim esse verisimile, cum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habuit, *à se* consecutus est, adeo ingratum in benefactorem suum & impium inveniri, ut, cui scelus foret insidiis ab aliis circumventum non servasse, is studeret quæ reretque manu sua illius cædem patrare. At vero si hæc pro veris habenda, satius esse dicebat ut ipse ab illo

Judæorum principes frustra Godoliam monent de insidiis ei paratis ab Ismaëlo. Jer. c. 40.

ψανά τινα καταλελοιπότας ἐν τῇ τ Ιεροσολύμων γῇ, καὶ τοὺς ταύτῃ ἐργασομένους, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν Γοδολίαν εἰς [a] Μασφαθαν. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν [c] ἐπ' αὐτοῖς, [f] Ιωάννης ὁ υἱὸς [g] Καρέα, καὶ [h] Ιεζανίας, καὶ Σαρέας, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ὁ δὲ [d] βασιλικῆς γένους ὢν τὸ Ισμαηλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς, πολιορκουμένων τ [i] Ιεροσολύμων, ἔφυγε πρὸς τ Αμμανιτῶν βασιλέα [k] Βααλείμ, καὶ [l] συνδιῆγε αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους οὖν ἡγησάμενος αὐτὸς Γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τὰς Βαβυλωνίων. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν εὖδεν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο· καὶ [m] προσετίθει αὐτὸν ἔχειν λέγων, ὥστε, εἴτις ἐνοχλοίη, τεύξεσθαι τ προθυμίας, [n] καὶ συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, [o] ἀποστέλλειν τε μὴ τ ἰδίων, καὶ ἀνακλίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ [p] κατοικεῖν· προθύμως τε θεραπεύζεσθαι αὐτὰς, ἕως ἔτι καιρός ἐστι, [q] σῖτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτὰς, ἀπέλυσε [r] διάγειν τ χώρας εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διαδραμούσης δὲ φήμης εἰς τὰ ἔθνη τὰ περὶ τὴν Ιουδαίαν, ὅτι τὰς ἀπὸ τ Φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθούσας Γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργεῖν κατοικεῖν ἐφῆκεν, [s] ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ Βαβυλωνίῳ, συνέδραμον [t] καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταπονήσαντες δὲ τὴν χώραν, διὰ τὴν τ Γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν, Ιωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑπερηχθέσθησαν αὐτὸν, καὶ [v] Βααλείμ τ τ Αμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον [x] πέμψειν Ισμαῆλον [y] ἀποκτενοῦντα αὐτὸν δόλῳ [z] καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ισραηλιτῶν· εἶναι γὰρ [a] αὐτὸν ἐκ τ γένους τ βασιλικῆς. ῥᾴδιά γε μὲν ἔλεγον αὐτὸν τ ἐπιβουλῆς, ἂν αὐτοῖς [b] ἐφῇ κτεῖναι τὸν Ισμαῆλον, ὡς ἀδένος γνωσομένης. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσῃς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνης, παντελῆς ἀπώλεια γένηται τῶν [c] ὑπολειπομένων τ τῶν Ισραηλιτῶν ἰσχύος. ὁ δὲ [d] ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος ἐπιβουλὴν τοιαύτην [e] ἐμφανίσειν. ἀ γὰρ [f] εἰκὸς εἶναι, ἐπὶ τηλικαύτῃ ἐρημίαν ὧν [g] ἔσχησε μὴ λαμβάνοντα, ἄτοπος πονηρὸς εἰς τ εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, [h] ὥστ' ὦ μὲν ἀδίκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων [i] ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, [k] ἀπολλύειν δὲ αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτὸ γνώσεσθαι. ἃ μὲν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ [l] δεῖ δοκεῖν, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν [m] ὑπ' ἐκείνης

---

d Μασφαθάν.] Μασφάτῃ *Big.* Μασαφάτῃ *Samb.* Μασαράθῃ *Gall.* 1. 2.

e Ἐπ' αὐτοῖς.] Ἐν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Ιωάννης] Ita in *Editis* & *Aliis.* Ιωάδης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In quibusdam *Epiphanis* libris *Joad.* Ιωνὰν aut Ιωώνεν aut Ιωάνεν LXXII. *Johanan* in *Verit. Hebr.*

g Καρέα,] Καρέα *Big.* & *Samb.* Καρὴθ aut Καρὴ aut Καρεὶ LXXII.

h Ιεζανίας,] Ita & LXXII. Ιωαζανίας *Big. Samb.* & *Vat.* ut & Σαρέας καὶ Ιωαζανίας *Big.* & *Samb.* inverso ordine.

i Ιεροσολύμων,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis.*

k Βααλείμ,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. favente *Epiphanio*, qui habet *Bachalim* aut *Vachalim.* Βαάλω in *Editis Aliisque.* Βελεισὰ aut Βελισὰ LXXII. *Bahalis* in *Verit. Hebr.*

l Συνδιῆγεν αὐτῷ] Συνδιάγαγεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

m Προσετίθει αὐτὸν ἔχειν λέγων,] Ita *Samb.* & *Gall.* 1. (*Coccejus*) atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit, *& hac quoque juramento firmavit, adjiciens quia & solatium cunctis præberet, & si quis ab alio gravaretur, illius mereretur auxilium: suasitque* &c. καὶ πρὸς ταύτῃ λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴτις in *Editis Aliisque.*

n Καὶ συνεβούλευε] Illud καὶ ex *Big. Samb. Vet. Interpr.*

o Ἀποστέλλειν] Ἀποστελεῖν *Big.* & *Samb. à prima manu.*

p Κατοικεῖν·] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. κατοικεῖν προθύμως θεραπεύζεσθαι δὲ αὐτὰς in *Editis Aliisque.*

q Σῖτόν τε καὶ οἶνον] Ita *Big.* & *Samb.* σῖτον καὶ in *cæteris.*

r Διάγειν τ χώρας] Διάγειν ἀφ' τ χώρας *Vat.* in *Editis* ita distinguitur, ἀφάγειν τ χώρας, εἰς ὃν &c.

s Ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον] Ἐφ' ᾧ τελέσουσι *Vat.*

t Καὶ αὐτοὶ πρὸς τ Γοδολίαν,] Illud καὶ è *Big.* & *Samb.*

* Pace regi,] Illa *pace regi* ex *Epiphanio* adjeci.

v Βααλείμ] Βαάλιμον *Big. Samb.* & *Gall* 1. 2. in *Editis* Βαάλεω. Vide p. præced. §. 2.

x Πέμψειν Ισμαῆλον] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. πέμπειν in *Editis.* πέμψαι *Hen.* & *Busb.*

y Ἀποκτενοῦντα αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. δόλῳ ἀποκτενοῦντα αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως in *Editis Aliisque.*

z Καὶ κρυφίως,] Illud καὶ inferunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

a Αὐτὸν ὄντα ἐκ τ γένους,] Αὐτὸν ex *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2.

b Ἐφῇ κτεῖναι] Ita *Samb,* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐφ' ᾧ *Hen.* ἐφῃ in *Editis Aliisque.*

c Ὑπολειπομένων] Ὑπολελειμμένων *Big.* & *Samb.*

d Ἀπιστεῖν αὐτοῖς] Illud ἀπιστεῖν ex *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὁ δὲ ἠπίστει αὐτοῖς κατ' ἄνδρα *Hen.* & *Busb.*

e Ἐμφανίσειν.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐμφανίσειν in *cæteris.*

f Εἰκὸς εἶναι,] Εἰκὸς εἶναι λέγων *Hen.* & *Busb.*

g Ἔσχεν] μὴ λαμβάνοντα, Ἔσχεν *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Ὥστ' ὦ μὲν ἀδίκημα] Ος τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὲ in *Edit. Basil.* ὡς τὸ μὲ in *Edit. Gen.* ὡς τῷ μὲ in *MSS.* unde ex conjectura feci ὥστ' ὦ μὲ. HUDS. ὡς ὑπὲρ τὸ. COCC.

i Ἐπιβουλευόμενον σῶσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐπιβουλεύομενον *Vat.* ἐπιβουλευόμενον in *Editis.*

k Ἀπολλύειν δ' αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἀπολέσαι in *cæteris.*

l Δεῖ δοκεῖν,] Sic *MSS.* vel δῆν δοκῆν. in *Editis* δὴν δοκεῖ.

m Ὑπ' ἐκείνης μᾶλλον,] Ita *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἀπ' ἐκείνου in *reliquis.*

νε μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὡς ἀκαταθέμενον αὐτῷ, [n] ἀμφθείραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν [o] Ιωάννης [p] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντων ἡμερῶν τεσσάκοντα, παραγίνεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφαθὰν πόλιν Ισμαὴλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, ὃς λαμπρᾷ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονέμενος τὸν Ισμαὴλον σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ἔχοντας, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν ὕπνου ὑπὸ τῆς μέθης, ὁ Ισμαὴλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ καθεκομένους ἐν [q] τῷ συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ιουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων καταλειφθέντας [r] ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον [s] πρὸς Γοδολίαν τινὲς ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς Ισμαὴλος, εἴσω τινὰ καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ [t] γένοιτο, κατέπεμψε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῖς [v] παραδῶσι, ἐπιστολάς τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον· ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ισμαὴλος. τὸν δὲ ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν· ἐν οἷς καὶ θυγατέρας τοῦ βασιλέως Σεδεκίου θυγατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, ὑπὸ Γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα ἀμπεχόμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ακούσας δὲ Ιωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν [x] τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν· καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ὡπλίσατο ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ισμαὴλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν [y] Χεβρῶνι. οἱ δὲ αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τὸν Ιωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διετέθησαν, βοηθὸν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ιωάννου ἀνεχώρησαν. Ισμαὴλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ φεύγει πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ιωάννης περιελαβὼν ἁπάντων ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ισμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ νήπια, εἰς τινα τόπον [a] Μάνδραν λεγόμενον ἀφικνοῦνται. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην [b] ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεσαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι [c] μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ, [d] ὑπὲρ Γοδολίου καὶ καῦσαι δεινὸν ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνα ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ς'. Ὄντων δὲ ἔτι τούτοις τὴν βουλὴν, προσίασιν Ιερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ιωάννης ὁ τοῦ Καρέου, [e] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀμηχανήσουσιν αὐτοῖς [f] περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν, [g] ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ὁ [h] Ιερεμίας εἴπῃ. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ προφήτου παρακηκόασιν αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, σπεύδει μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ιωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ τῷ

perimeretur, quam ut hominem occideret, qui ad ipsum confugerat, suamque salutem ejus fidei commiserat & apud eum quasi sequestrem deposuisset.

4. Et quidem Joannes & qui cum eo erant duces, cum hoc Godoliæ persuadere non potuissent, *ab eo* discesserunt. at triginta post diebus in urbem Masphatham ad Godoliam venit Ismaëlus, & cum eo viri decem, quos cum splendidæ mensæ adhibuisset, eisque lautia dedisset, ebrius factus est, dum Ismaëlum ejusque comites magna hilaritate excipit. Ismaëlus autem, eum ita se habentem conspicatus, vinoque gravem in stuporem & somnum immersum, ipse cum amicis suis derepente *à mensa* surrexit, & Godoliam interficit, & quotquot ei in convivio accumbebant. Et statim ab hac illorum cæde nocte egressus, Judæos omnes qui in urbe erant occidit, simulque milites in ea à Babyloniis relictos. Sequenti vero die viri è regione octoginta munera secum ferentes ad Godoliam venerunt, nemine id quod ei acciderat sciente. Ismaëlus autem ubi eos conspexerat, jubet introire ad Godoliam: cumque ingressi essent, clauso *protinus* atrio, eos trucidavit, atque corpora illorum, ne amplius conspicerentur, in fossam quandam profundam demersit. Ex his autem octoginta viris illi servati sunt, qui eum obsecrarant, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. Ubi hæc audierat, viris istis pepercit Ismaëlus. populum vero Masphathensen cum uxoribus & liberis in captivitatem abduxit; & in his Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes Babyloniorum imperator apud Godoliam reliquerat. Quibus factis, ad Ammanitarum regem se confert.

Godoliæ aliorumque cades nefaria. Jer. c. 41.

Ismaëli fraus impia. Jer. c. 41.

5. At Joannes & qui cum eo erant duces, ubi fama acceperant scelus ab Ismaëlo Masphathæ patratum, & Godoliæ necem, graviter *ea* tulerunt: & adhibitis suis quisque militibus profecti sunt ad inferendum Ismaëlo bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronensem. Qui vero ab Ismaëlo abducebantur, cum Joannem ducesque vidissent, lætitia affecti erant, rati auxilium sibi venire; eoque qui eos ceperat relicto, ad Joannem reverterunt. At enim Ismaëlus cum octo viris *Joanni* elapsis ad Ammanitarum regem se contulit. Cæterum Joannes, assumptis quos de manibus eripuerat Ismaëli, ut & eunuchis & mulieribus & infantibus, ad locum quendam pervenit qui * Mandra dicitur, & ibi quidem ea die moratus est. Statuerant autem *omnes* ut inde digressi Ægyptum peterent, metuentes ne eos, si in regione manserint, Babylonii perimerent, irati ob cædem Godoliæ, quem illi summæ rerum præfecerant.

Joannes Ismaëlum persequitur. Jer. c. 41.

6. Dum id consilii agitarent, ad Hieremiam vatem accedunt, Joannes Careæ filius, ejusque comites militiæ duces, ut Deum oraret obsecrantes, ut illis, præ consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, juratis facturos se quicquid illis Hieremias jusserit. Cum autem vates promisisset, se pro illis apud Deum interfessurum esse, accidit, ut, peractis decem diebus, Deus ei appareret, præciperetque dicere Joanni, & cæteris

Judei Hieremiam, quid sibi faciendum sit consulunt. Jer. c. 42.

n Διαφθεῖραι.] *Al.* φθεῖραι.
o Ιωάννης] Ιωνᾶς *Big.* & *Gall.* 1. Ιωανὰς *Samb.* Vide supr. §. 2.
p Καὶ οἱ σὺν] Οἱ σὺν αὐτῷ τῶν ἡγεμόνων *Big.* & *Samb.*
q Τῷ συμποσίῳ.] Illud τῷ ex *MSS.*
r Ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν.] Ἐν αὐτοῖς στρατιώτας *Hen.* & *Busb.*
s Πρὸς Γοδολίαν] Πρὸς τὸν Γοδολίαν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*
t Γένοιτο,] Γένοιτο in *iisdem MSS.*
v Παραδῶσι,] Παραδώσειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
x Τῇ Μασφαθᾷ] Φασμάθῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
y Χεβρῶνι.] Ἐν Γαβαῶνι legendum conjicit Cl. *Louthius* ex Jer. c. 41. v. 12. Vide lib. 8. p. 417. v. 2. Ἐν Νεβαῶνι *Hen.* & *Busb.*
z Τὰ νήπια,] Illud τὰ ex *MSS.*
a Μάνδραν λεγόμενον ἀφικνοῦνται.] Μάνδρα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
b Ἐπέμεινεν αὐτόθι.] Ὑπέμειναν *Big.* & *Samb.*
* *Mandra dicitur,*] *Caule* in versione *Epiphanii.*
c Μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ.] Μείναντες *Big.* & *Samb.*
d Ὑπὲρ Γοδολίου] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ὑπὸ in *Editis Aliisque.*
e Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες,] Καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ σὺν αὐτῷ *Big.* & *Samb.*
f Περὶ οὗ τί χρὴ ποιεῖν,] Περὶ τούτου τί χρὴ *Big.* & *Samb.*
g Ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ,] Τοῦτ' αὐτοῖς *Big.* & *Samb.*
h Ιερεμίας εἴπῃ.] Articulum non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

Eis consilium dedit ut in Judæa manerent. Jer. c. 42.

ters ducibus, populoque, se quidem illis, si in ista terra remanserint, adfuturum, curamque illorum gesturum, & à Babyloniis quos metuunt illæsos servaturum; in Ægyptum vero proficiscentes relicturum esse, foreque ut ira incensus vos iisdem malis afficiat, quæ patres vestros jam ante perpessos esse sciviſtis. Cum Joanni populoque dixisset, Deum eos ista præmonere, ei parum creditum est: quasi illos suo ex imperio manere jubeat in regione: atque, ut gratiam iniret à Barucho discipulo suo, Deo quidem mendacium assingere, illis vero ne discedant persuadere, ut à Babyloniis morte mulctentur. Populus itaque & Joannes, Dei consilio, quod eis vatis ministerio dederat, haud obsequuti, in Ægyptum concesserunt, secum ducentes Hieremiam & Baruchum.

In Ægyptum proficiscuntur Judæorum reliquiæ. Jer. c. 43.

Hieremiæ in Ægypto vaticinium de Babyloniorum rege. Jer. c. 44.

7. Cum autem eò perveniſſent, vatem certiorem facit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; jussitque ei ut populo prædiceret captum iri Ægyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque hæc *ita* evenerunt. Nam quinto post Hierosolymorum vastationem anno, qui vicesimus tertius regni Nabuchodonosori, exercitum ipse eduxit in Cœlen-Syriam; eaque occupata & Ammanitis & Moabitis bellum intulit. Iis autem gentibus in potestatem suam redactis, impetum fecit in Ægyptum, ut ipsam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero constituto, Judæos, qui illic erant, iterum cepit & Babylonem traduxit. Et quidem Hebræos, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphratem traductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Assyriis abducti, regnante Osea: deinde à Nabuchodonosoro, Babyloniorum & Chaldæorum rege, quotquot è duabus tribubus supererant, captis Hierosolymis. At enim Salmanasares, cum Israëlitas sedibus suis exciviſſet, in easdem gentem Chuthæorum transtulit: qui prius interiora Persidis & Mediæ habitarunt, tunc vero Samaritæ vocati sunt, appellatione tracta è regione in quam demigraverant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxisset, nullam gentem in *eam* regionem reposuit. Quo factum est, ut tota Judæa cum Hierosolymis & templo annos septuaginta deserta permanserit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem & duarum tribuum *in Babylonem* deportationem interceſſit, annorum esset centum & triginta, mensium sex, & dierum decem.

Chuthæorum in Samariam migratio post decem tribuum deportationem.

Anni quot inter decem & duarum tribuum captivitatem.

λαῷ παντὶ, ὅτι [i] μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσομαι, καὶ σῴσοιαν [k] ἕξει, καὶ τηρήσω σῶσα τῶν Βαβυλωνίων ὑς δεδίασιν ἀπαγεῖς, [l] πορευομένους δ' εἰς Αἴγυπτον [m] ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα [n] διαθήσην ὀργισθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν εἶδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ιωάννῃ καὶ τῷ λαῷ ὁ Θεὸν αὐτοὺς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευεν, ὡς κατ' ἐπιπλοὴν τοῦ ἐκείνους μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύειν· χαριζόμενον δ' Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ Θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων διαφθαρῶσι. προῄσθοντο οὖν ὅ, τε λαὸς [o] καὶ ὁ Ιωάννης τὸ τοῦ Θεοῦ συμβουλίας, διὰ αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρῆν, ἀπῆρεν εἰς τοῦ Αἴγυπτον, ἄγων & τὸν Ιερεμίαν & τὸν [p] Βαρούχον.

ζ'. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν [q] ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τοῦ τε ἄλωσιν τὴν Αἰγύπτου, καὶ ὅτι τοὺς μὲν αὐτῶν [r] ἀποκτενεῖ, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. καὶ ταῦτα συνέβη. [s] τῷ γὰρ πέμπτῳ τὴν Ιεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν [t] τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει [v] ὁ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ Κοίλου Συρίας· καὶ κατασχὼν αὐτοῦ, ἐπολέμησε καὶ Αμμανίτας καὶ Μωαβίτας. ποιησάμενος δὲ ὑπ' κεῖνα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τοῦ Αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτοῦ. καὶ τὸν μὲν τότε [x] βασιλέα κτείνει, καταστήσας δὲ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν Ιουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν Εβραίων γένος ἐν τούτῳ τέλει γενόμενον παρειλήφαμεν, δὶς ἐλθὸν [y] πέραν Εὐφράτου. ὑπὸ Ασσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα Φυλῶν λαὸς ἀπὸ Σαμαρείας, βασιλεύοντος [z] Ωσέου· ἔπειτα [a] τῶν δύο Φυλῶν, ὑπὸ Ναβουχοδονοσόρου & τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, [b] ὃς ὑπελείφθη τῶν Ιεροσολύμων ἁλόντων. Σαλμανασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τοὺς Ισραηλίτας, [c] κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν [d] τὸ Χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδίας ᾤκουν, ὅτε μέντοι [e] Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τοῦ τὴν χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, τοὺς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ἔδωκεν ἔθνος εἰς τοῦ χώραν [f] αὐτῶν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' [g] ἔρημος ἡ Ιουδαία πᾶσα, καὶ Ιερουσάλυμα, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν [h] ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ σύμπαντα χρόνου, [i] ὃς ἀπὸ τῆς τῶν Ισραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ τῶν δύο Φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, [k] ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, [l] μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

i Μενοῦσι μὲν αὐτοῖς] *Μένουσι Samb. Busb.* & *Hen.*

k Ἕξει,] Παρέξει *Big.* παρέξειν *Samb.* & mox τηρήσειν.

l Πορευομένους δ'] Πορευομένοις *Samb.* & *Busb.*

m Ἀπολείψειν,] Ἀπολείψει *Big. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. *à manu secunda.*

n Διαθήσειν ὀργισθείς] Διαθήσει *Big.* & *Gall.* 1.

o Καὶ ὁ Ιωάννης] Καὶ Ιωάννης τοῦ Θεοῦ συμμαχίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Βαρούχον.] *Al.* Βάρεχον.

q Ἐκέλευσε τῷ λαῷ,] Ἐκέλευε *Big. Samb. Hen.* & *Gall.* 2. κελεύει *Gall.* 1.

r Ἀποκτενεῖ,] Ita cum plerisque *MSS.* ἀποκτείνῃ in *Editis Aliisque*

s Τῷ γὰρ πέμπτῳ] Vide *Usserii* Chronol. S. p. 39. & *Conringii* Adversaria Chronol. c. 15.

t Τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦ Ναβουχοδονοσόρου in *cæteris.*

v Ὁ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ Κοίλου] Illa ὁ αὐτὸς desiderant *Big.* & *Samb.* in suo tamen codice habuisse videtur *Epiphan.*

x Βασιλέα κτείνει,] *Jer.* c. 44. v. 30. vocatur *Pharaoh Ephree.* Οὐαφρὴ LXXII. & *Clem. Alex.* Si idem sit qui Ἀπρίης *Herodoto* in *Euterpe*, vereor ne *Josephus* falsi redarguatur, qui à Nabuchodonosoro occisum scribit.

y Πέραν Εὐφράτου.] Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* πέραν τοῦ Εὐφράτου in *cæteris.*

z Ωσέου·] Ita *MSS.* prout supra, p. 504. §. 1. & alibi. Ωσέε in *Editis.*

a Τῶν δύο] Ο τῶν δ. φ. COCC.

b Ὃς ὑπελείφθη] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ ὃς ὑπελείφθη in *Editis.*

c Κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν] Ita in plerisque *MSS.* (& *Cocc.*) κατῴκησεν in *Editis Aliisque.*

d Τὸ Χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδίας ᾤκουν,] Τὸ τῶν Χουθαίων *Big.* & *Samb.* Vide lib. IX. *sub finem.* HUDS. Conf. supr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

e Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν,] Rursus locum eundem consulas velim.

f Αὐτῶν κατῴκισε.] Illud αὐτῶν è *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

g Ἔρημος ἡ Ιουδαία πᾶσα,] Sic *MSS.* Ἔρημος Ιουδαία in *Editis.*

h Ἑβδομήκοντα.] Aperte loquitur de his annis desolationis, quorum fit mentio in *Zacharia*, c. 1. v. 12. *Simsonus* in *Chron. Cathol.* ad ann. 3486.

i Ὃς ἀπὸ τῆς τῶν Ισραηλιτῶν] Ὅσος ἀπὸ *Big.* & *Samb.* ὅσις ἀπὸ *Hen.* & *Busb.*

k Ἑκατὸν ἔτη] Imo CXXXIII. Vide *Is. Vossium* in *Chron. S.* c. 9. p. 128. *Schotanus* (in *Bibl. Hist. S.* p. 1107.) scribendum ait, ἔτη ρλγ'. μῆνας ἓξ, ἡμέρας εἴκοσι.

l Μῆνας ἓξ,] Καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα *Big.* & *Samb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ Δανιήλε· καὶ οἷα αὐτῷ συνέβη ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβαχοδονόσορ τοὺς [m] εὐγενεστάτους λαβὼν τῶν Ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τῇ ἀκμῇ τῶν σωμάτων, καὶ τῇ εὐμορφίᾳ τῶν ὄψεων ἦσαν περιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδιδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς [n] ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἀφθεῖς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια, καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα. [o] ἦσαν δ' ἔτι σοφίαν ἱκανοὶ, πρὸς ἃ [p] σκέλους ἀφορίζειν· ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου γένους τέσσαρες, καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις. ὧν ὁ μὲν Δανιήλου ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαὴλος, ὁ δὲ τέταρτος Ἀζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν [q] Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτασαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχῳ, Μισαὴλον δὲ Μισάχῳ, τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς, διὰ ὑπερβολὴν ἀφυΐας καὶ ἀσυδησίαν τοῦ πρὸς τὰ παιδεύσιν τῶν γραμμάτων, καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γιγνομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σέβοντο διετελεῖ.

β'. Δόξαν δὲ Δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν σκληραγωγεῖν [r] αὐτὸν, καὶ τῶν τε ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ [s] καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν [t] Ἀσχάνῃ τῷ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν [v] ἐπιπεπιστευμένῳ δυνάστῃ, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς διατροφὴν, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο· πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην δίαιταν αὐτὸς [x] κεκινῆσθαι, τὰ δ' ἑτέρας προφρονεῖν. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἕτοιμον ὑπηρετεῖν ἔλεγε αὐτῶν τῇ προαιρέσει. ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταφανεῖς τῷ βασιλεῖ γενηθέντες, ἐκ τοῦ τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τοῦ χαρακτήρων· [y] συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ· καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παιδῶν ὑπαθρώτων ἐλεγχθέντες, ἄπιστοι κινδύνῳ καὶ πιμωρίας ἀπὸ κατασῶσιν. ἔχοντα πίνειν πρὸς τὴν ὕλαβῶς τ Ἀσχάνῃ πίθησιν ὑπὲ δέκα ἡμέρας ταῦτα προσφέρειν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόσης μὲν αὐτοῖς τὴν τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς, ὡς ἄδην ἐπὶ εἰς αὐτῷ βλαβησομένων· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὑπὲ τῷ πρότερον αὐτοὺς διαίταν ἄγειν. ὡς δὲ, ἃ μόνον ἄδην αὐτοὺς ἐλυπεῖ τῷ τροφῷ ἐκείνῳ προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ὑγιεστέρους τὰ σώματα [z] καὶ μείζονες ἐγίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους [a] ὑπολαμβάνειν, οἷς τῷ βασιλικῷ συνέβαινεν εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ δὲ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης [b] ἃ μὲν ἀπὸ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προφρημένα. οἱ δὲ ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ καθαρῶν καὶ πρὸς τῷ

CAP. X.

De Daniele: & quænam ei acciderunt in Babylone.

CÆterum Nabuchodonoſorus Babyloniorum rex, cum *ſibi* ſumpſiſſet nobiliſſimos Judæorum pueros & regis eorum Sedeciæ cognatos, qui & corporum vigore & oris pulchritudine erant conſpicui, pædagogis tradidit ut illis cultum adhiberent: quibuſdam illorum * exſectis (id quod ſolitus eſt facere aliarum quoque gentium devictarum pubi) victum quidem illis de ſua menſa præbebat, curabatque ut regionis iſtius inſtituta & literas Chaldæas docerentur. Iſti autem ſatis magnam conſequuti erant ſapientiam, ad quam eos exerceri jubebat: inque his erant & quatuor de genere Sedeciæ, forma præſtantes bonoque ingenio præditi. quorum unus quidem Danielus, alter vero Ananias, atque alius Miſaëlus, quartus vero Azarias vocabatur. His Babylonius mutavit nomina, aliiſque nominibus uti juſſit. Et Danielum quidem Baltaſarum appellavit, Ananiam vero Sedrachen, & Miſaëlum Miſachen, Azariam vero Abdenago. Iſtos ob egregiam indolem, & diligentiam literarum ſtudiis adhibitam, & quod in ſapientia valde profecerant, in honore habebat rex & amore proſequebatur.

Nabuchodonoſorus Judæorum pueros nobiliores formaque elegantioris liberaliter inſtitui jubet.

De Daniele ejuſque cognatis. Dan. c. 1.

2. Cum autem viſum fuiſſet Danielo, ut ipſe cum cognatis ſuis durius victitaret, & à menſæ regiæ eduliis abſtineret, atque adeo ab univerſis vitali ſpiritu animatis, Aſchanem adiit ſpadonem cui cura illorum demandata erat, & ab eo contendit, ut quæ illis à rege afferebantur ſibi caperet & abſumeret, illis vero legumina & dactylos in alimoniam daret, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ad hujuſmodi enim victum ſe magno deſiderio ferri, aliumque *quemcunque* vili pendere. Ille vero ſe paratum eſſe dicebat voluntati illorum obſequi: ſed nonnihil vereri, ne, ſi hoc reſciverit rex corporum ex gracilitate oriſque lineamentis ſubinde mutatis (neceſſe enim eſſe corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex pueris aliis bene paſtis *hujuſce rei* manifeſti, ſibi auctores fiant periculi ſuppliciique. Aſchani itaque ad hoc faciendum timido perſuadent, ut decem diebus ad rem experiendam ita veſcerentur: quod ſi corpora illorum nihilo deterius ſe inde habuerint, eodem deinceps cibo uti *licere*, ut qui ex eo nihil detrimenti capturi ſint; ſin autem eos macie attenuatos *forte* viderit, aliiſque pejus ſe habentes, ad priorem victus conſuetudinem redire faceret. Cum autem ex cibo iſtiuſmodi ſuppeditato non modo nihil eis deceſſerit, ſed corpore magis quam alii bene curato eſſe & pinguiores apparuerint; adeo ut illos quidem, quibus regia munificentia veſci contigit, ex pauperioribus eſſe quis ſuſpicaretur, Danielum vero & qui cum eo erant, videri in magna rerum abundantia ſummaque luxuria vixiſſe; exinde Aſchanes, abſque omni metu, quæ pueris quotidie de menſa ſua rex mittere conſuevit, ſibi habebat, & jam ante memorata illis apponebat. Illi vero, quaſi propterea mentes eis

Eorum victus & ſapientia. Dan. c. 1.

ef-

m Εὐγενεστάτους] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Εὐγενεστάτων in *reliquis*.

* *Exſectis*] Judæos ἀνηκίζειν prædixerat *Hieremias*.

n Ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν] Illud ἐκ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

o Ἦσαν δ' ἔτοι] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτοὶ in *Editis Aliiſque*.

p Σκέλους διαιρεῖσθαι·] Ita cum *MSS.* σκέλουσι in *Editis*.

q Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον,] Δανίηλον (ut & ſupra Δανιήλου) *Samb.* & mox ἐκάλεσε *Big.* & *Samb.*

r Αὐτὸν,] Ita *Samb.* ἑαυτὸν *Gall.* 2. αὐτὸν in *reliquis*.

s Καθόλου πάντων] Sic *MSS.* καθόλως in *Editis*.

t Ἀσχάνῃ] Ασφάνῃ malit *Schotanus*. Apud *Chryſoſtomum* ſub initium *Interpretationis* in *Danielem* Ασφανὶζ pro Ασφανὶς ex LXXII. reponi ſuadet *Cotelerius*: qui *Joſephum* Ἀσχάνης pro Ασφάνης dixiſſe exiſtimat, ob ſimilitudinem literarum Hebraïcarum.

v Ἐπιτεταμμένῳ δυνάστῃ,] Ἐμπεπιστευμένῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Κεκινῆσθαι,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐκτετινεῖσθαι in *Editis Aliiſque*.

y Συμμεταβαλεῖν] Συμμεταβάλλειν *Big.* & *Samb.* & infra mox ead. §. συμμεταβαλάσης.

z Καὶ μείζονες ἐγίνοντο,] Ita *MSS.* καὶ σύντονοι μείζονες γίνονται in *Editis*.

a Ὑπολαμβάνειν,] Ὑπολαμβάνεσθαι malit Cl. *Lowthius*.

b Ἀ μὲν ἀπὸ δείπνου] Οσα μὲν *Big.* & *Samb.*

essent puræ, & defœcatæ adeo ut optime possent disciplinis imbui, & corpora firmiora evaderent ad labores perferendos (neque enim illas lædebant & prægravabant ciborum varietate, neque ista eadem ex causa molliora reddebant) facile instituti erant in omni Hebræorum & Chaldæorum doctrina. Danielus vero, præ cæteris satis jam ad sapientiam peritus, somniis interpretandis animum adjecit: numenque ei manifesto aderat.

Nabuchodonosorus somnium videt mirabile. Dan. c. 2.

3. Biennio autem post Ægypti populationem, rex Nabuchodonosorus, cum somnium mirabile vidisset, cujus etiam eventum Deus ei per quietem declaraverat, ejus quidem mox ut è stratis surrexit oblivisci tur. Accersitis igitur Chaldæis & magis atque divinis, narravit ipsis, se forte somnium vidisse: illisque indicans quòd ei acciderat visorum oblivione capi, jussit illis ut ipsi dicerent, quale esset somnium & quid sibi velit. Cum autem illi responderent, ab hominibus fieri non posse ut hoc reperiretur, veruntamen, somnii visionem si illis eloqueretur, interpretationem dare pollicerentur; mortem illis comminatus est, nisi somnium ei expedirent. illosque omnes *statim* ad necem trahi imperavit, qui pronunciaverant se quod jussum erat facere non posse. Tum Danielus, audito quod rex omnes sapientes occidi jusserat, & inter hos se quoque cum cognatis suis esse in periculo, adiit Ariochum, cui datum erat imperium in regis satellites. Cumque ab eo supplex quæsivisset, quam ob rem rex in mandatis dederat, ut sapientes omnes morte multarentur & Chaldæi & magi; atque intellexisset somnii negotium, & quod jussi à rege id quod ei exciderat in mentem revocare, dicendoque se non posse, regem ad iram commovisset: obsecravit Ariochum, ut ad regem ingressus unam noctem *ad commini scendum* magis peteret, atque hac *nocte illos* non interficeret: spem enim sibi esse, si eâ Deum precatus fuerit, fore ut somnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum ivit, ista postulare Danielum. atque ille cædem magorum differri jussit, tantisper dum certior fieret de promisso Danieli. Cæterum puer, ubi se cum cognatis *suis* domum receperat, supplex Deum per totam noctem obsecrat ut *somnium* declararet, & magos & Chaldæos, cum quibus & ipsis pereundum est, ab ira regis eriperet, visionem sibi sistendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per quietem oblata ex memoria elapsa est. Deus autem, & periclitantes miseratus & Danieli sapientia delectatus, somnium ei notum fecit simulque ejus interpretationem, ut quid significaret ex ipso rex intelligeret. Jamque Danielus cum ista à Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem postquam de vita jam desperarint & *cum solicitudine* de morte cogitarint, animi terrore liberavit & in spem vitæ erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, *teneræ* illorum ætatis miserto, prima luce Ariochum adit, & ab eo petebat ut se ad re-

Magi morti adjudicantur, postquam rem fieri non posse pronunciaverant. Dan. c. 2.

Quod ubi Danielo compertum, enunciationem somnii interpretationemque ejus pollicetur. Dan. c. 2.

Mox, cum precibus Deum interpellasset, voti sit compos. Dan. c. 2.

παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγυμνασμένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν ἀτονωτέρων· ὅτε γὰρ ἐκείνας [c] ἐλαφρουῦτο καὶ βαρείας εἶχον ὑπὸ [d] τροφῆς ποικίλης, ἃ δὴ ταῖς μαλακώτερα ἀφ' τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν· πᾶσαν ἐπίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις καὶ ἐφ' τοῖς Ἑβραίοις & τοῖς Χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιὴλ, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς κρίσιν ὀνείρων ἐπιτηδάκει· καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν [e] ἐγίνετο.

γ'. Μετὰ δὲ ἔτος [f] δεύτερον τῆς Αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμασὸν, ἐκ τοῦ ἐκβάσιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τὰς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς, τότε μὲν ἐπιλαθόμενος ἀφανὴς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος [g] δὴ τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τι ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ τὸ συμβεβηκὸς μὲν τοῦ λήθου ὧν εἶδε μυούμενος, [h] ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν, ὅ, τι τε εἴη τὸ ὄναρ, [i] καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δὲ ἀδυνάτον εἶναι λεγόντων ἀνθρώπους τοῦθ' ὑρᾶν, εἰ δ' αὐτοῖς ἔκδοιτο τοῦ ὄψιν & ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον [k] ὑποχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξας δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, πεῖραν τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δυνάσθαι. Δανιὴλ δ' ἀκούσας ὅτι προστάξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, [l] ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μὴ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσῆν [m] Ἀριόχῳ τῷ τοῦ ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων & βασιλέως δορυφόρων πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προστεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντος ὑπὸ & βασιλέως τοῦτ' οὐκ δηλοῦν ὑπολελησμένῳ, φήσαντος μὴ δύνασθαι, [o] παρώξυνεν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν Ἀριόχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, [p] μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ [q] ταύτην τοῦ ἀναίρεσιν ὑπερθέσθαι· ἐλπίζειν γὰρ [r] δι' αὐτῆς δεηθεὶς & Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ Ἀριόχος πεισθεὶς ἀπήγγελε τῷ βασιλεῖ Δανιήλου ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τοῦ ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπερθέσθαι, ἕως γνῷ τοῦ ὑποσχεσιν [s] ἣν Δανιήλ. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν Θεὸν τὸν νυκτὸς, [t] γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, οἷς δεῖ καὶ αὐτὸς συναπολέσθαι, [v] ῥύσασθαι τὸν τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσασα τοῦ ὕψω αὐτῷ. καὶ παύσασα δήλου ἧς ὁ βασιλεὺς [x] ἐπελέλησο ἀφ' τὸν παρελθόσης νυκτὸς ἰδὼν καὶ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιήλου τὸν σοφίας [y] ἀγασάμενος, τό τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τοῦ κρίσιν, ὡς ἂν & τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλ δὲ γὰρ ἀφ' τοῦ Θεοῦ πᾶσα, περιχαρὴς ἀνίσταται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τοῦ ζῆν & [z] πρὸς τὸ πεθνᾶναι τοῦ ἀφύσιον ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν & τοῦ πρὸς τοῦ βίου διήγαγεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ᾗ φωμένης ἡμέρας προσῆγεν [a] πρὸς τὸν [b] Ἀριόχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν ἐξίει πρὸς τὸν βασιλέα· δη-

c Ελωβοῦντο] Εφιλοτο Big. Samb. & Gall. 1. 2. quod forsan à Josephi manu. HUDS. Lege ἐλωβοῦντο. COCC.

d Τροφῆς ποικίλης,] Ita cum Big. Samb. & Vet. Interpr. τροφῆς in Editis Aliisque.

e Ἐγίνετο.] Ἐγίνετο Big. Samb. & Gall. 2.

f Δεύτερον τῆς Αἰγύπτου] Videsis Tornellum ad A. M. 3453. n. 2. & L. Capellum in Chronol. S. p. 223.

g Δὴ τοὺς Χαλδαίους] Δὴ pro ἢ lego.

h Ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν,] Ἐκέλευσε Big. & Samb.

i Καὶ τί τὸ σημεῖον.] Καὶ ὅ, τι σημαίνοι Hen. & Busb. HUDS. Forte σημαινόμενον, ut & paullo inferius. COCC.

k Ὑποχομένων,] Ὑπισχνουμένων in Iisdem.

l Ἐν τούτοις] Ἐν τούτοις γὰρ αὐτὸς συν τοῖς λοιποῖς ἀπωλώλυσι Hen. & Busb.

m Ἀριόχῳ τῷ τοῦ ὑπὸ] Ἀρείχη Vat. Gall. 2. & infra Ἀρείχλω. Ἀριὼχ LXXII. HUDS. Ariochim Rufin. sic mox τὸν Ἀρείχλω· SPANH.

n Περὶ τὸ ἐνύπνιον,] Περὶ τοῦ ἐνυπνίου Big. & Samb.

o Παρώξυνεν αὐτὸν,] Ita Samb. παρωξύνου Big. παρῳξύνου Gall. 1. 2. παροξύνει in Editis Aliisque.

p Μίαν αἰτήσασθαι] Prudenter Chrysostomus & Theodoretus in ea re, quam Sacer contextus reticuit, negotium habere noluerunt. At Josephus tempus definit, unam noctem; Tullianus quidem triduum. malim Josepho accedere. Cotelerius ad Chrysost. in Dan. p. 85.

q Ταύτην τοῦ ἀναίρεσιν] Ταύτην Vat. & Samb.

r Δι' αὐτῆς δεηθεὶς] Διὰ ταύτης Big. Samb. & Gall. 1.

s Τοῦ Δανιήλ.] Τοῦ Δανιήλ Big. & Samb.

t Γνωρίσαι] Σῶσαι Big. Samb. & Gall. 1. ἐλεῆσαι Hen. & Busb.

v Ῥύσασθαι τοῦ & βασιλέως ὀργῆς,] Ῥύσασθαι τοῦ Big. Samb. & Gall. 2.

x Ἐπελέλησο] Sic MSS. ἐπιλέλησο in Editis.

y Ἀγασάμενος,] Ita MSS. (& Cocc.) in Editis ἀγασάμενος.

z Πρὸς τὸ πεθνᾶναι] Eo modo Big. & Samb. πρὸς τῷ in reliquis.

a Πρὸς τὸν Ἀρείχον] Πρὸς Ἀρείχον Big. & Samb.

b Ἀρείχον,] Confer supr. SPANH.

ο Περὶ

δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βέλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν [c] περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.

δ'. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιήλης, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων Χαλδαίων καὶ μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ ἰδεῖν δυνηθέντος, [d] αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν. "ἐ γὰρ κατ' ἐμπει-"ρίαν, ἀλλ' ὅτι τὴν ἀφάνειαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηκε, "τῶν [e] γένους· ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς, [f] φησὶν, ὁ Θεὸς κιν-"δυνεύσαντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι σοί τε [g] ἐμοὶ τῆς ψυ-"χῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ φα-"νερὸν ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἦλον γὰρ τὸν ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς κατασ-"καθεῖσι διὰ σὲ μὴ ζῆν λύπης, ἢ τὸ σῆς αὐτοῦ δόξης "ἀφρόντιζον, ἀδίκως ἅτως ἄνδρας καὶ τοῦτο [h] καλοὺς κἀ-"γαθοὺς ἀποθανεῖν κελεύσαντα, οἷς οὐδὲν μὲν ἀνθρωπί-"νης σοφίας ἐχόμενον ἐπέταξας, ὁ δὲ θεὸν ἔργον θεῖ-"τατ' ἀπῄτησε παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι ἔοι, "τίς ἀρχὴ τοῦ κόσμου πάντος μέλλει σε, καταχθονισθέντι βυλό-"μενος δηλῶσαι πάντας ὁ Θεὸς τοὺς [i] βασιλεύσοντας, "ὄναρ ἐδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶ-"τα, ὃ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι [k] χρυσῆν, "τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν δὲ γαστέρα "καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηροῦς. "ἐπῆτε λίθον εἶδες [l] ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα ἐμπεσεῖν τῷ "ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι, καὶ μηδεν "αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸ δὲ χρυσὸν καὶ τὸ ἄργυ-"ρον καὶ τὸ σίδηρον καὶ τὸ χαλκὸν ἁλεύρου λεπτότερον γενέσθαι· "καὶ τὸν μὲν ἄνεμον πνεύσαντα σφοδρότερον τῆς βίας "ἁρπάσαντα ἀφανίσαι, τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον ὡς "ἅπασαν τὴν αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν "οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τοῦτον "ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου καὶ τοὺς "πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ "οἱ ὦμοι σημαίνουσιν ὑπὸ δύο καταλυθησεσθαι βασιλέων "τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν· τὴν δὲ ἐκείνων ἑτέρος τις [m] ἀπὸ "δύσεως καθαιρήσει χαλκὴν ἡμφιεσμένος, καὶ ταύτην ἀλ-"λη παντὶ τῷ ἰσχυρῷ ὁμοία σιδηρᾷ, καὶ κρατήσει δὲ [n] εἰς "ἅπαν διὰ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν "στερροτέραν τῆς χρυσοῦ καὶ τῆς ἀργύρου καὶ τῆς χαλκοῦ." ἐδή-λωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλης τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἰσχυρὸν εἶναι, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν ἃ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς [o] ἀληθείας ζηλωτὴς ἂν [p] βούλοιτο πολυπραγμονεῖν, οἷς ἐκεῖνα τοῖς ἄλλοις [q] εἰ ζητοῖτο βέλεσθαι μαθεῖν, σπευδάσατω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι [r] τοῦ Δανιήλου· εὑρήσει δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος, [s] ἀκούσας ταῦτα καὶ ἐπιγνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ᾧ τρόπῳ τὸν Θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτον τὸν Δανιήλην ἠσπάζετο, καὶ [t] θυσίαν δὲ ὡς Θεῷ προσέταξεν. ἐ μόνον ἀλλὰ καὶ τὸν προσηγορίαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου Θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· οὓς ἐκ φθόνου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσασι ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς καταστησάμενος χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, [u] πλάτος δὲ ἓξ, ἔστησε αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ

gem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis *se* vidisse dicit, proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illud *ab eo* deprecatus est, ne ipsum aliis Chaldæis & magis sapientia præstare existimaret, quod, cum nemo illorum somnium invenire potuisset, ipse *id* ei indicaturus esset. "non enim *sua* peritia, vel "quod mentem quam alii magis exercuisset, id fe-"ri: sed Deus, inquit, nostrûm misertus qui in "mortis periculum adducti eramus, oranti mihi "pro mea popularium vita & somnium & ejus in-"terpretationem declaravit. non enim tam me so-"licitum habuit ea tristitia, quod nos ipsi à te fue-"rimus morti adjudicati, quam metus de tuæ exi-"stimationis gloria, ut qui inique viros bonos & "honestos necari jusseris, quibus nihil, quod hu-"mana sapientia efficere potuit, imperasti, sed id "quod facere Dei solius est ab illis exegisti. Tibi "itaque, cogitanti, qui homo post te potiturus "esset totius orbis imperio, in lecto cubiculari vo-"lens Deus omnes regnaturos ostendere, ejusmo-"di immisit somnium. Spectare tibi videbaris in-"gentem statuam *ante oculos* tuos stantem cujus "caput forte aureum erat, humeri & brachia ar-"gentea, venter & femora ex ære, crura ac pedes "ferrei. Deinde saxum ingens vidisti à monte a-"vulsum, quod in statuam incidit, eamque deje-"ctam adeo contrivit, ut nulla ejus pars integra "fuerit relicta; sed aurum & argentum & ferrum "& æs in pulverem abierint farina minutiorem: "atque illum, venti vehementioris flatu abreptum, "longe lateque dispersum esse; saxum vero adeo "crevisse ut tota terra ab eo occupata videretur. "Et somnium quidem quod vidisti hujusmodi est: "illud vero hoc modo, ut arbitror, interpretan-"dum. Caput quidem aureum te significat, & "alios ante te reges Babylonios; duæ vero manus "& humeri indicant imperium vestrum à duobus "regibus eversum iri: illorum autem imperium "alius quidam ab occidente *veniens* destruet, ære "*totus* obductus; atque hujus vires alia vis debel-"labit ferro similis, easque in universum imperio "premet propter ferri naturam, quod ea sit auro "& argento & ære validior." Quin & Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est ut præterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis avidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, ut qui de incertis, an futura sint, scire desiderat, det operam ut Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inveniet.

Danielus Nabuchodonosoro somnium in memoriam revocat, & interpretatur. Dan. c. 2.

De statua quam vidit in somnis Nabuchodonosorus. Dan. c. 2.

Somnii explanatio. Dan. c. 2.

5. Rex autem Nabuchodonosorus, his auditis, suoque somnio agnito, Danieli indolis admiratione perculsus est, & in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique ut Deo sacrificari jussit. Nec hoc contentus, impositio ei Dei sui nomine, universæ ditionis suæ imperio eum præfecit, cognatosque suos: quos ex *aliorum* invidia & livore in periculum incidisse contigit, ut qui regem hujusmodi de causa offenderint. Rex, facto aureo colosso altitudine cubitorum sexaginta, latitudine sex, cum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque *mo-*

Danielus magnis honoribus auget rex cumulatque. Dan. c. 2.

Nabuchodonosorus statuam sibi auream, immensæ magnitudinis, posuit, adorarique eam præcepit. Dan. c. 3.

c Περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.] Περὶ τὴν Big. & Samb.
d Αὐτὸς αὐτῷ] Ita Big. Samb. & Vat. Interpr. αὐτὸς αὐτὸ in Editis Aliisque.
e Γένους] Γένους Big. & Samb. γνώσεως legisse videtur Epiphan.
f Φησὶν,] Φησὶν deest Big. & Samb.
g Ἐμοὶ τε ψυχῆς] Ἐμῆς Big. & Samb.
h Καλοὺς κἀγαθοὺς] Καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς Big. & Samb.
i Βασιλεύσοντας] Βασιλεύοντας Gall. & Samb. 1.
k Χρυσῆν,] Al. (ut & Cocc.) χρυσέαν.
l Ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα] Ἐξ ὄρους Big. Samb. & LXXII.
m Ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει] Ita Big. Samb. & Vat. ἀπὸ δύσεως in Editis Aliisque.
n Εἰς ἅπαν] Ita Big. Samb. Busb. & Hen. εἰς ἅπασαν in Editis Aliisque.
o Ἀληθείας] Ἀκριβείας Samb.
p Περιέσται] πολυπραγμονεῖν,] De voce περιέσθαι videsis Gatakerum ad Antoninum, pag. 92.
q Εἰ ζητοῖτο] Τί ζητοῖτο Big. & Samb.
r Τοῦ Δανιήλου·] Τὸ Δανιήλου Big. & Samb.
s Ἀκούσας ταῦτα] Ἀκηκοὼς Big. & Samb.
t Θυσίαν] ὡς Θεῷ] Ita cum MSS. in Editis θύειν.
u Πλάτος] ἓξ,] Τὸ πλάτος Big. & Samb.

x Αὐ-

more ſolenni dedicaturus eſſet, principes ex omni ſua ditione convocavit, eiſque in primis mandavit, ut quandocunque tubæ ſonitum audiverint, tunc *interram* procumberent & coloſſum venerarentur: iis vero qui *ita* non fecerint minatus eſt ſe illos conjecturum eſſe in fornacem igne ardentem. cum igitur omnes, ſimul ac audiverunt tubæ vocem, coloſſum venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non feciſſe dicunt, nolentes patria inſtituta violare. Atque illi criminis manifeſti & ſtatim in ignem conjecti divina ſervantur providentia, & præter omnium opinionem ex mortis periculo evadunt. Ignis enim eos non attigit: ſed, quaſi ſenſiſſet viros *ſceleris* puros in flammas ſuas præcipitatos eſſe, illos non afflavit; vique ad urendum debili eſſe videbatur, quamdiu juvenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente ut ab igne nihil paterentur. Quæ res illis, ut viris probis Deoque charis, regis gratiam conciliavit: adeo ut poſtea ſemper in maximo apud eum honore haberentur.

Danieli cognati, quod ſtatuam non adorarint, in medias flammas conjiciuntur, & illeſi per eas ambulant. Dan. c. 3.

6. Non multo autem poſt in ſomnis rex aliam videt viſionem; quòd imperio excidens inter beſtias verſabitur, & poſt exactos in ſolitudine ſeptem annos denuo regnum recuperabit. Hac viſione ipſi in ſomnio oblata, cum magos rurſus convocaſſet, illos ea de re percontabatur, & quid ſignificaret ſibi dicere jubebat. Et aliorum quidem nemo potuit ſomnii ſententiam invenire, regique explicare: ſolus vero Danielus iſta exploravit; atque ita evenerunt prout ipſe ei prædixit. Cum enim in ſolitudine tempus jam ante memoratum exegiſſet, nemine per ſeptennium auſo rerum gubernaculo ſeſe admovere, *tandem* Deum precatus ut regnum recipiat, rurſus ei reſtituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum ſingula ita ut in antiquis libris ea reperio in ſcriptis meis referam. nam ſtatim ab initio hujus hiſtoriæ contra eos qui in rebus *narratis* deſiderabunt quidpiam, vel expoſtulabunt, à me præcautum eſt, aſſeverando quod Hebræorum ſolum libros Græce reddam, pollicendoque futurum ut in rebus iſtis exponendis nihil illis de meo addam vel detraham.

Nabuchodonoſorus, poteſtate regia abjecta, cum beſtiis agreſtibus degit: & poſt ſeptennium in regnum repoſitus eſt & dignitate auctus. Dan. c. 4.

λῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν [x] αὐτὸν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προσάξας, [y] ὅτι σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὴν ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας ἠπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς [z] ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινούσης ἐπακοῦσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὴν ἀνδριάντα, [a] τοὺς Δανιήλου συγγενεῖς [b] δὲ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, δόξης εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σωζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι [c] τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι, οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ἔτι ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν, ὥστε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς, κατασκευάσαντος. τοῦτο συνέβησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ, ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς· [d] διὸ μὴ πάσης ἀξιώμενοι παρ' αὐτοῦ [e] τῆς τιμῆς διετέλουν.

Nabuchodonoſorus, poteſtate regia abjecta, cum beſtiis agreſtibus degit: & poſt ſeptennium in regnum repoſitus eſt & dignitate auctus. Dan. c. 4.

δ'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν· ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς μετὰ θηρίων ἔξοι τὴν διαίταν, καὶ διαζήσας οὕτως ὅσα τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος [f] τὸ ὄναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί [g] σημαίνοι λέγειν ἠξίει. τὰ μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τὴν τοῦ ἐνυπνίου διφάνειαν εὑρεῖν, οὐδὲ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ· Δανιὴλος δὲ [h] μόνος τοῦτο ἐκεῖνε, καθὼς [i] οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διαλείψας γὰρ ὁπόσον τῆς ἐρημίας τὸ προδρημένον χρόνον, οὐδενὸς τολμήσαντος ὑπομεῖναι τοῖς πράγμασιν ἀντὶ τὴν ἐπιστασίαν, δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. [k] ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἀπὸ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις βιβλίοις. [l] καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς [m] ὑπιζητήσοντας τί τῶν πραγμάτων ἢ [n] μεμψομένους ἀσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραϊκὰς βίβλους [o] εἰπὼν εἰς τὴν [p] Ἑλληνίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος.

CAP. XI.

De Nabuchodonoſoro ejuſque ſucceſſoribus, & quomodo eorum imperium everſum erat à Perſis: quæque Danielo acciderunt in Media, & qualia illic prædixit.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ναβυχοδονόσορ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν· ἃ τι συνέβη Δανιήλῳ ἐν Μηδίᾳ, καὶ οἷα ἐκεῖ προεφήτευσεν.

Nabuchodonoſori mors.

REX autem Nabuchodonoſorus, cum regnaſſet annos quadraginta tres, vitam finivit; vir ad res agendas acer, & regibus qui eum anteceſſerunt fortunatior. Rerum autem ab eo geſtarum meminit etiam Beroſus in tertio Hiſtoriæ Chaldaïcæ libro, hiſce verbis. "Cumque audiſſet pa-

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορ, [r] ἔτη πεντήκοντα τρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ [s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν [t] ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. "ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ

"[v] Na-

[x] Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν ex *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

[y] Ὅτε σημαινούσης] Ὅταν vel ὅτ' ἂν in *MSS.*

[z] Ἐμβληθήσεσθαι κάμινον.] Ἐμβληθῶσι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[a] Τοὺς Δανιήλου] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* pro Δανιήλου in *Editis Aliiſque.*

[b] Οὐ ποιῆσαι τοῦτο] Μὴ ποιῆσαι *Big.* & *Samb.*

[c] Τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας] Τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.*

[d] Διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι] Ita cum *Big.* & *Samb.* Δι' ὃ μὴ πάσης ἀξ. π. ἀ. τῆς τιμῆς in *Editis Aliiſque.*

[e] Τῆς τιμῆς διετέλουν.] Fortè καὶ τῆς τ. δ. COCC.

[f] Τὸ ὄναρ,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* τοῦναρ in *cæteris.*

[g] Σημαίνοι λέγειν ἠξίει.] Ita *Big.* & *Samb.* σημαίνῃ in *reliquis.*

[h] Μόνος καὶ ταῦτα ἔκεινε,] Μόνος καὶ τοῦτ' (vel τοῦτο) ἔκεινε in *pleriſque MSS.*

[i] Οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ὅτις τε αὐτῷ in *Editis Aliiſque.*

[k] Ἐγκαλέσῃ δέ μοι] Ἐγκαλέσει *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[l] Καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τί τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἠσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραϊκὰς βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλληνίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος.] Joſephus ait à ſe Hebræorum Volumina in Græcam linguam transferri, nec addente iis quicquam aut detrahente. Vid. Præf. Arch. lib. 1. c. 1. §. 1. ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων. SPANH.

[m] Ἐπιζητήσοντας] Ἐπιζητήσαντάς τι περὶ τῶν in *iiſdem MSS.*

[n] Μεμψομένους] Μεμφομένους *Big.* & *Samb.*

[o] Εἰπὼν εἰς τὴν] Ita cum *MSS.* εἶπον in *Editis.*

[p] Ἑλλὶδα γλῶτταν,] Ἑλλάδα γλῶτταν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[q] Μήτε προσθείς τι] Μήτε προσθεὶς τοῖς πρ. αὐτοῖς ἴδια in *iiſdem MSS.*

[r] Ἔτη πεντηκοντατρία] Ἔτη τρία καὶ πεντήκοντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβυχοδονόσορος,] Beroſi verba de Nabuchodonoſore. Vid. de eodem Beroſo & Nabuchodonoſoro adv. Apion. lib. 1. §. 19. ubi eadem verba. SPANH. Quædam etiam ibi rectius ſcripta videntur. COCC.

[t] Ἱστοριῶν,] Illud *ἱστοριῶν* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Rerum Chaldaïcarum Hiſtoriam *Beroſum* tribus libris compoſuiſſe dicit *Tatianus*, p. 126. *Edit. Oxon.* Eadem Βαβυλωνιακὰ appellat *Athenæus* in *Deipnoſoph.* 639.

[v] Na-

"ᵛ Ναβυχοδονόσορ, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης, ἔν τε
"Αἰγύπτῳ τοῖς περὶ ˣ τὸν Κοίλλον Συρίαν καὶ Φοινίκην τε-
"ταχώς, ἀποστάτης ʸ αὐτὸς γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἐπ-
"καθησθῆναι, συσήσας τῷ ᶻ υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ ᵃ ὄντι ἐν ἡλι-
"κίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ᵇ ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμ-
"βάντος δὲ Ναβυχοδονόσορ τῷ ἀποστάτῃ, καὶ θαπα-
"ξάμενος, αὐτός τε ᶜ συρράτησε, καὶ τὴν χώραν ᵈ ἐκ ταύτης τῆς
"ἀρχῆς ἐπὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ᵉ ἐποίησατο. ᶠ τῷ δὲ παρελθόντι τῷ
"Ναβυχοδονοσόρῳ συνέβη, ᵍ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστή-
"σαντι, ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, ʰ ἔτη βα-
"σιλεύσαντα εἰκοσιέξ. αἰσθόμενος δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον τὸν
"πατρὸς τελευτὴν Ναβυχοδονόσορ, καὶ καταστήσας τὰ κατ' τὴν
"Αἴγυπτον πράγματα καὶ τὸν λοιπὸν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώ-
"τους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐ-
"θνῶν, ⁱ καὶ συντάξας τισὶ τῶν φίλων μετὰ τῆς ᵐ βαρυτάτης δυ-
"νάμεως καὶ τὴν λοιπὴν ὠφελείας ἀναχωμίζειν εἰς τὴν Βαβυλω-
"νίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου ⁿ παρεγένετο εἰς
"Βαβυλῶνα. ᵒ Θαλαττῶν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα
"ὑπὸ ᵖ τῶν Χαλδαίων, καὶ ᵍ διαφερομένου τὴν βασιλείαν ὑπὸ
"βελτίστου αὐτῶν, κυβερνήσας ʳ ὁλοκλήρου τὴν πατρικὴν δυ-
"ναστείαν, ˢ τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις θαῤῥήσαντες συνέταξεν ἀ-
"ποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις ᵗ ἀπο-
"δεῖξαι· αὐτὸς δὲ ᵘ ὑπὸ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων ˣ τὸ,
"τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τόν
"τε ὑπάρχοντα ἐξ ἀρχῆς πόλιν, ʸ καὶ ἑτέραν προσοικοδο-
"μήσας, καὶ ἀνακαινίσας, ὡς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πο-
"λιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ᶻ ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κα-
"τασκευάζειν, ᵃ περιεβάλετο τρεῖς μὲν τὸ ἔνδον πόλεως πε-
"ριβόλους, τρεῖς δὲ ᵇ τὸ ἔξω, ᶜ τεῖχος δὲ ὀπτῆς πλίνθου.
"καὶ τὰ ἱερὰ πύλας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμή-
"σας ἱεροπρεπῶς, ᵈ περισκατεσκεύασεν τοῖς παλαιοῖς βα-

"ter ejus Nabuchodonoſorus, eum, qui in Ægypto & Cæle-Syria & Phœnice præpoſitus fuerat, Satrapen ab eo defeciſſe, ipſe ferendis laboribus *per ætatem* impar, filio Nabuchodonoſoro adhuc juveni tradidit partem exercitus, miſitque ad illum bello perſequendum. Nabuchodonoſorus vero congreſſus cum illo, qui deſciverat, acieque conſerta, & eum vicit, & regionem ab hoc initio in regni ſui ditionem redegit. At ſub id tempus evenit ut Nabuchodoſorus pater, cum morbum contraxiſſet, in urbe Babyloniorum diem obiret ſupremum, poſtquam regnaſſet annis XXI. * Nabuchodonoſorus vero, non multo poſt patris morte cognita, rebuſque in Ægypto & reliqua regione ordinatis, ut & captivis ex Judæis & Phœnicibus & Syris & ex Ægypti populis, datoque in mandatis quibuſdam ex amicis ut *eos* una cum gravis armaturæ militibus & impedimentis in Babyloniam deportaret, ipſe cum paucis itinere per deſertum facto Babylonem ſe conferebat. Potitus autem rerum quas Chaldæi adminiſtraverant, regnique ſibi ab eorum potiſſimo adſervati, totum patris quod fuerat imperium adeptus, captivis quidem, ubi *eò* venerant, colonias in Babyloniæ locis maxime opportunis aſſignari juſſit: ipſe vero, poſtquam de belli manubiis Beli templum aliaque largiter ornaverat, urbemque *Babylonis* quæ jam erat, *nova* etiam altera addita, inſtauraverat, ne poſſent poſthac qui ad urbem *iſtam* venirent obſidendam abacto flumine eam *facilius* aggredi, ternos quidem interiori urbi, ternoſque pariter exteriori murorum ambitus circumdedit, idque è coctis lateribus. Cumque urbem bene muniviſſet, & portas magnifice adornaſſet, paternæ regiæ contiguam

Beroſi teſtimonium de Nabuchodonoſoro.

ᵛ Ναβυχοδονόσορ,] Hic loci, & alibi, quoties patris Nabuchodonoſori mentio fit, Ναβυπολάσαρ reſcribendum cenſet *J. Scaliger*, prout apud *Euſebium* de *Prap. Evang.* l. 9. c. 40. *Ptolemæum* in *Canone regnorum*, & *Syncellum* in *Chronogr.* p. 220. Apud *Joſephum* lib. 1. contra *Appionem* Ναβυλάσαρ decurtate legitur, proculdubio pro Ναβυπολάσαρ. Verum in hiſce *Originum* libris tam vetus eſt mendum, ut agnoſcatur etiam à *Vet. Interpr.*

ˣ Τὸν Κοίλλον Συρίαν] Συρίαν τὸν Κοίλλον *Big. Samb. Syncell.* & lib. 1. c. *App.*

ʸ Αὐτὸς γέγονεν,] Αὐτὸς deëſt *Syncello* & *Joſepho* in *lib.* 1. c. *App.*

ᶻ Υἱῷ Ναβυχοδονοσόρου] Illud υἱῷ reſtituimus ex *Big. Samb. Vet. Interpr. Syncello*, & *libro* 1. c. *App.*

ᵃ Ὄντι ἐν ἡλικίᾳ] Ὅτι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ in *libro* 1. c. *App.* illa tamen omiſit *Syncellus.*

ᵇ Ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb. Vat. Syncell.* & *lib.* 1. c. *App.*

ᶜ Συρράτησε,] Ἐνεκράτησε in lib. 1. c. *App.* κρατεῖ *Syncell.*

ᵈ Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς] Ἐξ ἀρχῆς, *denuo ut ab initio fuerat*, in *Syncello* & *lib.* 1. c. *App.*

ᵉ Ἐποιήσατο] Ἐποίησεν in *lib.* 1. c. *App.*

ᶠ Τῷ δὲ παρελθόντι τῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ συμβῆναι Ναβολασσάρῳ [Ναβοπαλασσάρῳ *Syncell.*] κατὰ τοῦτον τὸν π. *Joſ.* l. 1. c. *App.* Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ Ναβ. *Big. Samb.* & *Vat.*

ᵍ Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν] Illa κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν & ἐν τῇ Βαβ. πόλει omittit *Syncell.*

ʰ Ἔτη βασιλεύσαντα] Ita etiam in *Epiphanii* libris & *Syncello.* Ἔτη βασιλεύσαντα εἴκοσι καὶ ἓν *Big.* & *Samb.* Ἔτη βεβασιλευκότι εἰκοσιενιέα in *lib.* 1. c. *App.* quod rectum eſſe oſtendit *Scaliger* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragmenta*, p. 2. & *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 426. Verum aliter ſentit *Petavius* in lib. IX. *de Doctr. Temp.* c. 58.

† *Nabuchodonoſorus vero,*] Vid. *Scalig.* in Prolegomenis ad lib. de E. T. p. 13. & notis ad Fragmenta Gr. p. 9.

ⁱ Μετ' ὀλίγον χρόνου] Μετ' ὀλίγον [πολλὸν χρόνον] τὸν Ν. π. Ναβυχοδονοσόρου *Joſ.* l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

ᵏ Καὶ τὸν Αἴγυπτον ἐθνῶν,] Καὶ Αἴγυπτον *Big.* & *Samb.*

ˡ Καὶ συντάξας] Illud καὶ deſideratur in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

ᵐ Βαρυτάτης δυνάμεως] Ita ex *Syncello.* (& *Coccejo*) βαρύτητος in *Editis.* βαθυτάτης *Big.* & *Samb.* plane μετὰ τῆς δυνάμεως in *lib.* 1. c. *App.*

ⁿ Παρεγένετο εἰς Βαβυλῶνα.] Παρῆν γὰρ *Big.* & *Samb.*

ᵒ Θαλαττῶν δὲ] Καταλαβὼν in l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

ᵖ Τῶν Χαλδαίων,] Τῶν abeſt *Big. Samb. Vat. Syncello* & *lib.* 1. c. *App.* Voce Χαλδαίων non *gentem* intelligit, ſed *Sapientes* & *Philoſophos* Babyloniæ. *Scalig.*

ᵍ Διατηρηθέντα τὴν βασιλείαν] Διοικηθέντα *Big.* & *Samb.*

ʳ Ὁλοκλήρου τὴν πατρικὴν ἀρχὴν,] Ἐξ ὁλοκλήρου *lib.* 1. c. *App.* ὁλοκλήρου *Syncell.*

ˢ Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις θαῤῥήσαντες, συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας in *lib.* 1. c. *App.* τοῖς αἰχμαλώτοις ἔταξεν τὴν κατοικίαν. αὐτοῖς δὲ ὁ Ναβυχοδονόσορ ἐκ τοῦ λαφύρων τό, τε Βήλου *Syncell.*

ᵗ Ἀποδεῖξαι·] Illud ἀποδεῖξαι ex *lib.* 1. c. *App.* adjeci, præſertim quod ἀποδεῖξαι poſt τόποις habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

ᵘ Ὑπὸ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου] Ἀπὸ τοῦ λ. in l. c. *App.* & *Gall.* 1. 2.

ˣ Τό, τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως,] Babylone opera à Nabuchodonozore extructa, nempe quæ Græci Semiramidi tribuunt. Vid. Scaliger Prolegom. de Emend. Temp. p. 37. & 38. SPANH.

ʸ Καὶ ἑτέραν προσοικοδομήσας, καὶ ἀνακαινίσας,] Καὶ ἑτέραν προσοικοδομήσας καὶ ἀναγκάσας *Baſ.* & *G.* atqui in *l.* 1. c. *App.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προσοικοδομήσας καὶ ἀναγκάσας. *Epiphanius* vertit, *& antiquæ civitati alia quoque contulit & priſca reparavit, ita ut nequaquam obſidentes valerent fluvium convertere & civitati aliquo modo prævalere.* & *lib.* 1. c. *App.* ad hunc modum, *& antiquam civitatem & alteram extrinſecus adjiciens, cogitans quatenus nequaquam poſſent obſidentes fluvium convertere & ad civitatem accedere.* Ex quibus cum *Scaligero* προσοικοδομήσας pro προσοικοδομήσας, & ἀνακαινίσας pro ἀναγκάσας repoſuimus, levicula ſane mutatione. καὶ προσοικοδομήσας καὶ ἀνακαινίσας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καταπροσοικοδομήσας καὶ ἀναγκάσας *Gall.* 2. καὶ προσοικοδομήσας καὶ ἀναγκάσας *Vat.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προσπροσοικοδομήσας καὶ ἀναγκάσας *Syncell.* ubi in ora libri προσπροσκατασκευάσας apposuit *Editor.* καὶ ἑτέρᾳ προσοικοδομησάμενον καὶ ἀνακλίσας legendum cenſet *Salmaſius*, atque ita *Epiphanium* legiſſe ſibi perſuadet. *Petitus* vero in *Animadverſionibus ineditis* legit καὶ ἑτέραν προσοικοδομήσας καὶ ἀναχώσας: ac ſi *Beroſus* dixiſſet, Nabuchodonoſorum novam civitatem priori adjeciſſe, eamque excitatis aggeribus muniviſſe, ne in poſterum hoſtes poſſent fluvium avertere. HUDS. *Grotius* quoque legit ἀνακαινίσας in libro de Veritate Religionis Chriſtianæ. COCC.

ᶻ Ἀναστρέφοντας] Ita in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello*, ἀναστρέψαντας in *Editis Altiſque.* ἀναστρέψας *Big.* & *Samb.* ἀνατρέψας *Gall.* 1.

ᵃ Περιεβάλετο] Περιεβάλετο δὲ τρεῖς in *Editis.* ſed δὲ ejecimus, quod non exſtet in *lib.* 1. c. *App.* nec in *Syncello*, aut *Samb.* & *Gall.* 1. in quibus tamen ὑπερεβάλετο τρεῖς &c.

ᵇ Τὸ ἔξω,] Illud τὸ ex *Big. Samb. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

ᶜ Τεῖχος δὲ τὸ ὀπτῆς πλίνθου.] Τοῦτων *Samb.* & *Vat.* τούτων δὲ τὰς μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τὰς δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* Sed non ita hic loci legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *erexitque tres porticus & tres extrinſecus de latere cocto: decenterque muniens* &c.

ᵈ Περισκατεσκεύασεν,] Sic ex *lib.* 1. c. *App.* atque ita *Epiphanius*, ut puto, aut prout in *Syncello* κατεσκεύασε τοῖς. at hic loci

"tiguam aliam exſtruxit: cujus de altitudine re-
"liquoque ſplendore dicere mihi forſan ſupervaca-
"neum eſſet. Verum ampla quamvis fuerit & ſu-
"perba, diebus tamen quindecim confecta erat &
"abſoluta. In hac regia ex lapide excitavit * pi-
"las, quibus ſpeciem dedit montibus perſimilem;
"eaſque ita fabricavit, ut omne genus arboribus
"conſitæ fuerint. Fecitque penſilem paradiſum,
"ut vocabatur; quòd uxor ejus, utpote in Mediæ
"locis educata, ea deſiderarit quæ patriam *quo-*
Megaſthenes laudatur. "*dammodo* referrent." Quin & Megaſthenes in tertio rerum Indicarum *libro* ipſorum meminit, ubi oſtendere conatur, quod hic rex fortitudine & rerum geſtarum magnitudine longe Herculem ſuperarit. Eum enim vaſtaſſe dicit magnam Li-
Et Diocles. byæ partem & † Iberiam. Imo & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum *libro* hujus regis mentionem facit; ut & Philoſtratus tam in Indicis ejus
Et Philoſtratus. quam Phœniciis hiſtoriis, quòd hic rex tredecim annos Tyrum oppugnaverit, cum illo tempore Ithobalus in Tyro regnaret. Atque hæc quidem ſunt quæ ab Hiſtoricis omnibus de hoc rege memoriæ prodita ſunt.

XII. *Abilamarodachus Nabuchodonoſoro in regnum ſuccedit, & Jechoniam vinculis eximit.* 4 *Regum*, c. 25. *Poſt eum regnum adeptus eſt Nigliſarus.* 2. Cæterum poſt mortem Nabuchodonoſori, Abilamarodachus ejus filius regnum ſuſcipit: qui, cum Jechoniam ſtatim è vinculis ſolviſſet, cum inter amicos neceſſarios habebat, multis muneribus donatum, atque præ *cæteris* apud Babylonem regibus honoratum. nam pater ejus fidem Jechoniæ *datam* non ſervavit: qui ſe ei cum uxoribus & liberis omnique cognatione *ſua* ſponte tradiderat, pro patriâ *urbe*, quam nolebat *per vim* expugnatam excìdi, ut jam ante diximus. Mortuo autem Abilamarodacho, poſtquam annos decem & octo regnaſſet, Nigliſarus filius ejus imperium ſibi vendicat: cumque id tenuiſſet annos quadraginta vita

"σιλείοις ἔπεσα βασίλεια ἐχόμενα [c] αὐτῶν· ὧν τὸ μὲν
"ἀνάσημα ⸌ τῷ λοιπῷ πολυτέλειαν ϖϐειοσὸν ἴσως ἂν
"εἴη λέγειν. ϖλὴν [f] ὄντα γε [g] μεγάλα καὶ ὑπερήφανα
"[h] σωετελέσθη ἡμέραις [i] δεκαπέντε. ἐν ᾗ τοῖς βασιλείοις
"τούτοις ἀναλήμματα [k] λίθινα ἀνωκοδόμησε, τῷ ὄψει
[e] ὁποδὲς [l] ὁμοιοτάτῳ τοῖς ὄρεσι, [m] καὶ καταφυτεύσας δέν-
"δρεσι παντοδαποῖς [n] ἐξειργάσατο. καὶ κατεσκεύασε τὸ κα-
"λούμενον [o] κρεμάσων ϖϐαράδεισον· διὰ τὸ τῇ γυναικὶ
"αὐτοῦ ὀπτηυμεῖν τὰ [p] οἰκείας διαθέσεως, [q] ὡς τεθραμ-
"μένῃ ἐν τοῖς [r] κατὰ Μηδίαν τόποις." καὶ [s] Μεγασθένης
ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν μνημονεύει αὐτῶν, [t] δι' ἧς
ὑποφαίνει ϖϐᾶξαι [v] τοῦτον τὴν βασιλείαν τῇ ἀνδρείᾳ καὶ
τῷ μεγέθει τῶν ϖϐράξεων ὑπερβεβηκότα τὸν Ηρακλέα. κα-
ταιρέψαι γὰρ αὐτὸν φησὶ [x] Λιβυης τῆς [y] ϖολλῆς, καὶ
Ιβηρίαν. καὶ Διοκλῆς ᾗ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν [z] Περσικῶν μνη-
μονεύει τούτου ϐ βασιλέως· καὶ [a] φιλόσραϐος ἐν τοῖς Ινδι-
καῖς αὐτοῦ ⸌ φοινικικαῖς ἱσορίαις, ὅτι ϐτος ὁ βασιλεὺς
[b] ἐϖολιόρκησε Τύρον [c] ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν [d] Ιθοβάλου τοῦ Τύρου. καὶ τὰ μὲν, ὑπὸ ϖάντων
ἱσορούμενα ϖερὶ τούτου ϐ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

β'. Μετὰ δὲ τοῦτον [e] Ναβυχοδονοσόρου τελευτήσαντος [f] Αβι-
λαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ϖϐαλαμ-
ϐάνει· ὃς δίδωσι [g] τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα [h] Ιεχωνίαν τῶν
δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναϛαυιοτάτοις [i] φίλοις εἶχε,
ϖολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ ϖοιήσας αὐτὸν [k] ἔντιμον ὑπὲ
τοὺς [l] ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέως· ὁ γὰρ ϖατὴρ αὐτοῦ τὴν πίσιν
οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ιεχωνίᾳ, ϖϐαδόνλα μὴ γυναικῶν ⸌
τέκνων ⸌ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπερ τῆς ϖα-
τρίδος, ὡς ἂν μὴ καϛασκαφείη ληφθείσα [m] τῇ ϖολιορκίᾳ,
καθὼς ϖροέγραψαμεν. τελευτήσαντος δὲ Αβιλαμαρωδάχου
[n] μὴ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, [o] Νιγλίσαρος ὁ
παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ϖϐαλαμβάνει· καὶ, καϛρατήσας αὐ-
τοῦ

κατεσκεύασεν ὡ τοῖς in *Editis Aliiſque.*

e Αὐτῶν·] Ἐκείνων, ὑπερφέρεσθαι ἀνάσημα καὶ ϖολλῷ ϖολυτέλειαν. μακρῷ δ' ἴσως ἔσαι ἐάν τις ἐξηγῆται) in *lib.* 1. c. *App.* ἐκείνων [ὑ-
πὲς] ὧν τὸ μὲ ἀνάσημα καὶ τῷ λοιπῷ ϖολυτέλειαν μικρῷ ἴσως ἔσαι ἐάν τις ἐξηγῆ) *Syncell.*

f Οντα γε] Πλὼ ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα in *Editis Aliiſque.* πλὴν ὅσον τὰ μεγάλα *Samb. Big.* & *Gall.* 1. πλὼ ὄντα γε ὑπερϐολῇ μεγάλα in *lib.* 1. c. *App.* πλὼ ὄντα γε ὑπερϐολῇ μεγάλα *Syncell.* unde cum levicula mutatione lego ὄντα γε μεγάλα. Nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *dum eſſent hæc magna & nimis eximia* &c.

g Μεγάλα καὶ ὑπερήδανα σωετελέσθη ἡμέραις δεκαπέντε.] Dum eſſent hæc magna & nimis eximia *Ruſin.* SPANH.

h Σωετελέσθη ἡμέραις] Ita in *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* σωετελέσθησαν in *Editis.*

* *Pilas*,] *Ambulacra* vertit *Grotius.* Iſta & quæ ſequuntur fere interpretatus eſt *Curtius*, l. 5.

i Δεκαπέντε] Πεντεκαιδεκα *Big.* & *Samb.*

k Λίθινα ἀνωκοδόμησε,] Λίθινα ὑψηλὰ ἀνωκοδ. in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

l Ομοιοτάτῳ τοῖς ὄρεσι,] Ita *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncell.* (ὁμοιοτάτα Cocc.) ὁμοιότητα in *Editis.*

m Καὶ καταδυτεύσας δένδρεσι] In *pleriſque MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* deëſt καί.

n Εξειργάσατο.] Ita diſtinxi, cum antea eſſet ἐξειργάσατο καὶ κατασκεύασε. in *lib.* 1. c. *App.* ἐξειργάσατο. κατασκεύασας.

o Κρεμασὸν ϖϐαράδεισον·] Penſilis hortus in Babylone à Nebuchadn. exſtructus ad Medici ſimilitudinem vid. contr. Apionem lib. 1. §. 19. SPANH.

p Οἰκείας διαθέσεως,] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* nec aliter in *MSS.* οἰκείας *lib.* 1. c. *App.* οἰκίας *Syncell.* & ὡραίας ex conjectura *Editoris.* Videſis *Scaligeri* notas ad *Vett. Gr. Fragmenta* ſub finem libri *de Emendatione Temporum.*

q Ως τεθραμμένῳ] Illud ὡς deëſt in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

r Κατὰ Μηδίαν τόποις.] Κατὰ τὴν Μηδίαν in *lib.* 1. c. *App.*

s Μεγασθένης ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν] Vide *Scalig.* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragm.* p. 18. *Fac. Cappellum* ad A. M. 3794. & *Simpſonum* in *Chron. Cathol.* A. M. 3426. HUDS. Megaſthenis Indica Contr. Apion. lib. 1. §. 20. SPANH.

t Δι' ἧς] Forte δι' ὧν. COCC.

v Τοῦτον τὴν βασιλείαν] Vide *Euſeb.* in *Prap. Evangel.* l. IX. c. 41. & Græca *Euſebii Chron.* p. 41.

† *Iberiam.*] Fabuloſa iſta videntur *L'Empereur.*

x Λιβυης τῆς ϖολλῆς,] *Gelen.* leg. τῆς Λιβύης τῆς ϖολλῆς. *Ruſinus* male: Libyen civitatem. Vid. Caſaub. ad Baron. p. 155. SPANH.

y Πολλῆς,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & *lib.* 1. c. *App.* Λι-
βύης τὰ ϖλεῖσα καὶ Ιβηρίας *Syncell.* nec aliter legiſſe videtur *Euſeb. in Prap. Evangel.* lib. 9. c. 41. Λιβυης τῆς ϖέλεως in *Editis Aliiſque.* quam lectionem ſequutus eſt *Epiphanius.* Vide *Scalig.* ad *Fragm.* p. 18. *Caſaub.* in *Exercit. Baronianis*, p. 155. *Edit. Lond.* & *Perizonium* in *Originibus Babylonicis*, p. 420.

z Περσικῶν μνημονεύει] Juxta *Epiphanium* ἐν β'. τῶν Δευτερίων, in *ſecundo Coloniarum.* Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 3. & *Joſ. Scalig.* in *Can. Iſagog.* p. 288.

a Φιλόσραϐος] De eo *Voſſius* in *Hiſt. Gr.* l. 2. p. 235. *Edit. Lugd. Bat.*

b Επολιόρκησε Τύρον] De hac Tyri obſidione infr. adv. Apion. lib. 1. §. 21. & Petav. de Doct. Temp. part. *II.* cap. LXIII. p. 147. & 148. SPANH.

c Ετη ιγ'.] Ετεσι τελσὶ καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In *Epiphanii* libris, *annis tribus & decem menſibus.*

d Ιθοβάλου] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ναβυχοδονοσόρου] De Nabuchodonoſore & ejus Succeſſoribus vid. ex Beroſo cont. Appion. lib. 1. §. 20. & Petav. de Doct. Temp. P. II. p. 163. SPANH.

f Αβιλαμαρώδαχος] Ευϊλμαρώδαχ in *lib.* 1. c. *App.* Ευϊλμαρωδὶκ 4 *Regum*, c. 25. v. 27. Εὐϊλὰδ Μαρώδαχ *Syncello* in *Chronogr.* p. 226. Αβελμάθαχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & infra Αβιλδαμάχου *Big.* & *Gall.* 1. Αβιλμαδάχου *Samb.* & *Gall.* 2. Ευϊλμαλώδαχος *Euſeb.* in *Prap. Evang.* l. 6. c. 40. HUDS. Abilamarodachus Nabuchadn. filius & ſucceſſor *Ruſin.* Amilmadapacus qui & Abimatodochus. SPANH.

g Τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα] Τὸν τῶν *Big. Samb. Hen.* & *Basil.*

h Ιεχονίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς,] *Al.* Ιεχονίαν. HUDS. *Conf.* ſupr. c. 8. §. 7. SPANH.

i Φίλοις εἶχε,] Τῶν φίλων *Big. Samb. Hen.* & *Basil.*

k Εντιμον] Ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τῶν σὺν τ. β. βασιλέων *Big.* ἔντιμον pro αὐτὸν eraſo habet *Gall.* 1. & dein ἐπὶ τῶν σὺν Βαβυλωνίᾳ βασιλέων. atque *Epiphanius* vertit, *fecitque eum in Babylonia inter reges haberi.* unde non dubitavi reſcribere, ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τῶν σὺν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων. præſertim cum *S. Literæ* (4 *Regum* c. 26. v. 28.) dicant quod Babyloniæ rex Jechoniæ *ſolium in ſolio collocavit altiore, quam erant cæterorum regum ſolia, quos Babylonia habebat.* Antea editum erat, ποιήσας ἐπὶ τῶν σὺν Βαβυλῶνι βασιλέων.

l Εν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων.] Εν τῇ Βαβυλωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

m Τῇ πολιορκίᾳ,] Ὑπὸ τῆς πολιορκίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

n Μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα] Μεθ' ἔτη β'. juxta *Beroſum* in *lib.* 1. c. *App.* & *Euſebium* in *Prap. Evang.* lib. 9. c. 40. Vide *Voſſ.* Chron. S. p. 133.

o Νιγλίσαρος] Ιγλίσαρος in. *pleriſque MSS.* Νεριγλίσαρος *Syncello.* Νηριγλισσορόαρος *Euſebio.* Νηριγλισσορόαρος in *lib.* 1. c. *App.* HUDS. Negliſar Abilam, filius *Ruſin.* Egreſſarius. SPANH.

p Ετη

τῷ [p] ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφῃ τ βίον. μετ' αὐτὸν ἦ εἰς τ ὑὸν αὐτῷ [q] Λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τ βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς πως [r] παρ' αὐτῷ τὰς πάντας ἐννέα, πλωτήσαντι αὐτῷ μεταβαίνῃ πρὸς [s] Βαλτάσαρον τ καλούμενον [t] Ναβοάνδηλον [v] ἀπὸ Βαβυλωνίοις. ὑπὲ τοῦτον [x] στρατεύσει Κῦρός τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων· καὶ [y] πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι καὶ περάσιον θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν [z] ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, [a] καὶ σκευῶν ἐπὶ πολὺς ἀργυρῶν εἰς ἐσθῆσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τ παλλακίδων καὶ τ φίλων. δόξαν ἦ αὐτῷ, κωμασθῆναι κελεύσῃ ἐκ τ ἰδίου ναοῦ τὰ τ Θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβουχοδονόσορος [b] ἐξ Ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς ἦ τ αὐτοῦ ναὸν [c] κατέθετο. αὐτὸς ἦ ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τ Θεὸν, ἐκ τ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τ ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς [d] Βαρβάροις, τότε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τ ἦ μάγων οὐδὲν [e] εὑρίσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ ὀπὶ τῷ παραδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχόμενον πορφυροῦν [f] περιαυχένιον χρύσεον, καὶ [g] πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τ ἰδίας ἀρχῆς. τότε γινομένης τ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες, καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τ γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δὲ ὑπὲ τούτῳ θεασαμένη τ βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, παρεθαρσύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν· ὡς ἔστι τις [h] ἐκ τ Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ [i] τοῦ Ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος Ἱεροσόλυμα, Δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς [k] ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν πρὶν ὧν ἔχρῃζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. [l] μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι περὶ τ γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τ ἐκ φρενῶν αὐτὰ καταγνῶναι, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ Θεοῦ σημαινόμενον.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τ Δανιῆλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ διαλεχθεὶς ὡς πύθοιτο πρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἂν μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὀλιγωρίαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνῃ μᾶλλον ἠξίου. τάχα γὰρ ποιήσαντι [m] πορφύραν [n] δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον περὶ τ αὐχένα φορεῖν, καὶ τὸ τρίτον τ αὐτῆς ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τ σοφίας,

decedit. At poſt illum ad filium ejus Laboſordachum ſucceſſionis jure regnum pervenit, cumque ei menſes ſolummodo novem manſiſſet, eo ſublato tranſit ad Baltaſarum, qui † Naboandelus à Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt & Cyrus Perſarum rex & Medorum Darius: eique, dum obſeſſus Babylone erat, mirabilis quædam & prodigioſa viſio oblata eſt. Diſcumbebat cœnans in ampla domo, (& magnus erat apparatus vaſorum argenteorum in regalis convivii uſum factorum) accumbentibus etiam concubinis & amicis. cumque ita ei collibuiſſet, jubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, ſpoliatis Hieroſolymis, uſus quidem non fuerat, ſed in dei ſui templo repoſuerat. Ille vero, poſtquam eò uſque audaciæ proceſſerat, ut dum potaret Deoque malediceret iiſdem uteretur, videt manum è pariete prodeuntem & tectorio ſyllabas quaſdam depingentem. Cæterum viſione perturbatus, convocavit magos & Chaldæos, & id genus quotquot inter Barbaros prodigia & ſomnia interpretari poterant, ut ſcriptum illud ei declararent. Cum autem magi ſe nihil poſſe invenire aut intelligere dicerent, rex ſolicitus mœſtuſque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; ſe illi daturum promittere, qui ſcriptum legerit & quid id ſibi vellet enunciaverit, ut torquem auream in collo geſtet, purpura amiciatur more regum Chaldæorum, & in tertia regni ſui parte dominetur. Poſt hoc præconium, major etiam fit magorum concurſus, certatimque contenderunt ut quid ſcriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus hærebant. Quo fit ut avia regis, ubi eum viderat, ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmare cœperit, dicereque; captivum eſſe quendam ex Judæa, inde etiam ortum, à Nabuchodonoſoro Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, virum ſingularis ſapientiæ & peritiæ in iis evolvendis quæ ſummè difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quæ percontatus eſt, quæſitorum obſcura luce perfudit. Illum itaque ut accerſeret rogabat, ut ab eo quæreret de literis *iſtis*, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverunt, quamvis triſte eſſe contigerit quod Deus fore ſignificavit.

Dein Laboſordachus.

Poſt quem regnat Naboandelus, qui & Baltaſarus dictus.

Manus viſa eſt ſcribere in pariete. Dan. c. 5.

3. His auditis, Baltaſarus Danielum evocat, præfatuſque ſe *multa* de eo ejuſque ſapientia fama accepiſſe, quod *ſcilicet* Dei ſpiritu afflatus ſit, & ſolus omnium maxime idoneus ad ea excogitanda quæ aliis in mentem non veniunt, rogavit ut ſcripturam *iſtam* legeret & interpretando enucleret. quod ſi fecerit, conceſſurum eſſe ut purpura veſtiatur, & in collo torquem habeat auream, ac in tertia regni parte dominetur, in ſapientiæ honorem præ-

Accitus Danielus ut ſcriptum illud explicet. Dan. c. 5.

p Ετη τεσσαράκοντα,] Ετη τέσσαρα in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

q Λαβοσόρδαχον] Λαβροσοδαχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Λαβροσσάρχοδος in *lib.* 1. c. *App.* Λαβοσάρος *Syncell.* Χαβασσαραχος *Euſebio.* HUDS. Laboſordachus, ita & *Rufin.* SPANH.

r Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῶ in *Edit. Gen.* & aliquibus *MSS.*

† *Naboandelus*] Vid. eundem *L'Empereur* in Danielem. p. 90.

s Βαλτάσαρον] Βαλτασάρην aut Βαλτασάρων in *MSS.* Βαλτάσαρ *Dan.* c. 5. HUDS. Baltaſſarus *Rufin.* Balthazar idem à Cyro Perſarum & Dario Medorum Regibus oppugnatus, quod impugnatur à Petav. Doct. Temp. P. II. p. 168. & cæt. atque antè à Scaligero, niſi Balthaſar idem qui Laboſordachus, quo occiſo Nabonichus regnavit. SPANH.

t Ναβοάνδηλον] Ναβόνηδον in *lib.* 1. c. *App.* §. 20. Ναβόνιδον *Euſeb.* & *Syncell.* HUDS. Naboandel, *Rufino* Naboar. SPANH.

v Παρὰ Βαβυλωνίοις.] Παρὰ τοῖς Βαβ. *Big.* & *Samb.*

x Στρατεύσει Κῦρος] Hoc falſi redarguit *A. C. Sabellicus* in *Enneadis* II. lib. VI. p. 317. & poſt eum alii. Sed *Joſephum* criminationibus plus debere notavit *Iſ. Voſſius*, quam laudibus & elogiis. Vide *Diſcours ſur l' Hiſt. Univerſelle par J. B. Boſſuet*, p. 40.

y Πολιορκουμένῳ αὐτῷ] Πολιορκουμένων δὲ *Big.* & *Samb.* forſan pro πολιορκουμένῳ δέ.

z Ἐν οἴκῳ μεγάλῳ,] Οἶκος hic non eſt domus ſed pars domus ita dicta. vide Vitruvium. REL.

a Καὶ σκευῶν ἐπὶ πολὺς] Καὶ ὡς ἐσθῆσεις πεποιημένῳ βασιλικὰς in *pleriſque MSS.* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* καὶ σκ. ἐπὶ π. ἄργυρος, εἰς ἐσθήσεις πεποιημένων *Vat.*

b Ἐξ Ἱεροσολύμων,] Ἐκ τ Ἱερ. *Big.* & *Samb.*

c Κατέθετο.] Κατεθηκεν *Big.* & *Samb.*

d Βαρβάροις] Ita & *Epiphanius*. ἐν τοῖς Βαβυλωνίοις *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

e Εὑρίσκειν,] Δυναμένων poſt εὑρίσκειν addunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Περιαυχένιον χρύσεον,] Sic infra lib. XI. c. 3. §. 2. *Gen.* περιαυχένιον χρυσοῦν, ubi etiam mallem χρύσεον · vid. infr. lib. XI. c. 6. §. 10. SPANH.

g Πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς] Perpurea veſte uſi ſoli Chaldæorum Reges, item Perſarum; infr. lib. XI. c. 3. §. 2. & c. 6. §. 10. & mox infr. §. 3. SPANH.

h Ἐκ τ Ἰουδαίας αἰχμάλωτος,] Ἀπὸ τ *Samb.*

i Τοῦ Ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος] Articulus deëſt *Samb. Hen.* & *Busb.*

k Ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα] Εὑρεῖν *Big.* & *Samb.*

l Μεταπεμψάμενον] Μεταπεμψάμενος in *pleriſque MSS.*

m Πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Conf. ſup. §. 2. SPANH.

n Δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Δώσειν ἐνδύσασθαι.

præmiumque, ut ex iis illustrissimus habeatur apud omnes qui ea videant, audiantque quid causæ fuerit quod ista assequutus sit. At Danielus obsecrabat ut dona quidem & *munera* sibi haberet (nam sapientiam & divinitatem largitionibus corrumpi non solere, sed egentibus gratuito prodesse) *quæ vero scripta erant *se velle ei* indicare ex illis ostendendo vitæ finem ei adesse, quod, illa etiam monitus quæ proavus ejus ob suas in Deum contumelias passus est, pietatem colere non didicerit, nihilque supra humanam naturam moliri: sed cum & Nabuchodonosorus, ad victum ferinum ob impietatem redactus, & multis precibus & supplicationibus tantum misericordiæ consequutus, ut humanæ vitæ consuetudini & regno restitueretur, propterea que Deum, ut qui potestatem omnem habet, cuique res hominum curæ sunt, usque dum moreretur, celebrarit, ipse horum omnium oblitus, & multa quidem impie in Deum loquutus fuerit, & illius *templi* vasis sibi cum pellicibus ministrari voluerit. Deum itaque ista videntem illi iratum esse, & his literis prænunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Quæ autem scripta erant ita se habere indicavit. MANE. hoc autem dicebat Græca lingua significare ἀριθμὸς, *numerus:* quasi Deus vitæ tuæ regnique tempus numeraverit, & pauxillum admodum tibi supersesse. THEKEL. quod idem est ac σταθμὸς, *pondus.* itaque Deus, inquit, ponderato regni tui tempore, jam illud deorsum ferri innuit. PHARES. & hoc, si Græce interpreteris, est κλάσμα, *fragmentum.* tuum igitur regnum franget *Deus*, illudque Medis Persisque dividet.

Literas in pariete legit & interpretatur Danielus. Dan. c. 5.

Danielo magni honores habiti.

4. Cum autem dixisset Danielus, ista regi ex literis in tectorio significari, Baltasarum quidem, ut verisimile erat, ob calamitosa adeo denunciata dolor invasit & miseria. non tamen *ei* ut malorum prænuncio munera quæ se daturum promiserat dare recusavit, sed quicquid pollicitus est præstitit: secum reputans, ea quidem ob quæ danda forent à seipso fatisque esse, non ab illo qui ea prædixerat; viri autem boni justique officio functum esse, qui ea vere interpretatus est, quamvis tristia essent quæ forent eventura. Et quidem ille ita censebat, at non multo post ipse captus est, simul & urbs: exercitu in eum educto à Cyro Persarum rege. Baltasarus enim est, quo regnante Babylonem captam esse contigit, cum regnum ipse tenuisset annos septendecim. Et quidem regis Nabuchodonosori posteros hujusmodi exitum habuisse accepimus. Dario autem, qui cum Cyro cognato *suo* Babyloniorum imperium evertit, annus agebatur sexagesimus secundus, quando Babylonem cepit: qui Astyagis filius erat, & alio nomine apud Græcos vocabatur; quique Danielum vatem assumptum

Babylon capitur à Dario.

Danielus in Mediam deportatur.

ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἀπισημότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τάτων ἔτυχε πυνθανομένοις. Δανιὴλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίωσ· τὸ γὰρ σοφὸν καὶ [o] τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρόσοικα τὰς δεομένους ὠφελεῖν· μισθὸν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν [P] τῶν αὐτῶν βίου. ὅπερ μηδὲ οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις σκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν εὐσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονόσορος μεταπεσὼν εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠτύχησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθεὶς ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεὸν, ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνῳδῶν, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν Θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ πλοῦν. ἐδήλου δὲ τὰ [q] γεγραμμένα τάδε. [r] MANH. τοῦτο δ' [s] ἔλεγεν Ἑλλάδι γλώττῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός· ὥσπερ δὲ ζωῆς [t] σου τοσοῦτον χρόνον καὶ τὸ δέχεσθαι ἠρίθμηκεν ὁ Θεὸς, καὶ [v] προσεπεύφημεῖ σοὶ βραχὺ χρόνον. [x] ΘΕΚΕΛ. [y] σημαίνει τοῦτο σταθμόν. φησὶν οὖν σε λέγειν τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλονότι. [z] ΦΑΡΕΣ. καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κατὰ Ἑλλάδα γλῶτταν. κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν, καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσαις διανεμεῖ.

δ'. Δανιὴλος δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ὂν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸ μὲν Βαλτάσαρον, οἷον εἰκὸς ἐφ' ἅτῳ χαλεποῖς τοῖς [a] δεδηλωμένοις, λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς [b] προφήτῃ κακῶν αὐτῷ γεγονημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσων ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ πάσας [c] παρέχε· τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσον[ται] λογιζόμενος ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' ἐχὶ τὸ προφητεύσοντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα [d] κρίνας ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα [e] συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἅτως ἔκρινε· μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη καὶ ἡ πόλις, Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γάρ ἐστιν ἐφ' οὗ τὴν ἀρχὴν τῆς Βαβυλῶνος σωθεῖσα ἠφάνισε, βασιλεύσαντος αὐτοῦ ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῶν μὲν οὖν Ναβουχοδονόσορος τοῦ βασιλέως [f] ἐγγόνων τὸ τέλος [g] τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. Δαρείου δὲ, τοῦ καταλύσαντος τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ Κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἓν ἐξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλεν, ὃς ἦν [h] Ἀστυάγους υἱὸς, ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα· ὃς δὲ, Δανιὴλον

o Τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι,] Tò deëst *Big.* & *Samb.*

* *Quæ vero scripto erant* se velle ei *indicare*,] Solito liberius vertit *Epiphan.* ad hunc modum, *ea vero quæ scripta videbantur ei significaturum se esse promisit, dicens hæc ejus vitæ significare subversionem.*

p Δι' αὐτῶν δὲ βίου.] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτῆ *Busb.* & *Hen.*

q Γεγραμμένα] Quidam MSS. γράμματα.

r MANH.] Μάνη *Chald.* Græcè ἀριθμός *Chald.* מנה *numerare.* מנין *numerus.* SPANH.

s Ἔλεγεν] Delendum COCC.

t Σου τοσοῦτον] Illud σου non agnoscit *Samb.*

v Προσεπεύφημεῖ σοὶ] Προσεπεύφημεῖ ἔτι σοι *Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1.

x ΘΕΚΕΛ.] Θεκὲλ, *Chald.* תקל *appendere.* SPANH.

y Σημαίνει τοῦτο σταθμόν.] Σημαίνει τοῦτον τὸν σταθμὸν *Samb.* τοῦτο τὸ σταθμὸν *Big.* & *Gall.* 1. 2.

z ΦΑΡΕΣ.] Φαρὲς *Chald.* פרס *dividere.* SPANH.

a Δεδηλωμένοις,] Ita cum *MSS.* δεδηλωμένοις in *Editis.*

b Προφήτῃ κακῶν] Προφήτης *Samb.* & *Vat.* dein γεγόμενον *Samb.* γεγονημένον *Big.*

c Παρέχε·] Ita *Basil. G. Vat. Aliique.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *sed cuncta concessit: cogitans, quia illa quidem pro quibus darentur propria ejus & non prophetantis essent; illum vero, qui hæc vere discreverit, virum bonum dicebat simul & justum* &c. παρέχειν. τὸν μὲν ἠπειλημένον [πλημμεληθέντα *Gall.* 1.] τὰ βασιλείας καθαίρεσιν τὰ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' ἐχὶ δὲ προφητεύσοντος εἶναι λογιζόμενος, τὸν δὲ ἐπηγγελμένων ἀπολήψεσιν κρίνας ἀνδρὸς ἀγαθοῦ *Big.* & *Gall.* 1. Παρέχε, ἐφ' οἷς μὲ δοθήσε[σθαι] λογιζόμενος, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τὰ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' ἐχὶ δὲ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα κρίνων ἀνδρὸς ἀγ. *Samb.*

d Κρίνας ἀνδρὸς ἀγαθοῦ] Si κρίνων legamus cum *MSS.* vertendum censeo, *promissa vero præstare viri boni justique esse existimans* &c. ut post ὡμολογημένα suppleatur ποιεῖν.

e Συμβαίνειν.] Συμβαίνειν αὐτῷ ἔκρινε μετ' ὀ π. *Samb.* & *Gall.* 1. συμβ. ἅτως ἔκρινε *Gall.* 2. συμβ. κὴ ἅτως ἔκρινε *Vat* συνὸ. αὐτὸς κὴ ἅτως ἔκρινε *Big.* Incertum an ista in suo *codice* habuerit *Epiphan.*

f Ἐγγόνων τὸ τέλος] Ἐκγόνων *Big.* & *Samb.*

g Τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον.] Τοιοῦτο *Big.* & *Samb.*

h Ἀστυάγης] Ita (& non Ἀσυάγυ, prout in *Editis Aliisque*) *Big. Samb. Vat.* necnon *Theodoretus* in *Danielem.* l. VI. p. 616. cujus verba apponere non gravabor. χρόνον ὀλίγον Δαρεῖος ὁ Μήδων βασιλεύσαντος, Κῦρος Περσῶν ἐβασίλευσε τὴν ἀρχὴν εἰς Πέρσας αὐτὴν μεταθέμενος. Ἰώσηπος δὲ ὁ ἱστοριογράφος τὸν Δαρεῖον μὲν υἱὸν εἶναι Ἀστυάγους φησὶ, Κύρου δὲ θεῖον ὡς μητρὸς, τὸν δὲ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέως ἕτερος αὐτῷ τὸ ὄνομα τεθεικέναι. Κυαξάρην γὰρ αὐτὸν κάτοι σοφοσηγορεύσασι. λέγει δὲ ὅτι κατὰ ταυτὸν καθεστρατεύσατο τῇ Βαβυλῶνι Δαρεῖός τε καὶ Κῦρος ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς· σπάσαντα δὲ πόλιν,

νῆλον [i] τ̃ τ προφήτην λαβὼν, ἦγαγε εἰς Μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς [k] μεταδὸς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τ̃ τριῶν γὰρ σατραπῶν ἦν, ὃς ὑπὸ τ̃ [l] ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε Δαρεῖος.

ε'. Δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παῤ ἐκείνῳ τοῖς τε Δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνου, ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον, [m] πεπιστευμένου, ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παῤ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δοκιμοῦντι παῤ τῷ Δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος περιορῶν, [n] αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη [o] καλῶς, τι προσλαβεῖν, οὐδ' ἡντιναοῦν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον, [p] ᾧ, καταφέροντες αὐτοῦ πρὸς τ̃ βασιλέα, [q] ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν σκηπτὸν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν [r] τ̃ Δανιήλου, τρὶς τ̃ ἡμέρας προσευχόμενον τῷ Θεῷ, συνῆσαν ἔγνωσαν διρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τ̃ Δαρεῖον ἐλθόντες [s] ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ δυνάμενος εἴη· τὸν μέντοιγε αὐτῶν παραβάντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τ̃ τ̃ λεόντων ἕκειναν ῥῖψαι λάκκον ἀπολέμενον.

ς'. Ο ὁ βασιλεὺς, ὑπ' οὐδὲν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, ὑπέλαβε ὅτι τ̃ Δανιήλου τοῦτο [t] κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, [v] ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐφ' δεδογμένοις· καὶ κυρώσαν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, Φυλαττόμενοι [x] μὴ διαβλῶσι τὰ προστάγματα, ἠρέμουν· Δανιήλῳ δ' φρονοῦντι ὑδεπισοῦν τούτων λυπῇ, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὔχετο τῷ Θεῷ πάντων ὁρώντων. οἱ δ' σατράπαι, τ̃ ἀφορμῆς αὐτοῖς λυπῇ ἐπιθάζον λαβεῖν ὅτι τ̃ Δανιήλου διαφανείσης, ὃν ἦκον πρὸς τ̃ βασιλέα, καὶ κατηγόρουν, ὡς διαβαίνοντος μόνου δ' Δανιήλου τὰ προστεταγμένα, [y] μηδενὸς τ̃ ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς· καὶ τοῦτ' ὀ [z] δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ δ φθόνου. ὑπὸ γὰρ μείζονος ἧς [a] προσδόκων εὐνοίας τοῦτο ποιεῖν τ̃ Δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καταφρονήσοιτο τ̃ ἐκείνου προσταγμάτων συγγνώμην [b] ἑτοίμως νέμον, καὶ αὐτὸ τοῦτο βαλοῦσι τ̃ Βαλτάσαρ ἀνῆλον καθ' ἑκείνην τὴν νύκτα, καθ' ἣν ὑπὸ τῶν τοίχων τὰς συμβολὰς ἐκείνας γεγραφομένας ἐθεάσατο. ἀλλ' οὐκ ἰᾷ τοῦτο πεισθῆναι ὁ Δανιὴλ, ὃς λέγει, ὅτι καταλύσαι σὺν τῇ βασιλείᾳ Δαρεῖος καὶ σὺν τῇ βασιλείᾳ Κύρου δ Πέρσου, καὶ δείκνυσιν (sc. Dan. c. 6.) ἑτέραν μὲν δ Δαρείου βασιλείαν, ἑτέραν δ δ Κύρου. εἰ δ μία αὐτοῖς καὶ τ̃ Βαβυλῶνος ἐγεγόνει τροπαία, μία ἂν ἦν καὶ ἡ βασιλεία. νῦν δ ἄλλου μὲν ταύτην, ἄλλου δ ἐκείνην εἶναί φησιν, "καὶ, ὁ Ἀσυάγης προστιθεὶς "πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν Κύρου ὁ "Πέρσης." ὁ τοίνυν Δαρεῖος καὶ Κῦρος καὶ ταύτην βασιλεύσαντες τ̃ Βαλτάσαρ ἀνῆλον· ἀλλ' ὁ μὲν Δαρεῖος ὁ Ἀσυήρου πρότερον, ὕστερον δ Κῦρος ἐβασίλευσεν. ὧδε ταῖς Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις τὰ ὑπὸ δ Ἰωσήπου εἰρημένα συμβαίνει· ὧδε γὰρ ἐν ἐκείναις ἔστιν εὑρεῖν τ̃ Κυαξάρου τ̃ δ Ἀσυάγους υἱόν, αὐτὸν εἶναι τ̃ Δαρεῖον, ὃν δὴ φησὶ σὺν τῷ Κύρου τοῦ πρώτου καὶ τ̃ Βαβυλῶνος ποιήσασθαι. ὥστε ἀπίθανον εἶναι τ̃ δ Ἰωσήπου λόγου &c. Eodemque plane faciunt quæ habet lib. 9. p. 649. Vide *Annott.* ad voc. προστάσσει præced. §. 2. & confer *Petavium* de *Doctr. Temp.* part. 2. p. 168. & *Simsonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3447.

i Τὸν προφήτην] Agnoscit Danielem fuisse Prophetam, quod alii Judæi negant. REL.

k Μεταδοὺς,] *Μεταδιδοὺς Big. Samb. & Gall.* 1. 2.

l Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε.] *Josephi ἁμάρτημα μνημονικὸν*, ut puto; cum hæc habeat ex *Dan.* c. 6 v. 1. ubi memorantur tantum centum viginti provinciæ. Videsis *J. Clericum* ad *Esther* c. 1. p. 698.

m Πεπιστευμένου,] Ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενον post πεπιστευμένου addunt *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vat.*

in Mediam duxit ad regiam suam, summoque honore auctum secum habebat. nam fuit unus ex tribus satrapis quos trecentis sexaginta satrapiis præposuit. totidem enim fecit Darius.

Satrapæ ei invident. Dan. c. 6.

ς. Cum itaque Danielus in tanto esset honore, & egregio erga se Darii studio uteretur, eique soli, tanquam Dei spiritu afflato, fides in omnibus à rege haberetur, invidia flagravit. fieri enim solet ut illi invideant, qui alios intuentur magis quam semetipsos à regibus honorari. Cæterum iis, qui ægre ferebant ut tanta polleret apud Darium auctoritate, calumniandi & accusandi occasionem quærentibus, causas omnes præcidebat. nam cum super pecuniam esset omniumque munerum contemptor, summæ sibi turpitudini esse ducens aliquid accipere, etiam cum *pro beneficio* honeste daretur, nullam omnino obtrectatoribus suis, quam arriperent, reprehensionis ansam dabat. Illi vero, dum nihil haberent, quo ipsius apud regem delati existimationem minuerent, aliquid ei ut probrum objiciendo vel calumniam adhibendo, aliam rationem iniverunt, qua eum è medio tollerent. Itaque cum animadverterent Danielum ter quotidie Deo supplicare, eis in mentem venit se illum perdendi occasionem invenisse. Cumque Darium adiissent, ei nunciabant, satrapis ejus præfectisque videri triginta dierum ferias populo indici debere, quibus neque ipsum neque deos aliquid rogare precarique cuiquam liceret: qui vero contra hoc ipsorum decretum fecerit, statuerunt ut in leonum specum periturus conjiceretur.

Conspirant in Danielum. Dan. c. 6.

6. Rex autem illorum malitiæ ignarus, neque Danielo insidias istiusmodi commento paratas esse suspicatus, ait sibi placere hanc illorum sententiam; pollicitusque se sancitum ire id quod illis fieri visum est, edictum proposuit in publicum quo populo innotesceret quæ satrapæ decreverint. Atque alii quidem omnes quiescebant, sibi cavetes ne quid contra mandata facerent: at Danielus nihil horum curabat: sed more suo situs omnium in conspectu Deum orabat. Tum satrapæ, occasione sibi oblata quam adversus Danielum captare *modis omnibus* studebant, è vestigio regem conveniebant, & accusationem instituebant, quod Danielus contra quam imperassent solus fecerit, cum nemo alius ausus esset diis supplicare; idque non pietate eò adducti, sed quod ex invidia observarint illum & animadverterint quid ageret. Suspicantes etenim Darium id agere ut ob majorem quam exspectabant benevolentiam mandati sui contemptori veniam daret, quod ipsum suam in Danie-

n Αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν,] Αἴσχιστον αὐτῷ δοκεῖν *Big.* & *Samb.* αἴσχιστον αὐτῷ δοκεῖν *Gall.* 1. 2. & *Vat.* αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν in *Editis Aliisque.* HUDS. Vetus: *cui turpe videbatur aliquid etiam pro bonis rebus accipere.* f. αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν καὶ κἂν ὑπὲρ ὧν ποιοῖ καλῶς, προσλαβεῖν. COCC.

o Καλῶς,] Ita *Epiphan.* qui vertit, *aliquid accipere.* antea, καλῶς προσλαβεῖν.

p Ω, κατειπόντες αὐτοῦ] Ita *Big.* & *Samb.* ὃ κατειπόντες in *reliquis.*

q Ζημιώσουσιν αὐτὸν] Eo modo *Big.* & *Samb.* ζημιώσουσιν in *Editis Aliisque.*

r Τὸν Δανιήλου,] Articulum adjecimus ex *MSS.* ut & mox ante τ̃ λεόντων.

s Ἀπήγγειλαν αὐτῷ,] Ita *MSS.* ἀπήγγειλον in *Editis*, forsan pro ἀπήγγειλαν.

t Κατασκευασαμένους] Κατεσκευασμένους *Big.* & *Samb.*

v Ἀρέσκεσθαι] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) ἀρέσκειν in *Editis.*

x Μὴ διαβλῶσι] Τὰ προστάγματα μὴ διαβλῶσι *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

y Μηδενὸς τ̃ ἄλλων] Μηδενὸς δ τ̃ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

z Δι' εὐσέβειαν,] Δι' ἀσέβειαν in *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod non propter impietatem, sed propter custodiam fieret præceptorum, ille contemnens præcepta, ad suum oraret Deum.*

a Προσδόκων εὐνοίας] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσδόκιμον in *Editis.*

b Ἑτοίμως νέμειν,] Iterum ex *MSS.* ἑτοίμως in *Editis.*

nielum invidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, ſed poſtulabant ut juxta latam legem in leonum ſpecum conjiceretur. At Darius ſpei plenus, fore ut Deus eum liberaret, & nihil mali à feris pateretur, hortatus eſt eum ut quicquid accideret æquo ferret animo. cumque in ſpeluncam conjectus eſſet, *rex*, ſignato lapide qui pro oſtio erat in ore ſpecûs, diſceſſit; totamque eam noctem ſine cibo & ſomno exegit, de Danielo majorem in modum ſolicitus. Mane autem diluculo ſurrexit, & ad ſpecum ſe contulit: cumque ſigillum illæſum inveniſſet, quo lapidem obſignatum reliquerat, illo *protinus* reſerato magna voce Danielum clamavit, quærens an adhuc ſalvus eſſet. Qui cum regem audiviſſet, dixiſſetque, ſe nequaquam læſum eſſe, *rex* eum ex ferarum ſpecu juſſit extrahi. Inimici vero *ejus*, cum vidiſſent nihil mali Danielo accidiſſe, Deo quidem ejuſque providentiæ incolumitatem illius tribuere noluerunt; leones vero ſagina impletos neque Danielum attigiſſe neque ad eum acceſſiſſe exiſtimantes, id ita factum eſſe regi dictitabant. At ille, quod eos utpote *ſumme* malignos odio habuerit, multas carnes leonibus objici jubet, illiſque jam ſaturatis inimicos Danieli in antrum conjici imperavit, ut animadverteret an ob ſaturitatem ad eos non acceſſuri eſſent. Tum manifeſtum erat Dario, poſtquam feris objecti eſſent ſatrapæ, Danielum miraculo ſervatum eſſe. Nam leones nemini illorum pepercerunt, ſed eos omnes dilacerarunt, quaſi valde eſurientes & victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbitror, non irritavit & *exacuit*, quippe qui paulo ante carne ad ſatietatem uſque fuerant impleti, ſed hominum malitia. nihil enim impedit quin & ipſa, Deo ita volente, etiam beſtiis palam fiat ad pœnam exſequendam.

Danielus, quod edicto regis non paruiſſet, ad leones projicitur. Dan. c. 6.

Danielus miraculo ſervatus. Dan. c. 6.

Danieli accuſatores leonibus objici præcipit Darius. Dan. c. 6.

7. Iis itaque hoc modo peremptis qui Danielo inſidias ſtruxerant, Darius rex *nuncios* dimiſit per univerſam regionem, qui juberent Deum iſtum celebrari, quem Danielus adorabat, dicerentque ipſum ſolum verum eſſe *Deum* & omnipotentem. Porro Danielum ſummo in honore habuit, eique primum inter amicos locum tribuit. Cum autem Danielus inſignis adeo eſſet claruſque, *præcipue* quòd Deo charus exiſtimaretur, * turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ, opus elegantiſſimum & arte mirabili conſtructum, quæ etiamnum quidem manet duratque: ſpectantibus vero apparet recentis eſſe ſtructuræ, atque illa ipſa die condita qua quiſque illam aſpexerit. tanta quippe illi eſt novitatis ſpecies & formæ vigor integer, cui nihil deceſſit tam longo temporis decurſu. nam & idem accidit ædificiis quod hominibus, pariterque ſeneſcunt, quod annis aliquid de robore pereat, decorque marceſcat. Moris autem adhuc eſt ut in turri

Danielus clarus ante, clarior haberi cœpit.

Turrim Ecbatanis ædificat.

σκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, [c] ἀ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἡξίουν κ᾽ τ νόμον εἰς τ λάκκον τ λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, κ᾽ οὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τ θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀθύμως φέρειν τὰ [d] συμβαίνοντα. καὶ βληθεὶς εἰς τ λάκκον, [e] σφραγίσας τ ὀπὴ ᾧ στόμιον κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· καὶ δι᾽ ὅλης ἄστιτος κ᾽ νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆλθ, ἀγωνιῶν περὶ ᾧ Δανιήλ. μεθ᾽ ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὀπὶ τ λάκκον ἦλθε· καὶ σῳζομένῳ τὸν σφραγῖδα εὗρεν, ἣ σημηνάμενος τ λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τ Δανιήλον, [f] καὶ πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ᾧ δ᾽ [g] ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν [h] ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τ θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, Δι᾽ μὲν τὸ θεῖον καὶ τὸν τότε πρόνοιαν οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ [i] ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τότ᾽ ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς ὡς πονηρίας, ᾠήθη βληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύσας τοῖς λέουσι κρέα, κρεωθέντων δ᾽ αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τ Δανιήλου προστάξειν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ Δι᾽ κόρον [k] αὐτοῖς ἀ [l] προσάξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ, τῶν σατραπῶν θηρίοις βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τ Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεπράξαντο, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ᾽ αὐτοὺς ἀ τὸ [m] πνεῦν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν [n] ἐμπεπλησμένους, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. [o] δῆλη γὰρ καὶ τοῖς [p] ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις πρὸς τιμωρίαν ἦσιν, τῷ θεῷ προαιρουμένοις.

ζ. Διαφθαρέντων οὖν τ ἐπιβεβουλευκότων Δανιήλῳ τοῦτον τ τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ᾽ ὅλου ἔπεμψε τὰ χώρας ἐπαγγέλλων τ Θεὸν, ὃν Δανιήλος [q] προσκυνεῖ, κ᾽ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, κ᾽ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔχει ἢ [r] τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ὅτως ὀπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης ᾧ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν [s] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς [t] βάρι, [u] ὑπερεπεσεῖόν τι κατασκεύασμα κ᾽ θαυμασίως πεποιημένον, ἣ μέχρι δεῦρο μέν ἐστι καὶ σώζεται. τοῖς δ᾽ ὁρῶσι δοκεῖ πρεσφάτως [v] κατασκευάσθαι, κ᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτὸν ἡμέρας ἰδοῦσι γεγονέναι. ἔτους νεαρὸν αὐτῆς ἐστὶν ἀκμαῖον τὸ κάλλος, κ᾽ μηδαμῆ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ ἐπὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτον ἀνθρώποις, κ᾽ παλαιοῦται, καὶ τὸν ἰσχὺν λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, κ᾽ τὸν ὑπερέπειαν μαραινόμενα. ἐνῆσαι δ᾽ [x] ἐν τῇ βάρει τοῦς τ Μήδων βασιλεῖς,

[c] Οὐ μετεβάλοντο] Οὔτε μετεβάλοντο *Big.* & *Samb.*

[d] Συμβαίνοντα.] Ita *MSS.* συμβαίνα in *Editis.*

[e] Σφραγίσας τ ὀπὴ ᾧ στομίῳ] Ne quid fieret contra Danielem. Daniel. c. VI. v. 17. SPANH.

[f] Καὶ πυνθανόμενος] Illud κ᾽ ex *Big.* & *Samb.*

[g] Ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ,] Lege ὑπακούσαντος, quod proprie dicitur de janitoribus, & aliis ad fores auſcultantibus, & reſponſa reddentibus iis qui adveniunt, Act. XII. 13. ubi vide Interpretes. IBBETSON.

[h] Ἀνελκυσθῆναι ᾧ λάκκου] Ἀνελκυσθῆναι ἐκ ᾧ λάκκου ᾧ τ θηρίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[i] Ἅψασθαι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἅψεσθαι in *reliquis.*

[k] Αὐτοῖς] Lege αὐτὰς. COCC.

[l] Προσάξουσιν οἱ λέοντες] Ita *Big.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſi ad eos minime accederent.* προσίξουσιν *Samb.* προσίξουσιν *Vat.* προσοίξουσιν in *Editis.* quod ſane αὐτῶν pro αὐτοῖς poſtularet. HUDS. Verſio *Epiphanii* προσήξουσιν exprimit. Cæteris tamen, me judice, præferenda eſt lectio *Vat.* προσίξουσιν, *illis animum advertent:* neque quidem contemnenda prior lectio προσίξουσιν, ſi pro αὐτοῖς legatur αὐτὰς. certe προσάξουσιν rejicienda. IBBETS.

[m] Πνεῦν οἶμαι,] Ποιεῖν *Baſ.*

[n] Ἐμπεπλησμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* ἐμπλησμένους in *Editis Aliiſque.* πεπλησμένους *Samb.*

[o] Δῆλη γὰρ] Ita in omnibus *MSS.* δὴ γὰρ in *Editis.*

[p] Ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις] Paulo aliter in *MSS.* ἀλόγοις ζώοις ἐν αὐτῇ πρὸς τιμωρίαν ἢ ἤθεσι θ. ſed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifeſta, ſimul & quia Dei voluntate vocabantur ad pœnam, *Epiphan.*

[q] Προσκυνεῖ,] Προσκυνεῖ & mox εἶναι λέγων, & deinde κράτος in *Big.* & *Samb.*

* *Turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ,*] Vid. *Prideaux* parte 1. p. 163. & D. *Huetium* in D. E. p. 224.

[r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρει,] Vide *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 14. HUDS. Μηδικοῖς Ἐκβατάνοις *Herodot.* Thal. p. 189. SPANH.

[s] Βάρει,] Βάρις *Rufino* Mauſolæum. *Gelen.* Turris. *apud Æſchyl. Perſ.* v. 1080. navis; quæ collegit in hac voce *Heſychius.* Βάρις, πλοῖον, ἢ τεῖχος, ἢ σκαφὴ, ἢ πύργος, quod poſtremum arripuit in verſione Gelenius. vid. infr. lib. XI. c. 4. §. 6. Vid. Eſdr. VI. 2. ubi LXX. ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει· De eadem Βάρις h. e. Arce munitiſſima, eademque, ut Judæorum fabula, Scaliger de Emend. Tempor. p. 37. conf. ſequ. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. XI. §. 4. Alia Βάρις, quæ à Daniele Ecbatanis ædificata dicitur, de qua h. l. SPANH.

[t] Ὑπερεπείσαιόν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπερεπίσαιόν in *reliquis.*

[v] Κατασκεύασται,] Sic *Samb.* in *ceteris* κατασκευάσθαι.

[x] Ἐν τῇ βάρει] Ἐν ταύτῃ *Hen.* & *Busb.*

ϗ Περι-

σιλείς, καὶ [y] Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχει δὲ δεῦρο· [z] καὶ ὁ τούτῳ πεπιστευμένος [a] Ιουδαῖός ἐστιν ἱερεύς. καὶ τὸ γένος μέχρι τοῦ σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ ἀνδρὸς τούτου ὃ μάλιστα [b] θαυμάσαιτό τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ εὐδοξίας ὡς ἐνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσαντι προφητῶν, καὶ ἐν τῷ ζῆν χρόνον [c] τιμή τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ πολιτήσας ἐν μνήμῃ αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγεγραμμένα κατελέλοιπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται· καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ [d] διὰ τοῦτο δυχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ἅπασι προσάγεσθαι πάντων, ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θηρᾶσθαι παρὰ τοῖς [e] ὄχλοις ἀποφέρεσθαι. [f] καταλιπὼν δὲ γράψας, [g] ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς προφητείας ἀκριβὲς αὐτοῦ καὶ ἀπαράλλακτον ἐποίησε δῆλον. [h] φησὶ γάρ, "[i] αὐτοῦ "τοῦ γινομένου ἐν [k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, "[l] ὡς [m] ἐξελθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἐτάρων [n] αὐτός, "σεισμοῦ [o] δὲ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου [p] κατα"λειφθείη μόνος, φυγόντων [q] τῶν φίλων· καὶ [r] πεσοῦ"μενον [s] ἐπὶ σῶμα παραχθεὶς ἐπὶ ταῖς δύο χερσὶν, [t] τινὸς "δὲ ἁψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ "[v] τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μὴ πολλὰς "ἡμέρας. ἀναστὰς δὲ αὐτῷ δειχθῆναι [x] κριὸν [y] ἑστηκότα ἐν "μέσῳ, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, [z] πλείστων δὲ "αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν [a] εἰς "τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ [b] τράγον [c] ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος "φερόμενον, [d] συρράξαντα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι "[e] πολλάκις δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν [f] ἐπὶ [g] τὸν γῆν, ista Medorum reges sepeliantur, item Persarum & Parthorum: ejusque custodia sacerdoti Judæo commissa est. id quod fieri solet in hodiernum usque diem. Convenit autem id de hoc viro narrare, quod, si quis audiverit, etiam miraretur. omnia enim ipsi, tanquam uni è vatum maximis, præter opinionem prospere cesserunt, & dum viveret honorem & gloriam apud reges populumque assequutus est, atque mortuus memoria fruitur sempiterna. Libri enim, quotquot à se conscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque ii nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia habuisse. Non enim futura solum, quemadmodum & alii vates, prædicere solebat, sed & tempus, quo hæc eventura erant, præfinivit: cumque alii vates mala prænunciarent, propterea regum & vulgi odia in se concitarent, istis Danielus erat bonorum prænuncius, adeo ut ob faustam quidem ominationem sibi omnium benevolentiam conciliarit; ex eventuum vero certitudine non solum in veridicis, sed & in divinis habitus fuerit à populo. Scriptis autem ea consignata reliquit, ex quibus licet perspicere summæ fidei esse ejus vaticinia, rataque & immutabilia. Ait enim, "cum for- *Visum de ariete & hirco. Dan. c. 8.*
"te Susis esset in Persidos metropoli, quòd exive-
"rit quidem cum sodalibus suis in planitiem, su-
"bito vero terræ motu & concussione oborta so-
"lus fuerit relictus, amicis diffugientibus; & ipse
"quidem in faciem devolutus in manus ambas
"conciderit, à quodam vero apprehensus, simul-
"que ab eo surgere jussus, ac videre quæ post
"multas ætates civibus essent eventura. Cum au-
"tem surrexisset, sibi ostensum esse, retulit, arie-
"tem immani magnitudine, multa quidem cor-
"nua enata habentem, postremum vero illorum
"cæteris excelsius. Deinde sustuliisse oculos ad
"occasum, vidisseque hircum inde per aërem de-
"latum, qui arietem, ubi cum eo congressus erat,
"eumque bis cornibus percussérat, humi prostra-

Danielus ob vaticinia laudibus extollitur.

„vit

[y] Περσῶν] At rudera Istachræ (Persepolitana vulgo credita) sunt illa, ubi sepulti sunt reges Persarum. vide Diodorum Siculum. Quod Josephus dicit adeo integra illa saxa ac si recentia essent perdurare, possum ostendere verum esse de saxis Mausolei illius regum Persicorum, quæ mihi donavit inde avulsa Corn. Brunius. Id ille adscribebat duritiei lapidis, quæ vix ferro cedit, & admotas ab ipso secures sæpe fractas repulit. REL.

[z] Καὶ ὁ ταύτῳ πεπιστευμένος] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὁ deëst.

[a] Ιουδαῖός ἐστιν ἱερεύς.] Darium (inquit *Bochartus*) crediderim Danielis opera & consilio in mirabili ista turri exstruenda usum: quo munere cum is egregie functus esset, regem grati animi ergo sanxisse ut Judæorum fidei turris committeretur.

[b] Θαυμάσαιτό τις] Θαυμάσαι τις *big. Samb.* & *Vat.*

[c] Τιμή τε καὶ δόξα] Τιμή τε καὶ δόξα ἡ πᾶσι τοῦ *Big.* & *Samb.*

[d] Διὰ τοῦτο δυχερανομένων] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Διὰ τοῦτον in *reliquis*.

[e] Ὄχλοις ἀποφέρεσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *& opinionem divinitatis in populo habebat.* τοῖς ἄλλοις in *Editis Aliisque.*

[f] Καταλιπὼν δὲ γράψας,] Hæc & quæ sequuntur *de visione Danielis* laudantur à *Chrysostomo* in *Homil.* 2. *contra Judæos*, p. 115. *Edit. Hæschel.* Tom. 6. p. 330. *Edit. Savil.* & Vol. 1. p 484. *Edit. Frontonis-Ducæi.* καταλειψε δὲ γράψας in textu *Hæscheliano.* in margine καταλιπε δὲ γραφὰς ex *MSS.* quo modo ediderunt *Savil.* & *Fr. Ducæus.* HUDS. Citatur hic Josephi locus à J. *Chrysost.* τ. Ιεδδαν B. p. 330. l. 41. ex T. VI. *ed. Savil.* & T. 1. *Ed. G. Lat. Paris.* p. 484. 485. SPANH.

[g] Ὅθεν ἡμῖν] Ita *Chrysost.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* ὅθεν ἡμῖν ἀληθὲς τὸ τῆς προφ. αὐτοῦ ἀκριβὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὅθεν ἡμῖν τὸ ἀκριβὲς τῆς αὐτοῦ προφ. καὶ ἀπ. *Hen.* & *Busb.* τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας in *Editis.*

[h] Φησὶ γὰρ,] Ita *Samb. Gall.* & *Chrysost.* φασὶ in *reliquis.*

[i] Αὐτοῦ γινομένου] Αὐτὸν γινόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. αὐτὸν γενόμενον in *Editis Aliisque.* sed cum *Epiphanius* habeat. *cum esset in Susis in metrop.* placuit rescribere αὐτοῦ γινομένου. Duæ istæ voculæ omittuntur in *Chrysostomi* libris, qui mox habent ἐν Σούσοις τῇ μιᾷ.

[k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος,] Sic Ælian. de Animal. lib. V. c. XXVI. p. 901. Σόων τῶν Περσικῶν· & Pausan. lib. X. p. p. 669. *Gen.* in Singulari, lib. XI. c. 6. §. 2. & §. 6. ἐν τῇ Σούσῃ· §. 7. verò Σούσοις in Plurali. Item infr. lib. XI. c. 5. §. 6. SPANH.

[l] Ὡς ἐξέλθοι] Ita cum *Hæschelio* & *Savilio.* in *Flavii* libris ὡς ἐξῆλθον, pro quibus ἐξελθεῖν legit *Fronto-Ducæus*, quod sane αὐτὸν γενόμενον (v. 21. & 22.) postularet.

[m] Ἐξέλθοι] Variæ Lectiones in loco adducto J. Chrysost. T. VI. p. 330 & 331. ubi Josephi locus citatur à verb. καταλιπὼν δὲ γράψας &c. ad verba τῆ αὐτὸν ὃ τράγος &c. *Gen.* ἐξῆλθεν. Chr. ἐξελθοι.

[n] Αὐτὸς, σεισμοῦ] Τινῶν post αὐτὸς habet *Chrysost.*

[o] Δὲ καὶ κλόνου] Illud ὃ ex *Chrysost.*

[p] Καταλειφθείη μόνος,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *aliis MSS.* καὶ καταλειφθείη. in *Editis* καὶ καταληφθείη. at καταλειφθέντα μόνον sine καὶ edidit *Fronto-Duc.* & καταλειφθη μόνος *Hæschel.* & *Savil.* omisso καὶ. HUDS. Chr. καταλείφθη μόνος. SPANH.

[q] Τῶν φίλων·] Γρ. τῶν ἄλλων pro τῶν φίλων. SPANH.

[r] Πίσοι] Ita in *Flavii* libris & *Chrysostomo Savilii.* Πεσὼν edidit *Hæschel.* πεσεῖν *Fronto Duc.*

[s] Ἐπὶ σῶμα παραχθεὶς] Non aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& conturbatus in faciem super ambas ceciderit* (vel *cecidit*) *manus.* σῶμα ἀρράχθεὶς *Samb.* σῶμα καταῤῥαχθεὶς *Big.* & *Gall.* 1. σῶμα, καὶ σηριχθῶσαν ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δὲ ἁπτομένου *Fronto-Duc.* σῶμα [καὶ] παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς [δὲ] ἅπτου. *Hæschel.* ἐπὶ σῶμα παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τινὸς ἅπτου. *Savil.*

[t] Τινὸς δὲ ἁψαμένου] Τινὸς ἁπτομένου. *Chrys.* SPANH.

[v] Τὰ μέλλοντα] Modo dixit se nolle futura ex Daniele describere. REL. Exstat locus ille sup. c. 10. §. 4. neque mirum id; noluit enim irritare Romanos, Æternæ (ut vocabant) Urbis desolationem indicando. HAV.

[x] Κριὸν] Κριὸν μέγαν sine voce ἑστήκοτα. *Chrys.* SPANH.

[y] Ἑστήκοτα μέγαν,] Hæc vox desideratur in *Chrysostomi* libris. eam tamen similemve vocem agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ostensum sibi dixit*, &c.

[z] Τελευταίων δὲ αὐτῶν] Τὸ ὃ τελευταῖον *Chrysost.*

[a] Εἰς τὸν δύσιν,] Πρὸς τὸν δύσιν. *Chrys.* SPANH.

[b] Τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Τράγον δι' ἀέρος φερόμενον, non exstante ἀπ' αὐτῆς. *Chrys.* SPANH.

[c] Ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Ita etiam *Epiphan.* sed ἀπ' αὐτῆς desunt *Chrysostomo.*

[d] Συρράξαντα τῷ κριῷ,] Ita *Samb.* & *Chrysost.* συρράξαντα in *Editis Aliisque.*

[e] Πλείστα δὶς,] Ita cum *Savilio* apud *Chrysost.* πλήξαντι *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* Ἀραξαντα in *Editis Flavii*, ῥήξαντα in *MSS.* κοπήξαντα tamen in *Gall.* 1. *à manu secunda*, forsan pro κυρίξαντα. HUDS. *Gen.* ἀράξαντα δὶς· Chr. πλήξαντα δὶς. SPANH.

[f] Ἐπὶ τὸν γῆν, καὶ πατῆσαι.] Ἐπὶ τῆς γῆς *Chrysost.*

[g] Τὸν γῆν,] Τῆς γῆς. *Chrys.* SPANH.

h Ἰδὼν

"vit conculcavitque. mox vidisse enatum è fronte "hirci cornu eminentissimum, eóque fracto qua- "tuor succrevisse, quatuor cœli plagas spectantia. "Ex his vero & aliud minus exortum esse scripsit: "quod, postquam adultum esset, dicebat Deus qui "hæc illi ostendebat, bellum genti ipsius illaturum "esse, & urbem vi expugnaturum, templique cere- "monias perturbatum ire, sacrificiaque inhibitu- "rum esse per dies mille ducentos & sexaginta sex." Hæc quidem se vidisse in planitie juxta Susas Danielus scripsit: Deum vero ipsi, quid sibi vellent quæ per visum apparuerant, in hunc modum exposuisse declarabat. "Arietem quidem regna Per- "sarum & Medorum significare dicebat, cornua "vero reges ibi rerum potituros, & cornu novis- "simum designare regem ultimum, quique *cæteros* "omnes opibus & gloria superaturus esset. Hir- "cum autem indicare, ex Græcis quendam regna- "turum esse, qui bis cum Persa congressus victo- "riam ex acie reportabit, omnemque dominatum "& principatum in se transferet. Ingenti vero "cornu, *eoque* ex hirci fronte producto, significa- "ri primum regem: quatuorque cornubus, illo ca- "dente, enatis, quæ ad quatuor terræ partes re- "spexerunt, primi regis post mortem ejus succes- "sores ostendi, regnique inter eos partitionem, "illosque, *utpote* nec liberos ipsius nec cognatos, "multis annis orbis terrarum imperium habituros. "Porro ex his regem quendam exoriturum esse, "qui & *Judæorum* gentem & leges expugnabit, "formamque institutæ juxta has reipublicæ ever- "tet, & templum diripiet, perque triennium sa- "cra fieri prohibebit." Et hanc factum est ut hæc ipsa sub Antiocho Epiphane gens nostra pateretur, prout viderat Danielus, & multis ante annis quæ ventura erant scriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio scripsit, illosque magnam vastitatem *genti nostræ* illaturos esse. Ista omnia, à Deo sibi monstrata, scriptis consignata reliquit: ut qui ea legerint, & eventus perspexerint, Danielum mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum; & Epicu-

Visi de ariete & hirco interpretatio.

Epicurei redarguuntur.

"κὴ πιτῆσαι. εἶτα τ τράγον [h] ἰδεῖν ἐκ τ μετώπ μι- "γιον [i] ἀναφῦτα κέρας, ἃ [k] κλαδέντ@ [l] ἀναβλασῆ- "σαι τέσσαρα, καθ' ἕκασον τῶν ἀνέμων τετραμμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναφεῖν Ἑ ἄλλο μικρότερον [m] ἀνέγραψεν· ὃ "αὐξῆσαι, ἔλεγε αὐτῷ ὁ [n] ταῦτα ὑποδεικνὺς θεὸς, πολε- "μήσειν αὐτὸ τὸ ἔθν@, κὴ [o] τὴν πόλιν αἱρήσειν κὴ κρά- "τ@, κὴ [p] συσχεῖν τὰ ὡθεὶ τ ναὸν, [q] κὴ τὰς θυσίας κωλύ- "σειν [r] ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα "ἕξ." ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν [t] Σούσοις ὁ Δα- νιὴλ@ ἔγραψε· κρῖναι δ' [v] αὐτῷ τὴν ὄψιν ἔ φαντάσμα- τ@ [x] ἐδόκει τ Θεὸν ἄτως. "τ μὲν κριὸν βασιλείας τὰς "Περσῶν Ἑ Μήδων [y] σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δ κέρατα τὰς "βασιλείας μέλλοντας, τὸ δ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τ "[z] ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον [a] δ διοίσειν ἁπάντων κλέους τε κὴ δόξης. τ δ τράγον [b] δηλοῦν, ὡς ἐκ τ Ἑλλήνων τις "βασιλεύων ἔσται, ὃς τῷ Πέρσῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσει "τῇ μάχῃ, [c] κὴ ἀφαιρήσετ@ τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δη- "λοῖ δ' [d] ὑπὸ ἔ μεγάλα κέρατ@ ἔ ἐν τῷ μετώπῳ "ἔ τράγου τ πρῶτον βασιλέα· κὴ τὰ τ [e] τεσσάρων [f] ἀ- "ναβλάσησιν ἐκπεσόντ@ ἐκείνα, κὴ τὰ ὡς τὰ [g] πρὸ- "σωπα κλίματα τ γῆς αὐτῶν ἀποσκοπεῖν ἑκάστα, τοὺς "διαδόχους μὴ τ γένεσιν ἔ πρώτου βασιλέως [h] ἐμφαί- "νεσθαι, κὴ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τ βασιλείας, [i] ὅτι δ "παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας ὅτι συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν "ἄρξειν τ οἰκουμένης. [k] γνέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασι- "λέα, τ ἐκπολεμήσοντα [l] τὸ, τε ἔθν@ Ἑ τοὺς νόμους αὐ- "τῶν, κὴ τὴν [m] κατ' αὐτοὺς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, κὴ "συλήσοντα τ ναὸν, κὴ τὰς θυσίας [n] ἐπ' ἔτη τρία κωλύ- "σοντα θρησκεύεσθαι." κὴ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη [o] τῷ ἔθνει παθεῖν ὑπ' Ἀντίοχου Ἔ Ἐπιφανοῦς, καθὼς [p] εἶδεν ὁ Δανιὴλ@, κὴ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γε- νησόμενα. [q] τὸν αὐτὸν δ [r] τρόπον Δανιὴλ@ κὴ [s] ὡθεὶ τ τ Ρωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, κὴ ὅτι ὑπ' αὐτῶν [t] ἐρημω- θήσετ). [v] ταῦτα πάντα ἐκεῖν@, [x] Θεὸς δείξα[ντ@] αὐτῷ, συγγράψας [y] κατέλιψεν· ὥστε τοὺς ἀναγινώσκοντας, κὴ τὰ [z] συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ ὡθεὶ [a] τοῦ Θεοῦ τιμῇ [b] τὸν Δανιήλου· κὴ τοὺς [c] Ἐπικουρείους ἐκ τούτων λέ-

h Ἰδεῖν ἐκ Ἔ μετώπ] Ἰδεῖν ὑψηλότερον, ἐκ τ. solus *Chrysost.* | *i* Ἀναφῦτα κέρας,] Ἀναφύσαι Ἔ *Chrysost.* HUDS. Ἀναφύσαι Ἔ κέρας. *Chrys.* SPANH.

k Κλαθέντ@] *Chrys.* Κλασθέντος ἄλλα ἀναβλ. SPANH.

l Ἀναβλασῆσαι τέσσαρα.] Ἄλλα ἀναβλ. *Chr.*

m Ἀνέγραψεν·] Ἀνέγραψεν αὐξῆσαι. ἔλεγε ᾧ αὐτῷ *Hæschel.* & *Fronto-Duc.*

n Ταῦτα ἐπιδεικνὺς Θεὸς,] Ita *MSS.* & *Chrys.* τοιαῦτα Ἔ in *Editis.*

o Τὴν πόλιν αἱρήσειν] Sic *Epiphan.* κὴ τὴν πολιτείαν ἀναιρήσειν, vel κὴ τὴν πόλιν ἀναιρήσειν *Chrysost.*

p Συσχεῖν τὰ ὡθεὶ τ ναὸν,] Ita in *Editis Aliisque.* quomodo & in *Chrysost. Savilii.* συγχεῖν τὰ π. τ. ναὸν *Samb. Hen.* & *Busb.* συχεῖν τ ναὸν *Hæschel.* συλήσειν τ ν. *Fronto Duc.*

q Καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἡμέρας] Καὶ τὰς θυσίας κωλύσας γενέσθαι ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα γρ. ἑβδομήκοντα. *Chrys.* SPANH.

r Γενέσθαι] Vocem ἡμέρας restitui ex *Samb. Epiphan.* & *Chrysost.* apud quem in *Edit. Hæschel* & *Frontonis-Duc.* κωλύσειν. ἡμέρας ᾧ ἐφ' ἡμ.

s Ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ.] Ita *Big.* & *Samb.* ασπς'. in *Editis.* in *Epiphanii* libris, *diebus mille ducentis & sexaginta sex.* vel MLXVI. vel MCCLXXV. ἡμ. χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα vel ἑβδομήκοντα in *Chrysostomo.* HUDS. Et Sacrificia vetita per dies MCCXCVI. *Rufin.* MCCLXVI. SPANH.

t Σούσοις] Id est apud Susa. Ita ἐν usurpari alibi demonstramus. Mox etiam dixit ἡνιόμενον ἐν Σούσοις ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον. REL.

v Αὐτῷ τὴν ὄψιν Ἔ φαντάσματος] Ita & *MSS.* & *Chrysost.* αὐτῶν in *Editis.*

x Ἐδόκει τ Θεὸν] Ita *Epiphan.* & *Savilii Chrysost.* Ἐδόκει κὴ Θεῷ, ὡς ᾧ μ. κ. β. τ. μ. Π. κ. Μ. σημαίνειν ἔφασκε. *Fronto-Duc.* & paulo aliter *Hæschelius.*

y Σημαίνειν ἔφασκε,] Σημαίνειν ἔφασκε abest in *Chrys.* SPANH.

z Ἔσχατον βασιλέα,] Ἔσχατ. βασιλ. τ μέλλοντα τούτων διοίσειν. *Chrys.* SPANH.

a Δὲ διοίσειν ἁπάντων] Ita cum *Chrysostomi Codd. MSS.* nec aliter ut puto *Epiphan.* in *Flavii* libris τοῦτον ᾗ δ. & in *Editis Chrysostomi*, τ μ ὄντα διοίσειν.

b Δηλοῖ,] Δηλοῖ ὡς ἐξ Ελλ. τις ὁ βασιλ. *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* δηλοῖ ὡς ἐξ Ελλ. τις βασιλ. *Savil.*

c Καὶ ἀφαιρήσεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν.] Καὶ ἀφαιρεθήσεται in *Chrysostomi* libris. & *omnem gloriam ejus principatus auferet*, apud *Epiphan.*

d Ὑπὸ Ἔ μεγάλα κέρατ@] Διὰ Ἔ πρώτου μεγάλου κέρατος *Chrys.*

e Τεσσάρων] Τεσσάρων βασιλέων ἀναβλ. *Big.* & *Samb.*

f Ἀναβλάσησιν] Ἀναβλάστησιν. ἐκπεσόντ@ ᾧ ἐκείνα *Hæschel.* & & *Fronto-Duc.*

g Τέσσαρα κλίματα] Τέσσαρα κέρατα ἀποσκοπεῖν ἑκάστα τ Διαδόχων *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* τέσσαρα κλίματα ἀποσκοπεῖν ἑκάστα, τοὺς Διαδόχους *Savil.*

h Ἐμφαίνεσθαι] Ἐκφαίνεσθαι *Chrysost.*

i Ὅτι ᾧ παῖδας αὐτοῦ] Ita in *omnibus* præter *Samb.* qui ᾧ omittit. ὅτι παῖδας ὄντας αὐτῷ [αὐτῶ *MSS.*] ὅτι συγγενεῖς *Chrysost.*

k Γενέσθαι δ' ἐκ τούτων] Εστεθαι ᾧ ἐκ τούτ. pro γενέσθαι· *Chrys.* SPANH.

l Τὸ, τε ἔθν@] Ita cum *Big.* & *Samb.* τὸ ἔθνος in *reliquis.*

m Κατ' αὐτούς] Ita *Chrysost.* in *Flavii* libris κτ' τούτους.

n Ἐπ' ἔτη τρία] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

o Τῷ ἔθνει παθεῖν] Ita *MSS.* & *Chrysost.* τὸ ἔθνος in *Editis Aliisque.*

p Εἶδεν ὁ Δανιὴλ@,] Sic & *Epiphan.* εἶπε *Hæschel.* & *Fronto-Duc.*

q Τὸν αὐτὸν ᾧ τρόπον Δανιὴλ@] Τὸν αὐτὸν ᾧ χρόνον *Gr. Gelen.* hic legit τρόπον· Desunt autem hæc in Versione *Rufini*, quæ de Danielis Prophetia de vastandis Judæis à Romanis hic dicuntur. Τὸν αὐτὸν ᾧ πτ. Eadem referuntur è Josepho Chrysost. M. p. 331. ab his verbis: Τὸν αὐτὸν ᾧ τρόπον &c SPANH.

r Τρόπον Δανιὴλ@] Ita *Big.* & *Samb.* χρόνον in *Editis Aliisque.*

s Περὶ τ τ Ρωμαίων] Ita *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* ὡθεὶ τ Ρωμ. in *Editis Aliisque.*

t Ἐρημωθήσεσθαι.] Ἐρημωθήσεται τὰ λειψόμενα *Samb.* à manu secunda.

v Ταῦτα πάντα] Adducuntur eadem à Chrysost. loco indicato p. 332. lin. 2. SPANH.

x Θεὸς δείξαντ@ αὐτῷ,] Θεὸς δειξάντος *Vat.*

y Κατέλιπεν] Καταλίπειν *Chrysost.* SPANH.

z Συμβαίνοντα σκοποῦντας] Ita *MSS.* συμβάντα in *Editis.*

a Τοῦ Θεοῦ τιμῇ] Articulum habuimus ex *MSS.*

b Τὸν Δανιήλου] Τὸν Δανιὴλ *Chrysost.* SPANH.

c Ἐπικουρείους] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis.* Ἐπικυρείους.

d Τὸν

δεήσαν πεπλανημένως, οἱ τῷ τε θεόνοιαν ἐκβάλλειν τῶν βίων, καὶ [d] τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦν ἐπιτροπεύειν τὰ πραγμάτων, ἀφ' ὑπὸ τὴν μακαρίας καὶ ἀφθάρτου θεοῦ διαμονὴν τῶν ὅλων ὑσίας [e] κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ φρονίμου τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγειν. [f] ὃς εἰ τοῦτον ἀποσκοποῖ τὸν τρόπον, καθάπερ ἐπὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν [g] ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ ἐπὶ τὰ ἅρματα φερόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, [h] σωτηρίοις ἂν ὑπὸ τῆς ἀποσκοπούσης φορᾶς ἀποληφθῆναι καὶ διεφθάρθαι. [i] τοῖς γὰρ προφῃμένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα [k] τῆς ἀληθοῦς δόξης διαμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μηδεμίαν εἶναι φροντίδα τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι πρόνοιαν. εἰ γὰρ [l] ἂν ἦν τοῦτο τῆς ἐκείνου προφητείας, [m] εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ τινι τὸν κόσμον διοικεῖσθαι, πάντα [n] ἑωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον καὶ [o] ἀναγέγραφα, οὕτως ἐγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀνεγκλήτον ἐχέτω τὴν ἐπιτροπὴν μοι.

Τέλος τῆς βιβλίου δεκάτης.

reos *magno* in errore versari deprehendant, qui providentiam è vita ejiciunt, & à Deo res *humanas* curari non existimant, nec omnia à natura beata & immortali (ad universitatis rerum perennitatem) regi & administrari *volunt*, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseverant. qui si ita ut illi autumant præside careret, quemadmodum naves sine gubernatoribus videmus procellis & *fluctibus* obrui, curruſque aurigis destitutos percelli, temerario *sane* motu labefactatum concideret periretque. Cumque ista prædicta fuerint à Danielo, videntur mihi à vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim vaticiniis ejus eventus respondisse conspiceremus, si omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de istis scripsi: sin vero cuiquam libuerit aliter de iisdem sentire, illi per me licebit diversam opinionem sequi & tueri.

Finis Libri decimi.

d Τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦντα] Καὶ Θεὸν Big. & Samb.
e Κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,] Sic Samb. Gall. 1. Hen. & Busb. κυβερνᾶσθαι in reliquis.
f Ὃς εἰ τοῦτον ἀποσκοποῖ τὸν] Ὡς εἰ Big. & Samb.
g Ὑπὸ τῶν πνευμάτων,] Ὑπὸ πν. Big. & Samb.
h Σωτηρίοις ἂν] Ita cum Big. & Samb. σωτηρίοις ἀν. Gall. 1. σωτηρίοιτα ἀν. in Editis Aliisque.
i Τοῖς γὰρ προφῃμένοις] Τοῖς ἂν Samb. Busb. & Hen.
k Τῆς ἀληθοῦς δόξης] Illud τῆς ex MSS.
l Ἂν ἦν τοῦτο τῆς ἐκείνου προφητείας,] Particula deest Big. & Samb.
m Εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ] Ita ex Big. & Samb. προφήτειαν συνέβαινεν εἰ αὐτ. in Editis Aliisque.
n Ἑωρῶμεν ἀποβαίνοντα.] Ita MSS. ὁρῶμεν in Editis.
o Ἀνέγραψα,] Ita cum Big. Samb. & Epiphan. διέγραψα in Editis Aliisque.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO UNDECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cyrus Perſarum rex, cum Judæos Babylone in patrias ſedes dimiſiſſet, eis permiſit templum exſtruere, data illis pecunia.*

2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipſos in templo ædificando interpellarunt.*

3. *Quomodo, poſt Cyri mortem, Cambyſes ejus filius, ſuſcepto imperio, Judæis prorſus interdixit templi inſtauratione.*

4. *Quod Darius Hyſtaſpis filius, Perſarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, & templum exædificandum curavit.*

5. *Quomodo poſt illum Xerxes ejus filius ſumma Judæos benevolentia proſequutus eſt.*

6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum diſcrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*

7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis affecit.*

8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, poſtquam Judæam ſubegerat.*

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὺς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, [b]ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸ ναὸν, δὺς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Οτι διεκώλυσαν [c] αὐτὺς οἱ τῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρυ τελευτήσαντος, Καμβύσης ὁ παῖς αὐτῦ, ἀπηγόρευσε τοῖς Ιουδαίοις [d] οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Οτι Δαρεῖος ὁ [e] Υστάσπυ, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, [f] καὶ τὸν ναὸν ἀνῳκοδόμησεν.

ε'. Ως μετ' αὐτὸν ὁ [g] παῖς αὐτῦ Ξέρξης οἰκείως εἶχε τοῖς Ιουδαίοις διετέλη.

ς'. Οτι, βασιλεύοντος [h] Αρταξέρξυ, μικρῦ τῶν Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνυ δόλον.

ζ'. Ως [i] Βαγώας, ὁ Αρταξέρξυ τῦ νεωτέρυ στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν.

η'. Οτι ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος ἐστράτευσεν αὐτοῖς, κρατήσας τῆς Ιουδαίας.

---

a Ἐν τῇ ἑνδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ, vel ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ.

b Ἐπέτρεψεν αὐτοῖς] Ἐπεμψεν αὐτὺς in *Cajſ Codd.*

c Αὐτὺς οἱ] Ιουδαίους *C.*

d Ὠικοδομῆσαι] Κτίσαι *Hen.*

e Υστάσπυ,] Υστάσπους *Hen. Vat.* & *Gall.* Υστάσπου *C.*

f Καὶ τὸν ναὸν] Καὶ τὸ ναὸν αὐτῶν ἀνῳκοδόμησεν *Hen. Vat.* & *C.*

g Παῖς αὐτῦ Ξέρξης] Καὶ ὁ παῖς *Vat.* & *C.*

h Αρταξέρξυ,] Αρταξέρξου, Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος *C.*

i Βαγώας,] Ita hic loci in libris *omnibus*. alibi tamen *in aliquibus* Βαγώσης. quod minus rectum eſſe exiſtimat *Scheranus*.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] σνγ'. μιῶας ε'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER UNDECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὰς Ἰουδαίας ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

[b] Ω ἢ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας, τότε δι' ἣν [c] ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανασῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν [d] ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα [e] συνέπεσεν, ἐβλέψεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν [f] ἐκείνων τῶν παλαιπώρων, [g] καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι Ναβυχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς [h] ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ παύσιν ποιῆσαι τῆς δουλείας ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστῆσαι γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι, καὶ τὰς δικαίας ἀπολαῦσαι εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὴν Κύρου ψυχὴν, ἐπέτρεψεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, ὅτι ΚΥΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέ-"γιστος τῆς οἰκουμένης [i] ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦ-"τον εἶναι ὃν τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ "τοὔνομα προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν "αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ [k] Ἰουδαίας χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ [l] προφητείας ὁ Ησαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν διακοσίων καὶ δέκα. ἔτος γὰρ ἐν ὑποῤῥήτῳ εἶπε ταῦτα λέγειν τὸν Θεὸν, ὅτι "βούλομαι [m] Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ με-"γάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν "[n] ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν." ταῦτα Ησαΐας [o] προεφήτευσεν ἐμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. ταῦτ' οὖν ἀναγνοὺς τὸν Κῦρον, καὶ θαυμάσας τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· [p] καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους

CAP. I.

Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die quo populum nostrum contigit è suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis & ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium; quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, & hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque ut templum ædificent, & pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, CYRUM REGEM DICERE. "Quoniam me Deus "maximus orbis terrarum regem constituit, hunc "illum esse credo quem Israëlitarum gens adorat. "Is enim meum nomen per vates prædixit, & "quod ipsius templum instauraturus sim Hieroso-"lymis in terra Judæa.

Cyrum excitat Deus ad Hierosolyma instauranda. 1 *Esdr. c. 1. v. 1. & 3 Esdr. c. 2. v. 1.* *Jer. c. 25. v. 12. & c. 29. v. 10.*

2. Hæc autem cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esajas ante annos ducentos & decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, "Cyrum ego volo, quem multarum "& magnarum gentium regem constitui, populum "meum in propriam terram remittere, templum-"que meum ædificare." Hæc Esajas prædixit, centum & quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant: accitisque il-

Ex lectione Esajæ (c. 14. v. 28.) Cyrum cupido incessit templi ædificandi.

---

a Συγ'. μιῶας ι'.] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* σμγ'. μιῶας Σ'. *Gall.* 2. & *Codex Casi.* σμγ'. μιῶας ι'. *Bas.* Videsis *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 135.

b Τῷ ϗ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας,] Τῷ ϗ πρώτῳ ἔτει Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν juxta *Epiphan.* & LXXII.

c Ἑβδομηκοστὸν] Annos Captivitatis Babylonicæ inchoandos esse à tertio Joachimi anno ostendit *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 133.

d Ἐκ τῆς οἰκείας] Ex propriis finibus *Rufin.* omisit *Gelen.* οἰκείας subaudi χώρας vel γῆς, ut infra c. 5. §. 3. τὴν οἰκείαν γῆν & §. 5. ἀπεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα· SPANH.

e Συνέπεσεν,] Συνέπεσεν, παρώρμησεν ὁ Θεὸς τὴν Κύρου ψυχὴν καθὼς πρ. *Busb.* & *Big.*

f Ἐκείνων τῶν παλαιπώρων,] Ἐκείνην *Hen.* συμφορὰν ἐκείνην παλαιπώρων Ἰουδαίων *Epiphan.*

g Καθὼς προεῖπεν] Καὶ ante καθὼς expunxi, auctoritate nonnullorum *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

h Ἐκγόνοις αὐτοῦ,] *Al.* ἐγγόνοις.

i Ἀπέδειξε βασιλέα,] Ἀπέδειξε in *MSS.*

k Ἰουδαίας χώρας] Ἰουδαία χώρα, *terra Judæa.* REL.

l Προφητείας ὁ Ησαΐας] Βασιλείας *C.*

m Κῦρον ἐγὼ,] Κῦρον ὃν ἐγὼ π. ἐ. κ. μ. ἀπέδειξα βασ. *Hen.* & *Busb.* Κῦρον πολλῶν ἐ. κ. μ. ἀπέδειξας βασιλέα *C.*

n Ἰδίαν γῆν,] Ita *Hen. Busb. Big. C.* & *Epiphan.* Ἰουδαίαν in *Editis.*

o Προεφήτευσεν] Προεῖπεν in *plerisque MSS.*

p Καλέσας τε] Καὶ καλέσας τοὺς & καλέσας ὧν ὁ Κῦρος τοὺς in *MSS.* καλέσας ϗ τοὺς legisse videtur *Epiphan.*

Cyrus Judæos Hierosolyma remittit. 1 Esdr. c. 1. & 3 Esdr. c. 2.

illuſtriſſimis apud Babylonem Judæis, dixit, "ſe illis poteſtatem facere in patriam ſuam eundi, urbemque Hieroſolyma & templum Dei iterum ſcitandi. fore enim & hunc illis adjutorem, ipſumque ſcripturum eſſe ducibus & ſatrapis in vicinia iſtius Judæorum regionis, ut conferant eis aurum atque argentum ad templi fabricam, inſuper & pecora in ſacrificia.

Judei Hierosolyma redeunt. 1 Esdr. c. 1. & 2. & 3 Esdr. c. 2.

3. Iſta Cyrus cum Iſraëlitis dixiſſet, duarum tribuum principes, Judæ & Benjaminis, ſimulque Levitæ & ſacerdotes, propere ſe Hieroſolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manſerunt, nolentes poſſeſſiones ſuas relinquere. Cumque eò perveniſſent, omnes Regis amici illis adjumento erant, & ad templi ſtructuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rurſuſque alii magnam vim pecorum ſimul & equos: tumque & vota Deo ſolverunt, & conſuetas olim victimas mactarunt, quaſi jam urbs illis inſtaurata eſſet, & antiqua reviviſceret ſacrorum ſolennitas. Cyrus autem illis remiſit & vaſa Dei, quæ rex Nabuchodonoſorus, templo ſpoliato, Babylonem deportaverat: atque iſta perferenda tradidit Mithradati ſuo quæſtori, cum mandatis ut illa Abaſſaro daret, ea lege ut illa aſſervaret uſque dum templum ædificaretur, eoque abſoluto traderet ſacerdotibus populique principibus templo reſtituenda. Quin & epiſtolam miſit Cyrus ad Syriæ ſatrapas, in hanc ſententiam.

Vaſa Hieroſolyma deportata. 1 Esdr. c. 1.

Cyri literæ de Hieroſolymis inſtaurandis.

CYRUS REX SISINÆ ET SARABASANÆ S.

"Judæis, quicunque volunt, permiſi, in patriam ſuam profectis, & civitatem ſuam inſtaurare, & templum Dei Hieroſolymis ædificare, in eodem quo antea fuerat loco. Miſi autem eô etiam quæſtorem meum Mithradatem & Zorobabelum Judæorum principem, ut templi fundamenta jaciant, illudque exſtruant, *ea amplitudine*, ut altitudo quidem ſexaginta, latitudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum ſaxorum ordinibus, & uno ligneo ex ipſius provinciæ arboribus, ſimiliter & altare *erigant* in quo Deo ſacrificent. Sumptus vero in iſta *omnes* de meo ſuppeditari volo. Vaſa quoque, quæ rex Nabuchodonoſorus, à templo *olim* ſuſtulerat, tradidi in manus Mithradatis quæſtoris mei, & Zorobabeli Judæorum principis, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant reponantque. Numerus autem illorum ita ſe habet: refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, argentea quingenta; ſitulæ aureæ quinquaginta, argenteæ quingentæ; libatoria aurea triginta, argentea trecenta; phialæ aureæ triginta, argenteæ duo millia & quadringentæ, & mille inſuper vaſa magna. Concedo etiam illis eoſdem honores, quibus & majores eorum uſi ſunt, pro pecudibus & vino & oleo drachmas quinque mil-

τῶν ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίων, "συγχωρεῖν αὐτοῖς, ἔφη, βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ [q] ἀναῤῥῆσαι τὴν πόλιν "Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. [r] ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸν "σύμμαχον, [s] αὐτόν τε χράψειν τοῖς ἡγουμένοις τοῖς περὶ "τὴν χώραν [t] τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν, ἵνα συμβάλωνται [v] χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ "ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κῦρος καταῤῥείλαντος τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα καὶ [x] τῆς Βενιαμίτιδος, οἵ τε Λευῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. πολλοὶ [y] δὲ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ προσγενομένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνέφερον εἰς [z] τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις· καὶ τάς τε εὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καθ' ὃ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, [a] ὥσπερ ἀνακαλουμένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς δεχαμένης πάλιν τὰ θρησκεύματα σωτηρίας. [b] ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν [c] Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ τοῦτα φέρειν [d] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας ὅδῳ αὐτὰ [e] Ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τελεσθείσης δὲ αὐτοῦ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῶν πολίτων, εἰς τὸν ναὸν [f] ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν περὶ τούτων εἰς Συρίαν σατράπαις Κῦρος, τάδε λέγουσαν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ [g] ΣΙΣΙΝΗΙ ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα "τοῖς βουλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πάλιν, καὶ τὴν πό"λιν [h] ἀνακτίσαι, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις "τοῦ Θεοῦ, ὃν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμ"ψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ Ζοροβάβη"λον τὸν ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωσι τοῦ ναοῦ, "καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, [i] ὕψος μὲν ἑξήκοντα πήχεις, τὸ "δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθοι μὲν ξεστοὶ τρεῖς ποιησάμενοι "δόμους καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον "ἐφ' οὗ [k] θύσωσι τῷ Θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῶν "ἐμῶν δώσειν βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δέ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ "τοῦ ναοῦ Ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα κομίσα"σθαι [l] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ Ζοροβάβηλῳ τῷ "ἄρχοντι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, "καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ"τῶν ἐστι τοσοῦτος· [m] ψυκτῆρες χρύσοι [n] πεντήκοντα, ἀρ"γύρεοι [o] πεντακόσιοι, [p] θηρικλεῖα χρύσεα [q] τεσσαράκοντα, "ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσοι πεντήκοντα, ἀργύρεοι [r] πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρύσεα τριάκοντα, ἀρ"γύρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσεαι τριάκοντα, ἀργυ"ραῖ διχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χί"λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκ προγόνων εἰθισμέ"νων τιμῶν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δραχμὰς εἴκοσι "μυ-

q Ἀναῤῥῆσαι] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἀνασῶσαί τε in *Editis.*

r Ἔσεσθαι γὰρ] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *reconſtruere, ſe ſcilicet eos adjuvante. Tunc ſcripſit ſuis ducibus illius terræ vicinis, ut aurum &c.*

s Αὐτόν τε] Αὐτός τι *Hen.* & *Busb.*

t Τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόνων] Τῶν ἰδίων ἡγεμόνων *Hen.* τῶν οἰκείων ἡγεμ. *Busb.*

v Χρυσὸν αὐτοῖς] Χρυσίον *Chryſ.*

x Τῆς Βενιαμίτιδος,] Τῆς abeſt *MSS.*

y Διὰ κατέμειναν] Ita *Big.* & *Epiphan.* γὰρ in *ceteris.*

z Τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν,] Illud τὸν ex *MSS.*

a Ὥσπερ ἀνακαλουμένης] Ὥσπερ ἀνακαλουμένης αὐτοῖς πάλιν καὶ ἀναβιώσης *Hen.* & *Chryſ.* ὥσπερ ἀνακαλουμένης καὶ ἀναβ. *Big. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *tanquam creatam & antiquam religionis conſuetudinem redivivam.*

b Ἀπέπεμψε] Ἐπέπεμψε *Gall.*

c Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος] Vox Βασιλεὺς deeſt quibuſdam *MSS.*

d Μιθραδάτῃ] Μιθρεδάτῃ *Big.* Μιθελδάτῃ *Vulg.* Μιθραδάτῃ in Græcis *Eſdræ*, & *nummis antiquis*, ut oſtendit Ill. *Spanhemius.*

e Ἀβασσάρῳ,] Ἀβασσάρῳ *Vat.* Proculdubio aut Σαστραβασσάρῳ ex *Eſdra* l. 1. aut Σαναβασσάρῳ ex *Eſdra*, l. 3. legendum.

f Ἀποδοθησόμενα.] Ἀποθετομβίοις *Vat.* Ἀποδοθετομβίοις *Chryſ.*

g Σισίνῃ] Σισίνῃ καὶ Σαραβαζάνῃ *Hen.* Σισίνῃ καὶ Σαθραβουζάνῃ *Eſdræ* l. 3. c. 6. & 7. Videſis & *Eſdram* in l. 1. c. 5. & 6.

h Ἀνακτίσαι,] Ita *MSS.* ἀνακτίζειν in *Editis.*

i Ὕψος μὲν ἑξήκοντα] Ita *Hen. Busb. Chryſ. Vat.* & *Epiphan.* ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος in *Editis Aliiſque.*

k Θύσωσι τῷ Θεῷ.] Ita *MSS.* aut θύσει. in *Editis* θύσωσι.

l Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι,] De Mithradate tanquam Duce eorum, qui Templi reſtaurationem voluerint impedire agit J. Chryſoſt. T. VI. p. 161. & 162. SPANH.

m Ψυκτῆρες χρύσοι] Multò plura vaſorum genera exprimit, quam in recenſione ſua, *Eſdras*, l. 1. c. 1.

n Πεντήκοντα,] Ita *Hen. C.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Baſ.*

o Πεντακόσιοι,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τετρακόσιοι *Baſ.*

p Θηρικλεῖα χρύσεα τεσσαράκοντα,] Illa Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα, ἀργύρεα πεντακόσια deſiderantur in *Epiphanii* libris. HUDS. LXX. κεφαλὰς χρυσοῦς *MS. Alex.* κεφαλὰς. Eſd. 1. v. 10. ex Hebr. כפורי Expletoria. *Vulg.* Scyphi. SPANH.

q Τεσσαρακοντα,] Πεντήκοντα *Gen.*

r Πεντακόσιοι,] Ita *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Baſ. Aliique.*

s Ar-

"μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σε-
"μίδαλιν πυρῶν [s] ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε-
"λεύω ἢ τοῦ τούτων χορηγίαν [t] ἐκ τῶν τῆς Σαμαρείας γί-
"νεσθαι φόρων. ἐπίσασι ἢ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κῆ τὰς Μωϋ-
"σέως οἱ νόμως ἱερεῖς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ προσφέροντες εὐ-
"ξονται τῷ Θεῷ ὑπὲρ [v] σωτηρίας ἔ Βασιλέως καὶ ἔ γένους
"αὐτοῦ, ὥπως ἡ Περσῶν Βασιλεία [x] διαμένῃ. τοὺς ἢ
"ἀπειθήσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας [y] ἀνασαυρωθῆναι
"βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ
ἡ μὲν ὑπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου· τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
σωυελθόντων εἰς Ιεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ
δισχίλιοι, [z] πεντακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

"lia & quingentas, & triticeæ similæ artabas vi-
"ginti millia & quingentas. Jubeo autem ut ho-
"rum *omnium* copia illis fiat ex Samariæ tributis.
"atque istas victimas immolabunt sacerdotes Hie-
"rosolymis juxta ritus Moysaïcos: & intra sacra
"Deum precabuntur pro salute Regis ejusque so-
"bolis, ut regnum Persarum diuturnum sit. At
"quicunque istis non paruerint, eaque irrita fece-
"rint, eos crucis patibulo affigi volo, & bona eo-
"rum redigi in fiscum regium". Et in hanc qui-
dem sententiam scripta erat epistola: eorum vero,
qui è captivitate convenerunt Hierosolyma, my-
riades erant quatuor, duo millia, & quadringenti
sexaginta duo.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ιουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων ℂ σατραπῶν ἐμποδιζομένοις
πρὸς τοῦ ℨ ἱερᾶ κατασκαφὴν, τῷ Κύρῳ τελευτηθέντος
ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσεν ὁ Καμβύσης τοιοῦτό τι ποιῆσαι.

CAP. II.

Quomodo Judæos, quo minus templum exstruerent à Chuthæis & satrapis impeditos, Cyro mortuo omnino prohibuit Cambyses ab ejusmodi opere moliendo.

II.

Βαλλομένων ἢ τὰς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τοῦτῳ οἰκο-
δομοῦντι αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ
μάλιστα τοὺς [a] Χουθαίους· οὓς [b] ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς
[c] ἀγαγὼν Σαλμανασάρης [d] ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κα-
τῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τοὺς τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀ-
νάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς
[e] ὑπομελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ιουδαίους, πρός τε τοῦτῳ
τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τοῦτῳ τοῦ ναοῦ κατασκαφῶ. οἱ
ἢ, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, [f] ἀπημπόλησαν τοῖς
Χουθαίοις τὸ πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. Κύρῳ γὰρ [g] περί τι ἄλλως ἀσχολη-
θέντι πολέμως ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ [h] στρατευσαμένῳ ὑπὲ
[i] Μασσαγέτας [k] ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμ-
βύσης ἢ ὁ Κύρου παῖδος τοῦ βασιλείαν παραλαβόντος,
οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Αμμανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι καὶ
Σαμαρείᾳ γράφουσιν ὑπιστολὴν [l] Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε.
"Δέσποτα, οἱ [m] παῖδές σου, [n] Ραθυμος ὁ πάντα τὰ περιπό-
"μενα γράφων, καὶ [o] Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ
"οἱ ἔ βουλῆς τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κριταί. γινώ-
"σκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, [p] ὅτι Ιουδαῖοι, οἱ εἰς Βαβυλῶ-
"να ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τοῦτῳ ἡμετέραν, καὶ
"τοῦτῳ τε πόλιν τοῦτῳ ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
"καὶ τὰς [r] ἀγορὰς αὐτῆς, [s] καὶ ὑπισκυάζουσι τὰ τείχη,
"καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοιγε τούτων γινομένων, ὅτι
"φόρους αὐτοὺς πλεῖν ὑπομενοῦσιν, ὅτι ἢ ὑπακούειν
"ἐθελήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ
"ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν [t] ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμέ-
"νων οὖν τοῦ τοῦ ναὸν καὶ ἀνυβαζομένων, καλῶς ἔ-

Impeditur templi instauratio. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 2.

HI dum templi fundamenta jaciunt, atque ei ædificando omni studio incubuerunt, gentes finitimæ, præsertimque Chuthæi, (quos, è Persi-de ac Media traductos, Salmanasares Assyriorum rex in Samaria collocavit, cum Israëlitarum po-pulum inde migrare fecisset) rogabant satrapas, & eos qui operibus præerant, ut Judæos in urbe in-stauranda temploque exstruendo impedirent. At-que illi, largitionibus ab istis corrupti, Chuthæis fidem pretio addictam dederunt, fore ut Judæo-rum res negligerent, & in ædificatione promoven-da segniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bel-lis occupatus erat, ista ignorabat: eique, cum ad-versus Massagetas duxisset exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyses Cyri filius in regnum successisset, Syrorum quidam & Phœ-nicum & Ammanitarum & Moabitarum & Sama-ritanorum ad eum literas scripserunt in hunc mo-dum. "Domine, servi tui, Rathymus commenta-"rienſis, & Semelius scriba, atque concilii in "Phœnicia & Syria præsides. Cognoscere te o-"portet, Rex, Judæos, qui Babylonem deducti "fuerant, *isthinc profectos* in regionem nostram ve-"nisse urbemque rebellem & improbam ædifica-"re, simul & fora ejus *reficere*, atque mœnia in-"staurare, & templum exstruere. Nunc scito, si "ista fuerint *absoluta*, quod nec tributum pende-"re sustinebunt, nec imperata facere volent, sed "& regibus resistent, & imperare potius quam "servire parati erunt. Itaque cum templi fiat opus "& in eo laboretur, nobis optimum visum est scri-"bere ad te, Rex, & *ejusmodi rem* non negligere, "ut

Cyri mors: ei in regnum succedit Cambyses, ad quem mittuntur literæ de impedienda Hierosolymorum instauratione. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 2.

---

s Αρ̃ταβας] Ita *Hen.* ἀρτάβας βφ. in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* libris *viginti quinque millia & quadringentas* (vel *quingentas*) *artubas.* Verum illa· καὶ εἰς σ. π, ἀρ. βφ. desunt in nonnullis *MSS.* HUDS. ἀρτάβα μέτρον Μηδικὸν εἶδος, *Hesychius.* In Schol. *Aristoph. Acharn.* p. 376. Αρταβα μέτρον παρ' Αἰγυπτίοις· LXX. Es. V. v. 10. ὁ σπόρος ἀρτάβας ἔξ· in *Hebr.* חמר. SPANH.

t Εκ τῶν τῆς Σαμαρείας] Εκ τῶν Σαμαρείας ἴσως φόρων *Chrys.*

v Σωτηρίας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σωτηρίας τι in *reliquis.*

x Διαμείνῃ.] Διαμείνῃ *Vat.* & *Chrys.*

y Ανασαυρωθῆναι] Ανασαυρόω, non *rursus* cruci affigere. REL.

z Τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.] In *Editis* νξβ'. pro quibus τξ'. scribendum esse existimat *J. Clericus.* quod Græci aliter hic non habeant ac Hebræi τεσσαράκοντα ἑξήκοντα.

a Χουθαίων] Conf. supr. lib. IX. c. 14. §. 3. SPANH.

b Εκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Vide de hoc molimine J. Chrysost. ab initio Serm. T. VI. p. 161. SPANH.

c Αγαγὼν Σαλμανασάρης] Αγων *Chrys.*

d Ο τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

e Επιμελομένους] Επιμελομένους *Vat.* & *Chrys.*

f Απημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις] Aristoph. Acharn. p. 389. λιν θαίνω· ἀπεμπολῶμαι· SPANH.

g Περί τι ἄλλως] Περί τε τὰς ἄλλας *Hen.*

h Στρατευσαμένῳ] Στρατευσαμένῳ γε *Vat.*

i Μασσαγέτας] Ita *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* Μασαγέτας. Videsis *Strab.* lib. XI.

k Εκεῖ συνέβη] Ita ex *MSS.* ἐκεῖνος in *Editis.*

l Καμβύσῃ] Pro Καμβύσῃ LXX. Αρθασαθὰ· *Hebr.* ארתחשׁשתא SPANH.

m Παῖδές σου,] Δοῦλοι *Chrys.*

n Ραθυμος ὁ πάντα τὰ περιπόμενα γράφων] *Rufinus*: mirabimur omnia accidentia scribens. LXX. Ρεημ βαλαὶν· *MS. Alex.* Βαλαὶν· *Hebr.* בעל טעם Rechum Præfectus rationis, *Santes Pagnin.* Esdr. IV. v. 8. SPANH.

o Σεμέλιος] Σαμέλιος aut Σιμέλιος *Esdræ*, l. 3.

p Οτι Ιουδαῖοι,] Sic *MSS.* ὅτι οἱ Ιουδαῖοι in *Editis.*

q Τοῦ τε πόλιν τοῦ ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν] Ita ex *MSS.* (& *Cocc. Vetus* rebellem ac malevolam) τοῦ τε πόλιν ἀποστάτου πονηρᾶς in *Editis.*

r Αγορὰς] Αγυιὰς legi vult *Schotanus.* sed ἀγορὰς agnoscit *Esdras* ut & *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus *fora*, non *fores* ut *Editis* nonnullis.

s Καὶ ὑπισκυάζουσι τὰ τείχη,] Ita *Vat.* & *Hen.* ὑπισκυάζουσί τε fine καὶ in *reliquis.* HUDS. Αγορὰ nempe seu Fora inter præcipuas condendarum aut restaurandarum urbium partes habitæ apud Gentiles. SPANH.

t Εθελήσουσιν.] Εθέλουσι *Vat.*

"ut inſpicias majorum tuorum commentarios. in "illis enim invenies Judæos defectionum auctores "& animis in reges inimicis, ſimiliter & ipſorum "urbem, quæ propter hanc cauſam etiam nunc "vaſtata eſt. Nobis autem viſum eſt & hoc tibi "indicare, quod forſan neſcias, ſi urbs ita fuerit "inſtaurata & mœnibus cincta, nullam tibi dein-"ceps in Cœlen-Syriam & Phœniciam patere "viam.

Cambyſes Hieroſolymorum prohibet inſtaurationem. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 2.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum eſſet *alioqui* natura malignus, iis quæ declaraverant irritatus eſt, & hoc modo reſcripſit: "Cam-"byſes rex Rathymo commentarienſi, & Belſe-"mo, & Semelio ſcribæ, reliquiſque eorum ſociis, "& *cæteris* in Samaria & Syria degentibus, hæc "dicit. Lectis quas miſiſtis literis, meo juſſu in-"ſpecti ſunt majorum meorum commentarii, & "inventum eſt hanc urbem perpetuo regibus in-"feſtam fuiſſe, ejuſque incolas ſeditionum & bel-"lorum cauſas exſtitiſſe: ac reges illorum compe-"rimus potentes acreſque fuiſſe, & tributa ex Cœ-"le-Syria & Phœnicia legiſſe. Quapropter ego "impero Judæos ab urbis ædificatione impediri, "ne inde in majus provehatur eorum malitia, qua "hactenus in regum detrimentum uſi ſunt." His literis perlectis, Rathymus & Semelius ſcriba, eorumque collegæ, è veſtigio conſcenſis equis, Hieroſolyma properarunt, ducta ſecum magna hominum multitudine; & Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædificando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermiſſa jacuerunt uſque ad annum ſecundum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, illoque tempore Ægyptum ſubegiſſet, inde reverſus apud Damaſcum diem obiit ſupremum.

Cambyſis obitus.

"χειν ἔδοξεν ἡμῖν, γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ [v] πε-"ριδεῖν, ὅπως [x] ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σε βι-"βλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐταῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασι-"λέων ἐχθροὺς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ διὰ "τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δη-"λῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι ἡ πόλεως ἄτω πωοικι-οθείσης, καὶ τὸ κύκλον τῶν τειχῶν ἀποπλαθέσης, ἀποκλείε-ται σοι ἡ ὁδὸς ἡ [y] ἐπὶ Κοίλλω Συρίαν καὶ Φοινίκλω.

β'. Ἀναγνοὺς [z] Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· "Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γραφοντὶ τὰ "πρωτοπίπουρα, καὶ [a] Βελσεμῷ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ [b] πεμφθέντα παρ' ὑ-"μῶν γράμματα, [c] ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν πρεσβύ-"νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν "αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πρᾳ-"γματευόμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ "βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλλω Συρίαν καὶ Φοινίκλω. "ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι-"κοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἔτι πλέον [d] αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀμετελέκαζι." τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ραθυμος καὶ Σεμέλιος [e] ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συνεπόμενοι, πρόφασιν ἐπιποιησάμενοι ἵππους, ἐπέβησαν εἰς Ιεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδο-μεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ τοῦτο μὲν ἐπε-χείρησε τὸ ἔργον μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασι-λείας [f] τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἑπτά. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυ-πτον, [g] καὶ [h] ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

IV. CAP. III. ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Dario poſt mortem Cambyſis & Magorum cædem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis præſtiterit, inſtaurationem templi à Rege impetrat.

Sublatis Magis regnat Darius.

SUblatis autem Magis, qui poſt Cambyſis obitum regnum anno tenuerunt, ſeptem Perſarum domuum, ut appellantur, principes Darium Hyſtaſpis filium regem crearunt. Is, cum *adhuc* privatus eſſet, voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem ſupererat remiſſurum ad fanum Hieroſolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hieroſolymis ſub illud tempus Zorobabelus, qui captivorum Judæorum princeps fuerat conſtitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum eſt, ut, cum aliis duobus corporis ipſius cuſtodiæ adhibitus, honorem quem ſperaverat conſequutus fuerit.

Darii votum de Hieroſolymis inſtaurandis.

2. Primo autem regni *ſui* anno, Darius ſplendide & magno cum apparatu excepit & eos qui circa ſe erant, & vernas, & Medorum principes, &

Ὡς Δαρεῖος, μετὰ πλούτου τοῦ Καμβύσου καὶ τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, βασιλεύσας, Ζοροβάβηλος, ἐν τῇ προβλη-μάτων λύσει ἀριστεύσας, τούτου ἔτυχε παρὰ τοῦ βα-σιλέως, ἵνα ὁ ναὸς οἰκοδομηθῇ.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τοῦ Καμβύσου θανάτου τὴν Περσῶν ἀρχὴν [i] ἐνιαυτῷ κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Ὑστάσπου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἔτυχε, ἰδιώτης ὢν, ηὔξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα νῦν ἐπ ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιεροσολύμοις. ἔτυ-χε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ιεροσολύμων [k] Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιου-δαίων ἡγεμὼν [l] ἀπεδέδεικτο. [m] πάλαι γὰρ νῦν ἀπὸ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. [n] ὃ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κεκλῆσθαι ἄξιος, [o] ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.

β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖος ὑπεδέ-χετο λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς πολυτελείας τοὺς περὶ αὐ-τὸν, καὶ τοὺς [p] οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ

ν Περιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν τι τοιοῦτο *Eſdræ* l. 3. c. 2.

x Ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων] In vero *Eſdra*, c. 4. v. 15. ἐπισκέ-ψῃ) τῶν πατέρων. in *Pſeudo-Eſdra* ἐπισκιφθῇ ἐν τοῖς.

y Ἐπὶ Κοίλλω Συρίαν] Ad inferiorem Syriam *Ruſin.* Pro ἀπο-κατ. σ. οδ. LXX. οὐκ ἔσῃ σοι εἰρήνη Eſdr. iv. 16. In *Hebr.* & *Vulg.* poſſeſſionem trans Fluvium non habebis. SPANH.

z Καμβύσης] Artaxerxes Eſdr. iv. 8. SPANH.

a Βελσεμῷ] Βελισεμίῳ juxta *Epiphanium.* Βελζέμῳ *Vat.* Βελ-ζάμῳ C. Βελσίμῳ *Hen.* Βελτέθμῳ *Eſdræ.*

b Πεμφθέντα] Πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν C. πεμφθέντα μοι γεγραμ-μένα *Hen.*

c Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι] Τὰ τῶν πατέρων μου βιβλία ἐπισκεψάμενος ſolus *Busb.*

d Αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* αὐξωθῇ in *Editis.*

e Ο γραμματεύς,] Illud ὁ ex *MSS.*

f Τῶν Περσῶν] Ita *MSS.* ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου [ὃ *Alex.*] βασιλείας Περσῶν *Eſdr.* τῶν Περσῶν in *Editis.*

g Καὶ] Sic cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* καὶ deëſt.

h Ὑποστρέψας] Ἀποστρέψας *Hen.* & *Vat.*

i Ἐνιαυτῷ] Ita *MSS.* ἑαυτὸν in *Editis.*

k Ζοροβάβηλος,] Sic *MSS.* Ζοροβάβελος in *Editis.*

l Ἀπεδέδεικτο.] Ita *MSS.* ἀποδέδεικτο in *Editis.*

m Πάλαι] In aliquibus *MSS.* ποθὲν γὰρ πάλαι ἦν. verum non ita *Epiphan.*

n Ὃ δὴ καὶ] Δι' ἣν καὶ in *MSS.*

o Ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.] Ita *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ut & mox ἤλπισεν aut ἤλπιζε. in *Editis* ἀπέλαβεν ἃς ἔλπισε τιμᾶς.

p Οἶκοι γεγονότας,] Πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς οἰκογε-νεῖς αὐτοῦ 3 *Eſdræ*, c. 3. v. 1.

καὶ σατράπας [q] τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας τῆς Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς [r] τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ [s] σατραπειῶν. ἐπεὶ δὲ καθυφηθέντες ἄχρι κόρου τῆς πολυτελοῦς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι [t] παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὸ κοίτωμα, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι καθικοιμᾶσθαι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῶν λόγων ἐρωτᾷ, περὶ ὧν αὐτὸς ἀναπεύσεσθαι μέλλοι, τὸν ἀληθέστερον δὲ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπισχνεῖτο νικητήριον, [x] πορφύραν [y] ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσοῦ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνῳ, καὶ [z] περιαυχένιον [a] χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν [b] καθεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, [c] καὶ συγγενὴς μου ἕσεσθαι κληθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸ πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχυρός, τὸ δεύτερον εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸ τρίτον εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς [d] μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει [e] πάππῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὸν περὶ οἴνου δύναμιν, ὅτως αὐτὸν ἐμφανίζων. "ἄνδρες γάρ, εἶπεν, ἐγὼ "τὸν ἰσχὺν περὶ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλε- "σαν εἶναι τούτῳ τῷ τρόπῳ. [f] σφάλλει γὰρ τῶν πι- "νόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὸν διάνοιαν, καὶ τὸν βα- "σιλέως τῇ περὶ ὀρφανὸν καὶ δεομένου κηδεμόνος ὁμοίαν πί- "θησι, καὶ τὸν δοῦλον διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τοῦ "ἐλευθέρου, ἔτι δὲ πένητος ὁμοίαν γίνεται τῇ τοῦ πλου- "σίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταγωγὰς τὰς ψυχὰς [g] ἐν "αὐτοῖς γιγνόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ κα- "θεστηκότων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δὲ ἀλλότρια "χρέα λαβόντας [h] εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐ- "τοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν "φθέγγεσθαι, παλάντων δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς δι- "δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατη- "γῶν τε βασιλέων ἀναισθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων "καὶ συγγενῶν [i] ἐξαίρει μνήμην. ὠθίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώ- "πους καὶ εἰς τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλ- "λοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καταλί- "πῃ δὲ τὸ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίστη- "σιν μηδὲν ὧν ἔπραξαν εἰδότας. τού- "τοις ἐγὼ πιπωμένῳ δίδωσι τὸν οἶνον ὑπερκρα- "τοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον.

δ'. Ὡς δὲ ὁ πρῶτος, ἀποφηνάμενος περὶ τὸν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τὰ προφερόμενα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὸν τῶν βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώμασιν δοκεῖ. ὃν δὲ τρόπον τὸν ἀποδείξεως ἐπηύξησεν ἐλάμβανεν. "ἀπάντων μὲν, εἶπεν, "ἀνθρώπους προσηκέτω, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκά- "ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ

Persarum satrapas, & Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiæque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde & ad satietatem epulati cubitum discesserant ad suum quisque diversorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, & paululum noctis requievisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari cœpit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem & sapientiorem tulerit de rebus quas ab illis quæsiturus esset, in victoriæ præmium daturum esse promittit, ut purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis currum, byssinamque cydarim, & torquem auream circa collum haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque inquit cognatus vocabitur. Hæc in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogavit, an vinum *reliquis* præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero an mulieres, aut forte veritas magis quam hæc omnia. Postquam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, cum accersivisset megisthanas & satrapas & toparchas Persidis & Mediæ, *ipse* solio collocatus, ubi jus reddere consuevit, jussit unumquemque satellitum suam, de iis quæ proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus. *Problemata de vini & regis & mulieris & veritatis viribus.* 3 *Esdr. c.* 3.

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, "inquit, ego de vini viribus conjecturam faciens, "eas rebus omnibus prævalere hisce indiciis com- "perio. Mentem enim eorum, à quibus bibitur, "fallit decipitque; ita ut reges similes fiant pupil- "lis & curatore egentibus, & servi ad eandem cum "ingenuis dicendi libertatem adspirent, & paupe- "res *magna de se opinione* cum divitibus adæquen- "tur. animas enim, si forte eas ingrediatur, subin- "de mutat, novamque illis vim ingenerat; ut quod "& calamitosis tristitiam adimit, & obæratos in "æris alieni oblivionem ducit, facitque ut sibimet "videantur omnium ditissimi, adeo ut nihil par- "vum loquantur, sed talenta crepent, & alia id "genus nomina quibus uti beatis conveniat. præ- "terea ducum aut regum meminisse non patitur, "nec memoria tenere amicos & familiares. nam "& homines armat etiam adversus sibi charissimos, "facitque ut appareant omnium alienissimi: cum- "que sobrii facti fuerint, & vinum nocte exhalan- "do crapulam edormierint, surgunt ignari o- "mnium quæ per ebrietatem commiserant. Ex "hisce ego conjectura assequor, vinum rerum o- "mnium potentissimum esse, nihilque eo esse ve- "hementius. *Vini vires.* 3 *Esdr. c.* 3.

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, & majori vi pollere quàm cætera, quæ suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod & demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium "quidem rerum, dicebat, penes homines esse im- "perium, qui & terras & maria sibi ad quoscun- "que usus, velint nolint, inservire faciunt; regibus "au- *Regis vires.* 3 *Esdr. c.* 4.

q Τῶν Περσῶν,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τὰ Περσίδος in *reliquis.*

r Τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ] CXXVII. Satrapiæ III. Esdr. III. & IV. SPANH.

s Σατραπειῶν.] Επὶ ἴτη ἑκατὸν post σατραπειῶν adjicit *Vat.* De Satrapiarum numero vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, lib. 1. p. 111.

t Παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι,] Παρ' αὐτὸς *Hen.* & *Vat.*

x Ἀληθέστερον] Ἀληθέστατον καὶ σωφρονέστατον *Hen.* & *Busb.*

x Πορφύραν ἐνδύσασθαι,] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

y Ἐνδύσασθαι,] Ἐνδύεσθαι *Hen.* & *Busb.*

z Περιαυχένιον χρύσεον,] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

a Χρύσεον,] Ita *MSS.* χρυσῶ in *Editis*; forsan pro χρυσῆν.

b Καθεδρίαν] Προεδρίαν C. HUDS. Η ἱμετέρα regio *noſtra.* REL.

c Καὶ συγγενὴς μου ἔσεσθαι κληθήσεται.] Ita *Busb. Hen.* & C. καὶ συγγενὴς μου ἔσῃ κληθήσεται), καὶ θεοπρεπῶς δίκαιος ἔσει). ταύτας *Vat.* καὶ συγγενὴς μου ἐπικληθήσεται). ταύτας &c. in *Editis.* HUDS. Ita hodie Reges Galliæ & Britanniæ, viros quos honore Comitatus aut Episcopatus ornant, cognatos vocant: *mon tres cher cousin Archevesque de Paris.* Comitem de Athlone, *cognatum* suum *& consanguineum* vocavit Anna Britannorum regina in literis ad eum datis, quas vidi. REL.

d Μεγιστᾶνας καὶ σατράπας] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, p. 134. *Edit. Sylb.*

e Τόπῳ,] Τόπῳ deest *Hen.* & *Vat.*

f Σφάλλει γὰρ] Σφάλλει τε γὰρ τὴν π. *Hen.* σφάλλει γὰρ ἴδιον τὴν π.

g Ἐν αὐτοῖς γιγνόμενος,] Ἐν αὐτοῖς γίγν. *Hen.* ἐν αὐτοῖς ἐγγιγνόμενος *C.* & *Vat.* Verum desiderantur in quibusdam *MSS.* nec ea legisse videtur *Epiphan.*

h Εἰς λήθην ἄγει,] Εἰς λήθην αὐτῶν ἄγει *Busb.*

i Ἐξαίρει μνήμην.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

k Διατό-

"autem in ipſos imperium eſſe ſummamque pote-
"ſtatem: ac proinde qui dominatum habent in ani-
"malium fortiſſimum & validiſſimum, iſti jure
"merito cenſendi ſunt ea eſſe potentia ac vi cui o-
"mnia cedant neceſſe eſt. Quid quod, ſi ſubditis
"imperarint bella ſuſcipere & pericula adire, ob-
"temperatur; & ſi eos inimicis obviam ire velint,
"propter poteſtatem ſuam obſequentes habent: at-
"que eſt quidem cum jubeant ut montes demo-
"liantur, mœniaque & turres dejiciant. Quin &
"occidi & occidere, ſi præcipiatur, nunquam re-
"cuſant; ne regum imperia haud ita, uti par eſt,
"exſequi videantur. quod ſi vicerint, prædam bel-
"lo partam regi afferunt. Rurſum qui à militia
"abſtinentes terram colunt exercentque, ubi, poſt
"exantlatos labores operiſque difficultates ſupera-
"tas, ſata meſſuerint & fructus collegerint, tribu-
"ta *ſimiliter* regi afferunt. Quicquid autem is di-
"xerit juſſeritve, id neceſſitate coacti ſine mora
"& cunctatione faciunt. Tum demum ille quidem
"omne genus deliciis & voluptatibus ſaturatus dor-
"mit: ab aliis vero cuſtoditur vigilantibus, & *ad*
"*eum* quaſi timore alligatis. nemo enim illum,
"dum ſomnum capit, audet relinquere, neque tan-
"tillum, ut ſua curet negotia, diſcedere; ſed regi
"cuſtodiendo, id unum ſibi neceſſe eſſe ut faciat
"exiſtimans, aſſiduitatem adhibet. Idcirco, fieri
"non poteſt quin rex omnium potentiſſimus ſit,
"cui, ſi quid imperat, dicto audiens eſt tanta mul-
"titudo.

Mulierum vires. *3 Eſdr. c. 4.*

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere incepit, quid valeant mulieres & veritas, hujuſmodi oratione. "Vinum quidem multum
"poteſt, & magnus eſt rex cui omnes obediunt:
"ſed iſtis præpotentiores ſunt mulieres. nam &
"regem mulier in dias luminis oras protulit: &
"vinearum ſatores, ex quibus vinum gignitur,
"mulieres & pariunt & educant. In univerſum
"nihil eſt, quod non illis acceptum debemus.
"nam & illæ nobis veſtes texunt, illarumque be-
"neficio eſt quod res domeſticæ curentur & ſer-
"ventur. Nec poſſumus vitam agere abſque fe-
"minarum conſortio. Sed ſi *forte* multum auri
"comparaverimus & argenti, aliudve quidpiam
"pretioſum & magni faciendum, primo aſpectu
"mulieris venuſtæ hæc omnia miſſa facimus, vi-
"ſæque formam inhiamus & *deperimus*; imo bo-
"niſque noſtris æquo animo cedimus, modo pul-
"chritudine *illius* frui daretur & potiri. Quin-
"etiam patrem & matrem terramque altricem re-
"linquimus, & in chariſſimorum ſæpenumero ob-
"livionem venimus propter mulieres; ac ne com-
"mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc au-
"tem maxime licet intelligere, quantam feminæ
"poteſtatem habeant. nonne laborantes & omnem
"terra marique miſeriam perferentes, id totum,
"quod *multo* labore paramus, uxoribus, veluti in
"nos imperium tenentibus, afferimus damuſque?
"Regem etiam *ipſe*, tantarum rerum dominum,
"vidi aliquando ab Apame Rabezaci Themaſii fi-
"lia, ejus concubina, alapis cædi, cum ille interea
"non indignaretur, quod illa ei de capite diadema

"ἡλωσι, τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ τῷ ἐχυ-
"σίαν ἔχουσιν· οἱ γὰρ τούτοις κρατοῦντες καὶ ἰσχυροτάτῳ ζῴῳ
"[k] διαστόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τῷ δυνάμει ἔσονται ὧν ἂν τῷ
"ἰσχυῷ εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ἀπιτάττοντες
"καὶ κινδύνους τοῖς δεχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμπον-
"τες αὐτοὺς [l] ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καταστήσεις διὰ τῷ
"ἰσχυῷ τῷ αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὄρη μὲν καταρχάζε-
"σθαι καὶ τείχη [m] διαστατῶν καὶ πύργους κελεύουσι· καὶ
"κτίνεσθαι δὲ οἱ κελευσθέντες καὶ κτίνειν ὑπομένου-
"σιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν
"προστάγματα. νικήσαντες δὲ, τῷ ὠφέλειαν τῷ
"ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ [n] μὴ
"στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῶν-
"τες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων
"παλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τοὺς καρ-
"ποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ
"δ' ἂν αὐτοῖς εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης οὐ-
"δὲν [o] ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τροφῆς
"ἀπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυ-
"λάττεται δὲ ὑπὸ γεηγορούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων
"ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἐδεὶς τολμᾷ κοιμώμε-
"νον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας ποιεῖσθαι πρόνοιαν·
"ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος [p] ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν
"βασιλέα, [q] τούτῳ προσεδρεύει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βα-
"σιλεὺς δόξειεν τῷ πάντων ἰσχυῷ ὑπερβάλλειν, ᾧ
"τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύοντι.

ε'. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὠδὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβηλος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος,
"καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείτ-
"τους [r] τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. πίνει γὰρ βα-
"σιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύ-
"σαντας ἀμπέλους, αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν
"αἱ τίκτουσί τε καὶ τρέφουσι. καθ' ὅλα δ' ἐδέν ἐστιν,
"ὃ μὴ [s] παρὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται
"ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἅπαντες ὑπο-
"μελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦσιν. καὶ οὐκ ἔστιν ὅπο-
"ζοῦν χθῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι
"καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ πᾶ-
"σῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀφθείσης [t] προσεκχύ-
"νάμεν, καὶ ὑπομένομεν προσχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
"ἵνα τῆς κάλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
"καταλείπομεν δὲ καὶ [v] πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
"θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλά-
"κις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέ-
"μεν [x] μετ' αὐτῶν καρτερῦμεν. ὅτως δ' ἀν μάλιστα
"τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν [y] καταγνόσαιτε. οὐχὶ πονοῦ-
"ντες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς
"καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν προσφάτως τινα ἐκ τῶν πόνων,
"[z] αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ δίδομεν;
"καὶ τὸ βασιλέα καὶ τὸ τοσούτων κύριον εἶδον παρὰ
"τῆς Ραβεζάκου θυγατρὸς [a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης, παλλα-
"κῆς δ' αὐτοῦ, [b] ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-
"ρου-

k Διαστόζοντες,] Διαστόζειν appoſitè hic de Regio Perſarum imperio. vide *Æſchyl.* Perſ. v. 589. & *Ariſtid.* in Rem. p. 366. T. 1. de Perſarum Regum dominio ὅτε ἀρχὴ καὶ τὸ διαστόζειν. SPANH.

l Ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς,] Πρὸς ἐχθροὺς *Vat.* & C.

m Διαστατῶν καὶ πύργους κελεύουσι.] Καταστᾶν *Vat.* C. & *Hen.*

n Μὴ στρατεύόμενοι δὲ,] Μὴ στρατεύόμενοι τῷ δὲ γῆν ἐργαζόμενοι in quibuſdam *MSS.*

o Ὑπερβαλλόμενον γίνεται.] Ὑπερβαλλομένων *Vat.*

p Ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα,] Τῶν ἀναγκαίων *Vat. Hen.* & *Busb.*

q Τούτῳ προσεδρεύει.] Καὶ τούτῳ προσεδρεύειν C.

r Τῇ δυνάμει] Τῶν δυνάμεων *Vat.*

s Παρὰ τούτων ἔχομεν.] Περὶ αὐτῶν *Vat.*

t Προσεκχύνάμεν,] Æſchylus Agam. v. 929. προσχύσις ἐμοὶ de luxu Barbarorum Regum. SPANH.

v Πατέρα καὶ μητέρα] Καὶ πατέρας καὶ μητέρας C. Verum illa καὶ μητέρα deſunt in aliquibus *MSS.* etiam iis quibus uſus eſt *Epiphan.* qui præterea πατέρας pro πατέρα præ ſe ferunt.

x Μετ' αὐτῶν κρατερῦμεν.] Μετ' αὐτῶν ἀξιοῦμεν καὶ καρτερῦμεν C.

y Καταγνόσαιτε.] Καταγνοίητε *Vat.* εἰκάζητε *Hen.*

z Αὐτὰ φέροντες] Ταῦτα *Hen.* & *Busb.*

a Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης,] Ita legiſſe videtur *Epiphan.* Θαμασίου C. Θαυμασίου *Hen.* & *Gall.* Apud *Eſdram* vero (l. 3. c. 4. v. 29.) Βαζάκου δὲ Θαυμαστοῦ. Θαυμασίου præfert *Petitus.* atque hunc Rabezacum è monte Thaumaſio, (cujus incolæ, teſte *Stephano Byzantio*, Θαυμάσιοι) in Perſidem commigraſſe exiſtimat, ibidemque in Perſicum nomen ſuum mutaſſe, & uxorem duxiſſe, è qua ſuſceperit filiam Apamen.

b Ῥαπιζόμενον,] Ῥαπίζειν καὶ κόπτειν *Achill. Tatius* lib. v. p. 341. Sic ῥαπίζουσι *Plutarch.* in Themiſtocl. p. 117. B. SPANH.

c Πε-

"ρμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ [c] ωειτιθείσης ἀνεχόμε-
"νον, καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης ᾗ
"σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολα-
"κευοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα [d] αὐτὴν ὅπ
"ᾗ σφόδρα πεφυκὸς [e] αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε δυσχεραίνουσαν
"ἔβλεπεν.

ε'. Εἰς ἀλλήλας ᾗ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡγε-
μόνων ωερὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. "[f] ἀποδείξω
"μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέστεραι
"ᾗ ὅμως εἰσὶ αὗται εἰσὶ [g] ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπάρ-
"χουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς,
"καὶ ταχὺς [h] δρόμῳ ὁ ἥλιος, ταῦτα ᾗ πάντα κινεῖται
"κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν αὐτὸς εἰσὶ δίκαιος,
"ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ εἰσὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην
"ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν [i] ωρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον.
"ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα θνητὰ εἰσὶ ὠκύμορα εἶναι συμ-
"βέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων· ἀθάνατον ᾗ ἡ ἀλήθεια
"ῥῆμα εἰσὶ αἰώνιον. [k] παρέχει ᾗ ἡμῖν [l] ὁ καλὸς χρόνῳ
"μαραινόμενον, οὐδὲ ωρόσοδον ἀφαιρεῖται ὑπὸ τύχης·
"ἀλλὰ τὰ δίκαια εἰσὶ τὰ νόμιμα διακρίνουσα ἀπ' αὐ-
"τῶν [m] τὰ ἄδικα εἰσὶ ἀπελέγχουσα.

ζ'. Καὶ καταπαύσαντος μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸ ωερὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ὑπολαβόντων ᾗ τοῦ ωλήθους ὡς ἄρι-
στα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον καὶ ἀγή-
ρω μόνον ἔχει, ωροσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσα-
σθαί τι [n] παρὲξ ὧν αὐτὸς λέγει ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ
ὄντι σοφῷ εἰσὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι σωτῆρι. συγκα-
θεδήσῃ δέ μοι, φησὶ, καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ'
εἰπόντος, ὑπεμνήσθη αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἣν ἐποιήσατο,
εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· [o] αὕτη δὴ ἦν ἀνοικοδομῆσαι
μὲν Ιερουσάλυμα, κατασκάψας ᾗ ἐν αὐτοῖς τὸ θεῖον
ναὸν, ἀνακαλέσῃσθαι ᾗ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Να-
βοχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε. καὶ τοῦτο ἔφη τὸν
μὲν αἰτημά ἐστιν ὅ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κελ-
θένει σοφῷ εἰσὶ σωτῆρι.

η'. Ηδέως ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ
τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις χάριν, κελεύων
ωροπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὅτι
τάχιστα οἰκοδομεῖν ἐξιέναι τοῦ ναοῦ. ἐπέστειλε ᾗ εἰσὶ τοῖς ἐν Συρίᾳ
καὶ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταπομίζειν ἐκ τοῦ Λιβάνου πε-
μοῦντας εἰς Ιερουσάλυμα, καὶ συγκαταστρατεύειν αὐτῷ τὴν πό-
λιν. καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς [p] εἰς τὴν Ιου-
δαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, [q] καὶ τοὺς αὐτοῦ ὅπλο-
φόρους καὶ σατράπας ἐκώλυσεν [r] ὑπερβαίνειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς
βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσιν ὧν ἂν καταβαλεῖν δυ-
νηθῶσι τοὺς χώρας ἀτελῆ φόρων [s] αὐτοὺς νέμεσθαι. ωροσέταξε
ᾗ καὶ τοὺς Ιδουμαίους εἰσὶ Σαμαρείτας εἰσὶ τοὺς ἐκ τῆς Κοίλης Συ-
ρίας ἀφεῖναι [t] τὰς κώμας ἃς τῶν Ιουδαίων κατεῖχον, καὶ
ωροσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱερὸν δο-
θῆναι. [v] θύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε·
καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν, ἣ ἱερατεύ-
σουσι τῷ Θεῷ ὅ, τε ἀρχιερεὺς εἰσὶ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τῶν ἰδίων γένεσθαι, καὶ
τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι
τοῦ πόλεως εἰσὶ τοῦ ναοῦ ωροσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ τὴν

"abstulerit & sibi imposuerit, sed arridenti arride-
"ret & succensenti tristis appareret, varioque in-
"duendo affectus mulieri blandiretur, ipsamque
"sibi reconciliaret sese multum summittendo;
"quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
"verteret.

6. Hîc cum duces & satrapæ inter sese contue- *Veritatis vires.*
rentur, *ille* verba de veritate sic facere instituit. 3 *Esdr. c. 4.*
"Monstravi equidem, quantum mulieres pollent:
"debiles tamen istæ & rex, si cum veritate con-
"ferantur. Nam cum terra sit maxima, & cœlum
"excelsum, & sol cursu velox, & hæc omnia Dei
"voluntate movcantur, atque is verax sit & ju-
"stus: consequitur ut veritas habeatur *omnium* po-
"tentissima, quodque nihil contra eam iniquitas
"valeat. Quin & alia quidem, ex iis quæ pollere
"videntur, mortalia esse & caduca contigit; veri-
"tas vero res æterna est, vigetque in omnem per-
"petuitatem. Nobis autem non dat pulchritudi-
"nem quæ tempore marcescit, divitiasve quas for-
"tuna solet auferre: sed justa & legitima, ab iis
"secernendo quæ injusta sunt, eáque redarguen-
"do.

7. Et quidem ubi Zorobabelus de veritate lo- *Zorobabelus victoriam reportat.*
quutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod optime dixisset, & quod sola veritas suapte vi im-
mutabilis sit, & nunquam senescat, jussit eum rex petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus est. illi enim daturum esse ut viro sapienti, quique vi-sus fuerit cæteris prudentia præstare. mecum etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cognatus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se astrinxit, si regnum esset adepturus: voverat enim Hierosolyma instauraturum esse, Deique etiam templum illis ædificaturum, porroque vasa à Nabuchodonosoro sublata & Babylonem deportata restituturum. Et *nunc* hoc est quod à te peto, id quod mihi petere permisisti, quem sapientem & prudentem reputare dignatus es. *Zorobabelus à Dario petit, ut Hierosolymitanum fanum instauretur.* 3 *Esd. c. 4.*

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus scribit ad toparchas & satrapas, jubens ut Zorobabelum ejusque comites, ad Hierosolyma instauranda profecturos, deducerent. Deinde Syriæ Phœniciæque præsidibus per epistolas mandavit, ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma transferrent, cumque illo urbem exstruerent. præterea captivis omnibus Judæam petentibus scripto de libertate cavit, & procuratores suos & satrapas vetuit quidquam in regios usus à Judæis exigere: atque omnem, quam tenerent regionem, permisit eis à tributis immunem colere. Idumæis etiam & Samaritanis & Cœles-Syriæ accolis imperavit, ut quos tenerent Judæorum vicos dimitterent, itemque ad templi structuram quinquaginta talenta conferrent. ipsis etiam juxta patrias leges sacra facere permisit; omnemque apparatum, & sacrum vestitum, quo in re divina utuntur & pontifex & *reliqui* sacerdotes, de suis confici, ut & Levitis instrumenta quibus Deum laudant, itemque urbis & templi custodibus terras assignari *Darius dat literas Zorobabelo de instaurando fano.*

c Περιτιθείσης ἀνεχόμενον,] Περιτιθείσης *Hen.* ἐπιτιθείσης *Big.* & *Busb.*

d Αὐτῷ] Illud αὐτῷ infertum dedi ex *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Αὐτὸν ποιεῖν,] Εαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

f Ἀποδείξω μὲν,] Επιδείξαμεν εἰπὼν *Hen.*

g Ὁ Βασιλεὺς τῆς ἀληθείας] Ita *C.* & *Vat.* in *reliquis* deëst articulus.

h Δρόμῳ ὁ ἥλιος,] Ita cum *Cod. Cajs.* in *reliquis* deëst δρόμῳ.

i Πρὸς αὐτῷ] Πρὸς αὐτῷ τι ἄδικον in *MSS.*

k Παρέχει ᾗ ἡμῖν] Υπάρχει *Hen.* & *C.*

l Ὁ καλὸς] Ita juxta *Epiphanium*, prout etiam legendum conjiciebat Cl. *Lowthius.* ὁ ἐκ ἄνω in *Editis*, ὁ ἐκ ἄνωθεν *Hen.* & *C.*

m Τὰ ἄδικα] Illud τὰ ex *MSS.*

n Παρὲξ ὧν] Ita *Hen. Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *præter promissa.* adde quod *Esdras* (l. 3. c. 4. v. 42.) habeat, αἴτησαι ὃ θέλεις πλέον τῶν γεγραμμένων. Perperam in *Editis* παρέχειν.

o Αὕτη δὴ ἦν] Αὕτη δὴ ἐν εἴη οἰκοδ. *Vat.*

p Εἰς τὴν Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν αἰχμαλώτους ἀπελθόντας *Vat.* & *C.*

q Καὶ τοὺς αὐτοῦ ὁπλοφόρους] Ita *MSS.* καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας in *Editis.*

r Ἐπιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας·] Operave imperare regalia *Rufinus.* SPANH.

s Αὐτοὺς νέμεσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

t Τὰς κώμας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς χώρας in *Editis.*

v Θύειν τε αὐτοῖς] Ita *Hen.* & *Busb.* Θύειν τε αὐτοὺς *C.* Θύειν ᾗ αὐτοὺς in *Editis.*

ri juſſit, certamque quotannis pecuniam ad uſus vitæ neceſſarios. Miſſiſque *Dei* vaſis *Hieroſolyma*, etiam quæcunque ante ipſum Cyro facere in animo erat in Judæorum reſtitutionem, iſta quoque Darius fieri præcepit.

Zorobabelus, acceptis literis Babylonem profectus, Regis benevolentiam popularibus ſuis nunciat. 3 Eſdr. c. 4.

9. Zorobabelus autem hanc à Rege gratiam conſequutus, quam primum regiam egreſſus eſt, ſublato in cœlum vultu, cœpit gratias Deo agere, qui ſibi ſapientiam dederit, ejuſque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. iſta enim haud aſſequutum fuiſſe, niſi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro præſentibus gratias retuliſſet, petiiſſetque ut ſimilem ei in poſterum benevolentiam præſtaret, Babylonem profectus eſt, ſuiſque popularibus lætum à Rege nuncium attulit. Atque hi iſtis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipſis miſſionem dediſſet in patriam terram; in compotationes vero & comeſſationes verſi ſeptem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam & inſtauratam feſta celebrantes. Poſtea delecti ſunt ad profectionem Hieroſolymitanam patriarum tribuum principes, cum ſuis uxoribus & liberis & jumentis. Miſſiſque à Dario qui eas Hieroſolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia & luxu, pſallentes & tibiis ſonantes & cymbalis perſtrepentes: pro equente eos & ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

Quinam Babylone Hieroſolyma redierint cum Zorobabelo. 1 Eſdr. c. 2 & 3 Eſdr. c. 5.

10. Atque iſti quidem ita profecti ſunt, è ſingulis cognationibus numerus certus & definitus. Mihi autem non viſum eſt eas nominatim percenſere, ne, *dum* lectoris mens à rerum ſerie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile aſſequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ & Benjaminis, qui annum duodecimum ſuperarent, ſumma erat myriades CCCCLXII. & millia VIII. Porro Levitæ erant ſeptuaginta & quatuor: promiſcuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, ſeptingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum & viginti octo: janitores vero centum & decem: ſacrorum autem ſervi trecenti nonaginta duo. Ad hæc & alii, qui ſe ex Iſraëlitis eſſe dicebant, non tamen potuere ſuam familiam & ſtirpem oſtendere, *ſexcenti ſexaginta duo. Quidam autem è ſacerdotibus abdicati ſunt *ſacerdotii* honore etiam qui uxores duxerant, quorum nempe nec ipſi genus indicare potuere, nec in tabulis ſcriptis Levitarum & ſacerdotum reperti ſunt. erant autem fere quingenti & viginti quinque. Eos autem qui Hieroſolyma aſcenderunt ſequebatur ſervorum multitudo, qui erant ſeptem millia trecenti triginta ſeptem. cantores etiam & pſaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumentaque quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recenſitæ erat Zorobabelus Salathieli fi-

Sacerdotes, quorum ſtirps non inventa eſt in tabulis ſcriptis, ſacerdotio abdicati ſunt. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

ἕκαστον ἐτῶ ὡρισμένον τὶ πρὸς τὴν τῆς βίᾳ χρείαν δεχόμενον. [x] πέμψας ᾗ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κῦρῳ πρὸ αὐτοῦ ἐβεβλήθη πρὸς τὰ τῶν Ιουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖῳ διετάξατο.

θ'. [y] Τυχὼν ᾗ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλῳ, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἠρξατο εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείᾳ παρόντι ἐλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν εὐμενοῦς. τοῦτ' οὖν τοῖς παροῦσιν εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγέλισατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ ᾗ ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν· εἰς ᾗ [z] πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ [a] παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπεμψε τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ιεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ κτήνεσιν ἐπελέξατο. οἱ Δαρείᾳ συμπέμψαντος ἕως τῶν Ιεροσολύμων ᾠδὴν μὲτ' χαρᾶς καὶ τρυφῆς, [b] ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι ἐ σειομένοις τοῖς κυμβάλοις· προέπεμψε ᾗ αὐτοὺς καὶ τὸ ἐπολειπόμενον τῶν Ιουδαίων πλῆθος μὲτ' παιδιᾶς.

ι'. Καὶ οἱ μὲν ἕτως ἀπῆεσαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες [c] ὡρισμένος. ἐμοὶ ᾗ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς σειρᾶς τῶν πραγμάτων ἀποστάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ ᾗ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων [d] σὺν ἔτη δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτου ἦν [e] μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λεύιται ᾗ [f] πασαρες ἑβδομήκοντα· γυναικῶν ᾗ ἀναμὶξ ἑ [g] παιδίων σώματα ἦν τετρακισμύρια ἑπτακόσια πασαράκοντα δύο. παρεξ ᾗ [h] τούτων Λεύιται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι ἑ ὀκτὼ, πυλωροὶ ᾗ [i] ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι ᾗ ἱεροὶ [k] τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. [l] ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶ Ισραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι ᾗ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. [m] ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶ [n] ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς [o] ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν τῇ γενεαλογίαις τῶ Λευιτῶν καὶ ἱερέων ἀνερέθησαν. [p] ἦσαν ᾗ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τοῦ ᾗ τῶ θεραπόντων παῖδες τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ιεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι [q] τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά. [r] ψάλται ᾗ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, [s] κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε, [t] ὑποζύγια ᾗ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμὼν ᾗ τῆς καταλειφθείσης παιδείας Σαλαθιήλου υἱὸς Ζοροβάβηλος [v] ἐκ

[x] Πίμψας ᾗ] Πίμψαι in *MSS.*

[y] Τυχὼν ᾗ τούτων] Τυχὼν δὲ τούτων *Hen.* & C.

[z] Πότον] Ποτῶ hic ὠχία, ſicut LXX. Gen. XIX. 8. & XXIX. v. 25. SPANH.

[a] Παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες.] Feſtum παλιγγενεσίας τῆς πατρίδος. SPANH.

[b] Ψαλλόμενοι] Συμψαλλόμενοι *Hen.* & C. HUDS. Ψαλλομ. nempe citharis ſeu κινύραις· SPANH.

[c] Ὡρισμένοι] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) ὡρισμένοι in *Editis.* Forſan ἀριθμοὶ ὄντες ὡρισμένοι.

[d] Περὶ ἔτη δώδεκα] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deërat σὺν. mallem ſane ὑπέρ. niſi forſan σὺν pro ὑπὲρ accipiatur. nam in *Eſdra* (l. 3. c. 5. v. 41.) ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω.

[e] Μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι.] *Eſdræ* l. 1. c. 2. v. 64. & l. 3. c. 5. v. 40. tantum *quadraginta duo millia trecenti ſexaginta.* Hic tamen *Joſephum* ſequitur *Zonaras.*

[f] Τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα·] Non aliter *Eſdras*, l. 1. c. 2. v. 38. τετρακισχίλιοι *Epiphan.*

[g] Παιδίων σώματα] Νηπίων in *MSS.*

[h] Τούτων Λευιτῶν] Tres Levitarum ordines ὑμνῳδοὶ, πυλωροὶ, δοῦλοι ἱεροὶ. REL.

[i] Ἑκατὸν καὶ δέκα] Ἑκατὸν δικαδύο C.

[k] Τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο.] Ita *MSS.* & *Eſdr.* l. 1. c. 2. v. 56. in *Editis* τηϞ'. pro τϞϞ'.

[l] Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις,] Ἄλλοι ᾗ πρὸς τούτοις C.

[m] Ἐξεβλήθησαν δέ τινες] Ita *Hen.* & *Big.* ἐξεβλήθησαν ᾗ καὶ τῶ C. ἐξεβλήθησαν ᾗ καὶ ἐκ τῶ in *Editis Aliisque.* In loco interpretando ſequutus ſum *Seldenum*; quem videſis in *lib.* de *Succeſſione in Pontif. Hebr.* c 3.

* *Sexcenti ſexaginta duo.*] Ita cum *Hen. B.* & *Vet. Int.* in *Edit.* ξοβ'.

[n] Ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς] Lege ἱερέων τῆς τιμῆς. *Vet.* MS. Sacerdotali honore. COCC.

[o] Ἠγμένοι γυναῖκας,] Supra lib. 5. c. 7. §. 13. γυναῖκας ἠγμένος. SPANH.

[p] Ἦσαν ᾗ ὡς πεντακόσιοι] Illa ἦσαν ᾗ abſunt quibuſdam *MSS.*

[q] Τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά.] Πεντακόσιοι τετράκοντα πέντε *Big.* μυριάδες ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτὰ C.

[r] Ψάλται] Ψάλται, non Levitæ aut ὑμνῳδοὶ. REL.

[s] Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε,] Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα juxta *Epiphanii* libros. perperam, ut conſtat ex *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 43.

[t] Ὑποζύγια ᾗ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε.] Ita cum *MSS.*

[v] ἐκ τῶν ἱερέων τοῦ Δαυίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. [x] μετὰ τούτους δὲ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ [y] Σερεβαῖος, ἐκ δὲ πολλῆς [z] κεκρυμμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἱ δὲ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. Ὕτω μὲν οὖν οἱ τε ἱερεῖς καὶ [a] οἱ Λεβῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, [b] ὅσον ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

lius, tribûs Judæ, ſtirpe Davidis prognatus, & Jeſus Joſedeci pontificis filius. præter hos etiam & Mardochæus & Serebæus è plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda deducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμητο, τῶν Χουθαίων μάτην ἀντιβαζόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

Ἑβδόμῳ μὲν οὖν μηνὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, πεπεμψάντες ὅ, τε [c] ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς καὶ [d] ὁ Ζοροβαβηλος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον [e] εἰς Ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν προθυμίας [f] ἀπολιπόντας. καὶ [g] κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν [h] ἀνῳκοδομημένον τόπου, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς πρόσχωροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. [i] ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης [k] περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ προσφορὰς [*] τὰς τε καθημερινὰς, καὶ τὰς καλουμένας [l] ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵτε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας καὶ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τοῖς [m] εἰσαγομένοις. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ δὲ κῶφον ἦν, τάπι κέδρινα κατάγοντι ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα, δίδοσαν αὐτὰ δὲ [n] σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τόπον κομίζειν λιμένα. τότε γὰρ πρῶτον μὲν Κύρου ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο.

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthæis fruſtrà annitentibus ut opus impediant.

SEptimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Jeſus pontifex & Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, univerſi populi multitudinem è regione Hieroſolyma convocarunt, qui cupidiſſime eò conveniebant: aramque conſtruxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent juxta leges à Moyſe præſcriptas. Quæ dum fierent, haud æquis oculis eos aſpiciebant gentes finitimæ, utpote omnes illis infeſtæ. Quin & umbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde * oblationes, & jugis ſacrificii, ut vocatur, holocauſta, & ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias. quique vota nuncuparant ea reddiderunt, ſacrificiis fieri cœptis à ſeptimi menſis novilunio. Inſuper & templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis & fabris data, ciboque & potione iis qui materiem advehebant. id quod & Sidonii facile & libenter præſtabant, ligna cedrina è Libano deducentes, quæ colligarunt & in ratem compegerunt, ut in portum † Joppes *mari* conveherentur. Nam hoc quidem à Cyro imperatum erat, tunc vero juſſu Darii fiebat.

Judæi Hieroſolyma convenêre, inſtaurant aram, & ſacra faciunt. 1 *Eſdr. c.* 5. & 3 *Eſdr. c.* 5.

2. Anno à reditu illorum in Hieroſolyma ſecundo, cum Judæi menſe ſecundo eò veniſſent, urgebatur templi inſtauratio: jactiſque fundamentis novilunio ſecundi menſis anni ſecundi ſuperſtruere inſtiterunt; poſtquam operibus præfeciſſent Levitarum quotquot annum vigeſimum exceſſerant, & Jeſum cum filiis ejus ac fratribus, & Zodmielum Judæ Aminadabi filii fratrem & filios ejus. Et quidem templum, ſumma diligentia ab iis adhibita quibus operis cura erat demandata, celerius

Summa diligentia templo exſtruendo adhibetur. 1 *Eſdr. c.* 4. & 3 *Eſdr. c.* 5.

MSS. & *Eſdræ Apocrypho.* quem plerumque ſequitur *Joſephus.* συνζύγια φησί. in *Editis.*

[v] Ἐκ τῶν ἡρώων] Ἐκ τῶν ἡρῶν Β C. ἐκ τῶν ἱερῶν δὲ *Gall.*

[x] Μετὰ τούτους] Μετὰ τούτοις ὁ Μαυσ. in *Editis.*

[y] Σερεβαῖος,] Σερεβεὶ *Hen.* & *Big.* Γερεῖ *Zonar.*

[z] Κεκρυμμένοι ἄρχοντες ἦσαν·] Κεχειρωμένοι in quibuſdam *MSS.*

[a] Οἱ Λεβῖται] Illud οἱ ex *MSS.*

[b] Ὅσον ἐν] Ὃς ἐν ὁ τ. C. & *Vat.* ὅσοι ὁ τ. *Hen.*

[c] Ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ἰησοῦς in *Editis.*

[d] Ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων,] Illud ὁ ex *MSS.*

[e] Εἰς Ἱεροσόλυμα] Supra fin. § 10 cap 3. εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. & tam hîc quam illic utroque modo in *MSS.*

[f] Ἀπολιπόντας.] Ἀπολιπόντες C. & *Gall.*

[g] Κατεσκεύασαν θυσιαστήριον,] Ita cum *Caji codice.* κατεσκεύασαν τε *Vat.* quibuſcum conſentire videtur *Epiphan.* favetque *Eſdras* l. 3. c. 5. v. 48. & 49. καὶ κατασκευάσωσιν is in *Editis.* quod ſane ferri poteſt, ſi mox (v. prox. ſequ.) deleatur ὅπως, atque ἀναφέρωσι legatur: quam vocem præ ſe ferunt nonnulli *MSS.* Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* ποιοῦσι, οἳ, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντες, κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' οὗ κ. π. ἀ. τόπου, καὶ νομίμως ἀναφέρωσι &c.

[h] Ἀνῳκοδομημένον τόπου,] In *MSS.* ᾠκοδομημένον. unde ἀνῳκοδομημένον feci pro ἀνοικοδομημένον *Editorum.*

[i] Ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν] Apud *Eſdram*, l. 3. c. 5. v. 51. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακτο] τὸ τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν. καὶ μετὰ ταῦτα προσφορὰς ἐνδελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. Vide etiam *Verum Eſdram*, c. 3. v. 4. HUDS. Tabernaculorum feſtum celebratum 3 Eſdr. v. 49. & Nehem. VIII. 15. 16. 17. Conf. inf. c. 5. §. 5. SPANH.

[k] Περὶ αὐτῆς διετάξατο,] Ita *Hen.* & C. ut & *Vat.* qui præterea ὃν pro ὡς habet. πρὸς αὐτὸν in *reliquis.*

[*] *Oblationes,*] Προσφορὰς hîc accipio de *ſacrificiis ſponte factis.*

[l] Ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων] Conf. Αλωρ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[m] Εἰσαγομένοις.] Lege ἐξαγομένοις. *Vet.* alimenta quærentibus miniſtrabant. COCC.

[n] Σχεδίαν πηξαμένοις,] Eadem phraſi utitur, l. 8. c. 2. §. 7.

† *Joppes* mari *conveherentur.*] Utrumque rectum Ἰόπη & Ἰόππη.

[o] Σωσήχθη] Forte σωσήγθη. *Vetus*, vecta ſunt. COCC.

[p] Ἐγείροντες] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) ἀγείροντες in *Editis.*

[q] Δευτέρου μηνὸς] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) conſentiente *Vero Eſdra*, c. 3. v. 8. & *Pſeudo-Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 56. Δευτεμβρίου in *Editis.* Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *à prima die ſequentis menſis anni ſecundi.* Ἢ δευτεράτου μηνὸς reſcribendum cenſet *Petitus* in *Animadverſionibus ineditis*, tom. 3. p. 571.

[r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν] Ita è *Caji Cod.* quod Σωδμιὰλ propius accedat ad Καδμιὴλ (in *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 58) quam Σωλιμιὴλ *Editorum*, aut Σολμιωὴλ *Cod. Hen.* Verum non dubito quin hæc vox pariter & ſequentes corruptæ ſint, ut conſtabit ex loco *Eſdræ.* nec quidquam ſanior *Epiphan.* qui habet, & *Abdoilum fratrem Judæ & Aminadab.*

rius opinione abſolutum eſt. Conſummato autem ſacrario, ſacerdotes cum tubis & pro more veſtiti conſtiterunt, ut & Levitæ & Aſaphi filii, atque Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare primus oſtendit Davides. At ſacerdotes & Levitæ & de familiis ii qui provectiſſimi erant ætate, templum prius animo recolentes maximum & ſumptuoſiſſimum, novum vero videntes ita conſtructum ut ob rerum penuriam ſuperiori multum inferius eſſet, reputantes ſecum quantum ex veteri felicitate & dignitate templi decidiſſent, triſtes erant, & non valentes intra ſe comprimere dolorem ad ploratus atque lachrymas ferebantur. Populus autem contentus erat præſentibus, ſatiſque habebat quod templum ſibi ædificatum eſſet, ad illud quod prius fuerat non reſpiciens, illudve in memoriam revocans, aut ſemet, dum hoc cum illo comparat, torquens, quaſi minori eſſet ſplendore quam animo præceperat. Tubarum tamen ſonitum & multitudinis lætitiam vincebat ſeniorum & ſacerdotum ejulatus, quod templum illud *altero* exciſo longe inferius eſſe exiſtimarent.

Seniorum ploratus, dum maxima pars populi lætitia geſtit.
1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 5.

3. Ubi autem Samaritæ tubarum ſonitum audiverunt (nam animo erant Judæ & Benjaminis tribui infeſto) accurrebant, deſiderio cognoſcendi quænam tumultûs cauſa exſtiterit. Poſtquam vero intellexerunt, templum à Judæis ædificari, qui captivi in Babylonem fuerant abducti, Zorobabelum & Jeſum & familiarum principes adeunt, poſtulantes ut ſibi liceret una cum illis templum exſtruere, & in ædificationis ſocietatem admitti. "Deum enim, ajebant, non minus quam illi colimus, eundemque precamur & *veneramur*, & religionis *ejus* ſtudioſi fuimus, jam inde ab illo "tempore, quo Salmanaſares Aſſyriorum rex nos "in hunc, *quem incolimus*, locum tranſtulit è Chuthia & Media." Cum hæc illi verba feciſſent, Zorobabelus & Jeſus pontifex & familiarum Iſraëlitarum principes eis reſponderunt, "fieri non poſſe ut in ſtructura ſocios ſibi adſciſcerent, cum "*ſolis* ipſis templum conſtruere mandatum fuerit, "prius quidem à Cyro, nunc vero à Dario. veruntamen illis licere *in eo Deum* colere: & hoc "ſolum illis commune eſſe, ſi velint, cum omnibus hominibus, qui ad templum venerint adorare Deum.

Petunt Samaritæ ut in ædificationis ſocietatem admittantur.

Judæorum ad Samaritas reſponſum.

4. Hæc ubi audiverunt Chuthæi (eo enim nomine appellantur Samaritæ) ægre rem tulerunt, Syriæque gentibus auctores ſunt petendi à ſatrapis, ut, quemadmodum ſub Cyro primum ac deinde ſub Cambyſe, templi ædificationem impedirent, & Judæis omni ſtudio ei incumbentibus moram & tarditatem afferrent. Cum autem per id tempus Hieroſolyma aſcendiſſent Siſines Syriæ Phœniciæque prætor & Sarabazanes cum aliis quibuſdam, atque ex principibus Judæorum quæſiviſſent, "cujus permiſſu templum ita ædificarunt, ut arx potius quam fanum exiſtimari poſſit, & cur porticus *ei* & mœnia tam valida urbi "circumdederunt;" Zorobabelus & Jeſus pontifex reſponderunt, "ſe quidem ſervos eſſe Dei maximi: templum vero hoc, ei *olim* exſtructum à "rege illorum feliciſſimo & virtute omnium præſtantiſſimo, per multas ætates incolume ſtetiſſe.

Quo accepto Samaritis in animo erat templi ædificationem impedire.

Judæorum reſponſum ad ſatrapas quærentes ab illis cur templum inſtaurarint.

κησεν ἄν τις ἔλαβε τέλ⊖. ἀπειρτιαθέν⊖ ὑ τοῦ ἱεροῦ, μ̄ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τ̄ σωήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, [s] κ̀ οἱ Λεύιται κ̀ οἱ Ασάφ παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τ̄ Θεὸν, ὡς τὰ εἰς αὐτὸν εὐλογίαν Δαυίδης κατέδειξε πρῶτ⊖. οἱ δ̄ ἱερεῖς κ̀ Λεύιται κ̀ τῶν πατρικῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τ̄ μνήμης ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε κ̀ πολυτελέστατον, κ̀ τὸν γεγονότα ὁρῶντες ὑπὸ πτωχείας [t] ἐνδεέστερον ᾧ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τ̄ ἀρχαίας εὐδαιμονίας [v] ὑποβεβηκότες κ̀ τ̄ ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, [x] κατήφουν, κ̀, τ̄ μὲν τότε λύπης κρατεῖν ἀδυνάμενοι, μέχρι θρήνων κ̀ δακρύων προήγοντο. ὁ δ̄ λαὸς ἡσθείς τοῖς παροῦσι, κ̀ [y] τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντ⊖ ἀδένα λόγον ποιούμεν⊖ ἀπ̄ ἀνάμνησιν, ἀδ̄ πρὸς τὰ σύγκρισιν [z] ἐκεῖνα βασανίζων αὐτὸν, ὡς [a] ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς [b] ὑπέλαβεν. ὑπερεφώνει δ̄ τ̄ τ̄ σαλπίγγων ἦχον, κ̀ τὰ τοῦ πλήθους χαρᾷ, ἢ τ̄ πρεσβυτέρων κ̀ ἱερέων, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τ̄ ναὸν τοῦ κατασκαφέν⊖, οἰμωγή.

γ'. Τ̄ς δ̄ βοᾶς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ Σαμαρεῖται· ἐτύγχανον γ̀ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ιούδα φυλῇ κ̀ τῇ Βενιαμίτιδι· σωέβαινον, τὰ αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δ̄ τὰς αἰχμαλωτισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τ̄ Ιουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ Ζοροβαβήλῳ κ̀ Ιησοῦ κ̀ τοῖς ἡγουμένοις τ̄ πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὑπηρετῆσαι συγκατασκευάσαι τ̄ ναὸν, κ̀ κοινωνῆσαι τ̄ς οἰκοδομίας. "σεβόμε"θα γ̀ γὰρ ὁσίως ἔλαττον ἐκείνων τ̄ Θεὸν, ἔφασκον, κ̀ "[c] τοῦτον ὑπερδυχόμεθα, κ̀ τ̄ θρησκείας ἐσμὲν ὑπή"θυμητ̀, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ Σαλμαναζάρης, "ὁ τ̄ Ασσυρίων βασιλεὺς, [d] ὁκ τ̄ Χυθίας ἡμᾶς μετή"γαγε κ̀ Μηδίας ἐνθάδε." τούτοις αὐτῶν πιθομένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβηλ⊖ Ϲ Ιησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, κ̀ οἱ τ̄ πατριῶν ἡγεμόνες τ̄ Ισραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς [e] ἔφασαν, "τ̄ μὲν οἰκοδομίας [f] αὐτοὺς ἀδυνάτους εἶναι κοινω"νεῖν, αὐτῶν προσαχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, "πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νυνὶ δ̄ ὑπὸ Δαρείου. προσκα"νεῖν δ̄ αὐτοῖς ἐφιέναι· [g] κ̀ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν, εἰ "βούλονται, πρὸς αὐτοὺς κ̀ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνου"μένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τ̄ Θεόν.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χυθαῖοι· τὰ γ̀ πρόσηγορίαν οἱ Σαμαρεῖται τούτῳ ἔχουσιν· ἠγανάκτησαν, κ̀ πείθουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη τ̄ σατραπῶν δεηθῆναι τ̄ αὐτὸν τρόπον ὅν περ ὑπὸ Κύρου πρότερον, εἶτ' ὑπὸ Καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὑπαρχεῖν τὰ ᾧ ναῷ καθασκευῇ, κ̀ ἀποδάζουσι [h] πρὸς αὐτοὺς τοῖς Ιουδαίοις ἀναβολὴν κ̀ τριβὴν πραγματεύσασθαι. κ̄ ὑ τ̄ καιρὸν τοῦτον ἀναβάντων εἰς Ιεροσόλυμα, [i] Σισίνης τε τ̄ Συρίας κ̀ Φοινίκης ἐπάρχου, κ̀ [k] Σαραβαζάνης μ̄ καί τινων ἑτέρων, κ̀ τοὺς ἡγεμόνας τ̄ Ιουδαίων ἐρομένων, "τίν⊖ αὐτοῖς συγχωρήσαν⊖ "[l] ὕτως οἰκοδομῆσι τ̄ ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι "μᾶλλον ἢ ἱερὸν, κ̀ τί δήποτε τὰς στοὰς κ̀ τὰ τείχη πε"βεβλήκασι [m] τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ," Ζοροβάβηλ⊖ κ̀ ὁ ἀρχιερεὺς Ιησοῦς, "δοῦλοι μὲν αὐτοῦ, ἔφασαν, "εἶναι ᾧ μεγίστου Θεοῦ· τ̄ δ̄ ναὸν τοῦτον αὐτῷ καθασκευα"σθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν πολλοῖς "ὑπερ-

[s] Καὶ οἱ Λεύ῎] Καὶ οἱ Λεύ῎ οἱ Ασάφ παῖδες juxta *Eſdram.*
[t] Ενδεέστερον] Επιδεέστερον *Vat.* & mox κατασκευαζόμενα legi poteſt.
[v] Υποβεβηκότες] Ita *MSS.* ὑποβεβηκὸς in *Editis.*
[x] Κατήφουν,] Κατηφεῖς ἦσαν *Chryſ.*
[y] Τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Coccejo*) τὸ in *reliquis.*
[z] Ἐκείνα βασανίζων] Τὰ ἐκείνα *Vat.* & *Hen.*
[a] Ἐπ' ἐλάττοσιν] Ex conjectura ἐπ' ἐλάττοσιν repoſui. ἐπ' ἐλάττωσιν aut ἐπελάττωσιν in *Editis Aliiſque.*
[b] Υπέλαβεν.] Υπελάμβανεν *Hen.* & *Vat.*
[c] Τοῦτον] Forte τούτων. COCC.
[d] Ἐκ τ̄ Χυθίας] Vide ſupr. lib. 9. c. 14. §. 3. & lib. 10. c. 8. §. 7.
[e] Ἔφασαν,] Ita cum *MSS.* ἔφασκον in *Editis.*
[f] Αὐτοὺς ἀδυνάτους] Αὐτοῖς *Vat.*
[g] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινωνὸν οἷ βούλοιντο *Hen.* & *Busb.*
[h] Περὶ αὐτοῦ] Περὶ αὐτὸν *Vat.*
[i] Σισίνης] Σισίνης *Hen.* & *Busb.* tam hîc quam infra.
[k] Σαραβαζάνης] Hîc loci Σαραβαζάνης aut Σαραβαζάνης. mallem ſane Σαθαραβαζάνης. Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3.
[l] Οὕτως οἰκοδομῆσι τ̄ ναὸν,] Vocem ὕτως non agnoſcit *Hen.*
[m] Τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ,] Ita cum *MSS.* τῷ πόλει in *Editis.* HUDS. Vetus: *vel cur porticus & civitatem tam munito in-*

cem-

"ὑπερβάλλουσι αρετῇ, πολὺ λαμπρᾶναι χρόνον. ἐπεὶ "ἦ, τ πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τ Θεὸν, Ναβυχοδονόσο- "ρος ὁ Βαβυλωνίων Χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν "πόλιν κ κράτος αὐτὴν τε καθεῖλε, κ τ ναὸν συλή- "σας ἐνέπρησε, κ τ λαὸν [n] μεταῴκισεν αἰχμάλωτον, με- "ταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κῦρος ὁ μετ' αὐτὸν τ Βα- "βυλωνίας Περσίδος [o] βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομη- "θῆναι [p] τ ναόν· κ πάντα ὅσα [q] μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ Να- "βυχοδονόσορος ἀναθήματα σκεύη, Ζοροβαβήλῳ πα- "ρεδωκε Μιθριδάτῃ τῷ ταμίᾳ, προστάξε κομίσαι "εἰς Ιερουσάλυμα, κ πάλιν εἰς τ ἴδιον [r] ἀποκαταστῆσαι ναὸν "οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέσπευδεν ἐν τάχει γνώσῃ, [s] Αβάσ- "σαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ιερουσάλυμα, τ οἰκοδομίας "ἔργα ναῦ ποιήσασθαι προθύμως. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν [t] παρὰ Κύρου "γράμματα προσδεχόμενος, λύειν τὰς θεμελίους [v] κατε- "βάλετο· κ ἐξ ἐκείνου ἔργον καταβαλόμενος μέχρι "νῦν τοῦ δεῦρο, διὰ τὴν τ ἐχθρῶν κακοήθειάν ἐστιν ἀπλῆς. "εἰ τοίνυν βούλεσθε δοκιμάζειν, γράψατε τοῦτο Δα- "ρείῳ, ὅπως ὑπισκεψάμενος τὰ τ βασιλέων ὑπομνή- "ματα, εὑρῇ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν [x] καταψευσαμένους.

ε'. Ταῦτα εἰπόντων [y] τοῦ Ζοροβαβήλου καὶ τοῦ ἀρχιε- ρέως, ὁ [z] Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν μὲν οἰκοδομίαν ὑπισχεῖν [a] ἐκώλυσαν, ἕως ἂν τοῦτο δηλωθῇ [b] τῷ βα- σιλεῖ Δαρείῳ, πρόφασιν δ' αὐτῷ ἐδίδοσαν [c] τούτων ἐγκα- λεῖν. τῶν δ' Ιουδαίων [d] κατεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τ τῶν Ιεροσολύμων [e] καὶ τοῦ ναοῦ κατασκαφῆς, ὄντες κ τ καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ- φῆται παρ' αὐτοῖς Αγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐ- τοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ Θεοῦ τοῦτο προλέγοντος αὐτοῖς. πι- στεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχον τῆς οἰ- κοδομίας, μηδεμίας ἡμέραν ἀνιέμενοι.

ς'. Δαρεῖος δὲ τ Σαμαρητῶν αὐτῷ γραψάντων [f] καὶ κα- τηγορούντων Ιουδαίων, ὡς τήν τε πόλιν ὀχυρῶσι, [g] καὶ τ ναὸν φρουρίῳ προστοιχοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κα- τασκευάζωσι, [h] λεγόντων δὲ μὴ σωιοίσθην αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ὑπισχνουμένας ὑπιδεικνυόντων [i] δὲ Καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τ ναὸν, μαθὼν παρ' αὐ- τῶν σὺν ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν τ Ιερουσαλύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι, ἐπεὶ δὲ τὰ παρὰ δὲ Σισίνου δὲ τ σὺν αὐτῷ κομισθέντα ἀνέγνω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων· καὶ εὑρέθη ἐν [k] Εκβατάνοις, τῇ βαρει.τῇ ἐν Μηδίᾳ, βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. [l] ἐν τῷ "πρώτῳ τ βασι- "λείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τ ναὸν οἰκοδο- "μηθῆναι τ ἐν Ιερουσαλύμοις τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν "πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τ αὐτῶν, διὰ δόμων λιθίνων "δύο σειρῶν, κ ξυλίνης δόμου ἑνὸς ἐσχωρίας· κ τὴν εἰς "ταῦτα δαπάνην ἐκ τ δ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. "[m] προσέταξε δὲ τὰ [n] σκεύη, ἃ συλήσας Ναβυχοδονόσο- "ρος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς Ιερουσολυ-

"Poſtquam vero, flagitiis in Deum à majoribus "commiſſis, Nabuchodonoſorus Babyloniorum & "Chaldæorum rex urbe expugnata ipſam deleviſ- "ſet, & templo ſpoliato illud incendiſſet, popu- "lumque Babylonem captivum abduxiſſet & in "alias ſedes tranſtuliſſet, Cyrus, qui ei in regnum "Babyloniæ & Perſidis ſucceſſit, ſcripto manda- "vit, ut templum *hoc* exſtrueretur: & donaria o- "mnia & vaſa, ex eo à Nabuchodonoſoro ſublata, "Zorobabelo & Mithradati quæſtori tradidit, ut "ea Hieroſolyma reportarent, & in templum in- "ſtauratum reponerent. Nam ut ad celeritatem "nihil ſibi reliqui facerent, præcepit, juſſitque A- "baſſarum Hieroſolyma aſcendere, temploque cu- "ram omnem adhibere. Qui, poſtquam à Cyro "literas acceperat, confeſtim *eò* profectus funda- "menta jaciebat: atque ex eo tempore hactenus "ædificatur, & nondum ob inimicorum maligni- "tatem abſolutum eſt. Quamobrem, ſi volueritis "& ita vobis viſum fuerit, hæc ipſa ſcribite ad "Darium, ut inſpectis regiis commentariis illi "compertum ſit, nos nihil eorum quæ diximus "*improbe* confinxiſſe.

5. Cum hæc Zorobabelus & pontifex loquuti eſſent, Siſines & qui cum eo erant decernere noluerunt ut ab ædificatione inhiberentur, donec regem Darium de iſtis certiorem facerent. Statim vero ei hiſce de rebus ſcripſerunt. Cum autem Judæi perterriti eſſent & ſibi metuerent, ne Hieroſolymorum templique inſtaurationis regem pœniteret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant, Aggæus & Zacharias, ipſos bono animo eſſe jubebant, nec mali aliquid à Perſis ſibi eventurum eſſe ſuſpicarentur, utpote quod Deus illis iſta prædixerit. Quibus cum fidem haberent, ſummo ſtudio ædificationi incubuerunt, ita ut ne diem quidem unum intermitterent.

Siſines ſcribit ad Darium. 1 *Eſdr. c. 5.* & 3 *Eſdr. c. 6.*

6. Darius autem, cum Samaritæ ei ſcripſiſſent & literis Judæos accuſarent, quod & urbem muniant, templumque arci quam fano ſimilius exſtruant, dicerentque haud è re ſua eſſe quæ fierent, itemque Cambyſis epiſtolas oſtenderent, quibus ille templum ædificari prohibuit; ubi ex illis intellexerat, res ſuas, Hieroſolymis inſtauratis, nequaquam in tuto eſſe, cumque literas etiam Siſinis & collegarum ejus ad ſe allatas legiſſet, juſſit ut iis de rebus in regios commentarios inquirerent: & inventus eſt Ecbatanis, turri quæ in Media eſt, liber *commentariorum*, in quo hæc perſcripta erant. "Anno regni *ſui* primo Cyrus rex juſſit templum "cum altari in Hieroſolymis inſtaurari, cujus alti- "tudo cubitorum eſſet ſexaginta, latitudo toti- "dem, trinis lapidum bene politorum ordinibus, "& uno domeſtici ligni ordine; edixitque ut ſum- "ptus in hæc è regis fiſco ſuppeditarentur. Præ- "cepit etiam ut vaſa, quæ Nabuchodonoſorus *è templo* ablata Babylonem deportaverat, Hieroſo- "lymitanis reſtituerentur. iſta autem curanda "man-

Darius, literis acceptis, in Cyri commentarios inquiri jubet. 1 *Eſdr. c. 6.* & 3 *Eſdr. c. 6.*

Cyricodex inventus de inſtaurando fano. 1 *Eſdr. c. 6.* & 3 *Eſdr. c. 6.*

cumdediſſent muro. quaſi legiſſet τί δήποτε ταῖς τοιαῖς καὶ τῇ πόλει τείχη προσεβάλοντο ἔτως ὀχυρά. COCC.

n Μετῴκισεν αἰχμάλωτον,] Ita *Hen.* μετῴκησεν in *Editis Aliiſque.*

o Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Hen.* & *Busb.*

p Τὸν ναόν·] Τὸ ἱερὸν *Hen.* & *B.*

q Μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ] Μετήγαγεν *Vat.*

r Ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα.] Ἀποκαταστάθηναι *Vat.*

s Αβάσσαρον κελεύσας] Σαβανάσσαρον *Hen. B.* & *Pſeudo-Eſdr.* quomodo forſan legendum, p. 548. § 3. Σαβάσσηρον *Vat.*

t Παρὰ Κύρου γράμματα προσδεχόμενος,] Τὰ τοῦ Κύρου γρ. *Hen.*

v Κατεβάλετο·] Ita *Vat.* ἐβάλετο *Hen.* ἐβάλλετο *Busb.* κατεβάλετο in *Editis.*

x Καταψευσαμένους.] Κατεψευσμένους *Hen.* & *Busb.*

y Τοῦ Ζοροβαβήλου] Τότε Ζοροβ. *Hen.* & *B.*

z Σισίνης] Iterum Σισίννης *Hen.* & *B.*

a Οὐ διέγνωσαν,] Illud ὐ in ſuo *codice* non habuiſſe videtur *Epiphan.*

b Τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* deſiderantur τῷ βασιλεῖ.

c Τούτων ἐγκαλεῖν.] Sic *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τούτου in *cæteris.*

d Κατεπηχότων καὶ δεδιότων] Eo modo in *MSS.* καταπεπτηχότων perperam in *Editis.*

e Καὶ τοῦ ναοῦ κατασκαφῆς,] Τῆς τοῦ ναοῦ *Hen. Vat.* & *B.*

f Καὶ κατηγορούντων] Illud καὶ ex *MSS.*

g Καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προστοιχοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζωσι,] Ita Tacitus *ædes ipſa, egregium propugnaculum.* REL.

h Λεγόντων δὲ μὴ σωιοίσειν αὐτῷ] Λεγόντων τε μὴ *Busb.* λεγόντων μὴ *Hen.*

i Τοῦ Καμβύσου δι'] Τὰς Καμβύσου *Busb.* & *Vat.*

k Εκβατάνοις, τῇ βαρει τῇ ἐν Μηδίᾳ] Conf. ſup. lib. 10. c. 11. §. 6. SPANH.

l Ἐν τῷ πρώτῳ τ βασιλείας] Illa ἐν τῷ abſunt *Hen.* & *Busb.*

m Προσέταξε δὲ] Προσέταξε δὲ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphan.* atque commode ſatis abeſſe poſſunt.

n Σκεύη,] Καὶ τὰ τοῦ ναοῦ σκεύη *Busb.*

"mandavit Abaſſaro prætori & Syriæ & Phœ-
"niciæ præſidi, ejuſque ſociis; ut ipſi quidem eo
"loco abſtinerent, ſinerent vero Judæos, Dei ſer-
"vos, eorumque principes templum exſtruere.
"Porroque imperavit ut eos in opere adjuvarent,
"& ex tributo provinciæ, cujus procuratores
"erant, Judæis in ſacrificia ſuppeditarent tauros
"& arietes & agnos & hœdos, & ſimilam & oleum
"& vinum & cætera quæ ſacerdotes poſtulave-
"rint, qui Deo ſupplicaturi erant pro ſalute Re-
"gis & Perſarum. quicunque autem contra ali-
"quid eorum fecerit, quæ *jam* mandata ſunt; juſ-
"ſit ut is comprehenſus cruci affigatur, ejuſque
"bona in Regis fiſcum redigantur. Inſuper &
"Deum precatus eſt, ut, ſi quis operam dederit
"ad templi exſtructionem impediendam, Deus i-
"pſum feriendo ab *ejuſmodi* iniquitate inhiberet.

Darius templum ædificari imperat. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 6.

7. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inveniſſet, reſcribit Sicinæ ejuſque collegis in hæc verba. "Darius rex Siſinæ equitum magiſtro, & "Sarabazanæ, illorumque collegis ſalutem. Ex-
"empla literarum, quas in commentariis Cyri in-
"veni, miſi ad vos; voloque ut omnia fiant quem-
"admodum in eis perſcriptum eſt. Valete." Cum itaque Siſines & qui cum eo erant ex hac epiſtola Regis voluntatem intellexiſſent, ſtatuerunt reliqua ei convenienter exſequi. Sacris igitur inſtabant operibus, Judæorum ſenioribus opem ferentes & ſenatûs principibus: magnaque cum diligentia perficitur templi fabrica, vaticinantibus Aggæo & Zacharia, idque ex Dei mandato, atque ex Cyri & Darii *Perſarum* regum ſententia. abſolutumque eſt intra ſeptem annos. Anno autem regni Darii no-
Templum perficitur. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 7.
no, vigeſimo tertio die menſis duodecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus vero Dyſtrus, ſacerdotes ac Levitæ cum reliqua Iſraëlitarum multitudine hoſtias immolarunt, pro renovata poſt captivitatem priſtina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hircos duodecim pro numero tribuum (totidem enim ſunt tribus Iſraëliticæ) ut peccata earum uniuſcujuſque expiarent. Quin & ſacerdotes & Levitæ curarunt ut juxta Moyſis leges janitores ad ſingula adeſſent veſtibula. nam Judæi in circuitu templi ædificaverant porticus ad interius ſacrarium.

Reduces agunt Paſcha. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 7.

8. Inſtante autem Azymorum feſto, menſe primo, qui Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Niſan, populus univerſus ex oppidis in urbem confluxit, & feſtum egerunt luſtrati una cum conjugibus & liberis ritu patrio, cumque victimam, quam Paſchalem appellant, die ejuſdem menſis decima quarta immolaſſent, per dies ſeptem epulati ſunt nullis ſumptibus parcentes, ſolida etiam

"μίτας· τὴν ἢ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι [o] Ἀβασσάρῳ τῷ ἐ-
"πάρχῳ, [p] καὶ τῷ Συρίας τε καὶ Φοινίκης ἡγεμόνι, καὶ τοῖς ἑταίροις
"αὐτοῦ· ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξωνται τῶν τόπων, τοὺς ἢ δήλοις
"τῷ Θεῷ, Ἰουδαίοις δὲ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν [q] οἰκο-
"δομῆσαι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι ἢ πρὸς τὸ ἔργον διατάξαι,
"κἀκ τοῦ φόρου τῆς χώρας ἧς [r] ἐπιτροπεύουσι τελεῖν τοῖς Ἰου-
"δαίοις [s] εἰς θυσίας λόγον, ταύρους δὲ κριοὺς δὲ ἄρνας καὶ ἱερεῖ-
"ους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
"ἂν οἱ ἱερεῖς [t] ἐπιτάσσωσιν, εὐχῶν ἕνεκα [v] τῆς σω-
"τηρίας τοῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τι
"τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἀνέλκυσον ἀναστανρωθῆναι,
"καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸν βασιλικὸν καταπαγῆναι
"κτῆσιν. καὶ κατεύξασθαι πρὸς τούτοις τῷ Θεῷ, ὅπως εἴ τις
"ἐπιχειρήσει ἀμπωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βα-
"λὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἐξόλη τὴν ἀδικίαν.

ζ. Ταῦτ' οὖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς Κύρου Δαρεῖος,
ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, τάδε λέγων.
"Βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ [x] ἱππάρχῳ, καὶ Ζαραβα-
"ζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν
"τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῖς Κύρου, ἀπέ-
"σταλκα· καὶ βούλομαι [y] γενέσθαι πάντα, καθὼς ἐν [z] αὐτῇ
"γέγραπται. ἔρρωσθε." μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Σισί-
νης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτην
[a] τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν δὲ τοῖς ἱερῶν
ἔργοις, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰουδαίων, καὶ
τῶν [b] γερόντων ἄρχουσι. καὶ ἠύξετο ἐξ ὀλίγου παρὰδοξον ἡ κα-
τασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, καὶ τὰ
πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως [c] Κύρου τε καὶ Δαρείου
τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τοῦ δ' [d] ἐν-
νάτου τοῦ Δαρείου βασιλείας ἔτους, [e] εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς
[f] δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Ἄδαρ, παρὰ δὲ
Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς [g] καὶ
Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ισραηλιτῶν πλῆθος, [h] ἀναπεω-
πικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν [i] καὶ
τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπλήφθεναι, [k] ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς
διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κατὰ φυ-
λήν, τοσοῦτοι γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ισραηλιτῶν φύλαι, κατὰ
ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. [l] ἀνέσησάν τε κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς [m] καὶ Λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶν. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ [n] στοὰς καὶ ἔνδοθεν ἱεροῦ.

η'. Ἐνστάσης δὲ [o] τῆς τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ,
κατὰ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, κατὰ δὲ ἡμᾶς Νισάν,
συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὴν ἑορ-
τὴν ἦγαγον [p] ἀγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πα-
τρῴῳ νόμῳ, καὶ τὸ Πάσχα προσαγορευόμενον θυσίαν τὴν πε-
μπτῇ καὶ δεκάτῃ [q] τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιτελέσαντες [r] καὶ διαχρή-
σαντο ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας,
ἀλ-

[o] Ἀβασσάρῳ] Σαβανασσάρῳ *Hen. Busb.* & *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3. & ſuper §. 4.

[p] Καὶ τῷ Συρίας] Illa καὶ τῷ abſunt *Hen.*

[q] Οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.] Ita *Hen.* & *Busb.* οἰκοδομηθῆναι in *reliquis.*

[r] Ἐπιτροπεύουσι τελεῖν] Ἐπιτρέπουσιν *Hen.* & *B.*

[s] Εἰς θυσίας λόγον,] *Vetus*, immolationis cauſa. COCC.

[t] Ὑπαγορεύσωσιν,] Ὑπαγορεύωσιν *Hen.* & *B.*

[v] Τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως] Illud τοῦ è *Cod. Vat.*

[x] Ἱππάρχῳ,] Forſan ἱππάρχῳ. *Gen.* ἱππάρχῃ. *Vet.* equitum præfecto.

[y] Γένεσθαι πάντα,] Γενέσθαι *Hen.* & *Busb.*

[z] Αὐτῇ γέγραπται.] Ita *Hen. B. Vat.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *Editis.*

[a] Τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν.] Τὸ λοιπὸν ἀκολούθως *Hen.*

[b] Γερόντων ἄρχουσι.] Ita cum *Hen.* & *Vat.* γερόντων τοῖς ἄρχουσι in *reliquis.*

[c] Κύρου τε καὶ Δαρείου] Eo modo *Vat.* τοῦ Κύρου τε in *cæteris.*

[d] Ἐνάτου τοῦ Δαρείου βασιλείας ἔτους,] Ἕκτῳ juxta utrumque *Eſdram.* Vide *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* p. 146. *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3483. *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3489. & *Tornellum* ad A. M. 3533. & 3540.

[e] Εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς] Sequitur hîc, ut alibi, *Pſeudo-Eſdram.* in *Hebræo* legitur *tertia menſis Ader.* 1 *Eſdr.* c. 15.

[f] Δωδεκάτου,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphanii* libri *notæ melioris.* ιβ' *Editis Aliiſque.* Videſis *Druſium* in *Animadverſ. Sacr.* l. 6. c. 4. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 74. HUDS. At eſt Adar menſis 12. Et Antiq. IV. 8. ipſe hunc menſem ultimum eſſe anni ſcribit: qua re nihil eſt liquidius. & *ipſe infra* XI. 6. hunc menſem Adar vocat duodecimum; ιβ'. *ergo pro* ια ſcribendum. 23. Adar. Ezr. 6. 16. eſt dies tertius. *REL.*

[g] Καὶ Λευῖται,] Ita cum *MSS.* καὶ οἱ Λευ. in *Editis.* Vide infra lit. *m.*

[h] Ἀναπεωπικὰς] Θυσίαν ἀναπεμπτικήν· *Heſychius.* ἀναπέμψαι, κατευξῆσαι Κρῆτες f. ἀναπεῦ) · Conf. infr. lib. 12. c. 7. §. 7. SPANH.

[i] Καὶ τὸ ἱερὸν] Καὶ τοῦτο vel καὶ τοῦ τὸ in *MSS.*

[k] Ταύρους ἑκατὸν,] Ita *Hen.* & *Vat.* ταύρων ἑκατὸν, κριῶν σ'. ἀρνῶν υ'. χιμάρων ιδ'.

[l] Ἀνέσησάν τε] Ἐσησάν τε *Vat.*

[m] Καὶ Λευῖται,] Καὶ οἱ Λευῖται hîc loci *Hen.* & *Vat.* Vide modo ſupr. lit. *g.*

[n] Στοὰς] Στοὰν δὲ ἔνδοθεν ἱεροῦ porticus in atrio magno. REL.

[o] Τῆς τῶν —— ἐπιτελέσαντες] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

[p] Ἀγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἁγνεύσαντες in *cæteris.*

[q] Τῷ αὐτῷ μηνὸς] Τῷ πρώτῳ μηνὸς Ξανθικῷ λεγομένῳ *Busb.*

[r] Κατεδιαχρήσαντο ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ,] Paſcha decima quarta Menſis celebrata Eſdr. VI. 22. SPANH.

s Επι-

ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁλοκαυτώσεις ἀποφέροντες τῷ Θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας [s] ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέως διάνοιαν εὐμενῆ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μέν, ὑπὲρ τούτων [t] ἐπιδαψιλευόμενοι τὰς θυσίας καὶ τῇ περὶ τὸ θεῖον φιλοτιμίᾳ, κατώκησαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ [y] ἀρχιερεῖς παρεσήκεσαν τὰ πρασσόμενα, ἄρχεις οὗτοι τοὺς Ἀσαμωναίου παῖδες βασιλεύσαντες. παρὰ μὲν γὰρ τὴν [x] αἰχμαλωσίας καὶ τὴν [y] ἀνάστασιν ἐβασίλευσαν ἀπὸ Σαοὺλ πρῶτον [z] ἀρξαμένου καὶ Δαυίδου, ἔτη πεντακόσια τριάκοντα δύο, μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα. παρὰ δὲ τὰ βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ παρανομοῦντες κρίσει καὶ μόναρχοι· καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσιν [a] πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις δίκαιον μὲν Μωυσεῖ ἀποθανόντα καὶ Ἰησοῦ τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

9. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγένειαν προφερόμενοι [b] τὴν Περσῶν, ἐπιδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον, τούς τε [c] ἐπάρχους [d] ἀναπείθοντες αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντες εἶχον· ἄλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ [e] δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένους τοῖς Ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρέων. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρέων ἐπέφερον, ἔγνω ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν πρέσβεων, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὴν κομίζειν πρὸς τοὺς ἐπάρχους τῆς Σαμαρείας καὶ τὸν βυλὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾷ καὶ [f] Σαμβαβᾷ τοῖς "ἐπάρχοις [g] Σαμαρειτῶν, Σαθράκῃ καὶ [h] Βοήλωνι, καὶ τοῖς "λοιποῖς [i] συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβηλος "καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβεύσαντες, "ἠτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν "τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς "θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. Βούλομαι οὖν ὑμᾶς "ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολήν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς βασι"λικῆς [k] τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας, πρὸς ὅσα "[l] πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς "ἀξιοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ "ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ Περσῶν διάγοντες τῷ Θεῷ." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τοῦτο περιεῖχεν.

sacrificia Deo offerentes, & sacra facientes pro gratiarum actione, quod numen eos terræ patriæ legibusque avitis iterum restituissèt, fecissètque ut rex Persarum animo esset erga ipsos benevolo. Et quidem illi maxima in sacrificiis largitate usi summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incoluerunt, instituta ea reipublicæ forma, quæ optimatum est paucorum potestate mixta. nam pontifices summæ rerum præfuerunt, donec Asamonæorum genus regnum obtinuit. Ante enim captivitatem & eversionem regnatum quidem fuit à Saulo primo rege & Davide per annos quingentos viginti duos, menses sex, dies decem. At ante reges istos suberant imperio illorum qui dicti sunt judices & monarchæ: & sub hac reipublicæ forma annos plusquam quingentos egerunt post obitum Moysis & Jesu imperatoris. Atque hæc quidem de Judæis, qui sub Cyro & Dario regibus è captivitate evaserunt, ita se habebant.

Samaritæ Judæis infesti.

9. Samaritæ autem, gens illis infesta & invida, mala multa Judæis intulerunt, & opibus freti, & Persarum cognationem præ se ferentes, ut qui ex iis oriundi. Etenim quæcunque tributa conferre jussi erant à rege in sacrificia, *ea* dare recusabant, id assequuti, ut equitum magistri sibimet in hoc faverent operamque suam addicerent; & in cæteris nihil reliqui fecerunt, quo Judæis nocere per se aut per alios potuissent. Visum est itaque Hierosolymitanis mittere ad regem Darium, ut Samaritas accusarent. atque legationem obierunt Zorobabelus & alii quatuor ex magistratibus. Cum autem ea; quæ Samaritis crimini & vitio vertebantur, à legatis Rex accepisset, eos dimisit cum literis ad magistros equitum & senatum Samariæ perferendis. illæ autem scriptæ erant hujusmodi verbis. "Darius rex Tanganæ & Sambabæ equitum ma- "gistris apud Samaritas, Sadracæ & Bobeloni, "reliquisque illorum conservis in Samaria. Zoro- "babelus & Ananias atque Mardochæus, Judæo- "rum legati, vos accusaverunt, quod ipsis in ædi- "ficatione templi molesti fueritis, neque impen- "sas in sacrificia eis præbueritis quas vobis im- "peravi. Volo igitur, ut, lecta hac *nostra* epi- "stola, è regio fisco tributorum Samariæ omnia "illis suppeditentur, quæ ex sacerdotum senten- "tia illis usui esse possunt in sacris faciendis, ut "singulis diebus victimas immolare non cessent, "Deumque precari pro memet & Persarum gen- "te." Atque in hanc quidem sententiam scripta erat epistola.

Judæorum legatio ad Darium.

Darius templum instaurari imperat.

1 *Esdr. c. 6.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὅτι Ξέρξης ὁ Δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διετέθη. καὶ περὶ Ἔσδρα καὶ Νεεμίου.

CAP. V.

Quod Xerxes Darii filius magna Judæos benevolentia prosequutus est. itemque de Esdra & Neëmia.

V.

[m] Δαρείου δὲ τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι τὴν βασιλείαν [n] Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τοῦ

MOrtuo autem Dario, in regnum successit filius ejus Xerxes, qui pari ac ille pietate & ho-

Xerxes Dario in regnum succedit.

s Ἐπιτελοῦντες,] Ἱερουργοῦντες *Hen.* & *Vat.*

t Ἐπιδαψιλευόμενοι] Ἐπεδαψιλεύοντο. & mox κατώκησαν ἐν τοῖς *Hen.* & *Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *immolabant. Habitabant autem* &c.

y Ἀρχιερεῖς,] Ἱερεῖς *Hen. Busb. Zonar.* & *Epiphan.* De Judæorum regiminis forma vide *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis* c. 15. §. 12. & *H. Conringium* de *Rep. Hebr.* c. 54.

x Γὰρ τὴν αἰχμαλωσίας] Γὰρ deest *Hen.*

y Ἀνασάσεως] Ita *Hen.* & *Vat.* in *Editis* ἀναβάσεως. *ante captivitatem & transmigrationem* vertit *Epiphan.*

z Ἀρξαμένου] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀρξάμενοι in *Editis.*

a Πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις] Eo modo *Hen. Busb.* & *Zon.* πλέον in *Editis.*

b Τῶν Περσῶν] Τῷ Περσῶν *Hen.* & *Busb.*

c Ἐπάρχους] Tam hìc quam alibi mallem ἐπάρχους. nisi quod ἐπάρχους legerint *Epiphan.* & *Zonaras.*

d Ἀναπείθοντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* συνδιάζοντας εἰς τοῦτο in *Editis.*

e Δι' αὐτῶν] Δι' ἑαυτῶν *Hen.* & *Vat.*

f Σαμβαβᾷ] Juxta *Epiphanii* libros Σαμβαλᾶ aut Σαμβανᾶ.

g Σαμαρειτῶν,] Καὶ Σαμαρειτῶν *Hen.* & *Vat.* καὶ Σαμαρείτας legisse videtur *Epiphan.*

h Βοήλωνι,] Βηλώνι *Vat.* Βεήλωνι *Gall.* Βητήλωνι *Hen.* in *Epiphanii* libris *Velveni.*

i Συνδούλοις αὐτῶν] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, l. 1. p. 22. *Edit. Commel.*

k Τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας,] Τῶν φόρων τῆς Σαμ. *Vat.*

l Πρὸς τὰς θυσίας] Πρὸς θυσίας *Vat.*

m Δαρείου δὲ τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι τὴν βασιλείαν Ξέρξης] Artaxerxes seu Ἀρθασασθὰ vocatur Esdr. VIII. sub quo Esdras è Babylone in Judæam rediit. SPANH.

n Ξέρξης] *Al.* αὐτῷ παῖς ὁ Ξέρξης.

o Φι-

honore Deum prosequutus est. ejus enim cultui omnem similiter ac pater curam adhibuit, & prolixa erat in Judæos benevolentia. Atqui illo tempore pontifex erat Jesu filius, nomine Joacimus. Babylone autem erat etiam vir justus, bonæque apud omnes existimationis, primarius populi sacerdos, Esdras appellatus. qui, utpote legum Moysaïcarum admodum peritus, Xerxis regis amicitiam *tunc temporis* consequitur. Cum autem statuisset Hierosolyma ascendere, & de Judæis Babylone degentibus aliquot secum ducere, petiit à Rege literas sibi dari ad Syriæ satrapas, ut ex illis cognoscerent qui vir esset. Atque Rex ad satrapas hujusmodi epistolam scripsit. "Rex regum Xer-
"xes Esdræ sacerdoti atque divinæ legis profesſo-
"ri salutem. Meæ humanitatis esse ratus, ut Ju-
"dæis & sacerdotibus eorum & Levitis, qui *adhuc*
"in regno nostro agunt & Hierosolyma profici-
"sci volunt, eò commigrare liceat, hanc potesta-
"statem ut habeant imperavi. Quicunque *igitur*
"id habet in animo, abeat, quemadmodum & mi-
"hi & septem meis consiliariis visum est, * ut con-
"venienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa
"aguntur, ferantque munera Israëlitarum Deo,
"quæ ego & amici vovimus; item auri & argenti
"quicquid inventum fuerit in Babyloniorum re-
"gione Deo dicatum, id omne Hierosolyma de-
"portent ut sacra Deo fiant. & quicquid ipse ex
"auro & argento conflare volueris, id tibi tuisque
"fratribus facere liceat. Sacra quoque vasa tibi *in*
"*manus* data *Deo* dedicabis, & quicquid tibi in
"mentem venerit illud etiam fieri curabis, impen-
"sis è fisco regio sumptis. Quin & quæstoribus
"Syriæ Phœniciæque scripsi ut diligentiam adhi-
"beant ad omnia quæ Esdras sacerdos & legum
"Dei interpres illis mandaverit. Et ut Deus nul-
"lam in me posteroſque meos iram effundat, volo
"ut omnia usque ad tritici coros centum Deo ex
"lege præstentur. Ac vobis præterea denuncio,
"ne cui sacerdoti, aut Levitæ, aut sacro cantori,
"aut janitori, aut sacro ministro, aut templi scri-
"bæ, tributum ullum imperetis, neque aliud quod-
"vis illis insidiarum ergo aut oneris. Tu vero,
"Esdra, pro ea qua præditus es divina sapientia,
"statuito judices legis tuæ peritos, qui in tota Sy-
"ria & Phœnicia jus dicant, imperitosque istam
"docebis, ut si quis è popularibus tuis Dei aut
"Regis legem fuerit transgressus, pœnas det *me-*
"*ritas debitasque*, utpote qui non per ignorantiam
"contra eam fecerit, sed cum eam noverit, auda-
"cter spreverit & contempserit. ii autem plectan-
"tur vel morte vel pecunia. Vale.

Joacimus pontifex.

Esdras Babylone Hierosolyma proficiscitur. 1 Esdr. c. 7. & 2 Esdr. c. 8.

Artaxerxis literæ ad Esdram. 1 Esdr. c 8. & 2 Esdr. c. 8.

2. Cum autem Esdras has literas accepisset, supra modum exhilaratus est, Deumque cœpit adorare, Regi erga ipsum benignitatem ei acceptam deberi agnoscens: quam ob rem gratias se ei maximas habere dicebat. Atque ubi Babylone epistolam Judæis legerat qui illic forte aderant, eam quidem apud se retinebat, exemplar vero ejus in Me-

Esdras Deo gratias agit de Regis benevolentia. 1 Esdr. c. 8. & 2 Esdr. c. 8.

ὁ Φιλοτιμότατα.] Φιλοτιμοτάτως *Gall.*

p Εσδρας·] *Al.* Εζδρας.

q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης] Artaxerxes seu Arthasachsta dicitur Esd. VII. 11. SPANH.

r Τῦ θείᾳ νόμῳ χαίρειν.] Τῶν δὲ Θεῖ νόμων *Vat.*

s Ἐκ δὲ τ Ιουδαίων ἐθνῶς,] Ἐκ δὲ Ιουδαίων ἐθνῶς *Vat.*

t Συναπαίρειν] Ἀπαίρειν LXX. Gen. XXXIII. 17. SPANH.

v Ἔδοξε κἀμοὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξέ μοι in *Editis.*

x Τὰ κ᾽ τὴν Ιουδαίαν ἐπισκέψων᾽] Iterum ex *MSS.* & 3 *Esdr.* c. 8. v. 12. Videsis *J. Clericum* ad *Esdræ* locum. τὰ deest *Editis.* HUDS. Vet. *quatenus Judæam visitent*, non legit itaque κ᾽. COCC.

* *Ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa aguntur*,] Ut Judææ rem agant, quemadmodum Dei lex postulat, *Castal.*

y Καὶ ἀργύριον κ᾽ χρυσίον] Καὶ ἀφχυρο & χρυσὸς ὅσο *Hen. Busb. Zonar.* & mox ἀνομασμένῳ, & dein τῦτον πάντα.

z Εἰς Ιερουσολυμα κομισθῆναι] Κἰλαδίω εἰς Ιερουσ. &c. *Zonar.*

a Τὰς ἐμὰς ἀγωγάς,] Τὰς ἐμὰς αὐλὰς ἀγωγὰς soli *Hen.* & *Vat.*

b Μέχρι τ πυρῦ] Plenius aliquanto in utroque *Esdra*, in *Vero Esdra* ad hunc modum, *usque ad argenti talenta centum, triciti coros centum, vini & olei batos centenos, & salis sine ulla præscriptione.* in *Pseudo-Esdra*, paulo aliter, *usque ad argenti talenta centum, item frumenti coros centum, aliaque omnia abunde* &c

c Ιερόδουλοις,] Ιερόδουλοι sunt quos Hebræi *Nethinim* vocant. & apud Græcos fuerunt servi & ancillæ consecratæ. Videsis *Milnerum* de *Nethinim* sive *Nethinæis*, sect. VI. *Epiphanius* legisse videtur ιερογδύλοις, γεγυμνασμένοι τ ἱερῦ.

d Διακάσωσιν ἐν Συρίᾳ] Διακάζωσιν in *MSS.*

e Καὶ τοῖς ἀγνοῦσι] Sic *MSS. Zonar.* & *Epiphan.* κ᾽ τὰς ἀγνοῦσι ἢ παρέξεις in *Editis.*

f Εἰδέναι.] Ita *Hen. oidéναι* in *reliquis.*

g Παρὰ πάντας ἔπεμψε τὰς ὁμοεθνεῖς,] Πρὸς ἅπαντας *Vat.*

h Ma-

τας ἐπεμψε τὰς ὁμοεθνεῖς, τὰς κ̓ τὴν Μηδίαν ὄντας. [h] μαθόντες δ̓ ἧτοι τὰ βασιλέως κ̓ τὴν πρὸς τ̓ Θεὸν [i] εὐσέβειαν κ̓ τ̓ πρὸς τ̓ Εσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν [k] ἐπερηχάπησαν· πολλοὶ δ̓ αὐτῶν, κ̓ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, πεθέντες τὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δ̓ πᾶς λαὸς τῶν Ισραηλιτῶν κ̓ χώραν ἔμεινε. διὸ κ̓ δύο Φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ὅπῃ τε τ̓ Ασίας κ̓ τ̓ Εὐρώπης, Ρωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δ̓ δέκα Φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτα ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι, κ̓ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ Εσδραν ἀφικνοῦντο, ἱερέων, [l] κ̓ Λευιτῶν, κ̓ θυρωρῶν, κ̓ ἱεροψαλτῶν, κ̓ ἱεροδούλων πολλοὶ τ̓ ἀριθμόν. συναγαγὼν δ̓ τὰς ὑπ̓ τ̓ αἰχμαλωσίας [m] εἰς τὸ πέραν τ̓ Εὐφράτα, κ̓ τρεῖς ὅλας διατρίψας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δυνάμεως παύσων τ̓ τῷ Θεῷ περὶ τ̓ αὐτῶν σωτηρίας, κ̓ μὴ δεῖν κ̓ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ πρὸς τ̓ πολεμίων, ἢ τινος ἄλλης δυσκόλου προσπεσεῖν αὐτοῖς. Φθάσας γὰρ ὁ Εσδρας [n] εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι Δώσουσί αὐτὰς ὁ Θεὸς, [o] ἀκατηξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τὰς προπέμψοντας. παυσάμενοι δ̓ τὰς ὐχὰς, ἀραντες ἀπὸ τ̓ Εὐφράτα δωδεκάτῃ τ̓ πρώτα μηνὸς τὰ ἑβδόμα ἔτους τ̓ Ξέρξα βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ιεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ [p] τ̓ αὐτ̓ ἔτους. Ἐπ̓ ἀγαθῷ δὲ τοῖς φυλάξιν ὁ Εσδρας, δοὺς ἐκ τ̓ ἱερέων χρυσὸν, παρέδωσε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρίου τάλαντα [q] ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ τάλαντα ἑκατὸν, [r] χρυσᾶ σκεύη τάλαντα εἴκοσι, [s] χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα [t] σταθμῷ τάλαντα δώδεκα. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς κ̓ οἱ σύμβουλοι αὐτ̓, κ̓ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ισραηλῖται. προσδοὺς δ̓ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Εσδρας, [v] ἀπέδωκε τῷ Θεῷ τὰς ἐκ τ̓ ὁλοκαυτώσεων νενομιζομένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τ̓ λαοῦ σωτηρίας, [x] κριοὺς ἐνενήκοντα, κ̓ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς περίτμησιν τ̓ ἡμαρτημένων δώδεκα. τοῖς δ̓ τ̓ βασιλέως οἰκονόμοις κ̓ τοῖς ἐπάρχοις τ̓ Κοίλης Συρίας κ̓ Φοινίκης τὰ γράμματα τ̓ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δ̓ τὸ προσταχθὲν ὑπ̓ αὐτ̓ ποιεῖν ἀνάγκλιν ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, κ̓ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν κ̓ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, [y] προσεχώρησε δ̓ αὐτῷ, κρίναντι αὐτὸν ἄξιον οἵμην τ̓ Θεοῦ τῶν βουληθέντων ἀεὶ χρησθῆναι κ̓ δικαιοσύνῃ. χρόνῳ δ̓ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν, κ̓ κατηγορούντων ὡς πολλοὶ μ̓ τῶν λαῶν κ̓ τῶν ἱερέων κ̓ Λευιτῶν ἀναβεβήκασι τὴν πολιτείαν, κ̓ λελύκασι τὰς [z] πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας, κ̓ τὸ ἱερατικὸν γένος [a] συγκεχύκασι, δεομένων δ̓ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ καινὴν ὀργὴν λαβὼν [b ὁ Θεὸς,] πάλιν αὐτὰς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν λύπης τὴν ἐσθῆτα, [c] κ̓ τὴν κεφαλὴν δ̓ ἀπορρίψας κ̓ τὰ γένεια ὑβρίζων [d] ὑπὸ τὴν γῆν ἑαυτὸν

diam ad omnes gentis suæ homines misit. Illique, cognita Regis erga Deum pietate & erga Esdram benevolentia, omnes vehementer sunt lætati; multi vero ex iis cum re sua familiari Babylonem se contulerunt, ut qui Hierosolyma revertendi desiderio tenebantur. Omnis autem multitudo Israëlitarum in ea regione mansit. Quapropter duæ tantum tribus per Asiam atque Europam sub Romano degunt imperio. Decem autem reliquæ tribus usque in hodiernum diem loca ultra Euphratem colunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda. Cæterum ad Esdram quamplurimi veniunt ex sacerdotibus, & Levitis, & janitoribus, & sacris cantoribus, & templi ministris. Itaque cum captivos, *quotquot eum comitarentur*, in locum ultra Euphratem coëgisset, ibique per triduum moratus esset, jejunium illis indixit, ad Deum precibus implorandum, ut saluti ipsorum prospiceret, ne quid mali in itinere paterentur, aut ab hostibus, aut à re alia difficili illis objecta. Regi enim Esdras ante dixerat, Deo curæ fore ut illos servaret; atque adeo noluit ab eo equites petere, qui eos deducerent. Peracta autem supplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die mensis primi, anno regni Xerxis septimo, Hierosolyma perveniebant ejusdem anni mense quinto. Atque illico Esdras gazæ custodibus sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea viginti talentorum, & vasa ærea auro meliora pondo duodecim talentorum. Hæc enim rex & ejus consiliarii & omnes in Babylone manentes Israëlitæ donaverant. Esdras autem, cum ista sacerdotibus tradidisset, Deo in holocausta legitimas immolavit hostias, tauros duodecim pro universi populi salute, arietes nonaginta & agnos duos & septuaginta, & capros piaculares duodecim. Regis etiam dispensatoribus & præfectis Cœles-Syriæ Phœniciæque scriptas à Rege reddidit epistolas. Illi vero, quod facere necesse habuerint quæ à Rege erant imperata, & gentem *nostram* honorarunt, & ei si quid opus esset adjumento fuerunt.

Qui cum Esdra Babylone profecti sunt. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

Esdras jejunium indicit. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

Sacerdotibus sacram supellectilem committit. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

3. Et hæc quidem erant quæ ab ipso Esdra consulebantur, eique *omnia* ex sententia successerunt; Deo ipsum, ut puto, ob probitatem & justitiam dignum existimante, cui *sapienter* consulta *feliciter* cederent. Aliquanto autem post, cum nonnulli eum convenissent, & detulissent quosdam è populo, & sacerdotes, & Levitas, ut qui contra reipublicæ instituta fecerant & patrias leges labefactarant, ex alienigenis ductis uxoribus, genusque sacerdotale confuderant; orassentque ut legibus subveniret, ne in universos absque discrimine sæviat *Dei* ira, faciatque ut in calamitates iterum recidant: *istis auditis*, præ mœrore statim vestimenta conscidit, & vulsa capitis cæsarie barbaque mutilata

Esdræ indicatur populum ab externorum affinitate non abstinere. 1 *Esdr. c.* 9. & 2 *Esdr. c.* 8.

Cogitabundus & mœstus humi jacet.

h Μαθόντες δ̓ ἧτοι] Μαθόντες δ̓ ἧτοι τὰ περὶ τ̓ βασιλέως κ̓ περὶ Vat.

i Εὐσέβειαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Δικαιοσύνην in *Editis*.

k Υπερηχάπησαν·] Ita etiam in plerisque *MSS.* & *Epiphan.* ὑπερήθησαν *Busb.* & *Zonar.* ὑπερηχάθησαν ex conjectura Cl. *Lowthii*.

l Καὶ Λευιτῶν, κ̓ θυρωρῶν,] Tres species Levitarum, θυρωροὶ, ἱεροψάλται, ἱερόδουλοι. REL.

m Εἰς τὸ πέραν] Ad fluvium *Ahavam* jejunium indixisse dicit *Verus Esdras*, c. 5. (de quo videsis J. *Clericum*, ad locum) ad fluvium qui *Thera* dicitur id factum esse dicitur factum esse dicit *Pseudo-Esdras*, c. 8.

n Εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ,] Sic *Vat.* & *Hen.* εἶπεν in *cæteris*.

o Οὐ κατηξίωσεν ἱππεῖς] Ita *Vat.* οὐκέτι ἠξίωσεν *Hen.* quo modo forsan *Epiphan.* qui vertit, *jam non petiit* &c. in *Editis* κ̓ ὁ κατηξίωσεν.

p Τ̓ αὐτ̓ ἔτους.] Τ̓ ἑβδόμου ἔτους *Vat.*

q Εξακόσια πεντήκοντα,] Ita *MSS. Vet. Interpr.* & uterque *Esdras*. χμ'. in *Editis*.

r Χρυσᾶ σκεύη] In *Vero Esdra*, c. 8. *auri centum talenta, crateres aureos viginti, mille drachmarum.* in *Pseudo-Esdra*, c. 8. *auri talenta centum, aurea vasa viginti, area* &c. Ex verbis *Esdræ prioris* legendum censet *Petitus* (in *Animadverss. ἀνεκδότοις* tom. 4. p. 160.) χρυσᾶ σκεύη τάλαντα ή.

s Χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα] Æs istud erat aurichalcum, quod olim omnium metallorum pretiosissimum habitum.

t Σταθμῷ τάλαντα δώδεκα.] Σταθμὸν ἴλκοντα τάλαντα *Hen.* & *Busb.* σταθμὸν ἔχοντα τάλαντα *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *habentia pondo talenta duodecim.*

v Απέδωκε τῷ Θεῷ] Επέδωκε κ̓ τῷ Θ. *Hen.* ἐπέδωκε δ̓ τῷ Θ. *Busb.*

x Κριοὺς ἐνενήκοντα,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* perperam in *Editis* κριοὺς κ̓ ἄρνας ιϐ'. in *Vero Esdra* κριοὺς ἐνενηκοντάξ, ἀμνοὺς ἑξδομηκοντάεπτά. in *Pseudo-Esdra* κριοὺς ἐνενηκοντάξ, ἄρνας ἑβδομηκονταδύο.

y Προσεχώρησε δ̓ αὐτῷ,] Προσεχώρησαν *Vat.* Verum hoc modo legisse videtur *Epiphan.* ταῦτα μὲν οὖν, ὡς κ̓ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, προσεχώρησεν αὐτῷ.

z Πατρίους νόμους,] Ita *MSS.* πατρίους in *Editis*.

a Συγκεχύκασι,] Συγκεχυκότες *Busb.* & *Vet. Interpr.*

b [Ο Θεὸς,] Ut sensus constaret, ὁ Θεὸς inserui. uncis tamen inclusum dedi, quod absit tam *MSS.* quam *Editis*.

c Καὶ τὴν κεφαλὴν] Καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπαίσσοντι κ̓ τὰ γ. in *MSS.* Pro vulgata lectione facit *Vet. Interpr.*

d Επὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν,] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τὴν γῆν

tilata ſemet humi proſtravit, quod primores populi hoc in ſe crimen admiſerint. atque ſecum reputans, ſibi non obtemperatum iri, ſi juberet eos uxores cum liberis foras ejicere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant æquique, & ipſi lugentes ſimiliterque ac ille quæ facta erant dolentes. Cum autem Eſdras humo ſurrexiſſet, paſſis in cœlum manibus dicebat, ſe quidem pudere ſublatis oculis illud contueri, quod graviter adeo deliquerit populus, obliti illorum quæ patribus noſtris ob peccata ab illis commiſſa acciderant: Deum vero, qui ſemen aliquod & reliquias è calamitate eorum ac captivitate conſervaverat, & rurſus Hieroſolyma ſuamque in terram reduxerat, quique reges Perſarum eò perpulerat ut vicis illorum miſererentur, ſupplex orabat, ut & illorum in præſentiarum delictis ignoſceret; qui licet commeriti fuerint ut morte plectantur, Dei tamen *erga ipſos* benignitati in laudem *quammaxime* ceſſurum eſſe, ſi illis ſupplicium remiſerit.

Eſdras populi peccata confitens Dei miſericordiam implorat. 1 Eſdr. c. 9. & 2 Eſdr. c. 8.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero omnes, qui ad eum cum uxoribus & liberis convenere, ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hieroſolymitanorum primus, eum adiit, dicebatque, illos quidem ſeſe peccato obſtrinxiſſe, qui cum alienigenis habitarint uxoribus; eique ſuadebat, ut omnes ad uxores cum liberis ſuis repudiandas juramento adigeret, & ſi quis legi parere nollet in eum animadverteret. His itaque perſuaſus Eſdras, principibus ſacerdotum & Levitarum & Iſraëlitarum jusjurandum detulit, ſe uxores liberoſque ſecundum Achonii conſilium dimiſſuros eſſe. Atque ubi jurarunt, è templo digreſſus contendit ad cœnaculum Joannis filii Eliaſibi: ubi tota ea die commoratus, nec cibi quidquam nec potus præ mœrore attigit. Cum autem edictum eſſet, ut omnes ex captivitate reduces Hieroſolyma convenirent, adeo ut quicunque intra duos aut tres dies non ſtitiſſet è populi cœtu ſemoveretur, ejuſque bona ſacra forent ex ſenatorum decreto, Judaïcæ & Benjamiticæ tribus homines intra triduum coïverunt vigeſimo die menſis noni, qui Hebræis Chaſleus dicitur, Macedonibus vero Apellæus. At poſtquam conſederunt in ſuperiore parte templi, ſenioribus etiam una præſentibus, quibus moleſtiam creabat frigus, Eſdras, cum ſurrexiſſet, accuſabat eos, dicens, quod crimen commiſerint, qui uxores duxerint ex gente aliena. Veruntamen nunc licere illis facere rem Deo gratam & ſibimet ſalubrem & frugiferam, ſi uxorum conſortio renunciarint. Ad hæc tota concio exclamavit, ſe quidem hoc facturos eſſe: multitudinem vero magnam eſſe, & anni tempeſtatem hibernam, & opus non unius aut duorum dierum eſſe. Quocirca qui iſtis præſunt, quique cum alie-

Achonius Eſdram conſolatur, eique conſilium dat. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

Populo ſuadetur ut mulieribus extraneis renuncient. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

ἔρριψεν, ὅτι τῷ τὴν αἰτίαν παύτην λαβεῖν τὸς πρώτους τῦ λαῦ. λογιζόμενος ἢ, ὅτι, ἐὰν σκηλαλεῖν αὐτὸς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν τροφάξη τέκνα, σὺκ ἀκριθήσεται, διέμενεν ὅπι τ γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν [e] οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, [f] καὶ τ ὅπι τῷ γεγυημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς ἢ ἀπὸ τ γῆς ὁ Εσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀναβέναις εἰς τ ὐρανὸν, αἰσχύνεσθαι μὲν ἔλεγε εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι, Δι' ἃ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν Δι' τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα· παρεκάλει ἢ τ Θεὸν σπέρμα τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας φείσασθαι, καὶ πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα καὶ [g] τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, [h] καὶ τὸς Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνώμην τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις· ἄξια μὲν θανάτυ πεποιηκέναι, εἶναι δ' ὅπι τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τέτυς ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τ ὄχων. θρηνούντων ἢ πάντων ὅσοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, [i] Αχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τ Ιεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτὸς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐποικησαμένους γυναῖκας· ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, σκηλαλεῖν αὐτὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγυνημένα, κολασθήσεσθαι ἢ τὸς μὴ [k] ὑπακύσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τύτοις ὁ Εσδρας, ἐπίησεν ὀμόσαι τὸς Φυλάρχας τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κ τῷ [l] Αχωνίᾳ [m] συμβελεύσι. λαβὼν ἢ τὸς ὅρκυς, ἐξῆλθεν ἐκ τ ἱερᾶ εἰς τὸ [n] παστοφόριον Ιωάννυ τ Ελιασίβυ. καὶ μηδενὸς ὅλως Δι' τὴν λύπην γευσάμενος, [o] ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγε ἀνήσυμος. γνομένυ ἢ κηρύγματος, ὥστε πάντας τὸς ἀπὸ τ αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ιεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις σὺν ἀπαντησόντων, ἀποβαλλομενωσομένων τ πλήθυς, καὶ τῆς ὐσίας αὐτῶν κ τῷ τῶν πρεσβυτέρων κρίσει ἀφιερωσομένης, συνῆλθον οἱ [p] ἐκ τ Ιύδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι ἔ ἐνάτυ μηνὸς, ὃς κατὰ μὲν Εβραίυς [q] Τεθέθ, κατὰ ἢ Μακεδόνας Απελλαῖος καλεῖται. καθισάντων ἢ ἐν τῷ [r] ὑστερῶνι ἱερᾷ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ [s] κύρυς ἀηδῶς Δι'κειμένων, ἀναστὰς Εσδρας, ἠπάτα ἐκείνυς, λέγων ὡς ἀνομήσαι γήμαντας σὺκ ἐξ ὁμοφύλων. γῆ μέντοιγε ποιῆσαι αὐτὸς, τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα ἢ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένυς τὰς γυναῖκας. οἱ ἢ ποιῆσαι μὲν τᾶτο πάντες ἐξεβόησαν· τὸ ἢ πλῆθος εἶναι πολὺ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτυς χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ὐ μιᾶς ὐδὲ δυοῖν ἡμέραις ἐπάρχειν. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες [t] τέτοις, [v] καὶ οἱ συνοικοῦντες [x] τῆς

γλώ τι in *Editis*. καὶ ἐπὶ τὴν γλῶ *Hen.* & *Busb.*

e Οἱ μέτριοι] Μέτριοι, *bonæ mentis*. REL.

f Καὶ τ ἐπὶ] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

g Τὴν οἰκείαν γλῶ] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

h Καὶ τὸς Περσῶν βασιλέας] Illa καὶ τὸς Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

i Αχώνιός τις ὀνόματι,] Αχόνιός τε *Hen.* *Vero Eſdræ* eſt Ιεχονίας, *Pſeudo-Eſdræ* Σιχονίας aut Σαχονίας. in *Epiphanii* libris *Achanomius* aut *Achanonius*.

k Υπακύσαντας τῷ νόμῳ.] Υπακύσοντ *Vat.*

l Αχονίᾳ] Σεχενίας LXX. Eſdr. x. 2. שכניה. SPANH.

m Συμβελεύσι.] Συμβελίαν in *MSS.*

n Παστοφόριον] Eadem voce utitur *Pſeudo-Eſdras.* occurrit etiam apud *Jerem.* c 35. v. 4. & alibi. *Hieronymus* ad 32 *Eſaiæ* παστοφόριον *interpretatur thalamum in quo habitabat præfectus templi.* HUDS. לשכה *cella, conclave* LXX. καῤῥίλυμα, γαζοφυλάκιον· Item παστοφόριον 2 Chron. xxxi. 11. Ezech. xl. 18. *Rufinus hic* habitaculum. παστοφόριον, Sic Jerem. xxxv. 4. εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν Ιωνὰν &c. LXX. hic Eſdr. x. 6. εἰς γαζοφυλάκιον Ιωανὰν; *Hebr.* אל לשכת ad cubiculum *Vulgat.* De παστοφόροις Ægyptiorum vid. Clem. Strom. lib. vi. p. 634. A. & Porphyr. περ. ἀποχ. p. 371. Item παστοφόρ παφίη incaſtè apud Stobæ. Exc. H. Grot: p. 130. & in Anth. Obſc. SPANH.

o Ἐκείνην τὴν ἡμέραν] Ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, aut ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ in *MSS.*

p Ἐκ τ Ιύδα φυλῆς] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐκ τ Ιεδαϊκῆς ℟. in *Editis Aliiſque.*

q Τεθέθ] Τεθεῖθ *Hen.* Τέτ *Busb.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris pleriſque *Caſleu* aut *Kiſleu.* in aliquibus tamen *Silei.* Antiquitatum lib. xii. Χασλεὺς reſpondet menſi qui dicitur Απελλαῖος. ideoque & hîc loci Χασλεὺς reponendum cenſeo. HUDS. Hebr. Menſis Απελλαῖος Macedonibus *Hebr.* מבת Eſth. ii. 16. menſis decimus dicitur. etſi LXX τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν Αδὰρ. *Rufinus* verò hic habet: noni Menſis qui ſecundum Hebræos Caſleu, ſecundum Macedones Apellæos vocatur. Ut ita legerit hic *Rufinus* non Τεθεὶθ, ſed Χασλεὺ ſeu *Hebr.* כסלו nonus Menſis, de quo Zachar. vii. 1. Menſe nono Chiſleu. SPANH.

r Υπερῴῳ ἢ ἱερᾷ,] Ita *Epiphan.* cum *Editis Aliiſque.* ὑπαίθρῳ *Hen.* ἐν πλατείᾳ οἴκυ ἢ Θεῦ *Eſdr.* ἐν τῷ εὐρυχώρῳ ἢ ἱερῷ *Pſeudo-Eſdr.*

s Κρύυς ἀηδῶς Δι'κειμένων,] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) pro κρίσις, quod in *Editis* obtinuerat.

t Τέτοις,] Forte ἀθῶοι. COCC.

v Καὶ οἱ συνοικοῦντες] In *Epiphanii* verſione, *duces & alii qui non*

[x] τῶν ἀλλοφύλοις, ὠνομασμένων, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπων, τοὺς σωεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. [y] καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, δεξάμενοι τὴν νουμηνίαν τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον, ἕως τῆς τοῦ μηνὸς τοῦ [z] ἐχομένου νουμηνίας ποιησάμενοι τὸν ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τε τῶν ἐξ Ιησοῦ ἐκγόνων [a] ἐξ ἱερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, οἳ καὶ τοὺς γυναῖκας καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονημένους, τὸ τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτοὺς φίλτρων ποιούμενοι [b] πλείονα λόγον, ἀθρόους [c] ἐξέβαλλον. καὶ θυσίας [d] ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθυσαντες αὐτῷ. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν προειρημένων ἕως ἐπανορθώσας Ἔσδρας, [e] κατεδείκνυε τοῖς πρὸς τοῦτο συνηθέσιν, ὡς τούτου δὲ λοιπὸν [f] μόνιμον εἶναι.

ε'. Τῷ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ [g] τοῦ [h] Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν πάντες ἐξ ἀγροῦ συνελήλυθότων [i] ἐπ' αὐτοῦ, ἀνελθόντες εἰς τὸ [k] ἀνεῳγμένον ἐν ναῷ πρὸς τοῦ πύλῃ τοῦ πρὸς τοῦ ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν ἐξ Ἔσδρα τὸν νόμον αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τὸν Μωϋσέως. ὁ δὲ μέσος ἐξ ἁπάντων στὰς ἀνέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἐχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, [l] δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι· πρὸς δὲ τὰ παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι δακρύων προῆλθον, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν προημαρτημένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ Ἔσδρας, ἅτε ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς [m] αὑτοὺς καὶ μὴ δακρύειν· [n] εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ἀ γὰρ [o] ἐξεῖναι. πεῖσάς τε δὲ, μᾶλλον πρὸς ᾠδὴν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ [p] καὶ κεχαρισμένα· καὶ μετάνοιαν ἐν λύπῃ, τοῦ δὲ τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν ἐν φυλακῇ ἐξ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ, ταῦτα Ἔσδρα προσηνοῦντος, ἑορτάζειν ἤρξαντο· καὶ τοῦτο ποιοῦντες [q] ἐφ' ἡμέρας [r] ὀκτὼ ἐν τοῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν [s] εἰς τὰ οἰκεῖα μετ' ὕμνων ἐξ Θεὸν, τὴν ἐπανορθώσεως τοῦ πολίτευμα προσενεγκόντα Ἔσδρᾳ χάριν εἰδότες. ὡς σωέβη μετὰ τοῦ προθύμου τῷ λαῷ δόξαν γηραιῷ πλουτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας [t] ἐν Ιεροσολύμοις. ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ [v] Ιωακίμου ἐξ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ [x] Ελιάσιβος τοῦ ἀρχιερατεύσαντος.

ς'. Τῶν δ' αἰχμαλωτισθέντων τοῖς Ιουδαίων οἰνοχόος

nigenis habitant, ad certum tempus accedant, & cum iis adsint seniores ex quocunque volunt loco, una numerum inituri eorum qui uxores duxerint. Cumque hoc illis placuisset; cœpta inquisitione prima die mensis decimi in eos qui alienigenas asciverant uxores, cum eam facere perrexissent usque ad primam diem mensis sequentis, multos invenerunt & ex Jesu pontificis posteris, & ex sacerdotibus & Levitis & *aliis* Israelitis, qui conjuges liberosque ex iis natos sine mora ejicere aggressi sunt, pluris facientes legum observantiam quàm suum erga illos amorem; atque, ut Deum placarent, sacrificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina autem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et quidem Esdras cum istiusmodi circa connubia erratum ita correxisset, consuetudinem hac de re emendavit, & *emendatam* in posterum stabilivit.

Qui extráneas uxores habuerint. 1 *Esdr. c.* 10. & 3 *Esdr. c.* 9.

5. Septimo autem mense, cum festum tabernaculorum ageretur, & universus fere populus convenisset, ubi in templi partem patentem ascenderant juxta portam ad orientem versam, Esdram obsecrarunt ut Moysis leges eis recitarentur. Atque is in media concione positus prælegebat, id quod fecit à mane ad meridiem. Illi vero cum leges lectas audivissent, non solum in præsens futurumque justitiam edocti erant, sed & præterita ægre ferebant, lachrymisque obortis ea lugebant, secum cogitantes, quod mala quæ experti sunt non pertulissent, si legem observassent. Esdras autem cum eos ita se habere conspexisset, jussit ut domum abirent, & à lachrymis abstinerent, esse enim festum, nec oportere ea die (quod nefas esset) luctum edere: hortabaturque, ut, ad epulas potius versi, festo convenienter lætitiam agitarent; atque pœnitentiam & dolorem ob priora delicta ipsis securitati fore & præsidio, ne quid ejusmodi illis accidat. Atque ita, Esdra eos ad hoc incitante, epulari cœperunt. quod postquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum discesserunt, magnas Esdræ gratias habentes, qui quicquid præter reipublicæ instituta factum fuerit *pie* emendaverat. cui contigit, ut gloriæ annorumque satur è vita decederet, & magnifice Hierosolymis sepeliretur. Atque sub idem tempus Joacimus pontifex diem obiit, eique filius ejus Eliasibus in pontificatum successit.

Esdræ obitus, & Joacimi pontificis. Eliasibus pontifex.

6. Quidam autem ex captivis Judæis, Xerxis re-

Neëmiæ in patriam pietas.

non cum alienigenis habitabant uxoribus, & apud *Gelenium* similiter, *principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa*, &c. ac si legissent καὶ οἱ ἀ συνοικοῦντες. Verum particulam negantem abesse debere constat ex *Pseudo-Esdra*, l. 3. *cap. ult.* hisce verbis: στάντων δὲ οἱ προηγούμενοι ἐξ πλήθους, καὶ πάντες οἱ ἐν τοῖς κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλογενεῖς, παρεγενοντο λαβόντες χρόνον, ἐκάστου δὲ τότε τοὺς προεστῶτας καὶ τοὺς κριτὰς &c.

x Ταῖς ἀλλοφύλοις,] Ταῖς pro τοῖς reposui è (*Coccejo* quoque) *Cod. Vat.*

y Καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς,] Καὶ ταῦτα *Vat.*

z Ἐχομένου νουμηνίας] Πρώτου pro ἐχομένου ex utroque *Esdra* reponendum videtur. *Usque ad primum diem secundi mensis* in *Epiphanii* libris.

a Τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν,] Τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν Ισραηλιτῶν *Vat.*

b Πλείονα λόγον,] Πλεῖ. λόγον, & ita etiam in edit. *Basil.* SPANH.

c Ἐξέβαλλον.] Ita *MSS.* ἐξίβαλον in *Editis.*

d Ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν] Conf. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

e Ἐκαθάιρε τὸν πρὸς ταῦτα συνήθειαν,] In *Editione Genevensi* omissa erat vox πρὸς, forsan Typothetarum errore. καθάιρε τὸν πρὸς ταῦτα συνήθειαν, ὡς τούτου δὲ λοιπὸν μὴ μόνιμον εἶναι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nuptiarum peccatum sic purgavit, ut de cætero consuetudo non remaneret.* In uno è *MSS.* καθάιρε.

f Μόνιμον εἶναι.] Νόμιμον *Hen.* & *Vat.*

g Τοῦ Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] Ita *Hen.* & *Busb.* quo modo suprà c. 3. §. 9. παλιγγενεσίαν ἑορτάζοντες. in *Editis Aliisque* τὴν σκηνοπηγίας.

h Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] De hoc Festo Tabernaculorum tum celebrato supr. c. 4. §. 1. SPANH.

i Ἐπ' αὐτοῦ,] *Al.* εἰς αὐτοῦ.

k Ἀνεῳγμένον ἐν ναῷ] Ἐν τῷ πρὸ ἐν ἱερῷ πυλῶνα εὐρυχώρῳ *Esdræ.* HUDS. Callimachus Hymn. in Cerer. v. 47. τὰ θεοῖσιν ἀνάθημα δεδόμεα κόπλοις. Unde ἀνετὰ ζῶα, quæ Diis sacrata, & apud Athenæ. lib. VII. p. 284. C. ἱερὰν ἰχθύων, τὴν ἀνίζην. SPANH.

l Δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν] Δικαιοί τε πρὸς τὸ μ. *Vat.*

m Αὑτοὺς καὶ μὴ δακρύειν.] Ἑαυτοὺς *Hen.* αὐτοὺς in *Editis Aliisque.*

n Εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ἀ γὰρ ἐξεῖναι.] Non licuisse flere in die Festo hinc patet. Vid. *Nehem.* VIII. 11. SPANH.

o Ἐξεῖναι.] Ἐξεστι, licet, plus est, quam δεῖ. REL.

p Καὶ κεχαρισμένα.] Ita cum *Cod. Vat.* καὶ deëst *Editis.* πρόσφορα καὶ τῇ ἑορτῇ κεχ. *Hen.*

q Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς,] Σκηνοπηγίαν etiam in nonnullis Gentilium Festis, ut in Festo Junonis Samiæ; de Samiis observat Polyænus Strat. l. VI. c. XLIV. p. 59. ἐπὶ τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν ἐσκηνοποιοῦντο, quod non adsecutus est ibi Interpres, & in Dionysiis Dio Chrysost. Orat. XXXIV. p. 447. τῷ ὄντι βακχείοις τισὶ σκηνὰς ἀκαλύπτους πηξάμενοι ἐν τισὶ τραγικαῖς τραῴδοις· Hebræorum verò Σκηνοπηγίαν Tentorii seu Tabernaculi rectè adumbrari in veteri Herodis nummo, alibi dudum docui. SPANH.

r Ὀκτὼ] At nonnisi 7 dies in tabernaculis degere solent. Sed adjecere diem octavum, etiamsi non esset necesse. REL.

s Εἰς τὰ οἰκεῖα] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

t Ἐν Ιεροσολύμοις.] Nonnisi prophetas & regis generis Davidici licuisse Hierosolymis sepeliri, tradunt Hebræi. REL.

v Ιωακίμου ἐξ ἀρχιερέως] Sic *Hen.* Ιωαείμου *Busb.* & *Vat.* Ιωαχείμ in *Editis.*

x Ελιάσιβος τοῦ ἀρχιερατεύσαντος διαδέξαται.] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) Ελιάσιμος in *Editis.*

regis pincerna, nomine Neëmias, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam, magno itinere confecto, urbem ingredientes Hebraice inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat undenam venirent. Illis autem respondentibus, se è Judæa venisse, rursum percontari cœpit, quomodo se haberet iste populus, & metropolis eorum Hierosolyma. Cumque ei dixissent, magno esse in malo, mœnia quippe illorum solo æquata esse, gentesque in circuitu finitimas multis Judæos injuriis afficere, die quidem regionem incursibus populantes & diripientes, nocte vero mala perpetrantes, ita ut multos ex regione ipsisque Hierosolymis abducant, passimque per vias luce reperiantur cadavera; Neemias in lachrymas prorumpebat, ex popularium calamitate misericordia commotus: oculisque ad cœlum sublatis, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram adeo miseriis obrui? sic factum est ut omnibus in prædam & spolia cedamus. Dum autem ad portam moraretur & ista defleret, advenit quidam eique nunciavit, regem jam in eo esse ut *cœnæ* accumberet. Ille vero è vestigio, ita ut erat, ne lotus quidem, regi ministratum ire properavit. Cum vero post cœnam rex multa esset hilaritate, solitoque magis se jucunditati daret, Neëmiam aspectavit, observatoque quod vultus ei tristis esset, tristitiæ causam percontatus est. Tum ille, Deum precatus ut sermonem gratia quadam suadaque imbueret, "Quî possum, inquit, ô "Rex, alius à te conspici, aut animo non dolere, "quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, ubi "sepulchra sunt majorum meorum, mœnia ad ter- "ram dejecta esse, portasque igne consumptas? "Quæso liceat mihi eò proficisci, & muros ex- "struere, temploque manum ultimam imponere." Rex hoc quod petiit *mox* ei concessit, literasque promisit ad satrapas perferendas, ut & honorem ei haberent, & necessariorum copiam, ad quoscunque vellet usus, ei facerent. Mœrere autem, inquit, desine, ac deinceps mihi cum alacritate fac ministres. Tum quidem Neëmias, cum Deum adorasset, Regique pro *tam ampla* pollicitatione gratias egisset, vultum mœstitia dejectum confusumque cœpit attollere, lætitiaque ex promissis frontem exporrigere. Cum vero sequenti die *rex* eum accivisset, literas ei dedit, quas Adæo Syriæ & Phœniciæ & Samariæ præsidi redderet: in quibus mandabatur de Neëmia honorifice tractando, & de suppeditandis ei quibus ad ædificandum opus esset.

Neëmias patriæ calamitates luget deploratque. Neëm. c. 1.

Deum orat ut sibi apud Regem gratiam conciliet. Neëm. c. 1.

A Rege veniam impetrat eundi instaurandi Hierosolyma. Neëm. c. 2.

7. Postquam igitur Babylonem venisset, & multos è popularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, *illico* Hierosolyma se contulit, cum jam annum quintum & vigesimum in regno ageret Xerxes: literisque Deo ostensis, mox eas

Hierosolyma venit, & Judæos ad mœnia ædificanda hortatur. Neëm. c. 2.

ξ βασιλέως [y] Ξέρξου, Νεεμίας ὄνομα, θεασάμενος τὸν [z] τῆς μητροπόλεως [a] τῶν Περσῶν Σόσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας Ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν ὡδηγημένοι. [b] ἀποκρινομένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχοι τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, [c] βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἅπαν τὸ τεῖχος, καὶ τὰ περιοίκων ἔθνη πολλὰ ἀδικεῖσθαι κακὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταρρεχάνοντα τὴν χώραν καὶ διαρπάζοντα, τὰς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ [d] ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις διεῖσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορὰν τὴν ὁμοφύλων· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχει τίνι εἶπεν, ὦ δέσποτα, [e] ὑπερόψει ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν. ἕτως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον [f] γεγόναμεν. Διατρίβοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ταῦτ' ὀδυρομένου, προσελθών τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ὡς εἶχε, [g] μηδ' ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τὸν ὑπὲ τὸν [h] πότον διακονίαν. ὡς δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς [i] διεχύθη, καὶ ἡδίων [k] αὐτὸν ἑώρων ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, [l] καὶ κατεσκυθρωπακότα ἐθαύμασεν, διὰ τί κατηφὴς εἴη ἀνέκρινεν. ὁ δὲ, τὸν θεὸν δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πάθω ἀγαθὸν αὐτῷ λέγειν, "πῶς, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, δυναμαί σοι μὴ βλέπειν "τοιοῦτον, μηδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅταν τὸν πατρῷον "μου Ἱεροσολύμων, [m] ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων "τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι τῷ τῆς γῆς τὰ τείχη, "καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί "μοι προθυμίαν τὸ τεῖχος ἀνεγεῖραι, καὶ τὸν ἱερὸν τὸ λει- "πὸν προσοικοδομῆσαι." ὁ δὲ βασιλεὺς διδόναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν ἐφόδιον χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλοι. πέμψας δὲ, φησὶ, λυπούμενον, καὶ χαίρων ἡμῖν τὸν λοιπὸν διήκενε. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τῷ Θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν ὑποχέσεως ἐξαρκέσας, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου ἐκ συγκεχυμένον ἀπεκάθηρε [n] τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ὑπιούσῃ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς [o] Ἀδαῖον ὑπισολὴν κομίσαι τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον· ἐν ᾗ ἦν τι τῆς [p] Νεεμίου, καὶ [q] χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεσταλκώς.

ζ'. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων [r] ἐθελονταὶς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ προσλαβών, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [s] πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου· καὶ [t] δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑπισολὰς δοὺς

[y] Ξέρξου,] Ita *Basil. MSS. Gr. & Lat. & Zonar.* Ἀρταξέρξου in *Edit. Gen.* ex LXXII. Vide *Villalpandi* App. l. 3. p. 142.

[z] Τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σούσων] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

[a] Τῶν Περσῶν Σούσων,] Illud τῶν ex *MSS.*

[b] Ἀποκρινομένων δ' ἔχειν ἐκ τ.] Ἀποκρινομένων δ' ἐκείνων ἐκ τ. *Hen.*

[c] Βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος] Καθῃρῆσθαι γὰρ εἰς ἔδαφος *Vat. & Busb.*

[d] Ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων] Ἐξ αὐτῶν τῶν *Hen. & Vat.*

[e] Ὑπερόψῃ ταῦτα πάσχον] Περιόψῃ *Hen. & Busb.*

[f] Γεγόναμεν.] Γινόμεθα *Hen.*

[g] Μηδ' ἀπολουσάμενος,] Ita ex *MSS.* μὴ ἀπολ. in *Editis.*

[h] Ποτὸν Διακονίαν.] Sic *Busb.* πότον in *reliquis.*

[i] Διεχύθη,] Nota hîc διεχύθη, nempe post cœnam jam *solutus* aut *remissus*, cui opponitur συνεχύθη, ut mox συγκεχυμένον, quo sensu σύγχυσις Eurip. Iphig. Aul. v. 112. & LXX. Gen. xi. SPANH.

[k] Αὐτὸν ἡδύμενον] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *ceteris.*

[l] Καὶ κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος,] Illud καὶ ex *Cod. Hen.* κατεσκυθρωπακότα ἢ θεασάμενος *Vat.*

[m] Ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων] Circa quæ monumenta Majorum, magna Veterum, Gentilium etiam religio, ut noto ad illud Æschyli Pers. v. 405. θήκας τε προγόνων, quarum nempe intuitu Græcos ad prælium navale contra Persas, seu eandem hunc Xerxem hortabantur Duces ibidem. Ἡρῶα προγονικὰ eadem vocantur apud Plutarch. in Tib. & C. Gracchis p. 824. D. à quibus nempe diversi apud Græcos ξενικοὶ τάφοι, de quibus Athenæ. lib. VIII. p. 351. B. SPANH.

[n] Τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ.] Παρὰ τὴν ἐπηγγ. *Hen.*

[o] Ἀδαῖον ὑπισολὴν] Ita *Hen. & Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* Σαδαῖον in *Editis*, ut & Σαδαίῳ mox seq. §. Σαλαῖον & Σαλαίῳ *Vat.*

[p] Νεεμίου,] Vetus *juvenis*, quasi legisset *nunis.* COCC.

[q] Χορηγίας] Καὶ τὰ χορ. *Hen.*

[r] Ἐθελονταὶς] Ἐθελονταῖς *Busb.*

[s] Πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου·] Anno xx. *Nehem.* c. 2. & 2 *Esdr.* c. 2. Vide *Is. Vossii* Chron. S. c. 10. p. p. 147. & *Villalpandi* Apparat. l. 2. p. 142. HUDS. xxv. Anno Regni Xerxis Nehemias Hierosolyma venit Nehem. ii. 1. anno vicesimo Artaxerxis id contigisse dicitur item Nehem. V. 14. SPANH.

[t] Δείξας τῷ Θεῷ] Illa δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑπισολὰς non agnoscit *Epiphan.* Forsan (inquit Cl. *Lowthius*) τῷ λαῷ legendum. Vulgatam lectionem loco movere nolui, quod ejusmodi mos olim

δωσι τῷ Ἀδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἱππάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸ λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, στὰς [v] ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. "Ανδρες Ἰουδαῖοι, τὸ "μὲν Θεὸν ἴστε μνήμην τῶν πατέρων Ἀβραάμου καὶ Ἰσάκου καὶ Ἰακώβου "σεβομένους, καὶ διὰ τὴν ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἐκλα- "λείποντα τοῖς ὑπερ [x] ὑμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει σωτήρ- "γησέ μοι σεβομένῳ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν "τὸ τεῖχος ἀναστήσω, καὶ τὸ λεῖψανον τοῦ ἱεροῦ πληρώ- "σω. βούλομαι δ' ὑμᾶς, τοῖς τῶν [y] γειτνιώντων ἡμῖν "ἐθνῶν δυσμενέστατα σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τοὺς οἰ- "κοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς περὶ ταύτην φιλοτιμουμέ- "νους, ἐνστήσουσι, καὶ πολλὰ πραγματεύσουσι [z] πρὸς αὐ- "τοὺς ἡμῖν [a] ἐμπόδια, θαρρεῖν μὲν τῷ Θεῷ πρῶτον, ὡς "καὶ πρὸς τοὺς ἐκείνων ἀπεχθείαν σημαίνῳ· μήτε δὴ ἡ- "μέρας μήτε νυκτὸς [b] αὐτοὺς ἀνιέναι τὴν οἰκοδομίας, ἀλλὰ "πάσῃ σπουδῇ χρωμένους [c] συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καὶ- "ρὸς τοῦτο ἴδιος ἐστι." ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν οὓς τοὺς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τοῖς ἐγχωρίοις αὐτοῦ τῷ λαῷ, [d] καὶ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυ- νατόν. ὑποχόμενος δὲ καὶ αὐτὸς μὴ τῶν οἰκείων συλλήψε- σθαι πρὸς τοῖς οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. [e] καὶ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. [f] ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα [g] ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ἰούδα Φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε καὶ ἡ χώρα [h] τὴν προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.

ϛ'. Ἀκούσαντες δὲ τὴν τῶν τειχῶν [i] οἰκοδομὴν σπευδο- μένην Ἀμμανῖται καὶ Μωαβῖται, καὶ Σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔ- φερον, καὶ διετέλουν ὑποβολὰς αὐτοῖς [k] σωπῶντες, τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλούς τε τῶν Ἰου- δαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὸν Νεεμίαν λάθρᾳ, μισθούμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων ἵνα αὐ- τὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ παραχὴν αὐτοὺς ἐνέ- βαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέστελλον, ὡς πολλῶν ἐ- πισπασθήσονται αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπορισ- θέντες, μικροῦ τὴν οἰκοδομίας ἀπέστησαν. τὸν δὲ Νεε- μίαν οὐδὲν τούτων [l] ἐξέστησε τὴν σπουδὴν τὴν περὶ τὸ ἔρ- γον· ἀλλὰ καθόπλισέ τε φυλακῆς ἕνεκα τὸ σώματος περιβαλλόμενος [m] ἀτρύτως ἐπέμενεν, [n] ὑπὸ τὴν εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀναισθητῶν καὶ τὴν παλαιπωρίας. ἔτως τε σωτηρίαν σωτηρίαν καὶ προνοητικῶς [o] αὐτοῦ τῆς σωτηρίας [p] εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μετὰ τοῦ [q] αὐτοῦ τελευτᾶν οὐκ ἔτ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀναστήσεται τὰ τείχη· [r] ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυ- μένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τοῦ ὕλου ἁρμοζόμενος· θυρεὸς δ' ἑγ- γὺς τῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πενταχοσίων ἔστησε ποδῶν, προσέταξας, ἂν ἐπιφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμέ- νοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιῄρχετο τὸ πόλεως τὸν κύκλον,

Adæo reddidit cæteriſque equitum magiſtris; convocato deinde Hieroſolyma univerſo populo, cum in medio templi conſtitiſſet, ſic eos eſt alloquutus. "Equidem ſcitis, Judæi, Deum adhuc in "memoria retinere majores *veſtros*, Abramum & "Iſacum & Jacobum, atque illorum juſtitiæ me- "rito veſtri curam non abjeciſſe. Mihi ſcilicet "adjutor fuit, ut à Rege poteſtatem acciperem "mœnia noſtra inſtaurandi, perficiendique quod "templo adhuc deſit. Volo itaque vos (cum pro- "be noritis quam maligno in nos animo ſint gen- "tes vicinæ, quodque nobis, ubi noſtrum ædifi- "candi ſtudium reſciverint, *pro virili* reſiſtent, & "modis omnibus agent ut opus *incœptum* impe- "diant) Deo in primis confidere, ut qui ſemet il- "lorum odio opponet; deinde nec die nec noctu "ædificationem intermittere, ſed ſummo ſtudio "curaque operi incumbere, quod tempus jam no- "bis in manibus ſit." Iſta loquutus continuo juſ- ſit magiſtratus mœnia dimetiri, atque opus confi- ciendum vicatim populo & oppidatim dividere, æquis pro modo virium portionibus: pollicituſque ſe quoque cum domeſticis velle operam ſuam con- ferre dimiſit concionem. Et Judæi ad opus ſe accin- gebant. Vocabantur autem hoc nomine, ex illa die qua aſcenderunt è Babylone, à tribu *ſcilicet* Judæ, quæ cum prima in locos illos pervenerit, ipſis pa- riter ac regioni hujuſmodi appellatio indita eſt.

Murorum inſtauratio- nem urget Neemias. Neëm. c. 2.

Quinam Judæi vo- cati.

8. Cæterum Ammanitæ & Moabitæ & Sama- ritæ, & omnes qui Cœlen-Syriam incolebant, ubi murorum ædificationem accelerari fama acceper- rant, ægre *rem* ferebant; & id agere non deſtite- runt, ut inſidias illis ſtruendo à propoſito dimo- verent: multis etiam Judæorum occiſis operam dederunt ut ipſi Neëmiæ exitium machinarentur, quoſdam ex alienigenis conducendo qui illum in- terimerent. Quin & metum illis & terrorem in- jiciebant, rumoreſque *de induſtria* ſpargebant, quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent in- vaſuri. Ex quibus tantus eos timor inceſſit, ut pa- rum abfuerit quin *protinus* ædificationem deſere- rent. Neëmiam vero nihil horum à ſtudio quod operi impendebat deterrere potuit: ſed cuſtodiæ cauſa corporis ſui agmine ſatellitum ſtipatus con- ſtanter perſeverabat, præ deſiderio operis *promo- vendi* nihil moleſtiæ ex labore ſentiens. Atque ad- eo omni cura & cogitatione ſuæ proſpiciebat ſa- luti, non quod mortem metueret, ſed perſuaſum haberet ſe exſtincto mœnia civibus ſuis non fore inſtauranda: juſſitque in poſterum ut ædificatores armis inſtructi operi ſe admoverent. Quo factum eſt ut cæmentarius quidem gladio eſſet accinctus, itemque is qui materiem afferebat: clypeos vero in propinquo ut haberent præcepit; & ad quin- gentos paſſus tubicines diſpoſuit, quibus imperatum erat ut claſſico acceſſus hoſtium, ſicubi ap- pararent, populo ſignificarent, ut eſſent qui arma- ti pugnam inirent, & non quos nudos & inermes hoſtis adoriretur. Ille autem noctu urbem in am-

Hieroſoly- morum mœ- nia hoſtibus invitis reſi- ciuntur. Neëm. c. 4.

bi-

olim obtinuerit, ut literas coram Deo explicarent, ut conſtare videtur ex 4 *Regum*, c. 19. v. 14. HUDS. Vetus, *demonſtrandas epiſtolas perrexit Addo & aliis.* Puto legendum Ἀπέστειλε τῷ Θεῷ. COCC. Recte *Hudſ.* Nam & ſupra lib. 10. c. 1. Ezechias literas Regis Aſſyrii poſtquam Deo tanquam præſenti oſtendiſ- ſet τὰς ὑπ' ἐπιστολὰς πτύξας εἰς τὸν ναὸν ἔτω κατέθετο. ut legi ibidem poteſt §. 4. quod ſicuti ibi fit commonendi Dei gratia, ut me- mor eſſet datæ promiſſionis, ita hic gratitudinis ergo, quod pa- riter fidem ſuam impleverit. HAV.

[v] Ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ,] Ἐν μέσῳ δὲ ἱερεῖ *Hen.*

[x] Ὑμῶν σπόνδων.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμῶν in *E- ditis.*

[y] Γειτνιώντων ἡμῖν ἐθνῶν] Γειτνιόντων ἡμῖν *Busb.*

[z] Πρὸς αὐτὸν ἡμῖν] Πρὸς αὐτὰς malit Cl. *Lowthius.*

[a] Ἐμπόδια,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἐμπόδιον in *reliquis.*

[b] Αὐτὰς ἀνιέναι] Αὐτὰς non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

[c] Συνέχειν τὸ ἔργον,] Thucydides συνέχοντες ἑορτάν. COCC.

[d] Καθ' κώμας καὶ πόλεις,] Καθὰ κώμας τε καὶ πόλεις *Vat.*

[e] Καὶ Ἰουδαῖοι] Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.*

[f] Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα] Optime locum explicat Cl. *Seldenus* lib. 2. *de Jure Naturali & Gentium*, cap. 4. p. 161. Videſis etiam *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3467.

[g] Ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν] Ἀφ' ἧς ἡμέρας *Vat.*

[h] Τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.] Τὴν προσηγορίαν αὐτὴν *Hen. Vat.* & *Busb.*

[i] Οἰκοδομὴν σπευδομένην] Οἰκοδομίαν *Hen.* & *Busb.*

[k] Σωπῶντες,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* σιωπῶντες in *Editis.*

[l] Ἐξέστησε τὴν σπουδὴν] Ἐξίστησι *Hen.* & *Busb.*

[m] Ἀτρύτως ἐπέμενεν,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Zonar.* ἀτρέτως perperam in *Editis.* ἀτρεπτως legiſſe videtur *Epiphan.*

[n] Ὑπὸ τὴν] Ὑπὸ τὸ ἔργον in *MSS.*

[o] Αὐτοῦ τῆς σωτηρίας] Illud αὐτοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[p] Εἶχεν,] Εἶπεν pro εἶχεν in *Gall.* & *Vat.*

[q] Αὐτοῦ τελευτᾶν] Ἑαυτοῦ τελ. *Hen.*

[r] Ἐκέλευσε] Ergo τὸν accepit pro manu, non pro multitudine hominum. REL.

bitum circuibat, nec laboribus ſuccumbens, nec ſomno aut cibo, horum enim neutro ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem uſus eſt. Atque hanc æruminam per biennium & menſes quatuor toleravit. nam tanto tempore mœnibus *tandem* cincta erant Hieroſolyma, anno imperii Xerxis vigeſimo & octavo, menſe nono. Cumque abſoluti eſſent muri, Neëmias populuſque Deo ſacra fecerunt pro illorum ædificatione, & octo dies feſtum celebrarunt. Ubi autem gentes Syriam incolentes audiverant ad finem perductam eſſe murorum exſtructionem, graviter commoti erant. Cæterum Neëmias, cum animadverteret exiguum in urbe populum eſſe, ſacerdotes hortatus eſt & Levitas, ut regione *circumquaque* relicta in urbem migrarent, ibique conſiderent; id agens ut illis domicilia exſtruerentur ſuis ſumptibus: populum etiam agros colentem frugum decimas Hieroſolyma conferre juſſit, ut ſacerdotes & Levitæ, ſatis ſibi habentes in perpetuum victum, Dei cultum non deſererent. Et illi quidem libenter fecerunt quæ Neëmias imperarit: atque ita factum eſt ut in Hieroſolymorum urbe major *indies* eſſet civium frequentia. Neëmias autem, cum & alia multa præclara & laude digna munifice feciſſet, ad ſenectutem provectus è vita diſceſſit. eratque vir indole bonus ac juſtus, & popularium gloriæ amans, quibus æternum ſui reliquit monumentum Hieroſolymorum mœnia. Et hæc quidem Xerxe regnante geſta ſunt.

Mœnibus abſolutis Neëmias populuſque lætantur & epulantur. Neëm. c. 6.

Urbs Hieroſolymitana incolis inſtruitur. Neëm. c. 11.

Neëmiæ obitus, & elogium.

ὐδὲν κάμνων ὐδὲ τοῖς ἔργοις, ὐδὲ τῇ ᾽Αφαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὐδενὶ [s] γὰρ τούτων ὡς ἡδονλῳ, ἀλλὰ πρὸς ἀναγκλω ἐχρῆτο. καὶ ταύτλω ὑπέμεινε τλὼ παλαιπωρίαν ἐπ᾽ ἔτη δύο ϗ μλῶας τέσσαρας. [t] ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, [v] ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξλ βασιλείας ἔτι, μλωὶ ϗνάτῳ. τέλος δ᾽ τ τειχῶν λαβόντων, Νεεμίας ϗ τὸ πλῆθος ἔθυσεν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ [x] ἄγων ἐφ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ διῳκούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ [y] κατοικοῦντα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχλν ἀκροθείνης, ἐδυσφόρλ. Νεεμίας δ᾽ τλὼ πόλιν ὁρῶν [z] ὀλιγανθρωπυμένλν, τοὺς ἱερεῖς ϗ Λδίτας παρεκάλεσε, [a] τλὼ χώραν ἐκλιπόντας, μεπλθεῖν εἰς τλὼ πόλιν ϗ μένλν ἐν αὐτῇ, κατασκλάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τόν τε [b] γεωργοῦντα λαὸν [c] τὰς δεκάτας τ καρπῶν ἐκέλλσε φέρειν εἰς Ιερουσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι δλωεκῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς κ᾽ Λδίται, μὴ καταλίπωσι τλὼ θρησκείαν. κ᾽ οἱ μὲν θεὸς ὑπήκουσαν [d] οἷς ὁ Νεεμίας διεπέξατο· πολυανθρωπότερα δ᾽ τλὼ τ Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτως σωέβη γλέσθαι. πολλὰ δ᾽ κ᾽ ἄλλα καλὰ κ᾽ ἐπαίνων ἄξια Φιλοπμησάμεν ὁ Νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμεν. ἀνὴρ δ᾽ ἐγλέτο χρηστὸς τλὼ φύσιν κ᾽ δίκαι, κ᾽ ὡς τὸς ὁμοεθνεῖς φιλοπμότατ, [e] μνημεῖον αἰῶνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τ Ιεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπὶ Ξέρξου βασιλέως ἐγλέτο.

VI. CAP. VI.

De Eſthere & Mardochæo & Amane: & quomodo Xerxe regnante parum abfuit quin tota Judæorum gens exſtingueretur.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Εσθῆρ ϗ Μαρδοχαίου ϗ Αμάνου· κ᾽ ὡς, βασιλεύοντος Αρταξέρξου, κινδλύσθη τὸ τ Ιλδαίων ἔθνος ἅπαν ὀλέσθαι.

Xerxe defuncto regnat Artaxerxes.

MOrtuo autem Xerxe', contigit ut regnum ad filium *ejus* Cyrum deveniret, quem Græci Artaxerxem nominant. Illo imperium Perſarum tenente, parum abfuit quin tota Judæorum gens cum uxoribus & liberis exitio daretur. Hujus rei cauſam paulo poſt indicabimus. nam decet primum ea narrare quæ ad Regem ſpectant, quemadmodum Judæam duxit uxorem è ſtirpe regia, quam ferunt etiam gentem noſtram conſervaſſe. Artaxerxes enim, poſteaquam regnum acceperat, & conſtituerat ab India ad Æthiopiam uſque centum & viginti ſeptem ſatrapas, anno regni *ſui* tertio amicos & Perſas ſibi ſubditos & præſides illorum magnifico convivio excepit, prout conveniebat regi omnia comparanti ut divitiarum magnitudinem oſtentaret, per centum & octoginta dies. Eo exacto ſpatio, gentibus & legatis illorum in Suſis per ſeptem dies epulum dedit. atque convivium in hunc fere modum apparatum erat. Cum tabernaculum figi curaſſet columnis aureis & argenteis ſuffultum, vela linea & purpurea eo uſque præte-

Artaxerxis convivium plane regium. Eſth. c. 1.

Τελευτήσαντος δ᾽ [f] Ξέρξου, [g] τλὼ βασιλείαν εἰς τ ὑὸν Κῦρον, ὃν Αρταξέρξλν Ελλλνες καλοῦσι, σωέβη μεταβλῶαι. τότε τλὼ Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, κινδλύσθη τὸ τῶν Ιλδαίων [h] ἔθνος ἅπαν σὺν γλναιξὶ κ᾽ τέκνοις ἀπολέσθαι. τλὼ δ᾽ αἰτίαν μετ᾽ ὀλίγον δηλώσομεν. [i] πρέπει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ιλδαίαν γλναῖκα, ϗ γένος ἦεν ϗ βασιλικόν, λῶ ϗ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγεσι. [k] Θεσσαλῶν γὰρ τλὼ βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης, κ᾽ καταχήσας ὀπὸ Ινδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκατὸν [l] καὶ εἰκοσιπέντε ὐσῶν ἀρχόντων, τῷ τρίτῳ τ βασιλείας ἔτει, τὸς τε φίλλς καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη καὶ τὸς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος [m] εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς Θεὸν βασιλέα ϗ πλούτου Θεσκοσμαζομένῳ τλὼ Θπίδειξιν ποιήσασθαι, ὅπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἑπτὰ τὰ ἔθνη ϗ τοὺς πρεσβύτας αὐτῶν ἐν Σούσοις ὅπὶ ἡμέρας κατλλώχησεν ἑπτά. τὸ δ᾽ συμπόσιον λῶ αὐτοῖς τ τρόπον τοιόνδε γεγνημένον. σκλώωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ

λέγο-

s Γὰρ τούτου] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ in *Editis.*

v Ογδόῳ κ᾽ εἰκοστῷ τ Ξέρξου βασιλείας ἔτει,] XXVIII. Anno Regni Xerxis Muri Hieroſolymorum abſoluti *Nehem.* v. 14. Ab anno XX. Artaxerxis ad annum XXXII. annonas, quæ ducibus debebantur, non conceſſiſſe dicit. SPANH.

x Διῆγον ἐφ᾽ ἡμέρας] *Al.* διήγαγον.

y Κατοικοῦντα,] Κατοικύμενα *Vat.*

z Ολιγανθρωπυμένλν,] Ολιγανθρωπίας ἄλιον. lib. VII. c. 4. §. 1. & ὀλιγανθρωπίας Plato de Leg. l. VI. p. 780. B. SPANH.

a Τλὼ χώραν ἐκλιπόντας,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰ πέριξ πόλιν in *Editis.*

b Γεωργοῦντα λαὸν] Ἐπεργάτας *Vat.*

c Τὰς δεκάτας τ καρπῶν ἐκέλλσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα,] De Decimis, Sacerdotibus ac Levitis perſolvendis, ſupra lib. 4. c. 4. §. 4. κ᾽ τ δεκάτης, ἣς ὡρίσ. ϗ λαὸς καὶ ἔτι λαμβάνουσι, δεκάτλα αὐτοῖς ἀπονεῖμαι· & c. VIII. §. 8. Εσω δ᾽ κ᾽ δικάτη ἐξωίρεσις ἡμῶν &c. & §. 22. Ταῖς δεκάταις ταῖς δυσὶν, ἃς ἕκας ἐκάσου ἀποδοῦναι τελεῖν· SPANH.

d Οἷς ὁ Νεεμίας διεπέξατο·] Οἷς Νεεμίας *Vat.*

e Μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τ Ιεροσολύμων τείχη.] Magni olim habitum Mœnia Urbium extruere. Hinc Dido eo nomine ſe jactans apud Maronem Æn. IV. *Mea Mœnia vide.* SPANH.

f Ξέρξου,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τότε in *Editis.*

g Τλὼ βασιλείαν] Η βασιλεία εἰς τ ὑὸν αὐτοῦ Κῦρον, ὃν Αρ. Ε. καλοῦσι, μετίσι *Busb.* & ita quidem *Zonaras*, niſi quod μετέπεσε habeat pro μετίσι. De hoc *Artaxerxe* vide Grotium ad *Eſdr.* c. 6. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 12. c. 28. & *J. Clericum* ad *Eſth.* cap. 1.

h Εθνος ἅπαν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γένος in *Editis.*

i Πρέπει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως] Ita *Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *nam decet primum* &c. Επέ [ſor. πρέπε] γὰρ τὰ τοῦ β. *Hen.* ἐπεὶγὲ γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον in *Editis.*

k Παρὰ Λακεδαιμονίων γὰρ τλὼ βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης,] Præcedit in verſione τ LXX. Artaxerxis ſomnium, quod in Hebræo non extat. SPANH.

l Καὶ εἰκοσιπέντε ὐσῶν ἀρχόντων,] Illud κ᾽ è *MSS.*

m Εἰσία πολυτελῶς,] Εἰσιᾶτο *Busb.* εἰσιᾷ *Vat.*

n Υφ-

ἀργυρέων κιόνων, [n] ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ [o] ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀφ' λίθων πολυτελοῦς εἰς πέψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ τοῖς διακόνοις [p] μὴ βιάζεσθαι πίνειν [q] τὸ πλῆθος αὐτοῖς συνεχῶς προσφέρουσας, ὡς καὶ ταῖς Πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ἐφ' ὅσον βούλεται κατακειμένων ἑκάστῳ φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ τοῖς χώραν παρηγγείλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων [r] ἀφιεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν [s] ἡ βασίλισσα [t] Οὐάσθη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος [v] τοῖς ἐπιτηδείοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, καλῶς τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. [x] ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοδαποῖς βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ πολλάκις τοῦ εὐνούχου [y] ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, ἤθελεν ἤδη ἀνέμενε παρασκευαζομένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν προεξωθήσας τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστήσας δὲ τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα, κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς, καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη [a] παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπέστη οὐδ' ἅπαξ. [b] προσέταξεν οὖν δηλοῦν τινα κατ' αὐτὴν νόμον ὁρίζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, [c] Μαχαίου ὄνομα, εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ [d] ταῦτ' ἐγγενέσθαι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ [e] πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύει καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον· ἀδεμία γὰρ ἂν σωφρονοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσει, πρόδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κεκτημένον ἁπάντων ἔχουσα· [f] προσκελευομένου τε τὴν ὕβριν ζημιῶσαι [g] μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τόδε ποιήσαντα διαγνῶναι τοῖς ἔθνεσι τὶ πρὸς τὴν βασίλισσαν κεκυρωμένα, ἔδοξε τὴν Οὐάσθην ἀκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

xi fecit, ut multæ myriades illic discumberent. Ministrabatur autem poculis aureis & ex lapidibus pretiosis, ad delectationem simul & spectaculum factis. Ministris etiam in mandatis dedit, ne ad bibendum adigerent, potum illis jugiter præbendo, sicut apud Persas fit; sed permitterent illis, prout accumbentium unicuique visum, hilariter agere. Dimissis etiam per totam provinciam nunciis, edixit ut laxati operibus feriarentur, multosque dies pro regno suo festos agerent. Similiter & ipsa Vaste regina muliebre epulum in regia celebravit. quam Rex, utpote formæ pulchritudine mulierum præcellentissimam, convivis suis ostendere cupiens, ad se in convivium accersi jubet. Illa vero reverentia Persarum legum, quæ ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem se non conferebat; & cum iterum iterumque spadones ad eam misissent, nihilominus ædibus suis mansit, venire recusans. adeo ut rex ira vehementi incensus solverit convivium, cumque surrexisset & septem è Persis acciviſſet, quibus apud ipsos commissa est legum interpretatio, uxorem accusarit, dixeritque quemadmodum eum contumelia affecerat. nam ad convivium aliquoties ab ipso vocata, ne semel quidem *mandatis* paruit. Jubebat itaque ut declararent quid reginæ faciendum esse lege statuerent. Cum autem unus ex illis, nomine Muchæus, diceret, hoc non ipsi soli in injuriam cedere, verumetiam Persis omnibus, qui in periculum veniunt, ne ab uxoribus despectui habiti vitam *deinceps* agant inhonestam (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui exemplo erit Reginæ arrogantia adversus te qui omnibus imperas) hortareturque ut tam contumacem erga ipsum gravi mulctaret pœna, qua re facta gentibus omnibus promulgaret quid decretum fuerit in Reginam; visum est ut Vasten repudiaret, ejusque honorem alteri traderet.

Regina Vaste ad Regem venire jussa non paret. Esth. 1.

β'. Διακείμενος δὲ [h] ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς, καὶ μὴ φέρων τὴν ἀφίξιν, κατηλλαγῆναι μὲν αὐτῇ παρὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο· λυπούμενος δὲ, [i] ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε, διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτος ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι, [k] συνεβούλευον τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην, καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελοῦμενον [l] ἐκβάλλειν· ζητῆσαι δὲ, πέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὡραίας, ὧν τὴν προκριθεῖσαν [m] ἔχειν εἰς γυναῖκα. συμφέρειν γὰρ τὸ μὲν τῆς [n] προτέρας φιλόστοργον ἑτέρᾳ ἐπεισαγωγῇ, καὶ τὸ [o] πρὸς ἐκείνην εὔνοιαν ὑποσταθμώμενον κατὰ μικρὸν [p] γίνεσθαι τῆς συνούσης. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προσέταξέ πισιν [q] ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐδοκιμούσας

2. Cum autem rex vehementer eam amaret, & disjungi ab ea ægre ferret, ipsi quidem reconciliari lege intercedente non potuit: dolere vero non cessabat, ut qui voluntate sua in *tantas* difficultates se conjecerit. Quo fit, ut amici, cum eum animi anxietate laborare viderent, consilium dederint, ut uxoris quidem memoriam & amoris nihil profuturi cogitationem abjiceret, per totum vero terrarum orbem mitteret qui virgines venustas & elegantes sibi conquirerent, ut eam quam cæteris prætulerit in uxorem haberet. nova enim inducta fore ut prioris *sensim* exstinguatur cupiditas, & benevolentia illi paululum subtracta in ipsam transeat quæ cum eo versabitur. Huic consilio obsequutus isti negotio certos præfecit, qui virgines for-

Rex virgines conquiri jubet, ut ex eis unam deligat in matrimonium. Esth. 2.

n Ὑφὴ λίνεα καὶ πορφύρεα] Ὑφὰς λινέους καὶ πορφυρέους *Hen.* & *Vat.* Utraque lectio ferri potest. nam ὕφη aliquando pro *textili* accipitur. De *Tabernaculo Imperatoris* videsis *J. C. Bulengerum* de *Imperatore R.* l. 2. c. 30.

o Ἐκπώμασι χρυσέοις] Ἐν ἐκπώμασι *Hen.*

p Μὴ βιάζεσθαι,] Videsis *Brissonium*, l. 2. de *Regno Persarum*, p. 215. *Edit. Commel.*

q Τὸ πλῆθος αὐτοῖς συνεχῶς] Τὸν πλοῦν *Vat.*

r Ἀφιεμένους,] Ita *Vat.* ἀφειμένους *Hen.* ἀφιέντας in *Editis Aliisque.*

s Ἡ βασίλισσα] Ἡ βασίλισσα αὐτὴ συν. *Vat.* ἡ βασίλισσα ἐν αὐλῇ legisse videtur *Epiphan.* convenienter *S. Literis.*

t Οὐάσθη] Ἀσὶν LXX. ושתי *Hebr.* SPANH.

v Τοῖς ἐπιτηδείοις ὁ βασιλεὺς,] Illud τοῖς ex *MSS.*

x Ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοδαποῖς βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν,] Persarum lege vetitum Mulieres ab extraneis conspici. *Paraphr. Chald.* addit, jussum à Rege, ut nuda Vasthi compareret. SPANH.

y Ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν,] Ἀποστέλλοντος *Vat.* στέλλοντος *Busb.*

z Ἀνέμενε] Forte ἐκέμενε. apud Isocratem occurrit ἀνακένειν pro *perseverare.* COCC.

a Παρ' αὐτῆς.] Πρὸς αὐτῆς & mox πρὸς αὐτὴν *Hen.* & *Vat.*

b Προσέταξεν οὖν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* προσέταξεν ὧν *Hen.* προστάξας δ' ὧν in *Editis.*

c Μαχαίου ὄνομα] Ita etiam in *plerisque* LXXII. *Codd.* Μαμυχαίου in uno *Oxoniensi.* Αμυχαίου *Hen.* & *Busb.* Forsan legendum Μαμυχαίου.

d Ταῦτ' ἐγγενέσθαι] Illud ταύτην ἐ *MSS.* & *Vet. Interpr.*

e Πᾶσι Πέρσαις,] Καὶ πᾶσι *Hen.* & *Busb.*

f Προσκελευομένου τε] Ita *Hen.* & *Busb.* προσκελευομένου τὴν in *Editis.* προσκελευομένου ᾗ *Vat.*

g Μεγάλῃ ζημίᾳ,] Ζημίαν μεγάλην *Vat.* & *Busb.*

h Ὁ βασιλεὺς] Illa ὁ βασιλεὺς nec agnoscunt *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

i Ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις] Ὡς ὀ ἀδυνάτοις *Vat.*

k Συνεβούλευον τὴν] Συνεβούλευσε τὴν *Vat.*

l Ἐκβάλλειν·] Ita *MSS.* ἐκβαλεῖν in *Editis.*

m Ἔχειν εἰς γυναῖκα.] Ἔχειν γυναῖκα in *MSS.* & *Zonara.*

n Προτέρας φιλόστοργον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἑτέρων in *ceteris.*

o Πρὸς ἐκείνην εὔνοιαν] Πρὸς ἐκείνης *Vat.*

p Γίνεσθαι τῆς συνούσης.] Eo modo *Vat.* (& *Coccejus*) atque ita vel συνοικούσης legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ad cohabitantem posse converti.* γίνεσθαι τῆς συνουσίας in *Editis Aliisque.*

q Ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐδοκιμούσας] Ἐπιλεξαμένους & mox εὐδοκιμούσας in *MSS.*

forma præ cæteris egregia ex omnibus imperii ſui regionibus deligerent, & ad eum adducerent. Cum vero multæ congregatæ eſſent, inventa eſt quædam Babylone puella, utroque parente orbata, à patruo Mardochæo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Benjamitica, & è primoribus inter Judæos. Atque fiebat ut Eſther (hoc enim ipſi nomen erat) omnibus pulchritudine præſtaret, vultuſque gratia ſpectantium oculos in ſe præcipue converteret. Poſtquam vero, ſpadoni cuidam, qui ipſam curaret, tradita eſſet, ei abunde proviſum eſt; ut quæ magna odorum copia & pretioſis unguentis, quibus corporibus opus eſt, *quotidie* fuerit delibuta. Atque iſta illis, numero quadringentis, adhibita erant per ſex menſes. Quando autem illo tempore ſatis curatas exiſtimaret virgines, ipſaſque jam dignas eſſe quæ ad Regis lectum irent, unam ſingulis diebus ad Regem mittebat quæ cum eo conſueſceret. Ille vero, poſtquam cum ea rem habuerat, ſtatim *ipſam* ad eunuchum remittebat. Cæterum cum Eſther ad eum acceſſiſſet, ea delectatus, & puellæ amore captus, illam in juſtam uxorem ſibi accepit: nuptiaſque cum ea celebravit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui Angari appellantur, in gentes omnes dimiſit, feſtum nuptiale eis indicens: ille vero Perſas & Medos & gentium primores epulis adhibuit, etiam per integrum menſem, in nuptiarum honorem. Cum autem in regiam ingreſſa eſſet *uxor*, diadema ei impoſuit. Atque ita cum eo habitavit Eſther. nec gentem, unde ortum habuit, ei patefecit. At patruus ejus, ubi Babylone Suſa Perſidos migraverat, illic degebat, & quotidie in regia verſabatur, quærebatque quomodo ſe haberet puella. amabat enim eam quaſi filiam ſuam.

Mardochæus.

Eſther.

Eſther ab Eunucho curata.

Eſth. 2.

Rex Eſtherem ducit in matrimonium. Eſth. c. 2.

Lege cautum ne quis ad Regem Perſarum non vocatus accedat.

3. Jam vero lex lata erat à Rege, ne quis ſuorum ad ſe, cum in ſolio ſederet, non vocatus accederet. atque in hoc lictores adhibiti erant cum ſecuribus, ut ſi quis contra faceret pœna mulctaretur. Rex vero ipſe ſedebat virgam auream *manibus* tenens, quam, cum aliquem ſervare voluiſſet ex iis qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat extra periculum erat. Et de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

Mardochæus conjurationem in Regem detegit. Eſth. c. 2.

4. Aliquando autem poſt, cum Bagathous & Theodeſtes in eo eſſent ut inſidias Regi ſtruerent, Barnabazus alterius eunuchi ſervus, genere Judæus, iis intellectis, rem ad patruum uxoris Regis defert. At Mardochæus per Eſtherem Regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, *re quæſita*

λεξαμένοις τὰς ἀδοκίμους ἐπ' ἀμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. [r] συναχθησῶν ἢ πολλῶν, ἀνέφη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ, θρεφομένη τῷ [s] θείῳ Μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ ὄνομα αὐτῷ, τρεφομένη. ἦν δὲ αὕτη ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν ἐπιφανῶν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. παρῆν τοῦτο Ἐσθήρᾳ συμβαίνειν, τοῦτο γὰρ ἦν [t] αὐτῇ τὸ ὄνομα, τῷ κάλλει διαφέρειν, καὶ [v] τοῦ χάριν τοῖς θεωμένοις μᾶλλον [x] ἐπάγεσθαι. θεραπευθεῖσα δὲ αὕτη παρά τοῦ ἐπὶ τούτοις [y] εἰς ἐπιμέλειαν, ὅπως ἐτύγχανε θεραπείας, ἀρωμάτων ἀφθονία καὶ πολυτελεῖ τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων [z] ἀπέλαβον ἐπὶ μῆνας ἓξ, τετρακοσίαις τὸν ἀριθμὸν οὔσας. ὅτε δὲ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ θεραπευθέντι [a] χρόνῳ [b] τοῦ ἐπιμέλεσθαι ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ δὲ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη [c] γενέσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν [d] μίαν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνευναζομένην. ὁ δὲ θαυμάζων οὓς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δεύτερον. ἀφικομένης δὲ τὴν [e] Ἐσθῆρα πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ, καὶ πεσὼν τὸ κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα· [f] καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται [l] τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ [g] ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, [h] Ἀδάρ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τοὺς [i] ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν [k] αὐτοῖς τοὺς γάμους προαγγέλλων· αὐτὸς δὲ Πέρσας [l] καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσίσατο ἐπὶ μῆνα ὅλον ὥσπερ τῶν γάμων αὐτοῦ. [m] εἰσελθόντος δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπιτιθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ στεφανώσας ἔτους Ἐσθὴρ, μὴ [n] ποιήσασα φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἐξ ὅπερ εἶη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῶν Βαβυλῶνος εἰς [o] Σῦσα τὰ Περσίδος, αὐτόθι διῆγε, ἑκάστης ἡμέρας [p] πρὸς τοῖς βασιλείοις διατριβῶν, καὶ πυνθανόμενος τῆς κόρης τίνα [q] διαγωγὴν τρόπον. ἔτρεφε δὲ αὐτὴν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

γ'. [r] Ἔθηκε δὲ ὁ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὡς μηδένα τῶν [s] ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλίτας ἐπὶ τοῦ θρόνου καθεζομένου. [t] προεισήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι. πρὸς τὸ κωλύειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μέντοι [v] λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ὡς, ὅταν τινὰ σώζειν ἐθέλῃ τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ πρὸ μὲν τούτου δεκαπέντε ἡμέραις ἐμὲ δεδήλωκε.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπιβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ [x] Βαγαθώ καὶ [y] Θεοδέστης, [z] Βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὴν γυναικὸς τοῦ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἐσθὴρος φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐπι-

βου-

---

r Συναχθεισῶν ἢ πολλῶν,] Συναχθεισῶν ἢ πρὸς αὐτὸν, &c. *Vat.* non ita *Epiphan. Aliique.*

s Θείῳ Μαρδοχαίῳ,] *Patruelem* non *patruum* fuiſſe dicunt alii. Videſis *Druſium* in *Obſervatt.* l. 8. c. 14. *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3650. & *Torniellum* in *Annalibus* ad A. M. 3650.

t Αὐτῇ τὄνομα,] Ita *MSS.* ὄνομα αὐτῇ in *Editis.*

v Τοῦ χάριν δὲ προσώπου] Τῇ χάριτι malit Cl. *Lowthius*, & mox ἐπάγεσθαι. *Coccejus* verò διὰ τοῦ χάριν.

x Ἐπάγεσθαι.] Ita cum *MSS.* (& *Coccejo*) ἐπιλύεσθαι in *Editis.*

y Εἰς ἐπιμέλειαν,] Φυλάττεσθαι εἰς ἐπιμέλειαν *Vat.* Verum ſuſpicor vocem φυλάττεσθαι, ad oram codicis appoſitam ἐξηγήσεως ἕνεκα, poſtea (ut fieri ſolet) irrepſiſſe.

z Ἀπέλαβον] Lege ἀπέλαυον. COCC.

a Χρόνῳ] Illud χρόνῳ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Τοῦ ἐπιμέλειαν] Τῆς ἐπιμελείας *Hen.* & *Busb.*

c Γενέσθαι.] Γεγονέναι *Vat.* & *Hen.*

d Μίαν ἔπεμπε] Sic *Vat.* & *Epiphan.* in *ceteris* deëſt μίαν.

e Ἐσθῆρα πρὸς αὐτὸν,] *Al.* Ἐσθήρας.

f Καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται] Ita *Vat.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ δωδ. *Hen.* & *Busb.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδ. in *Editis.*

g Ἑβδόμου ἔτους] Ἑβδόμου ἔτει *Vat.* & *Busb.*

h Ἀδὲρ καλουμένῳ] Mallem Ἀδάρ aut Ἀδάρ. HUDS. Ἀδὲρ. Menſis XII. Ita LXX. hoc loco. In *Hebr.* autem Menſe decimo, qui eſt טבת Eſth. II. v. 17. SPANH.

i Ἀγγάρους λεγομένους] Οὕτως ἐκάλουν οἱ Πέρσαι τοὺς βασιλικοὺς ἀγγέλους. *Suid.* Videſis *Druſii* Obſervatt. l. 12. c. 19. & *Stanlejum* ad *Æſchyli* Perſas, v. 247.

k Αὐτοῖς τοὺς γάμους προαγγέλλων·] Αὐτοῖς abeſt *Vat.*

l Καὶ τοὺς Μήδους] Illa καὶ τοὺς Μήδους deſunt *Vat.* nec ea legiſſe videtur *Epiphan.*

m Εἰσελθόντος δὲ] Εἰσελθόντι *Vat.* qui mox cum *Hen.* non agnoſcit αὐτῇ.

n Ποιήσασα φανερὸν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ποιησαμένης in *Editis.* Legi poteſt, καὶ συνέχησεν ὅτου Ἐσθὴρ (vel Ἐσθῆρι) μὴ ποιησάσῃ &c.

o Σῦσα] Ita *Busb.* & *Vat.* prout ſupra aliquoties. *in Editis* hîc loci Σῦσαν. HUDS. Conf. ſup. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

p Πρὸς τοῖς βασιλείοις διατριβῶν,] Περὶ τὰ βασίλεια *Zonar.*

q Διαγωγὴν τρόπον.] Διάγοι *Hen.*

r Ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς,] Legem hanc à Dejoce primum latam oſtendit *Herodotus*, l. 1. c. 99.

s Ἰδίων αὐτῷ] Ἰουδαίων *Vat.* & *Hen.* Verum non ita *Epiphan. Aliique.*

t Προεισήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἀνθρωποι.] *Al.* προεισήκεσαν. HUDS. Sic Securigeri circa ſolium Teni aut Tenedi, quo ſecuri continuo plecterentur rei. SPANH. Vide Nummos.

v Λύγον χρυσέαν] De corona è λύγῳ ſeu ſalice, & quare Athenæ. lib. XV. p. 671. F. & 672. SPANH.

x Βαγαθώ] Γαβαθὼ *Hen.* Forſan Βαγαθὼ legendum.

y Θεοδέστης,] Θεοδοσίτης *Vat.* An Θεσίου, aliorum eſto judicium.

z Βαρνάβαζος] Forſan Φαρνάβαζος.

a Ἐπιβουλεύσαντας.] Ita *Gen.* & *Vat.* ἐπιβουλεύσαντας *Baſ.* & *Hen.* ἐπιβουλεύσαντες *Busb.*

ἐκελεύσθη. παρελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς [b] πάλησὲς ἐξεῦρε. καὶ τὸν μὲν εὐνοῦχον [c] ἀνεσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἴτια τῆς σωτηρίας γεγονότι· μόνον δὲ αὐτοῦ [d] τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημήνασθαι, καὶ παρεσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. [e] Ἀμάνης δὲ [f] Ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτης, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἱ τε ξένοι καὶ Πέρσαι, τούτων αὐτῷ τιμὴν παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξης κελεύσαντος γενέσθαι. Μαρδοχαῖος δέ, διὰ σοφίαν τε τὴν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον, οὐ προσκυνητὴν ἄνθρωπον, [h] παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ [i] πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνεῖν αὐτὸν, [k] ὅτου δὲ δοῦλου ὢν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ [l] τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν παρὰ τοῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων· "ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δὲ τὸ "κατὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένης οἰκουμένης, [m] ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ἴδιά τε θρησκείαν τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἴδια νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ "καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ὑπὲρ τηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ "ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς "ὑπηκόοις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κελεύσας πρόρριζον "[n] ἀπολέσαι· μηδέ τι αὐτοῦ λεῖψανον καταλιπεῖν, μήτε "εἰς ὄλεθρον τινῶν φυλαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν." ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῇ τὰς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο [o] μυριάδας δώσειν παλαίντων ἀργυρίου τεσσαράκοντα, ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέξειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρωσθῇ τὰ κακῶν ἡ βασιλεία.

ς'. Ταῦτα δὲ Ἀμάνης ἀξιώσας, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ, τι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παρεσκεύασε πέμψαι [p] διάταγμα ὡς δὲ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. "[q] Βασιλεὺς μέγας "Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑπτὰ καὶ "εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. Πολ- "λῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην [r] κρατήσας "οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον μη- "δὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναλαβεῖν ἁμαρτεῖν, "ἀλλ' ἐπιεικῆ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν παρέχων, καὶ προνοησά- "μενος [s] εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς "ἅπαντα τούτων [t] ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο, καὶ ἅμα σω- "φροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν "δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρου λαβὼν "πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν, Ἀμάνης, [v] κηδεμονικῶς "ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώπους ἀναμεμίχθαι

veritatem invenit. Et Eunuchos quidem cruci suffixit, Mardochæo vero, ut qui salutis ipsi auctor fuerat, tunc quidem nihil præstitit: tantum nomen ejus à commentariensibus in annales referri jussit, ipsumque in regia manere, inter Regis habitum amicos maxime necessarios.

5. Tum quidem moris erat ut Amanem, Amadathæ filium, genere * Amalecitam, quoties ad Regem ingrederetur, summisse venerarentur tam Persiæ quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperasset. Cum vero Mardochæus, propter sapientiam & patriarum legum reverentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc observato, percontatus est undenam *ille* esset. Ubi autem didicit Judæum esse, indignatus est, sibique dixit, se quidem à Persis ingenuis adorari, illum vero utpote servum hoc facere dedignari. Cumque voluisset pœnas de Mardochæo sumere, parum quidem esse ratus est ipsum ad supplicium deposcere, illius vero ex gente universos delere secum statuit: etenim à natalibus erat Judæis infensus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accusationem instituit, dicens; "gentem "esse quandam malignam, eamque per universas "illius imperii regiones dispersam, segregem, in- "sociabilem, neque religionem cum aliis commu- "nem habentem, neque paribus utentem legibus, "sed & moribus & institutis pugnantem cum tuo "populo, cæterisque hominibus. Hanc gentem, "si quid beneficii & gratiæ subditis tuis vis con- "ferre, jube radicitus exstirpari, ita ut nullæ ejus "reliquiæ supersint, nemine quidem aut ad ser- "vitutem aut ad captivitatem servato". Verum, ne quid damni *Rex* patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, ubicunque præceperit. Atque hanc summam libenter se largiturum esse dicebat, ut regnum *ejus* ab ista peste & pernicie liberatum pacem agitaret.

Amanes Amalecita Judæis infestus. Esth. 3.

Amanes à Rege postulat ut Judæi perdantur. Esth. 3.

6. Postquam ista Amanes petiisset, Rex ei & argentum donavit & homines, ut de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine Regis ad omnes nationes mittit, in hanc sententiam. "Rex magnus "Artaxerxes centum & viginti septem satrapis, "ab India ad Æthiopiam, hæc scribit. Cum multarum gentium dominatum, & totius orbis quam "late volui imperium consequutus fuerim, nihil- "que superbum aut sævum in subditos necessitate "coactus admiserim, sed mitius & cum lenitate a- "gendo, curandoque ut pace justisque legibus fru- "antur, illis consuluerim, studuerimque quo mo- "do in omne ævum hæc firma illis maneant & "perpetua; Amanes autem, qui propter pruden- "tiam & justitiam à me præ cæteris decus & ho- "norem adeptus est, & ob fidem constantemque "benevolentiam proximum mihi locum obtinet, "me pro summa sua cura submonuerit, omnibus "per orbem hominibus permixtam esse gentem in- "fen-

Edictum ad Judaïci nominis excidium scriptum. Esth. 3.

[b] Πάλησὲς ἐξεῦρε.] Καὶ πάλησὲς ἐξούσων, τὰς μὲ *Hen.* & *Epiphan.*

[c] Ἀνεσταύρωσε,] LXX. ἐκρέμασε, idque magis propriè juxta H. Grotium. SPANH.

* *Amalecitam*,] Vide Huetium D. E. p. 176.

[d] Τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα] Hac de re videsis *Brissonium* in lib. 1. de *Regno Persarum*, p. 93.

[e] Ἀμάνης δὲ] Ita *MSS.* Ἀμὰν in *Editis*.

[f] Ἀμαδάθου] Sic *Gen. Vat.* & *Vet. Interpr.* Ἀμαδάνου *Bas.* & *Hen.*

[g] Παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξου κελεύοντος.] Illa παρ' αὐτῶν ex *MSS.*

[h] Παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης] Φυλάξας *Vat.*

[i] Πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν·] Ita *Vat.* & ut puto *Epiph.* πρὸς αὐτὸν in *ceteris*.

[k] Οὗτος δὲ δοῦλος] Ὃ δὲ *Hen.*

[l] Τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον,] Τιμωρήσασθαι *Hen.* & *Vat.*

[m] Ἀμικτον, ἀσύμφυλον,] De Judæis *Tacitus*: Separati epulis, discreti cubilibus. SPANH.

[n] Ἀπολέσαι·] Ita *MSS.* & *Zonar.* ἀπολέσαι in *Editis*.

[o] Μυριάδας δώσειν παλαίντων ἀργυρίου τεσσαράκοντα] Ἀργυρίου τάλαντα μύρια *Esth.* c. 3 v. 9.

[p] Διάταγμα ὡς δὲ βασιλέως] Διατάγματα *Hen.* ut & *Epiphan.* qui mox etiam περιέχοντα legisse videtur. nam vertit, *præcepta hunc modum continentia.*

[q] Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης] Exstat hæc Epistola in Versione LXX. Esth. III. post v. 13. cujus summa tantum traditur in *Hebr* III. v. 14. SPANH.

[r] Κρατήσας οἰκουμένης,] حيها تكبر. REL.

[s] Εἰρήνης καὶ ὁμονοίας] Εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν *Hen.*

[t] Ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο,] Ita cum *Hen.* (*Coccejo*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαῦσιν in *Editis Aliisque.* utraque lectio ferri potest.

[v] Κηδεμονικῶς] Sic in *Gall.* & *Hen.* qui ad hunc modum legit,

"fenſam omnibus, & averſam à legibus, & regum "imperia detrectantem, & moribus *à cæteris* diſ- "ſentientem, ſummoque monarchiam odio habe- "re, & maligno in res noſtras animo eſſe: *jubeo ac* "edico, ut qui vobis ſignificati fuerint ab Amane, "altero meo patre, eos omnes cum uxoribus & "liberis perdatis, nemini omnino parcentes, ne- "que miſericordiæ plus quam mandatis *noſtris* tri- "buentes, contra edicta faciatis. atque hoc fieri "volo decimo tertio die duodecimi menſis inſtan- "tis anni, ut noſtri undique inimici uno die deleti "vitam nobis in poſterum quietam tranquillam- "que præſtent." Hoc mandato in urbes & regio- nes perlato, omnes in Judæorum exitium & uni- verſum interitum die conſtituta parati erant. At- que in hoc properatum etiam Suſis. Interea qui- dem Rex & Amanes epulis accumbebant & com- potationibus: urbs vero anxia erat & perturbata.

Mardochæus ceteri- que Judæi, lugent. Eſth. 4.

7. Mardochæus autem, ubi cognoverat quid actum eſſet, veſtes diſcerpſit, & centonem indu- tus, & pulvere conſperſus, per urbem ibat, clamitans, interfici gentem quæ nemini fecit injuriam. Atque hoc vociferans uſque ad regiam veniebat, & ibi *demum* conſtitit. non enim illi ejuſmodi veſtitu eam ingredi licebat. Idem & omnes fecerunt Judæi per civitates, quibus hac de re literæ pro- mulgatæ erant, lugentes & ob denunciatam ſibi cladem lamentantes. Poſtquam vero Reginæ qui- dam nunciaverant, Mardochæum in tam miſera- bili habitu ſtare pro foribus regiæ: ex hac re audi- tâ conſternata, mittebat qui ei veſtimenta muta- rent. Cum autem recuſaret centonem exuere, quod nondum ceſſaſſet malum iſtud, quo ad illum ſumendum adactus eſt, eunuchum Achratheum (nam & is tum forte illi aderat) ad ſe vocatum miſit ad Mardochæum, ut diſceret quidnam tri- ſte ei accidiſſet, quod luctui indulgeret, atque ha- bitum iſtum, quem induerat, ne ipſa quidem ro- gante deponeret. Tum Mardochæus eunucho *rei* cauſam expoſuit, & edictum contra Judæos in o- mnes provincias Regi ſubditas miſſum, ſummam- que pecuniæ, quam pollicitus à Rege impetrave- rat Amanes, ut *Judæorum* gens perderetur. Cum- que ei decreti, Suſis ad *evertendos Judæos* propoſi- ti, exemplar dediſſet Eſtheri perferendum, jube- bat ut nunciaret ei Regem pro illis ſuppliciter o- randum eſſe, nec infra ſe ducendum humilem pro gentis ſuæ incolumitate habitum ſumere, quo de- precatura ſit à Judæis interitus periculum. Ama- nem enim, Regi dignitate proximum, Judæos ac- cuſando feciſſe, ut rex vehementer illis iraſceretur & ſuccenſeret. Quamprimum iſta reſcivit, rurſus ad Mardochæum mittit, dicens, ſe à Rege *hoc jam triduo* non eſſe accerſitam, & *pro certo* occidere quiſquis ad eum non vocatus acceſſerit, niſi Rex

Eſther ex Mardochæo ſciſcitatur quæ lugendi cauſa ſit. Eſth. 4.

Mardochæus urget Eſtherem ut Judæorum patrocinium ſuſciperet.

"δυσμενὲς ἔθνος, καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τῆς "βασιλεύσιν ἀνυπότακτον, καὶ παρηλλαγμένον [x] τοῖς ἔθε- "σι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις "πράγμασι· κελεύω τοὺς δηλωθέντας ὑπὸ σοῦ [y] δυτέρᾳ "μοι πατρὸς Ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [z] ἀ- "πολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδὲ ἐλεῶν "μᾶλλον ἢ τοὺς ἐπεσταλμένους πρὸθέντας φθάσαι [a] τῶν "γραμμάτων. καὶ τοῦτο γνώσεσθαι βούλομαι τῇ πεμπτῇ καὶ [b] δε- "κάτῃ τοῦ [c] δωδεκάτου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ "πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, "τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι." τούτου [d] κομισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες, ὅτι τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν [e] καὶ πεπλῆχθαι ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν προφθημένην ἡμέραν ἐγένοντο. ἐπυνθάνετο δὴ τοῦτο καὶ ἐν [f] τῇ Σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης πρὸς πότους ἦσαν· ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις.

ζ'. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ [g] γινόμενον, περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον [h] ἐνδυσάμενος, καὶ πασχεάμενος σποδιάν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν, ὅτι [i] μηδὲν ἀδικῆσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον προκειμένῳ σχῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν [k] οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τε προὶ τέτων προετέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς καταγελωμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασίλισσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ἱματίοις οἰκτρῷ σχήματι [l] πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, παραχθεῖσα πρὸς τὴν ἀσθένειαν, [m] ἐξέπεμψε τοὺς [n] μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὁ προθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ὁ δὲ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινῷ πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον [o] Ἀχραθέων, καὶ δ' [p] ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, [q] ἀπέστελε πρὸς Μαρδοχαῖον, γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ συμφορᾶς πενθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο προκείμενος δι' αὐτῆς προσκαλέσοιτο. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπιδεῖξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τό, τε γράμμα τὸ κατ' αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἀμεταμφίετο, καὶ τὴν [r] τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἔθνους [s] ὑπέσχετο τῷ βασιλέως Ἀμάνῃ. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐν [t] Σούσοις προτεθέντος κομίσαι τῇ Ἐσθῆρι, καὶ περὶ τούτων δεηθῆναι τὸν βασιλέως ἐντείλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τοῦ ἔθνους μὴ ἀδεχθῆναι λαβεῖν σχῆμα πανδυνον, ὡς φράσαι) τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύσοντας ἀπολέσθαι. τὸ γὰρ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμὴν Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τοῦ Ἰουδαίων, παροξυνθέντα κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, [v] πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, [x] ὅτι μήπω κληθείη πρὸς τοῦ βασιλέως, [y] καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλη-

git. κηδεμονικῶς ἀπάντων ἀποδείξαντός μοι πάσιν &c. in *cæteris* κηδαιμονικῶς. Vocem κηδεμονικῶς non agnoſcit *Epipham.* qui, le- ctionem à noſtra diverſam ſequutus, in hunc modum ſe ha- bet, *unus qui ſapientia ac fide cæteros præcellebat, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum eſſe diſperſum, qui non noſtris uteretur legibus, & contra omnium gentium faciens conſuetu- dinem, regum juſſa contemneret, & univerſarum concordiam natio- num ſua diſſenſione violarit. Quod cum didiciſſemus, videntes u- nam gentem rebellem adverſus omne genus hominum perverſis uti le- gibus, noſtriſque juſſionibus contraire, & turbare ſubjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, juſſimus, ut quoſcunque A- man, qui omnibus provinciis præpoſitus eſt, & ſecundus meus eſt pater, monſtraverat, cum conjugibus &c.* Confer etiam *Eſth.* c. 3. v. 13. &c. HUDS. Vel κηδεμονικῶς· A κηδεμών, qui curam gerit apud Æſchyl. Suppl. v 79. εἴ τις ἐσὶ κηδεμών, & apud Xe- noph. Ανάβ. p. 297. A. Apud Euripid. verò pro genero in Me- dea v. 991. SPANH.

x Τοῖς ἔθεσι,] Ita *Hen.* & *Vat.* καὶ τοῖς ἔθεσι in *Editis.*

y Δευτέρᾳ μοι πατρὸς Ἀμάνου,] Eadem phraſis occurrit in *Eſth.* c. 3. v. 17. & in *Pſeudo-Eſth.* c. 16. v. 11.

z Ἀπολέσαι,] Ἀπολέσαι *Busb.* & *Vat.*

a Τῶν γραμμάτων.] Τῶν γεγραμμένων *Hen.* & *Vat.*

b Δεκάτῃ δὲ δωδεκάτου μηνὸς] Nempe Adar de quo Eſth. III. 7. & infr. §. 12. SPANH.

c Δωδεκάτου μηνὸς] Τὸ δεκάτου *Hen. tert. Vat.* perperam, ut conſtat ex *Eſth.* c. 3. v. 17.

d Κομισθέντος δὲ τοῦ προστάγματος] Διὰ βιβλιοφόρων LXX. Eſth. III. 13. SPANH

e Καὶ πανταχοῦ ἐξολόθρευσιν,] Illa καὶ πανταχοῦ ἐξολόθρευσιν deſunt *Hen.* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

f Τῇ Σούσῃ.] Mallem ἐν τοῖς Σούσοις, ut ſupra aliquoties. HUDS. Conf. ſupr. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

g Γινόμενον,] Γενόμενον *Busb.*

h Ἐνδυσάμενος,] Ἐνδὺς *Hen.* & *Busb.*

i Μηδὲν ἀδικῆσαν] Αἴτιος) ἔθνος μηδὲν ἠδικηκὸς LXXII.

k Οἱ δὲ τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ δὲ *Cod. Hen.*

l Πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα,] Πρὸς τῇ αὐλῇ *Hen.*

m Ἐξέπεμψε τοὺς] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐξέπεμψεν in *ceteris.*

n Μεταμφιέσοντας αὐτόν.] Μεταμφιάσοντας *Gall. Vat.* & *Busb.*

o Ἀχραθέων,] Ἀχραθαῖον LXXII.

p Ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν,] Ἔτυχεν *Hen.* & *Vat.*

q Ἀπέστελε πρὸς Μαρδοχαῖον,] Ἀπέστελε Μαρδοχαίῳ *Vat.*

r Τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν.] Illud τῶν ex *MSS.*

s Ὑπέσχθο τῷ] Ὑπέσχετο *Hen. Gall.* & *Busb.* ὑπέσχε *Vat.*

t Σούσοις] Conf. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

v Πέμπει πάλιν] Ἀποπέμπει *Vat.*

x Οὐ μήπω κληθείη] Οτι μὴ μετακληθείη *Hen.*

y Καὶ ὁ εἰσερχόμενος] Καὶ ὁ παρ' αὐτῶν [ἴσ. πρὸς αὐτὸν] εἰσελθὼν ἄκλητος *Hen.* & *Busb.*

z Ἀκλη-

ἄκλητος ἀποθνήσκῃ, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βούλοιτο πεσπίνδων τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο πίηται ὁ βασιλεύς, [z] ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δέ, τούτοις κομισαμένου παρὰ τοῦ εὐνούχου πρὸς τὴν Ἐσθήρα τοὺς λόγους, ἀπαγγεῖλαι κελεύσας αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ [a] ἀμελήσει τούτου νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτοῖς βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ πάντως· αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφῃρῆσθαι. ἡ δὲ Ἐσθὴρ [b] ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ, τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς [c] Σοῦσα [d] προελθεῖν, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι παντὸς ἀποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ [e] ποιήσουσαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τότε παρελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ τοῦτο ὑπομένειν.

η'. Καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἐσθήρος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, [f] καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπερίδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις παρεκάλεσε καὶ [g] ἁμαρτῶσι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ [h] ἁμαρτόν τι [i] κινδυνεύσαι ἀτελεῶς ἀποθανεῖν, [k] ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησε, μηδ' ᾧ σοὶ, δέσποτα, φησὶ, τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ ἀπονέμειν [l] ὑπέμεινε, ὀργισθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὴ Ἑβραίων [m] τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δὲ αὐτὰς ἱκεσίας καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, ἐβόα καλοῦσα [n] προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὸν ἐν ἁπάσῃ γῇ Ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὴν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. [o] καὶ Ἐσθὴρ δὲ ἱκέτευε τὸν Θεὸν τῷ πατρῴῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένη, [p] καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τῶν ἡδέσιν [q] ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἵνα τὸν Θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, [r] δόξαν δὲ ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ πᾶσιν μὲν τοὺς λόγους ἐξακοῦσαι, τὸ δὲ εἶδος ὑπερεπεσέχειν [s] τῆς προτέρας ἕξεως, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν ἐξαίτησιν τῆς ὀργῆς, εἴ τι [t] παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις συμβούλων, μῖσός τε ἡρέσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ [v] τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, καταστήσασθαι.

θ'. Ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν Θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῆμα μεταβάλλεται, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένη αὐτῇ κόσμως ἔφερεν, ἡ δὲ ἑπομένη τὸ βαθὺ τῆς ἐνδύματος ἐκ μέσου τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, πρόσωπες

ei, quem vult servari, virgam auream porrexerit. Cui enim hoc fecerit Rex, licet ad eum ingressus fuerit non vocatus, is non solum non moritur, sed venia impetrata incolumitate donatur. Mardochæus autem, cum eunuchus hæc verba ab Esthere ad eum retulisset, jussit ei renunciari, non eam oportere suam *sollicite* adeo respicere salutem, sed gentis universæ rationem habere. nunc enim si hoc facere negligat, Deum quidem omnino ei laturum auxilium, ipsam vero domumque patriam perditum iri ab illis quos contempserat. Tum Esther, eodem ministro remisso, Mardochæo mandavit, ut Susa profectus Judæos omnes, qui illic adsint, in concionem advocaret, qui pro ipsa jejunent, triduo omni cibo atque potione abstinentes; se vero, ubi idem cum suis ancillis fecerit, tunc regem *etiam* contra legem adituram esse pollicebatur, & si perire necesse habeat hoc ipsum non recusare.

Esther quædeorum causam agere promittit. Esth. 4.

8. Et quidem Mardochæus, prout Esther jusserat, & auctor erat ut populus jejunium ageret, unaque cum illis supplex Deum precatus est, ne gentem suam in extremum periculum adductam nunc despiceret; sed, quemadmodum antea ipsius saluti sæpe prospexerat, vitiisque & peccatis ejus ignoverat, ita nunc à denunciato liberaret interitu. non enim sua culpa accidisse ut vitæ per dedecus amittendæ discrimen adeat: sed ipsummet in causa esse cur Amanes adeo ira excandescat. Quod *illum* non adoravi, & eundem, inquit, quem tibi, Domine, præstare solebam, honorem ei habere non sustinui, iratus ista illis machinatus est, qui nihil contra leges tuas faciunt. Populus etiam vocem eandem mittebat, Deum orans atque obsecrans ut illorum saluti consuleret & provideret, omnesque per terrarum orbem Israëlitas à calamitate futura eripere dignaretur. nam & eis ob oculos jam versabatur, & *diem ex die* exspectabant. Esther quoque Deo supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & veste lugubri amicta; ac per triduum à cibo abstinens & potu & *omnibus* deliciis, Deum rogabat ut sortis quidem ipsius misereretur, ubi vero Regis in conspectum venerit, facunda videretur supplicantis oratio, & speciem præ se ferret pulchriorem quam usquam antea & venustiorem; ut ad Regis iram, si forte in eam exardescat, mitigandam utrisque uteretur, & in præsidium popularium suorum extremo in periculo versantium; Regisque animum concitaret in odium illorum, qui in Judæos exercent inimicitias, illisque exitium, si à Rege despectui habeantur, *brevi* occursurum pararunt.

Mardochæus Deum Judæis precatur propitium. Esth. 4.

Esther Regem aditura Deum orat, ut, suorum miseretus, Regis animum flectat. Esth. 4.

9. Cum ista per triduum supplex petiisset à Deo, vestem lugubrem exuit, habitumque mutat; ac deinde reginæ more culta & ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipsam leviter inclinatam ferebat, altera insequebatur & vestem promissam & humi fusam summis digitis attollebat, Regem adiit rubore genas suffusa, formæque venustate decora quæ cum dignitate erat conjuncta. ad

Esther Regem adit, pro Judæis intercessura. Esth. 5.

z Ἀκλήτῳ πρὸς] Ἀκλήτῳ προσελθόντι *Vat.*

a Ἀμελήσει] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀμελέσει τοῦτο perperam in *Editis.*

b Ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ,] Sic *Basil.* & *Hen.* ἀπέστειλε in *reliquis.*

c Σοῦσα] Σοῦσαν *Hen.*

d Προελθεῖν,] Eo modo *MSS.* προελθόντα in *Editis.*

e Ποιήσουσαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων,] Ποιήσασα *Busb.* ποιησαμένη *Vat.*

f Καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε,] Καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἱκέτευσε μηδὲν ὑπερίδεῖν αὐτῷ *Vat.*

g Ἁμαρτῶσι συνέγνω,] Ἁμαρτοῦσι *Hen. à manu secunda.*

h Ἁμαρτόν τι] Male in *Gen. Aliisque* ἁμαρτών τι.

i Κινδυνεύσαι ἀτελεῶς ἀποθανεῖν,] Κινδυνεύειν *Hen.* & *Vat.*

k Ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν] Ἀλλ' αὐτὸν ἢ εἶναι *Hen.* ἀλλ' αὐτὸν γὰρ εἰδέναι τὴν αἰτίαν *Vat.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *cum ipse dominus nosset causam furoris Aman* &c. Quæ lectio præferenda sit, aliorum esto judicium.

l Ὑπέμεινε,] Ὑπέρθετο *Hen.* & *Vat.*

m Τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο.] Τοὺς νόμους σου *Hen.*

n Προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προνοῆσαί τε τὸν Θεὸν in *Editis.*

o Καὶ Ἐσθὴρ δὲ ἱκέτευε] Ἱκέτευσι δὲ καὶ ἡ Ἐσθὴρ *Hen.* & *Vat.*

p Καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν] Illa καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀπεξαμένη desunt in utroque Cod. *Vat.* τροφῆς καὶ ποτοῦ τοῖς ἡδέσι legit *Grotius* ad *Esth.* c. 4. v. 16.

q Ἀποταξαμένη] Ἀπεξαμένη infr c. VIII. §. 6. SPANH.

r Δόξαν δὲ ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* δεῖξαι in *Editis Aliisque.*

s Τῆς προτέρας ἕξεως,] Τῆς τάχιον *Hen.*

t Παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) παροξυνθείη in *Editis.*

v Τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν,] Illud τὴν ex *MSS.*

ad ipsum vero ingrediebatur metu anxia *& solicita*. Cum autem in aspectum ejus veniret, in solio sedentis, stolis amicti regiis, ex veste variis coloribus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista, ut videre sibi visa est, terribilioris; cumque & ipse eam torvius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus ex metu destituitur, illisque qui ad latus erant incubuit exanimata. Rex autem, Dei ut arbitror voluntate, animum mutavit, & conjugi metuens ne quid gravius ex consternatione pateretur, è solio desiluit, eamque ulnis exceptam refocillabat & complexu & blando alloquio, jubendoque bono esse animo, nullaque mali tristioris suspicione teneri, quod ad eum non vocata accesserit. nam legem istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune cum illo imperium est, omnino licere *hoc facere*. Hæc loquutus sceptrum in manus ei tradidit, & virgam ejus cervici admovit legis ergo, ut eam *omni* metu solveret. Illa vero, cum istis adhibitis se collegisset, "Domine, inquit, eloqui haud facile possum, quid "mihi derepente acciderit. ut enim te videbam, "magnum & pulchrum & verendum, continuo "abscedebat spiritus animique deliquium patiebar." Cum autem illa ægre hæc *verba* languida & debili voce protulisset, tum Rex dolore angi & turbari cœpit, & Estherem confirmare ut animum resumeret & meliora exspectaret, persuasumque haberet, se vel regni dimidium, si istud posceret, ei concessurum esse. Esther vero petiit, ut una cum Amane amico ad se comessatum veniret, nam ipsam convivium parasse dicebat. Quod cum annuisset, & *ambo* adessent, inter pocula *Rex* jussit Estherem ei proponere quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem sibi dari postulaverit. At illa in crastinum differre volebat quod in animo habuerit ei dicere, si modo cum Amane rediret ad convivium.

Esther benigne à Rege excipitur. Esth. 5

Regem & Amanem ad convivium invitat. Esth. 5.

10. Rege vero *se adfore* pollicito, Amanes lætus admodum egressus est, quod solus dignus sit habitus qui cum Rege ab Esthere convivio exciperetur, quodque nemo alius tantum honorem à regibus fuerit assequutus. Cum autem pro foribus regiæ vidisset Mardochæum, de eo vehementer indignatus est: nam ipsi, in conspectum ejus venienti, nullum honorem exhibuit. cumque domum reverteretur, Zarazam & amicos *suos* accersit. Illis, ubi aderant, narravit, quanto esset in honore cum apud Regem tum apud Reginam: ut scilicet & ea die solus cum Rege ab ea vocatus esset ad convivium, & in crastinum etiam invitaretur. ac præterea dicebat, sibi displicere, quod viderit Mardochæum Judæum pro foribus regiæ. Ubi autem Zaraza uxor ei suggessisset, ut juberet lignum excidi quinquaginta cubitorum, & mane à Rege contenderet ut in crucem tollatur Mardochæus: consilio laudato, domesticis mandavit ut lignum pararent, & in atrio erigerent ad Mardochæi supplicium. Et hoc quidem paratum est. Deus autem spem Amanis improbe conceptam irridebat: cumque rerum nosset eventus, gaudebat eo quod eventurum erat. Regi enim illa nocte somnum adimit. Ille vero, nolens vigilias nihil a-

Amanis hac ex re lætitiam in indignationem vertit Mardochæus.

Amanes Mardochæo crucem uxoris suasu parat. Esth. 5.

ἢ Ϲ σεμνὸν ὀπικρμένη τὸ κάλλ⟨ος⟩. εἰσ⟨ι⟩ὶ ἢ πρὸς αὐτὸν μὴ δέος. ὡς ἢ κῆ πρόσωπον αὐτοῦ, καθεζομένου ὀπὶ ϗ θρόνου, γένε⟨σθαι⟩, τ βασιλικὴν ϖεικρμένη κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτ⟨ος⟩, χρυσοῦ ἢ Ϲ λίθων πλυτελῶς, φοβερώτερον Ϲ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασρμένη, καί τι κἀκείνου ϖρσιδὸν⟨τος⟩ αὐτῷ ἁπλωέστερον, κῆ [x] διακεκαυμένῳ ⸗ τ ὀργῆς τῷ ϖρσώπῳ. [y] πάρεσις δ' ἦν αὐτῷ ⸗ δέος λαμβάνειν· [z] κῆ τοῖς ϖρὶ ϖλούτου ἦσιν [a] ἀχανὴς ἐπέπεσεν, ὁ ἢ βασιλεὺς, κῆ βάλλειν οἴμαι ϗ Θεὸν, τῷ Ἀμάνου μετέβαλε, κῆ δείσας ϖρὶ τ γυναικὸς, μὴ Ϲ πάθῃ τι τ χρόνων ⸗ ϗ φόβου, ἀνεπήδησεν [b] ἀπὸ ϗ θρόνου, κῆ τ ἀγκάλαις αὐτὴν [c] ⸗ολαβὼν ἀνεκλᾶτο, καταπαυόμενός τε Ϲ προσομιλῶν ἡδέως, κῆ θαρρεῖν ϖροκαλῶν, κῆ μηδὲν [d] ⸗οπτεύειν σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητ⟨ος⟩ ἔλθοι. τ γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ⸗ηκόους κεῖσθ· τὴν ἢ, ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσιν, πᾶσαν ἐχθρὰν ἀδόκα. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνέπιπτε τῇ χειρὶ, κῆ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπι τ αὐχένα αὐτῆς ϗ τ νόμου, [e] ὑλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δ' ⸗ὸ τούτων [f] ἀναζωπυρήσα⟨σα⟩, "δέσποτα, εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἴφνιδιον "ϗ συμβεβηκὸτ⟨ος⟩ μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε, μέγαν "κῆ καλὸν Ϲ φοβερὸν, λύθης [g] ⸗εχώρησέ μου τὸ πνεῦμα, κῆ "κατελειπόμην ⸗ὸ ϗ ψυχῆς." μόλις δ' αὐτῆς Ϲ ταῦτα φθεγξομένης, κῆ μὴ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία Ϲ παραχὴ κατελάμβανε, κῆ τὴν Εσθῆρα δύψυχεῖν κῆ τὰ χρεὼν ἔτι ϖρσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτῷ Ϲ τὰ ἥμισυ ϗ βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων ϖροχωρήσον⟨τος⟩ αὐτῇ. ἡ ἢ Εσθῆρ ὅπι ἑσιάζοι αὐτὸν μὴ Ἀμάνου ϗ Φίλου [h] πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγε. ὡς ἢ ἐπένθησε Ϲ πᾶσαν, μεταξὺ πίνων, τὴν Εσθῆρα ϗκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλε⟨ται⟩· μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρ⟨ος⟩ ϗ βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ ἢ εἰς τὴν ὑπόσαν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μὴ Ἀμάνου πρὸς ἑσίασιν.

ι'. Τῇ ἢ βασιλέως ⸗οχομένου, ὁ Ἀμάνης ἐξήλθε φιλοχαρὴς, ὅτι τῷ [i] μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ ϗ τῇ Εσθῆρι, κῆ ὅτι μηδεὶς ἄλλ⟨ος⟩ [k] τοσούτης τυγχάνει ϗ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον, ⸗αρωργανάκτησεν· ὁδὲν γὰρ αὐτοῦ παρ' αὐτοῦ θεασρμένου πρὸς τιμὴν ἐλάμβ⟨ανε⟩. κῆ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τῷ γυναῖκα [l] Ζάρραζαν ϗκάλεσε κῆ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτ⟨ο⟩ τὴν τιμὴν, ἧς ὑ ϗ βασιλέως ⸗ολαύοι [m] μόνος, ἀλλὰ κῆ ϗ τ βασιλίσσης· κῆ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσ⟨ων⟩ παρ' αὐτῇ μόν⟨ος⟩ σὺν τῷ βασιλεῖ, [n] κῆ κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑστεραίαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, Μαρδοχαῖον ὁρῶν⟨τα⟩ ⸗ὶ τῇ αὐλῇ τ Ιουδαῖον. ϗ ἢ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαρράζας εἰπούσης, κελεῦσαι ξύλον κοπεῖναι πηχῶν πεντήκοντα, κῆ ϖρὶ ϗ βασιλέως αἰτησάμενον ⸗ὸ ἀνασκευρῶσαι τ Μαρδοχαῖον· ἐπαινέσας τὴν γνώμην, ϖροσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον [p] ἑτοιμασαμένοις, ᾧπερ ⸗ὶ τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίου. κῆ τοῦτο μὲν οὕτω ἕτοιμον. ὁ ἢ Θεὸς [q] καταγέλα ϗ Ἀμάνου ⸗ερὰς ἐλπίδ⟨ος⟩· κῆ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐπέρρα τῷ γνησομένῳ. ϗ γὰρ βασιλέως διὰ νυκτὸς ⸗κείνης ἀφαιρεῖται τ ὕπνον. ὁ δ' ὀ βουλόμεν⟨ος⟩ [r] ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν

[x] Διακεκαυμένῳ] Διακεκαλυμμένῳ *Vat.*

[y] Πάρεσις] Conf. supr. lib. 9. c. xi. §. 3. SPANH. Πάρεσις, *languor.* gloss. REL.

[z] Καὶ τοῖς ϖερὶ πλούτου ἦσιν] Καὶ τῇ π. πλ. ἰδέᾳ *Zonar.* τοῖς ϖερὶ πλούτου ὄσοις legisse videtur *Epiphan.*

[a] Αχανὴς,] Αχανὴς, ἀφθόγ⟨γος⟩, ἄφων⟨ος⟩ *Hesych.* Hæc autem de gravi illo Estheræ metu & deliquio non extant in Hebr. Estheræ, nec Græco LXX. SPANH.

[b] Απὸ ϗ θρόνου,] Εκ ϗ θρόνου *Vat.*

[c] Υπολαβὼν ἀνεκτάτο,] Ανελαβὼν *Vat.*

[d] Υποπτεύειν σκυθρωπὸν,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ⸗οπτεύσειν in *Editis.*

[e] Εὐλαβείας] Η ϗ εὐλάβεια σώζει πάντα· Sophocl. Oedip. Col. v. 116. SPANH.

[f] Αναζωπυρήσα⟨σα⟩,] Forte ἀναζωπυρηθεῖσα. COCC.

[g] Υπεχώρησέ μου τὸ πνεῦμα,] Υποχώρει μοι τὸ πν. *Hen.* & *Busb.*

[h] Πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἠξίωσε.] Επ' αὐτὸν *Vat.* & mox infr. hac §. ἐφ' ἑσίασιν.

[i] Μόνον ἠξιῶσθαι] Μόνῳ *Busb.*

[k] Τοσούτης τυγχάνει] Ταύτης τυγχάνει π. τ. β. ϗ τιμῆς *Hen.*

[l] Ζάρραζαν] זרש *Hebr.* Esth. v. 10. SPANH.

[m] Μόνος,] Μόνῳ *Hen.*

[n] Καὶ κληθεὶς πάλιν] Illud κῆ è *MSS.*

[o] Ανασκευρῶσαι] Ανασκευῶσαι (pro simpliciter cruci affigere, prout & alibi) de Hamane. REL.

[p] Ετοιμασαμένοις,] Ετοιμασαμένης *Hen.* & *Busb.*

[q] Καταγέλα ϗ Αμάνου ποιηρᾶς ἐλπίδ⟨ος⟩·] Ita *Hen, Busb.* & *Epiphan.* καταγελᾷ in *Editis.*

[r] Αργῶς] Αργὸς *Hen.*

τῷ

τῷ ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι [s] τῶν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, τὰ γραμματεῖα κομισαμένῳ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν [t] ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομισαμένῳ δὲ καὶ ἀναγινώσκοντι, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν ἔν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκὼς [v] μειζόνων, ἦλθε καὶ περὶ [x] Βαγαθῶου καὶ Θεοδέσιν τοὺς ἐπιβεβουλευκότας εὐνούχους τῷ βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἐγένετο [y] γνώμενος. φράσαντος δὲ τοῦτο μόνον τοῦ γραμματέως, καὶ [z] μεταβαίνοντος [a] εἰς ἕτερον πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, [b] πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τὸ νυκτὸς ὥρας περὶ τῶν [c] ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος [d] ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τῶν φίλων ὃν ἂν περὶ τὴν αὐλὴν εὑρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὡς Ἀμάνην εὑρεθῆναι. πάλαι γὰρ τὸ συνήθους ὥρας [d] ἐληλύθη, περὶ δὲ Μαρδοχαίου θανάτου [e] δεησόμενος αὐτός. τῶν οὖν θεραπόντων [f] εἰπόντων, ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, "Φίλον, εἶπεν, εἰδώς σε ἐμαυτῷ "[g] μόνον εὔνουν, συμβούλευσαί μοι προσκαλῶ, πῶς "ἂν τιμήσαιμί τινα στέργοντα μὲν ἐμοῦ σφόδρα, τῆς "ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως." ὁ δὲ Ἀμάνης λογισάμενος, ὡς ἂν δῷ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ [h] αὑτοῦ· φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον· ὡς ὤετο ἀρίστην εἶναι, ταύτην φανερὸν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, "εἰ βούλοιο [i] τὸν ἄνθρωπον, ὃν φὶς ἀγαπᾷν, δό"ξῃ περιβαλεῖν, πρίνον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τοῖς αὐ"τοῖς ἐσθῆτα σοὶ φοροῦντα, καὶ [k] περιαυχένιον χρυσοῦν "ἔχοντα, καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα "κηρύσσειν δ' ὅλης τῆς πόλεως, ὅτι ταύτης τυγχά"νει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ." ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν [l] ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ γνώμῃ σφόδρα, "πορεύου, φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν στρεπτὸν, ἐπιζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν "Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύασον ὡς, κήρυττε προάγων "αὐτὸν τὸν ἵππον. οὐ γὰρ, ἔφη, μοὶ φίλος ἀναγκαῖος, "καὶ ἴσθι δίκην ὧν χρῄζεις συμβούλου ἕξων. ταῦ"τα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσεσθαι σώσαντί μου τὴν ψυχήν." τούτων ἀκούσας ὁ Ἀμάνης πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν διάνοιαν συνέχυτο, καὶ παλιγκοτίας ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ [m] τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον εὑρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ, σὺν εἰδὼς παλιγκοτίας, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, "ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, εἰ"πεν, ἕως ἡμῶν τῆς συμφορᾶς [n] ἐπιγελᾷς;" πεθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἣν αὐτῷ παρέσχε, τοὺς [o] τότε ἐπιβεβουλευσαμένους εὐνούχους [p] ἐλέγξας, [q] ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ

gendo conterere, sed in aliquid è summis imperii rebus impendere, præcepit scribæ ut rerum à se *sibi legi* & à regibus sui antecessoribus gestarum commentarios afferret, sibique recitaret. Cum autem eos attulisset & legeret, inventus est quidam, quòd in re aliqua egregium se præstiterit, in præmium accepisse provinciam, cujus nomen etiam adscriptum erat. alium vero ob fidem *suam* muneribus affectum indicans, tum venichat ad Bagathoi & Theodestis eunuchorum contra Regem conjurationem à Mardochæo patefactam. Et cum hoc tantum scriba dixisset, & ad aliud rerum gestarum caput properaret, Rex eum inhibuit, percontatus, an scriptum haberet quid ex ea re præmii fuisset consequutus. Quo respondente, nihil *scriptum esse*, Rex jussit eum tacere, & quota hora noctis esset eos interrogabat, qui in id constituti erant. Cumque audisset quod jam diluculum esset, præcepit, ut si quem amicorum jam invenerint pro foribus regiæ, sibi nunciatum venirent. Accidit autem ut Amanes compareret. nam paulo maturius, quam ante consuevit, aderat, ut ab eo Mardochæum ad mortis supplicium posceret. Cumque famuli renunciassent, adesse Amanem in atrio, *tum Rex* jussit eum intro vocari. cui ingresso, "Cum norim, "inquit, te mihi amicum esse spectatæ præ cæte"ris benevolentiæ, da mihi obsecro consilium, "quo honore pro mea magnificentia eum afficere "debeam, quem valde diligo." Hîc Amanes ratus, quam sententiam dixisset eam in rem suam dicturum, (se enim solum à Rege *usque eo* amari) quam optimam esse existimabat eam protulit. Ajebat enim, "Si hominem, quem à te dicis *adeo* "amari in magna gloria esse volueris, facito ut "equo vehatur, eadem qua tu veste indutus, & "collo torquem auream habens, illumque antece"dat aliquis ex amicis tuis necessariis, proclamet"que per totam urbem, hunc ei honorem haberi, "quem Rex vult honorari." Et quidem Amanes horum auctor fuit, quod putaret istud sibi datum iri præmium. Cum autem Regi hoc consilium valde placuisset, "Ergo, inquit, agedum "(nam licet tibi capere equum & vestitum & tor"quem) quære Mardochæum Judæum, &, cum "illum istis donaveris, præconium facito, equum "illius antecedens. Tu enim, adjiciebat, amicus "meus necessarius, ea exsequere, quæ me optime "monuisti ut fierent. Hæc autem illi à me tri"buentur ob vitam meam conservatam." Hisce præter omnem spem auditis, animo perturbatus & consilii inopia affectus, egreditur, equum ducens & purpuram *secum ferens* & torquem auream. Cumque Mardochæum invenisset pro foribus regiæ sacco amictum, jussit ut eum deponeret & purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione, sese illudi existimans, "ô bipedum nequissime, "inquit, itane irrides & ludificaris calamitates no"stras?" At ubi ei persuasum erat, Regem hoc ei præmium persolvisse, pro salute, patefactis olim eunuchorum insidiis, ab ipso sibi data, purpuram induit qua vestiri perpetui moris erat Regi, & colle torquem accommodat, & consceuso equo in am-

Rex jubet commentarios. Esth. 6.

Mardochæi nomen in iisdem perscriptum reperit.

Amanes Mardochæum honorare cogitur. Esth. 6.

s Τῶν τῇ βασιλείᾳ] Sic *Vat.* τῶν τὰ τῇ βασ. in *cæteris.*
t Ἰδίων πράξεων,] Sic *MSS.* ἰδίᾳ in *Editis.*
v Μειζόνων,] Pro μειζόνων f. μειζότερα dona, quæ μειωτέροις data, seu indicibus majoris alicujus rei, apud Æschyl. Eum. v. 245. μειωτῆρα ἀσθίγκτου. SPANH
x Βαγαθῶον καὶ Θεοδέσιν] Ita ut supra (§. 4.) edere visum est. Hic vero Βαγαθὼ καὶ Θεοδέσιν habent *Bas.* & *Gen.* Βαγαθὼ καὶ Θεοδοσίτιν *Gall.* & *Vat.* Γαβαθῶον καὶ Θεοδέσιν *Hen.*
y Γενόμενος.] Γεγονημένος *Hen.* & *Busb.*
z Μεταβαίνοντος.] Μεταβάντος *Busb.* & *Zonar.*
a Εἰς ἑτέραν πρᾶξιν,] Εφ' ἑτέραν *Hen.* & *Busb.*
b Πυθόμενος εἰ μὴ] Πυνθανόμενος *Hen.* & *Zonar.*
c Ἐπὶ τούτῳ] Εἰς τοῦτο *Vat.*
d Ἐληλύθει,] Εἰσεληλύθει *Vat.*
e Δεησόμενος αὐτός.] Διαθησόμενος *Busb.*
f Εἰπόντων,] Φασκόντων *Hen.*
g Μόνον εὔνουν,] Μόνον non agnoscit *Epipham.*
h Αὐτοῦ·] Ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.* αὐτῷ in *Editis.*
i Τὸν ἄνθρωπον] Τοῦτον τὸν ἄνθρωπον *Hen.* & *Busb.*
k Περιαυχένιον χρυσοῦν] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH. Περιαυχένιον, *liliolum* gloss. REL.
l Ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἥκειν in *Editis.*
m Τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον.] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.
n Ἐπιγελᾷς;] Εἰγελᾷς *Hen.* & *Busb.* ἐπιγελᾷς *Vat.*
o Τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους] Ita *MSS.* τότε in *Editis.*
p Ἐλέγξας,] Ἐλέγξαντα *Hen.* ἐλέγξαι *Busb.*
q Ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει,] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.

ambitum circuibat urbem, præcedente Amane & proclamante, "Hæc eum à Rege consequuturum "esse, qui ab illo amabitur & honore dignus ha-"bebitur." Cumque urbem circuitu perlustrassent, Mardochæus quidem ad Regem se recipit, Amanes vero præ pudore domum se contulit, & cum lachrymis uxori & amicis, quæ illi contigissent, narravit. Cui illi dixerunt, non posse in Mardochæum vindicari, Deum enim ab ipso stare.

Esther Amanem apud Regem accusat. Esth. 7.

11. Adhuc autem eis ista inter se loquentibus, adfuere Estheris eunuchi, qui Amanem propere ducerent ad convivium. Atque Sabuchadas, unus ex Eunuchis, visa cruce in Amanis ædibus defixa, quam Mardochæo paraverant, è famulo quodam quæsivit quam ob rem in promptu eam posuerant, cumque didicisset Reginæ avunculo *eam paratam esse*, fore enim ut Amanes ipsum à Rege postularet ad supplicium, tunc quidem silebat. Cæterum postquam Rex, cum Amane prolixe acceptus, rogasset Reginam ut ipsi diceret, quo munere ab eo affici quammaxime vellet, ut quæ cujuscunque desiderio teneretur id impetratura esset: cœpit populi periculum deplorare, seque cum gente sua dicebat exitio addictam esse, & ideo *nunc* de istis verba facere. neque enim se molestiam ei creaturam fuisse, si in amaram servitutem ipsos vendi jussisset. malum enim hoc leviusculum. Itaque supplex orabat ut ab istis liberarentur. Cum autem Rex quæsivisset, quisnam ista patraverat, tum demum Amanem palam accusabat; atque hunc, quod animo esset in eos maligno, insidias struxisse arguebat. At ubi Rex, hisce perturbatus, se è convivio in hortos proripuerat, Amanes Estherem orare cœpit, & obsecrare ut peccatis *ejus* venia daretur. is enim intellexerat se in periculo esse. Cumque in Reginæ lectum prolapsus esset eique supplicaret, Rex ingressus, & hoc viso magis adhuc commotus, dixit, O omnium hominum sceleστissime, ad vim uxori etiam meæ inferendam aggrederis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades eunuchus prodiens Amani objiciebat, quod in ædibus ejus inveniisset crucem Mardochæo paratam: hoc enim ipsi famulum ejus interrogatum dixisse, cum eum ad convivium invitatum iverit. crucem autem ajebat altitudine esse quinquaginta cubitorum. Quo audito, Rex decrevit non aliud ipsi constituere supplicium, quàm quod in Mardochæum excogitaverat: jussitque ut è vestigio de cruce ista suspensus mortem obiret. Unde mihi subit mirari *Dei* numen, & sapientiam ejus & justitiam vel ex hoc uno colligere; quod non solum Amanis improbitatem *merito* affecerit supplicio, sed & eadem pœna, cujus in alium artifex fuerat,

Rex ira accensus in Amanem.

ωθειαυχένιον, καὶ ἀπιβὰς ἀπὶ τ ἵππον ἐν κύκλῳ [r] περιήλθε τὴν πόλιν, Αμάνης προάγων & κηρύσσων, ὅτι "[s] ταῦτ' ἔσται ᾧ δεῖ & βασιλέως [t] αὐτῷ, ὃν ἂν τιμᾷ "καὶ τιμῆς [v] ἄξιον δοκιμάσῃ." ἐπεὶ δ' ἐκπεφεύγθην τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἰστήσει πρὸς τ βασιλέα· Αμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης [x] πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖται, καὶ μετ' δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα [y] διηγεῖτο. [z] οἱ δ' οὐκέτ' ἀμυνάσθαι τ Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τ γὰρ Θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.

ια'. Ταῦτα δ' τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τ Εσθῆρος εὐνοῦχοι τ Αμάνῳ ἀπὶ τὸ δεῖπνον ἀπατεύσοντες. [a] Σαβουχάδας τε τ εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τ σταυρὸν ἐν τῇ Αμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἀπὶ Μαρδοχαίου παρεσκεύασεν, καὶ πυθόμενος παρά τ οἰκετῶν [b] ἀπὶ τίνι τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς [c] δὲ ὡς ἀπὶ τ τ βασιλίσσης θεῖον, τ γὰρ Αμάνῳ μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ βασιλέως τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς, μετ' Αμάνου δωκηθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ, τίνος βούλεται [d] δωρεᾶς [e] ἀπιτυχεῖν, ὡς ληψομένην ὅπερ ἂν ἀπιθυμίαν ἔχῃ· τ δὲ λαὸν κίνδυνον ἀπωδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετ' ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ παιδὸς περὶ τούτων τὸς λόγους. ἐ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτὸς [f] ἀπεμπολη-θῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δ' τοῦ βασιλέως τίνα τὸν εἶη ταῦτα γεγραμμένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς [g] τοῦ Αμάνου· καὶ τοῦτον, ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτὸς, κατεσκευάκεναι τῷ [h] ἀπιβουλῷ [i] ἤλεγχε. παροξυνθεὶς δ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσας εἰς τὸς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τ Εσθῆρος ὁ Αμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ προσκαλεῖν [k] συγγνώναι τ ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. [l] ἀπί τε τ κλίνης [m] αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τῷ βασίλισσαν προσκαλουμένου, ἐπιστελθὼν ὁ βασιλεὺς, [n] καὶ πρὸς τῷ ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν, ὦ κάκιστε [o] πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί μου τῇ γυναῖκα ἐπιχειρεῖς; Αμάνου δ' πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ [p] Σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει [q] τοῦ Αμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἀπὶ τ οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἀπὶ Μαρδοχαίου· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πιθανομένῳ τ οἰκέτῃ εἰπεῖν, ὅτε καλέσων αὐτὸν ἀπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δ' τ σταυρὸν ἔλεγε πενήκοντα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλη τιμωρίᾳ [r] περιβαλεῖν ἔκρινε τ Αμάνῳ, ἢ τῇ κατ' Μαρδοχαίου γενομένῃ· καὶ κελεύει [s] προσ-αχθὲν αὐτὸν [t] ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνακρεμασθέντα δοθῆναι. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τ Αμάνου κολάσεως πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τ καθ' ἄλλου μεμηχανημένου τιμω-ρίαν,

r Περιῆλθε τὴν πόλιν,] Sic *MSS.* περιείη in *Editis.*

s Ταῦτ' ἔσται] Ita *MSS* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' ἔσται in *Editis.*

t Αὐτῷ,] Cum τῷ ὃν ὁ βασ. habeat *Busb.* αὐτῷ malui reponere quam (ut in *Editis* factum est) subintelligendum relinquere. Juxta LXXII. τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασ. legendum.

v Αξιον δοκιμάσῃ.] Αξιον ὑπάρχοντα δοκ. *Vat.*

x Πρὸς αὐτὸν ᾠδήγησε,] Ita *Busb.* πρὸς αὐτὸν ἐ ᾠδήγησε) in *Editis Aliisque.* Επέστρεψε δ' ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλὴν, Αμὰν δ' ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια LXXII. *Aman autem ad se recedens* vertit *Epiphan.* Αμὰν δ οἴκοι ὑπέστρεψε *Zonar.*

y Διηγεῖτο.] *Al* διηγεῖτο).

z Οἱ δ' οὐκέτ' ἀμυνάσθαι] Η δ' οὐκ. ἀ. τ. Μ. ἔλεγεν *Hen.*

a Σαβουχάδας] Αβουχάδας τε *Vat.* & *Gall.* Σαβυχάνης δ *Busb.* Βουγαθὰν LXXII. HUDS. Quod nomen non legitur in hac historia Esth VII. 11. תרבונה LXX. v. 9. Βουγαθὼ *Rufin.* Ut hoc loco *Sabuchadas.* SPANH.

b Επὶ τί τούτου] Επὶ τίνα *Vat.* atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit *cujus causa.*

c Δὲ ὡς ἐπὶ τ τ βασιλίσσης θεῖον,] Δὲ non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

d Δωρεᾶς] Παρ' αὐτοῦ δωρεᾶς *Hen.*

e Επιτυχεῖν,] Τυχεῖν *Vat.*

f Απεμποληθῆναι.] Lib. VI. Antt. c. 1. §. 2. ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ὅταν τὸν δυνατέρου, μᾶλλον ἢ σωματίζειν· ἀπεμπολητὴς Lycophron. p. 61. SPANH.

g Τοῦ Αμάνου·] Illud τοῦ è *Cod. Vat.*

h Επιβουλῷ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* βουλῇ in *Editis.*

i Ηλεγχε.] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἔλεγε in *Editis.* ἠλεγχθαι *Hen.*

k Συγγνῶναι τ ἡμαρτημένων.] Συγγνώμην *Vat.*

l Επί τε τ κλίνης] Επειτ' ἐπὶ κλ. *Hen.*

m Αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος] Αὐτῆς deëst *Vat.* & *Vet. Interpr.*

n Καὶ πρὸς τῷ ὄψιν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς deëst *Editis.*

o Πάντων ἀνθρώπων,] Ανθρώπων post πάντων non agnoscunt *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Σαβαχάδας ὁ εὐνοῦχος] Σαβαζάνης in uno *Cod. Vat.* Αζαπάδης in altero. Βαμανᾶς *Busb.* Forsan legendum Χερεμανᾶς. nam *Hebræis* est *Charbona.*

q Τοῦ Αμάνου,] Αὐτοῦ pro τοῦ Αμάνου habet *Busb.*

r Περιβαλεῖν] Περιβάλλειν *Vat.*

s Προσαχθὲν] Conf. supr. lib. 10. c. 8. §. 2. SPANH.

t Ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ] Ita *MSS.* ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα in *Editis.*

v Μα-

ϵ̓λαν, ταῦτ' ἐκείνῳ ποιῆσαι ϖϱοσῆκον εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις [v] μαθεῖν ἵνα μηδενὶ παρεχηκὼς ὦσιν, ὡς ἃ καθ' ἑτέϱους τις παρεσκεύασε, ταῦτα πϱῶτον ἑαυτῷ ἐπιμασώμενος.

ιϛ'. Ἀμάνης μὲν οὖν [x] ἀμετϱήτως τῇ ϖϱὸς τὸν βασιλέως χϱώμενος τιμῇ, τοῦτον διέφθαϱε τὸν τϱόπον· τῇ δ' ἐκείνου αὐτοῦ ἐχαϱίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαϱδοχαῖον δὲ ϖϱοσκαλεσάμενος· καὶ γὰϱ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ϖϱὸς αὐτὸν συγγνώμην Ἐσθὴϱ· ὃν ἔδωκεν Ἀμάνῃ δακτύλιον, τοῦτον Μαϱδοχαίῳ δίδωσι. [y] δωϱεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα Μαϱδοχαίῳ τὴν Ἀμάνου κτῆσιν· καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ ϖϱὸς τὴν ζωῆς φόβου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γϱαφέντα κατὰ ϖᾶσαν τὴν χώϱαν ὑϖὸ Ἀμάνου τοῦ [z] Ἀμαδάθου. τὸ γὰϱ ϖατϱῷον αὐτῆς διαφθαϱείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων [a] ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑϖομένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑϖέσχετο μηδὲν ἄχαϱι αὐτῇ [b] ἐσϖουδακέναι, μηδ' οἷς βέλτιϖ ἐναντίον ἐσεσθαι· γϱάφειν δὲ ἃ βέλτιϖ ϖϱοστάξει ϖεϱὶ τῶν Ἰουδαίων ἐκείνῳ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηναμένῳ αὐτοῦ τῇ σφϱαγῖδι ϖέμϖειν εἰς ϖᾶσαν τὴν βασιλείαν. τὰς γὰϱ ἀναγνωσομένας τὰς ὑϖὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆϱος ἠσφαλισμένας ἐϖιστολὰς, οὐδὲν ϖεῖσονται τῶν ἐγγεγϱαμμένων [c] ἐναντιώσεσθαι. μεταϖεμφθέντες οὖν τοὺς βασιλικοὺς γϱαμματεῖς ἐκέλευσε γϱάφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑϖὲϱ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε [d] οἰκονόμοις καὶ ἄϱχουσιν, ἀϖὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοϖίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεϖτὰ σατϱαϖῶν ἡγεμόνοις. τὸ δὲ γϱαφὲν τοῦτον εἶχε τὸν τϱόϖον. "[e] Βασιλεὺς μέγας Ἀϱταξέϱξης τοῖς ἄϱχουσι, καὶ "τοῖς ἡμέτεϱα Φϱονοῦσι, χαίϱειν. Πολλοὶ διὰ μέγεθος "εὐεϱγεσίας, καὶ τιμῆς διὰ ὑϖεϱβολὴν τῆς χϱησό- "τητος τῶν ϖαϱεχόντων [f] σκαϱϖοῦνται, οὐκ εἰς τοὺς "ὑϖηϱετεστέϱους μόνον ἐξυβϱίζουσιν, ἀλλ' ἐπὶ αὐτοὺς ἀ- "δικεῖν ἤϱξαντο τοὺς εὐεϱγετουμένους, τὸ ἀϕϱόνως ἐξ "ἀνθϱώϖων ἀναιϱοῦντες· καὶ δι' ἀϖειϱοκαλίαν [h] τῶν "οὐκ ἐξ ὧν ϖϱοσεδόκησαν ἀγαθῶν, κόϱον εἰς τὰς αἰτίας "ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὑϖὲϱ τούτοις νομίζουσι, καὶ "τοῦ ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων ϖϱοστα- "σίαν ϖϱαγμάτων ὑϖηϱετοῦντες ϖεϱὶ τῶν φίλων, καὶ "μῖσος ἴδιον ἔχοντες ϖϱός τινας, ϖαϱαλογισάμενοι "τοὺς κϱατοῦντας, ψευδέσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς "ἔπεισαν κατὰ μηδὲν [i] ἠδικηκότων ὀϱγὴν ἀναλαβεῖν, "ὑϕ' ἧς κινδυνεύουσιν ὀλέσθαι. [k] τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ "τῶν ἀϱχαιοτέϱων, ἀλλ' ἐκ τῶν ϖαϱὰ τοὺς ἡμετέϱους "ὄψεις ϖεϱαλαμϐανόντων· ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατη- "γοϱίαις μὴ ϖϱοσέχειν ἔτι τοῦ λοιϖοῦ, μηδὲ οἷς ἕτεϱοι "ϖείθειν ἐπιχειϱοῦσι, κϱίνειν δὲ ὅσα τὶς αὐτὸς οἶδε ϖε- "ϖϱαγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἃ τοιαῦτα, χαϱίζε- "σθαι δὲ ἂν ἑτέϱως ἔχῃ, τοῖς ἔϱγοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ "τοῖς λέγουσι ϖϱοσηθέμενον. ὡς μὲν οὖν Ἀμάνης [l] Ἀμα- "δάθου μὲν ἦν, Ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, [m] ἀλλό- "ϕυλος δὲ τοῦ Πεϱσῶν αἵματος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀ- "ϖήλαυσε τὴν ϖϱὸς [n] ἅϖαντας χϱησότητος, ἐπὶ ϖοσοῦτον

ipſum plectendum eſſe curaverit, atque aliis hoc in documentum dederit, quod quæ in alterum quis molitus fuerit, ea primo inſcius in ſe paraverit.

Eſther muneribus auctа à Rege. Eſth. 8.

12. Et quidem Amanes eo, quem à Rege acceperat, honore immoderate abuſus, hoc modo periit: ejus vero opes & facultates *Rex eo die* Reginæ dedit. Deinde cum Mardochæum ad ſe acciviſſet (nam & Regi indicaverat Eſther, quæ ſibi cum eo intercederet neceſſitudo) quem Amani dederat annulum, hunc *ipſum ei detractum* Mardochæo tradidit. Porro etiam Regina ei largita eſt poſſeſſiones Amanis; Regique ſupplicavit, ut Judæorum gentem omni vitæ periculi liberaret metu, nota ei faciens quæ per omnes *imperii ſui* regiones ſcripta miſerat Amanes Amadathæ filius. patria ſua ad vaſtitatem redacta, ſuiſque populariboperemptis, vitam ſibi non vitalem fore *dicebat*. Tum ei Rex pollicitus eſt, ſe nihil quod ipſi diſpliceret data opera facturum eſſe, neque voluntati ejus *ulla in re* contra iturum: juſſitque de Judæis ſcribere quod ſibi viſum fuerit Regis nomine, ejuſque ſigillo ſignatum per omne *ejus* imperium mittendum curare. neminem enim, qui epiſtolas regio ſigillo munitas leget, iis quæ ſcripta fuerint vel minimum adverſaturum eſſe. Scribis itaque regiis accerſitis, præcepit eis pro Judæis ſcribere ad gentes *omnes*, & ad procuratores & principes, ab India ad Æthiopiam uſque, centum & viginti ſeptem provinciarum gubernatores. Literæ autem ad hoc exemplum ſcriptæ ſunt. "Rex "magnus Artaxerxes principibus, & iis qui ſtant "à nobis, ſalutem. Multi magnitudine beneficio- "rum, & honoris ex nimia largientium benignita- "te in eos collati, non ſolum inferiores injuria co- "nantur afficere, ſed & in ipſos ſuos beneficos ma- "lum moliri non detrectarunt, gratitudinem ex "hominibus tollentes; &, inepta ex inſperata fe- "licitate inſolentia elati, opum abundantiam in il- "los convertentes quorum beneficio iis auctі ſunt, "iſta Deo latitura eſſe arbitrantur, ſeque manus "ejus ultrices evaſuros. Ex his vero quidam, ab "amicis rebus adminiſtrandis admoti, & privato "in nonnullos odio flagrantes, deceptis iis quos "penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus "& calumniis effecerunt ut in innoxios ira efferrentur, ex qua ſalutis diſcrimen adierunt. id quod "adeo cernere licet, non ex iis quæ de rebus an- "tiquis memoriæ prodita ſunt aut quæ fama & au- "ditione accepimus, ſed iſtis ex facinoribus quæ "ante oculos noſtros audacter patrata ſunt: quo "deinceps operam demus, ut calumniis & crimi- "nationibus fidem non habeamus, iiſve quæ alii "nobis perſuaderi volunt; ſed ea dijudicare quæ "nobis in notitiam veniunt, atque in illa animadvertere, ſi pœnam commeruerint, diverſaque ab "his præmio afficere, rebus ipſis intendentes non "aliorum ſermonibus. Equidem ſimulac Amanes, "Amadathæ filius, genere Amalecita, à Perſarum "ſanguine alienus, & à nobis hoſpitio exceptus, no-

Petiit à Rege ut Amanis decretum reſcindatur. Eſth. 8.

Artaxerxis litera, quibus Amanis edictum reſcindit. Eſth. 8.

[v] Μαθεῖν ἔτους] Forſan μαθεῖν ὕτους καὶ γνῶναι.

[x] Ἀμετϱήτως] Ita cum *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀμετϱήτῳ τῇ ϖαϱὰ *Vat.* ἀμετϱήτῳ τοῦ in *Editis*.

[y] Δωϱεῖται] Δίδωσι *Busb.*

[z] Ἀμαδάθου,] Ἀμαθάδου *Vat.* tam hîc quam infra. Σαμαδάκου *Hen.*

[a] Ἀπολομδρόων,] Ἀποδυρδρίων *Hen.*

[b] Ἐσπουδακέναι,] Præteritum pro futuro aut præſenti: quod Græcis familiare eſſe oſtendit *Vigerus*.

[c] Ἐναντιώσεσθαι.] Ἐναντιώσασθαι *Hen.* & *Gall.*

[d] Οἰκονόμοις καὶ ἄϱχουσιν,] Nota, Οἰκονόμοι καὶ Ἀϱχοντες *Ruffinus* Primates & Magiſtratus. Sic LXX. Eſth. VIII. 9. SPANH.

[e] Βασιλεὺς μέγας] Literæ Artaxerxis quæ in Verſ. LXX. Eſth. VIII. poſt v. 12. Sed paullo aliter, quàm hic apud Joſephum. SPANH.

[f] Τῆς χϱησότητος τῶν ϖαϱεχόντων] Ita *Hen.* in *reliquis* deſideratur.

[g] Ἐκαϱπῶντο,] Ita legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἐκαϱπῶντο, μᾶλλον ἐφϱόντισαν, καὶ οὐκ εἰς τοὺς &c.

[h] Τῶν οὐκ ἐξ ὧν] Id eſt, ὧν οὐ ϖϱοσεδόκησαν ἀγαθῶν. atque ita legendum eſſe monuit Cl. *Lowthius*.

[i] Ἠδικηκότων ὀϱγὴν] Ἀδικηκότων in *Editis Aliiſque*. ἀδικούντων *Hen.*

[k] Τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀϱχαιοτέϱων,] Τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀϱχαιοτέϱων ἀκοῇ γνώϱιμον *Hen.* Multo aliter *Epiphan.* qui vertit, *quæ res & ex veteribus probatur hiſtoriis, & ex his quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorundam ſuggeſtionibus regum ſtudia depravantur.* & ſic deinceps prout in *vulgata* verſione *Bobiorum*.

[l] Ἀμαδάθου] Ἀμαδάθου παῖς, Ἀμαληκίτης τὸ γένος *Hen.* Ἀμαθάδου pro Ἀμαδάθου habet *Vat.*

[m] Ἀλλόφυλος δὲ] *Apocrypho* libro *Eſtheris*, c. 16. v. 10. ἀλλότριος δὲ τοῦ Πεϱσῶν αἵματος, καὶ ϖολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέϱας χϱησότητος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν.

[n] Ἅϖαντας χϱησότητος,] Ita pro ἅϖαντα *Editorum* in *Codd. Busb.* & *Hen.* in *Apocrypho* libro *Eſth.* c. 16. v. 11. ἔτυχεν ἧς ἔχομεν ϖϱὸς ϖᾶν ἔθνος φιλανθϱωϖίας ἐπὶ τοσοῦτον &c.

"noſtra uſus eſt humanitate, qua erga omnes præ-
"diti ſumus, eouſque ut pater noſter poſtea ap-
"pellaretur, & conſtanter ab omnibus coleretur,
"& regios honores ſecundum nos ab omnibus con-
"ſequeretur, felicitatem *ſuam* ferre non potuit,
"neque bene & ſapienter fortunæ magnitudinem
"temperare & moderari, ſed conatus eſt nos, qui-
"bus poteſtatem *ſuam* acceptam debet, regno pri-
"vare & ſpiritu, Mardochæum optime de nobis
"meritum & conſervatorem noſtrum, & Eſtherem
"vitæ noſtræ dimidium regnique ſociam nefarie &
"inſidioſe poſtulando ad necem. Hoc enim pa-
"cto, cum nos amicis orbaſſet, imperium ad alios
"transferre voluit. Nos vero, cum animadverte-
"rimus Judæos, ab iſto ſcelerato ad exitium pro-
"ditos, non eſſe maleficos, ſed optimis legibus &
"inſtitutis vivere, Deoque deditos eſſe, qui & no-
"bis & majoribus noſtris imperium conſervavit,
"non ſolum illos à pœna abſolvimus, cui eos ſub-
"jecerunt literæ non ita pridem ab Amane miſſæ,
"quibus ſi non attendatis recte facietis: verum-
"etiam volumus ut eos omni honore proſequami-
"ni, nam eum qui iſtas in illorum perniciem ex-
"cogitavit ad portas Suſorum crucifigendum cu-
"ravimus cum tota ſua familia, Deo, qui videt o-
"mnia, iſtas ei pœnas infligente. Vos autem ju-
"bemus, ut, epiſtolæ *hujus* exemplo locis omni-
"bus regni noſtri propoſito, ſinatis Judæos, ſuis
"utentes legibus, pace vivere, illoſque adjuvetis
"in eis (à quibus adverſis *ſuis* temporibus injurias
"acceperunt) ulciſcendis eadem die, videlicet de-
"cimatertia menſis duodecimi qui eſt Adar. Hanc
"enim diem Deus pro funeſta dedit eis ſalutarem.
"Sitque illis quidem læta, qui nobis bene volunt,
"monumentum vero ultionis de inſidiarum ma-
"chinatoribus. Volumus autem civitati & genti
"omni notum eſſe, quod, quæcunque iſtis ſingu-
"lis quæ ſcripta ſunt non fuerit obſequuta, ferro
"& igni vaſtabitur. Atque hæ literæ *palam* pro-
"ponantur in omnibus imperii noſtri regionibus,
"ſintque *Judæi* omnes ad eam diem parati ſuos
"ulciſci adverſarios.

Mardochæus à Rege honoratus. Eſth. 9.

13. Et quidem equites, qui literas perferebant, è veſtigio profecti itinera ſuſcepta conficiebant. Mardochæus vero cum *in publicum* prodiiſſet regia veſte amictus & corona aurea & torque circumdatus, Judæi Suſiani, ubi eum conſpexerant adeo honoratum à Rege, ejus felicitatem ſibi cum illo communem eſſe exiſtimarunt. *Ingens* præterea gaudium & lumen ſalutare, regis literis editis, Judæos in civitatibus & provinciis circumdedit: ita ut multi etiam ex aliis gentibus, quas Judæorum terror invaſerat, pudenda circumcidentes, ſibi ſecuritatem hoc modo paraverint. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui apud Judæos Adar, apud Macedonas Dyſtrus vocatur, *equites*, qui regias literas attulerant, nunciabant, ut qua die ipſis periculum imminebat, ea inimicos exitio darent. Judæi autem in honore erant apud ſatrapas & tyrannos & reges & ſcribas; nam formidine Mardochæi neceſſe habuerunt modeſte ſe gerere.

Judæi adverſarios ulciſcuntur. Eſth. 9.

Poſtquam vero Regis literæ per omnes ditionis ſuæ provincias divulgatæ erant, ita accidit ut Suſenſis civitatis Judæi ex inimicis ſuis circiter quingentos homines interficerent. Cumque Rex per-

"ὡς πατέρα μὲ τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ πρὸς-
"κυνούμενον διαπελᾶν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τ
"βασιλικῆς τιμῆς ἀπὸ πάντων τιμᾶς ἀποφέρεσθαι, τὴν δυ-
"τυχίαν σὺν ἤνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μεγε-
"θος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίδυσεν· ἀλλὰ τ βασιλείας
"ἐπεβάλδυσέ με καὶ τ ψυχῆς, τὸν αἴτιον αὐτῇ τ ἐξου-
"σίας, ἀφελέσθαι, ὁ τ δυεργέτην με καὶ σωτῆρα Μαρ-
"δοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τ βε-
"χῆς Ἐσθῆρα κακούργως καὶ μὴ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν
"αἰτησάμενον. τούτῳ γάρ με τῷ τρόπῳ τ δυνούντων
"ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν.
"ἐγὼ δ τὸν ὑπὸ τ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέν-
"τας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς καταγνούς, ἀλλὰ τ ἀ-
"μεινον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ Θεῷ προσανέ-
"χοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βα-
"σιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ὑπ' ἐκ τῶν
"προτεταλμένων ὑπὸ Αμάνου γραμμάτων τιμωρίας,
"οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς
"αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τ τοῦτο κατ'
"αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τ πυλῶν τ ἐν Σούσοις ἀ-
"νεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τ πάντα ἐφορῶντα Θεὸν
"τούτῳ αὐτῷ τὴν δίκην ὑπεβάλοντα. κελεύω δ ὑ-
"μᾶς, τὸ ἀντίγραφον τ ὑπογεγραμμένης ἐκθέντας εἰς ἅπα-
"σαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις
"νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐ-
"τοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας
"αὐτοὺς ἀμυνώμενοι, [P] τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου
"μηνὸς, ὅς ἐστιν Αδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ
"αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἀντὶ ὀλεθρίου, σωτήριον πεποίηκεν.
"ἔσω δ ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δ
"τ ὑπεβαλδυσάντων κολάσεως. εἰδέναι μέντοι βού-
"μαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τ γεγραμμένων
"τινὸς παραβῇ, ὅπλοις καὶ [q] πυρὶ δ σιδήρῳ δαπανηθή-
"σεται. τὰ μέντοι [r] γεγραμμένα προθήσω καθ' ὅλης
"τ ἡμῖν ὑποταχθείσης χώρας, καὶ παραδιαζέθωσαν πάν-
"τως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς
"μετέλθωσιν.

ιγ'. Οἱ μὲν οὖν [s] ἱππεῖς, οἱ τὰς ὑπατικὰς ἀφορμὰς ἔχοντες, ὡρμήθησαν ἐξορμήσαντες τῇ προκειμένῃ ὁδὸν ταχύ. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, [t] ὡς ἀνελάβων τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τ στέφανον τ χρυσοῦν, καὶ τ σκῆπτρον περιεθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ὕτως τετιμημένον ὑπὸ τ βασιλέως οἱ ἐν Σούσοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὑτῶν. χαρὰ δ ἐγένετο σωτήριον φέγγος, ἐκπεφευγόσι τ τ βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τ Ἰουδαίων ἐν τοῖς κατὰ χώραν [v] περιεῖχεν· ὡς [x] πολλοὶ δ τ ἄλλων ἐθνῶν, φόβῳ τ [y] ἐκ τ Ἰουδαίων φόβον περιτεμνόμενοι [z] τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου περιεποιήσαντο. καὶ γὰρ τῇ δωδεκάτῃ μηνὸς τῇ τρισκαιδεκάτῃ, ὃς καὶ μὲν Εβραίοις [a] Αδαρ καλεῖται, καὶ δ Μακεδόνας Δύστρον, οἱ κομίσαντες τὰ τ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δ ἄρχοντες τ σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι [b] καὶ οἱ βασιλεῖς δ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. τοῦ δ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ διὰ πάσης τ [c] ὑπ' αὐτῷ χώρας φερομένου, συνέπεσεν ὥστε δ τοὺς ἐν Σούσοις Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τ ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τοῦ δ βασι-

λέως

o Τὸν ἐνεγκόντα μὲ] Oroſangæ ἐνεγκόντ τ Πέρσων βασιλέων. REL.

p Τῇ τρισκαιδεκάτῃ τ δωδεκάτου μηνὸς, ὅς ἐστιν Αδαρ,] Conf. ſupr. §. 6. SPANH.

q Πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται.] Conf. lib. 10. c. 7. §. 4. λιμῷ δαπανηθείς· SPANH.

r Γεγραμμένα προτεθήτω] Γράμματα *Hen.* & *Busb.*

s Ἱππεῖς,] Ἱππεῖς οἱ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀφικνούμενοι *Vat.*

t Ὡς ἀνελάβων τὴν βασιλικὴν στολὴν,] Illud ὡς deeſt *Hen.* & *Busb.* & mox (hac §.) ἰδόντες δ αὐτὸν habent.

v Περιεῖχεν·] Ita cum *Epiphanio.* ἐπῆχεν in *Editis Aliiſque.* εἶχεν *Hen.*

x Πολλοὶ καὶ τ ἄλλων ἐθνῶν,] Πολλοὶ τ ἐθνῶν LXXII.

y Ἐκ τ Ἰουδαίων φόβου περιτεμνόμενοι] In Hebr. VIII. 17. multi è populis terræ Judaizantes. SPANH.

z Τὴν αἰδῶ,] Τὰ αἰδοῖα *Busb.*

a Αδαρ καλεῖται, καὶ Μακεδόνων Δύστρον,] Adar Macedonibus Δύστρον infr. lib. XII. c. 10. §. 5. SPANH.

b Καὶ οἱ βασιλεῖς] Καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς LXXII.

c Ὑπ' αὐτῷ χώρας φερομένου,] Ὑπ' αὐτὸν *Vat.*

d Τοῦ

λέως [d] τ τ ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλ δηλώσαν]ᾳ ἀριθμὸν Εσθῆρ, κ ὡς τ ἐπὶ τ χώρας τί πο]τ εἴη γεγονὸς διαπρουῦτ]ᾳ, [e] κ εἰ π πρὸς τούτοις [f] ἐπ' αὐτοὺς γνώσ βούλε] πυθομένη, [g] πρακτήσεσ γὰ, παρεκάλεσεν ἐπι]τελεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἃ τὴ ἐπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασ τοῖς ὑπολ]ειπομένοις τ ἐχθρῶν, [h] κ τοὺς δέκα τοῦ Αμάνη παῖδας ἀναςαυρῶσαι. κ τοῦτ μὲν προσέταξε τοῖς Ιουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν Εσθῆρι βουλόμεν]ᾳ. οἱ δ πάλιν συ]ραφέντες [i] τῇ τετράδι δεκάτῃ τοῦ Δυσρ μηνὸς, ἀπέκτειναν τ ἐναντίων ὡς [k] τριακοσίους, κ οὐδενὸς τ ἐκείνοις ὑπαρχόν]των ἥψαν]ο κτημάτων. ἀπέθανον δ, ὑπὸ τ ἐν τῇ χώρᾳ δ τ ἄλλας πόλεσιν Ιουδαίων, τ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι δ πεντακισχίλιοι. κ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, τῷ δ ἐχομένῳ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δ δ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ιουδαῖοι [l] τῷ τετράδα δ δεκάτῳ, κ τῷ ἐχομένῳ δ αὐτοῦ μηνὸς συναθροισθέντες ἀνεπήσαν. ὅθεν δ νυν [m] πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ιουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δ Μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ Αρταξέρξου βασιλέως ζώσιν Ιουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, κ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, κ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ πρὸς πάντα διαμένειν τ χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τοῦ μὴ λαθεῖν παραπλέοντ. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρειν τ ἡμέραις ὑπὸ Αμάνου, δίκαια ποιῆσαι, εἰ διαφυγόντες μὲν τ κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, [n] παρετήρησαν] αὐτὰς, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν [o] οἱ Ιουδαῖοι τὰς προρρηθείσας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορευοντες αὐτὰς [p] Φρουραίους. ὁ δ Μαρδοχαῖος μέγας τε ἐν λαμπρῷ διὰ τῷ βασιλεῖ, κ συνδιῴκησεν αὐτῷ τὴν δεχὴν, διοπολαύων ἅμα δ τ κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἐδόκει δ τοῖς Ιουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. κ τὰ μὲν τούτοις, βασιλεύοντ]ος Αρταξέρξου, συμβάντα τοῦτον εἶχε τ τρόπον.

emptorum in urbe numerum Eſtheri retuliſſet, & in provinciis quid actum fuiſſet *nonnihil* ambigeret, atque interrogaret, ecquid amplius contra eos fieri vellet, id enim factum iri, petiit ut Judæis etiam poſtridie liceret ita inimicos qui ſupereſſent occidere, & decem Amanis filios in crucem tollere. Et hoc quidem ut facerent, Judæis à Rege mandatum eſt, nolente Eſtheri quidquam contradicere. Illi vero rurſum conglobati decima quarta die menſis Adaris ex adverſariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen in eorum bona ullatenus invaſerunt. Porro Judæi, qui in provinciis & aliis urbibus degebant, adverſariorum ſeptuaginta quinque millia peremerunt. quæ cædes die quidem menſis decima tertia facta eſt, ſequentem vero epulis dedicarunt. Similiter autem & Judæi Suſenſes congregati, decima quarta die & ſequenti ejuſdem menſis conviviis verſabantur. Unde hodieque omnes per totum terrarum orbem Judæi dies illos epulis celebrant, inter ſeſe fercula miſſitantes. Scripſit etiam Mardochæus ad Judæos, quotquot ſub imperio Artaxerxis vivebant, ut hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut in omne ævum duraret feſtiva celebritas, & nulla unquam oblivione deleretur. Nam cum diebus illis parum abfuiſſent ab interitu, quam ipſis paraverat Amanes, recte facturos *dicebat*, ſi periculo, tunc illis imminenti, liberati, & hoſtes ſuos ulti, eos obſervent, Deo gratias agentes. Ac propterea Judæi ſupra memoratos dies celebrant, Phruræos illos appellantes. Mardochæus autem magna erat in dignitate & loco illuſtri apud Regem, & ejus in imperio adminiſtrando ſocius, vitæque cum Regina ſocietatem habebat. Porro Judæis horum opera res *omnes* felicius cecidêre, quam ſperare poterant. Atque hæc fere ſunt quæ illis ſub rege Artaxerxe evenerunt.

Phrurai dies.
Eſth. 9.

d Τοῦ τ ἀπολωλότων] Ita *Hen.* & *Busb.* βασιλέως τ ἀπ. ἐν τῇ π. δ. τ ἀριθμὸν in *cæteris*.

e Καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις] Καὶ τί *Hen.* & *Vat.*

f Ἐπ' αὐτοὺς γνώσ βούλ] πυθομένη,] Ἐπ' αὐτῷ πυθέσθ βούλ] *Vat.*

g Πρακτήσεσθ γὰ,] Πρακτέσθ, γνώσθαι γὰ παρ. *Hen.* πρακτήσεσθαι γνῶναι γὰ παρ. *Vat.*

h Καὶ τοὺς δέκα τ Αμάνη παῖδας ἀνασαυρῶσαι.] Καὶ τοὺς δέκα τοὺς Αμάνη π. in *MSS.* Notandum, antea occiſos fuiſſe Amanis liberos, ut conſtat ex p. 576. §. 12. Jam vero Eſtherem poſtulare, ut corpora eorum mortua ponantur oſtentui, more Hebræo.

i Τῇ τετράδι κ δεκάτῃ τ Δύσρ μηνὸς,] Ita cum *Hen.* & *Vat.* τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ in *Editis*.

k Τετρακοσίους,] Τετρακοσίους ſolus *Hen.*

l Τῷ τετράδα κ δεκάτῳ, κ τῷ ἐχομένῳ τ αὐτοῦ μηνὸς] Ita *Hen.* & *Vat.* quo modo fere in *Eſth.* c. 9. v. 18. ut & *Epiphan.* qui vertit, *decimaquarta & decimaquinta ejuſdem menſis*. HUDS. *Gen.* τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἐχομένῳ τοῦ μηνός. Non XIVta, ſed XVta Suſis feſta Judæis Eſth. VIII. 18. & LXX. x. *Additam.* SPANH.

m Πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ιουδαῖοι] Οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ιουδαῖοι πάντες τὰς *Vat.*

n Παρετηρήσαν] αὐτὰς,] Παρατηρήσασιν *Hen.* & *Vat.*

o Οἱ Ιουδαῖοι τὰς προρρηθείσας ἡμέρας ἑορτάζουσι,] Illud *oi* ex *MSS.*

p Φρουραίους.] Φυρείας *Hen.* & *Vat.* Φρουραίας *Big.* & *Zonar.* Φουραίους *Phureas*, id eſt *ſortium*, poſt alios legit *Grotius* ad *Eſth.* c. 2. v. 7. Verum cum *Joſephus* mendoſos, ut exiſtimatur, *ſeptuaginta Interpretum* codices (in quibus Φρουραῖ pro Φουραῖ) fuerit ſequutus, aut potius nomen à Φρουρεῖν *ſervare* videatur derivaſſe, ut ex ſequentibus conſtat, vocem Φρουραίους (i. e. *Tutelares* aut *Præſidiarios*) retinui: utpote quæ non à librarii manu errante venerit, ſed ab ipſo *Joſepho*, Græca forſan voce ad ſonum Hebrææ *Pur* aliquatenus accommodata, ut notavit Cl. *Lowthius*. Vide *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* de libro *Eſther*, §. 2. HUDS. Vel Φρουραίους LXX. Φρουραῖ Eſth. IX. 26. Sed Φρουραῖ & Φρουραίους legend. ab *Hebr.* פוּרִים Eſth. IX. 31. & quod monuit *H. Grot.* ad hunc locum. Nempe Hebr. Eſth. IX. v. 26. פּוּרִים. SPANH. Litera ρ abundat. Nil certius. *Purim* enim dicuntur hi dies. Interpres etiam Latinus quum *Phurea* habet, legerat Φυρείας. Sed Φύρι & Φυρεῖ confundi in codicibus manuſcriptis aliquando quum videamus (confer Bœcleri Lectiones Polybianas pag. 33.) quis miretur in voce exoticæ dialecti idem contigiſſe? REL.

q Ιούδας ὁ πρὸς αὐτῷ διεδέξατο·] Ιωδαὶ *Zonar.* idem *Hebraïs* eſt *Jojada*.

r Ιωάννης υἱὸς ὃν αὐτῷ παρέλαβε,] *Jonathan* in *Nehem.* c. 12. v. 11.

s Βαγώσης,] Ita in *libris* omnibus, & *Vagoſes* apud *Epiphanium*. Sunt tamen qui Βαγωῆς reſcribendum cenſent. Videſis Grotium ad *Judithem*, c. 12. v. 10.

t Αλλ Αρταξέρξου,] In *Editis* σατραπης Ϝ λαῷ Αρτ. unde Ϝ Αχε Αρταξέρξου reponi jubet *Joſ. Scaliger* σατραπης Ϝ Αρτ. *Hen. Vat* & *Zonar.* Ex ſententia autem *Voſſii* (*Cocceji*) *Aliorumque* ἄλλ pro λαῷ ſubſtituimus, quemadmodum olim in ſuo codice legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *alterius Artaxerxis*. Per alium Artaxerxem deſignat *Joſephus* Artaxerxem Memorem, vel ſi mavis (inquit *Voſſius*) Artaxerxem Ochum. Rectèque (ait) *Joſephum* omittere illos Perſarum reges, quibuſcum Judæis

ΚΕΦ. ζ. CAP. VII. VII.

Ὡς Ιωάννης ἐν τῷ ναῷ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ιησοῦν ἀνεῖλε, κ ὡς Βαγώσης πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν· οἷά τε ἔπραξεν ὁ Σαναβαλλέτης.

Quomodo Joannes fratrem ſuum Jeſum in templo interemit, utque Bagoſes multis injuriis Judæos affecit: item quænam acta erant à Sanaballete.

Ἀποθανόν]τος δ τοῦ ἀρχιερέως Ελιασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην [q] Ιούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο· τελευτήσαντ]ος δ τούτου, τὴν τιμὴν [r] Ιωάννης ὃς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν [s] Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς Ϝ [t] ἄλλου Αρταξέρξου, τ ναὸν ἐμίανε, κ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ιουδαίοις,

MOrtuo autem pontifice Eliaſibo, ſucceſſit in pontificatum Judas, ejus filius: item eo defuncto *ſummi ſacerdotis* honorem accepit Joannes ipſius filius, propter quem Bagoſes, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, & tributum Judæis impoſuit, ut, priuſquam quotidianas offerrent

Eliaſibus pontifex moritur.
Judas ei ſuccedit,
Jude vero Joannes.
Bagoſes Judæis infeſtus.

rent hostias, in singulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem hujusmodi causa accidit. Erat Joanni frater Jesus: huic Bagoses ipsius amicus promisit, sese pontificatum præbiturum. Hac fiducia Jesus, cum Joanne *fratre suo* in templo altercatus, eum adeo irritavit, ut ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Joannis in fratrem scelus, præsertim cum ipse sacerdotio fungeretur: & eo atrocius, quod nec apud Græcos, nec apud Barbaros, ullum tam crudele tamque impium facinus exstiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob causam populus in servitutem redactus, & fanum à Persis profanatum est. Nam simulac Bagoses, copiarum Artaxerxis dux, intellexit, quod Joannes pontifex Judæorum fratrem suum in templo interemisset, statim Judæos adit, & eos cum iracundia sic alloqui insistit: "Vos in vestro templo ausi estis cædem face-"re?" Cum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero *ad eos conversus* dicebat, "Quis dubitet, quin ego sim purior, "quam qui in templo occisus est?" His dictis in templum ingreditur. Et quidem Bagoses, id quod in animo habebat, exsequi volens, Judæos propter hanc Jesu necem septem annos infestavit.

Joannes fratrem in templo interficit.

2. Post Joannis vero obitum Jaddus ejus filius sacerdotium accepit. Erat autem & huic frater, Manasses nomine, cui Sanaballetes, ab ultimo rege Dario missus in Samariam satrapa, natione Chuthæus (ex qua natione orti sunt etiam Samaritani) videns præclaram urbem esse Hierosolyma, ejusque reges Assyriis & Cœles-Syriæ incolis multa negotia facessisse, libenter filiam suam, Nicaso vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium sibi fore pignus ad totius Judæorum gentis conciliandam benevolentiam.

Joanne mortuo ei in pontificatum succedit Jaddus.

Sanaballetes dat Manassi filiam suam in matrimonium.

[v] περὶ ἢ τὰς καθημερινὰς ἀπιφέρειν θυσίας ὑπὲρ [x] ἑκάστου πελεῖν αὐτὸς δημοσίᾳ [y] δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὴ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως Ἰησοῦς, ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, [z] ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. πλεῖστον δὲ ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν, καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε παρὰ Βαρβάροις, ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγενέναι. τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης δὲ, ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, μεθ' ὕβρεως ἤρξατο λέγειν· "[a] ἐτόλ-"μησάτε [b] ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι;" πρωμένου δὲ αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, "πῶς [c] οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ "[d] ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;" καὶ τούτους παυσάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. [e] ταύτην μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὑπονοίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἑπτὰ ἔτεσι τὸν Ἰησοῦ φόνου ἐμέτρησεν.

β'. Καταστρέψαντος δὲ Ἰωάννου τὸν βίον, Ἰαδδοῦς [f] τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. τούτῳ δὲ [g] τούτου ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ [h] Σαναβαλλέτης, ὁ πεμφθεὶς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τελευταίου βασιλέως σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὴ οἱ [i] Σαμαρεῖς εἰσιν, εἶδος λαμπρὰν ἴσην πάλιν τὴν Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις δὲ τοῖς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καλοικοῦσι τὰς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρασχόντας, ἀσμένως συνῴκισε τῷ αὐτοῦ γαμβρῷ, [k] Νικασὼ καλουμένῳ. οἰόμενος τοῦτο ἀπομαμεύσασθαι ὅμηρον αὐτοῦ γνήσιον, πρὸς τὸ ἀπὸ τούτου τοὺς Ἰουδαίων ἔθνους πάντας εὐνοϊκῶς

VIII. CAP. VIII. ΚΕΦ. η'.

De Sanaballete & Manasse, temploque ab illis exstructo in monte Garizin: item ut Alexander in Hierosolymorum urbem ingressus est, & quanta in Judæos beneficia contulit.

Περὶ Σαναβαλλέτου δὲ Μανασσῆ, καὶ τοῦ ναοῦ ὃν ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει· καὶ ὡς ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν εἰσῆλθε, ὅσα τε τοῖς Ἰουδαίοις ἐχαρίσατο.

Philippus moritur, regnumque capessit Alexander.

Cæterum per id tempus Philippus etiam Macedonum rex Ægæis à Pausania, Cerastæ filio, ex Orestarum gente oriundo, per dolum occiditur. Ejus vero filius Alexander regnum adeptus, trajecto Hellesponto, Darii duces, apud Granicum prælio cum iis congressus, superat. Deinde Lydiam aggressus, Joniaque subacta, & percursa Caria, invasit in loca Pamphyliæ, sicuti alibi dictum est.

2. Jam vero * senatores Hierosolymitani, ægre

[l] Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Φίλιππος, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐν [m] Αἰγαῖαις ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεράστου, ἐκ δὲ τῶν Ορεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. διαδέχεται δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ λαβὼν τὸν Ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς, ὑπὸ Γρανικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. [n] ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν Καρίαν ὑποδραμών, τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς [o] ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Οἱ δὲ τῶν [p] Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι, δύσκολα φέροντες ὅτι

---

dæis nihil intercessit negotii: Judæorum quippe, non Persarum tradit historiam. Post mortem itaque Longimani ad Judæos revertitur, nulla facta mentione vel Darii Nothi, vel Arsis; & ne quidem alterius Artaxerxis meminisset, nisi satrapa illius Bagoses templum polluisset. HUDS. Leg. Αχυ Αρταξέρξου Scalig. Emend. Temp. p. 389. alterius Artaxerxis *Rufinus*. SPANH.

v Περὶ ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας] Ita *Busb.* περὶ τὰς *Vat.* περιὰ τὰς in *Editis Aliisque.*

x Ἀριθὶ ἑκάστου] Vetus, *pro unoquoque anno.* lege *agno* & in Græco ἀρνὸς vel ἀμνῷ. COCC.

y Δραχμὰς πεντήκοντα.] Male in *Edit. Bas.* δραχμὰς μ'.

z Ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν.] Ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ διὰ τὴν ὀργὴν τηλικοῦτο ἀσέβημα δρᾶσαι κατ' ἀδελφὸν τὸν Ἰωάννου ἐν τῷ ἱερῷ, ὡς δεινὸν ἦν. καὶ τοῦτο μὲν ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε π. β. ὠμὸν ὄντως καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονέναι *Hen. Busb.* & *Vat.*

a Ἐτολμήσατε] Cum interrogatione hæc, & sequentia πῶς οὐκ ἐγὼ κ. ἰ. τ. ἀ. ὀντ. ναῷ, efferenda esse volui.

b Ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ] Ἐν τῷ ἱερῷ φόνον ἐργ. *Vat.*

c Οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀνῃρημένου] Οὐ καθαρὸς *Busb.*

d Ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;] Ἀνῃρημένου *Busb.*

e Ταύτην μὲν οὖν] Καὶ ταύτην μὲν οὖν *Hen.* & *Vat.*

f Ἰαδδοῦς.] Ἰωαδδοῦς *Hen.* & *Busb.* Ἰωαδὲ *Zonar.* is *Hebraïs* est *Jaddua.*

g Τούτῳ ἀδελφὸς] Τούτου *Busb.*

h Σαναβαλλέτης,] *Scaliger* hunc Sanaballetem vult eum esse cujus meminit *Nehemias* passim. Omnino autem duo fuere Sanaballetes. prior is quo Horonita dicitur à *Nehemia*, qui obesse conatus est ne Hierosolyma munirentur, cujus filiam duxit Jesus filius Jojadæ. alter Sanaballetes fuit is, qui sub Alexandro templum Garizitanum exstruxit, cujus filia Nicaso nupserat Manassi fratri Jaddi. *Is. Voss.* in *Chron. Sacr.* p. 149 Videsis etiam *Jac. Cappellum* in *Hist. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3666.

i Σαμαρεῖς εἰσιν,] Σαμαρεῖται *Busb.*

k Νικασὼ] *Rufin.* Ysocha. infra c. 8. §. 2. νικασσὼ *Gen.* SPANH.

l Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν] Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ Μακ. in *MSS.*

m Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου] Αἰγίαις *Vat.* Αἰγαῖς *Busb. à manu secunda*, & *Epiphan.* Αἰγίαις aut Αἰγαῖς *Diodoro Sic.* lib. 16.

n Ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ,] Ἐπελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν in *MSS.*

o Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Sc. lib. 2. c. 16. §. 5.

* *Senatores Hierosolymitani*,] Seniores, *Epiphan.* Presbyteri, *Selden.* lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12.

p Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολύμων in *Editis.*

ὑπὲ τῷ τ᾽ [q] Ιαδδοῦ ⸗ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα, μετεχθῆ τ᾽ ἀρχιερωσύνης, ἐτασίαζον πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τ᾽ τούτῳ γάμον ὑπαίθεσθαι τοῖς ἁμαρτάνειν τὰ τ᾽ γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις ἀρχὴ, καὶ τ᾽ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἄρχειν τοῦτο ἐσεσθαι. ὑπάρξαι μέντοι ⸗ τ᾽ πρότερας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς ⸗ τ᾽ κακῶν αἴτιον, τὸ πρὸ τοὺς γάμους πλημμελήσαί τινας, καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ [r] ὑπηκόους. ἐκέλευον οὖν τ᾽ Μανασσῆ διαζεύγνυσθαι τ᾽ γυναῖκα, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. [s] ⸗ δὲ [t] ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος, καὶ εἴργοντος τ᾽ ἀδελφὸν ⸗ βωμοῦ, προσχωροῦντος ὁ Μανασσῆς πρὸς τ᾽ πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγε αὐτὸς τὴν θυγατέρα [v] Νικασὼ, τ᾽ [x] μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῷ γένει προσηκούσης, οὐ βούλεσθαι δι᾽ αὐτὴν στέρεσθαι. τοῦ γὰρ Σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερβεβηκυῖαν, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, [y] βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, [z] ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὑπὲ τοῦ [a] Γαριζεὶν ὄρους [b] ὃ κατὰ τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ [c] τοῦτο ποιήσειν ἐπαγγελλομένου κατὰ τὰ Δαρείου γνώμης τοῦ βασιλέως, ἐπαρθεὶς τ᾽ ὑποχέσεσιν ὁ Μανασσῆς, [d] παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δαρείου δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τ᾽ Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δὲ ἱερέων καὶ Ισραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς Ιεροσολυμίτας. ἀφίσταντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τ᾽ Μανασσῆν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ καταοίκησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος.

γ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τ᾽ καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τ᾽ Ελλήσποντον διαβὰς Αλέξανδρος, καὶ τοὺς στρατάπας αὐτοῦ τῇ κατὰ Γρανικὸν μάχῃ [e] κρατήσας πορρωτέρω χωρεῖ, στρατὸν ἱππικὸν τε καὶ πεζικὸν συνήθροιζεν, ἀπαντήσων [f] διαγνοὺς τοῖς Μακεδόσι πολὺ ἢ πᾶσαν αὐτοὺς ὑπόνοιαν καταστρεψάσθαι τὴν Ασίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, εἴσω τ᾽ Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεῖς δὲ τῇ Δαρείου καταβάσῃ ὁ Σαναβαλλέτης, διὸ ἔλεγε τῷ Μανασσῇ τὰς ὑποχέσεις [h] πλείστου, ὡς ἂν Δαρεῖος κρείττους [i] τ᾽ πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, μηδὲ εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τοὺς Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆθος. ἀπίθει δὲ ἐκ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη. καὶ πολλὰ τ᾽ σατραπείας ἀπολέσας, πληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τ᾽ μητρὸς καὶ [k] γυναικὸς καὶ τ᾽ τέκνων, ἔφυγε εἰς Πέρσας. Αλέξανδρος δὲ [l] εἰς Συρίαν προσχωρούμενος, Δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ Σιδῶνος κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον· ἤδει τε, ἀποστείλας γράμματα πρὸς τ᾽ τ᾽ Ιουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι προσάγειν, καὶ ὅσα

ferentes Jaddi pontificis fratrem, qui uxorem haberet externi generis, † consortem esse sacerdotii, ab eo dissidebant. Judicabant enim ejus matrimonium gradum esse iis qui in re uxoria peccare vellent, idque initium fore ineundæ societatis cum extraneis. Jam vero superioris captivitatis & malorum causam eis fuisse, quòd quidam in connubiis peccavissent, & peregrinas uxores duxissent. Itaque jubebant Manassi, ut aut divortium cum uxore faceret, aut ad aram ne accederet. Igitur cum pontifex pariter ac populus indigne hoc ferret, & fratrem ab ara arceret, adit Manasses socerum Sanaballetem, & se quidem amare dicebat filiam ejus Nicaso, sic tamen ut sacerdotali honore (qui in gente sit maximus & in eadem familia maneat) privari propter eam haud velit. Ad hæc cum Sanaballetes promisisset non solum sacerdotium ei se servaturum, verumetiam pontificiam potestatem & honorem præstiturum, & omnium, quibus ipse præerat, locorum præsidem effecturum, modo filiam suam retinere velit uxorem, dixissetque, templum se ædificaturum, Hierosolymitani simile, in monte Garizin, qui in Samaria est cæterorum montium altissimus, idque de Darii regis sententia facturum; his promissis elatus Manasses hæsit Sanaballeti, pontificatum se Darii munere obtenturum sperans. nam & Sanaballetes jam senior erat. Et quia multi sacerdotes & Israëlitæ erant ejusmodi conjugiis implicati, agitabant non mediocres turbæ Hierosolymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manassem, Sanaballete eis pecuniam suppeditante, & terram ad agricolationem & habitationem dividente, omnibusque modis genero gratificante.

Manasses uxorem, Sanballetis filiam, repudiare vult.

3. Eo autem tempore Darius, cum intellexisset Alexandrum trajecto Hellesponto, superatisque ipsius præfectis apud Granicum, pergere ulterius, equitum peditumque exercitum coëgit, eo consilio, ut Macedonibus obviam iret, priusquam totam pervasissent Asiam. Cum itaque Euphratem flumen *copias* traduxisset, Taurumque Ciliciæ montem superasset, hostes intra Ciliciæ fines opperiebatur, ut ibi cum eis prælio dimicaret. Sanaballetes autem, Darii descensu lætatus, Manassi dicebat, se promissa præstiturum, simulac Darius victis hostibus rediisset. Erat enim persuasum non ei solum, sed etiam omnibus qui erant in Asia, ne congressuros quidem cum Persis Macedonas, propter multitudinem. Verum longe aliter *res* accidit, quam exspectabant. Nam Rex, cum Macedonibus congressus, victus est, & magna exercitûs parte amissa, & capta ejus matre & uxore & liberis, fugit in Persas. Alexander vero, in Syriam profectus, capit Damascum; & Sidone potitus Tyrum obsidet: missisque ad Judæorum pontificem literis, postulat ut sibi auxilium mittat, & exercitui commeatum suppeditaret, ac quæcunque antea

De Dario per Alexandrum victo.

Alexander à Judæis deditionem postulat.

q Ιαδδοῦ ⸗ ἀρχιερέως] Ιαδδοῦ *Hen.* & *Busb.* Hic putatur esse Jaddua, filius Jonathanis, nominatus *Nehem.* c. 12. v. 11.

† *Consortem esse sacerdotii*,] Pontificatus patricipem esse, *Seld.*

r Επιχωρίους.] Επιχωρίας *Hen.* & *Vat.*

s Τοῦ δ᾽ ἀρχιερέως] Ita *Hen.* & *Vat.* Τοῦ δ᾽ ἀρχιερέως ἀγανακτοῦντος τῷ λαῷ in *Editis.* ὁ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος *Busb.* forsan pro τοῦ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος. *Epiphanius* vertit, *principes quoque sacerdotum cum populo hoc indigne ferebant.*

t Αρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος,] Cum populo hoc indignè ferebat. *Rufin.* SPANH.

v Νικασὼ,] Ιχατὼ juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. sup. c. 7. §. 2. SPANH.

x Μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) μέντοι in *Editis.*

y Βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Conf. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

z Ομοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Κρείττονα ἐν Ιεροσολύμοις *Busb.* & *Zonar.*

a Γαριζεὶν ὄρους] Ita *MS.* Γαριζὶν in *Editis.* HUDS. Γαριζεῖν ὄρος supra lib. 5. c. 1. §. 19. & infra §. 6. Γαριζεὶν ὄρος· ubi *Gen.* Γαριζὶν ὄρος· De Templo simili Hierosolymitano ibi extructo. SPANH.

b Ο κατὰ τὴν Σαμάρειαν ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον,] Ita *MSS.* & *Zonar.* & *Vet. Interpr.* ⸗ κατὰ Σαμάρειαν, ὃ τ᾽ ἄλλων ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον in *Editis.*

c Τοῦτο ποιήσειν] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ταῦτα in *reliquis.*

d Παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ,] Κατέμενε ⸗ τῷ *Hen.*

e Κρατήσας ⸗ πορρωτέρω χωρεῖ,] Ita cum *MSS.* νικήσας in *Editis.*

f Διαγνοὺς] Διεγνωκὼς *Hen.* & *Busb.*

g Εἴσω τ᾽ Κιλικίας] Εν Ισσῷ πόλει τ᾽ Κιλ. *Hen.* ἐν Ισσῷ τ᾽ Κιλ. *Busb.*

h Τελίσειν,] Sic *MSS.* τελεῖν in *Editis.*

i Τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ.] Τοὺς πολεμίους solus *Hen.*

k Γυναικὸς καὶ τ᾽ τέκνων,] Τῆς ante γυναικὸς delevi auctoritate quorundam *MSS.*

l Εἰς Συρίαν προσχωροῦντος ⸗,] Εἰς Πέρσας πρ. *Vat.* & *Busb.*

tea Dario ſtipendia pendebant ei ſolvat, & Macedonum ſequatur amicitiam; fore enim ut ejus rei non pœniteat. Cum autem pontifex tabellariis reſpondiſſet, ſe Dario cum jurejurando promiſiſſe, adverſus eum arma non laturum, idque nunquam ſuperſtite Dario violaturum dixiſſet; his auditis, ira commotus erat Alexander, & Tyrum quidem relinquere, quæ jamjam capienda foret, non ſtatuit: ſed minatus eſt ſeſe, ea ſubacta, in Judæorum pontificem exercitum moturum, & per eum omnibus oſtenſurum, quibuſnam jusjurandum ſervare debeant. Inde acrius obſidionem urgens, Tyrum expugnat: & conſtitutis in ea rebus, contra Gazæorum urbem proficiſcitur, atque Gazam & præſidiis in ea præfectum nomine Babemeſem obſidet.

Sanaballetes ad Alexandrum ſe confert.

4. Jam vero Sanaballetes, ratus idoneum ſe tempus nactum eſſe ad id quod inſtituerat, à Dario defecit, ſumptiſque octo ſubditorum ſuorum millibus, ad Alexandrum ſe contulit: & nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem, dicebat ei, ſeſe quæ loca teneret traditurum, & dominum pro Dario rege libenter habiturum. Cumque eum *Alexander* lætus admiſiſſet, Sanaballetes, ſumpta jam fiducia, de inſtituto ſuo ſermonem injecit, demonſtrans generum ſe habere Manaſſem, Jaddi Judæorum pontificis fratrem; multoſque alios ejuſdem gentis homines ei adeſſe, qui jam velint in ſua ditione fanum conſtruere. & id quidem Regi utile eſſe, in duo dividi Judæorum vires, ne ſi quando conſentiens & conjuncta gens novi quid moliretur, regibus negotium faceſſeret, ſicut & antea feciſſet Aſſyriorum principibus. Igitur permittente Alexandro, Sanaballetes, omni adhibita diligentia, templum ædificavit, & Manaſſem ſacerdotem conſtituit, arbitratus id decus fore maximum filiæ ſuæ natis. Deinde, poſt ſeptem menſes in obſidione Tyri conſumptos, & in Gaza duos, Sanaballetes moritur. Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hieroſolymitarum urbem aſcendere contendit. Aſt hoc audito pontifex Jaddus in anguſtia erat atque metu, ſolicitus quonam pacto Macedonibus obviam iret, irato Rege propter ſuperiorem contumaciam. Itaque indictis populo ſupplicationibus, & cum eis rem divinam Deo faciens, orat ut gentem tueri & ab impendentibus periculis liberare velit. Cum autem *nocte* poſt ſacrificium obdormiret, monuit eum in ſomnis Deus, ut bono eſſet animo, utque coronata urbe portas aperirent, & alii in albis veſtibus, ipſe vero cum ſacerdotibus ornatus ad præſcriptum legis obviam irent, nihil

Templi Garizim conſtructio.

Jaddus pontifex parat Alexandrum excipere.

Δαρείῳ πρότερον ἐπίλοιπον δῶρον [m] τούτῳ δίδοναι, τὴν Μακεδόνων φιλίαν [n] ἑλόμενον, οὐ γὰρ μεταγνώσεσθαι ἐπὶ τούτοις. τοῦ δ' ἀρχιερέως [o] ἀποκρινομένου τοῖς γραμματοφόροις, ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, μὴ τούτους ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ προδήσεσθαι φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν Τύρον οὐκ ἔκρινε καταλιπεῖν, [p] ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεθῆναι· [q] προδησόμενος δὲ τούτῳ, ἠπείλησε [r] στρατεύσεσθαι ἐπὶ [s] τὴν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας [t] δι' αὐτοῦ, τίσιν [v] δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον ἐπεκάμνετο τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνειν τὴν Τύρον· καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν [x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν, καὶ τὴν τε Γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ Φρούραρχον ὄνομα [y] Βαβημήσιν ἐπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν εὐπετῆ δόξειν ἔχειν ὁ Σαναβαλλέτης τὴν ἐπιβολὴν, Δαρείου μὲν ἀπέγνω, καὶ λαβὼν [z] ὀκτακισχιλίους τοὺς ἀρχομένους [a] ὑπ' αὐτὸν, ἦκε πρὸς Ἀλέξανδρον· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς Τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων, ἔλεγεν, αὐτὸν προδώσειν τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἕξειν ἡδέως ἀντὶ Δαρείου καὶ βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξαμένου, θαῤῥῶν ἤδη περὶ τῶν πραχθησομένων ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι [b] Μανασσῆν, καὶ τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν ἥδεσθαι ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνου τόποις ἤδη καθιδρυσάμενος. τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο [c] διαιρεθὲν τὸ τῶν Ἰουδαίων διύναμιν, ἵνα μὴ [d] ὁμογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ σπουδὴν, εἴ ποτε χαλεπὸν ἢ τοῖς βασιλεῦσι, καθάπερ καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐγκρίνεσθαι τοῦτ' ἔσεσθαι. μιᾶς δὲ καὶ ἑπτὰ τῆς Τύρου πολιορκίας διελθούσης, καὶ δύο τῇ [e] Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν, [f] ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν [g] ἀναβαίνειν ἐσπούδαζε. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [h] Ἰαδδοῦς, τοῦτο ἀκούσας, ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τῇ Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ δὴ βασιλέως ἐπὶ τῇ [i] πρότερον ἀπειθείᾳ. προδιδάσκεται οὖν ἱκεσίας τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτὸν τῷ Θεῷ [k] προσφέρων, ἐδέετο συμπαρασκευάσαι δὴ ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. καθεύδοντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τὸν ὕπνον ὁ Θεὸς θαῤῥεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς [l] ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων καὶ νομίμοις στολαῖς πρεπούσαις τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας

[m] Τούτῳ] Forte αὐτῷ. COCC.

[n] Ελόμενον,] Ελομένως *Vat.* & *Gall.*

[o] Αποκεκναμένου] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἀποκεκναμένου in *ceteris.*

[p] Οσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεθῆναι.] Οσον ὅπως *Hen.* & *Busb.* ὅσον οὐδέπω *propemodum*, ut vertit *Politianus* in *Herodiano*. Videſis Cl. *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 57. p. 764.

[q] Προδησόμενος ὃ ταύτῃ,] Προδησόμενος ἃ ταύτῃ ἠπείλει *Hen.* & *Vat.*

[r] Στρατεύσειν] Στρατεύσεσθαι ſolus *Busb.*

[s] Τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα,] Ita ex *MSS.* ut infra ſeq. poſt Μανασσῆν, ἔχειν, ubi τὸν deëſt *Editis.*

[t] Δι' αὐτοῦ,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *ut omnes per eum diſcerent* &c. in *ceteris* δι' αὐτοῦ deſiderantur.

[v] Δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.] Δεῖ αὐτοὺς *Hen.* quod ſane mox poſtularet φυλάσσειν pro φυλακτέον.

[x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν,] Τῶν Γαζαίων *Hen.* Γάζων *Vat.* & *Busb.* & mox ἦλυθεν habet *Vat.* Επὶ τὴν Γάζαν πόλιν ἦλθε, αὐτὸν καὶ τὸν &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

[y] Βαβημήσιν ἐπολιόρκει.] Βαβημάσιν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Bibimaſin*, aut *Babimaſin*, aut *Abymaſin.* Verum *Arriano* dicitur Βάτις, *Curtio* autem *Betis.*

[z] Ὀκτακισχιλίους] Δὶς ὀκτακισχιλίους *Vat.*

[a] Ὑπ' αὐτῷ,] Ita *Hen.* & *Busb.* quod uſitatius quam παρ' αὐτῷ *Editorum Aliorumque.*

[b] Μανασσῆν, ὃς τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν·] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

[c] Διαιρεθὲν] Διηρῆσθαι in *MSS.*

[d] Ομογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ σπουδὴς,] Sic in *MSS.* ὁμογνῶν in *Editis.*

[e] Γάζῃ,] Forte Γάζης. COCC.

[f] Επὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν] Quæ de Alexandro & Jaddo narrantur hoc capite (conſentientibus *Talmudicis* in *Joma*, f. 69. & *Taanith*, c. 9. & Auctore *Commentarii Majoris* in *Leviticum*, ſect. 13.) pro fabuloſis habentur ab *Ant. Van-Dale* in *Diſſertatione ſuper Ariſtea*, & *Thoma Wagſtaffe* in *Reſponſione* ad *L'Loydii Epiſt.* ad *Scherlockium*, *Aliiſque nonnullis*: præcipue quod ea ſilentio præterierint *Curtius*, *Diodorus*, *Arrianus* & *Plutarchus*. Verum *Juſtinum* l. xi. c. 10. (ubi dicit *Alexandrum obviam cum infulis multos Orientis reges habuiſſe*) ad hanc hiſtoriam reſpicere exiſtimat *Iſ. Voſſius*, in notis ad *Juſtini* locum jam allatum. Hiſque fidem habuiſſe *Originem*, conſtat ex lib. 5. contra *Celſum*, p. 265. ubi dicit, ὡς μετὰ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων παθόντι τι αὐτὸς ὑπ' αὐτοῦ, καί τοι γε καὶ βελτίστου, λέγεται συνθήκας καὶ ὅρκους, ἀναλαμβάνειν ὅπλα καὶ ἐπὶ Δαρεῖον. τοῦτο φασὶ καὶ τὸ Ἰουδαίων ἀρχιερέα, ἐνδύντα τὴν ἱερατικὴν στολὴν, προσκυνῆσαι ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, φάσκοντος ὀφθῆναι αὐτῷ τοῦτο τὸ σχῆμά τινα, ἐπαγγελλόμενον αὐτῷ καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπάξειν τὴν Ἀσίαν ὅλην.

[g] Αναβαίνειν ἐσπούδαζε.] Quo anni tempore id contigerit docemur in Megillath Taanith, videlicet menſe Caſleu, qui fere cum Novembri coincidit: nam diem 21 hujus menſis feſtum egerunt, quod favore Alexandri de Samaritanis triumpharent. REL.

[h] Ιαδδοῦς,] Hic putatur eſſe *Iaddua*, F. Jonathanis, nominatus Nehemiæ xii. 11. HUDS. in *Add.*

[i] Προτέρου ἀπειθείᾳ·] Προτέρᾳ ſolus *Busb.*

[k] Προσφέρων,] Προσφέρειν *Gall.*

[l] Εσθῆσιν,] Εσθήσεσιν hic & infra in *MSS.*

τας

πας πίσεαζ δεινὸν, τεθνοκμένε ζ Θεᾶ. Ἀμνασθὶς ἢ ὁν ζ ὕπνε, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κζ τὰς ὑπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τῶν ζ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

ε. Πυθόμενος ἢ αὐτὸν, ὡς πόρρω τ πόλεως ὄντα, [m] τεθέικει μζ τ ἱερέων καὶ ζ [n] πολιτικᾶ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ λαμφέρουσαν τ ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ [o] Σαφὰ λεγόμενον. τὸ ἢ ὄνομα τᾶτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν [p] σκοπὸν σημαίνῃ· πόπε γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τ ναὸν ἐκεῖθεν σωέβαινεν ἀφορᾶσθαι. τ ἢ φοινίκων καὶ τ ἀκηλεθρουμένων [q] Χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἐπιτρέψειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν ἀφαιρήσειν, καὶ τ ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τέτων ἐγίνετο. ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν τ [r] λευκαῖς ἐσθῆσι, τὰς ἢ ἱερεῖς σωεσταλμένας ἐν τ βυσσίναις αὐτῶν, τ ἢ ἀρχιερέα ἐν τῇ [s] ὑακινθίνῃ ζ ἀφαρμύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τ κεφαλῆς ἔχονθα τὴν κίδαριν ζ τὸ χρυσῆν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ ζ Θεᾶ [t] ἐγέγραπτο ὄνομα, σωελθὼν μόνος, [v] σωεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τ ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν ἢ Ἰουδαίων πάντων ὁμᾶ μιᾷ φωνῇ τ Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τ Συρίας βασιλεῖς ζ οἱ λοιποὶ τᾶτο ποιήσαντες κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν Ἀφάνειαν ὑπελάμβανον· Παρμενίωνος ἢ μόνε σωελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένε, τί δήποτε σωεσκυνουκότων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς σωεσκυνήσε τ Ἰουδαίων ἀρχιερέα, "ὃν τᾶτον, εἶπε, σωεσκυνήσα, τ ἢ Θεὸν, ᾧ [x] τῇ ἀρ-"χιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηκ. τᾶτον γὰρ καὶ κζ τὰς ὑπνους εἶδον "ἐν τῷ νυῦ [y] σχήματι, [z] ἐν [a] Δίῳ τ Μακεδονίας τυγχάνων. "καὶ σὺς ἐμαυτὸν ἀφαιρεθμένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι "τ Ἀσίας, παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα ἀφα-"βαίνειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τ [b] στρατιᾶς ζ [c] τῶν Περ-"σῶν καταλύσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμε-"νος ἐν [d] τοιαύτῃ στολῇ, τᾶτον ἢ νῦν ἰδὼν, καὶ τ κζ τὰς "ὄνας [e] ἐπιμνησθεὶς ὄψεώς τε ζ καλεύσεως, [f] νο-"μίζω θεία πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος Δαρείου "νικήσειν, καὶ τῶν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάνθ' "ὅσα κατὰ νῶν ἐστί μοι σωεχωρήσειν." ταῦτ' εἰπὼν σὺς τ Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τ ἀρχιερέα, [g] τῶν ἱερέων καθεστώτων, εἰς τὴν πόλιν καταίνεται· καὶ ἀνελθὼν [h] ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θυσίαις μὲν τῷ Θεῷ κζ τὴν ζ [i] ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν ἢ τ ἀρχιερέα [k] καὶ τὰς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δεικθείσης ἢ αὐτῷ τ Δανιήλε βίβλε, ἐν ᾗ πνα τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλε, [l] νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος,

mali sibi metuentes, providente Deo. Igitur excitatus ex somno, & ipse magnopere gaudebat, & indicato cunctis eo oraculo, factisque omnibus quæ ei in somnis mandata fuerant, Regis adventum præstolabatur.

5. Atque ubi eum non procul abesse ab urbe intellexit, prodit una cum sacerdotibus & civili turba, venerabili & diverso ab aliis gentibus occursu, in quendam locum qui Sapha dicitur. hoc autem nomen, si Græce interpretemur, speculam significat: inde enim & Hierosolyma, atque templum conspiciebatur. Cumque Phœnices & Chaldæi qui *Regem* sequebantur fore putarent (quæ verisimile erat Regem præ iracundia illis permissurum esse) ut urbem diriperent & pontificem excarnificarent, accidit ut res contra se haberent. Alexander enim, procul adhuc conspicatus multitudinem in albis vestibus, & sacerdotes præcedentes in byssinis tunicis, & pontificem in hyacinthina veste & auro distincta, atque tiaram in capite gerentem, & auream in ea laminam, in qua Dei nomen inscriptum erat: solus accessit, & nomen veneratus est, priorque pontificem salutavit. Judæis autem omnibus una voce Alexandrum salutantibus & in orbem cingentibus, reges quidem Syriæ reliquique obstupuerunt, & Regem mentis impotem esse sunt suspicati: Parmenione vero solo eum aggresso & percontato, quî factum sit ut omnibus eum adorantibus, ipse Judæorum pontificem adorarit; "non hunc, inquit, adoravi, sed "Deum, cujus ille summo sacerdotio decoratus est. "Hunc enim secundum quietem vidi in hoc ha-"bitu, cum essem in Dio in Macedonia; ac cogi-"tantem me apud meipsum, quonam pacto potiri "possem Asia, hortatus est ne cunctarer, sed con-"fidenter trajicerem: sese enim exercitui meo præ-"iturum, mihique Persarum imperium traditu-"rum. Itaque cum alium nullum in tali veste vi-"derim, & nunc conspicatus hunc, & illius in "quiete visi & cohortationis recordatus sim, puto "me, divino missu facta expeditione, Dario supe-"riorem fore, & Persarum potestatem aboliturum, "atque omnia quæ mihi sunt in animo successura." Hæc loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in urbem venit; & in templum ascendit, ac Deo ad sacerdotis præscriptum sacrificavit, ipsumque pontificem & sacerdotes magnifice honoravit. Oblatoque ei Danielis libro, in quo fore significabat, ut Græcorum quidam Persarum imperium aboleret, ille se eum esse qui significaretur existimans, tunc quidem lætatus multitudinem dimisit: postri-

Alexandri adventus in urbem Hierosolymorum.

Alexandri somnium.

Alexander Hierosolymorum templum adit, & sacra facit.

m Πεθέισι μζ τ ἱερέων] Πεθέισι minus recte in *MSS.*

n Πολιτικᾶ πλήθες,] In Megillath Taanith dicuntur præcipui cives Hierosolymitani & בולימין βηλάτα cum eo profecti via Gaza Hierosolymas per Σκοπὸν. REL.

o Σαφὰ λεγόμενον.] Σαδὰν *Hen.* Σαδὶν *Busb.* Σαδὲν *Vat.* Hebraïce סגר. HUDS. In Megillath Taanith dicitur usque Antipatrida urbem obviam iisse Alexandro Simeonem. Forsitan quia Antipatris olim dicta fuit Caphar vel vicus *Saba*, crediderunt Σαφὰ esse eundem locum ac *Caphar Saba*. REL. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 1. SPANH.

p Σκοπὸν σημαίνῃ.] Σκοπὸν *Busb.* & *Vat.* & rectè. HUDS. in *Add.* Locum itaque hunc *Speculatorem* appellarunt, urbi (ut videtur) superimminentem, qualis Epipolæ erant Syracusis. HAV.

q Χαλδαίων,] Χαθαίων (post *Schotanum* in Tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 1214.) reponendum censet *LLoydius*, *Episcopus Wigorniensis*, in *Epistola* ad *Sherlockium* de Facto Jadduæ, p. 16.

r Λευκαῖς ἐσθῆσι,] Id etiam in Megillath Taanith legitur, primores populi qui cum Pontifice erant בלבנים albis vestibus fuisse indutos. In Gemara Joma, ubi eadem historia narratur, de eo nihil. REL.

s Υακινθίνῃ καὶ ἀφαρμύσῳ στολῇ,] Υακινθίνῳ in *MSS.* ἀδιδυμόν τὸν ὑακίνθινον στολὸν καὶ ἀφάρσινον *Zonar.* Per ὑακινθίνη intelligit *pallium*, per ἀφαρμύσῳ *Ephodum* cum *Pectorali*. ita *Braunius* de *Vest. Sacerd. Hebr.* l. 2. c. 25. p. 853.

t Ἐγέγραπτο ὄνομα,] Ἐπιγέγραπτο *Busb.* & *Zonar.* *Coccejus* vero ἐγγέγραπτο.

v Προσεκύνησε] Simeonem ipsum adoratum esse dicitur Alexander in Megillath Taanith, & ita mox etiam Parmenio rogat cur adoraret Pontificem, quod in Megillath ita extat כלך גדול ככותך ישתחוה ליהודי *Rex magnus, qualis tu es, adorat Judæum?* REL.

x Τῇ ἀρχιερωσύνῃ] Ita in *MSS.* τὸν ἀρχιερωσύνῳ in *Editis.*

y Σχήματι,] Φησὶ post σχήμα inserunt *Hen.* & *Busb.*

z Ἐν Δίῳ] Τῆς Μακεδονίας ἴνδον aut ἐσγίον τ Μακεδονίας in *MSS.* ἐσγὺς ὢν ἔτι Μακεδονίας *Zonar.*

a Δίῳ τ Μακεδονίας τυγχάνων·] Alia urbs Syriæ *Gen.* Δία, de qua inf. lib. 13. c. 15. §. 3. Δίου πόλιν. & ἀλλως. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

b Στρατιᾶς κζ] Ita cum *MSS.* στρατίας in *Editis.* ac præterea μοι pro μοι in uno *MSS.*

c Τὸν Περσῶν] Ita in *MSS.* & *Zonar.* ut & mox infra, hac ead. §. τ in *Editis.*

d Τοιαύτῃ στολῇ,] Τῇ αὐτῇ *Busb.*

e Ἐπιμνησθεὶς ὄψεώς τε κζ καλέσεως,] Ἀναμνησθεὶς in *MSS.*

f Νομίζω θεία πομπῇ] Καὶ σὺν Θεῷ νομίζω τὴν στρατείαν πεποιημένος Δαρείου ἠτήσειν *Zonar.*

g Τῶν ἱερέων καθεστώτων,] Τῶν Ἰουδαίων solus *Vat.*

h Ἐπὶ τὸ ἱερὸν,] Judæi etiam in Megillath Taanith memorant, Alexandrum Macedonem in Templo Hierosolymitano fuisse, ad 23 diem mensis Sivan. Gebiha ben Pesisa astu usus effecit ut quum ad montem templi adscenderet, calceos exueret. REL.

i Ἀρχιερέως ὑφήγησιν] Ita ex *MSS.* & *Zonara.* ἱερέως in *cæteris.*

k Καὶ τὰς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ τὰς ἱερεῖς in *reliquis* desiderantur.

l Νομίσας αὐτὸς εἶναι] Νομίσας αὐτὸν εἶναι τ σημαινόμενον *Hen.*

In Judæos beneficia confert.

postridie vero ejus dici eos advocat, quæque ipsi velint dona postulare jubet. Pontifice autem petente, ut liceret patriis uti legibus, utque septimo quovis anno tributis essent immunes, omnia *eis* concessit. Cumque illi ab eo petiissent, ut & eos qui Babylone & in Media erant Judæos legibus suis uti sineret, libenter promisit facturum quæ *ab eo* postularent. cum vero ad hoc diceret multitudini, si qui secum militare vellent, ea lege ut patrios mores tenerent & secundum eos viverent, paratum esse *eos secum* ducere; multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

Sicima Samaritarum metropolis.

Samaritarum ingenium.

6. Igitur Alexander, compositis in hunc modum Hierosolymorum rebus, in proximas urbes duxit exercitum. Atque omnibus, quos adiret, amice eum excipientibus, Samaritani (qui tum Sicima regionis caput habebant, urbem apud Garizim montem positam, & à desertoribus Judaïcæ gentis habitatam) videntes Judæis ab Alexandro tam præclarum honorem habitum, statuerunt Judæos se profiteri. Sunt enim Samaritæ eo ingenio, sicuti jam ante memoravimus, ut in Judæorum rebus adversis negent suos esse cognatos, tunc quidem id quod verum est profitentes. Sed si forte eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum communionem insiliunt, suos esse consanguineos dicentes, genusque suum à Josephi natis, Ephraïmo & Manasse, deducentes. Igitur apparate, & cum magna in eum studii significatione, Regi occurrunt haud procul Hierosolymis. Cumque illos Alexander laudasset, Sicimitæ ad eum accedunt, assumptis quos Sanaballetes ad eum miserat militibus: rogantque, ut ipsorum urbem adiret fanumque *sua præsentia* cohonestaret. Ipse vero ad eos se venturum promittit, simulatque redierit. Ac postulantibus sibi anni septimi tributa condonari, quippe cum nec ipsi eo anno sementem facerent, quæsivit, quinam essent qui hæc peterent. Cumque dixissent, Hebræos se esse, vocari autem Sicimorum Sidonios: iterum interrogavit, an Judæi essent? Quod cum *illi* negarent, dixit, Atqui ego Judæis ista dedi; tamen cum rediero, & hæc à vobis accuratius cognovero, faciam quod mihi visum fuerit. Et quidem Sicimitas ita dimisit. Sanaballetis vero militibus imperavit, ut ipsum in Ægyptum sequerentur: illic enim agros eis divisurum. id quod paulo post fecit in Thebaïde, ubi eis regionem tuendam mandavit.

Mortuo Alexandro dividitur imperium.

Jaddi obitus.

Onias pontifex.

7. Alexandro autem vita defuncto, imperium inter successores divisum est: templumque in monte Garizin mansit. Quod si quis ab Herosolymitis reus agebatur comesi profani cibi, aut violati Sabbati, aut alicujus talis peccati, is ad Sicimitas confugiebat, seque injuste accusatum dicebat. Per id vero tempus vita decesserat Jaddus pontifex, eique in pontificatum successerat Onias ejus filius. Atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

Finis Libri undecimi.

τότε μὲν ἡδεῖς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος· τῇ ὑ ὕστερον προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τὸ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάμενος δ' αὐτῶν, ἵνα κ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι κ Μηδίᾳ Ιουδαίους τοῖς ἰδίοις ἐπιτρέψῃ νόμοις [m] χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴτινες αὐτῷ βούλονται [n] συστρατεύειν, τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες & κ τοῦτο ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν.

ς'. Ο μὲν οὖν Αλέξανδρος, ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς ὃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τὴν [o] Σίκιμα ἔχοντες, κλινοῦσι πρὸς τῷ [p] Γαριζεῖν ὄρει, κ καλουμένην ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων τὸ Ιουδαίων ἔθνος, ἰδόντες ὅτι τοὺς Ιουδαίους Αλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἐγνωσαν [q] αὐτοὺς Ιουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ Σαμαρεῖς τοιοῦτοι τὴν φύσιν, ὡς ἤδη [r] πρότερον δεδηλώκαμεν, [s] ἐν μὲν τοῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ιουδαίους ξενικὴν [t] συγγενείας ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι πρᾶξαι αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ἐπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοὺς λέγοντες, κ ἐκ τῶν Ιωσήπου γνησιολογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων Εφραίμου & Μανασσῆ. μετ' λαμπρότητος ὑπ κ πολλῆς [u] ὑποδεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν, ἀπιόντος τοῦ βασιλέως, μικρὸν δεῖν ἐγγὺς τῶν Ιεροσολύμων. ἐπαγόμενοι δ' αὐτοὺς Αλέξανδρος, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσπαραλαβόντες κ ὃς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν πρᾶγμα ἀπέστειλε· κ παρεκάλουν, προσαγορεύοντες [x] πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαι & τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑποστρέφων ἦξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' [y] ἀφεῖναι τὸν φόρον αὐτοῖς τὸ [z] ἑβδομαδικὸν ἔτος· ὃ δὴ οὐκ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ· τίνες ὄντες ταῦτα προσκαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, Εβραῖοι μὲν εἶναι, [a] χρηματίζειν δ' οἱ ἐκ Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν, εἰ τυγχάνουσιν Ιουδαῖοι; τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε, εἶπεν, Ιουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποστρέψας μέντοιγε κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὸ δόξαν. τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις ἄτως [b] ἀπετάξατο· τοὺς δ' ἐκ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὁ δὲ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φερεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας.

ζ. Τελευτήσαντος δ Αλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ [c] εἰς τοὺς Διαδόχους [d] ἐμερίσθη· τὸ δ' ὄρος τὸ Γαριζεῖν ὄρος ἱερὸν ἔμενεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε παρὰ τοῖς Ιεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς [e] Σαββάτοις παρανομίας, ἢ τιν ἄλλα τοιαῦτα ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως [f] ἐγκεκλῆσθαι. τετελευτηκὼς δ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κ ὁ ἀρχιερεὺς Ιαδδοῦς, κ τὴν ἀρχιερωσύνην Ονίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς Ιεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἑνδεκάτου.

m Χρήσασθαι,] Χρῆσθαι hîc loci in omnibus *MSS.* At supra post αἰτησαμένου, χρῆσθαι habet solus *Busb.*

n Συστρατεύειν,] Ita *MSS.* στρατεύειν in *Editis.*

o Σίκιμα ἔχοντες,] Σίκιμαν *Hen.* & *Busb.* Σικεμαν *Vat.* & infra p. 583. & mox Σικεμίτας.

p Γαριζεῖν ὄρει,] Conf. supr. §. 2. SPANH.

q Αὐτοὺς Ιουδαίους ὁμολογεῖν.] Εαυτοὺς *MSS.* αὐτοὺς in *Editis*, ut & mox infra post γνησιολογοῦντες.

r Πρότερον δεδηλώκαμεν,] *Sc.* lib. 9. c. 14. §. 3. Vide etiam *lib.* XII. *c.* 7.

s Ει μὲ ταῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ιουδαίους ἀρνεῖν) συγγενεῖς ἔχειν,] Conf. sup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

t Εχειν, ὁμολογοῦντες τότε] Vocem ἔχειν non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

u Ενδεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν,] *Al.* δεινύμενοι.

x Πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν,] Εἰς τὴν πόλιν in *MSS.*

y Αφεῖναι τ φόρον] Αφεῖνται in *MSS.*

z Εβδομαδικὸν] Lege ἑβδομαδικῷ. COCC.

a Χρηματίζειν δ' οἱ] Ita etiam apud *Zonaram*, ubi *Wolphius* vertit, *Sicimitas Sidonios appellari.* At *Epiphanius* reddit, *Sicimitas autem à Sidoniis nuncupari.* Denique *Schotanus* (in *Bibl. Hist.* S. tom. 2.) verti vult, *Sidonios in Sicimis vulgo appellari.* Confer. l. XII. c. 7.

b Απεταξατο.] Conf. supr. c. 6. §. 8. SPANH.

c Εἰς τοὺς Διαδόχους] Εἰς Διαδόχους *Vat.*

d Εμερίσθη· τὸ] Διεμερίσθη *Hen.* & *Busb.*

e Σαββάτοις παρανομίας,] Ita *MSS.* ἐν τοῖς Σαββασι in *Editis.*

f Εγκεκλῆσθαι.] Ita *MSS.* ἐσκεκλεῖσθαι in *Editis.* HUDS. Corrigit D. Hoornbekius ἐγκεκλεῖσθαι. Vetus *culpari*; sed Basileensis ἐγκλῆσθαι. rectè. COCC.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΔΩΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DUODECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παραλαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα ϗ τὴν Ιουδαίαν, πολλὰς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον [b] κατῴκισεν.

β'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τὰς [c] Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, Ελεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

γ'. Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς αὐτῶν κλυσθείσαις πόλεσιν.

δ'. Εκ τῆς ψυομένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις τοῦ Ιωσήπου τοῦ Τωβίου πεποιημένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Επιφανῆ.

ε'. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων.

ϛ'. Στάσις τῶν δωδεκαφύλων Ιουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς [d] ἐπεκαλέσαντο Αντίοχον τὸν Επιφανῆ.

ζ. Οτι στρατεύσαντος Αντίοχου ἐπὶ Ιεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, ϗ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

η'. Ως Αντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος [e] ὁ Ασαμωναίου παῖς [f] Ματταθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

θ'. Ματταθίου πλούτῳ, γήρᾳ τε μὲν ὄντος ἤδη, παῖδας δὲ ὄντος ἤ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν τοῖς παισὶν.

ι'. [g] Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας, τοῖς Αντιόχου στρατηγοῖς μαχεσάμενος, τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν πάτριον ἐπανήγαγε πολιτείαν, καὶ ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

ια'. Ως Αντίοχου στρατηγὸς Απολλώνιος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλὼν, ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ιβ'. Η [h] Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἥτα καὶ ἀφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

ιγ'. Οτι στρατεύσαντες Ιούδας ϗ Σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ Αμμανίτας ϗ τὴν [i] Γαλαδίτιν, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ Τυρίους ϗ Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ιδ'. [k] Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

ιε'. Ως Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ιουδαίους μετὰ Λυσίου, καὶ νικήσας, ἐπολιόρκει Ιουδαίους εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

ιϛ'. Οτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένου, Φιλίαν

1. *Quomodo Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis & Judæis dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.*

2. *Quomodo filius ejus Ptolemæus, Philadelphus appellatus, Judaïcas leges Græce transferendas curavit, & multos captivos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimaque donaria Deo consecravit.*

3. *Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Asiæ, & conditarum à se urbium civitate donaverunt.*

4. *Josephus Tobiæ filius malo medetur, quo laborabant Judæi, inita cum Ptolemæo Epiphane amicitia.*

5. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.*

6. *Judæi potentiores inter sese dissident, & quomodo Antiochi Epiphanis opem implorarunt.*

7. *Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, & urbem cepit & templum diripuit.*

8. *Quemadmodum, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Assamonæi filius, Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit.*

9. *Mattathiæ obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.*

10. *Quomodo filius ejus Judas, cum Antiochi copiarum ducibus congressus, id assequutus est ut Judæi patriis institutis viverent; atque ipse à populo pontifex constitutus est.*

11. *Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judæam facta, victus interiit.*

12. *Lysiæ & Gorgiæ contra Judæos expeditio & clades, & exercitus interitus.*

13. *Quod Judas & Simon, ductis exercitibus, ab illo in Ammanitas, à Simone fratre ejus in Tyrios & Ptolemæos, illos devicerunt.*

14. *Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.*

15. *Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia susceptа in Judæos expeditione, victoria potitus Judam in templo obsidet.*

16. *Quod, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus*

a Εν τῇ δωδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δωδεκάτῳ, vel ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ.
b Κατῴκισεν.] Μετῴκησεν *Hen.*
c Ιουδαίων νόμους] *Al.* Ιουδαίους.
d Επεκαλέσαντο] Απεκαλέσαντο *Hen.*
e Ο Ασαμωναίου παῖς] Ita *MSS.* in *Editis* deëst articulus.
f Ματταθίας] Ita ubique cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ματθίας passim in *Editis.*
g Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας,] Hunc titulum insertum dedi ex *MSS.*
h Λυσίου ϗ Γοργίου] Ita juxta *Epiphanii* Codd. *MSS.* Σιλωνος in *Editis Flavii* & aliquibus *MSS.* Γαιῶνος *Hen.*
i Γαλαδίτιν,] Γαλαδίτιν *Vat.*
k Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς] Λυσίου στρατεία, ϗ Αντιόχου στρατηγοῦ, ἐπὶ Ιουδαίους [Ιούδαν *Gall.*] ϗ ἧτα inter hunc & præcedentem titulum inserunt *Hen. Gall.* & *Vat.*

tiochus cum Juda fœdus feriit, & ex Judæa non ſine gloria diſceſſit.

17. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judæos profectus, re infecta ad Regem reverſus eſt.*

18. *Quomodo Nicanor, dux poſt Bacchidem miſſus, una cum exercitu periit.*

19. *Quod Bacchides denuo miſſus contra Judæam, victoria potitus eſt.*

20. *Quomodo Judas in prælio occubuit.*

πιησάμενος πρὸς Ἰούδαν, ὑπερεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁ Ἀντίοχος.

ιζ'. Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

ιη'. Ὡς Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν [1] τῷ στρατῷ.

ιθ'. Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰουδαίαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν.

κ. Ὡς Ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

1 Τῷ στρατῷ.] Τῇ στρατιᾷ in duobus *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DUODECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXX.

CAP. I.

Quomodo Ptolemæus Lagi filius, Hieroſolymis & Judæa dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, δόλῳ τὰ ἀπάτῃ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

Alexandri ſucceſſores.

GITUR Alexander Macedonum rex, ſubacto Perſarum imperio, & conſtitutis (ut jam dictum eſt) Judææ rebus, vitam finiit: ac diſtracto in multos imperio, Antigonus Aſia potitur, Seleucus Babylone & illius tractus nationibus, Lyſimachus Helleſpontum obtinuit, Macedoniam occupavit Caſſander, Ægyptum autem tenuit Ptolemæus Lagi filius. Hi dum inter ſeſe diſſident, & de imperio quiſque ſuo contendunt, fiebat ut continua longaque bella gererentur, urbeſque affligerentur, & multos civium in certaminibus amitterent, adeo ut omnis Syria à Ptolemæo Lagi filio (qui tum Soter, *hoc eſt Servator*, appellabatur) longe aliter afficeretur, quam ejus nomine dignum eſſet. Is etiam Hieroſolymam per fraudem & proditionem occupavit. Ingreſſus enim Sabbato in urbem per ſpeciem ſacrificandi, ne prohibentibus quidem Judæis (neque enim hoſtem eſſe putabant, & tum quia nihil mali ſuſpicabantur, tum propter diem ocium & quietem agebant) urbe nullo labore potitus eſt, eamque acerbe tractavit & in-

Ægyptum tenuit Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus.

Judæi, Hieroſolymis dolo captis, in Ægyptum abducti.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ [b] τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τῶν παρόντων καταστησάμενος πρόπτον, τελευτᾷ τὸν βίον· μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τὴν ἀρχῆς, Ἀντίγονος μὲν τῆς Ἀσίας [c] ἐπικρατεῖ, [d] Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ [e] τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ Μακεδονίαν [f] εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον [g] εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλονεικούντων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακροὺς [h] συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν [i] ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς δὲ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, Σωτῆρος ὑπὸ χρηματίζοντος, πανταπᾶσι παθεῖν αὐτὸ τῇ ἀπιθανίᾳ. κατέσχε δὲ ἕτερος δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα, δόλῳ δὲ ἀπάτῃ [k] χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ Σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, ἀΰδε γὰρ ὑπενόουν πολέμιον, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον δὲ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ δὲ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐ-

a Ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.] Ita in omnibus *MSS.* tam *Latinis* quam *Græcis*. Videſis *Iſ. Voſſium* in *Chronol.* S. cap. XI. p. 150.

b Τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν] Illa τὰ κατὰ deſunt *Cod. NC.*

c Ἐπικρατεῖ,] Ἐπεκράτει *NC.*

d Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος] Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐπικαλούμενος *NC.*

e Τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν,] Τῶν ἄλλων ἐθνῶν *NC.*

f Εἶχε Κάσσανδρος,] Εἶχε abeſt *Hen.* mox Κάσσανδρος ex *nummis* pro Κάσανδρος edidimus.

g Εἰλήφει.] Εἵληφεν in nonnullis *MSS.*

h Συνέβαινε γίνεσθαι] Συνέβη γίγνεσθαι *Hen.* συνέβαινε γίνεσθαι *NC.*

i Ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων] Ἀπόλλυσθαι *NC.*

k Χρησάμενος.] Χρησάμενος, ἀρχιερέως ὄντος δὲ ἔθους ἡμῶν κατ' ἐκείνας ἡμέρας Οὐΐᾳ, ὃς ὑπὸ Λόλλιος ὕστερον εἰσελθὼν ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὁ Πτολεμαῖος ὡς θύσων τῷ Θεῷ *NC.*

1 Τὰς

αὐτῆς. μαρτυρεῖ ἡ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ [l] τὰς τῶν Ἀλεξανδρου διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. "Ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ "πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑ- "περεῖδον ὑπὸ Πτολεμαίῳ γιγνομένῳ, ὥστε λαβεῖν ἀ θε- "λήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν "ὑπομένειν ἔχειν δεσπότην." Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβών, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν [m] ἐν Γαριζεὶν, κατήγαγεν [n] ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. Ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, [p] ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ παρ' αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ· [q] πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια [r] καταλοχίσας, καὶ τοῖς Μακεδόσιν [s] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι [t] δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἐκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, διά τε [v] ἀρετὴν τῶν τόπων αὐτοὺς ἅμα τῆς τοῦ Πτολεμαίου φιλοτιμίας προσκαλουμένης. κατά γε μὴν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν [x] ἐθῶν διασῴζειν προῃρημένοις, ἐγίνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων· τῶν δὲ [y] Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

clementer. Hiſce quæ diximus etiam Agatharchides Cnidius, qui res à ſucceſſoribus *Alexandri* geſtas conſcripſit, teſtimonium perhibet, ſuperſtitionem nobis exprobrans, ut qui libertatem propter eam amiſerimus, iſtiuſmodi verbis. "Eſt "gens quæ Judæorum dicitur, qui urbem inco- "lentes magnam & bene munitam *nomine* Hiero- "ſolyma, paſſi ſunt eam in Ptolemæi poteſtatem "venire, quod arma capere noluerint, atque ex "ſuperſtitione intempeſtiva crudeli dominatui ſe- "ſe ſubjecerunt." Et Agatharchides quidem de gente noſtra hæc memoriæ prodidit. Cæterum Ptolemæus, multis hominibus captis, tum ex Judææ montanis, lociſque circa Hieroſolyma, tum ex Samaria & Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Cumque Hieroſolymitanos jurisjurandi fideique obſervantiſſimos ex iis intelligeret, quæ Alexandri legatis poſt victum ab eo Darium reſponderant, multos eorum in præſidiis diſpoſuit, & cum Macedonibus Alexandriæ pares fecit, ac ſacramento adſtrinxit, ſervaturos fidem poſteris ejus, qui ipſis mandaſſet eam provinciam. Non pauci præterea reliquorum Judæorum in Ægyptum ſua ſponte profecti ſunt, allecti partim bonitate ſoli, partim Ptolemæi liberalitate. Sed inter Samaritas & Judæorum poſteros inſtituta patria retinere ſtudentes exiſtebant contentiones, iique inter ſeſe decertabant, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſanctum eſſe contendunt, & victimas eo mitti volunt; Samaritæ contra, in montem Garizin.

Agatharchides Cnidius.

Ptolemæi in Judæos benignitas.

Contentiones inter Judæos & Samaritas.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσε, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

CAP. II.

Quomodo Ptolemæus Philadelphus leges Judaïcas Græce transferendas curavit, multoſque captivos manumiſit, & multa donaria Deo conſecravit.

II.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος παραλαβόντος, ἔπεσε τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου Φιλάδελφος, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν ἐπ' [a] ἔτη ἐνὸς [b] δέοντος παραλαβόντα, [c] τόν τε νόμον ἠρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, [d] ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν [e] βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα [f] τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, [g] εἴ τι που μόνον

Cum autem Alexander duodecim annos regnaſſet, & poſt eum Ptolemæus Soter quadraginta, tum demum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos undequadraginta) & legem *Judaïcam* curavit transferendam, & ſervientes in Ægypto Hieroſolymitanos ſervitute liberavit, qui fuerunt centum & viginti millia, ex hujuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, operam dans ut omnes, ſi fieri poſſet, totius orbis libros colligeret, & coëmens quicquid ubique vel fama accepiſſet ſtudio dignum fore Regiſque volun-

Ptolemæus Philadelphus ſecundus Ægypti rex.

Demetrius Phalereus bibliothecæ Ptolemaïcæ præfectus.

---

l Τὰς τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεις συνεγραψάμενος,] Forſan in libris περὶ Ἀσίας, quos laudant *Diodorus*, *Phlegon*, *Lucianus* & *Athenæus*.

m Ἐν Γαριζεὶν,] Ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζεὶν *NC*.

n Ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών.] Quorum Samaritanorum in Ægyptum deductorum reliquias putat *Scaliger. de Emend. Temp.* l. VII. p. 663. eos, qui Synagogam magnam habent in Caïro; Item qui Inſulam in Mari Rubro occupant, teſte Geographo Arabe. SPANH.

o Ἐγνωκὼς δὲ] Ἐπιγνωκὼς *Hen. Busb.* & *NC*.

p Ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο] Ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο Ἰαδδοῦς ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξάνδρῳ πρεσβεύσαντι παρ' αὐτοὺς περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὡς μὴ τὸ κρ. *NC*.

q Πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας] Vid. infr. c. 2 §. 4. & adv. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH.

r Καταλοχίσας] Καταλοχισάμενος *NC*.

s Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας,] Judæi in Alexandria cum Macedonibus Ισοπολίται. Ita etiam Antiochiæ infr. c. 3. §. 1. SPANH.

t Δ' ὧδε] Forte δὲ καὶ. COCC.

v Ἀρετὴν] Ἀρετὴ hic pro εὐδαιμονία, ut quandoque apud Homerum. SPANH.

x Ἐθῶν διασώζειν προῃρημένοις,] Ἐθνῶν *Vat.* & *NC*.

y Σαμαρειτῶν] Σικιμιτῶν (*Lugd. Bat*) *NC*. & *Vet. Interpr.* in nonnullis codicibus.

z Βασιλεύσαντος] Ita *Busb. NC*. & *Vet. Interpr.* nec non *Iſ. Voſſii* MS. (nunc *Lugd. Bat.*) niſi quod τεσσαρακοντα καὶ ἓν pro τεσσαρακοντα præ ſe ferat. in *Editis* deſiderantur iſta, Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τεσσαρακοντα. In *Cod. NC.* (cui titulus eſt Πτολεμαϊκὸν) caput incipit ad hunc modum, Τελευτήσαντος δὲ Ονίου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται Ἰαδδοῦς, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθεὶς, διὰ τὸ τοῦς τε Θεὸν εὐσεβεῖς καὶ τὸ ἔθνος τοὺς ὁμοφύλους εὐνοεῖν. Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξ. &c. Videſis *Uſſerium* ad A. M. 3721.

a Ἔτη ἑνὸς δέοντος τεσσαρακοντα,] Porphyrius apud Euſebium XXXVIII. annis regnaſſe eum dicit. SPANH.

b Δέοντος τεσσαρακοντα,] Δέοντα *Hen.* & *Busb.*

c Τόν τε νόμον ἠρμήνευσε,] De ſola Legis verſione ſub hoc Ptolemæo. vid. Procem. c. 1. §... ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρειαν· & ſuperius ibid. ὅτι μοι καὶ μέλλητις ἐγκύψαι τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην ἀφιλότιμα συμβῆναι· Vide quæ de hoc ſuo conſilio, quæ in Hebræis voluminibus contenta in Græcam linguam transferendi, ait infr. §. 10. ubi διφθέραις, quibus Lex ſcripta, aureis litteris: ut ita de ſolis Legis Libris verſis à LXX. agat ſemper Joſephus, & ſic infr. §. 12. de Verſione illa facta ἀναγνῶναι τὸν Νόμον· & contr. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH. Nihil præter Pentateuchum tunc Græce verſum fuiſſe ex iſtis colligunt viri docti. & certe Græcus cæterorum librorum ſtylus arguit, eos, qui Ptol. Philadelphi rogatu Pentateuchum Moſis interpretati ſunt, reliquos libros ſacros non convertiſſe. *Pet.* Var. Lect. IV. 9. HUDS. in *Add.*

d Ὄντας δώδεκα μυριάδας,] Ὄντας περὶ δώδεκα in *iiſdem MSS.*

e Βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως,] Vide *S. Epiphanium* in lib. *de Menſuris & Ponderibus*, p. 166. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3719.

f Τὰ] Abeſt a *L. B.*

g Εἴ τι που μόνον] Εἴ που τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

Ptolemæus, ex consilio Demetrii, de legibus Judaicis Græce transferendis cogitat.

luntati non ingratum, (nam *is* maximo librorum colligendorum desiderio tenebatur) omni cura & cogitatione huic rei incumbebat. Ptolemæo autem aliquando ab ipso quærente, quot jam librorum millia collecta haberet? respondit esse jam circiter *ducenta millia, & brevi congesturum ad quingenta. sibi etiam, adjiciebat, indicatum multos esse apud Judæos de ipsorum institutis libros studio dignos & bibliotheca regia; qui cum illorum literis & sermone scripti sint, rem fore magni laboris & molestiæ, si in Græcam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturæ, vocemque reddere consimilem, contigit tamen ut sui generis sit. cæterum nihil, inquit, prohibet, quo minus eos transferendos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) & in biliotheca *tua* habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, sibi optime consulere existimans, Judæorum pontifici scribit, ut hæc fiant.

Aristæi oratio ad regem Ptolemæum.

2. Jam quidam *nomine* Aristæus, Regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, sæpe antea Regem orare statuerat, ut Judæos, quicunque in ejus regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum præfectis, Sosibio Tarentino & Andrea, eos obsecrans, ut se in eis quæ sit à Rege postulaturus adjuvent. Cumque Aristæus eorum, quos memoravimus, sententiam accepisset, Regem adit, & cum eo agit in hunc modum. "Non decet committere "nos, ô Rex, ut decipiamur, sed verum pate-"facere. Cum enim id nobismet negotii dari vo-"luerimus, ut Judæorum leges in tuam gratiam "non solum transcribantur, verum etiam vertan-"tur, quanam ratione hoc facere possimus, cum "multi Judæi serviant in regno tuo? Quos certe "non alienum erit à tua magnificentia & bonita-"te liberare à calamitate: quandoquidem qui "Deus eis leges tulit, is est qui tuum regnum "regit, quantum ego quidem quærendo compe-"ri. Conditorem enim universitatis Deum & i-"psi & nos colimus, familiari sermone Ζεῦα (i. "e. *Jovem*) vocantes, indito à vivendo nomine, "quòd is vitam conferat omnibus. Quapropter "ad honorem Dei, iis, qui Deum præcipua re-"ligione venerantur, redde patriam, ut eis in na-"tali solo vitam agere liceat. Illud quidem scito, "Rex, me nec genere eis, nec natione propin-"quum, hæc pro eis postulare. Sed cum omnes "homines Dei sint opificium, & sciam eum be-"nefacientibus delectari, ad benefaciendum te "cohortor.

Ptolemæi ad Aristæum responsum.

3. Hæc loquutum Aristæum, Rex hilari lætoque vultu intuitus, Quotnam, inquit, millia putas esse eorum, qui manumittendi sunt? Cumque Andreas, qui tum forte adstiterat, subjecisset, paulo plura esse quam centum decem millia. An vero parvum à nobis, inquit Rex, donum, Aristæe, postulas? Cumque Sosibius, & qui ad-

ἀκούσαι ἀγαθῆς ἄξιον [h] ἢ ἡδὺ τῇ Ꝺ βασιλέως διαιρέσει, μάλιστα γὰρ [i] ὠρεῖ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένου δ' αὐτὸν πόσαι Ꝺ Πτολεμαίῳ, πόσας ἤδη μυριάδας [k] ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων; τῶν μὲν ὑπαρχόντων [l] εἶπεν εἶναι ὡρεῖ εἴκοσι, ὀλίγῳ Ꝺ χρόνῳ εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. μεμαθῦσθαι δ' ἐλεγχθῆναι πολλὰ εἶναι Ꝼ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀγαθῆς ἄξια Ꝼ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης· ἃ, τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι Ꝼ τῇ Δωρίδι γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τ[m] Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, Ꝼ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [n] ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον Ꝺ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὅθεν οὐκ ἔλεγε κωλύειν Ꝼ ταῦτα μεταβαλεῖν· δύναται Ꝺ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἀπορεῖσθαι· ἔχειν γὰρ τῇ βιβλιοθήκῃ Ꝼ τὰ παρ' ἐκείνοις. [o] δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἀρέσαι τ Δημητρίου φιλομαθοῦντος ὠρεῖ [p] τὸ πλῆθος αὐτῶν τ βιβλίων ἐπισταθῆναι, γράφει τῷ τ Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι.

β'. [q] Ἀριστέᾳ Ꝺ δέ τις, φίλος ὢν [r] ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, [s] Ꝼ ἀγαθιζόμενος ὑπ' αὐτοῦ Δωρεᾶς μεμετρήκαμεν, πολλάκις μὲν ἕτερον ἔγνω παρακαλέσαι τ βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς [t] αἰχμαλώτους Ἰουδαίους, ὅσοι Ꝼ τῷ βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τ δεήσεως, πρώτοις ὠρεῖ τοῦτο Δωρεῖσθαι τοῖς ἀρχισωματοφυλάκοις, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ Ꝼ Ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι ὠρεῖ ἂν ἐντυχάνῃ μέλλοντι τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτοῦς. προσελθὼν οὖν Ꝼ τῷ τ προφρημένων γνώμῃ ὁ Ἀριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. "ὃ χρὴ ἀπαλωμένους ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, "[v] ὠθιορᾶν, ἀλλὰ πάλησθαι ἀπελεγχθέν. τοὺς γὰρ τ Ἰουδαίων "νόμους ἃ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ Ꝼ [x] ἑρμηνεῦσαι διεγω-"κότες εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον, [y] πίνι λόγῳ χρώμενοι τῷ-"πράξαμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δε-"δουλωμένων; ᾧ, τῇ σωτοῦ μεγαλοψυχίᾳ Ꝼ χρηστότητι πιστῶς "ἀνηλάθωσ, ἀπολύσαν τ παλαιπωρίας, τῷ βασιλείαν "σὺν διεπονῶν Ꝼ ἡμένῳ τοὺς νόμους αὐτοῖς θεῖ, καθὼς "ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τ γὰρ ἅπαν-"τα συνησάμενον θεὸν Ꝼ ἔστι Ꝼ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα κα-"λοῦντες αὐτὸν [z] ἐτύμως, ἀπὸ Ꝼ σύμπασι ἐμφύειν τὸ ζῆν "τῷ ὀνόματι αὐτοῦ [a] νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν Ꝼ θεοῦ, "[b] τοῖς ἐξαίρετον τῷ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, "ἀπόδου αὐτοῖς τὴν πατρίδα, Ꝼ τ ὑπ' αὐτῇ βίον [c] ἀπολη-"φόσιν. ἴσθι μέντοιγε, ὦ βασιλεῦ, ὡς ὑπὲρ γένους πεσπά-"κων αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος [d] αὐτῶν ὢν ταῦτα πρὸς αὐ-"τῶν ἀξιῶ. πάντων Ꝺ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων Ꝼ "θεοῦ, [e] Ꝼ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὐποιοῦσιν, [f] ὑπὲρ "τούτου καὶ σὲ παρακαλῶ.

γ'. Ταῦτα εἰπόντος τ Ἀριστέου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ Ꝼ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τ ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑπολυχόντος Ꝺ Ἀνδρέου, παρῳκηκὼς γὰρ, Ꝼ φράσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἔσεσθαι τῶν [g] δέκα μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα [h] ἡμᾶς, εἶπεν, Ἀριστέα, δωρεὰν αἰτεῖς; Σωσιβίου Ꝺ Ꝼ τῶν πα-

h Η ἡδὺ] Οι ἡ ἥδοι *L. B.*

i Πρεῖ] Τὰ πρεῖ *L. B.*

k Ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων.] Sic *MSS.* ἔχει in *Editis.*

l Εἶπεν εἶναι ὡρεῖ εἴκοσιν,] Illud εἶπεν ex *MSS.* agnoscunt etiam *Epiphanii* libri, *Aristeas*, & *Eusebius.*

* *Ducenta millia*,] In *Vet. Interpr.* perperam *viginti millia*, & dein *quinquaginta.*

m Συρίων] *L. B.* Συρέων.

n Ἀπηχεῖν,] *L. B.* ἀπίχειν.

o Δόξας] *L. B.* δίξας.

p Τὸ πλῆθ Ꝺ αὐτῷ τ βιβλίων] *L. B.* πλήθους αὐτῷ βιβλίων.

q Ἀριστᾶ Ꝺ δέ τις,] Ita passim *Flavius.* Ἀριστέας *Alii.*

r Ἐν τοῖς] *L. B.* Ꝼ ἐν τοῖς.

s Καὶ ἀγαθιζόμ Ꝺ] *L. B.* ἐαγαθιζόμ Ꝺ.

t Αἰχμαλώτους Ἰουδαίους,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αἰχμαλώτους deëst *Editis.*

v Πιεζορᾶν,] Πιεζορᾶν τι *NC.*

x Ἑρμηνεῦσαι] Μεθερμηνεῦσαι in *MSS.*

y Τίνι λόγῳ χρώμενοι] Τίνι τῷ λόγῳ *Hen.* & *Busb.* τίνι λόγῳ *L. B.*

z Ἐτύμως, ἀπὸ Ꝼ σύμπασι] Lege ἐτύμως ἀπὸ πᾶσιν &c. COCC, & ita corrigere jubet HUDS. in *Addendis*, sicuti fecimus pro ἐτοίμως. HAV.

a Νοήσαντες·] *L. B.* Θέντες.

b Τοῖς ἐξαίρετον τῷ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδου αὐτοῖς] *L. B.* τοὺς —— —— πεποιημένους ἀπόδος τοῖς &c.

c Ἀπολληφόσιν.] Ἀπολελοιπόσιν *Hen. Busb.* (Cocc.) & *NC.* HUDS. ἀπολελοιπόσιν *L. B.*

d Αὐτῶν ὢν ταῦτα] Αὐτῶν desideratur in *iisd. MSS.*

e Καὶ γινώσκων αὐτὸν] Καὶ δὴ γινώσκων *Hen.* & *Busb.*

f Ἐπὶ τούτῳ καὶ σὲ παρακαλῶ.] Ἐπὶ τοῦτο *NC.* & *Lugd. Bat.*

g Δέκα μυριάδων.] Ita cum *Aristea*, *Eusebio*, *Vet. Interpr.* & *Josepho* ipso infr. §. 4. ἑπτὰ in *Edit. Bas.* & *Gen.* nec non in *MSS.*

h Ἡμᾶς, εἶπεν,] *L. B.* εἶπεν ἡμᾶς.

παρόντων φησάντων, ὡς ἄξιον αὐτὸν [i] δεῖ τῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τῷ βασιλείων Θεῷ χαρίσασθαι ποιήσασθαι· [k] διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδιδῶσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν [l] δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ πρὸ ὧν [m] ἠξίου προθεῖναι γράμματα ὑπὲρ ἔχειν [n] μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀριστέου προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ [o] πρὸ τούτου τῷ τοῦ Θεοῦ βούλησιν· καθ' ἣν ὁ μόνον τοὺς [p] ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκείνου [q] στρατιᾶς [r] ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν. πολλόντων [s] ἢ τεσσαράκοντα ταλάντων [t] τὴν ἀπολυτρώσεως γνήσεσθαι φαμένων, ταῦτά τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης, [v] ἔγνωσαν Ἀφυλάξαι. ἦν δὲ τοιοῦτο. "Οσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν "τῷ πατρὶ, τὴν τε [x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν "Ιουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, "διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ [y] τὴν χώραν, καὶ ταῦτα "ἀπημπόλησαν, τούς τε παρ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, "καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν, τούτους ἀπολυέτωσαν, οἱ παρ' "αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες "δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τὸ ὀψώνιον, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι "τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς προ"αίρεσιν καὶ παρὰ τὸ δέον [z] αἰχμαλωτίσαι, τήν τε χώραν αὐ"τῶν ἀφὶ τὴν στρατιωτικὴν αὐθαδίαν κεκακῶσθαι, καὶ ἀφὶ "τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ "τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν "καὶ τοὺς [a] καταδουλωσαμένους παρὰ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, "ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν [b] οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, "τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφά"λαιον [c] τοὺς κεκτημένους· καὶ μηδένα περὶ τούτων κα"κουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. [d] βούλομαι "δὲ τοὺς ἀποσταλέντας, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέ"ρας παρεῖναι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδει"κνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ [e] καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ "πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσαγγελλέτω δὲ τοὺς "ἀποσταλέντας ὁ βουλόμενος, ὧν τοὺς οὐσίας εἰς τὴν βασι"λικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούλομαι." τοῦτο δὲ [f] τοῖς προστάγμασι [g] ἀναγνωσθέντι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντι, μόνα δὲ λειπόντι τοῦ καὶ τοῦτο προσθεῖναι καὶ τῶν αὖθις εἰσηγμένων Ἰουδαίων μὴ διεστάναι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ καὶ τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν [i] διαφόρων δόξιν οὖσαν ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν [k] πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς βασιλικοῖς

erant, dixiſſent, debere eum dignam ſua munificentia gratiam Deo rependere, qui ei regnum conciliaſſet: *Rex* ex illis gaudio perfuſus juſſit, ut cum militibus ſtipendia ſolverent, etiam pro captivis, qui apud eos eſſent, penderent in ſingula capita drachmas centum viginti. Ac de ipſius poſtulatis promiſit libellos ſe magnifice ſcriptos editurum, quibus Ariſtæi propoſitum, & ante id Dei voluntas confirmaretur: ex qua non ſolum ductos à patre ſuo & ejus exercitu liberaturum ſe dixit, ſed etiam eos qui ante erant in regno, & ſiqui poſtea fuerant adducti. Et cum eam liberationem dicerent pluſquam quadraginta talenta poſcere, *nihilominus* conceſſit; atque edicti exemplar, quo illuſtrior eſſet Regis magnanimitas, *poſteris* conſervari voluerunt. Erat autem hujuſmodi. "Quicunque ſub patre noſtro militantes Sy- *Ptolemæi mandatum de manumittendis Judæis.*
"riam & Phœnicem incurſarunt, pervaſtataque
"Judæa mancipia inde in urbes regionemque no-
"ſtram deportarunt ac vendiderunt; itemque qui
"ante nos erant in meo regno, & ſi qui nunc ad-
"ducti ſunt, hos manumittunto, qui penes ſeſe
"habent, accipientes pro ſingulis capitibus drach-
"mas centum viginti, ita ut milites quidem una
"cum ſtipendiis, reliqui autem à menſa regia re-
"demptionis pretium reportent. Arbitror enim
"eos contra patris voluntatem, contraque æqui-
"tatem, captivos eſſe factos, eorumque terram
"licentia militari afflictam, & ex eorum in Ægy-
"ptum tranſlatione magnam utilitatem partam eſ-
"ſe militibus. Quapropter juſtitiæ rationem ha-
"bens, & eorum miſericordiam capiens qui ini-
"que opprimuntur, impero iis, qui Judæos ha-
"bent in ſuo ſervitio, ut eos manumittant domi-
"ni pro præſcripta ſumma; neve quiſquam in
"hac re dolo malo agat, ſed imperatis obediat.
"Volo autem ut intra triduum, ex quo allatum
"erit hoc edictum, apud eos, qui huic negotio
"præſint, profiteantur, eiſque ſimul etiam cor-
"pora oſtendant: hoc enim etiam è re mea eſſe
"duco. Quod ſi qui dicto audientes non fuerint,
"corum nomina qui volet deferto, eorumque bo-
"na in fiſcum regium referuntor." Cum *primum* hoc edictum prælectum eſſet Regi, atque alia quidem *recte* haberet, hoc vero deſideraretur, quo cautum eſſet illis quoque, qui vel ante *aderant* vel poſtea ſunt adducti ex Judæa, ille & hoc quicquid eſt benigni eis pro ſua magnanimitate indulſit, juſſitque ſolutionem, ut quæ multiplex & cumulata eſſet *futura*, inter rerum agendarum miniſtros partiri & regios nummularios. Hoc autem *Regis erga Judæos benignitas & liberalitas prolixa.*

[i] Δεῖ] Idem δ'οι.

[k] Διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν,] Διαχυθεὶς δὲ μᾶλλα τοῖς ὀψωνίοις *Ariſteæ.*

[l] Δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι.] Pro ἑτατὸν εἴκοσι (quod reperitur in omnibus *Joſephi* libris, tam *Græcis* quam *Latinis*) εἴκοσι iterum iterumque habent *Ariſteæ* exemplaria. quod ſane mihi veriſimilius videtur. Vide *Uſſerium* in *Annalibus Vet. Teſt.* ad A. M. 3727.

[m] Ἠξίου] *L. B.* ἀξίουν. Lege ἠξίουν. COCC.

[n] Μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα,] Μεγαλοπρεπῶς ἦ ἔχοντα *Hen.* & *NC.* μεγαλοπρεπάς τε ἔχοντα *Busb.* & *L. B.*

[o] Πρὸ] *L. B.* προς.

[p] Ὑπὸ τοῦ] Abeſt ultima a *L. B.*

[q] Στρατιᾶς] *Al.* στρατείας.

[r] Ἀπολύσειν ἔλεγεν,] Ita cum (*L. B.*) & *NC.* ἀπολύειν in *cæteris.*

[s] Δὲ ἢ] *L. B.* ἦ ἤδη.

[t] Τὴν ἀπολυτρώσεως] Forte τὰ τῆς ἀπολ. COCC.

[v] Ἐγνωσαν ἀφυλάξαι.] Ita *Busb.* (*L. B.*) *N. C.* & *Epiphan.* ἔγνων in *cæteris.*

[x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Συρίαν ἢ Φοινίκην ἐπέδραμον in *Editis.*

[y] Τὴν χώραν,] Χώρα proprie Ægyptus interior. Græv. ad gloſſ. Iſidori. REL.

[z] Ἠχμαλωτίσαι,] Sic *MSS.* αἰχμαλωτίσαι in *Editis.*

[a] Καταδουλωσαμένους] Ita etiam apud *Ariſteam.* καταδιδουλωσαμένους in *MSS.*

[b] Οἰκετείαις] *L. B.* οἰκοσίαις. Lege οἰκείαις. COCC.

[c] Τοὺς κεκτημένους·] Κεκτημένοι *heri* dicti reſpectu ſervorum *Ariſtoph, Plut.* p. 1. τῷ κεκτημένῳ· vid. Athen. lib. XIV. p. 657. E. Sic κεκτημένη hera *Ariſtoph.* Ἐκκλησ. p. 717. & Lucian. in Aſino p. 122. SPANH.

[d] Βούλομαι δὲ τοὺς ἀποσταλέντας,] Ita *Baſ.* & *Gen.* βούλομαι δὲ τοὺς προγεγραμμένους, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπαρχοντας, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. nec aliter in *MSS.* niſi quod οἷς pro αὐτοῖς habeant *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *Diſpoſitiones autem meas præcipio, ex quo miſſæ ſunt, per tres dies proponi, quatenus ad judices domini conveniant, corpora ſtatim oſtendentes.* Apud *Ariſteam*, τοὺς δὲ ἀπογραφὰς ἐν ἡμέρας τρισὶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκκει) τὸ προσταγμα, ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κατεσταλμένους πρὸ τούτων, καταδεικνύντας οἷς καὶ τὰ σώματα, unde reſcribendum cenſui, βούλομαι δὲ τοὺς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς [ἡμέρας] ἐξεπέμφθησαν [τὰ προσεταγμένα,] πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπαρχοντας ποιεῖσθαι, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. Si quis οἷς pro αὐτοῖς malit, non repugnabo.

[e] Αὐτοῖς] *L. B.* εὐθῆς. Lege οἷς. *Vetus* ſtatim. COCC.

[f] Καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν] Καὶ deeſt *Hen.* & *NC.* Forſan τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ τοῖς πρ.

[g] Τοῦ προσταγματος ἀναγνωσθέντος] Τοῦ γράμματος ἀναγνωσθέντος *L. B.*

[h] Ἀναγνωσθέντος] Ita cum *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.* ἀνασχθέντος in *Editis.*

[i] Διαφόρων] Ita *Gall.* & *Ariſt.* τῶν ἀφ' φόρων *NC.* τῶν φόρων in *Editis Aliiſque.*

[k] Πραγμάτων ἀπομερίσαι] Sic *Hen. NC.* (*L. B.*) *Vet. Interpr.* & *Ariſt.* ταγμάτων in *Editis Aliiſque.*

tem facto, Regis jussa septem non amplius diebus peracta sunt, impensis in eam liberationem talentis plus quadringentis sexaginta. Nam etiam pro parvulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quasi Rex etiam eorum nomine solvi jussisset, dum scripsisset accipiendum pro singulis capitibus quod dictum est.

Ptolemæus jubet Demetrium suam de legibus Hebraïcis interpretandis sententiam scriptis sibi proponere.

3. Hæc ubi ex sententia Regis magno cum decore acta erant, imperavit Demetrio, ut quid ipse de Judæorum libris describendis sentiat sibi libello proponeret. Nihil enim ab iis Regibus temere unquam administratum, sed omnia multa cum diligentia fieri consueverant. Unde mihi visum est libelli *hujus* & epistolarum exemplaria ordine collocare, necnon missorum etiam donariorum numerum, cum proprio singulorum apparatu, ut exquisita opificis magnificentia ab omnibus spectetur, & ex operum præstantia eximia quis uniuscujusque artifex sit primo intuitu cognoscatur. Et quidem libelli exemplar ita se habet.

Demetrii ad Regem supplex libellus.

"Regi magno Demetrius. Quod mihi dederas in "mandatis, ô Rex, ut qui ad bibliothecæ com- "plementum deessent, ii per me libri congererentur, & ut illis, quibus aliqua forte exciderint, "cura debita adhiberetur, summa hac in re dili- "gentia defunctus significo tibi libros legislatio- "nis Judæorum à nobis desiderari cum aliis. Nam "cum Hebraïco charactere & patria ipsorum lin- "gua scripti sint, intelligi à nobis non possunt. "Contigit autem & ipsos negligentius, quam *ab* "*auctoribus* se habent, * notatos esse; quod non- "dum regia eis cura consuluerit. Oportet ideo ut "istos etiam ad amussim exactos penes te habeas. "nam ita comparata est ea legislatio, ut altioris cu- "jusdam sapientiæ & sinceriſſimæ integritatis plena "sit, utpote à Deo profecta. Quare nec poëtæ, nec "qui historias conscripsere ejus meminerunt, quem-

Hecatæus Abderita.

"admodum Hecatæus Abderita testatur, adeo- "que nec hominum illorum, qui ex ejus præce- "ptis vitam instituerunt, quod casta esset & *augu-* "*sta*, & profano ore & *sermone* exponi non opor- "teret. Quam ob rem, si ita tibi visum fuerit, ô "Rex, scribes ad Judæorum pontificem, ut ad te "mittat seniores sex ex singulis tribubus, legum "peritissimos, à quibus postquam librorum illo- "rum apertum & consonum sensum intellexeri- "mus, & accuratam acceperimus rerum interpre- "tationem, digna hæc desiderio tuo colligamus.

Regi visum est ad Judæorum pontificem scribere & dona mittere.

4. Hujusmodi itaque libello *supplice* oblato, jussit Rex, ut de his scriberetur Eleazaro Judæorum pontifici, eique simul manumissio declararetur servientium in Ægypto Judæorum. Itemque ad faciendos crateras & phialas & calices misit auri

τραπεζίτας. γινομένης δὲ τούτου, ταχέως ἐπὶ τὰς πάσας ἡμέρας τέλος εἰλήφει τὸ δοχθὲν τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ὑπὲρ ἑξήκοντα ἦν τετρακόσια τῶν λύτρων ἐγένετο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσέπραττον οἱ δεσπόται τὰς εἴκοσι ἦν ἑκάλουν δραχμὰς, ὡς δὴ βασιλέως ἦν ὑπὲρ τούτων δίδοναι κελεύοντος, ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

γ'. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο κατὰ τὴν δὲ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον [l] ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. οὐδὲν γὰρ εἰκῇ τοῖς βασιλεῦσι [m τούτοις] [n] ὡκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο. διὸ καὶ τὸ τοῦ [o] ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἀπιστολῶν [p] κατατέτακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἑφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τὴν δὲ τεχνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δῆθεν γνώριμον. τῆς μέντοιγε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. "Βασιλεῖ μεγάλῳ "[q] Πτολεμαίῳ Δημητρίου. Προσέταξάς σοι, ὦ βασιλεῦ, περὶ "εἴ τι τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων, ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν "διαπεπτωκότων ὅπως [r] τῆς δεούσης [s] ἐπιμελείας τύχῃ, "πάσῃ κεχρημένου περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶσαι τὰ δὲ "Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σαφῶς ἐτέρους. "χαρακτῆρι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ "ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀ- "μελέστερον ἢ [t] ἔχῃ σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἔ- "πω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ "ταῦτα σοὶ διηκριβωμένα. Φιλοσοφωτέραν γὰρ "καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἂν "ᾖσαν Θεοῦ. διὸ καὶ τὰς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγρα- "φεῖς τῶν ἱερέων, σὺν [v] ἐπιμνηθῆναι, φησὶν [x] Ε- "κατῶν ὁ Ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὸν πολιτευ- "σαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ θέσιν αὐτὴν "βεβήλοις στόμασι διασαφεῖσθαι. ἐὰν οὖν σοὶ δοκῇ, "βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ, ὅπως "ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑφ' [y] ἑκάστης φυλῆς, "τοὺς ἐμπροτάτους τῶν νόμων, [z] ἀφ' ὧν τὸ τῶν βι- "βλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον [a] ἐκμαθόντες, καὶ τὸ κα- "τὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν [b] πραγμά- "των, ἀξίως ταῦτα τῆς παιδεύσεως παραγάγω- "μεν.

δ'. Τοιαύτης δὲ τῆς [c] ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τὴν Ἰουδαίων χρῆναι περὶ τούτων, ἅμα δὲ τὴν ἄφεσιν τῶν δυκλούσων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλῶσαι αὐτῷ. καὶ πρὸς [d] σκευασκευὴν ἧ κρατήρων

καὶ

l Ἐκδοῦναι] In *Aristeæ* libris. εἰσδοῦναι.

m [Τούτοις] Illud τούτοις, uncis inclusum, ex Aristea adjectum esse volui.

n Ὠκονόμητο,] Διῳκεῖτο *Aristeæ*.

o Ἐκδόσεως ἀντίγραφον] Ita *NC.* & *Euseb.* de *Præp. Evang.* p. 353. in *Josephi Editis Aliisque* utroque loco εἰσδόσεως, prout in *Aristeæ* libris.

p Κατατέτακται,] Κατακεχώρισται in *Aristeæ* libris, unde forsan aliquis hîc loci malit κατατέτακται, aut media voce κατατέταγται, præsertim cum *Epiphanius* vertat *designavimus*.

q Παρὰ Δημητρίου.] Ita cum *Aristeæ* & *Eusebii* libris, ut & *NC.* (atque *L. B.*) qui præterea habet βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ παρὰ Δημητρίου. Verum *Aristeæ* Editores verba illa non pro inscriptione accipiunt, sed cum præcedentibus jungunt: quod & à *J. Alb. Fabricio* notatum video.

r Τῆς δεούσης] Καὶ τὰ δ. *NC.*

s Ἐπιμελείας] Ἐπισκευῆς *restitutionis* aut *reparationis* vocabulum, quo utitur *Aristeas*, significantius videtur quam ἐπιμελείας. *M. Meibom.* in *specimine Emendationum Psalmorum* &c. p. 47.

* *Notatos esse*;] Id est *consonis literis absque subjunctis vocalibus*, ut opinatur *Meibomius*. Alii reddunt, *scriptos interpunctosque*, qui credunt exemplaria quædam legis Judaïcæ in Bibliotheca Ptolemaïca exstitisse, sed imperfecta & mendosa. atque alii demum *expositos*, quibus placet aut totum *Pentateuchum* aut *partes quasdam* ante Alexandrum Græce redditas fuisse. Vide *Huetium* in *Demonstr. Evangel.* Prop. IV. c. 12. & *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. 3. c. 12. §. 1.

t Ἔχῃ σεσημάνθαι,] Καὶ ἐχ ὡς ὑπάρχῃ apud *Aristeam*, pro quo καὶ ἐχ ὡς ὑπ' ἀρχὴν ἦχε reponendum censet *Meibom.* p. 48. *Josephi* verbis mendum subesse existimant *Viri Eruditi*. unde ἠχεῖ pro ἔχῃ post alios substituit *J. Clericus*. ἔχῃ *J. Davisius*. nihil mutari volui, sine auctoritate *MSS.* præsertim cum ita legerit *Epiphanius*, qui vertit, *quam habent*.

v Ἐπιμνηθῆναι,] Ita *MSS.* ἐμνηθῆναι in *Editis*.

x Ἑκατῶν ὁ Ἀβδηρίτης,] In *Historia de Judæis*, cujus meminit *Euseb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 4. HUDS. Hecatæus Abderita, quæ de Judæis scripsit vid. adv. Apion. lib. 1. §. 22. ubi Hecatæi verba apud Euseb ex F. p. 408. & contr. Apion. lib. 1. § 22. ut & lib. 2. §. 4. SPANH.

y Ἑκάστης φυλῆς,] Hinc colligitur (quod ab aliis notatum) non integras tribus fuisse abductas in Mediam, sed jam à temporibus Salmanassaris reliquias nonnullas permansisse.

z Ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων] Παρ' ὧν in *MSS.*

a Ἐκμαθόντες,] Sic *MSS.* ἂν μαθόντες in *Editis*.

b Πραγμάτων,] Γραμμάτων L. B.

c Ἐκδόσεως γενομένης,] In *Editis* εἰσδόσεως *suggestionis*, ut vocem hîc loci interpretantur & *Epiph. Gelenius*. Supra tamen *Epiphanio* ἔκδοσις est *allegatio*. de qua voce videsis *Du-Cangium* in *Glossario*.

d Πρὸς σκευασκευὴν] Κατασκευὴν *NC.* (*L. B.*) & *Arist.*

e Πεν-

καὶ φιαλῶν ⸂ἀπονδείων, ἔπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα πεντήκοντα, λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· προσέταξε δὲ τοῖς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τῷ ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, ὅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἴδους, ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ νομίσματα εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἕκαστον τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, μὴ τὸ προεκθέσθαι τὸ ἀνάγραφον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ γραφείσης Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παρὰ τίνος λαβόντι τὴν ἀρχὴν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] πεπληρωκότος δὲ Ὀνίου τὴν ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ [g] Σίμων γίνεται δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον ὄντα καταλιπόντος τὸν κληθέντα Ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ γράφει Πτολεμαῖος τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ "τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. [h] Πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατω- "κισμένων Ἰουδαίων, οὓς, αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν "ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρα- "τιωτικὰ κατέταξεν ὡς μείζοσι μισθοφορίαις, τισὶ δὲ γνω- "μένοις ἐν Αἰγύπτῳ σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλα- "κὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί· [k] τὴν ἀρχὴν "ἐγὼ θαλαττῶν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μά- "λιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, οὓς ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας "αἰχμαλώτων δυναδύνων ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν "ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῶν ἡλι- "κίας εἰς τὴν στρατιωτικὴν καταλόγον κατέταξα· πινὰς δὲ τῶν πε- "ρὶ ἐμᾶς [m] καὶ τὴν ἐμῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένους, ταύτης "ἠξίωκα, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθη- "μα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ τούτοις χα- "ρίσασθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑ- "μῶν ἔγνων μεθερμηνευθῆναι, καὶ γράμμασι Ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν "Ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. "καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης "ἑκάσης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους [n] πέμψας· οἱ δὲ διὰ τὸ "χρόνον ἐμπείρως ἔχειν τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν "αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέν- "των, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "περὶ τούτων διαλεξομένους, Ἀνδρέαν τὸν δορυφορολοχαγὸν "καὶ Ἀρισταῖον, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀνα- "θημάτων εἰς τὸ ἱερὸν [o] καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέστελ- "κα, τάλαντα δραχμῶν ἑκατόν. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ἐπιστέλλων, "περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα.

ε'. Τῆς δὲ ἐπιστολῆς ⸂βασιλέως κομισθείσης πρὸς Ἐλεά- ζαρον, ἀντιγράφει [p] πρὸς αὐτὸν ὡς ἂν μάλιστα φιλοτίμως. "Ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. Ἐρρωμέ- "νων σοῦ τε καὶ [q] τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς "ἡμῖν ἔχει πάντα. τὸν δὲ ἐπιστολὸν λαβόντες, μεγά- "λως ἠσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροί- "σαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτὸν, ἐμφανίζοντες "αὐτῷ σὸν ἔχεις πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν. ἐπιδείξα- "μεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς

quidem talenta quinquaginta, gemmarum verò inæſtimabilem multitudinem: juſſitque cuſtodes capſarum, in quibus erant gemmæ, artificibus permittere electionem cujuſcunque vellent generis. Mandavit etiam pecuniæ ad ſacrificia & reliquos uſus * in templum uſque ad centum talenta erogari. Exponam autem opera, & quo modo ſingula fabricata erant, ſi prius exemplar adduxero ſcriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id munus adeptus erat, ob cauſam quam dicam. Defuncto Oniæ pontifici filius ejus Simon ſucceſſit, is qui Juſtus cognominatus eſt, tum propter pietatem in Deum, tum propter benevolum in cives animum. Eo mortuo, & ſuperſtite ei filio Onia nomine, ejus frater Eleazarus, de quo loquimur, pontificatum ſuſcepit; cui ſcripſit Ptolemæus in hunc modum. "Rex Ptolemæus Eleazaro *Regis Ptolemæi literæ ad pontificem Eleazarum.*
"pontifici ſalutem. Cum multi in regno meo ha-
"bitarent Judæi, quos à Perſis, dum imperium
"tenebant, captos meus pater honoravit, & par-
"tim ad militiam majoribus ſtipendiis deſtinavit,
"partim videlicet iis, qui cum eo venerant in Æ-
"gyptum, caſtella eorumque cuſtodiam aſſigna-
"vit, ut eſſent Ægyptiis terrori: ego principatum
"adeptus, cum omnes humane tractavi, tum ma-
"xime cives tuos, quorum ſupra centum millia
"captivorum in libertatem vindicavi, ſoluto de
"meis facultatibus pretio dominis eorum. Ex his
"vero, quotquot per ætatem arma ferre poſſent
"in militiam allegi: nonnullos etiam eorum qui
"circa nos erant, quorum & fides id mereri vide-
"batur, in aulicos meos cooptavi, cogitans gra-
"tum Deo pro ejus de me cura donarium hoc &
"maximum à me oblatum iri. Atque ut tum his
"tum omnibus toto orbe Judæis gratum faciam,
"ſtatui legem veſtram interpretatione donare, &
"de Hebræo in Græcum traductam in mea bi-
"bliotheca reponere. Quare recte facies ſi dele-
"ctos viros, ex unaquaque tribu ſex, jam ætate
"provectos, ad me miſeris, qui & per ætatem le-
"gum ſint periti, & eas accurate poſſint interpre-
"tari. Sic enim exiſtimo, his perfectis, maxima
"nos gloria affectum iri. Miſi autem colloquutu-
"ros hiſce de rebus tecum, Andream ſatellitum
"præfectum & Ariſtæum, homines magnæ apud
"nos exiſtimationis, per quos etiam donariorum
"primitias ad templum & ſacrificiorum reliquo-
"rumque miſi, argenti talenta centum. Et tu, ſi
"nobis quæ voles ſcripſeris, rem gratam feceris.

ſ. Itaque his Regis literis ad Eleazarum perlatis, illis reſpondit quam fieri potuit amiciſſime. *Eleazari pontificis reſponſum.*
"Eleazarus pontifex Ptolemæo regi ſalutem. Si
"& tu vales, reginaque Arſinoë, & liberi, nobis
"omnia bene ſe habent. Acceptis literis tuis, ma-
"gnam ex *præclara* tua voluntate lætitiam cepi-
"mus, convocataque multitudine illas recitavi-
"mus, palam eis facientes tuam erga Deum pieta-
"tem. Phialas etiam abs te miſſas protulimus,
"aureas viginti, ac triginta argenteas, crateras item
quin-

e Πεντήκοντα,] Πεντήκοντα καὶ ἀργυρᾶ τάλαντα ἑβδομήκοντα in *Ariſtea*.

* *In templum uſque ad centum talenta erogari.*] *Sacerdoti dari* juxta *Epiphan.* adeo ut τῷ ἱερεῖ legiſſe videatur, ſicuti exſtat in *NC.*

f Τελευτήσαντος Ὀνίου] Illa τελευτήσαντος Ὀνίου δὲ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται Δίκαιος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ πρὸς Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν, quæ in principio capitis habet *NC.* hîc loci in eodem codice omittuntur: & poſt τοιαύτης ſequuntur iſta, ἀποθανόντος δὲ Σίμωνος καὶ τέκνου &c.

g Σίμων] Is ipſe eſt quem tanto encomio proſequitur *Siracbides, Eccleſiaſtici* cap. 2.

h Πολλῶν] Illud monendum eſt, Epiſtolas Ptolemæi & Eleazari non iiſdem referri verbis ab *Ariſtea, Joſepho, Euſebio*, & *S. Epiphanio* in lib. *de Menſuris & Ponderibus.* J. *Alb. Fabricius.*

i Σωὸν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακήν] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

k Τὴν ἀρχὴν] Ita *Baſ.* & nonnulli *MSS.* τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ in *Edit. Gen.* τὴν ἀρχὴν ἣν ἐγὼ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* καὶ ἡμᾶς ὑποδεξάντες τὴν βασιλείαν apud *Ariſteam.*

l Στρατιωτικὸν καταλόγον κατέταξα·] Sic *MSS.* στρατικὸν in *Editis.*

m Καὶ τὴν ἐμῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένους,] Ἐπὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν *Hen.* & *Busb.* τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν ἱκανὴν εἶναι δυν. *NC.* τοὺς δυναμένους καὶ περὶ ἡμᾶς εἶναι, τῆς περὶ τὴν αὐλὴν πίστεως ἀξίους ἐπιχείρων καταστήσαμεν *Ariſt.* HUDS. *Lugd. Bat.* ἀπιστῶν. Forte ἀπιστῶν. COCC.

n Πέμψας·] Illud πέμψας abeſt *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* nec agnoſcit *Ariſteas.*

o Καὶ θυσιῶν] Καὶ εἰς θυσίας καὶ τὰ ἄλλα *Ariſt.*

p Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτὸν *NC.* & *Vet. Interpr.* πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν &c. *Ariſt.*

q Τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης] Juxta *Ariſteam* & *Euſebium*, τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης, τῆς ἀδελφῆς, καὶ τῶν τέκνων. Vide *pag. ſeq.* σὸν υἱὸν σὸν &c *Uſſerium* ad A. M. 3727.

"quinque, & *mensam consecratis muneribus ex-
"cipiendis addictam, ut & sacrificiis faciendis ac
"cæteris omnibus, quibus opus templo fuerit,
"comparandis, centum talenta, quæ Andreas &
"Aristæus ex amicis tuis honoratissimi, viri ho-
"nesti bonique ac doctrina præstantes, tuaque vir-
"tute digni, attulerunt. Scire autem te velimus,
"nos tibi in commodum tuum gratificaturos,
"etiamsi quid præter ingenium nostrum facere
"oporteat. nam tuis beneficiis in cives nostros
"multifariam collatis paria referre debemus. Qua-
"re hostias confestim & tua, & sororis, & libero-
"rum, amicorumque causa immolavimus; & vo-
"tis Deo nuncupatis ab eo populus flagitavit, uti
"omnia tibi *feliciter atque* ex animo cedant, re-
"gnumque tuum pacis tranquillitate conservetur,
"tibique bene vortat legis interpretatio, & felicem
Septuaginta duo Interpretes. "quem optas sortiatur exitum. Delegimus etiam
"seniores, ex unaquaque tribu sex, quos ad te una
"cum lege misimus. Tuæ autem erit pietatis ac
"justitiæ curare, ut lex, absoluta ejus interpreta-
"tione, ad nos remittatur, salvis etiam istis qui
"eam ad te apportarunt. Vale.

Nominum recensio omissa. 6. Hæc quidem pontifex rescripsit. Mihi vero haud necessarium visum est nomina septuaginta seniorum indicare, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt: (illa enim subscripta erant epistolæ) donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, magnificentiam & opificium narrando percensere, non supervacaneum esse duxi, ut singulare Regis erga Deum studium omnibus innotescat. Etenim cum sumptus ad ista Rex large suppeditaret, & opificibus præsens adesset, atque opera inspiceret, nihil eorum quæ facta sunt oscitanter & negligenter fabricari sinebat. quorum uniuscujusque, quoad ejus fieri potest, magnificentiam persequar; non quod historia hujusmodi forsan narrationem postulet, sed quod elegantiæ amorem in Rege, animique magnitudinem lectoribus inde commendatum iri existimem.

Ptolemæi in donaris parandis munificentia. 7. Primo autem quæ ad mensam spectant exponere aggrediar. Et quidem Regi in animo erat opus immensæ molis elaborare. jussit autem ut mensæ quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem explorarent, & quanta esset, & an major confici posset. Cumque intellexisset qualis ea esset, quodque nihil prohiberet, quin ea etiam major fieri posset, dixissetque se quintuplo ea majorem velle facere, sed vereri ne propter nimiam ejus molem ad ministeria fiat inutilis, (cupere enim se ut donaria, quæ ipse consecraret, non in spectaculum solum essent, sed ad sacrorum etiam usum accommodata) ideoque arbitratus esset priorem mensam non ob auri inopiam modica exstitisse amplitudine; constituit eam, quæ ante posita erat, dimensionibus quidem non excedere, varietate vero & elegantia materiæ aliam longe præstantiorem efficere. Cumque ingenio esset ad rerum omnium naturas perspiciendas acuto, promptoque in operibus novis & mirabilibus excogitandis, ipse tum ista quibus nulla erat sculptura, inventione sua solerter adhibita ostensaque opificibus, fabricari jussit, tum quæ cœlata erant ad expressas rerum formas respiciendo identidem perfici.

Mensa aurea. 8. Itaque cum illud in se recepissent *opifices*,

"εἴκοσι, καὶ λεγεᾶς τριάκοντα, καὶ πρατῆρας πέντε,
"καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἄπτε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἐπι-
"σκοθὴν ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ἑκατὸν, ἅπερ
"ἐκόμισαν Ανδρέας καὶ Αριστῆς οἱ τιμιώτατοί σε τῶν
"φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδεία διαφέροντες, καὶ
"τὴν σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον,
"κἂν ἡ τι παρὰ φύσιν, ὑπομενουμένους. ἀμείβεσθαι γὰρ
"ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμε-
"τέρους πολίτας καταπεφεισμένας. διὸ οὖν ὑπέρ τε σοῦ καὶ
"τῆς ἀδελφῆς σε καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων πανοι-
"κεσίᾳ θύομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ὠχὰς ἐποιήσατο
"εὔχεσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σε τὴν
"βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε ἐκ νόμου μεταγραφὴν
"ἐπὶ συμφέροντι τῷ σῷ λαοῖν ὁ πανταιρῆ τέλος. ἐπε-
"λέξαμεν δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς
"ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἵνα δὲ
"τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγεγραφὸς
"τὸν νόμον [c] εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῶν
"κομιζόντων. ἔρρωσο.

ε'. Ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντιγράψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα [v] τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον ὑπὸ Ελεαζάρου πεμφθέντες, δηλοῦσι· διὰ γὰρ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ· τὰ μέντοιγε τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν, διὰ ἀπέφηνεν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενος διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως [x] ἐπὶ τὸν Θεὸν φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς [y] ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ὧν ἕκαστα, ὡς [z] οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι· τὸ μὲν ἰσομεγὲς ἴσως οὐκ ἀπαγγέλσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον ἅτως συνήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων.

ζ. Πρῶτον δὲ τὸ περὶ τὴν τραπέζης ἐπίσκεψιν. εἶχε μὲν οὖν δι' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθεστέραν τῆς μέτρου ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τὴν ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις τραπέζης· ποσόν τί ἐστιν, καὶ εἰ δυνατὸν) μεῖζον [a] τοῦτο κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ ὅσον, ἠλίκη τις εἴη, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι φήσας εἶναι πενταπλασίονα τὴν ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται· βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ [b] καὶ πρὸς τὰς λατρείας εὔχρηστα· καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενον συμφέρον κατασκευάσαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ σπάνιν τοῦ χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν [c] κατιδεῖν πρασμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν καὶ προσοδόξων, καὶ ὅσα ἐν [d] ἄγαλμα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζειν, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτηρεῖν.

η'. Τοποθετήσαντες τοίνυν τὴν τράπεζαν, [e] δύο μὲν

* *Mensam consecratis muneribus excipiendis addictam,*] Mensam dedicandam, *Epiphan.* & *Gelen.*

r Καὶ τὴν ἀδελφῆς σε καὶ τῶν τέκνων] Soror nempe simul & uxor Philadelphi. Hinc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inscrip. utriusque in Nummis antiquis. SPANH. Vide Tab. in fine Tomi II.

s Προαιρεῖται τέλος.] Ita *Hen.* προσαίρη aut προσαιρεῖ in *aliis.*

t Εἰς ἡμᾶς] Εἰς ut hic pro πρὸς sæpe apud Atticos; sic εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι Demosth. adv. Spudiam p. 649. B. & adv. Leochar. p. 671. A. SPANH.

v Τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων,] Τῶν οϛ'. *NC.*

x Επὶ τὸν Θεὸν] Περὶ τὸν Θεὸν *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

y Ταῦτα] L. B. αὐτὰ.

z Οἷόν τε,] *Lugd. Bat.* οἷον δεῖ.

a Τοῦτο κατασκευασθῆναι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτοις in *Editis Aliisque.*

b Καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα·] Illud καὶ ex *MSS.*

c Καλοῦσιν πρασμάτων παντοδαπῶν,] Σωιδίων *Hen. NC.* & *Arist.*

d Αγαλμα τὴν εὕρεσιν] Αγαλμα juxta *Aristeam.*

e Δύο μὲν καὶ ἡμίσους] Ita etiam *Epiphan.* δύο πήχεων τὸ μῆκος *Aristeæ.* Vide *Exod.* c. 25. v. 23. & c. 37. v. 10. & *Josephum* ipsum, p. 135. §. 5.

f Ex

μὲν ϗ ἡμίσυς πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἦ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς ϗ ἡμίσυς, ἐκ [f] χρυσοῦ τοῦ ὅλου καταστάλου ϗ ἔργου πεποιημένοι, τοῦ μὲν οὖν [g] στεφάνου παλαιστίαιον εἰργάσαντο, τοῦ δὲ [h] κυμάτια σπειρὰ, τοῦ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ἐκ τριῶν μερῶν μεμιμημένου. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τοῦ ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν ϗ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμβεβηκέναι. τοῦ δὲ στεφάνης τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν [i] ἐγκεκλεισμένον ὠχρίαν εἶχε τὴν διατύπωσιν· τὸ δ' ἔξωθεν πρὸς τὸ μεῖζον τῷ κάλλει τῆς ἐργασίας ἦν ἐκπεπανημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν ϵ θεωρίαν ἐρχόμενον. [k] διὸ ϗ τὴν μὲν ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν σωβαίνειν γίνεσθαι, ϗ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν ὄντων ὡς προεφήκαμεν, σῴζειν τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο ϗ τοῖς τορείαις λίθοι πολυτελεῖς ἀλλήλοις, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατηλημμένοι. [l] τὰ δ' ἐκ πλαγίου τοῦ στεφάνης ϗ [m] ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα ὠῶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων ϑεσ [n] καταγκεκόσμηται, ῥάβδοις τοῦ ἀναγλυφῆς ἐοικότων πυκναῖς, αἳ σῴζει τοῦ κύκλου τῆς τραπέζης εἵλιγγος. ὑπὸ ϗ τοῦ τῶν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον σῴζηγμένον οἱ τεχνῖται, παντοίοις καρποῖς φύσιν ἐπιπορθμεύοντες, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, ϗ στάχυς ἀναφῆναι, ϗ [o] ῥοιὰς ἀποκεκλεῖσθαι. τοῖς ϗ λίθοις εἰς πᾶν γένος τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς [p] ἑκάστῳ τοῦ οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ σῴζει ὅλου τοῦ τραπέζαν. ὑπὸ ϗ τὸ στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πέπηγε, [q] ϗ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ, τῆς τραπέζης ὡς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τὴν ποικιλίαν τῶν ἔργων ϵ γλαφυροτέρᾳ ϑεᾳ κατεσκευασμένου· ὡς ϵ τοῦ τῶν [r] κυμάτων θεσιν ϵ τοῦ τοῦ στέφανης, [s] μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης, γίνεσθαι διάφορον, τοῦ δ' αὐτοῦ ἄχρι ϵ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς ὑπερτεχνήσεως διατετάσθαι. [t] ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιησάμενοι καθ' ὅλης ϗ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς [v] ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις ϗ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγξον τῇ τραπέζῃ κατὰ τοῦ στεφάνου· [x] ἵνα τοῦ ᾖσαν τῆς καινουργίας ϗ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν [y] φησὶ τοῦ τράπεζαν μέρος, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ὑπὸ ϗ τῆς τραπέζης [z] μαιάνδρου ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα ϵ τοῦ σμάραγδον, ἡδίστου θεωμένοις τῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τοῦ τε ἄλλων χρωμάτων ὅσοι φιλαπόδοσοι ϗ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τοῦ πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. περὶ ϗ τοῦ [a] μαίανδρον τοῦ λεῖμμα τι χοινοειδὲς [b] φέρηται, ῥόμβῳ τοῦ ὅμοιον μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθου, ϗ ἤλεκτρον ἐπετύπωτο, [c] τῇ φιλίᾳ τῆς ἰδέας ἀτυχίᾳ ψυχαγωγίαν θαυμασίῳ παρέχον τοῖς βλέπουσι. τοῦ ϗ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τοῦ πεπάλων ὑπὸ τοῦ τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν ϗ τοῦ βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ ϗ βάσις

ut menſam exſtruerent in longitudinem quidem duorum cubitorum & ſemis, atque in latitudinem unius, altitudine vero ſeſquicubitali, toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem *menſæ* quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus inerat cœlatura reſtis æmula trinis partibus tornata mirabiliter. Illa vero cum eſſent triangularia, unuſquiſque angulus eandem formarum diſpoſitionem habebat: adeo ut ſitu mutato una eademque ſpecies ante oculos verſaretur. Loricæ quidem pars inferior menſam verſus pulchre conformata erat, exterior vero majori adhuc opificii elegantia ſplendeſcebat, ut quæ omnium in oculos incurreret & in conſpectum veniret. Unde fiebat ut ambarum partium projecturæ acutæ eminerent nulluſque angulus, cum tres fuerint ut ante diximus, dum menſa transfertur, *juſtu* minor videretur. Reſticulis autem tornatis ordine alterno inſertæ erant gemmæ fibulis aureis per foramina comprehenſæ. At circa latera loricæ, ad aſpectum eminentia, per obliquum erat ovorum facies, ex lapidibus pretioſis ornatûs gratia confecta, in circuitu per totam menſam intercurrente denſa virgularum ſculptura. Subter hanc ovalem ſpeciem circumducta erat corona, omne genus fructuum, prout eorum fert natura, repræſentans, adeo ut racemi pendere, ſpicæ ſurgere, malogranata occludi viderentur. Lapides etiam ſecundum genus unumquodque prædictorum fructuum, colorem eorum nativum referentes, elaborarunt, & auro vinctos menſæ circumdederunt. Sub hac corona rurſum alia ſeries ovorum priori ſimilis facta eſt, eademque virgularum ſculptura, ut in menſa ex utraque parte ſpectaretur eadem operum varietas & elegantia: ita ut nulla in lorica & cymarum ordine, ne menſa quidem in utramvis partem verſa, cerneretur diverſitas, ſed idem artificium ad imos uſque pedes pertenderet. nam cum lamina aurea, quatuor digitos lata, menſæ, quà patebat ejus latitudo, adjuncta eſſet, in eam pedes ejus inſeruerunt, deinde fibulis & clauſuris eos menſæ adſtrinxerunt juxta loricam; atque ita ut eandem novitatis artificii & magnificentiæ, quacunque menſa verteretur, ſpeciem exhiberent. Supra ipſam autem menſam ſculpſerunt mæandrum, qui lapides pretioſos, *tot* ſtellularum ad inſtar, varii coloris in medio haberet, carbunculum & ſmaragdum, ambos ſpectantium oculos grato fulgore irradiantes, alioſque diverſi generis, quotquot, ex naturæ ſuæ præſtantia, ſumma cupiditate ab omnibus expetuntur. Juxta mæandrum reſticulata quædam textura circumquaque diſcurrebat, relicta in medio ſpecie quæ rhombo admodum ſimilis, cui impreſſum erat cryſtallum, & electrum, quod, alterna formæ *ſuæ* vicinitate, miram intuentibus delectationem afferebat. Pedum autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis ſub menſam reſupinis, ita ut ſtamina

f Ἐκ χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευῆς ϗ ἔργου πεποιημένοι.] Κατεσκεύασεν ἐκ χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευῆς ϗ ἔργου π. *Hen.* (& *L. B.* qui tranſponit ϗ ἔργου κατασκευῆς) & C.

g Στεφάνου παλαιστίαιον] Στεφάνου παλαιστοῦ LXX. *Exod.* xxv. 24. SPANH.

h Κυμάτια] Κυμάτια LXX. *Exod.* xxv. v. 11. SPANH.

i Ἐγκεκλεισμένον ὠχρίαν εἶχε τοῦ διατύπωσιν·] Eo modo *Hen.* (ut & *L. B.* niſi quod διατύπωσιν præferat.) & *Epiphan.* ἓν κεκλεισμένον, ὠχρίαν ἔχον τοῦ διατύπωσιν in *Editis.* ἐγκεκλιμένον ὠχρίαν ἔχε τοῦ διατύπωσιν *NC.*

k Διὸ ϗ τοῦ μὲ ὑπερεχὴν ὀξεῖαν εἶναι τῶν δύο κλιμάτων σωέζαινε. *Ariſt.*

l Τὰ δ' ἐκ πλαγίου τοῦ στεφάνης ϗ ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα ὠῶν] Partes, quæ per latera coronæ cernebantur in ſpeciem ovorum. *Ruſin.* SPANH.

m Ὑπ' ὄψιν] *L. B.* εἰς ὄψιν.

n Καταγκεκόσμηται,] *L. B.* κατακεκόσμηται.

o Ῥοιὰς ἀποκεκλεῖσθαι.] Sic *MSS.* ῥοιᾶς in *Editis*, forſan pro ῥοιάς.

p Ἑκάστῳ τοῦ οἰκείαν τετυπῶσθαι] *L. B.* ἑκάστου τ. ο. ἐτετυπῶσθαι.

q Καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ,] Ita diſtinxi: cum antea eſſet, ϗ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος &c. Rectius forſan, ὡς ἐπ' ἀμφότερον μέρος τὴν τραπέζαν ἔχειν &c.

r Κυμάτων] *L. B.* ἄλλων κυμάτων.

s Μηδὲ] Idem *L. B.* μήτε.

t Ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ] Inf. mox ἔλασμα τῶν ποδῶν· Confer & lib. VIII. Antt. c. 3. § 3. SPANH.

v Ἀνέθεσαν,] *L. B.* ἐπέθεσαν.

x Ἵνα τοῦ θέαν τῆς καινουργίας ϗ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις] Sic *MSS.* διὰ τὴν θέαν τῆς κ. ϗ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ in *Editis.*

y Σιήσῃ τοῦ τραπέζαν μέρος,] Στήσῃ in aliquot *MSS.*

z Μαίανδρον ἐξέγλυψαν,] Μαιάνδρῳ· *Heſych.* μαίανδρῳ· κόσμῳ τὶς ὀρχηστικός· *Ruſin.* Mæandrum fluvium ſculpſerunt. Ita *Gallic.* Interp. Iterum infr. hic §. 9. μαιάνδρῳ, πηχυαίῳ. SPANH.

a Μαίανδρον] In margine mſ. Lugd. Bat. Μαίανδρον τὸ σκολιὸν φησὶ κατασκεύασμα. εἶρηται ἢ ἀπὸ τῆς μαιάνδρου πόλεως σκολιότητος. τοσοῦτον ἰλὺν πορείαν ποιεῖ σκολιὰν ὡς ἐκ τούτου πᾶν τὸ ἐν γλυφαῖς ϗ λοιποῖς κατασκευάσμασι σκολιὸν μαίανδρον ἐπονομασθῆναι· καθὼς φησὶ σοφὸς ἀνὴρ λόγῳ δωδεκάτῳ. HAV.

b Περιέχει,] Περιέκειτο *NC.*

c Τῇ φιλίᾳ] Ita *MSS.* τῇ γὰρ φιλίᾳ in *Editis.*

mina crocea intus inclusa erecta ostenderent. Basis autem pedibus facta erat è carbunculo, palmum lata, crepidinis speciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedum lamina ei innitebatur. singuli etiam pedes ornati erant toreumate tenuissimo & operosissimo, constante ex hedera & palmitibus & racemis, *idque ea arte*, ut nihil à veris discrepare putarentur. nam cum vento, propter subtilitatem & summitatis suæ extensionem, facile moverentur, naturæ potius quam artis speciem præ se ferebant. Verum etiam opus ita designarunt, ut totius mensæ figuram veluti triplicatam effecerint; tam apta partium compage, ut neque cerni neque animadverti posset qua junctura coirent. Fiebat autem ut crassitudo mensæ *totius* non minor esset dimidio cubitûs. Atque hoc quidem donarium ex Regis munificentia ita se habebat, & ingenti materiæ pretio, & decoris varietate, & imitatione *naturæ* arte toreutice expressa: illo auctore & agente, ut si non magnitudine hæc mensam Deo prius appositam superatura esset, certe arte ipsa, & opificii novitate, & ornamentorum splendore longe præstantior & aspectu pulchrior redderetur.

Crateres. 9. Crateres autem duo quidem aurei erant, squamas habentes torno exsculptas ab imo usque ad præcincturam, variis lapidibus spiris insertis. Hanc sculpturam excipiebat mæander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificiose admodum compositus. Secundum hunc erat virgata sculptura: ac deinde usque ad labrum rhomborum ad similitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quatuor digitorum, fecerunt ut nihil ad summum decus & splendorem deesset. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis, & anthemidibus, & vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas utrosque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt. Argentei vero quævis specula splendore vincebant, ut quis ad eos accedens multo expressius in iis corporis sui faciem contemplaretur. Insuper & Rex phia-
Phialæ. las triginta conficiendas curavit, quæ eatenus quà aureæ erant & lapidibus pretiosis non occupatæ, hederæ frondibus & pampinis sculptilibus solerter adumbratæ fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum ferebatur non solum operariorum ingeniis, qui mirandum in modum arte sua excellebant, sed & multo magis Regis studio & munificentiæ, quæ in causa erant ut summam perfectionem acciperent. Etenim non solum sumptus ad artifices large & magnifice suppeditabat, verum etiam, omissa publicorum negotiorum administratione, ipse operi faciundo præsens aderat, totumque opus inspiciebat. Quo fiebat ut artifices acrem diligentiam adhiberent; qui, ad Regem ejusque hac in re studium spectantes, strenue magis & naviter operibus incubuerunt.

d Αὐτοῖς ὧν] Eo modo *Hen.* & *C.* αὐτῆς in *reliquis*.

e Καθ' ὃ] Ἐφ' ὃν ἐπίκειται τὸ παρέλασμα & ποδός. *Arist.* apud quem forsan πᾶν ἔλασμα scribendum.

f Ελασμα τῶν ποδῶν] Vid. mox sup. SPANH.

g Φιλοπόνῳ τῇ] *L. B.* φιλοπονωτάτῃ.

h Βότρυσιν] *L. B.* καὶ βότρυσιν.

i Ακρον αὐτῶν] Sic *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἐπάνω αὐτῶν in *Editis Aliisque*.

k Τέχνης] Ita *MSS.* τέχνη μιμητῶν in *Editis*.

l Σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσας τραπέζης,] Apud *Aristeam*, ἐποίησαν ὃ τρεμιεὶς τὸ σῶμα [ἴσ. σχῆμα] τῆς τραπέζης οἱονεὶ τρίπτυχον.

m Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· φολιδωτὴν] Crateres φωλιδωτοί· *Rufin.* sculpturam viperam &c. *Gall. Interpr.* Sailles en ecailles. SPANH.

n Φολιδωτὴν] Ita ex *MSS.* & *Aristea.* φωλιδωτὴν perperam in *Editis*.

o Μίχες δὲ διαζώσματος τὴν τορείαν,] Μίχες δὲ μέσυ *Arist.* HUDS. Athenæ lib. v. p. 205. C. τὸ δὲ ἐπισύλιον ὂν χρυσοῦ τὸ ὅλον, ἐφ' ᾧ διάζωσμα ἐφήρμοτο, *Dalechamp.* cui diazoma adaptatum, in Not. ad verbum *præcinctio*. Vitruvius lib. v. c. VII. p. 90. gradus, diazomata, pluteos ubi *Philander* Præcinctiones, & veluti transversa cingula, i. e. interjectas gradibus areolas. SPANH.

p Λίθων ταῖς ποικίλαις ποικίλων ἐνδεδεμένων.] Cum λίθων τε ποικίλαις ποικίλων ἐνδεδεμένων habeat *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) & λίθων ταῖς ποικίλαις ποικίλαις ἐνδεδεμένων *Bas. G. Aliique*; placuit edere λίθων ταῖς ποικίλαις ποικίλων ἐνδεδεμένων. Juxta *Aristeam*, τὸν δὲ λίθων ἀνὰ μέσον τῶν φολίδων σωλῆσιν πολυτίμων ἔχοντες &c.

q Ἐπ' αὐτῇ] Iterum cum *Cod. Hen.* ὑπ' αὐτῇ *NC.* ἐπ' αὐτῆς in *ceteris*. εἶτα μαίανδρος ἐπίκειται *Arist.*

r Μαίανδρος, πηχυαῖος] Conf. præced. §. 8. SPANH.

s Ασπίδια τετραδακτύλων] Ασπιδίσκοι *Arist.* ἀσπίδι *Hen.* perperam.

t Ανεπλήρου] Ita *MSS.* ἀνεπλήρουν in *Editis*.

v Περιεσέφερε] Iterum ex *MSS.* ἐξεπερίφερε male in *Editis*.

x Τὰς μὲν οὖν χρυσᾶς κρατῆρας,] Ita *MSS.* τούτους in *Editis*.

y Χωρητὰς] Sic *MSS. Aristeas* & *Vet. Interpr.* Φορεῖτας in *Editis*.

z Αμφορέας,] Μετρητὰς *Aristea*.

a Προσφερομένων] Προσαχθέντων *Arist.* προφερομένων *Lugd. Bat.*

b Προσ-

ί. Ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ιεροσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τὰς κομισαμένας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸ βασιλέα. πεσταλθεισῶν δὲ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, οὓς μεταπέμπει τὸν Ανδρέαν καὶ τὸν Αρισταῖον τὰς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, πάς τε ὑπῆρχολάς, ὡς ἐνόμιζον αὐτῷ πρὸς τὰ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. σπεύδων δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων ἥκουσι [b] πρεσβυτέροις [c] διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, οὓς χρεῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, πρόσφορον τοῦτο ποιῶν ἐν πρώτοις. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ πάντων αἰτίαν ἀχθέντες, διὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ παρεσήσαν· οἱ δὲ πρεσβεύοντες, διὰ μηνός. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ελεαζάρου ἐθεώρει. ὡς δὲ παρῆλθον μὲν ἐν τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομισαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ [d] τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους [e] χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τῶν [f] ἐνειλημάτων [g] ἐπέδειξαν αὐτῷ, γυμνάσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἰσχύσαντας τοὺς ὑμένας, καὶ τὴν συμβολὴν τὸ ἀνεπίγνωστον, ὅτω γὰρ ἥρμοστο, καὶ τῷ τοιούτῳ χρόνῳ πλείονι, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς πελθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πεμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, ὧ τοὺς νόμους εἶναι συμβεβήκειν. ἐκθαμβηθέντων δὲ [h] ὑφ' ἓν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γίνεται τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, διὰ ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα τρέπεται. φύσει τὰ μεγάλης χαρᾶς παρέχοντα καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. [i] κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς διὰ τὰ τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μεταπεμψάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσφωνεῖν. τὴν μέντοιγε ἡμέραν, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτόν, ἐπιφανῆ ποιήσειν, καὶ κατ' πᾶν ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας [k] αὐτῶν, καὶ [l] τῆς νίκης, ἣν [m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσταθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας [n] πρὸς τῇ ἄκρᾳ.

ια'. Ο δὲ ἐπὶ τῆς τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος [o] Νικάνωρ, Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαίταν. διετέτακτο δὲ [p] τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον. κατὰ πόλιν ἑκάστην, [q] ὅσαι δὲ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται περὶ τὴν διαίταν, τὴν τούτων ἐπιμελούμενος, καὶ κατὰ τὸ τῶν ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρεσκεύαζεν, ἵνα τῷ σωθῆναι τρόπῳ τῆς ἀφίξεως ἀπολαύοντες μᾶλλον ἥδωνται, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεραίνωσιν. ὁ δὴ περὶ τούτους ἐγένετο, Δωρόθεος διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτοις καθεστῶτος. [r] συνέπρασσε δὲ πάντα

10. Ista quidem donaria à Ptolemæo Hierosolyma *ad templum* missa *erant*. Atque pontifex Eleazarus, cum ea *in templo* collocasset, eosque honorasset qui ea attulerant, atque dona Regi ferenda illis dedisset, ad Regem *eos* remisit. At postquam *ii* Alexandriam pervenerunt, Ptolemæus, intellecto eorum adventu, & septuaginta senatorum *simul* venisse, protinus legatos Andream & Aristæum curat accersendos. Qui, ubi ad eum accesserunt, literas ei, quas à pontifice afferebant, tradiderunt; & omnia, quibus eos verbis interrogavit, declararunt. Ille vero cupiens senatores alloqui, Hierosolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti jussit: id quod inusitate & contra ejus consuetudinem factum est. Qui enim ob hujusmodi causam adducebantur, quinto demum die eum conveniebant; legati vero post unum mensem. Tunc igitur, dimissis aliis, missos ab Eleazaro exspectavit. Atque ubi seniores illi advenerunt, dona secum sibi à pontifice ad Regem tradita, & membranas, in quibus scriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogavit eos de iis libris. Cumque *eos* detractis tegumentis ei ostendissent, Rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, & indiscretas earum commissuras, ita enim *libri* apti erant & connexi, gratias se illis habere dicebat, qui venissent, & majores ei qui misisset, longe vero maximas Deo, cujus leges ut essent contigit. Cumque seniores, & qui una aderant, Regi uno clamore fausta omnia comprecati essent, pro nimio gaudio lachrymas emisit. ita *enim* à natura comparatum est, ut idem summæ lætitiæ, quod doloris, signum esset. Dein cum jussisset libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus est, dixitque æquum esse ut prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accersivisset, ac deinde illos compellaret. Imo & diem quidem eorum adventus promisit se insignem facturum, eundemque singulis annis, quamdiu ipse viveret, solenniter celebraturum. Nam fors ita tulit, ut idem dies esset eorum adventus, & victoriæ quam ipse de Antigono prælio navali reportarat. Igitur eos sibi convivas esse jussit, eisque sub ipsa arce dari pulcherrima hospitia.

Congressus regis Ptolemæi & Seniorum LXXII.

11. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procurationem habebat, jussit ut cuique pararet quæ ad victum pertinerent. erat autem ea res à Rege in hunc modum constituta. Nam in unaquaque urbium, quæ non eadem victûs ratione utebantur, erat qui hæc administraret, & hospitibus omnia ad ipsorum morem curanda pararet, ut consueta victûs ratione epulantes magis delectarentur, nec ulla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque *senioribus* factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum perti-

Nicanoris jussu Dorotheus parat omnia LXXII. *senioribus necessaria.*

[b] Πρεσβυτέροις] *L. B.* πρεσβύταις.

[c] Ετι τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων,] Conf. supr. §. 1. SPANH.

[d] Τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν,] Confer supr. §. 1. SPANH.

[e] Χρυσοῖς γράμμασιν,] *Talmudici* in *Sopherim* librum Legis profanari dicunt, si aureis literis scribatur. Vide *Vogelsangii* Exercitationes Theologicas, p. 176 HUDS. At non licere aureis literis Legem scribere in Talmude Judæi ajunt. Id est, codices, qui in Synagogis aut templo servantur, non licet scribere aureis literis. Sed in usum privatum licet: tales in nostra patria inveniuntur. REL.

[f] Ενειλημάτων] Libri legis involuti *σκεπάσμασιν*. hæc *pallia* dicuntur Tertulliano. REL.

[g] Επέδειξαν αὐτῷ,] Ita *MSS.* Επέδειξαν *Gen.*

[h] Υφ' ἓν καὶ τῶν] Ita *MSS.* ὑφὶν in *Edit. Bas.* HUDS. καὶ ex *L. B.* est additum. HAV. ὑφ' ἓν, uno ore. SPANH.

[i] Κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς διὰ τὰ τάξεως,] Κελεύσας δὲ εἰς τάξιν ἀποδοῦναι τὰ τεύχη, τοιαῦτα ἀπατάμβων τοὺς ἄνδρας, εἶπεν, δίκαιον εἶναι, ἐν χάριν ὑμᾶς μεταπεμψάμενος, ἐκείνοις πρῶτον σύγκασμον ἀποδοῦναι, μὴ ταῦτα τοῦ δείξαι ὑμῖν προτέραν *Arist.*

[k] Αὐτῶν,] Ita legisse visus est *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis*, αὐτοῖς *Hen.* & *NC.*

[l] Τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] De classe Antigoni ab Ægypto fugata & instituto inde epulo à Ptolemæo, non Philadelpho quidem, sed patre ejus Lagi, vidend. Diodor. lib. xx. p 806. SPANH.

[m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] Hac de re vide *Vogelsangium* in *Exercit. Theolog.* p. 177. & *H. Hodium* de *Bibl. Text. Orig.* p. 56.

[n] Πρὸς τῇ ἄκρᾳ.] Πλησίον τῆς ἄκρας *Arist.*

[o] Νικάνωρ,] Hic Nicanor ἀρχιάτρος dicitur *Aristea.*

[p] Τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτων in *Editis.*

[q] Οσαι δὲ τοῖς αὐτοῖς] Οσαι τοῖς αὐτοῖς *Hen.* ἐν γὰρ ὅτου διαφέροντα διαφέρουσι. ὅσαι γὰρ πόλεις εἰσὶν, αἷς συγχρῶν] πρὸς τὰ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ σώματα, τοσοῦτοι καὶ παρεστῶτες ἦσαν *Arist.*

[r] Συνέπρασσε] *L. B.* συνεπράσσετο. Vetus, *præparaverat.* Forte συνεπόρισε. COCC.

tinentia, his rebus præfecto. Iſque per ſeipſum omnia ad illos accipiendos paravit, geminamque accubationem fecit, idque Regis juſſu. Imperavit enim Rex dimidiam eorum partem juxta ſe collocari, alteram vero partem in altera menſa poſt ſuam, nihil omittens quod illis honori eſſet. Poſtquam ita diſcubuerunt, mandat Dorotheo, ut quo ritu uterentur omnes, qui ad eum ex Judæa veniſſent, eodem iis miniſtraret. Itaque ſacros præcones, & ſacrificos; & alios quibus preces perage-re mos erat, ipſi viſum eſt repudiare: & hoſpitum unum, nomine Eliſſæum, ſacerdotem, rogavit ut precationem adhiberet. Atque is, ſtans in medio, Regi ejuſque ſubditis fauſta precatus eſt. Deinde omnes cum lætitia applauſerunt & acclamarunt: & eo facto ad epulas paratas ſe converterunt. Et Rex, cum moram, quantam ſatis eſſe judicabat, interpoſuiſſet, philoſophari cœpit, & ſingulis eorum quæſtionem aliquam naturalem proponebat, * etiam ad res quæſitas contemplandas. Cumque accurate de quavis re, quæ eis proponeretur, diſſererent, *Rex* iis delectatus per duodecim dies hujuſmodi convivium fecit. id quod cuiquam, qui quæſtiones in convivio agitatas ſingillatim ſcire deſiderat, licet cognoſcere ex Ariſtæi libello, quem hac de re conſcripſit.

Epulis à Rege excipiuntur.

Quæſtiones in convivio agitatæ.

Menedemus Philoſophus.

12. Cum autem eos non ſolum *Rex* demiratus eſſet, ſed & Menedemus philoſophus ultro fateretur, providentiam omnia gubernare & moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim & pulchritudinem eſſe † indeptos, finis ſtatim id genus diſquiſitionibus imponitur. Tum vero Rex dicebat ſeſe jam maxima bona percepiſſe ex eorum adventu, (quippe qui ei profuerint quod ab eis didiciſſet regis officium) juſſitque ſingulis tria talenta dari, & *viros deputari* qui eos in hoſpitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis aſſumptis heptaſtadium tranſgreſſus, aggerem in mari ad inſulam pertinentem, & tranſito ponte, cum boream verſus progreſſus eſſet, congregavit eos in domum prope littus exſtructam, ad contemplationem rerum ob ſolitudinem idoneam: & eis illuc perductis, rogabat, ut poſtquam omnia, quibus ad legis interpretationem opus eſſet, ad arbitrium ſuum haberent, negotium expedirent. Illi vero, ſummo ſtudio & labore ad legem accurate interpretandam aggreſſi, in ea ad horam diei nonam elaborabant: deinde corpori curando ſe dabant, iis quæ ad victum pertinerent large ſuppetentibus; ac præterea Dorotheo multa ex iis quæ Regi parata erant ipſius *Regis* juſſu illis afferente. Atque etiam *quotidie* bene mane ad regiam venientes, & Ptolemæum ſalutantes, eundem locum repetebant: & manus in mari lavantes, ſeque luſtrantes, ita demum ad legum interpretationem

Demetrius ducit LXXII. ſeniores in locum idoneum ad legem interpretandam.

διʼ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς, καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως παρεξαίρωνται δι' βασιλέως. τὸν μὲν οὖν ἡμίσεος ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι· τὸν δὲ λοιπὸν μετὰ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, ὅθεν ἀπολιπὼν τὸ εἰς τὸν ἄνδρας τιμῆς. ἐπὶ δὲ ὅτω κατακλίθησαν, ἐκέλευσε τὸ Δωροθέου, οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ιουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν. [e] διὸ τὸν ἱεροκήρυκας, καὶ θύτας, καὶ τὸν ἄλλον, οἷς τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο, [v] παρητήσατο· τὸν δὲ παρόντων ἕνα, [z] Ελιασᾶρον ὄνομα, ὅτε ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ, στὰς εἰς μέσον, ηὔχετο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἐρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. εἶτα πρῶτον ἐξ ἀπάντων μετὰ χαρᾶς ὁ βοῆς ἦρθη, καὶ παυσάμενοι πρὸς ὠφέλειαν καὶ τὸ ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδόκει ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο· καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπηρώτα [y] φυσικοὺς, καὶ πρὸς τὸν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων περὶ παντὸς ἀπεκρίνατο, ὁ λέγειν αὐτοῖς προβληθείη, διασαφοῦντων, [z] ἡδόμενος ταῦτα ἐφ' ἡμέρας [a] δώδεκα [b] συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ καθ' μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν, ἀναγκαίως [c] τὸ Αριστέου βιβλίον, ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα.

Menedemus Philoſophus.

ιβ'. Θαυμάζοντος δ' αὐτοὺς, οὐ μόνον τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ [d] Μενεδήμου τοῦ Φιλοσόφου [e] προνοίαν διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, [f] καὶ διὰ τοῦτ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν τε καλλονὴν εὑρῆσθαι, πόνους μὲν περὶ τούτων οὐκ ζητοῦντες. γεγηθότες δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγε, ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πᾶς δεῖ βασιλεύειν· κελεύειν τε αὐτοὺς ἀνὰ τρία δοῦναι τάλαντα, καὶ τοὺς ἀποκαταστήσαντας ὅτι τάχιστα κατάλυσιν. διελθόντων δὲ τριῶν ἡμερῶν, προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ [g] ἑπτασταδιον, [h] χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν [i] νῆσον, καὶ διαβὰς [k] πρὸς τὴν γέφυραν, [l] προελθὼν ὅπου τὰ βόρεια μέρη, οἰκίδιον ἐποίησεν ἐν τῷ πρὸς τὴν ἠϊόνα κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἐρημίας καλῶς ἔχουσι ἀγαγὼν οὗ αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλει, πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν [m] τοῦ νόμου, παρόντων, ἀκωλύτως ὑπηρετεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἔνι μάλιστα φιλοπόνως [n] καὶ φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τῷ διεπίλουν ὄντες ἔπαυσ' ὅτι τοῦ σώματος ἀπηλλάττοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τοῦ πρὸς τὴν δίαιταν χορηγουμένων, καὶ προσέτι τοῦ Δωροθέου πολλὰ τοῦ θεραπευομένων τῷ βασιλεῖ, προσέπεμπε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωὶ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν φοιτῶντες, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅτι τὸν αὐτὸν [o] ἀπήεσαν τόπον, [p] καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι, καὶ καθαρούς

s Καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν.] Καὶ ταῦτα καὶ τούτοις ὑπ. *Busb.*

t Διὸ τὸν ἱεροκήρυκας,] Διὸ καὶ τοὺς *Hen.*

v Παρητήσατο·] Ita cum *MSS.* θεραπεύσαι in *Editis.*

x Ελιασᾶρον ὄνομα,] Eleazarum appellat *Ariſteas.*

y Φυσικοὺς,] Ex *Ariſtea* conſtat ζητήματα iſta πολιτικὰ potius quam φυσικὰ exſtitiſſe. *Philo* (lib. 11. de *Vita Moſis*) λόγους vocat ἀστείους καὶ σπουδαίους.

* *Etiam ad res quæſitas contemplandas.*] Et ad contemplationem quæſtionis accendebat, *Epiphan.* Et ad propoſitum pertinentem, *Caſtal.*

z Ηδόμενος ταῦτα] Ηδόμενος τούτοις ἐφ' ἡμ. *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡδόμενος μέσοις ὅτου ἐφ' ἡμ. *NC.* & dein in utroque τὸ συμπόσιον.

a Δώδεκα συμπόσιον] Ημέρας ἑπτὰ juxta *Ariſteam.*

b Συμπόσιον ἐποιήσατο.] *L. B.* τὸ συμπόσιον.

c Τὸ Αριστέου βιβλίον,] De Ariſtæo, adv. Apion. lib. 2. §. 4. SPANH.

d Μενεδήμου τοῦ φιλοσόφου] De eo videſis *H. Hodium* contra *Ariſteam*, c. VIII.

e Προνοίαν διοικεῖσθαι] Quod vero *Menedemus* dixit προνοίαν διοικεῖσθαι πάντα accepit à ſuo magiſtro *Platone*, qui primus philoſophorum hanc vocem uſurpavit, teſte *Diogene Laertio.*

f Καὶ διὰ τοῦτ'] Cum *Ariſteas* habeat ἀκολουθεῖ πᾶσαν δυνάμεως καὶ λόγου καλλονὴν διὰ θεοῦ κατέχεσθαι, *Petitus* ſuſpicatur olim apud *Joſephum* ſcriptum fuiſſe, καὶ διὰ θεοῦ τ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ καλλονὴν αἱρεῖσθαι, *etiam per Deum, ut veriſimile eſt, & per bonam mentem, imperium & decus contingere.*

† *Indeptos*,] A Deo & προνοίας, ut dicit *J. A. Fabricius*, qui locum ita interpretatur, *ideoque conſentaneum eſſe ſermonis etiam robur & pulchritudinem inde obtineri.*

g Επτασταδιον.] Vide *Valeſium* ad *Ammianum Marcellinum*, l. 22 c. 16. & *Hodium* contra *Ariſteam*, c. VIII.

h Χῶμα] *L. B.* χωμίον.

i Νῆσον,] Sc. Φάρου, de qua vide *Philonem*, l. 2. *de Vita Moſis*, p. 659.

k Πρὸς τὴν γέφυραν,] Apud *Ariſteam*, καὶ διαβὰς τὴν γέφυραν.

l Προελθὼν] Ita *Baſ. Aliique.* προσελθὼν habent *nonnulli.*

m Τοῦ νόμου,] Ita *MSS.* τῶν νόμων in *Editis*, mox alii diſtinguunt, παρόντων ἀκωλύτως, ἐπ.

n Καὶ φιλοπόνως] Illud καὶ è *MSS.*

o Απήεσαν] Sic *MSS.* ἀπίεσαν in *Editis.*

p Καὶ τῇ —— ἐπεστόμουν.] Purificationes per aquam marinam apud Gentiles itidem uſitatæ, unde Euripid. Iphig. Taur. v. 1039. πόντου τε πηγαῖς ἁγίσαι βωμοὺς· Philo autem περὶ θυόντων p. 848. C. docet, luſtrationes quidem à Gentilibus factas aqua marina aut fluviatili &c. θαλάττῃ μὲν πολλοὶ, οἱ δὲ ποταμοῖς &c. Hebræorum verò purificationes Lege Moſis factas cinere præparato cum ignis reliquiis & tincto in eodem hyſſopi ramento. SPANH.

q Αὖ-

ρονλες [q] αὐτὰς, ἕτως ἐπὶ τλὼ τ νόμων ἑρμλωείαν ἐτρέπετο. μεζαχαφέν[illegible] ἧ τ νόμε, κ τ κ τλὼ ἑρμλωείαν ἔργε τέλ[illegible] ἐν ἡμέραις [r] ἑβδομήκονζα δυσὶ λαδόν[illegible], συναγαγὼν ὁ Δημήτρι[illegible] τὰς Ιεδαίας ἅπανζας εἰς τ τόπον ἔνθα μεπεδλήθησαν οἱ νόμοι, παρόν[illegible] τ ἑρμλωέων, ἀνέγνω τάτας. τὸ ἧ ωλῆθ[illegible] ἀπεδέξαζο μὲν τὰς Δφαφήσανζας πρεσδυτέρας τ νόμον· [s] ἐπῄνεσαν ἧ τ Δημήτριον τ ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς δίρετλὼ γεγλημένον, [t] παρεκάλεσάν τε δῆναι τοῖς ἡγεμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τ νόμον. [v] ἠξίωσάν τε πάν[illegible], ὅ, τε ἱερεὺς τ ἑρμλωέων οἱ πρεσδύτεροι, κ τὰ πολιτεύμα[illegible] οἱ προεσηκότες, ἐπὶ καλῶς τὰ τ ἑρμλωείας [x] ἀπήρτιζαι, κ Δφαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχε κ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἀπάν[illegible] ἧ [y] αὐτῶν ἐπαινεσάν[illegible] τλὼ γνώμλω, σκέλδυσαν, εἴπις ἢ πλεῖόν τι προσγεγραμμένον ἐρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῆν[illegible] τὰ τ ποιῆν[illegible] φανερὸν διορθῶν, σωφρόνως τὰ τ πάν[illegible], ἵνα τὸ κελθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς [z] εἰς ἀεὶ Δφαμείνῃ.

ιγ'. Ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, κ ἐπὶ τάτῳ τλὼ αὐτὸ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ἐρῶν [a] πεπλεωμένλω. ἤδη ἧ μάλισα τῶν νόμων ἀναγνωσθέν[illegible] αὐτῷ, κ τλὼ Δφάνοιαν κ τλὼ σοφίαν ἐξεωλάγη τ νομοθέτ· κ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξαζο ποιεῖσθαι λόγς, πῶς ἕτως θαυμαζῆς ἕσης τῆς νομοθεσίας, ἠδεὶς ἔτε τῶν ἱσορικῶν αὐτῆς ἔτε τ ποιη[illegible] ἐπεμνήσθη; ὁ ἧ Δημήτρι[illegible], μηδένα τολμῆσαι τ τῶν νόμων τάτων ἀναγραφῆς [b] ἅψασθαι, Δφὶ τὸ θεῖαν αὐτλὼ εἶναι κ σεμνλὼ, ἔφασκε, κ ὅτι βλασθῆειν ἤδη τινὲς, τάτοις [c] ἐπιχεφήσαντες, ὑπὸ θεῦ. δηλῶν [d] ὡς Θεόπομπός τε, βληθεὶς ἱσορῆσαι [e] τ περὶ τάτων, ἐταράχθη τλὼ Δφάνοιαν, πλείοσιν ἢ τριάκονζα ἡμέραις, κ ωφὶ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετ τ Θεὸν, εὐλεῦεν αὐτῷ γλυκὺ τλὼ ωφοφροσύνλω ὑπονοῶν· ὃ μλὼ ἀλλὰ κ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τῦτ' αὐτῷ συμδαίη ωειραζομένῳ τὰ θεῖα, [f] κ ταῦτ' ἐκφέρειν [g] ἐπὶ κοινὰς ἀνθρώπς θελήσαν[illegible], κ ἀποχόμεν[illegible] κατίδῃ τλὼ Δφάνοιαν. ἐδήλς ἧ κ περὶ [h] Θεοδέκλς ἕ τῶν τραγωδλῶν ποιη[illegible] ἀναφέρειν, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράμαλι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ δίδλῳ γεγραμμένων μνηθῆναι, τὰς ὄψεις [i] γλαυκωθεῖν, κ ποιδὼν τλὼ αἰτίαν ἀπαλλαγεῖν ἕ πάθς, ἐξιλασάμενον τ Θεόν.

ιδ'. Παρελαδὼν ἧ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ωφὸς ἕ Δημητρίε, καθὼς ωροείρη[illegible], ωροσκυνήσας αὐτοῖς, ἐκέλδυσε πολλλὼ ποιεῖσθ τῶν διδλίων τλὼ ἐπιμέλδαν, ἵνα Δφαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς· [k] τὰς τε ἑρμλωεύσανζας παρεκάλεσε συνεχῶς ωρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ιεδαίας ωφαγίνεσθαι. τάτ γὰ αὐτοῖς ἦ πρὸς τιμλὼ τλὼ παρ' αὐτῷ, κ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν [l] δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰ εἶναι δίκαιον αὐτὰς ἐκπέμπειν ἔλεγε, ἐκυσίως ἧ πρὸς αὐτὸν ἐλθόνζας τεύξεσθαι πάν[illegible], ὧν ἤτε αὐτῶν ἐσὶ σοφία δικαία τυχεῖν, κ ἡ ἐκείνε μεγαλοφροσύνη ωφοσήκειν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτὰς, δὺς ἑκάσῳ στολὰς ἀρίσας τρεῖς, κ χρυσᾶ πάλανζα δύο, κ κυλίκιον παλάν-

[q] Αὐτὰς,] Εαυτὰς *NC.*

[r] Ἑβδομήκοντα] *Septuaginta dies* juxta *Epiphanium*, numero rotundo.

[s] Ἐπῄνεσαν ἧ] Ἐπήνεσεν *Hen.*

[t] Παρεκάλεσάν ——— αὐτά.] Παρεκάλεσεν δ' ἐν *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. supr. §. 1. SPANH.

[v] Ηξίωσάν] Αξιώσαντες πάντες *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

[x] Απήρτισαι,] Απήρτισε *Hen.*

[y] Αὐτῶν ἐπαινεσάντων τλὼ γνώμην,] Αὐτῶν deëst *NC.*

[z] Εἰς ἀεὶ Δφαμείνῃ.] Εσαεὶ Δφαμείνῃ *NC.*

[a] Τετελεωμένλω.] Τετελεωμένλω, μάλισα ἕ τ γ. *Busb.* τετελεσμένλω, μάλισα ὡς ἧ τ γ. *Hen.* & *NC.*

* *Eam attingere,*] *Vel*, legum illarum descriptionem suscipere.

[b] Ἅψασθαι,] Ἁψαῖ ἀπεκείνατο *Busb.* qui mox omittit ἔφασκε.

[c] Επιχειρήσαντ[illegible],] Εγχειρήσαντες *Hen.* & *Busb.*

[d] Ως Θεόπομπός τε,] Ως ὁ Θεόπομπ[illegible] *NC.*

[e] Τι περὶ τάτων,] Illud τὶ non agnoscit *Lugd. Bat.* & forsan non est ab Josepho, quum plerique etiam *MSS.* sicut & *L. B.* paullo post habeant κ ταῦτ' non κ ῦτ'. HAV.

[f] Καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν] Ita *MSS.* κ ῦτ' ἐκφέρειν in *Editis.*

[g] Επὶ κοινὰς] L. B. εἰς κοινὰς.

[h] Θεοδέκτε] Θεαιτήτε *Hen.* Verum non dubito quin vera lectio sit Θεοδέκτε: atque apud *Syncellum* pro Θεοδέκτης σοφιτὴς legendum Θεοδέκλης τραγικός. HUDS. Legit quoque Θεαιτήτε *L. B.* verum altera atque vera lectio ad marg. adscribitur. HAV. Theodectes Tragœdiarum Scriptor; cujus meminit Aristotel. de Poët. c. XVII. SPANH.

[i] Γλαυκωθεῖν,] Ita cum *Gall.* & *Cod. NC.* γλαυκωθεὶς in *ceteris.*

[k] Τὰς τε ἑρμλωεύσανζας] Hinc colligit *Is. Vossius* (de LXXII. *Interpr.* cap. VIII.) istos Interpretes, si non omnes, saltem complures postea quoque Ægyptum petiisse, & quidem sæpius: ac tum demum cæteros (præter *Pentateuchum*) S. Scripturæ libros Græce vertisse. Videsis *Vogelsangium* in *Exercitt. Theolog.* p. 211. & *H. Hodium* contra *Aristeam.*

[l] Δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν.] Δώρεαν in *MSS.*

* *Calicem unius talenti,*] *Potius* poculorum thecam, *juxta Casaubonum, ad Athenæi* lib. XI. c. 3.

sese conferebant. Deinde transcripta lege, & interpretationis opere duobus & septuaginta diebus absoluto, Demetrius, congregatis eum in locum, in quo versæ leges fuerant, Judæis omnibus, præsentibus etiam interpretibus, eas recitavit. Et multitudo seniores, legis interpretes, approbavit: & Demetrii etiam inventionem collaudarunt, qui eis magnorum bonorum inventor exstitisset; ab eoque petierunt, ut etiam rectoribus suis legem legendam daret; postularuntque omnes, tum sacerdos, tum interpretum seniores, & reipublicæ administratores, ut quandoquidem recte haberet interpretatio, maneret ut erat, neve mutaretur. Cumque omnes eorum sententiam laudassent, jusserunt, ut si quis in lege vel superfluum aliquid scriptum videret, vel curtum, id iterum inspiceret, planumque redderet & corrigeret; sapienter hoc ipsum facientes, ut quod semel rectum judicatum esset, id perpetuo maneret. *Interpretatio legis absoluta & approbata.*

13. Et quidem Rex gavisus est, videns suum hac in re institutum utiliter perfectum. maxime autem lætatus est recitatis ei legibus, & legislatoris mentem atque sapientiam stupuit: itaque cum Demetrio verba facere cœpit, qui fieret, ut cum tam admirabilis esset ea lex, nullus nec historicorum nec poëtarum ejus meminisset? Ad quod Demetrius respondit, propterea neminem ausum * eam attingere, quod divina esset & augusta: jamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentassent, læsos fuisse divinitus. Eique demonstravit, ut Theopompus, cum horum aliquid scribere instituisset, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuisset; itaque intermittente malo, Deum precibus placasset, inde sibi insaniam ortam esse suspicatus: quinetiam in somnio vidisset id sibi propterea eveniisse, quòd divina tractasset, & in profanum vulgus proferre voluisset; atque adeo, ubi destiterat, mentem ei constitisse. Narravit etiam *ei* de Theodecta tragico poëta, qui (ut perhibetur) cum voluisset in quadam fabula mentionem facere eorum quæ in sacro libro scripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, incidisset; & intellecta causa convaluisset, propitiato Deo. *Theopompus Historicus.* *Theodectes Poëta Tragicus.*

14. Rex igitur, libris à Demetrio ut supra memoratum est acceptis, eos veneratus, jussit diligentem curam illis haberi, ut iidem in integro manerent: hortatusque est interpretes, ut ad se frequenter ex Judæa venirent. id enim eis utile futurum, tum propter honorem quo eos affecturus, tum propter dona quibus ornaturus esset. Nunc quidem æquum esse dicebat ut eos dimitteret: verum si deinceps ad se sua sponte venirent, assequuturos omnia quæ & ipsorum sapientiæ deberentur, & à liberalitate sua præstari possent. Igitur eos tum dimisit, cum quidem unicuique tres egregias vestes, & auri talenta duo dedisset, & * calicem unius *Regis in Interpretes benignitas.* *Dona Interpretibus data & Eleazaro missa.*

unius talenti, & tori veſtem ſtragulam. Et hæc quidem ipſis dono dedit. Pontifici autem Eleazaro per eos miſit decem lectos argenteis pedibus, unà cum eorum inſtrumento, & calicem talentorum triginta. Præterea veſtes decem, & purpuram, & elegantem coronam, & byſſinæ telæ ulnas centum: & inſuper phialas, & catinos, & pocula, & crateras duos, in templo reponendos. Hortatus eſt etiam eum per literas, ut ſi qui illorum hominum ad ſe venire vellent, permitteret: quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione præcellerent, colloquia ferere; ſibique gratiſſimum eſſet, opes ſuas iſtiuſmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus ſunt, quæ † Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.

τα, καὶ τῷ [m] ξ συμποσίῳ ϛρωμνῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὸν ἀναλωθὲν αὐτῶν ὑπισκοῦμεν, καὶ κυλίκιον παλαίστων [n] τριάκοντα. πρὸς τούτοις ἦ καὶ [o] ϛολὰς δέκα, καὶ πορφύρεαν, καὶ ϛέφανον διαπρεπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσας ἑκατόν· ἔτι γε μὴν φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ ϛαυνοθήκας, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τ ἐπιϛολῶν, ὅπως [p] εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων [q] θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπιτρέψῃ· ὡς πολλὰ παιδεύεσθαι τὸν μὴ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουδαίαν, καὶ τ τοιοῦτον εἰς τὰς τοιαύτας ἡδέως ἔχων καταπήξεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν [r] τῶν Ιουδαίων τοιαῦτα πρὸς Πτολεμαίου τ φιλαδέλφου σπουδῆ γεγένηται.

III. CAP. III.

Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Aſiæ, & conditarum à ſe urbium civitate donaverunt.

Immunitates Judæis à Seleuco Nicatore conceſſæ.

CONſequuti ſunt & ab Aſiæ regibus honorem, quoniam ſub eis militaſſent. Etenim Seleucus Nicator, in iis urbibus quas condidit in Aſia & inferiore Syria, & in ipſo regni capite Antiochia eos civitate donavit, & eodem quo Macedones & Græcos ibidem collocatos numero habuit: quo jure etiamnum utuntur. Argumento eſt, quòd Judæis, nolentibus alieno oleo uti, certa pecuniæ ſumma pro olei pretio ſolvitur à gymnaſiorum præfectis. Quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus (qui tum Syriæ prætor erat) tamen retinuit. Et poſtea orbis terrarum imperium tenente Veſpaſiano, & Tito ejus filio, orantes Alexandrini & Antiochenſes, ut Judæi privarentur jure civitatis, non impetrarunt. Unde illud perſpici & intelligi poteſt, quanta æquitate & magnanimitate erant Romani, præcipue vero Veſpaſianus & Titus. qui licet multos contra Judæos bellando labores ſuſtinuerant, & acerbe tulerant, quod deditionem facere noluerint, ſed pugnantes ad extremum manſerint, nulla tamen re jus ipſorum prædictum imminutum eſſe voluerunt: verum & iræ qua olim exarſerunt, & populi tam Alexandrini quam Antiocheni, utut magni eſſent, precibus reſtiterunt, adeo ut ne minimum quidem vel ſuæ in illos benevolentiæ, vel nefariorum quos oppugnarunt odio conceſſerint, ad minuendam erga Judæos benignitatem; dicentes, eos qui contra ſe arma tulerant & pugnam inierant jam ſatis ſuppliciorum dediſſe, eos vero qui nihil peccaverant haud æquum ſuis ſpoliari privilegiis.

Jus civitatis Antiochenſis Judæis conſervatum.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τ Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τ ὑπ' αὐτῶν κλισθείσαις πόλεσιν.

[s] ΕΤυχον δὲ καὶ τ ὑπὸ τῶν βασιλέων τ Ασίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεϛράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ [t] Νικάτωρ, ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ασίᾳ καὶ [v] τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν [x] ἰσοτίμους [y] ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὸν πολιτείαν ταύτην [z] ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. [a] τετιμῆσθαι δὲ τοὺς Ιουδαίους, μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ [b] ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὠρισμένον τι [c] παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου [d] τιμὴν ἀργύριον. ὁ δῆμος τῶν Ανιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσιν πεποιημένος, Μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τ Συρίας ἐτήρησε. καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντα Ουεσπασιανὸν καὶ Τίτον τ υἱὸν αὐτοῦ τ οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Αλεξανδρεῖς καὶ Ανιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τ πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ιουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. [e] ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὸν Ρωμαίων ὑπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιϛα δὲ τὸν Ουεσπασιανὸν καὶ Τίτον. ὅτι καὶ τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ιουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἐσχάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, ὅμως αὐτοὺς τ ὑπαρχόντων καὶ τῶν προσῳκειωμένων πολιτείαν [f] ἀφείλοντο· ἀλλὰ καὶ τ πρότερον ὀργῆς καὶ τ τ Αλεξανδρέων καὶ Αντιοχέων δήμων [g] μεγίστων προσκλήσεως ἐκράτησαν, ὥϛε μηδὲν μηδ' ὑπὸ τ πρὸς τούτους χάριν, μηδ' ὑπὸ τ πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας ἐνδοῦναι, πρὸς τὸ λύσαι τι τ δίκαιον τοῖς Ιουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀνταραμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας διὰ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, [h] τοὺς δ' οὐδὲν ἐξαμαρτόντας οὐ [i] δίκαιον ὑποφερεῖν τ ὑπαρχόντων.

β'. Ο-

m Τῷ συμποσίῳ ϛρωμνῷ.] Totumque convivatorium *Ruſin.* SPANH.

n Τελάντων] Ita edidit *Hudſ.* atque etiam expreſſe legitur in *L. B.* ſed *Gen.* λ'. HAV.

o Στολὰς δέκα, καὶ πορφύρεαν,] Ita *MSS. Epiph.* & *Ariſteas.* καὶ ϛολὰς δέκα πορφυρᾶς in *Editis.*

p Εἴ τ ἀνδρῶν τούτων] Εἴποτε *NC.*

q Θελήσειέν τινες] Θελήσειαν τινες *Hen. Gall.* & *Busb.* Θελήσειν τινες in *reliquis.*

r Τῶν Ιουδαίων] *L. B.* Ιουδαίοις.

† *Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.*] De *Ptolemæi Philadelphi* magnificentia vide *Caſaub.* ad *Athenæi* lib. v. c. 9.

s Ετυχον δὲ] In *Cod. NC.* (cui titulus Πτολεμαϊκὸν) Μετὰ δὲ τ Φιλάδελφον τὸν βασιλείαν κατέχε Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Ευεργέτης, ἐπὶ ὅλοις ἔτεσιν κϛ'. τὸν δὲ τιμὴν τ ἀρχιερωσύνης μὴ Ελεάζαρον ὁ θεῖος αὐτῷ Μανασσὴς παρέλαβεν, μὴ δὲ τὸ ἀνθυιεῖν Μανασσὴν γίγονεν ἀρχιερεὺς Ονίας Σίμωνος ὢν ὁ υἱὸς δὲ Δικαίου. Σίμων δ' ὢν ἀδελφὸς Ελεαζάρου. ἀπέθανε δὲ καὶ Ονίας τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. ἔτυχε δὲ καὶ τὸ τ Ιουδαίων ἔθνος καὶ πᾶσα τ &c.

t Νικάτωρ,] Ita *NC.* & *Busb.* cum *antiquis nummis.* Νικάνωρ in *reliquis.*

v Τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ] Antiochia Metropolis τ κάτω Συρίας ſ. τ κοίλης Συρ. conf. infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

x Ισοτίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν.] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

y Ἀπέδειξε Μακεδόσι] Ἀπέφηνε *Busb. Hen.* & C.

z Ἔτι καὶ νῦν διαμένειν.] Ἕως καὶ νῦν C.

a Ελαίῳ χρήσασθαι,] Τεταγμένον δὲ τοῦτο τὸ τοὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* τεταγμένον δὲ τὸ τοὺς C.

b Ελαίῳ χρήσασθαι,] Moris fuit Græcorum oleum præbere, in gymnaſiorum dedicatione: eorumque exemplum ſequutus eſt Nero, referente *Tacito* in *Annalium* lib. XIV. *Gymnaſium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiti, ſenatui, Græca facilitate.* Idemque de eo teſtatur *Sueton.* in *Nerone*, c. 12.

c Παρὰ τ γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον.] Nefas enim Judæis uti Oleo non præparato à tribulibus, qua de re *alibi* lib. 2. c. 21. §. 2. & Vita Joſephi §. 13. SPANH.

d Τιμὴν ἀργύριον.] Τίμιον *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Ἐξ ὧν] Ἐξ οὗ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

f Αφείλοντο·] Ita cum *C.* & *NC.* ἀφείλαντο in *Editis Aliiſque.*

g Μεγίστων προσκλήσεως] Μεγίστων ὄντων *NC.*

h Τοὺς δ' οὐδὲν ἐξαμαρτόντας] Τοὺς οὐδὲν vel τοὺς μηδὲν in *MSS.*

i Οὐ δίκαιον ὑποφερεῖν] Οὐκ εἶναι δίκαιον *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) οὐκ ἔϛι δίκαιον *NC.*

k Σε-

β'. Ομοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Αγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ιουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ιώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ Αγρίππα, ἵνα τὴν πολιτείαν ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Αντίοχος [k] ὁ Σελεύκου ἔγγονος, [l] ὁ καλούμενος παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι [m] μετέχωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ιουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς [n] ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐπικρατῆσαι οἱ Ιουδαῖοι τοῖς [o] αὐτῶν ἔθεσι χρήσασθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ Αγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τοῦ Νικολάου ἱστοριῶν τῷ [p] ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ. περὶ μὲν οὖν τοῦ νῦν Αγρίππου κρείττονος, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν, ἃ γὰρ ἐπολέμει πόλις Ρωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Οὐεσπασιανοῦ δ' ἄν τις καὶ Τίτου τὴν μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μετὰ [q] πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. [r] ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην.

γ'. Τῶν γὰρ Ιουδαίων, ἐπ' [s] Αντιόχου τοῦ Μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ασίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιπωρῆσαι τὴν γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τὰς τοῦ Κοίλου Συρίας νομούς. πολεμουμένου γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν [t] Εὐπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτολεμαῖον, τὸν [v] κληθέντα Επιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος, καὶ παίοντος ταὐτὰ πάσχειν. ὡς ἐδόκει ἀπέλαφον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πανταχόθεν ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, μεταξὺ τῆς Δυσπραγίας τοῦ Αντιόχου καὶ τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ τροπῆς τῶν πραγμάτων κειμένους. [x] νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αντίοχος, τῶν Ιουδαίων [y] κατεσείσατο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Φιλοπάτορος, [z] ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει, καὶ [a] στρατηγὸν [b] Σκόπαν, [c] ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἑλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. πολεμούμενον [d] γὰρ αὐτῷ προσέθετο. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκόπαν Αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ [e] πρὸς [f] ταῖς πηγαῖς τοῦ Ιορδάνου, καὶ πολλοὺς αὐτοῦ τῶν στρατιᾶς διέφθειρεν. [g] ὕστερον δ' Αντίοχος χειρωσαμένου τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατειχήκει, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἐκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ιουδαῖοι, καὶ τῇ πολλῇ δεξάμενοι, [h] πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ τῶν τοῖς ἐλέφασιν [i] ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καθειλημμένους ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ιουδαίων πρὸς αὐτὸν προθυμίαν τοῦ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ τοῖς φίλοις, [k] μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις [l] ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάσχοι, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διένειμε προσφωνεῖν

2. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Judæos novimus. Nam cum Ioues, commoti adversus Judæos, Agrippam orassent, ut civitate, quam eis dederat Antiochus Scleuci nepos, is qui apud Græcos Deus appellatur, soli fruerentur, postularentque, ut si Judæi eorum essent cognati, eosdem cum ipsis deos colerent, atque ea de re judicium esset constitutum, obtinuerunt Judæi, ut sibi solitis moribus uti liceret; usi patrocinio Nicolai Damasceni. Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi innovare fas esse. Quæ exactius si quis nosse cuperet, ipsum Nicolaum Damascenum legat Historiarum libro centesimo vicesimo tertio & quarto. Verum Agrippæ sententiam nihil est quod miremur; ea enim tempestate gens nostra bellum non gerebat adversus Romanos. Vespasiani autem & Titi magnanimitatem merito quis obstupescat, qui, post tot bella & certamina nobiscum, non minore in nos erant facilitate. Sed eo jam, unde huc digressa est, revertatur oratio.

Marcus Agrippa benignus Judæis.

Nicolaus Damascenus.

Vespasiani & Titi in Judæos merita.

3. Regnante in Asia Antiocho Magno, accidit ut tum Judæi terra eorum vastata, tum qui Cœlen-Syriam incolebant, multa adversa paterentur. Eo enim belligerante adversus Ptolemæum Eupatorem, & ejus filium cognomine Epiphanem, contigit illis, ut si is superior fuerit, affligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo ut haud dissimiles essent navi in tempestate, fluctibus utrinque vexatæ, ut qui in medio jacerent, dum & Antiocho res prospere cederent & in contrarias partes mutarentur. Attamen victo Ptolemæo, Antiochus Judæam occupavit. Deinde mortuo Philopatore, ejus filius magnam manum, & ducem Scopam, misit contra Cœles-Syriæ incolas: qui multas eorum urbes, necnon gentem nostram cepit. oppugnata enim, in ejus partes concessit. Non multo post, Scopam prælio vicit Antiochus, ad fontes Jordanis, magnamque ejus copiarum partem delevit. Postea vero cum Antiochus eas Cœles-Syriæ urbes, quas Scopas obtinuerat, Samariamque subegisset, Judæi ultro deditionem fecerunt, eumque urbe admiserunt, & ejus omni exercitui & elephantis omnia abunde suppeditarunt, & relictos à Scopa in arce Hierosolymitana præsidiarios oppugnantem strenue adjuverunt. Itaque Antiochus æquum esse judicans, ut Judæorum erga se studium & liberalitatem remuneraretur, literas scripsit ad suos duces & amicos, testimonium perhibens Judæis, quam præclare de ipso meriti fuerint, simulque significans quæ munera illis vicissim dare decreverat. Atque earum exemplar subjiciam,

Antiochus Magnus vexat Judæos.

Scopas, in Cœles-Syriæ incolas missus: victus ab Antiocho.

Antiochus M. se dedunt Judæi.

---

k Σελεύκου ἔγγονος,] Σελεύκου Busb. Σελεύκου ἀπὸ Hen.

l Ο καλούμενος παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος,] Antiochus Seleuci Nepos, Græcis Θεὸς dictus, nempe à Milesiis. Appian. Syriac. p. 210. SPANH.

m Μετέχωσιν,] Ita cum *Cod. Busb.* μετέλθωσιν in *reliquis.* in *Epiphanii* versione, *soli possiderent.*

n Ιδίους] Abest a *L. B.*

o Αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι,] Eo modo in *NC.* & *Lugd. Bat.* ex quo præterea illud οἱ additur. αὐτοῖς in *ceteris.* in *Epiphanii* versione, *ut suis uterentur moribus.*

p Ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*L. B.* καὶ εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ) τῷ ρκγ'. καὶ δ'. *Bas.* τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετ. *Gen.*

q Πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* πόλεμον in *Editis.*

r Ἐπανάξω δὲ] Ἐπανάξω οὖν τὸν λόγον ὅθεν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην *Hen.* & *Lugd. Bat.*

s Αντιόχου —— Επιφανῆ,] De Antiocho Magno, ut & ejus bellis cum Ptolemæo Philopatore & Ptolem. Epiphane, vid. Polyb. lib. v. c. LXXXV. SPANH.

t Εὐπάτορα Πτολεμαῖον,] Alibi constanter *Philopatorem* eum vocat.

v Κληθέντα Επιφανῆ,] Επικληθέντα in *MSS.* Plenius in *Cod. NC.* ad hunc modum. πολεμοῦντος γὰρ αὐτῷ πρὸς Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον (ἔστω γὰρ μὴ τὸν Εὐεργέτην ἢ Αἰγύπτου βασιλεύσαντα) πολεμοῦντος δὴ καὶ πρὸς τοῦτον τὸν Πτολεμαῖον, ἐπικληθέντα δὴ Επιφανῆ, καὶ. &c.

x Νικήσας μέντοι] Οσα μέντοιγε διαπεφεύχασι εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν Πτολεμαῖος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Πτολεμαϊκῶν ἡμῖν εἴρηται), νικήσας &c. *NC.*

y Περισείετο.] Περιηγάγετο *NC.*

z Ο παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει,] Ο παῖς Πτολεμαῖος ὁ Επιφανὴς μεγάλῳ *NC.* Melius (inquit *Jac. Cappellus* in *Hist. S. & Exot.* ad A. M. 3797.) *Eusebius* hæc tribuit *Ptolemæo Philopatori* viventi, quam *Epiphani* infanti. Contra *Usserius* (in *Ann. V. Test.*) ad A. M. 3800.

a Στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ·] Vid. Polyb. Exc. Vales. p. 76. SPANH.

b Σκόπαν,] Vide *Excerpta Valesiana*, p. 77. & *Hieronymum* in *Danielis* cap. XI.

c Επὶ τοὺς] Absunt à *L. B.* Scribæ incuria.

d Αὐτῷ προσέθετο.] Παρ' αὐτῷ *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.*

e Πρὸς ταῖς πηγαῖς] Περὶ τὸ Πανιὸν in *Excerptis Vales.*

f Ταῖς —— πόλεσι,] Vid sup. lib. 8. c. 8. §. 4. & infr. lib. 13. c. 9. §. 2. SPANH.

g Ὑστερον —— πόλεις,] Polyb. Excerpt. p. 77. & 79. ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ πρὸς τὸ Πάνιον· SPANH.

h Πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ] Πᾶσαν *NC.*

i Αφθονίαν] Φιλίαν *NC.*

k Μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις] Ita *Hen. G. NC.* & *Epiphan.* μαρτυρῶν τε τοῖς in *ceteris.*

l Υπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι,] Iterum ex *iisdem MSS.* ὑπὲρ ὧν εὖπάθοι πρὸς αὐτῶν in *Editis Aliisque.*

jiciam, cum prius narraverim quæ ad fidem verbis noſtris faciendam ſcripſit Polybius Megalopolitanus. Nam in hiſtoriarum ejus libro decimo ſexto ita dicit. "Scopas autem copiarum Ptole-
Polybius Megalopolitanus. "mæi dux, ad regiones ſuperiores verſo impetu, "per hyemem Judæorum gentem ſubegit." Eodem etiam in libro refert; "quomodo, Scopa "ab Antiocho ſuperato, Antiochus Batanæam "& Samariam & Abila & Gadara recepit: atque "paulo poſt Judæi ſeſe ei tradiderunt, quotquot "circa fanum Heroſolyma nuncupatum incole-"bant. de quo cum multa dicenda habeamus, de-"que præſentia Dei in fano, quæ narranda ſu-"perſunt in aliud tempus differemus." Et hæc quidem Polybius in hiſtoria ſua. Nos vero orationem vocabimus ad narrationem inſtitutam, poſtquam ante oculos poſuerimus Antiochi epiſtolas.

REX ANTIOCHUS PTOLEMÆO SALUTEM.

Antiochi Magni literæ in Judæorum gratiam. "Cum Judæi, ſimulac in eorum fines ingreſſi "ſumus, ſtudium erga nos ſuum declaraverint, "& in urbem ſuam venientes ſplendide accepe-"rint, cumque ſenatu obviam prodierint, & mi-"litibus elephantiſque omnia abunde præbuerint, "noſque in expugnando Ægyptiorum in arce "præſidio adjuverint: viſum eſt nobis eos pro his "remunerari, & eorum urbem, caſibus, qui ſo-"lent hominibus accidere, adverſis labefactatam, "recreare, atque frequentare, revocatis in eam iis "qui ſunt diſperſi. Ac primum eis decrevimus, "religionis cauſa * præbenda conficere ad ſacri-"ficia, de pecudibus quæ ſacrificari ſolent, & "vino, & oleo, & thure, ad pretium argenteo-"rum vicies mille, † & ſimilæ artabas ſacras ſe-"cundum regionis iſtius morem ſex, & tritici "medimnos mille quadringentos ſeptuaginta, & "ſalis medimnos CCCLXXV. Atque hæc eis ſolvi "volo, quemadmodum imperavi: templique o-"pus expediri, & porticus, & ſi quid aliud ædi-"ficandum eſt. Materia autem apportetur ex i-"pſa Judæa, aliiſque regionibus, & Libano, nec "ullum *ejus nomine* vectigal *à quopiam* exigatur. "Idem dico de aliis, quibus ad ſpecioſiorem tem-"pli apparatum opus erit. Vivant autem omnes "ejus nationis homines ex legibus patriis: immu-"niſque ſit ſenatus, & ſacerdotes, & ſcribæ tem-"pli, & ſacri cantores, & ab eo quod pro capi-"te pendunt, & ab auro coronario, aliiſque tri-

αὐτοῖς, ἐμφανίζων. Ἀξιωθήσομαι ἢ τὰς ἐπιστολὰς [m] τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν χειροτονίας, προσελθὼν εἰς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις [n] Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ [o] ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. "ὁ δὲ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς "τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰου-"δαίων ἔθνος." λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, "ὡς τοῦ "Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Αντιόχου, τῷ μὲν [p] Βαταναίαν "καὶ Σαμάρειαν καὶ [q] Αβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Αντιο-"χος· μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ "περὶ τὸ [r] ἱερὸν [s] τὸ προσαγορευόμενον Ιεροσόλυμα καλοι-"κοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ [t] πλείονος [v] λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα "[x] διὰ τοῦτο περὶ τὸ ἱερὸν ὑπεφάνησαν, εἰς [y] ἕτερον καιρὸν "[z] ὑποστρέψομεν τοῦτο διήγησιν." καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα [a] ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦτο διήγησιν, προθέμενοι πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς [b] τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩι ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Τῶν Ἰουδαίων δὲ προθύμως μὲν, ἡνίκα τὰς χώρας ἐπέβη-"μεν αὐτῶν, ὑπεδέξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ "προθύμως δ' εἰς τὴν πόλιν [c] αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδε-"ξαμένων, καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν "χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, "συνεξελόντων δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν Αἰγυπτίων· "ἠξιώσαμεν [d] καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πό-"λιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καταφθαρμένην [e] ὑπὸ τῶν πρώτων τοὺς "ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς "αὐτὴν πάλιν συνελθόντων, πρῶτον δ' αὐτοῖς σκέψασθαι "διὰ τοῦ δοσθῆναι προσήκειν τοῦ εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, "κριῶν τε θυσίμων, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, [f] καὶ λιβάνου, σεμιδά-"λεως [g] μυριάδων δύο, καὶ [h] σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς "[ἓξ] καὶ τὸν ὑπάρχοντα νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τε-"τρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε. πλεῖον δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι, κα-"θὼς ἐπέσταλκα· καὶ τὸ ναὸν τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, "τάς τε στοὰς, καὶ εἴτι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων "ὕλη κατασκομιζέσθω [i] ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλ-"λων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς [k] πεφορολογημένου τό-"που. [l] ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς ἂν ὑπάρχειν δέοι. πολιτεύεσθωσαν δὲ "πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους καὶ τοὺς [m] πατρίους νόμους· ἀπολυέ-"σθω δὲ ἡ γερουσία, καὶ [n] οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ, "καὶ οἱ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ

"P ἐπι-

m Τοῖς στρατηγοῖς] Τὰς τοῖς στρ. *Hen.* & C.

n Πολύβιος —— ἱστόρηκεν.] Deſunt hæc hodie in Polybio, & in Excerptis, quæ de Judæis extant. SPANH.

o Ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ] Τῇ ἑνδεκάτῃ *NC.* & *Epiphan.* σ. *Gen.* verum *Lugd. Bat.* habet prout eſt editum.

p Βαταναίαν καὶ] In *Epiphanii* libris *Bithyniam*, aut *Bathaniam*, aut *Bethinſam.*

q Αβιλα] Αβολα *Gall.* & C. Αβιλα juxta quoſdam *Epiphanii* codices. HUDS. Αβίλη ad Jordanem ſupr. lib. IV. c. 7. §. ult. ἅπερ νῦν ἐστὶν Αβιλὴ· & lib. V. c. 1. §. 1. ἀπὸ τῆς Αβίλης ἐπὶ τὰ Ιορδάνου· Alia forte eſt Αβιλα plur. neutr. hoc loco. SPANH.

r Ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον] Brevius in *Cod. Hen.* & juxta *Epiphanii* libros, ἱερὸν, τὴν ὑμετέραν πρὸς τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας εἰς τὸ ἕτερον &c.

s Τὸ προσαγορευόμενον] Illud τὸ ex *L. B.* additum. HAV.

t Πλεῖον] *L. B.* πλείω.

v Λέγειν ἔχοντες,] Ita cum *Cod. C.* (& *L. B.*) ἔχειν λέγοντες in *cæteris.*

x Διὰ τοῦτο περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν,] *Lugd. Bat.* πρὸς τὴν ὑμετέραν πρὸς τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας.

y Ετερον] *Lugd. Bat.* ὕστερον.

z Υποστρέψομεν τοῦ διήγησιν.] Υποστρέψομεθα *Gall. C.* (*L. B.*) & *NC.*

a Ιστόρηκεν.] Ιστόρησεν *Hen.* & C.

b Τοῦ βασιλέως Αντιόχου.] Τὰς δὲ βασιλέως Ανιόχου μεγάλου *NC.*

c Αὐτῶν] Αὐτῶν deëſt *N.* & *C.*

d Καὶ ἡμεῖς] Καὶ αὐτοὶ *Hen.* & *NC.*

e Ὑπὸ τῶν πρώτων συμπεσόντων,] Ὑπὸ τῶν πρὸ τοὺς πολέμους *Hen.* (*L. B.*) & *C.* non agnoſcuntur ab *Epiphanio.*

* *Præbenda conficere ad ſacrificia,*] *Al.* penſionem annuam (*vel* ſtipendium) dare.

f Καὶ λιβάνου,] Καὶ λιβάνου, ἀργυρίου τιμῆς μυριάδας δύο *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *libaminis pretium, argenti viginti millia*, unde (prout §. 1. præc. poſt εἰς ἐλαίου τιμὴν) forſan legendum λιβάνου τιμὴν ἀργυρίου μυριάδας β'. prout conjecerat *Cl. Lozzibius.*

g Μυριάδων,] *L. B.* μυριάδας.

† *Et ſimilæ artabas ſacras ſecundum regionis iſtius morem ſex,*] Similæ artabas ſacras (ἀσταρῶνας vocabant Εὐδοκιεῖς) quantum lex poſtulat, tritici &c. *Jac. Cappellus* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3806.

h Σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς] Ita cum *Grotio*, qui ἱερὰς ς'. ſcriptum fuiſſe conjicit. καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς ξ' τ. ἐπ. νόμων, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε τελείους δ' αὐτοὺς *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *& ad ſimilam ſecundum provincialem legem tritici modios mille quadringentos ſeptuaginta quinque & ſalis modios trecentos ſeptuaginta quinque. Præberi autem* &c. ac ſi legiſſet, εἰς σεμιδάλιν (omiſſis ἀρτάβας ἱερὰς) ξ' τ. ἐ. τ. πυρῶν μεδίμνους αυοε'. καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοε'. Locum mutilum corruptumque eſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, atque ad hunc modum refingendum, καὶ σεμιδάλεως αρ. ἀρτάβας ἱερὰς π. τ. ἐ. νόμων, καὶ πυρῶν μεδ. & ſic deinceps prout edidimus. HUDS. Plane prout edidit *Hudſ.* exhibet *Lugd. Bat.* niſi quod non agnoſcat ἓξ ante ξ' neque καὶ ante ἑβδομήκοντα. HAV.

i Ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας,] Ἐξ αὐτῆς τε τῆς *NC.* HUDS. ut & *Lugd. Bat.* non male. HAV.

k Πεφορολογημένου τέλους.] *L. B.* εἰσπεφορτωμένου τέλους. ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις.

l Ομοίως καὶ ὡς τοῖς ἄλλοις,] Ομοίως δὲ καὶ τοῖς *Hen.* C. & *NC.*

m Πατρίους] *L. B.* πατρῴους.

n Οἱ ἱερεῖς,] Illud οἱ ter reſtituimus ex *iiſdem MSS.*

o Τοῦ ἱεροῦ,] Τῶ λαῶ *NC.*

p Στε-

"[p] στεφανίτης φόρου, καὶ τοῦ σοῦ τῶν ἄλλων. ἵνα δὲ θᾶττον ἡ πό-
"λις καλοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν καλοικοῦσι, καὶ κατ-
"λαβομένοις ἕως [q] τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, [r] ἀτελείαν εἶναι
"μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς
"καὶ τρίτην μέρος τῶν φόρων, ὥστε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν
"βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐ-
"τοὺς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέρους
"ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν.

δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ τοιαύτα σεσήμαντο. στηλῶσαι δὲ τὸ ἱερὸν, πρόγραμμα καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, [s] σωέιχον ταῦτα. "Μηδενὶ [t] ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸ σύ-
"βολον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ [v] τὸ ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ
"μὴ οἷς ἂν ἁγνισθεῖσιν ἔστιν ἔθιμον καὶ τὸ πάτριον νόμον.
"μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιό-
"νεια, [x] μήτε ἀγρίων ὄνων δὲ ἡμέρων, παρδάλεών τε δὲ
"ἀλωπέκων δὲ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευ-
"μένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ ταῖς δορκὰς εἰσφέρειν ἐξεῖ-
"ναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι [y] τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις
"δὲ τοῖς σωγενικοῖς θυμασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ
"καλλιερεῖν, [z] ἐπιτρέφεσθαι χρῆσθαι. [a] ὁ δὲ τούτων τι
"φαβαὼς, [b] ἀποτινυέτω τοῖς ἱερεῦσιν [c] ἀργυρίου δρα-
"χμὰς τρισχιλίας." ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσέβειάν
τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ
Λυδίαν ἐπύθετο, [d] καθ' ὃν καιρὸν ἐν τοῖς ἄνω σατρα-
πείαις, [e] κελεύων [f] Ζεῦξιν, τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς
μάλιστα φίλον, πέμψαι πινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶ-
νος εἰς Φρυγίαν. [g] γράφει δὲ ὕτως.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ [h] ΖΕΥΞΙΔΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὴ καὶ αὐτός. πυν-
"θανόμενος τοὺς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας,
"μεγάλης ἐπιστροφῆς ἠξιώσαμέν τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βου-
"λευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἐδοξεν εἰς
"τὰ φρούρια, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῆς ἀπὸ τῆς
"Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, Ἰουδαίων οἴκους διχι-
"λίους σοὶ ἐπισκοπῆ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνους αὐ-
"τοὺς ἕστασθαι τῶν ἡμετέρων φυλακας, [i] διὰ τὴν [k] πρὸς
"τὸ θεῖον αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δι' αὐτοὺς
"ὑπὸ τῶν προγόνων [l] εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς
"ἃ προσκαλοῦμαι. βούλομαι τοίνυν καὶ περ ἐργώδους
"ὄντος [m] τούτους μεταγαγεῖν [n] ὑποχόμενος νόμοις [o] αὐ-
"τοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δὲ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς
"προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐ-
"τοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν δὲ φυτείαν
"ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τὰ ἐκ τῆς γῆς καρπῶν [p] ἀνήσεις
"ἐπ' ἔτη δέκα. μετρεῖσθωσαν δὲ, καὶ ἄχρις [q] ἂν τοὺς πα-
"ρὰ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θερα-
"πόντων ἀφορμὰς· διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας
"ὑπηρετοῦσι τὰ αὐτάρκεια, ἵνα, τὰ παρ' ἡμῶν τυγχά-
"νοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερους παρέχωσιν αὐτοὺς
"περὶ τὰ ἡμέτερα. προσήκειν δὲ καὶ ἔθνους καὶ τὸ δυ-

"butis. Ac quo citius frequentetur urbs, con-
"cedo iis qui nunc eam habitant, quique usque
"ad mensem Hyperberetæum eò migraverint,
"immunitatem in triennium. Quin & in poste-
"rum tertiam tributorum partem eis remittimus,
"ad eorum damnum resarciendum: & quotquot
"ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & eorum na-
"tos manumittimus, & facultates eis reddi impe-
"ramus.

4. Et epistola quidem hæc continebat. Item in honorem templi libellos toto regno publicavit, qui hæc complexi sunt. "Nemini liceat alieni-
"genæ, intra templi conseptum ingredi, etiam
"Judæis interdictum, nisi quibus lustratis mos
"est *introire* ex lege patria. Neve in urbem im-
"portetur equina caro, neve mulina, neve asini,
"sive feri sive cicuris, neve pardalina, aut vul-
"pina, aut leporina, aut cujusvis omnino eorum
"animalium quæ Judæis vetita sunt. Neve pel-
"les inferre liceat, sed nec ullum tale animal in
"urbe alere: sed solis majorum sacrificiis uti li-
"ceat, quibus placari Deus debeat. Qui contra
"aliquid horum fecerit, solvito sacerdotibus ar-
"genti drachmarum tria millia." Literis etiam suis amplum pietatis ac fidei nostræ testimonium dedit, cum nonnullos per Lydiam & Phrygiam res novas moliri accepisset, eo tempore quo *ipse* in superioribus erat *Persarum* satrapiis, quibus jussit Zeuxidem ducem, amicumque suum intimum, mittere nostratum quosdam à Babylone in Phrygiam. Scribit autem in hunc modum.

Antiochi libelli in honorem templi.

REX ANTIOCHUS ZEUXIDI PATRI SALUTEM.

"Si vales, bene est, ego quoque valeo. Cum
"intelligerem quosdam in Lydia & Phrygia rebus
"novis studere, magnopere hoc mihi prospicien-
"dum curavi. ac consultanti mihi cum amicis,
"quid facto sit opus, visum est in castella & loca
"maxime necessaria transferre ex Mesopotamia &
"Babylonia Judæorum bis mille familias, cum
"eorum suppellectili. Credo enim nostrarum re-
"rum custodes fore benevolos, tum propter eo-
"rum erga Deum pietatem, tum quia novi, eis à
"majoribus nostris testimonium datum fidei, &
"prompti obsequii in eis ad quæ rogantur. Ita-
"que hoc volo, quamvis eos traducere laborio-
"sum sit, fide illis data, ut suis legibus uti per-
"mitterentur. Cum autem eos in ea quæ dixi
"loca transtuleris, dabis singulis ad ædificandas
"domos locum, & agrum ad agriculturam, vi-
"nearumque sationem, & immunitatem frugum
"terræ concedes in annos decem; ac donec ter-
"ræ fruges perceperint, demensum frumentum
"accipiant in famulorum alimoniam: illisque de-
"tur qui eis inservient, quantum opus erit, ut
"benigne à nobis habiti, studiosiores se rerum
"nostrarum præbeant. Da etiam operam, quoad
"ejus fieri potest, ut ei genti à nemine incommo-
"de-

Antiochi litera ad Zeuxidem in Judæorum gratiam.

[p] Στεφανίτης φόρος,] Στεφανικὸς *C.* & *L. B.*
[q] Ὑπερβερεταίου μηνὸς,] Illud ἕως ex *MSS.*
[r] Ἀτελείαν εἶναι] Ita cum *MSS.* ἀτελεῖς in *Editis.*
[s] Περιέχον ταῦτα.] Sic *Hen.* & *C.* σωέιχον in *Editis.* σωτίθεις δὲ, μηδενὶ *NC.*
[t] Ἐξὸν εἶναι] *Al.* ἐξέναι τὸ ἀλλοφύλου. *Lugd. Bat.* ἐξέναι ἀλλοφύλῳ. Sed in Marg. ἐξόν.
[v] Τὸν ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις,] Ita *Hen. C.* & *NC.* perperam in *Editis Aliisque* τὸ ἀπηγορευμένον.
[x] Μήτε ἀγρίων ὄντων καὶ ἡμέρων,] Μήτε ἀγρίων καὶ ἡμέρων in *Cod. C.* quo fere modo & *Epiphan.*
[y] Τούτων ἐν τῇ πόλει.] Τοιοῦτον *NC.*
[z] Ἐπιτρέφεσθαι χρῆσθαι.] Ἐπιτέτραπται *Hen. C.* & *NC.* atque ita forsan *Epiphan.*
[a] Ὁ δὲ τούτων] Ὁ δέ τι τούτων π. *Hen.*
[b] Ἀποτινυέτω] Ἀποτινύτω *Hen.*
[c] Ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας.] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἀργύρεον in *Editis Aliisque.*
[d] Καθ' ὃν καιρὸν] Sic *Hen. C.* & *NC.* istiusmodi lectionis vestigia videre est apud *Epiphanium*, qui vertit, *eo tempore, quo ad superiores Persarum ierat provincias.* καθ' ὃν καιρὸν in *Editis.*
[e] Κελεύων] Καὶ κελεύων *NC.*
[f] Ζεῦξιν,] Ζεύξιδα *Hen.* & *Busb.*
[g] Γράφει δὲ ὕτως.] Ita *MSS.* γραφὴ δὲ ὕτως in *Editis.*
[h] Ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὴ καὶ αὐτός.] Simile initium litterarum Ciceronis: *Si vales bene est, ego quoque valeo.* SPANH.
[i] Διὰ τὴν] Sic *MSS.* διά τε τὴν in *Editis.*
[k] Πρὸς τὸ Θεῖον] Πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν *NC.*
[l] Εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν] Illud εἰς deest *NC.*
[m] Τούτους.] Ita ex *Lugd. Bat.* alii δὲ. HAV.
[n] Ὑποχόμενος] Lege ὑποχόμενοι COCC. Melius forte ὑποχομένοις, ut velit suis non tantum, sed & promissis vivere legibus. HAV.
[o] Αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις.] Ita in *Editis.* αὐτοῖς in *MSS.*
[p] Ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα.] Ἐάσεις ἐπὶ ἔτη *C.*
[q] Ἂν τοὺς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους] *Lugd. Bat.* ἂν ὑ. τοὺς παρὰ τ. γ. α. Sed in Marg. καρπούς.

"detur." Atque hæc à nobis in teſtimonium amicitiæ, quæ Antiocho Magno cum Judæis interceſſit, dicta ſufficiant.

"ναῖον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται." ταῦτα μὲν οὖν τὴν Ἀντιόχου φιλίας καὶ μεγάλης πρὸς [r] τοὺς Ἰουδαίους τοιαῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω [s] μαρτύρια.

CAP. IV.

Quomodo Antiochus fœdus percuſſit cum Ptolemæo. utque Onias ad iram commovit Ptolemæum Euergeten: & Joſephus, rebus omnibus in integrum reſtitutis, cum ipſo amicitiam iniit. quæque alia is geſſit, & filius ejus Hyrcanus.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Ἀντίοχος ἐπῆρε πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. καὶ ὡς Ὀνίας εἰς ὀργὴν ἐκίνησε Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην· καὶ ὁ Ἰώσηπος, πάντα ἐπανορθώσας, πρὸς φιλίαν ἦλθε πρὸς αὐτόν. οἷά τε ἄλλα ἔπραξεν Ἰώσηπος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὑρκανός.

Antiochus Ptolemæo filiam Cleopatram nuptum dat.

Poſtea autem amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum locavit, & Cœlen-Syriam & Samariam & Judæam & Phœnicen dotis nomine tribuit. ac diviſis in duos reges tributis, optimates ſuæ quiſque patriæ tributa redimebant: & redactam, quæ imperata erat, ſummam regibus pendebant. Eo tempore Samaritæ, rebus uſi ſecundis, multa Judæos læſerunt, agros eorum vaſtando, & corpora prædando; quæ quidem ſub Onia pontifice acciderunt. Eleazaro enim vita defuncto, ſucceſſit in pontificatum Manaſſes ejus avunculus: poſt cujus deceſſum, munus excepit Onias Simonis filius, ejus cui Juſto cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, ſicuti jam dixi. Hic Onias ſordidi animi homo, & pecuniæ cupidus erat: eamque ob rem tributum pro populo non ſolvit, quod ejus majores regibus de ſuo pendere ſoliti erant, videlicet argenti talenta viginti. quæ res exacerbavit regem Ptolemæum Euergetem, qui pater erat Philopatoris. Itaque miſſo Hieroſolymam legato, incuſavit Oniam, qui tributa non ſolveret: minatuſque eſt, ſeſe eorum agrum diviſurum, niſi ſolverentur, & eò militum coloniam deductorum. Qua re de Rege audita, Judæi perterriti ſunt: ſed Onias, qua erat avaritia, hæc pro nihilo habuit.

Eleazaro defuncto Manaſſes fit pontifex: eoque mortuo Onias Simonis filius.

Onias ex avaritia tributa non ſolvit: quod acerbe tulit Ptolemæus.

Μετὰ δὴ ταῦτα φιλίαν καὶ συνθήκας [t] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Ἀντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ [v] τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, συγχωρήσας αὐτῷ τὴν Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, Φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρους, τοὺς ἰδίους ἕκαστοι τῶν ὑπηκόων πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προστεταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. [x] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. [y] ἐγένετο δὲ τοῦτο ὅτε ἀρχιερέως Ὀνίου. τελευτήσαντος γὰρ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς [z] ἔλαβε· μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ὀνίας τὴν τιμὴν [a] ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ Δικαίου κληθέντος, Σίμωνος δ' ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου, καθὼς προεῖπον. ἦν δ' ὁ Ὀνίας, [b] βραχὺς τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσι δρυφεῖς μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβύτην, ἠπείλησε τὸν Ὀνίαν, [c] οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους· καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ὀπλίτας, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν· τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων [d] ἐδυσώπησε πρὸς τὴν φιλοχρηματίαν.

Joſephus, patriæ amans, Oniam avunculum objurgat.

IV. 2. Joſephus autem quidam, ætate juvenis, ſed gravitate & prudentia & juſtitia apud Hieroſolymitas celebris, patre Tobia natus ex ſorore Oniæ pontificis, cum à matre didiciſſet adventum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipſe) profectus in urbem, Oniam objurgabat, qui civium ſalutis rationem non haberet, ſed genti periculum creare vellet, pecuniam avertendo, propter quam & populi adminiſtrationem & ſummi ſacerdotis honorem adeptum eſſe dicebat. Quod ſi pecuniæ uſque adeo cupidus erat, ut ejus cauſa ſuſtineret videre patriam periclitantem, civeſque ſuos indigna quæque paſſos, ei perſuaſum eſſe voluit, ut adiret Regem, & ſibi vel totam pecuniam vel certe partem condonari poſtularet. Cum autem Onias reſpondiſſet, ſe minime principatum velle, dixiſſetque ſe vel ſummum ſacerdotium, ſi fieri poſſet, paratum eſſe deponere, & ad Regem nequaquam iturum, hæc enim ſeſe omnino non curare; tum eum rogavit *Joſephus*, utrum ſibi per-

Βʹ. Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἤδη σεμνότητι ἦν καὶ φρονήσει [e] καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν παῖδος, ὄντος δὲ τοῦ Ὀνίου ἐκ ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὸν μητρὸς τὸ τοῦ πρεσβυτοῦ παρουσίαν· ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς [f] Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν· ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεσκήπτετο τῷ Ὀνίᾳ, μὴ προορωμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλομένῳ [g] περιστῆσαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, [h] δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπηξιοῦν. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομένειν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν, ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ὀνίου μήτε ἄρχειν ἑλέσθαι ὑποκειμένου, καὶ [i] τὴν ἀρχιερωσύνην δ' εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων· εἰ προσβείη αὐτῷ [k] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχω-

Joſephus ſtatuit legationem obire ad Ptolemæum.

[r] Τοὺς Ἰουδαίους] Illud τοὺς ex *MSS.*

[s] Μαρτύρια.] Vocem μαρτύρια adjectam eſſe volui ex *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. C.* & *Epiphan.* qui vertit, *pro teſtimonio dicta ſint.*

[t] Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Ἐπιφανῆ Πτολεμαῖον *NC.*

[v] Τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον,] Appian. in Syriac. SPANH.

[x] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Καὶ ἦν τοῦ χρόνου Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου οἱ Σαμαρεῖς οὐκ οὐ πράσσοντες *NC.*

[y] Ἐγένετο δὲ ταῦτα] Ἐγένετο δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ὀνίου. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον Μανασσοῦ [τοῦ ἀρχιερωσύνου] Ὀνίας ἐδέξατο *NC.*

[z] Ἔλαβε·] Παρέλαβε *Busb. Hen. Lugd. Bat.* & *C.*

[a] Ἐδέξατο,] *L. B.* ἐδεδέξατο.

[b] Βραχὺς τὴν διάνοιαν,] Ita quidem (prout in *Editis* & *MSS.*) legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *parvulus mente.* Alias ſane legerem, πάχυς τὴν διάνοιαν, *erat ſtolidus & pinguis ingenii.*

[c] Οὐκ ἀποδιδόντα] Ὡς οὐκ ἀποδ. *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

[d] Ἐδυσώπησε] Ἐδυσώπει *Hen. Busb.* & *NC.*

[e] Καὶ δικαιοσύνῃ] Δικαιοσύνης *Hen. Lugd. Bat. NC.* & *Epiphanius*, qui vertit, *juſtitiæ gloriam habens.*

[f] Φιχόλαν] Φικόλαν in aliquot *MSS.* HUDS. Ægyptiacus articulus πι. uti in Piromis, Piouro, ſed hic locus in Palæſtina fuit. REL.

[g] Περιστῆσαι] Παρασῆσαι *Busb.* περισῶσαι *Hen.*

[h] Δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ] Ita *NC.* & *Gen.* δι' ἃς *Baſ. Alique.* Eſt qui malit δι' ἃς. *dum per ipſum populum* &c. in verſione *Epiphanii.*

[i] Εἰ δυνατὸν] Ἐστιν addit *Lugd. Bat.*

[k] Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Εὐεργέτην Πτολεμαῖον *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

[l] Διὰ

χωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δ' αὐτοῦ εἰπεῖν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν παραπλῆξαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρήνει τὸν Ὀνίου τοῦ θείου τῶν αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τὸν ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος ἀφάνειαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου· πρεσβεύειν γὰρ αὐτοὺς ἐπηγγέλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος, τούτων ἀκούσαν, ἠυχαρίστησε τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτοὺς [m] ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν μὲν τοῦ Πτολεμαίου πρεσβευτὴν, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι [n] δωρεαῖς καὶ εἰς πολλὰς ἑστιάσεις φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ [o] αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγένητο πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβευτοῦ προτρεψαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν· αὐτὸν ποιήσειν [p] ὑποσχομένου. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς, ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὰ τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς εἰ τὸ τῆς Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι [q] μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν [r] παραιτησόμενος τὸ ἀμαρτημάτων τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ πρεσβύτην. ἀμέλει τοσαύτῃ ὡς εἰ τὸ ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διέτέλεσε χρώμενος, ὥστε εἰ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, [s] προδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ἔτι παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀφεὶς πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐσθῆτάς τε εἰ σκεύη εἰ ὑποζύγια, καὶ ταῦθ' [t] ὡς ἐπὶ δισμυρίαις δραχμαῖς ἀναλωσάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τὰ τῆς Συρίας εἰ Φοινίκης πρώτους [u] καὶ ἄρχοντας, ἐπὶ τὴν [x] τῶν πολῶν ὠνὴν. καθ' ἕτος δὲ τοῦτο τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔστι καὶ τὸν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ἐπὶ πενίᾳ εἰ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν Μέμφει τὸν [y] βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντήσομενος [z] ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου δὲ βασιλέως ἐπὶ ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου· ἔστι δὲ οὗτος ὁ [a] πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα εἰ παρὰ [b] Ἰωσήπου ξενισθείς· θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, εὐθὺς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, [c] λέγων τοῦτον εἶναι τὸν ὑπ' ἐκείνου δηλούμενον ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν, ὡς ἀγαθός τε εἴη εἰ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, εἰ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ὄχημα [d] παρεκάλεσε. καὶ καθεζομένου ὡς τὸν Ὀνίαν πραττομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δέ, συγγνώσκει, φησὶν, αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντως, ὅτι εἰ τοὺς πρεσβύτας εἰ τὰ νήπια τῶν αὐτῶν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. [e] πολλὰ δὲ ἡμῶν ἕξεις σοι τὰ νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ χάριτι καὶ [f] τῇ εὐτραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένος ἠγάπα, ὥστε ἔν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν [g] κελεύσαι [h] συνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὰ ἑστιάσεως τὰ ἰδίας ἔχειν.

mitteret legationem pro gente *publicam* ad Ptolemæum ſuſcipere. Cum autem ille dixiſſet, *ſeſe* permittere, *continuo* in templum adſcendit Joſephus, populoque in concionem advocato, eos hortatus eſt, ne perturbentur, aut quidquam metuant, quòd ejus avunculus Onias eos adeo neglexerit; animos vero ut à triſti exſpectatione liberarent obſecravit: ſe enim legatum ad Regem iturum eſſe promittebat, perſuaſurumque ei *ipſos* nihil iniqui agere. Et quidem multitudo, iſtis auditis, Joſepho gratias egit. Ille verò, cum è templo deſcendiſſet, Ptolemæi legatum hoſpitio excipit, & ipſum magnis muneribus donatum, multorumque dierum conviviis honoratum præmiſit ad Regem, dicens ei ſe quoque ſubſequuturum. nam Regem convenire eo magis avebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, & ad eundum in Ægyptum incitaverat, ſeque ei, quæcunque à Ptolemæo poſtulaſſet, impetraturum promiſerat: quippe * Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.

Ptolemæi legatum Hieroſolymis ſplendide excipit.

3. Et quidem legatus, ubi in Ægyptum venit, Oniæ † ſordes regi commemorat, & Joſephi bonitatem *multis* oſtendit: venturumque ad eum *dicit* ad crimen à populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim juvenem verbis quam ampliſſimis proſequutus tantis laudibus extulit, ut in anteceſſum & Regis & ejus uxoris Cleopatræ benevolentiam nondum præſenti conciliaverit. Et Joſephus, miſſis in Samariam qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratiſque iis quæ ad iter pertinerent, & veſtibus poculiſque & jumentis comparatis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, in Alexandriam proficiſcitur. Accidit etiam eo tempore ut ex urbibus Syriæ & Phœnices primarii quique homines & principes ad vectigalium auctionem proficiſcerentur. illa enim Rex quotannis cujuſque urbis potentiſſimis vendebat. Hi itaque videntes in via Joſephum, deridebant *eum* ob paupertatem atque inopiam. Ille vero, poſtquam Alexandriam pervenit, & Regem Memphi eſſe audivit, aſcendit ei obviam. Tum autem Rege forte in curru ſedente cum uxore & Athenione amico ſuo, (ille vero erat qui Hieroſolyma legatus iverat, & hoſpitio exceptus erat à Joſepho) Athenion ipſum conſpicatus ſtatim Regi indicavit, dicens, hunc eſſe illum, de quo Hieroſolymis reverſus ipſi narravit, quod bonus eſſet juvenis & liberalis. Tum Ptolemæus & prior ipſum ſalutavit, & ut in currum aſcenderet hortatus eſt. Deinde, ſedente Joſepho, cœpit de Oniæ facto expoſtulare. Sed ille, Da veniam, inquit; ejus ſenectuti. non enim te præterit, ita à natura comparatum eſſe ut ſenum & infantium mens eadem ſit. Sed à nobis juvenibus omnia conſequeris, ita ut nihil conqueraris. Hac juvenis venuſtate & urbanitate Rex delectatus, eum, quaſi jam experiundo cognitum, magis amare cœpit; adeo ut eum in regia degere juſſerit, & quotidianum convivam habuerit. Deinde poſt-

Legatus Ptolemæo Oniæ ſordes commemorat, & Joſephum miris laudibus prædicat.

Joſephus Alexandriam proficiſcitur.

Joſephi & Ptolemæi congreſſus.

l Διὰ τὸν Ὀνίου] Illud Ἀφὲ ex *Hen.* (*Lugd. Bat* in quo νὶ δία & Coccejo) *NC.* & *Epiphanio.*

m Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ,] Ἐκ τοῦ ἱεροῦ *Hen.*

n Δωρεαῖς] Δώροις *NC.*

o Αὐτὸν ἀκολουθήσειν.] Αὐτὸς *Busb. Hen.* & *NC.*

* *Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.*] *Al.* Joſephi liberalibus & honeſtis moribus mirifice delectatus.

p Ὑποχρήμα.] Ita cum *Hen.* & *NC.* ὑποχρήμα in *cæteris.*

† *Sordes Regi commemorat,*] *Al.* dementiam.

q Μέλλοι] Sic *Hen.* & *NC.* μέλλῃ in *reliquis.*

r Παραιτησόμενος] In marg. *L. B.* ἀντὶ τοῦ ἐξιλεωσόμενος.

s Προδιέθηκεν] Οἰκείως ἔχειν προδιδάσκων *Busb.*

t Ὡς ἐπὶ δισμυρίαις] Ὡς ἐπὶ δισμυρίαις δραχμαῖς malit Cl. *Lowthius.*

u Καὶ ἄρχοντας,] Τοὺς ἄρχοντας *Hen.*

x Τῶν πολῶν ὠνὴν.] Illud τῶν ex *MSS.* deëſt in *Editis.* τῶν πολῶν ὠνὴν *NC.*

y Βασιλέα Πτολεμαῖον] Βασιλέα omittunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

z Ἀνέβαινεν αὐτῷ.] Αὐτῷ ἀνέβαινεν *NC.* αὐτῷ ἀνῇ *Busb.* ἀναβαίνειν αὐτῷ διέγω *NC.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* in cujus præterea margine ὑπαντασόμενος αὐτῷ. HAV.

a Πρεσβεύσας] Πρεσβευσάμενος *C.*

b Ἰωσήπου ξενισθείς·] Παρὰ Ἰωσήπῳ in *MSS.*

c Λέγων τοῦτον εἶναι] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *dicens hunc eſſe quem ab Hieroſolymis venturum eſſe nunciavit: quam bonus, inquit Rex, juvenis & liberalis.*

d Παρεκάλεσε.] Παρεκάλουσε *Busb.* & *Zonar.*

e Παρὰ ἡμῶν] Παρ' ἡμῶν δ' ἔσαι *Busb.*

f Τῇ εὐτραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου] Illud τῇ, ut & mox τῷ poſt ἤδη, accepimus è *MSS.*

g Κελεύσαι] Ita *MSS.* & mox ἔχειν. in *Editis* κελεύσας & ἔχειν.

h Συνδιαιτᾶσθαι] Διαιτᾶσθαι in aliquot *MSS.*

postquam Alexandriam Rex venit, primores Syriæ, cum Josephum cum eo sedentem vidissent, graviter ferebant.

Vectigalium auctio.

4. Post ubi dies venit auctionum vectigalium, qui in suis patriis dignitate præstabant, licebantur. Cum vero vectigalia Syriæ & Phœnices & Judææ cum Samaria ad octo millia talentorum excrescerent, accessit Josephus, & licitatores quidem criminatus est, tanquam ex composito in se recepissent tam parvum Regi pro vectigalibus dare. Ipse vero duplum pollicetur, eique bona missurum eorum qui in ejus domum peccavissent. nam & hoc etiam una cum vectigalibus vendebatur. Cum autem Rex ista libenter audivisset, dixissetque se ei, ut qui reditus suos augeret & amplificaret, vectigalia addicere, præterea vero id eum interrogaret, ecquos sponsores dare posset; festive admodum respondit. dabo enim, inquit, bonos & honestos homines, quibus non diffidetis. Cumque juberet *Rex* ut qui sint isti diceret. Teipsum, subjecit, ô Rex, conjugemque tuam pro utraque parte sponsores do. Hic subridens Ptolemæus ei vectigalia sine fidejussoribus addixit. id quod iis, qui ab urbibus Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, ut qui posthabiti fuerint. & illi quidem suas quisque in patrias non sine pudore redierunt.

Vectigalia Josepho addicit Ptolemæus.

Syriam ire contendit ad vectigalia exigenda.

5. Josephus autem, acceptis à Rege duobus peditum millibus (petiverat enim sibi copias *in auxilium*, ut si qui in urbibus ipsum contemnerent, cogere posset) & mutuatus Alexandriæ à Regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Ubi autem Ascalonem venit, tributumque ab Ascalonitis exegit, atque illi non modo nihil solvere voluerunt, sed ipsum etiam contumeliis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eosque interficit: & redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta Regi misit, & quidnam egerit ei demonstrat. Ptolemæus itaque ejus animum admiratus, approbatoque facto, ei quæ velit faciendi potestatem permittit. Cum hoc fama accepissent Syri, perterriti sunt, & Ascalonis cives occisos in grave contumaciæ exemplum habentes, Josephum portis apertis libenter excipiebant, & vectigalia solvebant. Cumque Scythopolitæ etiam id agerent, ut conviciis eum onerarent, & tributa pendere recusarent, quæ antea nihil hæsitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit, & facultates eorum ad Regem misit. Ubi autem multum pecuniæ collegerat, & magnum ex vectigalium redemptione lucrum fecerat, divitiis ad potentiam quam habebat stabiliendam * usus est: bene ac sapienter facturum ratus, si occasionem sibi & causam præsentis felicitatis conservaret, ope illorum quæ acquisiverat. Nam multa Regi & Cleopatræ &, eorum amicis, & omnibus in domo regia potentibus clanculum dona mittebat, hac ratione eorum benevolentiam emens.

Aſcalonitæ pœnas luunt ob vectigalia non soluta.

Scythopolitani etiam morte plectuntur.

Josephus Regi & Reginæ multa dona mittit.

6. Ea autem felicitate usus est *Josephus* annos duos & viginti: atque natos habuit ex una uxore septem, & ex sui fratris Solymii filia unum nor-

Josephi divitiæ & liberi. Hyrcani ortus.

γωμένῳ δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τ Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τ Ἰώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον.

δ'. Ενστάσης γ τ ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθ τῶν πόλεων, ἠγόρασζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τ πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια γ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τ Κοίλης Συρίας πολῶν, καὶ τῶν τ Φοινίκης καὶ Ιουδαίας, σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ἰώσηπ, τοὺς μὲν ὠνημένους διέβαλλεν ὡς σπουδεμένους ὀλίγου αὐτῷ πιμὴν [k] ὑφίσεσθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς γ διαλαμπρύνα δύσφ [l] ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν [m] ἁμαρτόντων εἰς τ οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. [n] καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπράσσετο. τῷ γ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντ, καὶ ὡς αὔξοντι τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυρῶν τὴν ὠνὴν τ πολῶν ἐκείνῳ φήσαντ, [o] ἐρομένου γ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχοι [p] δῶναι, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο. δώσω γὰρ, εἶπεν, ἀνθρώπους [q] ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγων γ τούτους οἵ πινες [r] εἰσιν εἰπόντ· αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε ἐμὲ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ἑκατέρους [s] μέρους ἐγγυησομένους, δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖ, συνεχώρησεν αὐτῷ, δίχα τ ὁμολογῶν, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρῳδοποιηθέντας. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον [t] εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης.

ε'. Ο γ Ἰώσηπ, λαβὼν παρὰ τ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν [v] διχιλίους· ἠξίωσε γὰρ [x] τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν τ πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιάζεσθ· καὶ δανεισάμενος ἐν Αλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τ βασιλέως φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. γενόμενος γ ἐν Ασκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ασκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον [y] αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἰκοσι, ἀπέκτεινε. καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ ἃ τὰ γεγενημένα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματ, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἔφησεν αὐτῷ ποιεῖν ὅ, τι βούλοι. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ [z] Σύροι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τ ἀπιθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ασκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀναιρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἑδέχοντο προθύμως τ Ἰώσηπον, καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. Ἐπιχωριούντων γ καὶ [a] Σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ἃς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν γ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τ ὠνῆς τῶν πολῶν, εἰς τὸ ἀσφαλέστερον τὴν ὑπαρχοῦσαν αὐτῷ δυναμιν τοῖς ὑσι [b] κατασχήσειν, τὴν ἀφορμὴν [c] αὐτὴ δ τὴν ὑπόθεσιν τ τότε εὐτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ [d] ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα [e] ἔπεμπε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ αὐλῇ δωρεαῖς, ὠνούμενος ἀφ' τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν.

ς'. Απήλαυσε γ ταύτης τῆς εὐτυχίας, ἐπ' ἔτη εἴκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτὰ, πεποιημένος γ καὶ ἐκ τῆς ἀδελφῆς [f] Σο-

i Τῶν τ Κοίλης Συρίας πολῶν,] Καὶ τ τ & mox καὶ τ Φ. in aliquot *MSS.*

k Υφίσεσθ] Ita *MSS.* ὑφίσασθ in *Editis.* HUDS. *Gen.* ὑφίσασθ. leg. ὑφίσεσθ. SPANH.

l Υπιχνεῖτο,] Sic *MSS.* ὑπισχνῆτο in *Editis.*

m Αμαρτόντων] *Al.* ἁμαρτώντων.

n Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο,] Καὶ γὰρ ταῦτα τ. τ. συνεπίπρασκε in aliquot *MSS.*

o Ερομένου γ καὶ τοῦτο,] Ερομένου δ' αὐ καὶ τοὺς *Hen.* (*L. B.*) *C.* & *NC.*

p Δῶναι,] Δῶναι deëst nonnullis *MSS.* nec legisse videtur *Epiphan.* Erit forsan qui comma post ἔχοι ponendum censebit.

q Αγαθούς τε καὶ καλοὺς,] Atticissimum non observat in ordine harum vocum. REL.

r Εἰσιν εἰπόντ·] Εἶεν *NC.* & *Hen.*

s Μέρους ἐγγυησομένους.] Μέρους deëst *Gall.*

t Εἰς τὰς οἰκείας] Εἰς τὰς ἰδίας ἕκασ πατρ. vel εἰς τὰς ἰδίας ἕκασοι μετ' αἰσχ. in aliquot *MSS.*

v Διχιλίους·] Χιλίους *Gall.* & *C.*

x Τινα βοήθειαν λαβεῖν,] Δυόαμίν τινα λαβεῖν *C.*

y Αὐτὸν,] Αὐτὸν deëst *Hen. C.* & *NC.*

z Σύροι κατεπλάγησαν,] Ita *MSS.* Σύριοι in *Editis*

a Σκυθοπολιτῶν] Conf. lib. vi. cap. 14. §. 8. SPANH.

* *Usus est:*] *Alii vertunt*, abusus est.

b Κατεχρήσασθ] Κατεσχέθ *NC.*

c Αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *cæteris.*

d Υπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ] Τῶν ὑπὸ χεῖρα malit *Cl. Lozuthius.*

e Επεμπε,] Ita cum *MSS.* ἔπεμψε in *Editis.*

Σο-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς ἕνα τρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ἢ παῖδα τῶν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν ἀδελφῷ ποτε εἰς Αλεξάνδρειαν ἐλθὼν, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν [g] συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ιουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ὑπερπεπὼς ἐραθεὶς, τῷ ἀδελφῷ τὸν μειρᾶκα, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται [h] τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ συνησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα, καὶ μέγιστον ἀγαθὸν ἡγούμενον, παρασχεῖν αὐτῷ ὡς πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν μέθην, κοσμήσας τὴν αὑτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ, ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ ἰδίᾳ ἀδελφῇ θυγατρί· καὶ τοῦτο γιγνόμενον πολλάκις, ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς [i] κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἀδελφοῦ μηδὲν ἀγωνιᾶν παρακελεύεται, [k] ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ παλῆθες αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν [l] ὑβρίσθαι θυγατέρα, ἢ τοιοῦτόν τι κακὸν ἐν αἰσχύνῃ γιγνόμενον· ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ιώσηπος τῆς Φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν τρκανὸν [m] ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. [n] ἐπεὶ δ' ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν ἔτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, ἢ δὲ Ιωσήπου γνῶναι θελήσαντος τὸς αὐτοῦ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν [o] εὐφυΐας, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν, ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον τρκανὸν, δὺς αὐτῷ τετρακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν [p] ἐρημίαν, στερουῖτα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τὰς [q] ζυγατέρας ἱμάντας. ὁ δ' ἡγούμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὰς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα νομίζοντάς τινας τὰς ἱμάντας· τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν παρειμένους τοὺς ἀποσταλησομένους, ἐπινόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις δίνειμε· τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, [r] ἐνέδησε τούτοις τὰ [s] ζυγία· καὶ [t] τοῦτον τὸν τρόπον ἀπείρας λίαν ὁ πατὴρ αὐτῷ [v] προσέταξε γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλήνισε δὲ ὁ πατὴρ ὑπερηφάνως τοῦ φρονήματος· καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ'. Ὡς δ' ἀπήγγελέ τις αὐτῷ κῆ τὸν τὸν καιρὸν εἶναι τῷ βασιλεῖ [x] Πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι, καὶ πάντας οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας & τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες [y] τὴν γενέσιον ἡμέραν τῷ παιδὶ, μετὰ μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως καμόνος Hyrcanum. Illam vero duxit ex hujusmodi causa. Cum forte Alexandriam se contulisset una cum fratre, (ducente secum filiam nubilem, ut ibi nobili alicui Judæo eam matrimonio jungeret) atque apud Regem cœnans, saltatriculæ forma egregia, in convivium ingressæ, amore captus esset, hoc ipsum fratri indicavit, illum orans atque obsecrans, ut, quoniam lege vetitum erat Judæis cum femina alienigena rem habere, ipse, peccato suo occultato, atque fidelem operam navando, effectum hoc redderet ut cupiditatem suam expleret. Frater autem, libenter pollicitus se voluntatis ejus ministrum fore, filiam suam ornatam noctu ad eum deduxit, & in lectum ejus collocavit. Ille vero præ ebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congreditur: & cum hoc sæpiuscule fecisset, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur, se de vita periclitari ex amore saltatriculæ ne forte Rex nollet eam sibi concedere. Cum autem frater eum hortaretur, ne animo esset anxio & solicito, atque licere ei muliere amata frui eamque in uxorem habere dixisset, & quid factum fuerit ei aperuisset, quod maluerit filiæ suæ injuriam fieri, quam ipsum pati tale in sese dedecus admittere: Josephus, collaudata ejus fraterna benevolentia, filiam ipsius sibi matrimonio junxit: filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, ut jam ante diximus. Cum vero hic natu minimus, annorum tredecim, nativam præ se ferret animi fortitudinem & ingenii præstantiam, adeo ut magnam fratribus zelotypiam concitarit, quippe tanto eis excellentior ut merito ei invideretur; ipseque Josephus scire voluerit quis præcipue omnium à natura esset ad virtutem factus formatusque, & unumquemque ad eos miserit qui ad alios instituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes præter Hyrcanum, ob segnitiem & laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum & indocti. Post illos autem minimum natu Hyrcanum cum trecentis boum jugis misit bidui itinere in solitudinem ad terram conserendam, loris jugalibus clam subductis. Ille vero cum ad locum perveniisset, & lora non haberet, contempsit quidem boves agitantium sententiam, qui suadebant ut ad patrem quosdam mitterent qui lora sibi afferrent: ratus vero non oportere se tempus perdere, dum exspectaret illos qui mitti deberent, rem callidi consilii prudentiæque magis senilis excogitavit. Mactatis enim decem jugis, carnes in operarios distribuit; sectis autem in lora tergoribus, iis juga *ad boves* religavit: & cum hoc pacto terram conseviisset, quam sibi in mandatis dederat pater, ad eum se recepit. Pater autem reversum mirifice dilexit ob animi magnitudinem: cumque eum laudibus extulisset, quod non minus rem exsequi auderet quam prompte eam excogitarit, magis adhuc, quasi solus ei germanus esset filius, ipsum amabat *charumque habebat*, fratribus hoc ægre ferentibus.

Ejusque indoles.

Callidum Hyrcani commentum.

7. Cum autem ei nunciaretur sub id tempus Ptolemæo natum esse filium, atque omnes primi Syriæ & regionis subjectæ, ad celebrandos pueri natales, magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem senio reti-

Josephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit.

ne-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς] Σολίᾳ juxta *Epiphanii* libros.
[g] Συνοικίσῃ τινὶ] Ita *Busb.* & C. συνοικίσῃ in *Editis Aliisque.*
[h] Τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ] Παρὰ τοῖς Ιουδαίοις in plerisque *MSS.*
[i] Κινδυνεύοι] Κινδυνεύοιτο ζῆν in aliquot *MSS.*
[k] Απολαύειν] Απολαύσειν *Busb.*
[l] Υβρίσθαι θυγατέρα,] Υβρίσθαι *NC.*
[m] Ονομα,] Illud ὄνομα abest plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[n] Επεὶ δ' ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν] Mallem sane τεσσάρων.
[o] Εὐ πέφυκε,] Ita recte *Bas.* non ὑπέφυκε. IBBETSON.
[p] Ερημίαν,] Εφημον *NC.*
[q] Ζυγατέρας] Ζυγίτρας in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.* quorum nonnulli etiam ἱμάντας non agnoscunt.
[r] Ενέδησε τούτοις] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐνέδυσε in *Editis.*
[s] Ζυγία·] Τὰ ζυγὰ in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.*
[t] Τοῦτον τὸν τρόπον] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*
[v] Προσέταξε γῆν,] Κατέταξε *Busb.*
[x] Πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι.] Πτολεμαίῳ τῷ Επιφανεῖ *NC.*
[y] Τὴν γενέσιον ἡμέραν,] Γενέσιος ἡμέρα *natalis*, non γενέθλιος. REL.

nebatur, filios vero tentavit, an quis eorum ad Regem proficiſci vellet. Cum grandiores recuſaſſent, & ſeſe ad tales congreſſus ruſticiores eſſe dixiſſent, atque ut fratrem Hyrcanum mitterent conſilium ei dediſſent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, & an Regem adire poſſet, paratuſque ſit, interrogat. Qui cum ſe iturum promiſiſſet, dixiſſetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter) ut ſatis futura ſint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus eſt pueri moderatione. Deinde parvo ſpatio interjecto, patri conſulebat puer, ne inde dona Regi mitteret, ſed ſibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, ut ipſi pecuniam præberet, ad coëmenda quæ inveniret pulcherrima atque pretioſiſſima. Pater vero arbitratus ad decem talenta impenſurum eſſe muneribus quæ Regi datum iret, filioque laudato, ut qui prudenter eum monuiſſet, Arioni diſpenſatori ſcripſit, qui totius ejus Alexandrinæ pecuniæ procurationem habebat, quæ erat non minus quam trium millium talentorum. Joſephus enim Syriæ pecunias mittebat Alexandriam, & inſtante die præſtituta, qua Regi numeranda erant vectigalia, ſcribebat Arioni ut id faceret. Petitis igitur à patre ad hunc *Arionem* literis, acceptiſque, Alexandriam ire properavit: eoque profectus, ſcribunt ejus fratres ad omnes Regis amicos ut eum interficiant.

Fratres inſidias ſtruunt Hyrcano.

Arion procurator male tractatur ab Hyrcano.

8. Poſtquam vero Alexandriam pervenit, Arioni literas tradidit, qui cum ab eo quæſiviſſet, quot talenta vellet accipere (ſperabat enim eum poſtulaturum decem, aut paulo amplius) atque ille ſibi mille opus eſſe diceret, iratus eum objurgabat, ut luxurioſe admodum vivere volentem; eique oſtendebat quo pacto pater ejus eas facultates, ut laborans & cupiditatibus reſiſtens, congeſſerit, monebatque, ut parentis imitatorem ſe præbeat. ſe quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera Regi *offerenda*. At puer ira accenſus Arionem in vincula conjiciebat. Cum autem Arionis uxor hoc ipſum Cleopatræ indicaſſet, oraſſetque ut pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion ſummo in honore erat) Regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemæus itaque, miſſis ad Hyrcanum nunciis, dicebat ſe *magnopere* mirari, quî factum ſit ut ad ſe à patre legatus in conſpectum ſuum non veniſſet, & inſuper procuratorem in vincula dediſſet: itaque juſſit ut ei ſignificatum veniret, quamobrem ita fecerit. Illum vero, reſponſo ad Regis nuncium dato, ferunt dixiſſe, ipſum Regem habere legem, quæ vetaret, ne natus filius ſacrificium guſtaret, niſi prius in templum intraſſet, Deoque ſacrificaſſet. Eaque ratione neque ſe ad eum veniſſe, quod exſpectaret, dum dona ferre poſſet homini de ſuo patre bene merito. Quod ad ſervum attineret, ſeſe in eum propterea animadvertiſſe, quod ſibi dicto audiens non fuiſſet. nihil enim intereſſe, utrum parvus aliquis ſit herus an magnus. Quòd niſi

Seſe coram Rege defendit Hyrcanus.

πίχερ, τ' δ' ὑῶν ἀπεπέμπετο εἴ πις αὐτῶν βάλεται ἀπελθεῖν πρὸς τ Βασιλεα. τῶν ἢ πρεσβυτέρων ᾠδηιτημένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας σωυσίας ἀγροικοτέρων ἔχειν φησάντων, τ ἀδελφὸν ἢ Ιρκανὸν πέμπειν συμβαλλουσάνων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τ Ιρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τ Βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου ἢ [z] πορεύεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων ὰ πολλῶν φήσαντ@ εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἱκανῶς, ὥστε δεκέπτην αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδη δ παιδὸς τῇ [a] σωφροσύνῃ. Διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ πᾶς [b] συνεβάλλε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν [c] αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ Βασιλεῖ, δέναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τ [d] Αλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ [e] παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων Ϲ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ἢ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ Βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τ' ὑὸν ἐπαινέσας ὡς φρονίμως καλῶς, χάριν τῷ οἰκονόμῳ Ἀρίωνι, ὃς ἅπαντα τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτῷ διώκει, σὺν ὄντα ἐλάσσω τεττάρων χιλιάδων ταλάντων. ὁ γὰρ Ιώσηπ@ τὰ ἀπὸ τ Συρίας χρήματα ἐπεμπεν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, καὶ [f] τ [g] προθεσμίας ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἔδει τῷ Βασιλεῖ τὰς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ [h] Ἀρίωνι τὸν πιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τ πατέρα Ϲ [i] λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὥρμησεν· ἐξελθόντ@ δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τ βασιλέως φίλοις, ἵν' αὐτὸν Διαφθείρωσιν.

η'. Ως δὲ ᾠδηγμένον@ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ Ἀρίωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντ@ αὐτοῦ, πόσα βάλεται τάλαντα λαβεῖν· [k] ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον· εἰσαντ@ χιλίων χρήζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληξεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκοτι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτὸ σωφρονοῖ τὴν οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀντίσχων, ἐπῆλθε, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τοῦ γηνήσιου@. δώσειν δ' [l] οὐδὲν πλέον τάλαντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ Βασιλεῖ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ πᾶς, εἰς δεσμὰ τὸν Ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ Ϝ Ἀρίων@ γυναικὸς τὸ δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδί· σφόδρα γὰρ ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ· φανερὸν τῷ Βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ὁ δὲ Πτολεμαῖ@ πέμψας πρὸς τὸν Ιρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε, πῶς ἀποστολὴς πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πατρὸς, οὔτε ἀφῆκεν αὐτῷ, καὶ πρεσβευτὴν δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ, φασὶν, [m] ἀποκεκριμένον τῷ ᾠδῇ τοῦ Βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμ@ ἐστὶ [n] παρ' αὐτῷ κωλύων [o] τὸν γεγενημένον γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθὴ καὶ θύσῃ τῷ Θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν [p] δι' αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, τιμώμενόν τα δῶρα χομίσαι τοῦ πατρὸς ἐργέτῃ [q] γνωμένῳ. τὸν δὲ ἄλλον κολάσαι ᾠδηκύσαντα ὧν πρόσταξε. Διαφέρειν γὰρ ἑδὲν, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ [r] κολάζωμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πρόσδοκα ὑπὸ τῶν

z Πορεύσεσθαι,] Πορεύεσθαι in nonnullis *MSS.*

a Σωφροσύνη.] Ita cum pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) & *Vet. Interpr.* Φρονήσει in *Editis.*

b Συνεβάλλε τῷ πατρὶ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* συνεβάλλουσε in *Editis.*

c Αὐτόθεν μὴ πέμπειν] Sic *MSS.* αὐτόθε in *Editis.*

d Αλεξανδρέα] Εν Αλεξανδρείᾳ in aliquot (ut & *L. B.*) *MSS.*

e Παρέχῃ] Παρόχῃ *C.*

f Τῆς προθεσμίας] illud τ ex *MSS.*

g Προθεσμίας] Hinc προθεσμίας νόμ@ ſeu præſcripti temporis in Jure Attico *Demoſth. adv. Phorm.* p. 603. & *adv. Nauſim.* p. 635. B. Hinc ἐπιπρόθεσμ@ δίκη, & ἐμπροθημίσεων, ultra præſcriptum judicio tempus differre ſolutionem judicati, Ulpian. in Midiam. p. 399. C. SPANH.

h Ἀρίωνι] Ἀρείονι paſſim in aliquot *MSS.*

i Λαβὼν ἐπιστολὴν,] Tranſponit hæc *L. B.* ἐπιστολὴν λαβὼν.

k Ηλπισε δ'] Ita ex *Hen. Busb. C.* & *NC.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν in *Editis.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν *Epiphan.*

l Οὐδὲν πλέον] Οὐδὲν πλέον ἔλεγε ταλάντων δ'. in aliquot *MSS.*

m Αποκεκριμένον] Αποκρίναζ τῷ π. τ. β. ϗ λέγειν in aliquot *MSS.*

n Παρ' αὐτῷ κωλύων] Παρ' αὐτοῖς, & mox aliud quiddam pro τ γεγενημένον γεύσασθαι θυσίας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Legem eſſe apud Judæos quæ prohibet communes epulas prius attingere, quam in templo Deo immolare.* Unde locum corruptum eſſe ſuſpicatur *Schotanus.*

o Τὸν γεγενημένον] Horum verborum verſio in aliis *Edit.* præter *Hudſ.* deſideratur, atque ab illis intelligitur, tanquam de Judæorum ritu ſermo eſſet. HAV.

p Οὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν] Οὐδ' αὐτὸς & mox θέμιδος in aliquot *MSS.*

q Γενομένῳ.] Γεγονυῖα *Hen. C.* & *NC.*

r Κολάζωμεν τοὺς τοιούτους,] Κολάζωμεν *Busb. Hen. C.* & *NC.*

* Re-

τῶν ἐρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

θ'. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸ τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ἐστιν αὐτῷ, δὸς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τὸν δεσμῶν ἀπελύθη· καὶ τρεῖς ἡμέρας ὁ Ὑρκανὸς ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ [a] φιλοφρόνως εἰσίασαν διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους [b] ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν, γραμματα δεδιδαγμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου, ἑκατὸν δὲ παρθένους τὸν αὐτὸν τιμῆς ἑκάστῳ. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστιασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑποκατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τῇ ἡλικίαν ὑπὸ τὸν τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. [c] τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τὰ μερῶν τὰ ὀστᾶ· [d] ἀνήρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας· σωρεύσαντες ἔμπροσθεν τοῦ Ὑρκανοῦ, ὡς πληρῶσαι τὴν προκειμένην αὐτῷ τράπεζαν, Τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἐν ταῖς πότοις γέλωτας [e] ἀνεδέδεκτο, προσκαλεσάμενον αὐτὸν [f] τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεστῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ προκείμενα Ὑρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τούτου [g] σοχάσαι, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [h] τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν ὡς ὅτος ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε. γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τοῦ Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα σώματα προκείται ὀστᾶ. εἰκότως, εἶπεν, ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι καταθύειν ὥσπερ ἔθος, πρὸς τοὺς κατακειμένους βλέπων, ὅτι [i] μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὸ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν, ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀποκρισιν αὐτοῦ σοφὴν ὄντα νομίσαντα, πᾶσιν ἐκέλευσεν ἀνακροτῆσαι, τὸ δὲ τραπέλιας [k] ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν φίλων τοῦ βασιλέως προσιόντα τὸν [l] πρὸς τὴν αὐλὴν δυνατῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, πρὸς δὲ τῶν οἰκετῶν [m] ἀπεπυθάνετο, τί μέλλοι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ, τοὺς μὲν ἀνὰ [n] δώδεκα τάλαντα [o] μέλλειν δώσειν φησάντων, τοὺς δὲ ἐν ἀξίᾳ τοῦ μεγέθους τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, [p] πρὸς ἕκαστον [q] ὑπερβάλλειν λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν· ὀλίγον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' [r] ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ Ἰωσήπου, καὶ προσηρέσουσῶν τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνιστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ [s] ταλάντων, οἱ λίαν μεγαλοδωρεᾶς νομίζοντες, δὲ πολεῖον εἶχεν· ὁ δὲ Ὑρκανὸς ὡς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσούτους, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσῆγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυ-

tales puniemus, exspecta tu quoque futurum, ut à tuis subditis contemnaris. His auditis, Ptolemæus ridere cœpit, & pueri magnanimitatem admiratus est.

9. Arion autem, ubi intellexit, Regem ita in eum animo affectum esse, & opem sibi ferri à nemine, puero datis mille talentis, vinculis solutus est: & triduo interjecto Hyrcanus * Reges salutavit. Illi vero eum libenter viderunt, & comiter convivio exceperunt, propter ejus patris reverentiam. Deinde *is* mercatores secreto aggressus, coëmit ab eis centum pueros, literarum peritos, eoidemque valentissimos, talento unumquemque, & centum puellas eodem pretio. Tum à Rege vocatus ad convivium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob ætatem puerilem contemptui habitus ab iis, quorum munus erat *convivis* ex *cujusque* dignitate loca assignare. Cum autem omnes, qui una accubuerunt, partium ossa (nam carnes iis ipsi ademerant) ante Hyrcanum in cumulum congererent, adeo ut mensam ipsi appositam replerent, Tryphon, qui Regi in deliciis, & ad scommata & ridicula in compotationibus jacienda factus erat, rogatus *ad id* à convivis, ubi Regi adstiterat, Viden', inquit, ô Domine, quantum ossium ante Hyrcanum jaceat? Ex his conjice, quod illius etiam pater totam Syriam spoliaverit, quemadmodum hic ista nudavit carnibus. Rege vero ad hunc Tryphonis sermonem in risum effuso, & Hyrcanum interrogante cur tam multa eum præjacent ossa. Nihil mirum, inquit, Domine. canum enim est ossa una cum carnibus devorare, sicut isti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil ossium ante eos reperiatur: homines autem comesis carnibus ossa solent abjicere, quod & ego, homo cum sim, etiam nunc feci. Ibi Rex, responsi ejus acumen miratus, jussit universos ei plaudere, ob facete dictum. Sequenti vero die, *Hyrcanus*, aditis omnibus Regis amicis & in domo regia potentibus, ipsos quidem salutavit, à famulis vero quæsivit, quæ munera Regi daturi essent die natali filii ejus. Cumque illi dixissent, quosdam largituros esse talenta duodecim, alios autem in dignitate constitutos pro suarum quemque facultatum magnitudine, coram singulis simulavit se dolere, quod ejusmodi munera afferre non potuerit: sibi enim ad largiendum non plus quam quinque talenta suppetere. Hæc ubi audiverant famuli, dominis ea nunciaverunt. Illis autem gaudentibus Josephum *parsimoniæ* damnatum iri, animumque Regis offensurum esse muneris exilitate, ubi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentiores habiti, vicena ad summum afferebant talenta: Hyrcanus vero pueris centum quos emerat totidemque puellis singula talenta ferenda tradidit, & illos Regi, has Cleopatræ adduxit. Ac mirantibus cunctis, ipsisque adeo Regibus, insperatam largitionis magnificentiam & sumptus; insuper & amicis famulisque Regis do-

Benigne excipitur à Rege & Regina.

Locus in Hyrcanum.

Facetum Hyrcani responsum.

Ejus munificentia.

* *Reges salutavit.*] *Id est*, Regem & Reginam.

a Φιλοφρόνως εἰσίασαν] Conf. ἀλλοι. lib. 3. c. 2. §. 4. SPANH.

b Ἐλθὼν] Ἀπελθὼν in iisdem *MSS.*

c Τῶν δὲ συγκατακειμένων] Τῶν δ' ἐν κατακ. *NC.*

d Ἀνήρουν γὰρ] Ἀφήρουν *Busb.* & *Hen.*

e Ἀνεδέδεκτο,] Ita *Hen.* ἐπεδέδεκτο *Busb.* ἀπεδέδεκτο in *Editis Aliisque.*

f Τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ,] Alii sic distinguunt, τῶν κατακειμένων, τῇ τραπέζῃ παρεστὼς, τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, &c.

g Στοχάσαι] Στοχασαι *Busb. Hen.* & *Gall.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* haud pejus vulgari lectione, unde & recepi. Pariter Latini. Lucret. L. 2. versu 16. —— —— *Nonne videre*
Nil aliud sibi naturam latrare? HAV.

h Τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν] *Spoliavit* περιέδυσεν αὐτὸν infra lib. 13. c. 15. §. 3. ἐξεδίδυσε ἀλλοι. lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

i Μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο·] Μηδὲν τῶν ἔμπροσθεν *Hen.* fortasse pro μηδὲν τῶν ὀστῶν ἔμπρ.

k Ἀποδεχομένους αὐτόν.] Ἀποδεχόμενον *Hen.* & *NC.*

l Πρὸς τὴν αὐλὴν δυνατῶν,] Περὶ τὴν αὐλὴν *Hen.* & *NC.*

m Ἀπεπυθάνετο,] Επυθάνετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

n Δώδεκα] *Lugd. Bat.* δέκα.

o Μέλλειν δώσειν φησάντων,] Illud μέλλειν acceptum debemus *MSS. Hen. Busb.* & *NC.*

p Πρὸς ἕκαστον] Ita auximus ex *Lugd. Bat.* est enim significantius, atque propter præcedentium similitudinem ex aliis codicibus excidisse videtur. HAV.

q Ὑπερβάλλειν λυπεῖσθαι] Ὑπερείναι *NC.*

r Ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις.] *Ακούσαντες Hen.* & *NC.* & mox ἀπήγγελλον *NC.*

s Ταλάντων,] Τάλαντα & dein ὁ πλείω εἶχ. *Busb.* ταλάντων, & ὁ πλείονα εἶχ. *Hen.* & *NC.* τῶν γὰρ ἄλλων ἀπάντων, τῶν μὲν ἀνὰ δέκα ταλάντων προσαγόντων τῷ βασιλεῖ, τῶν δὲ μείζω δωρουμένων οὐχ ὑπερβαίνοντα τὰ εἴκοσιν. *Zonar.*

dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret. Eis enim scripserunt ejus fratres, ut Hyrcanum perimerent. Ptolemæus autem, admiratus magnanimitatem adolescentis, jussit ut quod vellet donum postularet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit, quam ut ad patrem & ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, amplisque donis muneratus, scriptis ad patrem & ad fratres & ad omnes suos præsides procuratoresque literis, eum dimisit. Fratres autem, cum additione accepissent quæ Hyrcanus à Rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obviam egressi sunt ut eum necarent, etiam patre sciente. quippe ei iratus, ob insumptas in dona pecunias, de salute ejus minus erat solicitus. Verumtamen iram in filium dissimulabat Josephus, metu Regis. Fratribus autem cum Hyrcano prœlio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: cæteri Hierosolyma ad patrem evaserunt. Ille vero in urbem profectus, cum nemo *omnium* eum admitteret, *non mediocriter* timuit, seque trans fluvium Jordanem recepit; & ibi, Barbaros cogens sibi tributa solvere, commoratus est.

Duos ex fratribus, qui eum honorifice redeuntem aggressi sunt, interficit, & trans Jordanem se recipit.

Josephus moritur, regnante Seleuco Antiochi Magni filio.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Soter, Antiochi Magni filius. Tunc moritur & Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæum populum ex paupertate & tenuitate *eripuit* & in splendidiorem vitæ statum perduxit, & Syriæ Phœnicesque & Samariæ vectigalia viginti annos tenuit. Moritur & ejus avunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro *vita* defuncto Onias ejus filius in *eundem* honorem successit, ad quem *populi* Lacedæmoniorum rex Arius legatos misit & literas, quarum exemplar hujusmodi est.

Onia & Simone mortuis, pontificatum obit Onias Simonis filius.

V. REX LACEDÆMONIORUM ARIUS ONIÆ SALUTEM.

Arii, Lacedæmoniorum regis, ad Oniam pontificem litera.

"Incidimus in quoddam scriptum, in quo invenimus ejusdem generis esse Judæos & Lacedæmonios, & ex Abrami domo oriundos. "Quamobrem æquum est, ut vos, qui sitis fratres nostri, nobis significetis, si quid est quod "velitis. Etenim nos idem faciemus, & quæ vestra sunt nostra existimabimus, & nostra vobiscum communia habebimus. Demoteles, qui literas affert, mandata *ad vos* gerit. Scriptura est "quadrata, sigillum est aquila draconem tenens.

Mortuo Josepho oritur seditio.

11. Et epistola quidem, à Lacedæmoniorum rege missa, hæc continebat. Josepho autem mortuo, ortum est in populo dissidium propter e-

τιλφαν, καὶ τ βασιλέων αὐτῶν· καὶ τοῖς φίλοις ἐπὶ τοῖς παρὰ τιμὴν τῆς ἱερατείας καὶ βασιλέως δόσι, πολλὰ ἄξια παλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς [n] διαφυγεῖν τ ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τέτοις γὰρ [o] ἐπηρέφθησαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τ Τρκανόν. Πτολεμαῖος δὲ, τὴν μεγαλοψυχίαν [p] ἀγασθεὶς καὶ μεγαλοκίαν, παρεσκεύασεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλοιτο λαμβάνειν. ὁ δ' ἐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτὸν γραφῆναι περὶ αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοφρονήσατο, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, [q] καὶ τῷ τε πατρὶ χαίρειν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοφρονήσατο, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τέτων τυγχάνοντα τ Τρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης [r] ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεῖραι αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ, ἕνεκεν τ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφέρετο τ σωτηρίας αὐτοῦ. τ ὀργὴν μέν τοι τὴν πρὸς τ ἰδίαν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τ βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τ ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τ ἀδελφῶν· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τ πατέρα. παροξυνόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν [s] εἰς τὴν πέραν τ Ἰορδάνου παρὰ τὴν λίμνην, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τὸς Βαρβάρους.

ι'. Βασιλεύοντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν τ Ἀσίας Σέλευκος ὁ [t] Σωτὴρ ἐπικαλούμενος, ὃς ὢν Ἀντιόχου τ Μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τ Τρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γνώμην καὶ μεγαλόφρων, καὶ τ τ Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πονηρίας καὶ πεπλασμάτων ἀθρόων εἰς λαμπροτέραν ἀφορμὴν τοῦ βίου καταστήσας, [v] εἴκοσιν ἔτη δὲ καὶ δύο τὰ τ Συρίας τύραν δὲ Φοινίκης δὲ Σαμαρείας κατασχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ονίας, τ δεκατεσσαρεσκαιδεκάτην Σίμωνι τῷ παιδὶ [x] καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τέτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος τ τιμὴν αὐτοῦ Ονίας λαμβάνει, [y] πρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς [z] Αρειος πρεσβείαν τινὰ ἔπεμπε δι' ἐπιστολῆς, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐστι [a] τοιῦτον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ [b] ΑΡΕΙΟΣ, [c] ΟΝΙΑ. ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εντυχόντες γραφῇ τινι, εὕρομεν ὡς [d] ἐξ ἑνὸς εἶσιν "[e] γένους Ἰουδαῖοι δὲ Λακεδαιμόνιοι, [f] καὶ ἐκ τ πρὸς [g] Αβρα"μον οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας "ἀσπάσασθαι πρὸς ἡμᾶς, περὶ ὧν ἂν βούλησθε. πρά"σσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομί"μως, καὶ τὰ [h] αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. Δημοτέ"λης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀσπάσεται [i] τὰς ἐπιστο"λάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ [k] τετράγωνα, ἡ σφραγὶς ἐστιν "ἀετὸς δράκοντα [l] ἐπιλημμένος.

ιε'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ἡ πεμφθεῖσα [m] παρὰ τῶ Λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τ τρόπον. ἀποθανόντος δὲ Ἰωσήπου, τ λαὸν στάσις κατέσχεν ἀφ' ἑαυτοῦ.

[n] Διαφυγεῖν] Ita *Busb.* & *Hen. ἐκφυγεῖν Bas.* & *G.*

[o] Ἐπηρέφθησαν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall. ἐπηρέφησαν* in *Editis.*

[p] Ἀγασθεὶς δὲ Μεγαλοκίᾳ,] Sic *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit *admiratus.* ἀπασθεὶς δὲ in *Editis.* ἄγαν διατεθεὶς *NC.*

[q] Καὶ τῷ τι πατρὶ] Καὶ τότε πάτερ *Hen.*

[r] Ἐπανερχόμενον τιμῆς,] Ἐπαιόντα *Busb.*

[s] Εἰς τὴν πέραν τ Ἰορδάνου πολέμῳ,] Εἰς τὸ πέραν *Busb. Hen. C.* & *NC.* ut & infra in libris omnibus (§. 10.) τοῖς πέραν τ Ἰορδάνου.

[t] Σωτὴρ ἐπικαλούμενος,] In *Cod. NC.* Φιλοπάτωρ. quod rectum esse ostendit *Usserius* ad A. M. 3817. Videsis *Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* ad A. M. 3754. & 3776. & *Simsonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3781. & *Fot-Vaillant* de *Seleucidarum Imperio*, p. 159.

[v] Εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο] Τεσσαρεσκαίδεκα καὶ ἓξ ἔτη *NC.* perperam, ut constat ex præced. §. 6. cæterisque omnibus dissentientibus.

[x] Καταλιπών.] Καταλιπὼν, ὡς σφόδρα solus *NC.*

[y] Πρὸς ὃν] Hic erroris *Josephum* arguit *Scalig.* (in *Canon. Isagog.* p. 332. & in *Notis* ad *Eusebium*, p. 128.) quem sequuti sunt *Cappellus* & *Simsonus.* hic ad A. M. 3696. ille ad A. M. 3700. videsis *Usserium* ad A. M. 3821.

[z] Αρειος πρεσβείαν] Passim Αρεος in aliquot *MSS.*

[a] Τοιῦτον.] Τῦτο *Hen.*

[b] Αρειος,] Ονιαρης Βασιλεὺς &c. 1 Maccab. XII. 20. SPANH.

[c] Ονίᾳ,] Conf. infr. lib. 13. c. 5. §. 8. SPANH. Epistolæ hujus fit mentio in 1 Maccab c. 12. v. 7. Videtamen *J. Scaliger.* in *Isag.* l. 3. p. 332. & in Euseb. p. 128. HUDS. *in Add.*

[d] Ἐξ ἑνὸς εἶσι γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Conf. *ibid.* lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

[e] Γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Ita cum *MSS.* γένος male in *Editis.* De ista, quæ Lacedæmoniis cum Judæis intercessit, affinitate, vide *Scaligerum* ad *Canon. Isagog.* p. 332. *Bochartum* in *Chanaan.* l. 1. c. 22. *Huetium* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. præcipue vero *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 12. v. 7.

[f] Καὶ ἐκ τ πρὸς] Illud καὶ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἀβραμον οἰκειότητος.] Ita cum *Cod. Hen.* Ἀβράαμον *C.* Ἀβραὰμ in *cæteris.*

[h] Αὐτῶν κοινὰ] Ἡμῶν ex conjectura *Schotani.*

[i] Τὰς ἐπιστολάς.] Hoc est, τὰς ἐντολάς. Non enim dubium est *Josephum* ἀκριβούσθαι illa *prioris Maccabæici*, ἐντεθέσθαι δὲ ὅπως ἀπαλγείλωσιν ὑμῖν καὶ ταῦτα. *Scalig.*

[k] Τετράγωνα,] Τετραγώνῳ juxta *Epiphanium*, ut subintelligatur vox χάρτῃ. Verum verba ista, τὰ γεγραμμένα &c. non conjungenda videntur cum superioribus: ut quæ *Josephi* potius quam *Arei* fuerint. PETITUS in *Observatt. miscellan.*, tom. 4. p. 81. Atqui sequentia tum minus cohærent. HAV.

[l] Παρὰ τῶ Λακεδαιμονίων βασιλέως,] Ὑπὸ τῶ in aliquot *MSS.* & mox ἀκριβεῖ *NC.*

[m] Τοῦτον.] Forte τότον. HUDS. *in Add.*

a Ονί-

αὐτῷ. τ̃ γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς Ὑρκανὸν, ὃς ὢν νεώτατ⟨ος⟩ τ̃ Ἰωσήπου τέκνων, διέῃ τὸ πλῆθ⟨ος⟩. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχων, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν· ὁ δ' Ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν [n] οὐκ ἔτι οἶμαι εἰς Ἱεροσόλυμα. [o] παρασκευασάμενος δὲ τοῖς πέραν τ̃ Ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς Ἄραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ [p] βάριν ἰσχυράν, ἐκ λίθου λευκῆς κατασκευάσας ἅπασαν [q] μέχρι καὶ τ̃ στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθη πολλά. περίφραγμα δὲ αὐτῇ εὐρύτατον μέγαν καὶ βαθὺν. ἐκ δὲ τ̃ [r] κατ' ἀντικρὺ τ̃ ὄρους πέτρας ἀφεμένων αὐτῆς τὸ περέχον, ἀπήλιπε πολλῶν σταδίων τὸ μῆκ⟨ος⟩ κατασκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίτων ἐποίησεν. [s] ὑδάτων δὲ ἁλμυρόντων πλήθ⟨ους⟩, ἃ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμ⟨ος⟩ τ̃ αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέντοι σώματα τῶν ἀπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν [t] εἰσιέναι τ̃ μὴ πλείους, βραχύτερα ἤνοιξε. καὶ ταῦτ' ὀλίγιστος, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πλιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν [v] κινδυνεῦσαι ληφθείς, κατεσκεύασε. [x] περισκοπούμενος δὲ αὐλὰς τῷ μεγέθ⟨ει⟩ διαφερούσας, ἃς καὶ περιδείσεσι σκόσμησε παμμήκεσι. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τ̃ τόπον, [y] Τύρον ὠνόμασεν. ἔστ⟨ι⟩ δ' ὁ τόπ⟨ος⟩ ἐπὶ μεταξὺ τ̃ τε Ἀραβίας καὶ τ̃ Ἰουδαίας πέραν τ̃ Ἰορδάνου, ὑπὸρρω τ̃ [z] Εὐσεβωνίτιδ⟨ος⟩. ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ὀλίγ⟨ον⟩ ἔτη, [a] πάντα τ̃ χρόνον ὃν Σέλευκ⟨ος⟩ τ̃ Συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντ⟨ος⟩ δὲ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀντίοχ⟨ος⟩, ὁ πληθεὶς Ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖ⟨ος⟩ ὁ τ̃ Αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμεν⟨ος⟩ Ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερ⟨ος⟩ φιλομήτωρ ἐκαλεῖτ⟨ο⟩, [b] Φύσκων δ' ὁ νεώτερ⟨ος⟩. Ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τ̃ Ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ εἰς τοὺς Ἄραβας οὐπω πεπραγμένα, τελευτᾷ τ̃ βίον αὐτὸς ἑαυτῷ χειρώσασθαι. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Ἀντίοχ⟨ος⟩ [c] λαμβάνει.

jus natos. Cum enim grandiores bellum intulissent Hyrcano, qui natu minimus erat, scissa est multitudo. majorque pars à grandioribus stabat, necnon pontifex Simon propter cognationem: Hyrcanus vero Hierosolyma deinceps non redire statuit. at trans Jordanem capta sede, cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita ut eorum multos partim interfecerit, partim captivos ceperit. Ædificavit etiam validum castellum, quod è candido marmore totum exstruxit usque ad tectum, insculptis ei animalibus enormi magnitudine. cui etiam euripum circumdedit magnum & profundum. Ex oppositi autem montis petra, saxa ejus prominentia & *prærupta* perforando, speluncas multorum stadiorum in longitudinem construxit. Deinde in illa œcos quosdam in convivia, alios vero ad somnum capiendum & ad vitæ consuetudinem fecit. Salientium etiam aquarum copiam induxit, quæ in atrio plurimum conferebant ad oblectationem & ornatum. In speluncis vero ostia non majori amplitudine aperuit, quam ut unus solus posset ingredi. idque de industria incolumitatis ergo, ne à fratribus obsessus in illorum manus incidendi discrimen adiret. Ædificavit etiam atria amplæ magnitudinis, eaque hortis spatiosis ornavit. Et cum hujusmodi locum absolvisset, Tyrum eum nominavit. Locus iste est inter Arabiam & Judæam trans Jordanem *fluvium*, non procul ab Essebonitide. Illos autem tractus rexit per septennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antiochus *ejus* frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Moritur & Ptolemæus Ægypti rex, & ipse vocatus Epiphanes, relictis duobus filiis adhuc juvenibus: quorum natu majori Philometor, minori Physcon cognomen erat. Hyrcanus autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus ne comprehensus ab eo propter illatas Arabibus injurias supplicio afficeretur, vitam finivit mortem sibi consciscendo. In ejus autem facultates omnes Antiochus invasit.

Hyrcanus infestat Arabas, & castellum validum edificat.

Tyrus nominatur Hyrcani castellum.

Seleuco mortuo, Antiochus Epiphanes fit Syriæ rex: & Ptolemæus Epiphanes moriens reliquit filios Philometora & Physcona. Hyrcanus mortem sibi consciscit.

n Οὐκ ἔτι οἶμαι] Οὐκ ἔτι ἔγω in plerisque *MSS.*

o Περισκαθίσας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *NC.* περισκαθίσας in *Editis Aliisque.*

p Βάριν] Conf. supr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

q Μέχρι καὶ τ̃ στέγης,] Μέχρι καὶ τ̃ γῆς *Hen. NC.* & *Epiphan.* qui vertit *& totam usque ad terram sculpsit eam diversis animalibus*; quasi lectum & distinctum fuisset, ἐκ λίθου λευκῆς κατασκεύασας, ἅπασαν μέχρι καὶ τ̃ γῆς ἐγλύψας ζώοις παμμεγεθεστάτοις.

r Κατ' ἀντικρὺ τ̃ ὄρους] Καθ' ὑπερκεῖνο τ̃ ὄρους *Hen.* forsan pro κατ' ἀντικρὺς, quod habet *NC.*

s Ὑδάτων ἁλμυρόντων πλήθ⟨ους⟩,] Ita cum *MSS.* ὑδάτων ἡδέων in *Editis.* HUDS. Voluit & id *Lugd. Bat.* in quo ἁλμυρόντων πλήθη. Adscripserat Codici suo *Cocceius*, forte πλήθη. HAV.

t Εἰσιέναι] Εἰσδύεσθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.* εἰσδύεσεν *Busb.*

v Κινδυνεῦσαι ληφθείς,] Καὶ κινδυνεῦσαι *Hen.* πολιορκηθεὶς ὑ. τ. ἀδ. καὶ κινδυνεῦσαι *NC.*

x Περισκοπούμενος δὲ καὶ αὐλὰς] Περιτεκοδομήσας δὲ *NC.*

y Τύρον ὠνόμασεν.] Ea ratione qua plurima in terrâ Israëliticâ oppida nomine *Ramæ* insignita sunt, quia nempe loco edito sita erant; eadem etiam plurima nuncupata sunt nomine *Tyri*, quia scilicet ædificata fuerunt in loco petroso. HUDS. Vide Relandi Palæst. p. 134.

z Εὐσεβωνίτιδ⟨ος⟩.] Juxta *Epiphanii* libros Σεβαστῆδ⟨ος⟩. Verum cum Εὐσεβὼν urbs alibi memoretur à *Josepho*, non dubito quin Εὐσεβαστῆδ⟨ος⟩ vera sit lectio. Vide *Eusebium* de *Locis Hebr.* voce Εὐσεβὼν, & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 402. HUDS. Sebonitide regione *Rufin.* infr. l. 13. c. 15. § 4. Εὐσεβὼν· SPANH.

a Πάντα τ̃ χρόνον] Σέλευκ⟨ος⟩ ὃν ὁ Φιλοπάτωρ ἐβασίλευσε τ̃ Συρίας καὶ Ἀσίας ἔτη δωδεκα. Ἀποθανόντ⟨ος⟩ δὲ τούτου &c. *NC.*

b Φύσκων δ' ὁ νεώτερ⟨ος⟩.] Φύσκων δ' ὁ νεώτερ⟨ος⟩. κατέσχε δὲ τὴν βασιλείαν τ̃ Αἰγύπτου Πτολεμαῖ⟨ος⟩ ὁ Φιλομήτωρ. τούτῳ ἦκον ἔτ⟨ος⟩ ἕβδομον βασιλείας; ὅτε Ἀντίοχ⟨ος⟩ ὁ Ἐπιφανὴς ἐβασίλευσε τ̃ Ἀσίας, Ὑρκανὸς &c. *NC.*

c Λαμβάνει.] Ἐλαύνει *NC.*

d Ἀποθανόντ⟨ος⟩] *Josephus* longe aliter in libro *de Rationis imperio*, & ad mentem *Maccabaïci Scriptoris*, 2 *Maccab.* iv. 7, 10. Hac de re ita *Theodoretus* ad *Danielem*, p. 683. οὗτος θεσπεσιώτατος ἀνὴρ Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα ὑπὸ Ἰησοῦ τ̃ Ἰάσονος, καὶ Ὀνίαν τ̃ καὶ (ita enim lego. nam male interpres reddit *& Onia filio Menelai.*) Μενελάου. τούτων δὲ θατέρῳ μὲ ὁ Ἰάσων, θεὸς τ̃ Ἀντιόχου δραμὼν, τ̃ οἰκεῖον ἀδελφὸν τ̃ ἀρχιερωσύνης ἐξέβαλεν· ὁ δ' Μενέλαος δῶρα καὶ χρυσίον πλεῖστον κομίσας τῷ Ἀντιόχῳ, εἰς ἑαυτὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην μεταθεὶς, ἐξήλασε τ̃ Ἰάσονα. Videsis *Seldenum*, l. 1. c. 6. *de Success. ad Pontif. Ebr.* & *Usserium* ad A. M. 3829. & *Simsonum* ad A. M. 3832. & *Petavium*, l. 10. c. 50. *de Doctrina Temporum.*

e Ὀνίᾳ τ̃ ἀρχιερέως, τῷ] Pontificiæ hujus domus hæc est Genealogia: Onias

Onia defuncto, Jesus (Jason dictus) fit pontifex.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους τ̃ Ἰουδαίων περὶ τ̃ ἀρχιερωσύνης, ἐστρατεύσατο Ἀντίοχ⟨ος⟩ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν περιελαβὼν τ̃ ναὸν ἐσύλησε καὶ Ἰουδαίους ἐκάκωσε. καὶ ὡς Ἰουδαίων πολλοὶ τὰς πατρίους νόμους κατέλιπον, καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἔθεσιν Ἑλληνικοῖς χρώμενοι τὸ ἐν τῷ Γαριζεὶν ἱερὸν Ἑλληνίου Διὸς προσηγόρευσαν.

CAP. V.

Quomodo Antiochus, Judæis de sacerdotio inter se discordantibus, exercitum duxit in Hierosolyma, captaque urbe templum spoliavit, & Judæis mala intulit. utque Judæorum multi patria instituta deseruerunt, & Samaritæ Græcorum mores amplexantes templum in monte Garizin Jovis Hellenii appellarunt.

VI.

ΥΠΟ δὲ τ̃ αὐτὸν καιρὸν [d] ἀποθανόντ⟨ος⟩ [e] Ὀνίου τ̃ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην

PER idem tempus mortuo etiam Onia pontifice, *Rex* ejus fratri Jesu summum sacerdotium

tium dedit. nam quem filium reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quæ ad hunc puerum ſpectant, ſuo loco declarabimus. Jeſum vero (nam ille frater Oniæ) ſummo ſacerdotio privavit Rex, iratus ei, idque *honoris* dedit ejus fratri natu minimo Oniæ nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes *deinceps* fuere pontifices, quemadmodum declaravimus. Et Jeſus quidem Jaſoni ſibi nomen impoſuit: Onias vero Menelaus appellatus eſt. Igitur orta ſeditione inter priorem pontificem Jeſum & Menelaum, qui poſtea pontifex factus eſt, ſciſſaque in partes multitudine, à Menelao ſteterunt Tobiæ filii: maxima vero populi pars Jaſonem ſequuta eſt, cujus vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filii, ad Antiochum ſe receperunt; ei dicentes, * velle ſe, relictis patriis legibus & inſtitutis, ſequi regia & Græcanicos mores tenere. Itaque eum orarunt, ut ſibi permitteret ædificare gymnaſium Hieroſolymis. Cumque hoc eis conceſſiſſet, genitalium etiam circumciſionem obtexêre, ut vel nudato corpore Græci viderentur. Atque aliis omnibus, quæ eis patria erant, omiſſis, cæterarum gentium facta imitati ſunt.

Jeſus ab Antiocho pulſus Pontificatu: eique ſuffectus Onias Menelaus appellatus.

Orta ſeditione inter Jeſum & Menelaum, Menelaus ſe recepit ad Antiochum, moreſque Græcorum aſſumſit. 1 Maccab. c. 1.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipſius arbitrium ſuccedentibus, ſtatuit in Ægyptum expeditionem facere, ejus occupandæ cupidus; ſimulque Ptolemæi filios contemnens, qui debiles adhuc eſſent, necdum res tantas adminiſtrare poſſent. Igitur ad Peluſium cum magnis copiis profectus, & circumvento fraudibus Ptolemæo Philometore, Ægyptum occupat: cumque loca Memphi vicina adiiſſet, eamque cepiſſet, Alexandriam contendit, ut eam obſidione caperet, & regnantem ibi Ptolemæum in ſuam poteſtatem redigeret. Verum repulſus eſt non ſolum ab Alexandria, ſed etiam ab univerſa Ægypto, denunciantibus ei Romanis, ut ab illa regione abſtineret, ſicuti jam prius & alibi declaravimus. Particulatim autem narrabo quæ ad hunc Regem ſpectant, qui Judæam occupavit & templum. nam cum in priore opere ſummatim *tantum* ea attigerim, neceſſarium duxi eorum narrationem nunc paulo accuratius perſequi & altius repetere.

Antiochus expeditionem facit in Ægyptum.

Eam depopulatus, Romanorum metu regreditur.

Onias
|
Simon Juſtus.
|
Onias
|
Simon
. . .
. . .
. . .
. . .
Onias | Jeſus qui & Jaſon | Onias qui & Menelaus
|
Onias.

hic condidit in Ægypto templum. REL.

f Δίδωσι.] Ἀντίοχος δίδωσιν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

g Παιδὸς τούτου] Παιδὸς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

h Τῶ Ονίᾳ,] Ο Ὀνίας *Hen.* & *NC.*

i Βασιλέως,] Βασιλίως Ἀντιόχου *NC.*

k Καὶ δοκεῖ ——— τόνομα.] Conf. Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

l Καθὼς διδηλώκαμεν.] Illa καθὼς διδηλώκαμεν abſunt *NC. Busb.* & *Hen.*

m Ιάσωνα] *Al.* Ιάσονα.

n Πλῆθος δὲ λαοῦ] Πλῆθος *Busb.* & *NC.*

o Ο, τε ——— ἀνεχώρησαν,] Vid. ea de re Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

* *Velle ſe*,] Sè velle, relictis patriis inſtitutis ac legibus, imperata regia ſequi, & Græcanicam reip. formam complecti. *Selden.* de *Synedriis*, l. 2. c. 15. §. 3.

p Οἰκοδομῆσαι ——— ἐπικάλυψαι,] 2 Maccab. 1. v. 15. 16. SPANH.

f δίδωσι. ὁ γὰρ παῖς, ὃν Ονίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι. δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου καὶ χώραν ἕκαστα. Ιησοῦς δέ, ὅτι γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ονίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, πεμπτοκαιδεκάτῳ μὲν ἔτει βασιλεύοντος, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ονίᾳ τὸ ὄνομα. Σίμωνι γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ιησοῦς Ἰάσονα ἑαυτὸν μεταγόμασεν. ὁ δὲ Ονίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ πρὸς ἀρχιερέως Ιησοῦ πρὸς τὸν μὴ πάλαι καταστραφέντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διῃρημένου εἰς ἑκατέρους, οἱ τοῦ Μενελάου μοίρας οἱ Τωβίου παῖδες ἐγένοντο· τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι προσελάμβανεν, ὑφ' οὓς ἐκεῖνοι πονούμενοι, ὅ, τε Μενέλαος καὶ οἱ Τωβίου παῖδες, πρὸς Αντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται, τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν Ελληνικὴν πολιτείαν ἐζηλωκέναι παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ιεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δέ, καὶ τὴν τῶν αἰδοίων περιλημμὴν ἐπικαλυψαμένους, ὡς ἂν εἶεν καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν Ελλήνων. τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα.

Β'. Αντίοχος δέ, τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρίσης καὶ τρόπον, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον διέγνω στρατεύσας, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τὸ τοὺς Πτολεμαίου παῖδας καταφρονεῖν, ἀσθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ὡρμημένος οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ Πηλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον προελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον· καὶ ὡρμημένος ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις καὶ καθέξων τοῦτον ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Αλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμενος αὐτὴν καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χθρωσόμενος Πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, Ρωμαίων αὐτῷ παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τῶν περὶ τοῦτον βασιλέα, ὡς τήν τε Ιουδαίαν ἐχθρώσατο καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐπιμνηθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὰ ἐπ' ἀκριβεῖς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

γ'. Ὑπο-

q Γυμνάσιον] Locum in quo homines nudi luctabantur. Vide 2 *Maccab.* IV. 12.

r Τὰ τῶν αἰδοίων περιλημμὰ] Attrahebatur enim pellis ad tegendam glandem, ea ratione quam deſcribit *Celſus*, VII. 25. quod ſane prohibet *Apoſtolus* 2 *Corinth.* 7, 18. ad quem locum vide *G. Eſtium*, & *Th. Bezam.*

s Διέγνω στρατεύσας,] Εγνω στρατεύσασθαι *Busb.* διέγνω στρατεύσασθαι *Hen.* & *NC.*

t Πτολεμαίου παίδων] Πτολεμαίου Επιφανοῦς *NC.*

v Καὶ τὸ Πηλούσιον,] Meminit ejus expeditionis, ſed & infra alias res geſtas hujus Antiochi *Polyb. in Exc. Valeſ.* p. 131. & inde *Diodor. in Supp. Exc.* pag. 312. SPANH.

x Περιελθών,] Εκπεριελθών *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

y Ως πολιορκίᾳ] Ως πολιορκίᾳ προσησόμενος Πτολεμαῖον *NC.* cæteris omiſſis. atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *contra Alexandriam, ut obſidendo Ptolemæum caperet, ambulavit.*

z Απεκρούσθη ——— χώρας,] Vid. Liv. XLIV. c. XVII. SPANH.

a Παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι] Vide *Juſtini* Hiſt. l. 34.

b Καθὼς ἤδη] Illa καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν non agnoſcit *NC.* & cum nullibi, quod ſciam, hujuſce rei meminerit *Joſephus*, quis non ea inſititia eſſe ſuſpicaretur?

c Καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Nempe ἀλωσ. l. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

d Περὶ τούτου βασιλέως,] Περὶ τοῦτον τὸν βασ. *Busb.* & *Hen.*

e Ως τήν τε Ιουδαίαν ἐχειρώσατο] Ως legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Et ita quum clare quoque exhibeat *Lugd. Bat.* totam ejus ſcriptionem expreſſi prout ſeſe habet, non, prout in *Vulg.* legitur, atque *Huſd.* ὡς τήν. Verti itaque debet, *quomodo videlicet & Judæam* &c. HAV.

f Τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ] Sc. *De Bellis patriis.* Liber *NC.* (qui Πτολεμαϊκὸν dicitur) in hæc verba deſinit, διηγήσομαι δὲ κατὰ μέρος τὰ περὶ Αντίοχον τὸν Επιφανῆ, ὅς τήνδε Ιουδαίων ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναὸν ἐμόλυνεν, ἐν τῇ τῶν Μακκαβαίων βίβλῳ. *Nicephorus* etiam in *Eclogis* iſta habet, αὐτάρκως δὲ Ιώσηπος ὅτι καὶ τοὺς Μακκαβαίους αὐτὸς συνέγραψε. λέγει γὰρ τὰ πράγματα Αντίοχον ἡδόμενα, καὶ φησίν· ὅτι νῦν ἐν πλάτει ταῦτα ἐρῶ. ἐνταῦθα ἐν τῇ πρώτῃ πραγ-

μα-

γ'. [g] Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀφ' ὃ καιρὸν ἀφῆκε τὰ πράγματα Ρωμαίων θεὸς ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπὶ τοῦτο Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτη ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ τριακοστῷ καὶ τρίτῳ μετὰ τοὺς ἀπὸ Σελεύκου βασιλεῖς, [h] ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ [i] γενόμενος τῶν Ἱεροσολύμων ἡγούμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν [k] τῶν ἐναντία φρονούντων· καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

δ'. Συμβαίνει δὲ μὴ ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς [l] πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν [m] Χασλεύ, παρὰ δὲ Μακεδόσιν Ἀπελλαίου, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνῃ ἀπάτῃ παρελθεῖν τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε ἅπερ εἰσδεξαμένων αὐτὸν ἀφῆκε τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας· χρυσὸν γὰρ εὑρὼν πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον· ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ συνθήκας παραβαίνειν. [n] προεδύσατο οὖν τὸν ναὸν, ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βαστάσαι, [o] λυχνίας χρυσέας, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν, καὶ τὰ [p] θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχόμενον, ἅπερ λεπτῶν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσαι καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπεῖν, εἰς μέγα τοῖς Ἰουδαίοις ἐπὶ τούτοις πένθος ἐκβαλὼν. καὶ γὰρ [q] τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον τῷ Θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν· [r] καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναικῶν ἅμα καὶ τέκνων ἔλαβεν, ὡς τῶν ζωγρηθέντων πρὸς μυρίοις ἡμιέσαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ κατασκαλὼν τὸ τεῖχος, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει [s] ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τοῦ ἱεροῦ· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὸν Μακεδονικὸν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δὲ ἐνταῦθα ἥ τε πολυανθρωπία τῶν ἀσεβῶν καὶ πονηρῶν τὸ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ [t] καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σῦς ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ὀπτιλῶν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους [v] τοῦ θεῖν τὸν αὐτῶν Θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβειν· [x] οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθ' ἡμέραν. ἐκέλευσε δὲ [y] καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κέλευσιν ἀπειλήσας, εἴτις φανείη ταῦτα ποιῶν διαφθείρειν. κατέσησε δὲ

VII. *Contra Hierosolymitanos exercitum movet.*

3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Ægypto reversus, contra Hierosolymitarum urbem movit exercitum: eamque ingressus centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo regnare cœperunt Seleucidæ, absque pugna urbem capit, portas illi aperientibus suæ factionis hominibus. Ubi autem is in sua potestate habuit Hierosolyma, multos diversarum partium interfecit; magnaque pecuniæ vi direpta, Antiochiam rediit.

Urbem dolo occupat, & templum depeculatur. 1 Macc. c. 1.

4. Accidit autem, post duorum annorum spatium, anno *Seleucidarum* centesimo quadragesimo quinto, vigesimo quinto die mensis, qui à nostris Chasleu nominatur, à Macedonibus vero Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, ut Rex magno cum exercitu Hierosolyma ascenderet, paceque simulata, astu urbem circumveniret. Tunc sane ne ipsis quidem pepercit à quibus receptus fuerat, propter templi divitias: sed avaritia ductus (multum enim pecuniæ in fano viderat, aliumque donariorum ornatum pretiosissimum) ut illud expilaret, etiam fœdus, quod ipse cum iis fecerat, violare sustinuit. Templum itaque depeculatus, ita ut vasa Dei *inde* auferret, candelabra aurea, & aram auream, & mensam, & thuribula; ac ne velis quidem abstinens quæ ex byssо coccoque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nullaque re *alicujus pretii* relicta, Judæos ob ea magnum in luctum conjecit. Nam & sacrificia quotidiana, quæ offerre solebant ex lege, offerre eos vetuit; urbemque totam deprædatus, alios quidem necavit, alios vero una cum mulieribus & liberis in captivitatem abegit, adeo ut captivorum numerus circiter decem millia esset. Urbis etiam pulcherrima incendit, dejectisque muris arcem in inferiore urbe condidit. erat enim in altum edita, ipsique templo imminebat: ideoque cum eam altis muris & turribus munivisset, in ea præsidium Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant de multitudine impii improbique; à quibus factum est ut cives multa & acerba subinde paterentur. Quin & rex cum aram altari superstruxisset, in ea sues mactavit, sacrificium peragens neque legitimum neque patrio Judæorum cultui consentaneum. Coëgit etiam eos, Dei ipsorum cultu omisso, eos colere quos ipse Deos existimaret; &, cum fana ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent & aras collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in mandatis dedit, ipsis non circumcidendos esse filios; pœnam comminatus, si quis contra hæc feciisse inveniretur. Constituit quoque curatores qui populum

Antiochus, urbe vastata, savit in Judæos, multosque Græcari cogit.

ματείαν κιθαλαιοδῶς αὐτῶν ἐμπέφλω. ἀλλαχῆ ϑ' ὑδαμῆ διαγορεύσας τὰ κῆ τ' Ἀντίοχον, εἰ μὴ ὑπὸ τοῖς Ἑβραϊκοῖς. Prius volumen Maccabæorum (inquit *Scaliger* de *Emendat. temp.* l. 5.) Ebraïce scriptum fuit ab Auctore. Eximium opus, ex quo omnem Maccabæorum historiam hausit *Josephus*.

[g] Ὑποστρέψας] Male hoc anno Antiochum jussu Romanorum ab Ægypto recessisse existimat: nam legati Romanorum Antiochum compellarunt secunda, non prima ejus in Ægyptum expeditione. *Jac. Cappellus*, ad *A. M.* 3830. & ex eo *Simsonus* ad A. M. 3835. Aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui locum istum ad hunc modum vertit, *Reversus ergo propter Romanorum timorem ab Ægypto rex Antiochus, ad Hierosolymorum civitatem duxit exercitum, quo perveniens anno centesimo quadragesimo tertio post regnum primi Seleuci, centesima quinquagesima tertia Olympiade, vicesimo & quinto die mensis Kisleu, quem Macedones Apellæon apellant, cepit eam sine conflictione cujuspiam, aperientibus ei portas his qui voluntati ejus consentiebant. Ingressusque civitatem Hierosolymitarum, multos interemit sibi contraria sapientes: nec non etiam eos, qui portas aperientes civitatem ei tradiderunt, propter templi divitias interfecit: multasque ab eo auferens pecunias, ad Antiochiam reversus est. Postquam autem exspoliavit templum, ita ut vasa Dei auferret &c.* At nostram lectionem sequutus est *Zonaras*.

[h] Ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν,] In 2 Maccab. v. 11. urbem δορυάλωτον *armis* cepisse dicitur. Ipseque *Josephus* in *Belli Judaïci* l. 1. non solum τὴν πόλιν αἱρεῖν κατὰ κράτος, *vi urbem expugnavisse* eum refert; sed etiam κατὰ μνημῶν ἦν τοῦ τὴν πολιορκίαν ἔπαθεν, *eorum quæ in obsidione pertulerat memoria* efferatum fuisse adjicit. *Usserius* ad *A. M.* 3834. quem videsis.

[i] Οὗτος τῶν Ἱεροσολύμων ἡγούμενος,] Οὕτως *Busb.* & *Hen.*

[k] Τῶν ἐναντία φρονούντων.] Τὰναντία φρονήσαντων in *iisdem*.

[l] Πέμπτῃ καὶ εἰκάδι,] Πεντεκαιδεκάτῃ 1 *Maccab.* 1. 55.

[m] Χασλεύ, μὴν Μακεδόνας Ἀπελλαίου,] Ita legendum censui. Χασλεὺς in *Editis*. Χασλεῦ *Hen.* HUDS. Χασλεὺς Mensis, Macedonibus Ἀπελλαῖος, qui à 24. Septembr. ad 24. Octobr. Ὀλυμπ. ργ'. Ita etiam in Chronico Eusebii. 1 Maccab. 1. v. 57. Χασιλεῦ inf. c. 7. §. 6. Χασλεῦ· *Gen.* χασλαίυ· SPANH.

[n] Προεδύσατο οὖν τὸν ναὸν,] Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 26. §. 4 SPANH.

[o] Λυχνίας —— θυσιαστήρια,] Vid. *Reland.* de Spoliis templi Hieros. p. 19.

[p] Θυσιαστήρια,] Hîc cum *Grotio* (ad 1 *Maccab.* c. 1. v. 23.) θυμιατήρια legendum censeo, nolui tamen sine auctoritate *Cod. MS.* aut *Epiphanii* (qui *Sacrarium* vertit) vocem istam in textum recipere.

[q] Τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον] Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[r] Καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν,] Omnia per Heliodorum gesta Antiocho tribuit, ut auctori: quod notatum *Usserio* ad A. M. 3836. & *Grotio* in 1 *Maccab.* c. 2.

[s] ὨΙκοδόμησεν ἄκραν.] Τὴν πόλιν Δαυὶδ & ἐχθρὰ αὐτοῖς εἰς ἄκραν 1 Maccab. 1. v. 35. SPANH.

[t] Καὶ δεινὰ] Illud καὶ è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[v] Τοῦ θεῖν τὸν αὐτῶν Θεὸν θρησκείας,] Τὴν θεῖν τ. αὐ. θρησκείαν *Hen.*

[x] Οἰκοδομήσαντας δὲ] Οἰκοδομήσαντο & mox καθιδρύσαντο *Busb.*

[y] Καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα,] Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 1. §. 2. SPANH.

pulum cogerent imperata facere. Et multi quidem Judæorum, alii ſponte, alii pœnæ indictæ metu, Regis præceptis obſequebantur; eminentiſſimi vero & animo generoſi eum non curabant, ſed potiori loco habebant patrios ritus, quam metum pœnæ ejus, quam ille non obedientibus minabatur: & propterea quotidie vexati, & graviſſimis cruciatibus toleratis moriebantur. nam & flagellis cæſi & corpore mutilati, vivi adhuc & ſpirantes crucibus ſuffigebantur: mulieres vero ſimul & pueros quos illæ circumcidebant juſſu Regis ſtrangulabant, pueris de parentum crucifixorum cervicibus ſuſpenſis. ſicubi etiam reperiebatur liber ſacer aut lex, illico abolebatur, & apud quos reperti erant, & ipſi *tanquam* mali male peribant.

Samaritæ, negantes ſe Judæos eſſe, legatos mittunt ad Antiochum.

5. Samaritæ autem, cum viderent Judæos iſta pati, non amplius ſibi cum illis cognationem eſſe præ ſe ferebant, neque templum Garizitanum eſſe Dei maximi, * *ut prius*, *fatebantur*, ingenio ſuo, quod *ante* indicavimus, conſentanea facientes, dicenteſque ſe eſſe Medorum & Perſarum colonos: ab illis enim profecti ſunt. Miſſis itaque ad Antiochum legatis, cum epiſtola, quæ infra ſcripta ſunt ſignificarunt. "Regi Antiocho

Samaritarum literæ ad Antiochum.

"Deo Illuſtri hæc verba ſubjiciunt Sidonii Sicima habitantes. Majores noſtri propter crebras "in regione coörtas peſtilentias, veterem quandam ſuperſtitionem ſequuti, conſuetudinem inſtituerunt diem iſtam obſervandi, quæ apud "Judæos vocatur Sabbatum: temploque ſine nomine in monte qui Garizin appellatur ædificato, ibi victimas pro more ſolennes offerebant. "Cum autem tibi viſum fuerit cum Judæis agere "pro eo ac mereatur eorum malitia, regii miniſtri exiſtimantes nos, propter conſanguinitatem, eadem cum illis facere, ſimili nos damnant "crimine, cum ſimus ab origine Sidonii. id quod "manifeſtum eſt ex tabulis publicis. Rogamus "ergo te, benefactorem & ſervatorem, ut mandare velis Apollonio regionis præſidi & Nicanori regiorum negotiorum procuratori, ne "quid *poſthac* nobis moleſti ſint, eadem ac Judæis crimini dantes, à quibus tam diverſi ſumus & moribus & origine: atque *obſecramus* "ut templum, quod nullo nomine inſignitur, "Jovis Hellenii appelletur. hoc enim facto erimus à moleſtiis liberi; operibuſque ſine metu "vacantes majora tibi poterimus tributa ſolvere." Samaritis iſta petentibus viciſſim miſit Rex epiſtolam hujuſmodi verbis. "Rex Antio-

Antiochi reſponſum ad Samaritas.

"chus Nicanori. Sidonii qui Sicima incolunt "miſerunt ad nos *petitionis* commentarium *quem* "hiſce incluſum *dedimus*. Quoniam igitur nobis & amicis in conſilium adhibitis repræſentarunt *legati* ab iis miſſi, ea quæ Judæis vitio vertuntur nihil ad ſe pertinere, ſed illis placere ex

καὶ ἐπισκόπους, οἱ πεφυσαναγκάσθαι αὐτὲς τὰ ἐπιταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶ Ιουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλάζειαν τ ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάκτο, οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀγαθοὶ, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶ, τ δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον ἢ τ τιμωρίας, ἣν ὑ πεφοβημένοις ἐπείλησεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τῦτο καθ' πᾶσαν ἡμέραν [z] αἰκιζόμενοι & πικρῶς βασάνοις ἐπιφερόμενοι ἀπέθνησκον. καὶ γὰ μαστιγύμενοι, καὶ τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες [a] ἀνεσταυρῶντο· τὰς δὲ γυναῖκας & τὲς παῖδας αὐτῶν ὡς πρείτημενον, καθ' ἣν βασιλέως πρόσταξιν, ἀπήγχοντο, ἐκ τ τραχήλων αὐτὲς τ [b] ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. φανίζετο δὲ εἴτε βίβλος θρησκείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς [c] θρησκοὶ καὶ ὅτι [d] κακοὶ κακῶς [e] ἀπώλοντο.

6. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τὲς Ιουδαίους, [f] σκιὰ ὁμολόγουν [g] αὐτὲς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, ὅθεν τ ἐν Γαριζεὶν ναὸν τ μεγίστ Θεοῦ, [h] τῆ φύσ ποιοῦντες ἀκόλυθα, ἵν δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτὲς Μήδων ὄντας καὶ Περσῶν· καὶ γάρ εἰσι τύτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Αντίοχον πρέσβεις, καὶ ἐπιστολὴν, ἐδήλωσαν τὰ ὑπογεγραμμένα, "Βασιλεῖ Αντιόχῳ Θεῷ Επιφανεῖ ὑ-
"πόμνημα τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. Οἱ ἡμέτε-
"ροι πρόγονοι διά τινας [i] συχνὲς τῆς χώρας λοιμοὺς,
"πλημμελήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ, ἐθ-
"έσποσαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς Ιουδαίοις λεγομένην
"[k] Σαββάτων ἡμέραν· ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῶ
"Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῦ τὰς
"καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς Ιουδαίοις τῆς πατρ-
"ῴας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διω-
"κοῦντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς [l] ταὐτὰ ποιεῖν
"ἐκείνοις, τῆς ὁμοίας αἰτίας [m] πρεσπίπτουσιν, ὄντων
"ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν Σιδωνίων. καὶ τῦτο φανερόν ἐστιν
"ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιῦμεν οὖν σε,
"τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, πρόσταξαι Απολλωνίῳ τῶ
"[n] μεριδάρχῃ, καὶ Νικάνορι [o] τῶ τὰ βασιλικὰ πρά-
"γματα, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, πρσκαίτιοι τὰς τ Ιου-
"δαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῶ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλ-
"λοτρίων ὑπαρχόντων· πρσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώ-
"νυμον ἱερὸν [p] Διὸς Ελλωνίου. γενομένων γὰ τύτων πα-
"ρασκευασόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι· τοῖς δὲ ἔργοις μετ' ἀδείας
"πρσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς πρσό-
"δους." ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντιπεμ-
ψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. "Βασι-
"λεὺς Αντίοχος Νικάνορι. Οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι
"ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ
"οὖν [q] συμβαλλομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων πα-
"ρέσχον οἱ πρεσβεύσαντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς
"τῶν Ιουδαίων ἐγκλήμασι πρσήκει, ἀλλὰ τοῖς Ελ-
"λωικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι χρῶνται ζῆν, ἀπολύομέν τε
"αὐ-

[z] Αἰκιζόμενοι] Huc illa ſpectare videntur *ad Hebræos*, c. xi. v. 35, 36.

[a] Ανεσταυρῶντο·] Crucifixio Syriaca pœna. REL.

[b] Ανεσταυρωμένων γονέων] *Al.* ἀπεσταυρωμένων.

[c] Εὐσεβεῖς] *Al.* ἀρεῖθη & ἀρεσθείη.

[d] Κακοὶ] Id eſt, ὡς κακοὶ. non enim *malos* dicere aut haberi voluit eos, quicunque legis divinæ codices apud ſe habebant. Vide *Gataker*um in *Adverſ. Miſcell.* l. 2. c. 20. HUDS. Tollendum putat *Coccejus*; immerito, nam omnes *MSS.* etiam *Lugd. Bat.* agnoſcit. HAV.

[e] Απώλοντο.] Απώλοντο *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[f] Οὐκέτ' ὁμολόγων αὐτὲς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν,] Vid. lib. xi. c. 8. §. 6. lib. 9. c. 14. §. 3. *Montacutii* Apparatum, p. 281. *Ejuſdemque* Acta & Monumenta, p. 460. & 470. HUDS. Conf. ſup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

[g] Αὐτὲς εἶναι συγγενεῖς] *Al.* ἑαυτές.

* *Ut prius*,] Illa, *ut prius*, ex *Vet. Interpr.*

[h] Τῆ φύσ ποιοῦντες ἀκόλυθα,] Τῆ φύσ ποιοῦντες ἀκόλυθα ὧν δεδηλώκαμεν.

[i] Συχνὲς] Αὐχμὲς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[k] Σαββάτων ἡμέραν.] Τῶν σαββάτων in *iiſdem MSS.*

[l] Ταὐτὰ ποιεῖν ἐκείνοις,] Ita ex *Epiphanio* reſcripſi. ταῦτα in *Editis* & *MSS. Gr.*

[m] Πρεσπίπτουσιν,] Προσπίπτουσιν (*Lugd. Bat.*) *Busb.* ἀποστῶσιν *Hen.*

[n] Μεριδάρχῃ,] Μεριδάρχῃ, *noſtrarum partium judici*, vertit *Epiphan.* Idem Apollonius, tributorum collectioni præfectus, Μυσάρχης dicitur 2 *Maccab.* c. 5. v. 24. ad quem locum vide *Grotium*. HUDS. Μεριδάρχῃ, noſtrarum partium Judici. *Rufin.* SPANH.

[o] Τῶ τὰ βασιλικὰ πράγματι,] Ita *Hen.* τὰ deeſt *ceteris*.

[p] Διὸς Ελλωνίου·] Ita & *Zonaras*. Διὸς Ελλησ *Hen.* in melioribus *Epiphanii* libris *Graci Jovis*, in aliis, *Cretæi Jovis*. Διὸς Ελλωνίου meminit *Herodotus*, l. 9. c. 7. Διὸς Ξενίου legendum aliquis ſuſpicaretur ex 2 *Maccab.* c. 6. v. 2. Vide *Uſſerium* ad A. M. 3837. HUDS. Διὸς Ελλωνίου templum, quod in monte Garizim. Ejuſdem Jovis eo nomine à Græcis culti mentio in antiquis nummis Syracoſanorum ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ, item in Ægina culti apud Ariſtophan. Equit. p. 157. & Pindar. Nem. Od. v. p. 370 καὶ βωμὸν πατέρος Ελλανίου· SPANH. Vide Nummos in hac Tomi II. & Commentarium noſtrum ad Parutam. HAV.

[q] Συμβαλλομένοις ἡμῖν] *Al.* Συμβεβαλλομένοις.

r Επίστ-

"αὐτὰς τῶν αἱρεθέντων, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθιέ-
"ρωκασι, προσαγορευθήτω Διὸς Ἑλλησίου." ταῦτα δὲ καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ [r] ἐπέστειλεν ἔτει ἑκτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς [s] Ἑκατομβαιῶνος [t] ὀκτωκαιδεκάτῃ.

"Græcorum institutis vivere, & culpa quam
"sustinent eos libero, voloque ut eorum tem-
"plum, quemadmodum petierunt, Jovis Helle-
"nii cognominetur." Eadem etiam & Apollo-
nio regionis præsidi scripsit anno XLVI. mensis
Hecatombæonis XVIII.

Templum Garizim Jovis Hellenii cognominatum.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους, μόνος ὁ Ἀσαμωναίου παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Ἀντίοχος στρατηγοὺς ἐνίκησε. περὶ τελευτῆς Ματταθίου καὶ διαδοχῆς Ἰούδα.

Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν [x] Μωδεΐμ κώμῃ τῆς Ἰουδαίας, [y] ὄνομα [z] Ματταθίας, υἱὸς Ἰωάννου, τοῦ Συμεῶνος, τοῦ [a] Ἀσαμωναίου, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας [b] Ἰωαρείβου, Ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ἰωάννης ὁ καλούμενος [c] Γαδδῆς, καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς [d] Ματθῆς, καὶ Ἰούδας ὁ καλούμενος [e] Μακκαβαῖος, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ κληθεὶς [f] Αὐαράν, καὶ [g] Ἰωνάθης ὁ κληθεὶς [h] Ἀπφοῦς. ὅτε οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάσκαψιν τῶν πεπραμένων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τοῦ ὠλιγθῆναι τὰς συμφορὰς· ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ὅτως [i] ἀδόξως.

β'. Ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν [k] Μωδεΐμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως [l] καθεσταμένων [m] ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοὺς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσας· διὰ μὲν τὴν δόξαν, τήν τε διὰ τἄλλα καὶ διὰ [n] τὴν ἀνατροφὴν, ἀξιούντων τὸν Ματταθίαν πρωτοκαθέρχειν τῶν θυσιῶν, καταπεπλεύσεσθαι γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ διὰ τοῦτο τιμήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως. ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς Ἀντίοχου προστάγμασιν ἢ διὰ φόβον ἢ δι' [o] εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί [p] τοι αὐτὸς

CAP. VI.

VIII.

Quomodo, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Asamonæi filius Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit. De obitu Mattathiæ & successione Judæ.

PER idem vero tempus habitabat in Modim, vico Judææ, quidam nomine Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis, filii Asamonæi, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita. Huic autem erant filii quinque, Joannes cognomine Gaddes, & Simon Matthes appellatus, & Judas vocatus Maccabæus, & Eleazarus qui Auran dicebatur, & Jonathas cognomento Apphus. Iste ergo Mattathias deflebat apud filios *miserum* rerum statum, & urbis direptionem, & templi spoliationem, populique calamitates; ajebatque præstare mori eos pro patriis legibus, quam vivere tanto cum dedecore.

Mattathias Maccabæorum pater. 1 Maccab. c. 2.

2. Cum autem in Modim vicum venissent, qui à Rege *in hoc* constituti erant ut Judæos ad mandata ejus exsequenda cogerent, juberentque eos, qui illic aderant, rem divinam facere prout Rex jusserit; atque Mattathiam rogassent, qui gloriam cum ex aliis tum ex doctrina assequutus fuerat, ut præiret immolando, sequuturos enim eum cives, & id ipsi honori fore apud Regem: Mattathias, se non ita facturum esse, dicebat, nec, si aliæ gentes omnes Antiochi mandatis, sive ob metum sive placendi studio, obsequerentur;

---

[r] Ἐπίστειλεν ἔτει] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ἐπέστειλαμεν, mallem sane ἐπεστείλαμεν, si illa ταῦτα ϛ' καὶ, &c. pars essent Epistolæ Antiochi.

[s] Ἑκατομβαιῶνος] Anno XLVI. sed nescio à qua Epocha deducto. *Usserius.* Samaritani supplicationis ad Antiochum missæ responsum non anno XLVI. (ut est apud *Josephum*) sed CXLVI. mensis *Hecatombæi*, i. e. *Julii* XI. pergratum acceperunt. *Foy-Vaillant* in *Historia Regum Syriæ*, p. 180. Nullus dubito, quin pro μϛ'. legendum sit ϱμϛ'. secundum æram *Seleucidarum.* Vide infr. c. 7. §. 2.

[t] Ἑκατομβαιῶνος] Quod Antiochus ita tempus notarit, ingenue fateor me non intelligere: nisi, quod credo, fuerit is Ἑκατομβαιὼν Calippicus Lunaris. & sane non dubito, quin verum sit. SCALIG. lib. 1. *de Emend. Temp.* p. 49. Nomen Ἑκατομβαιῶνος hic ferri non potest. Asiæ enim reges non utuntur mensium Atticorum appellationibus. in uno *Regis Galliarum* codice, μηνὸς Υπερβερεταίου ιϛ'. [μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος Υπερβερεταίου ιϛ'. (ἑκτῷ καὶ δεκάτῃ *Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Hen.*] Quæ scriptura nihil nos juvat. nullus enim apud Syro-Macedonas Υπερβερεταῖος appellatur. Propius accedit ad verum *Epiphanii* versio, *mense Echato* [*mense Echate* in aliis *Codd.*] unde reponendum conjicio μηνὸς ἐχάτου *mensis ultimi*, id est, *Gorpiei.* qua voce sciolus aliquis nomen proprium mensis Syro-Macedonici mendosum latere existimans, Ἑκατομβαιῶνος rescripsit; quod ad ἐχάτου ex omnibus mensium nominibus proxime accedit. PETITUS in *Animadverss. chronologicis*, tom. 3. p. 673.

[u] Ὀκτωκαιδεκάτῃ.] Id est, *Julii* XIV. ut dicit *Cappellus* ad A. M. 3833.

[x] Μωδεΐμ] Μωδεὶν l. 1. *de Bello Jud.* Μωδεῖ *Busb.* Μωδεεῖ (*Lugd. Bat.*) *Hen.* Μωδαεὶμ *Suid.* ex *Josepho.* Varie Μωδεὶμ, Μωδεὶν, Μωδεῖν, Μωδεεὶν in *Maccabaïcis.* Μωδεεὶμ *Eusebio.* Dicitur *Modim* apud *Hieronymum*, & *Modim* vel *Modin* in *Epiphanii* libris. Videsis *Drusium* ad *Sulpicium* l. 2. c. 12. *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 2. v. 1. & *Relandum* in *Palæstina Sacra*, p. 901. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 3. item infr. c. XI. §. 2. SPANH.

[y] Ὀνομα] Ὀνόματι *Hen.*

[z] Ματταθίας,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* Ματθίας in *Editis Aliisque.* HUDS. Ματταθίας 1 Maccab. 1. conf. infr. lib. 14. c. 10. §. 4. SPANH.

[a] Ἀσαμωναίου,] Eo modo *Busb. Hen. Zonar.* & meliores *Epiphanii* libri, Ἀσαμοναίου in *reliquis.* Videsis *Simsonum* ad *A. M.* 3837. & *Usserium* ad *A. M.* 3837.

[b] Ἰωαρείβου,] Perperam Ἰωαδείβου *Hen.* atque *Jobab* apud *Epiphanium.* nam Joaribi familia inter XXIV. ἐφημερίας prima est 1 *Chron.* c. 24. v. 7.

[c] Γαδδῆς,] Ita etiam *Zonaras.* Rectius forsan Γαδδὶς 1 *Maccab.* c. 2. v. 2. quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Καδδὶς 1 Macc. II. 3. Conf. infr. lib. 13 c. 1. §. 2. SPANH.

[d] Ματθῆς,] Θαθὴς *Busb.* Θαθὶς *Hen.* & *Zonar.* Parum refert (inquit *Grotius*) an Θαθεὶ cum *Maccabaïco* legas an Ματθὶς cum *Josepho.* utrumvis enim dicas, Syriace *ferventem* significat. HUDS. Pro Ματθὶς 1 Macc. II. v. 3. Θαθεὶ *Rufin.* Thasi. SPANH.

[e] Μακκαβαῖος,] Ideo Judas dictus est *Maccabæus*, quod in vexillis scriptum habuerit per sigla (ut *Justinianus* loquitur) sententiam eam quæ exstat *Exod.* 15. v. XI. *Mi Camoca Baelohim Jehovah, Quis similis tui inter Deos, Domine.* Solent enim Hebræi primas literas nominum colligere, & ex eis collectis vocem fingere compendii causâ, ut *MaCHaI* ex vocibus modo allatis.

[f] Αὐαράν,] Non aliter *Zonaras.* Αὐαρὰν 1 *Maccab.* c. 2. v. 5. HUDS. Αὐαρὰν 1 Macc. I. 5. Confer infr. c. 9. §. 4. ὁ Σαυαρὰν 1 Maccab. VI. 43. SPANH.

[g] Ἰωνάθης] *Al.* Ἰωνάθων & Ἰωνάθας.

[h] Ἀπφοῦς.] In Græcis *Josephi* Ἀπφοῦς vel Λαφοῦς, in *Latinis*, inverso ordine, *Eleazarus qui Apphus, Jonathan qui Abaron.*

[i] Ἀδόξως.] *Lugd. Bat.* ἀσεβῶς.

[k] Μωδεΐμ] Μωδαεὶ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) vide *Annott.* ad super. §. 1.

[l] Καθεσταμένων] Ita ex *Lugd. Bat.* Reliqui καθισταμένων. HAV.

[m] Ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν,] Ἐπὶ τὸ ποιεῖν *Hen.*

[n] Τὴν ἀνατροφὴν,] Male vertitur *doctrina.* De Mattathiæ enim doctrina nihil, de liberis multum habet Josephus: neque unquam ἀνατροφὴ ad doctrinam, ad liberos semper refertur. Εὐτεκνίαν certe (id enim ἀνατροφὴ) in magna parte felicitatis ponit *Aristoteles*; & apud Judæos potissimum honorifica fæcunditas, infamis sterilitas. Non numerum autem solummodo, sed & indolem liberorum complectitur ἀνατροφὴ, sive εὐτεκνία, πάϊδες (*Sc.*) ὧν ἡ πολὺ καὶ ἀγαθὴ, ut ait *Aristoteles* Rhetor. I. 22. Ed. *Sturm.* IBBETSON.

[o] Εὐαρέσκειαν] Εὐαρεστίαν solus *Busb.* HUDS. Εὐαρεστίνως in Schol. Græc. ad Exod. XXIV. 18. & Δίκαιος LXX. Gen. v. 23. VI. 9. &c. SPANH.

[p] Πεισθήσεσθαί τοι] Πεισθήσεσθαι αὐτοὺς *Hen.* & *Busb.*

tur, *eousque* obsequuturum se cum filiis ut patrium cultum relinquerent. Ubi vero ille conticuit, accessit homo Judæus in oculis omnium & ex mandato Regis sacrificavit. id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum *ad aram* obtruncavit, & Apellem præfectum regium, qui *sacrificare* cogebat, interfecit una cum paucis militibus: dirutaque ara exclamavit, dicens, "si "quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, "exeat post me." Atque hæc loquutus cum filiis in solitudinem contendit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati, & ipsi cum liberis & uxoribus in desertum profugerunt, & in speluncis habitarunt. Ista cum audissent duces regii, assumptis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Judæos in solitudinem insequuti sunt: eosque assequuti, primum quidem illis persuadere conabantur, ut pœnitentia ducti eligerent quæ in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent, ut belli lege cum illis agerent. Cum vero dictis non parerent, sed in diversam irent sententiam, pugna cum illis commissa est die Sabbati: & ita ut erant in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes, & ne obsepto quidem *specu* aditu. Etenim propter religionem diei à vi arcenda abstinuerunt, nolentes Sabbatum, etiam cum in malis essent, profanare. Lege enim sancitum est, ut illa die otium ageremus. Interierunt itaque una cum *suis* uxoribus & liberis in speluncis suffocati, ad homines mille. Multi autem è periculo evaserunt, &, cum Mattathiæ sese adjunxissent, eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam Sabbatis pugnare docebat, dicens, "si hoc non fecerint, "legem etiam servantes, sibi ipsis hostes fore, "quandoquidem fiet ut inimici illos eo die ag- "grederentur, cum vim non propulsarent, adeo- "que nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc "pacto absque pugna pereant & tollantur." Ista loquutus *hoc ipsum* eis persuasit: atque hactenus nobis mansit *consuetudo*, ut Sabbatis etiam, urgente necessitate, pugnaremus. Mattathias igitur, cum magnam circa se manum collegisset, & aras evertit, & defectores occidit, quotquot deprehendere potuit (nam multi *illius* metu ad gentes in circuitu dispersi fuere) puerosque nondum recutitos circumcidi jussit, pulsis illinc, quibus id negotii datum erat ut prohiberent.

Mattathias Judæum deastris sacrificantem obtruncat. 1 Maccab. c. 2.

Judæi Sabbatis pugnare nolentes occiduntur. 1 Maccab. c. 2.

Mattathiæ persuadetur etiam Sabbato pugnare. 1 Maccab. c. 2.

3. Cum autem annum imperasset & in morbum incidisset, advocatis filiis, ubi illos circa se stitisset, "Equidem ego, inquit, filii, viam o- "mnibus calcandam ingredior. At vobis consi- "lium meum commendo, oroque & obsecro ne "male id custodiatis, sed, illius qui vos genuit "nutrivitque voluntatis non immemores, serva- "te ritus patrios, veteremque reipublicæ for- "mam, in discrimen adductam, ite restitutum, "non seducti ab iis, qui, aut sponte aut necessi- "tate coacti, *eam *hostibus* produnt: sed vosmet

Mattathias filios suos ad legis defensionem animat. 1 Maccab. c. 2.

μὴ τ τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δ σιωπήσαντος αὐτ, προσελθών τις τ Ιουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατ' ἃ προσέταξεν Αντιοχ, ζηλωτὴς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μ τ παίδων, ἐχόντων κοπίδας· καὶ αὐτόν τε σκεῖνον διέφθειρε, καὶ τ στρατηγὸν δ βασιλέως Απελλῆ, ὃς q ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων σταλιωτῶν, καὶ τ βωμὸν καθελὼν ἀνέκραξε, εἴτις ζηλωτὴς ἐστι τ πατρίων ἐθῶν, καὶ τ δ θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω ; Φησὶν, ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτ κτῆσιν ἐν τ κώμη. τὸ δ αὐτὸ καὶ r πολλοὶ ποιήσαντες s μ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀσηλαίοις διῆγον. ἀκουσάντες δ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅτι εἶναι συνέβαινεν ἐν τ ἀκροπόλ τῶν Ιεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ιουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥστε αὐτοῖς t χρῆσθαι v πολέμῳ νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δ τοὺς λόγους, ἀλλὰ παντάπασι φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην Σαββάτων ἡμέρᾳ· καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς ἀσηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. δ ἦ ἀμύνεσθαι διὰ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς προσβῆναι τὴν δ Σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. λέγειν γὰρ ἡμῖν ἐν αἰτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις x συμπνιγέντες τοῖς ἀσηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δ καὶ διασωθέντες, τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, καὶ ἐκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δ y καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, "ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, z φυ- "λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν "μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ- "βαλλόντων, αὐτῶν δ οὐκ ἀμυνομένων· a κωλύσει τε "μηδὲν, οὕτως ἁμαχητὶ πάντας ἀπολέσαι." ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτούς· καὶ b ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ Σαββάτοις, εἴποτε δέοιτο, μάχεται. πείσας οὖν δυνάμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματταθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ἐπιχωρίους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἔθνεσιν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς ἀπεριτμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς c ἐπὶ τῷ κωλύειν καθειργμένους ἐκβαλών.

γ'. Ἀρξας δ ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ περιστάμενος αὐτοὺς, "ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἄπειμι d τὴν τῆς "εἱμαρμένης πορείαν. e παρατίθεμαι δ ὑμῖν τὸν "φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ἧττον κακὸν εἶναι "φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑ- "μᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως, ἔθη τε σώζειν τὰ "πάτρια, καὶ κινδυνεύσαντα οἰκεῖσθαι τὴν f ἀρχαίαν "πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι· μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ διὰ "βί-

q Επιωάγκαζε,] Επιτάγκατε *Hen.*

r Πολλοὶ ποιησαντες] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἄλλοι in *cæteris.*

s Μετὰ τ τέκνων κ γυναικῶν] Μετὰ τέκνων *Busb.*

t Χρῆσθαι πολέμῳ νόμῳ.] Χρήσασθαι *Hen.*

v Πολέμῳ] *Lugd. Bat.* πολεμικοῖς.

x Συμπνιγέντες τοῖς ἀσηλαίοις] Εμπνιγέντες *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Καὶ Σαββάτοις αὐτὸς ἐδίδασκε μάχεσθαι,] Vid infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Hic de pugna Judæorum die Sabbati ante omissa; ibi vero Sabbatis, ut contra hostes pugnarent Judæi, auctor Mattathias. Confer infr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH. An vitæ discrimen pellat Sabbatum olim ambigebatur. REL.

z Φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον,] Id est Legem de Sabbato non violantes, quod vitæ periculum amovet Sabbati observandi obligationem. Nam cum tacitæ exceptiones plerisque insint legibus, nulla est aut receptior aut justior quam ea quæ fluit ex necessitate. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* 2, 41. & ad *Matth.* c. 12.

a Κωλύσει τε μηδὲν,] Κωλύσειν μηδὲν τὸ ἁμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι *Busb.*

b Αχρι —— μάχεται.] Vid. alibi. lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Ita apud Synesium Epist. IV. p. 162. C. Navis gubernator Judæos, omisso navis gubernaculo Parasceves tempore, in summa etiam tempestate, media nocte ad illud redit: νυνὶ γάρ, φησὶν, ὁ νόμος ἐρίζησιν, ἐπειδὴ καὶ σαφῶς τ ὑπὲρ τ ψυχῆς θέσθαι. Ita Thalmudici de Sabbato, & Ramban in Jad. adde Petav. in Not. ad Synes. p. 47. SPANH.

c Επὶ τῷ κωλύειν] Επὶ τὸ κωλύειν *Hen.*

d Τὴν τ εἱμαρμένης πορείαν.] Τὴν εἱμαρμένην πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Παρατίθεμαι ὑμῖν] Παραθήκην *Hen.*

f Αρχαίαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι·] Ita *Hen. Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* πατρίαν in *Editis Aliisque.*

* *Eam* hostibus *produnt:*] Ea aut perdunt aut produnt, *Epiphan.*

"βέλησιν ἢ δι' ἀνάγκλιν ωεοδιδῶσιν αὐτλῳ, [g] ἀλλ' "ἀξίως παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγ- "κης ἐπάνω γλέσθαι, τὰς ψυχὰς ὥτως [h] παρεσκδασ- "μένους, ὥςε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων, ἂν δέῃ, λο- "γιζομένους τῶθ' ὅτι τὸ θεῖον, πιέτως ὑμᾶς ὁρῶν, ἀχ "ὑπερόψεται, τ δ' ἀρετῆς [i] ἀγασιμένον, ἀποδώσ "πάλιν ὑμῖν [k] αὐτὸ, καὶ τλῳ ἐλδθερίαν ἐν ᾗ [l] ζήσεσθε "μετ' ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκατοικήσ. "θνητὰ μὲν γὰ τὰ σώματα ὑμῶν ἐ ὑπήκοα, τῇ δ' τῶν "ἔργων μνήμῃ πάξιν ἀθανασίας λαμβάνῃ· ἧς ἐραθέν- "τας ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τλῳ εὐκλειαν· καὶ τὰ μέγιστα "ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ βίον. "μάλισα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν ωαραινῶ, καὶ [m] ωρὸς ὃ τις "ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων φρατρὶ, ωρὸς τῦτ' εἴκοντας "ἀλλήλοις οἰκείως χρῆσθαι τ ἀρετῆς. καὶ Σίμωνα μὲν "τ ἀδελφὸν, σωέτι πρέσχοντα, πατρὸς [n] ἡγεῖσθε, καὶ "οἷς ἂν ὅτῳ συμβουλεύῃ πείθεσθε· Μακκαβαῖον δ τ "σραλιᾶς, δι' ἀνδρείαν ἐ ἰσχύν, σρατηγὸν ἕξητε. τὸ γὰ "ἔθνος ὅτος ἐκδικήσ, καὶ ἀμυνᾶται τὺς πολεμίους. "[o] ωροσίεσθε δ ἐ τὺς δικαίους ἐ θεοσεβεῖς, καὶ τλῳ δυνά- "μιν αὐτῶν αὔξετε.

δ. Ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ Θεὸν ἐξάμε- νος σύμμαχον αὐτοῖς γλέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τλῳ ἰδίαν ἀνα- σῶσαι πάλιν ἐξ βίου σωήθειαν, μετ' [p] ὀ πολὺ τελθτᾶ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν [q] Μωδεείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα ἐξ λαῦ παντὸς ποιησαμένου, διεδέξατο τλῳ ωροστασίαν τ πραγμάτων ὁ πὸς αὐτὸ Ἰούδας, ὁ καὶ Μακκαβαῖος, ἐκατοςῷ ἔτ ἐ πεντηκοςῷ [r] ἕκτῳ. σωαραμένων δ' αὐτῷ ωροθύμως τ ἀδελφῶν ἐ τ ἄλλων, τύς τε πολε- μίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τὺς ωαρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τ ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσμα τλῳ γλεῦ.

"liberos me dignos præstantes & vi omni & ne- "cessitate superiores estote, paratis animis, ut "pro lege, si ita res ferat, moriamini, cogitan- "tes Deum vos ipsos, si tales videat, non ne- "glecturum, † sed æstimatione virtutis redditu- "rum vobis quod amisistis, eamque vivendi li- "bertatem restituturum, ut cum securitate mori- "bus vestris perfruamini. Corpora enim vobis "mortalia & caduca, sed *præclare* gestorum me- "moriâ immortalitatem consequuntur; cujus a- "more inflammatos vos aspirare volo ad gloriam, "& ut maxima aggredientes non gravemini illis "exsequendis immori. Præcipue autem vos ad "concordiam hortor; & qua præstantiorem na- "tura quemque fecerit, eatenus alii aliis cedatis, "virtutem quisque suam exercentes. Et Simo- "nem quidem fratrem, prudentia præcellentem, "patris loco habete, ejusque consiliis *semper* ob- "temperate: Maccabæum vero, fortitudine & "robore egregium, in bello gerendo militiæ du- "cem habebitis. ille enim popularium injurias "persequetur, atque ulciscetur hostes. Denique "conciliate vobis justitiæ & pietatis cultores, & "*hoc pacto* vires illorum augebitis.

4. Ista filiis loquutus, Deumque precatus ut eis auxilio esse dignaretur, & populo pristinum suum vivendi morem restitueret, non multo post diem supremum obit, & in Modim sepelitur. Postquam autem à populo universo planctu magno deploratus est, rerum administrationem in se suscepit filius ejus Judas, cognomine Maccabæus, anno centesimo quadragesimo sexto. Cumque ei opem alacriter tulissent ipsius fratres aliique, & hostes è regione expulit, & populares suos patria instituta violantes ferro peremit, terramque *suam* ab omni inquinamento expiavit. IX. *Mattathia defuncto Judas Maccabæus principatum occupat.* 1 *Maccab.* c. 3.

ΚΕΦ. ζ'. CAP. VII. X.

Quomodo Judas Apollonii & Seronis exercitus profligavit, ipsosque duces occidit: & non multo post Lysia & Gorgia superatis, Hierosolyma ascendit, templumque repurgavit.

Ὡς Ἰούδας τὰς Ἀπολλωνίε & Σήρωνος δυνάμεις κατέσρε- ψεν, αὐτύς τε σρατηγὺς ἀπέκτεινεν· καὶ, μετ' οὐ πο- λὺ Λυσίε & Γοργίε ἡττηθέντων, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνα- βὰς τ ναὸν ἐκάθαρε.

ΤΑῦτ' ἀκούσας Ἀπολλώνιος ὁ τ Σαμαρείας σρατη- γὸς, ἀναλαβὼν τλῳ δυνάμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τ Ἰού- δαν. ὁ δ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν· ἐν οἷς καὶ τ σρατηγὸν Ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τλῳ μάχαιραν, ᾗ [s] χρῆ- σθαι σωέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας [t] εἶχε· πολεῖον δ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλῷ λείαν ἐκ ἧς σρατο- πέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. Σήρων δ, ὁ τ [v] Κοίλης Συρίας σρατηγὸς, ἀκούσας ὅτι πολλοὶ ωροσκε- χωρήκασι τῷ Ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη ἱκανὴν ωεριβέβληται ωρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω σρατεύσασθαι· ωροσήκειν ὑπολαμβάνων τὺς εἰς τὰ τ βασιλέως ωροστάγματα ωαρανομοῦντας ποινὰς δοῦναι καλά- ζειν. σωαγαγὼν οὖν δυνάμιν, ὅση ωαρῆν αὐτῷ, ωροσ- καταλέξας δ καὶ τῶν Ἰουδαίων τὺς φυγάδας καὶ ἀσε- βεῖς, ἐπὶ τὸν Ἰούδαν ωαρεγίνετο. ωροσελθὼν δ

HÆC cum audisset Apollonius, Samariæ præfectus, coacto exercitu, contra Judam egressus est. Ille vero ei obviam ivit & conser- tis manibus prælio superat, atque hostium mul- tos quidem interfecit, (in quibus & Apollonium imperatorem, cujus armis exuti ensem, quo tum forte usus est, *postea semper* gerebat) plures vero vulneravit, & cum ingenti præda ex hostium ca- stris direpta recessit. Seron autem, Cœles-Syriæ exercitus dux, audito quod multi sese Judæ ad- junxerant, atque *is* satis copiarum ad prælia bel- lumque gerendum jam comparaverat, statuit ex- ercitum contra eum educere, suâ interesse pu- tans pro virili in eos animadvertere, qui contra Regis mandata facerent. Contractis igitur quos penes se habuit militibus, adjunctisque Judæo- rum etiam perfugis & impiis contra Judam pro- fectus est. Cumque Bethoron usque Judææ vi- cum *Judas Apollonium vincit.* 1 *Maccab.* c. 3. *Seron Judam adoritur.* 1 *Maccab.* c. 3.

[g] Ἀλλ' ἀξίως παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης] Ἀλλ' ἀξιῶσαι παῖ- δας ὄντας ἐμοὺς ἐμμεῖναι καὶ βίας ἁπάσης *Hen.* (ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄν- τας ἐμοῦ ἐμμεῖναι, καὶ β. π. *Lugd. Bat.*) ἀλλὰ παῖδας ὄντας ἐμοῦ ἀ- ξιῶ βίας τε πάσης *Busb.*

[h] Παρεσκδασμένους,] Παρασκδασμένους *Hen.* & *Busb.* ωροσκδα- σμένους in *Editis Aliisque.*

† *Sed æstimatione virtutis redditurum vobis quod amisistis,*] Sed vestram virtutem inspiciens reddet vobis libertatem, & retri- buet quandoque ut cum securitate vestris moribus perfruami- ni. *Epiphan.*

[i] Ἀγασάμδρον,] Ἀπογδσάμδρον solus *Hen.*

[k] Αὐτὸ,] *L. B.* αὐτὺς.

[l] Ζήσεσθε μετ' ἀδείας] Ita in *Cod. Gall.* (& *L. B.*) ζῆτεσθαι in *reliquis.*

[m] Πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν] Πρὸς ἃ τις, dein ωρὸς ταῦτα *Busb.*

[n] Ἡγεῖσθε,] Ita *Busb.* & mox πείθεσθε. quo modo legisse vi- detur *Epiphan.* ἡγεῖσθαι & πείθεσθαι in *reliquis.*

[o] Προσίεσθε δ'] Προσίεσθαι *Hen.* & *Gall.* ωροσίεσθε ωρὸς ὑμᾶς πάντας τὺς ποιητὰς ᾧ νόμε 1 *Maccab.* c. 2. v. 67.

[p] Οὐ πολὺ τελθτᾷ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 3. SPANH.

[q] Μωδεείμ.] Ita legit & distinguit *Hen.* Μωδεεῖ, πένθος ἐπ' αὐτῷ μ. τ. λ. π. ποιησαμένου. Διεδέξατο δ τλῳ πρ.

[r] Ἑκτῳ.] καὶ ἑπτῷ *L. B.*

[s] Χρίσασθαι] *L. B.* χρῆσθαι.

[t] Εἶχε·] Αὐτὸς εἶχε *Busb.* & *Hen.*

[v] Κοίλης Συρίας σρατηγὸς] Συρίας 1 *Maccab.* c. 3. v. 13.

cum processisset, illic castra metatur. Judas autem ei obviam factus, idque congrediendi animo, ubi vidit suos, tum quia pauci & inedia confecti essent, (nam *eo die* jejunaverant) ad pugnam *incundam* parum alacres, animum audaciamque illis addebat, dicens, "non in multitu-
Judas suos animat. 1 Maccab. c. 3. "dine *militum* sitam esse victoriam, triumphumque ex hostibus reportatum, sed in pietate erga Deum: idque compertissimum haberi *pluribus* majorum exemplis, qui cum ex jure & pro legibus suis & liberis dimicassent, multas "sæpe hostium myriadas fuderunt. nemini enim "injuriam facere magnas dat vires." Hæc ubi dixit, suis persuasit, ut, contempta hostium multitudine, cum Serone manus consererent; con-
Seron à Juda caditur. 1 Maccab. c. 3. gressusque fugavit Syros. prostrato enim duce universi sese in fugam conjiciunt, quasi omnis in eo posita esset salutis spes. Illos vero in campum usque persequutus, ex hostibus occidit ad octingentos: reliqui evaserunt in regionem maritimam.

XI. 2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, istis vehementer iratus, copias suas omnes coëgit, multisque ex insulis mercenariis militibus assumptis, paravit primo vere in Judæam irrumpere. Verum cum, stipendio illis *in annum* numerato, vidisset thesauros deficere pecuniæque inopiam esse (nam neque tributa omnia reddebantur propter seditiones in gentibus *conflatas*, & ipse, vir magni animi & largitor, iis quæ habuerat non contentus erat) statuit primum in Persidem proficisci, & regionis istius tributa colligere. Cum itaque reliquisset Lysiam quendam, negotiorum procuratorem, apud ipsum auctoritatem habentem, & provincias à flumine Euphrate usque ad fines Ægypti & inferioris Asiæ, atque copiarum & elephantorum partem, jussit ut Antiochum filium suum usque ad reditum suum diligenter educaret, utque Judæa eversa, ejusque incolis in servitutem abductis, deleret Hierosolyma, & genus Hebræorum, exstingueret. Et ista quidem cum Lysiæ in mandatis dedisset rex Antiochus, profectus est in Persidem, anno centesimo quadragesimo septimo, & Euphrate trajecto ascendit ad superiores provincias.

Antiochus Epiphanes in Persidem proficiscitur. 1 Maccab. c. 3.

Antiochus relinquit Lysiam, qui Judæos ulciscatur. 1 Maccab. c. 3.

3. Lysias autem, delectis *ad hoc negotium* Ptolemæo Dorymenis filio & Nicanore & Gorgia, hominibus amicorum Regis potentissimis, eos cum quadraginta peditum millibus & septem equitum millibus dimisit in Judæam. Illi vero, ad urbem usque Emmauntem progressi, in loco campestri castra metantur. Illisque accedunt auxilia ex Syria & regione finitima, multique perfugæ Judæi: necnon & mercatores quidam, veluti illos empturi qui in servitutem redigendi erant, compedibus quibus captivos vincirent secum allatis, argentoque & auro in pretium illorum numerando. Judas autem, castris conspectis & adversariorum multitudine animadversa, mili-
Judas suos hortatur & rem militarem ordinat. 1 Maccab. c. 3. tes suos hortabatur ut forti essent animo, suade-

Lysias milites colligit, ut cum Judæis congrederetur. 1 Maccab. c. 3.

---

x Ἄχερ] Ita in *Editis Aliisque.* Βαιθωρὼν *Hen.* ἴως ὀκταίσιας Βαθωρὼν, vel Βεθωρὼν in 1 *Maccab.* c. 3. v. 6.

y Βεθωρὼν] *Gen.* Βεθώρων· 1 Macc. III. 16. Βαιθωρών. SPANH.

z Οὐκ ἐν ——— δύσεβεῖν·] Victoria scil. non est in multitudine, sed infiducia in Deum & alacritate bellatorum posita. vid. lib. 1. Antt. cap. XI. §... τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ &c. SPANH.

a Ἄχερ δ' πεδίου,] Ἐν τῇ καθάπαξ Βαιθωρὼν ἴως δ' πεδίου 1 *Maccab.* c. 3. v. 24.

b Εἰς τὴν δυσαλίαν.] Εἰς γὰρ Φυλιστιεὶμ 2 *Maccab.* 3. v. 24.

c Τῶν νήσων] Ai νῆσοι, Græcia. אי. REL.

d Ἀναλαβεῖν,] Περιλαβεῖν *Hen.*

e Ὀρων] *Gen.* ὀρέων.

f Διῶρυχα ποταμοῦ,] Ex *Epiphanio* aliquis suspicaretur eum διάπορτα legisse.

g Καὶ μέρος τι τ δυνάμεως] Καὶ τὰς ἡμίσεις τ δυνάμεων 1 *Maccab.* c. 3. v. 34.

h Ἀντίοχον τ ἰδίου αὐτοῦ] Ita ex *MSS.* τ Ἀντίοχον in *Editis.*

---

x ἄχερ y Βεθωρὸν κώμης τῆς Ιουδαίας, αὐτὴν στρατοπεδεύεται. ὁ δ' Ιούδας ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ τὰς στρατιώτας ἰδὼν πρὸς τὴν μάχην ἀφ' τε τὴν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νενηστευκόσαν γὰρ ἡμέρας, παρεθάρσυνε λέγων· "z οὐκ ἐν "τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν, "ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν· καὶ τούτου σαφέ- "στατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ ἀφ' ἑ- "κατοντάδος καὶ τὸ πρὸ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀ- "γωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥτησαν μυριάδας. τὸ "γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δυνάμις." ταῦτ' εἰπὼν πί- στη τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ Σήρωνι· καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς Σύρους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τ σωτηρίας αὐτοῖς ὑπο- κειμένης. ἀπιδιώκων δ' a ἄχερ τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν b εἰς τὴν δυσαλίαν.

β'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσιν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ c τ νήσων μισθοφόρους d ἀναλα- βών, ἡτοιμάζετο πρῶτον τὴν ἐρχὴν ἔαρος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἀφανείσας, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ὑπολείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν· οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο ἀφ' ὑπὸ τῶν ἐθνῶν στά- σεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ὢν ἱκανὸς ἦν τοῖς οὖσιν· ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὁπὶ τ πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τ Αἰγύπτου e ὅρων καὶ τ κάτωθεν Ασίας ἀπ' Εὐ- φράτου f διέχοντα ποταμοῦ, g καὶ μέρος τι τ δυνάμεως καὶ τ ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν h Αντίοχον τ ἴδιον αὐτοῦ μέ- χρις πάσης φροντίδος ἐπετέλαν ἕως ἂν παραγένηται, καταστρε- ψάμενον δὲ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδρα- ποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐ- τῶν ἐκπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπισχνεῖλας τῷ Λυσίᾳ ὁ βα- σιλεὺς Αντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα i τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ περαιωσάμενος τ Εὐ- φράτου ἀνέβαινε k πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας.

γ'. Ο δὲ Λυσίας ὑπολεξάμενος Πτολεμαῖον τ Δορυ- μένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς l τ τ βασιλέως φίλων, καὶ προσφόρους αὐτοῖς πεζῶν μὲν δυνάμεως μυριάδας τεσσαρας, ἱππικῆς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ὑπὲρ τὴν Ιουδαίαν. οἱ δ', ἄχερος m Εμμαοῦς πόλεως ἐλθόν- τες, ἐν τῇ πεδινῇ καθαστρατοπεδεύουσι. προσγενόμενοι δὲ αὐ- τοῖς σύμμαχοι n ἀπὸ τ Συρίας καὶ τ πέριξ χώρας, καὶ πολ- λοὶ τῶν πεφυγότων Ιουδαίων· ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς, ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, o πέδας μὲν κομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρὸν δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ιούδας καταμαθὼν, ἔπειθε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν· καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τ

---

i Τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει,] Æra Seleucidarum CXLVII. sic 1 Macc. III. 37. SPANH.

k Πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας.] Id est, πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας. atque ita verba accipit *Epiphanius*, qui vertit, *ad superiores provincias*: nisi forsan πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας legerit. πρὸς τὰς ἑ- σπέρους χώρας 1 *Maccab.* c. 3. v. 27.

l Τῶν τ βασιλέως φίλων,] Τῶν φίλων τ τ βασιλέως *Hen.* τ φί- λων τ βασιλέως 1 *Maccab.* c. 3. v. 38.

m Εμμαοῦς πόλεως] Alibi apud *Josephum* Αμμαοῦς. Juxta Emmaus quæ nunc Nicopolis dicitur, *Hieron.* ad *Dan.* c. 8. πλησίον Εμμαοῦ aut Εμμαοῦμ (1 *Macc.* c. 3. v. 40.) quod malit *Grotius*, qui censet ultimas literas vocis Εμμαοῦς debere mutationem recipere. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 758.

n Απὸ τ Συρίας] Απὸ τε Συρίας *Hen.* & *Busb.*

o Πέδας μὲ κομίζοντες] Πέδας μὲ κομίσαντες *Hen.* Ex hoc loco constat, πεδας pro παῖδας reponendum esse 1 *Maccab.* c. 3. v. 41. quod notatum Cl. *Lowthio.*

τ̃ νίκης ἐχοντας ἐν τῷ Θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους ωβιβλημένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτοῖς σχῆμα τ̃ P ἱκετείας ωβρὸ τῶν μεγάλων κινδύνων ὑποδείκνυσιν, τοῦτο δυσωπῆσαι ωβραχεῖν αὐτοῖς τὸ κ τ̃ ἐχθρῶν κράτος. Διατάξας δὲ τ̃ δεκαδαρχους αὐτοὺς τρόπον καὶ πατρίων κ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ q τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τοῦτων ἀπόλωνται φιλοζωοῦντες ἀπολαῦσαι μόνον μάχωνται, καταστὰς τοιούτοις r παρορμᾷ λόγοις ωβὸς τ̃ ἀγῶνα τοὺς αὐτοὺς σρατιώτας. "καιρὸς μὲν s ὑ-"μῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος κ παρών, ὦ ἐτᾶ-"ροι, εἰς ἀψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν t κατα-"λελειπται. νῦν γὰρ ἐστιν ἀνδρείως v ἀγωνισαμένοις τοῦτο "ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν δ' αὐτοῦτο ἅπασιν ἀγαπη-"τοῦτο ἦσαν, ἡμῖν x νῦν ἐξουσίας κ θρησκεύειν τὸ θεῖον "ἔτι ωβιλητοτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς ἂν ἐν τῷ πα-"ρόντι κειμένων ὑμῶν, y ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τ̃ δυ-"σαίμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον· οὕτω κ "ἐκεῖ ὁ κ τοὺς νόμους καὶ τοῦτο πάτριον συνήθειαν· ἢ τὰ "αἴσχιστα παθεῖν, καὶ μηδὲ σπέρμα κ γένους ὑμῶν z ἀπο-"λειφθῆναι, κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γινομένων, ἅτως ἀγω-"νίζεσθε. τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν ἢ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν "ὑπάρξειν ἡγούμενοι· τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων, "ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τοῖς "εὐκλέαν καθασκευάζειν πεπιστεύκοτες, ἑτοιμάζεσθε τοι-"χαρεῖν, ἅτως τὰς ψυχὰς a ἠυτρεπισμένοι ὡς ἄγειν "ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ιούδας τοιαῦτα ωβραθαρσύνων τοῦ σρατοῦ b ἔλεγε. τ̃ δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν κ̃ πεντακισχιλίων πεζῶν κ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τ̃ νυκτὸς ὑπιπέσῃ τῷ Ιούδᾳ, καὶ ωβὸς τὸν ὁδηγὸν ἔχοντα αὐτοῦ τινας τ̃ ωβφυγότων Ιουδαίων, αἰσθόμενος ὁ δὲ Ματθίου παῖς, ἔγνω κ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ̃ πολεμίων ὑπιπεσεῖν, καὶ παῦται διηρημένης αὐτῶν τ̃ δυνάμεως. καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὑπὸ τὸ σρατόπεδον, διὰ ὅλης c ὤδευε τ̃ νυκτὸς ὑπὸ τὰς ὀρεινὰς Εμμαοῦς τ̃ πολεμίων. οὐκ ὀψὲ δὲ ἐν τῷ σρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορεύσεις ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ωβὶ δὲ τ̃ ὄρθρον ὑπεφάνειαν τοῖς ἐν Εμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ιούδας μ̃ τρισχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄριστα πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐσρατοπεδευμένους, ωβοτρεψάμενος d τοὺς Ιουδαίους, ὡς ἐ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι e δέοι, καὶ τὸ θεῖον ἤδη ποτ' ἐ τοῖς οὕτως ἔχουσι τὸ κ τ̃ ωβλάσιον ἐ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγαπήσαντας αὐτοὺς τ̃ εὐψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. f ὑπιπεσὼν δὲ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν g μέχρι h Γαδάρων, καὶ τ̃ πεδίων τ̃ i Ιδουμαίας καὶ k Αζώτου ἐ l Ιαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡς ωβὶ τρισχι-

batque ut ſpem victoriæ in Deo collocantes ei more patrio ſupplicarent, centone amicti, atque eum cui in magnis periculis * conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes, ad eum hoc modo exorandum ut vires illis contra hoſtes ſuppeditaret. Diſtributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac centuriones ordinibus, & dimiſſis novis maritis, quique poſſeſſiones nuper acquiſiverant, ne illis fruendi deſiderio vitæ amantes timidius dimicarent, poſthæc milites ſuos ad pugnam excitat hujuſmodi oratione. "Non *Cum hoſti-*
"aliud quidem tempus, ô ſocii, magis neceſſa- *bus congreſ-*
"rium vobis relictum eſt ad fortitudinem & pe- *ſurus ſuos*
"riculorum contemptum, quam quod in mani- *oratione*
"bus habetis. Nunc enim fortiter dimicantibus *confirmat.*
"licet libertatem aſſequi, quæ ſuapte natura o- *1 Maccab.*
"mnibus deſiderabilis, nobis adhuc deſiderabilior *c. 4.*
"eſſe contigit, inde poteſtatem habituris Deum
"*rite* colendi. Quaſi itaque res veſtræ in eo eſ-
"ſent loco, ut *vel* eam recipiatis, & vitam bea-
"tam felicemque renovetis (ex legibus ſcilicet
"patriaque conſuetudine inſtitutam) vel turpiſſi-
"ma patiamini, & cum omni ſtirpe veſtra perea-
"tis, minus ſtrenue voſmet in pugna gerentes,
"cum hac cogitatione inite prælium. Et quidem
"vobis, etiamſi non pugnetis, moriendum eſſe
"exiſtimantes, perſuaſique præter tanta præmia,
"libertatem, patriam, leges, pietatem, vos æter-
"nam manere gloriam, vos igitur accingite, ita
"animis parati ac ſi cras prima luce cum hoſtibus
"congreſſuri.

4. Et iſta quidem Judas, ut ſuis militibus ani- *Judas ſtra-*
mos adderet, verba faciebat. At hoſtes Gorgiam *tagemate*
miſerunt cum quinque peditum millibus & mille *hoſtes ſuper-*
delectis equitibus, ut noctu Judæorum caſtra *derepente* adoriretur, perfugarum quorundam Judæorum ductu utens: quod ubi intellexit Mattathiæ filius, ipſe etiam ſtatuit in hoſtes caſtra tenentes impetum facere, idque *magis* quod diviſæ eſſent illorum copiæ. Cœna itaque tempeſtive ſumpta, multiſque in caſtris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat ad hoſtes qui circa Emmauntem conſederant. Gorgias autem cum hoſtium neminem in caſtris offendiſſet, eoſque ſuſpicaretur metu ceſſiſſe & in montes ſeſe abdidiſſe, *inde* profectus ſtatuit ubinam eſſent quærere. At Juda ſub diluculum in hoſtium, qui ad Emmauntem erant, conſpectum venit, cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam. Cumque vidiſſet hoſtes valide loricatos periteque admodum caſtra metatos, Judæos hortatus ut nudis etiam corporibus non vererentur prælio congredi, memoria repetentes quod Deus jam olim ita ſe habentes fecerit ſuperarare multitudinem majorem armatamque, eorum fortitudine mirifice delectatus; juſſit tubicines ſigna dare. Hoſtes diende ex improviſo adortus, injectoque illorum animis terrore & perturbatione, multos quidem *ſibi* reſiſtentes occidit, reliquos vero perſequutus eſt uſque ad Gadara, & Idumææ Azotique & Jamniæ campos. Ceciderunt autem il-

p Ικετείας] *L. B.* ἱκετείας.

* *Conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes,*] Sc. *Deus.* At malim *conſueverant*: ita ut in textu αὐτοῖς pro αὐτῷ reponatur.

q Τὸς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τὸς τὰς κτήσεις] Vid. 1 Macc. III. v. 56. SPANH.

r Παρορμᾷ λόγοις] Παρόρμα *Hen.*

s Ὑμῖν ἐνῦν ἄλλος ἀναγκαιότερος καὶ παρών,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ὑμῖν in *Editis Aliiſque.*

t Καταλέλοιπ᾽.] *L. B.* καταλείπε᾽.

v Ἀγωνισαμένοις] Ἀγωνισαμένους *Hen.*

x Νῦν ἐξουσίας] Νῦν ἐξουσίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ταύτην ἀπολαβεῖν,] Ταύτην τε ἀπολαβεῖν *Hen.*

z Ἀπολειφθῆναι,] Ἀπολειφθῆναι *Hen.* ἀπολιφθῆναι perperam in *Editis.*

a Ὑπάρξειν ἡγούμενοι·] Ὑπάρξειν *Hen.*

b Ἠυτρεπισμένοι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* cæteris deëſt vox ἠυτρεπισμένοι.

c Ἔλεγε.] *L. B.* ἔλεξε.

d Ὤδευε τ̃ νυκτὸς] Ita *Hen.* ὤδευσε in *reliquis.*

e Εμμαοῦς τ̃ πολεμίων.] Εμμαοῖ *Busb.* Εμμαοῦ *Hen.*

f Τὸς Ιουδαίους,] Τὸς ἰδίους *Busb.* atque ita in nonnullis *Epiphanii* libris.

g Δέοι,] *L. B.* δεῖ.

h Ἐπιπεσὼν δὲ ἀπροσδοκήτως] Εἶτα ἐμπεσὼν ἀπροσδοκ. *Busb.* Ὑστερ᾽ ἐμπεσὼν *Hen.*

i Μέχρι] Ἄχρι Γαζαρῶν *Busb.* ἄχρι Γαζάρων *Hen.* Urbem hanc modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellari notavit Cl. *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 679.

k Γαδάρων,] Γαζηρῶν in aliis MSS. SPANH.

l Ἰδουμαίας] Ἰουδαίας malit *Relandus*, tam hîc loci quam 1 *Maccab.* c. 4. v. 15. HUDS. Confer Relandi Palæſtinam p. 68. 371. 598. 606. 759. 825. HAV.

m Αζώτου] Ασσηρωθ. 1 Macc. IV. 15. SPANH.

n Ιαμνείας.] Ιαμνίας *Hen.* & 2 *Maccab.* c. 4. v. 15. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 369. & *Relandum* p. 833.

o Τῶ-

illorum quasi ad tria millia. Judas vero suos milites hortatus est, ut spolia non concupiscerent: adhuc enim illis superesse certamen & prælium cum Gorgia ejusque exercitu. illis autem debellatis tum securos spolia lecturos esse dicebat, ut qui hoc solum faciendum haberent, & nihil aliud exspectarent. At hæc adhuc ad milites loquente Juda, Gorgiani *è monte* eminentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt, fusum fugatumque, & castra incensa. nam fumus *qui ab* illis eminus *conspiciebatur* indicabat quod acciderat. Igitur ubi ista ita se habere intellexerunt Gorgiani, & Judæ agmen ad conflictum paratum animadverterunt, ipsi etiam territi in fugam versi sunt. Judas vero, quasi devictis absque pugna Gorgianis militibus, reversus, spolia diripiebat: captoque plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura, domum se recepit, lætus laudansque Deum ob res prospere gestas. ad libertatem enim *illorum* haud parum contulit *ejus diei* victoria.

Gorgiani in fugam conjecti. 1 *Maccab.* c. 4.

5. Lysias autem, clade illorum qui missi erant confusus, sequenti anno contractis delectorum hominum millibus sexaginta, & equitum quinque millibus assumptis, impetum in Judæam fecit; &, cum montana ascendisset, apud Bethsura Judææ vicum castra posuit. *Illi* obviam profectus est Judas cum decem *hominum* millibus; animadversaque hostium multitudine, Deum precatus ut sibi auxilio esset, præcursores hostium aggreditur, illosque superat; cumque ex iis ad quinque millia cecidissent, reliquis terrorem incussit. Lysias scilicet secum reputans quo animo essent Judæi, ad moriendum quidem parati, nisi cum libertate vitam agere liceret; eorumque desperationem, ut vim *insuperabilem* veritus, collectis quæ supererant copiis Antiochiam reversus est: atque ibi commoratus peregrinorum delectum habuit, & cum majori exercitu cogitabat iterum in Judæam impressionem facere.

Lysias bellum redintegrare parat. 2 *Maccab.* c. 4. *Judas cum Lysiæ exercitu inferior pugnaturus, Deum implorat.* 1 *Maccab.* c. 4.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas, advocata concione, dicebat, oportere illos, post tot victorias eis à Deo concessas, Hierosolyma ascendere, & templum purificare, atque consuetas hostias offerre. Ubi vero cum tota multitudine Hierosolyma accessit, & fanum desertum inveniebat, & portas exustas, & sponte enata in templo ob solitudinem virgulta, lamentari cum suis cœpit, templi spectaculo confusus. Deinde quibusdam è suis militibus delectis negotium dedit, ut eos qui custodiebant arcem oppugnarent, donec ipse fanum lustrasset. Cum autem illud summa cura repurgasset, *ei* intulit nova vasa, candelabrum, mensam, altare, ex auro facta omnia: ac præterea ad ostia vela appendit, foresque ipsas adjiciendas curavit. Quin & aram demolitus, novam ex lapidibus undique collectis, non ferro accisis, exstruxit. Vigesima autem & quinta die mensis

Judas, hostibus toties profligatis, ad fanum lustrandum se confert. 1 *Maccab.* c. 4.

λίας. Ιούδας ὢ τ̃ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τὰς αὐτῶ γραπώσας· ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα Ϲ μάχλον εἶναι πρὸς Γοργίαν Ϲ τὴν σὺν αὐτῶ δύναμιν. κρατήσασι γὰρ ὢ Ϲ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, ° τοῦτο μόνον ἔχοντας, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι ὢ αὐτῶ λαλοῦντος τοῦτα πρὸς τὰς γραπώσας, P ὑπερκύψαντες οἱ Ϲ Γοργίου τὴν μὲν γραπὰν, διὰ τῆ παρεμβολῆ κατέλιπον, ὁρῶσι πυρουμένην, τὸ ὢ γραπόπεδον ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν οὔσι Ϲ συμβεβηκὼς δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ὕτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργία, καὶ τὰς μὴ Ἰούδα πρὸς τὴν διάταξιν ἑτοίμως κατανοήσαντες, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ ὢ Ἰούδας, ὡς ἀμαχητὶ q τῶν Γοργίου γραπτῶν ἠττημένων, r ἀποστρέψας s ἀνῄρει τὰ σκῦλα· πολλὰ ὢ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν t ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τ̃ Θεὸν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις. ἐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλετο.

ε'. Λυσίας ὢ συγχυθεὶς ἐπὶ τῆ τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττη, τῶ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἐξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐστράτευσεν εἰς τὴν u Ἰουδαίαν· καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐπὶ x Βεθσούροις κώμη τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας· καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, y σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν Θεὸν δεξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐπιφοβος. ἀμέλει καταπονήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πλουτᾶν, εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν z ἀπόγνωσιν ὡς a ἰσχὺν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ προσκαλούμενος μείζονα στρατὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν.

ϛ'. Τοσαυτάκις ἂν ἡττημένων ἤδη τ̃ Ἀντιόχου Ϲ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας ἐκκλησιάσας, ἔλεγε, μὴ πολλὰς νίκας, ἃς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ̃ ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς ὢ προσημούμενος b μὴ παῖδος Ϲ ταλαίπωρος εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ̃ ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατακεκαυμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἁβρὰ τῆ ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῶ ἱερῶ c βλαστήσαντα, θρῆνον ἦρξατο μὴ τ̃ ἰδίων, ἀλλὰ τῆ ὄψει Ϲ ναὸ συγχυθείς. ἐπιλεξάμενος δέ τινας τ̃ αὐτῶ στρατιωτῶν, ἐπιτάξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι d τοὺς τῆ ἄκρας φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς e τ̃ ναὸν ἁγνίσῃ. καθήρας δ' ἐπιμελῶς αὐτὸν, f εἰσήνεγκε καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, g ἐκ χρυσῆ πεποιημένα, h ἀπήρτησε ὢ ἐ τοῖ i ἐπισπάσμασι τ̃ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν ὢ ἐ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, k ἃ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτη ὢ ἐ εἰκὰς Ϲ ἣ l Χασ-

---

° Τοῦτο μόνον ἔχοντας,] Ita *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.* jubebat quoque ita vel μηδὲν scribere *Coccejus*) τοῦτον in *Editis Aliisque*, quo admisso μηδὲν ἕτερον reponendum censeo.

P Ὑπερκύψαντες] Ἐκκύψαντες juxta 1 *Maccab.* c. 4. v. 19. HUDS. Μέρος τι ἐκκύψαν ἐκ Ϲ ὄρους 1 Macc. IV. v. 19. SPANH.

q Τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἠττημένων,] Τῶν μ̃ Γοργίου *Hen.*

r Ἀποστρέψας] Ὑποστρέψας *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.*

s Ἀνῄρειτο τὰ σκῦλα·] Sic *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* ἀνῄρει τ̃) perperam in *Editis*. Si quis ἀνῄρει τ̃) malit, per me licet.

t Ὑπίστρεψε, χαίρων,] Ὑπίστρεψε χαίρων, χαίρων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

u Ἰουδαίαν·] Ita etiam *Epiphan.* & *Zonar.* Ἰδουμαίαν *Hen.* & 1 *Maccab.* c. 4. v. 29. Verum cum munimentum fuerit Judæorum κ̃ σ̃ρωπον τ̃ Ἰδουμαίας (ut 1 *Macc.* c. 4. v. 61. 2 *Macc.* c. 13. v. 19.) & urbs sita in finibus Judææ, ut 1 *Macc.* c. 14. v. 33. adscribi potest tam Idumææ quam Judææ.

x Βεθσούροις κώμη] Βαιθούροις *Hen.* Βαιθσούροις 1 *Macc.* 4. 29. & alibi. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 658. HUDS. Conf. *ejusd.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

y Σύμμαχον ἴσεσθαι τ̃ Θεὸν] Σύμμαχον ἐπ' αὐτὸν ἴσεσθαι *Hen.* HUDS. Ἐπ' αὐτὸ *L. B.* quod forsan non est contemnendum. HAV.

z Ἀπόγνωσιν] Conf. supr. lib. 11. c. 3. §. ..... τὴν ἀπόγνωσιν Ϲ τολμᾶν &c. ἀπόγνωσις, ἀνελπισία *Hesychius*, malè ibi ἀπελπία, quod jam viderunt alii: hîc *desperationem* dicit. SPANH.

a Ἰσχὺν,] Ἰσχυρὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

b Μετὰ παντὸς Ϲ πλήθους] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* σὺν τῶ πλήθει *Busb.* μετασύντ Ϲ πλήθους perperam in *Editis*.

c Βεβλαστηκότα,] Ἀναβεβλαστηκότα *Hen.* & *Busb.*

d Τίνας τὴν ἄκραν φυλάττοντας] *Lugd. Bat.* τὰς. Rectior tamen videtur *vulg.* lectio, opponitur enim mox ἄχρι. HAV.

e Τὸν ναὸν ἁγνίσει.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ̃ ναὸν αὐτῶν ἁγνίσει in *Editis*.

f Εἰσενέγκε καινὰ σκεύη,] Iterum cum *MSS.* & *Epiphan.* εἰσενέγκε καινὰ σκ. in *Editis*.

g Ἐκ χρυσῆ πεποιημένα,] Ex ligno fuisse hunc lychnuchum in Gemara legitur; ex sententia nempe R. Jose. REL.

h Ἀπήρτησε] *L. B.* ἀπαρτῶν.

i Περισπάσμασι τ̃ θυρῶν,] Ἐκπετάσμασι *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* HUDS. Vela januarum ἐκπετάσματα, non καταπετάσματα. REL.

k Οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου] *L. B.* λελαξευμένων ἄνευ σιδήρου.

l Χασ-

[1] Χασλεὺ μ̓ηνὸς, ἐν οἱ Μακεδόνες Απελλαῖον καλοῦσι, ἧψάν τε φῶτα ὑπὶ τὰς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὑπὶ τὸν βωμὸν, καὶ ἄρτους [m] ὑπὶ τὴν τραπέζαν [n] ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὑπὶ τὸν καινὸν θυσιαστήριον. ἔτυχε δὲ ταῦτα κε τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν, μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Αντιόχου ᾠήθησαν τοιοῦτον ἔπεσι συνέβη τρισίν· ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταύτῃ τὸν ναὸν ἐφθορε, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ Απελλαίου [o] μ̓ηνὸς, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ. ἀνενεώθη δὲ κε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Απελλαίου μ̓ηνὸς, ὀγδόῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κε τὴν Δανιήλου προφητείαν, ὃν [p] τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γραμένην ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ Εώρταζε δὲ Ιούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκλησιν τοῦ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἴδους, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς τὰ θυσίας καλλιερῶν αὐτὸς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν Θεὸν μὲν [q] τιμῶν, αὐτὸς δὲ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐχρήσαντο τῇ τοῦ ναοῦ ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γραμένοι τὰ θρησκείας, [r] ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτὸς, ἑορτάζειν τοῦ ἀνάκτησιν τοῦ τοῦ ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου [s] μέχρι δεῦρο. τοῦ ἑορτοῦ ἄγομεν καλοῦντες αὐτοῦ [t] φῶτα· ὄνομα δὲ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τοῦ ἐξουσίαν, τοῦ προηγορεύσαν χρόνου τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δὲ ἐν κύκλῳ τοῦ πόλιν, καὶ τοὺς τοῦ ἀναδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε, καὶ [v] τοῦ Βεθσοῦραν ὀχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρίου αὐτῇ τοὺς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

Chasleu, quem Apellæum nominant Macedones, lumina in candelabro accenderunt, & ad aram suffitum fecerunt, panes mensæ imposuerunt, solidaque sacrificia super novo altari obtulerunt. Hæc autem eadem die facta sunt, qua triennio elapso mutata est eorum religio in profanam impuramque consuetudinem. accidit enim ut templum ab Antiocho desolatum eo in statu tribus annis permanserit. nam anno centesimo quadragesimo quinto ista templo contigerunt, vigesima & quinta die Apellæi mensis, Olympiade supra centesimam quinta & trigesima. Instauratum vero erat eadem die, quinta & vigesima Apellæi mensis, octavo & quadragesimo & centesimo anno, Olympiade vero centesima & quinquagesima quarta. Accidit autem ut templi desolatio fieret secundum id quod Danielus ante quadringentos & octo annos prædixerat. ostendit enim ipsum à Macedonibus eversum iri.

7. Egit autem Judas cum civibus per octo dies instaurationem sacrificiorum in templo, nullum omittens lætitiæ genus, sed magnificis splendidisque sacrificiis eos excipiens, hymnis etiam & psalmis Deum quidem honorans, populares vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum restitutione, libertate religionis post multum temporis inexspectato recuperata, ut legem posteris fecerint, quotannis solennes agere dies octo ob res templi restitutas: & ex eo tempore in hodiernum usque diem celebramus id solenne quod dicitur Lumina. hac festivitati, ut opinor, indita appellatione, quod illa nobis ex insperato affulserit *agendi* potestas. Cum autem urbi mœnia circumdedisset, turresque altas ædificasset contra hostium incursus, custodias in eis imposuit, urbemque Bethsuram munivit, ut ea tanquam arce uteretur, si quando ab hostibus in necessitatem adactus esset.

Judæorum lætitia ob sacrorum instaurationem. 1 *Maccab.* c. 4.

Luminum festum institutum. 1 *Maccab.* c. 4.

ΚΕΦ. η'. CAP. VIII.

Ως Ιούδας τὰ περὶξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ Σίμων Τυρίων καὶ Πτολεμαέων ἐκράτησεν· καὶ ὡς Ιούδας τὸν Τιμόθεον νικηθέντα φεύγειν ἠνάγκασε, καὶ ἄλλα πολλὰ διεπράξατο μετὰ τοῦ Ιωσήπου καὶ Αζαρίου ἥβαν.

Quomodo Judas gentes finitimas subegit, & Simon Tyrios & Ptolemæos profligavit: utque Judas Timotheum prælio victum in fugam compulit, aliaque multa gessit post Josephi & Azariæ cladem.

Τούτων οὕτω γραμένων, τὰ περὶξ ἔθνη τοὺς τοῦ ἀναζωπύρησιν καὶ τοῦ ἰσχὺν τῶν Ιουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλοὺς ἀπιστήσαμενα διέφθειρεν, ἐπέθραις καὶ ἐπιβουλαῖς [x] αὐτῶν ἐγκρατῆ γραμένα. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς [y] ἐκφέρων Ιούδας, ἐπεῖχεν αὐτοὺς τῆς καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν [z] κακῶς τοῖς Ιουδαίοις, ἐπαύσατο. καὶ τοῖς [a] Ησαῦ μὲν υἱοῖς Ιδουμαίοις κατ' [b] Ακραβατήνην

Judas Idumæos ulciscitur & Baanenses & Ammanitas. 1 *Maccab.* c. 5.

HIS ita gestis, finitimæ gentes, Judæorum vires exsuscitatas recreatasque ægre admodum ferentes, conspiratione facta multos occiderunt, insidiis dolisque eos in potestatem suam redigentes. Cum istis Judas assidue bellum gerens, conabatur eos ab incursibus cohibere, & à malis quæ Judæis intulerunt. Atque Idumæos Esavi filios ad Acrabatenam adortus, multos interfecit & depræ-

datus

---

l Χασλεὺ μ̓ηνὸς,] Ex præced. c. 5. § 4. Χασλεὺ μ̓ηνὸς rescripsi. Χισλεὺ in *Editis Aliisque.* Χασλευ 1 *Macc.* c. 4. v. 52. & 59. Τιβὶθ μ̓ηνὸς *Hen.* HUDS. Conf. sup. c. 5. §. 4. SPANH.

m Επὶ τὰ τραπέζαν] *Gen.* ἐπὶ negligit.

n Επέθηκαν,] Επέθεσαν *Busb.* ἔθεσαν *Hen.*

o Μ̓ηνὸς, —— ἔτει,] Ita *Hen. Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* μ̓ηνὸς, ὀγδόῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ τεσσαρακοστῇ καὶ τετάρτῳ. τοῦ δὲ ἐρήμωσιν &c. *Bas.* μ̓ηνὸς, ἡ κάθαρσις δ' ἐγένετο ἡ. κ. ῥ. καὶ μ'. ἔτει, Ολυμπιάδι ρ'. καὶ ν'. καὶ δ'. τοῦ δ' ἐρήμωσιν &c. *Gen.* Vide *Scalig.* ad *Can. Isagog.* p. 294. & *Vossium* in *Chronol. S.* p. 152.

p Τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ] *Gen.* υ'. καὶ η'. Sed *Lugd. Bat.* τετρακοσίων scripturæ vitio. Vetus quoque *quadringentos & octo.* HAV.

q Τιμῶν,] Ετίμων, αὐτὸς δ' ἕτερον *Hen.* ἴδιμα, καὶ αὐτὸς ἕτερον *Busb.* ἴδιμα, καὶ ἑαυτὸς ἕτερον legisse videtur *Epiphan.*

r Ως νόμον θεῖναι] Καὶ νόμον ἔθεντο *Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Μέχρι δεῦρο,] Μέχρι δὲ καὶ δεῦρο *Hen.* (μέχρι δὲ δεῦρο *L. B.*)

t Φῶτα·] Vocabatur (ut inquit *Grotius* ad *Joann.* c. 10. v. 22.) Φῶτα *Lumina*, quia per totos hos octo dies lucernæ noctibus etiam in domibus accendebantur, ut in titulo *Talmudico*, quo de hoc festo & festo Sortium agitur, traditum est. Videsis Cl. *Seldenum*, lib. 3. *de Synedriis*, cap. 13. §. 9. HUDS. Festum annuum restaurati à Maccabæo Templi indictum, quod Φῶτα vocarunt, Judæi 1 *Macc.* IV. v. 59. ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ *Hebr.* חנוכה & *Gr.* Λυχνοκαία vid. Joseph. ἀοχ. lib. XI. c. 4. §. 7. & *Scalig. de Emend.* p. 435. Item *Contrà Apion.* lib. 2. §. 9. & 39. λυχνοκαΐαις apud Judæos frequentes. De cultu ἑβδομάδων; de quo ibi vide Selden. de Jur. Græc. & Hebr. SPANH. Festum luminum. At חנוכה nomen est, quod & olim & nunc huic festo datur. Id Φῶτα non notat, sed ἐγκαίνια. Forsan tunc quoque ab usu lucernarum plurimarum, quibus hoc festum celebrant, nomen gessit. Ceterum quod putet Josephus lumine illo designari lumen libertatis, quod iis insperato affulsit, non existimem. Solebant Judæi lumina in signum lætitiæ, uti & aliæ gentes, accendere: & in festo tabernaculorum, ad cujus imitationem hos dies octo celebrarunt, thyrsos quoque manibus gestantes (uti notatur 2 Hasmon. 10. 6. 7.) notum est quales delicias fecerint lychnis noctu accensis; sic ut inde potius hanc λυχνοκαΐαν repetendam crediderim. REL.

u Βεθσοῦραν ἣ πόλιν] Βεθσαῦραν *Hen.* Vide *Annott.* ad præced. §. 5. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1 c. 1. §. 5. SPANH.

x Αὐτῶν ἐγκρατῆ γραόμενα.] Αὐτῶν κρατήσειν οἰόμενα *Hen.* (*L. B.*) *Busb.* & C.

y Εκφέρων Ιούδας,] Εκφερῶν ὁ Ιούδας *Hen.* & *Busb.*

z Κακῶς τοῖς Ιουδαίοις ἐποιοῦτο.] Κακῶν *Hen. Busb.* & C.

a Ησαὺ] Ita C. & *Vet. Interpr.* Ησαῦ υἱοῖς καὶ Ιδουμαίοις *Hen.* Ησαυῦ ἢ υἱοῖς Ιδουμαίοις in *Editis.*

b Ακραβατηνὸν] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C. Ακραβατηνὸν *Gall.* & 1 *Macc.* 5, 3. & Ακραβατῖνον in *MS. Collegii Novi.* Ακραβατινὸν in *Editis.* Forsan Ακραβαττηνὸν legendum. Vide *Relandum*

datus est: porro & Baani filios, qui *per vias* insidiati sunt Judæis, conclusos *in* turribus admoto exercitu obsidebat, turresque illorum incendebat, hominesque *ferro* trucidabat. Postea inde progressus in Ammanitas, validam manum numerosumque nactos exercitum, cui præerat Timotheus, illis profligatis atque devictis, Jazoron urbem expugnavit, abductisque in captivitatem uxoribus eorum & liberis, & urbe incensa, in Judæam reversus est. Cum autem vicinæ gentes intellexissent ipsum revertisse, coëunt in Galaaditin adversus Judæos, qui in ipsorum finibus degebant. At illi in Dathema castellum fuga elapsi, missis ad Judam nunciis ei significabant, Timotheum festinare ut locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc istæ recitabantur epistolæ, cum *ecce* adsunt *alteri* ex Galilæa nuncii, indicantes convenisse Ptolemæos, & Tyrios, atque Sidonios, & Galilææ extraneos.

Judæi à Juda per literas auxilium petunt. 1 *Maccab.* c. 5.

XII. 2. Judas igitur, cum cogitasset quid fieri oporteret ad utrasque quæ *sibi* nunciatæ erant necessitates sublevandas, Simoni quidem fratri suo mandavit, ut cum tribus delectorum millibus defensum exiret Judæos qui in Galilæa habitarent: ipse vero assumpto Jonatha fratre altero, cum octo militum millibus in Galaaditin profectus est. Josephum autem Zachariæ filium & Azariam, qui reliquo exercitui præessent, reliquit, cum præcepto ut diligenter custodirent Judæam, & cum nemine ante ipsius reditum prælio dimicarent. Simon igitur, postquam in Galilæam venit, congressus est cum hostibus, eosque terga vertere coëgit; & fugientes persequutus usque ad portas Ptolemaïdis, occidit eorum ad tria circiter millia. cumque peremptorum spolia sustulisset, tam Judæos ab eis in captivitatem redactos quam eorum sarcinulas abducens, domum se recepit.

Id negotii Simoni dat ut Judæorum hostes ulcisceretur. 1 *Maccab.* c. 5.

Judas cum Jonatha in Galaaditin proficiscitur. 1 *Maccab.* c. 5.

Simon in Galilæa vincit hostes. 1 *Maccab.* c. 5.

3. Judas autem Maccabæus & Jonathas ejus frater, trajecto Jordane, & ab eo tridui iter emensi, incidunt in Nabatæos, amice eis occurrentes. qui cum ei narrassent quæ fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum malis conflictari, compulsos in castella & oppida Galaaditidis, atque eum monuissent ut properaret ire adversus alienigenas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vindicare, *iis* obsequutus iter per solitudinem convertit: primoque impetu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares omnes militaris ætatis ferro trucidavit, urbemque igni cremavit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexit, eaque ad munitionem profectus, in quam Judæos conclusos esse contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima luce eò pervenit. Cum-

Nabatæi Judæ opem implorant.

---

landum in *Palæstina S.* p. 176. & 191. HUDS. Ακραβατλίνλω 1 Macc. v, 3. Ακραβατων & MS. Big. Ακραβατλινὴ ἀλλοι. lib. 11. c. 12. §. 4. Big. *Ox.* & cap. 20. §. 4. & lib. 4. c. 9. §. 3. ubi *Gen.* Ακραβατλινή· & c. 22. §. 2. Ακραβατλινὼ. SPANH.

c Βαάνη λοχῶντας τὰς Ιεδαίους,] Σαβαάνη *Hen.* & C. Βαιάνη juxta 1 *Maccab.* c. 5. v. 4.

d Τὰς ἄνδρας διέφθειρεν.] Τὰς ἄνδρας αὐτῶν διέφθειρεν *Hen.* & C.

e Ορεμίσας,] Εξώρμησε *Hen.* & C.

f Καὶ τὰτους χειροσάφρῳ,] Χειροσάφρῳ ἢ καὶ τὰτους *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Ιαζωρὸν] Γαζαρὰ 2 *Maccab.* c. 10. v. 32. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 5. v. 8.

h Εξῆρε πόλιν·] Εξαιρεῖ *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Ανέρεψε.] Υπέρεψεν *Hen.* & C.

k Αναρεφέντα,] Αναρεφοῦσα *Hen.* & C.

l Γαλααδίτιν] Γαλαδιτὶν *Hen.*

m Ορείοις] Ita ex *Epiphan.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 9. (ὄρεσις *L. B.*) ὀρείοις in *Editis.* HUDS. Ορείοις est montanis: at interpres ὀρείοις finitimis legisse videtur. REL.

n Καταφυγόντες] Καταφύγοντες *Hen.* & *Epiphan.*

o Δαθεμα τὸ φρέαρον,] Ita etiam appellatur 1 *Maccab.* c. 5. v. 9. Διάθεμα *Hen.* & C. HUDS. Διαθεμα τὸ ὀχύρωμα 1 Maccab. v. 10. SPANH.

p Καὶ τῶν ἀλλοφύλων τὰ Γαλιλαίας.] Τῆς τῶν ἀλλοφύλων Γαλιλαίας malit *Schotanus.* Πάσης Γαλιλαίας ἀλλοφύλων 1 *Macc.* c. 5. v. 15.

γλω ὀλιγεσὼν, πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτεινε ἐσκύλευσε. συγκλείσας ἢ ἐς τὰς ὑβὰς ἔ c Βαάνε λοχῶντας τὰς Ιεδαίους, ἐκκαθίσας ἐπολιόρκει, καὶ τὰς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ d τὰς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὀλιγεσὶ τὰς Αμμανίτας e ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην ἐς πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμόθεος, f καὶ τάτους χειρωσάμενος, τλὼ g Ιαζωρὸν h ἐξῆρε πάλιν· καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τλὼ πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τλὼ Ιεδαίαν i ἀνέρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ μετανεύοντα τῶν ἐθνῶν k ἀναρραφέντα, συναθροίζει εἰς τλὼ l Γαλααδίτιν ὀλιγεσὶ τὰς ἐν τοῖς m ὀρείοις αὐτῶν Ιεδαίους. οἱ ἢ n καταφυγόντες εἰς o Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ιούδαν, ἐδήλωσαν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιτίθεται ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ἢ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ p Γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίνονται σημαίνοντες ἐπισυνῆχθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος ἐς Τύρε ἐς Σιδῶνος, q καὶ τ ἀλλοφύλων τ Γαλιλαίας.

Β'. Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τ ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ιούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τ ἀδελφὸν παρεσκεύασεν ὡς τετρακισχιλίους τῶν ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ιουδαίοις. αὐτὸς ἢ καὶ Ιωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μετ' ὀκτακισχιλίων r ὥρμησαν εἰς τλὼ Γαλααδίτιν. s κατέλιπεν ἢ, ὀλιγεσὶ τῶν ὑπολοίπων τ δυνάμεως, Ιώσηπόν τε τ ἔ Ζαχαρίε καὶ Αζαρίαν, παραστήσας αὐτοῖς φυλάττειν ὀλιγωρεῖν τλὼ Ιουδαίαν, καὶ πολεμεῖν πολεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων παραγενόμενος εἰς τλὼ Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγλω αὐτὸς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τ Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς παὶ τετρακισχιλίους. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ τὰς αἰχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ιουδαίους, καὶ τλὼ ἀποσκευλὼ αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τλὼ οἰκείαν ἀνέρεψεν.

γ'. Ιούδας ἢ ὁ Μακκαβαῖος ἐ ὁ ἀδελφὸς αὐτὸ Ιωνάθης, διαβάντες τ Ιορδάνλω πλαμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτὸ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, t τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι παρεγενήθησαν. ὧν διηγησαμένων τὰ παρὰ τοῖς ἐν Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρυρίοις u ἀπηλπισμένοι ἐ τ πόλεσι τ Γαλααδίτιδος, καὶ παρασκευαζόντων αὐτῷ παρεῖδεν ὀλιγεσὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπαέστρεψεν εἰς τλὼ ἔρημον· καὶ παραπεσὼν πρώτοις τοῖς τλὼ v Βοσορρὰν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτλὼ, x καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μαχεδὸν δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τλὼ πόλιν ὑφῆψεν. ὀλιγωμένης ἢ νυκτὸς, ὁδὸ ἅτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ὀλιγεσὶ τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ιουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, παρεκαθεζομένε τὸ χωρίον Τιμοθέε μετ' τ δυνάμεως, ἕως

---

q Ωρμησαν εἰς τλὼ Γαλααδίτιν.] Ωρμησε *C.* & *Vet. Interp.*

r Κατέλιπεν ἢ] Κατέλειπεν *C.*

s Τοῖς Ναβαταίοις] Ναβαταίους Ασσβαι infr. lib. 13. c. 1. §. 2. SPANH.

t Απειλημμένοι] Σωειλημμένοι (prout in 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & 27.) malit *Schotanus.* ὑπειλιμμένοι legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod multi ex iis tribularentur.*

v Βοσορρὰν] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 26. (*L. B.* Βοσορρὰ) Βοσορρὰ juxta meliores *Epiphanii* libros. in aliis *Barasa*, ut & in *vulgata* versione lib. 1. *Maccab.* Hæc autem Βοσορρὰ distinguitur à Βοσορ urbe Gileaditide ab ipso *Josepho* & *Scripture* lib. 1. *Maccab.* sic ut Βοσορ possit haberi eadem atque בצר in tribu Rubeni, & Βοσορρὰ pro *Bostris. Rolandus* in *Palæst.* p. 665. בצרה significat *locum munitum*: unde & Carthaginis arx inverfis literis Βύρσα Græcis; ex quo vocabulo male intellecto fluxit fabula de taurino tergo. Erant in vicinia Judæorum urbes duæ quibus nomen בצרה, altera Idumææ, de qua *Esaias* c. 34. v. 6. & c. 63. v. 1. & *Jeremias* c. 49. v. 13. altera Moabitidos, de qua *Jeremias* c. 48. v. 24. illa in 2 *Maccab.* & *Josepho* Βοσσὼρ dicitur, *Ptolemæo* & *Stephano* Βόσορα, hæc veto Βοσορ tam 1 *Macc.* quam *Josepho. Grotius* ad 1 *Macc.* c. 5. v. 26 HUDS. Βοσορ 1 Macc. v. 28. supra lib. 4. c. 7. §. 4. βόσορα μὲ, ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐ Αραβίας· SPANH.

x Καταβαλὼν] Καταλαβὼν *Hen.* & *I. B.*

γεν [y] ἐπ' αὐτὸ προσγίνεσθαι. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι [z] προσβεβληκότας τὰς μηχανὰς, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸ σαλπιγκτὴν [a] σημᾶναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας [b] ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν δραπνδιωτεῖσαι προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸ στρατὸν ἐπιπίπτει καὶ νώτῳ τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸ Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ θεοῦ τοῖς πολέμοις δύτυχίας εἰληφότες, [c] εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν [d] εἰς ὀκτακισχιλίους. διώκει δὲ εἰς [e] Μάλλω πόλιν [f] ἔτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ τούτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν [g] ἐμπιμπρησιν. ὥρας δὲ ἐκεῖθεν, τήν τε [h] Χάσφωμα, καὶ [i] Βοσσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος καταστρέφεται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ Τιμόθεος δυνάμει μείζονι προσκαταμίσας, καὶ συμμάχους ἄλλους τε προσλαβὼν, καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν [k] δὲ χειμάρρου [l] Ραφῶν ἀνίκρυς. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοὺς στρατιώτας, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸ χείμαρρον. διαβάντων γὰρ ἤδειν αὐτοῖς περιέσεσθαι. Ἰούδας δὲ ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸ Τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν [m] πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸ πολέμιον, καὶ περαιούμενον τὸ χείμαρρον [n] ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν [o] συναιρίζοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν διέφυγον· οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν [p] Καρναΐν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν [q] πεύξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν [r] καταλαβόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

ε'. Ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῆς [s] ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἵας τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἐπί τινα πόλιν [t] Ἔφρων ὄνομα, ἐπὶ τὸ ὁδὸν κειμένην, καὶ ὅπη ἄλλῃ αὐτῷ τραπομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ὅπη ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ, παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον [u] ἀπετείμοντο. μὴ πειθομένων δὲ τῶν Ἐφρωνιτῶν, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει· καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [x] προσκαθίσας, [y] ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν

que jam offendissent hostes mœnibus admotos, atque alios scalas ad ea ascendenda, alios vero machinas in expugnationem apportantes, jusso tubicine canere, suosque adhortatus milites, ut alacriter sese periculis objicerent pro fratribus & cognatis, divisis trifariam copiis hostes à tergo invadit. At Timothei milites Maccabæum esse cognoscentes, cum & jam ante ejus virtutem & in bellis *gerendis* felicitatem experti essent, è vestigio in fugam vertuntur. Judas autem, cum exercitu suo eos insequutus, occidit illorum *eo die* ad octo millia *hominum:* atque *inde* ad Mallen, alienigenarum urbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnavit, ac omnes in ea mares interfecit, urbemque ipsam incendit. Illinc autem profectus, & Chasphoma & Bosor, aliaque quamplurima Galaaditidis evertit oppida.

Judas Timotheanis cladem infert. 1 Maccab. c. 5.

4. Non multo post Timotheus cum magnas coëgisset copias, aliosque sibi in auxilium assumpsisset, & Arabibus quibusdam mercede suasisset secum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, *castraque posuit* ex adverso urbis *Raphôn: & milites hortabatur, ut, si forte prælio congrederentur cum Judæis, alacriter dimicarent, & arcerent eos à transitu torrentis. Si enim transirent, prædicebat fore ut cladem sui acciperent. Judas autem, audito quod Timotheus ad pugnam ineundam esset paratus, copiis suis omnibus assumptis hostem versus ire properavit, trajectoque flumine inimicos adoritur, & quosdam eorum sibi occurrentes peremit; alios vero metu perculsos, abjectis armis, in fugam compulit. atque horum nonnulli *è periculo* evaserunt: quidam vero in fanum, quod erat Carnaï *ita* vocatum, confugientes, se salvos fore *religione loci* sperarunt. At Judas, capto oppido, & ipsos interemit & fanum incendit, hostibus variis modis morte affectis.

Timotheus bellum renovat. 1 Maccab. c. 5.

Judas Timotheanos profligat. 1 Maccab. c. 5.

5. His gestis, cum Galaaditidis Judæos liberosque & uxores omnemque eorum supellectilem coëgisset, in eo erat ut illos in Judæam reduceret. Ubi autem ventum est ad urbem Ephronem nomine, in via positam, & neque sibi potestas erat declinandi in alterutram partem, neque animus retrorsum revertendi, missis ad eos qui in ea erant nunciis, orabat ut portas aperirent, eumque per urbem discedere paterentur. nam & portas lapidibus obstruxerant, & transitum *ei* præciderant. Sed cum Ephronitæ ei noluissent parere, milites suos adhortatus, coronaque facta, urbem obsidebat. Et postquam diem noctemque assederat, urbem expugnat; omnibusque in ea maribus occisis, eaque

Judas Ephronem urbem obsidet & expugnat. 1 Maccab. c. 5.

---

y Ἐπ' αὐτὸ προσγίνεσθαι.] Ἐπ' αὐτῷ C.

z Προσβεβληκότας τὰς πολεμίους,] Ita mallem cum *Bas.* (*L. B.*) & *Hen.* προσβεβληκότας perperam in *Gen. Aliisque.*

a Σημᾶναι,] Σημῆναι *Hen.*

b Ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν] Ita *Bas. Hen.* & C. ὑπὲρ τῶν ἀδ. *Gen.*

c Εἰς φυγὴν τρέπονται.] Φυγῇ χρῶνται *Hen.* & *L. B.*

d Εἰς ὀκτακισχιλίους.] Illud εἰς omittunt *Genevenses.*

e Μάλλω] Μάλλα *Hen.* Μαάφλω C. in *Epiphanii* libris *Mellam.* Μάλλω *Josephi* eandem esse credit *Grotius* quæ (in 1 *Macc.* c. 5. v. 35.) dicitur Μασφὰ, & in *Codd. Alex.* & *NC.* Μασφὰ, & *Ptolemeo* Μαλιάθα. & *Stephano* Μαλαάν. unde pro ἐν Αλίμοις 1 *Macc.* c. 5. v. 26. legendum conjicit literis transpositis ἐν Μαλίοις. HUDS. Μασφὰ 1 Macc. v. 35. SPANH.

f Οὕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων,] Illa οὕτω λεγομένην non agnoscit *Epiphan.*

g Ἐμπιμπρησιν.] Sic *Hen.* & C. ἐμπίπρησιν in *Editis.*

h Χάσφωμα, καὶ Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις] Χαμφάλα C. (Καφουμάχλω *Lugd. Bat.* & in marg. Καπομάλω,) Καθμαχεῖ *Hen.* in *Epiphanii* libris *Castomachi* vel *Casthomachi.* Χαφὼς 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & Χασφὼν v. 36. atque semel *Cheschbon* habet *Vulgatus Interpres.* HUDS. Χασφὼν, Μαχὶδ. Βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις· 1 Macc. v. 36. SPANH.

i Βοσὸρ,] Σοβόρων, C. transpositis (ut credo) literis pro Βοσορίων (ita exstat in *L. B.*) sicuti Σκαφὼς pro Χασφὼς habet *NC.*

k Τῷ χειμάρρῳ] Sic Ραφὼν ἐκ πέρατος τοῦ χειμάρρου 1 Macc. v. 37. SPANH.

l Ραφῶν] *L. B.* ῥαμφῶν.

* Raphôn:] Κατὰ πρόσωπον Ραφὼν ἐκ πέρατος τοῦ χειμάρρου 1 *Macc.* c. 5. v. 37. *Raphana* urbs Syriæ *Plinio*, l. 5. c. 18. Raphanæa *Ptolemæo* & *Stephano.* Ρεμφὼν *Hen.*

m Πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Απασαν *Hen.* & C. & mox post τὸ χείμαρρον, ἐμπίπτει in *utrisque*, & post τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδε, & post τὰ ὅπλα φεύγειν, ἠνάγκαζε *Hen.*

n Ἐπεμπίπτει] *L. B.* ἐμπίπτει.

o Συναιρίζοντας αὐτῷ,] Ita *MSS.* perperam ὑπαντιζοντας in *Editis.*

p Καρναΐν τέμενος] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 43. in *Epiphanii* libris *Grana*, &, literis (ut puto) trajectis, *Crana* pro *Carna.* (ἐγκαινίοις *L. B.*) ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ Ἀταργατεῖον 2 *Macc.* c. 12. v. 26. Videsis Grotium ad loca ista; & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 598, 621, 696. HUDS. Τὸ τέμενος τὸ Καρναΐν 1 Maccab. v. 44. SPANH.

q Τεύξεσθαι σωτηρίας.] Τεύξασθαι *Hen.* & C.

r Καταλαβόμενος,] Ita ex C. (ut & *L. B.*) *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 24. καταβαλόμενος in *Editis.* HUDS.

s Ἰουδαίους] Ἰουδαίων ἐπαναγαγὼν διηγοῦμαι C. quod ferri potest, omissis οἵας τε ἦν. quorum ad ἐξήγησιν forsan oræ libri primitus appositum erat.

t Ἔφρων] Quod *Epiphanii* libri *Ephron* & *Efron* habeant & Ἐφραὶν paulo infra *Hen.* (*L. B.* habet Ευφρὼν, sed mox inferius Εμφραὶν) ut & Ἔφρων 1 *Macc.* c. 5. v. 46. mutavi Εμφρὼν *Editorum* in Εφρὼν & mox Εμφραὶν in Εφραὶν. Videsis *Grotium.* HUDS. Εφρὼν 1 Macc. v. 46. Εμφρων hic etiam *edit. Basil. Rusin.* Ephron. SPANH.

u Ἀπετίμοντο.] Επετίμοντο in *Edit. Gen.*

x Προσκαθίσας,] Περικαθίσας *Hen.*

y Ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν,] Ita cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

que tota exusta, facere iter incipiebat. tantus autem erat occisorum numerus, ut super mortuorum corpora transirent. Ita trajecto Jordane, pervenerunt in Campum magnum, in conspectu urbis Bethsanæ positum, quæ Græcis dicitur Scythopolis. atque inde profecti in Judæam venerunt, cum cantibus & laudibus, omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis uti solent: hostias etiam votivas mactarunt pro rebus feliciter gestis, pariterque pro incolumitate exercitus. nam Judæorum nemo istis in præliis cadebat.

Josephus & Azarias cum Gorgianis male pugnant. 1 Maccab. c. 5.

6. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias, quos copiarum duces reliquerat Judas, quo tempore Simon in Galilæa bellum gerebat contra Ptolemæos, ipse vero Judas & frater ejus Jonathas in Galaaditide, volentes & ipsi ducum bellica virtute insignium gloriam sibi acquirere, cum suis militibus profecti sunt ad Jamniam. sed eis obviam egresso Gorgia Jamniæ præfecto, pugnaque commissa, homines de suis ad duo millia amittunt, & terga vertentes usque ad Judææ fines fugati sunt. Hæc autem clades illis propterea accidit, quod iis non obsequuti sunt quæ mandavit Judas, ut scilicet cum nemine, antequam ipse adesset, prælio dimicarent. nam præter cætera ejus consilia solertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Josephi & Azariæ militibus illatam illis eventuram esse intellexit, si vel tantillum ab iis discederent quæ in mandatis dederat. At Judas ejusque fratres Idumæos bello persequi non destiterunt: sed eos undique premebant urgebantque. Cumque urbem Chebronem cepissent, ejus munitiones diruebant: & turribus *circumquaque* incensis, extraneorum regionem depopulabantur, urbemque Marissam; ac inde Azotum delati eam expugnarunt & diripuerunt. multum autem spoliorum & prædæ secum asportantes, in Judæam reversi sunt.

Judæ expeditio in Idumæam. 1 Maccab. c. 5.

ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπηδήσας ἅπασαν αὐτὴν, ὁδὸν ἔλαυνε. πολὺ δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τὰ νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦλθον εἰς [z] τὸ Μέγα πεδίον, οὗ κεῖται καὶ πρόσωπον πόλις [a] Βηθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ψάλλοντές τι καὶ [b] ὑμνῳδοῦντες· [c] καὶ τὰς σωτηρίας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες· ἔθυσαν δὲ χαριστήρια θυσίας ὑπέρ τε τῶν [d] κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ τραπῆναι σωτηρίας. ἐδεῖς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

ς'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς [e] κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας, καθ' οὓς καιροὺς Σίμων μὲν ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τοῖς ὑπ' αὐτοὺς δυνάμεων ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ Ἰαμνείας στρατοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολῆς γενομένης διχόθεν κατέβαλλον τοὺς στρατιώτας, [f] καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρίων διώκοντες. συνέβη δὲ αὐτοῖς τὸ πάθημα τῆς ὑπερηφανήσεως ὧν αὐτοῖς Ἰούδας [g] ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ μὴ τοὺς περὶ τὸν Ἰωσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα γνωμάσειέν ἄν τις, ὁ συνῆκεν εἰ προγινώσκοι τι τῶν ἐπεστραλμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ [h] πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς. τήν τε Χεβρῶνα πόλιν [i] καταλαβόμενοι, ὅσον ἰσχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον· καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν τὴν [k] ἀλλοφύλων χώραν, καὶ [l] Μάρισσαν πόλιν, εἰς τὸ Ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν. πολλὰ δὲ σκῦλα καὶ λείαν [m] κομίζοντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

XIII. CAP. IX. ΚΕΦ. Θ'.

De obitu Antiochi Epiphanis. Quomodo Antiochus Eupator, ducto in Judam exercitu, ipsum in templo obsidebat: ac postea, pace facta, discessit. De Alcimo & Onia.

Περὶ τελευτῆς Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς. ὡς Ἀντίοχος Εὐπάτωρ στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπολιόρκει· εἶτα εἰρήνην ποιησάμενος ἀνεχώρησε. περὶ Ἀλκίμου καὶ Ὀνίου.

Antiochus Epiphanes ab Elymaïde repulsus. 1 Maccab. c. 6.

SUB id tempus etiam rex Antiochus, superiores tractus peragrans, audivit urbem esse in Perside opibus præstantem, Elymaïda nomine, inque ea Dianæ templum valde opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam & loricas *ibi* esse, quæ fama acceperat reliquisse Alexandrum, Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus, Elymaïda properavit, admotoque exercitu eam obsidebat. Illis autem qui in ea erant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. Cum enim illum ab urbe repulissent, facta eruptione eum

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, [o] τὴν ἄνω χώραν [p] ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν [q] Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ ποικίλοις ἀναθημάτων πλήρες εἶναι· ἔπιγε μὲν ὅπλα δὲ θώρηκας, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο [r] τὸν υἱὸν Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν [s] ἐπὶ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσκαλῶν [t] αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀποκρούει τὴν ἐλπίδα. ἀπωσάμενοι γὰρ ἐκ τῆς πόλεως δὲ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν·

---

z Τὸ Μέγα πεδίον,] Conf. sup. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

a Βηθσάνη,] Βαθσὰν 1 *Macc.* c. 5. v. 52. atque Σκυθῶν πόλις dicitur 2 *Macc.* c. 12. v. 29. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

b Ὑμνῳδοῦντες·] *L. B.* ὑμνοῦντες.

c Καὶ τὰς —— ἄγοντες·] Καὶ τὰς σωτηρίας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς (*L. B.* πεδὰς) ἄγοντες *Hen.* & C.

d Κατορθωμένων,] Κατωρθωμένων *Gall.* & *C.*

e Κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας,] Κατέλειπε στρατηγοὺς Ἰούδας *C.*

f Καὶ φεύγοντες] Καὶ φεύγουσιν ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρίων. συνέβη *Hen.*

g Ἐπέστειλε,] *Gen.* ἀπέστειλε.

h Πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους] Πολεμοῦντες τοὺς Ἰουδαίους in *Cod. C.* Πολεμοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους in *Editis Aliisque.* ipse mutavi in πολ. τοῖς Ἰδουμαίοις. Si quis malit πρὸς τοὺς Ἰδουμαίους, per me licet.

i Καταλαβόμενοι,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *C.* καταλαμβανόμενοι in *Editis Aliisque.*

k Ἀλλοφύλων χώραν,] Ἀλλόφυλον *Hen.* & *C.*

l Μάρισσαν] Μάρεσσαν *Hen.* & *C.* atque ita vel Μαρεσὰ μετὰ *Epiphanii* libros. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 889. HUDS. Conf. ἀλωσ. l. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

m Κομίζοντες,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Vet. Interpr.* κομίσαντες in *Editis Aliisque.*

n Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον] Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

o Τὴν ἄνω —— διαφέρουσαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 4. & infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

p Ἐπερχόμενος,] Ὑπερχόμενος solus *Hen.*

q Ἐλυμαΐδα τοὔνομα,] Ita *Hieronymus* in *Danielem*, cap. 11. *Polybius & Diodorus narrant eum templum Dianæ in Elymaïde, quod erat ditissimum, spoliare conatum.* In Elimæis etiam Dianæ templum collocat *Strabo*, l. 16. p. 744. D. Vide *Bocharti* Phaleg. l. 2. c. 2. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 16. p. 491.

r Τὸν μὲν Φιλίππου,] Sic in *Cod. C.* τὸν μὲν τὸν Φιλίππου in *Editis Aliisque.*

s Ὑπὸ τούτων,] Ἐπὶ τούτῳ *Hen.*

t Αὐτὴν ἐπολιόρκει.] Αὐτῇ *Busb.* & *Hen.*

Κα-

ξαν· ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δὲ ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τῶν στρατηγῶν ἥττας, ὃς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις [v] κατελελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσγινομένης οὖν καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σημεῖς ὅτι [x] μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυεν, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει [y] κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸν Θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, [z] ὃς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βεβηλώσαντα τὸν ἐν Πέρσαις Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλήσαι. [a] τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβουλευμένον, οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὴ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον ἄτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ἣν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν ἐσύλησεν τὸν [b] βασιλέα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου [c] διαφέρομεν, τὴν αἰτίαν δὲ Μεγαλοπολίτῃ λεγομένην [d] αἰτίαν, οὐδὲ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζομεν.

β'. Ὁ δὲ Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν, [e] καλέσας Φίλιππον, ἕνα τῶν ἑταίρων, [f] τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι· καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἐκέλευσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς [g] προνοῆσαι τῆς ἀναθρεφῆς [h] αὐτοῦ, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ὑπὲρ μίλειαν, [i] ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα.

γ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν, [k] θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιτεθέντες οἱ φρουροὶ διέφθειραν. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ [l] ἡ ἄκρα. τούτων δὲ συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τὴν φρουράν· καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ κατὰ κράτος ἐπολιόρκει. [m] ἔτους δὲ ἑκτοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ὑπὸ Σελεύκου, ἐκαθέσθη ἐπὶ πολιορκίαν. καταστησάμενος δὲ μηχανήματα, καὶ χώματα [n] ἐγείρας, φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων ἐπὶ σφᾶς συναγαγόντες, ἦσαν πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, "σὺν ἀξιοῦντες "τις ἑαυτὸς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦτα ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν "μὲν πάτριον αὐτῶν [o] καταλύσαντας θρησκείαν, ἣν δὲ "προστάξει τούτοις ἀνυπομένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ "Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς "φρουροὺς τοὺς ὑπὸ σοῦ βασιλέως καταστᾶντας, εἰ μή τις "παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη." ταῦτ' ἀκούσας ὁ [p] παῖς

perſequuti ſunt: adeo ut fuga ſe Babylonem receperit, magna exercitus parte amiſſa. Dolenti autem, quod tam male ei res ceciderant, nunciant quidam duces etiam profligatos eſſe, quos ad bellum cum Judæis gerendum reliquerat, Judæorumque vires magna cepiſſe incrementa. Hac de re nova ſolicitudine priori accedente, animi anxietate obrutus in morbum incidit. Quo cum diutius teneretur, & augerentur cruciatus, cogitans jam ſibi eſſe moriendum, amicos convocat, & morbum ſuum illis gravem eſſe ſignificabat, ac præterea illud declarabat, ſe iſta paſſum eſſe, quod Judæorum gentem male multaverat, templumque ſpoliaverat, & Deum contempſerat. atque his dictis animam exhalavit. Adeo ut mirari ſubeat Polybium Megalopolitanum: qui, cum vir eſſet alioqui probus, memoriæ proderet, Antiochum periiſſe, quod Dianæ templum apud Perſas expilare voluiſſet. voluiſſe enim tantum nec feciſſe haud pœna dignum erat. Quod ſi Polybio videatur Antiochum ob hujuſmodi cauſam finiiſſe vitam: multo veriſimilius eſt, ob ſacrilegam templi Hieroſolymitani direptionem extinctum eſſe. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui cauſam *mortis ejus* à Megalopolita allatam huic noſtræ præferendam eſſe arbitrantur.

Antiochus moriens ſuos alloquitur. 1 Maccab. c. 6.

Polybius Megalopolitanus erroris arguitur.

2. Cæterum Antiochus, priuſquam moreretur, Philippo uno de ſodalibus ſuis vocato, ipſum regni curatorem conſtituit: traditoque ei diademate, veſtituque ſuo & annulo, juſſit ut ad Antiochum filium ſuum perferret eique redderet, orans & *obſecrans* ut ipſum educandum curaret, & regnum ei ſervaret. Atque *ita* diem ſupremum obiit Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. At Lyſias, poſtquam ipſum mortuum eſſe populo indicaverat, filium ejus Antiochum, (tum enim illius curam ille gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

XIV. *Antiochus Philippum regni curatorem conſtituit. 1 Maccab. c. 6. Moritur, eique in regno ſuccedit Antiochus Eupator. 1 Maccab. c. 6.*

3. Hoc autem tempore arcis Hieroſolymitanæ cuſtodes & Judæorum perfugæ *mala* multa Judæis intulerunt. Eos enim qui in templum rem divinam faciendi ergo aſcendebant, *ferro* peremerunt. nam templo arx imminebat. Itaque cum hæc illis acciderint, id Judæ in animo erat ut præſidium iſtud de medio tolleret: populoque omni convocato, eos qui in arce erant valide oppugnabat. Annus autem Seleucidarum is erat centeſimus quinquageſimus. Fabricatis itaque machinis, & aggeribus excitatis, magnopere urgebat *odſidionem* ut arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egreſſi, &, coactis quibuſdam ſui ſimilibus & impiis, ad Antiochum regem ſe conferebant, poſtulantes "ut ipſos non ne- "gligeret, dum à popularibus ſuis dira paterentur, "atque illa ſuſtinerent patris ipſius gratia, quod "religionem patriam reliquiſſent, illamque ab eo "inſtitutam ſequerentur. nunc vero periculum eſſe, ne Judas & qui cum eo ſunt & arcem capiant "& præſidium à Rege *in ea* conſtitutum, niſi *mature* ab ipſo ſuppetiæ mitterentur." His auditis, An-

Judas arcem Hieroſolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 6.

Iſraëlitæ quidam apud Eupatorem criminantur.

---

v Κατελελοίπει.] *Al.* καταλελοίπει.

x Μέλλει τελευτᾶν.] Μέλλοι *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

y Κακώσας τὸ Ἰουδαίων.] Κακώσας τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ συλήσας τὸν ναὸν *Hen.*

z Ὃς, ἀγαθὸς —— ἄξιον.] Desunt hæc hodie in Polybio, ac proinde hinc inter ejus fragmenta à Caſaubono relata pag. 997. SPANH.

a Τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον.] Vide *Seldenum* de *Synedriis*, l. 2. c. 13. §. 7. & *Grotium* in *Exodi* cap. 20. v. 17.

b Βασιλέα.] Ita cum *Hen. C.* & *Vet. Interpr.* τελευτῆσαι τὸν βίον in *Editis*.

c Διαφέρομαι.] Διαφέρομαι *Hen.*

d Αἰτίαν.] Αἰτίαν, ταύτην ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομιζόμενον *Hen.* & *C.*

e Καλέσας Φίλιππον.] 1 Maccab. VI. 14. SPANH.

f Τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον.] 1 Macc. VI. 15. SPANH.

g Προνοῆσαι τῆς ἀναθρεφῆς.] Ita cum *MSS.* (in *L. B.* προνοῆσαι ſcribentis vitio) & *Vet. Interpr.* ἀθρεψαι in *Editis*.

h Αὐτοῦ.] Illud αὐτοῦ ex *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphanio*.

i Ἀποδεικνύει βασιλέα.] Ἀποδείκνυσι in *MSS.* ut & *L. B.*

k Θύσαι βουλομένους.] Καὶ θύσαι ſolus *Hen.*

l Ἡ ἄκρα.] Arx igitur olim Templo Hieroſolym. imminens. de Ἀκρᾳ ἀλωτ. lib. 5. c. 4. §. 1. SPANH.

m Ἔτους —— πενταχοσίου.] Æræ caput Seleuci imperium. REL. Quia ſcilicet eadem à principio regni ejus venit computanda. Confer doctiſſimum Noriſii librum de Epocha Syro-Macedonum. HAV.

n Ἐγείρας.] Alii ſic diſtinguunt, ἐγείρας φιλοπόνως, προσέκειτο &c.

o Καταλύσαντας —— ποιμένας.] Ita locum hunc reſtituimus ex *L. B.* in *Vulg.* enim haſtenus legebatur καταλιπόντας & ταύτῃ ποιμένας. nimis languide. HAV.

p Παῖς Ἀντίοχος.] Nonum ætatis annum agebat, cum vita diſcederet Antiochus Epiphanes, teſte *Appiano* in *Syriacis*, p. 177.

Antiochus puer iratus est: accersitisque ducibus & amicis, jussit eos milites colligere mercenarios, virosque è regno *suo* qui militaris essent ætatis. & *brevi* coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo & triginta.

Antiochus Eupator cum copiis in Judæam proficiscitur. 1 Maccab. c. 6.

4. His copiis Rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitûs imperium habente. Cumque Idumæam pervenisset, inde ad Bethsuram ascendit, urbem valde munitam captuque difficilem; eamque circumsessam oppugnare cœpit. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & machinas ab ipso paratas, incursionibus *subinde* factis, incendentibus, multum temporis in obsidione consumptum est. Judas autem, audita Regis expeditione, ab oppugnatione arcis desistit: Regique obviam profectus, castra posuit ad angustias in loco qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta stadiorum intervallo ab hostibus. At Rex, digressus Bethsura, exercitum duxit ad fauces, versusque Judæ castra. Primo autem mane copias in aciem instruxit. Cumque non posset elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit ut unus post alium incederet. Singulis autem elephantis attributi erant mille pedites & equites quingenti, qui eos *ubicunque pergerent* undique stiparent: gestabantque elephanti turres excelsas & sagittarios. reliquum vero exercitum hinc atque illinc fecit edita montium ascendere, amicis in duces eis præpositis. Cum autem jussisset exercitum clamorem *militarem* tollere, hostes aggreditur, aureis æreisque clypeis nudatis, ut inde fulgor ingens emicaret. illis etiam magna voce clamantibus montes respondebant. Nec tamen Judas his visis animo consternatus est: sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus autem ejus frater, quem Auran vocabant, conspicatus elephantum alios omnes supereminentem, regiis thoracibus loricatum, suspicatus in eo esse Regem, animose admodum in eum impetum fecit. Cumque multos qui circa elephantum erant peremisset, alioque dimovisset, sub ventrem subiit, & elephantum vulneratum interfecit. ille vero in Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et hic quidem, cum magno animo multos ex hostibus perdidisset, hoc modo vitam finivit.

Antiochus Eupator cum Juda congreditur. 1 Maccab. c. 6.

Eleazarus occiso elephanto ab ipso opprimitur. 1 Maccab. c. 6.

Judæi cedunt. 1 Maccab. c. 6.

5. At Judas, ubi hostium vires animadvertit, Hierosolyma se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat. Antiochus vero, parte exercitûs ad oppugnandam Bethsuram missa, cum reliquis copiis Hierosolyma profectus est. At enim Bethsuritæ *hostium* multitudine territi, videntesque commeatus eos deficere, semet *ei* tradiderunt, fide jurejurando accepta se nihil mali à Rege passuros esse. Cæterum Antiochus, urbe potitus, * nulla alia injuria eos affecit, quam quod nudos eos ejecerit. urbem autem suorum præsidio firmavit. Verum cum longo tempore assideret oppugnando fanum Hierosolymitanum, iis qui intus erant acerrime *pro salute sua* propugnantibus. nam contra

Bethsuritæ obsessi deditionem faciunt. 1 Maccab. c. 6.

Fanum Hierosolymitanum oppugnatum. 1 Maccab. c. 6.

Αντίοχ⊙, ὠργίσθη· κ᾽ τὺς ἡγεμόνας Ꞓ φίλυς μετα-πεμψάμεν⊙, ἐκέλευσε μισθοφόρυς συναγαγεῖν, κ᾽ ἐκ τ βασιλείας τὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. κ᾽ συνήχθη στρατὸς [q] πεζῶν μὲν, [r] ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἱππεῖς ᾗ δισμύριοι, ἐλέφαντες ᾗ δύο κ᾽ τριάκοντα.

δ. Ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ Ἀντιοχείας μ᾽ Λυσίου, πάσης τ στρατιᾶς ἔχοντ⊙ τὸν ἡγεμονίαν. κ᾽ ⳨διοδεύσαντ⊙ εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς [s] Βηθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν Ꞓ δυσάλωτον. κ᾽ ⳨καθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς ᾗ ἀντεχόντων τ [t] Βηθσουραίων, κ᾽ τὺς ⳨διοκοδομοῦσιν αὐτοῖς τ μηχανημάτων ἐμπιπραμένων, ἐπεξῆλθον γὰ αὐτοῖς, χρόν⊙ ἱκανὸς ἐτρίβετο πολὺς ⳨περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας ᾗ, τὴν ἔφοδον Ꞓ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστ᾽ ᾗ μὲν Ꞓ τὴν ἄκραν πολιορκεῖν· ἀπαντήσας ᾗ τῷ βασιλεῖ, βάλλει στρατόπεδον ἐπὶ τῶν στενῶν, ἔν τινι τόπῳ [v] Βηθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίυς ἀπέχοντα τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντα. ὁ ᾗ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ Βηθσούρας, ἦγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὰ στενὰ, κ᾽ τὸ Ꞓ Ἰούδα στρατόπεδον. ἅμ᾽ ἡμέρᾳ ᾗ πρὸς μάχην διέτασε τὴν στρατιάν. τὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐπέταξεν ἀλλήλοις ἑπόμενα ⳨διὰ τὴν στενοχωρίαν, ἃ δυναμένων αὐτῶν ἐπὶ πλάτ⊙ ⳨παράγεσθαι. εἰς ᾗ κύκλον ἑλέφαντ⊙ ἑκάστ᾽ [x] συνεπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς ᾗ πενταπόσιοι· ἔφερον ᾗ [y] οἱ ἐλέφαντες πύργυς τε [z] ὑψηλὺς κ᾽ τοξότας. τὴν ᾗ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐπέταξεν ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ ὄρη, τὺς φίλυς [a] αὐτῆς ⳨προτάξας. κελεύσας ᾗ ἀλαλάξαι τὴν σαλπὶγ᾽, ⳨προσέβαλλε τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε [b] χρυσᾶς κ᾽ [c] χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥστε αὐγὴν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ᾗ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἐ καταπλάγη, δεξάμεν⊙ ᾗ γενναίως τὺς πολεμίυς, τῶν ⳨προτρόμων ⳨περὶ ἑξακοσίυς ἀναιρεῖ. Ελεάζαρ⊙ δ᾽ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν [d] Αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ⳨κεκοσμημένον θώραξι βασιλικοῖς, κ᾽ νομίζων ἐπ᾽ αὐτῷ τ βασιλέα εἶναι, [e] παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ᾽ αὐτὸν ὁρμῶσας. κ᾽ πολλὺς μὲν τ ⳨περὶ τ ἐλέφαντα κτείνας, τὺς ἄλλυς διεσκέδασεν· ὑπο⳨δὺς ᾗ ὑπὸ τὴν γαστέρα Ꞓ πλήξας, ἀπέκτεινε τ ἐλέφαντα. ὁ δ᾽ ἐπιπεσὼν τῷ Ελεαζάρῳ, [f] ⳨διαφθείρ᾽ τ ἄνδρα ὑπὸ Ꞓ βάρυς. κ᾽ [g] ἔπ⊙μεν, ψυχὼς πολλὺς τ ἐχθρῶν ὀπολέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τ βίον κατέστρεψεν.

ε. Ο ᾗ Ἰούδας, ὁρῶν τὴν τ πολεμίων ἰσχὺν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] κ᾽ ⳨περὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. Αντίοχ⊙ ᾗ, τὸ μὲν τ στρατιᾶς εἰς Βηθσοῦραν ἐπεμψε, πολεμήσων αὐτὴν, τῷ λοιπῷ ᾗ τ δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν [i] Βηθσουρῆται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες, κ᾽ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ἐπιτήδεια, ⳨παραδίδοσιν [k] αὑτὺς, ὅρκυς λαβόντες ὑπὲρ ᾗ μηδὲν πίσεως δεινὸν ὑπὸ Ꞓ βασιλέως. Αντίοχ⊙ δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτὺς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνὺς ἐξέβαλε. φρουρὸν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δὲ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις [l] ⳨περιεκαθίζετο, καρτερῶς τῶν [m] ἔνδον ἀμυνομένων.

[n] ⳨περὶ

[q] Πεζῶν —— δισμύριοι,] Conf. Ἰώσηπ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[r] Ωσεὶ δέκα μυριάδες,] Jason Cyrenæus (2 Macc. c. 13.) totam hanc historiam aliter narrat: atque inter alia, Eupatori pedites plures tribuit, quam cæteri, equites vero ac elephantos multo pauciores. Vide Jac. Cappellum ad A. M. 3837.

[s] Βηθσόραν] Βηθσορὰ Busb. Βηθσὸρ & Βήθσορα alibi apud Josephum. HUDS. Conf. Ἰώσηπ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[t] Βηθσουραίων,] Iidem Βηθσουρεῖ) mox §. 5. SPANH.

[v] Βηθζαχαρία,] Conf. Ἰώσηπ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[x] Συμπαρῆσαν πεζοὶ μ᾽ χίλιοι] Προήρισαν Busb. & Hen. συμπαρῆσαν L. B.

[y] Οἱ ἐλέφαντες πύργυς τε ὑψηλὺς κ᾽ τοξότας] Julian. Imp. Orat. II. p. 63. B. κ᾽ ἔφερον ἐπ᾽ σιδήρυ πύργυς τοξοτῶν πλήρεις. SPANH.

[z] Υψηλὺς] Υψηλὺς κ᾽ ἰσχυρὺς, κ᾽ τοξ. Hen.

[a] Αὐτῆς ⳨προτάξας.] Αὐτῶ Hen. & Busb.

[b] Χρυσᾶς] Improprie *aureos clypeos* dicit, qui erant ex argento deaurato.

[c] Χαλκᾶς —— λαμπράν.] 1 Maccab. VI. v. 39. SPANH.

[d] Αὐρὰν] Ita etiam Zonaras. Αβρὰν C. Αὐαρὰν 1 Macc. c. 2. v. 6. Vide Annot. ad p. 611. §. 1. HUDS. Vid supr. c. 6. §. 1. SPANH. Αυρὰν. filius Saura. 1 Macc. 6. 43. REL.

[e] Παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως] Παρεβάλετο Hen. (L. B.) & C.

[f] Διαφθείρ᾽ τ ἄνδρα] Διέφθειρε Hen. C. & Epiphan.

[g] Οὕτ⊙ μ᾽.] Οὕτως Hen.

[h] Καὶ ⳨περὶ πολιορκίαν] Ita Busb. (L. B.) C. & Zonaras. ⳨περὶ deëst Editis Aliisque.

[i] Βηθσουρῆ),] Βηθσουραῖοι Busb. HUDS. Conf. sup. §. 4. SPANH.

[k] Αὐτὺς,] Ἑαυτὺς Hen. αὐτὺς in Editis.

* *Nulla alia injuria eos affecit,*] Quod quidem à Rege non nisi salute tenus servatum est: alioqui nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit, Gelen.

[l] Περιεκαθίζετο,] Περιεκαθίζετο Hen. (Lugd. Bat.) & C.

[m] Ἔνδον ἀμυνομένων.] Ita etiam Epiphan. ἔνδοθεν Busb. (Lugd. Bat.) Hen. & C.

[n] Περὶ

[a] πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸς ἔχησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' [o] αὐτοῖς ἐπελελοίπει, ἃ μὲν ὄντα ἀπανηλωμένα καρπὸς, τὰ δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, κατ' ὀνόμα λῦ ἡμῖν δεχθὲν ἐὰν τὶς χώραν ἀσπόρε μεμενηκέναι. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι.

5. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ Βασιλεὺς [p] Ἀντίοχος, ἐπειδὴ [q] Φίλιππον αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀφεῖναι ἤδη τὸ Φίλιππον ὁρμῶν· ἃ μὲν οὖν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν. ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τοῦ [r] περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅτι [s] χρονιωτάτη γίνοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τοῦ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταρᾶσθαι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὑπὲρ τρέψασθαι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, ὧν ἀφαιρεθέντες [t] νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ Λυσίας φήσας, ἠρέθη τό, τε στράτευμα καὶ [v] οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

ζ. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς [x] πατρίοις νόμοις [y] χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύσας τοῖς δυνάμιν [z] περιχαρᾶσαι καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὰ πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς [a] Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, δεκαετηρίδα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν δὲ γενόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ, ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβῆναι τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δὲ ἐγένετο [b] τοῦ Μενελάου θανάτου [c] Ἀλκιμος ὁ καὶ [d] Ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὁρῶν ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν· καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑπερχείριον, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἀρχιερέως υἱὸς Ονίας, [e] ὃν προείπομεν ἔτι παῖδα πλουτήσαντος ἀφέσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκίμῳ δέδωκεν, [f] οὐκ ὄντι ἐκ τοῦ τῶν [g] ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίου πεισθεὶς [h] μεταθῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα· καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ

singulas, à Rege in eos adhibitas, machinationes, illi etiam alias fecerunt. Commeatus autem eos deficere cœperat, frugibus, quos condiderant, absumptis, terraque eo anno non culta, & quod septimus erat annus quo secundum legem *tota* regio feriatur, nulla semente facta. Multi igitur obsessorum propter necessariorum inopiam diffugiebant, adeo ut pauci in templo relicti fuerint.

6. Atque illis quidem, qui in fano obsidebantur, ita res ceciderunt. Lysias vero copiarum dux & Antiochus rex, postquam eis nunciatum erat, Philippum è Perside venire, & rerum summam sibimet vendicare, in ea erant sententia ut soluta obsidione adversus Philippum ire contenderent; id tamen *consilii* tam duces quam milites celare decreverunt. Cæterum rex mandavit Lysiæ, ut in concione cum ipsos tum duces alloqueretur, ne mentionem quidem faciens negotiorum Philippi, id vero subindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque esse munitissimum, & commeatus eos jam defeciisse, multaque in regno constituenda esse, adeoque longe melius videri fœdus cum obsessis & amicitiam cum tota illorum gente inire, & sinere eos uti patriis legibus & *institutis*, quibus ademptis in bellum eruperant, atque *ita demum* domum redire. Cum ista Lysias loquutus esset, tam ducibus quam exercitui *ea* placuit sententia.

Lysias persuadet Antiocho ut cum Judæis componat. 1 Maccab. c. 6.

Antiochus Lysiæ mandat, ut ad milites verba faceret de pace ineunda. 1 Maccab. c. 6.

7. Tum Rex, missis ad Judam & qui cum eo obsessi erant nunciis, pacem illis se datum ire promisit, libertatemque vivendi patriis legibus. Illi vero verbis istis libenter obsequuti, fideque jurejurando accepta, è templo exierunt. At Antiochus, cum in illud ingressus animadvertisset locum egregie adeo munitum, datum à se jusjurandum violavit, præcepitque exercitui, qui tum ei aderat, ut murum diruerent soloque æquarent. Atque his factis Antiochiam reversus est, secum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lysias consilium dedit Regi, ut Menelaum interficeret, si vellet Judæos quiescere, nullumque que sibi negotium facessere. Hunc enim malorum *omnium* auctorem exstitisse, patri ipsius persuadendo, ut Judæos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum, in Beroeam Syriæ urbem ablegatum, interfici jussit, post decennium in pontificatu exactum, hominem malum & impium, qui, ut principatum sibi adstrueret, gentem coëgit à propriis legibus desciscere. Post Menelai autem obitum pontifex factus est Alcimus, qui & Jacimus nominatus. Cæterum Antiochus rex, cum offendisset Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei movebat; & in potestatem suam redactum extremo supplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum jam ante diximus, videns quod Rex, patruo suo sublato, pontificatum Alcimo dedisset, qui non erat de genere pontificali, persuasus nempe à Lysia ut honorem *gentilem* ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemæum regem Ægypti: atque, ab eo & uxore ejus Cleopatra

XV. *Antiochus fœdus init cum Judæis.* 1 Maccab. c. 6.

Fidem datam violat. 1 Maccab. c. 6.

Menelaus supplicio afficitur. 2 Maccab. c. 13.

Alcimus fit pontifex.

Philippus occiditur.

[a] πρὸς ἕκαστον] Καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν τῷ Ἀντιόχῳ μηχανημάτων Busb.

[o] Αὐτοῖς ἐπελελοίπει,] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

[p] Ἀντίοχος] Vocem Ἀντίοχος insertam dedi ex *Busb.* & *Vet. Interpr.*

[q] Φίλιππον] Ita *C.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ὁ βασιλεὺς Φίλιππος.

[r] Περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα,] Περὶ τοῦ Φιλίππου *C.*

[s] Χρονιωτάτη] Πολυχρονιωτάτη *Hen.* & C.

[t] Νῦν ἐξεπολεμώθησαν,] Ex *Lugd. Bat.* additum νῦν. HAV.

[v] Οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.] Illud οἱ ex *Hen.* & *Busb.*

[x] Πατρίοις] *L. B.* πατρίοις.

[y] Χρωμένους ζῆν.] Χρωμένους *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[z] Περιχαρᾶσαι καθελεῖν] Περιεῖναι *Hen.* & *Epiphan.*

[a] Βέροιαν τῆς Συρίας] Ita *Hen. C.* & *Nummi Veteres.* Βίβλον in *Editis Aliisque.*

[b] Τοῦ Μενελάου θανάτου] Τὸν Μενελάου *Hen.* & C. ut alicubi supra.

[c] Ἀλκιμος] Hisce repugnare videtur locus in 1 *Macc.* c. 7. v. 5. Sed *Josepho* eum conciliat *Grotius.*

[d] Ἰάκειμος] Ἰωακείμου ἐπικληθεὶς *Busb.* & *C.* Ἰάκιμος *Hen.*

[e] Ὃν προείπομεν] Scilicet, supr. c. 5. §. 1.

[f] Οὐκ ὄντι] Ita ex *Hen.* & *C.* οὐκ ὄντι τοῦ ἀρχιερέων γένους in *Editis.*

[g] Ἀρχιερέων γένους,] Erat tamen stirpis Aaronicæ, 1 *Macc.* c. 7. v. 14. Vide *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontific. Hebr.* c. 9.

[h] Μεταθῆναι τὴν τιμὴν] Μεταθεῖναι *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Αὐ-

Onias in Ægypto templum ædificat.

tra honorifice exceptus, impetravit ab eis locum in regione † Heliopolitana, ubi templum Hierosolymitano simile ædificavit. Sed de istis dicendi locus erit magis opportunus.

γυναικὸς [i] αὐτοῦ Κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσεως [k] ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ηλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ Ϲ ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. [l] περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

CAP. X.

ΚΕΦ. ι'.

XVI. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, expeditione in Judæos susceptâ, infecto negotio reversus est: utque Nicanor non multo post contra Judam missus cum universo exercitu periit. De obitu Alcimi, & successione Judæ.*

Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἀποστραφεὶς τοὺς Ιουδαίους, ἄφεσιν ἀνέστρεψε· καὶ ὡς Νικάνωρ, μετὰ πολὺ κατ' Ιούδαν πεμφθεὶς, ἀπώλεσε σὺν τῷ στρατῷ. περὶ τελευτῆς Αλκίμου, καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

Demetrius Seleuci filius regnum occupat. 1 Maccab. c. 7.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriæ *urbe* occupata, diadema sibi imposuit: atque militibus aliquot mercenariis sibi comparatis, * regiam ingressus est, omnibus eum lætè *admodum* excipientibus, & semet ei submittentibus. Cum autem Antiochum regem & Lysiam comprehendissent, *ipsos* ad eum vivos deducunt: atque illi, ita è vestigio jubente Demetrio, *à militibus* interfecti erant, cum jam annos duos regnasset Antiochus, sicut & alibi jam ante memoravimus. At cum multi ex Judæis impii & profugi ad eum sese aggregassent, & cum eis Alcimus pontifex, accusabant totam gentem, ac *præcipue* Judam & fratres ipsius, narrantes, ut amicos ejus omnes trucidarint, & quotquot in regno rebus ejus studebant ipsumque exspectabant, etiam illos perdiderint, & ipsos propria è terra ejectos in aliena peregrinos fecerint; postulabantque ut *uno* aliquo ex amicis suis misso ex ipso disceret quæ à Juda patrata fuerint.

ΥΠΟ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ὁ ἀπὸ Ρώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς, καὶ [m] καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν, περιέθηκε μὲν [n] αὐτῷ διάδημα· συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους [o] εἰς τὴν βασιλείαν [p] εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων [q] καὶ προθύμως αὐτοῦ. συλλαβόντες δὲ Αντίοχον τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν, ζῶντας ἀνήγαγον αὐτῷ· καὶ ὅτε μὲν, κελεύσαντος Δημητρίου τοῦτο πρᾶξαι, διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Αντιόχου [r] ἔτη δύο, καθὼς ἤδη που καὶ [s] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συστραφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ιουδαίων παρὰ καὶ Φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Αλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν ἔθνους παντὸς, καὶ μάλιστα Ιούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες, ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας [t] ἀπέκτειναν, καὶ ἕνα τε ἐκείνου [v] φρονοῦντας καὶ προσμένοντας αὐτὸν ὑπάρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλέκασιν, αὐτούς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες [x] ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν, [y] ἠξίουν τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τε καὶ ὑπὸ τοῦ τὰ Ιούδαν πεπραγμένα.

Eupator & Lysias ab eo necantur. 1 Maccab. c. 7.

Alcimus Judam apud Demetrium criminatur. 1 Maccab. c. 7.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchidem, amicum regis Antiochi Epiphanis, virum probum *integrumque*, cui tum Mesopotamiæ omnis præfectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipsi Alcimo pontifice, addito mandato ut Judam & qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, postquam pervenit in Judæam, mittit ad Judam & ejus fratres, ut *cum eis* de pace & amicitia ageret. volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem *ipsi* non habuit: videbat enim quod tanto cum exercitu adesset, quo ad bellum non ad pacem *faciendam* itur. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciaverat, ratique sibi ab Alcimo, *utpote* populari suo, nihil mali eventurum esse, ad eos se contulerunt: & jurejurando ab urisque accepto, nec ipsos nec qui ejusdem secum erant voluntatis mali quidquam passuros esse, eorum fidei sese commiserunt. Bacchides autem, jurejurando insuper habito, sexaginta quidem illorum interfecit, alios vero, quibus in animo erat ad ipsum se recipere, *à proposito* a-

Demetrius Bacchidem mittit contra Judæos. 1 Maccab. c. 7.

Bacchides Judæ incassum struit insidias. 1 Maccab. c. 7.

Multos sibi fidem habentes interficit. 1 Maccab. c. 7.

Βʹ. Ο δὲ Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, Φίλον [z] Αντιόχου τοῦ Επιφανοῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τῆν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δυνάμεις, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενος αὐτῷ Αλκιμον, [a] ἐντειλάμενος ἀποκτεῖναι Ιούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ [b] τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχείδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ιούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευσεν· ἑώρα γὰρ ὅτι μὴ στρατιὰς [c] παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἐπὶ πολέμου τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοιγε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ἁδὲν αὐτοὺς ὑπὸ Αλκίμου [d] πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτὸν ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους [e] παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτὸς παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὁπλίσεως προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἑξήκοντα μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν [f] ἀπέτρεψε, πρὸ-

[i] Αὐτοῦ Κλεοπάτρας,] Αὐτοῦ abest *Hen.* & C. agnoscitur tamen ab *Epiphanio.*

* *Heliopolitana,*] *Josephum* de Onia erroris arguit D. *Hieronymus* in Comment. in Esaiam, p. 132. Edit. *Bened.*

[k] Ἐν τῷ —— ἱερόν.] Templum in Heliopolitana præfectura in Ægypto extructum, simile Hierosolymitano. vid. infr. lib. 13. c. 3. §. 2. & cap. 10. §. 4. ut & lib. 20. c. 9. §. 1. item *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[l] Περὶ τούτων μὲν] Ita etiam *Epiphan.* περὶ τούτου μὲν οὖν. *Hen.* & C.

[m] Καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν,] Λαβὼν *Busb.* accitus erat, ut videtur à Philippo. Vide *Cappellum*, ad *A. M.* 3838. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 1.

[n] Αὐτῷ διάδημα.] Ἑαυτῷ *Busb.* & C.

* *Regiam ingressus est,*] *Vel*, regni sedem.

[o] Εἰς τὴν βασιλείαν] Εἰσεπορεύθη εἰς εἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ 1 *Macc.* c. 7. v. 2. *sc.* Antiochiam ad Daphnem, regni Syriaci metropolim. *Usserius* ad A. M. 3842.

[p] Εἰσῆλθε,] Ita *Busb. Hen.* C. & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἐ. π. κ. π. αὐτοὺς, συλλ. in *Editis.*

[q] Καὶ προσδιδόντων αὐτῷ.] Illa καὶ προσδιδόντων αὐτοὺς nec agnoscit *Busb.* nec *Vet. Interpr.*

[r] Ετη δύο,] Sic & *Eusebius* in *Chronico*: licet à *Porphyrio* (in *Græc. Euseb. Scalig.* p. 228.) & *Severo Sulpicio* (lib. 2. c. 21.) unus tantum annus & sex menses illi adscribantur. *Usser.*

[s] Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ἐν ἄλλῳ C. Sed ubi? suspicor verba illa, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται, hic loci & alibi margini à sciolo aliquo adscripta, postea in textum irrepsisse.

[t] Ἀπέκτειναν,] Ἀπεκτόνασι *Busb.* & *Hen.*

[v] Φρονοῦντας] Φρονοῦσι *Busb.*

[x] Ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν,] Ἀλλοτρίας *Gail.*

[y] Ἠξίουν τε πέμψαντα] Ita *Busb. Hen.* C. & *Epiphan.* ἀξιοῦντες πέμψαντα in *Editis.*

[z] Αντιόχου τοῦ Επιφανοῦς βασιλέως,] Αντιόχου Επιφανοῦς βασ. *Busb. Hen.* Αντιόχου τοῦ Επιφανοῦς ἄνδρα χρ. C.

[a] Εντειλάμενος] Ita *Busb. Hen.* & C. εἰντειλάμενος αὐτῷ πτῶσαι in *Editis.*

[b] Τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχείδης] Τῆς Αντιόχου *Bas.*

[c] Παρέσῃ τοσαύτης,] Πάρεσι *Busb.* (*Coccejus*) C. & *Epiphan.*

[d] Πείσεσθαι δεινὸν] Πείσασθαι C.

[e] Παρ' ἀμφοτέρων,] Παρὰ Βακχίδου τε καὶ Αλκίμου *Busb.* ἐξαγγείλαντος ἕνεκα.

[f] Ἀπέτρεψε,] Ἐπέτρεψε *Hen.* & C. ἐπέτρεψε *Busb.*

πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπὶ δ' ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην [g] Βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν; πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας [f] τοῦ λαοῦ, καὶ, πάντας ἀποκτείνας, παρατάξει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ [h] πᾶσιν ὑπακοὴν Αλκίμου· καὶ μέρη τινὰ, ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτὸς, καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Αντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Αλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὸς βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωτὴρ ὅπως κατασκευάσας εὔνουν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῖς ἅπασι ὑπήγετο λόγοις, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο· τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος ἐπῆρχε τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ιούδα φρονοῦντας εὗρισκεν, ἐφόνευσεν, ὁρῶν δὴ τ' Αλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ιούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ [k] ὁσίων ἔθνους, καὶ αὐτὸς, ὑπιπροδρόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς [l] τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Αλκιμος ἀντέχειν τῷ Ιούδᾳ μὴ δυνάμενον [m] ἀλλ' ἡττώμενον αὐτὸς τῆς ἰσχύος ὑπὸ τὴν τοῦ Δημητρίου καὶ βασιλέως συμμαχίαν ἐγνω τραπέσθαι. φθάνων οὖν εἰς Αντιόχειαν, πορώξυνεν αὐτὸν ὑπὲρ τ' Ιούδαν, κατηγορῶν, ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθοι κακὰ, πλείω δ' ἂν γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ προκαταλημφθείη, καὶ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

δ'. Ο δὲ Δημήτριος, τότ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ περιιδεῖν Ιούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ γιγνόμενον, ἐκπέμπει Νικάνορα, τ' ἀνυσιμαῖον αὐτῷ καὶ πιστότατον τ' φίλων· ἔστι γὰρ ἐκεῖνος ὁ καὶ ἀπὸ τ' Ρωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών· καὶ δὴ δύναμιν ὅσην δεήσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τ' Ιούδαν, ἐκέλευσεν [n] αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἔθνους. ὁ δὲ Νικάνωρ, φθάνων εἰς Ιεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδήλου τῷ Ιούδᾳ, δόλῳ δ' ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, [o] προπέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, "μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι, φάσκων, πολεμεῖν καὶ "κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι πρὸς τῷ μηδὲν πάσεσθαι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ὑπὲρ τῷ ποιῆσαι φανερὸν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως Διάνοιαν, "[p] ὡς περὶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτῶν φρονεῖ." ταῦτα Διαπρεσβευσαμένου τοῦ Νικάνορος, ὁ Ιούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πιθόμενοι, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοασι πίστις αὐτῷ, καὶ δέχονται τ' Νικάνορα μετὰ τ' δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τ' Ιούδαν, [q] μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς [r] οἰκείοις τὶ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τ' Ιούδαν. ὁ δὲ σωτὴρ τὴν ὑπόθεσιν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους σωτέφυγε. φανερᾶς δὲ τ' προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τ' ἐνέδρας γιγνομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ιούδᾳ· [s] καὶ συγκροτήσας [t] καὶ διαγωνισάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην [v] Καφαρσαλαμὰ, [x] καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τ' Ιούδαν [y] ὑπὲρ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

vertebat, prioribus fide non ſervata. Poſtquam vero Hieroſolymis digreſſus ad vicum pervenit, Bethzetho vocatum; quibuſdam è ſuis emiſſis, comprehendit perfugarum multos & è populo nonnullos, atque omnibus mactatis, juſſit ut quot-quot in ea regione eſſent Alcimo parerent: reliquiſque cum eo militibus, qui ipſum in provincia ſua cuſtodienda juvarent, Antiochiam ad Demetrium regem reverſus eſt. *Bacchides in Bethſuritas cadem graſſatur. 1 Maccab. c. 6.*

3. Alcimus autem omni modo id agens ut principatum ſibi firmaret, ſentienſque ſecurius ſe regnaturum eſſe, ſi populum ſibi benevolum fecerit, omnes blandis ſermonibus deliniebat, & ad gratiam ſingulis & delectationem loquendo. Itaque brevi admodum validam manum & exercitum ſibi comparavit: horum autem plerique erant impii & perfugæ, quibus miniſtris & militibus utens regionem obiit, & quotquot Judææ rebus ſtudere offendit *ad* unum obtruncavit. At Judas videns Alcimum ad magnam creviſſe potentiam, multoſque de gente *ſua* viros bonos ſanctoſque interfeciſſe, ipſe quoque, late per regionem evagatus, partium ejus fautores occidebat. Alcimus autem videns ſe non poſſe Judæ *exercitui* reſiſtere, viribuſque eo inferiorem eſſe, decrevit ad auxilium Demetrii regis confugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Judam irritabat, ipſum accuſando, quod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, pluresque ab eo fierent, niſi anticipetur, & pœnas luat, potenti in eum miſſo exercitu. *Alcimus, quotquot Judæ rebus ſtudere comperit, morte afficit. 1 Maccab. c. 7.* *Judas Alcimum ſevientem reprimit. 1 Maccab. c. 7.* *Alcimus Judam apud Demetrium acerbe criminatur. 1 Maccab. c. 7.*

XVII. 4. Tum Demetrius id ſuis rebus periculoſum eſſe exiſtimans, ſi Judam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis ſummæ erga ipſum benevolentiæ fideique *virum*: (idem enim ille *erat*, qui cum ipſo urbe Roma profugerat) datoque ei exercitu quantum ſatis eſſe putabat ad Judam debellandum, imperavit ei ut nemini de gente *iſta* parceret. Nicanor autem, cum Hieroſolyma veniſſet, è veſtigio adverſus Judam prœliari non decrevit, dolo vero ipſum in poteſtatem ſuam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens, "nihil cauſæ eſſe cur armis de-"certarent & diſcrimen adirent, ſeque paratum "eſſe fidem jurejurando dare, illum nihil mali paſ-"ſurum eſſe. ideo enim ſe venire cum amicorum "comitatu, ut mentem Demetrii regis illis pate-"faceret, qualiter de genere illorum ſentiat." Cum iſta per legatos promiſiſſet Nicanor, Judas ejuſque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi ſuſpicantes, fidem ei *viciſſim* dant, & Nicanorem cum exercitu ſuſcipiunt. Ille vero, cum Judam amice ſalutaſſet, ſignum quoddam, dum inter ſe colloquerentur, ſuis dat *militibus*, ut Judam corriperent. At ille, inſidiis intellectis, proſiluit, & ad ſuos ſe recipiebat. Nicanor autem, conſilio ſuo patefacto, doliſque jam detectis, *tum demum* aperto Marte cum Juda rem gerere ſtatuit: cumque copias *undique* contraxiſſet & ad pugnam *eas* paraſſet, prælio commiſſo ad vicum quendam Capharſalama *dictum*, partaque victoria, Judam in arcem, quæ Hieroſolymis erat, fugere compulit. *Cum Juda doloſe agit. 1 Maccab. c. 7.* *Dolis detectis, ad prælium ſe parat. 1 Maccab. c. 7.* *Fundit fugatque Judæ milites.*

7. Cum

[g] Βηθζηθὼ] Βηζηθῶ *Hen.* & *C.* Βηζωὴθ forſan pro Βηθζωὴθ 1 *Macc.* c. 7. v. 19. HUDS. Βηζὲτ 1 Maccab. VII. 19. infr. c. XI. §. 1. *Gen.* Βηζηθὼ· Ελιανὸς 1 Maccab. VIII. 5. *Ruſin.* Barziton. SPANH.

[h] Πᾶσιν ὑπακοὴν Αλκίμου·] Sic *Busb. Hen.* & C. πάσῃ in *Editis.*

[i] Αὐτῷ,] Αὐτῷ ſolus *Busb.*

[k] Οσίων ἔθνους,] Οσιοι ἔθνους. inde nomen Eſſæorum. REL.

[l] Τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας.] Ita *Baſ.* ταῦτα ἐκείνῳ φρ. habet *Hen.* τὰ αὐτὰ Ιωακείμῳ φρ. *Busb.* ταῦτα αὐτῷ ἐκείνῳ συμφρ. C. τὰ αὐτὰ ἐκείνοις *Gen.*

[m] Αλλ' ἠττώμενον αὐτὸν τ' ἰσχύος,] Αλλὰ κρ' πολὺ λειπόμενον αὐτῶν *Hen.*

[n] Αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἔθνους.] Αὐτῷ deeſt *Hen. Busb.* & C.

[o] Προπέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ,] Προπέμπει C.

[p] Ως περὶ τοὺς τῶν ἀνθρώπους] Οσα περὶ τῶν γ. *Hen.* & *C.*

[q] Μεταξὺ προσομιλῶν] Καὶ μεταξὺ *Busb.* & *Hen.*

[r] Οἰκείοις τὶ σημεῖον,] Οἰκείοις σημεῖον C. & *Vet. Interpr.*

[s] Καὶ συγκροτήσας] Eſt qui legit, ὃς συγκροτήσας, & poſt καὶ νικήσας, infr. ἀναγκάζει τ' Νικάνορα. nam victoriam penes Judam fuiſſe oſtendit auctor libri 1 *Macc.* in c. 7. v. 32.

[t] Καὶ διαγωνισάμενος πρὸς τὴν μάχην,] Καὶ διαγωνισάμενος τὰ πρὸς τὴν μάχην *Hen.* (*L. B.*) & C.

[v] Καφαρσαλαμὰ,] Χαφαρσαλαμὰ 1 Maccab. VII. 32. SPANH.

[x] Καὶ νικήσας,] Καὶ νικᾷ, νικήσας ἀναγκάζει *Hen.* καὶ νικᾷ. Ιούδας ἐς τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν ἠναγκάσθη φυγεῖν *Busb.* Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3839.) legendum cenſet, καὶ νικᾷ, καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ Ιούδας &c. contra fidem *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Επὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν Φεύγειν.] Ita etiam *MSS.*

Nicanor, templo minatur excidium. *1 Maccab. c. 7.*

5. Cum autem in eo esset ut ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli & senatorum obviam facti cum salutabant, ostensis sacrificiis, quæ se Deo pro Rege oblaturos esse dicebant. Ille vero impie loquutus illis minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, templum excisurum esse cum rediret. Et post has quidem minas jactatas exiit Hierosolymis: sacerdotes vero, propter mœrorem ex iis quæ dixerat, in lachrymas proruperunt, Deoque supplicabant ut ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem cum Hierosolymis egressus ad vicum quendam perveniisset Bethoron vocatum, illic castra locavit, ubi & alius ei ex Syria accessit exercitus: Judas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui à Bethoro triginta stadiis aberat, non amplius quam mille homines *secum* habens. Istos valde hortatus, ut animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent cum quam multis dimicaturi essent, sed ut, quales ipsi & pro qualibus præmiis periculum subeunt secum reputantes, animose obviam irent hostibus, in prælium eos educit; & cum Nicanore congressus, editoque acri certamine, adversarios superat, & multos illorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo cæso, nequaquam substitit exercitus: sed ubi ducem amiserat, abjectis armis sese fugæ mandarunt. At Judas *impigre* eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis undique finitimis, quod hostes profligaverat. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, & fugientibus obviam facti occiderunt eos fronte fronti opposita. adeo ut ex hac pugna nemo *salvus* evaserit, homines licet fuerint ad novem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima-tertia die mensis, qui à Judæis Adar, à Macedonibus Dystrus appellatur. atque in eo votiva sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Judæorum gens à bellis aliquandiu requievit, & pace fruebatur: postea *vero* in certamina & pericula recidit.

Nicanor, iterum cum Juda congressus, superatur & occiditur. *1 Maccab. c. 7.* *2 Maccab. c. 15.*

Alcimi mors. *1 Maccab. c. 9.*

6. Alcimo autem pontifici, cum vellet adyti murum, veterem *admodum* & à sanctis prophetis exstructum diruere, Deus plagam quandam repentinam inflixit; à qua & voce privatus in terram concidit, multisque diebus cruciatus vita decessit, quadriennium functus pontificatu. Illo vero mor-

Judas pontificatum obit.

ε'. [z] Επι δ' αὐτῷ καλιόνδι [a] ἐκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, [b] ἀπαντήσαντες τ ἱερέων τινες καὶ πρεσβυτέρων κατάζοντο, καὶ τὰς θυσίας [c] ἐπεδείκνυον ἃς ὑπὲρ τ βασιλέως ἔλεγον [d] προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὁ δ βλασφημήσας [e] αὐτοῖς ἠπείλησεν, εἰ μὴ [f] παραδῷ τ Ιούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τ ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τ Ιεροσολύμων· οἱ δ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἅμα τοῖς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπῃ [g] προέπεσον, καὶ τ Θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι σφᾶς τ πολεμίων αὐτῶν. ὁ δ Νικάνωρ, ὡς, ἐκ τ Ιεροσολύμων ἐξελθὼν, ἐγένετο κατά τινα κώμην [h] Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ιούδας δ ἐν [i] Αδασοῖς ἑτέραν κώμην, σταδίους ἀπέχουσαν τριάκοντα τ [k] Βεθωρῶν, στρατοπεδεύεται, εἰς [l] χιλίους [m] ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τ σφετέρων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοις ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ περὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύσειν ἐνθυμουμένους, ἀψύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τῷ μάχῃ ἐξάγει· καὶ [n] συμβαλὼν τῷ Νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τ μάχης γενομένης, κρατεῖ τ σφετέρων, καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ [o] τελευταῖον αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν· ἀλλὰ τ στρατηγὸν ἀπολέσαντες, [p] εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ῥίψαντες [q] τὴν πανοπλίαν. ἀπιδίοκων δ ὁ Ιούδας ἐφόνευσε, καὶ [r] τ σάλπιγξι τ πέριξ κώμας ἐσήμαινεν, ὅτι νικήσαι τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐταῖς ἀκούσαντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γυμνοὺς καὶ τρώσαντες. ὥστε ἐκ τ μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγε, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δ νίκην σωθεῖσαν γενέσθαι τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τ μηνὸς, τ λεγομένου παρὰ μὲν Ιουδαίοις [s] Αδὰρ, καὶ δ Μακεδόσιν Δύστρου. [t] ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια καὶ πᾶν ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι [v] χρόνου τὰ τ Ιουδαίων ἔθνος τ [x] πολέμων ἀναπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἀπολαῦσαν, [y] ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατῆρε.

ς'. Τῷ δ' [z] ἀρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ ἁγίας, ὃν παλαιὸν ἑκατοσταρχήσαντος τ [a] ἁγίων προφητῶν, πληγή τις αἰφνίδιος ἐκ τ θεοῦ προέπεσεν· ὑφ' ἧς ἄφωνός τε ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη, καὶ βαρυνθεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας

[b] ἔτη

[z] Επι δ' αὐτῷ καλιόνδι] Ita *Hen. Busb.* & C. ἐπεὶ δ' in *Editis.*

[a] Εκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερόν,] Απὸ τ ἄκρας *Hen.*

[b] Απαντήσαντες] Υπαντήσαντες *Hen.* & C.

[c] Επεδείκνυον] Υπεδείκνυον C.

[d] Προσφέρειν τῷ Θεῷ.] Βπιφέρειν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

[e] Αὐτοῖς ἠπείλησεν,] Ita legisse videtur *Epiphan.* τῷ λαῷ ἠπείλησε habet *Zonaras.* in *Editis Aliisque* βλασφημήσας αὐτὸς ἠπείλησε. quæ quomodocunque distinguantur, haud placebunt. βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησε in uno *Cod.* quæ sane ferri possunt, modo comma ponatur post αὐτὸν.

[f] Παραδῷ τ Ιούδαν] Παραδώῃ *Busb. Hen.* C. & *Zonar.*

[g] Προέπεσον,] Προσέπεσον C.

[h] Βεθωρὸν] Βηθώρων *Hen.* Βαιθαρὼν *C.* Vide *Annot.* ad præced. c. 7. §. 1. HUDS. Βίθθαρα πόλις prope Hierosolyma Eus. H. Eccl. l. IV. c. VI. p. 118. Βαιθωρὲν 1 Maccab. VII. 39. infr. lib. 13. c. 1. §. 3. ubi *Gen.* Βεθωρέν· SPANH.

[i] Αδασοῖς] Sic *Hen.* C. & *Vet. Interpr.* ἐν Αδασοῖ in *Editis.* ἐν Αδασὰ 1 *Macc.* c. 7. HUDS. Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 1. §. 6. SPANH.

[k] Βεθωρῶν,] Ita mox supra post παρεμβολὴν & *Vet. Interpr.* Librariorum vitio Βεθωρῶν in *Editis.* Βηθώρων *Hen.* Βαιθωρὼν *C.* HUDS. *Gen.* Βεθωρῶν· leg. Βεθωρῶν· SPANH.

[l] Χιλίους] Haud aliter & hic loci & infra c. XI. §. 1. initiò. in libris omnibus tam Latinis quam Græcis, excepto *Cod. C.* qui διχιλίους habet. τετραχιλίους 1 *Macc.* c. 7. v. 40.

[m] Απαντας ἔχων.] In *Hen.* & aliquot *Epiphanii* libris ἔχων τὰς ἅπασας· ὡς παρεμβ.

[n] Συμβαλὼν τῷ Νικάνορι,] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, & mox μετὰ τῶν *Busb.*

[o] Τελευταῖον αὐτὸς] Καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν πολέμῳ 1 *Macc.* c. 7. v. 43.

[p] Εἰς φυγὴν ἐτράπησαν,] Εἰς φυγὴν οἱ αὐτῶ ἐτράπησαν *Busb.*

[q] Τὴν πανοπλίαν.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τὰς πανοπλίας in *Editis Aliisque.*

[r] Τ σάλπιγξι] *L. B.* τῇ σάλπιγγι.

[s] Αδὰρ, καὶ ὃ Μακεδόνας Δύστρου.] Conf. sup. lib. XI. c. 6. §. 13. SPANH.

[t] Ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια καὶ πᾶν ἔτος,] Νικητήρια singulis annis à Judæis celebrata in memoriam devicti à Juda Nicanoris. 1 Maccab. VII. 49. SPANH. Festum anniversarium die 13 Adar ob devictum Nicanorem. Ita & in Megillath Taanith legitur. nunc eo die jejunant ob Jejunium Estheræ ante Purim. REL.

[v] Χρόνου πρὸς ὀλίγον] Τῶ χρόνῳ *C. Busb.* & *Hen.*

[x] Πολέμων ἀναπαυσάμενον,] Πολεμίων solus *Hen.*

[y] Επειτ' εἰς ἀγῶνας] Πάλιν εἰς ἀγ. καὶ κιν. C. Hac in re manifesti erroris ex 1 *Macc.* 9. 54, 55, 56. convincitur *Josephus*: ubi post Judæ excessum vita functum fuisse Alcimum clarissime ostenditur. Ipseque *Josephus*, errore postea agnito (*sc.* l. 20. c. 8.) Jacimo sive Alcimo nullum omnino successisse retulit, sed per totum septennium Hierosolymam pontifice caruisse. *Usserius* ad A. M. 4843. Verum hanc periochen, à verbis τῷ δ' ἀρχιερεῖ usque ad τελευτήσαντος, in hunc locum intrusum esse suspicatur *Petitus* (in *Animadv.* antehac in *Josephum*, Tom. 4. p. 89.) atque inseri debere lib. 13. c. 1. §. 3. post verba illa, καὶ τῶν ἐφυλαττε τ τρόπον.

[z] Αρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ] Αρχιερεῖ Αλκίμῳ *Hen.* ἀρχιερεῖ Ιωακείμῳ *Busb.*

[a] Αγίων προφητῶν,] Vocem προφητῶν additam fuisse existimat *Jos. Scaliger.* (in *Elencho Trihæres. N. Serarii*, p. 316.) ob verba ista in *Chronico Eusebii*, Αλκιμος ὁ ἀνιερος καθελὼν τὸ τεῖχος τ αὐλῆς τ ἁγίων δίκας ἔδωκε πικρᾶς θανῶν. Verum locus *Esdræ*, c. 5. v. 6. quem suæ sententiæ firmandæ affert *Scaliger*, vulgatæ potius lectioni favet.

δ' ἐτη

[b] ἔτη τέσσαρα. πλοῦτήσαντι δὲ τότε, τῷ δεχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν· ὃς ἀκούσας περὶ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπολεμήκασι τῷ τε Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ Καρχηδόνα τὴν Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν Ἑλλάδα κεχειρωμένην, καὶ τὸν βασιλέα [c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον, καὶ τὸν [d] μέγαν Ἀντίοχον, [e] ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τὸν αὐτοῦ Φίλων Εὐπόλεμον τὸν Ἰωάννου μὲν, καὶ Ἰάσονα τὸν Ἐλεαζάρου, παρεκάλει δι' αὐτῶν συμμαχίαν εἶναι καὶ φιλίαν, καὶ δημηγορῆσαι ὅπως μὴ πολεμῶσι τοῖς Ἰουδαίοις. ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς πρέσβεις τοῦ Ἰούδα πρεσβύτατος ἡ σύγκλητος δέχεται· καὶ, διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, [f] τὴν συμμαχίαν ἐποιήσατο. ποιησαμένη δὲ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλε· αὐτὸ δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους, ἀνέθεσαν. ἐφ' ᾧ δὲ [h] ποιοῦσιν. "Δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας καὶ περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων. Μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων Ρωμαίοις πολεμεῖν "τοῖς Ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον "ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δέ τινες Ἰουδαίοις, βοη- "θεῖν Ρωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν, ἂν τῇ "Ρωμαίων ἐπίωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν "δέ τι πρὸς τούτοις τὴν συμμαχίαν βουλήσῃ τὸ τῶν Ἰουδαίων "ἔθνος ἢ [k] προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ [l] γνώμῃ "γνώμῃ τοῦ δήμου τῶν Ρωμαίων. ὃ δὲ ἂν προσθῇ, τοῦτ' "εἶναι κύριον. [m] ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου τοῦ "Ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ἐπὶ "ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ "ἀδελφοῦ αὐτοῦ." καὶ τὴν μὲν πρώτην Ρωμαίοις πρὸς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

tuo populus Judæ pontificatum dedit: qui cum multa audiisset de Romanorum potentia, eosque subegisse, * & Galatiam & † Iberiam, & Carthaginem in Africa, ac præterea Græciam in suam potestatem redegisse, regesque Perseum & Philippum & Antiochum Magnum, decrevit cum illis facere amicitiam. Missis igitur Romam, ex amicis suis, Eupolemo Joannis filio & Jasone Eleazari filio, voce illorum obsecrabat, ut societatem secum inirent & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne *posthac* Judæos bello lacesseret. Cumque Romam venissent Judæ legati, *benigne* eos excipit senatus: habitoque de iis quorum gratia missi erant sermone, societatem coire placuit. *Mox* facto hac de re senatus-consulto, exemplar ejus in Judæam missum est; illud vero ipsum, in tabulas æneas incisum, in Capitolium relatum est. Erat autem hujusmodi. "Decretum senatûs de societate & bene- "volentia erga gentem Judæorum habenda. Ne "quis Romanæ ditionis cum gente Judæorum "bellum gerito, neque bellum gerentibus frumen- "tum aut naves aut pecuniam submINistrato. Si "quis Judæos invadat, Romani illis opem feruntо pro viribus. viciſſim, ſi quis Romanos invadat, Judæi auxilium ferunto. Si quid ad hoc *ſociale* fœdus voluerit gens Judæorum addere aut "ab eo demere, id fiat cum consensu populi Ro- "mani. & quod sic additum fuerit, ratum esto. "Scriptum est hoc Senatus-consultum per Eupo- "lemum Joannis filium & Jasonem Eleazari, Ju- "da gentis pontifice & duce Simone fratre ipsius." Atque ita quidem contigit primam Romanis cum Judæis amicitiam & societatem factam esse.

Romanorum potentia. 1 *Maccab.* c. 8.

Judas mittit qui ſocietatem cum Romanis coëant. 1 *Maccab.* c. 8.

Romanorum ſenatus-conſultum de initа cum Judæis ſocietate. 1 *Maccab.* c. 8.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς αὐτὸν ἐνίκησεν, καὶ ὡς Ἰούδας γενναίως μαχόμενος ἔπεσεν.

CAP. XI.

XVIII.

Quod Bacchides denuo in Judam missus ipsum superavit: utque Judas strenue se gerens occubuit.

Δημήτριος δὲ, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τὸν Νικάνορος πλοῦτος, καὶ τὴν ἀπωλείας τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν· ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἰουδαίαν, ἐν [n] Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ [o] συμπεφεύγασιν· ἑκπολιορκήσας δὲ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα σπεύδει. μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἐν τινι κώμῃ [p] Βηθζηθὼ τοὔνομα καταστρατοπεδεύοντα, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δὲ [q] διχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν [r] οἱ πάντες [s] χίλιοι. ἔπει τὸ Βακχίδου πλῆθος ἑωρήκοντες ἔδεισαν, καὶ τῶν παρεμβο-

Cæterum Demetrius, nunciata sibi morte Nicanoris & clade exercitus qui cum eo erat, misit denuo Bacchidem cum *aliis* copiis in Judæam. qui, Antiochiâ profectus, ubi in Judæam pervenit, ad Arbela Galilææ urbem castra metatur. Cumque illos qui in istius loci speluncis erant (nam multi in eas confugerunt) vi expugnaverat ceperatque, illinc digressus Hierosolyma properabat: cognitoque Judam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, adversus eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum millia. At Judas non plures secum habebat quam mille homines. Illi, visa *exercitûs* Bacchidis multitudine, territi erant, relictisque castris omnes diffugerunt præ-

Demetrius Bacchidem in Judæam mittit. 1 *Maccab.* c. 9.

Judas multis è ſuis dilapſis, prælium cum Bacchide non detrectat. 1 *Maccab.* c. 9.

---

[b] Ἔτη τέσσαρα.] Triennium vero ei assignat in lib. 20. c. 8. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3844. & *Cappellum* ad *A. M.* 3840. & *Seldenum* in lib. 1. *de Succeſſ. in Pontif.* c. 10.

* *Et Galatiam*] Gallias *Epipham* partem Galatiæ, quæ Gallogræcia dicta est, intelligendam esse censet *Grotius*: quod tota Galatia serius facta fuerit provincia, Gallogræcia vero à Cn. Manlio subacta post pacem cum Antiocho Magno.

† *Et Iberiam*,] Celtiberis per M. Porcium Catonem, Fulvium Flaccum & Tiberium Sempronium Gracchum devictis; Vaccæis vero per L. Posthumium, temporibus Antiochi Magni, Seleuci, & Antiochi Illustris. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 8. v. 3.

[c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον,] Περσέα καὶ Φιλ. *Busb.* & *Hen.* Philippus rex Macedonum victus erat à T. Q. Flaminio, & Perses victus & in fidem acceptus à Paulo Æmilio.

[d] Μέγαν Ἀντίοχον,] Vide apud *Polybium* in *Excerptis* Legationum, *Livium* libro XXXVII. & XXXVIII. & *Florum* l. 2. c. 8.

[e] Ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι.] Conf. *ἀλλων.* lib. 1. c. 1. §. 4. SPANH.

[f] Τὴν συμμαχίαν ἐποιήσατο] Συνεμαχεῖν ἐποιήσατο *Busb.*

[g] Ἦν δὲ τοιοῦτον. Δόγμα συγκλήτου,] Vid. infr. lib. 14. c. 8. §. 5. & lib. 16. c. 2 §. 4. SPANH.

[h] Τοιοῦτον.] Ita ipse distinxi. prius erat, *ᾧ δὲ τοιοῦτο δόγμα* &c.

[i] Ἐπίωσί τινες Ἰουδαίοις,] Ἐπιῶσι hîc & seq. lineâ secundâ in *Cod. Hen.*

[k] Προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν] Προσθῶσιν *Hen.*

[l] Γνώμῃ] Γίγνεσθαι *Hen.*

[m] Ἐγράφη τὸ δόγμα] Hanc ὑπογραφὴν commentitiam esse & à *Josepho* adjectam existimat *Usserius* ad A. M. 3843. nam quis credet Juda superstite alium imperatorem fuisse quam ipsum Judam; aut si alius exstitisset, illum non Jonathanem potius fuisse, quam Simonem, qui post illius demum mortem principatum est adeptus.

[n] Ἀρβήλοις πόλει] Ἀρβατίοις malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 2. idque ex 1 *Macc.* c 5. v. 23. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 575. HUDS. Conf. de Vita §. 37. SPANH.

[o] Συμπεφεύγασιν·] Ita in *Editis.* συμπεφυγάσιν *Hen.* & *Busb.*

[p] Βηθζηθὼ] Hoc modo etiam supr. c. 10. §. 2. Βηζηθὼ hîc loci in *Editis.* Βεζηθὼ *Hen.* Βεζηθοῦ *Busb.* HUDS. Conf. sup. c. 10. §. 2. SPANH.

[q] Διχιλίων.] Χιλίων solus *Hen.*

[r] Οἱ πάντες χίλιοι.] Verum 1 Maccab. VIII. v. 6. dicuntur τριςχίλιοι ἄνδρες ὁπλῖται μετ' αὐτοῦ· *Rufin.* verò hic, Judæi verò fuerunt omnes duo millia, ut pro χίλιοι legerit hic διχίλιοι· SPANH.

[s] Χίλιοι.] Non dubitat *Petitus* (in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p. 640.) quin litera numeralis è *Josephi codicibus* exciderit, & à manu ipsius fuerit γ'. χίλιοι. Habemus quidem 1 *Macc.* c. 9. v. 5. τριςχίλιοι. *Zonaras* tamen receptam *Josephi* lectionem agnoscit.

præter octingentos. Judas autem à ſuis militibus deſertus, cum hoſtis jam immineret, nullumque ei tempus novos delectus habendi concederet, in eo erat, ut cum octingentis illis pugnam contra Bacchidem committeret: atque hortatus eos ut forti animo pericula ſuſtinerent, juſſit ut in aciem prodirent. Illis vero dicentibus ſe nequaquam poſſe cum exercitu tantæ magnitudinis congredi, atque ſuadentibus ut in præſentia quidem recederet & ſaluti ſuæ conſuleret, poſtea vero copiis ſuis collectis cum hoſtibus manus conſereret, "ne hoc, "inquit, ſol factum aſpiciat, ut terga mea hoſti- "bus obverſa oſtendam. Sed ſi nunc fatalis hora "venit ut moriar, & omnino neceſſe eſt ut per- "eam ſi pugnem, * fortiter *tamen* ſtabo, & quic- "quid futurum ſit malo excipere, quam ut res "præclare geſtas gloriamque ex illis partam turpi "fuga jam dedecorem." Atque iſtis quidem verbis reliquos de ſuis hortabatur, ut ſpreto contemptoque periculo cum hoſtibus prælium committerent.

Suos hortatur. 1 *Maccab.* c. 9.

XIX. *Prælium atrox inter Bacchidem & Judam.* 1 *Maccab.* c. 9.

2. Interea Bacchides, cum copiis ex caſtris egreſſus, aciem ad pugnam inſtrucbat: atque ita eam ordinavit, ut equites in utroque cornu collocarentur, atque velites & ſagittarii totam phalangem præcederent; ipſe vero eſſet in dextro cornu. Sic inſtructa acie, quamprimum hoſtium exercitui admoveretur, juſſit tubicinem ſignum dare, militeſque clamore ſublato prælium inire. Idem ubi Judas fecerat, cum hoſtibus congreditur, & utriſque acriter dimicantibus, pugnaque ad ſolis occaſum protracta, Judas, animadvertens Bacchidem & quod erat exercitui robur in dextro eſſe cornu, aſſumptis animoſiſſimis quibuſque in iſtam aciei partem impetum fecit: eoſque qui illic erant aggreſſus diſſolvit eorum phalangem. Cumque in medios *hoſtes* penetraſſet, eos in fugam compulit, perſequiturque uſque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in ſiniſtro cornu, pulſos qui erant in dextro conſpicati, Judam ſequentes circumiverunt, atque in tergum converſi ipſum in medio comprehendunt. Ille vero, cum nulla effugiendi via daretur, ſed undique hoſtibus ſeptus eſſet, conſtitit cum ſuis & *ſtrenue* pugnabat. Cumque multos adverſariorum fudiſſet, atque labore & *vulneribus* conficeretur, ipſe etiam cecidit, animamque efflavit, non minus ex rebus jam ante præclare geſtis, quam ex ſimilibus dum moreretur *conſpicuus*. Juda autem proſtrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem ſequerentur, tantoque duce orbati, fugæ ſeſe mandarunt. Simon vero & Jonathas, fratres Judæ, corpus *ejus*, ex fœdere ab hoſtibus receptum, in Modim vicum deportarunt, ubi & pater eorum monumento conditus erat, atque ibi ſepelierunt, cum illum populus *univerſus* aliquammultis diebus luxiſſet, atque ſolennibus exſequiis honoraſſet. Atque ita quidem vitam finivit Judas, vir fortis & bellicoſiſſimus, quique memor erat mandatorum Mattathiæ patris, & pro popularium ſuorum libertate omnia & agere & pati ſuſtinuit. Tanta itaque virtute præditus, maximam *poſt ſe* reliquit gloriam ſuique memoriam, gente *ſua* in libertatem vindicata & è Macedonum ſervitute erepta: cumque tres eſſet

Judas occumbit.

Magno cum ploratu ſepelitur. 1 *Maccab.* c. 9.

λὼ καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀκτακοσίων. Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ πολεμίων ἐπικειμένων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ἐπιτρεπόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τοῦ Βακχίδου· καὶ στρεφόμενός γε τούτους ἀψύχως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἐπὶ τὴν μάχην. τῶν δὲ λεγόντων, ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβουλεύοντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, "μὴ τοῦτ', εἶπεν, ἥλιος ἐπίδοι γιγνόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ "νῶτά μου δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ πεπρωτὼ ὁ "παρὼν μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι μαχό- "μενον, φήσομαι γυναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ "τοῖς ἤδη καλωσθωμένοις καὶ τῇ περὶ αὐτῶν δόξῃ προσ- "βαλὼν τὴν ἐκ τῶν νῶν φυγῆς ὕβριν." Ὁ μὲν τοιαῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, ὥστε καλῶν τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης, ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δύναμιν, πρὸς μάχην παρετάσσετο· καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρου τοῦ κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας προεσήσειν ἁπάσης τῆς φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἦν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως. ὅτως δὲ συνταξάμενος τὴν στρατιὰν, ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασιν προσιέναι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις· καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν παρατεινομένης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τὸν Βακχίδην καὶ τὸ κράτιστον ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς φαλαγγὸς, παραλαβὼν τοὺς εὐψυχοτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως, καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρις [x] Ἀζᾶ ὄρους ὕστερον λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες, [y] ἐκυκλώσαντο τὸν Ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γιγνόμενοι. ὁ δὲ [z] Φεύγειν μὲν δυνάμενος, ἀλλὰ περιεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων, καὶ κατακοπεὶς [a] γιγόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲν πρότερον γεγυμνάσθαι, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν [b] ἀφιείς. πεσόντος δὲ Ἰούδα, πρὸς μηδὲν τὸ λοιπὸν ἀφορμὰς ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγὸν δὲ τοιοῦτον στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα παρὰ τῶν πολεμίων ὑπεσπόνδουν Σίμων καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν [c] Μωδεΐμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσι, [d] πενθήσαντος ὅτι συχνὰς αὐτὸν τῶν ἡμέρας, καὶ μήσαντος κοινῇ τοῖς νομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τοῦ πατρὸς ἐντολῶν Ματταθίου μνήμονα, καὶ πάντ' ὑπὲρ τοῦ τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος σὺν τῇ ἀρετῇ ὑπάρξας, μέγιστον αὑτοῦ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν, ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας [e] αὐτὸ δουλείας· καὶ τὴν χειροσύνην

* Fortiter *tamen* ſtabo,] *Al.* ſtabo *tamen* omnia potius ſuſtinens, quam &c. *legendo* πᾶν ὑπομένων μᾶλλον ἢ τοῖς.

t Καὶ ὁ μὲν ταῦτα] Ita diſtinxi, prius erat, καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας Ἰούδας, καὶ κηδεύσι καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν. Hac lectione ſervata, eſt qui ἔπεισεν pro ἔλεγεν reponit.

v Ἔλεγεν.] Forte ἔπεισεν. COCC.

x Ἀζᾶ ὄρους] In *Epiphanii* libris *Gazara* aut *Gazarat*. 1 *Macc.* c. 9. v. 15. ἕως Ἀζώτου ὄρους. perperam, ut puto. HUDS. Conf. ſup. lib. VII. c. 12. §. 2. SPANH.

y Ἐκυκλώσαντο τὸν Ἰούδαν διώκοντες,] Ἐκύκλωσαν τὸν Ἰούδαν διώκοντα *Busb.*

z Φεύγειν δὲ δυνάμενος,] Ita *Hen.* φεύγειν in *Editis Aliisque.*

a Γιγόμενος,] Iterum cum *Hen.* γιγνόμενος in *ceteris.*

b Ἀφιείς.] Sic *Hen.* ἀφεὶς in *reliquis.*

c Μωδεΐμ κώμην,] Μωδαεῖ *Hen.* Vide præced. c. 6. §. 2. HUDS. Conf. ἀλώσ. lib. 1. c. 1. §. 3. & vid. 1 Maccab. IX. 18. SPANH.

d Πενθήσαντος] *L. B.* πενθήσαντι.

e Αὐτὸ δουλείας·] Illud *αὐτὸ* non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

f Ἐπὶ

σωὴν [f] ἔτ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.

annos pontificatu functus, *ita* occubuit.

Τέλ☉ ξ βιβλίυ δωδεκάτυ.

Finis Libri duodecimi.

f Ετ☉ τρίτου καταχὼν, ἀπέθανεν.] Hoc ita intelligendum (inquit *Cappellus* ad A. M. 3839.) ac si dixisset, obiisse triennio solido post repurgatum templum; cum tamen maximam temporis hujus partem pontificatus munia usurparit Aleimus. Vide super. cap. 9. §. 7.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ͂ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOTERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ιούδα, [b] τελευτήσαν☉ αὐτ☉, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

1. *Quomodo Jonathas frater Judæ, illo defuncto, principatum suscepit.*

β'. Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, ἠνάγκασε, φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἀπελθεῖν ἐκ τ☉ χώρας.

2. *Quomodo bello cum Bacchide gesto, coëgit eum, post factam cum ipso amicitiam, è Judæa discedere.*

γ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ὁ τ☉ Επιφανοῦς Αντιόχυ ὑὸς, ἐλθὼν εἰς Συρίαν, ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.

3. *Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Judæam profectus, Demetrio bellum intulit.*

δ'. Ως Δημήτρι☉, πρεσβευσάμεν☉ πρὸς Ιωνάθην, πρῶτα μὲν συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, [c] αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉ καὶ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν.

4. *Quomodo Demetrius, missa legatione ad Jonatham, cum eo societatem init, multis ipsi gentique nostræ datis muneribus.*

ε'. Ως Αλέξανδρ☉, ταῦτ' ἀκούσας, καὶ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα [d] τ☉ Δημητρίυ, καὶ ἀποδείξας Ιωνάθην δεξιρέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

5. *Quomodo Alexander his auditis, cum Demetrium muneribus superasset & Jonatham pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.*

ς'. Η Ονίυ φιλία πρὸς τ☉ Φιλομήτορα Πτολεμαῖον καὶ τ☉ αὐτὸν καιρὸν γνωμένη. καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τ☉ Ονίυ καλούμενον ναὸν πρὸς τ☉ ἐν Ιεροσολύμοις ὄντα.

6. *Sub id tempus Oniæ intercessit amicitia cum Ptolemæo Philometore. utque ædificavit templum, Oniæ vocatum, ad similitudinem Hierosolymitani.*

ζ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ἀποθανόντ☉ Δημητρίυ, σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην.

7. *Quod Alexander, post mortem Demetrii, Jonatham summo in honore habuit.*

η'. Ως Δημήτρι☉ ὁ Δημητρίυ παῖς, πολεύσας εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης, καὶ πολεμήσας τ☉ Αλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ποιησάμεν☉.

8. *Quomodo Demetrius Demetrii filius, cum è Creta in Syriam trajecisset, belloque Alexandro illato eum devicisset, ipse regnum occupavit, facta cum Jonatha amicitia.*

θ'. Ως Τρύφων ὁ Απαμεὺς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρυ ὑῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμεν☉ καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην.

9. *Quomodo Tryphon Apamensis, post devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto.*

ι'. Ως Δημητρίυ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτυ ληφθέν☉, [e] ὁ Τρύφων παρεσπόνδησε τ☉ Ιωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τ☉ ἀδελφὸν αὐτ☉ Σίμωνα.

10. *Quomodo, Demetrio à Parthis captivo facto, Tryphon fœdus cum Jonatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, & Simoni ejus fratri bellum intulit.*

ια'. Ως Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτ☉ τὴν στρατηγίαν ἐπεχείρησε [f] τὸ ἔθν☉, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

11. *Quomodo Judæorum gens exercitûs imperium detulit Simoni Jonathæ fratri, ipsumque pontificem creavit.*

ιβ'. Ως [ὁ Σίμων] ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχ☉ γνόμεν☉ Αντιόχῳ τῷ Δημητρίυ ἀδελφῷ, τῷ ἐπικληθέντι Εὐσεβεῖ.

12. *Quomodo Simon Tryphona in Dora compulsum oppugnavit, inita societate cum Antiocho Demetrii fratre, cui Pius cognomen erat.*

ιγ'. Ως Τρύφων☉ ἀναιρεθέν☉, [g] Αντίοχ☉ ἐπολέμησε Σίμωνα, καὶ ἐκεῖν☉ Κενδεβαῖον τ☉ στρατηγὸν αὐτ☉ νικήσας, τ☉ Ιουδαίας ἐξέβαλεν.

13. *Quomodo, Tryphone sublato, Antiochus contra Simonem bellum movit: atque ille Cendebæum, ejus copiarum ducem, prælio superatum Judæa expulit.*

14. *Quod*

a Ες τῇ τρισκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ, vel ἐν τῷ τρισκαιδεκάτου λόγου.

b Τελευτήσαντ☉] Τῦ τελευτήσαντ☉, αὐτὸς τὰλ *Hen.*

c Αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉] Ita ex *MS. Hen.* αὐτόν τε, & mox καὶ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν desunt in *Editis Aliisque.*

d Τῦ Δημητρίυ,] Illud ξ ex *MS.*

e Ο Τρύφων] Ita *Gen.* ὁ Τρύφων desunt *Aliis.*

f Τὸ ἔθν☉] Illa τὸ ἔθν☉ non agnoscit *Hen.*

g Αντίοχ☉] Ita cum *Cod. Hen.* in cæteris Ἀντίοχον ἐπολέμησε Σίμωνι, καὶ Κενδεβαῖον &c.

14. *Quod Simon, à genero ſuo Ptolemæo inter convivandum dolo occiſus, diem ſupremum obiit: atque Ptolemæus, uxore ejus & liberis in vincula conjectis, conatus eſt imperium ſibimet aſſerere.*

15. *Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, præoccupato imperio, longo tempore Ptolemæum obſedit, in arcem incluſum, cui nomen erat Dagon.*

16. *Quomodo Antiochus Pius, ducto in Hyrcanum exercitu, admotoque urbi Hieroſolymitanæ, obſidionem ſolvit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, & ſocietate cum eo amicitiaque facta.*

17. *Hyrcani, poſt mortem Antiochi (qui apud Medos diem obiit) in Syriam expeditio: utque urbes multas vi expugnavit.*

18. *Amicitia facta inter Hyrcanum & Alexandrum cognomine Zebinam.*

19. *Quomodo Antiochus Cyzicenus, cum ad auxilium Samaritis ab Hyrcano obſeſſis ferendum veniſſet, fuſus fugatuſque eſt, & ab Hyrcani filiis Judæa pulſus.*

20. *Quod Ariſtobulus, ſuſcepto imperio, primus ſibi diadema impoſuit.*

21. *Quomodo, Ariſtobulo defuncto, frater ejus Alexander, qui in imperium ſucceſſit, expeditionem fecit in Syriam, & Phœnicen & Arabiam, & multos ex hoſtibus ſubegit.*

22. *Ptolemæi Lathuri cum eo pugna & victoria.*

23. *Quomodo Demetrius Eucærus, exercitu in Alexandrum educto, ipſum ſuperavit.*

24. *Antiochi, Dionyſi appellati, in Judæam expeditio: & quomodo prælio victoriam reportavit.*

25. *Quomodo poſt obitum Alexandri, uxor ejus Alexandra, cum imperium per novennium tenuiſſet, & in pace & gloria vixiſſet, vita deceſſit.*

ιδ'. Οτι ὑπὸ [h] τῷ γαμβρῷ Πτολεμαίῳ ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν· καὶ Πτολεμαῖος, δήσας αὐτὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐπιχείρησε κατασχεῖν.

ιε'. Ως ὁ νεώτερος τῶν Σίμωνος υἱῶν Ὑρκανὸς, φθάσας αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν Ἰουδαίων, ἐπολιόρκησεν πολλῷ χρόνῳ τὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὸ Φρούριον ἐγκλείσας Δαγὼν καλούμενον.

ις'. Ως στρατευσάμενος ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ Ὑρκανοῦ τάλαντα τριακόσια, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ Φιλίαν [i] συνθέμενος.

ιζ. Ὑρκανοῦ στρατεία, μετὰ τὴν Ἀντιόχου τελευτὴν ἐν Μήδοις ἀποθανόντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ ὡς πολλὰς πόλεις καὶ κράτος εἷλεν.

ιη'. [k] Φιλία πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλέξανδρος ὁ [l] Ζεβινᾶ κληθέντος.

ιθ'. [m] Ως Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς Σαμαρεῦσι πολιορκουμένοις πρὸς Ὑρκανὸν, ἡττηθεὶς διέφυγε, διωξάντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων τῶν υἱῶν Ὑρκανοῦ.

κ'. Οτι Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα [n] πρῶτος ἐπιτίθεται.

κα'. Ως τελευτήσαντος Ἀριστοβούλου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν Ἰουδαίων, στρατεύσας ἐπὶ Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Ἀραβίαν, καὶ πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.

κβ'. Πτολεμαῖος ὁ Λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη.

κγ'. Ως στρατευσάμενος Δημήτριος ὁ Εὐκαιρος ἐπὶ Ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτοῦ.

κδ'. Ἀντίοχος [o] ὁ Διονύσου λεγομένη στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίους, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ.

κε'. Ως μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατασχοῦσα, καὶ βιώσασα μετ' εἰρήνης καὶ δόξης ἀπέθανεν.

h Τῷ γαμβρῷ Πτολεμαίῳ] Hoc lemma, pariter ac iſtud quod ſequitur, edidimus juxta exemplaria *Gall.* & *Henneb.* In *cæteris* ita ſe habebant: Οτι ὑπὸ γαμβρῷ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν. Οτι Πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς Ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν περιέλαβεν.

i Συνθέμβρος.] Sic *Cod. Hen.* Θέμβρος in *reliquis.*

k Φιλία πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου] Hoc lemma etiam acceptum debemus *Cod. Hen.*

l Ζεβινᾶ] Ζαβινᾶ juxta *Porphyrium* in *Græcis Euſebii*, p. 227.

m Ως Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς.] Brevius aliquanto in *Cod. Hen.* Ως ἡττηθεὶς ὑφ' Ὑρκανοῦ Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐξέπεσε τῆς Ἰουδαίας.

n Πρῶτος ἐπιτίθεται.] Περιέθετο πρῶτος *Hen.*

o Τῶ Διονύσου] Καὶ Διονυσίου *Hen.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSTERTIUS.

Continet hic liber tempus annorum LXXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ιωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ιούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· καὶ ὡς ἅμα Σίμωνι αὐτοῦ ἀδελφῷ ἐπολέμησε τῷ Βακχίδῃ.

[b] ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, καταδυλωσαμένων αὐτὸ τῶν [c] Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ιούδας ἀπέβανεν, ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν Ιούδα, πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν, καὶ παραβεβηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, [d] ἐπεφύη τοῖς Ιουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐπῆμαζον [e] ἐκάκουν. συνελάμβανε δὲ τῇ τῶν πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών· ὡς πολλοὺς διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δυνάσθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων, ὅπου τε ἐν λιμῷ καὶ τῶν ἐχθρῶν, δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ιουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῶν πατρίων συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον μεταμπισχομένους συναθροίσας, τούτοις ἐπεχείρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ιούδα φίλους, καὶ τοὺς ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ [f] παρέδοσαν. ὁ δέ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ ὡς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, [g] ἐπὶ ὅτῳ ὅτῳ διέφθειρε. τούτοις δὲ τοῖς συμφοραῖς τοῖς Ιουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐδ' ἦσαν πεπραγμένοι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ [h] συλλειφθέντες τῶν ἑταίρων τοῦ Ιούδα, βλέποντες δυσπολυμένου [i] οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Ιωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν

CAP. I.

Quomodo Jonathas, post Judam fratrem, principatum suscepit; utque una cum Simone ejus fratre bellum gessit adversus Bacchidem.

QUEMADMODUM Judæorum gens, à Macedonibus in servitutem adducta, libertatem recuperârit; & quibus quantisque certaminibus defunctus Judas mortem oppetiit, pro illis *strenue* pugnans; superiori libro declaravimus. Judæ vero post interitum, homines nefarii, quotquot erant, quique patria instituta violaverant, Judæos adoriebantur,* animisque resumptis eos undique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam & fames adjuvabat, quæ *tum forte* regionem urgebat: ita ut multi, ob necessariorum inopiam, & non ferentes malum utrinque hinc à penuria inde ab hostibus ingruens, ad Macedonas perfugerint. Bacchides autem, Judæis, qui à patriis moribus desciverant & profanam vitæ consuetudinem *eis* prætulerant, congregatis, his regionis administrationem commisit. At illi, comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. Is vero cum primum tormentis adhibitis eos ad libitum excruciaret, hoc facto *omnes* pari crudelitate occidebat. Judæis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non experti fuerant post *suum* ex Babylone reditum, qui reliqui erant ex Judæ sociis, cum viderent gentem miserabiliter pereuntem, Jonatha ejus fratre adito, *eum* rogabant ut fra-

Juda defuncto, Bacchidis permissu male tractantur Judæi. 1 Maccab. c. 9.

a Ογδοήκοντα καὶ δύο.] Ita *Hen. Busb. Gall.* 2. 3. 5. *Voss.* & *Bas.* Vide *Is. Vossium* in *Chronologia S.* c. XII. p. 152. & 155.

b Τίνι μὲν οὖν τρόπῳ] Τίνα μὲν οὖν τρόπον *Hen.* (*L. B.*) & *Gall.*

c Μακεδόνων,] Hebræi solent reges Syriæ מלכי יון & hos quidem solos reges Græcos nominare. Μακεδόνων nomen alii usurpant non pro Syris modo, sed aliis ex successoribus Alexandri. Eusebius histor. eccles. lib. v. c. 8. ex Irenæo. Πρὸ τῆς Ρωμαίων ἡγεμονίας τῷ κρείττονι αὐτῶν, ἔτι δὲ Μακεδόνων τὴν Ασίαν κατεχόντων Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. *Antequam Romani imperium suum confirmassent, quum Macedones adhuc Asiam obtinerent, Ptolemæus Lagi.* &c. mox narrat Judæos Ptolemæo petenti codicem Sacrum annuisse, ὑπενόουν γὰρ ἔτι τοῖς Μακεδόσι ποτε, *parebant enim tunc Macedonibus*, id est, Ægyptiis. Ceterequin enim ratio non esset cur regi Ægyptio debuerint id concedere, quia parebant Macedonibus, nisi ipse inter Macedones habeatur. Syncellus in Chronographia p. 277. notat illam Monarchiam, quæ Persicam secuta est Ελλήνων & Μακεδόνων dici, Ελληνας γὰρ καὶ Μακεδόνας ἐξ ἑνὸς τοῦ Μακεδόνος τοὺς αὐτοὺς μεμαθήκαμεν, *ex libris enim Maccabaicis didicimus eosdem esse qui Græci & Macedones dicuntur*, addens imperium τὸ κατὰ Μακεδόνας post Alexandri mortem divisum fuisse in Ægyptium, Syriacum & Macedoniæ ipsius. Africanus in Chronico (vide Syncellum p. 276.) Ἀπὸ Αλεξάνδρου δὲ κτίσεως χρόνων ὑποδιώνυτες Ιουδαῖοι τῇ Μακεδόνων ἀρχῇ ποτὲ μὲν Πτολεμαίοις, ποτὲ δὲ Ανλείχοις ἐτέλουν ὑπήκοοι. *A tempore Alexandri conditoris imperii Judæi fuerunt subjecti regno Macedonum, & modo Ptolemæis, modo Antiochis paruerunt.* Hic & Ægyptii & Syri appellantur Macedones. Tacitus lib. v. histor. 8. *Judæi Macedonibus invalidis sibi ipsi reges imposuere.* REL.

d Επεφύη τοῖς Ιουδαίοις,] Adhæsere Judæis, i. e. eos ursere & infectati sunt. Sic דבק Hebræis. In vernacula etiam lingua similis locutio. IBBETSON.

* *Animisque resumptis eos undique vexabant.*] *Vel* numeroque aucti, *aut* viribusque pollentes.

e Εκάκων.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐκάκουν in *Editis Aliisque.*

f Παρέδοσαν.] Παρεδίδοσαν *Busb.* & *Hen.*

g Επὶ ὅτῳ ὅτῳ διέφθειρε.] Ita in *Editis* & aliquot *MSS.* Verum ὅτῳ nec agnoscitur à *Busb.* nec ab *Epiphanio.* præterea *Zonaras* legit εἴτα διέφθειρε.

h Συλλειφθέντες] Ita *Gen.* & *Gall.* συλληφθέντες *Bas.* & *Hen.*

i Οἰκτρῶς τὸ ἔθνος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (*Lugd. Bat.* idem volebat scribens οἰκτρῶς) πικρῶς in *reliquis.*

k Απο-

fratrem ſuum ſibi in exemplum proponeret, ejuſque de popularibus ſuis curam & providentiam, qui pro patriæ libertate vitam profudit, imitaretur, & ſine defenſore non relinqueret gentem, præſertim cum in extremum diſcrimen adduceretur. Tum Jonathas, cum dixiſſet ſe pro illis mortem obiturum eſſe, atque exiſtimaretur nihilo inferior eſſe quam frater, Judæorum dux declaratur.

Jonathas Judæ fratri ſuccedit. 1 Maccab. c. 9.

2. Quod ubi reſcivit Bacchides, *is* veritus ne Jonathas negotium faceſſeret Regi & Macedonibus, quemadmodum non ita pridem Judas, dolo quærebat eum interimere. Verum hoc illius *vaſtum* conſilium nec Jonatham, nec Simonem ipſius fratrem latebat: ſed enim illi, hac re cognita, ſociiſque ſuis omnibus aſſumptis, in ſolitudinem, quæ proxime aberat ab urbe, fugam maturabant; cumque veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Bacchides autem, ubi intellexit quod viribus animiſque deficerentur, & illic loci conſiderent, adverſus eos cum omnibus ſuis copiis profectus eſt, & poſitis trans Jordanem caſtris *exercitum reficiebat. Cæterum Jonathas, certior factus quod Bacchides contra ſe veniret, mittit fratrem ſuum Joannem, Gaddin etiam appellatum, ad Nabatæos Arabas, (erant enim amici) ut apud eos impedimenta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicaret. At Joanni, dum iter faceret ad Nabatæos, Amaræi filii, ad inſidiandum ex urbe Medaba egreſſi, & ipſum, & qui cum eo erant, capiunt, cunctiſque quæ ferebantur direptis, & Joannem & ſocios ejus omnes interficiunt. Veruntamen pœnam ob iſta, quam commeruerunt, fratribus ipſius perſolvebant, de qua haud multo poſt verba faciemus.

Bacchides adversus eos cum copiis proficiſcitur. 1 Maccab. c. 9.

Joannes frater Jonatha intercipitur. 1 Maccab. c. 9.

3. Bacchides autem, cognito quod Jonathas in Jordanis paludibus caſtra haberet, die Sabbati captato, contra eum venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reverentiam. Ille vero ſocios adhortatus, additoque inſuper quod vita illis in periculo eſſet, in medio hoſtes inter fluviumque concluſis, ut qui non habeant quò ſe fuga recipere nt (nam hoſtes quidem à fronte eos premebant, à tergo vero flumen erat) quin & Deum precatus ut illis victoriam daret, congreditur cum hoſtibus. quorum multis proſtratis, ubi cernebat Bacchidem in ſe cum impetu ferri, dextram extulit ut eum feriret. Cum autem ille ictum prævideret eumque declinaſſet, *Jonathas* cum ſociis in fluvium inſiluit, & tranavit, atque ita trans Jordanem in tutum evaſerunt, quod hoſtes non amplius amnem tranſirent, ſed Bacchides è veſtigio ad arcem Hieroſolymitanam ſe reciperet. De ſuo autem exercitu *hominum* circiter duo millia amiſit. Cæterum multas Judææ urbes, quibus dejecta erant mœnia, communivit, & Hierichuntem, & Emmauntem, & Bethoron, & Bethellam, & Thamnatha,

Bacchides Judæos adoritur, & clade accepta Hieroſolyma ſe recepit. 1 Maccab. c. 9.

Per Judeam præſidia ſtatuit. 1 Maccab. c. 9.

ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τῷ ἐκείνῳ πρὸ τῶν ὁμοφύλων πρόνοιαν ἔχειν, ὑποθαρρύνων ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προϊεμένους [k] ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδ' [l] ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δ' Ἰωνάθης φήσας ἐτοίμως ἔχειν ὑποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομισθεὶς [m] οὐ μηδὲν εἶναι χείρων ἢ ἀδελφὸς, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο, καὶ φοβηθεὶς μὴ πρόφασιν πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. παύτῳ δ' ἔχων τὸ προαιρεῖσθαι οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα· ἀλλὰ μαθόντες ἔτι καὶ προσδοκῶντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς [n] τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον, καὶ διαβάντες ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον [o] λάκκον Ἀσφὰρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς [p] ἀπορρήκτους, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ, γνοὺς τὰ Βακχίδῃ ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, τὸν καὶ [q] Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς [r] Ναβαταίους Ἀραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν [s] ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι. τὸν δὲ Ἰωάννην ἀπιόντα πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐνεδρεύσαντες ἐκ [t] Μηδάβας πόλεως [v] οἱ [x] Ἀμαραίου παῖδες, αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, [y] κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. διὰ δὲ μέσου τούτων ὑπέρχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' ὀλίγου δηλώσομεν.

γ'. Ὁ δὲ Βακχίδης, γνοὺς τὸν Ἰωνάθην [z] ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, φυλάξας [a] τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς μαχούμενον [b] ἐκείνῃ διὰ τὸ νόμιμον. ὁ δὲ παροτρύνας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τὸν κίνδυνον, εἶπεν, μέσους ἀπειλημμένους καὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοὺς πολεμίους, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχοντας· οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν [c] ἐθλίβοντο, ὁ ποταμὸς δ' ὄπισθεν αὐτῶν· δύξάμενος δὲ τῷ Θεῷ νίκην αὐτοῖς παρασχεῖν, συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ πλήμμυρα εἶδε ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὁ δὲ παραδομένην τὴν πληγὴν ἐκκλίνας, ὑποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τὸν διασώζοντα τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν διαβαίνειν, ἀλλ' ὑποστρέψαντας ὀπίσω τῷ Βακχίδῃ εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς [d] ὡς περὶ δισχιλίους. πολλὰς δὲ τῆς Ἰουδαίας [e] καταβαλλομένας πόλεις ἐχύρωσε, καὶ τὴν [f] Ἰεριχοῦντα καὶ [g] Ἐμμαοῦν, καὶ [h] Βεθωρὸν, καὶ [i] Βεθήλ-

k Ἀπροστάτευτον] Ἀπροστάτητον *Busb.* & *Hen.* HUDS. Chryſoſt. Serm. XI. T. V. p. 56. ἀπροστάτευτον ὄντα καὶ ἔρημον. SPANH.

l Ἐν οἷς φθείρεται.] Ἐν οἷς καιροῖς φθείρῃ *Busb.* ἐν οἷς καιρῷ (ἵν. καιρῶς) φθείρεται *Hen.*

m Κατὰ —— Ἰουδαίων.] Conf. *alior.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

n Τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως] Ἔρημον Θεσβὴ 1 Maccab. IX. 33. vid. de Vit. §. 75. & *alior.* lib. 6. c. 6. §. 3. SPANH.

o Λάκκον Ἀσφὰρ,] Ita & 1 *Macc.* c. 9. v. 33. Ἀσφὰρ *Hen.* Non *lacum* fuiſſe, ſed *foſſam* exiſtimat *Grotius*. Ad occaſum lacûs Aſphaltitis fuiſſe videtur. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. pag. 267. HUDS. Lacus Aſſur *Ruſin.* 1 Maccab. IX. 34. itidem ut hic λάκκος Ἀσφάρ. SPANH.

p Ἀπερρήκτους,] *L. B.* ἀπερρήκτους.

* *Exercitum reficiebat.*] Confluentem illic militem recipiebat, *Gelen.*

q Γαδδὶν] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. SPANH.

r Ναβαταίους Ἀραβας,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 8. §. 3. SPANH.

s Ἕως ἂν πολεμήσωσι] Ἕως ἂν πολεμήσωσι σὺν τοῖς Βακχίδῃ *Hen.*

t Μηδάβας πόλεως] Ita & *Suida*. Μήδαβα *Ptolemæo*. In *Græcis* 1 *Macc.* c. 9. v. 36. Ναβαδὰ, & in quibuſdam *Epiphanii* libris *Nabath.* Γαβαθὰ veram lectionem eſſe apud *Joſephum* ſuſpicatur *Grotius*. Vide *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 893. HUDS. Ex Μηδαβὰ 1 Maccab. IX. 36. Nabath *Ruſin.* SPANH.

v Οἱ Ἀμαραίου παῖδες,] Υἱοὶ Ἰαμβρὶ 1 Maccab. IX. 36. filii Amri *Ruſin.* SPANH.

x Ἀμαραίου παῖδες,] Fuerit illorum parenti nomen *Amri*, quale regi cuidam Iſraëlis, 1 *Reg.* 16, 22.

y Κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην] Κτείνουσιν αὐτόν τε τὸν Ἰωάννην, καὶ τοὺς *Hen.* αὐτόν τε κτείνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ *Busb.*

z Ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου] Jordanis paludes vid. inf. §. 5. SPANH.

a Τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. & *alior.* lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

b Ἐκείνῃ διὰ τὸ νόμιμον.] Ἐν ἑαυτῇ *Hen.*

c Ἐθλίβοντο,] Ἐπίεζον *Hen.* & *L. B.*

d Ὡς περὶ δισχιλίους.] Εἰς χιλίους ἀνδρας 1 *Macc.* c. 9. v. 43.

e Καταβαλλομένας πόλεις] Καταλαβομένας *Busb.* (καταλαβόμενος *L. B.*) *Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ἰεριχοῦντα —— Γάζαρα.] Urbes Judææ præſidiis à Bacchide munitas legimus etiam 1 Maccab. IX. 50. erantque Ἰεριχ. Ἐμ. Βαιθωρὸν, Βαιθὴλ, Θαμνατὰ & *Phareathoni* & τὸν Τιφών. SPANH.

g Ἐμμαοῦν,] Ἀμαθὸν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.*

h Βεθωρὸν,] Βαιθαρὸν (forſan pro Βαιθωρὸν, *Hen.* Βεθωρὸν malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 50. Adi *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 637. HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 5. SPANH.

i Βεθήλ-

[i] Βεθήλαν, καὶ [k] Θαμναθὰ, καὶ [l] Φαραθὼ, καὶ [m] Τοχόαν, καὶ Γάζαρα. καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ πίσχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ιουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν [n] ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῶν Ιουδαίων παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, [o] καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ'. Τῷ τὸν αὐτὸν [p] δὲ καιρὸν παραγενόμενός τις παρὰ Ιωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Αμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ [q] Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ὄντων τῶν ἐπιφανῶν παρὰ τοῖς Αραψι, μέλλειν δὲ γίνεσθαι [r] παραπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν Ιωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν σκηνικὴν παιδελφῶν [s] νομίσαντες αὐτοῖς [t] παραφάναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ιωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς [v] Μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας· καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἄλλην ὅση τότε εἰπεῖν λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ιωάννου παιδελφῶν παρὰ τῶν ἡῶν Αμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἅπαντες οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες [x] ὡς τετρακόσιοι.

ε'. Σίμων μὲν οὖν ὁ Ιωάθης, εἰς [y] τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακχίδης δὲ, τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. [z] καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ιουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ιωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες [a] ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ιωνάθου σύλληψιν. [b] ἐδήλουν γὰρ αὐτὴν ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ, μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, [c] ἀποκτενεῖν ἅπαντας. [d] ὃ δὴ βασιλέως σκοπέμψαντος τὸν Βακχίδην, ἡδομένου ἔτους ἐν τῇ Ιουδαίᾳ πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ Ιουδαίοις καὶ συμμάχοις, [e] συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν Ιωνάθην. ἀσχολουμένων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ Ιωνάθου· ἐφυλάττετο γὰρ [f] σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν [g] ἠθημένου· ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα [h] αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ιωνάθης σὺν τοῖς ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς [i] Βηθαλαγὼν

& Pharathonem, & Techoam, & Gazara. Cumque turres in unaquaque urbe ædificasset, & muros validos & magnitudine præcellentes eis circumdedisset, in illis præsidia collocavit, ut factis inde excursionibus Judæos infestarent. Maxime vero *omnium* Hierosolymorum arcem firmavit. Cumque & principum Judææ filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit, atque ita custodiebat.

4. Sub id tempus igitur quidam Jonathan & Simonem ejus fratrem adiit, illisque nunciavit Amaræi filios, nuptias celebrantes, sponsam ducere ex urbe Gabatha, filiam cujusdam de viris illustribus apud Arabas, foreque ut puella deducatur cum splendido & sumptuoso apparatu. Jonathas autem & Simon, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem ulciscendum, opinatique se facillime posse Joannis *occisi* pœnas ab illis repetere, Medabam profecti sunt, & ad montem in insidiis locati inimicos exspectabant. Cumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, & *magnam* cum eis, ut in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, & omnes *ad unum* interfecerunt, captoque mundo muliebri & reliqua quæ viros tunc sequebatur præda, reversi sunt. Atque hujusmodi supplicium ab Amaræi filiis sumpserunt ob ea quæ Joanni fratri fecerant. nam & illi ipsi & qui eos comitabantur amici, ut & uxores eorum & liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt.

Jonathas & Simon opprimunt Nabatæos nuptias celebrantes. 1 Maccab. c. 9.

5. Et quidem Simon & Jonathas, in fluvii paludes reversi, illic consederunt. Bacchides vero, cum Judæam omnem præsidiis muniviſſet, ad Regem se recepit. Et tunc quidem per *integrum* biennium in tranquillo erant Judæorum res. Verum transfugæ & scelerati, cum viderent Jonatham cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad Demetrium regem *quosdam* legarunt, rogantes ut Bacchidem mitteret ad Jonatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, unaque nocte omnes, si eos de improviso adoriretur, opprimi posse. Cum autem Rex *eò* Bacchidem misisset, ille ubi in Judæam venit, scripsit ad amicos suos omnes, & Judæos & auxiliares, ut Jonatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agerent, nec quidquam proficerent ad Jonatham capiendum (nam *sibi* valde cavebat, intellectis *eorum* insidiis) Bacchides, iratus perfugis, ut qui rem falso ad ipsum pariter ac Regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit & interfecit. Jonathas autem cum fratre suo-

Proditores Bacchidem accersunt ad occidendum Jonatham. 1 Maccab. c. 9.

Bacchides, frustra id conatus, perfugis iratscitur. 1 Maccab. c. 9.

[i] Βεθήλαν,] Βεθήλα *Hen.* HUDS. Βεθήλα supr. lib. 1. c. 19. §. *ult.* & lib 5. c. 1. §. 22. ἕτερον δὲ τῶν Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελοῦτα πεδίον· & lib. 6. cap. 4. §. 2. & Βεθήλ supr. lib. 6. cap. 3. §... & cap 7. §. 1. ἐν πόλει Βεθήλ. SPANH.

[k] Θαμναθὰ,] *Eusebio* Θαμνὰ vicus. Vide *Relandum*, p. 1032. HUDS. Θαμνὰ supr. lib. 5. c. 10. § 1. vel 2. εἰς Θαμνὰ πόλιν τῶν Παλαιστίνων· nempe hic additur terminatio Syriaca θὰ. SPANH.

[l] Φαραθὼ,] Βαραθὼ *Hen.* Φαραθώνα aut Φαραθὼν legisse videtur *Vet. Interpres.* HUDS. Φαραθωνιτῶν supr. lib. v. c. 9. §. ult. πόλεως ἢ Φαραθωνιτῶν γεγονώς· & mox ibid. ταφῆς ἐν Φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνει· SPANH.

[m] Τοχόαν,] Θοκόαν *Hen.* Τοφὰν malit *Grotius* ex 1 *Macc.* c. 9. v. 50.

[n] Ἰσχύρωσε.] Ὠχύρωσε *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.] Illa καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον non legisse videtur *Epiphan.* ἐκύκλωσε, καὶ ἐφύλαττεν. ὧδε &c. *Busb.*

[p] Δὴ καιρὸν παραγενόμενός] Δὲ *Hen.*

[q] Γαβαθὰ] Ex 1 *Macc.* c. 9. v. 37. Ναβαθὰ malit *Relandus*, p. 771. cujus conjecturam aliquatenus firmat *Epiphan.* apud quem *Nabatha* aut *Madaba*. Sed Γαβαθὰ præfert *Grotius*. HUDS. Supr. lib. 5. c. 1. §. *ult.* τάφον ἐν Γαβαθὰ πόλει &c. lib. 6. c. 4. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθὰ & §. 6. ἀπερχομένῳ εἰς Γαβαθὼ, & lib. 8. c. 7. §. *ult.* περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.

[r] Παραπομπὴν κόρης] Μετὰ παμπόλλης λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς *Busb.* μετὰ πολυτελοῦς παραπομπῆς *Zonar.* μετὰ παμπόλλης παραπομπῆς μεγάλης 1 *Macc.* c. 9. v. 37.

[s] Νομίσαντες αὐτοῖς] Τοῦτον νομίσαντες *Busb.*

[t] Παραφάναι,] Παραφανῆναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[v] Μηδάβαν,] Τὰ Μηδάβα *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. ἀλσω, lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[x] Ὡς τετρακόσιοι.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄντες ν'. in *Editis.*

[y] Τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ] Conf. supr. §. 1. SPANH.

[z] Καὶ τότε μὲν] Post Alcimi pontificis obitum quievit Judæa annos duos. 1 *Macc.* c. 9. v. 57.

[a] Ἀποστεῖλαι Βακχίδην] Ὑποστεῖλαι *Hen.*

[b] Ἐδήλουν γὰρ αὐτὴν] Ita legisse videntur *Epiphan.* & *Zonaras*, male in libris omnibus ἐδήλου.

[c] Ἀποκτενεῖν ἅπαντας.] Ἀποκτεῖναι *Hen.*

[d] Τὸ δὴ βασιλέως σαλεὶς καὶ ἡδόμενος *Busb.* ὁ δὲ Βακχίδης ὑπὸ τοῦ βασιλέως σαλεὶς καὶ ἡδόμενος, juxta *Epiphanium.*

[e] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαβοῦσαι.

[f] Σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν] Illud σφόδρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἡθημένου,] Αἰθόμενον *Hen.*

[h] Αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας] Ἐξ αὐτῶν *Busb.*

[i] Βηθαλαγὼν —— ἐρῆμον,] Intelligit haud dubie eum locum, qui in *Tabula Judaïca*, בית עלה. nam *y* per Γ sæpe vertitur Græce, & literæ frequenter transponi solent in ejusmodi nominibus. Βαιθζαχὶ dicitur 1 *Macc.* c. 9. v. 62. qui locus videtur fuisse in proximo, ut parum referret hic an ille nominaretur. *Grotius.* HUDS. Βαιθζαχὶ τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ Maccab. 1. 11. 62. Vithalagam *Rusin.* SPANH.

rumque manu Bacchidis metu Bethalagam ſeceſſit, vicum in ſolitudine ſitum: & turribus ædificatis & mœnibus *ei* circumdatis, ſeſe à periculo ſecurum conſervabat. At Bacchides, iſtis auditis, cum copiis quæ tum ſibi aderant exiens, & Judæis in auxilium evocatis, contra Jonatham profectus eſt, ejuſque munimentis admoto exercitu, dies aliquammultos ipſum obſidebat. Ille vero acri oppugnantium ſtudio nihil cedit, ſed, cum fortiter reſtitiſſet, Simonem fratrem in urbe relinquit, adverſus Bacchidem præliaturum: ipſe vero clam in regionem egreſſus, magnaque inter ſuæ factionis homines manu collecta, nocte in caſtra Bacchidis impetum facit; & cum multos illic occidiſſet, Simoni etiam fratri palam fit, quod hoſtes eſſet adortus. nam & is ſentiens ſtragem ab illo editam exit in eos, & Macedonum machinas, in obſidionem paratas, incendit, & cæde multa in eos graſſatur. Bacchides autem, cum vidiſſet ſeſe ab inimicis circumventum, & alios quidem à fronte, alios vero à tergo ipſum urgentes, in deſperationem animique conſternationem incidit, *vehementer* perturbatus quod res obſidionis præter ſpem cecideriut. Veruntamen iram inde collectam in perfugas, qui ipſum à Rege accerſiverant, convertit, quaſi ab eis deceptus: volebatque, obſidione finita, cum dignitate, ſi fieri poſſet, domum redire.

Bacchides Bethalagam oppugnat. 1 *Maccab.* c. 9.

Obſidionem ſolvit. 1 *Maccab.* c. 9.

II. 6. Quod ejus conſilium ubi Jonathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia & ſocietate *ineunda*, *ea conditione* ut ſibi invicem redderent quos utrique captivos fecerint. Bacchides, hujuſmodi diſceſſionem ſibi *aliâ* honeſtiorem fore ratus, paciſcitur cum Jonatha amicitiam, ſibique mutuo jurarunt neutrum *alteri* arma illaturum. atque ita, redditis receptiſque captivis, Antiochiam ad Regem reverſus eſt: & poſt hunc diſceſſum deinceps nullum in Judæam impetum fecit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & in Machma urbe vitam agens, illic populo res adminiſtrabat: atque ſceleratos & impios ſupplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgavit.

Jonathas cum Bacchide componit. 1 *Maccab.* c. 9.

ἀναχωρεῖ, κώμην ἄσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ πίχη [k] περιβαλόμενος, [l] αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς πεφραγμένον. Βακχίδης δὲ [m] ταῦτα ἀκούσας, τλῶ τε [n] μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς Ιουδαίων τοὺς συμμάχους προσλαβών, ἦλθε τὸν Ιωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς τοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπολέμει πολλὰς αὐτῶν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ πρὸς τλῶ ἀσυδίαν τῶν πολιορκίας οὐκ ἐνεδίδοσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντίσας, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν [o] ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα· λάθρα δ' αὐτὸς εἰς τλῶ χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν πρός τε [p] τοὺς αὐτοὺς φρονοῦντας, [q] νυκτὸς ἐπιπίπτει [r] τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ, καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς ἐστὶ τοῖς ἀδελφῷ Σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ἔτι αἰσθόμενος [s] τοὺς πολεμίους ὑπ' αὐτοῦ κλεινομένους, ἐπέζεισιν [t] αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰ πρὸς τλῶ πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπολλυμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ παραχλῆ τὰ Δαιμόνιος ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβαίνειν [u] τὰ πολιορκίας συγχυθείς. τὸν μέντοιγε ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο αὐτὸν, [x] ἀπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας· ἐβούλετο δὲ [y] πλείους τὴν πολιορκίαν ἀφεῖπεν, [z] εἰ δυναίτο, εἰς τὰ [a] οἰκείαν [b] ὑποστρέφειν.

ς'. Μαθὼν δ' αὐτὸ τὴν Δαίμονιον Ιωνάθης, πρεσβευτὰς πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσι ἀλλήλοις ὧν εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὲ ταῦτα [c] ἀφεῖπεσθαι ὁ Βακχίδης τὰ ἀναχώρησιν, σπονδὰς πρὸς τὸν Ιωνάθην φιλίαν· καὶ ὤμοσαν μὴ [d] στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τούς τε αἰχμαλώτους ἀπέδους, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐστράτευσεν. ὁ δὲ Ιωνάθης, ταύτης τὰς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιήμενος ἐν [e] Μαχμᾶ πόλει τῇ δικαίαν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διέπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων [f] ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

III. CAP. II.

Quomodo Alexander bellum gerens adverſus Demetrium Jonathae multa elargitus eſt, & pontificatu ei delato ipſum in ſocietatem ſuam pertraxit, quamvis illi majora pollicitus eſſet Demetrius. De obitu Demetrii.

ΚΕΦ. β'.

Ως Αλέξανδρος, πολεμῶν τῷ Δημητρίῳ, πολλὰ ἐδωρήσατο Ιωνάθην, καὶ ἀποδειξας αὐτὸν ἀρχιερέα συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ, εἰ καὶ μείζονα ὑπισχνεῖτο Δημητρίου. πρὸς Δημητρίου τελευτῆς.

Alexander Ptolemaïdem occupat. 1 *Maccab.* c. 10.

ANno autem centeſimo ſexageſimo contigit ut Alexander, Antiochi Epiphanis filius, cum Syriam aſcendiſſet, Ptolemaïdem occuparet, proditione militum qui eam præſidio tenebant. infenſi enim erant Demetrio, tum quod is ſuperbus eſſet, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. nam cum in regiam quandam quatuor turribus muni-

Demetrii malum ingenium.

ΕΤΕΙ δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ [g] Αλέξανδρον τὸν Αντιόχου Επιφανοῦς [h] υἱὸν, ἀναβάντα εἰς Συρίαν, συμβῆναι καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἔνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπιχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διὰ τὸ ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείοντος γὰρ [i] αὐτὸν εἰς [k] πτεραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατασκευ-

---

k Περιβαλόμενος,] Περιβαλόμενον *Hen.* & *Busb.*

l Αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς] Εαυτὸν εἶχεν *Busb.* αὐτὸν εἶχεν *Hen.* αὐτῷ ἔχειν ἀσφαλῶς πεφραγμένην juxta *Vet. Interpr.*

m Ταῦτα ἀκούσας,] Ταῦτα μαθὼν *Busb.*

n Μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων,] Μετ' αὐτῶ *Hen.*

o Ἐν τῇ πόλει] Ἐν τῇ πόλει εἶασι τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα *Busb.* & *Hen.*

p Τοὺς αὐτοὺς φρονοῦντας,] Τοὺς αὐτῷ *Hen.*

q Νυκτὸς ἐπιπίπτει] Νύκτα *Busb.*

r Τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ,] Τῷ Βακχίδου *Hen.*

s Τοὺς πολεμίους] Τοὺς πολεμίους adjecimus è *Cod. Hen.* & *Vet. Int.*

t Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Busb.* ſed nec αὐτοῖς nec αὐτοὺς agnoſcit *Epiphan.*

u Τῆς πολιορκίας συγχυθείς.] Περὶ τοῦ πολιορκίου *Hen.*

x Απέσκηψεν,] Ira malui cum *Busb.* & *Hen.* præſertim quod eodem ſenſu occurrat apud *Dionyſ. Halic.* p. 368. v. 37. *Edit. Oxon.* ἐπέσκηψεν in *Editis.* HUDS. Verſ. *convertit.* potius *effudit.* IBBETSON.

y Πλείους] *L. B.* πολυτίμους.

z Εἰ δυναίτο,] Εἰ δυνατὸν adjectum eſſe volui ex *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.*

a Οἰκείαν] Οἰκίαν *Hen.*

b Υποστρέφειν.] Υποστρέψαι *Busb.* & *Hen.*

c Εὐαγγελισμῶν] Εὐαγγελιστῶν *Busb.* & *Hen.*

d Στρατεύειν ἔτι κατ'] *Lugd. Bat.* στρατεύσειν ἐπὶ τὸν.

e Μαχμᾶ πόλει] Conf. lib. VI. c. 6. §. 1. SPANH.

f Ἐκάθηρεν] Ἐκάθαιρεν *Busb.* ἐκάθαιρεν *Hen.*

g Αλέξανδρον τὸν Αντιόχου Επιφανοῦς] Verum non Antiochi filius, ſed ſortis extremæ juvenis à *Juſtino* dicitur *lib.* XXXV. c. 1. & *Appian.* in *Syriac.* Alexander Bala dictus *Euſeb. Gr. p.* 505. Item in ejus Nummis ΘΕΟΠΑΤΩΡ. 1 Maccab. c. x. v. 1. Αλέξανδρος ὁ ἐπὶ Αὐλάχου ὁ ἀναφανείς. SPANH.

h Υἱὸν,] Id eſt, qui ſe filium Antiochi illuſtris dicebat. *Nemen ei* (ut inquit *Juſtinus*, l. 35.) *Alexandri inditur*, *genituſque ab Antiocho dicitur*, *ſortis extremæ juvenis* &c. in Epitome *Livii*, l. 2. 11. *Alexander homo ignotus & incertæ ſtirpis.* ἐπεποίητο] ὃ αὐτῷ τις Αλέξανδρος ψευδώνυμος εἶναι Σελευκείας γόνος, *Appian.* Dictus eſt ab adverſariis Balles. *Straboni* l. XVI. ὁ Βαλὰς Αλέξανδρος. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 1. Vide *Hiſtoriam Regum Syriæ* per *Foy-Vaillant*, p. 245.

i Αὐτὸν] Αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

k Τετραπύργιόν τι] Τετραπύργιον τὸ βασίλειον *Busb.* HUDS.

For-

πεσκεύασεν αὐτὸς σὺκ ἄπωθεν τ Ἀντιοχείας, ἐρήνα προσ-
ίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸ τὰ πράγματα ῥᾳθυμῶ λῶ καὶ ὀ-
λίγωρῶ. ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τῶν ὑποτε-
ταγμένων μῖσῶ ἐξήφθη, [l] καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις
δεδηλώκαμεν. γνόμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Ἀλέξαν-
δρον ἀκέσας ὁ Δημήτριῶ, ἤγε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν
δύναμιν ἐπ' αὐτόν. ἐπεμψε δὴ καὶ πρὸς Ἰωνάθην πρέσ-
βεις περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. ἔφθασαν γὰρ τὸν Ἀλέ-
ξανδρον διέγνω, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκεῖνῶ αὐτῷ σχῇ
τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. [m] τῦτο δ' ἐποίῃ, φοβηθεὶς μὴ
μνησικακήσας ὁ Ἰωνάθης αὐτῷ τ ἔχθρας συνεπιθῆται.
προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ [n] κα-
τασκευάζειν ὅπλα, καὶ τὰς ὁμήρους, ἃς τῶν Ἰουδαίων
ἐκέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, [o] ἀπο-
λαβεῖν. τοιάτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημητρίῳ πρασσο-
μένων, ὁ Ἰωνάθης παραγενόμενῶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,
τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἔ βασιλέως, ἀκροώμενων ἔ τε λαῦ
καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δ'
τύτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ [p] τ ἀκροπόλεως
λίαν ἔδεισαν, [q] ἐπιτρεφόντῶ Ἰωνάθῃ ἔ βασιλέως
στρατιὰν συλλέγειν καὶ τὰς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δ' τοῖς
γονεῦσιν ἑκάστῳ τ ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν Ἰωνά-
θης ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τε
κῇ τὴν πόλιν, κ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευά-
ζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τ
πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἡ πρὸς τὰς [r] πο-
λεμίους ἀσφαλίστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων
τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες
ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν [s] Βεθσύρᾳ πόλ,
κ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων. ἦσαν γὰρ ἡ πλείων
μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ [t] πεφυγότων ἦσαν, καὶ
διὰ τῦτο τοὺς φρουροὺς σὺκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γνοὺς δ' Ἀλέξανδρῶ τάς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιή-
σατο Δημητρίῳ πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀν-
δρείαν αὐτοῦ, καὶ ὅσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδό-
νας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίῳ
καὶ Βακχίδου ἔ [v] Δημητρίου στρατηγῦ, συμμαχον σὺκ
ἂν εὑρεῖν Ἰωνάθην ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἐλεγε ἐν τῷ
παρόντι καιρῷ· ὃς καὶ πρὸς τοὺς [x] πολεμίους ἐστὶν ἀν-
δρεῖῶ, καὶ μῖσῶ οἰκεῖον ἔχῃ πρὸς Δημήτριον, πολ-
λὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοι-
γαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι [y] αὐτὸν κατὰ Δημητρίου,
νῦν ἐστιν σὺκ ἄλλο τ χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν
ἐπὶ τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φί-
λοις πέμπειν πρὸς τ Ἰωνάθην, γράφοντα τοιάδε ὑπὲρ τ
φιλίας. [z] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΝΑ-
ΘΗ ΤΩ ΑΔΕΛΦΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. "Τὴν μὲν
"ἀνδρείαν σε καὶ πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ
"τῦτο πεπόμφαμεν πρός σε ὡς [a] φιλίας καὶ συμμα-
"χίας. [b] χειροτονῦμέν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰ-
"δαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι
"καὶ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον,
"καὶ προσκαλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν ὅμοιον γίνεσθαι πρὸς
"ἡμᾶς.

γ'. Δεξάμενῶ [c] δὲ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἰωνάθης, ἐνδύε-

tam se concluſiſſet, quam ipſe non procul ab Antiochia exſtruxerat, neminem *in eam* admittebat: ſed in rebus adminiſtrandis ſocors erat & negligens. unde & ſubditorum in eum odium magis accenſum erat, ſicuti alibi etiam declaravimus. Itaque Demetrius, ubi fama acceperat Alexandrum eſſe in *urbe* Ptolemaïde, copiis ſuis omnibus aſſumptis contra eum profectus eſt. Quin & legatos ad Jonatham miſit, ut eum ſibi ſocium haberet benevolumque. Ei enim in animo erat ut Alexandrum præveniret, ne is cum Jonatha prior colloquutus illius auxilium impetraret. idque eo magis faciebat, veritus ne Jonathas, injuriarum memor, ipſum inimicitiarum ergo una adoriretur. Ei itaque imperavit, ut delectum haberet, & arma compararet, obſidesque Judæorum reciperet, quos Bacchides in Hieroſolymorum arcem concluſerat. Igitur cum mandata ejuſmodi ad eum à Demetrio delata eſſent, Jonathas, ubi ad Hieroſolyma venit, literas recitavit, audientibus omnibus tum cæteris tum iis qui arcem præſidio tenebant. Illis autem recitatis, impii & transfugæ, qui in arce erant, vehementer territi ſunt, quod Jonathæ facta eſſet à Rege exercitum colligendi poteſtas, obſidesque ſibi habendi. Ille vero eos parentibus ſuis quemque reddidit. Atque ita quidem Jonathas Hieroſolymis habitabat, urbem inſtaurans & pro arbitrio ſuo unumquodque conſtruens. juſſit enim ædificari muros urbis ex lapidibus quadratis, ut eſſent illi ab hoſtibus tutiores. Iſta autem cum animadverterent qui in præſidio erant munitionum per Judæam, cuncti illis relictis Antiochiam diffugerunt, præter eos qui Bethſuram tenebant & Hieroſolymorum arcem. Horum enim pars maxima Judæi erant impii & transfugæ: ideoque præſidia non deſerebant.

IV. *Demetrius Jonatham ſibi conciliare conatur. 1 Maccab. c. 10.*

2. Alexander autem, cum didiciſſet, quid Demetrius Jonathæ promiſerit, ſimul & reſciviſſet, & quam egregie ſe geſſerit, & quæ mala bellando Macedonibus intulerit, quæque vicissim ille paſſus fuerit à Demetrio & Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium habere quam Jonatham: qui & fortis eſt adverſus hoſtes, & ſingulari Demetrium odio proſequitur, ut qui multas injurias ab eo acceperit, multiſque viciſſim eum affecerit. Itaque ſi *idem ipſis* videatur, ut illum ſibi amicum *ſociumque* facerent contra Demetrium, nunc potius quam alio tempore è re ſua erit illum invitare ad ſocietatem ineundam. Cum igitur ita viſum eſſet ei & amicis, ut ad Jonatham mitterent, hujuſmodi literas ſcribit. REX ALEXANDER JONATHANI FRATRI S. "Jamdudum audivimus de fide tua & fortitudine: "ideoque ad te miſimus *qui* de amicitia & ſocieta- "te *agant*. Porro te facimus hodie Judæorum pon- "tificem, & ut noſter amicus dicare *ſtatuimus*. "Quin & munera tibi mittenda curavi, ſtolam "purpuream & auream coronam: teque obſecro, "ut à nobis honoratus ſimiliter erga nos affectus "ſis.

V. *Alexander id etiam agit ut Jonatham ſibi conciliet. 1 Maccab. c. 10.*

Alexandri litera ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

Jonathas ſtolam pontificalem induit. 1 Maccab. c. 10.

3. His literis acceptis, Jonathas pontificalem ſtolam

Forte τετρέπνεγόν τι &c. COCC.

l Καθὼς ἤδη] Ubi hoc demonſtratum dedit, plane neſcimus.

m Τῦτο δ' ἐποίῃ] Ita cum *Hen.* τύτο ἦ ποιῶ in *Editis Aliiſque.*

n Κατασκευάζειν ὅπλα,] Ita *Hen.* & in 1 *Maccab.* c. 10. v. 6. κατασκευάζειν in *Editis.*

o Ἀπολαβεῖν.] Ἀπολαμβάνειν *Busb.* & *Hen.*

p Τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν,] Οἱ ἐν τ ἀκρ. *Hen.* κ οἱ ἐν τ *Busb.*

q Ἐπιτιτροφότῶ] *L. B.* ἐπιτετραφότῶ.

r Πολεμίους ἀσφαλίστερα.] Sic *Busb.* & *Hen.* πολίμους in *Editis.*

s Βεθσύρᾳ πολ,] Βαθσυρᾷ *Hen.* Vide lib. 12. c. 8. §. 4. & *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 658. HUDS. Βεθσύρα, locus Judææ munitiſſimus. vid. infr. c. 9. §. 6. SPANH.

t Πεφυγότων ἦσαν] Τὸν νόμον καταλιπόντων 1 *Macc.* c. 10. v. 14.

v Δημητρίου στρατηγῦ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* Ἦ στρατηγῦ in *Editis Aliiſque.*

x Πολεμίους] Πολίμους ſolus *Hen.*

y Αὐτὸν κτ. Δημητρίου,] Τὸν Ἰωνάθην *Busb.*

z Βασιλεὺς —— χαίρειν.] Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθου χαίρειν. 1 *Macc.* c. 10. v. 18. Sic Ædui fratres Romanorum, teſte *Tacito*, Averni *Lucano*, Batavi in *Inſcriptione Antiq. Grot.* HUDS. Conf. infr. c. 4. §. 9. SPANH.

a Φιλίας καὶ συμμαχίας.] Illa φιλίας καὶ abſunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

b Χειροτονῦμέν σε *Busb.* & *Hen.* quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* De voce χειροτονεῖν videſis *Seldenum*, lib. 2. de *Synedriis Heb.* p. 730.

c Δὲ τὴν ἐπιστολὴν] Δὲ abeſt *Hen.* & mox ὁ deeſt *Hen.* & *Busb.*

ſtolam induit, inſtante Umbraculorum feſto, quadriennio poſt fratris ejus Judæ interitum. etenim nemo per illud tempus pontificatum obierat. Magnum etiam exercitum colligit, & multa arma fabricabat. Quibus rebus auditis, Demetrius indoluit; cœpitque ſuam ſibi vitio vertere torditatem, quod non anticiparit Alexandrum, pleniori obſequio Jonathæ benevolentiam demerendo, ſed illi ſatis temporis relinqueret ad eam præripiendam. Veruntamen & ipſe literas ſcribit ad Jonatham populumque in hanc ſententiam. "REX "DEMETRIUS JONATHÆ ET JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam amicitiam nobiſ- "cum initam ſervaſtis, & ad noſtros inimicos qui "vos tentarunt non defeciſtis, hanc veſtram fidem "laudo, hortorque ut in iiſdem permaneatis, be- "neficii gratiam à nobis viciſſim conſequuturi. "Pleroſque enim veſtrum tributis & penſionibus "levabo, quæ & regibus anteceſſoribus meis & mi- "hi jam ante pendebatis. Et nunc vobis vectiga- "lia remitto quæ ſolvere ſemper conſueviſtis. Ac "præterea pretium ſalis vobis condono, & coro- "narum, quas nobis afferre ſoliti eratis; & quod "mihi, pro tertiis frugum & dimidiis fructûs ar- "borum, jure cedebat, ex hodierno die *in* poſte- "rum vobis remitto. Et quod in ſingula capita "mihi dari oportebat, ab his qui Judæam inco- "lunt & qui ſunt in tribus toparchiis, quæ Judææ "adjacent, Samariæ & Galilææ & Perææ, id vo- "bis concedo ab hoc tempore in perpetuum. Et "urbem Hieroſolymitarum ſacram & inviolabi- "lem eſſe volo, & à decumis vectigalibuſque im- "munem qua patet ejus territorium. Arcem etiam "ejus permitto pontifici veſtro Jonathæ, & quos "ipſe pro amicis & fidis habuerit præſidio ejus "adhibere, ut eam nobis cuſtodiant: ac præterea "Judæorum eos, qui bello capti in terris noſtris "ſerviunt, dimitto liberos. Ad hæc jubeo ut Ju- "dæorum jumenta ad angarias non adigantur: at- "que Sabbata & feſta omnia & tres dies feſtum "antecedentes immunes ſint. Similiter & Judæos "in meo regno degentes dimitto liberos nulliſque "injuriis affectos: & qui mecum militare voluerint, "eos ſino, liceatque illis *in exercitum meum deſcri-* "*bi* ad *hominum* millia triginta: idemque ſtipen- "dium, quod noſtri milites accipiunt, illis, ubi- "cunque ierint, numerabitur. Ex iis autem quoſ- "dam in præſidiis collocabo, alios vero in cor-

Demetrii literæ ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τ Σκιροφηγίας ἐνιαύσιος [d] μὴ ἔτη τέσσαρα, ἡ τ ἀδελφὸν αὐτ Ιούδαν ἀποθανεῖν. ἡ γὰρ ὧδε ἦν τῶτον τ χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόν. συναγὰ ἦ δυνάμιν πολλὴν, ἡ πλῆθ ὅπλων ἐχάλκευε. Δημήτριον ἦ τοῦτο [e] σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα, ἡ τ βραδυτῆτ ἑαυτὸν ἐπίησεν αἰτιᾶσθ, ὅτι μὴ προλαβὼν Αλέξανδρον αὐτὸς [f] ἐφιλανθρωπεύσατο τ Ιωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνο καταλίποι καιρὸν εἰς ἁρπ. χράφ [h] μέντοι ὖν αὐτὸς ὑπὲρ τολλῶ τῷ Ιωνάθῃ ὖ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. "ΒΑΣΙ- "ΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΕΙ "ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ. Επειδὴ [i] διετηρήσατε τὴν "πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, ἡ προσέσχετε ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς "ἐχθροῖς οὐ προσηλθατε, ἡ ταύτῃ μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ "τὴν πίστιν, [k] καὶ προσκαλῶ ἦ τοὺς αὐτοὺς [l] ἐπιμέ- "νειν, [m] ἀπολήψομένους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν ὖ χαρι- "σμάτων. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀνήσω τῶν φόρων ὖ τῶν "συντάξεων ὰς [n] προσετέλεστε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦ- "σι ὖ ἐμοί. καὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, οὓς ἀπὸ "παρείχετε πρὸς τούτοις ὖ πᾶσιν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν "[o] ἀλῶν. ἡ τῶν [p] στεφάνων οὓς προσεφέρετε ἡμῖν· ἡ ἀντὶ "τ [q] τρίτων ἕ καρπ, ἡ ἕ ἡμίσους ἕ ξυλίνου καρποῦ τὸ "ἡμόμενον ἐμοὶ μέρ ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τ σήμερον ἡμέ- "ρας. [r] ἡ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστῃ ὃ ἔδ μοι δίδοσθ [s] τ ὑπ τῇ Ιουδαίᾳ κατοικούντων, ἡ [t] τ τριῶν τοπαρχιῶν τ τῇ Ιου- "δαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας ὖ Γαλιλαίας ὖ Περαίας, "τ [v] τῶτο ἀφίεσθαι ὑμῖν ἀπὸ ἕ νῦν εἰς τ ἅπαντα χρόνον. "ἡ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [x] ἱερὰν ὖ ἄσυλον εἶναι βού- "λομαι, ἡ ἐλευθέραν ἕως τ [y] ὁρίων αὐτῆς [z] ἀπὸ τῆς δεκάτης "ἡ τ τελῶν. τὴν ἦ ἄρχειν ἐπιτρέπω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν "Ιωνάθῃ, ὃς δ' ὢν αὐτὸς δοκιμάσῃ πρὸς ὖ φίλος, "τούτους ἐν αὐτῇ φρουροὺς καταστῆσαι, ἵνα φυλάσσωσι "[a] ἡμῖν αὐτήν· ἡ Ιουδαίων ἦ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὖ "δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω "ἦ μηδὲ [b] ἀγγαρεύεσθαι [c] τὰ Ιουδαίων ὑποζύγια· τὰ ἦ "Σάββατα, ἡ ἑορτὴ ἅπασι, [d] ἡ τρεῖς αἱ πρὸ τ ἑορτῆς "ἡμέρας, ἔσωσαν ἀπολῆς. [e] τ αὐτὸν τρόπον ὖ τοὺς ἐν τῇ "ἐμῇ καταοικοῦντας Ιουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστως "ἀφίημι· ἡ τοὺς στρατεύσαθ μετ' ἐμὲ βουλομένους ἐπιτρέ- "πω, καὶ μέχρι τελευμενίων ἐξίστω τοῦτο· τῶν δ' ἀπ' "τῶν, ὅποι ἂν ἀπίωσι, πύθονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν σῶ- "τουμα μεταλαμβάνῃ. καταστήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν "εἰς τὰ φρούρια, τινὰς ἦ ἡ καὶ πρὸς τὴν φυλακὴν τ' ἐμ- "μῆ

d Μετὰ ἔτη τέσσαρα,] Anno *nono* poſt mortem Jonathanis, non *quadriennio* poſt, ut vult *Joſephus*. qui error ex alio illo de Juda in pontificatu Alcimo ſuccedente, eſt prognatus, quem ab ipſo *Joſepho* (ſc. l. 20. c. 8.) agnitum fuiſſe comperimus. *Uſſerius* ad *A. M.* 3852. *Oclennio* poſt mortem Jonathanis pontificem factum eſſe cenſet *Petitus*, adeoque reſcribendum, μὴ ἔτη δ' ἄσσα θ'. ἢ τ αὐ. ac ſi excidiſſet numeralis θ'. propter ἢ ſequens, & librarius mutaſſet ἦ ἄσσα in τέσσαρα. Tom. IV. *Animadverſ.* p. 93. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 133. *Jac. Cappellum* ad A. M. 3847. & *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* c. xi. p. 151.

e Σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα,] Illud σφόδρα è *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ἑαυτὸν ἐποίησε αἰτιᾶσθ,] Ἑαυτὸν ἠτιᾶτο *Busb.* ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιάσασθ *Hen.*

g Ἐφιλανθρωπεύσατο τ Ιωνάθην,] Φιλανθρωπεύσασθ *Busb.*

h Μέντοι ἡ αὐτὸς] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *veruntamen nec ſic diſtulit ſcribere* &c. γεγράφ τοίνυν in *Editis*, *Aliiſque.*

i Διετηρήσατε] Ετηρήσατε *Hen.*

k Καὶ προσκαλῶ] Καὶ abeſt *Hen.*

l Επιμένειν,] Εμμένειν *Busb.*

m Απολήψομένους] Ita *Busb. Hen.* & *Gall.* ἀπολήψομένοις in *Editis.*

n Προσετέλεστε] Ετελεῖτε *Hen.* & mox ναὶμοί.

o Αλῶν.] Ita *Gen. aliquot MSS.* & *Vet. Interpr.* ἅλων *Baſ.* & *Hen.* perperam. Id enim ſibi vult *Joſephus*, Regem illis remitttere pecunias quæ dabantur ad ſal eximendum è ſalinis in Judæa. Videſis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 10 v. 29. & c. 11. v. 35.

p Στεφάνων] Coronas Judæi ſoliti erant regibus offerre quotannis: poſtea *aurum* quod vice coronarum ſolvebatur aut in coronas impendebatur, dictum eſt *coronarium*, & φόρ στεφανίτης ſupr. lib. 12. c. 3. §. 3. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29.

q Τρίτων ἕ καρπ,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τρίτων τ ἕ καρπ in *Editis Aliiſque.*

r Καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης] Καὶ ὃς ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκ. ὃ δέδ μοι δίδοσθαι. *Busb.* & *Hen.*

s Τῶν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ κατοικούντων,] Τῶν omittit *Hen.*

t Τῶν τριῶν τοπαρχιῶν] Τῶν πατρίων τοπαρχιῶν ſolus *Hen.* τ τελῶν νομῶν τ προσκειμένων αὐτῇ ἀπὸ τ Σαμ. 1 *Macc.* c. 10. v. 30. τ τε. τοπ. τ ἐν τῇ Ιουδ. in *Editis Aliiſque.* Voculam ἐν (cum *Cod. Hen.*) ejectam eſſe volui, præſertim quod nec eam agnoſcat *Hen.* nec *Epiphan.* qui vertit, *necnon & trium finitimarum vobis provinciarum, Samariæ* &c. ac ſi legiſſet τελῶν τοπαρχιῶν τ ὑμῖν προσκειμένων. Hoc modo legendum eſſe monuit *Grotius ad* 1 *Macc.* c. 10. v. 30. qui præterea ſcribendum cenſet ἐκ Σκιμαρείας &c. contra fidem *MSS.* & *Epiphanii.*

v Τῶτο ἀφίεσθαι] Ita *Busb.* τούτους in *Editis Aliiſque.* πάντα aut πᾶσι legiſſe videtur *Vet. Interp.* qui habet *univerſa concedo.*

x Ιερὰν ἡ ἄσυλον εἶναι] Videſis *Ez. Spanhemium* de *præſantia & uſu Numiſm.* in *Diſſert.* ix.

y Ὁρίων αὐτῆς] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερῶν in *reliquis.*

z Απὸ τ δεκάτης] Υπὸ τελῶν ἡ δεκάτης *Busb.* ὑπὸ τελῶν τ δε- κάτης à decima parte vectigalium *Epiphan.*

a Ημῖν αὐτὴν·] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ὑμῖν in *Editis.*

b Ἀγγαρεύεσθαι] Vide *Grotium* ad *Matt.* 5. v. 41. & *Jac. Lydium* in *Florum Sparſione ad Paſſ. Chriſti*, p. 181. HUDS. Menander in Σικυωνίοις in Exc. H. Grot. p. 745. ἰὼν ἴχνη τι μαλακὸν, ἀγγαρεύει. SPANH.

c Τὰ Ιουδαίων ὑποζύγια·] Τὰ τ Ιουδαίων ſolus *Busb.*

d Καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τ ἑορτῆς ἡμέρας,] Καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἑορ- τῆς ἡ τρεῖς ἡμέρας μὴ ἑορτὴ 1 *Macc.* c. 10. v. 34.

e Τὸν αὐτὸν τρόπον] Τὸν ἦ αὐτ *Hen.*

f Τῶν σώματ,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἕ σώματ in *reliquis.*

g Τῶν

"μᾶ σώματ☉, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω [g] τῶν ἐκ
"τῆ ἐμῆ αὐλῆ. ἐπιτρέπω ἢ καὶ τοῖς πατρίοις
"χρῆσθαι νόμοις Ϲ τότε φυλάσσειν, [h] καὶ τοῖς τρισὶ
"τοῖς προσκειμένοις τῇ Ἰουδαίᾳ νομοῖς ἐπιτάσσεσθαι βού-
"λομαι, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἷς
"Ἰουδαίω ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν
"Ἱεροσολύμοις. [i] δίδωμι δὲ ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπά-
"νην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτ☉ [k] μυριάδας πεντεκαίδεκα, καὶ
"ἢ προσήκουσα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι·
"τὰς ἢ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῆ ἱερᾶ οἱ
"βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, ἅμα τὰ [l] προσήκοντα αὐτοῖς [m] τοῖς
"ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς
"τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ [n] ὑπ' αὐτῷ χρημα-
"τίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην
"αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν [o] ὅτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς
"σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω ἢ Ϲ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν Ϲ οἰκοδο-
"μεῖν, Ϲ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὸ
"τεῖχος ἢ συγχωρῶ τὸ Ϲ πόλεως [p] οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύρ-
"γους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν [q] ἀνισάν-
"των. εἰ δέ τι Ϲ φρούριόν ἐστιν, ὃ συμφέρῃ [r] τῇ Ἰουδαίων
"χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευα-
"σθήτω".

δ'. Ταῦτα [s] μὲν ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος τοῖς
Ἰουδαίοις [t] ἔγραψε Δημητρίῳ. Ἀλέξανδρ☉ ἢ ὁ βασι-
λεὺς, δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων Ϲ τῶν
προσθεμένων ἐκ Ϲ Συρίας αὐτῷ σταλησῶν, ἐπὶ τ Δημή-
τριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον
κέρας ἢ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἑαυτῶν εἰς φυγὴν, καὶ
ἐδίωξεν ἄχρι πολλῶ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν Ϲ διαφθείρων
τὸ στρατόπεδον· [v] τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τ Δημήτριον,
ἐκύκλωσαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον· Δημήτρι☉ ἢ
γενναίως μαχόμεν☉ σὺν ὀλίγοις μὲν ἀναιρεῖ τ πολεμίων,
διώκων ἢ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τ ἵππον εἰς τέλμα βαθὺ
καὶ δυσεκπέρατον, ἔνθα συνέβη, πεσόν☉ [x] αὐτοῦ ἢ ἵππου,
μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ γὰ συμβεβηκὸς
περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἐπέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμε-
νοι τ Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ἢ, πλέος
ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολυτρόπου τραύματα λαβὼν
πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμεν☉, κατέπεσε. [y] καὶ
τέλ☉ μὲν τοιοῦτο τ Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασι-
λεύσαντα [z] ἕνδεκα, ὡς Ϲ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

"poris mei cuſtodes habebo, præfectoſque faciam
"illorum qui ſunt in regia mea. Permitto etiam
"eis patriis legibus vivere, eaſdemque ſervare;
"voloque illos imperare tribus præfecturis Judææ
"attributis, pontificique id curæ eſſe, ut nemo
"Judæus aliud templum habeat, ad Deum vene-
"randum, præter illud quod Hieroſolymis eſt.
"Inſuper ſingulis annis de meo *fiſco* largior cen-
"tum & quinquaginta millia *drachmarum* in ſum-
"ptum ſacrificiorum, & quicquid pecuniæ ſuper-
"eſt *id* veſtrum eſſe volo: illa autem decem mil-
"lia drachmarum, *quæ de templo reges accipie-
"bant, vobis remitto, quod pertineant ad ſacerdo-
"tes rem divinam in templo procurantes. Qui-
"cunque etiam confugerint in templum Hieroſo-
"lymitanum † & in ejus pomœria, qui debitores
"eſſent pecuniæ fiſcalis, aut ex alia re, abſolvantur
"& ipſi, & res eorum ipſis ſalvæ ſunto. Tum au-
"tem permitto ut inſtauretur templum & ædifice-
"tur, ſumptibus ad iſta ex fiſco meo ſuppeditatis:
"quinetiam concedo ut mœnia urbis exſtruantur,
"turreſque altæ excitentur, ita ut iſta *omnia* meis
"impenſis erigantur. Denique ſi quod caſtellum
"ſit, quod Judæorum regioni expediat munitum
"eſſe, ſumptibus meis opera fiant & munitiones.

4. Iſta quidem Demetrius, promiſſa faciens vo- *Pugna inter Demetrium & Alexandrum.*
lenſque gratificari Judæis, *ad eos* ſcripſit. Alexan-
der autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex
mercenariis quam ex militibus qui è Syria ad eum
acceſſerant, contra Demetrium profectus eſt. 1 *Maccab.* c. 10.
Cumque pugna committeretur, ſiniſtrum Deme-
trii cornu eos qui ſibi oppoſiti erant in fugam
vertit, & diu perſequutum eſt, multoſque illorum
occidit & caſtra diripit; dextrum vero, in quo for-
te erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem
omnes in fugam ſe conjecerunt: at Demetrius, for-
titer dimicans, hoſtium non paucos interfecit,
dumque alios ſubſequitur, equo invectus eſt in cœ-
num profundum & tranſitu difficile, ubi contigit
ut ille, cum prolapſo equo effugere non potuerit,
occideretur. nam hoſtes, viſo quod ei acciderat,
reverſi ſunt; cumque Demetrium circumdediſſent,
eum jaculis omnes petierunt. at ille, quanquam
pedibus eſſet, fortiter propugnabat, tandemque
multis vulneribus confectus, cum diutius reſiſten- *Demetrius occiſus.*
do non eſſet, occubuit. Atque hoc modo vitam 1 *Maccab.* c. 10.
finivit Demetrius, anno regni ſui undecimo, ſicut
& alibi declaravimus.

ΚΕΦ. γ'.

Η Ονίᾳ φιλία πρὸς τ Φιλομήτορα Πτολεμαῖον· καὶ ὡς
ᾠκοδόμησε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν Ἱεροσολύ-
μοις.

CAP. III.

Amicitia inter Oniam & Ptolemæum Philometorem: utque Onias in Ægypto templum exſtruxit Hieroſolymitano ſimile.

VI.

Ὁ δὲ [a] Ονίᾳ ἢ ἀρχιερέως υἱὸς, ὁμώνυμ☉ ἢ ὢν τῷ
πατρὶ, ὃς ἐν Αλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τ [b] βα-

ΟNiæ autem pontificis filius, eodemque no- *Onias ſtatuit templum in Ægypto ædificare.*
mine quo pater appellatus, (qui profugus ad
Pto-

g Τῶν πρὸς τῇ ἐμῇ αὐλῇ.] Iterum cum *Hen.* τ deëſt *cæteris.*

h Καὶ τοῖς τρισὶ] Ita cum *Grotio* ex præced. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10. v. 38. antea erat καὶ τ. τρ. τ. προσκ. ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, *tribus propoſitis in Judæa legibus obedire*, ut vertit *Epiphan.* καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοῖς προσκειμένοις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, reſcribit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1292.

i Δίδωμι δ' ἐκ τ ἐμῶν.] Δίδωμι ἢ καὶ ἐκ ſolus *Hen.*

k Μυριάδας πεντεκαίδεκα.] Locus hic pleriſque videtur in mendo cubare. Nonnulli (ex 1 *Macc.* 10. v. 40.) volunt χιλιάδας υ'. ita ut addatur vel ſubintelligatur vox σίκλων. Alii cum *Fac. Cappello* ad A. M. 3846. malunt μυριάδας ς'. & mox τὰς ἢ δυσμενείας. Videſis *Villalpandum* in *Appar.* part. 2. p. 401.

* *Quæ de templo reges accipiebant*,] *Sc.* quæ ex primitiis, unde vivebant ſacerdotes ἐκ ἀφαιρέσεως, decerpebant.

l Προσήκοντα αὐτοῖς] Ἀπῆκεν 1 *Macc.* c. 10. v. 42.

m Τοῖς ἱερεῦσι] Καὶ τοῖς λειτουργοῖς τ ἱερῶν *Hen.* & *Busb.*

† *Et in ejus pomœria*,] Vel, *& in ea quæ Templo accedunt.* Nam more Græcorum jus aſyli dat templo, & ſpatio definito circa templum. *Grotius.*

n Ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα,] Ἀπ' αὐτῷ *Hen.*

o Οὗτοι,] Αὐτοὶ *Hen.* & mox αὐτὰ pro ταῦτα.

p Οἰκοδομεῖσθαι,] Οἰκοδομεῖν *Hen.*

q Ἀνισάντων.] Ἀνισῶν πάντα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

r Τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ.] Τῇ χώρᾳ τ Ἰουδαίων *Hen.*

s Μὲν ὑπισχνούμ☉] Μὲν ὧν ὑπισχνόμ☉ *Hen.*

t Ἔγραψε Δημητρί☉.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* Ἔγραψε Δημητρί☉ τοῖς Ἰουδαίοις in *Editis Aliiſque.*

v Τὸ ἢ δεξιὸν,] Τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τ Δημήτριον, ἐκύκλ. *Busb.*

x Αὐτοῦ ἢ ἵππου.] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

y Καὶ τέλ☉ μὲ] Similiter & lib. 12. c. 11. §. 2. circiter fin. καὶ τέλ☉ μὲ τοιοῦτοι κατέσχον Ἰούδαν. Verum τοιοῦτο Δημήτρι☉ *Busb.*

z Ἑνδεκα,] *Polybius, Porphyrius, Euſebius*, & *Severus Sulpicius* ei aſſignant annos XIII. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3854. & Simſonum ad A. M. 3853.

a Ονίᾳ ἢ ἀρχιερέως υἱός,] Σίμων☉ υἱὸς dicitur in *Bello Judaïco*, l. 8. ἁμαρτήματι μιαιφονικῷ, ut puto. de Onia vide Hieronymum in Iſaiam, p. 182. Ed. *Ben.*

b Βασιλέα Πτολεμαῖον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* βασιλέα deëſt in reliquis.

Ptolemæum regem cognomine Philometorem *se contulit* & Alexandriæ degebat, ut jam ante diximus) cum videret Judæam vexatam à Macedonibus eorumque regibus, velletque ſibi memoriam gloriamque æternam parare, decrevit, miſſis ad Ptolemæum regem & Cleopatram reginam literis, ab illis petere ut ſibi liceret in Ægypto templum ædificare Hieroſolymitano ſimile, & in eo Levitas & ſacerdotes ex ſuo genere conſtituere. Hoc autem volebat, præſertim quod Eſajæ vate confideret, qui, cum ante ſexcentos amplius annos vixerit, prædixit fore omnino ut in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab homine Judæo. Onias igitur, propter hæc *cupiditate* elatus, Ptolemæo & Cleopatræ hujuſmodi literas ſcribit.

Hac de re literas ad Ptolemæum & Cleopatram mittit.

"CUM MULTA magnaque belli munera Dei "auxilio in veſtram utilitatem confeciſſem, atque "in Cœlen-Syriam Phœnicemque me contuliſſem, "& cum Judæis in Leontopolim etiam præfectu"ræ Heliopolitanæ urbem aliaque *iſtius* gentis lo"ca perveniſſem, & quamplurimos animadverti"ſem templa contra atque oporteret habentes, & "idcirco ſibi invicem infenſos, id quod Ægyptiis "etiam accidit propter multitudinem templorum "& diverſas de religione ſententias, invento loco "maxime opportuno in arce, Dianæ agreſtis no"mine vocata, varia materia abundante, ſacriſque "animalibus pleno, rogo ut fanum iſthic nulli ſa"cratum numini jamque collapſum mihi liceat re"purgare, & in templum Deo maximo exſtruere "ad ſimilitudinem Hieroſolymitani, iiſdem *plane* "menſuris, pro te tuaque conjuge & liberis, ut "Judæi qui Ægyptum incolunt, illic convenien"tes ex mutua inter ſe concordia, tuis utilitatibus "pareant. Nam & Eſajas vates hoc prædixit: fu"turum eſſe in Ægypto altare domino Deo *ſacra*"*tum*. & multa id genus alia propter locum *illum* "vaticinatus eſt.

Ptolemæus & Cleopatra permittunt Oniæ templum exſtruere.

2. Et hæc quidem Onias Ptolemæo regi ſcribit: de ipſius autem & Cleopatræ ejus ſororis & conjugis pietate conjecturam licet facere ex ea qua literis iſtis reſponderunt epiſtola. fecerunt enim ut peccatum hoc legiſque prævaricatio in caput Oniæ recideret. nam in hunc modum *ei* reſcripſerunt. "PTOLEMÆUS REX ET CLEO"PATRA REGINA ONIÆ S. Legimus tuam "petitionem, qua *nos* oras ut tibi permittatur il"lud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolita"næ templum, quod Bubaſtis agreſtis vocatur, col"lapſum repurgare. Unde fit ut mirari ſubeat, an "poterit Deo gratum eſſe templum, quod exſtru"cturus es in loco impuro & ſacrorum animalium "pleno. Quandoquidem vero tu dicas id ipſum "ab Eſaja vate jamdudum prædictum eſſe, pote-

Ptolemæi & Cleopatræ literæ ad Oniam.

σιλέα Πτολεμαῖον τ ἐπικαλέμενον Φιλομήτορα δι' ἧς, ὡς Ⓒ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίαν κακωμένην ὑπὸ τ Μακεδόνων Ⓒ τ βασιλέων αὐτῶν, [c] βουλόμενος ἢ αὐτῷ μνήμην Ⓒ [d] δόξαν αἰώνιον καταστήσασθαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τ βασιλέα Ⓒ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ λεῖτας Ⓒ ἱερεῖς ἐκ τ ἰδίου γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο μᾶλλον τῷ προφήτῃ [f] Ἡσαΐᾳ, ὃς, ἔτεσιν ἔμπροσθεν [g] ἑξακοσίοις πλέον γενομένοις, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου. Διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ Ονίας, γεγραφὼς Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ [h] τοιαῦτα ὑπεσολλώ. "ΠΟΛΛΑΣ καὶ μεγά"λας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατ' πόλεμον ἔργοις "μετ τ [i] τοῦ Θεοῦ βοηθείας, καὶ γενόμενος [k] ἐν τῇ Κοίλῃ "Συρίᾳ Ⓒ Φοινίκῃ, [l] καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ηλιο"πολίτιν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ [m] εἰς ἄλλους τόπους ἀφι"κόμενος ἔθνους, καὶ πλείστους νεὼς κατὰ τὸ καθῆκον "ἔχοντας ἱερά, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὁ καὶ Αἰ"γυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ "[n] περὶ τ θρησκείας οὐκ [o] ὁμοδόξειν, ἐπιτηδότατον [p] τό"πον ἐν τῷ καλουμένῳ [q] τ ἀγρίας [r] Βυβά"στεως ἀχυρώματα, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τ ἱερῶν ζώων "μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι, τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθά"ραντα ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ "Θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν Ⓒ ἐν Ἱεροσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς μέ"τροις, ὑπέρ τε σῦ Ⓒ τ [s] γυναικὸς Ⓒ [t] τ τέκνων, ἵν' "ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ "συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, [u] ὡς ἐξυπη"ρετεῖν χρείαις. καὶ γὰρ Ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπεν· "ἔσται θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ Θεῷ· καὶ πολλὰ "ἄλλα προεφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τ τόπον.

Β'. Καὶ τοῦτα μὲν ὁ Ονίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. καταγνοίη δ' ἄν τις αὐτὸ τὴν εὐσέβειαν Ⓒ Κλεοπάτρας τ ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς [v] ἀντήρατο ἐπιστολῆς. τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ονίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντήρατο γὰρ ἔτως. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ "ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΝΙΑι ΧΑΙΡΕΙΝ. Ανέ"γνωμέν σου τὴν [x] παράκλησιν, ἀξιοῦντ Ⓒ ἐπιτρέ"πῃναί σοι τὸ ἐν [y] Λεοντοπόλ [z] τ Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμ"πεπτωκὸς ἀνακαθᾶραι, πρασαγορεύόμενον ἢ [a] ἀγρίας "Βυβάστεως. διὸ Ⓒ θαυμάζομεν, εἰ ἔσται τῷ Θεῷ πε"χαρισμένον τὸ [b] καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσεβεῖ τό"πῳ Ⓒ πλήρει [c] ζώων [d] ἱερῶν. ἐπεὶ ἢ σὺ φὴς Ἡσαΐαν τ "προφητῶν ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προφρηκέναι, συγχω"ρῶμέν

[c] Βυλόμενος] Hoc modo *Busb.* atque ita, vel βυλόμενός τε legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Δόξαν αἰώνιον] Quod Oniæ conſilium Templum illud exſtruendi arguitur αἰῶν. lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[e] Τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ,] Conf. αἰῶν. lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[f] Ησαΐᾳ,] Locus, quo ad ſacrilegam ſuam ambitionem ſtatuminandam abuſus eſt Onias, reperitur apud *Eſajam*, c. 19. v. 18, 19. ubi pro עיר החרס *civitate deſtructionis*, ob maximam literarum ſimilitudinem עיר החרס olim legebatur, id eſt, πόλις Ηλίου, ut interpretatus eſt *Symmachus*. Quomodo & *Hieronymus* reddidit: *Civitas Solis vocabitur una*. & *Chaldæus paraphraſtes*, utraque lectione conjuncta, *Civitas Solis quæ deſtruetur*. Qua occaſione fortaſſe & Ηλιοπολίτην νεὼν Oniam elegiſſe, in quo templum ſuum conſtrueret, conjicit. *Scaliger. Uſſerius* ad A. M. 3854. Videſis *Hieronymum* in *Eſajæ* cap. 20, & 21. p. 131. & 181. & 187. *Edit. Benedict.* & *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3837. & *Schotanum* in *Biblioth.* S. p. 1300.

[g] Εξακοσίοις πλέον γενομένοις,] Εξακοσίοισι πλείοσι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[h] Τοιαῦτα ἐπιστολή.] Περὶ τούτων ante τοιαῦτα inſerit *Busb.*

[i] Τοῦ Θεοῦ βοηθείας,] Ita *Hen.* Ⓕ deeſt *reliquis.*

[k] Ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ,] Sic *Hen.* ἔντι τῇ in *cæteris.*

[l] Καὶ εἰς Λεόντων ἢ πόλιν] Eſt qui malit καὶ Λεόντων ἢ πόλεϊ τῇ Ηλ.

[m] Καὶ εἰς ἄλλους τόπους] Illud καὶ non agnoſcit *Hen.*

[n] Περὶ τ θρησκείας] Ita malui cum *Hen.* ἀφὶ τὰς θρησκείας & mox ὁμόδοξον in *cæteris.*

[o] Ομοδοξῶν,] Ita quoque in *Lugd. Bat.*

[p] Τόπον ἀρῶν] Sic *Hen.* ἀρῶν τ τόπον in *Editis Aliiſque.*

[q] Τῆς ἀγρίας Βυβάστεως ὀχυρώματα,] Βυβαστίτα τοιαῦτα Adverſ. Apion. lib. 1. §. 14. SPANH.

[r] Βυβάστεως] Sc. *Dianæ*. nam Ægyptiace Βούβαστος erat *felis*. & Βούβαστις *Diana*, teſte *Herodoto* l. 2. c. 156. ut & *Antonino Liberali* in *Fab.* 28. Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* lib. 1. c. 10. p. 63.

[s] Γυναικὸς] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλίσσης in *reliquis.*

[t] Τῶν τέκνων,] Καὶ τέκνων *Hen.*

[u] Αντέχεσθαι ἐπιστολῆς.] Ita ex *Vet. Interpr.* ἀντέχεσθαι hic loci in *Græcis* omnibus, at infra poſt ἀνέθεσαν cum *Epiphanio* ἀντέχεσθαι habet *Busb.* hoc modo, οἱ ἢ πρὸς αὐτὸν ἀντέχεσθαι ἔτως.

[x] Παράκλησιν,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστολὴν in *reliquis*

[y] Λεοντοπόλ] Λεόντων πόλιν *Busb.*

[z] Τῆ Ηλιοπολίτᾳ ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

[a] Βυβάστεως.] Βυβάστου hic & ſuper. §. 1. *Hen.*

[b] Καθιδρυσόμενον] *Coiſlin.* & *Lugd. Bat.* καθιδρυθησόμενον.

[c] Ζώων ἱερῶν.] *Coiſlin.* & *Lugd. Bat.* ἀνίερον· ἐπειδὴ. at mox ἱερῶν ζώων.

[d] Ἱερῶν.] Ita etiam *Epiphan.* ἀνίερον *Hen.* & *Busb.*

e Au-

"ῥᾳμέν σοι, εἰ μέλλῃ τᾶτο ἔσεσθαι κ τ νόμον, ὥστε μηδὲν
"ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι.

γ'. [c] Λαβὼν οὖν τ τόπον ὁ Ονίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτᾶ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, [f] ἐν γὰρ τῇ [g] ἑβδόμῃ μᾶ βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων ἀνεγέγραπται. εὗρε δὲ Ονίας καὶ Ιουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τᾶ ἱεροῦ τούτου [h] ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

Templum in Ægypto conditum.

"ſtatem tibi facimus, modo res futura ſit ex lege,
"ne nos in Deum deliquiſſe videamur.

3. Onias igitur, locum nactus, templum & altare Deo ædificavit ad inſtar Hieroſolymitani, ſed minuſculum & pauperculum. Menſuram vero ejus & vaſa mihi non viſum eſt in præſentia indicare: nam de illis nonnulla memoriæ prodidi in libro ſeptimo quem ſcripſi de Bellis Judaïcis. Invenit etiam Onias & Judæos quoſdam ſui ſimiles, & ſacerdotes & Levitas, qui *Dei* cultum illic inſtaurarent. Sed de hoc quidem templo ſatis nobis dictum eſt.

δ'. Τὰς δὲ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, [i] οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει προσεκύνουν ἱερὸν οἰκοδομηθὲν κ τὰς Αλεξάνδρᾳ χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τ ἱερῶν ἐπ' αὐτᾶ Πτολεμαίῳ διενεχθέντας. τ μὲν Ιουδαίων λεγόντων κ τὰς Μωϋσέως νόμους [k] ὠκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, τ δὲ Σαμαρέων, τὸ ἐν Γαριζεὶν. [l] παρεκάλεσαν δὲ σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τὰς περὶ τούτων ἀκῦσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ [m] ζημιῶσαι. τ μὲν οὖν ὑπὲρ τ Σαμαρέων λόγον Σαββαῖος ἐποιήσατο, κ Θεοδόσιος· [n] τ δὲ ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν Ἑ Ιουδαίων, Ανδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου. ὤμοσαν δὲ τ Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὲν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κ τὸν νόμον· [o] παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδόμενον τὸν ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν ἐκάλεσε βεβαίων, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δὲ ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ιουδαῖοι σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν, οἷς [p] ἀγανακτεῖν [q] ὑπὲρ ᾧ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὰ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἴ τινες καταλύσουσιν, ἕως ἤκμαζον καὶ διαμένοντα τ κατὰ τὸν οἰκουμένην ὑπῆρχον. ᾧ δὴ Σαββαίου Ἑ Θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ Ανδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων [r] ἐκ ᾧ νόμου καὶ τῶν [s] διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκας ᾧ ἐδὲ παρὸς τὸν τιμὸν ἐκδεξάμενος ἦρξε ᾧ ναᾦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τᾶς Ασίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπροτάταις δωρεαῖς· ᾧ δὴ ἐν Γαριζεὶν, ὡς ὐδὲ ὄντος, ὐδεὶς λόγον ἐδὴ ἐποιήσατο. [t] τοῦτο λέγων Ανδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τὰς Μωϋσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν, [v] ἀποκτεῖναι δὲ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γνόμενα τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίοις κ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα, τοῦτο ἴσθι.

Contentio inter Judæos & Samaritas.

4. Apud Alexandriam autem inter Judæos & Samaritas, qui templi monte Garizin, ſub Alexandro *Magno* exſtructi, religionem introduxerunt, forte exorta eſt ſeditio: atque iſtuc res devenit, uti coram Ptolemæo de templis diſceptarent. Judæis quidem contendentibus juxta Moyſis præſcripta conditum eſſe templum Hieroſolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur *enixe* rogarunt, ut ab eo in amicorum conſeſſu cauſa hæc cognoſceretur, ea conditione ut qui victi fuerint morti adjudicarentur. Et quidem pro Samaritis orationem habuit Sabbæus, ut & Theodoſius; pro Hieroſolymitanis vero & Judæis Andronicus Meſſalami filius. Per Deum autem jurarunt & Regem, ſeſe probationes allaturos è lege: & à Ptolemæo precibus contenderunt, ut eum morte multaret, quem jurejurando non ſtetiſſe deprehenderet. Proinde Rex, adhibitis non paucis in conſilium amicis, conſedit cauſam orantes auditurus. Judæi autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus jura templi Hieroſolymitani tueri contigit: ægre enim ferebant, ſi quis templi adeo antiqui, & toto terrarum orbe celeberrimi, auctoritatem labefactatum iret. Atqui cum Sabbæus & Theodoſius conceſſiſſent Andronico, uti prior verba faceret, is à lege exorſus eſt rem demonſtratam dare, & à ſucceſſione pontificum, uti quiſque poſt patrem dignitatem adeptus templo præfuiſſet, quodque omnes Aſiæ reges majeſtatem ejus donariis muneribuſque ſplendidiſſimis auxiſſent, Garizitani vero, ac ſi ne quidem exſtitiſſet, neminem habuiſſe rationem illudve reſpexiſſe. Dum hæc diceret Andronicus & his multa ſimilia, Regi perſuaſit, uti decerneret, templum Hieroſolymitanum de ſententia Moyſis exſtructum eſſe, Sabbæum vero & Theodoſium morti addicendos. Atque iſta quidem ſunt quæ Judæis Alexandrinis acciderunt ſub Ptolemæo Philometore.

Provocant ad Regem.

Is, cauſa audita, judicium fert pro Judæis.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αλέξανδρος σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην· καὶ ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, κρατήσας Αλεξάνδρου, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ἐποιήσατο.

CAP. IV.

VII.

Quomodo Alexander Jonatham ſummo in honore habuit: utque Demetrius Demetrii filius, Alexandro devicto, cum Jonatha amicitiam iniit.

Δημητρίου δὲ τελευτήσαντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Αλέξανδρος, τῷ [x] τ Συρίας βασιλείαν, γράφει τῷ Φιλομήτορι Πτο-

CUM autem Demetrius vitam in pugna amiſiſſet, ſicut ſuperius indicavimus, Alexander, occupato Syriæ regno, ſcribit Ptolemæo Philo-me-

Alexander Ptolemæi filiam petit in matrimonium. 1 Maccab. c. 10.

c Λαβὼν δὲν τ τόπον ὁ Ονίας,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

f Εν γδ —— ἀνεγέγραπται.] Conf. *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH. Libros de bello antea ſcripſit. REL.

g Εβδόμῃ μᾶ βίβλῳ τ Ιουδαϊκῶν πολέμων] Non procul à fine.

h Ικανῶς] Περισσότερον ἴσως γεγράφειν *Busb.*

i Οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει] Ita *Busb.* & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit, *qui templum temporibus Alexandri Macedonis ſuper Garizin montem conſtruxerunt.* οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν προσεκύνουν ἱερὸν, κ τὰς Αλ. in *Editis.*

k Ωκοδομᾶς] Sic *Busb.* οἰκοδομεῖς in *Editis.* οἰκοδομηθῆναι *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) non male

l Παρεκάλεσαν δὲ] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρεκάλεσαν γὰρ *Hen.* προσεκάλεσάν τε in *Editis.*

m Ζημιῶσαι.] Sic *MSS.* ζημιῶναι in *Editis.*

n Τὸν δὲ ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν] Ita *Hen.* τὰς in *reliquis.*

o Παρεκάλεσάν τε] Παρεκαλέσαντες τ Πτολεμαῖον ὃν ἂν λάβῃ π. τ. ὅρκους ἀποκτεῖναι *Hen.*

p Αγανακτεῖν] Ita in *Græcis* omnibus: mallem tamen ἀγωνιᾶν, quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

q Υπὲρ δ ἐν Ιεροσολύμοις] Ita cum *Busb.* & *Hen.* περὶ in *ceteris.*

r Εκ δ] *L. B.* καὶ τε δ.

s Διαδοχῶν τ ἀρχιερέων,] Διαδόχων *Hen.*

t Ταῦτα λέγων Ανδρόνικος] Διαλεχθέντων μέντοι τ ἀλλήλοις ὁμοιοτρόπων, ὁ βασιλεὺς κρίνῃ μὲ *Busb.*

v Αποκτεῖναι δὲ] Αποκτεῖναι δὲ τὸν τῷ αὐτῷ ζητοῦντας καθαίρειν. κ τὰ μὲ *Busb.* ἀποκτεῖναι δὲ τὸν περὶ τ Σαββ. *Hen.*

x Τῆς Συρίας βασιλείαν.] Illud τ ἐ *MSS.*

metori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens; æquum esse dicens, ut ipsum affinitate dignetur; cum paternum imperium recuperasset, Deique providentia eò provectus fuisset, & Demetrium superasset, atque cætera futurus esset ejus cognatione non indignus. Ptolemæus vero, cum libenter ejus postulatis annuisset, rescripsit, dicens, se gaudere quod paternum regnum adeptus esset, promisitque filiam *ei* daturum esse; jussitque ut ad Ptolemaïdem sibi obviam veniret, illuc filiam adducturo: ipsum enim eam ab Ægypto huc usque comitaturum esse, ibique puellam ei nuptum collocaturum. Et quidem Ptolemæus, his scriptis, omni festinatione Ptolemaïdem pervenit cum Cleopatra filia *sua*. Cumque Alexandrum, sicuti per epistolam imperaverat, illic jam obviam ipsi profectum invenisset, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri & argenti in dotem, quantum regem decebat.

Jonathas Ptolemaïdem venit ad Alexandri nuptias. 1 *Maccab.* c. 10.

2. Nuptiis autem peractis, Alexander, literis ad Jonatham pontificem datis, jussit ei ut Ptolemaïdem veniret. Qui cum ad Reges venisset, eosque splendidis muneribus donasset, honorem ab utroque consequutus est. Alexander eum, veste sua exutum, coëgit purpura indui: cumque eum secum in solio sedere fecisset, ducibus *suis* imperavit, ut cum eo in mediam urbem progressi edicerent, nemini licere eum criminis insimulare, eive ulla de re negotium facessere. Quod cum duces fecissent, ubi illi, qui ad accusationem *instituendam* parati animoque in eum malevolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, *omnes* diffugerunt, veriti ne quid mali paterentur. Propensaque adeo in Jonatham voluntate erat rex Alexander, ut ipsum etiam primum amicorum *suorum* scripserit.

VIII. *Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam proficiscitur.* 1 *Maccab.* c. 10.

3. Anno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius Demetrii filius cum multis mercenariis *militibus*, quos Lasthenes Cretensis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam trajecit. Quæ res audita Alexandro magnum dolorem & perturbationem injecit: moxque Phœnice Antiochiam ire contendit, ut res illic, ante Demetrii adventum, in tuto locaret. Apollonium autem Daum reliquit Cœles-Syriæ præfectum. qui, magno cum exercitu Jamniam profectus, ad Jonatham pontificem misit, dicens, "rem indignam esse, ut is solus securus "ageret * suique ad arbitrium, Regi non subje- "ctus: idque ipsi ab omnibus opprobrio verti, "quod illum Regi non subjecerit. Ne igitur, *in-* "*quit*, in montibus desidens teipsum decipias, va- "na opinione tui roboris: sed si quid viribus tuis "confidis, descende in planum, ut cum nostris mi- "litibus fiat contentio; & palam erit, fortissimum "esse qui victoriam consequetur. Veruntamen sci- "to, quod è singulis urbibus fortissimi quique me- "cum militant. nam & illi sane ipsi sunt qui tuos

Apollonius Demetrii prætor Jonatham ad pugnam provocat. 1 *Maccab.* c. 10.

λεμῶ μνησθώμεν· αὐτὸ γὰρ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τὴν πατρῴαν δέχεσθαι κομισαμένῳ, καὶ ἅμα τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προαχθέντι, καὶ κρατήσαντι [y] Δημητρίου, καὶ μηδὲ τἄλλα ἐσομένῳ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, σπουδάψαι συγγνώμην. Πτολεμαῖος δὲ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνησίαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ὅτι τῶν τὴν δέχεσθαι αὐτὸν πατρῴαν ἔσαν ἀπολαμβάνει, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται, [z] ἀπαντᾶν δ' [a] αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντι ἄγειν ἐκέλευσεν. [b] αὐτὸν γὰρ αὐτὴν μέχρι ταύτης προπέμψειν ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας προῆγεν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, καθὼς ἐπέσταλτο, προαπήντησε, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα, καὶ Φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, [c] ὅσον εἰκὸς ἦν δῶναι βασιλέα.

Jonathas Ptolemaïdem venit ad Alexandri nuptias. 1 Maccab. c. 10.

β'. Τῶν δὲ γάμων ἐπιτελουμένων, Ἀλέξανδρος Ἰωνάθην τῷ δεξιρεῖ χαίρειν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. προσηλθόμενος δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, καὶ δωρησάμενος [d] αὐτοὺς λαμπρῶς, τὸν παρ' ἀμφοτέρων ἀπολαύσας τιμῆς. Ἀλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν, [e] ἐνδυσάμενον τὴν [f] οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν περφύρεμ· καὶ συγκαθεδῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, προσέταξε τοῖς ἡγεμόσιν εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ [g] προελθοῦσιν τὸν κήρυκα, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ [h] ἐφεῖσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων, ὁρῶντες τὸν μὲν βασιλέως κεκηρυγμένον [i] Ἰωνάθην τιμῶντα καὶ κατηγορεῖν [k] παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι προσλάβωσί τι κακὸν, δεδιότες. τοσαύτη δὲ ἀσφάλεια [l] πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος [m] ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν τῶν [n] πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.

γ'. [o] Ἐτει δὲ πέμπτῳ τῶν ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μὴ πολλῶν μισθοφόρων, ὅσους παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρὴς, ἄρας [p] ἀπὸ Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. [q] τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον ἀνέσωσε εἰς ἀγωνίαν καὶ παρέχλη [r] ἐνέβαλε· καὶ διαῤῥῆμα ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ σκεῦη, [s] πρὶν ἢ Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς ᾖται. καταλιπὼν δὲ τῆς Κοίλης Συρίας Ἀπολλώνιον τὸν [t] Δάου ἡγεμόνα. ὃς, μὴ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν δεξιρέα, λέγων, "ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν "ἐπ' ἀδείας ζῆν δὲ μετ' ἐξουσίας, ἐᾶν ὑποτασσόμενον τῷ "βασιλεῖ· τοῦτο δ' αὐτῷ διὰ πάντων ἔνδοξον φέρειν, "ὅτι μὴ ὑποτάξει αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν [u] σαυ- "τὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν "ἔχειν· ἀλλ' εἰ θαῤῥεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει, καταβὰς εἰς "τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγγὶ συγκεχώρηκε, καὶ τὸ τέλος "τῆς νίκης ἐπιδείξει τοῖς [x] ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς "ἀρίστους [y] ἐξ ἑκάστης πόλεως ἡμῖν συστρατεύεσθαι. [z] καὶ "γὰρ

Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam proficiscitur. 1 *Maccab.* c. 10.

Apollonius Demetrii prætor Jonatham ad pugnam provocat. 1 *Maccab.* c. 10.

y Δημητρίου,] Ita cum *Cod. Hen.* Δημήτριον in *reliquis.*

z Ἀπαντᾶν δ'] Συναντᾶν ἢ *Hen. & Busb.*

a Αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα] Sic cum *Hen. & Busb.* αὐτὸν & dein μέλλοντα in *Editis.*

b Αὐτὸν γὰρ αὐτὴν] Ita *Hen.* αὐτὸς in *ceteris.* quod si quis malit, per me licet.

c Ὅσον εἰκὸς] Ὡς εἰκὸς ἦν δῶναι *Hen.*

d Αὐτοὺς λαμπρῶς] *Hen.* solus αὐτοῖς. αὐτοὺς in *reliquis.* Verum vocem hanc in T. receptam minime oportuit; cum sine dubio αὐτοὺς vera sit lectio, quæ in omnibus excepto *Hen.* habetur. firmant multa Josephi loca. v. l. 13. c. 15. §. 1. l. 15. c. 4. §. 2. appositissime etiam ad hunc locum l. 15. c. 6. §. 7. δωρησάμενος χρυσίῳ δωρεαῖς αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους ---- neque unquam, quod scio, aliter, nisi forsan l. 15. c. 9. §. 5. ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο; ubi tamen si ejusdem *Hen.* auctoritate legatur αὐτοὺς, sibi constabit *Josephus.* IBBETSON. & HUDS. *in Add.*

e Ἀποδυσάμενον] Sic *Hen. Busb. & Vet. Interpr.* καὶ ἀπό. in *Editis.*

f Οἰκείαν ἐσθῆτα,] Ἰδίαν *Hen. & Busb.* & mox βαλεῖν.

g Προελθόντας] Ita *Hen.* προελθόντων in *ceteris.*

h Ἐφεῖσθαι,] Sic *Busb. & Hen.* ἐφεῖσθαι in *reliquis.*

i Ἰωνάθην τιμῶντα] Τῷ Ἰωνάθῃ *Hen.*

k Παρεσκευασμένοι,] Παρεσκευασμένοις *Hen. & Busb.*

l Πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς] Περὶ τὸν Ἰωνάθην *Hen. & Lusb.*

m Ἐχρήσατο,] Ἐχρῆτο *Busb.*

n Πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.] Conf. infr. §. 4. Fibula aurea solis Regis cognatis permissa 1 Maccab. x. v. 89. vid. *inf.* c. 5. §. 4. SPANH.

o Ἐτει δὲ πέμπτῳ] Forsan Ἐν ἔτει, vel Ἐπ' ἔτει.

p Ἀπὸ Κρήτης,] Ita cum *MSS.* ἀπὸ τῆς Κρήτης in *Editis.*

q Τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον] Τοῦτο Ἀλέξανδρον *Hen.* τὸν Ἀλέξανδρον ἀνέσωσε τοῦτο *Busb.*

r Ἐνέβαλε·] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐνέβαλε in *ceteris.*

s Πρὶν ἢ] Πρὶν ἢ Δημήτριος ἐλθὼν ἀσφαλίσηται *Busb.*

t Δάου ἡγεμόνα.] Ita etiam apud *Zonaram.* Τοῦ *Gall.*

* *Suique ad arbitrium,*] *Al.* cum potestate.

u Σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι] Σαυτὸν deest *Busb. & Hen.* qui mox ἐξαπατῶ habent.

x Ἀνδρικώτατον.] Ἀνδρειότατον *Busb. & Hen.*

y Ἐξ ἑκάστης πόλεως] Ita malui cum *Hen.* ἐξ deest *ceteris.*

z Καὶ γὰρ δὴ] 1 *Macc.* c. 10. v. 71. δὶς ἐπεστάλησαν οἱ παῖδες σὺν τῷ γῇ αὐτῶν.

"γὲ δὴ τὰς σὰς προγόνους [a] οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν ἅπαντες.
"[b] ποίησῃ γὰρ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν [c] ταὐτῇ γῇ, ἐν ᾗ
"λίθοις οὐκ ἔστιν ἀλλ' ὅπλοις [d] ἀμύνεσθαι, καὶ τόπος
"εἰς ὃν ἀποφύγωμεν φεύξῃ.

δ'. Παροξυνθεὶς δ' ὑπὸ τούτοις ὁ Ιωνάθης, μυρίους ὑπολεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ιεροσολύμων, μετὰ Σίμωνος [c] τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ [f] γενόμενος ἐν [g] Ιόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν Ιοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. Φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ Απολλωνίου κατασταθεῖσαν. ἔνθα ὁ Ιωνάθης [h] πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζόμενος, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ Απολλώνιος, ἀκούσας τὴν Ιόππην ὑπὸ Ιωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς σὺν πολλοῖς πεζοῖς ὀκταχισχιλίοις, εἰς Αζωτον ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας, πρᾶγμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· [i] ἀνελθὼν δ' εἰς τὴν Ιόππην, [k] ὡς ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν Ιωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ [l] μέγα φρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ὁ Ιωνάθης, ἐδίωκεν [m] εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον. ὁ δὲ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ συνέβη [n] γενέσθαι [o] τὸν πόλεμον, [p] ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. καὶ δὴ Απολλωνίου χίλιοι ἱππεῖς καθίσαντες εἰς ἐνέδραν [q] ἔν τινι χαραδρίῳ, ὡς ἂν κατόπιν [r] ὑπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ιωνάθης ὑπὸ κατωλάγη· τάξας δὲ τὴν φαλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ τὸ πρόσωπον καὶ [s] καθ' ὁπόθεν ἐπιθησόμενοι [t] ἐναντίον ἀντιτάξας. τοῦ δὲ μάχης ἔως ἑσπέρας παρατεινούσης, δοὺς Σίμωνι [v] τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν· αὐτὸς δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ παρατάξε, φραξαμένους τοῖς ὅπλοις, [x] ὑποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν· οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι καὶ ἐξεκενώθησαν, ὅθεν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ὁ γὰρ διικνεῖτο τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους δὲ τῇ ἀσπίδι καὶ σωλωσωμένους κατὰ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκφεύγειν, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δὲ παρείδησαν ὑπὸ πρωὶ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, γνόντες Σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φαλαγγι· καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν ὑπ', τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς [y] φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκέτι μένουσιν, ἀλλὰ πάρεδροι μὲν ὄντες αὐτοῖς μέχρι δείλης μάχεσθαι, τὴν δὲ σωτηρίαν ἐλπίδος αὐτοῖς [z] ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διαφυσᾶσθαι αὐτοὺς διὰ παντὸς διασκορπισθῆναι τοῦ πεδίου. διώκων δ' αὐτοὺς Ιωνάθης μέχρι τῆς Αζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογνόντας τὴν σωτηρίας ἠνάγκασεν ὑπὸ τὸ τοῦ [a] Δαγὼν ναὸν καταφυγεῖν, [b] ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὁρμῆς Ιωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. [c] ἀπέσχετο δὲ οὐδὲ τοῦ Δαγὼν ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ [d] συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος

"majores ſemper vicerunt. Quin & prælio nobiſ-
"cum dimicabis in ejuſmodi terra, ubi armis non
"ſaxis pugnandum eſt, neque locus victo ad per-
"fugium *erit*.

4. His *verbis commotus* animo Jonathas, delectis hominum millibus decem, Hieroſolymis egreſſus eſt, excito in auxilium Simone fratre ſuo: cumque Joppen veniſſet, extra urbem caſtra metatur, quod portas ipſi clauſerant Joppenſes. nam intus illis præſidium erat ab Apollonio conſtitutum. Jonatha autem ad obſidionem ſemet parante, veriti *oppidani* ne urbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Cæterum Apollonius, ubi accepit Joppen à Jonatha occupatam, cum tribus equitum & octo peditum millibus Azotum venit; & inde profectus, quietè lentoque gradu iter faciebat. cumque aſcenſum Joppen *verſus* feciſſet, receſſu ſimulato, Jonatham in planitiem trahit, fidens equitatui, ſpemque victoriæ in eo collocans. Jonathas autem progreſſus, Apollonium ad Azotum uſque perſequitur. Ille vero, ubi factum eſt ut hoſtis in campum proceſſerit, converſus pugnam cum eo commiſit. cumque mille equites in inſidiis ad torrentem quendam poſuiſſet Apollonius, qui à tergo ſeſe hoſtibus in conſpectum darent, Jonathas, re intellecta, nequaquam animo conſternatus eſt: ſed, exercitu in quadrum ordinato, hortatus eſt ſuos ut utrinque hoſtem propulſarent, acie ex adverſo ita inſtructa ut tam à tergo quam à fronte adorituris reſiſterent. Cumque prælium veſperam uſque protraheretur, data parte exercitûs Simoni fratri, juſſit hunc cum hoſtium phalange congredi; ille vero ſuo agmini imperavit, ut objectis ſcutis ſe muniendo tela hoſtium exciperent. Atque illi quidem quod præceptum erat exſequuti ſunt: hoſtium vero equites, jaculati in eos tela uſque dum exhaurirentur, nihil eos læſerunt. nam miſſilia in corpora non pervadebant, ſed in clypeos projecta, in unum coactos interque ſe denſiſſime junctos, facile ſuperata erant & in irritum cadebant. Cum vero hoſtes à mane ad veſperam in eos jaculando *tandem* langueſcerent, ubi illos defatigatos eſſe animadvertit Simon, phalangem aggreditur; cumque alacriter admodum ab ejus militibus pugnatum eſſet, inimicos in fugam conjicit. Tum & equites ipſi, ſimul ac conſpexerunt pedites terga vertentes, non amplius reſtiterunt, ſed, quod defeſſi eſſent uſque ad veſperam pugnando, ſpeſque *omnis* quam in peditatu collocaverant illis periiſſet, turpiter confuſeque fugiebant, ut diſſipati lateque per planitiem diſperſi vagarentur. Jonathas autem victos Azotum uſque perſequens, multiſque cæſis, reliquos deſperata ſalute coëgit fuga petere templum Dagonis, quod Azoti erat. At Jonathas cum urbem primo impetu cepiſſet, & ipſam & finitimos vicos incendit. Ac ne Dagonis quidem templo manus abſtinuit; ſed & illud igni cremavit, & quotquot eo perfugerant exitio dedit. fuitque omnis

Jonathas Joppe potitur, & Apollonium fundit fugatque. 1 Maccab. c. 10.

Jonathas Azotum cum Dagonis templo & alia oppida incendit. 1 Maccab. c. 10.

[a] Οἱ ἀεὶ νικῶντες] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* οἱ abeſt *Editis Aliiſque.*
[b] Ποιήσῃ γὰρ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ποιήσῃ *Baſ.* ποιήσεις *Gen.*
[c] Ταὐτῇ γῇ,] Ἐν τῇ ταὐτῇ γῇ *Busb.* & *Hen.*
[d] Ἀμύνεσθαι,] Ἀγωνίσασθαι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
[e] Τὰδελφοῦ] Ita *Hen.* prout paulo infra τὰδελφῷ.
[f] Γενόμενος —— πύλας.] 1 Maccab. x. v. 75. &c. SPANH.
[g] Ιόππῃ,] Haud aliter *Hen.* Ιόπῃ & mox Ιοππιτῶν *Busb.*
[h] Πρὸς πολιορκίαν] Πρὸς πολιορκεῖν αὐτὸς *Hen.* πρὸς τὸ πολ. αὐτὸς *Lugd. Bat.*
[i] Ἀνελθὼν] Ἐλθὼν *Hen. Busb.* & *Epiphan.*
[k] Ὡς ἀναχωρῶν,] Iterum cum *iiſdem.* in *Editis* ἀναχωρῶν abſque ὡς.
[l] Μέγα φρονῶν,] Ita ex *Lugd. Bat.* in reliquis καταφρονῶν. HAV.
[m] Εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον.] Ita cum *Hen.* prout ſupra, mox hac §. εἰς τὴν Αζ. in *reliquis.*
[n] Γενέσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* γενέσθη συνέβη in *ceteris.*
[o] Τὸν πολέμιον,] Πόλεμον ſolus *Hen.*
[p] Ὑποστρέψας εἰς μάχην] Ὑποστροφὴς *Busb.* & *Hen.*
[q] Ἐν τινι χαραδρίῳ,] Ἐν χαραδρίῳ i.e. in valle גיא. REL.
[r] Ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις,] Ita *Baſ. Big.* & *Samb.* (ἐπιφανεῖ ᾖ *Lugd. Bat.*) ἐπιφανεῖν *Gen.*
[s] Καθ' ὁπόθεν ἐπιθησόμενοι] Τοῖς ὁπόθεν *Hen.* & *Busb.*
[t] Ἐναντίον ἀντίταξας.] Ἑαυτὸν ἀντιτ. *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[v] Τὰδελφῷ] Τῷ ἀδελφῷ ſolus *Busb.*
[x] Ἀποδέχεσθαι] Ἀποδέξασθαι *Busb.* & *Hen.*
[y] Φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,] Φυγόντες *Busb.*
[z] Ἀπολωλυίας,] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀπωλωλείας in *Editis Aliiſque.*
[a] Δαγὼν ναὸν] *Dagon* apud *Philiſtinos* erat ea forma qua *Triton* apud *Græcos.* Vide *Grotium* ad *Jud.* c. 16. & *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 2.
[b] Ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ.] Dagonis Templum Azoti, de quo capto & incenſo à Jonatha 1 Maccab. x. v. 84. SPANH.
[c] Ἀπέχετο δὲ οὐδὲ τοῦ Δαγὼν ἱεροῦ,] De Dagonis forma ex piſcino corpore & humana facie conſtante, eodemque cum *Atargati*, *Aſtargati* aut *Derceto* Syrorum numine vid. Seld. de D. Syr. Syntagm. 11. c. 111. SPANH.
[d] Συμφυγόντας διέφθειρε.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat. Cocceius*

omnis hoſtium nnmerus, qui vel prælio cecidêre vel flammis in templo interiêre, ad hominum octo millia. Tanto itaque exercitu profligato, Azoto profectus Aſcalonem venit: & cum extra urbem caſtra poſuiſſet, ei Aſcalonitæ obviam prodierunt, munera ei hoſpitalia & honores deferentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde digreſſus Hieroſolyma magna cum præda rediit, quam illinc abegit ſuperatis hoſtibus. Alexander autem, audito quod victus eſſet dux ejus Apollonius, lætitiam ſimulabat, quòd *ille* præter animi ſui ſententiam adortus eſſet Jonatham, ſibi amicitia & ſocietate junctum: & Jonathæ in hujus rei teſtimonium pariter ac in præmium honoremque *monile mittit aureum, quale ſolet regum dari conſanguineis; tum & Accaronem ejuſque toparchiam hæreditatis jure poſſidendam ei concedit.

Ptolemæus Philometor in Syriam ſe confert. 1 Maccab. c. 11.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemæus, cognomine Philometor, cum navalibus & pedeſtribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro. nam *is* gener illius erat. omneſque civitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad urbem Azotum deducebant, ubi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis, Jonathamque accuſabant, qui illud funditus deleverat, & regionem igni vaſtaverat, multoſque illorum *ferro* peremerat. Et quidem Ptolemæus, iſtis auditis, *interea* tacebat: Jonathas vero, Ptolemæo ad Joppen obviam factus, & ſplendidis muneribus ab eo *augetur*, omnique honore afficitur: deinde Regem comitatus uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus, Hieroſolyma revertit.

Jonatham ei obviam factum honorifice excipit. 1 Maccab. c. 11.

Ptolomæo per Ammonium inſidiæ ſtructæ ab Alexandro.

6. Cum autem Ptolemaïda præter omnem exſpectationem perveniſſet, parum abfuit quin Ptolemæus periret, ab Alexandro inſidiis petitus per Ammonium, qui ipſi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemæus literas mittit ad Alexandrum, ut Ammonium ad ſupplicium depoſceret, dicens inſidias ipſi ab eo intentatas eſſe; ideoque ſe poſtulare ut meritas ille pœnas lueret. Cum vero Alexander eum dedere recuſaret, conjectura inde facta illum *ipſum* eſſe inſidiarum auctorem, vehementer ei iratus eſt. Antiochenos autem jam ante ſibi infenſos habuerat Alexander propter Ammonium. nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Attamen pœnas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter ut mulier cæſus, cum id egiſſet ut muliebri amictu ſeſe occultaret, ſicut alibi diximus.

Ammonius cæſus.

Ptolemæus filiam ſuam Alexandro ereptam, Demetrio in matrimonium dat. 1 Maccab. c. 11.

7. At Ptolemæus, de ſe queſtus, quod & filiam ſuam Alexandro locaverat, & adverſus Demetrium ſocietatem inierat, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim ſua *ei* ablata, confeſtim ad Demetrium mittit *legatos* de ſocietate & amicitia, pollicitus ſe filiam ei in uxorem daturum eſſe, ipſumque in regnum paternum reſtituturum. Demetrius, lætatus iis quæ obtulerant legati, & ſocietatem & nuptias amplectitur. unum tamen Ptolemæo ſupererat certamen, ut Antiochenſibus per-

τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερᾷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα παραγίνεται· καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτῆς, [c] προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ [f] οἱ Ἀσκαλωῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δέ, ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν [g] ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. Ἀλέξανδρος δέ, ἀκούσας τιμηθέντα τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν, ὅτι παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην σωθέντα ἔλεγεν Ἰωνάθην, φίλον ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ γέρα καὶ [h] τιμὰς διδούς, [i] πόρπην χρυσέαν, [k] ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ Ἀκκάρωνα καὶ τὴν παραχίαν αὐτῆς εἰς κληρονομίαν ἀποτρέπει.

ε'. Τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν [l] καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, ὁ φιλομήτωρ ἐπικληθείς, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζήν, εἰς Συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Ἀλεξάνδρῳ. [m] γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ. καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, [n] ἔνθα πάντες κατεβόων αὐτοῦ ὡς ἐμπεπρησμένου ἱερὸν αὐτῶν Δαγῶνος, κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ πολὺν χόρτον πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας [o] ἡσύχασεν· Ἰωνάθης δέ, εἰς Ἰόππην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει καὶ τιμῆς ἀπάσης· ἔπεμψε προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ [p] Ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ς'. Γενόμενος δ' ἐν [q] Πτολεμαΐδι, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, μικροῦ [r] διεφθάρη Πτολεμαῖος, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου δι' Ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς δὲ τῆς ἐπιβουλῆς γιγνομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἑλκῶν τὸν Ἀμμώνιον, ἐπιβεβουλεῦσθαι λέγων [s] πρὸς αὐτοῦ, καὶ δίκην λαβεῖν τούτου αὐτὸν ἀξιῶν [t] ὑποσχεῖν. οὐκ ἐκδιδόντος δὲ Ἀλεξάνδρου, σωεῖς [v] ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἐπιβεβουλευκότα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη. τοῖς δ' Ἀντιοχεῦσι πρότερον μὲν προσκεκρουκὼς Ἀλεξάνδρου διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ [x] πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τῶν πεπραγμένων Ἀμμωνίου ὑπέσχε, καπηλικῶς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν παιδάσιν σχηματιζομένου γυναικείοις, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ζ. Πτολεμαῖος δέ, μεμψάμενος αὐτὸν ἐπὶ τοιούτοις τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρου, τήν τε συμμαχίας τὴν πρὸς Δημήτριον, διαλύεται [y] τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἀποστάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον δοὺς τοιαύτης συμμαχίας καὶ φιλίας, στεφθέντα τὴν θυγατέρα δόσιν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταξήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ Δημήτριος ἡσθεὶς [z] τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. [a] ἐν δὲ τῷ Πτολεμαίῳ [b] λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς

Ar-

καταφυγόντας) συμφυγόντας in *Editis*.

e Προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ] Ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 10. v. 86. προσῆλθον mutavi in προῆλθον.

f Οἱ Ἀσκαλωνῖται,] De Aſcalonitis, qui obviam Jonathæ facti 1 Maccab. x. 86. SPANH.

g Ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας] *Lugd. Bat.* ἔλασε νικήσας.

* *Monile mittit aureum*,] *Al.* fibulam auream.

h Τιμὰς ——— ἐπιφέρει.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

i Πόρπην χρυσέαν,] Καὶ πόρπην legiſſe videtur *Epiphan.* Phœnicibus *etiam* mos vetus erat bene meritos *aurea fibula* donare, ut & *Romanis*.

k Ὡς ἔθος ἐστὶ] Οὐκ ἔστιν ἔθος *Hen.* unde aliquis forſan legendum conjiceret, ἣν οὐκ ἔστιν ἔθος δίδοσθαι εἰ μὴ τοῖς &c.

l Καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, ναυτικὴν in *ceteris*.

m Γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ.] Γαμβρὸς ὢν ἦν αὐτοῦ *Busb.*

n Ἔνθα ——— Δαγῶνος,] 1 Maccab. xi. v. 4. &c. SPANH.

o Ἡσύχασεν·] Mallem ἡσύχαζεν.

p Ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ,] Hujus etiam fluvii meminit *Ar-*

lib. 1. de *Bell. Jud.* Ἐλεύθερον *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. De hoc Syriæ fluvio vid. infr. De Bell. Jud. lib. 1. c. 18. §. 5. τὸν ὁρίζοντα Ἐλεύθερον ποταμὸν πᾶσιν· & Antt. lib. 15. c. 4. §. 1. & lib. 13. c. 5 §. 10. SPANH.

q Πτολεμαΐδι] Alii ſic diſtinguunt, Πτολεμαΐδι, καὶ πᾶσαν προσδοκίαν μικροῦ &c.

r Διεφθάρη Πτολεμαῖος,] Διεφθάρη ἂν Πτ. *Busb.*

s Πρὸς αὐτοῦ,] Ὑπ' αὐτοῦ *Hen.*

t Ὑποσχεῖν.] Ὑπέχειν *Hen.*

v Ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἐπιβεβουλευκότα,] Αὐτὸν οὑκεῖνον εἶναι *Busb.* & *Hen.*

x Πεπόνθεσαν κακά.] Πεπόνθεισαν *Busb.* & *Hen.*

y Τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν.] Illud τὴν ex *MSS.*

z Τοῖς πεπρεσβευμένοις,] Τοῖς πεπρεσβευμένοις non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

a Ἐν δέ τι] *L. B.* ἦν δ' ἔτι.

b Λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο,] Vel λοιπὸν vel κατελείπετο redundare videtur.

c Καὶ

Ἀντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενος ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρεσκεύασε. κατεπράξατο γὰρ τοῦτο. μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον, ὃν δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν τε τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται, [c] καὶ ἀναγκασθεὶς δύο περιτίθεται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, [d] καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σωτήρια, φείσασθαι δὲ [e] μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἔκρινε· καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχεῖς [f] εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτούς, [g] λέγων, "ὡς εὐδενὸς μνησικακήσοντος "αὐτοῖς περὶ ὧν πρὸς αὐτοὺς διεστασίασε· διδάσκαλόν τε "ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξειν ὁμολογήσαντος, καὶ φαύ- "λοις [h] ἐγχειροῦντα πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπάρχειν. "οὕτω δὴ ἔφασκεν ἀρκεῖν τιμὴν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν." ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

η'. Τῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντι ἐκ τῆς Κιλικίας [i] εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντι καὶ διαρπάσαντι, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε [l] μετὰ γαμβρὸς Δημητρίου· ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα· καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ὅστις μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει. συμβὰν δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολεμαίου, φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος, ταραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσείσαντα [m] καταβαλεῖν· τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας μήτε συνιέναι τι, μήτε [n] φθέγξασθαι δυνηθῆναι. ᾧ [o] δὴ Ἀλεξάνδρου τοῦ κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων [p] δυνάστης ἀποπεμψάμενος [q] Ζάβδηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν [r] ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων τὰς φρονήσεις, ἥδιστον ἄκουσμα τὸ θέαμα, τοῦ Ἀλεξάνδρου πλούτῳ ἅμα τοῦ τοῦ κεφαλῆς, ἀκοῇ τὸ θεᾶσθαι· καὶ μετ' ὀλίγον πληθεὶς τῆς ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ πεφυκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας [s] Ἀλέξανδρος, ὁ [t] Βάλας λεγόμενος, ἔτη [v] πέντε, [x] καθὼς τὸ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ [y] Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, [z] ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ [a] Πτολεμαίου στρατιωτικόν, [b] τό τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας σκηψάμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν τῆς Κλεοπάτρας γάμου συγγνώμης. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτοῦ [b] τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· τὸν δὲ ἐλέφαντα Δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. Ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἁπάσης τῆς Ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, ἐπολιόρκει τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ· πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεστασιακότες τοῦ νόμου καὶ τῆς πολιτείας ἦσαν τῶν Ἰουδαίων, οἳ τὴν πολιορκίαν ἐποίουν. ἀναλαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς Συρίας στρατιώτας συναγαγὼν, ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἐστράτευσε, καὶ τὸν Ἰωνάθην ἐκ τῆς πολιορκίας ἀναγκάσας ἀπελθεῖν, ἐπολιόρκει τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ. οἱ δὲ πρέσβεις ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, ἐδεήθησαν αὐτοῦ σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ διαλύσεις πρὸς αὐτοὺς, ὡς μὴ πολεμοῦντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐνδοθεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐκ τῆς χώρας· ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν ἀζύμων ἐνέστηκε, καὶ τὴν ἑορτὴν ἄνευ τροφῆς ἀναγκαίας ἄγειν οὐ δυνήσονται. ὁ δὲ ἐπιτρέπει τοῦτο ποιεῖν· καὶ πέμψας ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην, ἐκέλευσε τὸν πόλεμον ἀνεῖναι, καὶ τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι. ὁ δὲ ἐπείσθη, καὶ τὰς σπονδὰς ἐποιήσατο· καὶ τὰ δῶρα ἃ ἔδωκεν ἐκεῖνος, ἐδέξατο· καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην παρ' αὐτοῦ ἔλαβε, καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν ἐκ προγόνων εἶχεν ἀνελάβετο· καὶ ὅσα ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπράξατο, ἐβεβαίωσε· καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο· καὶ τὴν χάριν ἣν ἔσχεν ἐκεῖνος, ἀπέδωκε· καὶ τοὺς ἐκ τῆς χώρας ἀφίστασθαι ἐκέλευσε· καὶ τὰ ἐν τοῖς ὀχυρώμασι καὶ ταῖς πόλεσιν ἐκλιπόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἑαυτῶν ἕκαστοι. καὶ τὰ μὲν ἐν Βαιθσουρῷ καὶ Γαζάροις καὶ τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐκράτουν οἱ πολέμιοι· τὴν δὲ χώραν ἅπασαν ἐκ τοῦ Λιβάνου μέχρι τοῦ Αἰγυπτίου χειμάρρου, Ἰωνάθης ἐκράτει· καὶ τὰς πρόσοδον τὰς ἐκ τῆς χώρας ἐλάμβανε, καὶ τὰς ἐκ τῶν καρπῶν καὶ τῶν δένδρων, ἃ ἐκ τῆς γῆς ἀνεφύετο· καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐμπορίων, τὰς ἐκ τῆς Σιδῶνος καὶ Ἀσκάλωνος καὶ Γαζάρων καὶ Ἰόππης· ἃ γὰρ ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπράξατο, ἐβεβαίωσε· καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο· καὶ τὴν χάριν ἣν ἔσχεν ἐκεῖνος, ἀπέδωκε· καὶ τοὺς ἐκ τῆς χώρας ἀφίστασθαι ἐκέλευσε· καὶ τὰ ἐν τοῖς ὀχυρώμασι καὶ ταῖς πόλεσιν ἐκλιπόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἑαυτῶν ἕκαστοι. καὶ τὰ μὲν ἐν Βαιθσουρῷ καὶ Γαζάροις καὶ τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐκράτουν οἱ πολέμιοι· τὴν δὲ χώραν ἅπασαν ἐκ τοῦ Λιβάνου μέχρι τοῦ Αἰγυπτίου χειμάρρου, Ἰωνάθης ἐκράτει· καὶ τὰς πρόσοδον τὰς ἐκ τῆς χώρας ἐλάμβανε, καὶ τὰς ἐκ τῶν καρπῶν καὶ τῶν δένδρων, ἃ ἐκ τῆς γῆς ἀνεφύετο· καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐμπορίων, τὰς ἐκ τῆς Σιδῶνος καὶ Ἀσκάλωνος καὶ Γαζάρων καὶ Ἰόππης·

suaderet Demetrium accipere, alienatos ab eo propter injurias, quas pater ejus Demetrius iis intulerat. Verum & hoc ipsum perfecit. nam Antiochenses Alexandrum perosi propter Ammonium, uti jam diximus, facile eò perducti sunt ut illum Antiochia ejicerent. Atque ille quidem Antiochia pulsus Ciliciam petebat. ubi vero ad Antiochenses se contulit Ptolemæus, & ab illis rex declaratur & ab exercitu, coactusque duo sibi diademata imposuit, unum Asiæ, alterum vero Ægypti. Sed cum natura esset bonus justusque & alieni non appetens, sciensque præterea de futuris bene conjicere, *ab Asiæ regno*, ne Romanis sibi invidendi occasionem daret, abstinere decrevit: atque Antiochensibus in concionem advocatis, hortatur eos ut Demetrium reciperent, dicens, "quod beneficiis ipse "affectus illis ignosceret ob injurias patri illatas: "se quoque *illi* magistrum fore ducemque declara- "vit, & si mali quidpiam aggrederetur, *illum se* "non permissurum esse promisit. Ægyptique re- "gnum sibi satisfacere, ajebat." His dictis, eò "perducit Antiochenses ut Demetrium reciperent.

Demetrio Antiochia pulso, Ptolemæo regnum deferunt Antiochenses. 1 *Maccab.* c. 11.

Antiochenses hortatur Ptolemæus, ut Demetrium recipiant. 1 *Maccab.* c. 11.

8. Cum autem Alexander valida cum manu magnoque apparatu è Cilicia in Syriam irrupisset, & Antiochenum agrum incendiis & rapinis vastasset, Ptolemæus & gener ejus Demetrius (jam enim filiam suam ei in matrimonium dederat) exercitum in eum moverunt, victoriaque reportata Alexandrum fugarunt. Et hic quidem in Arabiam se recipit· in prælio vero contigit, ut equus Ptolemæi, barritu elephanti audito, metu exterreretur, & Ptolemæum *dorso* excussum humi prosterneret: adeo ut hostes hoc viso in eum impetum fecerint, multisque capiti vulneribus inflictis, in mortis periculum eum adduxerint. nam cum *hostibus* eum eripuissent satellites, tam male se habebat, ut per quatuor dies nec quidquam intelligere nec loqui potuerit. Interim Zabelus, Arabum dynasta, Alexandri caput abscissum Ptolemæo misit; qui, die quinta è vulneribus *paululum* recreatus & ad se reversus, rem auditu visuque jucundissimam, Alexandrum mortuum esse caputque ejus *amputatum*, audit videtque: & non multo post satiatus gaudio ex Alexandri interitu & ipse vitam finivit. Asiæ vero imperio per quinquennium potitus est Alexander, Balas nominatus, ut & alibi dictum est.

Ptolemæus & Demetrius Alexandrum vincunt fugantque. 1 *Maccab.* c. 11.

Alexandri & Ptolemæi mors. 1 *Maccab.* c. 11.

9. At Demetrius, cognomine Nicator, regnum adeptus, ex ingenii pravitate male multare cœpit Ptolemæi exercitum, & societatis cum eo initæ oblitus, & quod gener ipsius esset, eique per nuptias Cleopatræ affinis. Milites itaque, ejus malitiam aufugientes, Alexandriam concesserunt: sed elephanti Demetrio in potestatem veniunt. Jonathas autem pontifex, coacto ex Judæa omni exercitu, ad Hierosolymorum arcem oppugnandam ag-

Demetrius regnum adeptus, male tractat Ptolemæi milites.

c Καὶ —— Αἰγύπτου.] 1 Maccab xi. v. 13. SPANH.

d Καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῶν λαμπρῶν in *Editis*.

e Μὴ δόξαι εἶναι] Μὴ δόξαι Ῥωμαίοις *Hen.*

f Εἰς ἐκκλησίαν,] Εἰς τὴν ἐκκλ. *Hen.*

g Λέγων,] Λέγων ὡδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς ὧν εἰς αὐτὸν διεστασιάσατε, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτῷ καὶ ἡγεμόνα ἕξειν ὁμολογήσαντες *Hen.* & *Busb.*

h Ἐγχειροῦντα πράγματι] Ἐγχειροῦντι *Hen.*

i Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων.

k Πτολεμαῖος] Ὁ Πτολεμαῖος *Hen.* & *Busb.*

l Μετὰ γαμβρὸς Δημητρίου·] Μετὰ γαμβρὸς αὐτοῦ Δημ.

m Καταβαλεῖν·] Ita *Hen.* & *Busb.* καταβαλὼν in *Editis Aliisque*.

n Φθέγξασθαι] Φθέγξασθαι *Hen.* & *Busb.*

o Τῷ δὴ —— Ζάβδηλος,] Alexandri Balæ caput ab Arabum Dynasta abscissum & missum Ptolemæo. vid. 1 Maccab. xi. v. 17. SPANH.

p Δυνάστης ἀπὸ τιμῶν] Id est, unus duodecim Φυλάρχων.

q Ζάβδηλος,] Σαβδιὴλ 1 *Macc.* c xi. v. 14. unde Ζαβδιήλ apud *Josephum* reponendum censet *Grotius*. HUDS. Pro Ζάβδηλος Maccab. Ζαβδιὴλ *Syr.* Zarid. SPANH.

r Ἀνενεγκὼν] Ita cum *Hen. Busb.* & *Zonara*. ἀναδράμων in *Editis*.

s Ἀλέξανδρος, ὁ Βάλας λεγόμενος,] Ὁ Βάλας *Gen.*

t Βάλας λεγόμενος,] Sic *Busb.* & *Polyb.* nec non meliores *Epiphanii* libri. Βάλλας *Gall.* ὁ Βάλλας in *Editis Græcis*. Est qui malit Βαλὰς aut Βαάλης.

v Πέντε,] Alexandro quinquennium tribuit, quia jam biennio ante regnare cœperat Demetrius. *Cappellus* ad A. M. 3854. Menses quinque circiter quinquennio detrahendos esse censet *Usserius*, ad A. M. 1859.

x Καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν in *Editis Aliisque*.

y Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος,] Ita ex *Nummis*. Νικάνωρ in *libris*. HUDS. Lege Νικάτωρ è Nummis: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. SPANH.

z Ὑπὸ πονηρίας] Πονηρίᾳ *Busb.* & *Hen.* atque ita legisse visus est *Epiphan.*

a Τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας] Ita *Hen.* & *Busb.* τό τε συμμαχίας in *Editis Aliisque*.

b Τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν·] Τὴν πόλιν solus *Busb.*

Jonathas arcem Hierosolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 11.

aggressus est, occupatam à Macedonum præsidio, & à sceleſtis quibusdam, aliisque qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas, à Jonatha ad arcis expugnationem paratas, contemnebant, loci munitionibus confisi: noctu vero aliquot in ea *homines* nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nunciabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est adversus Jonatham: cumque Ptolemaïdem perveniſſet, literas ei scripsit, imperavitque ut è vestigio Ptolemaïdem ad se properaret. Cæterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus & sacerdotibus, & aurum secum deferens & argentum & vestem & alia multa munera, ad Demetrium profectus est; istisque ei oblatis, regis iram demulcet: adeo ut à Rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab ejus anteceſſoribus eum nactus est, sibimet confirmatum habuerit. Cumque transfugæ eum accusarent, tantum abfuit ut Demetrius *illis* fidem haberet, ut illi petenti, ut pro Judæa universa, & tribus toparchiis, Samariæ & Perææ & Galilææ, trecenta *tantum* talenta penderentur, daret etiam de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. "REX DEMETRIUS "JONATHÆ FRATRI ET GENTI JU- "DÆORUM SALUTEM. Exemplum epiſto- "læ, quam ad Lasthenem consanguineum nostrum "scripsimus, vobis misimus ut *eam* sciatis. REX "DEMETRIUS LASTHENI PATRI S. "Genti Judæorum nobis amicæ, & neceſſitudinis, "quam nobiscum habent, jura servanti, decrevi "benevolentiæ gratiam referre. Itaque tres præ- "fecturas, Apherima, & Lydda, & Ramatha, "quæ Judææ ex Samaria additæ sunt, omniaque "ad eas pertinentia, ac præterea quicquid ante me "regibus moris erat accipere à sacra facientibus "Hieroſolymis, & tributa omnia ex terræ frugi- "bus & arborum fructibus, aliaque quæ nobis de- "bebantur, ut & lacuum salis vectigal, coronasque "ad nos adferri solitas, illis remitto, & nihil horum "hinc in perpetuum *ab illis* extorquebitur. Qua- "re operam da, ut harum literarum exemplum "exscribatur, & Jonathæ detur, & in illustri loco "adyti templi collocetur". Et literæ quidem *regiæ* ita se habebant. Cum autem Demetrius videret pacata omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum sublatum esse, dimisit milites, eorumque stipendium minuit; & solis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo è Creta aliisque insulis ascenderant, illud *in posterum* numerabat.

A Demetrio accersitus ad eum proficiscitur. 1 Maccab. c. 11.

Ab eo Judææ immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 11.

Militum in Demetrium odium. 1 Maccab. c. 11.

Quæ res inimicitias & odium militum ei conciliavit, quibus ipse quidem nihil amplius dari vo-

[c] πρσσβαλὼν ἐπολιόρκ τὴν ἐν Ιερουσλύμοις ἄκραν, ἔχουσιν Μακεδονικὴν φρυρὰν, κ τ ἀσεβῶν τινας ἐκ τ προφυγότων τὴν πάτριον σωτηρίαν. ὅτοι μ τὸ πρῶτον κατεφρόνουν ὧν Ιωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι κ χωρίοις· νυκτὸς δέ τινες τ ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἦκον πρὸς Δημήτριον, κ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δ τοὺς ἠγελμένους παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐπὶ τ Ιωνάθην. ᾐσθόμενος δ ἐν Πτολεμαΐδι, γράφ κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα· ὁ δ, τὴν μὲν πολιορκίαν [d] οὐκ ἔπαυσε, τοὺς δ πρεσβυτέρους κ λαὸν προσλαβὼν ἐκ τοὺς ἱερεῖς, κ χρυσὸν κ ἄργυρον κ ἐσθῆτα ἐκ πολλ ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τ Δημήτριον, κ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύ τὴν ὀργὴν βασιλέως· κ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτ λαμβάν [e] βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς ἐκ [f] τῶν πρὸ αὐτ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων δ αὐτ τῶν φυγάδων, ὁ Δημήτριος οὐκ ὑπέστυσεν, ἀλλὰ κ [g] προσκαλεῖται αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τ Ιουδαίας ἁπάσης κ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας κ [h] Περαίας κ Γαλιλαίας, [i] τριακόσια [k] τάλαντα, δίδωσι [l] κ περὶ πάντων ὑπιστολὰς αἳ προεῖχον τ τρόπον τοῦτον. "[m] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑ- "ΘΗι ΤΩι ΑΔΕΛΦΩι [n] ΚΑΙ ΤΩι ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΕΙ "ΧΑΙΡΕΙΝ. Τὸ ἀντίγραφον τ ὑπιστολῆς ἣς ἐγράψαμεν "Λασθένῃ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν [o] ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν εἰ- "δῆτε. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΙ ΤΩι "[p] ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Τῷ Ιουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, "καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τ δικαίας "ἕκεινα χάριν ἀπαγαγεῖν. καὶ τοὺς τρεῖς [q] νομοὺς, "[r] Αφερεμὰ κ [s] Λύδδα κ Ραμαθὰ, οἱ τῇ Ιουδαίᾳ προσ- "τέθησαν [t] ἀπὸ τ Σαμαρείτιδος, [v] καὶ τὰ προσκυρῶν- "τα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ τῶν θυσίων ὑπ Ιερουσλύ- "μοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ "τῶν καρπῶν τ γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ πάλα τὰ "προσήκοντα [x] ἡμῖν, καὶ [y] τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ "τοὺς κομιζομένους ἡμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ "ἁπὸ [z] πάντων τούτων ἀπὸ τ νῦν, ἀπ' εἰς τ "[a] ἅπαντα χρόνον. Φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον "γένηται, κ δοθῇ Ιωνάθῃ, [b] κ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τ ἁγίας "ἱερᾶς πόλεως." τὰ μὲν δὴ γεγραμμένα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν δ ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, κ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν, κ τ μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις [c] τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα [d] τοιγαροῦν αὐτῷ κ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν οὐδὲν οὐκ

ἔτι

c Πρσσβαλὼν,] Πρσσβαλὼν omittunt *Busb.* & *Hen.* qui mox habent ἐν τοῖς Ιερσ.

d Οὐκ ἔπαυσε,] Negationem retinet & Textus Maccab. L. 1. c. 23. quidam tollunt.

e Βεβαίαν ἔχειν] Βεβαίως *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

f Παρὰ τ πρὸ αὐτοῦ] Επὶ τ solus *Hen.*

g Παρακαλεῖται αὐτὸν] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Προσκαλέσαντος in *Editis.*

h Περαίας κ Γαλιλαίας,] Ita ex præced. c. 3. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10, 30. si quis paulo ante malit, ἐκ vel ἀπὸ Σαμαρείας &c. per me licet. in libris tamen omnibus (tam *MSS.* quam *Editis*) Ιόππης inseritur loco Περαίας. Videsis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & c. xi. v. 28. ut & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 178, 179.

i Τριακόσια τελῆ τάλαντα, δίδωσι] Tributum 300 Talentorum de universa Judæa, & tribus Toparchiis, Samaria, Joppe & Galilæa 1 Maccab. xi. 28. SPANH.

k Τελῆ τάλαντα,] Sic *Busb.* (& *L. B.*) τέλη in *Editis Aliisque.*

l Καὶ] Abest κ à *L. B.*

m Βασιλεὺς —— Ἀδελφῷ] Ita supra c. 2. §. 2. Alexandri Balæ Epistola ad eundem Jonatham cum Fratris titulo; 1 Maccab. xi. v. 30. SPANH.

n Καὶ τῷ Ιουδαίων ἔθνει] Καὶ τῷ ἔθνει τ Ιουδαίων solus *Hen.* Eadem epistola exstat 1 *Macc.* c. xi. v. 30. &c. sed verba illius adeo in melius mutantur, ut hinc liceat conjicere, quam studiosus fuerit *Josephus* purioris Græcitatis.

o Απεστάλκαμεν ὑμῖν] Ita ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. xi. v. 31. ἔγραψα in *Editis Aliisque.* non refragabor, si quis malit ἔγραψα & mox ἀπέσταλκα μὲν.

p Πατρὶ χαίρειν.] Solebant reges viros summæ auctoritatis *patres* vocare, ut & Romani postea *imperatores.*

q Νομοὺς,] Perperam antea νόμους.

r Αφερεμὰ κ Λύδδα κ Ραμαθὰ,] Αφερσεμὰ in quibusdam *MSS.* ἀφίημι ῥημὰ in *L. B.* HUDS. Αφαίρεμα κ Λύδδαν (*MS. Alex.* Λύδδα) κ Ραμαθὲμ. in *MS. Alex.* Ραβαμεὶ· *Rufin.* Afferema, Belscalidai vel Ramathe Lydda prima Samaritica Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. Vid. infr. lib. 14. c. 10. § 6. SPANH.

s Λύδδα] Λύδδαν κ Ραμαθεὶμ *Macc.*

t Ἀπὸ τ Σαμαρείτιδος,] Synedoche, pro ἀπὸ τ Σαμαρείτιδος κ Περαίας κ Γαλιλαίας. *Gros.* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & *Macc.* c. xi. v. 34.

v Καὶ τὰ προσκυροῦντα τούτοις,] Καὶ πάντα τὰ συνγκυροῦντα αὐτοῖς 1 *Macc.* c. xi. v. 34. προσκυροῦντα *L. B. Vetus. his attinentia.*

x Ἡμῖν,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Macc.* ut & mox infra ὑμῖν male in *Editis Aliisque.*

y Τὰς λίμνας τ ἁλῶν,] Λίμνας τ ἁλῶν· sic 1 Maccab. xi. 35. τὰς τ ἁλὸς λίμνας, salis stagna. *Vulgat.* areas Salinarum. SPANH.

z Παραδεδόσθαι τούτων] Παραδεδόσθαι τούτων *Hen.*

a Επιστα] *L. B.* ἔπεστι.

b Καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ] Καὶ τιθέτω ἐν τῷ ἐφ τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ 1 *Macc.* c. xi. v. 37.

c Τούτου ἐχομένης] Ita *Busb.* & *Hen.* τούτων in *Editis.*

d Τοιγαροῦν αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Hen.* γὰρ ὂν in *cæteris.*

e Μίλ-

ἔπι παρεῖχεν, οἱ δ' ἀπὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοῦντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑστέρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσοι ποτε προθύμους.

luit, reges vero ejus anteceſſores id ipſum etiam pacis tempore illis perſolvebant, ut eos *ſibi* benevolos haberent, & ad certamina pro illis, quoties opus eſſet, obeunda promptos paratoſque.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Τρύφων, καταπολεμήσας Δημήτριον, Ἀντιόχῳ τῷ Ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ἰωνάθην· αἷά τε ἔπραξε καὶ ἐπρέσβευσεν Ἰωνάθης.

CAP. V.

Quomodo Tryphon, poſt devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipſo in ſocietatem recepto: & quas res geſſit Jonathas bellis & legationibus.

IX.

Α Μέλλ παύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τις στρατηγός, Ἀπαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθείς, προσγίνεται πρὸς [e] Μάλχον τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν [f] Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον· καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς [g] τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτῷ δοῦναι τὸν Ἀντίοχον, βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν ἐκ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν ὡς ἀπίστως· ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ Τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοῦτ [h] ἀνδρὸς ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

Tryphon à Demetrio ad Malchum Arabem deficit. 1 Maccab. c. 11.

Β'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης [i] ὑπεξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ [k] τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβεύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοὺς Ἰουδαίους ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ ὡς τάχιστα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποσχνεῖται, μετὰ τοῦ ἐν χερσὶ πόλεμον· [l] τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ᾗ Ἰωνάθης μὲν τελίλιους ὁπλεξαμένους στρατιώτας, ἐπέμψεν.

Tertumenimvero cum illud militum in Demetrium odium intellexiſſet quidam ex Alexandri ducibus, genere Apamenus, Diodotus *nomine*, cui & Tryphon cognomen erat, Malchum Arabem adit, qui Antiochum Alexandri filium educabat: cumque eum docuiſſet quanto Demetrius apud milites odio flagraret, ei ſuadebat ut Antiochum ſibi traderet; ut qui regem eum facturus eſſet, & in regnum paternum reſtituturus. Ille primum quidem ſe difficilem præbebat, quod non ſatis ei fideret; poſtea vero, cum Tryphon precibus eum urgere diu perſeveraſſet, animo flectitur, ut ea quæ petebat Tryphoni concederet. Et quidem res hujus viri ita ſe habebant.

2. Interea Jonathas pontifex, eos, qui arcem Hieroſolymitanam tenebant, deduci volens, ut & Judæos transfugas & impios, quique erant in omnibus iſtius regionis præſidiis, miſſa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat, ut eos, qui erant in Judææ munitionibus, ejiceret. Cui ille, ſe non hæc ſolum ei præſtiturum, ſed & his majora pollicetur, confecto quod ei in manibus erat bello: in hoc enim ſe jam totum occupari. ipſum autem, ut auxiliares mitteret copias orabat, indicans ſuos omnes defeciſſe milites. Et quidem Jonathas tria millia lectiſſimorum militum *ei* miſit.

Γ'. Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ ὧν [m] πεπόνθεισαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς [n] ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν [o] ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ Ἰωνάθῃ τῷ Δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλῷ ἀθρόοι δύναιντο εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ περιστήσαντες τὰς βασιλείους αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους φυλακὰς λαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. [p] ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν Ἀντιοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν [q] καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, προφυλακὰς τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ [r] τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἡττᾶται. βλέποντες δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας [s] οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὰς στέγας τοῦ βασιλείου ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον [t] αὐτούς, καὶ τοῦ μὲν αὐτοὶ τὰ πλησίον ὑπ' αὐτῶν ὄντες πρῶτα τὸ ὕψος, πολεμοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, [v] τοῦ εὐσυγήτους αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο, καὶ ταύτης μὲν εὐθὺς πῦρ

Jonathas cum ſuis Demetrium Antiochiæ in ſeditione tutantur. 1 Maccab. c. 11.

eos

e Μάλχον τὸν Ἄραβα,] Μαλχυήλον malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. xi. v. 39.

f Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον·] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 1. πρός τε τὸν Ἀντίοχον &c. item ἐπίτροπος μὲν ὢν Ἀντιόχου παιδὸς &c. ibid. SPANH.

g Τὸν Δημήτριον,] Illud τὸν ex *MSS.*

h Τοιοῦτος δὲ τούτοις ὑπῆρχεν.] Τῷ ἀνδρὸς *Hen.*

i Ὑπεξελεῖν] Ita reſcripſi, ſenſu id poſtulante. ἐκτελεῖν in *Editis.* ἐξελεῖν *Busb.* eraſo 9. ἐλεῖν juxta *Vet. Interpr.* HUDS. Ὑπεξελθεῖν eſt *perſequi, ulciſci, punire*, qui ſenſus huic loco optime convenit. IBBETSON.

k Τοὺς δὲ ἅπασι] Ita fere in 1 *Macc.* c. XL. v. 41. καὶ τοὺς ἐν ἀκρόπολι τῇ χώρᾳ Φρουροὺς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

l Τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν.] Ita cum *Busb.* τούτων γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Hen.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν in *Editis.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Lugd. Bat.*

m Πεπόνθεισαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς,] Ita *Hen.* πεποίθεισαν *Busb.* πεποίθασιν in *Editis.* Vide ſuper c. 4. §. 3.

n Ἐξαμαρτόντα,] Ita *Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* ἐξαμαρτῶντα in *Editis Aliiſque.*

o Ἐπίθοιντο αὐτῷ.] Ἐπίθωνται *Busb.*

p Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν Ἀντιοχέων] Ὁ δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς ὁρῶν ὑπερόλ. *Busb.* ὁ δὲ δῆμον ὁρῶν ὑπερ. juxta *Epiphanium.*

q Καὶ ὡς ὅπλοις ὄντας,] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

r Τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους,] Articulum inſertum dedimus è *Cod. Hen.*

s Οἱ Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *Cod. Busb.*

t Αὐτούς,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* τοὺς Ἀντιοχεῖς in *Editis Aliiſque.*

v Τοῦ εὐσύγους αὐτοὺς οἰκιῶν] Τῶν εὐσύγους οἰκιῶν αὐτοὺς ἀπώσαντο *Hen.* & *Busb.*

eos repulerunt à propinquis ædibus, illiſque mox ignem injecerunt. At flamma totam urbem pervagata, utpote frequentem domibus, è ligno maxima ex parte conſtructis, univerſam *fere* depaſcebatur. Antiochenſes vero, cum non potuiſſent opem ferre, aut incendium exſtinguere, in fugam vertuntur. Cumque Judæi ab uno tecto in aliud tranſilirent, atque ita eos perſequerentur, contigit ut incredibilis eſſet inſectationis atrocitas. Rex autem cum videret Antiochenos in ſervandis liberis & conjugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angiportus eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum ſtragem edidit, ut cogerentur arma abjicere, ſeque Demetrio tradere: qui, cum illis facinorum veniam dediſſet, ſeditionem compeſcuit. Judæos autem ſpoliis locupletatos, gratiiſque iis quaſi auctores ei victoriæ exſtiterant relatis, Hieroſolyma ad Jonatham remiſit, auxilii *opportune* lati teſtimonium ei tribuens. At poſtea maligne in eum ſe geſſit, & promiſſa fefellit, bellumque ei minatus eſt, niſi tributa omnia ei redderet, * quæ Judæorum gens debuit à primis *Syriæ* regibus. Atque iſta peregiſſet, niſi Tryphon cum inhibuiſſet, feciſſetque ut copias in Jonatham paratas ad ſui curam *tutelamque* avocaret. nam ex Arabia in Syriam reverſus cum puero Antiocho (adhuc enim erat adoleſcentulus admodum) diadema ei impoſuit; & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui Demetrium deſeruerant ob ſtipendia non ſoluta, aperto bello Demetrium adoritur; prælioque commiſſo eum ſuperat, & tum elephantos in ſuam poteſtatem redigit, tum Antiochenorum urbem.

Demetrius Jonathæ fidem fallit. 1 *Maccab.* c. 11.

Antiochus Alexandri filius, vitio Demetrio, Jonatham ſibi conciliat. 1 *Maccab.* c. 11.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam ſe recepit: puer vero Antiochus, miſſis ad Jonatham legatis literiſque, *illum* amicum ſibi ſociumque adſcivit, & pontificatum ei confirmavit, ceſſitque quatuor præfecturis, quæ adjectæ erant Judæorum regioni. Ad hæc vaſa aurea & pocula veſtemque purpuream, data illis utendi poteſtate, ad eum miſit. Quin & eum aureo donat monili, interque primos ejus amicos referri *jubet*. Simonem etiam ejus fratem imperatorem conſtituit à Scala Tyriorum uſque ad Ægyptum. Jonathas vero, lætus iis quæ in eum contulerat Antiochus, miſſis ad eum ſimul & Tryphonem legatis, promittebat ſe illi amicum fore ſociumque, & cum ipſo arma juncturum adverſus Demetrium; commemorans, quod pares ei gratias non retuliſſet, commoda multa, quibus illi opus erat, ab eo conſequutus, ſed maleficia pro beneficiis repoſuiſſet.

Jonathas urbes obibat, ut eas Antiochi in poteſtatem redigeret. 1 *Maccab.* c. 11.

5. Cum igitur Antiochus ei conceſſiſſet, ut, magno exercitu, è Syria & Phœnice coacto, bellum gereret contra Demetrii duces, ſtatim profectus obibat urbes. Et nonnullæ quidem eum ſplendide exceperunt, ſed milites ei dare diſtulerunt. Cum autem illinc ad urbem Aſcalonem ſe contuliſſet, & Aſcalonitæ certatim cum muneribus ei occurriſſent, & hos ipſos hortabatur & ſingulas Cœles-Syriæ urbes, ut à Demetrio deficerent &

---

x Ἐνῆκαν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* αὐτὸν in *Editis*.

y Βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι ὑπὸ πυρὸς,] Illa βοηθῆσαι μηδὲ deſunt *Busb.* & *Vet. Interpr.*

z Ὡς αἰτίοις] Ὡς αἰτιωτάτοις *L. B.*

* *Quæ Judæorum gens debuit à primis* Syriæ *regibus.*] Quæ Judæorum gens prioribus Syriæ regibus ſolvebat, *Epiphan.* & *Gelen.*

a Τὰς περὶ αὐτὸν φαντασίας.] Τὰς ἐαυτοῦ φαντασίας *Hen.*

b Ἔτι τὸ ἡλικίαν·] Illud ἔτι è *MSS.*

c Καταλειπόμενος] Κατειλειπόμενος *Busb.*

d Ἐποιήσατο,] Ita è *Cod. Hen.* ἐποιεῖτο *Busb.* ποιοῦ in *Editis.*

e Ἐβεβαίου,] Ἐβεβαιοῦ *Busb.*

f Τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* convenienter iis quæ habemus 1 *Macc.* c. 10. v. 30. quæque ſupra emendata dedimus c. 2. §. 3. τὸ χώρων τῶν Ἰουδαίων ἀφοσιν. in *Editis Aliiſque.*

g Πέρπη —— φίλων.] Conf. ſupr. c. 4. §. 2. SPANH.

h Χρυσία,] Χρυσῆ ſolus *Hen.*

i Τῶν πρώτων αὐτῷ καλεῖται φίλων.] Καὶ εἶναι τὸν φίλον ἐν βασιλεῖ 1 *Macc.* c. XI. v. 57. τὸν πρῶτον αὐτοῦ καλεῖται φίλων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

k Ἀπὸ Κλίματος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου] Ita è *Cod. Hen.* niſi quod (ex *Joſepho*, l. 1. de *Bello Jud.* c. 9. & 1 *Macc.* c. XI. v. 59.) Κλίματος pro Κλίματος repoſuerim. Ἀπὸ δὲ κλίματος τῶν Τυρίων ἕως τῆς Αἰγύπτου in *Editis Aliiſque.* HUDS. A Regione Tyri utque ad Ægyptum *Ruſin.* Lege κλίματος. ſic ἄλσος. lib. 2. c. 10. §. 2. τῷ δ' ὑψηλοτάτῳ, κατ' ἀρχὰς, ὃ καλοῦσι Κλίματα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι· SPANH. Κλίματος lego. Κλίμαξ Τυρίων eſt ſcala Tyriorum. REL.

l Ἐπὶ τούτοις] Illud ἐπὶ è *Codd. MSS.*

m Εἰς τὰς πόλεις.] Ἐπὶ τὰς πόλεις *Busb.* & *Hen*

n Αὐτὸν ἐξεδέξαντο,] Ita *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν deeſt *Editis.*

o Ὑπαντησάντων,] Ἀπαντησάντων *Busb.* & *Hen.*

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων] Καὶ ἐν τῶν ἐν τῇ Κ. *Busb.* & *Hen.*

q Εἰς

ὑποτάσσων Δημητρίῳ, πεποιθέναι μὲν Ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμήσειν περᾶσθαι τῷδε Δημητρίῳ δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτῆς βουλομένους ταῦτα φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς Γάζαν παρεγένετο, πεσακολουθοῦντος καὶ τοῦδε τούτων εὐνοίαν Ἀντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τοὺς Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν Ἀντιόχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παρώξυνεν [q] εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τὴν χώραν τοῦδε κάκωσιν· [r] μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τοῦδε γῆν αὐτὸς ἅπασαν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσηκόντως, [s] σῶφρον ἔκριναν [t] εἶν' αὐτῷ ἀφέντας παραμένειν [v] ἐκεῖνον θεραπεύοντα. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι, πρὸ πείρας τῶν δεινῶν, ἃ σωίασι τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γιγόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες, ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας ἔμενον λυπεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἱροῦνται. ὁ δὲ σωθέντα πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν [x] μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

ς'. [y] Τῶν δὲ Δημητρίου [z] στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτὸν παραγεγονέναι εἰς [a] Κέδασαν πάλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, [b] μεταξὺ δ' ἔστιν αὕτη τε τῆς Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάξειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπέλαβον [c] ὡς τοῖς Γαλιλαίοις ὡς σύμμαχον, τοὺς γὰρ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν πολεμοῦντος, [d] ὑπολύσειν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ὃς [e] τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνὶ μὲν ἱκανώτατον, τοῖς [f] Βεθσύραν πολιορκῶν προσκαθῆτο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ [g] Φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. [h] ὡς δὲ, χώματα μὲν ἐγείρασθαι τὸν Σίμωνα, [i] μηχανήματα [k] δὲ ἐστῆσαι, καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου περὶ τοῖς τῆς Βεθσύρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ καὶ κατὰ κράτος ἁλόντος καὶ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς κακὸν παθεῖν, [l] καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ, δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὸν καθίστησιν ἰδίαν.

ζ. Ἰωνάθης δὲ, ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων

Antiocho se adjungerent, unaque cum eo belligerantes pœnas à Demetrio repetere eniterentur ob injurias ab eo quondam acceptas. illisque volentibus causas multas esse cur ista facere in animum inducerent. Cum autem civitatibus persuasissēt, ut pollicerentur cum Antiocho belli societatem inire, Gazam pervenit, ut ejus etiam civium benevolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazæos longe alieniore in ipsum animo esse invenit quam exspectabat. nam portas ei occluserunt, relictoque Demetrio noluerunt sese Antiocho adjungere. id quod Jonatham adeo irritavit, ut urbem oppugnaret & regionem infestaret: nam urbe ab una exercitus parte obsessa, cum reliqua, excursionibus factis, terram vastavit & incendit. Tum Gazæi, cum viderent se ista pati, nullumque à Demetrio illis venire auxilium, quodque eos male habet præsens esse, quod vero adjumento foret longe abesse, spemque ejus adventus esse incertam, bene ac sapienter se facturos judicarunt, si illo deserto Jonatham obsequiis demererentur. Missis igitur ad Jonatham *nunciis* & amicitiam & *armorum* societatem *ei* promittebant. nam ita comparatum est ut homines, antequam mala *subeant* & experiantur, quid è re sua futurum sit non intelligant, sed ubi in calamitatem aliquam incidunt, tunc mutata sententia, quæ priusquam læderentur facere præstitissēt, illa demum male multati expetunt. Atqui is, pacto cum illis amicitiæ fœdere, obsidibusque acceptis, istos quidem Hierosolyma misit, ille vero totam regionem ad Damascum usque peragravit.

Gazæi à Jonatha male multati.

6. Cum autem audivissēt Demetrii duces cum magnis copiis profectos esse ad urbem Cedasam, quæ Tyriorum agrum & Galilæam interjacet, (nam fore putabant ut eum è Syria extraherent in Galilæam, quasi *suis* opem laturum, Galilæos enim suæ ditionis homines, cum bello premerentur, non neglecturum esse) illis obviam ivit, fratre *suo* Simone in Judæa relicto. Qui exercitu è regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethsuram castris eam oppugnavit; locum *totius* Judææ munitissimum. is enim *valido* tenebatur præsidio à Demetrio. id quod à nobis jam ante memoratum est. Cum autem, postquam Simon aggeres excitassēt, machinasque *ei* adhibuissēt, & ingenti studio obsidionem urgeret, veriti essent custodes, ne, loco vi expugnato, exitio darentur, missis ad Simonem nunciis, obsecrarunt, ut, fide jurejurando accepta, ne quid mali ab eo paterentur, liceret regionem relinquere & ad Demetrium concedere. Atque is, cum in ea juravissēt, illos urbe ejicit, suoque eam præsidio firmavit.

Demetrii ducibus obviam eunte Jonatha, Simon Bethsuram oppugnat, eaque potitur. 1 Maccab. c. 11.

7. Interim Jonathas, castris motis è Galilæa ab

* aquis

Jonathæ prælium cum Demetrii ducibus & victoria. 1 Maccab. c. 11.

q Εἰς πολιορκίαν] Πολιορκίαν αὐτῶν legisse videtur *Epiphan.*

r Μέρος —— Γάζῃ,] Ergo non adeo ἔρημος Gaza à tempore Alexandri. REL.

s Σῶφρον —— θεραπεύειν.] Optimum esse decreverunt, hunc dimittentes, illi obedire *Rufin.* SPANH.

t Εἶν' αὐτῷ ἀφέντας] *L. B.* εἶναι ταῦτα ἀφέντας τὸν Δημήτριον ἐκεῖνον &c. Forte εἶναι τὸ αὐτῷ ἀφέντας τὸν Δημήτριον ἐκεῖνον &c. COCC.

v Ἐκεῖνον θεραπεύειν.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἐκεῖνο in *reliquis.*

x Μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.] Ἐπῆλθεν *Hen.*

y Τῶν δὲ Δημητρίου] Τῶν Δημ. *Hen.* & *Busb.* HUDS. Totum locum ita concipit *L. B.* Τῶν δὲ Δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς Κίδασαν σὺν πολλῇ στρατιᾷ· μεταξὺ δ' ἔστιν αὕτη τε τῆς Τυρίων γῆς καὶ Γαλιλαίας. HAV.

z Στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτῷ παρελθεῖν] Ita ex *Hen. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *cum* (al. *dum*) *Demetrii duces audissēt* (al. *audissent*) *ad Cedessam cum multa manu venisse.* quo fere modo 1 *Macc.* XI. v. 63. καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου &c. στρατιωτῶν αὐτῷ παρελθόντων εἰς K. in *Editis.*

a Κέδασαν] 1 *Macc.* c. XI. v. 63. Κάδης & Κήδες in *Cod. Alex.* Κεδὶς *Josh.* c. XIX. v. 37. HUDS. Κέδασαν τῇ Τυρίων· *alano.* lib. 2. c. 18. §. 1. ἐπὶ Κέδασαν τὴν ὑπὸ τὴν τῇ Γαλιλαίᾳ 1 Maccab. XI. 63. *MS. Alex.* Κήδις. SPANH.

b Μεταξὺ] Sic *Hen.* & *Vet. Interpr.* μεταξὺ ὄντων τε τε T. *Busb.* πλησίον δ' ἔστιν αὕτη τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας in *Editis.*

c Ἐπὶ τῷ Γαλιλαίων ὡς σύμμαχον,] Ἐπὶ τῷ Γαλιλαίων συμμαχίαν *Hen.* (ut & *L. B.* qui addit τὴν post ἐπὶ) εἰς τὴν Γαλιλαίαν, cæteris omissis, legisse videtur *Epiphan.*

d Ὑπολύσειν αὐτοῖς,] Ὑπολύσειν ἂν αὐτοῖς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Τὸν στρατὸν] Καὶ στρατὸν *Hen.*

f Βεθσύραν] Βεσσύραν ἐπολιόρκει, χωρίον *Busb.* HUDS. Conf. supr. c. 2. §. 1. SPANH.

g Φρουρὰ Δημητρίου.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* φρουρὰ Δημητρίου in *Editis.*

h Ὡς δὲ, —— ἐσκάφθαι,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὡς δὲ χ. λ. ἐγείρασθαι τὸν Σίμωνα, μηχανήματα δ' ἐσκάφθαι in *Editis.* Mallem sane, quo modo legisse visus est *Epiphanius*, rescribere, ἐρῶντες δὲ χώματα μὲν ἐγείραντα τὸν Σίμωνα, μηχανήματα (vel μηχανήμασι) δ' ἐσκάφθαι, κ. π. σ. χαλεπῶς. atque ita recte sequeretur (prout in *Cod. Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *interirent. Et mittentes* &c.) πέμψαντες δὲ τὸν Σίμωνα.

i Μηχανήματα δ' ἐσκάφθαι,] *Gen.* μηχανήμασι.

k Δ' ἐσκάφθαι,] *L. B.* δ' ἐστάφθαι.

l Καταλιπεῖν τὸ χωρίον] Illa καταλιπεῖν τὸ χωρίον κ. π. Δ. ἀπελθεῖν desunt *Hen.* & *Epiphanii codicibus.*

m Τῶν

* aquis Genneſaris, ut vocantur, ibi enim cum exercitu conſediſſet, ad campum Aſor appellatum proceſſit, ignorans illic hoſtes eſſe. Demetrii vero duces, qui pridie ejus diei Jonatham contra eos venire præſenſerant, cum inſidias ei poſuiſſent & homines in monte *deliteſcentes* collocaſſent, ipſi cum exercitu *ex adverſo* ei in planitie occurrebant. Quos conſpicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipſe cum ſuis militibus, quoad potuit, aciem inſtruit. Verum cum ii qui à Demetrii ducibus in inſidiis locati erant, à tergo adorirentur Judæos, *illi* veriti ne *ab hoſtibus* circundati perirent, in fugam ſe conjecerunt: atque alii fere omnes Jonatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, ſubſtiterunt, & *cum iis* Mattathias Abſalomi filius & Judas Chapſæi filius, exercitus totius ductores. qui cum audacter & quaſi *de ſalute* deſperantes in hoſtes irruiſſent, & animis intrepidi in conſternationem eos egerunt, & manibus fortes in fugam verterunt. Ubi vero Jonathæ milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hoſtium aciem, è fuga collecti impetum cepere eos perſequendi; & id fecerunt uſque ad Cedaſa, ubi caſtra erant hoſtium.

8. Jonathas itaque, victoria egregia potitus, & duobus hoſtium millibus cæſis, Hieroſolyma reverſus eſt. Cumque videret omnia, providentia Dei, ſibi ex voto ſuccedere, legatos Romam miſit, eo animo ut amicitiam, quæ Judæis olim interceſſerat cum ea gente, renovaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit, ut in reverſione ſua à Roma Spartanos adirent, illiſque in memoriam revocarent *veterem* cum ipſis amicitiam & cognationem. Illi vero, cum Romam veniſſent, & in Senatum ingreſſi ea expoſuiſſent, quæ illis mandaverat Jonathas pontifex, ut *ſcilicet* illos miſiſſet ad priorem ſocietatem confirmandam, poſtquam Senatus rata habuerat quæ olim de amicitia cum Judæis colenda decreverat, eiſque literas dederat ad reges omnes Aſiæ Europæque & civitatum principes deferendas, ut hoc modo incolumes in patriam reverterentur, *ſuo* in reditu ad Spartam pervenerunt, & literas quas à Jonatha acceperant Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum eſt hoc. "JONATHAS GENTIS Judæorum "Pontifex & Senatus & Commune Judæorum, "Lacedæmoniorum Ephoris & Senatui Populo- "que fratribus *ſuis* ſalutem. Si valetis, & res ve- "ſtræ publicæ privatæque proſpere cedunt, erunt "omnia ex voluntate noſtra: nam nos quoque va- "lemus. Superioribus temporibus cum perlata eſ- "ſet ad Oniam pontificem noſtrum ab Ario rege "veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cogna- "tione quam nobiſcum habetis, cujus exemplum "infra poſitum eſt, & literas eas cupide accepi-

Jonathas mittit qui cum Romanis & Spartiatis amicitiam renovent.

Jonathæ litere ad Lacedæmonios.

[m] τ̃ Γεννησάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐσρατοπεδ̃κὼς, εἰς τὸ καλούμενον [n] Ασὼρ πεδίον παρῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες γὰρ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τ̃ Δημητρίε μέλλειν [o] Ιωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ ἔ τοὺς [p] λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τῆς φαλ̃γος ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ Ιωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκεύαζε καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους φαλ̃γίτας πρὸς τ̃ ἀγῶνα, ὡς ἠδύναρ. τ̃ γὰρ εἰς τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τ̃ Δημητρίε σρατηγῶν καταπεπλ̃γμένων καὶ νῶτα τοῖς Ιουδαίοις γιγνομένων, δείσαντες μὴ μέσοι [q] ληφθέντες ὀλέθρου, φεύγειν ὥρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τ̃ Ιωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, [r] ὡς περὶ πεντήκοντα τ̃ ἀριθμὸν, ὑπέμειναν, καὶ [s] Μαθθίας ὁ Αψαλώμε, καὶ Ιούδας ὁ [t] Χαψαίε, τ̃ ἁπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. [v] οἱ τολμηρῶς ἢ κὴ μᾶλλον ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσάμενοι, τῷ πε [x] θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ τ̃ χερσὶν ἀπέρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τ̃ Ιωνάθε σρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τεθραμμένους, ἀπισυλλεγέντες ἐκ τ̃ φυγ̃, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν· καὶ τέτ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, ὅ τὸ σρατόπεδον ἦν [y] τ̃ πολεμίων.

η'. Κρατήσας οὖν Ιωνάθης τ̃ μάχης λαμπρῶς, καὶ [z] διχιλίους τ̃ ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέσρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ καὶ νοεῖν θεοσεβὲς θεῷ χωρεῖ, πρὸς Ρωμαίους πρεσβ̃τὰς ἀπέσειλεν, ἀνανεώσασθαι [a] βουλόμενος τὴν ἡγομένην τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτὸ πρεσβ̃ταῖς ἐπέσειλεν ἀπὸ τ̃ Ρώμης ἀναδρέψασι πρὸς [b] τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν [c] καὶ συγγένειαν. οἱ μὲν ὡς [d] ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην, παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν, καὶ τὰ παρὰ Ιωνάθε δ' ἀρχιερέως εἰπόντες, ὡς πέμψειεν αὐτοὺς [e] ἐπὶ τὴν τ̃ συμμαχίας βεβαίωσιν, τ̃ βουλὴν ἐπιγνῶσαν τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τ̃ Ιουδαίων [f] φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ἐπισολὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τ̃ Ασίας καὶ Εὐρώπης καὶ τ̃ πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν, ὅπως [g] ἀσφαλ̃ς τ̃ εἰς τὴν [h] οἰκείαν κομιδ̃ς δι' αὐτ̃ τύχωσιν, ἀναδρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρέψονσι, καὶ τὰς ἐπισολὰς, ἃς ἔλαβον παρὰ Ιωνάθε, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. "ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΙΩ- "ΝΑΘΗΣ σ̃ ἔθνους τ̃ Ιουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ λοι- "πὸν [i] τ̃ Ιουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ "καὶ [k] δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐῤῥωμένους ὑμᾶς "καὶ τὰ πρᾶγμα καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ̃ νοεῖν, ὅπως ἂν ἔχοι "ὡς βουλόμεθα· ἐῤῥώμεθα δ' καὶ ἡμεῖς. [l] ἐπὶ τοῖς ἔμ- "προσθεν χρόνοις [m] κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ ἡγουμένῳ ἀρ- "χιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὑπὸ Αρείε σ̃ [n] βασιλεύοντος ὑμῶν "ἐπισολὴς περὶ Δημοτέλους, ὡς τ̃ συγγενείας ἡμῶν "πρὸς

[m] Τῶν Γεννησάρων] Eo modo *Hen.* Γεννησάρεων in *cæteris*. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. & *Relandum* in *Paleſtina* S. HUDS. Aqua τ̃ Γεννησάρων· Ὕδωρ Γεννησὰρ 1 Maccab. xi. v. 67. SPANH.

* *Aquis Genneſaris*,] *Id eſt*, lacu Geneſaret.

[n] Ασὼρ πεδίον] Conf. ſupr. lib. 9. c. xi. §. 1. SPANH.

[o] Ιωνάθην] Τὸν Ιωνάθην *Hen.* & mox Ιωνάθης ſine articulo.

[p] Λοχήσαντας] Λοχησοντας *Busb.*

[q] Ληφθέντες ὀλέθρου,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* λειφθέντας in *Editis*.

[r] Ὡς περὶ πεντήκοντα τ̃ ἀριθμὸν,] Sic *Busb.* & *Hen.* ὑπέμειναν ὡς περὶ ν'. τ̃ ἀριθμόν in *Editis*.

[s] Ματθθίας,] Ita *MSS.* Ματθίας in *Editis*.

[t] Χαψαίε,] Ο Χαλφὶ, 1 *Macc.* c. xi. v. 70. unde forſan hîc loci Χαλφαίε ſcribendum, ut notavit *Grotius*.

[v] Οἱ τολμηρῶς ἦ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* οἳ deëſt *cæteris*.

[x] Θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς,] Θράσει *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[y] Τῶν πολεμίων.] Τοῖς πολεμίοις *Hen.*

[z] Διχιλίους τ̃ ἐχθρῶν] Sic in *libris* omnibus tam *Lat.* quam *Gr.* Verum in 1 *Macc.* c. xi v. 74. τετραχιλίους habemus. unde forſan & *Joſephum* ita ſcripſiſſe conjicit *Grotius*.

[a] Βουλόμενος τὴν ἡγουμένην] Βουλόμενος deëſt *Busb.* agnoſcitur tamen ab *Epiphanio Aliiſque*.

[b] Τοὺς —— συγγένειαν.] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

[c] Καὶ συγγένειαν.] Ita *Hen.* & *Busb.* καὶ τὴν συγγένειαν in *Editis Aliiſque*.

[d] Ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην,] Sic in iiſdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθον in *Editis*.

[e] Ἐπὶ τὴν τ̃ συμμαχίας βεβαίωσιν,] Ἐπὶ τῇ τ̃ συμμαχίας βεβαιώσει *Hen.*

[f] Φιλίας ἐγνωσμένα,] Vide ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & *Seldenum* in lib. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 6. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 12. v. 7.

[g] Ἀσφαλ̃ς] *Gen.* ἀσφαλ̃ς.

[h] Οἰκείαν κομιδ̃ς] *L. B.* interſerit χαίρων. quod ſatis tuto abeſſe poteſt. HAV.

[i] Τῶν Ιουδαίων] *Lugd. Bat.* ἱερέων.

[k] Δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.] Καὶ δημότας (καὶ ἀδελφοῖς addit *L. B*) χαίρειν. Εἰ ἐῤῥωμένοι ὑ. κ. τ. κ. τ. ἴ. χωρεῖ *Hen.* nec aliter, ut videtur, *Vet. Interpr.*

[l] Ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις,] Ἐπισολὴ *Hen.*

[m] Κομισθείσης Ονίᾳ, τῷ ἡγουμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

[n] Βασιλεύσαντος ὑμῶν] Ita *Baſ.* (*L. B.*) & *Hen.* Βασιλεύοντος *Gen. Aliique*.

* Non

"πρὸς ὑμᾶς συγγνώμης, ἧς ἱστορικὸν τὸ ἀντίγραφον,
"τιμῶ τε ὑπερολίως ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ Δημοτί-
"λει & τῷ Αρείῳ φύσικῶς διετέθημεν, ° οἱ δεόμενοι τ
"τοιαύτης ἀποδείξεως, λαβὲ τὸ σὸν P τῶν ἱερῶν ἡμῶν q πε-
"πεῖαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκαταρχὴν τ ἀνα-
"γνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ r καὶ προαρπάζειν δο-
"κῶμεν τιμὴν παρ' ὑμῶν s δεδομένην δόξαν. πολλῶν δ' χρόνων
"διαγεγενημένων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς t ἀναπληθείσης ἡμῖν
"οἰκειότητος, ἐν αἷς ἱεραῖς & ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ
"Θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ
"νίκης αὐτῶν προσκαλοῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων
"περιστάντων διὰ τὴν τ γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἠθ'
"ὑμῖν ἤτ' u ἄλλοις τ προσηκόντων ἡμῖν συνοχλεῖν ἐκρί-
"ναμεν. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς x πολεμίους, πέμψαντες
"πρὸς Ρωμαίους Νεμήνιον τ y Αντίοχου & Αντιπάτρου τ
"Ιάσωνος, τ ἀπὸ τ γερουσίας ὄντων z παρ' ἡμῖν ἐν τι-
"μῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὑπερολὰς, ὅπως
"ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς a ὑπάρχουσαν ἡμῖν φι-
"λίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε & αὐτοὶ γράψαντες ἡμῖν, καὶ
"περὶ ὧν ἂν δέησθε ὑπιστέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυ-
"μηθησομένους ὑπὲρ τ ὑμετέρας προαιρέσεως." b οἱ
"μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοὺς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως
ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ φιλίας καὶ
συμμαχίας πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν.

θ'. c Κατὰ δ τ χρόνον τοῦτον d τρεῖς αἱρέσεις e τ Ιου-
δαίων ἦσαν, αἱ περὶ τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφό-
ρως ὑπελάμβανον. f ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ
Σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δ Εσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν g Φαρι-
σαῖοί τινα καὶ ἃ πάντα τ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον,
τινὰ δ' h ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν, συμβαίνειν τε i καὶ ἃ
γίνεται. τὸ δὲ τ Εσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμέ-
νην κυρίαν ἀποφαίνεται, καὶ μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης
ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. Σαδδουκαῖοι δέ, τὴν μὲν εἱ-
μαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, οὐδὲ
κατ' αὐτὴν τὰ k ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ
ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς & τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς
l αὐτοὺς γινομένους, καὶ τὰ χείρω προσλαμβάνοντας ἀβουλίαν
λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον m πεποίη-
μαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ n τῆς Ιουδαϊκῆς πραγματείας.

"mus & Demoteli atque Ario ſummam benevo-
"lentiam exhibuimus; * non egentes hujuſmodi
"teſtimonio, quod nobis ea de re perſuaſum eſſet
"ex ſacris libris noſtris. Et quidem nos non con-
"ſultum eſſe judicabamus ut recognitionis initium
"primi faceremus, † ne præripere etiam videre-
"mur gloriam à vobis conceſſam. Cum autem
"multum temporis interceſſerit, ex quo primum
"‡ nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo, in
"ſacris *tamen* feſtiſque diebus rem ſacram Deo fa-
"cientes, ipſi ſupplicamus ut & ſalutem vobis im-
"pertiat & victoriam. Et cum multa nos circum-
"ſtetiſſent bella ex nimia in vicinis habendi cupi-
"dine, noluimus *tamen* vobis aut aliis ex propin-
"quis *noſtris & amicis* graves eſſe. Nunc vero,
"hoſtibus debellatis, cum ad Romanos miſerimus
"Numenium Antiochi & Antipatrum Jaſonis
"filium, viros ex ordine Senatorio apud nos ho-
"noratos, illis etiam dedimus literas ad vos, ut mu-
"tuam inter nos amicitiam renovarent. Quare
"recte facietis, ſi vos quoque nobis reſcripſeritis,
"atque ſignificaveritis ecqua re *noſtra* opus habea-
"tis, perſuaſi nos in omnibus veſtræ voluntati
"prompte obſequuturos eſſe." Et quidem Lace-
"dæmonii tum legatos benigne exceperunt, tum
decretum de amicitia & ſocietate factum ad illos
miſerunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Judæorum ſectæ, quæ de rebus humanis diverſe ſentiebant. quarum una Phariſæorum dicebatur, altera Sadducæorum, tertia vero Eſſenorum. Et quidem Phariſæi dicunt, quædam *eorum quæ fiunt*, non omnia, fati eſſe opera, eſſe enim & quædam in noſtra poteſtate, ut fiant aut non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quidquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino tollunt, illud nihil eſſe exiſtimantes, neque iſta quæ hominibus eveniunt ei accepta deberi, ſed omnia etiam noſtro arbitrio ſubjiciunt, adeo ut tum bonorum nobis ipſis auctores ſimus, tum mala nobiſmet per ſtultitiam noſtram accerſamus. Verum iſta plenius & accuratius indicavi in ſecundo rerum Judaïcarum libro. *Phariſeorum, Eſſenorum & Sadducæorum ſecta.*

10. Cæ-

* *Non egentes hujuſmodi teſtimonio*,] Non egentes hujus rei approbatione, quia per ſacras noſtras literas hoc eſſe credidimus, *Epiphan.* Jam ante hoc non ignorabamus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis, *Gelen.* Non egentes hujuſmodi declaratione, quod ſacræ literæ noſtræ huic rei fidem fecerint. *Huetius* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. &c.

o Οὐ διόρθωσι] Vid *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* prop. IV. c. 8. §. 10, 11, 12.

p Τῶν ἱερῶν ἡμῶν] In quibus ſcilicet de *Cethura* ſcriptum eſt poſteris. Nam *Dores*, quorum pars *Spartiatæ*, ex *Pelaſgis*: illi vero *Pelaſgi*, ſive *exſules*, ex Arabiæ & Syriæ confiniis, in quibus *Abrahami* & *Cethuræ* poſteri ſedes fixerant. *Grotius.* Vel potius ex S. Libris (*Gen.* 11. 17, 28.) ubi dicitur *Phalegum* fuiſſe filium *Ebri* è quo ortus *Abrahamus*. Nam *Pelaſgi*, ex quibus *Spartiatæ*, originem duxere à *Phalego*: ideoque cognationem habuere cum *Judæis*, qui ab *Abrahamo* oriundi filio *Ebri*, cujus filius etiam *Phalegus*. Vide *Stillingfleeti* Origines Sacr. lib. 3. c. 4.

q Πεπεῖαι γεγραμμάτων.] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πεπιστευμένων in *reliquis*.

r Καὶ προαρπάζειν] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.*

† *Ne præripere etiam videremur gloriam à vobis conceſſam.*] Ne præripere videamur gloriam veſtram, *Epiphan.* ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere, *Gelen.*

s Δεδομένην δόξαν.] Διδομένην *Hen.*

t Αναπληθείσης ἡμῖν οἰκειότητος,] Αναπληρωθείσης *Hen.* Eſt qui ἀναπληρωθείσης ſcribendum conjicit. HUDS. Sophocl. Philoctet. v. 1270. καὶ τελεῖς ἀναπολεῖν μ' ἔπη· SPANH.

‡ *Nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo*,] Ita cum *Gelenio*, cujus verſionem firmant iſta ex *Sophocle* in *Philoct.* v. 1270. Δὶς ταῦτα βούλῃ καὶ τρὶς ἀναπολεῖν μ' ἔπη, *Bis me eundem ac ter vis iterare ſermonem.* ubi notat, *Scholiaſtes*, ἀναπολεῖν, τὸ αὐτὸ λέγειν, ἀπὸ τ δεύτερον ἀναπολύντων τὴν ἡγεμονικὴν γλῶ.

u Αλλοις τ προσηκόντων ἡμῖν] Ita *Hen.* ut & mox (cum *Lugd. Bat.*) ἡμῖν. quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἄλλῳ & ὑμῖν in *cæteris*.

x Πολεμίους,] Iterum cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* πολίμους in *reliquis*.

y Αντιόχου] Ita ex *Epiphanii* libris, & 1 *Macc.* c. 12. v. 16. in *Græcis Flavii* Αντιμάχου.

z Παρ' ἡμῖν ἐν τιμῇ,] Illa παρ' ἡμῖν è *Cod. Hen* (*Lugd. Bat.*) *Vet. Interpr.* deſunt in *Editis Aliiſque*.

a Υπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν.] Ita *Hen.* ὑπάρχουσαν abeſt *cæteris*.

b Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι] Οἱ δὲ Λακ. *Hen.* & *Busb.* & forſan *Epiphan.*

c Κατὰ δὲ τ χρόνον τοῦτον] Annos circiter viginti poſt Haſidæos exſtinctos [de quibus vide *Scaligerum* contra *Serrarium* c. 22.] ut dicit *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3891.

d Τρεῖς αἱρέσεις,] De tribus iſtis Sectis vide lib. 2. ἀλώσεως, ut & *Schultetum* in *Exercit. Evangel.* l. 1. c. 20. & *Bullum* in *Harmon. Apoſtol. Diſſert. poſter.* c. XV.

e Τῶν Ιουδαίων ἦσαν,] Τοῖς Ιουδαίοις *Busb.*

f Ων ἡ μὲ —— Εσσηνῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 1. item inf. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

g Φαρισαῖοί τινα] Φαρισαίοις λέγουσί τινα καὶ ἃ π. τ. εἰ. ἔργον εἶναι *Hen.* τ εἱμαρμένης λέγουσιν εἶναι, τινὰ &c. *Busb.*

h Εφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν,] Cum l. 18. c. 2. dicat, πράσσειν εἱμαρμένῃ τὰ πάντα αἰτιᾶσθαι, & l. 2. de *Bello Jud* c. 12. εἱμαρμένην τε καὶ Θεὸν προστάττειν πάντα, illa τινὰ καὶ ἃ è margine in textum irrepſiſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, (Tom. 3. *Animadv.* ἀνεδότων, p. 546.) & quidem corrupta, ex hiſce, τί; ναὶκ ἃ; *quid? etiam & non?* quæ ſtudioſus aliquis oræ libri adſcripſerat, exiſtimans *Joſephum* modo affirmare modo negare, omnia fato regi atque temperari. At *Caſaubonus*, in *Exercit.* 1. contra *Baronium*, ab inconſtantia liberat *Joſephum*, docens Phariſæos, mediam inter Eſſenos & Sadducæos viam ingreſſos, ita fato tribuiſſe omnia, ut hominum liberum arbitrium non tollerent. Εφ' ἡμῖν αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

i Καὶ ἃ γίνεται.] Cl. *Lowthius* malit ἢ ἃ γ. *Lugd. Bat.* καὶ μὴ γ.

k Ανθρώπινα τέλος λαμβάνειν] Ανθρώπεια *Busb.* & *Hen.*

l Αὐτοὺς] Αὐτοὺς pro αὐτοῖς reſcripſi è *Cod. Hen.*

m Πεποίημαι —— πραγματείας.] Vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

n Τῆς Ιουδαϊκῆς πραγματείας.] Juſtuſne בְּרִיטְאִי librorum de bello titulus? Ιουδαϊκῆς στρατηγίας. REL.

Demetrii milites, cum Jonatha dimicare non ausi, fugiunt. 1 *Maccab.* c. 12.

10. Cæterum Demetrii duces, cladem acceptam reſarcire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra Jonatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum adventu, repente illis obviam proceſſit in regionem Amathitim. ceſſando enim noluit ſpatium illis dare irruptionem faciendi in Judæam. atque ubi ad quinquaginta ſtadia ab hoſtibus conſediſſet, mittit qui caſtra illorum explorarent & *perſpicerent* quo modo ea ſe haberent. Cum autem ſpeculatores ei omnia nunciaſſent, & aliquos noctu comprehendiſſent, qui *ei* indicabant hoſtibus in animo eſſe eum aggredi; hoc præcognito ſecuritati ſuæ proſpexit, & procubias extra caſtra habendo, & faciendo ut milites ſui omnes tota nocte in armis vigilarent, imperandoque ut animo eſſent forti, atque ita mente affecti, ut etiam nocte ſi opus fuerit pugnaturi, * ne illis fraudi ſit *callidum* eorum conſilium. Demetrii vero duces, ubi audiverunt Jonatham *rem* intellexiſſe, non amplius animis valebant, ſed *territi* erant & perturbati, quod in re ipſa deprehenſi eſſent ab hoſtibus; nullaque illis ſupereſſet ſpes alio modo vincendi, poſtquam inſidiæ male adeo ceciderant: nam ſi aperto Marte certaminis aleam ſubirent, ſe Jonathæ nequaquam pares fore credebant. Fugam igitur meditati ſunt, & multis *per caſtra* ignibus incenſis, ut hoſtes his viſis ipſos arbitrarentur *illic* manere, *clam* diſceſſerunt. Jonathas autem, cum prima luce ſeſe illorum caſtris admoviſſet, eaque deſerta eſſe deprehendiſſet, cognito hoſtes aufugiſſe, illos inſequebatur: non tamen eos aſſequutus eſt. jam enim fluvium Eleutherum trangreſſi, in tuto erant. Tum *Jonathas*, converſo illinc in Arabiam itinere, fuſiſque Nabatæis, & multa præda abacta captiviſque abductis, Damaſcum profectus, illic omnia vendidit. Sub idem autem tempus Simon ejus frater, Judæa omni peragrata & Palæſtina uſque ad Aſcalonem, caſtella munivit: cumque ea & ædificiis & cuſtodiis firmaſſet, Joppen ſe contulit, eaque occupata validum ei præſidium impoſuit. audiverat enim Joppenſes *magnopere* velle Demetrii militibus urbem tradere.

Nabatæi fuſi 1 *Maccab.* c. 12.

Jonathas Hieroſolyma & Judeam communit. 1 *Maccab.* c. 12.

11. Itaque cum has res *geſſiſſent* & ordinaſſent Jonathas & Simon, Hieroſolyma reverſi ſunt. atque Jonathas, populo univerſo in templum convocato, cum eis ſtatuit Hieroſolymorum mœnia inſtaurare, & templi ſeptum, quod dirutum erat, reficere, locaque circumcirca turribus præaltis munire. ad hæc, muro etiam per mediam urbem ducto, præſidiarios in arce foro excludere, eoſque hoc modo commeatuum copia prohibere: ac præterea caſtella per regionem, multo quam ante validiora, facere. Cum autem hæc ſententia etiam populo viſa fuiſſet ſe recte habere, ille quidem urbem mœnibus & ædificiis excolebat, Simonem vero in regionem dimiſit ut eam operibus firmaret. Cæterum Demetrius flumine trajecto Meſopotamiam pervenit, eo animo ut hanc ſimul &

ι'. Οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγυμένην ἧτταν [o] ἀναμαχέσασθαι βυλόμενοι, πλείω τὴ προτέρας δυνάμεως συναγάγοντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν Ιωνάθην. ὁ δὲ, πυθόμενος, ὀξέως ὑπαντήσειν αὐτοῖς εἰς τὴν Αμαθῖτιν. [p] οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρέχειν, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἀπέχοντας σταδίους πεντήκοντα, πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φερσαίνων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐμήνυον· παρεγγυᾶς ἠσφαλίσατο, παραφυλακάς τε ποιησάμενος· ἔχων δὲ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς [q] ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων [r] ἅπασαν, καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς [s] τὰς ψυχὰς ἐρρωμένους εἶναι, καὶ τὴν διάνοιαν ἅτως ἔχειν, ὡς ἐκ μέσης τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν παραίρεσιν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ιωνάθην [t] ἐγνωκότα, οὐκ ἐπὶ τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν [u] αὐτοὺς τὸ καταφανὲς τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, [x] καὶ μηδενὶ παραδοκῶντας αὐτῶν ἐπικεκλῆσθαι ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς οἰκειοτέρας· οὐ γὰρ ἐκ φανερᾶς διακινδυνεύσεως οὐκ εὔκολον εἶναι τοῖς Ιωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ιωνάθης ἕως μὲν συμίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, σωθεὶς ὅτι πεφεύγασιν, ἐδίωκεν· ἐπεὶ μέντοι φθάνειν καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν [y] Ελεύθερον διαβεβηκότας ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν σκῆψιν τὴν ὑποστροφὴν [z] πρὸς Αραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς Ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα [b] ἀπέδοτο. ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [c] τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ασκάλωνος, [d] ἠσφαλίσατο τὰ φρούρια, καὶ ποιήσας ταῦτα ἐν τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ τὰς φυλακὰς [e] ὀχυρώτερα [f] ἦλθεν εἰς Ιόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ιοππίτας [g] βυλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.

ια'. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ, τε Σίμων καὶ Ιωνάθης, [h] ὑπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντα εἰς τὸ ἱερὸν Ιωνάθης, [i] συνεβούλευε τάδε τὴν Ιερουσαλήμην [k] ἀνακαταskευάσαι τείχη, καὶ τὸ καθυπερτερούμενον τοῦ ἱεροῦ περιβόλου πάλιν ἀναξῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος [l] ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας [m] ἀγορὰν, καὶ τῆς ἐπορείας αὐτοὺς τὸ σπάνιον τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον· ἔτι γε μὴν καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἐχούσης, αὐτὸς μὲν τὰ περὶ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει, Σίμωνα δὲ τὰ περὶ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, παρὰτὴν βυλόμενος καὶ τὴν

o Αναμαχίσασθαι βυλόμενοι,] Ita etiam *Zonaras*. ἀναμάχεσθαι *Hen.*

p Οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν] Οὐδὲ γὰρ ἔγνω *Busb.*

q Ἐν τοῖς ὅπλοις] Ἐν ὅπλοις ἔχων *Hen.*

r Ἅπασαν,] Vox ἅπασαν deëſt *Busb.*

s Τὰς ψυχὰς ἐρρωμένους εἶναι,] Ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμένους εἶναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Ne illis fraudi ſit* callidum *eorum conſilium.*] Nequid eos fallat hoſtium conſilium, *Gelen.* non ignorato eorum conſilio, *Al.*

t Ἐγνωκότα,] Μεμαθηκότα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

u Αὐτοὺς —— μηδενὶ] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

x Καὶ μηδενὶ] Ita *Baſ. Gen.* & plerique *MSS.* καὶ μηδὲν παραδοκώντων αὐτῶν ἔτι κρατήσειν ἑτέρως *Hen.*

y Ελεύθερον διαβεβηκότας ποταμὸν,] Ελεύθερον ſolus (ut & *Lugd. Bat.*) *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

z Πρὸς Αραβίαν,] Εἰς τὴν Αραβίαν *Busb.* & *Hen.*

a Ναβαταίους,] Ναβατίους *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* Ζαβαδαίους aut Ζαβαδεῖς 1 *Macc.* c. 12. v. 31. Verum Ναβαταίους illic ſcribendum eſſe monuit *Grotius*: utpote quod Nabatæi, quanquam olim amici Judæ, manſerint in parte Demetrii Nicatoris, nec Alexandrum ſequuti fuerint.

b Απέδοτο.] Επέδετο *Hen.*

c Τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν] Ιουδαίαν πᾶσαν ἐπιὼν καὶ Παλ. *Hen.* Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπιὼν καὶ Παλ. *Busb.*

d Ησφαλίσατο τὰ φρούρια,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* nec aliter *Epiphanius.* ἐσφαλίσατο φρουρίοις in *Editis.*

e Οχυρώτατα] Ita *Lugd. Bat.* Reliqui ἀχυρὰ *HAV.*

f Ηλθεν εἰς Ιόππην,] Ηκεν *Busb.* & *Hen.* (εἰς Ιοππὴν ἦκε *Lugd. Bat.*)

g Βυλομένους] Βύλεσθαι *Busb.* βυλομένοις *Hen.*

h Υπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα.] Sic *Busb.* & *Hen.* atque ita, vel ἐπέστρεψαν (ut in 1 *Macc.* c. 12. v. 35.) legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

i Συνεβούλευε] Eo modo *MSS.* συνεβούλευσε τὸν Ιερον. in *Editis.*

k Επικατασκευάσαι τείχη,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐπικαθάσαι in *Editis.*

l Ανοικοδομησαμένους] Ανοικοδομησάμενον *Busb.* & *Hen.*

m Ἀγορὰν,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* πόλιν in ceteris.

s Πα-

τὴν Βαβυλῶνα καταλαβεῖν, καὶ τῶν ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖται τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ παρ' ἐκείνοις κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο, [n] παραδώσοντες μὲν αὐτοὺς ὑπαντιάσαντες, συγκαταπολεμήσοντες δὲ Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθων βασιλεῖ. ταύταις ἐπαρθεὶς τῇ ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ [o] καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δυνάμεις, τὸν Τρύφωνα πολεμήσων [p] διαγνώς, καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε [q] πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τέως μὲν [r] ἀπροσκλήτων, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ἐν ἄλλοις [s] δεδηλώκαμεν.

Babylonem occuparet, utque potitus superioribus satrapiis, * inde occasionem arriperet totum imperium occupandi. nam & Græci & Macedones, qui illic habitarent, crebras ad eum legationes mittebant, promittentes, ea lege ut ad eos veniret, sese deditionem facturos, simulque cum eo bellum susceperturos contra Arsacen Parthorum regem. Hac spe elatus ad eos contendit, eo consilio, ut, si Parthos debellaret vires que ei suppeterent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque ejiceret. Cum autem eum alacriter admodum excepissent istius regionis homines, copiasque coëgisset, bellum intulit Arsaci, totoque exercitu amisso, ipse vivus captus est, sicut alibi jam retulimus. *Demetrius ab Arsace capitur.* 1 *Maccab.* c. 13.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς, Ἰωνάθου ὑπὸ Τρύφωνος δολοφονηθέντος, Σίμωνα στρατηγὸν καὶ ἀρχιερέα ἀπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅσα τε ἐκείνῳ ἀνδρείως ἐπράξατο, μάλιστα κατὰ Τρύφωνος.

CAP. VI.

Quomodo, Jonatha à Tryphone dolis occiso, Judæi Simonem constituerunt exercitus ducem & pontificem: quæque ab eo fortiter gesta erant, præcipue adversus Tryphonem.

[t] Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτι τῷ Ἀντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταλάβοι. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν περαίρεσιν τοιαύτην ὁ περὶ Ἰωνάθου φόβος, φίλος τυγχάνοντος [u] Ἀντιόχου. καὶ διὰ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρύψας ἀνελεῖν, εἰς [x] Βεθσάνην ἐκ τῆς Ἀντιοχείας παραγίνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ πεντακοσίων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπαντήσειν ὑπελήφθη στρατῷ. πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ὑπέλαβεν. [y] ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν Ἰωνάθην, ὑπέρχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πᾶσαν ἀρχὴν Ἰωνάθῃ [z] παρασκευάζει· τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἁδὸν παρορώμενον. τήν τε στρατιὰν [a] διεφθάρκει λύσει· καὶ γὰρ νυὶ ὑπὸ δεσποτείας αὐτῇ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα· καταχρόνια μέντοιγε παρεκάλει αὐτὸν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάττε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειν [b] ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.

Ergo Antiochum perfidus Tryphon. Tryphon Jonatha insidiatur. 1 *Maccab.* c. 12.

Tryphon autem, postquam res Demetrii hujusmodi exitum habuisse cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat, sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum ipse posset occupare. nam & huic illius consilio obstabat metus ei incussus à Jonatha, Antiochi amico. Itaque decrevit prius illum è medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem statuisset eum fraude & dolo interficere, Antiochia Bethsanam proficiscitur, quæ Græcis dicitur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadraginta delectorum *hominum* millibus. ipsum enim ad bellum gerendum venisse suspicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad dimicandum paratum esse, ipsum muneribus & blanditiis subdole aggreditur, suisque ducibus, ut ei *perinde ac sibimetipsi* obedirent, imperavit: hisce volens fidem *fictæ* benevolentiæ adstruere, omnemque *illi* suspicionem eximere, ut curis & custodibus solutum, sibi non consulenteni, caperet. *postremo* suasit ut exercitum dimitteret; (eum enim jam sine necessitate adduci, cessante bello & pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa se retentis, rogabat ut ipsum usque Ptolemaïdem comitaretur. se enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei subjecturum: quippe qui harum rerum causa affuerit.

2. Et quidem Jonathas, nihil horum *quæ acciderunt* suspicatus, confisusque Tryphoni, ut qui ex benevolentia veraque animi sententia ista suaderet, exercitum dimisit. Tribus autem duntaxat *hominum* millibus retentis, duo eorum millia in Galilæa reliquit, mille vero secum duces Ptolemaïdem cum Tryphone se contulit. Portis autem à Ptolemaïdensibus clausis, nam & hoc illis imperaverat Tryphon, Jonatham quidem vivum comprehendit, ejus vero *milites* omnes ferro trucidavit. Misit etiam *suos* ad relictos in Galilæa bis mille, ut & eos perimerent. Sed illi, istis quæ Jonathæ Capitur Jonathas. 1 *Maccab.* c. 12.

n Παραδώσειν μὲν αὐτούς] Καὶ παραδώσειν & mox τὸν τῶν Πάρθων βασ. *Hen.*

* *Inde occasionem arriperet totum imperium occupandi.*] *Al.* inde in universum regnum sese inferret.

o Καταστρέψαιτο] Καταστρέψοιτο *Hen.*

p Διαγνώς,] Διαγνωσὼς *Hen.*

q Πρὸς τὸν Ἀρσάκην,] Πρὸς Ἀρσάκην, καὶ τ. ς. πᾶσαν ὑποβαλών, ἀπ. ζ. ἀπελείφθη *Busb.* & *Hen.* Arsacen & *Josephus* & *Maccabæorum* auctor dixere communi nomine: nam proprium ei nomen fuit Phraates, ut *Appianus* nos docet. *Grot.*

r Ἀποβαλών, —— δεδηλώκαμεν.] Demetrius II. Nicator à Parthis captus, postea dimissus ab Arsace inf. c. 7. §. 1. & c. 8. §. 4. De eo capto ab Arsace 1 *Maccab.* c. XIV. v. 3. Idem Ζωΐλῳ dictus Demetrius II. vid. c. 10. §. 1. SPANH.

s Δεδηλώκαμεν.] Alii δεδήλωμεν.

t Τρύφων] Conf. *alibi.* lib. I. c. 2. §. 1. SPANH.

u Ἀντιόχου.] Ἀντιόχῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

x Βεθσάνην] Ita prout edidimus supr. lib. 12. c. 8. § 5. Βίθσαν in *Editis Aliisque.* Βαιθσαὼ 1 *Macc.* c. 12. v. 40. HUDS. Βηθσάν supr. lib. VI. c. 14. §. 8. infr. c. 10. §. 2. SPANH.

y Ὁ δ' ἕτοιμον] Ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην Ἰωνάθην ἰδὼν *Busb.* & *Hen.*

z Παρασκευάζει·] Παρασκευάσας *Hen.* Παρασκευάτας *Busb.*

a Διεφθάρκει λύσει·] Διαφθείρει λύσαι· *Busb.* & *Hen.*

b Ὑπ' αὐτῷ.] Ἐπ' αὐτῷ *Hen.*

c Γνώμῃ ἀληθεῖ] Γνώμης ἀληθοῦς *Hen.*

d Ἦκειν εἰς Πτολεμαΐδα] Ita *Busb.* & *Hen.* ἦλθεν in *Editis Aliisque.*

e Σὺν Τρύφωνι.] Σὺν τῷ Τρύφωνι *Busb.* & *Hen.* & mox ὑπὸ Τρύφωνος.

f Τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε,] Conf. *alibi.* lib. I. c. 2. §. 1. SPANH.

g Ἀπέκτεινεν.] Ἀπέκτειναν *Hen.*

nathæ acciderant exauditis, priusquam advenerint quos miserat Tryphon, armis tecti è regione excesserunt. Qui vero ad eos persequendos missi erant, ubi viderunt paratos esse ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reversi sunt.

XI. *Populi luctus & lamentatio ob Jonatham captum.*

3. Hierosolymitani autem, cum fama accepissent Jonatham captum esse & qui cum eo erant interiisse milites, & illum ipsum ob ea quæ evenerant deplorabant, & omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus justusque eis incussus animos valde solicitabat; ne, cum Jonathæ virtute simul & cura & moderatione destituti essent, gentes finitimæ illis infestæ, Jonathæque metu *eousque* quiescentes, nunc in eos insurgerent, belloque illato extrema discrimina adire cogerent. id quod eis, non aliter quam exspectabant, contigit. Nam gentes, audita Jonathæ morte, bello adoriri cœperunt Judæos, utpote duce carentes. Ipse etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, ubi in Judæam ascenderat, bellum gerere adversus eos qui in ea erant. Simon autem, cum videret Hierosolymitanos ex istis in terrore esse atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impressionem alacriter sustinendam, populi concione in templum vocata, hujusmodi verbis eos consolari cœpit. "Equidem jam non "est ut *amplius* ignoretis, viri populares, ut cum "patre meo & ego & fratres mei pro libertate "vestra ausi fuerimus mortis periculum libenter "adire. Cumque hujusmodi exemplorum abun-"de habeam, etiam ex eo quod decretum sit no-"stræ familiæ mortem obire pro lege & religione, "nullus tantus erit metus, qui hanc nostrorum "sententiam ex anima mea ejiciet, ejusque in lo-"cum inducet vitæ amorem & gloriæ contem-"ptum. Quapropter, tanquam ductore non egen-"tes, qui vel maxima pro vobis pati atque facere "paratus sit, sequimini me alacriter quocunque "vos duxero; neque enim meis sum fratribus præ-"stantior ut vitæ meæ parcam, neque deterior "quam illi, ut quod iis pulcherrimum visum est, "mori pro legibus cultuque Dei vestro, hoc ipse "fugiam & *aliis* relinquam. quibus autem me o-"portet meipsum germanum illorum fratrem præ-"stare, istis memet ejusmodi esse ostendam. per-"suasum enim habeo me pœnas ab hostibus re-"petiturum esse, vosque omnes cum uxoribus & "liberis ab illorum injuriis erepturum, atque tem-"plum Dei auspiciis ab omni vastatione sartum "tectum conservaturum. nam gentes video, con-"temptu vestrûm, utpote ducem non habentium, "bellandi impetum cepisse.

Simon populum consolatur. 1 Maccab. c. 13.

Summa rerum à populo ei defertur. 1 Maccab. c. 13.

3. Cum in hæc verba Simon dixisset, populum *ad omnia* confirmavit; ut qui metu exanimatus esset & dejectus *statim* melius se haberet, & ad bene sperandum excitaretur: ita ut universi * confertim exclamarent, Simonem sibi ducem esse, ipsumque pro Juda & Jonatha fratribus suis principatum habere, seque ei, in omnibus quæ imperaverit, direpositi.

γ'. Οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν Ιωνάθην συλλῆψιν, καὶ τὸν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτήν τε ἐκείνον ὑπὲρ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο, καὶ δεινὴ πάνδρὸς ὑπιζήτησις ἦν παρὰ πᾶσιν ἐκ, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον [k] αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὸν Ιωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως [l] ἀφῃρημένοι, τὰ περιξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτὸς, καὶ διὰ Ιωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὑπισυξῇ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τὰς φύσεις τῶν ἐσχάτων κινδύνους ἀναγκάζωντας [m] καθίζεσθαι. καὶ δὴ [n] τῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συέπεσε. τὸν γὰρ Ιωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τὸς Ιουδαίους [o] ὡς ἀπορουῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς ἦ ὁ Τρύφων, δυνάμιν [p] συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ιουδαίαν πολεμεῖν τὸς ἐν αὐτῇ. Σίμων ἦ ὁρῶν πρὸς ταῦτα τὸς Ιεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βυλόμενος αὐτὸς εἰς τὸ ὑπομῆναι προθύμως ὑπιόντα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους πεῖσαι τῷ λόγῳ, [q] συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπιῦτον αὐτὸς παρακαλεῖν ἤρξατο. "τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς [r] ὑμετέρας ἐ-"λευθερίας, [s] ἄνδρες ὁμόφυλοι, μετὰ τῶν πατρὸς ἐγὼ "τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ὑπο-"μεῖναι, [t] οὐκετ' ἀγνοεῖτε. παραδειγμάτων ἦ τοιύτων "ὑπορουῦτός μου, κἀκ τῦ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ "τῆς θρησκείας [v] τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμέ-"νου, φόβος ὀλίγος ἔσται τηλικῦτος, ὃς τοσῦτον ἡμῶν "τὴν διάνοιαν [x] ἐκβαλῇ τῆς ψυχῆς, [y] ἀντεισάξῃ δ' εἰς "αὐτὴν φιλοζωίαν καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν [z] ὡς "οὐκ ὑπορουῦτός ἡγεμόνος, οἷός τε καὶ πρόχειρον ὑπὲρ ὑ-"μῶν τὸ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' "ὃς ἂν ἡγῶμαι· ὅτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελ-"φῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτὸ ψυχῆς, ὅτε χειρῶν, "ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν "νόμων & τῆς θεῦ θρησκείας ὑμῶν, τῦτ' ἐγὼ φύγω "καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων "φανῆναι, τύτοις ἐμαυτὸν [b] δείξω. θαῤῥῶ γὰρ ὡς καὶ "δίκαιον ληψόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας "ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως "ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τῦ θεῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑ-"μῶν, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα, πρὸς τὸ πολεμεῖν ὠρ-"μηκέναι.

γ'. Τύτοις ποιησαμένου δὲ Σίμωνος τὸς λόγους ἀνεθάῤῥησε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας [c] ἀνηγέρθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας· ὡς ἁθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ [d] ἀντὶ τῦ Ιούδα καὶ Ιωνάθου τῶν ἀδελφῶν, [e] αὐτὸν τὴν πρωτασίαν ἔχειν, ἕσεσθαι γὰρ πρὸς ὅ, [f] τι κελεύσῃ

[h] Ἐφθασαν] Ita cum *Cod. Busb.* ἔφθησαν in *cæteris.*

[i] Ἰδόντες ἑτοίμως] Ὡς εἶδον *Hen.*

[k] Αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει,] Illud αὐτοῖς insertum dedi ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[l] Ἀφῃρημένοι] Ἀφῃρημένων *Hen.* (& *Coccejus*, quod & volebat *L. B.* in quo ἀφῃρημένον) sed ἀφῃρημένοι loco suo movere nolui, quod sæpe pro Genitivis absolutis Nominativus more Attico videri possit adhibitus.

[m] Καθίσαι.] Ita *MSS.* καθίσαι *Gen. Aliisque.*

[n] Τῦτ' αὐτοῖς] Τοῦτ' αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

[o] Ὡς ἀπορῦντας ἡγεμόνος.] Illud ὡς ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[p] Συναγαγὼν,] Συλλέγων *Hen.*

[q] Συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν] 1 Maccab. XIII. 2. &c. SPANH.

[r] Ὑμετέρας ἐλευθερίας,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέρας in *Editis Aliisque.*

[s] Ἄνδρες ὁμόφυλοι,] Vocem ἄνδρες ex *iisdem* (& *Lugd. Bat.*)

[t] Οὐκέτ' ἀγνοεῖτε.] Οὐκ ἀγνοεῖτε *Busb.*

[v] Τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένας,] Ita cum *Cod. Busb.* favente nonnihil *Hen.* qui habet τῆς ἐκ. in *Editis Aliisque* deest τὰς. Quid sibi velint *Codd. Gall.* in quibus κ' τ. ἡ. οἰκίας ῥυομένους, φόβος &c. plane nescio.

[x] Ἐκβαλῇ τῆς ψυχῆς,] Ἐκβαλεῖ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[y] Ἀντεισάξῃ] *L. B.* ἀντεισάξει.

[z] Ὡς οὐκ ἀπορῦντος ἡγεμόνος,] Illud ὡς reposui ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[a] Ὑμῶν τὰ μέγιστα] Ἡμῶν *Hen.*

[b] Δείξω.] *L. B.* ἐπιδείξω.

[c] Ἀνηγέρθη] Ἀνήχθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰ ἐλπίδα *Hen. Vat.* & *Busb.*

* *Confertim exclamarent,*] *Al.* continue.

[d] Ἀντὶ τῦ Ιούδα] Ἀντὶ Ιούδα *Hen.*

[e] Αὐτὸν τὴν πρωτασίαν] Ita cum *Cod. Hen.* αὐτῷ in *cæteris.*

[f] Κελεύσῃ πειθόμενος.] Κελεύῃ *Busb.* κελεύσει *Hen.*

λεύσῃ πλῆνίας. συναθροίσας ὁ πᾶν [g] ὅτις ὅσον ἰκὼ τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν [h] ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ Φίλου Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν· ἐδεδίει γὰρ μὴ προδιδῶσιν ὅτοι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι· αὐτὸς δὲ [i] ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ἱεροσόλυμα.

δ'. Ὁ δὲ Τρύφων, ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν [k] παραγίνεται, [l] καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς [m] Ἀδδίδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ [n] ὁ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων [o] καθεσταμένον, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προελθεῖν βουλόμενος, κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων [p] Ἰωνάθου ὁμήρους ὅπως μὴ ἀφεῖς ἀποστήσῃ τὴν Ἰουδαίαν [q] ἀπὸ βασιλέως. ἅρπι γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος [r] ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον [s] ἀπολεῖσθαι δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἰτίους αὐτὸς τοῦ ἀδελφῷ θανάτου γενομένους, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς [t] δέδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὸν στρατὸν, [v] ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος· εἰπὼν ὅτι ταῦτα καὶ ἐνέδραν καὶ ἀπάτην ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον [x] εἶναι πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος παραλλομένοις μὴ ὑπακούσασι λαβεῖν αἰτίαν, ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τούς τε Ἰωνάθου παῖδας [y] ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, [z] οὐδὲ ἀπέλυσεν Ἰωνάθην· ἀλλὰ, τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκωλύθη τὴν χώραν, καὶ διὰ τὴν Ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διενοήκει τὸ λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παραγενόμενος ἦκεν εἰς [a] Ἀδωρα πόλιν τῆς Ἰδουμαίας. [b] ἀντιπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἀεὶ καταστρατοπεδεύομενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.

ε'. [c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύφωνα, καὶ παρακαλούντων στεῖλαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον, ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν [d] διὰ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον [e] ὁδεύειν ὑπὸ βάθους τὸν χώρεον [f] παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν [g] εἰς Ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων, εἰς τὸν Κοίλον ἀφικνεῖται Συρίαν· σπουδῇ τε εἰς τὸν [h] Γαλααδίτιν ἐλαύνων, τόν τε Ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφῆναι

ecto audientes fore. Itaque coactis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, festinavit urbis mœnia denuo ædificare. Et cum turribus eam celsis validisque firmasset, Jonatham quidem, unum ex amicis, Absalomi filium, cum exercitu Joppen misit, eique in mandatis dedit ut incolas ejiceret, (metuebat enim ne isti urbem Tryphoni traderent) ipse vero Hierosolymis mansit ad urbis custodiam.

4. Tryphon autem, Ptolemaïde profectus magno cum exercitu, in Judæam se confert, Jonatham etiam vinctum secum ducens. At Simon ei quoque obviam venit cum suis copiis ad urbem Addida, in monte positam, cui subjecta erant Judææ campestria. Quod ubi Tryphon intellexit, Simonem à Judæis ducem constitutum esse, misit ad eum *nuncios*, eo animo ut ipsum etiam fraude doloque circumveniret; eique mandat, si fratrem Jonatham dimitti vellet, ut mitteret argenti talenta centum & duos de Jonathæ filiis obsides, ne dimissus Judæam in defectionem à Rege trahat. jam enim ipsum in vinclis retineri propter pecuniam, † quam Regi acceptam deberet. At Simon Tryphonis astutias non ignoravit; sed cognito quod & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios ejus insuper hosti dediturus esset, tamen veritus ne à populo traduceretur, ut qui fratri causa fuisset interitûs, quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, advocato in concionem exercitu, ad eos retulit quæ à Tryphone acceperat: addito insidias fraudemque sub illis latere, optabilius tamen esse & pecuniam & filios ad eum mittere, quam propositis à Tryphone non auscultando dare suspicioni locum, se fratrem servare noluisse. Atque ita Simon & Jonathæ filios *ei* misit & pecuniam. illis vero acceptis fidem non servavit Tryphon, neque Jonatham dimisit: sed cum exercitu regionem circumivit, & Idumæa peragrata deinde Hierosolyma ascendere statuit, factoque itinere veniebat Adora usque Idumææ urbem. cui Simon cum suis copiis contra venire, castris ex adverso castrorum illius semper positis.

Tryphon irruptionem facit in Judæam. 1 *Maccab.* c. 13.

Tryphon à Simone pecuniam per dolum avertit. 1 *Maccab.* c. 13.

5. Interea qui erant in arce, missis ad Tryphonem legatis, hortatum ut cito ad se veniret, sibique commeatum mitteret, equitatum *ad profectionem* paravit, quasi ea nocte futurus Hierosolymis. sed multa nix, noctu delapsa & viis obducta, difficilemque equis quà irent ob profunditatem nivis transitum reddens, illi obstitit quo minus Hierosolyma proficisceretur. Itaque Tryphon, inde digressus, in Cœlen-Syriam abiit: festinanterque in Galaaditin facto impetu, & Jonatha illic interfecto & sepeliri jusso, ipse Antiochiam reversus est.

Jonatham interficit & Antiochiam revertitur. 1 *Maccab.* c. 13.

---

g Εὐθὺς ὅσον] Εὐθέως *Hen.*

h Ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς] Ὑψηλοτάτοις καὶ καρτερωτάτοις *Hen.* & *Vat.*

i Ὑπομείνας] Παραμείνας *Hen.*

k Παραγίνεται,] Παρεγένετο *Hen.* & *Busb.*

l Καὶ τὸν Ἰωνάθην] Καὶ deest *Busb.* & commode abesse potest.

m Ἀδδίδα] *Al.* Ἀδιδά. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 546. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 338. HUDS. 1 Maccab. XIII. 13. Ἀδιδὰ *MS. Alex.* Ἀδίδοις· *alias.* lib. 4. c. 9. §. 1. Ἀδίδοις vid. infr. c. 15. §. 2. SPANH.

n Ὁ Τρύφων ἡγεμόνα] Articulum accepi ex *MSS.*

o Καθεσταμένον,] Καθισάμενον *Hen.*

p Ἰωνάθου] Τῶν Ἰωνάθου *Busb.* & *Hen.*

q Τοῦ βασιλέως.] Illud τοῦ è *Cod. Busb.*

r Ὤφειλε,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄφειλε in *Editis Aliisque.*

* *Quam regi acceptam deberet.*] Potius, *quam mutuam à Rege acceptam deberet.* IBBETS.

s Ἀπολεῖσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* ἀπωλέσῃ in *Editis*, forsan pro ἀπολίσῃ.

t Δέδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ,] Ita *Hen.* ἔδωκεν in *ceteris.*

v Ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ] Sic *MSS.* ἐδήλωσεν παρὰ αὐτῇ τὰ τοῦ Τρύφωνος in *Editis.*

x Εἶναι πέμψαι] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ἔχει in *ceteris. L. B.* εἶναι ἔγνω.

y Ἐξέπεμψε] Ἔπεμψε *Busb.* & *Hen.*

z Οὐδὲ ἀπέλυσεν Ἰωνάθην·] Sic *MSS.* οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν Ἰωνάθην in *Editis.*

a Ἀδωρα] In Græcis omnibus Δῶρα. Verum cum in *lib.* 2. *c.* 13. *contra Ap.* scribat Δῶρα esse *urbem Phœnices*, & *quatuor dierum itinere distare ab Idumæa*, ac præterea *nullam urbem Idumææ Dora nuncupari*; ideo ex 1 *Macc.* c. 13. v. 20. ipsoque *Josepho*, infr. c. 9. §. 1. Ἀδωρα pro Δῶρα rescripsi: præsertim cum in *Epiphanii libris* habeamus *ad doram* aut *addoram civitatem*, proculdubio pro *Adoram civitatem*. Videsis *Relandum* in. *Palæstina S.* p. 739. & *Ez. Spanhemium* in *Orbe Rom.* p. 389. Ἰουδαίας solus *Hen.* HUDS. Conf. *alias.* lib. 1. c. 2. §. 2. & contra Apion. lib. 2. §. 9. nullam dari in Idumæa Doram, sed quatuor dierum spatio eandem Doram ab Idumæa dissitam, ac prope Carmelum montem sitam, sed pro Δῶρα ibi legendum puto Ἀδωρα, de qua Idumææ aut in vicino tractu *alias.* lib. 1. c. 2. §. 2. & cap. 8. §. 4. & 1 Maccab. XIII. 70. in narratione hujus facti Ἀδωρα. SPANH.

b Ἀντιπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων] Περιῆγε *Busb.*

c Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων] Ita *Busb.* & *Hen.* τῶν δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ in *Editis.*

d Διὰ νυκτὸς] Sic *Hen.* ἀπὸ τὴν νυκτὸς in *ceteris.*

e Ὁδεύειν ὑπὸ βάθους] Πεζεύειν *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἵπποις μᾶλλον καὶ πεζοῖς legisse videtur *Epiphan.*

f Παρεχοῦσα,] Παρεχοῦσα *Busb.* καταχοῦσα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Εἰς Ἱεροσόλυμα.] Iterum cum *Hen.* εἰς τὰ Ἱερογ. in reliquis.

h Γαλααδῖτιν] Γαλααδίτιν *Busb.* & *Hen.*

eſt. Simon autem, miſſis quibuſdam ad Baſca urbem, oſſa *Jonathæ* fratris *inde* transfert. Atque is quidem eis juſta ſolvit in *ipſius* patria Modim: magno vero luctu à populo univerſo deploratus eſt *Jonathas*. Quin & Simon patri & fratribus ſuis monumentum ampliſſimum exſtruxit ex lapide candido & polito. Cum autem illud in magnam & conſpicuam altitudinem extuliſſet, porticus ei circumdedit, & columnas uno ex lapide ſingulas, opus viſu mirandum, erigit. Ad hæc etiam Pyramidas ſeptem, parentibus & fratribus, cuique unam, ædificavit, tam ob pulchritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quæ ad hanc uſque diem ſervantur. Et Jonathæ quidem ſepulturæ, ſtructuræque monumentorum pro Simonis domeſticis, hujuſmodi ſtudium adhibitum fuiſſe novimus. Diem autem ſupremum obiit Jonathas, cum annos quatuor in pontificatu egiſſet & genti præfuiſſet. Atque ita quidem ſe habent quæ ad hujus interitum ſpectant.

Simon pontifex populo immunitatem impetrat. 1 *Maccab.* c. 13.

6. Simon autem, pontifex conſtitutus à multitudine, primo ſui pontificatus anno populum è ſervitute Macedonum liberavit, ut non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem & immunitatem à tributis nacti ſunt poſt annum ſeptuageſimum & centeſimum regni Aſſyriorum, ex quo Syria potitus eſt Seleucus cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, ut tam in contractibus inter ſe quam in publicis tabulis ſcriberent, primo anno Simonis benefactoris Judæorum & ethnarchæ. Sub eo enim magna uſi ſunt felicitate, hoſteſque finitimos debellarunt. nam Gazara urbem & Joppen & Jamniam in ſuam poteſtatem redegit Simon: expugnataque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquavit, ne *poſthac* eſſet hoſtibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, ut tunc *experti ſunt*. Quo facto optimum viſum eſt & è re ſua, ut & montem deprimerent, cui arcem impoſitam eſſe contigit, ita ut templum emineret. ad quod populum, in concionem advocatum, hortabatur, ut id facere liceret, malis commemoratis quæ à præſidiariis & à Judæis perfugis paſſi ſunt, porroque paſſuri eſſent, ſi regnum iterum occuparet alienigena, arcemque præſidio teneret. His dictis populo perſuaſit, ut qui ad utilia illos hortaretur. Atque cunctorum manibus admotis, mon-

Gazara aliaſque urbes capit, & arcem Hieroſolymitanam diruit. 1 *Maccab.* c. 13.

ναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Αντιόχειαν ἐστράτευεν. ὁ δὲ Σίμων, πέμψας εἰς [i] Βασκὰ πόλιν, μεταπεμψάμενος τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ. καὶ κηδεύσας μὲν ταῦτα ἐν [k] Μωδεείμ τῇ πατρίδι· πένθους δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς [l] ἐποιήσατο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ & τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ & ἀνεξεσμένου. εἰς πολὺ δ' αὐτὸ & θαυμαστὸν ἀναγαγὼν ὕψος, γραφὰς αὐτὸ βάλλεται, καὶ σύλας μονολίθους, [m] θαυμαστὴν ἰδεῖν χρῆμα, ἀνίησι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς [n] ἑκάστῳ μίαν ᾠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένος, [o] αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τὴν Ιωνάθου ταφὴν, καὶ τὰ τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος, τοσαύτῃ σπουδῇ οἴδαμεν γεγενημένην. ἀπέθανε δὲ Ιωνάθης, [p] ἀρχιερατεύσας [q] ἔτη τέσσαρα, [r] πρὸς καὶ γένους. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦτον τελευτῆς ἐν τούτοις ἦν.

ς'. Σίμων δὲ, καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει [s] τοῦ ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους [t] αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ [v] ἀνείσφορον [x] Ιουδαίοις μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς [y] Ασυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου Σέλευκος [z] ὁ Νικάτωρ ὀπικληθεὶς κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε· τοσαύτη δὲ ἦν τοῦ πλήθους [a] περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν, [b] ὑπὸ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ιουδαίων καὶ [d] ἐθνάρχου. εὐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν [e] ἐχθρῶν τῶν ἰδίων ἐκράτησαν. καταστρέψατο γὰρ Σίμων [f] Γάζαρά τε πόλιν & Ἰόππην & Ἰάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις [g] ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἡ καταλαμβανομένοις αὐτὴν, καὶ κακῶς ποιεῖν ὡς & τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει & συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος, [h] ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἔπραττεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτὸ γίνεται, [i] ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν Φρουρῶν καὶ τῶν Φυγάδων Ιουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἃ πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, Φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστάθείσης. [k] ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος ψηφίνων αὐτῷ τὰ [l] συμφέροντα. καὶ πάν-

[i] Βασκὰ] Βασκόπολιν, ut ſupra Δωθόπολιν *Hen.* Βασκαμὰ 1 *Macc.* c. 13. v. 23. *Grotius* putat Βασκαμὰ eandem eſſe urbem quæ Βασκὰθ vocatur *Joſuæ*, c. 15. v. 39. litera emollita ob faciliorem pronunciationem. Verum (inquit *Relandus*) errant qui volunt eſſe *Botzkath* urbem Judæ. HUDS. 1 Maccab. XIII. 23. Βασκαμά. SPANH.

[k] Μωδεείμ] Ita ut ſupra lib. 12. c. 6. §. 1. Μωδεὶν in *Editis*. Μωδαεὶ *Hen.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 3.

[l] Εποιήσαθ.] Εποίησεν *Hen.*

[m] Θαυμαστὸν ἰδεῖν] Ita *Hen.* Θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμα ἀνίησι in *Editis Aliiſque*.

[n] Εκάστῳ μίαν] Sibi etiam meta una reſervata. De hiſce vide *Sanctium* in *Macc.* pag. 515. &c.

[o] Αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται.] Sic & *Euſeb.* lib. περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων.

[p] Αρχιερατεύσας] Ita *Busb.* & *Hen.* Αρχιερατεύων in *Editis Aliiſque*.

[q] Ετη τέσσαρα,] Apud *Zonaram*, μὴ τελείαν τὴν ἀρχιερωσύνης. HUDS. Scaliger animadverſ. in Euſebium pag. 146. legit τέσσαρα καὶ δέκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν τὰ πάντα ιη'. *annum agens Pontificatus 14, quum jam 18 annos nationi præfuiſſet.* REL.

[r] Προς τοῖς ἑκατὸν,] At *Joſephus* lib 20. c. *penult.* ſeptem annos pontificatui ejus adſignat. Itaque *Scaliger* (in *Animadverſ. Euſeb.* p. 134.) mendum loco ſubeſſe putans ſcribit, ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα, πρὸς τοῖς ἑκατὸν τὰ πάντα ιη'. probante *Caſaubono*. Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3857.) malit ἔτη Θ'. vel ι'. καὶ μίαν τέσσαρας. Ab utriſque diſſentit *Iſ. Voſſius* qui (in *Chronol.* S. c. XII.) legit, ἀρχιερατεύων ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἔτι τέσσαρα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἔτεσιν. Videſis *Torniellum* ad A. M. 3912. In *Epiphanii* libris omnibus, quos vidimus, poſt illa πρὸς τοῖς ἑκατὸν ſequuntur iſta, *Et de labore quidem mortis ejus in mutuis documentis, publiciſque monumentis* &c. aliquammultis omiſſis quæ in *Gracis* omnibus exſtant.

[s] Τῆς ὑπὸ ——— τελεῖν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

[t] Αὐτοῖς τελεῖν.] Ita cum *Hen.* & *Busb.* αὐτὸς in *ceteris*.

[v] Ανείσφορον] Τὸ ἀνείσφορον idem quod αὐτοτελὲς· SPANH.

[x] Ιουδαίοις μὲν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη] Eo modo *Hen.* τοῖς Ιουδαίοις in *reliquis*.

[y] Ασυρίων βασιλείας,] Σύρων malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 41. Sed *Aſſyrios* & *Syros* confundi ſolere notarunt *Geographi Aliique*. Sic apud *Juſtinum* ex *Trogo* l. 1. c. 11. *Aſſyrii*, *qui poſtea Syri dicti ſunt*.

[z] Ο Νικάτωρ] Ο Νικάτωρ ut in Nummis. SPANH.

[a] Περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία,] Ita in *Editis Aliiſque*, πρὸς τὸν Σιμ. *Busb.* & *Hen.*

[b] Επὶ τοῦ ——— Ιουδαίων] Επὶ Σίμωνος Αρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγεμόνος Ιουδαίων 1 Maccab. XIII. 43. SPANH.

[c] Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ιουδαίων] Σίμωνος εὐεργέτου Ιουδαίων καὶ ἐθνάρχου *Busb.* & *Hen.*

[d] Εθνάρχου.] *L. B.* ἐπάρχου.

[e] Εχθρῶν] In marg. MS. *Lugd. Bat.* manus antiqua jubet legere ἐθνῶν. HAV.

[f] Γάζαρά τε πόλιν] Ita lego cum *Epiphanio.* in *Editis* Γάζαραίων τε π. Verum Γάζαν τ. π. (cum *Cod. Gall.*) ex 1 *Macc.* c. 13. v. 43. 54. reſcribi jubet *Grotius*. malim tamen *Maccabæorum* auctorem ex *Joſepho* corrigere. præſertim quod in eodem libro (c. 13. v. *ult.*) Γάζαρα habeamus. Hanc urbem Γάδαρα appellat *Strabo*, l. 16. litera ſibilante Syrorum more in δ converſo: quod notatum *Cellario* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 778. & *Caſaubonum* in *Strabonis* locum, l. 16. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

[g] Ακραν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. § 2. SPANH.

[h] Εφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι] Εφ' ᾧ in *Cod. Busb.*

[i] Ων τε ——— Ιουδαίων] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὧν τι ἔπαθον ὑπὸ τῶν Φρουραρχῶν καὶ τῶν Φρουρῶν Ιουδαίοι ὑπ. in *Editis*.

[k] Ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος] Ταῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὸ πλῆθος *Busb.*

[l] Συμφέροντα.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀμφότερα perperam in

πάντες περιβαλόντες καθήρων τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς [m] ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν ὥραις τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος τὸ πεδινὸν λειότητα· καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν [n] ἀπάντων τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν [o] ἀνῃρημένων. καὶ τὰ [p] μὲν δὴ Σίμωνος πραχθέντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

tem sustulerunt; tribusque in universum annis neque die neque nocte ab opere cessando, ad fundum diruerunt & in campi planitiem: adeo ut in posterum omnia superemineret templum, arce & monte in quo posita erat in nihilum redactis. Et quæ à Simone quidem gesta sunt in hunc modum se habuerunt.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σίμων, σύμμαχος γενόμενος Ἀντιόχῳ τῷ Εὐσεβεῖ, Τρύφωνι ἐπολέμησε, καὶ μετ' οὐ πολὺ Κενδεβαίῳ Ἀντιόχου στρατηγῷ· ὡς τε ὁ Σίμων ἀπέθανεν ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου δολοφονηθείς.

CAP. VII.

XII.

Quomodo Simon, inita societate cum Antiocho Pio, bellum gessit adversus Tryphonem, & non multo post contra Cendebæum Antiochi ducem: utque Simon diem obiit dolo occisus à genero suo Ptolemæo.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δὲ [q] τῆς αἰχμαλωσίας Δημητρίου, τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, [r] ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφων διέφθειρεν, ἐπιτροπεύων αὐτοῦ, τέσσαρσι [s] βασιλεύσαντος ἔτη. [t] καὶ τὰ μὲν, [v] ὡς [x] ἐν μέρει ζόμενος ἀποθανεῖν, διήγγειλε· τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν· [y] Δημήτριον μὲν ὑπὸ Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μιμούμενος, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ, τῆς [z] ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ, ἐλπίσαντες ὑπερίαν ἐκ τοῦ Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν ὅπως πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μετριότητα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο· τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπέδυσε τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς [b] ἀφ' ἑαυτοῦ [c] ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸν μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦσι ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τέκνων ἐγκεκλεισμένην. [d] ἁλωμένου δὲ Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο [e] Σωτὴρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης ἀφὸ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐπί τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. σκάλλει δὲ τὸν Ἀντίοχον ἐπὶ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτῷ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ, τὴν πάλιν [f] ἐκδιδόντων τινῶν ἐκ τῆς Σελευκείας τῷ Τρύφωνι, δείσασα.

NON multo autem postquam Demetrius captus est, Alexandri filium Antiochum, qui Deus cognominabatur, peremit Tryphon, tutor ejus, quarto ejus imperii anno. Et de eo quidem, quod inter curandum vita excesserat, sermonibus divulgabat; amicos vero suos & necessarios passim ad milites mittebat, promissa faciens se multum pecuniæ illis largiturum si ipsum in regem eligerent: Demetrium quidem à Parthis captum dictitans, fratrem vero ejus Antiochum, si potiretur imperio, multa illis mala illaturum esse ad defectionem ulciscendam. Illi, in spem adducti fore ut opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, *una voce* illum principem crearunt. Tryphon autem, cum penes eum esset rerum summa, *continuo* ingenii pravitatem prodidit. Nam dum privatus quidem erat populo obsequebatur, & moderationem simulabat, his artibus eos pertrahens ad quæcunque volebat: quamprimum vero regnum adeptus est, larvam exuebat, & verum præ se ferebat Tryphonem. Itaque ex istis fiebat, ut hostes ipso potentiores evaserint. Nam milites, eum odio habentes, ad Cleopatram defecerunt, Demetrii uxorem, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Cum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soter dicebatur, *tota regione* vagaretur, nulla ipsum urbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad conjugium simul & regnum accersens. Antiochum autem ad hæc invitabat, tum quod amici ista ei persuaserant, tum quod sibi metuit, cum nonnulli è Seleucienſibus urbem Tryphoni tradere studerent.

Demetrio capto Antiochum Deum peribit Tryphon.

Demetrii milites ad Tryphonem deficiunt.

Postea ad Cleopatram, Demetrii uxorem, se conferunt.

2. Postquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie crescerent, *inde* profectus est Tryphoni bellum illaturus: eumque prælio victum è superiore Syria ejecit in Phœniciam, & eo usque *illum* persequutus obsidione cinxit in Dora, quo se fuga receperat, præsidio quodam expugnatu difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem de amicitia & societate *cum eo ineunda*. Ille vero postulatis ejus libenter annuit, atque magnam pecuniæ vim & commeatum, mittenten-

Antiochus, ad conjugium simul & regnum à Cleopatra accersitus, Tryphoni bellum infert.

Cum Simone amicitiam jungit.

1 *Maccab.* c. 15.

in *Editis Aliisque.* errore orto ex similitudine vocum ἀμφότερα & συναίσσοντα in abbreviaturis.

m Ἀπολυόμενοι ἔργου,] Ἀφισάμενοι *Busb.*

n Ἀπάντων τὸ ἱερὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἅπαν in *Editis.*

o Ἀνῃρημένων.] Docet margo *L. B.* in altero codice quodam fuisse καταπεπαμένων. HAV.

p Μὲν ἐπὶ Σίμωνος] Illud μὲν ex *MSS.*

q Τῆς αἰχμαλωσίας] Hic *Josephus* dissentit ab auctore *Maccabæorum*, c. 13. Videsis *Fac. Cappellum* ad *A. M.* 3860.

r Ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη,] Item in nummis ejus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. SPANH.

s Βασιλεύσαντος] *L. B.* βασιλεύσαντα.

t Καὶ τὰ —— διήγγειλε·] K. τ. μ. ω. χρεμ. &c. omittit hæc *Rufin.* in Versione. SPANH.

v Ὡς χρεμζόμενος ἀποθάνῃ, διήγγειλε·] In *Epitome Livii*, c. 55. corruptis medicis, qui, ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti, dum secant, occidunt.

x Χρεμζόμενος ἀποθάνῃ,] *L. B.* χαεμζόμενος ἀποθάνοι.

y Δημήτριον —— γεγονέναι] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Ἀποστασίας ἀμυνόμενον.] Ἀποστάτας *Hen.* & *Busb.*

a Καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν.] Καὶ ἀληθὴς *Hen.*

b Διὰ ταῦτα] Διὰ τοῦτον *Hen.*

c Ἐποιεῖτο κρείττονας.] Ἐποίει *Hen.* & *Busb.*

d Ἁλωμένου —— βασιλείᾳ.] Antiochus Soter frater Demetrii Cleopatram eandem ducit. vid. inf. c. 10. §. 1. ubi Cleopatra uxor duorum fratrum, primo Demetrii, dein Antiochi Soteris SPANH.

e Σωτῆρ,] *Sc.* paterno cognomento. Etiam paulo infra à religione dicitur *Pius*. Apud *Trogum Pompejum*, in *prologo* lib. 39. & *Eusebium* in *Chronico* dictus reperitur *Sidetes* vel *Sedetes*, sive à venatione (quæ Syris צידה est, & cui summe illum deditum fuisse tradit *Plutarchus* in *Problematis*) cognomentum illud acceperit, sive ab urbe *Side*, ex qua ad Tryphonem obsidendum profectum illum fuisse scribit *Syncellus*. *Usserius* ad *A. M.* 3864.

f Ἐκδιδόντων τινῶν] Ita cum *Hen* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* διδόντων in *cæteris.*

g Αὐτῷ τῇ μάχῃ,] Αὐτὸν *Hen.*

h Τῆς ἄνω Συρίας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 4. sic Συρία κάτω supr. lib. 12. c. 3. §. 1. & ἄνω χώρα de Syria ibid. c. 9. §. 1. SPANH.

i Δῶρον] Δῶρα *Hen.* pluraliter. Δωρᾶ 1 *Macc.* c. 15. v. 13.

&

tendo ad Antiochum, large ſuppeditavit militibus Doram oppugnantibus, ita ut ad breve tempus inter amicos ejus maxime neceſſarios haberetur. Atqui Tryphon, cum Dora Apamiam fugiſſet, atque in ea obſidione captus eſſet, interfectus eſt, poſtquam tres annos regnaverat.

XIII. *Simon cum filiis adverſus Cendebæum, Antiochi ducem, proficiſcitur. 1 Maccab. c. 16.*

3. Cæterum Antiochus, ex avaritia & indolis pravitate, oblitus eſt eorum quæ Simon ei, cum neceſſitate premeretur, ſubminiſtraverat: copiiſque militaribus Cendebæo amico *ſuo* traditis, eum ad Judæam vaſtandam & Simonem comprehendendum emiſit. At Simon, audita ejus iniquitate, quamvis jam ætate provectior, tamen indignatione commotus quod nihil juſti ab Antiocho fieri experiretur, ſumptoque animo ſupra ætatem, juvenili ferocia copias ad bellum educebat: & filios quidem cum militum pugnaciſſimis præmittit: ipſe vero cum exercitu proceſſit diverſo itinere. Ac multis è ſuis ad anguſtias montium in inſidiis collocatis, nuſquam auſis excidit; ſed, ubique hoſtibus ſuperior reliquum vitæ tempus in pace agebat, inita etiam ab ipſo cum Romanis ſocietate.

XIV. *Ptolemæus Simonem & ejus filios interficit. 1 Maccab. c. 16.*

4. Et quidem octo in univerſum annos in Judæos regnavit: in convivio autem interiit ex inſidiis, ei à genero ſuo Ptolemæo inſtructis. qui, uxore etiam Simonis & duobus filiis comprehenſis & in vincula conjectis, miſit qui tertium quoque interficerent, Joannem *ſcilicet*, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adoleſcens cum miſſos venire intellexiſſet, evitato ex illis periculo, ad urbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia à patre ejus acceperit, & Ptolemæum odio habuerit. Nam & Ptolemæum, cum per aliam portam ingredi anniteretur, repulit populus, ut qui Hyrcanum jam receperat.

τῆς, πέμψας πρὸς Αντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κερδῆναι φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ Δώρας φυγὼν εἰς [k] Απάμειαν, καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τρία.

γ'. Ο δ' Αντίοχος, ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην [l] τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο· καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν [m] Κενδεβαίῳ πεμψὰς τῷ φίλῳ, ὅπως τὴν τε Ιουδαίας πορθήσειν καὶ τὴν Σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπίσηλε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Αντιόχου παρασκευήν, [n] καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῆς μὴ δικαίων τε παρὰ Αντιόχου γινομένων τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τὸ ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον [o] λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τοῖς πολέμοις. καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτέρων προεξέπεμπε στρατιωτῶν· αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν [p] τούτων εἰς ἐνέδρας καταστήσας, ἁμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τῶν ὑπαχθήσεων· κρατήσας δὲ [q] διὰ πάσης τῶν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.

δ'. [r] Ηρξε μὲν οὖν [s] ὀκτὼ τὰ πάντα τῶν Ιουδαίων ἔτη· τελευτᾷ δὲ [t] ἐξ ὑπούλης ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου γαμβρὸς τούτου [v] αὐτῷ συσταμένου. ὃς, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὑπὲρ Ιωάννου τὸν τρίτον, τοῦτο δὲ καὶ Υρκανὸς ἦν ὄνομα, [x] τοὺς διαφθερουῦντας. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τὸν [y] ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῷ τε τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπεδέδοντο δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος [z] ἀπώσαντο, τὸν Υρκανὸν ἤδη προδεδεγμένος.

CAP. VIII.

ΚΕΦ. η'.

Hyrcanus pontificatum ſuſcipit, & Ptolemæum è regione ejicit. Antiochus in Hyrcanum exercitum ducit, ac poſtea ſocietatis fœdus cum eo jungit.

Υρκανὸς δεχιερωσυνῆν ὑποδέχεται, καὶ Πτολεμαῖον τὴν χώρας ἐκβάλλει. Αντίοχος στρατεύεται ἐφ' Υρκανὸν, καὶ ἕπεται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιῆται.

Hyrcanus fit pontifex, & adverſus Ptolemæum expeditionem facit.

ET Ptolemæus quidem in arcem quandam receſſit, ſupra Hierichuntem poſitam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, cum primum Deum ſacrificiis exoraſſet, fecit adverſus Ptolemæum expeditionem: locoque *quò ſe receperat* oppugnato, aliis quidem rebus ſuperior erat, tantum miſericordia erga matrem & fratres vincebatur. Eos enim Ptolemæus, in murum deductos, in conſpicuo loco cruciabat: & præcipitaturum minabatur, niſi ille ab obſidione deſiſteret. Atque is, putans quantum de ſtudio locum capiendi remitteret, tantum ſe gratiæ chariſſimis lucraturum, ne quid gravius paterentur, ſegnior aliquanto erat ad obſidionem urgendam. Veruntamen mater paſſis manibus eum orabat, ne

Hyrcani matris cruciatus & fortitudo.

Καὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῶν ὑπὲρ Ιεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, [a] Δαγὼν λεγόμενον. [b] δόπλασὼν δὲ τὸν πάτριον δεχιερωσυνῆν Υρκανὸς, καὶ [c] τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις εὐδιτησάμενος, ὅπῃ τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε· καὶ προσβαλὼν τῷ [d] χωρίῳ, τῆς μὲν ἄλλοις εὐεργεσίας αὐτοῦ, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος [e] ἀνάγων ὅπῃ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερθε ἠκίζετο, καὶ κατακρημνίσειν ὡς ἀφιεμένου τὴν πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δὲ ὅσον ἂν ἐνδιδῷ τῷ σπουδῇ τὴν αἵρεσιν τοῦ χωρίου ποιεῖσθαι, [f] τοσοῦτο χαλίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ σπουδαῖον. ἡ μέντοι μήτηρ, ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μα-

& 25. HUDS. Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

k Απάμειαν] Primo *Orthoſiadem* ſive *Orthoſiam*, inde *Apameam* ſe contulit. Grot. ad 1 *Macc.* c. 13. v. 27. HUDS. 1 Maccab. xv. 37. Τρύφων ὁ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἤγαγεν εἰς Ορθωσιάδα· in Homil. Cleopatra XII. ſect. 1. p. 701. ἐν Ορθωσίᾳ & Tropoli vicina. Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

l Τῶν ἐκ Σίμωνος] Τῶν ἐκ δὲ Σιμ. *Busb.*

m Κενδεβαίῳ] Κενδεβαίῳ τινὶ δυνατὸν τῶν φίλων *Hen.* & *Busb.*

n Καὶ πρεσβύτερος] *L. B.* καίτοι πρεσβ.

o Λαβὼν,] Αναλαβὼν *Hen.*

p Τούτων εἰς ἐνέδρας] Illud τούτων non agnoſcit *Vet. Interpr.* & commode abeſſe poteſt. ad ὀρῶν refertur à *Gelenio.*

q Διὰ πάσης] *L. B.* διὰ παντὸς.

r Ηρξε μὲν οὖν] Ita *Hen.* ἦρξεν μὲν ὀκτὼ *Busb.* ἦρξεν οὖν in *Editis.* ἦρξε γ' ὁ τὰ π. *Petitus* in *Animadverſ. ανεκδότοις*, Tom. IV. p. 118.

s Οκτὼ τὰ πάντα] Octo annos & circiter tres menſes, poſt mortem Jonathæ, pontificatu functum illum fuiſſe ex *Maccabæica Hiſtoria* colligit *Uſſerius* ad *A. M.* 3869.

t Εξ ὑπούλης ἐν συμποσίῳ,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

v Αὐτῷ συσταμένου.] Ἐπ' αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

x Τοὺς διαφθερεῖντας.] Τοὺς αὐτὸν διαφθ. *Hen.* & *Busb.*

y Ἐξ αὐτῶν κινδύνων] Ita *Baſ. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐξ αὐτῷ *Gen.*

z Απώσαντο,] *L. B.* ἀπεώσαντο.

a Δαγὼν —— Υρκανὸς, καὶ] 1 *Macc.* c. 16. v. 15. Δὰκ vel Δῶκον. HUDS. Vid. Arab. Maccabæis additis in Polyglot. Anglicanis c. XX. SPANH.

b Απολαβὼν δὲ τὸν πάτριον ἀρχιερωσυνῆν Υρκανὸς,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

c Τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίας διδιτησάμενος,] Sic cum *Busb.* (*Coiſlin. Lugd. Bat.*) & *Hen.* quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *Deum hoſtiis placavit.* τὸν Θεὸν πρῶτας θυσίας διδιτησάμενος in *Editis.* ſi quis malit τῷ Θεῷ πρώτας θυσίας διδιτησάμενος, aut τὸν Θεὸν πρώτας θυσίας διδιτησάμενος, per me licet.

d Χωρίῳ,] Φρεαρίῳ lib. 1. de *Bello Jud.* c. 2.

e Ανάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερθε ἠκίζετο,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τοσοῦτο χαλίζεσθαι] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τοῦτο in *Editis.*

g Πο-

λακίζεσθαι δι' αὐτὼ, ἀλλὰ [g] πολὺ πλέον ὀργῆς χρώμενον ἐλᾶν ἀπεδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν [h] ὑπ' αὐτῷ ποιήσασθαι τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. [i] ἥδιον γὰρ αὐτῇ τ μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον, εἰ δίκην ὑπόσχοι τ εἰς αὐτὰς ὠμότητος ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τ δ' Υρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγόντος τ μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν· ὡς φρονίμου. ἡνίκα δ' αὐτὴν τυπτομένην ἴδοι Ϲ ἀπαρχθομένην, ἐξελύετο, καὶ τ ὀπὶ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πεπραγμένοις συμπαθείας ἥττων [k] ἐγίνετο. ἐληγμένης δ' ἤδη εἰς χρόνον τ πολιορκίας ἐνίστα τὸ ἔτος ἐκεῖνο, [l] καθ' ὃ συμβαίνει [m] τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν. [n] καὶ δὴ ἐπὶ ἔτη τρία ἐφυλάττησαν, ὡς ἐν τ ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ Πτολεμαῖος, ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας καὶ πόλεμον, ἀποκτεῖναι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ Υρκανὸν καὶ τὴν μητέρα· καὶ τοῦτο φράσας πρὸς Ζήνωνα φεύγει, τ ὀπίκληδα Κοτυλᾶν, τυραννεύοντα τῆς [o] Φιλαδελφέων πόλεως.

β'. [p] Ἀντίοχος δ', χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, [q] τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῳ δὲ τῆς Υρκανοῦ ἀρχῆς, [r] Ὀλυμπιάδος ἑκατοστῇ Ϲ ἑξηκοστῇ Ϲ δευτέρᾳ· δηώσας δὲ τὴν χώραν, τ Υρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν. καὶ ἐπὶ σταδιαίους περιβόλους, ἦν μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, ἀφ' ἑτέρου τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν [s] ἔνδον πολιορκουμένων, [t] ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης τροπαιάδος. κατὰ δὲ τὸ [v] βόρειον μέρος δὲ πίχυς, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὑπίπεδον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ἑκατὸν [x] τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησόμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ [y] διπλῆν [z] τειχίσας, [a] ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ, πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντιπνοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις ποτ προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις, πολλὰ ἔδρων αὐτούς, [b] αἰσθομένοις δὲ, ἀνεχώρουν [c] ἀχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Υρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τ ὑπαρχόντων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς [d] ἐκ πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἰσχυρὸν καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. Ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀποκλειομένους ἐξελθεῖν ἐκώλυεν· οἱ δὲ, ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι Ϲ προαναλίσκοντες [e] τῷ λιμῷ, ἀπ-

sua causa remolleſceret; quin eo majori indignatione commotus operibus inſtaret, ad locum expugnandum & hoſtem in poteſtatem ſuam redigendum, ut ſibi chariſſimos ulciſceretur. Ipſi enim ſuave eſſe cum cruciatibus necari, dummodo pœnas ſcelerum in ipſos editorum luat hoſtis eorum auctor. Hæc dicente matre, Hyrcanus ad munitionem capiendam fortius animabatur. Sed cum primum eam verberari lacerarique videret, *mox* elangueſcebat, vincente miſericordia, ex malis matri illatis orta. Ita durante diutius obſidione, annus ille inſtat, in quo Judæis ociari mos eſt. nam per *ſingulos* annos ſeptenos hoc ipſum obſervant, ſicuti ſeptimo quoque die. Et Ptolemæus, hac de cauſa levatus bello, Hyrcani fratres & matrem interficit: eoque facto, ad Zenonem ſe recipit, cognomento Cotylam, Philadelphenſium urbis tyrannum.

Annus ſabbaticus.

Ptolemæus fuga dilabitur ad Zenonem.

2. Antiochus vero, Simonis adverſum ſe facta ægre ferens, Judæam invaſit anno regni ſui quarto, principatus vero Hyrcani primo, Olympiade centeſima ſexageſima ſecunda: vaſtatiſque agris Hyrcanum in urbem ipſam compulit. quam cum ſeptenis caſtris cinxiſſet, principio quidem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmitatem, tum propter obſeſſorum virtutem, accedente etiam aquæ penuria; qua *tamen* eos liberavit delatus ſub occaſum vergiliarum multus imber. A parte autem muri ſeptentrionali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis centum turribus trinûm contabulationum, cohortes militares in eis collocavit. Cumque quotidie impreſſionem *in mœnia* feciſſet, atque altam & valde latam foſſam duxiſſet, eamque duplicem, incolas concluſit. Illi vero, multis viis excogitatis, quibus excurſiones facerent, ſicubi hoſtes imparatos offenderent, magnas eis clades inferebant, ſin ſentirent, facile ſe in tutum recipiebant. Hyrcanus vero, poſtquam animadvertit ſuorum multitudinem ſibi detrimento eſſe, propterea quod & neceſſaria *ad victum* ab eis celerius abſumerentur; & veriſimile eſſet nihil à multis manibus quod ſit operæpretium fieri, inutilem turbam ſecrevit & ejecit; quodque roboris erat & ad pugnandum idoneum, id ſolum retinuit. Et quidem Antiochus excluſos prohibet exitu: illi vero, * inter muros oberrantes & fame confecti,

XVI. *Antiochus Demetrii frater oppugnat Hieroſolyma.*

[g] Πολὺ πλέον ὀργῆς] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλῇ πλέον ὀργῇ in *Editis.*

[h] Ὑπ' αὐτῷ ποιήσασθαι τιμωρῆσαι] Ὑφ' ἑαυτῷ *Busb.*

[i] Ἥδιον γὰρ αὐτῇ τ μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[k] Ἐγίνετο.] Ἐγίνετο. *Hen.*

[l] Καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν.] Hîc *Joſephum* erroris arguit *Salianus* (ad *A. M.* 3919.) rectèque monet, anno Sabbatico belli adminiſtrationem, aut obſidionem urbium, aut propugnationem, nuſquam in lege Judæis fuiſſe prohibitam. Cui & nos hoc addimus: præſentem quidem annum revera fuiſſe Sabbaticum, non tamen poſt, ſed quatuor menſibus ante Simonis cædem illum cœpiſſe. *Uſſerius* ad *A. M.* 3869. Verum hoc tantum voluiſſe videatur, obſidionem eſſe ſolutam propter annum Sabbaticum, ne commeatus exercitui deeſſet, ob incultos agros. HUDS. Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[m] Τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν.] Τοῖς Ἰουδαίοις *Hen.* & *Busb.*

[n] Καὶ ——— ἡμέραις.] Hoc de ſoluta obſidione annô Sabbaticô reſellit è 1 Maccab. c. xv. 10. Petav. de D. Temp. lib. 11. p. 154. SPANH.

[o] Φιλαδελφέων] Φιλαδελφηνῶν infra lib. 20. c. 1. §. 1. SPANH.

[p] Ἀντίοχος ——— ἔπαθεν] In Arabicis additis Maccabæorum libris in Polyglot. Anglic. c. xxi. & *ἀλωτ.* lib. 1. c. 2. §. 4. ἐπολιόρκει τ Υρκανὸν προσκαθεζόμενος τοῖς Ἱεροσολύμοις· SPANH.

[q] Τεθέντος μὲν ἔτους] Anno Antiochi quarto deſinente (inquit *Uſſerius*) Hyrcani primo inuente.

[r] Ὀλυμπιάδος ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ καὶ δευτέρᾳ·] Ita in *Editis Aliiſque.* Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* Certe hîc (inquit *Scalig.* in *Animad.* ad *Euſeb.* p. 134, 135.) dormitabat *Joſephus.* nam mendum in codice non eſſe ex *Epiphanio* colligimus. itaque mendum eſt in Olympiade, ſi non in annis Sidetæ & Hyrcani. Ὀλυμπιάδος ρ'. καὶ ξά'. τῷ β'. *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3865. Ὀλυμπιάδος ρ'. καὶ ξ. καὶ ά β. olim ſcriptum fuiſſe exiſtimat *S. Petitus*, (in *Eclog. Chron.* p. 23.) id eſt, Olymp. centeſimæ ſexageſimæ primæ β'. ἔτει, *ſcilicet* anno ſecundo. imperitos autem librarios in errorem induxit repetitus digitalis numerus, quare τὸ ά. expunxerunt. Ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξά ἔτει β. etiam ſcribendum contendit *Iſ. Voſſius* in *Chron.* S. c. 12. p. 154.

[s] Ἔνδον πολιορκουμένων,] Ita etiam legiſſe & diſtinxiſſe videtur *Epiphan.* ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπ. in *Editis.* ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ἀπορίαν, αὐτοὺς *Hen.* Quod ſi mavis, verte. *Adde quod aquæ penuria eos liberavit* &c. ἀπορίαν, ἧς τ εὐδίας αὐτοὺς ἀπέλυσεν &c. *Busb.* καὶ ὕδατος ἀφθονίαν, ἐξ ἐπομβρείας ἀφ' ἣν συνέβαινεν *Zonar.* HUDS. Ita reſtitui ex *Lugd. Bat.* pro ἐμπολιορκουμένων, quod alii omnes habent. HAV.

[t] Ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν,] Ita etiam *Lugd. Bat.* & verti poteſt: *quantum enim ad aquæ penuriam, eam exemit iis* &c. Dubium vero eſt, utrum iſta aquæ penuria obſeſſi, an obſidentes (ut ego puto) preſſi fuerint. HAV.

[v] Βόρειον μέρος δὲ πίχυς,] Sic *MSS.* & *Zonaras.* βόρειον perperam in *Editis.*

[x] Τριωρόφους,] Ita *MSS. Al.* τριορόφους. *Gen.* τριωρόρους. HUDS. F. τριοροῦς· ſic τριώροφα LXX. Gen. VI. *Heſych.* τριώροφα τείχεα· *Rufinus* verò hic turres &c. numero centum tres, rectè quoque &c. Editio *Baſil.* quam poſtea inſpexi itidem, ut emendarem, τριωρόρους. SPANH.

[y] Διπλῆν] Διὰ πλείονα ſolus *Hen.*

[z] Τειχίσας,] Θήμασι *Hen.* & *Busb.*

[a] Ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἀπετύγχανε in *Editis.*

[b] Αἰσθομένοις δ',] Ita ſcribendum eſſe exiſtimo. αἰσθομένους in *libris omnibus.* quod ferri nequit, niſi ſuppleatur καταλαβόντες, aut ſimile verbum. HUDS. Forte αἰσθομένων COCC.

[c] Εὐχερῶς.] Εὐμαρῶς *Hen.* & *Vet. Int.*

[d] Ἐκ πολυχειρίας,] Forte ἐν πολιορκίᾳ. COCC.

* *Inter muros oberrantes & fame confecti,*] *Al.* circa pomœrid.

[e] Τῷ λιμῷ,] Τοῖς βασάνοις *Hen.* & *Vet. Int.*

ϑησκον οἰκίρως. [f] Ἐπισάσης γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεᾶντες αὐτὸς οἱ ἐντὸς, πάλιν εἰσδέξαντο. πέμψαντ⟨ος⟩ δ' Ὑρκανὸς πρὸς Ἀντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντ⟨ος⟩ γενέσθαι, [g] τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν ἀπένδειν, καὶ πρόπεμψαι θυσίαν εἰσεπέμψε μεγαλοπρεπῆ, ταύρους [h] χρυσοκέρως, [i] καὶ, μετὰ παντοίων ἀρωμάτων, σκεύη χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν προσαγόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες, ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν. Ἀντίοχ⟨ος⟩ δὲ τὴν στρατιὰν εἶσιν, πολὺ ὅμοιος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν εἶλεν, ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τὸ βωμὸν, τὸ νεὼν δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέῤῥαινε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθν⟨ος⟩, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

Antiochi pietas: ex qua cognomen adeptus est.

Antiochi Epiphanis flagitia.

γ'. Ἀποδεξάμεν⟨ος⟩ ἢ αὐτὸν τὴν ἐπιείκειαν Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ, ἀπωσάμεν⟨ος⟩ [k] τὴν συμβουλὴν τῶν [l] παροικούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθν⟨ος⟩ διὰ τὴν πρὸς [m] ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· [n] πείθομεν⟨ος⟩ δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν, τοῖς πρεσβεύσασιν ἀπεκρίναντο, παραδώσειν μὲν τὰ ὅπλα τοὺς [o] πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων [p] πόλεων, τῶν περὶ τὴν Ἰουδαίαν, φρουρὰν τε δεξαμένους ὑπὸ τούτοις ἀπηλλάχθαι τὸν πόλεμον. οἱ δὲ πάλιν μὲν [q] ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν [r] οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοι τῆς φρουρᾶς ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν δόντος τὰ τριακόσια, καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου [s] Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στεφάνην τοῦ τείχους. ὅτι τούτοις μὲν οὖν Ἀντίοχ⟨ος⟩, τὴν πολιορκίαν λύσας, ἀνεχώρησεν.

Hyrcanus immunitatem petit ab Antiocho Pio.

Antiochus, acceptis obsidibus & talentis ccc. init cum Hyrcano societatem.

δ'. Ὑρκανὸς δὲ [t] τὸν Δαυΐδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πολὺ τῶν τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν [v] ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν. ὁρμώμεν⟨ος⟩ δ' [x] ἐπὶ τούτων [y] πρῶτ⟨ος⟩ Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο· γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμεν⟨ος⟩ αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῷ στρατῷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Ὑρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλα⟨ος⟩ ὁ Δαμασκηνὸς, ἄνδρες ἱστορῶν. "τρόπαιον δὲ φησὶν Ἀντίοχ⟨ος⟩ ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ, νικήσας [z] Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο· δεηθέντ⟨ος⟩ Ὑρκανοῦ τοῦ "Ἰουδαίων διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἔξεστιν ὁδεύειν." καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδὴς λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ Σάββατον· [a] οὐκ ἔστιν

Comitatur Antiochum in expeditione contra Parthos. Nicolaus Damascenus.

Hyrcanus aperit sepulchrum Davidis.

[f] Ἐπισάσης —— ἐισιδέξαντο.] Eadem *in Arab.* SPANH.

[g] Τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν ἀπένδειν,] Τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ εἰκὼν ἀπένδειν, καὶ π. *Busb.* Ut & Margo *Lugd. Bat.*

[h] Χρυσοκέρωτας,] Mos boum mactandorum cornua deaurandi ex Poëtis & Historicis notus.

[i] Καὶ, μετὰ παντοίων ἀρωμάτων,] Καὶ μετὰ π. *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τὴν συμβουλὴν] Τὴν ἐπιβουλὴν *Hen. pessimum consilium* in versione *Epiphanii.*

[l] Παροικούντων] Περιοικούντων *Hen.* Hac de re videsis *Diodorum Siculum* in *Excerptis* (apud *Photium*) ex libro XXXIV.

[m] Ἄλλους αὐτῶν] Ita, ut mox infra hac §. è Cod. *Busb.* legere placuit.

[n] Πειθόμεν⟨ος⟩] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* πυθόμεν⟨ος⟩ in *Editis Aliisque.*

[o] Πολιορκουμένους,] Vocem λέγων post πολιορκουμένους adjicit *Busb.*

[p] Πόλεων, καὶ πύργος] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πόλεων, πύργος τῆς Ἰουδ. in *Editis Aliisque.* ἅτις τῆς Ἰουδαίας *Zonar.*

[q] Ὑπέμενον,] Iterum cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐπέμειναν in *Editis.*

[r] Οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἄλλους.] Ἐπιμιγνύμενοι *Busb.* & *Hen.*

[s] Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως,] Αντιοχου insertum dedimus ex *Hen.* & *Vet. Interp.*

* *Murorum urbis pinnas dejecit.*] *Al.* loricam urbis.

[t] Τὸν Δαυΐδου τάφον ἀνοίξας,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

[v] Ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν·] Sic *Hen. Busb. Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἀργυρίου deëst *Editis.*

[x] Ἐπὶ τούτων] Ἐπὶ τούτου solus *Hen.* HUDS. Forte μετὰ τοῦτον. COCC.

[y] Πρῶτ⟨ος⟩ Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

† *Magnifice subministravit.*] *Al.* cupide.

[z] Ἰνδάτην] In Chronico Eusebii est Σίνδαν τινα στρατηγὸν p. 71. REL.

[a] Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔξεστι σὺν ἡμῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

ἢ ἡμῖν ἄτε ἐν τοῖς [b] Σαββασιν ἄτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύϛν. [c] συμβαλὼν δὲ Αντίοχ☉ Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ, πολλοῦ τε [d] τ☉ στρατιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς [e] ἀπόλλυ☉). τοῦ δὲ τ☉ Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ☉ Δημήτρι☉ δεξάμεν☉ Δημήτριος, Αρσάκης αὐτὸν ἐκ τ☉ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντ☉, καθ' ὃν χρόνον Αντίοχ☉ εἰς τοὺς [f] Παρθυαίους ἐνέβαλεν, ὡς κ☉ πρότερον [g] ἐν ἄλλοις δεδήλω☉).

aut Sabbato aut festo *patrio* iter susciperet. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, & magnam exercitus sui partem amisit, & ipse mortuus est. Ei vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus à captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est. *Antiochus in prælio cadit.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ως μ☉ τ☉ Αντιόχου θανάτου Υρκανὸς στρατεύεται ἐπὶ Συρίαν, καὶ Φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ρωμαίους. περὶ τ☉ τελευτ☉ Δημητρίου βασιλέως & Αλεξάνδρου.

Υρκανὸς δὲ, ἀκούσας τ☉ Αντιόχου θάνατον, εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμεν☉ αὐτὰς [h] ἀφρούρ☉ν, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τ☉ μαχίμων & ῥώμῃ δυναμένων. [i] Μήδαβαν μὲν οὖν, πολλὰ τ☉ στρατιᾶς αὐτῷ παλαιπωρησάσης, ἕκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα καὶ [k] Σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον [l] αὐτῆς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις & Γαριζεῖν, τό τε Χουθαίων ἔθν☉, ὅπερ ᾤκει τ☉ εἰκαθέντα τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερῷ ναόν, ὃν Αλέξανδρ☉ ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, μοὶ τ☉ γαμβρὸν [m] Μανασσῆ τ☉ Ιάδδου τ☉ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, [n] ὡς & [o] πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δὲ τ☉ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μ☉ ἔτη διακόσια. Υρκανὸς δὲ καὶ τ☉ Ιδουμαίας αἱρεῖ πόλεις [p] Αδωρα, καὶ [q] Μάρισαν· καὶ, ἁπάντας τοὺς Ιδουμαίους ὑπηκόους ποιησάμεν☉, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ [r] περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα & τοῖς [s] Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τ☉ πατρίου γῆς & [t] τοῦ προσκειμένου καὶ τὴν ἄλλην & βίου διαίταν ὑπέμειναν τοῦ αὐτοῦ Ιουδαίοις ποιήσασθαι. [v] κἀκεῖν☉ αὐτοῖς χρόν☉ ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ιουδαίους.

β. Υρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ἀνανεώσασθαι τοῦ πρὸς Ρωμαίους Φιλίαν βουλόμεν☉, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητ☉, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ☉ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν Φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. "ΦΑΝΙΟΣ ΜΑΡΚΟΥ "ΥΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ [x] εἰ- "δῶν Φεβρουαρίων ἐν [y] Κομιτίῳ, παρόντ☉ Λουκίου [z] Μαν- "νίου Λουκίου υἱοῦ [a] Μεντινᾶ, καὶ Γαΐου Σεμπρωνίου [b] Γαΐου υἱοῦ "Φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε Σίμων Δοσιθέου, καὶ Απολλώ- "νιος Αλεξάνδρου, καὶ Διόδωρος Ιάσωνος, ἄνδρες καλοὶ "κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ☉ Ιουδαίων, οἱ & διελέ- "χθησαν περὶ Φιλίας τ☉ ὑπαρχόντος τούτοις & συμμαχίας "πρὸς Ρωμαίους, καὶ τ☉ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε Ιόππη "καὶ λιμένες, καὶ [c] Γάζαρα & [d] πηγαὶ, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν "ἄλλας & [e] χώρας πολεμῶν [f] ἔλαβεν Αντίοχ☉ ὁ πρὸ τ☉

CAP. IX.

XVII.

Quomodo, post Antiochi mortem, Hyrcanus expeditionem facit in Syriam, & amicitiam init cum Romanis. De obitu Demetrii regis & Alexandri.

CÆterum Hyrcanus, audita Antiochi morte, confestim in urbes Syriæ expeditionem suscipit: ratus (id quod erat) inventurum vacuas à propugnatoribus & defensoribus. Et quidem Medabam magno cum exercitus sui labore sexto *demum* mense cepit: deinde Samegam & finitima loca capit; itemque Sicima & Garizim, Chuthæorumque gentem, quæ templum accolebat Hierosolymitani simile, quod Alexander permisit Sanaballetæ duci ædificare, in gratiam generi ipsius Manassis, qui frater erat Jaddi pontificis, ut jam ante memoravimus. Contigit autem hoc templum vastari, postquam ducentos duravit annos. Hyrcanus etiam Idumææ urbes capit, Adora & Marissam: subactisque omnibus Idumæis, permisit in regione *sua* manere, si pudenda circumcidere, Judæisque legibus uti vellent. Illi vero patriæ *suæ* amore tum circumcisionem admiserunt, tum vitam in cæteris similiter ac Judæi agere sustinuerunt. Atque eo tempore ipsis contigit, ut deinceps Judæi essent. *Hyrcani expeditio in Syriam.* *Templum Garizitanum deletum.* *Idumæi fiunt Judæi.*

2. Hyrcanus autem summus sacerdos, amicitiam volens cum Romanis *olim factam* renovare, mittit ad eos legationem. Et Senatus, acceptis quas dederat literis, amicitiam cum eo pacisciturr in hunc modum: "FANIUS MARCI FILIUS PRÆ- "TOR Senatum convocavit ante diem octavum "Iduum Februarii in Comitio, præsente Lucio "Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempro- "nio Caji filio Falerna, propter eas res quas *Ju-* "*dæorum* legati retulerunt, Simon Dosithei *filius*, "atque Apollonius Alexandri, & Diodorus Jaso- "nis, viri honesti & boni, missi à populo Judæo- "rum, qui etiam egerunt de amicitia & societate "quæ eis cum Romanis intercedit, & de publicis "negotiis, ut Joppe & portus, & Gazara & fon- "tes, & quascunque alias eorum urbes & loca bel- "lo *Romanorum senatusconsultum pro Judæis.*

b Σαββασιν] *L. B.* Σαββάτοις.

c Συμβαλὼν ☉ Αντιοχ☉ Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ,] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

d Τ☉ στρατιᾶς] *L. B.* στρατιῶν.

e Απόλλυ☉).] Απώλετο *Busb.* & forsan *Epiph.* Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3874.

f Παρθυαίους] Παρθιλαὸν *Busb.* Παρθυαῖον (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐν ἄλλοις δεδήλω☉).] Supr. c. 5. §. 11.

h Εὐφρώτου,] Ita *Hen.* ἀφρῶν in *ceteris.*

i Μήδαβαν] Μηδαβὰ *Hen.* Vide supr. c. 1. §. 2. & 4. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

k Σαμεγὰν,] Σαμαίαν l. 1. de *Bello Judaico* c. 2. Σαμεγὰν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.* HUDS. Pro Σαμεγὰν *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 6. Σαμαίαν. SPANH.

l Αὐτῆς αἱρεῖ,] Εὐθὺς αἱρεῖ *Vat.*

m Μανασσῆ τ☉ Ιάδδου] Ita *Hen.* Μανασσῆ in *aliis.*

n Ως & πρότερον δεδηλώκαμεν.] Vid. lib. XI. c. 8. §. 2. & 4. SPANH.

o Πρότερον δεδηλώκαμεν.] *Sc.* lib. XI. c. 8 §. 4.

p Αδωρα, καὶ Μάρισσαν·] In *Epiphanii* libris *Abora*, aut *Aboracum*. Vide *Annot.* ad super. c. 6. §. 4. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

q Μάρισσαν.] Μάρησσαν *Hen.* HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

r Περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα] Περιτέμνοιντο *Busb.* & *Hen.* Hac de re videsis *Ammonium* in libello de *Differ. Verb.* v. Ιδουμαῖοι. *Montacutium* in *Originibus*, p. 56. *Seldenum* lib. 2. de *Synedriis*, p. 96. *Eundemque* de *Jure Nat. & Gent.* p. 151. *Hilperum* de *Præadamitis*, p. 105. & *Usserium* ad A. M. 3875.

s Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι] Ιουδαίων νομίμοις *Hen.* & *Busb.*

t Τῷ προσκειμένῳ] Idumæi tum circumcisi, ac inter Judæos relati. Hinc una cum iisdem Judæis accedunt ad Pentecosten. seq. lib. 15. c. 7. §. 9. & lib. 17. c. 12. §. 2. vid. & *alsw.* lib. 2. c. 3. §. 1. SPANH.

v Κἀκεῖν☉ αὐτοῖς χρόν☉ ὑπῆρχεν,] Καὶ εἰσὶν αὐτοῖς χρόνοις ἤρξεν *Hen* & *Lugd. Bat.*

x Εἰδῶν Φεβρουαρίων] Ἰδῶν Φεβρουαρίου *Hen.*

y Κομιτίῳ,] Ita rescripsi cum *Brissonio.* ἐν κομιτίῳ in libris omnibus, literis ιτ in π coalescentibus. *in campo* etiam vertit *Epiphanius.* Sed ubi lectum, aut cui unquam fando auditum, Senatum in campo habitum? Plura vide in *lib.* 2. de *Formulis*, p. 238. *Edit Francof.*

z Μανίου Λουκίου] Manlio υἱῷ M. *Hen.*

a Μεντινᾶ,] Μεντιᾶ & mox Φαλερνᾶ malit *Pighius*, in *Annal. Rom.* lib. 13. p. 39.

b Γαΐου υἱοῦ Φαλερνᾶ,] Πομπίου υἱῷ *Hen. Vat.* & *Gall. L. B.* Πομπαίου & in Marg. πομπίου.

c Γάζαρα] Γάζωρα *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris *Abora.* Vide *Annot.* ad cap. sup. 6 §. 6

d Πηγαὶ,] Conf. supr. lib. 8. c. 8. §. 4. SPANH.

e Χώρας πολεμῶν] Χωρία *Hen.* in *Epiphanii* versione *villas.*

f Ελαβεν Αντιοχ☉] Vox ἔλαβεν deest *Hen.* qui mox legit, δόγμα ἀφείλετο ταῦτα ἀπεκατεστάθησαν.

"lo cepit Antiochus citra Senatus decretum, hæc "eis reddantur, neve regiis militibus liceat per i- "pſorum aut ſubditorum fines iter facere. Item, "ut quæ per id bellum ab Antiocho attentata "ſunt præter Senatus ſententiam, irrita fiant: ut- "que miſſis legatis curent eis reddenda quæ per "Antiochum ablata ſunt, & regionem æſtiment, "quæ ab eo bello vaſtata eſt: utque eis ad reges "& liberos populos dentur literæ ad redeundum "tuto domum. Igitur de his rebus decreta ſunt "hæc, renovari amicitiam & ſocietatem cum viris "bonis, & à bono amicoque populo miſſis." De literis autem *allatis* reſponderunt ſe deliberaturos eſſe, cum Senatui per ſua negotia vacaverit; operamque daturos ut in poſterum nulla ejuſmodi afficiantur injuria; mandatumque eſſe prætori Fanio, ut eis pecuniam ſuppeditet ex ærario ad domum reditionem. Et quidem Fanius *prætor* ita Judæorum legatos dimiſit, data eis pecunia ex ærario, necnon ſenatuſconſulto ad eos, qui deducere & tutum iter domum uſque eis præſtare deberent.

"συγκλήτε δόγμα, πῶπα ἀποκαλασταθῇ, ἵνα τ τοῖς στρα- "τώτας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας [b] τῆς αὐτῶν "ἢ τ ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι, ἢ ὅπως τὰ ὑ τ πάλεμον "ἐκεῖνον [b] ψηλαφηθέντα ὑπ' Αντιόχε ᾧ διὰ τ τῆς συγκλή- "τε δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τ πρέσβεις πέμψαντες "ἀποδοθῆναί τ αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Αντιόχε ἀφαιρε- "θέντα, ἢ τὴν χώραν διαλιμήσωνται, τὴν ἐν τῷ πολέμῳ "διεφθαρμένην, ὅπως τ αὐτοῖς πρός τ βασιλεῖς ἐλεύθερος "ἐλθοῦσι γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον "ἐπανόδε. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων πῶπα, ἀνανεώσασθαι φι- "λίαν ἢ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, ἢ ὑπὸ δήμε "πεμφθέντας ἀγαθᾶ ἢ φίλα." [i] περὶ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο [k] βουλεύσασθαι, ὅταν ἀπὸ τ ἰδίων ἡσυχίαν διαχόλησιν, ἀσχολίαν τε ἢ λοιπὸν μηδὲν εἰς αὐτὸς ἀδίκημα τοιοῦτο γένηται, δῶναί τε αὐτοῖς τ στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ τ δημοσίε, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθωσιν. Φάνιος μὲν οὖν ὕστερον ἀπέπεμπε τὰς τ Ιουδαίων πρέσβεις, χρήματα δὸς αὐτοῖς ἐκ τ δημοσίε, ἢ δόγμα συγκλήτε πρὸς τὰς [l] ἀφεπέμψοντας, ἢ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἰκαδε παρουσίαν.

Demetrius rex militibus invisus.

3. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus hic erat. Demetrius autem rex, Hyrcano bellum inferre cupiens, tempus & opportunitatem non habuit, quod tum Syris eſſet tum militibus invisus. nam improbus *admodum* erat. Cumque illi miſiſſent ad Ptolemæum, cui Phyſcon cognomen erat, legatos, *petitum* ut ſibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, & Ptolemæus miſiſſet Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, & pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem prælio victus ad Cleopatram uxorem confugit Ptolemaïdem; atque ab uxore non admiſſus, inde Tyrum profectus capitur, multaque paſſus ab oſoribus ſuis diem ſupremum obiit: Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam init cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus à Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

Alexander Zebinæus Demetrium vincit, & regnum adipiſcitur.

γ'. Τὰ μὲν οὖν [m] περὶ Υρκανὸν τ ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. Δημητρίῳ δ τῷ βασιλεῖ προθυμουμένῳ στρατεύειν ἐπὶ Υρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς διὰ ἀφορμὴν, τ τε Σύρων ἢ τ στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τ φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τ ἐκ Σελεύκε γένους προδῷ αὐτοῖς βασιλεύοντα τὴν βασιλείαν, ἢ ὃ Πτολεμαῖος πέμψαντα Αλέξανδρον [n] μετὰ στρατιᾶς τ [o] Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, ἢ μάχης πρὸς τ Δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, ἢ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκε), [p] ἢ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τ ἰδίων ἀπέθανεν· Αλέξανδρ) δ, τὴν βασιλείαν περαλαβὼν, φιλίαν ποιεῖ) πρὸς Υρκανὸν τ ἀρχιερέα. [q] ἔπειτα πολεμήσαντ) αὐτῷ Δημητρίε παγδὸς Αντιόχε ἐπικληθέντ), ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ [r] διαφθείρεται.

CAP. X.

Quomodo Hyrcanus, duobus fratribus Antiocho Grypo & Antiocho Cyziceno pro regno bellum gerentibus, Samariam captam penitus delevit: utque Hyrcanus, a Phariſæis avulſus, in Sadducæorum ſententiam conceſſit.

ΚΕΦ. ι'.

Ως, δύο ἀδελφῶν, Αντιόχε Γρυπῦ ἢ Αντιόχε Κυζικηνῦ, περὶ τ βασιλείας μαχομένων, Υρκανὸς τὴν Σαμάρειαν ἑλὼν πᾶσαν ἠφάνιζε· ἢ ὡς Υρκανὸς τῇ τ Σαδδυκαίων προσετέθη μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων διαφέροντα.

Duobus Antiochis inter ſe diſſidentibus, pace fruitur Hyrcanus, & opibus augetur.

CÆterum Antiochus, regno Syriæ potitus, in Judæam exercitum ducere reformidabat, audito ſuum ex matre fratrem (cui & ipſi Antiocho nomen erat) contra ſe apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines ſuos ſe continens, ſtatuit in fratris ſui incurſum ſemet præparare, qui Cyzicenus à Cyzico urbe, in qua nutritus eſſet, cognominatus eſt. patre autem erat Antiocho Sotere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater

Πραλαβὼν δὲ τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν [s] Αντιόχ), δείσας μὲν τὴν Ιουδαίαν στρατεύειν ἐβούλετο ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν [t] ἐκ μιᾶς [u] τ ὁμομήτριον, Αντιόχ) δ κατὰ τὸν καλούμενον ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκε συλλέγειν. μένων δ ἐν τοῖς ἰδίοις χώραις, ἔγνω φυλάσσειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἔφοδον τὴν τοῦ ἀδελφοῦ, [x] ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. πατρὸς δ' ἦν [y] Αντιόχε τοῦ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθοις ἀπέθανεν· [z] ἦν δ ἀδελφὸς ἐκ

g Τῆς αὐτῶν ἢ τ ὑπηκόων.] Τὰς αὐτῶν ὑπηκόων ὄντων *Hen.* quo modo forſan & *Epiphanius*, qui vertit, *per terram eorum cum ſubjecti ſint, tranſeam.*

b Ψηλαφηθεῖσα] Ψηφισθεῖσα *Hen.* HUDS. LXX. *Gen.* XXVII. 12. ψηλαφήσας & *Exod.* X. V. 21. ψηλαφῆσαι· SPANH.

i Περὶ μέντοι γραμμάτων,] Περὶ μέντοι τ γραμμάτων *Hen.*

k Βουλεύσασθαι,] Ita *Hen.* βουλεύσας in *ceteris.*

l Διαπέμψοντας,] Sic *Hen.* Ἀφιέμψαντας in *reliquis.*

m Περὶ Υρκανὸν τ ἀρχιερέα] Immo ab eo tempore Hyrcanum Regem etiam appellatum tradit Arabic. Append. Maccab. c. XXII. SPANH.

n Μετὰ στρατιᾶ] Μετὰ στρατιᾶς *Busb.* & *Hen.*

o Ζεβινᾶν] Infra c. 10. §. 1. dicitur Αλέξανδρος ὁ Ζεβινᾶ). Zabinâ apud *Diodorum Sic.* in *Excerptis* ex libro XXXIV. Videſis *Uſſerium* ad *A. M.* 3877. HUDS. Alexander Ζεβινᾶς Diod. Exc. Peiresk. p. 378. inf. c. 10. §. 1. Ζεβινάιον. SPANH.

p Καὶ πολλὰ παθὼν] Aliter *Juſtinus* l. 39. c. 2. & *Porphyrius* in *Græcis Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3882. & ex eo *Pagi* in *Apparatu* ad *Crit. Baron.* p. 9.

q Επειτα πολεμήσαντ) αὐτῷ] Επειτα δ πολ. αὐτῷ Δημ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

r Διαφθείρεται] *Al.* ἰπιδιαφθείρεται.

s Αντιόχ),] Ο Αντιόχ) *Hen.* & *Busb.*

t Ἀκόων —— συμπιγεν.] Antiochus Cyzicenus ejus frater Antiochi Soteris filius ſeu Euſebii item ſupr. c. 5. §. 11. ἀκων ἐπιδι) dictus ἀλων. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

u Τὸν ὁμομήτριον,] Τὸν deëſt *Hen.*

x Ος Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη,] Conf. ἀλων. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

y Αντιόχε δ Σωτῆρ) ἐπικληθέντ),] Conf. ſupr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Οὗτ) δ ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίε δ Γρυπῦ πατρός.] Scilicet *Antiochus Soter.* quo ſubintellecto nec opus eſt ut πατρὸς ejiciatur, aut πατὸς ante Δημητρίε addatur, aut ut iſta omnia οὗτ) δ ἀδελφὸς τοῦ δ Δημητρίε δ Γρυπῦ πατρὸς tollantur. HUDS. Hæc corrupta ſunt, & ut puto gloſſa, quæ è Margine in textum irrepſit,

λῶ Δημητρίε τῦ Γρυπῦ πατρός. συνέβη μέντοι [a] μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὡς Ϛ ἐν ἄλλοις [b] ἱστόρηκαμεν. ὁ γὴ Κυζικηνὸς Αντίοχος ϖροσηγόμενος [c] εἰς Συρίαν, [d] πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τ ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Υρκανὸς γὴ πάντα τ χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε· κ γὰρ αὐτὸς μὴ τῷ Ανιόχε τελευτῆσαι τ Μακεδόνων ἀπέστη, κ ἔτι ὡς ὑπήκοος, ἔτι ὡς φίλος, αὐτοῖς ἦν ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἐπὶ αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ἀδιδόσῃ πολλῇ Ϛ ἀκμῇ κ τῆς Αλεξάνδρε τῦ [e] Ζεβιναίε καιρὸς, κ μᾶλλον ἔτι τύχαις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ ϖρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος χολὴν Υρκανῷ καρπῶσας [f] Ιουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἄπορόν τι ϖλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. ϖρὸς μέντοιγε Κυζικηνῷ τῷ γλῶ κακῶς ἔχοντι, φανερῶς κ αὐτὸς τῷ [g] ἑαυτῦ ϖροαίρεσιν ἐπεδείκνυτο· [h] κ τ ἀπ' Αἰγύπτε συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ Αντίοχον, κ αὐτόν τι ϖρόσθεν κακῶς κ τ ἀδελφὸν αὐτῦ ἐν τοῖς ϖρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων [i] καταφρόνησεν.

β'. Καὶ στρατιᾷ μὲν ὕστερον Σαμάρειαν πάλιν ὀχυρωτάτην, ϖερὶ ἧς ὅτι καλεῖται νῦν [k] Σεβαστὴ κ ϖοθεῖσα ὑπὸ Ηρώδε, κ [l] χώραν δηλώσομεν. ϖροσβαλὼν δ' αὐτῇ φιλοτίμως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν [m] Μαριστηνοὶ, ἀποίκους ὄντας Ιουδαίων Ϛ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τ Σύρων βασιλεῦσι. ϖεβαλὼν οὖν ϖάντοθεν τὴν ϖόλιν, κ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα, τοὺς μὲν ἐφίστησιν, Αντίγονον κ Αριστόβουλον. ὧν [n] ἐπικειμένων, εἰς τοσαύτην ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ ϖροσαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς ϖοιήσειεν, ὡς [o] ἀψασθαι μὲν τ ἀνήθων, ἐπικαλέσασθαι δ' ἦ βοηθὸν Αντίοχον τ Κυζικηνόν. ὃς, ἑτοίμως ἐπὶ τῷ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ ϖρὸς Αριστόβουλον ἡττᾶτ· διωχθεὶς δ' ἄχρι [p] Σκυθοπόλεως ὑπὸ τ ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείσασι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς κ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον, ϖέμψαντας [q] ϖρὸς τ αὐτὸν Αντίοχον. ὃς, ϖροσβὰς Πτολεμαΐδι δ' [r] λαθὼν μετεϖέμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, ὡς ἀνέσεως τ μηδὲν ὑποπτεῦσαι, κ ὅσον ἔτι τ δεχῆς αὐτὸν ὑποδεδληκέναι, [s] ἐξαπίνης, τὸ μὲν ϖρῶτον ἐπὶ τῶν ἐπόρθει τῷ Υρκανῷ χώραν μὴ τ Αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ κ ϖρόσωπον [t] ἐ τολμῶν, ἐγὼ δὲ ὠφελείας ἡ δύναμις αὐτῷ, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τ χῶρον, ἀναγκάσειν Υρκανὸν λῦσαι τῷ [v] ἐπὶ τῷ Σαμαρέων πολιορκίαν. ἐπεὶ ἦ πολλὰς τ στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ὑπόπους ϖεζοπίπτων, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ κ Επικράτει τ ϖρὸς τοὺς Ιουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας.

γ'. Καλλίμανδρος μὲν οὖν, θρασύτερον τοῖς πολεμίοις [x] ϖροσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος [y] ϖροσκρῆμα διέφθαρη. Επικράτης ἦ, [z] ὑπὸ φιλοχρηματίας, τῷ τε Σκυθοπόλιν, κ τἄλλα [a] ϖρὸς ταύτῃ χωρία, ϖροδοὺς φανερῶς τοῖς Ιουδαίοις· τὴν ἦ Σαμαρείας ϖολιορκίαν λῦσαι οὐκ ἠδυνήθη. Υρκανὸς μὲν οὖν τὴν ϖόλιν ἑλὼν, ἐκυτῷ ϖολιορκήσας, οὐκ ἠρκέθη μόνῳ

Demetrii, patris Grypi. accidit enim ut duobus fratribus nuberet Cleopatra, ſicut & alibi narravimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus, multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim poſt obitum Antiochi à Macedonibus defecerat; nec quidquam eis jam nec ut ſubditus nec ut amicus præſtabat: quin rebus ſecundis admodum & florentibus utebatur Alexandri Zebinæ temporibus, & maxime ſub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano præbebat fruendi Judæa ſecure, ita ut pecuniæ vim innumerabilem congeſſerit. Tamen Cyziceno agros vaſtante, ipſe quoque voluntatem ſuam aperte oſtendebat: & deſertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipſum tum ejus fratrem mutuis certaminibus affligi, utrumque contemnebat.

2. Hinc fit ut expeditionem faceret adverſus Samariam, urbem munitiſſimam, de qua, utpote nunc Sebaſte vocata ab Herode *iterum* condita, ſuo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infenſus propter injurias quas Mariſſenis Judæorum colonis & ſociis intulerant juſſu regum Syriæ. Cum igitur urbem foſſa undique & duplici muro per octoginta ſtadia cinxiſſet, filios ſuos *eis* præfecit Antigonum & Ariſtobulum. quibus prementibus in eam famis neceſſitatem adducti ſunt Samaritæ, ut etiam inſuetis veſcerentur, & Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui, cum libenter eis opitulatum ſe contuliſſet, ab Ariſtobulo vincitur; & Scythopolim uſque fugatus à fratribus, effugit. Illi vero, in Samaritas converſi, eos iterum intra muros compellunt, ita ut, mittendo ad eundem Antiochum, vicum denuo accerſiverint in auxilium. qui, accitis à Ptolemæo Lathuro hominum ad ſex millia, quos ille, invita matre, * & ab ea principatu propemodum deturbatus, miſit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat) ſed fore ſperans, ut agrorum vaſtatione Hyrcanum cogeret ſolvere obſidionem Samariæ. Verum poſtquam delatus in hoſtium inſidias multos ſuorum militum amiſit, Tripolim ſe recepit, cum Callimandrum & Epicratem bello *gerendo* contra Judæos præfeciſſet.

XVIII. *Hyrcanus expeditionem facit in Samariam.*

Samaritæ fame vexati.

Antiochus Cyzicenus, Samaritis auxilium ferens, victus ſuſugit.

3. Et quidem Callimander, dum *audacius* in hoſtes invehitur, in fugam verſus ſtatim occubuit. Epicrates vero, † quippe quod pecuniæ avidus, & Scythopolin & alia finitima loca prodidit manifeſte Judæis, neque Samariam obſidione levare potuit. Et quidem Hyrcanus urbem, uno anno obſeſſam, cepit: nec eo ſolo contentus erat, ‡ ſed eam funditus delevit, inductis eò torrentibus.

Samaria excidium.

eam

---

pſit, paullo ante *Antiochus Grypus Demetrii filius* dictus, unde aut tollenda hæc, aut legendum ἀδ. τῷ Ανιόχε τ Γρυπῦ, παῖς Δημητρίε πατρός· Idem error in *Ruſino*: *frater erat Demetrii Criſpi* (l. Grypi) *Patris*. SPANH.

[a] Μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν,] Conf. ſupr. c. 7. §. 1. SPANH.

[b] Ισορήκαμεν.] Δεδηλώκαμεν *Hen.*

[c] Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν *Busb.* & *Hen.*

[d] Πολλοῖς] Vid. infr. c. 11. §. 2. SPANH.

[e] Ζεβιναίε] Σιβιναίε *Busb.* Σαβίνιε *Vat* HUDS. Vid. ſup. c. 9. §. 3. SPANH.

[f] Ιουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν,] Τὴν Ιουδαίαν *Hen. Vat.* & *Busb.* & mox παρεῖχεν *Hen.*

[g] Ἑαυτῦ ϖροαίρεσιν ἐπεδείκνυτο·] Αὐτῦ *Busb.* & *Hen.*

[h] Καὶ τ ἀπ' Αἰγύπτε συμμάχων] Καὶ τῶν τε *Busb.* & *Hen.*

[i] Καταφρόνησεν.] Καταφρόνησεν ὁ Υρκανὸς *Busb.* & *Hen.*

[k] Σεβαστὴ] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[l] Χώραν δηλώσομεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* χολὴν in *Editis Aliiſque.*

[m] Μαριστηνοὶ] Μαριστανοὺς *Hen.* Μαριστανίους *Vat.*

[n] Ἐπικειμένων,] Ἐγκειμένων *Hen.* & *Busb.*

[o] Ἁψασθαι μὲν τ ἀνήθου,] Ἁψασθαι κ τ *Hen. Vat.* & *Busb.*

[p] Σκυθοπόλεως] Σκυθόπολις antea Βηθσὰν vel Βηθσὰη ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. & lib. XIII. c. 6. §. 1. SPANH.

[q] Πρὸς τ αὐτὸν Ανίοχον.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* quo modo legendum eſſe conjecerat *Cl. Lowthius.* ϖρὸς deëſt *Editis.*

[r] Λαθὼν] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3888.

* *Et ab ea principatu propemodum deturbatus,*] Nam necdum eum à principatu depulerat, *Epiphan.*

[s] Ἐξαπίνης,] Ἐξαπίνης· ὡς τὸ μὴ πρ. *Hen.* & *Busb.*

[t] Οὐ τολμῶν,] Μὴ τολμῶν *Busb.*

[v] Ἐπὶ τῷ Σαμαρέων πολιορκίαν.] Ἐπὶ τ Σαμαρείας *Hen.* & *Busb.*

[x] Προσενεχθεὶς,] Συμβαλὼν *Busb.*

[y] Παροχρῆμα διεφθάρη.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ϖροχρῆμα deëſt *Editis.*

† *Quippe quod pecuniæ avidus,*] *Al.* pecunia corruptus.

[z] Ὑπὸ φιλοχρηματίας,] Ὑπὸ χρημάτων *Hen.* & *Busb. Epiphanius* habet *pecuniis ſeductus.*

[a] Πρὸς ταύτῃ χωρία,] Πρὸς ταύτῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

‡ *Sed & eam funditus delevit,*] *Al.* ſed & torrentibus inundatam totam funditus delevit, eam enim effoſſam in alveos torrentis injecit, ut ne &c.

eam enim effodiendo ita ſubruit, ut in cavernas delaberetur, & ne veſtigium quidem urbis ullum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in *congreſſum* ejus & colloquium venerit. Fertur enim, quo die ejus filii cum Cyziceno dimicarunt, cum ille ſolus in templo pontifex thura adoleret, vocem audiviſſe, quæ ſignificaret ſuperatum modo ab ejus pueris Antiochum. id quod ipſe egreſſus ex templo toti populo indicavit. atque ita factum contigit. Et hoc quidem in ſtatu erant res Hyrcani.

Hyrcanus vates.

Cleopatra duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios.

4. Accidit autem eodem tempore, ut non ſolum qui Hieroſolymis, & in ea regione erant Judæi, bene agerent: ſed etiam qui Alexandriæ & in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina à filio ſuo Ptolemæo, cognomine Lathuro, diſſidens, duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana præfectura Hieroſolymitani ſimile conſtruxerat, prout alibi narravimus. Cum autem iſtis exercitum tradidiſſet Cleopatra, nihil abſque eorum ſententia faciebat, ſicut & nobis teſtimonio eſt Strabo Cappadox, ita dicens. "Plerique enim, & qui "nobiſcum ſe contulerunt Cyprum, & qui poſtea "à Cleopatra eò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant "ad Ptolemæum: ſoli vero ex Oniæ factione Ju"dæi *fidi* permanebant, eo quod cives eorum Chel"cias & Ananias maxima eſſent in gratia apud Re"ginam." Et hæc quidem Strabo dicit.

Strabo Cappadox.

Phariſæorum in Hyrcanum odii cauſa.

5. Cæterum Hyrcano invidiam Judæorum commoverunt res ſecundæ: & maxime Phariſæi erant in eum male animati, una quidem Judæorum ſecta, ut ſuperius memoravimus. Tantæ autem ſunt auctoritatis apud plebem, ut ſi quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum diſcipulus & Hyrcanus erat, eiſque in primis charus. Cumque aliquando eos ad convivium vocaſſet, & opipare accepiſſet, poſtquam animadvertit *eos* vehementer delectari, cœpit eis dicere. ut *illi* quidem norint, ſeſe velle eſſe juſtum, & omnia facere quibus Deo placere poſſet; id quod ipſi quoque Phariſæi profiterentur: petere tamen ſi quid peccare ſe & de via deflectere viderent, ut ſe in eam revocarent atque corrigerent. Cum vero illi *amplum* virtuti ejus teſtimonium dediſſent, is quidem laudibus eorum delectatus eſt. ſed convivarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii pravi & ſeditionis amans, quoniam, inquis, verum ſcire expetis, ſi vis eſſe juſtus, pontificatu tete abdica, & ſolo populi principatu contentus eſto. Cum autem cauſam is quæreret, cur deberet pontificatum deponere; quia, inquit, audimus à natu majoribus, captivam fuiſſe tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. Falſum autem erat id quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Phariſæi omnes graviter offenſi ſunt.

τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπικλυσὸν τοῖς χώμασι ποιήσας. Ἀφασκάψας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς [b] χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα καὶ ἴχνος πόλιν αὐτὴν [c] ἀφείλετο. Θαῦμα δέ τι καὶ περὶ τὸν ἀρχιερέως Τρκανοῦ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. Φασὶ γὰρ ὅτι καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν [d] ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκούσαι φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ [e] νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον. καὶ τοῦτο, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε. καὶ συνέβη ἔτους ἑβδόμου. καὶ τὰ μὲν [f] περὶ Τρκανοῦ εἰς τοῦτο ἴσως.

δ'. Κατὰ δὴ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ ἐν τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ [g] βασίλισσα πρὸς τὸν ἰδίον στασιάζουσι Πτολεμαῖον, τὸν Λάθυρον ἐπιλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, [h] Χελκίαν, καὶ Ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας Ονίου τοῦ οἰκοδομήσαντος [i] τὸν ναὸν ἐν τῷ Ἡλιοπολίτῃ [k] νόμῳ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἐν [l] ἑτέροις δεδηλώκαμεν. Θαῦμα δ' ὅσα τοῦτοις ἡ Κλεοπάτρα τῷ στρατιᾷ, ἐφ' ὅλῳ δίχα τοῦτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππαδόξ, λέγων ὅτως. "οἱ γὰρ "[m] πλείους, οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν ἐν καὶ οἱ ὕστερον ἀπεσταλ"μένοι παρὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μεταβάλλοντο "παραχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ Ονίου "λεγόμενοι σεσῶσθαι Ἰουδαῖοι, διὰ [n] τὸ τοὺς πολίτας αὐ"τῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ Χελκίαν τε "καὶ Ἀνανίαν." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

ε'. Τρκανῷ δὴ [o] φθόνον [p] ἐκίνησεν ἡ ἀρετὴ παρὰ τῶν Ἰουδαίων· μάλιστα δὲ [q] οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ἰουδαίων, ὡς [r] καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσούτῳ δὲ ἔχυζι τὸν ἰσχὺν παρὰ τῷ πλήθει, ὡς καὶ τοῦ βασιλέως τι λέγοντες καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ἀμφοῖν πιστεύεσθαι. μαθητὴς δὲ [s] αὐτῶν ἦν καὶ Τρκανὸς, καὶ σφόδρα ἐξ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτὸς [t] ἐφ' ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, [v] ἐπὶ σφόδρα ἡδομένους εἶδε, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς. ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσκειν ἂν τῷ Θεῷ, [x] καὶ αὐτοὶ δὲ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν· [y] ἠξίου γε μέντοι, [z] εἴ τι βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν [a] ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσιν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἥδετο [b] τοῖς ἐπαινουσιν. εἷς δέ τις τῶν κατακειμένων Ελεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, ἔφη, φησὶν, ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, [c] εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τῇ ἀρχιερωσύνῃ ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τοῦ δὲ αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, διὰ τί δεῖ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι, φησὶν, [d] ἀκηκόαμεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, [e] αἰχμάλωτόν σε γεγενέσθαι τῇ μητρὶ βασιλεύοντος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. ψευδὴς δὲ ὁ λόγος τοῦτο· καὶ ὀργὴ αὐτὸν Τρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι [f] σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. ς'. Τῶν

b Χαράδρας μεταπεσεῖν,] Χαράδραν *Hen.* & *Busb.*
c Ἀφείλετο.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀφείλατο in *cæteris.*
d Ο ἀρχιερεύς,] Articulus abeſt *Busb.* & *Vat.*
e Νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον·] Νενικήσασιν *Busb.*
f Περὶ Τρκανοῦ εἰς τοῦτο ἴσως.] Περὶ Τρκανὸν *Hen.*
g Βασίλισσα] Βασιλὶς *Busb.*
h Χελκίαν,] Et hic & infra mox hac ead. §. Χαλτίαν *Gall.* nobiſcum faciunt *Epiphanii* libri.
i Τὸν —— Ἱεροσολύμοις,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.
k Νόμῳ] *L. B.* νομῷ.
l Ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Πρόσθεν *Hen. Sc.* ſupr. lib. 12. c. 8. §. 7.
m Πλείους,] Πλείους συγκατελθόντες καὶ οἱ ὕστ. *Hen.*
n Τὸ τοὺς πολίτας] Illud τὸ abeſt *Hen.*
o Φθόνον —— Ἰουδαίων] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.
p Ἐκίνησεν ἡ ἀρετὴ] Ἐκίνησεν δὲ τῶν Ἰουδαίων ἤτει αὐτῷ καὶ τῶν ἀρετὴ *Hen.*
q Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 5. § 2. SPANH.
r Καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν.] Καὶ εἴρηται ἤδη *Busb.*
s Αὐτῶν ἦν] Αὐτῶν καὶ Τρκανὸς ἐγεγόνει *Hen. Busb. Zonar.* & forſan *Epiphan.*
t Ἐφ' ἑστίασιν,] Ita *Hen.* ἐφ' ἑστιάσεις *Busb.* ὡσεὶ ἑστίασιν in *Editis.*
v Ἐπὶ σφόδρα ἡδομένους εἶδε,] Ἐπὶ σφόδρα *Hen.*
x Καὶ αὐτοὶ δὲ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν·] Καὶ αὐτοὶ γὰρ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν *Busb.* (*Lugd. Bat*) & *Hen.* verba iſta non agnoſcit *Epiphan.*
y Ἠξίου γε μέντοι,] Ἠξιῶν *Hen.* forſan pro ἠξίου.
z Εἴ τι βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* εἰ βλέπουσιν in *Editis Aliisque.*
a Ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν.] Illa ἐπανάγειν καὶ ἐ *MSS.*
b Τοῖς ἐπαινοῦσιν.] Τοῖς ἐπαίνοις *Busb.* & *Hen.*
c Εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος,] Εἰ θέλῃς *Busb.* & *Hen.*
d Ἀκηκόαμεν δὲ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων,] Ἀκούσαντες *Hen.*
e Αἰχμάλωτόν σε] Captam fuiſſe in monte Modiith, tradit *David Ganz* in *Chronolog. S. Pr.* p. 77. in *verſione Verſtii*, quem videſis in *Annott.* & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 901.
f Σφοδρῶς ἠγανάκτησαν.] Σφόδρα ἠγανακτήσαμεν *Busb.*

ς'. Τῶν δ' ἐκ τ Σαδδυκαίων αἱρέσεως, [g] οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεζιν ἔχουσιν, [h] Ιωνάθης τὴς ἐν τοῖς μάλισα φίλ@ ὢν Υρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ, ποιήσαθαι τὰς βλασφημίας τ Ελεάζαρον ἔλεγε· καὶ τᾶτ' ἔσεσθαι φανερον αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίν@ ἀξιός ἐστιν ὑπὲ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ξ δ' Υρκανοῦ τὰς Φαρισαίους [i] ἐρομένε, τίν@ αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας· πιθήσεσθαι γὰ ὰ μὴ τ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τ δίκης· πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. [k] ὰ γὰ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ φύσ πρὸς τὰς κολάσεις ὠμότητα ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. πρὸς τᾶρ λίαν [l] ἐκαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκεῖν ἐκείνοις ποιήσαθαι τὰς βλασφημίας τ ἀνθρώπων ἐνόμισε. μάλισα δ' αὐτὸν ὑπερώξυνεν Ιωνάθης, καὶ διέβηκεν ἄτως, ὥσε [m] τῇ Σαδδυκαίων [n] ποιεῖσθαι μοίρᾳ, τ Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ πάντ' ὰ αὐτῶν κατατεθέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς φυλάσοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσ@ οὖν ἐνέπεσεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς ὕσ@ δ' ὕσερον [o] διεγένετο. πρὶ μέντοι τούτων αὖθις ἐρῦμεν. νῦν δ' δηλῶσαι βέλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ τίνα παρέδοσαν τῷ δήμῳ [p] οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, καὶ διὰ τᾶτο τὸ Σαδδυκαίων γέν@ ἐκβάλλ, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τ πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ πρὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς γνέσθαι συμβαίνει μεγάλας, [q] τῶν μὲν Σαδδυκαίων τὰς εὐπορες μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν ὄχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἔχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθ@ σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ πρὶ μὲν τούτων τῶν δύο [r] τῶν Εσσηνῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ μ τῶν Ιουδαϊκῶν ἀκριβῶς [s] δεδηλώκαμεν.

ζ. Υρκανὸς δ', παύσας τὴν στάσιν, καὶ μετ' αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνως, καὶ τὴν ἀρχὴν διοικησάμεν@ τ ἄριςον τρόπον [t] ἔτεσιν ἑνὶ καὶ τριακονθ', πενθὶ δ', καταλιπὼν ἡμᾶς πέντε· [v] τριῶν τῶν μεγίσων ἀξί@ ὑπὸ θεᾶ κριθεὶς, [x] ἀρχῆς δ' ἔθνους, καὶ τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. σοφὸς γὰ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἄτως, ὥσε καὶ πρὶ [y] τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτᾶ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι, προεῖπεν. ὧν τὴν καταφορὰν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τ δ' πατρὸς ὑπερέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

6. Tum Jonathas quidam de secta Sadducæorum, qui contrarium tenent Pharisæis institutum, Hyrcani cum primis amicus, dicebat de communi omnium Pharisæorum sententia conviciatum esse Eleazarum: idque ipsi fore manifestum, si ab illis quærat quanam pœna dignus sit Eleazarus ob illud dictum. Cumque Hyrcanus à Pharisæis sciscitaretur, quam pœnam illum commeritum esse censeant, (se enim persuasum habiturum non ex illorum sententia sibi factum esse convicium, si illum pœna, quam postulat flagitium, affecerint) responderunt *illi*, verberibus & vinculis dignum esse. neque enim videbatur eis convicii gratia capite plectendus: & alioquin ita Pharisæi à natura comparati, ut in pœna irroganda clementes sint. Ea re graviter adeo offensus est *Hyrcanus*, ut hominem ex illorum sententia contumeliam dixisse existimaverit. Et maxime Jonathas insuper incendit, & ita affecit, ut suaderet ei à Pharisæis deficere, & ad Sadducæorum partes transire, & præscripta à Pharisæis populo jura antiquare, atque in eos qui ea servarint animadvertere. Itaque hinc natum est multitudinis tum in eum tum in ejus filios odium. Verum de his postea dicemus. In præsentia autem demonstrare volo, Pharisæos multa instituta populo * tradidisse à patribus accepta, quæ in Moysis leges non relata sunt. ideoque ea Sadducæorum genus repudiat, dicitque ea pro institutis habenda quæ scripta sunt, quæ autem à patribus tradita sunt non esse servanda. Atque accidit ut de his quæstiones eis gravesque contentiones orirentur, Sadducæis locupletes solum in suas partes pertrahentibus, Pharisæis autem multitudinis favore nitentibus. Sed de his duabus *sectis* & Essenorum *tertia* accurate tractavimus in secundo quem scripsimus de rebus Judaïcis libro.

Jonathas Sadduceus Hyrcanum in Pharisæos irritat.

De Pharisæorum institutis.

7. Cæterum Hyrcanus, sedata contentione, cum post eam feliciter vixisset, & imperio optime annos unum & triginta præfuisset, obiit, relictis quinque filiis; tria maxima consequutus à Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, & vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque præsensionem & prædictionem ei ita præbebat, ut de duobus suis filiis natu majoribus prædixerit, non diu in imperio mansuros. De quorum interitu operæpretium est narrationem facere, ut intelligamus quantum eos pater felicitate supergressus est.

Hyrcani mors, & elogium.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Αριςόβυλ@, τὴν ἀρχὴν διαλαβὼν, διάδημα πρῶτ@ περιτίθεται· καὶ τ ἑκάτης ὠμότητ@ πρὸς τ μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν οὐδὲν ἀπολείπ. καὶ ὡς μὴ τὴν Αντιγόνε ἀναίρεσιν αὐτὸς πενθῇ.

CAP. XI.

Quomodo Aristobulus imperio suscepto diadema sibi primus imponit; & nihil ad extremam crudelitatem in matrem fratresque reliqui facit. atque ut ipse post Antigoni cædem vitam finit.

XIX.

Τελευτήσαν@ γὰ αὐτοῖς ὁ πατὴρ, ὁ [z] πρεσβύτατ@ [a] Αριςόβυλ@ [b] τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν

DEfuncto enim eorum patre Aristobulus ejus filiorum natu maximus, * cum sibi visum fuisset

Aristobulus ex pontificibus primus rex Judæorum.

[g] Οἱ τὴν ἐναντίαν] Ita *Hen.* οἱ τὴν in *Editis.* οἳ τινες *Busb.*

[h] Ιωνάθης] Ιωάννης in nonnullis *MSS.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* at *Jonathas*, quoque est apud *Epiphan.* Inferius etiam idem nomen olim scriptum fuerat, sed mutatum est in Ιωνάθης. HAV.

[i] Ερομένε,] Τᾶτο ἐρομένου· πειθ. *Busb.*

[k] Οὐ γὰ —— Φαρισαῖοι.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Εκαλέπηνε,] Εκαλέπαινε *Hen.* & *Busb.*

[m] Τῇ Σαδδυκαίων] Τῇ τ Σαδδ. *Hen.* & *Busb.* ut & mox infra.

[n] Ποιεῖσθαι] Ποιεῖσθ deëst *Busb.* ἐποίησε *Hen.*

[o] Διετέθη.] Αὖ ἐτέθη *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[p] Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

* *Tradidisse*] Vel, *ex patrum continuata traditione.* IBBETS.

[q] Τῶν μὲν —— ἐχόντων.] Ditiores à parte Sadducæorum, plebs pro Pharisæis. vid. infr. c. 15. § 5. SPANH.

[r] Τῶν Εσσηνῶν, —— δεδηλώκαμεν.] Conf. *alibi*, lib. 2. c. 8. per tot. & Antt. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

[s] Δεδηλώκαμεν.] Δεδήλω) *Hen.* & *Busb.*

[t] Ετεσιν ἑνὶ καὶ τριάκοντα,] Εν τῇ τριακοστᾷ ἕτη πενθυτᾷ legit *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 125. vel 147. Joannem Hyrcanum mortuum esse, cum per annos XXIX summo functus fuisset sacerdotio, ex *Josepho* refert *Eusebius*, l. 8. *Demonstrat. Evang.* c. 2, ut & *Hieronymus* ad *Danielis* cap. IX. licet in *nostris libris* & in *Epiphanii* versione, nunc anni XXXIII. (ut in lib. 1. *de Bello Jud.*) nunc XXXI, ut hic loci, & lib. 18. *Usserius* ad *A. M.* 3898. Verum (inquit *Vorstius* ad *Chronol. Davidis Ganz*, p. 277.) in *lib. de Bello* censendus est loqui rotundo numero, ut partes primi & ultimi anni sumpserit pro integris annis. Videsis *Is. Vossium* in *Chronol. S.* c. 12. p. 154, 155.

[v] Τριῶν τ μεγίσων ἀξί@] Καὶ τριῶν *Hen.*

[x] Αρχῆς —— προφητείας.] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.

[y] Τῶν δύο τ πρεσβυτέρων αὐτᾶ παίδων,] Τῶν deëst *Hen.*

[z] Πρεσβύτατ@] Πρεσβύτερ@ *Busb.* & *Epiphan.*

[a] Αριςόβυλ@] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 3. §. 1. SPANH.

[b] Τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν] Alio nomine *Judas* dictus & *Philellen.*

* *Cum sibi visum fuisset*] *Aut*, cum in regium imperium trans-

isset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primus imponit, post annos numero quadringentos octoginta & unum, mensesque tres, quam populus Babylonica servitute liberatus in proprias sedes reverterat. cumque Antigonum fratrum suorum sibi ætate proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, cæteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam conjecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat) eoque crudelitatis processit, ut vinctam fame necârit. Addidit & matri fratrem Antigonum, quem amare videbatur, & in primis regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo. quibus primum non credebat, tum quia eum amabat *male* dicentibus animum non advertens, tum quod ea maledicta ab invidia proficisci putabat. Sed cum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reverteretur, & tunc in eo essent ut festum agerent, quo Deo erigunt tabernacula, accidit ut Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero ascenderet splendidissime ornatus in templum, ad festum celebrandum, una cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute facienda: utque tum homines mali & concordiæ eorum dirimendæ cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatum, rem malitiose in majus augentes, exponerent, quasi singula quæ ab illo fierent non essent hominis privati, sed pro animi regii argumentis habenda quæ fecerat, foretque ut illum interficeret cum eò venerit valida armatorum manu stipatus, quod stultum existimet, cum regnare liceat, communicato honore sibi videri *sat* magna assequutus.

Crudelis in fratres Matremque.

Antigonus calumniis petitus.

2. Aristobulus autem his ægre inductus, quo & fratris suspicionem vitaret, & simul saluti suæ prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocavit (decumbebat enim in turri quadam, quæ nominabatur Antonia) eisque imperavit, ut neminem, qui veniret inermis, tangerent; sed & Antigonum, si armatus intraret ad se, interficerent: ipse tamen ad Antigonum misit qui rogaret ut sine armis accederet. Sed Regina, & qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent ut contraria diceret, fratrem *scilicet*, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare ut ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero, nihil mali fraudisve suspicans, sed fratris benevolentiæ con-

Regina Aristique Antigono necem machinantur.

---

transferendum (ita enim ipsi placuit) suum statuisset principatum.

c Μεταβῶναι δόξας,] Μεταθεῖναι *Busb. Hen.* & *Zonar.*

d Πρῶτος ἐπιτίθεται] Alexandrum illius fratrem & successorem primum hoc feciisse dicit *Strabo* non habita ratione Aristobuli, quod is fortasse post assumptum diadema parum vixerit. *Usserius* ad A. M. 3892.

e Τετρακοσίων —— ἐτῶν] Ita etiam apud *Zonaram*. Verum lib. *de Bello Jud.* annos tantum CCCCLXXI huic intervallo tribuit: & sic scripsisse *Josephum* contendit *Vossius*, demonstratque in *Chronol. S.* c. 12. p. 154. Neutrum verum ait *Cappellus* ad *A. M.* 3891. Sed ab ultima captivitate Babylonica ad Aristobuli principatum sunt anni CCCCLXXXI. Hoc forte voluit is à quo hæc mutuatus est *Josephus*. *vπθ'*. *Nicephorus* in *Eclogis*. Videsis *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 137.

f Ἐπανῆλθε.] Κατῆλθε *Hen.* & *Busb.* Ita etiam *Zonar.*

g Τῶν ἀδελφῶν] Τὸν ἀδελφὸν τὸν μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον legisse videtur *Epiphan.* τὸν ὄν μετ' αὐτὸν Αντιγ, *Zonar.*

h Ἀριστόβουλον,] Id quod πρῶτος ἀνθ' ἱερέως ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα de Alexandro Aristobuli fratre & successore dicit Strabo lib. XVI. p. 762. G. H. Unde Josephum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 24. SPANH.

i Τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει·] Τῷ νόμῳ κυρίαν *Hen.*

k Διαφθεῖραι δεδεμένον.] Διέφθειρεν *Hen.*

l Οὐ σέργειν ἐδόκει, μᾶλλον ἂν καὶ κοινωνὸν] Levicula mutatio nescio quomodo commodiorem reddit sensum, οὐ σέργειν ἐδόκει μᾶλλον δὲ, καὶ κοινωνόν. IBBETS.

m Εἶχε τὴν βασιλείαν,] Ἔχειν *Hen.* & *Epiphan.*

n Τὴν ὄν] *Gen.* τι ὄν, Vel ἔτ ὄν Ita etiam *editio Basil.* SPANH.

o Στρατιᾶς ἐπανελθόντος] Στρατιάς *Busb.* (*Cocceius*) *Epiphan.* & *Zonar.*

p Ἐτυχε τὴν μὲν Ἀριστόβουλον] Ἐτυχεν ὥστε τὸν *Busb.*

q Τῷ —— κεκοσμημένῳ,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 2. SPANH.

r Λογιζομένῳ δίκην αὐτὸν, βασιλεύειν ἑαυτὸν,] *Lugd. Bat.* λογιζόμενον εὐηθες &c. Malebat *Cocceius* λογιζόμενος. Si quid mutandum esset, ita scribi posset: λογιζομένῳ, δίκην αὐτὸν βασιλεύειν ἵνα, ἢ τιμῆς &c. i. e. reputante illo secum, melius esse ut solus regnaret, quam participato imperio credere, sese satis magna esse assecutum. Verum satis proba est vulgata lectio. Δίκην enim conjungi debet cum δοκεῖν, atque hic illam animi significat facilitatem & segnitiem, quæ stultitiæ vitium incurrit. HAV.

s Τούτοις ἄκων πειθομένῳ,] Τούτων ἀκόντων καὶ πειθ. solus *Hen.* HUDS. *Lugd. Bat.* similiter. sed καὶ πειθ. non agnoscit. HAV.

t Διέπεμπε τὸν σωματοφύλακας] Διέπεμπεν *Hen. Vat.* & *Busb.*

v Ἐν τῇ βάρει, μεθυσομαθείσῃ δὲ Ἀντωνίᾳ·] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

x Μηδενὸς,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* μηδένα in *Editis.*

y Οἱ σωματοφυλάκων] Illud οἱ ex *MSS.*

z Τὸν πιμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν,] Τὸν ἀγγελθέντα *Hen.* & *Busb.*

a Ὡς ἀδελφὸς ἀκόντας] Ita etiam l. 1. de *Bello Jud.* ὡς ὁ ἀδελφὸς *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

b Πολεμικὸν,] Ita *Busb. Hen.* & l. 1. *de Bello Jud.* πολέμιον in *Editis.*

c Ἰδοι τὸν κατασκόλυ.] Sic *Busb.* & *Hen.* ἴδῃ *Basil.* ᾖδῃ *Gen.*

d Ὑποδόμενος] Forte ὑποδύμενος. COCC.

e Πα-

ἐπιτίθεται μὲν πρῶτος ἀδελφὸς ἀδελφῷ διάδημα περιθέμενος, ἔτη δὲ μετὰ τοῦτον τετρακόσια καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἕν, καὶ μῆνας τρεῖς, ἀφ' οὗ τὸ ἐκ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. σέργων δὲ τὸν ἀδελφὸν τὸν μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον, τὸν μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα πρὸς τὸ δριμὺ τῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν· ἐκείνῃ γὰρ τρισὶν τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει· καὶ μέχρι τοσούτου ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτῇ καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀντίγονον, ὃν σέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὸ μὲν εἰκῇ διὰ φιλεῖν αὐτὸν ὑπὸ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὸ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. ἐπεὶ δὲ Ἀντίγονος ποτὲ λαμπρῶς ἐκ στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἱστάσης, ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ Ἀντίγονον ἐπιπλοῦσαν τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν ἐν αὐτὸν ὁπλιτῶν, εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πολεῖα τὰ ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὐχέσθαι· τοὺς δὲ πατρὸς καὶ διαφθεῖραι τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιτηδεύσαντας, ἀφορμὴν χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὴν πομπὴν τοῦ Ἀντίγονου φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωμένοις, ἐλπίδα πρὸς τὸ βασιλέα, καὶ κακοήθως ὑπὲρ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τὴν πομπὴν τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἐπὶ ἰδιώτου ἕκαστον τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξιν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μηδὲν ἐληλυθὼς καρπούμενος, λογιζόμενον δίκην αὐτὸν, βασιλεύειν ἐκεῖνον, πολλῷ μεταλαμβάνειν δοκεῖν μειζόνων τυγχάνειν.

β'. Ἀριστόβουλος δὲ πυθόμενος, καὶ τὸ ἀνύποπτον εἶναι τοῦ ἀδελφῷ πρὸς τοῦτο, καὶ τὸ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέπεμψε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ· κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μεθυσομαθείσῃ δὲ Ἀντωνίᾳ· καὶ προσέταξεν ἀνδρὶ μὲν ἄπιστον μηδένα, κτείνειν δὲ τὸν Ἀντίγονον ἂν ὡπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν Ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ οἱ συνιδιευθύνοντες αὐτῇ κατ' Ἀντιγόνου, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκόντως ὅπλα καὶ κόσμον πολεμικὸν, ἐπιβουλεύειν πρὸς αὐτὸν ἐπικαλεῖ ὡπλισμένου, ὅπως ἴδοι τὴν κατασκολύ. ὁ δ' Ἀντίγονος μηδὲν ὑποδόμενος κακὸν,

γον, ἀλλὰ θαῤῥῶν τῇ ψυχῇ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένον τὸν παναοπλίαν [c] παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀεμοσθένην, ὑποδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δ' αὐτὸν ἐν τῷ Στρατωνος καλουμένῳ πύργῳ, ὃν συνέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὸν πάροδον, ἀποκλείουσιν οἱ σωματοφύλακες. διεδείξέ γε μὴν ὁ τότε θάνατος, ὅτι μηδὲν μήτε φθόνῳ μήτε ἀβασκανίᾳ ἰσχυρότερον, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον εὐνοίαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ ταύτας τὰς πάθη. μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσειε καὶ [f] Ἰούδαν τινὰ, [g] Ἐσσαῖον μὲν τὸ γένος, ἀδέκαστον δ' ἐν οἷς πρόρρησιν ἀψευδουμένου τὰ πλήθη. ὅτε [h] γὰρ, ἰδὼν τὸν Ἀντίγονον παριόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἷ διδασκαλίας ἕνεκα δὴ πρόλεγεν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν [i] διευψευσμένῳ ζῶντος Ἀντιγόνου, ὃν σήμερον πεντεκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἐν τῷ καλουμένῳ Στρατωνος πύργῳ [k] παριόντα ὁρᾷ. [l] καὶ δὴ μὲν χωρίον σταδίους ἀπέχοντος ἐξακοσίους, ὅπου φονευθήσεσθαι πρόρρησεν αὐτὸν, τὴν ἡμέραν ἤδη δὴ πλείονος ἠνυσμένου, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευδὲς εἶναι. [m] ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονοῦντος, ἀγγέλλεται πεντεκαίδεκα Ἀντίγονον ἐν τῷ ὑπογείῳ, [n] ὃ καὶ αὐτὸ Στρατωνος πύργος ἐκαλεῖτο, [o] ὁμώνυμον τῇ ψυχαλίᾳ Καισαρείᾳ. τὴν μὲν οὖν μάντιν τῦτο διεταράξεν.

γ'. Ἀριστόβουλον δὲ τὴν ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος [p] ἐπ' αὐτῇ, τὴν ἀθυμίας ὑπὸ [q] μύσους κεκακωμένης, ὡς, ἀφθαρεύλων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τὴν ὀδύνης τὴν ἰσχύν, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ ἀκουσθέντων τὰς παῖδων, καὶ [r] δαιμόνιον οἶμαι πρόνοιαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅ σφαγῆτος Ἀντιγόνου πεῖλος ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐκεῖνος συνέβαινεν εἶναι, κεκμήζων, [s] ὀλιγῶν ἐξέχεε. γνομένης δὲ βοῆς πρὸς τὸ ἰδόντων, ὡς δὲ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον [t] ἐπεπείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοοῦντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, πάλησες εἶπον, προχεῖται μὲν αὐτῷ πληγὴ τὴν Ἀντίγονον ὑπὸ δὲ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώξας, "οὐκ ἄρα, εἶπε, λή-"σθη ἐπ' ἀσεβέσιν ἄτων καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν Θεὸν "ἔμελλον, ἀλλά με ταχεῖα ποινὴ συγγενῶς φόνυ με-"πλήλυθε. καὶ μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, "ψυχὴν ὀφειλομένην [v] ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις "δαίμοσι; τί δ' οὐκ [x] ἀθρόαν αὐτοῖς ταύτην ἀποδί-"δως, καὶ μέρος δ' [y] ἐπιπένδω τὸμὸν αἷμα τοῖς μιαι-"φονηθεῖσι;" ταῦτ' εἰπὼν ἐπαπορήσας τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας [z] Ἰτυραίοις, καὶ πολλὴν αὐτῶν τὴν χώραν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλοντο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι, καὶ τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν. [a] φύ-

fidens, ſicut erat toto corpore armatus, adit Ariſtobulum, arma ei oſtenſurus. At poſtquam venit ad turrim, quæ Stratonis appellabatur, qua valde obſcurus erat aditus, occiditur à ſatellitibus. Hujus ſane mors oſtendit, nihil livore & calumnia eſſe fortius, nec quidquam citius benevolentiam naturæque conjunctionem dirimere quam iſtas perturbationes. Maxime autem alicui ſubeat mirari Judam quendam, genere Eſſenum, qui in prædictionibus ſuis nunquam à vero aberraverat. Is, Antigonum conſpicatus præter templum euntem, exclamavit apud ſocios familiareſque ſuos, qui diſcendæ futurorum prædictionis gratia aſſiduo cum eo erant, ſibi *quidem* mortem eſſe optandam, poſtquam falſum dixiſſet, vivente Antigono: quem, cum prædixiſſet moriturum eo die in turri Stratonis, nunc prætereuntem videret. cum is quidem locus, in quo eum occiſum iri prædixiſſet, *illinc* ſtadiis ſexcentis abeſſet, & dici jam major pars præterita eſſet: adeo ut periculum ſubeat, ne falſum ſit ſuum oraculum. Hæc itaque dum loquitur mœretque, nunciatur mortuus Antigonus in ſubterraneo loco, qui & ipſe Stratonis turris appellabatur, eodem nomine quo maritima Cæſarea. Et quidem hæc res vatem *non mediocriter* perturbabat.

Antigonus occiſus.

Ejus mors à Juda Eſſeno prædicta.

3. Ariſtobulum autem continuo cepit necis fraternæ pœnitentia, & ex ea morbus, animo ſceleris conſcientia cruciato, ut, corruptis immodico dolore partibus interioribus, ſanguinem emiſerit. quem dum quidam puerorum, qui ei miniſtrabant, divina ut opinor providentia, exportat uſque ad locum, qui ex Antigoni cæde adhuc ejus cruore decoloratus erat, prolapſus effudit. Hîc orto clamore ab iis qui viderunt, quaſi puer data opera ſanguinem illic effudiſſet, eo audito Ariſtobulus cauſam ſciſcitatus eſt. Atque illis non dicentibus, eo magis ſcire avebat; quod natura ita comparatum ſit, ut homines, cum quid ejuſmodi accidit, quæ ſilentio premuntur deterrima eſſe ſuſpicentur. Tandem ubi minis & terroribus veritatem ab illis extorſit, ex conſcientiæ ſtimulis animo vulneratus multum lachrymarum profudit, & cum alte ingemuerat, "ergo, inquit, fieri non poterat, "ut mea tam impia & conſcelerata facinora Deum "laterent, quin me celeris pœna cognati cædis invaſit. Et quouſque, ô corpus impudentiſſimum, "retinebis deditam fratrum matriſque manibus "animam? Cur vero non univerſam ſimul reddis, "ſed paulatim meum ſanguinem iis libo, quos ne-"farie interfeci." Hæc fatus, moritur inter loquendum, cum unum *duntaxat* annum regnaſſet, Græcorum amator dictus, patriâ ab eo multis beneficiis auctâ, Iturîâ debellatâ, & multâ ejus regionis parte Judææ additâ, coactiſque incolis, ſi in ſua regione manere vellent, circumcidi, & ad Judæorum leges vivere. Natura autem æquus erat

Fratris interitum deplet Ariſtobulus.

Ariſtobulus diem obit.

& &

[c] Παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀεμοσθένην,] Παρεγίνετο *Busb.* παρεγένετο *Hen.* & *Vat.*

[f] Ἰούδαν τινὰ, Ἐσσαῖον μὲν τὸ γένος,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 5. & infr. lib. 17. c. 15. §. 3. SPANH.

[g] Ἐσσαῖον μὲν τὸ γένος,] Ἐσσαῖον *Busb.* & *Hen.* atque ita in lib. 1. de *Bello Jud.*

[h] Γὰρ, ἰδὼν] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[i] Διευψευσμένῳ] Διαψευσαμένῳ *Hen.* HUDS. Et melius mihi inquit mori, quàm ſi mortem fuero mentitus Antigoni *Ruſin.* SPANH.

[k] Παριόντα ὁρᾷ.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* πρεσβύτα in *Editis.* HUDS. Editorum πρεσβύτα multum antepono huic lectioni, quæ forſan ex ſuperioribus παρεσπόντα τὸ ἱερὸν, irrepſit. Hominem prophetam male habuit, quod Antigonum *ſuperſtitem* i. e. πρεσβύτα, nec, ut prædixerat, fato functum videret. IPBETSON.

[l] Καὶ δὴ μὲν χωρίον] Ita *Busb.* & *Vat.* quo modo & *Vet. Interpr.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.* καὶ δὴ χωρίον μὲν σταδίους ἀπέχοντα τοῦ χ. in *Editis Aliiſque*: juxta *Pſeudogorionidem* σταδίους ἀπέχοντας φ'. Exiſtimo per notam numeralem χ non ſignificari ſtadiorum *ſexcentorum* numerum, ſed mille, χ poſito pro χιλίους. *Petitus* in *Animadv.* ἀπειλήτοις tom. 3. p. 719. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 443.

[m] Ταῦτ' ἐν λέγοντος αὐτοῦ] Ταῦτα λέγοντος αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[n] Ὃ καὶ —— Καισαρείᾳ.] Illud ὃ non agnoſcit *Hen.* reperitur tamen & in l. 1. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

[o] Ὁμώνυμον] Ὁμωνύμως *Hen.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[p] Ἐπ' αὐτῇ,] Ἐν ταύτῃ δὲ *Busb.*

[q] Μύσους κεκακωμένης,] Ita *Busb.* (*Coccejus*) & in lib. de *Bello Jud.* μίσους perperam in *Editis Aliiſque.*

[r] Δαιμόνιον] *Lugd. Bat.* δαιμονίαν.

[s] Ὀλιγῶν] In Marg. *L. B.* ὀλιγάτας.

[t] Ἐπετείνετο μαθεῖν,] Ἐπέτεινε δὲ μαθεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[v] Ἀδελφῶν καὶ μητρὸς,] Ἀδελφῆ *Busb. Hen. Vat.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[x] Ἀθρόαν αὐτοῖς ταύτην ἀποδίδως,] Ἀθρόον *Hen.* & *Busb.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 6. SPANH.

[y] Ἐπιπένδω τὸμὸν αἷμα] Ἐπιπένδεις *Busb.*

[z] Ἰτυραίοις,] Ἰτυραίους *Busb.* Ἰτυραίοις *Hen.* & *Vat.*

[a] Φύσει δ' ἐπιεικείᾳ ἰσχύει,] Φύσει δὲ ἐπιεικεῖ ἐπίσχυε *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐσχύετο *Busb.* Dubium an hoc de Ariſtobulo ex ſua ſententia dixerit *Joſephus*, an ex auctoritate *Timageni*. pro

Strabo & Timagenes.

& admodum verecundus, ita atteſtante Strabone ex auctoritate Timagenis, hiſce verbis. "æquum "etiam ſeſe oſtendebat hic vir, valideque Judæis "utilem, quippe qui & ditionem eorum ampliaſ- "ſet, & partem gentis Ituræorum, circumciſionis "fœdere devinctam, illis adjunxiſſet.

σφ δ' ἐπιεικεία κέχρητο, καὶ σφόδρα ὑπ' αἰδοῦς [b] ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοὔνομα καὶ [c] Στράκων ἐκ τῶν Τιμαγένους [d] ὀνόματος λέγων ἅτως. "Ἱππικὸς τὶς ἐφάνη ἀνὴρ, καὶ πολλὰ "τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσκτή- "σατο, καὶ τὸ μέρος τῶν Ἰτουραίων ἔθνους [e] οἰκήσαντα, "δεσμῷ συνάψας [f] τῶν αἰδοίων προσεπτ.

XX. CAP. XII. ΚΕΦ. ιβ'.

Quomodo Alexander, principatum adeptus, expeditionem facit in Ptolemaïdem, & metu Ptolemæi Lathuri obſidionem ſolvit: utque ipſi, quod Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſit & cum eo amicitiam ſimulat, bellum infert Ptolemæus, & Judæos pugna ſuperat.

Ὡς Ἀλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβών, στρατεύει ἐπὶ τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ τοῦτο δείσας Πτολεμαῖος ὁ Λαθύρου πολιορκίαν λύει· καὶ ὡς ἐκεῖνος, ὅτι Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸ Πτολεμαΐων ἀφαπέμπει καὶ φιλίαν πρὸς αὐτὸν συντίθεται, πολεμεῖ Πτολεμαίῳ, καὶ Ἰουδαίους μάχῃ νικᾷ.

Salome quæ & Alexandra. Alexander Jannæus Judæorum rex.

ARiſtobulo autem vita defuncto, Salome ejus uxor, quæ à Græcis Alexandra dicitur, ſoluti ejus fratribus (eos enim in vinculis ut jam diximus, habebat Ariſtobulus) Jannæum, qui *idem eſt* Alexander, regem creavit, qui & ætate & moderatione præſtabat: cui accidit, ut, ſimulatque natus eſt, patri eſſet inviſus, nec unquam, dum ille viveret, in ejus conſpectum veniret. Odium autem ex hujuſmodi cauſa fuiſſe perhibetur. Cum maxime amaret Hyrcanus filiorum ſuorum grandiores, Antigonum & Ariſtobulum, interrogavit Deum, (qui ei *aliquando* in ſomnis apparuit) quiſnam filiorum ſibi futurus eſſet ſucceſſor? Cumque Deus ei hujus Alexandri formam oſtendiſſet, ægre ferens, eum ſibi omnium bonorum hæredem fore, * in Galilæa ubi natus eſt educandum curavit. neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic *Alexander*, poſt Ariſtobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero vitam quietam agere inſtituentem, in honore habuit.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀριστοβούλου, [g] Σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑφ' Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ [h] αὐτοὺς εἶχεν Ἀριστόβουλος, ὡς προεμήκαμεν, [i] Ἰαννᾶϊον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, [k] τὸν καθ' ἡλικίαν πρᾴοντα καὶ μετριότητα· ᾧ καὶ συνέβη γεννηθέντι δῆλος μισεῖσθαι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τοῦ πλούτου αὐτοῦ μηδέποτε εἰς ὄψιν ἀφίκεσθαι. τὸ δὲ αἴτιον δοκεῖ μίσους τοιόνδε λέγεται γενήσθαι. [l] στέργων μᾶλλον τῶν παίδων Ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τοῦ Θεοῦ ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλοι ἔσεσθαι διάδοχος. ὁ δὲ Θεὸς τοὺς τούτου χαριεστέρους δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἧττον ἕξοι κληρονόμους, γινόμενον εἴασεν ἐν τῇ [m] Γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μέντοι Θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν Ὑρκανόν. τὴν δὲ βασιλείαν, μετὰ τὸν Ἀριστοβούλου πλοῦτον, ἔτος παραλαβὼν, τῶν μὲν τοῦ ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο· [n] τὸν δὲ ἕτερον, ἀπαγομένους ζῶν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

Alexander in Ptolemaïdenſes expeditionem facit.

2. Compoſito deinde principatu *ejus*, quo modo ſibi conducere putabat, expeditionem facit in Ptolemaïdem: civeſque prælio victos compellit intra urbem, & admoto exercitu obſidet. nam maritimarum urbium Ptolemaïs ei & Gaza ſolæ ſubigendæ reſtabant, necnon Zoïlus tyrannus qui Stratonis turrim Doraque tenebat. Ac dum Philometor Antiochus ejuſque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocabatur, inter ſe bellum gerunt, ſuaſque vires atterunt, erat nullum Ptolemaïdenſibus ab eis auxilium: verum cum premerentur obſidione, aderat Zoïlus, qui Stratonis turrim Doraque occupaverat, † legionem militum alens, &, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemaïdenſibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita favebant, ut ab eis ſperari aliquid ſubſidii poſſet. Idem enim utrique accidebat quod athletis, ut qui, viribus de-

β'. Καταστησάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν, ὃν ἔφερε συμφέρειν αὐτῷ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προσκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τὰ δὲ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ Πτολεμαΐδι αὐτῷ Γάζα μόνα χειρωθῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζωΐλος ὁ κατασχὼν τὰ Στράτωνος πύργον τύραννος Δωρά· ἃ δὲ [p] Φιλομήτορος Ἀντιόχου, καὶ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀντίοχος, ὁ ἐπικαλεῖτο Κυζικηνὸς, πολεμοῦντες ἀλλήλους, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλύοντες, ὡς ἀδεμία τοῖς Πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ πιεζομένοις τῇ πολιορκίᾳ, Ζωΐλος, ὁ τὰ Στράτωνος πύργον κατασχὼν καὶ τὰ Δωρὰ, παρ' ὧν συνέταττε τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχείρων, διὰ τὸ τὰ βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλᾶν, μικρὰ τοῖς Πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἅτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθληταῖς ἔπα-

---

Joſepho tamen reſponderi poteſt, eum dixiſſe Ariſtobulum fuiſſe natura mitem & modeſtum, non in vita vel rebus geſtis. nam ſæpe fit ut plurima contra naturam fiant, ex neceſſitate, aut timore urgente. *Montacut.* in *Apparatu* p. 229.

b Ἥττων,] Ita cum *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & *MSS.* quibus uſus eſt *Petitus.* κρείττων in *Editis.* Quo modo legerit *Epiphanius*, qui vertit *naturæ valde modeſtæ erat & pudoris ingenui*, aliis conjiciendum relinquo.

c Στράκων] Timagenem quidem laudat *Strabo.* Sed in iis quæ ſuperſunt *Strabonis* hic locus non reperitur. Suſpicor tamen potius Timagenem Syrum fuiſſe quam Mileſium, quem laudat *Joſephus.*

d Ὀνόματος] ὀν δὲ ὀνόματος, שם. REL.

e Οἰκήσαντα,] Lege ᾠκισάντα. COCC.

f Τῶν αἰδοίων προσεπτ.] Τῇ τῶν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Σαλώμη ἡ] Ita in omnibus libris, quibus uſi ſumus, tam *Lat.* quam *Gr.* præter *MSS. Gall.* & *Vat.* qui habent Σαλίνα cum *Euſebio Aliiſque.* ut videre eſt apud *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 139. Sed Salinam à Salome diverſam facit *Uſſerius* ad *A. M.* 3892. Videſis *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3897. HUDS. Judæi in Megillath Taanith hoc nomen ſcribunt שלמיון, & id nomen dant uxori Regis Jannæi. Sic μήτηρ αὐτῶν Σαλαμίων appellatur mater 7 fratrum, in MSto codice libri *quarti de* Machabæis. REL.

h Αὐτοὺς εἶχεν] Αὐτοὺς non agnoſcit *Hen.*

i Ἰαννᾶϊον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι,] Ἰαννέαν *Hen. Basil. Nicephor. in Eclogis & Zonar.*

k Τὸν καθ' ἡλικίαν] Τὸν γὰρ καθ' ἡλ. & mox ᾧ συνέβη *Hen.*

l Στέργων] *Lugd. Bat.* στέργων τε. Adſcripſit Codici meo Cocceſius, Forte εἰς τὰ HAV.

* *In Galilæa ubi natus eſt educandum curavit.*] Genitum in Galilæa nutriri dimiſit, *Epiphan.*

m Γαλιλαίᾳ] Nam Galilæa non adeo felix habita & exculta ac reliqua Judæa, ut conſtat ex *Actis* c. 2. v. 7. *Joan.* c. 7. v. 52. & *Matth.* c. 26. v. 73.

n Τὸν δ' ἕτερον,] Qui Abſalomus dictus eſt.

o Τῶν δὲ —— ἀλλήλους,] Antiochus Philometor & Antiochus Cyzicenus *Philometor* idem qui *Grypus* in Exc. Scalig. p. 227. vid. de mutuis eorum bellis ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Φιλομήτορος] Ἐκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. in Græcis *Euſebii*, p. 227.

† *Legionem militum alens*,] *Al.* una cum legione militum quam alebat.

ἔπαχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορευκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὡς ἀχωρήσαι διεπλεον, ἀγκύρας δ' ἀναπαύσει προφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ παρὰ τοῦ Αἰγύπτου βασιλέως, ὃς τὴν Κύπρον ἐχόντος Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς Κύπρον παρεγένετο. πεμψάντες οὖν παρὰ τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνευόντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῆς πρέσβεως, ὡς πλοῦς εἰς Συρίαν ἐξ Γαζαίων ἑστῶτας μετὰ τῶν Πτολεμαέων καὶ Ζώϊλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκπλεῖν ἔσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαεῖς Δημαίνετος ὁ πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας ἐπίσησεν, "ἄμεινον εἶναι φάσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ γενησομένῳ μετὰ κινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανερὰν εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότην προσδόκας αὐτοὺς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸ παρόντος μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ προσδοκᾶσθαι δυνάμιν αὐτῷ κατασκευάζομενον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς· προσδόκαν γὰρ αὐτὴν ὥστε καὶ τὸν Κύπρου τὸν ὑὸν ἐκβαλεῖν. εἶναι δὴ Πτολεμαίῳ μὲν προμαρτοῦντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον· αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον." ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος κατὰ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαέων μεταβολὴν, ἦλθεν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον, ἐντεῦθεν τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν. ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτοῦ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι περὶ τετρακισμυρίους· ὡς δὲ προάγων πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευόμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζώϊλός τε ἐκ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πρεσβευομένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύειν μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος· ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λαθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὀλίγοις τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑπομενόμενος. καὶ τελευτήσας δὲ δώρων ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αὐτῶν Ζώϊλον ἐκποδὼν ποιησάμενος τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προστενεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χάρᾳ τὸν Ζώϊλον· ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρᾳ ἀποπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τὰς γεγυμνένας πρὸς αὐτὸν ὁρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δὲ ἐπὶ τὴν πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τὴν Ἰουδαίαν κατασρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τὴν τοῦ Πτολεμαίου ἀφάνειαν μαθὼν, συνήθροισε τοὺς πάντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων, ὡς δ' ἔνιοι συγγεγραφεῖς εἰρήκασιν, ὀκτώ· καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν Ἀσωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει, Σάββασιν αἱρεῖ καὶ κρατεῖ αὐτὴν, καὶ τοὺς μυρίους σώματα τοὺς πλείους ἔκτεινεν ἐλάβε λείαν.

fecti & laſſati, cedere tamen erubeſcentes, perſeverarent, atque quieſcentes & reſpirantes pugnam differrent. Supererat autem illis una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, Cyprum tenente, qui à matre Cleopatra imperio dejectus Cyprum ſe contulerat. Igitur hunc oratum miſerunt Ptolemaïdenſes, ut ſibi ſuppetias ferret, ipſoſque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Cumque ei ſpem feciſſent legati, quod in Syriam trajectus habiturus eſt Gazæos & Zoilum à Ptolemaïdenſibus ſtantes, atque Sidonios dicerent & multos una cum eis in auxilium acceſſuros, his rebus ille elatus navigationem adornare feſtinabat.

Ptolemæum Lathurum in auxilium accerſunt Ptolemaïdenſes.

3. Interea autem Demænetus, homo popularis eloquentiæ, & qui tum auctoritate apud Ptolemaïdenſes valebat, fecit ut ſententiam illi mutarent, dicens "præſtare incerto eventu periclitari cum "Judæis, quam manifeſtam accipere ſervitutem, "domino ſe tradendo: & inſuper non modo præ"ſens habere bellum, ſed etiam multo majus ab "Ægypto *exſpectare*. Non enim rerum ſuarum "adeo negligentem fore Cleopatram ut permiſſu"ra eſſet Ptolemæum vires ſibi comparare ex vi"cinis, ſed eos magna manu aggreſſuram eſſe: "quippe quæ filium etiam ex Cypro dejicere co"netur. Eſſe autem Ptolemæo, ſi ſua ſpe dejectus "ſit, receptum rurſus in Cyprum; ipſis vero ex"tremum periculum *adeundum*." Et quidem Pto"lemæus, cognito dum proficiſceretur, quod Pto"lemaïdenſes conſilium mutarint, nihilominus na"vigavit; & in eam quæ Sycaminus dicitur appulſus, ibi cum copiis ſuis exſcenſionem fecit. Erat autem in univerſum ejus exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta millia: quibus prope Ptolemaïdem ductis factiſque caſtris, cum *cives* neque ipſius legatos admitterent neque verba audirent, valde anxius erat & æſtuabat.

Demænetus ſuadet Ptolemaïdenſibus, ut Ptolemæum in urbem non reciperent.

4. Poſtquam vero Zoilus & Gazæi ad eum veniſſent, oraſſentque ut ſibi auxilium ferret, agris eorum vaſtatis à Judæis & Alexandro, obſidionem quidem, præ metu Ptolemæi, ſolvit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps aſtu rem gerebat, clanculum Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſens, aperte vero amicitiam & ſocietatem cum eo ſimulans. Quinetiam quadringenta argenti talenta daturum ſe promiſit, ea lege ut Zoilus tyrannus è medio tolleretur, & regio Judæis attribueretur. Et tum quidem Ptolemæus, libenter inita cum Alexandro amicitia, Zoilum in poteſtatem ſuam redigit: verum poſtea, ubi audivit Alexandrum clam ad matrem ſuam Cleopatram nuncios mittere, ſolvit quod ei præſtiterat jusjurandum, & Ptolemaïdem, quæ eum non admiſerat, adgreſſus obſidet: atque relictis in obſidione ducibus & parte copiarum, ipſe cum reliquis ad Judæam populandam profectus eſt. Alexander autem, intellecta mente Ptolemæi, coëgit & ipſe ad quinquaginta incolarum millia, aut, ut ſcriptores quidam tradiderunt, octoginta; & aſſumptis copiis Ptolemæo obviam proficiſcitur. Ptolemæus vero Aſochin Galilææ urbem Sabbato de improviſo adortus expugnat; & circiter decem corporum millia, multamque aliam prædam capit.

Fœdus inter Ptolemæum Lathurum & Alexandrum.

Quòd Alexander dolo malo egerit, fœdus frangit Ptolemæus.

Aſochim expugnat.

5. Dein-

q Ἐσῶτας μὲν τῶν Πτολεμαέων] *Lugd. Bat.* σωιεσῶτας μὲν τῶν Πτολεμαίων.
r Πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.] Τὰ πρὸς τὸν ἔκπλουν *Busb.* & *Hen.*
s Δημαίνετος,] Δημήτριος juxta quoſdam *Epiphanii* libros.
t Ἐπείσησεν,] Ἐπεισεν *Busb.* & *Hen.*
v Γενησομένῳ μεταβαλόντας] Γενομένῳ μεταβαλόντας *Vat.*
x Εἰσδέξασθαι δουλείαν,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit *ſuſcipere*. εἰσδέξασθαι in *Editis Aliiſque*. Forſan εὐδέξασθαι legendum.
y Κατασκευαζόμενον] *L. B.* κατασκευαζομένῳ.
z Διαμαρτοῦντι τῆς ἐλπίδος] Διαμαρτεῖν *Hen.*
a Κίνδυνον τὸν ἔσχατον.] Κινδυνῶν *Hen.*
b Κατὰ τὸν πόρον μαθὼν] Καθὼ τὴν πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
c Μεταβολὴν,] *L. B.* μεταβουλὴν.
d Αὐτὸ] Αὐτῷ *Hen* & *Vat.*
e Πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι] *L. B.* πεζοί τε ἅμα σὺν ἱππεῦσι.
f Αὐτῶν τῆς χώρας] Ita *Gen.* αὐτὸν *Baſ.* αὐτοῖς *Vat.*
g Πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν] Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον *Busb.*
h Διαπεμπόμενον αὐτὸν] Διαπεμψάμενον *Vat.*
i Τῷ λοιπῷ] Μετὰ τοῦ λ. *Hen.* τὸ λοιπὸν *Busb.*
k Τὴν Ἰουδαίαν] Ita *MSS.* τὴν Ἰουδαίων in *Editis*.
l Ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ.] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπαντᾷ in *Editis*.
m Ἀσωχεῖ] Hæc urbs alibi *Joſepho* dicitur Ἀσωχεῖς & Ἀσῶχις. *Epiphanio* autem *Aſochiton* aut *Aſocron*. at *Sachan* appellat *Pſeudogorionides*. Ἀσωχείτου τῆς Γαλ. in *Cod. Vat.* HUDS. Conf. de Vita §. 41. SPANH.

XXI. *Ptolemæus & Alexander pugnæ se parant.*

5. Deinde Sepphorim tentavit, quæ ab ea quam populatus erat prope aberat: multisque ibi amissis Ptolemaïdem abiit, conflicturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Alexander apud Jordanem fluvium, ad locum quendam nomine Asophum, non longe à Jordane fluvio; & prope hostes castra metatur. Cæterum habebat in prima acie octo pugnatorum millia, quos Hecatontomachos appellabat, qui scutis ære tectis utebantur. itemque Ptolemæi prima acies tectos ære clypeos gestabat. Veruntamen cæteris quidem rebus inferiores erant Ptolemæani, eoque timidius periculum subierunt: sed non parum eis audaciæ addidit Philostephanus aciei ordinandæ præfectus, jubens transire fluvium qui inter castra positus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non existimavit. nam facilius hostes, si fluvium à tergo haberent, se superaturum esse credidit; quod ex prælio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat & manibus & animis prælium; magnaque utriusque exercitûs facta erat cædes. Cumque superiores evaderent Alexandri milites, Philostephanus, partitus copias *suas*, cedentibus commode subsidia mittebat; ac nemine inclinanti Judæorum parti succurrente, fiebat ut isti fugerent, qui in proximo erant *illis* non subvenientibus, sed simul cum eis in fugam se conjicientibus, at Ptolemæani contra ac illi faciebant. Nam Judæis instantes, eos occidebant: & ad extremum omnes in fugam actos persequebantur, tanta strage edita, ut eis & ferrum obtunderetur & manus delassarentur. quippe triginta hominum millia *in eo prælio* occisa retulerunt: (at Timagenes dixit quinquaginta millia *cecidisse*) atque alios partim captos, partim domum fuga dilapsos.

Aciei quo modo ordinata.

Alexandri copiæ fusæ fugataeque.

Timagenes historicus.

Ptolemæi Lathuri crudelitas.

6. Ptolemæus vero, post victoriam regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Judææ pagis: quos feminarum & infantum plenos nactus, militibus imperavit ut eos jugularent & frustatim dissecarent, & cum membratim in ferventia ahena eos conjecissent, libamenta facerent. Hoc autem *illis* mandavit, ut qui ex prælio elapsi fuerint & ad eos venerint, hostes humana carne vesci arbitrarentur; & ea re illos qui viderent magis perterrefacerent. Imo & Strabo refert & Nicolaus, quod eos hoc modo acceperit ut memoravi. Ad hæc Ptolemaïdem vi expugnavit, ut etiam alibi indicavimus.

Strabo & Nicolaus Damascenus.

ε'. Πειράσας ᾗ καὶ [n] Σεπφώρην μικρὸν ἄπωθεν τ῀ πεπορθημένης, πολλὰς ἀποβαλὼν ἤδη πολεμήσων Αλεξάνδρῳ. [o] ἠπλίτησε δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ιορδάνῃ ποταμῷ Αλέξανδρος, πρέ τινα τόπον λεγόμενον [p] Ασωφὼν, ὃ πόρρωθεν ὁ Ιορδάνης ποταμὸς· καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τ῀ πολεμίων. εἶχε μέντοι τὰς [q] πεμαχομένας ἑκατοντομαχίας, ἃς Εκατοντομάχας προσηγόρευσεν, ὁπλισμένους χαλκοῖς θυρεοῖς. ἦσαν ᾗ καὶ τοῖς τ῀ Πτολεμαίου [r] πεμαχοῦσιν ὁπλισμένοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοιγε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τ῀ Πτολεμαίου, διὰ τὸ ἑτέρου σωθῆναι εἰς τὸ κίνδυνον· θάρσος ᾗ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον [s] ἐποίησεν ὁ ταξιάρχης Φιλοστέφανος, διαβαίνειν κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃς μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Αλεξάνδρῳ ᾗ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν. [t] ἐνόμισε γὰρ εἰ κατὰ νώτου λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾴδιον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν οὐκ ἐκ μάχης δυναμένους. [v] κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν παρ' ἀμφοτέρων ἰσοπαλῆ ἔργα χειρῶν καὶ προθυμίας διεφαίνετο, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων [x] τ῀ στρατευμάτων. ὑπερτέρων ᾗ τ῀ Αλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος, διελὼν τὴν δύναμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκέρα· μηδενὸς ᾗ τῷ κλιθέντι μέρει τ῀ Ιουδαίων προσβοηθοῦντος, [y] τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων [z] τ῀ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τ῀ φυγῆς, οἷ ᾗ τ῀ Πτολεμαίου πάντα τοὐναντίον τούτων ἔπραττον. ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ιουδαίους, καὶ τὸ πλῆθος πραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἔδυ ὁ σίδηρος [a] αὐτοῖς ἐμβλωθῆναι κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν [b] ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης ᾗ, πεντακισμυρίους εἰρηκε· τ῀ ᾗ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία.

ς'. Πτολεμαῖος ᾗ μὴ τὴν νίκην [c] πεσκαλάμην τὴν χώραν, ὀψίας [d] ἐπιγινομένης ἔν [e] τισι κώμαις τ῀ Ιουδαίων κατέμενεν· ἃς γυναικῶν ὁμοῦ μειρακίων, καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτὰς ἔτι κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο ᾗ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τ῀ μάχης, καὶ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς [g] καταπλήξωσι ταῦτ' ἰδόντας. [h] λέγω ᾗ ἐγὼ Στράβων ὁ Νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐξεύρατο τ῀ τρόπον, καθὼς καὶ γὼ προείρηκα. [i] ἑλὼν ᾗ ὁ τὴν Πτολεμαΐδα κατ' κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν.

n Σιπφώρην] Ita *Hen.* & *Vat.* & recte, cum ΣΕΠΦΟΡΗΝΩΝ habeant Nummi. Σιμφώρην in *Editis Aliisque.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 304. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 999. HUDS. *Gen.* Σιμφώρην, vel Σίπφωρην. malè etiam *Gen.* Σαμφόρεοις seq. lib. 14. c. 5. §. 3. Vel Σιπφωρεῖς· lib. 17. c. 12. §. 5. Σιπφώρην, ubi *Gen.* Σίπφωρην· & *alibi.* lib. 2. c. 4. §. 1. Nummi ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. SPANH.

o Ηπλίτησε δ' αὐτῷ] Υπλίτησε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

p Ασωφὼν,] Σαφὼν veram scripturam esse existimat *Petitus* in *Animadv.* ὠκεδόποις, tom. 3. p. 724. eundemque locum esse credit, qui *Hieronymo* dicitur *Saphon.*

q Πεμαχομένας ἑκατοντομαχίας,] Μαχομένας legisse videtur *Epiphan.* unde nonnihil firmari videtur, quod loco jam citato asserit *Petitus*; scilicet, eos non fuisse qui in prima acie pugnant, *velites*, sed *triarios*, in quibus totius exercitus spes, quorum singuli *centum hominum* impetum sustinere poterant.

r Πεμαχοῦσιν] Ita cum *Hen.* πεμαχῶσιν in *cæteris.*

s Επολησεν] Επεποίησεν *Hen.* & *Vat.*

t Ενόμισε γὰ] Ενόμιζε *Vat.*

v Κατ' ἀρχὰς] Ως ᾗ συσπῶσαν, κατ' ἀρχὰς μὲ παρ' ἀμφοτέροις ἰσὰ ἔργα χειρῶν καὶ προθυμία διεφαίνετο, καὶ πολὺς φόνος ἐξ ἑκατ. *Busb.*

x Τῶν στρατευμάτων.] Illud τ῀ ex *MSS.*

y Τούτοις μὲ συνέβαινε φεύγειν,] Τούτους *Hen.* & *Busb.*

z Τῶν πλησίον,] Μηδὲ τ῀ πλ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Αὐτοῖς ἐμβλωθῆ κτείνουσι,] Αὐτῶν *Vat.*

b Ανδρῶν ἀποθανεῖν.] Ita *Hen. Busb.* ἀνδρας *Busb.* αὐτῶν in *Editis.*

c Προσκαλάμην] Προσκαλαβὼν *Vat.*

d Επιγινομένης] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* γινομένης in *Editis.*

e Τισι κώμαις τ῀ Ιουδαίων] Hoc modo *Hen.* & *Vat.* τῶν in *reliquis.* & χώραις pro κώμαις *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

f Καὶ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες,] Καὶ abest *Hen.* & *Busb.*

g Καταπλάγωσι ταῦτ' ἰδόντας.] Καταπλαγῶσι *Vat. Hen.* & *Busb.* καταπλαγῶσι in *Editis.* mox ταῦτα ἰδόντες *Hen.* quòd una cum καταπλαγῶσι ferri potest, si αὐτοὶ pro αὐτὰς scriberetur.

h Λέγω ᾗ γὼ Στράβων γὼ Νικόλαος,] Illi λέγω ᾗ γὼ & cætera usque ad ἔλαβε desunt in *Epiphanii* libris.

i Ελαβε ᾗ γὼ τὴν Πτολεμαΐδα κατ' κράτος,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἔλαβον in *Editis.*

ΚΕΦ. ιγ΄.

Ως Αλέξανδρ☉, Κλεοπάτρας συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιησαμένης, στρατεύ☽ ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν κατασκάπτ☉ καὶ ὡς πολλὰς Ιουδαίων κατ' αὐτὸ στασιασάντων μυριάδας ἀναιρεῖ. Περὶ Αντίοχ☉ Γρυπ☉, Σελεύκ☉, Αντίοχ☉ Κυζικην☉ Ϲ Εὐσεβ☉ς, Ϲ ἄλλων.

CAP. XIII.

Quomodo Alexander, postquam Cleopatra cum ipso societatem iniisset, expeditionem facit in Cœlen-Syriam, & Gazæorum urbem funditus evertit: utque multas Judæorum myriadas, ob motam in ipsum seditionem, occidit. De Antiocho Grypo, Seleuco, Antiocho Cyziceno & Pio, aliisque.

Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τ῀ Ιουδαίων ἀδεῶς πορθοῦσα, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχουσα, ὠφείλησεν οὐκ ἔγνω τ῀τον ὑπὸ τ῀ πύλας ὄντα, καὶ πολυωρ῀τα τὴν τ῀ Αἰγύπτ☉ ἀρχὴν μείζω ἡγούμενον· ἀλλὰ [k] ἀσθενὲς καὶ μ῀ ναυτικῆς καὶ [l] πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τ῀ ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα [m] Χελκίαν καὶ Ανανίαν τὸς Ιουδαίους. τὰ δ' πολλὰ χ῀ [n] πλούτ☉, καὶ τοὺς υἱωνοὺς καὶ διαθήκας πέμψασα [o] Κώοις [p] παρέθηκεν. κελεύσασα δ' τ῀ υἱὸν Αλέξανδρον στόλῳ μεγάλῳ [r] πλεῖν εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τ῀ [s] Πτολεμαέων [t] ἐπολιόρκ τὴν πόλιν. Πτολεμα῀☉ δ' ἀπελθὼν ὀκ τ῀ Συρίας [v] εἰς Αἴγυπτον ἔσπευσεν, αἰφνιδίως αὐτὸν οἰόμεν☉ κενὸν οὐσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διημαρτάνθ τ῀ ἐλπίδ☉. κ῀ [x] τοῦτον δὴ τ῀ χρόνον, σπείσ☉ καὶ Χελκίας, τ῀ ἕτερον τ῀ τ῀ Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν πρὸ Κοίλου Συρίαν, [y] διώκοντα Πτολεμαῖον.

β'. Ακούσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τ῀ υἱ῀, καὶ ὅτι τὰ πρὸς τὴν Αἴγυπτον ὀχ ὃν προσεδόκα τρόπον [z] προσεχώρησεν αὐτῷ, πέμψασα μέρ☉ τ῀ στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν [a] ἀπὸ τ῀ χώρας. καὶ ὁ μὲν, ὀκ τῆς Αἰγύπτ☉ πάλιν ὑποστρέψας, τ῀ χειμῶνα [b] διέτριβεν ὐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δ' ὐν τούτῳ τὴν ὐν Πτολεμαΐδι φρουρὰν ὀκ πολιορκίας [c] λαμβάν Ϲ τὴν πόλιν. Αλεξάνδρ☉ δ' αὐτῇ μ῀ δώρων προσελθόν☉, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν, [d] πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' ὀκ ἄλλης ἢ ταύτης ὑπαρχόντος, τινὲς μὲν τ῀ φίλων Ϲ ταῦτα συνεβούλευον [e] αὐτὴν λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθόσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ πρέπειν ὑπὸ ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ιουδαίων κείμενον. Ανανίας δ' συνεβούλευε τοὐναντία, λέγων "ἄδικα ποιήσειν αὐτὴν, εἰ "σύμμαχον ἄνθρωπον [g] ἀφαιρήσ☽ τῆς ἰδίας, ἐξουσίας, καὶ "ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησὶν, ὅτι "τὸ πρὸς τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἁπάντας ἡμᾶς σοι τὸς Ιουδαίους "[h] κατασκήσ." ταῦτα δ' [i] Ανανίου παρακαλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πείθ☽ μηδὲν ἀδικῆσαι τ῀ Αλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ὐν Σκυθοπόλ τῆς Κοίλης Συρίας.

γ'. Ο δ', τ῀ ὐν Πτολεμαΐδι φόβων ἐλευθερωθεὶς, στρατεύ☽ μὲν ὅμως ὑπὲρ τὴν Κοίλην Συρίαν· [k] αἱρεῖ δ' Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ Ϲ Αμαθοῦντα μέγιστον ἕρυμα τ῀ [l] ὑπὲρ Ϝ Ιορδάνου καλωκημένων, ἔνθα καὶ τὸ

Cleopatra autem videns filium crescere, & Judæam arbitratu suo vastare, urbemque Gazæorum in sua potestate habere, statuit non adeo sui negligens esse ut eum pateretur, cum jam ad portas esset, majorque factus Ægypti imperium cuperet: sed confestim cum navalibus pedestribusque copiis adversus eum proficiscitur, mandata totius exercitûs cura Chelciæ & Ananiæ Judæis. magnam autem facultatum suarum partem, nepotesque & testamentum ad Coos depositum misit: jussoque filio suo Alexandro in Phœnicen ingenti cum classe navigare, Cleopatra, cum ea *regio* deditionem fecisset, ad Ptolemaïdem venit: & à Ptolemaïdensibus non admissa, urbem obsidebat. Ptolemæus vero, à Syria profectus, Ægyptum properavit, existimans ab exercitu vacuam posse de improviso opprimi. Sed eum spes fefellit. Eodem tempore accidit, ut Chelcias alter Cleopatræ dux moreretur in Cœle-Syria, dum Ptolemæum persequitur.

Cleopatra contra Ptolemæum proficiscitur.

Cleopatra Ptolemaïdem obsidet.

2. At Cleopatra, audito filii conatu, & ut in Ægypto non qualem sperabat successum res habuissent, missa exercitus parte eum è regione *ista* expulit. Atque ille quidem, ab Ægypto iterum reversus, Gazæ hyemabat. Cleopatra interea Ptolemaïdis præsidium urbemque obsidione capit. Cum autem eam Alexander adiisset cum muneribus & quali decebat cultura, quippe qui à Ptolemæo male multatus esset, & aliud perfugium nullum haberet, quidam amicorum Cleopatræ ei suadebant ut & dona acciperet, & regionem impetu in eam facto occuparet: neque permitteret ut tanta strenuorum Judæorum multitudo uni viro pareret. Verum Ananias longe aliter consulebat, dicens, "injuste facturam si socium hominem sua "potestate privaret, idque cognatum nostrum. "Non enim ignorare te volo, inquit, si huic facta "fuerit injuria, nos omnes Judæos tibi habebis "hostes." Cum autem ista *eam* admonuisset Ananias, adducta est Cleopatra ut Alexandrum non violaret; quin societatem cum eo fecit Scythopoli in Cœle-Syria.

Ptolemaïdem capit.

Cum Alexandro societatem facit.

3. Ille vero, Ptolemæi metu liberatus, continuo exercitum ducit in Cœlen-Syriam: & Gadara decem mensium obsidione expugnat. Insuper & Amathuntem capit, munitionem omnium quæ ad Jor-

Alexander, expeditione facta, multas urbes in potestatem suam redigit.

[k] Παρεσχεῖτο καὶ μ῀ ναυτικῆς] Παρεσχεῖτο μ῀ καὶ ναυτ. *Vat.* παρ. μ῀ ν. *Busb.* & *Hen.*

[l] Πεζικῆς δυνάμεως] Πεζῆς *Hen.* & *Busb.*

[m] Χελκίαν καὶ Ανανίαν] Vide supr. c. 10. §. 4.

[n] Πλοῦτ☉,] Πλοῦτ☉ αὐτῆς *Hen.* & *Busb.* Ϲ αὐτῆς *L. B.*

[o] Κώοις] *Apud Côn insulam commendans* in *Editis Epiphanii*, in *MSS.* vero *apud* Coos *commendans.* Κῶς πόλις Αἰγύπτ☉ *Steph. Byzant.* Κῶς νῆσ☉ Ægypti, apud *Ptolemæum.*

[p] Παρέθηκεν.] Παρέθετο *Hen. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[q] Δὲ τ῀ υἱὸν] *L. B.* τ῀ υἱ῀.

[r] Πλεῖν ——— Πτολεμαΐδα·] Παρεπλεῖν, εἰ ὁ φυγὴ ἡμοῖ☉. ἡ Κλεοπάτρα ὁ μ῀ πάσης αὐτῆς τ῀ δωμάτιος *Hen.* (*Lugd. Bat.*) παρεπλεῖν εἰς Φοιν. ἡ Κλ. μ῀ πάσης αὐτῆς τ῀ δωμάτιος ἦκεν *Vat.* & *Busb.* in *Epiphanii* libris, *cumque jussisset filium suum Alexandrum cum maxima classe navium ad Phœnicen navigare propter refugia, omnem suam expeditionem Cleopatra in Ptolemaïde deposuit.*

[s] Πτολιμαείων] Πτολεμαίων *Busb* & *Hen.*

[t] Επολιόρκ τὴν πόλιν.] Πολιορκεῖ *Vat.*

[v] Εἰς Αἴγυπτ☉ ἔσπευσεν,] Επὶ τὴν Αἴγυπτον *Vat.* & *Hen.* εἰς τὴν Αἴγυπτον *Busb.*

[x] Τοῦτον δὲ] *L. B.* τοῦτον γδ.

[y] Διώκοντα Πτολεμαῖον.] Ita etiam *Epiphan.* διδιόντα τ῀ Πτολ. solus *Hen.*

[z] Προσεχώρησεν αὐτῷ,] Προσεχωρήσαν *Hen.* satis recte; modo deleatur ὅτι in superioribus. προσεχώρησεν *Lugd. Bat.*

[a] Απὸ τ῀ χώρας.] Ex τ῀ χ. *Hen.* & *Busb.*

[b] Διέτριβεν ὐν Γάζῃ.] Ita *Hen.* & *Busb.* διέτριψεν in *Editis.*

[c] Λαμβάν Ϲ καὶ τὴν πόλιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολιορκίᾳ λαμβάν *Busb.* λαῷ ὐν πολιορκίας καὶ τὴν π. in *Editis.*

[d] Πεπονθότ☉ μὲ κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου,] Καὶ ἀξίωτ☉ ἐπαγγεῖν πεπονθότι & mox δύσορξιτι *Busb.*

[e] Αὐτὴν λαβεῖν,] Αὐτῇ & mox ἐπελθόσῃ *Hen.*

[f] Εναντία,] Τὰναντία *Busb.*

[g] Αφαιρήσ☽ τ῀ ἰδίας ἐξουσίας,] Αφαιρεθήσ☽ *Hen.*

[h] Κατασκήσ.] Κατασκλάσ *Busb.*

[i] Ανανίου παρακαλέσαντ☉,] Ανανίᾳ παρενέσαντ☉ *Busb.* Ανανίᾳ παρενέσαντ☉ *Hen.*

[k] Αἱρεῖ δ' Γάδαρα] Αἱρεῖ *Hen.*

[l] Υπὲρ Ϝ Ιορδάνου καλωκημένων,] Υπὲρ τ῀ Ιορδάνου *Hen. Vat.* atque l. 1. de *Bello Jud.* in *MS. Lipsiensi* ὑπὲρ Ιορδάνου, forsan pro πρὸ Ιορδάνου. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 560. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 401.

Jordanem ſitæ erant maximam, ubi rerum ſuarum pulcherrimas & chariſſimas Theodorus Zenonis filius habebat. Is, Judæos nec opinantes aggreſſus, decem eorum millia interficit, & Alexandri impedimenta deprædatur. Tamen his Alexander non eſt attonitus, ſed in maritimas oras Raphiam & Anthedonem (cui poſtea rex Herodes Agrippiadi nomen impoſuit) expeditionem facit, quam & ipſam vi cepit. Cumque videret Ptolemæum à Gaza in Cyprum, ejuſque matrem Cleopatram in Ægyptum receſſiſſe, iratus Gazæis, quod Ptolemæi opem imploraſſent, urbem obſidebat agrumque eorum vaſtabat. Apollodotus vero Gazæorum dux, cum duobus peregrinorum millibus & decem millibus domeſticorum noctu, Judæorum caſtra invaſit; ac quantiſper nox erat vincebant Gazæi, (hoſtes in eam opinionem adducentes, ut crederent Ptolemæum eſſe qui ipſos adortus eſſet) verum orta die, animiſque errore liberatis, ubi rei veritatem intellexerunt Judæi, ſeſe in unum conglobant, factoque in Gazæos impetu eorum circiter mille interficiunt. Cum autem Gazæi reſiſterent, & nec ob *rei alicujus* inopiam nec ob cæſorum multitudinem cederent (nam vel quodvis potius perferre in animum inducebant, quam in hoſtis poteſtatem redigi) eis etiam animos & alacritatem addidit Aretas Arabum rex, quem ſibi auxilio venturum ſperabant, quod ita promiſerat. Sed accidit, ut Apollodotus ante perimeretur. nam Lyſimachus ejus frater, ei ex invidia obtrectans, quoniam apud cives gratia valeret, eum interfecit, & collecto milite urbem Alexandro tradidit. Atqui ille ſtatim ut ingreſſus eſt placide ſe gerebat; verum poſtea milites in Gazæos immiſit, & eos ulciſci permiſit. Illi autem alii aliò verſi Gazæos interficere: quanquam ne Gazæi quidem ſegnes animos præbuerunt, quin in ſe irruentibus ita reſtiterunt, ut Judæorum non pauciores occiderint quam quot erant ipſi. Nonnulli vero deſerti domos incenderunt, ne ulla ex eis ſpolia ſupereſſent quibus potirentur hoſtes. Erant etiam qui liberos uxoreſque *ſuas* ſuis manibus perimebant, coacti eos hoſtium ſervitute ita liberare. erant autem conſiliariorum omnino quingenti qui in Apollinis fanum confugerunt: (nam accidit, ut, dum capta urbs eſt, ſenatus haberetur) eos vero etiam interfecit Alexander, & urbe in illos diruta revertit Hieroſolyma, poſtquam eam unum annum obſederat.

Gazam obſidet.

Gazæi fortiter ſe gerunt.

Gaza capta.

Magna ſtrages Gazæorum & Judæorum.

Mors Antiochi Grypi.

4. Cæterum ſub id ipſum tempus etiam Antiochus, Grypus cognominatus, moritur ex inſidiis Heracleonis, cum quidem annos vixiſſet quinque & quadraginta, regnaſſet vero novem & viginti. Cum autem Seleucus ejus filius ei in regnum ſucceſſiſſet, bellum adverſus Antiochum movebat, patris *ſui* fratrem, cui cognomen erat Cyziceno; i-

Seleucus ei in regnum ſuccedit.

κάλλιστα Ϲ ἀξιοῦσα [m] Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν. ὃς ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν [n] ἀπέκτεινε, καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἁλίσκεται. τότε μὲν οὖν [o] ἐπὶ καταπλήττει τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐπιστρατεύει [p] τοῖς [q] ἐπιθαλατίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνηδόνι, ἣν ὕστερον [r] μὲν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετωνόμασε, καὶ κατὰ κράτος εἵλε Ϲ ταύτην. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Γάζης εἰς Κύπρον [s] ἀνακεχωρηκότα, τήν τε μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν [t] πορθεῖν ἐνόμιζεν. Ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ [v] μυρίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ἐπῆρχεν ἡ νὺξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι· δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· ἡμέρας δὲ καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ἐπιστρέφονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις πορσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν πρὸς [x] χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε [y] ὑπὸ τῆς εὐδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐκλιδόντων· πᾶν γὰρ ὑπὲρ ὑπομένουσι παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι· [z] προσπέμψας αὐτοῖς τὴν [a] προθυμίαν Ϲ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ἐπιδόξων [b] ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχον ἐπαγγελάμενον. ἀλλὰ σωθὲν πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον ἀφῆλε. [c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [d] ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ πρὸς τοὺς πολίτας εὐδοκιμεῖν, κλείνας αὐτὸν καὶ πραιωλικὸν συγκροτήσας, ἐπιδίδωσιν [e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ θυμὸς μὲν [f] εἰσελθὼν ἠρέμει· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δυνάμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῇ [g] τραπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκτειναν· ἦσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀγωνίας, ἀλλὰ Ϲ τοῖς περιπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς [h] οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι [i] τοῖς πολεμίοις λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [k] αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. τῶν δὲ βουλῶν ἦσαν οἱ πάντες [l] πεντακόσιοι, συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν· συνεδρεύόντων γὰρ τῶν πόλεσιν συνέβη γενέσθαι· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος [m] τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν [n] αὐτοῖς ἐπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἑαυτῷ πολιορκήσας.

δ'. [o] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος, ὁ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς, ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουλῆς, βιώσας μὲν ἔτη τεσσαράκοντα Ϲ πέντε, [p] βασιλεύσας δὲ ἐνέα Ϲ εἴκοσι. Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος, ἐπολέμει μὲν τῷ [q] πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνὸς, νικήσας

[m] Θεόδωρος] De hoc Theodoro infr. §. 5. SPANH.
[n] Ἀπεκτεινε,] Ἀπέκτεινε & mox διέφθειρε *Busb.*
[o] Οὐ καταπλήττει] *L. B.* οὐ non agnoſcit.
[p] Τοῖς —— μετωνόμασε.] Rhaphia & Anthedon, maritima loca, poſterior *Agrippias* ab Herode dicta. Idem *alibi*. lib. 1. c. 4 §. 4. & lib. 4. c. XI. §. 5. Ῥάφεια, Συρίας ἀρχή· SPANH.
[q] Ἐπιθαλατίοις] Τοῖς Θαλατίοις *Hen.* & *Busb.* Legi poteſt, τοῖς ἐπὶ Θαλατίοις ut
[r] Μὲν Ἡρῴδης] Illud μὲν ex *MSS.*
[s] Ἀνακεχωρηκότα,] Μετακεχωρηκότα *Busb.* & *Hen.*
[t] Πορθεῖν ἐνόμιζεν.] Πορθεῖν ἐνόμιζον legendum cenſeo.
[v] Μυρίων οἰκετῶν,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* χιλίων in *Editis.*
[x] Χιλίους.] Διχιλίους ſolus *Hen.*
[y] Ὑπὸ τῆς εὐδείας,] Mallem ſane ὑπὸ δίους aut δειλίας.
[z] Προσπέμψας αὐτοῖς] Προσεπέμψας αὐτοῖς *Busb.* Προσεπέμψας δ' αὐτοῖς forſan pro Προσεπέμψας δ' αὐτῶν *Vat.* Προσεπέμψας δ' αὐτῶν in *Editis.*
[a] Προθυμίαν καὶ Ἀρέτας] Εὐψυχίαν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*
[b] Ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχον ἐπαγγελάμενον.] Ἥκειν *Busb.*
[c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[d] Ζηλοτυπῶν αὐτὸν] Ζηλοτυπῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ *Busb.*
[e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν.] Gazæ deditio & vaſtatio. Hinc *Æl.* VIII. 26. de Gaza αὕτη ἐστὶν ἔρημος· Eadem ab Alexandro M. ante vaſtata, καὶ μένουσα ἔρημος *Strabo* lib. XVI. SPANH.
[f] Εἰσελθὼν ἠρέμει·] Εἰσελθὼν *Vat. Busb.* & *Hen.* ἠρέμει *Busb.* ἠρεμεῖ *Hen.* ἠρέμα *Vat.* εἰσῆλθεν ἠρέμα in *Editis.* in *Epiphanii* verſione *ſtatim cum ingreſſus fuiſſet quievit.*
[g] Τραπόμενοι] Ita *Busb.* & *Vat.* τρεπόμενοι in *Editis.*
[h] Οἰκίας ἐνεπίμπρασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* οἰκίαις in *reliquis.*
[i] Τοῖς πολεμίοις λαβεῖν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς μηδὲν λάφυρον οἱ πολέμιοι λάβοιεν *Busb.* ὡς μ. αὐτῶν λ. ἐ. τοὺς πολεμίους λ. in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* verſione, *ne aliqua ſpolia adverſarii poſſent invenire.*
[k] Αὐτοὺς δουλείας] Αὐτῶν *Hen.*
[l] Πενταχόσιοι,] Συμφυγόντων *Busb.*
[m] Τούτους] Τούτους μὲν *Busb.*
[n] Αὐτοῖς ἐπικατασκάψας] Αὐτῶν ἐπισκ. *Busb.*
[o] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν *Busb.*
[p] Βασιλεύσας δὲ ἐνέα καὶ εἴκοσι.] Βασιλεύσας δὲ ἓξ καὶ εἴκοσι juxta *Frag. Porphyrii* in *Gr. Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3907.
[q] Πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ,] Πατρὸς αὐτοῦ ἀδ. *Busb.*

σας δ' αὐτὸν, καὶ λαῶν ἀπέκτεινε. μετ' ὀ πολὺ ὁ Κυζικηνοῦ παῖς [r] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, ἀναβησόμενος εἰς Ἀραδον, καὶ θεασάμενος ἀναθήματα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης [s] τῆς Συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ ληφθεὶς [t] ἐν τῇ Μόψῳ ἐσία πάλιν αὐτὸς εἰσέπραξε χρήματα. ὁ δὲ τῶν [v] Μαψουεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν [x] αὐτῷ τὰ βασίλεια, καὶ [y] διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Ἀντίοχος δὲ ὁ Κυζικηνοῦ παιδὸς [z] βασιλεύσας τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον κατὰ [a] αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀποθνήσκει μετὰ τῆς γαλῆς. μετὰ δὲ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος, διαθέμενος διάδημα, μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάθυρος τὸ τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν [b] Δημήτριον, τὸν [c] Εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος, κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς κατὰ πρῶς [d] ἀνθίστάμενος Ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. [e] Λαοδίκη γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν [f] Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ, Πάρθους πολεμούσῃ, μαχόμενος [g] ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δὲ Συρίαν [h] κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις [i] δεδήλωται.

ε'. Ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, [k] κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον· νόμος γὰρ οὕτως καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Σκιροπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον [l] θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ [m] κιτρίων, δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις· [n] προσελοιδόρησαν δὲ αὐτὸν [o] ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θεοῦ [p] ἀνάξιον. ὑπὲρ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους· δρύφακτον δὲ ξύλινον ὡκοδόμησε περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βαλλόμενον μέχρι τοῦ [q] θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τῷ τοῦ πλήθους

psumque victum & *prælio* captum morte multabat. Non ita multo post Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, cum Aradum perveniſſet & diadema ſibi impoſuiſſet, Seleuco bellum infert, & *armis* ſuperatum ex univerſa Syria expulit. At ille, cum fuga delatus eſſet in Ciliciam & in Mopſueſtiam receptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero Mopſueſtienſis, *iſta re* irritatus, regiæ ipſius flammas ſubjecit, ipſumque cum amicis *illic* perire fecit. Cum autem Antiochus Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater bello eum adoritur, victuſque vitam ſimul & exercitum amittit. Poſt eum vero pater ejus Philippus, impoſito *ſibi* diademate, in parte Syriæ regnavit. Interim Ptolemæus Lathyrus quartum ejus fratrem Demetrium, qui Eucærus dicebatur, accitum è Cnido regem apud Damaſcum conſtituit. His autem duobus fratribus cum Antiochus ſtrenue reſiſteret, brevi diem obiit ſupremum. Nam in auxilium veniens Laodices Galadenorum reginæ, adverſus Parthos *tum* bellum gerenti; fortiter dimicans *in prælio* cecidit. Syriam vero duo fratres, Demetrius & Philippus, imperio tenuerunt, ſicut alibi narratum eſt.

Antiochus Cyzicenus occiditur. *Antiochus Pius, Cyziceni filius, Seleuco bellum infert.* *Seleuci interitus.* *Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello adoritur.* *Demetrius Eucærus rex Syriæ.* *Antiochus, in auxilium Laodices vocatus, prælio cadit.* *Demetrius & Philippus Syriæ reges.*

ſ. Quod autem ad Alexadrum attinet, cum in ipſum ſeditionem ſui moviſſent, (in eum enim gens inſurrexit) dum feſtum ageretur, & ipſe aræ aſtaret rem divinam facturus, citriis eum petebant (more *eo* apud Judæos obtinente in Umbraculorum feſto, ut ſinguli ramos ferrent palmarum & citriorum, id quod alibi declaravimus) atque convicia ei dixerunt, quaſi ex captiva genitus eſſet, ideoque honore *pontificali* & ſacra faciendi poteſtate indignus. iſtis *ille* iratus occidit eorum ad ſex millia: & exſtructo circa aram & templum ſepto ligneo uſque ad *ſeptum* iſtud intra quod ſolis ſacerdotibus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis ad

Mota in Alexandrum ſeditio.

[r] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς] Ita lego ex fide Hiſtoricorum (*Appiani* in *Syr* p. 132. & *Gr. Euſebii* p. 232.) non auctoritate librorum *Joſephi*, qui nobis ſuperſunt. in quibus (tam *Lat.* quam *Gr.*) Ἀντίοχος καὶ Αντωνῖνος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος ἀναβησόμενος εἰς Ἀ. καὶ θεασάμενοι ἀναθήματα πολεμοῦσι τῷ Σ. καὶ κρατήσαντες ἐξήλασαν. niſi quod unicus *Busb.* habeat Αντώνιος ὁ Εὐσ. & mox ἀναβησόμενος. eraſis in fine tribus aut quatuor literis, deinde ἀναθήματα. poſtremoque ὡς τὰ Σιλ. Verum quod hoc (inquit *Petav.* l. 10. de *Doctr. Temp.* c. 45. p. 233.) hiſtoriæ portentum? aut quis ille eſt Antoninus Pius Cyziceni filius? nam ὁ Εὐσεβὴς cognomen Antiochi Cyziceni filii, qui & unicus in hiſtoria reperitur. Cui addo *Ez. Spanhemium*, qui (in lib. de *Præſt. & Uſu Numiſm.* p. 410. *Edit. Lond.*) dicit ex verbis iſtis *Joſephi* expungendum eſſe ὃς Αντωῖνος, tanquam gloſſema alicujus Magiſtelli, à quo, nempe quod eodem Εὐσεβὴς nomine dictus ſit apud Romanos Antoninus, ad marginem forte adnotatum, inde autem librariorum imperitia in textum aſſumptum. idque ſane à ſæculis aliquot ante Epiphanium natum. HUDS. Antiochus Cyzicenus à Seleuco v. cæſus Trog. Epit. XL. At hic *Antonini* nomen gloſſema eſt, quod ideo, quia Εὐσεβὴς etiam dictus, è margine, ubi adſcriptum fuerat, in Textum irrepſit. Quod mirum, idem occurrit apud *Rufinum*: Antiochus & Antonius Pius, Idem etiam gloſſema in Edit. Baſil. SPANH.

[s] Τῆς Συρίας.] Illud τῆς ex *MSS.*

[t] Ἐν τῇ —— χρήματα.] Vide de hoc Antiochi Grypi interitu Mopſueſtiæ Appian. qui idem tradit Syriac. p. 132. SPANH.

[v] Μοψουεστέων δῆμος,] Ita *Busb.* & *Hen.* Μοψοεστέων in *Editis Aliiſque.*

[x] Αὐτῷ τὰ βασίλεια,] Sic *Busb.* & *Vat.* (*Lugd. Bat.*) αὐτοῦ βασιλεῖα in *Editis Aliiſque.*

[y] Διέφθειρεν αὐτὸν] Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3911.

[z] Βασιλεύσας τῆς Συρίας,] Sic *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλεύσαντος in *cæteris.*

[a] Αὐτὸν,] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *reliquis.*

[b] Δημήτριον,] Demetrius Eucærus IV. frater, Rex Damaſci. Hi Antiochus & Philippus fratres *Gemelli* dicti à *Porphyrio in Exc. Scaligeri.* SPANH.

[c] Εὐκαιρον λεγόμενον,] Ἀκαιρον *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* Potuit quidem Demetrius per ludibrium ita appellari (uti obſervavit Cl. *Aldrichius*) ſicut Antiochus *Epimanes* pro *Epiphanes*; & Ptolemæus *Kacergetes* pro *Euergetes.*

[d] Ἀνθιστάμενος Αντίοχος,] Ἀνθιστάμενος *Busb.*

[e] Λαοδίκη] Ἐν Λαοδίκῃ *Hen.* τὸ Λαοδικείᾳ *Busb.* ὁ Λαοδίκεια in *Editis Aliiſque.* Verum cum *Epiphanius* habeat, *Nam Laodiciæ Gaminorum reginâ contra Parthos bellanti cum ſocius advenisſet*, reſcripſi Λαοδίκῃ è *Cod. Hen.* & voculam ὁ delevi, ut quæ detracta fuiſſet ex fine vocis præcedentis ἀπέθανεν. Videſis *Foy-Vaillant*, in *Hiſtoria Regum Syriæ*, p. 376. HUDS. Ἐν Λαοδίκῃ· *Rufinus.* Nam Laodiciæ Gæmiorum reginæ &c. *Edit. Baſil.* ut hoc τὸ Λαοδικίας τῆς Γαλαδηνῶν. Laodicea quippe urbs in Galadena regione trans Jordanem. Verum hunc Antiochum Euſeben non mortuum in eo prælio, ſed fugientem in Oronte ſubmerſum tradit Porphyrius Exc. Græc. Scalig. Eundem verò Antiochum regno Syriæ à Tigrane ſpoliatum tradit Appianus Syriac. p. 119. Laodice verò hæc Calamanorum Regina Porphyr. SPANH.

[f] Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ,] Γαλιηνῶν *Hen.* & *Busb.* (Γαλικηνῶν *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* verſione *Gaminorum.*

[g] Ἀνδρείως ἔπεσε.] Quod negat *Vaill.* quem conſule in Hiſt. Regum Syriæ pag. 376.

[h] Κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ] Κατέχουσι *Busb.*

[i] Δεδήλωται.] Δεδηλώκαμεν *Hen.*

[k] Κιτρίοις —— ἔβαλλον.] Conf. ſupr. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

[l] Θύρσους ἐκ φοινίκων] Sc. lib. 3. c. 10. §. 4. Videſis *Pſeudogorionidem*, l. 3. c. 33. *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p. 729. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad *A. M.* 3910.

[m] Κιτρίων,] Κιτρέα leg. nam citrea geſtabant mala lævâ, non thyrſos ex citreis. REL.

[n] Προσελοιδόρησαν δὲ αὐτὸν] Προσῆλθε λοιδόρησαν *Busb.* & *Hen.* προσελοιδόρησαν δὲ αὐτὸν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθόντες ὡς &c. legendum cenſet *Petitus* (in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p 738.) quod hoc fere modo legiſſe videatur *Epiphan.* qui vertit, *contumelioſè eam aggreſſi ſunt, cum ingreſſi fuiſſent, dicentes de captiva genitum.*

[o] Ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα,] Ita ex *Epiphanii* verſione jàm allata, & *MSS.* (ut & *L. B.*) lectione ὡς ἐξ αἰχμαλώτου. in *Editis* ὡς αἰχμαλώτου γεγονότα. quæ lectio (inquit *Petitus*) ferri non poteſt. nam ſacerdoti captivo, qui olim fuiſſet, non interdicebatur ſummo Pontificatu. Cum autem dicit ἐξ αἰχμαλώτου, aviam ejus intelligit, matrem Joannis Hyrcani. Vide ſupr. c. 10. §. 5.

[p] Ἀνάξιον.] Εἶναι ἀνάξιον *Hen.*

[q] Θριγκοῦ,] Τειχοῦ *Busb.* & *Hen.* *Joſephus* in templi deſcriptione γείσιον vocat *ſepimentum* ὅσον πηχυαῖον ὕψος, quod populum à Sacerdotibus arcebat, ut & alterum ſepimentum, quo ἀκρόφυλοι arcebantur, vocat ἀκρόφατον λίθινον *loricam è lapide.* Idem alibi quod Græci vocant θριγκὸν id ait γῆσον vocari ἐπιχωρίως γλώττης, cum tamen ea vox Hebræa non ſit origine, ſed, ut multæ aliæ, ex Græco ſermone in Hebræum tranducta, *Grot.* ad *Matt.* p. 181. Exiſtimo (inquit *Petitus*, p. 741.)

ad ſe aditum obſtruxit. Alebat & peregrinos milites, Piſidas, & Cilicas. nam Syris quidem, quod eis erat infenſus, non utebatur. Item cum Moabitas & Galaaditas, qui Arabes ſunt, ſubegiſſet, ut inde tributum exigeret, demolitus eſt etiam Amathunta, non audente Theodoro manus cum eo conſerere. Congreſſus autem cum Obeda Arabum rege, inque inſidias delatus in locis aſperis & difficilibus, à multitudine camelorum in vallem profundam detruſus eſt apud Gadara pagum Galaaditidis, & ipſe ægre evaſit. Cumque inde fugeret, Hieroſolyma pervenit: atque præter acceptam cladem à gente laceſſitus, bello cum ea ſex annos geſto, occidit Judæorum non minus *quam* quinquaginta millia. Ac dum eos, ut ſimultatem deponant, hortatur, eo magis eum oderunt propter ea quæ acciderant mala: rogantique quid facto opus eſſet, omnes clamarunt, ut ille moreretur; & ad Demetrium Eucærum miſerunt, qui *ipſum* in auxilium aſciſcerent.

Moabitas aliaſque gentes ſubigit Alexander.

Multa cum cede in Judæos graſſatur.

Demetrius Eucærus à Judæis in auxilium accerſitus.

ἐπ' αὐτὸν [r] ἀπέφραξεν εἴσοδον. ἔτρεφε γὰρ καὶ ξένους, Πισίδας, καὶ Κίλικας. [s] Σύροις γὰρ πολέμιος οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ [t] τῶν Ἀράβων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, [v] κατέρριπτε καὶ Ἀμαθοῦντα, [x] Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. συνάψας δὲ μάχην πρὸς [y] Ὀβεδᾶν τὸν Ἀράβων βασιλέα, [z] καὶ [a] πίσων εἰς ἑτέραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους [b] καμήλων εἰς βαθεῖαν καταῤῥάχην [c] Φάραγγα καλουμένην τὰ Γαδαρὰ κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. Φεύγων δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα παραγίνεται. καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ὀπτημένου τὸ ἔθνος, πολεμίους πρὸς αὐτὸ [d] ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖται Ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον πέντε [e] μυριάδας. παρακαλοῦντος δὲ πᾶσαν τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυνθανομένου δ' αὐτοῦ [f] τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν [g] Εὐκαιρον ἔπεμψαν [h] παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

XXII.

CAP. XIV.

Quomodo Demetrius Eucærus ſuperavit Alexandrum & non multo poſt Judæorum metu diſceſſit: utque Alexander, magna Judæorum ſtrage edita, turbis ab illis concitari ſolitis liberatur. De obitu Demetrii.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Δημήτριος [i] ὁ Εὐκαιρος ἐκράτησεν Ἀλεξάνδρου, καὶ μετ' ὀλίγον δείσας Ἰουδαίους ἀνεχώρει· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος, πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων φονεύσας, τὴν ὑπ' αὐτῶν παρακοὴν ἀπαλλάττεται. Περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

Is Alexandrum bello petit & ſuperat.

AT ille, cum exercitu profectus, iiſque aſſumptis qui ſe acciverant, apud urbem Sicima caſtra fecit. Alexander vero cum mercenariorum ſex millibus & ducentis, adjunctis Judæorum circiter viginti millibus qui ejus partes tuebantur, Demetrio adverſus incedebat: erant autem illi equitum tria millia, & peditum quadraginta millia. Et multa quidem utrinque tentata ſunt, dum hic mercenarios, utpote Græcos, ad defectionem ſolicitat; ille vero ſtantes à Demetrio Judæos. Sed cum neutris perſuaderi potuit, in prælium deſcenditur, in quo vincit Demetrius: mortuique ſunt fideliter & fortiter ſe gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

Ὁ δὲ, μετὰ [k] στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ παραλαβὼν [l] τοὺς ἐπικαλεσαμένους, πρὸς Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ἰουδαίων τε [m] περὶ δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου πεζαλαβῶν, ἀντιπρὸ τοῦ Δημητρίου· τούτου δὲ ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζοὶ δὲ μυριάδες τέσσαρες. [n] πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπῃάχθη, καὶ μὲν ἀποστῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πρωμένου, καὶ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ἰουδαίους. μηδετέρου δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Δημητρίου στρατιωτῶν.

Judæi bellum inferunt Alexandro & vincuntur.

2. Cæterum cum Alexander ad montes profugiſſet, Judæorum ſexies mille, ejus fortunam mutatam miſerati, ad eum congregantur. Ac tum quidem metuens Demetrius diſceſſit: poſt hæc vero Judæi bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in præliis. *Is* vero, cum eorum potentiſſimos in urbem Bethomam compuliſſet, *eam* oppugnat: captaque urbe, & iis potitus, Hieroſolyma eos adducit, atque facinus perpetravit omnium immaniſſimum. Nam dum epu-

Β'. Φυγόντος δὲ Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' εἴκοσι τῶν μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ [o] Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, [p] ὑπεχώρει Δημήτριος· μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν εἰς [q] Βεθόμην πόλιν, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γυμνητὴς αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ἑστιῶμενος γὰρ ἐν δείπνῳ μετὰ τῶν

Alexandri crudelitas.

τὸ θεγγὸν conjungendum eſſe atque referendum ad τὸ ξυλινὸν, nam τῷ θεγγῷ nomine intelligitur *teſtacea lorica*, qua ſepes iſta lignea tegebatur, ne aqua pluvia corrumperetur, eſt itaque vertendum quaſi ita ſcriptum eſſet, φράκτου ἢ ξύλινον μέχρι τοῦ θεγγοῦ περὶ τὸ βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βασιλεύς· *ſepem de ligno ad loricam teſtaceam uſque circa altare & templum exſtruxit* Hujus *ſepis lignea* vice ſuffecit Herodes *loricam cubitalem* è lapide. ἐποίησε καὶ τοῦ τε ναοῦ καὶ τοῦ βωμοῦ ἐύλιθόν τε καὶ χαλκοῦν γέισιον, ὅσον πηχυαῖον ὕψος, ὃ διέφερεν ἐξωτέρω τοῦ δήμου λίθῳ τοῦ ἱερείου.

r Ἀπιφραττειν εἴσοδον.] Ἐπιφράττειν *Busb.* & *Hen.*

s Σύροις γὰρ πολέμιος οὐκ ἐχρᾶτο.] Conf. *alibi* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

t Τῶν Ἀράβων Μωαβίτας] Ita *Busb.* & *Hen.* τὸν Ἀράβων in *Editis Aliiſque.*

v Κατέρριπτε καὶ Ἀμαθοῦντα,] Καταῤῥίπτει *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

x Θεοδώρου] Vid. de Theodoro ſupr. §. 3. SPANH.

y Ὀβεδᾶν τὸν] Ὀβέδαν τὸν Ar. *Busb.* & *Hen.* Ὀβέδαν in *lib.* 1. de *Bello Jud.*

z Καὶ πίσων] In *Epiphanii* verſione, *& incidiſſet in inſidias altiſſima vallis juxta Galaaditidem.* adeo ut aut verba nonnulla in ſuo codice non habuerit, aut inter vertendum omiſerit.

a Πίσων —— διαγίνεται·] Conf. *alibi* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

b Καμήλων] Ita in *Hen.* & *lib.* 1. de *Bello Jud.* καμίλων hîc loci in *ceteris*, tam *MSS.* (præterquam *Lugd. Bat.* in quo καμήλων) quam *Editis.* Scio *Schol. Ariſtoph.* & *Suidam* diſtinguere inter κάμηλον & κάμιλον, ſed an hoc diſcrimen ullibi obtineat, me neſcire fateor.

c Φάραγγα] Χαραδρὰν ſolus *Hen.*

d Ἔτη ἓξ,] Ἔτεσιν ἓξ *Busb. Hen.* & *Vat.*

e Μυριάδας.] Μυριάδων *Busb.* Legi poteſt οὐκ ἔλαττον ἢ μυριάδα. Sed conjecturis parum tribuo.

f Τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι,] Τί δεῖ γ. *Busb.*

g Εὐκαιρον] Ἀκαιρον *Vat.* (*Coiſlin.* & *L. B.*) vid. ſupr. c. 13. §. 4. Conf. *alibi* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

h Παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.] Παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶ *Busb.* & *Vet. Interpr.*

i Ὁ Εὐκαιρος] Conf. *alibi* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

k Στρατοῦ ἐλθὼν.] Στρατιᾶς *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Τοὺς ἐπικαλεσαμένους,] Αὐτοὺς ἐπικαλεσαμένους *Busb.*

m Περὶ δισμυρίους] Εἰς μυρίους in lib. 1. *de Bello Jud.*

n Πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπῃάχθη,] Vid. *alibi* lib. 1. c. 4. §. 5. SPANH.

o Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι in *Editis Aliiſque.*

p Ὑπεχώρει Δημήτριος·] Ὑποχωρεῖ *Hen.* & *Busb.*

q Βεθόμην πόλιν,] Βεθόμαις *Busb.* & forſan *Epiphan.* (Βεθόμαις *Lugd. Bat.*) Βεθομᾶς *Hen.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 1. c. 4. §. 6. SPANH.

r Ἐπι-

τῶν παλλακίδων, ἀναστρωσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὀκτακοσίους· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων αὐτῶν τοὺς ὄψεις [r] ἐπέσφαξεν, ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον πάντων εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ μάλιστα ὅπερ ἐκεῖνος εἰκὸς ἐπαλαμπωρήθη τοῖς [s] πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοσοῦτον ἦλθε [t] κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκεσθέντων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ πολυτιμητον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε καὶ καταβρέψασθαι γῆς ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυναράψωσι σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἄλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πεπραχότων. ἀλλ' οὐ δοκεῖ γοῦν ἀπαιδεύτως [u] δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι· ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος ὑπερβολὴν ἀπεκληθῆναι αὐτὸν [x] παρὰ τῶν Ἰουδαίων [y] Θρακίδαν. οἱ δ' [z] ἀντιστρατιῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, καθ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἡσυχῆ ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἕτος μὲν, ἀπηλλαγμένος τε ἐκ τούτων παραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας [a] ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς [b] Βέροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ περὶ μυρίων μὲν πεζῶν, χιλίων δὲ ἱππέων. Στρατὼν δὲ ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, [c] Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ Μιθραδάτην τὸν Σινάκην, τὸν [d] Παρθυαίων ἔπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐντὸς [e] χαρακώματος, εἰς ὃ τῆς τε τοξεύμασι [f] καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθραδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἔπεμψαν. [g] τοὺς δὲ Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους παρεῖκα τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. [h] Μιθραδάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ καταπρεψε Δημητρίου τὸν βίον. Φιλίππου δὲ, ἀπὸ τῆς μαχης δύο ἢ τρεῖς, ἐπὶ Ἀντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

haretur in conſpicuo loco cum *ſuis* concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli: eiſque adhuc viventibus eorum liberos & uxores in ipſorum conſpectu jugulat, acceptas quidem *ab iis* injurias ulciſcens, ſed tamen ſeverius, quam homini licet, pœnas exigens, quamvis in mala graviſſima, quod veriſimile erat, ab ipſis conjectus, dum adverſum illum belligerarent, & in extremum vitæ regnique diſcrimen fuerit adductus, cum non illis ſuffecerit contra ſe invicem dimicare, ſed externa etiam auxilia conciverint, tandemque eo anguſtiarum perduxerint, ut quam terram in Moabitica & Galaaditica regione ſubegerat una cum locis in illa *munitis* Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipſum ſocietatem cum illis iniret; ut alia taceam innumera contra illum, qua injuriis qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen iſta non ex neceſſitate feciſſe videtur: adeo ut ille vocatus fuerit à Judæis, propter ſummam crudelitatem, Thracidas. Cæterum ejus adverſarii milites, qui numero erant circiter octo millia, noctu fugiunt; &, quamdiu vixit Alexander, fugitivi fuerunt. Et is quidem, his turbis liberatus, regnavit deinceps quietiſſime. *Alexander dictus Thracidas.*

3. At Demetrius, à Judæa Berœam profectus, Philippum fratrem ſuum oppugnavit, ſecum habens decem millia peditum & mille equites. Straton vero Berœæ tyrannus, Philippi ſocius, Zizum, qui Arabum tribubus præerat, accivit, & Mithradatem Sinacem Parthorum præfectum. Qui, poſtquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in caſtris obſident: in quibus eum telis & ſiti conſtrictum tenentes, eos qui cum eo erant ad deditionem compulerunt: abductaque ex ea regione præda *magna*, & capto Demetrio, eum quidem ad Mithradatem, qui tum in Parthis regnabat, miſerunt, Antiochenſium vero quotquot captivos factos eſſe contigit, eos gratis Antiochenſibus reddiderunt. At Mithradates Parthorum rex Demetrium apud ſe omni in honore habuit, donec *ipſe* Demetrius morbo interiit. Philippus vero ſtatim poſt pugnam *iſtam* profectus eſt Antiochiam, eaque potitus Syriæ regnum adeptus eſt. *Demetrius & Philippus fratres inter ſe bellum gerunt.* *Demetrius captus.* *Ad Mithradatem delatus moritur.*

ΚΕΦ. ιε'. CAP. XV. XXIII.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Διόνυσος, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀρέτας στρατεύει ἐπὶ Ἰουδαίαν· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος πολλὰς ἑλὼν πόλεις ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπὶ τρία ἔτη νοσήσας τελευτᾷ. οἵά τε συνεβάλετο τῇ Ἀλεξάνδρᾳ.

Quomodo Antiochus Dionyſus, & poſt eum Aretas expeditionem facit in Judæam: utque Alexander, multis civitatibus captis, reverſus eſt Hieroſolyma, & per triennium morbo conflictatus moritur. & quænam Alexandræ conſuluit.

Ἐπειτα [i] Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς [k] Διόνυσος, [l] ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀνθαπτόμενος, εἰς Δαμασκὸν ve- POſtea Antiochus cognomine Dionyſus, Philippi frater, ad principatum aſpirans Damaſcum ve- *Antiochus Dionyſus Syriæ rex.*

---

r Ἐπέσφαξεν,] Ἀπέσφαξεν *Hen.* & *Busb.*

s Πρὸς αὐτὸν πολέμοις,] Πρὸ αὐτῷ *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* verſione *bello contra eos.* Eſt qui malit πρὸς αὐτούς.

t Κινδύνου] Κίνδυνον *Hen.*

u Δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι·] Δοκεῖ malit Cl. *Lowthius.* HUDS. Mavult & *Coccejus*, quod *Epiphan.* quoque *videtur* habeat. Sed & ſuperius quoque iſto infinitivo uſus eſt *Joſephus.* HAV.

x Παρὰ τῶν Ἰουδαίων] Ὑπὸ τῶν *Hen.* & *Busb.*

y Θρακίδαν.] Vocem Θρακίδας *Joſ. Scaliger* interpretatur, *gladiator, homicida.* Verum in *Epiphanii* libris redditur *crucida*, aut *trucida*, quaſi nomen inde traxerit quod Judæos *cruci affixerit*, aut *trucidarit.* Sed probabilius eſt eum nomen hoc inveniſſe à crudelitate qua non inferior erat ipſis Thracibus: à quorum moribus non multum abhorrebat etiam in cæteris: multas enim habebat pellices, uti Thraces uxores, teſte *Heraclide Pontico*, voce ΘΡΑΚΩΝ. Verum non dubito (inquit *Wolfius* in lib. de *Notitia Karæorum*, p. 86.) quin ad Hebraïcum verbum דקר alluſerit. HUDS. תרשין Αρσών. ita Titum vocat. Sed magis placet ita dictum à cognomine ipſi dato à Judæis ob hoc facinus תרוקי *transfodiens.* Σύγκελλος in chronico pag. 294. ſcribit eum Θρακηδᾶν ab inimicis dictum eſſe ὡς ἀδικώτατον, *ut injuſtiſſimum.* REL.

z Ἀντιστρατιῶται αὐτοῦ,] Ἀντισταθμοῦ] ſolus *Vat.*

a Ἐβασίλευσε.] Ἐβασίλευε *Busb.*

b Βέροιαν,] Ita *Hen.* Βίβλοιαν in *Aliis.*

c Ζίζον] *Lugd. Bat.* Τίτον.

d Παρθυαίων] Παρθυαίου ἔπαρχον *Busb.* Παρθιαίων ὕπ. in *Editis Aliiſque.* Ex *Stephano Byzant.* & *Suida* Παρθυαίων reſcripſi, & ſupra (cap. 8. §. 4.) Παρθυαίοις pro vulgato Παρθυαίοις ex *iiſdem* ſcribendum cenſeo.

e Εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι] Εἴσω τοῖς τοξ. *Busb.*

f Καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν,] Καὶ τῇ δίψῃ hic loci omittit *Busb.* & poſt ἠνάγκασαν inſerit. adeo ut forſan legendum ſit, εἰς ὃ τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ δίψῃ τοὺς σ.

g Τοὺς δὲ Ἀντιοχέων] Τῶν δ' αἰχμαλώτων ὅς [ὅσους *Hen.*] Ἀντιοχεῖς εἶναι πολίτας συνέβ. *Busb.* & *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *captivos vero gratis Antiochenis reddiderunt.*

h Μιθραδάτης δὲ] Μιθραδάτης δ' Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ, μέχρι *Busb.*

i Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος,] Antiochus Dionyſus quintus frater, ſeu Antiochi Grypi filius. Dictus in Nummis ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ. SPANH.

k Διόνυσος,] Διονύσιος perperam *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* Ἀντίοχος Ἐπιφανὴς Διόνυσος in nummis. Hic Antiochus unus erat ex quinque Antiochi Grypi filiis, & Demetrii Eucæri frater.

l Ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

venit, & ibi rerum potitus rex factus est. Cum autem ille expeditionem fecisset in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damascum se contulit. Urbe autem ipsi à Milesio qui arcis relictus erat præfectus & à Damascenis tradita, cum in *Milesium ingratum sese ostendisset, nihilque eorum quæ speraverat ab eo *in urbem* recepto præstitisset, maluissetque videri sui terrore urbem cepisse quam gratiâ Milesii, ideo quod illum ut fieri oportebat non remuneraverat *Philippus*, *illis* in suspicionem venit, & rursus Damascum perdidit. Nam ipsum in circum *equestrem* egressum excluſit Milesius, & Damascum Antiocho servavit. Ille vero, auditis quæ Philippo acciderant, ex Arabia reversus est: moxque profectus in Judæam ducit exercitum octo millium peditum & equitum octingentorum. Alexander autem ejus adventum veritus, fossam profundam ducit à Chabarzaba, quæ nunc Antipatris appellatur, ad Joppicum mare, qua sola parte aditus patebat: excitatoque muro, ac structis turribus ligneis & pluteis per stadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus istis operibus incensis, copias illac trajecit in Arabiam. Cumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente se ostenderet, cum illis congressus Antiochus acriter dimicavit; & quidem vincens occubuit, dum laboranti parti subvenit. Occiso autem Antiocho exercitus fugit in vicum Canam, ubi maxima ejus pars fame conficitur.

Ut Philippus Damasci potiunda spe excidit.

Antiochi in Judæam expeditio.

Antiochus in prælio occumbit.

2. Post hunc regnavit Aretas in Cœle-Syria, vocatus ad principatum ab iis qui Damascum tenebant, odio Ptolemæi * Mennæi. Inde autem cum exercitum in Judæam duxisset, atque Alexandrum apud Addida locum *munitum* prælio vicisset, facta pactione discessit ex Judæa.

Aretæ Syriæ regis in Judæam expeditio.

3. Alexander vero, cum secunda vice ad urbem Dion semet admovisset, eam capit; deinde exercitum ducit ad Essam, ubi erant Zenonis optima quæque. Et triplici quidem muro locum cingit; urbe vero prælio capta ad Gaulanam & Seleuciam contendit. & his quoque potitus, in potestatem etiam suam redegit Antiochi vallem & præsidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum præfecto objiciens, ei provinciam ademit: & cum jam triennium in ea expeditione consumpsisset, domum repetiit, Judæis eum magno studio ob res feliciter gestas excipientibus.

Alexander loca multa in potestatem suam redigit.

4. Eo autem tempore jam Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi. ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram; in mediterraneis vero ad Idumæam, Adora, & Mariſſam, & Samariam,

Variæ urbes Syrorum, Idumæorum, aliarumque gentium subactæ.

---

m Καταλίλειπϐ] Κατελίλειπϐ *Busb.* & *Hen.*

n Τῆς —— ϖροδόντος] Vel corrigenda distinctio ---- φύλαξ καὶ τ Δαμασκηνῶν, ϖροδόντος ---- vel, quod verius puto, legendum ---- τ ἄκρας φύλαξ τ Δαμασκηνῶν, ϖροδ ----. IBBETSON.

* *Milesium ingratum sese ostendisset*,] Suspicor *Eudemum* aut simile nomen excidisse.

o Καὶ τ Δαμασκηνῶν] Forsan μ τ Δαμ.

p Μὴ δωρήμενος αὐτὸν] Sensus postulat voculam μὴ, quam uncis inclusam dedi. nam abest *Editis* & *MSS.* & quæ sequuntur δωρήμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆτο nec agnoscit *Busb.* nec ea legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Recte inseruit *Hudsonus* voculam μὴ, & quoniam in præstantissimo nostro *Lugd. Bat.* exstat, uncinulas quoque illas, quibus includerat, delevi. HUDS.

q Χαβαρζαβᾶ] Καβαρσαβὰ *Busb.* & *Hen.* nec aliter in *Epiphanii* libris. *L. B.* Χαβαρσαβὰ.

r Μεσοπύργια,] Μεταπύργια *Hen.*

s Φάγγ εἰς Κανὰ κώμην,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

t Κανὰ κώμην,] Κανὰν πόλιν *Busb.* & mox Δαρθείρ).

v Τῆ Μενναίᾳ] Conf. *alter.* lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

* *Mennæi.*] Lego Ϝ Μενναίου ex infr. c. 16. §. 3. & in Lib. de Bello. non τ Μενναίᾳ ut in *Editis* & *MSS.*

x Αδδιδα] Αδιδαν χῶρον *Busb.* Αδιδὰ χωρίον *Hen.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 4. SPANH.

y Δίον πόλιν,] Ita cum *Epiphanio*, ipsoque *Josepho* non multo post. *Δίαν* hîc in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

z Εσσαν,] *Essemon* aut *Essamon* in *Epiphanii* versione.

a Μάχῃ] *Lugd. Bat.* ἀμαχεὶ, id est sine pugna, tradentibus se oppidanis, melius forsan. HAV.

b Γαύλανιν] Γαυλανὰ *Hen.* Γαυλάνη in lib. 1. de *Bello Jud.* Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. & *Relandum* in *Palestina S.* p. 815. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

c Τὴν Αὐλόχα λεγομένην φάραγγα] Conf. *alter.* lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

d Γάμαλα τὸ φρούριον.] Γάμαλα πόλις infr. lib. 18. c. 1. §. 1. & *alter.* lib. 1. c. 4. §. 8. lib. 2. c. 20. §. 4. SPANH.

e Περιέδυσεν αὐτόν·] Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

f Διὰ τ καιρὸν] Ita cum *MSS.* ὁ abest *Editis.*

g Πόλεις εἶχον] Καὶ Κιλίκιαν adjicit *Busb.* HUDS. Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

h Ιουδαῖοι.] Οἱ Ιουδαῖοι *Busb.* & *Hen.*

i Ρινοκόλουραν.] Ita cum *Epiphanii* libris. Ρινοκόρων in *Editis Aliisque.* Ρινοκόρουλαν *Hen.* forsan pro Ρινοκόλουραν. Ρινοκόρουραν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 610. & *Relandum* in *Palestina S.* p. 969. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

k Αδωρα,] *Aboram* in omnibus *Epiphanii* libris.

l Καὶ Σαμάρειαν,] *L. B.* ὅλη Ιδουμαία καὶ Σαμ.

μάρφαν, Καρμήλιον ὄρ☉, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρ☉, Σκυθόπολιν, [m] Γαδαρα, Γαυλανίτιδα, Σελεύκφαν, [n] Γάβαλα, Μωαβίτιδας, [o] Εσεβὼν, Μήδαβα, [p] Λεμβᾶ, [q] Ορώνας, [r] Γελίθωνα, Ζᾶρα, [s] Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν· ταύτην δὲ [t] καθίσκαψαν, διὰ τὸ προσχομένων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις πρωΐδυσας τῆς Συρίας, [v] αἳ ἦσαν καθεσταμμέναι.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα Αλέξανδρ☉ ὁ βασιλεὺς, ὡς μέθης εἰς νόσον καταπεσών, καὶ τρισὶν ἔτεσι [x] τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεθεὶς, οὐκ ἀπέστη τῶν [y] στρατῶν, ἕως δι' [z] τοὺς πόνους ἐξαναλωθεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὄροις, πολιορκῶν Ραγαβὰ Φρούριον πέραν τοῦ Ιορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα [a] ὡς ἐς τὸ παντελῶς ὄντα, καὶ μηδεμίαν [b] ὑποφαίνοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα [c] κοπτομένη, τὰ μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε [d] καὶ τοὺς παῖδας [d] ἀπωδύρετο, καὶ "τίνι καταλείπῃ ἔτως "ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα [e] τὰ παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα, "ὡς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ποῖ' εἰδὼς πῶς ἄμεινον ὡς "σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθν☉". ὁ δὲ συνεβούλευεν [f] αὐτῇ, "πει"θεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσε☉, ὡς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφα"λῶς κατέχειν μὴ τὰ τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ "ὡς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα "[g] ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [h] παραγενο"μένη, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ ὡς χαρίζεσθαι. τούτους γὰρ, "ἐπαινοῦντας αὐτὴν ἀντὶ τῆς τιμῆς, εὔνουν καταστήσειν αὐτῇ "τὸ ἔθν☉. [i] δύνασθαι δὲ πολὺ ὡς τοῖς Ιουδαίοις τούτους "ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλους ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι ὡς τῷ πλήθει οἷς ὧν "[k] ἂν καὶ φθονοῦντες τὶ χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτόν τε ὡς προ"κρῖναι τῷ ἔθνει ὡς τούτους ἔλεγε, ὑποθέντας [l] παρ' αὐτοῦ. "σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμ"ψαι μὲν τοὺς [m] πρωτεύοντας αὐτῶν· ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶ"μα τοῦμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βάλωνται χεῖρας μὴ πολλῆς "ἀξιοπιστίας δέοντος, εἶτα καθυβρίζειν ἀταφίᾳ μου δε"ήσουσι τὸ νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ "τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσον". "καὶ μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ [n] διαπε"πράξασθαι ὑπισχνῆ. [o] ταῦτά σε πρὸς αὐτὰς εἰπόντος, "[p] ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν πηδείας, "ἢ ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν ἀφ' ὧν ἐξεῖναι ποιεῖν μου κα"κῶς τὸ νεκρὸν ἀφεθήναι φεισούσων· [q] σὺ δὴ βεβαίως ἄρ"ξεις." ταῦτα ὠφεληκυῖα τὴν γυναικὶ πλεῖστα, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δ' ἐνὸς [r] δέοντος πεντήκοντα.

montem Carmelum & montem Itabyrium, Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas *etiam*, Eſſebonem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, & Pellam; (hanc autem everterunt, ideo quod ejus habitatores polliceri noluerunt ſe ad ritus Judaïcos tranſituros) atque alias præcipuas Syriæ urbes *tenebant*, quæ *itidem* erant everſæ.

5. Poſtea autem Alexander ex ebrietate lapſus in morbum, & tribus annis quartana febre vexatus, *tamen* militia non deſtitit, donec laboribus exhauſtus obiit in Geraſenorum montibus, obſidens præſidium Ragaba trans Jordanem. Regina autem videns eum jam in extremis eſſe, & nullam amplius ſalutis ſpem præ ſe ferentem, flebat & lamentabatur, ſe ſuoſque natos deplorans, qui deſerti futuri eſſent: &, "cui me, ipſi dicebat, ita re"linquis & liberos ope aliena indigentes, propter"ea quod non ignores quam infenſa ſit tibi *Judæo*"*rum* gens." Ille vero ei conſuluit, "ut ſuis mo"nitis pareret, ut regnum & liberos tuto conſer"varet, mortem vero ſuam milites celaret, donec "locum expugnaſſet: deinde quaſi victrix ſplendi"de Hieroſolyma ſe conferret, & Phariſæis pote"ſtatem aliquam præberet. hos enim, eam ob ho"norem laudantes, conciliaturos ei nationis bene"volentiam. Hos ſcilicet plurimum poſſe apud "Judæos dicebat, & lædere quos oderint, & juva"re quibus bene velint: maxime enim eis vulgò "credi, ſi de quopiam, quamvis per invidiam, "maledicant; ſeque adeo in odium gentis propter "eos incurriſſe, quod eos affeciſſet contumelia. "Quare tu, ſubjiciebat, ubi Hieroſolyma perve"neris, accerſito eorum primarios: illiſque meo "corpore oſtenſo, poteſtatem eis facito, probo "compoſita ad fidem oratione, utendi me arbitra"tu ſuo, ſive cadaveri meo, ſepulturæ honore pri"vato, voluerint illudere, ut qui multa à me per"peſſi fuerint, ſive aliam quamcunque injuriam "corpori meo ex iracundia facere libuerit. teque "nihil in regno ſine eorum ſententia facturam "promittito. Hæc te ad eos loquutâ, & ego "ſplendidiore funere ab eis efferar, quam à te ef"ferrer, propterea quod, quia eis me mortuum in"jurioſe tractare licebit, id facere non libebit: & "tu tuto regnabis." Hæc ille poſtquam uxorem monuit, vitam finivit, cum quidem regnaſſet annos viginti ſeptem, vixiſſetque undequinquaginta.

Alexander gravi morbo laborat.

Alexandri prudens conſilium.

Phariſæorum auctoritas.

Alexandri obitus.

m Γάδαρα,] Γάζαρα *Hen.* Γάδαρα quandoque Γάζαρα appellari notavit *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 679. Verum ejus verba non reſpiciunt urbem hanc, utpote mediterraneam, ſed alteram non procul à Joppe & Jamnia.

n Γάβαλα,] Mallem hîc Γάμαλα reſcribere cum *H. Noriſio* in *Diſſert.* III. de *Epochis Syro-Maced.* p. 294. *Edit. Lipſ.*

o Εσεβὼν] In *Epiphanii* libris *Sebon.* eadem eſt ac *Chesbon.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. 8. §. 5. SPANH.

p Λεμβᾶ,] Λίμβα, Οζῶν, Αἶμα, Γαλιθῶνα, Ζάρα *Hen.* Λεμβᾶ, Οζῶνας, Αἱμᾶ, Τελίθωνα, Ζαρᾶ *Vat.* in *Epiphanii* Editis, *Lembaronem, Mega, & Onzorom*, & ſimilia aut majora nominum portenta in *MSS.*

q Ορώνας, Γελίθωνα, Ζᾶρα,] Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

r Γελίθωνα,] *Lugd. Bat.* Ματαὶ, Λαιθανὰ.

s Κιλίκιον αὐλῶνα,] In *Ruſino* diſtinguuntur ut diverſa loca, *Cilicum*; *Aulonem*: Certe αὐλὼν de Syriæ convalli ſeu potius Hierichuntina dicta, ubi balſamum Ita forte pro Κιλίκιον legendum Κίδων, ſeu Κιδίτας, de quibus in Palæſtinorum ditione ſupra lib. 6. c. 13. §. 1. ἐμβεβληκότας εἰς τὴν Κιδωνῶν χώραν & §. ead. χώρᾳ ἣ Σίνλ☉ κώμας τε Κίδα τὴν Δαυίδιν· mox οἱ Κιδῖ) ἐκδώσουσι· item ὡς τὴν Κιδιτῶν· SPANH.

t Κατίσκαψαν,] *L. B.* Κατίσκαψιν.

v Αἳ ἦσαν κατεσταμμέναι.] Quæ erant ſubverſæ. SPANH.

x Τεταρταίῳ πυρετῷ] Conf. αἰων. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

y Στρατιῶν,] Στρατιωτῶν *Hen.*

z Τοὺς πόνους] Ἐν τοῖς πόνοις *Hen.* & *Busb.* Crediderim (inquit *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 959.) in hoc nomine Ραγαβᾶ eſſe veſtigium nominis *Argob in Baſan*, uti *Sacer Codex* loqui ſolet. Vide *Euſeb.* in *Locis Hebr.* v. Αργοβ.

a Ὡς τὸ] Πρὸς τῷ ſolus *Busb.*

b Ὑποφαίνοντα] Ὑποτείνοντα *Busb.*

c Κοπτομένη,] Vox propria in luctu, ſic Jeroboami uxor κοπτομένη, plangens filium mortuum ſupra lib. 8. c. XI. §. 1. Ἐπὶ τίνι κοπτομένη τελευτᾷ· & lib. 7. c. 1. §. 6. κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις &c. Hinc κόπ☉ & κοπτὸς de tali luctu in funere proximorum. vid. Æſchyl. Choëph. v. 21. ἐξύχμευ σὺν κόπτῳ, & de luctu ob cædem Agamemnonis. ſic LXX. *Gen.* L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν (f. κόπτῳ) de inferiis Jacobi. SPANH.

d Απωδύρετο,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀπεδύρετο ſine augmento in *reliquis*.

e Τῆς παρ' ἄλλων βοηθείας δέομαι,] Sic in *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) favente *Epiphanio*, qui vertit, *alterius auxilii egentem.* παρ' ἀλλήλων βοηθείας in *Editis Aliiſque.* τῆς παρ' ἀλλήλων βοηθ. *Vat.*

f Αὐτῇ,] Iterum ex *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* αὐτὴν in *cæteris.*

g Ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς] Ὡς ἀπὸ νίκης *Busb.* & *Zonar.*

h Παραγενομένη,] Παραγενομένην *Busb.* & *Zonar.*

i Δυνάσθαι ——— ὠφελῆσαι·] Confr. ſupr. c 10. §. 6. SPANH.

k Ἂν καὶ φθονοῦντες] Κἂν φθονῶσιν *Hen.* καὶ φθονοῦντες *Lugd. Bat.*

l Παρ' αὐτοῦ.] Ὑπ' αὐτῆς *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

m Πρωτεύοντας αὐτῶν] Στρατιώτας *Hen.* & *Vat.*

n Διαπεπράξασθαι ὑπισχνῆ.] Διαπεπράξεσθαι *Busb.* & *Coccejus.*

o Ταῦτα σε πρὸς αὐτὰς εἰπόντος,] Καὶ ταῦτα *Hen.*

p Ἐγώ τε λαμπροτέρας] Ἐγωγε *Busb.*

q Σὺ δὴ βεβαίως ἄρξεις] Σύ τε *Hen.* & *Busb.*

r Δέοντος] Δέοντα *Lugd Bat.*

XXIV.

CAP. XVI.

Quomodo Alexandra, Phariſæorum benevolentia ſibi conciliata, regnum per novennium tenuit; & cum multa præclare geſſiſſet, cum gloria è vita exceſſit.

Alexandra, Phariſeis ſibi conciliatis, regnum adminiſtrat.

ALexandra vero, expugnato præſidio, * ut mariti monita poſtulabant, & Phariſæos alloquuta eſt, & omnibus in eorum poteſtate poſitis, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram ſedavit, eoſque benevolos & amicos reddidit. Itaque in vulgus progreſſi conciones habebant, res geſtas Alexandri recenſentes & juſtum ſibi regem periiſſe dicentes: tantumque laudationibus effecerunt, ut populus eum luxerit atque deploraverit; ita ut magnificentius ſit elatus, quam quiſquam regum qui eum anteceſſerant. Cæterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, ſed regnum Alexandræ teſtamento commiſit. E pueris autem Hyrcanus ad res adminiſtrandas parum habilis erat, & vitæ quietæ magis addictus: junior vero Ariſtobulus navus erat & audax. Et quidem mulier erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata graviter ferre videbatur.

Hyrcanus & Ariſtobulus filii Alexandri.

Hyrcanus fit pontifex. Phariſæi, inimium iis permittente Alexandra, ſeviunt in Judæos.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, cum propter ætatem, tum multo magis propter ejus ſegnitiem, & omnia Phariſæis gerenda permiſit: quibus & multitudinem obedire juſſit; & ſi quod inſtitutum Hyrcanus ejus ſocer aboleverat, eorum quæ Phariſæi à patribus accepta tradiderant, id illa reſtituit. Itaque regni nomen habebat ipſa, poteſtatem vero *habebant* Phariſæi. nam & exſules iſti revocabant, & vinctos ſolvebant, & prorſus nihil à dominis differebant. Quanquam & femina regni curam gerebat, multoſque milites mercede conductos collegit, & ſuas vires majores effecit; adeo ut finitimos tyrannos terruerit, & obſides ab eis acceperit: eratque univerſa regio quieta, exceptis Phariſæis. nam illi reginam turbabant, ſuadentes ut eos interficeret qui Alexandro auctores fuerunt, ut octingentos *ſimul* necaret. Tandemque ipſi eorum unum occiderunt, *nomine* Diogenem, & poſt eum alios ſupra alios, donec potentiores in regiam ingreſſi, una cum Ariſtobulo (videbatur enim ægre ferre quæ fiebant, & omnino præ ſe ferebat, ſi vires nactus eſſet, non ſe ea permiſſurum matri) commemorabant *ei*, "quanta feliciter geſ-
Ariſtobulus Aliique hac de re querentur.
"ſerunt pericula adeundo, quibus ſe fidos firmoſ-
"que domino probaverant, adeo ut ab eo maxima
"conſequuti fuerint, orantque ne ſuas ſpes velit
"prorſus in contrarium vertere. nunc enim qui
"ex hoſtium periculo elapſi eſſent, domi ab ini-
"micis more pecudum mactari, nemine ipſis opem
"ferente. ajebantque ſi adverſariis jam interfectis
"contenti ſint, propter innatum erga Dominos
"affectum patienter ſe laturos quæ acciderant;
"ſin in eiſdem perſeveraturi ſint, petebant inpri-

ΚΕΦ. ις'.

Ως Αλεξάνδρα, εἰς εὔνοιαν ὑπάγουσι τὸς Φαρισαίους, τῷ βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατέχε, καὶ πολλὰ κατορθώσαςα μὴ δόξης ἀπέθανεν.

s Η Δὲ Αλεξάνδρα, τὸ φρόνημον ἐξελθοῦσι, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἦν, t τότε μὲν τοῦ νεκροῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτὸς τῆς πρὸς Αλέξανδρον ἔπαυσεν, εὐνοᾶς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις u τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιον αὐτοῖς x ἀπόλοιτο βασιλεύς· καὶ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τιμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν y πρὸ αὐτοῦ βασιλέων αὐτὸν σκηθοῦσιν. δύο μέντοι υἱοὺς Αλέξανδρος κατέλιπεν, Υρκανὸν δ' Αριστόβουλον, τῷ μὲν βασιλείαν εἰς τιμὴν Αλεξάνδρου διέθετο. τῶν δὲ παίδων, Υρκανὸς z μὲν ἦν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠσκηκώς· ὁ δὲ νεώτερος Αριστόβουλος, δραστήριός τε ἦν & θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν.

β'. Η δὲ ἀρχιερεία μὲν ἀποδείκνυσιν Υρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπραγμον αὐτοῦ. καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ὑπετρέπε ποιεῖν· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πειθαρχεῖν, καὶ εἴ τι b ὁ καὶ τὸν νομίμων Υρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, c ὧν εἰσήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τὴν πάλαι ἀπεκατέστησε. τὸ μὲν γὰρ ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, d τὴν δὲ δυνάμιν οἱ Φαρισαῖοι. e καὶ γὰρ φυγάδας ἔπεισι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ οὐδὲν δεσποτῶν διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόνησιν, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν f συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν g ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέριξ τυράννους, καὶ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἠρέμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν Φαρισαίων. ἔτι γὰρ ἐπεπέρκεσαν τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς h κτείνοιεν τοὺς Αλεξάνδρῳ συμβουλεύσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους. εἶπε αὐτοῖς τούτων ἕνα σφάξασι i Διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες j εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν Αριστόβουλος· εἰκὸς γὰρ τοῖς k γενομένοις δυσανασχετῶν, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς l λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί· ἀνεμίμνησκον "ὅσα m κατορθώ-
"σαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν n τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως
"ὡς τὸ δεσπότου ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπὸ αὐτοῦ μεγίστων
"ἠξιώθησαν, καὶ ἐδέοντο ο μὴ ἄλλως τοῦ παντὸς ἐμπαλιν τρέ-
"ψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. p ἀποφυγόντας γὰρ q τὸν ἐκ πο-
"λεμίων κίνδυνον, r ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκη-
"μάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς s τιμωρίας ἔσης. ἔλεγόν τε,
"ὡς εἰ μὲν ἀρκεσθείεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, διὰ
"τὸ πρὸς τοὺς δεσπότας γνήσιον μελέτης οἴσθ' τὰ ξυμβαί-
"νε, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν πεῖραι μελέτης, ἡτιῶντο μᾶλιστα
"μὲν

s Η ἡ ——— θεμένη,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. ἤδη καὶ διαπεπραγμένων τῶν ὅλων ἐγίνετο.

* *Ut mariti monita poſtulabant,*] *Vel,* ex mariti conſilio.

t Τότε μὲν τοῦ νεκροῦ,] Ita *Busb.* & *Hen.* τὰ περὶ in *Editis Aliiſque.*

u Τῷ Αλεξάνδρᾳ διηγούμενοι,] Τὰς Αλεξ. *Hen.* & *Busb.*

x Απόλοιτο] Απώλυτο *Hen.* ἀπώλυτο *Busb.*

y Πρὸ αὐτοῦ] Deeſt in *Gen.*

z Μὲν δὴ ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν] Illud τὰ è *MSS.*

a Καὶ τῶν νομίμων] Κἀκ τῶν *Busb.*

b Ὧν εἰσήνεγκαν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς εἰσ. in *aliis.*

c Τῷ δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

d Καὶ γὰρ φυγάδας] Καὶ γὰρ καὶ *Busb.*

e Συνίστησι,] Συνίστητε *Busb.*

f Απέδειξε πλείονα,] Επίδειξε διπλασίονα *Busb.* & forſan *Epiphan.* ἐπίδειξε πλείονα *Hen.*

g Κτείνοιεν] Κτήσειεν *Busb.* & *Hen.* κτείνειεν *Lugd. Bat.*

h Διογένην,] *L. B.* Διογόν.

i Εἰς τὸ βασίλειον,] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.*

k Γενομένοις δυσανασχετῶν,] Γενομένοις *Busb.*

l Λάβοιτο,] *Gen.* Γένοιτο.

m Κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις,] Κατωρθώσατο *Busb.*

n Τὸ σφίσι βέβαιον] Τὸ βεβαίως ἐν σφίσι πίστεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Μὴ ἄλλως τοῦ παντὸς ἔμπαλιν] *L. B.* μὴ ἔμπαλιν, reliquis deletis.

p Αποφυγόντας] Αποφυγώντες *Hen.*

q Τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον,] Τὸς ἐκ π. κινδύνους *Busb.*

r Εν τῇ οἰκίᾳ] Εν τῇ οἰκείᾳ *Busb.* & *Cocceius.*

s Τιμωρίας ἄσης.] Τιμωρία, βοήθεια *Schol.* ad *Thucyd.* p. 15. *Edit. Oxon.* HUDS. Sic τιμωρία pro βοήθεια ſæpe apud Thucydidem, ut l. 1. p. 18. B. & l. 111. p. 183. SPANH.

t Μετιοῦσαι,] Μετοῦσαι *L. B.*

"μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν. ὁ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι
"χωρὶς [v] αὐτῆς πορίσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν
"[x] θνήσκοντες πρὸς τοὺς βασιλείους, ὡς μὴ [y] συγγνῶεν [z] αὐ-
"τοῖς. αἰσχός τε εἶναι σφίσι ἐν τῇ βασιλίσσῃ, εἰ πρὸς αὐ-
"τῆς ἀμελήσαιεν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν·
"ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν [a] τιμήσασθαι Ἀρέταν τε τὴν Ἀραβα καὶ τοὺς
"[b] μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσόνδε ἄνδρας, οἷς
"ἴσως τάχα φρικώδες καὶ τὄνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ
"τόγε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ προτιμᾶν ἔγνωσαν,
"καταταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς Φρυγίοις. εἰ γὰρ ὧδε
"δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ Ἀλεξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτός γε
"μὴν ἂν [c] ἀποδέξαι καὶ ἐν παντὶ καιρῷ βιοτεύοντας.

γ'. Πολλὰ δὲ [d] τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων καὶ τῶν κινδυνευόντων τοὺς Ἀλεξάνδρου δαίμονας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ παρεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ Ἀριστόβουλον, ὅπως [e] ἔχοι γνώμην, ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αὐτοὶ σφίσιν [f] αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρχίαν ἐκλελυσημένην γυναικὶ πρὸς τὸ εἰκὸς βασιλεύσῃ, ἡβώσας [g] ἐν ἀκμῇ ὄσης, ἐπιτρέψαντες. ἡ δέ, οὐκ ἔχουσα ὅ, τι πράξῃ μὴ τὸ ὑπερεπὸς, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅτι μὴ [h] Τρκανίας καὶ [i] Ἀλεξανδρείου καὶ Μαχαιρουντος, ἔνθα τὰ πλεῖστα ἄξια ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀλίγον τὸν Ἀριστόβουλον μὴ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ Δαμασκὸν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Μενναίου λεγόμενον, ὃς βαρὺς ἦν τῇ πλησίον χείτων. ἀλλ' ὁ μὲν ἀδὲν ἐργασάμενος ἀξιόλογον ἀπράκτος ἀνεχώρησεν.

δ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τῶν Ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν [l] πεντήκοντα, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν, καὶ ὅτι τὴν Ἰουδαίαν ἀφίξόμενος. τότε ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος· [m] καὶ δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμψαντα αὐτῇ καὶ πρέσβεις, [n] παρορκοῦσι τὴν Πτολεμαΐδα. βασίλισσα γὰρ [o] Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη, τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, [p] ἣ δὴ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖσαι Τιγράνῃ. [q] συνετύγχανον οὖν αὐτῇ, καὶ ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ ἔθνους συγγινώσκειν. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τῶν ἐν Πτολεμαΐδι θεραπείας, ἐλπίδας [r] ὑπέθετο χρηστάς. ἄρτι δὲ τῆς Πτολεμαΐδος ἑαλωκυίας, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ, [s] Λεύκυλλον διώκοντα Μιθριδάτην, ἐκεῖνα μὲν ἀμαρτεῖν, εἰς τοὺς [t] Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ Ἀρμενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ, ταῦτα πυθόμενος, ἀνεχώρει ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἡ βασίλισσα εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσοῦσα, δόξαν Ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι [u] ἐπιτίθεσθαι, τῆς νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων, ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια, [x] ἵνα οἱ πατρῷοι κατεστάχθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραττεν ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον [y] ἔδεισε, μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς Φαρι-

"mis ſibi dari miſſionem: neque enim eos eſſe qui
"ſine regina ſalutem ullam ſibi quærere ſuſtine-
"ant, qui libenter in regia morituri ſint, ſi ipſis
"venia non detur. turpe *quidem* & ipſis eſſe & re-
"ginæ, ſi ab ea neglecti à mariti inimicis excipian-
"tur: in maximis enim poſituros Aretam Arabem
"cæteroſque principes, ſi liceat conducere tot vi-
"ros, quorum vel nomen fortaſſe terribile erat eis
"priuſquam *plane* auditum. Quod ſi nec poſterius
"hoc placeat, ſi Phariſæis tantum tribuere ſtatuit,
"ſe diverſos in præſidiis diſponat. Si enim dæmon
"aliquis Alexandri domum uſque adeo perſequa-
"tur, ſe quidem non recuſare quo minus in humi-
"li conditione vivant.

3. Hæc autem illis & alia multa dicentibus, & ad mortuorum periclitantiumque miſericordiam Alexandri manes invocantibus, omnes circumſtantes in lachrymas proruperunt. Maxime autem Ariſtobulus quomodo eſſet animatus oſtendebat; multa convicia ingerens matri. Verum illi quidem ſibiipſis calamitatum auctores fuerunt, qui feminæ imperii cupidine furenti contra fas commiſerunt regni habenas, *Regia* prole ætate jam florente. Itaque ipſa non habens, quod honeſte faceret, cuſtodiam locorum *munitorum* ipſis credidit, excepta Hyrcania & Alexandrio & Machærunte, ubi pretioſiſſima quæque habebat. Et haud multo poſt filium ſuum Ariſtobulum cum exercitu miſit Damaſcum, adverſus Ptolemæum cognomine Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille re quidem nulla memorabili geſta reverſus eſt.

Ariſtobulus etiam Alexandræ convicia facit.

Illa locis pleriſque munitis cedit.

Ariſtobulus adverſus Ptolemæum Mennæum miſſus, re infecta redit.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus invaſiſſe Syriam, & adoriturus Judæam. id quod, ut par fuit, terruit Reginam & gentem *univerſam*: quo factum eſt ut per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obſidenti Ptolemaïdem. Regina enim Selene, quæ & Cleopatra dicebatur, Syriæ imperabat; quæ & incolas induxit, ut Tigrani portas clauderent. Igitur eum convenerunt *legati*; & ut de Regina deque gente *Judæorum* nihil niſi bonum ſtatueret, orarunt. Ille verò collaudatis eis, quod ex longinquo ſe coluiſſent, bonam ſpem eis fecit. Jam vero Ptolemaïde modo capta, nunciatur Tigrani, Lucullum, dum Mithradatem perſequitur, illum quidem non eſſe aſſequutum, quia in Iberas effugiſſet, ſed Armeniam depopulatum eſſe, atque oppugnare. Tigranes autem, his cognitis, domum ſe recipere contendit.

Tigrani Cleopatra Selene.

Tigranes metu Lucilli domum revertitur.

5. At poſt hæc, Regina difficili morbo correpta, Ariſtobulus aggrediendas ſibi res arbitratus, noctu clam egreſſus, cum uno famulo, adiit præſidia, ubi paternos amicos diſpoſitos habuit. Jampridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat, ne ea mortua ejus univerſum genus eſſet in Phariſæorum poteſtate. videbat

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

[v] Αὐτῆς ποιήσασθαί] *L. B.* ποιήσασ tantum.
[x] Θνήσκοντες] *L. B.* θνήσκοντας.
[y] Συγγνῶεν] Συγγνῶναι *Gall.*
[z] Αὐτοῖς.] *L. B.* ἑαυτοῖς.
[a] Τιμήσασθαι Ἀρέταν] Τιμήσασ *Hen.*
[b] Μοναρχας,] Conf. *ælian.* lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. μοναρχους *L. B.*
[c] Ἀποδέξαι] Ἀποδέξαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[d] Τοιαῦτα λέγοντων αὐτῶν,] Illud τοιαῦτα è *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.*
[e] Ἔχοι γνώμην] *L. B.* ἔχοιη γνώμης.
[f] Αὐτοῖς] Abeſt à *L. B.*
[g] Ἐν ἀκμῇ ὄσης,] Fortius multo videtur, quod in *Lugd. Bat.* eſt ἐν ἀκμῇ ὄσης, *prole* (*Regia*) *etate florente*, quod ſcilicet maxime populo periculoſum erat, quam, quod hactenus in editis circumferebatur ἴνεκα μὴ ὄσης, quodque ideo verterat *Hudſonus* ita: *quaſi* Alexandro *deeſſent poſteri.* HAV.
[h] Τρκανίας] Conf. *ælian.* l. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
[i] Ἀλεξανδρείου] Conf. inf. lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.
[k] Ὑπέστρεψεν.] Ἀνέστρεψεν *Hen.* ἀπ' οἱ μὲ ὠδὶν ἐγγυσάμβροι απ. ἄ. ὑπέστρεψαν *Busb.* & *Epiphan*
[l] Πεντήκοντα,] Ita in *Editis* & omnibus *MSS.* Gr. præter *Busb.* qui habet πειάκοντα, conſentiens cum *Epiphanii* libris. Suſpicor à *Joſepho* fuiſſe μυριάσι στρατιωτῶν Δ.
[m] Καὶ δῶρα δὴ] Καὶ δῶρα πολλὰ *Zonar.* δῶρα δὴ πολλὰ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
[n] Παρορκοῦσι τὴν Πτολεμαΐδα.] Παρορκοῦσι δὲ Πτολ. *Hen.* & *Vat.*
[o] Σελήνη,] Videſis *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3934. & *Uſſerium* ad A. M. 3934.
[p] Ἣ δὴ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας,] Ἣ κατ' ἐμοὶ ἐνήγαγε *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[q] Συνετύγχανον οὖν αὐτῷ] Συνετύγχανον *Hen.*
[r] Ὑπέθετο χρηστάς.] Ὑπετίθετο *Busb.*
[s] Λεύκυλλον διώκοντα Μιθριδάτην,] Ἀπέλαυε *Busb.* & *Zonar.*
[t] Ἰβηρας ἀναφυγόντος,] Vide *Uſſerii* Annales, p. 196. *Edit. Lond.*
[u] Ἐπιτίθεσθαι,] Ἐπιθέσθαι *Hen.*
[x] Ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια,] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ in *Editis Aliiſque.*
[y] Ἵνα οἱ πατρῷοι κατεστάχθησαν αὐτῷ φίλοι.] Apud *Zonaram* ὅπου οἱ π.
[z] Ἔδεισε,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἴδοι in *Editis Aliiſque.*

debat enim infirmitatem fratris, qui in principatum ſucceſſurus erat. Ejus autem facti conſcia erat ſola conjux; quam ibi cum prole ſua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, ubi Galæſtes *unus* ex potentibus erat, admiſſus eſt ab eo. Orta autem die ſentit Regina fugam Ariſtobuli: & aliquandiu arbitrata eſt non rerum novarum ſtudio diſceſſiſſe. Verum poſtquam alii ſuper alios venerunt, qui nunciarent illum primum præſidium occupaſſe, deinde ſecundum, & univerſa: (ſtatim enim facto ab uno initio, omnia ad illius arbitrium ſequebantur) tunc quidem in maximis turbis eſſe cœperunt, tam Regina quam gens. Videbant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi principatum confirmare poſſet: maximeque metuebant ne pœnam irrogaret eis, quoniam in ejus domum debacchati fuiſſent. Itaque viſum eſt eis ejus uxorem & liberos in præſidio collocare, quod ſupra fanum erat. Ad Ariſtobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, ut jam ornatu regio ſtiparetur. nam diebus fere quindecim occupavit loca *munita* viginti duo; unde opibus ſibi comparatis exercitum colligebat à Libano, & Trachone, & principibus. Homines enim, majorem partem ſequentes, facile obtemperabant: accedebat eò, quod ſperabant, ſi eum in rebus non ſperatis adjuviſſent, non minorem ex regno fructum ad ſe rediturum, ut qui ei ejus obtinendi cauſa exſtitiſſent. Judæorum autem ſeniores & Hyrcanus adierunt Reginam; & ut ſuper inſtantibus conſilium daret, orarunt. Ariſtobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium jam potiri. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa ægrotet, ea ſuperſtite, conſilii aliquid ſeorſim capere. periculum autem jam eſſe pene pro foribus. At illa juſſit, ut, quod utile judicarent, illud facerent: reſtare eis multas facultates, gentem validam, & exercitum, & fiſci pecuniam. ſibi quidem parum jam curæ eſſe negotia, ut quæ corporis viribus jam deficeretur.

Ariſtobulo creſcunt vires & potentia.

Hyrcanus & Seniores Alexandram adeunt, & ab ea quærunt quid facto opus ſit.

Alexandræ conſilium.

6. Poſtquam iſta dixiſſet, non multo poſt obiit; cum regnaſſet annos novem, & vixiſſet in univerſum LXXIII. Mulier* quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit *prodiditve*. nam cum ingenti regnandi cupiditate, ut quæ maxime, teneretur, & quibus egerit quam apto fuerit ad res gerendas animo oſtendit, & quam hebetia ſint virorum ingenia, qui in imperandi poteſtate titubare ſolent. Nam præſentia futuris potiora exiſtimans, aliiſque omnibus inſuper habitis modo imperioſe dominaretur, nec honeſti nec juſti, illorum ſaltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res ſuæ familiæ eò infelicitatis perduxit, ut potentiam, quam multis τὸ πᾶν ἡγ῀ αὐτῆς ὑπάρξειν. ἐώρα γὰ τὸ ἀδύναλον ᾧ μέλλονλ῀ ἀδελφῷ δεχλὼ ἀδελφῆ. ᵃ ξωῄδῃ δ᾽ ἡ ᵇ αὐτῆ γυνὴ τῇ πράξῃ μόνη, ὣ καλέλιπεν αὐτόθι μ῀ τ῀ ἡγεᾶς. ϗ πρῶτον ἀφικόμεν῀ εἰς ᶜ Αγαβα, ἔνθα ᵈ Γαλαιςὴς ὢ τ῀ δωαλῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτό. μεθ᾽ ἡμέραν ᾗ τῇ βασιλίσῃ αἴσθησις γίνεται τ῀ Αρισοβέλε φυγῆς· ϗ μέχρι τινὸς ὥρ῀ γεγονέναι τὼ ἀναχώρησιν οὐκ ὄπι νεωτερισμῷ. ὡς μέν῀οι ἦσαν ᶜ ἀπαγγέλλον῀ες, ἄλλοι ἐπ᾽ ἄλλοις, ὅτι καλήφθ῀ τὸ πρῶ῀ον χωρίον, ϗ τὸ δεύτερον, ϗ ξύμπανλα· ὅλος γὰ ἑνὸς δεξαμένε πάντα ᶠ ὑπῆγε πρὸς τὸ ἐκείνε βέλημα· τότε δὴ ἐν μεγίσῃς πραχαῖς ὑπῆρχεν ἤ τε βασίλισα ϗ τὸ ἔθν῀. ἤδεισαν γὰ ὰ πάρω τὸ δωάσθαι τὼ δεχλὼ αὐτῷ κεφαλῶναι τ῀ Αρισόβελον ὄν῀α· μάλισα δ᾽ ἔδεισαν μὴ πεινῶ εἰσπράξαι᾽ ὧν παρώνησαν ᵉ αὐτό τ῀ οἶκον. ʰ δόξαν ἂν τὼ γυναῖκα αὐτὸ ϗ ᾗ ἀᾶ ⁱ εἰς τὸ ὑπὲρ τὸ ἱερὸ φρύριον κατέθεσαν. Αρισοβέλῳ δὲ ᵏ ὡς ἂν ἐκ πολλῶν ˡ συχνὰ ᵐ συναλισχθῇ, ἀφ᾽ ὧν δὴ ϗ κόσμ῀ ἤδη βασίλει῀ πρὸς αὐτὸν ἦν. σχεδὸν γὰ ἐν ἡμέραις δεκαπέν῀ε χωρίων ἐκράτησεν εἰκοσιδύο, ὅθεν ἄφορμὰς ἔχων, σρα῀ιὰν ἤθροιζεν ἀπό τε Λιβάνε ϗ ⁿ Τραχῶνος, ϗ τ῀ ᵒ μοναρχῶν. οἱ γὰ ἄνθρωποι, τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπήκεον· ἄλλως ᾗ νομίζον῀ες εἰ ᵖ ξυλλάβοιεν αὐτῷ ᵠ τ῀ μὴ προσδοκωμένων ἐχ ἧσον καρπώσεσθαι τὼ βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ ᾧ κρατῆσαι πρόφασις ἡγησόμενοι. τ῀ ᾗ Ιεδαίων οἱ πρεσβύτεροι ϗ Τρχαιὸς εἰσῆλθον ˢ ὡς τὼ βασίλισαν, ϗ ἐδέον῀ο ὑποθέσθαι γνώμλω πρὸς τ῀ ἐκείνων. τ῀ γὰ Αρισόβελον, τ῀ πάν῀ων χεδὸν ἤδη κυριεύον῀α, ὁπόσα χωρίων πρόσθεν κρατήσειν. ἄτοπον ᾗ εἰ ϗ τὰ μάλισα κάμνοι πρέπους αὐτῆς ϗ σοφᾶς βελεύεσθ῀. περιεσᾶναι ᾗ τ῀ κίνδυνον ὰ ἀπὸ μακρὸ σοφίσαν. ἡ ᾗ αὐτὸς ἐκέλευσε πρᾶ῀ειν ὅ, τι δοκοῖ χρήσιμον εἶναι· πολλὰς ᾗ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τό ᾗ ἔθνος ἐρρωμένον, ϗ τὼ δυάμιν, ϗ τὰ ἐν τοῖς φυλοφυλακίοις χρήμαλα· αὐτῇ γὰ μικρὸν ἔτι μέλειν τ῀ πραγμάτων, ὡς ᵗ ὑπολείπον῀ος ἤδη τὸ σώμαλος.

Moritur Alexandra. Eius elogium.

ς΄. Ταῦτ᾽ εἰπὸσα μετ᾽ ὀ πολὺ ἐπελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπανλα βιώσασα τρία ϗ ἑβδομήκον῀α. ᵛ γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ ᾧ φύλα κατ᾽ ὀδὸν χρησαμένη. δεινὴ γὰ εἰς τὸ φίλαρχον ˣ ἐν πᾶσι μάλισα γιγνομένη δήλεγξεν ἔργοις τό, τε πρακλικὸν ᾧ ἐν αὐτῇ γνώμης, ʸ ϗ τὸ ἀσώμε῀ον τῶν ἀεὶ πλεόν῀ων τὼ τῆς δυναςείας ἀνδρῶν. τὸ γὰ παρὸν κρεῖ῀ον ἀξιῶσα ᾧ μέλλον῀ο῀, ϗ πάν῀α δεύτερα τιθεμένη ᾧ ᶻ ἐγκρα῀ῶς ἄρχ῀ν, ὅτε καλῶ ὅτε δικαίω, ἕνεκά γε τούτων, ᵃ ἐπεςρέφε῀ο. εἰς γοῦν τοῦτ᾽ ᵇ τῷ οἰκῳ ἀτυχίας τὰ πράγμα῀α προείσησεν, ὥσε λὼ μετὰ πολεί῀ων κινδύνων ϗ πολλα-

---

a Ξυνῄδῃ δ᾽] Ita ex *MSS.* ευνῇδε in *Editis*, forſan pro συνεῖδε, ut in *Codd. Gall.*

b Αὐτῇ γυνὴ] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Αγαβα] Αγαβῳ *Busb.* Αγαβὰ *Hen.* Γαβαθὰ juxta *Epiphanii* libros.

d Γαλαιςὴς ὢ τ῀ δωαλῶν] Παλαιςὴς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Galeſtis.*

e Απαγγέλλον῀ες,] Αγγέλλον῀ες *Hen.* & *Busb.*

f Υπήγε῀ο] *Lugd. Bat.* ὑπείγε῀ο.

g Αὐτῇ τ῀ οἶκον.] Αὐτῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

h Δόξαν ἂν τὼ γυναῖκα αὐτῆ] Vide *Budæum* in *Comment. Gr. L.* p. 12.

i Εἰς τὸ ὑπὲς ᾧ ἱερῦ φρύριον κατέθεσαν.] *Gen.* εἰς τὸ ὑπὲ ᾧ ἱερ. Caſtrum infra Templum Arcona, antea Βάρις dictum ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

k Ως ἂν ἐκ πολλῶν] *Al.* ἀπὸ.

l Συχνὰ] Illud συχνὰ è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) idemque agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Ariſtobulum autem cum multi frequenter nunciaſſent regio circumdatum ornatu.*

m Συναλισχθῇ,] Συνήχθη *Busb.* συναεχθῇ *Hen.* ἀντεχθῇ *Lugd. Bat.*

n Τραχῶνος,] Τραχωνίτιδι juxta exemplaria *Epiphanii.*

o Μοναρχῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. Μοναρχῶν *Lugd. Bat.*

p Ξυλλάβοιεν αὐτῷ] Συλλάβοιεν ſolus *Hen.*

q Τῶν μὴ προσδοκωμένων] *Lugd. Bat.* τ῀ ἀπροσδοκήτων.

r Ως τὼ βασίλισαν,] Εἰς τὼ ſolus *Busb.*

s Τὼ δύναμιν,] Illud τὼ ex *MSS.*

t Υπολείπον῀ος ἤδη ᾧ σώμα῀ος.] Υπολιπόν῀ος *Hen.*

v Γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ ᾧ φύλα] Γυνὴ ὡς ἀσθενὴς τῷ φύλῳ κατ᾽ ὄψιν χρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit prodiditve.*] Quæ debilitati ſui ſexûs nunquam ſuccubuit, *Epiphan.*

x Εν τοῖς μάλισα γιγνομένη] Εν ταῖς μάλισα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Καὶ τὸ ἀσύνε῀ον τ῀ ἀεὶ πλεόν῀ων] Suſpicor hunc locum in mendo cubare. HUDS. Neque temere; nam neque optimus ille *Lugd. Bat.* probam omnino lectionem exhibuit, mendum tamen latere, dum variat a vulgata, monſtrat. Scriptio ejus hæc eſt: καὶ τὸ ἀσύνε῀ον τ῀ ἐν αὐτῇ παρόν῀ων &c. Puto ſcripſiſſe Joſephum καὶ τὸ σύνε῀ον τ῀ ἐν ἀκμῇ παρόν῀ων &c. Ut ita dicat mulierem iſtam, anum licet, oſtendiſſe tamen operibus, melius ſeſe regnum adminiſtrare potuiſſe, quam multos viros, qui ætate integra & florente ad rempublicam gerendam acceſſerunt. Eadem hæc vox immerito ſedibus ſuis expulſa fuerat ſuperius hoc cap. §. 3. ubi ex eodem hoc Codice *Lugd. Bat.* a nobis in priſtina ſede locata fuit. HAV.

z Εγκρα῀ῶς ἄρχειν,] Eadem phraſi utitur *Thucydides* p. 43. *Edit. Oxon.*

a Επιςρέφε῀ο.] Juxta *Heſychium* φροντίζε῀ο ἐπιμέλε῀ο.

b Τῷ οἰκῳ ἀτυχίας] Ita cum *Cod. Hen.* τ῀ οἶκον in *ceteris.* HUDS. Τῶν οἰκῶν *Lugd. Bat.* Lege ᾧ οἶκον. COCC. Sed recte *Vulg.* Lectio. HAV.

c Πραγθῶ-

λαιτεριῶν ἀπεκτήσατο δυναστείαν, ἐπιθυμίᾳ τῶν μὴ πρεπόντων γυναικὶ, χρόνοις ὑ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ γένος αὐτῶν τῷ αὐτῷ γνώμῃ [c] προσθῆσα, τῷ δ' ἀρχῇ ἔρημον τῶν [d] προηγμένων πεποιημένη. καὶ ξυμφορῶν ὁ ἐπέπλησε καὶ παραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τῷ τελευτῷ τὸ βασίλειον. ὑ μὲν ἀλλὰ καθάπερ ἔτους ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. [e] τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τοῦτο εἶχε [f] τέλος.

Τέλος τῆς βιβλίου τρισκαιδεκάτου.

tis periculis & laboribus paraverat, desiderio eorum quæ mulieri non conveniebant, haud multo post amiserit; ut quæ eadem cum illis sensserit qui animo essent in familiam regiam malevolo, regnumque potentium præsidio destitutum reliquerit. prætereaque ex sua dum viveret reipublicæ administratione regiam post obitum calamitatibus turbisque complevit. Veruntamen licet hoc modo in imperio se gesserit, gentem in pace conservavit. Et quidem res Alexandræ hunc exitum habuerunt.

Finis Libri decimi tertii.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως μὲν ὁ Αλεξάνδρας θάνατον ὁ πατὴρ αὐτῆς τῶν παίδων Αριστόβουλος ἐπολέμησεν πρὸς Υρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ συνεδίωξεν εἰς τὴν ἐν Ιεροσολύμοις βᾶριν· ἐφ' ᾧ συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Αριστόβουλον, Υρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

1. *Quomodo post mortem Alexandræ, filiorum ejus natu minor Aristobulus de regno bellum gessit cum Hyrcano fratre, victumque persequutus est usque ad arcem Hierosolymitanam: utque inter eos ita convenit, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.*

β'. Περὶ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ πόθεν ὁρμηθέντες καὶ [b] ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τύχης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ [c] δόξαν ἅμα τοῖς παισὶν προῆλθε, καὶ μέγεθος δυνάμεως· καὶ ὅτι πείσαντος Υρκανὸν Ἀντιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ιεροσολύμων πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα, ἱκέτευσεν ἐλθὼν καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, γῆν τε πολλὴν δώσων καὶ χρήματα ὑποσχόμενος.

2. *De Antipatro & ejus genere, & quomodo ex parvis & mediocribus initiis ad claritatem & gloriam & magnam potentiam ipse ejusque filii pervenerunt: utque ejus suasu Hyrcanus, Hierosolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, ut ipsum restitueret in regnum, supplicavit, factis promissis se ei daturum multum terræ pecuniæque.*

γ'. Ως Ἀρέτας, προσδεξάμενος τὸν Υρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Αριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ συνεδίωξεν ἐπὶ Ιεροσόλυμα, καὶ προσκαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.

3. *Quomodo Aretas, cum Hyrcanum excepisset, bellum intulit Aristobulo: utque cum prælio congressus eum vicisset, persequutus est eum usque Hierosolyma, exercituque urbi admoto eam obsidet.*

δ'. Ως Σκαῦρον πέμψαντες ἀπὸ Αρμενίας εἰς Συρίαν Μάγνος Πομπήϊος, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἀπό τε Υρκανοῦ καὶ Αριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας προσκαλοῦντες αὐτόν.

4. *Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miserat Pompejus Magnus, legati ab Hyrcano & Aristobulo venerunt, ipsius auxilium implorantes.*

ε'. [d] Οτι Σκαῦρος τετρακοσίοις διαφθαρεὶς τάλαντοις Αριστοβούλῳ προσῆκτο.

5. *Quomodo Scaurus, talentis quadraginta corruptus, Aristobuli rebus studebat.*

ς'. Ως Πομπήϊος εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Αρμενίας ἐλθὼν, Αριστόβουλος καὶ Υρκανὸς ἐπ' αὐτὸν ἦκον περὶ τῆς βασιλείας διαιολογούμενοι. [e] ὑπέρθεσις Πομπηΐου, περὶ ὧν ἐγκαλοῦσι διαγνώσεσθαι φήσαντος, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐκείνων χώραν διαβαίνῃ.

6. *Quomodo, Pompejo ex Armenia ad Damascum profecto, Aristobulus & Hyrcanus eum conveniebant de regno disceptantes. utque Pompejus, tum se causam querelarum cogniturum dixisset, rem distulit donec in eorum regionem veniret.*

7. *Quod*

---

c Προσθῆσα, *Lugd. Bat.* προθῆσα.

d Προηγμένων] *L. B.* προσηδομένων. *Coccejus* corrigit προσηδομένων. Josephi sensus est mulierem hanc ambitione sua populum privasse viris, qui juste cum imperio (quales filii ejus) ipsi præesse possent. HAV.

e Τὰ μὲν οὖν] In *Cod. Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τοῦτο εἶχε τέλος. ἔχομεν δὲ λέξαι τὰ τοῖς ἡμῖν αὐτῆς συμβεβηκότα, Αρετόβουλῳ καὶ Υρκανῷ, μὴ τῷ ἐκείνης τελευτῷ ὁ τῇ μὴ ταύτῃ μιᾷ βίβλῳ.

f Τέλος.] *Lugd. Bat.* τὸ τέλος.

a Εν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τεσσάρτῳ καὶ δεκάτῳ λόγῳ.

b Εκ μικρᾶς] Non dicit Josephus Antipatrum ex parvis initiis ad magnam dignitatem provectum esse, sed solummodo ducem totius Idumææ ab Alexandro & Alexandra constitutum. Summariorum auctor hic sequi videtur *Eusebium*, qui ex *Africano* narrat, *eum adeo pauperem fuisse, ut filium à latronibus captum præ inopia redimere non potuerit.* Quam sententiam redarguit *Christ. Noldius* in *Historia Idumea*, p. 1, 2 &c. Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3932.

c Δόξαν ἅμα] Ita in *Cod. Vat.* & *Epiphanii* libro *MSS.* δυνάμει. in *Edit. Bas.*

d Οτι Σκαῦρος] Summarium hoc habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.*

e Υπέρθεσις Πομπηΐου,] Illa ὑπέρθεσις ἕως π. &c. usque ad οἱ ἀγανακτήσαντος desunt in *Edit. Bas.*

f Οτι

7. *Quod Ariſtobulus, cum intellexiſſet quo eſſet in eum animo Pompejus, in Judæam diſceſſit: utque Ariſtobulus, Pompejo ei irato & in expeditionem adverſus eum profecto, in Alexandrium ſe recepit, præſidium bene firmum & expugnatu difficile.*

8. *Quomodo Pompejus, ubi hoc reſciverat, ſtratagemate uſus ſuaſit Ariſtobulum relicto præſidio ad ipſum deſcendere, ut qui principatum ei firmaturus eſſet. quibus obſequutum, poſtquam cum fratre ſæpius diſceptaverat, coëgit Pompejus præſidiorum præfectis ſua manu ſcribere, ipſique caſtella tradere.*

9. *Quomodo Ariſtobulus, cum hoc præ metu feciſſet, & poſtea rem ægre tuliſſet, quod nihil eorum quæ ſperabat à Pompejo nactus eſſet, diſceſſit, in Hieroſolyma ſemet inclusurus.*

10. *Quomodo Ariſtobulus, Pompejo è veſtigio eum cum exercitu ſubſequuto, ſententiam mutavit, & Hierichuntem uſque progreſſus ei obviam ivit; petitaque peccatorum venia, & urbem & pecuniam ei tradere pollicitus eſt: utque Gabinio cum militibus lectiſſimis à Pompejo miſſo ad urbem & pecuniam accipiendam, Hieroſolymitani, cum viderent Ariſtobulum in cuſtodia detentum, Romanis portas occluſerunt.*

11. *Quomodo hanc ob rem ira incenſus Pompejus Ariſtobulum in vincula conjecit, adductiſque copiis urbem obſidebat: ipſumque in urbem ſuperiorem admittunt qui Hyrcano favebant, qui vero ab Ariſtobulo ſtabant in fanum fugiunt.*

12. *Quomodo fanum & inferiorem urbem tertio menſe expugnat Pompejus. deque ipſius modeſtia & religione.*

13. *Quod Pompejus nihil eorum attigit quæ in fano erant, licet magna illic eſſet pecuniæ vis.*

14. *Quod cum iſta geſſiſſet & Judæam Romanis vectigalem feciſſet, & Hyrcanum ethnarcham conſtituiſſet, Ariſtobulum vinctum, cum ejus prole, Romam reduxit, atque Scaurum Syriæ procuratorem fecit.*

15. *Quod, facta à Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obſeſſa, cum exercitus ejus rerum inopia laboraret, Antipater Arabi perſuadet, ut trecentis Scauro datis talentis, fœdus cum eo faceret.*

16. *Quomodo Alexander Ariſtobuli filius, qui à Pompejo fugerat & in Judæam ſe contulerat magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano & Antipatro.*

17. *Quomodo Alexander à Gabinio pugna ſuperatus, & in caſtellum Alexandrium compulſus obſidetur.*

18. *Quemadmodum cum Alexandrum mater ejus flexiſſet ut ſui caſtellique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimiſit; ac præterea ſcripſit Senatui, ut fratres ipſius cum Ariſtobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent; indicata quâ eſſet in Romanos fide, quodque digna eſſet cui hæc gratia tribueretur.*

19. *Quomodo Ariſtobulum à Roma in Judæam pro-*

ζ. Οτι σωθεὶς ὁ Αριστόβουλος πάνα ἔχθ Πομπήϊον, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· καὶ ὡς ἀγανακτήσοντ αὐτῷ, καὶ στρατεύσοντ ἐπ' αὐτὸν, εἰς Αλεξάνδρειον Αριστόβουλος ἀνεχώρησε τὸ φρούριον, ὀχυρὸν ὂν καὶ δυσκαταμάχητον.

η. Ως Πομπήϊος, τῷ σωθῆναι, στρατηγήματι χρησάμενος ἔπεισε τὸν Αριστόβουλον, καταλιπόντα τὸ φρούριον, καταβαίνειν πρὸς αὐτόν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἷς πεισθέντα, καὶ πολλάκις διαλογισαμένου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἠνάγκασε τοῖς φρουράρχοις τῇ αὐτοῦ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὰ φρούρια.

θ. Ως Αριστόβουλος τὸν πισθέντα μὲν φόβον, ἔπραττε δυσχεραίνων, [g] ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὢν πρόσθεν ἧττον Πομπηΐῳ τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν, εἰς Ιεροσόλυμα [h] ἐγκλείσων αὐτόν.

ι. Ως, Πομπηΐου καὶ πόλα μὴ τὰ στρατιᾶς καταπλαγησομένου, μετενόησεν Αριστόβουλος, καὶ προελθὼν ἄχρι Ιεριχοῦντος ἀπιλούτησεν αὐτῷ, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς πρὸ τῶν ἁμαρτημένων, τήν τε πόλιν ἔτι τὰ χρήματα παραδώσειν ὑπεσχέτο· καὶ Πομπήϊος πέμψας Γαβίνιον μετὰ ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ἔπι τε τὴν τῆς πόλεως παραλαβὴν ἔτι τῶν χρημάτων, οἱ Ιεροσολυμίται, τὸν Αριστόβουλον ὁρῶντες ἐν φυλακῇ καθεστῶτα, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ρωμαίοις.

ια. Ως ἐπὶ τούτῳ παροξυνθεὶς Πομπηΐος Αριστόβουλον μὲν [i] ἔδησεν, παρασκευὴν δὲ τὴν δυνάμεων ἐποιεῖτο τὴν πόλιν· καὶ δεχόντων μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Υρκανοῦ φρονοῦντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δὲ Αριστοβούλου συναπασπισάμενοι φεύγουσιν εἰς τὸ ἱερόν.

ιβ. Ως αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπήϊος τῷ τρίτῳ μηνί. καὶ ποῖ τὴν ὀλιγωρίας αὐτοῦ καὶ θεοσεβείας.

ιγ. Οτι Πομπήϊος μηδενὸς ἔψαυσε τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρημάτων.

ιδ. Οἳ τούτου διαπεραχθέντος, καὶ τὴν Ιουδαίαν πάσας φόροις ὑποτελῆ, καὶ Υρκανὸν ἀποδείξας ἐθναρχήσοντα, Αριστόβουλον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ρώμην [k] ἀνήγαγε, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας [l] ἐπίτροπον κατέστησεν.

ιε. Οτι Σκαῦρος στρατεύσοντος ἐπὶ Πέτραν, βασίλειον ὄντα τῶν Αράβων, καὶ πολιορκούμενος, ἐν ἐνδείᾳ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ γινομένων, Αντίπατρος πείθει τὸν Αραβα, δόντα Σκαύρῳ τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν ποιήσασθαι πρὸς αὐτόν.

ις. Ως Αλέξανδρος Αριστοβούλου παῖς, φυγὼν Πομπήϊον, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ιουδαίαν, στρατιᾶς αὐτῷ πολλῆς γινομένης, πόλεμον ἐξήνεγκεν πρὸς Υρκανὸν καὶ Αντίπατρον.

ιζ. Ως ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Αλέξανδρος, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς Αλεξάνδρειον τὸ φρούριον ἐπολιορκεῖτο.

ιη. Ως Γαβίνιος, πεισάσης τὸ μητρὸς τὸ Αλεξάνδρου παραδοῦναι αὐτόν τε καὶ τὸ φρούριον, λαβὼν τὸν μὲν Αλέξανδρον ἀφῆκεν· [m] ἐγραψε δὲ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἳ ἦσαν μετὰ Αριστοβούλου τοῦ πατρὸς δεδεμένοι, λύσαι, καὶ ἀποπέμψαι πρὸς τὴν μητέρα, δηλῶν [n] αὐτῆς τὸ πρὸς Ρωμαίους πιστὸν, καὶ ὡς ἐστιν ἀξία παρὰ τοῦτο τὸ χάριτος τυγχάνειν.

ιθ. Ως μετὰ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ρώμης Αριστόβουλον εἰς τὴν Ιου-

f Οτι καὶ δυσπαταμάχητον.] Τύχαιον post δυσπαταμάχητον adjicit *Vat.*

g Επὶ τῷ μηδενὸς ὢν πρόσθεν] Επὶ τὸ *Vat.*

h Εγκλείσων αὐτόν.] Illa ἐγκλείσων αὐτὸν non reperiuntur in *Edit. Baſ.*

i Εδησεν,] Εδεσε perperam *Ed. Baſ.*

k Ανήγαγεν,] Ηγαγεν in *Ed. Baſ.*

l Επίτροπον κατέστησεν.] Κατέλιπεν ἐπίτροπον in *Ed. Baſ.*

m Εγραψε δὲ] Ita *Codd. Vat.* & *Gall.* necnon *Epiphanii Codd. MSS.* illa ἔγραψε δὲ καὶ quæ ſequuntur uſque ad finem *Summarii* deſiderantur in *Ed. Baſ.*

n Αὐτῆς] Ita *Vat.* αὐτοῖς *Gall.*

Ιουδαίων λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον, πάλιν [o] ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.

κ'. Κράσσος ἐπὶ τὴν Πάρθων στρατείαν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.

κα'. Φυγὴ Πομπηΐου εἰς Ἤπειρον, καὶ Σκιπίωνος ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἄφιξις, [p] ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον.

κβ'. [q] Ὅτι Καίσαρι, λύσαντι Ἀριστόβουλον τῶν δεσμῶν, οἷός τε ἦν πέμψαι μὲν δύο τάγματα εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔφθη δ' ὑπὸ τῶν τὰ Πομπηΐου φρονούντων ἀφθαρεὶς Ἀριστόβουλος [r] φαρμάκοις.

κγ'. Καίσαρος εἰς Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς συνεμάχησαν αὐτῷ Υρκανός τε ὁ Ἀντιπάτρου, καὶ τὸν Ιουδαίων αὐτῷ συμμάχους ἐποίησαν.

κδ'. Ἀντιπάτρου προθύμως ἀγωνισαμένου καὶ τὴν μάχην ἀρίστεια, καὶ διὰ τοῦτο φιλία πρὸς Καίσαρα· καὶ ὡς Υρκανὸν Καίσαρ ἐπὶ τῇ νίκῃ χαίρων ἐτίμησε μεγάλως, ἐπιτρέψας αὐτῷ τὰ τοῦ πατρίου ἀναστῆσαι καταβεβλημένα τείχη, ἔτι τε Ἀντιπάτρῳ τὸν τῆς Ιουδαίας ἐπιτροπὴν ἐνεχείρησεν.

κε'. Καίσαρος ἐπιστολαὶ, καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ιουδαίους φιλίας.

κς'. Οἷς Ἀντίπατρος τοῖς παισὶν, Ἡρῴδῃ μὲν τὴν τῆς Γαλιλαίας προστασίαν, Φασαήλῳ δ' ἐπιτρέψας τὴν Ἱεροσολύμων· καὶ ὡς Σέξτος Καίσαρ, δωροδοκηθεὶς ὑφ' Ἡρῴδου ἡγεμόνος ὄντος ἐν Συρίᾳ, μέγαν τε ἔνδοξον ἐποίησεν Ἡρῴδην, καταστήσας ἄρχοντα τῆς Κοίλης Συρίας.

κζ'. Ὡς Κάσσιος, Καίσαρος δολοφονήσαντος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀναβὰς, τήν τε χώραν ἐπάκωσε, καὶ πάλαι μὲν ὀκτακόσια παρ' αὐτῶν εἰσπράξας φορολογήσας· καὶ πῶς Ἡρῴδης ἐκ τῆς εἰσπράξεως τῶν χρημάτων εὐδαίμων [s] ἔδοξε Κασσίῳ.

κη'. Ὡς Μάλιχος ἐπιβουλεύων Ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ, διαφθαρεὶς χρήμασι δι' οἰνοχόου Υρκανοῦ.

κθ'. Ὡς Ἡρῴδης ἐπιστέλλεται αὐτῷ Κασσίου τὸν Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

λ. Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθήσαντα πρὸς τῶν Τυρίων τυράννου Μαρίωνος, Ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπει τε καὶ τὴν Ιουδαίας ἐκβάλλει.

λα'. Ὅτι μὴ τὸ ἡττηθῆναι Κάσσιον ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς τοῦ Καίσαρος τοῦ Ἀντωνίου, Ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ προσγενόμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐφεστίωσεν Ἀντώνιον· καὶ διὰ τοῦτο τὰς κατηγορίας αὐτοῦ βεβλημένας οὐκ ἐδέξατο Ἀντώνιος. καὶ ὅτι Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

λβ'. Ὅτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Ἀντωνίου, καὶ κατηγορούντων τινῶν Ἡρῴδου τοῦ Φασαήλου, ὁ μόνον οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ τετράρχας αὐτὸς κατέστησεν, τῶν δὲ κατηγόρων δέκα τὸν ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.

λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

λδ'. Ὡς Υρκανὸν τὸν Φασαήλου τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.

λε'. Ὡς Ἡρῴδης φεύγων ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἀφιγμένος εἰς τὴν Ρώμην, καὶ δεηθεὶς Ἀντωνίου χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπάτου τοῦ συγκλήτου καὶ Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ιουδαίας.

λς'. Ἔκπλους Ἡρῴδου μὲν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ρώμης, καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ρωμαϊκῆς ἑπομένης, καὶ ἡγεμόνος Σίλωνος.

λζ'. Ὡς, Σίλωνος Ἱεροσόλυμα πολιορκήσαντος, ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρῴδου Ἀντίγονος διεφθάρη.

fugum comprehendit Gabinius, Romamque revertitur.

20. *Crassus in expeditione contra Parthos in Judæam ascendit, sacrasque pecunias depeculatur.*

21. *Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam, cui in mandatis erat ut Alexandrum necaret.*

22. *Quod Cæsar, cum Aristobulum vinclis exemisset, in eo erat ut eum mitteret cum duabus cohortibus in Judæam: interim vero accidit, ut Aristobulus à Pompejanis veneno necaretur.*

23. *Cæsaris in Ægyptum expeditio: & quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus & Antipater, fecerunteque ut Judæi semet ei adjungerent.*

24. *Antipatri in pugna egregium factum & ex eo cum Cæsare amicitia: & quemadmodum Cæsar, lætus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecit, permisso ei ut eversos patriæ civitatis muros excitaret; ac præterea Antipatrum Judææ procuratorem constituit.*

25. *Cæsaris literæ, & Senatusconsulta de amicitia cum Judæis inita.*

26. *Antipater filiis administrationem mandat, Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum: utque Sextus Cæsar, muneribus ab Herode, cum in Syria dux esset, acceptis, magnum & gloriosum fecit Herodem, Cœles-Syriæ præsidem eum constituendo.*

27. *Quomodo Cassius, cum in Judæam Cæsare mortuo ascendisset, & regionem afflixit, & septingenta talenta à Judæis in tributum exegit: utque Herodes, pecunia redacta, Cassio sui studiosus visus est.*

28. *Quomodo Malichus per insidias Antipatrum veneno sustulit, ope pocillatoris Hyrcani quem pecunia corruperat.*

29. *Quomodo Herodes jussu Cassii dolo interfecit Malichum.*

30. *Quomodo Antigonum Aristobuli filium, à Marione Tyriorum tyranno adjutum, Herodes ei obviam factus in fugam vertit & ex Judæa pellit.*

31. *Quomodo, Cassio in Macedonia superato à Cæsare juvene & Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis eum sibi conciliavit: ideoque Herodem accusare volentes non admisit. quodque Tyriis pro Judæis scripsit.*

32. *Quod, cum Antonius iterum in Syriam venisset & nonnulli Herodem & Phasaëlum accusarent, non solum hos repudiavit, sed & illos tetrarchas constituit, & decem ex accusatoribus interfecit.*

33. *Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Aristobuli filium in regnum restituerunt.*

34. *Quomodo Hyrcanum & Phasaëlum, Herodis fratrem, captivos fecerunt.*

35. *Quomodo Herodes à Parthia in Judæam fugiens & postea Romam profectus, cum Antonium obsecrasset multum pecuniæ pollicitus, creatus est à Senatu & Cæsare rex Judææ.*

36. *Herodes post hæc navigat ex Italia in Judæam, & pugnat cum Antigono, adjutus ab exercitu Romano eum comitante & Silone duce.*

37. *Quomodo, Hierosolymis à Silone obsessis, Antigonus à Sosio & Herode oppressus est.*

[o] Ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.] Legi potest ἀνέπεμψε.

[p] Ἐντολὴν ἔχοντος] Sic Cod. *Vat.* & *Epiphanii MSS.* illa ἐντολὴν ἔχ. ἀπ. Ἀλέξανδρον omittit *Ed. Baf.*

[q] Ὅτι Καίσαρι,] Hoc *Summarium* habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.* & *Epiphanii MS.* nihil ejus reperitur in *Ed. Baf.*

[r] Φαρμάκοις.] Καὶ ὅτι Σκιπίωνι, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηΐου, τὸν Ἀλέξανδρον πάλιν διαχρήσασθαι adjicit *Gall.*

[s] Ἔδοξε Κασσίῳ.] Ita cum *Edit. Baf.* ἔδοξεν ὑπάρχειν Κασσίῳ in *Cod. Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν * τριάκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUARTUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum. & quomodo inter eos convenit, ut Ariſtobulus regnaret, & Hyrcanus vitam privatam degeret: utque non multo poſt Hyrcanus, ſuaſu Antipatri, ad Aretam fugit.

Joſephi in ſcribendo propoſitum.

SUPERIORI quidem libro ea declaravimus, quæ ad Alexandram reginam ejuſque obitum ſpectant. Quæ vero deinceps conſequuta ſunt nunc enarrabimus: nihil prius habentes quam ut ne quid vel per ignorantiam vel memoriæ vitium omittamus. Illud enim agimus ut hiſtoriam ſcribamus, reſque propter vetuſtatem pleriſque ignoratas *pro virili* proſequamur, idque dictionis elegantia illuſtratas, quantum fieri poteſt, ex verbis eorumque ſtructura, aliiſque quæ ad hoc faciunt, ut oratio lectoribus videatur ornatum habere, ut cum ſuavitate & voluptate rerum peritiam aſſequantur. Omnium vero maxime, ſcriptoribus curæ eſſe debet accurata diligentia, verumque iſtis dicendi ſtudium, qui in iis quæ ipſi plane neſciunt fidem illis habituri ſunt.

Hiſtorici munus.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum.

2. Igitur cum Hyrcanus pontificatum iniiſſet, anno tertio Olympiadis * centeſimæ ſeptimæ, Romæ conſulibus Quinto Hortenſio & Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confeſtim infert Ariſtobulus: & commiſſo apud Hierichuntem prælio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Ariſtobuli uxor & liberi ipſius à matre in cuſtodiam dati fuerunt, ut jam diximus: & adverſarios, qui intra templi ſeptum con-

ΚΕΦ. α'.

Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πολεμοῦσι. καὶ ὡς συμβάντες ἐκείνου βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν· καὶ ὡς μετ' ὀλίγον Ὑρκανὸς, ὑπ' Ἀντιπάτρου πεισθεὶς, πρὸς τὸν Ἀρέταν φεύγει.

Τὰ μὲν δὴ περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν διάδοχον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς τούτοις ἀκόλουθα καὶ πρέποντα νῦν ἐροῦμεν· ὡς ἄλλος τινὸς, ἢ δι' [c] μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθῃ κάμαλλον τὸ μνήμης, προμηθούμενοι. τῷ μὲν ἱστορίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὸ ἀρχαιότητα [d] δίημεν, καὶ τὸ δ' [e] ἐπαγγελίας καλλοῦσιν, οὗτινὸς ἐστιν ἔκτη τῶν ὀνομάτων καὶ τὸ τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγινωσκομένοις, ὡς ἂν μὴ χαρίτος τινὸς καὶ ἡδονῆς τῷ ἐμπείρως ἁψασθαι ἀπολαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, [f] τῆς ἀκριβείας τὰς συγγραφεῖς ἐχάζεσθαι δεῖ, καὶ μὴ πλήθη λέγειν τοῖς πρὶν ὧν οὐκ ἴσασιν αὐτοὶ πίστιν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. [g] Ἀρξαμένου τούτου τῆς ἀρχιερωσύνης [h] Ὑρκανοῦ τῷ [i] τρίτῳ ἔτει ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς τὴν ἑκατὸν Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Ῥωμαίοις [k] Κοίντου Ὁρτησίου, καὶ Κοίντου Μετέλλου, ὃς διὰ τὴν Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον ἄδικος ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος· καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. ἃ γενόμενα, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε [l] κατοικεῖσθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καλοῦσι δὲ φρία-

---

a Τεσσάκοντα καὶ δύο.] Ita in libris omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* rectumque eſſe demonſtrat *If. Voſſius* in *Chronol. S.* c. XIII. p. 156.

b Τὰ μὲν οὖν] Τῶν μὲν οὖν π. & mox τὰ τούτοις οὖν ἀκόλουθα *Vat.* Τῶν γὰρ τοῖς Ald. & dein διδηλωμένων πραγμάτων, τὰ τούτοις *Hen.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

c Μηδὲν παραλιπεῖν] Ergo Jeſu quoque mentionem feciſſe Joſephus credendus eſt. REL.

d Δίημεν,] Si cui duriuſculum videatur δίημεν μᾶλλον, in locum vocis δίημεν, per me licet, ſubſtituat δίζημεν. HUDS. *Lugd. Bat.* δίμμω· καὶ. Lege (inquit *Coccejus*) δεῖ μὲ καὶ. Ego nihil mutandum cenſeo. HAV.

e Ἐπαγγελίας] Forte ἀπαγγελίας.

f Τῆς ἀκριβείας —— μίμησιν.] Accurationis & Veritatis ſtudium in Hiſtorico vid. ſupr. lib. 8. c. 2. §. 8. ἀλλὰ μυρίοις ὑπαδοχῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις, ἂν μὴ μόνον ἀπόδειξιν, καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὸν ἀληθῆ· SPANH.

g Ἀρξαμένου τούτου] Παρελαβόντος τὴν τοῦ βασιλέως Ὑρκανοῦ *Basil.* verum nec iſta, nec vulgata ἀρξαμένου τ. τ. ἀ. Ὑρκανοῦ agnoſcit *Vet. Interpr.* & mox hac §. egit περὶ Ὑρκανοῦ.

h Ὑρκανοῦ] Πρώτου Ὑρκανοῦ *Vat.*

i Τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς] Pro anno tertio Olympiadis CLXXVII. in *Veteri Verſione* aut *centeſima octogeſima tertia Olympiade*, aut *centeſima octogeſima Olympiade*, aut *centeſima ſeptuageſima tertia Olympiade*. Videſis *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 336. HUDS. Malè *Ruſinus* centeſima octuageſima Olympiade, mutatione τῆς π ολ. pro τῆς ζ καὶ ο ολ. vid. Caſaub. Exer. Baron. p. 155. SPANH.

* *Centeſimæ*] Vide *Caſaub.* contra *Baron.* p. 155.

k Κοίντου Ὁρτησίου,] Κοίντου Ὁρτησίου *Hen.* & *Vat.* Κοίντου τοῦ Ὁρτησίου *Busb.*

l Κατοικεῖσθαι] *Lugd. Bat.* κρατεῖσθαι.

m Κα-

ρήκαμεν· καὶ τὰς ἀνδιαστάσεις ἢ [l] καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἔξω προσβολὴν, [m] αἱρεῖ προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ [n] συμβάσεως, καταλύει τὴν ἔχθραν, ὅπως τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως, καρπούμενον ἀδεῶς τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ κλήσιν. ταῦτα [o] ὀμόσαντες ἐν τῷ ἱερῷ συνόντες, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τοῦ πλήθους πάντος ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης [p] εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀριστοβούλου.

γ'. Φίλος δέ τις Ὑρκανῷ [q] Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν [r] πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, [s] τοῦτον εἶναι [t] γένος οὐκ ἀπὸ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, ἀπὸ δὲ Βαβυλώνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὴ λέγει χαριζόμενος Ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς [v] γενομένῳ. περὶ οὗ καιρὸν δηλώσομεν. οὗτος τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, [x] Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ [y] τοῦτο μὲν τοῦνομα· ὃν Ἀλέξανδρος καὶ Βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιησάμενος φιλίαν πρὸς τοὺς [z] ὁμορουσίους αὐτῷ Ἀραβας καὶ Γαζαίους καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγοις, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τῷ οὖν καὶ Ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι παθὼν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, [a] ὑπανιστᾶται κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας· ἄδικον εἶναι λέγων θεραπεύειν Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τῷ ἀρχῷ, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν τούτου ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτῷ οὐσαν ἐκείνου διὰ τὸ πρεσβεῖον. [b] τούτοις δὴ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν [c] πιθόμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύοι [d] τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ Ἀριστοβούλου μηδένα [e] παραλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε, συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις Ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπιστίαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δ' αὐτὸν τὸ ἀπραγμον καὶ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγνὴν καὶ ἀνανδρον δοκεῖν· τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ὢν Ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος [f] τὸ φρόνημα.

δ'. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, ἃ προσέχοντα εὑρεν τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανὸν, ἃ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλαττόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς [g] ἀποκτεῖναι θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. πιθόμενος γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος [h] ὑπισχνεῖτο. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, [i] συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμ-

fugerant, vi expugnat. Deinde cum ad fratrem de compositione verba fecisset, inimicitias deponit iis conditionibus, ut regnaret Aristobulus, ipse vitam ociosam ageret; suisque facultatibus placide frueretur. Hoc fœdere ita facto in templo, cum quidem pacta jurejurando & dextris confirmassent, & invicem spectante universa multitudine complexi fuissent, discesserunt: ille quidem in regiam, Hyrcanus vero ut homo privatus in ædes Aristobuli. *Fœdus ineunt Aristobulus & Hyrcanus.*

3. Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumæus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero navus & seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo & ab eo diffidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia. Quamvis Nicolaus Damascenus hujus genus à primoribus Judæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducat. Verum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fortuna ad Judæorum regnum evexit. de quo *suo* tempore dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur; atque pater ipsius eodem vocabatur nomine: quem cum rex Alexander & ejus uxor totius Idumææ præfectum constituissent, ajunt fecisse amicitiam cum Arabibus, & Gazæis, & Ascalonitis, qui secum sentirent; eosque sibi multis & magnis muneribus conciliavisse. Itaque *hic* juvenis Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & veritus ne quid *mali* ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat adversus eum clandestinis obtrectationibus Judæorum primates; iniquum esse dicens pati ut Aristobulus injuste principatu potiatur, & de eo fratrem ejecerit natu majorem, cui propter *ætatem deberetur imperium. Hos autem sermones assidue etiam cum Hyrcano habebat: eique de vita periculum esse dicebat, nisi caveret & illum de medio tolleret. Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus, dicebat, quin ei consulerent, ut Hyrcanum interimeret, quasi ita demum firmum habiturus principatum. His sermonibus Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus, & calumniam pro sua æquitate haud facile admittebat. nam negotiorum fuga animique lenitas & remissio fecerunt ut degener & imbellis spectantibus videretur: at natura diversus erat Aristobulus, ad res gerendas acer, animoque *ad omnia* erecto. *Antipater Idumæus Herodis pater. Nicolaus Damascenus. Antipater Judæos excitat in Aristobulum. Hyrcani elogium.*

4. Igitur Antipater, ubi Hyrcanum suis dictis aurem non præbere videt, non desinebat quotidie apud eum ficta crimina & calumnias contra Aristobulum adhibere, ut qui eum vellet interficere; revixque acrius urgendo persuadet, cum ei consuluisset ut ad Aretam Arabum regem perfugeret. nam pollicebatur, si sibi obtemperaret, se quoque ei socium futurum. Ille vero his auditis, dicebat, è re sua esse ad Aretam fugam maturare. Est autem *Antipater auctor est Hyrcano ut ad Aretam fuga se recipiat.*

Ju-

l Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἔξω προσβολὴν, αἱρεῖ προσβαλών] Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἔξωθεν αἱρεῖ. προσβαλὼν ἢ καὶ λ. *Busb.* αἱρεῖ, προσβαλὼν ἢ καὶ *Hen.*

m Αἱρεῖ προσβαλών.] *Gen.* αἴρει. *L. B.* ἱερεῖ. Legendum αἱρεῖ. COCC.

n Συμβάσεως,] Συμβιβάσεως *Hen.*

o Ἐπὶ τούτοις] Ita ex *Vet. Interpr.* & lib. 1. *de Bello Jud.* ἐπὶ τοῖς in *Codd. Gr.* & *Editis* & *MSS.* Est qui vertit, *in eorum præsentia qui in templo erant.*

p Εἰς τὴν οἰκίαν] Εἰς τὴν οἰκίαν τὴν *Ag. Vat.* εἰς τὴν οἰκείαν τὴν *Ag. Hen.*

q Ἰδουμαῖος,] Ἰουδαῖος in *Cod Gall.* Ἰδουμαῖος in *ceteris* omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 6. §. 2. SPANH.

r Πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν] Πρὸς τὸν Ὑρκ. *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτον εἶναι γένος] Idem in *Historia Judæorum Arabica*, ad calcem *Bibliorum polyglottorum Parisiensium* [& *Londinensium*] legimus, cap 35. ut notavit *Usserius* ad *A. M.* 3932. quem videsis.

t Γένος] *L. B.* γνώμης. Forte γνώμην inquit *Cocceius.* Nihil tamen muto. HAV.

v Γενομένῳ.] Γενησομένῳ *Busb.*

x Ἀντίπας] *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Herodis pater in minore fortuna *Antipas*, in majore Antipater. *Grot.* ad *Luc.* c. 1.

y Τοῦτο μὲν τοῦνομα·] Dissentit *Eusebius* (*Hist. Eccl.* l. 1. c. 6.) qui ex *Africano* Herodem ei patrem fuisse scribit. Verum fidem potius *Josepho* quam *Eusebio* habendam esse ostendit *Chr. Noldius*, sub initium *Historiæ Idumææ.*

z Ὁμορουσίους] Ὁμόρους αὐτῶν *Busb.* ὁμορεῦντας αὐτῷ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* versione, *cum finitimis Arabibus.*

a Ὑπανιστᾶται κρύφα κατ' αὐτοῦ] Ὑπανιστᾶται κατ' αὐτοῦ κρύφα τοῦ Ἰουδ. *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

* *Ætatem deberetur imperium.*] *Al.* ætatis prærogativam.

b Τούτοις δὴ] Ita *Hen.* & *Busb.* τούτους τε συνεχῶς πρὸς in *Editis Aliisque.*

c Ποιούμενος] Ἐποιεῖτο τοὺς λόγους *Busb.*

d Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* (certe *Lugd. Bat.*) τὸ ζῆν *Busb.* τῷ ζῆν *Gen. Aliisque.*

e Παραλιπεῖν] *L. B.* διαλείπειν.

f Τὸ φρόνημα.] Φρονήματι *Busb.*

g Ἀποκτεῖναι θέλοντα·] Ita *Hen.* & *Busb.* κτεῖναι in *reliquis.*

h Ὑπισχνεῖτο.] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* ὑπισχνεῖ) in *Editis Aliisque.*

i Συμφέρον] *Lugd. Bat.* σύμφορον.

Judææ finitima Arabia. Itaque miſit Hyrcanus primum Antipatrum ad regem Arabum ut ab eo fidem acciperet, non eſſe inimicis traditurum ſi ad eum ſupplex veniſſet. Fide *hac* accepta Antipater ad Hyrcanum rediit Hieroſolyma. Et haud multo poſt aſſumpto eo, noctu egreſſus eſt urbe, & longo itinere expedito eum in *urbem* Petram ut appellatur perducebat, ubi erat Aretæ regia: & ut regi in primis amicus, orat, ut Hyrcanum reducat in Judæam. Cumque hoc ſingulis diebus faceret & non intermitteret, quinetiam dona daret, *tandem* perſuadet Aretæ. neque non Hyrcanus ei promiſit, ſi reductus & in regnum reſtitutus eſſet, redditurum regionem & duodecim urbes quas Alexander ipſius pater ab Arabibus abſtuliſſet. erant autem illæ Medaba, Naballo, Livias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Lyſſa, Oryba.

Hyrcanus fugit ad Aretam, qui auxilium ei pollicetur.

πρῶτ[ος] Ὑρκανὸς πρὸς τ[ὸν] Ἀρέθαν βασιλέα τ[ὸν] Ἀντίπατρον, λη[ψ]όμενον πίστ[ι]ν, ὡς οὐκ ἐκδώσ[ει] τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτ[ην] αὐτ[ὸν] γ[ι]νόμενον. λαβὼν [δ]ὲ τὴν πίστ[ι]ν ὁ Ἀντίπατρ[ος], ὑπ[ε]στρ[έ]ψε πρὸς Ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀ πολὺ [π]ροσλαβὼν αὐτ[ὸν], καὶ τ[ὴν] πόλιν ὑπ[ε]ξελθὼν νύκ[τ]ωρ, καὶ [1] πολλὴν ἀν[ύ]σιν ὁδ[ὸν], ἦγεν ἄγων αὐτ[ὸν] εἰς τ[ὴν] καλουμέν[η]ν [m] Πέτραν, [n] ὅπ[ο]υ τὰ βασίλ[ε]ια [ἐ]ῶ[σι] Ἀρέτ[ᾳ]· μάλ[ι]στ[α] [δ]ὲ ὢν φίλ[ος] τῷ βασιλεῖ, κατέχ[ει]ν τ[ὸν] Ὑρκανὸν εἰς τ[ὴν] Ἰουδαίαν π[α]ρεκάλ[ε]. καὶ τοῦτ' ἐκάσ[τ]ης ἡμέρ[α]ς π[ο]ιῶν καὶ οὐκ ἀν[ι]εὶς, ἀλλὰ καὶ δωρε[ὰ]ς π[ρ]οτ[ι]θέμεν[ος], π[ε]ίθ[ει] τ[ὸν] Ἀρέτ[αν]. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ Ὑρκανὸς ὑπ[ε]σχν[ε]το αὐτ[ῷ], κατ[α]χθεὶς καὶ τ[ὴν] βασιλείαν ἀ[π]ομισάμενος, ἀπ[ο]δώσ[ειν] τ[ὴν] τ[ε] χώραν [&] τ[ὰς] δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος [o] ὁ πατ[ὴ]ρ αὐτ[οῦ] τ[ῶν] Ἀρέθων ἀφείλ[ε]τ[ο]. [ἦσαν δ'] αὐτ[αὶ], Μήδαβα, [p] Ναβαλλὼ, [q] Λιβιὰς, [r] Θαραβασὰ, [s] Ἀγαλλα, Ἀθὼν[η], [t] Ζώαρα, [v] Ὀρώνα[ι], Μάρι[σ]σα, Ῥύδδα, [x] Λύσα, Ὀρυ[β]α.

III. CAP. II.

Quomodo Aretas & Hyrcanus exercitum ducunt adverſus Ariſtobulum, & Hieroſolyma obſident: utque Scaurus Romanus obſidionem ſolvit. De obitu Oniæ.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἀρέτας καὶ Ὑρκανὸς στρατεύουσιν ἐπὶ τ[ὸν] Ἀριστόβουλον, καὶ πολιορκοῦσιν Ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς Σκαῦρ[ος] ὁ Ῥωμαῖ[ος] λύ[ει] τὴν πολιορκίαν. Περὶ Ὀνίου τελευτῆς.

Aretas in Ariſtobulum expeditionem facit, eumque ſuperat, dein templum oppugnat.

HIS promiſſis Aretæ factis, ille expeditionem fecit in Ariſtobulum, cum quinquaginta equitum ſimul & peditum millibus, eumque prælio vincit. Cum autem multi poſt hanc victoriam ad Hyrcanum defeciſſent, deſertus Ariſtobulus fugit Hieroſolyma. At rex Arabum, copiis ſuis omnibus ſecum adductis, fanum aggreſſus oppugnat Ariſtobulum, populo ab Hyrcano ſtante & oppugnationem adjuvante, cum ſoli ſacerdotes eſſent apud Ariſtobulum. Igitur Aretas, junctis Arabum Judæorumque caſtris, obſidionem acriter urget. Cum autem hæc fierent, dum ageretur Azymorum feſtum, quod Paſcha vocamus, Judæorum præcipui, relictis ſuis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir juſtus & * Deo charus, (qui aliquando, cum ſiccitas eſſet, Deum oravit ut ardores depelleret, Deuſque precibus exauditis pluviam miſit) ſeſe

Τούτων αὐτ[ῷ] τ[ῶν] ὑποσχέσεων γ[ι]νομένων, Ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τ[ὸν] Ἀριστόβουλον, μ[ε]τ' πέντε μυριάδων ἱππ[έ]ων ἅμα [&] πεζ[ῆ]ς στρατι[ᾶ]ς, καὶ νικᾷ τ[ῇ] μάχ[ῃ]. πολλ[ῶ]ν [δ]ὲ μ[ε]τ' τὴν νίκ[η]ν πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντ[ω]ν, μονω[θ]εὶς ὁ Ἀριστόβουλ[ος] ἔφυγ[ε] εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ [δ]ὲ τ[ῶν] Ἀράβων βασιλεὺς, πᾶσαν τ[ὴν] στρατι[ὰ]ν ἀγαγὼν, καὶ π[ε]ρισταλὼν τ[ῷ] ἱερ[ῷ], τ[ὸν] Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκ[ει], π[ε]ριτ[ε]θ[ει]μέν[ου] [&] [δ]ῆμ[ον] τ[ῷ] Ὑρκαν[ῷ], καὶ συμπολιορκοῦντ[ος] αὐτ[ῷ], μόνων [δ]ὲ τ[ῶν] ἱερέων [y] Ἀριστοβούλ[ῳ] π[ε]ρισ[τ]αμένων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξ[ε]ῆς [z] βαλ[ὼ]ν τὰ στρατόπεδα τ[ῶν] Ἀράβων [&] τ[ῶν] Ἰουδαίων, ἰσχυρ[ῶ]ς ἐνέκ[ει]τ[ο] τ[ῇ] πολιορκί[ᾳ]. τούτ[ων] [δ]ὴ [a] γ[ι]νομένων καὶ τ[ὸν] καιρὸν τ[ῶν] Ἀζύμων ἑορτ[ῆ]ς, ἣν [b] φάσκα λέγομ[εν], οἱ δοκιμώτατ[οι] τ[ῶν] Ἰουδαίων, σκλιπόντες τὴν χώρ[αν], εἰς Αἴγυπτ[ον] ἔφυγ[ον].

Onias, vir juſtus, & Deo charus.

[c] Ὀνίας [δ]ή τις ὄνομα, δίκαιος ἀν[ὴ]ρ καὶ θεοφιλ[ὴ]ς, [d] ὃς ἀνομ[β]ρίας ποτὲ ὄσης ἠυξατ[ο] τ[ῷ] Θε[ῷ] λύσαι τ[ὸν] αὐχμ[ὸν], καὶ γεν[ό]μενος ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὕσ[α]ν, ἔκρυψεν αὐτ[ὸν] [ἐ]ν τ[ῷ] τῶν σα-

---

k Πρῶτ[ος] Ὑρκανὸς] Πρῶτον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Πολλ[ὴ]ν ἀνύσας ὁδ[ὸν],] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλῷ in *Editis Aliisque.*

m Πέτραν, ὅπ[ο]υ τὰ βασίλεια [ἐ]ῶ[σι] Ἀρέτ[ᾳ]·] Πέτρα Arabum Regia. Eadem Ἀεκέμη dicta, ſupr. lib. 4. c. 7. §. 1. quæ Arabum primaria urbs, Græcis Πέτρα. ſupra Πέτρα hæc eadem, quæ prius Ἀρκη dicta lib. 4. c. 4. §. 7. Alia nempe hæc Ἀρκη ab altera in Phœnice, quæ Ἀρκη ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ dicitur ſupr. lib. 1. c. 7. §. 1. ubi natus Alexander Severus Imperator. *Lamprid.* in Alexand. Sever. Ab hac Ἀρκη Phœniciæ alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua loc. cit. lib. 4. c. 7. §. 1. ſuperioris Ἀρκης mentio iterum lib. 5. c. 1. §. 22. Ἀρκη ἡ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν &c. item lib. 8. c. 2. §. 3. Ἀρκλα Φηλίκων. SPANH.

n Ὅπ[ο]υ τὰ βασίλεια [ἐ]ῶ[σι] τῷ Ἀρέτ[ᾳ]·] Ὅπου τὰ βασίλεια [ἐ]ῶσι τῷ Ἀρέτᾳ. παρεκάλ[ε]ι δὲ αὐτὸν Ὑρκανὸς ἐπιμεῖξαι οἱ ἀδικουμέν[ῳ], καὶ καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τ[ὴν] Ἰουδαίαν, καὶ εἰς τὰ βασίλεια ἀποκατασ[τ]ῆσαι, ὑπισχν[ού]μεν[ος] δώσειν αὐτῷ κ. *Busb.* atque ita fere *Zonaras.*

o Ὁ πατ[ὴ]ρ —— Ἀγαλλα,] XII. Urbes Arabibus ereptæ ab Alexandro Judæorum Rege, vid. ſupr. lib. 13. c. 15. §. 4. SPANH.

p Ναβαλλὼ,] In *Epiphanii* libris, *Nabalota*, aut *Nabaletha.*

q Λιβιὰς] Λαβιὰς juxta aliquot *Epiphanii* libros.

r Θαραβασὰ,] Θαραβαθὰ *Hen.* Ἀραβατὰ aut Ἀραβαθὰ *Epiphan.*

s Ἀγαλλα,] *Galata* & *Galathone* in *Epiphan.* pro Ἀγαλλα, Ἀθὼν.

t Ζώαρα,] Ζωάρων τ[ῆ]ς Ἀραβίας· ἀλλοτ. lib. 4. c. 8. §. 4. & Ἀρχ. lib. 1. c. XI. §. 4. ζόαρ ἔτι καὶ νῦν λέγ[ε]ται· *Hebr.* אלי[ג]ר, nempe צוער. SPANH.

v Ὀρώνα[ι],] Ὀρῶν Λιγμᾶ *Hen. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Monſlingo Adiſſa* aut *Ediſſa*: dein *Ribdaluſa*, *Oriblo.* HUDS. Conf. ſupra Antt. lib. 13. c. 15. §. 4. Ὀρώνας· SPANH. Poſt Ὀρώνα[ι] in *Lugd. Bat.* ſubjungitur Λυγμὼ, inque ejuſdem MS. margine adnotatur alia lectio Λιγμών. Quum vero tot Codices novam adjungant urbem, plurimi vero legant Λιγμᾶ, ſubſtitui debere judico Λεμβᾶ, quam urbem conjungit Joſephus cum Oronis, Mariſſa aliiſque ex his urbibus, quas enumerat etiam ſuperius Lib. 13. c. 15. §. 4. HAV.

x Λύσα,] Λῦσα *Hen.* Λύσα *Ptolemæo.* Vide *Bocharti Phaleg.* p. 350.

y Ἀριστοβούλῳ π[ε]ρισ[τ]αμένων.] Τῶν Ἀριστοβούλου *Busb. Hen.* & *Vat.*

z Βαλὼν τὰ στρ[α]τόπεδα] Ita *Busb.* βαλόμενος in *reliquis.* Forſan ἔξω βαλόμενος, inquit *Cl. Lowthius.*

a Γ[ι]νομέν[ων],] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* γινομένου in *cæteris.*

b Φάσκα λέγομ[εν],] Πάσχα *Busb.*

c Ὀνίας δ'] Ὀνίαν δέ τινα, δίκαιον ὄντα καὶ θεοφιλῆ *Busb.* atque ita *Zonaras*, qui ſubjungit, ὃς αὐχμοῦ ποτὲ γενομένου, εὐχῇ τ[ῆ]ς Θεοῦ δυνασ[τ]ήσας, ἔλυσε τὴν ἀνομβρίαν, ἐξίων οἱ Ἰουδαῖοι ἐξιέναι τῆς Αἰγύπτου καὶ τ[ῆ]ς Ἀλεξανδρείας καὶ τ[ῆ]ς μετ' αὐτὴν· ὁ δ' οὐκ ἐπείθε[το]. ὡς δ' ἐπομβρήσ[α]ι, φ[ῆ]σι Θεὸς β. τ. ὅλων, εἶπε &c.

d Ὃς ἀνομ[β]ρίας ποτὲ ὄσης] Illud ὃς deeſt *Hen.* HUDS. Hiſtoria hæc narratur in Gemara Taanith fol. 23. 1. & his verbis in Megillath Taanith fol. 49. fac. 2. יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים הלך אצל להם חוני המעגל אמרו לו התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והביאו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו התפלל ולא ירדו גשמים עג שנה המר בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנאמר על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מצודה וארצפה לראות מה יתבר בי וכה אשיב על תוכחתי אמר חנוא של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים יורדין. *Maxima pars menſis Adar jam effluxerat. & pluvia nondum deſcenderant. Adierunt Oniam, circularem dictum* (ob rationem mox indicandam) *rogantes ut pluviam à Deo peteret. Reſpondit, ite & furnos paſchales intro ferte, ne à pluvia liqueſiant. Precatus eſt, at non deſcenderunt aquæ pluviæ. Tunc circulum deſignavit hanc & ſe in medio ejus conſtituit, exemplo Chabacuci, qui dixit* cap. 2. 1. in cuſtodia mea ſtabo & figam gradum ſuper locum munitum (undique qualis eſt figura circuli) & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi & quid reſpondeam arguenti me. *Dixit Onias, Domine hujus univerſi, oculi filiorum tuorum in me conversi ſunt, quoniam velusti filius domus tuæ ſum coram te: juro per nomen tuum magnum me ex hoc loco non digreſſurum antequam miſertus fueris filiorum tuorum. Mox cœperunt pluviæ deſcendere.* REL.

* *Deo Charus*,] *Al.* Dei amicus.

e Ὀνίᾳ

σιν [c] ὁρᾶν ἐπιμένουσιν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ιουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, [f] ἵν' ἔτως ἀρᾷς κατὰ Αριστοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ἐπιθῇται. ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ δεόμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, [g] στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν, "[h] ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν "ἑστῶτες σὸς δῆμός ἐστι, καὶ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς "σοὶ, δέομαι μήτε κατὰ τούτων [i] ἐκείνοις ἐπακούσῃς, "μήτε κατ' ἐκείνων ἃ ἔτοι βοηθήσειν εἰς τέλος ἀγα- "γεῖν." καὶ τὰ μὲν παῖτ' εὐξάμενον παρεστῶτες οἱ πονηροὶ τῶν Ιουδαίων κατέλευσαν.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς τούτης αὐτὰς ἐδόκησε τιμωρήσασθαι τὴν ὠμότητα, καὶ δίκην εἰσπράξαι ἐξ Ονίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. [k] πολιορκουμένων τῶν ἱερέων καὶ τοῦ Αριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιτελεῖσθαι τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ Θεῷ. ἀπορουμένων δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν Αριστόβουλον, ἠξίωσαν [l] αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους ἐφοδιάσαι, χρήματα [m] λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλωσι. τῶν δὲ, εἰ [n] βούλοιντο λαβεῖν, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὁ, τε Αριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπεδέξαντο, καὶ διὰ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες [o] ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα· ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον, ὥστε ἐφαβοῦντο τοὺς πίστας καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν, τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ [p] ἐφοδιάζοντας τοὺς δεομένους. [q] ἐφαπατηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς ἠύξαντο τῷ Θεῷ, δίκην [r] αὐτῶν εἰσπράξασθαι ἐφ' τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον ἐξ σίτου τότ' [s] αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

γ'. [t] Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν [v] Αρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἐπὶ Τιγράνῃ. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας εὗρων, αὐτὸς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἠπείγετο. [x] ἐφικνουμένου δὲ πρέσβεις ἦσαν παρ' αὐτοῦ τε Αριστοβούλου πρὸς αὐτὸν καὶ Υρκανοῦ, [y] συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἑκατέρῳ. [z] ὑπισχνουμένων δὲ, Αριστοβούλου μὲν [a] τετρακόσια δοῦναι τάλαντα, τοῦ δὲ Υρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρόσοδεχε) τὴν Αριστοβούλου ὑπόσχεσιν, ὡς ὢν εὔπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἅμα, καὶ μειζόνων ἠξίου τυγχάνων· ὁ δὲ καὶ πένης ἅμα, καὶ γλίσχρος, [b] καὶ πρὸς μείζονων τὴν ἄπρεπον πρᾶξιν ἐπαγγελίαν. οὐ γὰρ ἦν ἅμα βία πολιν ἑλεῖν, [c] ἐν ταῖς μάλιστα ὀχυραῖς καὶ δυνατὴν, [d] ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ [e] Ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὐ πρὸς πόλεμον [f] διακειμένους. τούτῳ τοίνυν προσθέμενος διὰ τὰς προφερομένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Αρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ρωμαίων ἀποδειχθή-

abdidit, quoniam durare seditionem videbat. Sed *illi*, eo in Judæorum castra perducto, postulant, ut quemadmodum siccitatem precibus finierat, ita nunc Aristobulum & ejus factionis homines diris ageret. cumque contradicens & deprecans coactus esset à multitudine, stans in medio eorum dicebat, "O Deus rex universitatis, quandoqui- "dem qui mecum nunc stant, tuus populus est, "itemque qui obsidentur sacerdotes tui sunt, pre- "cor ut neque contra hos illos audias, neque quæ "hi contra illos orant ad exitum perducas." Et illum quidem ista precatum circumstantes Judæorum pessimi quique lapidibus necarunt. *Onias lapidatur.*

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem ultus est, cædisque Oniæ pœnas exegit ad hunc modum. Obsessis sacerdotibus & Aristobulo, accidit ut festum instaret quod Pascha vocatur, in quo nobis moris est multas hostias Deo immolare. At cum victimis carerent qui cum Aristobulo erant, populares suos rogarunt ut eas *ipsis* præberent, & pro iis quantam vellent pecuniam acciperent. cumque illi, si habere velint, in singula capita mille drachmas dari postularent, Aristobulus & sacerdotes conditionem libenter acceperunt, & demissam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta pecunia, victimas non dederunt: sed eo improbitatis processerunt, ut fidem violarent, & impii essent in Deum, ea quibus ad sacra facienda opus erat egentibus non suppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt, ut se in populares suos ulcisceretur. Atque ille vindictam non distulit: sed immisso magno violentoque vento totius regionis fruges corrupit, adeo ut eo tempore tritici modius undecim drachmis emeretur. *Fides violata ab obsidentibus.* *Illos ob fœdus ulciscitur Deus.*

3. Interea mittit Scaurum in Syriam Pompejus, cum ipse esset in Armenia & adhuc adversus Tigranem belligeraret. Ille vero, Damascum profectus, Lollium que & Metellum, qui modo urbem ceperant, nactus *è vestigio* in Judæam contendit. ubi vero eò pervenit, conveniunt eum ab Aristobulo & Hyrcano legati, auxilium postulantes utrique. Cumque Aristobulus quidem promitteret se quadringenta talenta daturum esse, Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Aristobuli promissionem accipit, quippe hominis pecuniosi & magnifici & æquiora postulantis: cum Hyrcanus pauper & parcus esset, & incredibilia pollicetur cum majora postularet. non enim ejusdem facilitatis erat, urbem expugnare longe munitissimam & potentissimam, ac fugitivos depellere cum Nabatæorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur causas cum Aristobulo pacisci tur, acceptaque pecunia solvit obsidionem, jubens Aretam discedere, aut *ni pareat* hostem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damascum IV. *Scaurus, in Syriam à Pompeio missus, mox in Judæam contendit.* *Scauro magna pollicentur Hyrcanus & Aristobulus.* *Scaurus, accepta ab Aristobulo pecunia, Hierosolyma ab obsidione liberat.*

[c] Ὁρᾶν ἐπιμένουσιν] Ὁρᾶν ἰσχυὸν ἐπ. *Hen.* HUDS. Et *Lugd. Bat.* neque male forsan. HAV.

[f] Ἵν' ἔτως ἀρᾷς] Ἵν' ἔτως ἀρᾷς θῇ κ' Αρ. κ. τ. συστασιωτῶν αὐτοῦ. ἐπεὶ *Hen.* & *Busb.*

[g] Στὰς μέσος αὐτῶν] Semper stabat in circulo, uti dicitur ibid. abusus ad id verbis Haggæi. REL.

[h] Ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων,] Ὦ Θεὲ Βασ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Vat.* & *Zonar.* HUDS. Eadem fere phrasi utitur in precibus suis, quas Talmudici habent. REL.

[i] Ἐκείνοις ἐπακούσῃς, μήτε κατ' ἐκείνων] Ita *Hen. Vat.* & forsan *Epiphan.* nec aliter *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) nisi quod ὑπακούσῃς habeant. ἐκείνοις ἀκούσῃς, μήτε κατ' ἐκείνων in *Editis.* ἐκείνοις ἐπαρήξῃς, μήτε μὰ κατ' ἐκείνων τότοις *Zonar.*

[k] Πολιορκουμένων τῶν ἱερέων] Sic *Busb. Hen.* & *Epiphan.* πολιορκουμένων δὲ τῶν in *Editis.*

[l] Αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους] Αὐτοῖς non agnoscit *Busb.* αὐτοὺς habet *Vat.*

[m] Λαβόντας] Λαβόντες *Busb.* λαμβάνοντες *Hen.*

[n] Βούλοι) λαβεῖν,] Βούλοιτο *Busb.* & *Vat.* εἰ βούλοι) μυρίας χιλίας δραχμὰς *Hen.*

[o] Ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα.] Ἔδοσαν δὲ mox ἀπέδοσαν *Hen.*

[p] Παρεμβάντας τοῖς δεομένοις.] Παρεμβάντες *Busb. Hen.* & *Vat.*

[q] Παρεμπατηθέντες] Conf. de Vita §. 59.

[r] Αὐτῶν εἰσπράξασθαι] Αὐτῶν deëst *Hen.* & εἰσπράξαι habet *Busb.* paulo post ὡς pro ὡς.

[s] Αὐτοῖς] *Lugd. Bat.* αὐτὸς.

[t] Ἐν τούτῳ —— Πομπήιος,] Conf. ἀλλον. lib. 1. c. 8. §. 1. item infra c. 5. §. 1. SPANH.

[v] Αρμενίᾳ] Vide *Usserii* Annales, p. 246. *Edit. Lond.*

[x] Παραγινομένου] *L. B.* ἐφικνουμένου.

[y] Συμμαχεῖν ἀξιούντων ἑκατέρῳ.] *Lugd. Bat.* εἰ βούλοιτο συμμαχεῖν. *a.* ἑκατέροις.

[z] Υπισχνουμένων δ',] Υπισχνουμένου *Hen.* & *Busb.*

[a] Τετρακόσια δοῦναι τάλαντα,] Τετρακόσια *Vat.* & *Gall.* ut & *Vet. Interpr.* in l. 1. *de Bello Jud.* quæ lectio firmari videtur ex seq. cap. 2. §. 5. ab init. HUDS. Conf. ἀλλον. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[b] Καὶ πρὸς μείζονων] Ita *Basil. Hen. Busb.* & *Vat.* ὑπὲρ μειζόνων in *Ed. Gen.*

[c] Ἐν τοῖς μάλιστα] Ἐν ταῖς μ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[d] Ἢ φυγάδας] Cl. *Lowthius* ἢ pro ἢ reponendum censet.

[e] Ναβαταίων] Ναβαταίοι de Arabibus. SPANH.

[f] Διακειμένου.] Διακειμένων *Busb.* & *Lugd. Bat.*

ſcum iterum petiit: Ariſtobulus vero cum magnis copiis in Aretam & Hyrcanum expeditionem fecit: & cum eis, ad locum qui Papyron appellatur, congreſſus, prælio ſuperat, & hoſtium circiter ſeptem millia interimit, cum quibus cecidit & Phalion frater Antipatri.

σεθαι. καὶ Σκαῦρες μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν· Ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε Ἀρέτην καὶ Τρκανὸν ἐστράτευσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς [g] ὅτι τὸ καλούμενον [h] Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ καὶ κτείνει τοὺς [i] ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε [k] καὶ Φαλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

V. CAP. III.

ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus Pompejum conveniebant de regno diſceptantes: utque Ariſtobulo in caſtellum Alexandrium fugiente, Pompejus in eum exercitum ducit, jubetque ut munitiones ſibi traderet.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Τρκανὸς πρὸς Πομπήιον ἔρχονται περὶ τῆς βασιλείας διακαιολογούμενοι· καὶ ὡς Ἀριστόβουλος εἰς Ἀλεξάνδρειον φεύγει, Πομπήιος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει, καὶ τὰ ἐρύματα παραδίδοναι κελεύει.

Pompejus in Syriam venit, eique vitem auream mittit Ariſtobulus.

NON multo autem poſt, cum Pompejus Damaſcum veniſſet, & Cœlen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria & Ægypto & Judæa. Miſit enim ei ingens donum Ariſtobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis. "Venit & ex Ægypto legatio, cum "corona aureorum quatuor mille, & ex Judæa ſive "vitis ſive hortus: quod opus τερπωλὴν *delectationem* "nominabant. Hoc donum vidimus etiam "nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedica-"tum, cum inſcriptione ALEXANDRI JU-"DÆORUM REGIS. Æſtimabatur autem "quingentis talentis. Et quidem fertur, Ariſto-"bulum Judæorum dynaſten hoc miſiſſe.

Strabonis de ea teſtimonium.

Μετ' ὀλὺ δὲ Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν ἀφικνουμένου, καὶ Κοίλην Συρίαν διιόντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ὅτως. "Ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσ-"βεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετραχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς "Ἰουδαίας εἴτε [l] ἄμπελος εἴτε κῆπος· [m] τερπωλὴν [n] ὀνό-"μαζον τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἰσορήκαμεν "καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ρώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπε-"τωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον [o] ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ἐπριήθη δὲ εἶναι πεντακοσίων "ταλάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγει πέμψαι [p] τῶν "Ἰουδαίων δυνάστην.

Hyrcani & Ariſtobuli legati ad Pompejum veniunt.

2. Non multo autem poſt venerunt rurſus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano & Nicodemus pro Ariſtobulo:* qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant, primum Gabinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta *acceperat;* hos quoque præter alios inimicos ei faciens. At *Pompejus* juſſis iis, qui controverſias habebant, ineunte vere *ad ſe* venire, educto ex hybernis exercitu in agrum Damaſcenum contendit: & in tranſitu arcem Apamiæ; quam munivit Cyzicenus Antiochus, funditus evertit, &

Multa in Syria præclare geſta à Pompejo.

† Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionyſius Tripolitanus, ſecuri percuſſus, eique affinitate conjunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompejus militibus ſtipendium ſolvit. Expugnavit etiam Lyſiada præſidium, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Cumque urbes Heliopolim & Chalcida pertranſiſſet, & montem ſuperaſſet Cœlen-Syriam ut appellatur diſterminantem, à Pella Damaſcum ſe contulit;

Πάλιν δὲ οὐ πολὺ ὕστερον ἦκον πρέσβεις παρὰ τοῦ μὲν Ὑρκανοῦ Ἀντίπατρος, Νικόδημος δὲ ὑπὲρ Ἀριστοβούλου· οὗτος δὲ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, [r] Γαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δὲ ὕστερον, ὧν τοῦ μὲν πεντήκοντα, τοῦ δὲ τριακόσια τάλαντα, [s] πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροὺς καὶ τότε αὐτῷ κατασκευάζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς διαφισβητοῦντας, ἐνισταμένου δὲ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν [t] χειμαδίων, ὥρμησεν [v] ἐπὶ τὴν Δαμασκηνήν· καὶ τήν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς [x] ἐτείχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαΐδος τῆς Μενναίου χώραν κατενόησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ [y] οὐδὲν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου, τοῦ πελεκισθέντος, [z] ὅστις καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὴν ὑστέραν [a] ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήιος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ [b] τὰς πόλεις τήν τε [c] Ἡλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διέχον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην καταγορδυόμενος

Συ-

[g] Ἐπὶ τὸ καλούμενον] Περὶ *Busb.*

[h] Παπυρῶνα,] Καπυρῶνα juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[i] Ἑξακισχιλίους] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἑπτακισχιλίους *Baſ. Gen.* & *aliquot MSS.* HUDS. Ὀκτακισχιλίους; ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. MSS. ibi ἑξακισχιλίους, unde Ox. ἑπτακισχιλίους· SPANH.

[k] Καὶ Φαλίων] Cum in lib. 1. *de Bello Jud.* habeamus in *Græcis* omnibus Φαλίωνα, hic loci (cum *Montacutio* in *Exerc.* 10. §. 1.) καὶ φαλίων reſcripſi pro Καιφαλίων. (*Lugd. Bat.* Κεφαλίων) Verum juxta *Vet. Interpr.* hic Κεφαλὼν legendum, illic Κεφαλῶνα. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[l] Ἄμπελος εἴτε κῆπος] Vide *Plinii* Nat. Hiſt. l. 37. c. 2. Non ad Templum pertinuiſſe videtur hæc vitis, ut nonnulli voluerunt: ſed, ut veriſimile eſt, κειμήλιον erat domus Haſſamonæorum, prout dicit *Scalig.* in *Elencho Trihæreſ. Nic. Serrarii*, c. 5.

[m] Τερπωλὴν] Ita *Hen.* τερπολὴν in *Editis Aliiſque.* τερπτὸν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Τερπολὴ de vite aurea Hieroſolymis Romam miſſa. SPANH. Τερπολή, עֵרֶבֶל. REL.

[n] Ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.] Iterum cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* qui vertit, *nominabant.* in *cæteris* ὠνόμαζε.

[o] Ἀλεξάνδρου] Ita in *Græcis* pleriſque, tam *Editis* quam *MSS.* Ἀριστοβούλου pro Ἀλεξάνδρου habet *Busb.* in *Epiphanii* verſione *Ariſtobuli filii Alexandri regis Judæorum* &c. unde aliquis forſan reſcribendum cenſeret, Ἀριστοβούλου τοῦ Ἀλεξάνδρου. Vulgata lectione retenta, dicendum cum *Uſſerio* (in *Annalibus* V. T. p. 248. *Edit. Lond.*) donarium hoc ab Alexandro Jannæo in templo Hieroſolymitano repoſitum, & à filio ejus Ariſtobulo ad Pompejum inde tranſmiſſum.

[p] Τῶν Ἰουδαίων δυνάστην.] Τὸν Ἰουδ. *Hen.* τὸ τῶν Ἰουδ. *Vat.*

[q] Ἦκον πάλιν] Ἦκον πρὸς αὐτὸν πάλιν πρέσβεις *Hen.*

* *Qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant,*] Qui etiam accuſabant Gabinium & Scaurum quod pecunias accepiſſent, ille trecenta talenta, alter quadringenta, *Epiphan.*

[r] Γαβινίου] Ita cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* Γαβίνιον *in cæteris.*

[s] Πρὸς τοῖς ἄλλοις] Πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τότε ἐχθροὺς αὐτῷ κατ. *Hen.*

[t] Χειμαδίων,] Χειμαδείων *Hen.*

[v] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνήν·] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνῶν *Busb.* (ut & margo *Lugd. Bat.*) ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν *Gall.*

[x] Ἐτείχισεν] Ita ex *MSS.* (etiam *L. B.*) & *Vet. Interpr.* ἐπεῖχεν perperam in *Editis.*

† *Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit,*] Id eſt *qui Mennæus dicebatur:* aliis vero, *Mennæi* filii. Vide ſupr. lib. 13. c. 16. §. 3. & ſupr. lib. 13. c. 15. §. 2.

[y] Οὐδὲν ἐλαττόνος] Οὐδὲν ἔλαττον *Busb.*

[z] Ὅστις καὶ κηδεύων] Sic in pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) ὅστις in *Editis.*

[a] Ἡμαρτημένων τιμωρίαν,] Sequutus ſum *Cod. Hen.* in *Editis Aliiſque* ἁμαρτημάτων.

[b] Τὰς πόλεις] Καὶ πόλεις ἑτέρας ſolus *Busb.*

[c] Ἡλιόπολιν] Ita cum *Cod. Hen.* Ἡλίαν πόλιν in *reliquis.* In *Epiphanii* verſione, *Cumque civitates Heliopolin & Chalcidem tranſiſſet, in medio poſitum montem aſcendit, & in inferiorem Syriam Damaſcumque pervenit.*

d Ἦκον

Συρίαν, ἀπὸ τ Πέλλης εἰς Δαμασκὸν [d] ἦκεν· ἔνθα δὴ κ τ Ιουδαίων διήκουσε κ τ [e] ἡγεμένων αὐτῶν, οἳ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ, τε Ὑρκανὸς κ Ἀριστόβουλος, κ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν σὺν ἀξίᾳ [f] βασιλεύεσθ, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τ [g] τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς Θεῷ προστατεῖν, ὄντας δὴ τότους ἀπογόνους τ ἱερέων εἰς ἄλλην μετοικίαν ἄρχειν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως ὁ [h] δοῦλοι γένωνται. Ὑρκανὸς μὲν κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν [i] ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου, κ μικρὸν ἔχοι μέρος τ χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δ' ἄλλα βίᾳ [k] λαβὼν Ἀριστόβουλος· πάσας τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, κ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν θαλάττῃ τοῦτον εἶναι τ συνήθειαν [l] διέβαλλεν, οὐκ ἂν ἀδικεῖν λέγων τὸ ἔθνος, [m] εἰ μὴ βίαιός τε κ παράνομος ὑπῆρχε. συνηγόρουν δ' αὐτῷ [n] ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τ δοκιμωτάτων Ιουδαίων, Ἀντίπατρος συνδιασκευάσας. ὁ δὲ μὲν σκοπεῖν αὐτὸν τ ἀρχῆς τὰ ἐκείνου φύσιν ἠτιᾶτο, ἄπρακτον ὄντα, κ διὰ τοῦτ' εὐκαταφρόνητον. αὐτὸν δ' ἔλεγε φόβῳ δὲ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὰ ἀρχεῖα, ἐξ ἀνάγκης αὐτὰ ὑπελθεῖν, προσαιρεύεσθ δ' αὐτὸν τοῦτο ὅπερ κ Ἀλέξανδρον τ πατέρα. κ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους κ συνηβῶντας, ὧν ἐξεθελύνοντο τὰς πορφυρίδας κ τὰς κόμας κ τὰ φάλαρα, κ τ ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπὶ δίκαν ὑφέξοντες ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπεκρίνοντο.

γ. Πομπήιος δὲ τούτων ἀκούσας, κ καταγνοὺς Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διαπράξειν ἕκαστα, [p] ἐπειδὰν τὰ τ Ναβαταίων πρῶτον [q] ἴδοι. πῶς δ' [r] ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τ Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ κ διακλείσθη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο ἐξ Ἀριστοβούλου γινόμενον. ἐπεὶ γὰρ ἀναμείνας ὀλίγον ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήιος, [s] εἰς [t] Δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπῆρεν.

δ. Ὀργίζεται δὲ ὑπὲρ τούτοις Πομπήιος, κ τὴν ὑπὲρ τὰς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἔκπε Δαμασκοῦ μ τ ἄλλης Συρίας [v] ὑπηκοΐαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ρωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὑπὲρ τ Ἀριστόβουλον. ὡς δὲ παρῆμψε Πέλλαν κ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥπις ἐστὶν ἀρχὴ τ Ιουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγαιον, [x] ἐπιπόδια εἴς τι προκαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου δ ὄρους ἱδρυμένον, [y] Ἀλεξάνδρειον, Ἀριστοβούλου συμπεφυγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δ', παραινέντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ρωμαίοις, κάτεισι κ, διαλογισάμενος πρὸς τ ἀδελφὸν περὶ τ ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηίου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ τρὶς, [z] ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τ βασιλείας ἐλπίδα, κ πρὸς ἕκαστον ὧν [a] ἐκέλευσε Πομπήιος ὑπακούειν ὑπισχνούμενος, ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς [b] τὰ ἐρύματα, [c] ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν, κ πρὸς τὸ πολε-

ubi & Judæos & eorum duces audivit, qui & ipsi inter se dissidebant, Hyrcanus scilicet & Aristobulus, & gens ab utroque, regio quidem imperio subjici detrectans, quod patrium esset, sacerdotibus ejus Dei, qui apud ipsos coleretur, ut obedirent, hosque sacerdotibus prognatos conari in aliam principatus rationem transferre gentem, ut in servitutem redigatur: Hyrcanus vero querebatur, quod grandior ipse ab Aristobulo privatus esset jure ætatis; parvamque terræ partem sub se haberet, reliquam vi abstulisset Aristobulus; eumque esse criminabatur, qui & incursionum in finitimos agros, & in mari ut piratica exerceretur, auctor exstitisset: gentem nunquam fuisse rebellaturam dicens, nisi ille violentus & turbidus fuisset. Atque hæc ei attestabantur supra mille de Judæorum illustrissimis, quos Antipater subornaverat. At Aristobulus eum principatu excidisse suæ ipsius naturæ culpa contendebat, ut quæ ignava esset, ideoque facile contemneretur. se vero, ajebat, imperium necessario subiisse ne ad alios transferretur; ipsum autem non alio nomine appellari, quam quo & pater Alexander *ante se* usus est. Atque harum rerum testes citabat juvenes quosdam insolentiores, purpura & coma & phaleris & reliquo invidioso *nobilitatis* ornatu comptos, quem non quasi causam dicturi, sed quasi pompam obituri sumpserant.

Querela Judæorum de Hyrcano & Aristobulo.

Hyrcani querela de Aristobulo.

Aristobuli defensio.

3. Pompejus, his auditis, Aristobulum de vi condemnavit, ac tum eos comiter alloquutus dimisit: seque in terram eorum profectum omnia compositurum dicebat, postquam prius Nabatæorum res inspexisset. at interea quietos se tenere jussit; Aristobulum simul colens, ne nationem averteret & transitum ei intercluderet. neque tamen non est id ab Aristobulo factum. Nam nulla re exspectata earum, de quibus cum eo Pompejus colloquutus erat, in urbem Delium & inde in Judæam se contulit.

Pompejus, Hyrcano favens, Aristobulum dimittit.

4. Istis autem Pompejus irascitur, & assumpto quem in Nabatæos ducebat exercitu, & à Damasco reliquaque Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est adversus Aristobulum. Atque ubi præterita Pella & Scythopoli ad Coreas venit, quæ *urbs* per mediterranea obeunti initium est Judææ, illic in quoddam præsidium pulchrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium *dictum*, cum Aristobulus confugisset, *Pompejus ei* significatum misit ut ad se veniret. Ille vero, monentibus multis, ne cum Romanis bellum gereret, descendit: &, postquam cum fratre de potentatu disceptaverat, iterum in arcem ascendit permissu Pompeji. id quod iterum & tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, & ad omnia ejus imperata se obedientem esse simulans, simulque in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, &

VI. *Pompejus in Aristobulum exercitum ducit.*

Aristobulus castella Pompejo tradit.

d Ηκεν·] Ηλθεν *Busb.*
e Ηγεμόνων αὐτῶν,] Ηγεμόνων *Busb.*
f Βασιλεύεσθ,] Βασιλεύσασθ *Busb.*
g Τιμωμένοις] Τιμηθέντα *Hen.*
h Δοῦλοι γένωνται] Δοῦλοι γένοιντο *Busb. & Hen.*
i Ἀφαιρεθείη] Ἀφαιρεθῆ τὸ πρεσβεῖον *Vat.* ἀφαιρεθείη δ πρεσβεία *Busb.*
k Λαβὼν Ἀριστόβουλος·] Λαβὼν Ἀριστόβουλον *Busb.*
l Διέβαλλεν,] Ita *Busb. & Hen.* διέβαλλον in *cæteris.*
m Εἰ μὴ βίαιός τε] Αὐτὸς post ἔθνος addit *Busb.*
n Ταῦτα λέγοντες] Ita lego cum *Cod. Hen.* ταῦτα in *cæteris.* id quod admitti potest, si λέγοντι legamus cum duobus *MSS.*
o Ὑπήκοον.] *Lugd. Bat.* non male πρόσκοπον. HAV.
p Ἐπειδὰν] Καλῶς post ἕκαστα addit *Hen.*
q Ἴδοι.] Ἴδῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
r Ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν,] Ἔδοξεν *Busb.*
s Εἰς Δήλιον πόλιν ἦλθε,] In *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἀπὸ Διοσπόλεως χωρίζει, nulla mentione facta urbis Delii. In *Epiphanii* libris, *in Delon civitatem venit.*
t Δήλιον πόλιν] Conf. ὠλων. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.
v Ὑπηκοΐαν,] Ὑπηκοΐας, σὺν τοῖς ὑπ. *Hen.*
x Ἐπιπόδια] Ἐπιπόδια ἐστὶ πρὸς. ἴ. ἐ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς ὃ Ἀρ. συμπεφυγότος, πέμψας in *Editis.* ἃ ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον συμπεφυγότος Ἀριστοβούλου, ἔρυμα ἦν τοῦτο προκαλλὲς ἐπ' ἄκρου δ ὄρους ἱδρυμένον, πέμψας *Busb.* quæ lectio non displiceret, nisi quod nimium à *vulgata* recedat. Ἐπιπόδια εἴς τι προκ. ἴρ. ἐ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς Ἀριστ. *Hen.* &c. unde textum (omisso εἰς ὃ *Editorum*, aut εἰς *Cod. Hen.* & ἐπὶ in ὅς τι mutato) restituendum censui.
y Ἀλεξάνδρειον,] Ἀλεξάνδρειον Castrum Judææ infr. c. 5. §. 2. item supr. lib. 13. c. 16. §. 3. SPANH.
z Ἅμα μὲ κολακεύων] Ἅμα μὲ κολακεύων τὴν ἀπ' αὐτῶ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
a Ἐκέλευσε Πομπήιος] Κελεύσειεν *Hen.*
b Τὰ ἐρύματα] Ita *Lugd. Bat.* quomodo scribendum esse etiam sequentia docent. *Alii* τὸ ἔρυμα. HAV.
c Ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν] Ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν ἔχω αὐτῶ, *ne extra illud diverteret*; legendum conjicit *Schotanus.* Ὡς μὴ προκαταλύειν δόξειεν αὐτὸν in l. 1. de *Bello Jud.* quod *Rufinus* vertit, *ne quid regia dignitati detrahere videretur.*

d Πα-

& ad bellandum opes sibi parans, veritus ne principatum transferret ad Hyrcanum. At jubente Pompejo ut castella traderet & præsidiorum præfectis sua manu scriberet (alioquin interdictum erat ne *quenquam* admitterent) paruit ille quidem; sed ægre id ferens, Hierosolyma concessit, seque ad bellum præparavit. Atque haud multo post Pompejo, adversus eum copias ducenti, quidam in via, qui à Ponto venerant, Mithradatis obitum nunciant, qui à Pharnace filio suo peremptus erat.

Mithradates à Pharnace occisus.

μεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ ϖροσκυλαζόμενον, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν ϖεριστήσῃ. κελεύοντος δὲ Ποµπηίου [d] ϖαραδιδόναι τὰ ἐρύµατα, καὶ τοῖς [e] Φευγέχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, ϖροσδεχεσθαι δὲ ἄλλως [f] ἀπείρητο, πείθεται µὲν, δυσµαχείων δ' ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυµα, καὶ ἐν ϖροσκοπῇ ἦν πολεµεῖν ἐγίνετο. Ὡς µετ' ὀλίγον Ποµπηίῳ, φραλιὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν [g] ἀφικόµενοί τινες ἐκ Πόντου τὸν [h] Μιθραδάτην πλησιστὶ ἐµήνυον, ὑϖὸ φαρνάκου τοῦ παιδὸς [i] αὐτὸν ἠµυνόµενον.

CAP. IV.

ΚΕΦ. δ'.

VII. *Quomodo Pompejus Hierosolyma, postquam cives ei portas clauserant, obsidet & vi expugnat: & quæ præterea in Judæa fecit.*

Ὡς Ποµπήιος Ἱεροσόλυµα, τῶν πολιτῶν αὐτῷ τὰς πύλας ἀποκλειοσαµένων, πολιορκεῖ & καρτερᾷ αἱρεῖ· διά τε ϖρὸς τούτοις ἔπραξεν ἐν Ἰουδαίᾳ.

Pompejus Hierosolyma contendit.

CUM autem apud Hierichuntem castra posuisset *Pompejus*, (ubi palmæ nascuntur vigentque, & opobalsamum unguentum præstantissimum, quod fruticibus acuto lapide incisis instar succi exsudat) mane Hierosolyma contendit. Et Aristobulus mutata sententia eum adit; atque pecuniam se ei daturum, & Hierosolymis recepturum esse pollicens, orabat ut bello supersedeat, & quæ velit cum pace faciat. Illi cum veniam oranti dedisset Pompejus, mittit Gabinium & milites ad pecuniam & urbem *accipiendam*. neque tamen quidquam horum factum est: quin reversus est Gabinius, urbe exclusus, nec accepta pecunia, quod Aristobuli milites conventa servari non permiserunt. Has ob causas ira incensus est Pompejus, &, cum Aristobulum in custodiam dedisset, ipse ad urbem proficiscitur, cætera quidem firmam, tantum septentrionali parte levius munitam. circundabat enim eam lata profundaque vallis, intra se fanum comprehendens, lapideo muro valide admodum cinctum.

Σϒεσπασθυσάµενος ὁ [k] ϑπὶ Ιεριχοῦντα, [l] ἔνθα τὸν Φοίνικα τρέφεσθαι συµβέβηκε, [m] καὶ τὸ ὀποβάλσαµον µύρον ἀκρότοµον, ὃ τῷ [n] θάµνων τεµνοµένων ὀξεῖ λίθῳ [o] ἀναπηδᾷ ὥσπερ ὀπὸς, ἔωθεν ϑπὶ [p] Ἱεροσόλυµα ἐχώρει. καὶ µεταγνούσης Ἀριστοβούλου ἀφικνεῖται ϖρὸς Ποµπήιον· καὶ χρήµατα [q] δώσων, καὶ τῆς Ἱεροσολύµων αὐτὸν εἰσδεχόµενος, ϖαρεκάλει ϖαύσασθαι τοῦ ϖολέµου, καὶ ϖράττειν µετ' εἰρήνης ὅ, τι βούλοι. συγγνώµης [r] δ' Ποµπηίου αὐτῷ δεοµένῳ, ϖέµϖει Γαβίνιον καὶ φραλιώτας, ὅτι τε τὰ χρήµατα καὶ τὴν ϖόλιν. ὁ µὲν οὖν ἐϖράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐϖανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς τε ϖόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήµατα µὴ λαβών, τῶν Ἀριστοβούλου φραλιωτῶν οὐκ ϑπιτρεψάντων τὰ συγκείµενα ϕυλάσσειν. ὀργὴ δ' ϑπὶ τούτοις Ποµπηίου λαµβάνει, καὶ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐν ϕυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ἐϖὶ τὴν ϖόλιν ἔρχεται, τὰ µὲν ἄλλα ϖάντα ἤσυχον ὀχυρὰν, µόνῳ δ' τῷ βορείῳ µέρει ϕαύλως ἔχουσαν. ϖερίεργον γὰρ αὐτοῦ ϕάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀϖολαµβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ ϖεριβόλῳ καρτερῶς ϖάνυ ϖεϕραγµένον.

Gabinio, Pompeji legato, portas claudunt Hierosolymitani.

VIII. *Hierosolymorum una pars Pompejo tradita, altera obsessa.*

2. Erat autem hominum intus dissidium, quid facto opus esset non consentientium. nam quidam censebant urbem dedendam Pompejo: alii vero, Aristobulo faventes, portas ei claudendas bellumque parandum esse suadebant, quoniam Aristobulus in vinclis haberetur. Atque hi fanum præoccuparunt, & pontem, qui ab eo in urbem ferebat, interruperunt, sese ad sustinendam obsidionem parantes: alii vero, admisso exercitu, urbem Pompejo & regiam tradiderunt. At Pompejus, misso Pisone legato cum exercitu, urbem & regiam præsidiis firmabat: domosque fano adjacentes, & omnia quæ foris circa templum erant muniebat. Ac primum quidem iis qui intus erant de pace ineunda verba faciebat: cum autem illi in quas offerebat conditiones non descenderent, circumjecta loca muro sepsit, Hyrcano ad omnia studiose ei subserviente. Porro Pompejus castra collocavit extra, à fani parte septentrionali, qua erat expugnabile. Stabant & ibi magnæ turres, & fossa depressa erat, profundaque valle circun-

Pompejus templum oppugnare parat.

β'. Ην δ' τῶν ἀνθρώϖων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁµονοούντων ϖερὶ τῶν ἐνεστώτων. ἀλλὰ τοῖς µὲν ἐδόκει ϖαραδιδόναι Ποµπηίῳ τὴν ϖόλιν· οἱ δὲ τὰ Ἀριστοβούλου ϕρονοῦντες ἀποκλείειν τε καὶ ϖολεµεῖν ϖαρῄνουν, τῷ κρείττονι ἐχόµενον δεδεµένον. ϕθάσαντες δὲ ἔτι τὸ ἱερὸν καταλαµβάνουσι, καὶ τὸν ϖόντιον ἀϖ' αὐτοῦ γέϕυραν εἰς τὴν ϖόλιν ἔσχον, εἰς ϖολιορκίαν ὑϖοδεχόµενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάµενοι τὸν φραλιὰν [s] ἐνεχείρισαν Ποµπηίῳ τόν τε ϖόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Ποµπήιος δὲ Πείσωνα [t] τὸν ὑϖατεύσαντα ϖέµψας σὺν [v] φρατῷ, τόν τε ϖόλιν, καὶ τὰ βασίλεια ἐϕρούρει· καὶ τὰς οἰκίας τὰς [x] ϖρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσαι ἐκτὸς ἔξω ϖρὸς τὸ ἱερὸν ὠχύρουν. καὶ τὸ µὲν ϖρῶτον, λόγους συµβατηρίους τοῖς ἐντὸς ϖροσέϕερεν· ὡς δ' ὑϖακούειν οὐδὲν ἐϖὶ ϖᾶσι καλῶν, τὰ ϖερὶξ ἐτείχισε χωρία, ϖρὸς ἅϖαντα Ὑρκανῷ ϖροθύµως ὑϖηρετοῦντα. Ποµπήιος δὲ ἔσωθεν ϕρατοϖεδεύετο, κατὰ [y] τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ µέρος, ὅθεν ἦν ϑπέµαχον. ἀνεστήκεσαν δὲ καὶ ἐστῶτες µεγάλοι ϖύργοι, καὶ τάϕρος δὲ [z] ὀρώρυκτο, καὶ βα-

d Παραδιδόναι τὰ ἐρύµατα,] Παραδοῦναι *Hen.*

e Φευγέχαις] Φευγέχοις *Hen. & Busb.*

f Απείρητο,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat. & Zonar.* ἀφείρητο in *Editis.* ἀπείρητο *Gall.*

g Ἀφικόµενοί] In *Epiphanii* versione, *quidam ex Ponto veniens nunciavit Mithridatem hausto veneno defunctum, quod illi filius suus Pharnaces confecerat.*

h Μιθραδάτην τὸν αὐτοῦ] Mithridates à filio Pharnace occisus. Item *alibi.* lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

i Αὐτοῦ ἠµυνόµενον.] Αὐτῷ solus *Hen.*

k Επὶ Ιεριχοῦντα,] Πρὸς Ιερ. *Busb. & Hen.*

l Οὗ τὸ —— ὀπὸς,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

m Καὶ τὸ ὀποβάλσαµον] Καὶ τὸ λεπτὸ βαλσάµου µύρον *Hen.* καὶ τὸ ὀποβάλσαµον µύρον ἀκρότατον *Busb.* τὸ µύρον τὸ ἀκρότατον *Zonar.*

n Θάµνων τεµνοµένων] Πρίµνων in l. 1. de *Bello Jud.*

o Αναπηδᾷ] Similiter fere ac *Josephus* scribit *Strabo* l. 10. p. 763. τὸ ϕλοιὸν ἐπιχίσαντες ὑϖολαµβάνουσιν αἰγείοις τὸ ὀπὸν, γλιχρῷ γάλακτι ϖαραπλήσιον. HUDS. In marg. *Lugd. Bat.* adnotatur, αὐτὸ δὲ ἀναδίδωσι τὸ ὀπὸν δάκρυ ἰδρῶτος· γίνεται δὲ ὅταν δὲ ἰδίᾳ τὸ ἰδρῶτος. οἱ δὲ ἐκ δὲ πίσω φ. αὐτὸ. ἔνθεν καὶ πίδακὲ καὶ πιδύω καὶ ἀναπηδᾷ. HAV.

p Ιεροσόλυµα ἐχώρει.] Ιεροσολύµων. *Hen. & L. B.*

q Δώσων,] Hic loci est temporum ἐναλλαξις, præsenti pro future posito. Vide *H. Stephanum* in *Append.* ad *Script. de Dial. Att.* p. 131.

r Δὲ Ποµπηίου] Ita etiam *Zonaras & MSS.* omnes, præter *Busb.* qui habet δὲν.

s Ενεχείρισαν Ποµπηίῳ] Ita *Busb.* (& *Cocceius*) ἐνεχείρισαν in *cæteris.*

t Τὸν ὑϖατεύσαντα] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* τὸν τὸ τρωτεύσαντα) τὸ τρωτεύσαν in *Editis.*

v Στρατῷ,] *L. B.* τρωτιᾷ.

x Ρὸς τὸ ἱερὸν,] Πρὸς τῷ ἱερῷ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ µέρος,] Πρὸς τὸ ϖροσάρκτιον ἐλίµα· ἀλλοι. lib. 1. c 7. §. 3. SPANH.

z Ορώρυκτο,] Ωρυκτο solus *Busb.*

a Τα-

βαθεῖα ϖᾶσιν εἶχεν φάραγξι. ἀπερρῶγϛ γὰρ καὶ τὰ ϖρὸς τὴν ϖόλιν, ὑφ' ἣν διῆγε Πομπήιος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι [a] ταλαιπωρούμενον ἐγήγερτο, [b] ϖᾶσιτεμνόντων τὰ ϖερὶξ ὕλην Ρωμαίων. καὶ ἐπεὶδὴ τοῦτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις ϖληθείσης τῆ ϖάφρυ βάθος ἄϖρον, ϖροσβαλὼν μηχαναῖς καὶ ὄργανα ἐκ Τύρυ [c] κομιδέντα, ὀϖτήσας κατῆραντο τὸ ἱερὸν τοῖς ϖετροβόλοις. εἰ γὰ μὴ ϖάτριον ἦν ἡμῖν ἄρχειν [d] τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. [e] ἀρχοῦσας [f] γὰρ μάχης καὶ τυϖτούσας ἀμύνασθαι δίδωσιν [g] ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι ϖράττοντας τὰς ϖολεμίους οὐκ ἐᾷ.

γ'. Οἱ δὴ καὶ Ρωμαῖοι [h] σωιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς [i] ἡμέρας, ἃς δὴ Σάββατα καλοῦμεν, ὅτ' ἔβαλλον τοὺς Ἰουδαίους, ὅτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς [k] ἀϖλωτον, χοῦν ἢ καὶ ϖύργους ἀνίσχουν, καὶ τὰ μηχανήματα ϖροσῆγον, ὥστε αὐτοῖς εἰς τὴν ὑϖῆκουν ἐνεργὰ ϖαῦϖα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑϖερβολὴν ἧς ἔχομεν ϖερὶ τὸ Θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑϖὸ τῆ ϖολιορκίας ἀϖὸ φόβου [l] ἐμϖοδιζομένων ϖρὸς τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ δὶς τῆ ἡμέρας, ϖρωΐ τε καὶ ϖερὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργοῦντων ἔτι ἔν βωμοῖς, καὶ μηδ', εἴ τι ϖερὶ τὰς ϖροσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας ϖαρεμένων. καὶ γὰρ ἁλόσης τῆ ϖόλεως [m] ϖερὶ [n] τρίτον μῆνα, τῆ τῆ [o] νηστείας ἡμέρᾳ, [p] ᾗ τὴν ἐνάτην ἐβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμϖιάδα, ὑϖατευόντων Γαΐου Αντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ ϖολέμιοι μὲν εἰσϖεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ϖρὸς τῆ θυσίαις ὄδεν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, ὥστε ὑϖὸ τῆ φόβου τῆ ϖερὶ τὴν ψυχὴν, ὥστε ὑϖὸ τοῦ ϖλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκασθέντες ὑϖομεῖναι ϖᾶν ὅ, τι δέοι ϖάθειν τοῦτο ϖαρ' αὐτοῖς ὑϖομεῖναι τῶν βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ ϖαρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅϖι δ' ὁ λόγος ταῦτα μόνον [q] ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδὴς δυσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθῆ, μαρτυροῦσι ϖάντες οἱ τὰς τῆ Πομπήιον ϖράξεις ἀναγράψαντες· ἐν οἷς καὶ [r] Στράβων καὶ Νικόλαος, καὶ ϖρὸς τούτοις [s] Τίτος Λίβιος, ὁ τῆ Ρωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς.

δ'. Ἐπεὶ δὲ μηχανήματος ϖροσαχθέντος, σφοδρὸς ὁ μέγιστος τῶν ϖύργων κατῳκοδόμητο, καὶ ϖαρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ ϖολέμιοι. ϖρῶτος δὲ αὐτῶν Κορνήλιος Φαῦστος Σύλλα ϖαῖς σὺν [t] τοῖς ἑαυτῆ στρατιώταις ἐϖέβη τῆ τείχους, μεθ' ὃν αὐτὸν, [v] Φούριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑϖομένοις τῆ ἑτέρου μέρους· [x] ἀϖὸ μέσων δὲ Φάβιος, καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης, σὺν σφῷ καρτερῷ. Φόνος δ' ἦν ϖάντα [y] ἀνάϖλεως. [z] καὶ τῶν Ἰουδαίων

data. Erat enim prærupta pars ea quæ in urbem ſpectabat, interrupto ponte qua parte degebat Pompejus: & agger quotidie magno labore ſurgebat, ſecantibus proximas arbores Romanis. Ac poſtquam ab olutum erat opus, foſſa ægre completa propter infinitam *ejus* altitudinem, admotis machinis & tormentis à Tyro allatis, fanum ſaxis miſſilibus quatere inſtitit. At niſi nobis patrium fuiſſet ſeptimis diebus feriari, non fuiſſet perfectus agger, illis prohibentibus. Prælio enim laceſſentes & ferientes hoſtes repellere permittit lex, ſed aliud quidpiam agentes *impedire* non patitur.

3 Itaque cum id intellexiſſent Romani, iſtis diebus, quas *à feriando* Sabbata appellamus, neque Judæos teiis petebant, neque cum eis manus conſerebant, ſed aggerem & turres excitabant, & machinas admovebant, ut eis poſtridie uterentur. Licet autem vel hinc diſcere, quam immenſo pietatis ſtudio Deum colamus, & quam obſervantes legum ſimus, quod *ſacerdotes* ex obſidione nihil præ metu impediti fuerint, quo minus ſacra peragerent; ſed bis quotidie mane & hora nona rem divinam ad aram fecerint, neque, ſiquid in oppugnatione difficile inciderit, ſacrificia omiſerint. Etenim capta urbe, tertio *demum* menſe, die jejunii, Olympiade centeſima ſeptuageſima nona, Cajo Antonio & Marco Tullio Cicerone conſulibus, cum vi ingreſſi hoſtes eos qui erant in fano jugularent; tamen qui ſacra procurabant nihilo ſecius rem divinam facere perſeverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæſorum multitudine in fugam compulſi, quicquid pati neceſſe erat illud ad aras ipſas laturos eſſe melius putantes, quam ut aliquid legibus patriis præſcriptum omitterent. Quod autem iſta non ſint fabula, unice ad falſæ pietatis laudem oſtendendam adhibita, ſed *ipſamet* veritas, teſtimonio ſunt qui res à Pompejo geſtas memoriæ prodiderunt; & in his Strabo & Nicolaus, ac præterea Titus Livius, hiſtoriæ Romanæ Scriptor.

4. Atque poſtquam admota machina maxima turrium concuſſa cecidit, ſecumque ruinam traxit & locum aperuit, hoſtes quidem irruperunt. Eorum autem primus Cornelius Fauſtus Syllæ filius cum ſua militum cohorte murum aſcendit; poſt eum vero Furius centurio, cum eis qui ipſum ſequebantur ex altera parte: atque inter utrumque Fabius, & ipſe centurio, cum valida ſuorum manu. Omnia autem plena cædibus erant.

Judæi, dum templum oppugnatur, rem divinam faciunt.

Templum captum.

Strabo, Nicolaus, & Livius.

Magna Judæorum cædes.

a Ταλαιπωρούμενον ἐγήγερτο,] Ταλαιπωρημένοις *Busb.* ταλαιπωρούμενον *Hen.* ταλαιπώρως *Lugd. Bat.*

b Περιτεμνόντων] Ita ex *Lugd. Bat.* Alii τεμνόντων. HAV.

c Κομιδέντα,] Alii ſic diſtinguunt, κομιδῆ ἔτι ἐπισήτας, κατήρασθε τ. ἱ. τ. ϖετροβόλοις.

d Τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας,] Vide *Strabonem* l. 16. p. 763. & *Xiphilinum* è *Dionis* l. 37. p. 141. *Edit. Sylburg.*

e Ἀρχοῦσας —— οὐκ ἐᾷ.] Die Sabbati licet Judæis vim inferentes repellere, non autem impedire hoſtem opus prementem. Vid. infr. lib. 18. c. 10. §. 2. & 6. & ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. Item ἀλωτ. lib. 1. c. 7. 3. SPANH.

f Γὰρ μάχης] Μὲν γὰρ *Vat.* & *Busb.*

g Ὁ νόμος,] Lege utique non ſcripta, ſed à Doctoribus tradita, poſt tempora Mattathiæ Maccabæi.

h Σωιδόντες,] Σωοιδότες *Hen.*

i Ἡμέρας,] Ἡμέρας ἃ καταδιαλύομεν *Hen.* reliquis omiſſis.

k Ἀπλώτων,] Ὑπλώτων *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Ἐμποδιζομένων] Aut ἐῶν ſubintelligendum monuit Cl. *Lowthius*, aut ἡμῶν.

m Περὶ —— Ὀλυμπιάδα,] Pro ϖερὶ τρίτον μῆνα, *Scaliger* & *Caſaubon.* legunt ϖερὶ τέταρτον &c. & explicant de Jejunio *Tammus*, qui quartus menſis Judæorum. Quod improbat & *Petavius* ac *Steph. le Moyne* Obſervat. in V. L. p. 663. qui de tertio obſidionis Menſe, quo expugnata à Pompejo Hieroſolyma & *Jejunium* νηστείαν de ſolenni Judæorum jejunio nempe *Coppernia* explicant. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

n Τρίτον μῆνα,] Τέταρτον poſt *Scaligerum* malit *Caſaub.* p. 665. *Edit. Lond.* Verum tertius hic menſis (ut inquit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις) non eſt anni ſed obſidionis, ut conſtat ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit τρίτῳ μηνὶ τῆ ϖολιορκίας &c. Adde *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 1. c. 18. p. 337. & *Steph. le Moine* in notis ad *Barnabæ* Epiſt. p. 602. Monet tamen *Uſſerius* ad *A. M.* 3940. intelligi menſem tertium *anni civilis* ab autumno deducti, adeoque diem (quo Judæi etiamnum jejunant) menſis Ciſleu viceſimum octavum, qui hoc anno erat Decembris Juliani viceſimus, idemque Saturni dies: templum autem à Pompejo Saturni die expugnatum, etiam *Dionem* jam laudatum ſignificare.

o Νηστείας ἡμέρᾳ,] Τῇ ἑορτῇ τῆ νηστείας, ὥσϖερ ἐν ἑξηκοστῷ τῆ ἑβδομάδος ἔτει Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς *Joſ.* ſub finem hujus libri. De Jejunio iſto videſis *Langium*, *Monachum*, & *Uſſerium* locis jam citatis.

p Καθ' ἣν τὴν ἑνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα,] Eadem etiam Olympias de Tempore capti Templi, in Epitom. Temp. Scalig. pag. 259. SPANH.

q Ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδὴς δυσεβείας] Illud ἐστὶ non agnoſcit *Hen.* nec *Epiphan.* qui præterea legiſſe videtur ἐγκώμιον ψευδῆ.

r Στράβων] Lib. XVI. p. 762. *Edit. Pariſ.* HUDS. & SPANH.

s Τίτος Λίβιος,] *Epitom.* CXI. adde *Tacitum* l. 5. Hiſt. c. 9. HUDS. & SPANH.

t Τοῖς ἑαυτῆ στρατιώταις] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphanius* qui vertit, *cum ſuis militibus.* Τοῖς ἐπ' αὐτῆ in *Editis Aliiſque.* eſt qui legendum cenſet, τοῖς ὑϖ' αὐτόν.

v Φούριος] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7 §. 4. SPANH.

x Διὰ μέσων ἦ Φάβιος] Διὰ μέσου *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

y Ἀνάπλεα] Ἀνάπλεα *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

z Καὶ τῶν Ἰουδαίων,] Τῶν γὰρ Ἰουδ. *Busb.*

erant. ac Judæorum alii quidem à Romanis, alii vero à ſuis occidebantur: nonnullique per prærupta ſeſe dejiciebant, aut ſuccenſis ædibus ſeipſos comburebant, non ſuſtinentes ea pati quæ fierent. Atque Judæorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. captus etiam eſt Abſalomus, Ariſtobuli avunculus & idem ſocer. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ *quibus libatur*, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. At Fauſto & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. & urbem quidem Hieroſolymorum Romanis vectigalem fecit; quæ vero Cœles-Syriæ oppida incolæ prius ſubegerant ab eis abſtulit, & Romano prætori ſubjecit: univerſamque gentem, quæ antea tantopere efferebatur, intra ſuos fines concluſit. Et Gadara quidem, paulo ante everſa, inſtauravit, in gratiam Demetrii Gadarenſis, liberti ſui: reliqua vero oppida, Hippum, & Scythopolim, & Pellam, & Dium, & Samariam, itemque Mariſſam, & Azotum, & Jamniam, & Arethuſam, ſuis habitatoribus reſtituit. Et hæc quidem *oppida* mediterranea, præter everſa; ut & maritima, & Gazam, & Joppen, & Dora, & Stratonis turrim, (quæ, ab Herode magnifice condita atque portubus & templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt) Pompejus omnia libera eſſe ſivit, provinciæque *Syriæ* attribuit.

Pompejus in penetrale ingreditur.

Abſtinet ſacris.

Pontificatum reddit Hyrcano.

Hieroſolyma Romanis ſubdita.

Gadara inſtaurata.

Urbes Judæis adempta.

Diſſenſio fratrum cladis Hieroſolymitanæ cauſa.

5. Hujus cladis Hieroſolymis cauſam dederunt diſſenſione ſua Hyrcanus & Ariſtobulus. nam & tunc nobis erepta erat libertas, & in Romanorum redacti eramus poteſtatem; & regionem, quam armis captam à Syris abſtulimus, hanc ipſam compulſi ſumus Syris denuo reſtituere. ac præterea plus quam decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt: † ſublataque regia adminiſtratione, honore *ſcilicet* generi pontificali prius delato, popularis inducta eſt. Et de his quidem ſuo loco dicemus. Pompejus autem cum Cœlen-Syriam uſque ad

δαίων, οἱ μὲν ὑπὸ Ρωμαίων, οἱ δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο· εἰσὶ δ' οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔρριπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δέ, τῶν μὲν Ἰουδαίων, εἰς [b] μυρίους καὶ χιλίους, Ρωμαίων δὲ παῦροι ὀλίγοι. ἐλήφθη δ' αἰχμάλωτος καὶ [c] Ἀψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Ἀριστοβούλου. [d] παρῳκοδομήθη δὲ οὐ μικρὰ τοῦ ναοῦ, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος, καὶ τὰ μὲν αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ [e] μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. [f] ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς, καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δυὸ χιλιάδας ταλάντων, [g] οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραίᾳ καθήρειν Ὑρκανὸς τὸ ἱερὸν τοῖς [h] νεωκόροις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ Θεῷ, τὴν δεξιερωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ· διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους Ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε· καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς πολέμιος τῷ πελέκει διεχρήσατο. τοὺς δὲ φαύλους, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι [i] τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τοῖς περιοῦσι λαφύροις ἐτίμησε. καὶ [k] τὰ μὲν Ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ Φόρῳ Ρωμαίοις ἐποίησεν· ἃς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐκβράσσουσι τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅτι μέγα πρότερον αἴρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέσχεν. καὶ [l] Γάδαρα μὲν, μικρὸν ἔμπροσθεν [m] καταστραφεῖσαν, ἀνέκτισε, [n] Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ· τὰς δὲ λοιπὰς, Ἵππον, καὶ Σκυθόπολιν, καὶ Πέλλαν, καὶ [o] Δίον, καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισαν, καὶ Ἄζωτον, καὶ Ἰάμνειαν, καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ τοπάρχας μὲν ἐν τῇ μεσογείᾳ, χωρὶς τῶν κατεσκαμμένων, [p] Γαζαίοις τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ Ἰόππῃ, καὶ [q] Δώροις, καὶ Στράτωνος τοῦ πύργου· ἦ, κτίσματος αὐτοῦ Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μεταβαλόμενος Καισάρεια· πάσης ὁ Πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρους, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

ε'. Τότε δὲ πάθος [r] τοῖς Ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν τε γὰρ ἐλευθερίαν [s] ἀπεβάλομεν, καὶ [t] ὑπήκοοι Ρωμαίων κατέστημεν· καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τὰς Σύρας ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ πρὸς τούτοις ἡ μέγιστα τάλαντα Ρωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο· [v] καὶ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι δεδομένη [x] τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ταῦτὲ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῦμεν. Πομπήιος δὲ τὴν Κοί-

a Ἐρριπτῶν,] Ἐρρίπτων *Busb.* Ἐρρίψαν *Hen.*

b Μυρίους καὶ διχιλίους,] Διςμυρίους καὶ δισχιλίους *Hen.* & *Epiphan.* Vulgatam lectionem retinui, præcipue quod cum ea conſentiat *Eutropius*.

c Ἀψάλωμος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

d Παρῳκοδομήθη —— ἀόρατον.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

e Μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν.] Η *μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ* in lib. 1. de *Bello Jud.*

f Ὄντων δὲ —— ἀρωμάτων,] Εὑρὼν δὲ τραπέζας χρυσᾶς, καὶ λυχνίας πίελας, καὶ σπονδεῖα καὶ πλῆθος ἀργυρωμάτων *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *invenerunt autem menſam auream & circa eam candelabra, & libatoria non pauca* &c. Videſis *Villalpandum* in *Ezech.* part. 2. p. 586.

g Οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν,] Habemus & Pompeji moderationis illuſtre exemplum apud *Ciceronem* in *Orat. pro Flacco*, hiſce verbis; *Cn. Pompejus, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit.*

h Νεωκόροις] Νεώκορι videntur eſſe iidem ac Νεόκωροι, qua voce utitur ipſe *Joſephus*, lib. 1. *de Bello*.

i Τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν,] Τῷ τείχει *Hen.* & *Vat.*

k Τὰ μὲν —— ἐποίησεν·] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. § 6. & lib. 2. c. 16. §. 4. & 5. SPANH.

l Γάδαρα —— ἀνέκτισε,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

m Καταστραφεῖσαν] Ad πόλιν, quæ poſt vocem Γάδαρα ſubintelligenda eſt, refertur. Quomodo hæc de Gadaris intelligenda ſunt, oſtendit Cl. *Noriſius* in Diſſert. III. *de Epochis Syro-Macedonum* p. 304. *Edit. Lipſ.*

n Δημητρίῳ χαριζόμενος] Meminit illius & *Seneca* in lib. *de Tranquillitate*, c. 8. & *Plutarchus* in *Pompejo* & *Catone Uticenſi*.

o Δίον,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

p Γαζαίοις τε —— ἐπαρχίαν.] Gaza, Joppe, Dora, *Strabonis* Turris ſeu Cæſarea, Liberæ à Pompejo declaratæ. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 7. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς Φιλλίδας, γάζαν, Ἰόππην, Δῶρα &c. Inde etiam initium æræ Græcorum in Euſ. Coll. Gr. Scalig. p. 195. nempe Olymp. CLXXIX. Coſſ. Silano & Murena. SPANH.

q Δώροις,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

r Τοῖς Ἱεροσολύμοις] Τῶν Ἱεροσολύμων *Busb.* τοῖς δὲ Ἱεροσολύμοις *Hen.*

s Ἀπεβάλομεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἀπεβάλομεν in *cæteris*.

t Ὑπήκοοι] *Al.* ὑπήκοον Ρωμαίοις.

† *Sublataque regia adminiſtratione*] *Al.* & regnum, quod prius Sacerdotalis generis hominibus conferebatur, Honor plebejorum virorum factum eſt. Herodis ſcilicet & ejus poſterorum. Vide Cl. Cleric. in Proleg. ad. Hiſt. Eccleſ. p. 21. HUDS. in *Add.*

v Καὶ βασιλεία,] Καὶ ἡ βασιλεία *Busb. Hen.* & *Vat.*

x Τιμὴ,] Τιμὴ abeſt *Hen.* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

Κοίλλω Συρίαν, ἕως Εὐφράτης ποταμὸς & Αἰγύπτιος, Σκαύρῳ παραδοὺς καὶ δύο τάγματα Ῥωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ὥρμητο, ἐπειγόμενος εἰς Ῥώμην. [y] ἐπήγετο δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτοῦ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς· ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ [z] νεώτερος Ἀντίγονος [a] συνεκομίζετο εἰς Ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

Euphratem fluvium & Ægyptum Scauro tradidisset, cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire festinans. Duxit autem secum etiam Aristobulum vinctum cum ejus prole. erant enim ei duæ filiæ totidemque filii: quorum unus quidem Alexander aufugiebat, junior vero Antigonus Romam una cum suis sororibus deportabatur. *Scaurus Cœles-Syriæ præfectus.* *Aristobulus liberique ejus Romam abducti.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σκαῦρος συμμαχίαν ποιεῖται πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβιον· οἷά τε Γαβίνιος, νικήσας Ἀλέξανδρον Ἀριστοβούλου υἱόν, ἐν Ἰουδαίᾳ διεπράξατο.

[b] Σκαῦρος δὲ ἐπὶ Πέτραν τὴν Ἀραβίας στρατεύσας, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολωτάτην εἶναι τὴν ἐν κύκλῳ δηοῦσθαι αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἆλλα ὅσων ἐνεδεῖτο παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβευτὴς ὑπὸ Σκαύρου, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν διαλύσεως ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δῆναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ἐπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ σωθέντος Ἀρέτου ἐπιθυμεῖν τοῦτο γενέσθαι βουλόμενος.

β'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν καταταράττοντος τοῦ Ἀριστοβούλου παιδός, [d] στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὃς ἄλλά τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ἐπὶ Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανὸν πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ἐπιχειροῦντος, ὅπερ εἶλε Πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι. περιὼν δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὠνᾶλίσε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακισχιλίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππέας, [e] Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς τῇ [f] Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. [g] ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἱ δὲ ὁπλίσαντες Ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἐπαγωγὸν ὑπλιτῶν Ἀλεξάνδρῳ· ἠντιβόλει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος· συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων ὡσεὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους.

γ'. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδριον ἐλθὼν, προκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διάλυσιν, συγγνώσεσθαι ὡσεὶ τοῖς σφόδρα ἐξ ἁμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆσαν οἱ Ῥωμαῖοι, Μάρκος Ἀντώνιος ἐπιφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἥμισυ κλέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς στρατιᾶς [h] ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, [i] αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ᾔει, καὶ ὅσας γε ἐνετύγχανε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο. καὶ ἀνεκτίσθησαν, Σαμάρεια, καὶ Ἄζωτος, καὶ Σκυθόπολις, καὶ Ἀνθηδών, καὶ Ῥαφία, καὶ [k] Δῶρα, Μαρίσσά τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πολλοὺς

CAP. V. IX.

Quomodo Scaurus fœdus facit cum Areta: quæque Gabinius, victo Alexandro Aristobuli filio, in Judæa gessit.

CUM autem Scaurus in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem fecisset, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani jussu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: missusque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hospes esset, persuasit *ei* ut pecunia vastationem agri redimeret. & ipse trecentorum talentorum sponsor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit; non minus quod ipse hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit. *Scauri expeditio in Petram.*

2. Aliquanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursante, imperator Gabinius Roma venit in Syriam: qui & alia memoratu digna gessit, & in Alexandrum arma movit, cum quidem Hyrcanus Alexandri vires sustinere amplius nequiret, sed jam Hierosolymorum murum à Pompejo dirutum erigere institueret. Verum ab hoc quidem *conatu* eum prohibuerunt qui illic erant Romani: at regionem circumquaque obiens multos Judæorum armabat, collegitque celeriter decem millia peditum, ut & mille & quingentos equites, & Alexandrium munitionibus firmavit (castellum prope Coreas situm) & Machæruntem apud montes Arabiæ. Igitur eum aggreditur Gabinius, præmisso Marco Antonio cum aliis ducibus: qui cum armatis quos ducebant Romanis, & præterea Judæis qui eis parebant, quibus Pitholaus & Malichus præfecti erant, assumpto insuper Antipatri auxilio, obviam iverunt Alexandro: Gabinius autem & ipse cum * gravi armatura sequebatur. Et quidem Alexander prope Hierosolyma se recepit: cum vero ad manus illic ventum esset, præliumque committeretur, interfecerunt quidem Romani hostium circiter tria millia, vivosque ceperunt non pauciores. X. *Gabinius in Syriam venit.* *Alexandrum, Judæam incursantem, persequitur.* *Prælio superat.*

3. Interea Gabinius, ad Alexandrium profectus, eos qui intus erant ad compositionem invitabat, veniam eis ante peccatorum sese daturum promittens. Cum autem multi ex hostibus ante munimentum castra haberent, quos adorti sunt Romani, Marcus Antonius egregie pugnando, magnamque cædem faciendo *reliquis* palmam præripuisse visus est. Cæterum Gabinius, relicta ibi parte exercitûs, ad locum expugnandum, ipse reliquam Judæam obibat, & in quascunque incidebat urbes eversas, instaurari jubebat: & refectæ sunt Samaria, & Azotus, & Scythopolis, & Anthedon, & Raphia, & Dora, & Marissa, & Gaza, & aliæ non paucæ. Dumque homines Gabinii *Alexandrium it oppugnatum.* *Urbes aliquot eversas instaurari jubet.*

---

y Ἐπήγετο δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐπάγαγε *Zonar.* ἐπάγεσθαι in *Editis Aliisque.*

z Νεώτερος] *Lugd. Bat.* νεώτατος.

a Συνεκομίζετο] Συναπεκομίζετο *Busb.* συνεπεκομίζετο *Hen.*

b Σκαῦρος —— στρατεύσαντος,] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

c Παρεῖχε.] Παρεῖχε *Hen.*

d Στρατηγὸς Γαβίνιος] Vide *Montacutium* in *Exercit.* VIII. p. 275.

e Ἀλεξάνδρειόν] Conf. supra lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.

f Κορέαις ἔρυμα,] Al. Κορεαῖς.

g Ἔρχεται] ὃν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος,] Ἔρχεται δ' ἐν *Busb.*

* *Gravi armatura sequebatur.*] Cum legione, *Epiphan.* cum phalange *Schot.* cum reliquo exercitu, *Gelen.*

h Ἐνταῦθα καταλιπὼν,] Ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον *Busb.* quod interpretamentum esse puto vocis ἐνταῦθα. *Lugd. Bat.* ἐνταυθοῖ.

i Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν, καὶ ὅσ. *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

k Δῶρα,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

binii mandatis parent, accidit tum ut ea oppida tuto incolerentur, poſtquam diu deſerta fuerant.

Alexandrium aliaque caſtella diruta à Gabinio.

4. Ille vero, iſtis per regionem factis, revertitur ad Alexandrium: & dum obſidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, & de caſtellis tradens Hyrcaniam & Machæruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et iſta quidem Gabinius diruit. At cum mater Alexandri, quæ Romanorum partes propterea fovebat; quod ejus vir cæterique liberi Romæ habebantur, ad eum veniſſet, conceſſit ei quæcunque poſtulabat: & compoſitis ejus negotiis, Hyrcanum duxit Hieroſolyma, fani curam habiturum. Deinde conſtitutis quinque juridicis conventibus, in *totidem* æquales partes gentem diviſit: ita ut alii jus peterent ad Hieroſolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, & quinti ad Sapphora Galilææ. Atque ita principatu liberati Judæi, *deinde* ab optimatibus regebantur.

Judæorum rectionis mutatio.

οἷς ὁ Γαβίνιος [l] παρεσκεύασε, βεβαίως [m] οἰκηθήναι σωίβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺ χρόνον ἐρήμους γεγενημένας.

δ. Ταῦτα δὴ διαπραξάμενος πρὸς τὴν χώραν ἐπάνοδον εἰς τὸ Ἀλεξάνδρειον· καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτὸ κρατύναντος διαπρεσβεύεται παρὰ αὐτὸν Ἀλέξανδρος, συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ παραδιδοὺς τὰ ἐρυμάτων [n] Ὑρκανίαν τε καὶ Μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ Ἀλεξάνδρειον. καὶ [o] ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. ἡ Ἀλεξάνδρα δὲ μητρὸς παρὰ αὐτὸν ἐλθούσης, [p] ἣ ἐφρόνει τὰ Ῥωμαίων, καὶ τὰ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου· καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὴν, Ὑρκανὸν κατῆγε εἰς Ἱεροσόλυμα, χρόνου τὴν ἱερᾶς ἐπιμέλειαν. [q] πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας, εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος· καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν [r] Γαδάροις, οἱ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν Ἱεριχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν [s] Σαπφώροις τῆς [t] Γαλιλαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι [v] τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ δίηγον.

XI. CAP. VI.

Quomodo Gabinius Ariſtobulum, poſt fugam à Roma captum, Romam remittit: utque Gabinius ex Ægypto reverſus prælio ſuperat Alexandrum & Nabatæos.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον λαβὼν Γαβίνιος ἀναπέμπει εἰς Ῥώμην· καὶ ὡς Γαβίνιος ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθὼν μάχῃ κρατεῖ Ἀλεξάνδρου καὶ Ναβαταίων.

Res geſtæ ab Ariſtobulo à Roma in Judæam profugo.

CUM autem Ariſtobulus Roma in Judæam profugiſſet, & Alexandrium, quod nuper erat everſum, reficere inſtitueret, mittit Gabinius adverſus eum milites, & duces Siſennam & Antonium & Servilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipſumque comprehenderent. Multi autem Judæorum ad Ariſtobulum confluebant, tum propter veterem ejus gloriam, tum quia novis rebus ſtudebant. Itaque Pitholaus quidam, qui Hieroſolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum perfugit: ſed eorum qui ei ſe adjungebant plerique erant inermes. Cum autem Ariſtobulus ad Machæruntem ſe conferre ſtatuiſſet, eos dimiſit, quod non eſſent inſtructi (ſibi enim ad opera *bellica* inutiles erant) aſſumptiſque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus eſt. Sed Romanis eos acriter aggreſſis, victi ſunt egregie Judæi: & animoſe prœliati hoſtium vi in fugam verſi ſunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur: reliqui vero diſſipati, ſibimet, ut poterant, conſulere conabantur. Ariſtobulus tamen, plus mille ſecum habens, effugit ad Machæruntem, locumque munire inſtituit: &, quamvis rebus afflictis, nihilominus bonas ſpes habebat. Sed poſtquam duos dies obſidionem ſuſtinuit, multis vulneribus acceptis; capitur cum Antigono filio ſuo, qui una cum eo Roma aufugerat, & ad Gabinium ducitur. Et quidem Ariſtobulus, cum ea ſibi fortuna obtigiſſet, iterum ad Romam mittitur, & in vinclis ibi tenebatur, poſtquam rex & Pontifex fuiſſet annos tres & ſex menſes, vir præclarus & magni animi. Verum

Eum comprehendit Gabinius, Romamque remittit.

Ἀριστόβουλος δὲ Ἀλεξάνδρου ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ [x] τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ἐπὶ νεωτερισμοῖς κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευάζων, πέμπει Γαβίνιος [y] πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, Σίσεννάν τε καὶ Ἀντώνιον καὶ [z] Σερβίλιον, [a] κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν παρορῶντες, καὶ δὴ καὶ νεωτερίοις χαίροντες πεζάσασι. Πειθόλαος γάρ τις, ὑποστράτηγος ἐν Ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἡτοιμόλησε πρὸς αὐτόν· πολλοὶ δὲ τῶν προσιθεμένων ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς Μαχαιροῦντα ἀπανίστασθαι Ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν [b] ἀόπλους ὄντας· ἃ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα· τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ παρατεσσάρων αὐτοῖς τῶν Ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶντο τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι· [c] καὶ πρόθυμως ἀγωνιαμένοι βιασαμένων [d] τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ [e] σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν [f] αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Ἀριστόβουλος εἰς Μαχαιροῦντα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ πάντων κακῶς ἐδέον ἦλπιδος ἀγαθῆς εἶχεν. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ Ῥώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν Ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς [g] αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας [h] ἔτη τρία καὶ μῆνας ἓξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι πέρα αὐτοῦ

---

l Παρεσκεύασε,] Παρεκελεύετο *Busb.*

m Συνέβαινε οἰκηθῆναι] Οἰκεισθῆναι *Busb.*

n Ὑρκανίαν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

o Ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε.] De diruta à Gabinio Macherunte *alibi.* lib. 7. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἡ ἐφρόνει] Ἐφρόνει δὲ *Hen. Lugd. Bat.* ſimpliciter ἐφρόνει.

q Πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας,] Vide *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. §. 5. & *Vorſtium* de *Synedriis*, §. 14. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

r Γαδάροις,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

s Σαπφώροις] Ita *Busb* (*Lugd. Bat.* in quo Σισφώρει) *Vat.* & *Epiphan.* Σαμφόροις in *Editis.* Σαμφώροις *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. & *alibi.* lib. 1. c. 16. §. 2. SPANH.

t Γαλιλαίας.] Sic *Busb. Gall.* (*Coccejus*) *Epiphan.* & ipſe *Joſephus* l. 1. de *Bello Jud.* Ἰουδαίας in *cæteris.*

v Τῆς δυναστείας,] Τῆς abeſt *Busb.* & *Hen.*

x Τὸ Ἀλεξάνδρειον, —— ἀνατειχίζειν] Herodes fratrem Pheroram jubet ἀνατειχίζειν καὶ Ἀλεξάνδρειον infra c. 15. §. 4. hic Ariſtobulum. SPANH.

y Πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας,] Ἐπ' αὐτὸν *Busb.*

z Σερβίλιον,] *L. B.* Σαρβίδιον.

a Κωλύσοντάς τε] Κωλύσαντας τε *Busb.* & *Hen.*

b Ἀπόπλους ὄντας·] In *Cod. Busb.* ἀόπλους, *armis inopes*, ut vertit *Epiphan.*

c Καὶ] *L. B.* καίπερ.

d Τε] Abeſt à *L. B.*

e Σκεδασθέντες,] Διασκεδασθέντες *Busb.*

f Αὑτοὺς ἐπειρῶντο.] Ἑαυτοὺς *Busb.*

g Αὐτόθι κατείχετο,] Sic *Baſ. Busb.* & *Epiphan.* αὐτοῦ in *reliquis.*

h Ἔτη τρία καὶ μῆνας ἓξ,] Ita in omnibus *Joſephi* libris, tam *Lat.* quam *Gr.* βασιλεύσας καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία *Zonar.* præciſe. ἔτη ς'. καὶ μῆνας γ'. legendum cenſet *Jac. Capellus* ad *A. M.* 3937. Cum regnum tenuiſſe dicitur annos tres & menſes ſex,

αὐτὸ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίῳ γράψαντος τἄδ' ἐπιστολὴ τῇ μητρὶ παραδοῦναι τὰ ἐρύματα. καὶ τότε μὲν εἰς τὴν [i] Ἰουδαίαν [k] ἐπανῆλθε.

β'. [l] Γαβινίῳ δ' ὅτι Πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν Εὐφράτην [m] ἤδη πεπερασωμένῳ, μεταβουλεύεται καὶ [n] ἐπιστρέψαντα καταστῆσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Γαβινίῳ μέντοι, ἐν τῇ [o] στρατιᾷ ἣν [p] ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο, Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα· καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ἰουδαίων ἔτι αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ Ἀριστοβούλου παῖς Ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅτι τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων ἀπέστησεν· στρατιμάλαι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ὑπετύχοι τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν.

γ'. Ὁ δὲ Γαβίνιος, τοιαῦτα κατὰ τὴν Συρίαν καταλαβών, Ἀντίπατρον, σωτῆρα γὰρ αὐτῷ, προπέμπει πρὸς τοὺς νενοσηκότας, εἰ πάσῃ δυνηθείη τῇ προφορσύνῃ αὐτοὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν [q] ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι· [r] τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς οὗτος ἔχων μυριάδας Ἰουδαίων, ἀπλώτησε. Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων περὶ τὸ [s] Ἰταβύριον ὄρος.

δ'. Καταστησάμενος δὴ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, ὡς ἐπὶ Ἀντιπάτρῳ ἤλουν, ὅτι Ναβαταῖοι ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ· [t] Πάρθων δὲ φυγάδας Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην, πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, [v] πέπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπόδρασιν αὐτῶν. καὶ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν [x] στρατίαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς Ῥώμην, Κράσσῳ παραδοὺς τὴν ἐπαρχίαν ὅτι Ἰουδαίους, γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, ὧδεν [y] ἕτερος ἑτέρα καινότερον λέγων.

ejus liberos dimisit Senatus, propterea quod scripsit Gabinius, id se eorum matri castella tradenti promisisse. atque ita rediere tum in Judæam. *Aristobuli liberi dimissi.*

2. Gabinius vero, cum in eo esset, ut in Parthos duceret exercitum, trajecto jam Euphrate, mutavit sententiam; & reversus est in Ægyptum, ut *ibi* Ptolemæum in illius regnum restitueret. *Et hæc quidem etiam in aliis scriptis memorata sunt.* Attamen Gabinio, in ea expeditione quam fecit adversus Archelaum, Antipater frumentum & arma & pecuniam suppeditavit: eique Judæos, qui supra Pelusium collocati custodes erant adituum Ægypti, idem conciliavit, sociosque fecit. Deinde reversus ex Ægypto Syriam offendit seditione & tumultu laborantem. Nam Aristobuli filius Alexander, recuperato denuo per vim principatu, multos quidem Judæorum ad defectionem impulit; ingentique manu regionem incursans, interficiebat quotquot nactus erat Romanorum, qui in montem Garizim appellatum confugerant, eosque obsidione urgebat. *Antipater Gabinium, Ptolemæum in Ægyptum reducentem, adjuvat.* *Alexander Aristobuli filius principatum occupat.*

3. Gabinius autem, cum hoc in statu Syriam offendisset, Antipatrum (nam prudens erat & *rerum peritus*) ad rebelles præmittit, si forte posset eorum amentiam sanare, eosque ad meliorem mentem consilio suo revocare. Ille *eò* profectus multos quidem repressit & ad officium reduxit: Alexandrum vero cohibere non potuit. Is enim, cum triginta Judæorum millia in exercitu haberet, obviam ivit Gabinio: & cum eo congressus victus est, amissis suorum decem millibus apud montem Itabyrium. *Gabinius contra Alexandrum proficiscitur.* *Eum prælio superat.*

4. Deinde Gabinius, constitutis ad Antipatri voluntatem urbis Hierosolymitarum rebus, adversus Nabatæos proficiscitur. Et hos quidem prælio superat: Mithradatem vero & Orsanem Parthorum perfugas, qui ad ipsum se receperant, deduxit, sparso rumore, quod ab eo fuga dilapsi essent. Et Gabinius quidem, cum res multas & præclaras gessisset, Romam discessit, tradita Crasso provincia. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, quorum unus nihil ab altero alienum refert. *Aliis rebus gestis Romam redit.* *Nicolaus Damascenus & Strabo.*

sex, hoc ipsum *Arabice Hist. Jud. Collector* (ad calcem *Bibliorum* πολυγλώττων editus) cap. 40. de prioris principatûs spatio accipit, *donec captivus adductus est prima vice*, quum de priore illo & posteriore hoc, simul sumptis, intelligendum potius fuisse videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menses totidem (ut in lib. 20. *Antiq.* c. 8. differte *Josephus* confirmat) post reditum vero ex urbe Roma, & ante secundam captivitatem tres alios menses in regno ille exegerit. *Usserius* in *Ann.* V. T. p. 287. *Edit. Lond.*

i Ἰουδαίαν] Ἰδουμαίαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

k Ἐπανῆλθε.] Ita *Hen.* (*L. B. στρατίαν Busb.*) & *Vat.* ἐπανίεχε.) in *reliquis.* HUDS. Si vertas *rediere*, ἐπανίεχον) cum cæteris legendum. IBBETSON.

l Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι,] Αλλοκ. lib. 1. c. 8. §. 7. Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους ἀφορμήσαντι &c. SPANH.

m Ἤδη πεπερασμένῳ,] Ita *Hen.* ἤδη deest *cæteris.*

n Ὑποστρέψαντα —— αὐτόν.] Ὑποστρέψαντι *Vat.* & *Hen.*

* *Et hæc quidem etiam in aliis* scriptis *memorata sunt.*] Hæc vero & per alios historiarum scriptores monstrata sunt, *Epiphan.*

o Στρατιᾷ ἣν] Στρατίαν ἣν ἐφ' Ὑρκ. *Busb.* HUDS. Forte ἐπ' Αἴγυπτον. COCC.

p Ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο,] Prius erat ἐφ' Ὑρκανὸν ἐστέλλετο in *Edit. Basil.* quod falsum, & contra omnem Historiæ fidem, cui etiam ipse *Josephus* refragatur *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἐφ' Ὑρκανὸν in *Edit. Gen.* quod nulla nititur verisimilitudine. Γαβινίῳ μέντοι στρατιώτας Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *Gabinii deinde militibus Antipater ministravit* &c. Unde *Montacutius* in *Apparat.* IV. p. 149. & in *Exercit.* VIII. p. 275.) legendum esse conjicit, Γαβινίῳ μέντοι τῇ στρατιᾷ ἣν ἐστέλλετο, Ὑρκανὸς καὶ Ἀντίπατρος ὑπηρέτησαν &c. Est qui malit ἐπ' Αἴγυπτον ἐστέλλετο. Verum cum *Livius* (*Epitom.* CV.) dixerit, *A. Gabinius proconsul Ptolemæum reduxit in regnum Ægypti, ejecto Archelao, quem sibi regem adsciverant* &c. placuit rescribere ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο.

q Ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐσωφρόνησε in *Editis Aliisque.*

r Τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν.] Conf. infr. c. 8. §. 4. SPANH.

s Ἰταβύριον ὄρος.] Vid. *Αλλοκ.* lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

t Πάρθων δὲ φυγάδας,] Eo ordine *Hen.* Πάρθων δὲ Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην φυγάδας in *cæteris.* Καὶ Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην φυγόντας ἐκ Πάρθων κρύφα μὴ ἀπέπεμψε, ὡς δὲ τοῖς στρατιώτας ἔλεγεν ἀπόδρασιν, lib. 1. *de Bello Jud.*

v Πέπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπόδρασιν αὐτῶν.] Conf. *Αλλοκ.* lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

x Στρατίαν δράσας] Στρατηγίαν *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Ἕτερος ἑτέρα καινότερον λέγων.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἄλλος ἑτέρα in *Editis Aliisque.*

XII. CAP. VII.

Quomodo Craſſus, in Judæam profectus templumque depeculatus, bello Parthos tentavit & cum exercitu interiit: utque Caſſius, Syria potitus, Parthos arcebat, & in Judæam aſcendit.

Craſſus in Judæam venit & ſacras pecunias depeculatur.

CRaſſus autem, in Parthos expeditionem facturus, venit in Judæam: & ſublata quæ in templo erat pecunia, quam Pompejus reliquerat, (ea erat duo millia talentorum) à ſe impetrabat ut omni auro (atque id erat ad octo millia talentorum) templum ſpoliaret. Cepit & trabem ſolido auro factam ex minis trecentis. una autem mina apud nos valet duas libras & dimidiam. Hanc vero trabem ei tradidit ſacerdos *ſacri* theſauri cuſtos, nomine Eleazarus, non malitia *quidem*, nam vir bonus erat & juſtus, ſed cum concreditam haberet velorum templi cuſtodiam, quæ & pulchritudine miranda & opere ſumptuoſa erant, & ab ea trabe dependebant, videretque Craſſum colligendo auro incumbentem, metuens de univerſo templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemptionem dedit; cum quidem eum jurejurando aſtrinxiſſet, nihil aliud ex templo moturum, ſed eo contentum fore quod ab ipſo daretur, quod quidem eſſet multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cava: id quod alios omnes latebat, ſolus vero ſciebat Eleazarus. At Craſſus & hanc, tanquam nihil aliud tacturus eorum quæ eſſent in templo, ſumpſit, & contra jusjurandum omne templi aurum ſuſtulit.

Fidem, Eleazaro ſacrorum theſaurorum cuſtodi datam, violat Craſſus.

Unde ſacræ Judæorum pecuniæ.

2. Ne cui autem mirum ſit, quod tantæ divitiæ in noſtrum templum congeſtæ eſſent, cum omnes ubique terrarum Judæi, quique Deum colunt, tam ex Europa quam ex Aſia, per multa retro ſecula eò munera contulerint. Nec teſtibus caret opum magnitudo quam memoravimus, neque ex oſtentatione noſtra, aut rem verbis exaggerandi ſtudio, in immenſum adeo extollitur: ſed cum alii multi ex ſcriptoribus nobis teſtimonium perhibent, tum Strabo Cappadox hiſce verbis. "Mithradates autem in Co miſit qui ſibi *inde* pecuniam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi depoſuerat, ut & Judæorum octingenta talenta". Nobis autem nulla eſt publica pecunia niſi quæ Deo ſacra. Atque perſpicuum eſt, Judæos in Aſia hanc pecuniam in Co tranſtuliſſe metu Mithradatis. Haud enim veriſimile, eos qui Judæam incolebant, urbem adeo munitam habentes & templum, pecunias Co miſiſſe. Imo nec Judæos Alexandriam habitantes hoc ipſum feciſſe credibile eſt, ut qui nihil Mithradatem metuerint. Quin & Strabo alio in loco teſtatur, Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum geſturus contra Mithradatem, Lucullum etiam miſiſſe ad compeſcendam in Cyrene ſeditionem gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens. "In urbe autem Cyrenæorum quatuor erant *hominum claſſes*,

Strabonis teſtimonium.

Aliud ejuſdem teſtimonium.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς Κράσσος, εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν ἐπὶ τὸν ναὸν συλήσας, ὕστερον Πάρθους ἐξώρμησε, καὶ ἐφθάρη σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ ὡς Κάσσιος, Συρίαν κατεπολεμήσας, τοὺς Πάρθους ἐκώλυε, καὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀνέβη.

ΚΡάσσος δὲ ὕστερον Πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήιος κατέλελοίπει, διχίλια [z] δὲ ἦν τάλαντα, βασιλεύσας, [z] οἷός τε ἦν καὶ τὸ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ὄντα καὶ ἔστιν ἦν ὀκτακισχίλια, συλήσων [b] τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσοῦ, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν [c] ἴσχει λίτρας δύο ἐπὶ ἥμισυ. παρέδωκε δὲ αὐτῷ τοιούτῳ τινὶ δοκὸν ὁ τῶν [d] θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς, Ἐλεάζαρος ὄνομα, ὃ μὴ πονηρίαν, ἀγνοῶν δὲ καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπισθυμένος τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐν ναῷ φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος ἐπὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευήν, ἐκ ἧς [e] δοκὸς ταύτης ἐκκεκενωμένων, ἐπεὶ τὸ κέρασον εὖρεν εἰ τὴν ἐν χρυσὸν γενόμενον συλλογήν, δείσας εἰ τῷ παντὶ κόσμῳ ἐν ναῷ, τὴν δοκὸν αὐτὴν τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβών μηδὲν ἄλλο κινήσειν [e] τῶν ἐκ ἐν ναῷ, μόνῳ δὲ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ἐνὸς μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη λεία ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ Ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι Κράσσος καὶ ταύτην, ὡς ἁπάντων ἀψόμενος ἄλλου τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, καὶ παραβὰς τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὰ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

β'. [f] Θαυμάσαι δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν τότε ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, [g] πάντων τὰ κατ' τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων, καὶ σεβομένων τὸν Θεὸν, [h] ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προκειμένων χρημάτων, ἀλλ' [i] ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιλογίας ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος· ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγεγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ Στράβων ὁ Καππαδοξ ὧδε λέγων. "[k] πέμψας δὲ Μιθραδάτης εἰς Κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα, ἅπερ ἐκεῖ κατέθετο Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα." ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ Μιθραδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθραδάτου [l] δεδιότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη [m] Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολεμήσων [n] Μιθραδάτῃ, [o] καὶ Λεύκυλλον πέμψαι ὅτι τὴν ἐν Κυρήνῃ φασὶν ἔθνος ἡμῶν, ὧν [p] ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται, λέγων ὧδε. "[q] τέτταρες δὲ ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἧπερ τῶν

[z] Δ' ἦν τάλαντα,] *Vaticanus* habet δ̄ pro δί.

[a] Οἷός τε ——— τὸν ναόν.] Conf. *alios*. lib. 1. c. 8. §. 8. SPANH.

[b] Τὸν ναὸν.] *L. B.* ἐν ναῷ.

[c] Ἰσχὺ λίτρας δύο καὶ ἥμισυ.] Ἰσχύϊ *Busb.*

[d] Θησαυρῶν Φύλαξ ἱερεύς,] Χρημάτων *Busb.*

[e] Τῶν ἐκ ἐν ναῷ,] Τῶν ἐν ναῷ *Busb.*

[f] Θαυμάσαι δὲ μηδεὶς] Θαυμάσῃ *Hen.* & mox ναῷ pro ἱερῷ in *Eodem.*

[g] Πάντων τὰ κατ' τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων,] Tanta vis auri Hieroſolyma mittebatur à popularibus, qui variis locis ſparſi ſedes incolebant disjunctiſſimas, ut ad ſummum culmen evecta fuerit Hieroſolymorum opulentia. Sane quidem & ii, quos Meſopotamia, & Babylonia acceperat, urbes duas natura pariter atque opere munitiſſimas, Neerdam & Niſibin, habuere, in quibus tanquam in ærario quodam ſiti omnes theſauri erant, quos in Palæſtinam identidem, cum tempus eſſet, infinita hominum multitudo devehebat. *Cuneus* de *Rep. Hebr.* l. 1. c. 13.

[h] Ἔτι δὲ ——— χρόνων.] Conf. *alios*. lib. 5. c. 5. §. 1. SPANH.

[i] Ὑπὸ] *Lugd. Bat.* ἀπὸ.

[k] Πέμψας δὲ ——— τάλαντα.] Πλεύσας pro πέμψας aliquis legendum ſuſpicaretur ex *Appiano* in *Mithridaticis*, p. 186. v. 10. *Edit. Steph.* HUDS. Strabonis verba, quæ in eo hodie non exſtant. SPANH.

[l] Δεδιότας.] Ita *Hen.* δεδιότας in *Editis Aliiſque.*

[m] Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα,] Sic *Hen.* Συλλας in *ceteris.*

[n] Μιθραδάτῃ,] *Lugd. Bat.* in *Marg.* Μιθριδάτῃ.

[o] Καὶ Λεύκυλλον πέμψαι] Hic Λεύκολλον *Hen.* alibi vero habet Λεύκολλον.

[p] Ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται,] Illud ἡ è *MSS.*

[q] Τέτταρες δὲ] Iſta quæ ſequuntur, ut & alia quamplurima è *Strabone* deſumpta, in ejus *Geographicis* non exſtant. Nullus tamen dubito, quin *Strabonis* ſint, ex ejus *Hiſtoricis*, ſive

"πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοί-
"κων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν
"πόλιν ἤδη [r] παρελήλυθε, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑ-
"ρεῖν τὴν οἰκουμένην, ὃς οὐ παραδέδεκται [s] τοῦτο τὸ φῦλον,
"μηδ' ἐπικεκοίνωται τοῖς αὐτοῦ. τῷ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ
"Κυρηναίᾳ, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαι, τῶν
"τε ἄλλων συχνὰ ζηλοῦσαι πυνθάνεται, καὶ δὴ τὰ συντάγμα-
"τα τῶν Ἰουδαίων θρέψαι [t] διαφερόντως, καὶ συναυξή-
"σαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν
"Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χω-
"ρὶς καὶ ἔθνος [u] τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρος
"μέρει τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίσταται γὰρ καὶ ἐθνάρχης αὐ-
"τῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαίτας κρίνει, καὶ
"συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πο-
"λιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ
"ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ἰουδαίους, καὶ
"διὰ τὸ πάλαιον ἔσοδον [x] τοῦ καταοικίαν τὰς ἀπολλύσας
"ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετῴκει, διὰ τὸ ὁμό-
"τιμον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν
"Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον."
Στράβων [y] δὴ οὖν ταῦτα λέγει.

γ'. Κράσσος δὲ, πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρό-
πον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς [z] μὲν δὴ οὖν
παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς [a] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Κάσ-
σιος δὲ εἰς Συρίαν φυγὼν, ἐπιποιησάμενος αὐτὴν, Πάρ-
θοις ἐμποδὼν ἦν, [b] ἐπιφερόντων ἐπ' αὐτὴν διὰ τὴν τοῦ Κράσ-
σου νίκην· αὖθις δὲ εἰς Τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν
Ἰουδαίαν. [c] Ταριχαίας μὲν οὖν προσπεσὼν [d] ῥᾳδίως αἱρεῖ,
καὶ πεντήκοντα μυριάδας ἀνθρώπων ἀνδραποδίζεται, Πειθόλαόν τε
τὸν τοῦ Ἀριστοβούλου στασιάσαντος κτείνει, πεισθεὶς τοῦτο
αὐτὸν Ἀντιπάτρου [e] προτρεψαμένου, ὃν πολὺ ἐπὶ παρ' αὐτῷ
συνέβαινε δυνάσθαι, καὶ πολίσας τότε ἀξιόλογον ἐν Ἰδου-
μαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ἐπισήμων ἐξ Ἀρα-
βίας [f] Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο παῖδες,
Φασάηλος, καὶ Ἡρώδης, [g] ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγο-
νεν, Ἰώσηπός
τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη. ἔστιν ὁ Ἀντίπατρος
[h] ἐπιποιητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν,
μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς
Ἀριστόβουλον παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστατοποδυ-
σάμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς
ἐκεῖθεν ἐπιοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καίσαρ, καταλαβὼν Ῥώμην μὲν τὸ
Πομπηΐου καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ Ἰονίου, ἀπαλύ-
σας τῶν δεσμῶν Ἀριστόβουλον εἰς Συρίαν διαγωγὴν πέμπειν,
δύο ἀπαρτὰς αὐτῷ τάγματα, ὡς ἂν διαπράσσοι τὰ κατ'
αὐτὸν δυνάμενος ὤν. [i] Ἀριστόβουλον δὲ οὐκ ἀπώναντο τῶν ἐλπί-
δων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας· ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες [k] οἱ τὰ Πομπηΐου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθεί-
ρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πρά-
γματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐκεῖθεν [l] ἐν μέλιτι κεκηδευμένος

"una civium, altera agricolarum, tertia inquilino-
"rum, & quarta Judæorum. Hæc autem jam in
"urbes universas *fere* invaserat, haudque facile est
"locum in toto orbe invenire, quin hoc genus ho-
"minum *sedibus* exceperit, & ab eo teneatur. nam
"factum est ut & Ægyptus & Cyrenæa, utpote
"iisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ re-
"giones horum mores imitentur, magnumque Ju-
"dæorum numerum peculiariter foveant, & cum
"iis *opibus viribusque* crescant, patriis Judæorum
"usi institutis. Etenim in Ægypto concessum est
"Judæis habitare, & magna pars urbis Alexandri-
"næ seorsim huic genti assignata est. Quin & *Judæi habitant in Ægypto.*
"suus illis ethnarcha est, qui gentis res admini-
"strat, & judicia exercet, curatque contractus &
"mandata, quasi esset perfectæ reipublicæ prin-
"ceps. Et quidem in Ægypto plurimum pollet
"hæc gens, quod Judæi ex Ægyptiis originem ha-
"buerint, & quod ab iis digressi sedibus *illis* vici-
"ni essent. Trangressum autem est in Cyrenæam,
"quod hæc finitima sit Ægyptiorum ditioni,
"quemadmodum etiam Judæa est, vel potius pars
"olim fuerit regni Ægyptiaci." Strabo nimirum
hæc dicit.

3. Crassus autem, omnibus arbitratu suo com- *Crassus in Parthia perit.*
positis, in Parthorum regionem profectus est: & ipse quidem *illic* cum universo exercitu periit, ut alibi narratum est. Cassius vero in Syriam fugit, eaque potitus Parthos arcebat, qui eam, ob partam de Crasso victoriam, incursionibus vexabant. Deinde rursus ad Tyrum profectus, ascendit etiam in Judæam: & Tarichæas quidem adortus primo impetu expugnavit, & triginta circiter millia captivorum cepit, & Pitholaum Aristobuli seditionis successorem interfecit hortatu Antipatri, qui forte apud eum auctoritate plurimum valebat, & magnæ tum erat existimationis etiam apud Idumæos, à quibus uxorem duxit ex nobili Arabiæ familia nomine Cypron, ex qua liberos quatuor sustulit, Phasaëlum, & Herodem, eum qui postea rex erat, & Josephum, & Pheroram, & filiam Salomen. Hic Antipater & alios sibi principes conjunxerat amicitia & hospitio, & potissimum Arabem, apud quem liberos deponebat dum bellum gerit cum Aristobulo. Et quidem Cassius, motis castris, ad Euphratem contendit, invadentibus illac hostibus occursurus, ut ab aliis memoriæ proditum est. *Cassius Parthis repressis, in Judæam tendit.* *Antipatri uxor & liberi.* *Herodes rex.*

4. Aliquanto autem post Cæsar, potitus Roma XIII.
postquam Pompejus & senatus trans Ionium mare fugerant, Aristobulum, vinculis solutum, in Syriam mittere decreverat, traditis ei duabus legionibus, ut qui posset illic negotia componere. At Aristobulo nihil profuit spes, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat: sed, antequam id agere posset, Pompejani Aristobulum veneno sustulerunt, ipsum vero Cæsareani sepeliverunt. Atque corpus ejus, * melle conditum, aliquandiu jacuit, do- *Pompeji fuga in Epirum.* *Aristobulus à Pompejanis veneno sublatus.*

μήσασιν. De quibus vide Cl. *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. IV. c. 1. p. 7.

r Παρεληλύθει,] Ita *Gall.* (*Coccejus*) & *Hen.* παρελήλυθεν in *Editis Aliisque.*

s Τοῦτο τὸ φῦλον,] Τοῦτο δ' φύλον τὸ πολίτευμα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Διαφερόντως,] Διαφερόντων in *Codd. Gall.*

u Τῶν Ἀλεξανδρέων —— τούτῳ.] Infr. lib. 19. c. 5. §. 2. ἴσης πολιτείας τοῖς τὰ βασιλέων τετυχόσαις. & *alibi*. lib. 2. c. 18. §. 7. ut & mox infr. c. 10. §. 1. Alexandrinæ urbis magna pars Judæorum, quibus etiam Ἐθνάρχης, quare Judæi Alexandriæ cives in Columnis æreis declarati à J. Cæsare. Hinc apud *Philon. ad Caium* p. 1020. A. de jure Alexandrinæ civitatis, quo gaudebant Judæi, eoque in periculum adducto. vid. Philon. in Flaccum p. 971. B. C. & p. 975. D. de Γερουσία Judæorum Alexandriæ Augusti decreto constituta. De Jul. Cæs. vid. mox infr. c. 10. §. 1. SPANH.

x Τὴν —— ἐκεῖθεν.] Præpositionem κατ' subintelligendam puto.

y Δὴ οὖν ταῦτα λέγει.] Μὲν δὴ *Hen.* & mox seq. §. μὲν οὖν πρ. z Μὲν δὴ πρὸ πρωτ.] *L. B.* μὲν οὖν πρωτ.

a Καὶ ὡς —— αὐτῷ,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

b Ἐπιφερόντων ἐπ' αὐτὴν] Εἰσφερόντων *Busb.*

c Ταριχαίας] Ταριχίας *Hen.* HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 8. § 9. SPANH.

d Ῥᾳδίως αἱρεῖ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* εὐθέως προσπεσὼν αἱρεῖ in *cæteris.*

e Παρορμησαμένου, ὃν πολὺ] *L. B.* προτρεψαμένου, ὃν πολύ τι.

f Κύπρον ὄνομα,] *Al.* (ut & *Lugd. Bat.*) Κύπρη. Sed male, quum Κύπρις Græcum sit, & Veneris cognomen, Κύπρος mere Hebraïcum. Sic turris, quam Herodes in honorem matris suæ constituxit, Κύπρος non Κύπρις vocabatur. *Scalig.* in *Animadvers* in *Eusebium*, p. 149. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 8. c. 9. SPANH.

g Ὃς ὕστερον βασιλεὺς γένετο,] Ὃς καὶ ὕστερον *Bas.*

h Ἐπιποιητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας] Ἐπιποιοῦτο *Hen.*

i Ἀριστόβουλον δὲ] Ἀριστόβουλος δ' ὁ τοῦ *Hen.*

k Οἱ τὰ —— διαφθείρουσιν,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

* *Melle conditum*,] Mellis natura est, ut corpora non sinat computrescere *Plinius Nat. Hist.* XIV: 13. HUDS. in *Add.*

l Ἐν μέλιτι] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

m Ἐκη-

donec id Antonius poſtea miſit in Judæam, & inregum loculis condendum curavit. Scipio vero cum ei ſignificatum fuiſſet literis Pompeji, ut Alexandrum Ariſtobuli filium interficeret, inſtituta in juvenem accuſatione propter ſuperiora ejus in Romanos commiſſa, ipſum ſecuri percuſſit. Et ille quidem ita moritur Antiochiæ. Ejus vero fratres ad ſe recepit Ptolemæus Mennæi filius dynaſta Chalcidis ſub monte Libano *poſitæ:* miſſoque filio ſuo Philippione Aſcalonem ad Ariſtobuli conjugem, juſſit eam una mittere filium ſuum Antigonum & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio, eam duxit uxorem. Poſtea pater ejus Ptolemæus, eo interfecto, in matrimonium accipit Alexandram, ejuſque fratrum deinceps curam gerebat.

Alexander ejus filius juſſu Pompeji à Scipione occiſus.

Ptolemæus ad ſe recipit Ariſtobuli liberos.

ὅπῃ χρόνον πολὺ, ἕως Ἀντώνιος, αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐν τ βασιλικαῖς ἤκαις ἐπέιμψε τ θῆναι. [m] Σκιπίων δὲ, ὑπισχνουμένου αὐτῷ Πομπηίου ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον τ Ἀριστοβούλου, αἰτιασάμενος τ νεανίσκον ὑπὲ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ῥωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ὕτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ [mm] Πτολεμαῖος ὁ Μεννάιου παρέλαβε, διωκισεύων Χαλκιδος [n] τ ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τ υἱὸν φιλιππίωνα εἰς Ἀσκάλωνα πρὸς τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν [o] αὐτὴν συναποστέλλειν τ ἡν Ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τ ἑτέρας [p] Ἀλεξάνδρας [q] ἐραθεὶς φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπολλῶν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος [r] γαμεῖται τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τ ἀδελφῶν αὐτῆς φροντίσαν ποιέμενος διετέλει.

CAP. VIII.

XIV. *Judæi auxilium ferunt Cæſari in Ægypto bellum gerenti. Antipatri præclara facinora, & cum Cæſare amicitia. Honores à Romanis & Athenienſibus habiti Judæis.*

ΚΕΦ. η'.

Ἰουδαῖοι σύμμαχοι γίνονται Καίσαρι κατ' Αἴγυπτον πολεμοῦντι. Ἀντιπάτρου ἀρετεία, καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. τιμαὶ παρὰ Ῥωμαίων καὶ Ἀθηναίων πρὸς Ἰουδαίους.

Cæſari in Ægypto ſuccurrit Antipater.

POſt Pompeji autem obitum, victoriamque ex illo reportatam, Cæſari, in Ægyptum bellum gerenti, ad multa utilem ſe præbuit Antipater Judæorum adminiſtrator, idque juſſu Hyrcani. Ad Mithradatem enim Pergamenum copias auxiliares adducentem, neque per Peluſium iter facere valentem, ſed apud Aſcalonen hærentem, veniebat Antipater, ſecum habens Judæorum peditum tria millia, perfecitque ut ex Arabia primates venirent auxilio: & propter ipſum Syri omnes opem Cæſari ferebant, nolentes aliis concedere promptitudine in Cæſarem, & Jamblichus dynaſta, & Ptolemæus ejus filius, & Tholomæus Soëmi Libani montis incola. Mithradates vero, motis è Syria caſtris Peluſium venit: cumque ab *ejus loci* hominibus non admitteretur, urbem oppugnabat. At Antipater omnium fortiſſime ſe geſſit; & primus, detracta muri parte, cæteris aditum in urbem patefecit. atque ita quidem Peluſium obtinuit. Antipatrum autem & Mithradatem ad Cæſarem euntes prohibebant Ægyptii Judæi, regionem, quæ Oniæ dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis perſuaſit, ut idem cum popularibus ſuis ſentirent, maxime offenſis Hyrcani pontificis literis, in quibus eos, ut Cæſaris eſſent amici, monebat, & exercitum muneribus omnibuſque neceſſariis juvarent. Et illi quidem, cum viderent Antipatrum & pontificem conſentire, *Mithradati* parebant. Iſtos vero ubi acceſſiſſe audiverunt Memphitici, vocaverunt & ipſi ad ſe Mithradatem: & ille, eò profectus, eos quoque aſſumpſit.

Mithradati in Peluſio capiendo operam navat.

Μετὰ γὰρ τ Πομπηίου θάνατον ἐν τῷ νικᾶν τῷ ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον [s] εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Ἀντίπατρος, ὁ τ Ἰουδαίων ὑπομελητὴς, ἐξ ἐντολῆς Ὑρκανοῦ. Μιθραδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ [t] κομίζοντι [v] ὑπηκοικὸν, καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου πορεύεσθαι τὴν πρεῖαν, ἐπὶ γὰρ Ἀσκάλωνα διεβεβήκει, ἦκεν Ἀντίπατρος ἄγων Ἰουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπρασματεύσατο τοὺς ἐν τέλει· καὶ δι' αὐτὸν οἱ πᾶν τὸ Συρίαν ἅπαντες ἐπικέρσιον, ἀπολείπεσθαι τ ὑπὲρ Καίσαρος προθυμίας ἀξιοῦντες, Ἰάμβλιχός τε ὁ δυνάστης, καὶ Πτολεμαῖος [x] ὁ ὑὸς αὐτοῦ, [y] καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν, οἵ τε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. Μιθραδάτης γὰρ ἄρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον [z] ἀφικνεῖται· καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡνίκα δὲ Ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος [a] καθελὼν τ τεῖχος, ὁδὸν εἰσιτητὴν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον ὕτως εἶχε. τοὺς δὲ περὶ Ἀντίπατρον ἐν Μιθραδάτην, ἀπιόντας πρὸς Καίσαρα, διεκώλυον οἱ Ἰουδαῖοι Αἰγύπτιοι, [b] οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πιθανὴ δὲ ἦν ἐκ τούτου τὰ αὐτῶν φρονῆσαι [c] καὶ τὸ ὁμόφυλον Ἀντιπάτρου, καὶ μάλιστα ἐπιδείξας αὐτοῖς τὰς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια τε πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν, ὡς εἶδον τ Ἀντίπατρον τ τ ἀρχιερέως [d] πυθόμενοι, ὑπήκουον. τούτους δὲ πεισθέντας ἀκίνητους [e] οἱ περὶ Μέμφιν, ἐκάλουν τε αὐτοὶ τ Μιθραδάτην [f] πρὸς αὐτούς· καὶ κἀκεῖνος ἐλθὼν τούτους προσελαμβάνει.

XV. *Mithradates cum Ægyptiis congreditur.*

2. Poſtquam autem locum qui Delta vocatur jam circuiviſſet, cum hoſtibus congreditur ad Caſtra Judæorum, ut appellantur. Dextrum quidem cornu habebat Mithradates, ſiniſtrum vero Antipater. Commiſſo autem prælio, inclinat Mithra-

β'. [g] Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη περιεληλύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον [h] Ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθραδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον Ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ

[m] Σκιπίων δὲ, —— Ἀριστοβούλου,] Conf. infr. lib. 15. c. 7. §. 4. SPANH.

[mm] Πτολεμαῖος —— ὄρει·] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[n] Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει·] Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβ. *Busb.*

[o] Αὐτὴν συναποστέλλειν] Αὐτὴ πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλειν *Busb.*

[p] Ἀλεξάνδρας] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. § 2. SPANH.

[q] Ἐραθεὶς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα.] Ἐραθεὶς ὁ Φιλιππίων *Hen. Busb.* & *Vat.*

[r] Γαμεῖται τὴν Ἀλεξάνδραν,] Γαμεῖ τε *Hen.* & *Vat.*

[s] Εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν] Εἰς deëſt *Busb.* & *Vat.*

[t] Κομίζοντι ὑπηκοικὸν,] *Ruſinus ineptè:* dum per Choracum tranſiret. *leg.* ὑπὲρ Κωλικὸν· Vid. *Caſaub. ad Apparat.* Baron. p. 155. & Dion. lib. XXXIX. p. 204. SPANH.

[v] Ὑπηκοικὸν] Ἐπὶ κωλικὸν certe legebat *Epiphan.* qui, nullo plane ſenſu, vertit, *dum per Choricum tranſiret.*

[x] Καὶ Θολομαῖος] Illa καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου non agnoſcit *Hen.* (ut nec *Lugd. Bat.*) nec legiſſe videtur *Epiphan.* ὁ σωσάτης καὶ Πτολεμαῖος ὁ Ὀυάμου Λιβ. *Vat.* cæteris omiſſis. Confer l. 1. *de Bello Jud.*

[y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. § 3. SPANH.

[z] Ἀφικνεῖται·] Ita *Busb.* & *Hen.* ἱφικνεῖ in *reliquis.*

[a] Καθελὼν τὶ τεῖχος,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[b] Οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[c] Κατὰ τὸ ὁμόφυλον] Nota Antipatrum contribulem dici hic Judæis, qui erat Idumæus. De Herode tamen ejus filio infra c. 15. §. 2. ἰδιώτην τε ὄντα, καὶ Ἰδουμαίᾳ τυτέσπερ ἡμιν ὁμοφύλῳ· SPANH.

[d] Συνθέμενοι,] Ita cum *Cod. Vat.* συνελθόντας in *reliquis.*

[e] Οἱ περὶ Μέμφιν,] Οἱ περὶ Μέμφιν i. e. Memphitæ ipſi. REL.

[f] Πρὸς αὐτούς·] Πρὸς αὐτὸν *Busb.* πρὸς ἑαυτὸν *Vat.*

[g] Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα] Ita è *Cod. Vat.* favente *Joſepho* in lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit, κἀκεῖνος ἤδη τὸ Δελτὰ περιεληλύθει καὶ &c ἐπεὶ δὲ [ἐπεὶ δὲ *Gen.*] τὸ κ. Δελτὰ ὡς ἤδη περιελήλυθεν *Baſ. Alique.*

[h] Ἰουδαίων στρατόπεδον.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

τῆς Μιθραδάτου κέρας, καὶ παθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ αὐτὸς τὸν ἡνίοχον ἐπὶ ποταμοῦ, σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις, Ἀντίπατρος ἀναβάτεων, νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥεῦμα, τρεπτὰ δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγυπτίους. αἱρεῖ δὲ αὐτῶν ἓξ τὸ στρατόπεδον, ὀπτιμείνας τῇ διώξει· τόν τε Μιθραδάτην ἐκάλει, κωλύειν ἐν τῇ τροπῇ μαχόμενον. ἔπεσον δὲ [i] τῶν μὲν αὐτὸν ὀκτακόσιοι, τῶν δὲ Ἀντιπάτρου [k] πεντήκοντα. Μιθραδάτης δὲ περὶ τούτων ὀπιστέλλει Καίσαρι, τήν τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν Ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ αὐτῷ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ Ἀντιπάτρῳ· καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι σωέβη αὐτὸν τὰς ἀγῶνας αὐτῷ.

γ'. Καταλύσας μέντοι Καῖσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς Συρίαν [l] ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, Ὑρκανῷ μὲν τὸν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ δοὺς καὶ [m] ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ, λέγων ἐξ [n] Ἀσινίου ὀνόματος ὧδε. "μετὰ δὲ τὸν Μιθραδάτην [o] εἰσβαλεῖν εἰς "τὴν Αἴγυπτον, καὶ Ὑρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα." ὁ δ' αὐτὸς οὗτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ὧδε. "τὸν μὲν Μιθρα-"δάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δὲ εἰς Ἀσκάλωνα "Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπιμελητὴν, "τριχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τοὺς "ἄλλους δυνάστας παρορμῆσαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρα-"τιᾶς καὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα.". τοῦτα μὲν Στράβων φησίν.

δ'. Ἐλθὼν δὲ καὶ Ἀντίγονος ὁ Ἀριστοβούλου τότε πρὸς Καίσαρα, τὴν τε [p] ἀπωδυρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι Φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κτείναντος πελέκει [q] Σκιπίωνος, ἐδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος· Ὑρκανοῦ δὲ ὅτι τούτοις καὶ Ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγριμένων τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ἀναμιμνησκόντων. παρὼν δὲ Ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτὸν τὴν κατηγορίαν [r] γιγνομένην. νεωτερίσας δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ στασιώδεις· [s] ὅσα τε ἐπήνεσεν αὐτὸς καὶ συνεργήσας ἐμέμνησκεν ὅτι τοῖς [t] στρατηγήμασι, πιστούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγε Ἀριστόβουλον μὲν εἰς Ῥώμην [v] ἀνάρπαστον γενέσθαι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα Ῥωμαίοις· [x] τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [y] κρατηθέντα ὅτι ληστείᾳ ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ἃ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν [z] ὑπὸ τοῦ δεσπότου.

ε'. Τούτοις Ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, Καῖσαρ Ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, Ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, [a] τούτου ἐπ' αὐτῷ [b] ποιησαμένου τὴν κρίσιν, [c] ὅπερ ἂν αὐτὸν [d] ἀποδείκνυς [e]

datis cornu, & in discrimen extremum adductum fuisset, nisi Antipater, secundum fluminis ripam cum suis militibus currens, victis jam à se hostibus, illum liberasset, & victores Ægyptios in fugam vertisset. Cumque in iis persequendis perseveraſſet, castris eorum potitur; & Mithradatem revocat, qui pulsus longissime aberat. Ceciderunt autem ex Mithradatis hominibus ad octingentos, Antipatri quinquaginta. Mithradates vero de his scripsit ad Cæsarem, victoriam simul salutemque suam Antipatro acceptam ferens, ita ut & Cæsar & tunc Antipatrum collaudaverit, & ejus opera toto bello in maximis periculis usus sit; usque adeo ut Antipatrum in præliis vulnerari contigerit. *Antipatri egregium factum.* *Cum Cæsare amicitia.*

3. Cæterum aliquanto tempore post Cæsar, cum finito bello in Syriam navigasset, magnum Antipatro honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum confirmando, Antipatrum vero Romana civitate omniumque immunitate donando. Multi vero ajunt Antipatrum hujus expeditionis socium fuisse & in Ægyptum venisse: atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens. "Postquam Mithradates Ægy- "ptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum "pontifex." Imo & idem ille Strabo etiam alibi, ex auctoritate Hypsicratis, in hæc verba. "Mi- "thradatem quidem solum profectum esse, Anti- "patrum vero Judææ procuratorem, ab ipso "Ascalonem accitum, cum tribus militum milli- "bus auxilium ei tulisse, & *ad idem faciendum* "alios dynastas hortatum esse, atque expeditioni "etiam Hyrcanum pontificem interfuisse." Et "hæc quidem Strabo. *Cæsar magnum Antipatro honorem habet.* *Strabonis testimonium ex Asinio.* *Alterum ejusdem ex auctoritate Hypsicratis.*

4. Quin & eodem tempore Antigonus Aristobuli filius, cum ad Cæsarem venisset, & patris *sui* fortunas deplorabat, quodque propter ipsum mortuus esset Aristobulus veneno sublatus, atque frater ejus à Scipione securi percussus, orabatque ut sui misereretur è paterno imperio expulsi: ac præterea Hyrcanum & Antipatrum accusabat, qui gentem per vim regerent, & ipsi *Antigono* injuriam fecissent. Verum Antipater, qui præsens aderat, pro se respondebat iis de quibus accusationem contra se institutam videbat, & Antigonum novarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adjuvisset, verba de iis faciens, quorum ille testis erat *oculatus*. Aristobulum etiam dicebat jure merito Romam iterum abreptum esse, ut qui perpetuo hostis esset & nunquam benevolo in Romanos animo; fratremque ipsius in latrocinio captum à Scipione pœnas *crimini* debitas subiisse, non autem per vim & injuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerat. *Antigonus Aristobuli filius Hyrcanum & Antipatrum accusat.* *Antipatri defensio.*

5. Cum hæc Antipater verba fecisset, Cæsar Hyrcanum quidem pontificem pronunciavit, & Antipatro potestatem dedit, quantam ille, optione data, eligere voluit, ipsum *totius* Judææ procuratorem faciens. * Hyrcano vero etiam patriæ muros *Cæsar in pontificatu confirmat Hyrcanum, & magnam Antipatro dat potestatem.*

XVI.

i Τῶν μὲν αὐτὸν ὀκτακόσιοι,] Ita *Busb.* & *Vat.* τούτων μὲν αὐτὸν ὀκτακοσίους in *Editis Aliisque.*

k Πεντήκοντα.] Τεσσαράκοντα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & nonnulli *Epiphanii* Codd. juxta alios ἑβδομήκοντα prout in *lib.* 1. *de Bello Jud.* HUDS. Ογδοήκοντα *alius.* lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

l Ἀποπλεύσας] Vide *Usserii* Annales V. T. p. 351. *Edit. Lond.*

m Ἀτέλειαν πανταχοῦ.] Ἀτέλειαν παντὸς ἧς λέγει ὑπὸ π. *Busb.*

n Ἀσινίου ὀνόματος οὗτως.] Utrum Asinius fuerit *Trallianus*, ut vult *Usserius*, an *Quadratus*; & quinam fuerit *Hypsicrates* mox laudatus, aliis disquiendum relinquo.

o Εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον,] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐσβάλλειν in *ceteris.*

p Ἀπωδύρετο τύχην] Ita cum *MSS.* (ut & *L. B.*) ἐπωδύρετο in *Editis.*

q Σκιπίωνος,] *L. B.* Σκηπίωνος.

r Γενομένην,] Γεγυμνάζειν *Vat.* γυμνάζειν *Hen.*

s Ὅσα τε ποιήσειεν αὐτὸς] Ὅσα τε ποιήσειεν *Hen.* & mox αὐτοῖς *Busb.* & *Vat.*

t Στρατηγήμασι,] Στρατεύμασι *Busb.* & *Vat.*

v Ἀνάρπαστον γεγονέναι,] Ἀνάσπαστον *Vat.* & *Hen.* & mox γενόμενον pro γιγνόμενον in *Busb.* & *Vat.*

x Τὸν δὲ —— ἦν,] Nempe Antigoni. Uterque enim, ille & Alexander securi percussus jussu Scipionis, Aristobuli filii. vid. infr. c. 6. §. 3. SPANH.

y Κρατηθέντα ἐπὶ λῃστείᾳ] Κολασθέντα *Busb. Vat.* & *Epiphan.*

z Ὑπὸ δ' δεσπότου.] Illud ὑπὸ è *Cod. Busb.*

a Τούτου ἐπ' αὐτῷ ποιησαμένου] Τούτῳ δὲ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ταύτης δὲ *Busb.*

b Ποιησαμένου] *L. B.* ποιησαμένῳ.

c Ἐπίτροπον —— τύχοι,] Conf. *alius.* lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

d Ἀποδεικνὺς] Ἀποδείκνυσι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Vat.*

* *Hyrcano*,] In Libro *de Bello Jud.* primo Antipatro hoc concessit. HUDS. in *Add.*

Hyrcano permittit Cæsar urbis muros reficere.

ros reficere permiſit, ut qui hanc gratiam rogaverat: (nam adhuc jacebant à Pompejo diruti) ſcripſitque Romam ad conſules ut hoc *ipſum* in Capitolio perſcriberetur. atque Senatuſconſultum factum eſt in hunc modum; "LUCIUS VALE-

Senatuſconſultum de fœdere cum Judæis renovando.

"RIUS LUCII FILIUS PRÆTOR retulit "ad ſenatum idibus Decembribus in æde Concor-"diæ. Decreto ſcribendo adfuerunt Lucius Co-"ponius Lucii filius *tribu* Collina, & Papirius "Quirina, quibus de rebus Alexander Jaſonis, "Numenius Antiochi, & Alexander Dorothei, "legati Judæorum, viri boni & ſocii, egerunt, ve-"terem erga Romanos benevolentiam & amicitiam "renovantes, & clypeum aureum, in ſignum ſo-"cietatis, attulerunt, ex quinque millibus aureo-"rum, & literas ſibi dári petierunt & ad liberas "civitates & ad reges, ut regionem eorum & por-"tus ſecure poſſint adire, & nemini fiat injuria. "Placuit igitur *Senatui* cum iis amicitiam & gra-"tiam inire, & quæ à nobis poſtularunt illa ipſis "concedere, clypeumque allatum accipere." Hæc acta ſunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono menſe Panemo. Quinetiam Hyrcano honos habitus eſt à populo Athenienſi, quoniam in eos multa beneficia contuliſſet: miſeruntque ad eum decretum in hæc verba. "PRYTA-

Antipatro honos ab Athenienſibus habitus.

Decretum Athenienſium.

"NE ET SACERDOTE DIONYSIO FI-"LIO Aſclepiadis menſis Panemi deſinentis die "quinto, traditum eſt Ducibus decretum Athe-"nienſium, archonte Agathocle. Eucles Me-"nandri Alimuſius ſcribam agebat, Munychionis "*menſis* undecimo die Prytaniæ, habito præſidum "concilio in theatro. Dorotheus pontifex popu-"lum in ſuffragia miſit, cæterique præſides ejus "collegæ. Dionyſius Dionyſii filius *hanc ſententiam* "dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri filius, Pon-"tifex & Judæorum Ethnarcha, perpetuo tam "publice populum quam privatim civium unum-"quemque benevolentia proſequitur, ſummumque "ſtudium in eos confert; & quotquot Athenien-"ſium, vel legationis cauſa, vel propter privata "negotia, eò profecti fuerint, perhumaniter apud Ιουδαίους. [e] ὅπῃ ρέπῃ ἡ Ϲ Ὑρκανῷ τὰ τ παιρῷ ἀναζήσαι πίχη, πάντων αἰτησαμένων τὴν χάριν· [f] ἐψηφίσθ ϗ ἐπ Πομπηΐ καταβαλόντ· καὶ [h] τῦτ' ἀπιστείλαι τοῖς ὑπάτοις εἰς Ῥώμην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. καὶ [i] τὸ ψηφόμενον ὑπὸ τ συγκλήτ δόγμα τῦτον ἔχειν τ τρόπον. "[k] ΛΕΥΚΙΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ "ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς "Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ Ομονοίας ναῷ. [l] χρηματίσαι "τῷ δόγματι παρῆσαν Λεύκι Κοπώνι Λευκίου υἱὸς "Κολλίνα καὶ Παπίρι Κυρίνα, οἷς ὧν Αλέξαν-"δρ Ιάσονι, καὶ Νεμηνίῳ Αντιόχου, καὶ Αλέξαν-"δρ Δωροθέου, Ιουδαίων πρεσβευταὶ, ἄνδρες ἀγαθοὶ "καὶ σύμμαχοι, διελέχθησαν, ἀναπεμφθέντες τὰς πρεσβυ-"πεμφθείσας πρὸς Ρωμαίους [m] χάριτας καὶ τὴν φιλίαν, "καὶ ἀσπίδα χρυσῆν [n] σύμβολον τ συμμαχίας ἠνεγκάν "ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ χρήμα-"μαθ' αὑτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, [o] πρός τε τὰς αὐτονομι-"μένας πόλις Ϲ πρὸς βασιλέας, ὑπὲρ ϗ τὴν τε χώραν "αὐτῶν καὶ τὰς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, [p] καὶ μηδένα "ἀδικεῖσθαι. [q] ἔδοξεν οὖν σωθῆναι φιλίαν Ϲ χάριτας "πρὸς αὐτὰς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς πα-"ραχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα [r] προσδέξασθαι." [s] ταῦτα ἐγίνετο ὅτι Ὑρκανῦ ἀρχιερέως Ϲ ἐθνάρχου, ἔτους ἑνάτου [t] μηνὸς Πανέμου. [v] ἦν δὲ ταῦτα ϗ Ϲ τῶν Αθηναίων δήμου τιμὰς Ὑρκανὸς, [x] πολλὰ χρήσιμα ϗ ὑμένα εἰς αὐτὰς· ἐπεμψάν τε ψήφισμα χαλκοῦν αὐτῷ, τέτον ἔχον τ τρόπον. [y] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΚΑΙ [z] ΙΕ-"ΡΕΩΣ ΔΙΟΝΤΣΙΟΥ ϗ Ασκληπιάδ μηνὸς Πανέμου "πέμπτῃ ἀπιόν Ϲ, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Α-"θηναίων, ὅτι Αγαθοκλέους ἄρχον Ϲ. Εὐκλῆς Μενάν-"δρου Αλιμούσι ἐγραμμάτευε, [a] Μουνιχιῶν ἐνδεκά-"τῃ τ Πρυτανείας, ἐκκλησίας γιομένης ἐν τῷ θεάτρῳ "[b] τ προέδρων. ἐπεψήφισε Δωρόθε Ϲ [c] ἀρχιερεὺς Ϲ οἱ "συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. Διονύσι Διονυσίου εἶπεν· ἐπει-"δὴ Ὑρκανὸς Αλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς Ϲ ἐθνάρχης τ Ιου-"δαίων, ἀφιλεῖ κοινῇ τι τῷ δήμῳ Ϲ ἰδίᾳ τ πολιτῶν "ἑκάστῳ δύνοῦν, ϗ πάσῃ χρώμεν Ϲ πρὸς αὐτὰς σπουδῇ, "ϗ

[e] Επιτρέπῃ —— τειχη,] Confer *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

[f] Εψηφισθ] Εφεσιαστο *Vat.*

[g] Γαρ ἔτι Πομπηΐ] Hic γε pro γ ſubſtitui ex auctoritate *MSS.*

[h] Τῦτ' ἐπιστείλαι] Ταῦτα *Busb.* & *Hen.*

[i] Τὸ ψηφόμενον ὑπὸ τ συγκλήτ δόγμα] Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 6 SPANH.

[k] Λεύκι —— συνεβουλεύσατο] Hic *Joſepho* (inquit *Kepplerus* de *Anno Natali Chriſti*, p. 52.) humani quid accidit. nam promittit Decretum *de reſtauratione Hieroſolymorum*, infert vero Decretum longe antiquius *ſuper amicitia & ſocietate*. Credibile eſt aliud *Joſephum* præcepiſſe, aliud exſequutum eſſe Amanuenſem, permutatis decretis homonymia *Hyrcanorum*. ad primum enim hujus nominis ſacerdotem pertinet, quod *Joſephus* hic refert ad poſteriorem. Decretum vero, quod hic profitetur, paulo infra ſequitur in faſciculo decretorum Romanorum de Judæis. Cæſare V. Coſ. Vide *Scaligerum* in *Notis* ad *Euſebium*, p. 145. *Uſſerium* in *Annalibus*, p. 119. 271, & 365. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 68. 69. & 77. & l. 10. p 250. HUDS. De his duobus decretis Romanorum & Athenienſium, ut alieno loco poſitis, & quæ Joannis Hyrcani Avi tempore data fuerant, non ſub Nepote. vide *Petav. Doct. Temp.* P. 11. p. 250. SPANH.

[l] Γναφομλίῳ —— Κυρίνα,] Ita lego & diſtinguo ex *MSS.* (ut & *L. B.*) prius erat γναφομλίῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν ϗ Λεύκι Κοπώνι Λευκίου υἱὸς ϗ Παπίρι Κυρινᾶς.

[m] Χάριτας ϗ τὴν φιλίαν,] Ita *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* χάριτας· ϗ τὴν φιλίαν, ϗ alibi. in *Editis Aliiſque.*

[n] Σύμβολον τ συμμαχίας ψηφιμλίαν] Iſta delenda cenſet Scaliger.

[o] Πρός τε τὰς αὐτονομιμλίας] Πρὸς τὰς αὐτ. *Hen.* & *Vat.* qui mox omittunt ϗ πρὸς βασιλέας, & dein legunt τὴν χώραν.

[p] Καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι.] Μηδὲν *Hen.* & *Busb.*

[q] Εδοξεν οὖν σωθῆναι] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξε ϗ in *Editis Aliiſque*, forſan pro ἔδοξε δή.

[r] Προσδέξασθαι.] Προσδέξαιτ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[s] Ταῦτα Πανέμου.] Annus ille IX. Hyrcani ſumendus ab eo jam Ethnarchia à Gabinio illi conceſſa. vid. Dodwell. p. 82. 83. SPANH.

[t] Μηνὸς Πανέμου.] Quomodo hoc fieri poteſt, quum ſcriptum fuerit Idibus Decembribus (ut conſtat ex ſuperior.) in Septembrem Julianum & Hyperberetæum Macedonicum tunc incurrentibus, Panemus vero Macedonicus Junio Juliano reſpondeat? *Uſſer.* in *Annalibus*, p. 120. 271. Locum ſanandum putat *Petitus* (in *Eclogis Chronol.* p. 305.) mutata interpunctione ad hunc modum, ἔτους ἑνάτου. μηνὸς Πανέμου ἄνευ τοῦ ϗ &c. ut quod hic habetur de menſe Panemo referendum ſit ad Athenienſium pſephiſma. unde ſequitur (ut pergit *Petitus*) & illud Romanorum ſenatuſconſultum & hoc Athenienſium pſephiſma, ſcripta fuiſſe anno pontificatus Hyrcani nono, illud quidem Idibus Decembribus, hoc vero menſe Panemo. HUDS. Menſis Παναμος, de quo hac §. initium à XXV. Junii Juliani ſtatuitur à Dodwell. de Cycl. Calyp. p. 83. de quo vide Uſſerium & Dodwell. de hoc Joſephi loco Differt. de Cycl. Calyp. p. 81. SPANH.

[v] Ηὕρατο δ'] Εὕρατο δ' *Vat.* εὕρατο δὴ *Hen.*

[x] Πολλὰ χρήσιμα] Πολλὰ χρήσιμα εἰς αὐτὰς χωρίμα *Hen.* πολλὰ ϗ αὐτοὶ εἰς αὐτὰς χρήσιμα ὑμένα, ἔτιμψέ τι αὐτῷ ψήφισμα, τῦτον &c. *Vat.*

[y] Επιτρυβανίου —— ἀπιόντ,] Athenienſium decretum pro Judæis, quod refertur in Chronico Euſebii ad Ann. MDCCCCLXX. ſed quod incertum putat Scaliger Anim. p. 157. SPANH.

[z] Ιερέως διονυσίου] De decretis Pontificum nominibus ſignatis videſis *Ez. Spanhemium* in Diſſ. VIII. de *Præſt. Numiſm.* p. 693. & *Dodwellum* in *Diſſ* 3. de *Cyclis Veterum* p. 191, 192.

[a] Μουνιχιῶν ἐνδεκάτῃ τ Πρυτανείας,] Hic menſis Attici nomen habemus, ſed numerum diei duntaxat ſecundum Prytaniam, quam cujus tribus fuerit non docet. *Petavius* (in *Doctr. Temp.* l. 1. p. 77.) ſuſpicatur librarii culpa diei numerum excidiſſe, ſive *Munychionis*, ſive τ Πρυτανείας. nam & ἐνδεκάτῃ ad Μουνιχιῶν referri poteſt, quod & *Epiphanius* ſequitur, & tum *Prytaniæ* tempus erit omiſſum. Quid ſi reſcribamus Μουνιχιῶν ἴσῃ ϗ νέᾳ, δευτέρᾳ τ Πρυτανείας, aut aliquid hujuſmodi? Confer *S. Petitum* in *Eclogis Chronol.* l. 4. c. 18.

[b] Τῶν προέδρων.] Πρόεδροι. REI.

[c] Αρχιερεὺς] Is non alius ab eo fuiſſe videtur, qui olim Πρυτανίων ἐπιστάτης appellari ſolebat. Decem enim Πρυτάνεις, qui populum in ſuffragia mittebant, πρόεδροι dicti ſunt, & primus eorum ἐπιστάτης, & reliqui συμπρόεδροι.

d Πα-

"κ τὲς [d] παραγινομένους Αθηναίων, ἢ κ πρεσβείαν ἢ "κατ' ἰδίαν προφασιν, ὡς αὐτὸν ὑποδεχε) Φιλοφρό- "νως, κ προπέμπ τ ἀσφαλᾶς αὐτῶν ἐπανόδ προνοέ- "μεν, ἐμαρτυρήθη μὲν C πρότερον περὶ τύτων, [e] δέ- "δοκτ) C νῦ, "[f] Θεοδοσίυ Θεοδώρυ Συνιέως εἰση- "γησαμένυ, κ περὶ [g] τ τἀνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνήσα) "τ δῆμον, κ ὅπ προαίρεσιν ἔχ ποιεῖν ἡμᾶς ὅ, τι ποτ' "ἂν [h] δυνά) ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ, "ἀριστείᾳ κ τὸν νόμον, κὴ σῆσαι αὐτ εἰκόνα χαλκῆν "ἐν τῷ τιμένῳ [i] Δήμυ κὴ τῶν Χαρίτων, ἀνειπεῖν "δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις, τραγῳ- "δῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, κὴ [k] Παναθηναίων κὴ "Ελευσινίων, κὴ ἐν τοῖς Γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἐπιμελη- "θῆναι δὲ τὸς στρατηγὸς ἀφεμένοντί τι αὐτῷ, κὴ ἀφο- "φυλάτονλι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν ὅ, τι "ἂν ὑπονοήσωμεν εἰς τιμὴν κὴ χάριν τῆς τἀνδρὸς σπου- "δῆς κὴ φιλοτιμίας. ἵνα τύτων γιγνομένων φαίνητ ὁ "δῆμ ἡμῶν ὑποδεχόμεν τὺς ἀγαθὺς, κὴ τῆς "προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, κὴ ζηλώσῃ τὴν περὶ "ἡμᾶς σπουδὴν ἐκ τῶν ἤδη πεπιμημένων· ἐλέσθαι "δὲ κὴ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Αθηναίων, οἵ πινές τε "αὐτῷ κομιῶσι τὸ ψήφισμα, κ προκαλέσασθαι προσ- "δεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν [l] ἀεὶ ἀγαθὸν "ἡμῶν τὴν πόλιν." αἱ μὲν οὖν παρὰ Ρωμαίων καὶ [m] δῆμυ τῶν Αθηναίων τιμαὶ πρὸς Υρκανὸν ἡμῶν δεδή- λωνται ἱκανῶς.

"se excipit, curatque deducendos, ut salvi & in- "columes redeant prospiciens, quibus & antea "quidem perhibitum fuit testimonium, visum est "etiam nunc, Theodosio Theodori filio Sunien- "referente, populumque de virtute hujus viri ad- "monente, deque voluntate ejus nobis quoad po- "tuit benefaciendi, honorare ipsum corona aurea, "præmio legitimo, statuamque *ei* ex ære item "collocare in Templo * Populi & Gratiarum: "& præconis voce pronunciari coronæ donatio- "nem in theatro, Dionysiis, dum Tragœdiæ no- "væ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in "Gymnicis certaminibus; curæque esse Ducibus, "ut, dum ille *in amicitia colenda* perseverat, & in "benevolentia erga nos conservanda, omnia, quæ "in honorem ejus & gratiam excogitari possunt pro "ipsius in nos studio & liberalitate, ei *vicissim* tri- "buantur, quibus rebus fiet ut se ostendat popu- "lus noster grato esse erga bene merentes animo, "velleque alios, ut par est, remunerare; quò ille "jam honoribus affectus studium nostrum imite- "tur: prætereaque legatos ex omni Athenienssium "numero legi, quibus id negotii datum erit ut & "ad illum decretum hoc perferant, ipsumque hor- "tentur ut honores *à nobis* assequutus deinceps "studeat de civitate nostra bene mereri." Et quidem de honoribus, qui à Romanis & populo Athenienssi habiti sunt Hyrcano, satis à nobis dictum est.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως Αντίπατρ Ηρώδῃ τὴν τ Γαλιλαίας προνοιαν, Φασαήλῳ τὴν τ Ιεροσολύμων ἐπιτρέπ· κ ὡς Ηρώδης, Ιουδαίων τῷ Αντιπάτρῳ φθονουντων, κατηγορῆτ πρὸς Υρκανόν.

CAP. IX.

Quomodo Antipater Herodi Galilææ administrationem mandat, Phasaëlo Hierosolymorum: utque Herodes, Judæis invidentibus Antipatro, apud Hyrcanum accusatur.

Ο Καῖσαρ ἢ, διοικήσας τὰ κ τὴν Συρίαν, ἀπέπλευσεν. ὡς ἢ Καίσαρα προπέμψας ἐκ τ Συρίας Αντίπατρ εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπέστρεψεν, [n] ἀνεγείρ μὲν ὀλίγα τὸ τεῖχ , ὑπὸ Πομπηίυ καθηρημένον, κ τ κ τὴν χώραν [o] θόρυβον ὑπῶν κατέστελλεν, ἀπολλῶν τε ἅμα κ συμβουλεύων ἡρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ Υρκανῷ φρονοῦντας ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, κὴ βιώσεσθ τ ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπεμποδίστως· πεπιθημένυς ἢ τ ἐκ τ νεωτερίζειν ἐλπίσι, κὴ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι πεφυσιωμένους, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ πρεσβύτ δεσπότην, Υρκανὸν ἢ [p] ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ρωμαίυς ἢ κ Καίσαρα πικρὰς ἀνθ' ἡγεμόνων πολεμίυς. ὁ γὰρ ἀνέξεσθ μεταχειρίσαντα ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων [q] καθίστα δ' ἑαυτῷ τὰ κ τὴν χώραν.

Caesar autem, ordinatis Syriæ rebus, per mare discessit. Antipater vero, postquam, deducto à Syria Cæsare, in Judæam reversus est, confestim dejecta à Pompejo mœnia reficit; & regionem obiens, tumultum qui in ea erat, compescebat, partim minando, partim ut quiescerent consulendo. Si enim ab Hyrcano starent, fore *dicebat* ut feliciter degerent, suisque bonis absque turba fruentes vitam agerent: sin rerum novarum spe ducerentur, & ab eis quæstum sectarentur, ipsum *Antipatrum* habituros pro præfecto dominum, Hyrcanum pro rege tyrannum, Romanos vero & Cæsarem pro ducibus hostes acerbos. non enim passuros eum summoveri, quem constituissent ipsi. Cum hæc dixisset, ad res regionis ordinandas se solum accingebat. *Antipater Hierosolymorum muros reficit.* *Tumultuantes compescit.*

β. Βραδὺ δ' ὁρῶν κὴ [r] νωθῆ τ Υρκανὸν, Φασαήλου μὲν τ πρεσβύταλον αὐτὸ τῶν παίδων Ιεροσολύμων κὴ τῶν πέριξ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι· τῷ ἢ μετ' αὐτὸν Ηρώδῃ τὴν Γαλιλαίαν [s] ἐπίτρεψε, [t] νέῳ παντάπασιν ὄντι. [v] πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνη μόνα ἔτη.

2. Videns autem Hyrcanum tardum esse atque segnem, Phasaëlum filiorum suorum natu maximum Hierosolymorum finitimique agri præfectum constituit; Herodi vero, qui illum ætate sequebatur, Galilæam commisit, cum esset omnino juvenis. nam * quindecim tantum annos natus erat. XVII. *Phasaëlo mandat Hierosolyma, Herodi Galilæam.*

ve-

[d] Παραγινομένους Αθηναίων,] Παραγιγνομένους *Hen.* & *Vat.*

[e] Δεδόκ) ἢ κ νῦν,] Δεδόχθαι *Vat.*

[f] Θεοδοσίυ Θεοδώρυ] Διονυσίυ Θεοδώρυ *Vat.*

[g] Τῆς τἀνδρὸς ἀρετῆς] Ita *Hen.* τ ἀνδρὸς in *reliquis.*

[h] Δυνά)] Δύνη) *Hen.* & *Vat.*

[i] Δήμυ] Videsis *Meursium* in *Athenis Atticis*, l. 2. c. 11. HUDS. Δήμυ, *Demi* recte, non *populi.* REL. & SPANH.

[k] Παναθηναίων κ Ελευσινίων,] Forsan legendum Παναθηναίοις κ Ελευσινίοις, ut monuit Cl. *Lowthius.*

[l] Ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν.] Illud ἀεὶ ex *MSS.*

[m] Δήμυ τ Αθηναίων] Ita cum *Cod. Hen.* κ δῆμυ κ τ AΘ. in *Editis Aliisque.* Scribe δῆμυ τ Ρωμαίων κ Αθηναίων legendum conjicibat *Lowthius.*

[n] Ανεγείρ —— καθηρημένον,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

[o] Θόρυβον] *L. B.* Θρύλλον.

[p] Αντὶ βασιλέως τύραννον,] Βασιλέως nomen solum gerere Hyrcanum ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 6. τὸ γοῦν μόνον βασιλέως ἔχον ἔρημον ἐξουσίας. SPANH.

[q] Καθίστα δὲ ἑαυτῷ] Καθίσταθ *Busb.* καθίσταθ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[r] Νωθῆ τ Υρκανὸν,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

[s] Επίτρεψε,] Επιτρέπ *Busb.*

[t] Νέῳ παντάπασιν ὄντι.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 4. & infr. lib. 19. c. 9. §. 2. SPANH.

* *Quindecim tantum annos natus erat.*] Quid mirum (inquit *Noldius* p. 59) cum etiam infra eam ætatem, *Alexander Severus*, adhuc puer, in imperio &c. vide *Prideaux.*

[v] Πεντεκαίδεκα] Isaacus Casaubonus epistola ad Thuanum, quæ est 936. contendit ιε legendum: *nos*, scribit, *contendimus & clarissime demonstramus scribendum esse ιε, nec movemur librorum consensu aut Photii assensu.* Mox dixerat: magni momenti est hic locus ad investigationem annorum Σωτῆρ. REL.

verum illi juvenilis ætas nihil est quidquam incommodi: sed quoniam animi generosi erat adolescens, statim invenit exercendæ suæ virtutis occasionem. *Herodes Ezechiam latronem interficit.* Cum enim offendisset Ezechiam latronum ducem, magna manu finitima Syriæ incursantem, illum nactus interficit, & multos ejus gregales latrones. Ipsum autem ob hoc facinus magno amore prosequuti sunt Syri: nam regionem, quam à latrociniis liberari desiderabant, purgavit. itaque eum hanc ob causam passim per urbes vicosque prædicabant, ut qui pacem illis dederit, feceritque ut bonis suis tuto fruerentur. *Sextus Cæsar procurator Syriæ.* Quo fiebat ut etiam Sexto Cæsari innotesceret, cognato magni Cæsaris, & Syriæ res procuranti. Ex his autem Herodis factis æmulatio nata est Phasaëlo ejus fratri, adeoque ejus celebritate motus est, ut studuerit non deteriorem sibi parare famam, & Hierosolymitas sibi reddiderit amicissimos, urbem quidem per se regendo, sed ita ut nec inhoneste rebus uteretur, neque potestate ad cujusquam injuriam abutertur. *Antipater magno in honore.* His rebus efficiebatur, ut Antipater à gente more regio coleretur, & honoribus, qui tribui solent omnium domino, afficeretur. Neque tamen, cum in tanto esset ex rebus istis splendore, decessit quidquam, ut plerumque evenit, suæ erga Hyrcanum benevolentiæ atque fidei.

Primorum Judæorum in Antipatrum odium. 3. Cæterum Judæorum primarii, videntes Antipatrum & ejus filios multum crescere tum gratia apud populares, tum reditibus ex Hyrcani & Judææ pecuniis, erant in eum male animati. Etenim amicitiam instituerat Antipater cum Romanis imperatoribus; & impulso ad pecuniam eis mittendam Hyrcano, ipse muneris gratiam ad se transfert. nam ut propriam, non ut Hyrcano dante *eam* misit. Hæc Hyrcanus audiens non curabat; quinimo magnopere lætabatur. Verum in metu *Antipatrum ejusque filios accusant.* erant primi Judæorum, cum viderent Herodem violentum & audacem, & dominandi cupiditate ardentem: atque ad Hyrcanum profecti, aperte jam Antipatrum accusabant; &, "Quousque, inquiunt, ista quæ fiunt quietus feres? Annon vides "Antipatrum & ejus filios principatu succinctos, "teipsum vero regni solum nomen audientem? "Atqui hæc ignorare non debes, neque te extra "periculum putare, dum temet atque regnum "juxta negligis. non enim jam rerum tuarum pro"curatores sunt Antipater & ejus filii, ne te fal"lat hæc opinio, sed domini manifeste habentur. "Etenim Herodes ipsius filius Ezechiam & ejus "socios interfecit contra legem nostram, quæ ho"minem quamvis malum interfici vetat, nisi prius "ad hoc supplicium ex sententia Synedrii damna"tus fuerit: & tamen ille, non accepta à te po"testate, hoc ausus est.

Hyrcano ira in Herodem accenditur. 4. His auditis Hyrcano persuasum est: atque

Βλάπει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης· ἀλλ' ὢν τῷ φρονήματι ᾠνεῖ ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δίκαιά ποθεν λαβὼν πρόδηλον εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ Ἐζεκίαν τὸν ληστὴν, [x] τὴν κατοχὴν τῆς Συρίας καταστρεφόμενα σὺν μεγάλῳ σίφλῳ, τόν [y] καταχθόνιον κλεινὸν, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ Σύροι· πεφεύγεσαν γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῆς λῃστρίδος τὴν χώραν, ἐκαθήρθησαν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ [z] κατὰ κώμας καὶ πόλεις, [a] ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τὰ κτήματα ἀποδόντα. ἐφέρετο δὴ διὰ τοῦτο καὶ [b] Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὄντα συγγενεῖ καὶ μεγάλου Καίσαρος, καὶ [c] διέποντι [d] τὴν Συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τοῦ Ἡρῴδου πεπραγμένων φασηλίῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ σπουδὴ τὴν δόκιμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς [e] ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀποδεῖσθαι τὰς ὁμοίας εὐφημίας, [f] καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις συνεστῶτας ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ὅτι δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. τοῦτ' Ἀντιπάτρου ἐποίει θεραπείας ὕδωρ [g] ἔθνος τυγχάνειν βασιλικῆς, καὶ πημῶν οἷον ἄν τις [g] μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μέντοι τοῦ ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ἀδὲν [h] τοῖς περὶ Ὑρκανὸν ἀνοίας καὶ πίστεως παρέβη.

γ'. Οἱ δ' ἐν πόλει τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, ἀνοία τε τῇ παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε ἀφ' ὧν Ἰουδαίας καὶ τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν Ἀντίπατρος ὑπὸ πεποιημένος πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας· καὶ χρήματα πίστεως πέμψαι τῷ Ὑρκανῷ, αὐτὸς λαθὼν [i] νοσφίζεται τὴν δωρεάν. ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς Ὑρκανῷ δίδοντος, ἔπεμψε. τοῦθ' Ὑρκανὸς οὐκ οἶδεν ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἡρῴδου βίαιον καὶ παλμηνὸν, καὶ τυραννίδος ἐπιθυμοῦντα· καὶ προσελθόντες Ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Ἀντιπάτρου, καὶ "μέχρι "τοῦ ἔφασαν, ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ὁ"ρᾷς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῷ δρόμῳ ὁρε"ζομένους, [k] σωτὴν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούον"τα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνόν σοι "εἶναι νόμιζε, ῥαθυμῶν περί τε σαυτὸν καὶ τὴν βασιλείαν. "ὁ γὰρ ἐπίτροπός σου τῶν πραγμάτων Ἀντίπατρος καὶ οἱ "παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ δὴ ἀπάτα σαυτὸν τοῦτο οἰόμε"νος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ἀνωμολόγηται. καὶ γὰρ "Ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σοὺς ἀστυ"φύλακας τὸ ἡμέτερον νόμον, [l] ὃς κεκώλυκεν ἀνθρώπων "ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνοίη "τοῦτο παθεῖν ὑπὸ [m] συνεδρίου· μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν "παρὰ σοῦ, ταῦτα ἐτόλμησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὴ, ἀκούσας ταῦτα, πείθεται· προσεξῆψαν δὲ

Cum hucusque religio mihi fuerit quidquam in *numeris* mutare, absque auctoritate *MSS.* etiam hîc nolui κα'. pro ια'. rescribere. id quod faciendum esse monuerunt viri quamplurimi eruditissimi, quos laudat *Casaubonus* in *Exercit.* c. *Baron.* 1. §. 34. quibus accedit *Casaubonus* etiam in *Epist.* 299. ut & *Montacutius* in *Exercit.* 10. p. 34. & in *Apparatu*, p. 194. *Lydiatus* in *Emendat. Temp.* p. 114. & *Keplerus* de *Anno Nat. Christi*, p. 52. immo demonstratum dederunt *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 252. *Edit. Lond.* & *Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis*, *Dissert.* 2. c. 6. p. 160. illis assentiente viro doctissimo *Antonino Pagi* in *Apparatu ad Annales Baronii*, p. 12. Quibus factum est ut nihil moremur Cl. *Hardouinum* qui (in libro de *Nummis Herodiadum*, p. 334. *Edit. Amst.*) ex scribarum lapsu arripit occasionem sugillandi *Josephum*. Quam male autem sese tueatur ex verbis νέῳ παντάπασιν ὄντι, perspicere licet omnibus, qui cum eo conferent *Is. Casaubonum* & *Antonium Pagi* in locis jam allatis.

x Τὰ περιοικοῦντα τὴν Συρίας] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

y Καταχθόνιον κτείνει,] Συλλαβὼν *Busb.* & *Hen.*

z Κατὰ κώμας καὶ πόλεις,] Ita etiam *Vet. Interpr.* κατ' τε χώρας καὶ κατ' πόλιν *Busb.* κατ' τὰς κώμας καὶ κατ' πόλιν *Hen.*

a Ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

b Σέξτῳ Καίσαρι] Sextus Cæsar Συρίας ἡγεμών. REL.

c Διέποντι τὴν Συρίαν.] Διοικοῦντα τὴν Συρίαν· ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

d Τὴν Συρίαν.] Τὰ τῆς Συρίας *Hen.*

e Ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι] Ἐφιλοτιμεῖτο *Busb.*

f Καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις] Καὶ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις δυνατοὺς *Busb.*

g Μεταλαμβάνοι] Παραλαμβάνοι *Hen.*

h Τοῖς περὶ Ὑρκανὸν ἀνοίας] Τοῖς περὶ Ὑρκανὸν ἄνδρας ἐν τοιούτῳ καὶ πίστεως *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) Vel propositio ἐν aut ἀπὸ subintelligenda est, aut dicendum ἐδὲν ἐν τῇ scriptum fuisse à *Josepho*.

i Νοσφίζεται] —— ἔπεμψε.] Νοσφίζεται, ἰδιοποιεῖται *Hesychius*. quandoque pro *interfici* Æschyl. Choëph. v. 489. ἐκνοσφίσθη· SPANH.

k Σαυτὸν —— ἀκούοντα.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 6. & supra §. 1. SPANH.

l Ὃς κεκώλυκεν —— συνεδρίου·] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 10. § 6. SPANH.

m Συνεδρίου.] Videsis Cl. *Seldenum* de *Synedriis* l. 2. c. 14. §. 3. & l. 3. 9. §. 1. & *Grotium* ad *Matt.* c. 5. v. 22.

Herodis factis æmulatio nata est Phasaëlo ejus fratri, adeoque ejus celebritate motus est, ut studuerit non deteriorem sibi parare famam, & Hierosolymitas sibi reddiderit amicissimos, urbem quidem per se regendo, sed ita ut nec inhoneste rebus uteretur, neque potestate ad cujusquam injuriam abutertur.

Antipatrum ejusque filios accusant.

Hyrcano ira in Herodem accenditur.

ἢ αὐτὸ τὸν ὀργὴν ⸂ αἱ μητέρες ⸃ τ ⸂ τῶν ⸃ Ηρῴδ[ου] [n] πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκαλοῦσαν τ βασιλέα ⸂ τ δῆμον, ἵνα δίκην Ηρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τ πεπραγμένων ὑπόσχῃ, διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ⸂ τῶν τότων τρικαντὸς Ηρῴδην σκαλῇ δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, ⸂ πατρὸς [o] αὐτῷ παρεσκευασμένου, μὴ ὡς ἰδιώτης, μηδ' ἀσφαλείας [p] παρασκευὴν, μὴ φυλακῆς τ περὶ τὸ σῶμα, τά τε κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν [q] αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ [r] μετὰ φόβου δοκοῦντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὀλίγοις τρικανῷ [s] δόξειε μηδὲν μείζοσι παραγινόμενος παγμάσι, μήτε γυμνὸς καὶ [v] ἀφυλάκτως ἴοι πρὸς τὴν δίκην. Σέξτος μέντοι, ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν, γράμματα παρὰ τρικανοῦ κομισάμενος τ Ηρῴδην ἐκ τ δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρηνύσατο. [x] τῷ δ' ἐν ἀφορμῇ [y] καὶ τὰ παρὰ ⸂ Σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ ⸂ συνεδρίου παθόντα λύσαι τ Ηρῴδην· ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ ⸂ τοῦ αὐτοῦ πάγματος Ηρῴδης, [z] κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθαύμασε τὸ λοιπὸν ὐδεὶς τῶν περὶ ἀφικέσθαι μελλόντων· ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ ⸂ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορίᾳ. μελημένων δ' ἔτους, εἷς τις [a] Σαμέας τύνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ μετὰ τοῦτο ⸂ [b] δεδιέναι κρείττων, ἀναστὰς [c] εἶπεν· "Ανδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ὅτ' αὐτὸς "οἶδά πινα τῶν πώποτε [d] ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κε- "κλημένων ἧττω παρασκευὴν, ὅτι ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν "ὑπολαμβάνω· ἀλλὰ πᾶς ὅστις δέκατ' οὗ ἀφίκται εἰς "τοῦτο τὸ συνέδριον κεφηνόμενος, παιδνὸς παρέστακε, "καὶ χήμαλι δεδοικὼς, καὶ ἔλεον ἱκετεύων παρ' ἡμῶν, "[c] κόμαν τε ὑπερείσας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. "ὁ δὲ βέλτιστος Ηρῴδης, [f] φόνου δίκην φεύγων ⸂ ἐπ' αἰ- "τίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσηκε τὴν πορφύραν· ὠρι- "κόμην, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ σωφρο- "σ τ κόμης, καὶ ὡς αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν κατα- "κρίνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κλείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐ- "τὸς δὲ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ηρῴδην μὲν "ὅτι τύπτοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον "ποιεῖται περὶ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον· ὑμᾶς δὲ καὶ τ "βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ δεδωκότας. ἴστε μέν- "τοι μέγαν τ Θεὸν, καὶ ἔστι ὃν νῦν δι' τρικανὸν ἀπολῦ- "σαι βούλεσθε, [g] κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τ βασιλέα." διήμαρτε δ' οὐδὲν τ εἰρημένων. ὁ γὰρ Ηρῴδης, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ,

insuper ejus iram accenderunt matres occisorum ab Herode. nam & illæ singulis diebus in fano regem & populum orare non intermittebant, ut pro factis coram Synedrio * judicium subiret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem evocat * ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur. Herodes vero eò veniebat, cum hoc eum monuisset pater, ut non privati hominis more, sed cum præsidio corporisque custodia *Hyrcanum* adiret, compositis Galilææ rebus quo modo è re sua esse judicavit, tantoque comitatu, quantus ei ad iter satis esset, ut nec Hyrcano metuendus videretur, si cum majoribus copiis venisset, neque nudus & incustoditus committeret se judicio. † Veruntamen Sextus Syriæ præses Hyrcanum literis monuit, ut Herodem ‡ judicio liberaret, minis si non pareret adjectis. Huic autem in causa erant literæ à Sexto acceptæ, quod Herodem nullo à Synedrio supplicio affectum dimiserit; quippe quem amaret ut filium. Postquam vero Herodes in Synedrio cum agmine constitit, omnes perculit, & de cætero nemo *illorum* ausus est accusationem instituere, qui in eum antequam veniret invehebantur: sed *altum* erat silentium, & quid agi deberet dubitatio. Rebus autem sic se habentibus, unus quispiam nomine Sameas, justus homo, ideoque timere nescius, surrexit, & *in hunc modum* verba fecit: "Equidem, viri mecum judi- "ces, tuque ô Rex, neque ipse quenquam unquam "novi, neque vos nominare posse arbitror, qui in "judicium apud vos ut causam diceret vocatus ita "stiterit: quin quisquis omnium unquam in hoc "synedrium venit judicium subiturus, humilis "comparet, & habitu metuentis, & à nobis mise- "ricordiam aucupantis, capillis promissis *horridus*, "& veste pulla indutus. At iste bonus Herodes, "cædis reus, & ob tam grave crimen appellatus, "astat hîc purpura amictus, & caput ornatus cæ- "sarie *pulchre* composita, & armatis hominibus sti- "patus, ut si eum ex lege condemnaverimus, tru- "cidet nos; ipse vero violato jure evadat. At He- "rodem haud equidem ob ista reprehenderem, si "utilitatis suæ majorem quam legum rationem "habuerit: sed vosmet & Regem, qui tantam ei "licentiam præbuistis. Veruntamen scitote po- "tentem esse Deum, & quod iste, quem nunc pro- "pter Hyrcanum vultis absolvere, & vos aliquan- "do & ipsum Regem *merita* pœna afficiet." Nihil autem deceptus erat in iis quæ dixit. nam Herodes, regnum adeptus, omnes qui tum fuerant in Syne-

Herodes in judicium vocatur.

Sameas oratio contra Herodem.

Sameas postea magno in honore apud Herodem.

n Πεφονευμένων.] *Sc.* eorum qui erant cum Ezechia, ut dicit *Pseudo-Gorionides*, l. 6. c. 44.

* *Judicium subiret Herodes.*] Ita placuit interpretari δίκην ὑπέχειν: quæ verba in aliis auctoribus sonant, *pœnas subire.* Ut coram confessu judicium facti sui rationem cogeretur reddere, *Gelen.* Ut facti causam diceret coram concilio, *Castal.* Ante concilium de actis suis redderet rationem, *Epiphan.*

o *Ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur.*] Rationem redditurum de iis quorum accusabatur, *Aliis.* Satisfacturum de criminibus sibi illatis, *Epiphan.*

p Αὐτῷ παρασκευὴν,] Αὐτὸν solus *Busb.*

q Περιελθεῖν,] Εἰσελθεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* αὐτὸς in *cæteris.*

s Μεῖζον φόβου παρηχοῦντος] Μεῖζον καθ' ὑπερβολὴν φόβου· ἀλλων. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

t Δόξειε μὴ μείζοσι] Sic *Basil. Busb.* & *Hen.* δόξειν *Gen.* & *aliquot MSS.*

v Παραγινόμενος τάγματος,] Ita *Hen.* παρηκολουθηκότος in *reliquis.*

x Ἀφυλάκτως ἴοι] Ἀφύλακτος ἴοι *Vat.* ἀφύλακτος ἴοι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

† *Veruntamen Sextus Syriæ*] Imo & Sextus Syriæ rector, *Epiphan.* Syriæ præses, *Aliis.*

‡ *Judicio liberaret*,] *Al.* crimine absolveret.

y Τῷ δ' ἐν ἀφορμῇ] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* τὸ δ' ἦν in *Editis Aliisque.* τούτῳ δ' ἐν legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

z Καὶ τὰ παρὰ Σέξτου γράμματα,] Καὶ τὸ παρὰ Σέξτου γράμμα *Busb.*

a Σαμέας τύνομα,] Σαμαίας ὄνομα *Hen.* Σαμαῖος ὀνόματι *Busb.* & *Zonar.* Vide *Annott.* sub initium libri xv. HUDS. Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

b Δεδιέναι κρείττων,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* δεδοικὼς in *Editis Aliisque.*

c Εἶπεν·] Hæc conveniunt cum historia, quam Talmudici narrant de Simeone ben Shetach. Gem. Sanhedrin. 19. 2. REL.

d Ὑπ' αὐτῆς] Ὑφ' ὑμῶν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *à vobis.* id quod monuit Cl. *Lowthius.* Forsan ὑπ' ἐκείνης.

e Κόμαν τε ὑπερείσας] Id opponitur homini τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ σωφρονεστέρᾳ κόμης, uti liquet ex iis quæ mox sequuntur. Id Hebræi dicunt ראש פרוע & גדל פרע, quod caput incomtum indicat & comas non in statione positas sed demissas. Vetus Scholiastes Juvenalis Sat. xv. 137. *puellares capilli tristitiæ & squalore longiores. Cum enim rei tenemur & capillos demittimus.* Solebant veteres non fœminæ modo sed viri capillos componere. Servius id docet ad x Æneid. *Antiquo more quo viri sicut mulieres componebant capillos. Quod verum esse statuæ nonnullæ antiquorum docent & personæ, quas in tragœdiis videmus, similes in utroque sexu quantum ad ornatum pertinet.* REL.

f Φόνου δίκην φεύγων] Conf. ἀλων. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

g Κολάσει —— βασιλέα.] Hæc non Sameæ, sed Pollioni tribuit infra lib. 15. c. 1. §. 1. De Pollione & Samea eorumque sectatoribus eod. libr. c. 10. §. 4. & lib. 15. c. 10. § 1. SPANH. Simillimam plane de Julio Cæsare divinationem monitionemque Sullæ eventus quoque, teste Suetonio, comprobavit. *Vincerent*, ajebat apud illum in Vita Cæsaris cap. 1. *ac sibi haberent, dummodo scirent, eum, quem incolumem tanto opere cuperent, quandoque Optimatium partibus, quas secum simul defendissent, exitio futurum.* HAV.

Synedrio, atque adeo Hyrcanum ipsum, interfecit, excepto Samea. ipsum enim propter ejus justitiam magno habebat in honore; quodque, postea obsessa urbe ab Herode & Sosio, populum monuisset, ut Herodem admitterent, dicendo, *ipsos* eum propter peccata effugere non posse. Et de istis quidem suo loco dicemus.

Hyrcanus finit Herodem effugere.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in Synedrio erant, in Herodis mortem incitatos, judicium in alium diem distulit, & clam Herodi consultum misit ut ab urbe profugeret: ita enim ex periculo evasurum. Et ille quidem Damascum se, ut Regem fugiens, contulit. Cumque ad Sextum Cæsarem venisset, reliquas suas in tuto collocasset, ita erat animatus, ut si denuo vocaretur ad Synedrium in judicium, non obtemperaret. Illi vero indignabantur qui in Synedrio erant, & Hyrcanum docere conabantur, ea omnia contra ipsum facere. idque eum non latebat, sed quid ageret non habebat, præ ignavia atque vecordia. Cum autem Sextus Herodem Cœles-Syriæ præsidem fecisset (hoc enim ipsi pecuniâ vendiderat *imperium*) erat Hyrcanus in metu, ne Herodes sibi etiam bellum inferret: * id quod non multo post hunc metum accidit. Veniebat utpote Herodes exercitum in ipsum ducens, iratus ei ob judicium, & quod ad causam dicendam in Synedrio vocatus fuisset. Verum *ejus* pater Antipater & frater, eum prohibuerunt ab impressione in Hierosolyma faciendâ, ei *quidem* obviam profecti, atque impetum illius deprecati, hortatique ne quid *hostile* moliretur, nec ultra quam minis terrorem incutiendo procederet adversus eum, cujus beneficio ad hanc dignitatem provectus est. Atque orabant, ut indignanti, quod citatus fuerit ut judicio se sisteret, in memoriam veniret & quod fuerit dimissus, atque adeo gratiam haberet, & non ad severiora se reciperet, & pro salute accepta ingratum semet ostenderet: utque secum reputaret, quod, si belli casus Deus regit & moderatur, eo magis erit in incerto expeditionis eventus, adeoque victoriam non omnino ipsi sperandam esse, bellum illaturo regi & socio, qui multis *ipsum* affecerit beneficiis, nihil vero gravius in eum admiserit; & quod ad ea quorum insimulatur, ut ut per malos consiliarios, per se nullam ipsi suspicionem dederit, feceritve quidpiam quod rei durioris speciem præ se ferebat. Istis flectitur Herodes, arbitratus sibi satis esse ad *futuras* spes ratas habendas, quod hoc saltem assequutus esset ut genti potentiam suam ostenderet. Et hoc quidem in statu erat Judæa.

Herodes ad Sextum Cæsarem profiscitur.

Ab eo Cœle-Syriæ præficitur.

Suadetur Herodi, ne bellum inferat Hierosolymitanis.

κὴ Υρκανὸν αὐτὸν, [h] χωρὶς δ' [i] Σαμέα. σφόδρα γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε, καὶ ὅτι τ πόλεως μὴ πάνυ πολιορκουμένης ὑπό τε Ηρώδου καὶ [k] Σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τ Ηρώδην, εἰπὼν, διὰ τὰς ἁμαρτίας ὰ [l] δυήσεσθαι διαφυγεῖν αὐτόν. κὴ περὶ μὲν τούτων κ χώραν ἐρῦμεν.

ε. Υρκανὸς δ' ὁρῶν ὠργισμένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν [m] Ηρώδου τὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν [n] ἀνεβάλετο, κὴ πέμψας κρύφα πρὸς Ηρώδην, [o] συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· ὕτω γὰρ τ κίνδυνον διαφεύξεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν, ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. καὶ καταλημφθεὶς πρὸς Σέξτον Καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος, ὅσα εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν Υρκανὸν ἐπῄρωνο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸ δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πρᾶξιν δ' οὐδεμίαν εἶχεν ὑπὸ ἀναυδείας καὶ ἀνοίας. Σέξτου δ' ὑπερεσπουδακότος Ηρώδου στρατηγὸν τῆς Κοίλης Συρίας, [p] χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, Υρκανὸς μὴ ἐπὶ φόβῳ μὴ στρατεύσηται Ηρώδης [q] καὶ ἐπ' αὐτόν. ὃ πολὺ δ' [r] τοῦτο τοῦ δέους ἐβεβαίωσεν. ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ Ηρώδης [s] στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τοῦ καληθῆναι [t] πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν [v] προσβαλεῖν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὑπαντήσαντες ὅ, τε πατὴρ Αντίπατος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες, καὶ προσκαλέσαντες [x] ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπλήξαμενον δ' ἁπλῇ [y] μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω κ τοῦ προσχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε περὶ κ [z] κληθέντος ὑπὲ [a] δίκην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότερον ἅπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν· λογίζεσθαι δ', ὡς, [b] εἰ κὴ πολέμου ῥοπὰς βεβαιεύει τὸ θεῖον, πολὺ ἐστὶ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον, διὸ κὴ τῷ νικᾶν μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ κὴ σωτῆρι, κὴ πολλὰ μὲν συνεργετήσαντι, μηδὲν δ' ἀχαλεπὸν [c] αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς δ' ὧν ἐγκαλοίη, διὰ πατρὸς συμβάλλειν, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ κ σκιὰν δυσκόλου τινὸς [d] παρεχομένῳ. πείθεται τούτοις Ηρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι [e] αὐτῷ κ τὸν ἰσχὺν ἐπιδείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. κ τὰ μὲν κ τὴν Ιουδαίαν οὕτως εἶχεν.

CAP. X.

Honos à Romanis aliisque gentibus habitus Judæis, & fœdera cum illis inita.

Hyrcani legatio ad Cæsarem.

CÆsar vero, *Syria* Romam profectus, navigationem in Africam adornabat, cum Scipione & Catone bellum gesturus. Cæterum Hyrcanus ad eum misit rogatum, ut amicitiam secum initam

ΚΕΦ. ί.

Ρωμαίων κὴ ἄλλων ἐθνῶν τιμὴ κὴ συμμαχίαι πρὸς τοὺς Ιουδαίους.

[f] Ο δὲ Καῖσαρ, διελθὼν εἰς Ρώμην, ἑτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' Αφρικῆς, πολεμήσων Σκιπίωνι κὴ Κάτωνι. πέμψας δ' Υρκανὸς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλ βεβαιώ-

h Χωρὶς —— πολιορκουμένης] Vid. infra lib. 15. c. 1. §. 1. SPANH.

i Σαμέα.] Σαμαίᾳ *Busb.* & *Hen.*

k Σοσίου.] Σοσίᾳ in aliquot *MSS.*

l Δυήσεσθαι διαφυγεῖν αὐτόν.] Ita *Hen.* δυήσεσθαι διαφυγεῖν *Busb.* δύνασθαι φυγεῖν in *Editis.*

m Ηρώδου] Τῦ Ηρώδου *Hen.* τὴν Ηρώδου *Lugd. Bat.*

n Ανεβάλετο,] Ita *Busb.* ἀνεβάλλετο in *cæteris.*

o Συνεβούλευσεν αὐτῷ] Συνεβούλευεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* χρημάτων δ' αὐτῷ τούτου· *Basf.* χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο *Gen. Aliique.* HUDS. F. διὰ χρημ. nam hoc ei pecuniis venditi *Rufin.* SPANH.

* *Id quod non multo post hunc metum accidit.*] Nec morabatur diu post hunc metum sed ven. *Schotan.*

q Καὶ ἐπ' αὐτόν.] Illud κὴ ex *MSS.* est.

r Τοῦτο δ' δεινὸς ἐβεβαίωσεν.] Τῦ δεινὸς *Vat.* τὸ δεῖν *Busb.*

s Στρατὸν] *Lugd. Bat.* στρατιὰν.

t Πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν] Ita *Basf.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πρὸς τὸ λ. *Gen. Aliique.*

v Προσβαλεῖν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Προσβάλλειν *Busb.*

x Ἔργῳ] *L. B.* ἴεργων.

y Μόνον] Μόνον deëst *Busb.* μόνη legit *Hen.* & *Lugd. Bat.*

z Κληθέντος] Κληθῶσι *Busb.* qui mox omittit ἐλθεῖν, & (post χάριν infr.) αὐτῷ pro αὐτῆς reponit.

a Δίκην] *L. B.* δίκης.

b Εἰ κὴ —— ἄδηλον,] Eadem ἀλλω. lib. 1. c. 10. §. 9. nisi quod ibi τὸ στρατείας τὸ ἀδίκου· SPANH.

c Αὐτὸν εἰργασμένῳ] Εἰς αὐτὸν εἰργασμένον *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Παρεχομένῳ.] Παρεχομένου *Hen.* qui mox legit πείθεται τούτοις ὁ Ηρώδης.

e Αὐτῷ κὴ τὴν ἰσχὺν ἐπιδείξασθαι] Αὐτῷ τὸ κὴ *Hen.* & *Vat.*

f Ο δὲ Καῖσαρ,] Καῖσαρ δὲ ἐλθὼν εἰς Ρώμην *Busb.*

g Σκιπ-

ἐκώπωσθαι τὴν πρὸς αὐτὸν Φιλίαν καὶ [g] συμμαχίαν. [h] ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γεγραμμένας Ρωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τὰς ἄλλας ἅπασας, ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς ἀφ' ἁπάσης ἔχον ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ ἦ πολλοί, ἀφ' τὸ πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν, ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχῇ μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ πίσιν ἄλλοις τ' Βαρβάρων· πρὸς ἦ τὰ ὑπὸ Ρωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντιπεῖν, ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἀνακεῖται τόποις τ πόλεων, καὶ ἔτι νῦν ἐν τῷ [i] Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν στήλαις ἀναγεγραμμέναις χαλκαῖς. [k] ἃ μὲν οὖν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκοῦν στήλην, ἐδήλωσεν, ὅτι [m] Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν. ὧν τούτων ποιησόμεθα καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παραθησόμεθα δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

Recensio honorum Judæis habitorum à Romanis Aliisque.

& societatem *denuo* firmaret. Mihi autem *jam* necessarium esse visum est percensere omnes honores genti nostræ à Romanis eorumque imperatoribus habitos, & societatis fœdera *memorare*, ut alios universos non lateat, quod & Asiæ & Europæ reges nostrûm studiosi fuerint, ex amore fortitudinis nostræ fideique. Siquidem multi, propter suum in nos odium, nolint animum inducere ut iis credant quæ Persæ & Macedones de nobis scripserunt, quod ea non ubique compareant, neque in locis publicis extent, sed apud nos & alios quosdam Barbarorum adserventur: non est tamen quod Romanorum decretis vel quidquam contradicant; nam in urbium locis publicis repositа sunt, & etiamnum in Capitolio, idque columnis æreis inscripta. Quin & Julius Cæsar, Judæis qui Alexandriæ sunt factâ æneâ columnâ, palam fecit *omnibus*, eos cives Alexandrinos esse. atque ex istis rem demonstrabo. præterea etiam decreta à senatu facta & Julio Cæsare apponam, quæ ad Hyrcanum gentemque nostram spectant.

β. "[n] ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥΤΟΚΡΑ-
"ΤΩΡ, καὶ ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων
"ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι,
"κἀγὼ ἦ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γενομένης ἀνα-
"γραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν τὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρ-
"χιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον,
"ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακεῖ ἦ γράμμασι. βούλομαι
"δὲ καὶ Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀναπε-
"θῆναι. ἔστι δὲ τοῦτο. ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκρά-
"τωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεὺς, μετὰ συμβουλίου γνώμης
"ἐπέκρινα. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νῦν καὶ
"ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔντε εἰρήνης καὶ πολέμου, πίστιν τε
"καὶ ἀγαθὸν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς
"αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, [o] καὶ ἐν τῷ
"ἐγγύς ἐν Αλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πανοπλιτῶν
"στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ πρὸς Μιθραδάτην ἀπο-
"στελεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς [p] ἐν τάξει ὑπερέ-
"βαλε, διὰ πάσας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ
"τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἱερεω-
"σύνην τε Ἰουδαίων διὰ παντὸς ἔχειν [q] κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναί
"τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε ἐν
"τοῖς [r] κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε καὶ τοὺς
"ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔστιν [s] ἀρχιερατικὰ ἢ φιλανθρωπά,
"ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν ἐν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ· ἐὰν δὲ
"μεταξὺ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῶν Ἰουδαίων ἀγωγῆς,
"ἀρέσκει μοι κρίνειν [t] γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. ἀλλαχμασίαν
"δὲ ἢ χρήματα [u] πράσεσθαι οὐ δοκιμάζω.

C. Julii Cæsaris litera ad Sidonios & decretum in gratiam Judæorum.

2. "CAIUS JULIUS CÆSAR, IMPE-
"RATOR, & pontifex maximus, dictator ite-
"rum, Sidoniorum magistratibus, senatui, popu-
"lo salutem. Si valetis bene est, ego quoque &
"exercitus valemus. Misi ad vos exemplar decre-
"ti in tabulas relati, quod ad Hyrcanum Alexan-
"dri filium, pontificem & ethnarcham Judæum,
"attinet, ut in vestris actis publicis reponatur.
"Volo etiam ut Græce Latineque tabulis æreis
"mandetur. Est autem hoc. JULIUS CÆSAR
"imperator iterum, & pontifex maximus, ex con-
"cilii sententia decrevi. Quoniam Hyrcanus Ale-
"xandri *filius* Judæus, & nunc & superioribus
"temporibus, tam pace quam bello, fidem & di-
"ligentiam nostris in negotiis præstitit, id quod
"ei multi Imperatores attestati sunt; & nuperri-
"me in bello Alexandrino in auxilium venit cum
"mille & quingentis militibus, & ad Mithrada-
"tem à me missus omnes in agmine fortitudine
"superavit; has ob causas Hyrcanum Alexandri
"*filium*, filiosque ejus Judæorum ethnarchas esse
"volo, & pontificatum Judæorum perpetuo reti-
"nere more patrio; esseque ipsum & filios ejus
"socios nobis, prætereaque in singularibus amicis
"recensèri; quæcunque etiam, propriis illorum le-
"gibus ad pontifices pertinent, aut *aliorum* beni-
"gnitate illis concessa sunt, ipsum filiosque ejus
"habere jubeo: siqua vero inter eos de Judaicis
"institutis quæstio oriatur, placet mihi judicium
"penes ipsum esse. ut vero illic hyemetur, aut
"pecuniæ ab illis exigantur, mihi non placet.

Alia à C. Cæsare decreta.

3. "CAII CÆSARIS consulis placita, con-
"cessa,

[g] Συμμαχίαν.] Post συμμαχίαν adjicit *Busb.* ὁ ἦ, μετὰ τὴν συγκλητον, δόγμα ἐκεῖ τοῦτο πεποίηκε. dein statim subjicit ea quæ sequuntur, ὧν τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν, reliquis omnibus quæ in medio sunt omissis.

[h] Ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναι.] Ἐδόξα *Gall.*

[i] Καπετωλίῳ.] Καπιτωλίῳ *Gall.*

[k] Οὐ μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος,] Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Κ. *Vat.*

[l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκοῦν στήλην,] Ita distinxi. antea erat, Ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκοῦν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι.

[m] Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν.] Conf. supr. c. 7. §. 2. SPANH.

[n] Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ, Γ. Ι. Κ. αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεύς malit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις. tom. 2. p. 24. aut potius αὐτοκράτωρ β. ἀρχιερεύς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον. p. 25.

[o] Καὶ ἐν τῷ ἐγγὺς] Hæc verba non sinunt nos dubitare (inquit *Petitus* p. 24.) quin Hyrcanus ipse in Ægyptum venerit cum auxiliis ad Cæsarem, prout testatur *Strabo* apud *nostrum* paulo supra, cap. 8. §. 3.

[p] Ἐν τάξει] *L. B.* ἐν τι τάξει. Legendum ἐν τῇ τάξει. HAV.

[q] Κατὰ πάτρια ἔθη,] Κατὰ τὰ πάτρια ἔθη *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[r] Κατ' ἄνδρα φίλοις] Inter varia amicorum epitheta, frequens est illud apud Latinos, quo *singulares* dicuntur. Id usurpaverat dubio procul Julius Cæsar in hoc decreto. unde *Josephus*, vel si quis alius ejus interpres Græcus, vocem Latinam minus intelligens κατ' ἄνδρα vertit. *Vetus Interpres* habet, *inter viros amicissimos esse censendos.* bene ad sensum, quanquam errore Græco, ni fallor, nequaquam percepto. *Cotelerius* in notis ad *Monumenta Eccles. Gr.* ad p. 64 *Tom.* 2.

[s] Ἀρχιερατικὰ ἢ φιλάνθρωπα,] Ita primus rescribendum esse monuit *Is. Casaubonus*, teste *Seldeno* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12. id quod firmatur ex sequentibus, §. 6. & ex *Cotelerio* in notis ad *Tomum* prædictum, ad p. 180. Ἀρχιερατικῶς καὶ φιλανθρώπως reponendum censet *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 2. p. 26. HUDS. Vel ἀρχιερατικὸν καὶ φιλάνθρωπον, immo è MSS. ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπα· *Selden. de Success. Pontif.* ex Casaubono p. 137. SPANH. Quum itaque optimus *L. B.* lectioni Casaub. adstipuletur, non est cur de alia solliciti simus. HAV.

[t] Γενέσθαι παρ' αὐτοῖς.] *L. B.* γίνεσθαι παρ' αὐτοῖς.

[u] Πράσεσθαι] *L. B.* πράτεσθαι.

[x] Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου] Γαΐου Καίσαρος αὐτοκράτορος, ὑπάτου *Vat.* ὑπὸ αὐτοῦ *Lugd. Bat.* Γαΐου Καίσαρος, δικτάτορος, ὑπάτου legisse videtur *Epiphan.* Verum (ut inquit *Petitus*, p. 59.) excidit nota numeralis, quam repone Γ. Κ. ὑπάτου ι. Sed & alia desunt. nam Hyrcani mentio certe præcesserat, unde hic habes cum pronomine relativo, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ, Hyrcani scilicet. Præterea verba illa Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου videntur ita accipi debere ut sint nota temporis quo factum est decretum, *C. Cæsare Cos.* nam vix est ut significent ista à Cæsare decreta & concessa: cum ad hunc sensum exprimendum addi oporteat præpositio.

γ. "[x] ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα,

γ Neg-

"ceſſa, decreta, ita ſe habent. Ut filii ejus princi-
"patu Judæorum gentis & locis ſibi conceſſis
"fruantur; atque pontifex ipſe & Judæorum eth-
"narcha eos defendat qui injuria afficiuntur. mit-
"tendoſque eſſe ad Hyrcanum Alexandri filium
"Judæorum pontificem legatos de ſocietate & a-
"micitia acturos; æreamque tabulam iſta conti-
"nentem dedicandam, & in Capitolio, & apud
"Sidonem & Tyrum, & Aſcalonem, & in tem-
"plis inſcriptam Romanis Græciſque literis; *cu-*
"*randumque* ut & hoc decretum ad omnes ſingu-
"larum urbium quæſtores earumque prætores &
"ad amicos *ſuos* perferantur, quo legatis lautia
"præbeantur, & mandata hæc paſſim divulgen-
"tur.

C. Ceſaris alterum decretum.

4. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator,
"conſul, honoris & virtutis & benignitatis ergo,
"conceſſit, quod felix fauſtumque ſit ſenatui
"populoque Romano, uti Hyrcanus Alexandri
"filius, & pariter ac ipſe ejus filii, pontifices &
"ſacerdotes fiant Hieroſolymorum totiuſque gen-
"tis, eodem jure rituque quo & majores eorum
"ſacerdotium tenuerunt.

Ejuſdem aliud decretum.

5. "CAIUS CÆSAR, quintùm conſul, de-
"crevit, ut iſti habeant muniantque Hieroſolymo-
"rum urbem, atque Hyrcanus Alexandri *filius* Ju-
"dæorum pontifex & ethnarcha eam occupet
"quemadmodum ipſe voluerit: & ut Judæis ſe-
"cundo *quoque* frugum locationis anno de reditibus
"eorum ſubducant; * & neque fiat *tributorum* re-
"demptio, nec eadem tributa *ſemper* ſolvantur.

Iterum aliud ejuſdem.

6. "CAIUS CÆSAR, imperator iterum, ſta-
"tuit, ut † propter urbem Hieroſolymorum tribu-
"ta pendat tota Judæorum ditio, excepta Joppe,
"idque ſingulis annis, niſi ſit annus ſeptimus,
"quem Sabbaticum appellant, quod mos eſt in eo
"neque fructus arborum legere neque ſeminare.
"utque in Sidone ſecundo quoque anno tributum
"reddant quartam ſatorum partem; ac præterea
"Hyrcano ejuſque filiis decimas ſolvant, quas eo-
"rum etiam majoribus ſolvebant. utque nemo vel
"Præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum
"auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab
"his exigere ad hybernandum, aut alio quocunque
"nomine, ſed ubique ſint injuriâ immunes. quæ-
"cunque etiam poſtea habuerint & poſſederint,
"aut emerint, his omnibus fruantur. Joppen civi-
"tatem præterea, quam ab initio habuerunt Judæi,
"cum ſocietatem cum Romanis facerent, illorum
"eſſe, quemadmodum & antea, nobis placere:
"tributa quoque hujus civitatis nomine habere
"Hyrcanum Alexandri filium ejuſque filios ab
"agri cultoribus, propter frumentum è regione &
"portu quotannis in Sidonem exportatum, mo-
"dios viginti mille ſexcentos ſeptuaginta quinque,

"συγκεχωρημένα, πεποιημένα, ἐστὶν ὅτως ἔχοντα.
"ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τὰς δε-
"δομένας τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ
"ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων [y] πομπῇ τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι
"δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλέξανδρον μὲν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων,
"πρεσβύτας τοὺς περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλεξομέ-
"νους· ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῷ δέλτον ταῦτα περιέχουσαν,
"ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ, καὶ Σιδῶνι καὶ Τύρῳ, καὶ ἐν Ἀσκάλω-
"νι, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένων [z] γράμμασι Ῥω-
"μαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς, ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι
"τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε
"τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβύταις πα-
"ρέχειν, καὶ διατάγματα πέμψαι παντάχοῦ.

δ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, [a] δικτάτωρ,
"ὕπατος, τιμῆς ἕνεκα καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν,
"συνεχώρησεν ὅπῃ συμφερόντως τὸ συγκλήτῳ καὶ τῷ δήμῳ τῷ
"Ῥωμαίων, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου μὲν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα
"αὐτοῦ, ἀρχιερῆς τε καὶ ἱερεῖς Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶ-
"ναι ὅπῃ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ [b] κατέχον.

ε'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [c] ὕπατος τὸ πέμπτον, ἔκρι-
"νε, τούτους ἔχειν καὶ τηρεῖσθαι τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ
"κατέχειν αὐτῇ Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰου-
"δαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς [d] προαιρῆται· ὅπως
"τε Ἰουδαίοις [e] ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ μισθώσεως ἔτει τοῦ προσό-
"δου [f] κόρον ὑπεξέλωνται, καὶ μήτε [g] ἐργολαβῶσί τινες,
"μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσιν.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔφη-
"σε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν [h] ὑπὲρ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν
"πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους,
"ὃν [i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπεὶ ἐν αὐ-
"τῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπεί-ρου-
"σι· καὶ ἵνα ἐν Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ [k] φόρου ἀποδιδῶσι,
"τὸ τέταρτον τῶν σπερμένων· πρὸς τούτοις ἔτι δὲ Ὑρκανῷ καὶ
"τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ
"τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε
"στρατηγὸς ἢ πρεσβύτης ἐν τοῖς ὁρίοις τῶν Ἰουδαίων [l] συμ-
"μαχίαν, καὶ [m] στρατιώτας [n] ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τῶν
"εἰσπράττεσθαι, ἢ εἰς ἀναγκασίαν, ἢ ἄλλῳ πῃ
"ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
"πάντα ἔχον [o] καὶ [p] ἐνεμέθησαν, ἢ ἐπρίαντο, πάντα πάντ'
"αὐτοὺς ἔχειν. Ἰόππην τε πάλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον Ἰου-
"δαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι
"καθὼς καὶ τὸ [q] πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· φόρους τε ὑπὲρ
"ταύτης τῆς πόλεως Ὑρκανὸν [r] ἔχειν Ἀλεξάνδρου μὲν καὶ παῖ-
"δας αὐτοῦ, καθὰ τῶν γῆν νεμομένων, χώρας καὶ λιμέ-
"νων ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι, μοδίους δισμυρίους
"[s] ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑπεξαιρουμένου δὲ

"τ[ῆς]

[y] Πομπῇ τῶν ἀδικουμένων.] Vim paſſis adeſſet *Ruſin.* SPANH. *L. B.* π. τ. Ἰουδαίων.

[z] Γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. infr. c. 12. §. 5. SPANH.

[a] Δικτάτωρ, ὕπατος,] Abeſt à *Lugd. Bat.*

[b] Κατέχον.] *Lugd. Bat.* διακατέχον.

[c] Ὑπατος τὸ πέμπτον,] Ὑπατος τὸ τρίτον reſcribendum cenſet *Petitus* p. 61. quod Hyrcanus legatos Romam miſit ad Cæſarem, eo quo in Africam expeditionem parabat tempore; eoque anno Cæſar, quo tertium conſul, itemque tertium dictator fuit, in Africam movit.

[d] Προαιρῆται.] *L. B.* προαιρεῖται.

[e] Ἐν τῷ —— προσόδου] *Ruſin.* in ſecundo anno locationis ex reditibus cori p. e. triginta modii ſubducantur, neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant. SPANH.

[f] Κόρον ὑπεξέλωνται,] Κόρους malit Cl. *Lowthius*, ſuſpicans numerum *cororum* librariorum negligentia excidiſſe. *Petitus* cenſet κόρον pro ſingulis *binis jugeribus* ſolutum fuiſſe.

[g] Ἐργολαβῶσί τινες,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 25. §. 2. SPANH.

* *Et neque fiat* tributorum *redemptio*,] Immuneſque ſint ab angariis & vectigalibus, *Gelen.* neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant, *Epiphan.*

[h] Ὑπὲρ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν] *Epiphanius* legiſſe videtur, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν πόλεως Ἰοππαίων, ὑπεξαιρουμένου δὲ ἑβδόμου ἔτους. Sed male, ut arbitror. nam excipi debere Joppen ab hoc tributo *licet* colligere hac ead. §

† *Propter urbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Judæorum ditio*,] *Id eſt*, ad reficienda Hieroſolymorum mœnia.

[i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν,] Conſer mox infr. §. eadem & ἀλλοι. lib. 2. c 17. §. 1. SPANH.

[k] Φόρου] *Gen.* φόρων. SPANH.

[l] Συμμαχίαν] Ἀνυσᾶ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[m] Στρατιώτας ἐξείη,] Ita ex conjectura. prius erat στρατιώτας. dein μὴ ἐξείη legendum conjicit Cl. *Lowthius.* quod ſane poſtulare videtur loci ſententia.

[n] Ἐξείη,] *L. B.* ἐξίη.

[o] Καὶ ἐνεμέθησαν, ἢ ἐπρίαντο,] *L. B.* καὶ ἐπρίαντο καὶ διακατέχον, καὶ διενεμήθησαν.

[p] Ἐνεμέθησαν,] Cum alii exiſtimarint ἐνεθυμήθησαν nulla ſignificatione verbi ἐνθυμέομαι huic loco convenire, non dubitavi ἐνεμήθησαν reſcribere è *Cod. Vat.* Ἐνεθυμάσθησαν, levicula mutatione, voluit *Petitus*, ab ἐνθυμάζω *invado*, ex *Heſychio* voce ἐνθύμημα.

[q] Πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν·] *L. B.* πρῶτον ἡμῖν ἀρέσκειν.

[r] Ἔχειν] Abeſt à *L. B.*

[s] Ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε,] *L. B.* ἑξακισχιλίους ἑβδομήκοντα πέντε.

ε Ἐ-

"[t] ἑβδόμῳ ἔτει ὃ [v] Σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ [x] ἔτε ἀρῶ-
"σιν ἔτε τὸ ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώ-
"μας τὰς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Ὑρκανὸς ὁ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτοῦ πρότερον ᾐκατίσχυον, [y] ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ
"ταῦτα Ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅτι τοῖς δικαίοις οἷς
"καὶ πρότερον εἶχον· μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια,
"ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους ὁ [z] τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὧν,
"τάτε Φιλάνθρωπα, ὅσα τῷτε δήμῳ ψηφισαμένῳ ὁ τῇ
"συγκλήτῳ ἔχον. ὅτι τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐ-
"τοὺς ἐξεῖναι ἐν [a] Λύδδοις. τάς τε τόπους ὁ χώρας καὶ
"ἐπίκια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας ὁ Φοινίκης συμμάχοις
"ὄσι Ρωμαίων καὶ δωρεὰν ὑπῆρχε καρπᾶσθαι, ταῦτα δο-
"κιμάζει ἡ σύγκλητος Ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην ὁ Ἰουδαίους
"ἔχειν. δίδοσθαί τε Ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ ὁ πρεσ-
"βεύταις τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἐν τῷ πυρμῇ μονο-
"μάχων ὁ ἡμέρων καθεζομένους μετὰ τῶν συγκλητικῶν θεω-
"ρεῖν· [b] καὶ αἰτησαμένους ὅσοι διάπορον ἢ ὅσοι ἐπ-
"πάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ
"[c] ὑπομνήματα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα τῶν
"ἀπάντων, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται.

ζ. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [d] αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ
"τέταρτον, ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμέ-
"νος ἐν τῷ Λατίῳ, λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δικαίων τῶν Ὑρκανοῦ
"τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιούτους.
"[c] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων [f] ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μαρτυ-
"ρησάντων Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ὅτι τε
"συγκλήτῳ καὶ δήμῳ Ρωμαίων, ἀγαθοεργήσαντός τε τοῦ δήμου
"καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, [g] καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημο-
"νεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων καὶ
"τοῖς Ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ρωμαίων
"ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ὧν εὐεργέτησαν
"ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ.

η'. "[h] ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγὸς, ὕπατος Ρω-
"μαίων, Παρίοις ἄρχουσι, βουλῇ, [i] καὶ δήμῳ χαίρειν.
"συνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ, καὶ τινες τῶν παροίκων
"Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων· καὶ συνεφά-
"νισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματα κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πα-
"τρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει κατὰ
"τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψη-
"φίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, [k] καὶ
"χρήματα εἰς συνδεῖπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν
"αὐτῶν μηδὲ ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ Γάϊος Καί-
"σαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι
"κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ
"ἐκώλυσεν, ἅτε χρήματα συνεισφέρειν, ἅτε συνδεῖπνα
"ποιεῖν. ὁμοίως δὴ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων,

"except to ſeptimo anno quem Sabbaticum vocant,
"in quo neque arant neque fructum ex arboribus
"colligunt. vicos autem quos in Magno campo
"Hyrcanus ejuſque majores olim poſſederunt, Se-
"natui placere iſtos habere Hyrcanum & Judæos,
"eodem jure quo & prius habuerunt: manere
"etiam jura quæ ab initio erant inter Judæos &
"pontifices, ut & beneficia quæ à populo & ſenatu
"conceſſa habuerunt. prætereaque eodem jure li-
"cere uti & in Lyddis. loca etiam & agros & vil-
"las, quæ fuerunt regum Syriæ & Phœniciæ ſo-
"ciorum populi Romani, quorum uſumfructum
"ceperunt ex eorum donatione, placet ſenatui ut
"Hyrcanus ethnarcha & Judæi habeant. item
"Hyrcano licere ejuſque filiis & legatis ab eo miſ-
"ſis, ut in ludis Gladiatoriis & pugnis cum beſtiis
"inter ſenatores ſpectandi gratia ſedeant: cumque
"petiverint à dictatore aut magiſtro equitum ut
"in publicum prodeant, illis, in ſenatum introdu-
"ctis, reſponſum reddendum, intra decem in uni-
"verſum dies, ex quo factum fuerit ſenatuſconſul-
"tum.

7. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator C. *Cæſaris poſtremum decretum.*
"quartùm, conſul quintùm, perpetuus dictator de-
"claratus, hujuſmodi verba fecit de jure Hyrcani
"Alexandri filii, Judæorum pontificis & ethnar-
"chæ. Quandoquidem imperatores, qui ante me
"fuerunt, teſtimonium dederunt Hyrcano ponti-
"fici Judæorum & Judæis, tam in provinciis quam
"coram ſenatu populoque Romano, atque gratias
"eis populus & ſenatus egerit, bonum factum, ut
"nos quoque meminerimus & operam demus, ut
"Hyrcano & Judæorum genti filiiſque Hyrcani
"à ſenatu populoque Romano debitæ eorum erga
"nos benevolentiæ & beneficiis in nos collatis
"gratiæ referantur.

8. "CAIUS JULIUS, prætor, conſul Roma- *Caji Julii decretum.*
"norum, Pariorum magiſtratibus, ſenatui, *ac* po-
"pulo ſalutem. Convenerunt me Judæi in Delo,
"& quidam ex Judæis *inſulæ* inquilinis, præſenti-
"bus etiam veſtris legatis; & ſignificarunt, quod
"vos etiam decreto eos prohibetis patriis ritibus
"& ſacris uti. Quocirca mihi non placet ejuſmo-
"di decreta contra amicos & ſocios noſtros fieri,
"vetarique eos ex ſuis inſtitutis vivere, & confer-
"re pecunias in epulas & rem divinam, præſertim
"cum nec Romæ iſta facere prohibeantur. Nam
"Cajus Cæſar, prætor noſter & conſul, cum edicto
"vetaret ullas in urbe coitiones haberi, ſolum iſtæ
"ne fierent, ſimulque ne pecuniam conferrent aut
"convivia agitarent, non interdixit: ſimiliter &
"ego, alias coitiones prohibens, illis ſolis permit-
"to

t Ἑβδόμῳ ἔτει] Ita expreſſe è *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ᾧ ὁ'. ἔτει in *Editis Aliiſque.* ὑπεξαιρουμένου ᾧ κύκλῳ ἔτους *excepto illo orbis anno* legit *Petitus*, p. 41. ο pro κύκλῳ poſito, cujus erat figura. nam orbis erat hebdomas annalis, recurrebat quippe in orbem. Sed pari jure reſcribere liceret ᾧ ὅλῳ ἔτει, quod ο ſit litera initialis vocis ὅλῳ.

v Σαββατικὸν] Paullo antè §. ead. SPANH.

x Οὔτε ἀρῶσιν] Abeſt à *Gen.*

y Ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ] Ita ex præced. h. ejuſd. §. ἐμοὶ ἀρέσκειν· ſi quis utroque loco malit ἀρέσκῃ, per me licet.

z Τοῖς ἀρχιερεῦσιν] Hiſce etiam καὶ τοῖς ἱερεῦσιν addit *L. B.* HAV.

a Λυδδοις.] Λύδδα, Samaritica antea Præfectura, iis ademta & Judæis data à Demetrio, ſupra lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

b Καὶ αἰτησαμένους] Locus antea ſic ſe habebat, θιαζεῖν· αἰτησαμένους δὲ ὁπόσοι ὑπάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι, καὶ τὰ ὑπομνήματα αὐτοῖς ἀποδίδωσιν ἐν ἡμέραις δέκα τῶν ἁπάντων, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται). aliter diſtinxi, & tranſtuli ab hac voce ad αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, ἀποιδόσθαι reſcripſi, & ἀφ' ἧς reſtitui ex *MSS.*

c Ἀπομνήματα] *L. B.* ὑπομνήματα.

d Αὐτοκράτωρ,] Αὐτοκράτωρ τὸ τέταρτον juxta *Epiphanium*, voce δικτάτωρ omiſſa. Verum (inquit *Petitus*, p. 56.) licet recte expungatur δικτάτωρ, male ſe habet αὐτοκ. τὸ τέταρτον, nam imperator ſextùm dictus eſt in quinto conſulatu, ſi nummis fides, in quibus, G. CAESAR. COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO, ut & CAESAR. AUGUR. IMP. QUINCT. COS. QUART. DICT. QUART. PARENS. PATRIAE. Quare reſcribendum αὐτοκράτωρ τὸ ς'. ὕπατός τε τὸ ε'. διατ. &c. Eadem fere habet *Petavius* (lib. X. *de Emend. Temp.* c. 57. p. 258.) qui ſuſpicatur vel pro IMP. IV. legendum VI. vel duorum reſcriptorum Cæſaris inſcriptiones diverſas in unam coaluiſſe, librariorum vitio. Præterea videſis *Petitum*, p. 57.

e Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων] Imperatores hi videntur fuiſſe, *Pompejus*, *Scaurus*, *Gabinius*.

f Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις] Ἐν τοῖς ἐπ' ἀρχῆς malit *Petitus*, ut ſenſus ſit, *cum ii qui ante me fuerunt imperatores, quando verba fecerunt de rebus à ſe in magiſtratu geſtis, in Senatu & apud populum Romanum teſtim. &c.*

g Καλῶς ἔχει] Quod autem dixit in hac oratione Cæſar, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν &c. eo monente præſtitum fuiſſe à Senatu nullus dubito; videturque pars illius Senatuſconſulti fuiſſe, quod legitur in hæc verba, Γαΐου Καίσαρος δεδογμένα &c. p. 628. v. 40. [de quibus vide *Annott.* ad imum paginæ.] *Petitus*, p. 58. & 59.

h Ἰούλιος Γάϊος,] Ἰούλιος Γάϊος, δικτάτωρ, ὕπατος juxta *Vet. Interpr.* Illud στρατηγὸς recte ſe habere, ſed ὕπατος delendum eſſe cenſet *Petitus*, p. 64. Et quod ad nomen hujus Prætoris attinet, putat fuiſſe Ἰούνιος Γάϊος.

i Καὶ δήμῳ χαίρειν.] Illud καὶ additum ex *Lugd. Bat.* HAV.

k Καὶ —— εἰσφέρειν,] Conf. infr. §. 12. SPANH.

l Αὐτῶν μηδ' ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων.] *L. B.* αὐτοῖς μὴ ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένοις.

"to ex patriis moribus & inſtitutis congregari & "in eo perſiſtere. Quare bonum factum *erit*, ut "vos etiam, ſi quid contra amicos noſtros & ſo- "cios edixeritis, id *ipſum* abrogatum iretis, pro- "pter illorum erga nos merita & benevolen- "tiam.

"τέτες μόνες ἀπιτρέπω κ τὰ πάτρια ἔθη κ νόμιμα "συνάγεσθαί m τε κ ἱςᾶναι. κ ὑμᾶς οὐ καλῶς ἔχει, "εἴ τι κ τ ἡμετέρων φίλων κ συμμάχων ψήφισμα "ἐποιήσατε, τέτο n ἀκυρώσαντας. Δι ὃ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν "ἀρετὴν κ εὔνοιαν.

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in ſenatum introducunt.

9. Poſt mortem autem C. Cæſaris, M. Antonius & P. Dolabella conſules ſenatum convocabant, & introductis Hyrcani legatis de illorum poſtulatis retulerunt, & amicitiæ fœdus cum eis fecerunt: & omnia illis concedi ſenatus decrevit, quæcunque impetrare voluerunt. Appono autem etiam decretum, ut demonſtrationem eorum quæ dicuntur ad manus habeant lectores hujus hiſtoriæ. Erat vero tale.

Θ'. Μετὰ δ τ ο Γαΐε θάνατον, Μάρκ Ἀντωνίε κ Πόπλι Δολοβέλλας, ὑπατοι ὄντες, τῷ τε σύγκλητον συνήγαγον, κ P τὰς Ὑρκανὸ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, κ φιλίαν πρὸς αὐτὸς q ἐποίησαν· κ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλη ἐψηφίσατο, ὅσων r τυγχάνειν ἐβούλοντο. s Ἐπιτάγματι δ ἐγὼ τὸ δόγμα, ὅπως τῷ ἀποδείξει τ λεγομένων ἑπόμενον ἔχωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν t πραγματείαν. Ἐν δ τούτῳ.

M. Antonii & P. Dolobellæ decretum.

10. "Senatuſconſultum ex ærario deſcriptum "ex tabulis publicis quæſtoriis, Quinto Rutilio "C. Cornelio quæſtoribus urbanis, tabula ſecunda "& ex primis. ANTE DIEM TERTIUM i- "dus Apriles in æde Concordiæ ſcribendo adfue- "runt Lucius Calpurnius *tribu* Menenia Piſo, "Servius Papinius Lemonia Potitus, Cajus Cani-

ι'. "Δόγμα συγκλήτε v ἐκ δ ταμείε ἀναγεγραμμέ- "νον x ἐκ τ δέλτων τ δημοσίων τ ταμιδλικῶν, y Κοίντῳ "Ρετιλίῳ Κορνηλίῳ ταμίαις κ πάλιν, z δέλτῳ δ δευτέρᾳ ἐκ "a τ πρώτων. b ΤΗι ΠΡΟ ΤΡΙΩΝ εἰδῶν Ἀπριλλίων ἐσ "τῷ ναῷ τ Ὁμονοίας γραφομένῳ παρῆσαν, Λύκιος c Καλ- "πέρνιος Μενενία Πείσων, Σερβίος Παππίνιος Λεμωνία Πο-

m Τε κ ἱσαδ.] Voces τε κ ἱσαδ non interpretatur *Epiphan.* κ ἱσιάδ legendum eſſe conjicit *Petitus*, p. 66. nec mihi diſplicet conjectura.

n Ακυρώσαδ.] *L. B.* ἀκυρῶσαι.

o Γαΐε θάνατον,] Καίσαρ *Busb.* Forſan Γαΐε Καίσαρ.

p Τὰς Ὑρκανὸ πρέσβεις εἰσαγαγόντες,] Τὰς malui cum *Busb.* quam δ *Editorum Aliorumque.*

q Εποιησαν·] Εποιησανθ *Busb.*

r Τυγχάνειν ἐβούλοντο.] Ita ex *Codd. Voſſ.* in *Vulgatis* & *cæteris* omnibus (quod ſciam) libris *MSS.* τυγχάνειν ἐβούλοντο· κ Δολοβέλλας ἡ λαὸν εἰσῆγε Ὑρκανὸ γράμματα ἐπιτρέψ τοῖς κ' τὴν Ασίαν ἅπασαν, κ τὴ Ἐφεσίων πόλι, πρωτεύσῃ τ Ασίας ὔσης. Δολοβέλλα αὐτοκράτορ &c. reliquis omiſſis. Non ita tamen in codicibus *Latinis*, utpote plenioribus: quorum etiam defectus in ſequentibus notare non gravabor.

s Παραγγέλματι δ κ τὸ δόγμα,] Hic incipit ingentis lacunæ ſupplementum à *Jacobo Gronovio* ſartum, cujus deinceps integras notas ſubjecimus. Dedicationem vero, atque Præfationem, inter ſimilia Collectanea ſuis locis collocavimus. HAV.

t Πραγματείαν.] MS. πραγματίαν.

v Ἐκ δ ταμείε] Satis caute peculiarem hanc deſignationem loci vel ipſe auctor addidit, vel iſtæ urbes, quibus id SCtum exhibitum fuit, & unde Joſephus exſcripſit ac repetiit, eas voces habuerunt adſcriptas. Sic enim probabatur legitima ejus auctoritas, non tantum quod hinc patebat exſtare, ſed quoniam decretum tale vix ante poſſet vindicare aliquam vim, niſi poſtquam illuc delatum eſſet, quo ſpectat locus Taciti lib III. Annal. cap. 51. & alia tam multa antiquorum verba, ut fere erubeſcendum ſit recentiores feciſſe, ut id ipſum adeo ſæpe ab ipſis itererur, ac denuo per typos moneretur, tanquam non unicuique patens. Inde ergo petitum eſt hoc fidei & probationis pignus, quo illa tum vigere incepit. GRONOV.

x Ἐκ τ δέλτων τ δημοσίων τ ταμιδλικῶν.] An non ſatis multa verba? & poſſet videri abundantia ſupervacua Quum enim ærarium foret cura propria quæſtorum, non tantum ratione pecuniarum ſed etiam tabularum publicarum, ut per quos etiam conſulta publica in id deferebantur, certe alterutrum ſuffecturum erat. Nimirum ita res ſe habuit, ut & tabulæ de pecuniis ſeu redactis ex provincia ſeu variorum redituum imperii, omnes illæ forent etiam publicæ & per quæſtores conficerentur; ut hinc quum diſtincte loqui oporteret, videatur ſuffeciſſe ad has pecuniarias intelligendas, ſi dicerentur tabulæ publicæ, quod ab initio quæſturæ inceptum videtur continuaviſſe in perpetuum. Sed poſtea quum ad eoſdem quæſtores fuit delata etiam cura ſervandi Senatuſconſulta & decreta; tabulas, quas de iis conficiebant, & ex quarum diſpoſitione patebat ſingulorum locus, & ex delatione firmitas, videntur diviſſe tabulas, ut erant, etiam quidem publicas, ſed ſimul quæſtorias, quod in ea potiſſimum parte ærarii ſervarentur, quæ in cura quæſtorum eſſet. Quippe haud dubie ærarium ſic fuit diſtinctum, ut conclave aliud (unum ſive plura) inſervierit cuſtodiæ pecuniarum, aliud SCtis. Itaque quum Joſephus ſupponi debeat hæc olim hauſiſſe vel ex exemplo, quod patuit in templo Hieroſolymitano, vel loco ærarii Saturni quo æra legum & SCtorum deferri & ſervari ſolebant, apparet unicum ſpecimen præſcriptionis, quæ ſolebat præponi apographis illis, quæ auctoritate publica ex authentico ſumptæ & deſcriptæ erant, cui ſimile nullum memini legiſſe. GRON.

y Κοίντῳ Ρετιλίῳ Κορνηλίῳ] Memorandi iſtius anni DCCIX quæſtorum urbanorum nomina penitus interciderunt, ut patet ex Faſtis per viros doctos collectis. Eſt quidem apud Pigium Cornelius Spinther, ſed non alia ejus mentio, quam quod titulo Exquæſtoris extra urbem & Italiam fuerit, ut hinc ea pars inſtaurari queat. Notabis tamen vocem Ρετιλίῳ tantum eſſe poſitam in margine, ut quædam quoque alia, ſed tamen omnia egregia ad reſtitutionem hujus loci, ut videatur ea vir doctus in margine notaviſſe collecta ex pleniore codice Manuſcripto, ut idcirco etiam de hoc nomine dubitare non ſuſtineam & ideo poſui ſuo ordine. Alioquin ſi res ita habuiſſet, facile & credibile erat auctorem ſcripſiſſe Κοίντῳ Κορνηλίῳ ταμίαις, ut ſolent in his collegiis Romani per negligentiam copulativæ. GRON. In *Epiphanii* libris, *ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode; dum tertio idus Aprilis in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calpurnio & reliquo Senatu. Publius Dolobella & M.*

z Δέλτῳ δευτέρᾳ] Magis etiam notabilis eſt hæc deſignatio, nempe quod hoc SCtum fuerit tabula ſecunda & ex primis. Sic enim videmus in hoc ſpecimine finiri velut ex more communi verba ſolita præmitti exemplis decretorum *publicorum*; quæ deſcriberentur publico juſſu, & deſcripta in alias mitterentur regiones aut provincias aut urbes, addito non tantum loco, quem in ærario obtinebant, ſed etiam præpoſitis nominibus quæſtorum, qui tunc erant, quum iſta deſcriberentur; prout nunc cenſeo conſiderari debere nomina quæſtorum, quæ hic poſita cernimus. Illud itaque ταμείου τ δέλτου τ ταμιδλικῶν ſupponi oportet bene magni ſpatii, ſive id haberi oporteat unum conclave, ſive in plura diductum, ut illic tot æra, quæ fuerunt innumera in tanto & tanti temporis imperio, in manifeſto penderent oculis ſtatim expoſita, & ibidem δέλτου δευτέρου κ ἐκ τ πρώτων hanc fuiſſe, ut decretorum tabulæ illic fuerint fixæ numero facto & collecto ab ipſo ingreſſu, ut diceretur tabula prima, ſecunda, tertia &c. prout propinqua eſſet ingreſſui: nec tantum primæ aut ſecundæ aut tertiæ pro ordine, in quem erant digeſtæ ab ſummo tabulato ad infimum ſolum, vel vice verſa, ubi profecto potuerunt plures eſſe ordines, non ſecus ac hodie forulos librorum formamus. Eſt aliquid ſimile in tabernis veterum, quas ita depingit *Martialis* I, 18.

Hoc nomen dominus gerit taberne,
De primo dabit alteroque nido
Raſum pumice, purpuraque litum.

Quinimo talis ordo tabularum in porticibus ornandis apud Cl. Sponium in Miſcellan. pag. 337. ἠτησατο τὴν εἰκόνα ἐν τῇ τάξει τῶν πρώτης τοῦς τ Δωρικῆς, ubi vir doctus reddidit *ſtatuam ejus collocent juxta tabulas primæ* (h. e. incipientis, & prope ingreſſum, ut ego explico) *porticus Doricæ*, confundens tabulas & menſas. GRON.

a Ἐκ τ πρώτων.] Diverſi, ut puto, foruli erant, Decretis adſervandis deſtinati, ſignatique numeris, I. II. III. &c.

b Τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν Ἀπριλίων] Itaque nec menſis integer præterlapſus fuit ab Idibus Martiis occiſo Cæſare inclitis, ut *hinc* pateat, quantopere urſerint Judæi, homines ardenti fervidoque ingenio & præſertim in ſuis commodis, confirmationem favoris & privilegii ab Julio ſperati; quum tantæ curarum moles confluerent de univerſi imperii lapſantis cuſtodia, *hi* tamen de ſuis per Aſiam ſparſis civibus cupiverunt eſſe certi. Nempe ad id impetrandum ab utroque conſule plurimum valuit imber aureus, ut palam de M. Antonio ſcribunt cum infamia ejus perpetua veteres ſcriptores. GRON.

c Καλπέρνιος Μενενία.] Ita niſi fallor jure edidi, quum in MSto reperirem vitioſum κ καρπίνιος μενλία, quum in eo ſequerer exempla doctorum hominum, quibus in aliis ſcriptoribus occurrit idem error. Mox in MS. erat Σεμπρ Παπτίνιος Νεμωνία Τάϊντος, ubi prima vox videbatur abundare duabus literis ν, quas expuli. Certe id mihi probabilius viſum fuit, ad ſimilitudinem præcedentis decentius, (ubi etiam tamen poterat videri ſcripſiſſe Λύκι Γαΐε ὑὸς Καλπ.) quam ſi vellem tentare Σερ. Σ. ὑὸς, hoc eſt, *Servius Servii filius*. Falſa iſta Nemonia tribus mox adhuc occurrit. Et recte ſpero mutaviſſe. GRON. Καὶ Καρπίνιος Μενενία. Πείσων Σεμπρ Παπτίνιος Νεμωνία Τάϊντος in *MSS. Voſſ.* Verum in textu exprimendo ſequutus ſum *Gronovium*, cui in notis non diſplicet ut legatur Λύκιος Γαΐε ὑὸς Καλπ.

d Τε-

"Ποπίος, Γάϊος Καινίνιος [d] Τηρεντίνα [e] Ρεβίλιος, Πόπλιος
"[f] Τιδήτιος, Λεύκιος [g] Απυλῖνος Λευκίε ὑὸς Σεργία, [h] Φλά-
"βιος Λευκίε Λεμωνία, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίε Παπ-
"ειρία, Μάρκος [i] Ακύλιος Μάρκε Μαικία, Λεύκιος [k] Ερύκιος
"Λευκίε [l] Στελλατίνα, [m] Μάρκος Κοίντιος [n] Μάρκε ὑὸς
"Πολλία [o] Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέρ[p]ιος. Πόπλιος Δολο-
"βέλλας, Μάρκος Αντώνιος ὕπατοι [p] λόγες ἐποιήσαντο. περὶ
"ὧν [q] δόγματα συνεκλήτε Γάϊος Καῖσαρ ὑπὲρ Ιουδαίων
"ἔκρινε, κ εἰς τὸ ταμιεῖον δεῖν ἔφησεν ἀνενεχθῆναι, περὶ
"τέτων ἀρέσκει ἡμῖν γνώναι, [r] ὡς κ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ κ
"Μάρκῳ Αντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδοξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτα
"εἰς δέλτους κ πρὸς τὰς κ πάλιν ταμίας, ὅπως φροντίσω-
"σι καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι διπλοῦχοις. [s] ἐγένετο πρὸ
"πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῷ ναῷ τ Ομονοίας. οἱ δ
"πρεσβεύοντες παρ' Υρκανε τ ἀρχιερέως ἦσαν ἕτοι· Λυσί-
"μαχος Παυσανίου, Αλέξανδρος Θεοδώρου, Πατρόκλος
"Χαιρέου, Ιωνάθης Ονείου.

ια'. Επεμψε δ τέτων Υρκανὸς [t] τ πρεσβέτων ἕνα καὶ [v] πρὸς Δολοβέλλαν τ τ Ασίας τότε ἡγεμόνα, ἀξιῶν αὐτὸν λῦσαι τὺς Ιουδαίους τ στρατείας, καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν αὐτοῖς ἔθη, [x] ἀπολιπεῖν τε κ ταῦτα ζῆν. [y] λαβὼν δ ὁ Δολοβέλλας τὰ παρὰ Υρκανε γράμματα, μηδὲ βουλευσάμενος ἀπιστείλῃ [z] τοῖς κ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ τῇ Εφεσίων πόλει [a] πρωτεύσῃ τ Ασίας, [b] περὶ τῶν Ιουδαίων. ἡ δ ἀπιστολὴ τοῦτον τὸν τρόπον.

"nius Terentina Rebilius, Publius Tidetius, Lu-
"cius Apulinus Lucii *filius* Sergia, Favius Lucii
"*filius* Lemonia, Publius Platius Publii *filius* Pa-
"piria, Marcus Acilius Marci *filius* Mæcia, Lu-
"cius Erucius Lucii *filius* Stellatina, Marcus Quin-
"tius Marci filius Pollia Plancillus, Publius Serius.
"Publius Dolabella, Marcus Antonius conſules
"verba fecerunt. In quibus rebus ſenatuſconſulto
"Cajus Cæſar pro Judæis decrevit, neque ante cu-
"ravit in ærarium deferri, de his placet nobis fie-
"ri, ſicut etiam Publio Dolabellæ & Marco An-
"tonio conſulibus viſum fuit, & deferre iſta in
"tabulas, & ad quæſtores urbanos, ut & ipſis curæ
"ſit ea in tabulis duplicibus reponere. Factum eſt
"ante diem quintum idus Februarias apud ædem
"Concordiæ. Legati autem ab Hyrcano pontifi-
"ce erant iſti: Lyſimachus Pauſaniæ *filius*, Ale-
"xander Theodori, Patroclus Chæreæ, Jonathas
"Oniæ.

11. Sed & ad Dolabellam, qui tunc Aſiæ præ- *Legatum ad Dolobellam mittit Hyrcanus.*
erat, Hyrcanus unum ex his legatis miſit, obſe-
crans ut dimitteret Judæos à militia, & ſervaret
eis patria inſtituta, ſineretque ex illis vitam agere.
Dolabella vero poſt acceptas ab Hyrcano literas,
nulla adhibita deliberatione, tum omnibus Aſiatici-
cis epiſtolam miſit, tum etiam Epheſiorum urbi,
quæ prima erat Aſiæ, de Judæis. Atque epiſtola
illa erat hoc exemplo.

12. "PRY-

[d] Τηρεντίνα Ρεβίλιος,] Id quoque probatum iri ſpero, quum ſic repono pro τηρεντίνα ῥεβίλιος, etſi potuit Joſephus, & in prima voce literam ι omiſiſſe quocunque caſu. Nam ultimam partem cognominis etiam extulerit per λιος, ut ſæpe Græci, & infra adeſt Κοιντιλίῳ. ſed quum non ſit credibile etiam ſic exſtitiſſe in primigenio, opinor recte etiam me vertiſſe. GRON.

[e] Ρεβίλιος, Πόπλιος] Sic *Gronov.* Ρειλιος in *MSS.* Forſan Τερεντίνα Ρειλιος.

[f] Τιδήτιος, Λεύκιος] Mallem Τιδέτιος.

[g] Απυλῖνος Λευκίε ὑὸς Σεργία,] Forſan Αχυλῖνος.

[h] Φλάβιος Λευκίε Λεμωνία,] Huic nomini præreptum eſt ſuum prænomen, quod videtur fuiſſe ei antepoſitum, forſan interceptum ab voce præcedente στρατείας, quaſi fuerit *Aulus Flavius*. GRON. A. Φλάβιος legendum recte conjicit *Gronov.* prænomine forſan abſorpto à litera finali in voce præcedente.

[i] Ακύλιος Μάρκε Μαικία,] Nomen valde dubium ad Latine exprimendum, utrum fuerit *Acilius*, an *Aquilius*. GRON. Ita edidit *Gronov.* Ακυλιος in *MSS.* an pro Ακυίλιος vel Ακυιλλιος, aliorum eſto judicium.

[k] Ερύκιος Λευκίε Τελλατίνα.] Sic erat in MS. plana aberratione, ut mihi videbatur, pro Στελλατίνα. GRON.

[l] Στελλατίνα,] Non dubitavi Στελλατίνα in textum recipere, prout legendum eſſe conjecerat *Gronov.* Τελλατίνα corrupte in *MSS.*

[m] Μάρκος Κοίντος Μάρκε ὑὸς Πολλία] Verba iſta ſic exſtant in MS. varie corrupta, quum ſecunda vox ut alterum prænomen tolerari nequeat, unde ad Quintios retuli, quorum quum ſint talia cognomina jam olim. quæ deducuntur ex nominibus familiarum aut aliis cognominibus, ut Criſpinus ab Criſpus, Flamininus ab Flaminius, poteſt etiam tolerari Plancilus pro Plancillus ab Plancus vel Plancius, ut in Arriis eſt Balbillus, quamvis exſtare haſtenus hoc tantum loco novi Plancillum, cui valde affine eſt cognomen Pacilus jam in republica uſurpatum. Tribum illi dedi, quæ proxima erat ſcripturæ corruptæ. GRON.

[n] Μάρκε ὑὸς Πολλία] Ita *Gronov.* Μάρκῳ Κοίντῳ Μάρκε ὑὸς Πολλία in *MSS.* Ποπλιλλα forſan pro Ποπλιλλα vel Ποβλιλλα.

[o] Πλαγκίλλῳ, Πόπλιος Σέρ[p]ιος.] Πλαγκίλλῳ in *MSS.* Πλαγγιλλῳ *Gronov.*

[p] Λόγες ἐποιήσαντο.] Sic *Gronov.* λόγοις & mox δόγμασι in *MSS.* Sed in poſteriori verbo ſextæ literæ ſuperſcribitur T.

[q] Δόγματα —— ἔκρινε,] Sic loquitur, quaſi plane iſta res jam fuiſſet acta in ſenatu & conſulto ejus firmata ante necem Julii. Quod ſi ita eſt, jam intelligimus interiorem cauſam, cur in exterarum gentium multitudine necem Julii ejulante ſic eminuerit inſania Judæorum, ut diſerte notat Suetonius, quod viri docti non ſatis perſpiciunt, quum in hoc arcano ea res ſita ſit. Quid ſi tamen non videatur factum fuiſſe vivo Cæſare, ſed univerſum hoc includi & pendere ab uno SCto de ratis habendis actis Cæſaris, ut ſint verba plena doli & ex violentia ac juſſu M. Antonii ſic compoſita? Haſtenus tamen ſequimur quod ſcriptum eſt. GRON.

[r] Ως κ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ] Ως κ συνεκλήτῳ ἔδοξεν juxta *Epiphanium*, qui vertit, *ſicut & Senatui viſum eſt ut hæc in tabulis æreis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus curent & illi in tabulis reponere quod decretum eſt. Quinto idus Februarias &c.*

[s] Εγένετο πρὸ πέντε εἰδῶν] Nempe iſta delatio SCti in ærarium. Tantum ſcilicet temporis traxit iſta ad pleniſſimam SCti confirmationem requiſita nota, antequam poſſet peragi, ſive ob moleſtias reipublicæ exortas, ſive artibus utriuſque Conſulis rapaciſſimi per annum ſuum, ut inde adhuc fieret hæc res Judæis pretioſa magis & carior, & per decem menſes concurſare debuerint ad impetrandam hujus rei conſummationem, ac SCtum æri incidendum, & quidem ita, ut tabulæ eſſent duplices. Erant enim alioquin ἁπλᾶ. & hinc quoque talia inde ſumpta exempla, ut notum ſatis. Sed nunc etiam id ipſum ſingulare eſt, tanquam SCta omnia in ærario non ſint inciſa uni & patenti tabulæ, ſed multa duplicibus, ut haberentur plane δίπυρα, atque unum per duas tabulas extenſum complicari poſſet & ſic dimidium loci tantum occupare, quam alioquin teneret. An vero pertinuit hoc ad SCta de provinciis & regionibus exteris, ut illis ſeparatim deſtinatum fuerit conclave, idque juxta parietes habuerit ſuſpenſas δίλινα διπτύχια vel διπύρια, tam bene illuſtratas olim ab Salmaſio, quam facinoroſe tractatas nuperrime ab clericato omnium librorum, quos non legit, editore. Ex hoc loco utique præclara antiquitatis illuſtratio non tantum æratii Saturni, ſed ubi illa δίπτυχα vel δίπυρα fuerint, notabiliter uſurpata. GRON.

[t] Τῶν πρεσβέτων ἕνα] Quis ille ſpeciatim fuerit exprimitur ab Joſepho in ſequentib. ex teſtimonio ipſius Dolabellæ ad civitatem Epheſinam, nempe Alexander Theodori filius. Sed pariter inde probatur illic ſcribi admodum minute Δολοβέλλας ϛ λαβὼν δὲ παρὰ Υρκανε γράμματα, ſed quæ patet per fraudem quandam & aſtum ex pleniore hiſtoria fuiſſe repetita; item, quam abſurde vertatur ibidem *Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt.* locus ille Græcus κ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας Υρκανῷ πρεσβεύσαντι περὶ αὐτὸν ἐχαρίσατο. GRON.

[v] Πρὸς Δολοβέλλαν τ τ Ασίας τότε ἡγεμόνα,] Eximie id convenit cum hiſtoria, quæ dictat jam menſe Junio Dolabellam has regiones petiſſe & occupaviſſe. GRON.

[x] Επιτρέπειν τε κ ταῦτα ζῆν.] Επιτρέπειν τι habui è *Cod. Busb.* qui niſi in hoc loco convenit cum *Editis*, in quibus κ κ τ. ζ.

[y] Λαβὼν δὲ ὁ Δολοβέλλας] Voculas aliquot ante λαβὼν excidiſſe ſuſpicor: eoque magis, quod in *Epiphanio* ſit, *quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella* &c

[z] Τοῖς κ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας κ τῇ Εφεσίων πόλει] Si inſpexeris vulgatas editiones, agnoſces alteram fraudem. Cæterum hæc urbs ſpeciatim notanda erat velut caput omnium; in cujus titulo iſto, quo dicitur πρωτεύουσα, quale reſederit privilegium & quæ auctoritas, apparet ex fine epiſtolæ, ut nempe illa partim exemplo ſuo, partim dignitate aliis imperaret. Et certe in ea urbe multos fuiſſe Judæos etſi Acta Apoſtolorum non habuerint occaſionem ſignificandi, tamen ibi conſediſſe multitudinem diſcimus ex Suida in voce Ιωσὴφ, ubi legimus Τεύφων ἀρχιγὸς τ ἐν Εφέσῳ Ιουδαίων. Quin etiam Norbani Flacci epiſtola ad Epheſios memorat apud Philonem pag. 1036. GRON.

[a] Πρωτεύσῃ τ Ασίας,] Ita in *Apographis* noſtris & *Editis Joſephi*. Εφεσίων πολιτευούσῃ in *MSS.* ut dicit *Gronov.*

[b] Περὶ τ Ιουδαίων.] Forſan ὑπὲρ τ. niſi περὶ hîc idem valeat ac ὑπέρ.

Dolobellæ litera ad Ephesios.

12. "PRYTANE ARTEMONE, die primo Lenæonis, Dolabella imperator senatui Ephesiorum & magistratibus & populo salutem. "Alexander Theodori filius, legatus Hyrcani, "filii Alexandri, pontificis Judæorum & ethnarchæ, mihi significavit non posse populares suos "militiæ nomen dare, idcirco quod nec arma ferre queant, nec iter illi facere diebus Sabbatorum, neque cibos patrios & quibus consueverant "seorsum comparare. Propterea ego do illis, sicut "etiam magistratus, qui ante me fuerunt, immunitatem à militia, permittoque ut utantur patriis "institutis, cum propter sacra & res divinas ex "more suo congregantur, & ad oblationes in sacrificia faciendas, & vos volo literas de istis per "urbes singulas dimittendas curare.

Decretum L. Lentuli consulis.

13. Et hæc quidem Dolabella, cum Hyrcanus ad eum legatos misisset, gratificatus est nostris. "LUCIUS vero Lentulus consul dixit; Cives "Romanos Judæos, * sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso, pro tribunali religionis ergo ab militia dimisi, ante diem duodecimum calendas Octobres, Lucio Lentulo "Cajo Marcello consulibus. Adfuerunt Titus Appius Titi filius Balgus Horatia legatus, Titus "Tongius Titi filius Crustumina, Quintus Ræsius Quinti *filius*, Titus Pompejus Titi *filius* "Longinus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina "Bracchus tribunus militum, Publius Clusius "Publii *filius* Veturia Gallus, Cajus Sentius Ca-

ιϛ'. "[c] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ [d] ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ Λη"ναιῶνος πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Ἐφεσίων "βουλῇ καὶ ἀρχουσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Ἀλέξανδρος Θεο"δώρου, πρεσβεύσας Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ ἀρχιερέως "καὶ ἐθνάρχου τῶν Ἰουδαίων, ἐσεφάνισέ μοι ὡς οὐ δυνα"ται στρατεύειν τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ [e] μήτε ὅπλα "βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις "τῶν Σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ οἷς "θων [f] κατ' αὐτοὺς ὑπαρεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς "καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι [g] τὴν ἀτρασίαν, καὶ "συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθισμοῖς, ἱερῶν ἕνεκα "καὶ ἁγίων συναγομένοις, καθὼς αὐτοῖς νόμιμον, καὶ "τῶν πρὸς τὰς θυσίας [h] ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βούλο"μαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.

ιγ'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας [i] Ὑρκανοῦ πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν [k] ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις. "ΛΕΥΚΙΟΣ "Ὁ Λέντλος ὕπατος [l] εἶπε· Πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, "ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν Ἐφέσῳ, [m] πρὸ δὲ βή"ματος [n] δεισιδαιμονίας ἕνεκα σφετέρας ἀπέλυσα, [o] πρὸ "δεκαδίου καλανδῶν Ὀκτωβρίων, Λευκίῳ Λέντλῳ, Γαΐῳ "Μαρκέλλῳ ὑπάτοις. [p] παρήσαν [q] Τίτος Ἄππιος Τίτου "υἱὸς Βάλγως Ὁρατία πρεσβευτής, Τίτος Τόγγιος Τί"του υἱὸς Κερκομίνα, Κόϊν[τος] [r] Ραίσιος Κοίντου, Τίτος "Πομπήϊος Τίτου Λογγῖνος, Γάϊος Σερουίλιος Γαΐου "[s] Τηρωτίνα Βράγχος χιλίαρχος, Πόπλιος [t] Κλώ"διος [v] Ποπλίου [x] Ἐρωΐα Γάλλος, Γάϊος [y] Σέντι[ος] "[z] Γα-

[c] Ἐπὶ Πρυτάνεως] Atqui ex nummis docent viri docti summos magistratus in urbe Epheso fuisse aut Ἀρχιερέας aut Γραμματέας, sicut Rhodo præfuisse Prytaneis tam ex nummis quam ex scriptoribus probant. Discamus igitur in urbe Epheso si non fuit magistratus, quia mox agnoscit ἄρχοντας, certe Prytanes usos hoc honore fuisse, ut præscriberentur in decretis; id quod jam pertractatum est. Cæterum ex instauratione hujus præscriptionis apparet violentia illorum, qui in Josepho dominari voluerunt sublata ista parte, quæ erat curiosissima. GRON.

[d] Ἀρτέμωνος] Ita juxta meliores *Epiphanii* libros, & in *Gronovii Editione*, & uno ex *Apographis* nostris: Ἀρτεμήνος in altero, & Ἀρτέμωνος in *MSS. Voss.* teste *Gronovio*.

[e] Μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι,] Vide simile Rescriptum nomine Augusti ad Ephesios pro Judæis apud Philon. Leg. ad Cajum p. 1036. A. B. & infra lib. 16. c. 6. §. 4. SPANH.

[f] Κατ' αὐτούς] Forte καθ' αὐτούς. COCC.

[g] Τὴν ἀτρατείαν,] Ita *Gronov.* τὴν ἀτρεμίαν in *Apographis* nostris & *Editis Josephi.* τὴν στρατείαν in *MSS. Voss.* ut ait (in Var. Lect. in ima pagina subjectis) *Gronov.*

[h] Ἀφαιρεμάτων,] Retinui hanc vocem ex Josepho, quum in MS. legatur id quod subnotatum vides contextui ἀφαιρεμάτων, solita hæsitatione inter diphthongum αι & vocalem ε, unde & infra notabam in MSto ἰαιρετοῖαι, item ἀγέριον, & antea Μεκίαι. Sed miror cur hunc locum non annotaverit in Thesauro Stephanus, quum male in Josepho vertatur *& conferentes in offerenda templo sacrificia.* Video autem quid ex Christianis apportet idem Stephanus. Ego aliter censui. GRON. Sic etiam in *Apographis* nostris. ἀφαιρεμάτων in *MSS. Voss.* teste *Gronov.*

[i] Ὑρκανοῦ πρεσβευσαμένου] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* Ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ sine τοῖς ἡμετέροις in *Editis Josephi.*

[k] Ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις.] Quanto rectius & mollius hoc ipsum occurrit tibi, mi lector, quam ista compilatio & mutatio nominis cum participio Ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ? GRON.

[l] Εἶπε·] Forte tollendum. COCC.

* *Sacra Judaica habentes iisque operantes in urbe Epheso,*] Judaicis sacris addictos, iisque operatos, *Gronov.*

[m] Πρὸ δὲ ——— ἀπέλυσα,] Plura hic sequuntur in *Rufino* cap. xxi. p. cxvi. Decreta Romanorum, Deliorum, Sardianorum &c. in gratiam Judæorum, quæ hic in Græco Josephi contextu aut Gelenii Versione non leguntur. Eadem omissa in postrema Versione Gallica. Vide etiam infra lib. 16. c. 6. §. 1. & 4. ubi similia Decreta Sardianorum, Cyrenæorum, Ephesiorum referuntur. SPANH.

[n] Δεισιδαιμονίας ἕνεκα] Non de se ita jactavit Lentulus, sed sic loquutus fuit respectu Judæorum, a quibus scrupulum omnem removere voluit, ut possent indulgere δεισιδαιμονίᾳ, qua esse obsessos Judæos & noverant & videbant quotidie Romani: unde in bonam partem accepi de religione, prout aptissime descriptio ejus huc convenit ex lapide, qui scribitur esse in urbe Pola, *Matri pientissimæ religioni Judaicæ metuenti*, apud Gruterum p. 721., 11, quamvis meminerim Romanos ubique Judaicam superstitionem agitare. GRON.

[o] Πρὸ δικαδύο καλανδῶν] Πρὸ δώδεκα καλανδῶν Ὀκτωβρίων. πολλὰ δὲ ἴσι καὶ ἄλλα &c. in *Editis Josephi*, reliquis omnibus omissis usque ad c. 10. §. 25. v. 13. In *Epiphanii* libris: *duodecimo Kalendarum Octobris, L. Lentulo & C. Marcello Coss. præsente Senatu, Balbus Legatus & vicarius Ephesiorum* &c.

[p] Παρῆσαν Τίτος Ἄππιος] Satis clara diversitas est, qua nunc illud γεγραμμένῳ, vel ut Latini dicunt *scribendo*, omittit, quod supra addebat. Istic enim agebatur de legitimo SCto in urbe facto: nunc autem etsi præscribantur etiam Consulum duorum nomina, tamen illi cum Pompejo non tantum ex urbe fugerant, sed & ex Italia, ut tanquam in provincia hoc decernatur, ubi non licuit implere solennitatem Romæ usurpatam. Et sic habuerunt alia Collegia hinc quandam imitationem, sed ut abstinerent ab illo senatorio *scribendo*. Certe apud *Sponium* in Miscellaneis pag. 5. in decretis Fratrum Arvalium *occurrit* identidem *in collegio adfuerunt*, & *adstantibus fratribus Arvalibus.* Item pag. 69. *Nomina quæ adscripserunt decurie ea quæ i. f. f.* Ex quibus primum exstat etiam apud Brissonium libro 1. de Form. pag. 104. in voto Fratrum Arvalium pro Nerone & Octavia. *In collegio adfuerunt Sulpicius* &c. Ea vero quæ recensentur deinceps octo nomina vere Romana sunt, eorum scil. qui adhærebant Pompejo & consulibus fugientibus, ut adversarii Cæsaris, quos idcirco satis magno numero oportuit illic fuisse, quocunque in oppido id decretum fuerit *conceptum*, ut plane hic sit eadem species, quam describit *Tacitus* 2. annal. 74. *Consultatum inde inter legatos, quique alii senatorum erant.* GRON.

[q] Τίτος Ἄππιος Τίτου υἱὸς Βάλγως] Retineo (quippe venerabile est antiquum) in hoc incerto lectionem in MS. positam, exponens more Romano de Appio Valgo, alioquin ignoto, quum etiam Valgus inter cognomina Romana ignoretur; attamen nihil vetat fuisse, perinde ut Varus, aut Vatia. Alioqui sunt Romana alia nomina his admodum vicina, sive Ampius Balbus, sive Atius Balbus: sed infra plane repetitur Ἄππιος Βάλβος, qui videtur non fuisse multum ab hoc remotus, etsi asgeatur titulo ἀνυπερθέτου, ut multi tunc fuerunt. GRON.

[r] Ῥαίσιος Κοίντου,] Ita *Gronov.* Ῥάϊος in *MSS.* & mox Τερτίνα.

[s] Τηρωτίνα Βράγχος] Prius more sueto corruptum adjuvi, ut antea. Posterius quod rarissimum in Romanis, quum haberet sibi proximum Γράγχος, tamen non sustinens mutare, sibi reliqui, quamvis facile quarta litera transiret ad molliorem ac vicinam illi γ, ut fieret Βρόγχος sumpto cognomine ex Milesii oraculo, Latine Branchus; tamen quia nec id invenio inter cognomina Romana, intactum transii. Sunt quidem *Brochus*, Broccus, Brocchus Furiorum cognomen, Broccius, *Brocchius*, Brocco, Barchius. Sed quis aliquid pro vero *præstet*? Etiam apud Reinesium est Julius Barneus. GRON.

[t] Κλώδιος] Κλώδιος in *Apographis* nostris.

[v] Ποπλίου Ἐρωΐα Γάλλος,] Optime conjicit *Gronovius* Ποπλίου Οὐετυρίᾳ legendum esse. Videsis *Sponii Itiner.* tom. 1. p. 409.

[x] Ἐρωΐα] Tali appellatione non memini censeri ullam tribum, nec in libris, nec in monumentis aliis. In hoc tamen fragmento bis occurrit. Idcirco nisi placuerit referre inter ignota inscriptionum nomina, quæ in tribubus passim causantur viri docti, fere correxeram Οὐολτίᾳ, quod tamen remotius est. Sed quum adverterem antecedere vocem Ποπλίου, credidi ultimam diphthongi formam non iteratam a scriba sic obumbravisse lectionem Josephi, qui scripserat Ποπλίου Αἰμιλίᾳ, La-

"[z] Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα. [a] Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλ-
"βος, πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λέκιος Λέν-
"τλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐντυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τῆς
"στρατείας. [b] αἰτησάμενός τε ταῦτα καὶ παρὰ Φαννίου τοῦ
"ἀντιστράτηγου καὶ παρὰ Λουκίου Ἀντωνίου τοῦ ἀντιστρατήγου ἐπι-
"τυχον, ὑμᾶς τε βούλομαι φροντίσαι μή τις ἐνοχλῇ.

ιδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ [c] ΔΗΛΙΩΝ. "Ἐπὶ ἄρχοντος Βοιω-
"τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ χρηματισμὸς στρατηγῶν.
"[d] Μάρκος Πείσων πρεσβευτὴς, ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν,
"ὁ καὶ τεταγμένος ἐπὶ τὰ στρατολογίας, παρακαλέσαντος
"ἡμᾶς καὶ ἱκανὸς τῶν πολιτῶν, παρέσχεν, ἵνα, εἴτινες
"[e] Ἰουδαῖοι πολῖται Ῥωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ περὶ
"στρατείας, διὰ τὸ τὴν ὑπατον Κορνήλιον Λέντλον θρησκεί-
"μονίας ἕνεκα ἀπολελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας.
"διὸ πειθαρχεῖν ὑμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ." ὅμοια δὲ τούτοις καὶ
Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ιε'. "[f] ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαΐου ὑὸς, στρατηγὸς, ὕπα-
"τος, Κώων ἄρχουσι χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι
"πρεσβεῖς Ἰουδαίων μοι παρῆλθον, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ
"παρὰ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γεγονότα. ἐπιτρέ-
"πειν δὲ τὰ δεδογμένα. ὑμᾶς θέλω φροντίσαι καὶ παρα-
"σκευάσαι τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα, ὅπως διὰ τῆς
"ὑμετέρας χώρας εἰς τὴν οἰκείαν ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΛΕΝΤΛΟΣ ὕπατος [g] λέγει, πο-
"λίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, οἵτινές μοι ἱερὰ ἔχειν καὶ
"ποιεῖν Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας
"ἕνεκα ἀπέλυσα. τῇ ἐγδοτῃ πρὸ [h] δεκαπέμπτων καλαν-
"δῶν Ὀκτωβρίων.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου ὑὸς, [i] ἀν-
"τιταμίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι πρεσβευ-
"σάμενοί μοι ἐπέδειξαν ἑαυτοὺς συνόδου ἔχειν ἰδίαν κατὰ
"τοὺς πατρίους νόμους ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τόπον ἴδιον, ἐν
"ᾧ τὰ τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας
"κρίνουσι· τοῦτο τε αἰτησαμένοις, ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν,
"τηρῆσαι καὶ ὑπαρχέτω ἔκκλητα.

"ji** filius Sabatina. Titus Atilius Titi filius Bul-
"bus, legatus & prætor, Epheſiorum magi-
"ſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. Judæos qui
"in Aſia ſunt Lucius Lentulus conſul, me pro il-
"lis intercedente, dimiſit à militia. Poſtea vero
"cum idem petiiſſem à Fannio imperatore & à
"Lucio Antonio proquæſtore *id ipſum* impetravi,
"volque volo curare, ne quis *eis* moleſtiam creet.

14. DECRETUM DELIORUM. "Ar- *Decretum Deliorum.*
"chonte Bœoto menſis Thargelionis die vigeſimo
"reſponſum prætorum. Marcus Piſo legatus, cum
"in urbe noſtra ageret, præeſſetque delectui ha-
"bendo, nobis multiſque civium advocatis impe-
"ravit, ſi qui Judæi cives Romani *eſſent*, eos ne
"quis vexaret propter militiam, idcirco, quòd
"conſul Cornelius Lentulus religionis ergo Ju-
"dæos à militia dimiſerit. Quam ob cauſam vos
oportet prætori obtemperare". Similia autem
his etiam Sardiani de nobis decreverunt.

15. "CAIUS FANNIUS Caji filius, impera- *Decretum C. Fannii conſulis.*
"tor, conſul, Coorum magiſtratibus ſalutem. Vo-
"lo vos ſcire, legatos Judæorum ad me acceſſiſſe,
"orantes ut acciperent decreta ſenatus de ipſis fa-
"cta. Ea vero conſulta ſubjuncta ſunt. Vos volo
"ex ſenatuſconſulti ſententia his hominibus curam
"adhibere & proſpicere, ut per regionem veſtram
"ſecure in ſuam revehantur.

16. "LUCIUS LENTULUS conſul dicit, *L. Lentuli decretum.*
"cives Romanos Judæos, qui mihi videbantur ſa-
"cra habere & colere Judaïca in urbe Epheſo,
"religionis ergo dimiſi. Id factum eſt ante diem
"tertium decimum calendas Octobres.

17. "LUCIUS ANTONIUS Marci filius, *L. Antonii litera ad Sardianos.*
"proquæſtor & prætor, Sardianorum magi-
"ſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. Judæi cives
"noſtri, cum ad me acceſſiſſent, oſtenderunt, ſe
"ſuos habere cœtus ex legibus patriis jam in-
"de ab initio, & locum proprium, in quo
"de negotiis & controverſiis inter ipſos ortis ju-
"dicium ferunt: cumque à me petiiſſent ut id i-
"pſis facere liceret, eadem illis ſervari permittique
"decrevi.

18. MAR-

Latine *Veturia*, quæ apud Sponium in Itiner. tom. 1. pag. 409. Οὐολτυρείαν. GRON.

y Σέξτιος Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα.] Ecce genus fraudis, quod perfrequens libris antiquis illatum eſt, ut vox aliqua, quoniam in proximo aut ſequente illum verſu iterabatur, traxerit oculos deſcribentis ab ſuo loco ad illum, quem debebat differre pauliſper, & ſic aliqua iſte omiſerit, immo etiam falſa ad poſteros propagaverit. Id fecit in hac parte vocabulum Γαΐου, quod prænomen quum fuiſſet hujus patri, eodemque uſus fuiſſet ille Cajus Polupejus, ut infra ſcribitur, qui vere erat tribu Sabatina, eam falſe transfert ſcriba ad Sentium, qui cenſebatur tribu Æmilia, ut egregie & liquide in repetitione hujus conſularis auctoritatis, quæ infra poſita eſt, diſcimus; unde hunc locum in verſione ſupplevi, Græca notavi lacuna paris ſpatii, ut oportebat. Hoc quidem opinor neceſſarium factu fuiſſe, quoniam falſa tribus adſignabatur Sentio. In eodem infra loco etiamnum in proxime ſequentibus vides citari plures, quos hic locus prætermittit; quo caſu aut jure, neſcio, ſed in illis nihil auſus fui. GRON.

z Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα.] In noſtris *Apographis*, Γαΐου ὑὸς Σαβατίνα, nullo intercedente hiatu. Lacunam hic in *Græcis* inter Γαΐου & ὑὸς Σαβατίνα reliquit *Gronovius*: ſupplevit tamen in *Latinis* ex ſeq. §. 19. Locum in verſione eo modo repræſentavi ex *Gronovio*, quo legendum putat Vir Clariſſimus.

a Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλβος,] Erit Ατίλιος, ſi vetera monumenta ſequimur, ubi Atilius Bulbus occurrit, & videtur ipſa corruptela huc ducere, idque exhibui in verſione; ſunt alioqui affines & Aufidius Balbus & Aurelius Balbus & ſuper omnes notus Atius Balbus. Sed abſtinere præſtat. GRON. Erit Ατίλιος, ſi vetera monumenta ſequimur, in quibus *Atilius Bulbus* occurrit; & videntur verborum corruptorum veſtigia huc ducere, ait *Gronov.*

b Αἰτησάμενός τε] Ita in noſtris *Apographis* pariter ac in *Editione Gronovii*. Αντισάμενος in *MSS. Voſſ.* teſte *Gronovio*.

c Δηλίων] In quibus tum frequentes etiam fuiſſe Judæos patet ex ipſo Joſepho, ubi inter Cæſaris Julii decreta, hoc eſt, in ipſa fere hujus narrationis parte ac tempore refert verba hæc ex ejus edicto ad Parianos: Ἐντύχοι μοι Ἰουδαίοις τοῖς Δήλῳ καταῖτινες τῶν πατρίων Ἰουδαίων. Magnum profecto fuit in tam urgente neceſſitate Judæis remitti potuiſſe ab Pompejanis militandi vexationem, quum alios omnes ad eam compellerent nulla adhibita conniventia. Oppreſſit haud dubie Piſonem admiratio auri & argenti, quod in vicem ipſorum Judæorum ceſſit. GRON. Judæos multos fuiſſe in Delo conſtat ſupr. ex §. 8.

d Μάρκος Πείσων.] Admodum notabile indicium in Pompejanorum conſiliis, qui quum verſus omnia miſerint ad colligendas copias, ad Cycladas hunc illuſtris nominis virum delegarunt tali muneri exſequendo: ut ita hiſtoria hujus Piſonis alioqui in toto bello civili non nominati, referri debeat ad libri III. de bello iſto caput IV. apud Cæſarem, ubi ex Bœotia & Achaja magnus numerus ſupplementi nomine diſtributus legitur. Et hinc Cæſar III. Civil. cap. 4. ait Pompejum effeciſſe legiones duas ex Aſia, quas Lentulus conſcribendas curaverat. GRON. Hiſtoria hujus *Piſonis* (ut notavit Cl. *Gronovius*) referri debet ad lib. 3. *Comment. Cæſaris* de *Bello Civili*, c. 4.

e Ἰουδαῖοι] MS. Ἰούδαιοι.

f Γάϊος Φάνιος Γαΐου ὑὸς στρατηγὸς, ὕπατος] Eſt hic ergo Fannius alius illo, quem ponit Joſephus XIII, 17, ubi tractatur materia ſimilis, ſed quem ponit abſque prænomine, & dicitur Μάρκου υἱὸς, & tantum στρατηγὸς. Itaque hæc eſt momentoſa acceſſio ad conſummandos faſtos hujus temporis, ſi conſtaret quo anno titulum hunc uſurpaverit. Certe enim inter Conſules, ne quidem ſuffectos, occurrit quiſquam Fannius conſul. Itaque ut hoc neſcimus, ita egregie evenit, ut hunc Fannium noſcamus ex Cicerone, unde allegavit Pigius pag. 442 inter duces Cn. Pompeii eumque in Græciam ſequutos C. Fannium f. n. Strabonem cognomine, quod ut inde accipimus, ita ex hoc loco haurimus patrem ei fuiſſe Cajum. Neque enim cauſa ulla nos monet de Cæpione cogitare. Interea conſulatum hujus Fannii videbimus, quum exoriretur notitia conſulatus C. Rabillii, qui infra ciatur. GRON. De hoc Fannio videſis *Pigium* in *Annalibus*, tom. 3. p. 442. de quo loco nos monuit *Gronov.*

g Λέγει,] Εἶπεν legiſſe videtur *Epiphan.*

h Δεκαπέμπτων καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] In *Epiphanii* libris *duodecimo Kalendarum Juliarum.*

i Ἀντιταμίας] *MSS.* ἀντὶ ταμίας.

M. Publii aliorumque testimonium.

18. "MARCUS PUBLIUS Spurii filius & "Marcus Marci & Publii filius Lucius dicunt. "Cum Lentulum proconsulem adiissemus, illum "edocuimus, de quibus rebus Dositheus Cleopa- "tridæ filius, Alexandrinus, verba fecit, ut Judæos "cives Romanos sacra Judaïca celebrare solitos, "* siquidem ei videretur, religionis ergo dimitte- "ret; & dimisit ante diem tertium decimum ca- "lendas Octobres.

Senatus decretum.

19. "*Mense* QUINTILI Lucio Lentulo, Ca- "jo Marcello consulibus. Aderant Titus Appius "Titi filius Balbus Horatia legatus, Titus Ton- "gius Crustumina, Quintus Ræsius Quinti *filius*, "Titus Pompejus Titi filius, Cornelius Longi- "nus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina Brac- "chus tribunus militum, Publius Clusius Publii "filius Veturia Gallus, Cajus Teutius Caji *filius* "Æmilia tribunus militum, Sextus Atilius Sexti "filius Æsquilina Serranus, Cajus Pompejus Caji "filius Sabatina, Titus Appius Titi *filius* Menan- "der, Publius Servilius Publii filius Strabo, Lu- "cius Paccius Lucii *filius* Collina Capito, Aulus "Furius Auli filius Tertius, Appius Menas. His "præsentibus Lentulus decretum pronunciavit; "Judæos cives Romanos, qui sacra Judaïca facere "consueverunt in urbe Epheso, pro tribunali re- "ligionis ergo dimisi.

Laodicensium litera ad C. Rabilium.

20. "LAODICENSIUM magistratus Cajo "Rabilio Caji filio consuli salutem. Sopater Hyr- "cani pontificis legatus reddidit nobis à te epistо- "lam, qua significabat nobis, ab Hyrcano Judæo- "rum pontifice quosdam profectos attulisse literas "de gente ipsorum scriptas, ut Sabbata Judæis li- "

ιη'. "[k] ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ ὁ [l] Σπυρίυ ὑὸς ϗ Μάρ- "κ⟨ο⟩ Μάρκυ καὶ Ποπλίυ ὑὸς Λέκι⟨ο⟩ λέγυσι. Λέν- "τλω τῷ ἀνθυπάτῳ συμπελθόντες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ "ὧν [m] Δωσίθε⟨ο⟩ Κλεοπατρίδυ Αλεξανδρεὺς λόγυς ἐ- "ποιήσατο, ὅπως [n] πολίτας Ρωμαίων [o] Ιυδαίυς ἱερὰ Ιυ- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἂν αὐτῷ φαίνῃ, δεισιδαιμονίας "ἕνεκα ἀπολύσῃ· καὶ [p] ἀπέλυσε πρὸ [q] δεκαέξ ἡμ- "λαυδῶν Οκτωδρίων.

ιθ'. "[r] ΚΤΙΝΤΙΛΙΩι Λυκίῳ [s] Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρ- "κέλλῳ ὑπάτοις. παρῆσαν Τίτ⟨ο⟩ Αππι⟨ο⟩ Τίτυ ὑὸς "Βάλβ⟨ο⟩ Ορατία πρεσβύτης, Τίτ⟨ο⟩ Τόγγι⟨ο⟩ Κρος- "μίνα, Κόιντ⟨ο⟩ [t] Ραίσι⟨ο⟩ Κοίντυ, Τίτ⟨ο⟩ [v] Πῆ⟨ο⟩ "Τίτυ ὑὸς, [x] Κορνήλι⟨ο⟩ Λογγῖν⟨ο⟩, Γαΐ⟨ο⟩ Σερυί- "λι⟨ο⟩ Γαΐυ Τηρεντίνα Βράχ⟨ο⟩ χιλίαρχ⟨ο⟩, Πόπλι⟨ο⟩ "Κλύσι⟨ο⟩ Ποπλίυ ὑὸς Ερουρία Γάλλ⟨ο⟩, Γαΐ⟨ο⟩ [y] Τεύ- "τι⟨ο⟩ Γαΐυ Αἰμιλία χιλίαρχ⟨ο⟩, Σέξτος Ατίλιος Σέξτυ "ὑὸς [z] Αἰσυμία Σέσρεινος, Γάϊος [a] Πομπήιος Γαΐυ ὑὸς Σα- "βατίνα, Τίτος Αππιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος [b] Σε- "ρουίλιος Ποπλίου ὑὸς Στράβων, Λούκιος Πάκκιος Λυκίυ "Κολλίνα Καπίτων, [c] Αὖλος Φούριος Αὔλου ὑὸς Τέρτιος, "Αππιος Μηνᾶς. ὑφ' τούτων ὁ Λέντλος δόγμα [d] ἐξή- "νεγκε· πολίτας Ρωμαίων [e] Ιουδαίους, οἵτινες ἱερὰ Ιου- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰώθασιν ἐν Εφέσῳ, πρὸ ϛ βήμα⟨ο⟩ θει- "σιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσε.

κ'. "ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἄρχοντες Γαΐῳ Ραβιλλίῳ Γαΐυ ὑῷ "ὑπάτῳ χαίρειν. [f] Σώπατρος Υρκανοῦ ϗ [g] ἀρχιερέως πρεσ- "βύτης ἐπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρ' σοῦ ὑπατολὴν, δι' ἧς ἐδή- "λου ἡμῖν περὶ Υρκανοῦ ϗ Ιουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας "τινὰς χράμματα κομίσαι περὶ ϗ ἔθνους αὐτῶν γεγραμμένα, "ἵνα

---

k Μάρκος Πόπλιος] Quinam fuerint isti duo Marci cum tertio Lucio, quum in scripto nulla quidem sit nota dignitatis, sed varia habeant addita forsan ad distinctionem, tamen nihil ad eam nobis conferunt, & in Romanum morem admitti queunt, si statuamus eos ex plebe fuisse, & hinc Judaicis sacris addictos, ut præter prænomina de illis nihil dicatur; unde licet alia cogitari possint, judicavi tamen intacta relinqui. GRON.

l Σπυρίυ υἱὸς] Ita in nostris *Apographis*, prout edidit *Gronov.* (in V. L. Gronovii ἔχεται ος πυρίυ. Sic MS. media sunt in margine) Ποπλίυ juxta *Epiphanium*.

m Δωσίθεος Κλεοπατρίδυ Αλεξανδρεὺς] Ita ex *Vet. Interpr.* corrupte in *MSS. Voss.* δώσι κλεοπατρίδυ ἀλεξανδρεὺς λόγυς.

n Πολίτας Ρωμαίων Ιουδαίους ποιῆσῃ] Hoc postremum verbum sic plane exstat in MSto, quum prorsus sit supervacuum nec ullum tueatur locum: non enim agitur de Judæis ut fiant cives Romani, sed ut illi, qui jam erant cives Romani, beneficio aliquo per eum adficerentur. Hinc satis mihi fuit id verbum uncis inclusisse, & in vertendo omisisse. GRON.

o Ιουδαίους ἱερὰ] Verbum ποιῆσῃ (quod post Ιουδαίους habent *MSS.* & uncis inclusum dedit *Gronov.*) omisi, præsertim cum illud non agnoscat *Epiphan.*

* *Siquidem ei videretur*,] *Vel*, si hoc ad eum deferatur.

p Απέλυσε] Ita cum *Epiphan.* ἀπέλυσεν in *MSS.*

q Δεκαεξῶν καλανδῶν Οκτωβρίων.] *MSS.* δεκαεξῶν ἀκτωβρίων.

r Κοιντιλίῳ Λουκίῳ Λέντλῳ,] Prima vox continet Romanum nomen satis bene notum ubique, sed ut opinor, male huc conveniens, ut illud aberraverit forsan ad illudendum lectoribus, quippe destitutum voce antecedenti; ut hinc fere videatur jus sibi arrogare veniendi in censum propriarum appellationum sequentibus annectendum. Cæterum existimo vocem μηνὶ præcessisse, ut temporis titulus inter prima legeretur, etsi fatear eum aliter conceptum esse in antecedentibus. Ita certe egi in versione, & ideo signum defectus non apposui. GRON. Vox Κοιντιλίυ abest *Vet. Interpr.* Μηνὶ excidisse suspicatur *Gronov.* ideoque *Mense* ante *Quintili* posuit in versione. Hoc decretum, omissis senatorum nominibus, in *veteri versione* sic se habet. *L. Lentulo & C. Marcello Coss. L. Lentulus decretum protulit. Cives Rom. Jud.* &c.

s Λέντλῳ, Γαΐῳ] MS. Λεντλογαΐῳ.

t Ραίσι⟨ο⟩ Κοίντυ, Τίτ⟨ο⟩ Πῆι⟨ο⟩] En locum plenum nodi, & tantum ulceris, ut difficulter expurges. Immo hinc apparet scribam hujus codicis non esse laudandum ab doctrina, sed ab fide, qua persequutus est vestigia literarum in volumine, quod describebat. An noluerunt hic Ræsius cum Cornelio ostentare suam tribum, quum in inscriptionibus occurrant duo Ræsii, alter Palatina, alter Fabia, etiam cognominibus diversi? Quumque omnes gaudeant prænomine, an Cornelius Longinus id fuit aversatus solus? In MS. tamen non aliter habetur. Si placet nos exercere in appellatione Πῆι⟨ο⟩ quidem potuit latere aliquis Pedius, cujus familia bene clara. Sed ex loco superiore nequimus ambigere, quin istæ quinque literæ sint posterior pars vocis Πομπηΐ⟨ο⟩, ut omnino significetur hîc tres illos adfuisse Κόιντ⟨ο⟩ Ραίσι⟨ο⟩ Κοίντυ, Τίτος Πομπηΐ⟨ο⟩ Τίτυ ὑὸς, Κορνήλιος Λογγῖνος. Et quid opus est alia tentare? Mox pro Τάλλος probabilius ante exstat nomen Σίλλος. GRON.

v Πῆος Τίτυ ὑὸς,] Ita *MSS.* Verum e super. §. 13. Πομπηΐ⟨ο⟩ legendum videtur. quod etiam monuit *Gronov.*

x Κορνήλιος Λογγῖν⟨ο⟩,] Supra §. 13. decrat Κορνήλιος.

y Τάλτιος Γαΐυ Αἰμιλία] Pro Τάλτιος ante exstat Σέλλος, supr. §. 13. ei affines sunt Τίτλιος & Τίτιος.

z Αἰσυμία Σίσρεινος,] Sic edidi omissa litera ς, quæ insuper in fine adhærebat. Vult enim exprimere nomen tribus, quæ quomodo vocata fuisse supponetur? Utique istud nomen est ignotum Romæ. Vicina sunt *Ausonia* itemque *Auximia* ab claro oppido *Auximum*, sane colonia quondam & municipio; etiam quandoque scriptum *Ausimum*, ut vides in *Cluverio*. Verum & has tanquam tribuum appellationes perinde *istic* insolitas animadvertimus, ut hic idem lusus sit. An vero dicemus aliquid in his contigisse; quod nos docent scholia in Luciani Vitam Demonactis? Οὐ γὰρ ἴδᾳ εἰκὸς ὅτι τῇ Ρωμαίων ἐτιμήσατό με πολιτείᾳ. ἀλλ᾽ἐνοήσατο γὰρ τοῦτο ἐκ τοιῶν ἑτέρων ἀπὸ τοιῶν φατρίων ἃ τὸν αὐτὸν φατρίᾳ ἐκ τοιῶν φατρίων ἡ Ρωμαίων πολιτεία συγκεκροτημένης, οἷον Οὐεστίνων, Φλαυΐων, καὶ ἄλλων πλείστων. Cæterum meditanti varia visum fuit latere illic nomen tribus Esquilinæ, quomodocunque illud fuerit editum; & forsan Αἰσκυλίᾳ. Notant diversitatem ab Græcis admissam in hoc Latino ad suam linguam concinnando tutores Dionysii Halicarnassei, ut modo Ισ, modo Εσ. incipere, sed & occurrere Αἰσκυλίνου deprehenderint. Nam quod statim sequebatur nomen Πολιτίου in MS. codice, non existimo me peccasse, dum celebratissimum supposui. GRON Αἰσυμίας Σίσρεινος, pro quibus *verisimiliter* Αἰσκυλίᾳ vel Αἰσκυλίνῳ Σέρρινος reponendum *censuit Gronov.*

a Πομπηΐ⟨ο⟩ Γαΐυ υἱὸς] Πομπηΐου pro Πολιτίου substitui cum *Gronovio*.

b Σερυίλιος Ποπλίυ υἱὸς] Φύλλιος in *Apographis* nostris.

c Αὖλος Φούριος Αὔλυ.] Ita firmus reparavi simpliciter morem & nomen Romanum, quum in MS. vitiaretur Αὖλος Φούριος Παύλυ. GRON. Ita *Gronov.* Αὔλιος Φούριος Παύλυ υἱὸς in *MSS.*

d Εξήνεγκε· πολίτας Ρωμαίων Ιουδαίους, εἶναι] Hæc optime cohærere possunt, si modo sola possent in se considerari, & non sequentia deberent his annecti; unde apparet non egisse Lentulum de eo, si Judæi tales forent cives Romani, sed si illi Judæi, qui sacra sua Ephesi colerent, ac cives Romani essent, immunitatem haberent aut habituri essent ab militia. Hinc clare colligis verbum εἶναι ex supervacuo his insertum esse, idque omisi in versione. GRON

e Ιουδαίους,] Ιουδαίους εἶναι in *MSS.* sed εἶναι (quod non agnoscit *Epiphan.* & in versione sua omisit *Gronov.*) facessere jussi.

f Σώπατρος Υρκανοῦ ϗ] Σωσίπατρος juxta *Epiphanium*.

g Αρχιερέως] *MSS.* ἀρχαιρέως sed correctum.

h Επι-

"ἵνα τὰ Σάββατα τοῖς Ιουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἐπι-
"τελεῖν κατὰ τοὺς παλαίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς
"[h] ἐμποδὼν, [i] διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ συμ-
"μάχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ,
"ὡς Τραλλιανῶν τι [k] ἀντιπόντων καὶ βούσωπεν μὴ ἀρέσκειν
"τοῖς περὶ αὐτῶν δεδογμένοις [l] ἐπέταξας ταῦτα ἵνα γένη-
"ται δηλονότι δέ μοι, ὥστε καὶ ἡμῖν ταῦτα μέλειν περὶ αὐτῶν.
"ἡμεῖς οὖν, κατακολουθήσαντες τοῖς ἐπεσταλμένοις ὑπὸ σου,
"τὸν τε ἐπιστολὸν τὸν ἀποδοθεῖσαν ἐδέξαμεθα καὶ κατεχω-
"ρίσαμεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα· καὶ περὶ τῶν ἄλ-
"λων ὧν ἐπέστελκας, φροντιοῦμεν ὥστε μηδὲν μεμφθῆναι.

κά. "ΠΟΠΛΙΟΣ Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς [m] Γάλβας
"ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν.
"Πρύτανις Ερμοῦ υἱὸς, πολίτης ὑμέτερος, παραγενόμενός μοι
"ἐν Τράλλεσιν ἄγοντι τὸν [n] ἀγόραιον, ἐδήλου μοι περὶ τοῦ ἡμε-
"τέραν γνώμην Ιουδαίους ὑμᾶς [o] φροντίδας, καὶ κω-
"λύειν αὐτοὺς τά τε Σάββατα ἄγειν, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πά-
"τρια πελεῖν, καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζεσθαι, [p] καθὼς
"ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτόν τε καὶ τοὺς νόμους τεθηκέναι τὸ
"ψήφισμα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἀκούσας ἐγὼ
"[q] λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γιγνομένων, ἐπέκεινα μὴ κω-
"λύειν Ιουδαίους τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.

κϐ. "ΨΗΦΙΣΜΑ [r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. [s] Ἐπὶ Πρυτάνεως
"Κρατίππου Δαισίου πρώτῃ γνώμῃ στρατηγῶν. Ἐπεὶ οἱ Ρω-
"μαῖοι, καταπολυθέντες τῇ τῶν προγόνων ἀγωγῇ, τοὺς
"ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους
"ἀναδέχονται, καὶ Φιλοτιμοῦνται [x] τοὺς συμμάχους καὶ φίλους
"ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ [y] καταστῆσαι εἰρήνῃ, πέμψαν-
"τος τοὺς αὐτοὺς ἔθνους τῶν Ιουδαίων καὶ Υρκανοῦ ἀρ-
"χιερέως αὐτῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Απολ-
"λώνιον Αλεξάνδρου, Αἰνείαν Ανθιπάτρου, Αριστόβουλον
"Αμυντοῦ, Σωσιπάτρου φιλίππους, ἄνδρας καλοὺς κἀγα-
"θοὺς, καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρη ἐμφανισάντων, ἐδογμάτισεν ἡ
"συγκλητος, περὶ ὧν ἐποιήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδὲν
"ἀδικῇ Ανίοχος ὁ βασιλεὺς Αντίοχου υἱὸς Ιουδαίους συμ-
"μάχους Ρωμαίων, ὅπως τε φρούρια καὶ λιμένας καὶ χώ-
"ραν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν, ἀποδοθῇ, [z] καὶ
"ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα τε μηδεὶς
"ἀπλῇς [a] ἢ τῆς Ιουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐ-
"τῶν ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολε-
"μαῖος ὁ Αλεξανδρέων βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι σύμ-
"μαχος ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὸν ἐν Ιόππῃ ἢ
"φρούρια ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν, τῆς τε βα-
"σιλῆς ἡμῶν [b] Λύκιος Πέτλιος ἀνὴρ καλὸς κἀγα-
"θὸς προσέταξεν, ἵνα [c] φροντίσωμεν ταῦτα ἵνα γέ-
"νηται, καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, προνοη-
"σάμενοι τε ὅπως ἀσφαλῶς εἰς οἶκον τὸν πρεσβευτῶν [d] ἀνακο-
"μισθῶσι. ἀποδεξάμεθα δὲ καὶ εἰς τὸν βουλὸν καὶ τὸν

"ceret ac reliqua ſacra peragere ex patriis legibus,
"& ut nullus eis imperet, quia amici noſtri ſunt
"& ſocii, ac nemo eos injuria afficiat in noſtra
"provincia, utpote qui & Trallianis coram con-
"tradicentibus non placere hæc de illis decreta,
"imperaris illa ſic fieri: ſed inſuper hoc ſe roga-
"tum eſſe, ut nobis quoque iſta de illis ſcriberes.
"Nos igitur, præceptis tuis obſequentes, epiſto-
"lam traditam accepimus & in publicas noſtras
"tabulas repoſuimus; & cætera *omnia*, quæ in
"mandatis dediſti, nobis curæ erunt, ne quid re-
"prehendatur.

21. "PUBLIUS Servilius Publii filius Galba *P. Servilii litera ad Mileſios.*
"proconſul Mileſiorum magiſtratibus, ſenatui,
"& populo ſalutem. Prytanes Hermæ filius ci-
"vis veſter, cum ad me veniſſet in *urbe* Tralli-
"bus, ubi conventum agebam, ſignificabat vos
"præter ſententiam noſtram tractare Judæos, &
"prohibere illos tum Sabbata celebrare, tum ſa-
"cra patria facere, & fructus pro ſua conſuetu-
"dine adminiſtrare, ipſumque ſe ex legibus au-
"ctorem fuiſſe hujus decreti. Volo igitur vos
"ſcire, me, verbis auditis quæ ultro citroque ha-
"bita ſunt, tandem decreviſſe, non prohibendos
"Judæos uti ſuis moribus.

22. "DECRETUM PERGAMENO- *Pergamenorum decretum.*
"RUM. Prytane Cratippo, primo Dæſii men-
"ſis die decretum prætorum. Quoniam Roma-
"ni, majorum inſtitutis obſequentes, pericula
"pro communi omnium hominum ſecuritate ſu-
"ſcipiunt, & certatim id agunt ut ſocios ami-
"coſque in felicitate & firma pace conſtituant,
"cum ad illos miſiſſet natio Judæorum & Hyrca-
"nus eorundem pontifex legatos, Stratonem
"Theodoti, Apollonium Alexandri, Ænean
"Antipatri, Ariſtobulum Amyntæ, Soſipatrum
"Philippi *filium*, viros bonos & probos, atque
"hi præcipua quæque negotiorum ſignificaſſent,
"decrevit ſenatus, de quibus rebus verba fece-
"runt, ne qua injuria Antiochus rex Antiochi fi-
"lius Judæos ſocios Romanorum afficiat, utque
"præſidia & portus & regionem & ſi quid aliud
"ab eis abſtulit, id reddatur, atque liceat *illis ſuis*
"ex portubus exportare *quodcunque volunt*, & ne
"quis ſine vectigalibus ex Judæorum regione aut
"ex portubus eorum quidquam exportet, *ſive*
"rex ſive populus, præter ſolum Ptolemæum
"Alexandrinorum regem, quia eſt ſocius noſter
"& amicus; immo & præſidium quod eſt Joppe
"expellendum eſſe, ſicuti petiverunt, & ſena-
"tus noſtri *unus* Lucius Pettius, vir bonus &
"probus, mandavit, ut nobis curæ eſſet illa ita
"fieri quemadmodum ſenatus decrevit, atque
"provideremus ut legati in patriam ſalvi & inco-
"lumes redeant. Quin etiam admiſimus in ſena-
"tum

[h] Ἐπιζάσῃ,] Εμποδίζῃ forſan in *ſuo codice* habuit *Epiphan.* nam vertit, *ne quis eos quicquam impediat.*

[i] Διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι] Sic *Gronov.* διὰ τὸ in *MSS.*

[k] Ἀντειπόντων] *MSS.* ἀντιπόντων.

[l] Ἐπέταξας ταῦτα ἵνα γένηται] Ita in *Apographis* noſtris. ἐπέταξας in *Editione Gronovii.* forſan *Typothetarum* errore.

[m] Γάλβας ἀνθύπατος] Eo modo *Epiphan.* & *Gronov.* Γάλβας in *MSS.*

[n] Ἀγόραιον,] *MSS.* ἀγόρεον ſed correctum.

[o] Προσφίρεσθαι,] Sic apud *Ælianum*, l. 12. c. 27. προσφέρεσθαι τοῖς πολεμίοις ἡμερώτατα *hoſtes mitiſſime tractare.*

[p] Καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς,] Ita ſcribitur in MSto, quod quum ſit manifeſte vitioſum, ita interpretatus ſum, ut minima mutatione unius tantum literæ ο in ω defungerer, ut ſimplex ſit uſurpatum pro compoſito ἔξεστι. Utrum id ſufficit? an apparet etiam ſatis clare coaluiſſe in unum voces καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς? prout hic ſenſus aliquoties ante occurrit. GRON. Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *& fructus ſua conſuetudine colligere.* καθὸς ἔστι in *MSS.* quod in καθὼς ἔστι mutavit *Gronov.* ut ἔστι acciperetur pro ἔξεστι, quo modo & ſupra, p. 383. v. 30.

[q] Λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γιγνομένων,] Sic *Gronov.* λέγων in *MSS.*

[r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ] Forte ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ. HUDS In *Add.* Inde, opinor, id putat *Hudſonus*, quod in fine hujus §. dicant majores ſuos amicos Judæis Abrahami fuiſſe temporibus, verum (ut ex Joſepho *Antt.* l. 12. c. 4. §. 10. & *de Bello* l. 1. c. 25. §. 1. patere poteſt) Lacedæmoni non modo de amicitia, ſed & propinquitate generis cum Abrahamo & Judæis gloriabantur. HAV.

[s] Ἐπὶ Πρυτάνεως Κρατίππου Δαισίου] Verba illa Ἐπὶ Πρ. Κρατ. in textum recepi, quod ita legerit *Epiphan.* & in margine exſtent *MSS. Voſſ.*

[t] Δαισίου] *MSS.* Περγαμηνοῦ δεσίου.

[v] Προγόνων] *MSS.* μητρογόνων.

[x] Τοὺς συμμάχους] *MSS.* τοὺς δημάχους.

[y] Καταστῆσαι] *MSS.* Κατασῆσαι.

[z] Καὶ ἐξῇ αὐτῶν] Καὶ μὴ ἐξῇ edidit *Gronovius*, in *Apographis noſtris*, καὶ μὴ ἔξῃ. unde καὶ ἐξῇ reſcripſi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& liceat* &c.

[a] Ἢ τῆς Ιουδαίων χώρας] In *MSS.* ἢ τ. atque ita edidit *Gronov.* verum ε expunxi, quod ἐξῇ in ſuperiori verſiculo detractum voculæ ἢ adhæſiſſe ſuſpicor.

[b] Λύκιος Πέτλιος] *Lucius Peticus* in *Editis Epiphanii.* at *Lucius Petitus* in *MSS*

[c] Φροντίσωμεν] *MSS.* φρουρησωμεν, unde tres literæ ρων poſtea fuerunt inductæ.

[d] Ανακομισθῶς.] *MSS.* ἀπαιομηδῶς.

ε Αὐ-

"tum & in concionem Theodorum, cumque ab "ipso epistolam accepissemus & senatusconsul- "tum, atque ipse magno studio verba fecisset, "& virtutem Hyrcani declarasset ac magnanimi- "tatem, quod tam communiter universos quam "privatim singulos, qui ad ipsum veniunt, be- "neficiis afficiat, ideo & literas in publicis archi- "vis nostris deposuimus, & nos quoque ipsi, ut- "pote Romanorum socii, omnia etiam Judæis "præstare ex senatusconsulto decrevimus. Insu- "per Theodorus, qui epistolam nobis reddidit, "prætores nostros obsecravit, ut mitterent Hyr- "cano exemplum decreti, & legatos qui populi "nostri *erga illos* studium significarent, & horta- "rentur ad conservandam augendamque ipsorum "erga nos amicitiam, & ad novum aliquod bene- "ficium conferendum, ut qui debitam gratiam "meritamque consequuturi sint, meminerintque "quemadmodum etiam Abrami temporibus, qui "pater erat omnium Hebræornm, majores nostri "fuerint illis amici, prout in * acta publica rela- "tum invenimus.

Decretum Halicarnassensium.

23. "DECRETUM HALICARNASSEN- "SIUM. Sacerdote Memnone Orestidæ *filio*, & "per adoptionem Euonymi, Anthesterionis die

"σκλητίου τ Θεόδωρον, Φιλαδόνλες τε τὴν Φίλ- "λων παρ' αὐτὸ καὶ τὸ τ συγκλήτυ δόγμα, καὶ πεπρα- "μένα μ πολλῆς σπουδῆς ᵉ αὐτὸ λόγυς, Ϲ τὴν Τρκα- "νῦ ἐμφανίσαντος ἀρετὴν Ϲ μεγαλοψυχίαν, καὶ ὅτι καὶ- "νῆ πάντας εὐεργετεῖ, ᶠ καὶ κατ' ἰδίαν τὰς πρὸς αὐτὸν "ἀφικνυμένυς, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν "ἀπεθέμεθα, καὶ αὐτοὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ Ἰυδαίων, "σύμμαχοι ὄντες Ρωμαίων, κατὰ τ συγκλήτυ δόγμα "ἐψηφισάμεθα. ἐδεήθη ἢ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τὴν Φιλ- "σολλὴν ἡμῖν ἀποδὺς, τ ἡμετέρων στρατηγῶν, ἵνα πέμ- "ψωσι πρὸς Τρκανὸν τὸ ἀντίγραφον τοῦ ᵍ ψηφίσμα- "τος, καὶ πείσθεις δηλώσαντας τὴν ἑ ἡμετέρα δύνμ "απυδὴν, καὶ παρακαλέσαντας σωτηρεῖν καὶ αὔξειν αὐ- "τῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς Φιλίαν, καὶ ἀγαθῦ τινος αἴτιον "γίνεσθαι, ὡς ἀμοιβάς τε τὰς προσηκύσας ἀποληψόμε- "νον, μεμνημένον τε ʰ ὡς καὶ ἐν τοῖς κῦ Ἀβραμον καὶ- "ροῖς, ὃς ἦν πάντων Ἑβραίων πατὴρ, οἱ πρόγονοι ἡμῶν "ἦσαν αὐτοῖς Φίλοι, καθὼς ἐν τοῖς δημοσίοις εὑρίσκομεν "γράμμασι.

καγ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. Ἐπὶ ἱερέως "Μέμνονος τ ⁱ Ορηστείδυ, κατὰ ἢ ποίησιν Εὐωνύμυ, "ᵏ Ανθεσηλιῶνος ... ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένυ "Μάρ-

ᵉ Αὐτῦ λόγυς,] Ita rescribendum censui. *αὐτὰς* edidit *Gronovius* ex *MSS.*

ᶠ Καὶ κατ' ἰδίαν] *MSS.* κ' κατηδίαν.

ᵍ Ψηφίσματος,] *MSS.* ψίσματος.

ʰ Ως κ' ἐν τοῖς κῦ Ἀβραμου καιροῖς,] En Chronologiæ caput novum & incognitum, & fere deridendum ab unoquoque, qui Abrahamum, illum verum & priscum, cogitet, quem hi Phryges aut Pergameni statuunt quasi principem constitutæ reipublicæ fuisse, qui fœdera cum externis non tantum, sed & longissime remotis sanciverit, ut vel ipse Abrahamus vel propinquo gradu ab eo orti habuerint jam Phrygas amicos, idque signatum hi publice servaverint. Habes medii temporis testationem inconditam & fraudulente captatam ex veteris Ilii & veterrimorum Phrygum recordatione ad insinuandum, cui forsan occasionem dedit historia Herodoti, unde tradebatur Ægyptios etiam sub Psammiticho, aliis testantibus de Sesonchosi, inquirentes agnovisse tandem Phrygas fuisse ipsis vetustiores, quum sese antea jactavissent tales esse. GRON.

* *Acta publica*] Vide *Grotium* in 1 Maccab. cap. 12. & *Huet.* in D E. p. 96. HUDS in *Add.*

ⁱ Ορηστείδυ,] Αρηστείδυ in *Apographis* nostris. Αρισταίδυ edidit *Vossius* in notis ad *Catullum*, p. 313. contra fidem *MSS.* ut dicit *Gronov.*

ᵏ Ανθεσηλιῶνος] Nihil amplius exhibetur in MS. Sed spatii aliquid vacui sequitur, quod Vossius hanc partem edens in Observationibus ad Catullum corripuit ac plane abolevit, nescio an satis perite & licite, quum ipse opiner non frustra evenisse; sed esse locum, ubi posita fuerit nota diei in isto mense, forsan Ανθεσηλιῶνος ϛ' id est, ἕκτῃ, nisi velis primam sequentis verbi excidisse ε, ut de quinta die intelligatur, ut solebat fieri in decretis Græcorum & sequitur infra in Ephesino. Sed ipse nihil prætento, quia lectori cuivis facile patet ex contextu hujus decreti aliqua excidisse, non tantum quia post ἔδοξε τῷ δήμῳ sequitur δεδόχθαι, sed etiam quia in fine dicitur τῷδε τῷ ζημιώματι, quod nullum deprehenditur in ipso decreto, nec aliquod nominatum est, forsan omittente ipso Josepho, qui tantum sectatus fuit verba ad Judæos pertinentia. Etiam nosci oportet Vossium edidisse Ανθεσηλιῶνος, quasi non stetuisset appellationem mensis, sed viri, sed vane & contra MS. Insuper scias eundem Vossium dedisse in citando & describendo ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ & Αρισταίδυ, item Ιυδαίυς τὺς βυλομένυς aliter quam in MS. exhibentur.

Neque tamen vel laudis vel necessitatis, cur publicari hæc decreta & istam operam Josephi in vitam velut revocari interat, summa etiamnum mihi expressa fuit. Aliud commoditatis publicæ quasi cornu & inde enascentem magnæ hæsitationis dispulsionem prodere statuebam. Etenim inter ea, quæ tum me nondum nato, tum per meam ætatem agitavisse eruditas plurium horas deprehendi, fuit illud caput de Apostolo Paulo, unde illi nascenti adfuerit jus civitatis Romanæ. Quod quum distraheretur inter duas sententias, utrum contingeret ex natalis urbis Tarsi a Cæsaribus locupletatæ communi privilegio, an ex peculiari patriæ domus, quæ id sibi impetraverit, lætitia & successionis in Paulum transgressu, non vidi ab ullo tale quid proferri, quo anxietas illa tollatur. Novissimus se ad eam causam exuit Condüor Romani Orbis, in quo magna pars capitis XVII. impenditur huic deliberationi velut summam manum impositura. In qua etsi denique vergat ad rectum, & ad Grotii opinionem, tamen sic quoque quam turbide & parum constanter pag. 143.? [ut nempe civitate Romana iidem (majores S. Pauli) quacunque tandem causa, sint donati: aut vero ut eam, quod de Pauli patre dicitur, pecunia, haut insolito maxime illa ætate more, iidem redemerint] Nihil ergo habuit in hoc bivio, quorsum flecteret; unde quamvis haberet Græcorum scholia clare hic testari ausa, tamen suspensus & vacillans suspicari maluit de *quacunque tandem causa*, quam esset nunquam reperturus. Verissime scripserunt Græci. Neque pater S. Pauli aliam existimavit se inventurum viam ad tranquille & credule vivendum *in urbe Tarso*, quam tot alii Judæi per alias Asiæ minoris urbes constituerant & muniverant, nempe ex empto ab Romanis ducibus circa tempus belli civilis pecuniam solam spectantibus. Hinc alienam patet esse pronunciationem de ἰσοπολιτείᾳ Judæorum per Antiochiam, Alexandriam, Cyrenen & Cæsaream & quæ inde trahuntur privilegia huc non pertinentia. Judæi enim jam non curabant jus æquum cum aliis per illas urbes habere, sed obtrudebant se illis, quod clare apparet ex his decretis. Si quid tale proprium fuit in istis quatuor oppidis, certe id *non* desideraverunt obtinere per Asiam minorem, quum videamus invitis incolis urbium istarum ab Romanis imperari, ut tolerent Judæos, quorum sacra ante turbabantur ab iis: Romani ab eis fuerunt implorati, ut in hac & illa urbe nanciscerentur securitatem non solum vitæ, sed & religionis, non per aliam causam, quam quod uterentur titulo civitatis Romanæ, & dicere se possent Romanos, quod eis non adfuisset, nisi ab Romanis magistratibus per provinciam iterventu pecuniæ unico impetravissent. Nihil ergo ad Judæos vel civitatis *Laodiceæ* aut Pergami & aliarum jus. Sed sicut Laodicea & *Pergamum* & omnes patebant civibus Romanis, hunc *modum* conati sunt in se transferre Judæi, ut quum essent facti cives Romani, irent habitatum ubique, nec tamen electi ad habitationem oppidi jura quidquam curarent, aut laborarent quoque dici cives Laodicenses aut Pergameni, quum essent cives Romani, & hoc titulo tuti contra insultationes. Aliquid sublimius adfectaverunt Judæi, ut in urbibus nequaquam jure civitatis Romanæ fruentibus ipsi viverent honore isto ipso decorati, & ex hoc capite cogerentur reliqui incolæ istarum urbium non tantum indulgere illis vitam disciplinæ, quam profitebantur, nempe Mosaicæ, convenientem, adeo ut & loca ad hanc rem eis adsignare & separare cogerentur; atque adeo sine molestia essent in iis, per quæ cultus inquinari videtur, ut *loquuntur* Digesta juris; sed etiam habere illos pro civibus *Romanis*, unde plura in eos derivabantur privilegia, *quorum* unum manifeste nunc innuit ipse Paulus Apostolus, *qui non* mittitur ad virgas, ut in eo cultus inquinaretur. *Quo quid* arrogantius poterat ab Romanis statui? quid magis recusandum ab Judæis postulari? quid intolerabilius illis, *qui gentilismo* ab majoribus addicti erant, imperari? Sed *& insuper* in ista ratiocinatione incongruum est, quod quum in *principio* pagina 144. agat de Agrippa & Antipatro & Josepho, & mox adjiciat verba Philonis de Augusti ætate, atque *inde* sic ut dixi sermocinetur, mox id probet per Ulpianum & Modestinum in longe ulteriora sæcula post varias temporum mutationes & hinc edictorum diversitates delapsos, ut illorum verba nihil de isto antoriori tempore adfirmare possint, sed tantum ut appareat eos de eadem materia loqui.

Ex hoc igitur supplemento patet hanc vitam tunc Judæorum fuisse. Quum per expeditionem Alexandri Magni, certe ab ejus tempore contigerit, ut Judææ civitates magis magisque cœperint ab gentilibus simul incoli, (exemplum in Jamnia refert Philo pag. 1021.) etiam ipsi inde, avaritiæ dediti homines, excesserunt ad urbes gentilium, (patet ex loco Strabonis, quem

"Μάρκῳ Ἀλεξάνδρῳ. Ἐπεὶ τὸ σεβὸς τὸ ἡμῖν εὐσεβὲς καὶ "ὅσιον ἐν ἅπαντι καιρῷ μᾶλλον ἀσφαλῆς ἔχομεν, κατανο- "ήσαντες τῷ δήμῳ τῶν Ρωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὄντα

". . . placuit populo, relatione facta à Marco "Alexandro. Quoniam pietatem erga Deum & "religionem omni tempore ſtudioſe colimus, ve- "ſti-

quem citat Joſephus XIV, 12. pag. 479. atque item ex Philone pag. 1031.) præſertim ubi apparebant illecebræ & oportunitates diteſcendi. Ad hanc rem uſi diu regibus tum Syriæ, tum aliarum gentium, poſtquam viderunt ad Romanos fortunam declinare, præſertim in Aſia minore, contemplati morem reipublicæ illius, viderunt ſtatim illic adminiculum firmius, quam ab Regibus nanciſci potuerant. Hi enim ornare eos tantum ſolebant & poterant, quum nihil aliud haberent, jure civitatium earum, in quibus morari conſtituerant, ut inſigni loco docet Hieronymus ex Euſebio: *Seleucus Babylonem obtinet, & in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.* At reſpublica Romana afferebat aliquid ſanctius, & magis invictum, & antea inauditum, nempe jus civitatis Romanæ, per quod & libertate agendi & inviolata ſecuritate eminebant ultra gradum incolarum illius urbis, in quam erant adſciti. Ad divitias autem maturandas perinde ut Romani fœneratores videbant ſatis nullam regionem Aſia minore efficaciorem. Hinc eam nubes & examina Judæorum per ſingula fere oppida inſederunt, ut non tantum ubique occurrant in Actis Apoſtolorum, ſed diſerte ſcribat Philo pag. 1027. Petronius ἐπισκοπῶν τὴν χώραν, ἐν αἷς Ἰουδαῖοι κατ' ἔκαστον πόλιν εἰσὶ πανταχόθεν Ἀσίας τε καὶ Συρίας. Quem ipſum locum citat etiam Grotius ad Lucam VII, 5. ut habuerit eum ante oculos, & eo magis mirari oporteat notam ejus ad eundem Evangeliſtam XIX, 9. qua ſcribit aliquammultos Judæos fuiſſe donatos Romana civitate credibile eſſe. Qui enim in illis oppidis poſſent vivere, aut quod providendum erat, ſatisfacere palam ſacris, niſi jure illo fruerentur? ut de omnibus fere id ſupponi debeat per Aſiam minorem verſantibus. In numero iſtarum urbium ab Judæis electarum ad habitandum fuit etiam hæc ipſa Tarſus, in eamque conceſſerunt majores Pauli, ſive jam ſub dominatione Regum Syriæ, ſive demum prolato iſtuc imperio Romano, quando non ſolum id curarunt ut eſſent jure civium Tarſenſium, (quippe quod nequaquam erat ſatis validum) ſed ut, ne à gentilibus poſſent ludibrio haberi ac vexari, ipſum quoque jus civitatis Romanæ adipiſcerentur, fruerenturque iis omnibus, quæ occaſione hujus juris ab magiſtratibus provincialibus in eos conferri potuiſſe & ſueviſſe patet ex hoc Supplemento. Non erant ab hac donatione alieni iſti magiſtratus; quippe quam ſtatuo ab eis non contigiſſe, niſi expugnatis magnitudine mercedis. Non alia ratione id impetrabatur, quam qua Herodes ab Sexto Cæſare impetravit τραχηγίαν τῆς κοίλης Συρίας, de quo ſcribit Joſephus in hoc ipſo noſtro loco, χρημάτων ᾧ αὐτῷ τοῦτο ἀπεδόθη, & XIV, 4. Ariſtobulo & Hyrcano certantibus de pace apud Scaurum: ὑπισχνουμένων ᾧ Ἀριστοβούλῳ μᾶλλον δώσειν τάλαντα, ἢ ᾧ Ὑρκανῷ τοῦτον οὐκ ἐλάττονα. Immo vel unum exemplum Julii Cæſaris hic licet divulgare ad omnes, quem teſtatur Suetonius in adminiſtratione Galliarum pretio dediſſe ſocietates ac regna; multo enim facilius hi per Aſiam ſive Judæis ſive aliis voluerunt civitatem Romanam dare, ſi quis pretio redimere cuperet. Tempeſtive in rem ſuam hoc commune jam inter Romanos proceres vitium traxerunt Judæi, quum & plus videantur offerre potuiſſe, quam alii, & cauſas graves habuiſſe, ut promptius ad id adſpirarent. Hoc ſimplex & clarum eſt: hoc ſequitur ex univerſa ratione hujus Supplementi, ut jejune iterans eadem ſcribat Orbis Romanus pag. 148. *quocunque demum titulo aut jure id majores eius eſſent adepti.* Titulus fuit honeſtus & amicitia Hyrcani cum Romanis per legatos aliquoties commemorata: ſed hic titulus in publico propoſitus non fuit niſi particulatim magno argenti vel auri pondere eum ante corroborante.

Hæc igitur quum ſic conarer inſtaurare, debui tandem confirmari in eo, quod diu in ambiguo me ſuſpenderat. Nam quum ipſe Cl. Voſſius in verbis, quæ citavi in præfatione, memoret de antiqua interpretatione, quæ locum hunc exhibeat, ut idcirco & iſta exſtet, & ejus auctor in Græcis codicibus ipſum legerit; opinor miraturos plurimos, cur eam nunc non uſurpaverim & Græcis appoſuerim. Sed arceſſitam inſpectamque ut cœpi noſcere, ut fidem Muſarum imploravi! adeo credere nequivi talia unquam ſcribi poſſe, nedum ut implerent interpretationem Latinam. Secunda dubitatio fuit, an iſta verſio etiam hic publico eſſet exponenda conſpectui, necne. Ut poſterius cenſerem, faciebat fœditas ejus, quæ tanta eſt, ut merito inſtar obſcœni monſtri debeat removeri ab oculis noſtris; atque ita huc uſque pro certo conſtituebam. Nunc quum res venit ad ipſam ἀκμὴν, immutor, & fateor additam me volente, vel ob illam cauſam, ut quum gratulari Joſepho conveniat de loco hoc certe aliquatenus reſtituto, etiam ex ipſa verſionis fœditate ab tempore noſtro abacta, rei literariæ gratulemur. Eheu! quæ fuit illius temporis ignorantia, quam ſordida cœcitas? Cui amovendæ non parum contulit hæc ipſa Lugduno-Batava Academia, tot nævis in doctrina humana abſterſis inclita, cui famæ utinam perpetim inſerviat! & Chriſtiani non pro vili negotio ducant intelligere Græca! Quin etiam quum editio iſta non ſit in omnium manibus, putabam oportune hic admiſceri, ut poſſet in tempore inſpici. Denique id tertia cauſa exigebat, quo pluribus teſtibus præſentibus conſtaret fides ac veritas hujus Supplementi, non uni tantum innixa codici, ſed ſimul huic noſtro, ſimul alteri vel pluribus, quot adeſſe concinnatoribus verſionis illius potuerunt.

Sumta eſt ex editione Colonienſi anni 1524. *Subjuncto etiam Senatuſconſulto, quatenus probationem dictorum habeant qui hanc hiſtoriam relegunt, quod tale fuit ſenatuſconſultum ab ærario tranſcriptum de tabulis publicis, ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode: dum tertio idus Aprilis, in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calphurnio, & reliquo ſenatu. Publius Dolabella & Marcus Antonius conſules, dixerunt: De his quæ per ſenatus decretum Cajus Cæſar pro Judæis decernens in ærario deponere non occurrit, ſic placet nobis, ſicut & ſenatui viſum eſt, ut hæc in tabulis æneis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus current & illi in tabulis reponere quod decretum eſt; Quinto idus Februarias, in Templo Concordiæ. Legati autem principis ſacerdotum fuerunt Lyſimachus Pauſaniæ, Alexander Theodori, Patroclus Cereæ, Jonathas Oniæ. Miſit autem & ex his legatis unum Hyrcanus ad Dolabellam, tunc Aſiæ proconſulem, petens eum ſolvere Judæos a militia, ut patriam cuſtodirent conſuetudinem, quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella cum ſuſcepiſſet literas Hyrcani, nihil remoratus ſcribit per totam Aſiam Judæis, & ad Epheſinam civitatem, primam totius Aſiæ, quæ hujuſmodi legebant, ſub judice Artemione, menſis Lenæonis die prima: Dolabella imperator Epheſiorum curiæ & magiſtratibus vel populo ſalutem. Alexander Theodori, legatus Hyrcani, filii Alexandri principis Sacerdotum & rectoris Judæorum, intimavit mihi, quod non poſſent cives ſui militare, dum nec arma portare poſſint, nec iter facere diebus ſabbatorum, nec alimentorum ſecundum patrias leges copiam habere: ideirco ego ſicut prædeceſſores mei imperatores, præbeo eis militiæ remiſſionem, & concedo patriis uti legibus ſecundum ſolennes & ſacras immolationes, & congregare ſicuti ſolent pro ſacrificiis pecunias, & volo vos hæc per ſingulas conſcribere civitates. Hanc quidem Dolabella Hyrcano legationem mittente, noſtris donavit licentiam. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos, templa habentes, Epheſi ante tribunal, religionis cauſa à militia dimiſi duodecimo Kalendarum Octobris. Lucio Lentulo, & Cajo Marcello conſulibus, præſente ſenatu. Balbus legatus & vicarius, Epheſiorum magiſtratibus, curiæ, & populo ſalutem. Judæos per Aſiam conſtitutos, Lucius Lentulus me pro ipſis petente, à militia dimiſit. Poſtulans vero poſt hæc & Fannium tribunum plebis & Lucium Antonium ærarium, impetravi. Vos aut cupio curare, ne quis eis moleſtiam inferat. Decretum Deliorum ſub præſide Bioto: menſe Thargelione, viceſima die ad titulationem judicum. Marcus Phiſon legatus, adveniens in civitatem noſtram, pro delectu militum convocans nos, & multos civium, præcepit, ut ſi qui ſunt Judæi cives Romani, nequaquam militare cogantur, eo quod Cornelio Lentulo conſuli religionis cauſa Judæos dimittere placuit. Quapropter obedire conſuli vos oportet. His ſimilia Sardiani quoque de nobis decreverunt. Cajus Fannius Caji filius, Dux, conſul, magiſtratibus Coorum ſalutem. Volo vos ſcire, quod legati Judæorum adierunt me, petendo accipere ſenatuſconſulta pro ipſis conſtituta, quæ etiam ſubjuncta ſunt. Igitur volo vos curare vel providere his hominibus ſecundum ſenatuſconſultum, quatenus per veſtram provinciam incolumes ad propria revertantur. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos qui templa Judaica habere Epheſi videntur, dicentur religionis cauſa dimiſſi. Hoc factum eſt duodecimo Kalendarum Juliarum. Lucius Antonius, Marci filius vicarius ærarii vel proconſul, Sardianorum magiſtratibus curiæ & populo, ſalutem. Judæi cives noſtri adeuntes probaverunt nobis conſilium habuiſſe proprium ſecundum patrias leges ab initio, & locum proprium, in quo negotia vel judicia invicem movent: & hoc petierunt, quatenus liceat illis hoc facere, quod cuſtodiri vel permitti decrevi. Marcus Publius, filius Publii, & Marcus Lucius Marci Publii filius dicunt: Lentulum proconſulem adeuntes intimavimus ei, de quibus Doſitheus Cleopatridæ filius Alexandrinus verba fecit, ut cives Romanos Judæos templa Judaica facere ſolitos, ſi illi viſum fuerit religionis cauſa eos feciſſe, dimittat: & dimiſit duodecimo Kalendas Julias. Lucio Lentulo & Cajo Marcello conſulibus, Lentulus decretum protulit. Cives Romanos Judæos, ſacraria Judaica facere ſolitos, Epheſi ante tribunal religionis cauſa dimiſi. Laodicenſium principes C. Rabilio Caji filio conſuli ſalutem: Soſipater Hyrcani principis ſacerdotum legatus, porrexit nobis epiſtolam tuam, per quam deſignavit nobis, ab Hyrcano principe & ſacerdote Judæorum deſtinatos quoſdam cum literis, pro ſua gente conſcriptis, quatenus ſabbata Judæis liceat ſecundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores noſtri probantur: aut ne quis eis violentiam inferat in noſtra provincia: & licet Tralliani palam dicant, non ſibi placuiſſe quæ pro his decreta ſunt, tamen præcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus autem ita, ut & nobis ſcribas de his & eadem obſequentibus tuis præceptis. Epiſtolam autem porrectam ſuſcepimus, quam repoſuimus inter publica noſtra monumenta: & de reliquis quæ præcepiſti providemus, quatenus in nullo culpemur. Publius Servilius, Publii Galbæ filius, proconſul, Mileſiorum magiſtratibus, curiæ & populo ſalutem. Pritanis Mercurii filius civis veſter, dum in Trallibus negotia tractarem, inſinuavit mihi præter noſtram ſententiam Judæis vos inquietudinem inferre, & prohibere eos ſabbata celebrare, vel templa patria perficere, fructuſque ſua conſuetudine colligere. Volo igitur vos ſcire, quomodo audiens verba ejus vel eorum qui contra eum diſſerebant, decrevi ne prohiberentur.*

Decretum Pergamenorum ſub judice Cratippo menſe Deſio, ſententia principum. Quod Romani ſequentes ſuos majores, pro communi

"ſtigiis ſequentes populum Romanum de homi-
"nibus omnibus bene meritum & reſpicientes ad
"ea quæ de Judæorum amicitia & ſocietate ad
"*hanc* urbem ſcripſerunt, *ſcilicet* ut illis liceat Dei
"ſacris operari, feſta ſolennia & cœtus celebrare;
"nobis placuit ut jus poteſtatemque habeant Ju-
"dæorum quicunque volunt, ſive viri ſive mulie-
"res, tum Sabbata obſervandi, tum ſacra peragen-
"di ex legibus Judaicis, & proſeuchas faciendi ad
"mare pro more patrio, quod ſi quis quidquam
"eos impedierit, vel magiſtratus vel privatus, huic
"mulcta eſto & urbi debeto.

Decretum Sardianorum.

24. "DECRETUM SARDIANORUM.
"Viſum eſt ſenatui & populo, relatione facta à
"prætoribus. Quoniam cives Judæi, urbem hanc
"noſtram incolentes, multis magniſque à populo
"per omne tempus cumulati fuerunt beneficiis, &
"nunc ingreſſi ad ſenatum & populum obſecra-
"runt, reſtitutis ipſis legibus & libertate à ſenatu
"& populo Romano, ut more rituque à legibus
"præſcripto cœtus agitent, & nullam illis con-
"troverſiam moveamus, locuſque illis ſit aſſigna-
"tus, in quo congregatis cum uxoribus & liberis

"Διεργάτη, καὶ οἷς ἔθει τὸ Ἰουδαίων φιλίας καὶ [l] συμ-
"μαχίας πρὸς τὴν πόλιν ἔγραψεν, ὅπως [m] σωτηλῶσιν
"αὐτοῖς αἱ εἰς τὸ Θεῖον [n] ἱεροποιίαι καὶ ἑορταὶ αἱ εἰθισμέ-
"ναι καὶ σύνοδοι· [o] δέδοκται ἡμῖν Ἰουδαίων τοὺς βουλο-
"μένους [p] ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας τόν τε Σάββατα ἄγειν
"καὶ τὰ ἱερὰ συντελεῖν κατὰ τοὺς Ἰουδαϊκοὺς νόμους, καὶ
"τὰς προσευχὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ θαλάσσῃ κατὰ τὸ πά-
"τριον ἔθος, ἂν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης,
"[q] ὄφλε τῷ ζημιώματι εὐθύνως ἔστω καὶ ὀφειλέτω τῇ
"πόλει.

κδ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Ἐδόξε τῇ βουλῇ καὶ
"τῷ δήμῳ, στρατηγῶν [r] εἰσηγησαμένων. Ἐπεὶ οἱ κατοι-
"κοῦντες ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαῖοι πολίται, πολλὰ καὶ
"μεγάλα φιλάνθρωπα ἐκτήσαντο ἀεὶ παντὸς τοῦ κατὰ
"δήμου, καὶ νῦν εἰσελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον
"παρεκάλεσαν, ἀποκαθισταμένων αὐτοῖς τῶν νόμων καὶ τῆς
"ἐλευθερίας κατὰ τὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων,
"ἵνα κατὰ τὰ νομιζόμενα ἔθη συνάγωνται, καὶ μὴ ἀφανίζω-
"μεθα πρὸς αὐτούς, [s] δοθῇ τε αὐτοῖς καὶ τόπος, εἰς
"ὃν συλλεγόμενοι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐπιτελῶσιν τὰς
"πα-

omnium hominum tutela pericula ſuſcipiunt, & ſtudent auxiliatores & amicos ſuos in felicitate vel firma pace conſiſtere, cum tranſmiſiſſet ad eos Hyrcanus princeps ſacerdotum gentis Judææ legatos, Stratonem Theodori, Apollonium Alexandri, Æneam Antipatri, Ariſtobulum Aminteæ, Soſipatrum Philippi, viros optimos, & hi ſingula demonſtraſſent, decrevit ſenatus de his quæ poſtulaverunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius lædat Judæos auxiliatores Romanorum, imò ut & caſtella & portus, vel provinciam, & ſi quid aliud ab eis abſtulit redderet: & liceat eis à portubus Judæorum ſeu vectigalibus deportare quæ volunt, & ut nullus rex vel populus à portubus Judæorum ſeu vectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemæo rege Alexandrino, quia & ipſe auxiliator his & amicus noſter exiſtit, imò etiam cuſtodiam à Joppe depelli, ſicut petiverunt. Noſtræ vero curiæ Lucius Peticus vir optimus, juſſit ut hæc fieri ita curemus, quemadmodum ſenatus decrevit, & provideamus, quatenus incolumes legati ad propria poſſint redire, nec non etiam Theodorum in curia, vel in conventu ſuſcepimus: Qui cum nobis Epiſtolam ex ſenatuſconſulto porrexiſſet, verba faciens, demonſtravit Hyrcani virtutem & liberalitatem, quia publice vel privatim cunctis prodeſt, qui ad eum convenerint: Literas vero inter publica conſcripta repoſuimus, & nos quoque omnia pro Judæis agere, tanquam auxiliatores Romanorum ſecundum ſenatuſconſultum decrevimus. Quippe etiam poſtulavit Theodorus dum epiſtolam nobis porrigeret, quatenus à magiſtratibus noſtris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantes noſtri populi ſententiam, & petentes cuſtodiri vel ampliari noſtras cum eis amicitias: & ut meminerit, temporibus Abraham, qui omnium Judæorum pater extitit, noſtros majores amicos ei fuiſſe, ſicut & in publicis conſcriptis invenimus. Decretum Halicarnaſſeorum, ſub ſacerdote Memnone Ariſtidis filio. Placuit populo, Marco Alexandro inſinuante, quod Judæi pietatis ſtudium omni tempore habent, populi Romani omnium hominum benefactores, pro Judæorum amiciciis vel auxiliis ad noſtram civitatem præcepta miſerunt, quatenus permittantur immolationes deo ſolennes efficere. Placuit igitur & nobis concedere Judæis viris vel mulieribus ſabbata celebrare, vel ſacrificia producere ſecundum leges Judaicas. Siquis vero hos prohibuerit, militiæ reus & debitor civitatis exiſtat. Decretum Sardianorum. Placuit curiæ, vel populo, ducibus intimantibus, quomodo noſtram civitatem habitantes Judæi, multa vel maxima beneficia à populo ſæpe meruerunt: nunc quoque cum ingreſſi fuiſſent in curiam populum petere, quatenus ſuis legibus, & libertate data à ſenatu populoque Romano ſecundum conſuetudinem congregentur, & judicia ſua diſponant, datus eſt illis locus, in quo cum uxoribus vel filiis poſſint celebrare deo patrias orationes. Igitur viſum eſt curiæ vel populo, concedere eis convenientibus certis diebus agere ſecundum ſuas leges: deputari etiam eis locum quem aptum ædificationibus vel habitaculis putaverint. Habeant etiam curatores annonæ civitatis diligentiam, ut ſi qua opus habuerint alimenta, faciant eis introduci. Decretum Epheſiorum ſub judice Minophilo, menſe Arthemiſio, prima die. Nicanor Euphimi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus, quomodo interpellaverunt in civitate Judæi, Marco Julio Bruto proconſule, quatenus agerent ſabbata, & omnia facerent ſecundum patrias leges, nemine penitus impediente, proconſul conceſſit. Placuitque populo propter Romanos, nullum prohiberi obſervare ſabbatorum diem: imo concedere eis omnia facere, ſecundum Judaicas ſuas leges.

Ita habes, mi lector, non Joſephum, præclara & juſta Romanorum in variis locis decreta ſic colligentem, ut inde cognoſci queat mos eorum agendi in provinciis, ſi quid ſine exceptione vellent illic admitti & peragi; atque unde ſimul veritas ipſarum rerum ita pellucet, ut mereatur fidem & oſtendat Judæos illum titulum Romani civis affectantes; ſed profecto aliquem multiplicem ſonum velut bovis mugientis a capite ad ipſam calcem. Quid enim iſtam interpretationem perlegens ſolatii experiris, dum vel in Romano tempore vel in hac parte hiſtoriæ proficere cupiens illuc te confers? Et eſt tamen hoc ſplendidiſſimum tempus, quo ipſius Dei nomen ab Judæa ſic paulatim tenebroſis idolorum ineptiis immixtum intra eadem mœnia audiri cœpit, quæ modo nihil niſi μάτωον complectebantur; & Romani licet tunc perditiſſimi, illi tamen fuerunt, qui ſuis mandatis illum Deum & cultum ejus, quo nihil mirabilius, propugnaverunt. Inprimis autem manifeſte declaratur aut ignorantia aut malignitas interpretis, qui quum tot ſpeciatim ex Romano more nomina proferrentur, ea conſulto obſcurare voluit ponendo *reliquo ſenatu*, quod ibi nequit intelligi. Et tamen poſtea ne tantillum quidem admonere voluit; plane ut in decreto peregre facto, ubi nomina conſulum Lentuli & Marcelli adſcribuntur, vides addi *præſente ſenatu* vice tot nominum. Non mens ſenatuſconſulti bene percepta aut expreſſa, ut ad ſingulas civitates referantur, quæ proprie includebantur urbi Romæ. Sic Balbum vicarium, ſic Fannium tribunum plebis, ſic Antonium ærarium, ſic adtitulationem judicum, ſic Kalendas Julias circumfert Lentulus conſul, plane obnubilante ipſo ſermone, cur toties nominetur Lentulus & decretum ejus iteretur. Quam mendax finis decreti Laodicenſium, qui velint poſtulentque ut ipſis ſcribat Rabillius? Hic cernis Mercurii filium, negotia in Trallibus, Marcum Julium Brutum proconſulem, & talia infinita; quæ tamen omnia augentur in editione antecedente Veneta anni MCCCCXCIX. die XXIII. Octobris per Albertinum Vercellenſem, ubi rubricæ dicuntur ſi non antiquitatum, certe belli Judaici factæ per magiſtrum Franciſcum Macærata ordinis minorum, & in qua Hieronymus Squarzaficus ſcribit libros Joſephi a Rufino in linguam Latinam tranſlatos. Ibi longe graviora monſtra deprehendes.

Quæ quum ita comparata ſunt, tamen licet ex his tantis ſordibus aliquid proficere. Nam per hæc confirmatur in principio nomen Rutilii, ut in Græco illud adſcriptum ex alio MS. credi debeat: hinc Doſitheús Cleopatridæ filius, ubi in Græco erat tumultus: hinc dum ſcribit & *dimiſit duodecimo* &c. quaſi pag. 710. v 7. in ſuo MS. inveniſſet τὸ δωδέκατον: hinc ibid. v. 24. Σωπατῷ Latine dicitur *Soſipater*, quaſi idem nomen foret, quod in pag. 711. v. 42. Immo perquam notabile in decreto Pergamenorum quum id dicitur factum *ſub judice Cratippo*, ut prorſus quoque obvia iſti interpreti fuerint in MS. ἐπὶ Πρατίππου Κρατίππου, quæ ſane exſtant etiam in MS. Lugdunenſi, ſed non in recto verborum & verſiculi ordine, ſed tantum adpoſita in margine, unde non ſuſtinui pro mere legitimis inferre, quum tamen nunc hæc interpretatio plane iſtud exigat. Mox notabilis ille *Lucius Peticus*, quaſi aliquem *Sulpicium* innuiſſet Joſephus, cujus familia habuit iſtud cognomen. Prima autem editio exhibet plane *Halicarnaſſeorum*. GRON. Proculdubio legendum, Ἀθηναίων ς'. vel Ἀθηναίων ϛ'. prout monuit *Gronov.* qui ex contextu hujus Decreti nonnulla excidiſſe ſuſpicatur, non tantum quia poſt ἔδοξε τῷ ἔθνει ſequitur (hac ead. §.) in *MSS.* δεδόχθαι, ſed etiam quia (in iiſdem *MSS.*) in fine dicitur (hac §.) τῷδε τῷ ζημιώματι, cum nulla ζημιώματος facta ſit mentio in decreto.

l Συμμαχίας] *MSS.* σημαχίας.

m Σωτελῶν.] Σωτελῶν αὐτοῖς in *MSS.*

n Ἱεροποιΐαι] *MSS.* ἱαροποιΐαι.

o Δέδοκ.] καὶ τοῖς Ἰουδαίων τοὺς βουλομένους] Ita (infr. §. 24.) reſcripſi pro δεδόχθαι, quod habent *MSS.*

p Ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας] *MSS.* ἄνδρας τε γυναίκας, & ſuper ſcr. αι.

q Ὄφλε τῷ ζημιώματι] Ὄφλε lego, ſenſu id poſtulante, pro τῷδε, quod exhibent *MSS.* Vide *Annot.* ad ſuperiora hac ead. §.

r Εἰσηγησαμένων.] *MSS.* ἐσηγησαμένων.

s Δοθῇ τε] Ita lego. ἐδόθη τε in *MSS.*

"πατρίους ἀρχὰς καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκ) οὖν τῇ "βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγκεχωρῆσθαι αὐτοῖς, [t] σπερχο- "μένοις ἐν τοῖς [v] προαποδεδειγμέναις ἡμέραις, πράσσειν τὰ "κατὰ τοὺς αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ' αὐτοῖς καὶ τόπον "ὑπὸ τῶν [x] στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν καὶ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν "ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τοῦτ' ἐπιτήδειον, ὅπως τε τοῖς τῆς "πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ καὶ τὰ ἐκείνοις πρὸς τρο- "φὴν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγωσιν.

κε'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Ἐπὶ Πρυτάνεως Μεν- "φίλου, [y] μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ πρώτῃ, ἔδοξε τῷ δή- "μῳ. Νικάνωρ Εὐφήμου εἶπεν, εἰσηγησαμένων τῶν στρατη- "γῶν. Ἐπεὶ ἐντυγχάνων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίων Μάρκῳ "Ἰουλίῳ Πομπηίῳ υἱῷ Βρούτου ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ "Σάββατα, καὶ πάντα ποιῶσι κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη, "μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, ὁ στρατηγὸς συνεχώ- "ρησε· [z] δέδοκ) τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, περὶ πράγματος "Ρωμαίοις ἀνήκοντος, μηδένα κωλύεσθαι φυλάττειν "τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ ζημιοῦσθαι ἐπιτιμίῳ, "ἐπιτετράφθω δ' αὐτοῖς πάντα ποιεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους αὐ- "τῶν νόμους.

κς'. Πολλὰ [a] μὲν οὖν ἐστι καὶ ἄλλα [b] τῇ συγκλήτῳ τοιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ρωμαίων δόγματα πρὸς Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πάλαι ψη- φίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς [c] περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡμετέροις. περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν [d] παρεθέμεθα πιστεύσῃ τοῖς [e] ἀνα- γινωσκομένοις ὑπὸ βασκάνου ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ σαφῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ρωμαίους ἡμῖν φιλίας γεγενημένης, ἐπιδεικνύντες αὐ- τὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέ- χρι νῦν διαμενούσαις καὶ διαμενούσας, τὴν μὲν πάντων παράλειψιν, ὡς περιττόν τι ἅμα καὶ ἀπρεπῆ, παρητη- σάμεθα. ἕνδεια δ' ἔτους ἡγησάμεθα σκαιὸν, ὃς οὐχὶ περὶ τῆς Ρωμαίων ἡμῖν πιστώσῃ φιλίας, ὅτι τοιαύτη καὶ διὰ τηλικούτων ἐπιδείξασθαι πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναί φαμεν ἀληθείας ἐξ ὧν ἐπιδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδη- λώκαμεν.

"liceat patrias preces & ſacra Deo facere; placuit "igitur ſenatui & populo, ut illis conceſſum ſit "diebus præſtitutis convenire, & perfungi omni- "bus prout leges poſtulant, inſuper ut locus etiam "illis ſeparetur à prætoribus ad ædificandum eiſ- "que habitandum, quem ad id accommodatum "exiſtimaverint, utque ædilibus urbanis curæ ſit, "etiam illa importare quæ ad victum ipſis idonea "habeantur.

25. "DECRETUM EPHESIORUM. Pry- *Decretum Epheſiorum.* "tane Menophilo, die primo menſis Artemiſii, "placitum eſt populo. Nicanor Euphemi filius "dixit, relatione à prætoribus facta. Quoniam "Judæis qui in urbe ſunt, Marco Julio Pompejo "Bruti filio proconſule compellato, ut liceret illis "Sabbata obſervare, & omnia facere ex patriis "eorum inſtitutis, nemine eos quidquam impe- "diente, hoc ipſum prætor conceſſit; placuit ſe- "natui & populo, præſertim cum res ad Roma- "nos pertineat, neminem prohiberi à die Sabba- "torum celebrando, neque mulctam exigendam "eſſe, ſed illis poteſtatem datum iri omnia ex pro- "priis ipſorum legibus faciendi.

26. Et multa quidem exſtant & alia hujuſmo- *Alia decreta non affert, utpote ſupervacaneum putans.* di decreta à ſenatu & imperatoribus facta, in gra- tiam Hyrcani gentiſque noſtræ; necnon civitatum pſephiſmata, & prætorum reſcripta ad literas de juribus noſtris *miſſas*. De quibus omnibus, ex iis quæ exhibuimus licet illis perſuaſiſſimum ha- bere, qui noſtra hæc ſcripta candide lecturi ſunt. Quoniam enim clara & manifeſta noſtræ cum po- pulo Romano amicitiæ dedimus argumenta, indi- catis æreis columnis & tabulis in Capitolio etiam- num durantibus & duraturis, univerſis hîc loci apponendis, ut qui id ſupervacaneum duximus ſi- mul & *legentibus* injucundum, ſuperſedimus. Quippe neminem adeo perverſum *fore* credidimus, ut de amicitia noſtra cum Romanis inita, nobis non habiturus ſit fidem, præſertim cum decretis pluribus noſtrûm in gratiam factis id palam fece- rint; quin potius ex iis quæ demonſtravimus, nos id quod verum eſt dicere, animo præſumet. At- que ita quidem amicitiam & ſocietatem, quæ Ro- manis nobiſcum interceſſit, declaravimus.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Σέξτον ὑπὸ Βάσσου δολοφονηθέντα Μᾶρκος, ἐπὶ τὸν τοῦ Καίσαρος φονέα Κάσσιον εἰς Συρίαν ἀ- φικνεῖται καὶ Ἰουδαίαν ἐκάκωσε· καὶ ὡς Μάλιχος Αν- τίπατρον ἀνεῖλε καὶ ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεῖται.

CAP. XI.

Quomodo Sexto à Baſſo inſidiis peremptо ſuccedit Marcus, & poſt Cæſaris mortem in Syriam venit Caſſius & Judæam afflixit: utque Malichus Antipatrum interfecit, & ipſe ab Herode interficitur.

Συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] Βάσσος [g] Κεκί- λιος, εἷς τῶν τοῦ Πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλὴν συν- θεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα, κλείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ, τὸ στράτευμα αὐτοῦ προσλαβών, ἐκράτει τῶν πραγμά- των. [h] πόλεμός τε μέγας [i] περὶ Ἀπάμειαν συνίστη, τοῦ Καί- σαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μὴ ἱππικῶν δὲ πε- ζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ Ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμ- ψε [k] μὴ τῶν τέκνων, ἃ μνήμης ὧν [l] διεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος· καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ δίκαιον ἔκρινε καὶ ὑπὲρ

Accidit autem per idem tempus ut tumul- *Sexto Ceſare ex inſidiis occiſo Baſſus Cecilius rerum potitur.* tuatum eſſet in Syria, ob hujuſmodi cauſam. Baſſus Cecilius, unus è Pompejanis, ſtructis in Sextum Cæſarem inſidiis, illum quidem interfi- cit, ipſe vero, accepto ejus exercitu, rerum po- tiebatur. Hinc etiam grave bellum apud Apa- miam conflatum eſt, Cæſaris ducibus eum cum equitatu & peditatu adortis. Quin & Antipater iis ſubſidium miſit cum filiis, memor beneficio- rum in ipſos à Cæſare collatorum; & idcirco ju- ſtum eſſe exiſtimans & ipſum vindicare & pœnas ab

[t] Συνεχωρήσθαι] *MSS.* συνιεχωρήσθαι.
[v] Προαποδεδειγμέναις] *MSS.* προαποδεδειγμέναις.
[x] Στρατηγῶν.] *MSS.* στρατηγῶν.
[y] Μηνὸς] *MSS.* μυνὸς.
[z] Δέδοκ) τῇ βουλῇ] Iterum δέδοκται repoſui pro δεδόχθαι, quod exſtat in *MSS.* & ἐπιτετράφθω (mox infer.) mutavi in ἐπιτετράφθω.
[a] Μὲν οὖν] Illud μὲν è *MSS. Voſſ.*
[b] Τῇ συγκλήτῳ] Παρὰ τῇ συγκλήτῳ legendum cenſet Cl. *Lowthius* & mox παρὰ τῶν ἰσ. δικαίων. proculdubio rectius, quam ut ſubintelligantur præpoſitiones.
[c] Περὶ] Hæc vox inſerta eſt ex *Lugd. Bat.* HAV.
[d] Παρεθέμεθα πιστεύσῃ] Ita ex *Epiphanio* legendum eſſe cenſui. παρατεθείμεθα in *Editis.* (παρατεθείμεθα *Lugd. Bat.*) παρατεθείμεθα *Vat.* & *Gall.*
[e] Ἀναγινωσκομένοις ὑπὸ βασκάνου] Tranſponuntur in *Lugd. Bat.*
[f] Βάσσος Κεκίλιος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 10. §. 10. SPANH.
[g] Κεκίλιος,] *Al.* Καικίλιος.
[h] Πόλεμός τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνίστη,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 10. §. 10. ſeq. SPANH.
[i] Περὶ Ἀπάμειαν συνίστη,] Περὶ τὴν Ἀπάμειαν *Vat.* & *Busb.* & mox (infr. poſt εὐεργετήθησαν) ὑπὸ τοῦ Καίσαρος *Busb.*
[k] Μετὰ τῶν τέκνων,] Διὰ τῶν υἱῶν *Zonar.*
[l] Εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος·] Εὐεργετηθείσης *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* διεργετήθη *Zonar.* juxta canonas διεργετήθησαν.

Marcus Sexto in imperium succedit.

ab ejus interfectore repetere. Cum autem bellum diu duraret, Marcus ad Sexti imperium *suscipiendum* Roma venit, & Cæsar à Cassio & Bruto in curia occisus est, postquam principatum tenuerat annos tres & sex menses. Et quidem hoc ab aliis memoriæ proditum est.

XVIII. *Post mortem Cæsaris Cassius Syriæ præter.*

2. Bello deinde ex morte Cæsaris conflato, & *viris* omnibus primariis ultro citroque ad contrahendas copias dispersis, venit in Syriam Cassius, accepturus exercitum qui erat ad Apamiam: solutaque obsidione, ambos sibi conciliat Bassum & Marcum; urbesque peragrans, arma colligebat & milites, & ipsis *urbibus* gravia tributa imperabat. Sed maxime Judæam afflixit, exactis *ab ea* septingentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu & perturbatione esse videns, pecuniarum exactionem dividit, & utrique filio redigendas committit, partim etiam Malicho sibi parum amico, partimque aliis *quibusdam* Ac primus Herodes, redacto ex Galilæa quantum ei imperatum erat, maximam apud Cassium gratiam iniit. Sapientis enim esse sibi visum est, Romanos hoc officio demereri, & illorum benevolentiam ex aliorum laboribus captare. Cæterarum autem urbium gubernatores omnes cum suis hominibus venundabantur, & quatuor urbes in servitutem redigit Cassius; quarum erant potentissimæ, Gophna & Emmaus, reliquæ vero Lydda & Thamna. Insuper eò præ iracundia processit Cassius, ut etiam Malichum occidisset, (nam in ipsum incitatus erat) nisi ejus impetum cohibuisset Hyrcanus, missis ei per Antipatrum centum talentis de suo.

Judæam affligit.

Herodes apud Cassium gratiam init.

Hyrcanus Malichum mortis periculo liberat.

Malichus Antipatro struit insidias.

3. Postquam vero Cassius à Judæa profectus est, Malichus Antipatro insidiabatur, ejus interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. neque tamen ejus consilium latuit Antipatrum. Id enim cum sensisset, recepit sese trans Jordanem, & ex Arabibus simul & indigenis exercitum contrahebat. Quanquam Malichus, homo callidus, insidias inficiabatur, se cum juramento purgans tum Antipatro tum ejus filiis, *dicensque*, fieri non posse, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, & Herode armorum custodiam habente, ut tale quidpiam ei in mentem veniret. Ac videns * sibi negotium non succedere, reconciliatus est Antipatro, conventumque est inter eos, cum Marcus Syriæ prætor esset: qui, postquam intellexit Malichum in Judæa res novas moliri, parum abfuit quin eum interfecerit, sed Antipatri precibus ejus vitam condonavit.

Antipatri precibus Malicho vitam condonat Marcus.

XIX. *Summa rerum Herodi commissa.*

4. Nesciebat Antipater, se sui interfectorem conservasse. Certe quidem Cassius & Marcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, & eum Cœles-Syriæ præsidem fecerunt, attribu-

πεφονευκότος εἰσπεμψάσθαι δίκαιον ἡγέμενος. [m] χρονιζομένης δὲ τῆς πλέμης, [n] Μάρκος μὲν ἦλθεν [o] ἐκ Ρώμης εἰς τὴν ἀρχὴν [p] τοῦ Σέξτου, Καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον ἐν τῷ βυλευτηρίῳ κλείνεται, [q] καθεξόντων τὴν ἀρχὴν ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ. τοῦτο μὲν οὖν ἐκ ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Τῶν δ' ἀπὸ τοῦ Καίσαρος θανάτου πολέμων συνερρωγότων, καὶ τῶν ἐν πάλῃ πάντων ἀπὸ στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ [r] Ρώμης εἰς Συρίαν, παραλημψόμενος [s] τὸ περὶ τὴν Ἀπάμειαν στρατόπεδον· καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους περσάγει τέ τε Βάσσον καὶ τὸν [t] Μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὀπαλά τε καὶ στρατιώτας συνῆθροιζε, καὶ φόρους αὐτῶν μεγάλους ἐπέτιθει μάλιστα δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, [u] ἑπτακόσια τάλαντα λεγυρίᾳ εἰσπραττόμενος. Ἀντίπατρος δὲ, ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ τὸ πρᾶγμα, μερίζει τοῖς τρισὶ χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν ὑῶν συνάρχειν δίδωσι, τὸν μὲν Μαλίχῳ καθήκοντα πρὸς αὐτὸν ἀδικήσαντι, τὸν δ' ἄλλοις προστάττει εἰσπράττειν. καὶ πρῶτος Ἡρῴδης ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰσπράττομενος [x] ὅσα μὲν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος μὲν εἰς τὰ μάλιστα Καισαρι. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ρωμαίους μὴ θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν καταδουλοῦσθαι εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ἀπεπειρᾶτο δ' αὐτανδρεὶ ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπεμελήθησαν, καὶ τέσσαρας πόλεις [y] ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος· ὧν ἦσαν αἱ δουαλῶται, [z] Γόφνα τε [a] Ἐμμαοὺς, πρὸς τούτοις δὲ [b] Λύδδα τε Θαμνά. ἐπεξῆλθε δ' αὐτοῖς [c] ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος ὥστε τε Μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, [d] εἰ μὴ Ὑρκανὸς δι' Ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμήν.

γ'. Ἐπὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπῆρε, [e] Μάλιχος ἐπιβάλλουσιν Ἀντιπάτρῳ, τὸν τότε πλοῦτον, ἀσφάλειαν Ὑρκανῷ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. ὁ μὲν [f] ἔλαθε τὸν Ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐν χώρᾳ πέραν Ἰορδάνου, καὶ στρατὸν Ἀραβίων ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ Μάλιχος, ἠρνεῖτο τὴν ἐπιβουλὴν, ἀπολογούμενος μετ' ὅρκων αὐτοῦ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκήλᾳ μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα φρουροῦντος, Ἡρῴδῃ δὲ ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ὃς ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε πιστὸν ὄντα. ἐρῶν δὲ τὴν ἀποδρᾶναι κατηλλάσετο πρὸς τὸν Ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, [g] Μάρκῳ κατὰ Συρίαν στρατηγοῦντος· ὃς, αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν Μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε βραχὺ μηδὲν αὐτὸν ἀνελεῖν, Ἀντιπάτρου δὲ βραχαλέσαντος πεισθέντος.

δ'. Ἔλαθε δὲ ἄρα φονέα πεισώσας Ἀντίπατρος αὐτὸν τὸν Μάλιχον. Κάσσιος μὲν γὰρ καὶ [h] Μάρκος, στρατὸν ἀθροίσαντες, [i] τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν [k] ἐπεχείρισαν Ἡρῴδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐπήνεσαν, πολλὰ δὲ τῶν

Antipatri precibus Malicho vitam condonat Marcus.

m Χρονιζομένης δὲ τῆς πολέμου,] Τελεσθείσης δὲ τῆς κατὰ τὸν πόλεμον *Busb.* & *Zonar.* Qui factum est ut bellum traheretur docet *Strabo*, l. XVI. p. 752. D.

n Μάρκος μὲν ἦλθεν] An *Josephus* hîc in errore sit, an ejus codices (in quibus omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* Μάρκος habemus) incertum est. Marcum quidem Crispum *Dio* docet cum Cæcilio Basso depugnasse. Verum *Appianus* expresse dicit Murcum adversus Bassum à Cæsare missum fuisse. Unde ex *Dione*, l. XLVI. *Aliisque*, Μᾶρκον rescribi placet Viris doctissimis, *Casaubono* in Exercit. c. *Baronium*, p. 133. *Edit. Lond. Montacutio* in Exercit. VIII. p. 279. *Usserio* in Annalibus V. T. p. 362. *Edit. Lond.* & *Ex. Spanhemio* in Diss. VI. *de Præst. Numism.* Vide *Annott.* in lib. I. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *Ἀλωσ.* lib. I. c. 10 §. 10. SPANH.

o Ἐκ Ρώμης] Hausimus id ex *Lugd. Bat.* HAV.

p Τὸν Σέξτου] *Lugd. Bat.* τοῦ δὲ Σέξτου.

q Καθεξόντων τὴν ἀρχὴν] Statim à Pompeji morte honores in Cæsarem effusi erant, & quamvis extra Italiam esset, præturam iniit. Ut recte hinc principatum illius *Josephus* arcessiverit, tres annos cum dimidio illi assignans. *Usserius*, p. 337.

r Ἐκ Ρώμης,] Ἐκ Ρώμης insertum dedi ex *Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἐξ Ἰταλίας l. I. de *Bello Jud.*

s Τὸ περὶ τὴν Ἀπάμειαν στρατόπεδον·] Τὰ περὶ τ. A. στρατόπεδα *Vat.* & *Busb.*

t Μάρκον,] Vel Μᾶρκον. SPANH.

u Ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου] In Lemmate XXVII. ἑκατόν.

x Ὅσα μὲν αὐτῷ προστεταγμένα,] Nempe 100 Talenta *Ἀλωσ.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

y Ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος·] Ἐξωνησαμένου τότε Κάσσιος *Busb.*

z Γόφνα] Conf. *Ἀλωσ.* lib. I. c. 2. §. 5. & lib. 5. c. 2. §. 1. SPANH.

a Ἐμμαοὺς,] Conf. *Ἀλωσ.* lib. I. c. XI. §. 2. SPANH.

b Λύδδα τε Θαμνά.] Conf. *Ἀλωσ.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

c Ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος] Ὑπ' ὀργῆς *Vat.*

d Εἰ μὴ —— τάλαντα] Ab Antipatro data illi C. Talenta *Ἀλωσ.* lib. I. c. XI. §. 2. SPANH.

e Μάλιχος] Ita *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μάλιστα in *Editis Aliisque.*

f Ἔλαθε τὸν Ἀντίπατρον] Ἐλάθετο, & mox ἀπὸ αἰσθόμενος ἀπεσκόμενος *Busb.* ἀπ' αἰσθόμενος habet *Vat.*

* *Sibi negotium non succedere,*] *Vel*, rei tentatæ difficultatem.

g Μάρκῳ] Vel Μᾶρκῳ vid. *Ἀλωσ.* lib. I. c. 10. §. 10. SPANH.

h Μάρκος,] Μᾶρκος. SPANH.

i Τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν] Τὰ τε ἐπιμ. *Busb.*

k Ἐπεχείρισαν Ἡρῴδῃ,] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπεχείρησαν in cæteris.

l Τὸν

τες ℭ δωάμιν ἱππικὴν τε ℭ πζικὴν · ὑποσχόμενοι ℈ καὶ βασιλέα τ Ιεδαίας ἀναδείξειν μετὰ [l] τ πόλεμον. συνειςηκει γὰρ τότε πρός τε Αντώνιον καὶ τ νέον Καίσαρα. Μάλιχ℞ ℈ τότε δείσας μάλιςα τ Αντίπατρον, ἐκποδὼν ἐποιεῖτο · καὶ πείσας δρυγεῖν τ Τρκανὸν οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰςιῶντο, [m] φαρμάκῳ κτείνει τ ἄνδρα. καὶ, ὁπλίτας ἔχων, ἡτοιμάζετο τὰ κατὰ τὴν πόλιν. γνόντων ℈ τὴν ἐπιβολὴν τὴν κατὰ ℈ πατρὸς Ηρώδης καὶ Φασαηλος, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, [n] ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχ℞, κ ἐξαρνος ἦν ℈ φόνου. καὶ Αντίπατρος μὲν δ' εὐσεβείας κ δικαιοσύνης διενεγκὼν, κ τῇ πρὸς τὴν πατρίδα σπουδῇ, τὸν τρόπον ἐτελεύτησε τ τρόπον. τῶν ℈ παίδων αὐτοῦ Ηρώδης μὲν δι' ὑφ' ἑαυτὸν ἦγεν πιμωρεῖν τῷ πατρί, μετὰ στρατιᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ ℈ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει πρὸς ἄνδρος, μὴ πολέμῳ κατάρχειν νομιζομένῳ ἐμφυλίου. τὴν τε σὴν ἀπολογίαν [o] Μαλίχου προσδέχεται, κ πιστεύσας ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τ Αντιπάτρου κακουργῆσαι δύνασθαι, [p] τάφον ℈ σκόσμῳ τῷ πατρί. καὶ προσφωνούμενος Ηρώδης εἰς Σαμάρειαν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην, [q] ἀνεκτᾶτο κ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις.

ε'. Μετ' ὀ πολὺ ℈, ἐνεστώσης τ ἐν Ιεροσολύμοις ἑορτῆς, [†] προσφοίτησαν σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν · [r] κ δείσας Μαλιχ℞, ἔπεισεν Υρκανὸν μὴ ὑπιδεξασθαι αὐτὸν εἰσιέναι. κ πείθεται μὲν Υρκανός · προσβεβλήται δ' αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν [s] ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντα εἰσδέχεσθαι τ πλῆθος. ὀλίγον ℈ φροντίσας Ηρώδης τῶν ἀγγέλων, νυκτὸς εἰσῆσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ Μαλίχῳ · ὁ δ' οὐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τ Αντίπατρον ℭ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς [t] ὡς φίλον, κρύφα ℈ φυλακὴν ℈ σωματ℞ ἐποιεῖτο. ἔδοξε ℈ τοῖς περὶ Ηρώδην μὴ ἀπελεῖσθαι αὐτὸν τὴν προσποίησιν · ἀλλὰ ℭ αὐτὸς, εἰς τὸ ἀνύποπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τ Μάλιχον.

ς'. Κασσίῳ μέντοι περὶ τ πλούτου [v] ℈ πατρὸς Ηρώδης [x] ἐπέσταλκε. κἀκεῖν℞, εἰδὼς οἷ℞ εἴη τ πρόσπν Μάλιχ℞, ἀντιπέμπλε πιμωρεῖν τῷ πατρί · καὶ λάθρᾳ λέγεται πρὸς τὰς ἐν Τύρῳ χιλιάρχας, κελεύων αὐτὰς συμπράττειν Ηρώδῃ, [y] δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς ℈ Λαοδίκεια ὑπηκόου Κασσίου, [z] πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ, στέφανος τε αὐτῷ κ χρήματα κομίζοντες, Ηρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τ Μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ ἡγούμενον. ὁ ℈ περὶ Τύρον τ Φοινίκης ὑποπτεύομεν℞ τὸ πρᾶγμα, μείζονων [a] ἐφήπτετο ἐλπίδων κ, ℈ παιδὸς [b] αὐτοῦ ὁμηρευόντος ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω [c] τοῦτόν τε ὑποκλέψαι, κ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀποπέμψαι, πευσόμενός τε ἐπ' Αντώνιον Κασσίου, τὸ ἔθν℞ διασήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. πῖς ℈ βεβλημένοις ὁ, τε δαίμων ἀντέπραξε, κ δῆλος ὢν Ηρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καταγνόντας, προσαπέμψας ἱερόσυλα, τῷ μὲν δοκεῖν ἐπὶ δεῖπνα προσκαλεῖν, κ γὰρ ἑστιάσειν αὐτὸς ἅπαντας προσῆκε, τῇ ℈ ἀληθείας πρὸς τὰς χιλιάρχας, [d] ἐξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον πεζῇ μετ' ὀλίγων. οἱ δ' ἐξελθόντες, κ πλησίον τ πόλεως αὐτῷ προσπεσόντες ἐπὶ ℈ αἰγιαλῷ, κατασκευάσι τ ἄνδρα. Υρκανὸς μὲν οὖν, [e] ὑπ' ἐκπλήξεως

ta ei classe, & equestribus pedestribusque copiis. polliciti etiam Judææ regem eum creaturos post bellum, quod tunc *illis* cum Antonio & juvene Cæsare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum, è medio *eum* tollere curabat: cumque *id* pecunia persuasisset pocillatori Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, veneno necat hominem. atque, armatos in promptu habens, res urbanas componebat. Cæterum cum insidias patri *suo* factas resciviſſent Herodes & Phasaëlus, & graviter ferrent, negabat omnia Malichus, & cædem *strenue* inficiabatur. Et quidem Antipater, qui pietate & justitia & studio in patriam excellebat, hoc modo interiit. Ex filiis autem ejus Herodes protinus * patrem vindicare statuit, cum exercitu contra Malichum profectus. At Phasaëlo natu grandiori potius videbatur hominem astu circumvenire, ne civile bellum incepisse putarentur. Itaque *ille* Malichi defensionem accipit, seque credere simulat illum in Antipatri nece nihil maleficii admisisse, patrique sepulchrum adornabat. Interim Herodes, cum Samariam venisset, eamque afflictam offendisset, *urbem* recreabat & hominum dissidia composuit.

Antipater ex insidiis à Malicho occisus.

Herodes statuit patris mortem ulcisci.

5. Non multo autem post, instante Hierosolymis † festo, venit cum militibus in urbem: & Malichus *eum* veritus suasit Hyrcano, ut eum intrare non sineret. Et quidem Hyrcanus ita fecit: idque per speciem prohibendi alienigenarum turbam in lustratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in urbem, & Malicho quidem terrorem incutiebat: ille vero nihil de simulatione remittit, sed Antipatrum plorabat, & palam ut amicus inclamabat, sed clam corporis sui custodiam agebat. Herodi autem visum est ejus simulationem non coarguere; sed, ad tollendam suspicionem, eum vicissim comiter accipere.

Hierosolymorum ingreditur.

Malichum ex simulatione comiter accipit.

6. Attamen ad Cassium de obitu patris scripsit Herodes. Atque ille, sciens quo ingenio esset Malichus, Herodi rescripsit, ut patrem ulciscereturt: & tribunis, qui Tyri erant, clam mandata mittit, ut Herodem ipsi adjuvarent, ‡ quatenus æqua facturus esset. Capta autem à Cassio Laodicea, cum communiter ad ipsum iviſſent, coronas ei & pecuniam ferentes, sperabat quidem Herodes fore, ut postquam eò veniret Malichus pœnas daret. Ille vero, apud Tyrum Phœniciæ rem suspectam habens, majora moliri cœpit: &, cum filius ejus Tyri obses servaretur, in animum induxit ut ingressus in urbem eum surriperet, & in Judæam proficisceretur, &, dum properaret adversus Antonium Cassius, gente ad defectionem perducta, potentatum ipsemet occuparet. Sed consiliis ejus & Deus restitit, & Herodes homo astutus, animadverso illius proposito, per famulum præmissum, specie ad parandam cœnam (nam omnes ad convivium invitaverat) re autem vera ad tribunos, persuadet illis ut ad Malichum cum pugionibus egrederentur. Illi vero egressi, eumque in littore prope urbem nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem attonitus est Hyrcanus, ut vox ejus

XX. *Cassio placet ut Herodes patrem ulciscetur.*

Malichus astute agit.

Herodis tamen astutia occiditur.

[l] Τὸν πόλεμον.] Illud τ ὲ *MSS. Busb.* & *Vat.* ut & mox ℈ post κατὰ ante πατρὸς.

[m] Φαρμάκῳ κτείνει τ ἄνδρα.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. XI. §. 4. SPANH.

[n] Ηρνεῖτο πάντα.] Ηρνεῖτο πάλιν ὁ M. *Vat.*

[*] *Patrem vindicare statuit,*] *al.* parentare patri.

[o] Μαλίχου προσδέχεται,] Τὸν Μαλίχου *Vat.*

[p] Τάφον ℈ κόσμῳ τῷ πατρί.] Τάφον τε κοσμεῖ τῷ πατρὶ *Busb.*

[q] Ανεκτᾶτο κ τὰ νείκη] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνακτᾶτο) *Gall.* ἀνακτᾶ τι in *Editis.*

[†] *Festo,*] *Sc.* Pentecostes.

[r] Καὶ δείσας Μαλιχ℞,] Καὶ δείσας ὁ Μάλιχ℞ ἀνίησιν *Busb.*

[s] Ὄχλον —— πλήθους.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. XI. §. 6. SPANH.

[t] Ως φίλον,] Ως φίλον *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

[v] Τῦ πατρὸς Ηρώδης] Illud ℈ ὲ *MSS.*

[x] Επέσταλκε.] Επέστελλε *Busb.* & mox ἀντεπισέμψαι.

[y] Δίκαια μέλλοντι πράξειν.] Επὶ δικαίαν πρᾶξιν *Busb.*

[‡] *Quatenus æqua facturus esset.*] Non *quatenus*, vel sub aliqua conditione, sed omnino justum aliquid, quodque ipse probabat, acturum. HAV.

[z] Πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ,] Αμφω (ἤτοι Μάλιχ℞ κ Ηρώδης) πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν, *Zonar.*

[a] Εφήπτετο·] *Lugd. Bat.* ἥπτετο.

[b] Αὐτοῦ] *L. B.* αὐτῷ.

[c] Τοῦτόν τε ὑποκλέψαι,] Τοῦτον ἀποκλέψαι *Busb.*

[d] Εξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον] Λάθρᾳ ἐξελθεῖν *Busb.*

[e] Υπ' —— ἐκπλήξεως.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. XI. §. 8. SPANH.

ejus defecerit. Ubi autem ægre ad se rediit, quærit ab Herode quidnam accidisset, & quis Malichum occidisset. Cumque illi Cassium id jussisse dixissent, laudavit factum: hominem enim nequam exstitisse, & patriæ insidiatorem. Et has quidem pro scelere in Antipatrum admisso pœnas persolvit Malichus.

Factum laudat Hyrcanus.

Tumultus in Judæa motus ab Felice.

7. Cassio autem ex Syria profecto, oritur in Judæa tumultus. Felix enim relictus Hierosolymis cum exercitu, in Phasaëlum impetum fecit, & populus arma sumpsit. Herodes vero Fabium adibat Damasci præfectum: volensque ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phasaëlus per se superatum Felicem compellit in turrim, ac deinde per compositionem dimittit, & Hyrcanum accusabat, quod multis per eos beneficiis affectus hostes adjuvet. nam Malichi frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta, præsidio tenebat, in quibus & Masadam omnium munitissimum. Haud ita multo post Herodes, cum convaluerat, illuc venit; & eum, de omnibus quæ tenebat locis deturbatum, * per compositionem dimisit.

Superatur Felix.

γ γεγονότ⊙ εἰς [f] ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετ⊙ τ̃ περὶ τ̃ Ηρῴδ⊙, [g] τί ποτ' εἴη τὸ γεγημένον, καὶ τίς ὁ Μάλιχον ἀνηρηκώς; εἰπόντων δ' Κάσσιον τ̃τον ᾠῆσθαι, ἐπῄνησε τὸ ἔργον· πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τ̃ πάλαι ὀπίβουλον. καὶ Μάλιχ⊙ μὲν τοίνυν ὑπὲρ τ̃ εἰς Αντίπατρον ᾠδικημένος δίκην ἐξέτισε.

ζ. Κασσίου δ' ἐκ Συρίας ἀπάραντ⊙, παραχὴ γίνεται καὶ τ̃ Ιουδαίαν. [h] Ελιξ γὰρ, ὑπολιφθεὶς ἐν Ιεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὅ, τι δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ηρῴδης δ' ᾠχετο Φάβιον ἐπορεύετο ἐν [i] Δαμασκῷ στρατηγῶντα, καὶ βιαζόμεν⊙ ᾠῆσθαμεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως ὑ Φασάηλ⊙, [k] δι' αὐτ̃ [l] Ελικ⊙ κρείττων ἡμέν⊙, καταβιβάζει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δ' ὑποσπονδον ἀφίησι, τόν τε Τρκανὸν ἐμέμφετ⊙, [m] ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτ̃ν, συμπράξαντα δ' τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχ⊙ τότε δυσχήσας ὅσα ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ [n] Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅπερ μέντοι [o] τούτων [p] ῥᾳδίως ὁ Ηρῴδης ἐκ τ̃ νόσου ᾠδημένης, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπονδον ἀπέλυσεν.

XXI.

CAP. XII.

Antigonum Aristobuli filium ex Judæa pellit Herodes: & multa pecunia Antonium sibi conciliavit ubi in Bithyniam venit, qui propterea Herodem accusare volentes non admisit. Quænam Tyriis pro Judæis scripsit Antonius.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Αντίγονον τ̃ Αριστοβούλου τ̃ Ιουδαίας ἐκβάλλει Ηρῴδης· καὶ Αντώνιον ἐν Βιθυνίᾳ ᾠδημένοτα πολλοῖς χρήμασιν ἐπεσπάσατο, ὃς διὰ τοῦτο τὰς κατηγορίας Ηρῴδου βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. οἷα Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν Αντωνί⊙.

Antigonum in Judæam reducit Ptolemæus Mennæi filius.

ANtigonum autem, Aristobuli *fratris Hyrcani* filium, qui exercitum coëgerat & Fabium sibi pecuniis conciliaverat, *in Judæam* reducit Ptolemæus Mennæi filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. nam homo ille, cum *quidem* Syriam occupasset, tyrannorum dominatu *eam* custodivit. Marion vero in Galilæam etiam, quæ vicina erat, irruptionem fecit; & tribus castellis potitus ea præsidiis munivit. Sed & eum aggressus Herodes, omnibus quidem privavit, Tyriorum vero præsidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga civitatem benevolentia. His confectis occurrit Antigono, & prælio cum eo congressus victoriam reportat, atque † *eum* jamjam extremos Judææ fines ingressum *inde* depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus eum & populus coronis redimivit. Erat autem jam per sponsalia gener factus Hyrcani: eoque magis eum tuebatur, quod erat ducturus in matrimonium filiam Alexandri Aristobuli filii, Hyrcani ex filia neptem; ex qua *postea* pater factus est trium filiorum & duarum filiarum. Duxerat

Marion in Antigoni gratiam in Galilæam irrumpit.

Antigonum vincit Herodes & ex Judæa pellit.

Ab Hyrcano & Hierosolymitanis honorifice excipitur.

Mariamne Hyrcani neptis Herodi desponsata.

Ντίγονον δ' τὸν Αριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον πεπεισμένον χρήμασι [q] καταγεν Πτολεμαῖ⊙ ὁ Μενναίου διὰ τὸ κῆδος. συνεμάχει δ' αὐτῷ [r] Μαρίων, ὃν Τυρίων καταλελοίπει Κασσι⊙ τύραννον. [s] τυραννίσι γὰρ διαλαβὼν τὴν Συρίαν ἔτ⊙ ὁ ἀνὴρ ἐφρούρησεν. ὁ δ' Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον ὄσαν, ἐνέβαλε, καὶ τέσσαρα καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δ' καὶ ἐπὶ τοῦτον Ηρῴδης, [t] ἅπαντα μὲν [v] αὐτὸν ἀφείλατ· τὰς δ' Τυρίων φρουρὰς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ [x] δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνουν. ταῦτα διαπραξάμεν⊙ ὑπελείπετο Αντιγόνου, καὶ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ [y] ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπέβαινε τ̃ Ιουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ιεροσόλυμα δ' ᾠδεγμένον στεφάνοις [z] ἀνέδει Τρκανός τε καὶ ὁ δῆμ⊙. [a] ἐγγυᾶται δ' ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ Τρκανῷ γήμει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτ̃ [b] προσέσχηκε, [c] μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου θυγατέρα, Τρκανοῦ δ' θυγατριδῆ, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται [d] τέκνων μὲν ἀρρένων, δύο δ' θηλειῶν. ἧρ⊙ δ'

---

f Αφωνίαν ἐτράπη,] Ita cum *Busb.* ἀφωνίαν in *reliquis.*

g Τί ποτ' εἴη] *L. B.* ὅ, τι &c.

h Ελιξ γὰρ,] Ita *Busb.* & in *lib.* 1. *de Bello Jud.* atque in *Epiphanii* libris *Felix*, aspiratione in digamma mutatâ. In *Editis Josephi* hîc loci & *reliquis MSS.* Ελιξ cum spiritu leni, & *Elichus* in *Pseud-Hegesippo.*

i Δαμασκῷ στρατηγοῦντα] De Bello l. 1. c. 12. §. 1. eodem modo loquitur. SPANH.

k Δι' αὐτ̃] Βίᾳ δ' Ελικ⊙ κρείττων *Busb.*

l Ελικ⊙] Conf. *alter.* lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

m Ως πολλὰ μέν] *L. B.* πόλλα μέν.

n Μασάδαν] Conf. *alter.* lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

o Τούτων] *L. B.* τοῦτο.

p Ραΐσας] Vid. *alter.* lib. 1. c. 33. § 1. SPANH.

* *Per compositionem dimisit.*] Sub pactionis fœdere *Epiphan.*

q Καθάγει] Ita *Busb.* & forsan *Epiphanius*, qui vertit, *ad Judæam ducebat.* atque hoc modo legendum esse conjiciebat Cl. *Lowthius*, quod cap. 13. §. 3. καθάγοντες Αντίγονον, *regnum Antigono asserentes*, habeamus. in *Editis Aliisque* κτᾶ), *sibi asciscit*, sicuti vertit *Castalio.* HUDS. In *Lugd. Bat.* κατῆγε, etiam satis bene. HAV.

r Μαρίων, —— τύραννον.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 12. §. 2. SPANH.

s Τυραννίσι γὰρ λαβὼν] Ita rescribendum censui ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi τυραννίσι τῶν Διαλαβὼν τὴν Συρίαν, *qui tot Syriæ tyrannos præfecerat*, prout vertit *Rufinus.* τυραννίδι in *Editis* & *MSS.* qua lectione admissa, vertendum *occupatam per vim Syriam præsidiis munivit.* HUDS. Itaque quum in *L. B.* etiam clare Διαλαβὼν exstet, alterum λαβὼν, ut spurium, pariter ejeci. HAV.

t Απαντα μὲν αὐτὸν ἀφείλαθ·] Αφείλαθ τ̃ πολίμιον infr. c. 13. §. 10. SPANH.

v Αὐτὸν ἀφείλαθ·] Ita *Busb.* & *Vat.* prout supra post ἀπηγγέλθη, καὶ αὐτῷ in *ceteris.*

x Δωρεὰς δοὺς] Δῶρα solus *Busb.*

y Οσον οὔπω τ̃ ἄκρων ἐπεβαίνε] Αντίγονον ἄρτι τ̃ ἄκρων τ̃ Ιουδαίων γῆς ἐπιβαίνειν ὑποπτεύοντες, μάχῃ εἴκοντα καὶ τ̃ ὁρίων τούτων ἐξέωσαν, *Zonar.*

† Eum *jamjam extremos Judææ fines ingressum* inde depulit.] *Al.* ex ipso, quo ferme processerat, Judææ fastigio eum depulit.

z Ανέδει Τρκανός τε] Ανέδουν *Busb. L. B.* στεφάνοις ἀνέδην.

a Εγγυᾶται δ' ἤδη] Εγγυαμβρεύθη *Busb.* ut & *L. B.*

b Προσέσχηκε,] Προσετέθη *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* μέλλων *Editorum* forsan ferri potest, nominativo pro genitivo absoluto adhibito, more Attico.

d Τέκνων —— θηλειῶν.] Herodis è priori uxore Antipater,

ἢ καὶ ᾠσθηρον γυναῖκα [e] δημότιν, [f] Δορὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γέγονεν παῖς, Ἀντίπατρος.

β'. Κάσσιον μὲν οὖν χειρωσάμενοι Ἀντώνιός τε καὶ Καῖσαρ ἐπὶ [g] Φιλίπποις, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ [h] ὀπὶ μὲν [i] Γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γενομένῳ δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγοροῦντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, [k] πρόσχημα μὲν εἶναι λέγοντες τὴν βασιλείας Ὑρκανὸν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ διὰ τοῦτο σωφρόνως μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιτασσομένους. διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. ἐπεὶ δὲ εἰς Ἔφεσον ἦκεν Ἀντώνιος ἔπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος [l] τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτόν· στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρεκάλουν τὰς αἰχμαλωτισθείσας ὑπὸ Κασσίου Ἰουδαίους, ἃ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Κασσίου καιροῖς ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας Ἀντώνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους ἀξιοῦν, παράγγελμα ἐγραψεν Ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ [m] Τυρίοις διάταγμα τοιοῦτον [n] τοῦτο.

γ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι, "εὖ ἂν ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύμα- "τος. Λυσίμαχος Παυσανίου, καὶ Ἰώσηπος Μεννάεως, "καὶ Ἀλέξανδρος Θεοδώρου, πρεσβευταί, ἐν Ἐφέσῳ "μοι συντυχόντες, τήν τε ἔμπροσθεν ἐν Ῥώμῃ τελεθεῖ- "σαν αὐτοῖς πρεσβείαν [o] ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν νῦν ὑπὲρ "σοῦ δὲ οἱ ἔθνος Ἰουδαίων διῆγον, ἐν ἔχεις εὔνοιαν πρὸς "ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν ἐκ τῶν πραγμά- "των, καὶ ἐκ τῶν λόγων, ὅτι οἰκειότητα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, "καὶ τὸ [p] ἀκέραιον ὑμῶν ἦθος δὲ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, "ἴδιον [q] ἥγημαι. καταδραμόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τῶν "ἐναντιωθέντων ὑμῖν τε δὲ τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μή- "τε πόλεων μήτε [r] ἡρώων ἀποχωμένων, μή τε ὅρκους "οὓς [s] ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, οὐκ ἂν ὑπὲρ "ἰδίας μόνον ἀγῶνος, [t] ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆς, "τῆς αἰτίας καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀδικημάτων καὶ "τῶν εἰς Θεοὺς ἀνομημάτων ἠμυνάμεθα· [v] διὰ ἃ καὶ τὸν "ἥλιον [x] ἀπεστράφθαι δοκεῖμεν, ὃς δὲ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπι- "δὲ τοῦτο Καίσαρι [y] μῦσος. ἀλλὰ [z] καὶ τὰς ὑπερβολὰς "αὐτῶν τὰς θρομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία, "[a] καθάπερ ἴδιον [b] αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων [c] ἀνὴρ, "καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς [d] κακοήθους γνώμης, "ἐν κατὰ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας στενοχώρου,

etiam prius uxorem plebejam, nomine Dorim, popularem, ex qua filium sustulit natu maximum Antipatrum.

2. Cæterum Cassium Antonius & Cæsar in *campis* Philippicis vicerunt, sicut & ab aliis demonstratum est. Post victoriam autem Cæsar in Galliam profectus est, Antonius in Asiam inde movit. Atque ubi venit in Bithyniam, occurrebant ei undique legationes. Aderant etiam & Judæorum primarii, qui Phasaëlum & Herodem accusarent, dicentes Hyrcanum quidem regni speciem habere, illos vero omnem potestatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna existimatione, qui ad eum venerat, ut semet contra accusatores defenderet; eamque ob causam accidit, ut ne dicendi quidem locum adversarii obtinuerint. id enim pecuniæ largitione Herodes ab Antonio impetraverat. Ut autem Ephesum venit Antonius, misit Hyrcanus pontifex & natio nostra legationem ad eum, quæ ei coronam ferret auream, oraretque ut scriberet ad provinciales, ut liberos dimitterent Judæos, quos non jure belli Cassius captivos reddidisset, utque eis restitueretur ager, quo Cassii temporibus mulctati fuissent. Hæc Judæorum postulata æqua esse judicans Antonius, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulque Tyriis mandatum misit in hæc verba. XXII. *Antonio in Bithynia obviam veniunt Judæorum legati. Legati accusant Phasaëlum & Herodem. Herodes pecunia Antonium sibi conciliat. Altera legatio ad Antonium.*

3. "MARCUS ANTONIUS imperator "Hyrcano pontifici & ethnarchæ Judæorum sa- "lutem. Si valetis bene est, ego quoque & exer- "citus valemus. Lysimachus Pausaniæ *filius*, Jo- "sephus Mennæi, Alexander Theodori, legati "*vestri*, cum apud Ephesum me convenissent, & "eandem quam prius Romæ gesserant legationem "renovarunt, & quam illis nunc mandasti dili- "genter obierunt, cum testificatione tuæ erga "nos benevolentiæ. Cum itaque tam ex rebus "quam verbis persuasum habuerim, vos animo esse "in nos amicissimo, vestrosque mores constantes "& pietatem reputaverim, meam rem *quidem* agi "existimo. Quoniam vero nostri atque populi "Romani adversarii incursibus vastarunt totam A- "siam, & neque civitatibus neque Divorum fanis "manus abstinuerunt, neque fidem jurejurando "datam servarunt, nos, ut qui non pro nostra "tantum salute, sed communi omnium dimicave- "rimus, eos vindicta persequuti sumus, qui & in- "juriarum erga homines & flagitiorum in Deos "auctores exstiterunt; propter quæ solem etiam "aversum fuisse credimus, qui & ipse scelus in "Cæsarem admissum invitus aspexit. Quin & in- "sidias illorum cœlo minantes, quas Macedonia "excepit, ceu propria impiorum facinorum regio, "& colluviem hominum animi malignitate furen- "tium, quam ad Philippos Macedoniæ congrega- "bant, *M. Antonii responsum ad legationem.*

è secunda seu Mariamne tres filii & duæ filiæ. *alios* lib. 1. c. 12. §. 2. *Zonaras* autem *Annal.* Tom. 1. p. 228. C. εἶχε δὲ καὶ ἑτέραν γυναῖκα δημότιν, Δορίδα καλουμένην. SPANH.

e Δημότιν,] *Cocceius* mavult δημότιν.

f Δορὶν ὄνομα,] Ita *Busb.* & in lib. 1. *de Bello Jud.* Δορίδα in *cæteris*.

g Φιλίπποις] Post Φιλίπποις in suo *Codice* habuisse videtur *Epiphan.* ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. nam vertit, *sicut & ab aliis demonstratum est.* HUDS. Adstipulante itaque *Epiphanio* Codice nostro *Lugd. Bat.* reposuimus ejus lectionem, atque versionem interpolavimus. HAV.

h Ἐπὶ] Illud μὲ ex *MSS.*

i Γαλλίας] Ἐπ' Ἰταλίας ex lib. 1. *de Bello Jud.* pro ἐπὶ Γαλλίας hic loci rescribendum esse monuit Cl. *Aldrichius.* HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 12. §. 4. SPANH.

k Πρόσχημα —— Ὑρκανὸν,] Vide quæ noto ad Julium Cæsarem p. 354. & Philon. in Flaccum p. 968. A. SPANH.

l Τὸ ἡμέτερον πρεσβεῖαι] Illa τὸ ἡμέτερον absunt *Hen.* & *Busb.*

m Τυρίοις] M. Antonii literæ ad Tyrios pro Judæis infra §. 4. SPANH.

n Ταῦτα.] Mallem ταυτά.

o Ἀνανεώσαντο,] Ἀνεκαίνισαν solus *Hen.*

p Ἀκέραιον] Μίσον ἀκήρατος *Æschyl.* Suppl. v. 952. SPANH.

q Ἥγημαι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡγήσομαι in *reliquis.*

r Ἡρώων] *Lugd. Bat.* ἱερῶν.

s Ἐποιήσαντο] *L. B.* ἐποίησαν.

t Ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων] Ἀλλ' ὡς ὑπὲρ πάντων *Hen.*

v Διὰ ἃ —— μῦσος.] Vid. Plutarchum in M. Antonio. SPANH.

x Ἀπεστράφθαι δοκεῖμεν,] Ita *Hen.* ἀπεστράφθαι in *Editis Aliisque.*

y Μῦσος.] Antea erat μῖσος & in *Editis* & *MSS.* quod ferri non potest. proculdubio levicula cum mutatione μῦσος legendum. HUDS. & COCC.

z Καὶ τὰς ὑπερβολὰς] Illud καὶ reposui, quod ex hoc loco excidisse suspicor, & in versum sequentem irrepsisse. nam antea erat, ἀλλὰ τὰς ὑπ. ἀ. τ. θ. ἃς ὑ. ἡ. M. καὶ καθάπερ. nostræ conjecturæ aliquantulum favet *Hen.* qui καὶ ante καθάπερ non agnoscit.

a Καθάπερ] *Gen.* καὶ καθάπερ, verum *Hudf.* & *MSS.* illud καὶ non agnoscunt. HAV.

b Αὐτὸς] *L. B.* αὐτοῖς.

c Ἀνὴρ,] *Gen.* αἰνὴς.

d Κακοήθους γνώμης,] Forsan κακοήθους legendum. ἐν ἡμιμανοῦς κακοηθείᾳ καὶ Φιλ. *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ἐν ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης καὶ Φ. *Vat.*

e Τὴν

"bant, locis etiam opportunis occupatis & uſque "ad mare montium vallo munitis, ut per unicam "veluti portam pateret aditus, Diis ipſos ob inju- "ſta molimina exitio addicentibus, vicimus. At- "que Brutus, cum Philippos confugiſſet, & à no- "bis obſeſſus teneretur, communem cum Caſſio "habuit interitum. His *merito* ſupplicio affectis, "pace in poſterum frui licere arbitramur, *no*ſque "feciſſe ut Aſia à bello requieſcat. Pacem itaque "à Deo nobis donatam cum ſociis noſtris commu- "nicamus: adeoque *univerſum* Aſiæ corpus noſtrâ "victoriâ quaſi è gravi valitudine nunc ſe recolli- "git. Tui igitur memor gentiſque *beneficiis* au- "gendæ, curæ mihi erit quicquid è re veſtra fu- "turum ſit. Immo & literas edidi ſingulas per ur- "bes, ut ſi qui liberi vel ſervi haſtæ ſubjecti fue- "rint à C. Caſſio, ejuſve ducibus, illi dimittantur. "Voloque vobis rata eſſe quæcunque mea & Do- "labellæ benignitate conceſſa habetis. Veto etiam "Tyrios vim vobis intentare; & quicquid de Ju- "dæis abreptum occupant, id totum reſtituendum "eſſe jubeo. Coronam autem, quam mittendam "curaſti, accepi.

M. Antonii litera ad Tyrios in gratiam Judæorum.

4. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magiſtratibus, ſenatui, populo ſalu- "tem. Cum mihi Epheſi declarationem fecerint "Hyrcani pontificis & ethnarchæ legati, agros "ipſorum ditionis vos occupare dicentes, quos in- "vaſiſtis cum adverſarii noſtri rerum potirentur: "quoniam *itaque* bellum pro imperio ſuſcepimus, "atque juſtitiæ & pietati proſpicientes eos vindi- "cavimus, qui neque beneficiorum memoriam ne- "que jurisjurandi fidem ſervarunt, volo etiam "vos pacem colere cum ſociis noſtris, & quæ- "cunque ab adverſariis noſtris accepiſtis *vobis* "non cedere, ſed ipſa illis reddi à quibus abla- "ta fuerint. Nemo enim illorum aut provin- "ciam à ſenatu accepit aut exercitum, ſed per "vim *omnia* ſibimet arripuerunt, *aliiſque erepta* "per vim largiti ſunt injuſtitiæ ſuæ miniſtris. "Quandoquidem igitur illi *meritas* pœnas dede- "rint, æquum cenſemus ut ſocii noſtri ea quæ "ante habuerunt, nemine vetante, retineant: "voſque, ſi quos agros, qui Hyrcani Judæo- "rum ethnarchæ erant vel una diecula ante- "quam C. Caſſius bello illicito moto provinciam "noſtram invaſerit, nunc poſſidetis, *eos* illi reſti- "tuatis; nec ullam vim Judæis adhibeatis, quò mi- "nus valeant ſuis dominari. Si quid vero in veſtri "defenſionem ipſi dicendum habeatis, cum eò lo- "corum venerimus, vobis licebit illud apud nos "proferre, ut qui conſtituimus ſingula ſociis *no*- "*ſtris* æquo jure ſervare.

Altera ejuſdem ad Tyrios litera.

5. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magiſtratibus, ſenatui, populo ſalu- "tem. Edictum meum ad vos miſi, de quo id vo- "bis curandum eſſe volo, ut illud in tabulas publi- "cas literis Græcis Latiniſque referatis, idemque "ſcriptum reponatis in loco maxime illuſtri, ut ab "omnibus legi poſſit. MARCUS ANTO- "NIUS imperator, *unus* è triumviris pro rebus

M. Antonii decretum pro Judæis.

"καὶ τόπους ὑφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάτ- "της ἀποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ [c] τῷ "πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν Θεῶν [f] αὐτοὺς ὑπὲρ τοῖς "ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. "ὁ Βροῦτος συμφυγὼν εἰς Φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς "ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. "τούτων κεκθλασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν "[g] νομίζομεν, καὶ [h] ἀναπεπαῦσθαι τῷ Ἀσίαν ἐκ τοῦ "πολέμου. κοινῷ οὖν πειώμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις "τῷ [i] ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ "νόσου μεγάλης τὸ τῆς Ἀσίας σῶμα νῦν ἀπὸ τῶν ἡμετέ- "ραν νίκην [k] ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἀπὸ μετ- "μης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν [l] διαφε- "ρόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ [m] γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως "εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ [n] ἐπράθησαν ὑπὸ "Γαΐου Κασσίου ἢ τῶν [o] ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶ- "σιν ἔτι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολοβέλλα φι- "λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυγχάνω τε κωλύω "βιαίους εἶναι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ἰουδαῖων, "ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω. τὸ δὲ σύμφορον, ὃν ἐπεμ- "ψας, ἐδεξάμην.

δ'. "[p] ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. [q] Ἐμφανισάντων μοι "ἐν Ἐφέσῳ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρεσβυ- "τῶν, χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν "ἐνέβητε, [r] κατὰ τὸν τῶν [s] ἐναντιωμένων ἡμῖν ὑπόκρι- "σιν· ἐπεὶ τὸ μὲν τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξά- "μεθα, καὶ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων πειώμενοι τοσούτοις "ἡμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντας, "μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τὸν ἀφ' ὑμῶν "εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα πα- "ρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀντεγωνισῶν, μὴ συγχωρεῖν, "ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρ- "χίας ἐκείνων ἠξιοῦτε ὅπως τετράπεδα τῆς συγκλήτου δω- "σης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαίρετε "βιαίως τοῖς πρὸς ἀδίκων χρησίμοις αὐτοῖς γιγ- "νόμενοις. δίκαιον αὐτῶν οὖν δεδωκότων, τὰς τε συμμα- "χὰς τὰς ἡμετέρας ὅσαι πρὸ εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως "ἀπολαύειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία Ὑρκανοῦ ὄντα "τοῦ ἐθνάρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γάϊον Κάσ- "σιον πόλεμον ἀναρχομένου ἐπάγοντα ὑπῆρξαι τῆς "ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ· βίαν τε "αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὑπὲρ τῶν ἀσθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν "τῶν ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δι- "καιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὑπὲρ τοὺς τόπους, ἐξέσται "ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἔκαστα τοῖς συμμάχοις ἐ- "μοίως τοῖς κρίμασι φυλασσόντων.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- "χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἀπέσταλκα ἐμὸν [t] ἀπόσταλμα "πρὸς ὑμᾶς, ὃ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς "τὰς δημοσίας [v] ἐνταξητε δέλτους, [x] γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς "καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμ- "μένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι [y] δυνήσῃ. ΜΑΡ- "ΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ, [z] τριῶν ἀνδρῶν κατα- στάν-

c Τῷ πάροδον ταμιεύσασθαι,] Τῷ πᾶσαν πάροδον *Hen.*

f Αὐτοὺς ὑπὲρ τοῖς ἀδίκοις] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) αὐτοῖς ὑπ. ἀδ. in *reliquis.*

g Νομίζομεν] *Lugd. Bat.* ἐλπίζομεν.

h Ἀναπεπαῦσθαι τῷ Ἀσίαν] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀπαπαῦσθαι in *cæteris.*

i Ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν] Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ *Hen.*

k Ἀναφέρεται.] *Lugd. Bat.* ἀναφέρειν.

l Διαφερόντων.] *L. B.* συμφερόντων.

m Γράμματα κατὰ πόλεις,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* γράμμα in *reliquis.*

n Ἐπράθησαν ὑπὸ Γαΐου] Sic *MSS.* ἐπράχθησαν perperam in *Editis.*

o Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτῶν ſolus *Hen.*

p Μαρκος —— χαίρειν.] Conf. ſupra §. 2. SPANH.

q Ἐμφανισάντων] Ὑπαντησάντων & mox κὴ χάριν legiſſe videtur *Epiphan.*

r Κατὰ —— περὶ τ] Κατὰ τὸν τῶν συναλλάσσοντων, & (verſu ſeq.) ὑπὲρ τ in *Cod. Hen.* κατὰ τὸν τῶν συναλλαγμάτων & dein ὑπὲρ τ *Vat.*

s Ἐναντιωμένων] *L. B.* συναντιωθέντων.

t Ἀπόσταλκα] *L. B.* ἐπίσταλκα.

v Ἐνταξητε δέλτους,] Ἐνάξῃ) ſolus *Hen.*

x Γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. ſupr. c. 10. §. 3. SPANH.

y Δυνήσῃ.] Δύνῃ) *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

z Τριῶν ἀνδρῶν καταστάντων] Τυρίων in *Editis* & *MSS.* Verum illud Τυρίων in τριῶν mutavi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *Marcus Antonius imperator & triumvir dixit.* HUDS. Forte τριῶν. v. *triumphator. Gelen.* recte *Triumvir.* COCC.

a A-

"σάλων ωδὶ τ δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Επεὶ Γάιος Κάσ-
"σιος τούτῳ τῇ [a] ἀποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην
"[b] ὑπὸ στρατοπέδων & συμμάχων ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπο-
"λιόρκησε τὸ Ιουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπ' ἀρχὴν & Ρωμαίων
"δήμου, τ ὀπώνιαν τ σκεύη τοῖς ὄχλοις κεκτήσαντες, ἀφα-
"ιρέσεσι & κρίμασιν ἐπανορθώμεθα [c] τὰ ὑπ' αὐτοῦ [d] διηρ-
"πασμένα, ὥστε ἀποκαθασταθῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡ-
"μῶν· καὶ ὅσα ἐπράθη Ιουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ [e] κτῆσις, ταῦτα
"ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα [f] ἐλεύθερα, ὡς ἐξ ἀρχῆς, ἡ
"δὲ κτῆσις τοῖς [g] πρότερον κυρίοις. τ δ' οὐχ ὑπακούσαντα
"τῷ ἐμῷ διαγράμματι δίκην [h] ὑφίστασθαι βούλομαι· κἂν
"ἄλλῳ, τότε καὶ τ & πράγματος ἀξίαν μέλλοντί μοι [i] ὑπεξελ-
"θεῖν τ ἀρχ [k] ὑπακούσαντα.

ς'. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο & Σιδωνίοις & Ανλιοχεῦσι & [l] Α-
ραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα [m] μὲν οὖν & ταῦτα δικαίρως, τεκμήρια [n] γνησόμενα τῆς φαμὲν Ρωμαίους ποιήσα-
σθαι προνοίας [o] ὑπὲρ & ἡμετέρου ἔθνους.

"publicis constitutis, dixit: Quoniam C. Cassius
"in hac defectione provinciam, quæ præsidiis te-
"nebatur, alienam diripuit, & socios expilavit,
"& Judæorum gentem oppugnavit, populo Ro-
"mano amicam, insolentia ejus armis *nostris* per-
"domita, edictis & judiciis quæ ab ipso depræda-
"ta erant redintegramus, ita ut ista sociis reddan-
"tur; & quæcunque Judæorum vendita fuerint,
"sive corpora sive bona, illa dimittantur, corpora
"quidem libera ut antea erant, bona vero ut prio-
"ribus dominis cedant. quisquis autem edicto meo
"non paruerit, pœnas luere volo: atque si depre-
"hendatur tunc pro rei dignitate curæ mihi erit
"persequendum esse contumacem.

6. Eodem etiam exemplo & Sidoniis & Antiochensibus & Aradiis scripsit. Et quidem ista opportune, *ut putamus*, apposuimus, ut quæ *manifesta* futura sint curæ illius indicia, quam Romanos genti nostræ adhibuisse dicimus. *Antonius Sidoniis aliisque scripsit, ut Judæis favere-rent.*

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς Αντώνιος Ηρῴδῃ & Φασαήλου μάτην κατηγορηθέντας τετράρχας κατέστησεν· καὶ ὡς Πάρθοι, Αντίγονον εἰς τὴν Ιουδαίαν καταγόντες, Υρκανὸν καὶ Φασαήλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Ηρῴδης φυγὴ, καὶ οἷα ἔπαθον Υρκανὸς & Φασαήλος.

CAP XIII.

XXIII.

Quomodo Antonius Herodem & Phasaëlum frustra accusatos tetrarchas constituit: utque Parthi, Antigonum in Judæam reducentes, Hyrcanum & Phasaelum captivos fecerunt. Herodis fuga, & clades Hyrcani & Phasaëli.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Αντωνίου παραγενομένου, Κλεοπάτρα μὲν Κιλικίαν ἐντυχοῦσα δι' ἔρωτος αὐτὸν [p] ἐχειρώσατο. καὶ δὴ πάλιν Ιουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι [q] παραγίνονται πρὸς αὐτὸν, κατηγοροῦντες Ηρῴδου & τῶν περὶ αὐτὸν, παρεσκευασμένοι σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς [r] Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων [s] παρὼν & Υρκανῷ, [t] ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγονὼς & ἀκροασάμενος & ἀμφοτέρων Αντωνίου [v] ἐπὶ Δάφνης, πυνθάνεται Υρκανοῦ, πότεροι & ἔθνος ἄμεινον περίσχοιεν; φήσαντος & τοὺς περὶ Ηρῴδην, Αντώνιος, καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἣν ἐνίκα σὺν Γαβινίῳ [x] παρὼν ἐπεπίστευτο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, [y] τούτους μὲν ἀμφοτέρους τετράρχας καθίστησι, [z] καὶ τὰ τῶν Ιουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ & γράμματα, [a] καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιωτῶν ἔδησε. μέλλοντος & καὶ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ Ηρῴδην.

Antonius Cleopatræ amore captus.

Herodem accusant Judæi.

Antonius tamen Herodem & Phasaëlum tetrarchas constituit.

β. Ηρέμουν δὲ ἐπ' ἔτος ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας· ἀλλ' ἀπιόντων πάλιν Αντωνίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Αντώνιος, πολλοῖς ἤδη διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπό τε Ηρῴδου καὶ & ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προστάξαι κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ιουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πρά-

Iterum accusationem instituunt Judæi.

no-

a Ἀποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν] In *libris* omnibus ὑποστάσῃ. quod ferri non potest. στάσει vel ἀφέσταται legendum esse conjicit Cl. *Lowthius*. ipse levicula mutatione ἀποστάσῃ reposui.

b Ὑπὸ στρατοπέδων] Ὑπὸ στρατοπέδου καὶ συμμάχων *Hen.*

c Τὰ ὑπ' αὐτοῦ] Καὶ τὰ *Busb.*

d Διηρπασμένα,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Vet. Interpr.* διηρπαγμένα *Busb.* διηρτασμένα in *Editis Aliisque.*

e Κτῆσις] *L. B.* κτήσεις.

f Ελεύθερα,] Addit *L. B.* εἶναι.

g Πρότερον κυρίοις.] Πρότερον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

h Ὑφίστασθαι βούλομαι·] Ita ex conjectura rescripsi pro δίκην στήσασθαι. quod mihi vix ferendum videtur, nisi paulo ante scribatur, τῷ δ' ἐκ ὑπακούσαντι.

i Ὑπεξελθεῖν] *L. B.* ἐπεξελθεῖν.

k Ὑπακούσαντα.] *L. B.* ὑπακούοντα.

l Αραδίοις ἔγραψε] Ἀραβίοις *Vat.* (*Lugd. Bat.*) Ἀξίοις *Hen.*

m Μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίως,] Illud μὲν e *Cod. Vat.*

n Γενησόμενα] *L. B.* γεγησόμενα.

o Ὑπὲρ & ἡμετέρου ἔθνους.] Quæ hic sequi debent vel potius supra, Cl. Gronovius edidit in libro cui titulus, Decreta Romana & Asiatica pro Judæis, in 8vo. quæ vide. Exstant & in veteri Latina interpretatione. REL.

p Ἐκειρώσατο.] Rectius forsan ἐχειρώτο. vel ἐχειρώσατο. nisi hic Attica usus fuerit temporum συναφείᾳ.

q Παραγίνονται] παρεγίνοντο, & mox πρὸς αὐτὸν *Hen.*

r Μεσσάλας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (Μενάλας *Lugd. Bat.*) Μασαλὰς in *reliquis.* HUDS. Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

* *Qui jam Herodis socer erat.*] Qui jam Herodi affinis erat, malit *Basnagius* in *Annalibus*, tom. 1. p. 14. quod non nisi post quadriennium Herodis cum Mariamne celebratæ fuerint nuptiæ. Verum, pace Viri clarissimi, æque potuit dici *socer* ac *affinis*, postquam neptem jam suam Herodi desponderat. HUDS. Virgil. de Chorœbo, futuro Priami genero,

Et gener auxilium Priamo Phrygibusque ferebat.

Æneid. lib. 2. ψu. 344. HAV.

s Παρόντος καὶ Υρκανοῦ,] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 12. §. 5 SPANH.

t Ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανε ἤδη γεγονὼς.] Κηδεστὴς γὰρ ἐπ. *Hen.*

v Ἐπὶ Δάφνης,] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

x Παρὼν ἐπεπίστευτο] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρὼν in *ceteris.* διὰ σὺν Γαβινίῳ παρὼν ἐπ. legisse videtur *Epiphan.*

y Τούτους —— πράγματα,] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

z Καὶ τὰ τῶν Ιουδαίων] Ita *MSS.* (ut & *Lugd. Bat.*) καὶ τῶν Ιουδαίων in *Editis.*

a Καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιωτῶν] *L. B.* καὶ πέντε καὶ δέκα τῶν στασιωτῶν.

Eosque Antonius supplicio affici jubet.

novis rebus ſtuderent, Herodique principatum ſtabiliret. Herodes vero (nam ante urbem in arena conſtiterant) protinus antegreſſus cum Hyrcano qui tum ei aderat, eos ut diſcederet hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, ſi ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt, ſtatim vero in eos à Romanis pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, plures etiam vulnerarunt. Reliqui autem domum, fuga dilapſi, quietos ſe trepidi tenuerunt. Populo vero adverſus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius vinctos interfecit.

Pacorus & Barzapharnes Syriam occupant. Lyſanias Antigoni amicitiam ambit.

XXIV. 3. Anno autem ſecundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa. Quin & obiit Ptolemæus Mennæi filius; ejuſque filius Lyſanias, occupato principatu, amicitiam inſtituit cum Antigono Ariſtobuli filio, uſus ad id opera ſatrapæ, qui apud Antigonum multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta & quingentas feminas pollicebatur, ſi ſibi principatum Hyrcano ereptum traderent, & Herodem cum ſuis interficerent: neque vero dedit. & tamen Parthi eam ob cauſam in Judæam expeditionem fecerunt, Antigonum reducentes; Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero ſatrapa per mediterranea. Et Pacorum quidem excluſerunt Tyrii, Sidonii vero & Ptolemaïdenſes admiſerunt. Cæterum Pacorus equitum turmam miſit in Judæam, quæ regionem ſpecularetur & Antigonum adjuvaret, ducemque *una cum illis* regi cognominem, pocillatorem regium. Cum autem Judæorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum ſe contuliſſent, & parati eſſent cum eo una irrumpere, ſperabat Antigonus ſe horum opera partem aliquam regionis adepturum eſſe: locus autem Drymi appellatur. Cumque nonnulli *illis* occurriſſent, Hieroſolyma dein homines *iſti* clam pergunt: & quorundam acceſſione adjuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. opem autem ferentibus Phaſaëlo & Herode, commiſſaque in foro pugna, adverſarios vicerunt juvenes: &, eis in fanum compulſis, miſerunt armatos quoſdam in vicinas domos, qui eas cuſtodirent, quos aggreſſus populus auxilio deſtitutos cum ipſis domibus concremarunt. Et quidem ob hanc injuriam paulo poſt adverſarios ulciſcitur Herodes, cum iis prælio congreſſus, ita ut multos illorum interfecerit.

Parthorum in Judæam expeditio ut Antigonum reducant.

Hieroſolyma oppugnant Parthi.

Fanum & urbem occupant.

4. Cum autem quotidianæ velitationes inter eos fierent, exſpectabant hoſtes multitudinem ad Pentecoſten, ut vocatur (ipſa autem feſtum eſt è

μάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρῴδην συναθροίσασθαι τὴν δεχλιὰ. ταχὺ δὲ Ἡρῴδης, [b] ἰδρωτο γὰρ ὅτι τὸ ψάμμιον περὶ τὸ πόλεως, [c] περίων ἀπέναι παρεκελεύετο, σωλῶν δὲ [d] αὐτῷ καὶ Τρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν, ἐσομένα. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. θᾶσσον δὲ σκιδραμόντες [e] Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, [f] πλείους δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες [g] ἐπ' οἴκου προϊδεῖς ἡσύχαζον. ὃ δὲ δῆμος καταβοῶντος Ἡρῴδου, παροξυνθεὶς Αντωνίῳ τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

γ'. [h] Δευτέρῳ δὲ ἔτει Συρίαν κατέσχον, Πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ [i] Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν [k] Πάρθων. πλοῦτᾷ δὲ Πτολεμαῖος ὁ [l] Μεννάιου καὶ τὴν δεχλιὰν [m] αὐτοῦ ὁ παῖς [n] Λυσανίας διαδεξάμενος φιλίαν πρὸς Αντίγονον τὸν Αριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην διαλαβών, μέγα περὶ αὐτῷ δυναμένην. Αντίγονος δ' [o] ὑπισχνεῖτο [p] χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν δεχλιὰν Τρκανὸν ἀφέλόμενοι παραδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ [q] τὸν Ἡρῴδην [r] ἀπόλοιεν· ἃ μὲν ἔδωκεν. αὐτὰρ οἱ μὲν Πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅτι τὴν Ιουδαίαν ἐστράτευσαν, [s] κατάγοντες Αντίγονον· Πάκορος μὲν διὰ τῆς παραλίου, ὁ δὲ σατράπης [t] Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογαίου. Τύριοι μὲν οὖν ἀπεκλείσαν Πάκορον, Σιδώνιοι δὲ καὶ [u] Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. [x] εἴλου μέντοι Πάκορος ἱππέων εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐξέπεμψε, καταδεεστέρου τε τοῦ [y] κατὰ τὴν χώραν, καὶ Αντιγόνῳ συμπράξοντα, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἐπεὶ δὲ τὸ περὶ Καρμήλου τὸ ὄρος Ιουδαίων πρὸς Αντίγονον ἐληλύθεσαν, καὶ συνεπιβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα [z] δι' αὐτοὺς τὴν χώραν μέρος τι λαβεῖν ὁ Αντίγονος· [a] Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, [b] διεκπίπτουσιν εἰς Ιεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσγενομένων δέ τινων, πολλοὶ συγγραφέντες ὅτι τοῦ βασιλέως ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσεβοηθούντων δὲ τοῖς περὶ Φασάηλον τῷ Ἡρῴδῃ, καὶ μάχης γενομένης καὶ τὸν ἀγορᾶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους· καὶ σανδιάζοντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὀπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φθαρησομένας αὐτοὺς, ὃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους σὺν αὐτοῖς [c] οἰκοις κατέπρησεν. ὕστερον μὲν οὖν τὴν ἀδικίαν ταύτης Ἡρώδης μετ' ὀλίγον τιμωρίαν ἔλαβε τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνων, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην· πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτείνας.

δ'. [d] Γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην [e] Πεντηκοστὴν, [f] ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλουσα ἥξειν.

b Ἰδρωτο γὰρ ἐπὶ τῷ ψάμμῳ] Ita cum *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἰδρῶ in *ceteris*.

c Περίων] *L. B.* περιὼν.

d Αὐτῷ καὶ Τρκανὸς,] Ita lego ex lib. 1. *de Bello Jud* quod me monuit Cl. *Lowthius*.. in Græcis omnibus αὐτοῖς. nec aliter *Epiphan.* Ita ſi legas, verte, *hortabatur* (*aderat una cum eis etiam Hyrcanus, quippe* &c.

e Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις,] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Ιουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις in *Editis Aliisque*.

f Πλείους δὲ κατέτρωσαν.] Πλείους *Busb.* ὀλίγους (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐπ' οἴκου] Εποίκου *Gen.* ἐπ' οἴκου. SPANH.

h Δευτέρῳ δὲ ἔτει] Scilicet ab adventu Antonii in Aſiam.

i Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρνάνης *Busb. Gall.* & *Zonar.* Βαρζαφρὴς *Hen.* atque ita nonnullis *Epiphanii* libris.

k Πάρθων.] Πάρθῳ *Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Μεννάιου] *Al.* Μιναίου.

m Αὐτοῦ] Αὐτῷ παῖς *Vat.* Lyſaniam Iturææ (regionis in confinio Syriæ & Arabiæ) regem ab Antonio factum eſſe narrat *Dio*, l. 49. p. 411. Vide *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 239. *Edit. Lond.*

n Λυσανίας] Imo Lyſanias, ut in Lib. 1. *de Bello Jud.* Uterque (ut notavit Cl. *Aldrichius*) junctа opera perfecere ut Antigonum Parthi reducendum ſuſciperent.

o Υπισχνεῖτο] Ita cum *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὑπισχνεῖ) in *reliquis*.

p Χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας] Conf. *idem.* lib. 1. c. 13. §. 1. SPANH.

q Τὸν Ηρώδην] Ita *Vat.* & perperam in *ceteris*, τὸν omittit *Zonar.*

r Ἀπόλοιεν·] Ἀπόλωνται *Busb.* ἀπολῶσιν *Vat.*

s Κατάγοντες Αντίγονον·] Καθαγαγόντες *Vat.* ex qua lectione vertendum, *Antigono ſecum adducto*.

t Βαρζαφάρνης] Vox ea ex *Epiphan.* (*Lugd. Bat.*) & *Cod. Hen.* qui legit Βαρζαφρὴς.

u Πτολεμαεῖς] Πτολεμαῖοι *Busb.* Πτολεμεῖς in *Editis Aliisque*.

x Εἴλου μέντοι] Id malui cum *Hen.* etymologiæ cauſa. ἐλὼν in *reliquis*.

y Καὶ τὴν χώραν,] Περὶ *Busb.*

z Δι' αὐτοὺς τὴν χώραν] Cum in *Editis Aliisque* fuerit, προσεδόκα ἀφ' ἧς χ. conſtat voculam aliquam excidiſſe. ἀφ' ἧς τὴν χ. legendum monuit *Lowthius*, ipſe δι' αὐτοὺς prætuli. ἐπ' ἐκ προσεδόκα legiſſe videtur *Epiphan.* προσεδόκα δὲ τὴν χ. *Hen. HUDS.* A *Lugd. Bat.* illud ἀφ' abeſt, ubi ita legitur προσεδόκα τὴν χώραν μέρος τι λαβεῖν. & forte ſuo loco motum fuit, debuitque conjunctim legi ἀφ' ἑλεῖν. in compoſitis enim illud ἀφ' amavit auctor. HAV.

a Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον] Δρυμῶν *Busb.* δρυμὰ lib. 1. *de Bello Jud.* & in verſione *Alexandrina* V. T. 4 *Regum*, c. 9. v. 23. Per δρυμὰν campeſtria *Saronæ* intelligenda eſſe docet Cl. *Relandus* in *Palaſt. S.* p. 188. HUDS. Conf. *idem.* lib. 1. c. 13. §. 2. SPANH.

b Διεκπίπτουσιν] Forſan διεσπίπτουσιν.

c Οἴκοις κατέπρησεν.] Τὰς οἰκίας *Busb.*

d Γινομένων δὲ] Γενομένων *Busb.*

e Πεντηκοστὴν,] Vide *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 340. &c.

f Ἑορτὴ δ' ἔστιν] Conf. *idem.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

§ Κα-

ἦξειν. τ δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια· ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ Ηρώδην ἐφρούρουν. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν, Ηρώδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις [e] καὶ τὸ πεδίαδον, καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλὰς τε μυριάδας ἔκτεινε, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα· ἦν γάρ τι αὐτόθι. παρεβοήθει δὲ καὶ Φασάηλος· Πάκορος δὲ ὁ [b] Πάρθων στρατηγὸς σὺν ὀλίγοις Αντιγόνου δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς [i] καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. Φασάηλος δ' ὑπαντήσας καὶ δεξάμενος ξενίᾳ, Πάκορος πείθει πρεσβεύσασθαι πρὸς [k] Βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινὰ τῶν [l] σωτηρίας. καὶ Φασάηλος ἥδεν ὑποδυόμενος πείθεται, μὴ ἐπαγόμενος Ηρώδην τοῖς πραττομένοις, ἀλλὰ τὰ τῶν Βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ Πακόρῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν ὑπιστεύειν κελεύων.

ε'. Ὠχοντο γὰρ πρεσβεύοντες, Τρκανός τε καὶ Φασάηλος· Πάκορος δὲ καταλιπὼν Ηρώδην ἑξακοσίους ἱππέας καὶ δέκα [m] τῶν Ελευθέρων λεγομένων, πρέσπεμψεν αὐτούς· ἡγουμένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μετ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ πάντη τ [n] πόλεων ἐφεστῶτες. καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως, καὶ δῶρα δίδωσιν· [o] εἶτα ἐπεβούλευε. πλησίον δὲ μυρίων ἱππέων [p] ὑπὲρ θαλάττης [q] οἱ περὶ Φασάηλον κατέγοντας. καὶ ἐπυθόμενοι ἀκούσαντες, ὡς Αντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας τοῖς Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς Βαρβάρους. ἐν μὲν ἄλλα καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους αὐτοὺς [r] ἀπήγγειλέ τις, φυλακῆς [s] αὐτοὺς [t] ἐκ πάνυ σαφοῦς προκειμένης. καὶ σὺν ηλήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιμένουν ἕως ἂν οἱ περὶ Ιεροσόλυμα Πάρθοι Ηρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαισθηθέντων τούτων ἐκεῖνον αἰσθόμενον [u] ἀφύγοι. καὶ ἦν πάντα ἕτοιμα ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασάηλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινες φεύγειν [x] ἀφιππάσασθαι, καὶ μὴ περιμένειν· [y] μάλιστα μέντοι περὶ παντὸς αὐτὸν [z] Οφέλλιος ἐποιεῖτο, ὃς [a] ἡκηκόει παρά [b] Σαραμάλλα τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα περὶ τὸν φυγὴν [c] ὑπισχνεῖτο. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δὲ Τρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ παρακινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν Βαρζαφάρνην, ἃ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, ταῦτα βουλόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἕξοι παρ' αὐτοῦ ὧν Αντίγονος δίδωσι· καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας πρεσβυτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικήσαντας. ὁ δὲ Βάρβαρος, ταῦτα λέγοντος, [d] ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας παρέχειν· ἀπῆλθέ τε πρὸς Πάκορον.

ς'. Οἰχομένου δ', τῶν Πάρθων ἐδεσμωτήριόν τινες Τρκανὸν,

tota regione venturam. Atque instante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia; partim armatorum partim inermium. Tenebant autem fanum & urbem *illi* qui aderant, præter regiam, quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et quidem Phasaëlus mœnia custodiebat, Herodes vero cum suorum manu in hostes per suburbia eruptionem fecit, & ita acriter pugnavit ut multa hominum millia verterit, aliis in urbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin & Phasaëlus auxilium ferebat: Pacorus vero Parthorum dux cum paucis militibus, orante Antigono, in urbem venit; per speciem quidem compescendæ seditionis; re autem vera ut illum in adipiscendo principatu adjuvaret. Cumque Pacoro obviam prodiisset Phasaëlus, & eum hospitio excepisset, persuadet *ei* Pacorus, ut ad Barzapharnem ipse legatus iret: id quod fraudulenter egit. Et Phasaëlus nihil *mali* suspicatus obtemperat, non assentiente iis quæ gererentur Herode, propter Barbarorum perfidiam, sed Pacorum cæterosque venientes invadi jubente. *Pacorus Hierosolyma adit.*

ς'. Igitur in eam legationem profecti sunt Hyrcanus & Phasaëlus: & Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus & decem eorum qui Eleutheri vocantur, illos deduxit. Ubi vero in Galilæam ventum est, venerunt eis obviam in armis qui illic præerant urbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos studiose excepit, & muneribus donavit: deinde insidiabatur. Diversabatur autem Phasaëlus cum equitibus in propinquo ad mare. ubi cum audivissent, Antigonum mille talenta & quingentas feminas promisisse Parthis contra ipsos, cœperunt suspectos habere Barbaros. Accessit eò, quod insidias eis noctu fieri nunciavit quidam, occulte illis adhibita custodia. Et sane comprehensi fuissent, nisi exspectatum essent, donec Parthi, qui ad Hierosolyma erant, Herodem cepissent: ne, si hi prius essent interfecti, ille id sentiens effugeret. Atque ista sic se habebant, & eorum custodes cernebantur. Itaque Phasaëlum monebant nonnulli, ut statim equo aufugeret, nec exspectaret: maxime vero Ophellius, qui id à Saramalla audiverat, eorum qui tum erant in Syria locupletissimo, hoc ei suasit, & ad fugam navigia *ei* pollicebatur. quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum non deserendum censebat, neque fratri periculum creandum: sed Barzapharnem aggressus, eum non recte facere dicebat, qui hæc in ipsos moliatur. nam si pecunia egeat, majorem à se habiturum, quam quantam dat Antigonus: & alioquin atrox facinus esse, legatos, qui ad eum accepta fide venerint, interficere insontes. At Barbarus, hæc *eo* dicente, jurabat nihil verum esse eorum quæ suspicaretur, sed eum falsis suspicionibus perturbari: atque ita ad Pacorum profectus est. *Insidiatur Hyrcano & Phasaëlo.*

ζ'. 6. Eo digresso Parthorum quidam Hyrcanum con- XXV. *Eosque in vincula conjici jubet.*

[e] Καὶ τὸ πεδίαδον,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

[b] Πάρθων στρατηγὸς] Πάρθων βασιλεὺς *Vat.* & *Zonar.* non ita *Epiphan.* *caterique.*

[i] Καταπαύσων τὴν στάσιν,] Καταπαύσεις *Busb.* καταδύσων *Zonar.*

[k] Βαρζαφάρνην] Hîc loci Βαρζαφαρνάην *Vat.* & infra seq. §. 5. ut & Βαρζαφαρνάης ibid. superius. Vide Annott. ad super. §. 3. HUDS. Βαζαφαρνάην Zonaras Annal. Tom. 1. p. 229. D. SPANH.

[l] Σωτηρίας.] Σωθεὶς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[m] Τῶν Ελευθέρων λεγομένων,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[n] Πόλεων ἐφεστῶτες.] Πολεμίων *Vat.* & *Busb.*

[o] Εἶτα ἐπεβούλευε.] Ἔπειτα *Busb.* & *Zonar.*

[p] Ὑπὲρ θαλάττης] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[q] Οἱ περὶ] *L. B.* ὑπὲρ.

[r] Ἀπήγγειλέ —— περιεσαμένης.] Nempe Saramalla Syrus *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* αὐτοῖς in *reliquis.*

[t] Ἐκ πάνυ σαφοῦς] Vel ἔκ τ' ἀφανοῦς· SPANH.

[u] Διαφύγοι.] Eo modo *Hen.* & *Busb.* Ἀφύγῃ in *cæteris* & *Zonara.*

[x] Ἀφιππάσασθαι,] Παρεμπάσασθαι solus *Busb.* παρεμπεδήσασθαι *Zonar.*

[y] Μάλιστα μέντοι περὶ ταῦτα] Μάλιστα ἦ *Busb.*

[z] Οφέλλιος] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[a] Ηκηκόει παρά] Ita *Vat.* ἀκηκόει in *cæteris.* utrum horum fuerit à manu *Josephi*, incertum est.

[b] Σαραμάλλα] Παρὰ Σαραμάλλα in lib. 1. de *Bello Jud.* HUDS. *Lugd. Bat.* Σαραμάλλα quoque hic, & Σαραμάλλα ibi alter Codex *Lugd. Bat.* ita ut non dubitem, quin hic quoque ita scripserit Josephus, non Σαμαράλλα, quod *Alii* habent, & in textu ipse *Hudsonus* retinuerat. HAV.

[c] Ὑπισχνεῖτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ὑπισχνεῖ) in *reliquis.*

[d] Ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι] Ita *Busb.* & *Gall.* ὄμνυε in *Editis Aliisque.*

conſtringunt, & Phaſaëlum, multa Parthis convicia facientem ob perjurium. Pocillator autem ad Herodem miſſus, in mandatis habebat, eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuncii à Phaſaëlo miſſi ad declarandam Parthorum perfidiam: quos cum hoſtes cepiſſent, Herodes Pacorum adit, & Parthorum potentiſſimos quoſque, tanquam aliorum dominos. At illi, totius rei conſcii, malitioſe diſſimulabant; dixeruntque oportere eum extra muros cum ipſis egredi, & literas afferentibus obviam ire: nondum enim eos ab adverſariis comprehenſos, ſed ad ſignificandum Phaſaëli ſucceſſum venire. Verum his Herodes non credebat: quippe qui ab aliis fratris comprehenſionem audiviſſet. Accedebat eò, quod admonente Hyrcani filia (cujus filiam ipſe ſibi deſponderat) magis etiam ſuſpectos Parthos habebat. Et quidem alii ei non auſcultabant: ipſe vero cordatæ inprimis feminæ credebat.

Herodes ſibi à Parthis cavet.

Cum ſuis noctu aufugit.

7. Interim dum Parthi quid facto opus ſit deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) & negotium in poſterum diem differrent, Herodes, in tali trepidatione conſtitutus, magiſque iis quæ de fratre *capto* & Parthorum inſidiis acceperat, * quam allatis in contrarium fide habita, ubi veſpera venit, ſtatuit ea ad fugam uti, & non ideo cunctari quaſi in incerto eſſent pericula ex hoſtibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, & impoſitis in jumenta mulieribus, matre ſua, & ſorore, & filia Alexandri Ariſtobuli filii, quam uxorem ducturus erat, hujuſque matre, Hyrcani filia, & fratre ſuo natu minimo, una cum famulitio & reliqua turba, in Idumæam ire contendebat, inſciis hoſtibus. Quorum nemo à natura adeo ferreus inventus eſt, qui, cum iis quæ agerentur adeſſet, eorum fortunæ non miſereretur, feminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lachrymis & ejulatu relinquentibus patriam vinctoſque amicos, & de ſe nihil quod bene habeat exſpectantibus.

Quanam Herodi in fuga acciderunt.

8. Verum Herodes, animo ſupra calamitatis ictum ſublato, & ipſe, periculo impendente, fortiter ſe gerebat; atque per viam ſingulos obeundo bono eſſe animo hortabatur, & mœrori nequaquam ſuccumbere: hoc enim ipſis officere & obſtare in fuga, in qua ſola ſalutis ſpem poſitam eſſe contigit. Atque illi quidem, Herodis monitis obſequuti, operam dabant ut calamitatem ferrent. At parum abfuit, quin ipſe ſibi manus afferret, everſo vehiculo & matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem quem de ipſa capiebat, tum quod metuebat, ne hac ex re injecta mora, hoſtes inſequentes eum comprehenderent. ipſum itaque, cum gladium ſtrinxiſſet, & in eo eſſet ut ſeipſum enſe feriret, qui aderant prohibuerunt; cum & numero prævaluiſſent, dicerentque non committendum eſſe, ut ipſos in hoſtium poteſtate futuros relinqueret, non enim viri fortis eſſe, ut, cum ſemet è periculis liberaſſet, amicos in ipſis *hærentes* negligeret. Itaque à vi ſibimet intentata abſtinere coactus, partim verecundia illorum quæ dicebant

καὶ φασήηλον, πολλὰ τὴν ἀπιστίας κακίζοντα τὸς Πάρθυς. ὁ δ' ἐπὶ τ Ηρώδῃ ἀπεσταλμένος [e] οἰνοχόος, ἐντολὰς εἶχε [f] προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τὸ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι πρὸ φασαήλου πεμφθέντες ἐπὶ δηλώσει τὴν Πάρθων ἀπιστίας· ὃς τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνὺς Ηρώδης πρόσεισι Πακόρῳ καὶ [g] τῶν Πάρθων τοῖς [h] δυνατωτάτοις, ὡς ὄντι τῶν ἄλλων δεσπότῃ. οἱ δ', τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο [i] δολίως· καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τὸ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· ἤδεσαν γὰρ αὐτὸν εἰληφθαι πρὸς τῶν ἀνδρισαμένων, ἥκειν μέντοι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσαι φασαήλῳ. τούτοις Ηρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὸν σύλληψιν τὸ ἀδελφὸ παρ' ἑτέρων. καὶ προσιόντος δ' [k] τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγύησε τὸν [l] θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον [m] ὑπώπτευσε τοὺς Πάρθυς. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι [n] αὐτῇ μὲ προσεῖχον· αὐτὸς δ' ἐπίστευε λίαν ἐμφρονι γυναικί.

ζ. Βουλευομένων δ' τ Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν· μὲ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ φανερᾶ ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ· καὶ [o] διατριβόντων εἰς τὸν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις παραχαῖς Ηρώδης ᾠήθη, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τὸ ἀδελφᾶ καὶ τ Πάρθων ἐπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις [p] πεπεῖσθαι, ἐπειδὴ ἐπελθούσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς [q] περὶ τ πολεμίων κινδύνοις. ἄγει δὲ σὺν οἷς εἶχεν ἑαυτὸν, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτὸ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον Αλεξάνδρε θυγατέρα δ' Αριστοβούλε παῖδος, τήν τε ταύτης μητέρα, Υρκανὸ δ' ἣν θυγάτηρ, καὶ τ νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν [r] πᾶσαν, καὶ τ ἄλλον ὄχλον τ σὺν αὐτοῖς, ἐσπευσε τὴν ἐπὶ Ιδουμαίας, λαθὼν τὸς πολεμίους. οὐ γὰρ εἶδεν ἂν ἕτερος τῶν φύσιν ἀνθρώπου, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις οὐκ ἂν ὠκτίρησεν αὐτὸς τ τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγὰς ἀπολειπόντων τὴν πατρίδα ἐν φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ πρὸς αὐτῶν ἤδεν ἐπὶ χρησὸν προσδεχομένων.

η'. Αλλ' Ηρώδης ἐπανω τ ἐκ τ δεινᾶ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἰὼν πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχος, καὶ παρὼν καὶ τὴν ὁδὸν θαρρεῖν ἕκαστον [s] παρεκέλευε, καὶ μὴ παρέχειν [t] αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ. τέως γὰρ αὐτὸς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν, ὡς Ηρώδης παρήνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπῃρῶντο. μικρᾷ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τ ζεύγους πρόσταξις, καὶ τ μητρὸς αὐτοῦ κινδυνωδούσης ἀποθανεῖν, διά τε τὸ ἐπ' [u] αὐτῇ πάθος, καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελευτῆς [x] πρὸ τὸ πρᾶγμα γιγνομένης. ἀπασσάμενον γοῦν αὐτὸν τὸ ξίφος, καὶ μέλλοντα πληγὴν λαμβάνειν αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες, τῷ τε πληθῇ καταχύσαντες, καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτὸς ἐγκαταλιπεῖν ὀπίσω τοῖς ἐχθροῖς ἑστῶτας λέγοντες, ἃ γὰρ εἶναι γυναικὸς, τ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τὸς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑπερβαλεῖν. βιασθεὶς οὖν ἀποσχέσθαι [y] κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων, καὶ πληθῇ τῶν οὐκ ἐπι-

---

e Οἰνοχόος,] Sic *Epiphan.* & *Zonar.* atque ita appellatur ſupr. §. 3. & lib. 1. *de Bello Jud.* οἰνοχόος in *reliquis.*

f Προαγαγὼν αὐτὸν] Προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τειχῶν *Busb.*

g Τῶν Πάρθων] Τῶν deëſt *Vat.* & *Busb.*

h Δυνατωτάτοις,] *L. B.* δυνατοῖς.

i Δολίως·] Δολερῶς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Τῆς Υρκανῦ θυγατρὸς,] Mariamne dicitur hæc Hyrcani filia ἀλωτ. lib. 1. c. 13. §. 5. Υρκανῦ θυγάτης Μαριάμμη συνιτωζάτη γυναικῶν. SPANH.

l Θυγατέρα,] *Lugd. Bat.* παῖδα.

m Υπώπτ[δυσε] Ita *Busb.* ὑπώπτ[δε *Vat.* ὑπώπτ[δες in *Editis Aliisque.*

n Αὐτῇ μὲ προσεῖχον·] Ταύτῃ *Vat.*

o Διατριβόντων] Ita *MSS. Gen.* ὑποθεμένων.

p Πεπεῖσθαι,] Προσιθέμενος *Vat.*

* *Quam allatis in contrarium fide habita,*] *Epiphanius* vertit, *quam adverſariis fides hab.* &c.

q Περὶ τ πολεμίων κινδύνοις.] Eſt qui malit ἀπὸ τ πολ. HUDS. Neque video, cur πρὸς fuerit ab Editore prælatum, niſi quod MS. abfuerit auctoritas, qua nunc videlicet *Lugd. Bat.* accedente, illud πρὸς præſtuli. HAV.

r Πᾶσαν,] Illud πᾶσαν addidimus è *Codd. Vat.* & *Busb. Epiphan.* & *Zonara.*

s Παρεκέλευε,] *L. B.* παρεκέλευεν.

t Αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ.] Εαυτὸν *Busb.* ut & mox hac ead. §. αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

u Αὐτῇ] *L. B.* αὐτῆς.

x Περὶ τὸ πρᾶγμα γιγνομένης.] Περὶ τὸ πτῶμα *Busb.* atque ita forſan *Epiphan.*

y Κατ' αὐτὸν] Forte καθ' αὐτὸν. COCC.

ὑπιτρεπόντων αὐτῷ τῇ χρείᾳ διαπονεῖν οἷς [z] ἐντεθύμητο, ἀνακτησάμενος τὴν μητέρα, [a] καὶ, θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤπτετο ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σπουδοτέραν ποιούμενος τὴν πρόοδον εἰς [b] Μασάδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος, ἐνίκησε [c] πάσας.

θ'. Ἐμεινε δ' αὐτῷ θεὸς τὴν φυγὴν ὐδὲ τὰ θεὸς τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. [d] συνεπέθεντο γὰρ καὶ ἔτοι γνωμένοις δοτὸ [e] σταδίων ἐξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι κατὰ τὴν ὁδόν. ὃς δὴ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς τοιαύτης καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ θείοντος πρὸς πόλεμον [f] παρεσκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε, μετὰ χρόνον [g] βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, [h] Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. γνομένῳ δὲ τ[ῆ] [i] Ἰδουμαίᾳ ἐν [k] Θρήσσα χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ἀπαντᾷ· καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, ἔδει δὲ χωρίου τὴν Μασάδαν, [l] εἰς ὃ προύκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ἢ τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὡσεὶ ἑπτακισχιλίους ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ κελεύσας διὰ τὴν Ἰδουμαίας σῴζειν αὐτούς, δὸς εὐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους θεραπαλείων εἰς τὸ ἔρυμα θεραπεύει· καὶ καταλείπει αὐτόθι τάς τε γυναῖκας [m] καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑπηρετικῶν ἁπάντων [n] διαρκέντως, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὑπὸ [o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων ἢ ἀπείχοντο τῶν Ὑρκανῶ χρημάτων· τὰ δ' ἐς [p] τριακόσια τάλαντα. πολλὰ ἦ τῶν Ἡρώδου [q] διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσοι καὶ [r] προκεχωμίακε καὶ προμήθειαν πάνδρὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐφόδιον. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐκάκωσαν, Μάρισσάν τε πόλιν δυναμένην ἀνέστησαν.

ι'. Καὶ Ἀντίγονος μὲν ἔτω καταχθεὶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ Πάρθων βασιλέως, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας παραλαμβάνει. σφόδρα δὲ ἦν αὐτῷ ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν ἀπαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, [s] τοῦτον αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποσχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκαλαισήσῃ [t] παρασχὸν, ἐτηρεῖτο ὑπὸ τῶν Πάρθων, [v] ἀποτέμνει αὐτοῦ [x] τὰ ὦτα, πεπαιδευόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ πεπηρῶσθαι, καὶ νόμος τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦν. Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσαι τῆς ψυχῆς, ὃς, γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι

tur, partim multitudine eorum qui non sinebant ut manu sua exsequeretur quæ in animo versaverat, matre recreata & pro temporis angustia curata, iter institutum persequitur, majori cum festinatione rectâ pergens ad Masadam castellum. Cumque pugnis multis contra Parthos *subinde* incursantes & persequentes dimicasset, universis victoriam reportavit.

9. At neque à Judæis, dum fugeret, tutus erat. Sed & ipsi sexagesimo ab urbe stadio illos aggressi sunt, in itinere eos adorti manusque conserentes. Quos nimirum cum fudisset fugassetque, ac si non in angustia fuisset & necessitate, sed quasi optime & magna rerum copia ad bellum instructus, eo ipso in loco, ubi Judæos vicit, postea rex factus, ædificavit, & exstruxit palatium excellentissimum, & id urbe circundedit, quam Herodiam appellavit. Ubi autem in Idumææ locum nomine Thressam venit, occurrit ei frater ejus Josephus, & de toto negotio quid agendum esset deliberationem proposuit; cum magna quidem multitudo, etiam præter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Masadæ, in quem confugere decrevissent, angustior esset, quam ut posset tantam multitudinem capere. At enim ille majorem partem dimisit, quæ fuit supra novem millia: jussitque ut diversi per Idumæam abeuntes saluti suæ consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumptis expeditissimis quibusque & maxime necessariis, in castellum pervenit: & collocatis ibi feminis & comitibus, qui erant circiter octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti & aquæ aliarumque rerum omnium necessariarum copia, ipse ad Petram Arabiæ ire contendit. Cæterum, simul ac orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diripuerunt & regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinuerunt, quæ erat ad talenta trecenta. Herodis autem multa evaserunt, præsertim quæ prius in Idumæam illius providentia fuerant deportata. At enim quæ in urbe erant Parthis *ad diripiendum* non suppetebant, sed egressi suburbanam regionem affligebant, & Marissam urbem potentem everterunt.

Judei Herodem in fuga adoriuntur.

Masadam venit Herodes.

Inde Petram se confert.

10. Et quidem Antigonus, hoc modo in Judæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum feminæ, quas hostibus dare in animo habebat, hanc *etiam* mercedem illis cum pecuniis pollicitus. Metuens vero, ne Hyrcanum, qui à Parthis custodiebatur, populus, lato ei auxilio, in regnum restitueret, aures ei abscidit, illud agens, ne deinceps ad pontificatum perveniret, quod mutilatus esset, cum lex id munus integrorum esse velit. Verum Phasaëlum alicui mirari subeat ob animi fortitudinem, qui, cum se

Antigonus vinctos accipit Hyrcanum & Phasaëlum.

Hyrcano aures amputat Antigonus.

---

z Ἐντεθύμητο,] *L. B.* ἐντεθύμηθο.

a Καὶ, θεραπείας] Θεραπείας δὲ ὁ κ. *Vat.* θεραπείας, ὡς ὁ καιρὸς ἐπετρεπεν *Zonar.*

b Μασάδαν τὸ ἔρυμα.] Ματσάδα passim *Busb.*

c Πάσας.] Abest à *L. B.*

d Συνεπέθεντο ἦ] Συνεπέθεντο ἦ αὐτῷ καὶ Ἰουδαῖοι γνώμοι *Busb.*

e Σταδίων ἐξήκοντα τῆς πόλεως,] Ita in *Ed. Gen.* & *aliquibus MSS.* ut & apud *Epiphan.* & lib. 1. *de Bello Jud.* σταδίων ς'. *Bas.* (*L. B.*) & *Vat.*

f Παρεσκευασμένος,] Sic *Vat.* παρασκευασμένος in *cæteris.* παρεσκευασμένως in *L. B.*

g Βασιλεύσας, —— αὐτὸ,] Βασιλεύσας, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξ. καὶ πόλιν ἔκτισε περὶ αὐτῷ malit Cl. *Louthius.* HUDS. Forte, καὶ βασ. κατ. ἀξ. καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἔκτισεν. COCC.

h Ἡρωδίαν] Alibi Ἡρώδιον & Ἡρώδειον. Forsan Ἡρωδία cum de *urbe*, Ἡρώδιον cum de *castello* accipitur. Verum Ἡρώδιον legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. *alsar.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

i Ἰδουμαίᾳ] Ita ex *Epiphan.* & l. 1. de *Bello Jud.* Ἰουδαίᾳ in *Editis Aliisque.* Frequenter in codicibus *Josephi* permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία.

k Θρήσσα] Alibi Ῥήσσα. quod forsan rectum, voce θ orta ex aspiratione. (*Lugd. Bat.* θρῆσσα) in *Epiphanis* libris, *Risa*, & *Rissa.* HUDS. Conf. *alsar.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

l Εἰς ὃ προύκειτο συμφυγεῖν,] Εἰς ὃ ἐφύκειτο *Busb.* ἀφύκειτο *Lugd. Bat.*

m Καὶ τοὺς ἑπομένους,] Ex lib. 1. de *Bello Jud.* suspicaretur aliquis hîc legendum, καὶ τοὺς ἑπομένους σὺν τοῖς φύλαξιν, ὅσων δ' ὀκτακόσιοι, &c. nam illic legimus, καταλιπὼν δὲ σὺν αὐτῇ τὰς γυναῖκας ἑκατοντάδας τινὰς φύλακας καὶ ἀρχὴν τάκτικήν &c.

n Διαρκέντως,] Διαρκέντων αὐτοῖς *Busb.*

o Πέτραν τὴν Ἀραβίας.] Idem Zonaras Annal. T. 1. p. 230. B. SPANH. *Lugd. Bat.* πέτρας τῆς Ἀραβ.

p Εἰς τριακόσια τάλαντα.] Εἰς ὀγδοήκοντα *Busb.* & *Zonar.*

q Διέφυγον,] Διέφυγε *Busb.*

r Προκεχωμίακε] Ὅσα κομιδῇ ὧν *Busb.* qui mox habet Ἰουδαίων pro Ἰδουμαίων, quo modo & *Vat.*

s Τοῦτον] Rectius forsan τοῦτον. HUDS. Addo & verius, teste *Lugd. Bat.* ejeci itaque τοῦτον, & pro *harum* reposui *hanc* in Versione. HAV.

t Παρασχὸν,] Illud θρασὺν omittunt *Epiphan.* & *Zonar.*

v Ἀποτέμνει ἀξιοῦντος.] Conf. *alsar.* lib. 1. c. 13. §. 9. Eadem *Zonaras* p. 234. B. vid. & infr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

x Τὰ ὦτα,] Τὸ ὠτίον *Vat.*

se occisum iri resciviſſet, mortem nihil habere quod ſit horrendum putavit: ab inimicis vero morte affici miſerabile ac turpiſſimum ratus, cum præ vinculis ei non liceret manus ſibimet inferre, alliſo ad ſaxum capite, ſemet quidem vita privavit, pulcherrime ut ſibi viſum eſt in tali anguſtia, hoſti vero poteſtatem præripuit ipſum ad libidinem perimendi. Ferunt autem, cum ingenti vulnere ſaucius eſſet, Antigonum, ſummiſſis medicis per ſpeciem curandi eum occidiſſe, lethalibus ad vulnus medicamentis adhibitis. Tamen antequam prorſus animam egiſſet Phaſaëlus, audito à quadam muliercula fratrem ſuum Herodem ex hoſtibus evaſiſſe, forti admodum animo mortem tulit, ut qui necis ſuæ ultorem poſt ſe reliquerit, cui in manu eſſet ab inimicis pœnas exigere.

Phaſaëlus vinctus, alliſo ad ſaxum capite, vitam finit.

Phaſaëlus, audito Herodem effugiſſe, placide obit.

μέλλοντα, οὐχὶ τὸ θανάσιμον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν [y] οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, [z] πέτρᾳ [a] προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν ἐκ ζωῆς, ὡς εὐόκει κάλλιστα δὴ καὶ τοιαύτην ἀπορίαν, τὸ δ' ἐξουσίας ἐκ πολεμίων πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν [b] ἀφείλετο τὸ πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς τραύματος μεγάλου γενομένου, φαρμάκοις αὐτὸν, ὑποπέμψας ἰατροὺς Ἀντίγονος ὡς δῆθι θεραπεία, διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ τραῦμα. ὁ μέντοι ἐκ [c] τελέως ἀφῆναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος, ἀκούσας δή τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τῶν πολεμίων διαπεφυγότα, σφόδρα τῷ πλούτῳ ἀθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν [d] τὸ ἐκδικήσοντα τὸ θανάσιμον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

CAP. XIV.

Quomodo Herodes, ab Arabum rege recedens, in Ægyptum properat, & illinc Romam contendit: atque, multum pecuniæ Antonio pollicitus, à Senatu & Cæſare creatus eſt rex Judææ.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἡρώδης, ἀπὸ τῶν Ἀράβων βασιλέως ἀποπλαχθεὶς, ἀπεύθυ ἐπ' Αἴγυπτον, κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἐπείγετο· καὶ, χρήματα πολλὰ Ἀντωνίῳ ὑποσχόμενος, ἀποδείχθη ὑπό τε τῆς συγκλήτου καὶ Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

Herodes ad Arabiæ regem ſe recipit & repudiatur.

AT Herodem malorum, quæ ipſum circumſteterint, magnitudo non perterruit, ſed acriorem fecit ad inveniendas magna audendi occaſiones. Ad Malchum enim regem Arabum, plurimis à ſe beneficiis antea affectum, proficiſcebatur; ab eo viciſſim aliquid reportaturus, cum maxime opus eſſet, pecuniam vel mutuam vel dono *datam* accepturus, præſertim cum ab ipſo multa conſequutus fuerit. Ignarus enim quo in ſtatu res fratris eſſent, properabat eum ab hoſtibus liberare, etiamſi in pretium ejus redemptionis nummum ſolverit ad trecenta uſque talenta. Hanc ob cauſam ducebat ſecum & Phaſaëli filium ſeptennem, ut eum Arabibus pignori daret. Sed cum occurriſſent ei *miſſi* à Malcho nuncii, per quos juſſit eum diſcedere; interdictum enim ſibi à Parthis ne Herodem acciperet, (id autem prætexebat ne mutuum redderet, impellentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, ut Antipatri depoſitum, quod acceperant, interverterent) illis reſpondit, non ſe veniſſe ut eis ulla in re moleſtus eſſet, ſed ut duntaxat cum rege de rebus ipſi maxime neceſſariis colloqueretur.

Ἡρώδῃ δὲ τὸ μέγεθος τῶν περιεσηκότων αὐτὸν κακῶν οὐ κατέπληξεν, ἀλλ' ἐπὶ δεινὸν ἐθάρσυνεν [e] ἐπιβολὰς ἔργων [f] παραβόλων. πρὸς γὰρ Μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν [g] διηργυρισμένον αὐτῷ, τῷ ἀμοιβὴν κομιούμενος, ὅτι μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεὰν, [h] ὡς παρὰ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ πεπυσμένος. οὐ γὰρ εἰδὼς τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι [i] παρὰ τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπῆγε δὲ καὶ τὸν Φασάηλον παῖδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐπιδεύτερα τυγχάνοντα, [k] παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τῆς Ἀραβίας. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων παρὰ τοῦ Μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, [l] παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ Πάρθους Ἡρώδην μὴ δέχεσθαι· ταύτην δ' ἐχρῆτο προφάσει [m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, καὶ τὴν ἐπὶ πλεῖ περὶ τῶν Ἀράβων εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον· ἀπεκρίναντο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων [n] ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὰς, μόνον ἂν βουλεύομενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων.

In Ægyptum proficiſcitur.

2. Deinde ubi diſcedere viſum eſt, * caute admodum abiit Ægyptum verſus: ac tum in fanum quoddam divertitur, ubi comitum ſuorum multos reliquit. Poſtero vero die, cum Rhinocolura perveniret, ibi etiam quæ fratri acciderant cognovit. Malchus autem, pœnitentia ductus, poſt Herodem cucurrit, ſed nihil eo profecit: quippe cum ille abeſſet longiſſime properans ad Peluſium. Quò poſtquam pervenit, cum naves, quæ illic in ſtatione erant, eum navigatione ad Alexandriam prohibuiſſent, *loci* rectores convenit: à quibus reverenter & honorifice admodum in urbem deductus à Cleopatra detinebatur. ei tamen perſuadere non potuit, ut apud ſe maneret, quippe qui Romam

Β'. [o] Ἐπεὶ δὲ δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τὴν ἐπ' [p] Αἴγυπτον. καὶ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέλυσεν· καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ διαγινόμενος εἰς [q] Ῥινοκόλουρα, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ δ' [r] μεταγνόντι, καὶ μεταθέοντι τὸν Ἡρώδην, ὐδὲν τούτου πρόσω ἐγένετο. πορρωτάτω γὰρ ἤδη ἀπεύδων τὴν ὁδὸν ἦν Πηλουσίου. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει· ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ καὶ πολλὴν θεραπείαν περιπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώ-

[y] Οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν,] Δεινότατον *Busb.*

[z] Πέτρᾳ —— ἐκ ζωῆς,] Phaſaëlus in vinculis alliſo ad ſaxum capite periit. Vid. *alios.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

[a] Προσρήξας] Προσαράξας (præter *Lugd. Bat.*) *Busb.* & mox αὐτὸν pro ἑαυτὸν.

[b] Ἀφείλετο τὸ πολέμιον.] Conf. ſupr. c. 12. §. 1. SPANH.

[c] Τελέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν] Τελείως ἀφεῖναι *Busb.* & *Cocceius.*

[d] Τὸν ἐκδικήσοντα τὸ θανάσιμον αὐτοῦ,] Τὸν ἀδελφὸν ἐκδικήσαι καὶ τοὺς *Busb.*

[e] Ἐπιβολὰς ἔργων] Ἐπιβολὰς *Vat.*

[f] Παραβόλων.] Conf. *alios.* lib. 5. c. 11. §. 3. SPANH.

[g] Διηργυρισμένον ἀπῆλθε] Ita *Vat.* Διεργεγυθίνα *Busb.* Διεργεγυμένον in *reliquis*, omiſſo augmento.

[h] Ὡς παρὰ πολλῶν] *L. B.* ὡς ἐν πολλοῖς.

[i] Παρὰ τῶν πολεμίων.] Ex *Lugd. Bat.* additum παρὰ. HAV.

[k] Παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἀραψί.] Ῥύστον θεὶς ἐκ λυτρωμένου παῖδα. *alios.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

[l] Παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ] Παρηγγέλλειν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[m] Ὑπὲρ ἐκ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα,] Nihil tamen de pecunia Herodi à Malcho debita dicitur, vel ante vel *alios.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

[n] Ἀφικέσθαι] *L. B.* ἀφικνεῖσθαι.

[o] Ἐπεὶ δὲ δόξαν ἀναχωρεῖν,] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεί τε in *ceteris.*

[p] Αἴγυπτον.] Ita *Busb.* & *Vat.* Αἴγυπτον in *ceteris.*

* *Caute admodum abiit Ægyptum verſus:*] *Al.* modeſte.

[q] Ῥινοκόλουρα,] Ita ex *Epiphan.* quo modo apud *Strabonem.* Ῥινοκόρουρα in *Editis Aliiſque.* Ῥινοκόρουρα *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) juxta *Ptolemæum* & *Steph. Byzant.* HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

[r] Μεταγνόντι,] Sic *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μεταγνῶτι in *reliquis.*

† Cum

Ῥώμῃ ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, καὶ τῶν κῆ τλὼ Ἰταλίαν ἐν παραχῇ καὶ σίλῳ πολλῷ [a] δηλυμένων.

γ. Ἀναχθεὶς ἂν ἐκεῖθεν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ χειμῶνι σφοδρῷ πεπεπεσὼν, μόλις εἰς Ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γιομένης. καὶ δύο μὲν ἐνταῦθοι τ φίλων αὐτῷ συνελύτησαν, Σαπτῖνάς τε & Πτολεμῶς. Εὑρὼν δ' τλὼ πόλιν ἔτι τὸ πρὸς Κάσσιον πολέμῳ [c] κεκακωμένην, [v] ἀσθ' ἐν δυτόροις ὢν εὖ ποιεῖν αὐτλὼ ὤκνησεν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς δυνάμιν αὐτλὼ [x] ἀνεκτᾶτο. τριήρη τε κατασκευάσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἀπὸ [y] Ἰταλίαν, εἰς Βρεντήσιον κατέπλευσε· κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος, [z] πρῶτα μὲν Ἀντωνίῳ φέρει τὰ συμβάντα αὐτῷ κῆ τλὼ Ἰουδαίαν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάηλος ὑπὸ Πάρθων [a] ἀπαλύτως συλληφθεὶς, καὶ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο, καὶ ὡς Ἀντίγονον καταστήσαιεν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποσχόμενον χίλια τάλαντα, καὶ γυναῖκας πεντακοσίας, αἳ τ πρώτων [b] καὶ ἔτι γήμης [c] τ αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅτι πάσας νυκτὸς [d] ἐκπομπέοι, καὶ διαφύγοι τὰς τ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας παλαιπωρίας. εἶπε δὲ πρὸς ἀκινδυνεύσας αὐτὸς τὰς οἰκείας αὐτοῦ πολιορκουμένας, καὶ ὡς τελευτᾷ τε ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ παντὸς καταφρονήσας δεινοῦ, πεύδων ἐπὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ ἔτι τλὼ μόνλω βοήθειαν.

δ. Ἀντώνιον δ' οἵκτος εἰσέρχεται τ Ἡρῴδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώματι τοιούτῳ καθεστώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κῆ μνήμλω τ Ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δ' ἔτι ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ἡρῴδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γήμοιτο βασιλεὺς, καθὼς ἔτι πρότερον [e] ὅτε τετράρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον διὰ τὸ πρὸς Ἀντίγονον μῖσος, στασιαστὴν δὲ ἔτι Ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, πρόθυμος ἦν οἷς Ἡρῴδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. Καῖσαρ μὲν οὖν ἔτι διὰ τὰς Ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνελάβετο, καὶ τλὼ ξενίαν, καὶ τλὼ ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, [f] χαριζόμενος ἦ καὶ Ἀντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν Ἡρῴδην ἐσπούδαστο, πρός τλὼ ἀξίωσιν καὶ τλὼ ὧν ἐβούλετο Ἡρῴδης συνεργίαν ἑτοιμότερος ἦν. συναγαγόντες τε τλὼ βουλὴν Μεσσάλας [g] καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτρατῖνος, ἐδίδαξαν τόν τε Ἡρῴδλω, τάς τε ἔτι πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξῆσαν, καὶ ἣν αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ἐπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον [h] ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον, ὄχι ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐσφάλητο μόνον, ἀλλ' [i] ὅτι καὶ ἐπὶ Πάρθων τλὼ ἀρχὴν λάβοι, Ῥωμαίους ὑπερίδών. τῆς δ' βουλῆς [k] ἐπὶ τούτοις παροξυνθείσης, παρελθὼν Ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κῆ Πάρθων πόλεμον, Ἡρῴδλω βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται.

ε. Καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τ Ἀντωνίῳ περὶ τ Ἡρῴδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποίησατο· [l] ἐπεὶ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη πίστιν αἰτησάμενος

festinaret, † cum & tempus esset procellosum, reliquæ Italiæ magno in motu esse & perturbatione nunciarentur.

3. Igitur cum inde solvisset Pamphyliam versus, & in gravem tempestatem incidisset, ægre in Rhodum evasit, facta oneris jactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas & Ptolemæus. Cumque urbem invenisset Cassiano bello afflictam, quamvis inops, tamen non gravatus est ei benefacere, immo & supra vires eam recreabat. Deinde exstructa triremi, cum illinc cum amicis solvisset in Italiam, Brundusium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio exposuit quæ sibi in Judæa contigerant, & quomodo frater ejus Phasaëlus captus à Parthis occisus sit, & Hyrcanus ab illis captivus teneatur: quodque Antigonum regem constituissent, pecuniam eis pollicitum usque ad mille talenta daturum, & quingentas mulieres, quæ ex primoribus *oriundæ* forent atque è genere ipsorum: & quod eas noctu asportasset, & è manibus hostium evasisset, multas passus ærumnas. Deinde *narravit* suos sibi maximo esse in periculo, ex obsidione; utque *ipse* per medias tempestates navigasset, & mala omnia *impendentia* contempsisset; festinans ad ipsum, in quo omnem spem repositam habuit & unicum auxilium. *Herodes Rhodum appulsus inde Romam se confert; quæque acciderant Antonio exponit.*

4. Antonium autem subit miseratio mutatæ Herodis fortunæ, cumque secum, quod fieri solet, animo reputasset fortunam etiam iis dominari qui in tanta dignitate constituti sunt, partim Antipatri recordatione, cujus ipse usus fuerat hospitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum se promittebat Herodes, si rex factus esset, quemadmodum antea, cùm tetrarcha factus erat, & multo etiam magis odio Antigoni (ipsum enim seditiosum & Romanis infensum existimabat) paratus erat Herodem in suis postulatis adjuvare. Et quidem Cæsar, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipsius patre functus fuerat, propterque ejus hospitium & in omnibus benevolentiam, partim ut Antonio Herodis studiosissimo gratificaretur, ‡ promptiori erat animo ad dignitatem *ipsius tuendam*, & ad ea quæ volebat Herodes promovenda. Itaque convocato senatu, Messala & post eum Atratinus, producto Herode, patris ipsius beneficia narrando recensuerunt, ejusque erga Romanos benevolentiam commemorarunt, accusantes simul hostemque pronunciantes Antigonum, non modo propter ejus primum in eos delictum, sed etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. His commoto senatu, Antonius in medium progressus eos edocuit, quod etiam ad Parthicum bellum expediret, ut rex fiat Herodes. Cumque id omnibus placuisset, decretum faciunt. XXVI. *Facit Antonius ut Herodes à Senatu creetur rex Judæa.*

5. Atque hoc summum erat Antonii erga Herodem studium, quod non solum id egit ut is præter spem suam regno potiretur (non enim ad ascen- *Summum Antonii erga Herodem studium.*

† *Cum & tempus esset procellosum,*] Ita interpretatus sum, sicuti *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 423. *Pagi* in *Apparat. ad Annales Baron.* p. 16. *Norisius* in *Cenotaph. Pisan.* p. 136. & *Basnagius* in *Annalibus Eccl.* tom. 1. p. 16. Aliter *Langius* de *Annis Christi* p. 341.

a Δηλυμένων.] Κεκμήκων *Busb.*

b Κεκακωμένην,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 3. & lib. 7. c. 4. §. 1. SPANH.

c Οὐδ' ἐν ἀπόροις ὤν] Ita elegantius *Lugd. Bat.* quam reliqui, qui habent μὲν ἄπορος ὤν. HAV.

d Ἀνεκτᾶτο. —— καθίγει.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 3. SPANH.

e Ἰταλίαν,] *Lugd. Bat.* Ἰταλίας.

f Πρῶτον μὲν Ἀντωνίῳ] Πρῶτον *Busb.* & *Vat.* πρῶτα *Lugd. Bat.*

g Ἀπολύτως συλληφθεὶς,] Ἀπόλοιτο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

h Καὶ ἔτι γήμης] Καὶ ἔτι γ. *Busb.* & αὐτὰς ead. §. & ἐπιπολυτόσει ead. §.

i Τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι.] Τῷ αὐτῷ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *de genere suo. Lugd. Bat.* & αὐτῶν.

k Ἐκκομίσοις,] Abduxisset. SPANH.

l Ὅτι τετράρχης ἀποδέδεικτο,] Ita lego cum *Cod. Vat.* ὁ τετράρχης in *ceteris* tam *Editis* quam *MSS.*

m Χαριζόμενος ἦ καὶ Ἀντωνίῳ] Καὶ χαριζόμενος Ἀντωνίῳ *Busb.*

‡ *Promptiori erat animo ad dignitatem* ipsius tuendam,] *Al.* promptiori animo ejus petitioni concessit, & ad ea quæ volebat Herodes operam suam contulit.

n Καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτρατῖνος,] Καὶ μετ' αὐτὸν Σαμψατῖνος *Vat.* & *Lugd. Bat.* καὶ μετ' αὐτὸν Σαμψατῖνος *Gall.*

o Ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον,] Ἀποφαίνοντες τ Ἀντίγονον *Vat.*

p Ὅτι καὶ ἐπὶ —— πᾶσι ψηφίζονται.] Herodes Judæorum Rex in Senatu declaratus Olympiade, uti mox, CLXXXIV. SPANH.

q Ἐπὶ τούτοις παροξυνθείσης,] Ἐπὶ τούτῳ *Busb.*

r Οὐ γὰρ —— αἰτησόμενος,] Verba illa, ὁ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη πίστιν αἰτησόμενος, otiosa esse & Græculi alicujus glossatoris manum redolere, pronunciat *G. E. Phaletranus* in *Diss. de Sceptri*

scendit illud sibimet petiturus, nam minime putabat id ipsi concessuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare consuessent, sed uxoris suæ fratri illud ambiturus, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani) verum etiam quod intra septem in universum dies efficiebat, ut ipsi, quæ non speraverat assequuto, liceret ex Italia discedere. Et hunc quidem adolescentem *postea* Herodes interfecit quod suo tempore indicabimus. Dimisso autem Senatu, medium stipantes Herodem Antonius & Cæsar exierunt; deducentibus consulibus, una cum aliis magistratibus, ad sacrificandum, & decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die convivio cum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum suscipit, illud adeptus Olympiade centesima octogesima quarta, Cajo Domitio Calvino iterum & Cajo Asinio Pollione consulibus.

Herodem, regem à senatu creatum, in Capitolium deducunt Antonius & Cæsar.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos qui erant Masadæ oppugnat, cæteris quidem necessariis abundantes, sed aquæ penuria laborantes; ut eam ob causam Herodis frater Josephus cum ducentis suorum decreverit ad Arabes fugere. audierat enim Malchum commissorum in Herodem pœnitere. Ipsum vero *ab hoc* continuit Deus, dum noctu plueret. nam cisternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga: sed cum omnes jam animos sumpsissent, idque magis ex rei desideratæ affluentia, quasi Dei providentia hæc ipsa illis contigisset, eruptiones *crebro* facientes, manusque cum Antigonianis conferentes, partim aperte partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, missus ad Parthos Syria arcendos, post illos in Judæam venit, verbis *ille* quidem ut Josepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, ut pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque castris proxime Hierosolyma positis, satis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipse discessit cum copiarum parte majori. Ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit. quem etiam ipsum coluit Antigonus, ne quid sibi noceret, sperans iterum Parthos sibi subsidio futuros.

Herodis familia ab Antigono obsessa & oppugnata.

Ventidius in Judæam venit.

ν, ὃ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς Ρωμαίους παρέξειν, [m] τοῖς ἐκ τῆς χώρας ἐθνεσιν ἔχοντας αὐτὸν δίδοναι, [n] ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων, ἡνιῶ τυγχάνοντι μὲν πατρὸς Αριστοβούλου, μητρὸς δὲ Υρκανοῦ· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τῶν ἐξ ἐπαγγελίας, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ιταλίας. τέτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ηρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς καιρὸν ἀποδώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, [o] μέσον ἔχοντες Ηρώδην Αντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξήεσαν, [p] συναγόντων ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀρχαῖς τὸν Σατορνίνων, θυσοντές τε καὶ τὰ δόγματα [q] καταθησόμενοι εἰς τὸ Καπετώλιον. εἰσία δὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ηρώδῃ τὴν βασιλείας Αντώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτως τὴν βασιλείαν περιελαμβάνε, τυχὼν αὐτῆς ἐπὶ τῆ ἑκατοστῇ καὶ ογδοηκοστῇ καὶ [r] τετάρτῃ Ολυμπιάδος, ὑπατεύοντος [s] Γαΐε Δομετίε [t] Καλβίνε τὸ δεύτερον, καὶ Γαΐε Ασινίε [v] Πωλίωνος.

ς'. Τότον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον Αντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν [x] Μασάδα, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὑπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνε δὲ [y] ἀπανίζοντος ὕδατος· ὡς καὶ Δοσὶ τέτῳ [z] καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρώδε Ιώσηπον σὺν δισχιλίοις τῶν οἰκείων ἀποδράναι βεβελευσθαι πρὸς Αραβας. ἠκηκόει γὰρ [a] καὶ Μάλχον τὸν εἰς Ηρώδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας Δοσὶ τὰς νυκτὸς ὁ Θεός. τῶν γὰρ ἐκδοχείων πληθέντων ὑδάτος, [b] οὐκ ἔτι τὴν φυγῆς ἐδεῖτο· ἀλλὰ πεφορτισμένοι ἦσαν, [c] καὶ πλέον κατὰ τὴν ἀπορίαν ἀπανίζοντος, ὡς ἐκ Θεᾶ [d] προνοίας τοῖς αὐτοῖς γεγενημένης, ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Αντίγονον, τοῖς μὲν φανερῶς τοῖς δὲ καὶ [e] λαθραίως, πολλὰς αὐτῶν διέφθειραν. κατὰ τέτῳ [f] Οὐεντίδιος ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ἐκ Συρίας ὥστε Πάρθυς ἀνείργειν, μετ' ἐκείνης εἰς Ιεδαίαν [g] παρέβαλε, τῷ λόγῳ μὲν Ιώσηπον συμμαχήσων, τὸ δὲ ὅλον ἐπὶ αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' Αντιγόνε λαβεῖν. ἔγγισε γοῦν Ιεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, [h] ἀπροφάσιστος [i] ἠρυσιάσατο τὸν Αντίγονον, καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ [k] κατάφορον γένηται τόλμημα, Σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Αντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖη, πρόσδοκῶν δὲ πάλιν αὐτῷ Πάρθυς ἐπαμύνειν.

ptri Jud. ablatione, p. 435. *Edit. Ultraject.* A *Gelenio* quidem, ut multa alia, omittuntur: sed ea agnoscit *Epiphan.* ideoque retinuimus. HUDS. Quem minime petiturus adscenderat supplex. *Rufin.* SPANH.

m Τοῖς ἐκ τῆς —— χρατῶ·] De Regis dignitate eadem, ab Augusto restituta, infr. lib. 15. c. 6. §. 7. SPANH.

n Αλλὰ διὰ τὸ μὲν γυναικὸς ἀδελφῷ] Antea erat, (tam in *Editis* quam *MSS. Gr.*) ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων Αλεξάνδρῳ, ἡνιῶ &c. Quid enim? (inquit *Phaletranus*) An Alexander Mariamnes uxoris Herodis frater? Imo (teste *Josepho* ipso supr. c. 13. §. 7.) pater fuit, ut & Aristobuli junioris, quem in piscina natantem parricidarum manu ab Herode interfectum esse, infra narratur. Ipse vero Alexander, filius fuit senioris Aristobuli, fratris Hyrcani, ipsius vero Hyrcani pontificis gener. ut lib. xv. ipse indicat *Josephus*, & lib. II. de *Bello Jud.* Omnino igitur legendum est, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων Αριστοβούλῳ Αλεξάνδρᾳ ἡνιῶ τυγχάνοντι, ἡνιῶ δὲ καὶ μητρὸς Αρ. &c. Verum cum hoc, utut rei veritati consentaneum, nimium à Textu recedat, vocem Αλεξάνδρᾳ delevimus, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& ideo fratri suæ conjugis id præberi volebat, qui nepos per patrem quidem Aristobuli, per matrem vero Hyrcani fuerat* &c. si quis Αριστοβούλῳ pro Αλεξάνδρῳ reponi vult, absque ulla alia mutatione, per me licet.

o Μέσον —— Καπετώλιον.] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 4. SPANH.

p Περιαγόντων] *L. B.* συμπεριαγόντων.

q Καταθησόμενοι εἰς Καπετώλιον.] Θησόμενοι *Vat.*

r Τετάρτης Ολυμπιάδος,] Defendit & explicat *Langius* (de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 341.) qui exeunte anno id factum prolixe probare conatur. Verum *Bucherius* (in *Belgio Rom.* l. 2. p. 75.) post *Usserium* (in *Ann. V. T.* p. 424.) ε'. pro δ'. substituendum censet; nisi *Josephus* Olympiadem CLXXXIV. plane evolutam intelligat; contra scriptorum suumque morem, quo Olympias absolute posita pro ineunte non expleta capi solet. Vide *Norisium* in *Diss. secunda* de *Cenotaph. Pisanis*, p. 139. & Apparatum *Antonii Pagi* ad *Annales Baron.* p. 17. ut & *Basnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 16.

s Γαΐε] Κνείε legendum esse ostendit *Toinardus in Proleg. ad* Harm. Evang. p. 9.

t Καλβίνε] Al. Καλείνε. *L. B.* καὶ Αλείνε.

v Πωλίωνος·] In *Lugd. Bat.* Ποπλίωνος. Sed quomodocunque scribatur, id certum est per duplex λ scribi oportere, ita enim in Nummis quoque utroque modo scribitur, sicuti patere potest ex Spanhemii Opere Majore Tom. 1. p. 510. atque ex ipsis Nummis, à nobis in fine Tomi II. in suis Tabulis exhibendis. HAV.

x Μασάδα,] Ita cum *Busb.* quod alibi Μασάδας in *ceteris* Μασάδη.

y Σπανίζοντος] *L. B.* ἀπανίζοντας.

z Καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρώδε Ιώσηπον] Illud καὶ omittit *Vat* & mox τὸν ante Ηρώδε ponit *Busb.*

a Καὶ Μάλχον] *L. B.* Ὡς Μάλχον.

b Οὐκ ἔτι τὸν φυγῆς ἐδεῖτο·] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 1. SPANH.

c Καὶ πλέον] Καὶ πλέον ἢ καὶ *Busb.*

d Προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης,] Τῆς προνοίας τ. *Busb.* προνοίας αὐτῆς *Lugd. Bat.*

e Λαθραίως,] *L. B.* λάθρα.

f Οὐεντίδιος ὁ] *Al.* Βεντίδιος.

g Παρέβαλε,] Ita *Baf. Busb.* & *Vat.* παρέβαλλε *Gen.* (*Lugd. Bat.*) cum *Aliis*

h Ἀποχρώντως] Καὶ ἀπροχρώντως ἀργυρολογήσας τὸν Αντίγονον, αὐτὸς μὲν *Busb.*

i Ηργυρίσατο τὸν Αντίγονον,] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

k Κατάφορον γένηται τὸ τόλμημα,] Ita *Busb.* (& *Cocceius*) κατάφορον in *reliquis*. HUDS. Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιέ.

Ὡς Ηρώδης ἀνάπλει εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ιταλίας Ϛ μάχεται πρὸς Αντίγονον· οἷά τε ἄλλα κ᾽ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν Ιουδαίᾳ συνέβη.

CAP. XV.

Quomodo Herodes navigat ex Italia in Judæam & pugnat cum Antigono: & quænam alia sub idem tempus in Judæa acciderunt.

XXVII.

Ηρώδης δ᾽ ἐκ τῆς Ιταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ [l] συναγηοχὼς δυνάμιν οὐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα Ϛ ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς Γαλιλαίας ἐπ᾽ Αντίγονον. συνελάμβανον δ᾽ αὐτῷ Σίλων τε καὶ Οὐεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ [m] Δελλίου συγκαπάγην Ηρώδῃ, ὃν πεμφθέντος ὑπ᾽ Αντωνίου. Οὐεντίδιος μὲν οὖν ἐπύγχανε τὰς παρὰ Πάρθοις ἐν ταῖς πόλεσιν ὄχλους καθιστάμενος, Σίλων δ᾽ ἐν Ιουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ᾽ Αντιγόνου διεφθαρμένος. Ηρῴδῃ μέντοι προϊόντι καθ᾽ ἡμέραν [n] δυνάμεις ἤυξανε, καὶ πᾶσα Γαλιλαία πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθηκε. [o] ὡρμηκότι δ᾽ αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἐν Μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦν λῦσαι τοὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν Ιόππη γίνεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτῷ ἐχούσῃ ἐξελεῖν πρότερον, [p] ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ᾽ νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντι ἐπὶ Ιεροσολύμων. ποιησαμένῳ δ᾽ καὶ Σίλωνι ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν Ιουδαίων διωκόντων αὐτόν, Ηρώδης μετ᾽ ὀλίγης σπουδῆς ἐπέξεισι, κ᾽ τρέπει μὲν τοὺς Ιουδαίους, Σίλωνα δ᾽ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλθὼν δ᾽ τὴν Ιόππην, ἔσωσε ῥυσάμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ᾽ ἐπιχωρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσοχὴν φιλίαν, οἱ δ᾽ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δ᾽ κ᾽ ἀμοιβὴν τῶν παρ᾽ ἀμφοτέρων εὐεργεσίας, οἱ πλείους δ᾽ διὰ τὰς ἐλπίδας, [q] ἃς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον.

β΄. Ηθροισο δ᾽ ἡ δύναμις βαρεῖα, κ᾽ προϊόντος Αντίγονος τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐπέφραξε κ᾽ λόχοις κατελάμβανε. κ᾽ καθάπαξ ὅδεν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ [r] μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. Ηρώδης δ᾽ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κ᾽ [s] ῥῆξαν τὸ Φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ Ιεροσόλυμα, συνείπετο δ᾽ αὐτῷ τὸ μὲν Σίλωνος στρατιωτικὸν, κ᾽ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δ᾽ κ᾽ τὸ [t] πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλίμα, οἱ κ᾽ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες ἐπέξεσόν τε καὶ ἠκόντιζον [v] πρὸς αὐτόν. ἐνίων δ᾽ Ϛ κ᾽ σφῶν ἐκπεσόντων, κ᾽ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, Ηρώδης [x] τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύξαι πρὸ τοῦ τείχους, "ὡς ἐπ᾽ ἀγαθῷ τε [y] παρεῖη "Ϛ δήμου Ϛ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ [z] τοῖς φανεροῖς "τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων Ϛ τοῖς ἀμφο- "ρωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων." Ϛ δ᾽ Αν- "τίγονος πρὸς τὰ ὑπὸ Ϛ Ηρῴδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε Σίλωνα Ϛ τὸ τῶν Ρωμαίων στράτευμα, "ὡς φθονοῦσι τοῦ αὐ- "τῶν δικαιοσύνην Ηρῴδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε "ὄντι Ϛ [a] Ιδουμαίῳ τυτθὸν [b] ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ Ϛ γέ- "νους ὄσι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. κ᾽ γὰρ εἰ νῦν πρὸς αὐ- "τὸν ἔχουσι χαλεπῶς, κ᾽ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα πα- "ρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι [c] διεγνώκασιν, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ "Ϛ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κ᾽ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ, "μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ρωμαίους κ᾽ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν "εἰκότως πάσχοιεν τὴν τιμῆς [d] στερόμενοι." ταῦτα πρὸς ἀλλή-

Herodes Roma reversus copias ducit adversus Antigonum.

Silo suspecta fidei dux.

Herodes Joppen capit.

Herodes suis è Masada receptis, captaque Ressa, Hierosolyma oppugnat.

Herodi multa exprobrat Antigonus.

HErodes autem, cum jam ab Italia Ptolemaïdem navigasset, & copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxisset, properabat per Galilæam adversus Antigonum. Ipsum vero adjuvabant Silo & Ventidius, à Dellio ab Antonio misso persuasi, ut Herodi reducendo operam darent. Et quidem Ventidius *jam* in eo erat, ut excitatas propter Parthos in urbibus turbas componeret: Silo vero in Judæa *manebat*, pecuniis ab Antigono corruptus. Attamen Herodi progredienti quotidie vires augebantur: omnisque Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. Illi vero, adversus eos qui in Masada erant contendenti, (nam necesse habuerat eos qui in castello obsidebantur, utpote cognatos, servare) impedimento erat Joppe. nam cum illa hostis esset, capienda erat, ne qua à tergo relinqueretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoritur. Cum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset, & Judæi ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu Herodes; versisque Judæis, Silonem male repugnantem servavit. Deinde, capta Joppe, ad liberandos suos, qui in Masada erant, properat. Ex indigenis autem, alii quidem propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii vero propter ipsius gloriam, & nonnulli ut utrique ob beneficia gratiam referrent; plerique vero propter spes quas in eo, rege deinceps certo futuro, habebant.

2. Cum autem valida manu coacta procederet, Antigonus adituum loca opportuna obsessione & insidiis occupabat. sed nihil omnino hac ratione hostibus aut certe perparum nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis, necnon Ressa munitione, Hierosolyma adibat: ipsumque subsequebantur Silonis copiæ, cum multis Hierosolymitanis tanta potentia perterritis. Ubi autem ad urbis occidentalem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes, sagittis eum & missilibus impetebant. Cumque nonnulli etiam excurrerent & cum principiis manus consererent, Herodes primum proclamari jussit circa mœnia, "Sese pro- "pter populi utilitatem urbisque salutem adesse; "ne apertos quidem adversarios ulturum, sed etiam "inimicissimorum in se peccata oblivioni traditu- "rum." Cum è contra Antigonus ad ista Herodis præconia diceret Siloni & Romanorum exercitui, "Præter ipsorum justitiam facturos, si He- "rodi regnum dederint, homini privato & Idu- "mæo, hoc est semi-Judæo, cum id *regii* generis "hominibus præberi deberet, ut est eorum con- "suetudo. Quod si nunc sibi succensent, & à se "regnum auferre, quoniam id à Parthis accepe- "rit, statuerunt, esse quidem multos sui generis, "in regnum *jure* successuros, qui, cum neque quic- "quam contra Romanos peccassent, & sacerdotes "essent, indigne paterentur honore *isto* privari." Hæc

l Συναγηοχὼς] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.

m Δελλίου] Sic lego (prout monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 425.) ex lib. 15. non procul ab initio & ex *MSS.* lib. 1. de *Bello Jud.* Δελλίᾳ hîc loci in *Impressis* & *MSS.* excepto *Vat.* qui habet Βδελλίᾳ. ut & *Lugd Bat.* qui Βδελλίου. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c 15. §. 3. SPANH.

n Δύναμις ἤυξατο,] Η δύναμις ἤυξετο *Busb.*

o Ωρμηκότι δ᾽ αὐτῷ] Ωρμηκότα ἦν αὐτὸν *Busb.* & *Vat.*

p Ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται] Ὅπως ἂν μηδὲν ὑπολίπῃ *Busb.*

q Ας ὡς ἐπὶ βασιλεῖ] Illud ὡς ex *Lugd. Bat.* adjecimus. HAV.

r Μικρὸν] *L. B.* μικρά.

s Ῥῆξαν τὸ φρούριον,] Supra Θρῆξαν dicitur. Hic *Lugd. Bat.* Ρῆξαν. Vet. *Risan.* Vide *Annott.* ad p. 646. v. 11.

t Πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα,] Κατὰ τὸ πρόσκτιον κλῖμα· *alsw.* lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

v Πρὸς αὐτόν.] Εἰς αὐτὸν *Busb.* HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

x Τὸ πρῶτον ἐκέλευσε] Τὸ μὲν πρῶτον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Παρεῖη Ϛ δήμου] Παρεῖη *Gall.* παρείη in lib. 1. de *Bello Jud.*

z Τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

a Ιδουμαίῳ τυτθὸν ἡμιιουδαίῳ.] Conf. supr. c. 8. §. 1. SPANH.

b Ημιιουδαίῳ] Ita cum *Cod. Bas.* ἡμιουδαίῳ in *cæteris.*

c Διεγνώκασιν,] Διεγνώκεσαν εἶναί τε π. *Vat.*

d Στερόμενοι.] *L. B.* στερῶμενοι.

Hæc dum utrinque dicuntur, & ad convicia proceditur, * Antigonus ſuis de muro propugnare permittit. Illi vero, cum jacularentur, magnamque contra alacritatem adhiberent, facile eos à turribus averterunt.

λας αὐτῶν λεγόντων ἐς προελθόντων εἰς βλασφημίας, [e] Αντίγονος ἀμύνασθαι [f] τοῖς ἀπὸ τῶν τείχους ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι, ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο.

Silonis perfidia ſe prodit.

3. Tunc & Silo palam fecit, ſe pecunia corruptum eſſe. nam militum ſuorum non paucos ſummiſit, qui & clamitarent commeatus eſſe penuriam, & pecuniam ad alimoniam peterent, ſeque in idonea loca ad hybernandum deduci *poſtularent*, vaſtatis circa urbem agris, quoniam ab Antigonianis ſublata fuiſſent omnia. Ita exercitum movebat & diſcedere conabatur. Verum Herodes inſtabat, ſubjectos Siloni duces & milites cohortando ne ſe derelinquerent, miſſum à Cæſare & Antonio & Semtu. Eorum enim commeatui proviſurum, eiſque abundantiam eorum quæ poſtularent facile præbiturum. Ac ſtatim poſt eas preces in agros profectus, nullam jam Siloni diſcedendi occaſionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportavit, quam nemo ſperaſſet; ſuiſque apud Samariam amicis in mandatis dedit, ut frumentum & vinum & oleum & pecudes & alia omnia Hierichuntem deportarent, ut ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Hæc vero Antigonum haud latuerunt, quin protinus dimiſit in agros, qui frumentatores prohiberent ac circumvenirent. Atque illi quæ imperaverit Antigonus facientes, & ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, conſederunt montibus ut illos obſervarent qui commeatus convehebant. Nec quidem Herodes, dum hæc fiunt, quietem agebat: ſed aſſumptis decem cohortibus, quarum quinque Romanorum, alteræ Judæorum erant, adjunctis promiſcuis mercenariis, & præterea paucis equitibus, ad Hierichuntem ſe confert: urbemque vacuam nactus, quingentos quidem homines (qui unà cum ſuis uxoribus & liberis arcem occupaverant) captos dimiſit; Romani vero, impetu in urbem facto, eam diripuerunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et quidem rex, relicto Hierichunte præſidio, reverſus eſt: & Romanum exercitum in eas regiones, quæ deditionem fecerant, Idumæam & Galilæam & Samariam, in hyberna dimiſit. Quin & Antigonus à Silone impetravit, pecuniarum largitione, ut partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum eſt ut Romani in magna rerum abundantia viverent, dum ab armis quieſcerent.

Herodes Silonianis commeatum abunde ſuppeditat.

Romani Hierichunta diripiunt.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. ἐ καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, [h] ἀπάνην τε τῶν ἐπιτηδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας [i] ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν [k] περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Αντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκευάσθαι. σκήνη τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. Ηρώδης δ' ἐνέκειτο, προσκαλῶν τούς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτόν, Καίσαρός τε καὶ Αντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεπεμψάντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ [l] αὐτῶν τῆς ὁδοιπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῖεν ῥᾳδίως. καὶ μετὰ τὴν δόσιν ὁδοὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' ἦν μία Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπολείπειν. πλήθος γὰρ ὅσον οὐδ' ἤλπισέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν ὠνουμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα καί τε ἄλλα πάντα [m] καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα, δ' μηδὲ τὰς ἑξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν [n] τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δ' αὐτὸν Αντίγονον, ἀλλ' οὓς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἴρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς ἐπιτηδεύοντας. οἱ δ' πεμφθέντες τοῖς Αντιγόνου πρόσταγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὀπλιτῶν περὶ Ιεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον [o] ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεζόμενοι τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ὰ μὲν Ηρώδης τότων πρασσομένων ἠρέμει· [p] δέκα δ' σπείρας ἀναλαβών, ὧν πέντε μὲν Ρωμαίων, πέντε δ' Ιουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ιεριχοῦντα [q] προῆγεν· καὶ τὴν μὲν πάλιν ἐκλελειμμένην καταλαβών, πεντακοσίους δ' τὰ ἄκρα κατέχοντας σὺν γυναιξὶ καὶ ἡλικίαις, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ρωμαίους δ' εἰσπεσόντες [r] διήρπασαν τὴν πάλιν μεσοῦς ἐπιτυχόντες παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. Ιεριχοῦντα μὲν οὖν φρουρὸν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεφε· καὶ χειμάσασαν τὴν Ρωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσεχωρηκυίας διέφθειρεν, Ιδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν. ἔτυχε δ' καὶ Αντίγονος ὑπὸ Σίλωνος ἀπὸ τῆς δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι δ' στρατὸν μοῖραν ἐν Λύδοις, θεραπεύων Αντώνιον. καὶ Ρωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τῶν ὅπλων.

Herodes, Joſepho fratre in Idumæam miſſo, Sepphorim capit.

δ'. Ηρώδης δ' οὐκ εἰδὼς μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ιδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ιώσηπον [s] σὺν χιλίοις ὁπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δ' εἰς Σαμάρειαν πορευόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τὰς ἄλλας συγγενεῖς, ἐξελαύνει ἤδη ἐκ Μασάδας, ἐπὶ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' Αντιγόνου φρουραῖς κατεχόμενα. διελθὼν δ' εἰς [t] Σέπφοριν νίφοντος δὲ θεοῦ, καὶ τῶν Αντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφόβοις τὴν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν αὐλαίαις κα-

τοι-

e Αντίγονος ἀμύνασθαι τοῖς ἀπὸ τῶν τείχους] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Antigonus*] Vide de Bello lib. 1. c. 15. §. 5.

f Τοῖς ἀπὸ τῶν τείχους] Ἀμύνασθαι τοὺς ἀπὸ τ. τ. *Vat.* ἀμύνεσθαι τοῖς *Busb.* ἀμύνεσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν τείχους ἐπέτρεπε τοῖς σφετέροις in lib. 1. de *Bello Jud.*

g Καθῆκε] In *Marg. Lugd. Bat.* καθεικέ.

h Σπάνιν] Σπανιν τῶν ἐπιτ. *Busb.* καταδοῦν δὲ Ηρώδη διὰ σπάνιν τῶν ἀναγκαίων *Zonar.*

i Απαγαγεῖν] *Lugd. Bat.* ἀγάγειν.

k Περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων,] Περὶ τὴν πόλιν *Vat.*

l Αὐτῶν τὴν ὁδοιπορίας,] Αὐτὸν *Busb.*

m Καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα,] Καταγειν *Busb.*

n Τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν.] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*

o Επὶ τῶν ὀρῶν καθεζόμενοι] Επὶ τῶν ὀρείων διακαθίζοντες συμφυλάσσοντες &c. in lib. 1. de *Bello Jud.*

p Δέκα δ' σπείρας ἀναλαβών,] Αλλὰ πλῆθος ὁπλιτῶν solus *Busb.*

q Προῆγεν·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

r Διήρπασαν —— οἰκίαις.] Hierichus plena *κειμηλίοις* à Romanis direpta. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

s Σὺν διχιλίοις ὁπλίταις] Ita non modo ſcribitur in Lib. 1. de Bello c. 16. §. 1. verum & hic agnovit *Epiphan.*, ſcribens *cum duobus millibus* &c. ut mirer effugiſſe *Hudſoni* induſtriam, qui nihil hoc loco adnotavit. Securos denique de numero jubet nos eſſe *Lugd Bat.* cum quo repoſuimus *διχιλίοις*, & in Verſione *bis mille*, duplicato numero. HAV.

t Σέπφοριν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) & in lib. 1. de *Bello Jud.* *Σίμφορι* in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 2. & ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

τοικούτων, ἱππέων ἐπ' αὐτὸς [v] ἔϊλλω σκέπτεται, καὶ ὁπλιτικὸν τρία τέλη, πᾶσιν κακουργοῦσιν ἐγνωκώς. ἔγγιστα δ' ἦν τούτου [x] κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν τεσσαρακοστῷ ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντὶ, καὶ [y] θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας ὑ Φάλαγξ· ὀπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σπουδῆς, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις Ἰορδάνου ῥοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παραλαμβάνει μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίων, [z] πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. [a] ἀμνέμει δὲ [b] καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα ὃς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, [c] καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν [d] ἐκ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Αντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλα γὰρ ὁ πολέμιος αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ ἐκ τῆς χώρας ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ρωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. Ηρώδης δὲ τῷ μὲν τούτων πρόνοιαν φερώρα τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ὑπιτρέπει, [e] κελεύσας αὐτὸν ἀναπνεύσαι εἰς Αλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς ῥαδιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Αλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκλισεν.

Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat eosque vincit.

Romanis, commeatu prohibitis ab Antigono, annonam præbet Herodes.

ε'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Αντώνιος μὲν [f] ἔτριβεν ἐν Αθήναις· καὶ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μεταπεμπόμενος ὑπὲρ τοὺς Πάρθους [g] ἐπίσταλε πρῶτα μὲν Ηρώδῃ συλλαμβάνειν τῶδε τῷ πολέμῳ, ἔπειτα δὲ ὑπὲρ τοῦ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὑπὲρ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια πόλεως [h] ἐξερρωγόσι, καὶ τοῦ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς πάροδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων [i] ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς, λάρναξας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος, καθ' ἃς ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας διὰ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν [k] ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνιέντας ὑπαντώμενοι κτείνειν καταφερομένους. τὴν μέντοι [l] κάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου [m] γινομένην· ἔνδον [n] μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δὲ [o] καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν στομίων, ἀλλ' ἦν δέος ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἀλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆλθε διὰ τὰ στόμια, δυχεράνας τὴν τριβὴν τῶν ἐπιξίενται μὴ τολμώντων. καὶ γυμνὸς κατά τι στόμιον, πρῶτα μὲν [p] παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ στόμα, ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνιέντας [q] ὑπαντώμενος ὤθει κατὰ τὸ κρημνῶδες, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν ἀποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς

Silo à Ventidio jussus Herodi supetias ferre.

Herodis pugna cum latronibus in antris habitantibus.

& peditum cohortes tres adversum eos mittit, eo consilio ut maleficiis eos prohiberet. Erant autem ista *loca* proxime vicum nomine Arbela. Ipse quadragesimo die eò venit cum omni exercitu, atque hostibus audacter *ad pugnam* egressis, sinistra ejus aciei pars inclinavit: sed ubi ipse cum sua copiarum parte apparuit, jamdudum vincentes in fugam vertit, & *suos* fugientes revocat. Porro ingruebat, hostes usque ad Jordanem fluvium diversis viis dilapsos persequens. Atque ita totam Galilæam recipit, exceptis iis qui in speluncis habitabant. Deinde suis viritim centum & quinquaginta argenti drachmas dividit, ducibus autem multo plus, & in hyberna *eos* dimisit. Interea Silo ad eum venit, ut & duces eorum qui in hybernis fuerant, quod Antigonus illis commeatum præbere recusarit. nam mense uno & non amplius eos sustentavit. Quin & ad omnes in circuitu misit, præcipiens ut quæcunque erant in agris tollerent *destruerentve*, & ad montes se reciperent, ut Romani necessariis *ad victum* destituti fame perirent. Verum Herodes Pheroræ, fratrum suorum natu minimo, horum curam committebat, dato ei in mandatis ut Alexandrium etiam reficeret. Atque ille è vestigio curavit, ut & milites magna necessariorum copia affluerent, & Alexandrium desolatum refecit.

5. Sub idem tempus Antonius Athenis commorabatur: in Syria vero Ventidius, Silonem adversus Parthos accersens, ei mandavit, ut primum Herodem in eo bello adjuvaret, deinde ad illud quod sibi in manibus erat socios vocaret. At Herodes, ad latrones speluncas tenentes properans, Silonem quidem Ventidio dimisit; ipse vero adversus illos ire contendit. Erant hæ speluncæ sitæ in montibus abruptissimis, ac in media circiter altitudine *angustos* & præcipites habebant aditus, acutis undique cinctæ rupibus. In harum igitur cavernas sese abitrudentes cum domesticis suis delitescebant. Rex autem, cum arcas compegisset, eas catenis ferreis alligatas de vertice montis machinæ subsidio dimittit, quandoquidem nec ab imo propter erectum montis fastigium ascendere, nec è summitate ad eos reptando quidem devenire quisquam poterat. Erant autem arcæ hominibus armatis plenæ, harpagones longos habentibus, quibus repugnantes attraherent eosque præcipitando occiderent. Hanc tamen arcarum demissionem periculosam esse contigit, propter immensam altitudinem: quanquam illis etiam intus aderant omnia necessaria. Cum autem demissæ essent arcæ, & nemo illorum, qui ad ora speluncarum erant, *ad eos* accedere auderet, sed præ timore quieti consisterent, armatorum quidam gladio accinctus, manu utraque apprehensa catena è qua arca dependebat, ora adibat, quòd ægre tulisset cunctationem illorum, qui in eos egredi non sustinuerunt. Cumque ori cuidam *speluncæ* appropinquasset, primo quidem jaculis plurimos, qui illic erant, fugavit, deinde resistere conatos falcata hasta attractos præcipites dejiciebat; moxque penitius reconditos ad-

or-

[v] Ἔϊλλω] Ita prout supra. Ἴλλω in *Editis Aliisque.*
[x] Κώμης Ἀρβήλων] Conf. de Vita §. 37. SPANH.
[y] Θρασέως] *Lugd. Bat.* ταχέως.
[z] Πλὴν —— κατοικούντων.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.
[a] Διανέμει δὲ] Δίνεμε *Busb.* & ita forsan *Epiphan.*
[b] Καὶ] *L. B.* τὸ.
[c] Καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε.] Illud καὶ deëst *Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui mox legunt ἔπεμψε.
[d] Καὶ ἡγεμόνες τῶν] Καὶ οἱ ἡγεμόνες *Busb.* Præterea *Epiphanius* ita vertit, ac si verba hoc modo distincta fuissent, καὶ ἡγεμόνες, τὰ τὸ τοῖς χειμαδίοις Αντιγόνου τροφὰς &c.
[e] Κελεύσας —— Αλεξάνδρειον.] Conf. sup. c. 5. §. 3. SPANH.
[f] Ἔτριβεν ὁ Αθήνας·] Διέτριβεν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[g] Ἐπίσταλε πρῶτα] Ἐπίστελλε ἰσὶ *Iisdem.* Vide *Montacutii* Apparat. p. 153.
[h] Ἐξερρωγόσι,] Ἐξερρωγόσα, καὶ μὴ τὸ μ. *Vat.* De speluncis istis videsis *Fulleri Miscell.* lib. IV. c. VI. & *Steph. Monachi* notas in *Barnabæ* Epist. p. 822.
[i] Ἐφώλευον] *L. B.* ἐφώλευεν.
[k] Ἦσαν,] Ὑπῆρχον *Busb.*
[l] Κάθεσιν τῶν λαρνάκων] Ita è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθέσεσιν in *reliquis.*
[m] Γινομένην·] Γενομένῳ *Busb.*
[n] Μέντοι παρῆν αὐτοῖς] Illud ᾠόμην non agnovit *Epiphan.*
[o] Καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες,] Καθιμῶν δὲ λάρναξιν· *alibi.* lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.
[p] Παλτοῖς ἀνακόπτει] Πέλτοις *Busb.* & *Vat.*
[q] Ὑπαντώμενος ὤθει] Ὑπαντιάζων αὐτὸς *Busb.*

Zzzz 2 r Καὶ

ortus ex iis aliquammultos jugulat, & tum demum in arcam reversus quievit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & salutis desperatio. ne tamen opus perficeretur nox superveniens impediit: multi, rege per præconem veniam pollicente, sui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex caniſtris impetum in eos faciendo, & ante ostia pugnando, ignemque injiciendo, ut deflagrarint speluncæ. in ipsis enim multa congesta erat materia. Senex autem quidam intus erat incluſus cum septem liberis & uxore, qui, orantibus ipsis ut sibi permitteret exire & hostibus semet tradere, stetit in ostio, & ut natorum quisque egressus est eum jugulabat, donec tandem omnes trucidaverat, postremoque uxorem, & corporibus in præceps devolutis, seipsum insuper dejecit, mortem servituti præferens. Multa autem prius convicia fecit in Herodem ob *generis* humilitatem, rege licet (nam omnia quæ facta erant prospiciebat) dextram porrigente & omnimodam securitatem. Et quidem hac ratione specus omnes tandem subactæ sunt.

Latronis veterani atrox facinus.

Herodes, ut prælio dimicaret cum Antigono, in Samariam proficiscitur.

6. Deinde rex, præpoſito iis qui illic erant duce Ptolemæo, in Samariam proficiscitur cum equitibus sexcentis & peditum tribus millibus, ut prælio dimicaret cum Antigono. Cæterum Ptolemæo parum prospere cessit præfectura: verum ii qui prius Galilæam turbaverant, impetu in ipsum facto, eum interfecerunt; deinde in paludes & inaccessa loca confugiunt, regionem universam vastantes ac diripientes. Herodes autem reversus supplicium ab iis exigit: nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, & ipsos interficit & munitiones complanat: atque ita coërcito res novas moliendi studio urbes etiam centum talentis mulctat.

Ventidius, cæso Pacoro, Parthos debellat.

7. Interea cum Pacorus in prælio occubuisset, & Parthi male pugnassent, mittit subsidio Ventidius Herodi Machæram, cum duabus legionibus & mille equitibus, incitante *eum ad hoc* Antonio. Cæterum Machæras, Antigono cum sollicitante, præter Herodis sententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipsius exploraturus. Verum Antigonus suspectum habens quo veniret animo, *eum* ne quidem admisit, sed fundis impetitum repulit, & qua esset voluntate non dissimulabat. Cum autem *Machæras* intelligeret Herodem sibi optima suasisse, seque peccasse consilio ejus non obtemperando, in Emmauntem urbem se recepit: & in quoscunque Judæos in via incurrebat, illos jugulabat, sive hostes sive amicos, iratus ob ea quæ sibi acciderant. At rex istis exacerbatus Samariam petiit: nam illis de rebus ire decreverat ad Antonium. nihil enim talibus sociis egere, qui ipsum magis quam hostes læderent: se etiam ad debellandum Antigonum satis esse. Machæras vero eum comitatus, orabat ut maneat: atque si adeo ire cupiit, at fratrem suum Josephum sibi adjunctum esse velit, dum Antigonum oppugnant. Ita Machæræ, cum vehementer rogaret, reconciliatur *Herodes:* & Josepho cum exercitu illic relicto, monuit

Machæras Herodi subsidio venit, sed mala fide agit.

Reconciliatio facta inter Herodem & Machæram.

τὼ λάρνακα ἠσύχασε· Φόβος δ' εἶχε τὰς ἄλλας ἐξ οἰμωγῆς ἀκούσας, [r] καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοιγε πᾶν ἔργον [s] ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσαντος βασιλέως [t] ἐπικηρυκευσαμένου, παρέδοσαν σφᾶς [v] ὑποκύσας. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ ἐχρήσαντο τῇ πρόσβολῇ, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἐπιξύλων αὐτοῖς καὶ πῦρ ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἄντρων. πολὴ γὰρ ὕλη ἐν αὐτοῖς ἦν. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐᾶσαι σφᾶς [x] ὑποξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, [y] σὺν δὲ ἕκαστος υἱὸς, τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ [z] καὶ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, [a] καὶ ῥίψας κατὰ κρημνῶν τοὺς νεκροὺς, ὑπεκατέβαλεν ἑαυτὸν, θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. [b] πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισεν τῷ Ἡρώδῃ εἰς ταπεινότητα, καί του βασιλέως, ὧν γὰρ αὐτῷ ἄπορα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πάσων ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀσφαλῆ τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρητο.

ς'. Καταίσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κεκλημένος πρὸς Ἀντίγονον. ὁ μὲν τῷ Πτολεμαίῳ προσχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν· ἀλλ' οἱ κατόπιν τὴν Γαλιλαίαν περάσαντες, ἐπελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν συμφεύγειν εἴς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, [c] ἄγοντες καὶ ἁρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται δὲ τούτους Ἡρώδης ἐπανελθών· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ προσῆκτο, αὐτούς τε ἀπάρτας, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ, πάσας ἕως τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ἑκάστην ταλάντοις.

ζ'. [d] Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν Πάρθων [e] πλειόνων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεντίδιος Ἡρώδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὑπατεύοντος Ἀντωνίου. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Ἀντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν Ἡρώδου γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος, ἀπιὼν ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τὴν δ' ἄφνοιαν ὑποδόμενος αὐτοῦ τὴν ἐφ' ἀφίξεως Ἀντίγονος, [f] ὁ δὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνῆρε, καὶ διεδήλωτὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ἡρώδης αὐτῷ προσηνέγκατο καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, προσκτησάμενος [g] σκέψεως συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς [h] Ἐμμαοῦν πάλιν· εἰς δὲ τὴν τῶν Ἰουδαίων προσιὼν ἐπέστρεφε, [i] τούτους ἀποφαίνων ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὁρκίζομενος ὑποστῆναι ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι Σαμαρείτας ἦγε· πρὸς γὰρ Ἀντώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι. δεῖσθαι γὰρ ἐκ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους· [k] ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν Ἀντιγόνου καθαίρεσιν. προσελθὼν δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δὲ ἅπαξ ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰώσηπον προκαθίζειν σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν Ἀντιγόνῳ. καὶ προσλαβὼν μὲν δεηθέντος Μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν

r Καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις,] Περὶ τὴν σωτ. *Vat.* & *Busb.*

s Ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα·] Ita ex *Epiphanio* (qui vertit, *rei vero terminum nox prohibuit*) cum Cl. *Lowthio* (ut & *Coccejo* in ora codicis mei) legendum censui. Antea erat ὑπέσχεν ὑπελθοῦσα. nullo plane sensu. Ἐπέσχεν ἐπελθοῦσα *Busb.*

t Ἐπικηρυκευσαμένου,] Ἐπικηρυκευσαμένῳ deëst *Vat.* & interpretandum omisit *Epiphan.* HUDS. Lege ἐπικηρυκευσάμενοι. COCC.

v Ὑποκύσας.] Εἶναι post ὑποκύσας addit *Busb.* ut & *Lugd. Bat.*

x Ὑποξελθεῖν] *Lugd. Bat.* ἐπεξελθεῖν.

y Σὺν δὲ ἕκαστος υἱὸς —— ἀπέσφαττεν,] Singulare factum Senis Judæi, de quo etiam ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

z Καὶ πάντας διεχρήσατο,] Illud κ' è *Cod. Busb.*

a Καὶ ῥίψας κατὰ κρημνῶν τοὺς νεκροὺς,] Καὶ ῥίψας κατὰ κρημνῶν, τοῖς νεκροῖς ἐπικατέκαλεν *Busb.*

b Πολλὰ δὲ —— ταπεινότητα,] Ἐξ ἀπίστου ἀπίθανον· ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 4. Vid. infr lib. 15. c. 2. §. 3. SPANH.

c Ἄγοντες καὶ ἁρπάζοντες] Ἀγοντές τε *Busb.* & mox τιμ. δὲ καὶ, & hac §. ἀπόστατῶν.

d Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ] *Sc.* Octavo mensis Julii die, ut demonstrat *Pagi* in Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

e Πλειόνων,] Τεσσάρων *Busb.* & forsan *Epiphan.*

f Οὐ δὲ] *L. B.* ἐ.

g Ἐμμαοῦν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

h Τούτους —— φίλους,] Πάντων *Busb.*

i Πεπόνθει.] *L. B.* πεποίθει.

k Ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν] Ἐξαρκεῖν δ' ἑαυτῷ *Busb.* ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτῷ *Vat.*

λιπὼν δὲ τ Ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ Μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι.

η'. Αὐτὸς δὲ πρὸς Αντώνιον ἔσπευδε· l ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν m Σαμόσατα, τὸ n πρὸς τῷ Ευφράτῃ χωρίον· σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῆσαν. Φοβούμενοι δ' εἰς Αντιόχειαν, καὶ πολλοὺς ἀθρόους ἠθροισμένους, καὶ πρὸς Αντώνιον μὲν βαδίζειν εἶχον σπουδὴν, ὑπὸ δείους δὲ διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐνεδρεύειν τοὺς Βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἀπολιμπάνειν ἐξορμᾶν, θαρσαλεότητος αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεται τῆς ὁδοῦ. κατὰ δὲ σφετερον δεύτερον τῶν Σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν Βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Αντώνιον, ° θρυμῶν δὲ P τὰς εἰσβολὰς q εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προσκαθίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων σὺν ὀλίγοις, ἠρεμήσοντες ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, r ὠπισθοφυλακὴ μὲν Ηρῴδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντακοσίους, καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ s ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν θόρυβόν μὲν ἀνακόπτει τοῖς πολεμίοις. ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται· καὶ τῶν πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ Βάρβαροι. ἐπέκειτο γὰρ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἐν σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πολλὰ ἀνασωσάμενος πρόβατα. καὶ πλειόνων αὐτοῖς ἐπιπεμένων τῶν ἐν τοῖς θρυμῶσιν, οἱ πλησίον t εἰς τὸ πεδίον u ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σφῶν καρτερᾶ τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν x ἀπεκάλουν.

ne periclitaretur, neve cum Machæra contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum munitum apud Euphratem *situm*) cum equitibus & peditibus qui ipsi in auxilium adessent. Cum autem Antiochiam perveniisset, & quamplurimos *illic* congregatos offendisset, qui ad Antonium ire magnopere volebant, præ metu tamen ne se in via Barbari adorirentur multosque interficerent, proficisci non audebant, ipse *eos* cohortatus viæ ducem se præbuit. Cum autem duabus mansionibus abessent Samosatis, illic quidem Barbari erant in insidiis locati, qui commeantes ad Antonium infestarent, quà vero sylvæ clauderent aditus in campestria præstructæ erant insidiæ ab equitibus aliquammultis, tantisper quieturis donec in loca patentia iretur ab iis qui transituri erant. Ubi vero primi pertransierant, in Herodem, qui novissimis præsidio erat, ex improviso irruunt equites fere quingenti in insidiis dispositi; cumque eos qui præcesserant in fugam vertissent, rex, cum eo quod circa se erat robore in eos invectus, hostem statim repulit. Qua re suorum animos erigit, & paulum à metu respirare facit: iisque qui jam terga dederant ad pugnam revertentibus, magna ubique fiebat Barbarorum strages. Rex autem cæde *eos* persequebatur: cumque erepta recuperasset, & in iis non exiguum jumentorum & mancipiorum numerum, viam *quam instituerat* perrexit. Et cum plures è saltubus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipsos adorirentur, hos quoque ille valida suorum manu aggressus in fugam vertit, multisque illorum occisis, securum iis qui sequerentur iter præstitit. Illi vero servatorem eum & protectorem *suum* appellabant.

Herodes Antonium adit ad Samosata.

Barbaros multos fundit fugatque.

θ'. Επὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμοσάτων y ἐγεγόνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντήσομενον Αντωνίῳ σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, πέμπει Ηρῴδῃ τούτῳ δορυφόρους, καὶ ἵππαρχος ἕνεκα. τὴν γὰρ τῶν Βαρβάρων ἐπιχείρησιν κατ' αὐτῶν ἔπιθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προσελαβὼν αὐτὸν Αντωνίῳ ὡς εἶδεν z ἀσμένως ἠσπάζετο, πρεσβεῖά τε a ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀπεδείξας. Αντιόχου δὲ μετ' ὀλίγον τὸ ἔρυμα προδόντος, καὶ διὰ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, b Σοσίῳ μὲν Αντώνιος c ἐπαρχίαν ἔδωκε· προσκαλεσάμενος δὲ Ηρῴδην συμμαχεῖν, αὐτὸς d ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει· καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα, e ἐπικουρήσοντα Ηρῴδῃ, πέμψας εἰς τὴν Ιουδαίαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

9. Postquam vero prope Samosata ventum est, exercitum ei occursurum suo cum ornatu mittit Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium suppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos fecisse. Itaque & præsentia ejus & aspectu lætatus est, &, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, & virtutem illius suspiciebat: ipseque eum ut in conspectum venit complexus Antonius alacriter admodum salutabat, * majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperrime eum regem creaverat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem fecisset, & propterea finiretur bellum, Sosio *illud* tradit Antonius; cumque *ei* mandavisset ut Herodem adjuvaret, ipse proficiscebatur in Ægyptum. Tum Sosius duas legiones Herodi auxiliares præmisit in Judæam; ipse cum majori exercitu subsequebatur.

Herodes ab Antonio honorifice excipitur.

Antiocho deditionem faciente, Sosio provinciam mandat Antonius.

ι'. Ετυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ιουδαίαν παθεινὸς Ιώσηπος τρόπῳ f τοιῷδε. λήθῃ μὲν οὖν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Αντώνιον g ἀπερχόμενος διαβαίνειν. στρατοπεδευσάμενος δὲ ἀνὰ τὰ ὄρη· πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾷ δόντος h ἐπὶ Ιεριχοῦντος ἤπειγεν βουλόμενος ἐκθερίσαι τὸν σῖτον αὐτῶν· καὶ i νεοσυλλέκτους δὲ Ρωμαίων στρατεύματος

9. Postquam vero prope Samosata ventum est, exercitum ei occursurum suo cum ornatu mittit Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium suppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos fecisse. Itaque & præsentia ejus & aspectu lætatus est, &, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, & virtutem illius suspiciebat: ipseque eum ut in conspectum venit complexus Antonius alacriter admodum salutabat, * majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperrime eum regem creaverat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem fecisset, & propterea finiretur bellum, Sosio *illud* tradit Antonius; cumque *ei* mandavisset ut Herodem adjuvaret, ipse proficiscebatur in Ægyptum. Tum Sosius duas legiones Herodi auxiliares præmisit in Judæam; ipse cum majori exercitu subsequebatur.

10. Erat autem jam mortuus in Judæa Josephus in hunc modum. Illi quidem è memoria excidunt quæ *ei* mandaverat frater ad Antonium discedens. Cum vero apud montes castra posuisset (nam, quinque cohortibus ipsi à Machæra datis, properabat ad Hierichuntem, volens segetes eorum demetere) & Romanorum exercitus tyronum esset bel-

Josephi Herodis fratris mors.

l Ετύγχανε δ] Ετύγχανε γὰρ πολ. *Busb.*
m Σαμόσατα, —— χωρίον·] Conf. Αλωσ. lib. 1. c. 16. §. 7. SPANH.
n Πρὸς τῷ Εὐφράτῃ] Πρὸς Εὐφράτῃ *Busb.*
o Θρυμῶν] *L. B.* θρυμῶνα.
p Τὰς] Forte κὴ τὰς. COCC.
q Εἰς] *L. B.* τὰς εἰς.
r Ωπισθοφυλακὴ μὲ Ηρώδης,] Ita *Busb.* ὀπισθοφυλακὴ in *cæteris.*
s Ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν] Sic visum est rescribere è *Cod. Busb.* qui habet τῇ ῥώμῃ δὲ π. in *Editis Aliisque.* τῇ ῥύμῃ τῇ π.
t Εκβολῆς ἦσαν,] Εκδρομὰς *Busb.* & mox συμμίξας.
u Αποπέδιον.] *L. B.* ἐπιπέδιον.
x Εγεγόνει,] Γεγόνει *Busb.* & *Vat.*
y Ασμένως ἠσπάζετο,] Ασμένως non agnoscunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.*
* *Majoremque ei honorem habebat,*] Sibique præponebat quem paulo ante regem monstraverat, *Epiphan.*
z Ως νεωστὶ] Abest à *L. B.* ὡς.
a Σοσίῳ] Al. Σωσίῳ & Σεοσίῳ. HUDS. Conf. Αλωσ. lib. 1. Procem. §. 7. SPANH.
b Παραδίδωσι·] Συρίαν παραδίδωσι forsan legendum lib. 1. de *Bello Jud.* Si quis χώραν παραδ. malit, per me licet.
c Επ' Αἰγύπτου ἐχώρει.] Ita *Busb.* ἐπ' Αἴγυπτον in *cæteris.*
d Επικουρήσοντα Ηρώδῃ,] Επικουρικὰ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
e Τάγμα.] *L. B.* τοιοῦτον.
f Απερχόμενος λαμβάνει.] Απερχόμενος *Vat.* nec aliter infra alicubi.
g Επὶ Ιεριχοῦντος ἠπείγετο] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ Ιεριχοῦντα perperam in *cæteris.*
h Νεοσυλλέκτους] Conf. Αλωσ. lib. 1. c. 17. §. 1. SPANH.
i Ρωμαίων στρατεύματος] Ρωμαίων *Busb.*

bellorumque inexpertus, quippe ex Syria magna ex parte collectus, hostibus *cum* illic lacessentibus, in locis difficilibus interceptus, & ipse generose pugnans occumbit, & exercitum omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atqui Antigonus occisorum potitus Josephi caput abscidit, Pherora ejus fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Posteaque Galilæi, cum à suis optimatibus desciviſſent, eos qui ab Herode stabant in lacum demersos necarunt: & multi in Judæa rerum novarum studio tumultus exstiterunt. In eo autem Machæras erat, ut Gittam castellum muniret.

Galilei ab Herode deficiunt.

Machæras Gittam munit.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem venerunt: & apud Daphnen Antiochiæ ei fratris fortunam retulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum, quæ ei fratris mortem manifesto prædicebant. Accelerato igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, assumptis fere octingentis ejus loci hominibus, una cum Romana legione quam habebat, Ptolemaïdem se confert: & inde cum noctu movisset cum exercitu, per Galilæam progressus est. Hostes autem ei *ad dimicandum* occurrebant: & prælio victi concluſi sunt in castellum unde pridie fuerant profecti. Ita prima luce locum oppugnabat: sed magna coörta tempestate, agere cum nihil posset, exercitum in proximos pagos abducit. Cumque ad eum venisset ab Antonio altera legio, qui locum tenebant territi eum noctu deserebant. Et rex ad Hierichuntem festinat, fratris necem ulcisci in animo habens. Postquam vero castra fecisset, primates ad cœnam adhibuit: finitoque convivio, cum illos qui aderant dimisisset, in cubiculum se recepit: Hîc liceat alicui perspicere Dei erga regem benevolentiam. Etenim tectum cœnaculi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehensus esset, exstinxit. Quo factum ut omnes crediderint Herodem Deo charum esse, qui magnum adeo & inopinatum effugerat periculum.

Herodes Galilæos adoritur fugatque.

Magno periculo mirum in modum liberatur.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium jugis descendentia in pugnam, Romanos territabant: leviſque armaturæ milites, progressi, in regis stipatores, qui exierant, pila & lapides jaciebant, eique latus quidam pilo vulneravit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, nomine Pappum, cum nonnulla manu, volens hostibus opinionem creare, sese tanquam viribus superiorem bellum gerere. Atque ille Machæræ duci se opposuit: Herodes vero, captis quinque oppidulis, duo circiter hominum millia, quos *ibi* comprehenderat, interfecit, oppidisque incensis adversus Pappum rediit. is autem castra habebat ad vicum Ilanas appellatum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab Judæa confluentibus; ubi prope hostes ventum est, cum illi audacter eum invasissent, collatis signis prælio eos superat, &, ut fratri parentaret, fugientes in vicum cum cæde persequebatur. Cumque domus armatis essent re-

Antigonus Pappum ducem Samariam mittit.

Herodes oppida capit & magnam stragem edit.

Herodes Pappum superat, hostesque in domos compulsos conficit.

μάχῃ στρατεύμαλ@ ὄντ@, καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντ@, καὶ γὰ πολὺ ὀκ ἐλάσσας ὢν [k] κατειλεγμένον, [l] ἐπιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων, ἀποληφθεὶς ἐν [m] δυσχωρίαις, αὐτός τε ἀποθνήσκ ἠνδραγάθησε μαχόμεν@, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἐξ γὰ ἅπαντ@ διεφθάρησαν. κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν Ἀντίγον@, ἀποτέμνλ τὴν Ἰωσήπ κεφαλὴν πεντήκοντα ταλάντων [n] αὐτὸν ῥυομένη Φερώρᾳ τἀδελφῷ. καὶ μετὰ τῦτο ἀποστάντες Γαλιλαῖοι τῶν ἀφὶ σφίσι δυνατῶν, τὺς τὰ Ἡρώδ Φρονοῦντας [o] ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν· καὶ τῆς [p] Ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς ἢ [q] Γιτθῶν χωρίον ἐξωχύρε.

ια'. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς τ βασιλέα· καὶ [r] ἐν Δάφνῃ τῆς Ἀντιοχείας ἐθάρρυναν αὐτῷ τλὺ κατὰ τ ἀδελφὸν τύχλ, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ἀφ' ὕπνας ὀνείρων ὄψεις, τραχὺς προφαινόμενος τ ἑ ἀδελφῷ θάνατον. ἐπιχθεὶς οὖ κατὰ τλὺ πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρ@ γένετ, ὡς ὀκτακοσίυς μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ῥωμαϊκὸν ἐν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα κατέβη· κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ ἑ στρατῦ, προῆλ ἐ Γαλιλαίας. ὑπαντώντων δ' οἱ πολέμιοι· καὶ προσβάντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν [s] εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὠρμημένοι τῇ προτερείᾳ. προσβολὰς δὴ τοιαύτλν ἔωθεν ἐποιῆτο. καὶ πολλῦ χειμῶν@ καταῤῥαγέντ@ ὠδὸν ποιῆν δυνάμεν@, ἀπάγ τλὺ στρατὸν εἰς τὺς πλησίον κώμας· ἐλθόντ@ δ' αὖπ πρὸ Ἀντωνίᾳ καὶ δεύτερα τάγματ@, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπῆλθεν ὅτι Ἱεριχοῦντ@, πιμωρήσασθαι κατὰ νοῦ ἔχων αὐτὸς ὑπὲρ τἀδελφῦ. ἐπὶ δὲ κατίζλθεν, εἰσια μὲν τὺς ἐν τέλει· μετὰ δὲ τλὺ σωτηρίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἰδοὶ τὶς ἂν ἐ βασιλέως τ ὀκ ἐ Θεῦ εὔνοιαν. πίπτ μὲν γὰ ἡ σκηνὴ τῦ οἰκήμαλ@, ὀφθῆναι ἢ ἀπολαῦσαι διέφθρεν. ὥστε πάντας πιστεῦσαι τ Ἡρώδλν εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ἔτω κ' παράδοξον ἀφυγόντα κίνδυνον.

ιβ'. Τῇ δ' ὑστεραία τ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καταίντες τ ὀρῶν εἰς μάχλν, ἐφόβων τὺς Ῥωμαίυς. οἱ ἢ [t] γυμνῆ) προσιόντες τοῖς [v] πελτοῖς ἔβαλλον κ' λίθυς τὺς περὶ τ βασιλέα ἐξεληλυθότας, αὐτόν τε πελτῷ τῆς παρὰ τλὺ [x] λαπάραν ἔβαλεν. Ἀντίγον@ δ' ὅπλ τ Σαμάρειαν πέμπ στρατηγὸν, Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμλ τινὶ, βελόμεν@ παράσχειν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμωτῦς ὀκ ἀθεισίας. [y] ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ· [z] παρεκάθητο· Ἡρώδης ἢ πέντε πόλεις παράλαβὼν τὺς ἐγκαταλειφθείσας πρὸ διχλίας ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὺς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅπλ τ Πάππον. ἱστοπεδεύετο δ' οὗτ@ ὅπλ κώμλ [a] Ἰσάνας καλυμένλ. κ' πολλῶν αὖπ προσιόντων ὀκ τ [b] Ἱεριχοῦντος κ τ Ἰουδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνετ), τ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς σὺν θάρσος, [c] συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ τιμωρῶν τἀδελφῷ, φεύγουσιν εἰς τλὺ κώμλν [d] ἐπίπλ τ κτείνων. πεπληρωμένων

ὃ

k Κατειλιγμένον,] *L. B.* τὸ κατ.

l Ἐπιθεμένων αὐτόθι] Ἐπιτιθεμένων *Busb.*

m Δυσχωρίαις,] Sic *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* δυσχειμίαις in *Editis Aliisque.* forsan pro δυσχερείαις.

n Αὐτὸν ῥυομένν] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

o Ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν·] Idem Zonaras T. I. p. 232. C. SPANH.

p Ἰουδαίας] Conf. *alsor.* lib. I. c. 17. §. 2. SPANH.

q Γιτθῶν) Forsan legendum Γιτλῶν vel Γιτθῶν. Vide Cl. *Relandum* in *Palestina S.* p. 813. HUDS. Conf. Antiq. Jud. lib. VI. c. I. §. 2. SPANH.

r Ἐν Δάφνῃ τ Ἀντιοχείας] Idem Zonaras p. 232. C. SPANH.

s Εἰς χωρίον,] Εἴς τι χωρίον *Busb.*

t Γυμνῆ)] *L. B.* γυμνῆτες.

v Πελτοῖς —— πελτῷ] Ita ut supra, §. 5. πελτοὶς in libris & mox πελτῷ. HUDS. Conf. *alsor.* lib. I. c. 17. §. 4. SPANH.

x Λαπάραν] De voce λαπάρα *Galen. de Offic. Medic.* p. 51. T. XIV. & prognost. lib. II. p. 680. T. VIII. & Hippocr. *de Artic. T.* XII. p. 224. vid. etiam *Athen.* p. 286. C. SPANH.

y Ἀλλ' ὁ μὲ Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ] Conf. *alsor.* lib. I. c. 17. §. 5. SPANH.

z Παρεκάθητο·] Προσκάθητο *Busb.* & mox κατελαβών.

a Ἰσάνας] Conf. supra lib. 8. c. 21. §. 3. & *alsor.* lib. I. c. 17. §. 5. SPANH.

b Ἱερεχοῦντ@ κ τ Ἰουδαίας,] Ita ut alibi edere placuit, Ἱερεχοῦς hîc loci in libris.

c Συμβαλὼν κρατεῖ] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις *Busb.*

d Ἐπίπλ] *L. B.* ἐπιπλ.

ἢ τ f οἰκίων ὁπλιτῶν. καὶ πολλῶν ἀναφυγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κατεπεῖ τότων · f καὶ τὰς ὀροφὰς τ οἴκων ἀνασκάπτων, ἔμπλεα τὰ κάτω τ σταλιωτῶν ἐώρα g ἀθρῴων ἀπλημμένων. τότυς μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντας h σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνήρουν. καὶ θέαμα τῦτο δεινόπαλον ἦν καὶ τόνδε τ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων i ἐκτὸς τ τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. τῦτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τ πολεμίων ἔκλασεν, καταδοκήσαντα τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συγκινόμενοι σὺν τῷ κώμῳ, οἳ τότε ἔφυγον · καὶ εἰ μὴ k χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἂν εἰργασμένη. καὶ γὰρ Ἀντίγονος ἤδη τῷ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει ἀπαναστασιν ἐκ τ πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δεῖπνον ἐκέλευε τοῖς στρατιώταις. αὐτός τε, ἐκκεκμηκὼς γὰρ, εἰσελθὼν εἴς τι δωμάτιον, σὺν λουτρὸν ἦν. l ἔνθα δὴ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος ἐπεσήμανεν, ὃν καὶ θεὸς προύνοιαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ παιδὸς ἑνὸς ἀνηλλάχθαι λουμένου, ἐν τῷ ἐκτὸς οἰκήματι τ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυγότες αὐτόθι διὰ φόβον ἦσαν · καὶ μεταξὺ λουμένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος, καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ἰδόντες βλάψαντες τ βασιλέα ἅτε ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἢ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὴν μὲν Πάππου κεφαλὴν, m ἀνῄρητο γὰρ, ἀποκόψας φερώρα ἔπεμψε, πρὸς ἣν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι · ὅστος mm καὶ n αὐτόχειρ ἐκείνου γεγενημένος.

ιδ'. Λήξαντος δ' ὁ o χειμῶνος, ἄρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τ πόλεως. τρίτον δὴ p αὐτὸ τῦτο ἔτος ἦν ἐξ ἧς βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ ἀποδεδειχὼς. ἀναστρατοπεδευόμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ ὀπτιμαχώτατον, ᾗ δὴ ἱερὰ κατεστρατοπεδεύετο, q σφενδαλᾶν διεγνωκὼς ὡς ἐπ' r πρότερον ποτὲ Πομπήιος. τρισὶ δὴ χάλαζαν χώμασι τ τόπον πύργοις s ἀνίσησι, πολλῇ τε ὕλῃ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμνων τὴν περιξ ὕλην. ἐξικατασήσας δὲ τοῖς ἔργοις τὰς ὀπτηδείους, ἱδρυμένης ἐπὶ τ στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τ γάμον ᾤχετο, ἀξόμενος τὴν Ἀλεξάνδρου δὲ Ἀριστοβούλου θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἦν t ἠγγυημένος, ὡς μοι ἐδ v πρότερον εἴρηται.

fertæ, & multi in tecta refugerent, iis potitur: & evulsis domorum tabulatis, quæ infra erant confertis militibus plena conspicit. Et hos quidem jactis superne saxis acervatim conficiebant. adeoque nullum toto bello acerbius erat spectaculum, quam immensa mortuorum multitudo extra mœnia in cumulos congesta. Atque hæc res maxime fregit animos hostium, sollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coëuntium circa vicum, qui *hoc conspicati* refugiebant: & nisi hyemis asperitas prohibuisset, invasisset Hierosolyma regis exercitus, victoria fretus; negotiumque peregisset. Jam enim fugam plane adornabat Antigonus, & ab urbe discessionem.

13. Et tunc quidem rex (jam enim serum erat) jussit milites cœnatum ire; atque ipse, utpote defatigatus, in cubiculum ingressus ad lavandum se parabat. ubi & maximum discrimen adiit, è quo tamen Dei providentia evasit. Cum enim ipse inermis esset & cum uno puero, qui ei pedissequus erat, lavaret in interiore domo, ubi hostium aliquot armati in fugam conjecti sese præ metu abdiderant: etiam inter lavandum unus stricto gladio prodit è latibulo & foras exit, deinde alter, itidemque tertius, similiter armati, adeo attoniti ut regem ne quidem læserint, contenti sine noxa sese ex ædibus proripere. Postero autem die Herodes Pappi caput, nam occisus erat, amputatum Pheroræ misit, † pœnam repetens ob ea quæ fratri ipsius acciderant. nam & is eum sua manu interfecerat. *Ut Herodes è magno discrimine evasit.*

14. Hyeme autem * finita, cum inde exercitum movisset, Hierosolyma venit, & prope urbem castra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romæ rex creatus fuerat. At cum inde castra movisset & prope muros accessisset, qua parte urbs erat maxime expugnabilis, *ea* ante templum collocat, urbem oppugnare in animo habens, ut aliquando ante fecerat Pompejus: atque obsepto tribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus utens, & proximas arbores secans. Ac præfectis operi idoneis hominibus, sedente adhuc exercitu, ipse Samariam ad nuptias proficiscitur, filiam ducturus Alexandri Aristobuli filii. nam illa ei desponsata erat, ut jam ante à me dictum est. *Ad Hierosolyma castra facit.* *Mariamnem uxorem ducit.*

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς Ἡρῴδης, Μαριάμμῃ γαμηκὼς, μετὰ Σοσίου Ἱεροσόλυμα κρατεῖ αἱρεῖ · καὶ ὡς ἡ τ Ἀσαμωναίων ἀρχὴ παύεται.

CAP. XVI. XXVIII.

Quomodo Herodes, Mariamne in uxorem ducta, una cum Sosio Hierosolyma vi expugnat: utque Asamonæorum principatus deficit.

Μετὰ δὴ τὸς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ Φοινίκης Σόσιος, ἀποπεμψας τὴν δύναμιν ἀπὸ τ μεσογείου · ἦλθε δὴ ὁ στρατηγὸς, πολὺν ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὴ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ Σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον w ἀπὸ τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων · ἦσαν γὰρ τρισμύριοι γὰρ ἦσαν. πάντες δὴ ἐπὶ τὸ Ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ x βορείῳ τείχει τ πόλεως

Sosius & Herodes ingentes copias contra Hierosolyma ducunt.

Sosius cum Herode in Syriam venit.

e Οἰκίων] *L. B.* οἰκήσεων.

f Καὶ τὰς ὀροφὰς τ οἰκων] Ita *Busb.* & *Zonar.* (ut & *L. B.* nisi quod οἰκιῶν habeat) καὶ τ ὀροφων τὰς οἰκιας ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ταῦτα τ στρ. in *Editis Aliisque.*

g Ἀθρῴων] *L. B.* ἀθρόων.

h Σωρηδὸν] *Gen.* σορηδὸν.

i Ἐκτὸς τ τειχῶν] Ita lego (id quod me motsuit Cl. *Lowthius*) ex iis quæ sequuntur πόρρωθεν &c. & ex ipso *Josepho* in lib. 1. de *Bello Jud.*

k Χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς,] Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. p. 433. *Edit. Lond.* & *Norisium* in *Cenotaphiis Pisanis*, p. 144. & *Pagi* Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

l Ἔνθα δὴ ——— λουμένου,] Conf. *Salmas.* lib. 1. c. 17. §. 7. SPANH.

m Ἀνῄρητο γὰρ,] Ἀνῄρητο *Busb.*

mm Καὶ ὅστος] *Gen. altera* γὰρ ὅστος.

n Αὐτόχειρ ἐκείνου] Conf. *Salmas.* lib. 1. c. 17. §. 8. SPANH.

† *Pœnam repetens ob ea*] Proprie, *in pœnam pro iis, quæ* &c. HAV.

o Τῦ χειμῶνος,] Χειμῶνας de hyeme explicandum benè monet Pagius in Critic. ad Baron. p. 20. & 21. SPANH.

* *Finita*,] *Al.* ubi hyems defæviit, *aut* rigor hyemis cessit, *aut* ineunte vere.

p Αὐτὸ τῦτο ἔτος ἦν] Αὐτῷ *Busb.*

q Σφενδαλᾶν διεγνωκὼς] Σφενδάλιον ἐγνωκὼς *Busb.*

r Πρότερον ποτὲ Πομπήιος.] Πρώην *Busb.*

s Ἀνίσησι,] *L. B.* ἀνίσῃ.

t Ἠγγυημένος] Ἐγγεγυημένος *Busb.* & *Vat.*

v Πρότερον εἴρηται.] *Sc.* c. 12. §. 1.

x Πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων ·] Πρὸς τῷ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

y Βορείῳ] Vid. *Salmas.* lib. 1. c. 18. §. 1. κατεστρατοπεδεύετο δὲ βορείῳ τείχει πλησίον · SPANH.

z O-

nali conſederunt, exercitus ex undecim legionibus peditum & equitum millibus ſex, præter alia auxilia à Syria. Duces vero duo *erant*, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo, ut Antigono de principatu dejecto (quippe qui Romæ hoſtis declaratus eſſet) ipſe pro illo regnaret ex ſenatuſconſulto.

Judæi obſeſſi ſtrenue ſe defendunt.

2. Jam vero Judæi magno animo & contentione (utpote univerſa gente congregata) Herodi repugnabant, intra mœnia concluſi; multaque circa templum jactabant, & populo fauſta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo; neque non extra urbem omnia ſuſtulerunt, ut nec alimenta relicta eſſent hominibus aut jumentis, & clandeſtinis latrociniis *hoſti* * difficultatem afferebant. Cum autem Herodes iſta animadvertiſſet, adverſum latrocinia locis opportunis inſidias diſponebat: atque, ad neceſſaria miſſis armatorum legionibus, forum rerum venalium è longinquo comportabat, ita ut brevi tempore magna omnium quibus opus eſſet copia abundaverint. Jam vero, cum multa manus continenter in opere verſaretur, facile perfecti ſunt tres aggeres: nam & æſtas erat, nihilque ad ſtructuram impedimenti aut ab aëris intemperie aut ab iis qui operam conferebant. Itaque, admotis machinis, muros quatiunt & omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur qui erant intus, quin excogitabant & ipſi contra ea quæ ab oppugnatoribus fierent non pauca; & eorum opera excurſionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; & ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, ſed ingenio ſuperabantur. Quin & adverſus machinas dirutis primis ædificiis alia exſtruebant, & ſub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant: ac deſperatione magis quam providente conſilio utentes, bellum ad extremum perſequebantur, idque magno licet exercitu circumſeſſi, & fame rerumque neceſſariarum penuria laborantes. nam contigit ut in idem tempus congrueret annus Sabbaticus. Tandem

Romani muros aſcendunt.

muros conſcendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Soſii centuriones. expugnatus enim erat primus murus quidem quadraginta diebus, ſecundus vero quindecim, & quædam circa templum porticus combuſtæ erant; quas *poſtea* Herodes ab Antigono incenſas calumniabatur, data induſtria ut eum Judæorum invidia gravaret. Expugnato exteriore templo & urbe inferiore, Judæi in templum interius & urbem ſuperiorem confugerunt. veritique ne à Romanis quotidiana Deo ſacra peragere prohiberentur, legatos miſerunt qui poſtularent, ut eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni conceſſit, deditionem facturos arbitratus. Aſt ubi nihil ab eis eorum quæ ſuſpicabatur fieri videbat, ſed eos fortiter pro Antigoni regno propugnare, * urbem aggreſſus vi cepit, atque omnia protinus plena cædibus erant; Romanis ob obſidionis moram iratis, Herodianis vero Judæis nullum adverſarium relinquere ſtudentibus. Ita denſi in angiportibus, & per domos conſtipati, & in templo, in quod refugerant, jugulabantur. nec parvulorum nec ſenum

Templi pars exterior & ima urbs in hoſtium poſtatem redacta.

Urbs ſuperior & interiora templi capta.

λεως, ϛραλιὰ ἔνδεκα μὲν ἴσα τέλη [z] ὁπλιτικῶν, ἐξ ἧ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλά τε ἐπικερικὰ ὄχλου τ Συρίας. δύο δ' [a] ἡγεμόνες, Σόσιος μὲν ὑπ' Αντωνίᾳ ϛαλεὶς συμμαχος, Ηρώδης δ' ὑπὲρ αὐτῦ, ὡς Αντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν, ἀποδειχθεὶς ἐν Ρώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνε βασιλεύσῃ κ τὸ συγκλήτε δόγμα.

β'. Μετὰ πολλῆς ἧ σπουδῆς ὁ ϛρατὸς, ἅπε σύμπαντος ἠθροισμένε [b] ἔθνους, οἱ Ιουδαῖοι τῆς περὶ τ Ηρώδην ἀντεπολέμυν, καταλειφθέντες ἐντὸς τ τείχες, [c] πολλά τε [d] ἐπεφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, κ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τ δίμε, ὡς ῥυσομένε τ κινδύνων αὐτὸς τὸ θεὸ· τά τε [e] ἐκτὸς τ πόλεως ἀπεσκεύασαν, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴ δύναμιν εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, ληϊσίαις τε λάθρα χρώμενοι ἀπορίαν παρέχον. ταῦτα δ' Ηρώδης σωιδὼν, πρὸς μὲν τὰς ληϊσίας [f] τὰς ἐπικαιροτάτας τόπους προσελόχιζε· πρὸς ἧ τὰ ἐπιτηδεῖα πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη, πόρρωθεν ἀγορὰν σωεκόμιζεν, ὡς ὀλίγε χρόνε πολλῶ ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ ἀναγκαίων. ἤρτο ἧ, συχνῶς ἤδη πολλῆς χρόνε ἐργαζομένης, κ τὰ τρία χώματα ἐπετῶς· θέρος τε γὰρ ἦν, κ ὕδεν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, ὅτ' ἀπὸ τ ἀέρος, ὅτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσάγοντες, κατεῖδον τὸ τεῖχος, κ πάσας ἐχρῶντο πείρας. ὀλίγε μὲν ἐξέωλησαν τὰς ἔνδον, ἀλλ' ἀντεῖχον κ ἐκεῖνοι πρὸς τὰ ὑπὸ τούτων γινόμενα ὀλίγα· ἐπεχθέντες τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπίμπρασαν, τὰ ἧ ἐξειργασμένα, εἰς τὰ χεῖρας ἰόντες, ὕδεν κακίους Ρωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας, ἀπειρίᾳ δ' ἐλείποντο. πρός τε τὰς μηχανὰς ἀνετείχιζον, ἐρειπομένων τ πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπαντῶντες [g] μετωρύσσοντο διεμάχοντο· ἀπορίᾳ ἧ τ τὸ πλέον ἢ [h] προμηθείᾳ χρώμενοι [i] προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ εἰς τέλος ἄγειν, κ πᾶσι μεγάλε σφαλε πεφυκαθημένε σφᾶς, κ λιμῷ παλαιπωρέμενοι ὁ ϛρατὸς τ Ιουδαίων γενέσθαι. ἠρημένε ἧ ἤδη ἔξωθεν ἱερε κ τ κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν ὁ τῶ ἄνω πόλιν Ιουδαῖοι σωέφυγον. δείσαντές τε μὴ ἀκωλύτως αὐτοῖς οἱ Ρωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελῶσι τῷ Θεῷ, πρεσβεύονται ἐπιτρέψαι [n] σφίσι καλεῖν ἱερεῖα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίσεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδώσειν αὐτῶν σωεχώρει τοῦτο. κ ἐπὶ μηδὲν εἰωθὸς γινόμενον παρ' αὐτῶν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντεχομένας ὑπὲρ τ Αντιγόνε βασιλείας, προσβαλὼν κ κρατῶν εἷλε τὴν πόλιν, κ πάντα ἐνέπλησε φόνων ἀνάπλεα· τ μὲν Ρωμαίων ἐπὶ ἡσυχῇ τ πολιορκίας διωργισμένων, τοῦ ἧ σφῶν Ηρώδου Ιουδαίοις μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀσεβήσαντος ἀνάπαλον. ἐσφάττοντο ἧ [o] σωεχεῖς ἔν τε τοῖς ϛενωποῖς κ κ τὰς εἰκίας σωωθροισμένοι, κ τῷ ναῷ προσφεύγοντες. ἔνθα τε εὖ-

[z] Οπλίτικῶν,] *L. B.* ὁπλιτικὸν.

[a] Ηγεμόνες,] Ησαν post ἡγεμόνες habet *Busb.* & mox κ Ηρώδης ὑπὲρ.

[b] Εθνους,] Πλήθους *Busb.*

[c] Πολλά τε —— δίφημίᾳ] Conf. *ἀλωσ.* lib. v. c. 18. §. 1. SPANH.

[d] Επιφήμιζον] *L. B.* ἰφήμιζον.

[e] Εκτὸς τ πόλεως ἀπεσκεύασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐντὸς in *reliquis.*

* *Difficultatem afferebant.*] *Al.* inopiam faciebant.

[f] Τὰς ἐπικαιροτάτους τόπους προσελόχιζε·] Ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[g] Μετωρύσσοντο διεμάχοντο·] Ita ex *Vet. Interpr.* μεταλλεύοντο *Baſ.* μεταλλεύσεσι *Gen.* ἐν τοῖς μεταλλεύσεσι *Busb.* & *Vat.*

[h] Προμηθείᾳ χρώμενοι·] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* προθυμίᾳ in *reliquis.*

[i] Προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ] Καὶ ante προσελιπάρουν delevi, auctoritate *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[k] Εβδομαδικὸν σαββατισμὸν σωέπεσε] Vide *Scaligerum in Can. Chron.* p. 282. HUDS. Annus ſeptimus Sabbaticus. de hoc loco vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 276. & contra Scaligerum. SPANH. Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[l] Κατὰ ταυτὸν εἶναι.] Κατ' αὐτὸν *Busb.*

[m] Εκατονταρχαι Σοσίυ.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑκατονταρχης in *reliquis.*

[n] Παρακαλοῦντες θύματα] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.* καλοῦντες in *Editis.*

* *Urbem aggreſſus vi cepit,*] *Al.* totis viribus urbem aggreſſus eam cepit.

[o] Σωεχεῖς] *L. B.* παμπληθεῖς.

[p] Πε-

οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεω, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ· ἀλλὰ καὶ τοι P πρεσπέμποντος τοῦ βασιλέως, καὶ φείδεσθαι παρακαλοῦντος, ὠθεῖς ἐκράτησε τὸ δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσιν ἡλικίαις ἐπεξέκεσαν. ἔνθα δὴ Ἀντίγονος, μήτε τὸ πάλαι μήτε τὸ τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κατέστη μὲν ἀπὸ τοῦ βάρους, παρασπάσει δὲ τοῖς Σοσίου ποσὶ. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ Ἀντίγονον ἐκάλεσεν· ὁ μὲν οὖν γυναῖκα γε Φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν, ἀλλ' ὁ μὲν δεσμοῖς ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ἡρῴδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, καὶ κρατήσαντι καὶ τῶν Q ἀλλοτριοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν παντὸς ὅπη θέοι τῶν ἱερῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μὲν παρακαλῶν, τοῖς δὲ ἀπειλῶν, ἔστι δ' ὃς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἥττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πάλιν ἁρπαγὰς, πολλὰ R διϊσχυρισάμενος πρὸς Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ρωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπῃ ποσότῳ πολιτῶν φόνῳ βεαχὺ καὶ τὴν τοῦ οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα S κείνῃ. δὲ ἦν ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὑπηρέπειν φαμένῳ, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὰς μισθὰς ἑκάστοις. ὕστερον τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τοῖς ὑποσχέσεσι ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἐμπορωτάτους.

δ'. T Τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν Ρώμῃ Μάρκου Ἀγρίππα καὶ U Κανινίου Γάλλου, X ἐπὶ τῇ πεμπτῇ καὶ ὀγδοηκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδος, Z τῷ τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ παλαιοτέρας τινὸς γνωμένης ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς. καὶ γὰρ ὑπὸ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, a μετὰ ἔτη b εἰκοσικαιεπτά. Σόσιος δὲ, χρυσοῦν c ἀναθέμενος τῷ Θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην Ἀντωνίῳ. δείσας δὲ Ἡρῴδης, μὴ Φυλαχθεὶς Ἀντίγονος ὑπ' Ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς Ρώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, d ἐπιδεικνὺς e αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι πρόσηκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' οὗ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ρωμαίους ἐπεξήμαρτε· ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. ὃ γενόμενον, τὸν μὲν Ἡρῴδης ἀπαλλάσσεται· πρώτην δ'

misertum est; nec mulieribus, utpote viribus imbecillis, parcebatur: ac quamvis rex undique mitteret, & ut parceretur oraret, nemo dextram continebat, sed tanquam rabiosi in omnem ætatem sævierunt. adeoque Antigonus, neque prioris neque præsentis fortunæ memor, ex arce descendit, Sosioque ad pedes accidit. Atque ille nihil miseratus mutatam ejus fortunam, intemperanter *ei* insultavit, & Antigonam appellavit: non tamen ut feminam è custodia liberum emisit; sed in vinculis quidem ipse asservabatur. *Antigonus Sosio se dedit.*

3. Herodi autem curæ erat, postquam hostes superaverat, alienigenarum auxiliarium vim coërcere & moderari. Cum impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad templum sacrasque templi res aspiciendas. Verum rex partim precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repressit, victoriam clade graviorem existimans, si quid eorum cerneretur quæ ne ab illis quidem aspici fas est. Quin & urbem diripi prohibebat, cum Sosium etiam atque etiam interrogasset, utrum Romani, urbe pecuniis virisque exinanita, regem se solitudinis essent relicturi: quippe se vel totius orbis imperium tam multorum civium cæde non emendum esse putare. Cumque ille pro obsidionis labore prædam se militibus merito concedere dixisset, respondit Herodes, se sua pecunia mercedem singulis numeraturum. atque ita reliqua urbe redempta, promissum præstitit. Nam & singulos milites magnifice, & duces pro rata parte, & Sosium plane regie muneratus est, ita ut omnes divitiis aucti & locupletati discederent. *Herodes laborabat ne in templum grassarentur peregrini milites.* *Urbisque direptioni obstitit.*

4. Hæc urbi Hierosolymitarum accidit clades, Marco Agrippa & Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima & octogesima quinta, mense tertio, jejunii solennitate, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Judæis à Pompejo calamitate. nam & eodem die ab illo post septem & viginti annos *Hierosolyma* capta fuerant. Sosius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis profectus est, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Veritus autem Herodes, ne ab Antonio servatus Antigonus & ab eo Romam perductus causam suam apud senatum ageret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero hominem privatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Romanos deliquerit, nascendi forte regnare pertineat: ista metuens multa pecunia persuasit Antonio, ut Antigonum necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. ita vero desiit domus Asamonæi prin- *Quando ex pugnata erant Hierosolyma.* *Antigonus captivus.* *Herodes id agit ut Antigonus tolleretur.*

p Πρεσπέμποντος] Ita ex lib. 1. de *Bello Jud.* πρεσπεύοντος in libris *Græcis* omnibus. Quomodo *Epiphanius* legerit, incertum, ut qui verterit, *rege destinante.*

q Ἀλλοτριοφύλων] *L. B.* ἀλλοτρίων.

r Διατεινόμενος πρὸς Σόσιον,] Διατεινάμενος *Busb.*

s Κείνῃ.] *L. B.* κείνοι.

t Τοῦτο τὸ —— Ρώμῃ,] Hierosolyma à Sosio capta A. ab U. C. 718. contendit *Harduin.* in *Num. Herodiad. p.* 4. & 19. & eò refert Nummum, in quo hinc cap. Antonii Triumviri, illinc SOSIVS IMP. Tropæum & infr. duo Captivi manibus vinctis post terga, ob captam Judæam. nummus à reperto Gazæ Regiæ. SPANH.

u Κανινίου Γάλλου,] Καινδίου ex Josepho profert Georgius Syncellus chronici pag. 306. REL. Antea erat Καινδίου veteri mendo. ex Historicorum fide non dubitavi rescribere Κανινίου. HUDS. *Agrisius* Caninii Galli vid. Pagium ad Annal. Baron. p. 21. SPANH.

x Ἐπὶ τῇ —— Ὀλυμπιάδος,] Apud *Euseb.* in *Coll. Scal. Græc.* p. 197. A. IV. Olymp. ΡΠΕ. SPANH.

y Ὀλυμπιάδος,] Anno illius tertio: ut inquit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 435. *Edit. Lond.* Videsis *Apparatum Ant. Pagi* ad Ann. *Baron.* p. 22.

z Τῷ τρίτῳ μηνὶ,] *Sc.* Anni civilis, ab Autumno deducti, ut ait *Usserius* in *Annalibus Veteris Testamenti*, p. 261. *Edit. Lond.* Confer cum eo *Langium* de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 343. & *Petitum in Animadversionibus ἀνεκδότοις*, tom 1. p. 47. qui de Anno tertio obsidionis intelligendum esse contendit.

a Μετὰ ἔτη εἰκοσικαιεπτά.] Nempe capta Hierosolyma à Pompejo Anno U. C. . . . . 11. Olymp. CLXXVIII. ab Herode & Romanis IV. Olymp. CLXXV. Vid. Græc. Eusebiana. SPANH.

b Εἰκοσικαιεπτά.] Ita quidem in *Græcis Eusebii*, p. 73. & apud *Syncellum*, p 306. Verum *Jos. Scaliger* (in libro *de Emend. Temp.* p. 451. *Edit. Colon.*) μθ' ἔτη κς'. legendum esse contendit. Atque ita *Usserius*, nisi μθ' ἔτη κζ'. *anno post vicesimo septimo*, interpretari libeat. quomodo *Marci* c. 8. v. 31. μθ' τρεῖς ἡμέρας *post dies tres* resurrecturum fuisse Christum legitur: quod *Matt.* c. 16. v. 21. magis explicate habetur propositum τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Apud ipsum *Josephum* quod in lib. 1. *de Bello*, initio cap. XI. legitur μθ' ἔτη δύο in *Antiquitat.* lib. 14. p. 643. v. 3. δευτέρῳ ἔτει exponitur. Plura in hanc sententiam ab *eodem* allata videre est, p. 435. πρὸ εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν habet *Cod. Busb.*

c Ἀναθέμενος τῷ Θεῷ] Ἀναθεὶς *Busb.*

d Ἐπιδεικνὺς] Ἀποδεικνὺς ex Josephi hoc loco Eusebius profert in Chronico pag. 73. pro καὶ ὅτι, ἢ ὅτι Eusebius loc. cit. ἀφ' οὗ γένος Eusebius non agnoscit. pro Ἀσαμωναίου, Eusebius legit Ἀσαμοναίων, quod præfero. Ita mox Eusebius quoque Ἀσαμωναίων γένεσις. Sed tamen Syncellus in Josepho hoc loco legit τοῦ Ἀσαμοναίου. vide Chronicon ejus pag. 307. pro ρκς MS. *L. B.* p. ρκζ'. Sed Syncellus ρκς. pro γενὼς Euseb. γένους τε. REL.

e Αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων,] Ἑαυτὸν *Zonar.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

principatus, poſtquam centum viginti ſex annos duravit. Hæc domus clara fuit & illuſtris, tum generis nobilitate & honore pontificis, tum rebus per ejus majores pro natione geſtis. Verum hi, propter mutuas diſſenſiones, principatum amiſerunt; iſque ad Herodem tranſlatus eſt, Antipatri filium, hominem plebejæ familiæ, & generis privati, & regibus ſubjecti. Atque hunc quidem Aſamonææ familiæ exitum à majoribus accepimus.

Aſamonæorum finis.

Finis Libri decimi quarti.

ἔτως [f] ἡ ℈ Ασαμωναίων ἀρχὴ μ℈ [g] ἔτη ἑκατὸν Ϛ εἴκοσι ἕξ. οἰκ℗ λαμπρὸς ἔτ℗ λϐ᾽, ϗ ἀξίωμ℗ [h] ἥρως ἕνεκα ϗ τ῀ ἱερατικῆς τιμῆς, ἣν τι ϗτὰ γ℈ ἔθνεσι οἱ γονεῖς αὐτ῀ διεπράξαντο. ἀλλ᾽ ἔτοι μὲν, Δι᾽ ἃς αὖθις ἀλλήλοις ἐ-στασιν, τῷ ἀρχῷ ἀπέβαλον· μετῆλθε δ᾽ εἰς Ηρώδην τ῀ Αντιπάτρ℗, οἰκίας ὄντ℗ [i] δημοτικῆς, ϗ ἥρως ἰδιώτ℗, ϗ [k] ὑποτετάγ℗ τοῖς βασιλεῦσι. ϗ τοῦτ℗ μὲν τὸ τέλ℗. [l] ℈ Ασαμωναίων ἥρωας παρειλήφαμεν.

Τέλ℗ ℈ βιβλίου τεσσαρεσκαιδεκάτ℗.

f H ℈ —— ἔτεσι ἕξ.] Aſſamonæorum in Judæa Imperium per annos CXXVI. Apud Zonaram verò T. 1. p. 233. D. ἐν ἔτεσιν ἑκατὸν ϗ ἕξι· à Mattathia primo Judæorum Principe ex Aſſamonæorum genere, de quo ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. ſeq. Nempe juxta Euſebianos calculos Mattathiæ hujus incepit principatus A. 4. Olymp. CLIII. Deſiit autem in Antigono Regnum Aſſamonæorum A. 2. Ol. CLXXV. qui efficiunt annos CXXVI. Ασαμωναῖοι dicuntur in Collect. Græcis Euſebii p. 69. SPANH.

g Ετη ἑκατὸν] Velim omnino videas *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. part. 2. p. 56. & 437. & *Voſſium* in *Chronol. S.* c. 13. p. 156.

h Γένους ἕνεκα ϗ τ῀ ἱερατικῆς τιμῆς,] Γένους τε ἕνεκα ϗ τ῀ ἱερᾶς τιμῆς. *Busb.* & *Vat.* ἥρως τε quoque legit *L. B.* verum in reliquis conſentit.

i Δημοτικῆς,] *Sc.* non *Sacerdotali.* Nam qui è familia *ſacerdotali* non erant, utut opibus & potentia florerent, obſcuri, ignobiles, & privati cenſebantur ab Hebræis: ſicut in Romanis Hiſtoriis omnes appellantur *privati* præter imperatorem. Vide *Caſaubonum* hac de re fuſe agentem, in *Exerc.* 1. contra *Baronium*, p. 33. 34. *Edit. Lond.*

k Υποτετάγ℗ τοῖς βασιλεῦσι] Herodes ΕΘΝΑΡΧΗΣ in Nummis hoc anno dictus apud *Harduin. de Num. Herod.* p. 4. Judæa tantum cum Samaria Herodi mandata, & qui in ſolutionem Æris alieni, quod J. Cæſari fœnori dederat Herodes *Herod.* p. 21. Nugæ & fabulæ Galilææ non ſane fuerunt Herodi Ibid. p. 23. SPANH.

l Τῶν Ασαμωναίων ἡρώων] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat. Græcis Euſebii, Zonara & Syncello.* ℈ Ασαμωναίων ἡρώων in *Editis Aliiſque.*

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως ληφθείσης τ Ιεροσολυμίτων πόλεως ὑπὸ Σοσίου & Ηρώδου, Αντωνίῳ μὲν Αντίγονον ἐπελέκισεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, Ηρώδης ἓν πέντε καὶ τεσσαράκοντα τ ἐκείνου φίλων πρώτους Ιεροσολυμιτῶν [a] ἐπανείλεν, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν.

1. *Quomodo, Hierosolymis à Sosio & Herode expugnatis, Antonius Antigonum securi feriit apud Antiochiam, & Herodes quadraginta quinque ex ejus amicis, Hierosolymitarum primos interfecit, & pecuniam ab urbe exegit.*

β'. Ον τρόπον Υρκανὸς, [b] ὁ πρῶτος βασιλεὺς Ιουδαίων & ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τ Πάρθων βασιλέως Αρσάκου, πρὸς Ηρώδην ὑπέστρεψεν.

2. *Quo pacto Hyrcanus, antea Judæorum rex & pontifex, à Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.*

γ'. Ως Ηρώδης Αριστόβουλον, τ ἀδελφὸν τ γυναικὸς Μαριάμμης ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον διεφθαρμένην παρεσκεύασεν.

3. *Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes uxoris suæ fratrem, pontificem constituit, & non multo post interficiendum curavit.*

δ'. Ως Κλεοπάτρα τῆ τ Ιουδαίων & Αράβων ἐπιβουλεύσασα βασιλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσε παρ' Αντωνίου.

4. *Quomodo Cleopatra Judæorum & Arabum regnis insidians, partem eorum ab Antonio impetrat.*

ε'. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ιουδαίαν παρουσία.

5. *Cleopatræ in Judæam adventus.*

ς'. Ως Ηρώδης ἐπολέμησεν Ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν Αντώνιος ὑπὸ Καίσαρος & ἐν τῆ κατ' Ακτιον νικήσαντι μάχῃ.

6. *Quomodo Herodes bellum infert Aretæ, quo tempore Antonius à Cæsare pugnâ Actiacâ debellatur.*

ζ. Περὶ τ γενομένου σεισμοῦ καὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τ ἐφ' ὁμοίᾳ τ ἀνθρώπων & βοσκημάτων.

7. *De terræ motu qui in Judæa accidit; & internecione hominum & jumentorum.*

η'. Λόγος Ηρώδου πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη & τὴν ἤτταν τὴν γενομένην.

8. *Herodis concio ad Judæos adversis casibus & clade iis allata perterritos.*

θ'. Ως ἀνάγκην ἔχων Ηρώδης ἀπεῖναι πρὸς Καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν Υρκανόν· [c] καὶ ὡς ἔσχε τὴν Καίσαρος τ βασιλείαν, καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον.

9. *Quomodo Herodes, ad Cæsarem ire necesse habens, Hyrcanum interfecit: utque à Cæsare regnum obtinuit, ipsumque in Ægyptum deduxit.*

ι'. [d] Ως Ηρώδης ἀφικόμενος εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος πολλὰ φιλοφρονηθεὶς ἐτιμήθη.

10. *Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, à Cæsare, quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.*

ια'. Ως ἐπανελθὼν [e] ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδέσι διαβολαῖς παρωξύνθη τὴν γυναῖκα Μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

11. *Quomodo ille ipse ex Ægypto reversus falsis calumniis ad uxorem Mariamnem interficiendam incitatus est.*

ιβ'. Περὶ τ λιμοῦ καὶ τὴν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ τελεθῆ καὶ τὰς πόλεις Ηρώδης.

12. *De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes populi & civitatum saluti prospexit.*

ιγ'. [f] Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων, ἃς Ηρώδης ὁ βασιλεὺς περιβλεπτους ἐποίησεν.

13. *De exstructione urbium Græcarum, quas Herodes rex speciosas admodum fecit.*

ιδ'. Ως Ηρώδης, [g] καθελὼν εἰς ἅπαν τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀντ' ἐκείνου ἀνέστησε μὴ παρολκὴν ἐτῶν ἑξακοσίων, διπλοῦν τοῖς μέτροις τὰ ἄρχοντα.

14. *Quomodo Herodes diruto veteri Judæorum templo aliud pro eo exstruxit, postquam annos sexaginta duraverat, magnitudine duplum ejus.*

a Επανείλατο.] Ita *Vat.* ἐπανελθὼν ἀνείλετο in *Editis Aliisque.*
b Ο πρῶτος] *Gen.* πρῶτος. Forte ὁ πρὸ Ε. COCC.
c Καὶ ὡς ἔσχε] Sic in *MSS. Vat.* Ως Ηρώδης ἔσχεν καὶ π. in *cæteris.*
d Ως Ηρώδης] Hoc lemma habuimus è *Cod. Vat.*
e Ο αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου] Illa ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου accepimus è *Cod. Vat.*
f Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων] Iterum è *Cod. Vat* Κτίσις π. Ε. ἃς Ηρώδης ἐποιήσατο in *reliquis.*
g Καθελὼν] Ita demum è *Cod. Vat.* Ως καθελὼν ὁ Ιεροσολύμοις τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε μὴ ἔτη χ'. διπλοῦν τοῖς μέτροις.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιη'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUINTUS.

Continet hic liber tempus annorum XVIII.

CAP. I.

De Pollione & Samea. Herodes primos amicorum Antigoni interficit, & pecuniam ab urbe exigit: Antonius Antigonum securi ferit.

UT quidem Sosius & Herodes Hierosolyma vi ceperint, & Antigonum captivum *fecerint*, superiore libro declaravimus: quæ vero illis cohærentia sunt nunc persequemur. Postquam autem Herodes totius Judææ principatum adeptus est, quicunque ex urbana multitudine privati homines adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promovebat, qui vero ab adversariis faciebant, eos quotidie ulcisci & suppliciis afficere non intermittebat. Erant autem apud eum in præcipuo honore Pollio Pharisæus & Sameas ejus discipulus. nam hi *duo*, obsessis Hierosolymis, civibus consuluerant, ut Herodem *in urbem* admitterent: quam ob rem gratiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, cum Herodes olim in capitis judicium vocaretur, exprobrandi causa Hyrcano & judicibus prædicebat Herodem conservatum ipsos omnes ulturum esse. id quod temporis processu accidit, Deo faciente ut verba ejus comprobaret eventus.

Herodes suos promovet, Antigonianos interficit.

Pollio & Sameas honoribus auctii.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus *Herodes*, omnia regia ornamenta congerebat, & insuper locupletibus spoliatis, magnam argenti aurique vim contraxit, & his omnibus Antonium ejusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta quin-

Judæi divitiis spoliati.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Πολλίωνος & Σαμέα. Ἡρώδης τ̃ Ἀντιγόνου φίλους τὺς πρώτους ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν χρηματίζει· Ἀντώνιος πελεκίζει Ἀντίγονον.

ΟΣΙΟΣ μὲν οὖν & Ἡρώδης οἱ κατὰ κράτος ἔλαβον Ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τότοις αἰχμάλωτον [b] Ἀντίγονον, ἡ μὲν ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. [c] τὰ δ' ἐκείνοις συνεχῆ νῦν ἐρῶμεν. [d] ἐπειδὴ δ' [e] τ̃ ὅλης Ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τὸ δεχέσθαι Ἡρώδην, & κατὰ τὴν πάλιν πολῖται [f] ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, [g] ἐν ὑποφυγῇ τότους ἐποιεῖτο, τὺς δὲ τὰ τ̃ ἐναντίων ἑλομένους οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμόνως δὲ μάλιστα περὶ αὐτῶ [h] Πολλίων [i] ὁ Φαρισαῖος & [k] Σαμέας ὁ τότου [l] μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τ̃ Ἱεροσολύμων, ὅτε σωισέβαλλον [m] τὺς πολίτας δέξασθαι τ̃ Ἡρώδου, ἀνθ' ὧν καὶ τὺς ἀμοιβὰς ἀπέλαμβανον. ὁ δὲ [n] Σαμέας ὅτος, & [o] κρινομένου ποτὶ Ἡρώδου τοῦ πρὶ ἀνάτω, [p] προεῖπεν ὀνειδίζων τοῖς κατὰ τὸ δικάζουσιν ὡς προσωτὺς Ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς [q] μπελεύσεται. καὶ τοῦτο χρόνῳ πέσεσθαι, & θεὸς τὺς λόγους αὐτοῦ πληρώσειε.

β'. Ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τ̃ Ἱεροσολύμων, πολλὰ συνεφόρει τ̃ ἐν τῇ βασιλείᾳ νόσμον· ἔτι καὶ τὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγωγὴν πολὺ δεχομένην καὶ χρυσίου, πάντα τοῦτο τ̃ Ἀντώνιον ἐδωρεῖτο καὶ τὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ [r] πεντηκοντόρους πάντας τὺς πρώ-

[a] ιη'.] Ita *Basil. Voss. Vat. Gall.* 2. 3. & *Epiphanii* librorum pars maxima, in nonnullis XVII. proculdubio errore. Vide *Vossium* in *Chronol.* S. c. 14. p. 157.

[b] Ἀντίγονον,] Conf. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[c] Τὰ δ' ἐκείνοις] Ita refinximus ex *Lugd. Bat.* Antea erat τὰ δ' ἐκείνης. ut non ageretur in posterum, quid libro priori sit cohærens, sed quid acciderit post captas Hierosolymas & vinctum Antigonum. Debet itaque verti *illis*, sicuti fecimus pro *ei*. HAV.

[d] Ἐπειδὴ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐπειδὴ δ in *Editis Aliisque.*

[e] Τ̃ς —— Ἡρώδης,] A captis Hierosolymis nova etiam Epocha regni Herodis quandoque apud Josephum; vid. Petav. D. Temp. P. 11. p. 290. 291. vid. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[f] Ὅσοι μ̃] Sic *Vat.* & *Busb.* ὅσον in *reliquis.*

[g] Ἐν ὑποφυγῇ τότους ἐποιεῖτο,] In dignitatibus eos constituit. *Rufinus.* Sic ea de re *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 5. ταῖς τιμαῖς καθίσαθ'. SPANH.

[h] Πολλίων ὁ Φαρισαῖος & Σαμέας] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. infr. c. 10. §. 1. SPANH.

[i] Ο Φαρισαῖος &] Ita è *Cod. Busb.* in *ceteris* deëst articulus.

[k] Σαμέας] Σαμαίας *Busb.* Σαμαῖος malit *Drusius* in *Observat.* l. IX. c. 22. Vide *Annott.* ad lib. 14. c. 9. §. 4.

[l] Μαθητής.] Vide *Seldenum* in *uxore Hebr.* l. 3. c. 20.

[m] Τοῖς πολίταις] Eo ordine *Busb.* δέξασθαι τὺς πολίτας in *ceteris.*

[n] Σαμέας ὅτος,] Cum Σαμαίας habeat *Cod. Busb.* ideo Σαμέας pro Πολλίων rescripsi. quo modo (nisi *aliquando fuerit mutandum Josepho*) scribi debere monuerunt viri doctissimi; *Drusius*, loco jam citato, *Casaubonus* in *Exercit.* contra *Baronium*, p. 56. *Montacutius* in *Exercit.* VI. p. 211. & *Vorstius* de *Synedriis Hebræorum*, §. 12. HUDS. Id de Samea ante retulit, non de Pollione. REL.

[o] Κρινομένου] Καὶ κρίν. Ἡρώδου πρὸ τοῦ *Busb.*

[p] Προεῖπεν —— ἀπολοῦσθαι] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. SPANH.

[q] Μπελεύσει.] Ita cum *Cod. Busb. Epiphanii* libris, ipsoque *Josepho*, sup. c. 9. §. 4. ἀπολεῖσθαι in *reliquis.*

[r] Τεσσαρακοντόρους πέντε] Τεσσαρακοντα τὺς πρ. *Busb.* nec aliter in quibusdam *Epiphanii* exemplaribus.

πρώτους ἐκ τ αἱρέσεως Αντιγόνε, φύλακας θεὶς ἐπὶ τὰς πύλας τῶν τειχῶν, ἵνα [a] μή τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ τι κειμήλιον, ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ. πέρας τι κακῶν ἐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγομένη, τὰ δ' ἡ χώρα μένειν ἀγεώργητον τὸ [c] ἑβδομαδικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος. [v] ἐνεστηκὸς γὰρ τότε, καὶ ἀσεβεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ γῷ ἀπηγορευόμενον ἐστὶν ἡμῖν. Αντώνιος δ', λαβὼν αἰχμάλωτον τ Αντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῷ πρὸς Ηρῴδην μίσει εὔνουν Αντιγόνῳ ὄντα, ἔγνω τῶν ἐν Αντιοχείᾳ [x] πελεκίσαι· χαλεπὸν γὰρ ἰδιωτῶν ἡρεμεῖν ἰδιώταν Ιουδαίους. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδὸξ λέγων ὅτως. "[y] Αντώνιος "μὲν Αντίγονον τ Ιουδαῖον ἀχθέντα εἰς Αντιόχειαν πελε- "κίζει· καὶ ἔδοξε μὲν [z] ὅτος πρῶτος Ρωμαίων βασι- "λέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι "ἂν τὰς γνώμας τῶν Ιουδαίων, ὡς τε δέξασθαι τ ἀντ' "ἐκείνου καθεσταμένου Ηρῴδου. ἐδὲ γὰρ βασανιζόμε- "νοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ὅτως μέ- "γα τι ἐφρόνουν περὶ τοῦ [a] πρώτου βασιλέως. τὰ οὖν "ἀπιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώ- "σειν δ' [b] καὶ τὸ πρὸς Ηρῴδην μῖσος." ταῦτα μὲν ὁ Στράβων.

que primos Antigoniarum partium, constitutis ad murorum portas custodiis, ne quid cum mortuis efferretur. Neque non mortui excutiebantur, & quicquid erat inventum argenti, aut auri, aut rerum preciosarum, ad regem referebatur. denique malorum modus erat nullus: partim propter summam dominantis, qui indigeret, avaritiam; partim quod terram incultam manere cogebat annus septimus. tunc enim instabat, & in illo nobis ne terram seramus interdictum est. Antonius autem, cum captivum cepisset Antigonum, decreverat usque ad triumphum servare vinctum. Sed cum audiret rebus novis studere gentem, & præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere, statuit eum Antiochiæ securi feriendum: alioquin quiescere Judæi minime poterant. verbisque meis testimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens. "Antonius Antigonum Judæum "Antiochiam perductum securi ferit: & hic qui- "dem Romanorum primus, visus est regem secu- "ri percussisse; ratus non posse alia via flecti Ju- "dæorum animos, ut Herodem in illius locum "suffectum *pro rege* agnoscerent. nam ne tormen- "tis quidem adigi poterant, ut eum regem appel- "larent; adeo magna illis opinio erat de priore "rege. Fore igitur existimavit, ut memoria ejus "ignominiâ *sensim* minueretur, & odium illorum "in Herodem *paulatim* mitigaretur. *Atque* hæc quidem Strabo.

Antigonus securi percussus.

Ea de re testimonium Strabonis.

ΚΕΦ. β'.

Ως Τρκανὸς ὑπὸ τ Πάρθων ἀφεθεὶς πρὸς Ηρῴδην ὑπέστρεψεν· οἷά τε ἔπραξεν Αλεξάνδρα, ὅτι Ανάνηλον ἀρχιερέα ἀπεδεδείχθαι ἤκουσεν.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem rediit: quæque moliebatur Alexandra, quando Ananelum pontificem creari audiverat.

Κατεχόντος δὲ τὴν βασιλείαν Ηρῴδου, πυθόμενος Τρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν ἐν δεσμοῖς Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ηρῴδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς [c] τρόπῳ τοιῷδε. [d] Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Τρκανὸν τ πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρῴδου Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλος μὲν ὁ Φέρορα τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης ζωῆς κρεῖττονα τὸν μετὰ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐγένετο [e] φονεὺς καθὼς προεῖπον.

β'. [f] Τρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης ὁ τ Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπανέστη, τό τ ἀγχυρίας [g] αὐτοῦ ἀξίωμα προπεπυσμένος. ἀλλ' τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δ' κατοικεῖν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ [h] πλῆθος ἦν Ιουδαίων. ἔστι τ Τρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου

CUM autem Herodem regnum occupasse fama accepisset Hyrcanus pontifex, tum enim apud Parthos captivus erat, ad Herodem venit, captivitate liberatus in hunc modum. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces cum Hyrcanum, qui primo pontifex factus est & deinde rex, & fratrem Herodis Phasaëlum captivos fecissent, eos ad Parthos abducebant. Et Phasaëlus quidem non ferens in vinculis per dedecus vitam agere, & cum gloria mori satius esse ducens quam quomodocunque vivere, ipse sua se manu jugulavit, sicuti jam ante diximus.

Hyrcanus pontifex apud Parthos captivus.

II. 2. Hyrcano vero *ad Parthos* deducto, Phraates Parthorum rex, cum generis ejus nobilitatem audiisset, clementius eum tractavit. atque ideo eum è vinculis dimisit, & Babylone degere concessit, ubi erat etiam Judæorum multitudo. Illi Hyrcanum ut pontificem & regem honorabant, ut & universa Judæorum gens, quæ usque ad Euphratem

Id agit, contra voluntibus Judæis, ut ad Herodem redeat.

---

[a] Μή τι συνεκκομισθῇ] Ita cum *Basil.* & *Epiphanio*, qui vertit, *ne quid deportari posset cum defunctis.* atque hanc veram esse lectionem declarant sequentia, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, *scilicet*, ne quid inde auri argentive exportaretur in feretris, in quibus mortui efferebantur.

[b] Ἑβδομαδικὸν] Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[c] Ἐνεστηκὸς ——— ἡμῖν.] Anno Sabbatico nefas Judæis ferere: ἐνεστηκὸς γὰρ τότε, qui in cursu jam erat, juxta Petav. D. Temp. P. 11. p. 277. non, *qui instabat*, quod ἐνεστηκὸς sit tempus plusquam perfectum. SPANH.

[d] Πελεκίσαι·] Cum *Josepho* facit *Plutarchus* in *Antonio*. At *Dio* l. 49. Ἀνθ' ὧν ἐπαίτιον ἐαυτῷ ἐποιήσατο. *Euseb.* ad A. MDCCCCLXXVIII. Αντίγονον Δημαχοσάμβου ἀναιρεῖται. Ubi *Scaliger* fortasse nimis rigide, qui hos auctores sibi contrarios facit. Nam non necesse est πολλὰ Δημαχοσάμβου interpretari, *post multa tandem prælia*. sed sufficiat ita reddere, *cum multum repugnasset*, ut apud *Euripidem* Δημάχομαι τὸ μὴ θανεῖν. Atque nihil aliud innuisse videtur *Dio*, quam Antigonum alligatum ad palum securi percussum fuisse. nam σταυὸς apud *Thucydidem* aliosque *auctores Græcos* nihil aliud denotat quam ξύλον ὀρθόν. idemque plane significat vox Danica *staure*, Græcæ certe originis, & apud Anglos septentrionales *stowre*. HUDS. Dio à Josepho non dissentit, quamvis eum σταυρῷ alligatum dicat & dein occisum. σταυὸς crux non est, sed palus, ὀρθὸν ξύλον. REL.

[e] Φονεὺς καθὼς προεῖπον.] Conf. supr. lib. 14. c. 13. §. 10. SPANH.

[f] Τρκανῷ δ' ἀναχθέντι,] Hic dativus absolutus loco genitivi, sicuti alibi apud *Josephum*, *Ælianum*, *Aliosque*. Ἀναχθέντι γὰρ αὐτῷ πρὸς Φραάτην τ βασιλέα αὐτὸν ἐπιπλήξειν προσήκοντα, ἀλλὰ τὸ τ ἀξιώσεως αὐτῷ δόξαντος, καὶ δεσμῶν μὲν αὐτὸν ἀφῆκεν. *Basil.*

[g] Αὐτοῦ] Gen. αὐτῷ.

[h] Πλῆθος ——— Ιουδαίων.] Babylone multitudo Judæorum; hinc apparet quosdam de Petro Babylonem ac Romam profecto ad Judæos ibi convertendos argumentum hausisse, quod convellere tentat *Pearf.* de Success. Episc. p. 52. vide tamen seq. c. 3. §. 1. ὁ γὰρ ὀλίγαις μυριάσι &c. Judæorum in Babylone. Item lib. 18. c. 10. §. 1. & *Philon. Leg. ad Cajum.* de insecuta cladi Judæorum in Babylonia. Adde infr. Contra Apion. lib. 2. §. 5. & 6. SPANH.

tem incolebat: id quod ei gratum erat. Sed cum Herodem regnum adeptum intellexisset, spem novam concepit, tum quod jam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in judicium vocatum & morte mulctandum, periculo & supplicio liberavit. Itaque hac de re Judæis sermonem injecit, qui ipsum frequentabant. At illi eum retinere, & ut maneret suadere, officia & honores commemorantes, nihilque ei deesse quod ad dignitatem ejus ut pontificis atque regis *tuendam augendamque* ab illis præstari potest: quodque majus esset, hæc eum Hierosolymis propterea consequi non posse, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet; atque beneficia non pariter à regibus referri, quæ privati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

Ejus reditui vafro consilio favet Herodes.

3. Cum ista ei è re sua esse suggererent, discedere tamen cupiebat Hyrcanus: & literis eum monuit Herodes, ut Phraatem oraret & qui illic essent Judæos, ne ei communem regni potestatem habituro inviderent. Nunc enim tempus esse & sibi referendæ illi gratiæ, qui ab eo nutritus & conservatus fuisset, & illi accipiendæ. Hæc Hyrcano scribens, mittit etiam ad Phraatem legatum Saramallam, & complura dona: eum etiam comiter orans ne se homini bene de se merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud quod adeo desiderabat: sed, quoniam præter meritum principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus est, quærebatque Hyrcanum in potestate sua habere, aut etiam omnino tollere. id quod postea faciendum curavit.

Honorifice excipitur Hyrcanus & in magno honore habetur.

4. Cæterum tunc, postquam spei plenus aderat, à Partho dimissus & à Judæis pecunia instructus, cum eum honorificentissime excepisset *Herodes*, primam in conventibus sedem ei tribuebat, & in conviviis accubandi loco superiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, & omnem insidiarum suspicionem amoliens. Quin & alia fecit ad tuendum principatum, quæ ei domesticam seditionem excitarunt. Ut enim caveret ne quem ex illustribus pontificem crearet, evocat à Babylone quendam Ananelum nomine sacerdotem, eique pontificatum dat.

Ananelo Herodes dat pontificatum.

Quam ob rem turbatur Alexandra, & filio per Cleopatram ab Antonio pontificatum petit.

5. Hanc igitur contumeliam protinus non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Aristobuli regis filii conjux, quæ ex Alexandro liberos habebat; alterum quidem pulchritudine præcellentem, nomine Aristobulum, alterum vero nuptam Herodi Mariamnem, formæ venustate insignem. Verum *animo* turbata erat, & pueri ignominiam ægre ferebat, si eo superstite adscitus quidam pontificatu donaretur: atque *adeo* scribit Cleopatræ, (fidicine quodam operam suam ei præstante ut recte perferrentur literæ) ut puero ab Antonio peteret principatum.

Dellius persuadet Alexandræ, ut Aristobuli & Mariamnes picturas Antonio mittat.

6. Antonio autem segnius obtemperante, ejus amicus Dellius, qui tum forte in Judæam propter

νεμόμενον Ιουδαίων ἔθνος· τῷ δ' ἰδίῳ ἀγαπητὰ ποιῆται. πυθόμενος δ' τ Ηρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν ἀντιμεταχωρεῖ τῆς ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοτέχνως ἀμφειμένος, καὶ τ χάριτος ὑπομνηθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κρινόμενον, καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τ κινδύνου καὶ τ κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους οὖν προσέφερε τοῖς Ιουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἐπανοδεύσῃ. εἰ δ' προείχοντο καὶ μένειν ἠξίουν, τὰς ὑπαρχίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἄδεν ἐνδεὲς αὐτῷ τ εἰς τὸν ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη· καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δυνατὸν, κατὰ λώβην τ σώματος τοῦ Αντιγόνου παθόν, τὰς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι πρὸς τῶν βασιλέων ἀλλ' ἔλαττον ἰδιωτεύοντας, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τ τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, Τρκανὸς πάνυ εἶχεν ἀπόνοιαν· καὶ γράφων Ηρῴδης παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ιουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμει κοινῇ ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτῆσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάσχει, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθεὶς, ἐκείνῳ δ' ἀμείβεσθαι. τοιαῦτα γράφων Τρκανῷ, πέμπει καὶ σὺν τ Φραάτῃ πρεσβευτῇ Σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πολλά, μὴ ἀφαιρούμενος τὰς εἰς τ βασιλέα αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. ἵνα δ' οὐκ ἐπιτύχῃ ἡ πρεσβεία. Ἀλλὰ δ' τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ὀλίγων μεταβολὰς, καὶ τ Τρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπόθει, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι. τάχ γὰρ ἔπραξεν ἂν ὑστέρῳ.

δ'. Τότε μέντοι ἐπιδὴ παρῆν πεπεισμένος, ἀφέντος τε Πάρθου καὶ τῶν Ιουδαίων χρήματα προσφερομένων, ἁπάσῃ τιμῇ ἀμφεδέξαντο αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τ πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ πρὸς τὰς ἑστιάσεις παρακαλινῶν ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τ ὑποβολῆς ἀνύποπτον πραγματευόμενος. ἀπεκαθίσατο δ' ἐς πάλαι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὖθις ἐς τὰ πρὸ τὴν οἰκίαν ἐξεσιάθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τ ὑποπιόντων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τ Θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τ ἀσημοτέρων Ανάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.

ε'. Εὐθὺς οὖν οὐκ ἤνεγκεν Αλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν, θυγάτηρ μὲν Υρκανοῦ, γυνὴ δ' Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Αλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα· τ μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Αριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' Ηρῴδῃ συνοικοῦσαν Μαριάμμην, σύμμορφίᾳ διαφέρουσαν. ἐτεταράχει δ' καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τ παιδὸς, εἰ φθείροντος ἐκείνου τῶν ὑπηκόων τὰς ἀξιώσεις τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μισθοῦ τινὸς αὐτῇ συμπραγματευόμενος τὰ πρὸς τὴν χαριστὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Αντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

ϛ'. Αντωνίου δ' ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ φίλος αὐτοῦ [b] Δέλλιος [c] εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν ὑπό τινας χρείας, ὡς

i Αντιμεταχωρεῖ] Αντιμετεχώρει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Προσεφέρετο τοῖς Ιουδαίοις,] Προσέφερε *Busb.* & *L. B.*

l Επανοδεύσει.] Επανοδεύσῃ *Busb.* & *L. B.*

m Κατὰ —— τύχης.] Conf. supr. lib. 14. c. 13. §. 10. & alibi. lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

n Δυνάμει] Ita reposui ex *L. B. Reliqui* δυνάμεως. HAV.

o Σαραμάλλαν,] Σαραμάλλαν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Nos & hic & superius *Epiphanium* & *L. B.* sumus secuti, nam cum uno λ. extulerat Ed Anglus. HAV.

p Διὰ δ' —— μεταβολὰς,] Conf. alibi. lib. 1. c. 16. §. 4. & supra lib. 14. c. 15. §. 5. πολλὰ δ' αὐτὸν ἀνεῖδεν τ Ηρῴδου εἰς ταπεινότητα. SPANH.

q Εκποδὼν ποιήσασθαι.] Ex ποδῶν δίαξ τ Υρκανοῦ *Zonaras* p. 234. C. SPANH.

r Πεπεισμένος,] Συμπεπεισμένος *Busb.* & *L. B.*

s Διαδεξάμενος] *L. B.* δεξάμενος.

t Παντελῶς] Παντοδαπῶς *Busb.*

v Απεκαθίσατο δ'] Ita cum *Cod. Busb.* ὑπεκαθίσατο in *ceteris.*

x Αποδεικνύειν] Αποδεικνύναι ἀρχιερέα δ' λαῷ *Busb.*

y Ανάηλον ὀνόματι] Ἀνάηλον passim in *Codd. Susb.* & *Vat.* HUDS. Ανηλ ὄνομα *Zonaras* p. 234. SPANH.

z Τὸν μ' ὥρᾳ κάλλιστον,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* τ μ' ὥρᾳ κάλλιστον in *Editis Aliisque.*

a Μαριάμμην,] Clarum est ita scribi oportere, si nominis originem spectemus. מרים *Miriam* enim est, quod more Syrorum in *Marjam* vertitur, uti solent illi M initiali pro Chirek dare Petocho, sed Syncellus & alii Μαριάμην scribunt: quod mihi videtur suavius esse pronuntiatu. REL.

b Δέλλιος] Hic Dellius (inquit *Usserius*) fuit Historicus ille, cujus apud *Plutarchum* in Antonio facta est mentio, & cujus epistolæ lascivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in *Oratione Suasoria prima* retulit *M. Seneca*, quem & turpi consuetudine ipsi Antonio devinctum fuisse innuit *Dio*, lib. 49. p. 415. Vide *Vossium* de *Hist. Gr.* l. 6. c. 15. *L. B.* Γέλλιος· hic & infra. HUDS. Δέλλιος, Gellius *Rufino*. *Zonaras* p. 234. D. SPANH.

c Εἰς Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν *Busb.*

d H-

ὡς εἶδε τ̀ Αριστόβουλον, [d] ἡγάθη τι τῆς ὄψεως, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τῆ παιδὸς, οὐχ ἧσσον ἢ τλὼ Μαριάμμλω συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τλὼ Αλεξάνδραν νομίζων. ἐκείνης ἢ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει χαριζαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Αντωνίῳ ἀποπέμψασθαι. ἡσσαμένου γὰρ ἐκείνος [c] ἀξιωτήσειν ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσι τοῖς λόγοις Αλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Αντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐπεραύνει, λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν ἀλλὰ τινος Θεῦ γενέσθαι τὰς παῖδας. ἐπαγομένου ἢ δι' αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τ̀ Αντώνιον. ὁ ἢ, τλὼ μὲν κόρλω ἡδέως μεταπέμπεσθαι, γαμουμένλω Ηρῴδη, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν Διαβολὰς οὐκ ἔφ τούτῳ φυλαττόμενος. ἐπέστελλε ἢ [e] πέμπειν τ̀ παῖδα σὺν ὑπερεπίᾳ, φοβηθεὶς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ηρῴδλω, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρα τε κάλλιων ὄντα τ̀ Αριστόβουλον, ἑκκαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γένει προύχοντα πέμπειν πρὸς τ̀ Αντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος [g] τότε Ρωμαίων, ἕτοιμον ἢ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποζεύγνυσθαι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπροκαλύπτως οὐκ ἔφ δύνασθαι μεριζόμενον. ἀντέγραψεν οὖν, ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμια καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, Ιουδαίων ἐλπιόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ.

ζ. Τότε ἢ παρητήσαμένου τ̀ Αντώνιον, ἔγνω μὴ μίχεσθαι παντὸς ἀπιμάζειν τ̀ παῖδα καὶ τὴν Αλεξάνδραν. ἀλλὰ καὶ τ̀ γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι ἀδελφῷ τλὼ ἀρχιερωσύνλω, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῶν δικαίου ἢ τετιμημένου, [h] σύλλογον ποιησας τ̀ Φίλων, ἠπόρει πολλὰ τλὼ Αλεξάνδραν· "κρύφα τε βουλεύειν, λέγων, τῆ "βασιλεία, καὶ διὰ τ̀ Κλεοπάτρας πράττειν ὅπως "αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῆ τλὼ ἀρχλω, τὸ ἢ μειράκιον αὐτ' "αὐτῷ φυλάξει τὰ πράγματα δι' Αντωνίᾳ, καὶ πά- "τε βέλεσθαι μὲν ἐκείνλω ἃ δικαίως, ὅπερ καὶ τλὼ "ἡγεμόνα [i] συναπογενέσθαι τ̀ ὕσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ πε- "ραχὰς ἄλλ τῇ βασιλείᾳ πραγματεύσειν, πολλὰ πονή- "σαντ' αὐτῷ, καὶ κτησαμένλ κινδύνους τοῖς ἀ τυχοῦ- "σιν, ἃ μλὼ, ὑπομνημονεύσας αὐτὸς ὢν ἃ καλῶς ἐκεί- "νη πράξειεν, ὑποκρίσεσθαι ἢ δίκαιον εἶναι πρὸς αὐτὸς, "ἀλλὰ καὶ νιῷ, ἔφη, δίδόναι τῷ παιδὶ τλὼ ἀρχιερω- "σύνην, καὶ πάλαι προκαταλήψεσθαι τ̀ Ανάνηλον, παν- "δὶκ πεντάπασιν ὄντα Αριστόβλλ." τοιαῦτα λέγον- τα οὐκ ἀκρίτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίλ μάλιστα πεφρενλ- σμένος, εἰς ἀπιστίλ γυναικῶν καὶ τ̀ συμπεφληφότων Φίλων, δειπνῆς ἅμα, καὶ χαρᾶ τ̀ ἃ προσδο- κηθέντων καὶ διὰ τ̀ ὑπονοίας, Αλεξάνδρα μὴ δακρύων ἀπελογεῖτο, "περὶ μὲν τ̀ ἱερωσύνης, φαμένη, πᾶν ὁ- "τιοῦν ἐκ' ἀδοξίας ἀπώσασθαι, βασιλείᾳ ἢ [k] μήτε "ἐπιθέσθαι, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσοίοι βέλεσθαι λαβεῖν, "καὶ νῦν ὑποζυγίου τιμῆς ἔχεσθαι, διὰ τλὼ ἀρχλω "τλὼ ἐκείνλ, καὶ τλὼ ἀσφάλειαν τλὼ ἐκ τ̀ δύνασθαι "μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἄπειλι τῷ ἡλίᾳ πρεῖσσον, "νιῷ τε γενικημένη τῆς Ουρχσίας, δέχεσθαι μὲν εἰς τ̀ "ἴσον τλὼ τιμλὼ, ἔσεσθαι ἢ πρὸς πᾶν ὑπήκοο, πρόσ- "πεσθαι ἢ κἂν εἴ τι διὰ τὸ ἡλικο καὶ τλὼ ἴσου αὐτῇ "παρρησίαν προπετέστερον ἐκ' [l] ἀναξιοπαθείας δράσειεν."

quædam negotia venerat, ut vidit Ariſtobulum, & pueri venuſtate *plane* obſtupuit, & proceritatem *ejus* & pulchritudinem admiratus eſt, neque minus Mariamnem regis conjugem: ac ſe pulchrorum matrem natorum Alexandram exiſtimare præ ſe ferebat. Cumque illa cum eo in colloquium veniſſet, perſuadet ut depictas amborum imagines Antonio miſſum iret. iis enim viſis, nihil non ab illo impetraturam eſſe. His verbis elata Alexandra, picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immenſum exaggeravit, dicens non ab hominibus ſed à quopiam Deo natos videri ſibi pueros. eo enim animo ipſe id agebat, ut ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accerſere verecundatus eſt, quod ea Herodi nupta foret, & apud Cleopatram ex ejuſmodi re criminationes vitaret: ſed * ut puerum mitteret ſcripſit, idque honeſte fecit, addens, niſi grave videretur. His ad Herodem perlatis, haud *ſibi* tutum eſſe judicavit, forma & ætate florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem mittere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentiſſimum, eundemque paratum ut illo ad amores *ſuos* uteretur, & voluptates invere-cunde (quoniam quicquid ſibi lubebat facere poſſet) conquirentem. Reſcripſit igitur Herodes, ſi vel pedem è regione efferret adoleſcentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Judæis mutationes reſque novas *ſub* alio rege ſperantibus.

Aristobulum ad se mittendum postulat Antonius c *sed per Herodem stetit, quo minus mitteretur.*

7. Cumque ita Antonio ſe excuſaſſet, ſtatuit *ille* puerum & Alexandram non omnino expertes honoris relinquere. Quin etiam uxore ejus Mariamne aſſiduis precibus illum obtundente, ut fratri ſuo pontificatum reſtitueret, cum & è re ſua eſſe judicaret, ut ei in honore conſtituto non fas ſit peregre abeſſe, convocato amicorum concilio graviter de Alexandra conquerebatur; dicens, "& "ipſam clam regno inſidiari, & per Cleopatram "id agere, ut ipſe regno exueretur, & adoleſcens "ope Antonii rerum adminiſtrationem ſuſciperet, "idque eam haud juſte conſtituiſſe, quando & fi- "liam ſuam de honoris poſſeſſione deturbaret, & "tumultus faceret in regno, quod ille multis laboribus ac periculis non levibus quæſiſſet, neque "tamen ipſum, memorem eorum quæ nefarie egerit, deſiturum eſſe ſemet illis æquum præbere, "ſed & nunc, dicebat, ſe filio ejus pontificatum "dare, atque antea Ananelum pontificem creaſſe, "quod puerulus omnino eſſet Ariſtobulus." Cum iſta non temere, ſed, quod maxime volebat, conſulto & cogitato diceret, ut mulieres & amicos qui *tum forte* aderant, falleret, Alexandra vehementer affecta tum gaudio ex iis quæ non exſpectaverat tum metu ne ſuſpecta foret, cum lachrymis pro ſe verba faciebat, dicens, "ſe de ſacerdo- "tio quidem præ ignominia magnopere laboraſſe, "de regno vero nequaquam cogitaſſe, neque, ſi ad "ſe delatum foret, *illud* velle accipere, ut quæ ſa- "tis honoris habuerit, quod ille principatum te- "neret, & abunde ſecuritatis *ſuæ* familiæ, quod "is magis quam alii ad imperandum à natura fa- "ctus ſit; atque nunc quidem ſibi gratum eſſe ho- "norem in filium collatum, ſe vero ad omnia *poſt-* "*hac* obedientem fore, veniamque petere ſi quid "propter generis neceſſitudinem ſuique nimiam "fiduciam rei indignitate commotus inconſultius "feciſſet." Poſt hoc colloquium, majori etiam cum

Herodes statuit ab Aristobulo & Alexandra gratiam inire.

Herodis de Alexandra querela.

Herodi se excusat Alexandra.

d Ηγάθη τι τ̀ ὄψεως] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἠράσθη in *cæteris*.

e Αξιώσειν ὧν ἀξιοῖ.] Ατυνπάσειν *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) quod forſan olim margini appoſitum, ἐξηγήσεως ἕνεκα. Nam ἀξιόω cum genitivo conſtrui notavit *Suidas*, atque vocem per *fraudari* vel *fraudare* alicubi interpretatur *Valla*, ut dicunt *Lexicographi*. HUDS. Ατόυπάζειν ὧν ἀξιοῖ· *Zonaras p.* 235. A. SPANH.

f Πέμπειν —— εἰ μὴ] Quid ſi mutata paulum diſtinctione legatur, πέμπειν τ̀ παῖδα, σὺν ὑπερεπίᾳ φοβηθεὶς, εἰ μὴ &c. *ut mitteret puerum, honeſtatis gratia addens, niſi* &c. HUDS. *in Add.*

* *Ut puerum mitteret ſcripſit*,] Scripſit ut aliquo honeſto prætextu puerum ad ſe mitteret, *Gelen.* cum honore, *Epiphan.*

g Τότε Ρωμαίων,] Ex τῷ τότε Ρωμ. *Busb.* τ̀ τότε Ρωμ. *Vat.*

h Σύλλογον ποιήσας] *L. B.* σύλλογον ὧν ποι.

i Συναπογενέσθαι] In marg. *L. B.* eſt συναπογεύσεσθαι.

k Μήτε ἐπιθέσθαι,] Μηδέποτε ἐπιθέσθαι *Vat.*

l Ανάξιοπαθείας] Mox infra c. 3. §. 2. ἀναξιοπάθειαν. & lib. 16. c. 7. §. 2. ut & lib. 18. c. 3. §. 4. ἀναξιοπαθείαν. SPANH.

m Καὶ

Gratia fidè reconciliata.

cum ſtudio quam antea, fide invicem data in gratiam redierunt, omni ut videbatur ſuſpicione ſublata.

ἔτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες [m] καὶ πιστοτέρον ἢ πρότερον ἐν δεξιαῖς [n] διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξῃρημένης.

III. CAP III. ΚΕΦ. ιγ'.

Quomodo Herodes Ariſtobulum pontificem conſtituit, & non multo poſt interficiendum curavit: utque coram Antonio cauſam ſuper Ariſtobulo dicebat. Deque Joſepho & Mariamne.

Ὡς Ἡρῴδης Ἀριστόβουλον ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀφανίσαι παρεσκεύασεν· καὶ ὡς πρὸς Ἀντώνιον περὶ τοῦ Ἀριστοβούλου ἀπελογεῖτο. Περί τε Ἰωσήπου καὶ Μαριάμμης.

Herodes Ananelo pontificatum abrogat.

IGitur Herodes Ananelum pontificatu protinus abdicavit, qui non erat, ut prius retulimus, ex indigenis, ſed à Judæis oriundus ultra Euphratem in coloniam deductis. aliquammulta enim hujuſce populi millia circa Babylonem habitatum deportata ſunt: è quibus erat Ananelus, generis *inter eos* pontificii, quem Herodes jamdiu ſibi conſuetudine devinctum tenebat. Hunc ille quidem honoravit cum *primum* regnum adeptus eſt, ipſe vero *poſtea* honorem ei abrogavit, ut domeſticas turbas ſedaret, contra leges faciens. * haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit, ubi ſemel eum acceperit. Sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem violavit, abdicato Jeſu & fratre ejus Onia ſubſtituto: ſecundus vero Ariſtobulus Hyrcanum fratrem ſummovit; tertius autem Herodes principatum *ſacerdotii* Ariſtobulo puero reddidit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, ὃν μὲν ἀφῃρεῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, ὃν ἔνια μέν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἀποικισμένων Ἰουδαίων. [p] ἐκ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τῶνδε ἐς λαὸν πρὸς τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν ἦν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρῴδῃ προσδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν [q] ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὀπτὶ τῷ παῦσαι τὰς [r] οἰκίας πρώτας, πρόφασιν ποιῶν. ἐκ γὰρ [s] ἄλλως γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ προσλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν, καθίσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ονίαν· δεύτερος δὲ Ἀριστόβουλος Ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφὸν, Ἡρῴδης δὲ τρίτος [t] ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί.

Alexandra Herodi ſuſpecta obſervatur.

2. Et tunc quidem ſibi viſus eſt malis domeſticis remedium adhibuiſſe. neque tamen, ut par fuit, poſt gratiam reconciliatam à ſuſpicione vacuus erat, Alexandram tum ex præteritis conatibus cur vereretur ſibi juſtam cauſam eſſe arbitratus, tum ſi res novas moliendi occaſionem nacta ſit. Itaque juſſit eam in regia degere, neque quicquam * per poteſtatem facere. Quin & cuſtodes eam ita obſervarunt, ut nihil præter quotidianam vivendi conſuetudinem agere poſſet quod non reſciſceretur. Hæc omnia eam paulatim exacerbabant, odiumque *mox* ſuccreſcebat. Cum enim ſuperbia muliebri eſſet inflata, curam ſuſpicioſam ſibi adhibitam indigne ferebat, malens quidvis potius pati, quam ut fiduciâ privata, honoris ſpecie in ſervitute & formidine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatram, de rebus ſuis continenter conquerendo, & illam ut ſibi pro viribus ſubveniret orando. Illa vero juſſit, ut clanculum cum puero ad ſe perfugeret in Ægyptum. id quod ei facere viſum eſt, & artem hujuſmodi comminiſcitur. Comparatis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in has ſeipſam & filium impoſuit, poſtquam famulis conſciis imperaſſet ut ſe noctu efferant. Erat autem inde iter eis ad mare, naviſque parata qua in Ægyptum navigaturi erant. Sed ejus famulus Æſopus, cum forte in Sabbionem ejuſdem amicum incidiſſet, quaſi cum conſcio lo-

Fugam adornat in Ægyptum.

---

m Καὶ πιστοτέρως ἢ πρόσθεν] Illa καὶ πιστ. ἢ πρόσθεν οὐ διξιαῖς non agnoſcunt *Busb.* & *Zonar.*

n Διελύοντο,] Διελύετο *Busb.* & *Vat.*

o Οντα μὲ] Aut totam hanc periochen (ὄντα μὲ ὡς καὶ πρ. uſque ad ἐπὶ τῷ παῦσαι) tollendum eſſe exiſtimo, ut quæ olim in *Joſephi* codicibus non exſtiterit, quod in *Epiphanii* verſione de illa nec vola, quod dicitur, nec veſtigium apparet: aut legendum, hac ead. §. οὐκ ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι &c. & vertendum, *inde Ananelus, erat non quidem ex pontificio genere, quamvis* (ita hoc loco καὶ pro καίτοι reddendum eſt) *ob veterem conſuetudinem Herodi eſſet in pretio. Phaletranus* in *Diſſert. de Ablatione ſceptri* &c. Verum quid vetat, quo minus ἀρχιερατικῆς γένους retineamus, cum verba intelligi poſſint de genere pontificali Judæorum Babyloniorum, non Judæorum familiæ Aſamonæorum, qui quidem illuſtres erant, cæterique omnes, ſi cum iis contendantur, pro obſcuris & ἀσημοτέροις habendi.

p Οὐ γὰρ —— ἀπῳκίσθησαν,] Conf. ſup. c. 2. §. 2. SPANH.

q Ετίμησεν] Ετίμησε τῷ βασιλείᾳ προσλαβὼν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν *Vat.*

r Οικίας πρώτας,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* οἰκείας in *ceteris.*

* *Haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit,*] *Id eſt, non enim ſine injuria quiſpiam* &c.

s Ἄλλως γέ] Sic lego. ἄλλος γέ τις in libris. *Epiphanius* vertit, *nam non licebat aliquem honore ſemel accepto privari.* At *Seldenus* in hunc modum, *neque enim ſolebat honor hic ſemel aſſumptus abrogari.*

t Αντιπαρέδωκε τ' ἀρχὴν] Sic in *pleriſque.* προσέδωκε τῷ ἀρ. *A.* τ. παιδὶ, τότε μὲ ἐδόκει *Busb.*

v Εγχειρεῖν] *L. B.* ἐχειρεῖτο.

x Λάθοι] *L. B.* λάθοιτο.

* *Per poteſtatem facere.*] *Vel,* ſuapte auctoritate.

y Ανηκιπάθη,] Conf. ſupr. c. 2. §. 7. SPANH.

z Παντὸς ἔτι] Παντὸς ἐτέρου *Busb.*

a Παῤῥησίας] *L. B.* παρέσης.

b Φόβου καθέζη.] Φόβου *Busb.* & *Zonar.*

c Εν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ προσκαλέσασα παρακοπῆναι αὐτῇ καὶ δυνάμιν. ἡ δὲ λαθέσθαι ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὸν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν, προσκευασαμένη, ταύτας αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὑπαπέζασα τῶν οἰκετῶν τοῖς σανιδώσι λάθρᾳ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὲ πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσαν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον [d] ὡς λήσεσθαι εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλον [e] παρεσκευασμένον. ταῦτα Σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων Αἴσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρόσπεσών, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ [f] Σαββίων, καὶ

d Ω λήσεσθαι] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Zonar.* & *Epiphan.*

e Παρεσκευασμένον.] Sic *Vat.* & *Busb.* προσκευασμένον in *ceteris.*

f Σαββίων,] Σαββίωνι *Busb.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* libris.

καὶ γὰρ ἐκεῖ ἐχθρὸς Ηρώδης τυγχάνων, ὅτι τῶν ἀπεσταλμένων Ἀντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμακείαν εἷς ἐνομίζετο, τὸ μὲν ὅλον [g] ὑπαλλάξεσθαι [h] τῇ περὶ τὴν μείωσιν ὑπονοίᾳ προσεδόκησε. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν Ἀλεξάνδρας ἀπόκρισιν. ὁ δ', τὴν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσειν προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δράσαντος συνέλαβε. περὶ δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα [i] βουλόμενον αὐτῷ [k] ἀφεθῆναι, τολμήσας· οὐ γὰρ ἀναβολὴν Κλεοπάτρᾳ αἰτίαν ἀπὸ τοῦ πρὸς αὐτὸν μίσους λαβοῦσαν· ἐμφανῶν δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἀπιστίας αὐτῆς συνεγνωκέναι· προσῆκεν μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον σωθῆναι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τὰ σκιροφορίας ἑορτάσας, [m] ἱερὰ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερέβαλλετο, καὶ πρὸς [n] εὐφροσύνας αὐτός τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἦν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τούτων ἀπιστεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον Ἀριστόβουλος, [o] ἑβδομον ἀπὸ τοῖς δέκα [p] γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸ βωμὸν, στολίσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκπλῶν, κάλλει τε κάλλιστος, καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεραίρων, τάχα μὲν [q] περὶ ᾧ ἡβᾶν ἀξιώματι πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγίνετο, καὶ τῶν Ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων [r] ἐναργὴς μνήμη παρῆν. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες ὀχλάς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γνώσειν τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ προπετεστέραν [s] ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ πεπονθέναι ὁμολογίαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν Ηρώδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεραπάσθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιὼν μὲν ἐν Ιεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τὰ Ἀλεξάνδρας, φιλοφρονούμενος τὸ μειράκιον καὶ προελθὼν εἰς [t] ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος αὐτῷ συμπαίζειν καὶ νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. ἅμα δὲ τὸν τόπον ἰδιώματι θερμοτέρᾳ τυγχάνοντι, σπουδαίως ἐξῆλθον ἀλύοντες· καὶ τὴν [v] κολυμβήθραν ἐπιόντες, ἣ μεγάλη παρὰ τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων [x] τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων· ἔπειτα προσαχθέντος καὶ τοῦ μειρακίου τῷ καὶ τὴν Ηρώδου παροξυνσαν, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπιτέτακτο, σκότους [y] ἐπιόντος, βαρυνῶντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀνῆκαν ἕως καὶ παντάπασιν ἀποπνίξαι. [z] καὶ διεφθάρη μὲν ἔτος Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα [a] μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἀρχιερωσύνην καθαρὰν ἐνιαυτὸν, ὃν Ἀνάνηλος ἐκόμισεν πάλιν.

δ'. Ἐξαγγελθέντος δὲ τοῦ πάθους τοῖς γυναιξὶν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρῆνος ὃν [b] ἐπὶ προκειμένῳ

queretur rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi invisus esset, quod unus eorum esse putaretur qui Antipatri venenum porrexissent) speravit hujus indicii benevolentia sese odio regis liberaturum. Regi itaque Alexandræ consilium narrat. Ille vero passus eam usque ad *rei* aggressionem procedere, cum jam in eo esset ut fugeret eam deprehendit. Delictum tamen ei condonavit, nihil duri, quamvis libenter in eam animadversurus esset, *statuere* ausus: († non enim Cleopatram, propter suum in eum odium, laturam putabat, ut illa accusaretur) quin ea animi magnitudine videri voluit, ut eis clementia ignovisse putaretur: sed omnino adolescentem è medio tollere ei propositum erat. Verum ut probabilius latere posset, non statim id, neque mox post illa quæ perpetraverant, faciendum videbatur. *A servo proditur; eique metuit Cleopatra ignoscit Herodes.*

3. Cumque jam instaret umbraculorum festum, quod apud nos maxima cum solennitate servatur, eos dies præterlit, atque voluptati una cum populo sese dedidit: quæ tamen res in causa fuit, ut eum invidia manifeste ad id quod statuerat celerius exsequendum incitarit. Nam adolescens Aristobulus, annos septemdecim natus, cum ad aram ex lege sacra facturus ascendisset, & vestitu pontificio indutus, & religionis ceremonias rite peragens, tam pulchritudine quam magnitudine ætatem antecellens, neque non in forma plurimam generis sui nobilitatem ostendens, tum multitudo & impetu quodam mentis & voluntate in eum ferebatur, eisque non obscure avi ejus Aristobuli facta in memoriam redierunt. victique paulatim quo erant in ipsum animo palam faciebant, gaudentes simul & mœrentes faustisque acclamationibus preces miscentes, adeo ut populi in ipsum benevolentia facile perspiceretur, & plus justo *uti* in regno viderentur beneficiorum *prius* acceptorum testificationi studere. His omnibus de causis decrevit Herodes, quod instituerat adversus adolescentem perficere. Itaque festis transactis, cum Hierichunte epulatus esset ipsos excipiente Alexandra, id agebat ut blanditiis adhibitis in locum securum adolescentem proliceret. quo facto ita se comparabat, ut simul cum eo luderet & juvenili licentia uteretur ad eum delectandum. Cum autem loci natura paulo æstuosior esset, congregati cito exierunt præ languore, & piscinis adstantes, quæ satis magnæ aulam circumfluebant, plagæ meridionalis calorem maximum refrigerabant. ac primum spectabant quosdam è servulis & amicis *suis* natantes: deinde postquam provocante Herode adolescens quoque eis se miscuisset, amici *Herodis*, quibus id negotii mandatum, cum jam tenebræ essent, per lusionis speciem deprimere & mergere natantem non prius destiterunt, quam eum plane suffocassent. Atque ita quidem exstinctus est Aristobulus, cum annos in universum octodecim vixisset, & pontificatum anno tenuisset, quem Ananelus iterum suscepit. *Aristobuli mors.*

4. Cum autem id quod accidisset mulieribus nunciatum esset, statim quidem ex mutatione *in-* *Luctus Alexandræ ex morte Aristobuli.*

[g] Υπαλλάξεσθαι] Υπαλλάξασθαι *Vat.* & *Gall.*

[h] Τῇ περὶ τὴν μείωσιν ὑπονοίᾳ] Ita ex *L. B.* Nam alii habent τῇ περὶ τ. μ. ὑποίαν. HAV.

[i] Βουλόμενον] Forsan βουλομένῳ, ut apud *Æliamum*, εἰ σοι βουλομένῳ ἐστίν.

[k] Αὐτῷ] *Gen.* αὐτοῦ.

[l] Διαβῆναι, τολμήσας·] Διαβῆναι *Busb.*

† *Non enim Cleopatram.*] *Vel*, non enim laturam Cleopatram putabat, ut illa *ideo* accusaretur quod ipsum odio habuerit.

[m] Ἑορτὴ —— ἣν ἡμεῖς] Conf. sup. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

[n] Εὐφροσύνας] Forte ὑφροσύνας. COCC.

[o] Ἑβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος,] At ne Sacerdotes quidem ante vigesimum ætatis annum fas fuisse munere sacerdotali fungi tradunt Talmudici. REL.

[p] Γεγονὼς] Scribe γεγονὸς. COCC.

[q] Περὶ ᾧ ἡβᾶν] Περὶ τὸ ἡβᾶν *Busb.* & *Vat.*

[r] Ἐναργὴς μνήμη παρῆν.] Ἐναργὴς ἡ μνήμη *Busb.* & *L. B.*

[s] Ἐν βασιλείᾳ] Forte ἢ ὡς βασιλέα. COCC.

[t] Ἀδεᾶ τόπον,] Ita *Busb.* prout supra alicubi. ἀδῆ in *Editis Aliisque.*

[v] Κολυμβήθραν] In Jordane suffocatum Aristobulum scribit auctor דברי מלכי בית שני Chronici regum templi secundi pag. 104. 1. Sed non tanti est, quisquis ille est, ut Josepho opponi mereatur, quem ipse citat. Josephus hic contrarium testatur, & ultimo capite libri XX Antiqq. ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν Ιεριχοῖ πνίγων μηχανησάμενος κολυμβήθρᾳ, *sustulit illum dolo Jerichunte natantem.* REL.

[x] Τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων·] Τοὺς νεωτέρους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων ὑποδεεστέρους *Busb.* τοὺς νέους τ. οἰ. κ. φίλων *Vat.* sine ὑποδεεστέρους.

[y] Ἐπιόντος,] *L. B.* ἐπίοντος.

[z] Καὶ —— πάλιν.] Conf. ἀλωσ. lib. I. c. 22. §. 2. SPANH.

[a] Μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη.] Οὐ πάντα *Busb.* ὅπου τὸν ὀκτωκαίδεκα ἐνιαυτὸν ἐπιστολὴν *Zonar.*

[b] Ἐπὶ προκειμένῳ] Ita *Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ὅτι in *Editis Aliisque.*

exſpectata fletus fiebat & luctus continuus ſuper mortuo ante oculos jacente; totaque urbs ſparſo rumore graviter dolebat, unaquaque domo calamitatem tanquam propriam & non alienam deflente. Sed in primis Alexandra, ubi filii interitum reſcivit, vehementer affecta eſt; majorem etiam dolorem capiens, cognito quo modo res perpetrata erat, cæterum neceſſe habens omnia patienter ferre, mali gravioris metu. Et ſæpe quidem eo ventum eſt, ut ſibi manus afferendo vitam finiret, tamen ſe cohibuit ſi forte vivendo poſſet opis aliquid conferre ad ultionem ejus qui per inſidias injuſte peremptus erat; proptereaque magis vitam retinebat: ac, diſſimulando ſe ſcire filium de induſtria necatum fuiſſe, exiſtimabat hoc ſibi ſatis eſſe ut aliquando factum ulciſci poſſet. Et illa quidem ſe reprimebat, † ne eum ſuſpicaretur. Herodes vero omnibus qui foris eſſent fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuiſſe, non ſolum id agendo ut nihil ad luctus *ſolennes* deeſſet, verum etiam lachrymas emittendo, & ſe ex animo vereque lugere oſtendendo. ac fortaſſe à dolore victus fuerit ad conſpectum exſtincti in flore ætatis & pulchritudinis, tametſi arbitraretur pueri mortem ſibi in ſecuritatem cedere: ſed perſpicuum erat iſta ab eo facta eſſe, ut ſemet expurgaret. Atqui præcipue in funeris magnificentia modum exceſſit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando quam in magna aromatum vi congerenda, plurimiſque cum eo ſepultis ornamentis; adeo ut * mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem, atque hac *ſaltem* parte ſolamen eis præbuerit.

Herodis diſſimulatio.

IV. *Inſidias Herodis filiique necem Cleopatræ per literas ſignificat Alexandra.*

5. At hujuſmodi nihil vincere & lenire quidem potuit Alexandram; ſed indies magis magiſque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat & pervicacem: atque adeo per literas Cleopatræ ſignificat Herodis inſidias, filiique interitum. Illa vero, quæ jampridem Alexandræ precibus ſatisfacere cuperet ejuſque vicem doleret, eam rem pro ſua habebat, & Antonium ad pueri necem ulciſcendam impellere non deſinit: haud enim æquum eſſe, *dictitabat*, ut Herodes, qui opera ejus regnum ad ſe nihil pertinens adeptus eſt, ejuſmodi ſcelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad cauſam ſuper Ariſtobulo dicendam veniat: inſidias enim, ſi ab ipſo factæ fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen & Cleopatræ ſimultatem veritus, quæ Antonium in ſe incitare non intermitteret, ſtatuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Joſepho avunculo ſuo principatus & rerum procuratione, ei arcane præcepit, ut, ſi quid ipſe ab Antonio paſſus eſſet, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore devinctum eſſe, ut contumeliam timeret, ſi ſe mortuo illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. ſummatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulierem ferebatur, cum olim *aliquid* de ejus pulchritudine inaudiiſſet. Et quidem Herodes, his præceptis, cum ſpe de ſumma rerum dubia ad Antonium proficiſcitur.

Antonius Herodem ad cauſam dicendam evocat.

Herodis mandatum ſecretum de conjuge occidenda.

6. Joſephus autem, cum regni negotia adminiſtraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, & quod negotia id poſtularent & homœſtas & dolentes in ſtuporem dederit.

Joſephus arcanum detegit.

τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄχετον· ἥπτε πόλις ξ λόγε διεδοθέντος ὑπερήλγε, πάσης ἑσίας οἰκειωμένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ ῥωμένῃ. Ἀλεξάνδρα ἡ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν ἐπὶ τοῖς ἀπωλείᾳ. τὸ μὲν ἀλγεῖν οὐκ ξ γνώσκειν ὅπως ἐπράχθη πάλαι ἔχουσα, τὸ ἢ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὂν μεῖζον κακοῦ προσδοκίᾳ πεισμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία προσαγαγέσθαι βίον, ἐπίσης δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέσαι τῷ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τό τε πάλαι ὑπεῦχεν αὐτῇ περικρύπτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑπονόμου [c] ἐπιδύναι ξ κατὰ πρόνοιαν ἀπολέσθαι τὸν υἱὸν ἑκατὸν εἰς δικαιολαν [d] ἀμύνης [e] ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. Ἡρῴδης ἢ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς [f] ἐπεσκυάζετο, μὴ μετὰ προνοίας ᾠκοδομῆσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ὑπανδεύων μόνον ἀλλὰ καὶ θάπτουσι χρώμενος, καὶ συγχυζιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινὴν. τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο· [g] δῆλον δ' ὡς ἀπολογούμενος αὐτὸ πραγματευόμενος. πάγε μὴν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον [h] ὑπερεδείξατο, πολὺν μὲν τῷ θησαυρῷ περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολὺν ἢ συγκατατεθέντων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐπὶ γυναιξὶν ἀληθοῦς, καὶ θαμυθῆσαι τούτῳ τῷ μέρει.

ε'. Τῷ δ' Ἀλεξάνδρᾳ ἤπιπτε μὲν ἰδέᾳ τὰ πιστὰ, ἀεὶ ἢ ἐ μᾶλλον ἡ μνήμη ξ κακῶν παρέχουσα τῷ ἰδίῳ ὀδυρλικῷ ἐπιτί ἐ φιλόνεικον· καὶ γράφει τῷ ἐπιβουλεῖ Ἡρῴδε τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τῷ ἀπωλείαν ξ παιδός. ἡ ἢ, καὶ πάλαι ἀπειθοῦσα προσαρκέσαι δεομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρουσα ὁ Ἀλεξάνδρας, [i] αὐτῆς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Ἀντώνιον οὐκ ἀνίει πίσσαν ὁ φόνον ξ παιδὸς [k] παροξύνουσα. ἠξίου Ἡρῴδην, δι' αὐτοῦ καταστάντα βασιλέα ὁ ἀδίκου προσηκόντος ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως βασιλεῖς πικρότερος ἀποδείκνυσθαι προνομίας. τούτοις ἀναπεῖθουσιν Ἀντωνίου, ὡς ἀπὸ Λαοδικείας ἐστάλη, πέμπει κελεύων Ἡρῴδην ἐλθόντα ὁ εἰς Ἀρεθοῦσαν [l] ἀπολογήσασθαι· πεπρᾶχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐπιβουλὴν, εἰ δι' αὐτοῦ γένοιτο. ὁ ἢ τὴν τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνήκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ ὁ Ἀντώνιον ἔχων, ἔγνω μὲν ὑπακούειν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι πρᾶττειν ἐξῆν· καταλιπὼν ἢ ὁ θεῖον αὐτοῦ Ἰώσηπον ἐπίτροπον ὁ ἀρχῆς ἐ ὁ ἐκεῖ πραγμάτων, ἐνετείλατο λελῃστος, [m] εἴ πάθῃ τι παρ' Ἀντωνίου, ἀναχρῆσθαι [n] καὶ τὴν Μαριάμμην ἀνελεῖν. [o] ἦτος τι γὰρ ἔχειν φιλοστοργως πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ ἐ τεθνηκὼς ἐκείνη κατ' ὄμορφίαν ἄλλῳ τινὶ ἀστοχάζοιτο. τὸ ἢ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Ἀντωνίου πρὸς τὴν ἄνθρωπον, [p] ὅτι ἐ πάλαι ἀκηκοὼς ὑπὲρ ὁ ὄμορφίας ἐτύγχανεν. Ἡρῴδης μὲν ὢν ἐπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας ὄντως ἀσφαλεῖς [q] ἔχων [r] ὑπὲρ ὁ ὅλων, ἀπῄει πρὸς Ἀντώνιον.

ς'. Ὁ ἢ Ἰώσηπος ἐπὶ ὁ διοικήσεως [s] ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τὴν συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμῃ, πρός τι πραγματείας ἐ πρὸς ἐκεῖνα ἔδοξε

c Ἐπιδύναι] *L. B.* ὑποδύναι.

d Ἀμυνὴς ἐνομίζετο] Ἰλεων καὶ ἀμυνὴν (*Gen.* ἀμυνόλω) ἄνευ infr. lib. 19. c. 4. §. 6. SPANH.

e Ἐνομίζετο.] *L. B.* ὑπόμιζε.

† *Ne eum ſuſpicaretur.*] Dicere vult, aſtute & magnanime odium atque ſuſpicionem de Herodis perfidia texiſſe Alexandram. HAV.

f Ἐπισκυάζετο] Ἀπισκυάζετο *Baſ.* Ἡρῴδης ἢ πάντα ἐπετήδευεν, ὑποσκυζόλως [*amoliens*] τὴν ὑπόνοιαν, καὶ διαφόρων, καὶ συγχέοντος &c. *Zonaras.*

g Δῆλον] Aliquis forſan malit, δῆλος δ' ὢν εἰς ἀπολογίαν ταῦτα, πραγματευόμενος.

h Ὑπερεδείξατο,] *Lugd. Bat.* ἐπεδείξατο.

* *Mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem,*] *Vel*, mulieres

i Αὐτῆς] Αὐτῆς *Gen.* forte αὐτῆς. SPANH.

k Παροξυνοῦσα.] Ἐρεθίζουσα *Busb.* atque ita legiſſe videtur *Zonaras.*

l Ἀπολογήσασθαι·] *L. B.* ἀπολύσασθαι.

m Εἰ πάθῃ] Εἴ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίου *Busb.*

n Καὶ τὴν] *L. B.* interſerit αὐτὸν.

o Οὕτως τι] *L. B.* αὐτός τι.

p Οὐ καὶ πάλαι] Ita lego pro ὅτι καὶ ex *Epiphanio*, qui vertit, *cum olim* &c.

q Ἔχων] Ita diſtinxi. antea erat, ἔχων, ὑπὲρ τὰ ὅλων ἀπῄει.

r Ὑπὲρ τὰ ὅλων,] Ὑπὲρ τὰ ἄκρων *Busb.*

s Ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων,] Τῶν poſt ὢν addunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

s Κα-

ἔδῃ βασιλεύσῃ παρ' αὐτῷ γίνεσθαι, [c] καθὴ εἰς σωνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τ Ηρώδε τοὺς αὐτὴν ἕνοιας καὶ φιλοτιμίας. ἐξειρωνευομένων ὃ [v] γυναικείως τὰς λόγας, καὶ μάλισα τ Αλεξάνδρας, ὑπερεπιτυδακὼς ὁ Ιώσηπος ἐπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν τ βασιλέως, προήχθη καὶ τὰ τοῖς τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δυάτη, κἂν εἴ τι πάσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῦντος οὐδὲ θανάτῳ διαζευχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ Ιώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκὸς, ὑπὸ τὸ φιλόστοργον τ τοῖς τ Ηρώδου διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑσερήσαν ἀπωλείας καὶ θανάτου τυραννικοῦ, [x] προσλαμβάνουσι, χαλεπῷ τὴν ὑπόνοιαν ὑπὸ ῥηθέντος εἶχον.

ζ'. Ενὶ δὲ τούτῳ λόγος ἐχώρει καὶ τὴν πόλιν τ Ιεροσολυμιτῶν ὡς δὲ τ ὑπ' ἐχθρῶν τ Ηρώδου ἐχόντων, ὡς Αντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν [y] ἀπεκτόνοι. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν [z] ἐτάραξεν, ὡς εἰκὸς, τὰς τοῦ τὸ βασίλειον, [a] μάλισα δὲ τὰς γυναῖκας. Αλεξάνδρα δὲ τ Ιώσηπον ἀναπείθῃ, τὰ βασιλεῖα ἐξελθόντα, σὺν αὐτοῖς [b] συμφυγεῖν τοῖς σημείοις καὶ Ρωμαίοις καὶ πίσμασιν, ὃ πότε τοῦ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τ βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, [c] ἡγεμόνα Ιουλίου. ἀφ' ᾧ τε πρῶτον μὲν, εἴ καί τις ἀπαντήσειεν [d] ταραχὴ τοῦ τὴν αὐλὴν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἀφίξειν αὐτοὺς Ρωμαίους ὑμενεῖς ἔχοντες· ἔπειτα καὶ [e] πύθεσθαι πάντος ἠλπικέναι, τὸν Μαρκάμμιον Αντώνιον θεασαμένους, δι' ὃ ἐν τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν ἀθλεία βασιλικῇ γεγονόσιν.

η'. Επὶ τούτων δὲ τ λογισμῶν [f] πεπυσμένοις αὐτοῖς, χράμματα παρ' Ηρώδου τοῦ τ ὅλων [g] ἀφίκετο, τ φήμης ἐναντία καὶ τ τεθνηκότων. ἐπιδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' Αντωνίῳ, πρὸ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τ Ιεροσολύμων· πρὸ δὲ τ ὁμιλίας παρεσκεύασε μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τ Κλεοπάτρας λόγοι [h] τοὺς [i] ἐξ ἐκείνων διαφθορὰν ἧττον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Αντωνίῳ βασιλέα τοῦ τ κ' τὴν ἀρχὴν τεθνηκότων δίκην ἀπαιτεῖν, ἕτως γὰρ ἂν ἀδὲ βασιλεὺς εἴη· δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τ ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἰδὲν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ [k] μὴ πολυπραγμονεῖσθαι τοῦ τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ηρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῄει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' Αντωνίου, [l] συνθρονῶν ἐν τ Δικαιώσεσιν, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, [m] καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς Δικαιολὰς αὐτῷ τ Κλεοπάτρας ὄσης· [n] ἢ, πόθῳ τῆς χώρας [o] ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσῳκέσθαι, πάντα τρόπον [p] ἐπιτηδὲς σκοπὸν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέν τοι τυγχάνων Αντωνίᾳ, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ βέβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσληφθῆναι τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Αντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ ἅμα τούτου παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ διαλυσαμένου τὰς ὑποψίας, ὡς ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἐπιεῖτο.

nos quem reginæ ab ipso haberi oportuit, eò devenit ut sæpe memoraret Herodis erga ipsam benevolentiam & amorem. Cumque illæ, præsertim Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Josephus monstrandi regis animi plus justo cupidus, eò provectus est etiam ut ea detegeret quæ sibi data in mandatis essent, illa in argumentum patefaciens, quod nec sine ea vivere posset, neque si quid gravius pateretur ab ea disjungi vellet. Hæc quidem Josephus. Mulieres vero, ut verisimile erat, non ad vehementiam amoris quo tenebatur Herodes, sed ad *facti* atrocitatem animum advertentes; ac quasi illo mortuo ipsis pereundum esset & tyranni crudelitate moriendum, ex dictis ad gravissima quæque suspicanda adductæ sunt.

Rumor vanus de morte Herodis.

7. Interea rumor per urbem Hierosolymitarum sparsus erat ab Herodis inimicis, illum cruciatu & morte ab Antonio affectum esse. Qua ex fama, ut par fuit, tota regia perturbata est, præsertim feminæ. Itaque persuasit Alexandra Josepho, ut ex regia egressus sese una cum ipsis sub legionis Romanæ signa reciperet, quæ tum ad urbem regni tuendi gratia Julio duce castra habebat. Sic enim primùm, *dicebat*, si quis in aula tumultus oriretur: ipsos tutius acturos in Romanorum benevolentia: deinde sibi spem factam esse omnia se consequuturam si Mariamnem vidisset Antonius, per eumque principatum recuperaturos, & nulla re carituros quæ in nobilitate regia educatis digna foret.

Alexandræ consilium irritum.

8. Cum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt ab Herode de toto negotio literæ, priori etiam rumori plane contrariæ. Ut enim venit ad Antonium, eum statim donis (quæ Hierosolymis apportaverat) sibi conciliavit: ac statim ut cum eo colloquutus est, effecit ut ei ne succenseret quidem aut irasceretur; atque Cleopatræ verba parum valebant adversus ea quibus benevolentiam ejus demerebatur. Negabat enim Antonius decere à rege rationem eorum reposci, quæ gessisset in imperio, ita enim ne regem quidem cum fore; atque par esse ut qui honorem ei dederint & potestatem tribuerint, ea *quam liberrime* uti sinant. Idem etiam Cleopatræ nequaquam convenire dicebat in factis principum esse curiosam. Hisce de rebus scripsit Herodes, necnon alios honores ei ab Antonio habitos memoravit, ut pro tribunali illi assideret, & quotidie conviviis ejus interesset, atque ista ab eo assequeretur, infensa licet atque ipsum incusante Cleopatra; quæ, regionis cupiditate petens atque contendens ut sibi regnum obveniret, modis omnibus studuerat ut eum è medio tolleret. Verum sibi æquum habenti Antonium nihil gravius jam exspectandum esse, sed brevi venturum, firmiore illius erga regnum resque suas fretum benevolentia, & Cleopatræ nullam amplius plus habendi spem reliquam esse; cum Antonius, vice eorum quæ postulaverat, Cœlen-Syriam ei dederit; atque adeo simul iratam lenierit feceritque ut à petitione regni Judææ desisteret.

Antonium Herodes muneribus placat & sibi conciliat.

Herodis litera ad amicos suos de honoribus ipsi ab Antonio habitis.

9. His

[c] Καθὴ εἰς σωνεχεῖς ὁμιλίας] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθὴς εἰς σωνεχῶς in *Editis Aliisque.*

[v] Γυναικείως] Τῶν γυναικῶν *Busb.* & *Epiphan.* Vulgata lectio bene ferri potest.

[x] Προσλαμβάνουσι,] Προλαμβάνουσι *Vat.*

[y] Αποκτόνοι.] Αποκτάνοι *Busb.*

[z] Εξέπληξεν,] Ita *MSS.* ἐξέφηνεν in *Editis.*

[a] Μάλισα δὲ] Μάλισα δὲ καὶ τὰς γ. *Vat.*

[b] Συμφυγεῖν τοῖς σημείοις] Προσφυγεῖν *Vat.*

[c] Ηγεμόνα Ιουλίου.] Ηγεμόνα ἐπὶ Ιούδα *Vat.*

[d] Ταραχὴ] Ita *Busb.* ταραχῇ in *Editis Aliisque.*

[e] Τοξεύειν] πάντας ἠλπικέναι,] Τοξεύειν *Busb.*

[f] Τετυχηκόσιν αὐτοῖς] Οὕτω pro τετυχηκόσιν habet *Busb.*

[g] Αφίκετο,] Αφίκετο τ φ. co. καὶ τ σωλαληθότων *Vat.*

[h] Πρὸς ——— ἰδυνήθησαν.] Πρὸς τὸν ἐξ ἑαυτοῦ διαφθορὰν ἧττον ἰδυνήθησαν *Vat.* πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διαφθορὰν ἧττον ἰδυνήθησαν *Busb.*

[i] Εξ ἑαυτοῦ] *L. B.* ἐξ ἑαυτοῦ.

[k] Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι] Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι τὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς συμφέρειν *Vat.*

[l] Συνθρονῶν ἐν ταῖς Δικαιώσεσιν,] Usitatius συνθρονῶν. in *Busb.* & *Vat.* συνθρονῶν. HUDS. M. Antonio adsidens in conventu, seu disceptationibus Judiciorum h. e. pro tribunali. Sic Zonaras p. 237. A. συνέδριον αὐτῷ ἐν ταῖς Δικαιώσεσι· SPANH.

[m] Καὶ τούτων] Καὶ τούτων ὅπως τυγχάνοι, χαλεπῆς *Vat.* καὶ ὅτι τούτων τυγχάνοι, καὶ ταῦτα τ Κλεοπάτρας χαλεπῆς ὄσης αὐτῷ πρὸς Δικαιολὰς *Zonar.*

[n] Η, πόθῳ τ χώρας] Πόθῳ γὰρ τ χώρας (absque ἢ) in *Cod. Vat.*

[o] Εξαιτουμένη τὴν βασιλείαν] Εξαιτουμένη δὲ αὐτῇ τὴν β. *Busb.*

[p] Επιτηδὲς σκοπὸν ποιεῖσθαι.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* in *reliquis* deest ἐπιτηδὲς. præterea ποιεῖσθαι pro ποιεῖσθαι habet (præter *L. B.* quoque) *Busb.*

Accusatio contra Josephum & Mariamnem instituta.

9. His literis allatis, ardor ille ad Romanos se recipiendi, tanquam mortuus esset *Herodes*, statim restinctus est. neque tamen non rescitum est illorum consilium. Nam postquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiscente, in Judæam rediit, ejus soror Salome & mater ei protinus Alexandræ institutum declararunt: & insuper Salome contra maritum suum Josephum criminationem protulit, quod frequenter cum Mariamne consuetudinem habuerit. Ista autem hac de causa dicebat, quòd ei jampridem infensa erat, propterea quod inter earum contentiones, illa, plus justo fastidiosa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes vero, qui in

Mariamne apud Herodem se excusat, & cum eo in gratiam redit.

Mariamnem semper ardore flagrabat amatorio, statim turbatus est, & obtrectationis impatiens erat: verum semet cohibens, ne quid propter amorem temere committeret, vehementi affectu & æmulatione incitatus, Mariamnem seorsum interrogavit de congressibus cum Josepho. Sed ea jurante, & omnia quæ insontibus inesse solent ad sui purgationem allegante, regi paulatim persuadebatur, & ira sedabatur, vincente eum conjugis amore eousque ut se excusaret, quòd iis quæ audierat credidisse videretur, ejusque modestiæ magnas gratias ageret, & singularem suum erga ipsam amorem & benevolentiam fateretur: denique, ut plerumque fit in amoribus, in lachrymas & mutuos complexus magno affectu evaserunt. Cum autem rex *id ageret ut* magis magisque ei fidem faceret, eamque ad ipsum redamandum pertraheret: *sane* non est amantis, inquit Mariamne, in mandatis dare, ut, si quid ipsi gravius accideret ab Antonio,

Postea ob verbum sibi elapsum in vitæ periculum venit.

ego una peream nihil commerita. Hoc elapso verbo, rex percussus eam statim de manibus dimittebat, & vociferabat, atque ipse sibi capillos vellebat: manifestum se dicens indicium habere Josephi cum ea consuetudinis. nunquam enim enunciaturum fuisse quæ seorsum audiisset, nisi magna illis apud se invicem fides fuisset. Sic affectus parum abfuit quin uxorem occideret. Illius autem amore victus, postquam se dolenter & ægre continuisset, hunc impetum reprimebat: veruntamen Jo-

Herodes Josephum necari jubet, & Alexandram in custodiam dat.

sephum, ne in conspectum quidem suum admissum, necari jussit; & Alexandram, tanquam omnium causam, in custodiam dedit.

θ'. Τούτων τ γραμμάτων ἀπενεχθέντων ἐπαύσατο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἦν ὡς ἀπολωλότ ἔσχον καταφυγεῖν ἐπὶ τὸν Ρωμαίους. ἀ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ προαίρεσις. ἀλλ' ἐπεὶ ἀναπέμψας ὁ βασιλεὺς Αντώνιον ἐπὶ Πάρθους εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπέστρεψεν, [q] δῆτ μὲν ἡ ἀδελφὴ Σαλώμη ἔ ἡ μήτηρ [r] αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἣν ἔχον εἰς ἐκεῖνον τὴν Αλεξάνδραν, ἀπεσήμηναν· ἡ δ' Σαλώμη ἔ [s] κατ' ἀνδρὸς Ιωσήπου λόγον εἶπεν, ἐν διαβολῇ ποιοῦσα, καὶ τῇ Μαριάμμῃ συγγιγνόμενον διαπλέειν. ἔλεγε δ' ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ἐκ πλείονος, ὅτι κ τὰς διαφορὰς φερνήμαλα χρωμένη μείζονι, τὸν ἐκείνου ἐξωνείδιζε δυσγένειαν. Ηρώδης δ' θερμῶς ἀεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὸν Μαριάμμην ἔχων, δῆτ μὲν [t] ἐξεπιστήσκετο, κ τὸν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν· ἀπιστούμενος δ', ἵ μὴ προπετῶς τι ποιήσαι διὰ τὸν ἔρωτα, παυόμενος τῷ πάθει ἔ τῷ ζήλῳ πιεζόμενος, ἰδίᾳ τὸν Μαριάμμην ἀνέκρινεν ἀπερ τ πρὸς τ Ιώσηπον. ὀμνυμένης δ' ἐκείνης, κ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτάνοντι προσῆν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετ κ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, κ μεταβαινεν ἐκ τ ὀργῆς [u] ἡπιώμενος τ δι' τὸν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ἀπολογεῖτ ὡς ἂν εὐδοξεν ἀκούσας πεπιστευκέναι, κ ὡς τῆς κοσμιότ αὐτῇ πολλὰ ὁμολογῶν χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σφᾶς, κ διανοίας πρὸς αὐτὸν [x] ἀνωμολόγει· κ τέλος, ὡς ἐ πρὸς ἐρωτικῆς φιλῆ, πρόπτωμον εἰς δάκρυα μ πολλῆς πρόδης ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δ' ἔ μᾶλλον [y] βασιλέως [z] πιστευόμενος, κ ὅτι τὴν αὐτὸ διάθεσιν ἔλεγεν ὁ Φιλᾶς· ἀ Φιλᾶς, εἶπεν ἡ Μαριάμμη, τὸ κ τὴν ἐντολὴν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Αὐτωνίκ [a] κἀμὲ συναπολέσαι τὴν ἐμὴν αἰτίαν. τοῦτ [a] προσεσπόν ῥῆμα, πεισθεὶς ὁ βασιλεὺς, δῆτ μὲν ἐκ τ χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δ', [b] κ τ αὐτὸ τοιχῶν αὐτὸς ἐδράττετο, πεφάνεις [c] Φώρειον ἔχειν τῆς Ιωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἀ γὰ ἂν ἐξεπεῖν ἃ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως [d] ἐγγεγενημένης. ἔτως δ' ἔχων, ὀλίγ μὲν ἀπέκλεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δ' τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, [e] πίστιν μὲν τὴν ὀργὴν ἐκρέπισεν, ἑαυτῷ διακαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς· τ μέν τοι Ιώσηπον ἀπ' εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προσέπταιξεν· καὶ τὴν Αλεξάνδραν, ὡς ἀπάντων φρονεῖν, δήσας ἐφύλαττεν.

CAP. IV.

Quomodo Cleopatra, cum partem Judææ & Arabiæ ab Antonio impetrasset, in Judæam venit: utque Herodes, ipsam large muneratus, ad Ægyptum deducit.

Κεφ. δ'.

Ὡς Κλεοπάτρα, τ Ιουδαίας δ τῆς Αραβίας μέρη τινὰ παρ' Αντωνίκ λαβοῦσα, εἰς Ιουδαίαν ἀφικνεῖτ· καὶ ὡς Ηρώδης, αὐτὴν πολλοῖς δωρήμενος, ἐπ' Αἰγύπτ προπέμπει.

Cleopatra insana avaritia.

INterea autem turbatum est in Syria, Cleopatra non desinente Antonium incitare, ut vicinos omnes *bello* adoriretur. illi enim persuadebat, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi *eam* donaret: multumque *apud eum gratia* valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. cumque natura esset alieni appetens, nihil utcunque injustum intentatum reliquit, ut quæ fratrem quindecim annos natum, quem sibi in regnum successurum norit, ve-

ΕΝ δ' τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὸν Συρίαν παρεσκεύαζε, σὺν ἀνοίαις τῆς Κλεοπάτρας τ Αντώνιον μὴ πᾶσιν ἐπιχειρεῖν. ἔπειθε γὰ ἀφαιρούμενον ἑκάστους τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι. καὶ πλεῖστον ἴσχυεν ἐκ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας. φύσει δ' πλεονεξίᾳ χαίρουσα, ἀδικημάτων οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἤδη ἡρπασμένην, προσεπολεῖσαι φαρμάκοις, πεντεκαιδέκατον ἔτ ἔχοντα· τὴν δ' ἀ-

---

q Εὐθὺ] Ita MS. quoque *Lugd. Bat.* & mox ipse Josephus, ne quis cogitet *Εὐθὺς* esse reponendum. HAV.

r Αὐτῷ τὴν διάνοιαν,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.* & mox ἀπεσήμαναν.

s Κατ' ἀνδρὸς] Κατὰ τ ἀνδρὸς *Busb.* κ' τἀνδρὸς *Vat.*

t Εξεπιστήσκετο,] Εξεπιστοῖτο *Busb.*

u Ηπιώμενος] Ηπιόμην τῇ π. τ. γ. φιλοστοργίᾳ *Busb.* & *Vat.* Verum cum infra cap. IV. §. 1. post τὸ μὲν ὅλον, ἠπιώμενος τ γυναικὸς exstet in libris omnibus, vulgatam lectionem retinendam censui.

x Ανωμολόγει·] Ανωμολογεῖτο *Busb.* ἀνωμολογεῖτο *Vat.*

y Πιστευόμενος,] Sic *Busb.* & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.* ἀπιστουμένου nullo plane sensu in *Edittis.*

z Καὶμὲ συναπολέσαι] Καὶμὲ ἂν ἀπολέσαι *Vat.*

a Προσεσπόν] *L. B.* προεσπόν.

b Καὶ τ αὐτὸ τοιχῶν] Καὶ τ αὐτὸς ἑαυτῷ τοιχῶν ἐδράττετο *Vat.*

c Φώρειον] Julian. Orat. II. p. 52. C. καὶ τὸ φώρειον τὸ σοφὸν φωρεῖον, κλέμμα *Hesychius.* SPANH.

d Εγγεγενημένης] Εγγεγομένης *Vat.* & *Busb.* HUDS. F. ἐγγεγυημένης. SPANH.

e Ταύτην μ τὴν ὀργὴν] *L. B.* ταύτης μ τ ὀργῆς. Utrumque dicitur; sed malo Lect. Vulg. ob secundum casum mox sequentem. HAV.

f Τὸν μ —— προσίζειν·] Confer infr. c. 7. §. 9. SPANH.

g Δὲ] Gen. δὴ.

h Α-

δὲ ἀδελφὴν [h] Ἀρσινόην ἱκετεύσασαν ἐν Ἐφέσῳ [i] πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἀποκτεῖναι δι' Ἀντωνίαν. χρημάτων [k] μὲν γὰρ ἕνεκεν, εἴπερ μόνον ἐλπὶς εἴη, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι [l] παρῳκοδομήθησαν, οὐδ' ἱερὸς τόπος οὕτως ἀσύλητος δόξαι τῷ ὡς μὴ [m] διαρπασθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου, μὴ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον [n] πρὸς ὑπεξαίρεσιν τῆς τῆς ἀδικούσης πλεονεξίας. τὸ δὲ ὅλον οὐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ [o] πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐκείνου ἐνδεῖν ὧν ἐπιτηδάκει. Διὸ τότε καὶ τὸν Ἀντώνιον [p] ἠπείγετο ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι· καὶ διαβᾶσαι σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. [q] Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθους αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν, ἀποκτίννυσιν· ἔπειτα δὲ παρ' Ἀντωνίου τήν τε Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, αἰτοῦσαν τοὺς βασιλεύοντας [r] αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἠπᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπηκόῳ εἰς ὅ, τι ἂν ἐκείνη [s] θέλοι. τὸ μέντοι φανερὸν τῆς ἀδικίας [t] ἐξεδυσώπει, μὴ μέχρι [v] τοσούτου κατήκοον γιγνόμενον ὥστε μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' [x] ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος [y] ἐκ φανερᾶς δόξης κακὸς, μέρη τε χώρας ἑκατέρα παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ [z] τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρας ποταμοῦ πόλεις ἄχρις Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῆς δοθῆναι.

β'. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ διαπέμψασα μέχρις Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον, ἐπ' Ἀρμενίαν στρατεύοντα, [a] ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὴ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρῴδης συντυγχάνει αὐτῇ, καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα καὶ τὰς περὶ τὴν Ἱεριχοῦντα φοίνικας Ἡρῴδῃ μισθωσαμένης. [b] φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, δένδρων τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ οὐδαμοῦ μόνοις φύεται, τὸν τε φοίνικα πολλὴν καὶ καλόν. ἐν τούτοις ὄσα, καὶ τελείαν αὐτῆς σιωπῆς [c] περὶ τὸν Ἡρῴδην γινομένης, διεπέραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπεριφανῶς ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χαιρούσῃ, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας δεχθῆναι τῷ [d] ἐπ' αὐτῷ γενησομένῳ ὕβρεως ὑποκαταστήσασα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡπᾶσθαι διέφαινεν. Ἡρῴδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὐνοῦς ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ἐπιτιθέμενος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσελγείαν εἰς τὸν πλησίον, καὶ [e] φθήσας προσπυνθάνεται, εἰ συνεδρεύσα τισὶν [f] ἐγχειρήσει, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, [g] βουλὴν δὲ ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας οἷς ἐχθρά τε ἦδη χαλεπὴ καὶ προσδοκᾶτο· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ

neno pridem ſuſtulerat; & ſororem Arſinoën, Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, ſicubi vel minima ejus ſpes affulgeret, & templa & ſepulchra violata erant: nec quis locus ſacer adeo à violentia tutus exiſtimatus, quem non ſuis ornamentis ſpoliavit, nec profanus qui non paſſus eſt quodcunque fieri nefas eſſet, ſi vel tantillum faceret conferretque ad injuſtam alieni cupidinem. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ atque cupiditatibus ſervienti, quo minus omnia ei deeſſe viderentur, quorum ſtudio teneretur. Quamobrem & Antonium continuo *illa* ſolicitabat, ut aliis ablata ipſi largiretur; atque inter obeundum cum eo Syriam, eam in poſſeſſionem ſuam redigere cogitabat. Et Lyſaniam quidem Ptolemæi *filium*, ipſum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit: flagitabatque ab Antonio Judæam & Arabiam, *ipſum* orans ut à regibus, qui eas teneret, auferret. Confiebat autem ut Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo ut non ſolum quod cum ea conſuefceret, ſed faſcinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei quouſque ipſa voluerit. veruntamen manifeſtæ injuriæ verecundia ipſum inhibuit, ne in omnibus voluntati ejus obſequendo in maximis offenderet. Ne itaque *poſtulanti* prorſus recuſaret, neve quæcunque ipſa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abſtulit ab utroque eorum regionis partem, eamque Cleopatræ tribuit: eique etiam urbes dedit, quæ ſunt intra Eleutherum flumen uſque in Ægyptum, exceptis Tyro & Sidone, quod eas antiquitus liberas eſſe ſciret, licet illa ut ſibi darentur multum flagitante.

Arſinoën ſororem interfecit.

Cleopatra Lyſaniæ necem machinatur.

Arabia & Judæa partem ab Antonio impetrat.

V. *Cleopatra in Judæam adventus.*

2. Cleopatra his impetratis, & Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, uſque ad Euphratem deducto, reverſa eſt, & Apamiam Damaſcumque venit, & in Judæam proceſſit; Herode ipſam conveniente, atque Arabiæ partem ei datam redimente, necnon proventum agri Hierichuntis. regio enim illa balſamum fert, rem ejus loci pretioſiſſimam, & nuſquam alibi provenientem; itemque palmas multas, eaſque pulchras. Ibi dum illa moratur, & cum Herode magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, utens, ut natura ejus ferebat, inverecunde voluptatibus, quæ illic eſſent, & forſan etiam illius amore capta, aut, quod veriſimilius, clam id agens, ut ex ſtupro quod ab illo paſſura eſſet, inſidiarum occaſionem nanciſceretur. Summâ autem, amore irretitam eſſe præ ſe ferebat. At Herodes, qui jampridem parum benevolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes moleſtam eſſe, inſuper & tunc, ſi ex effrenata libidine eò devenerit, dignam judicans quam odio haberet, & anteverteret ab ipſa pœnas ſumendo, ſi ex inſidiis ad hujuſmodi aliquid aggrederetur, ejus ſermonem à ſe repulit, & cum amicis conſultavit, utrum eam cum poſſet occidere deberet. malis enim multis omnes *ſe* liberaturum eſſe, quibus & jam moleſta fuit ac porro futura ſit, magnoque Antonii etiam commodo hoc ipſum fa-

Balſamum in agro Hierichuntino.

Herodis in animo erat Cleopatram occidere.

&tu-

h Ἀρσινόην —— Ἀντωνίου.] Arſinoën apud Miletum, Dianæ Leucophrynes ſupplicem, immiſſis percuſſoribus ab Antonio ſublatam, narrat *Appianus*, lib. 5. p. 676.

i Πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος] *L. B.* πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

k Μὲν] Abeſt à *L. B.*

l Παρῳκοδομήθησαν,] Eo modo *MSS.* παρῳκοδομήθησαν in *Editis.*

m Διαρπασθῆναι] *L. B.* ἀφῃρεθῆναι.

n Πρὸς ὑποψίαν) *L. B.* εἰς ὑποψίαν.

o Πολυτελεῖ,] Πολυτελεῖ, ἐπιθυμίας τε δουλεύσῃ *Busb.*

p Ἠπείγετο ἀεὶ] Ita cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque* ἐπῆγεν ἀεί τε, dein mox Ἀνσανίαν μὲ τὸν & poſt κτίνυσιν.

q Ἀνσανίαν] *Sc.* Lyſaniam, Ptolemæi Mennæi filium, Chalcidis & Iturææ regem.

r Αὐτὸν] *L. B.* αὐτῶν. forte melius. HAV.

s Θέλοι.] *L. B.* θέλῃ.

t Ἐξεδυσώπει,] Δυσωπύρει *Zonaras p.* 237. D. SPANH.

v Τοσούτου κατήκοον] Aut μέχρις τοσούτου (cum *Vat.*) aut μέχρις τοσοῦδε (cum *Busb.*) legendum. perperam μέχρις τοσοῦτον in *Editis.*

x Ἀρνηθῇ] *L. B.* ἀπιθεῖν.

y Ἐκ φανερᾶς] Εἰς τὰ μάλιστα φανερὰς *Busb.*

z Τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρας ποταμοῦ πόλεις] Conf. ſupr. lib. 13. c. 4. §. 4. & alibi. lib. 1. c. 18. §. 5. SPANH.

a Ἀνέστρεψε.] *L. B.* ἀνέστρεφε.

b Φέρει δὲ —— φύεται,] Conf. alibi. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

c Περὶ τὸν Ἡρῴδην γινομένης,] Πρὸς τὸν Ἡρῴδην χρονίζης *Busb.*

d Ἐπ' αὐτῷ] Ἐπ' αὐτῇ *Busb.* & *Vat.*

e Φθήσας] *L. B.* ἐφθάσας.

f Ἐγχειρήσει,] Lege ἐγχειρεῖν. COCC.

g Βουλὴν δὲ ἐποιήσατο] Βουλὴν δὲ ἐποιεῖτο *Busb.*

Ab ea re amici eum averterunt.

cturum, quandoquidem nec ei ſe fidelem præſtitura eſſet,* ſi unquam opportunum & utile ei foret ut ita ſe gereret. Cum hæc vellet, *ab incepto eum* prohibuerunt amici, primum quidem ſuggerendo, ei haud convenire, dum in rebus majoribus occuparetur, manifeſtum adire diſcrimen; deinde urgendo & obſecrando, ne quid temere ageret. non enim *hoc* laturum Antonium, licet ipſi perſpicuum foret magno id ei eſſe emolumento: immo & amorem ipſi magis accendet, quod vi & ex inſidiis ea orbari exiſtimaretur, nec aliquid adeſſe quod in commodam excuſationem afferri poſſet, cum & mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius ævi eminentiſſimam, & utilitas, ſi qua eſſe putaretur, cum audacia & amoris illius reprehenſione conjuncta videatur. Ex quibus manifeſtum, regnum ipſius & domum malis impletum iri magnis & non deſituris: cum nihil vetet, quin amoliendo peccatum, ad quod ipſa eum alliciat, opportunitate commode & decenter utatur. Illa ad eum abſterrendum dicentes, & periculum ex veriſimilibus repræſentantes, illius impetum conatumque cohibuerunt. Adeoque ille, cum Cleopatram muneribus demulſiſſet, ad Ægyptum eam deduxit.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deducit.

Armenia ab Antonio debellata.

Artabazes.

Artaxias.

Tigranes.

3. Antonius autem, Armenia ſubjugata, Artabazem Tigranis filium, cum filiis ejus & ſatrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eoſque dono dedit Cleopatræ, & regni etiam ornamenta omnia quæ ex eo ceperat. Armeniæ vero regno potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapſus eſt. Quem cum Archelaus & Nero Cæſar ejeciſſent, Tigranem juniorem ipſius fratrem in regnum reducebant. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Arabes in tributo pendendo mala fide agunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, *Cleopatræ* ob datam *ei* ab Antonio regionem pendenda, ea rite ſolvebat Herodes; parum tutum exiſtimans, Cleopatræ cauſam odii dare. At Arabs, cum Herodes pecuniam ab ipſo exigendam recepiſſet, quippe qui pro eo ſpopondiſſet, aliquandiu ducenta illa talenta ei ſolvit; ſed poſtea pravus tarduſque ad penſiones factus eſt: quod ſi quam partem ægre ſolvebat, ne id quidem ſine fraudatione faciebat.

Αντωνίῳ λυσιπλήσειν, οὐδὲ ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἢ χρεία κατάσχῃ, τοιούτων δεησόμενον. τοῦτα βουλόμενον ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα [b] κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοί τε καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι τὸν Αντώνιον, οὐδ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσαι πρὸ τῶν ὀμμάτων· τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ [i] καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε ἕδεν εἰς τὴν ἀπολογίαν [k] φαίνεσθαι, ἥ μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγυμνένης, μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐσχηκυίας τὸ χρόνου, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ ταύτην τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τῆς ἐκείνου ἀβουλίας φανερᾶς. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπόρων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ καὶ τὸ ἦθος, ἐξὸν, ἀποκρουσαμένου τὴν ἁμαρτίαν εἰς ἐκεῖνη παρακαλεῖ, χαίρειν τὸν καιρὸν ἀσχημόνως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες [l] ἐξ εἰκότων ἐπιδηλοῦντες, ἐπίεχον αὐτὸν τῆς [m] ἐπεγχειρήσεως. ὁ δὲ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου πέμπει.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deducit.

γ'. Αντώνιος δὲ, τὴν Αρμενίαν [n] καταλαβὼν, [o] Αρταβάζην τὸν Τιγράνου, [p] σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις, δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν Κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Αρμενίας δὲ ἐβασίλευσεν [q] Αρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, Αλεξάνδρειαν ἐν τῷ τόπῳ. καὶ τοῦτον Αρχέλαος καὶ Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες, [r] Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

Armenia ab Antonio debellata.

Artabazes.

Artaxias.

Tigranes.

δ'. Περὶ δὲ τὰς φόρους ἃς ἔδει τελεῖν, τὰ [s] Αντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν Ηρώδης δίκαιος ἦν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος διδόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δὲ Αραψ, Ηρώδου τὴν φορὰν [t] ἐπιδεξαμένου, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ Αλεξάνδρεια τάλαντα· μὴ ταῦτα δὲ κακοήθης ὢν καὶ βραδὺς εἰς τὰς [u] ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἴ τι μέρη τινὰ ἀφαλύσειεν, οὐδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

Arabes in tributo pendendo mala fide agunt.

VI. CAP. V.

Quomodo Herodes bellum Arabi inferebat, & multis præliis factis tandem victoriam reportat, atque in gentis dominum ab Arabibus acceptus eſt. Deque magno terræ motu.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρώδης ἐχώρει κατὰ τοῦ Αραβος, καὶ συμβολαὶ πολλάκις τελευταῖον νικᾷ, καὶ πρεσβεύσειν τοῦ ἔθνους ὑπὲρ τῆς Αραβων ἠρέθη. Περί τε σεισμοῦ μεγάλου.

Herodes cogitat de Auxilio ad Antonium mittendo in Actium.

HErodes autem, cum *Arabs* improbe & inique ageret, tandemque officio aliquo fungi nollet juſto & debito, in eo erat ut armis illum perſequeretur, ſed rem diſtulit ob bellum inter Romanos ortum. Cum enim exſpectaretur pugna Actiaca, quæ in centeſimam & octogeſimam ſeptimam Olympiadem incidit, Cæſar quidem cum Antonio de ſumma rerum decertaturus erat: Herodes vero (qui regionem probe cultam jamdiu teneret, &

Ηρώδης δὲ, τὸν τῆς πρόσω ἀγνωμοσύνης τέλος τοῦτον ἕδεν ἐπὶ τὸ δικαίων ποιεῖν ἐβούλετο, εἶχε μὲν ὡς ἐπελευσόμενος, [v] πρόφασιν δὲ ἐχρήσατο [x] Ρωμαϊκὸν πόλεμον. τὰ γὰρ ἐπ' Ακτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἐν ᾗ [y] τὰ ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, Καίσαρι μὲν Αντωνίῳ περὶ τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων· Ηρώδης δὲ καὶ [z] τὴν χώρας δόξότι μενούσης αὐτῷ πάλιν

* *Si unquam opportunum & utile ei foret ut ita ſe gereret.*] *Vel*, ſi quod tempus inciderit (*vel* res in eo loco eſſent) ut illius officio opus haberet.

b Κινδυνον] *L. B.* κινδύνων τ.

i Καὶ κατ' ἐπιβουλὴν] Illud καὶ è *MSS.*

k Φαίνεσθαι,] *L. B.* φανῆσθαι.

l Εξ εἰκότων] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐξ εἰκότος in *reliquis.*

m Επιγχειρήσεως.] Επιχειρήσεως *Vat.* & *L. B.*

n Καταλαβὼν,] Παραλαβὼν *Busb.*

o Αρταβάζην τὸν Τιγράνου,] Aliis *Artavaſdes* dicitur, *Oroſio* vero *Arabanes.* Vide *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. p. 441. *Edit. Lond.*

p Σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις,] Ita *Busb.* σὺν τοῖς παισὶ σατράπαις in *aliis.* Forſan σὺν τοῖς πᾶσι σατράπαις. HUDS. Id etiam innuitur in *Margine L. B.* cui adſcribitur plane eadem lectio. HAV.

q Αρταξίας] Hunc paterno nomine *Artabazem* appellat *Dio*, lib. 54. p. 526.

r Τιγράνην τὸν νεώτερον] A *Vellejo* patris nomine *Artavaſdes* dicitur, ab aliis vero *Tigranes.* Adi *Lipſium* ad *Taciti* Annales l. 2. c. & ad *Vellejum*, ut & *Uſſerium* p. 510.

s Επιδεξαμένου,] Επιδεξαμένου *Busb.*

t Αποδόσεις,] Sic *MSS.* δόσεις in *Editis.*

u Προθεσμία] Προθεσμία pro *dilatione* accipio cum *Epiphanio* hîc loci: nonnihil favente *Vet. Gloſſario.* atque eundem ſenſum voci tribuit *Valeſius* ad *Euſebium* in *Hiſt. Eccl.* l. 9. c. 10. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

x Ρωμαϊκὸν πόλεμον.] Τῷ Ρωμαϊκῷ π. *Busb.*

y Τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς] *L. B.* ἑβδόμης καὶ ἑκοστῆς ἕδος τῆς ἑκατοστῆς.

z Τῆς χώρας δόξότι] Conf. ſupr. lib. 9. c. 10. §. 3. SPANH.

a Κα-

λωὶ ἤδη χρόνον, καὶ πρεσβῶν ⸂δ δωρέμεων δρημένων, Αντωνίῳ συμμαχίαν [a] κατέλεξεν, [b] ἐπιμελεστάτης τῆ πρὸς αὐτὸν χρησάμενος. Αντώνιος δ', τὸ μὲν ἐκείνης συμμαχικὸς οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δ' Αράβα, καὶ γὰρ ἠκηκοέ πω καὶ τὸ Κλεοπάτρας τλὴν ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προσέταξε. [c] ἦξιε γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα, λυσιτελεῖν αὐτῇ τὸ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἠγημένη. τούτων αὐτῷ περὶ Αντωνίου λεχθέντων, ὑποφρίξας Ηρῴδης ἐπορεύετο τὸ στρατιωτικὸν, [d] ὡς δὴ εἰς τλὴν Αραβίαν [e] ἐμβαλῶν. καὶ πρόσω προελθὼν ἱππικῆς καὶ πεζῆς δυνάμεως, εἰς [f] Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τὸν Αράβων ἀπαντώντων. ὡς γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτούς· καὶ μάχης παρῃρῆς γνωμένης, ἐκράτησαν οἱ Ιουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν Αράβων [g] εἰς Κανὰ συνῆλθε, χωρίον δέ ἐστι ταῦτα τῆς Κοίλης Συρίας. Ηρῴδης δὲ προπεμπόμενος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος ἧς εἶχεν δυνάμεως· καὶ πλησιάσας ἐν [h] Κανὰ στρατοπεδεύσας διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ ἀκαίρου τῆς μάχης ἀπέχεσθαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ ἀπιτάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων, παρελόμενον τὸν ἡγεμόνα, ἄγειν ἐπὶ τοὺς Αραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ παντὶ πλήθει πιστεύειν καλῶς, καὶ τὴν προθυμίαν ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τλὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν, οὐδὲ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπορέψαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβούντων δὲ καὶ πᾶσαν ἀπιδεικνυμένων εὐθυμίαν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τὸν πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσασθαι· καὶ προέπων ὡς οὐ λελείψει τὸν ἐκείνων ἡγεμόνα, πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο, πάντων κατ' οἰκείαν [k] τάξιν συνακολουθησάντων. ἔκπληξις δὲ ἐξῆλθε ἐμπεσοῦσα τοῖς Αραψίν. ἀνθιστάντες γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς εἶδον ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσὺς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους σκηνίτας· κἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ [l] Αθηνίων [m] κακώσαντος Ηρῴδου τὸν Ιουδαίους. ὅτε γὰρ ἦν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τῆς ἐκεῖ, [n] Διόφορος δὲ Ηρῴδη, τὸ μέλλον οὐκ ἀπερισκέπτως ἐσκόπει, δρασθέντων μέν τι λαμπρὸν τὸν Αράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν, [o] πεπομένων δέ, ὁ καὶ συνέβη, τοῖς ὑπὸ τὴν χώραν συνελθοῦσι [p] τὸν οἰκείων [q] παρεσκευασμένος ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκότι τε τὸν νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολλὴν ἐποίει φόνον. τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες Ιουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τὸν ἐπιχειρησάντων ἥττωντο καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις [r] ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πολέμιον τλὴν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τλὴν ἕδραν ποιησάμενοι. κακῶς δὴ πασχόντων, οἵ τε Αραβες [s] αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, καὶ πάλιν ὑποφρίξαντες [t] ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους. ἐφθονῶ δὲ πανταχόθεν κτεινυμένων ἀπώλειαν· καὶ τὸν Διοσπολίτων [u] οἱ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ηρῴδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κατὰ τλὴν μάχλν, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων. [x] οἱ μὲν δὲ ἔφθη καὶ περ ἐσπουδακὼς ἐπελθεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῶν Ιουδαίων. οἱ δὲ Αραβες οἱ μετρίως δυτυχήσασιν ἐκ προλόγου, νίκλν τε ἧς πλεῖστον ἀπέδησαν ἀνδληφότες, καὶ πολλὰ τῶν συστίων ἀφῃρημένοι δυνάμων. τὸν-

magnos reditus atque opes quæsiviſſet) delectum habuit, apparatu accuratiſſimo, ut Antonio ferret auxilium. Verum Antonius ejus ſe ſubſidio egere negavit; eique mandavit ut Arabem (cujus perfidiam tum ab ipſo Herode, tum à Cleopatra, audiviſſet) *bello* adoriretur. Hoc enim volebat Cleopatra, ut quæ exiſtimaret è re ſua eſſe, ut alter alterum læderent. Cum hæc ei relata fuiſſent ab Antonio, reverſus Herodes exercitum retinuit, ut qui mox invaſurus eſſet Arabiam. Cumque equeſtres pedeſtreſque copias paraſſet, ad Dioſpolim pervenit, eò Arabibus illi obviam venientibus: (non enim eos latuit hæc expeditio) magnoque commiſſo prælio, Judæi victores evaſerunt. Poſtea vero convenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in Cœle-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos maximam ſuarum virium partem: atque ubi ad Cana appropinquavit, ſtatuerat caſtra facere, eaque foſſa valloque munire, ut cum opportunum eſſet prælia faceret. Sed hæc eo inſtituente, conclamat Judæorum multitudo, ut ſe in Arabes nulla interpoſita mora ducat. Quippe inceſſerat eos cupiditas, quod ſe pulchre ordinatos credebant: & omnes qui ſuperiorem pugnam, ne ad manus quidem hoſtes venire paſſi, viceranr, ferociores erant. Cum itaque tumultuarentur & magnum præ ſe ferrent animi ardorem, decrevit rex multitudinis alacritate uti; præfatuſque ſe eorum magnanimitati non defuturum, primus in armis agmen ducebat, omnibus eum ordine ſequentibus. Statim autem terror Arabes invaſit. quippe cum pauliſper reſtitiſſent, ubi Judæos invictos animique plenos viderunt, plerique in fugam verſi ſunt; atque conciſi fuiſſent, niſi Athenion Herodi & Judæis injuriam feciſſet. Is enim, cum Cleopatræ nomine dux eſſet illius tractus, & ab Herode diſſideret, quid futurum erat non imparatus attendebat: ut qui ſtatuerat, ſi quid egregium Arabes geſſiſſent, quietum ſe tenere, ſin inferiores eſſent, id quod accidit, Judæos adoriri, ad hoc paratus unà cum ſuis qui ex ea regione convenerant. Et tunc laſſos & ſe vincere putantes aggreſſus de improviſo, magnam eorum cædem edidit. nam cum & animorum ferociam in hoſtes manifeſtarios effudiſſent Judæi, & paulo remiſſius victoria uterentur, facile cedebant iis qui eos adorti ſunt, & magnam cladem accipiebant in locis petroſis & ad equitandum parum idoneis, in quibus aſſuetiores erant qui laceſſebant. Poſteaquam male adeo cum iis ageretur, Arabes animos reſumpſerunt, & converſi eos in fugam jam verſos occiderunt. Atque ita modis omnibus perempti interibant: paucique admodum elapſi in caſtra ſe recipiebant. Herodes vero, cum jam de pugna deſperaſſet, citato equo ſubſidium accerſit: neque tamen mature, quamvis adhibita diligentia, ſubvenire potuit, quin capta ſunt caſtra Judæorum. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, victoria, à qua plurimum aberant, reportata, hoſtiumque viribus

Herodes, iuſſu Antonii, bellum Arabibus infert.

Victoria penes Iudaeos.

Bello ab Arabibus redintegrato res male ceciderunt Iudaeis, ex Athenionis perfidia.

[a] Κατέλιξεν,] Κατέλεγεν *Vat.*
[b] Επιμελεστάτης] *L. B.* ἐπιμελέστατα.
[c] Ηξίου γὰρ] Ita diſtinxi. antea erat, ἠξίου γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τὸ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγημένη.
[d] Ως δὴ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* καὶ ὡὺς in *ceteris.*
[e] Εμβαλών.] Εμβαλὼν non ἐμβαλὼν lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *ingreſſurus.*
[f] Διόσπολιν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.
[g] Εἰς Κανὰ] Εἰς Κανάτας συνῆλθε *Vat.* Εἰς Κάναθα adjecta terminatione in lib. 1. de *Bello Jud.* Sibi equidem perſuadet *Berkelius* (ad *Steph. Byzant.* v. Ανα) hanc eſſe urbem quæ *Stephano* Ανα, *Joſepho* l. v. Αἶνα, & *Joſ.* c. 8. v. 8. Αἰ. & inde forſan terminatione addita Αἶνα. In textu Hebraïco *Joſ.* XIX. *Cana* appellatur, nec aliter à LXXII. diverſa ſcribendi ratione orta ex more populorum Orientalium, qui, ad aſperiorem ſonum molliendum, ſæpiſſime permutant literas, *Ajin*, *Caph*, *Coph*, &c. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 7. SPANH.
[h] Κανὰ] Κάλῳ *Vat.* & in *Epiphanii* libris *Calon.*
[i] Πρῶτος ὢν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο,] Πρῶτος αὐτὸς ὢν τοῖς *Busb.*
[k] Τάξιν] Abeſt à *L. B.*
[l] Εἰ μὴ] Deëſt in *L. B.*
[m] Αθήνιος κακώσαντος] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 19. §. 2. τὸν δὲ τῶν Καναίων ἐπιχωρίως αὐτὸν Αθήνιον &c. SPANH.
[n] Διόφορος ἦν Ηρῴδη,] Διόφορος ὢν Ηρῴδῃ *Busb.*
[o] Ηττωμένων ἦν,] Ηττημένων *Busb.*
[p] Τῶν οἰκείων] Forte ἀπὸ τῶν οἰκείων. COCC.
[q] Παρεσκευασμένος ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις.] Ita *Vat.* & *Busb.* Διασκευασμένος in *Editis.*
[r] Ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν,] Πετρώδη καὶ δύσβατα χωρία· *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.
[s] Αὐτοὺς] *L. B.* ἑαυτούς.
[t] Εκτεινον ἤδη τετραμμένους.] Sic *Vat.* Ἐκτεινον in *reliquis*, & mox συνέφυγον.
[u] Οἱ πολλοὶ] *L. B.* οἱ πολλοί.
[x] Οὐ μὴν ἔφθη] Οὐ μὴν ἔφθη *Vat.* & *L. B.*

Postea Herodes incursibus Arabiam infestat.

ribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniis utebatur, multisque factis excursionibus Arabiam incursibus vastabat in montibus castra faciens; atque in universum ne aperte ad manus veniret, cavebat: neque tamen non hostibus assiduitate & labore incommodabat, & suorum casum omni ratione corrigere studebat.

VII. *Terra motus in Judaea.*

2. Interea per tempus pugnæ Actiacæ, quæ Cæsari cum Antonio fuit anno regni Herodis septimo, concussa Judææ terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pecorum stragem fecit per *totam* regionem, oppressaque sunt hominum etiam circiter decem millia ruina domorum: sed exercitui, quòd erat sub dio, in ea, quam alii passi sunt, calamitate, illæsus mansit. Quæ cum Arabes fama accepissent, plura etiam quam vera essent ad illos perferentibus, qui rumores de iis quæ evenerant in majus augendo Arabum odio *adversus Judæos* gratificabantur, majores spiritus sumpserunt, quasi, eversa hostium terra deletisque hominibus, nihil jam superesse videretur quod ipsis obstaret. Quinetiam Judæorum legatos, (nam eò venerant post ista quæ acciderant pacem facturi) comprehensos interfecerunt, & in eorum exercitum omni studio ire contenderunt. At Judæi incursum illorum excipere detrectarunt, animosque ex calamitate despondentes omnem de rebus suis curam abjiciebant, ut quæ jam ab illis valde desperatæ essent. non enim sperabant post tot clades in præliis acceptas æquis viribus decertaturos esse, neque auxilium ullum exspectabant rebus suis domi afflictis. Igitur cum ita se haberent, id agebat rex, ut & ducibus oratione persuaderet, tentaretque animos illorum dejectos erigere: atque commotis & audacioribus factis quibusdam de præstantioribus, ad universam multitudinem jam verba facere ausus est, cum antea gravaretur id facere, ne sibi difficile esset eos tractare, utpote adversis casibus vexatos. Cohortationem autem suscipiebat, hujusmodi ad vulgum habita oratione.

Arabes Judaeis bellum inferunt.

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

3. "Non nescii sumus, Viri fortissimi, quod "multa hoc tempore evenerint conatibus nostris "adversa: & fortasse vix iis in hujusmodi rebus "bono esse animo detur qui fortitudine plurimum "præstant. Sed quoniam bello urgemur, & ni"hil eorum quæ acciderint ejusmodi est, quod "non una re præclara gesta in melius restituere "potestis, maxime sane volui vos cohortari, si"mulque monere quo pacto vobis constabit ani"mi vestri *robur* & magnitudo. Primum qui"dem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo, "quam justis de causis illud suscipiamus, adversa"riorum injuriis eò compulsi; nam & hoc, si "resciscatur, maximam vobis alacritatem affe"ret: deinde ostendam, quare pro nihilo ha"bendum sit quicquam malorum quæ nos pre"munt, & magnam nobis superesse victoriæ "spem. A primo autem exordiar, vosque ipsos "testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis "utique & ipsi quam injuste egerint Arabes, & "quanta fuerint erga alios quoque omnes perfi"dia, ut usu venit barbaris & de Deo nihil co-

πεῦθεν ὁ μὲν Ηρώδης λῃστείαις [y] ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταῤῥεχὼν τὴν τῶν Ἀραβίων σκάκιν τῇ ἀπιστρομαῖς, σφαπτόδυόμενος ἀπὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο καὶ τὰμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· οὐκ [z] ἀζημίως δ' ἦ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ [a] Φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπιμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ παθὸν διορθούμενος.

Β'. [b] Ἐν τούτῳ καὶ τῷ ἐπ' Ακτίῳ μάχης συνεστώσης Καίσαρι πρὸς Αντώνιον [c] ἑβδόμῳ ὄντος Ηρώδῃ τῆς βασιλείας ἔτους, σείεται ἡ γῆ τῶν Ιουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδοκεῖ, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὰ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων κατὰ πόλεις πεπλησμένας οἰκίας [d] περὶ μυρίους· τὸ μέντοι στρατόπεδον, ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον, οὐδὲν ὑπὸ τῆς πάθους καπεβλάβη. ταῦτα πυθομένοις τοῖς Αραψὶν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσα τὴν ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγος τῷ μίσει τῶν ἀκουομένων ἐχαρίζοντο, μείζονα ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατεταραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ιουδαίων τὰς πρέσβεις, ἤδη δὲ ὑπὸ τοῖς γεγυμνένοις εἰρωνίαν ποιησάμενοι, [e] συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης εὐθυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. οἱ δ', ἅτε τῷ ἔθους ἐξεδέξαντο, καὶ, πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προΐεντο τὰ πράγματα, παλαίειν ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ἀ γὰρ ἦν ἔτι ἐλπὶς πρόσθημένοις ἐν ταῖς μάχαις, ἅτε βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆρε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν [f] πεπωκότα τὰ φρονήματα. προθαρσύνας δ' καὶ πρὸς θαῤῥύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐπῆρεν ἤδη καὶ τῷ πολλῷ διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ ὢν αὐτὸ, μὴ καὶ [g] χαλεπῶς ἔχοιεν διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε ποιούμενος [h] εἰς τὸ ὄχλον τοὺς λόγους.

Γ'. "[i] Οὐκ [k] ἀγνοοῦμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πε"ὶ τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῶν "ἐναντιώματα, καὶ θαῤῥεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις τοὺς "τὰς πάλαι ἀνδραγαθίας διενθυμουμένους. ἀλλ' ἐπει"δὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων οὐδέν "ἐστιν τοιοῦτον, ὃ [l] μὴ δι' ἑνὸς ἔργου καλῶς πραχθὲν "τοῦ ἐπανορθώσετε, παρακαλέσαι προυθέμην ὑμᾶς "ἅμα καὶ διδάξαι [m] δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε τοῖς οἰκείοις "φρονήμασιν. βούλομαι δὴ πρῶτον μὲν ὑπὲρ ὧν πο"λεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμεν ἐπιδεῖξαι, διὰ τοῦ "ὕβρεν τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι, μέγιστον γὰρ, εἰ "μάθοιτε τοῦτο, εὐθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται· μετὰ δὲ "[n] τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν οὐδέν ἐστιν, "καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι "δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. "τοῦ γὰρ τῶν Αράβων ἀθεμιστίαν ἴστε μὲν δήπου, καὶ ὅσοι "τὰς ἄλλας ἅπασας ἴστε ἀπίστως [o] διακειμένους, οἷς "εἰκὸς ἦν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ. πολλῶν μὲν "τοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ καὶ φθόνῳ, καὶ δὴ πρὸ"χαῖς

[y] Εχρῆτο] Εχρᾶτο *Busb.*
[z] Αζημίως] Ita ex *L. B. Reliqui* ἀζημίως. HAV.
[a] Φιλοπόνῳ,] *Gen.* φιλόπονος.
[b] Ἐν τούτῳ —— συνεστώσης] Accidit itaque pugna Actiaca anno septimo imperii Herodis. REL.
[c] Ἑβδόμῳ ὄντος] Scilicet à morte Antigoni, circa mensem Sextilem anni *Periodi Juliana* 4676. hic & deinceps numerati. *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 466.
[d] Περὶ μυρίους] Περὶ πισμυρίους *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* πρὸς μυριάδας in lib. 1. *de Bello Judaico.* HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 18. §. 3. SPANH.
[e] Συλλαβόντες ἀπέκτειναν,] Legati Judæorum ab Arabibus necati. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.
[f] Πεπωκότα τὰ φρονήματα.] Πεπτωκότων *Busb.*
[g] Χαλεπῶς] Forte χαλεποῖς. COCC.
[h] Εἰς τὸ ὄχλον τοὺς λόγους.] Πρὸς τὸ ὄχλον *Busb.*
[i] Οὐκ —— πολλὰ] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.
[k] Αγνοοῦμεν,] *L. B.* ἀγνοοῦμεν.
[l] Μὴ δι' ἑνὸς ἔργου] Ita cum *Cod. Vat.* μηδενὸς ἔργου in *Edit. Aldi* sque. utra lectio melior sit, aliorum esto judicium.
[m] Δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε] Δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε *Vat.*
[n] Τοῦτο δεῖξαι] Illud τοῦτο δεῖξαι habui è *Cod. Vat.* (adstipulante in ora codicis sui *Goccejo*) sensu plane ejusmodi quid postulante. antea editum erat μοι δεῖξαι τὸ ὑπολλεῖξαι.
[o] Διακειμένους,] Διακειμένοις *Vat.*

"χαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑποψίας. καὶ τί μὲν πολλὰ τί δεῖ
"λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τὴν οἰκείας ἀρχῆς ἐκ-
"πεσεῖν, καὶ δολεύειν Κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι ἢ δέος
"ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον φιλία, κἀκείνη
"πρὸς [p] ἡμᾶς Δίαθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτους ἀνή-
"κεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένη τὸν ἀνδρὸς μηδὲν ὑπὲρ τη-
"δεμόνος, ὃ δύναιτ' ἂν ὕποπτον ἡμῖν ψεύσαι. βουληθεὶς δ'
"ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ χαρίζειν ἀφ' ἑκατέρας τῆς
"ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς
"[q] ἴδια, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, τὰς δὲ
"δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, Δακικὰ μὲν δι' ὧν πάλαι,
"Δακικῶν δὲ [r] εὐσυνητὴς γενόμενος, ἀτῇ μὲν γῇ πρόσοδον
"μένῃ [s] γεγονώς, αὐτὸς δὲ ὑπὲρ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε
"ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίοις φόρον, ἢ τῆς χώρας
"ἀποµοιρᾶν πλεῖον. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἔχ ὑπὲρ γε τούτων
"ὧν αὐτοὶ σεσώκαμεν· ἀδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσαν-
"τας [t] μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ
"δοκεῖν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστεροῦν-
"τας, καὶ τοῦτο ὑ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς [v] πολεμιωτάτους
"τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ'
"ὁ δοκεῖ τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου
"κάλλιστον ὑπειλήφασιν, [x] τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ὀλί-
"ζημιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἐπ ζη-
"τήσεως ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους [y] τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ
"τῷ Θεῷ βουλόμενον, καὶ [z] διαγγέλλοντα ἀεὶ μισεῖν
"τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ τοῦτο ὑ μόνον δί-
"καιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; ἃ γὰρ
"[a] ὡμολόγηται παρανομώτατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς
"Βαρβάροις, τοῦτο ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις
"ἀποσφάξαντες αὐτούς. τὸν μὲν Ελλήνων ἱερὸν καὶ ἀσύ-
"λους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὸ κάλ-
"λιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὸ ὁσιώτατον τῶν ἐν τοῖς νό-
"μοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ Θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ
"ὄνομα καὶ ἀνθρώποις Θεὸν εἰς ἐμφάνειαν [b] ἄγειν, καὶ
"πολεμίους Δίαλλάττειν δύναται. τίνων οὖν μεῖζον ἂν
"ψήφοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ
"τῶν δικαίων Διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύαιντο,
"ἢ πρὸς τὸ βίον εὐσεβεῖν, ἢ πρὸς τὸ πόλεμον εὐτυχεῖν
"τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν ἀδαμῶς δοκοῦ-
"σιν. ἴσως τοίνυν [b] ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον
"μεθ' ἡμῶν, ἀνδρφότεροι δ' ἢ πολεῖς ἐκεῖνοι τετυχήκα-
"σιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ'
"ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ Θεός. Θεοῦ δὲ
"παρόντος καὶ πληθοντος ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ τὰ
"καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ,
"συμβαλόντες τὸν δεύτερον ὐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔ-
"φυγον εὐθὺς ἐκ ὑπομείναντες τὸν ἔφοδον καὶ τὰ φρο-
"νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Αθηναίων ἐπέβη, πόλεμον ἀκή-
"ρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν ἐκείνων,
"ἢ δευτέρα ἀδικία, καὶ ἐνέδρα; τί ἂν ἔλαττον φρονοῦ-
"μεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπολαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνι-
"ζωνται, πάντοτε νικωμένους· ὅταν δὲ κρατεῖν νομιζῶσιν,
"ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν, εἰ δὲ γυναίους ἤ-
"γηταί τις αὐτοὺς, ὁ παρ' αὐτὸ τοῦτο δὲ μᾶλλον ὁρμητέον;
"τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀθενεστάτοις ὑπερέ-
"χειν, ἀλλ' ἐν τῷ δυνατοῖς δὲ τοῖς ἰσχυροτέροις κρατεῖν. εἰ
"δέ τινα [c] καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ πρὸ τοῦ

"gitantibus. Sed in nos maxime offenderunt a-
"varitia & invidia, & cum in turbis eramus subi-
"to nos & insidiose aggrediendo. Multa quidem
"quid memorem? Verum, cum illis immineret
"è principatu excidere & Cleopatræ servire,
"quinam alii *eos* metu liberarunt? Nam meus
"erga Antonium amor, & illius in nos benevo-
"lentia in causa fuit, ne quid gravius isti pate-
"rentur, illo cavente aliquid agere quod nobis
"suspectum foret. Attamen cum vellet partes
"ex utraque ditione quasdam Cleopatræ dare, i-
"pse hujus rei curam in me suscepi: &, datis de
"meo magnis muneribus, securitate utriusque
"viam munivi, impensasque ipse feci, talenta præ-
"stando cc, & fidejubendo pro aliis cc, quæ ter-
"ræ imperata erant, cujus reditus perceperunt;
"nos vero defraudarunt. quamvis par erat ut Judæi
"nemini de bonis suis tributum penderent, aut
"terræ illorum pars vectigalis fieret. Sin vero,
"saltem non pro iis quos ipsi servavimus: neque
"Arabes, qui cum nos compellarunt gratiasque e-
"gerunt, fassi sunt, quod *nostra opera* imperium
"tenere videantur, *decet* injuria nos afficere &
"fraudare, idque non hostes sed amicos. quippe
"cum fides etiam inter inimicissimos locum ha-
"beat, inter amicos necessario servanda sit: at non
"apud eos qui omni modo lucrum quærere ho-
"nestum putant, injustitiam autem cum lucro
"conjunctam haud damno futuram. Vobisne igi-
"tur dubium est, an injustos ulcisci oporteat, Deo
"hoc jubente & volente ut semper odio habeamus
"injuriam & improbitatem; præsertim, cum non
"modo justum, sed & necessarium bellum perse-
"quamini? Quæ enim & apud Græcos & Barba-
"ros habita sunt iniquissima, ista admiserunt in le-
"gatos nostros, quos jugularunt: cum Græci le-
"gatos sacros esse & inviolabiles dicant, & nos do-
"gmatum potissima & sanctissimam legum partem
"per * Angelos à Deo acceperimus. hanc enim
"vim habet hoc nomen, ut Deum hominibus co-
"ram sistat, & hostes cum hostibus in gratiam
"redire faciat. Quæ major igitur esse potest im-
"pietas, quam legatos trucidare de jure agentes?
"Vel quî dehinc aut in vita tranquilli aut in bel-
"lo felices esse possunt, hoc in se suscepto facino-
"re? Mihi quidem minime videntur. Dicat tamen
"fortasse aliquis, fas quidem & jus nobiscum est,
"illos tamen fortiores esse vel plures contigit. Sed
"primum quidem vobis haud convenit hæc ora-
"tio. Cum quibus enim est jus, cum illis & Deus:
"Deus autem si adsit, adsunt simul & copiæ &
"robur. Ut autem & res à nobis gestas conside-re-
"mus, prima pugna vicimus, commissa secunda,
"vix nobis restiterunt, sed statim fugiebant, non
"sustinentes impressionem adeo animosam. Victo-
"res autem nos aggressus est Athenio, bellum in-
"ferens non denunciatum. Utrum hæc est eorum
"virtus, an secunda iniquitas, & insidiæ? Cur igi-
"tur abjectiore sumus animo ob eam rem, quæ
"efficere debet ut majorem spem concipiamus?
"Et quî fit ut illi terrorem nobis injicerent, qui,
"quoties sine dolo congrediuntur, semper supera-
"ti sunt; si quando autem victores esse existimen-
"tur, id ex improbitate consequuntur? Quod si
"quis eos etiam fortes putet, cur non ea ipsa de
"causa majori *pugnandi* ardeat cupiditate? Animo-
"sum enim arguit non imbecillos adoriri, sed pos-
"se etiam viribus superiores vincere. Si quem au-
"tem

[p] Ημᾶς Δίαθεσις] Ita ex *Epiphanio*. ὑμᾶς in *Græcis* omnibus.
[q] Ιδια,] Forte *idia*. COCC.
[r] Εγσυνητης γενόμενος,] Ποιητὴς *Vat.*
[s] Γεγονώς,] Juxta canones *ingegonós*. verum *gégonen* habet *Vat.* & *L. B.*
[t] Μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως] Illa μὴ πολλῆς desunt *Vat.*
[v] Πολεμιωτάτους τόπον,] Πολεμίους *Vat.*
[x] Τὸ δ' ἀδικεῖν] Τὸ δ' ἄδικον *Vat.*
[y] Τιμωρήσασθαι,] Τιμωρεῖσθαι *Vat.*
[z] Ωμολόγηται] Ομολογεῖται *Vat.*
[*] *Angelos à Deo acceperimus.*] *Sc.* nuncios, *aut* legatos.
[a] Αγὸν,] Αγὸ *Vat.*
[b] Ερεῖ τις,] Illa ἐρεῖ τις desunt *Vat.* & *Epiphanio*.
[c] Καταπλήττει] τὰ οἰκεῖα πάθη,] Καταπλήξει] *Vat.* In *Marg. L. B.* καταπλήττῃ.

"tem terrent domeſtici caſus, & quæ in terræ "motu acciderunt, primum quidem reputet, quod "hoc ipſum etiam Arabibus imponit, majora quæ "facta ſunt quam pro rei veritate exiſtimantibus; "deinde non decere, ut quæ illis audaciæ, nobis "ſit ignaviæ cauſa. Neque enim illi quidem, quod "boni aliquid ipſis obtigerit, animos ſumunt, ſed "quia ſperant nos jam malis ſuccumbere. Si nos "autem contra eos proficiſcamur, magnos eorum "animos contundemus; & hoc etiam lucrabimur, "ut non iterum cum ferocibus pugnemus. Ne- "que enim adeo affligimur; neque, ut putant qui- "dam, id quod accidit Dei iræ indicium eſt: ſed "caſus ſunt hæc, & infortunia. Atque ſi Dei con- "ſilio facta ſunt, patet ejuſdem conſilio deſiiſſe, "ut qui præteritis contentus ſit. Si enim voluiſ- "ſet adhuc amplius nobis nocere, non *tam cito* mu- "taſſet *ſententiam*. Bellum autem illius voluntate "ſuſcipi, & juſtum ab eo exiſtimari, ipſe oſtendit. "Nonnullis enim terræ motu per totam regionem "peremptis, nemini armatorum mali aliquid acci- "dit, ſed vos omnes ſalvi eſtis; *hoc ipſo* declarante "Deo, quod ſi univerſi cum liberis & conjugibus "militaſſetis, ne quidem gravius aliquid pati vobis "contigiſſet. Cum hæc vobiſcum reputaveritis, "& quod plus eſt, quod propugnantem ſemper "habeatis Deum, juſte & fortiter perſequimini in "amicitia infidos, in bello implacabiles, in legatos "impios, & à vobis ſemper virtute ſuperatos.

Judæi Arabes vincunt.

4. Judæi, iſtis auditis, fortius ad pugnam animati erant. Herodes autem, ſacrificiis rite peractis, eos ſecum aſſumptos propere adverſus Arabes trans Jordanem fluvium ducit; & non procul ab hoſtibus caſtra metatur. Sibi utique viſum eſt caſtellum in medio poſitum occupare: nam & ſibi id uſui fore putavit, tum ad hoſtem celeriter prælio laceſſendum, tum ad caſtrorum munitionem, ſi pugna differenda foret. Cumque idem Arabibus in animo eſſet, oritur de eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat: & deinde aliquam- multi, cum res ad manus veniſſet, utrinque cadebant, donec victi Arabes ceſſerunt. Ea res protinus Judæis non parvum ad ſpem momentum præbuit. Cumque cogitaret *rex*, Arabum exercitum omnia malle, quam ut pugnam lubenti animo inirent, cœpit vallum fortiter divellere & propius ad caſtra admotus *ea* oppugnare. Atque ita vi compulſi nullo ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, aut ulla victoriæ ſpe freti. Verumtamen manus conſeruerunt, tum quia numero ſuperabant, tum quia eos animum ſumere cogebat pugnandi neceſſitas: atque acre prælium committitur, multis utrinque cadentibus. tandem vero Arabes in fugam verſi ſunt. Tantaque eorum cædes facta eſt, poſtquam cedere cœperunt, ut non ſolum ab hoſtibus interierint, verum etiam ſibimet cladem attulerint, multis eorum, tum propter multitudinem, tum quià confuſi ruebant, conculcatis & ſuis ipſorum telis vulneratis. Igitur ex iis cæſa ſunt quinque millia; reliqua vero turba intra vallum confugiendo evaſit. Sed certa ſalutis ſpe deſtituebantur, quippe cum commeatu & maxime aquæ penuria laborarent. Judæi autem, eos perſe-

"σμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοησάτω, ὅτι τοῦτ' "αὐτὸ καὶ τοὺς Ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γεγενημένα τῆς "ἀληθείας ὑποτειληφότας· ἔπειτα ὡς ἀ καλὸν ἐκείνοις πο- "λέμης ἐφ' ἡμῖν δειλείας τινὶ αὐτοὺς αἰτίαν γεγενῆσθαι. οἱ "μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν· "ἀλλ' ὅτι τοῖς ἡμᾶς, ὡς κάμνουσας ἤδη ταῖς κακοῖς, "ἐλπίζουσιν. ἡμεῖς δ' ἐὰν χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, θαῤῥησώμε- "θα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν· ἀναλήψόμεθα δ' "αὐτοὺς, τὸ μηκέτι θαῤῥοῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ ὅτι κεκακω- "μένα τοσοῦτον, ὥθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργῇ Θεοῦ [d] παρέ- "χειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπλώματα γένεται καὶ "πάθη τινά. καὶ εἰ κατὰ Θεοῦ γνώμην πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ "πέπαυται κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην δεχομένου τοῖς γεγονό- "σι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν [e] μετε- "βάλλετο. τί δὲ καὶ πόλεμον, ὅτι μὴ θεία τύχη [f] ἐνεργεῖται, "καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σή- "μῳ τοῦτο τὴν χώραν διαπολεμούντων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπαθε τῶν "ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε· φανερὸν ποιοῦν- "τος τοῦ Θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναι- "κῶν ἐστρατεύεσθε, τοῦτ' ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. "ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι [g] τοῦ θεοῦ πάντα καὶ- "ρὸν τοῦτο ποιοῦντος ἔχετε τὸν Θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίως "ἀνδραγαθίαις τὰς ἀδίκους μὲν τοῦ Φιλίππου, ἀπανθρώ- "που δὲ ἐν τῇ μάχαιρᾳ, ἀνοσίους δὲ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ δὲ τὰ ὑμε- "τέρας ἀρετῆς ὑπερβαλούσας.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐσχον πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης δὲ, θυσίας καὶ τὰ νο- μιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ πρότερον ἀναλαβὼν αὐτὸς πρὶν ἢ τοὺς Ἀραβας, διῆλθε τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· [h] καὶ τῶν μὲν πο- λεμίων στρατοπεδευόντων πλησίον. ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἔτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθή- σεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ [i] πα- ρέλκειν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεπερισμένον τὸ στρατόπεδον. [k] τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Ἀράβων προνοήσασθαι, ἅμιλλα γίνε- ται πρὸς χωρίον. [l] καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν· [m] εἶτα δὲ καὶ πλείους, εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. τότε εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐλθὸν μικρὸν ἐγένετο. καὶ τὴν δύναμιν αὐ- τῶν [n] ἐννοούμενος πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βου- λόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάραξ λῆ- ψασθαι, καὶ τὸν στρατόπεδον [o] προσάγων [p] ἄπρακτος. τάξεις γὰρ διαδράντες, [q] προῆσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ τοῦ νι- κᾶν ἐλπίδος ὀλοτελῶς ἐκπεπτωκότες. ὅμως δ' οὐ πρὸς χεῖρας ἦεσαν, πλείους περ ὄντες καὶ διὰ τὸ καταπεφρονῆσθαι τὸ πλη- θος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι· καὶ μάχη γίνε- ται περὶ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν σὺν ὀλίγοις. τέλος [r] δὲ τρα- πέντες οἱ Ἀραβες ἔφυγον. [s] ὧν δὴ τοσοῦτος φόνος ἐκ- κλινάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ἀθυμίας γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑ- πό τε πλήθους καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προσπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι μὲν οὖν αὐτῶν, ἐγένοντο νεκροί· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχε δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τινὶ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μάλλον ὕδατος. [t] οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διώκοντες ἐπεκράτησαν μὲν

d Παρέχειν τὸ γεγονὸς,] Παρέχει *Vat.* & *Coccejus.*

e Μετεβάλλετο.] *L. B.* μετεβάλετο.

f Ἐνεργεῖται,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἀνεργεῖται perperam in *Editis Aliisque.*

g Παρὰ πάντα καιρὸν] Ita *Vat.* πρὸς πάντα καιρὸν in *ceteris.*

h Καὶ —— πλησίον.] Circa Philadelphiam *ἀλωτ.* lib. 1. c. 19. §. 5. στρατοπεδεύσαντος πρὸς Φιλαδελφίαν, ἰσχυρὰν τῶν πολεμίων· SPANH.

i Παρέλκειν δέον,] Sic *Vat.* παρελθεῖν in *reliquis.*

k Τὸ δ' αὐτὸ] Τῷ δ' αὐτῷ *Busb.*

l Καὶ πρῶτον] Ita *Busb.* καὶ πρῶτον μὲ ἀκροβολισμοῖς *Vat.* καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοὶ in *Editis.*

m Εἶτα δὲ καὶ πλείους,] Εἶτα δὴ καὶ *Vat.* εἶτ' ἤδη καὶ in *Editis.* εἶτα καὶ *Busb.* unde mihi viſum eſt εἶτα δὲ reſcribere.

n Ἐννοούμενος] Καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μ. in *Editis.* καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐννοούμενον πάντα μ. *Vat.* unde ipſi edidi, καὶ τὴν δ. αὐτῶν ἐννοούμενον π. id quidem ſenſu poſtulante. *L B.* ἐννοούμενος π. μ. ἢ π. μ. ι. βουλομένους. *Coccejus* legit αὐτὸς δ' ἐννοούμενος &c.

o Προσάγων] *L. B.* πρὸς ἀγῶνα.

p Ἄπρακτος. τάξεις] Videndum an nihil hìc deſit. SPANH.

q Προῆσαν ἄτακτοι,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* ἀσπιστοι in *Editis Aliisque.*

r Δὲ τραπέντες] Illud δὲ è *Codd. Vat.* & *Busb.* ut & mox καὶ ante σφίσιν ex eodem *Cod. Vat.*

s Ὧν δὴ τοσοῦτος] Ὧν δὲ φόνος ἐκπλινάντων πολὺς *Vat.* & *Busb.*

t Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι] Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *Judæi autem licet perſequerentur* &c. οἵ τε in *Græcis* omnibus.

τὸν Εἰς

μὲν ἀ κατίχυσαν, ϖεικαθεζόμενοι ἦ τ χάρακα, καὶ ϖᾶσαν προσιῶντες [v] εἰσόδους τε τὰς ἐπαρχωῦσας καὶ ἐξόδους φυγεῖν βυλομένους εἶργον.

ε'. Ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες ἐπρεσβεύοντο [x] παρὰ τ Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ διαλύσεως, ἔπειτα, τὸ δὲ δίψει ἠνάγκαζε, πᾶν ὁτιοῦν [y] ὑφίεσθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δ' ὅτε πρέσβεις, ὅτε λύτρα τ ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλό τι μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς ϖλεονεξίας τὰς εἰς αὐτὸν ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. [z] καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, ϖροϊόντες αὐτὸς ἐνεχείριζον ἄγειν ἐ δεῖν· καὶ πέντε μὲν ἡμέραις [a] τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ διέγνωσαν [b] ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ὅπερ τοὺς ἐναντίους ἐγχειρεῖν· εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρούμενοι, καὶ μὴ ϖλεονεξίᾳ κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ὑ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ὐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι ἐ τὰς ψυχὰς ἐ τὰ σώματα τόπον σὺν ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν, τὴν συμφορὰν [c] τὸ ζῆν ποιούμενοι· καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ϖροτερχίᾳ μάχῃ [d] ϖερὶ [e] ἑπτακισχιλίους. τοιαύτῃ δ' πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ἐᾶν αὐτοῖς ϖρότερον ἀφῆκαν· τεθαυμακότες δ' ἐν τ οἰκείαις συμφοραῖς τὴν Ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ [f] ϖροσέτι [g] ἀπέφηναν ἔθνος. ὁ δ' πλεῖστον ὅτι τοῖς [h] εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα ϖεπληρωμένος ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν.

quuti, cum una cum eis irrumpere nequiviſſent, vallum circumſident; &, cuſtodiis adhibitis, opem ferentes aditu fugamque capeſſentes exitu prohibebant.

5. Quamobrem eò *anguſtiarum* redacti Arabes, legatos ad Herodem primum de compoſitione mittunt: deinde, utpote ſiti cogente, rogatum ut vel quacunque conditione liceat illis in præſens ab interitu ſecuris eſſe. Sed ille nec legatos, nec pretium pro captivis, nec aliud quicquam æqui admittebat, cupiditate ulciſcendi injurias quas ab illis acceperat. Itaque & aliis & ſiti coacti ſeipſos abducendos conſtringendoſque *Judæis* dediderunt. Et quidem ex iis capti ſunt quinque diebus homines quater mille numero. Sexto vero die reliquis omnibus viſum eſt, facta more bellico eruptione cum hoſtibus congredi, & in quemvis eventum periclitari potius quam turpiter perire paulatim. Cum hæc ſtatuiſſent, extra vallum prodierunt, ſed prælium ſuſtinere non potuerunt, præclare quidem dimicandi præ corporis animique debilitate locum non habentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro calamitate ducentes: ceciderunt*que* primo conflictu circiter ſeptem millia. Cum autem hanc cladem accepiſſent: priorem quidem fiduciam omnem amiſerunt, Herodis vero virtutem imperatoriam in ſuis calamitatibus mirati, & in poſterum ei ceſſerunt, & pro gentis domino eum habuerunt. Qua felicitate ille multum elatus domum reverſus eſt, cum magna exiſtimatione ob rem fortiter geſtam. IX.

Arabes legatos ad Herodem mittunt.

Magna Arabum clades.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Ἡρώδης, Ὑρκανὸν ἀποκτείνας, ἠπείγετο ϖρὸς Καίσαρα, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἔσχεν· ὡς τε Καίσαρα μετ' ὀλὺ ἐν Πτολεμαΐδι ϖάσῃ τιμῇ ἐδέξατο.

CAP. VI.

Quomodo Herodes, cum Hyrcanum occidiſſet, properavit ad Cæſarem, & ab ipſo regnum obtinuit: utque non multo poſt Cæſarem apud Ptolemaïdem honorifice admodum excepit.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα [i] καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτῳ καὶ ϖάντα γεγυμνένῳ· κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ὑπὲρ τ ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Ἀντώνιον Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ [k] ἀπέγνωσαν αὐτῷ τε Ἡρώδῃ τὰ ϖράγματα, καὶ τοῖς ϖερὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. [l] ἃ γὰρ ὦν εἰκὸς ἀϖιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ ϖρὸς Ἀντώνιον φιλίας γεγυμνένης. ὦν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων· ὅσοι δ' [m] ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σωάχθεσθαι, πάθος δ' ἦ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. [n] αὐτός τε Ἡρώδης. τ Ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐϖ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν ϖεισθείη καὶ διαφύγοι τ κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγεῖτο, ϖρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις [o] αὐτὸς καιροῖς [p] ἐφορμᾶν ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον. εἰ δ' καὶ ϖάσχοι τι διὰ Καίσαρος, φθάνω τ μόνον ὅπερ τῆς βασιλείας ὀφθυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα δ' αὐτὸς δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ

At enim dum cæteræ res ſuæ bene ſe habe*Pugna Actiaca.*
rent, utpote quod difficile eſſet ipſum ulla ex parte aggredi, in periculo erat ne omnia perderet, poſtquam Cæſar Antonium in pugna Actiaca viciſſet. Tunc enim actum de ſe putavit & Herodes ipſe, ejuſque amici pariter ac inimici. nam haud veriſimile erat ut ipſe pœnas effugeret, cui cum Antonio tanta interceſſit amicitia. Quo ſane factum eſt, ut amici quidem de ſpe ſua deciderent deque eo deſperarent; quotquot vero ipſi inimici erant infeſtique condolentium vultum habitumque inducbant, gaudio autem tacito geſtiebant, quaſi foret ut illis res in melius mutarentur: atque Herodes ipſe, cum Hyrcanum ſolum videret in dignitate regia eſſe, ſuâ referre plurimum exiſtimabat ut is è medio tolleretur: ſi quidem incolumis foret & è periculo evaderet, ſibi proviſum eſſe putans, ne in tali ejus fortuna impetum faceret *ad regnum occupandum* vir regno ſe dignior; ſin vero quid gravius à Cæſare de ipſo ſtatuatur, præ invidia cupiens illum perimere, qui ſolus ſibi in regnum ſucceſſurus ſit.

Herodes, ad Cæſarem ire neceſſe habens, de Hyrcano interficiendo cogitat.

2. Quæ dum in animo verſat *Herodes*, illi ei non-
Hyrcanus, ſuaſu Alexandræ, ad Malchum ſe recipere decrevit.

---

[v] Εἰσόδους] Εἰσόδου & mox ἐξόδου *Vat.* (& *L. B.*) utraque lectio ferri poteſt.

[x] Παρὰ τ Ἡρώδην,] Πρὸς τ Ἡρώδην *Vat.*

[y] Ὑφισαθαι,] Ita in *Editis Aliiſque.* ὑφισάμενοι *Busb.* & *Vat.*

[z] Καταναγκαζόμενοι] Καταναγκαζόμενοί τε τοῖς τε ἄλλοις *Busb.* & *Vat.*

[a] Τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος] Τετρακισχίλιοι ὄντως ἑάλωσαν *Busb.* (*L. B.*) & *Vat.*

[b] Ἐξιέναι] Ita cum *Busb.* ἐξιέναι in *reliquis.*

[c] Τὸ ζῆν ποιούμενοι·] Levicula cum mutatione τὸ ζῆν edidi, cum antea eſſet ᾧ ζῆν. ὃν συμφορᾶ τὸ ζῆν *Vat.*

[d] Περὶ ἑπτακισχιλίους.] Conf. *alnos.* lib. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[e] Ἑπτακισχιλίους.] Ἑξακισχιλίους *Busb.*

[f] Προσέτι ἀπέφηναν ᾧ ἔθνος.] Conf. *alnos.* l. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[g] Ἀπέφηναν] Ἀπέφηναντο *Busb.* & *Vat.*

[h] Εὐημερήμασιν] Τὰς εὐημερίας infrà c. 7. §. 2. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 136. Ἐν τ' εὐημερίᾳ. SPANH.

[i] Καλῶς εἶχεν αὐτῷ,] Ἀσφαλῶς εἶχεν *Busb.*

[k] Ἀπέγνωσαν αὐτῷ,] Ita *Vat. Hen.* (*L. B.*) & *Busb.* ἀπέγνωσαν in *Editis.*

[l] Οἃ γὰρ ὦν] Sic in *iiſdem MSS.* ἃ γὰρ εἶναι in *Editis.*

[m] Ἐχθρῶς] *L. B.* ἐχθρωδῶς.

[n] Αὐτός τε Ἡρώδης,] Ἡρώδης ᾧ τ. *Busb.*

[o] Αὐτὸς καιροῖς] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἀξιολογώτερον in *ceteris.* Fuit cum mallem ut αὐτῷ proponatur τῷ ἀξιώτερον quam voci καιροῖς.

[p] Ἐφορμᾶν] *L. B.* ἐφορμεῖν.

nonnullam ejus rei occasionem præbuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti esset ingenio, ne tunc *quidem* aut alio tempore negotiis se miscere volebat, nec novis rebus studebat, fortunæ concedens, ut quodcunque sors efferret illo contentus viveret. Verum Alexandra contentionem amabat, & mutationis spe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem suum solicitabat, ne Herodis in domum suam scelera in perpetuum perferret, sed futuras spes, cum tuto liceret, anticipet; rogabatque ut de his ad Malchum Arabiam tenentem scriberet, utque illos acciperet & eò salvos perduceret: si enim post ipsorum discessum Herodi accideret, ut Cæsaris inimico accidere consentaneum esset, ipsos unos principatum recepturos, quà propter genus, quà propter plebis benevolentiam. Dum ista ipsi suadere niteretur, Hyrcanus ejus sermonibus non auscultabat: cum vero pertinacia muliebri ipsa uteretur; & nec die nec nocte cessaret, sed de istis continuo & de insidiis ipsis ab Herode structis verba faceret,

Per Dositheum ea de re literas mittit.

tandem ei persuadetur ut cuidam Dositheo literas daret, in quibus statuebatur ut Arabs ei mitteret equites, à quibus reciperetur & usque ad lacum Asphaltiten deduceretur, qui à finibus Hierosolymitanis abest trecentis stadiis. Dositheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipsum tum Alexandram colebat, neque non minimas causas Herodem odio prosequendi habebat. nam & consanguineus erat Josephi ab Herode occisi, & eorum frater quos Antonius antea Tyri interfecerat. tamen istis non inductus erat, ut fidelem Hyrcano se ministrum præstaret: sed cum pluris fecerit quæ à rege speraret quam quæ ab illo, literas Herodi tradidit.

Dosithei perfidia.

Atque ille laudata ejus benevolentia, ei hoc insuper officium injunxit, ut clausas signatasque literas Malcho redderet, literasque vicissim ab illo acciperet. nam sua maxime interesse, ut ejus quoque animum cognosceret. Cum autem ista libenter fecisset Dositheus, rescripsit Arabs, se Hyrcanum ejusque comites omnes, atque adeo quicunque ab eo starent Judæos *non gravatim* recipere, & homines missurum qui eos tuto perducerent, neque ulla in parte illius postulatis defuturum. Postquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum è vestigio accersit, & de factis inter eum & Malchum pactionibus interrogabat. Quod cum ille negasset, literas in concilio ostendit, & Hyrcanum

Hyrcanus occiditur.

protinus interfici jussit.

Alia de Hyrcano narratio.

3. Atque hæc ita scribimus, ut in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non convenit ita se rem habuisse. Non enim ob hujusmodi quid Herodem, sed magis ex insidiis accusationem adversus Hyrcanum instituisse existimant, atque ita illum occidisse. nam sic scribunt. Quæsivisse in convivio quodam (nullam dando suspicionem) ab Hyrcano, ecquid literarum à Malcho accepisset: illumque literas in quibus ab illo salutaretur, accepisse confessum. atque Herodem rursus interrogasse, ecquod donum accepisset: cumque respondisset, nullum nisi quatuor jumenta ab eo missa quibus vectaretur, illud *regem* corruptelam & proditionem interpretatum, eum ad supplicium duci imperasse. Atqui nullius culpæ affinem

παρ' [q] ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ἀπραγμοσύνῃ τρόπῳ, καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν, ὑπὲρ νεωτέρων ἀπτόμενος, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ ὁπωσοῦν [r] ἐκείνῳ γινόμενον ἀγαπήσειν. φιλόνεικος δ' ἦν Ἀλεξάνδρα, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν Ἡρῴδου ὠμότητα εἰς [s] αὐτὸ οἶκον, [t] ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐτῆς ἐλπίδας, ἠξίου τε πρὸς τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τῶν [u] Ἀραβίων ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτὸς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. διαπεμψαμένων γὰρ εἰ τὰ [x] περὶ Ἡρῴδου ἔτως χωρήσειεν, ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρι, αὐτὸς ἔσεσθαι τὸν ἐκείνου ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τοῦ ὄχλου. ταῦτα πιθόμενος, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους· φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μηδ' ἡμέραν ἀπολήγουσης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων [y] τοῦ Ἡρῴδου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι [z] Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ συντάξαι πέμψειν αὐτῷ τοὺς Ἄραβας τοὺς ἀναληψομένους [a] διακοσίους ἱππέας ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν [b] ὁρῶν, σταδίους τριακοσίους. ἐπίστευε δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντος αὐτὸν εἰς τὸν Ἀλεξάνδραν, καὶ τὸ πρὸς Ἡρῴδην [c] δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντι. ἰωσήπου τε γὰρ ὃν ἐκεῖνος ἀνηρήκει συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν [d] ἐπήγαγε ταῦτα τῷ Δοσίθεον Ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γνῶναι· προθυμήσας δὲ τὰ ἐκείνου πρὸς ἐκεῖνον βασιλεύοντος ἐλπίδας, ἀπέδωσιν Ἡρῴδῃ τῷ ἀπιστοτάτῳ. ὁ δὲ τὴν εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι δὲ τοῦτο [e] προσυπουργήσας παρεκελεύετο, πλέξαντα τῷ ἀπιστοτάτῳ δὲ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τῷ ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ Δοσίθεος προθύμως ὑπουργήσας, ὁ μὲν Ἄραψ [f] ἀντεπέστειλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέχεσθαι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, [g] ἢ καὶ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δυνάμιν τε [h] πέμψειν τῷ μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κωλύσουσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδεήσειν ὧν ἠξίου. ὡς δὲ καὶ ταῦτα Ἡρῴδης ἐδέξατο τῷ ἀπιστοτάτῳ [i] εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ τῶν γνωμένων αὐτῷ συμβολῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. [k] ἐρυθριάσαντος δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ [l] διεχειρότονησε τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρῴδου φερομένοις. τοῖς δ' ἄλλοις ἃ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸ γὰρ Ἡρῴδου οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκεῖν, ἀλλ' [k] ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν [l] ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸ [m] αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ ὧδε. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας [n] ἐνδιδόντα, λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὸ μὲν ὁμολογῆσαι προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸ δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι· τοῦ δ' μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τινας ἐκπέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα ἐπιβουλῆς καὶ προδοσίας, [o] ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα.

πτωμη-

q Ἐκείνων.] Ἐκείνου *Busb.*

r Ἐκείνῳ γινόμενον ἠγαπηκέναι.] Ἐκείνης ἡγούμενον *Hen.* (*L. B.*) & *Vat.*

s Αὐτὸ οἶκον] Αὐτῶν *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Vat.*

t Ἀλλὰ προλαβεῖν] Ἀλλὰ προσλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐθις ἐλπίδας δίξασθαί τε αὐτὸν καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν ἠξίου τὸν *Vat.*

u Ἀραβίων] *L. B.* Ἀραβιαρχίων.

x Περὶ Ἡρῴδου] Περὶ Ἡρῴδου *Hen.* & *Vat.*

y Δοσιθέῳ τινὶ] Δωσιθέῳ *Hen.*

z Ὀρῶν,] Ὀρῶν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

a Δυσνοίας δὲ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος.] Δυσνοίας δὲ μικρᾶς *Busb.* & *Hen.*

b Ἐπήγαγε ταῦτα] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀπήγαγε in *Editis Aliisque.*

c Προσυπουργῆσαι παρεκελεύετο,] Προσυπουργήσει *Busb.* & *Vat.*

d Ἀντεπέστειλεν αὐτόν] Ἀντεπιστελλειν *Hen.* & *Zonar.*

e Ἢ καὶ Ἰουδαίων] Vocula ἢ abest *Hen.*

f Πέμψειν τῷ] Πέμπειν *Hen.* quod sane mallem, nisi è mox præc. cum *Zonara* δίξασθαι legatur.

g Εὐθὺς μεταπέμπεται] Illud αὐθὺς è *Codd. Busb. Hen.* & *Epiphan.*

h Ἀρνησαμένου —— ἄνδρα.] Conf. infr. c. 7. §. 4. SPANH.

i Διεχειρότονησε τὸν ἄνδρα.] Διεχείσατο *Hen.*

k Ἐξ ἐπιβουλῆς] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐξ deest *cæteris.*

l Ἐπαγαγόντα,] Ἐπάγοντα *Busb.* & *Vat.*

m Αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι.] Αὐτῷ *Vat.*

n Ἐνδιδόντα,] *L. B.* ἐνδόντα.

o Ἀπαγαγεῖν] Ἀπάγχειν solus *Hen.* & *Lugd. Bat.*

A-

πεκμήρια ἢ ἓ μηδὲν [p] ἁμαρτόντα τοιούτῳ τέλει ὠφεῖπεν, καταλογίζονται τὴν ὀξυπείκειαν ἓ τρόπε, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσει ἢ προπετείᾳ ὀργίζειν [q] πεποιῆσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν ταύτης τὰ πλεῖστα τ κῆ τὴν διοίκησιν Ἀντιπάτρῳ ἐφειμένου. [r] τότε ἢ πλείω μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ἢ μῆ πάσης ἀσφαλείας τ Ἡρῴδην [s] ἤπιστο, διαβεβηκὼς ἢ καὶ τ Εὐφράτην, τὰς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπών, [t] ὅλως ἐπ' [v] ἐκείνῳ τε ἡγησόμενον· ἐγχειρεῖν [x] τι καὶ καινοτέρων ἄπιστον ἁπάντων ἀπιθανώτατον, καὶ ὡς ἐπὶ τ ἐκείνε φύσεως, [y] ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ἡρῴδε πλάττ.

δ'. [z] Τὸν μὲν τὸ τέλος Ὑρκανῷ συνέπεσε ἓ βίε, ποικίλαις Ϲ πολυτρόποις χρησαμένῳ τ ἐν τῷ ζῆν τύχαις. εὐθὺς μὲν [a] γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος [b] αὐτῷ τ μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καθίστας ἓ Ἰουδαίων ἔθνους, ἐπέσυν ἐννέα τὸν τιμὸν κατέσχε· διαλαβὼν ἢ τὴν βασιλείαν ἀποθανόντος τ μητρὸς οὕτω, καὶ ταύτην καταχὼν [c] τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Ἀριστοβούλε ἓ ἀδελφῆ· καταίσταται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίε, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν, [d] ἔτη τεσσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἁλοὺς ἢ τὸ δεύτερον ὑπ' Ἀντιγόνε, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, διὰ Πάρθων αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν [e] οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, διὰ τὰς ἐξ Ἡρῴδε [f] πεπεισμένας ἐλπίδας· ὧν ἁδὲν αὐτῷ κῆ πεπεδοκίαν ἀπέβη τε, πολυπαθείᾳ βίε χρησαμένῳ. [g] τὸ δυχερεστάτον ἢ, ὡς προφθάκαμεν, ἐν γήρᾳ [h] τέλος οὐκ ἀξίᾳ τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὀξυπειθὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι ἡγεμὼν καὶ τὰ πλεῖστα τ ἀρχῆς ὑπὸ διοικηταῖς ἄλλοις ἀνύειν, ἀπολυπράγμων, ἁδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ὀπίσασθαι· Ἀντίπατρῳ τε Ϲ Ἡρῴδῃ μέχρι τῆδε προελθεῖν ἐγχωρεῖ διὰ τὴν ὀξυπειθειαν τὴν ἐκείνε, κῆ τὸ πέρας ὅτε δίκαιον ὅτε εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὑρεῖν [i] τοιοῦτε τέλος.

ε'. Ὁ ἢ Ἡρῴδης, ὡς κῆ τ Ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο, σπεύδων πρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας πρεῖ τ αὐτῷ πράγματων δυνάμενον χρησιν ἐκ τ ἡγουμένης αὐτῷ πρὸς Αὐτώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὴν Ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ κωμῷ πιεσπλεμένη [k] τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ Ϲ στασιάσῃ τὰ πρεῖ τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπλεκε ἢ πάντα Φερώρα τὰδελφῷ, κῆ τὴν μητέρα Κύπρον Ϲ τὴν ἀδελφὴν κῆ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατεῖχετο· παραμελοῦντος, εἴ τι [l] πρεῖ αὐτὸν ἀκούσῃ δυσχερές, ἔχειν τ πραγμάτων. Μαριάμμην ἢ τὴν αὐτε γυναῖκα· δυνατὸν γὰρ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [m] καὶ μητέρα τὸν ἐκείνε νοιεῖσθαι τὸν αὐτὸν ἔχειν· [n] ἐν Αλεξανδρείᾳ συν Αλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεῖχε, Ἰώσηπον τ ταμίαν καὶ τ Ἰτυραῖον Σόεμον [o] ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ἡγουμένους αὐτῷ, τότε ἢ προφάσει τιμῆς φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ἦν ἢ κἀκείνοις ἐντολὴ, μαθόντας τι πρεῖ αὐτὸν δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας [p] διαχειρίσασθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύνα-

hujusmodi exitum habuisse, in argumenta afferunt, quod natura fuerit mitissimus, ut cum juvenis esset nihil audaciæ aut temeritatis præ se tulerit, ac ne tum quidem cum regno potiretur, sed in eo pleraque omnia administranda Antipatro permiserit. Accedit quod tunc quidem ætatis annum octogesimum excesserit, noveritque res regni Herodi omnino in tuto esse, quin & Euphratem transierat, relictis qui trans amnem eum in summo honore habuerant, atque semet ejus potestati subjecturus: adeoque maxime omnium incredibile esse, & ejus ab ingenio alienum ut aliquid moliretur, novisque rebus studeret; potiusque ista ab Herode conficta videri.

4. Hyrcano quidem contigit ut hoc modo vitam finiret, diversas dum viveret & multiplices calamitates expertus. Nam, statim quidem ut mater ejus Alexandra regnare cœpit, pontifex Judæorum gentis factus per novem annos eum honorem obtinuit: matreque defuncta cum imperium suscepisset, illudque tribus mensibus tenuisset, eo excidit à fratre Aristobulo ejecto. restituitur autem à Pompejo, receptisque omnibus honoribus, annos quadraginta in iis permansit: iterumque illis ab Antigono privatus, & corporis mutilationem passus, in captivitate apud Parthos degebat. atque inde aliquanto post tempore domum reversus est, spe inductus quam ei fecerat Herodes: nihil tamen eorum quæ speraverat feliciter ei cecidit, multis vitæ incommodis conflictato. quodque gravissimum est, ut modo diximus, in *summa* senectute exitum indignum habuit. Nam mitis fuisse videtur & moderatus in omnibus, imperiumque maxima ex parte per alios administrabat, à negotiis aversus, regnandique artium imperitus: fiebatque ut Antipater & Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo usque processerint; atque ad extremum coactus est ab illis contra jus ac fas hujusmodi mortem oppetere. *Varia Hyrcani fortuna.*

5. Cæterum Herodes, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans, nihilque boni habens quod de rebus suis speraret propter suam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem suspicabatur, ne per occasionem populum ad rebellionem pelliceret, & in regni rebus seditionem suscitaret. Itaque omnia Pheroræ fratri suo mandat, & Cyprum matrem & sororem & liberos omnes apud Masada collocat: dato *fratri* in mandatis, ut si quid durius sibi accidisse fando audiverit, negotia tueretur. Mariamnen vero uxorem (nam fieri non poterat, ut, dum adeo à sorore & matre ipsius *regis* dissideret, una cum illis degeret) in Alexandrio cum Alexandra ejus matre collocavit, relictis, qui eas curarent & attenderent, Josepho quæstore & Soëmo Ituræo, viris ab initio quidem ei fidissimis, tunc vero honoris specie ad mulieres custodiendas adhibitis. Verum & illis præceptum erat, ut si quid *mali* gravioris de ipso intellexissent, statim ambas necarent, regnumque suis filiis una cum fratre *Herodis ad Augustum properantis mandata de Mariamne uxore.*

---

p Ἁμαρτόντα τοιούτῳ] Ita *Busb.* & *Hen.* ἁμαρτῶντα in *reliquis*.

q Πεποιῆσθαι,] Ποιῆσθαι *Hen.*

r Τότε —— γεγονὼς] Τότε ἢ ἐνὸς πλείω ἢ ὀγδοήκοντα *Hen.* & *Busb.* tamen non ita *Epiphan.* HUDS. Ὀγδοήκοντα πρὸ ἑνὸς seu LXXXI. annos Hyrcano tribuit Zonaras p. 231. D. SPANH.

s Ἠπίστατο,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπίστατο in *Editis*.

t Ὅλως] *L. B.* ὡς ὅλῳ.

v Ἐκείνῳ τε ἡγησόμενον·] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐκεῖνοι *Bas.* ἐκείνων *Gen. Alii*que.

x Τι] *L. B.* ἓν τι.

y Ἀλλὰ ταῦτα] Διὰ ταῦτα κῆ πλείω ἕτερα σκῆψιν Ἡρῴδη τὸ κῆ Ὑρκανὸν ἐκείνην ἡμέραν *Busb.*

z Τῶτο —— βίε,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 22. §. 1. SPANH.

a Γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος] Illud γὰρ è *Cod.* (*Lugd. Bat.* quoque) *Hen.*

b Αὐτῷ τ μητρὸς Αλεξάνδρας,] Ita *Bas.* in *plerisque aliis* αὐτῶ.

c Τρεῖς μῆνας,] Τρεῖς ἑπιαυτὸς vel τρία ἔτη forsan scribendum, ut monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 229. *Edit. Lond.*

d Ετη τεσσαράκοντα] Ετη κγ'. pro ἔτη μ'. rescribi debere censet *Scaliger* in *Animadversionibus Eusebianis*, p. 118.

e Οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ,] *Al.* οἰκείαν. atque ita *Coccejus. L. B.* οἰκείας.

f Πεφρονημένας ἐλπίδας·] Πεφρεπομένας *Hen.*

g Τὸ δυχερέστατον ἢ,] Ita *Gall.* antea erat τῷ δυχερέστατον.

h Τέλος οὐκ ἀξίᾳ τυχεῖν.] Τέλος οὐκ ἀξίᾳ τότε τυχεῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

i Τοιοῦτε τέλος.] Mallem τοιῦτο τέλος.

k Τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ] Τὸ, τε πλῆθος *Hen.*

l Περὶ αὐτῦ ἀκούσῃ δυσχερές,] Περὶ αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* dein ἀκούσαι *Hen. Busb.* & *Vat.*

m Καὶ μητέρα τὸν ἐκείνε] Καὶ τὸν μητέρα ἐκείνε *Hen.* & *Vat.*

n Ἐν Αλεξανδρείᾳ —— Διαπρεῖν.] Eadem *Zonaras*, & iisdem verbis. p. 279. A. SPANH.

o Ἐπ' αὐτῷ καταλιπών,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Vat.* ἐπ' αὐτῶ in *Editis Aliisque*.

p Διαχειρίσασθαι,] Μεταχειρίσασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

tre pro viribus conſervarent.

X. *Herodes, cum in Cæſaris conſpectum veniſſet, diadema deponit.*

6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Cæſarem. atque ubi in urbem pervenit, diadema depoſuit, cætero apparatu ne minimum quidem mutato. Poſtquam vero in ejus conſpectum colloquiumque veniſſet, multo magis animi ſui magnitudinem oſtendit, neque ad ſupplicationes (ut par erat in hujuſmodi rebus) verſus, neque preces ullas adhibens, ut errati veniam impetraret; ſed impune factorum rationem reddens. Nam Cæſari dicebat, "& amicitiam ſibi maximam "cum Antonio fuiſſe, ſeque omnia pro virili præ- "ſtitiſſe, ut ſumma rerum penes illum eſſet, armis "tamen cum non adjuviſſe, quod tum bello Ara- "bico diſtineretur, ſed tantum ei pecuniam fru- "mentumque ſuppeditaſſe. nec tamen ſe hac in "parte officio ſuo ſatisfeciſſe. Qui enim ſe *amicum* "amicum eſſe profitetur, ſibique conſcius eſt il- "lum de ſe bene meruiſſe, debet ad vitam non mi- "nus ac opes profundendam omne cum eo diſcri- "men adire. ex quibus licet ipſe minus quam "oportebat ei reddiderit; hoc tamen ſe præclare "feciſſe ſibi perſuaſiſſimum eſſe, quod cum pugna "Actiaca victum non deſeruerit; neque fortuna "jam plane mutata, ad ſpes novas ſe tranſtulerit, "ſed quamvis pro auxiliatore ſatis idoneo ſeſe non "geſſerit, conſiliarium tamen Antonio optimum "ſemet probaverit, ut qui unicam ſalutis viam ra- "tionemque ſibi omnia ſalva conſervandi ei oſten- "derit, nempe ut Cleopatram interficeret: ipſa "enim perempta ſibi rerum potiundi ſpem ſubeſ- "ſe, atque illi facilius eſſe gratiam à te inire quam "inimicitias tecum habere. Quæ cum ille nulla- "tenus ſecum reputaſſet, temerarium conſilium "meo prætulit, quod ſibi in damnum tibi in com- "modum ceſſit. Nunc igitur ſi Antonio ſubiratus "me *hoc crimine* condemnaveris, quod huic adeo "ſtuduerim, confitentem habes reum, neque me "pigebit coram dicere, quanto illum amore pro- "ſequutus ſim. Sin vero, commutata perſona, re- "quiras qui vir ſim erga beneficos, qualiſque ami- "cus, licebit tibi ex præteritis edocto nos *optime* "cognoſcere. Mutato enim nomine, erit nihilo- "minus ut amicitiæ noſtræ firmitudinem alteri "approbemus.

Magna cum fiducia Cæſarem alloquitur.

Herodes ab Auguſto Cæſare regnum obtinet.

7. Cum iſta diceret, & quo eſſet animo ingenuo ei oſtenderet, non mediocriter Cæſarem allexit, virum generoſum & magnificum; ita ut illa ex quibus accuſatio inſtitueretur benevolentiam ei conciliaverint. Et tunc ei diadema rurſus impoſuit, eumque monuit ut ſibi non minus amicus eſſet quam ante fuiſſet Antonio, atque ei maximos honores habuit, addens Quintum Didium ad ſe ſcripſiſſe, Herodem omni ſtudio ſibi opem tuliſſe in negotio gladiatorum. Cum tam benigne exceptus eſſet, atque ex inſperato videret regnum rurſus ab integro ſibi magis confirmatum, tam dona-

μιν τοῖς παρὰ αὐτοῦ σοὶ [q] ταδελφῷ φερώρα διατηρεῖν.

ς'. [r] Ταῦτα ἐντελάμενος, εἰς Ρόδον ἠπείγετο Καίσαρι συντυχεῖν. καὶ πρὸ μὲν καταπλεύσεν εἰς τὴν [s] πόλιν, ἀφῆκε μὲν τὸ διάδημα, καὶ δ' ἄλλα ὡς αὐτὸν ἀξιώματος [t] οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτε δὲ καὶ κοινωνήσας λόγου καὶ τῆς συντυχίας ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον καὶ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὥστ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὑπὶ τοιούτοις τραπόμενος, ὥστε δεήσειν τινὰ συγγνώμης, ὡς ἐφ' [v] ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς ἃ [x] ἀνυπολήπτως. [y] ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, "καὶ φιλίαν "αὐτῷ μεγίστην γνώσῃ πρὸς Αντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι "καὶ [z] καὶ τῶν δυνάμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γνώσῃ) τὰ πράγμα- "τα· βραδείας μὲν ἀποκοινωνήσεις καὶ ἀθυμίας τοῦ Αρά- "βων, πέμψας ἃ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ παντὸς "εἶναι μετριώτερα τῶν ὑπερβαλλόντων αὐτῷ γνώσῃ. τὸ γὰρ ὁ- "μολογῆσθαι μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτῃ δ' ἐκείνου ἐ- "πισάμενον, παντὶ μέρει ἐκ ψυχῆς ἐκ σώματος ἐκ πε- "ρουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ κα- "λῶς εἶχεν ἀναφορεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωιδέναι κα- "λῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τὴν ἐν Ακτίῳ "μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλεῖν τὴν ἐλπίδα φα- "νερῶς ἤδη [a] μεταβαινούσης τὴν τύχης, φυλάξαι δ' αὐ- "τὸν εἰ καὶ μὴ σωαγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ [b] σύμ- "βουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν καὶ καὶ "σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν, [c] ὑπο- "δεικνύτα Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· [d] προαιρημένης "γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπῆναι, "καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον εὑρίσκεσθαι τῶν ἔχθρας. "ὧν ἕδεν ἐκεῖνος ξυνοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, "συμφερόντως δὲ σοὶ προετίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν "εἰ μὲν τῇ πρὸς Αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν "προθυμίαν, σὺν ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, "δεῖ δ' ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ἐκ "τοῦ φανεροῦ λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τίς "εἰμὶ πρὸς τὸς εὐεργέτας, καὶ πῖος φίλος ἐξετά- "ζοις, [e] ἔσῃ σοι πεῖρα τῶν ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εὐσέ- "βειαν. τοῦ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγέντος, ἕδεν ἔλατ- "τον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυ- "νήσεται.

ζ'. Τοιαῦτα λέγων, καὶ [f] παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπεστάσατο τὸν Καίσαρα, φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρόν· ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύστασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε [g] διάδημα πάλιν ἐπεκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ, περιρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἢ περὶ τὸν Αντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς. πυθόμενος ὅτι [h] Κόιντος Δίδιος γράψειεν, [i] ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τὰς [k] μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ηρώδην. τοσαύτης ἐπιδοχῆς [l] ἀξιώμενος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ

q Ταδιλφῷ Φερώρα διατηρεῖν.] Conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 2. SPANH.

r Ταῦτα ἐντελάμενος,] Ταύτας δὲ τὰς ἐντολὰς αὐτὸς εἰς Ρόδον *Busb.* & *Hen.* atque ita forſan *Epiphan.*

s Πόλιν,] Πόλις de Roma *Zonaras* p. 239. εἰς Ρόδον ἐπείγετο πρὸς τὸν Καίσαρα· Καταπλεύσας δὲ &c. nempe εἰς τὴν πόλιν, & quod malè ibi expreſſit Zonaræ Interpres. SPANH.

t Οὐδὲν ὑφεικώς.] Οὐδὲν ὑφῆκεν, ἀλλ' ὅτε καὶ καινολογῆσαι λόγου *Busb.*

v Ἁμαρτήμασιν,] Ημαρτημένοις *Busb.* & *Hen.*

x Ανυπολήπτως.] Forte ἀντιλήπτως. COCC.

y Ἔλεγε —— γνώσθαι] Herodis Oratio ad Cæſarem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 1. & ſeq. SPANH.

z Κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου] Κατὰ τὴν αὐτῶν δύναμιν *Hen.* ut & *Vat.* qui (cum *Lugd. Bat.*) mox habet ἐπ' ἐκείνῳ.

a Μεταβαινούσης τὴν τύχης,] Μεταβαινούσης καὶ τὴν τύχης *Vat.*

b Σύμβουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ,] Σύμβουλόν γε δεξιώτατον *Vat.*

c Ὑποδεικνύτα Κλεοπάτραν] Ita cum *Cod. Vat.* ὑποδεικνύτα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Baſ.* & *Hen.* προδεικνύτα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Gen.* HUDS. Eadem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 1. SPANH.

d Προαιρημένης γὰρ ἐκείνης,] Περὶς αἱρημένης in *Editis.* προηρημένης *Vat.* Levicula cum mutatione legendum cenſui προαιρημένης. id quod me monuit Cl. *Louthius.*

e Ἔσῃ σοι πεῖρα] Ἐνεσῇ σοι *Vat.*

f Παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων] Ἐν ἅπασι *Busb.* παρέπαιον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Διάδημα πάλιν ἐπεκαθίσησιν αὐτῷ,] Conf. ſup. lib. 14. c. 14. §. 5. SPANH.

h Κόιντος Δίδιος] Ita & hic loci & libro 1. *de Bello Jud.* reſcripſi ex *Dione* p. 447. cum aſſenſu virorum Clariſſimorum, *Caſauboni*, *Uſſerii*, *Pagi*, invito tamen *Montacutio*, qui (in *Exercitationibus*, p. 347.) utroque in loco Βεττίδιος malit. Antea editum erat Καπίδιος, pro quo Ταΐδιος vel Ταϊδιος in *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

i Ἁπάσῃ προθυμίᾳ] Ἐν ἁπάσῃ προθυμίᾳ *Vat.*

k Μονομάχους] Μονομάχους pro μονάρχας (*L. B.* μανάρχους) ſubſtitui ex libro 1. *de Bello Jud.* atque ita plane legendum eſſe monuerunt Viri jam laudati, *Caſaubonus* adv. *Baronium*, p. 135. *Edit. Lond. Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 477. *Edit. Lond.* & *Pagi* in *Apparatu* ad *Baronium*, p. 24. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

l Ἀξιώμενος] Ηξιωμένου *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Vat.*

Ex-

ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσῃ Καίσαρ☉, καὶ δόγμασι Ρωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπεραγματεύσατο, παρέπεμψεν [m] ἐπ' Αἴγυπτον Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ᾐτεῖτο δὲ καὶ τῶν Αντωνίῳ συνήθων [n] Αλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος Καίσαρος. [o] ἐπανιὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ προσεπικτώμενος. [p] εὐθὺς μὲν οὖν τῇ τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον [q] εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ παρὼν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι [r] πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ· παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ὑπηρεσίων ἀφθονίαν. καὶ τοῖς εὐνοστάτοις ἐξηπάζετο, πάς τε δυνάμεις [s] ἐκπάπτοντος [t] συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους [u] ἀνδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ [x] πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ τὴν [y] ἄνυδρον διερχομένοις, τὴν τῶν ἐπηλύδων χορηγίαν, ὡς μήτε οἶνος, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώτῃς, ὑστερῆσαι. αὐτόν γε μὴν Καίσαρα πολλοῦ ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο· καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν, ὅτι ἡ βασιλείας ἧς [z] ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ [a] λαμπρότερα τὰ τῆς ὑπαρχίας ἐνδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑπισχνίζη, καὶ πλεῖστον ὠνέγκατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων [b] ἀδένος τὰς ὑπηρεσίας ἧττον ἐφάνη.

tione Cæſaris, quam Romanorum ſenatuſconſulto, quod ad majorem certitudinem curavit obtinendum, Cæſarem in Ægyptum *proficiſcentem* deduxit, eumque & ejus amicos ſupra vires muneratus eſt, ſeſe quam potuit magnificentiſſime gerens. Quin & petebat, ne quid Alexander, qui fuerat ex familiaribus Antonio, gravius pateretur: ſed illud quidem non impetravit, impediente Cæſarem jurejurando. Rurſus autem in Judæam ſe recepit, majore cum honore & fiducia; eoſque qui contraria exſpectaverant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate majorem ſemper ex periculis ſplendorem ſibi acquireret. Et quidem continuò Cæſarem ut acciperet operam dedit, qui à Syria invaſurus erat in Ægyptum. Atque ubi ille advenit, apud Ptolemaïdem eum omni regio apparatu excepit: inſuper & exercitui ejus lautia dedit, magnamque rerum neceſſariarum copiam. quo factum eſt ut inter fidiſſimos *poſtea* haberetur, una cum eo obequitans dum milites ordinaret & luſtraret, ipſumque & amicos ejus excipiens centum & quinquaquaginta viris *comitatus*, qui ad miniſteria ſplendidiſſima & ſumptuoſiſſima omnes exercitati erant. Qnin & ipſos per eam regionem tranſeuntes quæ caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, munivit, ut nec vino, nec aqua, quæ tum magis neceſſaria erat militibus, caruerint. immo Cæſari octingenta talenta donavit, fecitque ut omnes exiſtimarent, quod majorem in modum & luculentius quam regni facultates ferebant omnia ſuppeditarit. atque inde fiebat ut eo magis illis de ſua benevolentia ſtudioque perſuaderetur; atque ei plurimum profuit, quod ad temporis neceſſitatem magnanimitatem ſuam accommodaverit. Ille etiam, cum iterum ex Ægypto redirent, officia prioribus non minora præſtitit.

Cæſarem magnis muneribus donatum in Ægyptum deducit.

Poſtea Cæſarem ejuſque exercitum honorifice excipit.

Cæſarem DCCC. *talentis donat.*

m Επ' Αἰγύπτῳ Καίσαρα,] *Al.* (ut & *L. B.*) ἐπ' Αἴγυπτον.

n Αλίξανδρον,] Αλίξας ὁ Λαοδικεὺς dicitur *Plutarcho* in *Antonio*, p. 949. Verum Αλίξας & Αλίξανδρος idem nomen, ut pluribus oſtendit *Grotius* ad cap. 1. *D. Lucæ*. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

o Επανὶὼν δὲ πάλιν] Ita *Busb.* & *Hen.* perperam *ἐπανεὶη* in *Editis Aliiſque*.

p Εὐθὺς μὲν οὖν] Εὐθὺς ὧν *Hen.*

q Εἰσβαλεῖν μέλλοντος.] Εμβαλεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ·] Πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ (præter *Lugd. Bat.*) *Hen.*

s Εκπάπτοντος] An ἐξελάζοντος prout in *de Bello*?

t Συνιππαζόμενος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. *συνιππάσατο τοσουμένῳ δὲ Πτολεμαΐδα τὰς δυνάμεις ἐξέτασεν.* SPANH.

u Ανδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,] *Epiphanius* vertit, *in* CL. *domibus ornatis cum amicis ſuſcepit*, ac ſi legiſſet *ἀνδρῶσιν*.

x Πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις.] Ita *Hen.* πλούτων in *reliquis*.

y Ανυδρον διερχομένοις,] Iterum cum *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) *ἀνυδρίαν* in *ceteris*.

z Ετυχε πολὺ] Εἶχε pro ἔτυχε *Hen.* & *Vat.*

a Λαμπρότερα] Λαμπρότερα τὰς ὑπαρχίας ἐπιδείκνυτο *Hen.*

b Οὐδένος τὰς ὑπηρεσίας] Οὐδὲν εἰς τὰς ὑπαρχίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

c Τὴν τε γυναῖκα] Sic *MSS.* τὴν γυναῖκα in *Editis*.

d Γ' ᾗ ὑποπτον,] Ita *Lugd. Bat.* nam *Alii* ᾗ ὑποπτον. HAV.

e Φερομένῃ] *L. B.* Φερομένῳ. Forte ἐν φερομένῳ. COCC.

f Μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων] *Al.* μηδ' ἑνός.

g Γινομένῳ,] *L. B.* γινομένου.

h Βιώσεσθαι δ' αὐτὸν ἐχυρὰν·] Βιώσασθαι *Busb.*

i Κατὰ μὲν] *L. B.* καὶ τὰ μὲν.

k Ενετείλατο παρεῖς.] Ita *Hen.* ἐνετείλατο παρεὶς in *ceteris*.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ηρώδης Σόεμον ὁ Μαριάμνῃ ἀπέκτεινεν· ἔπεμπε Αλεξάνδραν, καὶ Κοστόβαρον, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, τέλος δὲ τοὺς Βάβα υἱούς.

Τότε μέντοι ἡμέρου ἐν τῇ βασιλείᾳ, πεπερασμένῃ αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχοντος [c] τὴν τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης Αλεξάνδραν. οἰηθεῖσαι γὰρ, ὅπερ γ' [d] ἦν ὑποπτον, οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταπεφεύγειν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς [e] φρουρὸν, [f] μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μηδ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἥ τε Μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ [g] ἡμένην, ἀπάτην ὑπελάμβανεν· ἤχθητο δὴ τῷ μηδ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα ἔχειν [h] βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχυρὰν· καὶ τοὺς Ιωσήπῳ δορυφόρους ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη λόγῳ θεραπείας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν Σόεμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ὑπισχνουμένη. Σόεμος δὴ [i] καὶ μὲν τοὺς δεσμοὺς πιστὸς ἦν, ὅθεν ὧν Ηρώδης [k] ἐνετείλατο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπευόντων αὐ-

CAP VII.

Quomodo Herodes Soëmum & Mariamnen interfecit: deinde Alexandram, & Coſtobarum, & amicos ejus maxime neceſſarios, tandemque Babæ filios.

TUnc vero in regnum reverſus, domum ſuam turbatam offendit, uxoremque Mariamnen & illius matrem Alexandram male compoſitas. ratæ enim, id quod ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita ut & nihil rerum alienarum ſuarumve in ſua poteſtate haberent, ægerrime *id* ferebant: & Mariamne regis amorem, ipſius præſertim commodo ſimulatum, fallaciam eſſe exiſtimabat. Illam autem *vehementer* angebat, quod per eum ſteterit, quo minus, ſi quid gravius pateretur, ipſi vitæ ſpes ſupereſſet: ſibique in memoriam revocabat quæ mandata erant Joſepho, ita ut cuſtodes modis omnibus demereri ſtuderet, & in primis Soëmum, gnara ejus in manu eſſe omnia. Ab initio quidem Soëmus fidus erat, ita ut nihil eorum omiſerit quæ præceperat Herodes. Cum autem mulieres ſtudioſius eum blandis ſermonibus & muneribus de-

Mariamne & Alexandra infenſa Herodi.

Soëmus ad Herodis mandata enunciandæ adductus.

mu-

Επι-

mulcerent, paulatim victus cedebat, & ad extremum omnia regis mandata expoſuit: præſertim quod non ſperaret eum cum eadem poteſtate reverſurum. quamobrem, ut qui magis periculum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in animum induxit, quas veriſimile erat ſuam retenturas eſſe dignitatem, immo & majorem gratiam ſibi referendi poteſtatem habere, cum illa vel regnatura vel regnanti proxima futura eſſet. nec tamen minorem ſpem concipiebat, ſi Herodes, rebus ex ſententia confectis, rediret, ut qui uxoris voluntati nihil contradicere potuerit. nam ſciebat regem Mariamnes amore juſto vehementius ardere. His inductus *regis* mandata enunciavit. At Mariamne ægre admodum accepit, nova ſibi ſemper alia ex aliis ab Herode naſci pericula: idque iniquo animo ferebat, orans optanſque ut ille nihil æqui impetraret, quod vitam cum eo vix vitalem eſſe ſibi perſuaderet. id quod poſtea non diſſimulavit, aperte faſſa quid ipſam male haberet.

Herodes reverſus parum benigne à Mariamne excipitur.

2. At ille quidem cum *domum* revertiſſet; magna præter ſpem feliciter aſſequutus, primæ uxori, ut par erat, læta de iſtis nunciabat, ſolamque eam ex omnibus, cæteris prælatam, ex amore & more ſuo ſalutabat. Illi autem contigit, ut dum is itineris ſui ſucceſſum narrat, non magis gauderet quam mœreret, neque dolorem ſuum occultare potuit; ſed, dignitatis quippe & nobilitatis ſuæ conſcia, dum ſalutaretur ingemiſcebat, & ex narratione ejus triſtitiam magis quam lætitiam præ ſe ferebat: ut jam Herodes non tam ſuſpicionibus quam factis manifeſtis turbaretur. Angebatur enim cum videret uxorem in ſe habere odium inopinatum minimeque occultum: idcirco rem iniquiſſime tulit, & amoris impatiens, quandoque iratus erat quandoque reconciliatus, ſemperque ab uno ad alterum tranſiens in utroque varius erat & inconſtans. Atque ita in medio inter amorem & odium nutabat: & cum ſæpe eam ob ſuperbiam pœna perſequi decreverit, amore victus debilior erat quam ut mulierem *à ſe* ſummoveret. Ad ſummam, cum valde eam punire cuperet, veritus eſt ne in ſeipſum nihil tale cogitantem gravius, illâ defunctâ, animadvertat.

Odio pariter ac amore inflammatur Herodes.

Acriores ei ſtimulos ſubdunt mater ejus & ſoror.

3. Cum autem ſoror ejus & mater animum illius in Mariamnen intellexiſſent, pulcherrimam ſe occaſionem nactas exiſtimarunt ſuum in eam odium exercendi: & Herodem, dum ſermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium & obtrectationem perduci poſſet. Atqui neque ille hujuſmodi verba libenter audiebat, neque in uxorem, quaſi illis fidem haberet, aliquid ſtatuere audebat. tamen indies erat alieniore in eam animo; gliſcebatque utrinque malum, dum & illa affectum ſuum non diſſimulat, & hic amorem aſſidue convertit in odium: adeo ut jam tum fuerit in eam gravius aliquid ſtatuturus. Sed cum interea nunciaretur Cæſar victoria potitus, & mortuis Antonio & Cleopatra Ægyptum obtinuiſſe, Cæſari celeriter obviam proficiſcens domum ſuam in eo ſtatu reliquit. At diſcedenti commendavit Mariamne Soëmum, plurimumque ei debere fatebatur qui ſui ſedulo curam geſſiſſet, eique præfe-

Mortuis Antonio & Cleopatra Ægypto potitur Auguſtus.

τὸν, ἡδέως κ᾽ μικρὸν ἤδη, κ᾽ τέλ⊙ ἐξεῖπεν ἁπάσας τὰς ἐντολὰς ⊽ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἀφ᾽ ἑλπίσας αὐτὸν ἐπὶ τ αὐτῆς [l] ἐπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ κ᾽ μᾶλλον [m] ἐκφεύγων τ ἀπ᾽ αὐτῆ κίνδυνον, ἀ μικρᾷ [n] χαρίσασθαι τ γυναιξὶν ἐπελάμβανεν, αἷς ἴω εἰκὸς οὐκ ἀποτεύξασθαι ⊽ τοιούτ⊙ ἀξιώματ⊙, ἀλλὰ ⊂ πλέον εἰς τιὸ ἀμοιβὴν ἐξεῖναι, [o] βασιλεύσης ἢ ⊽ βασιλεύοντ⊙ ἀγχῦ γενησομένης. ἐπήλπιζε δ᾽ αὐτὸν οὐκ ἥττον, εἰ ⊂ πάντα κ᾽ νῦν πράξας ἐπανορθώσειν Ηρώδης, μηδὲν ὅπ τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε ἀντιπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τ πρὸς τιὸ Μαριάμμην ἔρωτα μείζονα λόγ τῷ βασιλεῖ. [p] ταῦτα τὰ [q] προσελκυσαμένα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγεῖλαι. Μαριάμμη ⊽ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τ ἐξ Ηρώδ κινδύνων ἔσοιτο· χαλεπῶς ⊽ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τ ἴσων εὐχομένη, δυσὶ πεσεῖν δ᾽ εἰ [r] τύχη τ μετ᾽ αὐτῆ βίον κρίνουσα. κ᾽ τῷ [s] διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἐπικρυψαμένη ⊽ κατ᾽ αὐτιὸ πάθος.

Β΄. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ᾽ ἐλπίδας [t] ἠτυχήκ᾽ καταπεπλευκὼς, πρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγελίζετο. μόνιον δ᾽ [v] ἐκ πάντων ἀφ᾽ τ ἔρωτα κ᾽ τιὸ ὄντως αὐτῷ σωτηρίαν ἐπιμελῶς ἠπάτιζε. τῇ δ᾽ ὅτε τὰς [x] εὐημερίας διηγεμένη χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὅτ᾽ ἐπικρύπτεσθαι τὸ πάθ⊙ δυνατὸν λιὸ. ἀλλ᾽ ὑπ᾽ [y] ἀξίας κ᾽ τ πρώτης εὐγενείας, πρὸς μὲν τὰς ἀσπασμὰς ἀνέσεσι, τοῖς ⊽ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, [z] ὡς οὐχ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ κ᾽ καταφανῆ γινόμενα τ Ηρώδιον [a] ἐπιτερπόμενον. ἡδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ πρόσχημα τ γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσ⊙ οὐκ ἀποκεκρυμμένον· ἤχθετο ⊽ τῷ πράγματι κ᾽ τ ἔρωτα φέρειν [b] ἀδυνατῶν, τ τε ὀργῆς κ᾽ τ ἀγαπήσεως οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ ⊽ ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ᾽ ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. [c] ἅτως δὴ ἐν μέσῳ ⊽ συχνὸν κ᾽ σφόδρα ἀποληφθεὶς, κ᾽ πολλάκις ἕτοιμ⊙ ὢν ἀμύνασθαι τ ὑπερηφανίας αὐτῷ, ἀφ᾽ τὸ περικατελῆφθαι τιὸ ψυχὴ ἀσθενέστερος εἰς τὸ [d] μεταστῆσαι τιὸ ἄνθρωπον ἐγένετο. πᾶ ⊽ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσαις, ἐδεδοίκ᾽ μὴ λάθῃ παρ᾽ [e] αὐτῆ μείζονα τιὸ τιμωρίαν ἀποθανόντος εἰσπραττόμενος.

Γ΄. Σωιδῦσαι ⊽ αὐτὸν ἅτως ἔχοντα πρὸς τιὸ Μαριάμμιον ἥτε ἀδελφὴ κ᾽ ἡ μήτηρ, κάλλιστον εὗρημα τ κακὸν τοῦ πρὸς ἐκείνῳ μίσους εἰληφέναι· κ᾽ διαλάλουν ἀ μικραῖς παροξυόμεναι τ Ηρώδιον ἀφορμαῖς, μῖσ⊙ ὁμῦ κ᾽ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν διαπεμέναις. ὁ δ᾽ οὔτε τ τοιούτων ἀηδῶς ἤκουε λόγων, ἅτε ὁρᾶν π κ᾽ τ γυναικὸς ὡς πεπισευκὼς ἐπεθύμει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτιὸ εἶχεν ἀεὶ, κ᾽ τὸ πάθ⊙ ἀντιξεκαίετο, τ μὲν οὐκ ἀποκρυπτομένης τιὸ ἀφόβως, ⊽ ⊽ τ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντ⊙· κἂν εὐθὺς ἐπράχθη π τ ἀνηκέστων. νυῖ ⊽ Καίσαρ⊙ ἀγγελθέντ⊙ κρατεῖν τῷ πολέμῳ, κ᾽ πεθνηκότων Αντωνίου κ᾽ Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπιγόμεν⊙ εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τιὸ οἰκίαν. ἐξιόντ᾽ ⊽ Μαριάμμη ἐπησησαμένη τ Σόημον, πολλοῦ π χάριν τ ἐπιμελείας ὡμολόγει, κ᾽ μεμεδαρχίαν αὐτῷ ⊽ ⊽

Acriores ei ſtimulos ſubdunt mater ejus & ſoror.

Mortuis Antonio & Cleopatra Ægypto potitur Auguſtus.

---

l Επισρέψειν] *L. B.* ὑποσρέφειν.

m Εκφεύγων] *L. B.* ἐκφυγὼν.

n Χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν] Χαριεῖσθαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Βασιλεύσης ἢ ⊽ βασιλεύοντ⊙] Βασιλεύσας & mox γενησομένας *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) unde aliquis (ſicuti & *Coccejus* in ora codicis ſui) forſan βασιλεύσας & γενησομένας legendum eſſe conjiceret. βασιλεύσης ⊽ βασ. *Vat.*

p Ταῦτα —— ἐξαγγεῖλαι·] *Ruſinus:* Itaque cum hujuſmodi illum fefelliſſet ſpes, ſecreta omnia indicavit. SPANH. *L. B.* ταῦτ᾽ ἦν.

q Προσελκύσαντα] Ita ex conjectura. προσελκύσαντα in *libris* omnibus, nullo plane ſenſu.

r Τύχῃ] *L. B.* τύχοι.

s Διέδειξεν] *L. B.* ⊽ ἔδειξεν.

t Ηυτυχήκ᾽] Ita *Busb.* ἀτυχήκ᾽ in *ceteris.*

v Εκ πάντων] Εκ πασῶν legiſſe videtur *Gelenius*, non item *Ruſinus* Solamque præponens omnibus. SPANH.

x Εὐημερίας] Conf. ſupr. c. 5. §. 5. SPANH.

y Αξίας κ᾽ τ πρώτης εὐγενείας.] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀδοξίας in *Editis Aliiſque.* Eſt qui legendum conjicit, ὑπ᾽ εὐδοξίας αὐτῷ κ᾽ τ πρώτης αὐτῆς εὐγενείας.

z Ως ἐχ] *L. B.* ὡς δ᾽ ἐχ.

a Επιτερφθέντα.] Επιτέρπεσθαι *Hen.*

b Αδυνατῶν,] Αδύνατ⊙ λιὸ *Hen.* & *Lugd. Bat.* ſed in marg. ἀδυνατῶν.

c Οὕτως λιὸ] *L. B.* ἅτως ὄν.

d Μεταστήσασθαι τιὸ ἄνθρωπον ἐγένετο.] Μεθεστῶσαν *Busb.* μεθήσασθαι *Hen.* & *Vat.*

e Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῆς.

ſer-

τ Βασιλέως ἐτήσαρ. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνῃ τ πρώης. Ηρώδης ὁ ἡμόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, Καίσαρί τε μ ἤδη φίλος ὄντι σωλυγχάνῃ τ παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, ἢ μεγίστων ἠξιώθη. τῶν τε γὰ Κλεοπάτρας δορυφορούντων [f] Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ καὶ τῇ βασιλείᾳ [g] Γάδαρα καὶ Ἵππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δ τ Θαλάσσῃ Γάζαν καὶ Ἄνθηδόνα καὶ Ἰόππην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἢν· καὶ τ μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθών, ὅσον ὤετο τὰ πράγματα αὐτῷ διὰ τ ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τ γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. [h] ἐρῶσα γὰ ἐδενὸς ἐλάττω τ ἰσορροπούντων ἐπιπονῇ μ δ δικαίως τ Μαριάμμης. ἡ δὲ, [i] τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν. εἶχε δέ τι ς γυναικεῖον ὁμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν [k] ἐντρυφῶσα δεδουλωμένῳ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν [l] ἄλλου αὐτῆς ὐ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκεῖνος ἐξειρωνευόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μετζόνως. ἀναφανδὸν δ [m] τὴν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσχερείᾳ διεχλεύαζε, καὶ κακῶς ἔλεγε· ὡς ἤδη τισὶν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἀσπορδον, ἐν ᾗ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἡ τε ὑποψία τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ οὗ Θοδὸν Καίσαρος Ηρώδης ὑποστρέφει. τέλεον μέντοι προοικονομούμενον ἐκ τελείου ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς [n] ἐκπεσούσης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς [o] ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὴν Μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς εἶχεν εἰς αὐτὴν ἀεί. ἡ δ' εἰσῆλθε μὲν, ὡς μὴν καὶ κατεκλίθη, [p] ἀπαξιάζοντος ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, [q] τόν τε πατέρα καὶ τ ἀδελφὸν [r] αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνης τὴν ὕβριν ἐνεγκούσης, καὶ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἐτοίμης, τ παρόντος αἰσθομένη μεῖζον ἢ ὁ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη, παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τ οἰνοχόον [s] εἰσπέμπει, κελεύσασα λέγειν, ὡς πεῖθοι Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν παρόντος καὶ πυνθάνηται τί ποτε τοῦτ' ἐστὶν, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αἰσχύνῃ δ' Μαριάμμης παρακαλυμένης. μὴ κινηθεὶς δ' [t] ὑπὸ τὸ φίλτρον, τ λόγον ἐρῶν ἐᾶν· ἀδένα γὰ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν εἰσπέμπει Σαλεξόμενον. ὁ δ' [v] πιθανὸς ἅμα καὶ μ ἀπαθὴς εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν Μαριάμμην [x] παρεχῆσθαι λέγων, ἀναπεῖσαι δ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. [y] πρὸς τοῦτο Μαριαμνηθεὶς, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δοθέν, ἃ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ [z] εἰδὼς· διὸ

cturam à rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet. Herodes vero, ubi in Ægyptum pervenit, cum Cæsare confidenter, jam ut amicus, colloquutus est, & ab eo maxima *beneficia* accepit. Nam Cæsar ei quadringentos Gallos, Cleopatræ stipatores, dono dedit, terramque ei restituit, qua propter Cleopatram mulctatus fuerat: necnon ejus regno Gadara & Hippon & Samariam addidit; & in ora maritima Gazam & Anthedona & Joppen & Stratonis turrim. *Herodis dilationem auget.*

4. Quas ille insuper res consequutus, magnificentior evasit: & Cæsarem quidem ad Antiochiam usque comitatus est. Ille vero reversus, quantum res suas prospero foris successu crescere putabat, tanto plus malorum in domesticis habebat, præsertim in re conjugali, in qua antea tam fortunatus esse videbatur. Flagraverat enim, idque merito, Mariamnes amore, non minus quam illi de quibus loquuntur historiæ. atque illa alioquin pudica, & erga eum fidelis erat: sed ingenium habebat mulierbre paulo odiosius; quippe quæ eum amore devinctum satis imperiose tractaret, atque tum quidem, non secum reputans quod in regno viveret & alterius imperio subesset, sæpe in eum petulantius se gereret, id quod ille dissimulans moderate & patienter ferebat. Deridebat etiam ipsa palam regis matrem & sororem, & de eis ob ipsarum generis obscuritatem male dicebat: adeo ut inter feminas jam *aperta* esset simultas & odium inexpiabile, & tunc etiam graviores jacerentur calumniæ. atque ea suspicio *magis magisque* fota integrum annum duravit post Herodis a Cæsare reditum. Postremo alitum diu malum erupit ex hujusmodi occasione. Cum rex *quodam die* quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro suo perpetuo in eam amore ad se vocabat. Illa vero ingressa quidem est, tamen non cum eo cubuit, sed cum hoc vellet contempsit & contumelia affecit, quasi patris ipsius fratrisque necis auctor exstitisset. Cum autem ille graviter contumeliam tulisset, & ad temerarium aliquid committendum se paravisset, Salome regis soror, majorem turbam sentiens, eò summisit regis pocillatorem à se jampridem subornatum, jussitque ut diceret, à Mariamne rogatum se ut ipsam in conficiendo regi amatorio adjuvaret. Quod si rex turbatus quæsivisset quid esset, diceret amatorium penes ipsum esse, sed se ab ea oratum ut id regi porrigeret. sin hac amatorii mentione rex non moveretur, fileret & nihil laboraret; id quidem ei nullum afferre periculum. Hunc illa ita instructum tempore ipso misit intro *cum rege* colloquuturum. Ille compositus ad fidem & cum studio ingressus, dicit, Mariamnen sibi dona dedisse, suasisseque ut regi præberet amatorium. Ad hoc commoto rege, *id* amatorium dicebat esse pharmacum quod ab ea daretur, cujus quænam vis esset nescire se: hac de causa se id *regi* indicasse, ra- *Herodes ab uxore studies magis offensus est.* *Mariamnes ingenium paulo morosius.* *Mariamne ex superbia odium sibi concitat.* *Herodi maleficia exprobras.* *Salome falsum testem contra Mariamnem subornat.*

f Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

g Γάδαρα —— πύργον.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. Verum mox Gazam etiam Costobaro datam ab Herode §. 9. seq. scribit, ubi regnum adeptus. Unde repugnantia hic à Josepho dici contendit Harduin. de Numm. Herod. p. 23; vid. & de Costobaro uno è Primatibus Idumæorum & Salomes marito *Antiq.* lib. 2. c. 17. §. 4. SPANH.

h Ἐρωτα γὰ] Ἐρωτα μ γὰ *Busb.*

i Τὰ μ ἄλλα σώφρων] Ita *MSS.* & *Zonar.* τὸ μὲν ἄλλο in *Editis.*

k Ἐντρυφῶσα δεδουλωμένῳ] Καταντρυφῶσα *Zonar.*

l Ἄλλου αὐτῆς] Sic *Busb.* & *Hen.* ἄλλων in *ceteris.*

m Τὴν τε μητέρα] Eo modo *Vat.* τὴν μητέρα in *reliquis.*

n Ἐκπεσούσης.] Ἐγκεκομμένης *Hen.*

o Ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας,] Ὡς ἀναπαύσασθαι *Hen.* & *Busb.*

p Ἀπαξιάζοντος ἐκφαυλίσασα] Ἀπαξιάζοντος (hîc absolute sumptum) non agnoscunt *Hen. Busb.* & *Vat.* Fuit cum vocum ordinem & interpunctionem mutatam esse vellem, ut esset, ὡς μὴν κατεκλίθη καὶ ἀπαξιάζοντος, ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα &c. aut hoc modo, ὡς μὴν κατεκλίθη, καὶ ἀπαξιάζοντος ἐκφ. aut demum, ὡς μὴν κατεκλίθη, καὶ ἀπαξιάζοντα ἐκφ. quo modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *festinantem eam depulit.*

q Τόν τε πατέρα καὶ τ ἀδελφὸν] Τὸν πάππον αὐτῆς habet hic *Zonaras* p. 240. A. Alexander enim Mariamnes Pater non ab Herode cæsus, sed Antiochiæ à Scipione Pompeji jussu securi percussus supr. lib. 14. c. 7. §. 4. *Patris* tamen & *fratris* habet hic etiam *Rufinus.* Hyrcanus verò ab Herode cæsus Avus Maternus Mariamnes. vid. supr. c. 6. §. 2. SPANH.

r Αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει.] Sic *MSS.* αὐτῇ perperam in *Editis.*

s Εἰσπέμπει] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐπέμπετο in *ceteris.*

t Ἐπὶ τὸ φίλτρον,] Ἐπὶ τῷ φίλτρῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* utraque lectio satis commoda.

v Πιθανὸς ἅμα] Πιθανῶς *Busb.* & *Hen.*

x Παρεχῆσθαι λέγων,] Παρεχωρεῖσθαι *Busb.*

y Πρὸς τοῦτο Μαριαμνηθεὶς] Plenius aliquanto in *Cod. Hen.* ad hunc modum, ὡς τοῦτο Μαριαμνηθεὶς, καὶ τί τὸ φίλτρον εἴη ἐρωτήσας, φάρμακον εἶπεν ὑπ' ἐκείνης δεδόσθαι. Verum cum cæteri libri una cum *Epiphanio* vulgatam lectionem tueantur, loco dimovere nolui.

z Εἰδὼς] *L. B.* εἰδέναι.

ratum id & ſibi & regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui jam ante male affectus eſſet, etiam magis exacerbatus eſt: & de ſpadone, qui erat Mariamne fidiſſimus, quæſtionem habuit ſuper pharmaco, ſciens abſque illo nihil tantum tantulumve potuiſſe fieri. At homo in anguſtias redactus, nihil eorum, propter quæ cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in ſe odium dixit à verbis profectum, quæ ei Soëmus dixiſſet. Hæc eo adhuc loquente, rex, magno clamore ſublato, dicebat, Soëmum, antea & ſibi & regno *ſuo* fideliſſimum, nunquam fuiſſe mandata enunciaturum, niſi majus ei, quam par eſſet, cum Mariamne commercium interceſſiſſet. Atque ita Soëmum quidem è veſtigio comprehendi & necari juſſit: de uxore vero judicium habuit, convocatis ſuis familiariſſimis, & accuſatione in ipſam magno ſtudio inſtituta de amatoriis & pharmacis ei per calumniam objectis. Erat autem *Herodes* in verbis intemperans, & iracundior quam eſſe in judicio deceret; tandemque ii qui aderant ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lata ſententia, & ipſi & nonnullis qui præſentes erant in mentem venit, ut non temerario illam perimerent, ſed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome ſedulo operam dedit, ut mulier de medio tolleretur: idque magis regi perſuaſit, conſulendo ut populi motus caveret, qui poſſent exiſtere, ſi ea viva conſervaretur. Atque ita quidem ad necem ducta eſt Mariamne.

Soëmum necari jubet Herodes.

Mariamne capite damnata.

5. Alexandra vero, quo loco res eſſet animadvertens, & ſibi exiguam ſpem ſupereſſe videns ne ipſa ita plecteretur ab Herode, contra quàm in ſuperiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta eſt. Ut enim ſe eorum, de quibus illa accuſaretur, inſciam eſſe oſtenderet, exſiliit foras, & omnium in præſentia filiæ conviciando, clamabat, improbam & adverſus maritum ingratam fuiſſe, & merito ei accidere quæ ejuſmodi res auſa fuiſſet. haud enim quæ oportebat retribuiſſe, de omnibus ipſis bene merito. Hæc dum inhoneſte ſimulat, & illi etiam in crines involare audet, multi quidem, ut veriſimile erat, fœdam ejus ſimulationem culpabant; maxime vero eam culpare viſa eſt illa ipſa, quæ tum mortem erat obitura. neque enim unum prorſus verbum effata, neque *vel tantillum* turbata ad matris offenſionem reſpiciebat; ſed excelſo quaſi animo ut erraverit, præſertimque manifeſtam ejus turpitudinem ſe ægre ferre monſtravit. Ipſa porro intrepida *animi* firmitate, & ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta eſt, generis ſui nobilitatem etiam in extremis, ut ab omnibus conſpiceretur, præ ſe ferens.

Alexandra indecore ſe gerit erga Mariamnen.

Mariamnes mors.

6. Atque illa quidem ita interiit, femina ad continentiam & animi magnitudinem optime comparata. ipſi tamen deerat moderatio, naturaque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulchritudine & auctoritate in congreſſibus, plus quam dici poteſt, cæteris ſuæ ætatis antecellebat: quæ potiſſima cauſa erat, quod parum admodum regi gratificaretur, minuſque jucunde cum eo viveret. Nam cum indulgenter propter amorem tractaretur, & nihil aſperius duriuſve ab eo exſpectaretur

Ejus elogium.

κὴ πεοσαγγεῖλαι τᾶτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ κὴ τῷ βασιλεῖ διᾳληφότι. τοιᾶτων ἀκόυσας ὁ Ηρώδης λόγων, κὴ πεότερον κακῶς διᾳκείμενος, ἔτι μᾶλλον [a] ἠρεθίσθη, τόν τ' εὐνοῦχον, ὃς ἦν τῇ Μαριάμμῃ πιστότατος, ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τᾶ Φαρμάκου, γινώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου ἀδύνατον ἦν ἔτι μεῖζον ἢ ἔλαττόν τι πεπρᾶχθαι. ᾠήθη δ' ἐν τῇ ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὧδεν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε· τὸ μέντοι τᾶ γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἐφη γνώσεσθαι, διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ Σόεμος αὐτῇ [b] φράσειε. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος, μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσε, φήσας, Σόεμον πιστότατον ὄντα τ ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε ἐν τῇ βασιλείᾳ καταπεφοδοῦναι τὰς ἐντολάς, εἰ μὴ ἐν ταχυτέρῳ [c] πεοελήλυθε τᾶς πεὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. κὴ τὸ μὲν Σόεμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας· τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἀπέδιδε, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, κὴ τὴν κατηγορίαν [d] ἐπηυξημένην ποιησάμενος, ὑπὲρ τε τᾶ κατὰ τὰς διᾳβολὰς φίλτρων κὴ φαρμάκων. ἦν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ, κὴ κρίσεως [e] ὀργιλώτερος· κὴ τῶν ἅτως ἐχόντων γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες, δικαίαν αὐτᾶς κατεψηφίσαντο. [f] διενεχθείσης δὲ τᾶ γνώμης, [g] ἐπεγένετο μέν τι κὴ τοῖσιν αὐτῷ τι καὶ πιστὸν τῶν παρόντων, μὴ πεοπετῶς ἅπαντας ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δὲ εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπῃνέθη δὲ [h] τᾷδε τῷ Σαλώμῃ, σκοπεῖν ποιησαμένῳ τὴν ἄνθρωπον· κὴ μᾶλλον ἔπεισεν τὸν βασιλέα, τὰς πεοφυλακὰς δι' ὅλης, εἰ ζῶσα [i] τύχοι, φυλάξαι συμβεβουλευκώς. Μαριάμμη μὲν [k] δὴ ἔτως ἤγετο τῷ ὀπὶ θανάτῳ.

ε'. Συνθεωρήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἡ Αλεξάνδρα, κὴ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχοι μὴ κὴ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ Ηρώδου τύχοι, ἑαυτὴν πεὸς τὸ πρῶτον θεράπων κὴ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. [l] βᾶλομένη γὰρ ἐμφῆναι τῷ ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα κὴ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκρατῶν, ἐβόα, κακὴν κὴ ἀχάριστον πεὸς τὸν ἄνδρα φήσασα, κὴ δίκαια πάσχειν [m] ὅτι τοιούτοις τολμήμασιν. ἃ γὰρ ἀμύητα δεόντως τῶν πάντων αὐτῶν εὐεργέτιν. ταῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀκριβῶς, κὴ τελμώσης ἐφάπτεσθαι κὴ τῶν τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς κὴ ᾠδὴ τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἦν τᾶ ἀπρεπῶς ἐκπεπτωκότος· μᾶλλον δὲ ἐπεφάνη παρ' αὐτῆς τὸ κεκαλυμένης. ἔτι γὰρ λόγον δοῦσα τῇ δεχομένῃ, ἔτι πεοσχήσασα πεὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέλειπεν· ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μᾶλλον ἄκθεσθαι πεοφανῶς ἀκριβοῦσα ἐπέφηνεν. [n] αὕτη γε μὴν ἀτενεμόω τῷ καταγέλαστι, κὴ τῇ χρόᾳ τᾶς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πεὸς τὸν θάνατον ἀπῆλθε, τὴν εὐγένειαν ὅλῃ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ἐπιθεωροῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα.

ς'. Καὶ εἴνη μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πεὸς ἐγκράτειαν κὴ πεὸς μεγαλοψυχίαν ἄμεινον γεγυμνασμένη· τὸ δ' ἐπιεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, κὴ πλέον [o] ἢ ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ πεὸς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως [p] ἢ ὡς φρονοῦσα τὰς κατ' αὐτὴν [q] ὑπερῆρε· ἥ τε πλείων ἀφορμὴ δι' μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πεὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐπεγένετο [r] ἐρωτικῇ. θεραπευομένη γὰρ διὰ τὴν ἐρωτικὴν, κὴ δυσχερὲς ὧδεν ἐξ ἐκείνου πεοσδοκῶσα, τὴν παῤῥησίαν ἀπέμειρον εἰ-

[a] Ηρεθίσθη,] *L. B.* ἀπηρεθίσθη.
[b] Φράσειε.] Ita *Busb.* & *Zonaræ* φράσῃ *Gall.* φράσαι in *Editis Aliiſque.*
[c] Πεοελελύθει] Sic *Hen.* & *Busb.* πεοελελύθη in *reliquis.*
[d] Επηυξασμένην ποιησάμενος,] Επηυξασμένης *Busb.*
[e] Οργιλώτερος·] Οργίλως κατ' αὐτῆς διέκειτο *Zonaras* p. 240. C. SPANH.
[f] Διενεχθείσης δὲ τᾶ γνώμης,] Διελεγχθείσης *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *dum hæc ſententia pronunciaretur.*
[g] Υπεγένετο μὲν] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſubvenit.* ἐπεγένετο in *cæteris.*
[h] Τᾷδε τῷ Σαλώμῃ] Τοῖς πεὶ τὴν Σ. *Hen.*
[i] Τύχη,] Τύχοι *Busb.* & *Hen.*
[k] Οὕτως ἤγετο] Illud δὴ è *Cod. Hen.* & *Epiphan.*
[l] Βυλομένη γὰρ] Βυλομένη δὲ ἐμφῆναι *Vat.* βυλομένη δὲ ἐμφῆναι in *Editis.*
[m] Επὶ τοιούτοις τολμήμασιν.] Ita in *MSS.* ἐπὶ τοῖς τοιούτοις in *Editis.*
[n] Αὕτη] *L. B.* αὐτή.
[o] Ηὲ ὡς τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον,] Illud ἢ è *MSS.*
[p] Η ὡς φρονοῦσα] *L. B.* ἢ φρονοῦσα.
[q] Υπερῆρεν·] Forte ὑπερῆρεν.
[r] Εγεγόνει.] Εγένετο *Hen.*

εἶχεν· ἡνία δ' αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὰς οἰκείας, [a] καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγων ἠξίου· καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐλθεῖν αὐτῇ φράσας τῷ τε μητρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

ζ. [b] Ἀναιρεῖσις δ' τότε μᾶλλον ἐζήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἤτως ὡς πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἀπαθὴς δι' οἶος ἂν [c] ἐκ σωφροσύνης ἦν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως· ἀλλὰ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τοῦ συμβιώσεως οὐκ [d] ἀπενικήθη μὴ θαλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει τοῖς νέμεσίν τινα [e] τοῦ τῷ Μαριάμμῃ ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλίσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρῆνος ἀχήμων, ἐπινοεῖ δὲ πᾶν εἴ τι δυναῖτο εἰς ψυχαγωγίαν, πότους τε συνουσίας αὐτῷ περαγμαλιόμενος. καὶ τούτων ἐδέν ἤρκει· τὰς οὖν διοικήσεις τοῦ τῆς βασιλείας παρητεῖτο, καὶ τοσοῦτον ἦλθεν ὑπὸ πάθους, ὥστ' αὐτὸν ἤδη τε καλεῖν τῷ Μαριάμμῃ παρασκευάζειν τοῖς ὑπηρέταις, [f] ὡς ζῶσαν ἔτι τε δυναμένῃ ὑπακούειν. ἤτως δὲ ἔχοντος, ἐπιγίνεται λοιμώδης νόσος, [g] ἣ τε τῶν ὄχλων τε καὶ φίλων τοὺς πλείους τε καὶ τιμιωτάτους διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἄπασιν [h] ὑπονοῆσαι κατὰ μικρὸν [i] τοῦ θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι, διὰ τὴν γεγενημένην παρανομίαν ἐπὶ τῇ Μαριάμμῃ. χεῖρον οὖν διετίθει καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλθόντα, καὶ θηρεύσεσι κυνηγεσίων ποίαις ἐναδημονῶν, οὐκ ἔφη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ πρὸς τὴν νόσον δυσχερεστάτην. [j] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῖσις τοῦ ἐνίοις, καὶ τὴν ἀλλοίας παραλλαγή· τε τι ἐφαρμάκων ἦν ὄφελος, τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξέλυεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγε. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπήκουσε τῇ νόσῳ, τὰ δ' ἢ καὶ τοῦ βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως ἢ κατὰ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀῤῥωστίας ἀφιέτασθαι, πάντ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς ἀφύτης ἀνατιθέντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν [k] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ [l] Σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον διωκονόμει.

η. Διατελοῦσι δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιχειρεῖ τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. [m] δύο δ' ἦν, ἐν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπερχείμενον τὸ πᾶν ἔθνος ἰσχύκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι. τὸ δὲ μὴ τοῦτο συντελεῖν ἑδενὶ Ἰουδαίων δυναῖτον, οὐδὲ ζῆν ἐπιμότερον ἂν ἀποχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας, ἣν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν ἀπὸ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσῆκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρώδου ἀποδοθῆναι παιδίοις, μὴ τὸν [n] φθῇ τις, ἐκείνου μεταλλάξαντος, ἕτερον ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥᾳθέντα μὲν γὰρ, ἑδεὶς ἀσφαλέστερον τῶν [o] οἰκείων ἀφυτηρήσει. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἀπιθανῶς ἤνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον

ret libertate usa est immoderata. Quin & ea ipsam male habebant quæ suis acciderant; atque ita omnia apud illum quemadmodum passa fuerat dicere non dubitavit: tandemque infestas sibi reddidit & matrem regis & sororem, illumque ipsum, cui unice fidebat quod non laturus esset ut gravius aliquid pateretur.

7. Illa autem perempta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, ut qui ita se haberet sicut prius narravimus. non enim à perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, ejus erga illam erat amor; sed cum primum ad insaniam usque eam deperiret, *postea*, licet liberius fidentiusque se in vitæ consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex ultione divina ob interitum Mariamnes magis adhuc cupiditate ardere videbatur: adeo ut eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consectaretur, etiam ex conviviis & conventibus, ut ejus desiderium leniret. sed istis nihil proficiebat. Quare & res regni administrare recusabat, & adeo affectu victus est, ut etiam famulis suis imperaret ut Mariamnen appellarent, quasi ea adhuc viveret & audire posset. Cum autem ita se haberet, oritur pestis, quæ tum plebejorum tum regis amicorum maximam partem sustulit, eosque quibus plurimum detulerat. id quod omnibus suspicionem fecit, divina ira id accidisse, propter illatam Mariamne injuriam. Hæc res etiam deterius regem ipsum affecit: tandemque in solitudinem egressus, & ibi per speciem venationis semet afflictans, non potuit se per aliquot dies sustinere, quin difficillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat & dolor occipitis cum mentis alienatione conjunctus; nec medicina erat ulla, quæ vel minimum ei prodesset, sed potius officeret, adeo ut tandem ejus de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis adhibitis minime cedebat, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat, quam eam ad quam morbus cogebat, omnia ei præbere censebant quæ postularet, spem salutis, in victus potestate sitæ, pene abjectam fortunæ committentes. Atque ille quidem in Samaria, Sebaste appellata, ad hunc modum ægrotabat.

Herodes ex uxoris nece perturbatus.

Pœnas ob necem Mariamnes luit Herodes.

Deo vindice oritur pestis.

Herodis morbus.

8. Alexandra autem, quæ Hierosolymis degebat, his de eo intellectis conata est urbis munitiones occupare. duæ autem erant, una quidem urbis ipsius, altera vero templi; quibus qui potiuntur, universam gentem in sua potestate habent. nam sine iis sacrificia fieri nequeunt. Judæorum autem nemo à seipso impetrare potest ut sacra non faciat; quippe quod eo sint ingenio ut mori malint, quam cultum eum omittere quem solebant Deo præstare. Alexandra igitur cum harum munitionum præsidiis colloquuta est, demonstrans eas sibi & Herodis filiis debere tradi, ne, si ille mortuus esset, alius quispiam rerum administrationem occupare anteverteret: sin convaluisset, neminem tutius eas servaturum quam ejus domesticos. Hæc verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide suâ tunc perstiterunt, quam & antea regi

Alexandra absente Herode id agit, ut arces in potestatem suam redigeret.

[a] Καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον] Additur ex *L. B.* πάντα. nihil non videlicet, & magna & parva male habuerunt irritaveruntque Mariamnes asperitatem. HAV.

[b] Ἀναιρεῖσις δ' τότε] Ἀναιρεθείσης δ' αὐτῆς *Hen.* & *Busb.*

[c] Ἐκ σωφροσύνης ἦν] Ἐκ συνηθείας ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως ἦν *Gall.*

[d] Ἀπενικήθη] *L. B.* ἀπενεμήθη.

[e] Τοῦ τῷ Μαριάμμῃ ἀπωλείας] Forte τῇ κ. M. ἀπωλείᾳ.

[f] Ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ δυναμένῃ ὑπακούειν.] Αλλοτ. lib. 1. c. 22. §. 4. ὑπὸ καταστάσεως δ' ὡς ζώσῃ προσελαλεῖτο· SPANH.

[g] Ἣ τε τῶν ——— συνιμωτάτους] Ἣ καὶ τοὺς ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων αὐτῶν τοὺς συνιμωτάτους *Hen.* & *Busb.* HUDS. *Lugd. Bat.* vulgata (ut puto) concinnius, ita scribit. Ἣ καὶ τοὺς ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τοὺς φίλων τοὺς συνιμωτάτους διέφθειρε. HAV.

[h] Ὑποπτεῦσαι κατὰ μικρὸν] Ἐξυποπτεῦσαι *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[i] Τοῦ θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι,] Ita è *Cod. Vat.* τοῦτο θεοῦ συν. in *cæteris.*

[j] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῖσις τοῦ ἐνίοις,] Eadem *Zonaras* p. 241. SPANH.

[k] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ Σεβαστῇ,] Conf. αλλοτ. lib. 1. c. 2. §. 7. & c. 21. §. 2. SPANH.

[l] Σεβαστῇ,] Id est *Augusta*, in honorem Augusti.

[m] Δύο δ' ——— ἰσχύκασι.] Duæ Arces Hierosolymis, una in Urbe circa Regiam, altera ad Templum Antonia dicta, quas qui obtinent, totius gentis Domini. Vid. infr. c. 8. §. 5. SPANH.

[n] Φθῇ τις,] *Gen.* φθῆτις· *Distingue* φθῇ τις, præveniat aliquis. SPANH.

[o] Οἰκείων ἀφυτηρήσει.] Οἰκειοτάτων *Hen.* & *Busb.*

præſtiterant, partim ob Alexandræ odium, partim quod indignum putabant de rege deſperare quamdiu ſuperſtes eſſet. Erant autem de ejus veteribus amicis: quinetiam eorum unus, *nomine* Achiabus, regis erat conſobrinus. Itaque eum continuo, nunciis miſſis, de Alexandræ inſtituto certiorem fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici juſſit: ipſe vero, poſtquam ex morbo difficulter, nec ſine magno cruciatu revaluit, adeo graviter ex animæ ſimul & corporis vexatione exacerbatus erat, ut haud ægre de iis, qui primi in ejus manus venerant, vel quavis de cauſa ſupplicium ſumeret. Quinetiam amicos ejus maxime neceſſarios interficit, Coſtobarum, & Lyſimachum, & Gadiam cognomine Antipatrum, inſuper & Doſitheum, ex hujuſmodi cauſa.

Quam ob rem Herodis juſſu interficitur.

Herodes ſævit in amicos.

Coſtobarus Idumæus Salomes maritus.

9. Erat Coſtobarus, natu Idumæus, ejus regionis facile primus dignitate, de genere ſacerdotum Coze; quem Deum exiſtimant Idumæi. Hunc Coſtobarum, poſtquam Hyrcanus eos ex patriis inſtitutis in Judæorum mores legeſque coëgerat, Herodes, regnum adeptus, Idumææ Gazæque præfectum conſtituit; eique ſororem ſuam Salomen nuptum dedit, interfecto Joſepho qui eum ante duxerat, ut *ſupra* indicavimus. Coſtobarus autem, iſta læte admodum & præter ſpem aſſequutus, felicitate *ſua* valde elatus eſt, paulatimque modum exceſſit, neque ſibi honeſtum exiſtimans imperantis Herodis juſſa facere, nec Idumæis in Judæorum poteſtate eſſe, eorumque uti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, ſignificans Idumæam ſemper majoribus ipſius Cleopatræ paruiſſe; ideoque æquum eſſe ut ea ab Antonio regionem illam poſtularet: ſe enim paratum eſſe, ſuam benevolentiam transferre ad Cleopatram. Hæc autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumæam tenere; ſed quod arbitrabatur, acciſis Herodis viribus, facile ſe poſſe gentis Idumææ dominatum adipiſci, & ad majora pervenire. Veniebat enim in majorem ſpem, occaſionem non exiguam *ut putabat* nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod divitiis abundabat, quas aſſidua quæſiverat avaritia: neque quidquam mediocre moliebatur. Et quidem Cleopatra, cum regionem iſtam ab Antonio *impenſe* flagitaſſet, eam non impetravit. Herodes autem iſta de re certior factus eſt, atque in eo erat ut Coſtobarum interficeret; ſed, ſororis & matris precibus exoratus, dimittit eum, veniamque ei dedit; ſic tamen ut eum deinceps ſuſpectum haberet propter illum conatum.

Conatur Idumææ principatum occupare.

Herodes ea de re certior factus, à matre & ſorore exoratus, ei veniam dat.

10. Aliquanto deinde poſt, cum forte inter Salomen & Coſtobarum ortum eſſet diſſidium, ea illi continuo miſit libellum ad diſſuendum matrimonium, contra quam ferunt Judæorum leges. nam viro quidem apud nos id facere licet; * neutiquam vero feminæ, quæ ſponte diſceſſerit, alteri

Diſſidium inter Coſtobarum & Salomen.

νον πιστοὶ ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμενεναν, μίσει τε τῆς Αλεξάνδρας, καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν Ηρώδην ἀπεγνωκέναι. Φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν· εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ὢν βασιλέως [k] Αχίαβος ἦν. εὐθὺς οὖν ἐξηγγελλαν πεμψάσης ἐκείνης τὴν γνώμην τῆς Αλεξάνδρας. ὁ δὴ τὴν μὲν ὀδύνην ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν· αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ ἀφεφυγὼν τὴν νόσον, [l] χαλεπῶς ἦν [m] ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος. ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσης τῆς αἰτίας [n] ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ἐπιβεβουλευκότων ἐχρῆτο. Φονεύει δὴ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, Κοστόβαρον, καὶ Λυσίμαχον, καὶ τὸν Γαδίαν καλούμενον Αντίπατρον, ἔτι δὲ Δοσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.

θ'. [o] Κοστόβαρος ἦν γένει μὲν Ιδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ [p] Κοζέ· Θεὸν δὲ τοῦτον Ιδουμαῖοι νομίζουσι. [q] Υφαιρεῖ δὴ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταβιβάσας, [r] Ηρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἄρχοντα τῆς Ιδουμαίας καὶ Γάζης ἀποδείκνυσι τὸν Κοστόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, [s] ἰούσης ἀνελὼν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. Κοστόβαρος δὴ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν, ἤρθη [t] μᾶλλον ὑπὲρ τὴν εὐτυχίαν, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, ὥθ' αὑτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος Ηρώδου τὸ προσταττόμενον ποιεῖν, ὅτε τοῖς Ιουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ιδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνου εἶναι. [v] Διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ιδουμαίαν Φάμενος ἀεὶ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγωνέναι, καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι [x] παρ' Αντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὔνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἐπαισθεῖσα δὴ ταῦτα, τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος· εἰ δὴ [y] περιαιρεθείη τῶν πλείονων Ηρώδης [z] εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὑτὸν ἄρξαι τοῦ τῶν Ιδουμαίων ἔθνους, καὶ [a] μεῖζον πράξειν. ἐλπιδίσασα γὰρ τῆς ἐλπίδος, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χώρας καὶ χρημάτων, ἃς μετὰ δολερᾶς αἰσχροκερδίας ἐπιτήδευσε, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει. Κλεοπάτρα μὲν οὖν Αντωνίῳ δεηθεῖσα τῆς χώρας ταύτης ἀπετυγχάνει. λέγονται δὲ πρὸς Ηρώδην οἱ λόγοι, καίπερ [b] ἦν ἀκριβῶς ἕτοιμος ἀκριβῆναι τὸν Κοστόβαρον, ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀφίησι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, οὐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως ἐκ τότε.

ι'. Χρόνῳ δὲ διελθόντος, [c] ἐπεὶ σωφρονεῖν τὴν Σαλώμην ἔπεισεν πρὸς Κοστόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ [d] γράμματον, ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ γὰρ τοὺς [e] Ιουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δὲ οὐδὲ ἀφεστηκυίᾳ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι,

(& *Lugd. Bat.*) ἐπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὑτὸν *Hen.*

a Μεῖζον πράξειν.] Καὶ μεῖζον αὐτὸν πράξειν *Vat.*

b Ην ἀκριβῶς ἕτοιμος τὸν Κοστόβαρον,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἦν in *reliquis.*

c Επεὶ σωφρονεῖν] Επισωφρονεῖν *v. Σ. c.* ὡς τὸν Κ. καὶ πέμπει *m. d.* αὐ. γραμματίου *Hen.* & *Busb.*

d Γραμμάτιον,] *L. B.* γραμματεῖον.

e Ιουδαίους νόμους.] Ιουδαίων *Hen.* & *Busb.*

* *Neutiquam vero femine,*] Uxori vero nullatenus *ſeparari* & ducere alium, niſi prius à marito dimittatur. *Salome* tamen non generali lege, ſed poteſtatis ſanctione connubium ſeparavit. *Epiphan.* Mulieribus tamen ne dimiſſis quidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verum illa magis ex propria licentia quam communi jure fecit divortium, *Gelen.* Quod plane (ut inquit *Seldenus* lib. 3. c. 19. *de Uxore Hebraïca*) contra inſtituta Judaïca, & ipſi *Joſepho* inauditum. & miror à viris doctiſſimis (*Joſepho Scaligero* in *Animadverſionibus* in *Euſebium*, p. 159, & *Nic. Serrario* in *Herode*, c. 17.) locum verti & intelligi juxta illud *Gelenii*. Vertendum itaque, *neutiquam vero uxori quæ ſponte abierit nubere, niſi prius à viro dimittatur. Veruntamen Salome, non lege generali* (*ſeu communi*, ſc. *Hebraïca*) *ſed tamen ea quæ auctoritatem ac vim obtinuit uſu conjugio renunciavit.*

k Αχίαβος ἦν.] Εχίαβος *Vat.* in *Epiphanii* verſione *Amabec.*

l Χαλεπῶς ἦν] Χαλεπὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

m Ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος] Τῷ ψυχῷ καὶ σώματι *Busb.*

n Ετοιμοτέρως] Ετοιμότερον *Busb.*

o Κοστόβαρος] Vid. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 24. §. 6. & ſupr. §. 3. SPANH.

p Κοζέ·] Κοζὲ Idumæorum Deus, *Goze Rufino.* SPANH.

q Υφαιρεῖ —— μεβασίσαντος,] Vid. ſup. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

r Ηρώδης —— Κοστόβαρον,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

s Ιούσης —— ἐδηλώσαμεν.] Vid. ſup. c. 3. §. 9. SPANH.

t Μᾶλλον ὑπὲρ τὴν εὐτυχίας,] Μάλα *Busb.*

v Διαπέμπεται οὖν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ διαπέμπεται πρὸς Κλ. in *reliquis.*

x Παρ' Αντωνίου τὴν χώραν·] Iterum cum *Cod. Hen.* παρ' Αντωνίῳ in *cæteris.*

y Περιαιρεθείη τῶν πλείονων Ηρώδης] Rurſus prout *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) παρεθείη in *Editis Aliiſque.* HUDS. Confer lib. VI. c. 13. §. 8. & lib. 5. *ἀλλοι.* c. 1. §. 5. SPANH.

z Εὐεπιχείρητον εἶναι] Εὐεπιχείρητον ἤδη νομίζων καθ' αὑτὸν *Vat.*

ναι, μὴ ℨ [f] πρότερον ἀνδρὸς [g] ἀφίεντ⊙. οὐ μὴν ἡ Σαλώμη [h] τ̃ ἐν γῇ νόμον, ἀλλὰ τ̃ [i] ἐπ' ἐξουσίᾳ ἑλομένη, τῷ τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τ̃ ἀδελφὸν Ηρώδην ἔλεγλε τοῦτο τ̃ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀπορῆναι τὸν ἀνδρός· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν, μετ' Αντιπάτρου καὶ Δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε ℨ λόγου, τοὺς [k] Βάβα παῖδας, ὅτι ἀφαιρώζοιντο [l] παρ' αὐτῆ χρόνον ἑαυτῶν ἤδη δώδεκα. τοῦτο γὰ εἶχεν ἔτος· [m] καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθὲν, ὥστε κινηθῆναί τι μᾶλλον ὑπὸ τῷ πεπεισθαι λόγου. τὰ γὰ περὶ τοὺς Βάβα παῖδας [n] ἐπανήδασι πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς γενομένους τῇ Αφεθέσῃ. τότε γὰ ἀφ' οὗ μῆκος ℨ χρόνου καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ἡ γὰ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ παιδῶν ἦν. Αντιγόνῳ τῷ βασιλείαν ἔχοντ⊙, Ηρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τῶν [o] Ιεροσολύμων πάλιν· ὑπὸ γὰ χρείας καὶ κακῶν [p] ὅσοι πολιορκούμενοι [q] παρέκειντο, πολεῖς ἦσαν οἱ τ̃ Ηρώδῃ ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποκείοντες ἤδη τῆς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματ⊙ οἱ τοῦ Βάβα παῖδες, καὶ πρὸς τῷ πλήθ δυνατοὶ, περὶ διεπόλουν Αντιγόνῳ, τόν τε Ηρώδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν παρῄνουν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὑπὸ τούτων ἐπλιτίνοντο. τῆς ℨ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ περιπιπτ⊙ τῶν πραγμάτων Ηρώδῃ, Κασσίαρ⊙ ἀποδειχθεὶς [r] τὰς διεξόδους ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ ἀφεπτεῖν ἐξ αὐτῆς τὸς ὑπάρχοντας τῶν πολιτῶν ἢ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, [s] εἰδὼς ὅτι ὑπολήψει καὶ πρὸ τὸς ℨ Βάβα τῷ πατρὶ πλήθ, καὶ νομίζων μέγα μέρ⊙ αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέλετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν Ηρώδῃ, διελήλυθε γὰ ἡ τῆς ἀληθείας ὑπόνοια, πιστωσάμεν⊙ ὅρκοις, ἢ μὴν εἰδέναι τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἀφεῖτο τῆς ὑποψίας. αὖθις ℨ [t] κηρύγματα ℰ μήνυτρα ℨ βασιλέως ἐκδιδόντ⊙, καὶ πάντα τρόπον ἐρευνῶντ⊙, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρν⊙ φύεσθαι, τὸ φυγεῖν τοὺς ἄνδρας [v] οὐκ ἀνυποπίμπτ⊙ αὐτῷ πεπεισμέν⊙, ἀ μόνον ὐκ τ̃ εὐνοίας, ἀλλὰ ℰ ὐκ τ̃ ἀνάγκης ἤδη ℨ λαυθάνειν αὐτὸς ἠξίωτο. [x] περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ ἀφ' τ̃ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τὰς τάπρις ὃν οἷς ἀφεῖλεσαν ἐμεμνήσθησαν, φονεύσας τε ἁ τοὺς συγκαταπαθόντας αὐτοῖς· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ̃ Τρκανῆ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν ἀσφαλεστέραν [y] αὐτῷ, μηδενὸς ὄν⊙ ἐπ' ἀξιώματ⊙ ὁμοδόξ ἔχειν τοῖς ἀφαιρουμένοις.

nubere fas est, nisi prius à marito dimittatur. Veruntamen Salome, non lege *Hebræorum* patria, sed eâ quæ tum valebat, usa, & conjugio renunciavit & ad fratrem Herodem dicebat, se propter suam in eum benevolentiam à marito discessisse: quoniam comperisset eum & Antipatrum & Dositheum novis rebus studere. Atque ad fidem sermoni faciendam mentionem injicit Babæ filiorum, quos Costobarus decimum jam annum servaverat. id quod verum erat: eaque re vehementer obstupuit rex, ejusmodi quid audiens quod nunquam suspicatus est, eoque magis commotus est, quòd res erat incredibilis. Nam quod ad Babæ liberos attinet, id aliquando agebat ut illos ultum iret, quoniam sibi infensi repugnassent: verum tum tantum jam temporis præterierat, ut eorum jam non recordaretur. Ejus autem in eos odii & inimicitiarum causa fuit hujusmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitu obsidebat Hierosolymorum urbem, & propter necessitatem & calamitates quibus obsessi premebantur, erant multi qui Herodem advocarent & spe jam in eum propenderent. Babæ autem filii (qui dignitate & gratia multum apud vulgus valerent) Antigono fideles *esse* perseverarunt, Herodemque semper culpabant, ac *cæteros* eò cohortabantur, ut regibus operam suam præstarent in tenendo principatu quem à patribus accepissent. atque illi quidem, dum & ista *magno* commodo fieri existimarent, hujusmodi rebus studuerunt. Verum urbe capta, & Herode rerum potito, Costobarus, præcludendis exitibus & urbi custodiendæ præfectus, ne cives qui fontes essent & regis adversarii evaderent; cum sciret Babæ filios esse in existimatione & honore apud universum populum, cogitaretque, si eis salutem daret, id sibi multum profuturum * ad novas res moliendas, eos subtraxit & † certis in locis abscondit. Et tunc quidem Herodi, nam id quod erat suspicatus est, jurejurando fidem fecit, se nihil quicquam de illis scire, eique suspicionem ademit. Deinde vero, cum rex per edicta indicii præmium proposuisset, & modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit: sed quòd primum inficiatus esset, si postea viri deprehenderentur non se impune laturum persuasum habens, non solum benevolentia sed necessitate tenebatur eos occultare. De istis quæ sibi nunciata erant à sorore cum rex misisset ad loca ubi esse dicebantur, & ipsos, & alios cum ipsis accusatos interfecit: ut nihil jam reliquum esset de Hyrcani *genere* & cognatione, sed regnum plane in sua potestate haberet *Herodes*, nemine jam alicujus auctoritatis superstite, qui quæ contra legem fierent impedire posset.

Salome ei repudium mittit, & accusationem instituit.

De Babæ filiis à Costobaro sublatis.

Babæ filios necari jubet Herodes.

f Πρότερον ἀνδρὸς] Πρότερα forsan *Epiphan.* Vide Grotium ad Matth. c. 5. v. 31.

g Ἀφίεντ⊙.] Ἀφίεν⊙ solus *Busb.*

h Τὴν ἐν γῇ νόμον,] Εὐγῆ *Hen.* forsan pro ἰγγενῆ (in *Lugd. Bat.* ἰγγενῆ νομον) prout in *Cod. Busb.*

i Ἐπ' ἐξουσίᾳ] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.* & *Busb.*

k Βάβα παῖδας,] Raba vir erat pietate insignis, ex stirpe Asamonæorum (ut constat ex hac ead. §.) qui singulis totius anni diebus, uno excepto, qui erat undecimus mensis *Tisri*, sacrificium offerebat pro delicto, cujus tamen non erat sibi conscius, ut habet *Cod. Talmud.* tract. *Cherithoth*, cap. 6. atque *Abraham Zacuth* in libro *Juchasin.*

l Παρ' ——— δώδεκα.] Παρ' αὐτῶν *Busb.* mallem παρ' αὐτῷ.

m Καὶ πολλὴν ἔκπληξιν] In *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ἐ γῇ, & mox *Cod. Hen.* ἐποίησεν.

n Ἐπανήδασι πρότερον] Ἐπανῆδε μ̃ αὐτῷ πρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Ιεροσολύμων πόλιν·] Ιεροσολυμιτῶν *Gen. Hen.* & *Epiphan.*

p Ὅσα πολιορκούμενοι] Ὅσα τοῖς πολίταις πολιορκ. *Hen.* & *Busb.*

q Παρέκειντο,] Παρέκειτο in *iisdem* (ut *Lugd. Bat.* nam in aliis est ἀφεστό) & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.*

r Τὰς διεξόδους ἀναφράττειν] Τὰς ἐπιβολὰς ἀναπίπτειν ℨ Φρ. *Vat.* ut & Margo *Lugd. Bat.*

s Εἰδὼς] *L. B.* εἰδὼς δ'.

* *Ad novas res moliendas,*] *Al.* Siqua interveniisset rerum mutatio.

† *Certis in locis abscondit.*] In propriis prædiis, *Epiphan.* suis in agris, *Gelen.*

t Κηρύγματα ℨ μήνυτρα] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) μήνυτρα ℨ κηρύγματα in *cæteris.*

v Οὐκ ἀνυποπίμπτ⊙ αὐτῷ πεπεισμέν⊙,] Illud οὐκ, quod in sua versione agnovit *Epiphanius*, inserendum esse volui, sensu id postulante. HUDS. Recte, confirmante nunc etiam clara lectione MS. *Lugd. Bat.* ex quo insuper reposuimus ἀνυποπίπτοντας, pro quo hactenus lectum fuit ἀνυποπίμπτον, non quidem male, sed fides *Cod.* nostri ostendit maluisse Josephum hoc in versu dicere ἀνυποπίμπτ⊙, sicuti in præcedenti ἔξαρν⊙. HAV.

x Περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων] Vocula περὶ (quam delet & *Cocejus*) commode satis abesse potest. Si quis τ̃ περὶ τούτων malit, per me licebit.

y Αὐτῷ,] Τυγχάνειν post αὐτῷ adjicit *Busb.*

CAP. VIII.

Quomodo in Herodem, peregrinis moribus violantem patria inſtituta, decem cives conjurarunt. De exſtructione Sebaſtes & Cæſareæ, aliarumque munitionum.

ΚΕΦ. η'.

Ως κατ' Ηρώδην, ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι θεμελιοῦντα τὰ ἔθη τὰ πάτρια, δέκα πολιτῶν ἄνδρες συνώμοσαν. Περὶ κτίσεως Σεβαστῆς καὶ Καισαρείας, καὶ ἄλλων ἐπιτειχισμάτων.

Herodes à patriis moribus recedit.

HAC de cauſa deflexit etiam magis à patriis moribus, & peregrinis inſtitutis antiquum rerum ſtatum ſubinde labefactavit, quem inviolatum eſſe, & integrum manſiſſe oportebat. unde temporis proceſſu magna mali labes nobis illata eſt, illis inſuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales inſtituit Cæſari, & theatrum Hieroſolymis ædificavit, deinde in campo maximum amphitheatrum, utrumque operis magnificentia conſpiciendum, ſed à moribus Judaïcis alienum. horum enim uſum & ſpectaculorum apparatum à majoribus non acceperant. Illè tamen hunc conventum quinquennalem maximo cum ſplendore celebravit, miſſis qui eum finitimis indicerent, & *ſpectatores* ex omni gente convocarent. adeoque ex cunctis finibus athletæ & omnis generis ludiones accerſiti erant ſpe præmii propoſiti gloriæque ex victoria. confluxeruntque exercitatiſſimi quique in ludicris hiſce ſtudiis. nam non ſolum iis qui gymnicis certaminibus operam dant, ſed & in muſica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriæ nomine conſtituit præmia; atque in id omni cura incumbebat ut nobiliſſimi quique in certamen venirent. quin & dona non exigua & bigis & quadrigis & equo ſingulari *vincentibus* proponenda curavit: & quæcunque uſpiam ad magnificentiam & dignitatem elaborata fuerant ſtudioſe æmulabatur, modis omnibus agens ut ſpectaculum eximium daret & illuſtre. Theatrum vero ipſum ſplendidiſſime ornatum erat, depictis per circuitum Cæſaris geſtis, & trophæis quæ à gentibus debellatis reportaverat, opere ex probo puroque auro & argento. Et quod ad apparatum attinet, nihil erat veſtis adeo pretioſum, nihil gemmarum ornatûs *adeo ſplendidum*, quod non cum ludionibus qui ſpectarentur ſimul in conſpectum veniret. Paratæ erant etiam feræ, & leonibus quamplurimis ipſius juſſu conquiſitis, aliiſque quæ aut robore præcellebant aut natura mira erant raritate: atque id agebatur ut vel iſtæ inter ſe committerentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent. Peregrinis quidem *ſumma* erat admiratio ſumptuum, ſimul & animorum oblectatio ex periculorum conſpectu: indigenis vero manifeſta videbatur morum, qui ipſis ſummo in honore erant, diſſolutio. Res ipſa enim indicabat plane impium eſſe, homines ad beſtias projicere in hominum ex ſpectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis moribus permutari. Sed nihil eos magis offendebat quam trophæa: nam cum ea putarent imagines eſſe armis incluſas, ideo quod patriis legibus iſtiuſmodi quid colere nefas eſſet, indigniſſime eas ferebant.

Ludi & theatra ab Herode facta.

Herodes ſpectacula exhibet magnifica.

Judæos offendunt trophæa.

2. Neque vero neſciebat Herodes eos turbari, *Herodis iſta de re conſilium.*

ΔΙΑ τῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν [z] πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν [a] παραδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄσαν. ἐξ ὧν ὀ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὔθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τῇ εὐσεβείαν ἦγε τοὺς ὄχλους. [a] πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατέστησε Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρόσοπα μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, ξένῃ δ' ἦ κατὰ τοὺς Ιουδαίους ἔθους ἀλλότρια. [b] χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ [c] παραδίδοντας. τῷ μέντοι πανηγυρεῖν ἐκεῖνον ἐπιφανεστάτῳ τῷ τῆς πενταετηρίδος συνετέλει, καταγγείλας τε τοῖς πέριξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης [d] εὐδοξίαν, συνελέγοντό τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ [e] διαγωνιζομένοις, [f] θυμελικοῖς καλουμένοις, πρόθημα μέγιστα νικητήρια· καὶ διεπαρεσκεύαζε πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ ἆθλῳ. προέθηκε δ' καὶ [g] πρόβατα καὶ συνωρίδι καὶ κέλητι ἀ μικρὰς δωρεάς· καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπιτήδεια, φιλοτιμίᾳ τοῦ Δίσημον αὐτῷ φρόνθαι τῷ ἐπιδείξει, ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπηρκασὶ κύκλῳ περίβολον Καίσαρος, καὶ πρόσοπα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας [h] ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτῷ πεπεισμένων. τὰ δ' ὡς ἱερουργίαν οὐδὲν οὕτως ἦν, οὔτ' ἐσθῆτος τίμιον, οὔτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὀρωμένοις ἀγωνίσμασι συμπεδείκνυτο. θηρσὶ δὴ καὶ θηλέων ἐχθρὰ, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς [i] ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐξαίσιον παραδοξοτέρας· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων· τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ παντὸς κατεφαίνετο, θηρσὶν ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, [k] ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας· ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς [l] θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ πρόσοπα· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅτι μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον.

β'. Ελάνθανον δὲ οὐδὲ τὸν Ηρώδην ἐκπεπληγμένους, καὶ

---

z Πατρίων] *L. B.* πατρίων.

a Πρῶτον μὲν γὰρ —— ἀληθείας.] Conf. *ἀλων.* lib. 1. c. 21. §. 7. ταύτῃ τῷ λοιπὰ τῶν ἔργων ἀνυβρίστων, καὶ θέατρον, καὶ ἀγορὰν ἄξια τῆ φροντίδος ἐνιδρύσατο, καὶ πενταετηρικὸς &c. Athletica certamina quinquennalia in honorem Cæſaris, & Theatrum Hieroſolymis ab Herode erectum, & Amphitheatrum in Campo. SPANH.

b Χρῆσίς τε] *L. B.* χρήσθαί τε. & mox ἐπιδείξεις.

c Παραδίδοντας.] Παραδίδοντ *Vat.*

d Εὐδοξίαν,] Ita *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *victoriæ gloria.* (εὐδοξίαν *Lugd. Bat.*) δόξαν in *reliquis.*

e Διαγωνιζομένοις,] *L. B.* ἀγωνιζομένοις.

f Θυμελικοῖς καλουμένοις,] In *Græcis* omnibus καὶ θυμελικοῖς. verum auctoritate *Epiphanii*, (qui vertit, *quos Thymelicos vocant*) καὶ expunxi: quaſi per θυμελικοὺς intelligendi eſſent *Citharœdi*, Citharistæ, Lyriſtæ, Tibicines, atque alii Symphoniaci. Si καὶ retineatur, neceſſe eſt ut per *Thymelicos* Hiſtriones intelligamus. *Thymele* quidem ſuggeſtum erat: & qui ſemet illic exercebant *Thymelici* appellabantur. Videſis *Baldi* Lexicon *Vitruvianum*, p. 130.

g Τεθρίπποις καὶ συνωρίσι] *Gen.* nec non quadrigarii ac trigarii; immo *bigarii*. SPANH.

h Ἐκεῖνος ἐκτήσατο,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκεῖνος in *Editis Aliiſque.*

i Ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας] Ἀλκὰς ὑπερβολὰς *Hen.*

k Ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας·] Ἐπὶ τέρψιν *Busb.*

l Θεσμοὺς.] Εθισμοὺς *Vat.*

καὶ [m] βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὡς· καθωμίλει δ' ἑνίους καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. οὐ μὴν ἔπειθεν· ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, [n] εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἱοὶ τε, [o] μὴ φέρειν εἰκόνας [p] ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ [q] τρόπαια λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ἡρῴδης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσοῦντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἴς τι θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, [q] τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. τῶν δὲ σκοπούντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸ ἀσεβέστατον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ [r] τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ὡς ἀπουληθέντα, γέλως καὶ πλῆθος εἰς ἀφύσιν ἐδωκήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ πίπτειν τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τὸν δὲ τὸ τρόπον αὐτοῦ διακρουσθέντα τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν [s] ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀφιέναι, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τὸν ἐξ ἔθους ἐπηνθυμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι δεδιέναι κακῶν, [t] ὅσον ἀφῆσουσιν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τὴν πολιτείας, θεωρᾶν Ἡρῴδην, πρὸς βίαν ἐπισύροντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανόμενον ὅλου παντὸς ἔθνους. [v] ἐκ δὴ τούτου σωφρονισθέντες πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ἔχοντες ξιφίδια τοῖς ἱματίοις [x] ὑπολαβόντες· ἦν δέ τις αὐτοῖς, δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν [y] ἤκουσεν, καὶ τῶν διεφθορότων τὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς σωφρονισθέντων, ἐκ ὡς [z] συνεργήσοντί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπηγὴς αὐτὸν, παθεῖν εἴ τι κἀκείνοις [a] συμβαίνη δυσχερές· ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γίνεσθαι.

δ'. Ταῦτα γνόντες ἀπὸ συμβουλίου εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδὲ αὐτὸν Ἡρῴδην [b] διαφεύξεσθαι, περισταθέντων [c] ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δὲ, εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνον, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι· καὶ ταῦτ' αὐτοῖς δοκέσειν, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν [d] οὖν προκατασκεύσαντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν [e] προθυμίας. εἷς δὲ τῶν [f] ὑφ' Ἡρῴδου πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα πεπραγμένων ἐξαίφνης ὅλου τὴν ἐπιθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δὲ, ὡς γὰρ ἀνοίκειον ὑπῆλθε τὸν λόγον, εἴς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνῆδει πᾶσι τοῖς πλείοσιν αὐτῷ, καὶ τὰς παραχὰς τὰς ἐπὶ τοῖς καθ' ἕκαστα [g] γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις σκάλει. περισπόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν διαφύγοιεν ᾔδεσαν· ἐπεκόμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν [h] καταφρόνησιν ἕως τέλους, τῷ μηδὲν ὑφιέναι δι' φρονήματος. ὁ γὰρ συνεπόντας, καὶ δι' ὀργῆς ἀποθνήσκοντες τὴν πεῖραν, ἀνέδειξαν ἤδη κρείττονες τὸ ξίφος· [i] ὁμολογήσαντος δὲ καλῶς καὶ

& vim *illis* inferre intempestivum existimabat; quapropter operam dabat ut nonnullos eorum mitigaret verbis, & ea religione solveret. Verum nihil proficiebat: sed quod molestè ferrent ea, quibus illum flagitium admittere existimabant, uno consensu vociferabantur, si omnia patienda forent, at hominum quidem imagines (trophæa innuentes) in urbe non passuros. haud enim moribus patriis fas esse. Herodes vero, cum videret illos turbatos esse, & non facile ei cessuros, nisi solatii aliquid adhiberetur, eorum præcipuos vocat, & in theatrum ductis trophæa monstrat, quæritque quidnam hæc eis videantur. Cumque exclamassent, hominum esse imagines, *tunc ille*, ubi jusserat ornamenta detrahi, merum lignum eis ostendit. Atque ista repente suo denudata erant ornatu, & risus in omnium ora vultusque diffusus est; quippe qui jam ante imaginum apparatus pro ridiculo ducerent.

3. Cum autem populum hoc pacto repulisset, atque impetum quo irati ferebantur dissipasset, plerique sic erant ut mutati pacatique esse viderentur. tamen eorum nonnulli in offensione ex mutatis moribus perseverabant; &, cum crederent ex patriis institutis violatis magna oritura esse mala, satius esse putarunt vel quodvis periculum subire, quam videri Herodem sinere, mutato rerum statu, quidquam contra receptos per vim introducere, &, dum pro rege se gereret, revera se toti genti inimicum infestumque ostendere. Itaque conjurarunt cives decem in quodvis periculum, & pugiones sub vestibus sumpserunt; eratque inter eos quidam cæcus, qui, eorum quæ audiverat indignitate commotus, cum eis conjuravit: non ille quidem quasi eos in facinore patrando multum adjuturus, sed cum eis adversa pati paratus, si eis male res caderet: id quod illis ad rem aggrediendam multum animi addidit.

Judei ex moribus ab Herode mutatis offensi.

Decem viri contra Herodem conjurant.

4. Ita decreta re vadunt uno animo in theatrum, spei pleni ne Herodem quidem ipsum evasurum, cum ex improviso eum adorituri essent: aut certe si ab eo aberrarent, fore arbitrantes ut multos ex ejus comitibus interficerent; atque ita regi ipsi occasionem præberent cogitandi de injuria, quam genti inferre videbatur, etiamsi ipsis moriendum foret. Et illi quidem jam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emissariis, cui datum erat istiusmodi de rebus satagere eique referre, totum negotium, ab ipso deprehensum, regi in theatrum intraturo nunciavit. Atqui ille (nam nuncium à vero non abhorrere visum est, si vel ad odium respiceret, quod sibi à plerisque concitari noverat, aut ad turbas ex rebus fere singulis coortas) recepit se in regiam, & conjuratos suis nominibus evocabat. Cum autem à satellitibus, illos adortis, in ipso facinore comprehensi essent, ubi intellexerunt se crimen effugere non posse, operam dederunt ut vitæ exitum, quem evitare non poterant, honestarent, de animo suo nihil remittendo. non enim eos facti suppuduit, aut quidquam sunt inficiati; sed cum jam tenerentur, pugiones ostenderunt: confessique sunt

Delegitur conjuratio.

Libera conjuratorum confessio.

m Βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὡς·] Ita *Busb.* βία vel βίᾳ in *ceteris.*

n Εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν] Εἰ καὶ τὰ πάντα *Hen.*

o Μὴ φέρειν ——— λέγοντες.] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 33. §. 2. & infr. lib. 17. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἀνθρώπων ἐν τῇ πολ.] Ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐν τῇ π. *Busb.*

q Τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς] Τί ποτ' ἔσιν ὃ δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα *Vat.*

r Τὰ ξύλα.] Τὰ ξύλα ἃ δι' εὐθὺς *Vat.*

s Ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀφιέναι,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπιπόνθεσαν in *Editis.*

t Ὅσον ἀφήσουσιν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον,] Ita *Hen.* & *Busb.* ὅσιον ἢ ἀφήσειν in *Editis Aliisque.*

v Ἐκ δὴ τούτου σωφρονισθέντες] Ἐκ δὴ τούτων *Busb.*

x Ὑπολαβόντες·] Ὑποβαλόντες *Hen.*

y Ἤκουσεν,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *audiebat.* ἤκουσαν in *Editis Aliisque.* ἤκουσι *Hen.* ἤκουεν *L. B.* ἤκουεν *Coccejus.*

z Συνεργήσοντί τι] Ἐνεργήσοντί τι καὶ ὁρᾶν εἰς *Hen.*

a Συμβαίνῃ δυσχερές·] Συμβαίνῃ *Vat.* συμβαίνοι *L. B.*

b Διαφεύξεσθαι,] Διαφεύξασθαι *Hen.*

c Ἐξ ἀφανοῦς,] Ita cum *Hen.* & *Busb.* δι' ἀφανοῦς in *reliquis.*

d Οὖν προκατασκεύσαντες,] Illud δὲ habent *Codd. Hen. Busb.* & *Vat.*

e Προθυμίας.] Ita *Hen.* & *Busb.* qui etiam paulo ante habet ἐπὶ τ' αὐτῆς. Non est cur dubitem, quin *Epiphanius* legerit προθυμίας, qui vertit, *cumque parati cum audacia properarent.* προθεσμίας in *Editis Aliisque.* mallem tamen ἐπὶ ταχτῆς ἦταν προθεσμίας.

f Ὑφ' Ἡρῴδου] Sic *Busb.* & *Vat.* ἐφ' Ἡρῴδου in *reliquis.*

g Γινομένας,] Γινομένοις παρυφισαμένας, ἀναχωρήσας *Hen.*

h Καταφρόνησιν ἕως τέλους,] Ex hoc loco aliquis forsan suspicaretur *Josephum* scripsisse τὸ πέρας ἕως τέλους supr. cap. 6. §. 4.

i Διωμολογήσαντος] Ita *Hen.* & *Busb.* διωμολογήσαντες in *Editis Aliisque.*

ſunt ſe pulchre ac pie conjurationem feciſſe, ne quidem quæſtus ullius gratia, neque ſuis ut obſequerentur affectibus; ſed, quod majus, pro inſtitutis publicis, quæ par eſt ut omnes aut cuſtodirent aut pro illis vitam amitterent. Iſtis quidem ab illis de ſuo inſidiandi propoſito magna cum fiducia dictis, à regiis circundati *militibus* abducti ſunt, & modis omnibus excruciati mortem oppetierunt, Verum cum & indicem iſtum, qui illis odio erat, quidam non multo poſt corripuiſſent, non ſolum interfecerunt, ſed & membratim diſcerptum canibus *dilaniandum* objecerunt. atque id multi civium viderunt, neque tamen quiſquam indicavit, donec, Herode acerbum & acrem quæſtionem habente, coactæ quædam cruciatibus mulieres confeſſæ ſunt quæ facta viderant. Et quidem in auctores facinoris animadverſum eſt, à totis familiis pro temerario auſu pœnas repetendo. At populi perſeverantia, & in legum tuitione intrepida conſtantia, fecit ut Herodes non facilior evaderet, niſi ſe tutius muniret. Statuit itaque populum undique circumſepire, ne hujuſmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

Delator conjuratorum membratim diſcerptus.

Herodes ſe ipſum munit.

ſ. Cum igitur urbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipſe, & templum validitate munitionis, quæ Antonia vocabatur, quam ipſe conſtruxerat, cogitavit tertium contra populum propugnaculum eſſe poſſe Samariam, quam nominavit Sebaſten: atque id ratus ad provinciam in officio continendam non minoris eſſe momenti, locum valide munivit, diſtantem quidem Hieroſolymis itinere unius diei, qui vero tum ad regionem tum ad urbem communiter uſui eſſe poſſet. Quin & ad totam nationem inædificavit munitionem, quæ quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipſo vero Cæſarea nominata eſt. item in Magno campo, cum ex lectis circa ipſum militibus ſorte quoſdam duxiſſet, caſtellum conſtruxit, itidemque in Galilæa *locum*, Gaba nomine, & in Peræa Eſebonitim. Et iſta quidem in ſingulis, ad *locorum* ſecuritatem ſemper aliquid adjiciens, totamque gentem cuſtodiis circundans, ut nequaquam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu leviſſimo fieri ſolebant, neque laterent cum concitari cœperint, dum nonnulli ſemper in promptu haberentur qui motus reſciſcere & impedire poſſent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit eò coloniam, tum eorum quorum opera in bello uſus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ea antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in ſui ſecuritatem etiam munificentiæ valde ſtudebat; atque nomine ejus mutato Sebaſten appellavit, & finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, diviſit incolis, ut in

Stratonis turris dicta Cæſarea.

Samaria munitur & Sebaſte vocatur.

σωὶ εὐσεβείᾳ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ἡγεῖσθαι, κέρδος μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, [k] τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, [l] ἃ καὶ πᾶσιν ἦν φυλάττειν ἢ θνήσκειν πρὸ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ προαιρέσει δ' ὑπεβλῆς ἐμπαῤῥησιασάμενοι, πρὸς πάντων [m] αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες, οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ [n] μέλεσι διελόντες πρόβλητα κυσὶν. ἐωρᾶτο δὲ πολλοῖς τῶν πολιτῶν [o] τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν ἀδεὴς, ἕως Ηρῴδῃ [p] πικρότερον καὶ φιλονεικότερον πυνθανόμενῳ τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκές τινες ὡμολόγησαν ἃ πραχθέντα εἶδον. καὶ τὰ μὲν ἐνεργησάντων ἐφύετο τιμωρία, πανοικὶ τὴν πρέπουσαν αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δὲ [q] ὀπτομονὴ καὶ πλήθος, καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκαταπλῆκτον, ῥᾴδιον ἐποίει τὸν Ηρῴδην, εἰ μὴ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας [r] κρατοίη. καὶ δέγνω πάντοθεν προειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων φανερῶν ἡγεῖσθαι τὴν ἀπόστασιν.

ε. Ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν [s] ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ [t] διητᾶτο, ᾗ ἦν ἱερὸν τῷ θεῷ τὸ φρέαρ ὀχυρότατον, τὸ καλούμενον Αντωνίαν, τὸ κατασκάσθεν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὸν Σαμάρειαν [v] ἐπενόησεν ὑπερείσμα, [x] καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας [y] γίνεσθαι τὸν ἥδεν ἔλαττον, ἰσχυροποιεῖ τὸν τόπον, ἀπέχουσα μὲν Ιεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὔχρηστον δ' ὄντα καὶ κοινὸν ὑπό τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γινόμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρέαρ ἐνωκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον [z] Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. [a] ἔν τε [b] τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ὑπιλέκτων ἱππέων ἕνα αὐτὸν [c] ἀποκληρώσας, χωρίον ἐνέκλισεν ὑπό τε τῇ Γαλιλαίᾳ [d] Γάβα καλούμενον, καὶ τῇ Περαίᾳ τὴν [e] Εσεβωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν [f] ἐπεξεργάζων, καὶ λαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἤκιστα μὲν [g] ἀπ' ἐξουσίας εἰς τὰς παραχὰς προπίπτειν, αἷς δ' μικρὰ κινήματος ἐγκλυόμενα συνεχῶς ἐκροῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' εἰ σφοδρότερον κινοῖεν, ἐφεδρευόντων ἀεὶ πανταχόθεν ὑπηκόων οἳ δ' γινώσκειν δ' κωλύειν ἐδυνάμενοι. τότε δὲ τὴν Σαμάρειαν ὠκοδομημένος ἤρξατο, πολλὰς μὲν [h] συμμαχησάσας καὶ τὰς πολέμους, πολλὰς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίσαι [i] ἐπηύξατο, ὑπό τε φιλοτιμίας καὶ [k] νεὼν ἐγείρειν, καὶ [l] διὰ τὸ σωτήριον οὐκ ἐν τοῖς ὑπισήμοις ἔσεσθαι, καὶ μᾶλλον [m] ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπηυξάνετο, τήν τε προσηγορίαν ὑπήλλαξε, [n] Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τὴν χώρας ἀρίστην τὴν πλησίον καλεμένην τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς [o] ἐπὶ-

---

k Τὸ δὲ πλέον] Τὸ δὲ ἅπαν *Busb.*

l Α καὶ πᾶσιν ἦν φυλάττειν ἢ θνήσκειν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἃ καὶ πᾶσι φυλάττειν in *Editis Aliisque.*

m Αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο,] Αὐτὸς *Hen.*

n Μέλεσι διελόντα γινόμενα,] Μέλεσι διελόντες itidem *Zonaras* p. 241. B. SPANH.

o Τὰ γινόμενα,] *L. B.* ταῦτα γινόμενα.

p Πικρότερον καὶ φιλονεικότερον] Eo modo *Hen.* πικρότερον in *reliquis.*

q Επιμονὴ] *L. B.* ἐπιδρομὴ.

r Κρατοίη.] *L. B.* κρατοίη.

s Υπὸ τὴν —— Αντωνίαν,] Conf. ſupra cap. 7. §. 9. SPANH. Hic duo φρέατα Hieroſolymitana indicat. REL.

t Διητᾶτο] Lege Διαιτᾶτο. COCC.

v Επενόησεν] Ita *L. B.* ἐνενόησεν *Alii*, minus recte. HAV.

x Καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 2. & c. 21. §. 2. SPANH.

y Γίνεσθαι τοῦτο ἥδιον ἔλαττον,] Ita *Hen.* in *reliquis* οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας ἥδιον ἐλαττῶν ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον.

z Στράτωνος πύργον,] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 21. §. 4. Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος· SPANH.

a Εν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Εν δὲ τῷ μέγ. *Hen.*

b Τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Conf. ſup. lib. VIII. c. 2. §. 3. SPANH.

c Αποκληρώσας] Αποπληρώσας iterum in *Cod. Hen.*

d Γάβα] Eo modo *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* adſentiente *Stephano Byzantino*, apud quem Γάβα πόλις Γαλιλαίας. in *Editis Aliisque* Γάβαλα. HUDS. Euſebius in Chron. pag. 76. vocat τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ Γαμάλ. Locus eſt mutilus. At *Gamala* legendum videtur גמלא nota eſt Hebræis. de qua *alibi.* REL. Conf. ſupr. lib. 9. c. 9. §. 1. SPANH.

e Εσεβωνῖτιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Epiphan.* cujus in libris *Sebonitidem*, aut *Sobonitidem.* Εσβωνῖτα in *Editis Aliisque*, ε mutato in σ, & β in μ. Vide lib. 13. c. 15. §. 4.

f Επεξεργάζων,] Iterum cum *Cod. Hen.* ἐξεργάζων in *caeteris.*

g Απ' ἐξουσίας] Ita ex infer. c. 9. §. 3. ἐπ' ἐξουσίας in (*Lugd. Bat.*) *Editis Aliisque.*

h Συμμαχησάντων καὶ τὰς πολέμους,] Συμμαχησάντων αὐτῷ *Vat.*

i Επετήδευεν,] Sic *MSS.* ἐπιτήδευεν, & mox ἐπιτηδεύσθαι in *Editis.*

k Νεὼν ἐγείρειν,] Aut ναὸν aut νεὼν ſcribendum. male in *Libris vet.* HUDS. Atque etiam in *L. B.* expreſſe νεὼν (quod reponi pro ναὸν juſſi) exſtat. HAV.

l Διὰ τὸ σωτήριον] Δι' αὐτῦ σωτήριον οὐκ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

m Οτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ] Οτι καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλοτ. & mox αὐτῶν τὸ φιλ. *Hen.* & *Vat.*

n Σεβαστὴν καλῶν,] De Samariæ ſub Σεβαστῆς nomine ab He-

ipso statim adventu feliciter agerent: & valido muro urbem circumdedit, usus declivitate loci ad firmitatem, comprehensoque spatio, non quantum fuerat prius, sed tanto ut nihil vel celeberrimis urbibus cederet. nam quinque stadiorum erat in circuitu. Quin & intus ejus in meditullio sacrum sesquistadii locum reliquit, omnibus rebus ornatissimum, & ibi templum exstruxit magnitudine & pulchritudine in primis memorabile: urbemque in singulis ejus partibus indies decorabat, sibi quidem necessarium esse videns ut tutius degeret, adeoque mœnium validitate eam castelli ad instar muniens majori ex parte, honorificum vero, ut posset ex elegantiæ studio beneficentiæ etiam monumenta posteris relinquere. *Templum Samariæ ab Herode exstructum.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ δὲ λιμοῦ τοῦ τὴν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγενότος· καὶ ὡς Ηρώδης, γάμον ἑαυτῷ συσκατεργασάμενος, Καισάρειαν καὶ πόλεις ἄλλας Ελληνίδας ἀνακτίζει.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν, [y] τεσσαρακαιδέκατον ὄντα τῆς Ηρώδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν [x] ἐπέλαβεν, εἴτε δὴ τῆς Θεοῦ μισούσης, ἢ καὶ τοῦ καιροῦ [y] ἀπαντήσαντος τοῖς κακοῖς. [z] πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς [a] ἐγίνοντο, καὶ [b] διὰ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, [c] μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσι· ἔπειτα δὲ τῆς διαίτης καὶ τοῦ ἐνδεεστέρου τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων ἐπάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκφαῖνον, διηνεκῶς ἀντιφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τό, τι γὰρ [d] ἠπορεῖτο θεραπείας καὶ τροφῆς ἐπιτεῖνον εἰς πλέον ἐξαμένου ἰσχυρῶς τοῦ λοιμώδη νόσον, ἥτις φθορὰ τῶν ἔτους ἀπολλυμένων ἀφῃρεῖτο καὶ τὰς ἐλπίδας εὐθυμίας, ἐπεὶ σπανίζειν τῆς διαίτης ἐξ ἀπιμελείας [e] σὺν αὐτῷ. φθαρέντων γε μὴν τῶν [f] ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπεκειντο δεδαπανημένων, ἰδεῖν εἰς ἐλπίδα [g] χρηστὴν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ἐπιτείνοντος τοῦ κακοῦ, καὶ ἰδεῖ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν ἰδεῖν ὑπόλοιπον, διαπολωλέναι δὲ [h] καὶ τῶν ἐφιόντων τὰ σπέρματα, [i] μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνεῖσης τῆς γῆς. ἥ τε ἀνάγκη πολλὰ διὰ τὰς χρείας ἐκαινούργει. καὶ τὰς διαπείρας οὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τῶν τε φόρων ὡς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς ἀφῃρημένης, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκὼς [k] πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν. [l] ἓν τε ἰδεῖν ὅ, τε καὶ βοηθείας ἄξιον [m] ἐδόκει, προσκατηλφότος τοῦ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἐρχομένων. τὸ γὰρ οὐκ εὖ πράττειν φιλαίτιον [n] ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.

β'. [o] Εν τοιούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ. χαλεπὸν δὲ ἓν, ἅτε τῶν πλησίον ἐχόντων ἀποδιδόσθαι σιτία, τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων

CAP. IX. XII.

De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes, cum nuptias sibimet adornasset, Cæsaream & alias urbes Græcas instaurat.

Cæterum eodem anno, qui regni Herodis xxx^us fuit, maximæ calamitates in eam regionem invaserunt, sive ex Dei ira, sive malo statis temporibus ingruente. Nam primum quidem continua erat siccitas, & inde insequuta est sterilitas terræ, ne illos quidem fructus ferentis quæ solita erat sponte sua edere: ac deinde victus ratione præ eduliorum inopia mutata, corporum invalitudine laborabant & pestilentiæ morbus grassabatur, *aliis post alias* calamitatibus perpetuo in ipsos *irruentibus. nam, & quod curatione egerent & alimento, pestis vehementer ingravescens magis exacerbatur, & strages eorum qui ita moriebantur etiam superstitibus omnem de se spem eripuit, ut qui necessitatibus suis nulla cura subvenire possent. Porro corruptis anni fructibus, & absumptis qui jam ante reponebantur, nihil boni quod sperarent reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, & non in istum duntaxat annum. adeo ut ne minimum quidem illis restaret, sed etiam semina reservata perierint, terra secunda vice nihil reddente. Quin & necessitas fecit ut ad inopiam sublevandam novis quamplurimis excogitandis studerent. fiebatque ut ipse rex non minus egestate laboraret: ut qui nihil tributi, prout consueverat, è terra acceperit, & pecuniam consumpserit in liberalitate erga eos, quorum urbes instauravit. nihilque erat quod dignum videbatur cui opem ferret, cum jam ei ex calamitatibus conflatum esset subditorum odium: non raro enim fit, ut, cum res minus prospere cedant, in eos qui præsunt querelas adhibeant. *Fames in Judæa, & ex fame pestis.*

2. Cum ita se res haberent, cogitabat temporis atrocitatem levare. verum difficile erat, cum nec finitimi haberent quod ad victum suppeditaret, ut qui *Herodes, ut facultas tulit, Judæis opitulatur.*

Herode restauratæ anno. *Harduin.* de Nu. Herod. p. 60. SPANH.

o Επιδὺς δὲ τὴν εὐδαιμονίαν] Εὐθὺς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Συνιόντες οἰκεῖν·] Συνιοντας solus *Hen.*

q Περιέλαβε,] Ita *Hen.* ἐπίλαβε *Vat.* προσέβαλε in *reliquis.*

r Ημισυδίων] *L. B.* ἥμισυ σταδίων. *Epiphan.* unius & semis.

s Καὶ —— ἤγειρεν·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 2. ναόν τε ὑπερφυᾶ τῷ Καίσαρι μέγιστον· SPANH.

t Διὰ πάντων ὁμοίᾳ κοσμῶν] Διὰ πάντων ὁμοίως *Hen.*

v Τεσσαρακαιδέκατον] *Sc.* ab Antigoni morte, ut dicit *Usserius* ad A. M. 3679.

x Επέλαβεν,] Ita *MSS.* ἐπέβαλεν *Gen.*

y Απαντήσαντος δὲ καιροῦ.] Οὕτως ἀπαντήσαντος *Hen. Busb.* & *Vat.*

z Πρῶτον —— ἡ γῆ,] Gelu percussa terra. *Rufin.* SPANH.

a Εγίνοντο,] Εχόντο *Busb.* & *Hen.*

b Διὰ τὸ τοιοῦτον] Διὰ τοῦτο *Busb.*

c Μηθ' ὅσα κατ' αὐτὴν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μηθ' ὅσας κατ' αὐτὴν in *Editis Aliisque.*

* *Irruentibus.*] Ita verto auctoritate *Glossarii Veteris*, in quo, ἐφοδιάζω *impetum facio, irruo.*

d Ηπορεῖτο θεραπείας καὶ τροφῆς] Ita sane cum *Hen.* (& *Cocceio*) vel ἀπορεῖτο legendum. antea erat ἠπορεῖτο.

e Οὐκ ἰδεῖ.] Οὐκ ἠδυνατο *Hen. Busb. Lugd. Bat.*

f Επ' ἔτους καρπῶν,] Επ' ἔτους *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Χρηστὴν] Lege χρηστὸν. COCC.

h Καὶ τῶν ἐφιόντων τὰ σπέρματα,] Ita *Hen.* καὶ τῶ in *ceteris.*

i Μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνέσης τῆς γῆς.] Eo modo *Hen.* μηδ' ἕτερον in *reliquis.*

k Πρὸς φιλοτιμίαν] Πρὸς φιλοτιμίας *Busb.*

l Ἓν τε —— προεστηκότων.] Deest horum explicatio in *Rufino.* SPANH.

m Εδόκει, —— μῖσος] Εδόκει, προσκατειληφότος δὲ καιροῦ, καὶ μ. *Bas.* & *Lugd. Bat.* ἰδόκει, προσκατειληφότος δὲ καιροῦ, καὶ μ. *Gen.*

n Ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.] Ita cum *Cod. Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀεὶ κατὰ τῶν ἡγουμένων *Busb.* ἀεὶ τῶν ἀεὶ προεστηκότων in *Editis Aliisque.*

o Εν τοιούτοις διενοεῖτο] Ita *Bas.* & *Vat.* ἐν τούτοις *Gen.* ἐν τούτοις ἂν διεν. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

qui iisdem malis conflictarentur; nec pecunia *illi* suppeteret, si quo modo vel tantillum pro *tam* multis comparari potuisset. Par tamen esse existimans, ut nihil omnino omitteret ad illos sublevandos, quicquid erat ornatûs in regia ex auro & argento id totum concidit, ita ut nec vasis cura elaboratis nec arte pretiosiori factis pepercerit. Mittebat autem pecuniam in Ægyptum, cujus præfecturam à Cæsare acceperat Petronius. Ille, non paucis ob eandem necessitatem ad eum confugientibus, cum privatim esset Herodis amicus, ejusque subditos conservatos esse vellet, primis ipsis concessit frumentum exportare, & modis omnibus tam in eo emendo quam in evehendo illos adjuvit, ita ut magna ex parte vel in universum ei hoc debeatur auxilium. Herodes itaque, ubi illi advenerant, opis allatæ causam suæ *populi* curæ adscribendo, non modo eos qui prius illi succensebant, in aliam de se opinionem traduxit, sed & palam omnibus fecit, se animo plane benigno illorum saluti prospicere. Nam quidem primum iis, qui conficiendo erant sibi ipsis panem in victum, frumentum, modo quo fieri potuit exactissimo, distribuit: deinde quia multi erant quibus propter senium, vel alius generis debilitatem, vires deerant ad edulia sibimet præparanda, his *etiam* providebat pistores illis assignando, & quæ ad victum suppeditant parando. Porro curam adhibuit, ne dum hyemem agerent periculum adirent, ut qui vestium etiam inopia laborarint, perditis planeque consumptis pecoribus, ut nec lana illis ad usum suppeteret, nec aliud quodvis ad integumenta. Cum autem & horum ei copia facta esset, finitimis quoque urbibus subvenire cogitabat, Syriæ incolis semina subministrando. id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad *terræ* fertilitatem bene accommodata, adeo ut omnibus de victu abunde provisum fuerit. In summa, messe appetente, divisit per regionem quinquaginta millia hominum, quos ipse aluerat, atque hac ratione cum regnum afflictum summa cura sublevasset, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iisdem malis erant, *calamitate* levavit. nemo enim erat qui propter inopiam eum adiret, quem non pro ipsius dignitate adjuverit. immo & populi & urbes & privati, quotquot pluribus prospiciendo ad penuriam redacti erant, ad ipsum confugientes quæ desiderarunt assequebantur. adeo ut frumenti cori, extra regnum distracti, numero fuerint decies mille (continet autem corus medimnos Atticos decem) in ipso vero regno ad octogies mille. Atque fiebat ut hæc ejus cura & tam opportuna benevolentia tantum gratiæ sibi conciliaverit apud Judæos, adeoque aliorum sermone percrebuerit, ut odium vetus, quod concitaverat ob quædam in *receptis* moribus & regno in ipso violata, ex animis populi universi jam fuerit deletum, sibique persuaserint ex ejus liberalitate abunde satisfactum esse, ope in malis gravissimis suppeditata. Quin & magna erat apud ex-

Petronius, Herodis amicus, ei frumentum suppeditat.

Herodis cura & diligentia in populo sublevando.

Inde populi benevolentiam sibi conciliavit.

τε ὄντων, εἰ καὶ δυσαλὲς ὀλίγον ἦν πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν [p] πάντως εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τ' ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸς σωνέκοψεν ἀργυρίᾳ καὶ χρυσίᾳ, μήτε τ' ἐν ταῖς καθασκευαῖς ἀπιμελείας, μήτ' εἴ τι τίχη τίμιον ἦν, τότε φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτῳ τὰ χρήματα, [q] Πετρωνίῳ [r] τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ Καίσαρος εἰληφότος. ἦτος ὄντος ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν [s] καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδία τε φίλος ὢν Ηρώδῃ, καὶ διασώσασθαι θέλων τὸς [t] ὑπ' αὐτῷ, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τ' σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὸν ὠνὸν καὶ τ' ἔκτλοιν σωήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν ὀφείλεσθαι τούτῳ [v] τ' βοηθείας. ὁ γὰρ Ηρώδης, τότων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὐτοῦ [x] ποιησάμενος, ἀ μόνον ἀντιμετέρησε τὰς γνώμας τ' πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μείζω ἐπίσατο τὴν [y] ἐπίδειξιν τ' εὐνοίας καὶ τ' προθυμίας. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν [z] τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν, ἔνειμε ζ σίτῳ τὴν [a] ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιήμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κ' γήρως ἢ πνὰ πρόσθεν ἄλλην ἀσθένειαν ἐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ἀσκολάζειν τὰ σιτία, πρόνοιά κατασήσας δρεπτοιὸς, καὶ παρέχων [b] ἑτοίμας τροφάς. ἐπιμέλθη δ' κ' ζ μὴ λάχη μάσιν μὴ κινδύνων αὐτὸς ἐπήσατο, συγκατλήθεις καὶ τ' πρὸς τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τ' βοσκημάτων, ὡς ἔτι ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ἔτι τ' ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπεμφθέντων δ' αὐτῷ καὶ τότων, τῆς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ δίδως. καὶ τότ' ὤνησεν ἐχ ἧσσον [c] αὐτὸν, [d] εὐσχηθείσης εἰς εὐφορίαν τ' χάρτ, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς γενέσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμφὶ πρὸς τὸν γῆν ἐπιφανέντος, σὺν ἐλάττοσιν ἢ πέντε μυριάσι ἀνθρώπων, ὃς αὐτὸς [e] ἔθρεψεν, εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ [f] τότῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑπὸ πάσης [g] φιλοπιμίας καὶ αὐθάδης ἀναλαβών, σὺν ἤκισε καὶ τὰς πέριξ, ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκθύφισεν. ὃ γὰρ ἔθ' ὅστις ὑπὸ χρείας ἐπιχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν [h] εὑρεῖσθαι κ' τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τ' ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πολεμίων πρεῖσθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥστε γνέσθαι λογιζομένῳ, τὰς μὲν ἔξω τ' δεχῆς δωρεᾶς, σῖτ κόρους μυρίους· ὁ δὲ κόρος δύναται [i] μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα· τὰς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸ ἑκτακις μυρίους. τοιοῦτον ἦ αὐτοῦ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν τ' χάριτος εὐκαιρίαν, ὥτως ἐν αὐτοῖς τι τοῖς Ἰουδαίοις ἰσχῦσαν σωέβη, καὶ διαβοηθῆναι [k] πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα, διὰ τὸ [l] παραχαράξαι ἔνια τ' ἐθῶν καὶ τ' βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι [m] τ' παντὸς ἔθνος, ἀντικαλάλλαγμα ἦ φαίνεσθαι τὴν ἐν τῇ βοη-

[p] Πάντως εἰς τὴν βοήθειαν] Sic *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἐν πάντως *Busb.* πάντας in *Editis.* πάντας εἰς τὴν βοήθειαν ἀνελεῖν τ' ὄντα κόσμον *Vat.*

[q] Πετρωνίῳ —— εἰληφότος.] Petronius Ægypti Præfectus sub Augusto. Strabo lib. XVII. Dio Cass. lib. LIV. p. 524. SPANH.

[r] Τὴν ἐπαρχίαν] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὴν ἀρχὴν in *Editis Aliisque.*

[s] Καταφυγόντων] Καταπεφυγότων *Busb.* & *Hen.*

[t] Ὑπ' αὐτῷ,] Ita *Busb.* & *Hen.* ὑπ' αὐτὸν in *ceteris*, forsan pro ὑπ' αὐτῶ.

[v] Τῆς βοηθείας.] *L. B.* τ' βοηθείας τ' Ηρώδου. quæ ex sequentibus nata videntur; de Petronio enim jam est sermo „ non de Herode. HAV.

[x] Ποησάμενος,] *L. B.* προθύμενος.

[y] Ἐπίδειξιν] In Marg. *L. B.* ἀπόδειξιν.

[z] Τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν,] Τὰ περὶ τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

[a] Ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιήμενος·] Forsan ἐξέτασιν. HUDS. In *Marg. L. B.* legitur ἔκτασιν κ' ἐξέτασιν. HAV.

[b] Ἑτοίμας τροφάς.] Ἑτοίμους τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

[c] Αὐτὸν,] Ita *Hen. Vat.* & *Busb.* αὐτῷ in *ceteris.*

[d] Εὐσχηθείσης εἰς εὐφορίαν τ' χάριτος,] Sic *Hen* (& *Lugd. Bat.*) ἀσχηθείσης *Busb.* εὐθύς τε χυθείσης in *Editis Aliisque.*

[e] Ἔθρεψεν,] Ἔθρεψε κ' προσεποίησεν εἰς τὴν χ. *Busb.* & *Hen.*

[f] Τότῳ τῷ τρόπῳ] Τότον τ' τρόπον *Hen.* & *Busb.*

[g] Φιλοτιμίας] Ita *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *munificentia vel industria recuperasset.*

[h] Εὑρεῖσθαι κ' τὴν ἀξίαν.] Eo modo *Hen.* εὑρεθῆ in *Editis Aliisque.* si quis malit εὑρεθῆ, per me licet.

[i] Μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα·] Hic vel legendum (inquit Capellus de *Mensuris* & *Pond.* p. 108.) μεδίμνους Σικελικούς, ut causa erroris sit, quod *Selah* vel *Medimnus Siculus* vini tantundem pendet atque *Medimnus Atticus* olei. Ἰταλικὸς pro Ἀττικὸς rescribendum esse contendit G. *Agricola de Mens.* & *Pond.* Receptam *Josephi* lectionem firmat *Vet. Interpr.* ut & *Zonaras* infice verbis, ὁ δ' κόρος δύναται κ' τ' Ἰώσηπον μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα. Videsis *Salmasii* Epist. 67. p. 142.

[k] Παρὰ τοῖς ἄλλοις,] Illud πρὸς è *Codd. Busb. Hen.* & *Vet. interpr.*

[l] Παραχαράξαι ἔνια τ' ἐθῶν] Demosth. Philip. I. SPANH.

[m] Τὸ παντὸς] *L. B.* κ' τ' παντὸς. non male. HAV.

[n] Πα-

βοηθείᾳ τ̃ δεινοπάτων φιλοτιμίαν. εὐκλεια ᾗ κ̀ ϖ̃ρ̀ τ̃ ἐξωθεν ὢν, κ̀ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγυ, κακώσαντα ᾗ τὴν βασιλείαν ὐχ ἥκιστα ϖ̃ρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γ̀ ἐν τ̃ῖς ἀπορίαις μεγαλόψυχον ϖ̃ρ̀ δόξαν ἐπιδεικνύμενο ἀντιμετέπεσε τὰς ὄχλυς, ὡς ἐξ ὑπαρχ̃ῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖραν τ̃ πάλαι γεγυμνασμένων, ἀλλ' οἷον ἡ μ̃ τ̀ χρείας ἐπιμέλειαν [n] παρέσχε.

γ'. Περὶ ᾗ τ̃ χρόνον ἐκεῖνον, κ̀ συμμαχικὸν ἔπεμψε Καίσαρι πενταχοσίους ἐπιλέκτους τῶν σωματοφυλάκων, ὃς [o] Γάλλο Αἰλιο ϖ̃ρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θαλασσαν ἦγε, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γιομένους. πάλιν οὖν αὖτ̀ τῶν πραγμάτων ϖ̃ρὸς ἐπίδοσιν [p] εὐθυμουμένων, βασίλδον ἐξωκοδόμ ϖ̃ρὸς τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων, κ̀ κόσμῳ κατασκεύαζων πολυτελεστάτῳ χρυσὸ κ̀ λίθων κ̀ [q] κατακλιμάτων· ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν [r] ἔχ̃ν πεμπόλλυς ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, [s] κατὰ μέτρα ᾗ κ̀ τὰς ϖ̃ροσηγορίας. ὁ μὲν γ̀ Καίσαρο, ὁ ᾗ Ἀγρίππα [t] ἐκέκλητο. ϖ̃ροσελάμβανε ᾗ κ̀ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικ̃ῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τὸ κατὰ τὴν οἰκειαν ἡδονὴν ζ̃ῆν [v] ὑπολογισμὸν ποιούμενο. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τ̃ῶν γάμων ἐγένετο τοιάδε. [x] Σίμων ἦν Ἱεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινο Ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε ᾗ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὄντο οὖν λόγυ ϖ̃ρ̀ τοῖς Ἱεροσολυμίταις ϖ̃ρὶ αὐτ̃ῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τ̃ῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν Ἡρώδην συνέβαινεν. ὡς ᾗ κ̀ θεασάμενον ἡ τ̃ῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα, τὸ μὲν [y] ἀπ' ἐξουσίας χρώμενο ἁρπάζειν ἅπαν ἀποδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, εἰς βίαν κ̀ τυραννίδα μεταβληθήσεσθαι· βέλτιον δ' ὤετο γάμῳ τὴν κόρην λαβεῖν. κ̀ ἦν Σίμωνο ὄντο ἀδοξοτέρυ μὲν ἢ ϖ̃ρὸς οἰκειότητα, μείζονο δ' ἢ καταφρονεῖσθαι, τ̀ ἁρμοδιώτερον τρόπον μετὴ τὴν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς κ̀ τιμωτέρυς ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ἰησοῦν τ̀ ᾗ Φάβητο ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα ᾗ καθίστησιν ἀπ' τ̀ τιμ̃ῆς, κ̀ τὸ κῆδο ϖ̃ρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

δ'. Τελευτέντο ᾗ αὐτῷ ᾗ γάμυ, ϖ̃ροσκατασκευάσατο Φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ἰουδαίους, ὅτε [z] τ̃ῆς ἀρχ̃ῆς ἐκπεσόντο Ἀντίγονο ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦν. τοῦτο ᾗ τὸ Φρούριον ἀπέχ μὲν Ἱεροσολύμων ϖ̃ρὸς ἑξήκοντα σταδίυς, φύσ ᾗ ὀχυρὸν, κ̀ ϖ̃ρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον. ἔστι γ̀ ἐγγὺς [a] ἐπιμήκ̃ης κολωνὸς, εἰς ὕψο ἀνιὼν χροπίπτον, ὡς εἶναι μασθ̃ῷ τὴν ϖ̃ροφοράν· διείληπται ᾗ κυκλωτεροῖς πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεστ̃ῖς βαθμῖσιν ἐξωκοδομημένην εἰς σταδίυς. ἐντὸς δ' αὐτ̀ καταγωγαὶ βασίλδοι πολυτελ̃ῆς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμ̃ῶ κ̀ κόσμον πεποιημέναι· ϖ̃ρὸς ᾗ τὴν βάσιν τ̀ λόφυ, σταδίων κατασκευ̃ῆς ἀξιοθεάτυ, πάσι ἄλλα κ̀ τ̃ῆς εἰσαγωγ̃ῆς τῶν ὑδάτων, ὃ γ̀ ἦτο ὁ τόπο ἔσχηκεν, ἐκ μακρ̃ῶ [b] κ̀ πολλῶν ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ἔπιπεδα ϖ̃ρὸς οἰκοδόμησιν, πόλεως ὑδρείας ἐλάσσω, τ̀ λόφον ἀκρόπολιν

teros gloria: videturque in difficultates incidisse pene incredibiles, quæ regnum licet afflixerint, ad nominis tamen ejus celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in *summis* angustiis *omnium* opinione majorem ostenderit, adeo populi animos mutavit, ut ab initio eum exstitisse putarint, non qualem jam ante experti sunt, sed qualem ex cura illorum in necessitatibus sese exhibuit.

3. Sub illud autem tempus misit & Cæsari subsidio quingentos lectos homines de suis satellitibus, quos Ælius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno usui fuerunt. Cumque iterum res secundas & auctiores haberet, regiam in superiore urbe condidit, tricliniis exstructis amplissimis exornatisque auro sumptuosissime & marmoribus & lectis decubitoriis; ut illorum unumquodque lectis instrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita vero ratione magnitudinis *cujusque illorum* & appellationis. nam unum Cæsaris, alterum Agrippæ nominabatur. Porro & uxorem sibi accipiebat amatoriæ cupidinis impulsu, nulla religione impeditus quo minus in vitæ voluptatibus animo suo obsequeretur. Nuptiæ autem factæ sunt ex hujusmodi occasione. Erat Simon *quidam* Hierosolymitanus, Alexandrini cujusdam nomine Boëthi filius, sacerdos, vir illustris, habebatque filiam omnium ejus (ut existimabatur) temporis formosissimam. Itaque cum in ore atque sermone Hierosolymitanorum esse cœperit, primum quidem fiebat, ut, de ea ubi audivit, permoveretur Herodes, simul vero ac visa formæ venustate animum illi perculit puella, noluit uti sua potestate ad desiderium explendum, suspicans id, quod erat, sibi vitio versum iri ac si per vim & tyrannice ageret, satius vero arbitrabatur ut illam in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis quam ut regis affinis esset, majoris tamen quam ut contemneretur, meliorem cupiditati suæ satisfaciendi viam persequutus est, illos honoribus augendo & illustriores reddendo. Mox igitur Jesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & honorem *istum* in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo conjungit.

Cæsari quingentos ex suis satellitibus mittit Herodes.

Regiam Hierosolymis ædificat.

Simonis filiam deperit.

Jesu pontificatum abrogat, Simonem in ejus locum substituit, filiamque ejus uxorem ducit.

4. Cum autem nuptias celebrasset, castellum etiam in eo loco construxit, ubi Judæos vicerat, regno exactus quando Antigonus rerum potiebatur. quod castellum abest ab Hierosolymis plus minus sexaginta stadiis, natura munitum & ædificationi aptissimum. est enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem evectus, ut ambitu suo mammæ formam & similitudinem præ se ferat: distinguitur autem turribus rotundis, arduum habens ascensum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis structum. intus vero diversoria sunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulchritudinem comparata: & ad imum collis habitationes structuræ spectatu dignissimæ, tum propter alia tum propter aquæ ductionem (nam locus aqua destitutus erat) ex longo intervallo & magnis impensis factam. Porro planities circumquaque ædificiis erat occupata, ut vix ulli urbi magnitudine cederet, cui collis erat pro ar-

Castellum ædificat stadia circiter LX ab Hierosolymis.

---

n Παρέσχησε.] *L. B.* παρεσκεύασε.

o Γάλλο —— θάλασσαν] Pro Αἴλιο Γάλλο *Petav. Doct. Temp.* P. II. p. 291. leg. Αἴλιο Λάργο è Dion. l. LIII. ubi Ælius Largus in Arabiam Felicem expeditionem duxisse dicitur. Malè autem ex hoc Josephi loco *Casaub. ad Sueton. Aug. cap.* LXVI. pro Cornelio Gallo Ægypti Præfecto Aulum Gellium legendum putat. Decesserat hic enim antequam Petronius, de quo paullo antè, Ægypto præesset. SPANH.

p Εὐθωμημένων.] Ita *Busb. Hen.* (*Coccejus*) & *Vat. Lugd. Bat.* εὐθυμημένων. εὐθυμουμένων in *Editis*.

q Κατακλιμάτων·] Περικλειμμάτων *Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* ϖ̃ερικλειμμάτων *Vat.* ϖ̃ερικλιμάτων *L. B.*

r Ἔχειν πεμπόλλυς ἄνδρας] Εἶχε *Vat.*

s Κατὰ μέτρα] Καθὰ τὰ μέτρα *Hen.* κ̃ μέτρα ϖ̃ροσηγορίαυσι τὰς εἴκυς, τ̀ μ̃ Καίσαρο καλῶν, τ̀ ᾗ Ἀγρίππα. σ̃ *Busb.* κ̀ τὰ μέτρα *L. B.*

t Ἐκέκλητο.] Κέκληθο *Hen* & *Vat.*

v Ὑπολογισμὸν ποιούμενο.] Ὑπόλογον ποιούμενο juxta *Demosthenem.*

x Σίμων —— νομιζομένων.] Conf. ἀλωσ. lib. I. c. 30. §. 7. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

y Ἀπ' ἐξουσίας χρώμενο.] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.*

z Τ̃ῆς ἀρχ̃ῆς ἐκπεσόντο] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* τὴν ἀρχὴν in *ceteris*.

a Ἐπιεικ̃ὴς κολωνὸς,] Ἐπιεικῶς *Hen.* & *Vat*

b Καὶ πλείονων ἀναλωμάτων] Ita *Busb.* & *Vat.* ὐκ μακρ̃ῶ ᾗ κ̀ πλ. in *Editis Aliisque*.

arce ſubjectis domibus imminénte.

Herodis mores.

5. Cum autem omnia quæ ſperaverat bene ei cecidiſſent, ne minima quidem tenebatur ſuſpicione de ullo in regno ſuo motu, ut qui ſubditos utrinque ad obſequium adſtrictos haberet, & timore, quod nemini ſupplicium remittebat, & cura ſua, quod dum premerentur calamitatibus ſeſe magnificum oſtenderit. Veruntamen foris ſecuritatem quæſivit, quaſi in ſui munimentum contra ſubditos hoc faceret. nam in civitates comis erat & humanus, & dynaſtas ex occaſione colebat, quorum ſingulos muneribus proſequebatur, majoribus non omiſſis beneficiis, ut qui ad regnum accommodate natura magnificus eſſet; ita ut ſua omnia undique incrementa caperent ex proſpero rerum ſucceſſu. Atqui ex hac magnificentia, ſtudioque demerendi Cæſarem & Romanorum potentiſſimos, cogebatur à receptis moribus decedere & patria inſtituta violare, dum & urbes ambitioſa ſui oſtentatione conderet & templa erigeret, non hæc quidem in Judæa, nam *Judæi* nunquam tuliſſent, cum nobis interdictum ſit ſtatuas & ſimulachra Græcorum more colere, ſed alias regiones & urbes *ita* inſtruxit & ornavit, Judæis ſemet quidem purgans, quod non ſuapte ſponte ſed ex juſſu & mandatis hæc faceret, à Cæſare vero & Romanis gratiam iniens, quaſi non adeo patriis moribus ac illorum honori ſtuderet; dum tamen ipſe in ſumma ſuæ utilitatis rationem habuit, operamve dedit ut illuſtriora ſui dominatus monumenta poſteris relinqueret. Quo factum eſt ut in animum induxerit urbes inſtaurare, & in eum finem immanes profuderit ſumptus.

XIII. *Cæſareæ conſtructio.*

6. Cumque animadvertiſſet in ora maritima locum urbi *condendæ* aptiſſimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam ejus magnifice deſcribendam aggreſſus eſt, & ædificia ejus univerſa dilapſa non tenui opera excitando, ſed è candido lapide, tamque regiis ſumptuoſiſſimis eam exornando quam ædibus ad cives excipiendos; &, quod omnium erat maximum & operoſiſſimum, portu quam tutiſſimo, magnitudine Piræco pari, in quo naves commode ſtationem haberent & ſubducerentur, eoque magis ſtructura viſendo, quod locus ipſe nihil ſuppeditaret ad opus adeo magnificum accommodatum, ſed materia aliunde advecta & immenſis ſumptibus omnia perfecta eſſent & abſoluta. Sita quidem eſt hæc urbs in Phœnice, qua in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen. Iſtæ autem urbeculæ maritimæ ſunt, importuoſæ ob vehementes Africi flatus, qui, arenas è mari in litus provolventes, nullam ſtationem quietam eſſe patiuntur, ita ut plerunque mercatores jactis ancoris in ſalo morari neceſſe habeant. Cum autem in eo eſſet ut hanc regionis incom-

Cæſarea ſitus.

[c] ἔχουσα τ ἄλλης οἰκήσεως.

ε. Πάνλων ἢ αὐτῷ πεφυκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἐλπίζε, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ πραγμάτας ἀδεῶς ἐπεσκοπεῖτο· τῶν δ' ὑπηκόων εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑποπτους [d] παρασκευασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀπαρεμπτεῖ εἰς τὰς τιμωρίας, τῇ ἀπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τῷ πεπεῖσθαι εὐεργέτης. πεφυκέναι ἢ τῇ [e] ἔξωθεν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτείχισμα [f] αὐτῷ καὶ τοῖς ἀρχομένοις τῆς τιμᾶσθαι. πάλαι μὲν γὰρ ὡμίλει δεξιῶς ἐ φιλανθρώπως, καὶ τὰς δωρεὰς ἐθεράπευεν [g] ἐν εὐκαιρίαις, ὧν [h] ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζως τὰς χάριτας ἐμποιῶν, καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων· ὡς αὐτῷ πάντα ἀπὸ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντων. ὑπὸ ἢ τ εἰς τὴν φιλοτιμίας ἐ τ θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε Καίσαρα ἐ Ρωμαίων τὰς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνειν τ [i] ἐθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τ νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τ Ἰουδαίων, οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνείχοντο, τ τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, [k] ὡς ἀγάλματα ἐ τύπους μεμορφωμένους πρὸς τ Ἑλληνικὸν τρόπον, τῷ δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις ἔτως κατεσκεύαζετο, [l] Ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὑτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς ἐ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν, Καίσαρι ἢ καὶ Ρωμαίοις, [m] τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τ ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτης χαριζόμενος, αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτῶ συναζόμενος, ἢ ἐ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τ ἀρχῆς τῆς αὐθις [n] ὑπολείπεσθαι. [o] ὅθεν ἐ πρὸς τὰς ὑποκρύσεις τῶν πόλεων ἐκινήτο, καὶ πόλεις εἰς τῶν δαπάνας ἐποιεῖτο.

ς'. [p] Καισάρων ἢ καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι Στράτωνος καλοῦτο πύργος, τῇ τε ἀμφιβολῇ μεγαλοπρεπῶς [q] ἐπεβάλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνίσοις ἅπασιν ὑ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίταις πολιτικαῖς, τὸ ἢ μέγιστον καὶ πλείστου ἐργασίαν θέμενος, ἀκλύστῳ λιμένι, [r] μέγεθος μὲν κατὰ τ Πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δεξιτέρας [s] ὑφόρμους, τῇ ἢ δομῇ πρεπέστερον, ὅτι μηδ' ἐκ τ τόπου τὴν ἀπιτηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, [t] ἀλλ' ἐπιπόνοις καὶ πολλαῖς ἐξεπλεώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, [v] κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον καθέπλουν, Ἰόππης μεταξὺ ἐ Δώρων. πλισμάτια [x] ταῦτ' ἐστὶ καθέλια, δυσχερῆ διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, [y] αἳ, τὰς ἐκ τ πόντου θῖνας ἀπὸ τῶν ἠϊόνα σύροντα, καταγωγὴν οὐ μετρίαν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. [z] τούτῳ τὸ δυσθετοῦν τῆς χώρας διορθούμενος, [a] καὶ πρὸς

[c] Ἔχουσα τ ἄλλης οἰκήσεως.] Eſt perplexa conſtructio & πολυτελεστάτοις. quam ſi quis omnino retinendam eſſe duxerit, utpote quod eam habeant *MSS.* vox πόλις ſubintelligenda videtur. Verum πολυτελεστάτοις tollitur, ἔχοντα legendo.

[d] Παρασκευάσατο,] Παρασκευασάμενος *Hen. Lugd. Bat. Busb.* & *Vat.*

[e] Ἐξωθεν ἀσφάλειαν,] Illud ἔξωθεν è *Cod. Busb. Lugd. Bat. Hen. Epiphan.* & *Zonar.*

[f] Αὐτῷ καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος.] *L. B.* tranſpoſita oratione, τοῦτο τοῖς ἀρχ. αὐτῷ ποιούμενος.

[g] Ἐν εὐκαιρίαις,] Vocula ἐν deeſt *Busb.* & *Hen.*

[h] Ἑκάστοις ἐδωρεῖτο,] Ἑκάστους *Hen.*

[i] Ἐθῶν ἠναγκάζετο] Sic *Busb.* (& *Coccejus*) ἐθνῶν *Hen.* proculdubio mendoſe pro ἐθῶν. in *Editis Aliiſque* ἠθῶν.

[k] Ὡς —— τρόπον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

[l] Ἰουδαίοις —— ἐποιεῖτο.] Ἰουδαίοις μὲ &c. uſque ad finem ſectionis ἐποιεῖτο, non explicantur à *Rufino*. SPANH.

[m] Τὸ μηδὲν τ οἰκείων] Τῷ μηδὲν *Hen.*

[n] Ὑπολείπεσθαι.] In *Marg. L. B.* ὑπολιπέσθαι.

[o] Ὅθεν —— ἐκινήτο,] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[p] Καλδῶν ἢ καὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo fere modo in lib. 2. *de Bello Jud.* καισαρῶν ἢ πρὸς τ. in *Editis*. HUDS. De Cæſarea exſtructa infra lib. XVI. c. 5. §. 1. & *Harduin. de Num. Herod.* p. 28. Hinc *Joſ. Scaliger Prolegom. in Euſeb.* meritò redarguit id, quod dicitur in *Juſtiniani Novell.* CIII. Veſpaſianum Stratonis Turrim CAESAREAM à ſe vocâſſe, quia is in partibus Palæſtinæ Cæſar fuit ſalutatus &c. Sed impoſuit Triboniano Colonia deducta in eam Urbem à Veſpaſiano non Patre, ſed Tito, cujus Nummus habet ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *In Nummis*: AUG. CAESAREA. SPANH.

[q] Ἐπιβάλλετο,] Ἐπιθάλετο *Busb.* & *Hen.*

[r] Μέγεθος μὲ κατ τ Πειραιᾶ] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

[s] Ὑφόρμους,] Λιμένα δ λιμένι vocat Strabo, ubi de Τυρο. REL. Innuit forte locum Strabonis, qui exſtat p 757. *ubi* urbs illa ſimiliter dicitur habere δυὸ λιμένας. HAV.

[t] Ἀλλ' —— δαπάναις.] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Κατὰ —— Δώρων.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 5. Cæſarea inter Dora & Joppen, in Phœnice hic dicitur ſita, ab aliis in Palæſtina. *Flavia* eadem in Nummis dicta à Flaviorum temporibus. Hoc de Cæſareæ ſitu à Joſepho adſcriptum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 28. SPANH.

[x] Ταῦτ' ἐστὶ παρήλια,] Ταῦτ' ἐστὶ καὶ θαλάσσια *Busb.*

[y] Αἳ, τὰς ἐκ τ πόντου] Αἳ ἀεὶ τὰς *Busb.*

[z] Τοῦτο τὸ δυσθετοῦν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸ τὸ δυσθετοῦν in *ceteris*.

[a] Καὶ πρὸς τὸν κύκλον] Περιγράψας *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo admiſſo mox puto legendum (prout in lib. 1. de *Bello*

γραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκανὸν αὔταρκες πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις στόλοις ὑποδοχὴν εἶναι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν, [b] οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ [c] πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ, [d] τὸ βάθος ἦ ἐννέα, τούτων οἱ μὲν μείζους οἱ ἦ ἐλάττους. ἡ ἦ ἐνδόμησις ὅσιον ἐπεφάλητο κῆ τὴν θαλάττης εἰς ἀβυθίους [e] πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο τῆ [f] κυμαγωγίας ὡς ἀπομάχεσθαι προσκλυόμενον ἐκεῖ τὰ κλύδωνα, [g] προκυμάτια γοῦν ἐκάλεῖτο· τὸ ἦ λοιπὸν περιεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος [h] Δρῦσος ὀνομάζετο, πάνυ καλόν τι ἔρημα, τιμῶ προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, τελευτησαντος νέου. ψαλίδες ἦ ἐπεπήγεσαν συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ ἦ [i] πρὸ αὐτῶν ἀπέβασις [k] πλατεῖ κύκλῳ περιεφάνουτο τὰ πάντα λιμένα, περίπατος τοῖς ἥλιοσι. ὁ ἦ εἴσπλους κῆ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, [l] ὃς ἀνέμων αἰθριωτάτος. βάσις ἦ ἅπασι περιβόλου παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος [m] περιηνεγμένος ἐπὶ πολὺ στερρῶς ἀντέχειν· κῆ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, κῆ ἅ [n] κῆ θατέρα πύργοι μείζους, ὀρθοὶ δὲ κῆ συνεζευγμένοι. [o] περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὰ λιμένα, λευκοτάτου λίθου καταστικτοῦ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κῶν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ὃ νεὼς Καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ρώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτῇ Καισάρεια καλεῖται, [p] καλῆς τε ὕλης καὶ κατασκευῆς τετυχηκυῖα. τὰ δ' [r] ὑπ' αὐτῷ, ὑπόνομοί τε κῆ λαῦραι πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερῳκοδομημένων ἔχουσι. τούτων αἱ μὲν κῆ σύμμετρα διαστήματα φέρουσιν εἰς τὰ λιμένα κῆ πρὸς θάλατταν· μία δὲ ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τὰς τε ὄμβρους εὐμαρῶς κῆ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τοῦ τε θαλάττου, ὅταν ἐξωθεν ἐπιβρύσῃ διαῤῥεῖν, κῆ τοῦ συμπεσεῖν ὑποκλύζειν πόλιν. [s] κατεσκεύασε δ' αὐτῇ κῆ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ κλιτεῖ ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πρὸς ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον εὐπροσδέως ἀποβλέπειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις ἔτεσι ἐξεπελέσθη [t] δωδεκαέτει χρόνῳ, καὶ τὰ ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος, καὶ ταῖς δαπάναις [v] ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

moditatem corrigeret, tantum in circuitu portus ſpatium deſcripſit quantum terram verſus magnis claſſibus recipiendis ſufficeret, immenſæ magnitudinis ſaxis in viginti ulnarum profundum demiſſis, quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, latitudine vero non minora octodecim, atque altitudine novempedali fuerunt; alia tamen hiſce majora, rurſuſque alia minora. Hæc moles, quam contra maris impetum exſtruxit, ducentorum pedum latitudine erat. horum dimidium undarum agitationi oppoſuit, ut fluctuum circumquaque alliſorum fractorumque vim repelleret, unde procymatia dicebatur; reliquum vero continebat murum lapideum, turribus diſtinctum, quarum maxima (quæ ſpecioſa admodum erat) Druſus nomi- *Turris Druſus nominata.*
nabatur, appellatione deſumpta à Druſo privigno Cæſaris, qui juvenis obiit. Quin & crebri facti erant fornices, nautis diverſoria: præque fornicibus exſcenſus lato ambitu toti portui circundatus erat, locus ad inambulandum animi cauſa jucundiſſimus. Aditus autem & oſtium portûs obverſum eſt Aquiloni, ventorum placidiſſimo. Ad imum vero totius ambitus, à ſiniſtra quidem *portum* intrantibus, turris rotunda lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum *fluctibus*; à dextra vero duo magni lapides, & turri ex adverſo majores, iique recti conjunctique. Portui autem in circuitum ædes circumjacent continuata ſerie, lapide politiſſimo exſtructæ, tumulo in medio exſtante, in quo templum Cæſaris iis qui adnavigant eminus viſum, habens ſtatuas, unam quidem Romæ, alteram vero Cæſaris: atque urbs ipſa Cæſarea appellatur, tam materia quam ſtructuræ artificio conſpicua. Quod autem ad ſubterranea ſpectat, cuniculos meatuſque anguſtos, non minori opere conſtantes quam quæ ſuperſtructa erant. horum nonnulli paribus à ſe invicem intervallis ad litus & mare ferebant, unus vero tranſverſus omnes ſuccinxit: adeo ut imbres facile & incolarum purgamenta una exonerentur, & mare, æſtu foris accedente, totam etiam urbem ſubluat. Exſtruxit autem urbi & theatrum è ſaxo, & pone theatrum à meridionali portûs latere amphitheatrum erexit, quod ingentem hominum multitudinem capere potuit, loco opportuniſſimo ſitum, ut ei pateat proſpectus in mare. Atque ita quidem ea urbs perfecta eſt annis XII, cum nec operi rex ſuccubuiſſet, nec ei defuiſſet unde ſumptus faceret.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Ηρώδης αὐτοῦ παῖδας εἰς Ρώμην πέμπει· κῆ ὡς ὑπὸ Ζηνοδώρου κῆ Γαδαρέων κατηγορηθεὶς αἰτιῶν ἀπολύεται, κῆ ἑαυτῷ κτᾶται Καίσαρος εὔνοιαν. Περὶ Φαρισαίων κῆ Ἐσσηνῶν, κῆ Μαναήμου.

CAP X.

Quomodo Herodes filios Romam mittit: utque à Zenodoro & Gadarenis accuſatus abſolvitur, & Cæſaris benevolentiam ſibi conciliat. De Phariſæis & Eſſenis, & Manahemo.

ΕΠΙ τούτοις ἦ ὢν, κῆ τῆς Σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς Ρώμην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, [x] σωτηρίους Καίσαρι.

HIS autem abſolutis, & Sebaſte jam ante ædificata, ſtatuit Romam filios ſuos mittere, *Herodes filios Romam mittit.*
Alexandrum & Ariſtobulum, * ut ſe Cæſari offerrent.

lo Jud.) καθίδ. Quin & κῆ ante ἀφείνεψι tollendum videtur.

b Οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν] *L. B.* πεντέκ. π. ἦσαν οἱ πλείους.

c Πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

d Τὸ βάθος ἦ ἐννέα,] Εὖρος δίπα, τινὶς ἦ κῆ μείζους in lib. 1. *de Bello Jud.*

e Πόδας.] *L. B.* πόδες.

f Κυμαγωγίας] Forte κυματωγῶς. COCC.

g Προκυμάτια] Προκυμία in lib. 1. *de Bello Jud.* προθυμία *Busb.* forſan pro προκυμία, aut προκυμάια. HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21 §. 6. SPANH.

h Δρῦσος] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

i Πρὸ αὐτῶν ἀπέβασις] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* πρὸ αὐτοῦ in *Editis*

k Πλατεῖ κύκλῳ περιεφάνουτο] Πλατεῖα *Hen.* & *Busb.*

l Οἱ ἀνέμων αἰθριωτάτου] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

m Περιλιγμένος ἐπὶ πολὺ] Περιηγμένος *Hen.* περιαγμένος *Busb.* & *Vat.*

n Καθ' ἑάτερα πύργοι] Ita cum *Cod. Busb.* καθ' ἑκάτερα in *Editis Aliisque.*

o Περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὰ λιμένα,] Sic *Hen.* & *Busb.* περίκειται ἦ κύκλῳ in *ceteris.*

p Καλῆς τε ὕλης] Καλλίστης κῆ τῆς ὕλης *Busb.* Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

r Ὑπ' αὐτῷ,] *Gen.* ὑπ' αὐτῶ.

s Κατεσκεύασε ——— ἀμφιθέατρον,] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* κατεσκεύασε δ' αὐτῇ κῆ θέατρον ἐκ πέτρας πρὸς τῷ νοτίῳ κλιτεῖ λιμένος, κῆ ὄπισθεν ἀμφ.

t Δωδεκαέτει χρόνῳ,] Ita, accentu retracto, edidi, id quod me monuit *H. Steph.* in *Theſauro Gr.* tom. 1. p. 1294. antea erat δωδεκαετῆ. verum δωδεκαετεῖ habent *Busb. Coccejus* & *Hen.* HUDS. Scribe (inquit *Huds.* in *Add.*) δεκαετεῖ χρόνῳ. Vide ad l. 15. c. 5. HAV.

v Ἐπαρκέσαντος] *L. B.* κατεπαρκέσαντος.

* *Ut ſe Cæſari offerrent.*] *Al.* ut ſalutarent Cæſarem.

x Σωτηρίους Καίσαρι.] Ἐντυχομένους *Busb.* & *Zonar.*

Herodis filii à Pollione hospitio excipiuntur.

rent. Eò postquam pervenerunt, ad Pollionem, virum Herodis amicitiæ studiosissimum, diverterunt: eisque permissum est etiam apud Cæsarem diversari. nam & ipse eos accepit humanissime, & Herodi potestatem fecit regnum utri filiorum vellet confirmandi; eique insuper amplius regionum dedit, *videlicet* Trachonem, & Batanæam, atque Auranitidem: & dedit ob hujusmodi causam. *Erat*

De Zenodoro & Trachonitide.

Zenodorus quidam, *qui* Lysaniæ domum conduxerat. Hic quidem non satis magnos reditus habebat; eos vero latrociniis per Trachonem exercendis augebat supplebatque. Nam ea loca incolebant desperatæ vitæ homines, qui Damascenum agrum populabantur: neque Zenodorus eos impedicbat, quin & ipse prædæ particeps erat. Vicini autem, hac re vexati, adversus Varronem, qui *tum* præfectus erat, vociferabantur, & ut Cæsari de Zenodori injuriis scriberet flagitabant. Cæsar, his ad eum allatis *querelis*, rescripsit, ut ex eo tractu latrones exigerentur, isque Herodi traderetur; ut ejus cura & diligentia cautum sit, ne Trachonitæ deinceps finitimis nocerent. Nec enim eos prohibere facile erat, cum unum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viverent: quippe quibus nec oppida, nec agrorum possessiones erant, sed tantum receptacula subterranea & speluncæ, ubi vitam cum pecoribus suis communem agerent. Sibimet autem confecerunt aquarum copiam & abunde frumenti jam ante pararunt, adeo ut possent ex occulto diu resistere. Verum aditus *ad eos* sunt anguſti, ut non plures quam singuli transire possint, sed interiora incredibili sunt magnitudine, ac ita facta ut quamplurimos recipiant: atque domorum superius solum non supereminet, sed propemodum terræ æquale est. Id totum rupes est dura, & aditu difficilis nisi via incedatur qua præeat ductor; quippe non rectæ sed valde flexuosæ factæ sunt semitæ. His hominibus, si quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris est ut alii alios spolient, adeo ut à nullo scelerum genere sibi temperent. Atqui Herodes, beneficio donato à Cæsare, & in regionem peritorum ductu profectus, fecit ut à maleficiis illi abstinerent, finitimisque pacem & securitatem præstitit.

Zenodorus & Gadarenses Herodem accusatum proficiscuntur.

2. Zenodorus autem, iratus primum quod privatus esset præfectura, deinde, & quidem potissimum, quod Herodi principatum assequuto invideret, profectus est Romam ut eum accusaret. Et ille quidem re infecta reversus est. Agrippa vero missus est, ut provincias trans mare Ionium Cæsaris nomine procuraret: eumque Mitylenæ hybernantem Herodes (utpote ei amicissimus & familiarissimus) adiit, deinde Judæam repetiit. Cæterum Gadarenses quidam Herodem apud Agrippam accusatum iverunt: ac ille, eos nullo dignatus responso, regi vinctos remisit. Atque Arabes, qui jamdiu Herodis principatu dolerent, concitati erant, ac tunc ejus rebus dissidium creare conabantur, idque de causa ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim, de suis rebus jam despe-

τύτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ [y] Πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τ μάλιστα αὐτοδασήντων τῆι τοῦ Ηρώδου Φιλίαι. ἐφεῖτο δ' καὶ τοῖς Καίσαρος καταγωγαῖς, καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ ἔδωσιν Ηρώδῃ τοῦ βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἐπὶ τὸν τε [z] Τραχῶνα καὶ [a] Βαταναίαν καὶ [b] Αὐρανίτιν· ἔδωκε δ' διὰ ταυτὶ [c] αἰτίαν. [d] Ζηνόδωρός τις [e] ἐμεμίσθωτο τ οἶκον τ Λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τοὺς ὁδοὺς οὐκ ἦρκε· λῃστήρια δ' ἔχων ἐν τῷ Τραχῶνι, πολὺ τοῦ προσόδου ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς βίους, οἱ τὰ Δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ Ζηνόδωρος ἅτ' εἰργμὸ, κοινωνεῖ αὐτοῖς τ ὠφελειῶν. κακῶς δ' πάσχοντες οἱ [f] πολεμιόχωροι, [g] Οὐάρρωνος κατηγόρουν [h] τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ χρῆσθαι ἠξίουν Καίσαρα τ Ζηνόδωρον τοῦ ἀδικίας. Καίσαρ δ', ἀνεγνωκότων τούτων, [i] ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τοῦ δὲ χώραν Ηρώδῃ [k] προστάττει, ὡς διὰ τῆς ὀλιγωρίας τῆς ἐκείνου μηκέτ' ἂν ὀχληρὸν τῶν ἐπὶ τ Τραχῶνα γνωσθέντων τοῖς πλησίον. ἦν γὰρ ῥᾴδιον διέχειν αὐτοὺς, ἐν ᾗ τὸ λῃστεύειν πεπαυμένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἦν γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἦν κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, [l] ὑπόγειοι δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, ἡ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηντο δὲ καὶ σιταγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντίσχειν. αἱ γὰρ μόνοι εἴσοδοι στεναὶ [m] καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ, καὶ δύσοδος, εἰ μὴ τεθῶ χρῷτό τις ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὖται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας [n] ἐξελίττουσαι. τούτοις ἐπῆλθον τῶν εἰς τοὺς πλησίον κακουργημάτων κωλύοντες, καὶ [o] κατ' ἀλλήλων μὲν ὁ τ λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ [p] λελεῖφθαι. λαβὼν δ' τὴν χάριν Ηρώδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀδεῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν.

β'. Ὁ δ' Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δ' καὶ φθονῶν τοῦ δεχθέντος Ηρώδου μετάληψιν, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. καὶ κακεῖνος μὲν ἀπρακτος ἀνεχώρησε. πέμπεται δ' Ἀγρίππας [q] τ πέραν Ιονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τούτῳ τυγχάνει [r] Μιτυλήνῃ χειμάζοντι κομιδῇ Ηρώδης, ὃν δὲ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σπουδῆς, εἰς τὴν Ιουδαίαν πάλιν ἀναχωρεῖ. [s] Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες Ηρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τε Ἄραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸν ἀρχὴν τὴν Ηρώδου, διενεκίνησαν, καὶ ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν εὐλογοτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ἀπογενόμενος

ἤδη

[y] Πολλίωνος οἶκος.] Videsis *Casaub.* adv. *Baron.* p. 90. & *Montacutium* in *Exercit.* IV. p. 158. HUDS. Asinii Pollionis, alius proinde à Pollione Pharisæo, de quo supr. lib. 14. c. 9. §. 4. item lib. 15. c. 1. §. 1. & paulo post §. 4. SPANH.

[z] Τραχῶνα] Vid. infr. §. 3. SPANH.

[a] Βαταναίαν] Βατανεάδι supr. lib. 4. c. 7. §. 4. vid. & *alibi*. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[b] Αὐρανίτιν·] Sic lego ex lib. 1. de *Bello Jud.* Αὐρανῖτιν in *Editis*. Αὐρανίτιδι *Hen.* καὶ Αὐρανῖτιν ἔδωκε διὰ τ. *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 2. & *alibi*. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[c] Αἰτίαν.] *L. B.* αἰτίαν δ' ἔδοξαλεῖν, quasi delendum foret διὰ. HAV.

[d] Ζηνόδωρός —— Λυσανίου.] Hic forsan ille est, cujus meminit Strabo lib. 16. p. 756. Ed. *Paris.* HUDS. in *Add.* Id. de Zenodoro *alibi* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[e] Εμεμίσθωτο τ οἶκον] Εμισθώσατο *Busb.*

[f] Πλησιόχωροι,] Lege πλησιόχωροι.

[g] Οὐάρρωνος κατηγόρουν τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita cum *Casaubono* lego ex *Vet. Interpr.* antea erat Οὐάρρωνος. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[h] Τῷ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita *Hen.* & *Vat.* Τοῦ τότε ἡγεμ. *Busb.* Τ ἡγεμ. in *Editis*.

[i] Ανέγραφεν ἐξελεῖν] Αντέγραφεν *Busb.* & *Hen.*

[k] Προστάττει,] Προστίθησιν *Busb.*

[l] Ὑποφυγαὶ] Ita ex *L. B.* posuimus. *Vulgati* & *Alii* Φυγαὶ HAV.

[m] Καὶ καθ' ἕνα] Illud καὶ è *Cod. Hen.*

[n] Ἐξελίττουσαι.] Ἐξαμάττουσαι solus *Vat.*

[o] Καὶ κατ' ἀλλήλων] Ita *Hen.* κατ' ἀλλήλων absque καὶ in *cæteris*.

[p] Λελεῖφθαι.] Ita *Hen.* (*Cocceius*) & *Gall.* λελῆφθαι in *cæteris*.

[q] Τὸν πέραν Ιονίου διάδοχος] Trans Ionium *Rufin.* SPANH.

[r] Μιτυλήνῃ] Μυτιλ. ex Nummis. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. SPANH.

[s] Γαδαρέων] Mox §. 3. Γαδαρῆσι· Nummi ΓΑΔΑΡΕΩΝ seu ΓΑΔΑΡΩΝ. SPANH.

: Ἀν-

ἤδη τῶν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τλῶ [t]Αὐρανῖτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι ταλάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρούμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν τ καταδρομαῖς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε ἢ καὶ ἐπὶ δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπιθεν ἢ καὶ τὰς ἀπορίας τῶν στρατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, [v]ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ ἐπὶ τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτα ὁ μακρῷ γινώσκων Ηρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ πατρικοῦ, τῆς ταραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

γ'. Ηδη δ' [x]αὐτοῦ [y]τὰ βασιλείας [z]ἐπτακαιδεκάτου [a]παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδαρέων κατοικούντων οἱ πλεῖστοι κατηγόρουν Ηρώδου, βαρὺν αὐτὸν ὄντα τοῖς ὑπηκόοις καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπτόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένων καὶ [b]διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου, καὶ ὀμνύντος ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ὠφελεῖσθαι μὲν τὰ Ηρώδου βασιλείας, στερήσειν δὲ τῆς διοικήσεως Καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ [c]Γαδαρηνοὶ [d]ἀμικρὰν [e]κατηγορίαν ἐποιήσαντο, θεασάμενοι δὲ μηδὲ τοὺς ὑπὸ Αγρίππα δεδεμένους ἐν πομπείᾳ γενέσθαι, διαφέντος Ηρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου· καὶ γὰρ, εἴ τις ἄλλος, εὐσεβὴς μὲν πρὸς τοὺς οἰκείους, μεγαλόψυχος δὲ πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους ἁμαρτόντας ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγὰς καὶ καθαιρέσεις ἱερῶν, ὁ μὲν Ηρώδης ἀπορραπίσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν· ἐδεξιώσατο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς καὶ θορύβου μεταβαλὼν τὴν εὐνοίαν. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ, οἱ περὶ τούτων [f]ἐρρήθησαν λόγοι· τῇ δ' ἑξῆς οὐκέτι [g]προῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε Καίσαρος καὶ τῶν συνέδρων, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκβήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας οἱ μὲν ἀπεσφάξαν αὐτὸς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους [h]ἀφέσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντες ἑκουσὶ διεφθείροντο. τοῦτο ἦν ἐδοκεῖ κατάγνωσις εἶναι τῆς μετανοίας καὶ ἁμαρτίας· ἔνθεν δὴ μελήσας ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν Ηρώδην. ὑπισυμπίπτει ἢ ὑστέρου εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. [i]ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ πλατύνου, καὶ πολλοῦ καὶ τοῦ αἵματος ἐκχωροῦντος αἱματος, [k]ἐν Αντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καῖσαρ ἢ καὶ τοῦτο μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ηρώδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τῆς [l]Τραχωνίτιδος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, [m]Οὐλάθαν καὶ [n]Παναιάδα καὶ τὴν περιέχουσαν χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ὑπερπεύουσι τῆς Συρίας, ἐντελλόμενος μὴ τὰ ἐκείνου γνώμης πάντα ποιεῖν. τό, τε σύμπαν εἰς τοῦτο προῆλθεν εὐτυχίας, ὥστε δύο τούτων τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσοῦτο τὸ μέγεθος ἴσον, [o]Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Αγρίππα, τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ, Καίσαρ μὲν ἑνὶ μετ' Αγρίππαν Ηρώδῃ προετίμησεν, Αγρίππας

rans, eis ſuæ præfecturæ partem, Auranitidem *ſcilicet*, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donaverat Herodi Cæſar, continebatur, tanquam injuſte ea privati, cum eo concertabant *Arabes*, & crebras incurſiones faciendo; & vim tentare cogitando, nonnunquam etiam jure experiundo. Quin & ſibi conciliabant pauperes milites, & Herodi infeſti erant, ſemper ſperantes, & novis rebus ſtudentes; quibus maxime gaudent, qui vitam male agunt. Hæc jam pridem intelligens Herodes, tamen non hoſtiliter agebat, ſed eos prudenter leniebat, neque turbis occaſionem dare volebat.

Zenodorus præfecturæ ſuæ partem Arabibus vendit.

Arabes Herodis injuria experiuntur.

ſenſi.

3. Cum autem jam annum decimum ſeptimum in regno egiſſet *Herodes*, venit Cæſar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expoſtulare cœperunt, imperioſum eſſe acerbumque & tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, inſtigando, & de Herode conquerendo, jurandoque ſe nunquam deſerturum eos, quin Herodis regno adempturum eſſe & Cæſaris ditioni adjecturum. His adducti Gadareni magnum clamorem *contra eum* ſuſtulerunt, eo freti, quod quos ei vinctos tradiderat Agrippa, pœnas non dediſſent, ſed ab Herode dimiſſi, nihilque mali ab eo paſſi fuiſſent: etenim, ſi quis alius, in ſuos inexorabilis eſſe exiſtimabatur, cum ex animi magnitudine in peccatis aliis remittendis facilem ſe præberet. Igitur cum ab illis de vi & rapinis & templorum everſionibus accuſaretur, Herodes imperturbatus parabat cauſam ſuam defendere: ſed Cæſar ei dextram dedit, neque quidquam de ſua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutavit. Ac primo quidem die de hiſce rebus actum eſt; die vero ſequenti non perrectum eſt in cognitione. Nam Gadareni, propenſionem tum ipſius Cæſaris tum aſſeſſorum videntes, & ſe regi traditum iri (ut erat veriſimile) arbitrantes, cruciatuum metu partim ſe noctu interfecerunt, partim *ex alto* ſe præcipitarunt, aliique ſe in fluvium dejicientes mortem ſibimet conſciverunt. Iſta autem videbantur indicare levitatis culpæque pœnitentiam: itaque Cæſar ſine ulla dubitatione Herodem abſolvit. Præterea & aliud accidit, quod ei feliciter admodum ceſſit. Nam Zenodorus, rupto inteſtino, multoque, cum viribus deficeretur, amiſſo ſanguine, vita deceſſit Antiochiæ in Syria. Quamobrem & ejus regionem Cæſar Herodi dedit, (quæ erat non parva, inter Trachonem & Galilæam poſita) *ſcilicet* Ulatham & Paniadem, agrumque finitimum. Quin & eum cum Syriæ procuratoribus conjunxit; eiſque, ne quid ſine Herodis ſententia facerent, imperavit. atque, ut rem in pauca conferam, eò felicitatis pervenit, ut, cum Romanum imperium, idque tantæ magnitudinis, duo iſti regerent, Cæſar eique proxime Agrippa, ex *ſingulari* in eum benevolentia, Cæſar quidem neminem ſecundum Agrippam pluris fecerit quam Herodem, Agrippa vero ſecundum Cæſarem Herodi primum in amicitia ſua locum tribuerit. Itaque

Auguſtus Cæſar in Syriam venit.

Gadareni Herodem accuſant.

Cauſæ ſuæ diffiſi ſemetipſos male mulctant.

Zenodori mors.

Cæſaris & Agrippæ in Herodem benevolentia.

Herodes tetrarchiam à Cæſare Pheroræ impetrat.

t Αὐρανῖτιν] Supra §. 1. *Gen.* Αβρανῖτιν SPANH.

v Ελπίζοντες ἀεὶ] Επιλπίζοντες *Busb.* & *Vat.*

x Αὐτοῦ τὰ βασιλείας ἐπτακαιδεκάτου] Anno XVII. Regni Herodis profectio Auguſti in Syriam. *Petav. D. Temp.* l. IV. c. 1. vertenda hæc ſtatuit: *Cum jam regni* XVII. *annus Herodi præteriiſſet.* quod probat Pagius adv. Baron. p. 28. SPANH.

y Τὰς βατιλείας] Τῆ βατιλεία *Hen.*

z Επτακαιδεκάτου] *Sc.* à morte Antigoni. *Uſſerius* in *Annalibus V. T.* p. 509. Ex quo devicerat Antigonum. *Langius* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 347.

a Παρελθόντος ἔτους,] Προελθόντος *Busb.* προσελθόντος *Hen.*

b Διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου,] Καὶ διαβιβῶντος αὐτοὺς *Busb.*

c Γαδαρηνοὶ] Γαδαρεῖς *Hen.* & *Busb.* & in *Epiphanii* verſione *Gadarenſes*. HUDS. Supra §. 2. Γαδαρέων. SPANH.

d Οὐ μικρᾷ] Illud ἀ ἐ *MSS.*

e Κατηγορίαν] Sic κατηγορεῖν ſup. lib. 4. c. 3. §. 1. ὁ ἢ πᾶς ὅμιλος φύσῃ χαίρων τῷ κατηγορεῖν τὸ ἐν τέλει· κατηγορεῖν *Thucyd. lib.* 1. *p.* 48. SPANH.

f Ἐρρήθησαν λόγοι·] Ἐμμήθευσαν *Busb.* rectius ἐμμήθησαν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Προῆλθε] *L. B.* προσῆλθε.

h Ἀφέσαν,] Ηφίζαν *Hen.* & *Busb.*

i Ο γὰρ —— αἵματος,] Vixiſſe Zenodorum Tetrarcham ad initia Herodis & Philippi Tetrarcharum cenſet Harduin. de Numm. Herod. p. 25. 26. SPANH.

k Εν —— τὸν βίον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

l Τραχώνος] Verum Trachonitida Zenodoro tribuit inſt. lib. 16. c. 9. §. 1. & ſupr. §. 1. & Dio Caſſius lib. LIV. 602. SPANH.

m Οὐλάθαν] Infra lib. 17. c. 2. §. 3. Οὐλαθὰ SPANH. Οὐλαίθαν *Lugd. Bat.*

n Παναιάδα] Παταιάδα *Euſebio Aliiſque.* HUDS. Vel Παταάδα SPANH.

o Καίσαρος —— Καίσαρα] Idem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

p Πρώ-

que pro ea quæ ſibi ex *gratia* nata eſt fiducia, à Cæſare * tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ, atque ipſe ei centum talentorum reditum de ſuo regno dedit, ut ſi forte moreretur *Herodes*, eſſet in tuto Pheroræ res, nec ea potirentur Herodis filii. Poſtquam autem Cæſarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exſtruxit, ex candido ſaxo, in Zenodori terra, prope eum locum quod Panium appellatur. Specus eſt pulchra admodum in monte, eique ſubjectus eſt terræ hiatus & vorago prærupta immenſæ altitudinis, ſtagnantis aquæ plena: ſupra autem mons ingens imminet, & infra ſpecum oriuntur fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, utpote maximæ celebritatis, templo inſuper exornavit *Herodes*, quod Cæſari ſacrum eſſe voluit.

Jordanis ortus.

4. Tunc etiam ſui regni hominibus tertiam vectigalium partem remiſit, prætextu quidem ut ſemet poſt *terræ* ſterilitatem recrearent reficerentque: ſed id magis faciebat, ut ab illis ſibimet infenſis gratiam iniret. Nam ejuſmodi opera quibus adeo ſtuduerit, quaſi ex iis tolleretur religio & mores dilaberentur, ægre ferebant. atque in ore erat omni populo, quippe ſemper irritato & perturbato. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occaſiones adimendo, & perpetuos labores injungendo, ut jam civibus coire, ſimulve ambulare aut vivere non liceret, obſervantibus omnia cuſtodibus: atque ſi quis deprehenſus eſſet, in eum acerbe animadvertebatur; multique, tum palam tum ſecreto, in Hyrcaniam caſtellum adducti, illic interficiebantur. erantque certi, tum in urbe tum in viis, homines, qui obſervarent ſi qui convenirent. Quin ipſum quoque ajunt, ne hanc quidem partem neglexiſſe: ac ſæpe veſtitu privati hominis ſeſe noctu turbis immiſcuiſſe, ut experiretur & reſciſceret quid de principatu *illius* ſentirent. Quod ſi qui obſtinate in mores conſentire recuſarent, eos modis omnibus perſequebatur: reliquos vero ad fidem jurejurando perducendos cenſebat, atque ipſos compulit ut ſacramento ſe aſtringerent fidelitatem ei in imperio conſervaturos eſſe. Multi itaque, tum ut eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis quæ poſtulabat conſenſerunt: qui vero faſtidioſe ſtomachabantur, & ſeſe cogi non ſuſtinebant, eos quavis ratione è medio tollebat. Volebat etiam Pollionem Phariſæum & Sameam, & complures eorum qui illos frequentabant, ad jurandum cogere: ſed illi in eam rem non conſenſerunt; neque tamen, ut cæteri qui juramentum detrectarunt, pœnas luerunt, illo eorum rationem habente propter Pollionem. Ab hac eadem neceſſitate ex-

Herodes Judæos indies majore ſervitute premit.

Pollio & Sameas Phariſæi.

Eſſæi Pythagoricis ſimiles.

ἢ μὴ Καίσαρα [p] πρῶτον ἀποδίδῳ φιλίας τόπον Ηρώδῃ. τοιαύτης ἢ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ [q] Φερώρᾳ ΤΗΝ ΠΑΡΑ Καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ τοσαύτας ἐκ τῆς βασιλείας προσόδου ἑκατὸν τάλαντα, ὡς, [r] εἰ καί τι πάθοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. Καίσαρα δὲ ὑπὲρ θαλάτταν προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου προσαλλείσαν αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, [s] πλησίον δὲ [t] Πανίου καλουμένου. [v] ἀπήλαιον δ' ὄρει προσκαλλές ἐστιν, ὑπὸ αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπέῤῥωγὸς [x] ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον· καθύπερθεν δὲ ὄρος παμμέγεθες, ὑπὸ δὲ τὸ ἀπήλαιον ἀνατέλλουσιν [y] αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ὑπισημότατον ὄντα τοῦ τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε δὲ τὸ τέλειον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προφάσιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακλώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. καὶ γὰρ τοιοῦτο ἐξεργασίαν τῶν τοιούτων ὑπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας, καὶ μεταπιπτόντων τῶν ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον. [z] καὶ λόγος ἦν πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ περαιτέρω τομένων. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦτον πολλὴν ὑπιμέλειαν ἐποιεῖτο, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ὑπαγόντων δὲ ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις, [a] ὡς δ' ὅτε συνόδου ἐφιεμένη τοῖς αὖθι τοῦ πλήθους, ὅτε κοινωνίαν αὖθις ἢ διαίτης, ἀλλ' ἐπιτήρησε πάντα. καὶ χαλεπὰς τῶν φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις· πολλοί τε καὶ φανερῶς [b] καὶ λελησμένως εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι, τοῦ [c] Τρικωνίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν τῇ ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς συνιούσας εἰς ταὐτὸν ὑπισκοπούντες. ἤδη δέ φασιν ἐξ αὐτῶν ἀμελεῖν τότε μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πείρασιν αὐτῶν λαβεῖν ἔχουσιν [d] ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν [e] ἐξανθρωπιάζομένους, ὥστε τὸ μὴ [f] συμπεριφέρεσθαι τοῖς ὑπιτηδεύμασι, πάντας ἐπεξῄει τοὺς τρόπους· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὅρκοις ἠξίου πρὸς τοῦ πίστιν ὑπάγεσθαι. καὶ [g] συνηνάγκασεν αὐτοῦ ἑκόντος τοῦ εὔνοιαν ἢ μὴ ἀλλὰ φυλάξειν [h] ὑπὲρ τοῦ ἀρχὴν ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θεραπείαν καὶ δέος, εἶχον οἷς ἠξίου· τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. [i] συνίστη δὲ καὶ [k] τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ [l] Σαμέαν, καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατριβόντων τοὺς πλείστους ὁμνύειν· οἱ δ' οὐ συνεχώρησαν, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἁλῶναι, ἐντροπῆς ἕνεκα τοῦ Πολλίωνος τυχόντες. [m] ἀφείθησαν δὲ πίστης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' [n] ἡμῖν [o] Ἐσ-

p Πρῶτον —— Ηρώδῃ.] Illa πρῶτον ἀποδίδῳ φιλίας τόπον Ηρώδῃ accepta debemus *Codd. Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* ὑπὸ μὲν Καίσαρος ἐτιμᾶτο μετ' Αγρίππαν, ὑπ' Αγρίππα δὲ μόνου Καίσαρος, lib. 1. *de Bello Jud.*

* *Tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ,*] *Id eſt*, unam de quatuor regionis partibus.

q Φερώρᾳ —— τετραρχίαν,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.

r Εἰ καί τι πάθοι,] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen. ſixtini* in *Editis Aliiſque.*

s Πλησίον δὲ Πανίου καλουμένου.] Conf. ſup. lib. VIII. c. 8. §. 4. Πάνιον montem extitiſſe negat, ſed factum Harduin. de Num. Herod. p. 30. Verum mons etiam dicitur infr. *alibi*. lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

t Πανίου] Ita in libris omnibus *Joſephi*, tum *Editis* tum *MSS.* & Πάνιον πηλαῖον Παλαιστίνης *Stephano Byzant.* Juxta *Euſebium* tamen (in *Hiſt. Eccl.* l. 7. c. 17.) & *M. Aurelii* nummum Mediceum Πάνιον ſcribendum. Videſis *Scalig.* in *Euſeb.* p. 157. *Salmaſium* in *Exercitationibus* ad *Solinum* cap. 35. *Noriſium* de *Epocha Syro-Maced.* Diſſ. IV. *Spanhemium* de *Præſt. Num.* Diſſ. IX. *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 35. & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 918.

v Ἀπήλαιον] Πανίου ὄρους meminerunt *Euſeb.* & *Philoſtorgius.* nomen tamen hoc nunquam monti tribuit *Joſephus*, ſicuti alii Veterum quod ſciam ulli præter iſtos. Nec eſt quod quis nummum objiciat, qui habet, KAIC. CEB. IEP. KAI ACY. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. cum illa ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ poſſint æque referri ad ſpecum ac ad montem; cui nomen *Chermon*, ut oſtendit *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 324.

x Ἄφατον] Ἀβατον *Hen.* & *Epiphanius*, ut puto.

y Αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ.] Vide *Noldium* p. 274. & *Reland.* in P. S. 922. HUDS. in *Add.* Conf. *alibi*. lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

z Καὶ λόγος ἦν πάντων ἐγίνετο] Καὶ λόγοι ἦσαν ἐγίνοντο *Hen.* & *Vat.*

a Ἦν δὲ —— ἀναγόμενοι,] Idem Zonaras p. 242. SPANH.

b Καὶ λελησμένως] Ita *MSS. Gen. unus. Cocceius* è.

c Τρικωνίαν] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* (ἐκεῖ *Lugd. Bat.* at *Cocceius* conjicit pro οἱ reponendum forte eſſe ἐνοίαν) οἱ ἀεὶ in *Editis Aliiſque.*

e Ἐξανθρωπιάζομένους,] In *Editis* ἐξανθαδιαζομένους, proculdubio pro (ut & corrigit *Cocceius*) ἐξανθαδιαζομένους. verum ἐξανθαδιζομένους habent *Busb.* & *Hen.*

f Συμπεριφέρεσθαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* συμπαραφέρεσθαι in *Editis Aliiſque.*

g Συνηνάγκασεν αὐτῷ] Συνηνάγκαζεν *Vat.*

h Ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ὁμολογεῖν.] Ἐπὶ τῇ ἀρχῇ *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

i Συνίστη δὲ] Ita *MSS.* & *Zonar.* συνίστη δὲ perperam in *Editis.*

k Τοὺς —— Σαμέαν,] Conf. ſup. lib. 14. c. 9. §. 4. & ſupr. hoc eod. cap. 1. SPANH.

l Σαμέαν,] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.* ſicuti lib. 1. c. 1. §. 1. Videſis *Caſaubonum* contra *Baronium* p. 56. *Edit. Lond.* & *J. H. Othonem* in *Hiſtoria Doctorum Miſniscorum.*

m Ἀφείθησαν δὲ ταύτης] Ita in *MSS.* ἀφίθησαν in *Editis.*

n Ἡμῖν] *Gen.* ὑμῖν.

o Ἐσ-

σῆοι καλούμενοι. γλίχ ἢ τοῦτ' ἐστὶ λεγόμενον τῇ παρ' Ελλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ Εσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα, μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὸν θνητὸν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον. οὐ γὰρ ἀπεικὸς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας μὴ, ἀλλοτρίως καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων ὑπολήψιν.

ε'. Ην τις [p] τῶν Εσσηνῶν [q] Μανάημος ὄνομα, καὶ πάλλα κατὰ τὴν προαίρεσιν ἢ βίου καλοκἀγαθία [r] μαρτυρόμενος, καὶ [s] προγνῶσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. ὅτε ἐπὶ παῖδα τὸν Ηρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καταδὰν, βασιλέα Ιουδαίων προηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δὲ, μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ [t] κατὰ τὸν γλουτὸν, "ἀλλά τοι καὶ "βασιλεύσεις, ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως [u] ἀπάρ- "ξεις, [x] ἀξίωσεν γὰρ ἐκ Θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μα- "ναήμου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν "κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦ- "τος λογισμὸς, [y] εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ "πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ἐπιείκειάν τε πρὸς τοὺς "πολίτας· ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ πᾶν "ἀπισάμενος. [z] εὐτυχίαν μὲν γὰρ ὅσην ἐκ ἄλλος δι- "δοίσεις, καὶ τεύξῃ δόξης αἰωνίου, λήθην δ' εὐσεβείας "ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι [a] τὸ "θεῖον ἐπὶ καταστροφῇ τοῦ βίου, [b] τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀρ- "γῆς [c] ὑπομνημονευομένης." τούτοις αὐτίκα μὲν ἠνίασε τὸν νοῦν προσέχειν, ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν, Ηρώδης. κατὰ μικρὸν δ' ἐρήσεις, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγάλῃ τῆς ἀρχῆς [d] μεταπέμπει τὸν Μανάημον, καὶ πρὸς τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, [e] ἐπιπυνθάνετο. Μανάημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γνήσονται τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὶ προσεπύθετο· καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἰπὼν, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. Ηρώδης δὲ χαίρων τούτοις δορυφορεῖ, τόν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ [f] πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς Εσσηνοὺς τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ ὑπὲρ δόξαν, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, καὶ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφῆναι, διότι πολλοὶ διὰ τοιούτων ὑπὸ καλοκἀγαθίας καὶ τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιωθῶσι.

cepti fuerunt etiam qui Eſſæi appellantur. iſti autem ſunt genus hominum qui ſimili vitæ inſtituto utuntur ac Græcorum Pythagoræi. Et quidem de illis planius & apertius alibi verba feci. De Eſſenis vero, quamobrem magis iis tribuit quam mortalis fert natura, jam dicere convenit. non enim ab hiſtorica narratione alienus videbitur hujuſmodi ſermo; præſertim cum oſtendat, quam de iſtis opinionem homines habuerint.

5. Erat Eſſenorum quidam nomine Manahemus, præter alia in vitæ inſtituto ob morum honeſtatem bene audiens, & qui futura divino inſtinctu prævideret. Hic conſpicatus aliquando Herodem, puerum adhuc, in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judæorum. Et Herodes, illum aut ſui notitiam non habere aut jocari arbitratus, ſubmonuit *eum*, ſe privatum eſſe. At Manahemus, leniter ſubridens, & ei nates manu feriens, "Atqui & regnabis, inquit, & imperium "(à Deo quippe dignus habitus) feliciter auſpi- "caberis: & memento ictuum Manahemi, ut hoc "tibi ſit indicium mutationum fortunæ. Optima "enim erit hujuſmodi cogitatio, ſi juſtitiam & "pietatem erga Deum amaveris, & erga cives cle- "mentiam: verum ego, totius rei gnarus, ſcio te "non talem futurum. Vitam enim fortunatam tu "quidem, ſi quiſquam alius, ages, & laudem tibi "paries æternam, ſed pietatis & juſtitiæ oblivio- "nem capies. Hæc autem Deum ſane non late- "bunt, dum ſub vitæ tuæ finem de te pœnas ob "iſta ſumet." His verbis mentem protinus minime adhibuit Herodes, quod ejus rei ſpem nullam haberet. ſed poſtquam paulatim ad regnum, & quidem fortunatum, evectus eſt, in ipſo imperii vigore Manahemum accerſit, & ex eo quamdiu regnaturus eſſet quærebat. Manahemus vero omnino quidem nihil dicit: ſed eo tacente quærebat Herodes duntaxat, an decem annorum futurum eſſet regnum: ad quod ille reſpondit, etiam viginta aut etiam triginta, & vitæ nullum certum finem præſtituit. Herodes vero etiam hiſce contentus, & Manahemum dextra ei data dimiſit, ac deinceps Eſſenos omnes habuit in honore. Atque hæc quidem, licet fidem pene ſuperant, nobis tamen viſum eſt lectoribus indicare, & de noſtris id palam facere, quod multi illorum in hujuſmodi rebus propter vitæ honeſtatem honorati erant rerum divinarum peritia.

Manahemus Eſſenus, vates.

Quare Eſſenos in honore habuit Herodes.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Ηρώδης τὸν ναὸν μετεσκεύασε, καὶ πρὸς ὕψος ἄρας μεῖζον ἢ ἀξιοπρεπέστερον ἐξετέλεσε· καὶ περὶ τὸ βάρεως, ᾧ Αντωνίαν ἐκάλεσεν.

CAP. XI.

Quomodo Herodes templum in aliam formam mutavit, atque altius & magnificentius exſtruxit: deque turri, quam Antoniam vocavit.

XIV.

Τοτε [h] γοῦν [i] ὀκτωκαιδεκάτῳ τοῦ Ηρώδου βασιλείας [k] γεγονότος ἐνιαυτῷ, μετὰ τὰς προδεδημένας πράξεις,

Tunc igitur decimo octavo regni Herodis anno, poſt ea facta quæ ſuperius dicta ſunt, arduum

o Εσσαῖοι καλέμενοι.] Εσσηνοὶ, qui Εσσαῖοι, Εσσαῖος apud Zonaram p. 243. A. B. conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοτ. lib. 2. c. 8. §. 2. item ſupr. lib. 13. c. 10. §. 8. Porphyr. de Abſtin. lib. IV. c. XI. XII. Euſeb. Præp. lib. IX. c. 11. Item *Philo* libro Quod omnis ſtudioſus liber. SPANH.

p Τῶν Εσσηνῶν] Conf. ſup. §. 4. SPANH.

q Μανάημος ὄνομα,] Hunc illum Manahemum eſſe ajunt, cujus meminit Autor *Juchaſin*, tanquam collegæ ipſius *Hillelis*, antequam ei acceſſerat *Schamajas*. Vide *Juchaſin*, fol. 19.

r Μαρτυρόμενος,] Μαρτυρόμενος *Busb.* & *Vat.* Vide *Priceum* ad *Act.* c 6. v. 3.

s Προγνῶσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων.] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 12. SPANH.

t Κατὰ τὸν γλουτὸν,] Κατὰ τῶν γλουτῶν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

u Απάρξεις,] Απάρξῃς *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

x Ηξίωσεν γὰρ ἐκ Θεοῦ.] Sic è *MSS.* ἀξίωσεν in *Editis*.

y Εἰ καὶ δικαιοσύνην] Voculam καὶ ex *L. B.* additam eſſe volui. HAV.

z Εὐτυχίαν μὲν γὰρ] Εὐτυχίας *Busb.* & *Hen.*

a Τὸ θεῖον ἐπὶ καταστροφῇ τοῦ βίου] Τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ κατ. *Busb.* & *Hen.*

b Τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς] Vers. *de te pœnas ob iſta ſumet*, potius *pœnæ ob iſta te manebunt*. vel totam periodum ſic verterem. *Hæc autem Deum non latere, pœnæ ab iſta ſub vitæ finem in te immiſſæ monebunt*. Dele itaque comma poſt βίου. IBBETS.

c Υπομνημονευομένης.] Απομνημονευομένης *Busb.* & *Hen.*

d Μεταπέμπει τὸν Μανάημον,] Μεταπέμπει *Busb. Hen.* & *Vat.* μεταπαλῶ *Zonar.*

e Επιπυνθάνετο.] Διεπυνθάνετο *Hen* & *Vat.*

f Πάντας —— διετέλει.] De Eſſenis & eorum inſtitutis vid. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοτ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

g Διὰ] Abundat. COCC.

h Γοῦν] *L. B.* δ' ἂν.

i Οκτωκαιδεκάτῳ] *Sc.* poſtquam Herodes regnum adierat, captis Hieroſolymis, ut dicit *Caſaub.* quem videſis in *Exercit.* XIII. contra *Baronium*, n. 22. & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Joan.* c. 3. v. 20. HUDS. Malè ιϛ in Ed. Gr. vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 221. ἀλλοτ. lib. 1. c. 21. §. 1. anno πεντεκαιδεκάτῳ Herodis inſtauratum Templum dicitur. *Zonaras* autem p. 243. C. ὀκτωκαιδέκατον ſeu A. Regni XVIII. id factum dicit. SPANH.

k Γεγονότος ἐνιαυτοῦ,] Non de ineunte ſed adulto jam Hero-

De templo Hierosolymitano instaurando cogitat Herodes.

duum opus aggressus est, *scilicet* ut Dei templum sua opera ædificatum iret, eique ampliorem ambitum daret, & in altitudinem magnificentissimam erigeret; cogitans fore id omnibus quæ unquam fecisset præclarius, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, atque futurum ad sempiternam *sui* memoriam. Verum cum populum *ad hoc* minus paratum esse intelligeret, neque facilem habiturum esse ad rem tantæ magnitudinis aggrediendam, in animum induxit prius eos oratione præparare, ac deinde toti operi manum admovere; cumque illos convocasset, verba fecit in hunc modum. "De

Herodis concio ad populum.

"aliis quidem ex quo regnare cœpi à me factis, "viri populares, nihil necesse mihi dicere arbitror, "quanquam ita comparata fuerint, ut vobis plus "securitatis quam mihimet ornamenti attulerint. "Nam cum in rebus difficillimis neque ea negle"xerim quæ ad vestras necessitates levandas face"rent, neque in iis quæ ædificavi studuerim ut i"pse magis quam vos omnes ab injuriis sarti tecti "essetis, mihimet persuadeo quod Dei voluntate "Judæorum gentem ad eam, quam nunquam antea "habuerunt, felicitatem perduxerim. Cæterum, "*ut dixi*, sigillatim omnia, quæ per provinciam "perfecimus, quotque urbes in ea & regione ei "contributa excitando genus vestrum maximis or"namentis auximus, vobis commemorare, qui ea "probe nostis, supervacaneum mihi videtur. Quod "autem in præsentia mihi in animo est aggredi, "id omnium pientissimum, vobisque pulcherri"mum fore nunc *paucis* ostendam. Fuit quidem "templum hoc summo Deo à parentibus nostris "ædificatum, cum à Babylone revertissent. Ve"rum ei ad altitudinem desunt cubiti sexaginta: *Solomonis templi altitudo.* "tanto enim altius erat primum illud à Solomo"ne constructum. nemo tamen negligentiam pie"tatis nostrorum parentum accusat. nam per illos non stetit, quo minus hoc magnitudine prius adæ"quaret: sed Cyrus & Darius Hystaspis filius hunc "ædificii modum præscripserunt; quibus illi sub"jecti, eorumque filiis, & post illos Macedonibus, "facultatem non habuerunt * primum *hoc* pieta"tis *illorum* exemplar ad eandem magnitudinem "perducendi. Quoniam vero nunc ego quidem "Dei beneficio regnum adeptus sum, & longa pa"ce fruor, & divitiis affluo, & magnis reditibus "abundo: quodque maximum est, cum Romanis, "omnium (ut ita loquar) dominis, in amicitia sum "& gratia, operam dabo, ut, id quod necessitate "& superiorum temporum servitute omissum est "resarciendo, perfectam Deo, pro illius in me be"neficiis, hujusce regni pietatem reddam.

Populus mœstus & solicitus, ne Herodes opus nimis arduum & impeditum aggrederetur.

2. Et quidem Herodes hæc verba habuit: multi vero sermone ejus attoniti sunt, quod præter opinionem accidebat: &, quia incredibile minime-

---

dis anno XVIII capiendum esse *Josephum*, ostendit *Basnagius*, tom. I. p. 66.

l Δι' αὐτὸ] Δι' αὐτὸ, id est δι' αὐτὸ, vel δι' ἑαυτὸ. Verum δι' αὐτὸ non agnoscunt *Busb.* & *Epiphan.* τὸ ναὸν τοῦ Θεοῦ αὐτῶν legit *Hen.*

m Κατασκεύασαι] Ita *MSS.* κατασκευάσαι in *Editis.* κατασκευάζεσθαι legit *Montacutius.* Exercit. 10. §. 6. *Harduinus* (in *Nummis Herodiadum*, p. 336.) *Josephi* historiam de instaurato ab Herode Templo in augustiorem formam mendacii insimulat: sed frustra; quod ostenderunt viri summi, *Casaubonus*, c. *Baron.* n. 22. *Simsonus* ad A. M. 3987. & *Torniellus* ad A. M. 4032. Vide infra ad §. 2.

n Πεπραγμένων] Πραγμάτων *Gen.* perperam.

o Ἐπισημότερον,] *L. B.* ἀξιοσημότερον.

p Πραγμάτων,] *L. B.* πεπραγμένων. forte melius. HAV.

q Ὁμόφυλοι,] Judæos vocat ὁμοφύλους, quamquam fuit Idumæus ad captandam benevolentiam. SPANH.

r Ἀπ' αὐτῶν κόσμων,] Τῶν ἁπάντων κόσμων solus *Hen.*

s Οὔτε —— ἴδιον.] Instauratio tamen Templi potius, quam Novum Templum ob συνεχιστικὸν seu continuata sacrificia. vid. Scalig. de Emend. Tempor. lib. VI. p. 635. Eadem Templi hujus structura finita demum LXXXIII. annis tribus ab Herode cœpto anno XVIII. regni & circa belli Judaici initium infra lib. 20. c. 8. §. 7. De Templo Herodis marmoreo loquuntur Talmudistæ Ord. 2. Moed. Cod. 9. Succ. & p. 9. tractat. Quo tempore antea hanc illi fabulam consignarint, aliàs Deo dante aperimus. Fictam autem ac fabulis refertam *Josephi* narrationem, de renovatione Ædis ab Herode &c. jamdudum Salianus docuit ad A. M. 4035. Harduin. de Numm. Herod. p. 27. SPANH.

t Τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει,] Illud τῇ è *Codd. Hen.* & *Vat.*

v Ὑμῶν πυθήσεσθε,] Ἡμῶν *Hen.* & *Vet. Interpr.* Vide *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 32. *Edit. Lond.*

x Ἡ σὺ ἐπιχειρεῖν βούλομαι,] Ἡ σὺ ἐπιχειρῶ ἐπιθέσθαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀνάστασιν.] Ἐπάνοδον *Hen.* & *Lugd. Bat.* quod pro interpretamento habeo.

z Ἐξήκοντα πήχεις.] Ἑπτὰ *Busb.* & *Vat.* errore orto ex similitudine inter ξ' & ζ'. in *MSS.*

a Ἀμέλειαν εὐσεβείας] Ita cum *Hen. Vat.* & Epiphan. ἀμέλειαν in *cæteris.*

* *Primum* hoc *pietatis* illorum] *Vel*, ad eandem cum primo pietatis exemplari magnitudinem &c. ut ξ' ante πρῶτον subintelligatur.

b Ἐπειδὴ δὲ] Sic *Hen.* ἐπεὶ. δὲ τὸν *Vat.* ἐπειδὴ δὲ in *Editis.*

c Ἐξέπληξε δὲ] Ἐξέπληξε *Busb.* & *Hen.*

ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ οἱ αὐτοὶ [m] κατασκευάσασθαι, μείζω τε τὸν περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπερίσκεπτον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τ' [n] πεπραγμένων [o] ἐπισημότερον, ὥσπερ ἦν, ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἥξειν. Οὐκ ἕτοιμον δὲ τὸ πλῆθος ὑπολαμβάνων, οὐδὲ ῥάδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ προκαταρτήσασθαι ἐγχειρῆσαι τῷ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. "τὰ μὲν ἄλλα μοι τῶν κατὰ τὴν βασι"λείαν [p] πραγμάτων, ἄνδρες [q] ὁμόφυλοι, πρόσεστιν "ὑπολαμβάνω λέγειν, καί τι τοῦτον ἐγνωκέναι τὸν "τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν [r] ἀπ' αὐτῶν κό"σμον, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε "γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς "ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, [s] ἔτι ἐν τοῖς κα"τασκευάσμασιν ἐπιτηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ "πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι σὺν [t] τῷ τοῦ Θεοῦ "βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγηοχέ"ναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος "ἐξειργασμένα πρὸς τὴν χώραν καὶ πόλεις, ἅσας ἐν "αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπηκτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ κάλ"λίστῳ, τὸ λοιπὸν [u] ὑμῶν πυθήσομεν, πρόκειρά μοι "δοκεῖ λέγειν εἶδέναι. τὸ δὲ τῆς ὑπερβάσεως, [x] τῆς "νεῶ ὑπερβαίνειν βούλομαι, πᾶσιν εὐσεβέστατον καὶ "κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νεῶ ἐπιφανῶ. τὸ γὰρ παλαι "τοῦτον ὠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ Θεῷ πατέρες ἡμέ"τεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος [y] ἀνάκλησιν. ἐλ"λεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος [z] ἑξή"κοντα πήχεις· τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος "ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς [a] ἀ"μέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε "γὰρ ὑπ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός· ἀλλὰ τοῦτο "καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, τὰ μέτρα "τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκείνοι καὶ τοῖς ὑπηκό"οις δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ "ἔσχον εὐπορίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ὑπόδειγ"μα εἰς ταὐτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. [b] ἐπειδὴ δὲ νῦν "ἐγὼ μὲν δέχομαι Θεῷ βουλήσει, πρόσεστι δὲ καὶ μέτρον "εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος "προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ σὺν εὐνοίᾳ "οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κεκρατοῦντες Ῥωμαῖοι, πρό"σθημι, τὸ περιμελημένον ἀνάγκῃ καὶ δουλείᾳ τοῦ "πρότερον χρόνου διορθώμενος, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ τὴν ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βασιλείας εὐσέ"βειαν.

β'. Ὁ μὲν Ἡρῴδης ταῦτ' εἶπεν, [c] ἐξέπληξε δὲ τὰς πολλὰς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών· καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον οὐκ ἐπήγαγεν αὐτάς. ἠδημόνουν δὲ, μὴ φύσι-

d Αὖ-

φθάσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον οὐκ ἐξαρκέσει πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τῷ προαιρεῖσθαι· ὅ, τε κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ὑποβολῆς. ὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων, παρεθαῤῥυνεν ὁ βασιλεὺς, ἀ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸ νεὼ ἢ πάντων [d] αὐτῷ τ εἰς τὴν σωτήλειαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προειπὼν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ [e] εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἱερέας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροσθεν ὡπλεξάμενος, καὶ ἱερεῦσιν τ ἀριθμὸν χιλίοις [f] ἱεραλικὰς ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν [g] διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ τέκτονας, ἤπερ τῆς κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προδιαρεπισμένων.

γ'. [h] Ανελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τ ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος εἴκοσι πρὸς τοῖς, [i] ὃς τῷ χρόνῳ [k] συνιζησάντων τ θεμελίων ὑπῆλθε. καὶ τότε μὲν [l] κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεγείρειν ἐγνώκειμεν. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μὲν, λευκῶν τε καὶ [m] κεκαπερῶν, τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς πέντε καὶ εἴκοσι [n] πήχεις ὑπὲρ μῆκος, ὀκτὼ δὲ ὕψος, εὖρος δὲ περὶ δώδεκα. καὶ παντὸς αὐτοῦ καθάπερ καὶ τῆς [o] βασιλικῆς στοᾶς τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς περιοπτὸν οὐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες [p] κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. [q] θύρας δὲ ὑπὲρ τ εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη [r] ἀλουργέσι, κίονας δὲ [s] ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δ' αὐτῶν [t] ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν, ἄμπελος [v] διεπίτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς [x] ἀπηωρημένους ἔχουσα· θαῦμα δὲ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν λῦ. προσελάμβανε δὲ καὶ στοαῖς μείζοσιν [y] τ ναὸν ἅπαντα, πρὸς τὴν ἀναλογίαν ὑπερηδεύων, καὶ τὰς δαπάνας τ πᾶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς σὺκ ἄλλος τις ἐδόκει ὑπερεκπεπονηκέναι τ ναόν. [z] ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα πίστεις, αὐτὸ δὲ τὸ πίστος ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκηκοόσιν. λόφος λῦ

que ſperandum dicere putabatur, nihil animis attollebantur. ſed anxii erant & ſoliciti, ne ſi totum opus jam diſſolveret, non ſatis opum haberet ad perficiendum quod propoſuerit: atque in majus illis creſcebat periculum, & augeri viſa eſt rei difficultas ex incœpti magnitudine. Cum autem ita affecti eſſent, rex eos confirmabat, dicens, non ſe prius templum diruturum, quam omnia, quæ ad id abſolvendum pertinerent, præparaſſet. Atque hæc præfatus, fidem firmavit. Nam cum mille carros ad vehendos lapides comparaſſet, & decem peritiſſimorum opificum millia delegiſſet, & mercatus mille ſacerdotibus veſtes ſacerdotales, eos partim lapides partim ligna fabricare docuiſſet, opus aggreſſus eſt, omnibus diligenter præparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, & jactis aliis, templum ſuper eis erexit in longitudinem cubitorum centum, in altitudinem *totidem* & viginti amplius, * qui viginti aliquanto poſt conſidentibus fundamentis retro ceſſerunt. atque hoc, *quicquid erat*, attollere decreveramus Neronis temporibus. Ædificatum autem eſt templum ex lapidibus candidis & firmis; & ſingulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quinque & viginti, in altitudinem octo, in latitudinem vero circiter duodecim. Eratque totum templum (quemadmodum & regia porticus) utraque parte depreſſius, medio vero editius, adeo ut à multis ſtadiis regionis incolis conſpicuum eſſet, maxime ſi qui ex adverſo habitarent aut eò accederent. Fores in ingreſſu cum ſuperliminaribus, ipſi fano æquales, aulæis multicoloribus ornatas habebat, quibus erant & flores purpurei & columnæ intextæ. At † ſupra hæc ſub muri coronulis vitis expanſa erat aurea, cum racemis ex illa ſublime pendentibus; eâ quaſi materiæ profuſione facta, ut aſpicientibus tam magnitudine quam arte ſtuporem incuteret. Quin & templo univerſo circumdedit porticus ingentes, proportionis rationem habens, & ſumptibus majores ſuperans, ut nec quiſquam alius videretur ita templum exornaſſe. Ambæ autem magno innitebantur muro: ipſe vero murus opus omnium quæ homines auditu acceperunt maximum. Collis erat petroſus, arduus, ad orientale

Templi ab Herode inſtaurati & exſtructi deſcriptio.

Vitis aurea.

d Αὐτῷ τ εἰς τὴν σωτήλειαν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* αὐτῶ in *reliquis.*

e Εὐτρεπίσας ἁμάξας,] Ita *MSS.* εὐτρεπίσας perperam in *Editis*, ut & mox στρωτρεπισμένων.

f Ιεραλικὰς] Videſis *Seldenum*, lib. 3. de *Synedriis*, c. 11 p. 172, 173.

g Διδάξας οἰκοδόμους,] Vocem διδάξας in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed & quoſdam cementarios, alios autem fabros lignarios eruditos ad templi fabricam hortabatur.* Επιτάξας οἰκονόμους legendum eſſe conjicit *Montacutius* in *Originibus Eccl.* p. 49. & καθοσίους οἰκ. in *Antidiatriba* p. 247. Verum licet utrumque ferri poſſit, (aut ἀφῶξας ex conjectura *Cotelerii* in *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 545.) vox οἰκονόμους repugnat *Joſepho*, qui poſtea ὃ ὃ ναὸς ἀφῶ τ ἱερέων οἰκοδομηθέντων.

h Ανελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους] Templum (ut ait *Grotius*, lib. 5. de *Ver. Chriſt. Rel.*) non ex ruinis reſuſcitatum fuit, ſed paulatim per partes innovatum: qualis mutatio facit idem templum appellari. Non aliud erat templum dicit *Scaliger* (l. 6. *de Emend T.* p 500.) quia ἀνέλεγχισμὸς & continuatio ſacrificii facit ut unum idemque templum habeatur. HUDS. Ex his verbis nonnulli collegerunt hoc, quod ſtruxiſſe dicitur Herodes ædificium, habendum eſſe pro templo novo & quidem tertio, quod diſtinctum erat à templo ſecundo, quod ædificarunt Hebræi reduces facti ex Babylonia. Verum Judæi ipſi (quorum tamen maxime intererat hoc templum, ſi fieri poſſet, tertium appellare ut ita Meſſias noſter dici non poſſet veniſſe ſtante illo templo, quod à Zorobabele & ſociis ejus conditum fuit) templum hoc, uti ab Herode erat exædificatum & dein a Tito verſum fuit, nunquam alio nomine in Talmude & aliis ſcriptis nuncupant, quod ſciam, quam בית שני Templum ſecundum. Chriſtiani autem nequeunt ullo modo dubitare, quin templum uti Herodes illud renovavit idem fuerit, adeoque templum ſecundum appellandum, ac illud quod Zorobabel excitavit, quoniam ſtante eodem illo templo ſecundo; quod Zorobabelis opera conſtitutum eſt, Meſſias venire debuit, uti Haggai cap. 2. prædictum eſt. Si autem templum Herodis fuerit templum tertium & plane novum haberi debeat, ac diverſum a ſecundo, quomodo Chriſtus venit ſtante Templo ſecundo? Denique, num cultus ſacer unquam legitur interruptus fuiſſe tempore Herodis, quod factum oportuit, ſi Sanctum & Sanctum Sanctorum plane nova facta ſunt, ſublatis veteribus. REL.

i Ὃς τῷ —— ὑπῆλθε.] Per tempus fundamentis deſiccatis reſederunt. *Rufinus.* SPANH.

k Συνιζησάντων] Ita in *MSS.* σπιζησάντων perperam in *Editis.* Hanc rem pro impoſſibili habet *Villanpandus* ad *Ezech.* tom. 2. p. 577.

* *Qui viginti aliquanto poſt*] Verſio noſtra & ſenſus poſtulat ut ſit ellipſis vocis ἔτ ante ἃς, integre enim καθ' ἃς ὑπῆλθε.

l Κατὰ τοὺς Νέρωνος] Vide lib. 20. c. 8. & *Torniellum* ad A. M. 4082. n. 7, 8. & *Uſſerium* ad A. M. 3987.

m Κεκαπερῶν] Κεκαπαιῶν *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

n Πήχεις ἐπὶ μῆκος,] Ita *Busb.* & *Hen.* πηχῶν in *ceteris.*

o Βασιλικῆς στοᾶς] Βασιλείᾳ *Hen. Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.*

p Κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες] Κατ' ἀναντίον dicit, ut orientalem plagam deſignet. *L'Empereur* de *Menſuris Templi.*

q Θύρας δὲ] Cum hæc dicit (inquit *L'Empereur*) non exteriorem, ſed interiorem portam, quæ ad fanum ducebat, intelligi vult.

r Αλουργέσι,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἁλυργίσι *Gall.* ἁλυργοῖς in *Editis Aliiſque.*

s Ενυφασμένοις.] Ενυφαρμένοις *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

t Υπὸ τοῖς θριγκώμασιν,] Ita lego cum *Seldeno*, (lib. 2. *de Jure Naturæ & Gentium*, c. 8. p. 234) probante *Petito* in *Animadv.* tom. 4. p. 134. ὑπὸ τοῖς περιχώμασι in *Græcis* omnibus. in verſione *Epiphanii* omittuntur.

† *Supra hæc ſub muri coronulis vitis expanſa erat aurea*,] *Id eſt*, in fronte ſupra fores, *ut explicat Seldenus.*

v Διεπίτατο χρυσῆ,] Διεπέτατο *Hen.*

x Απηωρημένους ἔχουσα·] Ita *Vat.* βότρυας ἀπαωρημένης *Hen.* βότρυς ἀπεωρημένους (ἀπαωρημένους *Cotelerius*) in *Editis Aliiſque.* Εἶχε δὲ καὶ πύλη τὰς χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους, ἀφ' ὧν βότρυες ἀνδρομήκεις κατεκρέμαντο, lib. 1. *de Bello*, c. 6.

y Τὸν ναὸν ἅπαντα,] Eſt qui ſic diſtinguit, τ ναὸν, ἅπαντα πρὸς τὴν ἀναλ.

z Ἄμφω δ' ἦσαν] Videtur eſſe Ellipſis præpoſitionis ἐπὶ, ut ſit ἄμφω δ' ἦσαν ἐπὶ μεγάλη τείχους.

• tale urbis latus ſenſim ac leniter reſupinatus uſque ad ſummum ejus faſtigium. Hunc *collem* Solomon, qui primus in nos regnavit, ſuperne ad verticem muro circumduxit, Dei *ipſius* inſtinctu: immo & inferne, à radicibus *ejus* incipiens, quibus ad libem circumjecta eſt vallis admodum depreſſa, *eundem* vallavit ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, ſemper aliquid ſpatii intus concludens, & alte progrediens, adeo ut immanis eſſet magnitudo pariter ac profunditas ſtructuræ, forma quadrangulari factæ, ut vaſtitas quidem lapidum à fronte quoad ſuperficiem in conſpectum veniret, interiora vero ferro firmata compagines in omne ævum indivulſas haberent. Opere ita continuato ut ſummitati collis jungeretur, cum verticem illius aliquantulum lævigaſſet & cavitates intra murum comprehenſas repleviſſet, ſuperficiei partibus quæ forte eminerent totum æquavit & ad planum redegit. Atque uuiverſum hoc ſeptum erat, quatuor ſtadiorum in circuitu, unoquoque * angulo in longitudinem ſtadium complectente. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale quidem latus duplicem ſuſtinens porticum pari cum muro longitudine, ſpectantem ad januas templi, quod ad medium ejus conſtitit. Hanc multi priorum regum adornaverant. Porro circa templum undique fixa erant ſpolia peregrinarum gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicavit, additis etiam quæ ab Arabibus ipſe reportarat.

Ingens opus Solomonis.

Spolia Barbarica.

4. Ad ſeptentrionale autem *ſepti* latus arx conſtructa erat quadrata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Herodem anteceſſerunt, Aſamonæo prognati, reges & ſacerdotes, ædificarunt, & Barim appellarunt, ut ibi ſtola ſacerdotalis illis reponeretur, quam ipſe pontifex, duntaxat cum erat facienda res divina, induere ſolebat. Hanc ſtolam rex Herodes eo in loco cuſtodivit, & poſt ejus obitum fuit in poteſtate Romanorum, uſque ad tempora Tiberii Cæſaris. Sub eo Vitellius Syriæ prætor, cum Hieroſolyma veniſſet, & à populo honorificentiſſime exceptus fuiſſet, volens eis gratiam referre, ipſe, quoniam obſecrarunt ut *ſacra* ſtola illis in poteſtatem permitteretur, hac de re ſcripſit ad Tiberium Cæſarem, atque ille eam conceſſit *eis*: manſitque penes Judæos ſtolæ ſacerdotalis poteſtas uſque ad deceſſum regis Agrippæ. Poſt eum Caſſius Longinus, qui tum Syriam adminiſtrabat, & Cuſpius Fadus, Judææ procurator, Judæis imperarunt, ut ſtolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes ſe habere, ſicut antea. Quamobrem Judæi legatos ad Claudium Cæſarem miſerunt, eam rem deprecaturos. Qui cum Romam perveniſſent, juvenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit ſuo rogatu

Turris Antonia.

Stola pontificalis ubi cuſtodita.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

Cuſpius Fadus Judææ procurator.

Judæorum legatio ad Claudium Cæſarem.

πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως [a] ὑπολήμενον. ὅπερ τοῦτον [b] ὁ πρῶτος ἡμῶν [c] βασιλεύσας Σολομῶν, κατ' ὄπτροσώπου τοῦ Θεοῦ, μεγάλαις ἐρύσσας ἀπετείχιζεν [d] ἄνωθεν τὰ πρὸς τοῦ ἄκρου, ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν [e] ὑπὸ τὰ ῥίζης ἀρχόμενον, εἰς βαθεῖα πρόσρηξ Φάραγξ, [f] ἧς λίθοι τετραγωνολίθου πετρώδους μολίβδῳ δεδεμένους πρὸς ἀλλήλους ἀπολαμβάνων [g] ἀπὸ τὰ ἔσω χώρας, καὶ πρὸς μίαν βάθος, ὥστ' [h] ἄπορον εἶναι τὸ, τε μέγεθος τὰ οἰκοδομῆς [i] τὸ ὕψος περιεχόμενης [k] ὑλομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μελώπου καὶ τοῦ ὀπιφανείου ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα σωέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὰ δ' ἐρύσσας ὕστω σωαπάσης εἰς ἄκρον τὸ λόφου, [l] ἀπερασμένον αὐτὰ τοῦ κορυφοῦ, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ πρὸς τὸ πεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδου τοῖς κατὰ τοῦ ἐπιφάνεια τοῦ ἄνω καὶ λείου ἐποίησε. τοῦτο δ' ἦν τὸ πᾶν περίβολος, τετράγωνον σταδίων τὸ κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δ' τούτου πρὸ αὐτοῦ τοῦ ἄκρου ἄλλο πεῖχος ἄνω λίθινον περιῆει, καὶ μὲν ἐφ' ἑαυτὸν ἰσομήκη τῷ πείχει σταὰν ἔχων διαλείμματος, ἐν μέσῳ δὲ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. τούτου πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. ἐν δ' ἱερῷ πάντος ἦν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικά, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς Ηρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα ἐκ τῶν Ἀράβων ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐχυρωτάτη εὐερκὴς ἐτετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ηρώδου ἐκ [m] Ασαμοναίων γένους βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ὠκοδόμησαν, καὶ [n] Βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, [o] ἣν ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. [p] ταύτην ὁ βασιλεὺς Ηρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μὴ τὴν ἐκείνου τελευτὴν [q] ὑπὸ Ρωμαίοις γε, μέχρι τοῦ Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ἐπὶ τούτου δ' [r] Ουιτέλλιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ιεροσολύμοις, δεξαμένης δὲ πολίτας αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, χάριν αὐτοῖς τῆς εὐποιίας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν [s] αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε· καὶ παρέμενεν ἡ ἐξουσία [t] τῆς ἱερᾶς στολῆς τοῖς Ιουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς [v] Αγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ Κάσσιος Λογγῖνος, ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν, καὶ Κάσσιος Φάδος, ὁ τῆς Ιουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν [x] Αντωνίαν καταθεῖναι στολήν· Ρωμαίοις γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς ἐπρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν Ιουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων, [y] ὁ νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας, ἐν Ρώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐπιστα-

[a] Υπολήμμου] Ita *Baſ.* & *MSS.* ὑπολήμπου perperam *Gen.*

[b] Ο πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομών,] Primus *ſcilicet* è ſtirpe Davidica. alibi etiam Solomonem primum ponit in ſerie Regum. Dicit (l. 20. c. 8.) opus fuiſſe Solomonis, ὃ πρῶτος ἐπεκράνη τὸ συμπαν ἱερὸν, & (lib. 6. de *Bello Jud.* c. 6.) ὃ Σολομῶνος βασιλέως, ὃς πρῶτος ναὸν ἔκτισε.

[c] Βασιλεύσας] *L. B.* βασιλεύς.

[d] Ανωθεν τὰ πρὸς] Τὰ πρὸς τοῦ ἄκρου ἄνωθεν *Hen.*

[e] Υπὸ τὰ ῥίζης ἀρχόμενον,] Απὸ τὰ ῥίζης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[f] Καθ' λίθοι] *L. B.* ἠλίβατοι.

[g] Απὸ τὰ ἔσω χώρας,] Αεί τι τὰ ἔσω χώρας *Hen.* & *Lugd. Bat.* qui habet in *Marg.* τὰ πρὸς. unde forſan legendum, ἀεί τι τὰ ἔσω χώρας.

[h] Απορον] *L. B.* ἄπειρον.

[i] Οικοδομῆς] Οἰκοδομήσεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[k] Περιεχομένης,] *L. B.* & *Hen.* γεγλυμμένης.

[l] Απερασμένον αὐτῷ] Τὰς ἄκρας κατεργασάμενοι τὸ ὕψος in lib. 6. *de Bello Jud.* c. 6.

* *Angulo longitudinem ſtadium complectente.*] *Id eſt*, latere inter angulos.

[m] Ασαμωναίων γένους] Ασαμωναίων *Busb.* & *Hen.*

[n] Βάριν] Conf. ſupr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

[o] Ην ὅταν δέῃ θύειν,] Videſis *Sheringhamum* in *Cod. Joma*, p. 152.

[p] Ταύτην ὁ βασιλεὺς] Ταύτην Ηρώδης ὁ βασ. *Hen.*

[q] Υπὸ Ρωμαίοις ὤν,] Archelai tempore penes Judæos fuiſſe dicit, l. xviii.

[r] Ουιτέλλιος ——— ἐπέτρεψε·] De hoc facto Vitellii infra *lib.* 18. c. 5. § 3. & lib. 20. c. 1. §. 2. ſtolam Pontificalem in Antonia Arce ſervatam Sacerdotibus in Templo cuſtodiendam permittit. Juſſi poſtea Judæi eandem ſtolam denuo in Antonia reponere. Stola Pontificalis ante prope Templum aſſervari ſolita, Judæis ſub Tiberio Imp. conceſſa. Eadem ſub Claudio primo in Arce Antonia, poſtea junioris Agrippæ cuſtodiæ. SPANH.

[s] Αὐτῶν] Ita *L. B.* αὐτῶν HUDS. Αὐτῆ *Gen. HAV.*

[t] Της ἱερᾶς στολῆς] Τῆς στολῆς ἱερατικῆς *Hen.* ultima vox *L. B.* deeſt.

[v] Αγρίππας.] *Act.* 12. v. 1. dicitur Herodes, quem Syrus rectè appellat Agrippam, magni Herodis filium, ex qua familia quotquot erant, communi nomine *Herodes* vocabantur. *Grotius* ad *Act.* 12. v. 1.

[x] Αντωνίαν] Confer de Antonia Arce prope Templum infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

[y] Ο νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας] Filius ejus Herodis Agrippæ, de quo ſupra hac ead. §. & *Act.* 12. Vide *Grotium* ad *Act.* 25, 13.

λαμένῳ Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας [z] ὄντι στρατηγῷ. [a] πρότερον δὲ ἐν τῷ ἱερῷ σφραγῖδι τῇ ἀρχιερέως καὶ τῶν χαλκοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας [b] τῆς ἑορτῆς, ἐφ' ἃς τῶν Ρωμαίων φρούραρχον ἀναβαίνοντες οἱ χαλκοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὴν [c] ἑαυτῶν σφραγῖδα, τῷ σημείῳ ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχῃ δείξαντες [d] σύμφωνον τὴν σφραγῖδα, κατετίθεντο. ταῦτα μὲν οὖν [e] ὑπὸ τῶν πάλαι τὰ ὑπομνηθέντων παρεδηλώθη. τότε δὲ οὖν ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς Ηρώδης καὶ ταύτην τὴν βάριν ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τε φυλακῆς τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Ἀντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ Ρωμαίων δ' ἄρχοντι, [f] μετωνόμασεν Ἀντωνίαν.

ε'. Ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου, [g] πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, ἡ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ προάστιον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι [h] κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. [i] τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐφ' αἷς δὲ τὴν [k] βασιλικὴν στοάν, τριπλῆν κατὰ μῆκος διήκουσαν ἀπὸ τῆς ἑῴας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ἀ γὰρ [l] ἐκτεῖναι πρόσω δυνατόν. ἔργον δὲ οὐ λόγου ἀξιοφηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίου. μεγάλης γὰρ οὔσης τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ [m] μὴ δεῖ ἀνεκτὸν κατιδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν [n] εἰσκύπτοι, παμμεγέθης ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσηκεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ ταύτης [o] τέγους ἄμφω σωτηρίοις τὰ βάθη διοπεύοι, σκοτοδινιᾶν, οὐκ [p] ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δὲ ἑφέστασαν κατ' [q] ἀντίστιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτρακα· σωμέδεσε γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει· καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος [r] ὡς τρεῖς ἐπισωμαπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν· μῆκος δὲ ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς ἀπειλημμένης. σπεῖρα δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἔκπληξιν ἐμποιούσης διὰ τὸ μέγεθος μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τοὺς διὰ μέσου χώρους τοῦ περιπάτου. τῶν δὲ αἱ δύο παραλλήλους τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας ποδῶν τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. [s] ἀνέσχε γὰρ πλεῖον πρὸς τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων [t] εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον [u] ἤγαρται, πεπτωμένης τοῖς ἐπισυλίοις περιμετωπίοις

apud imperatorem ut eam illis potestatem traderet, hoc ipso Vitellio in mandatis dato, Syriæ *tunc Vitellius* prætori. Antea erat sub sigillo pontificis & *sacri* *Syriæ præ-* ærarii quæstorum: & pridie festorum ibant quæ- *ses.* stores ad præfectum Romani præsidii, & agnito suo sigillo eam auferebant. deinde rursum festis transactis in eundem locum referebant, &, sigillo quod concordabat ostenso præsidii præfecto, *illic eam* deponebant. Et hæc quidem ex iis qui postea acciderunt casibus declarata sunt. Verum hanc *Turris An-* turrim Herodes rex Judæorum tunc munitiorem *tonia unde* fecit, ad templi securitatem & custodiam; & in *dicta.* gratiam Antonii, amici sui & Romanorum imperatoris, nominavit Antoniam.

5. A septi autem parte occidentali quatuor *Digressione* erant portæ, quarum una ferebat in regiam, valle *finita,* interjacente ad transitum intercepta & *completa*; *templi de-* duæ in suburbium; postrema in * aliam urbem, *scriptionem* multis gradibus distincta, ut in vallem descenda- *prosequi-* tur, & deinde ab ea rursus esset ascensus. nam urbs posita erat è regione templi, speciem præbens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis *templi* à meridie habebat & ipsa portas in † medio, simulque regiam porticum, quæ triplex erat, & longitudine ab orientali valle ad occidentalem usque pertinebat. nec enim amplius produci poterat. Opus erat omnium quæ unquam sol vidit maxime memorabile. nam cum vallis depressa admodum esset, ut inde caligarent oculi cujusquam ex alto in fundum despicientis, porticum immanis altitudinis super ea extruxit, ut si quis ex tecti ejus summitate altitudinem simul utramque visu penetrare vellet, periculum esset ne vertigine corriperetur, priusquam visus ad immensum adeo profundum pertingeret. Quatuor autem erant columnarum series, ita ab uno porticus fine in alterum dispositæ, ut ex adverso sibi responderent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum) atque crassitudo cujusque columnæ tanta erat, quantam possent tres *hominum* inter se contingentium ulnæ complecti, longitudo pedum septem & viginti, duplici spira *cuilibet columnæ* subjecta. Numero autem universæ erant centum & sexaginta duæ, capitellis ipsarum more Corinthio sculptura obductis, opere omnino magno & mirabili. Cumque quatuor essent *columnarum* versus, ex illis tres spatium interceptum in porticus dividebant. Harum autem *porticuum* duæ sibi mutuo respondentes similiter factæ erant, ut utraque haberet xxx pedes in latitudinem, in longitudinem vero stadium, atque in altitudinem plus quam quinquaginta pedes; media autem erat latitudine sesquialtera, atque altitudine dupla. nam eas ex utraque parte multum supereminebat. Tecta vero sculpturis ligneis profundis erant exornata, in varias formarum species elaboratis: atque medium in majorem altitudinem evectum est, muro

[z] Οὐτελλίῳ τῷ στρατηγῷ.] Ἀντιστρατηγῷ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[a] Πρότερον ——— χαλκοφυλάκων,] Conf. infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

[b] Τῆς ἑορτῆς] Notat *P. Molinæus* in *Vate* suo, c. 25. stolam hanc tribus tantum festis solennibus, sc. *Paschatis, Pentecostes,* & *Tabernaculorum*, pontifici traditam fuisse.

[c] Ἑαυτῶν σφραγῖδα,] Τὴν σφραγῖδα δείξαντες σύμφωνον *Hen* sc. sigillum de quo convenerant. σύμφυτον, συμπορεύομενον *Hesych.* atque eo sensu vocem accipio.

[d] Σύμφωνον] Ita reponi jussi ex *L. B.* quum magis convenire huc videatur, quam *Vulg.* hactenus σύμφυτον, quod dicit rem rei adeo arcte adhærentem, ut una cum illa nata atque orta videatur. Hic vero agitur de obsignationis cera & sigillo obsignante, quæ quidem duo semper debent esse σύμφωνα, seu secum convenientia; at σύμφυτα esse nunquam possunt. *Epiphanius* vertit, *simul cum sigillis.* At *Hudf.* ita, *& sigillo quod eam comitabatur ostenso*; pro quo reposuimus, *quod concordabat* &c. HAV.

[e] Ὑπὸ δὲ πάθους] Forsan ὑπὲρ & mox προδηλώθη.

[f] Μετωνόμασεν Ἀντωνίαν.] Conf. mox supr. & infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

[g] Πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν,] Ita *Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* πύλας in *Editis Aliisque.*

* *Aliam urbem,*] *Sc.* Hierosolyma.

[h] Κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα.] Καὶ τὸ νότιον κλίμα *Vat.*

† *Medio,*] *Sc.* latere inter angulos.

[i] Τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὸ δὲ τέταρτον δὲ μετώπου *Vat.* τὸ δὲ τέταρτον μετώπου in *Editis Aliisque.*

[k] Βασιλικὴν] *L. B.* βασίλειον.

[l] Ἐκτεῖναι] *L. B.* in *Marg.* ἐκβλῶαι.

[m] Οὐδὲ ἀνεκτὸν] Ita cum *Cod. i Vat.* & non dubito quin idem voluerit *Hen.* qui habet οὐδ' ἂν οὐκ *F.* in *Editis Aliisque* οὐ δυνατὸν.

[n] Εἰσκύπτοι] *L. B.* εἰσκύπτει.

[o] Τέγους ἄμφω] Στέγους *Hen.*

[p] Ἐξικνουμένης ὄψεως] Ἐξικνουμένης *Hen.*

[q] Ἀντίστιχον ἀλλήλοις] *Al.* Ἀντίστοιχον.

[r] Ὡς τρεῖς] Ita lego, sensu hujusmodi quid postulante. antea erat, εἰς τρεῖς ἐπὶ σωμαπτόντων.

[s] Ὑπερελαμβάνης] Ἐπειλημμένης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[t] Ἀνέσχε] *L. B.* αἰεί.

[u] Εἰδέαις.] *L. B.* εἰδίαις.

[x] Ἤγαρται, πεπτωμένης] Ἠγείρθη πεπτωμένων *Hen.* ἠγείρε-

ro frontali epiſtyliis circumſecto, & columnis inſertis diſtincto, totoque ad amuſſim polito, ut qui non viderant minime fidem iſtis haberent, nec ſine admiratione à præſentibus ſpectarentur. Atque hujuſmodi quidem erat primum ſeptum, in medio vero juxta illud etiam alterum, in quod paucis gradibus aſcendebatur, circundante lapidea maceria, cum inſcriptione quæ vetaret alienigenam intrare ſub pœna capitis. Habebat autem interius conſeptum à parte meridionali & ſeptentrionali portas tres continuas *æqualiter* inter ſe diſtantes; & ab oriente magnam portam, per quam mundi cum feminis intrare conſuevimus. Adhuc autem interius erat ſanctuarium, quo feminæ non intrabant. Et porro interius erat tertium, quò non niſi ſacerdotibus licebat introire. Hæc erat ædes, & ante eam altare, in quo ſolida ſacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingreſſus eſt rex Herodes, ab iis enim arcebatur, quoniam ſacerdos non eſſet, ſed totus in eo erat ut porticus & exteriora conſepta curaret exſtruenda. & iſta octo annis ædificavit.

Τὸ ἱερὸν ὀκτὼ annis exſtruitur.

Ναὸς, ſive Ædes, anno & ſex menſibus abſolvitur.

6. Poſtquam autem ædes à ſacerdotibus uno anno & ſex menſibus exædificata eſt, univerſus populus lætitiæ plenus erat, Deoque gratias agebant, primum quod tam cito factum fuiſſet, deinde quod eam operi diligentiam adhibuiſſet rex, feſtum diem agentes, & templi inſtaurationem fauſtis ominibus proſequentes. Rex autem Deo trecentos boves immolavit; reliqui item pro ſua quiſque facultate: quorum numerum dicere haud fas eſt, quod ad veritatem quo pacto dicendus ſit nos lateat. nam acciderat, ut idem eſſet dies inaugurationis regis, quem celebrare ſolitus erat, ac ille, quo templum fuit abſolutum; atque adeo his duabus de cauſis feſtum illuſtrius.

Crypta ſubterranea.

7. Præterea regi facta eſt foſſa occulta, ab Antonia ferens ad orientalem portam templi, ſuper quam etiam ſibimet turrim exſtruendam curavit, ut per ſubterranea in ipſam aſcenderet, quo caveretur à populo ſi quando adverſus reges novi aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tempore templum conſtruebatur, non niſi noctu pluiſſe, ne opus impediretur. id quod à majoribus accepimus. neque incredibile eſt, ſi quis animum advertat ad alia quibus ſemet nobis patefecerit Deus. Et quæ ad templum quidem ſpectant hoc modo exædificata erant.

Finis Libri decimi quinti.

δίου [y] τοίχου, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους, καὶ ξεστὸν παντὸς ὄντος, ὡς [z] ἀπιστόταξα τοῖς οὐκ [a] εἰδόσι καὶ πῶ ἐκπλήξει ἡατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος [b] μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν, ἐν μέσῳ δ' ἀπέχων ὁ πλὺ δεύτερος, πρὸς βαθμῖσιν ὀλίγοις, ὃν [c] περιεῖχε ἑρκίον λιθίνου ἀρυφάκτου, γραφὴ [d] κωλύων εἰσιέναι τ ἀλλοεθνῆ, βαναύσου ἀπηλαμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, [e] τρισίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας· κατὰ δὲ ἡλίου βολὰς, ἕνα τ μέγαν, δι' οὗ [f] παρήειμεν ἀγνοὶ μετὰ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναικ. ξὺν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεῖνον δ' [g] ἐνδότερον τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἵδρυ, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ Θεῷ. [h] τούτων [i] εἰς ὐδένα τῶν τριῶν ὁ Βασιλεὺς Ηρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶν τοῖς [k] ἔργοις τὰ πρὸς τὰς στοὰς καὶ τὰς ἔξω περιβόλους ἐπεσκευάσατο, καὶ [l] ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.

ς'. Τοῦ δὲ [m] ναοῦ ἀφὰ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος [n] ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ἓξ, ἅπας ὁ λαὸς ἐπλήρωσε χαρᾶς, καὶ δ' τάχους πρῶτον μὲν τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ ὢν καὶ [o] τ προθυμίας δ' Βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τὴν [p] ἀνάκλησιν. ὁ δὲ Βασιλεὺς τελεσθὲν ἔθυσε τῷ Θεῷ [q] βόας, καὶ τ ἄλλων οἱ κατ' δύναμιν· ὧν ἐκ οἷόν τε τ ἀριθμὸν εἰπεῖν, σκοφεύομαι γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεπεπτώκει γὰρ τῇ [r] προθεσμίᾳ δ' περὶ τ ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τῷ Βασιλεῖ τ ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔθους [s] ἑορτάζειν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν· καὶ πειστικώτατον δ' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι.

ζ'. Κατεσκευάσθη δὲ [t] κρυπτὴ διώρυξ τῷ Βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τ Ἀντωνίας μέχρι δ' ἔσωθεν ἱερὰ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς δ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἀφὰ τ ὑποφυγῶν εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τ ἐκ δ δήμου νεωτερισμὸν ὑπὲρ τοῦ Βασιλεῦσι φυλαττόμενον. λέγεται δ', καὶ ἐκεῖνον τ καιρὸν οἰκοδομουμένου δ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐ δύειν, ἐν δὲ τ νυκτὶ γίνεσθαι τὰς ὄμβρους, ὡς μὴ [u] κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τ λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν. ἀσφαλὲς ἐστὶν ἄπιστον, εἰ δ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπόδοι τὰς ἐμφανείας τοῦ Θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν ἐξωκοδομήθη τοῦτον τ τρόπον.

Τέλος τοῦ βιβλίου πεντεκαιδεκάτου.

τὸ περιδεδομημένον *Lugd. Bat.*

y Τοίχου,] Ita viſum eſt reſcribere, quod in *libris* omnibus ſit τοίχου, præter *Gall.* qui habet τοίχους. HUDS. Recte, & ita expreſſe *Lugd. Bat.* HAV.

z Απιστότατα] Απιστα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Εἰδόσι] Lege ἰδοῦσι. COCC.

b Μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἦν in *ceteris.*

c Περιεῖχε] *L. B.* εἶχεν.

d Κωλύων εἰσιέναι] Legi etiam poteſt κωλύον, ut referatur ad ἑκίον.

e Τρισίχους] *L. B.* τρισοίχους, & in *Marg.* τριπύλους.

f Παρήειμεν ἁγνοὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat. Hen.* & *Vet. Interpr.* παρῆμεν in *Editis.*

g Ενδότερον] *L. B.* ἐνδοτέρω

h Τούτων —— παρῆλθεν.] Horum atrium nullo modo Rex intravit &c. *Ruſin.* SPANH.

i Εἰς ὐδένα.] Locus hic de mendo ſuſpectus, adeo ut forſan legendum τούτων εἰς ὐδέτερον ὁ βασ. vel τούτων εἰς ὐδέτερον τ δύο ὁ βασ. niſi βωμὸς in τ τριῶν numerum veniat, aut aliquid exciderit textui de *Sancto Sanctorum.*

k Ἔργοις] Ita *Busb. Hen. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut & mox ἔξω. ἱερεῦσι & ἴσω perperam in *Editis Aliiſque.*

l Ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.] Ex ὃ ὀκτὼ διδόμηδ ἔτεσι· *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

m Ναοῦ] Notandum hîc τ ναὸν & τὸ ἱερὸν diſtingui, ut illa voce *edes ipſa* ſive *templum proprie dictum*, hac vero exteriora ædificia & ſtructuræ deſignentur. Verum hæc diſtinctio non perpetuo obſervatur.

n Ἐνιαυτῷ] Etſi iſta totidem annis ædificaſſe dicatur Herodes, non tamen niſi Agrippæ junioris temporibus, ſexagintа circiter poſt Chriſtum natum annis, abſolutum eſſe totum templi ædificium, teſtatur *Joſ.* l. 20. c. 8. Videſis *Caſaub* c. *Baron.* in *Exerc.* XIII. n. 22. & *L. Cappellum* in *Spicileg.* in *Joannem*, c. 1. v. 20. p 60. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3987.

o Τῆς προθυμίας] Ita lego cum *Cod. Hen.* τῇ προθυμίᾳ in *Editis Aliiſque.*

p Ανακλῆσιν.] Ανακλῆσαι Græcis urbem reſtaurare, ut apud Dion. Chryſoſt. Orat. 11. p. 36. SPANH.

q Βόας,] *L. B.* βοῦς.

r Προθεσμία] Hæc Encænia ab Herode ſemel ſunt peracta, ob renovatum à ſe templum; itaque diverſa ſunt ab Encæniorum feſto (de quo *Joan.* c. 10. v. 22.) quæ quotannis celebrata erant ob repurgatum à Juda Maccabæo templum.

s Εώρταζεν,] Εόρταζον *Vat.* ἑόρταζεν *Gen.* ἑώρταζον emendavit *Coccejus.*

t Κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ,] Simillimum fuit *inſtitutum* Tyrannorum Siciliæ, qui in urbe Syracuſis tales etiam ſubterraneas exſtruxerunt cryptas; in ea parte quæ *Acradina* appellabatur; cujus mirandæ adhuc ſuperſunt reliquiæ, laudatæ à Jo. *Bonanno*, in *Syracuſis Antiquis* pag. ed. Italæ 79. noſtræ vero Latinæ pag. 57. atque ſingulari cum cura deſcriptæ atque depictæ à *Vincentio Mirabella*, in *Syracuſis ſuis Antiquis* pag. ed. Italæ 78. noſtræ vero Latinæ 98. Sunt autem hi libri inſerti in Theſauro Antiq. Siciliæ. HAV.

u Κωλῦσαι τὸ ἔργον.] *L. B.* uno verbo κωλυσεργῆσαι.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOSEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. ΟΝ τρόπον Αλέξανδρος καὶ Αριστόβουλος ἀπὸ Ρώμης ἐπανέρχονται πρὸς τὸν πατέρα· καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας, οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, τοῦτον κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐποιοῦντο.

1. *Quomodo Alexander & Aristobulus Roma redierunt ad patrem: utque Salome & Pheroras, Regis fratres, eos calumniantur.*

β'. Ως γυναῖκας δύο τοῖς υἱεῖ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης πρὸς Αγρίππαν ἐξέπεμψεν εἰς Μιτυλήνην, κἀκεῖθεν αὐτὸν ἔπεισεν εἰς Ιουδαίαν παραγενέσθαι.

2. *Quomodo Herodes, cum Alexandro & Aristobulo uxores locasset, ad Agrippam in Mitylenen navigavit, eique persuasit ut inde in Judæam veniret.*

γ'. [a] Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ὡς Ηρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπεμψεν πρὸς Αγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.

3. *Agrippæ in Ioniam profectio. & quomodo Herodes denuo ad Agrippam navigavit in Bosporum.*

δ'. Εντυξις τῶν κατ' Ιωνίαν Ιουδαίων Αγρίππᾳ, παρόντος Ηρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας.

4. *Judæorum in Ionia supplicatio ad Agrippam, præsente Herode, de iis quorum Græcos accusabant.*

ε'. Ως Αγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ηρώδης δὲ εἰς Ιουδαίαν ἐπανέρχεται.

5. *Quomodo Agrippa suas illis leges confirmavit, & Herodes Judæam repetiit.*

ς'. [b] Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν φόρων τοῦ παρελθόντος ἔτους.

6. *Quomodo Herodes excepit Hierosolymitanos, & quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit.*

ζ. Ως ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὸν οἶκον Ηρώδου, [c] περαιτέρω μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὸν περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν.

7. *Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.*

η'. Ως Αντίπατρος διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τοὺς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρα, αὐτῶν κατηγόρησεν.

8. *Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat.*

θ'. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

9. *Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.*

ι' Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς Ηρώδης ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει.

10. *Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Cæsaream ædificatam celebravit.*

ια'. Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας· καὶ αὐτίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

11. *Judæorum Cyrenensium & Asianorum legatio ad Cæsarem de iis quorum Græcos accusabant: & exemplaria literarum quas Cæsar & Agrippa pro ipsis ad civitates scripserunt.*

ιβ'. Ως ἀπορῶν χρημάτων Ηρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαυίδου τάφον, καὶ δεισάντων αὐτὸν περιξάντων, μνημεῖον ἔγειρεν ἐπὶ τοῦ τάφου.

12. *Quomodo Herodes pecunia egens descendit in sepulchrum Davidis, & terroribus perturbatus in ostio sepulchri monumentum exstruxit.*

ιγ'. Ως Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Αλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν, [d] δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ηρώδης δὲ εἰς Ρώμην ἀνῆλθεν.

13. *Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum à patre in vincula conjectum ei reconciliat: utque Archelaus in Cappadociam, & Herodes Romam profectus est.*

ιδ'. Απόστασις τῆς Ηρώδου βασιλείας τῶν τε Τραχωνα οἰκούντων, καὶ προσθήκη ἀπὸ τῶν στρατηγῶν [e] τῆς χώρας.

14. *Trachonitæ deficiunt ab Herodis regno, atque à regionis præfectis iterum ei adjiciuntur.*

ιε'. Ως Ηρώδης τοὺς εἰς τὴν Αραβίαν ἀπαφυγόντας τῶν ἀποστάντων ἐζήτει, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς, ἐπιτρέποντος Σατορνίνου τοῦ ἡγεμόνος.

15. *Quomodo defectores, qui se in Arabiam receperant, deposcebat Herodes; cumque iis potiri nequisset, exercitum in eos duxit permissu Saturnini ducis Cæsareani.*

ις'. Ως κατηγόρησε Σύλλαιος ὁ Αραψ ἐπὶ Καίσαρος,

16. *Quomodo Syllæus Arabs Herodem apud Cæsarem ac-*

a Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν,] Illa Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ supplevimus ex *MSS.*

b Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης,] Ita in *MSS.* antea in *Editis* hoc modo, ἐπίστρεψεν, καὶ τὸ τέταρτον &c.

c Περαιτέρω μὲν Αντίπατρον] Sic *Vat.* περαιτέρω in *Editis Aliisque.*

d Δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ] Eo modo *Vat.* διηθίνα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὡς in *reliquis.*

e Τῆς χώρας.] Illa τῆς χώρας adjecimus è Cod. *Vat.*

f Καὶ

accusavit de impressione in Arabiam facta; utque Cæsare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.

17. *Euryclis ad Herodem calumniæ adversus ipsius filios, & quomodo eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit.*

18. *Quomodo Herodes Cæsaris permissu, Beryti in judicum assessu filios accusavit. Mors juvenum & corporum eorum sepultura in Alexandrio.*

ὡσὲρ τ ἐμβολῆς τ εἰς τὴν Ἀραβίαν, τῦ Ἡρώδυ· καὶ ὡς Δι᾽ Νικολάυ ἀπελύσατο τὰς αἰτίας Ἡρώδης, ὀργιζομένυ Καίσαρος.

ιζ. Διαβολαὶ Εὐρυκλέους καὶ τ παίδων πρὸς Ἡρώδην· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτὰς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.

ιή. Ὡς, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ ἐπὶ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τ παίδων Ἡρώδης. Θάνατος τ νεανίσκων, καὶ ταφὴ τ σωμάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

f Καὶ ἔδησεν αὐτὰς ὁ πατὴρ,] Quæ sequuntur usque ad Ὡς Καίσαρος accepta debemus *MSS.*
g Θάνατος τ νεανίσκων.] Καὶ οἱ θανόντες ἐτάφησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ *Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιϛ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUSSEXTUS.

Continet hic liber tempus annorum XII.

CAP. I.

Herodis lex de furibus. Alexandrum & Aristobulum Roma reversos Salome & Pheroras calumniantur: iis tamen uxores dat Herodes.

Herodis lex de furibus.

CUM in reipublicæ administratione operam dedisset rex ut privatas omnes injurias, quæ tam in urbe quam in agris grassarentur, coerceret, *inter cætera* legem tulit, prioribus plane dissimilem, quam & ipse sanciit, *scilicet* ut extra regni terminos fures venditi educerentur. quæ res non solum facinorosis gravis erat, sed & ad mores patrios dissolvendos plurimum conferebat. nam servitutem servire apud exteros & diversam vivendi rationem habentes, & necessitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, magis religioni in injuriam cedebat, quam scelere deprehensis in supplicium, dum in priscis legibus de hujusmodi pœna cautum fuisset. Illæ enim jubebant furem quadruplo mulctari, aut si solvendo non esset vendi, sed non alienigenis, neque ut perpetuo serviat. oportebat enim ut post annos sex

Furti pœna juxta Moysis legem, Exod. 22.

ΚΕΦ. α'.

Ἡρώδυ νόμος περὶ κλεπτῶν. Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον ἀπὸ Ῥώμης ἐπανορθώσαντας Διαβάλλουσι Σαλώμη καὶ Φερώρας· αὐτοῖς μέντοι Ἡρώδης γυναῖκας δίδωσιν.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει [b] ὅλων πραγμάτων ἐπανορθοῖ ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναστέλλων, τῶν περὶ τὴν πόλιν & τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, πέμψει νόμον ὃν εἰκότως τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐτέθαικε, τὸς [c] τὰ χωρύχια [d] ἀποδιδόμενος ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ τ βασιλείας. ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν [e] πολλῶν τῶν [f] πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν διαιτὰν τῷ ζῆν, δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάντ᾽ ὅσα προστάττουσιν [g] ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἀπὸ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πρὸς ἐλαττόνων ἐν τοῖς πρώτοις τ τοιαύτης τιμωρίας. [h] ἐπέλαυον γὰρ οἱ νόμοι [i] τετραπλάσιον καταβαλεῖν τ κλέπτην, ἂν μὴ ἔχοντα ἦ πεπρᾶσθαι μὲν, [k] ἀλλ᾽ ὕπαγε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ᾽ ᾧτε διαιτᾶσθαι τὴν δουλείαν ἐκτίνοντα. ἐδέ-

δει γὰρ

a Ιϛ'.] In hoc numero consentiunt *Codices* fere omnes, tam *Græci* quam *Latini*. adeo ut ista de re ne minima quidem occurrat difficultas.

b Ὅλων πραγμάτων] Vox ὅλων deëst *Busb.*

c Τειχωρύχους —— ζῆν,] Ita in *libris omnibus*. Alibi (prout & emendavit *Coccejus*) semper (quod sciam) in aliis auctoribus, τοιχωρύχους. Apud *Zonaram*, τὸς τοιχωρύχους ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ τ χώρας πιπράσκειν. HUDS. Idem *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

d Ἀποδιδόμενος] Ἀποδιδόμενον *Busb.* Hunc locum, ut innumera alia non percepit *Vet. Interpr.* ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ τ βασιλείας vendi, est *peregre venum ire*, & *sub ea lege, ne in patria moretur, exportandum venire*. Phrasi hac utitur *Dio*, l. 54. ut ostendit *Cujac.* ad *Paratitl. Cod.* l. 4. t. 55.

e Πολλῶν] Πολλῶν *Busb.* & *Vat.*

f Πατρίων] Lege πατρίων. COCC.

g Ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν] Mallem hoc ordine, ἐκεῖνοι ἐξ ἀνάγκης ποιεῖν.

h Ἐπέλαυον γὰρ οἱ νόμοι] Vide *Antiquitatum* lib. IV. c. 27.

i Τετραπλάσιον καταβαλεῖν] Τετραπλᾶ καταβαλεῖν *Busb. Gall.* & *Vat.* τετραπλῶν *Zonar.*

k Ἀλλ᾽ ὕπαγε τοῖς ἀλλοφύλοις.] Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἀλλοφύλος, ὃς ἂν γε ὁμοεθνὴς, ἵνα μήτε τ θρησκείας ἁπίπτοιεν, μήτε πᾶς ἄλλο τ βίου δουλεύοιεν, ἀλλὰ τυγχάνοιεν μὴ ἐξαιθίου ἀφίστες. *Zonar.*

l Τοῦ

ἢ ἀφειὰς μὴ ἐξαετίαν. [l] τόδε, ὥσπερ ὠρίωθη τότε χαλεπῶ Ⓒ παρόνομον ψυχὰς τὴν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἐδοκεῖ μέρος, ἢ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως, θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. τοῦτο μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα δὲ [m] λοιπὰ τρόπα γινόμενα, μέρος ἦν τῶν Ἡρῳδιανῶν, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιοῦντο, Καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβοντας. Καίσαρ δὲ τά τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν [n] ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη πλέωντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, [o] ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δὲ ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, αὐθὶς μὲν τὰ μεγάλα τῶν ὄχλων ἦν, καὶ πρόδηλοι πᾶσιν ἐγεγένηντο, τῷ τε μεγέθει τῆς περὶ αὐτοὺς [p] τύχης κεκομμένοι, καὶ βασιλικὴν καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντες. ὑπῆρχόν τε εὐθὺς ἐδόκουν, Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς Μαριάμμης τῆς Ἀσαμωναίων κατηγορισμένοις. [q] ὅτῳ γὰρ ὥοντο [r] δυνασθόντων αὐτῶν δίκην δώσειν τῆς εἰς τὴν μητέρα τῆς ἐκείνων βουλευομένης. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην ὑπόθεσιν τοῦ δέους εἰς τὴν καθ' ἑκείνων Ἀσαμωναίων μεταφέρον, λογοποιοῦντες δὲ καθ' ἡδονὰς σωθῆναι τῷ πατρὶ, Ἀσὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μηδὲ ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὸ τὸν σωθῆναι τῷ τὴν ἐκείνης φονεῖ. τοῦτο γὰρ [s] ἀπὸ τῆς ἀληθείας ὑπὸ τὸ πιθανὸν τῆς αἰτίας φέροντες, κακοῦν ἐδύναντο, καὶ τὴν εὐνοίας ἣν εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος [ss] ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους· [t] ἐξ ὧν πρὸς Ἡρῴδου ἀναφερομένων ὑποκαλεσκάζετο μῖσος, ὑφ' αὐτῆς τῆς φύσεως χρόνῳ νικώμενον. ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας Ⓒ Ἀσαμωναίων μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ περὶ γεγυμνικέναι φιλοτεχνίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς εἶδε μεταδιδοὺς, καὶ γυναῖκας [v] ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν, Ἀριστοβούλῳ μὲν τοῦ Σαλώμης [x] θυγατέρα Βερενίκην, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τοῦ Ἀρχελάου τοῦ [y] Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

manumitteretur. Hoc ipsum, sicuti tunc æstimatum erat in animadversione pœnaque durum & iniquum, *ita* cum arrogantia conjunctum videbatur, quasi non regio sed tyrannico more, nulla ratione habita Judæorum reipublicæ, pœnam constituere in animum induxisset. Atque ista quidem, eo modo quo consueverat facta, in parte erant criminationum odiique in ipsum *popularis*.

2. Per id autem tempus profectus est in Italiam, quod desiderarit & cum Cæsare colloqui, & filios suos, qui *tum* Romæ agebant, videre. Eumque Cæsar tum alias comiter excepit, tum filios ei, ut jam in disciplinis perfectos, reddidit domum reducendos. Ubi ab Italia revertebantur, magnum erat populi erga juvenes studium, & conspicui fiebant omnibus, tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod illis non deerat regiæ formæ dignitas: statimque invisi esse cœperunt & Salomæ regis sorori, & iis qui calumniis suis Mariamnen confecerant. ita enim fore putabant, ut, si illi rerum potirentur, ipsi pœnas luerent ob illatam matri eorum injuriam. Itaque hanc ipsam metus causam adhibebant, ut calumnias illis struerent, dictitantes, eos patris consuetudine non delectari, propter necem matri, ut qui religioni sibi ducerent cum illius interfectore degere. Ita enim à rei veritate ad rationem verisimilem progredientes lædendi potestatem habuerunt, patrique eripiendi suam erga filios benevolentiam. neque enim illi quidquam palam dicebant, sed in vulgus hujusmodi rumores spargebant: quibus Herodi relatis, subinde oriebatur odium, quod postea natura ipsa vincere non potuit. Eo tamen tempore rex, cum adhuc ei maneret amor genitoris in liberos, omni suspicione & criminatione potentior, & eis honorem habuit, quem debuit, & adultis uxores dedit, Aristobulo Berenicen Salomæ filiam, Alexandro vero Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam.

Herodis in Italiam profectio.

Herodis filios Roma reversos calumniantur Salome & Pheroras.

II.

Herodes filiis suis uxores locat.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης δὶς ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν· καὶ ὡς τὴν κατ' Ἰωνίαν Ἰουδαίων τοὺς Ἕλληνας ἐπιτιμασαμένων, Ἀγρίππας Ἰουδαίοις τοὺς νόμους ἐβεβαίωσεν.

CAP II.

Quomodo Herodes semel & iterum ad Agrippam navigavit: utque Agrippa, accusatione à Judæis in Ionia contra Græcos instituta, Judæis leges suas confirmavit.

Ταῦτα διοικήσας, ἐπεὶ δὲ Μάρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιχειρεῖ πρὸς αὐτὸν, ἀξιώσων εἰς τε τὴν βασιλείαν αὐτὸν παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρὰ ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἶξας λιπαρῶς ἐγκειμένου, [z] ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἡρῴδης δὲ ἐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε τοῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ [a] μετὰ δὲ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύμενος, πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἁβρότητος καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτὸ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Καισαρείᾳ περὶ τὸ λιμένα τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, κἀν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, [b] τό, τε Ἀ-

HIS factis, cum Marcum Agrippam iterum ab Italia in Asiam navigasse intellexisset, eum propere adiit, obsecravitque ut in regnum suum veniret, & iis quibus affici oportebat apud hospitem & amicum uteretur. Et ille quidem, cum instaret urgeretque *Herodes*, annuit, & in Judæam profectus est. atque Herodes nihil, quod ei placeret, omisit, & in oppidis recens conditis eum excipiens, dumque ædificia ostenderet, ipsi ejusque amicis omne genus deliciarum & magnificentiæ apparatum exhibens, & apud Sebasten, & Cæsaream in portu à se exstructo, & in propugnaculis itidem à se multis sumptibus excitatis, Alexandrio

Herodes ad Agrippam navigat.

Agrippa in Judæam venit.

Agrippa magnificè excipitur ab Herode.

[l] Τόδε, ὥσπερ ὠρίωθη] Ita rescripsi. in *libris* τὸ δ' ὥσπερ. Si quis malit, τόδ', ὅπερ ὠρίωθη, per me licet.

[m] Λοιπὰ τρόπα γινόμενα,] Sic *Busb.* & *Vat.* κοινὰ τρόπα in *cæteris*

[n] Ἐδέξατο,] Ἐξεδέξατο *Vat.*

[o] Ἀπέδωκεν ἄγειν] Ἀποδιδόναι *Vat.*

[p] Τύχης κεκομμένοι,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* Ψυχῆς in *cæteris*. ut vertendum sit, *& quod animi magnitudinem præ se ferebant.*

[q] Οὕτω —— δώσειν] Forte ὅπω. HUDS. in *Add.* Dum putarent, si prævalerent, ultionem exigerent de his, quæ in matrem suam commissa videbantur. *Rufinus.* Unde pro ὅτῳ γ. legisse videtur, ὃς γὰρ οὐκ ἀοντο δυνασθέντι, εἰ &c. SPANH.

[r] Δυνασθόντων αὐτῶν δίκην δώσειν] Iterum cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* adsentiente *Epiphanio*, qui vertit, *dum putarent, quod si prævalerent, ultionem exigerent de his quæ in matrem suam commissa videbantur.* δυνασθεῖσι, εἰ μὴ δίκην in *Editis Aliisque.*

[s] Ἀπὸ —— φέροντες,] Ita plane cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* in *Editis Aliisque*, ἀπὸ δὲ ἀληθείας ἀλλὰς αἰτίας φέροντες &c.

[ss] Ἐσκόρπιζον] Conf. lib VI. c. 6 § 3. SPANH.

[t] Ἐξ ὧν πρὸς Ἡρῴδου ἀναφερομένων] Ἐξ ἃ *Busb. Hen.* & *Vat.*

[v] Ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν,] Ἐν ἡλικίᾳ *Vat.*

[x] Θυγατέρα Βερενίκην] De Berenice Matre Agrippæ. infr. lib. 18. c 7. §. 1. SPANH.

[y] Καππαδόκων] Ita *Vat. Busb.* & *Zonar.* Καππαδόκου in *Editis Aliisque.*

[z] Ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.] Vide *Philonem Judæum* in Legatione ad Cajum, p 1033.

[a] Μετὰ —— ἐπιδεικνύμενος,] Sic lego cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αὐτὸν ἐπιδεικνὺς in *cæteris.*

[b] Τό, τε Ἀλεξάνδρειον] Perplexa est constructio, qualis Atticis familiaris est, ut ostendit *H. Steph.* in *Append. ad Dial. Gr. p.* 125. &c.

drio *ſcilicet* & Herodio & Hyrcania. Quin & in urbem Hieroſolymitarum eum duxit, ubi ei populus obviam feſto veſtitu prodiit, fauſtiſque acclamationibus eum excepit. Agrippa autem Deo centum boves immolavit, & populo convivium præbuit, nemini rerum lautiſſimarum copia cedens. Is vero, cum ad ſemet oblectandum etiam plures adhuc dies manſiſſet, propter anni tempus feſtinabat: ſibi enim, neceſſe habenti Ioniam repetere, hyeme appetente navigare haud adeo tutum eſſe arbitrabatur.

Convivium lautiſſimum populo dat.

2. Atque ille quidem oram ſolvit, Herode ei, ejuſque comitum clariſſimis, multa largito. Rex vero, cum in ſua ditione hyemem exegiſſet, ineunte vere eum iterum convenire properavit, ſciens eum in Boſporum expeditionem paraſſe: Rhodumque & Coon navigando prætervectus prope ad Lesbum appulit, ratus ſe eo loco offenſurum eſſe Agrippam. Sed à vento aquilonari correptus prohibetur navibus portum tenere. Ille vero *hac de cauſa* aliquot diebus apud Chium morabatur; *ubi* & multos, ipſum *ſalutatum* adeuntes benigne excipiens, regiis proſequitur muneribus: cumque urbis portam prolapſam animadvertiſſet, (quam, bello Mithridatico dejectam, haud facile erat illis, quemadmodum in cæteris fecerant, propter ejus magnitudinem & pulchritudinem inſtaurare) tantum pecuniarum eis contulit quantum ſatis ſuperque eſſe poſſet ad ſtructuram abſolvendam, hortatus ut non ceſſarent, idque ocius facerent, ut ſuum urbi ornamentum reſtituerent. Ille vero, cum ventus leniter flaret, primum Mitylenen, deinde Byzantium delatus, ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos ſcopulos provectum, quanta potuit contentione eum ſequutus eſt. Cumque apud Sinopen in Ponto eum inveniſſet, ex inſperato quidem viſus eſt cum claſſe appellere, ſe tamen gratum præſtitit, multumque inter ſe amiciſſime conſalutabant, quippe quod Agrippa exiſtimaſſet ſe maximum ejus erga ipſum benevolentiæ & amoris teſtimonium accepiſſe, cum rex tantum mari curſum confeciſſet, & illius rebus opportune interfuiſſet, quibus, regno utpote relicto rerumque ſuarum adminiſtratione, nihil prius & antiquius habuit. In univerſis itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus gerendis ſocius & adjutor, & in ſingulis conſiliarius & autor. ei etiam cum animum remitteret gratus & acceptus, ſoluſque omnium particeps, difficilium quidem propter benevolentiam, jucundorum vero honoris ergo. Quamprimum autem ab illis confecta erant negotia Pontica, quorum cauſa Agrippa illuc miſſus fuerat, minime placuit navibus uti ad revertendum, ſed Paphlagoniam & Cappadociam pertranſeuntes, ac deinde itinere pedeſtri in Phrygiam majorem profecti Epheſum pervenerunt, unde in Samum navibus trajecerunt. Et quidem multa per ſingulas civitates, Herodis in gratiam, data erant ab *Agrippa* beneficia, prout ſupplicantibus opus erat. Quin & *Herodes* ipſe nihil prætermiſit, quod, pecuniam largiendo & amice *omnes* recipiendo, præſtare potuit, ſumptibus etiam de ſuo erogatis; quotieſque deſideraretur aliquid interceſſit apud Agrippam, effecitque ut voti compotes fierent quicunque opem rogabant. Cum autem & ille eſſet *natura* benignus, animique magnifici ad largien-

III. *Herodes Agrippam denuo adit.*

Apud Sinopen comiter exceptus ab Agrippa.

Magna apud Agrippam eſt in gratia.

Agrippa, Herode interceſſore, multa multis condonat.

λεξάνδρειον καὶ [c] Ηρώδιον καὶ τὴν Τρκανίαν. ἐκῶ δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τ Ιεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντός τε δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένης τ ἄνδρα σὺν [d] εὐφημίαις. Αγρίππας δὲ τῷ Θεῷ μὲν ἑκατόμβας κατέθυσεν, [e] εἰσία δὲ τ δῆμον, ὄχλος τ μεγίστων [f] πλήθη λειτόμενος. αὐτὸς δέ, ὅσον ὅτι τῶν καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείους ἡμερας ἡμέρας, διὰ τ καιρὸν ἠπείγετο· τ γὰρ πλοῦν, ἀποδαίνοντος χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ νομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ιωνίαν.

β'. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτῶν δωρεαῖς τετιμηκὼς Ηρώδην, [g] καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἀποτιμοτάτους. ὁ δὲ βασιλεὺς, χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ [h] τὸν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρηρτημένον· καὶ πλεύσας διὰ Ρόδου, καὶ Κῶ παρέσχεν περὶ Λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τ Αγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον, εἶργον τὴν ἀναγωγὴν τ νεῶν. ὁ δὴ ἀποδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ· καὶ πολλὰς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς [i] δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν σφᾶς· ἦν, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναληπτὰ ῥᾴδιον ἦν· χρημάτων δὲς ἐπὶ μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ παρεπιτελεῖν ἐδωκεν εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ κατασκεύασμα, ἐπετέλει μὴ περιορᾶν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστὰς τῇ πόλει τ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δέ, λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς [k] Μιτυλήνην κἀκεῖθεν εἰς Βυζάντιον παραγενόμενος, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ Κυανέων ἤδη πεπλωκέναι τὸν Αγρίππαν, μετέπεσεν ὡς ἐκεῖ. καὶ περὶ Σινώπην [l] τὸν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶν προσπλέων, ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσεις [m] ἦσαν, ὡς ἐπὶ μείζονι πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν [n] Αγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ [o] ἀπολειφθέντος δὲ τῆς ἐκείνου χρείας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ καταλιπεῖν δέχεσθαι καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προθυμότερον ἔχοντος. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κατὰ τὴν στρατιὰν Ηρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ τοῖς ἀνέσεσι, καὶ μόνος ἀπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν εὐνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτὸς κατέργασε καὶ τὸν περὶ τ Πόντον, ὧν ἕνεκεν Αγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀναχωρησιν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέοσιν. ἀλλὰ [p] διαμειψάμενοι τὴν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ τ μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς Εφεσον ἀφίκοντο, [q] πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διέπλευσαν εἰς Σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εἰεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐχώρουν. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ δεξιώσεως ὑπερέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος· καὶ τῶν παρ' Αγρίππα [r] τινῶν ἐπιζητουμένων μεσίτης ἦν, καὶ διεπεράτου μηδενὸς ἀτυχοῦντας τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχου πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα, τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλημα ὄντα, μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλὴν τὸ βα-

c Ηρώδιον] Conf. *alibi* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.
d Εὐφημίαις.] *L. B.* ἀφημίαις.
e Εἰσία δὲ τ δῆμον,] Εσιᾳ *Busb.* & *Hen.*
f Πλήθη λειτόμενος.] πλήθη λειτομένων *Vat.* πλήθος λειπόμενος *Busb.* πλήθη λειπόμενος *Lugd. Bat.*
g Καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους.] Καὶ τ σὺν αὐτῷ *Busb.*
h Τὸν εἰς Βόσπορον] Videſis *Dionem*, l. 54. p. 538.
i Δωρεαῖς] Hæc & ſequentia, uſque verbum ἄπασι quod initio §. 4. occurrit, deſunt in *L. B.*
k Μιτυλήνην] Conf. ſupr. lib. 15. c. 10. §. 2. SPANH.
l Τὸν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν,] Τὸν ἐν Πόντῳ *Vat.*
m Ησαν,] Ησαν ἀεὶ αὐτὸν *Busb.*
n Αγρίππα,] Αγρίππαν *Hen.* à prima manu. Αγρίπτα *Vat.*
o Απολειφθέντος] Ita ex *Gall.* (adſtipulante Cocceio) ὢν ἀπολειφθέντος in *ceteris.*
p Διαμειψάμενοι] Mallem διαμειψάμενοι.
q Πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου] Ita *Vat.* πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διαπλεύσαντες εἰς Σάμον in *Editis Aliiſque.*
r Τινῶν ἐπιζητουμένων] Τινι *Gall.*

βα-

βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προτρέψασα πρὸς τὰς εὐεργεσίας οὐ βεβαιωσομένη τὴν Ἀγρίππαν. [s] Ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὰ πρὸς τὰς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν· τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὃ δεηθεῖεν ἑκάστοις παρέσχε.

γ'. Τότε δὲ περὶ τῶν Ἰωνίαν αὐτῶν ἡκόντων, πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ᾤκει, προσῆλθε, καιρὸν καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μὴ τοῖς νόμοις οἰκείοις ἐῶντες χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν [t] εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιροῖντο, στρατιῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, ἢ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθησαν ἀεί, Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. τοιαῦτα καταβοώντων, [v] παρῆτησατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν [x] διαλογιζομένων· Νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. ἦν δὲ Ἀγρίππα Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυνατῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωφρονεστάτους ποιησάμενος, καλέσας ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων [y] ἔλεξεν.

δ'. "Ἅπασι μέν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ "γεγενημένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπῃ τὰς ἀφελείας "τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένας· τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχά- "νουσι καὶ παῤῥησίᾳ. τυγχάνετε γὰρ πρότερον [z] ὑμῶν "οἷς ἤυξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χαρίτας ἀφαι- "ρεῖσθαι δι' ὑμῶν [a] αἰτουμένους τῶν δεδωκότων, καὶ τού- "τοις εἰληφότες μὲν αὐτὰς παρ' ἐκείνων, οἷς μόνοις δι- "δόναι δυνάμεις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἐκείνου κρείτ- "τονος, ἀλλ' ὡς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς [b] δεχομένοις ὁμοίως "[c] ὑμῶν ἴσασιν. καί τοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔ- "παινός ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐ- "τοὺς ἀξίους· εἰ δὲ μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βε- "βαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἵ γε μὴν ἐμποδὼν ὄντες "καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς "[d] ἄμφω ἀδικοῦσι, τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν "ἀγαθοὺς οἷς [e] οἱ κρείττονες ἐμαρτύρησαν, ἐν τῷ καὶ "τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας, εἰ τὰς χά- "ριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. [f] εἰ δέ τις "αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων ἕτερον ἑλέσθαι ἂν ἀφαιρε- "θῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς "θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγω- "σι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται πα- "θεῖν, ἢ καταλύσαι τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς "πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλατ- "τόμενοι [g] μὴ στερίσκειν αὐτά· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, "ἣν νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, "τούτῳ μετροῦμεν, τῷ ἐξεῖναι κατὰ χώραν ἑκάστοις "τὰ οἰκεῖα τιμᾶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τοῦτο μὲν οὖν "οὐκ ἂν αὐτοὶ [h] παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' "ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴ τι τῶν οἰ- "κείων εἰς θεοὺς [i] ὁσίων ἀμελοῖεν, εἴ τι τὰ οἰκεῖα πα-

dum quicquid petentibus prodesset, modo alios non læderet, non leve momentum erat & in rege, ad incitandum Agrippam vel sponte currentem ad beneficentiam. Nam Ilienſibus, cum eis irasceretur, illum reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persolvit, & à tributis *eos* liberavit; itemque aliis, quacunque in re singulis opus esset, *libenter* adfuit.

3. Tunc vero, cum in Ioniam venissent, magna Judæorum multitudo (qui urbes illas incolebant) ad Agrippam, occasione fiduciaque sumpta, se contulerunt: & apud eum de injuriis, quæ sibi fierent, expostulabant, ut qui suis uti legibus prohibeantur, & sacris *diebus* in jus vocentur magistratuum iniquitate, & pecuniis spolientur quas Hierosolyma *ad templum* mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam & publica munera, & in ea sacras pecunias insumere, quibus semper soluti erant, cum eis Romani secundum patrias leges vivere permisissent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam, ut illorum rationes audire vellet: allegavitque quendam suum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum causam ageret. Cumque assessores sibi advocasset Agrippa, Romanorum primos & qui aderant reges & principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggressus est.

IV. *Ioues Iudæi de Græcis apud Agrippam expostulant.*

4. "Equidem omnes, Agrippa potentissime, "qui in angustiis sunt, necesse habent ad eos con- "fugere, qui malis ipsos levare possunt: hi vero, "qui nunc supplices adsunt, etiam fiducia freti *ac-* "*cedunt*. Cum enim vos jam ante habuerint quales "*ut essetis* multis votis expetiverunt, ne beneficia "illis *vestra* eripiantur per vos postulant qui ea de- "distis: præsertim cum ea quidem ab istis accepe- "rint, quibus unica erat dandi potestas; eisdem "vero privati sint, non à superioribus, sed ab illis, "quos sciunt æque ac ipsos vestro imperio subje- "ctos esse. quanquam si magna assequuti fuerint, "id ipsis in laude ponendum, quod tantis sese di- "gnos præstiterint; sin parva, turpe erit, quod ea "confirmare nolint ii ipsi qui dederint. Minime "enim dubium est quin isti, qui Judæos impediunt "& modis indignis tractant, utrisque injurii sint; "eis qui *beneficia* acceperint, si bonos esse non exi- "stiment, quibus viri optimi, tam præclare de il- "lis merendo, testimonium tribuerunt; & illis "etiam *injurii sint* qui ea dederint, si gratiam illo- "rum irritam fieri postulant. Si quis autem eos "interroget, utrum horum malint sibi eripi, vi- "tam, an patrios ritus, pompas, sacrificia & festa, "quæ Diis suis *in honorem* adhibentur; probe novi "quod omnia potius perpetienda esse ducent, quam "ut aliquid ex institutis patriis imminui sinant. "Quin & multi propter ista bella movent, sum- "mopere caventes ne quis ea transgrediatur: atque "felicitatem, qua nunc universum hominum ge- "nus per vos fruitur, eo ipso metimur, quod per "provincias singulis liceat sua solennia observare, "moreque suo vivere. Et hoc quidem, quod illi "ipsi ægre ferrent, contra alios facere vi conantur; "quasi non æque nefarie agant, sive suam in deos "pietatem negligant, sive aliis contra jus fasque sa-

Nicolai Damasceni concio.

[s] Ἰλιεῦσι μὲν] Vide Excerpta ex *Nicolao Damasceno* edita per *Valesium*, p. 418.

[t] Εὐθυνόντων] Ita cum Cod. *Vat.* & *Lugd. Bat.* δίθυνόντων in *cæteris*.

[v] Παρητήσατο] Ita *Hen.* ἠξιώσατο *Busb.* παρεσήσατο in *Editis Aliisque*.

[x] Διαλογιζομένων] Sic *MSS.* λεγομένων in *Editis*.

[y] Ἔλεξεν.] Ἔλεγεν *Busb.*

[z] Ὑμῶν οἷς] Ita cum Cod. *Vat.* ὑμῶν deest in *cæteris*.

[a] Αἰτοῦντες] τῶν δεδωκότων,] Iterum è Cod. *Vat.* & *Lugd. Bat.* αἰτοῦντες in *Editis Aliisque*.

[b] Ἀρχομένους] Eo modo *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à prima manu. ἀρχομένους in *Editis Aliisque*. HUDS. Lege ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν. COCC.

[c] Ὑμῶν] *L. B.* ὑμῖν.

[d] Ἄμφω ἀδικοῦσι,] Præclara hæc emendatio debetur MS. *Lugd. Bat.* vulgatum enim fuerat hactenus ἐφ' ᾧ sensu valde contorto; atque verterat *Hudsf. eo ipso, quod injurii sint eis* &c. pro quo *utrisque* reposuimus. HAV.

[e] Οἱ κρείττονες ἐμαρτύρησαν] Οἱ κρείττωντες *Vat.*

[f] Εἰ δέ τις] Ita *Vat.* εἴτις in *cæteris*.

[g] Μὴ στερίσκειν] *Lugd. Bat.* μὴ τὸ. *Coccejus*.

[h] Παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται] *Gall.* παθεῖν θέλοιεν ὑβρίζοντες. *Lugd. Bat.* vero in *Marg.* π. ἐθέλοιεν ὑβρίζοντες.

[i] Ὁσίων ἀμελοῖεν,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὁσίως in *Editis Aliisque*.

"sacra sua adimi velint. Alterum vero *illud* jam con-
"sideremus. nunquid populus est, aut civitas, aut
"hominum natio, cui non maximum bonorum vi-
"sum est imperii vestri patrocinium, & populi Ro-
"mani potestas. Estne ullus qui vestra beneficia ir-
"rita esse desiderat? nemo certe, nisi mentis inops.
"neque enim reperiuntur qui illorum publice pri-
"vatimque participes non fuerunt. Atqui vestro
"quicunque munere concessa aliis auferre volunt,
"nihil sibimet, ex iis quæ vobis accepta debent,
"firmum & incolume relinquunt: quanquam ea
"ejusmodi sint beneficia quæ ex dignitate æsti-
"mari nequeunt. Nam si regnorum quæ olim fue-
"rint præsentisque imperii rationem haberent, in-
"ter multa ab eo ad felicitatem illis suppeditata,
"etiam & hoc instar omnium agnoscendum, quod
"non amplius servi sed liberi videantur. Nostræ
"autem res, licet præclare nobiscum agatur, non
"ita comparatæ sunt ut invidiam nobis pariant.
"per vos enim factum est ut una cum omnibus
"vitam feliciter degamus; & hoc solum cum aliis
"commune habere postulavimus, ut sine impedi-
"mento nobis liceat patriam pietatem colere. id
"quod & in se videatur haud invidendum, & è re
"illorum esse qui concesserint. nam si Deus ho-
"nore delectetur, illis etiam delectatur qui per-
"mittunt ut honore afficiatur. Porro nostris in
"institutis nihil ab humanitate alienum, sed pieta-
"ti omnia consentanea, & cum justitia salutari
"conjuncta. Neque enim præcepta *nostra* occul-
"tamus, quibus ad vitam instituendam utimur, ut
"*veteris* pietatis monumentis nostræque inter ho-
"mines professionis. Septimum etiam diem addi-
"cimus institutis nostris & legibus perdiscendis,
"volentes ut hisce, æque ac aliis quibuscunque,
"meditandis incumbamus, quibus obtemperando
"peccata vitabimus. Et pulchra quidem *appare-*
"*bunt*, si cui lubet sigillatim ea discutere; nobis
"vero etiam antiqua esse *persuasum est*, licet non-
"nullis haud ita videantur: adeo ut à vetustatis il-
"lorum honore ægre discessuri sint, qui pia mente
"ea acceperunt & observant. Ista *tamen* nobis vi
"& injuria auferunt: immo & pecuniam, quam
"Deo dicandam colligimus, sacrilege diripiunt, &
"tributa à nobis exigunt, & festis diebus in judi-
"cia nos vocant, atque ad alia negotia obeunda,
"quibus non opus esset ex rerum contractarum
"fide, sed ut religionem nostram injuria affice-
"rent: cui & *illi* nobiscum conscii sunt, ut qui
"odio in nos præter jus & fas omne flagrarint.
"Nam cum vestrum in universos imperium ex
"æquo sit, ita comparatum est ut benevolentiam
"*mutuam* alat odioque obsistat, si qui huic potius
"quam illi studeant. Ista itaque te rogamus, A-
"grippa potentissime, ne quid mali patiamur, ne-
"que injuriose tractemur, neque institutis nostris
"uti prohibeamur, neque fortunis nostris spolie-
"mur, neque illorum vi opprimamur cum vim iis
"nullam adhibeamus. nam & ista non solum æqua &
"justa sunt, sed & antea vestro beneficio concessa.

"σιν ἀνοσίως [k] καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη [l] σκο-
"πήσωμεν. ἔστι τὶς δῆμος, ἢ πόλις, ἢ κοινὸν ἔθνος
"[m] ἀνθρώπων, οἷς ἀ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ παρου-
"σία τῆς ὑμετέρας δεχῆς, καὶ τὸ Ρωμαίων κρά-
"τος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς εὐπιτυχίας εἶναι
"χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰ-
"σὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ
"μὴν οἵ [n] τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε ἀφαιρούμενοι, [o] βέ-
"βαιον ἀπ' αὐτοῖς ἀδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν [p] ὑπο-
"λείπουσι. καί τοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐ-
"δὲ μετρῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ συλλογίσαιντο τὴν
"[q] πάλαι βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν δεχὴν, πολ-
"λῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπίδοσιν,
"ἔτι κατὰ πάντων δεχεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ
"ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
"πρῶς πραττόντων, οὐκ ἔστιν ἀπίφθονα. δι' ὑμᾶς
"γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τούτου μό-
"νου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως τὴν πατρίδα
"εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν
"οὐκ ἀπίφθονον, καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων εἶ-
"ναι. τὸ γὰρ θεῖον, [r] εἰ χαίρει τιμώμενον, χαίρει
"τοῖς ἀπιτρέπουσι τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων,
"ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν· εὐσεβὴ δ' πάντα καὶ
"τῇ [s] σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὐτ'
"ἀποκρυπτόμεθα τὰ θεσμογέλμαστα οἷς χρώμεθα πρὸς
"τὸν βίον, [t] ὑπομνήμασιν [v] τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν
"ἀνθρωπίνων ἀπιτηδευμάτων. τήν τε ἑβδόμην τῶν
"ἡμερῶν [x] ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν
"[y] καὶ νόμων, [z] μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τού-
"των ἀξιοῦντες εἶναι, [a] δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.
"καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ
"ἔθη, παλαιὰ δ' ἡμῖν κἂν μή τισι [b] δοκῇ· ὡς' αὐ-
"τῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τιμῆεν [c] δυσαποδίδακτον εἶ-
"ναι τοῖς ὁσίως παρειληφόσιν καὶ διαφυλάττουσιν.
"τούτων ἡμᾶς ἀφαιρούντων κατ' ἐπήρειαν, χρήματα
"μὲν ἃ τῷ Θεῷ συμφέρομεν [d] ἐπώνυμα [e] διαρπά-
"ζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη δ' [f] ἐπι-
"τιθέντες, [g] καὶ τῶν ἑορτῶν ἄγοντες ἐπὶ δικαστήρια,
"καὶ περιγραφείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρείαν τῶν συν-
"αλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας·
"ἵν' [h] καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μίσους οὐ δίκαιον οὐδ'
"αὐτοξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες. ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ
"πάντων δεχὴ, γνωμένη μία, τὴν μὲν εὐπραγ-
"γίαν, τὴν δύσνοιαν [i] ἀεργὸν ποιεῖ τοῖς τοιούτου αὖτ'
"ἐκείνου περιορωμένοις. παῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε
"Ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάσεσθαι,
"μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ'
"ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τίνες,
"ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον
"ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερον ἐστι.
"καὶ [k] δυνάμεθα καὶ [l] πολλὰ δόγματα τῆς συγκλή-
"του, καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετωλίῳ κειμένας δέλ-
"τους,

k Καταλύοιντο.] Καταλυθεῖεν *Vat.* καταλύοιεν *L. B.*
l Σκοπήσωμεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σκοπήσομεν in *reliquis.*
m Ἀνθρώπων,] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ἀνθρώποις in *cæteris.*
n Τινες] *L. B.* τινὰ.
o Βέβαιον] *G.* βεβαίαν.
p Ὑπολείπουσι.] *G.* ἀπολείπουσι.
q Πάλαι βασιλείαν,] Iterum cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πᾶσαν in *Editis Aliisque.*
r Εἰ χαίρει τιμώμενον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut puto. ἀεὶ χαίρει in *Editis Aliisque* qua lectione retenta, mox legendum, κὰ χαίρει, vel χαίρει τε τιμώμενον.
s Σωζούσῃ δικαιοσύνῃ] Συνίθη *Vat.* forsan pro συνέθει.
t Ὑπομνήμασιν] *Gen.* ὑπομνήμασιν.
v Τῆς] *G.* κὰ.
x Ἀνίεμεν] *L. B.* in *Marg.* ἀνεῖμεν.
y Καὶ νόμων,] Καὶ νόμων μελέτη *Hen.* κὰ νόμων μελέτη *Vat.* forsan pro νόμων μελέτη.
z Μελέτην] *L. B.* μελέτη.
a Δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.] Illud δι' habuimus è *Cod. Vat.*
b Δοκεῖ.] Δοκεῖν *Hen.* δοκῇ *L. B.*
c Δυσαποδίδακτον εἶναι] Ita rescribere placuit è *Cod. Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς' αὐτῶν κὰ τῇ Ϝ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* versione, *ut earum honor per longitudinem temporis non facile repellatur ab his qui eas rite custodiunt.*
d Ἐπώνυμα] An? ἐπώνυμα Ϝ ἱερῷ. HUDS. in *Adv.*
e Διαρπάζοντες,] Διαφθείροντες *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit, *rapientes.*
f Ἐπιθέντες,] Ita *Vat.* ἐπιθέντες in *reliquis.*
g Καὶ] *G.* κὰν.
h Καὶ σωίσασιν] Καὶ non habet *L. B.*
i Ἀεργὸν] Ita reponi in *Addend.* jussit *Hudj. L. B.* vero expresse habet ἀναεργὸν. *Coccejus* emendat αὖ ἀεργὸν. *Editi* ἀεργὸν. HAV.
k Δυνάμεθα] Δυνάμεθ' ἂν *Vat.*
l Πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου,] Conf. supr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

m Ὑπὲρ-

"τους, ὑπὲρ τούτων ἀναμνῶσκειν. ἃ δῆλον μὲν
"ὡς μετὰ πείραν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως
"ἐδόθη, κύρια δὲ κἂν εἰ μηδενὸς [m] ὑπάρξαν-
"τος ἐχαρίσασθε. χρεὸν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλ-
"λὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα [n] ἐφυλάξα-
"σθε, μείζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων ποιήσαντες, εὐ-
"εργετῆτε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναιτ' ἄν τις ἐπεξιὼν
"τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν [o] ἔσχηκεν,
"ἀπερίληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέντοι καὶ δι-
"καίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὀπι-
"δείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν, τὰ πρό-
"τερον σιωπήσασιν, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ
"σὺ παρακαθεζόμενον, εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια
"πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον παρελέλειπται; ποία δὲ πίστις
"ἐνδεὴς ἐστιν; τίς δὲ ἡ νενόημαι τιμή; [p] ποίαν δὲ
"χρείαν μὴ εἰς [q] πρῶτον [r] ὄραν; τί δὴ κωλύει, καὶ
"τὰς [s] ὑμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργε-
"σιῶν ἀριθμὸν εἶναι; [t] δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν
"ἐκ πατρὸς Ἀντιπάτρῳ παραλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνη-
"μόνευτον, ὃς, [v] εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβληκότι Καί-
"σαρι, διχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ἅτ' ἐν τοῖς
"κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἄθ' ὅτε νεῶν ἔδει, δεύτερον
"ἐζητάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ ἐκεῖνοι παρέσχον
"ῥοπῇ τῷ τότε καιρῷ, καὶ ποσῶν καὶ ποίων δω-
"ρεῶν ὑπὸ Καίσαρος ἠξιώθησαν; [x] ἄνωθεν δέον [y] ὑ-
"πομνῆσαι τῶν ἐπιστολῶν, ἃς ἔγραψε τότε Καῖσαρ
"τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς καὶ πολιτείαν
"ἔλαβεν Ἀντίπατρος. ἀρκέσει γὰρ [z] τοῦτα τεκμήρια
"τοῦ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ
"σοῦ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτῆσαι, παρ' οὗ καὶ
"πρότερον μὴ [a] δοθείσας ἐλπίσαι, τὸν τοῦ βα-
"σιλέως πρὸς ὑμᾶς λόγον καὶ τὸν ὑμέτερον πρὸς
"αὐτὸν ὁρῶσιν. [b] ἀπαγγέλλεται δὲ ἡμῖν ὑπὸ τῶν
"ἐκεῖ Ἰουδαίων, ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας εὐμε-
"νὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ πρέποντα θύματα, πε-
"μῶν αὐτὸν [c] ἁπλείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆ-
"μον [d] ἐστιάσας, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνῳ ξένια
"προσήκω. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἐν [e] ἔθνει καὶ πό-
"λει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ἁπλουστευόμενα πραγμάτων
"δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἃ
"ἀπέδωκας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, τῆς Ἡρώδου προξε-
"νίας αὐτῷ ἕνεκα. τούτων ὑπομιμνήσκοντές σε, καὶ
"αὐτοῦ σὺ παρόντος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως ἠξιώ-
"καμεν πρεῖττον ἁδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκασι, παῖδ' ὑπ'
"ἄλλων μὴ πρεσβεῖα ἀφαιρεμένους.

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος, ἐγένετο μὲν οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀνθυπολάσεσις· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, περὶ τῶν προκειμένων διελάμβανον, [f] ἀλλ' ὡς ἔντευξις ὢν ἐδιάζοντο. κἀκείνων ὁμολογία μὲν ἁδεμία, τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν· πρόφασις δὲ, ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν. οἱ δὲ [g] εὐγενεῖς τε [h] αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, κἂν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖντες οἰκεῖν. σωιδὼν οὖν Ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα. "Ἁβ
"μὲν τὴν Ἡρώδου πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν,
"ἕτοιμος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι [i] Ἰουδαίοις ἀξιῶ-

"Possumus & multa de iisdem senatus consulta,
"& tabulas in Capitolio positas recitare. quibus
"sane, fide nostra perspecta, nosmet ornastis, sa-
"crosanctis alioqui futuris, etiamsi gratiam vestram
"nostra non præcessissent merita. Nam non solum
"nobis sed & omnibus mortalibus sua conservastis,
"multisque præter opinionem in majus auctis vin-
"cendo benefacitis. adeo ut in immensum dicen-
"di campum excurreret, qui singulorum res pro-
"speras, quas vobis acceptas referunt, numerando
"percenseret. Verum ut nosmet istis omnibus *be-*
"*nefi iis*, quæ in nos contulistis, non indignos
"ostendamus, sufficiat nobis ad confidentiam,
"priora omnia si tacuerimus, de eo, qui jam re-
"gno potitur tibique assidet, *pauca* dicere. Quod
"enim ille benevolentiæ *aut officii* genus vestræ fa-
"miliæ non præstitit? qua in re fides ejus deside-
"rata? quemnam erga vos honorem non excogita-
"vit? ad quam necessitatem non primus adfuit?
"Quid igitur vetat, quo minus vestra beneficia
"tantis ejus in vos meritis respondeant? Forsan &
"par est ut patris ejus Antipatri fortitudinem si-
"lentio non prætereamus, qui, expeditione in
"Ægyptum facta à Cæsare, cum duobus armato-
"rum millibus suppetias tulit, & tam terrestribus
"quam navalibus præliis nemini cedere comper-
"tus est. Et quidni dicerem, quantum illi eo tem-
"pore rebus ejus momentum attulerint, & quan-
"tis & qualibus muneribus à Cæsare donati fue-
"rint? cum antea debuerim literarum mentionem
"fecisse, quas tunc Cæsar senatui scripsit; & quo-
"modo à populo honores & jus civitatis obtinuit
"Antipater. Hæc enim satis indicant, nos non
"immerito vestra consequutos esse beneficia, nec
"*sine ratione* petere, ut ea nobis confirmares, quæ,
"si prius data non fuissent, à te sperare nobis li-
"cuisset, spectantibus regis erga vos animum, ve-
"strumve in illum. Quin & nunciatum est à Ju-
"dææ incolis, quam amice & benevole provinciam
"ingressus es, utque Deo justa sacrificia obtulisti,
"& votis rite factis illum honorasti, utque popu-
"lum epulis adhibuisti, ejusque non dedignatus es
"hospitalia munera. Atque hæc omnia, quibus
"vir in tanta dignitate constitutus à gente & ur-
"be exceptus fuerit, pro argumentis haberi debent
"amicitiæ inter te & Judæorum gentem sancitæ,
"propter necessitudinem quæ tibi cum Herodis
"domo intercessit. Horum te admonentes, regis-
"que, qui jam præsto est tibique assidet, nihil præ-
"terea postulamus, quam ut ea, quibus nos imper-
"tiri voluistis, aliorum vi & injuria nobis eripi
"non patiamini.

ς'. Cum ejusmodi orationem Nicolaus habuisset, Græci quidem nullatenus intercesserunt: non enim ut in judicio de rebus istis litigabatur, sed supplicatio erat contra vim. nec illi quidem omnino inficiabantur, se ista feciisse: sed eo se tegebant, quod dicerent Judæos ipsorum finibus uti, & in eo nunc injurios esse. Illi vero se bono genere esse demonstrarunt, quodque *ubi versarentur ibi* leges suas haberent in pretio, in eo illis injuriam non facere. Quamobrem Agrippa, intellecto quod vim paterentur, sic respondit. "Se quidem propter "Herodis in ipsum benevolentiam & amicitiam "paratum esse Judæis postulata concedere, eaque "etiam

V. *Agrippa Judæorum immunitates confirmat.*

m Ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε.] Ὑπαρξιν *Vat.*
n Ἐφυλάξασθε,] Φυλάξαντες *Vat.*
o Ἔσχεν,] Ἔσχατιν *Vat.*
p Ποίαν ἢ χρείαν] Ita lego. ποῖα ἢ χρεία in libris.
q Πρῶτον] *L. B.* in *Marg.* πρῶτον.
r Ὄρᾶν;] Sic *Hen.* ἰρᾶ in *ceteris.* quod *Ibbetson* præfert.
s Ὑμετέρας χάριτας] Ita lego. ἡμετέρας in *libris.*
t Δίκαιον δ' ἴσως] Καλὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.* interpretamentum, ut puto, vocis δίκαιον.
v Εἰς —— Καίσαρος,] Illud εἰς è *Cod. Vat.*
x Ἄνωθεν] *Lugd. Bat.* καθ' ἓν & forsan melius. HAV.
y Ὑπομνῆσαι τ' ἐπιστολῶν,] Ἀναμνῆσαι *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὑπομιμνῆσαι *G.*
z Ταῦτα τεκμήρια] Ταῦτα τὰ τεκμήρια *Vat.* & *Lugd. Bat.*
a Δοθείσας ἐλπίσαι] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.* δοθείσης in *Editis Aliisque.*
b Ἀπαγγέλλεται] *Lugd. Bat.* in *Marg.* ἀπήγγελται.
c Ἐπιτελείαις] Forte ἐπὶ τελείαις. COCC.
d Ἐστιάσας,] *L. B.* εἰστιάσας.
e Ἔθνει καὶ πόλει] Illud ἐν adjectum esse volumus è *Cod. Vat.*
f Ἀλλ' ὡς ἔντευξις] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀλλ' ἡ ἔντευξις in *Editis Aliisque.*
g Εὐγενεῖς] *L. B.* εὐγενεῖς.
h Αὐτοὺς] Ita lege, non αὐτούς. COCC.
i Ἰουδαίοις ἀξιῶσιν,] Ἰουδαίοις, ἃ ἢ ἀξιώσιν καθ' αὐτὰ δίκαια δοκεῖν *Vat.*

"etiam in se justa existimare: adeo ut si plura qui-
"dem petiissent, non gravaretur ea illis largiri,
"dummodo sine incommodo fieret imperii Ro-
"mani. quoniam vero *tantum* postulant ut quæ
"prius acceperint rata maneant, se confirmatum
"dare, ut nemo illis injuriam faciat instituta sua
"observare perseverantibus". Cum ista dixisset, concionem dimisit. Atque Herodes coram stans ipsum salutabat, & quod ita in illos affectus esset gratias agebat. Ille vero hisce delectatus paria referebat, illum in suos complexus accipiens salutansque. Et tunc quidem à Lesbo discessit. Rex autem Samo mari domum reverti statuit, atque ubi Agrippæ valedixerat oram solvit: & non multis post diebus Cæsaream appulit, vento usus secundo. Indeque Hierosolyma profectus convocavit omnem populum (ingens autem erat etiam ex agris multitudo) atque in mediam concionem progressus, eis totius itineris sui rationem exposuit, seque Judæis in Asia perfeciisse, ut deinceps sua jura quiete retenturi essent. Prolixam etiam de rebus suis prosperis regnique administratione narrationem fecit, ut in omnibus utilitatis eorum studiosus fuerit; atque lætitia elatus, quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit. Illi vero, & gratia & oratione *regis* mirifice capti, vehementer lætati discesserunt, bona multa *prosperaque omnia* regi optantes.

A Lesbo digreditur.

Herodes, Hierosolyma reversus, quæ in itinere gesserit, populo exponit.

"σιν, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὡς εἰ μὲν
"ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι πάνυ [k] μὴ
"λυπῶῦτα τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν ὠφελεῖν. [l] ἐπεὶ
"δὲ ἃ καὶ πρῶτον εἰλίφασιν ἄκυρα [m] μὴ γένεσθαι,
"[n] βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρεάστως ἐν τοῖς οἰκείοις δί-
"πλειν ἔθεσι". τοιαῦτα εἰπὼν, [o] διέλυσεν τὸν σύλ-
λογον. Ηρώδης δὲ [p] προσῳσὼς κατεπαίζετο, καὶ τῆς
[q] πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ
εἰς τοῦτο φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀν-
τιμετολαμβανόμενος καὶ καταπαιζόμενος. καὶ τότε μὲν
ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου. [r] ἀπὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασι-
λεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν Αγρίππαν ὠφελημέ-
νος ἀνήχθη· καταίρει δὲ εἰς Καισάρειαν ὑ πολλαῖς ὕστε-
ρον ἡμέραις, πνεύμασιν ἐπιτηδείοις τυχών. κἀκεῖθεν
ἐλθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, συνήγαγε ἐκκλησίαν παντὸς μὲν
πλὴν δὲ πλὺς καὶ τὴν χώραν ὅλην. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπο-
λογισμόν τε τῆς ὅλης [s] ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς
τοὺς Ιουδαίους ὅσα μὲν τὴν Ασίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν [t] ἀνεπη-
ρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. [v] διηγήσατό τε σύμπαν ὅπη
τε εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς [x] ἑκόντος πα-
ραλείποιτο τὰ ἐκείνοις συμφερόντων, [y] ἀγαλλόμενός τε τὸ
τέταρτον τῶν φόρων ἀφῆσιν αὐτοῖς ᾧ παρεληλυθότος
ἔτους. οἱ δὲ, καὶ τῇ χάριτι καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι,
μὴ πλείσης ἀπήσουν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ [z] σωδιχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

VI. CAP. III.

Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.

ΚΕΦ. γ'.

Ως ἐσασιάθη τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν Ηρώδῃ, προτιμῶντι μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὸν πρὸς Αλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.

Oritur domi Herodis dissidium.

GLiscebat autem indies domesticum dissidium, crescendoque in deterius vergebat, dum Salome quasi jure hereditario in adolescentes odium exercebat, atque ex iis quæ bene cesserant contra matrem eò temeritatis & audaciæ efferebatur, ut neminem relinquere è natis conaretur, qui occisæ mortem ulcisci posset: atque adolescentes è contra feroces & in patrem malevoli fiebant, tum recordatione injuriæ matri illatæ, tum regnandi cupidine. Iterumque malum erat quale prius, quod & adolescentes Salomæ & Pheroræ libere & aperte maledicebant, atque illi malicioſi erant in adolescentes, eisque enixe insidias struebant. Nam odium quidem utrinque par erat, modus vero illud exercendi dissimilis. dum hi quidem palam conviciarentur & temere probra jacerent, præ rerum imperitia animi ingenui esse existimantes iram non dissimulare: illi vero, alia via aggredientes, calumniis callide & improbe confictis utebantur, juvenes ex omni occasione provocantes, reputantesque audaciam illorum versum iri in vim contra genitorem. nam, cum matris criminum eos non puderet, neque eam jure occisam esse putarent, fieri non posse colligebant, ut non eum ultum irent suis etiam manibus, quem cædis auctorem

Salome hereditario odio Mariammes filios prosequitur.

Προῦβαινε δὲ [a] ἀεὶ τὰ καθ' ἡμέραν τοῦ οἴκου, καὶ
χαλεπωτέρων ἐλάμβανε τὴν ὄψιν, ἀντιμε-
ταλαβόντος μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ καθ' ἑαυτὸν
μῖσος τῆς Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήσει
καθ' ἡμῶν εἰς ὀπτασίαν καὶ θράσος λαμβά-
νοσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς [b] δυνή-
σεται τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ [c] τὴν ἀνηρημένης· ἐχόντων δὲ
πρὸς τῶν νεανίσκων θράσος καὶ δύσνοιαν εἰς τὸν γεγυνηκότα,
μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι ὠφελὰ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ
καθ' ἡμῶν ὀργῇ. πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει
τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὸν
Σαλώμην καὶ τὸν Φερώραν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ
μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ὀπίσω. τὸ μὲν γὰρ
μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν οὐχ
ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ
προσυνειδήσει προπετεῖς, εὐθὺς ὑπὸ τὰ ἀπείρως οἰόμε-
νοι τὸ τῆς [d] ὀργῆς ἀνυπόσχολον. [e] οἱ δ' ἐ τοιοῦτον τρόπον,
ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τῇ διαβολαῖς,
[f] προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θράσος καταλο-
γιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγυνηκότα. τὸ γὰρ οὐκ
αἰδεῖσθαι τὴν τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ἀλλ' οἴεσθαι δίκαια
παθεῖν ἐκείνην, ἄσχετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὴν αἰτίαν δι-
κηῶν-

---

k Μὴ λυπῶντα] Μᾶλλον perperam *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

l Επεὶ ἢ ἃ] Επειδὴ ἃ καὶ πρότερον *Vat.* ἤδη ἢ ἃ καὶ πρότερον *Busb.*

m Μὴ γένεσθαι,] Ita in plerisque *MSS.* μὴ γενέσθαι *Hen.* & *Basil.* Post μὴ γένεσθαι subintelligendum ἀξιοῦσι, quod forsan alieno loco positum, mox supr.

n Βεβαιοῦν αὐτοῖς] Διὸ βεβαιῶν *Busb.*

o Διέλυσεν] *L. B.* διέλυε.

p Προσῳσὼς] *L. B.* προσῳσὼς.

q Πρὸς αὐτὸν διαθέσεως] Εἰς αὐτὸν *Vat.*

r Απὸ ἢ Σάμου πλεῖν ὁ βασιλεὺς] Ita quum expresse extet in *L. B.* veram credidi lectionem, atque eam recepi. *Vulgati* omnes πλεῖν δ' ὁ βασιλεύς. HAV.

s Ο βασιλεὺς —— ἀνήχθη·] Rex autem domi (domum) reverti volens *Rufin. adde:* exorato Agrippa, *aut* impetrata ejus rei venia ab Agrippa; navigavit. *Omittit hæc Gelenius.* SPANH.

ss Αποδημίας ἐποιήσατο,] Ἐκδημίας *Vat.*

t Ανεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν.] *Erit*, quod imperturbatè & tranquille deinceps degerent. SPANH.

v Διηγήσατό τε σύμπαν] Διηγήσατο τότε σύμπαν *Vat.* (*Casejus*) & *Busb.*

x Οὐδενὸς ἀποδεικνύοιτο] Παραλίποιτο *L. B.* Οὐδὲν ἀγαθὸν ἐκλείποι τὸν ἐκ. *Busb.*

y Αγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον] Αγαλλόμενος τὸ τ. *Basil. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

z Σωδιχόμενοι τῷ βασιλεῖ.] Επαυχόμενοι *Busb.*

a Αεὶ τὰ καθ' ἡμέραν τῷ οἴκῳ] Αὐτῷ pro ἀεὶ *Busb.*

b Δυνήσεται] *L. B.* Δυνήσοιτο.

c Τῆς ἀνηρημένης·] Τῆς δὲ αὐτὸν ἀνηρημένης *Vat.*

d Ὀργῆς ἀνυπόσχολον.] Ανδρείως τε καὶ ἀνυποσκόλως Dio Chrys. Or. XIII. p. 223. B. SPANH.

e Οἱ δ' ἐ τοιοῦτον τρόπον,] Οἱ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

f Προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια,] Προείλκοντες *Vat.*

κουῶτα [g] τιμωρήσεσθαι, καὶ δι' αὐτοχείρας. τέλος οὖν [h] ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τῶν τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, [i] ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῆς Σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς ἔχουσα μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν. οἱ γὰρ ἄτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις ἐφ' οἷς αὐτὸς κακῶς [k] ἔλεγον, ἐφιλονείκουν ἐλεεινοὶ μὲν ὡς περὶ τῷ καταστροφῇ τῆς μητρὸς, ἐλεγχοὶ δὲ αὐτοὶ τῆς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζοντες συζῆν, καὶ τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα περὶ μείζονος, καιρὸν ἐχούσης τῆς στάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ηρώδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προεφθάκαμεν, προσέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι αὐτόν τε τὸν Φερώραν καὶ τὴν Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶναι, τὸν αὐτὸν τῶν νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλημμένων, ὡς οὐκ ἀνέξον[τ]αι μὴ τισάμενοι τὸν μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθησαν [l] δή τι, καὶ ὡς παρ' Αρχελάου τοῦ Καππαδόκου ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός. Ηρώδης δὲ πεπαρακλὸ μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπεπλήκτο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. [m] καὶ ἀνεκαμπτε τῇ συμφορᾷ τὰ τε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτι τῶν φιλτάτων ὅτι τῆς τεκομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤναλο, διὰ τὰς [n] ἐγκυμονούσας παραχὰς καὶ τὴν οἰκίαν. [o] τό, τε μέλλον δεδιὼς προσαπειλοῦτο ἤδη βαρύτερον καὶ μεῖζον ἔσεσθαι ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ὢν. τῷ γὰρ ὄντι πολλὰς μὲν τῶν ἔξωθεν ἐπὶ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθη· μέγιστα δὲ τῶν οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσχερῆ αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ [p] προπόλου ὡς οὐκ ἄν τις ὠήθη, καὶ παρέχοντος ἀμφήλεγον τὴν ὑποστολὴν, εἰ δέον τὴν ποσὼν τὴν εὐτυχίαν τῶν ἔξωθεν πταισμάτων [q] ἀλλάξαι τὰ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῶν περὶ τὰς οἰκείας συμφορῶν διαφυγεῖν, ἐν τῷ μηδὲ [r] τὰ [s] τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκλῆσθαι.

γ'. Ταραττόμενος [t] δὴ καὶ διακείμενος τὸν τρόπον τοῦτον, [v] ὅτι καθαιρέσει τῶν μειρακίων ἕτερον αὐτῷ γνόμενον ἰδιωτεύοντα παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον εὐδοκεῖ τιμᾶν· ἐκαλεῖτο δὲ Αντίπατρος· ὃν ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ πλέως ἠτιμηθεὶς αὐτὸς, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος [x] προαιρεῖσθαι δεῖσαι τὴν ἐκ Μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθέτησιν τῶν ἐκείνων [y] οἰκονομῶν αὐτό. τὸ γὰρ αὖθις οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεφθέγοιτο, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλε[τ]αι. διὸ καὶ [z] καθάπερ ἔφεδρόν τινα τὸν Αντίπατρον [a] εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ καταστελέντων τὰ μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν ἡ μετρίως ἐδόκει εἶναι βάρβαρος καὶ ἀπαίδευτος. τέλος δὲ καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα κοινωνίαν ἐπιβουλεύειν ἐδόκει τῷ πατρί. ὁ δὲ πρεσβύτης ἐπὶ τοσοῦτον ἐξέκαυτο τῷ μίσει τῶν παίδων, ὡς καὶ τὸν Αντίπατρον ἐπὶ τοῖς ἐκείνων ἀτυχήμασιν ἀγαπᾶν, καὶ τὴν ἐκείνων ἀπώλειαν ἐπὶ τῇ τούτου σωτηρίᾳ ποιεῖσθαι.

esse arbitrarentur. Tandem itaque factum est ut urbs hujusmodi sermonibus plena fuerit, &, ut fit in certaminibus, juvenum quidem imperitiæ misertum est, prævalebat autem Salomes cura & diligentia; atque ab illis ipsis occasionem captabat ad dicendum quod verisimile erat. Illi enim ægre adeo ferentes matris occasum, postquam & ipsi & illis maledictum esset, studiose agebant, ut miserabilis, sicuti revera erat, videretur matris interitus, ipsique etiam miserandi, qui necesse haberent una cum parentis interfectoribus vivere, & eadem cum illis participare.

2. Ista propterea crescebant, quod absente rege major erat dissensionis occasio. Quam primum vero reversus est Herodes, & cum populo, ut jam ante diximus, colloquutus est, statim sermones ferebant Pheroras & Salome, magnum illi periculum imminere ab adolescentibus, qui ei aperte minarentur, non se matris necem inultam relicturos. Addebant & illud, eos sperare ab Archelao Cappadoce, fore ut ejus ope ad Cæsarem irent & patrem accusarent. His sermonibus auditis statim turbatus est Herodes, eoque magis perculsus est, quod eadem ab aliis accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam & cogitationem veniebant quæ prius acciderant, quod propter dissidia inter domesticos orta nec charissimis sibi nec conjuge dilectissima frui potuerit. Atque futura præteritis graviora & majora fore suspicans, plane confusus erat animo. Nam revera foris quidem pleraque, etiam magis quam speraret, ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem ut quæ maxima essent domi, etiam præter exspectationem, male ei cederent; rebus utrinque aliter quam opinio tulerit evenientibus, & incertum reddentibus utrum præstabilius fuisset, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effugisse, regnum detrectando & quæ homines in eo mirari solent. *Pheroras & Salome Alexandrum & Aristobulum apud Herodem accusant.*

3. Turbatus itaque & in hunc modum afflictus, ut pueros deprimeret, alterum filium, sibi natum cum adhuc privatus esset, (vocabatur autem Antipater) accersivit, & illum in honore habere statuit; non sicut postea cum ab eo plane victus esset & ad eum omnia referret: sed eo animo ut audaciam filiorum Mariamnes coërceret, magisque ut eos admoneret, id ita constituens. eo enim minus sibi arrogaturos, si illis persuasum esset, regni successionem neque solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipatrum, * quasi æmulum, ad se domum recepit, putans se bene ac sapienter rebus suis providere; atque, repressa juvenum ferocia, licere tempestive eos meliores habere. Verum longe aliter evenit ac putarat. Nam & *Antipater Herodis filius.*

[g] Τιμωρήσεσθαι] Τιμωρήσασθαι *Vat.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Gall.*
[h] Ανεπλήσθη] *L. B.* ἐπλήσθη.
[i] Ηλέητο μὲν] Ηλεῖτο *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[k] Ελεγον,] *L. B.* ἤλεγεν.
[l] Δὲ τὰ] *L. B.* δ' ἔτι.
[m] Καὶ ἀνέκαμπτε] *L. B.* ἀνέκαμπτε δ'.
[n] Εγκυμονούσας] *L. B.* ἐγκυομφόρας.
[o] Τό, τε μέλλον δεδιὼς] Ita lego, sicut in ora libri à docta manu emendatum inveni. prius erat τότε μέλλοι τ. π. ἢ. βαρὺ, καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπολ. in *Cod. Vat.* τότε μᾶλλον π. τ. ἢ βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπ' si rectum esset τότε μᾶλλον, (quod & in *L. B.* exstat) in sequentibus legendum ἐκείνῳ pro ἐκείνων.
[p] Προπόλου] *L. B.* προπότου.
[q] Ἀλλάξαι τὰ οἴκοι κακῶν,] Ἀλλάξαι *Vat.*
[r] Τὰ τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.] Ita *Vat.* τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι in *Edd. Aliique.* Omnia fere à τῷ γὰρ ὄντι &c. à §. 2. usque ad ταραττόμενος in versione sua prætermisit *Epiphan.* At *Gelenius* in hunc modum interpretatus est, *Revera enim quemadmodum foris supra spem fortuna stetabatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica; an satius esset carere ex æquo utraque, & intra privatam fortunam consistere.*
[s] Τῆς] Illud τῆς ex *L. B.* additum, qui in reliquis *Vat.* adstipulatur. HAV.
[t] Δὴ καὶ διακείμενος τὸν τρόπον] Ita lego & interpungo auctoritate *Epiphanii*, antea in *Editis*, ταραττόμενος ἢ καὶ διακείμενος τὸν τρόπον τοῦτον ἐπὶ τ. τ. μειρακίων, ἕτερον &c.
[v] Ἐπὶ καθαιρέσει τῶν μειρακίων] De cæde filiorum, *quæ omittit Gelenius, aut aliter vertit.* SPANH.
[x] Παραιρεῖσθαι δὲ] Forsan προαιρεῖσθαι.
[y] Οἰκονομῶν αὐτό.] Ita *Vat.* οἰκοδομῶν αὐτὸν in *Editis Aliisque.* HUDS. Omnia in eum trastulit *Rufinus.* SPANH.
[z] Καθάπερ ἔφεδρόν τινα] Appositè hic ἔφεδρος Antipater, quasi tertiarius in duorum fratrum vicem subsidiarius juxta *Schol. ad Ajac. Sophol.* v. 618. ἔφεδρος ἢ παρεισπαδασμός, ὅταν δύο τινὲς παλαίωσι, παλαίειν τῷ νικήσαντι· Hinc *Lucianus in Gallo.* ἢ ἔφεδρος ἴσως καὶ ἀνίδεστος καὶ διάδοχος ἐκκλήσω· Vide plura quæ noto de hac voce ad *Æschyli Choëph.* v. 861. μόνος δὲ ἔφεδρος Δίκαιος μέλλει Θεὸς Ορέστης &c. Idem vero hic *Zonaras* p. 245. B. ὡς ἔφεδρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον εἰσηγάγετο. Infra ἀλλαχ. lib. 1. c. 42. ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῖς υἱοῖς &c. SPANH.
* *Quasi æmulum,*] Succedaneum, *Gelen.*
[a] Εἰσήγαγεν,] Εἰσῆγεν *Vat.*

ὑπαί-

& pueri gravi se injuria affici interpretabantur: & Antipater, homo versutus, postquam semel eò venit ut sperare auderet quod antea non sperabat, id unum dabat operam, ut fratres male tractaret, & primum eis locum non cederet, patrique adhæreret, qui jam ab illis alienatus erat per calumnias, & in id cui studuerat facile adduci potuit, ut in eos indies magis magisque irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab illo erant disseminati, qui *tamen* cavebat ne ipse videretur hujusmodi quid *ad patrem* deferre: sed in eam rem uti maluit opera hominum, in quos nulla caderet suspicio, quique id ex sua in regem benevolentia facere crederentur. Jam vero multi Antipatrum propter ejus spem colebant, & hujusmodi sermonibus Herodi plane persuadebant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur. Cumque hæc per multos inter sese fideles certatim agebantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam ejus rei præbebant occasionem. Nam frequenter lachrymas ob contumeliam, qua afficerentur, emittebant, & matrem appellabant: quinetiam aperte apud amicos patrem ut iniquum redarguere conabantur. quæ omnia, pro ea qua erat malitia, opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine additamento renunciabat, quibus factum est, ut domestica lis sensim deterior evaderet. Rex enim calumniis *istis* offensus, & Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum indies novis augebat honoribus; adeo ut tandem victus ejus matrem domum asciverit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc ei officiosissime commendabat. Cumque Agrippa quidem in eo esset ut Romam, postquam annos decem res Asiæ administrasset, peteret, à Judæa profectus *Herodes* ad illum navigavit, eique Antipatrum, quem unum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum multis donis, ut fieret Cæsaris amicus: adeo ut jam omnia penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus excidisse viderentur.

Mariamnes filios male tractat, eisque insidias struit.

Atque Herodes ad eos deprimendos Antipatrum ad honores evehit.

Antipater Romam mittitur ad Cæsarem.

κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτὰς ἐπηρείᾳ· καὶ δεινὸς ὢν τὸ τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπιδὴ [b] παῤῥησίας τινὸς τὸ πρότερον ἴσης ἐλπίδος ἀντεποιήσατο, μίαν ἔσχεν ὑποψίαν [c] κακῶς τὰς ἀδελφὰς, καὶ μὴ προσχωρεῖν τῷ πρώτειον, ἀλλ' [d] ἐνέχεσθαι τῷ πατρὶ, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένῳ τοῖς Μαριάμμαις, εὐμεταχειρίστῳ δ' ὄντι εἰς ὅπερ ἐπιτήδευε πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς Μαριαμμέοις. ἦσαν οὖν [e] ὅτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενοι δι' αὐτῶ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ διὰ τὴν εὐνοιαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πιστωθησομένοις αὐτὰ ποιεῖν. ἤδη δὲ πλείους [f] ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκείνου ἐφ' οἷς ἠλπικὼς ἠρεπτεύοντες, καὶ τὸν Ἡρώδην ἐκ δὲ δοκεῖν κατ' εὐνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πλυσπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ [g] πρὸς τὰς μητρυιὰς ἀφορμαὶ [h] προσεγίνοντο. καὶ δὴ καὶ δάκρυα πολλάκις ἐπ' ἐπηρείαν ὧν ἠτιμάζοντο, καὶ τὸ μητρὸς [i] ἀνάκλησις, καὶ τὸ πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ἐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἁπάντα κακοήθως ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον [k] καιροφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν Ἡρώδην ἐξαγγελλόμενα, προύβαινεν ὁ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος δὴ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μαριάμμαις, καὶ ταπεινῶσαι βουλόμενος τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν Ἀντιπάτρου παρεῖχεν· καὶ τέλος ἠτιμώθησαν, ἐπεισήγαγε [l] τὴν ἐκείνου μητέρα. Καίσαρι δὴ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῶ καὶ ἰδίᾳ σωτηρίαν ἀπαιτότερον. [m] Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ῥωμὴν, μὴ τὴν διοίκησιν τοῦ ὅλου τῆς Ἀσίας [n] δεκαετῆ γεγονυίαν, πλεύσας ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τε τῷ Ἀντίπατρον [o] ἐπαγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ [p] παρεῖσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἐχθρᾶς τὰ μειράκια.

VII. CAP. IV. ΚΕΦ. δ'.

Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat. Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.

Ὡς Ἀντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον Ἡρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρα, αὐτῶν κατηγόρησεν. Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρα, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

Antipater Romæ id agit ut literis patrem incenderet adversus fratres.

AT enim ista peregrinatio plurimum Antipatro profuit, tum ad honorem, tum ut *fratribus* prælatus videretur: quippe Romæ, cum de eo scriptisset Herodes ad omnes amicos suos, illustris fiebat. Cæterum ægre ferebat quod *patri* non adesset, neque commodam haberet occasionem fratribus perpetuo maledicendi: eoque magis veritus est ne pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire in animum induceret. Dum ista secum reputaret, à proposito suo non desistebat: sed & Roma, quoties sperabat se posse patrem contristare & irritare in fratres, assidue literas mittebat, magnam de eo solicitudinem simulando, * revera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se magna quæstum faciens, donec eo indi-

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν, Ἀντιπάτρῳ παρεύχωρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ, πᾶσιν ἐπιστελλόμενος Ἡρώδης τοῖς φίλοις, διάκειτο λίαν. ἤχθετο δὴ τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ εὐκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφούς· καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τοῦ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ἐπιεικέστερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ δι' εὐνοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως· ἀλλὰ κἀκεῖθεν, [q] ὅτε ἀνιάσειν τι καὶ παρενοχλεῖν ἤλπιζεν τὸν πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, πανταχῶς ἐπέστελλεν· πρόφασιν μὲν, ὡς [r] ὑπεραγωνιῶν αὐτοῦ, τὸ δὴ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τοῦ

b Παῤῥησίας] Forte ἀφ' vel μὴ addi debet. COCC.

c Κακῶς τὰς ἀδελφὰς,] Ita è *Codd. Gall.* & *Lugd. Bat.* κακῶν τὰς ἀδελφὰς μὴ προσχ. *Busb.* κακῶ τὰς ἀδελφὰς μὴ προσχ. *Hen.* & *Vat.* κακῶ, τοὺς ἀδελφοὺς μὴ προσχωρεῖν in *Editis.*

d Ἐνέχεσθαι δὲ πατρὸς,] Ἐχεσθαι *Busb.* & *Zonar.* ἀνέχεσθαι *Lugd Bat.*

e Οὗτοι παρ' αὐτῷ] *L. B.* ὁ παρ' αὐτῷ.

f Ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκείνου] Ita *Vat.* γεγόνεισαν in *reliquis.*

g Παρὰ τὴν μητρυιὰν ἀφορμαὶ] Vox προσ deest *Hen.* & *Vat.*

h Προσεγίνοντο.] Προσεπιζήτουν *Busb.*

i Ἀνάκλησις,] Ἀνακλήσεις *Busb.*

k Καιροφυλακτούμενα,] Καιροφυλακούμενα *Busb.*

l Τὴν] Μὴν τὴν *G.*

m Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι] Ἀγρίππᾳ *G.* Ἀγρίππα τι ἀνιοντος *Lugd. Bat. Coccejus* legit Ἀγρίππα γε μὴν ἀνιόντος. HAV.

n Δεκαετῆ γεγονυίαν,] *Sc.* ex quo à Cæsare in Syriam & Asiam missus Lesbi permansit. *Usserius* ad *A. M.* 3992. vide *Casaub.* contra *Baron.* p. 136.

o Ἐπηγάγετο,] Ἐπήγετο *Busb.* & *Hen.*

p Παρεῖσθαι —— μειράκια.] Eadem hic Zonaras p. 245. C. SPANH.

q Ὅτε ἀνιάσειν τι καὶ παρενοχλεῖν] *L. B.* ὅ, τι ἀνιάσειν καὶ ὅ, τι καὶ τ.

r Ὑπεραγωνιῶν αὐτοῦ] Ita *Vat.* & *Gall.* ὑπὲρ ἀγωνιῶν & ὑπὲρ ἀγωνίων perperam *Editis.*

* *Revera autem,*] *Sed revera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens, donec* &c. vertit *Gelen.* plane omisit *Epiphan.*

s Ex

τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν ἔσαν ἐμπεφυόμενον, ἕως εἰς τέρμα προήγαγε τὸν Ἡρώδην ὀργῆς [s] ἐκ δυσφημίας, ὡς ἰδὴ μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. [t] ἐν ᾗ τῷ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον [v] ἐμβλῶψαι πάθος, [x] ὡς μητ' ἀμελῶν [y] μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ρώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν πρὸς Καίσαρα, [z] καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ὑπεπτοήκειν, ὁ καὶ πρὸς μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ἐγγὺς μὲν ἔσχε τὴν [a] Ακυληίας πόλεως Καίσαρα συντυχεῖν ἐπειγόμενος. ἐλθὼν δ' εἰς [b] λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μεγάλων [c] οἷς εἰκὸς δυσχεῖν, [d] παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἡπᾶτο δὲ τὸν ὀργὴν καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, "ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν "ἅπαντα τρόπον ἐπιδεδωκότες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν [e] πα- "τέρα, ὥστε ἐπιχειρεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασι- "λείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ θυμὸν "σκῶν ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει ἐπιδοῦναι τῷ "ἐπιμεῖναι πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ πρὸς Καίσαρα "ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἐκ ὑπὲρ τὸν ἀρχὴν τὸ πλέον, "ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στεροῖντο καὶ ζῆν [f] ἔλαττον λόγου, εἰ "μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ὅτως ἄρρητόν τι "καὶ μιαρὸν ἐνυπάρχειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν [g] μῖσος. καὶ "ταυτὶ τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακρᾶς φέρων ἀναγκα- "σθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτὸ τὰς "ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τί μὲν εἰπόντες πεπόνθασιν "ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὑπὲρ τίνι δ' μέμφονται [h] βαρυόνται; πῶς "δ' οἰόν τε καὶ δίκαιον ἦν αὐτοὺς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις "καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης σὺκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κερ- "δῆσαί τε, καὶ δοῦναι τῷ κατ' ἀξίαν. ὡς τοίνυν μὴ τὰ ἄλ- "λων ἄθλων εὐσεβείας [i] ἐκτήσεται τῷ [k] μέλλοντι πρὸς "τὸ ποτὲ χρήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ὑπιμέλειαν, ἅπας καὶ "τὰ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἄσης ὑπέτυχάνειν. ὅτι δ' μηδὲ "εὐσεβὲς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὔδηλον. "ὁ γὰρ ἀεὶ τὸ πρὸς τὰ βασιλείας εὐθυμούμενον, συλλο- "γίζεται τὸ θανάσιμον καὶ γεγυμνωκότον, μεθ' ὃν ἄλλως "οὐκ ἔστιν τῷ ἀρχὴν πεπιστεῦσθαι. αὐτὸς δ' ὅσα βασι- "λευομένοις καὶ βασιλέως παισὶν οὐκ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν "ἀποδιδοὺς, οὐ κόσμον, οὐκ ὑπηρεσίαν, οὐ τροφὴν, ἀλλὰ "καὶ γάμους τοὺς ἐπισημοτάτους παρεσχηκὼς, τῷ μὲν ἐκ τῆς "ἀδελφῆς, Αλεξάνδρῳ δὲ τῷ Αρχελάου τοῦ βασιλέως θυ- "γατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις λύ- "ειχεν ἐξουσίαν τούτῳ κατ' αὐτῶν χρησάμενον ἀγαγεῖν "ἐπὶ τὸ κοινὸν εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ "πᾶν ὅσον ἦ πατὴρ ἀσεβήσας ἢ βασιλεὺς ἐπεβουλεύ- "σας δύναιτο, κρίσεως ἰσοψυχία παρεσκευάσατο. [l] δεῆσει "μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον ἡμᾶς, μηδ' "ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, [m] ὁδὶ ἐκείνοις λυ- "σιτελοῦντα, ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν, ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ

gnationis ex falsis rumoribus Herodem perduxit, ut jam adolescentibus infensus esse cœperit. Dum vero pigratur talem induere affectum, ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei satius Romam navigare, ibique eos coram Cæsare accusare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine *sua* impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam pervenit, progressus est ad *urbem* Aquilejam, Cæsarem convenire festinans. Quamprimum vero datum esset sermonem cum eo habere, cumque orasset ut se de maximis, quibus implicari videbatur, incommodis, audire vellet, filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata querebatur, atque de *nefario* eorum conatu, "quam sibi inimici infestique erant, ut qui "modis omnibus id egerunt ut suum in patrem o- "dium ostenderent, eo usque ut illum perimerent, "regnumque crudelissimo facinore sibimet arripe- "rent. dum & ipse potestatem habeat à Cæsare "regnum relinquendi, cum moreretur, non ex "necessitate sed judicio, filio isti qui in maxima "erga se pietate perseverarit. Illis vero non tam "magni imperium, quam, si illo priventur, parvi "penditur vita, dummodo patrem possent inter- "ficere. adeo immane & fœdum illorum animis "penitus insedit & inveteravit odium. eamque "calamitatem diu toleratam nunc demum se coa- "ctum esse Cæsari aperire, & aures ejus hujusmodi "sermonibus offendere. Atqui, quid ab eo durius "perpessi sint? aut qua de re graviori querantur? "Quomodo justum & æquum esse putant, ut quem "ipse principatum longo tempore per multa pe- "ricula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, "eoque potiri, & optime merenti dare. nam hoc "cum aliis pietatis præmiis proponitur ei cui in "animo est præcedentem diligentia æquare, ut- "pote qui speret talem sibi gratiam relatum iri. "Quod vero nefas sit illis hac de re satagere, ma- "nifestum. nam qui semper regnum in animo ha- "bet, simul cogitat de patris interitu, cum non "nisi post illum assequuturus sit regnum. Ille vero "quænam ipsis, ut in regio imperio viventibus "regiisque liberis, hactenus non largiendo deesse "passus est, non ornamenta, non ministerium, non "delicias; immo & conjugia illis honoratissima "procurasse, alteri suæ sororis, Alexandro vero "Archelai regis filia collocata. Et quod maxi- "mum est, ne post talia quidem *ausa* sua se pote- "state in eos usum, sed ad communem benefacto- "rem Cæsarem adduxisse, & cedendo de omni eo "quod aut pater læsus aut rex insidiis petitus age- "re potuit, æquo cum illis jure disceptatum ve- "nisse: rogare tamen ne ipse omnino inultus sit, "neque in summo metu ætatem agat; cum, post "ea quæ moliti sunt, ne ipsis quidem, si nunc *pœ-* "*nam* effugiant, expediat diutius vivere, malorum "ex-

Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ducit.

Apud Cæsarem eos accusat.

s Ex δυσφημίας] Ita lego ex conjectura, καὶ in ἐκ mutato, cum antea esset καὶ δυσθυμίαι. Verum καὶ μανίας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ad tantum iræ vel furoris perduxisset.* HUDS. Forte δυσθυμίας. COCC.

t Ἐν ᾗ τῷ κατοκνεῖν] Ἐν κλίνειν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

v Ἐμβλῶψαι πάθος,] Ita *Vat. Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐκβῆναι in *reliquis.*

x Ὡς] *L. B.* ὡς ἂν.

y Μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,] Μήτε καὶ προπ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

z Καὶ —— ἐπιτρέπειν,] Sic *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* nec aliter ut puto *Epiphanius*, qui vertit, *nihilque sibi tale permittere* &c. ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνῃ πάθος in *Editis Aliisque.*

a Ακυληίας πόλεως] Ακυλείας *Hen.* unde pro Ακυλίας *Editorum* fecimus Ακυληίας è *Cod.* (cui & adstipulatur *Lugd. Bat.*) *Gall.* HUDS. Id Romæ factum tradit *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

b Λόγους,] Καίσαρα post λόγους addit *Busb.*

c Οἷς εἰκὸς δυσχεῖν,] Οἷς ἐοικὸς συνδυσχεῖν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. in *L. B.* in *Marg.* exstat εὐτυχεῖν.

d Παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας] Solum tamen Alexandrum ad Cæsarem adduxisse dicitur, & accusasse apud eum ἀλλοῦ. lib. 1. c. 23. §. 3. τὸν γὰρ Αλέξανδρον σὺν μέχρι Ρώμης ὁ πατὴρ &c. Cum Josephi hoc loco: σὺν τοῖς παισὶ &c. *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

e Πατέρα, ὥστε ἐπιχειρεῖσθαι αὐτὸν,] Ita è *Cod. Busb.* nonnihil favente *Zonara*, hisce verbis, ἠτιάτο δὲ τὸν ἀπονοίας, ὡς τὸν ἑαυτῶν πατέρα μισοῦντας, καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μελετῶντα αὐτὸν, καὶ ὅτως τὴν βασιλείαν λαβεῖν, in *Editis* πατέρα καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασ. paulo aliter *Vat.* & *Lugd. Bat.* πατέρα μεταχειρίσασθαι καὶ τὴν βασ.

f Ελάττων] *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐλάττων.

g Μῖσος.] Deest *Gall.* & *L. B.*

h Βαρυόνται;] *L. B.* Βαρεῖ ὄντα.

i Ἐκτήσεται] *L. B.* ἐκτήσεσθαι.

k Μέλλοντι —— ἀμοιβῆς] Ita *Hen.* & *Vat.* μέλλοντι ποτὲ χρήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ἐπιμελείας τε (ὅτι *L. B.* ὅτι *Coccejus*) καὶ τὰ ἀμ. in *Editis Aliisque.*

l Δεήσει μέντοι] Mallem δεήσειν.

m Οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος,] Quæ sequuntur usque ad finem orationis corrupta esse suspicor. neque facile existimari potest quomodo legerit *Epiphanius*, qui vertit, *Et auferens à se totum quantum aut pater læsus aut rex insidiatus potuisset agere, partier eos in judicio secum fecisse astare: & reliquum esse aut eos occidi, ne cum timore maximo ipse viveret; aut se opprimi, quatenus utrique fabula hominum aut opprobrium forent. Cum hæc Herodes* &c.

"extrema, quemadmodum patrarunt, certiſſime "paſſuris.

Pueri patris accuſatione confuſi lachrymabantur.

2. Iſta quidem Herodes magna cum vehementia filiis ſuis objecit coram Cæſare. Juvenes autem etiam eo dicente confuſi lachrymabant, magis vero poſtquam Herodes dicendi finem fecit. nam ſe quidem extra hujuſmodi impietatem eſſe ex conſcientia bonæ mentis perſuaſum habuerunt, contra ea vero quæ illis pater crimini dediſſet, difficile eſſe, id quod erat, ſeſe defendere probe noverant, cum libere etſi opportune verba facere haud eos deceret, ut patrem, dum violenter ſemper & nimium feſtinanter ageret, in errorem inductum oſtenderent. Quid ideo dicerent non habebant, lachrymæque illis obortæ ſunt & tandem vehementius ſuſpirabant, veriti quidem, ne, ſi ſilerent, ex conſcientia *ſceleris* viderentur hæſitaſſe, haud vero invenientes quo pacto defenſionem ſui expedirent, propter ætatis infirmitatem animique conſternationem. Non tamen Cæſar, aſpiciens ipſos quemadmodum perturbati erant, non ſentiebat eos ex imperitia & modeſtia potius hærere & impediri, quam ex facinorum conſcientia. nec quiſquam aderat quem non eorum miſereſceret: immo & patrem ita affecerunt, ut vere animo moveretur.

VIII. *Ex populi miſericordia paululum recreantur.*

3. Poſtquam vero *juvenes* animadvertunt & patrem illis aliquanto magis benevolum, ipſumque etiam Cæſarem, inſuper & aliorum ſingulos, partim vicem ipſorum dolentes, partim à lachrymis non temperantes, alter illorum Alexander, patre appellato, crimina diluere aggreſſus eſt, dicebatque, "Pater, qua es in nos benevolentia ſatis de- "clarat hoc ipſum judicium. nam ſi quid in nos "durius in animo agitaſſes, nunquam ad omnium "ſervatorem nos adduxiſſes. etenim poteras, vel "pro regia vel patria poteſtate, de ſontibus ſup- "plicium ſumere. Cæterum Romam nos ducere, "& hunc ipſum teſtem adhibere, ſervare volentis "*indicium* eſt. nemo enim, cui in animo eſt quen- "quam interficere, ad templa eum ſacrariaque per- "ducit. Verum pejori adhuc ſtatu res noſtræ "ſunt. non enim amplius vivere ſuſtineremus, ſi "talem patrem nos læſiſſe cuiquam perſuaſum eſ- "ſet. Fortaſſe & hoc iſto deterius: ut cum mori "debuiſſemus boni & innocentes, ſceleris ſuſpecti "viveremus. Jam vero ſi quid valeret fiducia ex "veritate, nobis lætiſſimum eſſet tibi fidem face- "re, & periculum effugere. Quod ſi ita vincit "calumnia, ſatis ſuperque nobis præſens hic dies, "quem quorſum ſuſpecti intueremur? Et quidem "dum dicis nos regnum affectare, accuſationem "in juvenes bene accommodas, dumque adjicis "iſtam à matris miſeræ interitu petitam, ex hac "infelicitate præſenti cumulus accedit. Sed vide "obſecro, annon hæc nobis cum omnibus com- "munia ſimiliter *de iis* dici poſſint. Nihil enim "vetabit, quin rex, cui filii ſint juvenes & matri "defunctæ ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocet, "quaſi *patri* ſtruant inſidias. ſed ſuſpicio non ſa- "tis eſt ad fidem hujuſmodi impietati faciendam.

"νῦν ἀφεύγοιεν, [n] ἔργῳ μέγιστα τ̃ ἀνθρωπείων ϗ "δράσωλας ϗ πεσομένης.

β'. Ταῦτα [o] μὲν Ηρώδης ἐμπαθῶς ἠπάσατο πρὸς Καίσαρα τὰς αὑτ̃ παῖδας. τῶν δ' νεανίσκων ἡ μὲν ϗ λέγοντ@ δάκρυα ϗ σύγχυσις ἰσ̃, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ηρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γ̃ ἔξω τ̃ τοιαύτης ἀσεβείας [p] γνέσθαι, [q] τὸν λόγον πιστὸν [r] εἶδον ἐν τ̃ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τ̃ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι τὰς διαβολὰς, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἰσ̃, ἤδεσαν, οὐκ εὐχημόνως οὐδ' τοῦ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ ϗ κατὰ σπουδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ἰσ̃ οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι λέγειν, ϗ δάκρυα, ϗ πόλ@ οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδειγότων μὲν [s] ὡς εἰ σιγῷεν δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότ@ ἡσσᾶσθαι, ῥᾳδίαν [t] δ' οὐχ εὑρισκομένων τὴν ἀπολογίαν [v] ὑπὸ νεότητ@ ϗ παρρησίας ἧς ἐπεπόηντο. [x] ὁ μὲν γε ὁ Καῖσαρ, ὑπιβλέπων αὐτοὺς [y] ὡς εἶχον, ἀσμένως [z] ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν [a] ἀπορίαν, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας ϗ μετριότητ@ ὀκνεῖν. ἐλεεινοί τε ἐγεγένεσαν [b] τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, ϗ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ [c] τῷ πάθει συνεχόμενον.

γ'. Ἐπεὶ δ' συνεῖδον εὐμένειάν τινα, ϗ παρ' ἐκείνου, ϗ αὐτὸς ὁ Καίσαρ@, [d] ϗ τῶν ἄλλων ἕκαστον, τοὺς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δ' συναλγοῦντας, πατρὸς αὐτῶν Αλέξανδρ@, ὑπικαλεσαμέν@ αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας, ϗ, "πάτερ, εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλη, "ϗ παρ' αὐτὰ τὰ κρίσιν. οὐκ ἂν γ̃ εἰ τι δυσ- "χερὲς [e] ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὑπὸ τὸν [f] πάντα σώζον- "τα προήγαγες. ϗ γ̃ ἔξεσ@, [g] παρὸν μὲν ἐξου- "σίας ὡς βασιλεῖ, παρὸν δ' ὡς πατρὶ, τὰς αἰτί- "κους ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς Ρώμην ἄγειν, ϗ τὸ- "τον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντ@ σ̃. οἶδεις γ̃ ἀ- "πεκτόνασί τινα προσιόντ@, εἰς ἱερὰ ϗ ναὸς ἀ- "γ. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἃ γ̃ ἂν ὑπομεί- "ναιμεν ἔτι ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πι- "στεύομεθα. ϗ μήποτε τοῦτο ἐκείνου χεῖρον, ἀπὸ "δ πεφύσθαι μηδὲν ἀδικοῦντας, [h] τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑ- "ποπτευόμενους. εἰ μὲν οὖν εὕροι λόγον τ̃ ἀληθείας ἡ "παῤῥησία, μακάριον [i] ϗ σὲ πεῖσαι, ϗ τ̃ κι- "νδυνον ἀφυγεῖν. εἰ δ' ἅπως ἡ διαβολὴ κεφαλῇ, "πρόσθιος ἡμῖν ὁ νῦν ἥλι@, ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ "τ̃ ὑποψίας; τὸ μὲν ἂν φάναι βασιλείας ὑπε- "ρθυμεῖν, εὔκαιρ@ εἰς νέας αἰτίας, ϗ τὸ πρόσθε- "ναι τῇ τ̃ ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τ̃ παρόν- "των τῇ νῦν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δ' εἰ "μὴ κοινὰ ταῦτα ϗ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνά- "μενα. κωλύσει γ̃ ἤδεν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ "εἰσὶ νέοι ϗ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πατρὸς ὑ- "πόπτους εἶναι ϗ πατρὸς ὑπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐ "τὸ ὕποπτον πρὸς τοιούτῳ ἀσέβειαν ἀρκεῖον. εἰκότως "[k] δή τις, ἡμῖν εἰ τετόλμηται τοιοῦτον, ᾧ ϗ τὰ μὴ "πρὰ

n Ἐργῳ μάγιστα τ̃ ἀνθρωπείων] *L. B.* ἔργων μ. τ. ἀνθρωπίνων.
o Μὲν Ηρώδης] Illud μ̃ è *Codd. Busb.* & *Vat.*
p Γενέσθαι,] *Gall.* γεγονέναι.
q Τὸν λόγον πιστὸν] Τὸν λόγον redundare puto.
r Εἶδον ἐν τῷ συνειδότι,] Εἶπον *Hen.* & *Vat.* Forſan εἶχον.
s Ὡς εἰ σιγῷεν] Illud ὡς ante εἰ, ut & σιγῷεν, quod ſtatim ſequitur, habuimus ex *Zonara*, qui præterea legit, δόξουσιν ἐκ τ̃ συνειδότ@ μὴ δύνασθαι ἀπολογίας.
t Δ' οὐχ εὑρισκομένων] In *Cod. Vat.* δ' ὡς οὐχ.
v Ὑπὸ νεότητ@] Iſta ὑπὸ νεότητ@ ϗ παρρησίας ἧς ἐπεπόηντο deſunt in *Cod. Hen.* nec agnoſcuntur ab *Epiphanio.* ὑπό τε τ̃ *v. Vat.*
x Οὐ μὴν γε ὁ Καῖσαρ,] Ita lego. ὁ μὴν ὅγε Καῖσαρ in libris omnibus.
y Ὡς εἶχον] Ὡς εἶχεν *Vat.* & *Hen.* à prima prima.
z Ἐποιεῖτο] *L. B.* ἠγεῖτο.
a Ἀποπτείαν,] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἀποπτεῖον in *Editis Aliisque.* ἄτοπ@ *facinoroſus* in *Vet. Gloſſ.* nec aliter intellexit *Epiphanius*, qui vertit *ex conſcientia facinoroſa.*
b Τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ,] Forſan ſic diſtinguendum, τοῖς παροῦσιν, ἰδίᾳ ϗ τ̃ π.
c Τῷ πάθει] Ita lego è *Cod. Gall.* & *Lugd. Bat.* τε πάθ̃ in *Editis Aliisque.*
d Καὶ τ̃ ἄλλων ἕκαστον,] *L. B.* ϗ τοῦδε τ̃ ἄλλων ἑκάστου ϗ &c.
e Ἐνενόεις] *L. B.* ἐνόεις.
f Πάντα] *L. B.* πάντας.
g Παρὸντος] *L. B.* in *Marg.* παρόντ@ ϗ π. τὸ τὰς.
h Τὸ ζῆν ἀδικεῖν] *L. B.* primam voculam delet.
i Καὶ σὲ πεῖσαι,] *Gall.* καθέσται.
k Δή τις,] *L. B.* δέ τις.

"πρὸ πίστιν εἴωθεν [l] ὑπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν. φαρ-
"μάκῳ φθορικῷ ἐλεγχεῖν δυνατή τις, ἢ σωμο-
"σίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γεγραμμέ-
"να κατὰ σῦ γεγραμμένα; καίτοι τούτων ἕκαστον ἐσ-
"όπη καὶ μὴ γιόμενον ὑπὸ διαβολῆς ἐπλάσθη. χα-
"λεπὸν γὰρ ἐν ὁμονοίᾳ οἴκῳ ἐν βασιλείᾳ· καὶ τῷ
"δεχθῶ, ὦ σὺ φὴς ἔπαθλον εὐσεβείας, συμβαί-
"νῃ πολλάκις αἰτίαν [m] γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλ-
"πίδων, δι' ἃς οὐδὲ μίαν ὑποψολιῶ ποιῶνται κακοη-
"θείας. ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς
"δὲ διαβολὰς πῶς ἂν λύσαιεν, ὁ [n] ἀκοῦσαι μὴ θέλων;
"ἐλαλήσαμεν τι μετὰ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σὲ, τοῦ-
"το γὰρ ἦν ἄθεσον, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀδίκους, ἃ, τι λελά-
"ληται μὴ σιωπῶντας. τῷ μητρὶ τὶς ἡμῶν ἔκλαυ-
"σεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι κακῶς νεκρὰ κακῶς ἤ-
"κουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν,
"ἧς [o] ἴσμεν ἔχουσα τὸν πατέρα; τί καὶ θέλον-
"τες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ
"εἰσὶν, οὐ κενοπονοῦμεν; εἰ δὲ οὐκ εἰσὶν, οὐκ
"ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τοῦ
"βασιλείου ὠφθείδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσι-
"μος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον;
"ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια, καὶ θρησκεία πᾶ-
"σιν ἔθνους, ἐπέσχεν ἂν πατροκτόνους ὑπὸ τῶν
"πραγμάτων εἶναι, καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον οὐκ
"ἂν καθοσιωθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δὲ εἰ καὶ
"τῶν ἄλλων καταφρονήσαμεν, ἐδυνάτο τις φονεύσας
"ἀπιμωρητὶ μένειν, ζῶντι Καίσαρι; οὔτ' ἀσε-
"βεῖς οὕτως ἐφύησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέ-
"ρους δὲ ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰ-
"τίας ἔχεις, μήτ' ὑποβολὰς εὐρίσκεις, τί σοι πρὸς
"πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μήτηρ τε-
"θνηκεν. ἀλλά τοι τὸ [p] κατ' ἐκείνῳ, ὑ παρο-
"ξύνειν ἡμᾶς, ἀλλὰ νουθετῆν ἐδύνατο. πλείω μὲν
"ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δὲ οὐκ ὑποδέ-
"χεται τὰ μὴ γιόμενα. διόπερ, ὑπὲ τῷ πάντων
"δεσπότῃ Καίσαρι μαστεύοντα τὸν παρόντα καιρὸν, σωτηρίαν τούτῳ τῷ σωφρονεῖν. εἰ μὲν
"ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τῷ θεὸς ἡμᾶς
"λάβῃσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζήσωμεν, οὐδὲ
"οὕτως μὲν εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κα-
"κῶν καὶ ψευδὴς αἰτία. παρούσης δὲ τινος ὀργῆς,
"σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσο-
"μεν δὲ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡ-
"μῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδω-
"κότος.

δ'. Τοιαῦτα δὲ λέγοντος, ὦ, τι Καίσαρ, οὐδὲ πρότερον πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλαττετο, καὶ [q] συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον [r] ὑποσυγχυνόμενον· ἀ-
γωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπλώκει, καὶ πρὸς τὸν αὐ-
λικὸν ὁ λόγος διαβολὴς ὑπόφορον ἐποίει τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς, καὶ τὸ πρὸς τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεφρὸν [s] ἐπε-
στάτει βοήθειαν. [t] ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λό-
γῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπελύσατο Αλέξαν-
δρος. [u] ἐπὶ δὲ ὑδὲ ἐκείνοις ἐπὶ τούτοις χῆμα, κλαί-
ουσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὸν γῆν νε-

"Dicat itaque quiſpiam, an tale aliquid auſi fue-
"rimus, unde & incredibilia propter *hominum* cre-
"dulitatem fidem acquirere conſueverunt. Poteſt
"ne quiſquam indicare venenum paratum, aut
"conjurationem cum æqualibus, aut corruptos *pe-*
"*cunia* famulos, aut ſcriptas contra te literas? atqui
"horum ſingula interdum de nihilo fingit calu-
"mnia. Grave enim regno eſt diſſidium & diſſen-
"ſio in regia: atque ſæpe fit ut principatus, quem
"tu dicis eſſe pietatis præmium, homines flagi-
"tioſiſſimos ad ſpem excitet, quæ facit ut nihil
"mali intentatum relinquant. Cæterum injuriam
"alicui factam nemo nobis objicit. nos vero ca-
"lumniis quomodo liberabit, qui nobis auſcultare
"recuſat? An paulo liberius loquuti ſumus? at non
"in te; nam hoc nefas eſſet: ſed in eos, qui nihil
"quod dictum fuerit ſilentio premunt. An no-
"ſtrûm quis matrem deflevit? *at* non quod inter-
"ierit: ſed quod mortua ab hominibus inhoneſtis
"male audierit. Num regnum appetimus quod
"ſcimus à patre teneri? at quid in animo habentes?
"ſi enim nobis ſint regii honores, id quod faten-
"dum, nonne fruſtra laboramus? ſin minus, non-
"ne eos ſperare licet? An te interfecto in regnum
"ſucceſſuros eſſe exſpectavimus; quibus, tali faci-
"nore commiſſo, nec terra ambulanda nec mare
"navigandum? num ſubditorum pietas, & totius
"gentis religio ferre potuerit, ut parricidæ ſumma
"rerum potirentur, & in ſanctiſſimum à te inſtau-
"ratum templum ingrederentur? Sed quid? ſi cæ-
"teros contemnere datum fuiſſet, num qui te in-
"terfecerit, dum Cæſar in vivis eſſet, pœnam ef-
"fugere potuerit? Non tam impios genuiſti,
"neque tam ſtultos, ſed infeliciores forſan quam
"rebus tuis expediat. Quod ſi nec aliquid nobis
"vitio vertendum habes, nec inſidias *tibi locatas*
"inveniſti, quid tanti erat ut poſſet ejuſmodi im-
"pietatis tibi fidem facere? Mater *quidem* occidit.
"illius vero caſus *miſerabilis* nullam nos irritandi,
"ſed admonendi vim habuit. Equidem pluribus
"cauſam agere nobis in animo eſt: ſed excuſatio-
"nem non admittunt quæ nunquam commiſſa
"erant. Quapropter coram Cæſare, omnium do-
"mino noſtroque in præſentia ſequeſtro, hanc
"tecum pactionem facimus. Si poſſis, ô pater,
"revera affectum in nos induere ab omni ſuſpicio-
"ne vacuum, liceat nobis vivere, quamvis haud
"ita feliciter. grave enim eſt magnorum malorum
"etiam falſo inſimulari. verum ſi quid eſt quod
"timeas, perge tibimet cautionem adhibere, nos
"nobiſmet rationem reddemus. non enim uſque
"adeo chara nobis eſt vita, ut eam in autoris da-
"mnum conſervare velimus.

4. Cum ita cauſam ageret, tum Cæſar, qui jam ante gravi adeo calumniæ non credebat, magis ad-huc mutatus eſt, & Herodem, quem nonnihil etiam confuſum animadvertit, continenter aſpexit; tum omnes, qui aderant, anxii erant & ſoliciti de juvenibus, ſermoque *de illis* per aulam diffuſus regem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum credibilis illis viſa eſt, juveneſque in flore ætatis erant ſummaque corporum pulchritudine, illorum miſertum eſt, & miſeratio omnes ad opem illis ferendam trahebat. Sed multo magis poſtquam Alexander tam ſolerter prudenterque patris accuſationi reſpondiſſet. Verum non illis idem manebat oris vultûſque habitus, lachrymantibus qui-

Subit omnes juvenum miſeratio.

[l] Υπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν.] Εὐεργεία, ἀπιστία *Heſych.* Verum ὑπ' εὐεργείας habet *Vat.* ὑπ' εὐεργείας *Lugd. Bat.* ὑπὲ εὐεργείας *Hen.*

[m] Γενέσθαι] *L. B.* γίνεσθαι.

[n] Ακοῦσαι] *L. B.* ἀκοῦσον.

[o] Ισμεν ἔχουσα] Ita *Gall.* ἴσμεν in *cæteris.*

[p] Κατ' ἐκείνῳ,] Κατ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑδὲ παρ. & ſtatim ἐδυνάτο.

[q] Συνεχὶς εἰς τ Ηρώδην] Συνεχῶς *Busb.*

[r] Υποσυγχυνόμενον·] Υποσυγχυμένον *Busb.* & *Zonar.* ut & alibi apud *Joſephum.*

[s] Επεστάτει βοήθειαν,] Επεστάσατο *Busb.*

[t] Ἐτι δὲ μᾶλλον] Ἐτι δὲ μ. *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[u] Ηι δὲ ὑδὲ ἐκείνοις] Ηι ὑδὲ ἐκείνοις *Hen.* ἐπὶ δὲ ἐκείνοις *Busb.* atque ita accepiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit *manentibus reis in eodem habitu, & præ mœſtitia humentes oculos in terram dejicientibus.*

quidem & præ mœstitia in terram intuentibus: ipsi tamen melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis quibus ipse ad persuadendum usus est haud juste accusasse visus, excusatione aliqua egebat, ut qui nihil ipse haberet quo dicta redargueret. At Cæsar, paulatim cunctatus, adolescentes, licet à crimine abesse viderentur, tamen in eo peccasse dicebat, quod non se tales erga patrem præstitissent, ut hominum sermones reprimerent. Herodemque hortatus est, ut, deposita omni suspicione, cum pueris in gratiam rediret. Iniquum enim esse talia de iis, quos genuisset, credere; fierique posse ut animorum mutatio non solum medeatur iis quæ utrisque acciderant, sed & alliciat ad benevolentiam, dum invicem excusantes suspicionis temeritatem, æquum censebunt ut majori studio ad mutuum amorem ferantur. Has inter admonitiones pueris innuit: cumque illi patri ad pedes accidere & veniam orare pararent, antevertit pater eos orantes complecti, & in collum utriusque invadere; adeo ut nemo præsens esset, sive ingenuus sive servus, qui non ad misericordiam adduceretur.

Quid de illis senserit Cæsar.

Patri reconciliantur.

Antipater lætitiam simulat ex reconciliatione patris & fratrum.

5. Et tunc quidem Cæsari gratias egerunt, & una discesserunt, comitante Antipatro cum simulatione lætitiæ ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus est Herodes Cæsari trecenta talenta, ludos agenti & Romano populo congiaria dividenti: & Cæsar ei dimidium reditum æris Cyprii donavit, & alterius dimidii curam commisit, & præterea hospitiis & mansionibus eum honoravit, atque de regno ei potestatem dedit, quem vellet filiorum successorem suum constituendi, aut honorem in singulos pro rata parte dividendi. Cumque Herodes id è vestigio facere vellet, negavit Cæsar permissurum se, ut non per omnem vitam dominus esset & regni & filiorum.

Trachonitæ rebelles domantur.

6. Postea ille rursus in Judæam rediit. Dum autem peregre abesset, Trachonitæ, ejus ditionis pars non exigua, rebellarunt: sed relicti illic duces eos subegerunt, iterumque sub imperium redegerunt. Cæterum Herodes, cum filiis navigans, ubi juxta Ciliciam appulit ad *insulam* Eleusam, quæ nunc mutato nomine Sebaste dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociæ regem, qui eum perhumaniter excipit, lætus admodum quod cum filiis in gratiam rediisset, quodque Alexander, qui filiam ejus *in matrimonio* habuit, crimina ei objecta diluisset: atque munera, quæ regibus convenirent, sibi invicem largiti sunt. Inde Herodes in Judæam reversus, ingressusque in templum, de iis quæ in profectione sua egisset orationem habuit, Cæsaris in ipsum liberalitatem narrando persequens, ut & præcipua quæque ab ipso gesta, quæ non nescire aliorum interesse existimabat: & in extremo suæ orationis filios suos monitis instruxit, aulicosque & reliquum populum admonuit, ut concordiam tuerentur; declaravitque filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum & Aristobulum. In

Herodis post reditum concio ad populum.

νδυκήσιν· ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν [x] αὐτὸς ἐπῆλθεν [y] οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι, [z] διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. Καίσαρι δ' μικρὸν ὀπισχὼν, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἁμαρτίας δοκοῖεν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ πιστοὺς αὐτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ μνησθῆναι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. Ἡρώδην δὲ παρεκάλει, πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἀ γὰρ εἶναι δίκαιον ἐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατ' αὐτοῦ· δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις μόνον ἰᾶσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξυνάσαι δὲ τὴν εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ σπουδαῖς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀσμένως πλείονι σπουδῇ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετῶν, [a] ἔνδυσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δὲ βαλομένων ὑποπεσεῖν ὀλίγου δεήσαι, προαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἠσπάζετο, παρ' ἕκαστον ἐν μέρει σπερπίνασιν, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνέσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀλλήλων ἀπῆεσαν, [b] καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφήδεσθαι τῇ διαλλαγῇ. [c] ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ Ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τεσσαράκοντα ταλάντοις, ἄγοντι τε καὶ διανομὰς [d] ποιουμένῳ τῷ Ρωμαίων δήμῳ· Καίσαρ δὲ αὐτῷ τε μετάλλου τοῦ Κυπρίου χαλκοῦ τὸ ἡμίσιον παρέδου καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ τὴν τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον [e] καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας [ee] διαλυσομένης. ἐκεῖνος δὲ ἥδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, [f] οὐκ ἐπιτρέψαι ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τὴν τῆς βασιλείας καὶ τὸν παίδων κρατεῖν.

ς'. Ἐπὶ τούτοις ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δέ, ὀλίγου μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ πρὸς τὴν [g] Τραχῶνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπηκόους ἐποιήσαντο. Ἡρώδης δὲ πολέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο [h] κατὰ Κιλικίαν ἐν [i] Ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νυνὶ [k] Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὴν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος μὲν τῇ τῶν παίδων διαλλαγῇ, καὶ τῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, [l] τὰς αἰτίας ἀπαλλάξαι· δωρεάς τε [m] ἀντίδωκαν ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ἡρώδης, ὅτι [n] Ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ γνόμενος [o] ἐν τῷ ἱερῷ, [p] περὶ τῶν πεπραγμένων [q] καὶ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ τἄλλα διεξιὼν, ὅσα καὶ μέρος αὐτῷ παρακινδυνεῦσαι συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ [r] τὰς ἄλλας εἰδέναι· πλέον ὅτι νουθεσία τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τὰς περὶ τὴν αὐλήν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδείκνυσιν βασιλέας γνησίους, [s] πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μα-

x Αὐτὸς ἔπεισθεν] Ita lego. αὐτὸν (quod tamen abest a *Lugd. Bat.*) in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

y Οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι,] Illud οὐκ inserui è *Cod. Busb.*

z Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν] Διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἐλέγχειν *Busb.* ἀφ' τὸ μηδὲν ἔχειν, ἁπλ. *Hen.* & *Vat.*

a Ἔνδυσε τοῖς νεανίσκοις.] Apud *Zonaram*, ἔνδυσε τοῖς νεανίσκοις πρόπεσεῖν τῷ πατρί. atque in forsan *Epiphanius* legebat, qui vertit, *juvenibus innuit ad vestigia patris se projicere. qua supplicatione pater eos lachrymabiliter & flebiliter complexus* &c.

b Καὶ σὺν αὐτοῖς] Καὶ μετ' αὐτῶν *Busb.*

c Ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ *Busb.* & *Zonar.* ἐν δὲ τῇδε ὑστεραίᾳ *Lugd. Bat.*

d Ποιούμενον] *L. B.* ποιουμένου.

e Καθιστάναι,] Καθιστᾶν *Zonar.*

ee Διαλυσομένης.] Ἐλασσουμένης *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

f Οὐκ ἐπιτρέψαι] Οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη, ζῶντι δὲ τὴν βασιλείας ἔφη κρ. *Hen.* & *Vat.*

g Τραχῶνα·] *L. B.* τραχωνα.

h Κατὰ Κιλικίαν σὺν] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 22. §. 4. SPANH.

i Ἐλεύσῃ,] Ἐλεύσα νῆσον, πρόσκειμένη τῇ Ηπείρῳ, ὦ συνάπτον Ἀρχίλαος, καὶ κατεσκάσθαι βασίλειον. *Strabo*, l. 14.

k Σεβαστῇ,] Νῆσον Κιλικίας, ἡ νῦν Σεβαστὴ. *Steph. Byzant.* voce Ελαιοῦσα.

l Τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι.] Τῆς αἰτίας *Busb.* & *Cocceius.*

m Ἀντίδωκαν ἀλλήλοις] Ita *Vat.* ἀντίδοσαν in *reliquis.*

n Ἰουδαίας ἐλθὼν,] Ἰουδαίαν *Busb.*

o Ἐν τῷ ἱερῷ,] Quomodo itaque ante dixit Herodi, quia Sacerdos non erat, non licuisse in ullum e tribus περιβόλοις intrare; ubi templum describit. REL.

p Περὶ —— διελέγετο,] Exstat ea Herodis Oratio infr. *alsw.* lib. 1. c. 22. §. 4. & seq. SPANH.

q Καὶ τὴν ἀποδημίαν] Περὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

r Τὰς ἄλλας εἰδέναι·] Τὰς ἄλλας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. ut & mox κατέστρεφε.

s Πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον,] Πρῶτον μὲν τὸν Ἀντίπατρον, ἔπειθ' οἱ τὸν Μαριάμμης *Busb.*

ss Ἀτε-

Μαριάμμης Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον. ἐν ᾧ τῷ τότε πάντας [ss] ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὑφιστάμενον, ἐν ᾧ ἔτι καιρὸν τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπρόσθεν ἔχειν, ὅτε τοῖς ἄλλοις ἀπιστοῦσιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ παίδων ἄρχειν· τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀπράγμονα ἕξειν τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν τὴν ἐκκλησίαν· τοῖς μὲν πλείοσις μεν [t] ἀρεστὰ [v] διειλεγμένῳ, ἐνίοις δὲ οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζο πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

præsentia autem edixit ut omnes in ipsum intuerentur, eumque pro domino & rege ducerent, nihil senectute impeditum, quæ ex omni vitæ tempore rerum usu aptissima ad imperium exercendum, atque aliis non cedit institutis, quibus possumus regna moderari & liberos regere: duces quoque cum exercitibus, si se unum respiciant, summa tranquillitate vitam acturos esse dicebat, sibique invicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conventum dimisit: fuitque ejus oratio grata multis, sed aliis non item. jam enim ex contentione & spe quam filiis dederat, multi res novas moliebantur earumve desiderio tenebantur.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ἡρώδης ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὰς ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει· ὡς τε τόπους πλείους μεγαλοπρεπῶς ᾠκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, πολλά τε ἄλλα λαμπρῶς ἔπραξεν.

CAP. V.

IX.

Quomodo Herodes quinquennale certamen ob Cæsaream ædificatam celebravit: utque loca quamplurima magnifice ædificavit ornavitque, atque alia multa splendide gessit.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον [x] σωτηρίαν ἔλαβεν ἡ Καισάρεια [y] Σεβαστὴ ὑπὸ ᾠκοδόμῃ, [z] δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς πλείοσιν ἐληλύθοις αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἑκατοστῷ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς προθεσμίας εἰς [a] ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, [b] ἐπὶ [c] Ολυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. [d] ὑπὲρ οὗ εὐθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ θεάσασθαι πολυτελέστατα. καταγγέλλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ [e] καὶ παρ' ἄλλοις ποιν ὑπηρχόντων. ἀνεθήκε δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, [f] ᾧ πεντετηρίδα παρεσκευασμένῳ ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ ὑπὲρ πᾶσαν πλὴν εἰς τὰ τοιαῦτα θεάσασθαι δοτὸν τῶν οἰκείων διεπέμπετο, πλὴν Φιλοτιμίαν ὑπερβαλλομένην [ff] ἰδίᾳ· ἦν καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος [g] Ιουλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς [h] μηδὲν ὑστερεῖν. τὰ πάντα σωτιμώμενα πολλάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς πλὴν πλείονος καὶ θεωρίαν, [i] καὶ πρέσβεων ὡς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόηντο εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διαιτήσεσιν ἑορταῖς, καὶ πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ πλὴν εἰς τὸ πολυτέλειαν, ὡς ἄπιστον θεάσθαι πλὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ, ἅπερ ἂν ὑπηρδεύσθη, ἐφιλονείκει πλὴν τῶν ἤδη γεγενημένων ὑπεραίρεσθαι. καὶ φασὶν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Αγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς δοκοῦσι τὸ τῆς Ἡρώδου τῆς ἕξεως ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἅπασης καὶ Αἰγύπτου πλὴν βασιλείαν ἔχειν.

Circa id tempus Cæsarea Augusta, quæ ab eo condebatur, perfecta & absoluta est, decimo quidem anno ad finem perducto toto opere, stata autem solennitate in annum ejus regni duodetrigesimum & Olympiadem centesimam nonagesimam secundam incidente. Statim itaque ad eam dicandam magnam adhibuit celebritatem & sumptuosissimum apparatum. Indixit enim certamen musicum, & ludos gymnicos. nam gladiatorum magnum numerum & ferarum præparaverat, cursusque equorum & quicquid ejusmodi studii pretiosius erat & Romæ & alibi uspiam. Quin & hoc certamen Cæsari consecravit: quod ita instituit, ut per singula quinquennia instauraretur. * Ille autem omnem ad istiusmodi spectacula apparatum propriis sumptibus suppeditari voluit, ut inde major esset liberalitatis suæ laus. Verum & de suo † Julia, Cæsaris uxor, multa ex iis, quæ in Italia maximo in pretio habita, mittenda curavit, ut nihil ad *splendorem* deesset. summa omnium efficiebat quingenta talenta. Cum autem in urbem spectatum convenisset ingens multitudo, & legationes, quæ à *diversis* populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero lætitiis & sumptibus in eas profusis: adeo ut ab universis extolleretur ob animi magnitudinem. Nam in omnibus, quibus studeret, id agere contendebat, ut quæ prius ostensa erant longe superaret. Atque perhibetur & Cæsarem ipsum & Agrippam aliquoties dixisse, Herodis imperium minime respondere animi ejus magnitudini: dignum enim esse qui totius etiam Syriæ & Ægypti regno potiretur.

Herodes, exadificata Cæsarea, ludos agit.

Ludorum magnificentia.

2. Post

ss Ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν] Confer dictum Severi apud *Spartianum* cap. 18. *Tandem sentitis caput imperare, non pedes.* HAV.

t Ἀρεστὰ] Ἀρεσκα *Busb. Hen.* & *Vat.*

v Διειλεγμένῳ,] Ita *Busb. διηλεγμένῳ Vat. διελεγμένῳ* in *Editis Aliisque.*

x Συντέλειαν —— ᾠκοδόμῃ,] Conf. supr. lib. xv. c. 9. §. 6. SPANH.

y Σεβαστὴ] Σεβαστὴ abest ab *Epiphanii* libris. καὶ μετωνομάσθη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως εἰς τὸν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν ἐπώνυμον τῶν σωτηρίων Σεβαστοῦ. *Philo* in Legat. ad Cajum, 1034.

z Δεκάτῳ μὲν ἔτει] Lib. XV. c. IX. p. 695, v. 39. ἡ μὲν οὖν πόλις (Καισάρεια) ἐξετελέσθη δωδεκάτῃ χρόνῳ. adeo ut forsan hîc rescribendum δωδεκάτῳ. id quod probare conatur *Petitus* in *Animadversi.* ἀπεδότοις, tom. 3. p. 319.

a Ογδοον καὶ εἰκοστὸν] Anno regni Herodis (post Antigoni mortem inchoati) XXVIII. *Usser.* ad A. M. 3994.

b Επ' —— ἐκαλῶ] Αλωσ. lib. 1. c. 21. §. 8. ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ἑνενηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος· Olymp. XCV. 11. Harduin. Num. Herod. p. 28. SPANH.

c Ολυμπιάδος —— ἐκαίδεκατον.] Anno videlicet illius tertio. *Id.* Vide *Norisii* Cenotaphia Pisana, p. 153.

d Ὑπὲρ οὗ εὐθὺς] Ὑπὲρ οὗ δὲ θεὸς καθιερώσῃ μείζονες ἑορταὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

e Καὶ παρ' ἄλλοις] Καὶ παλαιοῖς τισιν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

f Καίσαρι πενταετηρίδα] Καὶ πεντ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

* *Ille*] Immo Augustus. SPANH.

ff Ἰδίᾳ ὑ] In libris *ἰδία*, absque puncto subscripto.

g Ιουλία ,] Ita Liviam, Augusti uxorem, passim appellat, ut & alii, postquam in familiam Juliam adsumeretur ex testamento Augusti, ut narrat *Tacitus* in *Annalium* libro primo. Vide quæ habet *Casaub.* ad *Sueton.* p. 291. HUDS. Livia, Καίσαρος Ιουλία h. e. Livia. Unde de utroque Augusto & Livia explicandum puto duos hujus Cæsareæ nummos sub Nerone percussos cum Inscrip. ΜΗΤΡ. ΚΑΙΣΑΡΙΑ Η ΠΡΩ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ. non verò de Augusto & Claudio cum Eumenio Pacato, seu P. Harduino. SPANH.

h Μηδὲν ὑστερεῖν] In libris, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα &c. nulla distinctione adhibita.

i Καὶ πρέσβεων] Ita *Busb.* & ut puto, *Epiphan.* καὶ πρεσβείας ὡς in *Editis Aliisque.*

Herodes oppida quædam condit.

2. Poſt hanc autem celebritatem & lætitiam aliam urbem condidit in campo qui dicitur Capharſaba, electo ad hoc loco irriguo, & terra arboribus accommodata, & amne urbem ipſam circumfluente, & luco *eam* circumdante pulcherrimo, pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatro patre nominavit Antipatridem. Ædificavit & alium locum ſupra Hierichuntem, magnæ ſecuritatis nec minoris ad habitandum amœnitatis, quem matris ſuæ nomine Cypron appellavit. Porro fratri Phaſaëlo, ex ſuo erga illum amore, monimentum dedicavit pulcherrimum, turrim in ipſa urbe exſtructam, quæ magnitudine Phariam adæquaret, eamque Phaſaëlum nuncupavit, quæ & urbi partim eſſet in ſecuritatem & *fratri* defuncto in memoriam propter appellationem. Itemque urbem ipſi cognominem conſtruxit in valle Hierichuntia, qua itur boream verſus: quæ in cauſa erat, ut terra omnis finitima, *antea fere* deſerta, incolarum induſtria cultior evaderet. hanc autem Phaſaëlidem nominabat.

Antipatris exſtructa.

Cypron conditum.

Phaſaëlus turris & oppidum.

Herodis in exteros liberalitas.

3. Quin & alia ejus beneficia longum eſſet dicere, quæ contulit in civitates, tum in Syria, tum in Græcia, & ubicunque eum verſari contigit. nam & ingentem pecuniæ vim impendiſſe videtur pluribus muneribus publicis, & publicorum operum exſtructionibus, operibuſque non ſatis curatis, exhauſta, quæ jam ante ſuppeditata erat, pecunia. Maxima vero & nobiliſſima ab eo facta erant in Rhodiorum gratiam, quibus Pythium templum ſuis ſumptibus exædificavit, & ad naves compingendas multa argenti millia præbuit. Nicopolitarum autem urbi, apud Actium à Cæſare conditæ, ad pleraque loca publica exſtruenda, plurimum contulit. Antiochenſibus etiam, maximam in Syria urbem habitantibus, plateam, mediam ejus longitudinem ſecantem, porticibus ex utraque parte incluſam dedit, & viam ejus ſubdialem lapide polito ſtravit, ad maximum ejus ornamentum & incolarum commoditatem. Porroque fecit ut ludi Olympiaci, propter pecuniæ inopiam nominis gloriæ haud ſatis reſpondentes, majori in honore haberentur, annuos eis reditus aſſignando: & quoad ſacrificia aliumque apparatum magnum celebritati honorem conciliavit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat Agonotheta.

Pythium templum ab Herode exſtructum.

Ludi Olympii ab eo magnifice inſtaurati.

Herodis ingenium varium, & hujus diverſitatis cauſa.

4. Jam vero alios forſan ſubeat mirari tantam in eo animi ingeniique diverſitatem. Nam ſi ejus liberalitatem ſpectemus & beneficentiam, qua erga omnes uſus eſt, non eſt ſane ut quiſquam, qui vel minimum ei tribuerit, inficias eat, quod natura propenſiſſimus fuerit ad benefaciendum. Sin autem quis reſpexerit ſupplicia & injurias, quibus ſubditos affecit & ſibi conjunctiſſimos, ſecumque perpendat quam durus fuerit & inexorabilem ſe præbuerit, victus fatebitur ipſum videri ferum & immanem & ab omni manſuetudine alienum. unde *plerique* exiſtimant voluntatem ei variam fuiſſe &

β'. Μετὰ δὴ τὴν πανήγυριν ταύτην καὶ τὰς ἑορτὰς, πάλιν ἄλλην ἀνήγαγεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ [k] Καφαρσαβᾷ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς σκιλέξας, παραμῖξ τε ῥεόντων τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστῳ κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιφλοιόντος ἄλσους. ταύτην δὲ Αντιπάτρου τοῦ πατρὸς Αντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ιερμχῶντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διάφορον, καὶ καλλονῇς ἥδιστον, ἐκάλεσε [l] Κύπρον. Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὴν γεγυμνέλην πρὸς αὐτὸν φιλοστοργίαν [m] ἀνέθηκε τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, [n] ὕδατος ἐλάττω δὲ [o] κατὰ τὸν Φάρον, ὃν προσηγόρευσεν [p] Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πολλῇ μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι διὰ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν ποιεῖ τὴ [q] αὐλῶνα τῆς Ιερμχοῦντος ἔκτισεν, [r] ἀπόκλισιν καὶ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὸν πεδίον χώραν ἔρημον ὕδατος ἐνεργοποίησεν ἐπίσης τῇ ἐπιμελείας τῶν οἰκητόρων. [s] Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλει.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τοῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν Ελλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πολέως λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων παρασπονδὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις [t] εἰς ἐπιμέλειαν, τῶν ἑτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δεκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, [v] Ροδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέθηκεν οἰκείοις ἀναλώμασι, καὶ παρέσχεν δεκυρίᾳ πολλὰ πάλαι τοῖς ναυπηγίαν. [x] Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ακτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. [y] Αντιοχεῦσι δὲ, τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, λεὼ κατὰ μῆκος μέσην πλατεῖα, [z] ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκατέρᾳ, καὶ λίθῳ τὴν ὑπαίθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πάλιν εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ἀφέλησεν. τόν γε μὴν Ολυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς σεμνοτέρας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας [a] διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων σφισὶν καταπήσας· καὶ [b] πρὸς θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον [c] ἐσεμνοποίησεν τὴν πανήγυριν. Διὸ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν [d] διὰ γενικὴς ἀγωνοθέτης ἅπαξ τοῖς πάσι ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέχειν θαυμάζειν τὸ δίεσὺς τῆς ἐν τῇ Φύσῃ προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέπωμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ [e] τῶν ἐλαττόνων [f] τετιμηκότων κρίνῃ μὴ σωφρονεῖν εὐεργετικώτατα κεχρῆσθαι τῇ Φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς πικρίας καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς δεχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ [g] τις, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ [h] δυσπαραίτητον δὲ τρόπου, νικηθήσεται θηρίωδη δοκεῖν καὶ πάσης μα-

[k] Καφαρσαβᾷ,] Lib. XIII. c. XV. p. 598. v. 4. ἀπὸ τῆ Χαφαρσαβᾶ, ἣ νῦν Αὐλῶνος καλεῖται. adeo ut idem eſſe videatur nomen urbis & campi. Hic loci etiam Καφαρσαβᾶ habet Cod. *Gall.* HUDS. Καφαρσάβα Urbs Idumææ *alibi.* lib. 4. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Κύπρον.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 2. c. 18. §. 6. hic de Caſtro condito ab Herode. SPANH.

[m] Ανέθηκε τὰ κάλλιστα,] Εἵθηκε *Vat.* & *Busb.*

[n] Οὐδὲν ἐλάττω[Οὐδὲν ἔλαττον *Hen. Busb.* & *Vat.*

[o] Κατὰ τὸν Φάρον,] Tacitus. *procul intuentibus Phari.* de turribus Hieroſolymitanis, vulgo *pares* legitur. REL.

[p] Φασάηλον,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[q] Αὐλῶνα τῆς Ιερμχοῦντος] De hoc Theophr. H. Pl. IX. c. VI. de Balſamo: γίνεται ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ Συρίαν· vid. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[r] Ἀποκλίσεως.] *L. B.* ἐπικλίσεως.

[s] Φασαηλίδα] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[t] Εἰς ἐπιμέλειαν,] Mallem εἰς ἐπιτέλειαν.

[v] Ροδίοις —— ἀναλώμασι,] Munifica opera Herodis apud Rhodios lib. 1. c. 21. §. 10. ἐμπεσθεν δὲ τὸ Πύθιον, ἰδίοις ἀναλώμασι &c. SPANH.

[x] Νικοπολίταις δὲ] Ita *Suetonius* de Nicopoli: *Quoque Actiæ victoriæ memoria celebrior in poſterum eſſet, urbem Nicopolin apud Actium condidit, ludoſque illic quinquennales conſtituit.*

[y] Αντιοχεῦσι —— πλατεῖαν.] Idem *alibi.* lib. 1. *cap.* 21. §. 10. SPANH.

[z] Ταύτην αὐτὴν] Hîc verbum aliquod excidiſſe ſuſpicor, quod agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ex utraque parte porticibus ornavit.*

[a] Διατεθειμένον,] Διαλελυμένον *Busb.*

[b] Πρὸς] *L. B.* πρός τε.

[c] Εσεμνοποίησεν] Ita *MSS.* εἰσεμνοποίησεν in *Editis.*

[d] Διὰ γενικὴς ἀγωνοθέτης] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 10. SPANH.

[e] Τῶν ἐλαττόνων] Ita *Gen.* τῶν ἐλαττόνων τετιμηκότων *Baſ.*

[f] Τετιμηκότων] Τετιμηρένων *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[g] Τις, καὶ καταμάθῃ] Illud τις è *Cod. Busb.*

[h] Δυσπαραίτητον δὲ τρόπου,] Δυσπαραγκλήτου *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

μετριότης & ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα τῷ μαχομένῳ ἐπ' αὐτῷ νομίζειν ψεύδεσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἄτως ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοῦτο τὸ πάθος [i] ἀπλήστως ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἶπε μνήμης εἰς αὖθις ἡ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῆς δὲ δαπάνης ὑπὲρ δύναμιν ἐξώμνυτο, ἀναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς ἃς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, [k] κακὸν περιεῖλε ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει. καὶ σωρεύων ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας ῥᾴδιον ἐνόμιζεν· ἄδεια γὰρ εἰς τὰς ὑστάτας λυπηρὰς ἦν. ἀντεφιλονείκει δὲ τὴν δύσνοιαν αὐτῷ εὐπορίᾳ ἀφορμῶν ποιούμενος. ὡς μὲν [l] οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοι δῆλον ἐξομολογούμενος, [m] ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι ὑφίστασθαι, οὐκ ἰκανὸς ἑαυτῷ κεχτῆσθαι ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθεν ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἴσα πολεμίοις τιμωρούμενος, οὐκ ἐκ μόνου θέλειν τετιμῆσθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου τοῦ πάθους, ὅτι μέγιστον ὡς αὐτὸν ἦν, καὶ τὰ γινόμενα τῆς τοῦ Καίσαρος καὶ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμὰς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι. [n] καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοτριώτατα νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνεθίσαι τὸ δίκαιον ἀντὶ τοῦ πρὸς δόξαν ἡγεμονικήν· διόπερ οὐκ ἦν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν [o] εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν τοῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, πρὸς δὲ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσήκοντας εὐεργεσίας.

sibi diſſentientem. Ego vero, ſeorſum ab iis ſentiens, unam eandemque utriuſque cauſam fuiſſe arbitror. Eo enim quod honoris eſſet cupidiſſimus & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis aut in poſterum memoriæ: quare quod profuſior eſſet ſumptibus quam res pateretur, ſubditis aſper & iniquus eſſe cogebatur. nam cum aliis plurimum largiretur, neceſſe erat id aliquando ab aliis male quærere. ſibique conſcius, quod ſubditorum in odium incurrerit ob injurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia iſta corrigere *& offenſas lenire* (neque enim fieri potuit niſi reditus ſuos minueret) contra vero nitebatur, ex illorum malevolentia captans occaſionem ſuas augendi facultates. Et quidem ad familiares quod attinet, ſi quis ad ejus voluntatem non loqueretur, ſervum ſe ei *obſequentiſſimum* profitendo, aut aliquid in regnum ejus moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos ſimul & amicos perſequebatur, tanquam in hoſtes vindicatum eſſet, iſtiuſmodi in ſe peccata admittens, quod ipſe ſolus honorari vellet. Quam vehementi autem hujus rei deſiderio teneretur, mihi teſtimonio ſunt iſti honores, quos Cæſari & Agrippæ aliiſque amicis deferendos curavit. quemadmodum enim majores colebat ipſe, ita ſibi *à minoribus* fieri volebat; & quod ille optimum ſe dare putabat, id *ab aliis* ipſum deſiderare indicio erat. Atqui Judæorum gens lege ſua ab iſtis omnibus abhorrebat, & aſſuefacta erat majorem juſti & æqui quam gloriæ rationem habere. quapropter ipſi non adeo grata erat & accepta, quod non potuiſſet ſtatuis & templis & hujuſmodi rebus *inſanam* regis ambitionem adulari. Mihi quidem hæc cauſa videtur, cur familiares & conſiliorum participes male tractando peccaverit, dum exteros & alienos beneficiis demereri ſtuduerit.

Herodes cur in exteros liberalis, in ſuos ſævus fuerit.

ΚΕΦ. ς'. CAP. VI. X.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης & Ἀσίας Ἰουδαίων πρὸς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ & Ἀγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τῇ πόλει.

Judæorum Cyrenenſium & Aſianorum legatio ad Cæſarem de iis quorum Græcos accuſabant: & exemplaria literarum quas Cæſar & Agrippa pro ipſis ad civitates ſcripſerunt.

Τοὺς δὴ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους, καὶ ὅσους [p] ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη κατέχει σκήνωμα αἱ πόλεις, τὸ μὲν [q] πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἔχόντων τῶν Ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς & χρημάτων [r] ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι & κατεγλάττειν [s] ἐν τοῖς ὕστερον μέρεσι. πάσχοντες δὴ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες [t] τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο [v] πρὸς Καίσαρα & περὶ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ὧν ὑποτάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς ἀληθείας ὧν ἔχομεν ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κεφάλαια.

Cæterum Judæi, qui in Aſia & Lybia Cyrenenſi degebant, à civitatibus vexabantur, cum à ſuperioribus quidem regibus in ſuo jure defenſi fuiſſent, tunc vero per Græcos injuriis afficerentur, adeo ut ſacra pecunia ſpoliarentur, & privatim læderentur. Quapropter cum in ea calamitate eſſent, neque Græcæ crudelitatis finem ullum invenirent, miſerunt etiam iſtis de rebus legatos ad Cæſarem. Ille vero iis eadem jura conceſſit, & ad provinciales ea de re ſcripſit: cujus reſcripti exemplar ſubjecimus, ut nobis teſtimonio ſit, qua in nos voluntate erant imperatores ſuperiores.

Judæorum Aſianorum legatio ad Cæſarem.

β'. "ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΔΗ-
"ΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος

2. "CÆSAR AUG. PONT. MAX. TRIB.
"POTEST. EDICIT. Quandoquidem Judæo-
"rum

Auguſti Cæſaris edictum.

ἡ Ἡτλημίνου ἰσχυρῶς,] Ἡτλώμβρου *Busb.*

k Κακὸν ποιεῖσθαι] Κακὸν ποιεῖσθαι ἔξωθεν ὑπολαμβάνοι με ποιεῖν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

l Οὖν τοὺς οἰκείους] Οὖν deeſt *Vat.*

m Ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχήν τι ὑφίστασθαι,] Ἢ καθ' τινα ὑπόνοιαν ἔχειν ἰφίεσθαι τὴν ἀρχῆς, ἢ τι τοῦ αὐτῷ ὑφίστασθαι. *Zonaras.*

n Καὶ τὸ κάλλιστον] Plenius in *Cod. Vat.* καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν ἐν τῷ δίδοσθαι τὴν δὲ τυχεῖν τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου.

o Εἰκόσιν,] *L. B.* εἰκοῦς λίθ. *Cocceius* εἰκοῖς λίθ.

p Ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη] Judæos illic plurimos fuiſſe etiam docemur Act. 2. 10. Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. quare ſæpe junguntur Judæi Libyes, Cyrenenſes & Alexandrini. Syncellus chronographiæ pag. 347. de iis quæ Trajano imperante contigerunt, Ἰουδαίοι καὶ Λίβυες καὶ Κυρήνιοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Ἀλεξάνδρειαν, *Judæi qui in Libya & Cyrene, & Ægypto & Alexandria erant.* Quare quum Act. 6. 9. junguntur Synagogæ Judæorum Λιβυστίνων, Ἀλεξανδρίων, Κυρηναίων, non dubito quin iidem intelligantur, & corrupta ſit ibi in Actis Apoſt. lectio Λιβερτίνων. Notum eſt Libyſtinus formari a Libya æque ac Libys. Catullus epig. 60.

——— *lenæ montibus Libyſtinis.* REL.

q Πρότερον βασιλέων] Προτέρων *Busb.*

r Ἱερῶν ἀφαίρεσιν] Illud ἱερῶν è *Codd. Gall. Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους.] Αὐτοὺς ἐπὶ μέρους *Busb.*

t Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας,] Καθὰ τῶν Ἑλ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Πρὸς Καίσαρα,] Πρὸς τὸν Καίσαρα περὶ τούτων *Busb.* πρὸς Καίσαρα καὶ π. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

x Καίσαρ ——— λέγει.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 8. & 13. SPANH.

y Συμ-

"rum gens non ſolum hoc tempore fida & grata "populo Romano inventa fuerit, ſed & multo an- "te, maximeque ſub patre meo Cæſare imperato- "re, & in primis pontifex maximus Hyrcanus: "placuit mihi & conſiliariis meis auctoratis, de "ſententia populi Romani, ut Judæi ſuis moribus "uti ex patria ipſorum lege ſinerentur, quemad- "modum uſi fuiſſent tempore Hyrcani pontificis "ſummi Dei; neque eorum donaria attingerentur, "ſed Hieroſolyma mitti *permitterentur*, & iis tradi "quibus eſſet recipiendi munus Hieroſolymis de- "legatum: neve cogerentur ad vadimonia præſtan- "da Sabbatis, aut quæ ante hæc fuerit præparatio "ab hora nona. Quod ſi quis furatus ſacros eorum "libros aut ſacram pecuniam, ex cella Sabbataria "aut ex cella conclavium virorum, compertus eſ- "ſet, pro ſacrilego haberetur, ejuſque bona in pu- "blicum populo Romano addicerentur. Decretum "etiam quod mei in honorem ſcripſerunt, ob me- "um in univerſum hominum genus pietatem, & "ob Caji Marcii Cenſorini *in illos* merita, una "cum hoc edicto reponendum eſſe jubeo in loco "celeberrimo à communi Aſiæ mihi Ancyræ con- "ſecrato. Si quis contra ea, quæ ediximus, fece- "rit, non levi mulctabitur pœna". Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris.

Auguſti Cæſaris litera.

3. "CÆSAR NORBANO FLACCO S. "Judæis ubicunque gentium degentibus, qui ex "veteri inſtituto ſoliti erant etiam pecuniam ſa- "cram Hieroſolyma mittere, liceat hoc facere ne- "mine prohibente". Atque hæc quidem Cæſar.

Agrippæ litera ad Epheſios.

4. Porro & ipſe Agrippa pro Judæis ſcripſit in hunc modum. "AGRIPPA EPHESIORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, ET PO- "PULO S. Pecuniæ ſacræ, quæ Hieroſolyma "in templum mitti ſolebat, procurationem & cu- "ſtodiam penes Judæos in Aſia eſſe volo more "patrio: & ſi qui ſacram Judæorum pecuniam fu- "rati ad aſyla confugerint, eos inde abſtrahi volo "& Judæis *in ſupplicia* dari, quo jure abſtrahi ſo- "lent ſacrilegi. Inſuper & Silano prætori ſcripſi, "ne quis Judæum Sabbatis compellat ad vadimo- "nia præſtanda.

Ejuſdem litæ ad Cyrenenſes.

5. "M. AGRIPPA CYRENÆORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, POPU-

"τὸ τ Ιουδαίων εὐχάριστον εὑρέθη, ὐ μόνον ἐν τῷ ἐνεστῶ- "τι καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μά- "λιστα ὑπὸ τ ἐμὲ πατρὸς αὐτοκράτορος Καίσαρος, "πρὸς τ δῆμον τῶν Ρωμαίων, ὅ, τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν "Υρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ [y] συμβουλίῳ μετὰ "ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου Ρωμαίων, τοὺς Ιουδαίους "χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις [z] θεσμοῖς κατὰ τὸν [a] πατρῷον "αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ Υρκανοῦ ἀρχιε- "ρέως Θεοῦ ὑψίστου, [b] τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ "ἀναπέμπεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, [c] καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ "τοῖς ἀποδοχεύσιν Ιεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολο- "γεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάσιν, ἢ τῇ [d] πρὸ τούτης παρασκευῇ, "[e] ἀπὸ ὥρας ἐννάτης. ἐὰν δή τις φωραθῇ κλέπτων τὰς "ἱερὰς βίβλους [f] αὐτῶν, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, [g] ἔκ τε "συναγωγείου, ἔκ τε [h] ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, "καὶ τ βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τ Ρωμαίων. "[i] τό τε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τ "ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ "ὑπὲρ Γαΐου Μαρκίου Κηνσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα "κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ [k] γραπτὸν "μοι ὑπὸ δὲ κοινοῦ τ Ασίας ἐν [l] Αγκύρᾳ. ἐὰν δή τις πα- "ρεμβῇ τι τ προειρημένων, δώσει δίκην [m] ὐ μετρίαν". ἐσημειοφαφήθη ἐν τῷ Καίσαρος ναῷ.

γ'. "ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΩι ΦΛΑΚΚΩι ΧΑΙΡΕΙΝ· "Ιουδαῖοι, ὅσοι ποτ' οὖν εἰσὶν [n] οἱ δ' ἀρχαίαν συνή- "θειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες ἀναπέμπειν "εἰς Ιεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν". καὶ ταῦτα μὲν Καῖσαρ.

δ'. Ἀγρίππας δὴ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τ Ιουδαίων τ τρόπον [o] τοῦτον. "[p] ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. τ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ "ἐν Ιεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων τὴν ἐ- "πιμέλειαν καὶ φυλακὴν βούλομαι τοὺς ἐν Ασίᾳ Ιουδαίους "ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια· τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρή- "ματα τ Ιουδαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τὰς ἀσυλίας, "βούλομαι ἀποστᾶσθαι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς Ιουδαίοις, ὡ "δικαίῳ ἀποστῶν) οἱ ἱερόσυλοι. [q] ἔγραψα δὲ καὶ Σιλανῷ "τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ιουδαίους "ἐγγύας ὁμολογεῖν.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, [r] ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν Κυρήνῃ "Ιου-

[y] Συμβουλίῳ] Συμβούλως *Hen.* à pr. m.

[z] Θεσμοῖς] *L. B.* ἰδίμοις. in Marg. ἰδίμοις. *Cocc.* ἰθισμοῖς. minus rectè, ut Legum Græcarum periti norunt. HAV.

[a] Πατρῷον αὐτῶν νόμον,] Πάτριον *Vat.*

[b] Τά τε ἱερὰ εἶναι] Id eſt, ut nemo ἱερόσυλος rapaces in ſacram pecuniam manus injiciat

[c] Καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ] Καὶ ἀποδοῦναι τοῖς ἀποδεχεῦσιν *Vat.* & rectius, ut puto, quam in *Editis Aliiſque.*

[d] Πρὸ ταύτης παρασκευῆς,] Nota παρασκευὴ Judæos incipere pridie Sabbati, ſeu Veneris hora nona, ad Solem occidentem. Παρασκευὴ tamen etiam de tota die Veneris dicta & *Evang. Johan.* vid. Scalig. de Emend. Temp. lib. VI. p. 569. SPANH.

[e] Ἀπὸ ὥρας ἐννάτης.] Vid. infr *Αἰλιαν.* lib. 6. c. 9. §. 3. & ſupra lib. 3. c. 10. §. 5. καὶ δὴ τελοῦμεν αὐτὴν καὶ φασεῖς· *Ruſin.* per contubernia. Aliter Philo de Septen. p. 1190. A. B. qui à Meridie ad Veſperam *Phaſe* ſacrificatum dicit. SPANH.

[f] Αὐτῶν,] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἔκ τε συναγωγείου,] *Ex Synagogis* vertit *Epiphanius*; quæ Σαββατεῖα (vel Σαββάτια juxta *Cod. Gall.*) forſan dicebantur, quia ſingulis Sabbatis in eas conveniebant Judæi. Porro in Synagogis erant arcæ, in quas conjiciebant ſtipem, quam ſinguli conferebant, ſive ad levandam tenuiorum inopiam, ſive in uſus ſacros. Harum arcarum formam deſcripram habes apud Judæorum magiſtros. συναγωγεῖον videtur Synagoga eſſe, in quam viri & feminæ communtur in Sabbatis (unde nomen ſuum habet) ſolebant convenire, ἀνδρῶνες vero ſcholæ publicæ, in quibus ſapientiæ ſtudioſi erudiebantur & exercebantur. *Vitringa* de Synagog.

[h] Ἀνδρῶνος.] Ἀνδρὼν, inquit *Suidas*, οἶκος ἔνθα οἱ ἄνδρες εἰώθασιν ἀθροίζεσθαι. Forſan ἀνδρῶνας hic vocat Auguſtus, quæ *Andronitides* appellantur *Vitruvio*, in quibus ſolis erant Bibliothecæ, non in *Gynæconitidibus*. HUDS. Forſitan ſcripſit Ἀρεῶνος. Nam ארון, *armarium*. ἐν τῷ Ἀρεῶν Epiphanius ſcribit ſacros libros ſervari, at hoc erat ἐν συναγωγείῳ. & in Gloſſis *Androna*, αὐλὰν exponitur & ἀνδρὼν *Androna*. *Andron* pars eſt ædium. Themiſtius oratione XVIII. ὃς μὲν πρόδομον ἐγείρει, ὃς δὲ θάλαμον ὃς δὲ ἀνδρῶνα, ὃς δὲ ἐπτάκλινον ἢ ὀκτάκλινον οἶκον. *Hic prodomon, hic thalamum, hic androna, alius æcon, ſive cubiculare ſeptem vel novem lectorum capax exſtruit.* Locus a viris ibi congregatis ἀνδρὼν dicitur. Idem orat. XXVI. Τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀπεικάζουσι καλλιτέχνην οὐκ ἀνέχη, πειθόμενος Ησιόδῳ τῷ ποιητῇ. *Androna impoſitum non vis relinquere, ab Heſiodo perſuaſus.* Heſiodus οἶκον habet, quod Themiſtius reddit ἀνδρῶνα. REL.

[i] Τό τε] *L. B.* τὸ δ.

[k] Γεγηθύῃ] Ἀνατίθεσθαι malit *Caſaubonus*. Sed vulgata lectio bene ferri poteſt. nam apud *Dionem*; τειμὴν χρυσῆν τῷ Καίσαρι &c.

[l] Αγκύρᾳ.] Ita cum *Scaligero*, *Caſaubono*, *Aliiſque*. ἀργυρᾷ in *Græcis* omnibus. At *Sam. Petitus* (in lib. IV. *Var. Lect.* c. XI. & in *Animadverſ. ἀνεκδότοις*, tom. II. p. 126.) ἐν ἀργυρᾷ pro ἐν ἀργύρᾳ legendum putat, hoc eſt, *argentea* ſeu *ſtela* ſeu *tabella*. Verum iſtam emendationem (tum ob alia tum quod inſolitus ſit vocis illius ἀργυρᾶς uſus) rejicit Ill. *Ez. Spanhemius in Epiſtola prima* ad *Mollerum*, quam videſis, p. 91. HUDS. *Ruſinus* ſine ullo loci nomine vertit, *locoque quem omnis Aſia meo nomini dedicavit.* SPANH. Et tamen *Petitii* conjecturam firmat *L. B.* in quo expreſſe ἀργυρᾷ legitur. HAV.

[m] Οὐ μετρίαν".] *L. B.* οὐχὶ μετρίαν.

[n] Οἱ δ' ἀρχαίαν] Voculam οἱ uncis incluſam *dedi* ad ſenſum ſupplendum, qua non admiſſa, vertendum, *Judæi, quotquot ullibi gentium ſunt, ſoliti erant ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere. id ipſis facere nunc liceat*; pleniore diſtinctione poſita poſt Ἱεροσόλυμα. HUDS. At ego uncinulas delevi, quum jam *L. B.* auctoritate illud οἱ ſeſe ſatis tueri poſſit. HAV.

[o] Τοῦτον.] Τοιοῦτον ſolus *Hen.*

[p] Αγρίππας ——— χαίρειν.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 12. SPANH.

[q] Ἔγραψα δὲ] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & melioribus *Epiphanii* libris. ἔγραψε δὲ καὶ Σιλανῷ in *Editis Aliiſque.*

[r] Δημῷ χαίρειν.] Illud δημῷ è *Cod. Vat.* & *Hen.* conſentientibus *Epiphanii* libris.

"Ιουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν
"Λιβύῃ στρατηγὸν [s] τότε ὄντα [t] Φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλ-
"λους τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως
"ἀναπέμπηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ιεροσόλυμα, ὡς
"ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νῦν, ὡς ὑπό τινων
"συκοφαντῶν [v] ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει πλῶν
"μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς ἀποκαθίστασθαι κατὰ
"μηδένα τρόπον [x] διοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρή-
"ματα ἀφῄρηται τῶν πόλεων τὰς εἰς ταῦτα ἀποκειμέ-
"νας, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ιουδαίοις κε-
"λεύω.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ΑΝΘΥΠΑ-
"ΤΟΣ [y] ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ [z] ΑΡΧΟΥΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Καί-
"σαρ μοι ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ιουδαίους,
"[a] ὅσοι ἂν ὦσιν καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἐθνος [b] συναγα-
"γόντες, χρήματα ἀναπέμπειν εἰς Ιεροσόλυμα. ἔγραψα
"ἐν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ ὅτως θέλομεν γί-
"νεσθαι.

ζ'. Οὐδὲν ἧττον [c] Ιουλίου Αντωνίου ἀνθύπατος ἔγρα-
"ψεν. "ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι
"ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ κατοικοῦντες Ιουδαῖοι ἰδοῖς Φε-
"βρουαρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Εφέσῳ ἐπέδειξαν, Καί-
"σαρα τὸν Σεβαστὸν καὶ Αγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς
"χρῆσθαι [d] τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς
"ἔπασθον αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνε-
"κα τῆς πρὸς τὸ θεῖον [e] ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, πιεῖν
"ἀνεμποδίστως. ἦτον τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τὸν
"Σεβαστὸν καὶ Αγρίππαν δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βε-
"βαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι, [f] ἐν τοῖς τοῦ Σε-
"βαστοῦ καὶ Αγρίππα βουλήμασιν, σπουδῇ [g] αὐτοὺς
"χρῆσθαι καὶ ποιεῖν καὶ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ.

η'. Ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τὰς Ελλήνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς [h] ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν πλείστων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἐχόντων πράττειν, [i] ἀλλὰ καὶ σπουδάζομεν τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸ Θεὸν πιῶν. ποιούμεθα δὲ πολλάκις αὐτῶν τῷ μνήμῃ ἐπὶ πλέον τὰ ἔθνη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας [k] ἀλο-γίστοις ἡμῶν τε [l] κἀκείνοις μίσους αἰτίας ἐκτεμνόμενοι. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ἐστὶ γένος ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται, [m] κατὰ πόλεις δ' ὅπου πολλῆς ἐγγινομένης τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως [n] ἐπιτηδευσαι λυσιτελέστατον ὂν Ελλησίν τε καὶ Βαρβάροις, οὗ πλεῖον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς, εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὐνους καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπιτηδευμάτων οἰεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν [o] ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον. [p] ἐπάνειμι δὲ ὅπῃ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας.

"LO S. Judæi Cyrenenſes, pro quibus jam Au-
"guſtus ſcripſit Flavio Libyæ prætori, aliiſque
"iſtius provinciæ procuratoribus, non eſſe vetan-
"dos mittere ex more patrio ſacram pecuniam
"Hieroſolyma; nunc me interpellarunt, dicentes
"ſe vexari à delatoribus quibuſdam improbis, ve-
"tarique hoc facere ſimulatione quorundam tribu-
"torum quæ minime debentur: quibus ſine ulla
"moleſtia in integrum reſtitui jubeo, etiam ſacram
"urbis uniuſcujuſque pecuniam, ſi quæ homini-
"bus erepta fuerit ad eam colligendam cuſtodien-
"damve delectis, curarique *in poſterum* ut res iſtæ
"Judæis, qui illic ſint, in melius cedant.

6. "CAJUS NORBANUS FLACCUS
"PROCOS. SARDIANORUM MAGI-
"STRATIBUS S. Cæſar mihi ſcripſit, jubere
"ſe, ut Judæi, qui more patrio *ſacram* pecuniam
"collegerint, nequaquam vetentur eam Hiero-
"ſolyma mittere. Vobis itaque ſcripſi, ne vos la-
"teat quod & Cæſar & ego hoc ita fieri volu-
mus.

7. Nec aliter Julius Antonius procoſ. reſcripſit *Julii Antonii litera ad Epheſios.*
"EPHESIORUM MAGISTRATIBUS, SE-
"NATUI, POPULO S. Judæi, Aſiam habi-
"tantes, mihi, idibus Februariis Epheſi jus red-
"denti indicaverunt, Cæſarem Auguſtum & A-
"grippam ipſis conceſſiſſe, ut ex ſuis legibus &
"inſtitutis viverent, & primitias, quas unuſquiſ-
"que ſponte ſua ex pietate in Deum ſolvet, liceat,
"nemine prohibente, cum comitatu *Hieroſolyma*
"deportare. rogabantque ut ipſe, convenienter iis
"quæ à Cæſare & Agrippa conceſſa erant, meam
"ſententiam decreto ſancirem. Volo itaque vos
"ſcire, Cæſaris & Agrippæ voluntatem eſſe, ut
"permittantur pro libitu vivere atque agere juxta
"patriam conſuetudinem.

8. Et hæc quidem apponere neceſſe habui, ut oſtenderem Græcis, quorum in manus maxime perventura ſunt quæ de rebus noſtris geſtis perſcripſi, quod ſuperiore tempore omni in honore habiti, nequaquam à magiſtratibus prohibiti fuerimus ex patriis legibus vitam inſtituere; ſed eorum etiam auctoritate freti & muniti religionem Deique cultum conſervavimus. Sæpius autem illorum mentionem facio, ut gentes *nobis* reconciliem, odiique in nos & illum cauſas in hominibus nihil penſi habentibus inſitas ejiciam. Nam gens quidem nulla eſt, quæ tota eiſdem utitur inſtitutis, ſed oppidatim *fere* diſcrepatur plurimum. At jus ipſum omnibus ex æquo hominibus accommodatur, tam Barbaris utile quam Græcis: cujus quidem rationem habentes maximam quæ apud nos ſunt leges, faciunt nos, eas recte modo obſervemus, cunctis hominibus benevolos & amicos. Quamobrem par eſt, ut & iſta ab illis expetamus; neque nos arbitrari à ſe alienos debent *alii*, in eo quod inſtitutis differamus, ſed id potius ſpectare an ad virtutem & probitatem comparata ſint. Hoc enim ad omnes communiter pertinet, ſolumque per ſe ſufficit ad tuendam hominum vitam. Sed ad narrationem inſtitutam redeo.

s Τότε ὄντα] Τόν τε ὄντα *Vat.* & *Hen.*
t Φλάβιον,] *L. B.* Φάβιον.
v Επηρεαζοντο,] Επηρεαζόμενοι *Vat.*
x Ενοχλουμενους,] Ενοχλουμένης *Hen.* & *Vat.*
y Σαρδιανῶν] ΕΦΕΣΙΩΝ apud *Philonem* in lib. *de Legatione ad Cajum*, p. 1036.
z Αρχουσι] *L. B.* ἄρχουσι καὶ βουλῇ.
a Οσοι ἂν ὦσιν] Forſan ἅ ἂν ὦσιν, ut apud *Philonem.*
b Συναγαγόντες,] *L. B.* συναγούσης.
c Ιουλίου Αντωνίου ἀνθύπατος] *Raſinus* Proconſul. SPANH.
d Τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε] Deſunt in *L. B.*
e Ανακομιδῆς συμπορευομένους,] Rectius forſan ἀν κομίσῃ. Verum hoc non ſufficit ad locum integritati ſuæ reſtituendum. Videſis *Annott.* HUDS. Videntur quædam deeſſe. Fortaſſis hoc modo defectus ſupplebitur: καὶ ἔθεσιν, ἀνακομιδῆς χάριν συμπορευομένους ποιεῖν. COCC.
f Εν] Fortè ἐμοὶ. COCC.
g Αὐτοὺς χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Vat.*
h Ανωθεν ἐπιτυγχάνοντες,] Αὐτοῖς *Vat.* & *Hen.* à prima manu.
i Ἀλλὰ καὶ] Ita è *Cod. Vat.* vel συνεργούμεθα, quomodo *Epiphanius* legiſſe videtur, qui vertit, *ſed & defendebamur, religiones & honores in Deum ſervantes.* ἀλλὰ καὶ συνεργὸς μαθημάτων τῆ θρ. in *Editis Aliiſque.*
k Αλογίστοις ἡμῶν] Τοῖς ἀλογίστοις ἡμῶν *Vat.* & *L. B.* τοῖς ἀλογίστοις ὑμῶν *Hen.*
l Κἀκείνοις] *L. B.* κακείνων.
m Κατὰ] *L. B.* καὶ κατ'.
n Επιτηδεύσαι λυσιτελέστατον ὂν] Επιτηδεύσεις *Vat.* & *Hen.* à prima. HUDS. *L. B.* ὡς ἐπιτηδεύσεις, ſed *Coccejus* ita corrigit ὁμοίως ἐπιτηδεύσῃ; vel ἐπιτηδεύσῃ ὡς λυσιτελέστατον. HAV.
o Απασιν,] *L. B.* ἅπασι δὲ.
p Επάνειμι δὲ] Επάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰ σ. *Vat.*

CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

XI. *Quomodo, poſt Herodis deſcenſum in ſepulchrum Davidis, ingraveſcebat diſſidium in domo Herodis.*

Ως ἐπὶ τὸν Ηρώδου κατάβασιν εἰς τ Δαυΐδου τάφον, μᾶλλον ἐταράχθη τὰ περὶ τὸν οἶκον Ηρώδου.

Herodes pecunia egens deſcendit in ſepulchrum Davidis.

HErodes vero, qui tum in regno ſuo tum extra ingentes ſumptus faciebat, cum jam ante audiviſſet, Hyrcanum ſuum in regno anteceſſorem, aperto ſepulchro Davidis, inde tria millia talentorum argenti abſtuliſſe, atque ibi multa adhuc plura reſtare, quæ ejus largitioni abunde ſufficerent, multo quidem ante in animo habebat ut idem faceret: tunc vero noctu recluſo ſepulchro, eo cum amicorum ſuorum fideliſſimis intravit, cavens ne id in urbe reſciſceretur. Et pecunias quidem depoſitas ſimiliter ac Hyrcanus non invenit, ſed aurea ornamenta multumque ſupellectilis pretioſæ, quæ omnia abſtulit. Ac, dum accurate rimatur, voluit & ulterius progredi etiam uſque ad conditoria, in quibus ſita erant corpora Davidis & Solomonis. Et duos quidem è ſuis ſatellitibus amiſit, flamma ex adytis (ut ferebatur) prodeunte quæ in intrantes incidit: ille vero pertèrritus exiit, & placandi numinis gratia, exſtruxit in oſtio ſepulchri magnis ſumptibus monumentum albo lapide. Hujus etiam operis meminit Nicolaus hiſtoriarum ſcriptor, qui eo tempore floruit; non tamen *memoravit* quod *in ſepulchrum* deſcenderit *rex*, ut qui præter decorum id factum eſſe noverit. Quin & in aliis ad hunc modum ſcribit. * Nam cum & in regno ejus vixerit & ſimul cum eo, quæ illi grata eſſent, eique inſervirent, ſcriptis mandavit, ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinerent: inſuper & multa ejus facinora manifeſto injuſta aliis coloribus depingens, & quantum potuit occultare ſtudens. Ille etiam Mariamnes ejuſque liberorum cædi, crudeliter à rege perpetratæ, ſpecioſam cauſam aſtruere volens, illam calumniatur quod impudice ſe geſſerit, juveneſque quod inſidias ſtruxerint. totoque opere idem fecit, quæ à rege præclare geſta erant nimium extollens, quæ vero improbe egerit excuſare laborans. Cæterum illi, ut dixi, facile quis poteſt ignoſcere. nam id ſibi negotii dedit, non ut res geſtas aliis narraret, ſed ut regi gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate Aſamonæorum reges attingimus, proptereaque ſacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati ut illorum gratia falſi quid audeamus, incorrupte ſincereque res *ante* actas exponimus, multos quidem è poſteris illius regno potitos adhuc reverentes, ita tamen ut veritatem quam eos pluris fecerimus, † etſi, dum id honeſte fiebat, acciderit etiam, ut eos ipſos nobis iratos habuerimus.

Nicolaus Damaſcenus notatur.

Joſephus ex ſtirpe Aſamonæorum.

Ὁ γὰρ Ηρώδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρωμένου, ἀκηκοὼς ἐπὶ τάχιον ὡς Υρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τ Δαυΐδου τάφον χρημάτων λάβοι τρισχίλια τάλαντα, καὶ πολὺ πλείονων ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τῆς χορηγίας, οὐκ πλείονα μὲν δ' ἐννοίας εἶχεν τὴν ἐπιχείρησιν· ἐν ᾗ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τ τάφον, εἰσέρχεται πραγματευόμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παρειληφὼς δὲ τοὺς πιστοτάτους τ φίλων. ἀποθέσιμα μὲν χρήματα, καθάπερ Υρκανὸς, οὐχ εὗρεν· κόσμον δὲ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολὺν, ὃν ἀνείλετο πάντα. περιδὺς δ' εἶχεν, ἐπιμελέστερον ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς τῶν Δαυΐδου καὶ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τ δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιούσης ἀπανθρώπως ὡς ἐλέγετο. πεφοβημένος δ' αὐτὸς ἐξῆλθε, καὶ τῶν ἱλασήριον μνῆμα λιθίνης πέτρας ἐπὶ τῷ τόμῳ κατασκευάσας, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ· τοῦτο δὲ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται κατασκευάσματος, ὃ μὲν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπισάμενος. παραλείπει δὲ τὰ ἄλλα τοῦτον τ τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ συνῆν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ καθ' ὑπηρέσιαν ἀναγράφειν, μόνον ἀπόμενος τ πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων· πολλὰ γὰρ τ ἐμφανῶς ἀδίκως ἀνταποδιδόντα, καὶ μὴ πάσης ἀπηρυπόμενος. ὅς γε δὴ τ Μαριάμμης φόνον, καὶ τ παίδων αὐτῆς ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγειν βιάζεται, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τ νεανίσκων ἐπιβουλὰς καταψευδόμενος. καὶ διαπεπλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, πρεπέστερον ἐγκωμιάζων, ἁπτόμενος δὲ τ ἀδικουμένων ἐπανορθωσάμενος ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὰ ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην. οὐ γὰρ ἰσοτίμων τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπερέχειν τῷ βασιλεῖ τούτων ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ γένους ὄντες ἀγχοῦ ἐξ Ασαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο πως τὴν τοῦ ἱεροσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοτες, καθαπερ καὶ δικαίως κτησάμενοι τὰς πράξεις, πολλὰς μὲν τ ἐγχωρίων τ ἐκείνου βασιλεύοντας ἔτι δ' ἐντρόπους ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ὃ διὰ δικαίως ἐγένετο, ῥ σωφρόνως τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

Herodis domeſticæ turbæ.

2. Cæterum Herodis domeſticæ res, poſteaquam ſepulchrum aggreſſus eſt, indies deterius habe-

Β'. Ηρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν διὰ ἐπικοσμῆσαι τὸν τάφον, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς περὶ τὸν οἶκον, εἴτε

q Ο γὰρ Ηρώδης,] Ηρώδης δὲ *Busb.*

r Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Busb.* & *Zonar.*

s Εἰ, καὶ δυναμένων] Ita lego cum *Cod. Hen.* πλειόνων ἔτι καὶ δ. in *aliis.*

t Περιμαστιγώσαντα] Περιμαστιγώσαντα *Busb.*

v Φανερῶς εἶναι,] Φανερὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

x Κόσμον δὲ χρυσοῦ] Κόσμον δὲ πολὺν κειμηλίων χρυσῶν *Busb.* & *Zonar.* κόσμου δὲ χρυσῶν κειμηλίων πολὺν *Vat.* & *Gall.*

y Ανείλετο] Ανείλατο in *Editis Aliisque.*

z Δύο —— ἀπαντώσης] Inde *Zonaras* p. 247. A. B. SPANH.

a Ενδοθεν] Ενδον *Vat.* verum ἔνδοθεν juxta *Epiphan.*

b Απανθρώπως ὡς ἐλέγετο.] Απανθησάσης *Zonar.*

c Επὶ τῷ τόμῳ] Επὶ τ τομίων κατεσκεύασε πολυτελεστάτη δ. *Busb.* ἐπὶ δὲ ς. κατεσκεύασε πολυτελεστάτη δ. *Gall.*

d Οὐ κατῆλθεν,] Καὶ κατῆλθε *Busb.* & *Vat.* ἔτι κατῆλθεν *Hen.* à prima manu.

* *Nam cum & in regno eius vixerit & ſimul cum eo,*] *Nam cum vivente illo & regnante ſcriberet, regique, cujus gratiam magni faciebat, obſecutus eſt, eaque tantum attigit, quæ ad ipſius gloriam pertinerent.* &c. *Grot.* in Epiſt. p. 49.

e Ζῶντι] *L. B.* συνὼν ſed *Coccejus* jubet ſcribere ζῶν τε.

f Μόνον] Μόνων legit *Coccejus.*

g Τῶν πρὸς εὔκλειαν] Sic forſan *Epiphanius*, qui vertit, *quæ ad gloriam ejus pertinebant.* τ εὐκλειαν αὐτῷ φερόντων *Vat.*

h Εμφανῶς] Εμφανῶν ἀδικῶν *Hen.* & *Vat.* atque in forſan *Epiphan.*

i Πάσης] Abeſt a *L. B.*

k Ωμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον,] Οὕτως ὡμῶς τ. β. πεπραγμένον *Vat.* ὅτως ὡμῶς τ. β. πεπραγμένων *Hen.*

l Αρχῆ δὲ ἐξ Ασαμωναίων] Αρχῆ τ ἐξ Ασαμωναίων *Vat.* ἀρχῆ τ ἐξ Ασαμωναίων *Hen.* & *L. B.*

m Τῷ ἱεροσυλίῳ] *L. B.* καὶ τῷ ἱεροσυλίῳ.

n Υπὲρ αὐτῶν] *L. B.* πρὸς αὐτῶν.

o Η, ὅτε δικαίως ἐγένετο,] Ita lego, ᾗ *Hen.* à prima manu. ᾗ in *Editis Aliisque.* mox pro συνέβη τι mallem συνέβαινε. HUDS. Forte ὃ εἰ μὴ &c. COCC.

p Συνέβη τε] Fortè ᾗ συνέβη. SPANH. *L. B.* συνέβη δὲ. *Cocceius* συνέβη δή.

† *Etſi,*] Vel, *ſi quid forte, dum honeſte fiebat, ipſos offenderit.* ac ſi lectum fuiſſet συνέβη τι.

q Πλείω

εἴτε δὴ ᾧ μιαιμάτῳ ἐπιδόντι εἰς ἃ μάλιστα κἀ πρότερον ἐνόσει, [q] πλείω ἠνέσχε [r] πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἴτε καὶ τῆς τύχης ἐν [s] ἐκείνοις τῷ ἐπιθέσιν ποιησάσης, [t] ἐν οἷς τὸ κῆ τῷ αἰτίαν εὐκαίρου ἐμικρὸν πίστιν [v] παρεῖχε ᾧ ἀφ' τῷ ἀσεβείαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. στάσις γὰρ ὥσπερ ἐμφύλιος πόλεμος [x] κῆ τῷ αὐλῷ, καὶ μίσος πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τῆς ἀφεδολαῖς. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ κῆ τ ἀδελφῶν Ἀντίπατρος, δεινὸς ὢν, [y] ἔξωθεν μὲν [z] περιβάλλειν αὐτὸς τῆς αἰτίαις, αὐτὸς ᾗ πολλάκις ἀποδεχόμενος τόπον [a] λαμβάνῃ, ἵν' ᾖ τὸ δοκοῦν εὔνοιαν πίστιν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως σκηπτελεληλύθει τ πατέρα, μόνος ὑπὲρ τ ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς [b] πεπιστευκώς. ὁ ᾗ κῆ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν [c] αὐτῷ διοικητὴς τ τῆς βασιλείας πραγμάτων, Ἀντιπάτρῳ σωίζῃ, καὶ μᾶ τ ἐκείνου μητρὸς ὑπὲρ τ ἐπιόντων ἐβουλεύετο. καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ὅτοι, καὶ πράττειν ὅσα ἤθελον, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ ἔξωθεν [d] οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τ Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, [e] κῆ τῷ ἀτιμίαν ἐπ' εὐημερίας σὺν ἔφερον [f] παρεωσμένοι, καὶ τάξιν ἀπιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγάτηρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μίσος εἶχεν εἰς τῷ Σαλώμην, καὶ ἅ τῷ πρὸς τ ἄνδρα ἀφθῆσιν, κἀκ ᾧ πρὸς τῷ ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον ἀφικεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τῷ ᾗ ἰσοτιμίαν αὐτῆς [g] ἀνηξιοπαθεῖ Γλαφύρα.

γ'. Δευτέρας ἐν ταύτης ἔριδος ἐμπεπλωκυίας, ἀφ' ὁ ᾧ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω παραχῆς ἦν. ἰδίαν ᾗ ὑπόθεσιν ὑπουσίας κῆ μίσους εἶχεν. [h] ἐμπεπλώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δεκλυόσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥτήτο ᾗ τ ἀνθρώπῳ μεμισωότως ἀπὸ τοσοῦτον κεφαλούμενος, ὡς' αὐτῷ Ϲ τ ᾧ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τῷ μὲν ὑπερηφανῆσαι, πρὸς ᾗ [i] τῇ δούλῃ τ νοῦν εἶχεν. ἤχθετο ᾗ ἀτιμασθεὶς Ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν εὐεργετῆσαι τ ἀδελφὸν, [k] δυνάμῃ ᾗ Ϲ κοινωνὸν ἔχῃ τ βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς πᾶς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἀν τῷ προσώπῳ δυσχεραίνειν ὤετο. κῆ τῷ μὲν κόρῃ, μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν· αὐτὸς ᾗ, χρόνου διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τῷ ἐπιθυμίαν [l] τἀδελφῷ, πρός τε τ πρώτων ἠπάτο, κῆ τῷ δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν· Κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. Φερώρα ᾗ [m] συμβουλεύοντος Πτολεμαίου ἤδη πεπαυμένῳ τ εἰς τ ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τ ἔρωτα. κῆ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ἀποστερεῖν μὲν αὐτὸν τ εὐνοίας τ παρὰ βασιλέως, αἴτιον ᾗ καὶ ἐκείνῳ παραχῆς Ϲ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος [n] εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ κῆ πρότερον ἐν Ἀφεδολαῖς γνόμενος [o] σπουδαῖος, τῷ μὲν ἄνθρωπον, ἤδη Ϲ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει· βασιλεῖ ᾗ ὡμολόγει λήψεσθαι τ δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, κῆ τριακοστῷ ἡμέραν συνέσεσθαι γάμῳ, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τῷ ἀποπεμφθεῖσαν ἕξειν. διελθουσῶν ᾗ τ τελέουσα ἡμερῶν, τοσοῦτον ᾗ ἦλθεν ᾧ ἔρωτος, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆ-

bebant, ſive diris ultricibus in eam partem invadentibus qua jam ante maxime laborabat, ut malum ingraveſceret ad inſanabilem uſque calamitatem, ſive fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ceciderunt, ut fidem haud parvam facerent ipſum propter impietatem in miſerias iſtas incidiſſe. Diſſidium enim erat in regia quod belli civilis ſpeciem præ ſe ferebat, & mutua creſcebant odia, unde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem ſemper aliquid adverſus fratres moliebatur, adeoque malitioſe verſutus erat, ut eos ab aliis inſimulandos curaret, & ipſe ſæpe eos ſimulate excuſaret, ut quoniam benevolus videretur facilius conata ſua perficere poſſet. Atque hoc pacto ita callide patrem circumveniebat, ut crederet unum eſſe Antipatrum, cui patris ſalus ſummæ curæ foret. Quinetiam Ptolemæum, negotiorum regni ſui procuratorem Antipatro commendavit *rex*, ac magnis de rebus cum Antipatri matre conſultabat. In ſumma ii omnia erant, ut & quæ vellent facerent, & in alios prout iis videretur regis odium commoverent. Erat autem ea res Mariamnes filiis indies gravior; & quod ad omnia ſumma nati eſſent, minimum eos pupugit dedecus, neque ſe repelli ſuamque dignitatem minui ferre poterant. Immo & de feminis, Glaphyra Archelai filia Alexandri conjux, ſimultatem cum Salome exercebat, partim propter ſuum in maritum amorem, partim quia habita eſſet paulo inſolentior in ejus filiam. nam nupta quidem erat Ariſtobulo, quam illa pari ſecum dignitate eſſe indigne ferebat.

Antipatri calliditas.

Diſſidia inter mulieres.

3. Cæterum altera hac lite exorta, etiam turbas ciebat Pheroras regis frater. Illi vero erat privata ſuſpicionis & odii cauſa. Nam amore quidem captus eſt ſervæ mulierculæ, quam habebat, atque ita perdite eam adamavit, ut ſpreta regis, quam ſibi deſponderat, filia, ſervæ totus adhæreſceret. Quam rem ægre ferebat Herodes, quaſi contumelia affectus, cum frater quem tot beneficiis ornaverat & eo potentiæ evexerat ut pene regni ſocius eſſet, ſibi in amore parum reſponderet: atque in eo homine ſeſe infelicem eſſe exiſtimabat. Et puellam quidem, cum parum æquum haberet Pheroram, Phaſaëli filio nuptam locavit: tempore vero aliquanto poſt, arbitratus fratris amores jam refrixiſſe, de prima apud eum expoſtulavit, & ut ſecundam, nomine Cypron, duceret, poſtulavit. Tum Ptolemæus Pheroræ conſilium dat ut omiſſis amoribus ſuis * fratri opprobrio eſſe deſineret. Turpe enim eſſe, ſervam deperiundo, ſemet privare regis amicitia, eique moleſtiam faceſſere & ſibi odium conflare. Ille itaque, id è re ſua eſſe videns, quod ſibi ante accuſato venia data fuiſſet, cum muliere, quamvis ex ea jam filium haberet, divortium facit: regique pollicebatur, ſe filiam ejus ſecundam ducturam, & nuptias in diem trigeſimum conſtituebat, fide jurejurando data ſibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum præteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, ut nihil eorum præſtiterit quæ pepigerat, ſed iterum ſervæ adhæſerit.

Pheroras in regis odium incurrit, quod ſervam mulierculam regis filiabus prætuleris.

q Πλείω ἠνέσθαι] Supple ὡς. COCC.
r Πρὸς] *L. B.* κῆ πρὸς.
s Ἐκείνοις τῷ ἐπιθέσιν ποιησάσης] Ἐν ἐκείνῳ *Vat.* & *Hen.*
t Ἐν οἷς] *L B.* ἠνοίξε.
v Παρεῖχε ᾧ] *L. B.* παρείχετο.
x Καθ' τῷ αὐλῷ,] Καθ' τὴν αὐλὴν τῷ βασιλικῷ Zonar.
y Ἔξωθεν] Διὰ ἄλλων μὲν αὐτὸς ἀξιοπάθειαν αἰτίας, αὐτὸς ᾗ πολλάκις ὑπερεκτολογούμενος, ἵνα δοκῶν εὔνους εἶναι οἰκείοις, ἀνύποπτος εἴη τῷ πατρὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, κῆ μόνος τ ἐκείνου σωτηρίας φροντίζων δοκῇ. Zonar.
z Περιβάλλειν αὐτὸς] Περιβάλλων *Busb.*
a Λαμβάνῃ,] Λαμβάνων *Busb.* & *Vat.*
b Πεπιστευκώς.] *L. B.* in *Marg.* πεπίστευκώς.
c Αὐτῷ διοικητὴς] Ἐπὶ τ πραγμάτων *Busb.*
d Οἷς] *L. B.* ὅσοις.
e Καὶ τῷ ἀτιμίαν] Καὶ τὴν αἰτίαν ὑπ' αὐγ. *Vat.*
f Παρεωσμένοι,] *L. B.* in *Marg.* habet παρεωραμένοι.
g Ἀνηξιοπάθει] Ita *Busb.* (& Cocc. L. B. ἀπειξιοπάθει) ἰσαξιοπαθεῖ *Hen.* à prima manu. ἀναξιοπαθεῖ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.
h Ἐμπεπλώκει —— κεφαλούμενος,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH. *L. B.* ἐμπεπλώκει.
i Τῇ δούλῃ τ νοῦν εἶχεν.] Τῇ δούλῃ *Busb.*
k Δυνάμῃ ᾗ κῆ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.
l Τἀδελφῷ,] *L. B.* τἀδελφῷ.
m Συμβουλεύοντος] Ita *Gall.* συμβουλεύῃ in *cæteris.*
* *Fratri opprobrio eſſe deſineret.*] *Al.* fratri obtemperaret. *Vel,* fratrem non amplius contemneret.
n Εἰδὼς λυσιτελήσοντα,] Ἰδὼν *Hen.* à pr. m. εἰδὼν *Vat.*
o Σπουδαῖος,] *L. B.* in *Marg.* habet συγγνώμης ἀξιῶς.

ſerit. Quam rem Herodem ægre tuliſſe iratoque animo palam erat: dum ſibi ſemper aliquod ea de re verbum elabi ſinebat; unde multi ab ira regis occaſionem ſumebant de Pherora detrahendi. Jamque eò proceſſum eſt, ut non dies, non hora ulla quieta foret, quin ſemper novæ aliquæ ſimultates intervenirent, quas ejus conſanguinei & ſummi amici inter ſe exercebant. Nam hinc quidem Salome, quæ animo infenſo infeſtoque erat in Mariamnes filios, ne filiam quidem ſuam, Ariſtobuli juvenum alterius conjugem, paſſa eſt ita ſe in maritum gerere ut poſtulabat conjugium, ei perſuadens ut ſecreta illius colloquia renunciaret, ipſique proderet; & cum aliquid (ut fieri ſolet) offenſionis accidiſſet, multas ſuſpiciones injiciens. Quibus factum eſt ut omnia illorum arcana reſciſceret, & filiæ animum alienaret à marito. Atque illa matri gratificans narrabat, illos ſæpiuſcule, dum ſeorſum eſſent, mentionem facere Mariamnes, patrem vero odiſſe, atque identidem denunciare, ſi unquam rerum potirentur, facturos de filiis, quos Herodes ex cæteris uxoribus ſuſtuliſſet, ſcribas paganos; (ad quod munus idoneum fore ſtudium quod tum in literas impenderent) feminis vero, ſi unquam matris ſuæ mundo comptas viderent, minari, facturos, ut pro præſenti veſtitu & deliciis centonibus induti, includerentur, ut ne ſolem quidem aſpicerent. Hæc continuo à Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat ut omnia componeret. Suſpicionibus autem adeo erat exagitatus, ut deterior indies fieret & omnibus contra omnes crederet. Quanquam tunc filios quidem objurgavit, & audita eorum purgatione, paulo melius in præſentia ſe habuit. at poſtea tamen longe pejora evenerunt.

Salome filiam ſuam eò perduxit, ut ſecreta domus mariti proderet.

Nonnulla à Salomes filia patefacta contra maritum.

4. Nam Pheroras cum ad Alexandrum veniſſet, qui Glaphyram, ut memoravimus, Archelaï filiam *in uxorem* habuit, ſeſe ex Salome audiviſſe dicebat, Herodem efflictim amare Glaphyram, nec facile deſiderium ejus leniri poſſe. Qua re audita, ille, ex juventutis fervore & zelotypia vehementer inflammatus erat; & quam comitatem Herodes erga puellam ſæpe honoris cauſa exhibuit in pejorem partem vertebat, ſuſpicione injecta ex iis quæ audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pheroræ verba non ſine lachrymis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, & ſe turpis adeo criminis falſo inſimulari non ferens, turbatus eſt, ſuorumque malitiam ſæpe deplorabat, exprobrans ipſis, quàm magnis eos affecerit beneficiis & quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram evocat, &, cum multis eum opprobriis oneraſſet, "Omnium, in-"quit, *hominum* nequiſſime, adeone ſupra modum "& inſigniter ingratus evaſeris, ut talia de nobis "cogites, talia loquaris? Nonne perſpectam habeo "quid velis, quod non ſolum ut nobis convicia "faceres hujuſmodi ſermones cum filio inſtitueris, "ſed ut ſuaderes mei in interitum inſidias & ve-"neficia parari? Quis enim, niſi qui Deum præ-"ſentem haberet ut iſte puer, non ultum iret pa-"trem ob hujuſmodi criminis ſuſpicionem? Utrum "tibi videris ſermonem in animum, an in dex-

Pheroras calumniatur Herodem de amore Glaphyræ.

Quod ægre ferat Herodes.

---

p Παραπίπτοντες] *L. B.* προσπίπτοντες.

q Οὐκέτι τὶς ἡμέρως] Οὐκ ἔθ' ἥτις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

r Καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν] Ita *Lugd. Bat.* nam Alii exhibent καινῶν ἀγωνισμάτων συγγενῶν, quæ mihi minus recta lectio viſa fuit. HAV.

s Πεποιημένων.] Forte πεποιημένον. COCC.

t Τῦτο μὲ] Vide *Scheidii* Indicem ad *Herodianum*, voce ΔΕ.

v Λαλήσειεν] Ita *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.* λαλήσειαν in *Editis Aliiſque.*

x Κωμογραμματεῖς] Conf. ſupr. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

y Ἁρμόσειν γὰρ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* ab altera manu. ἁρμόσῃ in *cæteris.*

ται τῶν ὠμολογημένων, πάλιν ἢ διατελεῖν ὂν τῇ πρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν Ηρῴδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ [p] παραπίπτοντες περὶ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τῦ βασιλέως ἀφορμὴν τοῦ κατὰ Φερώραν διαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπε δὴ [q] οὐκέτι τὶς ἡμέρας ὅλης ὥρα, καθ' ἣν ἀταρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσεπίπλεν [r] καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους [s] πεποιημένων. [t] τῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ἦσαν τοῖς ἐκ Μαριάμμης, ὅδε τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν Αριστοβούλῳ πατρὸς τῶν νεανίσκων εἶα τῇ δὲ γάμῳ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγων εἶπ [v] λαλήσειεν κατ' ἰδίαν ἀναπείθεσθαι καὶ μιμνήσκειν ἑαυτῆ, κἂν τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανε, δύσνουν δὴ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαριζομένη δὲ ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μεμνῶτο μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τὸν Μαριάμμης, ἐσυγήκασι δὲ τὸν πατέρα, σωεχὲς δὲ διαπλέκειν, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τὸν ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ηρῴδῃ γεγεννημένους, [x] κωμογραμματεῖς καθέξειν· [y] ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ἐπιμελὲς αὐτῶν καὶ πρὸς [z] παιδείαν ἐσπουδασμένον· τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ τούτας [a] εἴδοιεν δὲ μητρῴαν κόσμον μετιλφυίας, ἀντὶ τὸν παρόντος ἀδρότητος ἀπειλεῖν ὡς [b] τείχεσιν ἠμφιεσμένας [c] καθειργοῦσθαι, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλετο διὰ τὸν Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνος ἦκουεν μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. σκαιότερον δὲ τῆς ὑποψίας, καὶ χείρων αἰεὶ γινόμενος ἅπασιν δὲ πάντων ὑπίσχνεν. ὁ μὲν οὖν τότε μὲν ὑπωλίγας τοῖς παισὶν, ὑπιλογημένων ῥᾳον εἰς τὸν καιρὸν ἐγίνετο. τῆς δὲ ἐξῆς πολὺ [d] χείρω προσέπεσεν.

δ'. Ο δὲ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Αλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Αρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς εἰρήκαμεν, Σαλώμης ἔφη λέγουσης ἀκηκοέναι, τὸν Ηρῴδην ἠτιῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαλλάκτον αὐτοῦ τὴν ὑπιθυμίαν εἶναι. τῦτο οὖν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο· καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρὰ Ηρῴδου, πολλάκις δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν, ἐξ ὑπονοιῶν διὰ τὸν ἐκπίπτοντα λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέ τι τὴν ὀδυνῶν δὲ πραγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, [e] καταμανὺς τὰ ὑπὸ δὲ Φερώρα ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ηρῴδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γινόμενος, καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τὸν διαβολῆς ἐψευσμένον ὀργὴν φέρων, ἐτεπορεῖτο. καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἵος εἰς αὐτοὺς γινόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπεται δὲ τὸν Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, "[f] κάκιστε ἁπάν-"των, εἶπεν, εἰς τῦτο τὸν ἀμέτρου καὶ πρεπῆς ἦλθες "ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν πρὸς ἡμῶν [g] νοῆσαι, τοι-αῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' ἐχ ὁρῶ τὴν σὴν προαίρεσιν, ὡς ὑ "βλασφημίας ἐσχασμένος, τοὺς τοιῦτος λόγους τῷ "παιδὶ προσήνεγκας, ὑπιβελὼν δὲ καὶ φάρμακον αὐ-"τοὺς ποιήμενος τὸν ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ "δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ [h] ἔστος ὁ παῖς, ὑπε-

"χθρο

---

p Παραπίπτοντες] *L. B.* προσπίπτοντες.

q Οὐκέτι τὶς ἡμέρως] Οὐκ ἔθ' ἥτις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

r Καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν] Ita *Lugd. Bat.* nam Alii exhibent καινῶν ἀγωνισμάτων συγγενῶν, quæ mihi minus recta lectio viſa fuit. HAV.

s Πεποιημένων.] Forte πεποιημένον. COCC.

t Τῦτο μὲ] Vide *Scheidii* Indicem ad *Herodianum*, voce ΔΕ.

v Λαλήσειεν] Ita *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.* λαλήσειαν in *Editis Aliiſque.*

x Κωμογραμματεῖς] Conf. ſupr. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

y Ἁρμόσειν γὰρ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* ab altera manu. ἁρμόσῃ in *cæteris.*

z Παιδείαν ἐσπουδασμένον] Ita *Hen.* & *Busb.* παῖδα in *Editis Aliiſque.*

a Εἴδοιεν δὲ μητρῴαν κόσμον] Ἰδοιεν *Busb.*

b Τείχεσιν] Τειχίνοις *Busb.* HUDS. Conf. ἀνω. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

c Καθειργεῖν,] Καθειδεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

d Χείρω προσέπεσεν.] Ita *Busb.* (*Coccejus* χεῖρον) χείρων in *reliquis.*

e Καταμανὺς] Καταμωνὺς τὰ *Vat.*

f Κάκιστε ἁπάντων,] Κάκιστε πάντων *Vat.*

g Νοῆσαι,] Νοῆσαί τε καὶ λαλεῖν. *Vat.*

h Οὕτος ὁ παῖς,] Αὐτὸς ὁ παῖς *Vat.*

"χθρο

i Εἰς

"χερ τ πατέρα μὴ πίσευσαι διὰ τοιούτ[ω] ὑπονοίαν; "πότερον ἢ λόγον [i] εἰς τὸν ψυχλὸν, ἢ ξίφ[ος] εἰς τὸν "δεξιὰν ἐμβαλεῖν [k] αὐτῷ δοκεῖς καὶ ἔ γεγωνηκότ[α]; τί "δέ σοι βέλτιον, τὸ μισοῦντά τε αὐτὸν & τ ἀδελφὸν "αὐτοῦ, πρὸς μόνον τὸν κατ' ἐμὲ βλασφημίαν, εὐ-"νοιαν ὑπονοεῖναι, καὶ σοὶ τούτων λέγειν ἃ τ σῆς "ἀσεβείας [l] αὐτὴ συζήσειν · ἐγὼ ἢ [m] νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, "μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν & μειζόνως εὐεργετῶν ἢ "τυχεῖν [n] εἰσι δίκαιοι.

ε'. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. Φερώρας ἢ ἐπ' αὐτο-φώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ [o] ἁλούς, Σαλώμην ἔφη ταῦτα [p] συν-θῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ ἢ ὡς μό-νον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν ἢ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη [q] παρ' αὐτῆς τοιοῦτον, καὶ ὅτι διὰ πάντας ἐστὶν ἅπασιν εἰς μῖσος [r] ἀγαγεῖν αὐτὴν & βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον [s] ἀνελεῖν διὰ τὴν εὔνοιαν ἣν [t] ἔχει τὸν τ Ηρώδην, ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους · ἐν ἢ τῷ πα-ρόντι καὶ μᾶλλον ὑποβουλεύεται. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα [v] τὸν ἀδελφὸν [x] ἐκβάλλειν ἣν [y] εἶχε γυναῖκα, λαμβάνειν ἢ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ὑποδραπομένης τ τει-χῶν, πολλάκις ἢ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τὸ πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἡ ἢ κακοήθεια & τροπὴ τῶν ἐν πᾶσι [z] γινομένοις ὑπονοεῖσιν ἀπεσημήνατο. ὁ ἢ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὔλογον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰ-πεῖν μὲν ὁμολογικῶς, ἀκέσαι δὲ πεφυκώς. ἐγίνετο [a] ἢ ὀλίγου τέλος ἤτε σύγχυσις, καὶ ἡ τ λόγων εἰς ἀλλήλους ἅμιλλα. τέλος ἢ ὁ βασιλεὺς, τόν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελ-φὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τ μὲν ἐπαινέσας τ ἐγκρα-τείας, καὶ & πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοὺς λόγους, ὀψὲ τ ὥρας πρὸς θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγίνετο. τοιαύτης δὲ τ μάχης ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ [b] πρὸς τὴν Ἀλβόλην · αἵπερ τοῦ βασιλέως γυ-ναῖκες ἦσθιον, φύσει δυσχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γινομένην ἄλλοτ' ἄλλῃ καὶ καιροὺς [c] ἔχθραν & φίλην. ἔλεγον οὖν ἀεὶ τὶ πρὸς τ Ηρώδην κατ' αὐτῆς, καὶ τὶ συμπεσὸν ὑπὲρ μεῖζον [d] ἤγαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν.

ς'. Ἦν μὲν γὰρ ὁ τ [e] Ἀραβίας βασιλεὺς [f] Ὀβό-δας, ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν · Σύλλαιος ἢ αὐτῷ [g] διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. [h] οὗτος ὑπὸ χρείας οὖν τινος ἐλθὼν πρὸς τ Ηρώδην, συνδειπνῶν [i] ἴδεν τὴν Σαλώμην, καὶ τ νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν · γινώσκων ἢ ὅτι καὶ χήρα [k] τυγχάνει, διελέγετο. Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τ νεανίσκον οὐχ ἁπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τ γάμον ὥρμητο · [l] τῆς τε με-ταξὺ φοιτώσης τὸ δεῖπνον ἐνεφαίνετο τολμᾶν τε καὶ μὴ μέτρια τ ἐκείνου ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖ-κες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαγελῶσαι τὴν ἀσχημοσύ-

"tram gladium inferuiſſe, quo parentem confice-"ret? aut quid tibi voluiſti, qui, cum & ipſum "oderis ejuſque fratrem, benevolentiam ſimulaſti, "duntaxat ut in me calumnias projiceres, atque "ea *liberius* diceres, quæ tu ſolus, qua es impieta-"te, in animo & in ore habere potuiſti? Apage, "peſſime de benefactore & fratre meritus, & quam-"diu vivas te angat crucietque ſcelerum conſcien-"tia: ego vero non deſinam meos *benignitate* vin-"cere, & debitas pœnas ab illis non exigendo, & "majoribus quam mereantur beneficiis eos proſe-"quendo.

5. Atque iſta quidem rex. Pheroras vero, in manifeſto facinore deprehenſus, Salomen iſta com-mentam eſſe dicebat, & ab ea *prima* hæc verba prodiiſſe. At illa, cum præſens adeſſet, ſimulac hæc audivit, exclamavit ratione probabili, nihil tale ab ipſa profectum eſſe, ſed omnes ſtudere eam regi inviſam facere, idque modis omnibus agere ut occideretur, propter ſuam erga Herodem benevolentiam, dum ſemper pericula prævidet: ac tunc ſibi multo infenſiores eſſe. ipſam enim ſolam fratri ſuadere, ut quam habebat uxorem repudiaret, regiſque filiam duceret; itaque non mirum eſſe, ſi fratri inviſa foret. Hæc dicens, & ſibi capillos ſubinde vellens pectuſque pulſans, ore vultuque fidem faciebat ſe vere omnia negare, ſed ingenii ejus perverſitas ſimulationem in factis eſſe coarguebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad ſemet excuſandum habens, ut qui ſe iſta dixiſſe non inficias iverit, ſed aliunde audiviſſe non crederetur. Itaque duravit diutius ea perturbatio, & verborum mutua contentio. tandemque rex, & fratrem & ſororem exoſus, *eos* dimiſit, filioque collaudato, qui ita continens fuiſſet, & eos ſermo-nes ad patrem tuliſſet, ſero admodum ad curam corporis ſe contulit. Poſt id diſſidium male audie-bat Salome, quippe quæ prima videretur iſtam confinxiſſe calumniam: & eam regis uxores oderant, ſcientes eam natura difficilem eſſe, & quæ ſubinde mutaretur, & modo inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque Herodi ſemper aliquid adverſus eam dicebant, & ad id majorem audaciam eis addidit caſus quidam.

Culpam in Salomen rejecit Pheroras.

Salome ſe purgat.

Male tamen audit.

6. Erat Arabiæ quidem rex Obodas, homo natura ſegnis & tardus: hujus autem negotiorum apleraque adminiſtrabat Syllæus, vir acer & juvenis adhuc, idemque formoſus. Hic *Syllæus* cum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium veniſſet, & inter cœnandum Salomen vidiſſet, animum ad eam adjecit: & viduam eſſe cum ſciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quæ fratri minus quam antea chara eſſet, neque non juvenem valde amaret, in conjugium conſentiebat: ac ſequentibus diebus, cum ad cœnam ibatur, multa magnaque ſigna cernebantur eorum conventionis. Hæc regi referebant uxores, ejuſmodi turpitudinem deridentes: & Herodes eadem de re quæſivit etiam ex

Syllæi & Salomæ amores.

i Εἰς τὸν ψυχλὸν] Εἰς τὸν ψυχλὸν ἢ πωδὸς *Busb.* & *Zonar.*
k Αὐτῷ δοκεῖς] Αὐτῇ *Busb.* & *Zonar.*
l Αὐτὴ συζήσειν] Ita vel αὕτη (prout expreſſe in *Lugd. Bat.* exſtat) legendum cenſeo pro αὐτῇ, quod præ ſe ferunt libri omnes.
m Νικῶν] *L. B.* νικῶμαι.
n Εἰσι δίκαιοι.] Εἰσιν ἄξιοι *Vat.*
o Ἁλοὺς,] Abeſt a *Lugd. Bat.*
p Συνθῆσαι,] Συμπείσειν *Vat.* (ut & *Lugd. Bat.* & in *Marg.* συνθήσειν. Coccejus legit συνθῆναι) *Busb.* & *Hen.* à pr. m. συνθεῖναι *Zonar.*
q Παρ' αὐτοῖς τοιοῦτον,] Sic *MSS.* πρὸς deeſt *Editis.*
r Ἀγαγεῖν αὐτὸν] Καθιστάναι *Busb.*
s Ἀνελεῖν] Ἐνέχειν *Vat.* ἀνέχειν *Hen.* à prima manu. & in *Marg. L. B.*
t Ἔχει] *L. B.* ἔχοι.
v Τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν] Pheroram. SPANH.
x Ἐκβάλλειν] Ἐκβαλεῖν διὰ ἔχοι γυναῖκα, λαβεῖν ἢ θυγατέρα & βασιλίσσης · διὰ τοῦτο μεμισῆσθαι *Busb.*
y Εἶχε] *L. B.* ἔχοι νῦν.
z Γενομένοις] *L. B.* συγγινομένοις.
a Δὲ] *L. B.* μὴν οὖν.
b Περὶ τὴν Ἀλβόλην·] Περὶ τ Ἀλβόλης *Busb.*
c Ἔχθραν] *L. B.* ἐχθραν.
d Ἤγαγον] Ἦρε τὴν κατ' ἐκείνης ἔχθραν *Busb.*
e Ἀραβίας] *Sc.* Ναβαταίων, ut apud *Strabonem*, l. 16. p. 780.
f Ὀβόδας,] Ὀβάδας *Busb.* perperam, ut conſtat ex *Strabone*, l. 16. p. 781. ubi Ὀβόδας dicitur. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 24. §. 6. SPANH.
g Διώκει τὰ πολλὰ,] Hic Syllæus Ναβαταίων ἐπίτροπος dicitur *Straboni*, p. 780.
h Οὗτος ὑπὸ χρείας] Ὑπὸ χρείας δέ τινος *Busb.* ſine οὗτος.
i Ἴδεν τὴν Σαλώμην,] Εἶδε *Busb.*
k Τυγχάνει,] *L. B.* τυγχάνοι.
l Τῆς τε μεταξὺ] Ita verto ac ſi lectum eſſet τῆς τε ἐξῆς, ſc. ἡμέρας, aut μεταξὺ acciperetur pro *poſtea*. Eſt qui legendum eſſe conjicit, τοῖς τε μεταξὺ φοιτῶσιν, aut τῆς τε μεταξὺ φοιτώσης.

ex Pherora, juſſitque ut in cœna obſervaret, quomodo ſe erga ſe invicem gererent. Ille vero retulit, facile ex eorum aſpectibus & nutibus intelligi poſſe, utrumque ad eam rem proclivem eſſe. Poſtea diſceſſit ſuſpectus Arabs: deinde poſt duos aut tres menſes rediit ob eam rem nominatim, & de ea cum Herode loquutus eſt, ab eo Salomen petens in matrimonium. fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, ut commercium habeat cum Arabum * regno, quod & jam, ſi poteſtas ſpectetur, ſibi contigit, multoque magis penes ipſum futurum eſſet. Cum autem hoc ad ſororem referret Herodes, & eam interrogaret an ad nuptias conſentiret, protinus quidem illa annuit. Syllæus vero, cum rogaretur ut ipſe in Judæorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non poſſe) non conſenſit, dixitque, ſi faceret, ſe ab Arabibus lapidatum iri: atque ita diſceſſit. Inde Salome à Pherora, ut mulier intemperans, vituperabatur, magiſque etiam à feminis, quæ eam cum Arabe rem habuiſſe dicerent. Cum autem Salome filio ſuo è Coſtobaro nato puellam peteret, à rege fratri ſuo Pheroræ deſponſam, ei tamen non nuptam, quòd, ut antea dixi, *alterius* uxoris amore captus eſſet, *rex* quidem voluit illam ei locare; ſententiam vero mutavit ſuaſu Pheroræ, dicentis, haud fore ut amaret *eam* propter patris ſui cædem; atque ſatius eſſe ut ſibi *in generum* caperet ipſius filium, qui in Tetrarchiam ſucceſſurus erat. Atque ita *prioris offenſæ* veniam impetravit, ſimulque in ſuam ſententiam regem adduxit. Tum illa quidem, mutatis ſponſalibus, nuptum datur Pheroræ puero, rege centum talentorum dote eam locupletante & ornante.

Non fiunt nuptiæ, quod Syllæus in Judæorum mores concedere noluerit.

Herodis filia Pherorę filio nupta datur.

Ηρῳδης δὲ καὶ τῶν τοῦ Φερώρα πεισθέντες, καὶ τηρεῖν ἐξὶν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχήκασιν. σκεῖνος ἦ ἀπήγγελλεν, ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τὰ ὁρμῆς εἰσιν ἀμφότεροι. μετὰ τῦτο, ὁ μὲν Ἀραψ ὑποπτος ὢν ἀπῆλθ· Διελιπὼν δὲ δύο μῆνας ἢ τρεῖς, ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τῦτο, καὶ λόγους Ηρῴδῃ ποιοῦμενος, ἀξιῶν αὐτῷ τῷ Σαλώμῃ δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος· ἁπαμιξίαν τῆς τῶν Ἀράβων ἐχθρᾶς, ἐν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. ἐπεὶ δὲ Ηρῴδης τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυθομένης τὴν ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως [m] ἔχοι, τηνικαῦτα μὲν ἐκείνη προσήκατο. Σύλλαιος δὲ, ἀξιοπίστων αὐτὸν ἐγγραφεῖαι τοῖς τῶν Ιουδαίων ἔθεσιν, καὶ πρὶν γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν, ὐκ ὑπομείνας, ἀλλὰ καταλυθήσεσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. Σαλώμῃ οὖν ὁ, τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γεγενῆσθαι πρὸς τὸν Ἄραβα. τῷ δὲ κόρῳ διὰ τὸν ἀδελφὸν κατενεύσησεν ὁ βασιλεὺς, διὰ ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προεῖπον, [n] ἠτιμένος τὴν γυναῖκα, αἰτήσας Σαλώμης εἰς τὸν [o] τὸν ἐκ Κοστοβάρου γεγόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ [p] συνοικῆσαι. μεταπίπτει δὲ ὑπὸ Φερώρα, τὸν νεανίσκον [q] οὐκ εὔνοιαν ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τὸν τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ὕστερον δὲ συγγνώμῃ ἠτεῖτο, [r] καὶ μετέπεσεν ὕστερος· [s] ἐκείνη μὲν ἦν, ἀντιμεταθεῖσα τὸν ἔγγαμον, ἐγαμεῖτο [t] τῷ Φερώρα μειρακίῳ, φέρνην δισχιλίων ἑκατὸν τάλαντα ὁ βασιλέως.

CAP III.

ΚΕΦ. η'.

Quomodo Herodes Alexandrum in vincula conjecit: quem non multo poſt Archelaus Cappadocum rex patri ejus Herodi reconciliat.

Ως Ηρῴδης συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον, ὃν μετ' ὀλίγον Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ηρῴδῃ αὐτοῦ πατρὶ διήλλαξεν.

Novæ turbæ domi Herodis.

ATtamen in tranquillo non erant res domeſticæ, ſed magis magiſque indies creſcebant turbæ. Atque iſtiuſmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honeſtis profectum magnas peperit difficultates. Erant ſpadones *quidam* regi propter formæ elegantiam chariſſimi. quorum unus ei erat à poculis; alter à menſa; tertius ſopiendi regis procurationem habebat, & regni maxima negotia adminiſtrabat. atque hos ab Alexandro *ejus* filio multa pecunia corruptos quidam regi indicavit. Illi vero, cum interrogati eſſent, an cum eo conſueverint & congreſſi fuerint, rem faſſi ſunt; aliud quiddam in patrem flagitium nullum ſcire. Sed cum acrius cruciarentur & in neceſſitatibus eſſent, & à miniſtris in gratiam Antipatri ſemper crudelius torquerentur, *in hanc ſententiam* dixerunt, Alexandrum ſcilicet patri eſſe infenſum, innatumque odium alere; ſeque ab eo monitos, † Hero-

Eunuchorum de Alexandro confeſſio.

Οτκ ἀνέτω δὲ τὰ [v] κατὰ τὸν οἶκον ἀεὶ καὶ [x] μείζους τὰς παραχὰς λαμβάνουσα. [y] καὶ συμπίπτει τοιῦτον, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεπῶς, χωρῆσαι δὲ πρόσω κατ' δυχέρειαν. ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλος ὑ μετρίως ἐσπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ [z] καταστορνύειν [a] τὰ βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς δεξαῖς. [b] καὶ τις ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ [c] διαφθερῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. [d] ἀναχρίνεται δὲ πρῶτον [e] μὲν τῆς γεγημένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολόγησαν· ἄλλο δὲ ὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτιθέντων αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ Αντιπάτρῳ τὸ τοιῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα καὶ μῖσος ἔμφυτον Αλεξάνδρῳ· ἐπῆσαν δ' αὐτοῖς Ηρῴδην

---

* *Regno*,] Principatu, quem jam ſibi nunc adeſſe, magis vero futurum ex plano credebat, *Epiphan.* cum Arabibus, quorum principatum & ſibi deberi & jam magna ex parte contigiſſe, *Gelen.*

m Εχοι,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἔχῃ in *cæteris.*

n Ητιμένος τὸν γυναικός,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἀτιμάσας, forſan pro ἠτιμάκως (ut vult *Coccejus*) in *Editis Aliisque.*

o Τὸν ἐκ Κοστοβάρου] Articulus τὸν ex *L. B.* acceſſit. HAV.

p Συνοικῆσαι.] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) συνοικῆσαι in *reliquis.*

q Οὐκ εὔνοιαν ἔσεσθαι] *Fidam non manſuram* vertit *Noldius* in *Hiſt. Idum.* p. 121. 122. qui negat puellam hanc Herode prognatam HUDS. in *Add.*

r Καὶ μετέπεσεν ὕστερος.] Καὶ μὴ πάντας ὕστερος *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μετέπεσεν ὕστερος *L. B.* ſed ſuperſcribitur ὕστερος. Legit autem ὕστερος *Coccejus.*

s Ἐκείνη μὲν οὖν,] Ἐκείνης *Hen.* & *Busb.*

t Τῷ Φερώρα μειρακίῳ,] Ita *Baſ.* τῷ δὲ Φερώρα μειρ. *Busb.* τῷ Φερώρα μειρ. *Gen.*

v Καὶ τὰ τοῦ οἰκου ἀεὶ] Sic lego (adſtipulante nunc *Lugd. Bat.*) & diſtinguo, quo fere modo *Busb.* qui οἰκου habet & καὶ poſt ἀεὶ omittit. κατὰ τὸν οἰκου, ἀεὶ καὶ in *Editis Aliisque.*

x Μείζους τὰς παραχὰς] Μείζον *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Καὶ συμπίπτει τοιῦτον.] Καὶ συμπίπτει τι τοιῦτον *Busb.* ὅτε τι συνέπεσε *Zonar.*

z Καταστορνύειν] Κατατινάζειν *Zonar.*

a Τὰ βασιλέα πεπίστευτο,] Illud τὰ è *Cod. Busb.*

b Καὶ τις ἀγγέλλει] Καὶ τις ἀναγγέλλει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 24. §. 7. SPANH.

d Αναχρίνεται] Ita *Vat.* & *Busb.* ἀνακρίνονται in *Editis Aliisque.*

e Μὲν τῆς γεγημένης] Illud μὲ è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

† *Herodem imperium abdicaſſe*,] Herodem quidem ſpernere velut ſuperfluum, & cooperientem ſenectutis ſuæ tempora; dum annos ætatis celaret &c. *Epiphan.*

§ A-

δην μὲν [f] ἀπεγνωκέναι ωὐτὸν ἤδη πεπυσμένος, καὶ [g] τῷ γήρᾳ ωροφασκάλυμμα ἐπὶ χρόνῳ ποιούμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. [h] εἰ δ' αὐτῷ ωροσέχοιεν τὸν νοῦν [i] ωειθομένῳ τῇ βασιλείας, ἑαυτῷ καὶ μὴ βουλομένῳ τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλον τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸ ωρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ὁ γὰρ μόνον διὰ τὸ γένος, [k] ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ωαρασκευαῖς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν Φίλων συνεσπάσιν, [l] οὐχ οἱ πονηροὶ, πᾶν ὅτι οὖν δεῖ δρᾶν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ηρώδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑποψίαν οὐκ ἀκινδύνως σκληρῶν· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει [m] μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσηκέναι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι ωρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. [n] ἔνθεν δὴ οὐκ φανερᾷ τινὶ ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῶν ὑπονοουμένων διέπεμψεν· ὑποψία τε καὶ μίσος ωρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τινὶ ὑποψίαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ, [o] καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πέρας τε οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μένειν [p] οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοῖς δὲ οἷς οὐκ ἦν σωτηρία τελείᾳ ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. πάλιν τε οἱ ωερὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο, [q] νομίζοντες μὲν εἰ φθάσαις ἕτερος τὸν ἕτερον ἀφαλοῦσθαι, τοῦτ' αὐτῷ ωρὸς σωτηρίαν φέρειν. ὑπόπτους δὲ εἴ ποτε τύχοιεν ὄντες ἡγούμενοι, καὶ [r] τῷ δικαίως αὐτοὺς ωαθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν [s] ωροσλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δὲ οἰκείας [t] τινὰς ἐχθρας ἐπέσπεσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πάγιδα ὑπὸ τὰς ἐχθρὰς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἑτέροις ἐπεβούλευον. ἤτε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ ωροφανῶς [v] ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ ωαύσασθαι τὰ ὅμοια δρῶν, ἀλλ' εἰς τὸ ωιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἀωηρτίζετο.

γ'. Τοιαύτη μὲν [x] ἡ ωαρασκή. [y] πολλοῖς δὴ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ ωροεῖπεν, ὡς δεῖ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δεῖ [z] εἰς [a] τὸ βασίλειον εἰσιέναι· τούτῳ δὴ τῷ ωροσαγγελίαν ἐποιεῖτο, [b] καθὸ ἡ παῤῥησίας ἐλάττονος ἢ ωλείονος ἑτεροπῆς μεταλήψεσθαι. καὶ γὰρ Ανδρόμαχον καὶ [c] Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ ωολλὰ μὲν ωερὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε ωρεσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπήρξαντας αὐτοῦ τὸ οἶκον, συμωαιδεύσαντάς τε καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἢ ωρῶτον ωαῤῥησίας τόπον ἐσχηκότας, ωαρητήσατο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημήτριος ὁ ωαῖς αὐτοῦ συνήθης ἦν Αλεξάνδρῳ, [d] Γέμελλον δὲ εὔνουν ὑπισχνούμενος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν τῷ

dem imperium abdicasse, ut qui jam inutilis esset, & senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid ætatem proderet. Quod si ejus partes sequi vellent; fore ut eo regnum adepto (quod vel invito patre ad alium neminem venturum esset) brevi primas in regno tenerent. sibi enim facile esse imperio potiri, non solum propter genus, sed etiam propter apparatum quem haberet. quippe quod multi & ducum & amicorum, nec ii mali homines, ab ipso starent, ad quidvis & faciendum & patiendum parati.

2. His auditis, Herodes iræ timorisque plenus erat, contumeliose dicta ægre ferens, quæque suspicionem movebant pro periculosis habens: adeo ut ex utrisque magis irritaretur, & exacerbatus metuerit nè quid revera gravius contra se conflatum esset, quam ut illo tempore de eo satis cavere posset. Quo factum est ut eam rem aperte non excusserit, sed homines miserit ad observandos eos quos suspectos habebat: atque adeo in omnes suspicione & odio laborabat, ratusque tutius esse ut multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat: quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui lædere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel tantum nominasse sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur ut interficerentur. Ad extremum eò versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, ut alii in alios inveherentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse salvum. Deinde, ubi quis alterum oppresserat, invisus erat, adeoque merito ob ea ulciscendus videbatur, quibus alios læserat, solummodo quod eos anteverteret. Quin hac ratione sese nonnunquam de privatis inimicitiis vindicabant: & ipsi vicissim deprehensi similiter pœnas dabant, & occasione tanquam machina & decipula in adversarios utebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox pœnitebat, quoniam quos necasset convicti non essent: quodque pejus erat, non utebatur ea pœnitentia ad talia deinceps cavenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent.

Ex qua iritatur Herodes.

Herodes, calumniis fidem habens, sævit in suos.

3. Hujusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quinetiam multis amicorum denunciavit, non fore deinceps cur ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent: idque edicti eò fecit, quod propter eorum reverentiam minùs peccare licenter audebat. Nam & tunc expulit *aula* Andromachum & Gemellum, qui erant de ejus veteribus amicis, & multum ejus domui, tum curandis regiis negotiis, tum legationibus & consiliis, profuerant, ejusque filios docuerant, * & sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum: & alterum quidem, quod Demetrius ejus filius Alexandrum frequentaret; Gemellum vero, quod illum nosceret animo esse in Alexandrum benevolo. nam & ei pue-

Turbis mirum in modum agitatur regia.

Andromachus & Gemellus regia pulsi.

[f] Απεγνωκέναι] Non de abdicante dici puto ἀπεγνωκέναι, nisi addito ἀρχὴν ἢ βίου vel tale quid. Verto itaque, *monitos, Herodem omnem vitæ longioris spem abjecisse, utpote ætate provectum*, &c. multo autem facilius flueret sensus, si legeretur, ωειθῶν ἤδη τετυπηκότα τῷ γήρᾳ τὸ ωροκάλυμμα. IBBETSON.

[g] Τῷ γήρᾳ —— ἡλικίας.] De tincto Herodis capillitio sic ἀλλοι. lib. 1. c. 24. §. 7. ἀναιδεῖ γέροντι καὶ βαπτομένῳ τὰς κόμας. SPANH.

[h] Εἰ δ' αὐτῷ ωροσέχοιεν] Ἢν δ' αὐτῷ *Vat.*

[i] Πειθομένῳ] *L. B.* ωειθομένῳ.

[k] Αλλ' ἤδη] Αλλὰ δὴ *Busb.*

[l] Οὐχ οἱ] *L. B.* in *Marg.* habet ἀχλ. quasi vellet haud ineptos esse hos duces ad quidvis patiendum vel faciendum. HAV.

[m] Μηκέτι τῆς ἀληθείας] Hic τι post μηκέτι subintelligendum videtur.

[n] Ενθεν δὴ οὐκ φανερᾷ] Ενθένδε δὴ οὐκ Φ. *Busb.*

[o] Καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων] Καὶ deest *Busb.*

[p] Οἱ νομιζόμενοι] *L. B.* ὡ νομιζόμενοι.

[q] Νομίζοντες] Νομίζοντες ἢ εἰ φθ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[r] Τῷ δικαίως] Τῷ pro τούτῳ. *L. B.* τὸ.

[s] Προσλαμβάνοντες μόνον.] Προσλαμβάνοντες *Vat.* & *Lugd. Bat.* ωροσελάμβανον *Busb.*

[t] Τινὰς] *L. B.* τινὲς.

[v] Αμαρτάνοντας] Αμαρτάνοντα ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο *Vat.* ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν γίνετο *Hen.*

[x] Η ταραχή.] Illud ἡ præponitur ex *L. B.* HAV.

[y] Πολλοῖς ἢ τῶν φίλων] Πολλοὶ ἢ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ ωροεῖπον *Vat.*

[z] Εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι·] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.* & *Zonar.*

[a] Τὸ βασίλειον] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 24. §. 8. SPANH.

[b] Καθὸ ἡ παῤῥησίας] Καθ' ὃν ἡ παῤῥησία *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Γέμελλον,] *L. B.* Γέμελλον.

* *Et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum;*] *Magis ad verbum*, & quid enim aliud quam primum *&c.*

[d] Γέμελλον] *L. B.* Γέμελλον.

puero adhuc in ludo literario adfuerat, & Romæ commoranti comes adhæserat. Cæterum & hos expulit, porroque graviori pœna libenter affecisset: sed ne licenter grassari videretur in viros tantæ dignitatis, satis habuit honore eos & potestate sibimet peccanti obstandi privare.

Malorum auctor Antipater.

4. Horum autem omnium causa erat Antipater, qui, postquam insanam patris licentiam animadverterat, cum jam diu ei à consiliis fuisset, vehementer eum urgebat, eoque facilius quæ vellet perficere putabat, si omnes qui sibi resistere possent è medio tollerentur. Tunc igitur ejectis Andromacho & Gemello, ut regem alloqui & admonere non possent, cœpit rex in omnes tormentis quæstionem habere, quos Alexandro fideles esse credebat, ut extorqueret si quid ille contra se molitus esset. Illi vero cum nihil dicere haberent, moriebantur. id quod regem reddebat furiosiorem, quia nihil eorum quæ male suspicaretur deprehendi posset: & Antipater ita malitiosus erat, ut cum quis reipsa innocens reperiebatur, negaret innocentiam esse, sed *erga Alexandrum* constantiam atque fidem, regemque instigaret ad quærendum ex aliis de arcanis insidiis. Atque accidit, inter complures qui cruciabantur, ut unus fateretur, se nosse Alexandrum dicere solitum, cum à corporis proceritate & jaculandi peritia cæterarumque virtutum singulari excellentia collaudaretur, eas sibi naturæ dotes magis pulchras esse quam bonas, quippe patri invisas & invidiosas. itaque se cum patre ambulantem seipsum supprimere solere atque demittere, ne illo major videretur: & in venatione cum patre jaculantem data opera aberrare, ut qui patrem gloriæ studiosiorem norit, quam ut alios ferret sibi laudem ex istis comparare. Deinde super ea re tormentis interrogatus, remisso cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre suo Aristobulo statuisse in venatione patrem insidiis perimere, & tum patrato facinore Romam ad petendum regnum perfugere. Reperta sunt præterea Alexandri ad fratrem literæ, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipatro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum redirent. Hîc continuo sibi visus Herodes certum aliquod habere argumentum suspicionis, quam de pueris conceperat, Alexandrum comprehendi & in vincula tradi jubet. Deinde ne sic quidem molestus esse desinebat, partim quia auditis non multum fidei adjungebat, partim quia rem perpendendo nihil apparebat cur deberet ab illis per insidias appeti, sed videbat querimonias esse & contentiones juveniles, neque credi posse ut qui patrem interfecerat palam Romam proficisceretur. Quapropter majus argumentum culpæ filii habere volebat, & sollicitus erat ne eum inconsideratius in vincula dedisse videretur. Itaque summos amicorum Alexandri eousque excruciavit ut multos ne-

Multi ex Alexandri amicis in tormentis necati.

Quidam, tormentorum vim non perferens, Alexandrum accusat.

Alexander in vincula conjicitur.

προφᾶις Ⓒ τῇ [e] παιδία ωδ᾽ ηγεγόνη, ϗ τὼ ἐν τῇ Ρώμῃ συωδιέτριβεν ἀποδημίαν. παρητήσατο ᾗ Ⓒ τούτους [f] ἡδέως μὲν ἂν ϗ χεῖρον· ὑπὸ ᾗ ϗ μὴ κατ᾽ ἀνδρῶν ὧν ἀσήμων ἔχειν τὼ ἀρχὴν τοσούτων παῤῥησίαν, τὼ τε τιμὼ ϗ τὸ [g] δώσειν κωλύειν [h] ἁμαρτάνοντα παραιρήμενος.

δ'. Ην ᾗ τούτων ἁπάντων αἴτιος Ⓒ Ἀντίπατρος, ὃς, ἐπεὶ τὸ νενοσηκὸς τ᾽ ϗ παρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν συνεθρεύων αὐτῷ προσέκειτο, ϗ μᾶλλον εὐθέως τι πραίνειν, εἰ τ᾽ ἀντίχειν δυναμένων ἕκαστος Ⓒ ὑπεξαιρεθείη. τότε γὰρ τ᾽ ὠθεῖ τ᾽ Ανδρόμαχον ἀπελαθείσων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ὥετο πιστοὺς Αλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν, εἴ τι κατ᾽ αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. εἰ ᾗ ἀπώθησκον, ἐδέν ἔχοντες λέγειν. [i] τὸ δ᾽ ἰὼ φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον [k] ἐνόει κακῶς εὐεξέσκοπε· ϗ δεινὸς [l] Αντίπατρος τ᾽ μὲν ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν ϗ πίστιν ἀβασανίστων προεζώσατο ᾗ ζητεῖν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τ᾽ ἐπιχειρήσεως. ϗ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς [m] εἰδείη τ᾽ νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅταν ἐπαγρέμενος αὐτὸς τύχοι τοῦ τε σῶμα ὡς εἴη μέγας, ϗ τὼ τοξικὼ εὔσοχος, ϗ ταῦλα τὰ τοιαῦτ᾽ ἀγαθὼ ὑπὲρ ἄπαντας, [n] ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ ωδὲ τῆς φύσεώς ἐστιν· ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῖς τὸν πατέρα ϗ φθονεῖν. αὐτὸς τε [o] ὅταν μὲν ἅμα ωξιπαλῶν συστέλλειν αὐτὸν, ϗ [p] καθαιρεῖν ὡς μὴ [q] μεῖζον ὀρᾶσθαι· τοξεύων ᾗ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνῳ παρόντ᾽ Ⓒ [r] ἄπο σκοποῦ ῥίπτειν, τὼ γὰρ [s] φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεννήτορ Ⓒ, [t] τούτων εὐδοκιμούντων. [v] βασανιζόμεν Ⓒ οὖν ᾗ λόγου, ϗ προσγινομένης ἀνέσε Ⓒ τῷ σώματι, προσετίθη, ὅτι, ϗ συνεργὸν [x] ἔχων τὸν ἀδελφὸν Αριστόβουλον, [y] βουλευσαίτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τ᾽ πατέρα, ϗ [z] φεύγειν εἰς Ρώμην, ἐπειδὰν τοῦτ᾽ αὐτῷ πραχθῇ, τὼ βασιλείαν αἰτησόμεν Ⓒ. εὑρέθη ᾗ ϗ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια [a] ποιήσαι, Αντιπάτρῳ χώραν δοὺς ἐπενέγκασθαι πρόσοδον ἑξακοσίων ταλάντων φέρουσαν. ὅπερ τούτοις εὐθὺς μὲν [b] ἔδοξε τι πιστὸν ἔχειν Ηρῴδης, ὡς ὤετο, [c] κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑπονοίας· ϗ συλλαβὼν ἔβαλε τὸν Αλέξανδρον. αὐθις ᾗ ὅτι [d] ἀνὴρ χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν ἀφ᾽ οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπιστευκὼς· ἀναλογιζομένῳ [e] ᾗ ἄξιον μὲν ὑπεροψίας ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ ϗ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, [f] ϗ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὼ Ρώμην ὁρμᾶν ἀπίστουν. ἠξίου δὲ ϗ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς ωδὲ τὸν υἱὸν ωφελιμίας πεκμήριον, ϗ φιλόνεικ Ⓒ. ἰὼ μὴ δόξαι σφετέρως τὰ δεσμὰ καταγνωκέναι. τῶν δὲ φίλων τ᾽ Αλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν ὡς ἀλλ-

[e] Παιδία] Lege παιδεία. COCC.
[f] Ηδέως μὲν] Ηδέως μὲν ἂν ϗ τούτους, ὑπὸ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Δώσειν κωλύειν] Δώσειν λύειν *Vat.*
[h] Αμαρτάνοντα ωδιαιρήμ Ⓒ.] Αμαρτάνοντας in *libris.*
[i] Τὸ δ᾽ ἰὼ] *L. B.* τῷ δ᾽ ἰὼ.
[k] Ενόει κακῶς εὐεξέσκοπε·] Εννόει *Busb.*
[l] Αντίπατρ Ⓒ τ᾽ μὲν] *Lugd. Bat.* melius videtur legisse Αντίπ. ὢν, τὸ μὲν &c. ut ita *innocentia* & *fides* opponantur, non vero *fides* & *innocens*; mavult tamen *Coccejus* Αντίπ. ἰὼ τὸ μὲν &c. HAV.
[m] Εἰδείη τ᾽ νεανίσκον] Οἶδε *Busb.*
[n] Οὐ ταῦτα αὐτῷ καλά] Οὐ ταῦτα αὐτῷ τὰ καλὰ, λυπεῖ μᾶλλον *Busb.* ὅτι ταῦτα αὐτῷ κακὰ μᾶλλον ἦπτε *Vat.*
[o] Οταν μὲν ἅμα ωξιπαλῶν] Οταν μὲν ωξιπαλῶν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. *Lugd. Bat.* ο. μ. α. ωξιπαλῶν.
[p] Καθαιρεῖν] *Gen.* καθαίρειν forte καθαιρεῖν à καθαιρέω· καθαίρειν enim à καθαίρω hic non quadrat. SPANH. & COCC. Atque ita edidit *Hudsonus.* *L. B.* καθιρεῖν.
[q] Μεῖζον] *L. B.* μείζων.
[r] Απὸ σκοπῦ ῥίπτειν.] Ita edendum censui. ἀποσκοπεῖ in *libris.* si quis ἀποσκοπεῖς malit, per me licet.
[s] Φιλοτιμίαν] *L. B.* in *Marg.* habet κενοδοξίαν.
[t] Τούτων] Forte κ᾽ τ᾽. COCC.

[v] Βασανιζόμεν Ⓒ οὖν ᾗ λόγου,] Βαζανιζομένῳ τῷ τε λόγῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. βαζανιζομένου . . . τῷ λόγῳ *L. B.* βασανιζομένου οὖν ᾗ λόγου mavult *Coccejus.*
[x] Εχων τ᾽ ἀδελφὸν Αριστόβουλον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ἔχει in *Editis Aliisque.*
[y] Βουλεύσαιτο] Eo modo *Basil.* atque ita fere *Zonaras*, συνιέναι ᾗ, ὡς [δ᾽ ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.] κ᾽ βουλεύσαι τὸν Αριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ ἀνελεῖν τ᾽ πατέρα κ᾽ εἰς Ρώμην φυγεῖν, τὴν βασιλείαν μεταδιώκοντα Ⓒ. *Epiphanius* vertit, *addebat, quod patrem Aristobulum consicium haberet, ut in venatione patrem perimentes, ad Romam confugerent, regnumque peterent.* antea editum erat, sensu plane mutilo. Αριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχῆσαι φόνευσαι εἰς Ρώμην.
[z] Φεύγειν] *L. B.* φεύγειν.
[a] Ποιῆσαι,] *L. B.* ποιεῖν.
[b] Εδοξε τι πιστὸν] *L. B.* τι delet.
[c] Κατὰ τ᾽] *L. B.* τ᾽ κ᾽.
[d] Ανὴρ χαλεπὸς ὢν,] Ανεὶ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[e] Δὲ ἄξιον μὲν ὑπεροψίας] Γὰρ *Hen. L. B. Busb.* & *Vat.*
[f] Καὶ τ᾽ κτείναντα] Καὶ τ᾽ πατέρα κτείναντα *Busb.* κ᾽ κτείναντος legisse videtur *Epiphan.*

ὀλίγως, ἀδὲν εἰπόντας [g] ὧν ἐκεῖνος ἤκουε. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος ὄσης, καὶ φόβου καὶ ταραχῆς ὡεὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τ νεωτέρων, ὡς ἐν τ ἀναγκαίως ἐχόντων, Ἀλεξάνδρου ἔφη τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις τὸν Ἀλέξανδρον, ἀξιοῦντα κληθῆναι ὑπὸ Καίσαρος, ἔχειν [h] ἢ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνιστάμενον μισοῦντι, Μιθραδάτῃ τὸν βασιλέα Πάρθων ἐκ πατρὸς ἐχθρόν κατὰ Ῥωμαίων φίλον· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ φάρμακον ἐν Ἀσκάλωνι [i] παρεσκευασμένον.

Alteri etiam extorquetur confessio.

ε'. Τούτοις ὁ Ἡρώδης, καί τινα θάρσους τῆς περιπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐπιμελέστατα ζητεῖν οὐχ εὑρέθη, [k] τὴν δ' ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ἐπιῤῥῶσαι θέλων, εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο· μετὰ δὲ τὴν περιπέτειαν ἐκ πατρὸς ἁμαρτίᾳ μείζονι, τάχα δὲ καὶ διὰ τοῦτο δυσωπῆσαι [l] βουλόμενος τὸ περὶ τὰς διαβολὰς ἔπιμον, οὐχ ἥκιστα δὲ εἰ καὶ ἔτυχεν πεισθεὶς κακοῦ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν περιῤῥημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις [m] τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς δέον δεῖ βασανίζειν, δὲ περαιτέρω χωρεῖν, φήσας γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ [n] τοῦτο συλλαμβάνειν τόνδε φερώραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμην δὲ καὶ νυκτωρ ἐπεισελθόντων [o] ἀκονῖ μιγῆναι· καὶ πάντας ὑπὲρ τούτου ἥκειν, ἐκ πάντων ἐκεῖνον ἐκποδὼν πεποιημένους, ἀδεᾶ τῆς ἀεὶ περιδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ Πτολεμαῖος διεβέβλητο καὶ [p] Σαπίνιος, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. [q] καὶ τί γὰρ ἡ καθάπερ λύσσης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι πεφήνατο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχου τόπον [r] ἔως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τῶν μὲν δεσμὰ, τῶν δὲ [s] θάνατον, τῶν δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τις καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμει τῆς πρώτης εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς [t] ὧν Ἡρώδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκπεπραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς περιδοκίας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισταμένου αὐτῷ τ υἱοῦ, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ τοῦτο γιγνομένη, πάθους ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἧττον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὅτως.

Alexander, quo magis Herodem irritaret, insidias structas esse fatetur.

5. His rebus credidit Herodes, & in iis malis nonnullam temeritatis suæ consolationem cepit, sibiipsi assentando & majora esse quam erant mala persuadendo. Verum non est inventum venenum, licet diligentissime quærendum curaverit; neque tamen id negavit Alexander, ut qui de industria malorum magnitudinem augere vellet: sed patris temeritatem majori adhuc crimine incitavit, forsan ut hoc ipso facilitatis in calumniis fidem habendo pudorem ei incuteret, non minima tamen dedita opera, ut, si forte crederetur, ipsum cum tota regia malis exagitaret. Dimisit enim quaternas literas, in quibus significabat, "nihil opus esse "tormentis, neque procedendum ulterius, quippe quod ipse insidias fecerit, & quidem socio "Pherora & regiorum amicorum fidissimis; Sa- Conjurationis socios indicat, viros regi fidissimos. "lomen quoque ad se venisse noctu & secum per "vim concubuisse: atque omnium conatus eo "tendere, ut regem de medio tollerent, atque "ita perpetuo metu liberarentur". Inter cæteros etiam accusabantur Ptolemæus & Sapinnius, qui regi fidelissimi habiti sunt. Quid enim multis? haud aliter ac si rabies eos occupasset, in se invicem efferabantur qui aliquando fuerant amicissimi, cum neque sui defendendi neque alios refellendi, ad veritatem patefaciendam, locum haberent, sed omnes nullo judicio neci darentur. atque dum alii vincula, alii necem, vel eorundem exspectationem deflerent, solitudo & mœstitia, pro præteriti temporis felicitate, regiam complebant. Itaque tota Herodis vita ei erat acerba, ut qui *perpetuo* turbaretur, & quod nemini se auderet credere, tristi futuri exspectatione cruciaretur. Quinimo frequenter animo suo persuadebat, invadi se à filio, & eum stricto gladio astare. adeo ut, dum in ea cogitatione dies noctesque versatur, non secus ac furiosus & mente captus baccharetur. Atque ita quidem ille se habebat. Herodem vitæ tædet.

XII. Archelaus astute agit, ut Alexandrum patri reconciliet.

6. Ubi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, & de filia & de adolescente sollicitus, amicique vicem dolens qui in tantas inciderit turbas, *Hierosolyma* profectus est de industria ut res componeret. Cumque eum *sicut audiverat* affectum inveniisset, tempori nequaquam congruere existimavit, ut eum reprehenderet aut temeritatis argueret. fore enim ut ille æger animi irritaretur, & quo majori studio semet excusaret ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea quæ tam male ceciderant emendanda, adolescenti quidem succensendo, & He-

[g] Ὧν ἐκεῖνος ὤκει.] Οἷον ἐκεῖνος *Zonar.*
[h] Δὲ αὐτῷ] Γὰρ *Hen. Busb.* & *Vat.*
[i] Παρεσκευασμένον.] *L. B.* κατασκευασμένον.
[k] Τὴν δ' ὑπερβολὴν] Διὰ ἢ τὴν τ κακῶν ὑπερβολὴν ὁ Ἀλέξανδρος Φιλονεικίας ἀμφισβητεῖς κ βαλήθεις αἰσχύνας τὰς ἐχθρὰς, ἵν' αὐτῷ συναπόλωνται, γράμματα ἔπεμψε τῷ πατρὶ *Zonar.*
[l] Βουλόμενος] Κατασκευαστὸς *Busb.*
[m] Τέτταρσιν] *L. B.* τεσσαρσὶν.
[n] Ταύτης] *L. B.* ταυτη.
[o] Ἀκονῖ μιγῆναι.] Ita lego (atque huic jam lectioni accedit auctoritas optimi codicis *Lugd. Bat.*) ἀκονῖ in libris *Editis* & plerisque *MSS.* αὐτῷ μιγῆναι ακονῖ *Busb.* αὐτῷ μιγῆναι κὴ ἀκονῖ *Zonar.*
[p] Σαπίνιος,] Σαπίνιος *Busb.* Σαπλάιος *Gall.* in *Epiphanii* versione *Sapphinius.*
[q] Καὶ τί γὰρ] Ita legendum censui, prout supr. §. 3. κὴ τί γὰρ εἰ in *Editis* & *MSS.* plenius κὴ τί γὰρ ἄλλο ἢ, *quid enim aliud nisi*, vel *quid enim aliud quam.*
[r] Ἕως] *L. B.* ὡς. *Cocc.* ὑπὲρ.
[s] Θανάτου,] Θάνατος in *libris.* in *L. B.* θανάτους.
[t] Ὡς ἐπύθετο] Illud ὡς abest *Hen.* & *Vat.*
[v] Οὐκ ἐν] Abest à *L. B.*
[x] Μετὰ δὲ τὴν ἐπανόρθωσιν] Μετὰ δ' ἑτέρως *Busb.*
[y] Εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν] Illud εἰς, quod sensus postulare videtur, clare addit *Lugd. Bat.* itaque ex illo expressimus. HAV.
[z] Ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ,] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 25. §. 3. SPANH.

Herodem hominem æquum esse pronunciando, qui nihil temere feciſſet. atque illud inſuper adjecit, ſe filiæ ſuæ & Alexandri matrimonium diſſoluturum, ac ne filiæ quidem jure parſurum eſſe, ſi quid ea ſciret quod Herodi non indicaſſet. Rex autem ubi Archelaum (quem ſibi adverſaturum putabat) à ſe ſtare vidit, ſuique in gratiam tantam præ ſe ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate ſua remiſit, & dum putaret jure facta videri quæ feciſſet, paulatim animum paternum induit. Jamque in utramque partem miſerandus erat. cum quidem nonnulli conjectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur; cum vero Herodem defendebat Archelaus, ad fletum convertebatur, graviterque dolore affectus erat: eò uſque ut cum oraverit, ne connubium diſſolveret, neque adeo juveni ob maleficia iraſceretur. Itaque ubi paulo æquiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab iis dicens corruptum Alexandrum, qui juvenis eſſet, neque malitiam ſentiret: & ſuſpicionem etiam magis in *regis* fratrem detorſit. nam cum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurriſſet, ille, cum neminem haberet per quem cum rege in gratiam redire poſſet, videns magnam eſſe Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque ſigna de ſalute deſperantis præ ſe ferens. Tum Archelaus ſupplicis preces admiſit, fieri tamen poſſe negavit, ut tantam regis iram cito reſtingueret; proinde præſtare, ut ipſe ab illo veniam petitum iret, ſeque totius mali auctorem eſſe confiteretur. ita enim immodicam *regis* iram interquieturam, ſe vero tum in auxilium commode adfuturum. Cum autem hæc ei perſuaſiſſet, perfecit ut pax utrique componeretur. atque ita juvenis præter opinionem crimine ſublevatus eſt, & Pheroram Herodi reconciliavit: deinde ſe in Cappadociam recepit, Herodi ut temporibus illis gratior quam quiſquam alius. adeo ut cum muneribus pretioſiſſimis honoraverit Herodes, & in aliis magnificus fuerit, eumque pro ſummo amico habuerit. Pepigit etiam iturum ſe Romam, quoniam de ſuis negotiis ad Cæſarem ſcripſiſſet: iveruntque una Antiochiam uſque: & litem ibi compoſuit Herodes inter Archelaum & Titium Syriæ * præſidem; atque ita in Judæam reverſus eſt.

Archelaus in Herodis amicos Alexandri crimina transfert.

Herodes cum Alexandro & Pherora redit in gratiam.

Herodes comitatur Archelaum Antiochiam uſque, & lites componit inter Archelaum & Titium.

τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐρχάσασθαι. τόν τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς γυναικὸς φείσασθαι [a] δικαίως εἴ τι σωφρόνημα τούτῳ ἐπικαμμύουσα. τοιαῦτα δ' ὄντος [b] Ἀρχελάου ἐπὶ προδοσίαν [c] ὧν ὁ Ἡρῴδης ἤκουε, [d] τὸ μὲν πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ ὀργῇ ὑπεδέχυυμένης, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ μέρους οἰκείας δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεπιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ μέρος πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. [e] οἰκτρὸς δὲ ἦν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τὰς ἐπὶ νεανίσκου διαβολὰς εἰς ὀργὴν ἐκπεσχεθήμενος, ἐπεὶ δὲ Ἀρχέλαος συνκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθὴς μεθιστάμενος· ἐδεῖτο γοῦν ἐκείνου μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. Ἀρχέλαος δέ, φοβούμενος ὑπιεικέστερον, εἴς τε τὰς φίλους μεταφέρειν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον διαφθεῖραι· τόν τε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. ἦν γὰρ Ἡρῴδης χαλεπὸς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχων, ὁ μὲν ἀποφεύγειν διαλλάξαι, Ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλλον θυμούμενον, αὐτὸς [f] τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο [g] μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. Ἀρχέλαος [h] τε ὅτε ὑπερεῖδεν τὴν ἔντευξιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπεῖσθαι ὅτως ἔχοντα τὸ βασιλέα· βέλτιον δὲ εἶναι αὐτῷ πρεσβείαν καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα. [i] λωφήσειν γὰρ ὅτως τοῦ θυμοῦ τὸ πρεσβύτερον; αὐτὸς δὲ [k] συλλήψεσθαι παρών. ταῦτα δὲ [l] πεισθέντος αὐτοῦ, [m] σὺν ἀμφοτέροις εἰς διαπραγμένον. αἵ τε διαβολαὶ πρὸς δόξαν ἀφῆκεν τῷ νεανίσκῳ, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῆλθε, κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῷ τότε πρεσβεύσαι τὸ καιρῶν, Ἡρῴδῃ ἤμυνεν. ὅθεν [n] δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις [o] μεγαλοπρεπὴς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγούμενος. ἐπέμψατο δὲ σωθέντας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸς τούτων ἐγκεκράτητο Καίσαρι, καὶ μέχρις Ἀντιοχείας ἅμα τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὰ ἠγεμόνα Συρίας [p] Τίτιον, ὃν Διαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑπεστρέφη.

XIII.

CAP. IX.

De Trachonitarum defectione. Quomodo Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſavit: utque Herodes, iratum habens Cæſarem, Nicolaum Romam mittere decrevit.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ ἀποστάσεως τῶν Τραχωνιτῶν. ὡς Ἡρῴδῃ κατηγόρησεν ὁ Σύλλαος ἐπὶ Καίσαρος· καὶ ὡς Ἡρῴδης, ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἔγνω εἰς Ῥώμην Νικόλαον ἀποστέλλειν.

Trachonitarum rebellio, ejuſque cauſæ.

POſtquam autem Romam ivit, & inde revenit, bellum ortum eſt adverſus Arabas ob hujuſ-

Γενομένῳ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [q] αἱ κα-

a Δικαίως εἴ τι συνεδύα] Δικαίως abeſt *Vat.* & *Busb.*

b Ἀρχελάου] Ἀρχελάου repoſui è *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.*

c Ὧν ὁ Ἡρῴδης ἤκουε,] Ἦν Ἡρῴδης *Vat.* ὃν ὁ Ἡρῴδης *Hen.* à pr. m.

d Τὸ μὲν πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ] Τὸ δὲ πλέον ἐπ' αὐτῷ *Vat.* Ita interpretatur *Epiphanius*, ac ſi legiſſet τὸ πλέον αὐτῷ.

e Οἰκτρὸς δὲ ἦν] Ita lego cum *Cod. Busb.* (adſtipulante jam *Lugd. Bat.*) οἰκτρῶς in *reliquis*.

f Τυχὼν] Forte τυχὸν. COCC.

g Μελανείμων,] *Æſchyl Eum.* v. 372. ἡμιτέγοις ἐφόδοις μελανείμοσιν. SPANH.

h Τε] *L. B.* δὲ.

i Λωφήσειν γὰρ ὅτως] In *Editis Aliiſque ὠφελήσειν.* veteri mendo, quod & codices obſedit *Epiphanii*, qui vertit, *quia proderſſent hæc ad ejus indignationem mitigandam.* Verum cum ὠφελεῖν habeat *Busb.* ὠφελήσειν repoſui, prout legendum eſſe docuit *Cotelerius* in *Notis* ad *Monumenta Eccl. Gr.* Vol. 2. p. 578. Μαλάξαι γὰρ ὅτω τὸ σκληρὸν τοῦ ὀργίλου *Zonar.* HUDS. Veram lectionem ſine dubio repræſentat *Lugd. Bat.* ex quo illam recepimus, atque juxta eandem verſionem *Hudſoni* interpolavimus; verterat enim ille: *ita ipſum immodicam* regis *iram diminuturum.* Λωφᾶν autem ſignificat *reſpiro*, *laxo*, *interquieſco*, ut ita dicat pauſam fore iræ regis, illumque a rabie ſe interim collecturum, atque quieturum. HAV.

k Συλλήψεσθαι παρών.] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Hen.* & *Zonar.* συνήψεσθαι in *Editis*, nullo plane ſenſu.

l Πεισθέντος αὐτῷ,] Πεισθέντος δὲ Φερώρα *Busb.*

m Σὺν ἀμφοτέροις ἦν] *L. B.* συναμφοτέροις.

n Δώρεις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις,] Vid. *Ælian.* lib. 1. c. 25. §. 6. ἀπιόντα δὲ αὐτὸν Ἡρῴδης δωρεῖται, ταλάντων ἑκατονταπλασίονα δώρεις &c. SPANH.

o Μεγαλοπρεπὴς] Ita cum *Cotelerio* in *Notis* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 634. μεγαλοπρεπῶς in *libris* omnibus, & omnibus *magnifice ditavit* in verſione *Epiphanii.*

p Τίτιον,] Ita reſcripſi, prout exſtat in *Cod. Medicæo* & pleriſque *Epiphanii* libris *MSS.* atque apud *Strabonem*, l. 16. p. 515. Τίτιον in *Editis Aliiſque.* quod male ſe habere poſt *Caſaubonum* (in *Exercitt.* p. 136.) contra *Montacutium* (in *Apparatu*, p. 154.) oſtendit *Ill. Card. Noriſius* (adſtipulante jam etiam *Lugd. Bat.*) in *Cenotaphiis Piſanis*, pag. 206. &c.

* *Præſidem*;] Procuratorem, *Epiphan.*

q Οἱ —— Ἡρῴδῃ] Conf. ſup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

r Τὰ-

καλοικοῦντες τὴν Τραχωνα, Καισαρος ἀφελομένου Ζηνόδωρον καὶ προσθέντος Ηρώδῃ τῇ χώρᾳ, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. [r] τοῦτο δ' οὖν ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονουμένοις. ὅμως δὲ [s] κατ' ἀρχὰς μὲν, οὐκ ὀλιγωρούντος τοῦ βασιλέως, ἀπείχοντο τοῦ εἰς τοὺς πλησίον ἀδικημάτων. καὶ πολλὴ μὲν τοῦτο τῷ εὐδοξία τοῦ ὀλιγωρουμένου Ηρώδου. πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν Ρώμην, ὅτε καὶ τοῦ παιδὸς Αλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ συνδιαβαλοῦντος Αντίπατρον τὸν ὑὸν παρελθόντι Καίσαρι, λόγον ὡς [t] ἀπολωλὼς εἴη [v] διαστείροντες οἱ τὴν Τραχωνα νεμόμενοι, τό τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὅτι τὰ σφέτερα τοὺς πλησιοχώρους [x] ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως ἀπόντος, ἐχειρώσαντο. [y] οἱ πλαφάντα δέ τινες ἀχθησόμενοι, [z] καὶ δέος τοῦ ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς ἣν τὴν Αραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένου μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον ἐκείνου δόντος, ᾤκησαν· καὶ καταφέχοντες οὐ μόνον τὴν Ιουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Κοίλην Συρίαν ἅπασαν ἐληίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ Συλλαίου, καὶ κακῶς [a] ποιοῦσιν ἄδειαν. Ηρώδης δὲ, ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ρώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἣν ἐκ τῆς Αραβων στρατιᾶς ἐπορίσαντο, χαλεπῶς δὲ ἔχων αὐτὸς τὰ ἀδικήματα, [b] προελθὼν τὴν Τραχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν [c] ἐπεπόνθεσαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμῳ πάντα τρόπον [d] ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονέας, ἀνυπολήπτως τῷ Ηρώδῃ πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς [e] Καισαρος ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε καὶ Οὐολομνίῳ, [f] ὅτι κολάσει τοὺς ληστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι δὲ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐπράττετον ἐπαναστάσει τῆς Ηρώδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων [g] ὅτι σφάττοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τῇ ἀδικίαν [h] ἐοικυῖαν. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους· ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ηρώδης, τοὺς τε ληστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὃ ἀφῆκε Συλλαίου δανείσαντος ἔτυχεν Οβόδα, πάλαι [i] ἐξηκοντα, παρηκόντος αὐτῷ τὴν προθεσμίαν, ἀπολαβεῖν ἠξίου. Σύλλαιος δὲ τὸν μὲν Οβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς δὲ ἅπαντα διοικῶν, τοὺς τε ληστὰς ἔφασκε μὴ εἶναι τῇ Αραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν ὅτε τε Σατορνίνου καὶ Οὐολομνίου τῆς Συρίας ἐπιτρεπόντων, ἐγένοντο λόγοι. τέλος δὲ [k] συνέθεντο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τὸν Ηρώδῃ ἀπολαβεῖν, [l] καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ συβὰ μὲν Ηρώδῃ, τῶν Αραβων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτι ἐπ' ἀδικίᾳ, ἤτε κατ' ἄλλον τρόπον· οἱ δὲ Αραβες ἠλέγχοντο τοὺς ληστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

β'. Διελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ὁ Σύλλαιος, οὐδὲν τῶν δικαίων [m] ποιήσας, εἰς Ρώμην ἀνέρχεται.

modi cauſam. Incolæ Trachonis, poſtquam Cæſar eam regionem, Zenodoro ademptam, Herodi attribuerat, amplius quidem latrocinari nequibant, terram vero colere & quiete vivere cogebantur; id quod eis parum placebat, † nec admodum idoneum agriculturæ ſolum *habebant*. veruntamen à principio, rege eos coërcente, finitimos nullis laceſſebant injuriis. qua ex re Herodes magnam diligentiæ laudem adeptus eſt. Illo autem Romam profecto, cum & puerum Alexandrum accuſabat, & Antipatrum ſuum filium commendaturus Cæſarem adibat, Trachonis incolæ mortuum eſſe Herodem ſermonibus divulgarunt, rebellaruntque, & iterum finitimum agrum, ut ante conſueverant, diripere & vaſtare cœperunt. At tum regii duces, abſente ipſo, eos domuerunt. Cæterum fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus ceſſerunt, ſeque in Arabiam receperunt, & à Syllæo, poſtquam is à Salomes conjugio aberraverat, accepti ſunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione uſi, cœperunt non ſolum Judæam incurſare, verum etiam univerſam Cœlen-Syriam, receptum & præſidium maleficis ſceleratiſque præſtante Syllæo. Herodes autem, Roma reverſus, comperit eos gravia damna ſuis intuliſſe: & quoniam latronibus ipſis potiri nequibat, quippe ſecuritate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias ægre ferens, Trachonem obiit, & latronum conſanguineos necavit. Ea res, quam pro gravi injuria habuerunt, tanto reddidit irritatiores, præſertim quod legem habebant, quæ ſuorum interfectores omnibus modis ulciſci juberet: adeo ut, quicunque tandem ſequuturus eſſet eventus, ex univerſa Herodis ditione prædas agere eamque diripere non ceſſarint. Ille vero, hac de re loquutus cum Saturnino & Volumnio, Cæſarianis ducibus, latrones ad ſupplicium depoſcit. Quamobrem latrones ſeipſos magis etiam confirmare, & numero aucti omnia perdere, loca pagoſque Herodiani regni vaſtando, hominesque quos ceperant interficiendo: adeo ut hujuſmodi incurſiones bellicis ſimiles eſſent. homines enim jam circiter mille erant. Quam rem moleſte ferens Herodes latrones depoſcebat, & ſexaginta talenta exigebat, quæ Obodæ per manus Syllæi mutua dederat, quorumque dies tranſacta jam erat. At Syllæus, qui Oboda rejecto omnia regebat, negare in Arabia eſſe latrones, & pecuniæ ſolutionem differre: qua de re coram Saturnino & Volumnio, quitum Syriæ * præeſſent, diſceptatum eſt. Tandem vero, illis ita decernentibus, convenit, Herodi intra dies triginta pecuniam ſolutum iri, & utrumque alterius homines redditurum, quos in ſuo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus eſt, neque ob maleficium, neque ob aliam cauſam: at Arabes convicti ſunt habere in ſuis finibus latrones.

Latrones à Syllæo recepti.

Eos ad ſupplicium depoſcit Herodes.

2. Cæterum cum jam elapſa eſſet dies præſtituta, Syllæus, antequam aliquid eorum quæ debebat

XIV. *Syllæus, cum promiſſis non ſteteriſſet, Romam proficiſcitur.*

r Τοῦτο δ' οὖν] Τὸ δ' ἐν Busb. & Vat.

† *Nec admodum idoneum agriculturæ ſolum* habebant.] Neque terra reſpondebat laboribus. *Gelen.*

s Κατ' ἀρχὰς μὲν,] Διὰ δὲ τοῦ βασιλέως Busb.

t Απολωλὼς εἴη] Ita reſcripſi è Cod. *Gall.* (corrigente quoque ſic *Coccejo*) cum ἀπολωλὸς & mox νεμόμενοι antea editum eſſet. διεδίδη λόγος ὡς ἀπολωλὼς εἴη. Διαφαρέντες δὲ οἱ τὴν Τρ. Busb.

v Διαστείροντες] Διαστείραντες COCC.

x Αδικεῖν ἐτρέποντο.] Ησαν pro ἀδικεῖν ἐτρέποντο in *Cod. Busb.* ἐτρέποντο *Gall.*

y Περὶ τεσσαράκοντα] Aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit. *ex quibus* XL. *principes latronum cum cognatione ſua à Trachone provinc.*

z Καὶ δέος] *Gen.* καὶ ὃ.

a Ποιοῦσιν ἄδειαν.] Ποιοῦντος *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

b Προελθὼν τὴν Τραχωνα,] Ἐκβαλὼν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Επεπόνθεσαν,] Επεπόνθησαν ἠγριῶσθαι *Busb.*

d Επεξιέναι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Coccejo*) ἐπιξιέναι in *Editis Aliiſque.*

e Καίσαρος —— Οὐολομνίῳ.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 2. & infr. c. 10. §. 8. SPANH.

f Επὶ κολάσει] Eo plane modo *Vat.* τῷ ἐπὶ κολ. in *reliquis.*

g Επισφάττοντες] Αποσφάττοντες *Busb.* ἀπισφαίζοντες *Vat.*

h Εοικυῖαν.] *Gen.* ἐοικυῖαι.

i Εξήκοντα,] Πεντακόσια *Busb.* non ita in *cæteris*, aut in *Epiphanii* libris.

* *Præeſſent*,] *Sc.* non æquata poteſtate & imperio. cum Saturninus id temporis eſſet Legatus Proprætor Syriæ, Volumnius vero tantum Procurator ejuſdem provinciæ, ut oſtendit *Noriſius* in *Cenotaph. Piſ.* p. 206. & *Pagi* ad *Ann. Baronii*, p. 30.

k Συνέθεντο δι' ἐκείνων] Συνέθεντο *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

l Καὶ τοὺς ἀλλήλων] Καὶ τοὺς ἀλλήλων ἑκατέρᾳ ἀποκαταστῆσαι τῇ βασιλείᾳ *Busb.* quo ſane modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& eos qui de utroque regno aufugiſſent invicem reddere.*

m Πεποιηκὼς,] Πεποίηται, ἀλλ' εἰς P. *Busb.*

bat feciſſet, Romam profectus eſt. Herodes vero exſequebatur redditionem pecuniarum & latronum qui apud Arabas erant, Saturnino & Volumnio permittentibus ut contumaces etiam armis perſequeretur. Atque exercitum habens in Arabiam eum duxit, ſeptem manſiones triduo emenſus. Et poſtquam ad præſidium, quod latrones habebat, pervenit, omnes primo impetu cepit, & locum *munitum*, qui Raëpta vocabatur, complanavit: aliorum vero nihil violavit. Cumque latronibus Arabes, Nacebo duce, ſubſidio veniſſent, prælium committitur: in quo pauci quidem ex Herodianis *deſiderati ſunt*, Arabum vero dux Nacebus una cum ſuorum circiter viginti quinque ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Iſto autem de illis ſumpto ſupplicio, cum tria Idumæorum millia in Trachonitidem deportaſſet, regionis illius latrones coërcuit: totaque de re literas dedit ad duces qui erant in Phœnicia, quibus eos certiores fecit, quod nihil amplius, quam in contumaces Arabes *fieri* oportebat, ab eo actum fuiſſet. Et iſta quidem illi, cum in ea diligenter inquirerent, vera eſſe comperiebant.

Herodis expeditio in Arabiam.

XV. 3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllæum res geſtas pertulerunt, &, ut fere fit, ſingulas in majus auxerunt. Ille vero, qui jam id conſequutus erat ut Cæſari innoteſceret, & forte tum circa palatium erat, his auditis, confeſtim mutata veſte pullatus Cæſari indicatum ibat: Arabiam bello eſſe vexatam, & univerſum regis exercitum everſum ab Herode, qui regionem vaſtaverat. Ad hæc lachrymans querebatur, duo millia quingentos Arabiæ primarios cecidiſſe: eorumque ducem Nacebum occubuiſſe, amicum cognatumque ſuum: direptaſque divitias, quæ Raëptis eſſent, contempto Oboda ut ad bellum ſuſtinendum inferiore, quoniam nec ipſe Syllæus, nec Arabum exercitus adeſſet. Cum iſtiuſmodi verba faceret Syllæus, &, ut invidioſiorem redderet Herodem, illud etiam adjiceret, ſe eam profectionem ſuſcepturum non fuiſſe, niſi Cæſarem putaſſet daturum operam, ut cum omnibus omnes pacem haberent, neque, ſi ipſum ibi adeſſe contigiſſet, fauſtum Herodi bellum futurum fuiſſe; his verbis irritatus Cæſar, quæſivit ab Herodis amicis qui aderant, & à ſuis, qui ex Syria venerant, hoc ſolum, an Herodes exercitum duxiſſet. id quidem cum illi fateri neceſſe haberent, Cæſar vero quam ob cauſam & quo pacto non auſcultaret, cum ille magis ira exardeſcebat, tum ſcripſit acerbius Herodi, & inter alia, literarum ſumma hæc fuit, "Se eum aliquando in "amicis habuiſſe, nunc pro ſervo habiturum". Syllæus quoque ea de re ſcripſit ad Arabes. atque illi *literis ejus* elati neque prædones elapſos dediderunt, neque pecuniam ſolverunt, inſuper & paſcuis, quæ Herodis erant & ipſi conduxerant, gratis utebantur, quoniam Judæorum rex eſſet Cæſaris ira dejectus. Item Trachonitæ, hanc occaſionem nacti, in Idumæorum præſidium conſurgunt, atque una cum Arabibus latrocinantes, qui Idumæorum agrum populabantur, non ſolum lu-

Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat.

Cæſar in Herodem irritatur.

Trachonitæ in eum inſurgunt.

[n] ῥύσια ὧν τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις λῃστῶν Ἡρῴδης ἐπιέζει, καὶ τῶν σὺν τὸν Σατορνῖνον καὶ Οὐολύμνιον ὑπατευόντων ἀγνωμονοῦντας [o] ἐπεξιέναι. στρατιάν τε ἔχων, προσήκατο εἰς τὴν Ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ ἑπτὰ μονὰς διανύσας. καὶ γινόμενος ὅπου τὰ Φρουρία τῶν λῃστῶν ἔχουσι, [p] αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτούς, κατασκάπτει δὲ τὸ χωρίον, [q] Ῥαιπτὰ καλούμενον· τῶν δὲ ἄλλων [r] οὐδὲν ἐλυμήνατο. συνεπιλαβόντων δὲ τῶν Ἀράβων ἡγουμένου Νακέβου, μάχη γίνεται· καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν [s] τῶν Ἡρῴδου, Νάκεβος δὲ ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς, καὶ σὺν εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. ποιήσαντος δὲ τούτους, χιλίους [t] Ἰδουμαίων ὑπὸ τῇ Τραχωνίτιδι κατοικίσας, [v] ἦρχε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπεν περὶ Φοινίκην οὖσιν, ὑποδεικνὺς ὅπως μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγκώς. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.

γ'. Ἄγγελοι δὲ Σύλλαίῳ καταντήσαντες, εἰς Ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἶχε ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ δὲ ἤδη μὲν ἐπεπραγματεύκει γνώριμος εἶναι Καίσαρι, τότε δὲ περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγε [x] ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ [y] περὶ τὴν Ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, [z] καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία σφᾶς ὑπὸ Ἡρῴδου. [a] δακρύων δὲ, πεντακοσίους μὲν ὅτι διχιλίους Ἀράβων ὑπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνῃρῆσθαι δὲ [b] καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πολλὴν δὲ διαρπάζειν τὴν ἐν Ραίπτοις. καταφρονῆσθαι δὲ τὸν Οβοδαν, ὑπὸ ἀσθενείας σὺν ὅπλοις τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μὴτ' αὐτὸν, μήτε τὴν Ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα δὲ Σύλλαίου λέγοντος, καὶ πειθόντος ὑπερφυῶς, ὡς ἂν αὐτὸς [c] ἀπέλθοι τὴν χώραν μὴ πεπισθκὼς ὅτι Καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιήσαι τὸν πόλεμον Ἡρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ, ἀνέκρινε τοὺς Ἡρῴδου τοὺς παρόντας, καὶ τῶν ἰδίων τοὺς [d] ἀπὸ Συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιὰν Ἡρῴδης [e] κατάγοι. τὸ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην εἶχον, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγένετο τῷ Καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν Ἡρῴδην, πάντα ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ὑπερβολῆς τὸ κεφάλαιον, "ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ "φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσομαι." γράφει δὲ καὶ Σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς Ἄραψιν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες ὅτε τοὺς λῃστὰς ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα [f] διελύοντο, νομάς τε ἃς ἐκείνῳ μισθωσάμενοι διεκάλυπτον, ἀμυδρὰ ταῦτα ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τὸν Ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Καίσαρος. ὑπεπίπτουν δὲ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τῶν [g] Ἰδουμαίων φυλακὰς καταξανασάντες, καὶ λῃστηρίοις χρώμενοι μετὰ τῶν Ἀράβων, εἰ ἐλεη-

n Ῥύσια ὧν τῶν χρημάτων] Redditionem pecuniarum. *Ruſinus.* SPANH.

o Ἐπεξιέναι.] Τοὺς Ἄραβας poſt ἐπεξιέναι addit *Busb.*

p Αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας] Ita *Busb.* αὖθις in *Editis Aliiſque.*

q Ῥαιπτὰ καλούμενον·] Αἰπτὰ *Vat.* Ράϊπτα *Gall.* & *Lugd. Bat.* in *Epiphanii* libris *Repta.*

r Οὐδὲν] *L. B.* οὐδένα.

s Τῶν Ἡρῴδου,] Illud τῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

t Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίους *Busb.*

v Ἦρχε] Lege Εἶργε. atque ita (cum *Coccejo*) *Busb.* IBBETS.

x Ὡς αὐτὸν,] Illa ὡς αὐτὸν deſunt *Busb.*

y Περὶ τὴν Ἀραβίαν] Καθὰ τὴν Ἀραβίαν *Busb.*

z Καὶ πᾶσα ἀνάστατος] Καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία σφᾶς ὑπὸ Ἡρῴδου αὐτῷ Ἡρῴδῃ in *Editis Aliiſque.*. καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία σφᾶς ὑπὸ Ἡρῴδου *Vat.* unde reſcribere non dubitavi, καὶ π. ἀ. ἡ. βασιλεία σφᾶς π. nec aliter, ut puto, legebat *Epiphanius*, qui vertit, *totumque regnum commotum ab Herodis exercitu fuiſſet.*

a Δακρύων δ'] Δακρύων μὲν *Hen.* à prima manu, & *Vat.* qui mox μὲν poſt πενήκοσίους negligit.

b Καὶ τὸν στρατηγὸν] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

c Ἀπέλθοι τὴν χώραν] Ita lego pro ἐπέλθοι, quod in *Editis* exſtat & *MSS.* (præter *Lugd. Bat.* tamen, in quo edita hæc nova lectio invenitur) in *Epiphanii* verſione, *quod nec ipſe redderet in provinciam, neque ſi præſens fuiſſet, commodum fuiſſet cum Herode bellum committere.*

d Ἀπὸ Συρίας ἥκοντας,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπὶ Συρίας in *Editis Aliiſque.*

e Κατάγοι.] Καταγάγοι *Busb.* & *Baſ.* ἐξαγάγοι *Lugd. Bat.*

f Διελύοντο,] Διελύετο *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

g Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

ἐλεηλάτησν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ [h] ἐπὶ ὠφελείᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι [i] τοῖς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ἡρῴδης δ' ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβληκὼς αὐτῷ τὴν παῤῥησίαν, ἣν εἶχε πρὸς Καίσαρα, [k] καὶ τὸ μεῖζον [l] ἀφῆρητο θρόνημα. οὐδὲ γὰρ πέμψαντα αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπελογησομένου ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ὧν δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὃ, τε Σύλλαιος μετεώρως ἐλύπει, πιστωθείς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπώμνυεν. ὁ μὲν γὰρ Ὀβόδας ἐτεθνήκει, πρὸς Ἀραβαμβᾶν δὲ τὸν τῶν Ἀράβων ἄρχοντα Αἰνείας, ὁ μεταονομασθεὶς [m] αὖθις Ἀρέτας. τὸν γὰρ ἐπιχειρήσαντα Ἀραβαλαΐς παρωσάμενος αὐτὸς [n] ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχήν, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐλῶνα, πολλὰ δὲ Καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὴ τὸν Ἀρέταν ὑπεξελάσαι πρότερον αὐτὸν βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ὑπερόλιν καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ὑπερόλη κατηγόρει Σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, Ὀβόδαν [nn] τε φαρμάκοις διαφθείραι, καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτόν, τάς τε τῶν Ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιδιώσαιτο τὴν ἀρχήν. προσέχειν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμψαι μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προέσεσθαι. τῶν γὰρ βασιλέων ὁ μὲν, [o] ὅπως τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας· Ἡρῴδης δ', ἐφ' οἷς [p] ἠμύνετο πάλαι ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν βλασφημίας φέρειν ἠναγκάζετο. πέρας δ' οὐδὲν ὁρῶν τῶν προεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δυνατὸν μετεώτερον εὑρεῖν παρά τε τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν [q] ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῄει Νικόλαος.

cri sed etiam ultionis causa miris modis in eos saeviebant.

4. Herodes autem ista omnia ferre cogebatur, perdita, quam in Cæsare habuerat, fiducia, & animum multo quam ante demissiorem gerebat. nam Cæsar legationem missam ab Herode ob causæ suæ defensionem audire nolebat, eamque iterum venientem re infecta remisit. Itaque erat ex istis in magna solicitudine atque metu, & ei permolestus erat Syllæus, tum quod ei crederetur, tum quod Romæ esset, & eo tempore ad majora spiraret. Nam Obodas quidem diem supremum obierat, Æneas vero, mutato deinde nomine dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Cæterum Syllæus eum per calumnias deturbare, regnumque invadere nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multasque Cæsari promittens. Aretæ quoque Cæsar succensebat, quod regnum usurpasset, neque prius ad se scripsisset. Verum & ille literas cum muneribus ad Cæsarem mittit, & in his auream coronam multa talenta pendentem: quibus in literis Syllæum accusabat, ut qui malus servus esset & Obodam veneno sustulisset, quo etiam vivo rerum dominus fuisset, dum & Arabum uxores adulteraret, & pecuniam mutuaretur, ut imperium sibimet vendicaret. Cæsar autem ne hos quidem audire dignatus est, sed nullo accepto dono remisit. Judææ vero & Arabiæ regna indies deterius se habebant, tam propter turbas, quibus agitabantur, quam quia nemo erat qui ei malo mederetur. Nam *duorum* regum alter nondum certo rex erat; alter vero Herodes, quod semet vindicatum iverit, Cæsarem iratum habens, omnes contumelias perpeti cogebatur. Cum autem nullum finem videret malorum, qui eum circumsteterant, Romam iterum mittere decrevit, si quid æquius amicorum gratia & precibus apud Cæsarem posset obtinere. Atque istam quidem legationem suscepit Nicolaus Damascenus.

Legatos ad Cæsarem frustra mittit Herodes.

Aretas Obodæ in Arabum regnum succedit.

Cæsar ei offensus.

Nicolaus Damascenus ad Cæsarem missus.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Εὐρυκλῆς τοὺς Ἡρῴδου παῖδας διέβαλεν· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψε. περὶ Συλλαίου ὡς Νικολάου κατηγορήσαντος.

CAP. X.

Quomodo Eurycles Herodis filios ad ipsum calumniatus est: utque eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit. De Syllæo à Nicolao accusato.

XVI.

Ἐξεπεφάκελο δὲ τὰ περὶ τὴν [r] οἰκείαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ [s] πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, [t] οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνου [v] ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν [x] ἠπείληται τὴν βασιλείαν διὰ τὸ τύχης· ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον ἰσχὺν τότε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἀπὸ Λακεδαίμονος, οὐκ ἄσημος τὸ ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς [y] ἑκατέραν αὐτῶν ἔχειν τε καὶ μὴ δοκεῖν, ὑπεδημήσατο ὡς τὸν Ἡρῴδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πολεῖται παρ' ἐκείνῳ λαθών, ταῖς εὐκαιρίαις τῶν ἐντεύξεων ἐπεραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ὧν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς

VErum res suæ domi, filiorumque, qui multo magis in ipsum eo tempore exacerbati erant, valde turbari cœperunt. Omnino enim nec jam ante obscurum erat, fortunam malorum, quæ in homines cadunt, maximum & gravissimum regno *ipsius* minatam esse: tunc autem ingruebat & in majus crevit ex hujusmodi causa. Eurycles *quidam* Lacedæmonius, honesto loco natus, sed homo nequam, voluptatibus & assentationi deditus, ita tamen tecte ut non animadverteretur, cum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei datis & majoribus acceptis, urbanitate sua sese in intimam regis amicitiam insinuavit. Antipatri quidem hospitio utebatur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat; ut qui se Archelao Cappado-

Eurycles Lacedæmonius.

Eurycles in Herodis & Antipatri & Alexandri amicitiam se insinuat.

h Ἐπὶ ὠφελείᾳ μόνον,] Ἀπὸ ὠφελείας *Hen.* & *Vat.* ἀπ' ὠφελείας *Lugd. Bat.* ἀπ' ὠφελείας *Coccejus* mavult.

i Τοὺς] Lege οὐ τοὺς. COCC.

k Καὶ τὸ μεῖζον] Καὶ μεῖζον *Hen.* & *Vat.*

l Ἀφῆρητο] *L. B.* ἀφῆρητ'.

m Αὖθις Ἀρέτας.] Ex *L. B.* αὖθις hoc loco inseruimus, & in versione pariter expressimus. Regium enim illud nomen postea videtur assumpsisse, in regno confirmatus ab Augusto. Minus recte verterat *Hudson* cognomento Aretas. HAV.

n Ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχὴν,] Ἀναλαμβάνῃ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

nn Τε] *L. B.* δ'.

o Ὅπως τὴν ἀρχὴν βεβαίαν,] Ὃ μὲ ἰδίᾳ τὴν ἀρχ. *Vat.*

p Ἠμύνετο] Ἠμύναλο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Ποιησόμδρ] *L. B.* ποιησάμδρ.

r Οἰκείαν] Οἰκίαν *Busb.* & *Zonar.*

s Πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας] Πολὺ χεῖρον ἐσχηκότα *Busb.* & *Lugd. Bat.* τὸ τὸ in *ceteris.* χεῖρον ἔχει τὰ κῦ τοὺς παῖδας *Zonar.*

t Οὐδὲ —— Λακεδαίμονος,] Conf. *ἀλλοτ.* lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

v Ἀσύνοπτον] Ἀνύποπτον legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet sine suspicione nunquam fuissent, malum tamen plus tunc ex hujusmodi causa prævaluit.*

x Ἠπείλει] Ἀπείλει in *Editis* & *MSS.* unde ἠπείλει fecimus.

y Ἑκατέραν] Cum in *Editis Aliisque* fuerit ἑκατέρων, rescripsimus ἑκατέραν, in *Cod. Vat.* ἑκάτερον. quod & *Coccejus* malebat.

dociæ regi familiariſſimum eſſe dictitaret. ideoque Glaphyræ honorem ſe præbere ſimulabat: atque in eo totus erat ut omnes clam coleret, & quæ dicerentur & fierent ſemper obſervabat, ut ita calumniis retineret hominum benevolentiam. Poſtremo id conſequutus eſt, ut, cum ſe in familiaritatem alicujus dedidiſſet, ejus amicus eſſe videretur; quod ſi alium frequentaret, id ejus gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, ut juvenem, adeo ſibi conciliavit, ut ei perſuaſerit, ſe tuto poſſe ei querelas de iis quæ paſſus fuerat concredere, id quod alii audebat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, ut pater *ab ipſo* alienatus eſſet, narravitque ei cuncta de matre, itemque de Antipatro, quod is, ipſis ab honoribus repulſis, omnem ſibimet poteſtatem arripuiſſet. Atque iſta haud ferenda eſſe dicebat, præſertim quod pater tantum in eos odium jam conceperat, ut cum ipſis, prout adjiciebat, nec convivia nec colloquia communicare ſuſtineat. Talia quidem ipſi, ut veriſimile erat, dolor ſuggerebat. Hæc autem verba Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non illius gratia hoc ipſum ſe facere, ſed tanti eſſe momenti rem ut tacere nequeat, quò illi ab Alexandro cavendum eſſe putet. neque enim ſingula illorum ſine affectu eum dicere, quin non obſcuram præ ſe ferre nocendi voluntatem. Jam vero Antipater, cum ex iſtis eum ſibi amicum opinaretur, ei ſæpe liberaliter largiebatur: & ad extremum perſuaſit, ut ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis quæ ſe audiviſſe dicebat de Alexandri malevolentia verba faceret, non difficulter fidem inveniebat, atque ita regem affecit, orationis calliditate eum circumagens atque irritans, ut odium inexpiabile *in filium* ſuſciperet. id quod ea ipſa hora oſtendit. nam Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero cum iſta accepiſſet, & Archelaum Cappadociæ regem adiiſſet, *ei* laudabat Alexandrum, ſeque ei in componenda cum patre pace magno uſui fuiſſe prædicabat. Hac arte Archelao etiam pecunia emuncto, antequam detegeretur malitia, diſceſſit. Et quidem Eurycles iſte, cum *poſtea* in Lacedæmone improbus eſſe non deſiiſſet, ob multa facinora à patria relegatus eſt.

Ab Antipatro & Herode muneribus donatur.

Archelao etiam pecuniam extorquet.

Herodes filiis fit infenſior.

2. Judæorum autem rex non ut ante ſatis habebat criminationes adverſus Alexandrum & Ariſtobulum audire: verum etiam tam inteſtino in eos odio flagrabat, ut, ſi nemo criminaretur, ipſe ad criminandum induceret, omnia ſpeculando & explorando; & omnibus, ſi quid contra eos haberent, dicendi poteſtatem faciendo: ac perfecit ut ei referretur, Evaratum Coum cum Alexandro conſpiraſſe. Et hoc quidem omnium libentiſſime audivit Herodes.

Jucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro; ut inter venandum Herodem interficerent, fatentur.

3. Huc & majus quiddam contra juvenes accedit, dum novæ ſemper in eos excogitantur calumniæ, & omnes ut ita dicam certatim id agunt, ut grave aliquid de iis ad regem deferrent, quod pro ſalute ipſius facere videretur. Erant Herodi ſatellites duo, qui propter corporis fortitudinem

Ανπιπάτρε, πρόσοδον ἢ καὶ σωτήρια πρὸς τ Αλέξανδρον· Αρχελαῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκι ἀφ' ἁπλότητος. ὅθεν καὶ τῷ Γλαφύρᾳ ὑπερέμαχε πρώην· καὶ πολὺς ἐν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ ἢ τοῖς λαλημένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς ἀφελείας. τέλος ἢ [z] πιστὸς [a] ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας [b] ἀπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ [c] προσεῖναι. [d] τ οὖν Αλέξανδρον προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὶ ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τ Αντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτὸς τ τιμῆς τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατεσκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη ἔκ πατρός, [e] μηδὲ συμποσίοις μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς, ἐφ' οἷς ἤλγει. τὰς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Αντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, [f] νικᾶσθαι ἢ ὑπὸ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει ἔ πραγμάτ, καὶ φυλάττεσθαι προσκελεύομενος τ Αλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀπλῶς [g] τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Αντίπατρος μὲν οὖν εὔνοιαν ὑπολαμβάνων [h] ἐκ τούτων, μεγάλας αὐτῷ παρ' ἑκάστου δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη πρὸς τ Ηρῴδην ἀναφέρειν τ λόγον. ὁ δ' οὐκ εἰς τὴν Αλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος [i] ἀπίθανος, ἀλλ' ὕτω διέθηκε τ βασιλέα, πείθων ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δ' καὶ πρὸς αὐτὸν τ καιρόν. εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δ' ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τ Αρχέλαον [k] ἀναβὰς τ βασιλέα τ Καππαδόκων, τ Αλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ἀφελείας τὰς πρὸς τ πατέρα γενῆσθαι. χρηματισάμενος δ καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφωραθῆναι τ κακοηθείας, ἀπῆλθ. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὐδὲ ἐν τῇ Λακεδαίμονι παυσάμενος εἶναι μοχθηρὸς, ὑπὸ πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεξερήθη [l] τ πατρίδος.

β'. Ο δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τ Αλέξανδρον καὶ τὸν Αριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν ἀφορμὰς, ἀλλ' ἤδη καὶ μίσους οἰκείου γενομένους αὐτὸς, εἴ καὶ μὴ λέγοι τις, [m] ἐξεργάζετο, πατρῶν ἕκαστα, καὶ πιθανὸς, καὶ πᾶσιν ἐνιδὼς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, [n] Εὐάρεστόν τι Κῶον Αλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν ὃν [o] καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον Ηρῴδης ἐλάμβανεν.

γ'. Επιγίνεται ἢ κ τ νεανίσκων μεῖζόν τι, [p] σωφρονούμενος ἀεὶ τ κατ' αὐτῶν ἀφορμῆς, κ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄφνω τοῦτο προκείμενον, λέγόν τι περὶ ἐκείνων [q] δυσχερές, ὃ πρὸς τ ἔ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν Ηρῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγε-

ἔθος

z Τοιοῦτος] Τοιοῦτο in *Cod. Gall.*

a Ἑκάστῳ] Ἐν ἑκάστῳ *Vat.*

b Ἀπέβαινεν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ὑπέβαινεν in *Editis Aliiſque.*

c Προσεῖναι.] Προστίναι *Busb.*

d Τὸν δὴν Αλέξανδρον] Οὕτως Αλέξανδρον προάγει νέον ὄντα πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μὴ ὡς πεπεισμένον μηδενὶ μᾶ, πρὸς ἐκεῖνον *Vat.*

e Μηδὲ συμποσίοις] Ὡς μηδὲ συμποσίοις ἢ συλλόγοις ἀνέχεσθαι *Vat.*

f Νικᾶσθαι —— πράγματος,] *Non pro mea utilitate tibi hæc nuncio, ſed tuis jam victus honoribus, & rei magnitudine*, vertit *Ruſinus* ut legiſſe videatur, τιμαῖς ἢ ὑπὸ σοῦ τιμ. &c. SPANH. Quomodo legerit *Vet. Interpres* ſeu *Ruſinus*, apparet ex lectione Cod. *Lugd. Bat.* qui diſtincte τιμώμενος exhibet, quod inſerui pro vulgato τιμώμενος, unde patet totum locum ita eſſe legendum, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ (pro vulgato σᾶ) ταῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, τιμαῖς ἢ, ὑπὸ σοῦ τιμώμενος, τῷ &c. i. e. *Dicens quidem, non ſui ipſius gratia ſeſe illud facere, verum illius, quod victus eſſet honore ejuſdem erga ſe, atque ipſius ſceleris magnitudine.* HAV.

g Τούτων ἕκαστον] Ita rurſus ex *Lugd. Bat.* quod fortius quam vulgatum τοῦτο ἕκαστον, & in verſione *ſingula illorum* reponi pro *hæc* &c. HAV.

h Ἐκ τούτων,] Illa ἐκ τούτων ἐ Codd. *Hen.* & *Vat.*

i Ἀπίθανος,] Πιθανὸς *Vat.*

k Ἀναβὰς τ βασιλέα] Διαβὰς *Busb.*

l Τῆς πατρίδος.] Τῆς ἑαυτῆ πατρίδος.

m Ἐξεργάζετο,] Περιεργάζετο juxta *Zonaram*, qui hoc ipſum ex *Joſepho* ad hunc modum narrat; Ηρῴδης ἢ τοιοῦτον πρὸς τοὺς παῖδας ἐξώργισο, ὡς μηκέτι δεῖσθαι Αριστοβούλου, ἀλλ' αὐτὸς προεργάζεσθαι τὰ ἐκείνου, καὶ πατρῴων ἕκαστα.

n Εὐάρεστόν τι Κῶον] De hoc Eurato Coo. ἀνωτ. lib. 1. c. 26. §. 5 SPANH.

o Καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων] Forſan κατ' ἀκμήν.

p Σωφρονουμένης —— Αριστοβούλου,] Αλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

q Δυσχερὲς,] Δυσχερὲς πρὸς τ ἔ βασιλεύοντος σωτηρίας *Vat.*

r Το-

θος πιμώμενοι, Ιάκυνδος καὶ [r] Τύραννος. ὅτοι, προσκρούσαντος αὐτοῖς τῷ βασιλέως ἀπεωσμένοι, [s] τοῖς περὶ Αλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ [t] γυμνασίαν τιμώμενοι, καὶ τὶ χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. [v] οἱ δὲ, διακαρτερήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πεῖσαι Φονεύειν αὐτὸς Ηρῴδην Αλέξανδρος, [x] ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκων [y] προσβάλοι. [z] δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς δόρυ ἵππῳ κατενεχθεὶς [a] ἀναπαρείη τὴν ἑαυτοῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν [b] τι πάθος. [c] ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἵππῳ κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξήλεγχον, ὅτι [d] λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Αλέξανδρου θεραπεύουσιν ὅπλα, κελεύοντος ἐκείνου.

δ'. Μετὰ τοῦτον ὁ Φρούραρχος [e] Αλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο· [f] καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε [g] δέξασθαι τὴν Φρουρὰν, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχόμενον, τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ Φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὡμολόγησεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ παρελθὼν ταῦτα ἔφη γνώναι, καὶ γράμματα ἐπιδοῦναι, [h] ὡς εἶναι εἰκασεν τὰ Αλεξάνδρου [i] χειρός. "Τελέσαντες, φασὶ θεῷ εἰπεῖν, ἃ προεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πράξατε, καθὼς [k] ὑπέσχεσθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ Φρουρίῳ." μετὰ τοῦτο τὸ γράμματίδιον, ὁ μὲν Ηρῴδης [l] οὐκέτι εὐδοιασίμως εἶχε περὶ τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ὑποβολῆς. Αλέξανδρος δὲ [m] Διόφαντον ἔφη τὰ γραμματέα μιμησασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Αντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. [n] ὁ γὰρ Διόφαντος εὐδοκεῖ τὰ τοιαῦτα δεινός· ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν Ιεριχοῦντι [o] κατηγορήσοντας τῶν παίδων· [p] καὶ τοῦτους μὲν [q] ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ [r] τοὺς περὶ Αλέξανδρον ὁμοίως κτείναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο, Αἰνείᾳ Πτολεμαίῳ καὶ Φερώρᾳ τὸ πλῆθος ἀναστεῖλαι. ὧν δὲ φυλακὴ καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσίει μὲν [s] οὐδείς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. [t] καὶ τί γὰρ ἦν καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν Αριστόβουλος, ἐκ βαρυθυμίας [v] ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ [x] πτηθίδα καὶ πενθερὰν συναλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς καὶ μισεῖν τὸν τοιοῦτον πειθόμενον, "ἃ γὰρ, ἔφη, καὶ σὺ κίνδυνος ἀπωλείας, "[y] διαβεβλημένη Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα [z] γάμων "ἅπαντα ταῦτά σοι προμνύσιν"; τούτοις ἐκείνη ταχὺ μᾶλλα τὸν ἀδελφὸν προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ, οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει, καὶ διαφθεῖραι ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὑπὸ τῷ

& proceritatem habebantur in pretio, videlicet Jucundus & Tyrannus. Ii, offenso rege depulsi, cum Alexandro equitabant, &, quoniam homines exercitati essent, erant in honore, & auri aliquantum, aliaque dona accipiebant. Quapropter rex eos statim suspectos habuit, & in quæstionem vocavit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixerunt, Alexandrum sibi persuadere voluisse, ut Herodem in venatione feras persequentem occiderent. facile enim confingi posse, equo delapsum suimet venabulis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. simulque indicaverunt aurum in equili defossum esse, & venatorum præfectum convicerunt, sibi regia venabula, & Alexandri aulicis arma, ipsius jussu, dedisse.

In Alexandrii præfectum quæstio.

4. Post hos comprehenditur & torquetur præfectus præsidii Alexandrii: quippe accusatus, promisisse adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quæ in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem *præfectus* nihil confessus est: sed prodiit ejus filius, & ita esse dixit; literasque tradidit scriptas, ut videbatur, manu Alexandri, *in hanc sententiam.* "Perfectis, si "Deus voluerit, omnibus quæ instituimus, venie-"mus ad vos: sed date operam, sicut promisistis, "ut nos castello recipiatis". Post hanc schedam non dubitabat Herodes, quin insidiæ sibi à filiis paratæ fuerint. Alexander autem dicebat, manum suam à Diophanto notario assimulatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effictam. Erat enim Diophantus assimulandarum literarum peritissimus; tandemque alias simulasse convictus morte pœnas dedit.

Litera ficta à Diophanto, manum Alexandri assimulante.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quæstio, produxit rex Hierichunte ad populum, ut accusarent pueros: atque illos quidem † multi lapidibus obrutos necarunt. cum vero idem Alexandro & Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem nè fieret prohibuit rex, per Ptolemæum & Pheroram populi impetum reprimendo. at pueros ita concludendos custodiendosque curavit, ut eos adiret nemo, cunctaque eorum facta & dicta observarentur. Et nihil omnino à condemnatis differebant infamia & *futuri* metu. Eorum autem alter Aristobulus tantum animi dolorem concepit, ut Salomæ amitæ socruique suæ persuadere tentaverit, ut ipsius calamitatem acerbe ferret, eumque odio haberet, qui se eò perduci sineret. "Etenim non-"ne tu quoque, inquit, in mortis periculo versa-"ris, cum omnia quæ hîc fiunt Syllæo spe con-"jugii detegere dicaris"? Hæc verba illa protinus *Herodi* fratri narratum it. Ille vero, ut qui non amplius semet cohibere potuerit, eum sine ulla cun-

Alexander & Aristobulus in carcerem conjecti.

Operam dat Aristobulus ut Salomen Herodi infensam reddat.

Aristobulus, Salome ejus consilia Herodi narrante, constringitur.

r Τύραννος.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

s Τοῖς περὶ Αλέξανδρον] Τοῖς deest *Vat.*

t Γυμνασίαν τιμώμενοι,] Γυμνάσια *Vat. Lugd. Bat. Busb.* & *Hen.* à manu secunda.

v Οἱ δὲ, —— ἔλεγον,] Conf. ἀλωσ. lib 1. c. 26. § 3. SPANH.

x Επεὶ περὶ κυνηγέσιον] Επειτ' εἰς κυν. *Busb.* atque ita *Hen.* voce περὶ in ora libri posita. ἐπεί περί τι *Lugd. Bat.* ἐπεί τι περὶ καὶ *Vat.*

y Προσβάλοι.] *L. B.* προσαλάβοι, in *Marg.* προσαλῇ.

z Δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν,] Δυνατὸν γὰρ εἶη λέγειν *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

a Αναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχαις.] Εμπαρείη *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἀναπαρῇ *Hen.* à pr. m. ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας *Gen.*

b Γεγονὸς] *L. B.* γενόμενος.

c Επέδειξαν δὲ] Επεδείξατο δὲ καὶ τὸ χρυσίον *Vat.*

d Λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς,] Eadem *Zonaras* p. 250. D. SPANH.

e Αλεξανδρείου] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

f Καὶ γὰρ ἐκεῖνος] Καίτοι γε αἰτίαν εἶχεν ὡς ἐπαγγειλάμενος δέξασθαι τῷ Φρουρίῳ *Busb.* καὶ ὁ Φρούραρχος δὲ Αλεξανδρείου ἠτιάσατο, ὡς ἐπαγγειλάμενος δέξασθαι τοὺς νεανίσκους ἐν τῷ Φρουρίῳ *Zonar.*

g Δέξασθαι] Forte δόξασθαι.

h Ως εἶναι εἰκάσαι] Ως εἰκάσαι *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

i Χειρός.] Φορίζονται post χειρὸς addit *Busb.*

k Υπέσχεσθε,] Υπέσχησθε *Vat.*

l Οὐκέτι εὐδοιασίμως εἶχε] Οὐκέτι εὐδοιάσιμος ἦν *Zonar.* HUDS. Ita etiam *Zonaras* p. 251. A. SPANH.

m Διόφαντον ἔφη] Hujus Diophanti meminit *Tzetzes*, Chil. VI.

n Ο γὰρ Διόφαντος] Ο γάρ τοι Δ. *Vat.*

o Κατηγορήσοντας] Καὶ τοὺς κατηγορήσοντας τῶν παίδων legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, & *accusatores eorum.*

p Καὶ τούτους] Καὶ βάλλοντες ἐπέκτειναν *Busb.*

q Εκ —— ἔκτειναν.] Manu jaculantes multi interemerunt. *Rufinus*, malè *Gelenius*: saxis sunt obruti. Βάλλειν tamen pro *saxis obruere* dictum infra cap. XI. §. 2. ubi *Zonaras* pro βάλλειν habet λιθολοβῆσαι· & §. 6. in genere τοὺς δυστυχοῦσι βάλλοντες. item ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 5. ξύλοις βαλλόμενοι καὶ λίθοις. SPANH.

† *Multi*] Melius vertas per *vulgus*. HAV.

r Τοὺς περὶ Αλέξανδρον] Id est, *Alexandrum*; ut aliquanto post τοῖς περὶ Ολυμπον, ubi de Olympo agitur §. 9. REL.

s Οὐδείς,] Οὐδεὶς ἔτι *Vat.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ τί γὰρ] Καὶ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος *Zonar.*

v Επαγόμενος] Υπαγόμενος *Vat.*

x Τιτθίδα καὶ πενθερὰν] Salomen vid. infr. lib. 17. c. 1. §. 1. ubi *Rufinus* male vertit *nutricem.*

y Διαβεβλημένη Συλλαίῳ] Ita *Busb. Gall.* & *Zonar.* Διαβεβλημένης in *Editis Aliisque.*

z Γάμων] Γάμου *Vat.*

a Ταῦ-

cunctatione conſtringi jubet, & utrumque ab altero ſeparatum ſcripto prodere quicquid mali in patrem commiſiſſent. Illi vero, quoniam ita ipſis mandatum eſſet, ſcribunt, ſe in patrem inſidias neque cogitaſſe neque ſtruxiſſe: fugam autem adornaſſe, idque vi coactos, quia ſuſpectam moleſtamque vitam degerent.

Nonnulla ab Alexandro quærit Herodes coram Mela Archelai legato.

6. Eo tempore, cum veniſſet ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, unus ex illius dynaſtis, volens Herodes ei oſtendere Archelai in ſe malevolentiam, Alexandrum vinctum accivit ad ſe, & ex eo iterum quæſivit de fuga, quonam & quo pacto diſcedere decreviſſent? Ad quod reſpondit Alexander, "ad Archelaum, qui ſe inde "Romam eos miſſurum promiſiſſet: verum in pa"trem nihil quidem ſceleris aut maleficii conatos "fuiſſe, neque eorum quæ ipſis ab adverſariis ma"litioſe imponerentur, quicquid verum eſſe. vo"luiſſe etiam *ſe*, ut de Tyranno & illo altero cir"cumſpectius haberetur quæſtio, ſed illos celerius "periſſe, auctore Antipatro, qui amicos ſuos in"ter multitudinem ſummiſiſſet.

Interrogatur etiam de iisdem Glaphyra.

7. Hæc eo dicente, juſſit *Herodes*, ut Melas & Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur; & ex ea quæreretur, ecquid inſidias Herodi ſtructas ſciret. Quò ut ventum eſt, Glaphyra, ſimulac vinctum conſpexit Alexandrum, caput ſibi percuſſit, animoque conſternata magnum triſtemque ploratum edit. Quin & juveni manarunt lachrymæ, atque iis qui aderant miſerabile adeo erat ſpectaculum, ut diu id cujus cauſa venerant dicere aut facere nequirent. Tandem vero cum Ptolemæus (huic enim mandatum erat ut illum duceret) juſſiſſet dicere, ecquid ei factorum conſcia foret mulier; "qui potuit, inquit, non con"ſcia eſſe, quæ mihi ſit vel ipſa anima charior, & "communes mecum natos habeat?" Ad hæc quidem illa exclamavit, "nullius ſe malæ rei con"ſciam: ſed *tamen* ſi ejus utilitas poſtulet, ut ali"quid vel contra ſeipſam mentiatur, omnia con"feſſuram". Tum Alexander, "ſcelus quidem, "inquit, nullum eorum quæ ſuſpicantur quos mi"nime omnium decebat, neque ego cogitavi, ne"que tu noſti, niſi quod ad Archelaum nos reci"pere decreveramus, & inde Romam". Iſta etiam illà fatente, Herodes, ratus Archelaum malevolentiæ in ſe convictum eſſe, dedit Olympo & Volumnio literas, juſſitque ut inter navigandum ad Eleuſam Ciliciæ * *inſulam* appulſi Archelao ſcriptum de his redderent, &, poſt expoſtulationem quod inſidiarum particeps cum filiis ſuis fuiſſet, recta inde Romam navigarent. & ſi quid illic à Nicolao expeditum invenirent, adeo ut Cæſar † ipſi non ſuccenſeret, literas *ei* & teſtimonia traderent, quæ contra adoleſcentes parata mittebat. Cæterum Archelaus ſeſe purgabat, de ſuſceptione quidem juvenum confitendo, quod è re illorum ipſorum eſſet patriſque, * ne quid præterea du-

De fuga ad Archelaum ſe cogitaſſe fatetur Alexander.

Olympus & Volumnius Romam miſſi.

Archelaus Herodi ſe excuſat.

πατρὶ [a] ταῦτα γεγραμένους ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγεγράφασιν, ὑπόβουλον μὲν [b] ὄντα νοῆσαι κατὰ τοῦ γεγυμνάστου, οὔτε συνεπιβουλεῦσαι, δρασμῷ δὲ ἐπιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δ' ἀνάγκῃ, σκαιᾷ καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου.

ς'. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος [c] ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντος ὧδέ Ἀρχελάου, Μήλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῶν ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐνδείξασθαι τὴν δυσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν, ἐκάλεσε τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπως καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "πρὸς Ἀρχέλαον, ἔφη, [d] κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολο"γήσαντα διαπεμψθῆναι· ἀλλ' ἴσθι ὅτι ἄπαντα ὅτι δυσχερῆ "ἐνεθυμήθη κατ' ἐμοῦ, ἴσθι ὅσα συνεσκεύασεν κα"κοηθείᾳ τῶν ἐναντίων ἀληθῆ εἶναί τι τούτων. βούλε"σθε [e] ἀνετάζειν καὶ τοὺς περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀ"σφαλεστέραν, ἀλλὰ καὶ τούτους [f] ἀπολέσαι χρῆναι, ἀνά"παυσιν τῷ πλήθει τοὺς ἰδίους [g] ἐγκαθισάντος φίλους.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος, σκέλυσεν ἅμα τὸν τε Μήλαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου, καὶ πυθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἴ μηδὲν ἥκουσε τῶν εἰς ἐπιβουλὴν Ἡρῴδου γιγνομένων. [h] ὡς δ' ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ κατακλησθεῖσα, μέγα καὶ [i] συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὥστε δὴ καὶ τοῖς νεανίσκοις δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων οὐδενὶ ῥᾴδιόν τις ἦν, μέχρι πλείονος οὗ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πραχθῆναι δυναμένων. ὁ δὲ δὴ τοῦ Πτολεμαίου, [k] τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν [kk] κελεύσαντος, [l] εἴ τι τῶν πραχθέντων συνοίδε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· "τί δ' οὐκ ἂν, ἔφη, "συνείγω [m] τῆς ψυχῆς ἐμοὶ συγγενομένη πλέον, καὶ γνο"ναῖσα τέκνων;" ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν, "ὡς συνῄδειν μὲν οὐδὲν ἄτοπον· εἰ δὲ φέροι [n] πρὸς συ"τηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ καθ' [o] αὑτῆς τι ψεύσασθαι, "πάντα ὁμολογεῖν." ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "ἀσεβὲς μὲν "οὐδὲν, εἶπεν, οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν ἃς ἥκισα ἐγκλῶ, ὅτι "αὐτὸς ἐνένοησα, ὅτε [p] σὺ οὐδὲν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' "Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην." ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρῴδης, Ἀρχέλαον [q] ἐξελεγλέγχθαι τὰ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας [r] ὑπολαβών, δίδωσιν Ὀλύμπῳ καὶ Οὐολομνίῳ γράμματα, κελεύσας [s] ἐν Δήλῳ μὲν [t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας προσχόντας, [v] Ἀρχελάῳ τὸ [x] περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τὸν [y] ἐπιβουλὴν ἐφάψαντο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνύποπτά τι Νικολάου, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν Καίσαρα, δίδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους, οὓς κατὰ τῶν νεανίσκων [z] καλεσκευασμένους ἀπέφηνεν. Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέχεσθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ

[a] Ταῦτα γεγραμμένους] Ταῦτα γεγραμμένους Καίσαρι ἀποφέρειν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[b] Οὔτε νοῆσαι] Οὔτ' ἐνοῆσαι *Busb.*

[c] Ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντος] Ἐκ Καππαδοκίας ἢ πρεσβεύοντος ἢ ὧδε *Vat.*

[d] Κἀκεῖθεν] Forte ἐκεῖθεν. COCC.

[e] Ἀνετάζειν] *L. B.* ἂν ἔτι ζῶ.

[f] Ἀπολέσαι] Ἀπολέσθαι *Lugd. Bat.* & *Vat.*

[g] Ἐγκαθίσαντος] *L. B.* Ἐγκαθέσθαι.

[h] Ὡς δ' ἦκον,] Ita *Vat.* & *Busb.* nec aliter *Epiphanius*, qui vertit, *qui cum veniſſent.* ὡς ἦκεν in *Editis.*

[i] Συμπαθὲς ἀνώμωξεν.] Περιπαθὲς *Busb.*

[k] Τούτῳ γὰρ ἄγειν] Τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπετέτακτο *Busb.*

[kk] Κελεύσαντος,] Κελεύσαι *Vat.*

[l] Εἴ τι τῶν πραχθέντων] Εἴ τι τῶν πραχθέντων συνοίδε τῷδε *Busb.* quo ferè modo *Epiphan.* qui vertit, *interrogante Glaphyram* [*Ptolemæo*] *ſi quid de his quæ fiebant cognoſceret.*

[m] Τῆς ψυχῆς ἐμοὶ συγγενομένη] Ὑπὲρ τῆς ψυχῆς *Busb.*

[n] Πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου] Περὶ τοῦ σωτ. *Hen.* & *Vat.*

[o] Καθ' αὑτῆς] Lege καθ' αὐτῆς. COCC.

[p] Σὺ δὲ οἶσθα,] Illud σὺ ἐ *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

[q] Ἐξελεγλίχθαι] Ἐξελεγλιχθαι *Vat.*

[r] Ὑπολαβών,] Καλαλαβών *Busb.* Ὑμαλαβών *Hen.* à pr. m.

[s] Ἐν Δήλῳ μὲν] Ἐν Δάπλῳ τῇ Κιλικίας προσχόντας *Zosim.* unde pro Ἐλεύσῃ, quòd (in *Lugd. Bat.* tamen eſt Ἐλευσῆς) in libris omnibus exſtat, reſcripſi Ἐλεύσῃ. Vide ſupr. c. 4. §. 6.

[t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας προσχόντας,] Ησιοδ. τὸ Κιλικια *Gen.* infr. lib. 18. c. 6. §. 4. Ubi *Rufinus*: Leſidi Cilicix civitatis, vel Heſidi Heſidis. SPANH.

* Inſulam —— *redderent*,] Civitatem *Epiphanio.* Vide *Annott.* ſupr. ad cap. 4. §. 6.

[v] Ἀρχελάῳ] Ἀρχελάῳ τι *Busb. Hen.* & *Vat.*

[x] Περὶ τούτων ἀποδοῦναι,] Περὶ τούτων εὐτυχεῖν *Busb.* & *Zonar.*

[y] Ἐπιβουλὴν ἐφάψαιτο] Ita è *Codd. Busb.* & *Gall.* ἐπιβουλὰς in *reliquis.*

† *Ipſi non ſuccenſeret*,] *Sc.* Herodi.

[z] Κατεσκευασμένους ἀπέφηνεν,] *L. B.* Καθασκευασμένους ἐπέφηνεν.

* *Ne quid præterea durius in eos ſtatueret*,] Ne quod illi ſuſpicionibus adacti minus ſe obſequentes patri præbuerant, *id ipſa* ira-

τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ, [a] μὴ χαλεπώτερόν π [b] πεφσεθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑποπτως ἔχοντες ἐτασιάζον, ἢ μὴν Ϲ πρὸς Καίσαρα πέμψειν, ἢδὲ ἄλλό π κῆ δυσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.

η'. Εἰς ἣ τὴν Ρώμην ἀποχωρισθέντες, ἔχόν τε καιρὸν [c] ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ηρώδη. τὰ γὰρ πρὸς τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τῶν τ τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐχώρει, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθη μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ [d] οἱ Ἄραβες δῆλοι πρὸ τ ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες, [e] ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἀπᾶσας ἐμήνυον, καὶ τ Οβόδα ὡς διαφθαρέντων πολλῶν σκφανῆ τεκμήρια παρεχοντες. ἐν γὰρ καὶ τ γραμμάτων [f] αὐτοῦ κῆ τὴν ἀποστασιν [g] ὑφηρημένα, διὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὴ Νικόλαος [h] ἀποτυχίαν ποιοῦμενος ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημένην, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπίγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς Ηρώδῃ [i] ποιῆσαι Καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι πρὸς ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παρρησίαν· ἐβούλοιτο δὴ κατηγορεῖν Συλλαίου, γνώσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν. σωζομένων οὖν ἐπ' ἀλλήλοις καὶ δοξάσης ἡμέρας, [k] Νικολάου, παρόντων αὐτῷ τῶν Αρέτα πρέσβεων, τότε ἄλλα κατηγόρει Ϲ Συλλαίου, "τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέ-"γων καὶ πολλῶν Ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδα-"νεισμένου ἐπ' ὄδον ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, "ἃ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ρώμῃ "γυναικῶν· προσετίθη δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναστήσοι "Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ηρώδῃ "πεπραγμένων". ὡς δὲ ἦκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καίσαρ ἐξεῖργεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν, "[l] ὡς ἀ στρατιὰν ἤγαγε εἰς Ἀραβίαν, "μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείναντα τῶν ἐκεῖ, "μηδὲ αἰχμαλώτους λαβόντα τὴν χώραν διαπράσαι". [m] πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, "ὑπὲρ τούτων, ἔφη, καὶ "μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πολεῖσά γε αὐτῶν "ἀ γέγονεν" ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον [n] ο χα-"λεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν". πρὸς ἣ τὸ δόξαν Καίσαρι εὐδόντι αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον P εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο [q] προσγεγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, "τὴν μὲν [r] στρατιὰν ἀ στρατιὰν ἔλεγε, "ἀλλ' ὅτι [s] δικαίαν τ ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ "μηδὲ ταχὺ [t] ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγρα-"φαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι [v] Σατυρνῖνον ἐλθόντα καὶ "Οὐολύμνιον τοὺς τ Συρίας ἡγεμόνας· τελευταῖον ἢ, "ἐν Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τὴν σὴν τύχην "ἐπομόσαντος, ἢ μὲν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα πα-"ρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἐχῆς τῆς "Ηρώδου πεφυγότας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντος Συλλαίου

rius in eos ſtatueret, dum illis ſuccenſeret ob ea quorum ex ſuſpicione orta eſſet diſſenſio; non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, neque aliud quidquam ex ſua in illum malevolentia juvenibus promiſiſſe.

8. Cum autem Romam perveniſſent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Cæſari, quòd eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum ſe habuit. Quamprimum Romam venit & in palatium profectus eſt, viſum eſt ei non ſolum id agere cujus cauſa venerat, verum etiam Syllæum accuſare. Nam Arabes, priuſquam cum iis colloqueretur, aperte inter ſe diſſentiebant, quorum nonnulli cum ſe à Syllæo ſubduxiſſent, ad Nicolaum ſe applicuere, facta omnia injuſta ei indicantes, manifeſtiſque indiciis oſtendentes, eum multos ex Obodæ hominibus interfeciſſe. cum enim diſceſſionem feciſſent ſubreptæ erant literæ, quibus ipſum redarguebant. Quam rem ſibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur ad id quod ſibi agendum erat, modis omnibus ſtudens ut Cæſarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim ſciebat, ſi vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; ſin Syllæum accuſare conſtitueret, fore ut occaſio ſibi daretur Herodis cauſam *melius* agendi. Conteſtata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, & alia Syllæo objiciebat, "& quod regi ſuo Arabumque "multis perniciem attuliſſet, quodque † ad per-"turbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet; "eum etiam arguebat mulieres corrupiſſe, tam "Romæ quam in Arabia: &, quod maximum eſ-"ſet, adjiciebat, Cæſarem alienaſſe, quod *ipſum* "nihil veri de geſtis ab Herode docuerit." ‡ Ubi autem ad hunc locum ventum eſt, eum interpellabat Cæſar, jubens hoc unum diceret de Herode, "annon exercitum in Arabiam duxiſſet, & bis "mille & quingentos homines illic occidiſſet, & "direpto agro abduxiſſet captivos?" Ad hæc Nicolaus, "de his ſe vel maxime, ajebat, docere poſ-"ſe, hæc partim nihil habere veri, partim non ita "facta, ut tute intellexiſti, nec ut ob ea merito "ſuccenſere *Herodi* debeas". His præter opinionem auditis, & Cæſare attentiorem ſe præbente, cum narraſſet de quingentis talentis mutuo datis, & de Syngrapha, in qua cautum fuerat, ut liceret Herodi, ubi dies præſtituta ceſſiſſet, pignora capere ex univerſa *Arabum* terra, "hanc expeditio-"nem non expeditionem eſſe dicebat, ſed juſtis "de cauſis pecuniæ ſibi debitæ exactionem. ne-"que tamen huc feſtinanter decurriſſe *Herodem*, ne "tum quidem cum formula cautionis id permitte-"ret, ſed poſt aditos aliquoties Syriæ duces Sa-"turninum & Volumnium: denique, poſtquam "apud Berytum his coram Syllæus * per tuam "fortunam juraſſet, omnino intra trigeſimum "diem ſe & nomen exſoluturum, & dediturum "qui ex ditione Herodis *in Arabiam* profugerant. "& cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, iterum "ab

Litera ab Olympo & Volumnio tradita Cæſari, Herodi ope Nicolai reconciliato.

Syllæum apud Cæſarem accuſat Nicolaus.

Herodem criminibus ei falſo objectis purgat.

racunde magis quam paterne vindicaret, *Gelenius.*

a Μὴ χαλεπώτερον] Μὴ κὲ χαλεπώτερον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Πεφσεθῆναι] Forte πεφοτεθῆ. COCC.

c Ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα] Ἀποδοῦναι *Busb.*

d Οἱ Ἄραβες] Illa οἱ Ἄραβες deſunt *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu. mox autem poſt πολεμοῦντες in *iiſdem* habentur οἱ δὲ Ἄραβες.

e Ὑπονοήσαντες] Forte κὲ ὑπονοήσαντες. COCC.

f Αὐτοῦ —— ἤλεγχον.] Αὐτοῦ ὃ (ſc. ἃ) κὲ τὴν ἀπόστασιν ὑφηρημένοι διὰ τούτων ἤλεγχον *Vat.* Forſan, ἐν γὰρ τ γρ. ἀ. κ. τ. ὑ. ὑφηρημένα, κὲ διὰ τ.

g Ὑφηρημένα,] *L. B.* ὑφηρημένοι. & in *Marg.* ἰτύ ſχαιον.

h Ἐπιτυχίαν ταύτην] Εὐτυχίαν τινὰ ταύτην ὁρῶν *Busb.* & *Vat.*

i Ποιῆσαι Καίσαρα.] Ποιῆσαι deeſt *Vat.*

k Νικόλαου,] Ο Νικόλαος παρόντων αὐτῷ κὲ τ *Busb.*

† *Ad perturbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet;*] Pro nullo reip. commodo, *Epiphan.*

‡ *Ubi autem ad hunc locum ventum eſt,*] *Vel*, in hac orationis parte interfatus eſt Cæſar.

l Ὡς ἀ στρατιὰν] Εἰ μὴ στρατιὰν, & mox ἀπέκτεινεν, *Busb.* & *Vat.*

m Πρὸς ταῦτα] Ο δὲ Νικόλαος *Busb.*

n Ὡς σύ τε ἀκήκοας,] Ὡς συ ἀκήκοας *Vat.* ὡς σύ τε ἀκήκοας *Hen.* à pr. m. ὡς σύγε ἀκ. ab altera manu.

o Χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς] *L. B.* ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς.

p Εἴπειν τ πεντακοσίων] Εἶπεν *Vat.*

q Προσγεγραμμένον,] Προσγεγραμμένον *Vat.*

r Στρατιὰν ἀ στρατιὰν ἔλεγεν,] Hic στρατιὰ ſumitur pro στράτευσις.

s Δικαίαν τ ἰδίων ἀπαίτησιν] Ita cum *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ut αἰτίαν aut ἀφόδασιν ſubintelligatur. forſan delendum ἐπὶ ante δικαίαν. in *Editis* δικαίων.

t Ταύτην,] Ita *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m. ταύτη in *reliquis.*

v Σατυρνῖνον —— ἡγεμόνας.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 2. SPANH.

* *Per tuam fortunam juraſſet,*] *Al.* per tuum Genium.

"ab Herode appellatos duces; cumque hi ei per-
"miſiſſent pignora capere, vix tandem cum ſuis
"profectum in Arabiam. Equidem hoc, inquit,
"eſt quod, tragice exaggerantes bellum appel-
"lant, atque ejuſmodi erat iſta expeditio. At quo
"modo bellum dicatur *hæc juris perſequutio*, poſt
"impetratam à ducibus à te datis veniam, idque
"ex præſcripto cautionis, poſt violatum & Deo-
"rum aliorum numen & tui, Cæſar, nominis ma-
"jeſtatem. Jam reſtat dicere, quæ ad captos ho-
"mines pertinent. Cum Trachonitæ latrocinari
"cœpiſſent, quadraginta primum, mox etiam com-
"plures, ne ab Herode ad ſupplicium raperentur,
"in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus,
"& omnium hominum in damnum aluit, locum-
"que ad habitandum dedit, immo & horum ex
"latrociniis quæſtûs partem in ſe vertit. Eodem
"tamen juramento ſpopondit, hos ſe dediturum
"illa ipſa die, quæ & pecuniæ exſolvendæ erat
"præſtituta. nec poteſt oſtendere in præſenti
"quenquam alium præter hos ex Arabia abdu-
"ctum, ac ne hos quidem omnes, ſed qui latebras
"reperire nequibant. Jam cum videris illud invi-
"diæ plenum de hominibus captis nihil eſſe niſi
"calumniam, rogo aliud, Cæſar, cognoſcas ne-
"quiſſimum figmentum & mendacium, quo uſus
"hic eſt, ut te ad iram concitaret. Pro cognito
"enim affirmo, cum in noſtras partes irrupiſſet
"Arabum exercitus, & eorum qui Herodi pare-
"bant unus atque alter periiſſent, tum demum,
"& non ante, ſua tutante Herode, occubuiſſe Na-
"cebum illorum ducem, & una homines non ſu-
"pra xxv. è quorum iſte ſingulis centenos faciens,
"bis mille & quingentos narrabat occiſos.

Syllæus capitis damnatus.

9. Cæſarem *jam ante nutantem* hæc *maxime* commoverunt; & ad Syllæum verſus, jam manifeſtus iræ, quærit quot Arabes interierint. Illo autem hærente, & male ſe edoctum fatente, lecta eſt rei creditæ cautio, lectæ & ducum literæ, & civitatum querelæ de latrociniis. Tandem eò perductus eſt Cæſar, ut capitis quidem Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum, quæ calumniis inductus duriora ipſi ſcripſerat; & Syllæo hoc quoque exprobraret, ſeſe ejus falſis verbis adductum † ut in amicum *veterem* amicitiæ officia exueret. In ſumma, remittitur Syllæus jure functurus, & æs alienum ſoluturus, deinde afficiendus ſupplicio. Aretæ autem parum amicus erat Cæſar, quod per ſe non exſpectata ipſius voluntate regnum arripuiſſet. ‡ Conſtituerat enim & Arabiam Herodi dare: ſed huic rei obſtiterunt literæ; quas *de pueris* miſerat Herodes. Nam cum Olympus & Volumnius placatum eſſe Cæſarem audiviſſent, illico eis, prout juſſerat Herodes, viſum eſt, literas de filiis ei reddere & argumenta *ad inſidias illorum patefaciendas*. Quibus lectis Cæſar haud conſultum putavit, alterum imperium & ſeni & circa pueros laboranti addere. Itaque Aretæ homines admiſit: & eo ob id duntaxat reprehenſo, quod temere feciſſet, non exſpectando dum regnum à ſe haberet, munera accepit & ei principatum confirmavit.

Aretæ reconciliatur Cæſar.

"πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ηρῴδου, κἀκεῖνον
"ἐφέντων αὐτῷ λαμβανειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξ-
"ελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. [x] ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς
"ἔτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὶ τῆς ὅπλοφορ-
"τίας τοιοῦτο. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅτα-
"τρεψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυῖας δὲ τῆς
"σωτηρίας, ἱσεβημένης δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ
"τοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς
"αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαὶ [y] τῶν τὸν
"Τραχωνα κατοικούντων, ποσαρέσκοντα τὸ πρῶτον,
"εἶτα αὖθις πλείονες, τὰς Ηρῴδου κολάσεις ἀφορεύ-
"γοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Αραβίαν. τού-
"τους ὑποδέξατο Σύλλαιος ὅτι πάντες ἀνθρώ-
"πους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ
"κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὠμολόγησε δὲ
"καὶ τούτους ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ
"τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν. καὶ [z] δυνα-
"τὸν ἂν οὖν ἐπιδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα
"τῆς Αραβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, οὐδὲ
"πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὕτως αὖ
"καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπλοφόρου συκοφαντήμα-
"τος πεφηνότος, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε
"πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν [a] αὐτῷ
"ποιηθέν. Φημὶ γὰρ, ἐπελθούσης ἡμῖν [b] τῆς Αραβων
"δυνάμεως, καὶ τῶν περὶ Ηρῴδου [c] πιστοῦ ἑνὸς
"καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Νακεβον τὸν
"στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι [d] τοὺς
"πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δισ-
"χιλίους [e] καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.

Θ'. Ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν Σύλλαιον ὅπλοφορεῖς ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκρινεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Αράβων. ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ, καὶ πεταλαιῶσθαι λέγοντος, εἴ τε σωθῆναι τῶν δανείων ἀντιγνώσοντο, [f] καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε [g] ὅσαι λῃσθέντα κατηλῶντο. καὶ πέρας εἰς τέλος κατῆρε Καῖσαρ, ὡς δὲ μὲν Συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον, Ηρῴδῃ δὲ διαλλαγῆναι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ βουλῆς πικρότερον ἐγράψειν αὐτῷ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Συλλαιον, ὡς ἀναπείσειεν αὐτὸν ψευδῆ λόγῳ τῆς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν Συλλαιος [h] ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. Αρέτᾳ δὲ οὐκ εὐμενὴς ἦν Καίσαρ, ὅτι τῷ δεχθῆναι μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν Αραβίαν Ηρῴδῃ δίδοναι· διεκώλυσε δὲ τὰ [i] παρ' ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. [k] τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ολυμπον καὶ Ουολλέμνιον, εὐμενῆ Καίσαρα [l] πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐπιστολῆς Ηρῴδου τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ τὰς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. Καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν δεχθῆναι ἄλλῳ [m] προσῆκεν γέροντι, καὶ κακῶς πεπόνθει τὰ περὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ὠφθη καλῶς ἔχων. δεξάμενος δὲ τὸν περὶ Αρέτου, καὶ τοῦτον μόνον ὑπομείνας, ὡς προπέλεια χρήσαιτο, τῷ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε ἐκεῖθεν προσήκαλο, καὶ τὴν δεχθῆναι [n] ἐβεβαιώσατο.

† *Ut in amicum* veterem *amicitiæ officia exueret*] *Fal.* ut in amicum delinqueret. *vel*, diſcederet ab officiis amicitiæ. *vel*, virum ſibi amicum offenderet.

‡ *Conſtituerat enim & Arabiam Herodi dare:*] *Alii* tenuerat; Itaque ſtatuerat *&c.*

x Ὁ μὲν δὴ πόλεμος] Ὁ μὲν οὖν δὴ πολ. *Vat.*

y Τῶν τὸν Τραχωνα κατοικούντων,] Illud τὸν è *Codd. Busb. & Vat.*

z Δυνατὸν ἂν] Notatu dignum, adverbium negativum verbo poſtponi, licet conſtructio & Latinitas exigant ut præponatur. καὶ δυνατὸν ἂν οὖν ἐπιδεῖξαι κ. τ. παρὸν ἄλλόν τινα *Vat.* καὶ δυνατὸν ἂν ἐπιδ. κ. τ. παρὸν οὖν ἄλλόν τινα *Busb.*

a Αὐτῷ ποιηθέν.] Αὐτῷ πεποιημένον *Vat.* αὐτὸ ποιηθὲν *Busb.*

b Τῆς Αραβων δυνάμεως,] Τῆς τῶν Αραβων *Vat.*

c Πιστοῦ, ἑνὸς] Πιστοῦν *Busb.*

d Τοὺς πάντας,] Συνεῖδεν πεντὲ πάντας *Busb.*

e Καὶ πενταχοσίους] Illud καὶ è *Codd. Busb. & Vat.*

f Καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γεγραμμένα,] Ita *Hen. Busb. & Vat.* καὶ τὰ ἡγ. in *Editis.*

g Ὅσαι λῃσθέντα κατηλῶντο.] Ὅσων τὰ λῃσθέντα *Vat.*

h Ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα] Diſt. ἀντιγνώσοντο, τὰς δίκ. κ. τ. χρ. &c. SPANH.

i Παρ' ἐκείνου] Παρ' ἐκείνου pro τοῦ ἐκείνου repoſui è *Cod. Busb.*

k Τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ολυμπον καὶ Ουολλέμνιον,] Ita ſupra cap. 10. §. 5. τὰς περὶ Αλέξανδρον, de ipſo Alexandro. REL.

l Πυθομένοις,] Πυθανομένοις *Vat.*

m Προσῆκεν γέροντι,] Προσῆν γέροντι *Hen.* à prima manu. προσῆκε *Vat.*

n Ἐβεβαιώσατο.] Ἐβεβαίωσεν *Vat.* & *Busb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ τοῖς παισὶ τῷ πατρῴῳ κατηγόρησε τῶν παίδων Ἡρῴδης· οἷά τε Τήρων, ἀμέτρῳ καὶ στρατιωτικῇ παρρησίᾳ χρώμενος, πέπονθε. περὶ τελευτῆς νεανίσκων, καὶ ταφῆς αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

CAP. XI.

Quomodo Herodes, Cæsaris permissu, Beryti in Judicum assessu filios accusavit: quæque Teron, immoderata & militari libertate usus, passus est. De morte juvenum & eorum sepultura in Alexandrio.

Ἡρῴδης ὁ γραφὴ διηλλαγμένος ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον εἰ μὲν ἀνο- "σιώτερόν τι πεπλημμεληκόσιν ὁ ἐπεξιέναι τοῖς παλαιοῖς "ὄντας· [q] αὐτῷ γὰρ ἐφῆναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ "δὲ δραστηρίους ἐνενόησαν, ἄλλως νουθετήσαντας μηδὲν "ἀνήκεστον δρᾶσαι. [r] συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐ- "τῷ τὸ συνέδριον ἀποδείξαντα τοῦ [s] Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κα- "τοικοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ προσκαλεσάμενον τούς τε ἡγεμό- "νας, καὶ τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων Ἀρχέλαον, "ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ [ss] ἀξιώμα- "τι εἶναι ἐπιφανεῖς, μετὰ τὴν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ "δικαιοῦσθαι." Καίσαρ μὲν τοιαῦτα [t] ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Ἡρῴδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, προχαρὴς μὲν εὐθὺς ὅτι τῆς διαλλαγῆς ἐτύγχανε, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πως [v] τὸ μὲν εὐπρόσοδον, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτι θρασὺν, οὔτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παρρησίας ἐπλαδόμενος, τὸ μισος [x] σκαινοδόξει τὴν ἐξουσίαν. [y] διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Ἀρχελάου χωρίς. ἐκεῖνον γὰρ [z] δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου προσαγαγέσθαι, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.

β'. Γενομένων δὲ ἐν Βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων [a] ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε, τοὺς μὲν παῖδας, ἃ γὰρ ἠξίου προσάγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ [b] Σιδωνίων εἶχε, [c] Πλατάνην καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν προσῆσαι. μόνος [d] δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγορῶ κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀναγκαίων ὧν ἰτύχῃ, πλεῖστον δὲ ἀπεοικυῖαν ἢ πατρὶ πρὸς παῖδας εἶπε. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ πρὸς τὸν [e] ἐπίδειξιν τῆς αἰτίας ἐπτοημένος, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδείγματα, τούς τε ἐλέγχους οὐκ ἐκείνοις ἐπιτρέπων κατανοεῖν· ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσιέμενος, περὶ κατὰ παίδων ἀγνήμονα, καὶ τὰ γεγραμμένα δ' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων, ἐν οἷς ἐπιβουλὴ μὲν ἢ τις ἐπίνοια δυσσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προσέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν. [f] ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλήφθη, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ σφοδρὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ἐπιβουλῆς δι' ἐκείνων ἤυξανε, ἐπομνύμενος, ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο [g] τῆς ζωῆς ἢ τοιούτων ἀκοὴν λόγων. τὸ δὲ πλουτᾶον εἰπὼν, "ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ "τῇ Καίσαρος [h] δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι", [i] προσ-

"Herodi autem reconciliatus *Cæsar* ad eum scribit hujusmodi verbis, "Dolere se vicem "ejus, qui tales haberet filios, oportereque in eos, "si quid gravioris sceleris susceperant, ut parrici- "das animadvertere: se enim ei ejus rei potesta- "tem facere. Sin nihil nisi fugam instituerant, "corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. "Se etiam suadere, ut ea de re judicium haberet "concilio indicto apud Berytum, * in qua Ro- "mani degerent, & advocatis ducibus, & Cappa- "dociæ rege Archelao, omnibusque reliquis quos "sibi amicos & dignitate illustres putaret, eorum "sententiam in judicio ferendo sequeretur." Ita quidem Cæsar ad eum scripsit. Herodes vero, literis ad ipsum perlatis, lætitia statim gestiens exsultabat, tum quod Cæsar secum in gratiam rediisset, tum propter potestatem sibi factam de filiis pro arbitrio statuendi. Et *nescio* quo modo fa- *Herodis in filios immanitas.* ctum est, ut qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius, aut præceps ferebatur ad filiorum interitum; nunc rebus suis in melius mutatis & fiducia fretus, novo more laxaverit habenas odiis. Advocavit itaque quos visum est ad concilium; sed Archelaum non advocavit: noluit enim ut is interesset ex suo in eum odio, aut quod vereretur ne voluntati suæ repugnaturus esset.

2. Postquam autem duces, atque alii, quos ab urbibus accersivit, Berytum advenerunt, filios qui- *Eos accusat in concilio Beryti habito.* dem (nam in concilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine Platana, collocavit, prope urbem, ut sisti possent si *forte* vocarentur; soluseque per se *in curiam* ingressus, centum & quinquaginta virorum in consessu usus est accusatione, non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri filios criminanti valde indecora. Nam vehemens erat, & in crimine demonstrando turbidus, & maxima furoris & agrestis immanitatis præ se ferebat indicia; non permittens assessoribus ut argumenta ponderarent atque perpenderent: sed, haud convenienter patri contra filios, ipse ea tuens atque defendens, & quæ ab illis scripta erant legens, in quibus nihil insidiarum inerat, aut sceleris quod machinati fuerant, sed tantum cogitatam fugam continebant, & maledicta quædam in patrem contumeliosa, propter ejus in eos malevolentiam. Ad quæ ubi ventum est, exclamabat etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac si de insidiis confessi fuissent, jurans se vitam amittere maluisse quam talia audire. Postremo autem, cum dixisset, "se tum jure "naturæ, *utpote patrem*, tum permissu Cæsaris po- "te-

o Επιξέναι] Επιξίναι *Busb.* (ut & Cocceius. *Lugd. Bat.* ἐφιέναι.) ἐπιξίναι ὡς παλαιοῖς *Zonar.*

p Παλαιοῖς ὄντας] Παιδαλόας, forsan pro παιδαλῴας, *Gall.* & *Vat.*

q Αὐτῷ γὰρ ἐφῶσαι] Αὐτῷ γραφῇ εἶναι τ. *Vat.*

r Συμβουλεύειν δὲ ἔχειν] Συμβάλλειν *Vat.* & forsan *Epiphan.*

s Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι,] Romani Beryti habitantes. Colonia enim erat ab Augusto deducta, unde *Ulpianus de Cens. Bel. L. T.* xv *Berytensis Colonia Augusto benefactis gratiosa*, ac inde in Nummis Augusti COL. IUL. AUG. FEL. BER. . . . SPANH.

* *In qua Romani degerent,*] *Id est*, quæ esset Romanorum colonia.

ss Ἀξιώματι εἶναι ἐπιφανεῖς,] Ἀξιώματιν *Busb.* ἀξιώματι ἐπιφανὴς *Vat.*

t Επέστειλεν.] Επέστελλεν *Busb.*

v Τὸ μὲν εὐπρόσοδον] Τὸ μὲν οὖν εὐπρόσιτον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Σκαινοδόξει] In *Marg. L. B.* legitur ὁ αὐθ' γρ. σκαιτοβέμφ.

y Διέπεμπεν οὖν] Εὐθὺς οὖν διέπεμπεν *Busb.* (& *Lugd. Bat.* neque male, nisi ex superioribus influxerit) & *Epiphan.*

z Δι' ἔχθος] Δι' ἔχθρας *Busb.* δι' ἔχθραν *Zonar.*

a Ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε,] Ὅσους τῶν πόλεων *Vat.*

b Σιδωνίων εἶχε,] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* & *lib.* 1. *de Bello Jud.* Σιδωνίῳ in *Editis.*

c Πλατάνην καλουμένην,] Πλατανεῶνα *Vat.*

d Δι' καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν,] Δι' ἃ καθ' αὑτὸν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

e Επίδειξιν τῆς αἰτίας ἐπτοημένος,] Απόδειξιν *Vat.*

f Ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλήφθη,] Ἐφ' οἷς *Busb.* & *Gall.*

g Τῆς ζωῆς] Τὴν ζωὴν *Vat.* & *Busb.*

h Δόσει] In *Marg. L. B.* legitur δόξῃ.

i Προσῆσαι] Προσῆσθαι ἢ κὲ *Hen.* à prima manu.

Lex Judæorum de filiis contumacibus.

"teſtatem habere," addidit & legem patriam quæ juſſit, "ut, ſi parentes filio accuſato manus "in caput imponant, neceſſe habeant circumſtantes in eum lapides mittere atque ita eum occide"re. quod cum ipſe in ſua patria & regno facere "potuiſſet, illorum tamen ſententiam exſpectaſſe: "qui tamen eò non ut judices (utpote in tam ma"niſeſtis *inſidiis*, quibus parum abfuit quin ipſe "*extrema* paſſus fuiſſet à filiis) ſed ut iræ ſuæ ad"jutores opportune veniſſent, ac ſi par eſſet, ne"mini, quamvis remoto, negligendas eſſe ejuſmo"di inſidias.

Mitem ſententiam ferunt Saturninus ejuſque filii.

3. Hæc loquuto rege, & juvenibus ne ad cauſæ quidem ſuæ dictionem introductis, aſſeſſores, cum eum iratiorem eſſe percepiſſent, quam ut ad æquitatem aut concordiam perducere poſſent, poteſtatem ei confirmarunt. Et primus quidem Saturninus, vir conſularis, & magnæ auctoritatis, ſententiam protulit moderatiſſimam cum pietatis adjuncto. dicebat enim, "ſe damnare quidem He"rodis filios, non vero juſtum cenſere ut morte "multentur, ut qui ipſe filios haberet, cum ma"jus eſſet hoc ſupplicium, quam omnia quæ ab "ipſis accidere mala potuiſſent." Deinde Saturnini filii (nam tres una ſecum legatos habebat) eandem ſententiam ſequuti ſunt. Sed Volumnius è contra morte plectendos pronunciabat, qui ſe in patrem tam impie geſtiſſent. In eadem deinceps ivit maxima pars reliquorum, adeo ut nil aliud crederetur, quam capite damnatos iri juvenes. Moxque illinc Tyrum proficiſcitur Herodes, pueros ſecum ducens: & Nicolaum ad ſe Roma reverſum interrogat, poſtquam ei acta Beryti narraverat, quænam fuerit amicorum ſuorum, qui Romæ eſſent, de pueris ſententia. Cui ille reſpondit, "videri eis impios quidem eſſe filiorum in te co"natus, debere tamen eos à te vinculis cuſtodia"que teneri. poſtea, ſi ſeverior ſententia placue"rit, *morte* poſſe puniri, ne iracundia magis quam "ratione uſus eſſe videare: ſin mitiora malis, poſſe "abſolvi, ne in immedicabile infortunium incidas. "Hæc ſunt quæ plerique omnes amici tui Romæ "degentes cenſent." Tum ille, cum aliquandiu in tacita cogitatione fuiſſet, Nicolaum ſecum navigare juſſit.

Duriorem Volumnius Alii que.

Nicolai reſponſum ad Herodem.

Herodes filios ſecum ducit Cæſaream.

4. Ubi autem Cæſaream ventum eſſet, cœperunt ſtatim vulgo de pueris loqui: atque per regnum ejus ſuſpenſi tenebantur, *cunctis* quo tandem res illorum evaſuræ eſſent exſpectantibus. metuebant enim omnes ne propter inveteratum diſſidium immineret eis exitium, atque vicem illorum graviter dolebant: tamen nec vocem ullam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat ſine periculo; ſed miſericordiam, *quam de pueris habebant*, clauſam tenebant, & tam atrox facinus dolenter quidem, ſed taciti ferebant. Unus autem, nomine Tero, regis olim miles, qui filium habebat Alexandro æqualem atque amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipſe libere eloquebatur, & ſæpe palam in vulgus exclamare cogebatur, di-

Tero verba facit ad populum paulo liberiora.

ἔθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, [k] ὃς ἐκέλευσεν, "[l] εἰ "ἅλ κατηγορηθείντ⟩ οἱ γονεῖς ἐπιθοῖεν [m] τῇ κεφαλῇ "τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι τοῖς πολίταις [n] βάλ"λειν, καὶ τῶτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἐπι"μ⟩ ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποι"εῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν· ἴκεσι μέν"τοι, δικασὰς μὲν ὄκ ἄτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐκ "τ παίδων ὀλίγω πάθοι, [o] σωφρονισθῆναι ἢ καιρὸν ἴχου"σας, ὡς ἐδενὶ κ τ πρόσω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης "ἐπιβελῆς ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντ⟩, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ πιεῖρον ὡς ἐπιεικείας καὶ ἀφελλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τῇ ἐξουσίαν [p] ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ [q] πρῶτ⟩ μὲν Σατορνῖν⟩ ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματ⟩, ἀποφήναντο γνώμην [r] ἀδημονεστάτην φειδομέν⟩. ἔφη γὰρ "κατα[s]δικά"ζειν μὲν τῶν Ηρῴδε παίδων, κ[s]είνειν ἢ ὄκ οἴεσθαι "[s] δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ [t] πάντας μείζο"ν⟩ ὄντ⟩, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτὸς δεδυσ[s]χήκει." [t] μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατορνίνε παῖδες, εἷπον γὰρ αὐτῷ [v] τρεῖς ὄντες πρεσβύται, τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀποφήναντο. Οὐολύμνι⟩ ἢ ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τὸς ἄτως ἀσεβήσαντας εἰς τ πατέρ. τὸν ἢ αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, [x] ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ κατεδεδικάσθαι τῇ ὄντι θανάτῳ τὸς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ηρῴδης ἦκεν, ἄγων αὐτὸς εἰς Τύρον, καὶ [y] ὅ γε Νικολάε πολίτ⟩ ὡς αὐτὸν ἐκ τ Ρώμης ἐπιφοίνεσ⟩, προδιηγησάμεν⟩ τὰ ἐν Βηρυτῷ, ἵν' τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τ παίδων αὐτ, καὶ οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ [y] αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖν⟩ εἶπεν, "ὅτι δοκεῖ μὲν [z] ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, "χρῆναι μέν τοι αὐτὸς [a] καθειρξάντα, δεσμίους φυ"λάττειν. κ εἰ μὲν [b] ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐ"τὸς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρη[s]ώς· "εἰ ἢ τἀναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτόν εἰη σε "τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ κ ἐν Ρώμῃ τοῖς πολί"ταις τ σῶν φίλων". κ ὃς σιωπήσας [c] ἐν πολλῇ ἐγίνετ σωνοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτ.

δ'. Ὡς ἢ [d] ἦκεν εἰς Καισάρειαν, γίνετ⟩ λόγ⟩ [e] εὐθὺς ἅπασι τ παίδων, κ μετέωρ⟩ ἡ βασιλεία, [f] πῇ ποτε χωρήσε τὰ κατ' αὐτὸς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρ πάντας δέ⟩ ἐκ παλαιᾶς καταφαπαζομένης εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, κ τοῖς μὲν πάθεσιν ἀδυχέραινον· ὄκ ἦν ἢ ἀδὲ εἰπεῖν τι προπετὲς, ἔστι ἄλλα λέγειν⟩ ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τ ἔλεον, ἀδυνηρῶς μὲν, ἀναιδῶς ἢ τῷ ὑπερβολῇ δ παῖδες ἔφερον. εἷς ἢ [g] αὐτῷ πάλαι γραπιώτης, [h] ὀνόματι [i] Τήρων, ἡλ[k] αὐτῷ καθ' ἡλικίας ὄντ⟩ Αλεξάνδρῳ φίλος, πάντα, ὅσα κὴ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας ἦν, [l] αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότη⟩ ἐξελάλ, κ βοᾶν ἠναγκάζε πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπερικαλύπτως λέ-

γων,

k Ος ἐκέλευσεν,] Εκέλευεν *Busb.*

l Ει ἅλ κατηγορηθείντ⟩] Εἴτε καθηγορήσαιτες *Busb. Vat.* & *Zonar.* Hac de lege confer *Deut.* c. 21. v. 19, & 20. & *Joſephum* in *Antiq.* l. 4. c. 8. p. 168. 169. Videſis etiam *Seldenum* l. 3. de *Synedriis*, c. 13. p. 555. & *Grotium* ad *Deut.* c. 21. v. 20.

m Τῇ κεφαλῇ] Εν τῇ κεφαλῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

n Βάλλειν,] Conf ſupr. c. 10. §. 5. SPANH.

o Συνοργισθῆναι ἢ καιρὸν ἴχοιτας,] Συνοργισθῆναι ἢ κ καιρὸν *Hen.* à pr. m.

p Εβεβαίωσαν αὐτῷ.] Ανεβεβαίωσαν *Gall.*

q Πρῶτ⟩ μέ] Πρῶτον *Vat.*

r Αδημονεστάτην] Αμεσάτη *Vat.* αἰδημονεστάτη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Δίκαιον,] Ita *Gen. Gall.* & *Vat.* δικαῖον *Baſ. Busb.* & *Hen.*

t Μετ' —— αὐτῷ] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 2. & 3. SPANH.

v Τρεῖς —— θανάτῳ] Δύο πρεσβύται hic dicuntur *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 3. &c. SPANH.

x Ωστε μηκέτι] Ωσε κ μηκέτι *Vat.*

y Αὐτῷ] *Gen.* αὐτῷ.

z Ασεβῆ εἶναι] Ανεβῆ μοι εἶναι *Hen.*

a Καθειρξαντα,] Κεθειρξας *Hen.*

b Ετερόν σοι δοκοίη,] Ετέρως *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εν πολλῇ ἐγίνετο συνοίᾳ,] Εν πολλῇ σύνοιᾳ *Hen.* à pr. m. ὢν πολλῇ ἐγίνετο σύνοιᾳ *Vat.*

d Ηκεν εἰς Καισάρειαν,] Ηλθεν *Busb.* & *Vat.*

e Εὐθὺς] *L. B.* ὃς ἦν εὐθὺς.

f Ποῖ ποτε χωρήσει] Ita *Busb. Hen.* & *Baſ.* ποιεῖτε in *aliis.*

g Αὐτῷ πάλαι γραμματιστής,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.*

h Ονόματι Τήρων,] Ονομα *Busb. Vat.* & *Zonar.*

i Τήρων,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 4. SPANH. Τείρων *L. B.*

k Αὐτῷ καθ' ἡλικίας ὄντ⟩ Αλεξάνδρῳ] *L. B.* αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντ⟩ Αλεξάνδρῳ.

l Αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότη⟩ ἐξελάλ,] Αὐτὸς ἐπ' ἐλ. *Vat.*

m Κε-

γων, "ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δ' δίκαιον ἐκ "τ ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, [m] κρατεῖν δὲ τὰ ψεύσμα- "τα καὶ ἡ κακηθία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγαι τοῖς "πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τ ἀνθρωπίνων πα- "θῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν". τοιοῦτος οὖν, ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι· τὸ δὲ εὔλογον ἐκίνει πάντας, οὐκ ἀνάνδρως αὐτὸν πρὸς τ καιρὸν ἐσκευασμένον. διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπὲρ ἐκείνων λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῷ σιγᾶν προορώμενοι, τὴν ἐκείνου παῤῥησίαν ὅμως ἀπεδέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐδιάζετο πάντα ὅν τινα εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν.

δ'. Ὁ δὲ πρὸς τ βασιλέα μετὰ πάσης παῤῥησίας ὡσάμενος, μόνος μόνῳ λέγειν ἠξίου· καὶ συγχωρησάντος, [n] ἐπὶ δυνάμενος, εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, [o] μακαριστὸν μὲν τοιού- "τῳ πάθει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν "σοὶ, καὶ συμφέρουσαν εἰ [p] λάβοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, "προκρίνας τ ἐμῆς ἀσφαλείας. [q] ποῦ ποτε ὤχου δέ σε, καὶ "πεπώκασιν ἐκ τ ψυχῆς αἱ φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ πρέπων "ἐκείνου νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα [r] κατώρθωσας; τίς δὲ "ἡ τ φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κενὸν δέ, κἀδε παρόντας "αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ πρὸ ὀφθαλμῶν τοιοῦτον [s] μὴ- "σος ὑπὲρ τῆς μακαριζομένης ποτὲ βασιλείας. οὐ δὲ ἀσκέπτῳ "τί πραττόμενόν [t] ἐστι; [v] δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος [z] σοὶ "γυναικὸς [y] γεγυμνημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους, [z] ἀ- "ναιρήσῃς, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κα- "κῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν "αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις [a] κατέγνως θανάτου; οὐκ ἐννοῇς ὅτι "καὶ τ ὄχλων ἡ σιωπὴ τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ "πάθος· ἥτε φρὰξ πᾶσι, καὶ ταύτης οἱ πωλοῦντες, ἔλεον "μὲν τ ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τ ταῦτα δραπετευομένων ἐχή- "πασιν"; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ἀρχῇ μὲν δ' παν[illegible]- πασιν ἀγανακτούμενος· ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, [b] διεκίνησεν ἑαυ- τὸν ἀψαμένη δ' [c] Τήρωνος ἐναργῶς δ τε πάθους καὶ τ ὠμὸν τὰς οἰκείας ἀπιστίας. αὐθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου καὶ μικρὸν ἀμέ- τρως καὶ φρενοῦσθαι χρώμενος παῤῥησίᾳ. [d] τὸ γὰρ ἀπαιδάκτευτον [e] ἐξέπιπτε δ καιρῷ. παρῆκεν δὲ Ἡρῴδης ἐνεπιμπλάμενος, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκοῦσαι τ λόγων, [f] ἐπεὶ καὶ τοὺς [g] μακρὰν μένους φρενοῦντας καὶ τοὺς ἀγανα- κτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, πρόσκλησίν [h] τε ὀνόμασι δηλω- θέντων ἁπάντων, καὶ τ Τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν Φυλακῇ.

ε'. Τότε γενηθέντος, ὑπεκδεδ) τῷ καιρῷ ὁ Τρύφων τὶς κουρεὺς δ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πεῖσαι πολλά- κις ὁ Τήρων, [i] ὁπόταν [k] θεραπεύῃ τ βασιλέα ξυρῷ τ λαι- μὸν [l] ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις [m] τοῖς πρὸ Ἀλέξαν- δρου, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα συλλαμ- βάνειν κελεύει, καὶ μετὰ ταῦτα βάσανον δὲ τε Τήρωνος, καὶ δ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ δ κουρέως. Ἀκμαζόντος δέ τε δ Τή- ρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τ πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη Ἀλε- ξείμενον, ἔχοντα δ' ἀδήμονα ἐλπίδα σωτηρίας, [n] αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τ πρὸ τ πάσχοντα δυσχερείας πρόσπτον, ἔφη

cens, "interiiſſe veritatem, ſublatum jus ex homi- "nibus, vigere mendacium & malitiam, & tantam "nubem rebus inducere, ut à peccantibus ne ma- "xima quidem mala in homines cadentia cerni "poſſent." Hæc tam libere dicens, videbatur quidem non ſine periculo facere: ſed movebat omnes æquitas rei, quod animoſe & fortiter ſe illis temporibus gereret. quapropter omnia quæ ille diceret libenter omnes audiebant ut ab eo dicta, & cum ſibi cavendum eſſe ſilentio providerent, tamen ejus confidentiam collaudabant. nam tanti mali exſpectatio unumquemque cogebat quodcunque liberet pro eo loqui.

4. Ille vero regem ipſum adiit audaciſſime, & ſolum cum ſolo colloqui velle dicebat: ac facta poteſtate. "Non poſſum, inquit, ô Rex, diutius "ferre hanc animi anxietatem. Equidem audacem "hanc confidentiam, ſed tibi neceſſariam & con- "ducibilem, ſi quid ab ea utilitatis perceperis, "meæ vitæ antepoſui. Sanuſne es, aut ubi eſt ex- "cellens illud ingenium, quo tot tantaſque res af- "ſequutus es? quæ eſt iſta amicorum cognatorum- "que ſolitudo? quos equidem, quamvis præſentes, "nec cognatos nec amicos judico, qui tantum "ſcelus in quondam felici regno perpetrari ſuſti- "neant. Et tu non aſpicies quid agatur? duos ju- "venes regina conjuge tibi natos, omni virtute "ornatiſſimos interficies, tuamque ſenectutem uni "puero committes, qui ſuſceptam de ſe ſpem ma- "le ſuſtinuit, & conſanguineis, quos ipſe totics "jam capitis damnaſti? Nonne cogitabis vulgus "ſilere, tamen peccatum videre, & facinus odiſſe: "exercitumque univerſum, & maxime præcipuos, "miſericordia commoveri erga infelices, odio er- "ga infelicitatis auctores?" Audiebat rex illa, principio quidem non omnino *intemperanter: ſed ubi ſcilicet Tero facinus & domeſticorum perfidiam aperte taxavit, commovit ſe rex. Et Tero è contra paulatim modum exceſſit immoderata & militari libertate uſus. nec tempus ſatis ſcite & commode cepit. Unde ita turbatus eſt Herodes, ut, ea verba pro conviciis magis quam pro utili admonitione ducens, ubi milites rem ægre ferre & duces indignari audivit, tam eos qui nominati fuerant quam ipſum Teronem in cuſtodia vinctos adſervari juſſerit.

Paris fiducia alloquitur regem.

Regem nimia libertate uſus offendit.

5. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonſor, arrepta occaſione, regem adiit, eique nunciabat, Teronem ſæpe ſibi perſuadere voluiſſe, ut regi barbam tondens eum novacula jugularet: ita principem locum apud Alexandrum habiturus, & magna præmia conſequuturus. Hæc loquutum juſſit rex comprehendi: ac deinde de Terone & ejus filio tonſore quæſtio habita eſt. Cumque Tero perſiſteret, juvenis patrem male jam mulctatum, nec ullam ſpem ſalutis habere videns, & quid futurum eſſet ex ſummis ejus angoribus conjiciens

Tryphon Herodis tonſor Teronem accuſat.

m Κρατεῖν] Lege κρατοῖη. COCC.

n Οὐ δυνάμενος,] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ βασιλεῦ Ἀκμαζούσῃ in *Editis Aliiſque*, niſi quod Ἀκμαζούσῃ habeat *Hen.* à pr. m.

o Διακαριστεῖν] Ita quoque *L. B.*

p Λάβοις τι χρήσιμον] Ita *Vat.* & *L. B.* λάβοι in *cæteris.*

q Ποῖ ποτε ὤχου δέ σε,] Ποῖ ποτε οἴχονταί σοι *Busb.* ποῖ ποτε οἴχονταί σε *Vat.*

r Κατώρθωσας;] *L. B.* κατώρθωε.

s Μῖσος] *L. B.* μῖσος.

t Ἐστι;] *L. B.* ἔτι. unde *Coccejus* legit τὸ πραττόμενον ἔτι.

v Δύο νεανίσκους ὧν βασιλίδος] Εἰ ὧν ν. *Busb.*

x Σοὶ γυναικὸς γεγυμνημένους,] Illud σοὶ deeſt *Vat.*

y Γεγυμνημένους,] *L. B.* γυμνοφόρους.

z Ἀναιρήσεις,] *L. B.* οἱ ἀναιρήσεις.

a Κατέγνως θανάτου;] Κατέγνωκας *Busb.* & *Vat.*

* Intemperanter:] *Al.* libenter, aut non irracunde, aut æquis auribus.

b Διεκίνησεν ἑαυτὸν] Διεκίνησεν αὐτὸν *Vat.*

c Τήρωνος] *L. B.* Τύρωνος.

d Τὸ γὰρ ἀπαιδάκτευτον ἐξέπιπτε δ καιρῷ] Verto, *rerum enim imperitia mala decori magiſtra*; ut ſumatur γνωμικῶς —— Si ad Teronem —— referatur, ſic potius, —— *præ rerum enim imperitia à decoro deflexit.* IBBETSON.

e Ἐξέπιπτε δ καιρῷ.] Ὑπεξέπιπτε *Vat.* ὑπερεξέπιπτε *Busb.*

f Ἐπεί καὶ τοὺς] Ἐπειδὴ *Busb.*

g Διακειμένους φρενοῦντας,] Ἀπεχθῶς, aut aliud adverbium excidiſſe aut ſubintelligendum eſſe exiſtimo. *Epiphanius* vertit, *quia milites tum abhorrerent, & primates eorum ſibi indignarentur.*

h Τῶν τε ὀνόμασι δηλωθέντων ἁπάντας,] Τῷ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων *Vat. L. B.* τ τε ὀνόμασι δηλωθέντων ἁπάντων. *Coccejus* μετ' ὀνόμασι δηλωθέντων ἁπάντων. τούς τε ὀνόματι δηλωθέντας ἅπαντας *Busb.*

i Ὁπόταν —— ἀποτεμεῖν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 5. SPANH.

k Θεραπεύῃ τ βασιλέα ξυρῷ] Θεραπεύοι *Busb.* ὡς πείθοι πολλάκις αὐτὸν ὁ Τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ *Vat.*

l Ἀποτεμεῖν·] Ἀποτεμνειν *Vat.* τεμεῖν *Zonar.*

m Τοῖς πρὸ Ἀλέξανδρου,] Τοῖς abeſt *Vat.*

n Αὐτό τε τὸ μέλλον] Ἑαυτῷ τε τὸ μ. *Vat.* αὐτῷ τε τὸ μ. *Busb.*

ens, dicebat "se regi veritatem patefacturum, si "fore polliceretur ut & ipsi & patri tormenta & "cruciatus remitteret." Ubi autem rex ei fidem dedit, ajebat, "constitutum fuisse, ut Tero regi "manum afferret; ac factu facile esse ut solus solum "aggrederetur: quo perpetrato, si quid ei siniſtrum "accidisset, id honori fore, dum Alexandro gra- "tificaretur." Iſtis quidem ab illo dictis, patrem à neceſſitate redemit: neque ſcitur, verumne dixerit vi coactus, an id fecerit ut à ſemetipſo & patre dolorem depelleret.

Confeſſio filii Teronis.

6. Herodes vero ſi vel minimam antea de filiis *ſuis* occidendis dubitationem habuerit, jam ei nullo in anima loco relicto, ſed ejectis omnibus quæ ſibi vel tantillum melioris conſilii ſuggerere poſſent, inſtitutum exſequi properavit. Cumque in cœtu produxiſſet trecentos duces, in reos relatos, & Teronem cum ſuo filio, & tonſorem indicem, eos omnes accuſavit: atque populus, conjectis quæcunque venerunt in manum, eos necavit. Alexander vero & Ariſtobulus, ducti Sebaſten, juſſu patris ibi ſtrangulantur: & corpora noctu portantur Alexandrium, ubi ſiti erant maternus avunculus & multi ex majoribus eorum.

Teron, filius ejus, & tonſor lapidati.

Ariſtobulus & Alexander juſſu Herodis ſtrangulati.

7. Et forſan quidem aliquibus minime mirum videbitur, odium inveteratum adeo creviſſe, & eouſque proceſſiſſe, ut ipſam naturam vinceret. Merito autem dubitari poſſit, an adoleſcentibus ejuſmodi quid vitio vertendum, quod patri juſtam illis ſuccenſendi cauſam dederint; ac deinde ita eum perverſitate ſua irritarint, ut implacabilis evaderet: an quod ipſe adeo durus fuerit & ferreus, & tam in aliis rebus gloriæ quam dominationis vehementer cupidus, ut neminem ſibi *ſocium* aſſumendum putaret, quod quicquid ei placeret firmum ratumque haberi voluerit: an *quod dicendum* fortunam vim obtinuiſſe, omni conſilio prudentiæ licet pleno potentiorem; unde & credere ſolemus, humanos actus à neceſſitate quadam præſancitos eſſe ut omnino fiant, eamque vim fatum vocamus, quòd nihil ſit quod illa non efficiat. Cæterum ſatis erit, ut arbitror, ſententiam hanc, *quò refellatur*, cum illa conferre, quæ nobiſmet aliquid *in agendo* tribuit, nec prohibet quo minus ſua cuique imputetur morum pravitas: quæ jam olim ante nos ſapienter in *Lege tractata ſunt. Ex duabus autem reliquis cauſis, ea quæ ad filios ſpectat *merito* culpari poteſt, tam ex juvenili arrogantia quam faſtu regio, quod calumniis in patrem auſcultarint, & in acta ejus & vitam parum æqui inquiſitores fuerint; malitioſe ſuſpicaces, & linguæ temperare neſcii, & ob utrumque iis obnoxii qui id egerunt ut eos obſervarent, & ad gratiam captandam *Herodi*

---

o Μλωύειν τῷ βασιλεῖ τλὺ ἀλήθειαν,] Μλωύσειν *Vat.*

p Οὖν ἐκεῖνον εἰπὼν,] Illud ὧν è *Cod. Vat.*

q Οὐδὲ εἰ τὶ πρότερον] Οὐδ' εἰ τὸ πρ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

r Υπόνοιαν ——— ἔσχεν,] Ita cum *Cod. Vat.* μίσησιν in *Editis Aliiſque.*

s Παραγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν] Παράγων *Vat.* προαγαγὼν *Zonar.*

t Καὶ τῷ περὶ ἐκείνε] Καὶ τῶν ἐκείνες *Busb.*

v Απάντων αὐτῶν] Απάντων ἐποιεῖτο *Busb.*

x Τοῖς ἐξατυχοῦσι βάλλοντες,] Conf. ſupr. c. 10. §. 5. SPANH.

y Προγόνων κειμένων.] Rufini Verſio hujus libri hic deſinit in morte & ſepultura Herodis filiorum. Reliqua à verbis: ἵζως μὲν ὢν &c. ad finem libri & capitis non ibi comparent. SPANH.

z Κειμένων.] Poſt *κειμένων* habemus τῶτο τὸ τέλος τῆ παίσεως in *Cod. Busb.*

a Τλὺ ——— ἀναγαγόντας] Forte τλὺ τοιαύτλυ αἰτίαν, περὶ ὁτιῶν ὀργῆς ἠγαγόντας. COCC.

b Πρὸς αἴτιον] *L. B.* περσότιον.

c Αναγαγόντας] Ενεγόντας *Vat.* forſan pro ἐναγαγόντας. *L. B.* ἠγαγόντας.

d Τλὺ τύχλυ ——— γίγνε).] De Fortuna & vi Fati, ſine qua nihil fiat, quæ Phariſæorum ſententia, è quorum numero Joſephus, vid. lib. 8. c. 15. §. 6. & *alibi.* lib. 5. c. 13. §. 7. SPANH.

e Προκαθωσιῶσλ] Προσκαθωσιῶσλ τῇ ἑ ἡμέρᾳ πάντως ἀνάγκη. & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὑπ' οὐδενὸς περικαθωσιῶσλ τῇ τ. γ. π. ἀνάγκῃ, per illam (*ſc.* fortunam) quod eos evenire omnino neceſſe ſit, à culpa eſſe præexemptos &c.

f Ειμαρμένλν,] Alludere videtur ad notationem Latini nominis potius quam Græci. nam *fatum* à *faciendo* dictum videri poteſt: at in Græco idiomate, quo uſus eſt *Joſephus*, εἱμαρμένη non ab *efficiendo* ſed *ſortiendo* deducitur. *Salianus* in *Ann. Eccl.* l. 6. p. 386.

g Νομίζω περὶ ἐκείνε ἀρχέσε κεῖνον,] Ita conjicit vir doctiſſimus, *T. Terry Gr. L. Prof.* Antea in *Editis* erat, ὡς μείζ. τ. ἰ. ἀ. κινεῖν, & mox Διαφορᾶς. nullo plane ſenſu.

* *Lege tractata ſunt.*] *Id eſt*, in Legis commentariis.

h Αποδιδόντα τι,] Αποδιδόντες τι & mox ποιοῦντας *Vat.* & *Hen.* à pr. m. ἀποδιχόμεθα ἡμῖν τι αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι &c. legendum cenſet *Salianus*, vertendumque, *verum hunc ſermonem, qui cauſas humanis ſuperiores attingat, moviſſe ſufficiat; eum autem amplectamur, qui & nobis ipſis aliquid tribuit, nec varietatem ſtudiorum obnoxiam faciat rationi reddendæ.* Vel, certe nihil addendo, ita ſi placet interpretemur, *hunc ergo ſermonem, quem ſcilicet ſubjicio, ut illo utiliorem movere ſufficiat, qui nobis ipſis tribuat aliquid, & non omnia fato, & multiplices actiones noſtras examini ſubjiciat.*

i Νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως,] Vide ℣. *A. Boſii* diſſertationem de νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις ad 2 *Tim.* c. 2. v. 22. in *Theſauro Theologico Philologico*, vol. 2. p. 687.

k Καὶ ——— ἐξετασῇ,] Περὶ τ βίον *Vat.*

l Τὰ

χάριν καταμιλυύσιν. ὁ μέν τοι πατὴρ, κἂν ἐντροπῆς ἔσικεν ἄξιος φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς, ὅτε πίστιν ὑπιόντων ἐπιβουλῆς εὐαρχῆ λαβὼν, ὅτε σοφισαμένου ὑπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ πρεπωδεστάτους πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδεόντας δ' ἂν τοῖς ὑπιτηδεύμασιν, εἴπερ ἦν ῥᾳδίως, ἢ γυμνάζεσθαι [l] τὰ πολέμια, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων εἰδέναι. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Ἀλέξανδρος ὢν καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἡκμὴ γὰρ, εἰ καὶ κατίγνως, καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν Ῥωμαίων δύναμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὕτε [m] ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ δ' ἀποκτεῖναι ταχὺ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος [n] αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτου. καὶ τῆς [o] ἡλικίας ἔτι οὔσης σὺν γήρᾳ πρόσφορον ἐξήμαρτεν. ἤγε μὴν [p] παρολκὴ, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν [q] ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκταραχθῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον· [r] ἐν ὑπισάσῃ δ', καὶ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα πολλάκις δὲ μεληθέντα, τὸ τελευταῖον δὲ ἰσοστῆναι καὶ διαπεάξασθαι, φονώσης καὶ δυσμεταβλήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν χρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὐθις, οὐκ ἀποχόμενος οὐδὲ τῶν περιλοίπων ὅσους [s] ἐδόκει [t] φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δὲ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῷ μηδὲ ἐκείνων [v] φεισαμένῳ. διέξιμεν δὲ ὑστερ αὐτῶν ἑξῆς ἀφηγούμενοι.

omnia indicarent. Veruntamen, non eſt ut pater juſtam excuſationem inveniat ſuæ in filios impietatis, qui omni re ad fidem certam inſidiis faciendam deſtitutus, nec aliud habens ad eos convincendos hujuſmodi conatûs in *ipſius perniciem* parati, ſuſtinuit ex ſe genitos interficere; forma egregia *juvenes*, & ab alienigenis omnibus valde expetitos, quibus nihil ad ſtudia & exercitationes deerat, ſi aut venationi ſeſe dare, aut militiæ muneribus vacare, aut pro re nata dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant peritique, præſertim Alexander natu major. Satis enim fuiſſet, etiamſi *eos* damnare libuiſſet, aut vivos in vinclis aſſervare, aut procul à regno relegare, cum abunde tutus ageret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat ut vel repentinum impetum aut vim *apertam* metueret. Tam cito autem eos occidiſſe, & ut impotenti affectui gratificaretur, quid aliud eſt quam argumentum impiæ licentiæ. præſertim quod adeo peccaverit, cum eſſet ætate provectior. Quin & neque mora aut dilatio facit ut ei quodammodo ignoſcatur. Nam ut quis repentino caſu perculſus & commotus ad atrocia fecinora impelleretur, utut grave ſit, ſæpe tamen ſolet accidere. Verum ut re perpenſa, cum ſæpe incitaretur & ſubinde cunctaretur, poſtremo tale quidpiam aggrederetur & perpetraret, ſanguinarii animi eſt & obſtinati in deterius. id quod & poſtea declaravit, dum nec reliquis parceret quos chariſſimos habuerit: qui tametſi minus miſerabiles erant, quod jure merito perirent; ſimilem tamen exercuit crudelitatem, eò quod ab illorum cædibus non temperarit. Sed de his dicturi ſumus in ſequentibus.

Τέλος ἓξ βιβλίου ἐκκαιδεκάτου.

Finis Libri decimi ſexti.

[l] Τὰ πολίμια,] Τὰ πόλεων *Vat.*

[m] Ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ] Vid. *alibi* lib. 3. c. 6. §. 1. ἐξ ἐφόδου αἱρεῖν. & cap. 7. §. 1. τῇ πρώτῃ ἔφοδον. *Julian. Imp. Orat.* 1. p. 48. de Perſis, ὡς ἐξ ἐφόδου τὴν Συρίαν ληψόμενοι, ubi *Petavius*: tanquam primo impetu Syria potituri. SPANH.

[n] Αὐτὸν πάθους,] Ita lego. (adſtipulante jam quoque *Lugd. Bat.*) αὐτῷ in libris.

[o] Ἡλικίας ἔτι ὄντος σὺν γήρᾳ] *L. B.* ἡλικίας ὄντος σὺν γήρᾳ.

[p] Παρολκὴ,] Παρολκὴ de re aliqua ſuperflua Baſil. Epiſt. CCXXXIV. p. 1011. B. SPANH.

[q] Αν αὐτῷ τινα φέροι.] Illud ἂν è *Cod. Vat.* Cui jam quoque favet *L. B.* in quo totus locus ita legitur, καὶ τ. χ. σὺν ἂν αὐτῷ συγγνώμην τ. φ.

[r] Ἐν ὑπισάσῃ δ',] Ἐν ὑπισάσῃ δ' καὶ μὴν πολλ. *Vat. & Hen.*

[s] Ἐδόκει] *Gen.* ἐδόξει.

[t] Φιλτάτους,] Forte ſupplendum ἦσαν.

[v] Φεισαμένῳ.] Φεισαμένων *Vat.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem: utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant.*

2. *Quomodo Herodes rex, cum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Judæum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersivit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque usus est propugnaculo contra Arabes.*

3. *Quomodo Antipater, cum Herodes Alexandri & Aristobuli filiorum suorum filios sibi adsumpsisset, eisque Pheroræ filias despondisset, patri suasit, ut illas è contra filiis suis desponsatas daret. utque Antipater Pheroram studiose colebat, eo animo ut ipso ad insidias patri struendas uteretur. atque Salome, regis soror, insidias sibi cognitas clam fratri narravit. utque Herodes Antipatro interdixit, ne ad Pheroram iret, neve arcani aliquid ei nunciaret. atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris; id quod Herodem non latebat.*

4. *Quomodo Antipater ad amicos suos Romæ degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent, ut ei suaderent ipsum Romam ad Cæsarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eo misit filium.*

5. *Quomodo Antipater Pheroræ suasit ut Herodem patrem suum pharmaco tolleret, quod ille Pheroræ dederat. utque Herodes rex jussit fratri ejus Pheroræ, ut uxorem suam repudiaret, aut è regno discederet. cui ille libenter morem gessit, & in suam Tetrarchiam se recepit, ubi non multo post diem supremum obiit.*

6. *Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.*

7. *Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.*

8. *Legatio ab Herode ad Cæsarem missa de Antipatro: utque Cæsar, accusatione audita, capitis eum damnavit.*

α'. Ως Αντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐθεράπευσε τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασι, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

β'. Ως Ηρώδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνίτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐσταθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, Ζάμαριν Ἰουδαῖον, ἐκ Βαβυλῶνος ὑποχωρήσαντα, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ διαιτώμενον, μετεπέμψατο, καὶ ἐγκαθῴκισεν αὐτὴν, καὶ ἐχρῆτο αὐτῷ προβλήματι πρὸς τοὺς Ἄραβας.

γ'. Ως Ηρώδης τοὺς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀριστοβούλου τῶν ἰδίων αὐτοῦ παῖδας προσποιησαμένου, καὶ τὰς Φερώρα θυγατέρας μνηστευσαμένου αὐτοῖς, Ἀντίπατρος ἔπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας μεταθεῖναι τοὺς αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐθεράπευσεν Ἀντίπατρος τὸν μὲν Φερώραν, βουλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβουλεῦσαι τῷ πατρί. καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Σαλώμη, κρυφαίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὡς Ηρώδης παρήγγειλεν Ἀντιπάτρῳ μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερώραν, μηδὲ ἀποῤῥητον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. ὁ δὲ φανερῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς, καὶ ταῦτα δὲ σὺν ἐλαττώσει τοῦ Ηρώδου.

δ'. Ως Αντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, θαρραλῶν αὐτοὺς γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μὴ πολλῶν χρημάτων. καὶ πεισθεὶς Ηρώδης ἐξέπεμψε τὸν υἱόν.

ε'. [b] Ως Αντίπατρος ἔπεισε Φερώραν ἵνα αἰτήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ηρώδην φαρμάκου, δι' οὗ αὐτὸς τὸ φάρμακον Φερώρᾳ. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερώρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ ἀσμένως ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κἀκεῖ μετ' ὀλὺ τελευτᾷ.

ς'. Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθεὶς ὁ Φαρμάκου. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, κατασκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς.

ζ'. Κατάπλους Αντιπάτρου ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ [c] Κοιντιλίου Οὐάρου τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης ἀφηγήσεως ὑπὸ Καίσαρος.

η'. [d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα ὑπὸ Ηρώδου πρὸς Καίσαρα περὶ Ἀντιπάτρου· καὶ ὡς Καῖσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτοῦ θανάτου. θ'. Πε-

[a] Ἐγκατῴκισεν αὐτῇ,] Ἐγκατῴκησεν in *Editis* & *MSS.*

[b] Ως Ἀντίπατρος ἔπεισε] Illa ὡς Ἀντίπατρος ἔπεισε &c. usque ad vocem Ηρώδης accepta debemus *Codd. Vat.* & *Gall.*

[c] Κοιντιλίου Οὐάρου] Ita cum *Strabone Aliisque.* Κοιντιλίου in *Editis* & *MSS.*

[d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα] Hoc summarium nobis conservarunt dederunt *MSS. Vat.* & *Gall.*

θ'. Περὶ τ Ηρώδε νόσε Ϛ φάσεως τ Ιεδαίων [c] δι' αὐτὸν· ϗ κόλασις τ φασιασῶν.

ι'. Ως δόξαντος Αντιπάτρε Ηρώδει πεπλυτηκέναι, Αντιπαλρ Δαλεχθείη τῷ σωμαλοφύλακι περὶ ἀφέσεως· [f] καὶ Δφ' ὅτε Αντιπάτρε ἀναίρεσις.

ια'. Ηρώδε [g] πλύτη, ϗ Δφθήκη Ϛ αὐτ πρὸς Καίσαρα, ϗ μερισμὸς πρὸς τὰς τρεῖς ὑὰς αὐτ, ϗ ὡς Αρχέλαον βασιλέα ποιεῖ τ Ιεδαίας.

ιϐ'. [h] Επιςολὴ Ηρώδε πρὸς τ ςρατὸν, ϗ ἑκάςῳ αὐτῶν δωρεὰ, ϗ παράκλησις πίςεως πρὸς τ ὑὸν αὐτ Αρχέλαον.

ιγ'. [i] Τάφη Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ τῷ Φρυρίῳ, ϗ ὡς ὁ λαὸς ἐςασίασε πρὸς τ ὑὸν αὐτ Αρχέλαον ἐν τῇ ἑορτῇ· ϗ ὡς Αρχέλαος τρισχιλίους αὐτῶν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δ ἐπλύσε πρὸς Καίσαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτ Ηρώδῃ εἰς Ρώμλν, πιςεύσας τλὴ βασιλείαν αὐτ τῷ ἀδελφῷ φιλίππῳ.

ιδ'. Ως Σαβῖνος ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρος ἐπίτροπος ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, βίᾳ αἰτῶν τὰ Ηρώδε χρήματα Ϛ Φρύρια παρὰ τ Αρχελάε ἐπιμελητῶν. ϗ ὡς ἔπεισαν οἱ [k] Αρχελάε ἐπιμεληταὶ τ λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, ϗ πολιορκῆσαι τ Σαβῖνον Ϛ ςρατὸν αὐτ ἐν τῇ Αντωνίᾳ. ϗ ὡς ταῦτα ἀκύσας ὁ Ουαρος μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, ϗ ῥυσάμενος τ Σαβῖνον ἐκ τ πολιορκίας, τὰς αἰτίας τ ςάσεως ἐκόλασε· καὶ καλῶς Δφθείς τὰ ἐν τῇ Ιεδαίᾳ ἔγραψε Καίσαρι, δηλῶν [l] αὐτῷ τὰ πεπραχθέντα.

ιε'. Ως Καῖσαρ τὰς Ηρώδε Δφθήκας βεβαίας ἐποίησε, φυλάξας τοῖς ὑοῖς αὐτ τλὴ Δαδοχλν· καὶ περὶ Ψευδαλεξάνδρε.

ις'. [m] Καὶ ὡς κατηγορεῖται Αρχέλαος ὑπὸ τ συγγενῶν αὐτ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ νικήσας ἔλαβε τλὴ βασιλείαν· καὶ βασιλεύσας μοχθηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίενναν, τλὴ δ βασιλείαν αὐτ μετέθηκε Καῖσαρ εἰς ἐπαρχίαν.

9. *De Herodis morbo, motaque ob eam cauſam ſeditione: & quomodo puniti erant ſeditioſi.*

10. *Quemadmodum Antipater, cum ei crederetur mortuum eſſe Herodem, verba fecit ad cuſtodem de liberatione è vinculis: quam ob rem patris juſſu interimitur.*

11. *Herodis mors, & quænam teſtamento legavit Cæſari, qualiſque facta erat diviſio in tres filios, & quomodo Archelaum Judææ regem conſtituit.*

12. *Herodis epiſtola ad exercitum, & munificentia erga milites, & cohortatio ad eos ut fidem Archelao filio ſuo præſtarent.*

13. *Sepultura Herodis in Herodio caſtello, utque in feſto ſeditionem movit populus contra filium ejus Archelaum: & ut Archelaus tria ſeditioſorum millia occidit, atque ipſe cum fratre ſuo Herode Romam navigavit ad Cæſarem, regni cura fratri ſuo Philippo commiſſa.*

14. *Quomodo Sabinus Cæſaris in Syria procurator Hieroſolyma aſcendit, vi contendens ut ſibi Herodis pecuniæ & munitiones traderentur ab Archelai curatoribus. utque curatores ab Archelao relicti populo ſuaſerunt, ut arma caperent, & Sabinum exercitumque ejus in Antonia obſiderent. & ut Varus, iſtis auditis, magna cum militum manu Hieroſolyma aſcendit, Sabinoque ab obſidione liberato in ſeditionis auctores animadvertit; ac deinde, rebus in Judæa compoſitis literis Cæſari ſignificavit res a ſe geſtas.*

15. *Quomodo Cæſar Herodis teſtamentum ſancivit, cuſtodita ejus filiis ſucceſſione: & de falſo Alexandro.*

16. *Et ut Archelaus à conſanguineis ſuis coram Cæſare accuſatur, & illis ſuperatis regnum accepit; cumque decem annos imperaſſet, accuſatione iterum in eum inſtituta, Viennam relegatus eſt; quo facto regnum ipſius in provinciam mutavit Cæſar.*

[c] Δι' αὐτὸν·] Ita *Gall.* δι' αὐτὸν *Vat.* deſunt *Editis Aliiſque.*

[f] Καὶ —— ἀναίρεσις.] Sic *Gall.* Δφ' ταῦτα in *reliquis.*

[g] Τελδυτὴ,] Eo modo *Vat.* τελδυτὴ, Δφθήκη πρὸς κ. in *Editis Aliiſque.*

[h] Επιςολὴ Ηρώδε] Hoc ſummarium etiam debemus *MSS. Vat. & Gall.*

[i] Τάφη Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ] Illa ϗ ταφὴ Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ φρυρίῳ, quæ in *Editis* ſubjiciuntur verbis iſtis βατιλία ποιεῖ τ Ιεδαίας, in principio hujuſce ſummarii habent *MSS. Vat. & Gall.*

[k] Αρχελάε ἐπιμεληταὶ] Illud Αρχελάε è *Cod. Vat.*

[l] Αὐτῷ τὰ πεπραχθέντα.] Αὐτῷ τὰ πεπραχθέντα deſunt in libris omnibus præter *Vat.*

[m] Καὶ ὡς κατηγορεῖ) Αρχέλαος] Illa ϗ ὡς κατηγορεῖ) uſque ad vocem πάλιν accepta referimus *Codd. Vat. & Gall.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵ιδ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XIV.

CAP. I.

Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem, utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliabat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant. De Herodis conjugiis & liberis.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἀντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐπτέρωσε τὰς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασιν, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας. Περὶ Ἡρῴδου γάμων καὶ παίδων.

Antipater fratribus sublatis populo & militibus invisus.

ANTIPATRO autem, postquam fratres sustulisset, & patrem extrema nequitia & furiis illorum injurias ulciscentibus circumdedisset, nihil ad spem, quam de reliqua vita conceperat, firmandam affulgebat. Nam omni de imperio metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habiturus esset, tamen ut regnum adipisceretur opus arduum fore & impeditum sentiebat: odium in ipsum tam inveteratum genti penitus insederat. Cum autem & hoc ei grave esset & molestum, majorem adhuc solicitudinem ei injiciunt milites, animos ab ipso alienos habentes, quorum ex fide pendet omnis regnantium securitas, si quando gens *ipsa* novarum rerum studio teneatur. tantum periculi sibi conflavit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum patre regnabat, nihil plane à rege discrepans: & majorem apud eum auctoritatem habebat, benevolentia sibi ex iis ob quæ periisse debuerat firmiori conciliata, quasi in Herodis securitatem fratrum delator exstitisset, non autem ex odio quo illos prosequebatur & in primis patrem. tales ipsum agitabant diræ. Quæ scilicet omnia Antipatro viam sternebant ad Herodem *submovendum*, id agenti ut nemo esset qui ipsum accusaret de iis quæ perpetrare cogitabat, utque Herodes perfugium non haberet aut auxilium, si Antipater semet hostem ei aperte profiteretur. Proinde ex odio in patrem factum est, ut fratribus insidiaretur. Sed tunc longe magis stinatur.

Cum patre res Judæorum administrat.

Antipater patris necem machinatur.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι δ', ἀραμένῳ τὰς ἀδελφὰς, [b] ἀσεβείᾳ τι τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς τοῦ πατρὸς ἐξελεγχθέντι, ἔτι τε [c] κατὰ γνώμην ἡ ἐλπὶς τοῦ αὐθις βίου ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τοῦ περὶ τὸ ἀρχεῖν διὰ τὸ τοῦ ἀδελφῶν μὴ διαφωνῆσαι, [d] ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὑρίσκειν [e] τὸ τῆς βασιλείας ἐφικνεῖσθαι· [f] τοσόνδε ἐφύη τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. οὕτως δὲ [g] αὐτῷ καὶ τῆδε χαλεπῆ, πλείστως παρελύπει τὸ φρονηματικὸν, ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃν τὰ πάντα καὶ τῆς βασιλεύσεως ἀνακείμενα καὶ οἰκεία ἀσφαλὴς, ὁπόταν τύχοι τὸ ἔθνος πατέρων [h] ὀλεγωρούμενον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμπεσοῦσιν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ἐμὲ μὲν ἀλλὰ καὶ [i] συνεχέ τι τῷ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο [k] ἢ βασιλεὺς ὤν· καὶ πιστεύειν παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπελαλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς [l] ἐνδεδειχώς, ἀλλ' οὐκ ἐχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ [m] πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. φιλίαν αὐτὸν πιστεύσαντα δοὺς ἀφεῖ. ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾶται τῆς ὁδοῦ ἵστασθαι Ἀντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν [n] κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν διενοεῖτο, Ἡρῴδῃ δὲ καταφυγῆς, [o] οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ, καὶ Ἀντιπάτρῳ φανερὸς πολεμίᾳ καταστάντι. ὥστε μισεῖ μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔκφατλε τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἀδελφῶν. τότε δὲ [p] ἥπτετο μείζονος

[a] Ιδ'.] Ita in *Græcis* omnibus & plerisque *Latinis*.

[b] Ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ] Ἀσεβείᾳ τε ὑστ. & mox ἀλαζονείᾳ τοῦ π. *Busb.*

[c] Κατὰ γνώμην] *L. B.* κατ' γνώμας.

[d] Ἐργωδέστερον] Ἐργωδεστέρα ἦν ἡ τοῦ βασιλείας ἐπιτυχία *Zonar.*

[e] Τὸ τῆς βασιλείας ἐφικνεῖσθαι.] *L. B.* τὸ τοῦ βασιλείας ἐφικνεῖσθαι.

[f] Τοσόνδε ἐφύη τῷ ἔθνει] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Epiphan.* τοσόνδε φύς in *Editis Aliisque.*

[g] Αὐτῷ καὶ τῇδε χαλεπῇ,] Ita ex conjectura. αὐτῇ in *libris.* HUDS. Quam conjecturam verissimam esse, præclari codicis *L. B.* fides docet. HAV.

[h] Ὀλεγωρούμενον] Euripid. Bacch. v. 1253. θηρῶν ὀλεγωτ', infra c. 6. τοῖς ἀρετῆς ὀλεγωρουμένοις. & c. 9. §. 2. ὀλεγωρῶν· & sic *Gen.* h. l. ὀλεγωρῶμεν, ut & c. 13. §. 3. SPANH.

[i] Συνεχέ] *L. B.* συνεχές.

[k] Ἢ βασιλεὺς] *L. B.* ὡς βασιλεύς.

[l] Ἐνδεδειχώς,] Περδιδώκως legisse videtur *Epiph.* qui vertit, *proditor exstitisset.*

[m] Πρὸ αὐτῶν] *L. B.* πρὸς αὐτῶν.

[n] Κατηγόρων] *Gen.* κατηγορῶν.

[o] Οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ,] Ἢ βοηθείας, αὐτῷ δὲ &c. Ita lego ex conjectura. εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ in *Editis* & *MSS.* in *Epiphanii* versione *non habens qui sibi auxiliaretur* HUDS. At conjectura doctissimi viri jam opus non est, quum certiorem lectionem nobis suppeditaverit inviolata *L. B.* manus; ex quo Codice distinctionem posuimus post illud αὐτῷ, δὲ &c. HAV.

[p] Ἥπτετο μείζονος] Sic *Hen.* (*Cocceius*) & *Gall.* ἅπτεσθαι in *Editis Aliisque.* ἥπτετο in *L. B.*

νως [q] ἐγχεῖρεῖν μὴ ἀφεξεσθαι τ πράξεως. ἀποθνήσκοντος μὲν γὰρ Ηρώδου, βεβαίως αὐτῷ πεπιστευμένης τ ἀρχῆς· ἐξικνουμένου δ εἰς τὸ πλέον ἐπιζῆν, κινδύνων [r] ἂν πεισόμενον ἐλαγγέλτῳ γνομένης τ πράξεως, ἧς συνήθης γεγονὼς, πολεμιον ἠναγκάζετ πατέρα κατασκευᾶσαι. [s] Διὰ τοῦτο χαριζόμενος πολυτελῶς [t] τοῖς περὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκωλύοντων τὸ τ ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπὶ Ρώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὔνους [v] καθιστάμενος, πρὸ πάντων δ Σατορνῖνον, τ τῆς Συρίας ἐπιμελητήν. [x] ὑπεδέχετό τι καὶ ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τ Σατορνίνου ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἃ ἐδίδου, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τ περὶ τ Ηρώδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος. ψευσάμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος καὶ πεπιστευκὼς, καὶ μῖσος ἀράμενος ἐφ' οὓς τινας ἐπικρύψασθαι σοφώτατος. ὁ μὲν ἡπάτα γε τοὺς [y] πυθόμενος, προκαταγνωκὼς οὐκ ὀλίγον αὐτὸν, καὶ μηκέτ' οἷόν ὄντα ἀπαλλαγῆναι, καὶ διὰ τὸ ἤδη ἐπιβουλεύεσθαι τῇ πάσῃ [z] ἀντιτεχνᾶσθαι αὐτὸς πρὸς τὸ κακότροπον· καί τοι συγκαλεῖ αὐτὸν συνοικεῖ [a] θείος πρὸς μητρὸς Αντιπάτρου πρεσβυτέρου τῇ σκείνου δ Διὰ πρᾶξιν, [b] λαβὼν τοῦ κόρου πρότερον Αρισταβούλῳ γεγαμημένου, [c] τοῦ δ ἑτέραν σκ ἐξ ἀνδρὸς αὐτῆς [d] Καλλαια παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τῷ μὴ καταναοῆσαι πονηρὸν ὄντα [e] ἐν ἡ ἐπιγαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδ' ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ ὠφελῆσαι. τοῦ δ Σαλώμου Ηρώδης, ἐπιθυμίαν Συλλαίῳ τῷ Αραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικοῦ ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Αλεξᾷ συνοικεῖν, συμπρασσούσης αὐτῷ [f] Ιουλίας δ πρὸς τοῦ Σαλώμου μὴ ἀνήνασθαι τ γάμον, μὴ καὶ [g] ἔχθρα καθίσταιτο αὐτοῖς πρῶτον, [h] ὁμωμοκότος Ηρώδου μὴ ἂν εὐνοήσειν Σαλώμῃ, μὴ ὑποδεξαμένῃ τ Αλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπιδεᾶ Καίσαρός τε ὄντα γυναικὶ τῇ Ιουλίᾳ, καὶ ἄλλως συμβαλλόμενα πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ δ τοῦ Αρχελάου θυγατέρα δ βασιλέως Ηρώδης ὡς τ αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Αλεξάνδρῳ συνοικησίαν, σκ τῶν αὐτοῦ τοῦ προικα δόσεως, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

β'. Ανέτρεφε δ αὐτὸς τ παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς· [i] ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Αλεξάνδρῳ σκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Αριστοβούλῳ δ σκ [k] Βερνίκης δ Σαλώμης θυγατρὸς ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο· καί ποτε παρόντων αὐτῷ τ φίλων προαισθόμενος τὰ παιδάρια, καὶ τ ἱερῶν ἀναπλάσας τοῦ τύχου, εὔχετο μηδὲν τοιόνδε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμβῆναι· αὐξηθέντας δ ἀρετῇ, [l] καὶ συμφορᾷ δ δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς [m] ποιοῖτο. [n] ἐνεγγυήσατό τε εἰς γάμον, ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥρᾶν τοῦ ἐπ' αὐτῷ, [o] τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τ Αλεξάνδρου παίδων θυγατέρα, τῷ δ Αριστοβούλου τοῦ Αντιπάτρου, καὶ [p] θυγατέρα τοῦ Αριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Αντιπάτρου, τοῦ δ ἑτέραν τῶν Αριστοβούλου θυγατέρων, Ηρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ, γήμας δ τῷ [q] βασιλεῖ σκ τ δ δ ἀρχιερέως

mulabatur cœptos conatus persequi. *scilicet* quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus esset: sin vero diutius viveret, magno in periculo foret, ne patefacto facinore, cujus ipse auctor erat & machinator, patrem eo adigeret ut hostis sibi fieret. Hac de causa nullis sumptibus parcebat ut patris amicos demereretur, hominum in se odium abolere volens magnis beneficiis, præsertimque amicos qui Romæ erant, missione ingentium munerum sibi benevolos reddens, & in primis Syriæ prætorem Saturninum. Fore etiam sperabat, ut eorum quæ dono dedit magnitudine sibi conciliaret Saturnini fratrem, iisdemque artibus & regis sororem, quæ uni de præcipuis Herodis amicis nupserat. eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuscum versaretur, veram esse quam simulavit amicitiam, & ad odium in quoscunque illud susceperat dissimulandum callidissimus. Non tamen fallebat amitam, quæ eum jampridem explorauerat, nec jam decipi poterat, præsertim quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum ejus malitiæ: quamvis avus maternus Antipatri Salomæ filiam haberet in matrimonio, eam quæ antea nupserat Aristobulo, auctore & conciliatore nuptiarum Antipatro, nam alteram ex ejus marito habebat Callææ filius in uxorem. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus perspecta esset ejus malitia, sicut nec prior illa consanguinitas odium extinguere potuit. Salomen autem, quæ Syllæo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio jungi studebat, compulit Herodes ut nuberet Alexæ, operam suam ei præstante Julia, & Salomæ suadente, ut nuptias non detrectaret, ne apertæ cum ipsa illi intercederent inimicitiæ, utpote quod juraverit Herodes, nunquam se eam amaturum, nisi vellet sese nuptum dare Alexæ. Atque paruit Juliæ, & quod Cæsaris uxor esset, & quod præterea utilia admodum suaderet. Hoc ipso tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri uxorem, ad patrem remisit, eique dotem de suo restituit, ne quid esset inter eos controversiæ.

In demerendis patris amicis nullis sumptibus parcit.

Amitam fallere non potuit.

Salomen ad Alexæ conjugium compulit Herodes.

Glaphyra patri suo remissa.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratissime (sustulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, & Aristobulus ex Bernice Salomes filia tres filios & duas filias) & cum liberos aliquando, præsentibus amicis, in conspectum eorum dedisset, & filiorum fortunam deploraasset, orabat ne tale quidquam illorum liberis accidat, sed ut virtute aucti, insuper & æqui bonique scientia, gratiam pro educationis cura dignam rependant. Spoponditque in matrimonium, ubi ad id ætatis adolevissent, Alexandri filio grandiori Pheroræ filiam, Aristobuli autem filio Antipatri filiam; Aristobuli autem filiam *unam* addicebat Antipatri filio, Aristobuli vero alteram Herodi filio suo, quem ex pontificis filia rex sustulerat. nam mos nobis est patrius eodem tempore plures habere uxores. Hæc

Herodis progenies.

Nepotibus suis sponsalia fieri curat Herodes.

[q] Εγχειρεῖν μὴ ἀφίεσθαι] *L. B.* ἐγχειρεῖν μὴ ἀφίεσθαι. *Coccejus* legit ἐκ χειρῶν non male. HAV.

[r] Αν πεισόμενον] *L. B.* ἀντιπεσούμενον.

[s] Καὶ διὰ τοῦτο χαριζόμενος] Καὶ διὰ δ χαρίζεσθαι *Hen.* à pr. m.

[t] Τοὺς] Forte τοῖς. COCC.

[v] Καθισάμενος,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* (imo jam etiam cum *L. B.*) καθισαμένους in *libris.*

[x] Υποδέχεσθαί τι] *L. B.* in *Marg.* ὑπάρχεσθαι.

[y] Τιτθίδα,] Conf. supr. lib. 16. c. 10. §. 5. SPANH.

[z] Αντιτεχνᾶσθαι] *L. B.* ἀντιτέχθαι. *Coccejus* ἀντιστατέχθαι.

[a] Θεῖος πρὸς μητρὸς Αντιπάτρου] Salomes filia Berenice & ante Aristobuli uxor nupta Antipatri filio Avunculo. Vid. *Αλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 2. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. & c. 7. §. 1. & lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH. Vertunt *Avus maternus*; sed θεῖος est *avunculus*, non *avus*, vel potius nomen generale, & *patruum* & *avunculum* complectens. Vide *Justin.* Instit. L. III. Tit. VI. §. 3. IBBETSON.

[b] Λαβὼν τοῦ κόρου] Παραλαβὼν *Vat.* & *L. B.*

[c] Τοῦ γὰρ ἑτέραν σκ ἐξ ἀνδρὸς] Τοῦ δ ἑτέραν ὁ σκ ἐξ ἀνδρὸς *Vat.* & *L. B.*

[d] Καλλαια] Καλλαίου legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit *nam alteram Calleas viri ejus filius habebat uxorem. L. B.* Καλλίου.

[e] Ἡ ἐν ἐπιγαμία τεῖχος,] Illud ὡς è *Codd. Vat. L. B.* & *Gall.*

[f] Ιουλίας] Ιουλίας δ Καίσαρος γυναικὸς *Busb.*

[g] Εχθρα καθίσταιτο] Ita *Busb.* ἐχθρὰ in *reliquis.*

[h] Ομωμοκότος ——— γάμον.] Jurabat quippe Herodes nunquam se circa Salomen benevolum fore, nisi conjugium Alexæ susciperet, & obediret Juliæ &c. *Rufinus.* SPANH.

[i] Ησαν ——— δύο.] Tigranes & Alexander Alexandri filii; Herodes, Agrippa & Aristobulus 3 filii Aristobuli, Herodias & Mariamnes 2 filiæ *Αλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 1. & lib. Antt. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

[k] Βερνίκης δ Σαλώμης θυγατρὸς] Βερενίκης *Vat.* & *L. B.*

[l] Καὶ συμφορᾷ δ δικαίᾳ,] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

[m] Ποιοῖτο.] Gen. ποιεῖτο & clarè *L. B.* ποιεῖτο exhibet; nescio itaque, unde ἐποιεῖτο (quod exsulare jussi) in *Hudſ. Edit.* irrepserit. HAV.

[n] Ενεγγυήσατό τε εἰς γάμον,] Εγγυᾶται *Vat.*

[o] Τῷ ——— αὐτοῦ,] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

[p] Θυγατέρα ——— αὐτοῦ,] Herodias dicta est vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. & *Αλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

[q] Βασιλεῖ σκ τ δ δ ἀρχιερέως θυγατέρας.] Vocem ὅτε post βασιλεῖ addit *Vat.*

Hæc liberorum ſponſalia faciebat rex pupillorum miſericordia, ut eis Antipatri amorem ex affinitate conciliaret. Antipater autem non ceſſabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat. Patris etiam ſtudium, quod in eos exſtitit, vehementer illum irritabat, cui jam perſuaſum erat, illos fore potentiores ipſius fratribus, præſertim quod, cum forent adulti, Archelaus, vir regiæ dignitatis, nepotibus auxilium laturus eſſet, & Pheroras, qui & ipſe tetrarcha, pupillarum alteram filio ſuo conjugem accepturus. Quin & ipſum provocabat, quod populus miſeratione orbatorum parentis, odioque in ipſum malitiæ in fratres reum, cuncta *demum* patefacturus eſſet. Itaque tentabat ut patrem ad ſua decreta reſcindenda pertraheret, periculoſum ducens, ut eos in ſocietatem adſciſceret qui tanta eſſent poteſtate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus à ſententia ſua diſceſſit, ita ut Antipater ducturus eſſet Ariſtobuli filiam, Antipatri vero filius Pheroræ filiam. Et ſponſalia quidem, invito rege, in hunc modum mutantur.

Antipatri odium in Ariſtobuli & Alexandri liberos.

Herodis uxores liberique.

3. Eo autem tempore Herodes rex uxores novem habebat, videlicet * Antipatri matrem; ac pontificis filiam, ex qua filium ſuſtulit ſibi cognominem, ut & fratris ſui filiam & *alteram* ſororis ſuæ filiam, quæ *duæ* liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter uxores Samaritana una, ex qua filios *duos* procreavit Antipam & Archelaum, & filiam *nomine* Olympiadem, quæ poſtea Joſepho nupſit regis fratris filio. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hieroſolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem & Philippum; qui Philippus Romæ educabatur. Porro in uxoribus erat etiam Pallas, quæ ei Phaſaëlum filium peperit. Præterque illas habuit Phædram & Elpim, ex quibus duas filias ſuſtulit Roxanen & Salomen. Filias autem ſuas grandiores, Alexandri *filii ſui* ſorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recuſarat, elocavit, alteram quidem Antipatro ſororis ſuæ filio, alteram vero Phaſaëlo, qui & fratris ſui filius erat. Atque hæc fuit Herodis progenies.

γ'. [c] Ηρώδη δὲ τῷ βασιλεῖ κ) τὸν τὸν [d] χρόνον πανώκησαν ἐννέα γυναῖκες, [e] ἥτε Ανλιπάτρα μήτηρ, κ) ἡ θυγατὴρ [b] ἐξ Αρχιερέως, [h] ἐξ ἧς ἐ ὁμώνυμος αὐτῷ [i] παῖς ἐγεγόν. ἴσὶ δ' ἐ ἀδελφὴ [k] παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ) [l] ἀνεψιὰ [m] σὺν αὐτῇς. κ) ταῦσδε μὲν τέκνον ἐδὲν [n] ἐφύη. ἴσὶ δ' ἐν τ γυναιξὶν κὰκ [g] Σαμαρέων ἔθνους μία, κ) παῖδες [o] αὐτῇ [p] Αντίπας κ) [q] Αρχέλαος, κ) θυγάτηρ Ολυμπιὰς. κ) τοῦτον μὲν ὕστερον Ιώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδᾶς ὤν. Αρχέλαος δὲ ἐ Αντίπας [r] ὑπὸ Ρώμης ἐφοίτων [s] ἰδιώτῃ τροφᾶς εἶχον. Κλεοπάτρα [t] τε Ιεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, κ) παῖδες ἐξ αὐτῆς Ηρώδης τε ἐγεγόνεσαν ἐ Φίλιππος, ὃς ἐ αὐτὸς ἐν Ρώμῃ τροφᾶς εἶχεν. κ) Παλλὰς δ' ἴσὶ τῶν γαμετῶν, [v] Φασαήλου πεποιημένη αὐτῷ παῖδα· πρὸς γε μὴν τούτοις Φαίδρα δὲ Ελπὶς ἦσαν, [x] ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ρωξάνη δὲ Σαλώμη. [y] τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομήτορας τοῦ μὲν Αλέξανδρον, ὧν πρεσβεία Φερώρας τὸν γάμον, [z] συνῴκισε τῷ μὲν Αντιπάτρῳ [a] τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ δὲ τὴν ἑτέραν· κ) ἔστ Ηρώδης ἀδελφῆς παῖς ἐγεγόν. κ) τοῦτο μὲν Ηρώδης τὸ γένος ἴσμεν.

[c] Ηρώδη δὲ τῷ βασιλεῖ κ) τοῦτον τὸν χρόνον πανώκησαν ἐννέα γυναῖκες, [e] ἥτε Ανλιπάτρα μήτηρ, κ) ἡ θυγατὴρ [b] ἐξ Αρχιερέως, [h] ἐξ ἧς ἐ ὁμώνυμος αὐτῷ [i] παῖς ἐγεγόν. ἴσὶ δ' ἐ ἀδελφὴ [k] παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ) [l] ἀνεψιὰ [m] σὺν αὐτῇς. κ) ταῦσδε μὲν τέκνον ἐδὲν [n] ἐφύη. ἴσὶ δ' ἐν τ γυναιξὶν κὰκ [g] Σαμαρέων ἔθνους μία, κ) παῖδες [o] αὐτῇ [p] Αντίπας κ) [q] Αρχέλαος, κ) θυγάτηρ Ολυμπιὰς. κ) τοῦτον μὲν ὕστερον Ιώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδᾶς ὤν. Αρχέλαος δὲ ἐ Αντίπας [r] ὑπὸ Ρώμης ἐφοίτων [s] ἰδιώτῃ τροφᾶς εἶχον. Κλεοπάτρα [t] τε Ιεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, κ) παῖδες ἐξ αὐτῆς Ηρώδης τε ἐγεγόνεσαν ἐ Φίλιππος, ὃς ἐ αὐτὸς ἐν Ρώμῃ τροφᾶς εἶχεν. κ) Παλλὰς δ' ἴσὶ τῶν γαμετῶν, [v] Φασαήλου πεποιημένη αὐτῷ παῖδα· πρὸς γε μὴν τούτοις Φαίδρα δὲ Ελπὶς ἦσαν, [x] ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ρωξάνη δὲ Σαλώμη. [y] τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομήτορας τοῦ Αλέξανδρον, ὧν πρεσβεία Φερώρας τὸν γάμον, [z] συνῴκισε τῷ μὲν Αντιπάτρῳ [a] τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ δὲ τὴν ἑτέραν· κ) ἔστ Ηρώδης ἀδελφῆς παῖς ἐγεγόν. κ) τοῦτο μὲν Ηρώδης τὸ γένος ἴσμεν.

[r] Πάτριον —— συνοικεῖν.] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

[s] Ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν.] Καὶ ταῦτα Zonar.

[t] Προκαλούμενος.] Ita cum Cod. *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλούμενος in *ceteris.*

[v] Γνώμη —— ἔλιπεν] *L. B. γνώμῃ τῇ πρὸς τ. ἀδ. τολυπαθοῦσαν οὐκ ἐλιπε*, pro *συνέλιπε.*

[x] Προς τὰς ἀδελφὰς πολιτεύεσθαι οὐκ ἔλιπεν] Conf. infr. c. 3. §. 3. SPANH.

[y] Μείζονας ἔσεσθαι τῶν ἀδελφῶν] Sic *Hen.* à pr. m. *μείζονα* in *Editis Aliisque.*

[z] Συνῳκισε] Προσδεχομένῳ in *Editis Aliisque.* προσληψομένῳ *Vat.* in *Epiphanis* verſione, *nepotibus auxilium prabiturus* &c. unde *συλληψομένῳ* repoſui.

[a] Τετράρχης ὁ κ) ἀπ' ἐ. ὧν.] Pheroras Herodis frater τετράρχης, de quo ſupra lib. 15. c. 6. §. 5. SPANH. Vocula κ) ex *L. B.* inferitur. HAV.

[b] Καθηρεσίας τ ἐπὶ] Καθηρεσίᾳ τῇ.

[c] Προσλήψοιθ τοσῆσδε] Εἰ προσλήψοιθ τῆσδε αὐτὰς in *Editis Aliisque.* εἰ προσλήψοιθ τοσῆσδε αὐτὰς *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσλήψοιθ σῆσδε *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *adverſum ſibi reputans ſi contra ſe talium adunaretur potentia.*

[d] Τῶ θυγατρὶ Αλεξάνδρου γαμεῖν,] Mariamne vid. infr. c. 15. §. 4. ubi Archelai cum Mariamne uxore divortium. Ariſtobuli filia deſponſa Antipatro ex Pheroræ filia Antipatri filio. SPANH.

[e] Ηρώδη —— γυναῖκες,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 24. §. 2. & c. 29. §. 2. SPANH.

[f] Η τε Ανλιπάτρα μήτηρ;] Doris. SPANH.

* *Antipatri matrem*;] Scil. *Doridem.* Vide etiam *Petitum* Tomo IV.

[g] Τῆ Αρχιερέως,] Simon vocatur lib. 18. c. 6. §. 1. ubi & de Herode ejus filio: Neque enim Herodes Tetrarcha ſacerdotis filia genitus *juxta Ruſinum.* SPANH. & ſupr. lib. 15. c. 9. §. ut & *alsw.* lib. 1. c. 3. §. 7.

[h] Εξ ἧς κ) ὁμώνυμος αὐτῷ] Εξ ἧς δὴ κ) *Vat.* & *Busb.*

[i] Παῖς ἐγεγόν.] De Herodis poſteris vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

[k] Παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ) ἀνεψιὰ σὺν αὐταῖς.] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 28. §. 4. SPANH.

[l] Ανεψιὰ] Εξαδέλφη δηλαδή· τὰς γὰρ ἐξαδέλφας ἀνεψιὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς ἔστιν εὑρεῖν πολλαχοῦ κ) ἐν τῇ Πλουτάρχου, κ) ἐν ταῖς βίβλοις ταῖς νομικαῖς. *Zonar.* HUDS. ἀνεψιὰ —— Sororis filia è *Zonara*, qui per ἐξαδελφὴν exponit. Verum per ἐξαδέλφην videtur intelligi non *ſororis filia* ſed *conſobrina*, vel *patruelis* quo ſenſu interpretatur *Phrynich.* IBBETSON.

[m] Σὺν αὐταῖς] Συν αὐτῇ *Vat. Busb.* & *Zonar.*

[n] Εφύη.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐφύη in *Editis.* ἔφυε *Gall.*

[o] Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *Busb.*

[p] Ανλίπας κ) Αρχίλαος,] Conf. infr. c. 9. §. 4. SPANH.

[q] Αρχέλαος,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 31. §. 1. vid. etiam *infr.* c. 4. §. 3. & c. 8. §. 1. vid. & *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 1. & Antt. lib. 17 c. 9. §. 4. SPANH.

[r] Επὶ Ρώμης] Illa ἐπὶ Ρώμης è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

[s] Ιδιώτῃ] *L. B. ἰδίᾳ.*

[t] Τε] Δὲ *L. B.*

[v] Φασαήλου] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[x] Εξ —— Σαλώμη.] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 29. §. 1. & infr. c. 13. §. 5. & *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[y] Τὰς —— γάμου,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 22. §. 2. SPANH.

[z] Συνῴκισε —— ἑτέραν·] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 28. §. 6. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

[a] Τῆ βασιλέως] Ἀδελφῆς αὐτῆ & mox ὑπὸ ἀδελφῆ αὐτὰ π. *Busb.*

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ζαμάρεω Ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος, περὶ ἐπιβουλῶν Ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου· καί τινα περὶ Φαρισαίων.

Τότε μὲν βουλόμενος πρὸς [b] Τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην, πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, ἔγνω [c] Ἰουδαίοις κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτὴν, [d] καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγλίον ὁρμώμενον, ἐμβαλὼν ἐξ ἐγγὺς κακουργεῖν. καὶ ἐπισάμενον ἄνδρα Ἰουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας [e] σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγκλυδῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὴν εὐφυΐαν ἀφειδηκότα καὶ τύχης, ἐν [f] Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατορνῖνον δὲ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐποίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, [g] Οὐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μεταπέμπεται τοῦτον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενον γῆν, [h] ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ, ᾗ ὅρίζετο ἡ αὐτὴ τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τὴν κατοίκησιν αὐτὸν κτᾶσθαι· ἀτελῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν [i] αἷς εἰώθασιν ἐγκατοικεῖν, τῇ γῇ [k] ἄπραπλον προσαρχόμενον.

β'. Τούτοις πιθθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ, λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην, [l] Βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόβλημα τε ἦν ἔτοιμος ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς Τραχωνίτας, καὶ Ἰουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις [m] ἀφ' ὑσίας τὰ Ἱεροσολύμων, ἐξ μὴ ληστείας ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ Ἰουδαίων θεραπεύειν πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεΐᾳ ἐξ ὅτι πᾶσιν ἀπειλῆς, ἃ [n] παρέμενεν αὐτοῖς Ἡρώδου ζῶντος. [o] Φίλιππος δὲ ὁ δεύτερος ἐκείνου, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε ἐπ' ὀλίγον [p] αὐτοὺς ἐπεσάξατο. Ἀγρίππας μέντοι ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ [q] καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτούς, ἀ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. περὶ ὧν Ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐξ μὲν ἐλευθέρους δὲ αὐτοὺς τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ἐπιβολαῖς δὲ τῶν φόρων εἰς τὸ παμπαν ἐπιέσαν αὐτούς. καὶ περὶ μὲν τῶν καιρῶν ἀκριβώσομαι πρεσίον τῷ λόγῳ.

γ'. Τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, [r] ὃν ἐπὶ κτήσει τῆσδε τῆς χώρας [s] Ἡρώδης [t] προσποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας [u] λειπόμενος ἀγαθούς· Ἰάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ γνώμης ἐπιφανὴς ἱππεύειν [x] συνεχρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τόσδε τοὺς βασιλέας. καὶ Ἰάκιμος, ἐν γήρᾳ τελευτῶν, Φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τοῦ υἱοῦ, καὶ τἄλλα ἀρετῇ [y] χρησάμενον [z] περὶ ὅν τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ Φιλία τε πρὸς καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς Ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα· φρατρίαν γὰρ, ὁπόσῳ ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἴσον ἀσπῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέοιτο ἡγεμὼν.

b Τραχωνίτας] Conf. *supra* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

c Ἰουδαίοις] Ita cum *Epiphan.* Ἰουδαίων in *Græcis* omnibus.

d Τοῖς —— κακουργεῖν.] Hæc verba in MSS. *L. B.* notulis ∞∞∞ desuper positis expungi videntur, neque etiam in utroque *Vet. Interp.* inveniuntur. Satis apte tamen locum suum tutantur. HAV.

e Σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις] Illud σὺν è *MSS.* ἱππέας deest *Vat.*

f Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ] Conf. *supra* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

g Οὐαλαθὰ] Οὐλαθα *Vat.* HUDS. Conf. *sup.* lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

h Ἐν τοπαρχίᾳ] Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Busb.*

i Αἷς εἰώθασιν ἐγκατοικεῖν,] *Sc.* εἰσφέρειν. antea distinctum erat, εἰωθᾶσιν, ἐγκατοικεῖν τῷ γ. π. HUDS. Forte dicit ἴσον εἰσφέρειν. COCC.

k Ἀπράκλῳ προσχόμενον.] Fuit cum aut legendum censerem γῇ ἀπράκλῳ, aut vertendum *terram feriatam.*

l Βαθυρὰν] Confer scripta ad Josephi Vitam §. 11. in medio. SPANH.

m Ἀφ' ὑσίας] Καθ' ὑσίαν *Vat.*

n Παρέμενεν αὐτοῖς] Παρέμενεν *Vat.*

o Φίλιππος δὲ ὁ δεύτερος] Φίλιππος ὁ υἱὸς ἐκείνου *Vat.* & *Epiphan.*

p Αὐτοὺς ἐπεσάξατο.] Ita *Busb.* & *Coccejus.* αὐτοῖς in *Editis.*

q Καὶ ὁμώνυμος,] Dele καὶ. COCC.

r Ὃν] *L. B.* ὃς.

s Ἡρώδης] *L. B.* Ἡρώδη.

t Προσποιεῖται,] Sic *Vat.* & *L. B.* ποιεῖ in *Editis.* προσποιεῖ *Hen.* à pr. m.

u Λειπόμενος ἀγαθούς·] Λιπὼν *Busb.*

x Συνεχρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους,] Συνεχρότησε τὸ ὑφ' αὐτῷ Βαβυλώνιον *Vat.*

y Χρησάμενον] Χρῆσαν *Vat.*

z Περὶ ὅν τινα οὐκ ἀξιόλογον.] Ita lego. περιόντα in *Editis.*

CAP II.

De Zamari Judæo Babylonio, de insidiis Antipatri contra Herodem; deque Pharisæis nonnulla.

EO autem tempore, cum vellet adversus Trachonitas in tuto esse, statuit vicum, qui urbi magnitudine non cederet, Judæis in medio condere, ut & suam terram contra irruptiones muniret, factoque è propinquo in hostes impetu, repentina incursione eos infestaret. Cumque intelligeret Judæum quendam è Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes essent ex equo sagittarii, & cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate forte trajecto, degere, in Antiochia quæ est ad Daphnen Syriæ, eique Saturninum, qui tum prætor erat, locum dedisse ad habitandum, nomine Valatha, hunc *ipsum* ejusque comites accersivit, pollicitus sese ei terram daturum in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis est, eo animo ut ejus habitationem propugnaculum *in hostes* haberet: promisitque regionem vectigalibus immunem, utque ipsi incolerent nullis tributis obnoxii, quæ pendi solebant, cum terram ab exactionibus liberam *eis* dedisset. *Herodes urbem condit, quæ Judæis propugnaculo esset contra Trachonitas.* *Zamaris, Babyloniâ relictâ, in Syria habitat.* *Eum in Batanæam pertrahit Herodes.*

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata in ea castella ædificavit, atque vicum, quem Bathyram appellari voluit. Erat & ille vir præsidio tum incolis adversus Trachonitas, tum Judæis qui ex Babylonia Hierosolyma veniebant ob sacrificia, ne latrociniis eos vexarent Trachonitæ; multique ad eum se receperunt, & undique ii quibus curæ erant patria Judæorum instituta. Et facta est ea regio valde populosa, quod secure ageretur cum immunitate in omnibus, quæ eis Herode vivente *ita* manserunt. Philippus vero filius ejus, principatum adeptus, pauca & non diu ab eis exegit. Cæterum Agrippa Magnus & filius ejus ei cognominis eos etiam valde attriverunt, tamen libertatem eis adimere noluerunt. A quibus Romani cum accepissent principatum, libertatis dignitatem etiam illis conservarunt, sed tributis quæ imperarunt in universum eos oppresserunt. Et ista quidem suo tempore accuratius deinceps persequar. *Bathyram, aliasque loca condit Zamaris.* *Philippus Herodis filius & Agrippa M. Zamaritas duriuscule tractant.*

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem possidendam accersit Herodes, moritur, postquam cum virtute vitam egisset, liberis egregiis post se relictis, & in his Jacimo, qui, fortitudine illustris, Babylonios suos ad equitandum instituit: atque turma horum virorum reges isti in satellites usi sunt. Jacimus, cum senex esset, moritur, & Philippum filium reliquit, virum manu strenuum, & in cæteris ob virtutem supra alium quemcunque memorabilem. quare fidam ei amicitiam firmamque benevolentiam præstitit rex Agrippa: & milites, quotquot rex alebat, ille ad *militiæ munera* exercebat, & quocunque expeditionem facerent *eos* ducebat. *Zamaris moritur, Jacimo filio relicto.* *Philippus Jacimi filius.*

4. Cum

III. 4. Cum autem Herodes in eo eſſet, quem dixi, rerum ſtatu, omnia ſpectabant ad Antipatrum, neque ea quibus *aliis* prodeſſet rata faciendi poteſtate carebat, id quod & ipſi conceſſerat pater, bene ſperans de ejus benevolentia & fide; adeo ut majorem in eis poteſtatem ſibi vendicare auſus, quod patri latebat ejus nequitia & verbis facile fidem *ab eo* impetrabat, erat & omnibus formidabilis, non tam propter poteſtatis magnitudinem, quam propter verſutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, & ipſe *viciſſim* mirum in modum Pheroram, quem Antipater inſtructis in eum feminis callidiſſime irretiverat. erat enim Pheroras uxori ſuæ & ſocrui obnoxius & *uxoris* ſorori, quamvis eas peroſus propter injurias filiabus ſuis virginibus illatas: ſed tamen ferebat, neque quidquam ſine his feminis facere poterat, quæ hominem illaqueaverant, & aliæ aliis, omnibus in rebus quibus mutuo adjuvarentur, fideles erant. adeo ut eis eſſet Antipater addictiſſimus, tum per ſeipſum tum per matrem. eadem enim dicebant hæ quatuor feminæ. Sed exorta eſt inter Pheroram & Antipatrum diſſenſio ob nullius momenti cauſas. Eos quippe diſſociabat regis ſoror, quæ jampridem rem totam explorabat, & cum eorum concordiam Herodi detrimentoſam eſſe ſciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum ſuam concordiam regi non placere cognoſcerent, ut quæ ei in damnum cederet, cogitarunt palam non convenire, ſed mutua interdum odia & convicia ſimulare, præſertim præſente Herode, aut quopiam qui id ei dicturus eſſet: ſecreto tamen conjunctiores fore, quam unquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejuſmodi rebus inſtituerant, neque procul erat cum eadem exſequi cœpiſſent. Sed & omnia perveſtigabat, & fratri etiam in deterius aucta renuncians *ei* indicabat occultos congreſſus, & compotationes, & arcana conſilia, "quæ, inquit, niſi in perni-"ciem illius ſtruerentur, quo minus palam fierent "nihil prohibuiſſe. Nunc vero qui coram diffi-"dent & nihil non conviciorum jactant ad ſe in-"vicem lædendos, ubi ex omnium oculis ſeſe abs-"tulere, benevolentiam profiteri, & cum ſecum "verſentur ab arbitris remoti, amicitiæ indulgere, "non refugientes à conjuratione de illis oppu-"gnandis, quibus ſuam benevolentiam occultam "eſſe ſtuduerunt." Et hæc quidem illa perſcrutabatur, fratrique, cum ei adeſſet, accurate referebat, qui & ipſe per ſe magnam jam partem ſciebat, ſed nihil audebat, quoniam ſuſpectos habebat ſermones ſororis. Erat etiam Judæorum quædam ſecta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur & de ea ferociebant, quibus, ſe Deo charos eſſe ſimulantibus, addictæ erant * feminæ. Ii Phariſæi vocantur, *homines* qui maxime regibus auſi ſunt reſiſtere, † cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti. Et quidem cum univerſa Judæorum natio juraſſet ſe Cæſaris regiſque rebus fauturos eſſe, ii non jurarunt, cum eſſent ſupra ſex millia: cumque eos rex mulctaſſet, Pheroræ

Apud Herodem plurimum valebat Antipater.

Amicitia inter Antipatrum & Pheroram.

Feminarum ſodalitium.

Salome Herodi mulierum aliorumque conſilia aperit.

Phariſæi fidem regi jurejurando dare recuſant.

Mulctantur, & Pheroræ conjux mulctam pro eis ſolvit.

δ'. Ηρώδης δὲ ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς [a] ὠφελήσατε χυρωῦ σὺν ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ὅπι κεχωρηκότος τε τοῦ πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, [b] ὡς καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθίστατο, [c] διὰ τὸ ἄδηλος τῷ πατρὶ εἶναι κακοῦργος, καὶ ἐφ' οἷς εἴπατε πιστός. διὸ τε πᾶσι φοβερὸς ἐχ ἧττον ἰσχυεν ἡ ἐξουσίας, ὡς τοῦ κακοήθους τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἢ αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τοῦ Ἀντιπάτρου προθυμουμένου αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν σπουδάζοντος τὰ πρὸς αὐτον. ἐδεδούλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, ἃς ταῦτα [d] μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πράττειν τε ἄδεν ἄνευ τῆς γυναικῶν [e] σκηπτουχικῶν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλαις εὐνοίᾳ συμπράττειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος κατῆκτο αὐτῶν, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν μητρός. ταὐτὸν γὰρ ἅπασαι αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ μὲν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς πίσιν αἱ γνῶσιν διήλλαττον. [f] ἀντίπαθασμα δὲ ἦν αὐτοῖς [g] ἡ βασιλέως ἀδελφὴ, φοβουμένη τὸν πανοῦργον τὰ πάντα, καὶ [h] τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ὅπι κακοῖς τοῖς Ηρώδου πραττομένοις εἰδυῖά τε, καὶ μηνύσαι σὺν ἀποτρεπομένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, [i] ὅπι κακοῖς τοῖς Ηρώδου πραττομένοις ἦσαν, ὑπενόησαν ὥστε φανερὸν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνοδον, μίσους δὲ ἢ [k] λοιδορίων εἰ καιρὸς προφασίσοιντο, καὶ μάλιστα Ηρώδου θρασυνόμενοι· [l] ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἔπραττον ἔτως. ἐλάνθανε δὲ τὸν Σαλώμην, ὅτι πρῶτον ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν ὅπι τοιοῖσδε ὡρμημένοις, ὅτι ἐπὶ τοῖσδε χρῆσθαι σὺν ἀπήλλακτο [m] αὐτῇ. πάντα δὲ ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλοῦσα ἀπεσήμαινεν, πυνθάνεσθαί τε κρυπτὰς [n] πότους, βακχευτήριά τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συντεθειμένων, κἂν πεφανεί-"σθαι μὴ κεκωλύσθαι. νῦν δὲ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ πρόσθεν διαφόρους "καὶ τὰ πάντα ὅπι βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀ-"φανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλή-"λοις συμμονωθεῖεν [o] φιλίᾳ πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένους "ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λαθεῖν χρώμενοι εὐνοίας "τῇ ἀλλήλων ἐπιτηδεύσειεν." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς σπουδάζουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, πυνθάνεσθαι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτοῦ, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ὑπ' [p] ἀλλοτριωθέντος ὑπονοιῶν. καθισταμένων δὲ διαβολαῖς τὰ ἀδελφῆς. καὶ τῶν γὰρ μέρους τι Ιουδαϊκῶν ἀνθρώπων [q] ἐπ' ἀκριβείᾳ μέγα [r] φρονούντων τοῦ πατρίου νόμου, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πεποιημένων [s] ὑπήκοος ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαίους καλοῦσιν, [t] βασιλεῦσι δυναμένοις μάλιστα ἀνθιστάσθαι, προμηθεῖς, καὶ ἐς πρόθυμα εἰς τὸ πολεμεῖν τι καὶ βλάπτειν ἑτοίμους. πᾶσι γοῦν τοῦ Ιουδαϊκοῦ βεβαιώσασθαι δι' ὅρκων ἡ μὲν εὐνοῆσαι Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσασθαι χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐ-

[a] Ὠφελήσατε] In *Marg. L. B.* ἰθελήσατε.

[b] Ὡς καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι] Illud ὡς deeſt *Vat. & L. B.*

[c] Διὰ τὸ ἄδηλος] Διὰ τοῦ in *Editis & MSS.* ut & mox εἶπαιεν.

[d] Μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων·] Μισῶν τὰς *Hen.* μισῶν τοὺς *Busb.* μισῶν τοῦς Ηρώδου τὰς ἀνθρ. malit Cl. *Aldrichius*, quem vide in *Annott.* ad l. 1. de *Bello Jud.*

[e] Σκηπτουχικῶν] Πεπαιδάσι με &c. infr. c. 4. §. 2. SPANH.

[f] Ἀντίπαθασμα] Infra lib. 19. c. 1. §. 10. ἀντιπαθήματι

[g] Ἡ βασιλέως ἀδελφὴ,] Salome. SPANH.

[h] Τὴν εὔνοιαν αὐτῶν] Ομόνοιαν in primo *de Bello.*

[i] Ὅπι κακοῖς τοῖς Ηρώδου πραττομένοις ἦσαν] Abſunt hæc à *L. B.*

[k] Εἰ] *L. B.* ἢ.

[l] Ἢ εἴ τις] Ἢ οἱ ἐκ τοῦ αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλον *Vat.*

[m] Αὐτῇ.] Ita lego pro αὐτῇ *Editorum Aliorumque.* αὕτη *Vat. & L. B.*

[n] Πότους.] Κώμους vocat poſtea. REL.

[o] Φιλίᾳ] In *L. B.* φιλίαι. An φίλια ſcribendum? HAV.

[p] Διακεκριμένου] Διὰ κενῆς ὑπονοιῶν *Gall. & Vat.* ὑπονοίας *L. B.* unde ὑ Ἀλλοτρίας conjicit *Coccejus.*

[q] Ἐπ' ἀκριβείᾳ] Ἐπ' ἐξακριβώσει *Vat. L. B. & Busb.*

[r] Φρονοῦντων] Φρονεῖν *Busb.* Φρονεῖν *Coccejus.*

[s] Ὑπήκοος] *L. B.* οἷς ὑπῆκε.

* *Feminæ*] Gynecæum nempe Herodis.

[t] Βασιλεῦσι] Βασιλεῖ *Busb. Vat. Epiphan.*

† *Cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti.*] Quæ non bene conveniunt; cauti enim aperta vi fere abſtinent, niſi commoda ſe obtulerit occaſio. Totam periodum ſic verto. *Homines ad regibus reſiſtendum maxime validi, circumſpecti utpote, data etiam occaſione ad aperte bellandum lædendumque prompti.* IBBETSON.

ν Επι-

αὐτῶν εἰσφέρει. οἱ δ' ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προέγνωσιν ἢ [v] ἐπιστεύοντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, προέλεγον ὡς Ἡρῴδῃ μὲν καταπαύσεως δεχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης [x] αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τὸ ἐκείνου προελεύσεσθαι καὶ φερώρᾳ, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ ταῦτα, ἃ δὴ ἐλάνθανεν τὸν Σαλώμην, ἐξαγγέλτα βασιλεῖ λέγουσι, καὶ ὅτι τοῦ τῶν αὐλικῶν διαφθείροιεν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς τε φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀνεῖρεν, καὶ Βαγώαν τὸν εὐνοῦχον [y] Καρόν τε τινὰ τοῦτον τότε τοῦ ὑπερέχοντα ἀρετῇ τοῦ εὐπρεποῦς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κλείνῃ δὲ καὶ πᾶν ὅ, τι τῶν οἰκείων συνειδυίᾳ οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγε. ἦρτο δὲ ὁ Βαγώας ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομασθησόμενος τοῦ διὰ καταπεφθησομένου τοῦ βασιλέως· καὶ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ [z] πάντα εἶναι, παρέξοντα αὐτῷ γάμου τε ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

conjux mulctam pro eis solvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referrent ‡ (credebantur enim futura scire ex afflatu divino) fore prædixerunt, ut Herodes ejusque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam & ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque hæc regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, & aulicorum nonnullos ab eis corruptos esse: quamobrem rex Pharisæorum nocentissimos interficit, & Bagoam spadonem, & Carum quendam regis pusionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necavit etiam ex sua familia omnes, qui cum Pharisæorum dictis consenserant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod dicerent eum patrem beneficumque appellatum iri ejus, qui ex eorum prædictione creandus rex esset: * habiturum enim eum regem omnium rerum potestatem, & Bagoæ vires conciliaturum cum muliere congrediendi, proprioque liberos gignendi.

Pharisæorum de novo rege vaticinium.

Bagoas & Carus plurimique ex Pharisæis eorumque fautoribus occisi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ἡρῴδῃ πρὸς Φερώραν ὑπαρχούσης. ὡς Ἡρῴδης ἐπεμψε τὸν Ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα. καὶ τὰ Φερώρας τελευτῆς.

Ἡρῴδης δὲ, κολάσας τοὺς ἐπὶ τούτοις ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρᾳ γυναικὸς, τόν τε ὕβριν τῶν παρθένων [a] τὴν τόλμη τῆς γυναικὸς ἀνατιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ταύτην ἀτιμίαν αὐτῷ ποιούμενος, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν σφέ-"σιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [b] καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐ-"τοῖς ἐκ λόγων ἐκ δ' ἔργων ὅσα δυνατὸν, τόν τε διάλυ-"σιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὑβρισθείσης πλέσι διά-"φθορὰν παρασκευάζειν τοῖς ἐκείνης, τῶν τε νῦν πεπραγμένων κύδεν "ὄ, τι δὲ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν [c] Φερώρα καλῶς [d] ἔχειν, "δὲ δείσῃ [e] οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, [f] ἀπολελύ-"σθαι ὑποπεμπτὸν γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ πρὸς "με σοὶ αἰτίαν ἐσομένην· καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγγε-"νείας τῆς ἐμῆς, ἀπείπασθαι τήνδε τὴν γαμετήν. [g] μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε ἐκ σπουδῆς ὁμοίως ἀπολλαγείσ-"ν." Φερώρας δὲ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πρεπόντως χρώμενος, "οὔτε συγγνώμης τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν [h] οὔτε τὸν πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρό-"τερον [i] θανεῖσαν, ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ "κεχαρισμένης." [k] Ἡρῴδης δὲ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο "τὴν ὀργὴν τούτοις, καί περ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπε-πραγμένος· Ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε μηδὲ τῇ ἐκείνης Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, μηδ' τῶν γυναικῶν Φυλάσσεσθαι τὸ εἰς πᾶν τὸν συνεσόμενον. οἱ δὲ ὡμολόγουν μὲν, συνήεσαν δὲ ἔν τε καιρὸς, καὶ συνεκώμαζον Φερώρᾳ τε Ἀντίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν τε Ἀντιπάτρῳ τὴν Φερώρᾳ γυναῖκα, συμπεφορτισμένης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τὴν Ἀντιπάτρου μητρός.

β'. Φορώμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς

CAP. III.

De inimicitia quæ Herodi cum Pherora intercessit. Quomodo Herodes Antipatrum misit ad Cæsarem. Deque Pheroræ obitu.

Igitur Herodes, sumpto de Pharisæis convictis supplicio, convocat amicos, uxoremque Pheroræ accusat, & injurias virginibus illatas hujus feminæ audaciæ imputans, & de hac sibi facta contumelia actionem constituens, "utpote quod fa-"ceret dissidium inter ipsum & fratrem, & ex in-"genio *suo* hostilitatem inter ipsos, quoad pote-"rat, tam factis quam verbis excitaret, suisque im-"pendiis evitata esset solutio mulctæ ab ipso im-"positæ, nihilque jam sine illa ageretur. Recte "igitur facturum Pheroram, si nec precibus nec "admonitionibus meis impulsus, sponte sua hanc "mulierem dimitteret, ut quæ nos in mutuas ini-"micitias conjectura sit: & nunc, si fraternam ne-"cessitudinem tibi vendices, oportet missam fa-"cias hanc uxorem. Sic enim frater mihi germa-"nus eris, & amore conjunctus." Pheroras autem, licet verborum vi moveretur, dicebat tamen "se neque ejus fratrem esse desiturum, neque fore "ut uxorem suam non amaret; morique malle, "quam amissa uxore dilecta vivere." Tum quidem Herodes suam ob ista in Pheroram iram distulit, gravi licet contumelia affectus: Antipatroque & ejus matri interdixit, ne cum Pherora colloquerentur, utque daret operam Antipater, ne feminæ convenirent. id quod illi quidem promiserunt: sed nihilominus conveniebant interdum, simulque convivia agitabant Pheroras & Antipater. Quinetiam rumor erat, habere Antipatrum cum Pheroræ uxore consuetudinem, Antipatri matre lenocinante.

Pheroras uxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro interdicit colloquio cum Pheroræ.

2. Patrem autem suspectum habens *Antipater*, IV. & *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*

ᵛ Ἐπιστεύοντο] Ἐπιστεύοντο *Busb.*

‡ *Credebantur enim futura scire ex afflatu divino*] Fortasse *eis antea concessa est futuri cognitio ex afflatu divino*, qui sensus verbi πιστεύειν frequens D. Paulo. Sic Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, & alibi. IBBETSON.

ˣ Αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ,] Καὶ τῷ γένει τῷ *Busb.*

ʸ Καρόν] Ita *Vat.* & *Epiphan. tuâ* non agnoscitur ab *aliis.*

* *Habiturum* —— *gignendi.*] Non intellexerunt, qui ante *Hudſ.* manus *Josepho* admoverunt, quid sibi Auctor hoc in loco voluerit. Vertit enim *Epiphan.* ita: *In manibus enim ejus cuncta fore prædicabant, præbente illis rege & conjugii firmitatem & filiorum, veluti propriis filiis. Gelenius* sic: *Prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.* Verum optime Josephi mentem intelliget, qui considerabit nebulones istos impia adulatione in Regem futurum detorsisse vaticinia de Messia agentia; atque in ipsum Bagoam expressa Esaiæ verba, quæ exstant cap. LVI. 1—5. ubi Eunuchis nomen liberis præstantius promittitur. HAV.

ᶻ Πάντα εἶναι,] Τὰ πάντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

ᵃ Τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς] Καὶ τόλμῃ τῆς γ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& virginum injuriam & audaciam mulieris exponens.*

ᵇ Καὶ πόλεμον] Illud καὶ insertum dedi ex *Epiphanio.* Forsan legendum, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον αὐτ.

ᶜ Φερώρᾳ] Eo modo ipse: antea erat Φερώρᾳ. in *Cod. Busb.* ὁ Φερώρας.

ᵈ Ἔχειν,] Εἶχεν *Vat.*

ᵉ Οὐδὲ γνωμῶν] Forte λῇ γνωμῶν. COCC.

ᶠ Ἀπολελύσθαι —— ταύτην] Ἀποπεμπτὸν) de dimissa seu repudiata Herodis Uxore, Matre Antipatri infr. c. 4. §. 2. dimittit seu repudiat. Eadem quæ hic apud *Zonaram* p. 254. D. αὐτοκελεύστου σε λῇ ταῦτα τὸ γυναῖκα ἀπωσάμενος, muliercula ultro tibi repudianda. SPANH.

ᵍ Μενεῖς γὰρ ὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε] Μένεις μὲν γὰρ ὕτως ἀδελφός τε *Vat.* & *L. B.*

ʰ Οὔτε τὸν πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν·] Οὔτε τὴν πρὸς τ. γ. εὐνοιαν *Busb.*

ⁱ Θανεῖσαν,] Θανεῖν *Busb.*

ᵏ Ἡρῴδης δ' —— συνεσόμενοι.] Conf. *alius*, lib. I. c. 29. §. 2. SPANH.

& ne ejus in ſe odium longius progrederetur metuens, ſcripſit ad amicos ſuos Romæ degentes, Herodi ſignificare jubens, ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæſarem. id quod Herodes fecit, & Antipatrum magnis cum muneribus miſit, necnon teſtamentum ſuum, in quo ſtatuebat ut poſt mortem ſuam regnaret Antipater, ſin vero prius moreretur, filius ſuus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, *Romam* profectus eſt Syllæus Arabs, cum quidem nihil eorum præſtitiſſet quæ Cæſar imperaverat: eumque poſtulavit apud Cæſarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat poſtulatus à Nicolao. Quin & Aretas eum inſimulabat interfectorum Petræ, injuſſu ſuo, multorum, & quidem primariorum virorum, & potiſſimum Soëmi, ob ſuam in omnibus virtutem honore digniſſimi, inſuper & necis Fabati Cæſaris ſervi *eum accuſabat*. Et in Syllæum *quidem* inſtituta erat accuſatio ex hujuſmodi cauſa. Habebat Herodes rex ſatellitem nomine Corinthum, cui ſummopere fidebat. Huic ſuaſit Syllæus grandi pecunia ut Herodem occideret. id quod ille ſuſcepit. Hoc ubi ipſius Syllæi indicio reſcivit Fabatus, regi ſignificavit. Ille vero Corinthum comprehendi juſſit, & ab eo quæſtione totius criminis confeſſionem expreſſit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribûs præfectus, alter Syllæi amicus erat: qui & ipſi, quæſtionem de eis habente rege, confeſſi ſunt, ſeſe veniſſe ut Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, ſi res poſtularet, ei operam ſuam ad eam cædem perpetrandam. Hæc omnia cum expoſuiſſet Herodes Saturnino, miſit eos Romam Saturninus.

Antipater & Aretas Syllæum accuſant apud Cæſarem.

V. 3. Pheroram autem, in conjugis amore obſtinate perſeverantem, juſſit Herodes in ſuam regionem diſcedere. Ille vero, cum multa juraſſet non ſe prius rediturum quam Herodem obiiſſe intelligeret, libenter in ſuam tetrarchiam ſe recepit: adeo ut cum rex ægrotans eum orandum curaſſet ut ad ſe veniret, quod ei quaſi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. non tamen in iſtis eodem animo ſe erga fratrem geſſit Herodes, ſuam jam ante mutando ſententiam: ſed poſtea quam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum viſendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curaſſet, Hieroſolyma deportatum ſepultura dignatus eſt, luctuque ingenti proſequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem perſequar, ut in poſterum hominum generi documento ſit, in omni vitæ inſtituto adhibendam eſſe virtutem.

Pheroras, Herodis juſſu, in tetrarchiam ſuam ſe recipit.

Pheroræ obitus.

τελεῖον ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς [l] τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ φίλους, κελεύων ἀπαγγεῖλαι Ἡρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχος Ἀντίπατρον ὡς Καίσαρα. ὁ δὲ ἡδομένῳ, ἔπεμπεν Ἡρώδης Ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Ἀντίπατρον [m] ἀπεδείκνυε βασιλέα, [n] Φθάσαντος δὲ πλοῦτῳ, Ἡρώδου, τὸ ἐκ τοῦ ἔργου ἀγχιστείας γενομένου. συνεξορμᾷ δὲ Ἀντιπάτρῳ καὶ Σύλλαιος ὁ Ἀραψ, μηδὲν ὧν πεποίηκε Καίσαρι διαπεπραγμένος· καὶ Ἀντίπατρος αὐτοῦ κατηγορεῖ ἀπὸ Καίσαρος, ὡς ὢν πρότερον Νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ Ἀρέτα Σύλλαιος· ὃς καὶ πολλὰς ἀπέκτεινεν ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγων, ὧν δὴ μάλιστα τιμῶν αὐτὸς, καὶ μάλιστα [p] Σόημον ἄνδρα [q] τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀνῃρηκέναι δὲ καὶ Φάβατον Καίσαρος δοῦλον. καὶ [r] Σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐπὶ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. [s] Κόρινθος μὲν Ἡρώδῃ σωματοφύλαξ δὲ βασιλέως μάλιστα πιστεύομενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαιος ἀπὸ χρήμασι μεγάλοις Ἡρώδου ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν ταῦτα Φάβατος, Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. [t] ὁ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα [v] ἀνάπυστα μαθὼν αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ [x] δύο ἑτέρους Ἄραβας κατηγορουμένους τῇ Κορίνθου [y] πεθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ Συλλαίου φίλον. [z] οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὡμολόγουν, ὅτι παρεῖεν ἐξοτρυνόντες μὴ μελλήσειεν Κόρινθον, καὶ εἶπε δείσαι καὶ συγχέαι ἀγήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ Σατορνῖνος, δηλώσας αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ἡρώδου ἡδομένης, εἰς Ῥώμην [a] ἐξέπεμψεν αὐτούς.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὑτοῦ Ἡρώδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας πρότερον ἥξειν ἢ πυθέσθαι Ἡρώδην τετελευτηκότα· ὡς καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τισι πιστεύσειν [b] ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, οὐχ ὑπήκουσεν [c] ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ἡρώδης γε μεμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην [d] σεσαφηνισμένος ἤδη ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, [e] ἐπειδὴ ὕστερον ἄρξεται νοσεῖν, [f] καὶ μεταπλήσεως αὐτοῦ μὴ ἡδομένης. ἐνόσει δὲ πεισθεὶς ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἀγόμενος παρῆς ἠξίει, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ ἐποιήσατο. τῷ δὲ Ἀντιπάτρῳ καί τινι ἐπὶ Ῥώμης πεπολιτευκότι κακῶν ἐγίνετο ἀρχὴ, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν [g] τινυομένης τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, παράδειγμα [h] τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ [i] πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

l Τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ φίλους.] Τοὺς ἐν Ῥώμῃ *Vat.*

m Ἀπεδείκνυε βασιλέα,] Ἐπεδείκνυε *Busb.*

n Φθάσαντος —— γεγονότος.] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Ὡς πολλὰς ἀπέκτεινεν] Ὡς πολλοὺς ἀπεκτονὼς τῶν ἐν Π. *Vat.* & *L. B.*

p Σόημον ἄνδρα] Σύνδον *Gall.* & *Epiphan.* Σόημον *Vat.*

q Τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ] Ita *Vat.* & *Busb.* τῇ εἰς πάντα *L. B.* τῇ πάντα in *cæteris.*

r Σύλλαιος —— ἐγκλημάτων.] Syllæus autem cauſas habuit ex iiſdem criminibus propogatas. *Rufinus.* SPANH.

s Κόρινθος] Κορίνθιος δὲ τις Ἡρώδου juxta quoſdam *Epiphanii* libros. Κόρινθος δέ τις Ἡρ. *Vat.*

t Ὁ δὲ Κόρινθος] Ὁ δέ τον τε Κ. *Vat.*

v Ἀνάπυστα μαθὼν αὐτοῦ] Ita lego cum *Cod. Busb.* (atque *Cocceio*) ἀνάπυστα perperam in *aliis.*

x Δύο ἑτέρους Ἄραβας] Δύο Ἄραβας in *Editis.* δευτέρους Ἄραβας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. unde cum *Joſepho* in l. 2. *de Bello Jud.* δύο ἑτέρους Ἄραβας reſcripſi.

y Πεθόμενος,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *confeſſioni credens Corinthi.* πυθόμενος in *Editis Aliiſque.*

z Οἱ καὶ αὐτοὶ,] Brevius in *Cod. Busb.* οἱ καὶ αὐτοὶ βασανισθέντες ὡμολόγουν.

a Ἐξέπεμψεν αὐτούς.] Ita cum *MSS.* ἐξέπεμπεν in *Editis.*

b Ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν,] Ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν in *Editis Aliiſque.* ἐντολῶν, ἢ μέλλοι *Vat.* (atque etiam *Lugd Bat.*) quod non diſplicet, vocula σφῶν ſubintellecta, aut ſine ea ὡς μέλλοι τ. Verum cum *Joſephus* (in l. 1. *de Bello Jud.*) habeat ὡς τεθνηξόμενος, levicula cum mutatione ὡς ἤμελλε τελευτᾶν reposui.

c Ἐπὶ τῇ τιμῇ δ' ὅρκου.] Ἐπὶ τιμῇ *Vat.*

d Πεσαφηνισμένος] Ita *Vat.* πεσαποφηνάμενος *Vat.* forſan pro πεσαποφηναμένου. quod verbum in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non tamen Herodes in his rebus imitatus illius exemplum, meliorem circa Pheroram voluntatem ſuæ mentis eſt edens.*

e Ἐπειδὴ —— σεσίθηκε.] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 29. §. 4. SPANH.

f Καὶ μεταπλήσεως αὐτοῦ] Μεταπλήσεως αὐτοῦ μηδὲ ἡδομένης *Busb.*

g Τινυμένου δ' Θεοῦ.] Τινυμένου *Vat.* perperam in *Editis* τινυμένου.

h Τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον,] Τῷ ἀνθρωπίνῳ γενησόμενον *Gall.* & *Vat.*

i Πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.] Conf. ſup. c. 1. §. 2. περὶ τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύσει. SPANH.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντ@ φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, καὶ ἑτοιμασθὲν ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τ ἰδί@ αὐτ Αντιπάτρου, κ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβουλάς.

CAP. IV.

Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.

Ἐπειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, [k] ταφαί τε ἐγεγόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο [l] τῶν Φερώρα τιμίων, πρόσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τ ἀδελφῷ τ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιῆσαι τ αἰτίου τε & δυσχεροῦς μεταστάσεως. τ δ' ὑπισχνουμέν@ τοῖς λόγοις, πιστὰ μὲν ἐδόκει, δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσου, Φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομισθὲν μέν τοι φασὶ τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποιήσει ἐρώτων, Φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρα τελευτῇ. Φαρμακίδων δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τ Αραβίας· ἢ δὴ ταύτην ἐπεκάλουν, κ τ Συλλαίου ἐρωμένην ἐν τ μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι Φίλη. πεῖσαί τε αὐτὴν ἐπὶ πρᾶσιν τ Φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐληλυθέναι, ἵνα μητὴρ [m] τ Φερώρα γυναικὸς & ἡ ἀδελφὴ, κ ἐπανῆκον αὐτὴν ἀγόμεναι τὸ δεῖπνον πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δεινὰς τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν [n] καί τινας ἐλευθέρας, κ ὄντ@ ἀφανοῦς τ πράγματ@, ἅτε τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, πολλαχῇ τῆς, πρὸς αὐτῆς τ ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, θεὸν δὲ [p] ὑπικαλεῖσθαι ποιῆσαι αἰκίαις δώσειν πρεσβαλεῖν τῷ Αντιπάτρου μητρὶ, κακῶν τ ἐπιχόνιων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα [q] εἰς ὑπόνοιαν Ηρῴδῃ ἄγει, κ τὰ πάντα βασάνοις τ γυναικῶν [r] ἀνάπυστα ἦν, οἵ τε κῶμοι, κ οἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ δὴ κ λόγων πρὸς μόνον τ ὧν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας· [s] ἦν δὲ παλαίων ἕκαστον [t] δωρεὰν ὑπικρύπτεσθαι [v] ὑπὲ τῷ μὴ Φοβεῖσθαι πρὸς Φερώραν τῷ Αντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ τ πατρός· μίσ@ τε πρὸς τ πατέρα, κ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον τ παλαιὸς [x] βίου ἐζηκυίας, κ [y] αὐτῷ μηδὲν ἐλάσσονος τ γήρως ὑπικμένου, [z] ὡς μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναι πατ' αὐτόν. ὥστε τρέφεσθαι τε πολλὰς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ & ἀδελφὰς & ἀδελφῶν παῖδας, ἁδαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα [a] παρεχομένας τὸ σφαλερόν· κ γὰρ δὴ & νῦν, εἴ τι [b] πάσχοι αὐτὸν [c] συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τ βασιλέως, κ τὰς σφαγὰς τ υἱέων, φόβῳ τε μὴ & αὐτῶν ἄπιστον ἤδη, τ μὲν ἐπὶ Ρώμης ἄραι τέχνην ὑπενοήσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τ αὐτ τετραρχίας.

β'. [d] Ταῦτα δ' ἀκούσασα τοῖς λόγοις τ ἀδελφῆς, κ πάλιν, ἵν μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύσῃ, [e] σωφρονεῖν αὐτῆς. ὁ δ' βασι-

Pheroræ liberti uxorem ejus veneficii accusant.

Narratio de Pherorâ veneno occiso.

POst obitum Pheroræ solutasque ei exsequias, duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem *regem* adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, sed de eo ita misere & infeliciter mortuo quæstionem haberet. His verbis auscultante rege (videbantur enim vera esse) dicebant illum, pridie quam ægrotasset, cœnavisse domi uxoris suæ, comesoque pharmaco, quod ei in ferculo insolito appositum fuisset, inde interiisse. idque pharmacum allatum fuisse à quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii (philtrum enim appellari) sed re ipsa ad Pheroram *veneno* tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: & quæ tum insimulabatur, eam constabat amicæ Syllæi esse amicissimam. eique persuasuras ut pharmacum venderet, eò loci *ubi habitaret* profectas fuisse *ajebant* matrem & sororem uxoris Pheroræ, & in reditu secum illam adduxisse, uno die ante istam cœnam. His verbis incensus rex, feminarum servas torsit & nonnullas liberas: cumque nihil appareret, quòd nulla earum quidquam confiteretur, tandem una vehementer cruciata nihil aliud dixit, nisi se Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum causa esset. Ista Herodem eò perduxerunt, ut cruciatus intenderet, quo factum est ut omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, convivia, clandestinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enunciata, quæ ipse soli dixerat Antipatro (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talenta *ab ipso data*, * ne cum Pherora colloquia miscret) odiumque Antipatri in patrem, & apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipse consenescret, ut etiamsi regnum adipiscereturn nunquam eo tantum delectaretur. esse etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una secum in spem regni nutrirentur, quæ res spes sibi dubias redderet: quandoquidem jam nunc, si quid fatale sibi accidisset, fratrem suum, non filium, ab Herode regem constitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, & filiorum cæde; quorum malorum metu ipse sibi Romam proficiscendum prudenter excogitasset, Pheroras autem in suam tetrarchiam.

Herodes Antipatri & mulierum secreta detegit.

2. Conveniebant autem hæc cum sororis suæ dictis, multumque, ad elevandam perfidiæ suspi-

Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia.

cio-

---

k Ταφαί —— προτελθόντες] Ita lego & distinguo ex conjectura, firmat *Epiphanius*, dum vertit, *Pherora itaque mortuo, humatoque celebritate magnifica, duo ex liberis* [*lege. libertis*] *ejus, qui in honore habebantur, ad Herodem veniunt, postulantes* &c. in *libris* ταφεῖ [ταφῇ] *Busb. & Lugd. Bat.*] ἐγεγόνεσαν αὐτῷ [αὐτῇ *Vat.*] ἀτιλώθεσαι δυο τ. Φ. τιμίων, ἅτοι προτελθόντες, Ηρώδ@ [προσ. Ηρώδῃ *Busb.*] ἠξίουν μὴ &c. Si quis ἅτοι retinendum censeat, aut in αὐτῷ vertendum, non refragabor.

l Τῶν Φερώρα τιμίων.] Τῷ Φερώρα *Vat.*

m Τῆς Φερώρα γυναικὸς] Τῆς & Φερώρα γ. *Vat.* & Φερώρᾳ γυν. *Busb.*

n Καί τινας ἐλευθέρας,] Καί τινας κ ἐλ. *Busb.*

o Αὐτῆ] Αὐτῆς *Vat* & *L. B.*

p Επικαλεῖσθαι τοιαῦτα] Επικαλεῖτο *Busb.* & *Zonar.*

q Εἰς ὑπόνοιαν] Εἰς ὑπόσασιν *Busb. Hen. L. B.* & *Vat.* εἰς ὑπόστασιν *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ad instandum*: εἰς ἐξέτασιν legi potest.

r Ανάπυστα ἦν] Ita cum *Epiphanio.* & *Lugd. Bat.* ἀνάπυστα in *Editis.*

s Ἦν δ' —— Φερώρα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

t Δωρεὰν ὑπικρύπτεσθαι] Sic legò. Δωρεὰς *Busb.* & *Vat.* δωρεᾶς *Hen.* à pr. m. δωρεὰ in *Editis Aliisque.*

v Επὶ τῷ μὴ Φοβεῖσθαι πρὸς Φερώραν] Illa ἐπὶ τῷ μὴ (quæ deërant in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*) inserta dedi ipsius Josephi auctoritate nixus, qui (in *lib.* 1. *de Bello Jud.*) ista habet, δῦναι γὰρ αὐτῷ πρῶτον ἐκεῖνον τάλαντα, ἐπὶ τῷ μὴ ἀφαιρεῖσθαι Φερώρα.

* *Ne cum Pherora colloquia miscret*] Ut secretò Pheroræ persuaderent quidquid Antipater impetravit *Rufin.* SPANH.

x Βίου ἐζηκυίας,] Βίῳ *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Αὐτῷ μηδὲν ἐλάσσονος & γήρως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῷ & mox γήρως in *Editis Aliisque.*

z Ως μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν] Ως μηδ' ἂν ἐλθεῖν *Vat.* & *L. B.* ὡς μηδ' αἰσθέσθαι τ ἐ βασιλείας ἰδίαν, ἅτε αὐτῷ γῆρα, ἀφῃρεῖτο δὴ γῆρας ἤδη αὐτῷ ἐπικείμενον *Zonar.*

a Παρεχομένας τὸ σφαλερὸν] Ita *Busb.* παρεισκεμένην in *ceteris.*

b Πάσχοι αὐτὸν] Forte πάσχοι αὐτὸς. COCC.

c Συμβαίη,] Vocem συμβαίη acceptam debemus *Cod. Busb.*

d Ταῦτα] Pro ἀφ' ταῦτα. COCC.

e Σωφρονεῖν αὐτῆς.] Ita quidem lego cum *Cod. Busb.* nisi quod συνῆγεν αὐτοῖς in συνῆρεν αὐτῆς mutaverim. ταῦτα, συνῆδε γὰρ τοῖς

cionem, feminas adjuvabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendiſſet Doridem matrem illius, ubi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam ſpoliaverat, poſtea dimittit, & cum feminis Pheroræ amicitiæ fœdus iniit. Maxime autem regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam *nomine* Antipater, ipſius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit & alia, & hæc in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pheroræ dediſſet, eique mandaſſet ut cum peregre profectus eſſet, * ne in minimam rei hujuſmodi ſuſpicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuiſſe id venenum ex Ægypto per Antiphilum, unum de amicis Antipatri, miſſum inde ad Pheroram à Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita perveniſſe ad uxorem Pheroræ, cui ſervandum Pheroras tradidiſſet. Illa vero cum rex eam *iſta de re* interrogaſſet, id quod erat confeſſa eſt; & quaſi venenum petitum ſe foras propipuiſſet, ſeipſam de tecto præcipitat; ſed in pedes delapſa non interiit. Atque ita, poſteaquam ipſam recreaſſet, eique & omnibus domeſticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus *minando*, ſi obſtinate aliquid reticere decreviſſet; pollicetur, juravitque ſeſe rem omnem uti geſta eſſet dicturam, id quod fecit, nihil niſi verum, ut plerique dixerunt, proferens. "Apportatum eſt venenum, inquit, ex Ægypto "per Antiphilum, qui id ſui cujuſdam fratris me- "dici opera habuerat: cumque Theudio illud ad "nos pertuliſſet, ipſa ſervavi acceptum à fratre "meo, paratum ab Antipatro adverſum te. Igi- "tur cum Pheroras ægrotaret, & tu ad eum cu- "randum veniſſes, ille, animadverſa tua in ſe be- "nevolentia, fractus animo me evocat, &, ô u- "xor, inquit, circumvenit Antipater me, dum in "ſuum ipſius patrem eundemque meum fratrem "conſilia capit mortifera, & quod iis ſubſerviat "venenum comparat. Nunc igitur, quandoqui- "dem frater meus facile oſtendit nihil ſe de priſti- "na ſua erga me virtute diminuere, & ego non "diu ſuperſtitem fore me ſpero, age, ne parrici- "dali animo majores meos impiem, affer venenum, "& ſpectante me combure. ſeque, cum illud at- "tuliſſet, ſine cunctatione viri mandatis obſequu- "tam eſſe, maximaque pharmaci parte in ignem "conjecta, parum ſibi reſervaſſe, ut ſi poſt obitum "Pheroræ inclementius ipſam tractaret rex, vita "decederet *patiendi* neceſſitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit.

Antipater Samarita Antipatrum accuſat.

Pheroræ uxoris confeſſio.

λεὺς, κραυγάμενος ἐπὶ κακίᾳ [f] τῷ Ἀντιπάτρῳ τῷ Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν ὦεὶ αὐτὴν κόσμον πολλῶν ὄντα [g] ἀφελόμενος, ἔπεμψε αὐτὴν [h] ἀποπεμπτον, καὶ τὴν Φερώρᾳ γυναῖξιν φιλίαν [i] ἐπιτείσατο. μάλιστα δὲ ἐξώργισεν εἰς ὀργὴν καὶ τὸν παῖδος τὸν βασιλέα, Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ὀνόματι τὸν ἴδιον τοῦ βασιλέως Ἀντίπατρον, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατεῖπεν, καὶ ὅτι [k] φαρμακοδιδασκάμενον Φάρμακον θανάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ, κελεύσας φυλάττειν τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, [l] ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεσὴς τῶν ἐν τούτοις ὑποπτασμῶν, τῷ πατρὶ δῶσι· καὶ κομίσαν μὲν [m] Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, ἀγνοῶσι ἢ ὡς Φερώραν λάθῃ [n] Θευδίων ὁ ἀδελφὸς τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως παιδὸς, ὃς ἦτως ἐλθεῖν τὸ Φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρᾳ, δόντα φυλάσσειν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὠμολόγει μὲν ἀνακεῖσθαι τοῦ βασιλέως, [o] καὶ δρεμῦσα ὡς κομιοῦτο, [p] ῥίπτει καὶ πίπτει αὐτὴν, ὡς μὲν πλάσμα, [q] ἐπὶ πόδας τὴν πτῶσιν γνομένης. καὶ ἦτως ἐπὶ [r] ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ καταχαρίσαμενος καὶ τοῖς οἰκείοις [s] μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ πάλιν θέσθαι τρεπομένη, τρεῖσαν γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμοσύνην προθεμένη, κατηχεῖτο, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὲν [t] ἐρεῖν τὰ πάντα ὡς ἐπράχθη τρόπον, λέγουσα μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "[u] κομίζεται γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ Φάρ- "μακον ὑπὸ Ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνου ἰατρὸς ὢν "ἐπέμψε· καὶ Θευδίων ὡς ἡμᾶς κομίσαιτο, ἐφύ- "λαττον αὐτὴ, ὡς Φερώρᾳ λαβεῖν ὅτι σὺ ὑπὸ Ἀν- "τιπάτρου ἠτιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ "[x] ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σε τὴν εὐνοιαν "[y] ἣν ὦεὶ αὐτὸν ἐχρῆν, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ "μεταπαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, [z] ἐδεισθῆναί με "Ἀντίπατρον ὅτι πατρὶ μὲν τῷ [a] ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ "τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμην σωζεῖς ἔχοντι Φάρμακον ὃ "διακονήσοιτο [b] αὐτῇ πεπορισμένον. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ἔ, "τι ἀδελφὸς ὢδεν ἀρετῇ ἢ πρότερον ἐχρῆτο [c] σοὶ εἰς "ὑφειρῶν ὠφέλειαν, ἐμέ τε ἐλπὶς ὄντα εἰς μακρὸν ἀπέχειν "ζῷ βίου, φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ [d] ἀποτιμώμε- "νος πατέρας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ Φάρμακον, [e] καίτε τε ἐμοῦ "βλέποντος, [f] κομίσασάν τε ὦδεν εἰς ἀναζολὰς πρᾶ- "σιν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖστον κα- "θεῖναι τοῦ Φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπειν δὲ ὀλίγον, "ἵνα εἰ Φερώρᾳ μεταστείλῃ, [g] δόξειεν κακοῦ αἰτίῳ ἐ "βασιλεῖ, [h] μεθιεμένῳ Φάσθραν πεισμένῃ τῶν ἀπαγ- "χῶν." ταῦτα εἰποῦσα, τόν τε Φάρμακον ἐκ τῆς πυξίδα εἰς

λόγοις τὸν ἀδελφὸν καὶ πολὺ, ὃν μὴ ἀπιστεῖν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κραυγάμενον ἐπὶ κακίᾳ ὃν Ἀντ. τ. Δ. &c. in *Editis Aliiſque. Epiphanius* vertit, *Quibus Herodes auditis, agnoſcebat ſororis ſuæ ſermones, quos ad ſe ſæpius detulerat. Incitabatur autem rex ſuper Antipatri nequitia, juſſitque matrem ejus ornamenta ſua cuncta contradere, quæ multorum conſtabant pretio talentorum. quæ poſtquam abſtulit rejecit eam, & in amicitiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicavit.* Si quis malit, ταῦτα, συνῆδε γὰρ τ. λ. τ. ἀδελφὸς, πολὺ &c. prout edidi, per me licet. HUDS. Forte συνῆδεν αὐτοῖς. COCC.

f Τῷ —— ἀφελόμενον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 4. SPANH.

g Ἀφελόμενον] Ἀφαιρεῖ) *Zonar.* qui ad hunc modum rem exponit, τούτοις ἤδη κατηγορῶν Ἀντιπάτρου ὁ βασιλεὺς, ἀφαιρεῖ) μὲν τὸν ὀκείνου μητέρα τὴν Δωρίδα τὸν ὦεὶ αὐτὸν πάντα κόσμον, ταλάντων οὐτω πολλῶν· αὐτὸν δὲ ἀπέπεμψε) &c.

h Ἀποπεμπτον] Ἐκπέμπτον) (*foras ejicit*) legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 4. item ſupr. c. 3. §. 1. SPANH.

i Ἐπιτείσατο.] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείσατο in *Editis Aliiſque.*

k Παρακοδιδασκάμενον Φάρμακον θανάσιμον,] Παρεισκδιατριβόν *Busb.*

l Ἵν' ὡς πλεῖστον] Ἵν' ὅπως ἀφεσὴς τῶν ἐν τοιούτοις *Vat.* ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεσὴς τῶν τοιούτων ὑποπτων. *Busb.*

* *Ne in minimam*] Potius, *nec in minimam.* IBBETSON.

m Ἀντίφιλον —— φίλων,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

n Θευδίων ὁ ἀδελφὸς τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου] Ita cum *Cod. Busb.* Θευδίων μητρὸς Αντιπάτρου ἀδελφὸς in *reliquis.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 1. SPANH.

o Καὶ δρεμῦσα] Καὶ ἀπιοῦσα κομισαι *Zonar.*

p Ῥιπτεῖ καὶ πίπτει αὐτὴν,] Ῥιπτεῖ καὶ ὃ πίπτει ἑαυτὴν *Busb.* & *Zonar.*

q Ἐπὶ πόδας] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

r Ἀνεκτήσατο αὐτὴν,] Ita etiam *Epiphan.* ἀνεκτήσατο αὐτὴν ſolus *Hen.*

s Μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ] Μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ *Busb.*

t Ἐρεῖν τὰ πάντα] Ἐρεῖν *Busb. Vat.* & *Zonar.*

u Κομίζεται γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ φάρμακον] Κομιζεῖ τι γὰρ ἐκ τῆς, & mox ἀδελφὸς ὢν *Busb.* & *Vat.*

x Ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον,] Ἐθεράπευσεν *Hen.* à pr. m.

y Ἣν ὦεὶ αὐτὸν ἐχρῆν,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* ὃν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Infra διαχρῶ lib. 18 c. 4. §. 4. SPANH.

z Περιεσείσθαί με] Conf. ſupr. c. 2. §. 4. SPANH.

a Ἑαυτοῦ,] Αὐτοῦ *Busb.* & *Vat.*

b Αὐτῇ] Forſan αὐτῷ. HUDS. *Lugd. Bat.* locum totum ita legit ὃ διακονήσοιτο τῇ αὐτῇ. unde emendat Cl. *Casaubonus* ὃ διακονήσοιτο αὐτῇ. *Epiphan.* favet vulgatæ lectioni, rectius: *venenum in ejus perniciem mundinatus eſt.* HAV.

c Περὶ ἐμὲ] Περὶ ἐμὲ & mox ἐμοί τε *Busb.*

d Ἀποτισαίμην] Ἀποτισοίμην *Busb.* & *Vat.*

e Καίτε τε ἐμοῦ βλέποντος,] Καίτοι τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

f Κομίσασάν τε ὦδεν] Κομίσασά τε *Busb. Lugd. Bat* & *Vat*

g Δόξειεν] Ita *Busb.* δόξειαν *Hen.* à pr. m. δόξειε in *Editis.* HUDS. Δόξειεν *Gen.* vel δόξειαν SPANH

h Μεθιεμένῳ] Sic *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* μεθίεσθαι in *Editis.* μεθίεσθαι αὐτῷ *Vat.* καθίεσθαι) *Hen.* à pr. m.

εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀδελφὸς ἦν Ἀντιφίλᾳ ἑτέρῳ καὶ μητρὸς αὐτῷ, ἀνάγκας τε ἐβασάνων σφοδρότητι, [i] ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ [k] τῆς βασιλέως ἡ θυγατὴρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων [l] ἴσως γνωμένη, [m] κρύψειν τε σπουδάσειε αὐτά. καὶ ἀφῃρεῖτο παῖδα Ἡρῴδης ἐκείνῃ τε ἐξέβαλε, καὶ [n] τὸν ὑὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν διαθηκῶν, [o] εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνης· καὶ τὸν πενθερὸν τὴν δεσποινῶν ἀφείλατο Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, [p] καθίστᾳ δὲ Ματθίαν [q] τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην γένει.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ Βάθυλλος ἐκ Ῥώμης ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὐρέσκετο φάρμακον κομίζων, δοὺς [r] τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄποιτο ἡ βασιλέως, τούτῳ γὰρ μεταχειρίζοιντο αὐτήν. [s] ἀφίκετο δὲ γράμματα καὶ τὰ ἐν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρῴδῃ, [t] γνώμῃ καὶ ὑποθορείσῃ Ἀντιπάτρου, ὅπως κατηγορίαι [v] Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου συγκείμεναι· ὡς δῆθεν μᾶλλον ἐκείνοις τὸν πατέρα ὅπως σφαγῇ [x] τὸν καὶ Ἀριστόβουλον καὶ Ἀλέξανδρον, δι' οἴκτου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· [y] ἤδη γὰρ καὶ σκαλεύοντος ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, [z] ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους προαπολωλέναι τὴν κλήσεως αὐτῶν γινομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπεισαν. γράφει δὲ καὶ αὐτὸς Ἀντίπατρος τῷ πατρὶ καὶ αὐτῶν ἐπὶ μείζοσι τὴν αἰτίαν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει [a] φάσκων αὐτὰ μειράκια, τὴν δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ, δι' ὧν τὰ καὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ καὶ διεκπίπτων τὴν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, [b] κόσμος τε [c] ἀριπρεπὴς παλαιῶν ἐώντο ἀφικέσθαι. θαυμάσαι δ' ἄν τις ὅπῃ [d] τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεκινημένων μηδὲ σφέτερον ἐπᾷ, ὅθεν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δ' ἦν ἀκρίβεια ἡ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ [e] μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· ὅθεν γὰρ ἦν ὃς προθύμως, κινδυνεύσῃ τῷ αὐτῷ, παρεῖναι τὸν ἐκείνου ἀσφαλείᾳ καθίστατο.

Quin & alter Antiphili frater & mater ejus, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, & pyxidem *quam attulerant* agnoscebant. Insuper & pontificis filia, eademque regis uxor, accusata est, ut quæ hæc omnia sciviſſet & celare voluiſſet. Hanc ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset, meminerit: socerum quoque suum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicavit, & eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hierosolymitanum, detulit. *Mariamnem pontificis filiam dimittit Herodes filiumque ejus de testamento expungit.*

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: &, quæstione habita, deprehensus est venenum afferre, quod Antipatri matri & Pheroræ traderet, ut si prius in regem vires non habuiſſet, eum illo tollerent. Venerunt & Româ literæ ab Herodis amicis, consilio & rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus & Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum & Aristobulum vituperaſſent, eorumque misererentur: seque jam à patre non aliam ob causam accersi dicerent, quam ut evocati ab eo similiter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut sibi ad hæc operam suam commodarent. Quinetiam ipse Antipater de illis ad patrem scripsit, atrocibus eos onerans criminibus; & *sub finem* eos omnino excusat, juvenes esse dicens, eorumque verba ætati imputans. ipse interim decertabat contra Syllæum, & colendis primoribus incumbebat, & comparabat splendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod septimum jam mensem tam multa adversus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati consulere. *Archelaus & Philippus ab Antipatro accusantur.*

ΚΕΦ. ε'. CAP. V. VII.

Κατάγελως Ἀντιπάτρου ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κοιντιλίου Οὐάρου τοῦ τότε πεπισθυμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τοῦ ἐσομένης ἀφεγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.

Ἡρῴδης δὲ, ὁ Ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν, ὡς [f] τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι σὺν τάχει, θαρρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπιθεῖ, κελεύων [g] μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, [h] μή καί τι πάθοι πρὸς τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ· καὶ ἅμα τὴν [i] μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, Herodes vero, cum ei scripsisset Antipater, se brevi omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, *cavere* jubens ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur de ejus matre, promittens sese, postquam ille veniſſet, *Herodes scribit Antipatro ut redire maturaret.*

i Ταῦτα ἔλεγον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταῦτα in *reliquis.*

k Τῆς ——— βασιλέως,] Conf. *alios.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

l Ἴσως] Σωίσως *alios.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

m Κρύψειν τε σπουδάσειε αὐτά.] Sic *Busb.* κρύπτειν σπ. in *ceteris.*

n Τὸν ——— ἀφθονικῶν,] Conf. *alios.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Εἰς τὸ βασιλεῦσαι] Ita plane *Zonaras*, si quis malit εἰς τὸ βασιλεύσειν μετ' Ἀντίπατρον μεμνημ. per me licet. εἰς ὃ βασιλεύσοι μετ' αὐτὸν, καὶ τ' π. in *Editis Aliisque.* εἰς ἃς βασιλεύσοι μ. α. *Hen.* à prima manu. εἰ ὃ βασιλεύσοι μεμνημῶν, καὶ τ' π. *Vat.* quo fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *filium autem ejus ex testamento delevit in ceteris permanente.* Est qui μεμνημένων αὐτὸν legendum esse conjicit, è vestigiis *Cod. Vat.*

p Καθίστᾳ δὲ Ματθίαν] Καθίστα δὲ solus *Vat.* καθίστη *L. B.*

q Τὸν Θεοφίλου,] Τὸν τ' Θεοφ. *Hen.* à pr. m.

r Τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ,] Ita cum *Busb.* δοὺς τε τῇ αὐτοῦ in *Editis Aliisque.* δοὺς τε τῇ ἑαυτοῦ *Vat.*

s Ἀφίκετο δὲ γράμματα] Ἀφίκοιτο *Busb. Vat.* & *Hen.*

t Γνώμῃ καὶ ὑποθορείσῃ Ἀντιπάτρου,] Illud γνώμῃ restitui consentientibus tribus *MSS.* (insuper *Lugd. Bat.*) & *Epiphanio*, qui vertit, *consilio Antipatri & dictatione.*

v Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου] Archelaus Herodis à Samaritide, & Philippus à Cleopatra Hierosolymitana filii, de quibus suprà c. 1. §. 3. SPANH.

x Τῶν καὶ Ἀριστόβουλον καὶ Ἀλέξανδρον,] Nota Græcismum pluries in Auctore hoc recurrentem REL.

y Ἤδη γὰρ] Ἤδη καὶ καλοῦντος *Busb.*

z Ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους] Ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κακίοις προαπολλυμένοις καταπλήσεως αὐτῶν γινομένης *Vat.* καταπλήσεως hic loci habet *Cod. Gall.*

a Φάσκων αὐτὰ μειράκια.] Φάσκων τὰ μειράκια τ' ἦ τῇ ἡλ. τ. ἀπ. αὐτὸς ἦ τὰ περὶ Σ. ἠ. καὶ διεμπίπτων τ. πρ. ἀν. κόσμος τε ἀξιοπρεπὴς παλαίων ἐώντο ἀφικέσθαι *Vat.*

b Κόσμος ——— ἀφικέσθαι.] Conf. *alios.* lib 1. c. 30. §. 1. Ἀφικόμενα γὰρ ἀναλήμπτως ἀνδρείαις πάλαισι. SPANH.

c Ἀριπρεπὴς] Ἀξιοπρεπὴς *Busb. Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Gall.*

d Τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ] Τοσούτων *Vat.*

e Μῖσος τῶν ἀνθρώπων] Μῖσος τῶν ἀν. τὰ πρὸς Α. ἀ. γ. ἦν ὃς πρ. κινδύνου ἦ αὐτῷ προκρίνῃ τὸ ἐκείνου ἀσφαλῶν π. *Vat.*

f Τὰ πάντα] Τὰ πάντα ἢ χρὴ διαπεπραγμένον ἥξειν *Vat.*

g Μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν,] Μὴ ἀπιέναι τ' εἰς τὴν ὁδὸν *Vat.*

h Μή καί τι] Ita *Busb.* μήτι *Lugd. Bat.* μηκέτι in *ceteris.* HUDS. *Gen.* μηκίτι· Vel μὴ καίτι· Edit. Basil. itidem μηκέτι· SPANH.

i Μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον,] Μητρὸς αὐτῷ *Vat.*

nisset, querelas illas missum facturum; atque modis omnibus amorem in illum præ se ferebat, ne quid ille suspicatus reditum ad ipsum non maturaret, sed *diutius* Romæ degens regno insidiaretur, & in ipsum etiam aliquid moliretur. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepisset quæ Pheroræ obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pheroræ amore, sed quia mortuus esset non interfecto patre, quod se facturum susceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare cœpit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquissime. Atque amicorum quidem alii suadebant ut exitum alicubi exspectaret, alii vero ut sine mora domum rediret: adventu enim suo crimen *matris* omne soluturum, at nunc una ejus absentia confirmatos esse delatores. Ab his persuasus oram solvit, appellitque ad portum nomine Sebastum, quem magno sumptu constructum in honorem Augusti Sebastum appellavit Herodes. Jam mala sua in conspectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, salutaret nemo, ut in ejus discessu factum fuerat, cum quidem ei fausta omnia comprecati fuissent: quin è contra eum, nemine prohibente, exsecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum pœnas.

Antipater, Sebastum portum appulsus, male excipitur.

Quintilius Varus Syriæ præses.

2. Erat eo tempore Hierosolymis Quintilius Varus; missus Saturnino successor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, ut ei super præsentibus negotiis consilium daret. Atque his concilium habentibus, supervenit Antipater, ignarus totius negotii, & in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi sinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quò redactus esset plane intelligens; præsertim cum à patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam & patris tentatam exprobrante; ac postridie Varum auditurum, & de toto negotio judicaturum *dicente*. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo distractus abiit, moxque ei occurrunt mater & uxor: (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judæa) è quibus cum rem omnem reciviisset, sese ad causæ suæ defensionem præparavit.

Antipater judicio sistitur coram Varo.

3. Postero die consederunt in concilio Varus & rex, advocatis cò utriusque amicis, regisque consanguineis, & ejusdem sorore Salome, & iis qui crimen aliquod indicaturi erant, & iis de quibus habita fuerat quæstio, & matris Antipatri servis, qui paulo ante ejus adventum comprehensi fuerant, literas ferentes, quarum summa hæc erat: "Ne reveniret, patrem enim de tota re certiorem "esse factum, jamque hoc unum ei superesse per- "fugium, ut ad Cæsarem se reciperet, neve simul "cum ipsa in patris manus veniret." Cum autem Antipater sese patris ad pedes abjecisset, orassetk καθήσεως μέμψεις ἐπαγγελλόμενοι τὰς πρὸς αὐτὸν, ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο. παντί τε τρόπῳ φιλότιμα τὰ πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς l μὴ καί τι ὑποστροφὰς ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδὸς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ Ρώμῃ m ἐνδιατρίβων ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δή n καὶ o διαπράσσοιτό τι p αὐτῷ. τούτοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυχὼν, τοῖς δὲ τοῦ Φερώρᾳ τελευτῷ διαφθοῦσιν, ἐν Ταρσῷ πρότερον· δηνῶς τε ἤνεγκεν οὐκ εὐνοίᾳ τῇ Φερώρᾳ, διότι δὲ ἐξ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν ἐδιαπραξάμενος, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς δὲ q Κελένδεριν τῆς Κιλικίας γιόμενος ἐνεδοίαζεν ἤδη ὡς ἐξ οἴκαδε ἴοι, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν ταύτῃ r καταδοκεῖν ἐπίσχειν, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸ εἰκὸς ἴοι· λύσειν γὰρ ἐνδιαβλούμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς ἐκείνου ἐκ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑπογλύειν. τούτοις πιθόμενος ἔμελέ τε καὶ ἐποιεῖτο τὸν Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασε Ηρώδης πολλῶν χρημάτων s ὑπὲρ τιμῆς τῆς Καίσαρος, καλεῖ t Σεβαστόν. ἐν πεζοπλοίᾳ δ' ὢν Αντίπατρος ἤδη τοῖς καθοῖς, μήτε προσιόντι αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν ἐ ἀγαθῶν ἁπάντων ἐπιφημισμάτων· τοῖς δ' ἐναλιπαταῖς ἀραῖς οὐκ ἐκώλυόν τε αὐτὸν δέχεσθαι, καινὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ὑπειληφότες.

β'. Ἐτύγχανε δὲ ἐν Ιεροσολύμοις ἐπὶ τοῦτον τὸν καιρὸν u Οὔαρος x Κοιντίλιος, διάδοχος μὲν Σατορνίνου τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, y ἥκων δὲ αὐτὸς τε σύμβουλος Ηρώδῃ, ὡς τὰ z ἐνεστηκότων αὐτῷ δεησόμενος. καὶ αὐτῶν συνεδρευόντων, παρῆν ὁ Αντίπατρος ἤδη αὐτὸς ἐκπώτου γεγενότος. εἰσῆσι δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπὶ πορφυρίδος ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἷ ἐληλύθει κακῶνος, ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσίετο ὡς ἀπάσαιτο ἀπιόντα, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν καὶ βάλοιτο ὀλέθρου δ' ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἔσεσθαι Οὔαρον τῆς αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα κακὰ ἅμα τε ἀκροώμενος καὶ παρόντα τῷ μεγέθει περιφερόμενος ὤχετο, ἐναντιάζουσι δ' a αὐτῷ ἥ τε μήτηρ καὶ ἡ γυνή· αὕτη δὲ ἦν ἡ γνησία Αντιγόνου παῖς τοῦ ποτὲ Ηρώδῃ Ιουδαίων βεβασιλευκότος· παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν φυλακαῖς δ' ἀγῶνος ἦν.

γ'. Τῇ δ' ἑξῆς b συνήδρευε μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, c εἴ τε τινες μηνύσειν ἔμελλον, καὶ ὧν d τινες βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε e μητρῷοι δ' Αντιπάτρου, μικρῷ πρόσθεν πεπυσμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, ἐπισταλεῖσι φέροντες, ἐν τὰ κεφάλαια τῶν γεγραμμένων ἦν, "μὴ f ἐπανιέναι, ὡς πά- "ντων τῶν πατρὶ ἐκείνων εἰς g πύστιν, μόνον τε ἂν κατα- "φυγεῖν αὐτῷ λιπέσθαι Καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ "πατρὶ ὑποχείριον γενέσθαι." Αντιπάτρου δὲ προσπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ πρό-

k Καθήσεως μέμψεις] Ita cum *Cod. Busb.* (ut θήσεσθαι μέμψεις in l. 1. *de B. J.*) καθίσεσθαι in *Editis.* καθῆσθαι in *Vat.* καθήσεσθαι *Gall* & *L. B.* ἀναθήσεσθαι μέμψεις αὐτῷ ἐπαγγ. juxta *Zonaram.* HUDS. Αγαθήσεσθαι αὐτὰς h. e. μέμψεις in narratione hujus facti. *Zonaras* p. 256. B. SPANH.

l Μὴ καί τι] *Gen.* μηκέτι· Vel μὴ καί τι· SPANH.

m Ενδιατρίβων] Vocem τύχοις, quæ post ἐνδιατρίβων erat in *Editis Aliisque*, ejiciendam censui auctoritate *Cod. Busb.* Quid in suo codice habuerit *Epiphanius*, conjiciat, cui lubet, ex ejus versione, *ne Rome demorans aliquas sibi possibilitates pararet, & in regno Rom. muneris alicujus fieret minister* &c.

n Καί] Illud καὶ δὲ *Cod. Vat.*

o Διαπράσσοιτό τι αὐτῷ] Διαπράσσοι τι αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

p Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῇ.

q Κελενδέρεν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 31. §. 3. ὡς ἦν εἰς Κελένδερεν κατέπλει &c. SPANH.

r Επίχειν,] *L. B.* ἐπισχεῖν.

s Επὶ τιμῇ τῆς Καίσαρος,] Επὶ τιμῇ δὲ K. *Busb.*

t Σεβαστόν.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

u Οὔαρος Κοιντίλιος,] Quintilius Varus, Præses Syriæ, Saturnini successor. vid. infr. c. 9 §. 3. SPANH.

x Κοιντίλιος,] Ita *Busb.* Κοιντίλιος in *Editis* omnibus. Κοιντίλιος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad alium hujus libri locum.

y Ηκων ἦν αὐτός.] Ηκων δὲ καὶ αὐτὸς *Busb.* ἦκων ἐς αὐτὰ τὰ *Hen.* & *Vat.*

z Ενεστηκότων] *L. B.* ἐπεστηκότων. *Cocceius* ἐπιστατούντων.

a Αὐτῷ ἥτε μήτηρ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in reliquis, tam *Editis* quam *MSS.*

b Συνήδρευε μὲν Οὔαρός] Συνήδρευον *Zonar.*

c Εἴ τε τινες μηνύσειν] Εἴτ' εἴτινες *Vat.* εἴτε εἴτινες *Lugd. Bat.*

d Τινὲς βάσανοι γεγόνασιν,] Vocem τινὲς non agnoscit *Vat.*

e Μητρῷοι] Nota matre adhuc vivente ita appellari. REL.

f Επανιέναι,] Επανιέναι *Hen.* & *Vat.* ἐπανήκειν *Busb.* & *Zonar.*

g Πύστιν,] Ita ex conjectura. πίστιν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conjecturam appellare ulterius non possumus; firmat enim Clariss. Viri sententiam optimus ille *Lugd. Bat.* HAV.

προδιεγνωσμένῳ καταψῆφον δίκην, ἀλλ' ἀκροάσεως [h] αὐτὸν ἡγουμένης πρὸ τοῦ πατρὸς, [i] ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας Ἡρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, "[k] αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴν ποίησιν, ὧν ὑπὲρ τοιαύτης αὐτῷ τύχης [l] ἡγουμένῳ, εἰς Ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτὸν τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν ἐξηγούμενον, καὶ πλείστην εὐκηδίαν ἐν καιροῖς ὡς ἐξενηνεγμένην προτιθεῖσαν εἰς πάντα· ὧν ἕνεκεν ἐπ' ἐμπαιδισμοῖς ἡδέως τοῦ μὴ σὺν ὑπόπτῃ τῇ ἐκείνων κινδυνευούσῃ τελευτᾶν, ὥσπερ τοῦ Ἰάσονος δυσσεβῶς τὴν βασιλείαν Θεσσαλῶν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν-τε Ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ᾽ὑποτραπῶσι. "Δεδόχθαι μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι διὰ γραμμάτων τὴν "ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι καὶ σθένει [n] μετουσίαν, ἀξιώ-"ματός τε ὑπεροχὴν καὶ δυνάμεως ἐξουσίας, πεντή-"κοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον κεκομισάμενον, "δωρεὰν δ' εἰληφότα οὐδὲ τῆς εἰς Ῥώμην τελεσθε-"ίσης τριάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ γὰρ καὶ τῶν ἀ-"δελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν ποι-"ησάμενος, μιμητὴν γεγονότι· [o] εἰ δὲ μὴ [p] διὰ κε-"νῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτοῖς τῶν συγγενῶν. "τὰ γὰρ πάντα ἐδαμόθεν ἀλλὰ μιαρότητι τῇ σκείνου "μεμαθηκότα, πεφυκέναι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμέ-"να γνώμῃ τῇ σκείνου· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παν-"τὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοὺς καθιστά-"μενον.

δ. Ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαπονούμενος σκείνῳ, καὶ τοῖς πραγμασιν ὧν πραχθείη τρόπον ἀδιατρόχως, δεηθέντι τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, [q] ἐλεγξιν ὅσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων [r] ἐχόμενα ἦν. καὶ τοῦ Ἀντιπάτρου κατὰ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τετραμμένου, καὶ ὅσα τὰ ἐπιδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς ἃς [s] ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος, ἃς μὴ ἄν ποτε ἡδέως μὴ σὺν [t] ἀρετῆς ἀξιῶ θεὶ αὐτὸν γεγονότι· "καὶ γὰρ ὅπου προιδεῖν δεήσειε πάντων προβεβου-"λευκέναι σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ "[u] αὐτοῦ σκπεπεράχθαι τὰ πάντα, εἰκός τε σὺν εἶναι τῶν "ἀλλαχόθεν ὑποβολῶν τὸν πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν "ὑποβολότῃ καταψῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣν "ἐπ' σκείνοις ἁμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ὑπὶ τοῖσδε [x] μελ-"λήσῃ σωιέναι. [y] καίτοιγε τῷ βασιλεύοντος ἀεὶ δό-"κουν προαποδεδεῖχθαι, καὶ τῶν σωαπολαυσομένων τιμῶν, "αἳ εἰς τὸ παρὸν προῆσαν, σὺν ὑπεκκωλύσθαι. εἰκός "τε σὺν εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς "ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ ψόγων καὶ κινδύνων ἐφίεσθ-"τῷ ὅλῳ, ἄδηλον εἰ [z] δυναμένου προιδεῖσθαι· καὶ ταῦ-"τα πεπεισμένου τῇ ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μιαρότητι

que ne quidquam de se ex præjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit & incorruptus; Herodes, eo in medio collocari jusso, * "de filiis suis con- *Ab Hero-de accusa-tur.*
"queri aggreditur, per quos tot infortunia per-
"pessus, in senectute incidisset in improbitatem
"Antipatri. Deinde memorabat, quantum curæ
"illis educandis instituendisque impenderit, quan-
"tumque divitiarum opportune illis, quandocun-
"que volucrint, ad omnia suppeditarit, quibus se
"nihil profecisse quo minus insidiis illorum in vi-
"tæ discrimen adduceretur; ut citius quam fata
"sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet,
"scelerate regnum arriperet. Sibique mirum vi-
"deri ajebat, qua spe elatus Antipater, quave au-
"dacia fretus eo usque procedere non dubitârit.
"Successorem enim imperii jam scripto testamen-
"to designatum fuisse, sibi quoque viventi nec
"dignitatis splendore nec potestatis amplitudine
"cedere, talenta etiam quinquaginta, proventum
"in singulos annos, tulisse, cumque Romam pro-
"ficisceretur, dono accepisse talenta trecenta in
"viaticum. Quin & ipsi objiciebat, quod fra-
"trum, si quidem eorum, ut qui improbi essent,
"accusationem instituisset, imitator exstiterat: sin
"vero ut qui boni fuissent, quod inique adversus
"tales consanguineos criminationes ad se attule-
"rat. Se enim nec comperisse de iis quicquam ni-
"si ejus indicio, nec quicquam eorum quæ per-
"pessi sunt statuisse nisi ex illius sententia & con-
"silio: quos ipsum omni crimine absolvere, quip-
"pe parricidii illorum hæredem constitutum.

4. Hæc dicenti Herodi obortæ lachrymæ fi- *Nicolaus Damasce-nus Antipatri crimina exaggerat.*
nem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, qui & regi amicus erat & convictor prope quoti-dianus, & plerisque suis rebus, quemadmodum age-bantur, interfuerat, cum eum rogasset rex ut reli-qua adderet, quæ pertinerent ad criminum proba-tionem & redargutionem persequebatur. Tum Antipater, ut causam suam defenderet, ad patrem conversus, & quæcunque essent paternæ in eum benevolentiæ exempla percurrens, honores ipsi *Antipatri defensio.*
habitos enumerabat, qui nunquam ei obtigissent, nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset: "se enim
"quæcunque providenda erant solerter prospexis-
"se, & sicubi res manuum operam postularet suo
"labore omnia confeciisse; atque haud verisimile
"esse, ut qui patrem aliorum ab insidiis eripuerit,
"ipse ei insidiaretur, & virtutem, quam in iis op-
"primendis ostenderat, malitia, hujusmodi facino-
"ra comitante, obscuraret. præsertim cum jam
"ante, nemine vetante, regni successor declaratus
"fuerit, & in partes venerit, honorum quibus in
"præsens tempus fruitur. atque haud consentane-
"um esse, ut qui rerum omnium dimidium sine
"periculo & cum dignitate teneret, totum cum
"infamia & discrimine cupide appeteret, dum in
"incerto sit an obtineri possit: maximeque, post-
"quam vidisset quam gravia perpessi sunt fratres;
"quo-

h Αὐτῷ ἡγουμένης] Fuit cum putarem aut legendum esse αὐτῷ, aut δυναμένου.

i Ἀκεραίως] Forte ἀκεραίῳ. COCC.

* *De —— perpessus,*] Potius, *suam ipsius in liberis procreandis fortunam deflevit, per quos tot calamitates perpessus &c.* IBBETSON.

k Αὐτὸς ὠλοφύρατο τοὺς παίδων] Herodis Oratio ad Quintil. Varum; infra ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 1. SPANH.

l Ἡγουμένῳ, εἰς Ἀντίπατρον] Ἡγουμένου, ὅστις ἐκ τῆς δυσμενείας ἀπαστάσας, καὶ εἰς Ant. Busb. ἡγουμένῳ, ὅστις ἦ (ἐκ L. B. in reliquis cum *Vat.* consentiens) τῆς δυσμενείας ἀπαστάσας τοὺς ὅστις, καὶ εἰς Ant. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *quod tales illi filios habere contigisset, per quos fortuna tales exsurgerent, aut unde tantam divinitatis indignationem comparaverit, ut sua senectus in Antipatri nequitias incidisset.*

m Ἀποστραπῶσι.] Ita cum *Cod. Vat.* (& *L. B.* nisi quod ibi legatur ἀποστροπῶσι) ἐκστραπῶσι in *reliquis.*

n Μετουσίαν,] Ita cum *Cod. Vat.* πλειστουσίαν in *cæteris.*

o Εἰ δὲ μὴ] Deest in *L. B.*

p Διὰ κενῆς] Διακενῆς, teste *Suida*, ἀνόδῳ τινὸς ἀποφάσεως exponitur apud *Græcos Bibliorum Interpretes*, in *Ps.* 24. v. 3. atque ita hic loci διὰ κενῆς accipio.

q Ἐλεγξιν ὅσα ἀποδείξεων] Illud ἔλεγξιν è *Cod. Busb.*

r Ἐχόμενα λέ.] Supplendum forte παρεσκευάζετο. COCC.

s Ἃς μὴ ἄν] Voculas ἃς μὴ restitui è *Cod. Vat.*

t Ἀρετῆς] Forte ἀρετῇ. COCC.

u Αὐτοῦ] Ita MSS. *Gen.* αὐτῷ.

x Μελλήσῃ σωιέναι.] Ita lego ex conjectura. (emendavit quoque ita *Coccejus*) μέλλουσι in *Editis* & *MSS.* Forsan & καὶ ante ἀφανίζοντα & ἐπὶ ante τοῖσδε commode satis abesse possunt.

y Καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος] In *Græcis* omnibus, καίτοιγε τοῦ μέλλοντος. Verum cum μέλλοντος vox nihili sit, aut βασιλεύοντος aut βασιλείας reponendum censeo, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *præsertim, cum successor regni fuisset ostensus &c.*

z Δυναμένου] Forte δυναμένου. COCC.

"quorum ipſe, cum forſan delituiſſent, index erat "& accuſator, itemque ſupplicii autor, quampri- "mum nefarii in patrem ſceleris convicti fuerunt. "Atque iſtæ quidem, in quas domi venerat, con- "tentiones argumento eſſe, quam ſincera fide & "benevolentia in patrem ſe geſſerit. Quæ vero "Romæ egerit, teſtatiſſima eſſe Cæſari, * quem "æque difficile ſibi eſt ac Deum ipſum fallere & de- "cipere: quibus fidem faciunt literæ ab eo miſſæ, "quas periniquum eſſe hominum, id ſibi propo- "nentium ut ſeditionem turbaſque moverent, ca- "lumniis poſthaberi, ad quas magna ex parte con- "fingendas otii abunde nactos eſſe inimicos, dum "ipſe abeſſet, quod ſe præſente nunquam habere "potuerint." Quinetiam in quæſtiones invehebat, quibus factum eſt ut falſa dicerentur, quaſi ea eſ- ſet vis neceſſitatis ut homines ei ſubjectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tan- demque ſeſe in quæſtionem offerebat.

Nicolaus Damaſcenus accuſationem ab Herode captam proſequitur.

5. Cum ex his dictis mutatio facta eſſet totius conſeſſus, (miſerebat enim eos valde Antipatri, qui obſoleto vultu magnam vim lachrymarum profundebat, adeo ut ejus etiam adverſarii miſe- ricordia commoverentur; immo & ipſum Hero- dem jam flecti apparebat, licet id animadverti nol- let) Nicolaus orationem à rege cœptam atrocius perſequens, argumenta omnia ad accuſationem fir- mandam, quæ ex quæſtionibus aut teſtium fide haberi poterant, denſabat. "Imprimis vero regis "virtutem prædicabat, & merita in bene educan- "dis inſtituendiſque liberis, quorum ille non mo- "do fructum perciperet nullum, ſed inde in alias "ex aliis incideret calamitates. Neque tamen ad- "eo ſe mirari priorum filiorum temeritatem: fuiſ- "ſe enim juvenes, & à malis conſultoribus corru- "ptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii "feſtinatione à naturæ legibus deſciſcerent. At "Antipatri ſtupendum plane ſcelus, quem tot pa- "tris merita non flexerint, venenati in morem ani- "mantis, niſi quod hujus quoque generis feritas "aliquid creditur benefactis emolliri; nec *fratrum* "quidem miſeranda exempla abſterruerint, quo "minus eos imitaretur obfirmato in duritatem "animo. Atqui tu ipſe, *inquit*, ô Antipater, index "fuiſti facinoris fratrum, tu argumenta ſuppedita- "ſti, tu in convictos ut animadverteretur feciſti. "Nec id culpamus quod in illis iram ſatiaſti: ſed "hoc miramur te tam ſubito æmulatum ipſorum "improbitatem: & hinc diſcimus quæ feciſti an- "tea, in iis propoſitam tibi fuiſſe non ſalutem pa- "tris, ſed fratrum perniciem, dum inſectando ſci- "licet ipſorum malitiam id conſequutus ut patris "amans filius credereris, majores inde vires & au- "daciam ad ſcelus aggrediendum ſumeres. id quod "docet res ipſa. Item & fratres ſuſtuliſti ob ea "quæ illos nequam factos redargueras: at conſcios "& adjutores eorum non dedidiſti, ut facile o- "mnibus appareat, te tacito cum his fœdere inito "accuſationem ingreſſum, eo nimirum animo ut "ſolus parricidii compos fieres, & ex duabus con-

"μὲν καὶ κατηγορητὴν γιγόμενον λανθάνειν δυναμένων; "κολαζὴν τε ἐπὶ φανεροῖ κατίγνωσιν ποιῆροι τὰ πρὸς "τ πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτοῦ τ ἐναντίωσιν γενο- "μένων ἀναδείγματα εἶναι, τ ἀκριβῆ εὐνοίας πρὸς "τ πατέρα πεπολιτευμένων. τ δ' ἐπὶ Ρώμης μαρτυ- "ρεῖν εἶναι Καίσαρα, ὃν ἴσον τῷ Θεῷ ἀπατῆσαι "οἷόν τε. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γεγρα- "μμένα ἐπιστάλματα, ὧν ἃ καλῶς ἔχειν ἰσχυρίζε- "ται εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν φασιάζειν αὐτὸν προσῆκε- "νον, τὰς πλείους δοκούσας τῇ αὐτοῦ σωτηρίᾳ τὴν "σχολὴν τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμένας, ἵν' ὅσοι ἂν αὐτοῖς "ἐπιδημοῦντος ἀναγνῶσιν." Διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φυ- σιν ἐχούσης διδάσκειν τὰς ὑποπιπτούσας ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐφεσκότων λέγειν, [b] καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον.

ε'. Ἐπὶ τούτοις τοσοῖς δ' σωεδρίᾳ γιγομένης· σφόδρα γὰρ ὠκλειεργεν τ Ἀντίπατρον, δάκρυσιν τε καὶ [c] αἰκίας δ' ἀφορήτῳ χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταστῆναι, [d] φανερὸν ἦ καὶ Ἡρῴδῃ ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νι- κόλαος δὲ ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατηρξατο [e] λό- γοις, μειζόνως ἀκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἡ μαρ- τυρίων συνῆγε [f] τῇ ἀποδείξει δ' ἐγκλήματος. "μά- "λιστα ἦ τὴν ἀρετὴν ἐπαινῶν ἐξηγεῖτο δ' βασιλέως, "[g] ἥτις εἴς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τ "ἡλικίας, [h] ἀδαμόθεν εὕροιτο ὀνησιφόρον αὐτῇ, δεῖ- "πλαίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε οὐχ ἕτως θαυ- "μάζειν τῶν προτέρων τὴν ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ "κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλεῖψαι τὰ τῆς "φύσεως δικαιώματα, ἐρχῆς [i] θᾶσσον ἢ χρὴ μετα- "πεῖσθαι σωφρονίσαντας. Ἀντίπατρος δ' ἂν δικαίως τὴν "[k] μιαρίαν καταγελᾶσθαι, μὴ μόνον ὑπὸ δ' παίδος "[l] εὐεργετηθέντα τ λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβολοῦντα τῶν "ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοιγε κἀκείνοις τινὲς "ἐγγινομένης μαλακίας δ' ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ "μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἀ μιμητὸν "αὐτῶν καταξῆναι τ ὠμότητος ἐμποδὼν στάντος. καί- "τοιγε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ὢν "τολμήσας αὐτὸς ἧς, καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ "κολαστὴς [m] τῶν πεφωραμένων. [n] καὶ ἃ τοῖς ἐπ' ἐκείνοις "ἐγκαλοῦμεν θυμῷ χρηθῆναι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τῷ μι- "μεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν [o] αὐτῶν παιδεύσαντος ἐκπε- "πλήγμεθα, εὐφυοῦντες [p] κἀκεῖνα σὸν ἐπ' ἀσφαλείᾳ "τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπρᾶσθαι· "να, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι "πεπιστευμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν πα- "ράσχοις πάσῃ δυνάμιν. ὁ δὴ σὸν τοῖς ἔργοις παρεῖχες. [q] ἅ- "μα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πατρὸς "γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπαγήτους αὐτοῖς οὐχ ὑποπτεύ- "ους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίστας ὡς σὸν σωφρονοῦντος πρὸς "αὐτοὺς καὶ τοῦ πατρὸς πονηρευομένου, [r] ἐπὰν εἶλως κατη- γορεῖν,

* *Quem —— decipere*:] Inſeruimus vocem *ſibi*, nam *Græca* id docent atque poſtulant. HAV.

a Οἱ ὄντα.] *Editiones* Vulgatæ οἷόν τε ὄντα Epiphan. *quem juxta ac Deum fallere nemo poſſet. Lugd. Bat.* οἳ ὄντα unde conjiciebat Cl. *Coccejus* legi debere οἷον ὄντα. Poſſet alius inde facere ὁμοίως ὄντα, verum nullum mihi ſubeſt dubium, quin οἱ vera ſit lectio, non intellecta, quod non adverterint in dandi caſu, ut plus ſemel, ab Auctore noſtro uſurpari. HAV.

b Καὶ παρέχοντος.] Paulo aliter legit & diſtinguit *Busb.* ad hunc ſcilicet modum ς καὶ τέλος παρέχοντος ἑαυτὸν εἰς βάσανον. ἐπὶ τούτοις προπὴ δ' συνεδρίῳ γίγονε. σφόδρα γὰρ &c. dein ἔκδηλον εἶναι. ὁ δ Νικόλαος &c. atque ita fere legiſſe & diſtinxiſſe viſus eſt *Epiphanius*.

c Αἰκίας δ' ἀφορήτου χρώμενον,] Ικετείας δ' πρ. *Vat.*

d Φανερὸν ἦ καὶ Ἡρῴδῃ ἤδη] Φανερὸν ἦν ἤδη καὶ Ἡρῴδου εἶναι *Vat. & Lugd. Bat.*

e Λόγοις,] Παλιλογεῖν poſt λόγοις addunt *Vat. Lugd. Bat. & Epiphan.*

f Τῇ ἀποδείξει δ' ἐγκλήματος.] Mallem εἰς ἀπό.

g Ητις εἴς τε] *L. B.* ἣ πρὸς τε.

h Οὐδαμόθεν —— ἑτέρων.] Quantum rerum labor in nullo ei profuiſſet ac commodo in aliis ab aliis calamitatibus inventi *Rufinus*. SPANH.

i Θᾶσσον ἢ χρὴ] Ita *Vat. & Lugd. Bat.* ἐχρῆν *Coccejus.* Θᾶσσον ἢ χρημάτων μετ. in *Editis Aliiſque.*

k Μιαρίαν καταγελᾶσθαι,] Μιαίνειν *Vat. & Epiphan.*

l Εὐεργετηθέντα τ λογισμὸν] Εὐεργετηθεὶς *Vat.*

m Τῶν πεφωραμένων.] Vocula τῶν non agnoſcit *Vat.*

n Καὶ ἃ δ' ἐπ' ἐκείνοις] Eo modo *Vat.* καὶ ἃ τοῦ ἐπ' ἐκ. in *Editis Aliiſque.*

o Αὐτῶν παιδεύσαντος.] Illud αὐτῶν ἐ *Cod. Vat. & Lugd. Bat.*

p Κἀκεῖνα σὸν ἐπ' ἀσφαλείᾳ δ' πατρὸς,] Κἀκεῖνα σοι σὸν ἐπ' ἀσφ. *Vat.*

q Αμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς] In *Cod. Vat.* ἅμα γὰρ καὶ τ.

r Επὰν εἶλως κατηγορεῖν,] Επὰν ἦπα *Vat.* ἐπανεῖλω *L. B.* ἐπανεῖλω *Coccejus.*

s Οἷς

"γορεῖν, βελόμενός σοι τὴν ἐπιβολὴν τῆς παροικονίας
"κερδαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύνῃ χαρ-
"πωμενός, τροπαῖα δὲ σὰ ἀξίαν. φανερὰ μὲν δὴ καὶ τὰ ἀδελ-
"φῶν, ᾧ καὶ ἡγάλλω ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις, καὶ λίαν ἄξιον ἔπαι-
"φρονεῖν, εἰ ἦ μικρὰ, σὺ χείρων [s] οἷς κρύπτειν δόλον κα-
"τὰ τοῦ πατρὸς [t] συνετίθεις, ἐκείνους μὲν, οὐχ ὡς τῷ
"πατρὶ ἐπιβεβουλευκότας μισῶν, ἃ γὰρ ἂν ἐξώκειλας
"αὐτὸς [v] αὐτοῖς ἐπὶ πρᾶξιν ἀσφαλησίαν, ἀλλ' ὡς
"διαδόχους τῆς ἡγεμονίας σὲ δικαιότερον ἂν ἡγουμένους·
"τὸν ἦ πατέρα ἐπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα
"[x] ᾖσιν ὡς ἐκείνων [y] ἐπικατάψευδαι μὴ ἐλεγχθῇς,
"καὶ ὧν αὐτὸς δίκας ἀσεβείας ἄξιος [z] ἦν, ταύ-
"την ἀσὰ τὴν δυσνοίας [a] εἰσπράξαις πατρὸς, ἐπι-
"νοῶν πατροκτονίαν ἐν κοινῷ, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν
"οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. οὐ γὰρ μόνον πατρὶ ἐπε-
"βουλεύεις, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐεργετηκότι, κοι-
"νωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ διάδοχος
"προφανεῖς, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη
"προλαμβάνειν μὴ ἐπικεκωλυμένος, ἐλπίδα ἦ τὴν
"εἰσωθεῖσι γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ γράμμασι προσφα-
"λισμένος. ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ Ηρῴδου χρηστῇ τὰ
"πράγματα, γνώμῃ ἦ καὶ πονηρίᾳ ἐκρίνεις τῇ ἑαυ-
"τοῦ, βελόμενος τοῦ πάντων σοι [b] ὑπακροατὴν πα-
"τρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ οὐ προσεποίεις
"τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν,
"καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ
"τὴν μητέρα [c] ὦ ἐπινοίᾳ πιθανὰς, καὶ στασιωτῶν τὴν
"εὔνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν θηρὸν ἀποκαλεῖν τὸν
"πατέρα, πάντος ἑρπετοῦ χαλεπώτερον τὴν διάνοιαν
"κατασκευάσμενος, ἢ τὸν ἐκείνου ἰὸν ἐπὶ τοὺς συγγενεστάτους
"καὶ τοὺς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμα-
"χίαις φυλάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν [d] γυναικῶν φέρε-
"σθαι καὶ τὸν γέροντα, ὥσπερ οὐκ ἀρκούσης σοὶ τῆς διά-
"νοίας μισοπονηρεῖν [e] τοῦ ποικίλου [f] διαφθεῖραι. καὶ νῦν ἐλήλυθας
"μὴ βασιλεὺς ἐλεύθερον οἰκείων ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν διὰ
"τὸ γεγονέναι, μιαιφονίας τῶν σωμοτῶν, ἀντιλέγων τῇ
"ἀληθείᾳ ψευδῶν, καὶ οὐχὶ μόνον τὸν πατέρα ἀναιρεῖν
"μεμελετηκὼς ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου, ἀλλ' ἤδη [g] νόμον τὸν
"καὶ σὲ γεγραμμένον, καὶ τὸν ἀρετὴν τοῦ Οὐάρου, καὶ τοῦ
"δικαίου τὸν Φύσιν ἅπαντος ἀφ' [h] ἧς ἀναιδείᾳ πεποιθὼς
"ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς
"βασάνους τῶν προδεδεασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν φυόμενοί σε
"τὸν πατέρα ἐκκρεσθῶσιν τοῦ ἠληθευκέναι· αἱ ἦ σαὶ βά-
"σανοι [i] δοκῶσι πίστεις; ἃ φύσει Οὐαρε τὸν βασιλέα τῶν ἐπι-
"βουλῶν τοῦ συγγενῶν; ἃδε [k] ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ'
"ὀλέθρῳ μὲν τῶν ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιούμενον τοῦ πα-
"τρὸς, ἔνθα ἦ μέλλοι καὶ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὴν
"βασιλείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτερον ἀναφαινόμε-
"νον; [l] γνοὺς ὅτι παροικονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς
"φύσεως καὶ τοῦ βίου, [m] πεφυκὸς ἴδιον ἦσον ὡς τοῦ βε-
"βουλευμένου· καὶ ὁ μὴ κωλύων ἀδικεῖ τὴν φύσιν.

ς'. Προσεπῆλθε [l] ἤδη τὰ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου, ὅπως πρὸς

"certationibus duplicem, sed utramque tuo di-
"gnam ingenio, perciperes voluptatem. palam
"quidem confectis fratribus, quo nomine, tan-
"quam rem præclare gessisses, ultro gloriaris, &
"merito quidem; sin minus, tu illis pejor, qui
"clam patris vitæ insidiatus es, illos, non quod
"patri moliti essent necem, odio habens, (nam si
"id esset non te obligasses eodem crimine) sed
"quod regni hæredes essent justiores: patrem au-
"tem interficere voluisti, scilicet fratribus super-
"additum, ut periculum effugeres, ne quæ in eos
"calumniatus es celeriter detegerentur, & quæ tu
"meritus es supplicia ea de infelici patre exigeres,
"repertor non vulgaris parricidii, sed quale hacte-
"nus ignorat *hominum* vita. Non enim tantum
"patri filius insidiatus es, sed & amanti te, bene-
"ficiis ab eo affectus, re ipsa jam particeps regni,
"& successor etiam designatus, immo & voluptа-
"tem imperii jam ante capere nequaquam prohi-
"bitus, spe futuræ possessionis certissima præmu-
"nitus, conscripta patris voluntate. At tu non He-
"rodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res me-
"tiebaris, id agens, ut patri indulgentissimo par-
"tem quæ ei restabat de imperio auferres, & cu-
"jus conservator volueras dici, eum reipsa cona-
"reris interficere: ac quasi non satis esset temet
"malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis
"implesti, atque fratrum concordiam dissociasti;
"ac deinde patrem feram appellare ausus es, ipse
"pessimos serpentes exsuperans feritate animi, un-
"de illud virus in proximos sanguine & tantorum
"tibi bonorum auctores in promptu esset, stipato
"satellitiis, armato * astubus, nec virorum tantum
"sed & mulierum adversus senem, quasi tuus ille
"odio tam injusto infessus animus ad maleficia non
"sufficeret. Et nunc apparere hîc audes, ut post
"tortos homines, liberos, servos, viros, feminas,
"tuam unius ob causam, post tot indicia eorum
"qui tecum conspiraverant, veritatem oppugnes:
"quasi quod patrem rebus humanis voluisti exi-
"mere parum sit, nisi insuper evertas legem in te
"scriptam, & Vari æquitatem, & ipsam vim ju-
"stitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ & impuden-
"tiæ, ut etiam tormentis temetipsum subjici ve-
"lis, dum prius habitis quæstionibus fidem detra-
"his, ut illi scilicet, qui patrem tuum salvum vo-
"luerunt, mendaces habeantur; illis vero credatur
"quæstionibus quas tu rexisti? Quando regem li-
"berabis, Vare, à consanguineorum injuriis? quan-
"do exstingues portentum illud hominis, eum di-
"co qui in fratrum perniciem patris amorem fi-
"mulavit; ac deinde cum solus brevi regno esset
"potiturus, fata ejus maxime omnium præcipi-
"tare voluit? Scis quippe parricidium in omnem
"ferri injuriam, † & naturæ pariter ac vitæ ho-
"minum esse infestum, nec ideo minus esse *parri-*
"*cidium* quia tantummodo cogitatum; & qui non
"punit, naturæ ipsi facere injuriam.

6. Addidit super hæc *Nicolaus* de matre Anti-pa- *Multa præterea contra Antipatrum addidit Nicolaus.*

s Οἷς κρύπτειν] *L. B.* ἢ κρυπτῶν.

t Συνετίθεις,] Συνίθεις *Vat.* & *L B.*

v Αὐτοῖς ἐπὶ πρᾶξιν] Αὐτὸς deest *Vat.* & *L. B. Cocceius* vero αὐτοῖς delet mox αὐτὸς pro αὐτοῖς malit Cl. *Lowthius.* Forsan σαὶ αὐτοῖς legendum, aut συνεξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς.

x Θῶσιν] In *Editis* θῶσιν. sed θῶσιν malui cum Cl. *Lowthio. L. B.* θεῖσιν.

y Ἐπικατα ψευδαι] *L. B.* ἐπικαλλιψύσασθαι.

z Γένοιτο] Γένοιο & mox εἰσπράξοιο *Busb.*

a Εἰσπράξαις] *L B.* εἰσπράξασθαι.

b Ὑπακροατὴν] *L. B* in *Marg.* ὑποκλοπῆ. unde *Cocceius* legit ὑποκλοπῆ, sed ego nihil mutandum esse censeo. HAV.

c Ὦ ἐπινοίᾳ] *L. B.* ὦι ἐπινοίας

* *Astubus*,] Vocem illam vix probo. IBBETSON.

d Διαφθεῖραι.] *L. B.* διαφθείραι.

e Νόμον τὸν τοῦ σοῦ] Inseritur τὸν ex *L. B.* HAV.

f Τῇ —— ψευδεῖς] Illa τῇ ἀναιδείᾳ πεπεισθὼς ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ è *Cod. Vat.* deprompta, & à *Veteri Interprete* confirmata, in textum recepimus. HUDS. Agnoscit eandem laciniam *Lugd. Bat.* sed ibi πεπείθως legitur pro πεπεισθὼς.

g Δοκῶσι πίστεις;] Ita *Vat. L. B.* δόξωσι πίστεις. δοξοπιστεῖς in *Editis Aliisque.*

h Ἀπολεῖς] Deest in *L. B.*

† *Et* —— *infestum*,] Est qui vertit, *neque minus naturæ ac vitæ hominum esse infestum, quam ei cui exitium molitur.*

i Γνοὺς —— βεβουλευμένου] Vetus: scias quod parricidium communis injuria est & naturæ ipsius & totius vitæ hominum, neque minus facinorosus reputandus est qui cogitaverit, tametsi eum effectum non contigerit adipisci. Græca forte sic legenda. πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, πεφυκὸς πατρόκτονία ἴδιον ἦσον τοῦ βεβουλευμένου ὡς τοῦ διαπραξαμένου. COCC.

k Πεφυκὸς ἴδιον ἦσον] *L. B.* τὸν πεφυκότα πατροκτονίαν ἴδιον ἦσον &c sed puto esse scholion. HAV.

l Ἤδη] *L. B.* ἦ ἤδη.

m Κε-

patri nonnulla, quæ illa garrulitate muliebri effutierat, consultos vates, & sacra facta quibus rex devoveretur; & quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æstu proterve fecerat; tum vero repetiit quæ tormentis comperta erant: multa autem & varia erant, & quæ testes partim præmeditati partim ex tempore eoque certiora responderant. Homines enim, etiam si quid metu Antipatri, cujus facinora scire non refugerant, silentio premebant, cum viderent ipsum criminationibus eorum, * qui accusare cœperunt, obnoxium, & fortunam, quæ multa ei olim indulserat, manifesto illum inimicis, qui insatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia prodebant. Præceps autem actus est *suum in exitium*, non adeo illorum inimicitiis qui ad accusandum aggressi sunt, ac magnitudine ausorum & scelerum quæ excogitavit, malevolentiæque in patrem fratresque; & quod domum *paternam* seditione & mutuis cædibus impleverat, nec odia justa exercens, nec amicitiam ex benevolentia colens, sed prout in rem suam fore videretur. Quæ omnia cum jamdudum multi observarint, (qui scilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod & ira non accensi facta suffragiis suis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis gravius queri, quam primum tuto licuit, cœperunt pro se quisque ea proferre quæ scirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quæ neque redargui neque falsitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis objici posset quod periculi metu silentio quidquam texerant; damnarunt *omnes* nefaria facinora, & Antipatrum non tam ob patris securitatem quam suam nequitiam omni supplicio dignum censuerunt. Multa etiam à multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidissimus esset mendaciorum artifex frontisque perfrictissimæ, tamen nec respondere ad hæc aut omnino hiscere auderet. Postquam autem Nicolaus & dicere & dictorum probationes afferre desierat, jussit Antipatro Varus, ut semet ad criminationes depellendas accingeret, si quid paratum haberet, quo se non teneri criminibus quorum accusabatur, ostenderet; valde enim & se optare, scireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omnesque appellabat ut testatum fieret, se nulli culpæ affinem esse, aut ut manifestis signis ostenderetur se nihil adversus fratrem molitum fuisse. Solent nimirum omnes quibus deest virtus, cum scelus aliquod aggrediuntur, quasi Deum rebus humanis præsentem adesse negassent, suopte arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehensi in judicii periculum venerint, Deum testem invocando *conari* omnia *contra se allata* evertere. id quod & Antipatro accidit. Postquam enim nefa-

Antipater ab universis accusatur.

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.

Antipater manifestissimis indiciis convictus Deum invocat.

τινας ἰῶ [m] κακοηθείᾳ γυναικείως εἰρημένα, μανίας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γενομένας, καὶ ὅσα μὴ τὰ φερούσης γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ ἐσέλυσε μὴ οἶνος καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τά τε βασάνων τὰς ἀνακρίσεις καὶ ὅσα μαρτυρίων ἐχόμενα· πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα ἰῶ, τὰ μὲν ἀσυμπαθῶς, τὰ δὲ ἀκριβῶς ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφυρημένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν [n] εἴ τι καὶ φόβου τοῦ Ἀντιπάτρου, μὴ ἀλαθρασίμενοι [o] τὰ αὐτοῦ, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἀπιθανῶς τε κατηγορίας τε ἀξιόπιστον γεγονότα, καὶ τὰ πολλὰ αὐτῷ συνεπόμενα τύχῃ πρόφασιν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἀβασκέδοκῆσαι, οἱ δὲ ἀπωλείας μίσος τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐπιφορεῖν, [p] [τότε πάντα ἐξέφερον.] κατέπαυδε δὲ [q] ἃ τοσοῦτον ἔχθρας τε ἀπιστευτέων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθει τόλμης ὧν [r] ἐπενόησεν κακῶν, καὶ δυσμενείας τε πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς, στάσεως δὲ ἀλληλοφθορίων ἀναπεπλησκὼς τε οἶκον, καὶ μήτε μίσει καὶ δίκῃ μήτε φιλίᾳ δι' εὔνοιαν χρώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ συμφέρειν. ὧν ἀπείρως ἐκ πλέονος αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προαισθόμενοι, εἴπερ δὲ μάλιστα δεινῇ κρίνειν πεφύκασιν ἀπὸ τῶν πραγμάτων, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς [s] ἀπηλλαγμένους ἀπιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, [t] καὶ καταβοὰς ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθαι, προγεγονυίας ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὅσα εἰδεῖεν. πολύτροποί τε κακῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ἀδαμόθεν ψευδεῖς αἰτίας ἐγκαλεῖσθαι δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ἡρῴδην λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτε ὠφελίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πατρί τε ἡγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἐκ ἀσφαλείᾳ τῇ Ἡρῴδου, πονηρίᾳ δὲ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. [v] πολλά τε ἰῶ δὲ πολλῶν οἷς μὴ παρῆν εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὥστε τὸ Ἀντίπατρον καὶ πρὶν ὀφλεῖν πάντα δεινότατον ὄντα ψευσασθαί δὲ [z] ἀπρυθριάσαι, μηδὲ ὅσον ἀπὸ φωνῆς [y] ὀφλεῖν τὸ ἀντιλέγειν τῷ ἰσχυρῷ εἰσφέρεσθαι. Νικόλαος δὲ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐλέγχου, Οὔαρος [z] ἐκέλευσεν Ἀντίπατρον [a] ἐπ' ἀπολογίαν τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴπερ αὐτῷ δοκεῖ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὀφλημένοις εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς εὐχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὀφὶ χθαμαὶ ἐκεῖσε ἀναπεταμένος, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι [b] προσθεὶς τὸ ὀφὶ μαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι ἀδηλῆσαι, μὴ σὺν ὀφὶ βουλὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς γεγενῆσθαι. εἰωθότες μὲν γὰρ πάντες οἷς ὀφὶ λείπει ἀρετῆς, εἴτε μὲν ἐγκλήματά τινα κακῶν, [c] οἷον τοῦ θεῖναι τὰ πᾶσιν ἀβατυγχάνειν ἀφορμάσαντες, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὀφὶ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὅπου δὲ φωρώμενοι κινδυνεύουσιν ἀκλεῶς ὑποχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτοῦ μαρτυρεῖν τὰ πάντα [d] ἐκτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ Ἀντιπάτρῳ συμβαῖνει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τοῦ θεῖναι ἀλαπεπραγμένου, [c] κα-

m Κακοηθείᾳ] Conf. infr. lib. 18. c. 8. §. 2. SPANH.

n Εἴ τι] Εἴτι εἰδεῖεν *L. B.*

o Τὰ αὐτοῦ,] Ita legi & distinxi, cum antea esset ad hunc modum, Ἀντιπάτρου μὴ ἀλαθρασίμενοι τὸ αὐτοῦ σιγῇ &c. absque ulla interpunctione. *L. B.* διαθρᾶς ἀμύνοιθ αὐτὸς. *Vetus*: silentio prætereunda mandabant.

* *Qui accusare cœperunt, obnoxium,*] *Al.* qui in imperio erant.

p Τότε πάντα ἐξέφερον.] Verba illa uncis inclusa inserui non sine auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quod odio ineffabili adversus eum nitebantur: tunc omnia prodebant.* Quæ sane necessario postulat sensus, nisi οἱ καὶ ante ἀπλήστως deleamus.

q Οὐ τοσοῦτον] *L. B.* τοῦτο ὅτε τῇ. *Coccejus* τοῦτο ἐκ ὅτε.

r Ἐπενόησεν κακῶν] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) in *cæteris* ἐπινόησεν.

s Ἀπηλλαγμένους] *L. B.* ἀπηλλαγμένοις.

t Καὶ καταβοὰς.] *L. B.* καταβοᾶς.

v Πολλά —— ἀγορεύόμενα,] Πολλὰ ἢν καὶ ἕτερα ἀδηλα πολλῶν οἷς μὴ παρῆν εἰπεῖν καὶ Ἀντίπατρον ἀγορεύόμενα *Busb.*

x Ἀπρυθριάσαι,] Ἐπρυθριάσαι *Vat.*

y Ἐπὶ τὸ ἀντιλέγειν] Ἐπ' ἀντιλέξῃ *Vat.* & *L. B.*

z Ἐκέλευσεν Ἀντίπατρον] Ἐκέλευσε τὸν Ἀντίπατρον *Busb.*

a Ἐπ' ἀπολογίαν] Ita *Busb.* ἐπ' ἀπολογίᾳ, aut ἐπ' ἀπολογίᾳ in *Editis Aliisque.*

b Προσθεὶς τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι] Προσθεὶς *Vat.* τὸ Θεὸν ἐπιμαρτυρῆσαι ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν. *Zonar.*

c Οἷον —— ἀφορέσαντες,] Εἰ ἐν τῶν εἴη τὸ πᾶσι τὸ θεῖναι τὸ τυχὸν ἀφορέσαντες in *Editis Aliisque.* εἰ ἐν θεῖναι τὸ πᾶσι ἀβατυχάνειν ἀφορέσαντες *Vat.* quam lectionem sequutus sum, nisi quod εἰ ἐν in οἷον mutarim, & ἀφορέσαντες in ἀφορέσασι. *Epiphanius* vertit, *solent quippe universi, quibus justitiæ defuit, quando facinorum aliquorum perpetratores existunt dicere, sive liberum arbitrium ex divinitate concessum: quando vero* &c. Fuit cum legerem, οἷον θεῖναι πᾶσι ἀβατυχάνειν ἀ θελέσασι. Legendum conjicit *Vir Doctus*, οἷον τὸ θεῖον πᾶσι ἀβατυχάνειν ἀ φρονήσαντες. HUDS. In *L. B.* ita totus locus concipitur: ἰσχύοντας τῶν κακῶν εἶεν θεῖναι τὸ πᾶσι ἀβατυχὲν (forsan pro ἀβατυχὲς) ἀφορέσαντες. In *Margine* ejus ita legitur, ἀμαυροῦσι θεῖναι θεῖον πᾶσι ἀβατυχάνειν, quod ex glossa natum videtur. HAV.

d Ἐκτρέπειν.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐπιτρέπειν in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* versione, *per invocationem ejus omnia testimonia conantur evertere.*

κα-

[e] κατειργάσης αὐτὸν παντάχοθεν τ̃ δίκης ἀπορία τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, [f] οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὐθις [g] ἐνεπαροίνῃ τῇ ἀρετῇ τ̃ θείᾳ, μαρτυρίαν ἀπισκήπτων αὐτῷ, ὅτιπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου [h] ἀφειέσωσο, εἰς μέσους [i] ἀγαγὼν ὅποσοι ἀεὶ τῷ πατρὶ πράσσειν τολμᾶν οὐκ ἐλίπτον.

ζ. Ο δ' Οὔαρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τ̃ Αντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκετο πλέον τ̃ ἀνακλήσεως τ̃ Θεοῦ, ὁρῶν ἀπειρημένον ὃν τὸ γινόμενον, [k] ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, [l] ἵν' εἰδῇ τινὶ πρέπουσαν αὐτῷ δυναμιν. καὶ μεθημένῳ, τ̃ ἔτι θανάτῳ τὶς ἐκ τῶν ἑταίρων τινὶ κελεύσαντος Οὔαρος, καὶ πρόφασιν ἔθηκε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπὸ τ̃ συνεδρίου, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' Αντιοχείας· [m] ὅπερ δὴ ἐν τῷ πλείονα ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, διὰ τὸ Σύροις τὸν βασίλειον εἶναι. Ηρώδης δ' πρόφασιν μὲν ἔδησε τ̃ υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὔαρος πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπεληλύθει. εἰκάζετο δ' τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πράσσειν ὅποσα πρὸς τ̃ Αντίπατρον ἔπραξεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς Ρώμην ὡς Καίσαρα σκῆμμα γράμματα πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ̃ Καίσαρα τὴν κακίαν τ̃ [n] Αντιπάτρου. ἁλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ διπλόη ὑπὸ Αντιφίλου πρὸς Αντίπατρον γεγραμμένη· ἦν δ' Αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτριβε· καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τ̃ βασιλέως πάδε ἐδήλου. "Επεμψά "σοι τὴν παρ' Ακμῆς διπλόην, μὴ φεισάμενός τ̃ "ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὐθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο "οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης περὶ τὸ πρᾶγμα." καὶ ἡ μὲν διπλόη πάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν διπλόην. ἐμοὶ φανερά γε οὐ· καὶ ὁ τ̃ Αντιφίλου δοῦλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν παραλαβεῖν. ἀπορίας οὖν ἐχούσης τ̃ βασιλέα, τ̃ φίλων τὶς τ̃ τ̃ Ηρώδου θεώμενος ὑπερράμμενον τὸν δοῦλον τ̃ ἔνδοθεν χιτῶνα, ἐνεδεδυκὸς γὰρ δύο, εἰκάσεν ἔνδοθεν [p] τ̃ διπλόης κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ οὐ δ' ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν διπλόην, ἐγγεγραμμένα τι οὐ ἐν αὐτῇ τάδε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Εγραψα τῷ παρέ σου "οἷαν ἤθελες διπλόην, καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τῇ [q] πρὸς "τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς Σαλώμης ἔγραψα· οὐ ἀναγκὴς, "οἶδ' ὅτι [r] τιμωρήσει Σαλώμην ὡς διπλόην." οὐ δ' ἡ Σαλώμης δοκῶσα εἶναι πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' Αντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τ̃ Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Δόξα θέλοι [s] ὑπαγορευομένη, λέξει δ' συνέκφρ αὐτῆς. τὰ δ' γεγραμμένα οὐ τοιάδε. "[t] ΑΚΜΗ ΒΑ- "ΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Εγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λαν- "θάνειν τ̃ κατ' σὲ γινομένων, εὐρῶσα διπλόην Σαλώμης πρὸς "τὴν ἐμὴν κυρίαν κατ' σοῦ γεγραμμένην, διπλοῦν κινδυνεύω "ἐμαυτῇ, σοὶ δ' ὠφελίμως ἐξεγραψάμην, καὶ ἀπέσταλά σοι. "παῦτην δ' ἐκείνη ἔγραψε γνώμαν Συλλαίῳ θέλουσα. κα- "τάσχισον οὖν τὴν διπλόην ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζ̃ν κινδυνεύ- "σω." πρὸς δ' αὐτὸν ἐγέγραπτο Αντίπατρον, [u] Δοσαφόσης ὅτι Δοκησουμένη κελεύσματι τ̃ ἐκείνου αὐτή τε γράψῃ πρὸς Ηρώδην, ὡς Σαλώμης διπλόης αὐτῷ πράσσειν ἐπιγομένης τὰ πάντα· καὶ ἀντίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τὴν αὐτῆς πεμφθείσης διπλόης Σαλώμης ἀπέπεμψεν αὐτή. [x] οὐ δ' ἡ Ακμὴ, Ιουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ' Ιουλίᾳ τ̃

ria omnia, tanquam è mundo ſublatum eſſet numen, perpetraſſet, ubi ſupplicii metu undique conſtringeretur plane deſtitutus juris præſidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abuſus eſt, eum conteſtans, ut ſuæ potentiæ acceptum tulerit quod adhuc ſuperſit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermiſſo facere auſus eſt pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam eſſe videns, venenum coram omnibus proferri juſſit, ut quænam ei vis ſupereſſet *è veſtigio* experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique juſſu cuidam capitis damnato ut propinaretur datum, confeſtim exſtinctus eſt. Tunc ille ſurgit & è concilio diſcedit, & poſtridie Antiochiam proficiſcitur: ubi plurimum commorari ſolebat, quoniam id Syrorum palatium eſt. Herodes vero filium protinus vinculis aſtringendum curavit: neque vulgo ſciebatur, quid cum eo loquutus Varus fuiſſet, antequam diſcederet: multi tamen opinabantur ex ſententia illius acta eſſe quæcunque in Antipatrum admiſerat *Herodes*. Eo vincto, miſit de eo literas Romam ad Cæſarem, & una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptæ ſunt literæ per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum ſcriptæ: in quibus, à rege ſolutis, iſta continebantur. "Mitto tibi Acmes "literas, etiam cum vitæ meæ diſcrimine. noſti "enim mihi rurſus à duabus familiis imminere pe- "riculum, ſi deprehendor. Opto tibi in iſto ne- "gotio ſucceſſum." in hanc ſententiam ſcripta erat hæc epiſtola. Rex autem & alteram epiſtolam requirebat. Nuſquam tamen apparuit: & ſervus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat ſe ullam præterea accepiſſe. Cum autem dubius hæreret rex, unus ex amicis ejus, animadverſa quadam ſutura in interiori ſervi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. atque ita erat. Epiſtolam igitur arripiunt, quæ *quidem* iſta ſcripta continebat. "ACME ANTI- "PATRO. Scripſi ad tuum patrem quales vo- "lebas literas, eique exemplum mitto fictarum "Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis ſcio ſumpturum de Salome tanquam inſi- "diatrice ſupplicium." Fuerant autem literæ hæ, quæ Salomes ad Acmes dominam eſſe videbantur, compoſitæ ab Antipatro Salomes nomine quantum ad ſenſum, ipſius vero Acmes verbis. Literæ autem ſic ſe habebant. "ACME REGI HE- "RODI. Ego dans operam ut nihil te lateat eo- "rum quæ contra te fiunt, nacta Salomes epiſto- "lam ad Dominam meam contra te ſcriptam, eam "mihi periculoſe ſed tibi utiliter exſcripſi, & tibi "miſi. Hanc illa ſcripſit volens nubere Syllæo. "Igitur literas conſcinde, ne ego de vita pericli- "ter." Ad ipſum autem Antipatrum ſcripta erat epiſtola, indicante *Acme* ſe mandatis ejus obſequutam eſſe, & ad Herodem ſcripſiſſe, quaſi Salome ei ut inſidiaretur omnia agere feſtinaret: inſuper & exemplar epiſtolæ ad Dominam ſuam à Salome miſſæ ad eam mittendum curaſſe. Erat autem hæc Acme Judæa genere, Juliæ Cæſaris uxoris ſerva: at-

Antipater in vincula conjectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Herodem.

[e] Κατειργάσης] Ita lego (Legit quoque ita *Coccejus*) κατηργάσης in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Οἷς ἀπολύσαιτο] Οις τὰ ἐγκεκλημένα λυθεῖεν ἐπαρθείσῃ τῇ ἀρετῇ *Vat.*

[g] Ενεπαροίνῃ] *L. B.* ἐνεπαρόησε.

[h] Πεφείσωσο.] *L. B.* φείσωσο.

[i] Παραγαγὼν] Παραγαγόντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[k] Εκέλευσε τὸ φάρμακον] Conf. *alter.* lib. 1. c. 32. §. 3. SPANH.

[l] Ιν' εἰδῇ τινὶ πρέπουσαν αὐτῷ δύναμιν.] Ιν' εἴδῃ τινὶ π. *Vat.*

[m] Οὗπερ δὴ] Ηπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ διατριβαὶ *Vat.*

[n] Αντιπάτρου. ἁλίσκε] Inter Αντιπάτρου & ἁλίσκε verba illa καὶ Καπωνίου γράμμα τινὸς (τῶν *L. B.*) Καίσαρος posita habet *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* nullo plane ſenſu.

[o] Οἰκιῶν] *L. B.* οἰκείων.

[p] Τ̃ ἐπιπλοχῆς] Vel ἐπὶ πλοχῆς & ita *Edit. Baſil.* SPANH.

[q] Πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν] *Liviam* nempe, cujus ſerva aut Liberta Acme, uti mox infra. SPANH.

[r] Τιμωρήσει] *L. B.* τιμωρήσαιτο.

[s] Υπαγορευομένη] Υπηγορευμένη *Vat.*

[t] Ακμὴ βασιλεῖ Ηρώδῃ.] Nota in ſalutando *Acmes* nomen ipſi præponi nomini Regio. REL.

[u] Τὴν ἐμὴν κυρίαν] Conf. mox ſupra. SPANH.

[x] Καὶ ἀντίγραφά σοι.] Καὶ ἐπίσταλά σοι *Vat.*

[y] Διασαφόσης] Eſt qui malit Δοσαφόσης.

[z] Ην —— γυναικί.] Conf. mox ſuprà. SPANH.

atque iſta faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipſum adjuvaret in nece maturanda patri amitæque.

Herodis in Antipatrum odium.

8. Herodes autem, ſingulari Antipatri malitia ſtupefactus, impetu ferebatur ad ipſum è veſtigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, & qui non ſibi ſolum ſed & ſorori inſidias ſtruxerat, domumque Cæſaris corruperat. Quin & ipſum incitabat Salome, quæ pectus plangeret, teque occidi juberet; ſiquod argumentum iſtis de rebus fide dignum contra ſe afferri poſſit. Itaque Herodes filium evocavit & interrogavit, juſſitque ut ſine ulla diſſimulatione diceret, ſi quid contra haberet. Illo autem *ad hæc* obmuteſcente, petiit ab eo *Herodes*, ut, poſtquam undequaque malus reperiretur, ſaltem ſuos in his ſceleribus *ſocios &* adjutores ſine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem eſſe dicebat, neque quenquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, feſtinavit Romam mittere filium ad Cæſarem, pœnas daturum ſcelerum quæ mente agitaverat. Deinde veritus ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in cuſtodia, ut antea, habuit: iterumque legatos miſit ad Cæſarem & literas ad filium accuſandum, indiciaque eorum quæ Acme ad illius maleficia contulerat, adjunctis literarum, *quæ ſupra poſitæ ſunt*, exemplaribus.

Legatos literaſque de eo Romam mittit.

Καίσαρ@ γυναικί· κ) ἔπεισαν τοῦτο φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ δόσει χρημάτων, συγκακουργεῖν [a] κατὰ γὰρ τοῦ πατρὸς ἐ κ) τ[ὴ] [o] πτῶσι@.

η'. Ηρώδης ὁ, ὑπωπιασμένος μεγέθ[ει] τ[ῆς] Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν κ) αὐθημερὸν ἀναιρεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς κύκνηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, κ) μὴ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ κ) τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, κ) τ[ὸν] Καίσαρ@ διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν κ) ἡ Σαλώμη, [c] στερνοτυπουμένη, κ) κλαίουσαν αὐτῷ κελεύσασα, εἴ τι@ ἔχει τοιούσδε πίστεως αἰτίας ἀξιόχρεων οἷά τε παρέχειν γίνοιτο. Ηρώδης δ' μεταπέμψας, ἀνέκρινε τ[ὸν] υἱ[ὸν], κελεύων εἴ τι ἀντιφωνεῖν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑποδυόμενον. ἐπεὶ δ' ἀχαρὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν, [d] ἐπεὶ πανταχῇ παρεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν [e] συγκακουργήσαντάς μοι τὰ πράγματα μὴ μελλήσας [f] κατάφηνον. ὁ δ' Ἀντιφίλῳ τῷ πάντων αἰτίαν ἀνετίθη, ἕτερον δ' οὐδένα προσεῖπε. Ηρώδης δ' θελαλγῶν ὥρμησεν μὲν πέμπειν πρὸς Ῥώμης τ[ὸν] υἱὸν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τ[ῶν] ὑπὸ τούτου [g] βεβουλευμάτων. ἔπεμπε δείσας [h] μὴ ἐ βοηθείᾳ τ[οῦ] φίλου [i] εὐρίσκοιτο τοῖς κινδύνοις ἀλλοφυγών, αὐτὸν μὲν δεσμῶν ὡς κ) ὕστερον ἐφύλαττεν· αὖθις δ' [k] πίστεις ἐξέπεμψε κ) γράμματα [l] ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱ@, ἐν οἷς τ[ὰ] Ακμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κ) ἀντίγραφα τ[ῶν] ὑπομνημάτων.

VIII. CAP VI.

De Herodis morbo, motaque ob eam cauſam ſeditione: & quomodo puniti erant ſeditioſi.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τ[ῆς] Ηρώδου νόσου ἐ ταραχῆς τ[ῶν] Ιουδαίων δι' αὐτὸν· κ) κόλασις τ[ῶν] ταραξάντων.

Herodes morbo correptus teſtamentum condit.

INterea, dum legati jam ante edocti quid reſponderent ad interrogata, & literas ſecum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapſus, teſtamentum fecit, in quo filiorum ſuorum natu minimo regnum dabat, ob odium quo tum Archelaum & Philippum ob Antipatri calumnias proſequebatur; Cæſarique mille talenta donabat, & Juliæ Cæſaris uxori & Cæſaris filiis & amicis & libertis quingenta. Filiis præterea ſuis pecuniam & penſiones & agros diſtribuebat, itemque nepotibus ſuis: Salomen etiam ſororem ſuam valde locupletabat, quod in omnibus ſummam ei benevolentiam præſtiterit, & nuſquam aliquid adverſus eum moliri auſa fuerit. Cumque *ex eo morbo* convaliturum ſe non ſperaſſet, quippe jam ſeptuaginta circiter annos natus, *mirum in modum* efferatus eſt, & ex ira & acerbitate omnia ſtomachabatur; eoque præcipue nomine, quod contemni ſe gentemque ſuo malo delectari putabat. accedit quod exſtiterunt quidam è maxime popularibus, qui in eum etiam conſurrexerunt ob hujuſmodi cauſam.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις [m] ἐπὶ τ[ὴν] Ρώμης [n] ἐπήγοντο, ὁπόσα τε ἀνακεκινημένους δείσαι λέγειν [o] προεκδιδαχθέντες, κ) τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν [p] διαθήκας γράφει, [q] τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τ[ὴν] βασιλείαν δίδως, μετὰ [r] τὸν περὶ τ[ὸν] Αρχέλαον κ) Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάτρου διαβολῶν, Καίσαρί τε [s] τάλαντα χίλια, κ) γυναικὶ Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρ@ κ) τέκνοις κ) φίλοις [t] κ) ἐπελευθέροις Καίσαρ@ πεντακόσια. ἔνεμε δ' κ) τοῖς υἱέσι χρήματα κ) προσόδους κ) ἀρχὰς, κ) μέσοις τοῖς ἐκείνων· Σαλώμῃ τε ἐπὶ μέγα [v] ἐπλούτιζεν τῷ ἀδελφῷ, [x] εὔνουν τε ἐν πᾶσι περὶ αὐτὸν διαμεμενηκυῖαν, κ) μηδαμοῦ θρασυνομένῃ κακουργεῖν. αἰτιγνωκὼς δ' ἀνιάτως ἔχειν, [y] κ) γὰρ ἤδη ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἦν, [z] ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ κ) πικρᾷ [a] εἰς πάντα χρώμενο@· αἴτιον δ' ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, κ) ἡδονὴ τοῖς τύχοις αὐτοῦ τὸ ἔθνο@ φέρειν. ἄλλως τε ἐπῆρε πινες τ[ῶν] [b] δημοτικωτέρων ἀνθρώπων κ) ἐπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

Herodis in ſenio amarulentia.

Judas & Matthias in Herodem conjurant.

2. Erant Judas Sariphæi & Matthias Marga-

β'. Ην [c] Ιούδας ὁ Σαριφαίου, κ) Ματθίας ὁ [d] Μαργ-

---

a Καὶ γὰρ ἐ πατρὸς] Καί τι ἐ π. *Vat.*

b Τιτθιδ@.] *L. B.* τηθιδ@.

c Στερνοτυπουμένη.] Στερνοτυπουμένη *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

d Επειδὴ παγλαχῆ] Επειδὴ τὰ πάντα παγλαχῆ *Vat.*

e Συγκακουργήσαντας] Κακουργήσαντας *Vat.*

f Κατεπαῖν.] Αναιρῶν *Vat.*

g Βεβουλευμάτων.] Βεβουλευμένων *Busb.*

h Μὴ κ) βοηθείᾳ] Illud κ) ex *L. B.* adjicitur. HAV.

i Εὑρίσκοιτο ἐ κινδύνοις] Εὑρίσκοι τ[ὸν] κινδύνων ἀλλοφυγὰς *Busb.*

k Πρέσβεις ἐξέπεμψε] Πρεσβείαν *Vat.*

l Επὶ κατηγορίαν ἐ υἱ@.] Επὶ κατηγορίᾳ *Vat.*

m Επὶ τ[ὴν] Ρώμης] Επὶ τῶν Ρώμῃ *Busb.*

n Επήγοντο.] Ita *Gall.* ἠπείγοντο *Busb.* (& ita legi vult *Ibbetſonus* & *Coccejus*) ἠπίγοντο in *Editis Aliiſque.*

o Προεκδιδαχθέντες.] Sic lego, προσεκδαχθέντες in *Libris* tam *Editis* quam *MSS.*

p Διαθήκας γράφει.] Conf. inf. c. 9. §. 4. & ἀλλοι. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

q Τῷ νεωτάτῳ τ[ῶν] υἱῶν] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

r Τῷ περὶ τ[ὸν] Αρχέλαον] Ita lego cum *Zonara.* Μετὰ τῷ περὶ τε τ[ὸν] Αρχ. *Busb.* μετὰ τότε περὶ in *Editis.*

s Τάλαντα χίλια.] Ταλάντων χιλίων (χρήματα ταλάντων χιλίων *L. B.*) & mox πεντακοσίων *Vat. L. B.* & *Busb.*

t Καὶ ἐπελεύθεροις Καίσαρ@ πεντακόσια.] Καὶ ἀπελεύθερον περὶ πεντακόσια in lib. 1. *de Bello Jud.*

v Επλούτιζεν τῷ ἀδελφῷ,] Sic *Vat.* & *Busb.* ἐπλούτιζε *L. B.* ἐπλούτισεν in *ceteris.*

x Εὔνουν τε ἐν πᾶσι] Εὔνουν τε αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι διὰ *Vat.*

y Καὶ γὰρ ἤδη ἐτῶν] Καὶ γὰρ ἦν ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἐπὶ τοῖς legendum esse contendit *S. Petitus* in *Animadversionibus ineditis*, Tom. 1. p. 524. ut & ſupra (lib. 14. c. 9. §. 2.) πέντε πασῶν ὄντι, ἐτ. γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.

z Εξηγρίωσεν] Ita in *pleriſque libris.* ἐξηγρίωσε (*Cocceius*, nam inferius quoque ἐξηγριώσας) *Busb.* & *Zonar.* ἐξηγρίωσε *L. B.*

a Εἰς πάντα χρώμενο@.] Mallem εἰς πάντας χρ.

b Δημοτικωτέρων ἀνθρώπων] Ita *Busb.* δημοτικοτέρων *Vat.* δημοτικοτέρων in *Editis Aliiſque.*

c Ιούδας ὁ Σαριφαίου,] In *lib.* 1. *de B. J.* Ιούδας τε ὁ Σεπφωραίου, κ) Ματθίας Μαργάλω in *Marg. L. B.* Σαπφωραίου. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Μαρ-

γαλώθη Ιουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' ὃς τινας [c] τὰ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ εὐσεφιλεῖς διὰ παιδείαν [f] τῶν νεωτέρων· ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες [g] οἷς εὐσταθείσης ἀρετῆς [h] ἐπετηδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι τὸν βασιλέως τοῦ νόσον θεραπεύειν ἄπορον εἶναι, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὡς ὅπως [i] μηδὲ τὰ νόμιμα τὰ πάτρια κατασκεύασε ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ταῦτα [k] καθελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα μηδὲ τῶν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τόλμαν [l] αὐτῶν, παρ' ὰ διηγόρευεν ὁ νόμος, τὰ ποιήσεως, πάντα ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς μηδὲ τὸ εἰωθὸς τῶν ἀνθρώπων [m] διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῷ Ηρώδῃ τινὰ πεπραγματευμένα μηδὲ τὰ νόμιμα, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ιούδαν καὶ Ματθίαν. [n] κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῶν πυλῶν τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς, [o] ἀετὸν χρυσοῦν μέγαν. κωλύει γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τι ἀναστάσεις ὑπονοεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις ὑπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν [p] τεθραμμένοις. " [q] ὥστε συνέλθοντες οἱ σοφισταὶ τὸν "ἀετὸν καταπατᾶν· [r] καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡγοῖτο κίνδυνον "[s] τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τὸ ἐν τῷ ζῆν ἡδονὴν λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τοῖς [t] τεθραμμένοις ἀρε"τὴν ὑπ' αὐτοῦ, τοῖς ὑπὲρ σωτηρίας καὶ φυλακῆς τοῦ "πατρίου [v] μελλήσουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ αἰώνιον [x] τοῦ "ἐπαινεῖσθαι φήμην καταδεδεγμένους, ἔν τε τοῖς νυν "ἐπαινεθησομένοις καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον κα"ταλιπεῖν τὸν βίον. [z] καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαιτωμέ"νοις ἄφυκτον εἶναι τὴν συμφορὰν, ὥστε καλῶς ἔχειν "τοὺς ἀρετῆς [a] ὀρεγνωμένους τὸ καταψηφισμένον [b] αὐτῶν "μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένους ἀπέναι τοῦ βίου. "[c] φέρειν δὲ κἀφίσιν πολλὴν τὸ ὑπὲρ καλοῖς ἔργοις, ὧν "μνησθῆναι τὸ κίνδυνον εἶναι, πλουτᾶν, καὶ ἅμα ὑέσι τοῖς "αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγένους καταλειποιντο ἄνδρες ἢ "γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ "ἀπ' αὐτῶν.

lothi F. Judæorum eloquentiſſimi & legis patriæ interpretes præſtantiſſimi, virique populo chariſſimi, quoniam juventutem docerent. qui enim virtuti comparandæ ſtudebant, eos quotidie frequentabant. Hi *duo*, audientes regis morbum eſſe inſanabilem, concitarunt juventutem, ut, ſublatis operibus quæcunque à rege præter patriam conſuetudinem facta fuiſſent, certaminis pro pietate præmia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipſius, & eorum effectionem, quæ lex vetabat, cum alia ei contigiſſe, quibus præter communem hominum morum vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quæ ei crimini dabant Judas & Matthias. Fecerat enim rex & ſuper majorem portam templi dedicaverat ingentem & magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum eſt iis, qui volunt ex ejus inſtitutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamve dare animantium ſimulachris conſecrandis. Atque adeo dictitabant illi magiſtri aquilam iſtam deturbandam eſſe: "quod ſi cui ejuſmodi immine- *Juventutem concitant ad eam tollendam quæ rex contra Moyſis legem fecerat.*
"at periculum ut morti devoveatur, bonum ea ex
"re propoſitum illis, qui pro legibus patriis con-
"ſervandis tuendiſque morituri ſunt, longe magis
"è re ſua eſſe videri quam voluptatem ex vitæ u-
"ſura percipiendam, eo quod ſempiterna ſibi lau-
"de comparata vitam relicturi ſint, præſenti ſe-
"culo celebrandam, futuriſque in omne ævum
"memorandam. Et quidem iis, qui ſine periculo
"vitam agunt, non effugiendam eſſe mortis cala-
"mitatem, proinde recte facturos, qui virtutis de-
"ſiderio tenentur, ſi, quod fors tulerit cum laude
"& gloria amplectentes, diem obierint ſupremum.
"quippe magnum *ſortis* levamen, præclaris operi-
"bus, ad quæ provocant pericula, immori, ut ex
"gloria illorum ad filios redundet utilitas, ejuſque
"in partem tota cognatio tam viri quam feminæ
"veniant.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι [d] φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ [e] συνέπεσε τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέσκων τε, καὶ πελέκεσιν [f] ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, ἀγγέλλει γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος δυνάμεως ἢ ἐπέστατο ὑπολαβὼν, ἄνεσι χεῖρα πολλὴν [g] ἀγόμενος, ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τῶν πρωϊμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· [h] ὑπίπτεσόν τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἁμαρτεῖν ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ἐνήσοντος προσανεσκοπημένοις, τῶν τε νέων σὺν ἐλάσσοσι παραρριπτοῦσι ἀνδρῶν, οἳ θᾶσσον

3. Dum illi his & aliis ſermonibus juventutem incitant, nunciatur obiiſſe regem. id quod plurimum adjuvabat *iſtos* magiſtros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam ſecuribus diſcindunt, ſpectantibus multis qui in templo morabantur. Hoc ubi regis prætori nunciatum eſt, is, ſuſpicatus majorem aliquam rem, quam revera eſſet, tentari, eò cum magna manu proficiſcitur, ſatis valida ad multitudinis impetum repellendum, quæ *tum* id agebat ut tolleretur quod rex dedicaverat: cumque inopinantes aggreſſus eſſet, (quales plerumque ſolet eſſe vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere præſumpta quam tuta rerum proviſione adductum) & incompoſitos *adortus*, quique nihil quod in rem ſuam eſſet animo pro- *Aquila aurea dejicitur.* *Prætor regis milites ducit in conjuratores.*

d Μεγαλώθη] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH. *L. B.* in *Marg.* Μεγάλα.

e Τῶν πατρίων ἐξηγητὴς νόμων,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

f Τῶν νεωτέρων·] Τῶν νεωτέρων *Busb.* utraque lectio ferri poteſt

g Οἷς εὐσταθείσης ἀρετῆς] Infra §. 6. εὐσταθείσης ἀρετῆς. SPANH.

h Ἐπιτηδεύετο.] *L. B.* ἐπιτετήδευτο.

i Παρὰ τὰ νόμιμα] Παρὰ νόμον *Busb.* πατρίων *Busb.*

k Καθελόντες] Καθελόντας *Busb.*

l Αὐτῶν,] Niſi ſic diſtinguatur poſt αὐτῶν & νόμος, legendum, ut me monuit *Vir doctus*, αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος Μωϋσέως. αὐτὸ καὶ τὰ &c. ſcribit *Caſaub.*

m Διετρίβη,] *L. B.* in *Marg.* συνέβη.

n Κατεσκεύακει] Κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασ. *Busb.*

o Αἰτῶν —— εὐσεβημένοις.] Imagines erigere aut animantium effigies conſecrare, vetitum Judæis. *Ruſinus.* Prohibet autem Lex imaginum elevationes vel animalium propoſitiones conſtituere. *Vid.* de Animalium effigie ad cultum prohibita ſupr. lib. 3. c. 5. §. 5. μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιήσασθαι εὐσεβεῖν· & Lev. xxvi. 1. Philo: περὶ Γιγ. p. 196. Conf. & *ἀλωτ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

p Πεφημένοις.] Ita *Busb.* εὐσεβημένοις in *Editis Aliiſque.*

q Ὥστε ἐκέλευον] Ὥστε ἐξεκάλεσαν *Vat.*

r Καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡγοῖτο κίνδυνον] Ηγούμενοί τινι κίνδυνον διὰ τοῦτο ἡδὺ) *Zonar.*

s Τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ,] Τῷ αὐτὸ καταπατᾶσθαι *Busb.* HUDS. *L. B.* τὸ *i. e.* ἀνακειμένων. neque forſan pejus, ut ſignificet quoddam periculum agnatum iis, quæ cum morte ſolent eſſe conjuncta. HAV.

t Πεφυτευμένοις ἀρετὴν] Πεφυτευμένοις *Vat.*

v Μελλήσουσι τελευτᾶν,] Μέλλουσι *Busb.*

x Τοῦ ἐπαινεῖσθαι φήμην] Illud δὲ è *Cod. Vat.*

y Καταλιπεῖν τὸν βίον.] Ita *Vat* καταλιπεῖν τὸ κλέος in *cæteris*,

z Καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως] Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *Nam etiamſi quiſquam ſine periculo valeat aliquando præclarum opus efficere, poſt paululum tamen venturam mortem natura lege non valebit effugere. Proinde pulchrum eſt his &c.*

a Ὀρεγνωμένους] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

b Αὐτῶν] Αὐτῇ *Vat.*

c Φέρειν καὶ κἀφίσιν πολλὴν] Φέρει *Vat.* Φέρειν δὲ κ. *Baſ.*

d Φεύζων τὸν βασιλέα,] Vocem φεύζων omittit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

e Συνέπεσε τοῖς σοφισταῖς.] Qui Sophiſtis illis admodum ſuffragatus ſit. *Ruſinus.* SPANH.

f Ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν,] Ἐξέκοψεν *Busb.* ἐξῆραν *Vat.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.*

g Ἀγόμενος,] Ἐπαγόμενος *Busb.*

h Ἐπιπεσόν τε] Ita *Vat.* & *Busb.* ἐπιπεσὼν μὴ &c. in *cæteris.*

Judas & Matthias cum aliis ad Herodem perducti.

prospexerant, juvenes ad quadraginta, qui reliquis fuga dilapsis eum animose exspectarant, comprehendit, factique suasores duceique Judam & Matthiam, qui sibi dedecori esse putarunt ad adventum ejus recedere; eosque ad regem perduxit. Quos, cum rex, postquam ad eum venerant, interrogasset, an quod ipse donasset, id dejicere ausi fuissent? "At nos, *inquiunt*, de iis quæ deliberata "erant deliberavimus, & quod factum erat id fe- "cimus, atque ut viros bonos forteque decuit. "Nam & iis succurrimus quæ Dei honori sacrata "sunt, & de lege ex ejus auditione soliciti esse di- "dicimus. nihilque mirum si servatu digniora cre- "dimus jussis tuis ea quæ Moyses Deo docente & "suggerente scripta reliquit. nobisque volupe erit "mortem, etiam quovis supplicio exacerbatam, "obire, ut qui consci erimus nos cum ea con- "gressuros, non ob maleficia, sed ob pietatis amo- "rem." Atque in istis quidem illi omnes consentiebant, audacia verbis respondente adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt. Rex autem, ubi eos colligaverat, Hierichuntem nuncios misit, Judæorum primores eò accersens. Cumque illi convenissent, concione advocata in ipsum theatrum, *is* in lectica jacens, quoniam stare non posset, "enumerabat quot & quamdiu eorum causa "labores pertulissent, utque templum magnis suis "sumptibus exstruxisset, cum Asamonæi nati cen- "tum viginti quinque annis (quibus regnassent) "nullum unquam tale opus ad Dei honorem fa- "cere potuissent. idque se ornasse *adjiciebat* præ- "cellentibus donariis, pro quibus se etiam post "mortem celebratum & collaudatum iri speraret. "Hic vero clamare cœpit, eos ne vivente quidem "illo à contumeliis abstinere, quin luce palam au- "dere suis donariis manus admoliri, eaque detur- "bare, per simulationem eum contumelia afficien- "di, sed reipsa (si res diligenter perpenderetur) "id esse sacrilegium.

Vincli Hierichuntem mittuntur.

De illis queritur Herodes ad Judæorum primores.

Se arroganius excusant.

4. Illi vero ejus crudelitatis metu, ne forte, efferatus in ipsos, vindictam exigeret, negarunt id factum de sua sententia, ac *sibi* videri facinus vindicandum. Atque ille in alios satis leniter se gessit, sed Matthiam pontificatus honore, ut earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdicavit, & Jozarum uxoris ejusdem *Matthiæ* fratrem pontificem creavit. Hujus Matthiæ pontificatu accidit, ut alius crearetur pontifex, in unam *duntaxat* diem, qua Judæi *solenne* jejunium agebant, ob hujusmodi causam. Is Matthias, munere sacerdotali fungens, ea nocte, quæ jejunii diem antecessit, visus est sibi secundum quietem rem habere cum mu-

Jozarus pontifex suffectus in locum Matthiæ.

Josephus creatur pontifex in unam diem.

ἔμενον ἐπιόντα εἰς φυγὴν ἅπαντες τραπόμενοι, συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τῆς τολμήσεως Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἄδοξον ἡγησάμενος ὑποχωρῆσαι τὴν ἔφοδον αὐτοῖς, [i] καὶ ἀνηγάγετο ἐπὶ τὸ βασιλέα. ἐρομένου δὲ ἐκεῖνον ἐπὶ ἀφίκετο ἐπ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, [k] εἰ τολμήσειαν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθαιρεῖν; "ἀλλὰ καὶ προνοητής γε ἡμῖν τὰ φρονήσαντα, "[l] καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα, μετ' ἀρετῆς ἀνδρός "[m] περιπεσόντες. τοῦ τε γὰρ θείου τῆς ἀξιώσεως πεπιστευμέ- "να βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, [n] καὶ τοῦ νόμου τῆς ἀκριβοῦς "[o] προνοησόμεθα. θαυμαστὸν τε οὐδὲν εἰ τῶν δογμάτων "ἀξιωτέρους [p] τετηρήκαμεν [q] ἡγησόμεθα [r] τοὺς νόμους, οὓς Μωϋ- "σῆς ὑπαγορεύσας καὶ διδαχῇ τοῦ Θεοῦ γραψάμενος κα- "τέλιπεν. ἡδονῇ τε τὸ θνητὸν οἴσομεν, καὶ πικρόν περ ὂν πα- "σχεῖν Ἰουδαίοις, μὴ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις ἀλλὰ φι- "λίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς [s] μέλλειν συνείσεσθαι τὸ ἐφαμιλλῆσαι αὐ- "τῷ." καὶ οἱ μὲν τοιαῦτα πάντες ἔλεγον, θάρσει ἐλευθερίῳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσύνοντος τὸ ἔργον πράττειν οὐκ [t] ἀπετράπετο. [v] Βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ συναγομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅτι κλινιδίῳ κείμενος· ἀδυναμίᾳ γὰρ στῆναι, "τὰ [x] ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον [y] αἴτιοι ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγο- "νῶσιν ἀνηριθμεῖτο, καὶ ὡς ναὸν τοῦ κατασκευῆσαι ὡς μεγά- "λοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρήμασι, μὴ [z] διωρισμένων ἔτους "ἑκάστου εἰκοσιπέντε τῶν Ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοσού- "δε τι θεῖναι τιμῆς πρᾶξαι τὸν Θεόν. κοσμοῦσι δὲ καὶ ἀναθή- "μασιν ἀξιολόγοις, [a] ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρηστὰν [b] κἂν μὴ θάνατον καταλελειψέναι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ "εὐκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν "ἀποχωροῦσι εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῶν "πολιτῶν ὕβρει χρωμένους ἅψασθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ [c] ἀνα- "κειμένων, καὶ καθαιρήσειν ὑβρίζοντάς τε παῖδας, λόγῳ "μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δὲ εἴ τις [d] ἐξετάζοι τὸ γεγονὸς "Ἱεροσολυμίτας.

δ'. Οἱ δὲ Ἀλὼς τῷ ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δεδιὼς καθ' αὐτῶν ἐξαγριώσειε εἰατρεύθησαν τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἶναι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πρᾴοτέρως ἔχειν, Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα πολλοῦ ἐφ' ὡς αἴτιον τοῦ μέρους τούτων γεγονότα, [e] καθίστα Ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τοῦ αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τοῦ [f] Ματθίου τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν διὰ Ἰουδαίοις νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δέ ἐστιν ἥδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένου, ἐν νυκτὶ τῇ Φερούσῃ εἰς ἡμέραν ᾗ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν [h] ἐν ὀνείρῳ

[i] Καὶ ἀνηγάγετο] Καὶ ἀνήγαγο *Vat.* & *Busb.* κατήγαγε in *lib.* 1. *de B.* F.

[k] Εἰ τολμήσειαν] Εἰ ἐτόλμησαν *Zonar.*

[l] Καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα,] Καὶ οἱ ἄνδρες, πέπρακται, ἐφη- σὶν, καὶ θαυμάζειν οὐ χρὴ &c. *Zonar.*

[m] Περιπεσόντες.] Περιπεσόντες *Gen.* Vel περιπεσ. SPANH.

[n] Καὶ τοῦ νόμου] Καὶ τοῦ νόμου τε ὑπερῶν τὸ σῶφρον. *Savm. Vat.*

[o] Προνοησόμεθα.] *L. B.* in *Marg.* προφυλάξομεν.

[p] Τετηρῆκας] *Al.* τετηρῶκας.

[q] Ἡγησόμεθα] Ita lego cum *Cod. Vat.* ἡγήμεθα *Baſ.* ἡγούμεθα *Gen.* & *Lugd. Bat.*

[r] Τοὺς νόμους,] Illud τοὺς è *Cod. Busb.*

[s] Μέλλειν συνείσεσθαι] Ita cum *Cod. Vat.* qui mox habet ἐφαμιλλᾶσθαι. Locum hunc corruptum esse suspicor. nec ad eum sanandum quidquam confert *Epiphanius*, qui vertit, *non enim pro injusto facinore sed pro amore pietatis nobis sustinenda sunt.*

[t] Ἀπετράπετο.] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀπεστράφησο in *cæteris.*

[v] Βασιλεὺς] Βασιλεὺς τε αὐτοὺς καταδήσας μετέπεμπεν εἰς Ιερι- χοῦντα Ἰουδαίων τοὺς τὸ τέλος. καὶ συναγομένων ἐξεκλησίαζεν εἰς τὸ *Vat.* βασιλεὺς δὲ δήσας αὐτοὺς, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα, καὶ καλέσας *Busb.*

[x] Ἀγωνιῶν τε] Εὐποιιῶν *Busb.* & *Zonar.*

[y] Αἴτινες] *L. B.* δή τινες.

[z] Διωρισμένων] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* διωρισμένης in *Editis Aliisque.*

[a] Ἀνθ' ὧν ἐλπίδα] Ἀνθ' ὧν ἐλπίδα χρηστὰν αὐτῷ καὶ μὴ θάνατον *Busb.*

[b] Κἂν μὴ θάνατον] Κἂν μετ' ὀλίγον θάνοι *Vat.* quod & voluit *L. B.* in quo exstat μεθοδεύοι.

[c] Ἀνακειμένων,] Ἀνακειμένων καὶ καθαιρήσειν ὑβρίζοντάς τε παῖδας, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, *Vat.* ἀνατεθειμένων καὶ καθαιρεῖν ὑβρίζοντας τε παῖδας *Busb.*

[d] Ἐξετάζοι τὸ γεγονὸς] Sic *Busb.* ἐξετάζοι δὲ γεγονότα in *reliquis.* Forsan tamen legendum, ἀληθείαν ἢ εἴ τις ἐξετάζοι δὲ γεγονότα.

[e] Καθίστα Ἰώζαρον] Καθίστα *Busb.*

[f] Ματθίου] De Josepho Matthiæ suffecto, nocturnam pollutionem passo, vide *Miſn. tom.* I. 1. Hujus etiam rei exstat memoria in *Talm.* Hieros. *Horaijoth tom.* fol. 47. col. 4.

[g] Ἐν ὀνείρῳ] Hæc adversa videntur iis quæ in Talmude traduntur. Non solebant Pontifices ea nocte quæ antecedebat solemnem expiationis diem dormire, ob metum pollutionis, & in codice Joma cap. 1. miſn. 7. diserte legitur בקש להתנום כיתה בכך לפניו באמצע צדדה ואומרים לו אישי כהן גדול עבור מעט ויחפו אותו על הרצפה. *Si quærebat se somno dare, sacerdotes juniores digito indice percutiebant coram ipso, & dicebant ipsi: Domine Pontifex Maxime, ita & pelle somnolentiam super parumentum.* Quodque hæc dicta confirmat, ne quis Judæos finxisse illa autumet & collegisse ita se rem habere debuisse, est quod historica fide tradat Zacharias ben Kebutal, se ipsum legisse sæpius coram Pontifice illa nocte, ne videlicet somnus ei obreperet. Qua ratione ergo Josephus testatur Pontificem ea nocte dormivisse? Nimirum ex testimonio Talmudicorum liquet consuetudinis fuisse, ut Pontifex ea nocte vigilaret: nec longe quærenda est hujus moris ratio, ne videlicet dormiens polluereturr. Verum an inde colligitur nunquam ullum Pontificem in somnum incidere potuisse? Aliud est quum testor quid mo-

ris

ἐχθ [h] ὠμιλῆσαι γυναικί· καὶ λέγεται τόδε οὐ δυναμένου ἱερουργεῖν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ [i] Ἐλλήμου συνιερέως αὐτοῦ, συγγυὴς ὤν. Ἡρώδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπιτροπικῆς τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγερκὼς τινὰς στάσιν, καὶ ἄνδρας σὺν τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε [k] ζῶντας. καὶ ἡ [l] σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

ε'. [m] Ἡρώδῃ δὴ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην ὧν θεομισούμενος ἐκπρασσομένης θεός. πῦρ μὲν γὰρ [n] μαλακὸν ἦν, [o] ὡς δὲ πολλοῦ δεόντως τοῖς ἁπτομένοις τὸν φλόγωσιν, [p] ὀπίσω τοῖς ἐντὸς ἀφορμὴν τοῦ κάκωσιν. ὄρεξις δὲ δεινὴ [q] καὶ δέξασθαί [r] τι ἀπ' αὐτοῦ· ὃ γὰρ ἦν μὴ ἐξὸν ἀπορρεῖν. καὶ [s] ἑλκώσεις τὰ ἐντέρων ἐμάλισσε καὶ κώλυε δύνασθαι ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν ἦν τὰς πόδας ἐδιαγές· ἐφεστήκει δὲ [t] καὶ ἐπὶ τὸ [u] ἧτρον κάκωσις ἦν. [x] καὶ μὴν ἐς αἰδοῖα [y] σῆψις σκώληκας ἐμπεποίει· πνεύματός τε ὀρθία [z] ἔντασις, καὶ [a] αὐτὴ λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς [b] ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ καὶ ἄθυμα τον, [c] ἀπασμός τε ἐπὶ πᾶν ἦν [d] μέρος, ἰσχνὸν ἐκ [e] τεταμενηκὸς ἐπεσιδέμενον. [f] ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν [g] θεραπόντων, καὶ οἷς ταῦτα ἐπεφοβήθησαν [h] σοφίαι [i] πεῤῥάπτε, πολλὰ τὰ [k] πολλὰ δυσεβῆ παθεῖν ὁ Θεὸς εἰσπράσεσθαι ἐπὶ τοῦ βασιλέως. [l] ὁ δὲ, καίπερ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίσχοι ἄν τις παλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι [m] τοῦ ἀνασφῆλαι ἦν, ἰατρούς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα αἴρωσι παραγορεύσαν χρῆσθαι [n] μὴ ἀποπεπραμένος. [o] θερμόν τε πέρασιν Ἰορδάνου, θερμοῖς τοῖς κατ' [p] Καλλιρόην αὐτὴν παρεδίδου, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ ἐντιμά ἐστιν. ἐξεισι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς [q] λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. καὶ ταῦτα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὥστε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πέλον ἐλαίου [r] πλέον, δόξαν [s] μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων θεσπεσίᾳ, καὶ μηδ' ἥντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς σφαλιώταις [t] ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἡμερόζιν αὐτῶν [u] φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ παρὼν αὐθις

liere: quam ob cauſam cum rem divinam facere non poſſet, ei vicariam operam præſtitit Joſephus Ellemi filius, ejus conſanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coëgit: alterum vero Matthiam, qui ſeditionis auctor exſtiterat, & ejus ſociorum nonnullos, vivos igni crematvit. eadem etiam nocte fuit lunæ defectio. *Vivicombarium Judæ & Matthiæ.*

5. Herodi autem morbus magis magiſque ingraveſcebat, Deo pœnas ſcelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ardorem prodebat, quantum partibus internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid aſſumendi deſiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. aderat etiam inteſtinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbi in colo cruciatus. quin & pedes occupaverat humor aqueus & pellucens, ſimiliſque erat circa abdomen mali labes. porro genitalium putredo gignebat vermes; & laborabat, cum erectus eſſet, gravi ſpirandi difficultate, quæ tum ob anhelitus fœtorem tum ſpiritus crebritatem erat moleſtiſſima. denique convulſiones per univerſa propemodum membra inſuperabile ipſi robur addebant. Ajebant porro divini, & qui in hujuſmodi vaticinandi ſcientia ſtudium ſuum collocaverant, hanc multiplicem impietatis pœnam Deum à rege expoſcere. Ille vero, licet gravius affligeretur quam ut quis cruciatum ferre poſſe videretur, ſalutem tamen ſperabat, & medicos acceſcebat, & eorum conſiliis per omnia obſequebatur: trajectoque Jordane fluvio thermis utebatur Callirhoënſibus, quæ præter cæteras tot dotes etiam potui commodæ ſunt. Hæ aquæ in lacum influunt, qui bituminis ferax eſſe dicitur. Ibi cum medicis viſum eſſet, ut eum refoverent, demiſſus in ſolium olei plenum, *non multo poſt* in eo eſſe credebatur ut animam efflaret. ſed famulis ploratum edentibus ad ſe rediit: ac de ſalute ſua deſperans, quinquaginta drachmas militibus viritim juſſit diſtri- *Herodis morbus & cruciatus.*

ris & conſuetudinis fuerit, aliud quid aliquando acciderit. An non recte dico, Levitas ſemper in templo noctu vigilaſſe? Et tamen inventos aliquando fuiſſe qui dormirent, liquet ex Talmude. Unum ejuſmodi factum, labefactare non poteſt auctoritatem dicti de conſuetudine prolati. Et multa eo tempore fiebant, & fieri poterant; quando Pontifices pro arbitrio Herodis mutabantur & homines impii eo munere fungebantur, ſecus ac bene ordinatis omnibus quæ ad ſacra ſpectabant. Illuſtrem dicta exemplo. Clarum eſt ex lege Dei & ſcriptis Judæorum non licuiſſe ante oblatum die 16 menſis Niſan manipulum falcem immittere in ſegetem. Conceſſerunt tamen aliquando ſapientes Jerichuntinis ante illum diem metere. Id ipſi fatentur in Talmude. Quod ſi hoc literis tradere neglexiſſent, ut facile fieri poterat, & Joſephus aut quis alius ſcriptor narraſſet ſe veniſſe octo diebus ante Paſcha Hieroſolymis Jerichuntem, ſed amicos ſuos domi non inveniſſe quoniam in agris metebant fruges, num protinus falſi poſtulandus eſſet Joſephus? Ita quibuſdam in more eſt poſitum. Ego malo judicium ſuſpendere, & quando nulla ratione conciliari poſſunt ſcriptores duo, fidem alterutrius ſuſpectam non reddere. REL.

h Ὠμιλῆσαι γυναικί·] Ὠμιληκέναι *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

i Ἐλλήμου συνιερέως αὐτῷ] Ἐλλήμι *Busb.* & *Epiphan.*

k Ζῶντας.] Ζῶσας *Vat.*

l Σελήνη ἦ] Videſis *Scaligerum* in *Animadverſ. ad Chron. Euſeb.* p. 162. *Keplerum* de *Anno Natali Chriſti* p. 80. *Petavium* in lib. X. *de Doctr. Temp.* c. 66. *Uſſerium* ad *A. M.* 4000. *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346. & *Pagi Apparat.* ad *Ann. Baronii*, p. 35.

m Ἡρώδῃ ἦ μείζονος ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο,] Hunc locum de morbo Herodis: Ἡρώδῃ ἦ μείζονος ἡ νόσος &c. adducitur ab Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. VIII. p. 25. A. B. ἐνεπικραίνετο *Euſeb.* δίκαιόν τι· ὃ δὲ μὴ ὑπῆρχεν· καὶ ἑλκώσεις *Euſeb.* SPANH.

n Μαλακὸν ἦν,] Μαλθακὸν *Zonar.*

o Οὐδὲ πολλοῦ] Οὐχ ὧδε πολλοῦ *Vat. Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 8. & *Nicephorus Caliſtus* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 15. HUDS. Οὐχ ὧδε πολλοῦ &c. *Euſeb.* SPANH.

p Ὀπίσω] Apud *Euſeb.* & *Nimph.* ὄπιθεν. HUDS. Ὄπιθεν *Euſeb.* SPANH.

q Τῶν —— ὑπῆρχεν·] Confer mox initio. §. SPANH.

r Τι ἀπ' αὐτοῦ·] Ita *Vat. L. B.* in *Marg.* nam καὶ ibi eſt in *Textu* & *Niceph.* τινὰ ἀπ' αὐτοῦ in *Editis Aliiſque.* δέ δέξασθαί τι, ὃ δὲ μὴ ὑπῆρχεν *Euſeb.* omiſſis ἀπ' αὐτοῦ, quæ ſuperflua eſſe exiſtimat *Valeſius.*

s Ἑλκώσεις] Ita *Busb. Epiphan. Zonar.* & meliores *Euſebii* libri, ἑλκωτὶς in *Editis Aliiſque*, ut & apud *Nicephorum.*

t Καὶ ἐπὶ τὸ ἧτρον] Καὶ ἡ ἐπὶ *Euſeb.*

v Ἧτρον κάκωσις ἦν.] Ἧτρον, ſpatium inter umbilicum & pubem, quod aliter ὑπογάστριον dicitur Polluci onomaſt. l. 2. §. 170. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

x Καὶ μὴν] Καὶ μὲν καὶ *Niceph.*

y Σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα·] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

z Ἔντασις,] Ἔκτασις *Vat.* & *Busb.* à pr. m. perperam.

a Αὕτη] Αὐτὴ *Euſeb.* & *Niceph.*

b Ἀποφορᾶς,] Ἐπιφορᾶς contra librorum omnium fidem legit *Gregorius* noſter, in tractatu *de Epiſcopo puerorum.*

c Σπασμός τε] Ita cum *Busb.* & *Zonar.* & quibuſdam *Euſebii* libris (*Marg. Lugd. Bat.* σπασμὸς) ἱσπαρμός τε in *Editis Joſephi.*

d Μέρος,] Μέλος *Busb. Zonar.* & *Niceph.*

e Ὑπομηκὲς ἐσκιβάδος.] Ita *Vat. Busb. Euſeb.* & *Niceph.* ὑπομηκὲς in *Editis Aliiſque.*

f Ἐλέγετο οὖν] Ἐλέγετο γοῦν *Euſeb.*

g Θεραπόντων,] Iterum cum iiſdem & *Lugd. Bat.* θεραζόντων perperam in *Editis Aliiſque.* HUDS. Θεραζόντων *Euſ.* SPANH.

h Σοφίαι] Ita cum *Euſebii* libris, σοφίαν σχίζοντε *Niceph.* σοφίαν ἐσχίζετε in *Joſephi Editis* & *MSS.*

i Πεῤῥάπτε,] Περιῤῥάπτετο *Euſ.* SPANH.

k Πολλὰ δυσεβῆ] Τὰ πολλὰ καὶ δυσεβῆ in *Editis Euſebii* non ita in quibuſdam ejus *MSS.* quibuſcum conſentit *Joſephus.*

l Ὁ δὲ,] Ita *Busb.* καίπερ δὲ μείζονος ſine ἡ δὲ in *Editis Aliiſque.*

m Τοῦ ἀνασφῆλαι] Τοῦ ἀναφαλᾶσθαι *Vat.* HUDS. Ἀναφήλας, ὑγιάσας *Heſychius.* SPANH.

n Μὴ —— ὢν,] Καὶ ἀπιστῶν. μὴ ἀναπεπραμένος *Busb.* ſimiliſque lectio apud *Zonaram.*

o Θερμόν τε πέρασιν] Hic locus de morbo Herodis paullo aliter refertur apud *Euſeb.* H. Eccl. l. 1. c. VIII. p. 25. A. B. C. SPANH.

p Καλλιρόην] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

q Λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

r Πλέον,] *L. B.* πλέων.

s Μεταστάσεως] Sic μετάστασιν de Morte infr. lib. 19. c. 1. §. 10. SPANH.

t Ἀνὰ πεντήκοντα] Καθ' π. *Vat.*

tribui. Insuper ducibus & amicis ingentem pecuniæ vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem revertebatur: ubi atra bile correptus adeo exacerbatus est, ut ad extremum hujusmodi facinus excogitaverit. Cum totius gentis primores, ubicunque degerent, jussu ipsius ad eum convenissent (quæ fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente evocata, & universis edicto obsequutis, quòd pœna capitis iis intentata esset qui mandata negligerent) rex, ut qui similiter in omnes insontes sontesque sæviret, eos in Hippodromum cunctos concluſit, deinde, accersita sorore sua Salome ejusque viro Alexa, dicebat, "se, nimirum quod tantis undique premeretur doloribus, non procul à "morte abesse: quæ res tolerabilis & omnibus optanda est. ut vero sine ulla lamentatione aut "luctu, qui rege dignus sit, moreretur, hoc sibi "animum urere. Se enim quæ sit Judæorum mens "perspectum habere, nihilque illis sua morte optatius lætiusque accidere posse, ut qui se viventes rebellare ausi fuerint, suoque donario contumeliam facere. Itaque illorum officii esse, ut ad "se aliquantulum hoc dolore sublevandum aliquid "decernerent. Nam si secum sentire voluerint, "fore ut justa sibi splendida, & longe alia quam "regibus solent, persolvantur, utque serio per universam nationem luctu condecoretur, quem alioquin non nisi per ludum jocumque deplorarent. "Quare ubi illum animam egisse videbunt, debere "eos collocare circa Hippodromum milites, mortis ejus adhuc ignaros (neque enim eam nisi hoc "perfecto indicandam) jubereque se ut omnes "ibi conclusos missilibus configant: atque ita, cum "isti hoc modo perempti fuerint, ipsum eos bisariam delectaturos esse, dum & illi sui morientis "voluntatem exsequantur, & is luctu memorabili "cohonestabitur." Atque ille quidem eis ista mandavit, plorans miserabiliter, & per amorem consanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obtestans, ne sibi honorem hunc denegarent: id quod illi se facturos esse promiserunt.

Herodis crudelitas ultima.

Quid auctor de Herode senserit.

6. Jam vero qui fuerit homini isti animus, cui & priora forsan placebant, quod ex vitæ amore acta essent quæ in consanguineos suos perpetraverat, ex iis licet conjicere, quæ modo in mandatis, ab omni humanitate alienis, dederat; *scilicet* ut totam gentem in luctum & charissimorum desiderium conjiceret, jubendo unum aliquem è singulis familiis neci dari, nulla licet ipsum injuria affecerant, nec criminis cujuspiam ab aliis accusati fuerant: cum iis qui vel minimum sibi virtutis vendicant moris sit, in eos, quibuscum illis justæ inimicitiæ, in ejusmodi præsertim tempore odium deponere.

ὑπὸ Ιεριχουῶτος· μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρθη ὑπὲρ πᾶσιν ἐξαγριαίνουσα, ὥστε [v] δὴ τελούτων πρᾶξιν τοιάνδε ὑπονοεῖν. ἀφικομένων προστάγματι τῷ αὐτοῦ Ιουδαίων ἀνδρῶν πάντων τοῦ ἔθνους [x] ὁπόθεν ἀξιολόγων· πολλοὶ γὰρ ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεχλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ Ἀλεξάγματος, εἰς γὰρ θάνατον ἑῷ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τὰ [y] ὑπὲρ σφῶν· ἐμμαινομένῳ πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις ⸂καὶ παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν [z] τῷ ἱπποδρόμῳ, τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην ⸂καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς [a] Ἀλεξᾶν μεταπέμψας, "τεθνήξεσθε μέν, οὐ πόρρω, ἔλεγεν, ἐπὶ τοσούτῳ "δὲ τὰ ἀλγηδόνων αὐτὸν [b] περιεχόντων· καὶ τόδε μέν οἱ σὺν "τε καὶ πᾶσι φίλον περιτυγχάνειν. [c] ὀλοφυρμῶν γὰρ ἄπερ "ρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁπόταν ἐπὶ βασιλεῖ πάσοιτο ἀνήρ, "μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἃ γὰρ [d] ἀποστοπεῖν τὴν "Ιουδαίων φύσιν, ὡς [e] εὐκτῶν αὐτοῖς καὶ πάνυ "κεχαρισμένον ὁ θάνατος αὐτοῦ, μᾶλλον τὸ καὶ ζῶντος ὑπὸ ἀποστάσει ἐπίεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ὑπ' αὐτοῦ "προτιθεμένων. ἔργον δὴ ἄρα ἐκείνων εἶναι, κἀφι"σὶν τινα αὐτῷ ψηφίσασθαι ⸂καὶ ὑπὲρ τοιοῖσδε ἀλγεινοῦ. "τὰ αὐτὰ [f] γὰρ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπεικα"μένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ὑπὲρ φίλων [g] ἡγήσεσθαι, καὶ ἐ"πὶ [h] ὁσίᾳ ἄλλοις βασιλέων, καὶ πένθος μᾶλλον ⸂ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων [i] ἐπὶ παρ"διᾶ καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θάσωνται τὴν ψυ"χὴν ἀφέντα αὐτὸν, κελεύσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ "σταλικὸν, ἀγνοῶν ἔτι τὸν θάνατον αὐτοῦ· μὴ γὰρ πρό"τερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ παῖδες [k] πράξαι· με"λεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθήρημένους, καὶ πάντας τὸ"τον ἀνελόντας τὸν τρόπον δίκην αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσειν"τας ⸂καὶ εὐφρανοῦντος, κυρώσαί τε ὧν [l] ὑπεῖλφεν αὐ"τοῖς μέλλων τελοῦσιν, καὶ τῷ πένθει ἀξιόλογον τεκ"μῆναι." καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων πιστευόμενος, καὶ τὸ συγγενὲς τὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν τοῦ θείου [m] προσκαλῶν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠπιμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν τ' ⸂θαρσήσεσθαι.

5. Κατανοήσαι δὴ ἄν τις τὴν Ἀλεξᾶν [n] αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, [o] καὶ ὅτῳ τὸ πρότερον ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν πρᾶξαι τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐπιτολῶν ἤδειν ἀνθρώπιον [p] εἰσφερόμενον εἶναι καὶ ἀπίθανον τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πολλῇ καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν καταστήσειν ἔθνος, ἕνα λαὸν ἑκάστου οἴκου κελεύων [q] μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασιν κατηγορίας αὐτῶν γιγνομένης, εἰωθότων οἷς [r] προσοίησις ἀρετῆς καὶ πρὸς [s] τοὺς δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίση καταπίπτειν.

IX. CAP. VII.

Herodes conatur sibimet manus inferre; & paulo post Antipatrum interfici jubet.

Herodis legati, Roma venientes, læta nunciant.

INterim, dum ista cognatis suis mandat, adveniunt Roma literæ à legatis, quos ad Cæsarem

ΚΕΦ. ζ'.

Ηρώδης Ἀλεξᾶν τὸν φόνου αὐτόχειρα γίνεσθαι, καὶ μετ' ὀλίγον Ἀντίπατρον ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

ΤΑῦτα δὲ διατείλαντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρῆν ἀπὸ τῶν εἰς Ῥώμην πρέσβεων ἀπαγ-

---

v Δὴ τελούτων πρᾶξιν] Ἤδη *Busb.*
x Ὁπόθεν ἀξιολόγων·] Ὁποίπερ *Vat.* & *Busb.*
y Ἐπιτολῶν·] Ἐντολῶν *Busb.*
z Τῷ ἱπποδρόμῳ,] Circus Hierichunti. SPANH.
a Ἀλεξᾶν] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 33. §. 6. SPANH.
b Περιεχόντων·] Περιεπόντων *Vat.*
c Ὀλοφυρμῶν δὲ ἄπερον] Τὸ δὲ ὀλοφυρμῶν τι ἄπερον *Vat.*
d Ἀποστοπεῖν] *L. B.* ἀπὸ στοπεῖν.
e Εὐκτῶν αὐτοῖς] Ἐκτὸς *Vat.* forsan pro ἐὰν τοῖς.
f Γὰρ δὴ] *L. B.* δεῖ.
g Γενήσεσθαι,] *L. B.* ἡμῖν.
h Οὐσίᾳ ἄλλοις βασιλέων,] Ita cum Cod. *Vat.* ἐπὶ ἄλλων in *Editis Aliisque.*
i Ἐπὶ παιδιᾷ] Ita lego. ἐπὶ παιδίᾳ in *Editis.* ἐπὶ παιδὶ καὶ γ. *Vat.* ἐπὶ παιδιᾷ *Busb.* qui & ὀλοφυρομένων habet.
k Πράξαι·] Πράξειν *Vat.* & *Busb.*
l Ἐπιτείλειεν αὐτοῖς] Ita *Vat.* ἐπιτείλαιεν in *Editis Aliisque.*
m Προσκαλῶν,] Eo modo *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλοῦ in *reliquis.*
n Αὐτοῦ] Abest a *L. B.*
o Καὶ ὅτῳ τὸ πρότερον ἤρεσκεν,] Est qui malit καὶ ὅτῳ. Forsan καὶ ὅτου, vel καὶ αὐτῷ, vel καίτοι αὐτῷ τὰ πρ.
p Εἰσφερόμενον.] Ita ex conjectura. εἰσφερομένου in *Editis* & *MSS.*
q Μεταχειρῆσαι,] Lego μεταχειρίσαι. COCC.
r Προσοίσεως —— καθεστώσης.] Conf. supr. §. 2. SPANH.
s Τοὺς δίκῃ ἐχθρούς] Ita lego cum Cod. *Vat.* τοὺς δὲ δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῖσδε κ. in *Editis Aliisque.*

ϛαλμένων [t] εἰς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἐῶ, ὡς τὸ τε Ακμῆς ὀργὴ τῇ Καίσαρος ἀνηρημένης, ἐφ' οἷς Αντιπάτρῳ συγκακουργήσαν, αὐτόν τε Αντίπατρον, ὡς δὴ γνώμῃ τῇ ἐκείνου [v] ποιεῖτο ὡς πατρὸς ἐς βασιλέως, εἴτε φυγαδεῖα ἐλαύνειν ἐβελήσαν, εἴτε [x] καὶ κτεννύειν. τούτων [y] ἀκροασάμενος Ηρώδης, βεβαίως μέν πως ἀνέψυχεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτῳ τε τοῦ Ακμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ δὴ τῷ παιδὶ τιμωρίας. [z] θεισῶν δὲ εἰς μέγα τῶν ἀλγηδόνων, [a] παρέλειπε πεταλαπωρημένος τιτιων· καὶ ἤτησε μῆλον ἐς μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἔθει ἑστερον αὐτῷ, [b] περιλήψασθαι αὐτὸ δι' αὐτοῦ ἐς κατ' ὀλίγον τιμωρίᾳ ἐδίετον. λαβὼν δὲ ἐς [c] θεισκεψάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. [d] καὶ ἐπιπροσχὼν, μὴ φθάσαι ὁ αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν [e] Αχιαβος, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγας ἀνακεκραγώς, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θορυβος μέγας ὡς οἰχομένου ἤδη βασιλέως. [f] καὶ Αντίπατρος, πιστεύων γὰρ πάλιν ἀληθῶς τὸ πατέρα ἔχειν, θαρσῶν τε [g] ἐχεῖτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλος ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν [h] ἀφειμένος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀθρόως [i] δεχόμενος εἰς χεῖρας· καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι θεῖ ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ Δόλλοπος, μεγάλα ἐπαιρόμενος εἰς τὸ παρὸν ἐς τὸ αὖθις, ὡς ἂν θεῖ τοιούσδε τοῦ ἀγῶνος [k] ἐνεγκόντος. ὁ δὲ, ὃ μόνον ἀπῆν ἦν πραχθὲν ἐφ' οἷς ἠξίου Αντίπατρος, ἀλλὰ ἐς τῷ βασιλεῖ ἀποσημήνας Δόλλοπος τὸ ἐκείνου, πολλαῖς [l] καὶ θεοσφορείαις παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ Ηρώδης ἐς θεότερον ἔχ ἡσυχάζων [m] ἀλλ' ἐνοίας δὲ ἱερὸς, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυψάμενος τὴν κεφαλὴν, καί περ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὢν, καὶ ἐπὶ [n] τὸ ἀγκῶνα θεῖσας ἑαυτὸν κελεύσας πῶμ' ψας [o] τινὰς τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως [q] κτείναντας αὐτὸν ἐν [p] Τρκανίᾳ [r] ταφᾶς ἀσήμους ποιῆσαι.

miſerat, quibus ſignificabatur, Acmen indignatione Cæſaris interfectam eſſe, quod Antipatro facinorum adjutrix fuerit, ipſumque Antipatrum relictum eſſe arbitrio illius, ut patris & regis, ſive in exſilium eum pellere vellet, ſive morte multare. Cum iſta accepiſſet Herodes, meliuſcule ſe habuit ex tam læto nuncio, animis & ex Acmes interitu ſublatis & ex poteſtate de filio ſupplicium ſumendi ſibi permiſſa. Cruciatibus autem in immenſum creſcentibus, langueſcebat inedia confectus: atque pomum popoſcit & cultellum. ſolitus enim erat & antea manu ſua poma decorticare & fruſtatim comeſſe. Ubi id habuit, circumſpexit, & ſeipſum ferire voluit. Quod ſane feciſſet, niſi ejus ſobrinus Achiabus manum ei prehendiſſet, magnumque clamorem edidiſſet. unde tantus repente in regia ululatus & tumultus coortus eſt, quantus ſi mortuus rex fuiſſet. & Antipater, patrem vere mortuum credens cœpit confidenter, quaſi jam ſolvendus & rex nullo negotio futurus, loqui, cumque cuſtode carceris de miſſione agere, multa ei tum in præſens tum in futurum promittens, quaſi jam de re ejuſmodi inſtaret certamen. Ille vero non ſolum id, quod voluit Antipater, facere recuſabat, ſed & voluntatem ejus regi it nunciatum, poſtquam multas ab eo ſolicitationes expertus fuiſſet. Tum Herodes, qui jam ante male affectus erat erga filium, ubi audivit cuſtodem carceris iſta narrantem, cum exclamatione caput ſibi, quamvis in extremis eſſet, percuſſit, erectuſque in cubitum imperat, miſſis quibuſdam ſatellitibus, ut è veſtigio, ſine ulla cunctatione, Antipatrum interficerent, eumque in Hyrcania ignobili funere ſepelirent.

Herodes manus ſibi inferre conatur.

Mors Antipatri.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ηρώδου τελευτῆς, διαθήκης καὶ ταφῆς.

CAP. VIII.

De Herodis deceſſu, teſtamento & funere.

X.

ΤΑΣ δὲ διαθήκας αὖθις [s] μετέγραφε μεταβολῆς αὐτῷ θεῖ τοῦ διάνοιαν γιγνομένης· [t] Αντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, [v] τετράρχειν καθιστὰς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, [x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε [y] Γαυλωνῖτιν ἐς Τραχωνῖτιν ἐς Βαταναίαν ἐς [z] Παναιάδα [a] φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, Αρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, [b] Ἰάμνιαν δὲ ἐς Αζωτον ἐς [c] Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταπεμφ, καὶ δισχιλίας ἑπτακοσίας μυριάδας πεντήκοντα. πραγόησε δὲ καὶ τῶν λοιπῶν, [d] ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,

Deinde mutata voluntate teſtamentum ſuum denuo mutavit *Herodes*: & Antipam quidem (cui regnum reliquerat) Galilææ Perææque tetrarcham conſtituit, regnum vero Archelao dedit; atque Gaulonitidem & Trachonitidem & Batanæam & Peniadem Philippo filio ſuo, Archelai fratri, tetrarchiæ nomine conceſſit; & Salomæ ſorori ſuæ Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. Quin & aliis, quotquot ſibi conſanguinei eſſent, proſpexit atque conſuluit, ſingulos, pecuniam

Herodis teſtamentum mutatum.

[s] Εἰς] *L. B.* ὡς.
[t] Ποιεῖτο] Ποιοῖτο *Busb.*
[x] Καὶ κτεννύειν.] Illud καὶ è *Codd. MSS.*
[y] Ακροασάμενος Ηρώδης,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀκροώμενος in *reliquis.*
[z] Πεισθεῖσῶν δὲ] Ita *Busb.* & *Vat.* πεισθεὶς & mox πεισθεὶς in *Editis.* πεισθεὶς δὲ *Gall.* τῶν δὲ ἀλγηδόνων εἰς μέγα ἤξιμώων, ἀπείχετο μὴ σιλῶν *Zonar.*
[a] Παρέλειπε] *L. B.* παρεῖτο. & in *Marg.* παρεῖτο.
[b] Περιλήψασθαι αὐτὸ] Περιγλύψαι αὐτὸ *Busb.*
[c] Περισκεψάμενος,] *L. B.* ἐξελαψάμενος. *Cocceius* ἐξελίψαμενος.
[d] Καὶ ἐπιπροσχὼν,] Καὶ πίπροσχεν ἂν *Busb.*
[e] Αχιάβος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[f] Καὶ Αντίπατρος,] Καὶ ὁ Αντίπατρος *Vat.* & *Busb.*
[g] Εχεῖτο ἐπὶ τοῖς λόγοις,] Ita *Busb. Cocceius* & *Gall.* ἐχεῖτο in *Editis Aliiſque.*
[h] Αφειμένος,] *L. B.* ἀφειμένος.
[i] Δεξόμενος εἰς χεῖρας·] Εξομένος *Vat.*
[k] Ενεγκόντος.] Ita cum *Busb.* ἀνεγκόντος in *ceteris.*
[l] Καὶ θεοσισοφορείαις] *L. B.* καισισοφορείαις, unde conjiciebat *Cocceius* καὶ μεγάλαις εἰσφορείαις. dubium reliquit *Epiphan.* vertens: & quæ ab eo munera ſpondebantur. HAV.
[m] Οὐδ'] Abeſt à *L. B.*
[n] Τὸν ἀγκῶνα θεῖσας] Illud τὸν è *Codd. MSS.*
[o] Τινὰς τῶν δορυφόρων,] Sic *Busb. Zonar.* & *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* τινὰ τῶν in *Editis.*
[p] Κτείναντας αὐτὸν] Ita *Busb.* κτεινῦναι *Zonar.* κτένοζιν in *Editis Aliiſque.*
[q] Τρκανίᾳ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8 §. 2. SPANH.
[r] Ταφὰς ἀσήμους ποιῆσαι.] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ταφὰς in *reliquis.*
[s] Μετέγραφε μεταβολῆς αὐτῷ] Μεταγράφει *Busb.*
[t] Αντίπαν] Αντίπαν μὲ οὖν ᾧ *Busb.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[v] Τετράρχειν καθιστὰς Γαλιλαίας] Conf. inf. lib. 18. c. 8. §. 1. SPANH.
[x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.
[y] Γαυλωνῖτιν] Γαυλανῖτιν *Busb.*
[z] Παναιάδα] Παπαιάδα *Busb.* videſis *Var. Lect.* ad p. 775.
[a] Φιλίππῳ, —— γνησίῳ,] Philippus hic Archelai germanus frater, qui tamen non ex eadem Matre natus dicitur. ſupr. c. 1. §. 3. & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 31. §. 1. SPANH. Abſunt hæc à *Lugd. Bat.*
[b] Ἰάμνιαν δὲ καὶ Αζωτον] *Al.* Ιάμνιαν.
[c] Φασαηλίδα] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1 c. 21. §. 9. SPANH.
[d] Οπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,] *Epiphan.* verba *Joſephi* ſic vertit. *diſpoſuit autem de cæteris ſuis conſanguineis atque cognatis*, unde ſuſpicatur *Caſaubonus* (in Exerc. contra Baron. p. 282. Edit. *Lond.*) legendum eſſe ὁπόσοι σπέρματος ἦσαν αὐτῷ. *quicunque ſanguine juncti erant aut cognatione.* Phraſis σπέρματος occurrit apud *Orig.* c. *Celſum* p. 35. Ed. *Cant.* HUDS. in *Add.*

am iis largiendo redituſve *annuos*, egregie locupletans. Cæſari quoque *legavit* argenti ſignati centies centena millia, ac præterea vaſa *ſua* tam aurea quam argentea, pretiique ſtupendi veſtes. Juliæ autem Cæſaris uxori, & aliis nonnullis quinquagies centena millia. His factis, quinto poſt occiſum Antipatrum die vitam finivit, cum regnaſſet poſt interfectum Antigonum annos triginta quatuor; poſtquam autem à Romanis rex creatus fuerat, triginta ſeptem: vir pari in omnes immanitate, iræ effrenatæ, animoque jus faſque deſpiciente, fortuna autem, ſiquis alius, propitia uſus, ut qui ex privato ad regnum evectus fuerit, & innumeris circundatus periculis ex omnibus effugerit, & non niſi provecta ætate vita deceſſerit. Quod vero ad res domeſticas attinet, præſertimque filios ſuos, hîc quoque felix fuit ſua ſententia, quod ſe de inimicis victoriam reportaſſe exiſtimaverit, meo vero judicio pro miſero admodum & infelici habendus eſt.

Ejus deceſſus.

Auctoris de Herode judicium.

2. Cæterum Salome & Alexas, antequam divulgata eſſet regis mors, concluſos in Hippodromum domum dimiſerunt, dicentes regem jubere ut in provincias *ſuas* diſcederent, reſque domi curarent. ita quidem maximo beneficio ab illis affecta eſt gens *univerſa*. Atque jam mors regis in ore & ſermone omnium cœpit eſſe: ac Salome & Alexas, militia omni in Hierichuntis theatrum coacta, primum ſcriptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem & gratum erga ſe animum, gratias agebat, & ut idem Archelao filio ſuo, quem regem inſtituiſſet, præſtarent orabat. deinde Ptolemæus, cui creditum erat regis ſigillum, teſtamentum recitavit, quod ratum eſſe non poterat, niſi prius inſpectum eſſet à Cæſare. Ac ſubito clamor exſtitit in honorem Archelai, eique milites gregatim, nec non duces, eandem, quam patri præſtitiſſent, amicitiam benevolentiamque præſtiterunt, Deumque ei ſecundum exoptarunt.

Salome & Alexas dimittunt Judæos in Hippodromum concluſos.

Archelao, ut regi, acclamatur.

3. At poſt hæc funus parabant regi, id agente Archelao ut pater ſplendidiſſime efferretur, atque omnem ornatum proferente ut *magna* cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur igitur in lectica aurea, multis & variis ingentis pretii lapidibus diſtincta; ſtragula murice fulgebat, & corpus purpura erat amictum, cujus vertici adhærebat diadema, ſupraque corona aurea; & dextra ſceptrum geſtabat. Lectum ſtipabant filii & cognatorum multitudo. His proximi erant milites per gentes ſuas diſtributi earumque nominibus diſtincti, in hunc modum diſpoſiti. Primi incedebant ſatellites; deinde *agmen* Thracicum; poſtea Germani; & deinceps Galli; ornatu omnes militari: reliqua deinde exercitus multitudo, ac ſi in bellum iretur, ſub ſuis ducibus eorumque centurionibus. Hos ſeque-

Exſequiæ Herodis ſolutæ.

[c] χρημάτων τε δόσεσι καὶ πεσσοῦδων ἀναφορᾶις, ἑκάστης ἐν εὐπορίᾳ καθισάμενος. Καίσαρ ὁ δέγμασι μὲν ὀπτοσήμοις μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργύρια, καὶ ἐσθῆτας [f] παμπολυτελῆ. [g] Ιουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος γυναικὶ, καὶ πισὶν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα πράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ Αντίπατρον κλείνῃ [h] τὸν ἴον, τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν Αντίγονον, [i] ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃν δὲ ὑπὸ Ρωμαίων [k] ἀπεδείκνυτο, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἀνὴρ ὡμὸς μὲν εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἧσσων, [l] κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δὲ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος εὐμενεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδύνοις πολλοῖς περιοιχόμενος μυρίοις, πάντων ἐκπεσὼν ἀφάρασιν, καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ μήκιστον [m] ἐξέφυγε. ὅσοι δὲ τὰ κατ' οἶκον ὡσὶ ἰσῆς τοῦς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, [n] καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ κεχρημένος ἀφ' οὗ τὸ κρανὸς ἐχθροῦς κρατεῖν ἠρξατο [o] ὑστέρησεν, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσυχής.

β'. Σαλώμη δὲ καὶ Αλεξᾶς, πρὶν ἐκπυσθῆναι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καταπεκλεισμένους ἐκπέμπουσιν ἐπὶ τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν [p] αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πεῖσαί τε [q] αὐτοῖς ἤδη εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερὸν δ' ἦδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμη καὶ Αλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ιεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένας, ἐπί τε πίστεως εὐχαριστίᾳ καὶ εὐνοίας τοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τοῦ ὁμοίων [q] παροχῆς Αρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα [r] καθίστη. εἶτα μέντοι Πτολεμαίου, [s] τοῦ σημαντήρα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένου, τὰς διαθήκας ἀνέλεγον, αἱ λήψεσθαι κύριοι σὺκ ἄλλως [t] ἔμελλον, ἢ Καίσαρος ἐντυχόντος αὐτάς. βοὴ δὲ εὐθὺς ὑπὸ ἐκπλαγέντων Αρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ τὸ πλῆθος τοῦ τε αὐτοῦ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὔνοιάν τε ὑπισχνοῦντο καὶ σπουδὴν [v] τὴν αὐτὴν, καὶ συλλήψεσθαι τοῦ θεὸν παρεκάλουν.

γ'. Εντεῦθεν δὴ [x] πάσαν ἑτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελλήσειν Αρχελάῳ πολυτελεστέραν ὑπὸ τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον [y] σπουδάσειν εἰς ὃ [z] συμπομπεύσεται τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὴ ἐπὶ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης· [a] στρωμνὴ τε ὑπὸ ἀλουργὴς καὶ [b] ἠμπέχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς, διαδήματα ἠσκημένος, ὑπερκειμένης στεφάνης χρυσέας, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον. σκηνὴ δὴ τὴν κλίνην οἵ τε ἱππεῖς καὶ τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν [c] καὶ οἰκεῖα ἔθνη [d] καὶ πεσσηγορίας διέκοντο, [e] ὧτως νεμεθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μεθ' ὃν τὸ Θρᾴκιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁπόσοι Γερμανοὶ, [f] καὶ τὸ Γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικωτάτῳ. τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι

[e] Χρημάτων τε δόσεσι] Χρημάτων δόσῃ *Busb.*

[f] Παμπολυτελῆ.] Πάνυ πολυτελῆ *Busb.* & *Lugd. Bat.* πάνυ πολλῷ τέλει *Vat.*

[g] Ιουλίᾳ —— μυριάδας.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[h] Τὸν —— Αντίγονον,] Duplex Regni ejus Epocha, una ab expulſo Rege Antigono, de quo ſupr. lib. 15. c. 1. §. 1. & 2. Altera, à quo Rex à Senatu declaratus, de quo ſupr. lib. 14. c. 14. §. 4. SPANH.

[i] Ετη τέσσαρα.] *Joſephi* numeros hîc loci (poſt *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4001.) defendit explicatque *Ant. Pagi* in *Apparatu* ad *Annales Baronii*, p. 35. Videſis *Joſ. Scaligerum* de *Emend. Tem.* p. 433. in *Can. Iſagog.* p. 332. & in *Animadverſ. Euſeb.* p. 163. *Keplerum de Anno Nat. Chriſti*, c. 9. & *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346.

[k] Απεδείκτο,] Ita *Vat.* ἀπεδείκνυ *Busb.* ἀπεδείκτο in *Editis* & *Zonara.*

[l] Κρείσσων] *Gen.* κρείσσον.

[m] Εξέφυγε.] *L. B.* ἐξέκλινε.

[n] Καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ] Ita lego ex *Joſepho* in lib. 1. de *Bello Jud.* deerat vox τύχῃ in *Editis* & *MSS.*

[o] Υστέρησεν,] Υστέρει *Busb.* & mox δοκεῖ *Vat. L. B.* in *Marg.* ὑστέρησας.

[p] Αὐτοῖς] *Gen.* αὐτῶν.

[q] Παροχῆς —— καθίσατο.] Παροχῇ *Busb.* παρακλήσει *Vat.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[r] Καθίστη.] *L. B.* καθίσατο.

[s] Τὸν σημαντῆρα] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[t] Ἐμέλλον,] Ἐλεγον *Vat.* qui mox habet ἐντ. τὸν Αρχ.

[v] Τὴν αὐτὴν] Τὸν αὐτῶν *Vat.*

[x] Πάσαν ἑτοίμαζον τῷ βασιλεῖ,] Ταφὴν *Busb.*

[y] Περικομίσαντος ὡς ὃ συμπομπεύσει] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[z] Συμπομπεύσει] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* συμπομπεύσεται in *Editis Aliiſque.* ἀλλὰ πάντα τὰ βασιλικὸν κόσμου σύμβολα, συμπομπεύσοντα τῷ νεκρῷ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[a] Στρωμνὴ τε ὑπὸ ἀλουργὴς] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[b] Ημπίσχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀμπίσχετο πορφυρίδι in *Editis Aliiſque.*

[c] Καὶ οἰκεῖα ἔθνη] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *per proprias diſtincta nationes & diſcreta nominibus.* καὶ οἰκείας πεσσηγορίας διέκοντο in *Editis Aliiſque.*

[d] Καὶ πεσσηγορίας διέκοντο,] *L. B.* πεσσηγορία τε διέκειτο.

[e] Οὕτως νεμεθέντες.] Ita lego ex conjectura, favente *Epiphanio*, qui vertit, *erant autem tali ordine diſtributi.*

[f] Καὶ τὸ] *L. B.* καὶ αὖ τὸ.

μενοι ϗ τοῖς ταξιαρχήσιν [g] αὐτων. [h] τέτοις εἵπονθο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν [i] ἀρωματοφόροι. ἦεσαν ϑ' ὅπῃ [k] Ηρωδίε [l] στάδια ὀκτω. τάφον γὰρ αὐτῷ ἐγμόνθο αἱ πατρῳαὶ κελεύσματι τῷ αὐτε. Ηρώδης μὲν δὴ τέτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον.

δ'. [m] Αρχέλαος ϑ', ὅτι μὲν ἑβδόμην ἡμέραν πένθος [n] τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλεσ. τόσας γὰρ ἄγειν τὸ νόμιμον τοῦ πατρός. ἑστιάσας ϑ' τὸν ὄμιλον, ϗ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι ϗ ἔπαινοι καθ' ὅς τινας ἴοι, ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι τῆς εὐφημίας. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, ϗ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον [p] χρυσοῦ πεποιημένον, [q] ἀντεδεξιοῦτο τὸν ὄμιλον, χάρματι τὴν εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονὴν φέρων· χάριν τε [r] ὡμολόγει, "ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακῆσαι ἀνθ' ὧν ὁ "πατὴρ εἰς αὐτὸς ὕβρικε, ϗ [s] πειράσεσθαι μὴ "ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ πρόθυμον αὐτῶν. ἅρπ μέν- "τοι [t] Φειδὼ ποιεῖσθαι ϑ' βασιλείαν ὀνόματος· πλημμῆσαι "γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ [v] βεβαίως Καῖσαρ ὅπω- "κυρώσει τὰς Ηρῴδης, αἱ ὑπὸ ϑ' πατρὸς ἐγεγράφη- "σαν αὐτῷ. δι' ἣν αἰτίαν ἅδε ϑ' στρατεύματος ἐν Ιε- "ριχοῦντι [x] διάδημα αὐτῷ προθέσθαι προθυμουμένε, "δέξασθαι τὸ προμάχιστον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ "μηδέπω τὴν κρίσιν ἀποδωσόντος φανερὸν εἶναι προσχό- "μενον. προϊόντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἐκ "λείψειν ἀρετῆς ϑ' ἀμειψομένε τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. ἀπε- "δεῖσθαι γὰρ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτὸς φανεῖσθαι ϑ' πατρὸς "ἀμείνων τὰ πάντα." οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἰώθεν φι- λεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ἐπὶ τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ πράως ϗ φιλοφρονικῶς ὁ Αρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως πρὸς ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, [y] ϗ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν [z] ἐπεγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυσίως φέροιεν ὑπικφίζειν βοῇ χρώμενοι· οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οἱ ὑφ' Ηρώδε ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν ϗ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν. εἰσὶν δὲ οἱ ἅρσεις τῶν πλῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὠναῖς [a] δημοσίαις ἐπεβάλλετο [b] πραττόμενα πικρῶς, ἠτοῦντο. ἀντέλεγέ τι ἠδαμῶς Αρχέλαος, [c] ἐ- πεὶ ἤρξατο ὁμίλοις ἀσυδαίος ὧν ποιεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γνήσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τῆς πληθύος. ἐντεῦθεν δὲ θυσίας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπε) μετὰ τῶν φίλων.

batur quingenti famuli, aromata portantes. Ibant autem versus Herodium octo stadia: ibi enim, ut ipse mandaverat, sepultus est. Et Herodes quidem hoc modo è vita excessit.

4. Archelaus autem luctum dierum septem in honorem patris integravit. tot enim dies postulat patria consuetudo. Deinde cum multitudinem convivio excepisset, luctu finito, in templum ascendit. atque omnes, quaqua transibat, faustis eum ominibus & præconiis prosequebantur, certatim id agentibus singulis ut quam lætissimas edere viderentur acclamationes. Tum vero ille, conscenso suggestu, sublimis in aurea sella residens, populum vicissim excipiebat, ostendens sibi gratam acceptamque esse illorum benevolentiam, lætis gratulationibus expressam, eisque gratias egit, "quod "paternarum in ipsos injuriarum memoriam de- "posuissent, seque sedulo conaturum *pollicebatur* ne- "quid sibi desit, quo minus egregiæ illorum vo- "luntati vices rependeret. In præsenti quidem "regio nomine se abstinere: appellationis tamen "honorem consequuturum, si Cæsar testamentum "à patre scriptum auctoritate sua confirmaverit: "quam ob causam ipsum, cum studiose id ageret "exercitus, ut diadema ei imponeretur, honorem "inde adeo expetitum accipere noluisse, quod es- "set adhuc incerta voluntas ejus, qui istum vale- "re ratumque esse jussurus est. Verum, si fuerit "adeptus imperium, sibi non defuturam illius bo- "nitatem qui benevolentiam eorum remunerabit. "operam enim daturum ut in omnibus erga eos "patre melior esse videatur." Illi vero, quo more vulgus solet facere, rati primis diebus aperiri mentem eorum, qui ad tantæ potestatis fastigium provehuntur, quo suavius & humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis cum collaudabant, & scribebant quæ sibi dari postulabant. Alii ut tributa annua diminuerentur clamabant; alii ut vincti solverentur, quos & multos & longo tempore Herodes habebat: erant etiam qui vectigalia, rebus in foro emptis venditisque imposita, & satis acerbe exacta, tolli efflagitabant. ad quæ Archelaus minime contradicebat, quoniam id susceperat ut multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga se benevolentiam permagni momenti esse existimaret ad confirmationem regni sui. Et hinc, facta re divina, ad convivium cum amicis se contulit.

Luctu finito Archelaus populum convivio excipit.

Ejus conscii.

Archelai promissa.

Populi postulata.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Αρχέλαον· ϗ ὡς αὐτὸς ἔπλευσεν ἐπὶ Ρώμης.

CAP. IX.

Quomodo populus seditionem movit contra Archelaum: & ut ipse Romam profectus est.

XI.

ΕΝ τούτῳ δή τινες τῶν Ιουδαίων, συνελθόντες νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν ϗ τοὺς

INterea Judæi quidam, novarum rerum desiderio congregati, Matthiæ & ejus sociorum, ab He-

Tumultuose agunt Judæi ut occidos ab Herode ultum iret Archelaus.

[g] Αὐτῶν.] *Casaubonus* supplet ἐπόμφοι.
[h] Τούτοις εἵπονθο] Τούτοις ἑπετέτακτο π. *Vat.*
[i] Αρωματοφόροι. —— ὀκτω.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 9. SPANH.
[k] Ηρωδίε] Herodium secundum Josephum. l. 14. Antiq. c. 25. & de bell. l. 1. c. 11. & cap. 16. ab Hierosolymis aberat 60. stadiis. quo delatum Herodis mortui cadaver, pompa funebris comitante Archelao processit usque per octo stadia. lib. 17. ant. c. 11. p. 600. Quomodo igitur hîc lib. 1. de bell. c. ult, dicitur quod τὸ σῶμα ἐκομίθη σὺν ἵππων ἁρμασίν εἰς ἡρῴδιον? nisi fortè postquam desiisset *συμπομπεύειν* ipse Archelaus, reliqua pompa per devium vel flexuosum iter ducta, quo pateret neutiquam exequiis spoliatum fuisse cadaver Herodis, 200. stadiorum viam confecerit. COCCEJUS FIL.
[l] Στάδια ὀκτω] Vide *Annott.* ad extremum lib. 1. de *Bello Jud.*
[m] Αρχέλαος —— πατρίε.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 1. §. 1. SPANH.
[n] Τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.* licet ibi τῷ legatur) & *Vat.* πένθος τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει *Bas. Aliique* ἐν τῷ π.
[o] Χρῆσθαι τοῖς ἐφημίαις.] Χρῆσθαι *Busb.*
[p] Χρυσοῦ πεποιημένον,] Χρυσῶν *Busb.* & *Vat.*
[q] Αντεδεξιῶτο τὸν ὄμιλον,] Ita cum *Busb.* & *Vat.* ἀντιδεξιῶτο in *Editis Aliisque.*
[r] Ωμολόγει,] Ομολογῶν διότι μηδὲν *Vat.*
[s] Πειράσεσθαι] Πειράσασθαι *Busb.*
[t] Φειδὼ ποιεῖσθαι ϑ' βασιλείαν ὀνόματος.] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* Φειδοποιεῖσθαι in *Editis Aliisque.* HUDS. Φειδοποιεῖσθαι *Gen.* Vel φειδὼ ποιεῖσθαι· sic φειδοῖ χερσὶ infr. lib. 19. c. 1. §. 5. & ἀλωσ. lib. 6. c. 2. §. 5. ἀδὲ φειδὼ τινα ϑ' ναῦν ποιέμθος. SPANH.
[v] Βεβαίως —— Καίσαρ,] Archelaus abstinet Regis nomine, donec à Cæsare confirmatum. SPANH.
[x] Διάδημα αὐτῷ προθέσθαι] Τὸ διάδημα *Vat.* & *Busb.*
[y] Καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν] Καὶ κατὰ αἰτήσεις *Vat.*
[z] Επεγράφοντο.] Επέφερον *Busb.* ἐπιφέροντο *L. B.* ἐπεγράφατο *Vat.* ἐπὶ τὰς αἰτήσεις δωρεὰν ἐπεφέροντο *Casaub.*
[a] Δημοσίαις] Ita lego, *Epiphanio* vertente, *alii vero gravedines, quas Herodes in emptionibus & in publicis nundinis constituerat, auferri vociferabantur.* ἡμισείαις in *libris* omnibus, nullo plane sensu.
[b] Πραττόμενα πικρῶς,] Eo modo *Busb.* πραττομθρίας in *Editis Aliisque.*
[c] Επεὶ ἤρξατο ὁμίλοις] Ita lectum esse volui prout conjecerat

Herode occiſorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exſequiarum honore privati erant metu Herodis, erant quippe iſti ob dejectam aquilam auream morte multati) magnum edentes clamorem & lamentationem; inſuper & convicia quædam, quaſi in mortuorum ſolatium, in regem *defunctum* jactabant. Cumque in unum locum conveniſſent, ab Archelao contendebant, ut id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio: utque in primis pontificem abdicaret ab Herode conſtitutum, aliumque deligeret magis legitimum & ad munus obeundum puriorem. Iſtis Archelaus, licet graviter illorum impetum ferens, annuebat, quòd illi iter inſtaret quod ad Romam quam ocyſſime facere propoſuerat, ut voluntatem Cæſaris de ſe perſpectam haberet. Miſſo itaque duce qui perſuaſione uteretur, ut omiſſo propter iſta vindictæ ſtudio conſiderarent, & morte pœnas dediſſe illorum amicos ex lege, & poſtulatis eorum magnas ineſſe contumelias, & tempus hoc alia *conſilia* poſcere, opuſque eſſe concordia, donec ad ipſos reverteretur in imperio confirmatus approbatione Cæſaris; tunc enim de iis quæ poſtularent una cum illis conſultaturum eſſe: interim vero quieſcerent ne ſeditionis crimen incurrerent.

Archelaus ad populum ſedandum ducem mittit.

2. Et ille quidem, cum iſta ſuggeſſiſſet edocuiſſetque, ducem miſit ad eos *hæc ipſa loquaturum*. Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permiſerunt, mortiſque periculum ei intenderunt alterique cuipiam qui palam aliquid dicere auderet, quod eos ad ſanam mentem perduceret, averteretque ab hujuſmodi rerum ſtudio, quod plus ſuæ voluntati tribuerent quam præſidentium auctoritati; grave eſſe exiſtimantes, ſi chariſſimorum, quos vivo Herode amiſerant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio, animis incitati, atque id demum jus & fas reputantes quod ipſis voluptatem allaturum videbatur, & periculum ab eo *intentatum* providere neſcientes, etiamſi alicui de eo ſuſpicio foret, præſenti quippe lætitia nimium elato, quod eos ulturi eſſent, quos ſibi inimiciſſimos eſſe crediderunt. Et multis ab Archelao miſſis qui cum eis colloquerentur, quibuſdam etiam non ipſius juſſu ſed ſponte quaſi ſua *ad eos* advenientibus, ut ad mitiorem animum reducerentur, neminem eos vel tantillum alloqui paſſi ſunt. Et ſeditio mota eſt ab iis qui valde irafcebantur, palamque erat tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluente.

Ducem aliumve quempiam verba facere non ſinit multitudo.

Seditio mota in feſto Paſchatis.

3. Cum autem ſub id tempus inſtaret feſtum, quo Judæis patrium eſt veſci non fermentatis panibus (Paſcha enim illa feſtivitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Ægypto inſtituta, quam

σὺν αὐτῷ ὑφ' Ηρῴδου ἀποθανόντας· οἱ δὲ θρῆνος τε [d] ἐκ δέους πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου [e] ἀπεστέρουν, [f] ἦσάν τε ὑπὲρ καθαιρέσει δὲ χρυσοῦ ἀετοῦ [g] καταδεδικασμένων· [h] ὑπὲρ μέγα τε τῇ βοῇ ἐξ οἰμωγῇ χρώμενοι, καί τινα, ὡς κόφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸ βασιλέα. σωόδου τε αὐτοῖς γιγνομένης ἤξιουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ Αρχελάου [i] γνήσεσι παισὶ τοῦ ὑπὸ Ηρῴδου τιμωμένων· καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ [k] ἐκδηλότατον [l] τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα [m] παύσασθαι, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα [n] αἱρεῖσθαι. τούτοις Αρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων [o] τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐπένευεν, [p] ἔχων τὴν ὑπὲρ Ρώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένην αὐτῷ τάχος, ὑπὲρ πρεισκτήσει τοῦ δοξάντος Καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πείθει χρῆσθαι, [q] καὶ τὰς ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίας ἀποσκήπτας σκοπεῖν, θάνατόν τε ὡς τοῖς φίλοις αὐτῶν [r] συνέλθοι μὴ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα δὲ ὑβρίζειν πρόσοιεν, τάς τε χωρὰς οὐκ ἐν τοιαῖσδε εἶναι, [s] μᾶλλον δὲ δὲ ὁμονοεῖν ἕως κατασταθείη τὴν ἀρχὴν ὑπηνεύοι τῷ Καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτὸς, τότε γὰρ καιρὸς [t] βουλεύσειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχειν, [v] μὴ ἐς στασιάζειν δοκοῖεν.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑποτιθεὶς καὶ διδάξας τὰ πρακτέα, [x] ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε οὐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον δὲ [y] ἀπολαμβάνειν ἐκεῖνόν τε καθίστασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅστις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε [z] ὁρμᾶσθαι πολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ἅμα τε πάντα βουλῇ τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων [a] συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντός τε Ηρῴδου [b] στερηθείεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ γομένης τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, [c] ὠρμηκότες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅ, τι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κινδυνόν τε τὸν [d] ἀπ' αὐτοῦ προσδέεσθαι τε ἁμαρτεῖς, καὶ [e] εἴτε ὑποπτεύειν, ὑστερβολῆς αὐτῷ γομένης τὸ θρῆνος ἡδονῆς ἐκ δὲ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθροὺς [f] δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ Αρχελάου πεμπομένων οἱ διελέξοιντο αὐτοῖς, [g] τῶν δὲ ἄλλων ὡς ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν [h] δοκεῖν παρεόντων, ὅπως εἰς τὸ πραότερον καταστήσονται αὐτοὺς, οὐδενὸς ἠνείχοντο εἰπεῖν. [i] ἀνάστασίς τε οὖν λίαν ὀργῇ χρωμένων, φανερά τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλῆθος ὁπισυρρύεντο αὐτοῖς.

γ'. Ενστάσης δὲ τῆς τότε τὸν καιρὸν [k] ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ιουδαίοις ἄζυμα πρόσταξαν πάτριον· [l] Πάσχα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα ὂν τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐ-

Cotelerius in notis ad Volumen ſecundum *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ*, pag. 614. ἐπεὶ ἤρξατο ὁμιλεῖν πρὸς αὐτοὺς ὧν πρέπει πάντα in in *Editis*. ἐπήρατο ὁμ. πρ. ὧν πρέπει *Vat.* ἐπῆρατο ὁμιλεῖν πρ. ὧν ποιεῖν πάντα *Busb.*

d Ἐκ δὲ πειθοῦς] Ita cum *Cod. Busb.* εἰς τὸ πειθοῦς in *ceteris*.

e Ἀπεστέρουν.] Sic *Busb* & *Vat.* ἀπεστέρουν in *Editis Aliiſque*.

f Ἦσάν τε ὑπὲρ] Iterum cum *Cod. Busb.* ἦσαν δὲ οἱ τὸ in *reliquis*. ἦσαν δὲ ἤτοι malit *Caſaub.*

g Καταδεδικασμένων·] Κατακεδικασμένων *Busb.* διδικασμένων *Vat.*

h Επὶ μέγα τε τῇ βοῇ] Ita *Vat.* ἐπὶ μέγα μὲ τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρ. *Busb.* ἐπὶ μέγα τε τὸ βοᾶς καὶ οἰμωγῆς χρ. in *Editis*.

i Γνησίοις] *L. B.* γνήσιοι.

k Ἐκδηλότατον] *L. B.* ἐκδηλότατον.

l Τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα] Illud τὸν ἐ *Codd. MSS.*

m Παύσασθαι,] *Al.* παύσασθαι.

n Αἱρεῖσθαι.] Vocem αἱρεῖσθαι non agnoſcit *Busb.*

o Τὴν ὁρμὴν αὐτῶν,] Illa τὴν ὁρμὴν αὐτῶν deſunt *Vat.* & deerant forſan codici *Epiphanii*, nam vertit, *Archelaus autem, licet iſta graviter ferret, annuebat tamen* &c.

p Ἔχων] *L. B.* ἐπίχων.

q Καὶ ——— λάβοιεν] Καὶ ἐκέλευον ὡς τοὺς ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίας λάβοι. *Busb.*

r Συνέλθοι] *Gen.* συνέθλοι.

s Μᾶλλον] Μᾶλλον δ' ἐν τῷ ὁμ. *Busb.*

t Βουλεύσειν] Ita *Vat.* βουλεύειν in *ceteris*.

v Μὴ ἐς στασιάζειν δοκοῖεν] Ως μὴ στασιάζοι *Busb.* atque ita forſan *Epiphanius*.

x Ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς.] Ἐκπέμπει *Vat.*

y Απολαμβάνειν ἐκεῖνόν] Ita *Vat.* ἀπολογούνται ἐκεῖνον καθ. in *Editis Aliiſque*. ἀπολιθοῦσθαι οἰκτρῶς καθ. malit *Caſaub.*

z Ορμᾶσθαι] Conf. ſup. c. 1. §. 1. SPANH.

a Συγχωρεῖν,] Ita lego cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* συγχωρεῖν δεῖν in *ceteris*.

b Στερηθείεν] *L. B.* στερηθεῖν.

c Ωρμηκότες ταῖς γνώμαις,] Ορμηκότες *Vat.* Addit *Lugd. Bat.* κωλύοιντο.

d Απ' αὐτοῦ] Sic *Vat.* ὑπ' αὐτῷ προσδέεσθαι in *reliquis*.

e Εἴτε ὑποπτεύειν,] Εἴτι malit Cl. *Louthius*, ita ut ὑπὸ vel ἕνεκα ante τὸ θρῆνος ἡδονῆς ſubintelligendum ſit.

f Δοκοῦντας αὐτοῖς.] Eſt qui malit δοκεῖν αὐτοῖς.

g Τῶν δὲ ἄλλων ὡς ὑπ' ἐκείνου,] Τῶν τε ἐκείνου μὲ ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ *Vat.* Lectionem ab hac *Editaque* diverſim habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *aliis ex regis perſona loquentibus, aliis autem ex illius quidem ſententia, ſed veluti ex ſua mente monentibus* &c.

h Δοκεῖν παρεόντων,] Παρεόντας δοκόντων *Busb.*

i Ανάστασίς τε λίαν] Prima vox & ultima in *L. B.* deſunt.

k Εορτῆς, ——— ἡγουμένης,] Conf. *Alex.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

l Πάσχα] *Al.* Φάσκα.

αὐτῶν ἡγουμένης, καὶ θύσιν [m] αὐτῶν σπουδαίως, πολῆθός τε ἱερείων [n] ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ καταφανὲς ἐστιν αὐτοῖς νόμιμον, κατασῖ ἢ πολὺ ἀναρίθμητον ὂν τὸ χώρας, κἂν ἢ καὶ ὂν τὸ ὑπερορίας διὰ θρησκείας καὶ θεόν· καὶ οἱ νεωτερισταὶ τὰς περὶ τὸ Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ὑπορρύτου, τοὺς φασιώτας οὐκ ὀνειδίζοντες [o] ἐν αἰσχύνῃ μεταλλεῖν [p] αὐτῶν. καὶ δείσας Ἀρχέλαος [q] μή τι δεινὸν βλάσησέν αὐτῶν τὴν ἀπόνοιαν, πέμπει στρατιώτην τε ὁπλίτων χιλιάρχόν τε τῶν ἑαυτοῦ [r] φασιαζόντων κατασείλαι τὸ καὶ τὸ πᾶν ὅμιλον καὶ μανιώδεις αὐτῶν [s] πολέων καταφῆναι· καὶ εἴ τινες ἀφανδηλοι [t] πολὺ τῶν ἄλλων καθιστάμενοι τὸ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. [v] ὅπερ τούτους οἱ φασιῶται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πολὺ θος [x] ἐξηρίωσαν, βοῇ καὶ ἀφανελάσμῳ χρώμενοι· ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ καταξάντες καταλευσαι τοὺς πολείτας αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν παῦσαι πεφάξασιν ἀφ' ὑφῶν αὐτῆς ἡ θυσία ἦν. Ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδοκεῖ σωζεσθαι τὰ πάντα, [y] μὴ οὐκ ἀνακόψαντι τὴν ἐπὶ τοσόνδε ὁρμὴν τὸ πολύ· ἐκπέμπει δὴ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τοὺς τε [z] αὐτόθι ἐσκιωκότας κωλύσιεν τοῖς κτείνειν τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τοῦ πεζῶν δέχοιντο ἀντιλαμβάνεσθαι ἀσφαλῶς ἤδη πεποιθότας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἀνδρας ἐκλείπουσι οἱ ἱππεῖς· τὸ δὲ λοιπὸν ὤρμησεν ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκέλευσε δὴ Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πάντων. οἱ δὲ ἀπέλιπον τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακῶν μείζονι, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπειρόκαλον. Ἀρχέλαος δὴ ἐπὶ θαλάσσης κατῆλθε μετὰ τῆς μητρὸς, [a] Νικόλαον δὲ Πτολεμαῖον δὲ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, καταλιπὼν τῷ ἀδελφῷ τὰ πάντα [b] ἐφεῖς καθάπαξ ἔχειν τὰ ἀρχῆς. σὺν ᾗ δὴ αὐτῷ δὲ Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ τὴν ἡγεμονίαν ἄγουσα τὴν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀνταγωνιζόμενοι, καὶ μάλιστα τοῖς τεταγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι κατάσκοπους. [d] ὑπαντιάζει δὲ ἐν Καισαρείᾳ τῷ Ἀρχέλαον [c] Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῆς ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὁρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρῴδου χρημάτων· καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς [f] ἐπέσχεν [g] ὁ Οὐάρος παρελθών. διὰ γὰρ Πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπὸ Ἀρχελάου παρῆν· καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαριζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας [h] ὅσας γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δὲ ἔχειν Ἀρχέλαον μέχρι Καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τοῦτο ὑπισχνούμενος. ἐπεὶ δὲ σκῆπτρα μὲν ἐπὶ τῆς Ῥώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δὲ ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας τὰ βασιλεῖα καταλαμβάνει τὰ βασιλεῖα. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν προὔθηκε [i] δοκοῦσι. οἱ δὲ φύλακες [k] ἐν ὀλίγῳ τὰς Ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦν-

quidem agant ingenti lætitia, tumque illis mos est majorem quam in ulla alia solennitate victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex *universa* regione locisque extra illius fines *ad ipsam celebritatem* religionis erga convenit) etiam seditiosi illi, Judam & Matthiam *legis* expositores lamentantes, in fano cœtus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores illos non pudebat mendicato quærere. Itaque Archelaus, veritus ne quid gravius oriretur ex illorum insolentia, misit eò centurionem cum cohorte militum qui seditiosos coërcerent, priusquam cætera multitudo hujus furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos etiam populum irritarunt qui è factione erant *legis* expositorum, clamoribus suis & cohortationibus: adeo ut impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint. verum ipse centurio & alii pauci vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admovent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex hujusmodi occasione retunderet: itaque milites omnes eò misit & equites, qui eos qui foris essent, iis qui in templo forent, succurrere prohiberent, & eos qui à peditibus evasissent, jam in tuto se existimantes, ferro exciperent. Ita occisa sunt ab equitibus circiter tria hominum millia: reliqui in montes qui in propinquo erant se receperunt. Et Archelaus proclamari jussit, ut omnes domum discederent: id quod illi fecerunt, & festum, quamvis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare descendit una cum matre, secum ducens Nicolaum & Ptolemæum, multosque amicorum, relicta totius domus & principatus cura Philippo fratri suo. Eum comitata est Herodis soror Salome, una cum suis natis, multisque consanguineis, per speciem adjuvandi Archelaum ad regnum obtinendum, sed reipsa ad ei adversandum, & maxime ad conquerendum de eo quod in templo factum fuerat. Cæsareæ autem Archelao occurrit Sabinus, Cæsaris in Syria rerum procurator, in Judæam properans ad custodiendam Herodis pecuniam: sed Varus superveniens eum ab itinere avertit. aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum: inque Vari gratiam Sabinus neque Judææ castella occupavit, neque pecuniam consignavit, sed Archelao, donec de ea Cæsar statuisset, reliquit; eoque promisso Cæsareæ remansit. Sed postquam Archelaus Romam solvit, & Varus Antiochiam discessit, Sabinus Hierosolyma profectus palatium occupat. Deinde, accersitis præsidiorum præfectis omnibusque rerum administratoribus, demonstrat se rationes exigere, & de castellis statuit arbitratu suo. non tamen custodes Archelai mandata neglectui habuerunt: sed in tuendo omnia, quæ illis in mandatis dederat, perse-

Magnam vim militum ad seditiosos coërcendos mittit Archelaus.

Tria Judæorum millia occisa.

Archelaus Romam proficiscitur.

Sabinus & Varus in Judæa.

vē-

m Αὐτῷ σπουδαίως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῇ in *Editis Aliisque.*

n Ὡς] *Casaub.* ἐστι.

o Ἐν αἰσχύνῃ] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αἰσχύνης in *reliquis.*

p Αὐτῶν.] Ita legere visum est, quod τῶν αὐτῶν habeat *Busb.* αὐτὸς in *Editis Aliisque.*

q Μήποτε] Μή καί τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Στασιαζόντων] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente *Zonara*, qui habet χιλίαρχον μὲν πείρας ἐξαπέστειλε, τῶν ὁπλιτῶν καταστείλαντα τὸ δῆμον στασιάζοντα. in *Editis* τῶν ὁπλιτῶν τὸ ὑπηκότων σπουδαιότερον τὸ π. quæ lectio certe manca & vitiosa.

s Πλέω καταστῶσι·] In *Editis* μὴ πλέον, sed μὴ expunxi auctoritate *MSS.*

t Πολὺ τῶν ἄλλων] Ita *Vat.* & *Busb.* πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο in *Editis Aliisque.*

v Ἐπὶ τούτους] Ἐπὶ τούτοις *Busb.* ἐπὶ τούτων *Vat.*

x Ἐξηγείωσαν.] Ἐξηγίωσε *Vat.* ἐξαγείωσαν in *Editis.* ὥστε καὶ πλῆθος ἐξαγειῶσαι *Busb.*

y Μὴ οὐκ ἀνακόψῃ] Εἰ μὴ ἀνακόψῃ *Busb.* μὴ οὐκ ἀνακόψειεν *Vat.*

z Αὐτόθι ἐσκιωκότας] Ita in *Cod. Vat.* αὐθις in *Editis Aliisque.*

a Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον] Conf. *alibi.* lib 2. c. 2. §. 1. SPANH.

b Ἐφεὶς καθίσασθαι] Ἀφεὶς *Busb.*

c Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ] Σαλώμη ἡ Ἡρ. *Vat.* & mox πολλοί τε τῶν συγγενῶν μὲ ὡς σ.

d Ὑπαντιάζει] Ita hîc loci in *libris omnibus.* Supra tamen (p. 829. §. 3.) ὑπαντιάζω (è *Cod. Busb.*) jungitur cum dativo.

e Σαβῖνος, —— πραγμάτων,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 2. SPANH.

f Ἐπέχειν] Ita cum Cl. *Lowthio* pro ἔχειν *Editorum* & *MSS.* in lib. 2. *de Bello Jud.* τοῦτον ἐπέσχε σωστέρῳ χωρεῖν Οὐάρος ἐπελθών.

g Ὁ Οὐάρος παρελθών.] Conf. supr. c. 5. §. 2. SPANH.

h Ὅσας γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις] Ὅσαις ἐν τοῖς *Vat.*

i Δοκοῦσι.] Δοκοῖεν *Busb.*

k Ἐν ὀλίγῳ] Mallem ἐν ὀλιγωρίᾳ. conjecturæ huic favente *Josepho* In lib. 2. de *Bello Jud.* c. 2. ὑμῶν οἱ φρούραρχοι τῶν Ἀρχελάου κατιμῶντο ἐντολῶν.

verabant, & præ ſe ferebant, quod cuncta Cæſari reſervarent.

Antipas Romam ſe confert.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum profectus eſt, ſpe regnandi elatus ex Salomes promiſſis, ceu longe quam Archelaus dignior imperio, utpote in priore teſtamento rex inſtitutus, quod magis ratum eſſe deberet quam poſterius. Ille vero una ſecum ducebat matrem, & Nicolai fratrem Ptolemæum, quondam Herodi chariſſimum, & tum ſui ſtudioſum. At potiſſimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenæus, qui orator erat & ob eloquentiæ exiſtimationem regni procurationem habuerat. unde etiam iis qui conſulebant ut cederet Archelao, qui & natu grandior & ultimo patris teſtamento rex conſtitutus eſſet, auſcultare nolebat. Poſtquam autem Romam pervenit, cognati omnes ejus partibus accedebant, non illi quidem ejus amore, ſed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi eſſe, & ſub Romani præſidis adminiſtratione: quod ſi parum ſuccederet, Antipam magis è re ſua fore ſperantes quam Archelaum, operam ſuam Antipæ commodarunt ad regnum adipiſcendum. quin & Sabinus apud Cæſarem literis accuſabat Archelaum.

Ptolemæus frater Nicolai.

Irenæus orator.

5. Cum autem Archelaus literas, in quibus jus ſuum tueretur, Cæſari miſiſſet, necnon patris teſtamentum, & Ptolemæum Herodianæ pecuniæ rationes ſigillumque ferentem, eventum exſpectabat. Ille vero poſtquam ſcripta iſta legerat, Varique & Sabini literas, & quantum pecuniarum annuique redditus eſſet *cognoverat*, utque Antipas regnum appetens literas miſiſſet, amicos convocat ut eorum ſententias audiat, & in his Cajum, Agrippæ quidem natum & Juliæ Auguſti filiæ, ſed ab ipſo *Auguſto* adoptatum, cui primum locum tribuit, imperatque ut qui velit de præſentibus negotiis verba faciat. Et primus quidem Antipater Salomes filius, homo in primis diſertus & Archelai adverſarius, dicebat, "Archelaum nunc per "ludibrium de regno agere, ut qui poteſtatem "ejus prius ſibimet vendicaſſet quam bona Cæſa- "ris cum venia licuerit, ei objiciens audaciam qua "impulſus in feſto die tam multos interemerat. "Qui etiam ſi inique egiſſent, oportebat vindi- "ctam externæ legitimæque poteſtati reſervari, "& non ab homine exigi, qui, ſi ſpectetur ut rex, "injuriam facit Cæſari, dum adhuc ignoret, quid "ille de ſe ſtatuet, ſin vero ut privatus, multo pe- "jus erit, utpote cui, regiam dignitatem quæren-

Antipater Salomes filius Archelaum apud Cæſarem accuſat.

τ· ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐτοῖς. Καίσαρι δὲ Φυλάσσῃν [l] ἔκαξε μὴ προστοίμοις αὐτοῖς.

δ'. Πλεῖ δὲ κ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ρώμης ὁ Αντίπας, Ηρώδᾳ μὲν παῖς, ἐπὶ ἀνλιποιῇ τ δρχῆς, ὑποχίσει Σαλώμης γρμένος ἐπὶ τῷ ἄρξειν, κ πολὺ [m] δικαιότερος Αρχελάᾳ ὢν ἀλλήψεσθαι τὰ πρασμαλα, [n] ἠξιωκὼς τὸ κ τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποφάνσαι, ὡς ἀσφαλεστέρας εἶναι τ [o] ἐπιγραφόντων. ἐπήγετο δὲ ἔτ τὴν τε [p] μητέρα κ τ ἀδελφὸν [q] τ Νικολάου Πτολεμαῖον, φίλον τε Ηρώδῃ τιμιώταλον γεγονημένον κ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' ἀνλιποιῇ τ βασιλείας Φρονεῖν [r] Ειρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ, κ δόξῃ δεινότης τ περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπισλυμένος. διὸ δὴ κ τ κελδόντων εἶκεν [s] Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι, καὶ τ διαθήκαις ὑπὸ ξ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἠνείχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ρώμην ἀφίκετο, κ πάντων τ συγγενῶν ἀποστάσις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς Αρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, κ ὑπὸ Ρωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι· εἰ δ' ἄρα [t] τι ἀνλιστήη, λυσιτελέστερον Αρχελάᾳ τ [v] Αντίπαν λογιζόμενοι, σπείρασσον Αντίπα τὴν βασιλείαν. κ Σαβῖνος κατηγόρει πρὸς Καίσαρι ξ Αρχελάου γραμμάτων.

ε'. [x] Καίσαρι ἡ Αρχέλαος εἰσπέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τε αὐτῷ, κ τὴν διαθήκην ξ πατρὸς, κ τοὺς λογισμοὺς τῶν Ηρώδου [y] χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐκαραδόκη τὸ μέλλον. ὁ ἦ, ταῦτά τε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, [z] κ τοὺς ξ Ουάρου κ Σαβίνου ἀπόρους, ὁποῖά τε χρήματα ἦν [a] κ τί ἐπ' ἔτ ἐφοίτα, κ οἷς Αντίπας ἐπ' οἰκειώσῃ τ βασιλείας ἐπεπόμφη χρήματα, σωνῆγε πρὸς διάγνωσιν γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς κ [b] Γάιον τ Αγρίππου μὲν κ Ιουλίας τ αὐτοῦ θυγατρὸς ὄντα, ποιητὸν ἦ [c] αὐτῷ [d] γεγονότα, πρῶτόν τε καθεζόμενον παρέλαβε, κ κελεύσ λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τ ἐνεστηκότων. κ πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Αντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν κ τῷ Αρχελάῳ σφαλερώτατος, ἔλεγε, "Αρχελάῳ παιδιὰν τ περὶ τ δρχῆς εἶναι λό- "γον, ἔργῳ τὴν δύναμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρος "συγχωρῆσαι παρειληφότι, [e] ὑπικαλῶν τὰ ὑπὸ τοῦτο τολμη- "μένα ὑπὸ τοῖς ἀπολωλόσι κ τὴν ἑορτήν. ὧν κ ἀδι- "κώτερον ἄλλως, [f] ἔχειν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς [g] ἔξω "χρῆσθαι δυναμένους ἀνακαμένειν εἶναι, κ μὴ ὑπ' αὐ- "τοῦ πεφάχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικοῦντος [h] τὸ "Καίσαρος [i] ἀφαιρούμενα τοῦ αὐτοῦ ἔτι χρωμένου, εἰ ἦ "ἰδιώ-

l Εκασα] *Gen.* ἐκάση.

m Δικαιότερος] Δικαιότερον in *MSS.*

n Ηξιωκὼς —— ἐπιγραφόντων.] Ita cum *Cod. Vat.* ἠξιωκὼς τῷ κ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſupr. c. 6. §. 1. SPANH.

o Επιγραφόντων.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

p Μητέρα] Samaritidem vid. ſupr. c. 1. §. 3. SPANH.

q Τὸν Νικολάου] Τῦ Νικολάου *Busb.*

r Ειρηναῖος,] Irenæus Orator. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. § 3. SPANH.

s Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. Antipas tamen ante Archelaum nominatur, ſupr. c. 1. §. 3. SPANH.

t Τι ἀντιστάη,] Ita *Vat.* τὶς in *Editis Aliiſque.*

v Αντίπαν λογιζόμενοι] Αντίπατρον hic loci *Vat.* & mox v. 2. Αντιπάτρῳ, & §. ſeq. 5. (poſt κ ὡς) Αντίπατρ.

x Καίσαρι ἡ Αρχέλαος] Ita *Busb.* Καίσαρι ἡ Αρχελάου τε εἰσπέμψαντος ἐς αὐτὸν γράμματα ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τὰ αὐτῦ in *Editis Aliiſque.* niſi quod ὡς pro ἐς & dein τε αὐτῦ pro τὰ αὐτῦ habeat *Vat.*

y Χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι] Ita *Busb Lugd. Bat.* & *Vat.* γραμμάτων αὐτῷ in *Editis.*

z Καὶ τοὺς ξ Ουάρου] Καὶ τοὺς Ουάρου *Vat.*

a Καὶ τί ἐπ' ἔτος ἐφοίτα,] Ita *Busb.* κ τὸ in *ceteris.*

b Γάιον τ Αγρίππου] Videſis *Salianum* in tom 6. p. 410. *Caſaub. c. Baron.* p. 138. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* part. 1. p. 273. *Keplerum* de *Anno Nat. Chriſti*, p. 90, 91. & *Noriſium* in *Cenotaph. Piſan.* p. 132.

c Αὐτῷ γεγονότα,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτῦ in *reliquis.*

d Γεγονότα] *Gen.* male αὐτῦ γεγονότα. SPANH.

e Επικαλῶν —— ἀπολωλόσι] Illa ἐπικαλῶν τὰ ἐπιτετολμημένα accepta debemus *Codd. Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* necnon *Epiphanio*, qui vertit, *hujus teſtimonium eſſe dicebat ejus audaciam, quæ præſumpſerat in die feſto Judæos interimere.*

f Εχειν] Εχειν *Vat.* & *L. B.*

g Εξω χρῆσθαι] Fuit cum legerem ἐξουσίᾳ χρῆσθαι δ.

h Το] *L. B.* τὸ ου.

i Διαγνοίᾳ σφὶ αὐτῷ ἔτι χρωμένη,] Δι' ἄγνοιαν σφὶ αὐτῷ ἐπιχρώμενον in *Editis.* δι' ἀγνοίας σφὶ αὐτῷ ἔτι χρώμενον *Vat.* (ἔτι χρωμένου *Lugd. Bat.*) unde Αφγνοίᾳ (ex Αφγνοέω *ignoro*, ſi *Lexicis* fides) pro δι' ἀγνοίας ſubſtitui, & χρωμένη levicula mutatione pro χρώμενον. Si quis cum *Viro docto* malit, ἀδικοῦντος τ Καίσαρος Αφγνοίαν σφὶ αὐτῷ ἐπιχρώμενον, per me licet. *Epiphanius* locum ita vertit, *Qui & ſi injuſtum aliquid geſſiſſent, aliis eos debere ulciſci, qui eos poſſint legitima & ordinata poteſtate compeſcere, & non ab illo tantam cædem fieri oportere. qui ſi ut rex illud fecisſet, contumeliam grandem Cæſari intuliſſe firmabat, quod ignoraus quid de eo adhuc diſpoſiturus eſſet, regia jam uti poteſtate præſumeret. Si autem uti privatus illa geſſiſſet, amplius eum deliquiſſe narrabat: quod regnum non poſſidens, ſupplicia quibuſlibet intulerit, de quibus decretum Cæſaris debuit expectari.* HUDS. Emendationem licet non reprehendam, verſionem tamen minus probo. an Αφγνοέω *ignoro* ſignificet, mihi non compertum; certe ex analogia idem quod Αφγινώσκω, i. e. *dijudico, cognoſco, inquiro, ſtatuo* ſignificat, quem ſenſum poſtulat hic locus: ſic igitur verte: *Injuriam facit Cæſari, in cauſæ ipſius cognitione, vel examine, jam verſato.* Injuria erat, judicio nondum finito, auctoritatem ad ſe non pertinentem arripere. IBBETSON.

k Πα-

"ἰδιώτᾳ, [k] πολὺ χειρόνως, ἀφ' τὸ μὴ βασιλείας ἀνπ-
"πιεσμένῳ καλῶς ἂν τι συγκεχωρῆσθ, ἀφ' τὸ Καίσαρα
"τ ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθ. καθήπερ ἦ αὐτ ἐ-
"γεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ [l] μεταστάσης ὀπικαλῶν,
"ἢ πεφάνθησιν ὅτι θρόνῳ βασιλείῳ, [m] ἢ δικῶν ἀφαλύ-
"σεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γιομένας, καταγνούς τε αἰτη-
"σεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, ἢ πάντων ἀφίπταξιν,
"ὧν [n] ἂδεν ἂν μειζόνως ὀπινοῆσαι καθιζόμενον ὑπὸ τ
"Καίσαρ ἐις τὸν ἀγῶνα. ἀνετίθη ἦ αὐτῷ καὶ τ ὄχ τ
"ἱπποδρόμῳ δεσμωτῶν τὸν ἄφεσιν, ἢ πολλὰ τὰ μὲν γε-
"γονότα, τὰ δὲ [o] ἢ πιστεύοντ δυνάμενα, ἀφ' τὸ φύσιν
"ἔχειν γίνεσθ ὑπό τε νεωτέρων ἢ [p] φιλοτιμίᾳ τ ἄρχειν
"προλαμβανόντων τὸν ἐξουσίαν. πένθους τε [q] τῷ ὀπὶ τ
"παρὸς [r] ἀμελείας, ἢ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ὀκείνῳ πε-
"λθοῦσῃ γεγονότας· ἐφ' οἷς δὴ ἢ τὸν πληθὺν ἐγεῖρον τ
"στασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντ αὐτὸν τ
"πατρὸς, ἢ ὅτω μεγάλων ἀξιωτ, τοιοῦσδε ἀμείβεσθ
"τ νέκυν, ὥσπερ ὀπὶ σκιᾶς δακρύῳ μὲν προφασιζόμε-
"νον τὰς ἡμέρας, [s] ἀπολαύοντα δὲ ἑδονῇ τῇ ὀπὶ τ ἐγ-
"χῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαί τε ἢ ὠθεῖ τ Καίσαρα τοιού-
"δε ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τὸν βασιλείαν, ὁ-
"πῖ ἡδιστ ἦν ὠθεῖ τ πατέρα. χορεύειν γὰρ ἐ ᾄδειν,
"ὥσπερ ἐχθρᾷ πεσόντ, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς, ὅτως μὲν
"συγγνῶσης, τηλικαῦτα δ' εὐεργέτειν ἐξηγμένα. [t] δεινό-
"τατόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νεῶ ἥκειν ἐπὶ Καίσαρα,
"καταγνούς τῆ ὀκείνῳ χρησομένου τῇ βασιλείᾳ, πάν-
"των αὐτῷ προπεπεμένων ὁπόσα ἡδιστ ἂν [u] ὑπ' αὐ-
"τῷ ἐ βεβαίως ἦδη ἦν αὐτοκράτορ προσηκοντ
"πρασσόμενα. μάλιστα δὲ τὸν σφαγὴν τ ὠθεῖ τὸ ἱερὸν
"[x] ἐκείνῳ τῷ λόγῳ καὶ τὸν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε
"ἐπεσκηνάχας, καὶ ἱερείων ἐν τρόπῳ σφαχθῆναι, ἔνιοι
"μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι· πεπλῆσθαι δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν.
"[y] ἢ ὑπ' ἀλλοφύλων, ἀλλὰ ἐ μὴ νομίμων ὀνομάτων
"τ βασιλείας ἐφιεμένων τ πράξεως, ὅπως δυνηθεὶη
"πληρῶσαι τ φύσ τυραννίδ τὸν πᾶσιν ἀνθρώποις
"μεμισημένων ἀδικίαν. ὃ δ' ἐν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρέξασθ τ
"βασιλείας αὐτῷ τὸν ἀφεδοχὸν ἀρετῇ ἢ παρρός· ἐπι-
"στασθαι γὰρ [z] αὐτ τ τρόπον, [a] καὶ τ ἐχθρὸν αὐτῷ ὀκ τ
"ἀφηκῶν τῶν [b] ἰσχυροτέρων [c] Ἀντίπαν καθίστασθ· κλη-
"θῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὸν βασιλείαν [d] ὐχὶ πα-
"ρὸν ὄντ πρὸς τῷ σώματι καὶ τὸν ψυχὸν, ἀλλὰ
"ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένῳ, ἀλκῇ δὲ σώ-
"ματ τοῖς πράγμασιν ἐφικνοῦντ. εἰ δὲ καὶ πρότε-
"ρον εἰς αὐτὸν ἐπίσης τοῖς υἱοῖ [e] ἀφωρίσθαι [f] τ πα-
"τέρα, [g] ἀποφαίνεσθαι πᾶσιν ἂν γνοίη βασιλεὺς,
"τ μὲν κύριον πρᾶξαι τὸν βασιλείαν Καίσαρα ἀφη-
"ρημένον τοῦ δῶναι τὸν ἐξουσίαν, τὰς δὲ πολίτας ἰδιώ-
"τὸν ὄντα ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποτετραμ-
"μένον.

ς'. Καὶ Ἀντίπατρ μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρ-
τύρων ἐξασάντι τὰ εἰρημένα [h] κεκτωμένῳ πολ-
"ti, haud fas esset quidquam *à Cæsare* concedi,
"quod Cæsarem in ipsos potestate privatum ive-
"rit. Quin & ipsum perstringebat, vitio ei verten-
"do quod duces nonnullos in exercitu mutaverit,
"& in solio regio sese collocaverit, & lites tan-
"quam rex exstitisset dijudicarit, populique po-
"stulatis palam factis annuerit, in summa omnia
"ita fecerit, ut nihil amplius ei in mentem venire
"potuerit, si à Cæsare in imperio constitutus fuis-
"set. Illi quoque imputabat, quod in Hippodro-
"mo vinctos dimiserit, aliaque afferebat multa,
"partim vera, partim verisimilia, quod hujusce-
"modi res fieri consueverint ab adolescentibus, &
"qui regnandi cupiditate imperium festinanter
"præripiunt. Præterea ei crimini dabat neglectum
"patris luctum, & comessationes eadem qua ille
"obiit nocte celebratas: unde coortam esse popu-
"li seditionem. Si, cum pater tanta in eum con-
"tulisset beneficia & tam magna ei præstitisset,
"mortuo talem rependerit gratiam, ut interdiu
"tanquam personam induens lachrymas simularet,
"noctes vero singulas in voluptatibus regiis age-
"ret, non alium sese ostensurum esse erga Cæsarem,
"si ab eo regnum acceperit, quam erga patrem
"*sui amantissimum* se gessit. cantu quippe se oble-
"ctare & choreis tanquam in morte inimici, non
"sibi conjunctissimi & beneficentissimi. Omnium
"etiam indignissimum esse ostendebat, nunc veni-
"re ad Cæsarem, ut regnum ipsius munere & con-
"cessu accipiat, cum jam ante omnia *arbitrio suo*
"egisset, quæ ab ipso fieri poterant, postquam
"validam ea agendi potestatem dedisset rerum do-
"minus. Maxime autem cædem in templo nefarie
"factam verbis exaggerabat: utque festiva solen-
"nitate etiam victimarum more mactati fuerint,
"tam peregrini quam indigenæ; & cæsorum cor-
"poribus tanum fuerit repletum, idque non ab a-
"lienigena, sed qui legitimam regis appellationem
"prætexens ferebatur ad facinus, ut tyrannico suo
"ingenio obsequutus posset explere injustitiam o-
"mnibus odiosam. Quamobrem ne in somnis qui-
"dem spem successionis in regnum à patre habuisse,
"ut qui mores ejus probe norit, & in potioribus
"tabulis ejus adversarium Antipam *successorem* con-
"stituerit; à patre quippe ad regnum vocatum,
"non cum animam pariter ac corpus vires defi-
"cerent, sed dum integra esset mente & ratione,
"eoque corporis robore quod negotiis obeundis
"adhiberi potuit. Immo si jam antea tale de Ar-
"chelao fuisset patris judicium quale in posterio-
"ribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse qua-
"lisnam rex futurus sit, qui Cæsarem, cujus erat
"regnum ei largiri, largiendi potestate ademptum
"iverit, & privatus adhuc cives in templo jugu-
"lare non dubitarit.

6. Et Antipater quidem hujusmodi verba lo-
quutus, multisque è consanguineis ad ea quæ di-
xerat

---

k Πολὺ χειρόνως,] Ita cum *Cod. Vat.* πολὺ χεῖρον, ὡς ἀφ' τὸ μηδεμίαν βασιλείας in *Editis Aliisque.*

l Μεταστάσης ἐπικαλῶν,] Ita *Busb.* μεθέσεως *Vat.* μεταναστάσεις in *Editis & Aliisque.*

m Καὶ δικῶν ἀφλύσεις] Καὶ δικῶν ἀφλυσιν ὡς ὑπὸ βασιλέως γενομένων *Vat.*

n Οὐδὲν ἂν μειζόνως ἐπινοῆσαι] Ita *Vat. Lugd. Bat. & Busb.* οὐδὲν μειζόνως in *Editis Aliisque.*

o Καὶ πιστεύεσθαι δυνάμενα] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

p Φιλοτιμίᾳ ἦ ἄρχειν] Ita *Vat.* φιλοτιμίας in *Editis.*

q Τῷ ἐπὶ ἦ πατρὶ] Legendum sinè dubio τῷ ἐπὶ τῷ πατρὶ. IBBETSON.

r Ἀμελείας,] Ἀμελείας τε καὶ κώμους αὐτῇ νυκτὶ ἐπὶ τῇ ὀκ. *Busb.*

s Ἀπολαύοντα —— νύκτας,] Ita hunc locum ex *L. B.* constituendum esse judico. HUDS. ἀπολ. ἦ ἡδονῆς τ & &c. *Coccejus* ἀπολαύοντα ἦ ἡδονῆς τ & &c. *Gen.* ἀπολαύσαντα ἦ ἡδονῆς τῇ &c. Verum illud videtur innuere Josephus, totas quidem dies in lamentis & plangoribus consumpsisse Archelaum; verum per noctes singulas recuperasse lætitiam quam per dies amiserat. HAV.

t Δεινότατόν τε πάντων] Ita cum *Cod. Vat.* δεινότατόν τε πάντων ἐπέφανε τὸ νεῶ *Busb.* ἐξηγμένα, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο τὸν ἥκειν in *Editis.*

u Ὑπ' αὐτῷ καὶ βεβαίως ἦεν] Ὑπὸ σῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Ἐκείνῳ τῷ λόγῳ] Ita *Vat. Lugd. Bat. & Busb.* ἐκείνου in *Editis Aliisque.*

y Οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων,] Deest ὐχ in *Cod. Vat.* qui mox habet ἀλλὰ καὶ ἦ ἐ μὴ νομ.

z Ἀνὶτ τ τρόπον,] Ἐπίστασθαι γὰρ αὐτὸν τ τρόπον, καὶ τὸ ἐχθρὸν αὐτῷ· καὶ ἀφ' τοῦτο ὀκ τ ἀφθ. τ ἰσχυροτέρων Ἀντίπαν καθίστασθαι. nam videtur aliquid deësse. COCC.

a Καὶ τ] *L. B.* καί τοι.

b Ἰσχυροτέρων] *L. B.* ἰσχυρότεσιν Ἀντιπάτρῳ.

c Ἀντίπαν καθίστασθαι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

d Οὐχὶ πρὸς ὄντ] Οὐχὶ ποσῖτ πρὸς τῷ σ. *Vat.* & *Lugd. Bat.*

e Διατεθεῖσθαι] Lege ἀφετεῖσθαι. COCC.

f Τὸν πατέρα,] Ita *Vat.* in *cæteris* deest τόν.

g Ἀποφαίνεσθαι] *L. B.* ἀπιφαῖ.

h Κεκτωμένῳ] Ita *MSS.* κεκτωμένῳ in *Editis.*

xerat teſtimoniis ſuis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai cauſam egit, dicebatque, "Illa quidem quæ in templo facta erant obſtinatis potius eorum animis qui paſſi ſunt imputanda eſſe, quam Archelai poteſtati. qui enim tales res cœptant, non eo tantum injuſtos eſſe quod innocentes vexant, ſed & quod pacis & æqui amantes in ultionem impellunt. Hos autem homines verbo quidem in Archelaum patraſſe hoſtilia, re ipſa autem in Cæſarem res aperta eſt. Conſtat enim tumultuum auctores, eos, qui ad vim & injuriam propulſandam ab Archelao miſſi aderant, facto impetu occidiſſe, neque Deum neque fas dierum nobis ſanctiſſimorum reverentes: & hi ſunt quorum non puduit Antipatrum ſuſcipere tutelam, ſive ut odio in Archelaum ſuo morem gereret, ſive quod jus & æquum omne averſatur. Certe qui adoriuntur alios, nihilque mali ſuſpicantes injuriis laceſſunt, hi ſunt qui nolentes cogunt ſui cauſa ad arma recurrere. Tum reliquorum omnium, quæ objecta fuerant, cauſam aſſignavit iis ipſis qui à conſilio erant accuſatoribus. Nihil referri unde color quæratur injuriæ, quod non ipſis factum ſit ſuaſoribus. Neque ea per ſe eſſe improba, ſed in odium Archelai ita referri ut improba videantur. Tanto illos agi ſtudio lædendi cognatum hominem, de ipſorum parente bene meritum & ipſos omnibus amicitiæ officiis proſequutum. Teſtamentum à patre factum bene mentis compote, & haud dubie poſteriores tabulas potiores eſſe prioribus, eoque magis quod Cæſari omnium, quæ in iis ſcripta ſunt, pleniſſimum arbitrium relinquitur. Non timendum ne horum iniquitatem Cæſar imitetur, qui Herodis, ex cujus viventis potentia fructus plurimos cepere, nunc mortui voluntatem oppugnant; idque ſatis ſibi conſcii, neutiquam ſe de Herode ita meritos ut Archelaus fuit. Non is eſt Cæſar qui viri amici, bellorum ſocii, qui in omnibus etiam in hoc ipſo à Cæſare pendere ſemper voluit, reſcindat teſtamentum ſuæ commiſſum fidei. Multum ab horum malignitate abeſt Cæſaris virtus ac fides, toti humano generi teſtatiſſima; neque id in eum cadit, ut non ſanæ mentis pronuntiet regem, qui primum filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc ipſius Cæſaris fidem imploraverit. Quando teſtamentum condidit Herodes, ita ſapuit ut Cæſaris arbitratui cuncta ſubmitteret: ne in herede quidem eligendo deſipere potuit."

Nicolaus pro Archelao reſpondet Antipatro.

Cæſar benigne alloquitur Archelaum.

7. Et Nicolaus quidem, cum iſta oratione percurriſſet, finem etiam dicendi facit. Cæſar autem Archelaum, qui ſeſe ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno digniſſimum eſſe dicens: ſeque ſatis oſtendit ſic eſſe affectum, ut non aliter

λοῖς τῶν συγγνῶν, παύεται τῷ λέγειν. [i] ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Ἀρχελάου, καὶ ἔλεγεν, "τὰ μὲν ἐν "τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναιτιωτάτῳ μᾶλ- "λον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἀρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιούσδε "ἄρχοντας, ὃ μόνον [k] τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντι εἰ- "ναι πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἄμυ- "ναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν προαιρουμένων. ὡς δὲ πο- "λέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀλη- "θὲς εἰς Καίσαρα φανερὸν εἶναι. τοὺς γὰρ [l] ὑβρισθέν- "τας, κωλύτας [m] παραγινομένους [n] καὶ ὑπ' Ἀρχελάου "πεμφθέντας, κλέπτας ὀνειδισθέντας, ὅτε τοῦ Θεοῦ ὅτε "τοῦ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φρονήσει [o] ὄντας, ὧν Ἀντί- "πατρον οὐκ αἰσχύνεται ἐκδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ θε- "ραπείᾳ ἔχθρας τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἀρχέλαον, ἢ μίσει τοῦ "ἀρετῇ δικαίου. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς ὑβριζομέ- "νους ἄρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἵδε εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι "καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ὑβριζομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀ- "νεπτῇ γὴ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τοῦ [p] κατη- "γόρων. [q] ἁδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ὁ μὴ γνώμης τοῦ αὐτῶν "γεγονὸς αἰτίαν καὶ ἀδικεῖν ὑπάρχειν. ὁ τῇ [r] φύσει "τοιοῦτος αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλά- "πτειν ἂν δοκεῖν Ἀρχελαον. τοσόνδε αὐτοῖς εἶναι βου- "λὴν καὶ ὑβρίζοντι εἰς [s] ἄνδρα συγγνῶναι, καὶ παῦσαι "μὲν εὐεργέτην, [t] συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ παντὸς οἰ- "κείως πεπολιτευμένον. τάς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε "σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ [v] πλη- "είστας τοῦ γεγραμμένου πρότερον, διὰ τὸ Καίσα- "ρα διεστάτην τῶν ὅλων [x] καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρί- "σιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἀδάμως "Καίσαρα τὴν ὕβριν αὐτῶν, [y] οἳ τὸν Ἡρῴδην παντοίως "ἀπολαύσαντες παρ' οὗ ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάν- "τα ὑπὲρ ὕβρεως γνώμης ἐπείχοντο αὐτοῦ, ὁ δ' αὐτῶν "οὐδὲν τῆς συγγνώμης τοιούτων γεγονότων. ἤκουσι Καίσαρά τε "[z] ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεποιημένοι τὰ πάντα καὶ φίλοι "καὶ συμμάχου καταλύσοντες τὰς διαθήκας, ὑπὲρ πίστε- "τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ἀδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τὴν "ἐκείνων τῷ Καίσαρος ἀρετῷ καὶ πίστει, πρὸς ἅπα- "σιν τῷ οἰκειμένῳ ἀνενδοίαστον ἡγουμένῳ, καὶ μανίαν "καὶ [a] λογισμῷ ἔκστασιν [b] καταμένειν ἀνδρὸς βασι- "λέως, ᾧ μὲν ἀγαθῷ τῷ διαδοχῷ καταλελοιπό- "τος, πίστει δὲ τῇ αὐτοῦ προαιρέσεως. ὅτι ἁμαρ- "τάνειν Ἡρῴδῃ ποτὲ πρὸς κρίσιν τὴν διαδόχου, σωφρο- "σύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα "ποιεῖσθαι.

ζ'. Καὶ Νικόλαος μὲν, τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. Καῖσαρ δὲ Ἀρχέλαον, προπεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνέσχε, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας· πολλοῦ τε ἀπέφαινε τροπὴν γνώ-

[i] Ἀνίσταται) ——— ποτηρὸς,] Ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Ἀρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιούσδε ἄρχοντας ὃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζειν εἶναι ποτηρὸς in *Editis*. Ἀρχελάου, καὶ ἔλεγεν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεποιθότων ἀναιτίοις μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἀρχελάου. τοὺς γὰρ &c. *Busb.* & *Lugd. Bat.* Ἀρχελάου, καὶ ἔλεγεν· τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεποιθότων ἀναιθίοις μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἀρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιούσδε ἀρχοντας, ὃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντι εἶναι ποτηρὸς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς ἄμυναν τῶν ἐνγ. *Vat* in *Epiphanii* verſione, *Surgit Nicolaus pro Archelao verba facturus: dicebat itaque, Illa quidem quæ in templo contigerant, improbitate potius eorum quæ paſſi ſunt, quam Archelai poteſtate contigiſſe: ſiquidem tantum eos facinus aggreſſos fuiſſe, ut non ſolum injurias contumeliaſque jactarent, ſed etiam eos qui devote humiliterque vivere diſponebant, ulciſci prætenderent.* Ipſe lectionem *Vaticanam*, paucis mutatis, in textu exprimendo ſequutus ſum. Si cui inſolens videatur τῷ ὑβρίζοντι poni pro ὑβρίζειν & τῷ ἀναγκάζοντι pro ἀναγκάζειν, adeat *H. Stephani Append. ad al. Scripta de Dial. Attica* p. 164. Fuit cum pro καθ' αὑτοὺς legerem ἀθρόως vel κατ' ἀθρόους.

[k] Τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντι] Ita quoque exſtat in *L. B.*

[l] Ὑβρισθέντας,] Τοὺς ὑβρισθέντας.

[m] Παραγινομένους] Παραγιναμένους *Vat.*

[n] Καὶ] *L. B.* οἱ.

[o] Μίσει δὲ ἀρετῇ] Ita ex conjectura pro φύσει, aut ſane μίσει δὲ δικαίῳ, ejecta voce ἀρετῇ. In *Epiphanii* verſione, *& odio magis quam natura juſtitiæ judicaret*, ac ſi legiſſet, κατὰ μίσος μᾶλλον ἢ φύσει δὲ δικαίου κρίνοντα.

[p] Κατηγόρων·] *L. B.* Et κατηγόρων. Forte τῶν. COCC.

[q] Οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ὁ μὴ γνώμης τοῦ αὐτῶν] Senſus videtur eſſe, *nihil enim eorum eſſe quæ injuſtitiæ inſimulantur, quin ipſis auctoribus ſit factum.* IBBETSON.

[r] Φύσει τοιούτως αὐτὰ γεγονότα] Φύσει γὰρ ὅπως αὐτὰ *Busb.* φύσει τῷ ὅτως αὐτὰ *Vat.*

[s] Ἀνδρα ——— ἀνεγείτω,] *L. B.* ἄνδρας συγχωρεῖς, καὶ π. μ. εὐεργέτην.

[t] Συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ] Ita è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* συνήθη in *ceteris*.

[v] Κυριωτέρας τοῦ γεγραμμένου] Vocem εἶναι poſt κυριωτέρας addit *Busb.*

[x] Καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν] Sic *MSS.* καταλεῖφθαι in *Editis*. Quin & διὰ τὸ Καίσαρα ὡς διεστάτην τῶν ὅλων καταλελεῖφθαι habet *Busb.*

[y] Οἳ τὸν Ἡρῴδην] In *Cod. Vat.* ὅτι τὸν Ἡρῴδην.

[z] Ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ] Ἀνδρὸς ἐπ' αὐτῷ *Vat.*

[a] Λογισμῷ ἔκστασιν] Λογισμὸν *Vat.*

[b] Καταμένειν] Lege καταμενεῖν. COCC.

γνώμης τ αὐτ' οὐκ ἄλλα [c] πράξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε Μαθθάκαι ὑπηγόρευον, καὶ Ἀρχελάῳ συνέφερεν. ὁ μέντοιγε σκεκύρωτο ὧδεν; [d] ὡς ἂν ἐκ τούτου βεβαίωμα χρώμενον ἐπ' ἀδείας Ἀρχέλαον εἶναι. καὶ Μαλύσεως τῶν ἀνδρῶν γνωμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴ τε Ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν [e] εἴη κυρώσων, [f] εἴ τε νομίῳ αὐτῆς ποιεῖσθαι παντὶ τῷ Ἡρώδου γένει, καὶ [g] πᾶσι πάντων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

facturus esset, quam testamentum postularet, & è re Archelai esset. Verum, ubi Archelaum, ut qui *benevolentiæ ejus* indicio satis magno fretus esset, securum esse animadvertit, nihil sanxit. Postea dimisso concilio, dispexit ipse secum, utrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter dividere, idque quoniam omnes plurimum egerent auxilio.

ΚΕΦ. ι'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαβῖνον· καὶ ὡς Οὔαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασεν.

CAP. X.

Seditio Judæorum contra Sabinum: & quomodo Varus in auctores ejus animadvertit.

XI.

Πρότερον δ', ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι, [h] Μαλθάκη τε ἡ Ἀρχελάου μητὴρ νόσῳ τελευτᾷ· καὶ ταῦτα Οὔαρος ὁ Συρίας στρατηγὸς παρὼν γράμματα τοῖς Ἰουδαίων ἀποστασιν ἀφανοῦς. ὁ γὰρ Ἀρχελάου μὲν τὸ ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος· καὶ Οὔαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρὼν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίας βεβαλῶν, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς στάσεως ἀπόχεσιν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Ἀντιοχείας τοῦ ἀναζυγοῦ ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν τῆς φαλάγγος ἐν Ἱεροσολύμοις λείπων, τοῦ Ἰουδαίων [i] νεωτεροποίων [k] ἀπησομένους. ὁ μὲν ἐπεφαίνετό γε ὧδεν ἀπὶ πολλῇ τῇ [l] μὴ ὁ στασιάσων αὐτῶν. ὅτε γὰρ Οὔαρος ἀπῆν, καὶ Σαβῖνος [m] ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος ταμείνας αὐτόθι μεγάλως [n] τοὺς Ἰουδαίους καλέπαινε, φρουρεῖα τε τὴν καταλελειμμένην πιστεύων ὡς καὶ βεβαίσοιτο αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. [o] πολλοὺς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἐκπαράσσων ἐπὶ ἀποστάσει. πᾶς τε γὰρ ἄκρας ἐξιάζετο βεβαλαμβανεν, καὶ τὰ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ προθύμως ὥρμητο βίᾳ διὰ κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

β'. [q] Ἐπισάσης γὰρ τῆς Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ γὰρ ἡμῶν ἐστι πάτριον τοῦτο κεκλημένη, ἄπτι καὶ τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέρουσες τὴν παροινίαν τοῦ Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες [r] συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, [s] Γαλιλαίων τε καὶ Ἰδουμαίων, Ἱεριχουντίων τε ἡ πληθὺς, καὶ ὁπόσοι περαῖαν [t] Ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, [u] αὐτῶν τε Ἰουδαίων πλῆθος οὐ [v] ὁ πρὸς πάντας [x] συνελέγετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοιῶνδε στρατοπεδεύουσι χωρίων. οἱ μὲν [y] τὸ Ἱπποδρόμου ἀπολαβόντες, καὶ τὸ ἓν λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν [z] τεταγμένοι τοῦ ἑῴου μοῖραν εἶχον· μοῖρα δ' αὐτῶν ἡ τρίτη τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον οὖν. ἐπεκάθηντο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τῶν Ῥωμαίων ἀπανταχόθεν αὐτοῖς [a] ἀποκεκλεισμένων. καὶ Σαβῖνον, ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θαρσεῖν ποιουμένων διὰ τὴν ἡλικίαν μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς [b] ἀρετὴν κτήσειν [c] αὐτὸ

Antequam vero horum quicquam sanctum esset, obiit morbo Malthace mater Archelai: veneruntque à Varo Syriæ præside literæ, quæ Judæorum rebellionem declararent. Nam post Archelai discessum, seditionem fecit universa natio: & Varus, qui illic aderat, in ejus auctores animadvertit, ac seditione (quæ gravis sane fuit) maxima ex parte composita, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymis una legione ad Judæos reprimendos, si quid moverent. nec tamen quicquam proficiebat ad finem seditioni imponendum. Nam digresso Varo, Sabinus ibi, ceu Cæsaris procurator, manens, multum Judæis negotii facessebat, sperans eos iis copiis, quæ magnæ restabant, cohiberi posse. Circumducebat enim frequentes armatos satellites, per quos Judæos premens atque turbans rebellare cogebat. Etenim castella vi conabantur occupare, & ad pecunias regias vestigandas impetu animi magno acrique ferebantur, lucrorum & rapinarum cupidine incitati.

Malthace mater Archelai moritur.

Varus seditionem Hierosolymis compescit.

Sabinus Judæis molestus.

2. Instante autem Pentecoste, festum enim est nobis patrium ita appellatum, conventum est Hierosolyma non solum religionis gratia, sed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coiveruntque plurima Galilæorum & Idumæorum & Hierichuntiorum millia, & omnes Transjordanini, & Judæorum magna vis, qui ad universos sese aggregaverunt, & plus aliis cupiditate incensi in Sabini ultionem festinarunt: atque in tres turmas divisi hoc modo castra metantur. Pars quidem una Hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera à septentrionali templi regione meridiem versus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem posita erat, ubi regia locabatur. Atque ista illi agebant, ut Romanos ab illis undique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam & multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui mori facile maluerunt quam victoriam non reportare, ubi vincere virtutis loco habetur) confestim per literas Varo rem significabat; atque, ut fieri solet, non intermittebat hortari

Turbæ in festo Pentecostes.

c Πράξειν,] *L. B.* πράξοι.

d Ὡς ἂν ἐκ τούτου βεβαίωμα] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.* cujus *Marg.* præterea exhibet ἂν ἐκ τούτου.) ὡς ἂν ἐκ τούτου in *Editis Aliisque.*

e Εἴη κυρώσων,] Ἐπικυρώσειν *Vat.* εἴη κυρώσειν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

f Εἴ τε νομίῳ αὐτῆς ποιεῖσθαι] Sic *Cod. Vat.* εἴτε κοινῷ αὐτὴν ποιεῖσθαι in *Editis Aliisque.*

g Ταῦτα πάντων] *L. B.* τούτῳ, *Cocceius* τούτων. sequens vox πάντων abest à *Lugd. Bat.*

h Μαλθάκη] Ita *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* Μαρθάκη perperam in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. *Salmas.* lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

i Νεωτεροποίων] Lege νεωτερηποίων. COCC.

k Ἐπισομιοῦντας.] Ἐπισώσιμα infr. lib. 18. c. 10. §. 8. & eodem c. §. 3. ἐπισόμισμα. SPANH.

l Μὴ ὁ στασιάσων] Τῶν μὴ στασιάσοντος αὐτῶν *Vat.* & μὴ ὁ στασιάσας αὐτοὺς *Busb.*

m Ὁ ἐπίτροπος] Illud ὁ insertum dedi è *Cod. Vat.*

n Τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει,] Τοὺς στασιώτας *Busb.* τοὺς στρατιώτας *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Πολλοὺς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους] Πολλοὺς δ' ὄντας ὁπλ. *Vat.* πολλοὺς ὄντας ὁπλ. *Busb.* πολλοὺς γὰρ ὄντας ὁπλ. *Busb.*

p Κέρδη] *Gen.* κερδῆ.

q Ἐπισάσης] *L. B.* ἐνισάσης.

r Συνηθροίσθησαν] *L. B.* συνοίσθη.

s Γαλιλαίων —— πλῆθυς,] Conf. supr. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

t Αὐτῶν τε Ἰουδαίων πλῆθος] Videsis *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 27. *Edit. Lond.*

v Ὁ] *L. B.* οἱ.

x Συνελέγετο,] Συνελέγοντο *Vat.* & *Lugd. Bat.*

y Τὸ Ἱπποδρόμου] Hippodromus ad meridiem Templi; ergo Templum cum Hippodromo ad meridiem versum. COCC.

z Τεταγμένοι] In *Editis Aliisque* τεταγμένοι, οἱ δὲ τοῦ ἑῴου &c. verum οἱ δὲ expunximus, sensu ita postulante. Quin & *Epiphanius* & ipse *Josephus* (l. 2. *de Bello Jud.*) nostram lectionem firmant. HUDS. Forte τετραμμένοι. COCC.

a Ἀποκεκλεισμένων.] Ita *Busb.* ἀποκεκλεισμένοις in *Editis Aliisque.*

b Ἀρετὴν κτήσειν αὐτὸ νικᾶν,] *L. B.* ἀρετὴν κτήσαιτο ἂν τὸ νικᾶν.

c Αὐτὸ νικᾶν,] Sic *Vat.* qui & κτήσῃ habet. αὐτὸν νικᾶν in *Editis Aliisque.*

d A-

tari ut ſibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo verſari periculo, quod non longe abeſſe exſpectarent quin ipſi capti trucidarentur. Ille vero, arcis excelſiſſima turri occupata, (ea Phaſaëlus appellabatur, in honorem Phaſaëli Herodis fratris exſtructa atque ita nominata, poſtquam à Parthis occiſus fuerat) inde Romanis ſignum dedit, ut Judæos exeuntes adoriantur. & cum ipſe ne ad ſuos quidem amicos deſcendere auderet, poſtulabat ut alii propter ejus avaritiam ſe prius mortis periculo objicerent. Cumque Romani eruptionem feciſſent, commiſſum eſt acre prælium: in quo licet hoſtibus revera ſuperiores eſſent Romani, non tamen animis fracti erant aut deſponderunt Judæi ad conſpectum periculi, poſtquam multi de ſuis ceciderant: quin per circuitum conſcenſis porticibus, quæ circum exterius templi ſeptum erant, magnaque pugna edita, & ſaxa dejiciebant, partim è manibus partim è fundis, utpote in hujuſmodi pugnis bene exercitati. & ſagittarii univerſi illis immiſti Romanis multum nocebant, & quod ſuperiore loco eſſent, atque expugnatu difficiles, ut qui attingi nequirent ab iis qui tela ad eos adigere conarentur, & hoſtes nullo negotio profligare poſſent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum eſt. Deinde Romani,* rei indignitate commoti, ignem porticibus (inſciis ipſis qui eò aſcenderant Judæis) ſubjiciunt. atque ignis, eo quod multa apponerentur quæque etiam flammam excitare poſſent, quam celeriter tectum corripuit. Ejus vero materies, quod & pice & cera abundaret, prætereaque auro cera peruncto, confeſtim *flammis* cedebat, atque opera magna & admiratione digniſſima ſenſim evanuerunt, & quotquot ſuper porticus erant improviſo pericrunt exitio. nam alios ſecum ruina tecti trahebat, alii ab hoſtibus undique cædebantur: multi, nihil reliqui ad ſalutem videntes, maloque eos circumſtante attoniti, aut in ignem ſe conjiciebant, aut ut flammas effugerent ſeipſos gladiis ſuis occidebant. quicunque vero retro abſcedendo qua aſcenderant evadere conabantur, à Romanis omnes cæſi ſunt, quippe inermes animoſque debilitati, deſperatione nihil eos adjuvante quod armis erant deſtituti. ex iis itaque qui tectum aſcenderant ne unus quidem elapſus eſt. Tum Romani per flammam, quà dabatur, irruentes, theſauro potiebantur in quo recondita erat pecunia ſacra. ejuſque magna parte à militibus direpta, ipſe Sabinus talenta quadringenta palam recepit.

Acre prælium inter Judæos & Romanos.

Ignis, porticibus templi ſubjectus, exitio eſt Judeis.

Sacri theſauri direptio.

3. Interea Judæos magno quidem dolore affecit amicorum calamitas, qui in iſta pugna ceciderunt: illoſque etiam male habuit † *ærarii* & donariorum direptio. veruntamen, conglobatis ſuorum fortiſ-

νικᾶν, ὥϑαρσῆμά τε ὡς τὸ Οὔαρον ἔπεμπε χράμματα· καὶ, τὸ σωϑῆς, οὐκ [d] ἀνῄϱει κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέως βοηϑεῖν, ὡς κινδύνῳ μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλειφϑὲν στράτευμα ϖϱοσεχηκότι, διὰ τὸ μὴ εἰς μακϱὰν ἐλπίζειν κατακοπήσεσϑαι ληφϑέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τὸ ϕϱούϱιον [e] τὸν ὑψηλότατον τῶν ϖύϱγων καταλαβόμενος [f] ϕασάηλον, ἐπὶ τιμῇ τοῦ Ηϱῴδου ἀδελϕοῦ ϕασαήλου ὠκοδομημένον τε ἔτους εἰϱημένου, τελευτῆς ὑϖὸ Παϱθιαίων αὐτοῦ γενομένης, κατέσπευδε τοῖς Ρωμαίοις ἐϖεξιέναι τοῖς Ιουδαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ εἰς τοὺς ϕίλους τολμῶν καλιέναι, τοὺς δ' ἄλλους ϖϱοαποθνήσκειν αὐτοῦ τὴν ϖλεονεξίας δικαιῶν. τολμησάντων δ' εἰς τιμὴν ἔξοδον τῶν Ρωμαίων, μάχη [g] σωϊκὴ καϱτεϱά· καὶ οἱ Ρωμαῖοι [h] τῶν ϖολεμίων ἔϱγῳ ϖϱοέχοντες, ἀ μὲν τὰ ϕϱονήματά γε τοῖς Ιουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τὸ δεινὸν ϖολλῶν αὐτοῖς ϖεϖωκότων, ϖεϱιοδεύσαντες δ' ἀνιᾶσιν ἐπὶ τὰς ϖύλας, αἵϖεϱ ἦσαν τοῦ ἱεϱοῦ τὸ ἔξωϑεν ϖεϱίβολον ϖεϱιέχουσαι, καὶ ϖολλῆς μάχης γενομένης, λίϑους τε [i] ἠϕίεσαν, τοὺς μὲν [k] ἐκ χεϱὸς ὑϖοϐαλλόντες, [l] οὓς δὲ σϕενδονῶν, ἀθληταὶ [m] τϱόϖον τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται ϖάντες ϖεϱιϐεϐλημένοι [n] μεγάλα ἔϐλαϖτον τοὺς Ρωμαίους, διὰ τὸ ὑϖεϱδέξιοί τε εἶναι, καὶ ἀϖϱοσϕϱάϛους μὲν ἄϖοϱοι διὰ τὸ [o] ἀνέϕικτοι τοῖς εἰσακοντίζειν ϖϱωμένοις εἶναι, ϱᾴους δὲ κεϕαλῆς τοὺς ϖολεμίους ἔχοντες. καὶ ϖολὺν μὲν χϱόνον ἡ μάχη σωϊκὴ τοιάδε ἦσα. ἔϐαλλον Ρωμαῖοι, δεινῶς ϕέϱοντες [p] τοῖς ϑωμένοις, ϖῦϱ ἐνιᾶσιν τοῖς ϛοαῖς, λαϐόντες Ιουδαίων τοὺς ἀναϐεϐηκότας ἐϖ' αὐτάς. καὶ τὸ ϖῦϱ ὑϖό τε ϖολλῶν [q] ϖεϱιϑιϐεμένων καὶ μὴ τοῦ ἐγείϱειν ϕλόγα δυναμένων, ἥϖλετο δὲ ὀϱόϕῳ ἢ ϖάχει. ἡ δὲ ξύλωσις, [r] ϖαϱέχουσα ϖίστης τε καὶ [s] κηϱῷ ϖλέον, [t] ἔϖι δὲ κηϱῷ χϱυσὸν [v] ἐϖαληλιμμένον, εὐθέως [x] εἶκεν· ἔϱϱαγέ τε μεγάλα σκέλη καὶ ἀξιολογώτατα [y] ἠϕανίζετο, καὶ τοὺς ὑϖὲϱ τῶν ϖυϱῶν ὅλεθϱον ὅτου ἀϖϱοσδόκητον καϖέλαβεν. οἱ μὲν γὰϱ τῷ ὀϱόϕῳ καταϱϱαγέντι συγκαλεϕέϱοντο αὐτῷ, τοὺς δὲ ϖεϱισαδὸν ἔϐαλλον οἱ ϖολέμιοι· ϖολλοὶ δὲ [z] ἀϖοϱίᾳ τε σωτηϱίας, καὶ ἐκϖλήξει κακῶν δὲ ϖεϱιεχόμενοι, οἱ μὲν εἰς τὸ ϖῦϱ [a] εἰσήεσαν ἑαυτούς· οἱ δὲ καὶ τοῖς ξίϕεσι χϱώμενοι διέϕϑαϱσαν [b] αὐτοὺς ἐϖιουσίως. ὁϖόσοι δὲ [c] εἰς τὸ κατόϖιν χωϱήσαντες ὁδῷ ᾗ ἀναϐεϐήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ρωμαῖοι ϖάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ ϕϱονήματα ϖεϖληγμένους, ὅϑεν τὴν ἀϖονοίας διὰ τὸ ἄνοϖλον ϐοηϑεῖν δυναμένης. ἐσώϑη δὲ τῶν ἀνελϖόντων ὀλίγῳ ϖλείους ἢ ὀγδοήκοντα χιλιάδες. καὶ οἱ Ρωμαῖοι, διὰ δὲ ϖυϱὸς ἢ ϖαϱείκοντες [d] ὠϕθέντες, ἐκϱάτησαν δὲ ϑησαυϱοῦ, [e] καθ' ὃν ἱεϱὰ ἦν χϱήματα. καὶ διεκλάπη μὲν ϖολλὰ ὑϖὸ τῶν ϛϱατιωτῶν, Σαϐῖνος δὲ ϖεϱιεϖοίησεν εἰς τὸ ϕανεϱὸν τετϱακόσια τάλαντα.

γ'. Ιουδαίους δὲ ἐλύϖει μὲν τὸ ϖάθος τῶν ϕίλων, οἳ ἐν τῇδε ἔϖεσον τῇ μάχῃ· ἐλύϖει δὲ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀϕαίϱεσις. ἀ μὲν ἀλλ' ὅϖεϱ αὐτῶν ἐτύγχανεν σωϑέ-

d Ανῄϱ.] *L. B.* ἀνὴϱ.

e Τὸν ὑψηλότατον τῶν ϖύϱγων.] Τὸ ὑψηλότατον *Vat.*

f Φατάηλον.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

g Συνῄϱ καϱτεϱά.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* συνὴϱ in *reliquis.*

h Τῶν ϖολεμίων ἔϱγῳ ϖϱοέχοντες,] Iterum cum *Cod. Busb.* ϖολλῶν μὲ ἔϱγων in *Editis Aliisque. L. B.* ϖολημίων ἔϱγων. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet Romani opere bellico & experientia ſuperiores exiſterent.*

i Ηϕίεσαν,] Ita *Busb.* & *Joſephus*, l. 2. *de Bello Jud.* ἀϕίεσαν in *Editis.* ὑϕίεσαν *Vat.*

k Εκ χεϱὸς ὑϖαϱάλλοντες,] Εκ χεϱῶν *Busb.*

l Οὓς δὲ σϕενδονῶν,] Uſitatius τοὺς δὲ σϕ. HUDS. Forte τοὺς δὲ ἐκ σϕενδονῶν.

m Τϱόϖον τοιαύτης μάχης ὄντες.] Ita *Cod. Vat.* ſi quis malit τϱόϖῳ τοιᾷδε μάχης, non refragabor. fuit cum legerem, ἀθληταὶ τϱόϖῳ τοιᾷδε μαχαιϱῶν ὄντες.

n Μεγάλα ἔϐλαϖτον] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.* μίγα in *Editis.*

o Ανέϕικτοι] Ita *Busb.* ἀνίϕικτον in *Editis Aliisque.*

p Τοῖς ϑωμένοις.] *Sc.* Επὶ τοῖς ϑωμένοις.

* *Rei indignitate commoti*,] Impune ſe talia perpeti non ferentes, *Epiphan.*

q Πεϱιϑιϐεμένων δὲ] Ita *Vat.* ϖεϱιϑεμϐάντων *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in quo ſequentia uſque ὀϖαμϐῶν deſunt) ϖεϱιϑίϐαντον in *Editis*: quo modo etiam *Epiphanius.*

r Παϱέχουσα ϖίστης] Ita *Busb.* & *Vat.* ϖαϱεῖχεν in *Editis.*

s Κηϱῷ ϖλέον,] Iterum cum *Cod. Busb.* κηϱὸν in *ceteris.*

t Επὶ δὲ κηϱῷ χϱυσὸν] Ergo tectum Porticus fuit inauratum. REL.

v Επαληλιμμένον,] Ita in *Editis.* ἐπαληλειμένον *Busb.* & *Gall.*

x Εἶκεν·] Ita *Busb.* ἦκεν in *ceteris*, nullo plane ſenſu. ἤκμαζεν in *L. B.*

y Ηϕανίζετο,] Statim in medio §. 6. ϖολλάς τε καὶ ἄλλας τῆς ϐασιλικῆς οἰκήσεων ϖολλαχῇ ἡ κάϱαξ ϖῦϱ ἐνιεὶς ἀϕάνιζεν. HAV.

z Αϖοϱίᾳ τε σωτηϱίας,] Αϖοϱίᾳ σωτηϱίας τε καὶ ἀϖλ. *Busb.* & *Vat.*

a Εἰσήεσαν] *L. B.* ἐπαφῆσαν. *Coccejus* legit ἐπαφῆσαν.

b Αὐτοὺς ἐϖοιοῦντο.] Illud αὐτοὺς è *Codd. Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εἰς κάτοϖιν χωϱήσαντες] Εἰς τὰ κάτοϖιν *Busb.*

d Ωϕθέντες,] Σωϕέντες *Busb.* ϖαϱεκθεωϕέντες corrupte in *Cod. Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Romani autem per illud incendium in fiduciam ſublevati.*

e Καθ' ὃν] *L. B.* καθὸ.

† Ærarii *& donariorum direptio.*] Vocem *ærarii* ex *Epiphanio* adjectam eſſe volui.

ſ Ma-

σωεσταλμένον καὶ [f] μαχιμώτατον, [g] τούτῳ [h] ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἐπείλουν πῦρ τε [i] ἐνιέναι αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πεφοβημένοις ὑπισχνούμενοι ἄδειαν καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τὰ βασιλικῶν τὸ πλεῖστον [k] ἠνεμόλησαν πρὸς αὐτούς. Ῥάφος δὲ καὶ Γρᾶτος τετρακισχίλιοι [l] τῶν μαχιμωτάτων τῶν Ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες, ἄνδρας τοῖς σώμασι δραστηρίους Ῥωμαίοις [m] προσεπέθεσαν. καί τι καὶ ἱππικὸν ὧν [n] ὑπὸ τῷ Ῥάφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκατο τοῖς Ῥωμαίων ἐγένετο. Ἰουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδίζειν εἶναι [o] ὧν ἀπολειπομένου χρόνου παρέσεσθαι αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὴν πάτριον. Σαβίνῳ μὲν οὖν [p] εὔκολον [q] ἦν ἀπιέναι μὴ τῶν βραδιζόντων, πιστεύειν δ' οὐκ ἦν οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ [r] λίαν εὔγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ [s] καταφρονουμένου εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὔαρον ἔξειν [t] προσδοκῶν ὑπέμενε [v] τὴν πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τὴν Ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ἰουδαίων ἔχθρας ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡρμημένων. οἱ χίλιοι μὲν τῶν ὑφ' Ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων, καὶ ἤδη κατελελυκότες, [x] ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιστάντος αὐτοῖς [y] Ἀχιάβου τοῦ Ἡρῴδου ἀνεψιοῦ· καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένοι δι' ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δυχωρίαις σώζοντο ὅπου δυνατόν.

ε'. [z] Ἰούδας δὲ ὁ Ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς οὐ μέγα δυνηθέντος, [a] ὑφ' Ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἦν οὗτος ὁ Ἰούδας τοῖς [b] Σεπφώρην τὴν Γαλιλαίας, συναγείρας πλῆθος ἀνδρῶν ἀπόρων, ἐπιπορεύεται τῷ [c] βασιλείῳ πείρᾳ· καὶ ὅπλων κρατήσας ὅπου αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζετο τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὅπου [d] κατελείφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προσυγχάνοντας, ἐπιθυμίᾳ μειζόνων πραγμάτων καὶ ζήλῳ τοῦ βασιλεῖν τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, ἀλλ' ἦν ὑβρίζειν ἐξουσία, [e] κτήσασθαι προσδοκῶν γέρας τὸ ἐντεῦθεν.

ς'. Ἦν δὲ καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπὲρ μέγα πρέχων τε καὶ πεποιθώς. ἔτολμησε [f] τῇ ἀπειρίᾳ τῶν πραγμάτων, διάδημά τε ἐπιθέσθαι τολμήσας, καὶ πλῆθος συναγείρας ἐπὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθείς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ἐκείνων, [g] τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον πέμψας δι' ἁρπαγῆς ἄγων τε [h] ἐγκαταλελειμένα· πολλάς τε ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τῆς χώρας πῦρ [i] ἐνιείς

simis quibusque, hiſce regiam obſident, flammaſque ei & extrema omnibus minitabantur, jubentes ut celeriter exirent, quo facto promittebant nihil ipſis & Sabino nocitum iri. Proinde regiorum maxima pars ad Judæos ſeſe contulit. Sed Rufus & Gratus, qui tria millia è præſtantiſſimis Herodis militibus habebant, viros corpore validos ſtrenuoſque, ad Romanos tranſierunt, quin & idem fecerunt equites quidam quibus præerat Rufus, & ipſi facti ſunt acceſſio ad Romanos. Verum Judæi nihilominus obſidionem urgere, & cuniculos agere, atque obſeſſis clamare *ut exirent*, ne per ipſos ſtet quo minus tempus jam arripiant patriæ libertatem recuperandi. Et Sabino quidem nihil optatius, quam cum militibus exire; ſed Judæis fidere non poterat propter ea quæ perpetraverat: & non vulgaris hoſtium lenitas, *ipſi utpote ſuſpecta*, in cauſa erat quod conditiones rejecerit. adde quod à Varo exſpectabat auxilium, eamque ob rem obſidionem ſuſtinebat.

Rufus & Gratus ad Romanos tranſeunt.

4. Ea autem tempeſtate exiſtebant in Judæa mille aliæ turbæ, multique plurimis in locis, aut lucri cupiditate aut odio in Judæos, bellum concitabant. Nam duo quidem hominum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, jamque dimiſſi erant, in ipſa Judæa inter ſe conſpirarunt, & regios oppugnare cœperunt; quibus Achiabus Herodis ſobrinus reſiſtebat, & ex agris in editiora loca compulſus (quippe ab hominibus rei militaris ſcientiſſimis) difficiles aditus inſidendo ſervabat quæ poterat.

Tumultus in Judæa varii.

5. Exſtitit & Judas, Ezechiæ filius latronum præfecti, qui magnarum erat virium, quemque Herodes ægre oppreſſerat. Hic Judas apud Sephorim Galilææ *oppidum*, coacta profligatorum hominum caterva, palatium adortus, arma omnia ibi repoſita occupavit, iiſque ſuorum ſingulos armavit, & omnem illic repertam pecuniam abſtulit, ſuique terrorem omnibus injecit, obvios quoſque diripiens ſecumque abducens, rerum majorum deſiderio regnandique cupiditate, eam adipiſci ſperans dignitatem non virtutis peritia ſed effrenata nocendi licentia.

Judas latro.

6. Fuit & Simon quidam regis Herodis ſervus, homo alioqui formoſus, & corporis amplitudine & pulchritudine excellens, † credituſque excellere. Hic, ſumpta ex rebus turbidis fiducia & diadema ſibi imponere auſus eſt, & congregata hominum multitudine, cum & ipſe rex illis inſanientibus ſalutatus fuiſſet, ſeque aliis digniorem imperio exiſtimaſſet, Hierichuntiam regiam à ſe direptam cremavit; aliaſque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus quæ in illis

Simon diadema ſibi imponit.

f Μαχιμώτατον,] Μαχηλικώτατον *Busb.* ut & mox infra.

g Τούτῳ] *L. B.* τοῦτο.

h Ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον,] Ἐμπεριεῖχόν τε τὸ βασίλειον καὶ ἠπείλουν *Vat.*

i Ἐνιέναι αὐτῷ,] Ita *Busb.* ἐνιέναι in *ceteris.*

k Ἠνεμόλησαν πρὸς αὐτούς.] Ita *Busb. Zonar.* & *Epiphan.* ἠνεμολόγησαν σὺν αὐτοῖς in *Editis.*

l Τῶν μαχιμωτάτων] Τὸ μαχιμώτατον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

m Προσετίθεσαν.] Προσέθεν *Busb.* & *Vat.*

n Ὑπὸ τῷ Ῥάφῳ] Τῶν ὑπὸ τῷ Ῥάφῳ τεταγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Τῷ ἀπολειπομένῳ χρόνῳ] Τῷ ἀπολήψεσθαι χρόνῳ τὴν ἐλευθερίαν τὴν πατρικὴν *Busb.* utram harum lectionum mavis per me licet accipias.

p Εὔκολον] *L. B.* in *Marg.* ἐκτὸς.

q Ἦν ἀπιέναι] Εὐκτὸν ἀπιέναι *Vat.*

r Λίαν εὔγνωμον] Ita in *Cod. Vat.* λίαν μὲν εὔγνωμον in *Editis Aliisque.*

s Καταφρονουμένου εἶχεν.] Καταφρονουμένου *Vat.*

t Προσδοκῶν ὑπέμενε] Sic *MSS.* προσδοκῶν in *Editis.*

v Τὴν πολιορκίαν.] Ita cum *Cod. Busb.* τῇ πολιορκίᾳ in *Editis Aliisque.*

x Ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες] Ita cum *Cod. Vat.* ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ in *Editis Aliisque.* καὶ τὴν Ἰδουμαίαν in l. 2. de *Bello Jud.*

y Ἀχιάβου τοῦ Ἡρῴδου ἀνεψιοῦ.] Ἀλκιβιάδου *Vat.* HUDS. Conf. ἀνωτ lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.

z Ἰούδας ὁ υἱὸς Ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ ἦν] Non alius fuiſſe videtur Judas hic, quàm Theudas ille de quo in *Act.* 5. 36. ut inquit *Uſſerius* ad *An. M.* 4001. p. 538. *Edit. Lond* quem videſis. Alterius *Theudæ* meminit *Joſ.* in *Antiqq.* l. 20. nec mirum eſt diverſis temporibus plures exſtitiſſe factioſos homines ejuſdem nominis.

a Ὑφ' Ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος] Deſunt in *L. B.*

b Σεπφώρην τὴν Γαλιλαίας,] Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

c Βασιλείῳ ποιεῖται.] Ita ex *MSS.* (*Coccejo* approbante) βασιλεῖ in *Editis.*

d Κατελείφθη αὐτόθι,] Sic *Busb. Coccejus*, & *Epiphan.* κατελείφθη in *reliquis.*

e Κτήσασθαι προσδοκῶν] Κτήσεσθαι *Vat.*

f Τῇ ἀπειρίᾳ τῶν πραγμάτων] Τῇ ταραχῇ τῶν πρ. *Zonar.*

† *Creditusque excellere.*] Cui magna fuerant credita, *Epiphan.*

g Τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι] Τό, τε ἐν Ἱερ. *Vat.*

h Ἐγκαταλελειμμένα.] Ἐγκατηλειμμένα *Vat.*

i Ἐνιεὶς ἐφύπτιζεν·] Sic *MSS.* ut & *L. B.* οὐεὶς in *Editis.*

lis erant ſuis gregalibus in prædam conceſſis. Quin & majus quiddam perpetraſſet,* niſi mature in eum animadverſum fuiſſet. Nam Gratus, poſtquam regios milites Romanis junxiſſet, cum copiis ſuis omnibus Simoni obviam occurrit: & poſt longum & acre prælium, profligatis Simonianis, quippe Transjordaninis, & nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantibus, Gratus nactus Simonem, per anguſtias, ut ſalutem ſibi quæreret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Jordanem fluvium poſita, crematum eſt palatium ab hominum caterva Simonis ſimilium. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet cujus juſto fortique imperio multitudo regeretur: qui vero alienigenæ ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graves ſuperbia ſimul & avaritia.

Idem facit & Athronges opilio.

7. Deinde & Athronges, vir neque generis dignitate illuſtris, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, ſed opilio, cunctis cætera omnia obſcurus *viſus*, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, regnum affectare auſus eſt, cui adeo placebat major nocendi licentia, ut mori certus parvi penderit vitæ jacturam, quam male agendo facturus eſſet. Illi autem quatuor erant fratres, qui & ipſi grandi ſtatura, & ad facinus quodvis arduum manu prompti habebantur, magni momenti eſſe viſi ad conſervationem imperii. atque hi ſinguli ſingulis cohortibus præerant. convenit enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turmarum præfecti erant, & cum per ſe itarent pro Athronge prælia faciebant. Ipſe autem diadema ſibi impoſuit, & de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitratu ſuo: & diu in poteſtate permanſit, regio nomine, faciens quæ vellet; magnaſque tum ipſe tum fratres cædes edebant tam Romanorum quam regiorum, utpote utriſque ex æquo infenſi, his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis propter injurias quas tum ab illis acceperant. Tempore autem conſequenti magis magiſque pariter in omnes efferabantur: & vix quiſquam interitum poterat effugere, partim quod quæſtui inhiarent, partim ob interficiendi conſuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem (qui frumenta & arma militibus ferebant) prope Emmauntem aggreſſi, ita circundederunt, ut Arium centurionem, legionis ducem, & quadraginta ejus peditum fortiſſimos, miſſilibus confixerint. Reliqui, illorum clade attoniti *erant*, auxilio tamen Grati, qui eis cum regiis ſuccurrit, evaſerunt, relictis cæſorum

[k] ἠφάνιζεν, τοῖς ἐνεχομένοις [l] λείαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων. ἐπίπαν δ' ἂν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ [m] μὴ ταχείας ὑπιδοφῆς γνωμένης. ὁ γὰρ Γρατος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ρωμαίοις συνελθόντων, μετ' ἐκείνων ἰσχυρῶς [n] τὸν Σίμωνα. καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὑπὸ πολὺ γνωμένης, [o] τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσυντάκτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπομονῇ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸν Σίμωνα, φυγῇ λίαν φάδιον [p] ἀγωνιζόμενον σώζοντα αὐτὸν, Γρατος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀπετέμνε. καλεπεήθη δὲ [p] καὶ τὰ ὑπὸ τῷ Ιορδάνῃ πολίσματα [q] ἐν [r] Αμαθοῖς βασίλεια ὑπό τινων συστασιωτῶν ἀνδρῶν Σίμωνι ὁμοφρονησάντων. ἔτως πολλὴ ἀφροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ εἶναι [s] τὸν παραλέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους [t] ἐπελθόντας σωφρονιστὰς [u] τῶν συστασιωτῶν τῶν ἀνθρώπων, ὑπερβολὴν αὐτῶν διά τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν μᾶλλον.

Ζ. Ἐπὶ δὲ [x] Αθρόγγης ἀνὴρ, ὅτι μὲν προγόνων ὑπεφανὴς ἀξιώματα, ὅτι δὲ ἀρετῆς πρόσεισις, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, πολλοῦ δεῖν· ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ παντὰ ὢν, ἄλλως δὲ, μεγέθει σώματος, καὶ τῇ περὶ χεῖρας ἀλκῇ διαφέρων, ἐτόλμησεν ὑπὲρ βασιλείας [y] φρονῆσαι, καὶ διὰ τὸ ἡδονῇ μᾶλλον ἢ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θηνῶσαν οὐκ ἐν μεγάλοις πήμασι τὴν ψυχὴν τὸ ὑπὲρ τοιοῦτος [z] ἀνάλωμα ἡγησάμενον. ἦσαν δ' αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ [a] ὑπὲρ μεγάλα πρόχειρον τὴν [b] περὶ χεῖρας ἀρετὴν πεπιστευμένοι, [c] περίλημμα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχον τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πληθὺς περὶ αὐτούς. [d] καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ [e] ὑπερστράτευον αὐτοῖς ὁπόσοι εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλυτηρίου τε ἦμαρ ὑπὲρ τῆς [f] ποιητέας, καὶ τὰ παντὰ γνώμῃ ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, [g] καὶ ἃ περάσσειν ἐθέλοι μὴ ὑποστρεμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ρωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μίσει [h] πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. [i] τότε μὲν ὕβρει ἢ χρήσαιντο ἐπὶ τὴν Ηρῴδου ἀρχῆς, Ρωμαίους [k] ὧν εἰς τὸ παρὸν [l] ἔδοξαν ἀδικεῖν. πρῶτον [m] μὲν γάρ, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως [n] ἐξηγριώθησαν. [o] Διαφθορὰς τε σὺν [o] τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τοῦ φονεύειν. ὑπετίθεν δὲ [p] ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ καὶ [q] Εμμαουῖται, [r] οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τὴν στρατιὰν ἔφερον. καὶ περιστάντες Αρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τοῦ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους [s] κατηκόντισαν. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γρᾶτος σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς [t] γενομένης, σώζουσι τοὺς νεκροὺς καταλαβόντες.

[k] Ηφάνιζεν,] Superius in medio §. 2. idem verbum in eadem habuimus ſignificatione. HAV.

[l] Λείαν ἄγειν] Ita cum *Cod. Vat.* λείαν ἀναγαγεῖν in *cæteris.* ut & in *L. B.* in cujus *Marg.* eſt φέρειν.

* *Niſi mature in eum animadverſum fuiſſet.*] Niſi celeriter mutatio contigiſſet, *Epiphan.* niſi mature occurſum fuiſſet, *Gelen.*

[m] Μὴ ταχείας ἐπισροφῆς γνωμένης·] Verto, *niſi mature cura fuiſſet adhibita.* ἐπισροφὴ enim non ſolum eſt, *animadverſio*, ſed ſæpius *cura.* *Ni mature ſubventum foret*, diceret *Tacitus.*

[n] Τὸν Σίμωνα.] Τῷ Σίμωνι *Busb.*

[o] Τό τε πολὺ τῶν Περαίων] Τότε πολλοὶ *Busb.*

[p] Τὰ ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ] Τὰ ὑπὸ Ιορδάνῃ *Vat.* & *Busb.*

[q] Ἐν Αμαθοῖς] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

[r] Αμαθοῖς] Videri poſſet Amathus *Joſephi* eſſe eadem ac Ramoth in Gilead. Certe eandem urbem quam Αμαθὰ vocat *Antiqq.* 17. 12. alibi (viz. lib. 2. de *Bello Jud.*) Βηθαραμθὸν vocat, quæ vox clara veſtigia vocis *Ramoth* indicat. *Relandus* in *Pal. S.* p. 560.

[s] Τὸν] Abeſt à *L. B.*

[t] Επελθόντας] *L. B.* ἀπελθόντας.

[u] Τῶν συνιάσαντ@] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* & μὴ συσασιάσαντ@ in *Editis Aliiſque.*

[x] Αθρόγγης] Αθρογγία@ in l. 2. *de Bello Jud.* Αθρόγγης *Busb.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

[y] Φρονῆσαι, —— ὑβρίσαι,] Φρονῆσαι, τῷ πταίσματί τε αὐτοῦ ἡδονῆς πλέον *Vat.* φρονῆσαι τῷ πταίσματι ἢ αὐτοῦ (αὐτῆς *L. B.*) ἡδονῆς πλ. *Busb.* τῷ πταίσματι δ' αὐτῆς ἡδονῇ. *Cocceius* mavult.)

[z] Ανάλωμα ἡγησάμενον] Αναλώμασι *Vat. Busb.* & *Gall.*

[a] Επὶ μεγάλα πρόχειρον] Επὶ μέγα *Vat.*

[b] Καὶ περὶ χεῖρας] Καὶ χεῖρες *Busb.* Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 218.

[c] Περίλημμα εἶναι] Περίημα mendoſe in *Cod. Lugd. Bat.* & *Vat.* & περίλημμα *Gall.*

[d] Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν,] Καὶ οἱ δὲ στρ. *Vat.* & *Busb.*

[e] Υπερστράτευον αὐτοῖς] Υπερστράτηγον *Busb.*

[f] Ποιητέοις,] *L. B.* προαιρετέοις.

[g] Καὶ ἃ περάσειν ἐθέλοι] Καὶ περάσειν ἄκρις ἤθελον *Busb.* omiſſis μὴ ὑποστρεμένῳ.

[h] Πολιτεύοντες] Τὸν γάμον πολιτείᾳ τοῦτον ſupr. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.

[i] Τότε μὲν] *L. B.* τοῦτο.

[k] Ὧν εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν.] Illud ἂν infectum dedi è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὅτι.

[l] Εδοξαν] *Margo L. B.* φασὶ δέ.

[m] Εξηγειώθησαν.] *L. B.* ἐξηγείνοντο.

[n] Διαφθορὰς τε] Διαζύξεις *Busb.*

[o] Τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι,] Τοῖς πᾶσιν ἀμετρίαν *Vat.*

[p] Ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τότε in *Editis Aliiſque.*

[q] Εμμαοῦται,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 4. §. 3. SPANH.

[r] Οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τὴν στρατιὰν ἔφερον.] Οἱ σῖτόν τε καὶ *Vat.* & *L. B.* οἱ σῖτα καὶ *Busb.*

[s] Κατηκόντισαν.] Κατηκόνισαν *Busb. Vat.* & in l. 2. *de Bello Jud.*

[t] Γενομένης,] Γενομένων *Busb.*

[u] Τοιού-

πόλεις. καὶ πολλὰ μὲν χρόνον [v] τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, Ρωμαίους τε παρελύπησαν [x] οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάκωσαν ἐπὶ μέγα. χειρούμενοι δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν Γρατῷ συμβαλὼν, ὁ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸ πρεσβύτατον Αρχελάου λαβόντος, ὁ πλάτος πάθει τι τῷ ἐκείνου [y] λελυπημένος, καὶ ἄπορον ἐπὶ πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν [z] ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τὸ δυνάμεως, ἐπὶ δεξιαῖς καὶ πίστει τοῦ θείου Αρχελάῳ ἐδεδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται.

η'. Ληστηρίων δὲ ἡ Ιουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ [a] ὡς ἂν ἐτύγχανέν τινι οἱ [b] συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς ἐποιεῖτο ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ κοινοῦ ἡπείγετο, [c] ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τοῦ δὲ ὁμοφύλου φόνου ἐπὶ μήκιστον ἐμποιοῦντες.

θ'. Οὔαρος δὲ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πυθάνεται τὰ πεπραγμένα, Σαβίνου γράψαι ἐκέλευε πρὸς αὐτὸν, δείσας [d] περὶ τοῦ πάσης τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία μὲν ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν, καὶ ἴλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαι τε ἐπικουρικαὶ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἡπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ιουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ [e] Βηρύτιοι, διότι αὐτῶν τὴν πόλιν, ἐπικούρους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ Αρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθει τε τῷ Ηρῴδου Φιλίαν [f] τὸν Ρωμαίων κτώμενος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. [g] συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι [h] πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως, μέρος τι τούτης [i] τῷ υἱῷ Σαβίνου, καὶ ἐνὶ τῶν αὐτοῦ Φίλων, Γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, [k] οἱ ὑπὲρ τὴν Πτολεμαΐδα ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. [kk] ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε ἀντικαταστᾶσι εἰς μάχην τρέπει, καὶ Σεπφώριν ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Ουαρος ἐπὶ Σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ προσιών, τὴν μὲν πόλεως ἀπέσχε Δία τὸ ἀνέγκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι· στρατοπεδεύει δὲ ἔν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδος κλήματι, [l] Αρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Αραβες μίσει τῷ Ηρῴδου ἐμπίμπτασιν αὐτῷ, ἐχθρῶς ἔτι πρὸς Φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες [m] Σαμφὼ κώμην ἕτεραν διήρπασάν τε οἱ Αραβες καὶ ἔκαυσαν, πάνυ ἐρυμνὴν ὄσαν ἔτι ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, ὅθεν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πέμπεται δὲ καὶ Εμμαοῦς, Ουάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν [n] τελευτηκότων, προεκλελοιπυῖα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐνθεῦτεν δὲ καὶ Ιεροσολύμοις ἤδη σωτήριος, καὶ Ιουδαίων οἱ μὲν [o] πολιορκίαν τὸ πᾶσαν τὴνδε στρατοπεδεύοντες, τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου τῶν στρατευμάτων ἀκριβεστέραν ὤφθησαν, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις Ιουδαῖοι, δήθεν δὲ Ουάρου σφίσιν ἐκκαλοῦντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τὸ μὲν σωφρονεῖν τὸ πλήθους διὰ τὴν ἑορτὴν ἡμωμένης, δι' ἣν πολέμου μηδαμῆ γνώμην τὴν αὐτῶν, τόλμην δὲ τὸ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες Ρωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπηγήκασι δὲ τῷ Ουάρῳ, Ιώσηπός τε [p] ἀνεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως, Γράτος τε καὶ Ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς

cadaveribus. In hunc modum longo tempore pugnas conferentes, & Romanis magna detrimenta intulerunt & gentem suam valde afflixerunt. Postea tamen subacti sunt; unus cum Grato prælio congressus, alter cum Ptolemæo: natuque maximo in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, ex fratris casu mœrore confectus, & nullam videns salutis spem reliquam, quod ejus copiæ vel morbo vel continuis laboribus exhaustæ essent, accepta fide & jurejurando ipse quoque Archelao se dedidit. Sed hæc postea facta sunt. *Athrongès cum fratribus subactus.*

8. Tunc autem Judæa plena erat latrociniis: & ut quisque seditioforum cœtus coiverat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicæ; ut qui parum admodum & in rebus tenuissimis Romanis nocerent, ipsi vero in populares suos longe lateque cædibus grassarentur. *Latrociniis plena Judæa.*

9. Interea Varus, ubi primum ex Sabini literis quæ gesta erant intelligit, solicitus de legione * *Hierosolymis relicta*, duas reliquas assumpsit, (quippe tres in universum erant in Syria) & quatuor turmas equitum, omniaque regum & tetrarcharum auxilia, atque celeriter obsessis in Judæa subsidio proficiscitur. omnibus autem jussum erat, qui præmittebantur, ut Ptolemaïdem properarent. Dant illi etiam Berytii, cum per urbem eorum iret, mille quingentos auxiliares. Aretas quoque Petræus, ex suo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ei suppetias affert præter pedites equitesque. Coactis itaque ad Ptolemaïdem suis copiis, earum partem filio & cuidam amico tradit, eosque ad bellum Galilæis supra Ptolemaïdem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hostes prælio aggressus in fugam vertit, captoque & incenso oppido Sepphori incolas vendidit. Ipse Varus cum universo exercitu ad Samariam profectus, urbi (quod seditionis culpa careret) manus abstinuit: sed castra in vico, cui nomen est Arus, posuit, qui Ptolemæi ditionis erat: eumque vicum Arabes, *Varo ab Areta subsidio missi*, Herodis odio amicis quoque ejus infensi incenderunt. Illinc digressi Arabes, vicum alium, nomine Sampho, munitissimum & instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, jussu Vari cremata est, ut iis qui ibi fuerant occisi parentaret. Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, ubi Judæi, qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum fugæ se mandarunt, obsidione semiperfecta relicta. Hierosolymitani autem Judæi, graviter à Varo increpati, sese purgarunt; demonstrantes ob festa coivisse populum, neque suo consilio bellum, sed externorum audacia susceptum; se quidem cum Romanis magis obsessos fuisse, quam eos obsidere in animo habuisse. Et jam ante Varo se obtulerant Josephus Herodis regis sobrinus, & Gratus & Rufus cum suis militibus; *Sepphoris cremata, ut & Arus, Sampho & Emmaus.* *Varus Sabino succurrit.* *Berytii & Aretas Arabs suppetias mittunt Romanis.* *Varus Hierosolyma venit & legionem obsessam liberat.*

v Τοιούτοις τρόποις] Forte τοιουτόποις. COCC.

x Οὐκ εἰς ὀλίγα,] Οὐκ ὀλίγα *Busb.*

y Λελυπημένος,] *L. B.* λελυμένος.

z Ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ] Ὑπὸ μοιώσεως καὶ καμ *Vat.* & *Lugd. Bat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nam se solum mansisse cernens, & omni manu militum spoliatum.*

a Καὶ ὡς ἂν ἐτύγχανέν τινι οἱ] *L. B.* καὶ ὃς ἂν ἐτύγχανε τινῶν οἱ &c.

b Συστασιάσαντες] Forte συστασιάγειν. COCC.

c Ολίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις] ολίγα μὲν Ρωμαίοις λυμαινομένων, δὲ ὁμοφύλου φόνου ἐπὶ μήκιστον ἐμποιοῦντων *Busb.* in *Vulgatis* autem *Aliisque* non aliter ac edidimus, *nominativis* pro *genitivis absolutis* more Attico adhibitis.

d Περὶ δὲ τάγματος,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* περὶ δὲ τρίτου τάγματος in *Editis Aliisque.*

* Hierosolymis relicta,] Ita ex *Epiphanio.*

e Βηρύτιοι, —— χιλίους.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.

f Τῶν Ρωμαίων κτώμενος,] Ita *Vat.* τὴν Ρωμαίων in *ceteris.*

g Συναχθείσης] *L. B.* συναθείσης.

h Πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως,] Sic *Vat. Busb.* & *Epiphan.* illa πάσης ἤδη in *ceteris* desiderantur.

i Τῷ υἱῷ Σαβίνου, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.

k Οἱ ὑπὲρ —— κατοικοῦσιν] Οἱ τὴν Πτολεμαΐδα ἐχόμενα κατοικοῦσιν. *Busb.* & *Lugd. Bat.*

kk Ος ἐμβαλὼν] Οἷς ἐμβαλὼν *Busb.*

l Αρους] An *Atharus* sit, cujus meminit *Hieronymus*, judicent alii. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.

m Σαμφὼ κώμην] Σαμφὼ *Busb.* & *Lugd. Bat.* prout in l. 2. de *de Bello Jud.* HUDS. Conf. *alsw.* lib 2. c. 5. §. 1. SPANH.

n Τελευτηκότων,] Συντετελευτηκότων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Τὸ τάγματος] Τὸ τάγματος τὸν δὲ *Vat.*

p Ανεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 2. SPANH.

bus, & Romani qui obſeſſi erant. At Sabinus in Vari conſpectum non veniebat, ſed clam ex urbe ſe ſubduxit & ad mare profectus eſt.

Varus in ſeditionis auctores animadvertit.

10. Tum Varus per regionem copiarum ſuarum partem ad conquirendos ſeditionis auctores mittit. factoque indicio, in quoſdam ut cæteris nocentiores animadvertit, cæteros vero dimiſit; duobus millibus ob eam cauſam in crucem ſublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem utiles eſſe videret, exauctoravit: multa enim peccaverant, Varique præceptis & voluntati non obtemperaverant, cupiditate lucri quod eis ex maleficiis provenerat. Ille vero, cum decem Judæorum millia coïviſſe intellexiſſet, eò celeriter ad eos opprimendos profectus eſt. atqui illi manus conferre non auſi ſunt, ſed ex Achiabi ſententia omnes ſeſe dediderunt. Atque Varus, data plebejis defectionis venia, eorum duces omnes miſit ad Cæſarem. Cæſar autem pleroſque ex eis dimittit: at de illis qui ex Herodis conſanguineis ſeſe eis adjunxerant, ſupplicium ſumpſit, quod præter jus faſque contra neceſſarios ſuos arma tulerant.

τ στρατιωτῶν ἄγονλες, καὶ τ Ρωμαίων οἱ πολιορκέμενοι. Σαβῖνος μὲν οὖν οὐκ ἀφίκετο Οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τ πόλεως [q] ἐπὶ θαλάσσης.

ι'. Οὔαρος δὲ, καὶ τὴν χώραν πέμψας τῆ στρατῆ μέρος, ἐπεζήτει τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, [s] τὰς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' οὓς [t] ἀφῆκεν· [t] ἐγίνοντο δὲ οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν στρωθέντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτῆ στρατιὰν ἀπεπέμπετο, χρήσιμον [v] μὲν ὁρῶν ἐπ' [x] εὐδαιμονοῖς ἔσαν τοῖς πράγμασι. [y] πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐτοῖς· [z] παρήκουσε τ δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίου Οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ τ κακουργεῖν περιεγίνοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ, μυρίους Ιουδαίους συνεσκενασμένους πιθανόμενος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτὸν γνώμῃ τῆ Αχιαβοῦ συνελθόντες. καὶ Οὔαρος, τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅπου Καίσαρα ὅσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καῖσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὅσοι [a] τε συγγενεῖς ὄντες Ηρῴδου συνεστράτευον αὐτοῖς, [b] τοὺς δὲ σκόλασεν μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντες ἐς δικαίους τ οἰκείων ἐστράτευον.

CAP. XI.

Judæorum legatio ad Cæſarem: & ut Cæſar Herodis teſtamentum confirmavit.

Archelaus cum Judæis litigat: inde Judæorum legatio ad Cæſarem.

VArus itaque, his perfectis, Antiochiam profectus eſt, relicta Hieroſolymorum ad præſidium priore legione. Romæ vero Archelao novum ortum eſt negotium ex hujuſmodi cauſis. Judæorum legatio, Varo genti mittendi poteſtatem faciente, Romam veniebat, ad poſtulandam ſuis legibus vivendi libertatem. Et legati quidem, ex decreto totius gentis miſſi, quinquaginta erant: illis vero Romæ ſeſe adjunxerunt ſupra octo Judæorum millia. Cumque Cæſar convocaſſet in ædem Apollinis, quæ ab ipſo magnis ſumptibus fuerat exſtructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eò legati, eos proſequente Judæorum Romæ degentium turba; Archelaus autem è contra cum amicis *aderat*. Verum regis quotquot fuere conſanguinei ab Archelao ſtare recuſabant, quod eum oderant, & tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis grave videbatur, id ſibi dedecori fore exiſtimantes, velle coram Cæſare adverſari homini tam propinqua neceſſitudine ſibimet conjuncto. Philippus quoque eò venit ex Syria, impulſu Vari, maxime quidem ut fratris partes adjuvaret, (nam eum amabat Varus) facta vero regni mutatione (idque ſuſpicabatur Varus fore ut regnum divideretur, quod multi eſſent qui ſuis legibus vivendi libertatem deſiderarent) ut ipſe ſibi non deeſſet quo minus partem ejus aliquam obtineret.

ΚΕΦ. ια'.

Ιουδαίων πρεσβεία πρὸς Καίσαρα. καὶ ὡς Καῖσαρ Ηρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν.

ΟΥαρος μὲν δὴ ταῦτα κατεσκευάκει, καὶ Φερεγὰν Ιεροσολύμων τὸ [c] καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Αντιοχείας ἠπείγετο. [d] Αρχελάῳ δὲ διὰ Ρώμης ἑτέρων πραγμάτων ἐφιεμένῳ δεχαὶ καὶ τοιαύτης αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν Ρώμην πρεσβεία Ιουδαίων, Οὐάρου τ [e] ἀποστολον αὐτῶν τῷ ἔθνει [f] ἐπικεχωρηκότος ὑπὲρ αἰτήσεως [g] αὐτονομίας. καὶ ἦσαν [h] οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ τ ἔθνους πεντήκοντα, [i] συνῆσαν δὲ αὐτοῖς τ ἐπὶ Ρώμης Ιουδαίων [k] ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. Καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ καὶ Ρωμαίων τῶν πρώτων [l] συναγαγόντος [m] ἐν ἱερῷ Απόλλωνος, μεγάλοις πλήθεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τ πλήθους τῶν [n] αὐτόθι Ιουδαίων ἀφικνοῦντο· Αρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Αρχελάῳ μὲν συνεπάχθησαν διὰ μίσος τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι ἡγήσεσθαι διὰ Καίσαρα κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράσσειν [o] προθυμεῖσθαι. παρῆν δὲ ἤδη καὶ [p] Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξορμήσαντος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ σωτηρίᾳ τὰδελφοῦ, πάνυ γὰρ εὐνοῦς Οὐάρος αὐτῷ, [q] γενομένης δὲ [r] τ βασιλείας μεταπλάσεως, καὶ ταῦτ' ὑπώπτευεν Οὐάρος, νέμησιν αὐτῆς ἡγήσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς [s] αὐτονομίας ἐρῶντας, οὐχ ὑστερῶν τοῦ κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγος οὖν τοῖς Ιουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσῃ τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ

Judæorum legati Herodem & Archelaum accuſant apud Cæſarem.

[q] Επὶ θαλάσσης.] Επὶ θάλασσαν *Busb.* & *Vat.*

[s] Τὰς μὲν ἐκόλασεν.] Ita *Vat.* ὃς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν in *Editis Aliiſque.*

[t] Εγίνοντο.] *L. B.* ἐγένοντο.

[v] Μὲν ὁρῶν ἐπ' εὐδαιμονοῖς.] *L. B.* in *Marg.* ὁρῶν εὐδαίμως ἔτι.

[x] Ουδαιμοῖς.] Ουδαιμοῖς ἦσαν πράγμασι *Vat.*

[y] Πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν.] Πολλά τε *Vat.*

[z] Παρήκουσε τ δογμάτων,] Ita cum *Cod. Vat.* παρήκουσαν in *reliquis.*

[a] Τε.] *L. B.* δ'.

[b] Τοὺς δ'.] *L. B.* τοιόδε.

[c] Καὶ.] Abeſt à *L. B.*

[d] Αρχελάῳ —— ἀρχαὶ.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

[e] Αποστολον αὐτῶν.] Cum *Caſaubono* (in *Exercit.* c. *Baron.* p. 312.) vocem ἀπόστολον capimus pro ἀποστολὴ *miſſio*, *ipſe mittendi actus.* qua fere ſignificatione *literas dimiſſorias*, quæ aliter *libelli Appellationis* dicuntur, *Paulus* Juriſconſultus aliique Romani vulgo *Apoſtolos* dixerunt. Eſt tamen qui malit de viro quodam primario accipere, quem Varus Judæis ceu caput Legationis adjunxit.

[f] Επικεχωρηκότος.] *L. B.* ἐπιχειρήκοτος.

[g] Αὐτονομίας.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

[h] Οἱ.] Abeſt à *L. B.*

[i] Συνῆσαν δ' αὐτοῖς.] Sic *Vat.* συνῆσαν δ' *Busb.* συνῆσαν in *Editis Aliiſque.*

[k] Υπὲρ ὀκτακισχιλίους.] Υπὲρ ὀκτακισχίλιοι *Vat.*

[l] Συναγαγόντος.] Συνάγοντες *Vat.*

[m] Εν ἱερῷ Απόλλωνος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

[n] Αὐτόθι.] *L. B.* αὐτόθεν.

[o] Προθυμεῖσθαι.] Προμηθεῖσθαι *Vat.*

[p] Φιλιππος ἀπὸ Συρίας,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

[q] Γενομένης.] *L. B.* γινομένης.

[r] Τῆς βασιλείας μεταπλάσεως,] Τῇ βασιλείᾳ *Vat.* & *Busb.*

[s] Αὐτονομίας.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

† Πα-

γοείας τῶν Ηρώδᾳ [c] ἀδικημάτων τρέπονται· "βασι-
"λέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες [v] αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν
"τῇ τυραννίδι [x] ἑκάστης τὸ ἀνῆκεστον [y] ἀναδεξά-
"μενον· [z] εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συμ-
"φέροντα [a] ζηλῶσαι, τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ ἀσε-
"βαινυργεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον. πολλῶν γοῦν ὄντων
"οἷς ὀλεθρίοις ἀπολώλοιεν, [b] ὅσους οὐχ ἱστορήσαι [c] τῷ
"ἔμπροσθεν, πολλῷ δυσχερέστερος τοῦ πάθους ἐκείνων
"τοὺς ζῶντας εἶναι, ὃ μόνον ὧν ὄψει καὶ διανοίᾳ
"ἐπ' αὐτοὺς ἀνιαθείη, ἀλλὰ καὶ ὧν τῆς οὐσίας.
"[d] πόλεις μέν γε τὰς μὲν προσοικίδας, καὶ ἔστ' ἀλ-
"λοφύλων οἰκουμένας, κοσμοῦσθαι μὴ παύσασθαι, [e] κα-
"ταλύσαί τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ
"κατωκημένων. πενίας δὲ ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀνα-
"πεπλήκεναι, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμον παρειληφότα, τ'
"τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλογοις
"αἰτίαις τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχω-
"ρήσαι τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, φίλωσιν χρημάτων κα-
"ταδικάζοντα. καὶ χωρὶς μὲν πεσσόντων φόρους
"ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτῳ, χωρὶς δὲ
"[f] εὐπορίας εἶναι ἀδικαταξολὰς [g] αὐτῷ τε καὶ οἰ-
"κείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν δήλων, οἳ ἐπ' ἐκ-
"περάξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι χρῆ-
"σιν τοῦ ἀνυβρίστου, [h] μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων
"διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναι-
"κῶν αἰσχύνας, ὁπόσας ἐπὶ παροινίᾳ καὶ ἀπανθρω-
"πίᾳ θρωμένας σιγῶν, διὰ τὸ [i] ἡδονὴν ἴσην εἶναι
"τοῖς πεπονθόσι, τοῦ μὴ γεγονέναι, [k] τὴν ἐκ τοῦ
"ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσοῦδε Ηρώδην ἐπεισάγε-
"σθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, [l] ὁπόσην οὐκ ἂν θηρίον,
"ἀνθρώπων ἐπιστατεῖν δυνάμενος αὐτῷ ἐκδημοῦμέ-
"νης. [m] πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων καὶ μεταστάσεων πε-
"ριελαυνόντων τὸ ἔθνος, ἀδεμίαν [n] ἱστορῆσαι πώπο-
"τε τοιάνδε δυσχίαν [o] ἐπελθοῦσαν αὐτῷ [p] παράδειγμα
"κακώσεως, ἢν [q] αὐτῷ Ηρώδης ἐπιτίθη [r] τῷ ἔθνει.
"καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν γένεσθαι τὰ ἀσμένως Ἀρ-
"χέλαον βασιλέα προσφωνεῖν, οἰομένους πάντα ὁπλι-
"σασῶ τὸν [s] ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον Ηρώδου μετριώ-
"τερον [t] φανεῖσθαι, καὶ [v] τόν τε πατέρα συνολοφύ-
"ρασθαι αὐτῷ θρηνεύσαντας, εἰ δὲ μετρίου τυ-
"χεῖν [x] δυνηθείη, καὶ τὰ ἄλλα οἰκειούμενος. τ' δὲ,
"δείσασθαι μὴ ὀχ Ηρώδου γνήσιος πιστεύοιτο υἱός,
"ἤδειν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐξείως ἐπέξειν
"ἂν τῷ ἔθνει τὴν [y] διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ πόσῳ μη-
"δέπω πλέον [z] κρατυνάμενος [a] ἡγεμονίαν, διὰ τὸ
"[b] ἐπὶ Καίσαρι δοῦναι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι.
"[c] παράδειγμά τε τῆς εἰς αὖθις ἀρετῆς [d] πᾶσιν τοῖς

metuerent, ad iniquitatum Herodis accusationem se convertunt. "nomine quidem eum regem ex-
"stitisse indicantes, at *re vera* gravissima quæque
"in omni tyrannide in se recepisse, & in Judæo-
"rum perniciem conflata exercuisse, & à novis ali-
"quammultis suo etiam ingenio excogitatis non
"refugisse. Cum itaque plurimi diversis mortis
"generibus occubuerint, quotquot superiore tem-
"pore nusquam reperire est, multo *tamen* infeli-
"ciores iis qui interierunt superstites esse, non so-
"lum quod ex vultu *illius* & animo in eos ma-
"ligno anxietate laborent, verum etiam quod de
"facultatibus suis in solicitudine versentur. urbes
"quippe vicinas, ab exteris habitatas, ornare non
"desisse, ut quæ in suo regno sitæ sunt sumpti-
"bus exhaustæ funditus perirent: & ad summam
"inopiam gentem suam adegisse, quam cum pau-
"cis florentem acceperat, nobilium, quoties ei vi-
"sum fuerit eos levibus de causis interficere, bo-
"na diripiendo, quibusque vitam concesserit for-
"tunis suis eos spoliando. ac præterquam quod
"annua tributa singulis imposita exigerentur, in-
"super etiam in uberiorem quæstum munera col-
"lata esse & in ipsum & familiares ejus & amicos,
"servosque illos qui vectigalibus colligendis præ-
"fuerint; quippe quod immunitas ab injuriis im-
"petrari non potuerit, nisi auri aliquid argentive
"daretur. Cæterum virginum corruptelas matro-
"narumque pudicitiam summa cum petulantia &
"immanitate attentatam silere necesse habemus,
"quod miseris par fere solamen afferat ut ista la-
"teant facinora ac si nunquam perpetrata fuissent.
"*In summa*, tantas se ab Herode passos injurias
"ut majoribus ipsos afficere non potuisset bestia,
"si in homines imperium accepisset. Itaque cum
"multæ acciderint genti eversiones migrationes-
"que, nullum tamen exstare in rerum monumen-
"tis mali exemplum, cum quo conferri possit
"præsens per Herodem genti illata calamitas.
"Quapropter merito ab eis Archelaum non sine
"lætitia regem consalutatum, quod ita putarent
"fieri non posse, quin quicunque tandem in re-
"gnum succederet, sese Herode moderatiorem
"præstiturus esset, atque adeo in ejus gratiam pa-
"trem publico luctu cohonestasse, alia etiam fa-
"cturos ad demerendam ejus benevolentiam, si
"modo eum aliquanto mitiorem habere possent.
"At ille, quasi veritus ne non germanus Herodis
"filius crederetur, nihil ultra distulit, sed statim
"quo esset in gentem animo ostendit, idque priusquam principatum firmiter tenuerat, utpote quod
"penes Cæsarem esset *imperium illi* dare negareve.
"Immo & subditis futuræ virtutis, modestiæ scilicet & æquitatis qua in eos uteretur, in ipso sta-
"tim

[c] Παρανομιῶν] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 2. SPANH.
[v] Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν è Codd. *Busb.* & *Vat.*
[x] Ἑκάστης τὸ ἀνῆκεστον] Ita *Gall.* ἑκάστοις *L. B.* ἑκάσης in *Editis Aliisque.*
[y] Ἀναδεξάμενον] Sic *MSS.* ἀναδεξόμενον in *Editis.*
[z] Εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ] Εἰς ταὐτὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[a] Χρῆσθαι, τὰ] *L. B* χρῆσθαί τε.
[b] Ὅτους οὐχ ἱστορήσαι] Vocem ὅτους inserui, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit, *& tantos quidem Judæorum ejus crudelitatibus interisse, quantos nunquam ex historia periisse cognoscerent.* οὐχ ἱστορήσαι τῷ ἔμπροσθεν *Vat.* qui mox ἐπ' αὐτοῖς habet.
[c] Τῷ ἔμπροσθεν,] *L. B.* πρὸ πολέμου.
[d] Πόλεις μέν] Πόλεις τε τὰς *Vat.*
[e] Καταλύσαί τε καὶ ἀφανισμῷ] *L. B.* καθαλύσει ὡς τε καὶ ἀφανισμῷ.
[f] Εὐπορίας εἶναι.] Cum *Epiphanius* vertat *luxurandorum gratia*, aut ἕνεκα post εὐπορίας excidisse aut subintelligendum esse existimo.
[g] Αὐτῷ τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις,] Ita cum Cod. *Vat.* αὐτῶν τε in *Editis Aliisque.*
[h] Μηδὲ χρυσῷ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων.] In *libris* omnibus (tam *Editis* quam *MSS.*) μηδὲ ὅτους (in *L. B.* tamen est ὅτως) μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. nullo plane, ut mihi videtur, sensu. unde cum in *Epiphanii* versione habeamus *auri vel argenti*, rescripsi, μηδὲ χρυσῷ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. est qui malit μηδ' ὅτως ἀργ.
[i] Ἡδονὴν] *L. B.* μὴ ἡδονὴν.
[k] Τὴν ἐκ τοῦ ἀνέκπυστα] *L. B.* ἢ ἀνέκπυστα.
[l] Ὁπόσην οὐκ ἂν θηρίον,] Ὁπόσην ἂν ἂν θηρίον *Vat.*
[m] Πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων] Ita è Cod. *Vat.* καὶ μεταστάσεων desunt in *cæteris.*
[n] Ἱστορῆσαι πώποτε] Ἱστορῆσθαι *Busb.*
[o] Ἐπελθοῦσαν αὐτῷ] Ita *Vat.* ἐπελθοῦσαν αὐτῷ *Bas.* & *Hen.*
[p] Παράδειγμα κακώσεως,] Illa παράδειγμα κακώσεως omittit *Busb.* & statim habet εἶναν αὐτὸς Ηρώδης ἐπιλαβὴ τῷ ἔθνει. Sequuti sumus Cod. *Hen.* perperam in *Editis* ἵνα αὐτὸ Ηρώδης ἐπιλάβηται τὸ ἔθνος.
[q] Αὐτῷ] Forte αὐτὸς. COCC.
[r] Τῷ ἔθνει.] Ita in *Marg. L. B.* ipse ut & *Gen.* τὸ ἔθνος.
[s] Ἐπὶ βασιλείᾳ] *L. B.* ἐπὶ τὴν βασιλειαν.
[t] Φανεῖσθαι,] Ita *Busb* φάναι in *cæteris.*
[v] Τόν τε πατέρα] Τόν γε πατέρα *Hen.*
[x] Δυνηθείη,] *L. B.* in *Marg* δυνηθείεν.
[y] Διάνοιαν αὐτοῦ,] Απόνοιαν αὐτῷ *Busb.*
[z] Κρατυνάμενος ἡγεμονίαν,] Sic *MSS.* κρατυνόμενον in *Editis.*
[a] Ἡγεμονίαν,] *L. B.* τὴν ἡγεμονίαν.
[b] Ἐπὶ Καίσαρι] *L. B.* μήπω Καίσαρος.
[c] Παράδειγμά τε] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in quo τε quoque abest) & *Hen.* καὶ παράδειγμα τὴν τ' ἐ. ἀ. ἀ. τ. τ. ἀ. μετριότητα καὶ ἐπιείκειας in *Editis Aliisque.* μετριότητα καὶ ἐπιείκειαν habet *Busb.*
[d] Πᾶσιν] *L. B.* πᾶσι.

"tim primordio ſpecimen edidit, eo in cives & "Deum perpetrato facinore, quo tria ſuorum po- "pularium millia in templo necavit. Annon igi- "tur juſtis de cauſis odio habebitur, qui, ut reli- "quæ crudelitati hoc demum accederet, accuſa- "tionem in eos inſtituit, quod circa imperium ei "reſtiterint & contradixerint? In ſumma autem "hoc erat quod poſtulabant, ut regno & hujuſ- "modi principatu liberati Syriæ contribuantur, "prætorumque Romanorum adminiſtrationi ſub- "jiciantur: ita perſpicuum fore, utrum ſeditioſi "ſint rebuſque novis moliendis addicti, an quieti "modeſtique, cum illis contigerit ut moderato "imperio regantur.

Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.

3. Cum autem Judæi hujuſmodi orationem habuiſſent, Nicolaus etiam reges de criminibus purgavit, "Herodem quidem, quod nulla de re ab "illis accuſatus fuerit quamdiu viveret, neque fas "eſſe, ut, qui apud æquos *rerum judices* accuſare "& de vivente ſupplicium ſumere potuerint, mor- "tuo accuſationem conflarent; quæ vero ab Ar- "chelao acta eſſent, ad illorum improbitatem in- "juriaſque referebat, qui cum res contra leges af- "fectaſſent, & illorum cædes facere cœpiſſent "quibus curæ erat illos ab injuriis prohibere, nunc "de injuriis vindicatis queruntur: & illis objicie- "bat rerum novarum ſtudium, quodque ſeditio- "nibus delectarentur, ut qui juſtitiam colere legi- "buſque parere neſcirent, quod in omnibus vince- "re & *ſuperiores eſſe* vellent." Atque hæc quidem Nicolaus.

XIII. *Cæſar Archelaum Ethnarcham facit, regnique dimidium Philippo & Antipæ dividit.*

4. Cæſar autem hiſce auditis dimiſit concilium: at aliquot poſt diebus Archelaum quidem regem non declarat, ſed ejus ditionis, quæ Herodi erat ſubjecta, in partem dimidiam *ipſum* conſtituit Ethnarcham; pollicitus regii nominis honorem, * ſi dignam rege virtutem præſtitiſſet. Alteram vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus Herodis filiis diviſit, Philippo & Antipæ, qui cum fratre Archelao de toto regno contenderat. Et huic quidem paruit Transjordanenſis ager & Galilæa, quæ ei quotannis ducenta talenta penſitabant. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori, ut appellabatur, domûs Philippo † datæ, ei talenta centum *reddebant:* Archelao autem tributæ erant Idumæa & Judæa & Samaria; quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Cæſaris decreto onere levatis, quod cum cæteris non rebellaſſent. Fueruntque Archelao ſubjectæ urbes, Stratonis turris & Sebaſte, Joppe & Hieroſolyma. nam Gaza & Gadara & Hippos fuere Græcæ

"δεχθησομένοις μετριότητα καὶ εὐνομίαν, ἣ χρήσαι- "το ἂν αὐτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐν πρώτοις ἀποδει- "χθείσης πράξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις καὶ τῷ Θεῷ, "τετρακοσίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ ναῷ "ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη [c] δικαίως μισοῖ χρήσαιτο "κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τὴν "ἀνυσάσεως ἢ ἀνθιλογίας ὅτι τῇ δεχῇ προσφερόμενον; "ἰδοὺ ἡ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας [f] μὲν "καὶ τοιῶνδε δεχῶν ἀπηλλάχθαι, προθήκην ἢ συμφο- "γενότας ὑποπτεύεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατη- "γοῖς· φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτως εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις "εἶεν ἢ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσηκημένοι, εἴτε καὶ "εὐπαθοῖ μετριωτέρων τυχόντες οἱ ὑπήκοοι αὐτοῖς.

γ'. Τοιαῦτα ἢ τῶν Ιουδαίων εἰρηκότων, Νικόλα- ος τὰς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, "Η- "ρῴδην μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον, τυχεῖν "ἀκατηγόρητον, ἃ γὰρ δεῖν τὰς ἐγκλεῖν ἔχοντας "ὅτι μετρίοις, καὶ πρὸς ζῶντα πίστεως λα- "βεῖν δυναμένους, ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν συνιστά- "ναι, τὰ δὲ ὑπ' Αρχελάου πραχθέντα ὕβρει τῇ "ἐκείνων ἀνετίθει, οἳ [h] ὀλιγωμένοι πράγματων "τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τῶν κω- "λύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένων, ἀμωμήτης γιγο- "μένης ἐγκαλοῖεν. ἐνεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὖ- "τοῖς, καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονὴν [i] ἀπαιδευσίαν τοῦ "[k] πείσεσθαι δίκῃ καὶ [l] νόμοις, ὑπὲρ τοῦ θέλειν τὰ "πάντα νικᾶν." ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

δ'. Καίπερ ἢ ἀκούσας Καίσαρ μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον Αρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀπεφαίνε- [m] το δὲ ἢ ἡμίσεως τὴν χώραν ἣν περ Ηρῴδης ὑπετέλει [n] ἐθνάρχην καθίστατο· τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείως ὑπισχνούμενος [o] εἴπερ τὰ εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τὴν δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν νείμας διχῇ, δυσὶν Ηρῴδου παισὶν ἑτέροις παρέδωκε, Φιλίπ- πῳ [p] Αντίπᾳ, τῷ μὲν Αρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβη- τήσαντι τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ [q] τούτῳ μὲν ἥ τε Περαία, καὶ [r] τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν· φόρους τε ἱκανοὺς, πάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτους. [s] Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Αὐρανίτις σύν τινι μέρει [t] οἴκου τοῦ [v] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ πάλαντα ἑκατὸν προσέφερε· τὰ δὲ Αρχελάῳ συνελθόντα Ιδουμαία τε καὶ Ιουδαία, τό τε Σαμαρητικόν. [x] τεττάρων μέ- ρους ὄντος τοῦ φόρων προσαπέλυσε, Καίσαρος αὐτοῖς κύ- ρισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τοῖς λοιποῖς ἐθνεσιν· καὶ ἦσαν πόλεις αἱ Αρχελάῳ ὑποτέλουν, Στράτω- νός τε πύργος, καὶ Σεβαστὴ σὺν [y] Ιόππῃ καὶ [z] Ιερουσαλύμοις. [a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα καὶ [b] Ιππος, Ελληνίδες εἰσὶ [c] πόλεις, ἃς

[e] Δικαίως μισῇ χρήσαιτο] Ita *Hen.* à pr. m. δικαίῳ in *Editis.* ἤδη καὶ δικαίῳ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[f] Μὲν καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν] Illud μὲ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[g] Τὰς τε βασιλεῖς ἀπήλλαστε] Τὰς τε βασιλεῖς, δι' ὧν ἔλεγεν, ἀπήλλαστε *Busb.*

[h] Ολιγωμένοι] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

[i] Απαιδευσίᾳ τοῦ πείσεσθαι] *L. B.* ἀπαιδευσίαν τε τοῦ μὴ ἔπεσθαι.

[k] Πείσεσθαι οἴκῃ] Πείθεσθαι *Busb.* & *Vat.*

[l] Νόμοις,] Νομίμοις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[m] Τῶ] *L. B.* τὸν.

[n] Εθνάρχην καθίσαι] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[o] Εἴπερ —— προσφέροιτο.] *Epiphanius* aliter legiſſe videtur: ſic enim ille, *ſi laboribus & favoribus circa ſemetipſum meritus appareret.* Liquet codicibus uſum in quibus erat ſcriptum εἰς αὐτόν. quam lectionem inepta verborum ambage ipſe conatus eſt exprimere.

* *Si dignam rege virtutem præſtitiſſet.*] *Vel,* ſi virtutem exhiberet regno convenientem.

[p] Αντίπα,] Ανάπαυσιν *Vat.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[q] Τούτῳ —— Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. § 3. SPANH.

[r] Τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν·] Sic infra τὸ Σαμαρειτικόν. Verum τὸ Γαλιλαῖων, habet *Busb.*

[s] Βατανία ἢ σὺν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[t] Οἴκου ἩΖηνοδώρου] Cum dicat partem aliquam οἴκου Ζηνοδώρου (id eſt, *Abilenæ*) Philippo attributam, eo ipſo indicat partem ejus potiorem penes alium fuiſſe. Is autem fuit Lyſanias, cujus *Lucas* meminit, ex poſteritate illius Lyſaniæ qui eandem regionem (*Abylenam* dictam ab urbe Abyla; *Chalcidenen* aliis ab urbe Chalcide) Antonio per orientem imperante obtinuit, poſt patrem Ptolemæum Mennæi filium: à quo Lyſania regio iſta paſſim Λυσανία dici cœperat. Et ſicut poſt prioris Lyſaniæ mortem dicta eſt *Zenodori Tetrarchia*, ita poſt Zenodori mortem, aut conductione ejus finita, cum alter Lyſanias priori cognominis eandem regionem tenuit, dici iterum cœpit *Tetrarchia Lyſaniæ. Grotius* ad *Luc.* c. 3. v. 1. Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 239. 240.

[v] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. l. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

† *Datæ, ei*] *Reddebant.* IBBETSON.

[x] Τεττάρων μέρους] Τεττάρη μοίρα *Vat.* τετάρτου μερὶς *Busb.* τέταρτον μέρος in *Editis.* unde levi mutatione reſcripſi τετάρτου μέρους.

[y] Ιόππῃ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[z] Ιεροσολύμοις.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα] Quum *Gaza* tam longe remota fuerit à *Gadaris* & *Hippo*, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γέρασα, quæ urbs utrique vicina fuit. *Relandus* in *Paleſt.* S. p. 773.

[b] Ιππος,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[c] Πόλεις,] Πόλεις, διαῤῥήξας αὐτὰς τὰ ἄκρα ἕως Συρίας πρ. π. in *Editis Aliiſque.* αὐτὰς τὰ ἀκροώρεις Συρίας *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *quas abſcindens a diſpenſatione Syriæ additamento Judææ regioni conjunxerat.* Verum (cum iſta male conveniunt cum ipſo *Joſepho*, in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi habet διατιμήσας τὰ βα-

ἃς [d] ἀπορρήξας αὐτὸς διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. προσῆψε δὲ Ἀρχελάῳ φόρῳ χρημάτων τὸ καθ' ἑαυτὸν, εἰς [e] τάλαντα [f] ἑξακόσια, ἐξ ὧν παρέλαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τάδε μὲν τοῖς Ἡρῴδου υἱοῖν τῶν πατρῴων παρῆν. Σαλώμῃ δ', πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκαις ἀπονέμει· [g] Ἰαμνία δ' ἦν τά τε τούτου καὶ Ἀζώτου καὶ Φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυριάδες πεντήκοντα· [h] Καίσαρι δὴ χαριζόμενος καὶ [i] τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ πασῶν προσόδων ἐκ πάντων, πάλαντα ἑξήκοντα [k] ἐπ' ἔτους· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Ἀρχελάου δεχῇ. νομιζόντων δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς ὅσοις αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. [l] δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ καταλιπὼν, Καῖσαρ ἑκατέραις δωρεὰν ἐπέθηκε [m] μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἐπισήμου, καὶ [n] συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρου υἱέσι. χαριζόμενος δὲ καὶ ὅσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα [o] πεντακοσίων καὶ ἑξακισχιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, ἃ οὐκ ἄτω μεγάλης τιμῆς ὡς μνήμης τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεκαρισμένα.

civitates, quas ab ejus diœceſi avulſas Syriæ adjunxit *Cæſar*. Archelao autem ex ſuo principatu quotannis redibant ſexcenta talenta.

5. Atque hæc quidem Herodis filiis ex patris poſſeſſionibus obtigere. Salomæ vero præter ea quæ frater ei legaverat, videlicet Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem & argenti ſignati quingenta millia, Cæſar regiam ei dedit Aſcaloniam. Ejuſque annui reditus ſumma erat talenta ſexaginta, ac domus ei in Archelai ditione poſita erat. Quin & cæteris regis conſanguineis reddita erant legata, ita ut teſtamento caverat. Duabus autem filiabus ejus virginibus, præter illa quæ pater reliquerat *Herodes*, Cæſar utrique dono dedit argenti ſignati ducenta quinquaginta millia, eaſque Pheroræ filiis nuptum elocavit. Imo quicquid ei rex legaverat regis ipſius filiis diſtribuit, mille ſcilicet & quingenta talenta, paucis aliquot vaſis ſibimet reſervatis, utpote donatis, non tam ob pretii magnitudinem quam ut regis memoriam conſervarent.

Cæſaris erga Salomen liberalitas.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ.

ΚΕΦ. ιβ'.
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὲ πάντη [p] διατεταγμένων ὑπὸ Καίσαρος, [q] νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ἐπὶ δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως [r] ἀναπεφαμμένος παρά τινι τῶν Ρωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, [s] εἰσῳκίσατο αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τ [t] ἀνῃρημένον ὑπὸν Ἡρῴδου ἐμαρτυρήσαντος πολλοῖς τῶν θεωρούντων. [v] καὶ τοῦτο παρόρμημα λαβὼν αὐτὸς εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτεχνίτην Σιδώνιον ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλειον, [x] πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παράξαι μεγάλα πράγματα [y] φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρῴδου παῖδα ὄντα ἀφῃρεθέντος [z] ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσπουδακότων· κτείναντα γὰρ ἕτερον, οἳ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς [a] θεωροῦντας, αὐτόν τε πεποιῆσθαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρα, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλαττε ἀπατῶν· ἀλλὰ [b] Κρήτῃ προσενεχθείς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγεν εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ παρ' ἐκείνων, ὑπὲρ Μήλου διῆρεν. [c] πολὺ πλείονα δὲ ὧν ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆλθε χρήματα, [d] πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀποδώσειν τὸν πάτριον δεχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας.

CAP. XII.
De falſo Alexandro.

XIV.

HIS ita à Cæſare ordinatis, juvenis quidam, genere Judæus, in Sidoniorum urbe educatus apud quendam Romani civis libertum, ſemetipſum in Herodis familiam adoptavit, ex formæ ſimilitudine quæ illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occiſus: id quod atteſtati ſunt omnes qui utrumque viderant. atque hoc ei incitamentum erat, ut ad imperium occupandum animum adjiceret. Itaque adjutore in rebus agendis ſibi aſſumpto, homine ejuſdem tribûs, rerum aulicarum perito, ac præterea nequam & improbo, & natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipſique facto ejuſmodi malarum artium magiſtro, ſe Alexandrum eſſe præ ſe ferebat, Herodiſque filium, qui abditus fuiſſet ab eorum quodam, quibus fuerat ejus interficiendi commiſſum negotium: qui quidem, ut hominibus imponeretur, alios interfeciſſet, ſe vero & fratrem Ariſtobulum conſervaſſet. Hiſce ille rebus elatus inflatuſque eos fallere pergebat in quos inciderat: adeo ut, cum Cretam delatus eſſet, Judæi, quotcunque ibi nactus eſt, ei fidem habuerint, largiterque illi nummos ſuppeditarint, quibus fretus ſe in Melum trajecit. Atque illic ingenti pecunia auctus eſt, quod regio ſanguine ortum crediderint, ſperarintque fore ut regnum paternum recuperaret, & de ſe bene meritis vicem rependeret. Romam itaque propera-

Pſeudalexander oritur.

Judæis imponit.

βασιλείας προσέθηκε Συρίᾳ) non dubito quin ſcripſerit, *quas abſcindens ab ejus diſpenſatione Syriæ additamento conjunxerat* unde ipſe in textum repoſui, ἃς ἀπορρήξας αὐτὸς τῇ διοικήσεως Συρίας πρ. π. *Caſaubonus* (in *Exerc. c. Baron* p. 155.) legit, πάλιν ἀποῤῥήξας αὐτὰς τῇ τῆς βασιλείας, Συρίᾳ προ. π. Forſan voluit τῇ ἀρχῇ τῆς βασιλείας. Eſt qui αὐτὰς (ut ſupra poſt πατρῴου μέρους ὄντοι) ferendum cenſet. Si iſta diſpliceant, videſis *Notiſium* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 482. & *Petitum* in *Eclogis Chronol.* p. 314 & in *Animadv. ad Euſebium*. tom. 4. p. 123 127.

d Ἀποῤῥήξας —— ποιεῖται.] Caſaub. Emendat. Baron. p. 155. ἀπὸ αὐτὰς τῆς βασιλείας, Συρίᾳ προσθήκην ποιεῖται· *Rejus autem Ruſinus*: quas abſcindens à diſpenſatione Syriæ, additamento Judææ Regioni conjunxerat. vid. *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

e Τάλαντα ἑξακόσια,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

f Ἑξακόσια,] Τετρακόσια in lib. 2. de *Bello Jud.* & *quadringenta* in quibuſdam *Epiphanii* libris.

g Ἰαμνία δὲ] *Al.* Ἰαμνεῖα.

h Καίσαρι δὴ] Illud δὴ ex *L. B.*

i Τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν.] Quod ut fictum redarguit Harduin. de Num. Herod p. 59. SPANH.

k Ἐπ' ἔτους·] Τὸ ἐπ' ἔτους *Vat.*

l Δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις,] Roxanæ & Salomæ vid. ſupr. c. 1. §. 3. & *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

m Μυριάδας] Ita lego cum *Busb.* *Alii* μυριάδων. HUDS. in *Add.*

n Συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρου υἱέσι.] Ita *Busb.* συνῴκησεν in *cæteris*. HUDS. Ita etiam *alibi*. lib 2 c 6. §. 3. SPANH.

o Πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων,] In lib. 2. de *Bello Jud.* πεντήκοντα μυριάδων ἀργυρίου. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

p Διατεταγμένων] Διαπεπραγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

q Νεανίας, —— ἀπελευθέρου,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

r Ἀναπεφαμμένος] Τεθραμμένος *Vat.*

s Εἰσῳκίσατο αὐτὸν] Ita cum *Cod. Busb.* εἰσῴκησεν in *cæteris*.

t Ἀνῃρημένου ὑπὸ] Ἀνῃρημένων *Baſ.*

v Καὶ τοῦτο παρόρμημα] Καὶ ἀφ' οὗτος τῆς ἡγεμονίας μεταπεποίητο *Busb.* breviuſcule, ut amat.

x Πονηρὸν δὲ ἄλλως,] Πονηρὸν δὲ *Vat.*

y Φύσιν ἔχοντα] Δυνατὸν *Busb.*

z Ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν] Ὑπὸ τῶν ἀνελεῖν *a. ſe. Vat.* ὑπὸ τινῶν τῶν ἀν. *Zonar.*

a Θεωροῦντας,] Θεωρούντους & mox ἀδελφοποιήσασθαι *Busb.*

b Κρήτῃ —— ἀφικτο] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

c Πολὺ πλείονα] Ita *Vat.* (volebat idem *Lugd. Bat.* ſcribens πλέον, pro πλέον forſitan) πλείονα deëſt *Editis*. πολλὰ δὲ *Busb.*

d Πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας] Sic cum *Cod. Vat.* & *Epiphanio*. σωφρόνει in *Editis Aliiſque*.

perabat, hoſpitibus ſuis eum deducentibus; * ac Dicæarchiam appulſo tam bene res ceciderunt, ut in ſimilem fraudem iſtius loci homines impulerit. Immo & ei tanquam regi ſeſe adjunxerunt, tam alii quam quot cum Herode hoſpitium *vetus* fuerat & amicitia. In cauſa erat hominum natura, libenter ea quæ de ſe prædicabat accipiens, fidem iis conciliante forma: quippe qui facile iis perſuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas interceſſerat, non alterum eſſe, ſed ipſiſſimum illum; id quod aliis etiam jurejurando firmarunt. Adeo ut, fama de illo *percrebreſcente* & ad Romam perlata, univerſa Judæorum illic agentium multitudo obviam ei prodierit, Deo adſcribentes quod præter omnium opinionem ſalvus & incolumis ſit, magnoque cum gaudio eum excipientes *maxime* propter maternum genus, quacunque per vias in curru ſublimis incederet regio plane apparatu: quæ res ficbat ſumptibus ejus hoſpitum. quin & magnus ad eum factus eſt populi concurſus, fauſtiſque ominibus ei acclamabatur, & nihil non actum fuerat quod iis ſolet accidere qui adeo præter ſpem ſervati ſunt.

Fraudem ſuſpicatur Cæſar.

2. Cum autem hæc de eo Cæſari nunciata eſſent, fidem dicentibus non habebat, quod ſciret Herodem haud facile potuiſſe decipi in re magna, quæ ipſum propius attingebat: nonnihil tamen

Celadus ad rem explorandam miſſus.

ſuſpicans, Celadum unum è ſuis libertis, cum adoleſcentibus familiariter *olim* verſatum, mitti jubet ut Alexandrum ſibi in conſpectum adduceret. id quod ille fecit, non majori tamen quam vulgus ad eum diſcernendum erat perſpicacia. Verum non ita deceptus eſt Cæſar. nam erat quidem ſimilitudo, non tamen tanta ut eis imponeret, quibus paulo acrius erat judicium. Iſte enim falſus Alexander & labore aſperitatem manibus obductam habuit, & pro mollitudine corporis, qua eſſe debuerat, utpote delicatus & ingenuus, contra erat corpore ſcabriore & rigidiore. Poſtquam igitur animadvertit magiſtrum atque diſcipulum in eadem conſpirare mendacia, inque eadem conſentire loquendi libertate, quærebat *ex eo* quid factum ſit Ariſtobulo, ſimul cum eo *è cuſtodia* ſubrepto, & quam ob cauſam ille non veniſſet, ut jus tam præclaris natalibus debitum repoſceret. Cui ille reſpondit, in Cypro inſula, periculorum in mari formidine, relictum eſſe, ut ſi quid Alexandro humanitus accidiſſet, Mariamnes genus non funditus interiret, ſed Ariſtobulus ſuperſtes exciperet inſidiatores. Juvenem hoc affirmantem, cum eo conſentiente qui commenti auctor erat, Cæſar ſeducit, & ita dicit, "ſi mihi verum dicere voles, hoc "tibi præmium erit quod veniam & ſalutem aſſe- "quuturus ſis. age itaque, dic mihi quis tu ſis, "& quis tibi ejuſmodi res audere perſuaſerit. iſta

ἐπὶ Ρώμης [e] ουὗ ἠπείγετο, ϖᾶσαπομπῇ τῶν ἰδιοξένων· καὶ [f] Δικαιαρχία ϖροσβαλὼν οὐκ ἠσχύνθη καὶ [g] τοὺς τῇδε Ιουδαίους [h] ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης ϖροσαγάγεσθαι. ϖροσήεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία ϖρὸς Ηρῴδου καὶ εὔνοια λιῶ. αἴτιον δὲ λιῷ, τῶν ἀνθρώπων [i] τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὰς λόγους σὺν τῷ [k] φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὠμιληκόσιν Αλεξάνδρῳ πολὺ τὸ πιστὸν ἐνεπίπτει ϗ μὴ [l] ἄχ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ ϖρὸς τὰς πλησίον [m] καὶ ὤμνυσαν. ὥστε καὶ [n] ϖροσπλήττοντος εἰς τὸν Ρώμυλον [o] λόγος ϖερὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε Ιουδαίων [p] πλῆθος ὑπανιάζοντες ἐξήεσαν, τῷ ϖρὸς δόξαν τῆς σωτηρίας [q] ϑειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάριτα ποιούμενοι διὰ τὸ μητρῷον αὐτῶν γένος, ὁπότε [r] χωρίοις κατὰ τοῦ στενωποῦ διφροφορούμενος· καὶ [s] πᾶν τὸ βασίλειον ϖερὶ αὐτὸν σχῆμα λιῶ ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, [t] μεγάλαι τε ϖερισάσεις ἐγίνοντο τῆς πλησιούσης, ὑπηρεσίαι τε εὔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι σωτυγχάνειν ἥδεν ὅ, τι οὐκ ἐπράσσετο.

Β'. Καίσαρι δ' [v] ὡς ἀφίκητο ἀγγελία ϖερὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι Ηρῴδην ἐν πράγμασιν [x] οὕτι μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ· δίδως δὲ τῇ ἐλπίδι, Κέλαδον τ' αὐτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων, ὠμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Αλέξανδρον. ὁ δ' ἀνῆγε, οὐδέν τι βελτίων οὕτι τῇ κρίσει τ' πολλῶν γνώμενος. [y] ὁ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο. ἀλλ' ἰῷ μὲν ἐμφερὴς, ὁ μὲν ὥστε ἀπατῆσαι τὰς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένας. [z] αὐτομολίᾳ τε γὰρ [a] ἐπιτραχὼς ὁ Ψευδαλέξανδρος, καὶ ϖρὸς τὸ ἐπείνῳ [b] ῥοδαρὸν δ' σώματος ὑπὸ [c] τρυφῆς ϵ γυναικότητος σωερχόμενον, διὰ τὸ ἐναντία τῷδε οὕτι [d] σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. ϑεασάμενος οὖν συμπόσιον ἐπὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλῳ ϵ μαθητὴν, ϗ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐξήταζε ϖερὶ Αριστοβούλου [e] τί ϵ γεγονοὶ [f] συνεκκλαπέντος αὐτῷ, ϗ δι' ἰῶ αἰτίαν ὁ [g] ϖροσηκεγένει μεταπεμψάμενος τ' ἀξίας, ἧς ϖροσῆκε τυγχάνειν τοὺς ὕτω γεγονότας. Φαμένου δ' ἐπὶ νήσου τ' Κυπρίων καταλελεῖφθαι, κινδύνων ὑφορᾶσθαι τ' κατὰ θάλασσαν, εἰ [h] ϖερὶ αὐτὸν συσταίη τι δεινὸν μὴ [i] παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ Μαριάμμης γένος, ἀλλὰ ϖερὶ Αριστοβούλου μένοι τοὺς ἐπιβουλεύοντας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, ϗ συνεσῶντος αὐτῷ δ' μηχανοποιεῖ τ' πράξεως, Καίσαρ καταμόνας ἐπαλαιῶν τὸ μέρος, "ἀλλά σοι μισθὸς εἶπ' ϖροσείσεται "δ' μὴ καὶ ϖρὸς ἐμὲ ἀπάτης [k] χρησαμένου τὸ μὴ [l] ἀπο- "λαμένου τ' σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν "τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε [m] ἐξετόλμησε ϖαρασκευάσαι. "μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας χρό-

---

e Οὗ ἠπείγετο,] Illud ὧν è *Cod. Busb.* (Coccejo conſentiente) & *Epiphanio.*

* *Ac* —— *ceciderunt,*] Puteolos.

f Δικαιαρχίᾳ] Male Δικαχίᾳ infr. lib. 18. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τοὺς τῇδε Ιουδαίους] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) τοὺς τῇδε Ιουδαίων in *Editis.*

h Εφ' ὁμοίας ἀπάτης] Ita *Vat.* ἀφ' ὁμοίας in *ceteris.*

i Τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὰς λόγους] Eandem locutionem de Chriſto uſurpat. REL.

k Φερεγγύῳ] *Æſchyl. Theb.* v. 612. ϖροσατῆν φερέγγυος· *Schol.* φερέγγυος, ἀσφαλής, ἀξιόχρεως. SPANH.

l Οὐχ ἕτερον,] Οὐχ ἕτερον ἀλλ' αὐτὸν εἶναι *Busb.*

m Καὶ ὤμνυσαν.] Καὶ deeſt *Vat.* & *Busb.*

n Προσπλήττοντος εἰς τὸν Ρώμυλον] Ita *MSS.* ϖροσπλήττοντος in *Editis.*

o Λόγος ϖερὶ αὐτοῦ,] Λόγος ϖερὶ αὐτοῦ *Vat.*

p Πλῆθος ὑπανιάζοντες ἐξήεσαν,] Εθνος *Vat.*

q Θειάζοντες] *L. B.* ἐνθειάζοντες.

r Χωρίοις] *L. B.* χωροῖν.

s Πᾶν τὸ βασίλειον] Sic *Vat.* πᾶν βασίλειον in *ceteris.*

t Μεγάλαι τε ϖερισάσεις] Μεγάλαι ϖερισάσεις *Vat.* & *Busb.*

v Ως ἀφίκητο ἀγγελία ϖερὶ αὐτοῦ,] Ως ἀφίκετο ἀγγελία ἡ ϖερὶ αὐτοῦ *Vat.* ὡς ἠγγέλθη ϖερὶ αὐτοῦ *Busb.*

x Επὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐπὶ μεγάλα in *Editis Aliiſque.*

y Οὐ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο.] Οὐ μὲν ὃ Κ. *Busb,* ὁ μὲν Καῖσαρ γε ἠπατᾶτο *Vat.* ὁ μὲν Καῖσαρ ὃ διηπάτητο *Hen.* à pr. m.

z Αὐτομολίᾳ τε γὰρ ἐπιτραχὼς] Itidem Zonaras p. 263. ϖερὶ αὐτομολίας δ' ἐπιτραχὼς, de hoc ipſo Pſeudalexandro. SPANH.

a Επιτραχὼς ὁ Ψευδαλέξανδρος,] Επίσευτο *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *ex labore & opere valde attritus. Coccejus* ἐπιτρύχωτο.

b Ροδαρὸν δ' σώματος ὑπὸ] Ita *Gen.* ῥοδαρὸν *Baſ.* ῥάδαλον *Vat.* ῥαδινὸν *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

c Τρυφῆς καὶ γυναικότητος συνεχόμενον.] Sic *Busb.* & *Zonar.* & ut puto *Epiphan.* ϖροφῆς in *ceteris.*

d Σκληρότερον] Πρὸς τὸ σκληρότερον *Busb.* & *Zonar.*

e Τί δὲ γεγόνοι] Ita *Baſ. Hen.* & *Vat.* τί δὲ γένοιτο *Busb.* τί γὰρ γεγόνοι *Gen.*

f Συνεκκλαπέντος αὐτῷ,] Συνεκκλαπεὶς *Vat. Gall.* & *Hen.* à pr. m.

g Παραγεγόνει] *L. B.* ϖροσγεγόνοι.

h Περὶ αὐτὸν] Ita lego. (Ita quoque exhibet *L. B.*) ϖερὶ αὐτῶν in *Editis.* ϖερὶ αὐτὸν σώσαιη *Busb.* ϖερὶ αὐτὸν σαίη *Vat.* αὐτῶν ἃ σαίη *Hen.* εἰ τί ϖερὶ ἐμὲ συμβαίη *Zonar.*

i Παντελὲς ἐξαλείφοιεν] Παντελῶς ἐξαλείφοιεν *Coccejus.* Παντελὲς ἐξαλείφοιτο *Vat.* παντελῶς ἐξαλείφοιη *Busb.*

k Χρησαμένου] Χρήσασθαι *Busb.*

l Απολαύμενον τ' σωτηρίας,] Forſan λαχεῖν.

m Εξετόλμησε] *L. B.* ἦξε τολμῆσαι.

n Επι-

"χρόνων ὢν γεγονὼς τυγχάνεις." καὶ δὴ, ὡ γὰρ ἂν ἄλλος πράσσειν, φράζει πρὸς τὸν [n] Καίσαρα τὸ ἐπιβούλευμα, ὅντι τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι [o] συγκείμενον. καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον, ὡ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δεσμήριον ὁρῶν αὐτοργήσας τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει· τὸν δὲ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη δὲ ἦρκει Μηλίοις ὅσοι [p] ἐπιπλήξεσιν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον Δημητρᾶς [q] ἀναλωκίναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς [r] συνταθέντα οὕτως ἀκλεῶς εἶχεν.

"enim quæ animo agitasti & aggressus es majoris "sunt malitiæ quam pro ætate tua." Tum ille, ut qui non posset aliud, totum commentum Cæsari exponit, & quo pacto, & à quo fuerit compositum. Et Cæsar Pseudalexandrum, nam fidem ei datam fallere noluit, ad remiges relegavit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret; & ejus fraudis auctorem interfecit. Cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus.

Pseudalexander à Cæsare ad remiges relegatus.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

CAP XIII.

Quomodo Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

XV.

Ἀρχέλαος δὲ, τὴν [s] ἐθναρχίαν Γαλατῶν, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφίκνεῖτο, [t] Ἰωάζαρον [v] τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, [z] Ἐπικαλῶν συστάντα τοῖς στασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου [y] ἀποκαθίστησι ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον σκηπτικῶς, τό τε ὑδάτων ὅσον [z] Νεαρὰν τὴν κώμην [a] ὠφελεῖ διῤῥέουσα, ἐξ ἡμισείας ἀποστρέψεν, ἐπαγαγὼν αὐτὸ παράδεισον τῷ πεδίῳ φοινικίνοις ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένοις. κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι· [b] καὶ γὰρ πατρίοις Γαλάταις ποιησάμενος, [c] Γλαφύραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην, ἐξ ἧς ἔκ τινα καὶ αὐτῇ, [d] ἀπαράδοτον ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. Διατρίβει δὲ ἐπὶ ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικατασταθεὶς αὐτῷ ζῶντι Ἰησοῦς, [e] ὁ Σιὲ παῖδος.

β. [f] Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ὄντες Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἐπιεικῶς ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τὸ ἐπίτροπον Ἀρχελάου τὰ ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαος δὲ καὶ τούτῳ ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, ὅπως, χρᾶφθαι μὲν Ἀρχελάῳ πεπόνθει ἡγεῖτο, σὺ δὲ παράσχημα, φησὶ, πλέον μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγων αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἔκπλους [h] ἐκ δὲ ὀξέως

Postquam autem Archelaus Ethnarcha factus in Judæam pervenit, Joazarum Boëthi * filium pontificatu privavit, eum cum seditiosis conjurasse criminatus, idque munus Eleazaro ejusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichuntium palatium magnifice; & dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum divertit, quem palmetis totum conseverat. Vicum etiam construxit, quem Archelaïdem nuncupavit: & contra leges patrias Glaphyram, Archelai *regis* filiam, Alexandri sui fratris quondam uxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, cum apud Judæos res detestanda sit fratris habere uxorem. Nec Eleazarus quidem in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viventis locum Josua Siæ filio.

Joazarus pontificatu privatur, Eleazaro in ejus locum suffecto.

Eleazarus deponitur, eique successit Josua. Archelaus iterum accusatur.

2. Anno autem decimo principatus Archelai, fratres ipsius cum primoribus Judæorum & Samaritanorum, ejus crudelitatem & tyrannidem non ferentes, eum apud Cæsarem accusant, maxime cum intellexissent contra Cæsaris fecisse mandatum, quo jubebatur eos tractare leniter. Quamobrem Cæsar, audita accusatione, cum iratus Archelai negotiorum quæ Romæ essent procuratorem, qui & ipse Archelaus vocabatur, accersivisset, non quidem Archelao quidquam scribere dignatus est, sed tu, inquit, è vestigio conscensa navi, age eum adeas, & nulla interposita mora ipsum

---

n Ἐπιβούλευμα,] Σκεύωρημα *Zonaras* in narratione hujus facti pag. 265. A. SPANH.

o Συγκείμενον.] Συγκεκιμένον *Vat.* forsan pro συγκεκιμηνόν.

p Ἐπετελίκτησαν] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* τετέλικτο in *cæteris.* Fuit cum legerem τετελίκτησιν.

q Ἀναλωκίναι.] Ita quoque est in *Marg. L. B.* verum in ipso MS. ἀνηλωκέναι.

r Συντεθέντα] Συνθέντα ὅτως ἀκλεῶς ἔχει *Vat.*

s Ἐθναρχίαν Γαλατῶν.] Archelaus non Ethnarcha, sed Rex ab Augusto constitutus; Harduin. Num. Herod. p 24. Malè *Tetrarchiam suscipiens* Rufinus. SPANH

t Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ] Ἰάζαρον *Busb.* Hujus in pontificatu Christum natum esse adnotat *Nicephorus.* sub Matthia potius existimat *Petavius* in lib. X. de *Doctr. Temp.* c. 55.

v Τὸν Βοηθοῦ] Vel ex Simone filio nepotem. *Usser.* ad *A. M.* 4002.

x Ἐπικαλῶν] Ἐπικαλῶν αὐτὸν τῷ συστάντι *Vat.* ἐπικ. αὐτῷ ὡς *L. B.* ἐπικαλῶν ὡς συστάντα *Busb.*

y Ἀποκαθίστησι] Ἐπικαθίστησι *Vat.*

z Νεαρὰν τὴν κώμην] Verba ista Νεαρὰν τὴν κώμην non agnoscit *Epiphan.* ὑδάτων ὃ πρὸς Ἀναρὰν τὴν κώμην *Vat.*

a Ὠφελεῖ ἐπιῤῥέουσα,] Ὀφείλει in *Editis.* ὀφελεῖ *Vat.* unde ὠφελεῖ (pro ut quoque jam *Lugd. Bat.* expresse habet) rescripsi.

b Καὶ γὰρ πατρίοις] Τῶν πατρίων νόμων Γαλάταις *Busb.*

c Γλαφύραν] Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου μὲν θυγ. *Vat.*

d Ἀπαράδοτον —— ἄγεσθαι,] Judæis lege vetitum fratrum uxores ducere; nempe quæ filios è priori marito seu fratre susceperat. Ita etiam, quem postea consului, *Zonaras* hunc locum exponit p 264. A. ἀπειρημένου τῷ νόμῳ ἀδελφῶν ἀγεσθαι γυναῖκας, παῖδας ἐκ τοῦ τεθνεότων ἐχούσας· Vide simile de Herodiade, quæ duobus fratribus nupsit, judicium infr. lib. 18. c. 6. §. 6. SPANH.

e Τοῦ Σιὲ παιδός.] Σιὲ *Busb.* & *Vat.* Σὶ *Hen. à pr. m.* Σιὲ *Zonar.* In *Epiphanii* libris, *Sea fil.* Abest Σιὲ in *L. B.*

f Δεκάτῳ δὲ ἔτει] At vero in *lib.* 2. *de Bello Jud.* non decem sed novem Archelao tribuuntur anni. Non tamen hoc mirum, (inquit *Is. Vossius* in *Chron. S.* p. 158.) decimus enim Archelai annus non fuit absolutus (sed tantum inchoatus ut dicit *Usserius*, quem omnino vide in *Annalibus* ad A. M. 4010.) Forsan aristæ illæ plenæ, quas in somnis videt, novem tantum fuere numero, decima fracta aut non plena. Vide etiam *Pagi Critica* in *Baronium*, Vol. 1. p. 13. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τῶν ἀδελφῶν] Ἀδελφῶν deest *Vat.* immo ἀδελφῶν ἀνδρῶν desunt *Busb.* nec ea agnoscit *Epiphan.* Forsan ἀνδρῶν fuerit à manu *Josephi*, sed ἀδελφῶν à margine in textum irrepserit. Verum *Dio* (l. 55. p. 567.) à fratribus accusatum fuisse prodidit, hisce verbis, ὅ, τε Ἡρῴδης ὁ Παλαιστίνης (ita enim *Archelaum* appellat, nec hallucinatur ut recentes Historici scribunt, sed *Archelaum* duplex nomen tulisse nos edocet, sicut & *Archelaus* junior, qui *Herodes* dictus est. *Pagi* ad *Baron.* p. 13.) αἰτίαν τοῦ λαὸν τῶν ἀδελφῶν λυθῆν, ὑπὸ τῶν Ἀλλοφύλων ὑπεσημάνθη. unde rescribendum censet *Petitus* (in *Animad. ineditis* tom. 1. p. 539.) οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν ὄντες Ἰουδαίοις. Forsan distinguendum legendumque, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τε ὄντες Ἰουδ. Ita verto ac si scriptum fuisset, οἱ ἀδελφοὶ σὺν πρώτοις τῶν ἀνδρῶν ὄντες Ἰουδ. HUDS. Dele ἀδελφῶν. SPANH. Deleri idem jubet *L. B.* sed *Hudsonii* lectio sicuti fieri potest, ita facile etiam inde duplex oriri scriptura potuit, quod utraque vox per compendium literarum, in duobus MSS. fuit scripta, ne quid periret, in describendo deinde utraque fuerit posita; vel quod ambigens scriba an ἀνδρῶν an ἀδελφῶν esset in suo exemplari, utrumque expresserit. Nihil certe perit, si ἀδελφῶν cum MSS. & *Epiphanio* deleatur. HAV.

h Ἐκ δὲ ὀξέως] Ὀξέως, ταχέως, *Hesych.* infr. lib. 18. c. 4. §. 1. & c. 5. §. 6. SPANH.

pſum ad nos adducas. Atque ille prima navigatione tranſmiſſus in Judæam venit, & Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui cum voluntatem Cæſaris expoſuerat, ad maturandam profectionem perpulit. Ubi autem *Romam* venit, Cæſar, poſtquam illum cauſam ſuam contra certos accuſatores agentem audivit, eum in exſilium abegit, Vienna Galliarum urbe in commorandi locum ei aſſignata; pecuniaque ſpoliavit.

In exſilium miſſus.

Archelai ſomnium.

3. Antequam autem evocatus Romam iret Archelaus, ſomnium hujuſmodi ſuis amicis narravit. "Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas, tritici plenas, "jam perfectas; quas, ut ipſi videbatur, boves de"paſcerent." Experrectuſque (putabat enim viſionem magna ſibi portendere) conjectores accerſit, qui in ſomniis verſabantur. Cum autem alii ab aliis diſſentirent (nam una eademque omnibus non erat interpretatio) Simon quidam Eſſæus, poſtulata dicendi venia, dixit Archelao, "Viſione il"la ſignificari rerum mutationem, idque in de"terius. Boves enim ærumnam declarare, quippe "laborioſum animal; itemque rerum mutationem, "quoniam humus, quæ ab eis coleretur, eodem "in ſtatu permanere non poſſet: ſpicas autem, "cum decem eſſent, totidem annorum indices eſſe, "quoniam una æſtate proveniat ſpica. itaque Ar"chelao finem adeſſe imperii." Atque ſic ille ſomnium enucleavit. Quinto autem die, poſtquam hoc ſomnium viderat Archelaus, *alter ille* Archelaus qui eum evocabat, à Cæſare in Judæam miſſus veniebat.

Archelai ſomnium.

4. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ, quam, ut jam ante diximus, virginem in uxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater: poſtea vero, quam Alexander à patre fuerat interemptus, nupſerat Jubæ Libyæ regi, cujus poſt deceſſum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata uxore ſua Mariamne. tantus erat ejus amor in Glaphyram. Igitur cum Archelai conjux eſſet, vidit hujuſmodi ſomnium. "Viſa eſt cernere aſtantem ſibi Ale"xandrum, qua re gaviſa cupidiſſime eum comple"xa eſt. At ille de ea queſtus eſt, dixitque, Gla"phyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, quo "feminis fidendum non eſſe dicitur, quæ mihi de"ſponſa & nupta virgo, genitis ex me liberis, a"mores oblita meos, alii nupſeris, neque hac contu"meliâ contenta, cum tertio marito *ſponſa* cubare "auſa ſis, cum dedecore & probro in domum meam "*iterum* ingreſſa; Archelaoque viro tuo, fratri no"ſtro, nupſeris. Ego vero meæ in te benevolen"tiæ idcirco non obliviſcar, quin te omni infa"mia liberabo, meam facturus ut prius fuiſti."

πισαμένῳ, καὶ ἀφικομένῳ εἰς Ιουδαίαν [i] καταλαμβάνῃ τ Αρχέλαον ἐν [k] εὐωχίαις ὄντα μετὰ τ φίλων, τήν τε διάνοιαν ἀποσημήνῃ τῷ Καίσαρι, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τ ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένῳ ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτὸ λέγοντι, [l] καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνῃ, δὸς οἰκητήριον αὐτῷ Βίεννα πόλιν τῆς Γαλατίας· τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

γ'. Πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς [m] ἐπὶ Ρώμης ἀνελθεῖν Αρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς Φίλοις. "[n] θεα"σάμενος [o] ἀσταχυας [p] δέκα τ ἀριθμὸν, πλέως πυρῶν τὴν "ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξα ὡς [q] αὐτῷ βιβρωσκομέ"νους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν." καὶ [r] διεγειρόμενος, φέρειν μὲν εἰς μέγα δόξα ὡς τὴν ὄψιν αὐτῷ, μεταστέλλεται τοὺς μάντεις, οἷς σὺν ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναφοραί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἀφ' ἑτέρους, ὁ μὲν εἰς ἕνα ἕκαστον πᾶσιν ἀφήγησις, [s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, "μεταβολὴν "πραγμάτων ἔλεγεν Αρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγα"θοῖς πράσμασιν. [t] Βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσημαίνειν, "διὰ τὸ ἔργοις ὑποπαλαιπωρεῖν τὸ ζῶον, μεταβολὰς δὲ αὖ "πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρομέ"νην, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι· τοὺς δὲ ἀστάχυας [v] δέκα ὄν"τας, [x] τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὀφείλειν, [y] πεισθῆναι γὰρ ἑνὸς "σωζομένους θέρους. καὶ τ χρόνον ἐξήκειν Αρχελάῳ τ ἡγε"μονίας." καὶ ὁ μὲν [z] ταύτην ἐξηγήσατο τ ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτὸ ἡ ὄψις Αρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλέμενος Αρχέλαος πέμπεται εἰς Ιουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

δ'. Παρεπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ [a] τυγχάνει, Βασιλέως Αρχελάου θυγατρὶ ἐούσῃ, ἦν, ὡς πρότερον εἶπον, σωφροσύνῃ, παρθένον λαβών, Αλέξανδρος Ηρῴδου μὲν υἱὸς, Αρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τ Αλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς πλουτήσαι, [b] Ιόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται, μεταστάντος δὲ ἐκ Λιβύης χρεύσαν ἐν Καππαδοκίᾳ πρὸς τὸν πατρὸς Αρχέλαος ἄγεται, [c] τὴν [d] συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμμῃ ἐκβαλών. τοσοῦδε αὐτὸν τ Γλαφύρας [e] ἀνέστρεψεν ἔρως. καὶ [f] σωθῆναι τῷ Αρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ ἰδεῖν. "εὐοκεῖ, τ Αλέξανδρον ὑπισχνουμένη θεασαμένη, χαίρειν καὶ πρὸς "ἄλλην πρόθυμως. τ δὲ καταμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ "φάναι, Γλαφύρα, σωηγορεῖς ἄρα λόγῳ, [g] ὃς ἄπιστα ἐλέ"γῃ εἶναι γυναιξίν, ἢ [h] συνωμολογήσασά μοι καὶ συγκαθι"κέσθαι παρθένος, παίδων ἡμῖν γενομένων, λήθῃ παρεδί"δους ἐρωτας τὰς ἐμὰς, δευτέρων ὑπιθυμίᾳ γάμων. [i] πλη"θούσα δέ σοι δὲ ἔτους ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τείτον ἐτόλμησας "κ σωτῆ παρακαθεκλίναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύ"ντως [l] ὑπιδυσαμένη οἶκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ [m] γάμῳ συντεθειμένη "πρὸς Αρχέλαον, ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἐμέπε"ρον. ἀλλ' οὐκ ἔσχε λήθην πιστὸν μὴ εὐνοίας τ σῆς, ἀπαλ"λάξω δέ σε πάντως καὶ ὀνειδίσντος, ἐμοὶ ὥσπερ [n] ἧς κατασκευ-

[i] Καταλαμβάνῃ τ Αρχέλαον] Ita *Busb.* λαμβάνῃ in *ceteris.*
[k] Εὐωχίαις] Sic *Busb.* & *Vat.* ὠχία in *Editis Aliiſque.*
[l] Καὶ ἐκεῖνον] Καὶ deeſt *Busb.* & *Vat.*
[m] Επι Ρώμης] Εἰς Ρώμην *Busb.*
[n] Θεασάμενος] Τεθέντ *Busb.*
[o] Ασταχυας] Ita *MSS.* ut infra mox ἀσάχυς in *Editis.*
[p] Δεκα τ ἀριθμὸν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.
[q] Αὐτῷ βιβρωσκομένους] Αὐτὴν *Busb.*
[r] Διεγειρόμενος,] *L. B.* διεγερθέντα.
[s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος,] Supra de Iuda quodam Εσσηνὸν τε γένος lib. 13. c. xi. §. 2. Conf. de Eſſæis *ἀλωσ.* lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.
[t] Βόας —— ζῶον,] Conf ſupr. lib. 2. c. 5. §. 6. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.
[v] Δέκα ὄντας.] Alibi novem viſas refert. Sed in lib. *de Vita* decimum annum Archelai memorat, quare hoc vero propius videtur. REL.
[x] Τοσόνδε ἀριθμὸν] Τοσῶνδε *Busb.*
[y] Πεισθῆναι γὰρ ἑνὸς] Πεισθῶσιν γὰρ ἑνὸς διαγίνεσθαι θέρους *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *unam quippe futuram æſtatem & tempus ſuppleri aſſeverabat Archelao, quod de principatu ſuæ poteſtatis exiret.*
[z] Ταύτην ἐξηγήσατο τ ὄνειρον.] Ita *Vat.* & *L. B.* prout ſupr. c. 14. §. 1, initiò. ταῦτα in *reliquis.*
[a] Τυγχάνῃ,] Συντυγχάνῃ *Vat.*
[b] Ιόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται,] Eadem de tribus his Glaphyræ maritis *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.
[c] Τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμμῃ ἐκβαλών.] Conf. ſup. *c. 1.* §. 2. SPANH.
[d] Συνοικοῦσαν] Συνοῦσαν *Vat.* & mox (h. ead. §.) συνοικοῦσα, ut & *Busb.*
[e] Ανέστρεψεν ἔρως.] Επέχει *Vat.*
[f] Σωθῆναι] *L. B.* συνοικοῦσα.
[g] Ος ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναιξίν,] Poſt γυναιξίν, diſting. ὃς ἄπιστος εἶναι ταῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας, φησὶ· *Zonaras* p. 265. D. *Rufinus* fidem mulieribus non habendam. SPANH.
[h] Συνωμολογήσασά μοι καὶ] Συνωμόσασά τε *Vat.*
[i] Πληθούσα] Infr. lib. 18. c. 7. §. 7. πληθυσθέσας τ ὤματος. SPANH.
[k] Σαυτῆ παρακαθεκλίναι νυμφίον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταυτῆ *L. B.* αὐτῇ in *Editis Aliiſque.*
[l] Επαισθοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ,] Ita *Vat.* & Coccejus. ἐπισθοῦσα in *Editis.* ἐπισθοῦσα *Vat.*
[m] Γάμῳ συντιθεμένη πρὸς] Γάμου *Vat.* & *Busb.* &, ut videtur, *Hen. à pri. m.*
[n] Ης κατασκευασάμενος.] Ita cum *Cod. Busb.* ὧν in *reliquis.*

ο Επ)

"τασκδαιδύμενος." τοῦτο διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον.

ε'. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τ βασιλέων αὐτὸν συνεσηκέναι, κ ἄλλως ο ἴσως ἀθανάτισμά τι φέρειν, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερῆς, κ ἅ θεία προμηθεία τὰ ἀνθρώπινα προειληφότος τῇ αὐτῇ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ἐνάμενος τ ἑαυτὸ κώλυμα οὐκ ἂν ἡγοῖτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προτιθεμένῳ. p τ δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσνεμηθείσης τῇ Σύρων, πέμπεται q Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, r ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, κ τ Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

Hæc cum apud mulieres ſocias ſuas narraſſet, aliquot poſt diebus moritur.

5. Ego vero, illa ab hac narratione non aliena eſſe ratus, quod mihi ſermo ſit de *ipſis* regibus, præſertimque quod aliquid in exemplum afferant, & ad probandam animarum immortalitatem, Deique circa res humanas providentiam, commodum eſſe exiſtimavi ut illa memorarem. Cui vero hæc videntur incredibilia, ſua dum fruitur opinione, illi rei non ſit impedimento, quæ ipſi datur pro incitamento ad virtutem. *Cæterum ditione Archelai Syriæ contributa, miſſus eſt à Cæſare Quirinus, vir conſularis, ut cenſum ageret bonorum in Syria, & Archelai domum addiceret. *Archelai Ethnarchia in provinciam redacta.*

Τέλος τῆς βιβλίου ἑπτακαιδεκάτης.

Finis Libri decimi ſeptimi.

o Ἐπὶ δαιδαγμά τι φέρειν,] Ἐπὶ δαιδάσμαλι *Busb.*

p Τῆς —— Συρίας] Mox lib. 18. c. 1. §. 1. προσθήκη τ Συρίας. SPANH.

* *Cæterum —— addiceret.*] Potius, *at regione quæ ſub Archelai ditione —— fuerat vectigali* Syriæ *contributa, mittitur Quirinus à Cæſare, vir Conſularis, tributi penſitationem cenſu habito taxaturus, & ipſam Archelai venditurus domum.* Hac de vide *Poſſini* Spicilegium Evangel. §. XXIV. HUDS. vel IBBETSON. in *Add.*

q Κυρήνιος] Κυιρίνιος *Straboni.* in aliquibus *Epiphanii* libris *Cyrinus*, in aliis *Cyrenius.* Verum & Κυρίλιος nomen fuit *P. Sulpicius Quirinus*, ut monſtrat *Jac. Perizonius* in *Diſſ. de Auguſtea orbis Terr. deſcriptione*, p. 971. Rectius ſane ſcribendum Κυιρεῖνος quam Κυρήνιος, niſi externis uſitatum fuiſſet cognomina Romanorum in ιος efferre. HUDS. Quirinius miſſus, ut cenſum ageret per Syriam. *Rufino* Cyrinus. De Quirinio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Κυρίλιος τ Ἰουδαίας τιμητὴς ὤν. Conf. *eund.* lib. 7. c. 8. §. 1. SPANH.

r Ἀποτιμησόμενος] Bis igitur à Cæſare in Syriam miſſus eſt, ſed non ex eadem cauſa. Prioris ἀπογραφῆς (cujus meminit *Lucas*, c. 2. v. 2.) cauſa, ut non tam in Judæa quam in toto orbe Romano omnes deſcriberentur, ut quot & quantos delectus ad bellum populus Romanus facere poſſet, tam ex provinciis quam ex ſociis regibus & civitatibus, ſciri poſſet. Poſterioris ἀπογραφῆς (cujus mentio *Act.* v. 37.) cauſa intra Syriam Palæſtinam, & unius Archelai patrimonium & Tetrarchiam ſtetit; nec mera & nuda erat ἀπογραφὴ, ſed redactio bonorum Archelai in fiſcum, & exactio tributi ſuper provinciales, Judæâ poſt exſilium Archelai redactâ in provinciam & Romanis præſidibus patere juſſa. Qui plura hac de re ſcire deſiderat, & de conciliatione *Luce* & *Joſephi*, adeat *Montacutium* in *Originibus Eccl.* parte pr. ſub initium, *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4009. *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 127. *Grotium* ad *Luc.* c. 2. v. 2. *Pagium* in *App. Chronol. ad Baronium*, p. 31. & 32. *Jac. Perizonium* in *Diſſ. de Auguſtea Orbis Terr. deſcriptione. Reineſium* in *Epiſt.* LVII. *Ryckium* ad *Tacitum*, p. 38. & *Baſnagium* in *Annalibus Politico-Eccleſ.* p. 108. &c.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Κυρλίου ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας Ϲ Ἰουδαίας, κ ἀποδωσόμενος τὴν Ἀρχελάου οἰσίαν, μεταπεσούσης τ Ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· κ ὡς Κωπώνιος, ἐκ δ ἱππικῆς τάξεως, ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. κ ὡς Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος καὶ τινες ἕτεροι ἔπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ἀπογράψασθαι τὰς οὐσίας, κ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν τ γνώμαις, μέχρι Ἰωάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς ἔπεισεν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπακοῦσαι Ρωμαίοις, κ ἀποδόσθαι τὰς βίβλους.

1. QUomodo Quirinius ad cenſendam Syriam & Judæam miſſus eſt à Cæſare, & ad Archelai facultates addicendas, Judæa è regno in provinciæ formam redacta: utque Coponius ad procurandam Judæam miſſus eſt. Et quomodo Judas Galilæus & alii nonnulli populo perſuaſerunt, ut bonorum cenſum impedirent, multique in eorum ſententiam iverunt, donec Joazarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis præſtandam, & ad cenſum facultatum admittendum.

β'. Τίνες αἱρέσεις, κ ὅσαι παρὰ Ἰουδαίοις [a] φιλοσοφίαι, Ϲ τίνες οἱ νόμοι.

2. Quænam ſectæ, & quot apud Judæos philoſophandi genera, & quæ inſtituta.

γ'. Ως Ἡρώδης Ϲ Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος.

3. Quomodo Herodes & Philippus tetrarchæ urbes in honorem Cæſaris ædificarunt.

δ'. [b] Ως Σαμαρεῖς, ὀστᾶ νεκρῶν διαῤῥίψαντες εἰς τὸ ἱερὸν, τ λαὸν ἑπτὰ ἡμέρας ἐμίαναν.

4. Quomodo Samaritæ, mortuorum oſſa paſſim per templum diſpergendo, populum ſeptem dies polluerunt.

ε'. Πο-

a Φιλοσοφίαι,] Ita lego pro φιλοσόφων.

b Ως Σαμαρεῖς,] Hoc ſummarium, & quod ſequitur, eruimus è *Codd. MSS.*

5. *Quomodo Salome Herodis ſoror bona ſua cum moreretur Juliæ Cæſaris uxori reliquit.*

6. *Quomodo Pontius Pilatus ſecum ſtatuit Cæſaris effigies in Hieroſolyma clam inferre; populuſque, ea re cognita, à ſeditione in eum movenda non deſtitit, donec imagines Hieroſolymis Cæſaream relatæ eſſent.*

7. *Quænam Judæis Romæ degentibus ſub id tempus acciderint, & de populo corruptela depravato apud Samariam, utque Pilatus complures interemit.*

8. *Pilatus à Samaritis accuſatur apud Vitellium. utque Vitellius eum Romam ad Cæſarem proficiſci compulit, ut factorum rationem redderet.*

9. *Vitellii profectio Hieroſolyma, & quomodo ei ſcripſit Tiberius Cæſar ut Artabano Partho perſuaderet obſides ei mittere, bellumque contra Aretam ſuſcipere.*

10. *Philippi obitus, & quomodo tetrarchia ejus facta erat provincia.*

11. *Herodes Tetrarcha bellum movet contra Aretam, & prælio ſuperatur.*

12. *Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt Philippi tetrarchiæ.*

13. *Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus & ab Agrippa accuſatus in exſilium miſſus erat; utque Cajus tetrarchiam ejus dedit Agrippæ.*

14. *Judæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & legatio utrorumque ad Cajum.*

15. *Judæi ab Apione cæteriſque cum illo legatis accuſantur, quod Cæſaris ſtatuam non haberent.*

16. *Ut Cajus iratus in Syriæ præfecturam mittit Petronium, cum mandatis ut exercitu coacto bellum inferret Judæis, niſi vellent ipſius ſtatuam recipere.*

17. *Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Aſinæi & Anilæi fratrum.*

ε'. Ως Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ηρώδε πλουτήσαζα τὰ αὐτῆς κατέλιπεν Ιυλίᾳ ℈ Καίσαρ℞ γαμετῇ.

ς'. Ως Πόντι℞ Πιλάτ℞ ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ιεροσόλυμα σεότομὰς Καίσαρ℞, γνὺς ℈ ὁ λαὸς ἐξεσίασε σεὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξενέγκωσιν αὐτὰς ἀπὸ Ιεροσολύμων εἰς Καισάρειαν.

ζ'. Τὰ συμβάνζα Ιυδαίοις ἐν Ρώμῃ κ℈ τῶτον τ̀ καιρὸν, κ℈ σεὶ ℈ ἐν Σαμαρείᾳ καταφθορᾶς ℈ σλήθυς, ℈ ὡς σολλὰς ἀπώλεσε Πιλάτ℞.

η'. [c] Κατηγορία ὑσὸ Σαμαρέων Πιλάτυ σρὸ Ουϊτελλίυ, κ℈ ὡς Ουϊτέλλι℞ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀναβεῖναι εἰς Ρώμην σρὸς Καίσαρα, κ℈ δοῦναι λόγον σρὸς τ̀ πεπραγμένων.

θ'. Ουϊτελλίυ ἀνάβασις εἰς Ιεροσόλυμα, κ℈ ὡς Τιβέρι℞ Καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ, Αρταβάνην μὲν [d] τ̀ Πάρθον πεισαι ὁμήρυς αὐτῷ σέμψαι, σρὸς Αρέταν ℈ σολεμεῖν.

ι'. [e] Τελευτὴ Φιλίσσυ, κ℈ ὡς ἡ τετραρχία αὐτ℈ ἐπαρχία ἐγένε℞.

ια'. Πόλεμ℞ Ηρώδυ ℈ τετράρχυ σρὸς Αρέταν τ̀ τ̃ Αρεθαίων βασιλέα ℈ ἥτ℈α.

ιβ'. Απόσολυς Αγρίσσα ℈ βασιλέως εἰς Ρώμην σρὸς Τιβέριον Καίσαρα, κ℈ ὡς [f] κατηγορηθεὶς ὑσὸ ℈ ἰδίυ ἀσελευθέρυ ἐδέθη· κ℈ ὃν τρόσον ἐλύθη ὑσὸ Γαΐυ μ℈ τὴν Τιβερίυ σλουτὼ, κ℈ ἐγένε℞ βασιλεὺς ℈ Φιλίσσυ τετραρχίας.

ιγ'. Ως Ηρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς Ρώμην, κατηγορηθεὶς ὑσὸ Αγρίσσα, ἐξωρίσθη· κ℈ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτ℈ ἐδωρήσαν Γαΐ℞ Αγρίσσα.

ιδ'. Στάσις τ̀ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιυδαίων κ℈ Ελλήνων, κ℈ σρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων σρὸς Γάϊον.

ιε'. [g] Κατηγορία Ιυδαίων ὑσὸ Απίων℞ κ℈ τ̀ συμσρεσβέων σρὸ τῷ μὴ ἔχειν Καίσαρ℞ ἀνδριάνζα.

ις'. Ως [h] ἀναναγκάσας Γαΐ℞ σέμσ℈ Σερήνιον ἡγεμόνα εἰς Συρίαν, δὺς ἐντολὰς συναγαγόνζα δύναμιν σολεμῆσαι Ιυδαίυς, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθ℈ αὐτ℈ τ̀ ἀνδριάνζα.

ιζ'. Τὰ συμβάνζα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιυδαίοις, σ' Ασιναίου ℈ Ανιλαίου τὼς ἀδελφώς.

c Κατηγορία —— Ουϊτελλίυ,] Verba iſta, Κατηγορία ὑσὸ Σαμαρέων Πιλάτυ ἐσὶ Ουϊτελλίυ, accepta debemus *MSS.*

d Τὸν Πάρθον] Ita *MSS.* τ̀ Πάρθων in *Edititis.*

e Τελεύτη Φιλίσσυ,] Hoc ſummarium habuimus è *MSS.*

f Κατηγορηθεὶς] Κατηγορηθεὶς ὑσὸ ℈ Ιυλίυ ἰδίυ in *Cod. Vat.*

g Κατηγορία Ιυδαίων] Et hoc ſummarium nobis *conſervarunt Codd. MSS.*

h Αγναγκάσας] Vocem ἀγναγκάσας addidimus è *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] λϚ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, καὶ ὡς Κωπώνιος ἔπαρχος Ἰουδαίας. περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, καὶ περὶ αἱρέσεως παρὰ Ἰουδαίοις.

[b] ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ, τῶν εἰς τὸν βουλὸν συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς διαπεπλεκὼς, καὶ μετὰ πασῶν ὁδεύσας [c] ὕπατος γενόμενος, [d] πάντα ἄλλα ἀξιώματα μείζονα, σὺν ὀλίγοις δὲ τισὶ Συρίας παρὼν, ὑπὸ Καίσαρος [e] δικαιοδοτὴς τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος. [f] Κωπώνιός τις αὐτῷ συγκαταπέμπεται, [g] πραγμάτων τῶν ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. [h] παρὼν δὲ καὶ Κυρήνιος εἰς τὸν Ἰουδαίων [i] προσθήκην τῇ Συρίας γενομένην, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὸν ἐπὶ τῇ ἀπογραφῇ λόγον, ὑπεικάθησαν δὲ εἰς τέλος ἐναντιοῦσθαι, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· Βοηθὸς δὲ ἦν υἱὸς Λίου. καὶ οἱ μὲν, πιθηθέντες τοῦ Ἰωαζάρου τοῖς λόγοις, ἀτιμίαν χρήματα, μηδὲν [k] ἐνδοιάσαντες· [l] Ἰούδας δὲ [m] Γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα [n] Γάμαλα, [o] Σαδδουκον Φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπείγετο ἐπὶ ἀποστάσει, τόν τε ἀποτίμησιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνδικρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἐπ' ἀνατλήψει προκαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς [p] παρέχον μὲν καιρὸν εἰς τὸ εὐδαιμονεῖν ἀναπεφάνης τοῖς κτή-

CAP. I.

Quomodo Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus est à Cæsare, & Coponius ad procurandam Judæam. item de Juda Galilæo, & de Sectis apud Judæos.

INTEREA Quirinius, unus è Senatoribus *Romanis*, vir omnibus magistratibus jam perfunctus, & qui *per omnes honorum gradus ad consulatum usque provectus fuerat, aliis etiam dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis militibus in Syriam pervenit, missus à Cæsare, tum ut jus redderet populo, tum ut census facultatum ageret. Mittitur etiam cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum potestate Judæis præesset. Quin & in Judæam Syriæ additam venit Quirinius, ut eorum bona censeret & Archelai pecuniam addiceret. Judæi vero, quamvis in principio vel nomen descriptionis ægre audire voluerant, paulatim tamen eò venerunt ut huic rei non adversarentur, idque suasu pontificis Joazari, qui Boëthi filius erat. Atque illi quidem, Joazari rationibus assentientes, sine controversia bonorum censum agi permiserunt: Judas vero Gaulanites, ortus ex oppido Gamalis, Sadduco Pharisæo sibi adjuncto, populum ad defectionem concitabat, *ambo* dicentes censum *eum* nihil minus secum afferre quam manifestam servitutem, & universam gentem ad libertatem vindicandam cohortantes: quasi *ipsis* darent rem quidem bene agere & facultates

Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus.

Coponius Syriæ præses.

Judas Galilæus Gaulanita populum ad defectionem sollicitat.

---

[a] ΛϚ'.] Ita in *Græcis* omnibus. in *Latinis* quibusdam XXXII. in aliis XXXIII.

[b] Κυρήνιος —— ἱππικὰς, &c.] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 8. §. 1. & supr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Per* —— *fuerat*,] *Al.* Percurrit omnes magistratus, ut fuerit etiam Consul.

[c] Ὕπατος] Hunc Josephi de Quirinio locum adducit Eusebius H. Eccl. l. 1. c. v. p. 18. ὡς καὶ *Euseb.* SPANH.

[d] Τάττε ἄλλα ἀξιώματι] Est qui legendum censet, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μείζονα, σὺν ὀλ. in *Editis* hoc modo distinctum erat, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μείζονα σὺν ὀλίγοις, ἐπὶ Σ.

[e] Δικαιοδότης] Vide *Huet.* in D. E. p. 392.

[f] Κωπώνιος —— ἐξουσίᾳ.] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[g] Τάγματος τῶν ἱππέων,] In *Editis* talis erat interpunctio, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. nec aliter *Epiphanius* legisse videtur, qui vertit, *ductor totius equestris agminis, potestatemque Judæorum omnium gerens.*

[h] Παρὼν δὲ καὶ Κυρήνιος] *Sc.* secundo missus ad censum agendum, cum antea id munus obiisset Sentio Saturnino Syriæ præside, cui censum priorem adscribit *Tertullianus* (lib. 4. contra *Marcionem* c. 48.) ab aliis Quirinio adscriptum, ut qui Saturnino, quod exacte didicisset res orientis, cum extraordinario imperio adjunctus fuerat. Videsis auctores in Not. mox citatos, ut & *Norisium* in *Cenotaph. Pis.* p. 321. & *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* p. 203.

[i] Προσθήκην τῆς Συρίας] Infr. c. 5. §. 6. & c. 8. §. 2. προσθήκην τῇ Ἀγρίππα βασιλείᾳ· vid. & supr. lib. 17. c. 15. §. 5. ubi illam de Antipa mentionem ut falsam redarguit *Harduin.* eumdemque fuisse illum Antipam, qui major Agrippa de Num. Herod. pag. 42. SPANH.

[k] Ἐνδοιάσαντες·] Ἐνδοιάσαντες. Γαυλανίτης δέ τις ἀνὴρ *Basil. Vat.* & *Zonar.*

[l] Ἰούδας ὁ Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[m] Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Lib. 20. à *Josepho* (qui satis accurate Galilæam & Gaulaniten distinguit) *Galilæus* appellatur. Verum *Judæ* quidni nomen duplex, unum ab urbe natali, alterum à loco educationis aut habitationis; sicuti *Apollonius*, Argonauticôn scriptor, qui patria *Ægyptius* erat, *Rhodius* appellatur.

[n] Γάμαλα,] Conf. supr. lib. 13. c. 15. §. 3. SPANH.

[o] Σαδδουκον] Σαδδὺκ *Zonaras* p. 265. SPANH.

[p] Παρέχον] *L. B.* παρέχων.

tates ſuas in tuto reponere, boni vero hiſce majoris ſecuritatem habere, gloriæ *ſcilicet* & laudis ex animi magnitudine comparandæ; Deumque non alia ratione prompte eos adjuturum eſſe, quàm ſi conſultis ſuis ſtrenue operam navarint, præſertim ſi magnis rebus in animo agitatis, iis exſequendis nulli parcant labori. Atque ita (nam ſumma cum aviditate ea quæ dicerent accipiebant homines) in majus provehebatur temerarium quod auſi ſunt incœptum. nihilque fuit malorum, quo non, ex viris iſtis profecto, repleta erat gens, etiam ſupra quam dici poteſt: alioque poſt aliud bello exorto fieri non potuit, quin vi perpetua affligerentur, & amiſſione amicorum, qui ærumnas leviores facerent; accedente, quod frequens erat latronum graſſatio, magnaque primariorum virorum occiſio, prætextu quidem communis libertatis propugnandæ, revera autem lucri privati ſpe. unde coortæ ſunt ſeditiones, & ex his cædes publicæ, partim quidem popularium edita ſtrage, (dum in ſe invicem furerent homines eo animo ut nemo ex parte adverſa relictus eſſet) partim vero hoſtium: deinde ſequuta eſt fames, quæ omnem ad facinus quodcunque verecundiam ſuſtulit, urbium expugnationes, & excidia, uſquedum etiam templum ex iſta ſeditione igne hoſtili deflagraret. Tantum rerum novarum molitio & inſtitutorum patriorum mutatio valuit ad eos, qui in idem convenerant, perdendos. Siquidem Judas & Sadducus, qui quartum philoſophandi genus nobis invexerant & plurimos habuerant ſectatores ejus ſtudioſos, non in præſens tantum univerſam ſeditione rempublicam perturbarunt, ſed & mala futura, quæ tum radices egerant, ſeverunt irrigaruntque ejuſmodi philoſophia, cui non antea homines aſſueverant. De qua paucis volo differere, eoque magis quod juniores iſtis inſtitutis dediti rebus noſtris exitium attulerint.

II. *Judæorum Sectæ.*

2. Habebant Judæi à priſcis etiam temporibus tres patriæ philoſophiæ ſectas, unam quidem Eſſenorum, alteram vero Sadducæorum, tertiam autem, quam profitebantur Phariſæi nomine. Et quanquam de his egimus in ſecundo libro Judaïci belli, nunc tamen eas ſigillatim attingere non gravabimur.

Phariſæi.

3. Phariſæi enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuentes: & quæ * ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regulam ſequuntur, tuenda omni modo cenſentes quæ ab illa præſcripta ſunt. exhibent & honorem ætate provectioribus, non id ſibi ſumentes arrogantiæ ut contradicant eis rebus quas

στεως, [q] ἀσφάλισιν [r] ἢ τῶ ταύτης ϖλείονος ἀγαθῶ, τιμιὼ καὶ κλέος ποιήσεσθαι τῶ μεγαλόφρονος, καὶ [s] τὸ θεῖον σὺν ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βελλομάτων εἰς τὸ κατορθῶν [t] συμϖροθυμεῖσθαι, μᾶλλον ἂν μεγάλων [v] ἐργάτας τῆ διανοία καθιστάμενοι [x] μὴ ἐξαφίωνται πόνω ἢ ἐπ' αὐτοῖς. [y] καὶ, ἡδονῆ γὰ τὼ ἀκροασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρόϑυμον [z] ὀπὶ μέγα ἡ [a] ὑπόϑολὴ ἢ τολμήματος. κακὸν ἢ σὺν ἔστιν ὃ μὴ φυέντος σὺν τῶνδε τῶ ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω ἢ εἰπεῖν, ἀνεκωλύθη τὸ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἀχ [b] οἷόν τε [σὺν] ἄπαυστον τὼ βίαν ἔχειν, ἢ ἀποστέρησιν φίλων, οἳ ἐπελαφρύοιεν τὸν πόνον, ληϛηρίων ἢ μεγάλων ὑπηθέσεσι καὶ διαφθορᾶς ἀνδρῶν τῶ πρώτων, [c] δόξα μὲν ἢ [d] ὀρθομένης τῶ κοινῶν, ἔργω ἢ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσις τε [e] ἐφύησαν, οἳ αὐτὰς ἐ φόνος πολιτικός· ὁ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανία τῶ ἀνθρώπων εἴς τε ἀλλήλους [f] καὶ αὐτὸς χεωμένων ὑπϑυμία τοῦ μὴ λείπεσθαι τῶ ἀντικαθεϛηκότων, ὁ ἢ τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑϛάτω ἀναγκαίμενος ἀναισχυντίαν, καὶ πόλεων ἁλώσεις, ἢ [g] καταϛαφαὶ, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ϲυλέσαι τὸ [h] πυρὶ τῶ πολεμίων ἥδε ἡ σάσις. ὅτως ἄρα [i] ἡ τῶ πατρίων κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ἀπολυμένου [k] τοῖς σωελθοῦσιν. εἶχε καὶ Ἰούδας καὶ Σαδδοῦκος, [l] τεϖάρτω φιλοσοφίαν ἠπείϛαντος ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ τούτοις ἐρασῶν εὐπρηθέντες, ϖοῖός τε τὸ παρὸν ϑορύβων τὼ πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῶ αὖθις κακῶν πατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀσπηθῆ ϖρότερον [m] φιλοσοφίας τοιᾶσδε. ϖεῖ ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐτῶν ϖαϑαδοθέντι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι [n] σωετετύχει.

β'. [o] Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τῶ πάνυ δεχαίως τῶ πατρίων, ἥτε τῶ Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶ Σαδδουκαίων· τρίτην ἢ ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μέν ϖοῖ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα [p] ἐν τῆ δευτέρα βίβλω τοῦ Ἰουδαϊκῶ πολέμου· μνηθήσομαι ἢ ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν [q] ἐπ' ὀλίγων.

γ'. Οὔτε γὰ [r] Φαρισαῖοι τὼ δίαιταν ἐξατελίζουσιν, ὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες· ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἕϖονται τῆ ἡγεμονίᾳ, ϖειράχθην ἡγούμενοι τὼ φυλακὼ [s] ὧν ϖροαγορεύει ἠθέλησε. τιμῆς γε [t] τοῖς ἡλικίας ϖεφήκουσι ϖροχωροῦσιν, [v] ὐδὲν ἐπ'

---

q Ασφάλιζειν] *L. B.* σφαλεῖσι.

r Δὲ ἢ ταύτης ϖλείονος ἀγαθῶ,] Ita in *MSS.* ἢ ἢ ὲκ ταύτης in *Editis.*

s Τὸ —— συμϖροθυμεῖσθαι,] Idem locus de Juda Gaulonite adductus ab Euſebio H. Eccl. l. 1. c. v. vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

t Συμϖροθυμεῖσθαι,] Antea diſtinctum erat, συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων.

v Ἐργάτας] *L. B.* ἐργασομὲ.

x Μὴ ἐξαφίωνται) πόνω ἢ ἐπ' αὐτοῖς.] Iſta verba, μὴ ἐξαφίωνται) ἢ ἐπ' αὐτῆς φόνω, omittunt interpretes, tam *Epiphanius* quam *Gelenius*: forſan quod mendoſa eſſent. cumque ipſe idem ſuſpicarer, mihi placuit φόνω ἢ ἐπ' αὐτῆς mutare in πόνω ἢ ἐπ' αὐτοῖς, duobus Viris doctis in id ipſum mecum conſentientibus. In *Cod. Busb.* καθισάμενοι, ἐπὶ φόνον τε τῶ ταῦτ' ἐνεργόντων ἐρεθίζοντες, ἡδονῆ ἢ τὼ ἀκροάσιν ὧν λέγοιεν τῶ αἰθαίτων διχόμενοι, ϖρόκοπτεν &c. HUDS. Acquieſcendum credo emendationi *Hudſonianæ*, cui aliquantum favet *L. B.* in quo exſtat μὴ ἐξαμβάντας φόνω ἢ ἐπ' αὐτοῖς. HAV.

y Καὶ, ἡδονῆ] Non aliter mihi ſenſus conſtare videtur, niſi ita diſtinguatur. prius erat, καὶ ἡδονῆ γὰ &c.

z Επὶ μίγα] Ita è *Cod. Busb.* ἐπὶ μεγάλη ἐπιβολῆ ἢ τολμήματος in *reliquis.*

a Επιβολὴ] *L. B.* ἐπιβυλῆ.

b Οἱόν τε] *L. B.* ὥϛτε.

c Δόξα] Lege δοξῆ. COCC.

d Ορθομένης τῶ κοινῶν,] Sic *Busb.* ὀρθομένω in *cæteris.*

e Εφυησαν,] Ita diſtinguendum cenſui. prius erat, ἐφύησαν δ' αὐτὰς, καὶ φόνος &c.

f Καὶ αὐτὸς] Ita *L. B.* nam reliqui καὶ αὐτῶν. HAV.

g Κατασκαφαὶ,] Καταφαγὰς in *Editis Aliiſque.* rectius κατασφαγαὶ *Busb.* ipſe tamen, (conſentiente in Ora Codicis mei *Coccejo*) *Zonaram* ſequutus, κατασκαφαὶ prætuli.

h Πυρὶ] *L. B.* πῦρ.

i Η τῶ —— σωελθοῦσιν.] Ita reſcripſi è *Cod. Busb.* (conſentiente *L. B.* licet ibi perperam κίνησις & in *Margine* ſit κοίνωσις) ὅτως ἄρα τὰς τῶ πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει χείρονας ἢ ἀπ' τ. σωελθοῦσιν in *Editis Aliiſque*, nullo plane ſenſu.

k Τοῖς σωελθοῦσιν] An? *hominibus cum ſeditione concitatis.* vel, *in eandem ſectam coëuntibus.*

l Τεϖάρτω φιλοσοφίαν] Quarta φιλοσοφία, quarta Judæorum ſecta, præter tres Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſenorum, de quibus vid. lib. 1. ἀλωσ. c. 5. §. 2. de hoc Juda, σοφισὴς ἰδίας αἱρέσεως ἀλωσ. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

m Φιλοσοφίας τοιᾶσδε.] Vid. mox ſupr.

n Συνετετύχει.] Σωσυτύχει *Hen.* σωσιτυχεῖ *Vat.* σωσίτυχε *L. B.*

o Ιουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν] Τρία ϖῶν Ιουδαίοις ἦν φιλοσοφεῖν). ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. vid. & ſupr. lib. 13. c. 5. §. 9. SPANH.

p Εν —— πολέμω·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

q Επ' ὀλίγων.] Επ' ὀλίγον *Busb.* & *L. B.*

r Φαρισαῖοι τὼ δίαιταν ἐξατελίζουσιν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

† *Ratio*] Doctrina eorum vel Secta.

s Ὧν ϖροαγορεύει ἠθέλησε.] In *Editis* ὧν ϖροαγ. Verum ὧν pro ὧ repoſui è *Cod. Busb.* qui ὧν ἀπαγορεύει habet. ὧν ὑπαγορεύει *L. B.* ὧ ὑπαγορεύει *Hen.* & *Vat.*

t Τοῖς ἡλικίαις] Ita cum *Cod. Busb. L. B.* τοῖς ἡλικία. & ἡλικίας πρ. in *cæteris.*

v Οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξαι] Οὐδ' ἐπ' ἀντ. *Busb.* & *L. B.*

κ Εἰ-

ἐπ' ἀντιλέξει τ [x] εἰσηγηθέντων ταῦτα [y] θεάσῃ ἐπαιρόμενοι. πεάστεαθαί τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, ἀδὲ τὸ ἀνθρωπείῳ τὸ βαλόμενον τ [z] ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται· δοκῆσαι τῷ Θεῷ [a] κεᾶσιν ξυέαζ, καὶ τῷ [b] ἐκείνης βαλυτηείῳ καὶ τ ἀνθρώπων [c] τῷ θελήσαντι πεοχωρεῖν μᾶ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχυὸ τ ψυχᾶς πίστι αὐτοῖς εἶναι, καὶ [d] ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὁπιτηδεύσεις ἐν τῷ βίῳ γέγονε· καὶ τ μὲν εἰργμὸν ἀίδιον πεοσίεθαι, τ ᾗ ῥαστώνην ᾗ ἀναβιῶν. [e] καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανοτάτοι τυγχάνασι, καὶ ὁπόσα θεῖα [f] εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσῃ τῇ ἐκείνων τυγχάνασι πεαστόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς [g] αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὁπιτηδεύσῃ τὰ ὁπὶ πᾶσιν κρείσσονα, ἔν τε τῇ διαίτῃ τὰ βία ☾ λόγοις.

δ'. Σαδδυκαίοις ᾗ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. [h] Φυλακῆς ᾗ [i] ἀδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τ νόμων. πεὸς γὰ τὰς διδασκάλας σοφίας, ἰὼ μετάζιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμᾶσιν· εἰς ὀλίγας τε ἄνδρας ἐτ ὁ λόγος ἀφίκετο, τὰς μέντοι πεώτας τοῖς ἀξιώμασι. [k] πεάστεπή τε ἀπ' αὐτῶν ἀδὲν ὡς εἰπεῖν· ὅπότε γὰ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν ☾ κατ' ἀνάγκας, πεοχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ Φαρισαῖος λέγει, διὰ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὰς γυέαζ τοῖς πολίταις.

ε'. [l] Εσσαῖοις ᾗ ὑπὸ μὲν Θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι ᾗ τὰς ψυχὰς, πεπμάχητον ἡγούμενοι τὰ δικαίᾳ τὴν πεῖσοδον. εἰς ᾗ τὸ ἱερὸν [m] ἀναθήματά τε ἐκπέμπουσι, θυσίας ὡς ἀφορότητι ἀγνειῶν ἃς νομίζουσιν, χ [n] δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τ κοινᾶ τεμενίσματος, [o] ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας ὑπιτελοῦσι. βέλτιστοι ᾗ ἄλλως ἀνδρῶν τ τρόπον, χ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲ γεωργίαν τετραμμένοι. ἄξιον ᾗ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τὰς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δικαιον, μηδαμῶς ὑπαρξαι Ελλήνων ἢ βαρβάρων ποιν, [q] ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον, ἐκείνους δ' ὡς παλαιᾶ σωελθὸν, ἐν τῷ ὑπιτηδεύεσθ [r] μὴ κεκωλῦσθ τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ἀπολαύοι ᾗ ἀδὲν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μειζόνως, ἢ ὁ μηδ' ὅτι ἂν κεκτημένος· χ τοσοῦτοι ἀνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τ ἀριθμὸν ὄντες. χ ὅτε γαμετὰς εἰσιῆσαν), ὅτε δούλων ὑπιτηδεύσει κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρον ὑπαληθότες, τὸ ᾗ σαφεσιν ἐνδιδόναι ποιησιν· αὐτοὶ ᾗ ἐφ' ἑαυτῶν [s] ζῶντες διαχειρίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ὑπιχεῶν). ἀποδέκτας ᾗ τ πεοσόδων [t] χρηστοποιοῦσι χ ὁπόσα ἡ γῆ φέροι, ἄνδρας ἀγαθὰς [u] ἱερεῖς τε διὰ ποιησιν σίτου τε ☾ βρωμάτων. [x] ζῶσι ᾗ ἀδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μά-

illi induxere. Cumque dicant fato omnia fieri, voluntatem hominis non privant impetu à seipsa pendente: quippe sic Deo placitum esse, ut certo temperamento miscerentur in unum fati decretum & ratio humana, si quis vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt etiam animis vim esse immortalem, ac sub terra vel præmiis vel pœnis eos affici, qui in hac vita virtuti se aut vitiis addixerint; & hos quidem sempiterno carcere clausos teneri, illis vero facultatem esse in vitam redeundi. & propter hæc *placita* tantæ apud populum sunt auctoritatis, ut quæcunque ad religionem pertinent, supplicationes & sacrificia, ista ex eorum interpretatione fiant. amplum adeo virtutis testimonium eis dederunt civitates, quod iis quæ optima essent studuerint, tam in vita quam oratione.

4. Sadducæorum vero doctrina facit ut animæ cum corporibus intereant. Nec illi quicquam aliud præter legem sibi servandum vendicant. nam contra magistros quidem ejus quam sequuntur sapientiæ disputare, præclarum ducunt: eorumque opinioni suffragantur pauci, sed dignitate primi. atque ab illis nihil fere agitur: nam si quando magistratus gerunt, inviti & necessitate coacti, Pharisæorum opinioni assentiuntur, quod eos alioquin non ferret populus. *Sadducæi.*

5. Esseni autem omnia Dei in manu relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt; fructusque justitiæ magnopere expetendos ducunt. In templum autem donaria dum mittunt, ibi sacra non faciunt, propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa communi delubro arcentur, & † sacra sua seorsum faciunt. Cæterum homines sunt optime morati, & agriculturæ prorsus addicti. Convenit autem illos mirari, supra omnes qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter justitiam, (minime quidem inter Græcos Barbarosque cultam, ab illis tamen non ad breve tempus sed à multis retro annis usurpatam) qua modis omnibus agebant; ne quid eos impediret quo minus habeant bona inter se communia, ita ut dives suis bonis non magis fruatur, quam qui nihil possidet: suntque super quatuor hominum millia qui hæc faciunt. & neque uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc iniquum, illud jurgiosum arbitrantur; sed separati vivunt, & alii aliis ministrant. Quæstores etiam suorum proventuum & terræ frugum creant viros bonos sacerdotes, qui frumentum parant & edulia. Vivunt omnes uno eodemque modo, & quammaxime referunt Dacas qui *Esseni, sive Essæi.*

x Εἰσηγηθέντων ταῦτα] Post εἰσηγηθέντων lacuna est in *Cod. Busb.* pro ταῦτα habet ταῦτα *L. B.* Coccejus vero αὐθαδείᾳ.

y Θεάσῃ ἐπαιρόμενοι.] Οἱ θεάσῃ ἐπ. in *Cod. Vat.* nec aliter *Hen. à pr. m.*

z Ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται·] Sic *Busb.* & *L. B.* atque ita legendum esse conjecerat *Casaub.* in *Exercitt.* c. *Baronium*, p. 58. ἐπ' αὐτοῖς nempe τοῖς ἀνθρώποις, *impetu qui est in hominis potestate*: ut sit periphrasis liberi arbitrii. ἐπ' αὐτῆς in *Editis.* ἀπ' αὐτῆς *Vat.* ἐπ' αὐτῷ legit *P. Molinæus* in *Vate suo*, l. 3. c. 6.

a Κρᾶσιν] *L. B.* κρίσιν.

b Ἐκείνης] Ἐκείνῃ malit *Joan. Clericus* in Prolegom. ad Hist. Eccles. p. 7. χ τ ἐκείνης βαλυτηρίων *L. B.*

c Τῷ θελήσαντι πεοχωρεῖν] Τὸ ἐθελῆσαν *Busb.*

d Ὑπο χθονὸς] Ὑποχθονίας *Busb.*

e Καὶ δι' αὐτὰ] Vide ejusdem *Clerici* Prolegom. p. 11.

f Εὐχῶν τε χ ἱερῶν] Εὐχῶν τε ἴπτε) χ ἱερῶν π. *Vat.* ἀχῶν τε ἴπτε χ *Busb.* ἀχὼν τε ἴχε) χ *L. B.*

g Αὐτοῖς αἱ πόλεις] Ita *Hen.* & *Gall.* & *Coccejus.* ἀρετῆς αὐτῆς in *Editis Aliisque.* ἀρετὴν αὐτοῖς *Busb.*

h Φυλακῆς] *L. B.* Φυλακῇ.

i Οὐδαμῶν τινῶν] Οὐδαμῶς *Busb.* & *Gall.* & *L. B.*

k Πεφοστεαί τε] Πεαστεπή γε *L. B.*

l Εσσαίοις] Confer sup. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

m Ἀναθεμαῖα τε] Ἀναθήματα σίκοντες θυσίας ἐκπιτελοῦσιν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

n Δι' αὐτο εἰργόμενοι] Διὰ τᾶτο *Busb.*

o Ἐφ' αὐτῶν] Ap' αὐτῶν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m. Coccejus* ἀπ' αὐτῶν.

* *Sacra sua seorsum faciunt.*] Vertendum, *in seipsis sacrificia peragunt*, i. e. sese ipsos Deo vovebant & consecrabant, & hoc est quod *Philo* dicit p. 676. *summa religione Deo serviunt, non mactando victimas, sed suas mentes componendo ad sanctimoniam.* Vide *Cuperum* in Epist. ad *D'outr.* sub finem Differt. *D'outr.* de *Clangore Evangelii* p 394. Vide etiam *Petit.* in Var. Lect. p. 203. 795. IBBETSONUS.

p Τὸ δίκαιον, μηδαμῶς] Τόδε, διὰ το μηδαμῶς &c. *L. B.*

q Ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον,] Ita *Busb.* ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον· ἐκείνοις ἐκ π. in *Editis Aliisque.*

r Μὴ κεκωλῦσθ τὰ χρήματα] Iterum è *Cod. Busb* μὴ κεκωλύσθ. τὰ χρήματά τε κοινὰ αὐτοῖς ἐστιν in *Editis Aliisque.*

s Ζῶντες διαχειρίᾳ] Sic *Cod. Busb.* ζῶντες ἐπὶ διαχειρίᾳ ἢ ἐπ' ἀλλήλοις in *cæteris.*

t Χρηστοποιοῦσι χ] Ita *Busb.* χρηστοποιοῦντες, in *Editis Aliisque.*

u Ἱερεῖς τε —— βρωμάτων.] Ἱερεῖς ᾗ ἐπὶ ποιησὶ σίτου τε χ βρωμάτων πεοχειρίζου) *Busb.* HUDS. Illud τε additur ex *L. B.* HAV.

x Ζῶσι —— λεγομένοις.] *Rufinus*: habitus insumptior est & mundus. Quum ergo Philosophiæ princeps Juda extitit &c. nulla de hujus loco de comparatione cum Dacis mentio. Natum autem de Dacis à Zamolxide Pythagorico, ut perhibetur, prout edoctis de immortalitate animæ, contemptu mortis, &c. De Πλίσιοι inter Dacos vid. Bocharti Epist. Oper. p. 1051. &c. M. Πλίσας è Strabone lib. VII. p. 296. seu potius apud Strabonem Πλείσας legendum è Josepho. Πλῆς alias fluvius Delphidos; de quo Æschyl. Eum. v. 27. Callim. H. in Del. v. 91.

qui Poliſtæ appellantur.

Judas Galileus quartæ Sectæ auctor.

6. Præter has tres ſectas, Judas ille Galilæus quartam introduxit, hominum qui cæteroquin cum Phariſæis ſentiunt, ſed libertatem ſic amant, ut eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore & domino habentes. Varias etiam mortes ſubeundas, cognatorumque ſupplicia & amicorum nihili faciunt, dummodo hominum neminem dominum appellent. Cum autem iſta multis perſpecta fuerint, de firma illorum in ejuſmodi rebus animi præſentia quidquam amplius dicere omiſi. Non enim veritus ſum ne mea de illis verba fidem non inveniant; ſed è contra ne minus quam debuit tam inſignem patientiam & doloris contemptum aſſequatur oratio. Hinc & iſta ex amentia ægrotare cœpit gens, Geſſio Floro præſide, dum poteſtate ſua abutitur, eos ex deſperatione adigente ad defectionem à Romanis. Atque ita philoſophatum eſt à Judæis.

λισε [y] ἐμφέροντες Δαχῶν τοῖς [z] Πολιςαῖς λεγομένοις.

ς'. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν [a] φιλοσοφιῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας ἡγεμὼν κατέςη, [b] τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμης τῶν Φαρισαίων ὁμολογῶν, δυσκίνητος δὲ ἡ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐςὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν [c] ὑπολαμβάνοντες. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν περιλλαμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ δὲ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἑωρακότι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάπλακτον αὐτῶν [d] τὸ ὑπὲρ τοιούτοις ὑποςάσεως, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἃ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιςίαν ὑπολημφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τὸ ναυτιῶδες ἡμῖν μὴ [e] ἐλαττόνως δὲ σκείνων καταφρονήμασι, δεχομένοις τὴν παλαιπωρίαν τὸ ἀλγηδόνος, ὁ λόγος ἀφηγῆται. [f] ἀνοίᾳ τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, [g] Γεσσίῳ Φλώρῳ, ὃς ἡγεμὼν ἦν, [h] τῇ ἐξουσίᾳ δὲ ὑβρίζειν δοκοῦντι αὐτοῖς ὑποπτήσαι Ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφῆται μὲν Ἰουδαίοις τοσάδε.

III.

CAP. II.

Quomodo Herodes & Philippus urbes ædificarunt in honorem Cæſaris. De pontificum & præſidum ſucceſſione: & quænam Phraati & Parthis acciderunt.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρώδης καὶ Φίλιππος πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος. ὡς δὲ ἱερέων τε ἡγεμόνων διαδοχῆς· ἅ, τε συνέβη Φραάτῃ τε τοῖς Παρθυαίοις.

Quirinii cenſus finitus.

QUirinius poſtquam Archelai pecuniam addixit & cenſui finem impoſuit, qui factus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt Cæſaris Actiacam victoriam Antonii, Joazarum cui cum plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicavit, ejuſque muneri Ananum Sethi filium præfecit.

Ananus pontifex.

Herodes verò & Philippus in ſuæ uterque Tetrarchiæ poſſeſſionem invaſerunt.

Herodes & Philippus urbes condunt.

& Herodes Sepphorim munivit, & eam totius Galilææ * ornamentum fecit & urbem principem: item cum Betharamphtha (ipſa enim urbs erat) mœnibus cinxiſſet, Juliadem ab uxore imperatoris *eam* appellavit. Philippus quoque Paneadem apud Jordanis fontes poſitam conſtruxit, eique Cæſareæ nomen fecit: vicum etiam Bethſaidam, lacui Genneſaritico adſitum, cum ad dignitatem urbis perduxiſſet, multiſque habitatoribus & cætera opulentia auxiſſet, nomen ei dedit ab Julia Cæſaris filia.

Samaritæ polluunt templum.

2. Cæterum Coponio, quem cum Quirino miſſum diximus, Judæam adminiſtrante, hujuſmodi quiddam accidit. In Azymorum feſto, quod Paſcha vocamus, ſacerdotibus moris erat poſt me-

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα διαδόμενος ἤδη, καὶ τῶν διατιμήσεων πέρας ἐχούσων, ἃ ἐφίστη [i] τελευτῶντι καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταςασιάσαντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τοῦ τιμᾶν, [k] Ἄνανον τὸν [l] Σὴθ ἰσᾶ ἀρχιερέα. [m] Ἡρώδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν [n] ἑαυτοῦ παρειληφότες καθίσανο. καὶ [o] Ἡρώδης, Σεπφώρην τε ἰσχύσας, [p] περίβολον [q] τῆς Γαλιλαίας πάσης, [r] ἧς [s] αὐτὴν αὐτοκεφαλοῦδα [t] Βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἐςὶ καὶ αὕτη, τείχει περιλαβών, [x] Ἰουλιάδα δὲ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγορεύσας τὸ γυναικός. Φίλιππος δὲ [y] Πανεάδα, [z] τὴν πρὸς τοῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου καταςκευάσας, ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδὰν, πρὸς [a] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως προσλαβὼν ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, [b] Ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐπάλεσεν.

Samaritæ polluunt templum.

β'. Κωπωνίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ὃν ἔφαμεν Κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, πάθος πρόσεσται. [c] τὰ [d] ἀζύμων τὴν ἑορτὴν ἀγομένης, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν

92. Apollon. Rhod. lib. II. v. 713. Πλησιόων ἐπιχωρίῃ Θρῃκὶ Thracum Herodot. lib. IX. cap. CCCLI. p. 556. SPANH.

y Ἐμφέροντες Δαχῶν] Ἐμφανεῖς *Busb.*

z Δαχῶν] In *Marg. L. B.* ὅτι οἱ καὶ ὁ ἄλλοις.

aa Πολιςαῖς] Πλείσοις in *Editis* & *MSS.* Primus (inquit *Scaliger* in *Elencho Trihæreſ.*) odoratus eſt *Ortelius* Κῖσαι eſſe *Strabonis.* Verum Πολισσαῖς malo. Idem enim Πολισσοὶ qui Κῖσσοι. Omnes Scythæ & Thraces antiquitus *Nomades* erant, in plauſtris degentes. Primi inter illos φιλοσοφοῦντες quidam vicatim & oppidatim cœperunt habitare, qui ab eo Πολισσοὶ & Κῖσσοι dicti: quum tamen Ἄσιοι, in quorum finibus habitabant, palabundi viverent, quod eorum nomen indicat. Adde quod nimis recederetur à veſtigiis corruptæ lectionis: ſi pro Πλείσοις legamus Κτίσμας. Igitur Πολισσαῖς veriſſimum. Videſis *Tho. Brunonem* in *Diſſert de Therapeutis*, & *S. Bochartum* ad calcem *Geogr. S.* p. 1052. *Edit. Lugd. Bat.*

a Φιλοσοφιῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* φιλοσόφων in *Editis Aliiſque.*

b Τὰ μὲν λοιπὰ πάντα] Sic & *Zonaras.* Verum haud ita à *Joſephi* manu fuiſſe ſuſpicor: quod εἰς οἱ πρόσωσι τὰ μὲν habeat *Busb.* & *Epiphanius* vertat, *hujus ſequaces in veſtitu, in habitu, cæteriſque aliis, Phariſæis conſentiunt.*

c Ὑπειληφότι.] *L. B* ὑπειλήφασι.

d Τῆς ὑπὲρ τοιούτοις ὑποςάσεως,] Sic *Busb.* τὸ deëſt *ceteris.* in *L. B.* τοῖς.

e Ἐλαττόνως δὲ σκείνων] Ita reſcripſi ex conjectura. prius erat ἐλαττονοῦσι. HUDS. Atque huic conjecturæ adſtipulatur jam *Lugd Bat.* HAV.

f Ἀνοίᾳ τε] Ἐντεῦθεν ἤρξατο τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος νοσεῖν ἐξ ἀνοίας λέγοντος, Γεσσίου Φλώρου δὲ ἡγεμόνος· οἷς ταύτῃ αὐτὸν ἐχειρίσατο ἐξουσίᾳ &c. *Zonar.*

g Γεσσίῳ Φλώρῳ,] Γεσσίῳ φλόρῳ *Zonaras* p. 266. SPANH.

h Τῇ ἐξουσίᾳ] Additur τῇ ex *L. B.* HAV.

i Τελευτῶντι καὶ ἑβδόμῳ ἔτει] Joſephum hic redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 36. SPANH.

k Ἄνανον] Is *Annas* dicitur ab *Evangeliſtis* & *Zonara.*

l Σὴθ ἰσᾶ] Σὴς *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Σεθὶ *Zonar.* Σεθὶ καθίσα) *L. B.*

m Ἡρώδης] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Ἑαυτοῦ παρειληφότες] Παρ' αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Ἡρώδης,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

p Περίβολον] *Sc.* καταπίσμα.

q Τῆς Γαλιλαίας] Eſt qui malit τὴν Γαλιλαίας ἁπάσης.

* *Ornamentum fecit & urbem principem:*] *Al.* propugnaculum fecit & regiam urbem.

r Ἧς] *L. B.* in *Marg.* ἡγεμόνος.

s Αὐτὴν αὐθεκεφαλοῦδα] Αὐθεκεφάλους *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

t Βηθαραμφθᾶ] Conf. *alter.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

v Αὕτη,] Τυχαίνει post αὕτη addunt *Busb.* & *Vat.*

x Ἰουλιάδα] Male Λιβιάδα apud *Euſeb.* ut oſtendit *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 169. HUDS. Conf. *alter.* lib. 3. c. 9. §. 7. SPANH.

y Πανεάδα,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 9. §. 1. SPANH.

z Τὴν —— Καισάρειαν·] Conf. *alter.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

a Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

b Ἰουλίᾳ] Ἰουλίου *Busb.* & *L. B.*

c Τὸν —— ὃν ἔφη] Conf. *alter.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

d Ἀζύμων τὴν ἑορτῆς ἀγομένης,] Videſis *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 17.

ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἰδ ἀνοιγνύναι ϗ ἱερᾶ τὰς πυλῶνας. ϗ τότε [c] ἂν ἐπὶ τὸ πρῶτον γένε) ἡ ἄνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρυφα εἰς Ιερουσαλυμα ἐλθόντες διαῤῥίψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν τῇ στοᾷ [f] ποιῶν) · [g] δι' ὃ ἐπὶ πάντας ϗ ἱερᾶ εἴρξαντο, [h] μὴ πρότερον ὄπι τοιούτοις νομίζοντες, πάντα ἄλλα διὰ φυλακῆς [i] μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. ϗ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ρώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος ἦ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς προσγίνεται, Μάρκος [k] Αμβιούιος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη ϗ βασιλέως Ηρώδου ἀδελφὴ μεταστᾶσα Ιουλίαν Ιάμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, πλὴν ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδα ϗ Αρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, ϗ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχε) ἦ δ' τοῦτον Αννιος Ροῦφος, ἐφ' οὗ δὴ δ' [l] τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ νομόμενος, ἐπὶ ἦ καὶ πεντήκοντα τὰ ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς [m] μῆνες ἓξ, [n] ἡμέραν δυοῖν πλείονες · τοῦτο ἦ αὐτῷ τοῦ χρόνου [o] τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Αντώνιος · βιώσας ἔτη [p] ἑπτὰ δ' ἑβδομήκοντα. διαδέχε) ἦ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν, Τιβέριος Νέρων, τὸ γυναικὸς αὐτοῦ Ιουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος [q] οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, ϗ [r] πεμπτὸς ἀπ' αὐτοῦ παρὰ τῶν Ιουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Αννίῳ Ρούφῳ, Οὐαλέριος Γρᾶτος · ὃς πάσας ἱερατικὰς [s] Ανανου, [t] Ισμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνῃ [v] τ τοῦ [x] φασεί. ϗ τοῦτον ἦ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας, Ελεάζαρον τ Ανάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἑνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου ϗ πάνδε πάσας, Σίμωνι τῷ [y] Καμίθου τῷ ἀρχιερωσύνην ἀποδίδωσιν. οὐ πολέων [z] ϗ τῶδε ἑνιαυτοῦ τῷ πρώτῳ ἔσχον διεγένετο χρόνος, ϗ Ιώσηπος, [a] ϗ Καϊάφας, διάδοχος δὲ αὐτῷ. ϗ Γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ρώμην [b] ἐπαναχωρεῖ, ἑνδεκα ἔτη διαλείψας ἐν Ιουδαίᾳ · [c] Πόντιος ἦ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ηρώδης ἦ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα δὲ δὲ τῷ Τιβερίῳ φιλίας [d] προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ [e] Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις [f] ὄπικτίσας [g] αὐτὴν τ Γαλιλαίας ὄπι [h] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ ἦ ἐστι κώμη, [i] ἔρεσιν ἐν κώμῃ, [k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες ἦ ὤκησαν, ἐστὶ ὀλίγον ἦ τὸ Γαλιλαῖον [l] δὲ, ϗ ὅσοι μὲν ἐκ τ [m] ὑπ' αὐτοῦ γῆς ἀναγκασθέντες, ϗ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινες ἦ δ' τ ἐν τέλει. ἐδέξατο ἦ αὐτοῖς πανοίκους δ' τοὺς πανταχόθεν ἀπεσωσμένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι ἦ οὓς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοὺς δ' [n] ὄπι πολλοὺς ἠλευθέρωσε δ' εὐεργέτησεν, ἀναγκασμα ἦ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν [o] ὄπιθεις, κατασκευαῖς τε οἰκήσεων πλείαις τ αὐτοῦ ϗ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς ἀθάνατον τ οἴκησιν ὄντα, ϗ διὰ ἦ Ιουδαίοις πάτριον

diam noctem aperire templi januas. tunc igitur, quamprimum apertæ sunt, Samaritani quidam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disjiciunt per porticus & per totum templum: ideoque *eos* omnes, præter suam in ejusmodi festivitate consuetudinem, à templo arcebant, cæteroquin & solito majorem fano custodiam adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam revertitur, eique successit in prætura M. Ambivius; sub quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Juliæ reliquit Jamniam omnemque toparchiam, & Phasaëlidem in planitie & Archelaïdem, ubi magna palmarum copia quarum fructus erat præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo prætore mortuus est Cæsar *Augustus*, secundus Romanorum imperator, cum septem & quinquaginta annis imperasset, prætereaque sex mensibus & duobus diebus (quo tempore per quatuordecim annos ei in imperio socius erat Antonius) vixissetque annos septem & septuaginta. Cæsari autem in imperium successit Tiberius Nero, uxoris ejus Juliæ filius. Hic tertius Romanorum imperator, & ab eo post Annium Rufum prætor in Judæam missus est Valerius Gratus: qui Ananum pontificatu privavit, & eum Ismaëli Phabi filio tribuit. atque hunc non multo post abdicavit, & id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. uno autem post anno, sacerdotium huic ademptum Simoni Camithi filio tradidit: cumque is dignitatem non ultra anni *spatium* tenuisset, Josephus, cui etiam Caïaphæ nomen fuit, ei successit. Et Grato quidem, cum in Judæa annos undecim exegisset, his actis Romam reverso, Pontius Pilatus successit.

Ambivius Judæa procurator.
Salome moritur.
Annius Rufus procurator.
Augusti obitus.
Tiberius Nero imperator.
Valerius Gratus procurator.
Ismaël pontifex.
Simon pontifex.
Josephus Caiaphas, dictus, fit pontifex.
Pontius Pilatus Judææ procurator.

3. Herodes autem tetrarcha, nam magna ei cum Tiberio amicitia intercesserat, urbem ædificavit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilææ positam, ad lacum Gennesareth. Thermæ autem non procul in vico sunt, cui nomen Ammaus. Eamque convenæ habitarunt & quamplurimi ex Galilæa, coactique nonnulli è regione sub illius imperio & per vim eò ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin & pauperes undique collectos ad incolendum admisit, & nonnullos qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates & immunitates dedit, utque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos *suis impensis* exstruxit eisque agros è suis assignavit, quod sciret habitationem esse Judaïcis legibus moribusque repu-

Tiberiadem ædificat Herodes.

[c] Οὐκ ἐπεί] Illud ἂν è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*
[f] Ποιῶν ἦ.] Vox ποιῶν ἦ deest *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Δι' ὃ ϗ πάντας] Ita ex conjectura. antea in libris erat, ϗ διὰ πάντας δ' ἱερᾶ ἦ ξανθ. in *Epiphanii* versione, *per templi cunctas porticus & per totum fanum ossa jaciunt mortuorum, & ex illo cæpit in templo custodia major adhiberi.*
[h] Μὴ πρότερον] Verba ista, μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, desiderantur in *Cod. Busb.* relicta lacuna dimidii versiculi. nec ea quidem agnoscit *Epiphan.*
[i] Μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν.] Ita cum *Epiphanio.* μειζόνως in *libris.*
[k] Αμβιούιος,] Eo modo sane legendum cum *Casaubono*, vel Αμβιβίου. HUDS. Vel Αμβιούι vel Αμβίβιος M. Ambivius. Casaub. ad Baron p. 229. SPANH.
[l] Τελευτᾷ Καῖσαρ,] Conf. *alior.* lib. 2. c. 8. §. 1. μὴ τῷ Αυγούστου τελευτῷ &c. SPANH.
[m] Μῆνες ἓξ,] Μῆνες ε'. una litera minus malit *Scalig.* in *Animadv. Euseb.* p. 166.
[n] Ημέραν δυοῖν πλείονς.] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἡμέρας *Cod. Vat.* ut & in *Editis Aliisque.*
[o] Τεσσαρεσκαίδεκα] *L. B.* δεκατέσσαρας.
[p] Επτὰ ϗ ἑβδομήκοντα.] *L. B.* ἑβδομήκοντα ἑπτά.
[q] Οὗτος ἤδη] *L. B.* ἦδη οὗτος.
[r] Πεμπτὸς —— Γρᾶτος.] Ita cum *Casaubono.* male antea πέμπτος. HUDS. Πέμπτος *Gen.* Vel πεμπτὸς *missus* ut *Casaub. ad Baron.* p. 229. sic infr. c. 4. §. 4. Valerius Gratus à Zonara etiam p. 166. non dicitur, quod quintus fuerit Judææ Præses. de Grato sub Tiberio Judææ Præfect. infr. c. 7. §. 5. SPANH.
[s] Ανανου,] Ανανου *Euseb.* & *Chron. Alex.*
[t] Ισμάηλον ἀρχιερέα] Conf. infr. lib. 20. c. 7. §. 8. SPANH.
[v] Τὸν ἦ Φασεί.] Τὸν ἦ Βαφὶ Euseb. H. E. p. 283. SPANH.
[x] Φασεῖ.] Βαφὶ *Euseb.* Βαφεῖ *Chron. Alex.*
[y] Καμίθου] Καμαθεὶ *Chron. Alex.*
[z] Καὶ τῷδε] *L. B.* ἦ ϗ τῶδε.
[a] Ο ϗ Καϊάφας,] Ita cum *Euseb.* & *Niceph.* ϗ abest *Josephi* libris.
[b] Επαναχωρεῖ,] *L. B.* ἐπανέρχεται.
[c] Πόντιος ἦ Πιλάτος] Conf. infr. c. 7. §. 5. Josephi testimonium hoc de Pilato, qui XII. Tiberii anno missus sit Judææ Procurator, citat Euseb. H. E. lib. 1. c. IX. p. 27. SPANH.
[d] Προελθὼν,] *L. B.* προσελθών.
[e] Τιβεριάδα,] Confer Vitam Josephi §. 9. & infr. c. 7. §. 2. SPANH.
[f] Επικτίσας] Επιτειχίσας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *mœnibus eam firmis fortibusque circumdans.*
[g] Αὐτὴν τ Γαλιλαίας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αὐτὴν abest *Editis.*
[h] Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.
[i] Ερεσιν ἐν κώμῃ,] Εσιν in *Cod. Busb.*
[k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ.] *Al.* Εμμαοὺς. in nonnullis (ut in *L. B.*) *MSS.* Αμμαθούς. De Emmao videsis *Lud. Capelli* Spicileg. ad *Luc.* c. 24. v. 13.
[l] Δὲ,] Ita *MSS.* δὲ abest *Editis.*
[m] Υπ' αὐτοῦ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἀπ' αὐτοῦ *Hen.* ἀπ' αὐτῶν in *Editis Aliisque.*
[n] Επὶ πολλοὺς] Επὶ πολλοῖς *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[o] Επιθεὶς,] *L. B.* ἐπιλαθεὶς.

pugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, ſublata fuerant multa, quæ illic erant ſepulchra, cum lex noſtra hujuſmodi incolas pollutos pronunciet in ſeptem dies.

Phrahates moritur.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex inſidiis illi à Phrahatace filio factis, hujuſmodi de cauſa. Phrahates, cum ei filii eſſent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen Thermuſa, quæ, cum aliis muneribus ei à Julio Cæſare miſſa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formæ illius pulchritudine, aliquanto poſt tempore etiam filio ex ipſa Phrahatace ſuſcepto, eam in matrimonium duxit & honoravit. Illa quidem cum univerſa quæ diceret regi perſuaderet, & modis omnibus ageret ut Parthorum regnum filio adſtrueret, nihil ſe effecturam intellexit, niſi viam aliquam excogitaret ad ſubmovendos legitimos Phrahatis filios. Perſuaſit igitur marito ut filios legitimos Romam obſides mitteret. Et illi quidem, nam haud facile erat regi Thermuſæ voluntati morem non gerere, Romam mittuntur. Phrahataces autem, qui ſolus ad res adminiſtrandas educatus erat *& inſtitutus*, moleſtum ſibi reputabat & longum fore, donec regnum à patre traditum acciperet. quo fit ut inſidias patri paraverit, matre eum adjuvante, cum qua rumor erat eum ſtupri conſuetudinem habere. Itaque cum pro utroque in odium veniſſet, ſubditis inceſti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priuſquam magnis viribus auctus eſſet facta ſeditione regno pulſus eſt, atque ita interiit. Cum autem Parthorum nobiliſſimi in eo inter ſe conſenſiſſent, ſine rege rempublicam adminiſtrari non poſſe, & è *regio* Arſacidarum ſanguine eſſe debere qui regnarent (alios enim imperare haud fas eſſe, ſatiſque habere contumeliarum quas ſæpius & hucuſque pertulit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberiſque inde ortis) Orodem per legatos acciverunt, ut qui è genere regio, quamvis alias populo inviſus culpæque affinis ob immanem ejus crudelitatem, quippe ingenio intractabili & ad iram proclivi. Igitur & hunc quidem, inita conjuratione, interemerunt, ut nonnulli tradunt, inter libationes & epulas, nam moris eſt omnibus gladios geſtare, ut vero plerique dicunt, cum ad venationem eum prolicuiſſent. Itaque legatione Romam miſſa, in regem petierunt unum ex obſidibus: mittiturque Vonones, cæteris fratribus prælatus. videbatur enim iſti fortunæ ſufficere, quam ei duo maxima interris offerebant imperia, ſuum & externum. Sed brevi barbarorum animos ſubiit conſilii mutatio, ut qui natura infidi *verſatileſque*, præſertim cum factis ſuis indigna accipiant. dedignabantur enim facere quæ alienum mancipium imperaret, ita vocantes obſidem, & iſta appellatione exaggerantes ignominiam. non enim jure belli datum eſſe qui Parthis imperitaret, ſed, quod multo pejus, per pacis contumeliam. Confeſtim autem mittunt qui Artabanum accirent in Media regnantem, gene-

Thermuſæ dolo & inſidiis Phrahataces regnum occupat.

Phrahataces regno pulſus.

Orodes, evocatus ad regnandum, non multo poſt occiditur.

Vonones Roma miſſus ad imperandum.

Qui cum Parthis diſpliceret, Artabanus accitur.

τείαν, ἀφ' ὧ τὸ ὄπι μνήμασιν ἁ πολλὰ τῇδε λῶ αἰωρημένοις τὸν ὄρυσιν Τιβεριάδι γωνέσθαι, μιαρὰς ἢ ὅπι ἑπτὰ ἡμέρας εἶναι τὰς οἰκήτορας [p] εἰσαγορεύῃ ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελευτᾷ ἢ κ) Φραάτης ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς κ) τῶν τ' χρόνον, ὑπὸ βουλῆς αὐτῷ γωμένης ὑπὸ [q] Φραατάκου τ' υἱέως, κ) τοιαύτῃ αἰτίαν. Φραάτης, παῖδων αὐτῷ γνησίων γωμένων, Ιταλικῆ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ [r] Θερμοῦσα, πρώτῃ ὑπὸ [s] Ιουλίᾳ Καίσαρι μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο· καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τ' εὐμορφίας, χρόνῳ κ) παῖδος αὐτῇ τὸ Φραατάκου γωμένου, γαμετὴν τε τιμῇ ἀνθρωπον ἀποφαίνει κ [t] τιμίαν. ἡ γε ὅπι πᾶσιν οἷς εἶπεν πιθανὴ τῷ βασιλεῖ γεγονυῖα, κ) παρεύδοσι τῷ αὐτῆς παιδὶ γωέσθαι τὴν Πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώρα ἄλλως γωσομένην μὴ ἀποσκευῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τ' γνησίων τὸ Φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ρώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κ) ἔτοι μὲν, ἃ γὰ αὐτοῖς εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Θερμούσης ὑπουργήμασιν, ὅπι τ' Ρώμης ἐξεπέμποντο. Φραατάκης δὲ μόνῳ ὅπι τοῖς πράγμασι τρεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο ἅμα χρόνιον τὸ πατρὸς διδόντος τῇ δεξιᾷ λαμβάνειν. ὥστε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμπράξασα ἡ μήτηρ, ἣ δὴ [u] σαυτῆς λόγος. κ) δι' ἀμφότερα μισηθείς, [x] ὅσον ἦσαν τ' παλλακείας [y] τὸ μίσος τ' μητρὸς ἐρῶντος πεφυκότων, φόβῳ ἀμειλαθείς πρότερον ἢ φωναὶ μέγας, ἐξέπιπτε τ' πραγμάτων, κ) ὕτω ἀπήγετο. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γνωριμώτατοι Πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτους μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, [z] ὡς δὲ βασιλεύεσθαι ἐκ τοῦ γένους τῶν Αρσακιδῶν, ἃ γὰ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχεσθαι δὲ πολλάκις καὶ μέχρι νῦν πρεπῶδες τὴν βασιλείαν ἐκ τε γάμων τ' Ιταλικῆς παλλακίδος καὶ γένεσιν, Ορώδην ἐκάλεσαν πρεσβεύσαντες, [a] ὃν δ' ἂν ἄλλως μὲν ὄπιφθονον ὂν τῇ πλήθει καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰ ὢν σκαιὸς καὶ [b] συνδιαθετὸς εἰς ὀργὴν, ἕνα δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους [c] Αρσακιδῶν. τέτον μὲν δὴ συσσάντες [d] ἀποκτείνυσιν, ὡς μέν ἔνιοι φασὶν, ἐν συνδαῖς καὶ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰ ἔθος ἅπασιν, ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος, εἰς [e] θήραν πρασαγαγόντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ρώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρούντων· καὶ πέμπεται Βονώνης πρωτεύσης τῶν ἀδελφῶν. ἐδόκει γὰ χωρεῖν τῇ τύχῃ, ἣν αὐτῷ δυὸ μέγιστα τῶν ὑπὸ τ' ἥλιον ἡγεμονίαι προσέφερον, ἰδίαν καὶ ἀλλοτρίαν. ταχέως δὲ ἀναπτοεῖται τὰς βαρβάρους ἐπιστὰς, ἅτε καὶ σφαλερούς φύσει ὄντας, πρός τι τῇ [f] ἀναξιοπαθίᾳ. ἀνδραπόδων γὰ ἀλλοτρίων πεῖσαι τὸ προστατόμενον [g] οὐκ ἠξίουν, τῇ ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τ' ὑπεκλήσεως τῇ ἀδοξίαν. ἃ γὰ ἐν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. πρόσχημα ἦ σκάλωσι Αρτάβανον Μηδείας βασιλεύοντα, γένος Αρσακιδῶν. πείθεται δὲ Αρτάβανος καὶ μετὰ στρατιᾶς ἐπε-

p Εἰσαγορεύῃ] *L. B.* ἀναγορεύῃ. *Cocceius* προσαγορεύῃ vel ὑπαγορεύῃ.

q Φραατάκου] *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Φραάτου *Busb.* & *Epiphan.*

r Θερμοῦσα,] Ita ex *Epiphanii* libris. Θερσιῆσα in *Græcis.* HUDS. Excepto tamen *L. B.* qui cum *Epiphanio* conſentit. HAV.

s Ιουλίᾳ Καίσαρι] Σεβαστῷ pro Ιουλίῳ reponendum cenſet *Bucherius* in *Belgio Rom.* p. 12.

t Τιμίαν. —— γέγονυῖα,] *L. B.* τιμίαν ἦγεν ε. π. ο. ε. πιθανὴ τ. β. γεγονυίᾳ.

u Συνιέναι] *L. B.* συνεῖναι.

x Οὐδὲν ἧσσον] Ita cum *Cod. Busb.* ἔρωτος τιθεμένων etiam habet *Vat* οὐδὲν ἧσσον ὡς τ' παιδοκτονίας τὸ μίσος, τ' μητρὸς ἔρωτα τιθεμένων in *Editis.*

y Το μὲν οὖν τ' μητρὸς ἔρωτος] *L. B.* μὲν οὖν τ' μητρὸς ἔρωτος. *Cæt.* μὲν οὖν &c.

z Οἱ ἢ βασιλεύεσθαι] Οἱ ἢ τ' βασιλεύεσθαι *Vat.* & *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *cæperunt inſpicere quiſnam illis ex genere Arſacidarum fieret imperator.*

a Ὃν δ' ἂν ἄλλως] In *Hen.* ὧν δ' ἂν ἄλλως. (in *L. B.* ὁτοῦν ἄλλως.) in *Vat.* ὧν δ' ἂν ἄλλως. unde reſcripſi ὧν δ' ἂ ἄλλως. in *Editis* ὧν ἢ κ) ἄλλως, & mox ἐπιφθονον & ὑπαίτιον, pro quibus ἐπιφθονον & ὑπαιτιον ſubſtitui è *Codd. Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

b Συνδιαθετὸς] *L. B.* δυσδιαθετὸς.

c Αρσακιδῶν.] Vocem Αρσακιδῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

d Αποκτείνυσιν,] Αποκτείνυσιν *Hen.* & *Vat.*

e Θήραν προσάγοντες.] *L. B.* θήραν (lege θήραι) προσαγάγοντες.

f Αναξιοπαθίᾳ.] Αξιοπαθίαν *Busb.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſiquidem ſunt etiam natura mutabiles, conſuetudinem itaque ejus cæperunt contemnere, indignum putantes ut ſervo ſubjicerentur alieno.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.

g Οὐκ ἠξίουν,] Illud οὐκ, ut ſenſus conſtaret, inſerui, *favente Epiphanio*, ut videre eſt ex ejus verſione jam allata. Si quis

ἔπειζιν. ὑπαντάζει δὲ [h] αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πεζῶν συμφρονήσαι τῷ αὐτῷ ἕ πλήθος τῶν Πάρθων, ὡς παρεταξάμενοι, [i] ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τὰς ὄρος τὰ Μηδείας Ἀρτάβανος· [k] καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ συναγαγὼν πολλῷ στρατεῦσαι, συμβάλλει τῷ Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς [l] Σελεύκειαν ἀφίππάζεται σὺν [m] ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβανος δὲ πολλῇ τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος, ὑπὲρ ἀκωλήτου τῶν Βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ τοῦ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν [n] ἐβασίλευεν ἤδη [o] Πάρθοις. Βονώνης δὲ εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. καὶ καθαρχὰς μὲν ἐφίετο τῆς χώρας, καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ Τιβέριος μὲν ἀπεῖπε. πρός τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ τοὺς Πάρθους τὰς ἀπειλάς· ἀναπρεσβεύσῃ γὰρ δὴ πόλεμον [p] ἀνατηνόμενος, μηχανὴ δὲ ἦν [q] ἑτέρα βασιλείας [r] ἀδεμία, καὶ γὰρ οἱ πρὸς Νιφάτην δυνατοὶ τῶν Ἀρμενίων Ἀρταβάνῳ προσῳκήκεσαν· παραδίδωσιν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ῥώμῃ κομιδῆς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάττετο· τῷ δὲ Ἀρμενίαν Ὁρώδῃ δίδωζιν Ἀρτάβανος, ἐνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων.

ε'. Ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς [s] Κομμαγηνῆς [t] βασιλεὺς Ἀντίοχος, [v] διέσηκε δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὰς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύσαν ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ καὶ τῷ ἀνατολῇ, πρασμαλδομένης [x] αὐτῷ τῆς τύχης εὐκαιρίαν ἕ δυνάτου. καὶ γὰρ ἥκοντος [y] καὶ ἀνατολὴ, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

re Arsacidem. Illi persuadetur, & cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; & cum primum quidem plerique Parthorum ab ipso stetissent, prælio Artabanus victus in Mediæ montes fugam capessit: & non multo post magno coacto exercitu cum Vonone congreditur, eumque superat, ita ut Vonones cum paucis è suis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in fusos fugatosque, quod animis consternati erant barbari, cum copiis suis Ctesiphontem se recipit. Et ille quidem jam Parthis imperabat. Vonones autem fuga in Armeniam dilapsus, & statim quidem *ut eò venerat* regionis imperium affectavit, Romamque legatos misit: ut vero repulsam passus est à Tiberio, & propter ipsius ignaviam & Parthi minas (nam per legatos se bellum illaturum minatur, via enim alia ad regnum conservandum nulla erat, nam potentiores Armeniorum Niphatem accolentes Artabano se adjunxerunt) Silano Syriæ præsidi dedidit. Atque ille quidem eum utpote Romæ educatum reveritus apud se in Syria asservabat: Armeniam autem Orodi uni è filiis suis tradit Artabanus.

Vonones ab Artabano fusus fugatusque.

Silano Syriæ præsidi se tradit.

ſ. Ea tempestate moritur etiam Antiochus Commagenæ rex: & contentio orta est inter plebejos & nobiles, ita ut utraque pars legationem Romam mitteret, proceribus quidem regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe vero patrio more regum imperio subjici. quapropter Germanicus ex Senatusconsulto ad componendum Orientis statum mittitur, fortuna occasionem quærente illius exitio. Nam cum in Oriente esset, & res illic composuisset, Pisonis *ministerio & opera* veneno sublatus est; sicuti alibi memoratum est.

ΚΕΦ. γ'.

Στάσις Ιουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον. περὶ Χριστοῦ. οἷά τε συνέβη Παυλίνῃ Ϛ Ιουδαίοις ἐν Ῥώμῃ.

CAP. III.

Judæorum contra Pilatum seditio. de Christo. & quænam acciderunt Paulinæ & Judæis Romæ.

IV.

Πιλάτος ὁ τὴν Ιουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας [z] χειμαδιοῦσαν ἐν Ιεροσολύμοις, ὅπως καταλύσῃ [a] τὰ νόμων τὰ Ιουδαϊκῶν, [b] εἰσέφρησε [c] πρότομας Καίσαρος, αἳ [d] τὴν σημείας προσῆσαν, [e] εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορευόντων ἡμῖν τὰ νόμιμα. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὴν μὴ τοιῶνδε κόσμων σημείας ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλάτος, ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον, ἱδρύσατο τὰς εἰκόνας φέρων [f] εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. οἱ δὲ ἅμα ἔγνωσαν καὶ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπως πολλὰς ἡμέρας, ὅπως μεταθῆται τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχω-

PIlatus autem Judææ prætor, cum exercitum è Samaria eduxisset & Hierosolyma in hyberna transtulisset, ut Judaïcas leges aboleret, * Cæsaris effigiem in militaribus signis *depictam* curavit intra urbem inferendam, cum lex imagines facere nos vetet. quam ob causam ejus decessores prætores soliti erant in urbem intrare cum signis quæ hujusmodi carerent ornamentis. sed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hierosolymis statuit. Quam rem ubi populus rescivit, magno agmine Cæsaream profecti sunt, Pilatumque per multos dies orarunt, ut eas imagines aliò transferre vellet. illoque non con-

Pilatus Cæsaris effigiem in urbem infert.

Inde oritur tumultus.

---

quis malit ἀπηξίουν, (prout emendat *Cocceius*) per me licet.

h Αὐτοῦ] *L. B.* αὐτῷ.

i Ἡττηθεὶς φεύγει] Νικᾷ καὶ φεύγει *Vat. & Lugd. Bat.* forsan pro νικᾷ καὶ φεύγει.

k Καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ] *L. B.* μετ' ὀλίγον πολύ.

l Σελεύκειαν] Seleuciæ nempe ad Tigrim. Polyb. lib. v. p. 399. SPANH.

m Ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν.] Λόγοις *Busb.* forsan pro λόχοις.

n Ἐβασίλευεν ἤδη] Ita *Hen. & Vat.* ἐβασίλευσεν in *aliis.*

o Πάρθοις.] Πάρθων *Busb.*

p Ἀνατεινόμενος,] Ἀνατείνασθαι, ἀπειλῆσαι *Hesychius.* SPANH.

q Ἑτέρα] *L. B.* ἑτέρας.

r Οὐδεμία, καὶ] Ita ex MSS. Editi καὶ ἀδεμία, γὰρ &c.

s Κομμαγηνῆς βασιλεὺς Ἀντίοχος] Conf. *Ælian.* lib. 7. c. 7. §. 11. ubi *Gen.* Κομαγηνῆς Ἀντίοχον. unicô μ. SPANH.

t Βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Vocem βασιλεὺς reposui è *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam) & *Epiphanio.*

v Διέσηκε δὲ τὸ πλῆθος] Διέση *Gall. Lugd. Bat. & Busb.* διέστησε *Vat. & Hen.*

x Αὐτῷ τῆς τύχης] Ita è *MSS.* αὐτῇ in *Editis.*

y Κατὰ ἀνατολὴν,] Καὶ τῇ ἀνατολῇ *Vat.*

z Χειμαδιοῦσαν] Χειμαδιοῦντος infr. c. 6. §. 3. SPANH.

* *Cæsaris effigiem*] Vide *Niceph. Callist.* p. 149.

a Τῶν νόμων] *L. B.* τῶν νομίμων.

b Εἰσέφρησε] Εἰσφέρησε *Busb. Lugd. Bat. & Gall.* forsan pro ἰσφέρησε. ipse, sensu ita postulante, mutavi εἰσφρῆσαι *Editorum Aliorumque* in εἰσίφρησι. *Lambecius* (in *Commentariorum* l. VIII. p. 19.) μεθοδεύσας pro καθιδρύσας reponit, & quæ sequuntur hoc modo distinguit & interpretatur, χειμαδιοῦσαν τὸ ἱερ. ἰ. κ. τ. ν. τ. Ἰουδ. εἰσφρῆσαι, προβολὰς αἳ τ. σ. προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν· εἰκόνων π. ἀπ. ἡ. τ. νόμιμ, καὶ δ. τ. ὁ. π. ἡγ. τ. μ. μ. τ. κ. σ. ἰ. ἰ. τ. πόλει· περῶν ἦ Π. *Ceterum Pilatus, Judææ procurator, exercitum Cæsarea adducens, eumque insidiose studens cum eversione legum Judaicarum Hierosolymis hybernatum immittere; utpote imagines Cæsaris, quæ militaribus signis adjunctæ erant, in urbem introducens (cum tamen nostra lege cautum sit, ne hujusmodi faciamus imagines, ideoque omnes qui ante eum fuerunt procuratores cum signis militaribus absque tali imaginum ornatu ingressi fuerint) primus ille, ignaris omnibus, quia noctu introitus fieret, illatas imagines Hierosolymis statuit.*

c Προβολὰς —— νόμιμ.] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Ταῖς σημείαις] Ita rescripsi cum *Cod. Busb.* τοῖς σημείοις in *Editis Aliisque.*

e Εἰσαγόμενος] *L. B.* εἰσάγειν.

f Εἰς τὰ Ιεροσόλυμα.] Ὡς τὰ Ιεροσόλυμα *Busb.*

concedente, utpote quod ea re Cæſari fieret contumelia, poſtquam illi eum urgere non deſinebant, die ſeptimo, cum milites occulte armaſſet, *ipſe* ſuggeſtum in circo factum conſcendit: quæ res collocatum in inſidiis exercitum tegebat. Cumque Judæi eadem rurſus ab eo flagitarent, ſignum militibus dedit, ut eos circumſiſterent, eiſque præſentem mortem minatus eſt, niſi quieti domum diſcederent. At illi humi procumbere, detectiſque cervicibus dicere, ſe longe mori malle, quam ut auderent quidquam contra legum ſapientiam committere. Atque Pilatus, animorum conſtantiam & firmitatem in legibus conſervandis miratus, imagines è veſtigio Hieroſolymis Cæſaream referri juſſit.

Pilatus imagines Cæſaris ſubmovet.

Aquam Hieroſolyma inducturus ſeditionem concitat.

2. Tentavit etiam *Pilatus* aquam derivare Hieroſolyma, idque ſacrarum pecuniarum impenſis, petito fontis capite ducenteſimo ab urbe ſtadio. Sed Judæis diſplicebat quod circa aquam fecerat: coiveruntque hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab inſtituto deſiſteret; nonnullis etiam id quod in turba promiſcua fieri ſolet, convicia & contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Judaïco, qui occultas ſub veſte ſicas ferrent, miſit in locum unde poſſent circundare Judæos; deinde Judæis ut ſe inde reciperent imperavit. Cumque Judæi conviciis eum petere inciperent, ſignum quod convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius, quam juſſerat Pilatus, quietos æque ac ſeditioſos caſtigarunt. Iſti autem de pertinacia nihil recedebant: adeo ut, inermibus inclementer acceptis ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii ſaucii diſceſſerint. Atque ita compreſſa eſt *hæc* ſeditio.

Magna Judæorum ſtrages.

Illuſtre de Jeſu Chriſto teſtimonium.

3. Eo etiam tempore fuit Jeſus, vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas eſt. Fuit enim * mirabilium operum effector, magiſter hominum qui verum cum voluptate accipiunt: multoſque Judæos, multos item † Gentiles ad ſe ‡ pellexit. Hic erat Chriſtus. quem cum Pilatus, ab homi-

ρουῶτ@ Δι᾽ τὸ [g] εἰς ὕδειν Καίσαρ. φέρειν, ἐπεὶ πρ. οὐκ ἐξανεχώρουν λιπαρεῖν, ᾗ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὀπτικαζόμενος τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὀπὶ τὸ βῆμα ἦκε· τὸ δὲ ἐν τῷ σταδίῳ κατασκεύασε, ὅπερ ἀπέκρυπτε τ᾽ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τ᾽ Ιουδαίων ἱκετεία χρωμένων, ὀπὸ σωφημαί@ πεισθεὶς τὰς στρατιὰς, ἡπείλησε φανερὸν ὀπιθήσειν ζημίαν [h] ἐκ ᾧ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὀπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πτηνεῖς ῥίψαντες ἑαυτὸς, καὶ [i] γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ [k] δέξασθ᾽ τ᾽ φανερὸν ἔλεγον, ἢ τολμήσειν [l] τῷ σοφίαν παθεῖν τ᾽ νόμων. καὶ Πιλάτ@, θαυμάσας τὸ [m] ἐχυρὸν αὐτῶν ὀπὶ φυλακῇ τ᾽ νόμων, ἀπῆρε τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

β΄. [n] Ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα ἔπραξε, δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, σκολιὸν τὸ δρόμου ᾧ ῥεύματ@, ὅσον ὀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠνέσχοντο τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ [o] θορυβοῦσι, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες κατεβόων αὐτ᾽, παύσασθ᾽ ᾧ ὀπὶ τοιούτοις ἀναθυμιῶνται· τινὲς δὲ ἐ λοιδορίᾳ χρώμενοι [p] ὕβριζον εἰς τ᾽ ἄνδρα, οἷα δὴ φιλεῖ πρὸς τὸν ὄμιλ@. ὁ δὲ, στολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλήθος στρατιωτῶν [q] ἀμπεχόμενον, οἳ ἐφέροντ᾽ [r] σκυτάλας ὑπὸ τ᾽ στολὰς, διαπέμψας εἰς ὃ προείλοντο αὐτὸς, αὐτὸς [s] ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ὠρμηκότων [t] εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον. οἱ δὲ ἐ πολὺ μειζόνως, ἅπερ ἐπέταξε Πιλάτ@, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ ᾗ [v] εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ὄδεν, ὥστε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ᾽ ἀνδρῶν ἐκ προδοσκόπης ὀπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν τοῦτο ἐ ἀπέθνησκον, οἱ ᾗ ἐ τραύματα ἀνεχώρησαν. καὶ ὕτω παύε᾽ ἡ στάσις.

γ΄. [x] Γίνετ᾽ ᾗ [y] καὶ τοῦτον τ᾽ χρόνον [z] Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, [a] εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλ@ ἀνθρώπων [b] τ᾽ ἡδονῇ τἀληθῆ [c] δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν [d] Ιουδαίους, πολλοὺς ᾗ [e] καὶ τῶν Ελληνικῶν ἐπηγάγετο. [f] ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει

[g] Εἰς ὕδειν Καίσαρ. φέρειν,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen.* *à ſecunda manu*, quo fere modo τοῦτο παρὰ πολλῶν ἀδοξίαν σοι οἰζύν apud *Platonem*. Δι᾽ τὸ ὕδειν in *Ed. Gen.* Δι᾽ τὸ μὴ εἰς ὕδειν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Legi poteſt, Δι᾽ τὸ ὕδειν Καίσαρ. εἰσφέρειν,

[h] Ἐκ ᾧ ὀξέως] Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

[i] Γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς,] Καὶ γυμνούμενοι παρὰς σφαγὰς *Busb.*

[k] Δέξασθ᾽ τ᾽ θάνατον ἔλεγον,] Ita *MSS.* δέξασθ᾽ in *Editis*.

[l] Τῷ σοφίαν παθεῖν τ᾽ νόμων.] Inde σοφισταὶ dicti, ipſi τὸν μοδιδάσκαλον qui aquilam detraxere templo. Ita mox cap. 5. σοφίαν νόμων. REL.

[m] Ὀχυρὸν] *L. B.* ἰσχυρὸν.

[n] Ὑδάτων —— χρημάτων,] Aquæductus Hieroſolymis è ſacra pecunia Κορβανᾶς dicti ἄλλοι. lib. 2. c. 9. §. 4. καλεῖ᾽ ᾗ κορβανᾶς &c. SPANH.

[o] Θορυβοῦσι,] Χρωμένοις in aliquot *MSS.*

[p] Ὑβρίζον εἰς τ᾽ ἄνδρα,] Ὑβρίζειν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[q] Ἀμπεχόμενον,] *Gen.* ἀπεχόμενον. Ἀμπιχόμενον *Busb.*

[r] Σκυτάλας] Vert. *Sicas.* ſed *fuſtes* vel *claras* potius ſignificat vox Græca. IBBETSON.

[s] Ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν.] Ἐκέλευεν *Busb.*

[t] Εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι] Apud. Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. xi. p. 30. SPANH.

[v] Εἰσέφερον] *L. B.* εἰσφέρουν.

[x] Γίνετ᾽ —— Ιησοῦς,] Γίνετ᾽ δὴ *Busb.* & *MS. Iſidori Peluſiotæ Cæſareus*, quod probat *Lambecius*, ita ut verborum ſenſus ſit, *Fuit porro circa hoc tempus* &c. Sic enim teſtimonium hoc de Chriſto cum præcedente narratione optime ac convenientiſſime connectitur. Tolerari tamen hîc poteſt etiam particula ᾗ quia & hæc uſurpatur pro δή. HUDS. Nonnemo hoc teſtimonium de Chriſto ex variante ſcriptura, quæ in Euſebio, Cedreno, Euthymio Zigabeno, Iſidoro & Suida eſt, ita dedit, ut ab hac vulgata recederet quam maxime Γίνετ᾽ ᾗ (κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν) Ιησοῦς (τις) σοφὸς ἀνὴρ, εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν (ἐχρῆν.) ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς διδάσκαλος τ᾽ τ᾽ ἀληθῆ (στεργόντων) καὶ πολλοὺς μὲ (ᾗ Ιουδαίων, πολλοὺς ᾗ καὶ ἀπὸ ᾗ Ελλήνων ἠγάγετο) ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν. καὶ (αὐτῶν) ἐνδείξει τ᾽ (παρ᾽ ἡμῖν αἰτίαν ἔχοντων) καθήλωσαν σταυρῷ ἐπιτιμηκότ@ Πιλάτῳ. Οὐκ (ἐξεπαυσαν δὲ οἱ τὸ) σχῶτον (αὐτὸν) ἠγαπήσαντες τὰ αὐτῶ καταγγέλλειν, ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἡμέραν, πάλιν ζῶν, τ᾽ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα (μυρία περὶ αὐτῶ θαυμάσια καὶ) εἰρηκότων. (ἴδε τοίνυν) τ᾽ χριστιανῶν ἔτι (ἀπολείπ@) τὸ φῦλον. In lib. 11. de bell. c. 9. §. 2. idem hoc teſtimonium de Chriſto legitur in codice Petavii ſed auctum pia fraude. vide quæ infra notamus. REL. Eadem *Ruſinus* Interpres c. ix. SPANH. Brevitatis gratia hîc nihil dicimus, Diſſertatiunculam de fide Joſephici hujus teſtimonii ſubjecturi ad finem Tomi II. HAV.

[y] Κατὰ τοῦτον τ᾽ χρόνον] *Aliis* κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ χρόνον, & καὶ τ᾽ καιρὸν τοῦτον.

[z] Ιησοῦς,] Ιησοῦς τις *Euſebio* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. XI. HUDS. At Moſen ipſum ſæpe ἄνδρα nuncupat. An Chriſtum *Moſi ipſi* prætulit? Sunt ab aliena manu. REL.

[a] Εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή.] Verba illa, εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ, agnoſcunt noſtri Codd. omnes, tam *Latini* quam *Graci*. Itaque *Voſſius* in *Chronol. S.* c. 17. (quod in uno eius *exemplari Latino* deſideretur) ſine ratione ſuſpicatur ab aliena manu acceſſiſſe.

* *Mirabilium operum effector*,] Eſt qui vertit *incredibilium*. Sed (ut notavit *Lambecius*) differentiam eſſe inter παράδοξον & ἄπιστον liquet ex *Iſocrate* ad *Nicoclem*, ὃν οἷς ἔστι παράδοξον, ὅστε ἄπιστον &c.

[b] Τῶν ἡδονῇ] Ita in *pleriſque libris*, & ſic loqui amat *Joſephus*, ut paulo ſupra, & alibi. τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Busb.* & *Euſeb.* in H E. τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Cedren.* omittuntur ab *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* HUDS. Inde *Zonaras* p. 267. τ᾽ μὴ ἡδον. In MSS. Reg. Gall. apud Huetium Dem. Eu. p. 33. σὺν ἡδονῇ *Euſeb.* SPANH.

[c] Δεχομένων·] Σεβομένων *Euſeb.* in *D. E.*

[d] Ιουδαίους,] Τῶν Ιουδαίων in *Euſeb. H. E. Niceph.* & *Suid.* probante *If. Voſſio*. ᾗ Ιουδαϊκῶ *Euſeb.* in *D. E.*

† *Gentiles ad ſe pellexit*] Omnes *Ethnicos*, qui in Deum verum non credebant, cujuſcunque fuerint gentis, Judæi Ἕλληνας ſive Ἑλληνικοὺς vocabant.

[e] Καὶ ᾗ Ἑλληνικῶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Hen. Vat. Iſidor. Suid.* & *Zonar.* καὶ Ἑλληνικῆ *Baſ.* & *Euſeb.* in *D. E.* καὶ ἀπὸ ᾗ Ἑλλ. *Euſeb.* in *H. E.* καὶ ἀπὸ ᾗ Ἑλληνισμῶ *Niceph.* quod cæteris præfert *If. Voſſius.* πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ Ἑλλήνων ἠγάγετο Χριστὸς *Niceph.* HUDS. Καὶ ἑλληνικοὺς *Gen.* καὶ ᾗ Ἑλληνικῶ ibid. καὶ ἀπὸ ᾗ Ἑλληνικῶ· *Euſeb.* SPANH.

‡ *Pellexit. Hic erat Chriſtus.*] Sibi adjunxit *Epiphan.* HUDS. Et melius quidem vertit ita *Epiph.* IBBETS.

[f] Ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν.] Sc. ὁ λεγόμ@ Χριστός. Sic enim *Pilatus* dixit, τί ἂν ποιήσω Ιησοῦν τ᾽ λεγόμενον Χριστὸν. *Hieronymus* vertit, *& credebatur eſſe Chriſtus*, unde, καὶ ἐπιστεύθη εἶναι Χριστὸς

δείξῃ τ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ὑπὸ Πιλάτου, οὐκ [g] ἐπαύσαντο [h] οἵγε πρῶτον [i] αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ [k] ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν [l] ταῦτά τε καὶ ἄλλα [m] μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ [n] εἰρηκότων. [o] εἰς ἔτι νυν τ Χριστιανῶν [p] ἀπὸ τοῦδε [q] ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

δ. Καὶ [r] κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, [s] ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε τοὺς Ιουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τ Ισιδος τὸ ἐν Ρώμῃ πραχθεὶς αἰσχυνῶν οὐκ ἀπηλλαγμένας συντυχάνασι. καὶ πρότερον δὲ τῶν Ισιακῶν τολμήμασι μνήμην ποιησάμενος, [t] ἕως μεταδιδῶ τ λόγον ὅπῃ τὰ ἐν τοῖς Ιουδαίοις γεγονότα. [v] Παυλίνα γὰρ τῶν ἐπὶ Ρώμης προγόνων τε ἀξιώματι [x] τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ὑπὸ τηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων ἅμα, καὶ γενναία [y] τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς [z] καὶ τ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνεκτὸ ἡ ὑπὸ τηδευσις δι' βίου. ἐγεγάμητο δὲ Σατορνίνῳ, [zz] τῷ εἰς τὰ πάντα ἀντισταθμοῦντι τῶν περὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ Δέκιος Μοῦνδος, τῶν τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ· [a] καὶ μείζονος γὰρ ὄντος ἢ ὡστε ἀλῶναι δώροις, διὰ τὸ [b] καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος [c] περιῆν δεῖν, ἐξῆπτο μᾶλλον, ὥστε ἐπὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν [d] Αττικῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται εὐνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὑπικλωμένης, ὁ φέρων τὴν ἀτυχίαν δι' ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὑπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν [e] ἐνόμιζεν ὅπῃ Παυλίνῃ κακῶν δι' κατηλιφότος. καὶ ὁ μὲν ἐπεψηφίζετό τε [f] τοιαύτῃ πλάνῃ, καὶ πράσσειν οὐκ [g] ἀπηλλάσσετο. ἦν δὲ Ιδη πατρῷος ἀπέλευθέρα τῷ Μούνδῳ, παντοίων ἰδέας κακῶν· [h] ἣ δεινῶς φέρουσα δι' νεανίσκου [i] τὸ ψήφισμα δι' θανεῖν, ὁ γὰρ ἀφανὴς ἦν ὑποκλεόμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικνουμένη διὰ λόγου, πιθανή τε ἦν ἐλπίδων τινῶν [k] ὑποχέσει ὡς διαπεπραχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν [l] Παυλίναν αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ [m] μόνον ἔλεγεν, [n] ὑπὲρ ἀλλόσε τ γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀναγαίεσθαι τ νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα δεύτερον, ὁ πρὸς αὐτὰς ὁδὸς ἐξέλλειπε τοῖς προδιαγνωσθεῖσιν, ὁρῶσα τ γυναικὸς τὸ

num noſtrorum primis delatum, crucis ſupplicio addixiſſet, eum tamen amare non deſierunt, qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis vatibus & hæc & mille alia de eo miranda effatis. atque ab eo denominata Chriſtianorum natio durat uſque ad hunc diem.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Judæos perturbavit, Romæque accidit ut in fano Iſidis res ageretur, *ſumma* cum turpitudine conjuncta. Primum igitur facinus in Iſiacis commiſſum memorabo, ac tum demum orationem convertam ad ea perſequenda quæ apud Judæos evenerunt. Erat Romæ Paulina & natalium dignitate illuſtris, & ob ſtudium quod ipſa virtutis decori impenderat magni nominis, porroque diviſ-tiis affluens, & forma egregia, ea etiam ætate qua maxime lætitia geſtiunt mulieres, ac præter cætera vita ad pudicitiam compoſita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipſa in omnibus quibus eminebat conferendo. Hujus amore correptus eſt Decius Mundus, vir cum magnæ inter equites *Romanos* dignitatis: qui, cum eam comperiſſet fruſtra muneribus ſolicitari, ut quæ ingentia ab eo miſſa rejecerat, tanto magis amore accendebatur; ita ut ei pro uno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At cum *ea* nec hiſce animo flecti potuerit, illi, ſe amore deſtitui graviter ferenti, optimum viſum eſt, inedia mortem ſibi conſciſcere propter malum quod ei ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreverat, nec ei mora quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita: quæ, cum ei valde diſpliceret ut juvenis in obſtinato moriendi propoſito perſiſteret, nam palam erat ipſum ſe perditum ire, ad eum veniebat verbiſque afflictum excitabat, fidem ei faciens ſpem ingerendo fore ut Paulinæ complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auſcultante, ſubjiciebat, ſibi tantum opus eſſe quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, cum iſtis juvenis animum erexiſſet, quantumque pe-

Sacra Iſidis fœdantur.

Paulina Romana fraude ſacerdotis Iſidis à Mundo ſtuprata.

Ide patria Mundi liberta.

ὸς à *Joſephi* manu fuiſſe exiſtimat. *Voſſ.* HUDS. Videtur eſſe gloſſema. In Veteri interprete etiam deeſt. REL.

[g] Επαύσαντο] Ἐξεπαύσαντο *Euſeb.* in *H. E.* quem ſequitur *Voſſ.*

[h] Οἵγε πρῶτον αὐτὸν] Οἱ τὸ πρῶτον *Busb.* & *Suid.* probante *Voſſio.* HUDS. Οἱ τὸ πρῶτον αὐτοὶ ἀγαπ. *Euſeb.* οἱ τε MS. R. SPANH.

[i] Αὐτὸν] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Euſeb.* in *H. E.* & in *D. E.* aſſentiente *Voſſio.* cæteris deeſt αὐτόν.

[k] Ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν,] Vox ἔχων abeſt *Euſebio* in *D. E.*

[l] Ταῦτά τε καὶ] Ita *Busb. Iſidor. Euſeb.* in *H. E.* & *D. E.* ταῦτα καὶ ἄλλα &c. in *Editis Joſephi Aliiſque.* ταῦτα κἄλλα μαρτυρήσαντων ἅδε αὐτῷ θαυμάσια καὶ εἰρηκότων *Cedren.* HUDS. Ταῦτά τε MSS. & *Euſeb.* SPANH.

[m] Μυρία θαυμάσια] Vocem μυρία omittendum cum nonnullis cenſet *Voſſius.* qui mox etiam cum illis mutato ordine legit περὶ αὐτῆ θαυμάσια εἰρηκότων.

[n] Εἰρηκότων.] Προειρηκότων ſolus *Hen.* HUDS. Uti videlicet Chriſtiani credebant: nam Judæus ex ſua ſententia id ſcribere nequit. Sed omne hoc de Chriſto teſtimonium merito ſuſpectum eſt corruptelæ, & a Chriſtianis interpolatum: uti & idem in quibuſdam (vide infra) MSS tis librorum de bello inveniturr, adhuc magis interpolatum. Nam plane nullam feciſſe Joſephum mentionem Jeſu non putem, quum Jacobi fratris Jeſu & Johannis Baptiſtæ cum honore meminerit. REL.

[o] Εἰς ἔτι νυν] Ita *Busb. Euſeb.* in *H. E. Niceph.* & *Zonar.* εἴς τι νυν in *Editis Joſephi Aliiſque.* ἕως εἰς ἔτι νυν *Euſeb.* in *D. E.* HUDS. Εἰσέτι τε MSS. & εἰσέτι νυν γε *Euſ.* SPANH.

[p] Ἀπὸ τοῦδε] Ἀπὸ τοῦδε δι' χρόνου οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον *Euſeb.* in *D. E.* cæteris omiſſis. Verum plura verba in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed & in hodiernum Chriſtianorum, qui ab ipſe nuncupati ſunt, & nomen perſeverat & genus.*

[q] Ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.] Ita *Hen.* & *Vat.* ὀνομαζομένων *Aliis.*

[r] Τοὺς αὐτοὺς χρόνους,] Τοὺς δ' αὐτοὺς *Busb.*

[s] Ετέρον —— Ιουδαίους,] Id reſpicit ad ſeditionem ortam, quum Pilatus ſigna Cæſaris inferret Hieroſolymis: nec cohæret cum hiſtoria de Chriſto, uti nunc legitur. Et an dixiſſet de Chriſto, quem ita laudat, ἑτερόν τι, REL. Ita MSS. *Editi* ἕτερόν τι.

[t] Οὕτω μεταδιδῶ] Οὕτως μεταγάγω τ λ. *Busb.* ἕως μεταδίδωμι τ λ. *Gall. Lugd. Bat.* ἕτω μεταδίδωμι τ. λ.

[v] Παυλίνα γὰρ] Παυλίνα τις legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Eadem hinc *Zonaras* p. 268. 269. SPANH.

[x] Τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ὑπὸ τηδεύματι] Τοῦ καθ' ἑαυτὴν ὑπὸτηδεύσεως κόσμου ἀρετῆς ὑπὸ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε in *Editis Aliiſque.* τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ὑπὸτηδεύματι ἀρετῆς εἰς μέγα προϊοῦσα· δυνάμις τε *Busb.* unde, quam minimum à veſtigiis vulgatæ lectionis recedendo, reſcripſi, καὶ τῷ καθ' ἑαυτὴν ὑπὸτηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆς &c. in *Epiphanii* verſione, *majorum dignitate præclara, ſtudio caſtitatis intenta, honeſtatis opinione perſpicua.*

[y] Τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς] Τῇ ὄψει *Busb.* & *Gall.*

[z] Καὶ τ ὥρας] Καὶ τ ἡλικίας *Zonar.*

[zz] Τῶν εἰς τὰ πάντα] Ita cum *Cod. Gall.* nec aliter *Busb.* niſi quod τῷ non agnoſcat. τῶν εἰς τὰ πάντα ἀντισταθμῶν τῶν π. in *Editis Aliiſque.*

[a] Καὶ μείζονος γὰρ ὄντος] Καὶ μεῖναι γὰρ ὄναιο ἀλῶναι δώροις *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἀλ. in *Editis Aliiſque.* καὶ μείζονος ὄντος ἀλῶναι, *Busb.* omnibus perpenſis reſcripſi, καὶ μᾶζονος γὰρ ὄντος ἢ ὥστε ἀλ.

[b] Καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος] Καζαπεμφθέντων *Busb.*

[c] Περιῆν δεῖν,] Ὑπερεδεῖν *Busb.*

[d] Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν] Ἀττικῶν pro αὐτῇ δώσειν habet *Busb.* Vocem Ἀττικῶν etiam agnoſcit *Zonar.* atque *Epiphanius* vertit, *ut etiam viginti myriadas drachmarum Atticarum ſe daturum pro uno concubitu ſpopondiſſet.* quibus factum eſt ut non dubitarim Ἀττικῶν in textum recipere.

[e] Ενόμιζεν ὅπῃ Παυλίνῃ] Ενόμισεν *Busb.* & *Vat.*

[f] Τοιαύτῃ πλάνῃ,] Ita reſcripſi pro τοιούτῳ πλάνῳ. Si quis malit τοιούτῳ τέλῳ, non repugnabo.

[g] Απηλλάσσετο.] Απημάσετο in *libris* omnibus.

[h] Ἡ δεινῶς φέρουσα δι' νεανίσκου] Αὕτη *Busb.*

[i] Τὸ ψήφισμα δι' θανεῖν] Ita in *Editis.* τῷ ψηφισμᾷ in pleriſque *MSS.*

[k] Υποχέσει ὡς διαπεπραχθησομένων] Υποχέσεσθαι *Busb.*

[l] Παυλίναν αὐτῷ] *Al.* Παυλίνῃ.

[m] Μόνον ἔλεγεν,] Μόνον *Busb. Hen.* & *Vat.*

[n] Ἐπὶ ἀλλόσε τ γυναικός.] Επὶ δίοϊ *Busb.*

petierat pecuniæ accepiſſet, alia ipſam aggreditur via, quam ii quorum opera uſus fuerat & miniſterio, quod mulierem videret majorem quam ut pecunia caperetur. Gnara enim eam vehementer addictam eſſe Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, verbiſque ultro citroque habitis, ubi fidem quam maxime ſolennem acceperat, &, quod efficaciſſimum, pecuniam oſtentaverat, in præſens viginti quinque millia, & altera totidem re perfecta, indicat eis amorem juvenis, rogans modis omnibus adniterentur ut ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. & illorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, atque intromiſſus petiit ut remotis arbitris cum ea colloqueretur. quo conceſſo, venire ſe ajebat miſſum ab Anubide, Deo quippe illius amore capto, jubenteque ut ad ſe veniret. Illi verba iſta grata erant & optata, ſeque apud familiares ſuas jactabat ob honorem quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, condicta ſibi cœnam & cubile Anubidis. Ille vero conceſſit, ut qui probe norat pudicitiam uxoris. Itaque it *mulier* in fanum, & cum cœnaviſſet, quo tempore ſomni hora erat, clauſis januis à ſacerdote, intus in Sacrario etiam ablatæ erant lucernæ, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus conſortio aberravit; totamque noctem illi obſequuta eſt, Deum eſſe rata. Cumque ille abiiſſet, priuſquam moverentur ſacerdotes qui inſidias neſciebant, Paulina mane cum veniſſet ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud familiares verbis *quam ampliſſimis* ſeſe extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam ſpectantes, partim mirabantur, ut qui non potuerint, id quod æquum, fide indigna judicare, quando ad ejus pudicitiam & nobilitatem reſpiciebant. Tertia autem die poſt facinus patratum Mundus, ipſi obviam factus, "Paulina, inquit, equidem mihi & ducen-
"ta millia ſervaſti, quæ potuiſti facultatibus tuis
"adjicere, & morem nihilominus meæ voluntati geſſiſti. nihil vero mea refert, quod Mundum
"verborum contumeliis oneraſti; ſed *magnæ* mihi
"res ipſa voluptati fuit ſub Anubidis nomine la-
"titanti." Et is quidem iſta loquutus diſceſſit: illa vero, ut quæ tum primum aliquid de flagitio reſcivit, & veſtem ſibi lacerat, & marito *protinus* indicat omnem inſidiarum turpitudinem, eumque obſecrabat, ut ipſam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius, cum rem omnem, quæſtione de ſacerdotibus habita, probe intellexiſſet, & illos crucci ſuffixit, & Iden exitii illorum cauſam, utpote quæ omnia machinata eſt in mulieris injuriam: inſuper & templum evertit, & Iſidis ſimulachrum in Tiberim fluvium demergi juſſit. Mundum autem exſilio multavit, cauſam ſatis idoneam ratus

Anubis Deus.

Tiberius Iſidis ſacerdotes & Iden in crucem agit, Iſidis templum evertit, & Mundum in exſilium ablegat.

μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τῆς Ισιδος σφόδρα ὑπηγμένην, ° τεχνᾶταί τι τοιόνδε. τῶν ἱερέων τινὰ ἀφικομένη P διὰ λόγων ἐπὶ πίστει μεγάλαις, τὸ δὴ μέγιστον δόσι χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν ℂ q ἡμισείας, λαβόντος δ' ἔκδασιν ἕξ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διαπαφεῖ τοῦ νεανίσκου τὴν ἐρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως r ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον ἀπαδάσαι. οἱ δ' ἐπὶ s πλήθει τοῦ χρυσίου t θαρρηθέντες ὑπισχνοῦνται. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος ὡς τὴν Παυλίναν ὡσάμενος, χρωμένων εἰσόδων, v καταμόνας τι διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου. καὶ x συγχωρηθὲν, y πεμπὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ανούβιδος, ἔρωτι αὐτῆς ἁλωκότος τοῦ Θεοῦ, κελεύοντος τι ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δὴ z εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ τῆς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ a τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ανούβιδος, καὶ φράζει τῷ ἀνδρὶ, δεῖπνόν τε αὐτῇ ℂ εὐνὴν ἕξ Ανούβιδος εἰσηγγέλθαι. σωφρονοῦντι δ' ἐκείνου, τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπιστάμενον. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, b ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ ἕξ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ καὶ τὰ λύχνα σκοτοῦσιν ἦν, καὶ ὁ Μόνδος, προεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, οὐκ ἠμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτήν· παννύχιόν τε αὐτῇ c διεκονήσατο, ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ d κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, εἰ τὴν ὄρθριαν οὐκ ἤδεσαν, e ἡ Παυλίνα, πρωὶ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ὄψιν φάναι σκηνηγεῖν ἕξ Ανούβιδος, καὶ πρὸς τὰς φίλας f ἐνελαμπύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὴ, τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν ἕξ πεπλασμένος ὁρῶντες· τὰ δ' ἐν θαύμαι καθίστανο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρῖναι, ὁπότε g εἰς τὴν σωφροσύνην ℂ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτῇ ὁ Μόνδος, "Παυλίνα, φησὶν, ἀλλά μοι ℂ εἴκοσι μυριάδας
"διεσώσω, δυναμένη οἴκῳ πολυτελεῖ τῷ h ἑαυτῆς, i διὰ-
"κοσμεῖσθαί τε ἐφ' οἷς k προσεκαλέμην σὺν ἐλάττοσι. ἀ
"μέντοι εἰς Μόνδον l ὕδατι m διαχρῶ μηδέν μοι μελήσασα τ
"ὀνομάτων, ἀλλὰ τὸν ἐκ τῆς πλάσμα ἡδονῆς, Ανούβιον
"ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ." καὶ ὁ μὲν ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών· ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τὸ τολμήματος, προερρήγνυτό τε τὴν στολὴν, καὶ τὸν ἄνδρα δηλώσασα τὴν παντὸς ἀπιβουλεύμα τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προϊῶσθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσας τῶν ἱερέων, σκεύους τε ἀνεσκεύρωσε, καὶ τὴν Ἰδην ὀλέθρου γενομένην αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει σωθεῖσαν τῆς γυναικός· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ισιδος εἰς τὸν n Θύβριν ποταμὸν σκέλυσεν ἐμβαλεῖν. ° Μόνδῳ δὲ φυγῆς ἐτίμησεν, P κώλυμα τοῦ μὴ μειζόνως κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐ-

o Τεχνᾶταί τι τοιόνδε.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *tale aliquid machinatur.* τεχνᾶται τοιόνδε in *ceteris.*

p Διὰ λόγων] Διελέχθη *Busb.*

q Ημισείας,] Ημισείαν *Busb.* (ἡμίσει *L. B.*) unde pro ἥμισυ *Editorum* repoſui ἡμισείας.

r Επὶ τῷ ληψομένῳ] Επιλήψεσθαι τὴν ἀνθρώπου *corr. Busb.*

s Πλήθει δὲ χρυσίου] Ita cum *Cod. Busb.* πλουτῇ in *ceteris.*

t Παρεχθέντες ὑπισχνοῦνται.] Θιλχθέντες *Zonar.*

v Καταμόνας] Καταμόνας infr. c. 10. §. 3. & §. 6. SPANH.

x Συγχωρηθὲν,] Συγχωρηθέντων *Busb.*

y Πεμπὸς] Conf. ſupr. c. 3. §. 2. SPANH.

z Εὐκτὸς] *L. B.* in *Marg.* εὐκταῖος.

a Τούτοις ἀξιώσει] Τοιούτοις *Busb.*

b Ως ὕπνου καιρὸς ἦν,] Sic in N. T. clauſis foribus ὅτε καιρὸς ἦν. REL.

c Διεκονήσατο,] Mox hac ead. §. Διακονεῖσθαι eadem de re. SPANH.

d Κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων,] Κινήσων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Immo vero (inquit *Petitus* in *Animadv. ineditos*, tom. IV. p. 196.) ſurrexiſſe jam oportuerat, ut aperirent ei diſceſſuro fores. Adeo ut, cum moris illis fuerit ſummo mane Deam ſalutare, quas *ſalutationes* etiam *excitationes* appellabant, (ut conſtat ex *Arnobio*, l. VII.) non dubitem quin hanc *excitationem* appellet *Joſephus* κίνησιν, & locus hoc modo reddendus ſit, *cumque ille abiiſſet, antequam ſacerdotes doli conſcii excitationem canere cepiſſent.* Verum ipſe ſimplici verborum ſenſu retento, malui cum V. Cl. *J. Clerico* (in *Heſiodum*, p. 136.) voculam σὺν ante ἤδεσαν inſerere.

e Η Παυλίνα,] Ita *Busb.* Παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν in *Editis Aliiſque.*

f Ενελαμπύνετο λόγοις] Ανελαμβάνετο *Hen.* & *Vat.*

g Εἰς τὴν σωφροσύνην ἕξ] Illud εἰς ſupplevi è *Cod. Busb.*

h Ἑαυτῆς,] Σαυτῆς *Busb.* nolui tamen in textum reponere, quod *Budæus* exempla quamplurima afferat ἑαυτῆ poſiti pro σαυτῆ.

i Διακοσμεῖσθαί] Conf. mox ſupr. SPANH.

k Προσεκαλέμην σὺν ἐλάττοσι.] Προσεκαλέμην *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Ὕδατι διαχρῶ] *L. B.* ὑδρεύσει ἐπιεῖσα.

m Διαχρῶ] Conf. ſupr. lib. 17. c. 4. §. 2. ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἐχρῶ. SPANH.

n Θύβριν ποταμὸν] *Al.* (ut & *L. B.*) Θύμβριν.

o Μόνδῳ δὲ] Μόνδου *Busb.*

p Κώλυμα] Κώλυμα ἕξ μειζόνως κολάσαι *Busb.*

q Προ-

αὐτῷ ἡμαρτῆθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἠγησάμενος. καὶ τὰ μὲν ὠδὶ τὸ ἱερὸν τ Ισιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἰῶ. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τ ἐν Ρώμῃ Ιουδαίοις κ τοῦτον τ χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι κ [q] προεσήμηνεν ὁ λόγος.

ε'. Ην ἀνὴρ Ιουδαῖος, φυγὰς μὲν τ αὐτ, κατηγορία τε ὑπ βασάνου [r] νόμων ὢ δέος τιμωρίας τ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. [s] κ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ διαιτώμενος, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τ Μωϋσέως, προσποιησάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα [t] ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπεφοιτήσασαν [v] Φυλβίαν, τ ἐν ἀξιώματι γυναικῶν ὢ νομίμοις προσεληλυθῖαν τοῖς Ιουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύρεαν [x] κ χρυσίον εἰς τὸ [y] ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι· [z] κ λαβόντες, ἐπ' [a] χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ ὢ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπρόασεν. καὶ ὁ Τιβέριος, ὑποσημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν Σατορνῖνος τ Φυλβίας ἀνὴρ [b] ὑπ ἐκείνῃ τ γυναικὸς, [c] κελεύει πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τ Ρώμης [d] ἀπελαθῆναι. οἱ δὴ ὕπαλοι, τετρακισχίλιους [e] ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον· ὀλίγους δὲ ἐκόλασαν [f] μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τ πατρίων νόμων. καὶ [g] οἱ μὲν, διὰ κακίαν πεντάρων ἀνδρῶν, ἠλάνουντο τῆς πόλεως.

cur majori pœna non afficeretur, quod amoris vehementia deliquisset. Et ista quidem sunt, quibus templum Isidis dehonestarunt sacerdotes. Nunc autem ad ea narranda revertor, quæ per id tempus Judæis Romæ degentibus contigerunt: id quod jam ante facturum recepi.

V. *Judæi urbe Roma pulsi ob Fulviam pecunia emunctam.*

5. Erat vir genere Judæus, patria quidem sua profugus, ut qui accusaretur quod contra leges fecerat & pœnam *ob maleficia* metueret, in omnibus vero nequam & improbus. Is tum Romæ degens, se quidem legis Mosaïcæ interpretem profitebatur, & tribus aliis per omnia sui similibus in societatem ascitis, Fulviæ, feminæ nobili, quæ, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent ut purpuram & aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui cum ea accepissent, in proprios usus verterunt & profuderunt; quem in finem ea etiam ab initio postulaverant. Quo fit ut Tiberius, ei quippe rem indicaverat quo amico utebatur Saturninus Fulviæ maritus ex uxoris instigatione, juberet cunctos Judæos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quatuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui ut servarent patria instituta militiam detrectarunt, pœnis affecerunt. Atque ita, propter quatuor hominum nequitiam, Judæi ejecti sunt è civitate.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ἐθορύβησαν οἱ Σαμαρεῖς, κ πολλοὺς αὐτῶν ἀπώλεσε Πιλάτος. ὡς κατηγορεῖται ὁ Πιλάτος, οἷά τε Οὐιτελλίῳ πεπραγμένα ὑφ' αὐτοῦ τοῖς Ιουδαίοις ὢ Παρθυαίοις.

CAP. IV.

Quomodo tumultuabantur Samaritani, multosque ex illis occidit Pilatus. utque Pilatus accusatur, & quæ gesta erant à Vitellio apud Judæos & Parthos.

ΟΥΚ ἀπήλλαξε δὲ θορύβου κ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συσκήψας γὰρ αὐτοῖς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος [h] πιθέμενος, [i] κ ἐφ' ἡδονῇ τ πλήθους τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ [k] ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ὑπάρχειν, ἰσχυρίζετό τε [l] δείκνυσθαι δεῖξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, [m] Μωϋσέως [n] τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τ λόγον, κ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, [o] Τιραθαβᾶ λέγῃ, παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τῷ ἀναβῆσιν εἰς τὸ ὄρος πεποιθότες. φθάνει δὲ Πιλάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος [p] ἱππεῖ τε πομπῇ ὢ ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προπαιθρωισμένοις, ῥᾳδιουργίας γιγνομένης, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπουσι, ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους ὢ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλάτος.

INterea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitat enim eos vir *quidam*, qui mentiri pro nihilo ducebat & omnia ad ineundam à plebe gratiam faciebat; jubens ut secum montem Garizim conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum, illisque asseverabat, se ostensurum ipsis, ubi eò pervenirent, sacra vasa à Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quæ diceret verisimilia esse credentes, *statim* arma sumpserunt; & in vico quodam Tirathaba nomine consedentes sibi adjungebant quotquot sese ad illos aggregarent, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat & peditibus: qui congressi cum illis qui in urbem convenerant, primo conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, & multos etiam captivos abduxerunt, quorum præcipuos, & potentissimos eorum quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

Seditio Samaritana.

Seditiosi à Pilato fusi fugatique.

2. Sedato autem hoc Samaritanorum tumultu, senatus *eorum* mittunt ad Vitellium, virum consu-

Pilatus cædis accusatus apud Vitellium & Romam missus.

---

[q] Προειπόντος ὁ λόγος.] Προαπεσήμανεν habet *Busb.*

[r] Νόμων ὢ δέος τιμωρίας] Τιμῶν post νόμων addit *Busb.*

[s] Καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ] Καὶ ἐν ποτε *Busb.*

[t] Ομοιοτρόπους,] Ομοιοτέρους *Vat.*

[v] Φυλβίαν,] Φλαβίαν passim *Hen.* & *Vat.*

[x] Καὶ χρυσίον] Καὶ τὸ χρυσοῦν *Busb.*

[y] Ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν] Vocula ἐν abest plerisque *MSS.*

[z] Καὶ ——— ἀναλώμασιν] Καὶ λαβόντες, ἀνάλωμα ταῦτα ἐπὶ χρείαις οἰκείαις ποιοῦνται· κ ὁ Τιβέριος ταῦτα μαθὼν ὑπ Σατορνίνου τ φυλβίας ἀνδρὸς ἀπιστήσας ταύτῃς μελούσῃ πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τ Ρώμης ἀπελθεῖν *Busb.*

[a] Χρείαις] *L. B.* χρῆσις.

[b] Ἐπισκήψαντος γυναικὸς,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπισκήψαντος perperam in *cæteris.*

[c] Κελεύει ——— ἀπελαθῆναι.] Judæi Roma pulsi, & 4000. ex iis in Sardiniam missi. Vid. *Suetan. Tiber.* c. XXXVI. SPANH.

[d] Ἀπελαθῆναι.] Ἀπελθεῖν *Busb.*

[e] Ἀνθρώπων ἐξ] Ἄνδρας ἐξ αὐτῶν *Busb.* ἀνθρώπους in *MS.* quo usus est *Petitus.*

[f] Μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι,] Id privilegium sæpe Judæis concessum Josephus memorat à Romanis, ut liberi essent à militia, nam Sabbathi observatio, ciborum delectus & alia in bello nequeunt locum habere. REL.

[g] Οἱ μὲν,] Καὶ οἱ μὲν δὲ ἄλλοι *Busb.*

[h] Πιθέμενος] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *vir quidam mentiri pro nihilo ducens, Caphedon nomine.*

[i] Καὶ ἐφ' ἡδονῇ τ πλήθους] Καθ' ἡδονὴν *Busb.*

[k] Ἁγνότατόν τε αὐτοῖς] Ἁγνόταζον αὐτοῖς *Busb.*

[l] Παραδείκνυσθαι δεῖξειν] Ita cum *Cod. Busb.* & Δεικνυμένους in *cæteris.*

[m] Μωϋσέως] Ita etiam apud *Epiphanium* & *Zonaram.* Verum Ωζέως malit Cl. *Relandus* in *Dissert. de monte Garizim*, p. 155. & *Dissert. secunda de Nummis Samaritanis*, p. 45. & ex *Chronico Samaritano* recitat traditionem de arca & vasis sacris jussu Del in monte Garizim reconditis sub pontificatu Oziæ, cujus mentio fit 1 *Chron.* c. 6. v. 6. quam historiam aliter narratam videre est, 2 *Maccab.* c. 2. v. 4 id quod me monuit Cl. *Lowthius.* HUDS. Lege Ωζίως, Ozis. hic Pontifex fuit. Moses autem Jordanem non transierat. REL.

[n] Τῆδε αὐτῶν] Ἐκεῖ *Busb.*

[o] Τιραθαβᾶ] *L. B.* Τιραθανᾶ, uti & statim inferius.

[p] Ἱππεῖ τε πομπῇ] Πέμψας ἱππεῖς κ ὁπλίτας *Busb.*

ſularem & Syriæ præſidem, atque Pilatum cædis eorum qui interiêre accuſabant. non enim ut à Romanis deſciſcerent, ſed ut tutum à Pilati injuriis perfugium haberent, in Tirabatha ſeſe recepiſſe *dicebant*. Tum Vitellius, Marcello amico ſuo ad res Judæorum procurandas miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, ad objecta à Judæis *crimina* coram imperatore reſponſurum. Ita Pilatus, decem annis in Judææ provincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus nihil contradicere audebat, obſequutus. At priuſquam Romam appelleret, deceſſit Tiberius.

Tiberius moritur.

VI. 3. Vitellius autem in Judæam profectus, Hie-
Vitellius ab Hieroſolymitanis magnifice excipitur. Ejus erga Judæos liberalitas. roſolyma aſcendit, ea tempeſtate, qua feſtum ageretur quod Paſcha appellatur. Cumque à Judæis magnifice exceptus fuiſſet Vitellius, vectigal fructuum venalium Hieroſolymitanis in univerſum remiſit, & ſtolam pontificis cum omni ejus ornatu paſſus eſt in templo, ut olim, à ſacerdotibus adſervari. ſed eo tempore in Antonia, quæ turris eſt ita nuncupata, depoſita erat hujuſmodi de cauſa. Pontificum quidam Hyrcanus, ejus nomi-
Stola pontificia in turri Antonia olim depoſita. nis primus, (nam plures erant eo nomine appellati) cum turrim in vicinia templi exſtruxiſſet, illic maxima ex parte vitam agebat, & ſtolam, quæ in ejus cuſtodia erat, eo quod ſibi ſoli licebat eam induere, ibi depoſitam habebat, quandocunque privata veſte reſumpta in urbem iret. idemque filii ipſius eorumque filii facere conſueverunt. Herodes autem, regnum adeptus, & turrim hanc, loco opportuno ſitam, magno ſumptu inſtruxit, Antoniæ nomine ei indito ex Antonio qui ipſi erat amicus, & ſtolam, ita ut ibi reperta eſt, apud ſe retinuit; ratus populum ea de re nihil novi contra ſe moliturum. Deinceps vero ſimiliter ac Herodes faciebat Archelaus, filius ejus, qui ei in imperio ſucceſſit: cujus regnum cum Romani ſibimet aſſumpſiſſent, nacti ſunt ſtolam pontificiam, in domo ex lapide conſtructa repoſitam, ſacerdotum cuſtodumque ærarii ſigillo obſignatam, caſtelli præfecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante feſtum diebus illis ab arcis præfecto tradebatur: cumque ea * purificata uſus fuiſſet pontifex, die proxima poſt ſolennitatem rurſus eam in domum reponebat, ubi antea condita erat. idque quotannis fiebat, tribus feſtis & je-

ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτῳ κατηγόρων ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων. ὁ γὰρ ἐπὶ ἀποστάσει Ρωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τοῦ Πιλάτου ὕβρεως, [q] εἰς τὴν Τιραβαθᾶ ἀναχωρήσας. καὶ Οὐιτέλλιος, Μάρκελλον [r] τὸν αὐτοῦ φίλον ἐπιμελητὴν τῶν Ἰουδαίων ἡγησόμενον, Πιλάτου [s] ἐκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγορεῖν Ἰουδαῖοι [t] διδάξαντα τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλάτος, δέκα ἔτεσιν ἀρξάσης ἐπὶ Ἰουδαίας, εἰς Ρώμην ἠπείγετο, τοῦ Οὐιτελλίου πρόσταγμα ἐκπλαγέντος, [v] σὺκ ὂν ἀντιπεῖν. πρὶν ἢ [x] ἐν τῇ Ρώμῃ παρεῖναι αὐτὸν, Φιλὴν Τιβέριος μεταστάς.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ἀνὰ Ἱεροσολύμων ἀνέβη, καὶ ἣν αὐτοῖς ἑορτὴ· Πάσχα δὲ καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος, [y] τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς [z] ταύτῃ χαπασιν, [a] καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὸν πᾶν αὐτοῦ κόσμον παρεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον [b] παρὰ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἀπὸ μέρους, καθὸν ἐπέτρεπον ἣν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ ἐν τῇ Αντωνίᾳ, Φρούριον δ' ἔστιν ἕτερος λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ ταυτην αἰτίαν. [b] τῶν [c] ἱερέων τις Ἓρκανός, πολλῶν δὲ ὄντων οἱ τὸδε ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ [d] βάρεν κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν διαιταν εἶχεν [c] καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ [f] καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τῶν ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοι εἰς τ ναὸν, ὁπότε δ' εἰς τὴν πόλιν κατ. [g] ταύτῃ εἶχεν ἀπκειμένην, [h] τὴν ἰδιωτικὴν. καὶ οἱ τε ἱερεῖς αὐτὸ ταῦτα πράσσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. Ηρώδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην, ἐν [i] ἀντιπέδει κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, [k] Αντωνίαν καλεῖ [l] ὄνομα, τῷ Αντωνίῳ φίλος ὢν, καὶ τὴν στολὴν [m] ὥσπερ καταλαμβάνει τῇδε κειμένην [n] κατεῖχεν, πιστεύων οὐδὲν νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ [nn] τὸ λαόν. διὸ δὴ [o] ἔπραττεν ὁμοια τῷ Ηρώδῃ, καὶ ὁ ἀποκατασταθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς Αρχέλαος υἱὸς ὢν· ὃ Ρωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, σκέπτονται τῆς στολῆς τὸν ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ [p] λίθου [q] οἰκοδομηθέντι ὑπὸ φρουρίῳ [r] τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν χαζοφυλάκων, τὸν φρουάρχον τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον [s] ἄπτοντος. [t] ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοσθαι αὐτοῖς ὑπὸ τὸν φρούαρχον· καὶ ἁγνισθέντα χρηματίζειν ὁ ἀρχιερεὺς [u] μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέ-

q Εἰς τὴν Τιραβαθᾶ] Εἰς τὴν κώμην Τιραβαθᾶ *Busb.*

r Τὸν αὐτοῦ φίλον] *L. B.* τὸν αὐτῷ φίλον, ut & *Epiphanius*, qui vertit, *Marcellum, unum ex ſuis amicis.* HAV.

s Ἐκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης] Ἐκέλευσιν *Busb.* & *Zonar.*

t Διδάξαντα τὸν αὐτοκράτορος.] Δικάζοντα *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

v Οὐκ ὂν ἀντειπεῖν.] Οὐκ ἀντειπὼν *Gall.*

x Ἢ τῇ Ρώμῃ παρεῖναι] *L. B.* ἐν τῇ Ρώμῃ ἴσχειν.

y Τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκεν] Nota quod τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν Romanis ſolvebant Judæi. REL.

z Ταύτῃ] Ταύτῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

a Καὶ —— ἐξουσίαν.] Conf. ſupr. lib. 15. c. xi. §. 4. SPANH.

b Τῶν —— πρῶτος] De Hyrcano ejus nominis primo Pontifice, De Vita ſua §. 1. ὃς πρῶτος ἀρχιερεὺς Υρκανὸς ὠνομάσθη. SPANH.

c Ἱερέων τις] Forſan ἀρχιερέων legendum.

d Βάρει] בירה Talmudicis, apud quos legitur, in monte templi è regione ד Βάρεως לפני רבירה quædam cremata fuiſſe ex ſacris memoratis. REL.

e Καὶ τὴν στολὴν] Codicem *Epiphanii* uno commate auctiorem fuiſſe ſuſpicor. vertit enim barbare, *in loco templi vicino tabernaculum conſtruxerat, & ibi ex maxima parte degebat, ubi etiam ſtolam pontificalem habuit, ac cuſtos ejus exſtabat, propterea quod eam ſoli licebat induere quando intrabat templum: caterum quando in civitatem privatis indumentis utebatur* &c. Unde locus hoc modo refingi poteſt, καὶ τὴν στολὴν ταύτην ἔχειν ἀπκειμένην, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τῶν ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοι εἰς τ ναὸν, ὁπότε δ' εἰς τὴν πόλιν κατ.

f Καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι] Καὶ μόνῳ ἰφιῖσθαι ἐνδιδύσθαι αὐτὴν, ταύτην εἶχεν ἀπκ. *Busb.*

g Ταύτην εἶχεν ἀπκειμένην,] Ita *Busb.* ταύτην in *ceteris.*

h Τὴν ἰδιωτικὴν.] Nam in urbe & extra templum στολὴν ἱερατικὴν gerere nec Pontifici licebat nec ſacerdotibus, uti Talmudici contendunt. REL.

i Ἀντιπέδει] *Caſaub.* addit τόπῳ.

k Αντωνίαν καλεῖ ὄνομα,] Conf. ſupr. lib. 15. c. xi. §. 4. SPANH.

l Ὄνομα,] Ὀνόματι Αντωνίᾳ φ. *Busb.* quo modo forſan *Epiphan.* qui vertit, & *Antoniam ex nomine Antonii, qui ei amicus erat.*

m Ὥσπερ —— κατεῖχεν,] Τὴν ἀρχιερατικὴν λαμβάνειν τὴν . . . . πιστεύων ἐδὲν νεωτερίζειν δ' αὐτόν. ἔπραξεν ὃ ἐπ. *Caſ.* ex *Euſ.* in D. E. l. 8.

n Κατεῖχεν,] Ita *Busb.* & *Euſeb.* κατεῖχον, πιστεύων ᾧ, ὧδε in *Editis Aliiſque.*

nn Τὸν λαὸν.] Τὸν λαὸν διὰ τάδε· ἔπραττε δ' ὁμοια *Basb.* τὸν λαὸν· ἐπραττε δ' ὁμοια *Gall.* τὸ λαὸν δι' αὐτόν. ἔπραττε δ' ὁμοια *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* l. 8. p. 399.

o Ἔπραττεν] *L. B.* διὰ τάδε ἔπραττε ᾧ.

p Λίθου] Λίθου addidi è *Codd. MSS. Epiphanio*, & *Euſebio.*

q Οἰκοδομηθέντι —— χαζοφυλάκων,] Conf. ſupr. lib. 15. c. xi. §. 4. SPANH.

r Τῶν τε ἱερέων] Τῶντε ἀρχιερέων malit *Petitus.* Paulo aliter *Epiphan.* qui vertit, *ſub ſigillo ſane pontificum & gazophylacis habebatur, à quo & cætera templi ornamenta & candelabrum quoque ſervabatur, quod tantum per dies feſtos ad uſum pontificum tradebatur. Tranſacta vero feſtivitate iterum in loco proprio reponenda reddebatur, & per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis & per jejunia dabatur atque reddebatur.* Obſervandum itaque *Epiphanium* non legiſſe ἑπτὰ ᾧ ἡμέρας πρὸ τ ἑορτῆς, ſed tantum ἡμέρας τ ἑορτῆς, neque item agnoſcere τὸ ἁγνισθέντα.

s Ἅπτοντος.] Ἀνάπτοντος *Busb.*

t Ἑπτὰ ᾧ ἡμέρας] Credibile eſt inquit *Petitus* (in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. iv. pag. 116.) non ſeptimo ante feſtum die, ſed pridie tantum feſti petitam fuiſſe ſtolam: unde reſcribendum cenſeo, ἕκτῃ ᾧ ἡμέρᾳ πρὸ τ ἑορτῆς. HUDS. *Id* confirmat Talmudicorum traditionem in *Joma* 1. 1. & alibi ſeptem diebus ante feſtum Pontificem præparatum fuiſſe & cultum ſacrum peregiſſe. REL.

* *Purificata uſus fuiſſet pontifex,*] Nam non niſi ea luſtrata, ut quæ penes impuros alienigenas fuiſſet, utebatur ſummus Pontifex.

u Μίαν τ ἑορτῆς ἡμέραν] Is unus dies erit יום שע dies maxime feſtus præ aliis diebus feſtis, uti dies 15. Niſan, dies octavus feſti tabernaculorum. REL.

ἡμέραν, ἀπεπέμψατο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, [x] ἥπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ [y] τοῦτο ἐπράσσετο τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστῳ [z] ἔτους [a] καὶ τῇ νηστείᾳ. Οὐιτέλλιος ὃν ὅπῃ τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ προσῆν τοῖς χρόνοις, ἦτε κελεύσαντος μὴ πολυπραγμονεῖν ὅπισκήψας τῷ Φρυγὶ ἀρχιερεῖ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας [b] ὅπῃ εὐεργεσίας ἔθνους, καὶ τὸ ἀρχιερέως Ἰώνηπον [c] τὸν Καϊάφαν ὀνομαζόμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, Ἰωνάθῃ καθίσησιν Ἀνάνου ἐκ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει ὃν καὶ Τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν Φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν, καὶ Ἀρμενίαν παρεσκευασμένος, μὴ ἐπὶ μεῖζον κακουργῇ· [d] πιστεύῃ ὃν τῇ Φιλίᾳ [e] μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα ὃν ἐκ Ἀρταβάνου υἱέως. ταῦτα ὃν γράφων Τιβέριος πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, [f] μεγάλων δόσεσι χρημάτων πείθῃ καὶ τὸν Ἴβηρων καὶ τὸν [g] Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ [h] μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ ὃν αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον, [i] Σκύθας ὃν, δόσιν αὐτοῖς διδόντες ἀφ' ὧν αὐτῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς [k] τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἥτε Ἀρμενία ἀφήρητο αὖθις, καὶ πολυθρυλήτοις πολέμοις τὴν Παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀναστατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ ὁ βασιλέως ὁ υἱὸς [l] ἐκ τούτων τῶν μαχῶν [m] ἔπεσε μετὰ πολλῶν μυριάδων. καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα Ἀρτάβανον [n] Οὐιτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγυῆς [o] καὶ φίλους τοὺς ἐκείνου γνωμένῃ, [p] ἐμέλλησε μὲν κλυνεῖν ἀφ' ὧν τὰ δῶρα εἰληφότων. [q] αἰσθανόμενος ὃν τὸν ὅπλον ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, ἀφ' ὧν τοῖς πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηρίαν [r] μὴ ἀγεῖσθαι ἐκ ὅπῃ πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς σωιεῖσθαι, καὶ τόδε [s] ἤδη ἐφαρμένον ὅπῃ δόλῳ τὴν εὔνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ γιγνομένης [t] μεταπέμψασθαι πρὸς τοὺς προαφεστηκότας, ἐπὶ τῶν ἄνω [v] σατραπῶν ἔσωζεν αὑτόν. καὶ πολλῷ μᾶλλον ταῦτα στρατὸν ἀθροίσας [x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀντεστηκότας, κατέσχε τὸν ἀρχόν.

ε'. Τοῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἠξίου Φιλίαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ ὃν κἀκεῖνος [y] προκληθεὶς, [z] ἀσμένως ἐδέχετο τὸν [a] αὐτὸν λόγον, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην

junii die. Vitellius autem facit ut *ſtola*, prout mos patrius ferebat, ſervaretur, dato arcis præfecto in mandatis, ut nec inquireret in locum ubi reconderetur, nec ad diem attenderet quo eâ uti oporteret. Cumque iſta feciſſet ut à gente gratiam iniret, & Joſepho pontifici, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ſacerdotium abrogaſſet, Jonatham Anani pontificis filium in ejus locum ſubſtituit, ac deinde Antiochiam reverſus eſt.

Jonathas pontifex in locum Caiaphæ ſubſtitutus.

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas mittit, cum mandatis ut amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus eſſet & Armeniam occupaſſet, ne majora *imperio* damna inferret; eaque ſolum lege ejus amicitiæ credendum eſſe *monet*, ſi obſides illi traderentur, præcipue vero Artabani filius. Cum autem iſta Tiberius ad Vitellium ſcriberet, ille ingentis pecuniæ largitione Iberorum & Albanorum regibus perſuadet, ut ſine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per provincias ſuas itineris faciundi, pyliſque Caſpiis patefactis, immiſerunt in Artabanum. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiſerunt, belloque per terram illorum pervadente, nobiliſſimi quique ejus gentis ceciderunt, regioque tota *ferro flammaque* vaſtata erat, atque alicubi inter pugnandum filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius ut patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad cognatos ejus & amicos mittendo, perimeret, ope illorum qui munera acceperant. Ille vero cum intelligeret ſe inſidias effugere non poſſe, quod neceſſe erat ut quæ à multis viriſque primariis factæ eſſent ex illorum ſententia ſuccederent: cumque numerum iniret eorum qui ſibi adhærere profiterentur, & cogitaret etiam pleroſque ex illis *largitione* corruptos doloſe ſimulare benevolentiam, aut ſi periculum eorum faceret ad eos qui prius deſciverant tranſituros eſſe, *fuga* incolumis evaſit ad ſuperiores ſatrapias. Ac poſtea ex Dahis & Sacis magno coacto exercitu, & debellatis inimicis, imperium occupabat.

Res à Vitellio geſtæ contra Artabanum.

Armeniam amittunt Parthi.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtitutus.

5. Iſtis auditis Tiberius juſſit ut Artabanus ſibi amicitia adjungeretur. Poſtquam autem ille invitatus ſermonem de ſe habitum lubenter accepit, ad-

Amicitiam cum Artabano juſſo Tiberii iniita.

---

x Ἥπερ ——— νηστείᾳ.] Ita cum *Cod. Busb.* καὶ πρότερον. τοῦτο ἔπρασσε (*L. B.* ἐπράσσετο) τρισὶν ἑορταῖς. in *Editis Aliisque.*

y Τοῦτο ἐπράσσετο τρισὶν ἑορταῖς] Tria nempe Feſta Judæis præcepta Exod. XXIII, 14 15. SPANH.

z Ἔτους καὶ τῇ νηστείᾳ] Iterum cum *Cod. Busb.* καὶ τὴν νηστείαν in *Editis* καὶ κατὰ τὴν νηστείαν *Coccejus.* καὶ τὴν νηστείαν *L. B. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ſi quis malit κατὰ τὴν νηστείαν, non repugnabo. Ex his intelligimus quibus diebus pontifex indutus eſſet ἀρχιερατικῇ στολῇ *pontificium ornatum*: nempe tribus illis Feſtis ſolennibus; *Paſchatis* ſcilicet, *Pentecoſtes*, & *Scenopegiæ*, itemque die *jejunii*, quam diem *Propitiationum* nominant. Videſis *Bonfrerium* in *Leviticum*, p. 648. & *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 4. p. 96. HUDS. Nam tempore jejunii anniverſarii, die X. Tiſri, etiam veſtes has erat indutus P. M. REL.

a Καὶ τῇ νηστείᾳ.] De Pontifice M. amicto ſacram ſtolam Jejunii tempore ἀλλαχ. lib. 5. c. 5. §. 7. Lege καὶ τὴν τῶν νηστείων; Nempe Feſtum à tribus illis diverſum poſt Tubarum clangorem celebratum, & omnium Feſtum maximum, *Philoni* Σαββάτων Σαββάτων de Septenar. p. 1194. C. 1195. B. Ita etiam hic *Rufinus*, ut poſtea animadverti, & *per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis, & per jejunia.* Hunc Joſephi locum καὶ κατὰ τ. ν. &c. etiam emendare poſtea animadverti *Steph. le Moyne* in Var. S. p. 686. ſed ubi tacet, ita etiam legiſſe *Roſinum.* SPANH.

b Ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἔθνους,] Vocula ἐπὶ abeſt quibuſdam *MSS.* ut & *Editis.*

c Τὸν καὶ Καϊάφαν ἐπικαλούμενον] Ita *Busb. Epiphan. Euſeb.* & *Zonar.* Ἰώνηπον Καϊάφαν in *cæteris.*

d Πιστεύειν ὃν τῇ φιλίᾳ] Πιστεύσειν τε *Busb.* forſan rectius.

e Μόνοις ὁμήρων αὐτῷ διδομένων,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen.* μόνον in *cæteris.* quod bene ferri poteſt.

f Μεγάλων δόσεσι χρημάτων] Ita cum *Cod. Busb.* μεγάλως in *Editis.*

g Ἀλβανῶν βασιλέα] Sic *Busb. Epiphan.* & *Tacitus* in *Annalium* l. 6. c. 33. Ἀλανῶν in *Editis Aliisque.*

h Μηδὲν ἐνδοιάσαι.] Μὴ ἐνδοιάσαι *Busb.* μηδὲ ἐνδ. *L. B.*

i Σκύθας ὃν,] Ita lego cum *Epiphanii* libris, & ex auctoritate *Taciti*, qui dicit, *Hiberos locorum potentes Caſpia via Sarmatas* [*Scytharum gentem*] *in Armenios raptum effudiſſe.* Ἀλανοὺς aut Ἀλβανοὺς in *Græcis Joſephi.*

k Τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες,] Sic *Busb.* τὰ Κασπία & mox πλειάδεσσης in *Editis Aliisque.*

l Ἐκ τούτων] *L. B.* ἐν τούτοις.

m Ἔπεσε ——— μυριάδων.] Ἔπεσεν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. deſn μὴ πολλῶν ſp. Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *atque ita devaſtatur Armenia, omniſque terra Partherum hoſtibus impletur & cladibus. nam primi eorum paſſim ubique perimuntur, turbis & luctu cuncta complentur. filius etiam ipſius imperatoris in ea pugna perimitur cum exercitu numeroſo, nam multæ myriades ibi defecere Parthorum.*

n Οὐιτέλλιος] Οὐιτέλλιος ὃν πομπῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Καὶ φίλους] Voculam τοὺς ante ἐκείνου omittit *Gen.*

p Ἐμέλλησε μὲν κλυνεῖν] Ἐμέλησε *Busb. Hen.* & *Vat.*

q Αἰσθανόμενος ὃν] Αἰσθόμενος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Μὴ ἀγεῖσθαι] Ita *Busb. Hen. Lugd. Bat. Gall.* & *Vat.* δὴ ἀγεῖσθαι in *Editis.*

s Ἤδη] *L. B.* ἤτοι.

t Μεταπέμψασθαι] Ita *Hen.* & *Busb.* μεταπέμπεσθαι *Baſ.* μεταπέμπεσθαι *Gen.* quod ſane interpretamentum vocis μεταπέμψασθαι, ut conſtat ex *Scholiis* in *Thucydidem*, p. 53. n. 26. *Edit. Oxon.*

v Σατραπειῶν] Sic & *Epiphan.* στρατιῶν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. στρατῶν *Busb.*

x Δαῶν τε καὶ Σακῶν,] Δακῶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. incertum quid legerit *Epiphan.* HUDS. Conf. infr. lib. 20. c. 3. §. 2. SPANH.

y Προκληθεὶς,] Forſan προσκληθεὶς legendum.

z Ἀσμένως ἐδέχετο] Non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Cajo factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. *Uſſe-*

ad Euphratem pervenerunt rex & Vitellius; junctoque fluvio in medio ponte obviam inter se facti sunt, cum suis uterque satellitibus. Et cum de fœdere convenissent, Herodes tetrarcha convivio eos excepit, in medio ubi transiretur magnis sumptibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus: in quibus vir erat septem cubitorum proceritate *spectandus*, genere Judæus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam reversus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens ut ipse primus Cæsari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo ut nihil reliqui esset quod significaret legatus. Quo factum est, cum ipse etiam misisset literas, eique rescripsisset Cæsar, se omnia, ut qui ex Herode ea prius inaudivisset, *jam ante* resciviſſe, ut Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se graviorem, quam re vera erat, passum esse injuriam, iram in animo occultam gereret, usque dum vindictam sumeret, Cajo imperium adepto.

Artabanus Darium filium Tiberio dat obsidem.

Vitellius Herodi tetrarchæ infensus.

Philippus Herodis tetrarchæ frater diem obit.

Philippi elogium.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita decessit, anno quidem Tiberii principatus vigesimo, postquam vero ipse præfuisset Trachonitidi & Gaulanitidi atque etiam Batanææ, * anno trigesimo septimo. Vir suapte natura moderatus erga subditos, quietique ingenii; nam omnem vitam in sua ditione agebat. Quoties autem domo progrederetur, cum paucis delectis incedebat, atque in solio sedens unde jus diceret, quod dum iter faceret subsequebatur, si quis obviam factus ejus ope & auxilio egeret, sine mora & dilatione quà occursus erat posito throno, in eo *sublimis* sedens causam cognoscebat; & fontes pœnis afficiebat, aut iniquis criminibus irretitos solvebat. Diem obit supremum in Juliade, atque illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifice sepultus est. Ejus autem principatum, nam sine † liberis decessit, cum sibi accepisset Tiberius, eum provinciæ Syriæ attribuit: tributa tamen quæ in Tetrarchia illius colligerentur, jussit in eadem adservari.

παρῆσαν, ὅ, τι Ἀρτάβανος ὁ Οὐϊτέλλιος· καὶ ζεύξεως ἐν ποταμῷ γενομένης, καὶ τὸ μεσόπορον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ἀσφαλιζόμενον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τὸ σφέτερ[a] αὐτῶν. καὶ λόγων αὐτοῖς[c] συμβατικῶν γενομένων, Ἡρῴδης ὁ τετράρχης εἰσίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸ πορον σκηνίδα ὑπαναπτάμενος τῷ πορῷ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετ' ὀλίγον πέμπει Τιβερίῳ[d] ὅμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς ἦν ἀνδρὶ ἐπιφανὴς τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος[e] Ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς ἀπὸ τοῦ μεγέθους Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ἐπὶ τούτοις Οὐϊτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦλθε, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίας. Ἡρῴδης δέ, βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρῶτος γνῶναι[g] πύσιν Καίσαρι τῶν ὁμήρων τῆς λύψεως, σκυτίνῃ[h] γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ἐπιστολάς, καὶ μηδὲν παραλιπόμενος ἐπὶ μείζονι τῷ παραλογῷ. [i] πρὸς Οὐϊτέλλιον δὲ ἐπιπεμφθεισῶν ἐπιστολῶν, καὶ τὴν Καίσαρος ἐπιστημήνασιν πρὸς αὐτὸν ὡς ὅλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πύσιν περὶ αὐτῶν Ἡρῴδης προσετέθεικτο, παροξυνθεὶς ὁ Οὐϊτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τὰ μείζονος ἢ ἐπεπράκει παραλαμβάνων, ἄδηλον τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυθμεῖ ὀργήν, μέχρι δὴ μετῆλθε, Γαΐου τὴν ἀρχὴν παραληφότος.

ς'. Τότε δὲ Φίλιππος, Ἡρῴδου δὲ καὶ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, [k] εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ[l] τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐτὸς [m] ἐπὶ δὲ τριάκοντα τῆς Τραχωνίτιδος δὲ [n] Γαυλανίτιδος, καὶ δὲ Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν παρασχὼν τὸν τρόπον δὲ ἀπράγμονα· διαιτᾶν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐπείθετο. πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ἐπιλέκτων, καὶ δὲ θρόνου εἰς ὃν κρίνων καθιζόμενος ἐν τῇ ὁδοῖς ἐπομένου, ὁπότε τις ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ βοηθεῖν, ἄδην εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' [o] ἐκ τοῦ ὀξέως ἰσχύοντος τὸ θρόνου ἢ δὲ τύχοι γενομένης, καθιζόμενος ἠκροᾶτο· καὶ τιμωρίας τι ἐπιτίμια τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν [p] ἐγκλήμασι γενομένους. τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτοῦ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφὴ γίνονται πολυτελεῖς. τῷ δ' ἀρχῷ, ὃ γὰρ κατέλειπτο παῖδας, Τιβέριος παρέλαβεν, [q] προσθήκην ἐπαρχίας ποιησάμενος τῆς Σύρων. τοὺς μέντοι φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους [r] ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου γενομένῃ κατατίθεσθαι.

VII. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Herodes tetrarcha bellum movet contra Arabum regem, & profligatur: deque morte Joannis Baptistæ. Quo modo Vitellius Hierosolyma ascendit: nonnullaque de Agrippa, & Herodis magni posteris.

Πόλεμος Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ ἧττα· ὡφί τε τοῦ θανάτου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. ὡς Οὐϊτέλλιος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνέβη· καί τινα ὡφὶ Ἀγρίππαν, καὶ τὰ Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου ἐκγόνων.

Dissidium inter Aretam & Herodem.

SUB id autem tempus inter se dissidebant Aretas rex Petrææ & Herodes, hujusmodi de causa

ΕΝ τούτῳ δὲ διαφέρονται Ἀρέτας τε ὁ [s] Πετραίων βασιλεὺς καὶ [t] Ἡρῴδης, δι' τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τε-

---

rius ad *A. M.* 4040. Confer *Basnagium* in *Annalibus Eccles.* p. 489.

a Αὐτοῦ λόγου,] Ita *Busb.* αὐτῶν in *cæteris.*

b Αὐτόν.] Αὐτῷ *Busb.*

c Συμβατικῶν γενομένων] Ita *Busb* & *Lugd. Bat.* συμβιβαστικῶν in *reliquis.*

d Ὅμηρον —— δώρων,] *Sueton. Vitell.* c. 2. Artabanum Parthorum Regem summis artibus, non modò ad colloquium suum, sed etiam ad veneranda legionum signa pellexit. SPANH.

e Ἐλεάζαρον ὄνομα,] Ἀνάζαρον juxta *Epiphanii* libros.

f Ὃς, ἀφ' τὸ μεγίθος γίγας ἐπεκαλεῖτο in *cæteris.*

g Πύσιν Καίσαρι] Sic *Busb.* (atque Coccejus) atque ita lego mox hac ead §. πίσιν utroque loco in *Editis Aliisque.*

h Γραμματοφόρους,] Γραμματοφόρον *Busb.*

i Πρὸς Οὐϊτέλλιον] Πρὸς Οὐϊτέλλιον *Hen. à pr. m.*

k Εἰκοστῷ μὲ ἐνιαυτῷ] Ita in *Græcis omnibus* & *Zonara.* εἰκοστῷ καὶ δευτέρῳ ἐνιαυτῷ ex *Epiphanis* libris emendant *Scaliger* & *Petavius.* Ἐχρῆν τῷ ἐνιαυτῷ legendum esse contendit *Chr. Noldius* in *Historia Idumæa*, p. 277. & 278. Videsis *Langium* de *Annis Christi*, p. 349. & *Basnagium* in *Annalibus Politico Eccl.* p. 445. & *Casaub.* c. *Baron.* p. 155. HUDS. · *Rufin.* vigesimo secundo, quod tuetur *Scaliger de Emend. Temp.* p. 462. nempe εἰκοστῷ δευτέρῳ· cum vulgat. Casaub. Exercit. adv. Baron. p 155. SPANH.

l Τῆς Τιβερίου] Καὶ τοῦ *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

m Ἐπτὰ καὶ τριάκοντα] Pro ἑπτ. κ. τριακ. in *MSS. Rufin. Anglican.* triginta duo. Pro vulgata lectione *Casaub.* ibid. SPANH.

n Γαυλανίτιδος,] Alibi Γαυλανιτιδος, & forsan rectius. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. Est qui malit Αὐρανιτιδος.

* *Anno trigesimo septimo.*] Juxta Cod. Regium vet. versionis, *trigesimo secundo.* sed à vulgata scriptura stat ratio temporum.

o Ἐκ τοῦ ὀξέως] Conf. supr. lib. 17. c. 15. § 2. SPANH.

p Ἐγκλήμασι] Lege ἐγκλήμασι. COCC.

† *Liberis decessit*,] *Filiis* non *liberis* vertendum censet *Cellarius* (in *Dissert. de Joanne B.* p. 385.) quia hereditatis causa dixit, sive cur Tiberius ejus provinciam Syriæ adjecerit. Sed quid ita, si Herodias alterius Herodis Philippi fuerit uxor.

q Προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖ τῆς Σύρων.] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

r Ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου] Ἐν τῇ τετραρχίᾳ τῇ ἐκείνου *Vat.* & *Busb.*

s Πετραίων βασιλεὺς] Πετραίων βασιλεὺς *Euseb.* Ἀρέτου βασιλεὺς *Niceph.*

t Ἡρῴδης,] Conf. *supr.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

u Ἡρῴ-

τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνοῖκον χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενον δ' ὅπη Ῥώμης, κατέβαινεν ἐν [x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου· ἐκ γὰρ [y] τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρῳὰς ἐγεγόνει. [z] ἐραθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ ἦν Ἀριστοβούλου, καὶ ἦν αὐτῶν, [a] Ἀγρίππου δὲ [b] ἀδελφὴ ἥ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται [c] μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ Ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἦν δὲ ἐν τοῖς συνθήκαις, ὥστε καὶ τὴν Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει, ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπεραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἐστάλη, ἡ γυνὴ, [d] πύστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γιγνομένης; πρὶν [e] ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθεῖν, κελεύει πέμπειν αὐτὸν ὅπη Μαχαιροῦντος· μεθόριον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα ⟨καὶ⟩ Ἡρῴδου ἀρχῆς· γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσι τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης [f] ἐξέπεμπε, μηδὲν ἠθηθὼς [g] τὴν ἀνθρωπον ὑποδοκῶν. ἡ δὲ, ὡς ἀπεστάλη γὰρ ἐκ πολείονος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα, [h] τότε παρὰ αὐτῆς ἐπορεύθη, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ [i] Ἀρέτα, παρ' οὗ, καὶ [k] ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κωμιδῇ τῶν στρατηγῶν ἐκ διαδοχῆς, παρῆν τις ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος, καὶ αὐτῷ τὴν Ἡρῴδου διάνοιαν ἔφερε. [l] ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας τοιοῦτον ποιησάμενος, ὡς εἴ τι ὁρῶν ἐν τῇ γῇ τῇ [m] Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον [n] καθίστανται, στρατηγὸν ἀποστελλόντες ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίαν αὐτῷ γενομένην ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἳ ὄντες ἐκ τοῦ Φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ, ὀργὴν φέρων τῇ Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τὸν ζῶντα ἐλόντα [o] ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτανόμενον πέμψαι τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστειλε τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ.

Herodes tetrarcha uxorem duxerat Aretæ filiam, & cum ea jam longiuſcule vixerat. Cum autem Romam proficiſceretur, divertit ad fratrem, non tamen ex eadem matre, Herodem. nam Herodes ex Simonis pontificis filia natus erat. Ac Herodiadis hujus uxoris amore captus, quæ filia erat Ariſtobuli, utriuſque illorum fratris, Agrippæque magni ſoror, auſus eſt cum ea de nuptiis ſermones ſerere. Cui cum non diſplicerent, convenit inter eos, illam in ejus domum conceſſuram ſtatim atque ipſe Roma rediiſſet: inſuper pactum erat ut Aretæ filiam ejiceret. Atque ille quidem Romam advehitur, poſtquam iſta pepigiſſet. Ubi autem reverteretur, rebus Romæ perfectis, quarum gratia profectus eſt, uxor ejus, fama eorum quæ Herodiadi pactus fuerat ad ipſam perlata, antequam eam ille cuncta reſciviſſe intelligeret, mitti petiit Machæruntem, *caſtellum* in confinio ditionis Herodis & Aretæ ſitum, de ſuo conſilio nihil *ei* indicans. Atque Herodes mittendam curavit, ne quidem ſuſpicans mulieri quidquam innotuiſſe. Illa vero, (nam aliquandiu ante miſerat ad Machæruntem, tunc in patris ſui ditione & poteſtate) omnibus ad iter ineundum ab Aretæ præfecto paratis, eò pervenit, atque inde in Arabiam properat ab uno præfecto ad alium advecta, & quam celerrime ad patrem venit, ipſique Herodis voluntatem aperuit. Inde autem ab eo inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri Gamalitici contentione, poſtquam utrique erant copiæ conſcriptæ bellum inter eos conflatum eſt, qui vicem ſuam legatos ſuos miſerunt. Commiſſoque prælio, Herodes victus eſt & omnis ejus exercitus cæſus, quippe proditus à quibuſdam profugis, qui cum eſſent ex Philippi tetrarchia merebant Herodis ſtipendia. Hæc Herodes Tiberio per literas ſignificat. Ille vero, indigne ferens id quod aggreſſus eſt Aretas, ſcribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum in vinculis adducat, aut occiſi caput ad ipſum mittat. Atque Syriæ quidem prætori, ut iſta ageret, in mandatis dedit Tiberius.

Herodes tetrarcha Herodiadem Herodis Philippi, fratris ejus, uxorem ducit.

Aretas Herodis exercitum cedit.

Tiberius Vitellio ſcribit ut Aretæ bellum inferat.

β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τιμωρὸν Ἰωάννου [p] τὸν ἐπικαλουμένου Βαπτιστήν. [q] κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, [r] καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκοῦντας, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸν βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει

2. Erant autem quidam è Judæis qui exiſtimarent, Dei ira periiſſe exercitum Herodis, qui juſtas ob interfectum Joannem, cognomento Baptiſtam, pœnas dabat. Hunc enim Herodes necari juſſit, cum eſſet vir bonus, Judæoſque ad virtutis ſtudium excitaret, præcipiens ut juſte quidem inter ſe, erga Deum autem pie agentes ad lavacrum accederent. Deo enim ita acceptum iri lavacrum *ajebat*, cum eo non ad expiationem criminum uteren-

Joannes Baptiſta ab Herode necatus.

x Ἡρῴδου ἀδελφοῦ] Cui etiam nomen Philippus. Immo ſeriſſimum (ut inquit *Grotius* ad *Matt.* c. 14. v. 3.) credo inter Herodis Magni filios, qui novem fuere, duos appellatos fuiſſe *Philippos*: ſed horum alterum, qui natus erat ex Simonis pontificis filia, dictum fuiſſe *Philippum Herodem*, quomodo & iſte de quo hæc narratur hiſtoria *Antipater* aut *Antipas Herodes* dicebatur; atque iſto additamento *Philippum* hunc *minorem* diſtinctum ab altero *majore*, qui Trachonitidis fuit tetrarcha. Neque duos in tot liberûm numero dictos fuiſſe Philippos magis mirum videri debet, quam duos itidem eodem in numero dictos *Antipatros*: nam *Antipatri* & *Antipæ* idem eſt nomen. Videſis *Chr. Arnoldum* in *Hiſteria Idumæa*; p. 201, 202, 203, 204. & p. 214, 215. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* tom. 1. part. 2. p. 56, 57, 58. *Baſnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* tom. 1. p. 446. & *Noriſium* in *Paraneſi ad J. Harduinum*, p. 65.

y Τῆς ——— ἐγεγόνει,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 30. §. 7. & infr. lib. 19. c. 6. §. 2. SPANH.

z Ἐραθεὶς ——— καὶ] Clarius aliquanto *Zonaras*, ἐραθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς δὲ ἀδελφοῦ γυναικὸς, θυγατρὸς Ἀριστοβούλου δὲ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀδελφῆς δὲ μεγάλου Ἀγρίππα. HUDS. Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

a Ἀγρίππου δὲ ἀδελφὴ δὲ μεγάλου,] Eadem Herodias Agrippæ Magni ſoror. *Zonaras* p. 270. C. De Epitheto Agrippæ Magni vid. Harduin. de Num. Herod. ubi & Joſephum redarguit, quod Ἀγρίππου pro Ἀγρίππα, ut eſt in Nummis, dixerit. SPANH.

b Ἀδελφὴ] Ita *Hen.* & *Gall.* ἀδελφοῦ *Busb.* ἀδελφῆς in *Editis.*

c Μετοικίσασθαι] *L. B.* μεθοικίσασθαι. *Coccejus* μεθοικίσεσθαι, vel μεθοικιεῖσθαι.

d Πύστεως] Vide ſupra c. 5. §. 5. πύσεως etiam hic habet *L. B.*

e Ἔκπυστος αὐτῷ γένοιτο] Male in *libris* nonnullis ἔκπιστος.

f Ἐξέπεμπε,] *L. B* ἐξέπεμψε.

g Τὸν ἄνθρωπον] *Gen.* τὸν non agnoſcit.

h Τότε παρὰ.] Τῶτε παρὰ *Busb.* & *Hen.*

i Ἀρέτα, παρ' οὗ,] *L. B.* ἅμα τὶ παρ' οὗ.

k Ἀφορμᾶται] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* ἀφορμᾶτο in *Editis Aliiſque* pro ἀφορμᾶτο ut puto.

l Ὁ δὲ ἀρχὴν] Niſi dicamus Nominativum pro Genitivo abſoluto more Attico poni, rectius forſan, οἱ δὲ ἀρ. *i.* ταύτην ποιησάμενοι.

m Γαμαλίτιδι,] Γαμαλιτῇ *Gall.* Γαμαλιτῇ juxta *Epiphanii* libros.

n Καθίστανται] Iterum cum *Cod. Busb.* καθίσανται in *cæteris.*

o Ἀναγαγεῖν] Ἀγαγεῖν *Busb.*

p Τὸν ἐπικαλούμενον Βαπτιστήν.] Τὸν καλούμενον *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.*

q Κτείνει ——— σωτίνας.] De hoc Joſephi teſtimonio de Joannis Baptiſmo Origen. adv. Celſum l. 1. p. 35. Ἐν δὲ τῷ ἑκκαιδεκάτῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας ὁ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ἰωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γενομένῳ καὶ καθάρσιον τοῖς βαπτισμένοις ἐπαγγελλομένῳ· *Hieronymus de Script. Eccleſ. in Jacobo & Joſepho*, & poſt eum Freculphus Tom. 11. Chr. lib. 11. c. v. & *Suidas*, tradunt Joſephum confiteri decimo octavo Antiquitatum libro *Joannem Baptiſtam vere Prophetam fuiſſe*, quod hic iis verbis non legitur. Item Euſeb. H. E. lib. 1. c. xi. Niceph. lib. 1. c. xix. xx. SPANH.

r Καὶ τοὺς Ἰουδαίους] Ita cum *Cod. Busb.* & *Zonarâ.* nec aliter in *Euſebii Editt. ſuperis.* niſi quod ἰσασκοῦσας pro ἰσασκοῦντας habeant. καὶ τ. Ι. κ. τ. ἰσασκοῦσι. & dein χρωμένοις in cæteris *Joſephi* & *Euſebii* libris, ut & apud *Nicephorum.*

rentur, ſed ad corporis munditiem, utpote mentibus jam ante per juſtitiam purificatis. Cumque multi ad eum undique confluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas ſubditos ad defectionem impelleret (videbantur enim omnia de conſilio ejus facturi eſſe) ſatius eſſe duxit, priuſquam novi aliquid ex illo oriretur, illum è medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipſe in diſcrimen adductus pœnitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis ſuſpicionem in vincula conjectus, miſſuſque ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra meminimus, ibidem cæſus eſt: Judæi vero perſuaſum habebant in ultionem necis ejus deletum eſſe exercitum, Deo propterea Herodi infenſo.

Vitellius in Aretam movet.

3. Vitellius autem cum ſe accinxiſſet quaſi ad bellum Aretæ inferendum, aſſumptis duabus legionibus, & quotquot circa illas erant levis armaturæ milites equitesque à ſociis regibus miſſos ſecum ducens, Petram verſus properabat, & Ptolemaïdem pervenit. Cumque vellet per Judæam cum exercitu tranſire, ei obviam facti viri primarii deprecabantur iter per *ipſorum* regionem: neque enim ſui moris eſſe pati ſimulachra per eam ferri. multa autem eſſe *ſimulachra* in ſignis. Atque ille exoratus & mutavit quam ſibi iſtiuſmodi de rebus propoſuit ſententiam, cumque per magnam planitiem copias ire juſſiſſet, & ipſe cum Herode tetrarcha atque amicis aſcendit Hieroſolyma, Deo, in feſto Judæis patrio quod inſtabat, ſacrificaturus. Quo tempore cum adfuiſſet, & honorifice à Judæorum populo exciperetur, illic quidem triduum manſit, atque interim Jonatham pontificatu abdicavit, & fratrem ejus Theophilum in eo collocavit: illic vero quarto poſtquam venerat die, cum literas, quæ Tiberii obitum ſignificarent, accepiſſet, populum juramento adegit ut Cajo faverent. Quin & milites ex itinere revocatos in ſua quemque hiberna dimiſit; quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi poteſtas eſſet, rerum ſumma ad Cajum delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto quamprimum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixiſſe; fieri non poſſe, ut iſte exercitus Petram adiret, brevi enim moriturum eſſe ducem, vel qui belligerare juſſiſſet, vel qui illius conſilio mortem gerere properaret, vel eum contra quem paratus eſſet exercitus. Et quidem Vitellius Antiochiam ſe recepit. Agrippa autem Ariſtobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiſcitur, de re quadam cum imperatore tranſacturus, ſimulac poteſtas primum ei data eſſet. Volo itaque fuſius aliquanto & uberius agere de Herode, deque illius fatu ortis diſſeminatiſque: & quia magni refert ad hiſtoriam illos percenſere, argumentoque eſt *certiſſimo* numen eſſe *aliquod*, quod nihil profit numeroſa ſoboles,

Vitellius honorifice ab Hieroſolymitanis excipitur.

Theophilus pontifex.

χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, [a] ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ [b] ἥδιστα ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ηρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ [c] ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ [d] φέροι, πάντα γὰρ [e] ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, [f] πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον [g] ἐξ αὐτοῦ γένεσθαι, [h] προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης [i] εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὑποψίᾳ [k] τῇ Ηρῴδου, δέσμιος εἰς [l] Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτείνυται· [m] τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸ ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, ὡς θεοῦ κακῶς Ηρῴδῃ θέλοντος.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Αρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενοι ἐπὶ τὴν Πέτρας ἐπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῶν Ιουδαίων ἄγειν τὸ στρατὸν, παρελάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρητοῦντο διὰ τέλους τὴν χώρας ὁδόν. ἦν γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, [n] περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας. πολλὰς δ' εἶναι σημαίας [o] ἐπικειμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλε τε τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προβουλεῦσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ηρῴδου καὶ τῶν τετράρχου καὶ τῶν Φίλων εἰς Ιεροσόλυμα ἀνῆκε, [p] θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ιουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ιουδαίων πολίταις [q] εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διέτριβεν ποιούμενος, ἐν αἷς Ιωνάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ· τῇ τετάρτῃ δὲ [r] καὶ γραμμάτων αὐτῷ διαγγελθέντων ἃ ἐδήλου τὴν Τιβερίου τελευτὴν, ὥρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστα [s] χειμαδίοντος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέτ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γάιον μεταπεπλωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Αρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν [t] τῆς Οὐιτελλίου στρατείας φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου· πεύσεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνα, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, [u] ἢ τὸν γνώμην τὴν ἐκείνου ὡρμημένον διαφθεῖραι, ἢ ἐφ' ὃν ἦλθεν ἡ παρασκευὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' Αντιοχείας ἀνεχώρησεν. Αγρίππας δὲ ὁ Αριστοβούλου υἱὸς, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ πλουτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ρώμης ἄνεισι [v] πράξων τι παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, δυνάμεώς τινος αὐτῷ παρασχομένης. βούλομαι δὲ εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ηρῴδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνῆκεν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, [w] ἅμα δὲ καὶ παράστασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς ἔστιν ὠφελεῖ [x] πλῆθος, ὅστ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν

s Ατε δὴ κ.] Οὕτω γὰρ δὴ κ. *Gall. Euſeb.* & *Niceph.* Verum *T. Faber* malit ἅτε δῆτα τ. ψ. Vide *Epiſt.* 44. p. 133.

t Ηρθησαν ἐπὶ πλεῖσον] Ηδησαν ἐπὶ πλεῖσον *mirifice deleclabantur*, in *Euſebii* libris.

u Επὶ ἀποστάσῃ] Επὶ στάσῃ *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

x Φέροι,] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Niceph.* & *Zonar.* φέρειν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Φερειν *Gen.* φροιτο Euſeb. SPANH.

y Εώκεσαν συμβουλῇ] Εοίκασι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

z Πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται,] Hæc impari uſu apud Euſeb. SPANH.

a Εξ αὐτοῦ] Απ' αὐτοῦ *Euſeb.* & *Niceph* HUDS. Απ' αὐτου *Euſ.*

b Προλαβὼν ἀναιρεῖν] Ita cum *Euſebii* & *Nicephori* libris. προλαβὼν ἀνελεῖν, & μεταβολῆς γενομένης, μὴ εἰς τὰ πρ. in *Zonaræ* & *Joſephi* libris, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Nota Joſephum ignoraſſe veram cauſam mortis Johannis Baptiſtæ in Euangelio traditam. At forſitan, ut variæ ſunt opiniones hominum, Joſephus & alii quidam ſibi perſuaſerunt, Herodem ideo in carcerem conjeciſſe Johannem, ne ſeditionem excitaret; aut dici poteſt, eum dicendo regem impium eſſe, ſeditionem potuiſſe concitare. REL.

c Εἰς τὰ] Μὴ εἰς τὰ *Gen.* μὴ deeſt *Euſeb.* SPANH. Delet illud μὴ quoque *Coccejus.* In *L. B.* eſt γενομένης μὴ εἰς πρ. HAV.

d Τῇ Ηρῴδου,] Τῇ δὲ Ηρωδ. *Euſeb.* SPANH.

e Τοῖς δὲ Ιουδαίοις] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαι ἐπὶ τ. τ. ἐ. τ. ὄλεθρον δὲ στρατῷ γενέσθαι, & Θεοῦ κακῶσαι Ηρῴδην θέλοντος *Busb.* atque ita *Zonaras*, niſi quod habeat δόξαν pro δόξαι.

f Περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας.] Conf. *ἀλλο.* lib. 1. c. 33. § 2. SPANH.

g Επικειμένας.] Abeſt à *L. B. Coccejus* legit π. δ. ε. σημαίας ἐτικημένας.

h Θύσων τῷ Θεῷ] Nam holocauſta etiam Gentes offerebant in templo Hieroſolymis. REL. Sueton. in Aug. c. 93. *Sed & Cajum nepotem, quod Judæam prætervehens apud Hieroſolymam non ſupplicaſſet, collaudavit.* HAV.

i Εὐπρεπῶς,] *L. B.* ἐκπρεπῶς.

k Καὶ γραμμάτων] Illud κ. abeſt à *L. B.*

l Χειμαδίοντος,] Conf. ſupr. c. 4. §. 1. SPANH.

m Τῆς Οὐιτελλίου στρατείας] Ita *Busb.* (*Coccejus* τ. Ο. ἐκστρατειῶν) τὸν Οὐιτελλίου στρατιωτῶν in *reliquis.*

n Η τὴν γνώμην] Η τὸν πεπλωθότα, ἢ *Busb.* brevius aliquanto.

o Πράξων τι] Πράξοντι *Hen.* à pr. m. & *Vat.*

p Αμα δὲ καὶ παράστασιν] Αμα δὲ καὶ λέγ. τὸ π. *Busb.* plenius aliquanto quam ſolet, forſan ἐκηγήσεως ἕνεκα.

q Πλῆθος,] *L. B.* πλῆθος.

r Επι-

τῶν ἐν ἀνθρώποις [r] ἐπιτετηδευμένων, δίχα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, συνέβη πλὴν ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῆναι τοὺς Ἡρώδου ἀπογόνους. Φέροι δ' ἄν τι κἀπὶ σωφρονισμῷ τοῦ ἀνθρωπείου γένους, τὸ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δὲ καὶ τὸν Ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένον, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ παρὰ πᾶσαν δόξαν τῶν εἰδότων αὐτὸν, ἐπὶ τοσόνδε ηὐξήθη δυνάμεως. [s] εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς.

δ'. [t] Ἡρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες, ἐκ Μαριάμμης [v] τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο. [x] Σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλου παιδὶ ὄντι τοῦ [y] Φασαήλου ἀδελφοῦ Ἡρώδου, δεδωκότος αὐτὴν τοῦ πατρός· Κύπρος δὲ Ἀντιπάτρῳ καὶ [z] αὐτὴ ἀνεψιῷ, παιδὶ τῆς ἀδελφῆς Ἡρώδου Σαλώμης. καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιοῦς γίνονται πέντε παῖδες, Ἀντίπατρος, Ἡρώδης, Ἀλέξανδρος, θυγατέρες δὲ Ἀλεξάνδρα καὶ [a] Κύπρος, ἣν Ἀγρίππας γαμεῖ ὁ Ἀριστοβούλου. Ἀλεξάνδραν δὲ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ· Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀγρίππα μὲν ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, [b] Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρούσιλλα. Ἀγρίππας δὲ καὶ Δροῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα· ὧν ὁ Δροῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. [c] ὁ δὲ πατὴρ τούτων [d] Ἀγρίππας ἐτρέφετο [e] μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδου τε καὶ Ἀριστοβούλου. ἐκ Βερνίκης [f] καὶ οἵδε παῖδες τοῦ υἱέως Ἡρώδου τοῦ μεγάλου· [g] ἡ δὲ Βερνίκη [h] Κοστοβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τῆς Ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτους Ἀριστόβουλος νηπίους [i] θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, [k] καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται, Ἡρώδης μὲν οὗτος, ὁ τοῦ Ἀγρίππα [l] ἀδελφὸς, Μαριάμμην θυγατέρα Ὀλυμπιάδος τῆς Ἡρώδου [m] τοῦ βασιλέως θυγατρὸς, καὶ Ἰωσήπου [n] τοῦ Ἰωσήπου παιδὸς, [o] ἀδελφὸς δ' οὗτος τοῦ βασιλέως [p] Ἡρώδου. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἀριστόβουλον. ὁ δὲ τρίτος τοῦ Ἀγρίππου ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος γαμεῖ Ἰωτάπην [q] Σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ [r] Ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε Ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρσένων τέκνα. [s] Ἡρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ [t] γήμεται Ἡρώδῃ Ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμμης τῆς τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς [v] Ἡρωδιὰς, ἐπὶ συγχύσει φρονήσασα τῶν πατρίων, Ἡρώδῃ γαμεῖται τοῦ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, [x] διαστᾶσα ζῶντος. τὴν δὲ Γαλιλαίων τε-

neque ulla potentia quæ in hominibus dominatur, absque pietate erga Deum: si quidem intra centum annos contigerit, ut Herodis posteri, qui sane permulti erant, fere omnes interierint. Accedit quod humano generi documento sit, illorum perspectam habere infelicitatem: præsertim ubi de Agrippa narrationem fecero, viro admiratione dignissimo, qui ex vita privata, & præter omnium quibus notus erat exspectationem, ad tantæ potestatis fastigium provectus erat. Illorum quidem jam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

Herodis progenies ex Mariamne.

4. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. Altera quidem Salampsio, quæ nupsit Phasaëlo consobrino suo Phasaëli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero *altera* Antipatro & ipsa nupsit consobrino, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaëlus ex Salampsione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cujus in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippæ duos filios peperit, & tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam. filii autem Agrippa & Drusus dicti sunt. Ex his Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode & Aristobulo. nam & isti filii erant *Aristobuli* filii Herodis magni ex Berenice: Berenice vero Costobari & Salomes sororis Herodis filia erat. Hos Aristobulus infantulos reliquit, à patre cum Alexandro fratre occisus, quemadmodum diximus. Postquam autem ex ephebis excesserant, uxores ducunt, Herodes hic, Agrippæ frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ & Josephi, filii Josephi qui Herodis regis frater erat: & ex ea suscepit filium Aristobulum. Tertius autem Agrippæ frater Aristobulus ducit Iotapen Sampsigerami Emesorum regis filiam, & ipsis nata est filia surda, atque huic nomen Iotape. Et à maribus quidem hæc soboles erat. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi Herodis magni filio, quem sustulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illisque genita est Salome, cujus post nativitatem Herodias, ut quæ in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupsit, viri sui, à quo vivo discessit, ex eodem patre fratri. Hic autem Galilææ tetrarchiam habebat. Ejus

r Ἐπιτετηδευμένων,] *L. B.* ἐπιτηδευμένων. *Coccejus* ἐπιτηδευμένων.

s Εἴρηται μὲν] Εἴρηται μὲν οὖν μοι καὶ πρ. π. α. λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν *Busb.*

t Ἡρώδῃ —— δύο.] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.

v Τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρὸς,] Τῆς Ἀλεξάνδρας καὶ Ἀλεξάνδρας τῆς θυγατρὸς Ὑρκανοῦ *Busb.*

x Σαλαμψιὼ —— ὄντι τοῦ] Conf. ἁλωσ. lib. 1. c. 22. §. 2. & c. 28. §. 6. ut & supr. lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.

y Φασαήλου —— ἀνεψιῷ,] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat Φασαήλου παιδὶ ὄντι τοῦ Φασαήλου (*L. B.* Ἡρώδου) ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτὴν τοῦ πατρὸς, *Phasaëli filio dante illam Phasaëlo fratre patris.*

z Αὐτὴ ἀνεψιῷ,] Ita in *Editis.* αὐτῇ in *Cod. Hen.* & *Busb.*

a Κύπρος, ἣν Ἀγρίππας γαμεῖ] Conf. inf. c. 7. §. 2. SPANH.

b Βερνίκη,] *L. B.* Βερενίκη.

c Ὁ δὲ —— ἐτρέφετο] Ita ex vestigiis corruptarum lectionum & lib. 1. *de Bello Jud.* c. 28. pro modulo restitui, τῷ δὲ πατρὶ τούτων Ἀγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδης τε καὶ Ἀριστόβουλος καὶ Βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες Ἡρώδου, τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ Βερνίκη in *Editis.* τῷ δὲ πατρὶ τούτων Ἀγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδης δὲ καὶ Ἀριστόβουλος καὶ ἀδελφὴ Ἡρωδιὰς Ἀριστοβούλου καὶ οἵδε παῖδες τοῦ υἱέως Ἡρώδου τοῦ μεγάλου. Βερνίκη δὲ Κος. *Busb.* in *Epiphanii* versione, *Agrippa autem à patre enutriebatur. Herodes autem & Aristobulus, & Berenice, etiam hi quoque filii fuerunt Herodis majoris.* in *Gelenii* versione, *cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Aristobulus, simulque Bernice. Hi nepotes Herodis magni ex filio: Bernice vero neptis è Salome sorore & Costobaro nata est.* Ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ Βερνίκης τῆς Σαλώμης θυγατρὸς, Ἡρώδης μὲν καὶ Ἀγρίππας καὶ Ἀριστόβουλος υἱοί, lib. 1. de *Bello Jud.* Vide etiam *Antiqq.* p. 827. in fine.

d Ἀγρίππας ἐτρέφετο] *L. B.* Ἀγρίππαι ἐτρέφετο. *Coccejus* Ἀγρίππας ἀνετρέφετο.

e Μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,] Illa μετὰ καὶ ἑτέρων omittit *Epiphan.*

f Καὶ —— μεγάλου.] Conf. ἁλωσ. lib. 1. c. 28. §. 1. SPANH.

g Ἡ δὲ Βερνίκη] Conf. ἁλωσ. lib 1. c. 28. §. 2. SPANH.

h Κοστοβάρου —— ἀδελφῆς.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 4. SPANH.

i Θνήσκει λιπὼν] Λείπεται θνήσκων *Busb.*

k Καθάπερ εἰρήκαμεν,] Ὡς ἤδη εἴρηται *Busb.*

l Ἀδελφὸς,] Ita *Busb. L. B.* & *Epiphan.* υἱὸς in *Editis Aliisque.*

m Τοῦ βασιλέως θυγατρὸς,] Voculam τοῦ addidi è *Cod. Busb.*

n Τοῦ Ἰωσήπου παιδὸς,] Ista τοῦ Ἰωσήπου παιδὸς restitui è *Cod. Busb.* Τοῦ Ἰωσήπου absque παιδὸς habent *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* Videsis *Chr. Noldium* in *Historia Idumaea*, p. 269.

o Ἀδελφὸς δ' οὗτος τοῦ βασιλέως Ἡρώδου.] Conf. ἁλωσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.

p Ἡρώδου.] Ἡρώδου nobis suppeditant *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* Βασιλέως θυγατρὸς ἴσχει *Hen.* & *Vat.*

q Σαμψιγεράμου θυγατέρα] Ita in *Græcis* omnibus *Josephi.* Σιγεράμου juxta *Epiphanium.* Σαμψικέραμος Ἐμεσηνῶν φύλαρχος apud *Strabonem*, l. 16. p. 753. Videsis *Reinesii Var. Lect.* p. 110.

r Ἐμεσῶν βασιλέως.] Ἐμμισῶν *Busb.* sic & *Emmesa* apud *Plinium.* ΕΜΙΣΩΝ & ΕΜΙΣΕΝΩΝ in *nummis.* τοῦ Ἐμεσηνῶν ἔθνους meminit *Strabo* HUDS. Vel Ἐμισῶν. Nummi ΕΜΙΣΑ & ΕΜΙΣΗΝΩΝ. Conf. infr. lib. 19. c. 8. §. 1. SPANH.

s Ἡρωδιὰς] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

t Γήμεται —— παιδὶ,] Ita è *Cod. Busb.* & *Epiphan.* γίνεται in *cæteris.*

v Ἡρωδιὰς, —— τῷ] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

x Διαστᾶσα ζῶντος.] Διαστᾶσα τοῦ προτέρου γαμετοῦ ζῶντος *Busb.* forsan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

Ejus vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. eoque ſine liberis defuncto duxit eam Ariſtobulus filius Herodis, fratris Agrippæ: illi autem nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. Et hæc quidem eſt Phaſaëli & Salampſionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipſamque duxit Alexas Selcias, Alexæ filius: atque illis filia erat Cypros. Herodes autem & Alexander, quos Antipatri fratres fuiſſe dixi, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius, qui à patre fuerat interemptus, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit, ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigranes quidem Armeniæ rex, dum Romæ accuſationem ſubiret, ſine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis naſcitur filius, qui à Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: & inſulæ in Cilicia rex à Veſpaſiano factus eſt. Et Alexandri quidem ſoboles fere ab utero deſeruit patria Judæorum inſtituta, ad ritus tranſiens moreſque Gentilium. Cæteris vero Herodis filiabus contigit, ut ſine prole decederent. Cum autem Herodis poſteri, quos percenſuimus, è medio non ſublati fuerint, eo tempore quo Agrippa magnus imperium adeptus eſt; cumque horum genus jam ante declaraverim, ſupereſt ut narrem quos in caſus fortuna Agrippam demiſerit, utque ex iis evaſerit, & ad maximam dignitatem & potentiam pervenerit.

τεραρχίαν εἶχεν ἔτ. ἡ δὲ γυνὴ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖ, Ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ τετράρχῃ τ Τραχωνίτιδ. καὶ ἄπαιδ πελευτήσαν, Ἀριστόβυλ αὐτὴν ἄγει, Ἡρῴδῃ παῖς τ Ἀγρίππα ἀδελφ. [y] παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτῆς τρεῖς, Ἡρῴδης, Ἀγρίππας, [z] Ἀριστόβυλ. τὸ μὲν δὴ τ Φασαήλ καὶ [a] Σαλαμψιάδος ἐστὶ γέν. Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀντιπάτρ γυνὴ Κύπρ, καὶ αὐτὴν Ἀλεξᾶς [b] Σελκίας γαμεῖ τ Ἀλεξᾶ· καὶ [c] αὐτὴς γυνὴ ἦν Κύπρος. Ἡρῴδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς ἀδελφοὺς ἔφην Ἀντιπάτρ, ἄπαιδες πελευτῶσιν. [d] Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρῴδ παιδὶ τ βασιλέως, τῷ ὑπὸ τ πατρὸς ἀνῃρημένῳ, Ἀλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγεννήσαν ἐκ τ Ἀρχελάου τ Καππαδόκων βασιλέως γυναῖκός. καὶ [e] Τιγράνης μὲν [f] βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτ ὑπὸ Ῥώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ. Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνε παῖς, καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπ· οὗ τε Ἀλέξανδρος αὐτὸ γίνε. γαμεῖ δ' ἔτης Ἀντιόχ τ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα [g] Ἰωτάπην· [h] νησιάδος τε τ ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν [i] ἴσα βασιλέα. καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρ γένος, εὐθὺς ἅμα τῷ φυῆναι, τὴν θρεπτίαν ἐξέλιπε τ Ἰουδαίοις ὑπηκοΐαν, μεταπαξάμενοι πρὸς τὰ Ἑλλήνων πάτρια. τ δὲ λοιπῶν θυγατέρων Ἡρῴδ τ βασιλέως ἀπίκνοις πλοῦτον ἐπίσευν. τ δὲ γνομένων Ἡρῴδ ἀπογόνων οὓς [k] κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τούτων τί μοι τὰ γένη προδεδηλωμένα, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσοις τε Ἀγρίππα τύχαις συνέλθοιεν, ὥστε αὐτῶν ἀμφὶ δρασιν ποιησάμενος, ὅπη μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκύψας καὶ δυνάμεως.

VIII. CAP. VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt Philippi tetrarchiæ.

Απώλλυς Ἀγρίππα τ βασιλέως εἰς Ῥώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τ ἰδίου ἀπελευθέρου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μὲν τὴν Τιβερίου τελευτὴν, καὶ ἐβασίλευσε τ Φιλίππου τετραρχίας.

Agrippa Romæ degens ad inopiam redactus.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romæ degens, atque convictore quotidiano & familiari uſus Druſo, Tiberii imperatoris filio, nactus eſt etiam Antoniæ, Druſi majoris conjugis, amicitiam; utpote quæ Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Cumque Agrippa natura eſſet magnanimus & munificus, quamdiu mater vixerit, voluntatem ſuam occultabat & diſſimulabat, quod noluerit ut mater ſibi hujuſmodi de cauſa iraſceretur. Poſtquam vero deceſſit Berenice, cum jam ſui eſſet arbitrii, facultates partim luxurioſe vivendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in libertos Cæſaris fecerat ſumptus, ſperans fore ut eorum opera adjuvaretur. Brevique ad inopiam redactus eſt, adeo ut non potuerit diu-

Ἡρῴδ τ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διῃτώμεν, καὶ ὁμιλοφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γνομένης πρὸς Δρῦσον τ Τιβερίου τ αὐτοκράτορ υἱόν, καὶ Ἀντωνίᾳ τῇ Δρούσου τ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο, [l] Βερνίκης τ μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, [m] καὶ προαγαγεῖν ἐξιωκυίας τ υἱόν. Φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τ μητρὸς, [n] οὐκ ἐξέφαινε τ ψυχῆς τὸ θέλον, ἀδιδράσκειν αὐτῆς ἐξιωκὼς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γνομένην ὀργήν. ἐπεὶ δ' ἡ Βερνίκη τελευτᾷ, γνόμεν ὅτι τῷ αὐτ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν [o] τῆς καθ' ἡμέραν ἀγωγῆς, [p] τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τ δωρεῶν προϊέμενον [q] ἀναλῶσαι τ χρημάτων, τὰ πολλὰ δ' εἰς τοὺς Καίσαρ ἀπελευθέρους [r] ἐτετέλεσο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενία

---

y Παῖδες ——— Ἀριστόβυλ,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

z Ἀριστόβυλ.] Καὶ Ἀριστόβυλ ſolus *Busb.*

a Σαλαμψιάδος ἐστὶ γέν.] Ita *Gall.* Σαμψιὰς mendoſe in *ceteris.*

b Σελκίας γαμεῖ τ Ἀλεξᾶ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἐλκίας *Gall.* Ἐλκίας *L. B.* Σέλκι in *Editis Aliiſque.*

c Αὐτοῦς θυγατὴρ ἦν Κύπρος.] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *Alexæ vero hujuſque mulieris filia, fuit item Cypros.*

d Ἀλεξάνδρῳ ——— θυγατρός.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 28. §. 1. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

e Τιγράνης ——— ἀπέμπε.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 11. §. 6. SPANH.

f Βασιλεύων Ἀρμενίας,] Βασιλέων *Hen.* & *Vat.*

g Ἰωτάπην·] Hujus Jotapes Commagenorum Regis filiæ nummus exſtat apud *Seguinum Select. Num.* p. 72. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ in av. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. SPANH.

h Νησιάδος τε τ ἐν Κιλικίᾳ] Ita lego ex emendatione Cl. *Harduini*, (in *Nummis Antiquis illuſtratis*, p. 150.) quam approbat *H. Noriſius* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 135, 136. Ἠσιάδος τε τ ἐν Κ. in *Editis.* Ἠσιάδος τε abſunt quibuſdam *MSS.* relicta lacuna. in pleriſque *Epiphanii MSS. Leſidis Ciliciæ civitatis à Veſpaſiano rex conſtituitur:* in nonnullis *Iſiadis* vel *Yſiadis* &c. Ἰσιάδος τη τ ἐν Κιλ. *Petitus* in *Animadv.* ἀνικέτοις, tom. 1. p. 541. Utpote quod Iſſus urbs ſit Ciliciæ, Ἰσσικὸς voce omnes illas urbes ſignificari exiſtimans, quæ erant conventus Iſſici. HUDS. Conf. ſup. c. 10. §. 7. SPANH.

i Ἴσα] Καθίσᾳ *Busb.*

k Κατελέξαμεν ὄντων.] *L. B.* κατέλαξα ἄρθρον. forte pro κατέλιξα ἄρθρον.

l Βερνίκης τ μητρὸς] Conf. ſupr. lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH.

m Καὶ προαγαγεῖν ἐξιωκυίας τ υἱόν.] Et venerabiliter appellaret *Ruſinus.* SPANH. Ante fuit προαγαγῶν. verum mutari ita juſſit *Hudſonus* in *Addend.* ita quoque in ora Cod. mei correxerat *Coccejus.* HAV.

n Οὐκ ἐξέφαινε τ ψυχῆς τὸ θέλον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐξεφαίνετο οὐ ψυχῆς τὸ θέλον in *Editis Aliiſque.*

o Τῆς καθ' ἡμέραν ἀγωγῆς,] Sic cum Cod. *Busb.* τ εἰς καθ' ἡμέραν ἀγωγῆς. in *cæteris.* Forſan εἰς τ καθ' ἡμ. id eſt, εἰς τὰ τ καθ' ἡμέραν ἀγωγῆς.

p Τὰ δ' εἰς τὸ μὴ] Iterum cum Cod. *Busb.* τὰ δ', οὐ τ δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλῶσαι in *Editis Aliiſque.*

q Ἀναλῶσαι] *L. B.* ἀνάλως. forte pro ἀναλῶσαι. HAV.

r Ἐτετέλεσο,] *L. B.* ἐτετέλετο.

s Ἐπεὶ-

νία τε ἐν ὀλίγῳ τοῦ αὐτὸν λῦ, καὶ τοῦτ' λῦ κώλυμα τῆς ἐν Ρώμῃ Ἀφείτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς Φίλοις ξ ὑέως τεπελυτηκότος ἀπόπτων φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ, Ἀφὶ τὸ ἀνερεθίζεσθαι τοῦς τὸ λυπεισθ μνημονεύων ξ παιδὸς ἡλικίᾳ τῇ ἐκείνων.

Β'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅδε τῆς Ιουδαίας τοῦ ἔων εἶχε κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ τε ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ [s] ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανειστῆς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ [t] ἀλεωρὰν ἀφ' λῦ τινα οὐκ ἐνεδίδοσαν. ὥστε ἀπορίᾳ τῶν παρόντων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν [v] Μαλάθοις τ Ιδυμαίας, ἐν τοῦτοις [x] τοῦ μεταστήσοντος αὐτὸν λῦ. αἰσθάνεται δ' αὐτοῦ τὴν Ἀφίνοιαν [y] Κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε λῦ ἀπείργουσα τῶν ὅδε τοιούτοις βουλευμάτων. Ἀφαπέμπεται γ' οὖν καὶ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Ηρωδιάδα, Ηρῴδῃ τῷ τετραρχῃ συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τό, τε ὅδε τοῖς τοιούτοις τοῦ Αγρίππα [z] πρόβουλεύσας, καὶ τὴν ἀνάγκην [a] ἣ ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθ. ἐκέλευέ τε συγγενῆ ὄσαν βοηθεῖν, [b] καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο σωφρονίζειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ [c] πανταχοῦ κεφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ τοῦτο [d] οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δ' μεταπεμψάμενοι αὐτὸν, [e] οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ πρύτανεῖον ἔνειμαν εἰς τὴν δίαιταν, ἀγορανομία τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὲν δὴ τοιοῦτόν γε Ηρῴδης ἐνέμενε τοῖς δεδογμένοις, καίτοι γε, ἀφ' ὡς ἐχρῆτο λῦ. ἐν γὰρ Τύρῳ σωφρονοῦσαν οὖσαν οἶνῳ [f] τε χρωμένων αὐτοῖς λοιδορεῖν, ἀνεκτὸν οὐκ ἡγησάμενος Αγρίππας, τοῦ Ηρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας [g] μεταδοσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἰσιοῦσι, φίλον δὴ Ρώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, Συρίαν δὲ ἐν τῷ τότε διεῖπεν.

Γ'. Καὶ δεξαμένου φλάκκου ἀφ' τούτῳ δίαιταν, [h] παρακαλεσαμένου αὐτοῦ ἐκεῖ Ἀριστόβουλον, ὃς ἀδελφὸς ὢν Αγρίππου ἀφορός τε λῦ. ὁ μὲν ἐβλαπτόμενος ἐχθρᾷ τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴ φιλίᾳ τῇ ὑπαλλήλῳ τὰ εἰκότα τιμᾶν φέρεσθ. ὁ μὲν ὅ, γε Αριστόβουλος ἀνὴρ τὰ τοῦ πρὸς τὸν Αγρίππαν δυσμενῶς, μέχρι ἐς εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίησιν, αἰτίαν τοιαύτην ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ ἀφ' ἁλαβών. Δαμασκηνοὶ Σιδονίοις περὶ ὅρων ἀφορον καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου περὶ τούτων [k] ἀκροάσασθ, μαθόντες τὸν Αγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ [l] μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεθ' ὧν τὰ αὐτῶν ἡμέας, ἀγῶνά τε πλεῖσον ὁμολογήσαντες αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν Δαμασκηνῶν ὥρμητο πρᾶσσειν. Αριστόβουλος δ', ὡ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεύει πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τοῦ πεζύγματος ἐπεὶ [m] φανερὸν λῦ, ἐξωθεῖ τὸν Αγρίππαν φιλίας τὰ πρὸς αὐτόν. ὁ δ', εἰς ὑστάτην ἀπορίαν τελευτῶν, εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ καὶ τὸ ἄπορον τοῦ ἀλλαχόθεν Ἀφείτης γνώμην ἐποιεῖτο [n] ἐπὶ τὴν Ιταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δ' χρημάτων ἀπορίᾳ, ἠξίου Μαρτius Romæ commorari. accessit quod Tiberius filii sui non ita pridem defuncti amicis interdixerat, ne in conspectum suum venirent, ne ex illis visis renovata filii memoria luctus suus redintegraretur.

2. His itaque de causis conscensa navi in Judæam profectus est, male se habens, animoque dejectus & quod omnem suam pecuniam absumpserat, & nihil ei supererat unde solveret quod creditoribus debebat, qui & multi erant & motus ejus omnes observabant ne quà effugeret. Eò igitur redactus, ut quid ageret, nesciret, factorumque eum valde puderet, secessit in castellum quoddam apud Malatha Idumææ, & de manibus sibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro uxori quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat ut eum ab hujusmodi consilio depelleret: ad sororem quoque ejus Herodiadem scripsit, Herodi tetrarchæ nuptam, significans, & quid rebus ita se habentibus Agrippa decreverit, & qua necessitate adactus eò devenerit: hortaraque est eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret, præsertim cum cerneret ipsam omnes vias persequi quibus virum sublevaret, idque cum opibus non adeo abundaret. Accersitus igitur à sorore ejusque marito, jussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia ut de victu caveretur, datoque ei in cumulum ædilitatis istius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamvis ne sic quidem satisfieret *Agrippæ* necessitatibus. Cum enim apud Tyrum convivium agerent, interque bibendum convicia *hinc inde* jacerentur, atque Herodes inopiam Agrippæ exprobrasset, quodque victum ei suppeditaret, ille hoc nullo modo ferendum esse ratus, ad Flaccum virum consularem se contulit, qui tunc Syriam administrabat, cum quo sibi Romæ jam ante magna intercesserat amicitia.

In Judæam reversus de nece sibi conscisc. cogitat.

Cypros uxor hac de re ad Herodiadem scribit.

Agrippam ad se accersunt Herodes & Herodias, ei- que Tiberiadem ad habitandum dant.

Herodes Agrippæ inopiam exprobat.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque secum Aristobulum habentem, fratrem quidem Agrippæ, ab ipso vero dissentientem. non impediit tamen hæc simultas, quo minus uterque viri consularis uteretur amicitia, eundemque ut par erat honorem ab eo referret. At vero Aristobulus nihil de suo in Agrippam odio remittebat, nec quiescebat donec Flaccum ei infensum reddiderat, faciens ut ex hujusmodi causa offensionem exciperet. Damasceni, orta cum Sidoniis de finibus controversia, cum litem dijudicaturus esset Flaccus, cognito quod Agrippa multum apud eum valeret, rogaverunt ut adesset ipsorum partibus, magnam ei pecuniæ vim polliciti. Et ille quidem omnia studiose agebat ut Damascenis auxilium ferret. Aristobulus autem, (nam ipsum non latebat pactum de pecunia) *fratrem* apud Flaccum detulit. Quod cum facta inquisitione ita esse deprehenderet, ab amicitia sua Agrippam repulit. Ille vero in extremam egestatem relapsus venit Ptolemaïda, &, quod nusquam alibi haberet unde viveret, in Italiam navigare decrevit. Cum au-

Ad Flaccum se confert Agrippa.

Aristobulus Flaccum ei infensum reddit.

s Ἐκτίσοντος τὰ χρέα] Ἐκτίσας Busb. ἐκτίσαντος Gall.

t Ἀλεωρὰν] Ἀλεωρᾶς, ἀπαυγὰς Hesych. SPANH.

v Μαλάθοις] Eo modo Busb (Lugd. Bat. Μαλάθυς) & forsan Epiphanius, qui habet, *Malatheos*. Μαλαθέους in Editis Aliisque. Videsis Cl. Relandum in Palæstina S. p. 885. HUDS. Malathois Rusin. SPANH.

x Τοῦ μεταστήσοντος αὐτὸν λῦ.] Τῷ μεταστῆσαι Busb.

y Κύπρος ἡ γυνὴ,] Cypros Phasaëlis è fratre Herodis filii, filia, uxor Agrippæ supra c. 6. §. 4. SPANH.

z Προβουλεύσας,] Προβούλευμα Busb.

a Ἡ ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθ.] Ἣν ἐπ' αὐτὸν ἐξῆγεν Busb. ἣ ἐπ' αὐτὸν ἐξῆγεν in Editis Aliisque. ἣ ἐπ' αὐτὸν ἐξῆγεν L. B.

b Καὶ τὸν ἄνδρα] Illa, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο σωφρονίζειν, habui è Cod. Busb. καὶ τὸν οἰκεῖον ἄνδρα πρὸς ἐπιεικείαν σωφρονίζειν Zonar.

c Παντοίως] Lege πάντως. COCC.

d Οὐκ] Abest à L. B.

e Οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα,] Galilææ quippe, quæ Herodis Tetrarchia, Herodiadis mariti civitas, vid. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τε] Abest à L. B.

g Μεταδοσιν,] Ita Busb. & L. B. μεταδίδωσιν in Editis Aliisque.

h Παρακαλεσαμένου] Locum restitui ex Epiphanio, qui vertit, *retinuit ibi quoque Flaccus Aristobulum fratrem Agrippæ*; συνκατειληφότος ἐκεῖ καὶ Αριστόβουλον Busb. forsan pro Αριστόβουλον. in Editis συνκατειληφότος αὐτὸν ἐκεῖ Αριστόβουλον, nullo plane sensu.

i Τὰ εἰκότα] L. B. in Marg. εἰς τὰ εἰκότα αὐτῷ.

k Ἀκροάσασθ,] L. B. ἀκροᾶσθ.

l Μέγα δυνάμενον,] Μέγα δυνατὸν Busb. μέγα δυνατὸν ἀν Vat. Lugd. Bat. & Hen. à pr. m.

m Φανερὸν λῦ,] Sc. ὁμολογίαν. Est qui malit φανερὸν, ut ad πρᾶγμα referatur.

n Ἐπὶ τὴν Ιταλίας πλεῖν.] Εἰς Ιταλίαν Busb.

o Με-

Agrippa ope Marsyæ pecuniam mutuatur.

autem ipsum inhiberet pecuniarum inopia, jussit Marsyam libertum suum, ut, omni arte in hujusmodi necessitate adhibita, mutuam alicunde pecuniam sumeret. Atque Marsyas adit Petrum, Berenices Agrippæ matris libertum, ejus vero testamenti jure Antoniæ ditionis factum, eumque hortatur ut pecuniam Agrippæ syngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille, (nam Agrippam pecuniæ, quam retinuerat, insimulabat) Marsyam compellit syngraphan dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, cum bis mille & quingentis minus accepisset. id quod ille fecit, ut qui ita facere necesse haberet. Accepta itaque pecunia, cum ad Anthedonem pervenisset, navemque nactus esset, in eo erat ut solveret. Quod ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quæ Cæsaris fisco ab eo debebantur dum Romæ ageret; à quibus illic manere coactus est. Et tunc quidem se jussa facturum esse simulabat; de nocte vero, præcisis retinaculis, Alexandriam navigavit. ubi ab Alexandro Alabarcha poposcit ut ducenta argenti millia ei crederet. Ille vero non ipsi se crediturum dicebat: sed Cypro * *eadem postulanti* dare non recusabat, ut qui conjugalem ejus amorem cæteraque omnes virtutes obstupescceret. Illa autem cum fidejuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriæ repræsentatis, promisit se reliqua daturum esse ubi primum Dicæarchiam veniret, de illis metuens quod sui profusum noverat Agrippam. Et Cypros quidem, cum virum in Italiam navigaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Judæam reversa est.

Metu Herennii Capitonis Alexandriam navigat.

Pecuniam ab Alexandro Alabarcha impetrat.

Agrippa in Italiam redit.

Benigne à Tiberio excipitur.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Cæsari, qui *tum* sese in Caprearum secessum abdiderat; venisse se officii causa illumque ut viveret significans, roganque ut sibi liceat in Capreas trajicere. Tiberius autem nil cunctatus & alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, & quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Cumque ille advenisset, non minore alacritate, quam præ se tulerat literis, eum amplexus est & hospitio excepit. Postridie vero Cæsari allatis ab Herennio Capitone literis, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, è locis suæ ditionis sese fuga proripuisset, ita ut omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ademerit: cum istas legisset literas, ægerrime rem tulit Cæsar, & Agrippæ omnes ad se aditus præcludi jussit, usque dum debitum solveret. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici &

Postea Tiberius, acceptis ab Herennio Capitone literis, Agrippæ omnem ad se aditum præcludit.

σύαν, ὅντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πεῖσαι χρέωσιν τ ἐπὶ τοιούτοις ° μηχανῶν, δανεισάμενον P παρά τινων. καὶ ὁ Μαρσύας q Πέτρον κελεύει, Βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τ Ἀγρίππα μητρὸς, ἀφ' ἧς r τ ἐκείνῳ s δικαίως διατελοῦντα τ Ἀνθηδόνος, αὐτῷ γοῦν πιστεῦσαι ἐπὶ γράμμασι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δ', ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ Ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, t ἀναγκάζει τ Μαρσύαν ν δύο μυριάδων Ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ x χιλίας ἐλάττονα λαμβάνειν. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένης δ' τοῦ χρήματος τότε, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παραγενόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, y ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γνοὺς Ἐρέννιος Καπίτων ὁ τ z Ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἱ εἰσπράξουν αὐτὸν ἀργυρίου τριάκοντα μυριάδας ἧσαπερ τῷ Καίσαρος ὀφειλόμενας ἐκ Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτίθεσθαι a μενοῦτος. καὶ τότε μὲν b πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις προσποιητὸς ἦν, νυκτὸς δ' ἀπηγομένης, κόψας τὰ ἀπήγια, ὤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα Ἀλεξάνδρου δεῖται τοῦ c Ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι d δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δ' ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη πιστεῦσαι, Κύπρῳ δ' οὐκ ἠρνεῖτο, τοῦ τε Φιλανδρείαν αὐτῆς e καταπεπληγμένος, καὶ τοῦ λοιποῦ ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δ' f ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς g ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν h Δικαρχίᾳ i γινομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τοῦ Ἀγρίππου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ Κύπρος μὲν, ἀπαλλάξασα τ ἄνδρα, ἐπὶ τ Ἰταλίας k πλεύσοντα, l αὐτὴ μὲν τ τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέζευξεν.

δ'. m Ἀγρίππας δ', εἰς n Ποτίολους παραβαλών, ἀπιστολῇ ὡς Τιβέριον Καίσαρα χάριν ἀμειβόμενον ἐν ° Καπρέαις, παρουσίαν τε τοῦ αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ ἐ ὄψει τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Καπρέας παραβαλεῖν. Τιβέριος δ', ἰδὼν P ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χάριν φιλανθρωπίας χρώμενος, q ἔπι ἐ χαίρειν ἀποσημαίνων ἐπὶ τῷ σῶον ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δ' ἀφίκνεῖτο, μηδὲν ὑφελὼν τοῦ ἐν τοῖς γράμμασι σεσήμα, ἠπάζετό τε ἐ ξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς r Καίσαρι γράμματα παρῆν Ἐρεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι Ἀγρίππας μυριάδας τριάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς ταῖς καταβολαῖς ἐκλιπὼν χρόνον τ συγκείμενον ἀπαιτήσεως γινομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τ ὑπ' αὐτῷ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τ ἐπὶ τ s εἰσπραξομένων ἐξουσίας· ταύτην ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν t σφοδρῶς ἐβαρύνθη ὁ Καῖσαρ, καὶ ἀφκλεισιν γενέσθαι τῷ Ἀγρίππᾳ κελεύσας εἰσόδων τ πρὸς αὐτὸν, ἄχρι δὴ u καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δ', μηδὲν τῇ ὀρ-

° Μηχανῶν,] Δαπανῶν *Busb.* satis commode.

P Παρά τινων.] *L. B.* πάρα τινος.

q Πέτρον κελεύει,] Ita *Busb.* & *Zonar.* πρῶτον in *reliquis.*

r Τῆς ἐκείνου] Μητρὸς subintelligendum.

s Δικαίως] *L. B.* δικαίου.

t Ἀναγκάζει τ Μαρσύαν] Ἀναγκάζει τ Ἀγρίππαν Μαρσύαν *Vat.* & *Hen. à pr.* m.

ν Δύο —— λαμβάνειν.] Nota usuræ genus, quale Atticis dicebatur ἐπόγδοος τόκος, qui octavam sortis partem in anno reddit, seu in centum drachmas, duodecim & dimidiam. SPANH.

x Διχιλίας ἐλάττονα λαμβάνειν.] Καὶ χιλίας ἔλασσον *Busb.*

y Ἐν ἀναγωγαῖς ἦν.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* quo modo apud *Philonem Alioque.* ἐν ἀγωγαῖς in *Editis Aliisque.*

z Ἰαμνίας ἐπίτροπος,] Ἰαμνείας *Busb.*

a Μενοῦτος.] Μινευ *Busb.*

b Πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις] Πείθεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Ἀλαβάρχου] Ἀβαλάρχου *Busb.* Ἀλαβάρχου in *ceteris* omnibus tam Gr. quam *Lat.* atque ita (non Ἀραβάρχου) scribendum esse docent *Bosius* in l. 2 *Epp. ad Atticum*, Ep. 17. & *Noldius* in *Hist. Idumææ*, p. 458.

d Δάνεια αὐτῷ δοῦναι.] Δάνειον *Busb*

★ Eadem postulanti *dare non recusabat*,] Ita *Epiphan.*

e Καταπεπληγμένος,] Τεθυπωμένος *Busb.*

f Ὑπισχνεῖτο,] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Bas.* ὑπισχνεῖτο *Busb.* ὑπισχνεῖτο *Gen.*

g Ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ] Ἐπὶ τῇ Ἀλ. *Busb.*

h Δικαρχίᾳ] Ita contracte hic loci, alibi (prout etiam hic in *L. B.* invenimus) Δικαιαρχίᾳ. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 14. §. 1. SPANH.

i Γινομένῳ παρέξειν] Γενομένῳ παρέξειν ἐπιγείλει *Busb.* γενόμενον παρέξειν ἐπιγείλει *Hen.*

k Πλευσοῦντα,] Illud malui quam Doricum πλευσούμενον, quod in *libris* exstabat.

l Αὐτὴ] Ita *MSS. Gen.* αὐτῆ.

m Ἀγρίππας —— γράμμασι &c.] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

n Ποτίολους] Vel Πυτίολους infr. De Vita (§. 2.) Διὰ Πυτίολων Ἰταλοὶ &c.

o Καπρέαις,] Καπραίαις in *libris* plerisque. forsan pro Καπρείαις. HUDS. Vel Καπρεώναις. SPANH.

p Ἐνδοιάσας] Vid. infr. §. 10. SPANH.

q Ἔτι χ' χαίρειν ἀποσημαίνων] Ita *Busb.* ἔτι χ. in *ceteris.* HUDS. Ἐλλιπῆ τι χάριν *L. B.* Sed *Cocceius* legendum putat ἐκλείπειν τι χάριν αὐτῷ σημαίνων. Vulgatæ tamen lectioni favet *Epiphanius.* HAV.

r Καίσαρι γραμμάτων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Καίσαρος γραμμάτων αὐτῷ π. in *Editis Aliisque.*

s Εἰσπραξομένων] *L. B.* εἰσπραξαμένων.

t Περιαλγὴς ὁ Καῖσαρ,] Περιαλγὴς τι *Busb.* quod non displicet.

ν Καταβαλῇ τὸ χρέος.] Καταβαλεῖς *Busb.* καταβάλοι *L. B.*

ὀργῇ ᾧ Καίσαρ κατεπλαγείς, Αντωνίας δεῖται, Γερμανικῆ τε μητρὸς Ⓒ Κλαυδίᾳ ᾧ ὕστερον γνωμένῃ Καίσαρ, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι [x] τ τεττάκοντα μυριάδων, ἵνα Φιλίας [y] μὴ ἀμαρτοι τ πρὸς Τιβέριον. ἡ ᾗ Βερενίκης τε μνήμη τ μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο. [z] αἵδε γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τὰς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγονυίας, διδοῦσι τὸ χρέος ἀνεπικώλυτον ἵνα ἡ Φιλία ᾧ Τιβερίῳ. αὖθις ᾗ αὐτῷ Τιβέριος ὁ Καῖσαρ συνίησιν ὑγιῶς τ αὐτῷ, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ τ ἐξόδοις ἐφοδιτυχάνειν. Αγρίππας ᾗ Φιλία δεχθεὶς ὑπὸ τ Αντωνίας, καὶ θεράπαιναν τρέπει τὴν Γαΐᾳ γνώμῃ τινὶ οὔσῃ αὐτῇ, καὶ εὐνοίᾳ ᾗ παλαιᾷ εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένῃ. καὶ [a] δή τις ἦν Θάλλος [b] Σαμαρεὺς γένος, Καίσαρος ᾗ ἀπελεύθερος. ἐφ᾽ τούτῳ δάνεισμα [c] μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμενος, τῇ τε Αντωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρέος, καὶ τ λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπεύων τ Γάϊον, μᾶλλόν τε ἐν ἀξιώματι ἦν παρ᾽ αὐτῷ.

ε. Προϊόντος ᾗ [d] εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ [e] τὰ πρὸς Γάϊον Φιλίας, [f] αἰωρημένοις ποτὲ λόγοις περὶ ᾧ Τιβερίῳ γίνεται, καὶ ᾧ Αγρίππᾳ κατ᾽ εὐχὰς τραπομένῳ, μόνῳ δὴ ἦσαν, ἢ τύχῃ Τιβερίου ὑπεκφάντα τ δρχῆς Γαΐῳ ἐφαρμοσειν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι. τούτων ἀκροᾶται τ λόγων Εὔτυχος, Αγρίππᾳ δὴ ἦν ἀπελεύθερος [B] καὶ ἡνίοχος, καὶ παρεσκεύασμα μὲν σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς ᾗ ἱματίων αὐτῷ ᾧ Αγρίππᾳ ὑπικαλυμένης, καὶ ἀκριβῶς ᾗ ἐκκλοφέως, φυγὼν Ⓒ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτὸν ἐπὶ Πίσωνα γνωμένης, ὃς ἦν φύλαξ τ πόλεως, ἐρομένῳ τὴν αἰτίαν τ φυγῆς, Καίσαρι, φησὶν, ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ᾽ ἀσφαλείᾳ τ σωτηρίας αὐτοῦ φέροντας. ὥστε δήσας αὐτὸν ἔστειλεν εἰς τὰς Καπρέας· καὶ Τιβέριος τῷ [h] αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἴ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γνόμενος. ὅτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐν ᾧ ὄκνει ἐποιεῖτο, [i] ἡγεμόσιν τε [k] ἢ ἐπιτρόποις ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐπαλεῖτο ἀδεμία ἦν διαδοχὴ, ὁπότε μὴ φθαίη πεπλωκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκροάσεως [l] πειρατὴς ἦν. ὥστε Ⓒ τ φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὸν ᾧ ὑπὸ πολλοῖς ὀλκῇ [m] χρωμένῳ, ἔφη, "τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν "ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἐν ᾧ ὄκνει γνομένης, "ἕτεροι πρέσβεις ὑπερφρονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος τε "αὐτῷ γένοιτο ὑπὸ δοκαῖς αὐτῶν Ⓒ πομπαῖς [n] πρόκειμέ- "νων. τὰς δ᾽ δρχὰς συγχωρεῖν [o] τοῖς ἅπαξ εἰς αὐτὰς "ὑπ᾽ αὐτοῦ καταξῆναι, αἰδοῦς πρόμηθεία τ ὑποπτῶν. "φύσει μὲν γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν [p] ᾧ πλεονεκτεῖν. "τὰς ᾗ μὴ [q] παγίους, ἀλλ᾽ εἰς ὀλίγον Ⓒ ἄδηλον ὁπότε "ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ἐξοτρύνειν ὑπὸ κλοπῆς τοὺς "ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασιν εἰς πλέον [r] αὐτοὺς, "[s] ἄδηλον τ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ ᾧ πολλοῖς τ κεκερδημένων "ἀμβλυτέρους τὸ λοιπὸν αὐτῆς χρωμένους. διὰ δοχῆς δ᾽

Claudii, qui postea Cæsar factus est, matre petiit mutuo trecenta millia, ne Cæsaris amicitiâ excideret. Illa vero, Berenices matris ejus memoria (istæ enim mulieres sibi invicem perfamiliares erant) quodque simul ipse educatus fuerat cum Claudio, argentum * *quod postulabat* ei suppeditat; cumque *Agrippa* æs alienum exsolvisset, patefactus est ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipsi Tiberius Cæsar nepotem suum commendat, dato in mandatis ut eum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, cœpit Cajum studiose colere, utpote nepotem illius, & in summo apud omnes honore ex illorum in patrem ejus benevolentia. Erat etiam Thallus quidam, genere Samarita, Cæsaris libertus. à quo decies centena millia mutuatus, & Antoniæ solvit quod ei debebat, & cum reliquum in sumptus erogasset quibus Cajum demereretur, majore auctoritate apud ipsum pollebat.

Ab Antonia pecuniam accipit Agrippa, & cum Tiberio in gratiam redit.

Cajum sibi conciliare studet.

ϛ. Agrippa autem plurimum apud Cajum in gratia proficiente, quodam die dum una in curru gestarentur & in sermonem inciderent de Tiberio, accidit ut Agrippa (nam soli erant) *Deum* precaretur, ut Tiberius Cajo omnino digniori quamprimum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippæ libertus & auriga, & tum quidem silebat. Insimulatus autem ab Agrippa, quod vestem ei furripuerat (id quod revera factum erat) & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem urbis præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam Cæsari enuncianda, quæ salutis ejus interessent. quapropter ipsum in vincula conjectum Capreas mittebat: & Tiberius more suo vinctum servabat, quod cunctator, si quis alius aut rex aut tyrannus, factus esset. nam neque legationes sine mora admittebat; neque curabat ut mitterentur qui præsidibus aut procuratoribus ab eo missis succederent, nisi illi decessissent. unde fiebat ut vinctos quoque audire negligeret. Proinde cum amici causam ipsam quærerent, cur adeo procrastinaret, dicebat, "legationibus quidem se mo- "ras nectere, ne illis cito dimissis, alii mox creati "ad ipsum denuo accedant legati, atque ita sibi "continuo incumbat negotium illos accipiendi "ablegandique. Imperia autem illis, quibus semel "ea dederat, diuturna esse sinere, ut aliquo saltem "pudore adhibito consulatur subditis. ingenium "enim omnium hominum in magistratu proclive "esse ad avaritiam. qui vero haud perpetui sunt, "sed ad breve tempus, ut incertum sit quando il- "lis auferatur potestas, majori aviditate ad rapinas "ferri. itaque si diutius ea fruantur, furtorum sa- "tietate tandem expleti, ut qui satis superque sibi "acquisiverint, deinde tardiores fieri ad rapiendum.

Agrippa, ab Eutycho liberto accusatus, in custodiam datur.

Tiberii tarditas & cunctatio.

---

x Τῶν τεττάκοντα μυριάδων,] Τὰς τεττάκοντα μυριάδας *Busb.*

y Μὴ] Οἱ *Gen.* ἀχ. SPANH.

* Quod postulabat *ei suppeditat*;] Ita *Epiphan.*

z Αἵδε γυναῖκες,] Αἱ δὲ αἱ γυναῖκες *Busb.*

a Δή τις ἦν Θάλλος] E *Cod. Busb.* scripsi, καὶ δή τις ἦν pro καὶ γὰρ ἦν & pro ἄλλος ex conjectura reposui Θάλλος, quem inter Tiberii Augusti libertos fuisse constat ex *Gruteri Inscriptionibus*, p. DXCIX. n. 7. Videsis *Indices* ad *Gruterum* & *Reinesium*.

b Σαμαρεύς] Aliàs Σαμαρείτης. SPANH.

c Μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμενος,] Μυριάδας ἑκατὸν εὑράμενος.

d Εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ] Επὶ μέγα *Busb.*

e Τὰς πρὸς Γάϊον φιλίας,] Conf. *Ælian.* lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

f Αἰωρημένοις] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἰωρημένοις π. λ. π. Τιβέριον in *Editis Aliisque.* HUDS. *Gen.* ἰωρημένοις Infr. §. 6. ἠωρεῖτο ἐπὶ φορείου ubi *Gen.* ἰωρεῖτο, & mox ἠωρῆσθαι ἐφ᾽ ἁμάξης, ubi *Gen.* ἰωρῆσθαι. SPANH.

g Καὶ ἡνίοχος,] Illud καὶ insertum dedi, auctoritate *Epiphanii.*

h Αὐτοῦ] *Gen.* αὐτῷ *Lugd. Bat.* αὐτῷ.

i Ηγεμόσιν ——— τετελευτηκότες.] Idem *Tacitus* de eo Annal. 1. cap. LXXX. Ac plerosque ad finem vitæ in iisdem exercitibus aut præsidiationibus habere. SPANH.

k Η ἐπιτρόποις] Καὶ ἐπιτρ. παρ᾽ αὐτῷ *Busb.*

l Πειρατὴς] Abest à *L. B.*

m Χρωμένῳ,] Χρῆσθαι *Busb.*

n Πρόκειμένων.] Πρόκειμαι & mox αἰδοῦς non agnoscit *Busb. Lugd. Bat.* προκειμένων.

o Τοῖς ἅπαξ] Τοῖς ἅπαξ ὑπ᾽ αὐτοῦ καταξῆναι εἰς αὐτὰς *Busb.* HUDS. Suetonius id confirmat lepido Tiberii dicto de homine, qui muscas abigi à corpore suo nolebat. REL.

p Τὸ πλεονεκτεῖν,] Ita, ut ellipsis sit præpositionis ἐπὶ, in *libris nostris*, omnibus præter *Busb.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) qui habet οἰκεῖόν ᾧ πλ. quæ sane constructio alibi quod sciam non reperitur. Legi potest οἰκεῖον ἔχειν τὸ πλεονεκτεῖν, omisso εἶναι. aut potius, φύσει μὲν γὰρ πᾶσαν ἡγεμονίαν ᾧ πλεονεκτεῖν ἐφιέσθαι.

q Παγίους] E *Cod. Busb* vocabulum παγίους (quod in *Lugd. Bat.* quoque reperitur in *Margine*) restitui in locum ᾧ πατρίους, quod existimo margini appositum ἐξηγήσεως ἕνεκα, & postea in textum irrepsisse.

r Αὐτοὺς,] Forte αὐτοῖς vel οἱ αὐτοὶ. COCC.

s Ἄδηλον τ κλοπῶν ἔξειν] Hîc loci structura est perplexe composita, cujus complura exempla videre est apud *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* p. 127. Alius forsan dixisset, ἄδηλον τ κλοπῶν ἔχοντας & mox αὐτῆς χρήσεσθαι.

"dum. cum autem ocyus illis succedatur, nequa-
"quam fore ut magistratibus sufficiant qui illis in
"prædam expositi sunt, tanto eis tempore haud
"concesso, in quo antecessores sui spoliorum pleni
"de habendi cupiditate remitterent, quod revo-
"cati fuerant antequam satis diu magistratum obi-
"issent. Ac *deinde exemplo* utebatur. Quodam vul-
"nerato humi procumbente, magna vis muscа-
"rum ulcera circumsedebat: ac viator, cum forte
"adesset, vicem ejus miseratus est, languidiorem es-
"se ratus quam ut illas arcere posset, propiusque
"accedens parabat eas depellere. Orante autem
"*saucio*, ut hujusmodi quid facere omitteret: *alter*
"subjiciens cau am quærebat, cur ita liberari à
"præsenti molestia negligeret. Cui ille, gravius me
"læsum ibis illas abigendo. nam hæ jam plenæ
"cruoris non perinde ac ante certatim agunt ut mi-
"hi molestiam facessant; sed aliquantulum remis-
"sius insistunt. Quod si *his depulsis* recentes & fa-
"melicæ convenerint, & *me* jam attritum accepe-
"rint, etiam ad interitum usque exugent. Has igi-
"tur ob causas & ipsum subditis suis, multis expi-
"lationibus male multatis, haud ita frequenter, u-
"num post alium, rectores mittere, qui more mu-
"scarum eos infestarent, præsertim cum natura pro-
"pensis ad lucrum insuper ad cupiditatem augen-
"dam injiciatur metus, ne quæstus sibi adeo jucun-
"dus cito eripiatur." Huic quod dixi de ingenio
Tiberii res ipsa testimonio est; quod, duobus &
viginti annis rerum potitus, Judæis duos duntaxat
miserit qui gentis *illius* res administrarent, Gra-
tum ejusque in præfectura successorem Pilatum.
nec talem se gessit erga Judæos, aliumque in cæte-
ros imperio subditos. Quin & vinctorum causas se
serius aliquanto cognoscere indicabat, ne capite
damnati quibus premuntur malis leventur, id quod
facinorosi isti nequaquam meriti sunt; sed ut an-
goribus præsentibus, dum diutius in custodia mo-
rantur, major accedat calamitas.

Agrippa rogat Antoniam, efficeret ut Tiberius Eutychum audiret.

6. Atque ob hanc quidem causam Eutychus ad cognitionem non delatus est, sed in vinculis servabatur: tempore vero aliquanto post Tiberius Capreis venit Tusculanum, stadiis fere centum ab urbe dissitum: & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, de quibus ipsum accusaret. Erat autem Antonia magno in honore apud Tiberium, & cognationis gratia, Drusi enim fratris uxor fuerat, & propter pudicitiam: nam florente adhuc ætate vidua mansit, & secundas nuptias recusavit, quamvis eam hortatus est Augustus ut alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conservavit. huc accedebat & privatum beneficium quo maxime devinxerat Tiberium. Magna enim conspiratione in eum facta à Sejano, (amico viri Antoniæ, & maxi-

Antoniæ elogium.

"Ὑπὸ τῶ δηλωμένης ἐκ τῦ ὀξέως, ἐδαμῶς ἂν ἀρκέσαι
"τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχυσι [t] προκειμένας, [v] ἀναστροφῆς
"αὐτοῖς [x] ἃ δίδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προ-
"ληφότες γιόμενοι ἐκποδίδοιεν τ ἀπυδῆς τῆς ὑπὸ τῶ
"λαμβάνειν, ἀφ' τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γνῶναι μεταστῆναι.
"[y] παράδειγμά τε αὐτοῖς φησι. τραυματία τινὶ κειμένῳ
"μῦαι κῆ πλήθη τὰς ἀτελὰς [z] προσιέσθαι· καὶ τὸς
"τ δυστυχόντων [a] οἰκτείρας αὐτ' τῶ δυσχέραν, ἢ νο-
"μίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ὢν ἐκποδῶν
"αὐτοῖς ποιῆσαι. καὶ δεομένῳ παύσασθαι τ ἐπὶ τη-
"σδε, ἐκπλαγὼν [b] εἴρετο τῶ αἰτίαν τοῦ ἀπρο-
"μηθῶς εἰς τῶ ἀφυγῶ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος.
"[c] μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοῖμι με, εἶπεν, πάσας ἀπ-
"άγων. τοῖς μέν γε ἤδη [d] πληρωθείσαις τοῦ αἵμα-
"τος, [e] οὐκ ἔσθ' ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι παρα-
"σχεῖν, ἀλλὰ πῃ καὶ ἀνίσχυσιν. αἱ δ' [f] ἀκραιφνεῖς τῷ
"κατ' αὐτὰς λιμῷ σπανιζόσας, ἢ πεινῶμένον ἤδη πα-
"ραλαμβάνυσαι, ἢ ὀλεθρῳ [g] παραδοίεν. ἀφ' ταῦτ' ἂν
"κἀγὼ τὰς πολλῶν τ κλοπῶν διεφθαρμένους τοῖς ἐπι-
"τελέσιν [h] προμηθῆς εἶναι, μὴ [i] συνεχῶς ἐξαποστέλλειν
"τὰς ἠχμαλωμένας, οἳ ἐν τρόπῳ μιᾶς ἐκπλεμῶσιν αὐ-
"τὰς, φύσει πρὸς κέρδος ὁρμωρεσμένοις συμμαχον πα-
"ραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα ἢ ταχέως [k] ἀφαιρησομέ-
"νυ τὴν ἔνδεν ἡδονήν." μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ, περὶ
τ ἐπὶ τοιύτοις φύσεως, Τιβερίυ τὸ ἔργον αὐτό. ἐπὶ
γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἰκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δυοῖν τοῖν
πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψε διοικησομένους τὸ ἔθνος, [l] Γρᾶ-
τον τε, καὶ [m] Πιλάτον, ὃς αὖθις διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ
οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιῦτος ὢν, [n] ἕτερος ἢ ἐπὶ τ λοιπῶν
ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τ δεσμωτῶν τὴν [o] ὑπερβολὴν τ
ἀκροάσεως ἀπεσήμαινεν [p] ὑπὸ δ δικαιωθεῖσι μὲν θανάτ
κρίσιν γνόντος τ ἐνεστηκότων κακῶν, ἀφ' τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ
τ ἐπὶ τοιύτοις τύχῃ σπανιζεῖν· τρεπομένοις ἢ ἀχθηδόνι τῇ
ὑπικειμένῃ μείζονα πρόσθεσιν τὴν δυσχέραν.

5'. [q] Διὰ μὲν δὴ ταῦτα Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε οὐκ
ἐτύγχανε, καὶ [r] δεσμοῖς ἐνείχετο. χρόνῳ δ ὕστερον ἐγγενομένῳ,
Τιβέριός τε ἐκ τ Καπρέων εἰς [s] Τυσκλανον ἀφίκετο
τὴν, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τ Ρώμης. καὶ ὁ Ἀγρίππας
ἀξιοῖ τὴν Αντωνίαν διαπρεσβεύσασθαι [t] τὸ γνῶναι τῷ Εὐτύ-
χῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς τισι τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο
αὐτός. [v] τιμία δ' ἦν Αντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συν-
γνείας τε ἀξιώμασι, δρᾶσαι γὰρ ἦν ἀδελφῷ ἧς αὐτὸ γυνή,
καὶ ἀρετῇ τ σώφρονι· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινε, χαίρω
τε ἀπεῖπε τῷ πρὸς ἕτερον, καίπερ τ Σεβαστ [x] κελευ-
σάντος τινὶ γαμεῖσθαι, καὶ λοιδορίων ἀπηλλαγμένον διεσώ-
σατο αὐτῆς τ βίον. ἰδίᾳ τε [y] εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα
τ Τιβερίυ. ὑπεβάλης γὰρ [z] μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν
ὑπὸ Σηιάνυ, φίλυ τε ἀνδρὸς, καὶ δύναμιν ἐν τῷ τότε με-

t Προκειμένας,] Προσκειμένας *Busb.*
v Ἀναστροφῆς] *L. B* ἀναπτοῆς.
x Οὐ δίδομένης καιρῶν,] Illud ἃ insertum dedi è *Cod. Busb.* (approbante jam *Lugd. Bat.*) quod agnovisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quibus largitas temporis non est attributa.* dein post λαμβάνειν comma (quod in libris deerat) appositi, ut sequentia pendeant ab iis præcedentibus, ἐδαμῶς ἂν ἀρκέσαι τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχυσι προκ.
y Παραδειγμά τε αὐτοῖς φησί.] Ita *Busb.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *exemplum etiam eis proferebat.* in *Editis Aliisque* παραδείγμά τε αὐτοῖς φησι τοιῦτον ἔλεγεν, aut τῦτο ἔλεγεν aut φησὶ redundante. forsan, ὥς φασι τοιῦτον ἔλεγεν. HUDS. *Lugd. Bat.* haud malè τῦτον τ λόγον, pro vulgato passim τοιῦτον ἔλεγεν reponit. HAV.
z Προσιέσθαι.] Προείσασθαι *Busb.*
a Οἰκτείρας αὐτῦ τὴν δυσχέραν,] Οἰκτήρας in *Editis.* οἰκτείρας αὐτὸν *Busb.* quod sane mox postularet τ δυσχέρας.
b Εἴρετο τὴν αἰτίαν] Ἤρετο *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.*
c Μειζόνως γὰρ ἂν] Καὶ ὡς μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοίης. & mox πάσας μὲ γὰρ *Busb.*
d Πληρωθείσας] Ita ex *L. B.* reposuimus. *Reliqui* πληθωρισθείσας. HAV. Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 4. SPANH.
e Οὐκ ἴσθ' ὁμοίως ἔπειξις,] Οὐκ ἴσ' ὁμοίως *Busb.*
f Ἀκραιφνεῖς] Νεκλεῖς καὶ λιμώττσας *Zonar. L. B.* ἀκραιφνεῖ.
g Παραδοῖεν.] Παραδιδοῖεν *Busb.*
h Προμηθὴς εἶναι,] Ita lego. σπουδὴς in *libris.*
i Συνεχῶς ἐξαποστέλλειν] Συνεχεῖς *Busb.*
k Ἀφαιρησομένῳ τὴν ἔνδεν ἡδονήν.] Ἀφαιρεθησομένῳ τὴν σπένδι *Busb.*
l Γρᾶτον] Conf. supr. c. 3. §. 2. SPANH.
m Πιλάτον,] Conf. sup c. 3. §. 2. SPANH.
n Ἕτερος] *L. B.* ἑτεραῖος.
o Ὑπερβολὴν τ ἀκροάσεως] Ἀναβολὴν *Busb.*
p Ὑπὸ δ δικαιωθεῖσι] Ὑπὲρ δ δικ. *Busb.* ὑπὸ τῷ δ. *Gall.*
q Διὰ μὲ δὴ] Διὰ μὲ δὴ ταῦτα καὶ ὁ Εὔτ. *Busb.*
r Δεσμοῖς ἐνείχετο.] Ita cum *Cod. Busb.* τὰ δεσμὰ ἐνείχετο in *Editis Aliisque.*
s Τυσκλάνον Ἀφίκετο,] Iterum cum *Busb.* prout apud *Strabonem.* Τυσκολάνον in *Editis.* Τυσκολάνον *Vat.*
t Τὸ γνῶναι τῷ Εὐτύχῃ] Illud τὸ è *Cod. Busb.*
v Τιμία δ' ἦν Αντωνία] Τιμία δ' ἦν αὐτῷ Αντωνία Τιβερίῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
x Κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι,] Κελεύοντος *Busb.*
y Εὐεργέτις] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat. Εὐεργέτης* in *reliquis.*
z Μεγάλης συστάσης] Μεγίστης *Busb.*

μεγίστην ἔχοντα. Διὰ τὸ τὰ στρατεύματα εἶναι [a] ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τὰ τε βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τὰ ἀπελευθέρων τοσοῦτοι ἦσαν, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, πρόσκοπός τε ἡ Ἀντωνία ὑπὲρ μέγα, καὶ ἐπεπράκτο Σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τὰ Ἀντωνίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρα τὰ Σηιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσα τὰ ὑπὲρ τῷ Τιβερίῳ [b] συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ [c] Πάλλαντι ὑπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῶν δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβέριον εἰς τὰς Καπρέας. ὁ δὲ μαθὼν, τόν τε Σηιανὸν κτείνει, καὶ τὰς συνεπιβούλους· τήν τε Ἀντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶ πᾶσι πίστευεν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς Ἀντωνίας ὁ Τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν Εὔτυχον, "ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσεται, φησὶν "ὁ Τιβέριος, [d] ὅτι Ἀγρίππας τὰ εἰρημένα, Εὔτυχος δὲ κα-"κῶς κρινεῖ παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ὑπετίμησα αὐτός· "εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ [e] φανεῖη τὰ εἰρημένα, μήπως "κωλύειν πρῶτον τὸν ἀπελεύθερον [f] ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον κα-"λοίη τὴν δίκην." καὶ ὁ Ἀγρίππας τοῦτο φαμένης πρὸς αὐτὸν Ἀντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τοῦ πράγματος· καὶ ἡ Ἀντωνία, ἐπεὶ γὰρ ἀνὴρ πολὺς ὢν ὁ Ἀγρίππας ὑπὸ τοιᾶσδε δεήσεως, καιρὸν προσλαβοῦσα τοιοῦτον, [g] χωρεῖν μὲν Τιβέριον ὑπὸ φορείου κείμενον, προϊόντων Γαΐου τε τοῦ ἐκείνης υἱωνοῦ καὶ Ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦσαν, [h] παραπεπαλῆσθαι τῷ φορείῳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν Εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, "ἀλλ' [i] ἴσων μὲν, εἶπεν, "Ἀντωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δὲ τῆς "σῆς προσκλήσεως ἐξαγόμενον, πράξω τὰ [k] πρασσό-"μενα." ταῦτα εἰπὼν κελεύει Μάκρωνα, ὃς Σηιανοῦ διάδοχος ἦν, τὸν Εὔτυχον ἀγαγεῖν. [l] καὶ ὁ μὲν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς περιῆν. Τιβέριος δ' αὐτὸν [m] ἤρετο, τί καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεχηκότος. ὁ δὲ φησὶν, "ὦ δέσποτα, [n] ἡνιόχουν μὲν ἐφ' "ἁμάξης, Γαΐός τε ἦν καὶ Ἀγρίππας σὺν αὐτῷ, καὶ "σφῶν ἐξόμην τοὺς πόδας, λόγων τε πολλῶν "ἀνακυκλουμένων, Ἀγρίππας φησὶ πρὸς Γάϊον, [o] εἰ "γὰρ ἀφίκοιτό ποτε ἡμέρα ἢ μεταστὰς ὁ γέρων ἦν [p] χειροτονοίη σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. ἐνθεν γὰρ ἡμῖν "Τιβέριος ὁ ἡνίοχος αὐτοῦ φθοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ "πλουτῶν· καὶ ἡ τε οἰκουμένη φθοιτ' ἂν μακαρία, καὶ-"γὼ [q] πρὸς αὐτῆς." Τιβέριος δὲ πιστὰ ἡγησάμε-νος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Ἀγρίπ-πᾳ παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ θεραπεύειν Τιβέριον [r] ἡνίοχον αὐτὸς γεγονότα, καὶ Δρούσου παῖδα ὄντα, ὁ Ἀγρίππας [s] ἐμίσει ἤδη ἀποκρεσάμενος τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς τὸν Γάϊον μετακάθιζε, τοῦτον μὲν δὴ φησὶ Μάκρωνι δῆσαι. Μάκρων δὲ τὸ μὲν ἐς σα-φῶς ὄντινα ἂν ποσοῦχαιεν ἐξεπιστάμενος, τὸ δὲ σὺν ἂν ποσδοκῶν [t] ὡς δὴ Ἀγρίππα αὐτὸν [v] βουλεύσαί τι τοιοῦτον, ἐπανέσχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. [x] ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ περιοδεύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Ἀγρίππαν ἑστῶτα, [y] καὶ μὲν δὴ φησὶ Μάκρων τὸν-

mam eo tempore poteſtatem habente, quod ipſi mandata erat prætorianorum militum præfectura) & multi è ſenatoribus cum libertis ſeſe ei adjunxerunt, & corruptus erat exercitus, atque conjuratio non mediocres acceperat vires, reſque Sejano *proculdubio* ſucceſſiſſet, niſi Antoniæ audacia ſapientiâ ſuperaſſet Sejani malitiam. quam primum enim intellexit quæ in Tiberium machinati ſunt, omnia ei accuratiſſime perſcripſit, traditiſque literis Pallanti ſervorum ſuorum fidiſſimo miſit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Sejanum occidit & hujuſce conſilii participes; & Antoniam, quam antea magni faciebat, majore in honore habuit, eique in omnibus confidit. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius ut Eutychum examinaret, "ſi quidem, inquit, mentitus fuerit "quod Agrippa iſte dixerit, Eutychus pœnam "ſatis gravem ſubiit, quam ipſe ei conſtitui; ſin "vero quæſtione habita vera eſſe deprehendantur, "*videndum* ne forte dum pœnas expetit à liberto, "faciat ut ſupplicium in caput ſuum recidat." At vero Agrippa, cum iſta ei narraſſet Antonia, eo magis precibus contendebat ut res diſcuteretur. Atque Antonia (nam rogare non deſiit Agrippa, multuſque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica jacens, præcedente ipſius nepote Cajo una cum Agrippa, cum jam pranſi eſſent) juxta lecticam ambulans, petiit vocari Eutychum & examinari. Ille vero, "Deos, inquit, teſtor, Antonia, quod non ex mea "ſententia, ſed precibus tuis coactus faciam quod "facturus ſum." Cum iſta dixiſſet, Macroni, qui ſucceſſerat Sejano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem ſine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidnam habeat quod diceret contra virum qui ipſum in libertatem vindicaverat? Cui ille, "Domine, inquit, vehebantur in "curru Cajus hic & Agrippa cum eo, atque ipſe "ad illorum pedes ſedebam, & poſt verba ali-"quammulta ultro citroque habita, Cajo dixit "Agrippa, Utinam *tandem* veniat dies, quo ſenex "iſte decedens te principem orbis terrarum deſi-"gnet. nam Tiberius ejus nepos minime nobis "impedimento erit, ſi à te tollatur: atque orbis "*univerſus* felicitate fruetur, eritque ut ego ejuſ-"dem particeps fiam." Cum autem verba iſta Tiberius credibilia exiſtimaſſet, ſimulque ejus in animo vetus in Agrippam ira penitus inſideret, quod, juſſus ab eo Agrippa ut Tiberium nepotem ſuum Druſique filium coleret, ipſum contra quam mandaverat minus obſervaſſet, totumque ſe ad Cajum contuliſſet, ad Macronem verſus inquit, huic ſane injice vincula. At Macro, partim quod non ſatis intelligeret, quemnam vinciri juberet, partim quod non ſuſpicaretur ipſum quidquam tale de Agrippa ſtatuiſſe, cunctabatur donec certius ſciret quæ dixerit *Tiberius*. Poſtquam autem Cæſar, cum in circo per orbem iviſſet, Agrippam ſtan-

Sejani conſpirationem Cæſari patefacit.

Antonia obtinet à Tiberio ut Eutychus audiretur.

Accuſatio in Agrippam ab Eutycho inſtituta.

[a] Ἡγεμονίαν αὐτῷ,] Τὴν ἡγεμονίαν *Busb.*

[b] Συγκείμενα,] Σωτιθέμενα *Busb.*

[c] Πάλλαντι ὑπιδοῦσα] Ita *Gall.* nec aliter *Dio Caſſius.* Πάλλαντι in *Editis Aliiſque.*

[d] Ὅτι Ἀγρίππας τὰ εἰρημένα,] Poſt Ἀγρίππας ſupple ἐπὶ aut ſimile verbum. niſi malis ἐπὶ Ἀγρίππᾳ, cum ἐπὶ forſan pro ἐπὶ habeat *Busb.* HUDS. In *Lugd. Bat* ἔστι ὅ. in *Marg.* vero vulgata reponitur lectio. *Coccejus* emendabat ὅ, τιδὴ &c. Ego nihil novandum cenſeo; eſt enim locutio ut indignantis & iracundi impetuoſior atque abruptior, carens verbo ſuo relativo, vel ſero admodum accidente, videlicet tertio poſt verſu ἀληθῆ φανεῖη opponuntur enim, quæ *Agrippa* præ ſe ferebat, quæque ejus libertus, ut dicat Tiberius: *Quid ſi jam Agrippæ verba* vera fuerint; *ſatis gravem* &c. *Sin vero torti* Eutychi, quæſtione de eo habita, *verba vera deprehendantur, ne forte* &c. HAV.

[e] Φανείη,] Ita *MSS.* φανῆναι *Gen.*

[f] Ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον] Ἐφ' ἑαυτὸν *Busb.*

[g] Χωρεῖν] Conf. ſupr. §. 5. SPANH. *Gen.* habet ἐχωρεῖτο. *Lugd. Bat.* ἐκωρεῖτο.

[h] Παραπεπαλῆσθαι τῷ φορείῳ,] Ἠδὲ πάλε. *Busb.*

[i] Ἴσων μέν,] Ἴσασιν εἶπεν *Busb. Gall.* & *Zonar.*

[k] Πρασσόμενα.] Πραχθησόμενα *Busb.* πραξόμενα *Lugd. Bat.*

[l] Καὶ ὁ μέν,] Καὶ ὃς μὲν οὐδὲν *Busb.*

[m] Ἤρετο, τί καὶ ἔχοι,] Ἤρετο τί καὶ ἔχοι *Busb.*

[n] Ἡνιόχουν] Αἰωρῶν *Busb.* ἐωρῶντο in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſupr. §. 5. SPANH.

[o] Εἰ γὰρ ἀφίκοιτό] Εἴθε γὰρ *Zonar.*

[p] Χειροτονοίη σε] Χειροτονήσει σε *Gall.* HUDS. Χειροθοίνοι σε *Gen.* forte χειροθοίη σε. SPANH.

[q] Πρὸς αὐτῆς.] Πρὸ αὐτῆς *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. πρὸ ταύτης ἐγὼ *Zonar.* quod *Wolfius* vertit, *atque ego in primis.*

[r] Ἡνίοχον αὐτῷ γεγονότα] Ἡνιόχησε *Busb.*

[s] Οὐ τιμίως ἦγεν ἀποκρεσάμενος] *L. B.* ἀτίμως ἦγε ἀποκρεσάμενος.

[t] Περὶ δὲ Ἀγρίππα αὐτὸν] Ita *Busb.* ὡς τὸν Ἀγρ. in *ceteris.*

[v] Βουλεῦσαί τι τοιοῦτον,] Προσάψαι τὶ τ. *Busb.*

[x] Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ] Ἐπεὶ δ' ὁ Κ. *Busb.*

[y] Καὶ μὲν δὴ φησὶ] Καὶ μὰν δὴ *Busb.*

ſtantem deprehendit, ædepol Macro, inquit, hunc juſſi vinciri. Illo etiam tum requirente quemnam præciperet, Agrippam, inquit. Tum Agrippa ad preces convertitur, filium ei in memoriam revocans cum quo ſimul fuerat educatus, & Tiberium cujus inſtitutionis curam geſſerat. nihil tamen proficiebat, ſed ipſum, ita ut erat purpura amictum, vinctum agebant *ſatellites*. Atque tum, nam æſtus vehemens erat, quod inter veſcendum parum admodum vini ſuppeditaretur, gravis illi accendebatur ſitis. fiebatque ut animi nonnihil diſcruciaretur, remque ferret * indigne. Conſpicatus igitur quendam è Caji famulis, Thaumaſtum nomine, aquam in vaſe portantem, petiit *aliquantulum* ad bibendum. Illoque porrigente, cum bibiſſet, "certe, inquit, *quandoquidem hoc feceris*, tuo bono, "ô puer, factum eſt quod mihi miniſtrati. cum "ex his vinculis effugero, nulla in me mora erit "quin libertatem tibi à Cajo impetrem, qui mihi "etiam vincto, prout antea cum dignitatis ſpeciem "habuerim, miniſtrare non gravatus es." Neque mentitus eſt cum iſta diceret, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum quam diligentiſſime, à Cajo, ubi Cæſar factus eſſet, impetratum manumiſit, & rerum ſuarum curatorem fecit; morienſque hunc filio ſuo Agrippæ & Berenice filiæ ſimiliter miniſtraturum reliquit. iſque in hoc honore ætate provecta obiit. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Agrippa in vincula conjectus.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur, cum aliquammultis itidem vinctis ante regiam ſtabat, præ languore *paululum* reclinatus in arborem. Cumque ales quidam inſediſſet arbori, in quam ſe rejecerat Agrippa, (alitem hunc Romani bubonem appellant) unus è vinctis *natione* Germanus, viſo alite, quæſivit à milite quiſnam eſſet ille purpuratus. cognitoque eſſe Agrippam quidem nomine, Judæum vero origine, virumque ex ea gente nobiliſſimum, rogavit militem, qui ei *vinculis* copulatus erat, ut propius accederet ut cum eo colloqueretur, velle enim ex eo *nonnulla* de rebus patriis percontari. Quo impetrato, cum ei aſtaret, intercedente interprete, "ô juvenis, in- "quit, te quidem contriſtat tanta ſubito facta mu- "tatio, quæ tibi multam magnamque importavit "calamitatem. nec facile meis verbis fidem habe- "bis, quæ explicant quid Deus tibi providerit, "ut è malis præſentibus effugias. Scito vero, "(Deos meos patrios Deoſque hujus loci *præſides* "teſtor, quorum voluntate in hæc vincula deve- "nimus) me dicturum omnia, nihil ut auribus tuis "darem petulanter loquendo, ſtudiove te vana ſpe "lactandi. nam hujuſmodi prædictiones, ſi hallu- "cinatus fuerit vates, revera *alicui* plus afferunt "triſtitiæ, quam ſi nihil omnino de illis accepiſ- "ſet. itaque æquum duxi vel cum meo periculo "tibi patefacere quid Dei futurum eſſe prænun- "ciant. Fieri *equidem* non poteſt quin tua brevi "ventura ſit ex hiſce vinculis liberatio; dein ad "ſummam dignitatem provectus eris & potenti-

Quæ Germanus quidam prædixerit Agrippæ in carcere.

τον εἶπον δεῆναι. ⸗ ἢ ἐπανερομένῳ ὕπνον σοὶ, Ἀγρίππαν γε εἶπεν. καὶ ὁ Ἀγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ δεήσεις, τοῦ τε παιδὸς ᾧ συνετέθραπτο μνημονεύων, καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἀνατροφῆς. ὁ μὲν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν [z] πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τε ἦν σφοδρὸν λίαν, καὶ ὑπὸ οἴνου τοῦ [a] ἐπὶ σιτίοις μὴ πολλοῦ γεγονότος, διψῶν ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί [b] τι καὶ ἠγωνία, [c] καὶ τὸ παρ' ἀξίαν [d] καταλάμβανε. θεασάμενος [e] οὖν τινα τῶν Γαΐου παίδων Θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ἤτησε πιεῖν. καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, "ἀλλ' εἴπερ "ἐπ' ἀγαθοῖς, φησὶν, ὦ παῖ τὰ τῆσδέ σε τῆς Δίκης "κονίας γέγονε, Δίκαφυγῆς μοι γιγνομένης τῶνδε τῶν "δεσμῶν, οὐκ ἂν βραδύνοιμι ἐλευθερίαν ἰάσεσθαί σοι "μενός σοι παρὰ Γαΐου, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γενόμενος "Δίκαφυγεῖν καθάπερ ἐν τῷ πρόσθεν καθεστηκότι χρή- "μαθ' τῆς παρ' ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ [f] ἐνέλιπες." καὶ οὐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ὃς ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστὸν μεγίστης ἐλευθερόν τε ἀφῆκεν παρὰ Γαΐου Καίσαρος [g] γενόμενος λαβών, καὶ τῆς ὑσίας ἐπίτροπον καθίστησι. πλούτου τε τοῦ ἰδίου Ἀγρίππα καὶ Βερνίκης τῆς θυγατρὸς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Δίκαφυγησόμενον κατέλιπεν. ἐν πρώτῃ τε ὢν ταύτῃ μεγαλοις πλούτᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγίνετο.

ζ. Ἀγρίππας ἢ τότε δεθεὶς εἰσῆλθε παρὰ τοῦ βασιλέως, ὡς δέ τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ᾧ Ἀγρίππας παρεσκέλιτο, [h] βυκάνην ἢ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι, τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν φραλιάρχου, ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν Ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, Ἰουδαῖον ἢ τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσε τὸν [i] συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν Δι' λόγων· βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῶν πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχών, ἐπεὶ πλησίον ἦσαν, δι' ἑρμηνέως, "ὦ νεανία, φησὶ, [k] κα- "ταχθεῖ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλῷ τε "ἔτους καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τὴν τύχην. ἀπιστία δέ "σοι [l] τῶν λόγων, οἱ ἐπὶ [m] φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστῶ- "τος [n] διηρωῦτο τοῦ θείου τὴν πρόνοιαν. ἴσθι γε μέντοι "θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, "οἳ τόνδε ἐπεσυτάνδουσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπιμενύμε- "νος, λέξω τὰ πάντα, ἔτε ἡδονῇ [o] γλωσσάργῳ δι- "δοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ἔτε Δίκαιενῆς εὐθυμίᾳ σε "ἐπαυδακώς. [p] αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστε- "ρηκότος τοῦ [q] ἀποδείξοντος [r] ἔργῳ χαλεπωτέρας "προσίενται τὴν ἀχθηδόνα, [s] τοῦ μηδὲ εἰ τὴν ἀρχὴν "ἀκροάσαντο αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις πε- "ριβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι Δίκαιφῆσαι "τὴν προαγόρευσιν τῶν θεῶν. σὺ δ' ὅπως σὺ εὐ- "θέως ἀπαλλαγὴ τε σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται, "καὶ

---

z Πορφυρίσι δίσμιον.] Πορφυρίδι *Gall.*

a Ἐπὶ σιτίοις] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐπισιτίοις in *Editis Aliisque.*

b Τι καὶ ἠγωνία,] *L. B.* τιγονία. *Coccejus* mavult ἀγωνία.

c Καὶ τὸ παρ' ἀξίαν] Καὶ τὸ παρὰ ἀξίαν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Iſta in ſua verſione omittit *Gelenius*, at *Epiphanius* hoc modo vertit, *unde quoque anxius factus, præter decus atque dignitatem cæpit cuncta reſpicere, unde poſſet ſuis invenire remedium, & conſpiciens quendam ex famulis Caji*, &c.

d Κατελάμβανε.] Προσελάμβανε *Busb.* ἐλάμβανε *L. B.*

e Οὖν τινα τῶν Γαΐου] Illud ὧν è *Cod. Busb.*

* *Indigne.*] *Vel*, non ex æquo.

f Ἐνέλιπες.] Ἀνέλιπες *Vat.*

g Γενόμενος λαβών] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* γενόμενα in *cæteris.*

h Βυκάνην] De ſimili, ſed infauſto bubonis augurio infra lib. 19. c. 8. §. 2. SPANH.

i Συνδεδεμένον αὐτῷ] Τὸν δεδεμένον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Κατα χθεῖ] Gloſſa in *Marg. L. B* καββαμένῃ.

l Τῶν λόγων,] Λόγων tantum in *L. B.*

m Φυγῇ κακοῦ] Ἀποφυγῇ *Busb.*

n Διηρῶῦτο τοῦ θείου] Διαιρεῖτο *Gall.* Δίαιρεῖτο *L. B.*

o Γλωσσάργῳ] Γλωσσάλγῳ *Busb.* γλωσσαλέῳ *L. B.* atque ibidem in *Marg.* γλωσσάλγῳ. *Coccejus* cogitabat γλωσσαλγίαις.

p Αἱ γὰρ —— ὑστερηκότος &c.] Germani de Agrippæ viſo bubone vaticinium. Alioquin pro infauſto omine habitus viſus bubo. Ovid. Metam. lib. VI. ℣s. 430.

—— tectoque profanus
Incubuit bubo thalamique in culmine ſedit.

Item infra pro infauſto omine ſidereque viſus bubo ſupra caput ejuſdem Agrippæ lib. 19. c. 8. §. 2. ubi *Euſeb.* ὑστερηκότος εἶδεν ἄγγελον, nulla bubonis facta mentione, cæterum ad hunc locum *Euſebii* vide *Valeſii* Notas. SPANH.

q Ἀποδείξοντος] *Gen.* ἀποδείξαντος.

r Ἔργῳ] *L. B.* ἔργων.

s Τοῦ μηδ' εἰ τὴν ἀρχὴν] *L. B.* Ἢ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχήν.

t Εὐ-

"καὶ πρόοδον ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως,
"ζηλωτὸς τε ἂν ἡμῖν πᾶσιν οἱ νεῦ δ' ὕστερ τὰς τύχας
"σε λαμβάνουσιν· [c] εὐδαίμων τε ἂν [v] παιδὶ τῷ τε-
"λευτῷ, [x] παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὄλβον καταλειπόμεν@.
"[y] μνημονεύειν ἢ ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτον,
"πέντε ἡμέραις σοι τῷ τελευτῷ ἐσομένῳ. ταῦτα πε-
"πράξεται μὲν ὑπὲρ ἀποσταλέντα σοι [z] τὸ θεῖον τὸ ἐξα-
"πεστείλαν τοῦτον τὸν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτῶν σαυ-
"σιν τῷ φθεγξομένῳ ἀποστρέψαι σε, ἄδικον ἡγησάμενον,
"ὅπως ἀπιόμεν@ ἀγαθὰ μέλλοντος λυσιτελῶν, ἐν
"ὀλίγῳ τῷ ἀχθηδόνα ἔχ παρόντος [a] τίθοιο. μνήμην ἢ
"[b] ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε φθεγξομένῳ ἔχ εὐδαίμονος,
"καὶ ἔχ καθ' ἡμᾶς ἀσφαλίζεσθαι δυσχέρειαν ἢ παντὶ σαυ-
"σμεν." καὶ ὁ μὲν Γερμανικὸς παισὶ προφητῶν, εἰς ποσοῦτο
ὤφελε γάλωτα τῷ Ἀγρίππᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον [c] κατε-
φάνη τεθαυμάσθαι ἄξιος. ἡ ἢ Ἀντωνία [d] χαλεπῶς φέρουσα
[e] τὰ Ἀγρίππα τῷ δυσχέρειαν, [f] τὸ μὲν Τιβερίῳ περὶ αὐτοῦ
ἀβαλέγεσθαι, ἐργωδέστερον ἐώρα, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις
ἡγησόμενον. εὐμοιρεῖτο δ' αὐτῷ φθάσῃ τὰ Μάκρωνος, στρα-
τιωτῶν τε μαλείων ἀνδρῶν, οἳ φθαφυλάξαν αὐτὸν ἐν
Φρουτίσιν, καὶ ἐκατονταρχὴν ἐφεστῶσαν τε ἐκείνοις καὶ σπου-
δὴν ἐσομένην, λαβεῖν τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι, καὶ ἀπε-
λευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους, τῷ τε ἄλλῳ ῥαστώνῃ ἢ τῷ σώ-
ματι ἡδοῖ ἄν. εἰσῆεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας, καὶ τῶν
ἀπελευθέρων Μαρσύας & [g] Στοιχεὺς τροφὰς εἰσκομιζόντες
αἷς ἔχαιρε, καὶ δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε
κομίζοντες ἐπὶ μεταποιήσῃ [h] πέδσεως, ἐπότε νὺξ ἡδίστο
ὑπεσρώννυσαν αὐτῷ συμπράξαι τῶν στρατιωτῶν, Μάκρωνος
προφρόνητος. καὶ τοῦτο ἐπράσσετο ἐπὶ μῆνας ἕξ, καὶ τὰ μὲν κατ'
Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν.

ή. Τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως· ἐπιδόσης δ' εἰς
τὸ μᾶλλον τῇ νόσῳ, πανηγὺς ἔχων [i] ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλ-
πίδας, Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων,
κελεύει τὰ τέκνα [k] προσαγαγὼν πρὸς αὐτόν· [l] χρῆζειν
γὰρ ἀφικέσθαι, φησὶ, λόγων πρὶν ἢ [m] τελευτᾶν. ἦσαν
δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ὁκτὼ, Δρῦσος γὰρ δὴ, ὁ μὲν
αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς· υἱὸς δ' τοῦτο κατα-
λείπετο Τιβέριος, ὀνομαζόμενος Γέμελλος, Γαΐου τε
Γερμανικοῦ τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ
παιδείαν ἐκπεπονημένος ἐπὶ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τοῦ δήμου
τιμώμενος, διὰ τὴν Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν. ὑπὲρ
μέγιστον γὰρ δὴ ἔτος ἦλθε φθόνῳ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, εὐσε-
βείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τῇ
ἀξίωσιν κλίνων [n] τῷ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ
μόνον ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ μείζονος ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ & τοῦ
ἱππικοῦ ἔκαιον ἐθνῶν, οἱ μὲν [o] ὁμιλητικῶς ἀλισκόμενοι
τῇ χάριτι τοῦ εὐπρεπείας, οἱ δὲ [p] περὶ τοῦ ἐκείνων ἀφηγή-
σεως θαλαμβαίνοντες. πένθος τε αὐτοῦ τελεσθέντος πρὸ-
πεπτῆναι πᾶσιν, ὑπὸ θεραπείᾳ τοῦ δεχῆς ἐπιψαυόμενον τῷ
συμφορᾷ, λύπῃ δὲ ἀληθεῖ οἰκειωμένων, ἀφὸ τὸ ἴδιον πυ-

"am, & omnes beatum te prædicabunt quos tuæ
"jam fortis miseret, felicemque habiturus es exi-
"tum, liberis, qui tibi nati sint, tuas relinquens
"opes. Memento autem, cum istam volucrem de-
"nuo videris, te quinque post diebus moriturum
"esse. Hæc quidem eventura sunt quemadmodum
"Deus significat, qui hunc tibi alitem mittere di-
"gnatus est. cumque ipse ea præsciverim, nefas
"esse putabam, tecum nolle ista quæ intelligerem
"communicare, ut de felicitate futura certior fa-
"ctus, leve esse existimes quod hoc tempore pa-
"tiaris. Cum autem ad hanc felicitatem perve-
"ris, fac nostri quoque memineris, ut calamitatem
"cum qua nunc conflictamur, *tandem* effugiamus." *Agrippæ miseriam in custodia solatur Antonia.*
Hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam postea admiratione dignum est habitum. At Antonia graviter ferens calamitatem Agrippæ, paulo quidem difficilius esse sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, prætereaque nihil apud ipsum precibus loci relictum esse: hoc vero à Macrone assequebatur, ut milites viri essent humaniores & modesti, tam quibus curæ erat excubias agere quam centurio qui illis præesset & ei * copularetur; utque lavacra ei quotidiana concederentur, & liceret libertis & amicis eum adire, atque alia ei indulta essent quæ ad corporis curam facerent. Ingressique sunt ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stœchus, cibum ad comedendum afferentes quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam sedulitatem adhibentes. quin & stragula quasi venalia apportantes, noctu ea ipsi substernebant, militibus jussu Macronis operam suam conferentibus. Atque hæc facta sunt per sex menses, resque Agrippæ ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reversus, primum quidem modice cœpit ægrotare, morbo vero ingravescente, cum de salute desperaret, Euodum, quem ex omnibus libertis maximi faciebat, liberos ad se jubet adducere: se enim desiderare, dicebat, ut eos ante obitum alloqueretur. Sui quidem non jam in vivis erant liberi, nam mortuus erat Drusus quem unicum habebat: verum filius hujus Tiberius supererat cognomine Gemellus, & Cajus Germanici fratris filius, jam adolescens, & doctrina liberaliter institutus, & gratiosus apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim populus maximo in honore habuit, quod esset moribus bene temperatis, in alloquiis comis & affabilis, quodque princeps dignatione cum omnibus par esse voluerit. Quibus fiebat, ut tam senatus quam populus majorem in modum eum diligerent colerentque; atque etiam è singulis gentibus in provincias redactis, alii quidem suavitate ejus in congressu & colloquiis capti, alii vero, ubi auditione eorum narrationis ea acciperent. ipsoque mortuo luctum omnes ingentem prætulerunt, non * ex observantia in imperium simulate calamitatem lugentes, sed sincero mœrore eam ut suam deplorantes, quod unus- *De Tiberio Gemello & Cajo Germanici filio.* *Germanicus populi delicia.*

[c] Εὐδαίμων τε] *L. B.* εὐδαιμονάτε.
[v] Παισὶ τῷ τελευτῷ,] Ita cum *Busb. Vat.* & *Zonara*, & *Lugd. Bat.* ποσοῖς in *Editis Aliisque.*
[x] Παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὄλβον καταλειπόμεν@.] Παισὶν οἷς τὸν ὄλβον in *Editis.* παισὶν οἷς ἔστι τὸν ὄλβον *Vat.* Verum cum πᾶσιν οἷ εἶεν τὸν ὄλβον habeat *Busb.* & *Epiphanius* in versione sua *divitias tuis filiis qui tibi nati fuerint relinques*: rescribere non dubitarim, παισὶν οἷ εἶεν τὸν ὄλβον καταλειπόμεν@. *Lugd. Bat.* τελευτῷ ἐσομένῳ πᾶσιν, (fortè ἐπὶ παισὶν Coccejus) οἷς ἔστι τὸν βίον καταλειπόμεν@.
[y] Μνημονεύειν ἢ ὁπότε] Μνημόνευε *Busb.*
[z] Τὸ θεῖον τὸ ἐξαποσταλὲν] Θεῖον τὸ ἐξαπ. *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Θεῖὸν τὸ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[a] Τίθοιο.] *Lugd. Bat.* in *Marg.* τίθεσο.
[b] Ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας] Ποιῶ εἰς χεῖρας καὶ παρ. *Busb.*
[c] Κατεφάνη τεθαυμάσθαι ἄξιος.] Κατεφάνη τι θαύματος ἄξιον *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἐφάνη θαύματος ἄξιος *Busb.*
[d] Χαλεπῶς φέρουσα] Conf. lib. VI. sup. c. 14. §. 3. SPANH.
[e] Τὰ Ἀγρίππα τῷ δυσχέρειαν,] Illa Ἀγρίππα inserui, auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*
[f] Τὸ μὲν Τιβερίῳ] Τῷ μὲν Τιβ. *Busb.*

[g] Στοιχεὺς προφὰς] Cum ὁ στοιχεὺς habeant *Codd. Gall.* & *Busb.* & *Stœcheus* ocurrat in melioribus *Epiphanii* libris; placuit Στοιχεὺς pro Στυχεὺς *Editorum* rescribere.
[h] Πρόσεως,] *Gen.* πρόσεως.
[i] Ἐπ' αὐτῷ] Περὶ αὐτῷ *Busb.*
[k] Προσαγαγὼν] *L. B.* Προσαγαγέσθαι.
[l] Χρῆζειν γὰρ ἀφικέσθαι,·] Χρῄζει γὰρ ἀφικέσθαι σφίσι δ. λ. πρὶν τελευτᾶν *Busb.*
[m] Τελευτᾶν.] *L. B.* τελευτᾷν.
[n] Τῷ βούλεσθαι] Ita lego cum *Cod. Busb.* & βούλεσθαι in *cæteris.*
[o] Ὁμιλητικῶς] Scribe ὁμιλητῶς. COCC.
[p] Περὶ τοῦ ἐκείνων] Ita lego. περὶ in *libris.* HUDS. Præterquam in *Lugd. Bat.* qui clare (ut ubique in hoc verbo) emendationem istam comprobat. HAV.

* *Copularetur*;] Is *scilicet* cui Agrippas in custodiam traditus erat. nam eadem catena & militem & reum copulabat, teste *Seneca*. Ep. 5. qua de re videsis *Brissonium* de *Formulis*. l. 5. p. 474. *Edit. Francof.*
* *Ex* —— *lugentes*,] Quin & aliter verti potest, si ἀφηγήσεως referatur ad συμφορᾷ.

unuſquiſque ejus mortem ſemetipſum propius attingere crediderit. Quæ res & filio ipſius plurimum profuerunt ad omnium benevolentiam conciliandam: interque alios maxime etiam milites adeo devincti tenebantur, ut in lucro deputarent vel mortem, ſi neceſſe eſſet, oppetere, modo ei imperium poſſent aſſerere.

Augurium Tiberii de ſucceſſore.

9. Tunc autem Tiberius, cum Euodum juſſiſſet poſtridie filios ſummo mane ad ipſum adducere, Deos patrios precatur, ut eum qui in principatum ſucceſſurus eſſet, manifeſto aliquo indicio ſibi oſtenderent, id quidem modis omnibus agens ut nepoti ſuo imperium relinqueret, plus vero ſigno, quod Deus oſtenſurus eſſet, fiſus, quam ſuæ ſententiæ aut voluntati. Augurium itaque ei propoſitum erat, illi ceſſurum eſſe imperium qui ſequenti die ad ſe prior acceſſiſſet. Cum iſta ſecum reputaſſet, mittit ad nepotis ſui pædagogum, jubens ut prima luce puerum ad ipſum perduceret, † exiſtimans Deum inſuper habiturum eſſe imperatoris munus. Deus autem quod ille deſignavit irritum eſſe juſſit. Quippe cum is ita cogitaſſet, ubi illuxit, juſſit Euodum ut puerum qui prior adeſſet intro vocaret. Ille vero egreſſus, cum Cajum pro cubiculi foribus offendiſſet, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipſi tardiuſcule parato, atque Euodus place neſciverat quid ſibi voluerit dominus) pater, inquit, te vocat, ſimulque eum introduxit. At Tiberius, ubi Caium aſpicit, tunc primum cogitare cœpit de Dei poteſtate, ſuumque ſibi plane ereptum eſſe imperium, ut qui non amplius poſſet quod ſibi viſum eſt ſtatuere. Multis itaque & ſeipſum quidem deploravit, cui adempta erat poteſtas ratum faciendi quod jam ante decreverat, itemque Tiberium nepotem ſuum, ut qui ex augurio acto & omni de ſpe imperii deciderit, vitæque diſcrimen adiret, quod foret ut ejus ſalus ab aliis iiſque potentioribus penderet, qui non ferendum cenſebunt, ut vitam cum illis ageret, nihil ipſi profutura cognatione, quem metuet ſimul & odio habebit rerum dominus, partim quod proximus ſit imperio, partim quod pro incolumitate utque rerum potiatur inſidias contra tendere non deſinet. Erat autem Tiberius maxime addictus prædictionibus ex natalitiis; ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens, magis quam ii qui ſe totos huic rei dediderant. adeo ut Galbam aliquando ad ipſum venientem conſpicatus, ad quoſdam ei maxime neceſſarios dixerit, ecce homo qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. atque ille maxime *omnium* ex imperatoribus omni quod

Cajus imperium præripit Tiberii nepoti.

Tiberius genethliacis deditus.

χεῖν ἑκάστοις τὴν μετάστασιν αὐτοῦ ὑπειλῆφθαι. ἔτως ἀπεπαχθῶς ὁμίλησε τοῖς ἀνθρώποις [q] ἐξ ὧν μέγα ὄφελος ἐς τῷ παιδὶ αὐτοῦ πᾶσι [r] κατελέλειπτο· τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἥρτο, [s] αἱρετὸν ἀριθμοῦντες τὸ καὶ τὴν ἀρχὴν σφίσιν ἐπιγιγνομένης, εἰ δεήσοι καὶ τελευτᾶν.

θ'. Ὁ δὲ Τιβέριος, Εὔοδον πέμψας μεθ' ἡμέραν τὴν ὑστεραίαν ὑπὲρ τοῦ ἐᾶν εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχετο τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι [t] προφανὲς αὐτῷ δεῖξαι περὶ τῆς τοῦ ἡγεμονίαν [v] δεδεξαμένης, ψευδῶν μὲν τῷ ἐκ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τὸ αὐτοῦ πεπιστωκὼς τῷ θεῷ τὸ ἐπ' αὐτοῖς [x] ἀποφανόμενον. οἰωνισμὸς δὴ οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ὃν ἥξειν τοῦ ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρῶτος τοῦ ὑπαίθρου ἀφίκηται πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει μεθ' ἡμέραν τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρωΐτου [y] ὥραν ἄγειν τὸν [z] παῖδα ὡς αὐτὸν [a] καταμελήσεσθαι [b] στρατηγίας τὸν Θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ ἀντεψήφιζεν αὐτοῦ τοῦ χρησίου. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμούμενος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον εἰσκαλεῖν τὸν παῖδων τὸν παρόντα πρότερον. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γάιον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβών. ὁ γὰρ Τιβέριος ἐν παρλῷ μετεώρου τὴν τροφῆς αὐτῷ γιγνομένης, [c] ἤδει δὲ ὁ Εὔοδος ἔδεν ὧν ἐβούλετο ὁ δεσπότης· καλεῖ σε, φησὶν, ὁ πατὴρ, καὶ [d] εἰσήγαγε αὐτόν. Τιβέριος δὲ ὡς θεᾶται Γάιον, τότε πρῶτον [e] εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τὴν ἐξουσίας, καὶ τοῦ [f] κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς [g] ἀφῃρημένου, ὀδυρομῶ οἷς [h] ψηφίσοιτο δυνάμεως ἐκεῖθεν [i] αὐτῷ μὴ σημαινομένης. πολλὰ δὴ [k] καλωλοφύρατο, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβεβουλεύτο κυρῶν [l] ἀφῃρημένον τὸ κράτος, Τιβέριον δὲ τὸν ἑαυτοῦ, ὡς δὴ τε Ρωμαίων δεχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι ἐς τὴν σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ [m] ἐπ' ἄλλων κρειττόνων σὺν ἀνεκλὸν [n] εἰσηγησαμένων τοῦ σωναγωγοῦ [o] κεῖσθαι τοῦ σωτηρίαν, αὐτῷ τοῦ μὴ συγχωρῆσαι ὠφελεῖν δυναμένῳ, φόβῳ τε καὶ μίσει τοῦ ἐφεξῆς χρησομένῳ πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προστρεπόμενα τῇ δεχῇ, τὰ δὲ ὡς ἀντεπιβουλεύοντα τὴν τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπλήψεως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐν δὴ ἐν [p] γνεθλιαλογίᾳ Τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, [q] καὶ τὰ καλορθόμενα αὐτῆς μειζόνως τῶν εἰς τόδε ἀναπεπταμένων ἑκόντως τὸν βίον [r] ἐξηγμένος. Γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ἀντιπροσωτάτους αὐτῷ, ὡς [s] ἀνδρὶ τῇ Ρωμαίων [t] ποτὲ τιμησόμενος [v] ἡγεμονίᾳ. [x] τά τε πάντα μαντικῶν ὅσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγάμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἦτος, ὑπὲρ τῶ

q Ἐξ ὧν μέγα ὄφελος] Μέγα ὄφελος ἀφ' τούτων *Busb.*
r Κατελέλειπτο·] Καταλέλειπτο *Hen.*
s Αἱρετὸν ἀριθμοῦντες] Αἱρετοὶ ἀριθμοῦντες ἦ καὶ τ *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*
t Προφανὲς] *L. B.* in *Marg.* προφατον.
v Διαδεξαμένης,] Διαδιξομένη *Busb.*
x Ἀποφανόμενον.] Καταφανόμενον *Gall.*
y Ὥραν ἄγειν] Ημέραν *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Hen.* à *pr. m.*
z Καταμελήσεσθαι] Antea diſtinctum erat, παῖδα, ὡς αὐτὸν.
a Καταμελήσεσθαι —— ὑπολαμβάνων.] Hujus loci verſionem non aſſequor. itaque & mihi lubet experiri. verto, *ſperans fore ut in hoc ejus artificio conniveret Deus.* ad verbum, *ut hoc ejus artificium negligeret Deus*, i. e. *huic ſe non interponeret, nec impediret, quo minus optatum haberet eventum.* ut στρατηγία ſumatur pro στρατήγημα. IBBETSONUS.
† *Exiſtimans —— munus,*] Putans illa re numinis ſuperare ſententiam. *Epiphan.*
b Στρατηγίας] *L. B.* στρατηγίαν.
c Ἤδει δὲ ὁ Εὔοδος] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente aliquantulum *Epiphanio.* antea erat, γνωμένης ἤδει ἢ ὅδιν ὧν ἐβούλετο.
d Εἰσήγαγεν] *L. B.* εἰσῆγεν.
e Εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν] Εἰς εὔνοιαν *Busb.*
f Κατ' αὐτὸν] *L. B.* κατατὸν.
g Ἀφῃρημένῳ,] Ita diſtinxi, cum in *Editis* eſſet ἀφῃρημένῳ ἐπικυρῶν οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμεως &c.
h Ψηφίσοιτο δυνάμεως] Ψηφίσαιτο *Gall.* & *L. B.*
i Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.
k Κατωλοφύρατο,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* κατολοφυρόμενος in *ceteris.*
l Ἀφῃρημένον τὸ κράτος,] Ἀφῃρημένου *Vat.*
m Ἐπ' ἄλλων κρειττόνων] *L. B.* in *Marg.* notat ſcribendum forte, ἐπὶ ἄλλῳ κρείσσονι.
n Εἰσηγησαμένων τοῦ σωναγωγοῦ] Ita pro εἰσηγησαμένου vel εἰσηγησαμένῳ ut in *Editis Aliiſque.*
o Κεῖσθαι τοῦ σωτηρίαν,] Hoc modo diſtinxi. prius erat, κεῖσθαι, τοῦ σωτηρίαν αὐτῷ ἢ μὴ &c.
p Γνεθλιαλογίᾳ] Ideo Juvenalis Sat. 10. ℣s. 94. ait eum Capreis hæſiſſe, *Cum grege Chaldæo.* REL.
q Καὶ τὰ καλορθόμενα] Ita legendum cenſui levicula cum mutatione. antea erat, καὶ καλορθόμενα αὐτῇ μειζόνως τ. ἐ. τ. ἀ. ἑκόντων τ. β. ἐξηγμένος. nullo plane ſenſu. HUDS. Verſ. *ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens*, quæ perſpicuum non fundunt ſenſum. videtur etiam prior lectio levicula cum mutatione defendi poſſe. καὶ καλορθόμενα αὐτῇ, μειζόνως τ. ἐ. τ. ἀ. ἑκόντων τ. β. ἐξηγμένος. Sic lego mutato ſolum τοῦ in τόνδε, & verto, *illius virtutes prolixius etiam iis, qui ad hoc vitæ genus ſe ſponte contulerant, laudans & extollens.* neſcio tamen an ἐξηγμένος in ἐξηρμένος non ſit mutandum. IBBETSON.
r Ἐξηγμένος.] Κατηγμένον *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* κατηγμένος *Gall.*
s Παραγίνοιτο] *L. B.* Παραγίνοιτο.
t Ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονίᾳ.] Sic *Busb.* ποτιμησόμενος in *Editis Aliiſque.*
v Ἡγεμονίᾳ.] Nota quod Imperatores ἡγεμόνες dicantur. REL.
x Τά τε —— ἡγεμόνων] De Tiberio oſtentis tribuente *Sueton. Tiber.* c. 72. SPANH.

ὑ Διὰ-

τῦ ἐπαληθεύσοντος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ὢν σωτυχίᾳ τῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς [y] διατιθέμενος, καὶ κατάμεμψιν αὐτὸ ποιούμενος, [z] ταύτῃ [a] οἰώνησιν ποιούμενος. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῦ ἐσομένων, [b] διαφθείρεσθαι τῷ προεγνωκὼς τὰ ἐσομένα δυσχέραινε τῦ φιλτάτων πλούτων. καίπερ οὖν σωτραπραγμένος τῇ διὰ δόξαν τῦ ἀρχῆς εἰς ὃν οὐκ ἤθελεν προιόντα, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, "ὦ παῖ, καί περ μοι συγχωρεῖτε "ρα Τιβερίῳ ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, "καὶ [c] τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῦ θεῶν, σοὶ φέρων "ἐγχειρίζω τὰ Ρωμαίων ἡγεμονίαν. [d] ἀξιῶ δὴ σε μη- "δὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς "ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σὲ ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, "μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συγγενοῦς, ἀλλ' ἐπιστάμενον, "ὡς σοί τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸν τοιῷδε σοὶ κα- "τασταθῆναι ἀγαθῶν πορισθῆς, ἀμείβεσθαί με τὸ ἐπ' αὐτοῖς "πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίῳ φροντίζειν ἀπὸ τῆς συγ- "γενείας· ἄλλως τε [e] γινώσκειν ὡς τεῖχος σοὶ ἐστὶ τῆς ἀρ- "χῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας πρεῖον γένοιτο ἂν Τιβέριος, "φρούριον ἢ [f] δυσχερὲς μεθιστάμενος. [f] αἵ τε γὰρ μονώ- "σεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον "[g] καταστᾶσιν, [h] καὶ θεοῖς οὐκ ἀτιμώρητα [i] ὁπόσα πρὸς "δίκην πραττόμενα ἀφανίζοι τε νόμος τὸ ἑτέρως πρᾶσ- "σον ἐᾶν παρακαλοῖ." τοῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγε, δ' μὴ πιθανὸς ὢν τῷ Γαΐῳ καί περ ὑποκρινομένῳ· ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὸν ἀρχὸν, τόν τε Τιβέριον μαντείας [ii] αἱρεῖται τῆς ἐκείνου, καὶ τὸς, ἐπι- βαλὼν [k] ἐπ' αὐτὸν συνθεισῶν, μετ' οὐ πολὺ τε- λευτᾷ.

ι'. Τιβέριος δὴ [l] τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας διά- δοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπιβιὰς ἡμέρας, [m] ἔθα- νε, χρὸν αὐτὸς τῷ ἀρχῷ [n] ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. Γάϊος δὲ τὸν αὐτοκράτορα τέταρτος. [o] Ρωμαῖοι μὲν δὴ, [p] πυθό- μενοι τὸν Τιβερίου τελευτῆς, [q] εὐφραίνοντο μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας· δ' μὲν πιστεύειν γε θᾶσσον τὸν αὐτοῖς, δ' τῷ μὴ βούλεσθαι, [r] πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐπίμησαν χρη- μάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῶν λόγων, δέει δὴ μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας γνωμένης προεξαναστάντες [s] ἐπιδηλοι ὦσι τῶν αὐτῶν χάρματος, εἶτ' [t] ἀπόλοιντο διαβολῆς αὐτῶν [u] γνωμένης· πολλοὺς γὰρ ἀνὴρ εἷς ὢν Ρωμαίων τοὺς εὐπατρίδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ἐπὶ πᾶ- σιν ὢν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθ' ὁτιοῦν, εἰ καὶ χωλὸς λόγῳ τὸν αἰτίαν ἐπανέλοιτο τοῦ μισεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι μὲν οἷς [x] κέκτηται ἐξαρκιοῦν φύσιν ἔχων, εἰς

vel affine erat vaticinationibus credendum esse ratus, eo quod eum *aliquoties* non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in angustiis erat propter eventum qui acciderat, graviter dolens ac si nepos jam extinctus esset, & semetipsum accusans quod de venturis solicitus augurio uti voluisset. cum enim sibi, à mœrore vacuo, liceret è vita excedere futurorum ignoratione, *jam* de se *plane* actum esse, ut qui moriturus esset cum præsensione malorum quæ sibi charissimis eventura erant. Quamvis autem conturbatus erat, quod inopinato adeo alii, quam ipse voluerit, imperii vices habituri sint, Cajo tamen invitus & præter voluntatem dixit, "Fili, etsi Tiberius mihi te genere pro- *Cajo imperium & Tiberium Gemellum commendat.*
"pinquior sit, ego tamen & meopte judicio & "Deorum suffragiis tibi in manus trado Romano- "rum imperium. te vero oro atque obsecro, ne "ei admotus obliviscaris aut meæ benevolentiæ, "qui te in tantæ dignitatis fastigium provexi, aut "tuæ cum Tiberio cognationis; sed, intelligens "quod Diis volentibus & secundum eos tantorum "beneficiorum tibi auctor fuerim, gratiam mihi "referas pro mea ad ista propensa voluntate, Ti- "beriique ut cognati rationem habeas: præterea- "que scias quod superstes Tiberius tibi erit im- "perii simul & salutis propugnaculum, interitus "vero illius calamitatum origo. periculosa enim "solitudo in ejusmodi rerum celsitudine constitu- "tis; nec Dii inulta patientur quæ † præter jus fas- "que perpetrata legem deleant alia agere præci- "pientem." Ista quidem loquutus est Tiberius, haud tamen Cajo persuadebat, licet ita facturum recipiebat: sed in imperio collocatus, & Tiberium *Tiberii nepotem* juxta illius prætigium tollit, & i- *Caium Tiberium nepotem Tiberii tollit.*
pse non multo post ex insidiis in semet structis interemptus est.

10. At Tiberius, cum eo tempore Cajum prin- *Ex Tiberii morte magna populi lætitia.*
cipatus successorem declarasset, paucis diebus *huic rei* superstes vita decessit, postquam imperium tenuisset annos duos & viginti, ac præterea menses quinque & dies tres. Cajus autem quartus *Romanorum* erat imperator. Cumque Romanis quidem de morte Tiberii allatum esset, ex bono nuncio in sinu gaudebant, vix tamen ausi sunt inducere animum ut crederent, non quod id *magnopere* non vellent, nam verum esse quod nunciaretur vel ingenti pecunia redemptum irent; sed quod vererentur ne vano rumore ante tempus excitati gaudium suum proderent, deinde accusatione in eos instituta male perirent. Ille enim unus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intulerat: homo ex qualibet re iracundia inflammatus, & qui ab ea exercenda cohiberi non potuit, etiamsi odii in aliquem temere causam arripuisset, & natura quidem procli-

---

y Διατιθέμενος] Διακείμενος *Busb.*
z Ταύτῃ] *L. B.* ἐν τῷ.
a Οἰώνησιν] Scribe οἰώνισιν. COCC.
b Διαφθείρεσθαι] Ita quoque *L. B.* habet in contextu, sed in *Marg.* ἀπολέσθαι.
c Τῷ ὁμοψήφῳ] Τῇ ὁμοψήφῳ *Busb.*
d Ἀξιῶ δὴ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν,] Ἀξιῶ τε σὲ μὴ ἀμνημονεῖν *Busb.*
e Γινώσκειν] *L. B.* γινώσκων. Coccejus ἄλλως τε καὶ γινώσκων.
f Αἵ τε —— φρούριον.] De Tiberii Nepote, a Cajo interempto, Philo Legat. ad Cajum p. 995. D. E. & p. 996. SPANH.
g Καταστᾶσιν,] Ita lego. καθίστασιν in *libris.*
h Καὶ θεοῖς οὐκ] Οὐ γὰρ ἀτιμώρητα τοῖς θεοῖς *Busb.*
i Ὁπόσα πρὸς δίκην πραττόμενα] Quod contra fas aut jus aut contra fœdus naturæ perpetratum *Rufinus.* SPANH.
ii Αἱρεῖται τῆς ἐκείνου,] Αἴρεται *Busb.* (αἱρεσιεῖται) *Lugd. Bat.* Coccejus ἀναιρεῖται) forsan αἱρεῖται τοῖς.
k Ἐπ' αὐτὸν συνθεισῶν,] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*
l Τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας] Illud τότε è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*
m Ἔθανε, —— εἴκοσι.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 9. §. 5. Pro πέντε μῆνας Zonaras, qui Josephum hic, ut solet, exscribit, habet ἑπτὰ μῆνας, sicut Dio, l. LVIII. p 639. B. SPANH.
n Ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας,] Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Coss. mortem obiit XVII. Kal. Apr. (*Suet. Tib.* c. 73. *Tacit. Ann.* VI. 50.) seu potius VII. sive Martis die XXVI. quum post Augusti excessum imperasset annos XXII. menses VII. dies VII. ut refert *Dio* in fine libri 58. non menses V. dies III. ut hîc loci. nec menses VI. dies III. ut in *lib.* 2. *de Bello. Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 4750. *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere, habet μῆνας ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας. Videsis *Pagi Criticam* ad *Baron* p. 29. HUDS. At ipse lib. de bell. II. 8. sex menses ei spatio dat. Dio Cassus *septem menses, septem dies* habet. Error itaque est à librariis profectus hic aut illic. REL.
o Ρωμαῖοι —— ἀγγελίας·] Ρωμαίοις δὲ ἦκε μὲν πύσις τοῦ T. τ. ἐφράσθη τε τῷ ἀγαθῷ τ. ἀ. δ' μὲν ἐπίστευον, δ' τῷ μὴ β. *Busb.*
p Πυσθ] *Gen.* πίσθ.
q Εὐφραίνοντο] *L. B.* ἐφράσθη.
r Πρὸ πολλῶν γὰρ] Illud πρὸ non agnoscit *Busb.* qui mox habet ἐτιμώρησε, & dein ἐπαληθεύσαν.
s Ἐπιδηλοι ὦσι] *L. B.* ἐπὶ δηλόσθ.
t Ἀπόλοιντο] Ita *Busb.* ἀπώλοιντο in *cæteris.* in *Lugd. Bat.* ἀπολλύοιντο.
v Γνωμένης·] Abest à *L. B.*
x Κέκτηται] Videtur κέκτησθαι legi debere. IBBETSON. Videlicet pro κέκτοιτο, quod erat in *Hudſ.* & omnibus aliis excepto *L. B.* ex quo restituimus. HAV.

clivis ad fæviendum pro arbitrio, mortemque vel leviſſimorum ſupplicium conſtituens. adeo ut cum rumorem de eo ſparſum libentiſſime audirent, lætitia perfrui quantum vellent inhibiti fuerint malorum metu, quæ fruſtrata ſpe ante oculos verſabantur. Marſyas vero Agrippæ libertus, audita Tiberii morte, contento curſu Agrippæ nuncium properabat; cumque ipſum forte offendiſſet in via quæ duceret in balneum admoto ei capite, ſermone Hebraïco, mortuus eſt, inquit, leo. Ille vero, cum probe norit quid ſibi vellet iſtis verbis, & inde lætitia geſtiret, "at tibi, inquit, tum "pro cæteris officiis, tum pro læto hoc nuncio, "gratias omnes & ago & habeo, modo vera ſint "quæ nuncias." Tum centurio, qui præerat cuſtodiæ Agrippæ; cum animadverſiſſet qua feſtinatione accederet Marſyas, & quantum gaudii ex illius verbis obortum eſſet Agrippæ, ſuſpicatus ſermonem illis fuiſſe de re nova, *protinus* eos interrogavit, de ſermonibus quos inter ſe conferrent. Illi vero primum quidem diverticulæ quærebant, cum autem inſtaret *centurio*, Agrippa ei, ut qui jam amicus eſſet, ſine mora omnia aperit. Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod in rem facerent Agrippæ; eique epulas appoſuit. Cum autem iis adhiberetur, & meliuſcule biberent, aderat quidam, nuncians Tiberium vivere, & cis paucos dies in urbem reverſurum eſſe. Tunc centurio his verbis graviter turbatus, quod ea fecerat ex quibus vitæ diſcrimen adiret, ut qui morte Cæſaris audita hilariter cum vincto epularetur, Agrippam lectulo deturbat, dicitque; "Tu me "impune, ut exiſtimaſti, falles mentitus mortem "imperatoris, & non capite lues hanc linguæ pe"tulantiam?" His dictis, Agrippam, quem prius ſolverat, vinciri jubet, & accuratiorem ei quam antea cuſtodiam adhibet. atque eam noctem Agrippa in his malis exegit: poſtridie vero rumor in urbe de Tiberii morte increbuit, nec ab ea divulganda jam refugerunt homines, quibuſdam etiam *hac de cauſa* ſacra facientibus; moxque allatæ ſunt à Cajo literæ, alteræ ad ſenatum quibus Tiberii mortem ſignificabat ſeque in *defuncti* imperium ſucceſſiſſe, alteræ ad Piſonem urbi præfectum, quæ & hoc ipſum nunciarunt, juſſeruntque Agrippam è militum cuſtodia in eas ædes transferri quas habitabat antequam vinciretur: adeo ut vacuus à timore in poſterum illic ageret. nam in cuſtodia quidem ſervabatur, ita tamen ut remiſſius haberetur viveretque. At Cajus, poſtquam Romam venit; perducto ſecum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum ſepelivit, voluitque eadem die Agrippam è vinculis dimiſiſſe, niſi ei obſtitiſſet Antonia, minime quidem ex odio in vinctum, ſed ut decori quod ad Cajum attinet ratio haberetur: ne, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat, cum læ-

Marſyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat.

Rumor it Tiberium adhuc vivere.

Agrippa artiorem in cuſtodiam datur.

Cajus ſenatui & Piſoni ſignificat mortem Tiberii.

θάνατόν [y] τι καὶ τ κυφοτάτων ἀνατιθεὶς τῷ ζημίαν. ὥστε ἡδονῇ ⸗ ἐπ' αὐτῷ λόγῳ φέρουσες τῷ ἀκροάσιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσαι χρῆσις ἐκεκώλυντο δείμασι κακῶν, ἃ προεφαίνετο ψευδέσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας ⸗ τοῦ Ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος, πυθόμενος [z] Τιβερίου τῷ τελευτῷ, [a] ἔθει δρομαίῳ [b] τῷ Ἀγρίππᾳ [c] ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνεύσας πρὸς αὐτὸν, γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων, [d] τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν. ὁ ⸗ συνίησίν τι ⸗ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τ ἐπ' αὐτῷ προενεχθεὶς, "ἀλλά "σοι τ ἀπάντων καὶ τ δὴ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν "ἐμοὶ πάντοτε [f γένοιντ], μόνον ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα "εἴη." καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὅς γε τῇ Φυλακῇ ἐφεστηκὼς τ Ἀγρίππα, θεώμενος τὸν παιγνιδιὸν μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τ λόγων χάρμα [g] Ἀγρίππᾳ συνελθὸν, ὑποπτήσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τ λόγων, [h] ἤρετο σφᾶς περὶ ⸗ λόγου τ ἐφεστηκότος. οἱ ⸗ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκλίνοντα ⸗ ἀποσημαίνοντα ὁ Ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν [i] ἐνδοιάσας. ὁ ⸗ [k] σκοινοβατῶν τι τὸν ἡδονὴν τ λόγου, ἀφεὶς τὸ εἰς ἀγαθὸν τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, πρόσθεσί τι αὐτῷ δεῖπνον. [l] εὐωχημένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τ πότου προϊόντος, παρῆν τις λέγων, ζῆν τε τ Τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, [m] ἀφεὶ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, [n] δεσμώτῃ τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου [o] Καίσαρος συνδηπῶσαι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται τ Ἀγρίππαν τ κλινιδίου· καὶ, "ἦπου, φησὶν, "λήσειν με ὑπονοεῖς θανάλου τ αὐτοκράτορος κατα[ψευ]"σάμενος, ἀλλ' ἀ [p] κεφαλῇ τῇ σῇ τῶνον [q] ἀναμαξά"μενος τ λόγον;" ταῦτα εἰπὼν [r] κελεύει δῆσαι τ Ἀγρίππαν, λευκὸν πρότερον αὐτὸν, φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν [s] αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίστησι. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας ἐν τοιούτοις δὴ κακοῖς· τῇ ⸗ ὑστεραίᾳ λόγος τε [t] πλείων δὴ καὶ τὴν πόλιν ἰσχυρίζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τ Τιβερίου, ἐθάρρυν τε οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη [v] θρυλεῖν, καί τινες ⸗ θυσίας ἐπετέλουν, ὅπως λαί τε ἀφίκοντο πρὸς τ Γαΐου, ἡ μὲν πρὸς τὸν σύγκλητον τ Τιβερίου διακομιδὴν [x] τῷ τελευτῷ δὲ τῷ αὐτοῦ προσήκειν ψηφίσασθαι τ ἡγεμονίαν χρωμένῳ, ἡ ⸗ πρὸς [y] Πίσωνα τ φύλακα τ πόλεως, τοῦτό τε ἀγορεύσαι, καὶ τ Ἀγρίππαν ἐκέλευσαν ἐκ τ στρατοπέδου μεταστῆσαι εἰς τὴν [z] οἰκίαν ἐν ᾗ [a] πρότερον ἦν δεσμὴν διαίταν εἶχεν· [b] ὥστε ἐν χρόνῳ λοιπὸν ἦγε τὰ πρὸς αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ ⸗ τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνέσεως τ εἰς τὴν διαίταν. Γάιος δ' ὡς [c] ἐπὶ Ῥώμης παρῆν, ἄγων τ Τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτῷ πατρίους πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν ⸗ αὐθημερὸν λύσῃ [d] ὄντα πρόθυμον, κώλυμα Ἀντωνία ἦν, [e] ἣ τι μισῶ τῷ πρὸς τ δεδεμένον, εὐσεβείας ⸗ καὶ τοῦ Γαΐου εὐτρεπὴς, μὴ δόξαν ἀπόγοντο ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μετάστασιν, ἀν-

y Τι] *L. B.* ⸗.
z Τιβερίου τῷ τελευτῷ,] Τ Τιβερίου *Busb.*
a Ἐθεῖ δρομαῖος] Ὠθεῖτο *Busb.*
b Τῷ Ἀγρίππᾳ] Ita cum *Cod. Busb.* τ Ἀγρίππαν in *cæteris.*
c Ἀγγελιάμενος.] Eſt qui malit ἀγγελούμενος, nihil tamen mutare volui, licet ſimplex ἀγγελίζομαι, à quo ἀγγελιῶμαι, raro occurrat.
d Τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν.] Familiare erat Judæis tyrannice dominantes appellare *Leones*, ut conſtat ex 2 *Tim.* c. 4. v. 17. *Eſth.* c. 14. v. 13. & *Ezech.* c. 19. Videſis *Grotium* ad 2 *Tim.* c. 4. v. 17. & *L. Capellum* in *Spicilegio* ad *Tim.* loco citato.
e Τῶν ἐπ' αὐτῷ] *L. B.* τῷ ἐπ' αὐτῷ. utrumque ferri poteſt. HAV.
f Γίνοιντ],] Illud ἂν è *Cod. Busb.* qui etiam γίνοιντο habet.
g Ἀγρίππᾳ] Τῷ Ἀγρίππα *Vat.*
h Ἤρετο σφᾶς] *Al.* ἤρετο.
i Ἐνδοιάσας.] Conf. ſupr. §. 4. SPANH.
k Ἐσκοινοβάτει τε] *Gen.* ἐσκοινώτει τε.
l Εὐωχημένῳ δ' αὐτῷ,] Εὐωχημένων δ' αὐτῶν *Busb.*
m Διὰ τὸ εἰς θάνατον] Ὡς εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχὼς *Busb.*
n Δεσμώτῃ ——— χάρματος,] Conf. infr. cap. 9. §. 4. SPANH.
o Καίσαρος συνδηπῶσαι] Αὐτοκράτορος συνδιατιθέμενον *Busb.*
p Κεφαλῇ ——— λόγον;] Ex Homero Odyſſ. τ. v. 92. ἔρδεσα μέγα ἔργον, ὃ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις. SPANH.
q Ἀναμαξάμενος τ λόγον;] Ἀναμαξόμενος *Gall.*
r Κελεύει δῆσαι τ Ἀγρίππαν,] Κελεύ δῆσαι, αὐτὸν πάλιν λευκὸν *Busb.*
s Αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίστη.] Η πρότερον αὐτῷ καθίστη *Vat. & Hen. à pr. m.* αὐτῷ ἢ πρ. καθιστᾷ *Busb.*
t Πλείων δὴ καὶ τὴν πόλιν] Πλείονων *Busb.*
v Θρυλεῖν,] Θορεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.* θρυλλεῖν *Gall.* HUDS. Lege θρυλλεῖν cum *Gall.* IBBETS.
x Τῷ τελευτῷ καὶ τὴν αὐτὴ] Τὸν θάνατον *Busb.*
y Πίσωνα τ φύλακα τ πόλεως,] Πίσωνα *Busb.*
z Οἰκίαν ὧν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* οἰκίαν in *reliquis.*
a Πρότερον ἢ διαίταν δίαιταν εἶχεν.] Πρότερον ⸗ δεδεμένου *Busb.*
b Ὥστε ἐν χρόνῳ] Ita *Vat. Busb.* & *Epiphan.* ὥστε in *Editis Aliiſque.*
c Ἐπὶ Ῥώμης παρῆν,] Ἐπὶ Ῥώμης *Busb.*
d Ὄντα προθυμον,] Forte ὄντ προθύμ. COCC.
e Οὗ τι μισῶ τῷ πρὸς τ δεδεμένον,] Ita etiam *Epiphan.* οὗ τιμῶ τῷ πρὸς τ δ. *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Απο-

ἄνδρα ὑπ' ἐκείνῳ δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀξέως. διελθόντων μέντοι ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, [f] ἀποκείρῃ τε αὐτὸν, καὶ μεταμφίεννυσιν· εἶτα ἐπὶ τὸ διάδημα τοῦτο τίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ [g] βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, [h] δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάξῃ τε τὴν σιδηρᾶν ἁλύσιν χρυσῷ ἰσοσταθμον. [i] ἱππάρχῳ τε [k] ὄντι τῆς Ἰουδαίας ἐκπέμπει Μάρυλλον.

ια'. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς Γαΐου Καίσαρος ἡγεμονίας, Ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεῦσαι, τήν τε ἀρχὴν καταστησάμενος, καὶ τἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενος ἐπανιέναι. καὶ συγχωρήσαντος αὐτοκράτορος παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεὺς, πολλοῦ τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀποχῆς τε τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ παρόντος εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον μὴ διαμαρτίαν [l] χρησαμένους τῶν ἐλπίδων· οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ τὸ γιγνόμενον ἦσαν.

titia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Veruntamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare jubet: impositoque deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ, quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia, & auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit, qui equitum magister esset in Judæa. *Cajus Agrippam vinculis solvit, regemque creat.*

11. Anno autem Caji Cæsaris imperii secundo petiit Agrippa, id sibi concedi ut in regnum suum ejus ordinandi gratia navigaret, ea lege ut, cum omnia quo oportet modo composuisset, ad eum reverteretur. Et permittente imperatore patriam petebat, & præter exspectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunæ potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem ejus egestatem præsentemque felicitatem. Et alii quidem beatum prædicabant, quod de spe sua non deciderit; alii vero vix poterant animum inducere, ut rem ita esse crederent. *Agrippa in regnum suum navigat.*

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ἡρωδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀγρίππου, συνοικοῦσα [m] Ἡρῴδῃ, [n] τετράρχῃ ὄντι τῶν Γαλιλαίων καὶ Περαίας, φθόνῳ παθοῦσα τὴν ἐξουσίαν εἶδεν, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγωνημένον ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς, ἀφ' ὧν φυγὴ μὲν ποτὲ ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, ἀφελοῦσα τὰ χρέα μὴ δυναμένου, καθόδου τε μετ' ἀξιώματος, καὶ ὅτως πολλῶν τε εὐδαίμονος. [o] ἐλυπεῖτο δὲ οὖν καὶ βαρέως ἔφερε [p] τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν εἰωθότων ἀφελημάτων τοῦ βασιλείου ὄντι φοιτῶντα τοῖς πολίταις, [q] ὑπερκρύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέρειαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἔτειρε, κελεύουσα ὅτι τὴν Ῥώμης πολεῖν ὅτι μνηστείαν τῶν ἴσων. "ἐμοὶ "γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι, [r] φησὶ, τὸ ζῆν, εἰ Ἀγρίππας Ἀριστο- "βούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταγνωσθέ- "ντα, πενίᾳ τε ἀπόρῳ σιτῶν, ὡς πάλεως αὐτῷ ὑπηκρυφί- "ζεσθαι παναγκαῖα τὰ ἐφ' ἡμέρας, φυγὴν τε τοῦ δεδανεικό- "των τοῦ πολιτῶν πεποιημένον, ἐπανελήλυθοι βασιλεὺς, "αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τῇ συγγενείᾳ τοῦ ἀρχῆς "καλουμένου αὐτὸν ὅτι μεταποιήσασθαι τοῦ ἴσων, καθέζοιτο "ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ γε πρότερόν γε, "Ἡρῴδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς ὢν "γέγονας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγενοῦς ἀξιώμα- "τος· μηδὲ ὑπόμενε κατὰ πρόσχοντι τιμῆς ἀνδρὶ, "πλοῦτον τεθεραπευκότι τὸν σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφήνῃς "τῷ ἐκείνου τῆς ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι "δυναμένῳ, μηδὲ διατρεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τοῦ "χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ὅτι "τῆς Ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνου φειδώ τις ἔστω, μήτε "δαπάνης καὶ χρυσίου, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ὀδαμινοῖς [s] ἐν βελτίοσιν γενέσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀναλώσεως [t] τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.

CAP. VII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exsilium missus est.

IX.

HErodias autem Agrippæ soror, conjux Herodis tetrarchæ Galilææ atque Perææ, * invidebat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede, quam maritum suum, collocatum cerneret, & quod *de provincia* quidem cum fuga discesserit non valens debita dissolvere, reversus autem esset dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat, graviterque ferebat tantam *rerum* mutationem; maximeque cum illum vidisset regiis insignibus ornatum per turbas invehi, non *amplius* sustinuit * invidiæ suæ infelicitatem clam habere, sed virum exstimulavit suo hortatu ut Romam navigaret paremque honorem ambiret. "Sibi enim vitam non vitalem esse, dicebat, si A- "grippa Aristobuli, à patre morte multati, filius, "& cum extrema inopia conflictatus, ut omnino "ei ad victum quotidianum necessaria *ab aliis* sup- "peditarentur, postquam metu creditorum fugam "per mare capessiverat, cum regia dignitate re- "verteretur; ille vero, cum esset regis filius, & "cognatio cum imperio eum excitare deberet ad "eundem statum sibimet vindicandum, vita priva- "ta contentus quiesceret. Atqui si antehac nun- "quam tibi, Herodes, molestum fuerit infra pa- "trem è quo ortus es deprimi, nunc saltem digni- "tatem tibi cognatam appete, neque sustine viro "cedere te præeunti in honore, quem non puduit "tuas aucupari divitias, neque facias ut illius ege- "stas plus valere potestate videatur quam nostra "rerum omnia copia atque affluentia, neque non "erubescendum existima illis inferiorem esse qui "heri & nudiustertius tua vixerant misericordia. "Sed Romam eamus, nec labori parcentes, nec "auri argentive impendiis, quod nequaquam me- "lius erit ea servare quam regno parando prodi- "gere. *Herodias maritum suum ad regnum petendum hortatur.*

2. Il-

---

f Ἀποκείρῃ] Zonaras p. 276. A. κείρει τε τὸ πρόσθεν τῆς κεφαλῆς. SPANH.

g Βασιλέα —— τετραρχίας,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 9. § 6. SPANH.

h Δωρησάμενος αὐτῷ] Δωρησόμενος rescribendum esse monuit Cl. Petitus in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 238. utpote quod Lysaniæ tetrarchiam non dederit Cajus, sed se daturum promiserit, id quod postea præstitit Claudius, ut constat ex l. 19. c. 4. Non tamen opus est quidquam in textu mutare, cum familiare sit huic auctori (id quod etiam in *Polybio* observavit Casaubonus) *aoristia* ponere pro *futuris*.

i Ἱππάρχῳ] Ita quidem & *Epiphan.* forsan tamen ἵππαρχον legendum. HUDS. Ἱππάρχης in Judæam missus, Magister Equitum *Rufino*. Rectè hic *Gelen.* Præses. SPANH.

k Ἐπὶ —— Μάρυλλον.] Ex *Busb.*

l Χρησαμένου τῶν ἐλπίδων·] Χρήσασθαι *Busb.*

m Ἡρῴδῃ,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Τετράρχης ὢν υἱὸς τοῦ Γαλιλαίας] Conf. supr. lib 17. c. 8. §. 1. SPANH.

* *Invidebat fratri hanc potentiam*,] Potestatem fratris ex invidia non terebat, *Epiphan.*

o Ἐλυπεῖτο δ' οὖν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐλυπεῖτο ὃ καὶ in *cæteris*.

p Τῇ ἐπὶ τοσοῦτον μεταβολῇ,] Τῇ αὐτῇ μεταβολῇ solus *Busb.*

q Ὑπερκρύπτεσθαι τε *Busb.* quæ lectio satis commoda.

* *Invidia suæ infelicitatem clam habere*,] Si quis malit aliter interpretari, nimirum quasi ellipsis esset vocis ἔτεκε ante τοῦ φθόνου, per me licet.

r Φησὶ,] *L. B.* σφίσι.

s Ἐν βελτίοσιν] *L. B.* ἐν βελτίοσιν ὄν.

t Τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.] In libris τῆς, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Præter *Lugd. Bat.* qui emendationi huic adstipulatur. HAV.

Fruſtra ei obnititur Herodes.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium & quietem diligens; † ſuſpectaſque habens res Romæ turbatas, conabatur etiam uxorem meliora edocere. Illa autem, in quantum ipſum videret *ab itinere* refugientem, vehementius inſtabat, jubens ut regnandi cauſa nihil intentatum relinqueret; nec prius deſtitit, quam Herodem, etiam invitum, in ſuam ſententiam pertraxiſſet, ut qui forte defugere non potuerit quod ipſi agere conſtitutum erat. Ac cum omnia, quoad liceret, magnificentiſſime præparaſſet, ut nihil ſumptibus parceret, Romam, Herodiadem ſecum ducens, navigabat. Agrippa vero, intellecto eorum conſilio & apparatu, & ipſe ‡ *ad idem iter* ſe parabat: & quamprimum eos ora ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum, unum è libertis ſuis ad imperatorem cum muneribus & literis contra Herodem *ſcriptis*, utque iſtis de rebus Cajum ipſum *viva voce*, ſi opportune poſſet, certiorem faceret. Ille Herodem è portu ſubſequutus, & ſecunda navigatione uſus, ab Herode tantum modo à tergo relictus eſt, ut dum ille cum Cajo loqueretur, hic ipſe adveniret & literas *ei* redderet. Uterque etiam Dicæarchiam adpulit, & Cajum apud Bajas reperiunt. id autem oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadia diſſitum à Dicæarchia. atque illic prætoria ſunt ſplendidiſſime inſtructa & apparata, quod imperatorum quiſque ſuperiorem vincere ſtuduerit munificentia: calidaque lavacra ſuppeditat iſte locus, ſponte è terra ſcaturientia, quæ & utentibus proſunt ad inſtaurandam valetudinem, prætereaque ad vitæ delicias *plurimum* conferunt. Cajus autem, cum eodem tempore Herodem alloqueretur, in ipſum autem primum incidebat, & Agrippæ literas perlegeret, in Herodis accuſationem compoſitas (acculabat autem eum & conſpirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, & jam cum Artabano Partho adverſus Caji dominatum, atque hoc unum ad probanda ea quæ narraret afferebat, tantum armorum apparatum in ejus armamentariis eſſe repoſitum, qui ſatis erit inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus) & iſto indicio commotus erat, & Herodem percontabatur, an vera eſſent quæ de armis nunciarentur. illoque arma ſe habere confitente (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) *Cajus* credenda eſſe exiſtimans quæ ei de defectione objicerentur, ademptam illi tetrarchiam Agrippæ regno adjecit, itidemque pecuniam Agrippæ donavit, & Herodem perpetuo exſilio damnavit, Lugduno Galliæ oppido ei ad habitandum aſſignato. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, & pecuniam, quæ ad ipſam pertineret, *ei* conceſſit, &, ratus ipſam haud libenter fore calamitatis mariti participem, ipſi præſidio fore fratrem dicebat. At illa, "tu quidem, imperator, magnifice admodum, "ſicut dignitatem tuam decebat, iſta loquutus es,

Tandem precibus Herodiadis victus cum ea Romam proficiſcitur.

Fortunatus Romam miſſus ab Agrippa ut Herodem accuſaret.

Cajus ad Bajas.

Agrippæ literis fidem habet Cajus.

Herodem & Herodiadem perpetuo exſilio multat.

β'. ὁ μὲν οὖν πρῶτος μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς Ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀνακλίνειν τε αὐτὴν ἐπεῖχε. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα ἑώρα μείζονος ἐπέκειτο, κελεύουσα μὴ ἀνίεναι πάντα πράσσειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ· καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνωμονα [v] αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως [x] ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. ὑποδυσαμένης τε ὡς ἐνεῦθεν πολυτελῶς, καὶ φειδοῦ μηδενὸς χρωμένου, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὴ καὶ τὴν Ἡρωδιάδα ἀγόμενος. Ἀγρίππας δὲ, τήν τε διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκεύαζετο. ἐπεί τε σκεπτόμενος ἀκριβῶς, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης φορτηγὸν αὐτοῦ τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς περὶ τῆς Ἡρῳδιάδος, ταῦτα καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν Γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρῴδην, καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο τῆς Ἡρῳδιάδος, ὥστε τὸν μὲν [y] ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικατάγεται, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ παρεσκευάσαντο ἀμφότεροι Δικαιαρχίᾳ, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· πολίδριον δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας [z] ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχίας κείμενον. βασίλειοί τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου [a] προγενόντας ὑπερβάλλεσθαι· λιπαρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ ὕδατα αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ [b] ἀνειμένῳ τῆς ἡδονῆς συμφέροντα. Γάϊος δὲ ἅμα τε προσομορεύων τῷ Ἡρῴδῃ, [c] πρῶτον δὴ αὐτῷ ἐνετύγχανεν, ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς [d] ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου [e] συγκειμένας. [f] κατηγορῆ δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς Σηϊανὸν καὶ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ ᾧ παρόντος καὶ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, ὑποδείγματά τε ἐπὶ αὐτῷ τῷ λόγῳ μυρίασιν ἐπλὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσι κατασκευὴ ἐν τῷ Ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη· ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τὸν δὲ, ἃ γὰρ ἐπὶ ἕτερα εἰπεῖν διὰ τὸ ἀντιφέγγεσθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγησάμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, [g] προσθεὶς τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ πόλεσι, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας [h] οἰκητήριον αὐτῷ [i] Λούγδουνον πόλιν τῆς [k] Γαλλίας. Ἡρωδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἐδίδου ὅσα [l] ἐκείνη ἴδια ἦν, καὶ [m] τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, πεῖθε αὐτὴν τὸν ἀδελφὸν ἕλεσθαι. ἡ δὲ "ἀλλὰ "σὺ μὲν αὐτοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιῶ-"μάλα τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δὲ "μοι

† *Suſpectaſque habens res Romæ turbatas*,] Moleſtiam Romæ declinans, *Epiphan.*

‡ Ad idem iter *ſe parabat*:] Etiam ipſe ſemetipſum præparat, *Epiphan.* ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum *Gelen.* Ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν Ῥώμην παρεσκεύαζεθ, *Zonaras*: ex quo illa *ad idem iter* inſerui. Agrippam animum mutaſſe exiſtimat *Noldius* in *Hiſt. Idumææ*, p. 263. quod non conſtat eum Romam profectum eſſe: illudque (in lib. 2. *de Bello*, c 8.) ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ κατηγορῶν Ἀγρίππας, intelligendum eſſe per *literas* aut *legatos*. Hæc ille. Verum dubito, an ſtatim Herodem ſequi in animum induxerit Agrippa: quem aliquanto poſt, ubi omnia ad iter neceſſaria pro dignitate regia apparaverat, Romam ſe contuliſſe manifeſtum eſt ex cap. ix.

v Αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι,] Αὐτῆς *Busb.*

x Ἀποφυγεῖν αὐτῆς] Ἀποφυγὼ *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* quod ſane mox poſtularet ᾧ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισαμένῳ. in *Cod. Busb.* μὴ ἔστης ἄλλως ἀποφυγῆς αὐτῆς τὸ &c.

y Ἐντυχεῖν Γαΐῳ,] Ἐντυγχάνειν *Busb.*

z Ὅσον ἀπὸ] Ita cum *Cod. Busb.* ὅσον in *reliquis.*

a Προγεγενότας] *L. B.* τοὺς προγεγενότας.

b Ἀνειμένῳ τῆς Ἡδονῆς συμφέροντα.] Vide *Scholiaſten* ad *Thucydidem*, p 4. n. 4. *Edit. Oxon.*

c Πρῶτον δὴ αὐτῷ ἐνετύγχανεν,] Ita in *Editis Aliiſque.* πρῶτος δὴ *Busb.* πρῶτόν τε *Hen.*

d Ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ] Ἐπῇ *Busb.*

e Συγκειμένας] Ita ipſe diſtinxi. prius erat, συγκειμένας κατηγορῇ &c. dein ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη ἐκινεῖτό τε.

f Κατηγορῆ δὲ αὐτὸ ὁμολογίαν τε] Κατηγόρει τε αὐτῷ *Vat.* κατηγορεῖ δὲ αὐτῷ *Hen.*

g Προσθεὶς —— ποιεῖ),] Conf. ſupr. c. 1, §. 1. Herodis Tetrarchia ei ablata & data Agrippæ. vid. Philon. p. 1037. C. SPANH.

h Οἰκητήριον —— Γαλλίας.] Conf. *alios.* lib. 2. c. 9. §. 6. Hanc de Antipa mentionem, ut falſam *redarguit* Harduin. eundemque fuiſſe hunc Antipam putat, qui major Agrippa. de num. Herod. pag. 42. SPANH.

i Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας.] Sed in lib. de bello dicit in Hiſpaniam miſſum & ibi mortuum. REL.

k Γαλλίας.] Γαλατίας *Busb.*

l Ἐκείνη ἴδια ἦν,] Ἐκείνης *Busb.*

m Τῷ] *L. B.* ᾧ *Coccejus* tolli vult, vel mox legi νομίσας. fruſtra, ſenſus eſt νομίσας μὴ κοινωνῶν τῷ τῆς σ. τ. α. HAV.

n Ἐγκα-

"μοι ἐστὶν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ "πρὸς τὸν γεγαμηκότα, ᾧ κοινωνόν με τῆς εὐδαιμονίας "ἡγουμένῳ, ᾧ δίκαιον [n] ἐγκαταλιπεῖν ὄντι τῆς τύχας "καθισταμένου:" ὁ δ' [o] ὀργῇ τε μεγαλόφρονι αὐτὸν ποιησάμενος, [p] συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ηρῴδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ Αγρίππᾳ [q] δέδωσιν. Ηρωδιάδι μὲν δὴ φθόνος πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ Ηρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ [r] κενολογιῶν, δίκην παρ' αὐτῶν [s] ὑπέτισεν ὁ Θεός. Γάϊος δὲ τὴν μὲν πρώτην ἐνιαυτὸν, καὶ τὴν ἐξῆς πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν [t] εἰς εὔνοιαν προσήκετο, ὥστε Ρωμαίοις αὐτός, καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ἐξίστατο τοῦ [v] ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς δυνάμεως ἐπαιρόμενος [x] αὐτὸν, καὶ [y] τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύων ἦρτο.

"sed mihi, quo minus tui muneris gratia uterer, "impedimento est meus erga maritum amor, cui "in secunda fortuna cum fuerim socia, non æquum "esse censeo ut eum in adversa desererem." At ille, ei quod tam elato esset animo vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode *in exsilium* abegit, ejusque facultates Agrippæ largitus est. Hanc sane Herodiadi, quod fratri adeo inviderit, & Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, pœnam intulit Deus. Cajus porro primo ac sequenti *sui principatus* anno *egregia* cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens benevolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam cæteros ei subditos. Aliquanto autem post imperii magnitudine elatus more humano de se sentire desiit, semet Deum faciens; & in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

Cajus sub imperii initium præclare res gerit.

Postea divinos sibi honores arrogat.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πρεσβείας Ιουδαίων πρὸς Γάϊον. καὶ ὡς Γάϊος ἔπεμψε Πετρώνιον εἰς Συρίαν πολεμήσοντι Ιουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν ἀνδριάντα. [a]

[z] ΚΑΙ δὴ στάσεως ἐν Αλεξανδρείᾳ γενομένης Ιουδαίων τε [a] οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ελλήνων, [b] τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας [c] τῆς στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν Γάϊον. καὶ ὧν γὰ τῶν Αλεξανδρέων πρέσβεων εἷς Απίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς [d] τοῦ Καίσαρος τιμῶν ἀθεμίτως. πάντων γοῦν [e] ὅσοι τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσιν, βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ [f] νεὼς ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τούσδε ἄδοξον [g] ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτοῦ [h] τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὴ καὶ χαλεπὰ Απίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν [i] ὀργὴν ἤλπιζε τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, [k] φίλων ὁ πρεσβεύσας τῶν Ιουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, [l] Αλεξανδρεύς τε ὢν [m] Αλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. Δηλεῖ δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας [n] ἐκποδὼν ἀπελθεῖν· [o] πικρός τις ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισι πρεσβευσόμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ιουδαίους, οἳ πρὸς αὐτὸν ἦσαν· ὡς χρὴ χαίρειν, Γαΐου [p] λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δὲ ἤδη [q] τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

CAP. VIII.

De legatione Judæorum ad Cajum. Utque Cajus Petronium in Syriam misit, ut bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.

ORta Alexandriæ seditione inter Judæos qui illic habitabant & Græcos, terni legati ex utraque factione lecti apud Cajum *imperatorem* aderant. atque unus ex Alexandrinorum legatis erat Apion quidam, qui multa acerbe & malitiose in Judæos dixit, tum alia eis objiciens, tum quod Cæsaris cultum aspernarentur. Nam cum omnes qui Romano imperio subditi erant, aras ac templa Cajo statuerent, prorsusque in aliis ei tanquam Deo honorem haberent, solos, *ajebant*, Judæos turpe existimare statuas illi dedicare ac per nomen ejus jurare. Hæc & alia gravissima Apion cum dixisset, quibus Cajum exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps legationis Judæorum, vir undecunque clarissimus, Alexandrique Alabarchæ frater, & haudquaquam philosophiæ imperitus, ad respondendum ejus criminationibus se parabat. Verum prohibitus est à Cajo, jussusque ut ab ipsius conspectu secederet: tantaque erat *Cæsaris* iracundia, ut nemo dubitaret quin Judæos gravissime esset mulctaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Judæisque circumstantibus dixit; bono ipsos animo esse oportere, quod Cajus verbis quidem ipsis succenseat, reipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

Apion & Philo legati ad Cajum.

Philo cum ignominia à Cajo dimissus.

2. Ve-

---

n Εγκαταλιπεῖν ἐπὶ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐπὶ τοῖς τύχαις καθισταμένου in *reliquis*.

o Οργῇ δὲ μεγαλόφρονι] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* forsan pro ὁ δὲ ὀργῇ δὲ μ. ἀ. ποιησάμενος. in *reliquis* ὀργὴν. Est qui rescribendum censuit, ὁ δὲ ὀργὴν δὲ μεγαλόφρονι αὐτὸς ποιησάμενος.

p Συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ηρῴδῃ.] Vid. Philo Legat. ad Caj. p. 1037. C. τὸν Τραχωνίτιν λεγομένου καὶ τὴν Γαλιλαίαν συνάψας. Eandem in Hispania fugæ mariti sociam tradit *alius*. lib. 2. c. 9. §. 6. SPANH.

q Δέδωσιν.] Δῶρον δίδωσιν *Busb.*

r Κενολογιῶν,] Conf. supr. lib. 17. c. 5. §. 6. SPANH.

s Επέτισεν ὁ Θεός.] Απήτησεν *Busb.* HUDS. In *Marg. L. B.* ἀπέτισεν, sed novè hoc, ut plura, à Josepho dictum videtur, atque adnotari debet. HAV.

t Εἰς εὔνοιαν προσήγετο,] Εἰς εὔνοιαν ποιοῦ *Busb.*

v Ανθρωπίνως φρονεῖν] Ανθρωπείως *Busb.* & *Gall.*

x Αὐτὸν,] *L. B.* ἑαυτὸν.

y Τὰ ——— ἦρτο.] Conf. *alius*. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

z Καὶ δὴ στάσεως] Referuntur hæc ab Eusebio H. Eccl. l. 11. c. v. SPANH. Totum hoc caput ex Josepho descriptum inseruit Eusebius historiæ suæ ecclesiasticæ, lib. 11. c. 5. & quidem ad verbum κατὰ λέξιν ut ait. sed τοῖς ἐνοικοῦσι legit Eusebius. *a* Eusebius. ἐνοικοῦσιν Euseb. ἡγεῖσθαι Euseb. ἀθεμιτεργὸς Eusebius. λόγῳ deest in Eusebianis, sed apte exprimit acumen dicti. Cajus sermone suo se iratum Judæis ostendit, at revera Deum sibi iratum reddidit. REL.

a Οἱ ἐνοικοῦντες καὶ Ελλήνων,] Τοῖς ἐνοικοῦσι *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 5.

b Τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας] Quinque legatos missos dicit *Philo* in *Legatione* sub finem.

c Τῆς στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες] Illud τῆς è *Cod. Busb.* & *Euseb.*

d Τοῦ Καίσαρος τιμῶν ἀθεμιτεργοῦντες.] *Al.* τὸν Καίσαρος τ.

e Οπόσοι τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ] Οσοι *Euseb.* & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* p. 142.

f Νεὼς ἱδρυμένους,] Ναοὺς *Euseb.*

g Ηγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν,] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* ἡγήσασθαι in *Editis Aliisque*.

h Τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι,] Τὸνομα *Niceph.*

i Ἀρθλίως ἤλπιζε τὸν Γάϊον,] Ἀναρθλίως *Busb.*

k Φίλων ——— πρεσβεύσας] Vide eund. Philon. de hac Legatione. SPANH.

l Αλεξάνδρεύς τε δὲ Αλαβάρχου] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* Αλεξάνδρου ὤν in *Editis Aliisque*. HUDS. De Alexandro Alabarcha à Claudio liberato vid. infr. lib. 19. c. 5. §. 1. De hujus Alexandri filio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Idem, cujus mentio Act. IV. v. 6 juxta *Pearson. in Act. Apost.* p. 43. SPANH.

m Αλαβάρχου] Summus apud Judæos, in Alexandria jus civitatis habentes, magistratus, qui à *Philone* in *Flaccum* Γενάρχης dicitur. Videsis *Annott.* supr. ad cap. 7. §. 3. & *Valesium* ad *Euseb.*

n Εκποδὼν ἀπελθεῖν.] *Al.* ἐκ ποδῶν.

o Πικρός τις ὢν,] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam, in cujus *Marg.* tamen est ἀθεμιτος) *Euseb.* & *Niceph.* ἀθεμιτεργὸς male in *Editis*.

p Λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου,] Ita *Josephi* libri omnes, & *Niceph.* λόγῳ minus recte omittunt *Eusebii* codices.

q Τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.] Male δὲ Θεῷ apud *Nicephorum*. Videsis *Valesium* ad *Eusebium*.

XI. *Petronius in Syriam missus à Cajo, cum mandatis ut statuam ejus in templo Dei erigeret.*

2. Verum Cajus, indigne ferens à Judæis solis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in imperio successorem, jubens ut cum magna manu in Judæam irrumpens, statuam ejus, si sponte quidem eam susciperent, in templo Dei collocarent: sin vero detrectarent, postquam eos vicisset id ipsum faceret. Petronius, susceptâ Syriæ administratione, Cæsaris exsequi jussa properabat: contractisque quantum poterat auxiliis, & duabus Romanorum legionibus assumptis, Ptolemaïdem veniebat, ut illic hyberna ageret, ac si *primo* vere bellum gesturus esset; quodque decreverat Cajo per literas significabat. Ille vero collaudata ejus alacritate, hortatus est eum ad agendum gnaviter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Judæorum autem multa millia Ptolemaïdem venerunt ad Petronium, orantium ne ad transgrediendum & patria instituta violanda cogerentur. "Quod si, *inquiunt*, tibi omni- "no constitutum sit, statuam afferre & *in fano* col- "locare, nobismetipsis prius interfectis quæ tibi "visa sunt perfice, nam, usque dum vivimus, non "est ut ea fieri patiamur quæ nobis vetita sunt, "& legislatoris autoritate & proavorum nostro- "rum, qui ea ut vetarentur ad virtutem spectare "suffragiis suis confirmarunt." Ad hæc Petronius subiratus respondit: "si ita facere cogitarem mea- "pte auctoritate, meisque ipsius consiliis obsequu- "tus, æqua & honesta videretur vestra postula- "tio. Nunc autem cum Cæsar ista fieri jusserit, "necesse omnino habeo ejus decretis morem ge- "rere, ne illis non obtemperando malum mihi "gravissimum accersam." Cui Judæi. "Quoni- "am itaque hæc tua sententia est, ô Petroni, nihil "eorum quæ Cajus præceperit omittendum esse, "neque par est ut nos contra legis interdictum "quidquam faciamus, qui Dei benignitate freti & "majorum nostrorum perpessionibus hucusque in "obedientia perseveravimus; neque erit ut susti- "neamus adeo nequiter agere, ut quæ Deus, si ea "observemus, statuerit nobis in bonum cessura es- "se, ea mortis metu transgrederemur. Verum "quamlibet calamitatem perferemus, dummodo "leges patriæ maneant incolumes, ut qui certo "scimus effugii spem illos manere, quibus propo- "situm est periculis sese objicere, quod Deus à "nobis erit, si propter ejus honorem gravia patia- "mur, & ancipitem fortunæ aleam experiamur: "sin vero tibi pareamus, magnum ignaviæ dede- "cus admissuros esse, ut qui ex ea id nobis assum- "pserimus ut legem violaremus, simulque Deum "nobis vehementer iratum habituros, qui vel te "judice non potest non esse Cajo præstantior.

Judæi Ptolemaïdem veniunt flagitium sistud à se deprecaturi.

Petronii responsum ad Judæos.

Instant & urgent Judæi, ne statua erigatur.

β'. Γαΐῳ ἢ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τόσονδε ὑπὸ Ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων, πρεσβύτην μὲν Συρίας ἐκπέμπει Πετρώνιον, διάδοχον Οὐιτελλίῳ τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβαλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ Πετρώνιος, Συρίαν διαλαβών, ἠπείγετο διακινδυνεύσαι τοῖς ὑπὲρ Γαΐου καὶ Καίσαρος συμμαχίαν ἢ πλείστῳ ὅσῳ ἡδυσμάτῳ ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς περὶ ἔαρ τοῦ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ περὶ τὸ Γαΐου ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐπιγνωσμένους. ὁ δ' ἐπήνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ σκέλλειν μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένοις· συνεπολέμουν. Ἰουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κατ' δεῆσις, μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ σφᾶς ἐπαναγκάζειν, καὶ παραβαίνειν τοῦ πατρίου νόμου. "εἰ δὲ σοὶ πάντως πρόκειται τὰ ἀν- "δριάντα φέρειν καὶ ἱστᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μετα- "χειρισάμενον, πρόσθεν τὰ δεδογμένα. ἃ γὰρ ἂν δυνατὰ "μεθ' ἡμῶν συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα "ἀξιώματί τε τοῦ νομοθέτου καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, "εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχφροτονηκότων." Πετρώνιος δὲ, ὀργὴν λαβών, εἶπεν. "ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ "ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε πράσσειν "ἐπενόουν," καὶ δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς μὲ ὁ λόγος ἔτος. "νῦν δὲ μοὶ Καίσαρος ἐπεστάλκοτος, πᾶσα ἀνάγκη μέ- "χρι τοῦτο προσανεψηφισμένοις, μὴ τὸ εἰς "ὀ ἀνήκεστόν σφιν φέρειν ζημίαν τὴν προκρίσιν αὐτῶν. "ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, "ῥ ὡς μὴ ἂν ὑπερβαίνειν τὰς Γαΐου παρελθεῖν, ἀσφ' ἂν αὐ- "τοὶ προβαίημεν τοῦ νόμου τὴν προαγόρευσιν. ῥ Θεοῦ πρό- "θέντος ἀρετῇ καὶ προγόνων πόνοις τῶν ἡμετέρων εἰς νῦν "ἀπαρεγκλήτους μεμενηκότες, ἀσφ' ἂν τολμήσαιμεν ὑπὲρ τε- "σσάρων κακὸν ἡγεμόνα, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πρασ- "σόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, ῥ αὐτοὶ προβαίνειν "ποτ' ἂν θανάσιμον φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὴ εἰς ῥ τύχας "ἰόντες, ὑπὲρ φυλακῆς τε ῥ πατρίου, καὶ κινδυνεύειν προθε- "μένοις ἐλπίδα ἴσαν ἐξεπισάμενοι καὶ σωθήσεσθαι, ἀλλά "τε τοῦ Θεοῦ τὸ ῥηθὲν μεθ' ἡμῶν, ὑπὲρ τιμῆς τε τῆς ἐκεί- "νου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τὸ τύχης τὸ ἐπ' ἀμφό- "τερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι προσπτύχανειν. ἐκ δὲ τοῦ "σοὶ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τοῦ ἀνάνδρου προσκρ- "σομένῳ, ὡς ῥ δι' αὐτὸ προδόντα τοῦ νόμου προστασι- "μένοις, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργοῦ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐν προδὺ σοὶ "δικαστῇ γένοιτο ἂν βελτίων Γαΐου.

γ'. Καὶ

r Πετρώνιον,] Publium Petronium, ut constat ex *Philone* in *Legatione ad Cajum* & ex *Antiquitatum*, l. 19. c. 6. de quo plura apud *Usserium* in *Annalibus*, p. 635. *Edit. Lond.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

s Οὐιτελλίῳ τ' ἀρχῆς,] Οὐιτελλίου *Busb.*

t Εἰσβαλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν,] Εἰσβαλεῖν *Busb.* & mox εἰ μὲν δ. ν Δέχονται,] Δέχοιντο *Busb.* & *Gall.*

x Διακοπεῖσθαι ταῖς ἐπιστολαῖς] Conf. infr. §. 4. SPANH.

y Ἐπιστολαῖς] Ἐντολαῖς *Busb.*

z Ἐπὶ Πτολεμαΐδα] Εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν αὐτόθι χειμάσων *Busb.*

a Πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενον,] Πολεμεῖν ἐξόμενον *Busb.* cui lectioni in versione adhæsi.

b Ἐγεγράφει περὶ τοῦ ἐπεγνωσμένων.] Consilium suum per literas intimavit. *Rufinus.* SPANH.

c Ἐπεγνωσμένων.] *L. B.* ἐπεγραμμένων. forte pro πεπραγμένων. HAV.

d Πεισομένοις συντεταλμένοις.] Ita *Hen.* (& *L. B.* nisi quod in illo sit συντεταμένως) & *Vat.* πειθομένους in *reliquis.*

e Ἰουδαίων —— Πτολεμαΐδα] Vide Philonem Legat. ad Cajum p. 1024. de confluxu Judæorum in Phœniciam ad Petronium tum ibi agentem quoque inf. *alibi.* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

f Μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ μηδὲν ἐπὶ in *ceteris.*

g Ἐπαναγκάζειν,] Καταναγκάζειν *Busb.*

h Τοῦ πατρίου] Ultima vox ex *L. B.* additur, potest tamen omitti, ut fit in fine hujus paragraphi. HAV.

i Μεταχειρισάμενον,] In libris μεταχειρισάμενον. verum μετεχειρισάμενον habet *Zonaras.*

k Οὐ γὰρ ἂν δυνώμεθα] Οὐδὲ γὰρ δυνάμεθα παρεῖντες θεωρεῖν πράγματα *Busb.* receptam lectionem agnoscit *Epiphan.*

l Αὐτὰ κεχειροτονηκότων.] Post αὐτὰ vel subintelligendum ἀπηγορευμένα εἶναι, vel supplendum μὴ ποιεῖν, μὴ πρασσόμενα, aut simile quid.

m Λαῶν,] *L. B.* προσλαῶν, forsan ab Auctoris manu. HAV.

n Καὶ δίκαιος ἦν] Δίκαιος ἦν absque καὶ *Busb. Vat.* & *Zonar.*

o Ἀνήκεστον φέρειν ζημίαν] Ἀνήκεστον *Busb.*

p Ὡς —— παρελθεῖν,] Ὡς ἂν τὰς ἐντολὰς τοῦ Γαΐου μὴ παρελθεῖν *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 4. SPANH.

q Θεοῦ —— ἡμετέρων] Οὐ πειθόντες *Vat.* & *Hen.* quo admisso, mox ἐκείνοις pro ἐκείνῳ legendum. HUDS. *L. B.* ita locum concipit Θεῷ πειθόντες καὶ ἀρετῇ καὶ πόνοις τῶν ἡμετέρων προγόνων, quomodo fere etiam legisse videtur *Epiphan.* vertens: *qui virtute majorum nostrorum & laboribus instituti, nunc usque sine transgressione vivimus &c.* Receptæ tamen lectionis non pœnitet. HAV.

r Αὐτοὶ προβαίνειν] Αὐτοὶ *Vat.* & *Hen.*

s Τύχας] *L. B.* in *Marg.* ψυχάς.

t Πατρίου,] Idem in *Marg.* πατρίων.

v Δι' αὐτὸ προδόντα τοῦ νόμου] Δι' αὐτοὺς *Vat.* & *Hen.* διαντᾶν *Lugd. Bat.* at Cocceius δίκαι αὐτῶν.

x Θεο-

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος, ἐκ τῶν λόγων [x] θεασάμενος [y] δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν [z] ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ προσγενέσθαι· διακονίσασθαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος, πολὺ ἂν ἔσεσθαι [b] φόνον, τούς τε φίλους ἀναλαβὼν, καὶ θεραπείαν ἣ ᾠήει αὐτὸν ἔχων, ἐπὶ [c] Τιβεριάδος ἠπείγετο, ζητῶν καταμαθεῖν τὰ Ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἂν κινοῦντες τὸν ἐκ τοῦ παρανομεῖν, αὐθις πολλαὶ μυριάδες ὑπαντιάζουσι [d] Πετρωνίῳ εἰς τὴν Τιβεριάδα ἥκοντι, καὶ ἱκετεύσαι χρῶντες μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντων ἀναθέσει τὴν πόλιν. "πολεμήσετε ἄρα Καί-"σαρι, Πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου προσκυ-"νεῖν λογιζόμενοι, μήτε τὴν [e] ὑμετέραν ἀσθένειαν;" οἱ δὲ, "ἀθαμῶς [f] πολεμήσομεν, ἔφασαν, τεθνηξόμεθα "ἢ πρότερον ἢ παραβαῖναι τοὺς νόμους." ἔπι τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι [g] καὶ κτεννύεσθαι ἔλεγον εἶναι. καὶ ταῦτα ἐπράττετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπεῤῥοπεῖ [h] τὸ λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆ [i] ὥρας ἔσης πρὸς σπόρῳ· [k] πολλή τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς, καὶ τοῦ ζῆν ἐπιθυμίας προθέσεις, ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος ἰδεῖν.

δ'. Ἐν τοιούτοις δ' ὄντων [l] τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσιᾶσιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, "ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾷ τοῦ "πλήθους, μηδὲν εἰς ὀκνηρίαν [m] αὐτῆς προσκινεῖν, "[n] ἀλλὰ χαρίζειν πρὸς Γάϊον [o] τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς "τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε ἀποστάντες "τοῦ γεωργεῖν ἀντικαλέζονται, πολεμεῖν μὲν ἀβουλό-"μενοι διὰ τὸ μηδὲ ἂν δύνασθαι, θανεῖν δὲ ἐχόντες "ἡδονὴν, πρὶν προδοῦναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε "ἀπόρου τῆς γῆς γιγνομένης λησταῖς [p] ἀναφύσιντο, ἀδυ-"ναμία καταβολῆς τῶν φόρων. ἴσως γὰρ ἂν ὑπικλα-"σθέντα τὸν Γάϊον μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆναι, μηδὲ ἐπ' "ἀναστάσει φρονῆσαι τοῦ ἔθνους. "[q] ἐμμένοντος δὲ τῇ "τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ αὐτὸν ἄπεισθαι "τοῦ πράγματος." καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρωνίου δὲ, τοῦ μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ὑπικειμένων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τοῦ δὲ [r] καὶ τῶν Ἰουδαίων θεωμένου τὴν ἀγχιπαράταξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενον τοσῇδε μυριάδι ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαΐου διακινδυνεύοντα, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διατεθεῖσθαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, [t] ὑπισχνεῖται τῷ Γαΐῳ

3. Tunc Petronius, cum ex verbis *illorum* perspexisset quam obstinato & pervicaci essent animo, neque sine pugna fieri posse ut Cajo in statua dedicanda operam suam præstaret, sed multam factam iri cædem, assumptis amicis & famulitio quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente ut quo in statu Judæorum res essent *melius* dispiceret. Atque Judæi, secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc majus ex legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt Petronio cum ad Tiberiadem venisset, supplicantes ne se ad ejusmodi necessitatem adigeret, neve statuæ erectione urbem pollueret. "Annon igitur, "inquit Petronius, bellum Cæsari illaturi estis, "neque *bellicos* ejus apparatus, neque vestram im-"becillitatem expendentes?" At illi, "minime, "inquiunt, bellum gesturi sumus, sed moriemur "citius quam ut contra legem aliquid faciamus." simulque proni procumbentes, jugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse ajebant. Atque hæc per quadraginta dies *continuos* acta erant, ac ab humo colenda interim cessabant, idque cum sementis faciundæ tempus esset: firmiterque permanebant in suscepto consilio propositoque moriendi desiderio, antequam statuam *in urbe* positam conspecturi essent.

Petronius Tiberiadem proficiscitur.

Tiberiadem se conferunt Judæi, vehementius cum Petronio agentes.

4. Cum autem res ita essent, Aristobulus Agrippæ regis frater, & Helcias *cognomine* Magnus, cum aliis ittius familiæ optimatibus & primoribus Judæorum, Petronium adeunt, ei supplicantes, "ut, "cum perspectam haberet obstinatam populi vo-"luntatem, nihil furiose moveret quo eos in de-"sperationem ageret, quin potius Cajo scriberet "quemadmodum Judæi nullis rationibus ad statu-"am recipiendam adduci possint; utque terræ cul-"tura relicta ex adverso sedeant, bellum quidem "gerere recusantes, quippe quod eis vires desint, "lubentissime vero morituri, prius quam aliquid "contra patria instituta admittant; atque semen-"te omissa latrocinia commissuri sint, quod nihil "eis suppetat ad tributa solvenda. Fortasse enim "Cajum de sententia moveri posse, ut nihil sævi-"us statuat, neque de gente evertenda amplius co-"gitet. Quod si in eo consilio persistat ut bellum "*nobis* inferat, tunc & ipsi licere ad rem aggredi." Et Aristobulus quidem & qui cum eo erant ad ista Petronium adhortati sunt. At Petronio, partim quidem Aristobulo cæterisque vehementius instantibus, ut qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte & studio supplicationi incumberent, partim vero quod videret Judæorum in contrario proposito constantiam, *indignumque duceret, tot hominum millia, dum Caji insaniæ gratificatum iret, morte multando, vitio vertere pietatem & religionem erga Deum, ac deinceps magna cum solicitudine vitam agere, longe satius videbatur, ut per literas Cajo significaret,

Petronio etiam supplicant Aristobulus & Helcias & Judæorum primores.

Petronii responsum ad Aristobulum alios que.

[x] Θεατάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν,] Γνὺς δυσκ. ἀ. τ. φ. κ. μ. ἂν ἀμαχὶ καὶ φόνῳ δίχα *Busb.* omissis quæ sequuntur, πολὺν ἔσεσθαι φόνον.

[y] Δυσκίνητον] *L. B.* δυσίκητον.

[z] Ἀμαχὶ] Corrige ἀμαχεί. COCC.

[a] Διακονίσασθαι] Lege διακονησασθαι.

[b] Φόνον,] *L. B* φόνον.

[c] Τιβεριάδος] Conf. *alios* lib. 2. c. 10. §. 2. ἀφικνεῖται δ' εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, καὶ τοὺς γνωρίμους πάντας εἰς τὴν Τιβεριάδα· SPANH.

[d] Πετρώνιον] *L. B.* in *Marg.* Πετρωνίῳ.

[e] Ὑμετέραν ἀσθένειαν;] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέραν in *Editis Aliisque.*

[f] Πολεμήσομεν,] Ita cum *Zonara.* πολεμήσαιμεν, aut πολεμήσαμ μ̃ in *Josephi* libris.

[g] Καὶ κτεννύεσθαι] Illud καὶ è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* κτίννυσθαι.

[h] Τὸ λοιπὸν] Ex *L. B.* additur τὸ. HAV.

[i] Ὥρας ὔσης] *Josephus* in hac narratione quædam habet contraria iis quæ tradit *Philo*, p. 1028. J. CLERICUS.

[k] Πολλή τε ἦν αὐτοῖς προαίρεσις αὐτοῖς] Πολλή τις ἦν αὐτοῖς ἡ θνησκεῖν ἐπιθυμία, εἰ μὴ ἀν. τ. ἀν. θεάσασθαι *Busb.*

[l] Τῶν πραγμάτων,] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* τῶν abest *ceteris.*

[m] Αὐτῆς προσκινεῖν,] Αὐτοῖς *Busb.* & προσκαλεῖς *Lugd. Bat.*

[n] Ἀλλὰ —— αὐτῶν] Quod à Petronio factum *Philo Legat. ad Caium* p. 1027. E. SPANH.

[o] Τὸ] *Gen.* τῶν.

[p] Ἀναφύσιντο,] Ἀν φύωσι *Busb.* & *Lugd. Bat.* quod forsan rectius.

[q] Ἐμμένοντος δὲ τῇ τότε βουλῇ] Ἐμμένοντος δὲ τῇ βουλῇ καὶ αὖθις τῶν π. *Busb.* εἰ δ' ἐμμένοι καὶ αὖθις τῇ ψήφῳ *Zonar.*

[r] Καὶ τῶν Ἰουδαίων θεωμένου] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

* *Indignumque duceret,*] Sævum quoque ratus, ut multa millia hominum per ipsum darentur in mortem, si vellet Caji furiæ ministrare: simul etiam se Deum offensurum, & cum pessimis postea spebus advivere, *Epiphan.*

[s] Ἔχειν,] Σχεῖν *Busb.*

[t] Ὑπισχνεῖται τῷ Γαΐῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ὑπισχνεῖτο in *Editis Aliisque.*

caret, quam grave foret ut ei ſuccenſeret, quod non ocius exſequutus fuerit quæ juſſerat, (forſan enim & ipſi quidem perſuaſurum eſſe) dein ſi in eadem ac antea permanſerit mentis inſania, ad bellum cum eis gerendum ſeſe accincturum; ſin vero iram ipſius in ſe convertat, decere virtutis cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. ſtatuit itaque ſupplicum orationi auſcultare.

Petronius convocat Judæos ad Tiberiadem.

5. Cum autem Judæos ad Tiberiadem convocaſſet (qui etiam ad multa hominum millia eò veniebant) eiſque circundediſſet totum quem ſecum habuit exercitum; non ſuam voluntatem eſſe declarabat, ſed Cæſaris mandatum, ut ſine mora ſtatim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare auſi fuerint quæ facere decreverat: quandoquidem ſibi conveniret, qui illius gratia & beneficio tantum honoris aſſequutus fuerat, ei obſequium præſtare.

Illiſque pollicetur ſe Cajo ſcribere velle.

"Haud tamen *inquit* æquum eſſe arbitror, ut ſalu-
"tem honoremque meum non pro veſtra incolu-
"mitate, qui multi admodum eſtis, impendam,
"dum operam veſtram legi adeo præſtanti addici-
"tis, pro qua utpote patria modis omnibus con-
"tendendum eſſe exiſtimatis. Mihique, ſumma
"Dei auctoritate & potentia freto, religio erit
"templum pati principum licentia profanari. Ca-
"jo itaque mittam, ut eum de veſtra voluntate
"certiorem faciam, quantum poſſum cauſam ad-
"juvans, ne vos negligam paſſuros ob ea quæ ho-
"neſte *vobiſmet* propoſuiſtis. Auxilioque ſit Deus
"(illius enim poteſtas omni arte humana & po-
"tentia ſuperior eſt) & ita pro imperio faxit, ut
"& vos patrios ritus ſervetis, † nec ille, humanis
"cupiditatibus modum tranſgreſſus, etiam conſue-
"tis honoribus excidat. Quod ſi Cajus exacerba-
"tus graviter mihi ſuccenſeat & iraſcatur, quod-
"vis diſcrimen adibo, omnemque feram calamita-
"tem, quæ in corpus animamque inciderit, ne vos
"totidem numero pro iis quæ honeſte facitis per-
"cuntes videam. Abite igitur quò ſuum quemque
"vocat negotium, & agriculturæ *ſtrenue* incum-
"bite. Ipſe autem Romam literas mitto: nec quid-
"quam, quod in rem veſtram ſit, tam per me quam
"per amicos, agere recuſabo.

Petronius hortatur Judæos, ad operam agriculturæ impendendam.

6. Cum iſta dixiſſet & Judæorum concionem dimiſiſſet, magiſtratus hortabatur, ut agrorum colendorum curam agerent, & alloquiis ſuis populum ad meliora ſperanda animarent. Et ille quidem multitudinem exhilarare properabat. Deus autem Petronio præſentiam ſuam declarabat, ſeque illi in omnibus adjutorem fore. Simul enim ac ille orationem finierat, quam habuit ad Judæos, Deus pluviam ingentem demiſit præter hominum

τὸ ἀνήκεσον [v] αὐτῷ, [x] ὀργῇ φέρονλος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέως [y] δεδιακονημένε αὐτῷ ταῖς ἐπιςολαῖς, τάχα μὲν [z] γὰρ καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τ γνώμης ἐπιμένονλα, ἄψασθαι πολέμε τε πρὸς αὐτές· εἰ δέ ἄρα τι καὶ κατ' αὐτῷ [a] τρέπαι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν [b] τοὺς ἀρετῆς μεταποιεμένους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύος πολλῆς. [c] ἔκεινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθαι τ δεομένων τ λόγον.

5. Συγκαλέσας [d] δὲ εἰς τὴν Τιβεριάδα τὲς Ιεδαίες, οἱ δὲ ἀφίκνεν πολλαὶ μυριάδες, καθεσὰς ἐπ' [e] αὐτῶν τὸν τε ἐν τῷ παρόντι [f] σρατιὰν, ἐ γνώμης ἀπέφηνε τ αὐτῷ, τοῦ δὲ αὐτοκράτορος τὰ πρασσόμενα, τὴν ὀργὴν ἤδειν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ βεβαιῆσαι τὸ ἀφερέσθαι τοῖς πράγμασι τοῖς βεβαιωθεῖσι χάρις εἰσφερομένοις· ᾧ καλῶς [g] ἔχειν, τὸν γε πρὸς τοσέτης ἐπιτετυχότα συγχωρῆσαι τῇ ἐκείνε, ἤδειν ἑαυτὸν πρέσειν. "ἐ μὴν δικαίαν ἡγέμαι, ἀσφά-
"λειάν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἐχ ὑπὲρ τοῦ
"ὑμετέρε μὴ ἀπολλυμένε τοσέτων ὄντων ἀναλοῦν,
"[h] διακονεμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμε, ὃν πάτριον ὄν-
"τα βεβιαίχητον ἡγεῖσθε. καὶ τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἀξιόσῃ
"καὶ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, [i] τὸν ναὸν ὁσ ἂν βεβιάσειν
"[k] τολμήσειμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῶν ἡμιονδύλων ἐξ-
"σίας. [l] σέλλω δὲ ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέ-
"ρας διαφθῶν, καὶ πῆ καὶ σωηγορίαν χρώμενος
"[m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς παρορᾶν πεισμένες ἐφ' οἷς
"πρέχθητε ἀγαθοῖς. καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ Θεός· βελ-
"τίων γὰρ ἀνθρωπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ'
"ἐκεῖνον ἐξσία· πεσβανεύων ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν
"πατρίων, [n] καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπίνως βεβὸς
"γνώμῃ βεβλήσεσι τιμῶν τῶν [o] εἰωθυιῶν ἁμαρτεῖν. εἰ
"δέ ἐκπικρανθεὶς Γάϊος εἰς ἐμὲ τρέψει τὸ ἀνήκεσον τ
"ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν παλαιπω-
"ρίαν σωιδσαν τῷ σώματι & τῇ [p] ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ
"ὑμᾶς τοσέσδε ὄντας ἐπὶ ἔτως ἀγαθοῖς πράξεσι δυσ-
"λυμένως θεωρεῖν. ἄπιτε οὖν ἐπὶ ἔργα τὰ αὐτῶν ἕκα-
"στοι, καὶ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. πέμψω δὲ αὐτὸς ἐπὶ Ρώ-
"μης, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἐμαυτοῦ καὶ τ φί-
"λων οὐκ ἀποκναπήσομαι διακονεῖν.

6. Ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ιεδαίων τ ἄλλογον, προμηθεῖσθαι [q] τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἡξίε τὲς ἐν τέλει, καὶ παθομιλεῖν τ λαὸν ἐλπίσι χρησταῖς. καὶ ὁ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆθος ἐσπέδεν. ὁ Θεὸς δὲ [r] παρεσίαν ἐπεδείκνυε τῷ αὐτῷ Πετρωνίῳ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύσε τοῦ λόγε, ὃν πρὸς τὲς Ιεδαίες εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἤφιε μέγαν [s] παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιόμενον, διὰ τὸ ἐπείνῳ τὴν ἡμέ-

[v] Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῶν.
[x] Ὀργῇ φέρονλος] Ὀργὴν φέρονλος *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[y] Δεδιακονημένε αὐτῷ ταῖς ἐπιςολαῖς,] Conf. ſupr. c. 7. §. 10. & infr. c. 9 §. 2. lib. 19. c. 1. §. 1. ὑδιακόνηθεν τὴν ἐπιςολήν. & ἐπιςολαὶ mandata infr. lib. 19. c. 1. §. 10. & *alibi*. lib. 2. c. 10. §. 5. SPANH.
[z] Γὰρ καὶ πείσειν,] Illud γὰρ è *Cod. Busb.*,
[a] Τρέπαι] *L. B.* τρέποιθ.
[b] Τοὺς ἀρετῆς μεταποιεμένους,] Sic *Busb.* τ ἀρετῆς in *reliquis*.
[c] Ἔκεινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθαι] Prius diſtinctum erat & lectum ad hunc modum, τελευτᾶν, ἔκεινε πιθανὸν &c. Cum autem ſenſus mihi haud conſtare videtur, inſertam dedi voculam γοῦν, plenamque diſtinctionem poſui poſt τελευτᾶν.
[d] Δὲ] Abeſt à *L. B.*
[e] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτὰς.
[f] Στρατιὰν,] *L. B.* στρατέαν.
[g] Ἔχειν,] *L. B.* ἴχοι ἐσὶ.
[h] Διακονεμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμε,] Ita legendum cenſeo. (ita legit quoque *Coccejus*, vel διακονεμένοι, ut de Petronio. in *Lugd. Bat.* erat διακονεμένοι) διακονεμένον in *Joſephi* libris.
[i] Τὸν ναὸν] Forte ſuppl. ὃ. τ. τ. COCC.
[k] Τολμήσειμι ὕβρει πεσεῖν] *L. B.* τολμήσαιμι ὕβρει βεβαπισθῆν.
[l] Στέλλω δὲ ὡς Γάϊον,] Ὑπέχειθ ἐπισθλὰς Γαΐῳ γνώμας τε τὰς αὐτῶν διαφθῶν καὶ πῆ καὶ σωηγορίαν χρ. ὑπὲρ. τοῦ κατ' αὐτές. *infr.* hac §. *ead.* συμπράξειν μὲν τ Θεὸν ἔυχετο, & mox ἐμοὶ δὲ μᾶλλον *Busb.*
[m] Ὑπὲρ —— ἀγαθοῖς.] Ita lego ex conjectura, cui anſam dedit infr. h. *ead.* §. antea erat, nullo plane ſenſu, ὑπὲρ δὲ καθ' ὑμᾶς βεβαίως γνώμῃ πεισομένῃ (*Lugd. Bat.* πεισομένην, *Coccejus* πεισομένε.) εἰς πρᾶθεσθε ἀγαθοῖς. *Epiphanius* vertit, *cauſam adjuvans & veſtrum in bono propoſitum.*
† *Nec ille,*] Et me tutari ut nec ab ipſis etiam excidam *humanis honoribus*, *Epiphan.*
[n] Καὶ —— ἁμαρτεῖν.] Ita *Busb.* καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπίνως βεβαίοσιν τιμῶν τ εἰς Θεὸν ἁμαρτεῖν in *Editis*. verum εἰωθυῶν pro εἰς Θεὸν omnibus MSS.
[o] Εἰωθυῶν] Hoc verbum quoque habet *Lugd. Bat.*
[p] Ψυχῇ,] *L. B.* τύχῃ.
[q] Τῶν —— τέλει,] Ex hoc ergo oſtendi non poteſt, Autumno ſcriptam eſſe hanc Epiſtolam, neque ex verbis Philon. in Legat. ad Cajum (cum ſtatuantur ἐν τέλει) cum maturæ eſſent ſegetes; ac inde utrumque in hujus rei narratione vitioſe accuſat *Harduin. de Num. Herod.* p. 42. & 43. SPANH.
[r] Παρεσίαν —— Πετρωνίῳ] Ita *Busb.* & *Epiphanius*, qui vertit, *Deus autem ſuam manifeſtavit repente præſentiam.* παρέσειαν ἐπιδείκνυτο in *Editis*. παρρησίαν ἐπεδείκνυτο *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*
[s] Παρ' —— γιόμενον,] Μᾶλλον ἐν ἐλπίδι τότε τοῖς ἀνθρ. *Busb.*

[t] Οὐ-

ἡμέραν αἴθριον [t] ἴσαν εἶδεν [v] ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν ὡεὶ τὸν ἀέρωνον, [x] καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος ἄνωθεν, εἰ καὶ σωτήριόν ποτε θεάσαιντο τὸν ἀέρωνον. ὥστε δὴ τότε πολλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ εἰωθὸς καὶ [y] ὑπὲρ τὸ ἑτέρως δόξαν [z] ἀφιγμένα ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν εὐδαμῶς ἀτυχήσειν Πετρωνίου ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ Πετρώνιος δὲ κατεπέπληκτο μειζόνως, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν Θεὸν τῶν Ἰουδαίων φροντίζοντα, καὶ πολλοῖς ἀποσημήναντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδὲ ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις τἀναντία φρονεῖν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι· [a] ὡς δὴ καὶ [b] πρὸς τὸν Γάϊον συνὼ τοῖς λοιποῖς ὕστερον ἐπανῆκε. ἐπαγωγὸν δὲ ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως προσκαλούμενα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπολέσθαι, ἃς εἰ [c] κτείνοι, οὐ μόνα γε πολέμῳ προσχωρήσειν ἢ νομίμοις τοῦ θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ [d] προπάππῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτεσθαι τὸν μέλλοντα αἰῶνα. [e] καὶ ἄλλως θεὸς ἢ προνοητὴς αὐτῶν τῷ [f] δυνάμει ὡς ἀκραιφνῆ [ff] ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν [g] ἐνδοίασον ἐπὶ [h] δυνάμει τῷ [i] αὐτοῦ ἀποδείκνυσθαι [k] καταλιπόντα. καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ζ. [l] Ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώμης διατρίβων, πρόσκαιρος Φιλία τῇ πρὸς τὸν Γάϊον μειζόνως. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ σπουδὴν ἔχων πάντας [m] ὑπερβάλλεσθαι, τελεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ θεάσασθαι δὲ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μή ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν Γάϊον ποτε ἰσωθῆναι [n] θελήσοντα ἢ ὅπως [o] ὑπερβαλέσθαι· τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ θεάσασθαι πάντας ὑπερῆρεν, [p] καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρονῆσαι θεᾶσαι· [q] καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυμάσας τὴν τε Ἀγρίππου αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρεσκείᾳ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν Ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πεπασαμένῳ, ἀνειμένου ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν Ἀγρίππου εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεταμμένου, φησὶν ἐν συμποσίῳ, προσκαλούμενος εἰς λόγον Ἀγρίππαν, "καὶ πρότερον μέν σοι πλείω συνῆδειν ἢ ἔχω τὰ πρὸς ἐμὲ, "καὶ πολλὰ εὔνοιαν μετὰ κινδύνων ἐπιδεδειγμένου, "οἷς ὑπὸ Τιβερίου πρίσεως δι' αὐτὸν, ἐπιλείπῃς "τι ἐγὼ καὶ ὑπὲρ δύναμιν [r] ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ "πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν, αἰσχρὸν γὰρ ἡττᾶσθαί με ὑπὸ "τῆς σῆς εὐνοίας, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελει-

exspectationem, quod illa dies utpote serena admodum nullum pluviæ signum è cœlo dederit, siccitasque magna per totum annum fecerit homines desperare de aqua superne descensura, etiamsi cœlum nubibus obductum cernerent. Quapropter cum largus imber tunc præter solitum & opinionem ingrueret, spes facta est Judæis non irritam fore Petronii pro illis supplicationem. Quin & Petronius eo magis admiratione perculsus est, ubi ei perspicuum erat Deum res Judæorum curare, clareque indicare se illis præsentem adesse, adeo ut qui revera aliter sentire in animum induxerant, quidquam contradicere non valerent: id quod & inter alia quæ scripserat Cajo significabat. omnia autem accommodata erant ad suadendum, eumque modis omnibus hortandum, ne tam multa millia hominum, * si hosce interficeret, ad insaniam adigeret (non enim nisi bello compulsos à religione patria discessuros) neve seipsum multaret reditibus ex ea gente accipiendis, & insigni apud eam maledicto & contumeliæ sese subjiceret in omne ævum. prætereaque Dei, qui illis præerat, potestatem, utpote manifestam, ostendebat, quæque nihil dubium reliquit ad vim ejus demonstrandam. Et in istis quidem totus erat Petronius.

Res Judæorum Cajo repræsentat.

7. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ versabatur, magis magisque apud Cajum amicitia proficiebat. Cumque aliquando eum convivio exciperet, idque magno studio curaque ageret, ut cunctos & impensis in epulas factis, & in omnibus ad delicias & voluptates apparandis superaret, ita ut nemo è cæteris, immo nec ipse Cajus de istis æquandis cogitarit, multo minus superandis, (adeo ille universis epularum apparatu facile præstitit, desiderioque omnia Cæsari *ad luxum* suppetandi) tum Cajus animi ergo & magnificentiæ eum admiratus, ut qui etiam supra facultates sumptibus immensis sibi placere contenderit, volensque Agrippæ liberalitatem ad sui oblectationem accommodatam æmulari, cum animus vino laxatus esset & ad multam hilaritatem traductus, dixit in convivio, ipsum ad bibendum invitante Agrippa, "& ipse tibi jam antea conscius eram honoris quo "me prosequutus es, & quantam mihi benevolen-"tiam ostendisti, etiamsi ex ea te circumsteterint "pericula à Tiberio intentata; & *jam* nihil omit-"tis, quo mihi, fere ultra quam possis, gratifice-"ris. Quare, cum turpe mihi sit à te vinci tua "erga me voluntate & studio, omnia quibus antea "tibi deeram jam adjecta esse volo. Quod ad mu-"nera attinet quæ tibi dedi, ea levidensia esse fa-"teor:

Agrippa apud Cajum gratia, cui convivium splendide paras & magnificum.

Cajus Agrippa magnificentia delectatus.

---

t Οὖσαν] *L. B.* ἦσθεν.

v Ὀμβριμον] *L. B.* ὄμβελον.

x Καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ] Τὸ γὰρ παντὸς ἔτους αὐ μ. κατεχημένου, ἐπ' ἀπογνώσει ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἢ ἄνωθεν ὕδατος *Busb.*

y Παρὰ τὸ ἑτέρως δόξαν] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.* quoque, nisi quod habeat ἑτέρῳ) & *Hen. à pr. m.* καὶ ὑπὲρ τὸ ἑτερόδοξον in *Editis.* καὶ ὑπὲρ τὴν αὐτῶν δόξαν *Busb.*

z Ἀφιγμένα] *L. B.* ἐφιγμένα.

a Ὡς ἦ] Voculam unam & alteram excidisse suspicor.

b Πρὸς τὸν —— ἀποῦν,] Conf. *Ælian.* lib. 2. c. 10. §. 5. ἐσθὲν δίθιος ἐπέστειλαν Καίσαρι· Aliter verò de hac Epistola Petronii *Philo* Leg. ad Cajum p. 1027. B SPANH.

* *Si hosce interficeret,*] Ita repositimus. *Hudsonus* verterat: *ut eos interficeret.* HAV.

c Εἰ κτείνοι,] Κτείνοιο *Gall.* unde pro ἐκτείνοι (tam in *Editis* quam cæteris *MSS.*) haud aliud mihi occurrebat præter κτείνοι. Non dubito tamen quin hic locus in mendo cubet. Si quis malit ἐπινοεῖν ἀποκτεῖναι, aut ἀποκτείσας κτείνειν, per me licet. *Epiphanius* vertit, *postulans ne tanta hominum millia contemneret, quæ non possent sine bello & ingenti cæde ad transgressionem suæ religionis impelli.* HUDS. Interpositione unius voculæ εἰ, quam ex *Lugd. Bat.* inseruimus (legitur enim ibi εἰ κτείνοι) sanus satis esse videtur locus, si enim hasce myriadas hominum à patriis ritibus discedere nolentium, interfeciisset Petronius, eo ipso infinitam illam reliquorum Judæorum multitudinem ad insaniam redegisset. HAV.

d Προπαίῳ] Forte ἀποπροπαίῳ. COCC.

e Καὶ ἄλλως] *L. B.* καλῶς.

f Δύναμιν] Neque hic locus, ut puto, mendo vacat. nam δύναμιν aut hoc versiculo aut in proxime sequenti suspectum habeo. *Epiphanius* vertit, *super hoc quoque virtutem divinam Judæis præbere præsidium. nam exploratum esse firmabat pro Judæis evidenter indicium.* At *Gelenius* hoc modo *id quoque adjecit quam carus sit Deo populus, quamque manefestis signis declaret suam erga illos benevolentiam.*

ff Ἀπέφαινε,] *L. B.* ἀπεφάνετο.

g Ἐνδοίασον] Conf. infr. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

h Δυνάμιν τῷ] *L. B.* δυνάμει τῇ.

i Αὐτῷ ἐπιδείκνυσθαι] Antea αὐτῆς. Forsan τῷ αὐτῷ, deleto δυνάμιν.

k Καταλιπόντα.] *L. B.* καταλείψαντα.

l Ἀγρίππας —— διατρίβων,] Philo p. 1029. C. SPANH.

m Ὑπερβάλλεσθαι,] *L. B.* ὑπερβαλέσθαι.

n Θελήσαντα] *L. B.* θελήσοντα.

o Ὑπερβαλέσθαι·] Ita MSS. plurimi. *Al.* ὑπερβάλλεσθαι.

p Καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι] In *Editis*, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρος (ἢ Καίσαρι *L. B.*) ἐπιστρεπτικῷ π. quæ plane omiserunt *Epiphan.* & *Gelen.* Unde, cum ἐκφρονῆσαι habeat *Hen.* (ἐκφρόν-ησαι *L. B.*) & ἐκφρονίσαι (forsan pro ἐκφρονήσαι) *Gall.* rescripsi, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρονῆσαι θεᾶσθαι.

q Καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυμάσας] Ὡς καὶ Γάϊον ἐκθαυμάσαι *Busb.* & mox hac ipsa §. φάναι pro φησίν.

r Τὰ πρὸς ἐμὲ,] Illud τὰ deest *Busb.*

s Ἀποδειχθέντα,] Ὑποδειχθέντα *Busb.*

t Ἀρετῇ χρῆσθαι] Fuit cum legendum esse suspicarer ἀριστείᾳ χρῆσθαι.

Quicquid ab ipso petierit, se ei daturum esse pollicetur.

"teor: id autem totum, quod tibi aliquid confe-
"rat ad felicitatem complendam, alacriter & quo-
"ad potero tibi suppeditabo." Et ille quidem ista dicebat, ratus ampla latifundia postulaturum aut urbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamvis sibi decretum esset quid peteret, id tamen *in præsens* animo reticebat, & statim Cajo respondet, "quod
"neque prius, contra quam mandaverat Cajus, il-
"lum coluerit, ut qui lucri aliquid exspectaret;
"neque jam in ejus gratiam quidquam agere, ut
"inde vel minimum lucri sibi quæreret. abunde
"autem magna esse priora ejus beneficia, & ultra
"quam speraret quisquam se paulo arrogantior:
"nam etsi minora essent quam quæ dare potueras,
"mea tamen qui ea acceperim exspectatione &
"dignitate sunt majora." Tum Cajus, eum propter animi continentiam admiratus, magis instabat ut diceret, quidnam à se datum iri voluerit? Cui ille,

Agrippa nihil aliud poscit, quam ut mandatum, quod Petronio dederat, revocaret.

"quoniam ex tua in me benevolentia, domine, præ
"te fers me dignum haberi cui præterea aliquid
"largiaris, nihil quidem eorum quæ ad me locu-
"pletandum attinent à te postulabo, quippe quod
"tuæ gratiæ acceptum debeam ut iis rebus præ-
"ter cæteros excellam; illud vero te rogo, quod
"pietatis gloriam tibi conciliabit, facietque ut
"Deus tuæ voluntati faveat & adjutor sit, & mi-
"hi ad existimationem pulchrum erit apud eos
"qui fama id acceperint, ut qui certum habuerim
"omnia propter tuam potestatem impetraturum
"esse quorum opus mihi fuerit. Oro igitur & ob-
"secro te ut de statuæ dedicatione in Judæorum
"templo, mandata Petronio, nolis amplius cogi-
"tare.

Annuit Agrippæ, haud tamen libenter.

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret, (nam quæ persuaderi non poterant Cajo ea mortem certissimam postulanti afferebant) quod tamen ea *quæ peteret* magna existimaret ut revera erant, fortunæ aleam in istis experiri statuit. Cajus autem *simul* officiosa Agrippæ liberalitate *mirifice* captus, pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quæ petenda Agrippam ultro provocaverat, coram tot testibus argui, ac si statim eum promissi pœnituisset, simulque Agrippæ virtutem *egregiam* miratus, quod de imperio suo, aut amplioribus reditibus aut alia potestate augendo, parum solicitus, publicæ tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo & numine divino, postulatis annuit: ac scribit ad Petronium, eum collaudans, & quod exercitum collegerat, & ipsum per literas consuluerat quid de Judæis faciendum censeret. "Cæterum nunc, *inquit*, si contigerit te jam sta-
"tuam erexisse, ne tollatur: sin vero nondum eam
"collocasses, ne quid amplius molestiæ ea de re
"tibi facessas; sed exercitum volo dimittas, disce-
"dasque ad ea quæ primo tibi mandavi exsequen-
"da. nihil enim mihi opus est ut statua erigatur,
"Agrippæ gratificari cupienti, quem virum ma-
"joris facio quam ut ejus desiderio & precibus
"quidquam denegarem." Et hæc quidem Cajus

Cajus, Agrippæ virtutem miratus, scribit ad Petronium, in Agrippæ gratiam.

"μένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν
"ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. [v] τὸ γὰρ πᾶν, ὅπερ σοι ρο-
"πὴν ἂν [x] προθεία τοῦ εὐδαίμονος, [y] διακονήσε-
"ται σοι θυμία τε [z] καὶ ἰσχύι." καὶ ὁ μὲν ταῦ-
τα ἔλεγεν, οἰόμενος [a] γῆν τινα πολλὴν [b] αἰτήσασθαι,
ἢ καὶ πινων προσόδους πόλεων. ὁ δέ, καὶ περὶ τὰ πάν-
τα ἐφ' οἷς [c] ἤτησε θαυμασιώτερον, οὐκ ἐφαίνετο
τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀξέως ἀμείβεται τὸ Γαΐου,
"ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ κατὰδοκῶν
"πρὸς τὰς Τιβερίου [d] ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ὅ-
"τε νῦν πράσσειν τι τῶν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου κερ-
"δῶν οἰκείων ἐν ποσὶ λίψεσι· μεγάλα δὲ εἶναι τὰ
"προδεδωρημένα, καὶ παραυτίκα τῷ θράσει χρωμένῳ
"τῶν ἐλπίδων· καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα [e] δυνά-
"μεως, τῆς γε μὲν [f] εὐμηφότητος καὶ διανοίας τε καὶ
"ἀξιώσεως μείζονα. καὶ ὁ Γάιος, ἐκπλαγεὶς [g] τὴν
διάνοιαν αὐτοῦ, πλειόνως ἐπέκεινα εἰπεῖν, [h] ὅ, τι χα-
ρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσχόμενος. ὁ δέ, "[h] ἐπεί περ,
"ὦ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν [i] μὲ ἄξιον λογι-
"φαίνεις, αἰτήσομαι τῶν μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ἐ-
"δέν, διὰ τὸ μεγάλως με ἐνδιαπεπέφθαι, οἷς ἤδη πα-
"ρέχεις· ὅ, τι δ' ἄν σοι δόξαν προσαγωγὴ τοῦ εὐσεβοῦς,
"καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις προσκαλῶ,
"[k] καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο πρὸς τοῖς πιστευο-
"μένοις, ὡς μηθ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ὑπὸ τῆς σῆς
"ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνώμης. ἀξιῶ [l] γὰρ σε τοῦ ἀν-
"δριάντος τὴν ἀνάθεσιν, ἣν ποιήσασθαι κελεύεις Πε-
"τρώνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι πράσσειν διά-
"νοιαν.

ἡ. Καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὑπερκίνδυνον τὸν ἡγούμε-
νον· εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάιος, οὐδὲν ἄλλο ἢ
εἰς θάνατον ἔφερεν· διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ
εἶναι, κύβον [m] ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς [n] ἡγεῖτο.
Γάιος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππου ἐσπουδα-
μένος, καὶ ἄλλως ἀπεχθὴς ὑπολαμβάνων, ὅτι
τοσῶνδε μαρτύρων ψευδὴς φανεὶς ἂν προθύ-
μως ἐβιάζετο αἰτιᾶσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ
ὀξέως μεταμέλῳ χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ Ἀγρίπ-
που τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, [o] ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν
οἰκείαν δοχὴν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυ-
νάμει, [p] τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας [q] ἀμελῶν, πρεσ-
βεύων τοὺς νόμους [r] καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ· καὶ γρά-
φει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐπαινῶν τε τῆς αἱρετίστου τοῦ
στρατεύματος ἐπαγωγῆς, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῶν
ἀπεσταλκότος. "νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδρι-
"άντα ἑστακώς, ἑστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποίηται τὴν ἀνά-
"θεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν. ἀλλὰ τὸν τε
"στρατὸν ἄφελε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔσειλα,
"ἄπιθι. [rr] οὐδὲν γὰρ ἀπιδέομαι τῆς ἀνασκάσεως τοῦ ἀνδριάν-
τος, Ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ πε-
"πωμένῳ μειζόνως, ἢ ὥστε με χρείᾳ τῇ σῇ καὶ
"οἷς κελεύσεν ἀντειπεῖν." Γάιος μὲν δὴ ταῦτα χρά-
φει

---

[v] Τὸ γὰρ —— ὑπάρχοντος] Forte τὸ πᾶν ὅτι, ὅπερ σ. ρ. ἀ. π. τ. οὐ. αὐτῷ. COCC.

[x] Προθεία δὲ εὐδαίμονος] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀν ἐμπροθεία *Basil.* ἀν ἐμπροθεία in *aliis.* quin & γὰρ, quod antea sequebatur διακονήσεται, delendum esse volui, & paulo ante voculam ἢ inter τὸ & πᾶν insertam dedi.

[y] Διακονήσεται] *L. B.* διαδιακονήσεται.

[z] Καὶ ἰσχύι.] Addit *L. B.* τῇ ἐμῇ. quod nescio an sit necesse. HAV.

[a] Γῆν τε πολλὴν αἰτήσασθαι,] Τήν τε πόλιν τὴν προσόδου αἰτήσασθαι ἢ καί τινων *Vat.* τὴν τε πόλιν τὴν προσόδου αἰτήσασθαι *Hen. à pr. m.* τὴν τε πολὴν τὴν προσόδου αἰτήσασθαι *Busb.*

[b] Αἰτήσασθαι,] Forte αἰτήσασθαι.

[c] Ἤτησε] *L. B.* αἰτῆσαι.

[d] Ἐντολὰς] *L. B.* in *Marg.* ἐπιστολὰς.

[e] Δυνάμεως,] *L. B.* γέγονε δυνάμεως.

[f] Τὴν διάνοιαν αὐτοῦ,] Τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

[g] Ὁ, τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσχόμενος.] Ita *Busb.* ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

[h] Ἐπεί περ, ὦ δέσποτα,] Hæc Epistola ab Agrippa ad Cajum scripto tradita pluribus refertur à Philone p. 1030. 1331. &c. SPANH.

[i] Μὲ ἄξιον λογιάσεις,] Illud μὲ è *Cod. Busb.* ut & mox σὲ post αἰτήσομαι.

[k] Καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο] *Al.* κἀμοὶ πρὸς εὐκλειαν γένοιτο.

[l] Γὰρ σὲ δὲ ἀνδριάντος] Ita *Busb. Vat.* & *Zonar.* (voluit idem *L. B.* in quo σε legitur) ἀξιῶ γάρ σοι in *ceteris.*

[m] Ἀναρριπτεῖν] Forte ἀναβλίπτειν. IBBETS.

[n] Ἡγεῖτο.] Forte ἐτεῖτο. COCC.

[o] Ἐν ὀλίγῳ] Forte supplendum ὅτι. COCC.

[p] Τῷ κοινῷ τῆς εὐθυμίας] Τῷ κοινῷ δὲ εὐθ. *Hen. à pr. m.* & *L. B.*

[q] Ἀμελῶν, Ἐπιμελούμενος καὶ ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβεύων συνεχωρεῖ *Busb.* ἐπιμελὴ τὸ π. τ. γ. καὶ τ. θ. συνεχώρει *L. B.* ἐπιμελεῖτο *Coccejus* corrigit.

[r] Καὶ τὸ —— ἐπαῖνον] Vide Philon. p. 1038. B. SPANH.

[rr] Οὐδὲν γὰρ ἐπιδέομαι] Οὐδὲν γὰρ ἔτι δέομαι *Busb. Hen.* & *Vat.*

φῇ πρὸς τ Πετρώνιον, πρότερον [s] ἢ ἐντυχεῖν τ αὐτῷ ὑπὲρ ταύτης ἐπιστολαῖς ἐμφανισούσας ὑπὲρ ἀποστασίας Ἰουδαίους καὶ τ ἀνδριάντα ἐπείγεσθαι. [t] μηδὲν δ ἕτερον ἀποσημαίνειν τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄντικρυς [u] Ρωμαίων ἀπειλεῖν. καὶ πρόφασιν ὡς ὑπὲρ πείρας τ ἡγεμονίας αὐτῷ πετολμηκότων, ἀνὴρ ὑπὲρ πάσιν ἥσσων μὲν καὶ αἰσχρᾶς, κρείσσων δὲ καὶ βελτίστης, καὶ ἐφ' οἷς ποτε κρίνειν ὀργὴν χρῆσθαι περὶ ὧν τιν' ἂν ἐπιτρέμειν, παύσασθαι [x] αὐτῆ ἐπὶ τιν' οὐ προσηκούσης, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ ποιεῖσθαι τὴν ἐκείνης τιμὴν κρίσιν δὲ εὐδαίμονα, [y] γράφει πρὸς τ Πετρώνιον. "ἐπειδὴ δῶρα ὅσους σοι οἱ Ἰου-"δαῖοι παρέσχον, ἐν μείζονι λόγῳ τ ἐμῶν πεποίησαι ἐν-"τολῶν, διακωλύσαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων δέ-"ησις, ὑπὲρ προβάσαι τ ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε, "σαυτῷ κριτὴν γενόμενον, λογίσασθαι ποῖ δ ποιητέα σοι "ἐστὶ σπουδὴ ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπί τοι παράδειγμα [z] ποιοῦμ' "ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι δ ὅσοι ὕστερον γένοιντ' ἂν, [a] μη-"δαμῶς ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.

θ'. Ταῦτα μὲν γράφει Πετρωνίῳ τῷ ὑπάτῳ, ὁ μὲν φθάνει γε ζῶντι Πετρωνίῳ δεξάμενος αὐτὰ, βεβαιωθεντος δὲ τοῦ φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μαθὼν τὰ Γαΐου πλάτα. θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνημονήσων ἔμελλε Πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀνειλήφει ὑπὲρ τῆς τ Ἰουδαίων χάριτος, καὶ τιμῆς τῆς αὐτοῦ. ἀλλὰ τ Γάιον ἀποσκιδασάμενον [b] ὀργῆς ὧν ὑπὲρ σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ πρόσθεν [c] ἐτολμήσατε, τὸ μισθὸν [d] χρεωλυσίαν [e] συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἡ τε Ρώμη, καὶ πᾶσα ἡ δυνὴ, μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βελῆς πρέσχοιεν ἀξιώματι, διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τ Γάιον. καὶ πλάτα μὲν ὁ μὴ πολὺ χρόνον, ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τιμὴ ὑπὲρ τοῦ θανεῖν ἀνακαμένῳ ὑπατικῷ. τιμὴ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλάτα τᾶ, καὶ τ ὑπεβελῆς τ τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος λόγου. Πετρωνίῳ μὲν ἔτως μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διέφυγε ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος καὶ θανεῖν.

ad Petronium scripsit, literis illius nondum lectis, quæ significabant, Judæos ob statuam illam ad seditionem concitatos. quin & ex voluntatis eorum indiciis palam erat eos minitari bellum adversus Romanos. Itaque graviter dolens, quasi id ausi fuissent ut experirentur ejus imperium, homo *scilicet* nihil turpe ducens, nullamque honesti rationem habens, & in quemcunque pro arbitrio ira excandescens, cui nullam moderationem adhibuit, id sibi in felicitatem cedere reputans si iracundiæ maxime indulgeret, *denuo* scribit Petronio *in hanc sententiam.* "Quandoquidem munera, quibuscun- *Non multo post ei literas dat acerbas & minarum plenas.* "que te donarent Judæi, meis mandatis prætulisti, "illis gratificari ausus alia quam jusseram facien-"do, jubeo te, qui temet judicem constituisti, "quid tibi agendum sit dispicere, cum iræ meæ "onus sustinebis, postquam in te exemplum edam "quod & præsentes & posteros moneat, non ne-"gligenda esse imperatoris mandata.

9. Has quidem literas scribit ad Petronium: eas tamen, dum in vivis esset Cæsar, non accepit Petronius, retardata eousque perferentibus navigatione, ut aliæ literæ, quibus mortem Caji intellexerit, prius ad manus ejus venerint. Deus utique haud immemor futurus erat periculorum, quæ adierat Petronius in Judæorum gratiam Deique honorem. sed cum Cajum è medio sustulisset, illi infensus quòd cultum *divinum* sibimet arrogare fuerit ausus, Petronio mercedem persolvere annituntur omnes tam Romæ quam per universum imperium, præcipue vero quotquot è senatoribus maxima erant dignitate, quod in eos iram suam effuderit Cajus. Et ille quidem moritur non multo postquam ad Petronium literas scripserat, mortem ei denunciantes. Causam autem propter quam sublatus est *Cajus*, & quemadmodum instructæ erant in eum insidiæ, in sequentibus narrabo. Ad Petronium autem primùm perlatæ sunt literæ Caji mortem significantes, & non multo post ei redditæ sunt istæ, quibus semet sua manu interimere jubebatur. simulque lætatus est quod ita evenerit ut Cajus mortem oppeteret, Deique admiratus est providentiam, quod nulla interposita mora confestim ei præmium dederit pro honore à se templo habito, & auxilio Judæis lato. Et ita quidem Petronius è mortis periculo ipsi non prævisо facile evasit.

Quæ, postquam de Caji morte alias accepisset, ad eum pervenient.

Caji obitus.

Petronius, acceptis Caji literis, Dei providentia obstupescit.

[s] Η ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῷ ἐπιστολαῖς] Ita textum restituendum esse censui ex *Zonara*, qui hic loci *Josephi* verba exscripsisse videtur. nec longe recedit *Busbequii* Cod. qui habet, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῷ ἐπιστολαῖς ἐμφανίσους ἐπὶ ἀποστασίᾳ τοὺς Ἰουδαίους καὶ δόξαι αὐτοὺς ἐπείγεσθαι. perperam in *Editis Aliisque*, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ἐπὶ ἀποστάσει αὐτοὺς καὶ δόξαι ἐπείγεσθαι. A libris nostris valde discrepat *Epiphanius*, qui vertit, *Hoc enim Agrippæ gratiæ concessum esse volo, viro honorabili mihi semper, sed nunc amplius honorando. Et Cajus quidem talia scribit Petronio, antequam seditio major oriretur. nam ita jam mentes omnium tumebant, atque talia voluntatum eorum indicia monstrabantur, ut si forte contrarium nuncium adveniret, parati essent apertum bellum gerere cum Romanis. Sed Cajus, cujus animus obnoxius erat turpitudini, alienus bono consilio; & in omnibus quæ facienda decerneret, ira magis pertinax ad implendum, moderari se nullo modo sciens, sed beatitudinem judicans, si omne quod sibi esset voluptati perficeret, postea scribit Petronio* &c.

[t] Μηδὲν δὲ ἕτερον ἀποσημαίνειν] Μηδὲν γὰρ ἕτερον *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

[u] Ρωμαίων] *L. B.* Ῥωμαίοις.

[x] Αὐτῇ] Ita, monente Cl. *Lowthio*, legendum censui. antea erat αὐτὴν. in *Lugd. Bat.* αὐτῆς.

[y] Γράφει πρὸς τ Πετρώνιον.] Γράφει αὖθις τῷ Πετρωνίῳ *Zonar.* in *Epiphanii* versione, *postea scribit Petronio hujusmodi verba.*

[z] Ποιοῦμ' ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι] Ita cum *Cod. Busb.* (quo pacto in *Marg. L. B.* quoque exstat, nisi quod ibi sit οἵ γε pro οἵ τε) antea erat, ἐπί τοι παράδειγμα ποιοῦμαι σὲ οἵ τε νῦν πάντες, καὶ ὅσοι &c. *Zonaras* habet παράδειγμα γὰρ σὲ ποιήσομαι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα &c. *Epiphanius* vertit, *jubeo temetipsum judicem fieri, & eligere quid debeas pati, qui me ad tantum iracundiæ concitasti, ut exemplum efficiare cunctis, & præsentibus & futuris, quæ nullus audeat imperatoris mandata contemnere.*

[a] Ἀνυρῶν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.] Eadem *Zonaras Annal.* p. 278. C. SPANH.

[b] Ὀργῆς ὧν ὑπὲρ σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ] Id est, διὰ ὀργῆς. HUDS. Forte ὀργῇ. COCC.

[c] Ἐτολμήσατε,] Scribe ἐτόλμησε.

[d] Χρεωλυτῶν συνεργεῖ] Conf. lib. VII. c. 15. §. 1. SPANH.

[e] Συνεργεῖ] *L. B.* συνεργετῶν.

[f] Παραχρώμενος.] Ita (quomodo & situ codici adscripserat *Coccejus*) ex conjectura. Παραχρώμενος in *libris.*

[g] Μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς] Iterum ex conjectura αὐτῷ ὀφθεὶς. antea perperam in *libris* omnibus μὴ αὐθαιρετεῖς. in *Lugd. Bat.* est ἀντοκαβεῖς.

XII. CAP. IX.

Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.

Judæorum in Mesopotamia & Babylonia calamitas unde orta.

CÆterum *sub id tempus* Judæis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam habitantibus, gravis incidit calamitas, & alia quacunque non minor; multaque facta est illorum cædes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Nearda urbs est Babyloniæ, & ex se populosa, & fertilem amplamque regionem possidens, quæ cum aliis *plurimis* bonis etiam hominibus abundat: ad hæc non patet hostium assultibus, undique Euphrate & firmis muris circundata. porro & Nisibis urbs * intra fluminis ejusdem ambitum posita est. Quapropter Judæi freti locorum natura, & didrachmum, quod à singulis *Judæis* Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, cæteramque votivam pecuniam. illis enim urbibus tanquam *communi* ærario utebantur: & inde Hierosolyma suo tempore translmissa erat *pecunia*, multaque hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus *tum* vectigalis erat Babylonia. Etenim *ex istis Judæis* erant Asinæus & Anilæus, origine quidem Neardenses, fratres vero germani. atque illis mater, nam patre erant orbati, id negotii dedit, ut velorum conficiendorum artem addiscerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, ut etiam viri lanificia exercerent. His *quadam die magister* qui operibus præerat, apud quem etiam artem didicerant, objecit quod tardiuscule venerant, eosque verberibus multavit. Illi vero castigationem sibi contumeliæ esse existimantes, cum arma omnia, quæ in ea domo adservabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, ubi fluvii divortium est, & magna esse solebat pascuorum copia & ubertas fructuum, qui in hyemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluxit juvenum quisque egentissimus: quos cum armis instruxissent, & producibus se gerebant, & haud ægre fiebat quin illis maleficiorum autores & principes se præberent. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, ad pastores è suis dimittebant qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adjicientes, se amicos illis futuros qui morem gererent, & ab hostibus undecunque ingruerent defensuros; sin imperata detrectarent, greges mactaturos. Illi vero, nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere, mandatis obsequuti sunt, & oves quotquot poscerent mittendas curabant. Quo factum est, ut vires eorum augerentur, & potestatem haberent patrandi quodcunque illis, ex improviso alios adortis, allu-

Nearda & Nisibis Judæorum gazophylacia.

Asinæus & Anilæus Nearda profugi.

Inopes & egeni ad eos se recipiunt.

Asinæus & Anilæus, cum magnam ad se conciviſſent hominum multitudinem, raptu vivunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίοις, δι' Ασιναῖον καὶ Ανιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δὴ [h] καὶ τοῖς τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα [i] τοῖς Βαβυλωνίαν οἰκοῦσι Ἰουδαίοις, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς πινος ἐλάττων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποίος οὐκ ἰσχυρισόμενος ἔσεσθαι. τοῖς οὖν δὴ τὰ πάντα [k] ἐπ' ἀκριβείας διηγήσασθαι μέλλουσι, ἀνήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. [l] Νεαρδὰ δ' Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρῶσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων [m] ἀναπλέων. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε ἧ Εὐφράτης πᾶσαν αὐτὴν ἀποπλαμβάνων, καὶ κατασκευαῖς τείχων. ἔστι δὲ καὶ [n] Νίσιβις πόλις ἐν τῷ αὐτῷ ἧ ποταμῷ συῤῥέουσα. ὅθεν Ἰουδαῖοι, τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, [o] τό, τε δίδραχμον [p] τῷ Θεῷ καταβάλλειν ὃ ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατεπέμπετο, καὶ ὁπόσα [q] ἄλλα ἀναθήματα. ἐχρῶντο [r] δὲ ὥσπερ [s] ταμιείῳ τοῖσδε τοῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ὅτε Ἱεροσολύμων [t] ἀνεπέμποντο, [u] καιρὸς, [v] πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸ χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελοῦς ὄντας αὐτοῖς τῆς Βαβυλωνίας. καὶ ἦσαν δὴ Ασιναῖος καὶ Ανιλαῖος, Νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὺς, πατρὸς δ' ὄντας ὀρφανοὺς, ἡ μήτηρ παρεσκεύασεν ἐσῶν μαθήσασθαι ποιήσεως· οὐκ ὄντος ἀπεχθοῦς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὥστε τοὺς ἄνδρας παλαιοεργεῖν παρ' αὐτοῖς. τέως ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, [x] παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν, βραδυτῆτος ἐπικαλέσας τὴν ἀφίξεως, σκώλασι πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῦ δικαίοσιν λογιζόμενοι, καταστάσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσοι ἦν ἐπὶ τῇ [y] οἰκίας φυλακοσόμενα, ὥχοντο εἴς τι χωρίον, διάῤῥηξιν μὲν ποταμοῦ [z] ποιούμενον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς παρέχειν πεφυκὸς, καὶ [a] χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα [b] ἀποτίθενται. συνῆσάν τε οὖν αὐτοῖς τῶν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φραγμοῦ τινος στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι. [c] προελθόντες γὰρ ὅτι τὸ ἄμαχον, καὶ καταισχύναντες ἀκρόπολιν, διέπεμπεν πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὰ βοσκημάτων, ἢ δεχόσοι [d] ἐπιτροφὴ γένοιτ' ἂν, προσιόντες φιλίαν τε ποιουμένοις, καὶ ἄμυναν τὰ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειλοῦσιν. οἱ δὲ, ἃ γὰρ ἐν ἄλλοις ἕτερα [e] πρὸς ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τὰ προστάτων [f] ἕτοιμον ὁπόσα κελευσθείεν. ὥστε δὴ καὶ πολεῖον αὐτοῖς [g] συνελέγετο ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐν ᾗ ὀξέως ἐλαύνοντες κακῶς-

h Καὶ τοῖς τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,] Illud καὶ è Codd. Busb. & Vat.

i Τοῖς Βαβυλωνίαν οἰκοῦσι Ἰουδαίοις,] Conf. supr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

k Ἐπ' ἀκριβείας] L. B. ἐπακριβοῦς.

l Νεαρδὰ] Νερδὰ Busb. Νείρδα Lugd. Bat. Νααρδὰ Steph. Byzant. Verum e & a apud Orientales facile permutantur, ut notavit *Berkelius*.

m Ἀναπλέων.] Ita lego, nec aliter forsan *Epiphan.* cujus versionem adhibui. ἀνάπλεως in *libris* omnibus. qua lectione admissa, verba ista, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως redundare videntur, ut quæ in margine olim appositа fuerint, in interpretamentum τοῦ, ἀλλως τε πολυανδρῶσα.

* *Intra* —— *est.*] Ita placuit locum interpretari, quod certissimum sit; Nisibin non *flumini Euphrati appositam fuisse*, prout vertit *Gelenius*, sed amni Mygdonio, qui in Tigrim influit.

n Νίσιβις] Νίσιβις· In nummis NECIBI. Infr. §. 9. τὰ Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν· & lib. 20. c. 3. §. 2. Νίσιβις δὲ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ. SPANH.

o Τό, τε δίδραχμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν] Ita cum *Cod. Busb.* τότε δίδραγμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν &c. in *cæteris*.

p Τῷ Θεῷ] *L. B.* ὃ τῷ Θεῷ.

q Ἄλλ'] *L. B.* ἢ ἄλλα.

r Δὲ] *L. B.* τε.

s Ταμιείῳ] Ταμιεῖον *Busb.*

t Ἀνεπέμποντο ἡ καιρὸς,] Ἀνεπέμποντο *Busb.*

v Πολλαί —— χρημάτων] Vid. Philon. Leg. ad Cajum eadem de re. SPANH.

x Παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *apud quem etiam ipsam artem didicerant.* (*Lugd. Bat.* καὶ γὰρ ἐμ. π. ά.) καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ in *Editis Altisque.*

y Οἰκίας φυλακοσόμενα,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* οἰκείας in *reliquis.*

z Ποιούμενον,] *L. B.* λιγόμενον.

a Χιλῶν] Χελὸς, ἡ τροφὴ· χιλὸν τὸ αὐτὸ, καὶ χόρτος τῶν βοσκημάτων· *Hesychius.* SPANH.

b Ἀποτίθενται.] *L. B.* ἀπολθοινῦσ. *Coccejus* ἀπόθεινται.

c Προελθόντες] Προστελθόντες *Busb.*

d Ἐπιτροφὴ] *L. B.* ἐπὶ τροφῇ.

e Παρὰ ταῦτα] *L. B.* παρ' αὐτά.

f Ἕτοιμον ὁπόσα κελευσθείειν.] Ἑτοιμοτον *Busb.*

g Συνελέγετο ἰσχὺς,] Συνέγετ' *Busb.*

κυρεῖν· θεραπεύῃ τε αὐτὸς ἤρηρε πᾶς προσυγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς [h] πεπρασμένοις. ὥστε ἤδη προὔκοπτε λόγος περὶ αὐτῶν καὶπὶ τῶν Πάρθων βασιλέως.

β'. Ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ἐπιφυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον [i] ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν πρὸς αὐτούς, φθῆναι θέλων προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτοὺς γενέσθαι κατασκευάζων τε στρατόν. [k] Παρεκαθίσας δὲ τὸ [l] ἕλος, ἡσύχαζεν· καὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν, [m] ἣν δὲ σάββατον ἀργίας παντὸς ῥήματος Ἰουδαίοις ἡμέρα, ὀκνῶν μὲν τολμήσειν ἀντιστατήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προσιὼν χρόνιζεν αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν. Ἀσιναῖος δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρεκεῖτο αὐτοῖς, "ἄνδρες, φησὶν, ψόφος μοι ἵππων προσέπεσεν, "ὁ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίνεται ἀνδρῶν αὐτῆς ἐπιβε- "βηκότων· ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χα- "λινῶν, δέδια, μὴ [n] ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι "προϊσχόντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν "ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἰ δὲ μὴ ψεύ- "δεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα." καὶ ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες [o] προσκοποῦντες τὸ γινόμενον. καὶ ἧ τάχος παρελθόντες, "καὶ [p] ὅτε αὐτὸς ψευδὴ σαφῆς "εἰκασὴς εἶναι τῶν πρασσομένων τοῖς πολεμίοις, [q] ὅτε "ἐκεῖνοι πλείονος ἐπιτρέψειν ἤμελλον [r] ἡμῖν ὑβρεῖν. "προϊσμεθα δόλῳ, μηδὲν βοσκημάτων ἀγαφέροντες, "ποῖδε ἵππων πλῆθος [s] ἐπελαυνόντος ἡμῖν ἐν ἀπο- "χαῖς χειρῶν κειμένους, ἀφὸ τὸ [t] κατέργεσθαι πα- "ρανομεύσει τῶν πατρίων εἰς τὸ ἄρχειν." Ἀσιναῖος δὲ οὐκ ἄρα γνώμῃ τοῦ κατασκόπου κρίνειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς παιτίοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τοῦ ἐπ' ἀπράκτοις [v] πλουτῶντας εὐφραίνειν τοὺς πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δεξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἐνεπεπώκει, θεραπεύειν τιμωρίαν [x] ἀπολαμβάνοντας εἰ δέοι πλοῦτον, αὐτός τι ἀναλαμβάνῃ τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, [y] ἃ ἐπὶ τὰ ὅμοια [z] ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν [a] ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν, ἀφὸ τὸ καταφρονοῦν- τας ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται [b] τὸ λοιπόν.

γ'. Ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκε- το αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολ- μήματι τῶν τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἀφό τε ὄψεως καὶ λόγων· καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, "ὅτι βασιλεὺς Ἀρτά- "βανος, καί περ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως "αὐτὸ τῇ δεξιᾷ ἡγουμένης, ἐν ἐλάσσονι τιθῇ καθ' αὐ- "τὸν ὀργῇ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέ- "φευγέ με [c] δεξιάν τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχω- "ρεῖν

beſceret: atque adeo nemo illis obviam factus officiis eos demereri non ſtudebat, congreſſuriſque terrorem injiciebant. ita ut ſermo de illis increbreſceret & ad Parthorum regem perveniret.

2. Satrapa autem Babyloniæ, poſtquam hæc intellexerit, eos ipſo in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius ſerperet & dimanaret: collectoque quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, verſus eos curſu incitato ire contendit, eo animo ut repentina facta impreſſione eos adoriretur, priuſquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Cum autem juxta paludem *quandam* aſſediſſet, quietem agebat: atque poſtridie, erat autem Sabbatum quo Judæi ab omni opere feriantur, ratus non aüſurum hoſtem ſibi congredi, ſed abſque pugna captos vinctoſque ſe abducturum, lento greſſu procedebat, ut in eos ex improviſo impetum faceret. Sed Aſinæus, cum forte poſitis prope ſe armis cum ſociis in otio deſideret, "Viri, inquit, tinnitus equorum ad aures "allapſus eſt, non qualis eſt in paſcuis agentium, "ſed qui ſeſſorem tergo vehant; & quoniam præ- "norum etiam ſonitum me audire perſuaſum ha- "beam, vereor ne hoſtes nos circumvenientes ag- "grediantur. verum procurrat aliquis ſpeculatum, "qui nobis quid immineat certo renunciet, atque "utinam falſa reperiantur quæ diximus." Ac ille quidem iſta loquutus eſt. & mox certi homines ſpectatum ibant, quid factum eſſet: celeriterque regreſſi, "neque te, *inquiunt*, conjectura fallit de "iis quæ moliuntur hoſtes, neque illi amplius paſſu- "ri ſunt ut nos maleficia impune committeremus. "ex inſidiis circumventi ſumus, pecorum ad in- "ſtar mactandi, tanta equitum multitudine in nos "incurſante, manus à pugna abſtinentes, quod ex "legis patriæ interdicto neceſſitate adacti ſimus ad "quieſcendum." Cæterum Aſinæus non utique ex ſpeculatoris ſententia, quid fieri oporteret, decernebat, ſed æquius eſſe ratus, ut, ſumptis animis ex neceſſitate in quam inciderat, legem violarent, dum injuriam ulciſcantur, etiam ſi mori certum eſt, quam ut nihil agendo morientes hoſtem *morte ſua* exhilararent, & ipſe arma corripit, eamque illis qui ſecum erant audaciam injiciebat, ut pari cum fortitudine ſeſe gererent. pugnam itaque ineunt cum hoſtibus, multiſque cæſis, quod cum contemptu eorum venerant, quaſi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam conjiciunt.

Satrapa Babyloniæ die Sabbati eos adoriri ſtatuit.

Id quod ſuſpicatus Aſinæus quoſdam exploratum mittit.

De Satrapæ incurſu certior factus arma corripit.

3. Parthorum autem rex, ubi de pugna illa *certi aliquid* fama acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi & alloquendi deſiderio tenebatur; miſitque ad eos fideliſſimum è ſatellitibus *ſuis*, qui diceret, "regem Artabanum, quamvis à vobis "injuria affectum, ut qui in regnum ejus invaſeri- "tis, virtuti tamen veſtræ iram ſuam condonare, "meque miſiſſe dextram vobis fidemque daturum, "ab ipſo concedi, ut ab omni periculo immunes "iter faciatis, quod *magnopere* vellet vos amicitiæ "er-

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum de ſocietate & amicitia ineunda mittit.

h Πεπρασμένοις.] *L. B.* θεσσομένοις pro πεπρησμένοις.

i Ἐδύνατο πλεῖστον,] Ἡδύνατο *Busb.*

k Παρεκαθίσας δὲ] Ita lego ex conjectura. θεκαθίσας in *libris.*

l Ἕλος, ἡσύχαζεν·] *Epiphanius* vertit, *nemoroſum locum, ibidem latitabat.* ἕλος *Heſychio.* τελματώδης καὶ σύμφυτος τόπος. Infra locum appellat ὕλην.

m Ἦν —— πολεμίους,] Conf. ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

n Ἐληλύθασιν ὡς] *L. B.* λελήθασιν. Sed in *Marg.* vulgatam habet lectionem.

o Προσκοποῦντες τὸ γινόμενον.] Προσκοπῶντας *Busb.*

p Οὔτε αὐτὸς ψευδὴ σαφὴς] Ita *Vat.* & *Hen.* καὶ ὅτε αὐτὸς ψευδὴς σαφῶν εἰκασὴς εἶναι τῶν πρ. (*Lugd. Bat.* καὶ ὅτε αὐτὸς ψευδὴς, σαφὴς τε. pro quo σαφὴς δὲ *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.* In *Epiphanii* verſione, *neque tu, inquiunt, falleris, ſed integre conjecta ſti quæ adverſum nos geruntur*, quaſi legiſſet, καὶ ὅτε αὐτὸς ψευδὴς εἶ, φασὶν, ἀλλὰ εἰκασὴς εἶναι τῶν πρ. Legi etiam poteſt, καὶ ὅτε αὐτὸς ψευδὴς φασὶν εἶναι εἰκασὴς τῶν πρ.

q Οὔτε ἐκεῖνοι πλείονος.] Sic legendum eſſe conjicio. ὅτε ἐκείνοις πλείονος ἐπιτρέψειν ἤμελλον ὑμῖν ὑβρεῖν in *libris* omnibus. nihil de iſtis in ſua verſione *Epiphanius.*

r Ἡμῖν] *Gen.* ὑμῖν.

s Ἐπελαυνόντος ἡμῖν.] Ita *Busb.* ἐπελαύνοντας in *ceteris.*

t Κατέργεσθαι —— ἄρχειν.] Ita in pleriſque *MSS.* καταεργάσθαι in *L. B.* καθέργεσθαι in *Editis* & *Cod. Vat.* HUDS. Conf. ἄλωτ. lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. §. 6. ut & ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

v Πλουτῶντας εὐφραίνειν] Πλουτῶν εὐφραίνειν *Busb.* & mox διξάμενος αὐτὸς ὑπὲρ τῆς ἀν. *Busb.* & *Vat.*

x Ἀπολαμβάνοντας] *L. B.* ἀπλαμβάνοι.

y Τῆς ἐπὶ] Τῆς περὶ τὰ ὅμοια *Busb.*

z Ἀρετῆς, ὁμόσε οὖν ἴασι] Ita diſtinguo & lego cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque*, ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι &c.

a Ἴασι] Forte ἴωσι. COCC.

b Τὸ λοιπόν.] Τὰς λοιπὰς *Busb.*

c Δεξιάν τε καὶ πίστιν] Δεξιὰς in quibuſdam *libris.*

"ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metu-
"entes: immo & dona *vobis* polliceri, & honorem,
"qui ex illius potentia multum vobis conferet ad
"præsentis virtutis incrementum." Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum ejusmodi muneribus quæ penes ipsum erant. Et ille quidem *recta* ibat, & *facile* ad regem admissus est. Artabanus autem, cum videret Anilæum solum ad se accedere, eum interrogabat quid causæ fuerit, quod Asinæus non simul advenerit. Cum autem audiret illum præ metu se intra paludria continere, patrios Deos testabatur, se nihil eos læsum ire qui sese ejus fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos convenientibus. nemo enim fraudem adhibet, ubi dextra ab eo data fuerit; nec est ut quisquam, cui injecta erat aliqua injuriæ suspicio, *de fide* dubitet, qui istud auctoramentum accepe-
rit. Et Artabanus quidem, cum ista fecisset, dimittit Anilæum, persuasurum fratri, ut cum eo reversuro ad regem veniret. Ista autem agebat rex, volens fratrum Judæorum virtute veluti fræno coërcere ejus satrapias, ne amicitiam cum eo *&* *societatem* violent, ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & *forsan* ad defectionem magis adhuc animis propenderent, si in illos expeditionem susceperus esset. Verebatur enim, ne, dum ille in bello eo occuparetur, quo defectores in potestatem suam redigeret, Asinæus & Babylonii magnum virium incrementum caperent, aut bellum conflaturi cum de istis audiverint, aut, si hoc facere nequeant, opportunitatem captaturi vicina omnia latius depopulandi.

Anilæus, ex consilio fratris, se ad Artabanum confert.

Benigne ab eo exceptus ad fratrem accersendum dimittitur.

4. Et is quidem, cum in ejusmodi mente & cogitatione versaretur, Anilæum dimittit. Anilæus autem persuasit fratri, & regis voluntatem erga eos & studium prolixe commemorans, fidemque jurejurando datam: ac proinde ad Artabanum properabant. Ille vero, ubi eò pervenerunt, læte admodum eos excipit, simulque mirabatur Asinæum, quod tam magno animo res gereret, cum cerneret ipsum videri statura valde pusillum, primoque aspectu facere ut contemptui esset iis qui cum convenirent, ac si eum pro nihilo ducerent; porroque ad amicos ajebat, quod animum præ se tulerit, longe corpore, si ei conferatur, majorem. cumque inter bibendum eum ostenderet Abdagasi, uni è prætorianis præfectis, & qui vir esset ei indicabat, & quam strenue in acie dimicaret. Abdagase autem postulante, ut ei concederetur illum interficere, atque adeo pœnas tot injuriarum ab eo repetere, quas Parthorum imperio intulerat;
"atqui non est, inquit rex, ut hoc permittam in
"virum, qui meæ fidei se credidit, præsertim cum
"dextram ei miserim, operamque dederim ut ju-
"rejurando adhibito ei fidem facerem. Quod si

Asinæus una cum Anilæo ad Artabanum proficiscitur.

Asinæum miratur Artabanus.

Ejus saluti prospicit.

"ρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων δι' φιλίας
"[d] προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλα τι & ἀπάτης χωρὶς·
"δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται & τιμὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς
"τῆ νυῦ ὕσῃ ἀρετῆ μελλήσει δυνάμει τῆ ἐκείνε ἐφε-
"λεῖν." Ασινάῃ@ ὴ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδὸς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν ὴ Ανιλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὅσους πρέσβυς ἦν. καὶ ὁ μὲν ὤχετο, καὶ εἰσοδ@ αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. Αρτάβαν@ ὴ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ανιλαῖον [e] καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ασιναῖον [f] ἐφυστερηκέναι. ἐπεὶ ὴ πιστάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἔλει ὑπομένειν, ὄδε τὰς τε πατρῴους θεὰς ἐπώμνυε, μηδὲν κακὸν [g] δράσειν αὐτὰς, πίστει τῆ αὐτὸς προσπεχωρηκότας· καὶ τὴν [h] δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον πρὸς πάντοις ἐκείνη βαρβάροις πρόσδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ὁ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτῆς δόσεως [i] γιγνομένης· ὅδε πίστειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοσάσδε ἀσφαλείας δόσις γίνοιτο, πρὸς τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀσυλήσειν καθεστηκότων. καὶ Αρτάβαν@ μὲν, [k] ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ανιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραξε ὴ ταῦτα ὁ βασιλεὺς χρήζων [l] ἐνσήμισμα τῆ ἀρετῆ τῶν Ιουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνε σατραπῶν, [m] ἐν ὑποπτέσθ τε ὄσῶν καὶ διανοίᾳ τοῦ ὑποστησομένε μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτές. ἐδεδίει γὰρ μὴ & συμπεσούμενε πολέμῳ τῷ [n] ἐκείνῳ κατὰ χεῖρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὑπὸ μέγα οἱ περὶ τὸν Ασιναῖον & τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοι γε [o] συσήσαντες ἐπ' ἀκρασίᾳ τῆ αὐτῶν, ἢ & τότε γε [p] ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως ἐδιημάρτοιεν.

δ'. Ο μὲν δὴ, ταῦτα διανοηθεὶς, ἐκπέμπει τὸν [q] Ανιλαῖον. ὁ ὴ Ανιλαῖ@ πιθανὸς ἦν τῷ ἀδελφῷ, τήν τε ἄλλην προθυμίαν διηγούμεν@ τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγονημένον· [r] ὥστε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Αρτάβανον. ὁ ὴ ἡδονῇ αὐτὸς δέχεται προσφυομένους, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ασιναῖον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψυχίᾳ, θεωρῶν [s] παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει σωελθοῦσι δόξαν καταφρονήμαι@ ἀφορμὰς, ὡς ἰδόντι κρίνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τὸς φίλυς, ὡς μείζονα [t] πάντα προσήκει παρέχοιτο τῷ ψυχικῷ τοῦ σώματ@. προσφέ τε πότον δεικνὺς [u] Ασιναῖον Αβδαγάσῃ [v] τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τό, τε ὄνομα διασαφῶν, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἣ [x] χρῶτο εἰς πόλεμον. τοῦ ὴ Αβδαγάσε κελεύοντ@ συγχώρημα αὐτῷ γνώσθαι κτείναντα αὐτὸν [y] ποικίλῃ ἀπολαῦσαι ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν Παρθυαίων ἀρχὴν, "ἀλλ' οὐκ ἂν,
"εἶπεν ὁ βασιλεὺς, συγχώρημα δοίην ἐπ' ἀνδρὶ [z] πί-
"στει τῆ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε
"πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γνώσθαι ἀπατήσας.
"εἰ ὴ ἀνὴρ τυγχάνεις, τὸ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπ-

d Προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν,] Forsan προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Vide paullo inferius, ubi quoque προσπεχωρηκότας. HUDS. Recte. Nam & *Lugd. Bat.* adstipulante, moveri sede sua jussimus, quod ante erat editum, προχωρεῖν. HAV.

e Καταμόνας] Conf. c. 4. §. 4. SPANH.

f Εφυστερηκότα.] Ita *Busb.* ἐφυστερηκότ@ in *reliquis.* HUDS. Conf. inf. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

g Δρᾶσειν αὐτὰς,] *Δράσειν Busb.*

h Δεξιὰν ἐδίδου,] Hæc certissima fidei apud Persas arrha est. Videsis *Comment.* in *Justinum*, l. XI. c. 15. sub finem.

i Γενομένης·] Γινομένης *Busb.*

k Ταῦτα πράξας,] Οὕτως ἐκπέμπει *Busb.*

l Ενσήμισμα τῆ ἀρετῆ] Ενσημάτων τὴν ἀρετὴν *Busb.* ἐνσήμισμα τῇ ἀρετῇ *L. B.* ἐνσημισμάτων τῇ ἀριτῇ *Suid.* qui locum hunc *Josephi* verbis aliquot decurtatum affert in voce ἐνσημισμάτων. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

m Εν ὑποπτέσθ τε ὄσῶν] Versionem paullulum immutatam vellem: *ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & quod putaret res ad defectionem spectare, in illos jam expeditionem susceperus esset.* IBBETS.

n Εκείνῳ κτ' χείρωσιν τ ἀφισηκότων,] Εκείνων *Vat.*

o Συσήσαντες ἐπ' ἀκρασίᾳ] Συσήσοντας ἐπ' ἀκ. τῇ αὐτῶν, ἢ & τότε γε ἀτυχοῦντες *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*

p Τὸν Ανιλαῖον.] Ita rescribendum censui, quamvis ἀτυχοῦντες habeant *libri* omnes. *Epiphanius* locum vertit ad hunc modum, *Agebat autem hæc, opus habens illis fratribus, pro tutamine illius satrapiæ, eo quod in aliena regione facile possent ab imperio suo decedere, ut antequam tale aliquid contingeret, ipse eos per amicitiam occuparet. timebat enim ne in Babylonia plurimi se Asineo conjungerent, & ille manu valida congregata, præsertim in illis locis tam munitissimis, facile se à Persarum imperio defensaret.*

q Ανιλαῖον.] Accessit hoc ex *L. B.* HAV.

r Ωστε δὴ ἠπείγοντο] Οἱ ὴ ἀδελφοὶ ἠπείγοντο πρὸς τ Αρτ. *Busb.* & mox ὁς ὴ ἡδονῇ.

s Παντελὲς] *L. B.* παντελῶς.

t Πάντα] *L. B.* τὸ πᾶν.

v Τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν,] Τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

x Χρῶτο εἰς πόλεμον.] Ita *Busb.* χρῶντο in *reliquis.*

y Ποικίλῃ] *L. B.* ἄποινα.

z Πίστει τῆ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι,] Πίστει τῇ ἐμῇ *Busb.*

a Ex-

"ἀπορκίας χρήζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων [a] σκοπῇ τῷ "ἐχθρῷ πεπιεσμένῳ· ἐπαναχωροῦντι γοῦν ἀπὸ "μεν ἐκείνου κρατῆ τῷ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας "τῆς ἐμῆς." ἔωθεν δὲ μεταπεμψάμενος τὸν Ασιναῖον, "ὥρα σοι, φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ἐπὶ τὰ σαυτοῦ, "καὶ μὴ πλείοσι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τῷ ὀργῷ ἐρε"θισθεὶς, ἀπιχθρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης "τῆς ἐμῆς. πεπιστευκὼς δέ σοι δίδωμι τὴν [b] Βαβυ"λωνίων γῆν, ἀληστόλοφόν τε, καὶ ἀπαρῆ κακῶν ἐσο"μένην ὑπὸ τῶν σῶν Φρονηδῶν. [c] ἄξιον δέ μοι τυγ"χάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπικλήτου σοι πεφροντικότος τὴν "ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κέρδεσι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σω"τηρίαν [d] ἀνακειμένοις." ταῦτα εἰπὼν [e] καὶ δῶρα δούς, [f] ὁπλοῦκα ἐκπέμπει τὸν Ασιναῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν πεφρονηκὼς, φρούρια καταστηλοῦται, καὶ ὅσα [g] πρότερον ἰσχύρα, μέγας τις ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει, καὶ [h] οἷος οὐκ ἄλλος τῶν πρότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων. Παρθυαίων τε αὐτὸν ἐφεσπόμενον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ [i] ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν [k] ἧσσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων πρέπειν τιμή. [l] ὧν δὲ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει· πάντά τε ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, προὐκεῖτό τε [l] αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπ' ἔτη πεντεκαίδεκα.

ε'. Ακμαζόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, δέχεται αὐτοὺς ἀπολαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τῷ ἀρετῷ, ἣ προὔκειτο ἐπὶ μέγα δυνάμεως, ἐκπεπτώκασιν εἰς ὕβριν ἐπὶ πλείοσι τῶν πατρίων ὑπὸ ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν Πάρθων τινὶ, στρατηγὸς δὲ ἀφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων, [m] ὃν δὲ καὶ εἶπετο γαμετὴ, τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι προσειληφυῖα πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ταύτης εἴτε [n] ἀκοῇ τῆς [o] εὐπρεπείας ἐκμαθὼν, εἴ τε καὶ ἄλλως· αὐτόπτης γενόμενος Ανιλαίου, ὁ τοῦ Ασιναίου ἀδελφὸς, [p] ἐραστὴς τ' ἐγεγόνει καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπράσσεσθαι τῷ σώματος τῆς γυναικὸς, μὴ τῷ ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτησείσῃ βασιλέων, [q] τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ δυσαντίλεκτον κρίνειν τῷ ἐπιθυμίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ [r] ἐκεχειροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτης γενομένης [s] πεσόντος, ἀνηρημένου ἀλόχου ἐγεγάμητο ἐραστῇ. ἃ μὲν δίκαια γε μεγάλων δυσχερῶν Ανιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ καὶ Ασιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σύν τινι μεγάλῳ κακῷ, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ ἀνδρὸς τεθνηκότος αἰχμάλωτος ἤγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν. ἔθος γὰρ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσίν ἐστιν ἐπί τε τὰς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴασιν ἐπὶ ξένης συνεπάγεσθαι· [t] συνέβαινε, καὶ ταύτῃ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπῆγεν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ δὲ ἀποδειχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι, καὶ μεθ' οἵων νομίμων ἐπὶ θατέρου ἀνδρὸς, ἐθεσπέσιεν αὐτούς· καὶ τὰ ἑταίρων οἱ μάλιστα "vir sis belli sciens fortisque, nihil opus est ut "meo perjurio utaris ad injurias Parthorum impe"rio illatas ulciscendas: revertentem itaque ador"tus, eum viribus tuis per me licet opprimas, "dum tuum mihi lateat consilium." Mane deinde accito Asinæo, "Tempus tibi est, inquit, ad "tuos concedere, ô juvenis, etiam ne plures è du"cibus meis qui mecum sunt ad te occidendum "irritentur, me ignaro nec opinante. Tuæ autem "fidei committo terram Babyloniam, ut eam tua "cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. "Æquum autem est ut te mihi benignum habe"am, qui fidem meam tibi inviolatam præstiti, "cum non de rebus leviculis ageretur, sed quæ ad "salutem tuam spectabant & incolumitatem." Cum ista dixisset & Asinæum muneribus auxisset, sine mora ad suos eum dimittit. Ille vero domum reversus, castella partim nova condidit, partim vetera munitionibus firmavit: brevique eò potentiæ crevit, quantam alius ante se nemo adeptus est, qui ex hujusmodi initiis rerum gubernaculo se admovere ausus est. Parthorum etiam duces, qui in vicinas provincias mittebantur, eum colebant & observabant: nam parva res meritisque suis levior *illis* visus est honos, quem à Babyloniis habuit. Erat autem in auctoritate *magna* & potestate, jamque omnia in Mesopotamia negotia ab illius nutu pendebant & arbitrio, ejusque felicitas per annos quindecim indies magis magisque augebatur.

Muneribus auctum dimittit.

5. Cæterum cum bonis omnibus florerent *affluerentque*, eis adhærere cœpit mali labes ex hujusmodi causa, postquam à virtute desciverant, qua in tantam provecti sunt potentiam, eamque in contumeliam verterant, à patriis moribus lapsi in voluptatum cupiditates. Cum forte veniret ad vicinam regionem administrandam Parthorum quidam dux, quem comitata est etiam uxor, quæ & cæteris dotibus laudes aliis præripuerat omnibus, præcipueque mirabili formæ elegantia, quæ ad hoc efficiendum maximo erat momento, ejus, sive quod aliquid de pulchritudine illius fama acceperat, sive oculos in eam conjecerat, amator simul & hostis extitit Asinæi frater Anilæus, partim quidem quod nulla ei superesset spes potiundi muliere, nisi eam quasi vi captam in potestatem suam redigeret, partim vero quod cupiditati suæ se resistere non posse crediderit. Simul itaque ac maritus hostis illis declaratus fuisset, & pugna inita acie cecidisset, occisi *uxor* captiva nupta erat amatori *suo*. non tamen sine magnis calamitatibus, & ipsi Anilæo & Asinæo importatis, in domum illorum ingressa est mulier, sed cum magno illorum malo ex hujusmodi causa. Postquam enim viro *priore* mortuo captiva duceretur, simulachra deorum sibi maritoque suo gentilitia (moris enim est omnibus in illa regione & domi habere numina, secumque, cum peregre irent, gestare) occultabat, atque ita patria consuetudine secum asportabat. & primo quidem ea clam omnibus colebat: cum autem facta esset uxor, suo pristino more, iisdemque quibus sub priore marito assueverat ritibus, Deos venerata est. Tunc socii eorum, quos maximi faciebant, leviter eum primo reprehendebant,

Origo calamitatis quæ in fratres invasit.

Anilæus Parthicæ mulieris ad more captus.

Nuptiæ Anilæi & Parthicæ mulieris.

Anilæo ob uxoris mores iratscuntur socii.

a Σκοπῇ τῷ ἐχθρῷ] Eo modo *Busb.* & *Lugd. Bat.* σκοπὴν in cæteris.
b Βαβυλωνίων γῆν,] Βαβυλωνίαν γῆν *Busb.*
c Αξιον δὲ μοὶ] *L. B.* ἄξιος δ' εἰμὶ.
d Ανακειμένοις.] *Gen.* ἀνακειμένης.
e Καὶ δῶρα δούς,] Καὶ δῶρα δίδωσι *Busb.* quæ lectio amplectenda, nisi ὁπλοῦκα *mox* aut *statim* denotet.
f Οπλοῦκα] *L. B.* τὸ πλοῦκα. τὸ πλοῦκα Coccejus, vel πλοικαῦτα
g Πρότερον ἰσχύρα,] Voculam *λὼ* post πρότερον inserit *Busb.*
h Οἷος οὐκ ἄλλος] Ita lego. ὁπόσα in *libris.*
i Εδόκει] *L. B.* καὶ ἐδόκει.
k Ηττον ἀρετῆς] Forsan ἧσσον. HUDS. & COCC.
l Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῶν.
m Ωδε καὶ εἵπετο γαμετὴ,] Antea erat ᾧ δή.
n Ακοῇ] *L. B.* ἀκολὼ.
o Εὐπρεπείας] *L. B.* in *Marg.* ἐμορφίας.
p Ερασὴς τ' ἐγεγόνει] Ita lego, antea erat, ἐρασής τε γεγόνει. HUDS. Et recte ita legisse testem produco *Lugd. Bat.* HAV.
q Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ] *Gen.* τὸ δ'.
r Εκεχειροτόνητο,] Εκεχειροτόνητο χιλίων χιλίων καὶ μ. depravate in *Codd. Hen. Vat.* & *Gall.* κτείνων καὶ πίνων in *Lugd. Bat.* ubi & in *Marg.* χιλίων.
s Πεσόντος,] Eo modo distinguendum censui; & in versione ἡ γυνὴ supplevi post ἀνηρημένου. prius absque commate post πεσόντος lectum erat.
t Συνέβαινε,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* συνέβαινεν Coccejus. συνέβαινεν in *cæteris* omnibus.

bant, quod nequaquam ex inſtitutis Hebraïcis convenienterque illorum legibus ageret, in uxorem accipiendo mulierem alienigenam, & quæ ſacrificiorum cultuſque religioſi ritus illis accurate præſcriptos violaret. Videndum itaque ne dum nimium concedat corporis voluptati, à principatu excidat formæ cauſa, & à poteſtate quæ jam Dei auſpiciis eouſque proceſſerat. Poſtquam vero nihil proficiebant, acciditque ut quidam è ſuis, quem maximi faciebant, interficeretur, quod paulo liberius loquutus fuerit (qui & ipſe moriens ex ſuo in leges amore precatus eſt Deum ut vice interfectoris pœnas penderent Aſinæus ipſe & Anilæus, cunctique ſocii ſimili ab hoſtibus morte plecterentur, quod illi quidem ſcelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti dum leges vindicatum iret) gravi dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, utpote ſibimet conſcii quod in univerſum illorum virtuti præſentem acceptam deberent felicitatem. Cum autem audirent de cultu deorum quos Parthi venerantur, contumeliam Anilæi in legem *ſuam* haud amplius tolerandam eſſe rati, factoque plurium concurſu ad Aſinæum, vociferabantur in Anilæum, dicentes, oportere eum, ſi prius parum potuit quid utile ſit diſpicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere & emendare, antequam contigerit ut & ipſe & alii omnes peccati iſtius pœnas ſua pernicie luant; atque exprobrantes *ei* nuptias cum muliere *alienigena*, neque ex illorum conſuetudine neque receptis patriæ legibus congruenter factas, cultumque *deorum*, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere ſatagit. Ille autem & ipſe probe novit, fratris peccatum magnorum malorum cauſam exſtitiſſe, porroque futurum eſſe; veruntamen tolerabat, benevolentiæ cedens ex cognatione ortæ, cique ignoſcens quod mala cupiditate ſe fortiori teneretur. Sed cum plurium indies concurſus ad eum fieret, majoreſque ederentur clamores, tunc demum de iſtis Anilæum alloquitur, & de anteactis eum objurgans, jubenſque ut in poſterum ita facere deſinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum eſt. Mulier autem ſentiens ſui cauſa tumultuari populum, & verita ne Anilæo propter amorem ſui durius aliquid accideret, veneno, quod Aſinæo in cibis miſcuerat, hominem ſuſtulit: nec quidquam metuebat ex iis quæ perpetraverat, quod judicem habitura eſſet *virum* ipſam perdite amantem.

Is à ſuis leviter reprehenſus quendam interficit.

Anilæus apud Aſinæum accuſatur.

Aſinæus ab Anilæi uxore veneno ſublatus.

6. Cæterum Anilæus, cum imperium jam ſolus ſuſcepiſſet, exercitum educit in vicos Mithradatis, viri apud Parthos primarii, & qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat: eoſque magna præda abacta populatus eſt. & magna quidem pecuniæ & mancipiorum vis in illis reperta eſt, multaque pecora & alia quamplurima quæ ea habentibus vitam faciunt beatiorem. Mithradates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens quod Anilæus, quem non ante laceſſiverat, ipſum injuria afficere cœperit, ſuamque in præſenti dignitatem inſuper habuerit, poſtquam tantum equitatus, quantum poterat, collegiſſet, & ex omnibus eos qui ætate florerent, Anilæo obviam ibat, quaſi cum

Anilæus in Mithradatem educit exercitum.

τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον [v] ἐπίσκηψιν, ὡς ἐδαμῶς [x] πρέποντι Ἑβραϊκὰ, ἐδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν προσφορα, γυναῖκα ἠγμένον ἀλλόφυλον, καὶ τοῦ βαίνοντα θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τῷ ἀκριβείαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολέσῃ τὸ δεχλεὶ [y] ἐξ εὐπρεπὲς, καὶ τῷ εἰς νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προελθόντα ἐξουσίαν. ἐπεὶ ἢ ἐδὲν ἐπήνουν, ἀλλὰ καί τινα αὐτῶν τὸν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ τελείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε· καὶ ὃς κλινόμενος [z] εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτείνοντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηξήσαντο αὐτῷ τε Ανιλαίῳ καὶ Ασιναίῳ, [a] καὶ πᾶσιν ἐπάρσεις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν ψυχὴν τιλυστὴν, τοῖς μὲν, ὡς ἡγεμόσι θρασυνομιῶν γεγονόσι, τοῖς ἢ, ὅτι μὴ [b] βοηθῶεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ σκοπεῖν τοῖς νόμοις· οἱ ἢ ἐβαρύνοντο μὲν, ἠνείχοντο ἢ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχὺι τῇ σκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωελθόντες. ἐπεὶ ἢ καὶ τὴν θεραπείαν ἀκροῶνται [c] τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις τιμωμένων, οὐκ ἐπ' ἀνεκτὸν ἡγόμενοι ἔ Ανιλαίᾳ τὸ [d] ὑβρίζειν εἰς τὰς νόμους, ἐπὶ τὸν Ασιναῖον ἐλθόντες καὶ πολέονες ἤδη κατιόων ἔ Ανιλαίᾳ, φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον [e] κατ' αὐτὸν [f] ἐωρακότα τὸ ὠφελὲν, ἀλλὰ νῦν γὲν ὀπίσροφὴν παιδεῦσαι ἔ γενόμενον, πρὶν ἢ τὴν ἁμαρτίαν σκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ψυέσθαι εἰς ὄλεθρον ἀνακειμένην· τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπε λέγοντες ὃ μετ' αὐτῶν, ὅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν ἣν ὀπτηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει ἔ Θεοῦ ἔ αὐτοῖς σεβασμὸν πράσεσθαι. ὁ ἢ καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τὴν ἁμαρτίδα ἔ ἀδελφῦ μεγάλων αἰτίαν ὄσων κακῶν, καὶ ἐσομένην, ὁ μὴν ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γε εὐνοίᾳ ἔ συγγνῶς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακῦ ἢ ὀπιθυμίας νικωμένε. ἐπεὶ ἢ πλείους τε ἰσημέραι [g] συνεσρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τὶ οὖν καῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς Ανιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γενομένοις ὀπιτιμῶν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὸν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τὰς συγγενεῖς. ἐπεὶ σασετο ἢ ὧδέν ἐκ τ λόγων. καὶ ἡ γυνὴ ἢ αἰσθανομένη μὲν ἔ θρῦ ἔ κατέχον τὰς λαὰς δι' αὐτὸν, δεδοικυῖα ἢ πρὸς τὸ Ανιλαίᾳ [h] μὴ καί τι πάθοι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ Ασιναίῳ δῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, [i] μεθῆσα τ ἄνθρωπον, ἀδεής τε ἦν ἐπὶ κρατῇ τ πρὸς αὐτὸν πεπαχθησομένων τῷ ἐρασθῆ γενομένῳ.

5'. Ανιλαῖος ἢ, [k] καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν σθαλαβὼν, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς Μιθραδάτε κώμας, ἀνδρὸς πρώτε ἐν τῇ Παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως Αρταβάνε τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, λείας τε ἦγε αὐτός. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκετο, πολλά τε σέβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ πρσλήψει τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. Μιθραδάτης ἢ, ἐτύγχανε γὰ τῇδε [l] ὢν, ἐπεὶ ἀκούσθη τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων [m] ὁπότε μὴ πρόσαρξαι ἀδικεῖν Ανιλαῖον ἄρξαντα, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπερδὰν, ἱππέας συναγαγὼν πλείσς ὅσς ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείσων τὰς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς πρσμίζων τοῖς

[v] Επίσκηψιν, ὡς] Abſunt à *L. B.*
[x] Πρέποντι] *L. B.* πρόσοντι.
[y] Τῦ διαφοπῦς,] Hic ellipſin eſſe puto ἔ ὑπὲρ aut ἕνεκα.
[z] Εὐνοίᾳ τῇ τ νόμων] Ita lego cum *Cod. Busb.* εὐνοίας τι τ νόμων καὶ κτ. in *Editis Aliiſque* Forſan εὐνοίας τ νόμων, ut ellipſis ſit voculæ λόγ.
[a] Καὶ πᾶσιν ἐπάρσεις] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ πᾶσιν ἐτέροις in *reliquis.*
[b] Βοηθῶεν] *L. B.* βοηθοῖεν.
[c] Τῶν θεῶν] Illud τ à *Codd. MSS.*
[d] Υβρίζειν] *L. B.* ὑβρίζον.
[e] Κατ' αὐτὸν] Scribe κατ' αὐτόν. COCC.
[f] Εωρακότα] *L. B.* ἰώρα.
[g] Συνεσρέφοντο,] Συνεσερέφοντο *Busb.*
[h] Μὴ καί τι πάθοι] Ita in *Editis.* μηκέτι *Busb.*
[i] Μεθῆσα] *L. B.* μεθίσατο.
[k] Καταμόνας] Conf. ſupr. c. 4. §. 3. SPANH.
[l] Ων, ἐπεὶ ἀκούσθη] Voculam ὢν inſertam dedi ex *MSS.*
[m] Οπότε μὴ πρόσαρξαιτο] Οὐ μὴ ἄρξαντος ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἤρξατο *Busb.*

n Ma-

τοῖς περὶ τὸν Ανιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτῇ κατοικούντων ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ [n] μαχησόμενος. [o] Διὰ τὸ εἶναι Σάββατον ἡμέραν τοῖς Ιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένην. Ανιλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς Σύρου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φερόντως ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα Μιθραδάτης ἤμελλε [p] δαινυσθαι, δειπνοποιησάμενος καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθίᾳ τῶν πεπραγμένων χρήζων [q] τοῖς Παρθυαίοις ὑπιπτεῖν. καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ὑπιπτεύων, τοὺς μὲν ἐπὶ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν [r] τρέπει. Μιθραδάτην δὲ [s] ζωγρίᾳ λαβών, ἤγετο ὡς αὐτὸν ὑπὲρ [t] ὄνου γυμνὸν ἀναθέμενος, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ [v] Παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς [x] τὴν ὕλην μετὰ [y] τοιούτου σχήματος, καὶ κελευόντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθραδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπειδῶν αὐτὸς ἐναντία· "μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ Παρθυαίοις, καὶ "ὑπεροχὴν τῆς πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νυνὶ μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα· καὶ γὰρ [z] εἴπερ ὕβρεισεν Μιθραδάτης, ἀλλ' οὖν "σωτηρίαν τῆς ψυχῆς [a] εὐεργετούμενον χάριτος "μνησθῆναι τοῖς τὰ τοιάδε διαπραξοῦσι. [b] παθὸν- "τος δέ τι ἀνήκεστον, οὐκ ἀτρεμήσειν βασιλέα, [c] μὴ "οὐ μεγάλην σφαγὴν Ιουδαίων τῶν ἐν Βαβυλῶνι [d] ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, διά "τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ [e] ἀναστροφὴν εἶναι "ἐν αὐτοῖς, παίσματός τινος γνωμένου, [f] τῆ κατ' "ἐκείνους ἀκμῇ πληθύι χρώμενον." καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς καὶ φέρων ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν· ἀφίεταί τε [g] Μιθραδάτης. [h] ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ, εἰ μὴ [i] προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ [k] τιμωρήσεται τὰς ὑβρίσεις εἰς αὐτὸν προϊεμένους, ἀγαπῶν δὴ τὴν σωτηρίαν μετὰ [l] αἰσχμαλωσίας ὑπὸ [m] Ιουδαίων ἀνδρῶν [n] ἡγουμένης. "καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν αἰρε- "τὴν, ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μὲν "προλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὑπὲρ γάμων κοινωνίας." "ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καθημέρειον ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ προλύοιτο αὐτῇ γάμων, [o] ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος σωφρόνως [p] γοῦν φρονῶν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, [q] καὶ ἐλαύνῃ, οὐκ ἀναμενετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ [r] Ιουδαίων προιοῖτο ἀντιπολεμούντων.

ζ. [s] Ανιλαῖος δὲ, ὡς μανθάνει προσελαύνουσα δυνάμει πολλῇ τὸν Μιθραδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος eo acie congressurus. Cumque ad vicum quendam è suis perveniſſet, illic se continuit & quiescebat, quasi postridie pugnam initurus, utpote Sabbati die, quem faustum in otio agunt Judæi. Anilæus autem cum ista resciviſſet ex homine alienigena, Syro genere, alterius vici incola, qui & alia diligenter ei narrabat, & locum ubi Mithradates *cum suis* epulaturus esset, sumpta tempestive cœna, nocte iter faciebat, eo animo ut Parthos omnium quæ agerentur ignaros adoriretur: & circa quartam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interficit, alios vero in fugam vertit. Mithradatem autem *ipsum* cum vivum cepiſſet, secum abducebat, nudum asino positum, quæ apud Parthos graviſſima habetur contumelia. Cumque in sylvam tali proposito eum perduxiſſet, juberentque amici ut Mithradatem occideret, ille ad diversa contendens eos perdocebat: "nequaquam è "re sua esse ut Mithradatem occiderent, ut qui "primæ esset dignitatis inter Parthos, majorique "in honore quod ex nuptiis arctiori necessitudine "cum rege conjungeretur. nunc enim toleratu "haud difficilia esse quæ fecerant, & licet contu- "melia affectus fuerit Mithradates, quòd tamen "vitam conservatam vobis acceptam debuerit, non "obliturum esse gratiam illis referre qui hujusmo- "di beneficium *ei* dederint. Sin vero malorum "graviſſimum patietur, non conquiescet rex, do- "nec magnam Judæorum in Babylonia stragem "ediderit, quibus *sane* ut parceretur bene se habe- "ret, tam quod consanguinei sint, tam, quod nul- "lum erit vobis refugium, si res male ceciderint, "cum ille juvenum illorum pleroſque in suam po- "testatem redegerit." Et cum ille quidem ista cogitaſſet & in concione loquutus esset, suis ea persuadebat; atque ita dimiſſus est Mithradates. Ipsum vero inde egressum conviciis excipiebat uxor, quod noluerit, cum & regis gener esset, atque adeo spretus & contemptus, eos persequi qui injurias ei fecerant & contumelias, sed contentus incolumitatis sorte vivere maluerit, etiam postquam à Judæis ductus fuerat captivus. "Et nunc, "inquit, aut forti animo regredere,* aut per deos "patrios juro me nuptiarum tecum societatem "dirempturam esse." Ille vero iterum (partim quod ægre ferret quotidianum opprobrium, partim quod veritus esset mulieris animum elatum nè cum eo divortium faceret) copias, non sponte quidem neque volens, quantas potuit maximas, coëgit, & contra hostem proficiscitur, non ferendam putans salutem *sibi concessam*, si, cum Parthus esset, repulsam tulerit à Judæis adversus eum bellum gerentibus.

Mithradatem captum abducit.

Mithradates ab uxore impulsus ad bellum redintegrandum.

7. Anilæus autem, audito Mithradatem in eo esse ut magnam militum vim contra ipsum duceret, *Anilæus congressui cum Mithradate se parat.*

n Μαχησόμενος] Μαχώμενος *Busb.*

o Διὰ τὸ —— διαγομένην.] Conf. *Alsop.* lib. 1. c. 7. §. 3. & Antt. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

p Δαίνυσθαι,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* δαίνυσθαι δειπνοποιησάμενοι, καθ' ὥραν ἤλαυνε in *Editis Aliisque.*

q Τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν.] Τοῖς ἑωυτῶν *Busb.* & *Epiphan.*

r Τρέπει.] Τρέπει *Busb.*

s Ζωγρίᾳ] Vel ζωγείαν. *Hesychius* ζωγρίαν, ζώντα. SPANH.

t Ονου] Vide *Suidam* in voce ὄνος.

v Παρθυαίοις.] Πάρθοις *Busb.*

x Τὴν ὕλην] Supra p. 907. τὸ ἔλος.

y Τοιούτου] *L. B.* τοιῶδε.

z Εἴπερ ὕβρεισεν] Εἰ ἠδίκησεν *Busb.* ὑπερεύβρεισεν *L. B. Cocceius* εἰ ἠδίκησεν.

a Εὐεργετούμενον χάριτος μνήσασθαι] Εὐεργετοῦμεν μνησθῆναι χάριτος τοῖς τοιάδε π. *Busb.*

b Παθόντος δέ τι ἀνήκεστον,] Ita lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc & *Lugd. Bat.*) πάθος δέ τι ἀνήκεστον οὐκ ἀτρεμήσειν βασιλέα in *Editis Aliisque.*

c Μὴ οὐ μεγάλην σφαγὴν] Iterum cum *Cod. Busb.* (pariterque *Lugd. Bat.*) non dissentiente *Epiphanio.* perperam antea erat, μὴ ὄν.

d Ποιησάμενον,] Ποιησόμενον *Busb.* & mox, ἔχοι, ἀφίησι τὴν σ.

e Ανασρόφην] Vide *Suidam* voc. ἀναστροφάδην. ἴσ. ἀνασρόφην *refugium.* Vide Lib. XIX. Cap. I. §. 16. HUDS. vel IBBETS. in *Add.*

f Τῇ κατ' ἐκείνους ἀκμῇ] In *Editis* τὸ κατ' ἐκ. verum τῇ vel τὸ legendum esse monuit Cl. *Lowthius.* atque τῇ prætuli, quod τὸ (forsan pro τῇ) habeant *Vat.* & *Hen. a pr. m.*

g Μιθραδάτης.] *L. B.* Μιθριδάτην.

h Εξελθόντα δὲ αὐτὸν] Ελθόντα *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Προθυμήσεται] Προμηθήσεται *L. B.*

k Τιμωρήσεσθαι τὰς ὑβρίσεις] Τιμωρῶν τιμωρήσεσθαι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

l Αἰχμαλωσίας] *L. B.* αἰχμαλωσίαν.

m Ιουδαίων ἀνδρῶν] In *Marg. L. B.* Ιουδαίου ἀνδρός.

n Ἡγουμένης] Γενομένην *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

* *Aut per* —— *esse.*] Aut deos testor, quibus curæ est regum dignitas, *Gelen.*

o Ἄκων μὲν] Ita *Buſ. Vat.* & *Hen.* ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος in *Edit. Gen.* qua lectione admissa vertendum, *velis nolis.*

p Γοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

q Καὶ ἐλαύνῃ,] Καὶ ἤλαυνε κ. Ανιλαίου *Busb.*

r Ιουδαίων προιοῖτο ἀντιπολεμούντων.] Ιουδαίων προιοῖτο ἀντιπολεμοῦντος *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Ιουδαίου προιοῖτο ἀντιπολεμοῦντος *Lugd. Bat.*

s Ανιλαῖος δὲ,] Ἐκεῖνος δὲ μαθὼν ἐπιπλ. *Busb.*

t Καὶ

ret, inglorium ratus intra paluſtria ſe continere & non occupare illis obviam ire, ſimulque ex priori felicitate ſperans ſe hoſtes ſimiliter ac antea male multaturos, & audaciam *ſuis* audere jam aſſuetis non defuturam, copias eduxit. quin & multi præter ſuum exercitum ei ſeſe adjunxerunt, quaſi res alienas prædatum ituri eſſent, primoque aſpectu terrorem hoſtibus rurſus injecturi. At cum progreſſi eſſent uſque ad ſtadia nonaginta, facto itinere per loca arida ipſoque meridie, tunc eos & ſitis urgebat & Mithradates conſpectus in eos impreſſionem faciebat, potus inopia laborantes, & ob hoc ipſum & ſolis ardorem arma ferre non valentes. Itaque Anilæus cum ſuis turpem in fugam vertitur, quod viribus defectis res eſſet cum integris, multaque facta eſt cædes, & plurima hominum millia ceciderunt. Anilæus autem & quotquot circa eum erant fuga effuſiſſima in ſylvam ſe receperunt, facientes ut Mithradates exſultaret gaudio ex victoria ab illis reportata. Cæterum ad Anilæum confluxit ingens multitudo perditorum hominum, ſuam ſalutem parvi pendentium dummodo rerum aſperitate in præſens leventur, adeo ut incrementum quod ex illis ceperit occiſorum numerum adæquaverit: haud tamen conferendi erant cum iis qui acie ceciderant, quod rudes eſſent & inexercitati. Veruntamen cum illis impreſſionem faciebat in Babyloniorum vicos; atque iſthic vi & violentia Anilæi magna facta eſt rerum omnium vaſtatio. Tum Babylonii, cum iis qui bellum ſuſceperant, miſerunt Nearda ad Judæos qui illic erant, Anilæum *ſibi tradi* poſtulantes. Et cum dictis iſtis nollent auſcultare, (neque enim ſi id maxime vellent hominem dedere potuerunt) ad pacem ineundam eos invitabant: atque illi ſe etiam deſiderare dicebant ut de pace convenirent, mittuntque una cum Babyloniis certos homines, qui cum Anilæo hac de re agerent. Tum Babylonii, poſtquam omnia perſpexiſſent, & qualis eſſet locus, in quo caſtra poſuerat Anilæus, exploratum habuiſſent, eos crapula ſomnoque gravatos adorti, impune quotquot nacti ſunt ipſumque Anilæum inter cæteros interficiunt.

Anilæani à Mithradate fuſi fugatique.

Anilæus in Babyloniorum vicos invadit.

Anilæum ex improviſo adoriuntur Babylonii, ipſumque interficiunt.

8. Babylonii autem gravi Anilæi metu liberati, (illis enim obſtabat quo minus ſuum in Judæos odium effunderent, nam perpetuo fere inter eos diſſidia erant ex legum diverſitate orta, & cuicunque parti forte animi creverint prior alteram injuriis laceſſebat) & tunc itaque occiſis qui cum Anilæo erant, in Judæos impetum faciunt. Illi vero graviter ferentes Babyloniorum injurias, cum neque aliquid poſſent contra illos in acie neque ſimul cum illis vivere ſuſtinerent, migrabant Seleuciam, urbem illius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanoris filio conditam. eam autem habitant Macedonum multi, plurimique Græci: quin & Syri

Judæi Babyloniâ Seleuciam migrant.

τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ἐπαναλαβεῖν τὰς πολεμίας, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοίᾳ πράξειν τὰς πολεμίας, καὶ τῷ τε τόλμῃζιν καὶ εἰωθόσι θαρρεῖν ὑπερτυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγένοντο αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι, καὶ ὕβρει πάλιν προεκπολιόρκοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς εἰς στάδιους ἐνενήκοντα, [t] ἥ τε διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γιγνομένης, καὶ μεσημβρίας [v] οὔσης, [x] τότε πρὸς τὸ πιεῖν τε τὸ διψῶν, ἥ Μιθραδάτης ἐπιφανεὶς [y] προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ἀπορίᾳ τοῦ πιεῖν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῷ πρὸς τὸν Ανιλαῖον αἰσχρά, διὰ τὸ ἀπηγορευκότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ανιλαῖος δ' καὶ ὅσον πρὸς αὐτὸν ἐσώθησαν [z] ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθραδάτῃ παρεχηκότες. Ανιλαίῳ δ' προσίει πλῆθος [a] ἄπορον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν ποιεμένων, ῥᾳδίως χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀντανίσωμα τὴν τούτων προσοδον γενέσθαι πλῆθος τῶν ἀπολωλότων. οὐ μὴν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἀ μὴν ἀλλὰ [b] τύποις ἐπιφοιτᾶ τοῖς κώμαις τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς Ανιλαίου ὕβρεως. καὶ Βαβυλώνιοι, ἥ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν [c] εἰς τὸ Νεαρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ιουδαίους Ανιλαῖον ἐξαιτήμενοι. [d] ἥ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, ὑδὲ γὰρ βουλομένοις ἔνδοσιν ἐποιήσαντο [e] δυνατὸν ἦν, τὴν εἰρήνην [f] προεκαλοῦντο· οἱ δ' καὶ τοιαῦτα χρήζειν ἔλεγον τῶν περὶ τῆς εἰρήνης συμβάσεων, ἥ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας, [g] οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν Ανιλαῖον. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι [h] κατασκόπους αὐτοῖς γινομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένῳ Ανιλαίῳ ἦν, ὑπερβάντες κρύφα νυκτὸς μέσης, ἥ καθ' ὕπνον προσπεσόντες, κτείνουσιν ἁπάντων ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

η'. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγέντες τοῦ Ανιλαίου βαρύτητος· [i] ἐπιτήδευμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσος τῷ πρὸς Ιουδαίους, [k] ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τοῦ ἀναιλιώσεως τῶν νόμων, ἥ ὁποτέροις [l] παραβαίνειν πρότερον ἀλλήλων ἤρξαντο· [m] ἥ τότε ὧν λοιμολοτάτων τοῦ περὶ τὸν Ανιλαῖον, ἐπετήδευτο τοῖς Ιουδαίοις. οἱ δ' ἐν δεινῷ πεθέμενοι τὴν ὕβριν τὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, ἥ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ τῇ πόλιν ἀξιολογωτάτην, Σελεύκου κτίσμα τοῦ Νικάνορος. οἰκοῦσι δ' αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πολλοὶ-

t Καὶ ἀφ' ἧς ἐπανεχώρουν] Καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Οὔσης,] Illud ὄντος ſupplevi è *Cod. Busb.*

x Τότε πρὸς τὸ πιεῖν τε] *L. B.* τότε ἄλλα περὶ τὸ τότε.

y Προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις] Προσέβαλε *Busb.*

z Ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν] Ὑπὸ τὴν ὕλην *Busb.*

a Ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν] Ita *Gall.* (idemque voluit *L. B.* legens ἄπορον) ἄπειρον aut ἄπορον in *Editis Aliiſque.* Ανιλαίῳ δ' αὖθις προσῆν πλῆθος δι' ἀπειρίαν ἀνδρῶν πονηρῶν *Zonar.*

b Τύποις ἐπιδοιτᾶ] Antea erat ταύταις, quod in τύποις mutari juſſit Cl. *Louvibus.*

c Εἰς τὰ Νεαρδὰ] Ita ut ſupra c. 10. §. 1. Νεαρδὰ hîc loci in *libris.* ſed Νεαρδὰ hic habet *Lugd. Bat.*

d Καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον] Forſan, ἥ μὴ δεξαμένης, & dein εἰς εἰρήνην προεκαλοῦντο.

e Δυνατὸν ἦν,] Δυνατοὶ ἦν *Busb.* δυνηθῶσι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Προεκαλοῦντο·] Προσεκαλοῦντο *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

g Οἳ διελέγοντο] Ὧν εἷς ἀμαλίξειτο *Gall.* οἱ ἀμαλίξοιντο *L. B.*

h Κατασκόπους αὐτοῖς γινομένης,] Κατοπτείας *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Ἐπιτήδευμα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

k Ἀεὶ γὰρ] Ante in *Editis* erat, ἥ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ Βαβυλώνιοι δ' ἀπαλλαγέντες τοῦ Ανιλαίου βαρύτητος, ἐπιτήδευμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσος τῷ πρὸς Ιουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τοῦ ἀναιτιώτους τῶν νόμων, ἥ ὁποτέροις παριζήοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤρξαντο. ἥ τότε ὧν λοιμολότατον τοῦ περὶ Ανιλαῖον, ἐπεθύετο τοῖς Ιουδαίοις οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δ' ἐν δεινῷ τ. In eo diſcrepant *Codd. MSS.* quod ἀπέκτειναν deſit *Gall.* & Ανιλαῖον αὐτὸν κατέλαβον οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δ' ἀπαλλαγέντες habeat *Busb.* ἀπέκτειναν οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δ' ἀπαλλ. *Hen.* & *Vat.* in quibus mox οἱ μὲν ἥ τότε ὧν λοιπὸν. denique οἱ Βαβυλώνιοι omittit *Busb.* cujus auctoritate & ipſe idem feci, totumque locum aliter quam prius diſtinctum dedi. Quo modo legerit *Epiphanius*, conjiciat cui libet ex ſequentibus prout ille vertit, *ipſumque Anilæum obtruncant. Atque hoc modo Babylonii injuriis Anilæi & gravedine liberati ſunt. Impreſſio namque illis magno conſtabat odio, quod circa eos detinebatur. Nam pene ſemper inimicitias exercebant. Cauſa vero hujus iræ fuit lex eorum paterna quam ille oppugnabat: & propterea ſibi ſemper invicem æmulabantur: unde ſi eorum quiſquam opportunitatem invenerat, ab injuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo perenute Anilæo, cœpere Babylonii Judæis inſtare &c.*

l Παραβαίνειν θαρρεῖν πρότερον] *L. B.* θαρρεῖν πρότερον.

m Καὶ τότε ὧν] *L. B.* præfigit οἱ μὲν. in *Marg.* vero vulgata eſt lectio.

n Πόν-

πολῖται ἢ Ἕλληνες, ἔστι δ' ὅτε καὶ Σύρων· οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ τοῦτο καταφεύγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐπὶ [n] πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δ' ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ [o] πρῶτον, φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, [p] καὶ καιναὶ μεταναστάσεις ἐκ τῆς πόλεως· ἐς δὲ αὐτὴν ἄφιξιν εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκδέχεται [q] δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι.

9. Ἐν Σελευκείαις τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Σύρους ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρείττους εἰσὶν οἱ Ἕλληνες. τότε οὖν [r] συνοικούντων αὐτοῖς Ἰουδαίων γνωμένων ἐστασίαζον, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ἰουδαίων πρὸς αὐτούς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐντεταγμένων. καὶ οἱ Ἕλληνες πρισωθέντες τῇ στάσει, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν πρὸς ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα; εἰ δυνηθείεν [s] πᾶσιν [t] τοῦτον λέγοντας Ἰουδαίοις καὶ Σύροις, διελέγοντο [v] ἕκαστοι πρὸς τῶν Σύρων τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸ ὀλίγου γεγονότας, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπείθοντο ἄσμενοι. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' [x] ἑτέροις ἀνδρῶν πρεσβυτέρων ἐπὶ διαλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις [y] ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι [z] ἐνόουν παρ' ἀλλήλοις ποιήσειν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος· ἐπιπεσόντες [a] τε αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων [b] ἐπιχωρηθὲν αὐτοῖς ἔφυγον. [c] τέτοις δ' ἦν εἰς [d] Κτησιφῶντα ἀποχώρησις, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, [e] καὶ πλείστη ἀποσκευὴ αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. [f] ἀσφάλεια δ' ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆς δὲ βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφροντικότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων [g] γένος τούς τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις πᾶν ἔλεγον τοῖς Σελευκεῦσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς [h] Ἰουδαίους. καὶ συνελέγησαν [i] ὡς τὸ πολὺ εἰς τε [k] τὰ Νεαρδὰ καὶ τὴν Νισιβιν. ὀχυρότητι τῶν πόλεων κλώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασι μαχίμων ἀνδρῶν καλοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἰουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν.

Seditio inter Græcos Syrosque in Seleucia.

numero non pauci cum illis versantur. In illam itaque se recipiunt Judæi, & per quinquennium nihil mali illis accidit. Sexto autem anno post priorem cladem, pestis in eos grassata est Babyloniæ, & ex urbe novæ factæ sunt migrationes: &, quod in Seleuciam se contulerint, iane major eos occupat calamitas, propter causam quam memorabo.

9. Inter Græcos in Seleucia & Syros plerumque gliscebat seditio & discordia, ita tamen ut Græci superiores fuerint. Tunc itaque cum Judæi qui eo venerant simul cum illis viverent, orta est seditio, & Syri vincebant, quod ab illis starent Judæi, viri qui prompte pericula adeunt, seque aliis ad bellum gerendum libenter adjungunt. Atque Græci, ex seditione male habiti, cum cernerent se ex illa una re priorem auctoritatem recuperaturos esse, si possent Judæos Syrosque dissociare, singuli cum Syris illis colloquuti sunt, quibuscum antea intercesserat familiaritas, pacem & amicitiam *facturos esse* pollicentes. Illi verò libenter *istis* auscultabant. Post verba igitur aliquot ultor citroque habita, primariis ex utraque parte viris de gratia ineunda agentibus, statim reconciliatio facta est. Cumque consensissent, utrique non aliam certiorem amicitiæ tesseram sibi invicem daturos esse existimabant, quam ut Judæos *communi* odio prosequerentur: eosque ex improviso aggressi supra quinquaginta hominum millia occidunt. atque omnes perierunt, præter eos qui amicorum aut vicinorum misericordia evaserunt. Illi autem Ctesiphonta migrarunt, urbem Græcam & Seleuciæ in vicinia sitam, ubi rex quotannis hyemem agit, & impedimentorum ejus pars magna reposita erat. Verum certam fidem stabilemque sedem non invenerunt, Seleucensibus de honore regis minime solicitis. Etenim Judæi omnes in eo loco terrore Babyloniorum & Seleucensium perculsi erant, quippe quod Syri universi in ea regione conspirarint cum Seleucénsibus ad bellum Judæis inferendum. unde factum est ut plerique Nearda ac Nisibin se receperint, in firmitate & munitionibus urbium *istarum* securitatem *suam* reponentes: accedente quod viri bellicosi universi illic habitarint. Atque ea quidem quæ ad Judæos in Babylonia spectabant, hujusmodi erant.

Facta inter eos reconciliatione; Judæos odio prosequuntur, magnamque eorum stragem edunt.

Τέλος τῆς βιβλίου ὀκτωκαιδεκάτης.

Finis Libri decimi octavi.

n Πέντε] *L. B.* μὲ πέντε.

o Πρῶτον,] *Sc.* κακόν.

p Καὶ καιναὶ —— ἄφιξιν] Ita lego. antea erat καὶ καιναὶ κλίσεις ἐκ τ. π. Forsan malit aliquis, καὶ καταπλῶσις, aut καιναὶ πτήσεις ἐκ τ. π. & mox δι' αὐτῶν ἄφιξιν. In *L. B.* exstat καὶ καιναὶ κλίσεις (*Cocceius* οἰκήσεις corrigit) τ. π. λεως, καὶ δι' αὐτὴν ἄφιξις.

q Δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ] Illud δὴ aberat *Hen. à pr. m.* *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Συνοικούντων] Forte σωοίκων. COCC.

s Πᾶσιν —— διελέγοντο] Nisi Judæos à Syris separent *Rufinus.* SPANH.

t Τοῦτον λέγοντας Ἰουδαίοις] Ὁμονοοῦντας *Busb.* quod forsan interpretamentum sit, τοῦτο λέγοντας.

v Ἕκαστοι] *L. B.* ἕκασοι.

x Ἑτέροις] *L. B.* ἑκατέροις.

y Ἐγένετο.] Ἐκτελέλεστο *Busb.*

z Ἐνόουν παρ' ἀλλήλοις] Εὐνοίας ἀλλήλοις ἕξειν ὑφαχῶν *Busb.* (εὐνοίας παρ' ἀλλήλοις ἕξειν ὑφαχεῖν *L. B.*) & *Epiphanius* vertit, *atque hoc modo invicem exhortantur ut cum Judæis bellum gerant.*

a Τε αἰφνίδιον αὐτοῖς,] Illud τε è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Ἐπιχωρηθὲν] Est qui ἐπιχωρηθέντι malit. τ' ἄλλοις pro ἐπιχωρηθὲν habet *Busb.*

c Τέτοις δ' ἦν] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* τέτοις τε in *cæteris.*

d Κτησιφῶντα] Videsis *Strabonem.* HUDS. Ctesiphon urbs Græca & Seleuciæ vicina. Rex Persarum semper in ea hybernans *Amm. Marcellin.* l. XXIII. c. VI. p. 286 Ctesiphon, quam Varanes priscis temporibus instituit, posteaque Rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco nomine Persidos effecit specimen summum: post hanc Seleucia &c. SPANH.

e Καὶ πλείστη] Καὶ ἡ πλείστη *Busb.*

f Ἀσφάλεια δ'] Ita rescribendum censui, cum antea esset; ἀσώτετα δ' ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆς δὲ βασιλείας Σελευκέων πεφροντικότων. *Epiphanius* vertit, *nulla tamen jam eis vivendi spes fuerat derelicta: nam etiam ibi omnis gens Judæorum terrore premebatur.*

g Γένος] *L. B.* ἔθνος.

h Ἰουδαίους.] Τοὺς Ἰουδαίους *L. B.*

i Ὡς τὸ πολὺ] *L. B.* ὥσε πολὺ.

k Τὰ —— Νισιβιν] Conf. supr. §. 1. SPANH.

l Νεαρδὰ καὶ τὴν Νισιβιν.] Ita ut supra p. 906. in princ Νίσιβιν aut Νισιβὰν in *libris.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO NONO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cajus Cæsar, insidiis appetitus à Cassio Chærea, interfectus est.*
2. *Quomodo Claudius avunculus ejus, coactus à militibus, imperium suscepit.*
3. *Seditio coorta inter senatum populumque & Claudium militesque qui cum eo erant.*
4. *Legatio regis Agrippæ ad senatum, utque milites qui cum senatu erant uno consensu discesserunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus derelictus Claudium obsecrabat ut cum illis in gratiam rediret.*
5. *Quomodo Claudius Cæsar reddidit Agrippæ omne regnum paternum; insuper adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia.*
6. *Programma Claudii Cæsaris ad Alexandrinos de Judæis qui illic erant & in universo ejus imperio.*
7. *Navigatio regis Agrippæ in Judæam.*
8. *Literæ Publii Petronii præsidis Syriæ ad Doritas pro Judæis.*
9. *Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum mœnia magnifice instaurans, morte præventus opus cui studuerat imperfectum reliquit.*
10. *Quæ gesserit per tres annos usque ad obitum, & quo modo vitam finierit.*

α'. [b] Ως Γάϊος Καῖσαρ, ὑπὸ Κασσίου Χαιρέου, ἀνῃρέθη.
β'. Ως Κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ, βιασθεὶς ὑπὸ τ στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.
γ'. Στάσις δ βουλῆς καὶ δήμου πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ στρατεύματα.
δ'. Πρεσβεία δ βασιλέως Ἀγρίππα πρὸς τὴν βουλὴν, [c] καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται οἱ μετ' δ βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, καὶ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τ πραγμάτων · ἡ δὲ βουλὴ μονωθεῖσα παρεκάλει Κλαύδιον αὐτῇ διαλλαγῆναι.
ε'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῇ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.
ς'. Προγεγράμματα [d] Κλαυδίου Καίσαρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ.
ζ'. Ἀπόπλους Ἀγρίππα δ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν.
η'. Ἡ ἐπιστολὴ Πουβλίου Πετρωνίου δ συρίας ἡγεμόνος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων.
θ'. Ως βασιλεύσας Ἀγρίππας, τὰ Ἱεροσολύμων τείχη πολυτελῶς κατασκευάζων, ἀπολῆ τὸν σπουδὸν ἔχοι μεταξὺ πλουτήσας.
ι'. Ὅσα ἔπραξε τρισὶν ἔτεσιν, ἄχρι τ πλούτου αὐτοῦ καὶ ὃν τρόπον τ βίον κατέστρεψεν.

a Ἐν τῇ ἑνδεκαιδεκάτῃ] Ita *MSS.* ἐν τῷ ἑνδεκαιδεκάτῳ λόγῳ in *Editis.*

b Ὡς Γάϊος Καῖσαρ,] Titulos paulo aliter ac in *Editis* constituimus, nonnullos separando qui antea conjuncti erant; idque auctoritate Codd. *MSS.*

c Καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται,] Quæ sequuntur usque ad titulum proximum habuimus è *Codd. MSS.*

d Κλαυδίου Καίσαρος] Ita *MSS.* & Καίσαρος in *Editis.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [a] ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS NONUS.

Continet hic liber tempus annorum III. *menſium* VI.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Γάιος ὑπὸ Χαιρέα ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ μὲν οὖν εἰς μόνους Ιουδαίους τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν, ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης [b] ἐσομένης γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτὴν, ὁπόση Ρωμαίοις ὑπήκοος, μυρίων τε ἀνεπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστόρηται πρότερον. μάλιστα δὲ ἠφάνισε τὸ δεινὸν τῶν πραττομένων ἡ Ρώμη, κατ' ὀλίγον αὐτὴν τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένη, ἀλλὰ τούς τε ἄλλους ἄγοντα καὶ φέροντα, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ἐπιφανείαις πυθόμενοι. μυρία τε εὑρίσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκληπικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, [c] διὰ τοῦτο ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτιμώσεις μὲν καὶ μεταστάσεις, κτωμένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τοῦτο καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθειάζετο δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸν Διὸς Φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ [d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι. τιμιώτατον δ' ἄρ' αὐτοῖς [e] ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. καὶ πάλλα ἔπραττε μανίας ἄδην ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς [f] Μισηνὸν, ἐπέρασε πόλιν ἐπιθαλάσσιον, [g] καὶ τὸν διάβασιν ὅλον ἡγούμενος τριήρει περᾶσαι, καὶ ἄλλως ἐπιβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ δεσποτείᾳ ὄντι τῆς θαλάσσης ταύτας καὶ ὁπόσα καὶ παρὰ γῆς ἀπιέναι, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα [h] σταδίους τριάκοντα μέτρον τῆς θαλάσσης [i] ζεύξας, καὶ εἴσω τοῦ κόλπου ἁπάντα, [k] ἤλασεν ἐπὶ τῆς γεφύρας τὸ ἅρμα. Θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς.

CAP. I.

Quomodo Cajus à Chærea cæſus eſt.

CAJUS autem non in Judæos ſolos qui Hieroſolymis erant, quique in vicinis regionibus degebant, violentiæ ejus inſaniam effundebat, ſed eam per terras omnes & maria graſſaturam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriæ prodita ſunt. At maxime factorum ejus immanitatem experta eſt Roma, cum nihilo magis eam in honore haberet, quam cæteras civitates: tum alios ejus cives agens ferenſque, tum maxime ſenatores, eoſque præcipue qui patricii erant & gloria majorum oculos omnium in ſe convertebant. Quin & innumera excogitabat contra eos qui equites vocabantur, & in civitate, quod dignitate & opibus florerent, pari erant in exiſtimatione cum ſenatoribus, utpote ex quorum ordine in ſenatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat & de gradu dejiciebat, & tam vita quam pecunia ſpoliabat, quippe quod plerumque evenerit cædes illorum fieri ut divitias auferret. Porro divinam majeſtatem ſibi aſſerebat, ipſique honores plus quam humanos tribui à ſubditis poſtulabat; Jovis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque fanorum omnium apud illos celeberrimum eſt, Jovem fratrem *ſuum* appellare auſus eſt. Alia quoque agebat ſimiliter ac ſi plane inſanus fuiſſet, quando à Puteolis Campaniæ urbe ad Miſenum uſque, & ipſum Campaniæ oppidum maritimum, gravatus triremi trajicere, & alioqui ad ſe maris dominium pertinere exiſtimans, ut ab eo eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum per triginta in mari ſtadia ponte juncto, intuſque ſinus omnis ſpatio comprehenſo, curru per pontem vectus eſt. ſibi enim utpote Deo convenire ejuſmodi itinera facere. Templorum

Caji tyrannis & ſævitia.

Jovis fratrem ſe appellat.

Cajus Puteolos & Miſenum ponte jungit.

Græcorum templa ſpoliat.

[a] Ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.] Sic *Baſ. Vat. Gall.* 1. 4. & *Epiphanii Codd.* aliquot. ἐτῶν γ'. μηνῶν ς'. ἡμερῶν ιθ'. *Voſſ.* & *Gall.* 2. 3. 5. & in nonnullis *Epiphanii* libris, *annorum* III. *dierum* VIII. *menſium* VI. aut *dierum* VII. *menſium* VI.

[b] Ἐσομένης γῆς κ. θαλάσσης] Vocem ἐσομένης non agnoſcit *Busb.* Forſan pro ea reponi debet οἰκουμένης, vel βασιλευομένης.

[c] Διὰ ——— τε] Excidêrunt hæc ex *L. B.*

[d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι,] Ita *Busb.* Καπιτώλιον in *reliquis.*

[e] Ἐστιν ἱερῶν,] Ἐσι τῶν ἱερῶν *Busb.*

[f] Μισηνὸν,] Ita reſcripſi prout in aliis auctoribus probatiſſimis. Μισωνὸς in *Joſephi* libris. De hoc trajectu videſis *Cluverium* in *Italia Antiq.* p. 1120.

[g] Καὶ τὸν διάβασιν] Καὶ deëſt *Busb.* ut & tota pericope *L. B.* uſque πεφυκῶς.

[h] Σταδίους τριάκοντα] Intervallum erat *trium millium & ſexcentorum fere paſſuum* juxta *Suetonium*, in *Caligula*, c. 19.

[i] Ζεύξας,] Illud ζεύξας è *Cod. Busb.*

[k] Ἤλασεν ἐπὶ τῆς γεφύρας τὸ ἅρμα.] Promontorium ad Miſenum cum Puteolis ponte junctum. Vide Dionem l. LIX. p. 650. 651. SPANH.

rum quoque Græcorum nullum inſpoliatum relinquebat, quæcunque picturæ aliquid aut ſculpturæ haberent, reliquoſque ſtatuarum & donariorum apparatus ad ſe deportari jubens. "haud enim de-"cere, *ajebat*, ut quæ pulchra ſint alio in loco "reponantur quam pulcherrimo, hunc autem eſſe "urbem Romam." Inſuper rebus ad ſe illinc advectis domum ſuam exornabat & hortos, ut & alia ſua per Italiam diverſoria. quippe qui & Jovem à Græcis in urbe Olympiæ cultum, atque adeo Olympium cognominatum, Phidiæ Athenienſis opus, Romam transferri jubere auſus eſſet. quod tamen non ſucceſſit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri ſimulachrum ſi loco ſuo moveretur. Ajunt etiam Memmium propter iſta, editis etiam prodigiis ſupra quam cuique credibile eſt, ab eo tollendo deſiiſſe; quæ & ipſe ſcripſit ad Cajum, ut ſemet excuſaret quod mandatis ejus non fuerat obſequutus. cumque ille propterea ſummum vitæ diſcrimen adiret, evaſit, Cajo utpote morte præpedito.

Jovem Olympium Romam transferri jubet.

Sibi ſe æquat.

2. Eo autem inſaniæ proceſſit; ut, cum filia ei nata eſſet, eam in Capitolium delatam in ſimulachri genua deponeret, communem ſibi cum Jove prolem eſſe dicens, duoſque ſe ei patres conſtituere, adjecto ſe in medio relinquere uter horum major ſit. Atque illum, hæc licet perpetrantem, tolerabant homines. Quin & ſervis permiſit dominos *ſuos* accuſare, & quæcunque vellent eis exprobrare crimina. Gravia autem erant omnia illis objicienda, quod pleraque eorum in ejus gratiam ejuſque hortatu illis crimini vertebantur: adeo ut in Claudium accuſationem inſtituere auſus fuerit Pollux ejus mancipium, & Cajus, cum capitis cauſa contra patruum diceretur, ad eam audiendam venire ſuſtinuerit, * ſperans ſibi datam iri poteſtatem ipſum tollendi. Propoſito tamen ſuo excidit. Cum autem totum ſuæ ditionis orbem calumniis malitiaque repleviſſet, ſervoſque in dominos magna poteſtate armaſſet, tum ſæpius in eum tendebantur inſidiæ: aliis quidem ei ſuccenſentibus ut acceptas injurias ulciſcerentur; aliis vero hominem interficere conſtituentibus, priuſquam ipſi in magnas calamitates inciderent. Proinde, ad leges omnium populorum conſervandas & ſecuritatem, feliciter admodum cecidit illius mors, gentique noſtræ præcipue, cui parum aberat quin funditus perierit, niſi mors illum celeriter occupaſſet. Volo itaque ſingula de illius interitu narrando percenſere, præſertim quod & multum fidei afferat Dei potentiæ, & ſolatii illis qui in adverſis ſunt, & admonitionis iis qui perpetuam fore felicitatem putant, non autem in calamitatem tandem deſinere, niſi illi comes adjungatur virtus.

Servis dominos ſuos accuſare permittit.

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructæ inſidiæ.

τ τι ἱερῶν τ Ελλωικῶν ἀδεν ἔπ ἀσύλησον [l] κατέλειπεν. ὁπόσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, ϗ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων ϗ ἀναθημάτων ἄγεδαι κελεύσας [m] παρ' αὐτόν. "ἀ γὰ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖδαι καλῶς ἔ-"χῃν, ἢ ἐν τῷ καλλίσῳ, τυγχάνειν ἢ τὴν ἅσαν τὴν Ρω-"μαίων πόλιν." σκόσμ τι τοῖς ἐνδεδε ἀγομένοις τὴν τε [n] οἰκίαν ϗ τὰς κήπυς, ὁπόσαν τι αὐτῷ καταγωγαί. Δι' ἀὸ γῆς τ Ιταλῶν. ἐπὶ ϗ τ [p] Ολυμπάσι τιμώμενον Δία ὑπὸ τ Ελλήνων, ϗ ἅτως ὠνομασμένον Ολύμπιον, Φειδίᾳ ξ Αθηναίᾳ πεποιηκότος, ἐπόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν Ρώμην μεταφέρειν. ἀ μὴν ἔπραξέ γε, τ ἀρχιτεκτόνων φαμένων πρὸς Μέμμιον Ρήγυλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσ ξ Διὸς, ἀπολεῖδαι τέργον κινήσεως αὐτὸ γενηδμένης. λέγ ἢ τ Μέμμιον Δι' ταῦτα, ϗ σημείων μειζόνων γενηδμένων ἢ ὡς ἄν τινα [q] πιδὰ πιδεῖδαι, ὑπαρβαλέδαι τὴν ἀναίρεσιν. ϗ γράφ ταδε πρὸς τ Γάιον ἐπ' ἀπολογίᾳ ξ σκλιπεῖν [r] ἀδιακόητον τὴν ἐπιτολήν. ἀπολέδαι τε ἐκ τύτων αὐτὸ κινδύνῳ γενομένῳ, σώζεται [s] Φθάσαν ξ ἤδη Γάιᾳ πολιτήσαν.

Jovem Olympium Romam transferri jubet.

Sibi ſe æquat.

β'. Εἰς τῦτ ἢ πρᾴδη τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὥστ ἐκ ζηλοτύπου αὐτῷ γενομένης, ἀναπεισάσας ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι καθίδαι ξ ἀγάλματ, κοινὸν αὐτῷ τε τ Διὶ γεγενέναι τὸ τέκνον [t] φάσκων, ϗ δύο χρότονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φαίνετ [u] ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν. ϗ ταῦτα ἠνείχοντο πράσσοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. [x] ἐπέτρεψε ἢ ϗ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖδαι τ δεσποτῶν ἐφ' οἷς τισιν [y] ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰ πάντα λῶ ὁπόσα [z] μέλλοι γενέδαι, Δι' τὸ χαρίζεσί τε ϗ συναγορεύσ τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεδαι, ὥστε ἤδη ἐπὶ Κλαυδίου [a] ἐτόλμα τινὰς Πολυδεύκης ὁ δοῦλ κατηγορίαν, ϗ Γάι ἠνείχετο ϗ παρῴκ ξ αὐτοῦ δίκης ζωνατᾶ λεγομένης ἐπ' ἀκροάσ σωελθεῖν, ἐλπίδι ξ παραλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ἀ μὲν ἐξεφέτο γε αὐτῷ. [b] ἀναπεπληκότ ἢ αὐτοῦ συνοφαντιῶν ϗ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκεμένην ἧς ἐπῆρχε, ϗ πολλῷ τὴν δυσκρασίαν [c] ἐπηρμένην τοῖς δεσπόταις, [d] ὥστε δεῖσαι τὰ πολλὰ ἤδη σωίσαν, τ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάδοιεν [e] ὀργὴν πεισμένων, τ ἢ [f] πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων πλημμένων τὸ μεταχειρίσαι τ ἄνδρωπον. [g] ὅτε δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις ϗ τῷ ἀσφαλεῖ μεγάλῳ πανέσχεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατ αὐτοῦ, ἔδοξέ πω τῷ ἡμετέρῳ γένει εἰς ὀλίγον ἐξεγεγονέ μὴ σὺν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ πλάτης ἐφαλλομένης. βέλομαι ἢ δι' ἀκριβείας τ πάντα ἐπεῖ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε [h] ἐπιδὴ ϗ πολλὴν ἔχ πίσιν ξ Θεοῦ τ δυνάμεως, ϗ ἐφαμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, ϗ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις αἴδιον τὴν εὐτυχίαν, [i] ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ [k] μὴ ἐφαλλομένης.

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructæ inſidiæ.

γ'. Ο-

l Κατέλειπεν.] Κατέλιπεν *Busb.*

m Παρ' αὐτόν.] Παρ' αὐτῷ *Busb.* παρ' αὐτὸν *Coccejus.*

n Οἰκίαν ϗ τὰς κήπυς,] Ita *Busb.* οἰκείαν in *reliquis.*

o Διὰ γῆς ἡ Ιταλῶν.] Διὰ τ τῶν Ιταλῶν γῆς *Busb.*

p Ολυμπιάσι τιμώμενον Δία] Ita ſcribo, prout apud *Clementem Alexandrinum Alioſque.* cum antea eſſet Ολύμπιον. Si quis malit, leviori adhuc cum mutatione, Ολυμπίων, per me licet. Ολύμπιον legiſſe videtur *Epiphan.* omiſſis, quæ ſequuntur, ϗ ἅτως ὠνομασμένον Ολύμπιον.

q Πιδά] *L. B.* μὴ πιδα deſunt in *Gen.*

r Αδιακόητον τὴν ἐπιτολήν.] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 10. SPANH. In *Marg. L. B.* forte τὴν ἐντολήν.

s Φθάσαν ἤδη Γαΐᾳ τελευτήσαι.] Ita *Busb.* φθάντ in *reliquis.*

t Φάσκων,] Illud φάσκων è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

u Ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν] Sic *Busb.* ἐν μέσῳ τὶ *L. B.* ἐν μέσῳ ξ in *Editis Aliſque.* quod ſane poſtularet ut paulo ante legeretur οὐχ ὁπότερον.

x Ἐπέτρεψε —— ποιεῖδαι] Ἐπιχείρησε *Busb. Vat.* & *Hen.* à *p. m.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *molitus eſt & ſervos ad accuſationem excitare* &c.

y Ἐθελήσειεν] Lege ἐθελήσειαν. CGCC

z Μέλλοι γενέδαι,] Μέλλοι λέγεδαι *Busb* & *L. B.*

a Ἐτόλμα —— ἐπιχεῖν] Quo ſpectat illud *Suetonii in Claudio* IX. Deinde extraneo vel etiam domeſticorum aliquo deferente, aſſiduè varieque inquietatus. SPANH.

* *Sperans —— tollendi.*] *Sperans etiam ipſum, quo faciliorem potentiam adverſus ceteros adipiſceretur, exſtinguere*, vertit *Epiphan.* ac ſi plura verba in ſuo codice habuiſſet.

b Ἀναπεπληκότ] Ἀναπεπληκοτι ξ αὐτῷ in *quibuſdam libris.*

c Ἐπηρμένην τοῖς δεσπόταις,] In *Editioni Baſileenſi* ſic diſtinguitur, ἐπηρμένην, τοῖς δεσπόταις ἐπ.

d Ἐπιδεῖσαι] Ἐπιδεῖσαῖς *Busb.*

e Ὀργὴν ποιουμένων,] Ὀργῇ ποιουμένων *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* quod forſan rectius.

f Πρὶν] Forte ὡς ἢ ξ. COCC.

g Ὅτε δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις] Ὅτε ἐπειδὴ τοῖ τε *Vat.* & *Hen.* quod ferri poteſt, ſi commate diſtinguatur poſt ἐφαλλομένης p. *ſeq. lin.* 3. & ἢ poſt βέλομαι deleatur. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Proinde quoniam corruptis legibus, & hominibus in afflictione conſtitutis, non parvum beatitudinis momentum mors illius hominis apportavit* &c. HUDS. *Lugd. Bat.* ἐπιτηδῆ. Forte ἐπίτηδες. COCC.

h Ἐπιδὴ ϗ] Forte ϗ ἐπειδὴ. COCC.

i Ἀλλὰ —— κακὸν] Ἀλλὰ μὴ ἐπιφέρειν κακῶς *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἀλλὰ ἐπιτιθέναι κακῶς *L. B.*

k Μὴ] *L. B.* δὴ.

γ'. Οδοὺς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος αὐτὸς παρεσκεύάζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιός τε [1] Ρήγυλος, ὃν Κορδύβης ἡ ἐν Ἰβηρίᾳ γῆς, συνεῖχέ τινας, ἢ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ τοῦθυμος ὢν ἄρασθαι Γάϊον. ἑτέρα δ' αὖτ[ις] συνεκροτεῖτο, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλιάρχος ἡγεμὼν ἦν. Μινυκιανὸς δ' Αννιος οὐκ ὀλίγη μοῖρα τῶν ἐπὶ τὴν τυραννίδα παρεσκευασμένων ἦν. αἰτίαι δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γάϊον συνελθεῖν, Ρηγύλῳ μὲν τὸ ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχέ τι θυμοειδὲς ἐν τῇ ἀγαθοίᾳ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ὃ μηδὲ [m] στέγειν προσήκεσθαι τῶν βουλευμάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις ὁποσοῦν αὐτῷ δραστηρίοις. [n] Μινυκιανὸν δὲ τὸ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοσοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθέντα πρὸς αὐτὸ ἀφ' ὧν πᾶσιν ὁμοίως ὁ Γάϊον ἐπὶ θάνατον ἀνακειμένῳ ἐπαφίεναι τὴν ὀργὴν, ἐπὶ τὴν ἐγχείρησιν [o] ἐλθεῖν. [p] Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέροντα ὀνείδη, τά τε εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου [q] προφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γαΐου πλουτὴν [r] οὐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινὴ [s] προτεθῆναι τὴν ἐπὶ τῷ παύλῃ σκέψιν, τήν τε ὕβριν θεωμένοις, καὶ ἐπιθυμοῦσιν αὐτὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἀφυγεῖν αἰρουμένοις τὸ Γάϊον. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατορθῶσι τηλικούτων ἀγαθῶν σχεῖν, οἱ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας ποθοῦσι καὶ μετὰ ὀλέθρου ἄπεσθαι τοῦ πράγματος. [t] πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπίγεσθαι, ὀνόματός τε ἐπιθυμίᾳ μείζονος, καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ [v] προσιέναι τῷ Γαΐῳ ἀφ' τὴν χιλιαρχίαν ῥᾳδίως αὐτῷ πλεῖνειν ἐσομένης.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, καὶ ἀγωνιζόμενοι γὰρ Ρωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σπεύδουσι δὲ πρόθυμοι εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δέονται τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ τάξιν ἰόντες. οἱ δὲ, ἀναπιλέκτους τὰς δεήσεις [x] κρίνασιν, οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γάϊον, [y] ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, [z] τῶν τελῶν ἐπανιέναι, καὶ [a] τῶν φόρων ὀλιγωρεῖν τι τοῦ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο, καὶ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ ἀφιέμενος, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀγαγόντας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἔπρασσον· πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ ὑπὸ τοιούτοις ἀποθνήσκοντες. [b] καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἠνείχετο δὲ παυσάμενος τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τὸ ἔνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ὑπὸ τοιούτοις

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum est, idque trium virorum fortium ductu & auspiciis. Æmilius Regulus, ex Corduba Iberiæ oriundus, nonnullos secum conjunctos habebat, volens aut eorum opera aut sua manu Cajum tollere. Altera conjuratorum cohors conflata erat, duce Cassio Chærea *prætorianorum* tribuno. Annius etiam Minucianus non parvæ præerat manui contra tyrannidem paratæ. Causa autem illis erat odii, quo impulsi in Cajum conspirarunt; Regulo quidem, quod suapte natura iracundus fuerit, oderitque omnia injuste perpetrata. nam fortis erat & animosus, ingenioque liberali, ita ut sua consilia non dissimularet. ea itaque cum multis communicavit, tum amicis, tum aliis, qui sibi visi sunt ad res agendas acres strenuique. At Minucianus partim quidem Lepidum ulciscendi desiderio, quem illi amicissimum & civem cum primis egregium Cajus occiderat, præsertim vero de se metuens, quod moris esset Cajo ira in omnes similiter ad mortem usque debacchari, ad rem aggrediendam se accingebat. Chæreas autem, quod eum valde puderet conviciorum in ipsum tanquam mollem & effeminatum à Cajo jactorum, quodque alioqui periculum adiret ex sua erga Cajum amicitia & observantia, necem ejus fore facinus homine ingenuo non indignum existimabat. Illis autem visum est consilium de re exsequenda cum omnibus communicare, qui injurias spectarent, easque inter se invicem flagrantes effugere desiderarent, Cajo sublato. Fortasse quidem fore ut res ex sententia succedat, pulchrum vero, si successerit, tot viros bonos *secum consentientes* habere, qui pro salute urbis & imperii expetunt etiam cum vitæ discrimine ad rem aggredi. At Cassium super omnia *ad facinus* stimulabat tum melioris famæ cupiditas, tum quod illi in proclivi foret Cajum interficere, cum ei utpote tribuno *prætoriano* liberior ad ipsum pateret aditus.

Conspirationes in Cajum factæ.

Ab Æmilio Regulo.

A Cassio Chærea.

Ab Annio Minuciano.

4. Interea autem ludi agebantur Circenses: cui spectaculo mirifice dediti sunt Romani. Quin & magno studio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris est illis quicquid desiderant ab imperatoribus flagitare. atque illi ejusmodi petitionibus, quod eis contradicere haud æquum censeant, nunquam non concedunt. Tunc itaque summa contentione Cajo supplicabant, ut aliquid de tributis remitteret, & quod grave erat & onerosum in vectigalibus levius faceret. Ille vero haud *æquo animo postulata* ferebat, cumque majori uterentur vociferatione, aliis *satellitum* aliò missis clamatores comprehendi jubet, & absque omni mora & cunctatione ad supplicium duci. Et ille quidem ista imperabat, jussa vero exsequebantur quibus id negotii datum erat; * plurimique hujusmodi de causa interempti sunt. Et ista quidem populus videbat, atque ita tolerabat ut statim à clamoribus

Ludis Circensibus in populum sævit Cajus.

cessa-

[1] Ρήγυλος,] Ita cum *Dione Aliisque*. Ῥῆγλος aut Ρίγλος in *Josephi* libris. Ρηγῦλος tamen *L. B.* ut & mox Ρηγύλῳ.

[m] Στέγειν προσήκεσθαι] Ita lego. στέγειν in *libris*.

[n] Μινυκιανὸν] Ita rescripsi pro Μινυκιανὸς, & φοβηθεὶς τὰ πρὸς αὐτόν. HUDS.

[o] Ἐλθεῖν.] Forte ἰέναι. COCC.

[p] Χαιρέαν δὲ αἰσχύνη φέρονται ὀνείδη,] Ita lego ex conjectura. antea erat, Χαιρέαν δὲ αἰσχύνῃ φέροντα ὀνείδη τε ἐς τ. ἀ. ὑ. τ. Γ. προσφερομένη, καὶ ἄ. τὸ ἐφ' ἡμ. κ. φ. καθ' τ. Γ. τ. ἀ παντελεύθερον ὑπολαμβάνων. οἱ δὲ κ. π. κ. προτεθῆναι [προτεθῆναι *Busb.*] τὴν ἐ. τ. πρ. ὁκ. τὸ τε ὕ. θ' κ. ἐπ' ἀκμῆς ἐπ'. ἀλλ. ἀκ. δ. ἀ. τ. Γάϊον. ἴσως μ. γ. κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατ. τ. ἀ. χρὴν ἐπὶ σ. δ' τε π. καὶ τ ἡγεμονίας ποθοῦσι, καὶ μ' ὀλ. ἄ. τε πρ. in *Epiphanii* versione, *Chæreas vero confusionem suam & Caji opprobria non ferebat, quibus eum arguebat, quod quasi nihil in se fortitudinis haberet, insuper etiam periculum sibi per singulos dies imminere cernebat. Mortem quoque Caji omnes honestum opus & liberum excipere reputabant: cæteri vero cupiebant super hoc habere commune consilium; videntes tantas injurias, & exemplum pravum dari principatum capientibus. Omnes ergo, ut tantis cladibus liberarentur, desiderabant adversus Cajum aliquid geri: decere namque ad talia negotia bonos viros accedere, pro salute pietatis & imperii macula auferenda, etiam cum suo discrimine.*

[q] Προσφερόμενα,] προσφερομένη *Gen.* & *L. B.*

[r] Οὐκ ἀνελεύθερον] *L. B.* ὑπαντελεύθερον.

[s] Προτεθῆναι] *L. B.* προστεθῆναι.

[t] Πρὸ παύλας δὲ Χαιρέαν ἐπίγεσθαι,] Hîc πρὸ insertum dedi auctoritate *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & versionis *Epiphanii*.

[v] Προσιέναι τῷ Γαΐῳ] Προσιέναι *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[x] Κρίνασιν,] *L. B.* Κρίνοντες.

[y] Ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι,] Ἐκθύμως ἱκετείᾳ χρώμενοι *Busb.*

[z] Τῶν —— ἐπανιέναι] Vectigalia nova atque inaudita primum per Publicanos &c. nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. *Sueton.* in Cajo XL. SPANH.

[a] Τῶν φόρων ὀλιγωρεῖν] Illa τῶν φόρων non agnoscunt *Vat. Busb.* & *Hen.* à pr. m. quibus consentit *Epiphanii* versio.

[b] Καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν] Καὶ ὁ δῆμος ὁρῶν λυσιχθὲ, παυσάμενος τῆς βοῆς, τὸ ἕνεκα τῶν χρημάτων ὁρῶντες παρ. *Busb.*

* *Plurimique hujusmodi de causa interempti sunt.*] Plurimis itaque hac causa morientibus, populus spectans clamare cessavit. Tunc omnibus suæ facultates in contemptu fuerunt, videntibus alios pro suis operibus ad mortem pervenire, *Epiphan.*

ceſſarent, cum ſibi ante oculos verſaretur, ut morte multarentur, qui ejuſmodi pecuniæ exactionem à ſeſe deprecabantur. Hæc magis etiam Chæream incitabant ut ad inſidiandum Cajo aggederetur, faciendumque ut ab immani in homines ſævitia deſiſteret. Et ſæpe quidem cogitavit de ipſo etiam dum epulis accumberet adoriendo, quibuſdam tamen rationibus *ab iſto incœpto* inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitarit, verum ut occaſionem adeo commodam arriperet, ut non vano conatu ſed ad perficienda quæ decreverant *vi &* manibus uteretur.

Chærea multis de cauſis in Cajum incitatus.

5. Jam multum temporis in militia *prætoriana* exegerat, ægre ferens quod *tamdiu* cum Cajo verſaretur. Poſtquam autem eum vectigalibus exigendis præfeciſſet Cajus, aliiſque quæ tempori non ſoluta fiſco Cæſaris debebantur, in iſtis, quod & duplo majora facta eſſent, exigendis dum moratur, ſuæ magis naturæ *bonitatique* obſequens quam Caji mandatis, quodque afflictæ fortunæ poſtularent ut moderatio adhiberetur, vicem illorum, à quibus exigenda erant tributa, miſeratus, concivit in ſe iram Cæſaris, mollitiem ipſi exprobrantis quod tardiuſcule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi & alias ingerebat, & quoties ei daret teſſeram pro eo die quo ille munus obiret, feminæum aliquod idque valde probroſum dabat vocabulum. Atque hæc faciebat, non alienus à probro in certis myſteriis celebrandis à ſe inſtitutis; nam cum veſtitum muliebrem ſibi induiſſet & cincinnos quoſdam capiti imponendos excogitaſſet, aliaque quæ vultum feminæum mentirentur, ipſe non veritus eſt hujuſmodi probra Chæreæ objicere. At Chæreas, cum teſſeram quidem ab eo acciperet, ira commovebatur, magiſque adhuc cum eam *aliis* traderet, deriſui habitus ab iis qui eam accepturi erant; adeo ut cæteris tribunis ludibrium fieret. nam quoties illius eſſet teſſeram ab ipſo Cæſare afferre, prædicebant fore ut tale aliquod ludicrum, quale antea, afferret. Propterea-que ei fiducia accreſcebat, ſibi ſocios adſciſcendi, ut qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompedius, vir ordinis Senatorii, omnibus fere *reip.* honoribus perfunctus. Erat autem alias Epicureus, adeoque, à negotiis abhorrens ac otii & quietis amans. Hunc accuſabat Timidius ejus inimicus, quod convicia in Cajum petulantius jactarit; & teſtem adhibebat Quintiliam, feminam ex iis quæ in ſcenam prodibant propter formæ venuſtatem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Cum autem illa dedignaretur ſui amantem falſo, id quod erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus, animo

Tardus in tributis colligendis.

Quam ob rem mollitiem ei exprobrat Cajus; & ſignum petenti Priapum aut Venerem dat.

Conjurationis ſocios ſibimet quærit Chæreas.

Pompedius à Timidio accuſatur.

---

c Εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσαν.] Edidi θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. cum *Cod. Busb.* εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν in *Editis Aliiſque.* Forſan, εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσαν. HUDS. Recte & ita exſtat in *Lugd. Bat.* cujus lectionem expreſſimus. HAV.

d Ενήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαι] Ανήγαγε *Busb.*

e Εμέλησεν] *L. B.* ἐμέλησεν.

f Ενδοιαζὸν] Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 6. SPANH.

g Επισκοπῶν] *L. B.* ἐφισκοπῶν.

h Ισᾷ τε Γαΐῳ] Ἰᾶτε *Vat.* & *Hen. à pr. m.* οὖσα *Busb.* ἴσα *Voſſ.* nunc *Lugd. Bat.*

i Ελαφεξόμενον τὰς τε φόρους,] Εἰσφερξάμενον *Busb.* εἰσαξόμενον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Ἄλλα ὅσα] *L. B.* ὅσα ἄλλα.

† *Aliiſque —— debebantur*,] Aliiſque quæ Cæſaris erant inferenda theſauris, per illud omne tempus à rato negotio privabatur. in quo tantum majorem ſibi virtutem implendi operis aggregabit, quod more ſuo magis rebus utebatur, quam Caji obediebat imperio: parcebat enim humilibus atque depreſſis. Unde ad iracundiam provoc. *Epiphan.*

l Εφυτερήκει] Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 3. SPANH.

m Διὰ τὰ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, & mox Διὰ δὲ τὸ φ. inſertis τὰ & δὲ quæ aberant *Editis* & *MSS.*

n Διπλασιάσθαι τῷ δώσειν αὐτῶν] Επιδιπλασιάσθαι *Busb.* ἐπιδιπλασιάζεσθαι *L. B.*

o Εισφέρειν] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* εἰσπράττειν in *cæteris.*

p Τῷ αὐτῷ χρώμενον] Τὸ αὐτὸ *Busb.* & *Voſſ.*

q Φειδοῖ χρῆσθαι] Conf. ſup. lib. 17. c. 8. §. 4. SPANH.

r Συνάγεσθαι] *L. B.* συνάγεσθαι αὐτῷ.

s Ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν.] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ὑβρίζειν in *cæteris.*

t Παρεῖχεν αὐτῷ] Illud παρεῖχεν è *Cod. Busb.*

v Τὰ ὀνόματα,] *L. B.* τὰ ὀνόματα.

x Απηλλαγμένον] *Scilicet*, αἰσχύνης.

y Εν τισιν —— ἱστοῖν,] Cupidinem, aut Venerem, aut aliud quidpiam id genus Chæreæ pro ſigno dabat Cajus *apud Dion. l.* LIX. *p.* 662. *E.* Priapum aut Venerem dare *Suet. in Cajo* c. LVI. SPANH.

z Συνίσαθε.] Ita lego & diſtinguo cum *Epiphanio.* prius erat, συνίσαθε, κολὰς ἐνδυόμενον &c.

a Προσκαλεῖν.] *L. B.* προσκαλεῖν.

b Χαιρέας δὲ] Mallem ſane, Χαιρέας δὲ, & mox ἐγὼ παρέσχετο.

c Τῦ] Abeſt à *L. B. Coccejus* mavult τοῦ δὲ *F.*

d Αλόγοις] *L. B.* ὀλίγοις.

e Καὶ ἐπὶ] Η δὲ pro καὶ ἐπὶ δὲ habet *Busb.*

f Πομπηδίῳ,] Ita vel Πομπαιδίῳ ſcribendum eſſe monet *Voſſius* ad *Paterculum*, l. 2. c. 15.

g Επικούρειος δὲ ἄλλως,] In libris ἐπικούρειος.

h Ενδείκνυσι] Gloſſa *L. B.* in *Marg.* αἰτᾶ δὲ ἀπάγῃ.

i Διαλο-

ἐπ. Εστρατεύετο δὲ πολλῷ ἤδη χρόνου, ἐκ ἡδονῆς Φέρων Γαΐᾳ τὴν συναναστροφήν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν [h] ἰσᾷ τε Γαΐῳ [i] εἰσπραξόμενον τάς τε φόρους, καὶ [k] ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸ Καίσαρος ἡσαυρὸν [l] ἐφυστερήκει τοῖς καιροῖς, [m] Διὰ καὶ τὸ [n] διπλασιάσασθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν χρόνον ἐκεῖ πλείονα τῇ [o] εἰσπράξει, τρόπῳ [p] τῷ αὐτῷ χρώμενον μᾶλλον ἢ τῇ Γαΐᾳ πρασσέσθαι, διὰ δὲ τὸ [q] Φειδοῖ χρῆσθαι τοὺς τύχας οἰκτρὸν λαμβάνων τὸ τῷ πλὴν εἰσπράξειν, εἰς ὀργὴν προσκαλεῖτο τὸν Γάϊον, μαλακίαν ἐπικαλοῦντα αὐτῷ δι' σχολὴν [r] συνάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ πάντα ἄλλα [s] ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖον [t] παρεῖχεν αὐτῷ τὸ τὴν ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, ἡλεά τε ἐδίδου [v] τὰ ὀνόματα, καὶ ποτὲ αἰσχύνης ἀνάπλεα. καὶ ποτὲ ἔπρασσεν αὐτὸς ὁπλαγμένον [x] ἔν τινων τελετῆς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς [z] συνίσασθε. κολὰς γὰρ ἐνδυόμενον γυναικείας καὶ τινων ἐλεεινῶν πολυκαμίδων ἱπνοῦν, ἄλλά τε ὁποῖα ἐπικαταψεύσασθαι ἠλύτησε τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τῷ ἐπὶ τοιούτοις αἰσχύνην ἐτόλμα Χαιρέας [a] προσκαλεῖν. [b] Χαιρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν προλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρέσχε, μειζόνως δὲ ὁπότε προδιδοίη, γελώμενον ὑπὸ τῶν προλαμβανόντων, ὥστε καὶ οἱ συγκλίαρχοι, παιδιὰν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον περὶ αὐτοῦ [c] τοῦ Καίσαρος κομίζειν, πρόλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. Διὰ ταῦτα δὲ αὐτῷ καὶ χάρις παρέσχε κοινωνούς τινας προλαμβάνειν, ὡς ὑπ' [d] ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενον. [e] καὶ δὴ γὰρ [f] Πομπηδίῳ, συγκλητικὸς μὲν, τὰς δὲ χὰς δὴ διελελυθὼς σχεδὸν ἁπάσας. [g] Επικούρειος δὲ ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπεχόμενον πολιτικῆς βίου. τοῦτον [h] ἐνδείκνυσι Τιμίδιος ἐχθρὸς ὢν, ὡς λοιδορίᾳ χρησόμενον ἀπεστὶ κατὰ τοῦ Γαΐου, μάρτυρα προλαμβάνων Κυϊντιλίαν, γυναῖκα τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιφανείᾳ τοῦ ὡραίου προεστώσαν πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ Πομπηδίῳ. καὶ τὸ ἀνθρώπου, ψεῦδος γὰρ ὦν, δεινὸν ἡγουμένης μαρτυρίαν ἐπὶ θανάτῳ τοῦ ἐρασθῆναι προλαχεῖν, βασάνων ἔχρηζεν ὁ Τιμίδιος. καὶ Γαΐῳ παρασ-

ξυμ-

ξυμμένῳ κελεύῃ τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὴν Κυϊντιλίαν, χρώμενον τῷ Χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ ὁπόσα τρεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ἀμώτερον διακινήσεσθαι, τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τὴν μαλακίας. Κυϊντιλία γὰρ, ἅτε τὴν βάσανον ἀγομένη, τῶν συνιόντων τινὸς ὑπεβαίνῃ τῷ ποδὶ, ὑποσημήνασα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δειλίαν [i] δοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. βασανίζει [k] ποτὲ μὲν ὡμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ: καὶ μηδὲν ἐνδόσιμον ἧττον εἰς τὴν ὄψιν [l] τῷ Γαΐῳ, διακειμένῳ οὐκ ἐν [m] ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ Γάϊος, παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς Κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀληθόνων διακειμένης, τοῦ ἐγκλήματος ἠφίει καὶ αὐτῷ καὶ τὸν Πομπήδιον· ἐκείνῳ γὰρ καὶ χρημάτων δόσιν τιμᾷ θεραπευθῆναι ἐσομένων λώβης, ᾗ ἐλελώβητο εἰς τὴν [n] εὐπρεπείαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀληθόνων.

ε'. Ταῦτα δεινῶς ἠνίασε τὸν Χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀνθρώπῳ, καὶ ὑπὸ Γαΐου [o] παρηγορίας ἀξίοις, κακῶν, ὅσων ἐπ' αὐτῷ γιγνόμενον· φησί τι πρὸς Κλήμεντα τε καὶ [p] Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ἦν τῶν πραιτοπέδων, Παπίνιος δὲ αὐτὸς ἦν χιλιαρχῶν. "ἀλλ' ἐπὶ "φυλακῇ γε, ὦ [q] Κλήμη, τὰ πάντα δ' αὐτοκρατορ- "ήμῖν πρόσεστιν [r] οὐκ ἐλλέλειπε. τῶν γὰρ [s] συνωμοκότων "αὐτοῦ κατ' τὴν ἡγεμονίας πρόνοια δὲ πόνοις τοὺς μὲν ἀπε- "κτείναμεν, τοὺς δὲ [t] ἐτρεβλώκαμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς "ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μῶν πόσης τι ἀρετῆς ἡμῖν "ἐξαγεῖ τὰ τραπῶν;" σιγῶντος δὲ τοῦ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνῃ φέρειν τὰ προστασσόμενα δὲ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι παρεστῶτος, [v] λόγῳ δὲ αὐτῷ τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡσσημένου προνοίᾳ τοῦ ἀσφαλοῦς, Χαιρέας [x] δὲ ἤδη θαρσοῦντος χρώμενον ἐν λόγοις τῷ κινδύνων ἀνημένοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατίσχοντα ὀφθὰ τὴν πόλιν δὲ τὴν ἀρχὴν ἐπεξιών· "καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἶη Γαΐος ὁ τὴν ἐπὶ "τοιούτοις αἰτίαν [y] προσθέμενος, τοῖς δὲ τάληθὲς ἐξετάζειν "προμένοις, ἐγώ τε, ὦ Κλήμη, καὶ ὅσοι ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸς "ἡμῶν σὺ, πᾶσιν Ρωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ [z] ἀνθρωπίνῳ τὰς "πρέβλας προσφερόμενοι, [a] οὐκ ὀπίσασι τοῖς Γαΐου διακο- "νοῦμενοι, γνώμῃ τε τῇ αὐτῶν, παρὸν ποιοῦσι τοσούτῃ ἤδη "χρώμενον ὑπὲρ εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, διακο- "νούμεθα δορυφόροι δὲ δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, "καὶ τὰ ὅπλα παντὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ "ἀρχῆς τῶν Ρωμαίων, ἀλλ' ὅπως σωτηρίᾳ δὲ δεδεμένα τὰ "τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὸ "καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς δὲ βασάνῳ τῶν ἐκείνων, "μέχρι [b] δή τις καὶ καθ' ἡμῶν διακονήσηται τοιαῦτα "Γαΐῳ. ἐγὼ γὰρ εὐνοίᾳ τε πολιτικῇ διὰ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, "[c] δι' ὑποφόβους ἢ μᾶλλον. καὶ ἄλλως δὲ πολλὰ τῶν ἀπολ- "λυμένων ἀποδεδωκότος· ἐγὼ γὰρ δὴ σήσεταί ποτε Γαΐῳ τὸ

exasperatus, Chæream jubet sine mora & cunctatione torquere Quintiliam: ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones injungere, quod putaret hæc exsecuturum inclementius, quo mollitiei notam effugeret. Quintilia porro, cum torquenda duceretur, consciorum cujusdam pedem inter eundum premebat, innuens ut fiduciam sumeret, neve ad tormenta ipsius expaveseceret. se enim forti animo & invicto ea perlaturam. De illa quæstionem habuit Chæreas acerrimam, non sponte sua sed necessitate coactus: cumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caji conspectum, ita corpore deformatam, ut nemo eam sine doloris sensu aspicere potuerit. Qua visa, uti erat, cruciatuum acerbitate vexata, Cajus, animo nonnihil commotus, & ipsam & Pompedium crimine absolvit: insuper & Quintiliam pecunia donavit, * in læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*, quod dolorem intolerabilem fortiter & animose pertulisset.

Quintiliam torqueri jubet Cajus.

Cum nihil contra Pompedium fateretur, absolvitur à Cajo una cum Pompedio.

6. Ista Chæream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstitisset hominibus, quibus etiam consolationem adhibere dignatus est Cajus: dicitque Clementi & Papinio, quorum Papinius & ipse tribunus erat, Clemens autem præfectus prætorio: "Nobis vero, ô Cle- "mens, studium non defuit omnia agendi quæ ad "salutem imperatoris spectant. nam ex iis qui con- "tra imperium ejus conjurarunt, alii nostra cura "& opera necati sunt, alii tormentis adeo vexati, "ut ipsi *Cajo* visi fuerint miserabiles. † Annon "interea mira cum virtute educimus exercitum?" Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum quæ imperata erant vultus rubore præ se ferente, insaniam tamen imperatoris verbis increpare haud æquum esse censente, si suam salutem respiceret, Chærea jam sumpta fiducia, ad ipsum liberius & audacius loquitur, urbis & imperii calamitates numerando percensens; "quodque horum "causa vulgi sermonibus Cajus haberetur, sin ve- "ro in rei veritatem inquiratur, ego, mi Clemens, "& iste Papinius, & ante nos tu, Romanis & uni- "verso generi humano tormenta admovimus, non "Caji mandata exsequentes, sed nostram potius vo- "luntatem, cum penes nos fuerit facere ut desine- "ret à tantis in cives & subditos injuriis, obsequi- "um ei præstamus pro militibus satellites facti & "carnifices, arma hæc gestantes non pro libertate "aut imperio Romanorum, sed pro ejus incolu- "mitate, qui eorum tam animos quam corpora in "servitutem redigit, fœdati quotidie sanguine illo- "rum quos occidimus aut torquemus, donec ipsius "jussu ab aliis pari modo tractabimur. Non enim "propter ista, dum nobiscum versatur, benevolen- "tia nos prosequitur, sed potius suspectos habet "& *invisos*. *Præterea cum multa facta fuerit cæ- "des (non enim ab ira conquiescet, ut qui irasci- "tur

Chærea de Caji sævitia queritur coram Clemente & Papinio.

Consilium suum iis aperit.

---

i Διοίσειν γὰρ] Οἴσειν *Busb.*
k Ταύτῃ] *L. B.* δι' αὐτῆς.
l Τῷ Γαΐῳ,] Τῷ Γαΐῳ *Busb.*
m Ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι] Ἡδοναῖς *Busb.*
* In læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*,] Unde illi solatium esset, propter quod graviter erat debilitata tormentis. nam non solum sanitas ejus corrporis ex suppliciis rupta erat, sed etiam pulchritudo deformata, *Epiphan.*
n Εὐπρεπείαν] *L. B.* ἀπρεπείαν.
o Παρηγορίας ἀξίοις,] In *Editis*, παρηγορίας ἀξίοις τὸ αἰτίᾳ κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγονυμένοις. Fuit cum legerem τὸ αἰτίᾳ. Sed, re melius perpensa, voces τὸ αἰτίᾳ, quasi interpretamentum vocabuli αἴτιον, in margine olim appositas, ejiciendas esse censui; & cum γιγνόμενον pro γεγονυμένοις habeat *Cod. Busb.* (qui illa τὸ αἰτίᾳ κακῶν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς omittit) locum ita refinxi prout in textu repræsentatum dedi.
p Παπίνιον,] Ita pro Παμπίνιον rescripsi. Καμπήνιον *Busb.*
q Κλήμη,] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* Κλήμης in *cæteris.*
r Οὐκ ἐλλέλειπε.] Ωὐκ ἐλίλειπ.) *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*
s Συνωμοκότων] Lego συνομωμοκότων. COCC.
t Ἐτρεβλώκαμεν] *L. B.* ἐτρεβλώσαμεν.
† *Annon —— exercitum?*] Hæccine sunt nostræ militiæ munia *Gelen.* Ita nostram militiam cum nimia severitate tractamus, *Epiphan.*
v Λόγῳ δὲ αὐτῷ] Forsan τὸ δὲ αὐτῷ. αὐτοῖς *Hen. Voss.* & *Vat.*
x Δὲ] Abest à *L. B.*
y Προσθέμενος,] *L. B.* προσθέμενον.
z Ἀνθρωπίνῳ] Ἀνθρωπίᾳ *Hen* & *Vat.*
a Οὐκ ἐπισάμασι] Ita restituimus ex *L. B.* consentiente *Epiphanio*, qui vertit, *non imperiis compulsi Caji, sed nostra in hoc voluntate progressi.* Editi ante κατ' ἐπιτάγμασι. unde & alii, & ipse *Hudf.* verterant: *Caji mandata exsequendo: nostraque voluntate* &c. HAV.
b Δή] Αν δὴ *L. B.*
c Δι' ὑποφόβους ἢ μᾶλλον.] Ita distinxi. antea erat. δι' ὑποφόβους ἢ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τ. π. τ, ἀ. δεδεδωκότος. ὁ γὰρ δὴ σήσεται π. Γ. τ. τ. ὁ. δ. τ. μ. δίκλω, ἀ. ἡ. π. ἀ. τυγχάνειν, σκόποι ἢ π. κ. αὐτοί, δέον &c.
* *Præterea —— conquiescet*,] Ad hæc enim cum pereuntium multam stragem fecerit, *Epiphan.*

d Πρὸ-

"tur non ut jus & æquum tueatur, ſed ut animo "gratificetur ſuo) & nos quoque illius ſævitiæ "obnoxii erimus; cum oportuerit & omnibus ſe- "curitatem & libertatem firmatum ire, & conſti- "tuiſſe à nobiſmet pericula propulſare.

Quomodo Chereæ conſilium approbat Clemens.

7. Et Clemens quidem Chereæ ſententiam approbat laudatque, tacere autem jubebat, "ne ſer- "mo in plures dimanaret, & divulgatis quæ ſilen- "tio premi oporteret, antequam res perficiatur "prodito conſilio & patefactis inſidiis, ipſi ad ſup- "plicium rapiantur: tempori autem procedenti & "ſpei in poſterum omnia permittenda, quaſi au- "xilium eis ex inopinato ſuppeditatura eſſet for- "tuna. Sui quidem non eſſe ob ætatem ingrave- "ſcentem tale aliquid audere. verum iis, quæ tu, "Chærea, machinatus es & dixiſti, tutiora forſan "poſſum ſuggerere, honeſtiora nemo quidem po- "teſt." Et Clemens quidem domum ſe recepit, dum mente agitaret ea quæ audierat quæque ipſe dixerat, in contrarias partes diſtractus. Chærea autem ea de re ſolicitus, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem alioqui virum egregium eſſe noverat, & libertatis amantem, ideoque animo infenſo & inimico præſenti rerum ſtatui, quod vellet è veſtigio ad ea quæ decreverant exſequenda aggredi, opportunum eſſe ratus ipſi illa proponere, metuens etiam ne per Clementem proderentur, † ſecumque inſuper reputans quantum temporis cunctando perdituri eſſent.

Corn. Sabinum adit Chærea.

8. Cum autem libenter Sabinus omnia acciperet, ut qui jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod neminem habuerit cum quo conſilium tuto communicaret; cumque in hominem incidiſſet, qui non modo reticere, quæ audiret, polliceretur, ſed & ſuam aperiret ſententiam, multo magis animo confirmatus erat, & Chæream orabat & obſecrabat, ne qua mora fieret. itaque *ambo* ad Minucianum ſe conferunt, eodem ac illi virtutis ſtudio accenſum, cognataque animi magnitudine illis ſimilem, Cajo vero ſuſpectum propter necem Lepidi. Magna etenim inter Minucianum & Lepidum interceſſerat amicitia, idque ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem dignitatis gradum adeptis terribilis erat Cajus, ut qui in eorum ſingulos alioſque pro libitu ſævire non deſineret; ſibique invicem formidini erant quod ægre & iniquo animo res ferrent, quippe qui aperte quæ ſentirent inter ſe loqui, odiumque, quo Cajum proſequebantur, indicare non ſuſtinerent timore periculorum, cum & aliàs ſuum in Cajum odium mutuo intelligerent, atque adeo benevolentiam erga ſe invicem habere non recuſarent.

Ambo ad Minucianum ſe conferunt.

9. Poſtquam autem conveniſſent & ſe mutuo ſalutaſſent (antea enim illis moris erat in congreſſibus primas deferre Minuciano, & ob dignitatis

Sermones de Cajo tollendo ferunt Minucianus & Chærea.

"τὸν ἐργῆς, Δρὰ τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτῆς "τυγχάνειν· σκοπεῖ δε [d] προσκεισόμεθα ⸗ αὐτῷ, δέον ⸗ "τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε ⸗ ἐλεύθερον βεβαιοῦν, "καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.

ζ'. Κλήμης ὁ τῷ μὲν Δομίτιον τὸν Χαιρέα [e] φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾶν ὁ σκέλους, "μὴ καὶ φοβῶμεν "[f] εἰς πλέονας ⸗ λόγους, καὶ Δομεομένων ὁπόσα κρύπτε- "σθαι καλῶς ἔχοι, περὶ τυχεῖν πράξαντας σκῆψιν τῆς "ἐπιβουλεύματος ἡμομένης, κωλαθεῖεν· [g] χρόνῳ ὁ "τῷ αὐτῷ [h] καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι θαδίσειαν τὰ "πάντα, ὡς θαυμησομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας "τυχαίου. [i] αὐτὸν μὲν γὰ ὑπὸ γήρως [k] ἀφεῖσθαι τοῦ "ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. [l] τὰ μέντοιγε ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, "σωτεθέντων ⸗ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως [m] ὑπο- "θείμην, εὐπρεπέστερα ὁ πῶς ἄν τις ⸗ δύναιτο." [n] καὶ Κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει, [o] Δρὰ λογισμῶν τὰ τε ἀκροαθέντων ⸗ [p] ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει σεφερόμενος. Χαιρέας ὁ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὁ ἄλλως ἐξεπισκέμενος αὐτὸν, καὶ τὰ ἐλευθέρα ἐραστὴν, [q] καὶ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως Δρακείμενον, χρῄζων ἐκ τῆς ὀξέως ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων [r] ἐγχειρήσεως, ὑπ' αὐτοῦ [s] καλὸν νομίσας εἶναι προθεῖναι, καὶ δεῖσθαι μὴ ὑπὸ Κλήμεν- τος ἐκφοίτησις [t] γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις καὶ τοὺς καιρῶν τὰς ἀναβολὰς [v] πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων πεφυκότας.

η'. Ἐπεὶ ὁ ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν ἐκ ὑστεροῦσι ἴσης, [x] ἀπορίας ὁ πρὸς ὅν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ θαδιδόντος, [y] ἐπεί τε ἀνδρὸς ὑπόπτου, ἃ μόνον σέγειν ὧν πύθοιτο προθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην Φανεροῦντος τῷ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἤρετο, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τοῦ Χαιρέα. τρέπονταί τε ὡς [z] Μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὑπιτηδεύσει ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγα- λόφρονος συγγνῇ, [a] Γαΐῳ ὁ ὕποπτον τῆς [b] Λεπί- δου τελευτῆς. πάνυ γὰ δὴ φίλοι ἐγίνοντο, Μινυ- κιανός τε καὶ Λέπιδος, καὶ δείματα [c] κινδύνων τῶν [d] καθ' αὑτούς. πᾶσι γὰ τοῖς ἐν τέλει φοβε- ρὸς ἦν Γάιος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ πρὸς ὅς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι [e] μὴ [f] ἀφησόμενος· [g] φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀρχῆδόνος, Δρασυφεῖν μὲν ἀλλήλοις ἄντικρυς τὸν Δομίτιον καὶ μι- σεῖν τὸ πρὸς Γάιον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, [h] ἄλ- λως ὁ αἰσθανόμενοι τὸ ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν Γάιον, καὶ [i] δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ [k] ἀπηλλαγμένοι.

θ'. [l] Γενομένης ὁ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέ- βαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τὸν μιον ἡγεῖσθαι τὸν Μινυκιανὸν, ὑπεροχῇ τε ἀξιώματος, ἡγε-

d Προσκεισόμεθα] *L. B.* προσκεισόμενα.
e Φανερὸς ὢν ἐπαινῶν,] Φανερῶς *Busb.*
f Εἰς πλέονας ⸗ λόγους,] Εἰς πλείονας *Busb.*
g Χρόνῳ ὁ τῷ αὐθις] Χρόνῳ ὁ καὶ τῷ αὖθις *Busb.*
h Καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Vat.* & *Voſſ.* καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt, καὶ τῇ ἐπείσῃ ἐλπίδι.
i Αὐτὸν μὲ γὰ] Αὐτὸς *Busb.* & mox mallem, ⸗ ἐπὶ τοῖσδε τόλμης.
k Ἀφεῖσθαι] *L. B.* ἀφησθαι.
l Τῶν —— δύναιτο.] His vero, quæ à te Chærea, tractata dictaque ſunt, cautius fortaſſe aliquid inveniam, decentius autem quis poſſit, invenire *Ruſin.* SPANH.
m Ὑποθείμην,] Ὑποθοίμην *Busb*
n Καὶ —— λογισμῶν τὰ] Et Clemens quidem continuo mutare ſententiam, omnia quæ audiverat, quæque ipſe dixerat, non potuit efferre per plurimos *Ruſin. ſed minus accurrate.* SPAN.
o Διὰ λογισμῶν] *L. B.* Δραλογισμῶν.
p Ὁπόσον] Corrige ἐπόσων. COCC:
q Καὶ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσει] Ita *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* καὶ τῇ *Busb.* in *Editis* καὶ Δρὰ τὸ τῇ κ. & mox Δρακείμενον.
r Ἐγχειρήσεως,] Τῆς ἐγχειρήσεως *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.*
s Καλὸν] *L. B.* καλὰ.
† *Secumque —— eſſent.*] Super hæc etiam dilationes temporum aliquid contrarium reputabat allaturas, *Epiphan.* Et omnem moram periculoſam exiſtimabat in tanto negotio, *Gelen.*
t Γένοιτο αὐτῶν,] Γένηται *Busb.*
v Πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.] Καθὰ τὸν ὑπ. *Busb.* καὶ deëſt *Voſſ.*
x Ἀπορίας ὁ] *Sc.* δι' ἀπορίαν. *L. B.* ἀπορία.
y Ἐπεί τε] *L. B.* ἐπεὶ ὄν.
z Μινυκιανὸν,] Duo Minuciani infr. c. 4. §. 3. SPANH.
a Γαΐῳ ὁ ὕποπτον] Ita *Busb.* Γαΐου in *ceteris.*
b Λεπίδου τελευτῆς.] Lepidi & Gætulici conjuratio detecta ſub Cajo *Sueton. in Claud.* c. IX. SPANH.
c Κινδύνων] *L. B.* κινδυνῶν.
d Καθ' αὑτούς.] Sic *Busb.* καθ' αὐτὸν in *reliquis.*
e Μὴ ἀφησόμενος.] Perperam μὴ ἀφιεσόμενος in *libris.*
f Ἀφησόμενος·] Fortè ἀφειδησόμενος ab ἀφειδῶ. SPANH.
g Φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν.] Ita *Voſſius, Busb.* & *Epiphanius.* φανεροὶ in *ceteris.*
h Ἄλλως ὁ αἰσθανόμενοι] Ἄλλως τε *Hen. Busb.* & *Vat.*
i Δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* δι' αὐτὸ in *ceteris.*
k Ἀπηλλαγμένοι.] *L. B.* ἀπηλλαγμένων.
l Γενομένης ὁ αὐτοῖς ἀξιώσεως] Γενομένων ὁ αὐτοῖς ἀξιώσεων *Busb.* & *L. B.*

m Λέ-

ἡνιαύσιον γὰρ ἐν τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ὄντι πᾶσιν ἐπαγωγμένῳ, μᾶλλον ὡς ἄπιστόν τινα [m] λόγον, φθάσας κἀκεῖνον [n] εἶπεν Χαιρέαν, ὅ, τι ἐν τῇ αὔριον σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀσίδιμον γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν ἡ εἰς τὸ Χαιρέαν ἀπὸ τῶν σημείων τῆς δόσεως πεφασμένη ὕβρις. ὁ δ', χάρμα τε λόγον μηδὲν μελήσας, ἠμείβετο τοῦ Μινυκιανοῦ τὸ ὄντι τοιοῦτον [o] πιστεῦσαν ὁμιλίαν χρήσασθαι πρὸς αὐτόν. "καὶ "σὺ μοὶ δίδως, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δ' "σοὶ [p] τὸ ἀναγείρειν με μείζονος ἢ περ εἴωθα ἐμαυτὸν ὀρ- "μᾶν, [q] δέ μοι χρεία πλειόνων [r] ἐστι λόγων οἵ με παρ- "σύνειν, εἰ δὴ καὶ σοὶ πιστὰ δοκεῖ, [s] γνώμης γε τῆς αὐτῆς "κοινωνοὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. [t] καὶ ἐν "μὲν ὑπαίζωσμαι ξίφος, [v] ἀμφοῖν δ' ἂν [x] χρείσει. "ὥστε ἴθι νῦν ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμών τ' ἴσθι, εἰ βού- "λοιο αὐτός, κελεύων με χωρεῖν, [y] ἢ ἐγὼ [z] προείσομαι "θρασύτητι τῇ σῇ, [a] συμπράσσοός τε [b] πίστιν. ὁ- "ὃ δὲ ἀπορία σιδήρου τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα "προσφερομένοις, δι' ὃν καὶ ὁ σίδηρος δεσπόζειν "εἴωθεν εἶναι. ὠμηκά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐξ ὧν ἂν "αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι προφερόμενος· ἐπεὶ γὰρ σχολὴ "κινδύνου μοι καταμονεῖν τὰς ἐμαυτοῦ, δηλώσει τε πα- "ρεδρίαν ἐλευθερωτάτης ἐπαληθεύσῃ, [c] καὶ τὸν νόμων τὴν "ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τὰς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου "ἀπὸ Γαΐου καταληφθέντος. ἄξιος δ' ἂν εἴην ἐγὼ σοὶ "δικαστῆ πίστεως ὄντι τοιούτοις τυγχάνειν, [d] ὄντι δ' ὁμοίως "φρονεῖν αὐτοῖς δὲ σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι.

ι'. Μινυκιανὸς δὲ, τῇ ὁρμῇ τῶν λόγων θεασάμενος, παρώξετό τε ἀσμένως, καὶ [e] προπαρεῖχε τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀπασάμενος, μετ' εὐχῶν [f] δὲ καὶ ἱκετείας [g] ἀπέλυεν. [h] καὶ ἰσχυρίζονταί τινες [i] ἔτως βεβαιῶσθαι τὰ εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέα, φωνὴν [k] λέγεταί τινα τῶν πλήθους ἠφέναι τινὸς ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑποδέδοχε, μὴ καί τινες τῶν συνωμοτῶν προδότης γεγονότος ἁλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι προτροπῇ φέρεν, [l] εἴ τε σφισινέσει τῶν συνειδότων ἀντισπομένου τινὸς, εἴτε δὴ καὶ τῷ Θεῷ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν [m] θαρρῆσαι. διελήλυθε δὲ ἀπὸ πολλῶν τὸ ὑπόβουλον, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν· οἱ μὲν [n] τῶν βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων. ἀδεὲς γὰρ ἦν τῷ ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρίθμῳ τῷ Γαΐου [p] μετάσχοιεν, καὶ [q] δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁπόῳ δυνατός τις τρόπῳ, [r] μηδὲ ἐκὼν εἶναι τῶν ὑπὲρ τούτοις ὑστερῆν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, [s] ἦρτο ὑπὲρ τυραννοκτονίας. [t] ἔτι

eminentiam, utpote civium nobiliſſimo, & quod omni laude cumulatus eſſet, præcipue vero cum ſermones ſereret) ille dicere orſus Chæream rogabat, quodnam ſignum ea die *ab imperatore* accepiſſet. Vulgatum enim erat per totam urbem quomodo Chæreæ ſoleret teſſeris dandis illudere. Ille vero, verborum ridiculum nihil moratus, gratias agebat Minuciano, quod tantum ei in hiſce fidei habuerit ut cum eo colloqui vellet: "& tu mihi, "inquit, libertatis ſignum da, gratiæque tibi re- "ferantur, quod me magis, quam mea fert natu- "ra, excitaſti, neque mihi pluribus opus eſt ver- "bis ad animum erigendum firmandumque, ſi ti- "bi eadem, quæ mihi, placeant, & ejuſdem etiam "antequam conveniremus ſententiæ fuerimus. "Uno quidem gladio accingor, ambobus vero ſuf- "ficiet. Age itaque & ad opus aggrediamur: tuum "ductum, ſi ita viſum fuerit, & imperium ſequar; "aut ipſe præibo tuo fretus auxilio, tibique adju- "tori fidens. Ferro non egent, qui rebus agendis "fortem animum adhibent, à quo etiam ferrum "ſolet exacui. ipſe certe totus feror in hoc nego- "tium, nullo malorum quæ poſſunt accidere me- "tu ſolicitus. non enim mihi vacat mei periculi "rationem habere, dum patriæ vicem doleo, è "ſumma libertate in ſervitutem datæ, legum vi & "auctoritate ſublata, & omnibus imminente à Ca- "jo pernicie. Utinam autem dignus ſim, qui apud "te judicem tuam in iſtis merear fidem, quando- "quidem aliter ac ipſe de illis ſentire tibi non in- "tegrum ſit.

10. Minucianus autem, cum obſervaſſet quò ferebant verba, libenti animo eum amplectebatur, & laudando ipſum amplexandoque audaciæ ejus ſtimulos addebat, atque ita cum votis eum precibuſque dimittebat. Affirmant etiam nonnulli eum hoc modo in iis quæ dixerat confirmaſſe *Minucianum*. Cum enim in curiam ingrederetur Chærea, vox cujuſdam è turba ad eum impellendum fertur emiſſa, jubens perficere quod agendum erat, juvante Deo: & primum quidem Chereæ obortam eſſe ſuſpicionem, ne ab aliquo conjuratorum proditus caperetur; tandem vero intellexiſſe adhortantis eſſe *verba*, ſive certo quodam, ſuadentibus id conſciis, ſignum ex adverſo dante, ſive Deo, qui res mortalium intuetur, bono animo eſſe jubente. Multi autem jam participes facti erant inſidiarum, omneſque armati aderant, & ſenatores & equites, ſimulque militum quotquot erant conſcii. nemo enim erat qui non pro *magnâ* felicitate haberet Caji necem, atque adeo omnes, quocunque modo poſſent, ſtudioſe id agebant, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, ſed ſumma alacritate & pro ſua quiſque virili ad tyrannnicidium verbis factiſque parati erant. Quin & Calliſtus

Chærea animos facit Minuciano.

Conjuratorum numerus augetur.

Calliſtus ſemet illis adjungit.

m Λόγου,] Ita lego & diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, λόγου φθάσας, κἀκεῖνον &c.

n Εἶπεν] *L. B.* εἶπον τοῦ *Succ.* ἤρετο.

o Πιστεῦσαν —— αὐτόν.] Suſtuli comma poſt πιστεῦσαν, auctoritate *Cod. Busb.*

p Τὸ ἀναγείρειν με] Iterum ex *Cod. Busb.* τὸ ἀναγείροντές (ἀναγείροντα *L. B.*) με μείζονος ἢ περ legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

q Οὐδέ] Οὐδέν μοι *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

r Ἐστι] *L. B.* ἔτι.

s Γνώμης γε] Γνώμης τε *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ ἐν μὲν ὑπαίζωσμαι ξίφος,] Illud καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει.] Ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει *Busb.*

x Ἀρκέσει.] *L. B.* ἀρκέσειεν.

y Ἢ καὶ προείσομαι] Ita lego. ἢ in *Ed. Baſ. Aliiſque.*

z Προείσομαι] *L. B.* προοίσομαι.

a Συμπράσσοος] Eſt qui malit συμπράσσοσιν.

b Πίστιν.] *L. B.* ἐπὶ σωσθῆν.

c Καὶ] Abeſt à *L. B.*

d Ὄντι δ'] *L. B.* ἀλλὰ τοῦ.

e Προπαρεῖχε τὴν τόλμαν αὐτῷ,] Προσεπέθιζε *Busb.*

f Δὲ καὶ ἱκετείας] Illud δὲ abeſt *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

g Ἀπελύετο.] Ita cum *Hen. à pr. m. Vat.* & *Epiphanio.* ἀπελύοντο in *Editis Aliiſque.*

h Καὶ ἰσχυρίζονταί τινες] Καὶ ſalvo ſenſu abeſſe poteſt, nec (niſi *à ſecunda manu*) habet *Hen.*

i Οὕτως βεβαιῶσθαι τὰ εἰρημένα.] Ita lego ex conjectura. ὡς βεβαιῶν τὰ εἰρ. *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα in *cæteris.*

k Λέγεταί τινα —— ἐξορμήσει,] Vocem λέγεταί) adjeci è *Cod. Busb.* qui mox legit, ἠφέναι ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντα· πέρανε μ. δ. τ. πρ. κ. προσλαμβάνειν τὸ δ. *Epiphanius* vertit, *vox cujuſdam de populo fertur emiſſa, quæ quaſi admoneret, dicens, perfice quod agendum eſt opitulante divinitate.*

l Εἴ τε] *L. B.* πρῶτον εἰ τε: ac ſuperiori linea.

m Θαρρῆσαι.] Ita *Busb.* θαρρῆναι abeſt *cæteris.*

n Τῶν βουλευτῶν ὄντες,] Articulum etiam τῶν addidi è *Cod. Busb.* cui adſtipulatur nunc *Lugd. Bat.*

o Οἷς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ] Οἷς τὸν ἠρίθμῳ *Busb.*

p Μετάσχοιεν,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 6. §. 5. SPANH.

q Δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο,] Ita *Busb.* δι' αὐτῷ in *cæteris.*

r Μηδὲ ἑκὼν εἶναι] Ὡς μὴ ἑκὼν *Busb.*

s Ἦρτο] *L. B.* ἤρκτο.

t Ἔτι δ' καὶ Κάλλιστος·] Ita diſtinguo & lego, ſola conjectura fretus; cum antea eſſet, ἐπεὶ καὶ Κάλλιστος, ἀπελάθεις δ' ὑπὸ Γαΐου, καὶ πλ.

ſtus *ſe eis adjunxit:* Caji enim libertus erat, vir unus qui, maxime omnium ad ſummam poteſtatem evectus, æquum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore quem omnibus incuſſerat, & opum magnitudine quas ſibi comparaverat. nam munera quocunque modo acceperat, nec ullis abſtinuerat injuriis, præter fas & æquum omnes ſua poteſtate premens; ac præterea noverat Caji ingenium implacabile eſſe, adeoque pertinax ut nunquam ab eo quod ſemel ſtatuerat in diverſum abiret, & ſe ob alia etiam multa in periculo eſſe *ſentiret*, non minime vero ob ingentem pecuniæ vim. Quo factum ut Claudium coleret, & clam ad eum transiret, ſperans, ſi ei cederet principatus, Cajo ſublato ſuam in iiſdem potentiam fore cauſam cur apud eum etiam in honore eſſet, ut qui jam ante eum demeruerit benevoli humanique animi officiis. nam jactare auſus eſt, quod juſſus à Cajo Claudium veneno tollere, id ipſum variis modis diſtulerit. Videtur autem mihi Calliſtus de induſtria iſta finxiſſe, ut à Claudio gratiam iniret. quandoquidem nec Cajus, ſi Claudium perimere voluiſſet, Calliſti excuſationes *æquo animo* tuliſſet: nec Calliſtus juſſus *à Cajo* in re factu expetenda tergiverſatus fuiſſet; neque male agens, ac præter ea quæ dominus imperaverat, ſtatim meritas pœnas non ſuſtinuiſſet. Atque adeo Claudium quidem divinitus Caji furorem & inſaniam effugiſſe; Calliſtum vero finxiſſe beneficium à ſe collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

Simulat ſe à Cajo juſſum veneno Claudium tollere.

Chærea mora impatiens.

11. Cæterum Chæreæ conatus indies differebantur *conſciorum* plerorumque ſegnicie. Nam ipſe invitus moram in re agenda ferebat, ut qui omne tempus facinori patrando opportunum eſſe duceret. * Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium, ad mactandas pro ſalute filiæ victimas, ſæpe tempus oblatum erat, vel eum præcipitandi dum ſtaret in faſtigio baſilicæ (tectum autem ſublime eſt foro imminens) & nummos inde aureos & argenteos ſpargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana ſacra ab ipſo inſtituta. ipſum enim à nemine ſibi cavere, dum ſolicitus eſſet ut omnia in iis rite ſervatoque decoro fierent, minimeque crederet quenquam contra ſe quidquam moliri. Sed ſi nihil indicio ſit, ſibi, quaſi à Diis, datam eſſe necis poteſtatem, ipſum tamen ita viribus valere ut vel abſque ferro Cajum conficeret. Adeo Chærea infenſus erat conjuratis, veritus ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem

δὲ ϗ Κάλλιστος· ἀπελεύθερος δὲ ἦν Γαΐου, πολεῖσά τε ἀνὴρ εἰς ἄκρον ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, ϗ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δυνάμιν, φόβῳ τε τῶν πάντων ϵ μεγέθη χρημάτων, ἅπερ ἐγίνετο αὐτῷ. [v] δωροδοκώτατός γε ἦν καὶ ϵ [x] ὑβριστικώτατος, [y] παρ' ὄντινα οὖν [z] ἐξουσίαν χρησάμενος ὥσπερ τὸ εἰκός· καὶ ἄλλως τε ϗ Γαΐου τὴν φύσιν ἐξεπισάμενος ἀνήκεστον ὅσον, καὶ ἐφ' οἷς πισι κρίνοιεν ἀδάμως [a] ἀντιπαράσμαλτα χρωμένην, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας ϗ κινδυνεύων αἰτίας, ἐϗ ἤκιστα ὑπὸ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων. ὥστε δὴ ϵ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς [b] μεταπαθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι ϗ καὶ εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, προκαταθέμενος χάριν ϵ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς ὑπηρετῆσαι Φαρμάκῳ τὸν Κλαύδιον, μυρίας εὕροιτο ϗ χρήματος τὰς [c] ὑπερβολάς. [d] δοκεῖ δέ μοι προσποιεῖσθαι Κάλλιστος ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Κλαυδίῳ τὸν λόγον τοῦτον. [e] ἐπεὶ ὅτε Γαΐος ὡρμημένως μετεχειρίσατο Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Καλλίστου προφάσεων, ὅτε Κάλλιστος, κελευσθεὶς πρὸς τοῦ δράξειν εὐκόλου [f] ὑπερέβαλεν, [g] ἢ κακουργῶν εἰς [h] ϗ δεσπότου [i] τὰς ἐπιστολὰς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ προχείρου τὸν μισθὸν ἀπεμίζετο. ἀλλὰ δὴ [k] Κλαυδίῳ μέν τινι θεία δυνάμι σῶσθαι ἐκ μανιῶν τῶν Γαΐου, Καλλίστῳ ϗ προσποιήσασθαι χάριν ϗ κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης.

ια'. [l] Τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν Χαιρέαν [m] ὑπερβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν [n] ὀκνῷ τῶν πολλῶν. ὁ γὰρ Χαιρέας [o] ἑκὼν ϗ πράσσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιτήδειον [p] τῇ πράξει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντα, [q] κατὰ θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ὑπιπλεομένας ὑπὸ τοῦ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρὸς, καὶ ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἱσταμένου καὶ δήμῳ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπίζοντος ὧσαι κ' κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ἐς τὸ [r] στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὑπό τε τῶν μυσηρίων [s] ποιήσεσιν ἃ [s] σωίσει τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀπροόπτως εἶναι προνοίᾳ τοῦ ἐν αὐτοῖς εὐτρεπῶς [t] ἀναστροφημένου, ϗ ὑποψιῶσθαι τοῦ ἐν ὑπιχθρόῃ [v] τινὰ ψυχὴν πιστεύειν. εἰ δ' [x] μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τῶν θεῶν, αὐτῷ δυνάμιν τοῦ χειρὸς ἀποστυγχάνειν, αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθαι, ϗ μὴ σθένοντι φορυμένῳ διαχρήσασθαι [y] τὸν Γαΐον. ὅτως δ' [z] ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς [a] διαρρυῆν. οἱ δ' ἐώρων μὲν [b] νομίμων τε χρήζοντα ϵ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς

---

[v] Δωροδοκώτατος γὰρ ὢν ϗ] Et vigorem ultra modum haberet *Ruſin.* SPANH.

[x] Ὑβριστικώτατος,] Ὑβριστότατος παρὼν τινα ἂν γένοιτο *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[y] Παρ' —— εἰκός·] Vel παρόντ' ἂν ἐξουσίᾳ χρησ. præſenti utique potentia præter fas uſus. SPANH.

[z] Ἐξουσίᾳ] *L. B.* γένοιτο ἐξουσία.

[a] Ἀντιπαράσμαλτα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 2. §. 4. SPANH.

[b] Μεταπαθίζων] *L. B.* μεταπαθίζειν.

[c] Ὑπερβολάς.] Ἀναβολὰς *Busb.* HUDS. Vel ἀναβολὰς, mox tamen ὑπερβολὰς & ὑπερβαλεῖν §. 11. & 12. SPANH.

[d] Δοκεῖ δέ μοι προσποιεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* quo fere modo legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius*, δοκεῖν ἢ προσεποιεῖτο in *Editis Aliiſque.*

[e] Ἐπεὶ] *L. B.* ἔπειτα & in *Marg.* ἐπείτε.

[f] Ὑπερέβαλεν,] Sic lego. ὑπελάμβανεν in *Joſephi* libris tam *Editis* quam *MSS.*

[g] Ἢ κακουργῶν] Ita *Hen. à pr. m.* (ut & *L. B.*) εἰ *ab altera manu.* quo modo, in *Editis* & *MSS.* niſi quod ϗ pro εἰ habeat *Busb.* omiſſis δύκτυ ὑπελάμβανεν.

[h] Τῷ δεσπότου τὰς ἐπιστολὰς,] Ἐπιστολῇ mandata ſupr. lib. 18. c. 9. §. 4. SPANH.

[i] Τὰς ἐπιστολὰς] Adjectum ex *L. B.*

[k] Κλαυδίῳ μέν τινι θείᾳ] Ut aliquem ex loco, quem corruptum eſſe ſuſpicor, ſenſum elicerem ita reſcripſi, cum antea eſſet, Κλαυδίῳ, μὲ ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τοῦ Γαΐου, Καλλίστῳ προσποιήσασθαι &c. *Epiphanius* vertit, *ſed Claudium quidem divinitas à Caji veſania liberavit, Calliſtus autem pro commendatione finxit hanc gratiam, quæ ei nequaquam probabatur injuncta.*

[l] Τοῖς δ' ἀμφὶ] *L. B.* τοῖς ἀμφὶ.

[m] Ὑπερβολαὶ] Ἀναβολὴ vid. mox ſupr. §. 10. SPANH.

[n] Ὀκνῷ τῶν πολλῶν.] Ita *Busb.* ὀκνούντων πολλῶν perperam in *Editis Aliiſque.* ὀκνούντων πολλῶν *Gall.* & *Lugd. Bat.*

[o] Ἑκὼν δὲ πράσσειν ἀναβολὴν] Ἑκὼν εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἔτι ἑκὼν εἶναι *Vat* & *Hen. à pr. m.*

[p] Τῇ πράξει] *L. B.* πρᾶξιν.

* *Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium,*] *Epiphanius* vertit, *nam dum Cajus in Capitolium aſcendiſſet, ut pro filia ſacrificaret, venit frequenter ad eum, & in imperialis loci culmine ſtantem, ac populo auri & argenti pecunias diſpergentem: dum hæc miniſteria gererentur præcipitem ex eminenti loco cogitavit impellere, cum ſe à nullo videri putaret, nec inſidias feciſſe crederetur. Et licet non optata mors eveniſſet, ipſi tamen acceſſiſſet audacia, ut præter ferrum perimeret.*

[q] Κατὰ θυσίας] Ita *Busb.* κατὰ τὰς θυσίας in *ceteris.* εἰς τὰς θυσίας legendum eſſe conjiciebat Cl. *Lowthius.*

[r] Στέγος] *L. B.* τέγος.

[s] Σωίσει τότε.] *L. B.* σωίσατο.

[t] Ἀναστροφησομένου,] Ita lego, potius quam ἀναστραφησομένου, quod tamen in *libris* exſtat.

[v] Τινὰ ψυχὴν πιστεύειν.] Sic *Busb.* τινὶ ψυχὴ πιστεύοντα in *ceteris.*

[x] Μηδὲν σημεῖον,] Locum hunc pro deploratiſſimo habeo. ut tamen ſenſum aliquem, licet languidum, inde elicerem, mutavi μηδὲν τίμιον, ὡς τοῦ θεῶν αὐτῷ in μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τοῦ θεῶν, αὐτῷ.

[y] Τὸν Γαΐον.] *L. B.* τότε Γαΐον.

[z] Ὀργῆς] *L. B.* ὀχθῆς. ſed in *Marg.* ἀργῆς.

[a] Διαῤῥυῆν.] *L. B.* διαῤῥευῆν.

[b] Νομίμων] *L. B.* νόμων.

τῶν αὐτῶν [c] ἐπαγόμενον. ὁ μὲν ἀλλ' ἠξίουν εἰς ὀλίγον χρῆν [d] ὑπερβολὴ χρήσασθαι, μὴ [e] ἐπισφάλμασι τῇ ἐπιχειρήσει συνελθόντα περάξοιεν τὴν πόλιν, ζητήσεων τ' συνεγνωκότων τὴν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελήσουσιν ἐπιχειρεῖν ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν [f] ποιήσαιεν, φερόμενος Γάϊος ὡς αὐτὸς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἄσμασι τὰ χρήματα. [g] ἄγων) ἢ ἐπὶ τιμῇ τοῦ πρώτου μεταστησαμένου τὴν δεξιὰν τοῦ δήμου Καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τι ὡς τῆς βασιλείας καλύβης πηλοῦ γιγνομένης, καὶ Ρωμαίων τε οἱ εὐπατρίδαι θεωρῶσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ Καῖσαρ· ῥᾳστώνην τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον [h] καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντα τὸν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυναμένους τοῖς ὑπασπισταῖς, εἴ καί τινες προθυμοῖντο, μὴ [i] προσβοηθεῖν αὐτῷ.

ιϛ'. Ηνείχετο ἡ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωρίων ἐπιθυσῶν τῇ πρώτῃ [k] δεδογμένον ἄπεσθαι τῆς πράξεως. ἰσχυρότερον [l] δ' ἐπὶ τοῦτο [m] κατ' ἐκείνην προβεβουλευκότα· [n] τὸ τῆς τύχης συγχωροῦν [o] ὑπερβολάς· καὶ [p] τὰς τρεῖς [q] ὑπερβαλλομένας [r] τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τὴν πλουτάρχου αὐτοῖς ἐπεσχέθη τὸ ἔργον. [s] Χαιρέας ἢ συγκαλέσας τοὺς συνωμότας, "πολὺς μέν, ἔ"φη, καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος [t] ὀνειδίζει τὸ ἐπι"μέλεσθαι ἡμῶν ὑπὸ τοῖς ἔτω βεβουλημένοις μετὰ ἀρε"τῆς· δεινὸν ἢ [v] εἰ καὶ μεμυημένοις ἡμῖν ἀπρα"γεῖται ἡ πρᾶξις, καὶ Γάϊος ὑβριεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ ὁ"ρῶμεν ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀφαιρούμεθα [x] ὁπόσα τῶν "ἡμετέρων, καὶ προσθήκην τοῦ Γαΐου τυραννίδι χα"ριζόμεθα, δέον αὐτοὺς παύεσθαι τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ "τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος προσχόντας [y] δι' "αἰῶνος ἅπαντος [z] τοῦ αὐθις ἐν θαύματι μεγάλῳ "καὶ τιμῇ καθεστῶσι;" τῶν ἢ ἀδὲ ἀντιπεῖν ὡς ἐ πάνυ [a] καλῶς δυναμένων, ἔτι τὴν πρᾶξιν ἀνεπικρυς θεχομένων, σιγῇ ἢ καταπεπληγότων, "τί φησιν, ἔ"ω γυναῖοι, βραδύνομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν σήμε"ρον τῶν θεωρίων [b] ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ Γάϊον "[c] ἐκπλεύσοντα; ὅτι γὰρ Αλεξανδρείας παρεσκευ"ασται πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύπτου. καλὸν ἢ "[d] ὑμῖν προφάσθαι τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος, τῇ Ρω"μαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσαν ἀφ' τε γῆς καὶ θα"λάττης; πῶς ἢ οὐ μᾶλλον δικαίως [e] κείνομεν αὐ"τοὺς αἰσχύνῃ τῶν γιγνομένων, εἴ τις οὖν [f] αὐτὸν "Αἰγύπτιος κτείνοι, τὴν ὕβριν οὐχ ἡγησόμενος ἀ"ναχαιτὴν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν. ἐγὼ μὲν οὖν "οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς [g] σκέψεις [h] ὑ"μῶν, χωρήσω ἢ τοῖς κινδυνίοις [hh] ὑμῖν σήμερον, "ἡδονὴν φέρων πᾶσιν ὅ, τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, δεῖ

sentiebant eum justis de causis irasci, atque è re sua esse quod ille adeo festinaret. Veruntamen postulabant paulisper deferri negotium, ne, si quid male succederet, tota civitas turbaretur conscios facinori perquirendo, ipsisque Cajum aggressuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus majori cura præclusis. Satius igitur esse, cum spectacula in palatio ederentur, sese ad rem admovere: (celebrantur autem in honorem Cæsaris, qui primus potestatem populi in se transtulit; fixisque prope regiam tuguriis eò spectatum veniunt patricii Romani cum liberis & uxoribus, necnon & ipse Cæsar) facileque illis fore, tot hominum milibus in locum angustum conclusis, ipsum dum ingrederetur adortum ire, cum ne satellites quidem, si id magnopere vellent, ei auxilio esse possent. *Tandem decretum, dum ludi Palatini aguntur, Cajum tollere.*

12. Chærea ergo *diem ex die* exspectabat, cumque adessent spectacula, primo die ad rem aggredi constitutum erat. sed fortuna, quæ moras interposuit, plus poterat quam consilium, quod contra ipsum ceperant: cumque tres dies stati & solennes nihil agendo tererentur, vix die novissimo obtinuerunt ut res conficeretur. Itaque Chærea, convocatis qui conjuraverant, dicebat, "multum "quidem elapsum est temporis, quod nobis segni- "ciem exprobrat in honestis consiliis exsequen- "dis: grave autem erit, si ex alicujus indicio in "nihilum recidat quod suscepimus, & Cajus inde "exacerbatus magis etiam sæviet *in universos*. "An non videmus, quod nobis nostrisque omnibus "libertatem auferimus, & Caji tyrannidem in ma- "jus augemus; cum debeamus in posterum nobis- "met securitatem parare, aliisque felicitatem lar- "giendo ad secula omnia ventura in admiratione "esse & honore?" Cum autem illi contra ista honeste quidquam dicere non possent, neque *tamen* facinus palam approbarent, sed quasi obstupefacti conticescerent, tum ille, "Quid, inquit, "ô viri fortes, cunctamur & tergiversamur? Non- "ne videtis hunc esse spectaculorum diem ulti- "mum, & Cajum *statim ab eo* navigaturum esse? "comparavit enim se, ut navibus Alexandriam "proficiscatur, Ægypti visendæ gratia. Pulchrum "autem vobis erit è manibus dimittere hominem "propudiosum, cum magnifica Romanorum o- "stentatione terra marique incessurum? Quomo- "do vero non jure accusemur, ut quos pudeat eo- "rum quæ fient, si quis ipsum Ægyptius forte per- "imat, qui injuriarum insaniam hominibus libe- "ris & ingenuis non ferendam existimaverit. Ego "sane consilia vestra non amplius morabor, sed "hodie paratus sum memet periculis objicere, lu- "bentique animo ferre quicquid propterea eve- "nerit; *Charea conjuratis stimulos subdit.*

c Επαγόμενον.] Ita *Gall.* ἐπαγόμενον in *Editis Aliisque.*
d Υπερβολῆ] Conf. supr. §. 10. SPANH.
e Επισφάλμασι] *L. B.* πη σφάλμ.
f Ποιήσαιεν,] Ποιήσαιεν insertum dedi, sensu illud aut simile verbum postulante.
g Αγων) ἢ ἐπὶ τιμῇ] Paulo aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit. *Hæc spectacula in palatio ob honorem Cæsaris, in parvo ejus rotundo templo, aguntur, qui primus* &c.
h Καθειργνυμένων,] Καθειργμένων *Busb.*
i Παρατάξομένης αὐτῷ βοηθεῖν] Ita cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) παρατάξομένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχετο ἢ in *Editis Aliisque.*
k Διεδογμένον] *L. B.* δεδομένον.
l Δ' ἐπὶ] *L. B.* ἐπὶ.
m Κατ' ἐκείνην προβεβουλευκότα] Sic *Busb.* & *L. B.* κατ' ἐκείνους in *cæteris.*
n Τὸ τῆς τύχης] *L. B.* τῆ τύχης.
o Υπερβολάς. —— ἡμέρας,] Conf. supr. §. 10. SPANH.
p Τὰς τρεῖς ὑπερβαλλομένας] Zonaras in narratione hujus facti p. 559. B. de Cajo, καὶ ἀφ' οὗτοι ἐπέρας τρεῖς ἡμέρας προσέγειλε. Adeo ut hic vertendum sit: *tres insuper dies præter legitimos horum ludorum superaddentis.* Non adsecutus est etiam hunc locum *Rufinus.* SPANH.
q Υπερβαλλομένας] *L. B.* ὑπερβαλομένας.
r Τὰς νομίμους ἡμέρας,] Ita lego cum Cl. *Leuthio.* ταῖς νομίμοις ἡμέραις in *libris.*
s Χαιρέας ἢ συγκαλέσας] Haud aliter *Busb* Χαιρέας ἢ καλέσας *Lugd. Bat.* Χαιρέας γὰ καλέσας in *reliquis.*
t Ονειδίζει τὸ ἐπιμέλεσθαι] Ita lego. ὀνειδίσαί τι τὸ in *Editis Aliisque.* ὀνειδίζει τὸ *Busb.*
v Ει] Abest à *L. B.*
x Οπόσα —— προσθήκην] *L. B.* in *Marg.* ὁπόσα τ' ἡμερῶν, εἰς προσθήκην.
y Δι' αἰῶνος] Ita *Hen.* nisi quod δι' αἰῶνος ἁπάντος pro ἅπαντος habeat. *F* ἅπαντος ἡ αὐθις in *cæteris.*
z Τοῦ αὐθις] *L. B.* τοῖς αὐθις.
a Καλῶς δυναμένων,] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* qui etiam ὡς ἐ omittit. Forsan τ' ἢ ἐπὶ ἀντεπεῖν ὡς πάνυ καλεῖς δυναμένων.
b Υστάτην ἡμέραν οὖσαν,] Ημέραν τελουτάιαν *Busb.*
c Εκπλεύσοντα;] *L. B.* ἐκπλευσούμενον.
d Υμῖν] Vel ἡμῖν legendum vel (ponendo *vobis* pro *nobis*) corrigenda versio. IBB.
e Κείνομεν] *L. B.* κείναμεν.
f Αὐτὸν Αἰγύπτιος] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nam quo modo non juste erimus confusioni obnoxii, si quis eum Ægyptius occidat, injuriam non ferens libertatis oppressæ.* HUDS. Lectionem hanc confirmat *Lugd. Bat.* in quo est αὐτὸν, verum desideratur id quod præcedit ὅτι. HAV.
g Σκέψεις] Σκήψεις *Gall.* & *Lugd. Bat.*
h Υμῶν] Ita cum *Epiphan.* ὑμῖν in *Græcis* omnibus.
hh Ὁμῶ σημερον,] Mallem ὁμόσε.

"nerit; neque eſt ut ego, quodcunque ſit, rem "procraſtinem. Enimvero quid forti & generoſo "tam miſerabile, quàm ut alius me vivo Cajum "occideret, mihique laudem iſtam præriperet?

Quenam acciderint, dum ſpectacula ederentur.

13. Et ille quidem, his dictis, impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, & reliquis fiduciam ingeneravit, ut omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equeſtri ſuccinctus. nam moris erat tribunis, ut accincti ſignum peterent ab imperatore, & forte ea die vices ſignum accipiendi ad ipſum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium angente & premente, dum quiſque locum ſpectandi præripere nititur, magna voluptate hanc populi contentionem ſpectante Cajo: quòd nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca, nec equitibus, ſed promiſcue ſederent, viri cum mulieribus, & ſervi confuſi cum ingenuis. Cajus autem, via ei patefacta & munita, *egreſſus* rem divinam faciebat Auguſto Cæſari, cujus in honorem ſpectacula edebantur; & cadente victima contigit cruore reſpergi togam ſenatoris cujuſdam Aſprenatis *nomine*. quod quidem à Cajo riſu excipitur, ipſi vero Aſprenati plane ominoſum accidit: ſimul enim cum Cajo cæſus eſt. Dicitur autem Cajum ea die magis quam natura ejus ferebat affabilem exſtitiſſe, eaque ſermonis comitate uſum eſſe ut omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad ſpectacula ſe convertit, locumque ſuum in theatro occupabat; præcipuis examicis cinctus. Eo autem tempore exſtructum erat theatrum, ut quotannis fieri ſolebat, in hunc modum. Duo ei oſtia erant, quorum alterum exeuntibus ſub dium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur qui intus concluſi erant, & ut actores & muſici ex eodem tugurio, in quo & alterum ſeptis incluſum erat, exeuntes liberum regreſſum haberent. Conſidente itaque populo, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, (dextrum enim theatri cornu Cæſar tenebat) Vatinius ordinis ſenatorii vir & prætorius, Cluvium & ipſum conſularem ſibi *forte* aſſidentem, ecquid rei novæ accepiſſet, interrogabat, ita tamen caute ut nemo vocem *ejus* exaudiret. quo dicente, nihil ſibi nunciatum eſſe, hodie igitur, ô Cluvie, tyrannicidii fabula agenda eſt. Cui Cluvius, "Tace, ô vir fortis, ne quis A"chivorum ſermonem *iſtum* audiat." Multis deinde in ſpectatores ſparſis miſſilibus, quæ pomis conſtabant & avibus propter raritatem ſummi pretii habitis, Cajo volupe erat videre certamina hac de cauſa inita, utque ſpectatores de iſtis ſibimet

Ominoſa res accidit Aſprenati.

Vatinius & Cluvius conſcii facinoris.

Cajo periculum portenditur.

"ἂν ὑπερβαλοίμην [i] εἴπερ εἴη. τί γὰρ δὴ καὶ χρήσιτ' "[k] ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τύτε χειλιώπερον, [l] Γάϊον "ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὸν ὅτι "τῶνδε ἀρετὴν ἀφῃρημένον.

ιγ'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, [m] αὐτός τε ὡρμήκει πεάξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος, πᾶσί τε ἰὼν ἔρως ἅπτεσθαι ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένους· [n] ἕωθέν τε ὄντι ἐν παλατίῳ [o] γέγονε τὸ ξίφος ὑποζωσμένος [p] ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν σύνθημα ἐκ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ὅτε τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν ἐκ φυλακῆς ἐκ σημείε. ἄρτι τε σωὴ [q] πληθὺς εἰς τὸ παλάτιον [r] ὅτι μεγαλοφώνῳ θέᾳ πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέρουσα Γαΐῳ τῷ ὅτι τοιοῦσδε τε πολλῶν ἀγαθῶν, [s] παρὸ καὶ διεκέκλητο ἰδεῖν, ὅπῃ τῇ συγκλήτῳ [t] χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἢ [v] ἔζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήμῳ [x] ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. Γαΐου δὲ, [y] προθύων αὐτῷ γιγνομένων, ἔδυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ ἐς τὰ τ θεωρίας ἤγετο· καὶ πίπλοός τε ἱερείων τινὸς, σωθεὶς [z] αἵματος τῷ [a] Ἀστερίῳ σολεῖ ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων γιγνόμενος. τῦτο Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν. ἐπὶ δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ Ἀστερίῳ φανερόν. ὅτι καταφάζει γὰρ τῷ Γαΐῳ. Γάϊον δὲ ἱερεῖ θεὸς φύσιν τινὰ ἑαυτῷ εὐσεβοσυγορώτατον γιγνόμενον κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον ὁμιλίας πάνυ· ὃν πιὼν ἐκπλῆξαι τῶν θεατῶν. μὴ δὲ τῷ θυσίαν, ὅτι τῷ θεωρίαν τραπὶς ἐκαθέζετο, καὶ πρὸς αὐτὸν τῶν [b] ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. [c] κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πλεῖον δὲ ἐγίνετο καὶ ἔκαστον ἐνιαύσιον, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τῷ μὲν [d] εἰς αὖθις, τῷ δὲ εἰς σκιὰν εἰσόδοις ἐς ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπληλυμένοι. ἐκ δὲ αὐτῆς τὰ καλύβης, ἑτέρων διαφράσμασιν ἑτέραν ἀπληφόμας [e] ἐπαναστροφὴν [f] τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συσκαθημένης δὲ τὰ πληθύος, καὶ [h] ἐν Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις ὀπίσω ἔστηκεν ἐν Γαΐῳ, δεξιὸν δὲ ἐν θεάτρῳ κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε, [i] Οὐατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς, ἤρετο [k] Κλάβιον παρακαθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τῦτον παλαιὸν, [l] εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων [m] παρεφέροιτο [n] πύσις, ἐρωμένης γνώμεν ἐν μὴ ἐξάκυε εἶναι τάδε λέγων. ἐν δὲ φαμένε μηδὲν πεπῦσθαι. σήμερον τοιγαροῦν, ὦ Κλάβιε, τυραννοκτονίας ἀγὼν [o] ἔσεσθαι. καὶ ὁ Κλάβιος, "ἢ "γυναῖε, φησὶ, [p] σίγα μήτις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκύ"σῃ." πολλῆς δὲ ὀπώρας ὑπιχνουμένης τοῖς θεωροῖς, καὶ [q] πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ ταναΐῳ τίμια τοῖς κλωμένοις, ὁ Γάϊος ἡδονῇ τοῖς περὶ [r] αὐτῶν ἐθεώρει μάχας, καὶ διαπαίας

i Εἴπερ εἴη.] Εἰ πιρείη *Hen. à pr. m.* forſan itaque εἰ πιρείη. ſi quis malit ὅ, τι πιρ εἴη, per me licet.

k Ανδρὶ] *L. B.* ἂν ἀνδρὶ.

l Γάϊον —— τινὰ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, (jam etiam adſtipulante *L. B.*) ſenſu ita poſtulante. antea erat, Γάϊον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τινὰ &c.

m Αὐτός τε ὡρμήκει] Αὐτός γε *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

n Εωθέν τε ἐπὶ ἐν παλατίῳ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἕωθέν τε in *Editis Aliiſque.*

o Γέγονε τὸ ξίφος] Vocem γίγνον acceptam debemus *Codici Busb.* (εἰώθει *Lugd. Bat.*) ἐπιτίγνε vel ἐποιεῖτο, aut ſimile quid adjiciendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

p Ιππικόν.] Τῶν ἱππικῶν. ἔθος γὰρ δὴ τοῖ *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἱππικομῶν pro ἱππικῶν habent *Hen.* & *Vat.*

q Πληθὺς εἰς τὸ παλάτιον] Πληθὺς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Επὶ θεᾷ καταλήψῃ] *Gen.* ἐπιθεᾷ καταλήψῃ. Diſt. ἐπὶ θεᾷ. SPANH.

s Παρὸ καὶ διεκέκλητο ἰδεῖν,] Id eſt, παρ' ὃ, quod uſitatius. ὃ γὰρ διεκέκλητο *Busb.*

t Χωρίον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* χωρεῖον perperam in *reliquis.*

v Ἔζοντο,] Ἰζοντο *Busb.*

x Αναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον.] Αναμὶξ *Busb.*

y Προεθύετο αὐτῷ γιγνόμενα, ἔθυε] Cajus proceſſu ſibimet facto *Ruſin.* SPANH.

z Αἵματος] Ita *Busb.* αἵματι in *ceteris.*

a Ἀστερίῳ] Ἀστερίνα *Busb.* tam hic quam infra.

b Ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι.] Ἑτέρων *Busb.*

c Κατεσκεύασο] In *Marg. Lugd. Bat.* eſt, forte ἐκ ἄλλως ἐ κατεσκεύασο.

d Εἰς αὖθις,] *L. B.* εἰς τὸ ἀναύθεσον.

e Απαναστροφὴν] *L. B.* ἐπ' ἀναστροφῇ.

f Τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα.] In qua luſores exerceri ſolent atque cantores. *Ruſin.* SPANH.

g Δὲ τὰ πληθύος,] Δὲ *Busb.*

h Τῷ Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις] Ita *Busb.* & Χαιρία σ. τ. χιλιάρχαις ὄπ ὄπισθεν in *reliquis.*

i Ουάτινιός] Sic ſcribo. in *Græcis* Βαθύβιος. *Batibius* in *Latinis.* HUDS. Bathybius *Ruſin.* Batibius. SPANH.

k Κλάβιον] In *libris* Κλαύιτον vel Κλαύιτον. HUDS. in *L. B.* Κρύιτον παιζόμενον. *Ruſin.* Cludiſus, forte Cluvius, in Sueton. Neron. c. XXI. Cluvium Rufum Conſularem. ſic Cluvii mentio in Epiſtol. Ciceron. Tacito &c. SPANH.

l Εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων] Εἰ δή τις αὐτῷ ν. πρ. *Busb.* εἴ τις αὐτῷ &c. *L. B.*

m Παρεφέροιτο] Ita lego. ἀφίκοιτο *Busb.* θελαφέροιτο *in ceteris.*

n Πύσις,] Sic lego. πύσοις *Voſſ.* πίσις in *reliquis.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet πύσις ut paſſim. HAV.

o Πεσεῖσθαι.] Ita *Busb.* & *Voſſ.* πεσεῖσθαι in *Editis Aliiſque.*

p Σίγα —— ἀκύσῃ.] Ex *Homeri Iliad.* ξ'. v. 90. ubi legitur, Σίγα, μή τις τ' ἄλλος Αχαιῶν τῦτον ἀκύσῃ Μῦθον. HUDS. Iliad. ξ'. v. 90. SPANH.

q Πολλῶν ὀρνέων] Multa poſtea in Theatro ſpargerentur *Ruſin.* SPANH.

r Αὐτῶν ἰδιώφ] Sic lego. αὐτῆς in *Editis Aliiſque.* αὐτοῖς *Voſſ.*

παγὸς οἰκέτμενων αὐτὰ τ ϑεωρῶν. ἐνδεὰ δ σημεῖα μεν-
ϑενὶ δύο γένεσϑ. ϰ γὰ μῖμ⊙ εἰσάγε) ϰαϑ' ὃν ϛαυρᾶται
[s] λῃϛῶν ἡγεμών, ὅ, τ ὀρχηϛὴς δρᾶμα εἰσάγ ϰινύραν,
ἐν ᾧ αὐτὸς τ ϰϑείνελο, [t] ϰ ἡ ϑυγάτηρ Μύρρα, αἱμά τε
λῶ τραχηλὸν πολὺ, ϰ τὸ ϖερὶ τ ϛαυρωϑέντα ϵ̓ϰϰεχυμένον,
ϰ τὸ ϖερὶ τ ϰινύραν. [v] ὁμολογᾶται γ ϰ τὴν ἡμέραν ἐ-
ϰείνην γένεσϑ ἐν ᾗ φίλιππον τ Ἀμύντᾳ Μακεδόνων βα-
ϛιλέα ϰτείνῃ Παυϛανίας εἷς τ ἑταίρων, εἰς τὸ ϑέατρον εἰ-
ϛιόντα. Γαΐᾳ γ [x] ἐνδοιάζοντ⊙ εἴτε ϖαραμένειεν εἰς τέλ⊙
τῆ ϑεωρίᾳ ἀφ' οὗ τελευταίαν εἶναι τὴν ἡμέραν, εἴτε λυ-
τρῷ χρησόμεν⊙ ϵ̓ ϵ̓ίτω εἴτε ἐπανίοι ϰαϑὰ ϰ ϖρότερον,
Μινυϰιανὸς ὑπὲρ ᾧ Γαΐᾳ ϰαϑεζόμεν⊙, ϰ δεδιὼς μὴ
[y] ἀμαχυϑείη τὰ τ ϰαιρῶν εἰς ϰενὸν, ἐξαναϛὰς ἐπᾴδῃ ϰ
χαιρέαν ἐώρᾳ ϖροεξεληλυθότα, [z] ἠπείγετ ϑαρσύνειν αὐ-
τὸν ϖροελθών. λαμβάνε) γ αὐτᾷ τ ϛολῆς Γαΐ⊙ ϰ
Φιλοφροσύνην δῆθεν, ϰ ποῖ δὴ, φησὶν, ὦ μαϰάριε; ϰ
ϰὴ ὁ μὲν αἰδεῖ [a] δοϰεῖ δ Καίϛαρ⊙ ϰαθίζειν· ϰρείϛ-
ϛων δ' ὁ φόβ⊙ λῶ, ὀλίγον τ ἀμελήτων εἶτα ἀναϛήϛε-
ται. ϰὴ ὁ Γαΐ⊙ [b] ὐδὲν ἐμποδὼν λῶ ἐξιόντι, δοϰῶν ὑπό
τινι τ [c] ἀναϖτιλέϰτων ϖοιεῖϑαι τὴν ἔξοδον. [d] Ἀπορίας
γ, μετεῖχε γ ϰὴ αὐτὸς, ϖαρὴν τῷ Γαΐῳ [e] ϰαϑ' ϖότε-
ρον ὑπεξελθόντι ϖρός τι λυτρῷ ϰ ἀρίϛῳ γένεϑαι, ϰ
ἔπᾴδε γ εἰϛελϑεῖν, [f] χρήζων ὑπὲ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐ-
γνωϛμένα.

ιϑ'. [g] Καὶ οἱ ϖερὶ τ Χαιρέαν ἔπαϛον μὲν ἀλλήλους ἧ
καιρὸς, ϰὴ ἕϰαϛον ϛάντα ἦ ϖροϛεχθείη μὴ ὀϰνη-
λιμπάνεϑαι ὑπωνοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ ἀμαϑίᾳ, ϰὴ
τῷ μέλλεϑαι τὰ ἐν χερσὶν. ἐπὶ ϰὴ ϖερὶ [h] τὴν ἐνάτην
ὥραν ἤδη [i] τὰ τ ἡμέρας λῶ, ϰὴ χαιρέας, βεβαιύον-
τ⊙ Γαΐᾳ, ϖεϑύμ⊙ λῶ ἐπᾴϛελθὼν ἐν τῇ ϰαϑέδρᾳ
ϖροϖαϑεῖν. ϖροῄδει μέντοι τὸν ϖαὶ ϖολλῷ φόνῳ τ τε
βελϛιϛῶν, ϰὴ ὁπόϛοι τῶν ἱππέων παρῆϛαν· [k] καίπερ
γ εἰδὼς, ϖεϑύμ⊙ λῶ, ϰαλῶς ἔχειν ἡγούμεν⊙,
ϖᾶϛιν ἀϛφάλειαν ϰὴ ἐλευϑερίαν ὠνούμεν⊙ ἐν ὀλίγῳ
τίϑεϑαι τὰ ϰατὰ τοὺς [l] ἀπολυμένους. ϰὴ δὴ ϖεραμ-
μένων [m] εἰς δ ϑεάτρου τὴν εἴϛοδον, ϖημαίνεται Γαΐ⊙
ἐξαναϛὰς, ϰὴ ϑόρυβ⊙ λῶ. ἀνέϛρεφον γ ϰὴ οἱ
ϖαρόντες, ϰὴ [n] ἀνωϑοῦντο τὴν ϖλῆϑυν, λέγω μὲν
ἀφ' τὸ δυϛχεραίνειν τ Γαΐου, ἔργῳ γ ἐπ' ἀδείας βε-
λόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων ϰαταϛήϛαϛϑαι αὐ-
τὸν ἄνευ ϑαι τῆς ϖφαγῆς. ϖαρῆϛαν γ Κλαύδι⊙
μὲν ὁ [o] ϖατρὼ⊙ αὐτὸ, ϰὴ Μάρϰ⊙ [p] Οὐϊνίκι⊙
ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι γ [q] ϰὴ [r] Οὐαλέρι⊙ Α-
ϛιατιϰὸς, [s] ὃς ὐδὲ βεβουλόμενοις [t] διαϰωλύϵιν δύναμις
λῶ αἰδεῖ τῆς ἀξιώϛεως, εἵπετ γ αὐτὸς ϖαὶ [u] Παύ-
λῳ [x] Ἀρρωντίῳ. ἐπεὶ γ ἐντὸς λῶ δ βαϛιλείᾳ, τὰς

arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt quæ prodigiorum loco habita ſunt. Etenim mimus introducitur, in quo cruci affigitur latronum dux, & pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipſe occiditur & filia ejus Myrrha; cratque multus ſanguis arte effuſus, tum circa cruci affixum, tum circa Cinyram. Conſtat etiam illum eundem fuiſſe diem, quo Philippum Amyntæ filium, in theatrum ingredientem, interemit Paulanias ejus amicus. Cum autem Cajus dubitaret, permaneretne uſque ad finem ſpectaculi, quòd dies eſſet ultimus, an lotus & cibo ſumpto reverteretur, uti jam ante ſolebat, Minucianus, ſupra Cajum ſedens, veritus ne tempus è manibus re infecta elaberetur, ſurrexit, ubi Chæream egreſſum viderat, ut ire maturaret ad ipſum confirmandum. Ejus vero Cajus comiter apprehendens *togæ* laciniam, Quonam, inquit, abis, bone vir? Et ille quidem, Cæſarem quaſi reveritus, denuo reſedit: at ſuperante eum metu non multo poſt exſurrexit, Cajo eum ab egreſſu non prohibente, quod exire putaret ad requiſita naturæ. Aſprenas autem, qui & ipſe *conſilii* particeps erat, Cajum hortabatur ut clam excederet, quemadmodum ſolebat, ad lavandum & prandendum, & tum demum reverteretur; utpote quod decretæ rei exitum expediri vellet.

14. Et Chærea quidem atque ſui ſemet opportune diſpoſuerunt; eiſque incumbebat, locum, qui ſingulis obtigit, ne deſererent ſtrenue operam dare: & indignabantur moras necti, quodque in manibus erat differri, quod jam eſſet hora diei nona. Chæreæ itaque, Cajo cunctante *exire*, in animo erat *in theatrum* regredi, ipſumque *illic* ſedentem adoriri. Cæterum cogitatione præceperat hoc ſine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde fieri non poſſe: quamvis autem id ſciret, *Cajum aggrediendi* deſiderio ardebat, æquum eſſe ratus non morari ejuſmodi cædem, quæ *cæterorum* omnium incolumitate & libertate penderetur. Cumque jam in eo eſſent ut theatrum ingrederentur, ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cajum. quo factum eſt ut ſeſe converterent conjurati, & turbam dimovebant, quaſi eam ægre ferret Cajus, re autem vera ſui in ſecuritatem, ut qui vellent eum nudare præſidiis atque ita cædem patrare. Præcedebant autem eum Claudius patruus, & Marcus Vinicius ſororis ejus maritus, ut & Valerius Aſiaticus; (quos etiam *loco* depellere, ſi maxime id voluiſſent, ex dignitatis reverentia non licebat) Cajus vero ipſe ſequebatur cum P. Arruntio. Cum autem intra regiam eſſet, de via recta decedit, ubi con-

Ad facinus ſe parant conjurati.

[s] Ληϛῶν ἡγεμών,] Ita lego. in *libris* λησϑὴς ἡγεμών. *Bulengerus* (l. *de Theatro*, in *Append.* p. 250.) legit λῃϛὴς ἡγεμών, & vertit *latro princeps*. Intelligendus Laureolus, latronum anteſignanus, in crucem actus. Vide *Sueton.* in *Cajo*, c. 57. & *Petitum* ad *Leges Atticas*, p. 248.

[t] Καὶ ἡ ϑυγάτηρ Μύρρα,] Καὶ εἰ ϑυγάτηρ Μύρρα legit *Petitus*, loco jam citato. Sed verius eſt (ni *Joſephus* forſan in hiſtoria erraverit) excidiſſe verbum, quod ad Myrrham pertinebat, nimirum ἔφυγε vel ἐδεύϑετο.

[v] Ὁμολογᾶται ——— χθοιᾷ] Videſis *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 3668. & confer *Petitum* in *Comment.* ad *Leges Attic.* p. 248.

[x] Ἐνδοιάζοντ⊙] Conf. *ἀλωσ.* lib. 3. c. 7. (verè 8.) § 3. SPANH.

[y] Διαχυθείη τὰ τ καιρῶν εἰς κενὸν,] Διαλυθείη *Busb.*

[z] Ἠπείγετ ϑαρσύνειν] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείγετ ϑερσύνειν in *reliquis*.

[a] Δοκεῖ δ Καίϛαρας ϰαθίζειν.] Δοκεῖν *Busb.* & mox ϰαθίζει.

[b] Οὐδὲν ἐμποδὼν λῶ ἐξιόντι,] Ita cum *Epiphanio*. id quod me monuit etiam Cl. *Lowthius*. ἐμποδὼν λῶ, ἄξιόν τι in *Editis Aliiſque*.

[c] Ἀναπλέϰτων] Conf. infr. c. 2. §. 5. SPANH. *Lugd. Bat.* ἀναγκαίων.

[d] Ἀπορίας] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Epiphan.* antea erat, Ἀμφοῖν γ, ϰ αὐτὸς παρ. HUDS. Aſprenas *etiam Rufin.* SPANH.

[e] Καϑ' ὅτε ϖρότερον ὑπεξελθοῖ] Sic lego. καϑ' ᾧ in *Editis Aliiſque*. καϑ' ὃς *Hen. à pr. m.* forſan pro καθώς. HUDS. Emendationi huic ſuffragatur *L. B.* in quo eſt καϑ' ὃ. HAV.

[f] Χρήζων ἐπὶ πέρας ἀχθῆναι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* χρῄζων in *reliquis*.

[g] Καὶ οἱ ϖερὶ τ Χαιρέαν] Οἱ γ π. τ. χ. *Busb.*

[h] Τὴν ἐνάτην ὥραν] Τὴν abeſt quibuſdam *libris*, ἐδόμην pro ἐνάτην juxta *Suetonium*.

[i] Τὰ τ ἡμέρας] *L. B.* ταύτης ἡμέρας. *Gen.* τὰ τὴν ἡμέραν.

[k] Καίπερ γ εἰδὼς,] Ita *Busb.* καίπερ δεδιὼς in *Editis Aliiſque*.

[l] Ἀπολυμένους.] Ἀποδυμένους *Busb.*

[m] Εἰς δ ϑεάτρου τὴν εἴϛοδον.] Ita lego cum Cl. *Lowthio*. εἰς τὸ ϑέατρον τὴν ἔϛοδον in *libris*. in *L. B.* εἰς τὸ ϑέατρον εἰσόδῳ.

[n] Ἀνωϑοῦντο τὴν πλῆϑυν,] Ἀνωϑοῦντο *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[o] Πατρῷ⊙] *L. B.* in *Marg.* πάτρως.

[p] Οὐϊνίκι⊙ ὁ τ ἀδελφῆς ἀνὴρ,] Ita lego. Μινυκιανὸς in *libris*.

[q] Καὶ Οὐαλέρι⊙ Ἀϛιατικὸς,] Illud ϰ è *Cod. Busb.*

[r] Οὐαλέρι⊙] Ita legendum eſſe ſuadet *Epiphanius*, qui vertit, *Valerius Aſiaticus*. antea autem erat ἀνθυπατικὸς. (*Lugd. Bat.* ſubindicante veram lectionem, in quo Ἀναπλαχὸς.) Ex *Dione Caſſio* (ſub finem lib. LIX.) forſan legendum Οὐαλέρι⊙ Ἀϛιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατικός. HUDS. Valerius Conſularis Aſiaticus infr. §. 20. SPANH.

[s] Οὓς ὐδὲ] Ita lego pro οἷς, præeunte *Epiphanio*, qui vertit, *quos etiam ſi voluiſſent repellere* &c.

[t] Διακωλύσαι] *L. B.* ἀφικνεῖσθαι.

[u] Παύλῳ Ἀρρωντίῳ] *L. B.* ταλαιπωρωντίῳ.

[x] Ἀρρωντίῳ.] Haud aliter *Epiphan.* & *Dion Caſſius*. Παύλῳ Ἀρωντίῳ, aut Ταλαιπωρωντίῳ mendoſe admodum in *Joſephi* libris.

conſtituti erant famuli, quorum munus erat ipſi miniſtrare, & qua Claudius aliique præceſſerant; & in angiportum inſuetum deflectit, balneas petiturus, ſimulque pueros ſpectaturus, qui ex Aſia venerant, miſſi inde partim ut hymnos canerent in myſteriis quæ celebrabat, partim ut Pyrrhicham ſaltarent in theatris. Ipſi autem Chærea obviam venit, & ſignum petiit. Cumque ille probroſum quiddam & ridiculum daret, nihil moratus *Chærea* conviciis *Cajum* impetit, ſtrictoque gladio vehementem ei plagam inflixit, ſed non mortiferam. Sunt tamen qui dicunt, hoc à Chærea data opera factum eſſe, ut non uno ictu Cajum interimeret, ſed repetitis vulneribns magis eum excruciaret. At mihi parum credibile videtur quod afferunt, haud concedente timore in ejuſmodi rebus exſequendis rationem adhibere. Quod ſi ita exiſtimaſſet, Chæream profecto omnium ſtultiſſimum haberem, qui maluerit indulgere iracundiæ, quam celeriter ſemet & conjuratos è periculo eximere; maxime quando non deerant plurimæ viæ Cajo ſuccurrendi, niſi quam primum exhalaret animam. atque adeo Chæream rationem habuiſſe ſemetipſum & amicos æque ac Cajum affligendi, ſi, cum poſſet re bene geſta clam ſe *Cajum* ulciſcentium iræ ſubducere, nec in incerto eſſet an ex animi ſententia res ſuccederet, temere voluerit ſemet perdere ſimul & tempus. Et in iſtis quidem cuique ſuo uti atque frui judicio per me licet. At Cajus dolore ex vulnere cruciatus (nam enſi, inter humerum & collum impacto, obſtitit os juguli, ne altius penetraret) neque animo conſternatus exclamavit, neque amici cujuſpiam opem imploravit, ſive quod nemini ſatis fideret, ſive ea de re non cogitaret. Sed, cum gemitum expreſſiſſet angoris magnitudo, fuga ſe proripiebat ulterius. cumque eum excepiſſet Cornelius Sabinus, qui jam ante animo erat præparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumſtantes, una cohortatione excitati, gladiis eum feriebant; atque adhortatio ad invicem erat, repete. In confeſſo autem eſt apud omnes, Aquilam extremum ei vulnus intuliſſe, feciſſeque ut confeſtim animam efflaret. Veruntamen Chærea cædis auctor merito exiſtimandus eſt. nam licet aliquammultos ad facinus patrandum ſibi adjunxerit; primus tamen illud excogitavit, & ante omnes quemadmodum res iſtæ gerendæ eſſent animo deſignavit, primuſque auſus eſt conſilium cum aliis communicare. Cum autem ſermonem probarent quem de cæde habuit, & diſperſos unum in locum congregavit, & omnibus bene ac ſapienter paratis, tum recta conſilia dando omnibus longe præſtabat, & ſcite admodum orationem ad ſuadendum accommodavit; ita ut & omnium animos ad audendum accenderit, &, cum tempus poſceret vim & manus adhiberi, tunc etiam

Cajus truncidatus.

Aquila Cajo extremum iclum inflixit; at Charea cædis auctor.

μὲν [y] εὐθείας ὁδὸς λείπῃ, καθ' ἃς [yy] δὴ ἐρήκεσαν τῶν δήλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ προήεσαν οἱ περὶ τὸ Κλαύδιον· τρέπεται ἢ μὴ στενωπὸν ἠρεμηκότα, καὶ ὅπῃ τύχοι πρὸς λυτροῖς γυμνάσμενος, ἅμα καὶ [z] παῖδας οὓς ἤκεσαν ἐκ τῆς Ασίας καλοῦντος, πομπῆς αὐτῶν ἕνεκεν γυμνάζοντος ὅπῃ ὕμνους μυστηρίων ἃ ἐπετέλει, ἔνιοι ἢ κῶμοι πυρρίχισμὰς [a] οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσονται. ὑπαντιάζει ἢ αὐτὸν Χαιρέας, καὶ ὑπτιοῦσι σημεῖον. ἔνθ' ἢ τὸ εἰς κλεύλιον ἀνακειμένον εἰπόντος, ὧδέν ἐνδοιάσας λοιδορήσας τὸ [b] ἐρρῆτο καὶ ἔνθα Γαΐου, καὶ ἀπασάμενος τὸ ξίφος ἐπέβαλε πληγὴν σφοδράν· ἃ μὲν γε ἐδόκει καίριος. καίτοιγε φασί τινες τὴν ἀγνοίαν τοῦ Χαιρέα γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεκπεραιῶσαι τὸν Γάϊον, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι μειζόνως πληθὺν τραυμάτων. [c] ἐμοὶ ἢ ἀπίθανος ἐστὶν ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν ἐν τοιούτοις καιροῖς πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν [d] φόβον. Χαιρέαν ἢ, εἴπερ ἄτως ἐφρόνει, πάντων ἤκιστα μέλειν διαφέρειν, ἡδονῇ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέως ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπινοεῖσθαι βοηθῶν Γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀντεῦθα Χαιρέᾳ λόγον ἂν γενέσθαι ἃ περὶ τῆς Γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, [e] ὅπως γε καὶ πράξαντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτὸν τι ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βουλομένοις, ἦ καὶ θέλοιεν. ὁ ἢ Γάιος, ἀληθόνι τὴν πληγῆς [f] φερόμενος· [g] μετεώρως γὰρ τὸ ὦμος καὶ τὸ τραχήλου φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς πορσωτέρω χωρεῖν. ὅτε ἀνεβόησεν ὑπὸ ἐκπλήξεως, ὅτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως [h] ἀφρονήσας. στένων ἢ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀληθόνος [i] τὸ πρεῖττον εἰς τὸ πρόσθεν ἔτρεχε φυγῇ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σαβῖνος, τὴν διφάνειαν ἤδη [k] προκατεργασμένος, [l] ὡθεῖ κλιθέντα ὅπῃ γόνυ· πολλοὶ [m] ἢ πρεσστέντες ἀφ' ἑνὸς [n] ἐγκελεύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι, [o] παγκελάσμός τε πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἐπὶ τύπτοις, ἰώ. τελευτήσας ἢ Ακύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, [p] ἢ μεθύσησιν αὐτὸν ἀκριβῶς. ἀναθεὶς δ' ἄν τις τὴν πρᾶξιν Χαιρέᾳ. καὶ γὰρ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὖτε, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε [q] ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη πρόσθεν πολὺ τῶν ἀπάντων, [r] καὶ πρῶτος μὲν τολμηρῶς ἐξέπεμπεν τοῖς λοιποῖς. δεχομένων ἢ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, παρεκάλεσέ τε ἥδιστα, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν [s] εἰσηγήσατο ὡς ἐχρῆν πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρησίμοις, ὡς ἀτολμίας ἠνάγκασέ τε τὰς πάντας, ἐπεί τε

[y] Εὐθείας] Ἐπ' εὐθείας *Busb.*

[yy] Δὴ ἐρήκεσαν] *L. B.* διερήκεσαν.

[z] Παῖδας —— ἔσοιτο.] Pueri ex Aſia evocati ad concinendos Hymnos & ſaltandum Pyrrhicham. Idem Sueton. in Cajo. c. LVIII. pueri ex Aſia nobiles ad edendas in Scena operas evocati præpararentur, Idem in Jul. Cæſ. c. XXXIX. Pyrrhicham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque Principum liberi. & Dio Caſſ. lib. LIX. p. 663. B. ἵνα τοὺς παῖδας θεάσηται, οὓς ἐκ τῆς Ελλάδος καὶ τῆς Ιωνίας τὴν πάνυ ἀγενῶν &c. SPANH.

[a] Οἱ] Abeſt à *L. B.*

[b] Ἐρρῆτο καὶ ἔνθα Γαΐου,] Ita in *Editis.* ἐρρήγτο *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

[c] Ἐμοὶ ἢ ἀπίθανος] *L. B.* ἐμοὶ πιθανὸς.

[d] Φόβον.] Sic lego cum *Voſſ.* (nunc *Lugd. Bat.*) *Gall.* & *Epiphanio.* τὸν φόνον in *Editis Aliiſque.*

[e] Ὅπως γε] Ita *Baſ.* & *Hen.* ὅπως ἢ in *ceteris.* niſi quod illud ἢ non agnoſcat *L. B.*

[f] Φερόμενος.] Περιφερόμενος *Voſſ.* nunc *L. B.*

[g] Μετεώρως —— χωρεῖν &c.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

[h] Ἀφρονήσας.] Ita *Vat. Voſſ.* (nunc *L. B.*) *Hen. à pr. m.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſive incredulitate ſive imprudentia.* Φρονήσας in *reliquis.*

[i] Τὸ πρεῖττον] Τὸ πρεῖον *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[k] Προκατεργασμένος,] Προκατεργασμένου *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

[l] Ὠθεῖ κλιθέντα] Ὠθεῖ κλιθέντα *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

[m] Δὲ] Abeſt à *L. B.*

[n] Ἐγκελεύσματος] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐκκελεύσματος *cæteris.*

[o] Παγκελάσμός τε] In *Editis Aliiſque*, παγκελασμὸς τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἕνας αὐτοῖς ἰώ. Verum τὰ delevi auctoritate *Cod. Busb.* reliqua ex conjectura mutavi. Forſan tamen legendum, καὶ ἕνας πρὸς αὐτοῖς ἰώ. quod ſimplicius. Phraſis illa πρὸς ἐπὶ τύποις occurrit in *Gloſſario veteri.*

[p] Ἢ μεθύσησιν αὐτὸν ἀκριβῶς.] *L. B.* μεθύσησιν ἀκριβῶς.

[q] Ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη πρόσθεν] Ἐνεθυμήθη δεδίναι μέντοι αὐτὸ ὡς πραχθεῖα πρόσθεν *Gall.* ἐνεθυμήθη τινας μέντοι αὐτὸ (imo τὸ τοιοῦτα ω. π. πρόσθεν *Lugd. Bat.*) ὡς πραχθείη πρόσθεν *Voſſ.* atque ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* niſi quod πρόσθεν habeat *Vat.* ἐς πρόσθεν abſque πραχθείη *Hen.*

[r] Καὶ πρῶτος μὲν] Αὐτὸς γὰρ πρῶτος. *Busb.*

[s] Εἰσηγήσατο ὡς ἐχρῆν] Ita lego. εἰσηγήσατο ὡς ἐχρῆν in *libris.*

ὁ Χρί-

κυρὸς ἐλάμβανε χειρὶ [c] χρῆσθαι, φαίνεται κἀν-
θα πρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος [v] ἀρετῇ τ
ς, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβολον παρασχὼν καὶ προ-
εῶτα Γάϊον. ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς
πεπραγμένα, τῇ Χαιρέα γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ πρασ-
ς καὶ πόνῳ τ χειρῶν.

ε'. Καὶ Γάϊος μὲν, τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τ
λυτῆς, ὑπὸ τ πολλῶν τ τραυμάτων [x] ἀποψυχθεὶς
τρ. οἱ δὲ περὶ τ Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατίδοντο αὐτοὺς
Γάϊος, οὐδὲς μὲν [y] τὰς αὐτὰς ἰόντας σώζειν αὐτὸς
μήχανον ἐώρων, ὄγκῳ τε τ γεγονότων· ὡ γὰ μικρὸν
τ αὐτοκράτορος ἀνῃρηκέναι τὸ κινδύνευμα, ὑπό τε
νοίας τῶ δήμου τιμώμενον, καὶ ὄντα παρασφιλῆ, καὶ
ς σταλιωτῶν μὴ [z] ἀναιμωτὶ ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐ-
τῶ· ἄλλως τε σενῶν ὄντων τ ὁδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ
ἔργον, καὶ μεγάλα πλήθους ἐμφράξαι αὐτὰς τ
θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τ σταλιωτῶν ὑπὸ φυλακῇ τῶ
αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. [a] ὁδὸς τε
ἑτέρας χωρῶντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικὴν μὲν οἰκίαν
τῶ Γαΐου πατρὸς, ὃν τότε ἀνῃρήκεσαν· σωημμένην δὲ
ἐκείνην, διὰ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκά-
στου τ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνό-
ματι τ οἰκοδομησαμένων, ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως δεξάν-
των τὴν ἐπωνυμίαν παρασχέσθαι. [b] καὶ διεκπεσόντες τῶ
πλήθους τ ἐφόδου ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, [c] λανθάνον-
τος ἀκμὴν κακῶ τῶ τ αὐτοκράτορα περιειληφότος. πρῶ-
τους δὲ εἰς τὲς Γερμανὲς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τ Γαΐου τε-
λευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν [d] αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει,
ἀφ' ὧν [e] κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα [f] περιέχό-
μενοι αὐτῶν. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ἐστιν αὐτοῖς, [g] ὅπερ
ὡ ἀτάκτου ἔν τισιν ἐπίροις βαρβάρων, [h] διὰ τὸ ἀτόνως
λογισμὸν ὑπιδέχεσθαι τ ποιουμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς
σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σωιόντες τοῖς πολεμίοις, [i] ὧν
ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ὅτοι δὲν πυθόμενοι δὲ
Γαΐου τὸν σφαγὲα, καὶ παραλογήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ
κρίνειν ὑπὲ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντα τῷ αὐτῶν, μᾶ-
λιστα δὲ αὐτοῖς παρασφιλὴς ὢν Γαΐος δόσεσι χρημάτων
τὸ εὔνουν αὐτῶν κλεόμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη· παρε-
σκεύαζε δὲ αὐτῶν Σαβῖνος χιλιάρχων, ὁ δ' ἀρετὴν καὶ
γενναιότητα παρόντων, μονομάχος γὰ ὢν, ἰσχύϊ δὲ σώ-
ματος τὸν ὑπὲ τοιούτοις κλησάμενος [k] ἀρχήν· διεξήε-
σαν τ οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὲς σφαγέας τῶ Καίσαρος.
Ἀσπρῆνάν τε κρεουργήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ [l] πρῶτον παρ-
πεσεῖν, ἃ τὴν στολὴν μιάναν τὸ αἷμα τ θυμάτων, ὡς
μοι λέλεκται πρότερον, σὺκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν συνουσίαν
ἀπεσήμαινε τῶ γεγονότος, [m] δεύτερος Νωρβανὸς ὑπατιακὸς
ζεν, [n] ἐν τοῖς γνησιωτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλὰς αὐ-
τοκράτορας παρεχόμενος τ προπατόρων, καὶ μηδὲν αἰ-
δεμένων αὐτὸ τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύϊ πρέσχων ἀφαιρεῖσθαι τὸ

primus conſpiciebatur incitari, & ad rem ſtrenue aggrediendam ferri, & Caji cædem facile aliis perficiendam dare, poſtquam vulnus fere lethale ab eo accepiſſet. Adeo ut merito quicquid etiam à ſociis perpetratum fuerit, Chæreæ conſiliis, animi robori, fortique manuum operæ acceptum ferendum ſit.

15. Et Cajus quidem, hujuſmodi morte affectus, exanimis jacebat multis vulneribus confoſſus. At Chærea ſociique, cum ab illis peremptus fuiſſet Cajus, haud fieri poſſe animadvertebant ut incolumes eadem via redirent, ſive attoniti magnitudine facinoris (non enim levis periculi res erat occidiſſe imperatorem, populo inſanienti gratum & acceptum, militibuſque de eo non ſine ſanguine inquiſituris) ſive quod anguſtæ eſſent viæ ubi patrata erat cædes, & magna ſervitiorum multitudo eas obſtruxiſſet, ut & milites qui ea die præſto erant ad cuſtodiam imperatoris. proinde alia via incedentes contulerunt ſe ad ædes Germanici, patris Caji quem tunc occiderant, (erant enim conjunctæ palatio, quod ita unum erat, ut tamen, ædificiis ab iis qui in imperio fuerant adauctum & ornatum, *varias* habuerit appellationes, aut ab eo qui partem aliquam abſolverit, aut ab eo qui partem aliquam ædificare inchoaverit) jamque elapſi è turbæ incurſu ſatis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto eſſet quod imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid reſciverunt de Caji interitu. erant enim iſti ſatellites genti cognomines, è qua delecti ſunt qui legionem Celticam conſtituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune eſt illis cum cæteris barbaris, ut qui parum admodum conſilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferocesque, & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, in quamcunque partem incubuerint magnum ad victoriam momentum afferant. Iſti itaque, ubi aliquid de cæde Caji acceperant, vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes ſed ſuis commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Cajus crebris largitionibus conciliatam) ſtrictiſque gladiis perquirentes Cæſaris interfectores, per domos diſcurrebant duce Sabino, qui tribunus illis præerat, non ſua aut majorum virtute (nam gladiator fuerat) ſed corporis robore ad iſtam præfecturam evectus. Cumque illis, poſtquam Aſprenatem in fruſta concidiſſent, (quod in eum primum inciderant, cujus toga, ut jam ante diximus, cruore victimæ reſperſa, ſibi quod evenerat infauſtum fore portendebat) proxime occurriſſet Norbanus, civis cum primis nobilis, & qui inter majores ſuos permultos belli duces habuerit, nihilque ejus dignitatem reveriti eſſent, is, magnis viribus fretus, manibuſque cum eo qui primus ipſum adortus eſt conſertis gladium ei extorſit, & non inultus

Chæreæ cum ſociis in Germanici ædes ſe recipit.

Germani Cæſaris ſatellites.

Legio Celtica.

Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores querit.

Aſprenas cæſus.

Norbanus.

---

t Χρῆσθαι,] *L. B.* χείσασθαι.

v Ἀρετῇ δὲ φάσι,] Ἀρετῇ deeſt *Busb.* forſan ἀρχῇ.

x Ἀποψυχθεὶς] Sic *Gen.* ἀπὸ ψύχων, vel ἀποψύχων deficiens, exſpirans, De Maccab. §. 15. SPANH.

y Τὰς αὐτὰς] Ita lego ex *Epiphanio.* (ita & emendavit in ora libri ſui *Coccejus*) τοιαύτας in *Græcis* omnibus.

z Ἀναιμωτὶ] Conf. *alnot.* lib. 2. c. 18. §. 8. SPANH.

a Οὐδὲς τε] *L. B.* οὐδέ γε.

b Καὶ διεκπεσόντες] Ita reſcripſi. καὶ δι' ὀλιγοστότητος ὃν τ πλήθους τὴν ἔφοδον in *Editis.* καὶ διεκπεσόντες τ πλ. *Busb.* HUDS. Atqui lectio *Busb.* eadem eſt cum emend. *Hudſonii*, ut fortè διεκπίπτοντες legerit *Busb.* vel, ut *Lugd. Bat.* διεκπεσόμενοι, quod, vel potius διεκπεσόμενοι, vera lectio eſſe poterit. HAV.

c Λανθάνοντος ἀκμὴ] *Gen.* λανθάνοντες. brevius aliquanto in Cod. *Busb.* λανθάνοντ ἀκμὴ τ φόνε τ αὐτοκράτορος.

d Αὐτοὶ] Οὗτοι *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *L. B.*

e Κατελέχθησαν, —— αὐτῶν.] Quoniam infra (eadem §.) habeamus, πάλιν αὐτοκράτορα παρεχόμενον τ προπατόρων, legendum cenſui, κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. Κατιλέχατο *Gall.* & *Voſſ.* κατέλεξαν τ. in *Editis Aliiſque.* Forſan ἀφ' ὧν κατέλιξαν τὸ Κελτικὸν τάγμα προπατορεύοντο.

f Παρεχόμενοι] *L. B.* τὸ παρεχόμενοι.

g Ὅπερ ὡ ἀτάκτου] Ὅπερ ὡ ἀτάκτου ex conjectura, quod ὅπερ ἀτάκτου ἔν τισιν habeant *Gall. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* Conſtat locum minime intellexiſſe *Epiphanium*, qui vertit, *erant autem armigeri, æquivocum gentis ſuæ Celticæ habentes tagma, quorum patria mos eſt importabili uti furore, ſicut Hiſpanis & cæteris Barbaris.*

h Διὰ τὸ ἀτόνως λογισμὸν] Ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Διά τε in *Editis Aliiſque.*

i Οὗ ἂν ἐρμήσωσι] Sic lego favente *Epiphanio.* ὧν ἂν ἐρμήσωσι in *Editis.* ὃς ἂν νομίσωσι in *MSS.*

k Ἀρχὴν] Ἀρετὴν *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.* Ἀνθρώπων ἀρετὴν *Voſſ.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet ἄνθρωπον ἀρετὴν unde Cod. meo adſcripſit *Coccejus*, legendum eſſe ἀνδράσιν ἀρχὴν. haud male. HAV.

l Πρώτῳ δὲ πεσεῖν,] Πρῶτ aut πρῶτος in aliquibus *MSS.*

m Δεύτερ Νωρβανὸς ὑπατιάζει,] Βάρβαρ Νωρβανὸς *Hen. à pr. m.* & *Epiphan.*

n Ἐν τοῖς γνησιωτάτοις] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* (ſeu *L. B.*) antea erat τὼς γνησιωτάτους abſque ὤν.

o Τῷ

ultus videbatur moriturus, donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Antejus, ordinis senatorii vir, cum paucis non temere & fortuito, sicuti priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate *ductus*, utque lætitiam oculis suis caperet, Cajum prostratum *exanimem* aspiciendo, suum in eum odium ostendebat. Anteji enim patrem, ejusdem cum eo nominis, in exsilium egit *Cajus*, eoque non contentus, milites ad eum occidendum misit. Et ea quidem de causa aderat, ut mortui spectaculo semet oblectaret. Cum autem turbata esset domus, & de se in latebras abdendo cogitarit, non effugit Germanos qui investigarunt & perscrutati sunt omnia, & obvios quoique fontes insonteſque occidere turebant. Atque illi quidem ita interierunt.

Antejus interfectus.

Qui homines Caji necem iniquo animo tulerint.

16. Cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caji perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum lætitia interitum ejus acciperent, & vel quodvis darent ut sibi liceret esse adeo beatis, præ timore haud adducti erant ut crederent. Alii vero *rem confectam esse* plane diffidebant, & quod nollent tale quidquam Cajo accidisse, ne veritati quidem auscultabant, rem nulla humana vi confici posse sibimet persuadentes. At isti fere erant feminæ & pueri, aut mancipia, & nonnulli ex militibus. Hi quidem, utpote quod ejus stipendia merentes simul cum eo exercerent tyrannidem, ejusque insolentiæ ministri, & optimum quemque civium concutientes, honore simul & opibus aucti essent. Mulieres vero & adolescentuli, deliniti captique mirifice, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, & viscerationibus: quæ facta erant editaque, verbo quidem ut ista populum oblectarent, at re vera * ut insanientem explerent Caji crudelitatem. Servi autem propter licentiam datam dominos accusandi & contemnendi, ut quibus refugere liceret ad ejus auxilium cum illos injuria affecissent. facile enim erat fidem impetrare improbe confictæ in dominos calumniæ, & indicata eorum pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias ex accusationis institutæ mercede, octava bonorum parte illis in præmium assignata. Cæterum patricii, quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de insidiis aliquid præsciverant, partim quod vehementer id cupiebant optabantque, non solum gaudium occultabant quod ex nunciatis perciperent, sed & se nihil audire simulabant. Hi quidem veriti, ne spe falsi ad pœnas cogerentur, ut qui animi sui sententiam aperire nimium festinarint: illi vero qui rem resciverant, quod consiliorum participes essent, eo ma-

ξίφει ° τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακεὶς, φανερός τε ἦν σὺν ἀπραγμόνως τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ βεβιασθεὶς πολλοῖς τ' ἐπιφερομένων ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους P τραυμάτων. τρίτος ἦν Αντήιος, τῶν ἐκ τῆς q βουλῆς, οὐκ ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς Γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον ἐμπεσών, ὑπὸ ἦν φιλοθαμοσύνης καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπλης ᾠήθη Γαΐᾳ κειμένῳ, r μῖσος s ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τὸν Αντηίου, καὶ ὁμώνυμον, Φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ δράσαντες κτείνῃ στρατιώτας ἐπεμψας. καὶ παρὼν μὲν ἀφ' ὧνπερ t εὐφραινόμενος θεωρία τὸ νεκρῷ. v θορυβουμένης ἢ τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν x ἐνθυμησάμενος, ὡ ἀφυζηκὼς τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρευναν ἀκριβὲς, καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν y αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων. καὶ οἱ μὲν τοιοῦτῃ z τεθνήκασιν.

ις'. a Εἰς ἢ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος τοῦ τῆς Γαΐου πλάνης, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ' ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν b μετὰ πολλῶ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δέους ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν. c εἰσὶ ἢ οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, ἀφ' τὸ μὴ ἐθέλειν d τι τοιόνδε e ἐπὶ Γαΐῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθείᾳ πεισθῆναι, ἀφ' τὸ μὴ οἷόν τε f ἀνθρώπῳ εἶναι τοιᾶδε ἀρετῇ χρῆσθαι. g γύναια δ' ἦν τοῦτο καὶ παῖδες, ἔτι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ἀφ' τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ὀδὲν ἀλλ' ἢ σωτυφεννοοῦντες, καὶ ἀφελόχθονία h τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως i ἐπανασταίμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελῶν τυγχάνειν. ἡ ἢ αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ k μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων l κρεαθρομιῶν ἡδοναῖς m ἀνειλημμένοι· ἃ ἐπράσσετο, λόγῳ μὲν ἐπὶ n θεραπείᾳ τῆς πλήθους, τὸ ἢ ἀληθὲς ἐκπλάνῃ τῆς μανίας ° Γαΐου τοῦ ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι ἀφ' τὸ ἐν P κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι τῶν q δεσποτῶν, ἀπροφθῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ἄσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικουρίας. ῥᾴδιον γὰρ r ψευσαμένοις τε κατὰ τῶν κυρίων πιστεῦσαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ πλουσίους, s μισθῷ τῶν κατηγορίων, t ἀφ' τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οἰκίας τῶν ἀνδρῶν. τῶν δὲ εὐπατριδῶν, εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὸν ἐπιβουλὸν, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ ἥδεσθαι εὐκόλων ἡγουμένοις, σιγῇ παρεδίδοσαν ἀ μόνον ἐπὶ τοῖς ἡγσελμένοις χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως. οἱ μὲν δειλότης, μὴ κατ' ψευσθεῖσιν ἐλπίδος u πιμωρίαν σωμέλθοιεν, ὡς x προεξορμήσασιν ἐπιφήναντ τῷ ἀφάνειαν τῷ ἑαυτῶν· οἱ ἢ ἐξεπισταμένοι, διὰ τὸ τ' ἐπιβουλῆς

b Τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακεὶς,] Iterum cum *Busb.* & *Voss.* (sed in *L. B.* est τῷ πρώτῳ τ'. unde corrigebat *Coccejus* τὸ πρῶτον τ') τ' πρώτων in *Editis Aliisque.*

p Τραυμάτων.] Τῶν τραυμάτων *Busb.*

q Βουλῆς,] Vocem ἀνὴρ post βουλῆς addit *Busb.*

r Μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν.] Διὰ μίσους ἢ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι τ' π. *Busb.*

s Ἐνέφαινε] *L. B.* διέφαινεν τὸ π. α.

t Εὐφρανόμενος] *L. B.* εὐφρανόμενος.

v Θορυβουμένης ἢ τ' οἰκίας.] *Gen.* οἰκίας, Vel οἰκίας *Rufin.* turbataque subitò domo. SPANH.

x Ἐνθυμησάμενος,] *L. B.* ἐνθυμηθέντος.

y Αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων.] Ita *Busb.* αἰτιῶν in *reliquis.*

z Τεθνήκασιν.] Ita *Gall.* τεθνήκασι in *ceteris.*

a Εἰς ἢ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο] Ὡς ἢ εἰς τὸ θέατρον *Busb.*

b Περὶ πολλῷ ἡγησάμενοι] Πολλῷ ἡγ. *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) verum περὶ πολλοῦ hîc eodem sensu ac περὶ πλείονος & περὶ πλείστου.

c Εἰσὶ ἢ οἷς] Εἰσὶ δ' οἷ καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦσαν *Busb.*

d Τι τοιόνδε] Τὸ τοιοῦτον τῷ Γ. *Busb.*

e Ἐπὶ Γαΐῳ] *L. B.* περὶ τ' Γαΐου.

f Ἀνθρώπῳ εἶναι.] Ἀνθρώπων *Vat.* & *Hen.*

g Γυναῖα δ' ἦν] Ita *Busb.* γύναιά τε ἦν in *ceteris.*

h Τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως] Τῆς ἐκείνου ὕβρ. *Busb.*

i Ἐπαναστάμενοι τοῖς κρατίστοις τ' πολιτῶν,] Ὑπαναστάμενοι *Busb.*

k Μονομαχιῶν δόσεσι] Μονομαχίαις solus *Busb.*

l Κρεαθρομιῶν ἡδοναῖς] Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Julio Cæsare*, c. 38.

m Ἀνειλημμένοι·] Ἐνειλημένων solus *Busb.*

n Θεραπείᾳ τ'] Ita *Gall. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Θεωρίαις in *Editis Aliisque.*

* Ut —— crudelitatem.] *Ad fatiandam suæ crudelitatis insaniam*, Epiphan. *re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis*, Gelen.

o Γαΐου τοῦ ὠμότητος.] Διὰ Γαΐου *Busb.*

p Κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι] Ita lego cum Cl. *Lorthio.* κατηγορίαι in *libris.*

q Δεσποτῶν] Ita distinguo. antea erat δεσποτῶν ἀπροφθῶν, τῷ ὑβρ.

r Ψευσαμένοις τε] Ψευσαμένοις, & mox πιστεῦσαι, *dein* ἀλυθέρους & πλουσίους *Busb.*

s Μισθῷ —— ἀνδρῶν.] Delatoribus octava confiscatorum bonorum decreta. *Sueton. in Neron. c.* x. Præmia delatorum Papiæ legis ad quartas redegit. vid. Tacit. Annal. III. SPANH.

t Διὰ τὸ ἆθλα] Ita *Busb.* & *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* est enim idem Codex) ἀφ' τὰ in *Editis Aliisque.*

v Τιμωρίαν συνέλθοιεν] Τιμωρίαι in *Editis Aliisque.* quod sane συνέλθοι postularet. τιμωρίας in *Vat.* & *Hen.* quod in τιμωρίαν mutavi. in *Epiphanii* versione, *metuentes ne pœnæ succumberent.*

x Προεξορμήσασιν ἀποφήναντ] Ita *Voss.* προεξορμήσαντι in *reliquis.*

ἢ Ὠφε-

πυρεῖν, μειζόνως ἔκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ μὴ πρὸς τινας εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴσατο μισῶ, ζῶντα Γάϊα κολασθῆναι ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ δ' ἕτερα ἐπεφοιτήκει λόγος, ὡμιληκέναι Γάϊον τραύμασιν, ἀλλὰ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐπιτρέπεσθαι τὴν ἴασιν τῶν ἰατρῶν εἶναι. ὧν τι πιστὸς αὐτῆς ἦν, ὃς δ' ὑποπτεύσας τὴν γνώμην ἀποφαίνοιτο τῷ αὐτοκράτορι. φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο εὐνοίᾳ τῇ τυραννίδος· ὁμοίως πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἐδοκεῖν εὐνοίᾳ χρωμένῳ [b] διαφθείρειν τὴν ὑπὲρ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο δή τισιν, οἱ δὲ μᾶλλον τοῖς περὶ τὰς ἰδίας τραύμασιν ἠφάνιζον τὸ εὐθυμεῖν τῇ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἄφρονα [c] κομιδῆς τῶν τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν ἠμελημένον ὑπὸ τῶν ἀγορᾶς διεκπεσόντων, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο ἀληθῆ τῇ ἀλογίστῳ τῶν θρασυνομένων, καὶ ἐπ' [d] ἀμφοτέρα δόξῃ τῶν ἀκροωμένων λαμβανόμενα· ὁ μὲν τῷ γε ἐνεδρὰν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενεχθησομένην αἰτίαν. ὁ γὰρ [e] ἀφ' ἧς ἐξίοιεν [f] διανοίας γνώσεσθαι αὐτοὺς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς [g] εἰκάζειν θελήσαιεν [h] οἵ τε κατηγορήσοντες καὶ οἱ δικάζοντες.

ιζ'. Ἐπεὶ δὲ πλῆθος τῶν Γερμανῶν περιέσχε τὸ θέατρον [i] ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς [k] ἐλπὶς ἦν [l] ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν ὅτιν' εἴσοδον πλοία εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπησόμενα. ἐν ἀμηχάνοις [m] τε ἦσαν, ὅτε ἀπείρανα θῶρυβος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὴν διατριβὴν τὴν ἐν τῷ θεάτρῳ πεπιστεύκοτες. εἰσπιπτόντων δὲ ἤδη, βοὴ δ' ἐθέατρα ῥήγνυτο καθ' ἑκάστην τρεπομένων τῶν στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίᾳ [n] αὐτῷ γενομένης τῶν βεβουλευμένων [o] καὶ τῆς ἐπανάστασιν, εἰ δή τις δὲ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγενότων. φείδεσθαι οὖν, καὶ μὴ πάλαι ἀλλοτρίας [p] ἁμαρτίας τῶν ἄθεν ἐν αἰτίᾳ ἡγουμένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, [q] παρέντας ἐν ἐρεύνῃ τῶν πεπραχότων, ὅ, τι καὶ πεπραγμένον εἴη, κατασκοπᾶν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μετὰ δακρύων καὶ τύπτεως προσώπων ὀλοφύροντες καὶ [r] πολυιώμενοι, ὁπόσα ἀνεδιδάσκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐσῶς πλησίον, καὶ ὡς ἄν τις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς [s] εἴποι τι, ἔλεγον. θρασύτερος δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ὁ ὀργή, καὶ [t] μετεμέλησεν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βεβουλευμένοις· ὠμόν τε γὰρ ἦν [v] τὸ καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν περὶ τὴν Ἀσπρῆναν ἐπὶ τὸν βωμὸν [x] ἀπηρεισμένοις. πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τῶν παθῶν· ὥστε [y] παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς [z] ἐδὲν ἐλλειπτέρως τὸ τῶν κινδύνων ὁμιλήσειν ἐπαναστασείσῃ, ὧν ἄδηλον εἶναι τὴν συμφορὰν, εἴπερ εἰς πλῆθος φόβος ἦν.

gis clam omnia habuerunt, alii alios ignorantes, metuentesque ne si quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam esse tyrannidem, Cajo vivente proditi ad supplicium deposcerentur. Nam & alius sparsus erat rumor, Cajum quidem vulnera accepisse, non tamen mortuum esse, sed adhuc vivere, eique à medicis curationem adhiberi. nemoque adeo fidus deprehensus erat, cui quispiam dicere auderet quod sentiret. sive enim *Caji* amicus esset, suspectæ erat fidei, ut qui tyrannidi faveret, sive odio eum prosequeretur, id ipsum dictorum ejus fidem imminuebat, quod eum oderit. Alius etiam rumor ferebatur, qui patriciis spei solatium eripiebat, ipsum *scilicet*, periculum despicientem & de vulneribus curandis parum sollicitum, in forum, ut se habebat sanguine cruentatum, evasisse, atque ibi concionari apud populum. Et hæc quidem temere efficta erant ab iis, quibus propositum erat tumultus excitare, & in utramque partem pro affectu audientium trahebantur: * haud tamen sedes suas relinquebant, metu criminis primo foras exeuntibus impingendi. non enim ex animo quo exierint factum iri de illis judicium, sed ex eo quem illis affingere vellent delatores & judices. *De morte Caji rumores diversi.*

17. Sed postquam turba Germanorum strictis gladiis circumdederat theatrum, spectatores de vita quisque sua metuere cœperunt, & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam *ferro* concidendi essent: hærebantque inopes consilii, quod nec se in tuto esse crederent, si diutius in theatro morarentur. Atque adeo, cum irrumperent, clamor toto theatro tollitur, supplicantium militibus *seque excusantium* ut qui omnium ignari essent, tam eorum quæ de seditione movenda, si qua mota fuerit, erant deliberata, quam eorum quæ patrata erant. illis itaque parcere deberent, nec pœnas aliorum audaciæ ab omni culpa vacuis reposcere, sinerentque in facinoris, quodcunque commissum esset, auctores inquirere. Et illi quidem ista, multoque plura cum ploratu & planctu Deum obtestantes & implorantes dicebant, quæ præsentius periculum exprimeret, eoque modo ac quis in extremo vitæ discrimine aliquid proferret. Ad hæc frangitur militum ira; ipsosque subpœnituit eorum quæ contra spectatores animo agitaverant: nam & *revera* crudele erat illud, ipsisque licet irritatis *ita* videbatur, cum capita eorum qui cum Asprenate cæsi erant aræ defixissent. quibus conspectis, majorem in modum commoti erant spectatores, cum & virorum dignitatem secum reputarent & eorum quæ passi sunt miseratione tenerentur: adeo ut parum abesset, quo minus præsentium periculorum metus illis incuteretur, quibus in incerto erat si quo tandem modo calamitatem evitare possent. *Germani milites in theatrum veniunt.*

y Ὠφέλιμος ἦν,] Ita distinxi. prius erat ὠφέλιμος ἦν ζῶντι Γαΐῳ, κολασθῆναι &c.

z Γάϊον τραύμασιν,] Γάϊον inserui è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

a Οὐδεὶς,] In quibusdam *MSS.* ὑδενὶ ὧν, vel ὑθενὶ ὡ. Hic vulgatam lectionem retinui, vocula τὶς post θαρσῆσαι inserta ex *Epiphanio*, id quod & Cl. *Lowthio* suboluit.

b Διαφθείρειν τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν.] Διαφθείρῃ *Voss.*

c Κομιδῆς τῶν τραυμάτων,] Ita *Busb.* κομιδὴ in *cæteris.*

d Ἀμφοτέρᾳ] Gen. ἀμφοτέρα.

* *Haud tamen sedes suas relinquebant,*] Neque loca sua custodiæ relinquebant, *Epiphan.*

e Ἐνεδρὰν ἐξέλιπον,] Forsan. ἐξέδραν ἐλ.

f Ἀφ' ἧς ἐξίοιεν διανοίας] Ita placuit rescribere, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quando non quæ voluntate discederent accusari poterant aut damnari; sed quemadmodum vellent accusatores aut judices.* antea erat, ἐφ' ἧς ἐξοίεν.

g Εἰκάζειν θελήσειαν] Ἐγκαθίζειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

h Οἵ τε —— δικάζοντες] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, favente Epiphanio in versione jam allata.

i Ἐσπασμένων τὰ ξίφη] Ἐσπασμένοι *Busb.*

k Ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι,] Ἐλπὶς ἀπολεῖσθαι pro metu pereundi. SPANH.

l Ἀπολεῖσθαι,] Ἀπολέσθαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Τε ἦσαν,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἦ in *cæteris.*

n Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.

o Καὶ τὴν ἐπανάστασιν,] Vocem κὴ insertam dedi, prout monuit Cl. *Lowthius.* Forsan tamen à *Josepho* subintelligenda relicta erat. τοῖς ἐπαναστᾶσιν *Vat.*

p Περὶ τὴν ἐδὲν ἐν αἰτίᾳ ἡγουμένων] Παρ' αὐτῶν *Voss.* & mox ὑδὲν *Busb.*

q Παρέντας ἐν ἐρεύνῃ] *L. B.* τι παρέντας ἐρεύνᾳ. quam lectionem invenisse se etiam testari videtur *Epiph.* vertens: *sed acquirerent commissores, si tamen aliquod scelus probaretur esse commissum.* HAV.

r Πολυιώμενοι,] Conf. infr. c. 2. §. 4. SPANH.

s Εἴποι τι, ἔλεγον.] Lego εἶπεῖν τι &c. εἰποίν τι in *Editis* & *MSS.* εἴποι τι conjecerat Cl. *Lowthius.* HUDS. Atque *Lowthii* conjectura confirmata jam auctoritate *Lugd. Bat.* tuto mihi recipienda videbatur. HAV.

t Μετεμέλησεν αὐτοῖς] *Epiphanii* auctoritate ductus μετεμέλησεν reposui. (*Lugd. Bat.* μεταμελήσαν) antea erat μεταμελήσαντο.

v Τὸ καὶ ἐκείνοις καί] Ita *Voss* seu *L. B.* ὅτε in *Editis Aliisque.*

x Ἀπειρεισαμένοις.] Ἀπειρεισαμένῃ *Hen.* qua lectione admissa, locum hoc modo refingerem, ὠμόν τε γὰρ ἦν τοῦτο καὶ ἐ. κ. ἐξ. ἐδόκει, ὅτε τὰς κ. τ. π. τ. Α. ἐ. τ. βωμὸν ἀπηρείσαντο.

y Παρ' ὀλίγον] Forsan παρ' ὀλίγον in textum irrepserit, utpote oræ appositum ad interpretamentum phraseos ὑδὲν ἐλλειπτέρως.

z Οὐδὲν ἐλλειπτέρως] Ἐλλειπτέρως τὸ κίνδυνον ἐπ. *Busb.* ἐλλειπτέρας τὰ τῶ κ. *L. B.*

sent. Quo factum est, ut iis, qui Cajum libenter meritoque oderint, auferrentur lætitia & gaudium, quibus *alioqui* ex eo *mortuo* afficerentur: quod in eo fere erant ut vitam amitterent, nec ulla ejus conservandæ spes fida & firma alicubi effulsit.

18. Erat autem *quidam* Euaristus Arruntius rerum venalium præco, adeoque magna & canora voce, qui Romanorum ditissimos opibus æquabat, quique in quibuscunque voluerit plurimum in civitate pollebat, tam eo tempore quam postea. Ille, cum sese ad luctum quam maxime composuisset, (quamvis enim Cajo erat omnium infensissimus, præsenti tamen voluptati præferebat ea quæ docuit timor, suggessitque astutia quærendi sibimet incolumitatem) lugubri sumpto apparatu, uti mos est in carissimorum desiderio, in theatrum progreditur, mortemque Caji denunciat, non passus multitudinem diutius in ignoratione eorum versari quæ acciderant. Deinde columnas etiam circuibat Arruntius, & milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, jubentes gladios recondere, & Caji interitum eis significantes. quæ res manifesto salutem illis attulit qui in theatrum convenerant, cunctisque qui in Germanos quomodocunque incidissent: nam dum spes illis facta erat Cajum adhuc vivere, à nullo abstinebant maleficio. Tantum superfuit illis erga ipsum benevolentiæ, ut contenti fuissent vel vitam suam amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immunem præstitisse, & à gravi adeo calamitate liberasse. Cum autem certiores facti essent de morte Caji, statim defervit impetus quo in vindictam ferebantur, tam quod minime in rem suam cederet sui in illum animi promptitudinem ostendisse, mortuo eo qui gratiam illis relaturus esset, quam quod timerent, ne in eos injurias facere pergentes animadvertatur à Senatu, si ad ipsos summa rerum administratio perveniret. Atque adeo Germani quidem, licet ægre, à rabie cessarunt, quæ in eos invaserat ex morte Caji.

19. Cæterum Chærea, de Minuciano valde follicitus, ne periret in Germanos furentes incidens, & singulos militum adiens orabat eos atque obsecrabat, ut illius salutis rationem haberent, & ipse diligenter inquirebat ne forte interiisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum adductum, dimittit, cum multis aliis Senatoribus facti justitiæ honestatique testimonium perhibens, virtutique illorum qui illud in animum induxerant, idemque exsequi minime dubitarunt: "nam ita fere esse "tyrannos *dicebat*, ut se efferant voluptati haben-"do injuriarum licentiam, haud vero inde felicem "fortiri vitæ exitum, ut qui bonis omnibus invisi "in ejusmodi incidant calamitatem qualis Cajo

ναι δωσαιτ' ἄν. ὥστε, κἂν εἴ τινες τῶν πεφθόμως μισούντων καὶ μὴ δίκης τ Γαΐου, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν [a] καὶ τ [b] χάρας, διὰ τὸ ἐν ροπῇ μὲν καὶ σωσαπολωμένης γενέσθαι, τὴν δὲ πίστιν καὶ βεβαίαν μηδέπω τότε ἐχεγγύου [c] συνελθεῖν.

ιή. Ην δὲ [d] Εὐάριστος Ἀρρούντιος τ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάλης χρώμενος, καὶ [e] χρήματα βεβεβλημένος ὅμοια τοῖς Ρωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμεί τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἐφ' οἷς ἐθελήσοι πράσσειν καὶ τὴν πόλιν, ἔν τε τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ὅτε δὴ ἀληθῶς αὐτὸν ὡς ἐνὶ πενθιμώτατον· καί τι μίσει [f] παρ' ὀλίγα οὐκ ἐχρῆτο πρὸς Γάιον, ἀλλὰ μᾶλλον χρείαν ἡ διδασκαλία καὶ φόβος ἡ στρατηγία τοῦ κερδησομένου τὴν σωτηρίαν τ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς· πάντα κόσμον ὑποτιθεὶς, ὡς ἄν τις ὑπὸ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλότι, [g] ἀποσημάνῃ τοῦ Γαΐου τ θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθὼν, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμπεριφέρειν τοῦ γενομένου. ἤδη δὲ καὶ [h] σήλας Ἀρρούντιος περιῄει, ἀναβαλὼν τοὺς Γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταθέσθαι τ σίδηρον, καὶ διαφθείρεσθαι Γαΐου τὸν τελευτῶντα. τόν τε [i] καὶ σωθέντα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας [k] οἱ καὶ ὅπως οὖν τοῖς Γερμανοῖς περιτύχοιεν. ἐλπὶς γὰρ αὐτοῖς διεγεγραμμένη, ἔμπνουν κεῖσθαι τ Γαΐον, [l] οὐκ ἔστιν ὅ τινος κακῶν [m] ἂν ἀπέσχον. τοσοῦτο ἐπεμελήσατο αὐτοῖς εὐνοίας [n] τ πρὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς [o] ἀπολωμένου τ ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ [p] καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ μὴ σωσόμενον. [q] παύσαν δὲ τοῦ ὁρμητικοῦ εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφῶς διαγγελλομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ [r] Γαΐου, διά τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ὑποδείξασθαι τὸ πρόθυμον τ [s] εὐνοίας, ὃς ἀμείψασθαι αὐτοὺς ἀπολωλότα, καὶ δεῖ μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὑποτροπὴ γένοιτο τοῦ βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνην πρόοιτο [t] τὸ κράτος τοῦ ὑπατεύοντος ἄρχοντος. καὶ [v] οἱ μὲν Γερμανοὶ [x] εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τ ἐπὶ Γαΐου τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς.

ιθ'. Χαιρέας δὲ, σφόδρα δὴ [y] περὶ Μινουκιανοῦ ἔδεισε μὴ διαφθαρείη μανίαις τ Γερμανῶν πεσὼν, ἕκαστόν τε τ στρατιωτῶν [z] μετιὼν, παρεμυθεῖτο τ σωτηρίας αὐτὸ δεόμενος, καὶ μὴ ἀπολώλοι πολλὰ ἐξέπεσεν ποιούμενος. καὶ Μινουκιανὸν μὲν καὶ Κλήμης, ἀνάγεται γὰρ ὑπὸ τούτου, [a] μεθίησι, πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνῃ τῇ πρᾶξει [b] συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετὴν τοῖς ἐστεφυμμένοις καὶ πράσσειν μὴ ἀποδεδειλιακόσι· "πυθόμενοι γὰρ "[c] εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῆς τ ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, "εὐτυχεῖς δὲ οὐκ ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τ βίου, "μίσει τ ἀρετῆς πρὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύ-"της δυσχερείας, οἵαν δὴ Γάιον συνελθεῖν, πρὸ τ ἐπα-

"γασάν-

a Καὶ τ χάρας] Illud καὶ insertum dedi, & mox ante τότε delevi, sensu ita postulante, meque id monente Cl. *Lowthio*.

b Χάρας,] *L. B.* χάρας.

c Συνελθεῖν.] Ita *Voss.* seu *L. B.* προελθεῖν in *cæteris*.

d Εὐάρεστος Ἀρρούντιος] Ita rescripsi. Εὐάρεστος Ἀρρούντιος in libris omnibus *Græcis Latinisque*. Erit forsan qui malit, εὐ ἀρεστος aut εὐάρεστος *facile primeps*.

e Χρήματα βεβεβλημένος] Sic *Herodiano* l. 1. c. 2. πλούτῳ περιῤῥοῇ. *Epiphanius* vertit, *indutus vestibus diversi coloris ad instar nobilium Romanorum*, ac si legisset, ἐσθῆσι πολύχροα βεβεβλημένος ὅμοια τοῖς Ρωμαίων ὑπατικοῖς. *Busb.* & *Hen.*

f Παρ' ὀλίγα δὲ ἐχρῆτο] Παρὸ τινα δὲ in *Editis Aliisque*. παρ' ὃν τιν' ἐν *Busb.*

g Ἀποσημάνῃ τοῦ Γαΐου τ θανάτου] Θρίλων ἀποσημάνῃ legit *Busb.* ἵνα ἀποσημάνῃ *L. B.*

h Στήλας Ἀρρούντιος περιῄει,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *deinde statuas etiam Arruntius & loca singula circuibat.* στέλας in *Editis Aliisque*. στίλας *Busb.* σύλας *L. B.*

i Καὶ σωθέντα ἔσωσε] Καὶ omittit *Busb.* & commode abesse potest.

k Οἱ καὶ ὅπως οὖν] Οἵπερ ἂν τοῖς *Busb.* οἳ καὶ ὅπως ἂν *Hen. Voss.* & *Vat.*

l Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔσαν *Vat.* & *Hen. à p. m.*

m Ἂν ἀπέσχον.] *L. B.* ἂν ἀπέσχοντο.

n Επιμελήσατο] *Gen.* ἐπιμελετεύσειν.

o Απολωμένου] Forte ἀπολωμένῳ.

p Καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ] Ita ex conjectura lego. antea erat καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ σωσόμενον. Si quis σωσχόμενον malit, per me licet.

q Παύσαν δὲ τοῦ ὁρμητικοῦ] Παύσασθαι δὲ ἐγκότους, μαθήσεως *Busb.* & *Hen.*

r Γαΐου,] Γαΐου insertum dedi, fretus auctoritate *Cod. Bodl.* & *Epiphanii*.

s Εὐνοίας,] Σωσσίας *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

t Τὸ κράτος δὲ] *L. B.* τὸ κράτος τοῦ ὑπὸ δὲ.

v Οἱ μὲν Γερμανοὶ] Voculas. οἱ μὲν non agnoscunt *Hen. Vat.* & *Voss.*

x Εἰ καὶ μόλις,] Illa εἰ καὶ μόλις addidi è *Cod. Voss.* seu *Lugd. Bat.* mox ἀλλ' εἰ καὶ σαλῶν ἐπαύσαντο mendose in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Περὶ Μινουκιανοῦ] Ita lego. περὶ Μινουκιανῷ in *Editis* & *MSS.*

z Μετιὼν, ——— αὐτὸ] Μήτε εἰ πρ. in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

a Μεθίησι, ——— τῇ] Antea, μεθίστι π. μ. ἀ. συγκλητικῶν δ.

b Συμμαρτυρῶν,] Ita in *Editis Aliisque*. μαρτυρῶν *Busb.* & *Gall.*

c Εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν] Εἰς οὐδὲν μὲν ἐλθεῖν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tyrannidem dicens ad nihilum fuisse perductum, eo quod injuriarum voluptate fuerit elevata.* Fuit cum legerem, εἰς ὀλιγωρίαν μὲν ἐλθεῖν, aut εἰς ὀλίγον μὲν ἀφθεῖν, aut θραῦσαι.

d Συντε-

"ναςάλων καὶ [d] σιωπήσεσιν τὴν ἐπίθεσιν αὐτὸν ἐπίσε-
"λον αὐτῷ ἡγόμενον, καὶ διδάξαντα, οἷς [e] ὑβρίζων
"ἀφόρητ@ τὸ ἀφανίζων τ νόμ τὴν πρόνοιαν, πολέ-
"μω πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τὸς φιλτάτς, καὶ νῦν λόγω
"μὲν εἶναι τύτς οἱ ἀνηρήκασι Γάιον, ἔργῳ δ αὐτὸν
"ὑφ' ἑαυτῶ κεῖσθαι διολωλότα.

κ'. Ἤδη δ Ϲ τὸ θέατρον [f] ἐξανίσταντ τ [g] θάκων, καὶ [h] τὰ-
ραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐφύοντο [i] τῶν εἴσω. αἰτία δ τὸ τὸ πρόθυμος [k] διαφθαρησόμενα τῶν θεωρῶν [l] Ἀλκύων ὁ ἰατρὸς, σπασαρπασθεὶς ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυματιῶν, ἐκπέμ-
ψας δ τὰς σπόνδυλας, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μετελθησομένας ὑπὸ
σε εἰς τὸ ἴασιν τοῖς τραύμασιν φέρσας, τὸ δ ἀληθὲς,
ὡς [m] ἀπέσωντο κινδύνυ καταληφότ@. ἐν τύτῳ δ βυ-
λῆς πᾶν γνες σύνοδ@, καὶ ὁ δῆμ@, ἥπερ Ϲ εἰώθασιν ἐκ-
κλησιάζειν ἐπὶ τ ἀγορᾶς καθάσεις, [n] ἐν ζητήσ τῶν σφα-
γέων τῶν Γαΐυ ἦσαν· ὁ μὲν δῆμ@, καὶ πάνυ [o] ἐκθύμως, δο-
κεῖν· δ Ϲ ἡ βυλή. [p] καὶ τὸν [q] Ἀσιατικὸν Οὐαλέριν@ ὑπατι-
κὸν ἄνρ, ὅτ@ [r] ἐπὶ τῶν δήμων καταστὰς θορυβέντων,
[s] καὶ ἐν δεινῷ πᾶσι μένων τὸ ἔπ λαθόντα τῶν τ αὐτοκρά-
τορα ἀπεκτακότων, ἐπεὶ πρόθυμος πάντες αὐτὸν ἤρον-
το, τίς ὁ πράξας τύχοι, [t] εἴθε γὰρ ἔγω γε, φησί. [v] καὶ πρὸ-
θεσαν δ Ϲ [x] οἱ ὕπατοι διάγραμμα, Γαΐυ μὲν κατηγο-
ρίας ποιήμενοι, κελεύσαντες [y] δ τῷ [z] τότε δήμῳ Ϲ τοῖς
στρατιώταις, ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπέναι· τῷ μὲν δήμῳ, πολ-
λὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δ
τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μείναντα τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν
ἐξαγόμενοι. δέδ@ γὰρ μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσε
τὸ κακὸ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν Ϲ συλήσεις τῶν
ἱερῶν [a] τρεπομένων. ἐφθάκει δ ἤδη τῶν βυλευτῶν τὸ πᾶν
πλῆθος [b] συνειλεγμένον, καὶ μάλισα [c] οἱ τὸ Γαΐυ [d] συν-
θέντες τ φόνον, θράσει τε ἤδη χρώμενοι [e] καὶ ἐν [f] φρο-
νήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτὸς ἀνακειμένων [g] ἤδη
τῶν πραγμάτων.

"contigit, qui ante seditionem ortam conflatam-
"que conspirationem ipse sibimet factus est insi-
"diator, atque non ferendis injuriis legumque con-
"temptu in causa erat aliis quod ex amicissimis
"hostes evaserint, & nunc quidem eos haberi Ca-
"ji interfectores, re autem vera ipsum à semet per-
"emptum jacere.

20. Tum vero etiam è sedibus in theatro surrectum est, quique intus erant in acerbos incide-
runt tumultus: utpote quod sese foras proripere certatim festinarent. In causa autem erat Alcyon medicus, correptus *à nonnullis* quasi ut quosdam vulneratos curaret, dimittensque qui cum eo erant, specie quidem ut ea peterent afferrentque quibus opus esset ad medicinam fauciis adhibendam, re autem vera ut ab imminente periculo *longius* abessent. At interea Senatus in curiam convenit, populusque in foro, ubi comitia haberi solebant, congregatur, & interfectores Cæsaris perquirere cœperunt; populus quidem acriter, Senatus vero tantum in speciem. Aderat autem & Valerius Asiaticus, vir consularis. is progressus in medium tumultuantium, & indignantium quod laterent qui imperatorem interfecerant, cum multi eum cupide interrogarent, quinam esset qui facinus patraverat, utinam ego, exclamat. Quin & consules edictum proposuerunt, Cajum *graviter* accusantes, populumque qui aderat militesque domum se recipere jubentes; dum populo quidem spem magnam remissionis *onerum* facerent, militibus vero præmiorum, si consuetum servarent ordinem, ab omni maleficio abstinentes. nam metus erat, ne, illis exasperatis, clade aliqua urbs multaretur, si ad rapinas *faciendas* & templa spolianda se verterent. Jam enim convenerat omnis Senatorum multitudo, maximeque ii qui cædi erant conscii, magna cum audacia animique elatione, quasi jam penes ipsos esset rerum summa.

Alcyon medicus.

Inquisitio de Caji cæde.

Valerii Asiatici vox libera & honesta.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς οἱ βυλευταὶ δημοκρατίας ἐπεθύμουν, οἱ δ στρατιῶται μοναρχίας. περὶ σφαγῆς Γαΐυ γυναικὸς Ϲ θυγατρ@· οἵός τε Λεῦ Γαΐ@ τὰ ἤθη.

CAP. II.

Quomodo Senatores pro populari republica contendebant, milites vero pro regio imperio. De cæde uxoris filiæque Caji, & de Caji ingenio & moribus.

II.

ΕΝ τύτῳ [h] δ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἐκ-
πέμπε@ Κλαύδιος ἐκ τ οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶ), συνό-
δυ γιομένης [i] αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες
περὶ τοῖς παρόντοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδυνάτου τε [k] ἐν
ἐπιπλοκῇ τοσῶνδε ἂν ποτε γνώσ πραγμάτων, ἐξικνουμένου
τε σφῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν [l] γνώσεσ τὴν ἀρχὴν, εἴτε
τις [m] τῶν ἐν ἀρχῇ καταλάβοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα

DUM ita se res haberent, repente Claudius è domo extrahitur. Milites enim eòdem congressi, cum ultro citroque de rebus gerendis sermonem habuissent, fieri non posse comperiebant, ut populus sufficeret tot tantisque negotiis sustinendis, nec è re sua fore ut penes ipsum esset imperium: & si quis eorum, ad quos redierat rerum summa, factus esset imperator, sibi id magnum in ma-

Claudius è domo extractus.

Milites pro Claudio stant.

d Συντεθέντων] *L. B.* συνθέντων.

e Ὑβρίζων ἀδόητος] Ita *Voss.* ὑβρίσαν in *ceteris.*

f Ἐξανίσταντ τ θάκων,] Ἐξαίσαντ τ φυλάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ in *Editis Aliisque.* ἐξανίσταντ τ φυλάκων, καὶ ἀρχαὶ πάνυ πικραὶ ἐφύοντο τ πάν εἴσω *Vat.* & *Hen. à pr. m.* & simili fere modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *jam ergo surgebant de theatro custodiæ, quæ principio perniciosæ fuerant; quando omnes abscedere festinabant.* Quæ cum parum sibi constent, ighoscat lector quod rescripserim, ἐξανίσταντ τ θάκων.

g Θάκων,] *L. B.* φυλακῶν.

h Ταραχαὶ] *L. B.* ἀρχαὶ & in *Marg.* αἱ ταραχαὶ.

i Τῶν εἴσω.] *L. B.* ὑπαίσως.

k Διαφθαρησόμενα] *L. B.* ἀφθαρησόμενα.

l Ἀλκύων ὁ ἰατρὸς,] Ita *Voss.* & *Epiphan.* Ἀρκύων in *ceteris.*

m Ἀπέσωντο] *L. B.* πέσωντο.

n Ἐν ζητήσ τ σφαγέων τ Γαΐυ ἦσαν·] Ἐπὶ ζητήσει *Busb.*

o Ἐκθύμως,] Ita in *plerisque libris.* εὐθύμως in *Edit. Gen.*

p Καὶ δὴ ——— ἀνὴρ] Ἦν δ καὶ Ασ. *Busb.*

q Ἀσιατικὸν Οὐαλέριν@ ὑπατικὸν ἄνρ,] Conf. supr. §. 14. SPANH.

r Ἐπὶ τ δήμων καταστὰς] Ita *Busb.* ἐπὶ τ δήμων in *Editis Aliisque.* quæ lectio mox postularet θορυβέντα.

s Καὶ ——— ἀπεκτακότων,] Ita *Busb.* καὶ δεινὸν τιθεμένων τὸ ἐπιπλαθόντα τ αὐτοκράτορα ἀποκτεινόντων, vel τ ἀποκτεινόντων. Quod bene ferri potest, ἀποκτεινόντων mutato in ἀποκτείναντας, vel τὸν ἀποκτείναντα, prout conjecerat Cl. *Lowthius.* δεινὸν τιθεμένων τὸ ἐπιπλαθόντα τ αὐτοκράτορα ἀποκτιννύντων *Vat.* & *Hen.* καὶ δ. τ. τὸ ὅτι λαθόντα τ τ αὐτ. ἀπεκτονότων *Lugd. Bat.*

t Εἴθε γὰρ ἔγω γε] Εἴθε ἐγὼ αὐτοῖς ἀπεκτάνην *Dio* in fine l. LIX. p. 663. SPANH.

v Καὶ προὔθεσαν] Illud καὶ abest *Busb.* & *Voss.*

x Οἱ ὕπατοι] Consules Sentius Saturninus & Pomponius Secundus ἀλλαχ. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

y Δὲ] Τε *L. B.*

z Τότε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις,] Τότε non agnoscunt *Busb.* & *Voss.*

a Τρεπομένων.] Τραπομένων solus *Busb.*

b Συνειλεγμένον,] Ita *Busb.* & *Vat.* συνειλεγμένον in *ceteris.*

c Οἱ δ] Εἰς δ *L. B.* seu *Voss.*

d Συνθέντες τ φόνον,] Perperam συνηλθότες *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

e Καὶ ἐν] Καὶ in plerisque *MSS.*

f Φρονήματι μεγάλῳ ὄντες] Ita in *Editis*, *Busb.* & *Voss.* καταφρονήματι *Vat.* (certe & *Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.*

g Ἤδη τ πραγμάτων.] Sic *Busb.* δὲ in *ceteris.*

h Δὲ ὄντων τ πραγμάτων,] Ita *Busb.* δὲ in *reliquis.*

i Αὐτῶν ἀλλήλοις,] Ita cum *Cod. Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

k Ἐν ἐγκρατῆ] Ἐν κράτει *Busb.* & *Voss.*

l Γνώσεσ τὴν ἀρχὴν,] Sic *Busb.* κτήσασ vel κτήσεσθαι in *ceteris.*

m Τῶν ——— ἡγεμονίαν,] Τῶν κ' ἵνα χρῆσι *Vat. Voss.* & *Busb.* unde *Coccejus* τ καθ' ἵνα χρήσει.

malum cedere, ut qui nihil opis & auxilii eò contulerant. optimum itaque esse, cum nondum de rebus aliquid decerneretur, principem eligere Claudium, & defuncti patruum, & nemini eorum, qui in Senatum convenerant, dignitate non præferendum, sive natalium claritatis, sive institutionis *suæ* ratio haberetur; quique factus imperator eos pro meritis honore afficeret & muneribus prosequeretur. Statim ac ista in animum induxerant, ea perfecerunt. quippe Claudius quidem à militibus *paulo post* fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamvis istud de Claudio fama acceperat, quódque imperium quasi invitus quidem sibi vindicarit, re autem vera sponte & voluntate sua, in Senatorum tamen consessu surrexit, nihilque attonitus hortationem, viris ingenuis & fortibus accommodatam, adhibet hujusmodi verbis.

2. "Etsi pro incredibili *habeatur*, Quirites, ut-"pote quòd præter omnium spem nobis offertur "post tam longum temporis spatium, tenemus "tamen libertatem, incertam quidem quamdiu "duratura sit, & in deorum, quorum munus est, "potestate sitam; sed quæ satis in se habet ad nos "exhilarandum, &, si de ea decideremus, nonni-"hil *tamen* ad felicitatem conferet. nam & una "hora viris bonis & honestis sufficit, si cum men-"te integra acta sit in patria libera, & legibus, "quibus olim floruit, administrata. De priore li-"bertate, utpote ante me natum amissa, nihil me-"morabo: præsentis autem insatiabili cupiditate "flagrans, illos beatissimos existimabo quibus con-"tigit in ista gigni & institui, proximumque post "Deos *immortales* honorem illis habendum, qui fe-"cerunt, ut, sero licet & hac demum ætate, illam "gustaremus: atque utinam in perpetuum salva "maneat & incolumis. Nobis autem, juvenibus "æque ac senibus vel hæc dies sufficiat. seniori-"bus ævum habebitur, si bonorum libertatis par-"ticipes facti decesserint: junioribus vero docu-"mento erit virtutis, quæ viris istis in emolumen-"tum cessit, à quibus prognati sumus. Nunc ita-"que & nobis in præsens nihil prius esse debet & an-"tiquius quam cum virtute vivere, quæ sola ho-"minibus libertatem parit conservatque. Ex iis "enim quæ olim facta erant auditione accepi, "quibusque ipse interfui satis intellexi, quantum "malorum in civitates invehant tyrannides, omni "virtuti obstando, & magnanimis libertatem aufe-"rendo, hominesque ad adulationem & metum "instituendo, dum res non ex sapienti legum cau-"tione, sed suo ex arbitrio administrant. Ex quo

λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ ὐ σωφρονῶς τ ἀρχῆς καταστῆναι. καλῶς οὖν ἔχειν, [n] ἀκρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, [o] πάτρωά τε ὄντα ἑ πεθνεῶτος, καὶ τ εἰς τὸ βουλεῦ συλλεγομένων ἀδεὲς ὄντα [p] οὐκ [q] ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, [r] καὶ τ κατὰ τὸ παιδείαν μεμελετηκότα, [s] καὶ σαφέστατα αὐτοκράτορα πιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ [t] ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοηθέντά τε, καὶ ἐπράξαν ἐκ ἑ βραχέος. ἥρπασο μὲν δὴ Κλαύδιος ὑπὸ ἑ στρατιωτικῶν. [v] Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος, [x] καί τοι πεπυσμένος τὸ Κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὑπιδικάζοιτο τ [y] ἀρχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ ὃ ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ὅπι τ συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, [z] ἐλευθέροις τε καὶ ἡγεμονικοῖς ἀνδράσι πρεπόντως παιεῖται παρῄνεσιν, τάδε λέγων.

β'. "Εἰ καὶ ἄπιστον, ὦ [a] ἄνδρες Ρωμαῖοι, διὰ τὸ "χρόνῳ πολλῷ ἥκειν ἀνέλπιστον ὑμῖν, ἀλλ' οὖν "ἔχομεν ἑ ἐλευθερίαν τῷ ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπό-"σον [b] σωθησομένην, καὶ γνώμῃ θεῶν, οἳ ἐχαρίσαντο "αὐτὴν, κειμένην, [c] εὐφρανθέντες ἢ ἀρχῆσαι, καὶ, εἰ-"περ ἀφαιρεθείημεν αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ σωάγεσθαι. "ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα [d] τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις, "[e] καὶ μετ' αὐτοπελὲς τ διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρί-"δι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἤνθησε [f] διαιτωμένῃ, βιω-"θεῖσα. ἐμοὶ ὃ τ μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῦν "ἐστι, διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι· τ ὃ νῦν ἀσπλή-"στως [g] πιμπλημένῳ [h] μακαρίσειάς τε ἡμᾶς τοὺς ἐγκυ-"νηθέντας [i] ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ τ θεῶν [k] οὐδὲν [l] μεί-"ονος ἀξίους τιμῆς τοσάδε τοὺς ἄνδρας, οἳ οὐδὲ γοῦν κἂν "τούτῳ τ ἡλικίας ἡμᾶς [m] ἔγδυσαν αὐτῆς· καὶ εἴη μὲν "εἰς πᾶν ἑ αἰῶνος τὸ ὕστερον σωζομένην τῷ ἀδεσιν αὐ-"τῆς. ἀρκεῖσθαι δ' ἂν ἡγοῦμαι [n] καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε "νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι "γεγηράκαμεν. αἰὼν [o] ὑπεί-"ληπται τοῖς πρεσβυτέροις, [p] ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν "ὁμιλίᾳ γεγονότες [q] μεταχεῖν· τοῖς ὃ νεωτέροις παιδεί-"μα ἀρετῆς [r] καταστήσασθαι ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' "ὧν γεγόναμεν. νῦν ὃ [s] δὴ ἑ ἡμῖν, διὰ τῷ ἄρτι ὥραν, "οὐδὲν πρεσβυτέραν εἶναι ἑ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐκ-"φρονίζει τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ [t] ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ πα-"λαιὰ οἶδα ἀκοῇ διὰ Λακεδαιμονίων, οἷς ὃ ὄψε [v] ὁμιλήσας "ἠδόμην, [x] οἵων κακῶν τὰς πολιτείας [y] ἀναπίμπλα-"σιν αἱ τυραννίδες, κωλύουσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ ἑ "μεγαλόφρονα ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας ὃ "καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, διὰ τὸ μὴ ὅπι σω-"φίᾳ τ νόμων, ἀλλ' ὅπι τῇ [z] ὁρμῇ τῶν ἐφεστηκότων

"[a] κα-

[n] Ακρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων,] Nondum perfectis rebus *Rufin.* SPANH.

[o] Πάτρωά τε ὄντα] Πατρῶόν τε in *libris.*

[p] Οὐκ] *L. B.* ὧν. *Cocc.* ἓν οὐκ.

[q] Αξιολογώτερον,] Αξιολογώταλον *Busb.* omissis ἀδεὲς ἄ τον οὐκ.

[r] Καὶ τ καὶ τῷ παιδείαν] Καὶ κατ' αὐτῶν τῷ π. *Vat.* & *Voss.*

[s] Καὶ σαφέστατα αὐτοκράτορα] Καταστάντα γὰ αὐτοκρ. *Busb.*

[t] Αμείψεσθαι δωρεᾶς.] Αμείψασθαι *Busb.* & *Hen.*

[v] Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος,] Sic lego. Γνέος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος in *Editis* omnibus. νέος ἔτι ὢν Σέξτος *Gall.* νέος ὁ Σέντιος *Vat.* νέος ὁ ἔτι ὢν Σατ *Busb.* HUDS. Cn. Sentius Saturninus; Alterius Aponii Saturnini mentio apud *Sueton.* in *Cajo c.* XXXVIII. SPANH.

[x] Καὶ τοι πεπυσμένος] Abest a *Lugd. Bat.*

[y] Αρχῆς ἄκων] Ita *Busb.* ἀρετῆς in *cæteris.* nullo plane sensu.

[z] Ελευθέροις τε καὶ ἡγεμονικοῖς ἀνδράσι] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ἐλευθέροις καὶ ἡγεμονικοῖς in *reliquis.*

[a] Ανδρες Ρωμαῖοι,] Illud ἄνδρες è *Cod. Busb.*

[b] Παραστήσεσθαι,] Τεύξεσθαι *Voss.* τεύξεσθαι *Lugd. Bat.*

[c] Εὐφραίνειν —— σωάγεσθαι.] Ita lego & distinguo, præsertim quod ἀφαιρεθείημεν habeat *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἀφραίνειν ὃ ἀρκῆσαι καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲ αὐτῆς εὐδαιμονίᾳ σωάγεσθαι in *Editis Aliisque.*

[d] Τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις,] Sic *Voss.* τ in *reliquis*: & mox αἰσθανομένης *Gall.*

[e] Καὶ μετ' αὐτοτελὲς] Καὶ μὴ ταῦτα τέλως *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[f] Διαιτωμένῃ, βιωθεῖσα.] Ita distinguo. prius erat, διαιτωμένῃ βιωθεῖσα.

[g] Πιμπλημένῳ] Πιμπλαμένου in *Editis.* πιπλαμένου *Hen. à pr. m.* πιπλαμένῳ *Lugd. Bat.* πιμπλαμένῳ *Vat.* quod in textum recepi.

[h] Μακαρίσειάς τε ἡγεῖαλ] Ita cum *Cod. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) μακαρισῶς τὸ αἰδίαλ in *Editis Aliisque.*

[i] Εντραφέντας αὐτῇ,] Εἰγραφέντας αὐτῇ *Voss.* & *Hen. à pr. m.*

[k] Οὐδὲν] *L. B.* ὐδὲ.

[l] Μείονος ἀξίους] Μειόνως *Hen.*

[m] Εγδυσαν αὐτῆς·] Γδύσαντες *Vat. Voss.* & *Hen. à pr. m.*

[n] Καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα] Ex *L. B.* ἡ illud in medio additur. HAV.

[o] Υπείληπ ται τοῖς πρεσβυτέροις,] Præteritum perfectum pro præsenti. de quo *H. Steph.* in *Append. ad Scr. al. de Dial. Att.* p. 142.

[p] Εὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς] Ita ex conjectura. δέοντων ἀγ. ἀ. ὁμαγενότες μεταχεῖν in *Editis* & *MSS.*

[q] Μεταχεῖν·] Μίγα τε ὦ τοῖς ὃ *Hen. à pr. m.* μεῖξαι μίγα τε ὦ τοῖσδε *Vat.*

[r] Καταστήσασθαι ἀγαθὸν ἀνδράσι] Ita, vel καθιστάντι, legendum censui. καταστάσεως ἀγαθὸν in *libris* omnibus.

[s] Δὴ καὶ ἡμῖν,] Ηδη *Voss.*

[t] Ελεύθερον.] In *Marg. L. B.* αἰδέσιμον.

[v] Ομιλήσας ἡδόμην,] Forsan ὠμίλησα.

[x] Οἵων κακῶν] Ita ex *MSS.* οἷον in *Editis.*

[y] Αναπίμπλασιν] *L. B.* ἀναπιπλᾶσιν.

[z] Ορμῇ τ ἐφεστηκότων] Sic lego, sola fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *eo quod principum voluntati cuncta subjiciuntur*

"[a] κα-

"καταλείπειν τὰ πράγματα. [b] ἀφ' ἧς γὰρ Ἰούλιος Καῖ-
"σαρ φρονήσεως ἦρε καταλύσαι τὴν δημοκρατίαν, καὶ μεμι-
"σιασμένος τὸν κόσμον τῶν νόμων τὴν πολιτείαν [c] διετά-
"ραξε, [d] κρείττων μὲν τῆς δικαίας γενόμενος, ἥττων δὲ
"τῆς [c] καπιδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιζούσης, [f] οὐκ ἔστιν ὅ, τι
"τῶν κακῶν οὐ [g] διέτρεψε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς
"ἀλλήλους ἁπάντων οἱ [h] ἐκείνου μεμάθοχοι τὴν ἀρχὴν κα-
"τίσχυσαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μά-
"λιστα τῶν πολιτῶν ἐρημίαν τοῦ γυναικὸς [i] καταλείποιεν,
"μᾶλλον τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τὴν αὐτῶν τὸ κι-
"νδύνοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τὴν ἀρετὴν πρόχειρον πεπι-
"στεῦσθαι μόνον ὑφαιρεῖν τι τῆς αὐχήματος, ἀλλ'
"εἰς τὸ πᾶν [k] ἐπιψηφίζειν [l] αὐτῶν τοῖς [m] ὀλέθροις.
"ὧν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα
"[n] ἀνύποιστον ἐπιδεικνυμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν, εἷς
"ὢν ὁ Γάιος ὁ σήμερον πεπνευκὼς, [o] πλέω τε πάντων δύ-
"νασθαι [p] ἀπέδειξεν, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ
"καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν [q] ὀρ-
"γὴν [r] ἐπαφιεὶς, ὁμοίως τοῖς ἄπασι καὶ μείζω κακὰ
"ἐντρυφῶμεν ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπεπρᾶσθαι,
"ὀργὴν ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγερώσας καὶ θεούς.
"τυραννίδι γὰρ οὐ [s] κερδαίνεσθαι τὸ ἧττον οὐδὲ μεθ' ὕβρεως
"[t] ἀποχρῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι καὶ
"γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐκ [u] πανοικεσίας
"διοχλεμένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὸν γὰρ τυραννίδι πᾶν τὸ
"ἐλεύθερον· εἰς εὔνοιάν τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτὴν, καὶ
"τοῖς ἐν ὀλίγῳ τιθεμένοις ὅπου πεπόηται, οὐκ ἔστιν.
"ἐξεπισάμενοι γὰρ ὧν ἀναπλήσαι κακῶν ἔστιν οὓς,
"κακεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήμασι χρῶνται πρὸς
"τὴν τύχην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν
"μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύσι κτήσασθαι τοῦ [x] ὑ-
"ποπτεύειν τὸ ἀδεὲς, εἰ παντελῶς [y] αἱρεῖσθαι δυνηθεῖεν
"αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ἀπογεγονότες, καὶ ὑπο-
"πτελεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἴπερ πολιτειῶν ἐχεγ-
"γυώτατον πρός τε τὸ παρὸν εὔνοιαν, καὶ τὸ αὖθις
"ἀνεπιβούλευτον, [z] καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρ-
"θωθέντι τῆς πόλεως, [a] δίκαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι ἰδίᾳ
"τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τὴν ὠφέλειαν ἁπαντῶν, [b] ἢ καὶ
"ἀνταποφήνασθαι γνώμην, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ [c] προ-
"εισηγμένα, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον [d] φέρεσθαι, διὰ
"τὸ μὴ δεατότην εἶναι τὴν [e] ἐφεσηκότα, [f] ᾧ ἀνεύθυνόν
"τι βλάπτοντι τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μεταση-
"σασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ πέπτωφε τὴν τυραννίδα
"οὐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥτε ἀρχὴ καὶ τὸ πρὸς οὐδὲν τῶν
"ἐκείνῃ θελομένων ἀντιλογίᾳ χρώμενον. τὸ γὰρ εἰρωνίας
"τε πρόπου ἡσσώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν
"τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τι τῶν πρώτων [g] ἐπαίομεν συμφο-

"enim Julius Cæsar in animum induxit populi
"poteſtatem tollere, legumque ratione inſuper ha-
"bita & violata, rempublicam perturbavit, jure
"ſuperior factus, ſuiſque cupiditatibus ſerviens,
"nihil quicquam malorum eſt quo non attrita fue-
"rit civitas, omnibus certatim id agentibus, qui
"ei in imperium ſucceſſerunt, ut patriam conſue-
"tudinem abolerent, & urbem, quoad ejus fieri
"potuit, fortibus & generoſis civibus exhaurirent;
"quod exiſtimarent hoc ad ſuam facere ſecurita-
"tem, ſi cum hominibus verſarentur vitioſis &
"flagitioſis, & eorum, qui virtute præſtantiſſimi
"haberentur, non ſolum ſpiritus deprimerent, ſed
"& in univerſum eos exitio addicerent. Quorum
"omnium, etſi multi fuerint numero & intoleran-
"dam oſtenderint moroſitatem in imperio exer-
"cendo, unus Cajus, hodie vita defunctus, plura
"quam cæteri omnes atrocia facinora edidit, non
"in cives ſolum ſuos, ſed etiam in cognatos pariter
"& amicos indomitam laxando iracundiam, omni-
"bus ſine diſcrimine graviora etiam mala inferens,
"ut injuſtas pœnas exigeret, iræ immanitate effe-
"ratus in deos ſimiliter ac homines. Tyrannis
"enim non ſatis eſt voluptatem ſibi acquirere,
"etiam cum injuriis conjunctam, neque fortunas
"*aliorum* vexare & uxores; ſed id præcipue in lu-
"cris ponunt, inimicorum totas *è vivorum numero*
"exturbare familias. Omnes enim liberi pro ini-
"micis habentur à tyrannis: quorum benevolentiam
"ne ii quidem ſibi conciliare poſſunt, qui patien-
"ter accipiunt quicquid perpeſſi ſunt. Etenim
"conſcii ſibi quam multis malis nonnullos opple-
"verint, utque illi magni animi deſpicientia & con-
"temptione fortunam *adverſam* ferunt, ipſi, ut
"quos ſua latere nequeant maleficia, ita demum
"ſecuritatem ſuſpicione vacuam ſibi pollicentur,
"ſi illos poſſint omnino tollere. Itaque ejuſmodi
"malis levati, nullique poteſtati niſi quæ veſtra
"eſt obnoxii, quod genus adminiſtrationis reip.
"quam maxime valet & ad præſentem concordi-
"am, & ad futuram incolumitatem, & ad propri-
"am civitati bene conſtitutæ gloriam, debetis ſin-
"guli providere quod in commune conferat, aut
"è contra etiam, ſi cui diſpliceant quæ ante con-
"ſulta erant & proviſa, ſententiam proferre, id-
"que ſine omni periculo; quod ejuſmodi dominus
"*vobis* non præſit, cui impune licebit civitatem
"lædere, eoſque qui *libere* ſententiam dixerint ar-
"bitratu ſuo è medio tollere. Atque nuper tyran-
"nidi nihil majus dedit incrementum, quam iſto-
"rum ſegnicies, qui contra voluntatem imperan-
"tium ne hiſcere quidem auſi ſunt. quietis enim
"dulcedine deliniti, & mancipiorum more vivere
"aſſueti, quotquot *è nobis* longius disjunctorum
"ca-

a Καταλείπειν τὰ πράγματα.] Καταλιπεῖν *Gall.* & *Voſſ.*
b Ἀφ' ἧς] Ἀφ' ἧπερ *Busb.* & mox βιασάμενος, pro διαβιασάμενος. & ἐκκλησίαν pro πολιτείαν.
c Διετάραξε,] Συνετάραξε *Voſſ.* ὲ συνεταράξε *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
d Κρείττων μέν] Sic *MSS.* quo modo legendum eſſe monuit *Cotelerius* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 610. antea erat κρεῖσσον.
e Καπιδίαν] Κατ' ἐδίαν frequentibus occurrit. HUDS. Κατ' id. SPANH.
f Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔστιν ὅπως ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.
g Διέτρεψε] *L. B.* διέτραψε.
h Ἐκείνου μαθόχοι] Ἐκείνῳ & ἐκείνων in *MSS.*
i Καταλείποιεν,] Καταλίποιεν *Vat.*
k Ἐπιψηφίζειν αὐτῶν] Ἐπιφημίζειν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m.
l Αὐτῶν] *L. B.* αὐτῷ.
m Ὀλέθροις.] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat, ὀλίθοις τῶν ἁπάντων, ἀριθμῷ, & mox εἷς ὢν ὁ Γάιος.
n Ἀνύποιστον] *Gen.* ἀνύπιστον· Vel ἀνύποιστον *Heſych.* ἀνύποιστον, φόρητον, ἀνυποστόμενον· SPANH.
o Πλέω τε πάντων] Πλείω *Busb.*
p Ἀπέδειξεν,] Ita *Busb.* ἐπιδείξαι *Voſſ.* ἀπεδείξατο *Vat.* & *Hen.* pr. m. ἀπεδείξας in *Editis.*
q Ὀργὴν] *L. B.* ἀργικότων.
r Ἐπαφιεὶς,] *Sic lego*, levicula cum mutatione, pro ἐπαφεῖς, id ἀφιεὶς habeat *Busb.*
s Κερδαίνεσθαι τὸ ἧττον] Iterum ex conjectura. in *libris*, κερδαίνειν.
t Ἀποχρῆται,] Forſan ἀπέχρη, καὶ οὐκ εἰς τὰ χρ.
u Πανοικεσίας] Πανοικησίας Thucyd. l. 11. p. 114. B. ſupr. lib. 9. c. 8. §. 3. πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον· ἀλλαχ. lib. 7. c. 7. §. 1. πανοικεσίᾳ· & c. 8. §. 7. SPANH.
x Ὑποπτεύειν τὸ ἀδεὲς,] Ἀποπλεῖν *Voſſ.*
y Αἱρεῖσθαι] In *Marg. L. B.* ἀρέσθαι.
z Καὶ πρὸς] *L. B.* καὶ τὸ.
a Δίκαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι] Ita lego ex conjectura; δίκαιοί τε προνοῆσαι, ἀλλὰ τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τὴν ὠφέλειαν ἁπαντᾶν in *Editis* & *MSS.*
b Ἢ] Abeſt à *L. B.*
c Προεισηγμένα,] *L. B.* προεισηγγελμένα.
d Φέρεσθαι,] Sic legendum cenſui. φέρειν *Voſſ.* φέρων in *Editis Aliiſque.*
e Ἐφεσηκότα,] Conf. infr. §. 3. SPANH.
f ὯΙ] *L. B.* ὡς.
g Ἐπαίομεν συμφορᾶς ἀπρεπείας,] Ἐπάθομεν *Voſſ.* & forſan *Epiphan.* qui vertit, *importabiles incurrentes ærumnas*, & *dein*, *etiam proximis malorum videbamur auctores*; ac ſi legiſſet, κακῶν τε τοῖς πέλας αἴτιοι ἐδοκοῦμεν. In *Editis Aliiſque*, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορᾶς ἀπρεπείας, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπιδόμεν. Nam illa τῶν πρώτων ex conjectura repoſui, & κακοῖς τι τοῖς πέλας in κακά τε τῶν πέλας mutavi.

"calamitates non ferendas audivimus, propinquio-
"rum mala vidimus, metu moriendi cum virtute
"etiam morti ſummo cum dedecore conjunctæ
"occumbentes. Ante omnia autem tyranni inter-
"fectoribus honores quam ampliſſimos habere *fas*
"*eſt*, præſertim vero Chæreæ Caſſio. Nam ille
"erat unus ſecundum deos qui conſilio manuque
"nobis libertatem peperit: cujus haud decet *vos*
"obliviſci, ſed & ei, ut qui ſub tyrannide ante o-
"mnes pro libertate veſtra conſilium ceperit,
"primuſque in diſcrimen ſemet conjecerit, recu-
"perata libertate honores decernere, idque primum
"veſtro conceſſu juſſuque factum oſtendere. Opus
"enim pulcherrimum eſt, & quod viros liberos *in-*
"*primis* decet; benefactoribus gratiam reponere:
"qualis & ille erga nos univerſos exſtitit, Caſſio
"& Bruto qui Cajum Julium peremerunt plane
"diſſimilis; quoniam iſti quidem ſemina diſcordia-
"rum bellique civilis in urbe ſeminarunt, ille ve-
"ro cæſo tyranno malis etiam omnibus inde ortis
"civitatem liberavit.

3. Sentius hujuſmodi orationem habuit, eique magna cum voluptate auſcultarunt & ſenatus & equitum quotquot aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exſiliens annulum Sentio detrahit, in quo lapillus incluſus erat inſculptam habens Caji imaginem, quem ille, præ ſtudio dicendi, ut credebatur, faciendique quæ in animum induxerat, ſibi auferre oblitus eſt. Et ſculptura quidem è veſtigio fracta eſt. Cæterum cum in multam noctem res productæ eſſent, tum Chærea etiam à conſulibus ſignum petiit: atque illi libertatem dederunt. Iſta autem, poſtquam facta eſſent, & præſentibus admirationi erant, & vix fidem invenerunt. nam, anno poſt centeſimo, quam illis primo ablata fuerit imperii poteſtas, ad conſules rediit ſignum dare: quippe illi, priuſquam regio dominatu teneretur civitas, in milites poteſtatem habebant. At Chærea, ubi ſignum acceperat, militibus tradidit qui à Senatu ſtabant. erant autem numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt eſſe ſine imperatore quam ſub tyrannide. Atque illi quidem cum ſuis tribunis abierunt: pauloque poſt etiam populus lætus admodum diſcedebat, cum ſpei plenus tum multum elatus, quod ſummam poteſtatem ſibimet acquiſiviſſet, nec amplius imperatori ſubeſſet. atque Chærea cum illis magna erat in gratia.

4. Chærea autem indigne ferens Caji uxorem ſuperare & filiam, totamque ejus familiam non ad internecionem deletam eſſe, (utpote quod foret ut quiſquis ex illo reliquus eſſet, is in perniciem civitatis legumque ſupereſſet) ac præterea perficere feſtinans quod in animo agitaverat, ſuumque in Cajum odium lætitia complere, mittit Julium Lupum, unum è tribunis, qui Caji uxorem filiam-

"ρὰς ἀνηκέστους, κακά τι τῶν πάλαι ἐπίδομεν, [h] φύ-
"γω δ' μὴ ἀρετῆς πλοῦτον μὴ αἰσχύνης τὸ ὑστάτης
"ὑπομένοντες τὰς πληγάς. πρῶτον μὲν τοῖς [i] ἀγαμέ-
"νοις τ' τυραννον τιμὰς, αἵ τινες μέγισται, πάσας εἰσ-
"φέρειν, μάλιστα δὲ Χαιρέᾳ τῷ Καισίῳ. σαὶ γὰρ τοῖς
"θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔτ' παρέσχεν ἡμῖν καὶ γνώμην καὶ χεῖρα
"τ' ἐλευθερίας πέφηνεν· ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ'
"ὅτι τ' τυραννίδ' [k] ὑπὲρ ἐλευθερίας τ' ἡμετέρας
"προβεβλημένος τε ἅμα καὶ προκεκινδυνευκώς,
"ὅτι τ' ἐλευθερίας ψηφίσασθαι πάς τε τιμὰς, πρῶτα
"τε ἀνεπιτάκτως τῶν ἀναφῆναι. [l] ἔργον δὲ κάλλιστον
"καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τὰς εὐερ-
"γέτας, οἵος δὲ καὶ ἀνὴρ ἔστ' περὶ ἡμᾶς πάντας γε-
"γονεν, ὅσον προθυμήσεως Καισίῳ τε Βρούτῳ τοῖς Γαΐου
"Ἰουλίου ἀνηρηκόσιν· ἐπεί γε οἱ μὲν στάσεως καὶ πολέμων
"ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπτουν τῇ πόλει, ὅτ' ἦ μὴ
"τ' τυραννοκτονίας καὶ τ' ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν
πόλιν.

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῶν βουλευτῶν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις Τρεβέλλιος Μάξιμος ἐξαιρεῖται τὸν δακτύλιον ἔχοντα Σεντίου· [m] λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος [n] ἐδεσμεύετο αὐτῷ· καὶ [o] σπουδῇ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει [p] πράξει, ὅπερ ὤετο, ἐν λήθῃ [q] γεγονότος. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ [r] καταρήγυται. προελήλυθει δὲ ἡ νὺξ ὅτι μέσας, καὶ Χαιρέας δὲ σημεῖον [s] αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους· οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν. [t] ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ [v] ἐμοίαν ἀπιστίαν τὰ ὁρώμενα. [x] ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ, μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν, ἐπέστρεψεν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ Φυλάδοσις. οὗτοι γὰρ, πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τῶν [y] στρατιωτῶν ἦσαν. Χαιρέας δὲ, τὸ σημεῖον λαβὼν, παρελθὼν τῶν στρατιωτῶν τοῖς περὶ τὴν σύγκλητον συνεσκόπουν. ἦσαν δὲ εἰς [z] στείρας τέσσαρας, οἷς τὸ [a] βασίλειστον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος πρόκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπῆσαν μετὰ τῶν χιλιάρχων, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος, πολυχαρὴς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος, [b] ὅτι τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ὅτι τῷ [c] ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ὑπὸ ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

δ'. [d] Χαιρέας δὲ, ἐν δεινῷ τιθέμενος πολεῖσθαι [e] τὴν τε θυγατέρα Γαΐου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοικὶ τὸ ὄλεθρον αὐτῷ συντυχών, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ, τι [f] ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι, καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε πρόθεσιν ἐπιδεδαικὼς τελειώσασθαι τὴν αὐτὴν, καὶ πάνυ εὐφρᾶναι μῖσος τὸ πρὸς Γαΐον, [g] Ἰούλιον ἐκπέμπει Λοῦπον, ἕνα τῶν χιλιάρχων, πτεννοῦντα τὴν

h Φεύγω ——— τελευτάς.] Fugienteſque cum virtute mori, noviſſima confuſione peribimus *Ruſin.* SPANH.

i Ἀγαμένοις] Ita *MSS.* ἀρμένοις in *Editis.*

k Ὑπὲ] *L. B.* ὑπερ.

l Ἔργον δὲ κάλλιστον] Ἔργων *Voſſ.*

m Λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος] Solebant enim annulis inſculptas Imperatorum imagines gerere. REL.

n Ἐδεσμεύετο] *L. B.* ἐπεδεσμεύετο.

o Σπουδῇ τε λεγομένων] Σπουδῇ τ' λεγ. *Voſſ.*

p Πράξει.] *L. B.* πράξειν.

q Γεγονότος.] Ita lego. γεγονότι in *libris.*

r Καταρήγυται.] Καθάγιν') *Voſſ.* καταπήγνυ') in *Editis Aliiſque.*

s Αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους·] Ητ᾽ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Ἐν θαύματι] Ἐν θαύματί τε ἰδ' *Busb.*

v Ὁμοίαν] *L. B.* ὁμοίαν.

x Ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ,] Ἔτι γὰρ ἑκατοστῷ (vel δ' ut in *L. B.*) μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ Φυλάδοσις in *Editis* & *MSS.* nullo plane ſenſu. Ἔτι γὰρ ἑκατοστῷ μετ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφαιρεθεῖσαν ἐπὶ τοὺς ὑπ. &c. legendum eſſe monuit V. Cl. *Thomas Terry Gr. L. Profeſſor.* Quam ſane conjecturam acutiſſimam in *prioribus verbis* amplector, in *ſequentibus* vulgatam ſcripturam ſequor: ac deinde ἐπέστρεψεν in-

ſertum dedi, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quia reverſa videretur ad conſules hæc poteſtas.*

y Στρατιωτῶν] *L. B.* στρατιωτικῶν.

z Στείρας τέσσαρας,] Tres tantum Cohortes illæ dicuntur ἄλως. lib. 2. c. XI. §. 1. περὶ τῶν συμβούσας σπείρας· SPANH.

a Βασίλειστον ——— πρόκειτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.* in *Textu* βασιλεῦον) & *Epiphan.* βασιλεῖον in *ceteris.* HUDS. *Gen.* τὸ βασιλεῖον. Nota βασιλεῦον hic dici de regimine Senatus aut Conſulum, & Τυραννίδα de dominatione Cæſarum. SPANH.

b Ὅτι τῷ ——— ἐφεστηκότι.] Quaſi ipſi gubernationem Reipubl. rurſus ei quærerent, & nequaquam ideo ſubjacerent. *Ruſinus.* SPANH.

c Ἐφεστηκότι.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

d Χαιρέας δὲ,] Ὁ δὲ Χαιρέας *Busb.*

e Τήν τε θυγατέρα Γαΐου,] Ita cum *Cod. Busb.* τὴν θυγ. in *reliquis.*

f Ὑπολείποιτο.] *L. B.* ὑπολίποι.

g Ἰούλιον ——— θυγατέρα.] Periit unà & uxor Cæſonia gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa. *Sueton. in Cajo c.* LX. Hic à Joſepho non Centurio, ſed Tribunus dicitur; quod ad Sueton. etiam monuit *Caſaub.* SPANH.

b Πρῶ-

λῶ γυναῖκα Γαΐᾳ καὶ τῷ θυγατρὶ. κλήμενθ᾽ ὃ ὅπ
ωγλωεῖ τῷ Λέπῳ τὼ ὁπὶ τοιοῖσδε [h] πρόθεσιν λειτυρ-
γίαν, ὅπως μεταςχὼν κἂν ὁπὶ τοιούτοις τ᾽ τυραννοκτονίας
ἐπαίνοιτο ἀρετῇ παρὰ τ᾽ πολιτικῶν, ὡς ἔ τ᾽ παντὸς ὁπι-
βουλεύματ᾽ δοξάσε κοινωνεῖν τ᾽ πρῶτον σωθέντων. ἐνίοις
δὲ τ᾽ σωσαμένων ἔ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θράσος
χρησόμενον, διὰ τὸ Γάϊον φύσει τῇ αὑτ᾽ χρώμενον [k] ἢ
συμβουλῇ τῇ ἐκείνης πὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πό-
λις ἀπηγορεύκει τοῖς κατθανοῦσι κακοῖς, καὶ τ᾽ πολι-
τῶν ὅ, τε καὶ ἄνθρ᾽ τῶ ἀπώλετο. οἱ δὲ καὶ [l] τῶν μὲν
ἐπὶ τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμῃ, τὸ δὲ πᾶν καὶ τ᾽
ὑπὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνῃ τὴν αἰτίαν [m] ἐ-
πέφερον, φάρμακον τῷ Γαΐῳ δόσιν ἐννοιῶν δήλωσιν
καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς [n] αὐτῇ ψηφισάμενον, [o] ὡς εἰς μα-
νίαν μεταστάν᾽ θ᾽, τὰ πάντα αὐτῷ εἶναι τῷ νεανιπ-
γημένῳ ἐπὶ τῆς Ρωμαίων τύχαις καὶ τ᾽ ὑποτελείσης αὐ-
τοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν [p] ὥστε αὐτῷ τελευ-
τᾶν, ἤδεν γὰρ οἱ ἀποστεύδοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν,
ἐξέλεγε ὁ Λέπ᾽θ᾽· ἐβραδύνετο δ᾽ ἤδεν μελλήσει τῇ κατ᾽
αὐτὸν, ὥστε μὴ σὺν εἰς καιρὸν δεδιακονήσθαι τοῖς ἀπε-
σκληκόσι, θέλων ἐπ᾽ ἐδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τ᾽ ἐπ᾽ ὠφε-
λείᾳ ἔ δήμῳ πεπραμένων. παρελθὼν δ᾽ ἐπὶ ἔ βασιλείᾳ,
καταλαμβάν᾽ τῷ [q] Καισωνίαν, γυνὴ δ᾽ ὢν ἔ Γαΐᾳ,
ὠθ᾽ κατακειμένῳ τῷ σώματι ἔ ἀνδρὸς χαμαιπετῆ, καὶ
πάντων ἐν [r] ἀτυχίᾳ ὧν χαρίζοιτ᾽ ἂν ὁ νόμ᾽θ᾽ τοῖς με-
ταθοῦσιν, αἵματί τε ἀναπεφυρμένῳ ἐκ τ᾽ τραυμάτων,
καὶ πολλῷ τῷ παλαιπωρίαν συμφερομένῳ, τ᾽ θυγατρὸς
παρερριμμένης· ἠκέτο τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἤδεν ἕτερον,
ἢ [s] κατάμεμψις ἔ Γαΐᾳ, ὡς [t] πιθανὸ᾽ ὁ χόντ᾽θ᾽
πολλάκις προηγορεύκοι αὐτῷ. ἐπ᾽ ἀμφότερα [v] αὐ-
τὸς ὁ λόγ᾽θ᾽ καὶ τότε εἰκάζετ᾽ καὶ νῦν ἐφ᾽ ὁμοίοις
προκειται τῇ ἀμαθίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὅ, τε θε-
λήσειαν ῥοπὰς τὰς αὑτ᾽ προτιθεμένων. οἱ μὲν [x] γὰρ
ἀποσημαίνειν ἔφασαν τ᾽ λόγον, ὡς συμβαλλομένης,
ἀποστάσα μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ,
μετρίως καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμά-
των, [y] μὴ παρ᾽ αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ [z] τῷ αὑτ᾽ χρώ-
μενον· οἱ δ᾽, ὡς, λόγῳ ἔ προῒ τῶν σωσαμένων ὑπο-
φοιτήσαν᾽θ᾽, Γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ᾽
ἐκ ἔ ὀχέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτὸς, κἂν εἰ
μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τὸ
τοῦτο εἶναι τὸ ὑπονοούμενον, ὡς προηγορεύκοιμι Δία-
πράξασθαι [a] μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέν-
τα ὑπὸ τ᾽ Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐ-
τῆς ἐφρόνουν τοιαῦτα ἦν. ἡ δὲ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν πέριο-
δον τοῦ Λέπου, τό, τε σῶμα τοῦ Γαΐου περιδείκνυεν,
καὶ ἄσσον ἰέναι παρεκάλει μετ᾽ ὀλοφυρμῶν καὶ δακρύων.
[b] ἐπί τι τῇ Διονοίᾳ μὴ σωνεγνώκοτα ἰόντα τ᾽ Λέπον,
καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχαλασμέ-
νῳ, γνωρίζει [c] ἐφ᾽ ὃ ἐχώρει, τῷ τε σφαγεῖ γυμνῷ
ἐγύμνου καὶ πάνυ προθύμως, [d] πολιωμένη ὁποῖα εἰ-
κὸς τὰς ἄτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ

que perimeret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus officium demandarunt, ut tyranni cædis, licet in re hujusmodi, particeps factus virtutis laude decoraretur à civibus, haud secus ac si consiliis eorum omnibus interfuisset qui facinus excogitaverant. Quibusdam autem è conjuratis immanitatis esse videbatur in mulierem sævitiam exercere, quando Cajus magis ex ingenio suo quam illius impulsu omnia commiserit, quæ in causa fuerant ut & civitas malis ipsam vexantibus succumberet, & civium quosque fortissimos & nobilissimos amitteret: alii contra ejusmodi quæcunque decreta erant ipsi vitio vertebant, & omnino etiam omnium, quæ à Cajo patrata erant, malorum ipsam insimulabant, ut quæ philtrum ei dederit, ut animum ejus sibi obnoxium redderet, & ad amandum eum induceret sibique devinciret: adeo ut, illo ad insaniam adacto, ipsam omnia machinatam esse in fortunas Romanorum, orbisque totius in illorum ditionem redacti. Cumque in eam sententiam itum esset, ut morte plecteretur (nihil enim ipsi profuerunt qui *hoc ipsum* dissuadebant) mittebatur Lupus: nec ulla erat mora tarditate sua, quo minus imperata faciendi tempus quam primum arriperet, ne sua culpa fieret ut quidquam omitteretur quod salutis communis intererat. Cumque ingrederetnr in palatium, Cæsoniam Caji conjugem offendit juxta mariti cadaver humi prostratam, & destitutam rebus omnibus quas moris est exhiberi mortuis, cruore vulnerum ipsamque fœdatam, & miserandum in modum afflictam, filia propter ipsam procumbente: nec in ejusmodi luctu & mœrore aliud quidpiam exaudiebatur quam Caji accusatio, quod ipsi, quæ toties eum præmonuerat, fidem non habuerit. Quæ verba & eo tempore in utramque partem accipiebantur, & nunc ambiguam etiam præ se ferunt sententiam ea audientibus, quippe qui faciunt ut utrinque, prout volunt, propendeant. Nam alii quidem ista hoc sibi velle perhibuerunt, ac si consuluisset ei ut ad saniorem mentem rediret, & in cives *suos* sævire desineret, ne *male* interiret ab illis suo more acceptus: aliis vero persuasum est, ipsam, cum rumor de conjuratoribus percrebresceret, Cajum hortatam esse, ut omnibus, etiamsi nihil inique egissent, nulla mora interposita & è vestigio interfectis, sese extra periculi metum poneret. idque tum exprobratum illi, quasi ad agendum segniori, postquam ab ipsa præmonitus fuisset. Atque ista quidem sunt quæ à Cæsonia dicta erant, quæque de ea sentiebant *homines*. Illa vero, quamprimum Lupum advenientem conspicit, ostendebat ei Caji cadaver, & cum lachrymis & lamentis orabat, ut propius accederet. Cumque eum vidisset mente attonitum, & quasi ad aliquid agendum quod sibi displiceret accedentem, facta ei cognitione qua de causa veniebat, prompte admodum jugulum nudabat, deûm hominumque fidem implorans, quemadmodum ii consueverunt qui vitam

De Cæsonia uxore Caji diversæ sententiæ.

Cæsonia fortiter moritur.

[h] Πρόθεσιν λειτυργίαν,] Πρόθεσιν vel προθέσεως in *libris*, excepto *Lugd. Bat.*

[i] Χρησόμενον,] *L. B.* χρησάμενον.

[k] Ἡ συμβουλῇ] Hìc μᾶλλον subaudiendum relinquitur, ut in locis aliquammultis *N. Fœderis.*

[l] Τὼν μὲν ἐπὶ τοιούτοις] Τῶν μὲν & mox γνωμῶν in *Editis Aliisque.* τ᾽ μὲν & infra γνώμῳ *Vat.* & *Hen. à pr. m.* unde rescripsi τῷ μὲν i. τ. i. a. γνώμῳ.

[m] Ἐπέφερον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ἐπέφερεν in *ceteris.*

[n] Αὐτῇ ψηφισάμενον,] Αὐτῷ *Busb.*

[o] Ὡς εἰς μανίαν μεταστάν᾽θ᾽,] Ita lego è *Cod. Busb.* ὡς deerat in *Editis Aliisque.*

[p] Ὥστε αὐτῷ τελευτᾶν,] Ὥστε non agnoscit *Busb.* & commode satis abesse potest.

[q] Καισωνίαν,] Ita scribo ex *Dione Cassio.* in *Josephi* libris Κεσωνίαν vel Κεσωνίαν.

[r] Ἀτυχίᾳ ὧν χαρίζοιτο] Sc. ἀπειλῇ.

[s] Κατάμεμψις ἔ Γαΐᾳ,] Ita *Busb.* κἔ μέμψιν in *Editis Aliisque.* καθάμεμψιν *Vat.*

[t] Πιθανὸ᾽ ὁ χόντ᾽θ᾽.] Iterum cum *Busb* assentiente *Voss.* πιθανὸν in *Editis Aliisque.*

[v] Αὐτὸς ὁ λόγ᾽θ᾽] Hi ὁ δ᾽θ᾽ ὁ λ. *Voss.*

[x] Γὰρ ἀποσημαίνειν ἔφασαν] Illud γὰρ è *Cod. Voss.*

[y] Μὴ παρ᾽ αὐτῶν] *L. B.* κὴ παρ᾽ αὐτὸν.

[z] Τῷ αὐτὸ᾽] Abest à *L. B.*

[a] Μαλακῶς] *L. B.* μαλακῷ satis bene. HAV.

[b] Ἐπεί τι τῇ Διονοίᾳ] Ita lego ex conjectura. ἐπεί τε τῇ Διονοίᾳ σωσεγνώκοτα ἰόντα τ᾽ Λέπον, κὴ μηδὲν προϊόντα ὧν ἐπὶ πρᾶξιν σὺν αὐτῷ κεχαλασμένῳ in *Editis* & *MSS.* ἐπεί τε Διονοίᾳ σὺν αὐτῷ συνεγνώκοτα ἰόντα τ᾽ Λέπον, κὴ μηδὲν προϊόντα ὧν ἐπὶ πρᾶξιν κεχαλασμένῳ ὡ V. Cl. *T. Terry Gr. L. Pr.*

[c] Ἐφ᾽ ὃ ἐχώρει,] Ἐφ᾽ ὃν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* forsan pro ἐφ᾽ ὃ.

[d] Πολιωμένη] Conf. supr. c. 1. §. 17. πολιώμενοι. SPANH.

e Αὐ-

ελεύσαι μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσῃ τοῦ δεκαμήνου ἃ ἐπ' αὐτῆς συνέθεσαν. καὶ ἤδη μὲν εὐψύχως ποτὴ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ Λέπτου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ἡμέτερον. ὁ δὲ Λέπτος ταῦτα προαγγέλλων ἔπαυδε τοῖς περὶ τὴν καίρειαν.

ε'. [f] Γάιος μὲν δὴ, πέμπτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ἰουδαίων [g] λείπουσα πεντάρων μυριάδων, ὕστερον πλουτᾷ. ἐνήρ, καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε καὶ [i] κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος καὶ φιλοδοξίᾳ. καὶ τὰ μὲν φόβητρα καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τέχνης οἷς ἁρμόσοιτο φονικώτατος· [i] τὴν δὲ ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ [k] πεπλάμενος τῷ ὑβρίζειν εἰς ὃν ἥκιστα ἐχρῆν [l] ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρεσβείας ἀκούειν καὶ προσιέναι. καὶ ἃ μὲν θεῖα καὶ νομίζων μείζων ἐαυτοῦ δοκεῖν, ἀτιμάζων ἐπεύχων τῆς πλησίον. καὶ πάντα ὅσα αἰχρὰ κρίνας ὁ νόμος ὑπερημᾶ [m] τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας [n] ἀμνήμων ἦν, εἰ καὶ πολέμιος τε καὶ διὰ μεγίστων ἦλθοι, οἷς [o] ποτὲ ὀργισθείη ὑπερπλήξας θαλάσσης καὶ ἐπ' [p] ἐλαχίστοις, πολέμιον δὲ ἡγέμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, [q] ἀναντίλεκτον ὑπὲρ πάσιν οἷς κελεύσαι τὴν ὑπεροψίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ [r] ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἣ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύναι δοκεῖ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλὰ χρόνῳ μὴ ἰσορημένον, εἴς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὰ παράλογα προσκαλεῖν. ἔρρειν δὲ μέχρι ἡ βασίλειον ἅδεν αὐτῷ πεπραγμένον [s] εἴποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ αὖθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, [t] πλὴν γε τοῦ θεῖ Ῥήγιλλον Σικελίαν [u] ὑπανεσθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν· ἃ μὲν [x] καὶ ὑπὲρ τέλους ἦλθε αὐτῷ ἀφίκετο, ἀλλ' [y] ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμελητέρως αὐτῷ ὑπομονεῖν κατελείφθη. αἴτιον δ' ἦν ἡ θεῖ τὰ ἀχρεῖα σπουδή, καὶ τὸ δαπανῶν εἰς ἡδονὰς, ἀλ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν πλὴν ὑπὲρ τῆς κρείττονος ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως δὲ ῥήτωρ τε λέγειν, καὶ γλώσσῃ [z] τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος· σωίεπε ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων σωπηθεῖσί τε καὶ ἐκ πλείονος προσυγκειμένοις ἀντειπὼν ἐκ τοῦ ξέως, φαιδρότερον ἐν μείζῳ πράγματι [a] παρ' ὃν τινα οὐ ἡδόμενον, εὐκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ [b] εἰς ἰσχὺ αὐτῇ [c] προσλαβεῖν μελέτη τοῦ ὑπανεῖν. [d] ἀδελφὸς δὲ παιδὸς υἱὸς γεγονὼς Τιβερίου, ὃν καὶ διάδοχον γίνεσθαι, μέγα ἀνάγκαμα παιδείας ἀντέχεσθαι, διὰ τὸ καὶ [e] αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ

p Ελαχίσοις,] *L. B* ἐλαχίστοις.
q Ἀναντίλεκτον] Conf. *supr.* c. 1. §. 13. SPANH.
r Ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν,] Drusillæ, de qua *Sueton.* in Cajo c. xxiv. qui tamen de aliis etiam Caji sororibus ait: *Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit.* De Caji & Drusillæ sororis amoribus Dio etiam l. lix. p. 648. & cum reliquis etiam sororibus p. 657. SPANH.
s Εἴποι ἄν τις,] Ita *Busb.* εἴποι τις in *cæteris.*
t Πλὴν γε —— πλοίων.] Hujus operis non meminit Suetonius in rebus Caji & operum ab ipso susceptorum c. xii. SPANH.
u Ὑπανεσθέντος] Mallem ὑποδεξαμένου ὑποδοχεῖον.
x Καὶ] Abest à *L. B.*
y Ἡμίεργον] Vid. *supr. lib.* 3. c. 15. §. 3. οἱ δ' ἡμίεργοι τὰς θυσίας καταλιπόντες· *Hippocrat.* de Arte p. 9. ἡμίεργα. SPANH.
z Τῇ Ἑλλάδι] Τῇτε Ἑλλωίδι *Busb.* Videsis *Suetonium* in Caligula, c. 53.
a Παρ' ὃν τινα] *Gen.* παρόντα, Vel παρ' ὄντινα. SPANH.
b Εἰς ἰσχὺ] *L. B.* εἰσχύι.
c Προσλαβεῖν μελέτῃ δ' ὑπανεῖν.] Ita lego. (accedit jam & *Lugd. Bat.* auctoritas) προσλαβεῖν in *libris.*
d Ἀδελφὸς —— Τιβερίου,] Tiberii fratris filio natus; nempe Germanico, Drusi Tiberii fratris filio. SPANH.
e Αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα] Vide *Suetonium* in *Tiberio*, c. 70. & 71.

f Ἐπιλ-

πρῶτα ἐν αὐτῇ
λοκαλεῖ Γαΐ,
κων ὑπισολαῖς.
λιτῶν, ἃ μὲν
τῆς παιδείας σ
θοντα ὄλεθρον
δυσπόρισον ἡ ἀ
g δ' πρόσοιεν
δαι καὶ h τὰ
κατ' i ἀπερχὰς
τῶν κρειτόνων,
j ἀπαμφιαθείσης
m καὶ μίσος ὑπ
πλοῦτᾷ.

Ὡς Κλαύδιος ἀρ
τοπέδῳ ἄγεται
ἐκπέμπει.

Κλαύδιος δ
ρίξεως αὐτῷ
θρυόηθεντος πα
νοις ἐν θεῖ τ σ
ν ἔκρυπτεν αὐ
γυναικότητος ὑφ
αὐτὸν, καὶ τοῖς q
ων, καὶ μάλιστα
ἀνακειμένῳ. παντ
κατάληψιν τ ὀχ
πικῆς μανίας ἀνα
ταξίας ἰδιωτῶν
θεῖ r τὸ στρατη
θαρσαλέον, ἐν
καὶ παρετύγχα
πλέμενοι διὰ
θειν, τάδε θε
χήσοι καλῶς,
σφαγέων ὄντω
ἢ δ' συμφέρον
δι ἐθορυβεῖτ
καὶ ἐπιὸν τῶν
θαφερομένας.
γαις βαθμίσι
σκότῳ. καὶ τρέπ
πολῶν θεασάμε
ὄψιν ἀμαθὴς
τ ὑπολοχῶντα
ἢ πε ἐγγύτερον
καὶ καταλαβὼν
τ, φησὶ θ
τον ἡγεμόνα
παρεσκευασμένο

f Ἐπελθόντα ἀλε
Aliisque.
g Τὰ πράσσειν]
h Τὰ πάντα] *L.*
i Ἀπερχὰς,] *L.*
k Μίχεε δὲ] *L.*
l Ἀπαμφιαθείσης
sis in libris. in Ma
m Καὶ μίσος ὑπο
n Ἀπόντων ἰσχυ
o Ἀποῤῥήξεως αὐτ
to, Epiphanius, qui
in Editis Aliisque.
p Τῶν Γαΐᾳ ὁσῶν
Busb.
q Παρόντων ἐχόν
in libris.

ας ἐν αὐτῇ κατορθῶν διεπέμπειν, καὶ σωφιλεῖ Γαΐῳ, συγγενὴς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἰσόπισθολαβής. ἐπεὶ ὡτόδοξόν τε τῶν κατ' αὐτὸν πολὺν, καὶ μὴν ἀντιφέρειν οἷά τε ἐγίγνετο αὐτῷ τὰ ἐκ παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν [f] ἐπελθα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ἔστιν ἄρα χαλεπώτερον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον καὶ πρᾶσσειν ῥᾳδιώνη πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆται καὶ [h] τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεδάθεὶς τὸ τε [i] ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρειττόνων, [k] μέχρι δὴ τῷ πρωϊνῷ τοῦ ὑβρίζειν ἀπαμφιεσθείσης εὐνοίας ἣ πρὸς αὐτὸν ἐπεφήνατο, [l] καὶ μίσους ὑποφυέντος, ὑπ' αὐτῶν ἐπιβουλευθεὶς ἀπόλετο.

excellebat, pariterque ac ille eloquentiæ ſtudebat Cajus, viri neceſſitudine ſecum conjuncti & imperatoris voluntati morem gerens. Primaſque inter ſuæ ætatis Romanos agebat: nec tamen bona ex doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque contra perniciem, quam ex licentia ſibimet accerſivit. adeo difficile eſt iis ſeſe moderari & regere, quibus ex poteſtate rationi reddendæ non obligata facile & expeditum eſt quidlibet agere. A principio, quod amicos ſibi adjunxerit ex optimis honeſtiſſimiſque, & eruditione & gloria præſtantiores fuerit æmulatus, magno ſtudio *a ſuis* colebatur: poſtea vero depoſita benevolentia quam erga ipſum habebant, quod inſolentius in eos debaccharetur, odioque ſuccreſcente, inſidiis ab illis interfectus eſt.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Κλαύδιος ἁρπάζεται ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπὶ ἔδρας τινὸς ἄγεται· καὶ ὡς ἡ βουλὴ πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει.

CAP. III.

Quo modo Claudius è domo extrahitur, & in caſtra aſportatur; utque Senatus legatos ad eum mittit.

Κλαύδιος δ', καθάπερ [n] ἀνώτερον ἔφθην, [o] ἀπορρήξεως αὐτῷ [p] τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης, καὶ ἐς οἶκον θορυβηθέντος πάθει τῆς Καίσαρος τελευτῆς, ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν περὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατηλημμένος ἔκρυπτεν αὐτὸν, δεδιὼς κινδύνων αἰτίαν πολλὴν τῇ γυναικότητι φορώμενος. μέτριον δὲ ἰδιώτης ὢν ἦγε αὐτὸν, καὶ τοῖς [q] παροῦσιν ἐρκοῦσι [r] μὲν, παιδείᾳ τε [s] σπουδῶν, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ πάντως ἐς θόρυβον ἀνακεκινημένοις παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε δὴ πλοίας κατληφούσας τὸ ὄχλον, καὶ ἐς βασιλείους παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεω γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπληφότων σωματοφυλάκων, [t] οἱ περὶ [v] τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς πρακτέοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρετύγχανον, τῷ μὲν Γαΐου πεμφθέντι ἐν ὀλίγῳ πεθέμενοι ἀφ' ὧν κατὰ δίκην αὐτοὺς τὰς τύχας συνελθεῖν, τάδε περὶ αὐτοὺς ἀνεσκοπουν μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσοι καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν τε ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγέων ὄντων, ὠμότητι χάριν τῶν ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ ἐς συμφορὰν τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τῶν περὶ τῶν Ἀσπρήνατ ἐπτόητο τὰς κεφαλὰς διαφερομένας. εἰσήκει δὲ κατά τι περισκαλὲς ὀλίγας βαθμίσι [x] χωρίον, ὑπεσκολκὼς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ τις τῶν περὶ τὸ βασίλειον τῶν [y] στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τὸ μὲν [z] ἀκριβωσαμένου τῷ ἔνδον ἁμαθὴς ὢν περὶ τὸ σκότος, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸ ὑπολοχῶντα κρατὴς εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένος, προσῆλθέ τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν ὀπτανομένει, [a] καὶ [b] Γερμανικὸς μὲν ἔστος, φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ [c] σπουδῶμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενα. Κλαύδιος δὲ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας [d] μὴ κατὰ φόνον

C Laudius autem, cum de via, ut ſupra retuli, declinaſſet, qua incedebant qui cum Cajo erant, & turbata eſſet domus ex calamitate quam paſſa eſt morte Caji, de ſalute ſua anxius & ſollicitus, in locum quendam anguſtum deveniens ſemet occultabat, nihil quod ſibi periculo eſſet ſuſpectum habens, præter natalium claritatem. nam vitam privatam agens modeſte ſe geſſit, & præſentibus contentus erat, & ſtudio literarum, Græcarum præcipue, deditus, & modis omnibus turbarum inquietudinem devitans. Tunc autem, cum vulgus conſternatum eſſet animis, & tota regia militum furore compleretur, ſatelliteſque ita ſe haberent ac ſi de pavore & confuſione privatorum participaſſent, illi qui prætoriani appellantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Caji ſupplicium parvi pendentes, quod non immerito illud ei accidiſſe crediderint, id potiſſimum agebant, quo modo rebus ſuis optime conſulerent; præſertim cum Germani ab interfectoribus pœnas exigerent, ſuæ magis ut gratificarentur crudelitati, quam ut communi utilitati proſpicerent. Quæ omnia augebant trepidationem Claudii de ſalute ſua ſolliciti, maxime cum videret Aſprenatis & cum eo cæſorum capita circumferri. quodam autem in loco ſtabat, in quem aſcenſus erat paucis gradibus, ut in obſcuritate deliteſceret. Quem ubi conſpexerat Gratus, unus è militibus qui regiam cuſtodiebant, non valens ſatis accurate faciem ejus noſcere præ tenebris, hominem tamen eſſe exiſtimans qui *illic* inſidias locaret, propius acceſſit, ac cum illum rogaret Claudius ut recederet inſtare cœpit; atque apprehenſum eum agnovit, & ſequentibus dixit, & hic quidem Germanicus eſt, agite, eum conſtituamus imperatorem. Tum Claudius, ubi eos animadvertit ad ipſum extrahendum paratos, ve-

Quo ferè ſit Claudius poſt cædem Caji.

Gratus forte incidit in Claudium, loco obſcuro latitantem.

f Ἐπιλθόντα ἔλεθρον] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐλεθρίᾳ in *Editis Aliiſque.*

g Τὰ πρόσθεν] Antea erat τὸ πρόσθεν.

h Τὰ πάντα] *L. B.* πάντα.

i Ἀπαρχὰς,] *L. B.* ἀρχὰς.

k Μίχει δὴ] *L. B.* μίχει ᾗ.

l Ἀπαμφιεσθείσης εὐνοίας] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* ἀναμφιάσεως in libris, in *Marg. L. B.* ἀπαλειφθείσης.

m Καὶ μίσους ὑποφυέντος,] Illud καὶ inſertum dedi.

n Ἀνώτερον ἔφθην,] *Sc.* p. 926. in princip.

o Ἀπορρήξεως αὐτῷ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* nec aliter, ut puto, *Epiphanius*, qui vertit, *interruptione facta viarum.* ἀποδείξεως in *Editis Aliiſque.*

p Τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης,] Τῶν σὺν Γαΐῳ (Γαΐῳ *L. B.*) ὁδῶν *Busb.*

q Παροῦσιν ἐρκοῦσι] Sic lego cum Cl. V. *T. Terrio*, πᾶσιν ἐρκοῦσιν in *libris.*

r Μὲν,] Illud ὧν è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Σπουδῶν,] *L. B.* συνιῶν.

t Οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον,] Videſis Cl. *Perizonium* de *Prætorio* contra *Hubertum*, p. 125.

v Τὸ] *L. B.* τὸν.

x Χωρίον, —— σκότος.] In Diætam, cui nomen eſt Hermæum, receſſerat. *Sueton.* in *Claud.* c. 1. SPANH.

y Στρατιωτῶν.] Palatini milites, iidem mox σωματοφύλακες §. 2. SPANH.

z Ἀκριβωσαμένου] *L. B.* Ἀκριβωσομένου.

a Καὶ] Illud κὲ è *Cod. Busb.*

b Γερμανικὸς μὲν ἔστος,] Germanici cognomen Druſo poſteriſque ejus à Senatu datum, memorat *Suetonius* in *Claudio* c. 1.

c Σπουδώμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι.] Ita *Gall.* σπουδάσθε in *reliquis.*

d Μὴ κατὰ φόνον] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nè*

rituſque ne ſimiliter ac Cajus morte plecteretur, bſecrabat ut ſibi parceretur, illis in memoriam evocans, ut vitam aliis quam minime moleſtus giſſet, illoque imprudente & *invito* accidiſſet quod ictum erat. ad quæ Gratus ſubridens, dextra precenſum ſic alloquitur, "Humiliter adeo loqui deſine, cum te magno elatoque animo cogitare oporteat de imperio, quod dii Cajo ablatum tuæ conceſſere virtuti, orbis terrarum commoda reſpicientes. age vero, & proavorum ſolium tibimet vindica." Suſtinebat autem ipſum, præ meu ſimul ac gaudio, ex iis quæ dicta erant, labentem.

2. Tunc autem ad Gratum jam coacti erant nulti è ſatellitibus; & Claudium abductum videntes, triſtem præ ſe ferebant vultum, exiſtimantes um rapi ad ſupplicium ob nuperas damni injuriis, cum & à negotiis turbiſque per totam vitam bhorruerit, & Cajo imperante in magnis verſatus uerit periculis: quidam etiam cenſebant, conſules decere judicium de illis ferre. Cumque plures ad os aggregati eſſent milites, & multitudo *inermis* uga dilapſa eſt, & Claudio progrediendi difficultas erat propter virium imbecillitatem: nam lectiarii ejus, dum ipſe cum ſtrepitu rapitur, oblata ugæ facultate, ſe periculo eripuerant, de ſalute lomini deſperantes. Cum autem perveniſſent in ream * palatii (quem quidem urbis Romanæ locum primum habitatum eſſe tradunt qui de ejus originibus ſcripſerunt) & jam attentarent curam reipublicæ, multo major fit militum concurſus, Claudium oculis ſuis intueri geſtientium; magnoque tenebantur deſiderio illum conſtituendi imperatorem, ex ſua erga Germanicum benevolentia. nam frater erat illius, qui ſui gloriam ad ſummam auctam iis omnibus reliquerat quibuſcum verſatus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat, quanta erant aviditate qui in Senatu dominabantur; quæque admiſerant & perpetraverant dum imperio potirentur. Inſuper, dum ad rei difficultatem attendebant, ſecum cogitabant, illis, ſi rerum ſumma iterum in unius poteſtatem deveniret, periculum eſſe ab alio quocunque imperium occupaturo, præter Claudium, qui, cum ipſorum conceſſu & benevolentia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam honorem hujuſmodi meritis parem illis retribuet.

3. Ita & inter ſe ſolique ſecum diſſerebant, eademque ad obvios quoſque proferebant. qui, cum iſta audirent, libenter in eorum ſententiam conceſſerunt, & armatis cinctum ſublimem in caſtra perferebant, ne quid eis feſtinantibus impedimento eſſet. Interea autem orta eſt diſſenſio inter popu-

πειξις. x διεξήκ
ἐκ τῆς βυλῆς
ρον ὀρεγόμενοι
τῶν τυραννων
b
χρόνῳ c
ἐκείνῳ καθ
σομισμα τὰς
γλῳ, ἔχαιρε
λον, ὁπόια
f ὑπολαμβανο
γνῶσι ἢ ἡ βυλ
νον εἰς τὸ στρα
τῆ τὰς ἐξ αὐτ
cl καθέξει τ
"κλίτῳ, τοσ
"τῷ νόμῳ
"σθονοιαν,
"κακώσιαν τ
"δωευσητε σω
"τυραννιδ
"τὸν ἐθελησίω
"πθομένῳ μ
"αρετῳ ὁπόδ
"αἱ ὑπὸ ἐλά
"ρησι τὰ νόμι
"δαίνῳ ἐπαγ
"Γαίῳ τελευτ
"πρέψειν. τ
"τοῖς, ὅπλα
"χρήπαινο αὐ
"τῳ τύχῳ,
"τοῖς μὴ ἀρετ
"ἢ P τοιάτας

δ. Καὶ οἱ
χος, δήμαρ
λόγοις · κα
σαντες, μη
πολιν. θεωρο
φεγμένον,
τῆ πρὸς αὐτ
"τῆς βυλῆς
"μονέστερον
"δόντων

x Διεξήκεσαν
y Τε δ] L.
z Πρότερον
a Επακτον]
b Χορίῳ] L.
c Παλατίῳ·]
d Τῆ Κλαυδ
e Στάσιν τε
f Υπολαμβανο
g Ανδρας ἀρι
ἀνδρας ἀριστέας
τῶν, οἱ δ. Vat.
h Μηδὲν ἐκ
teris.
i Καθέξῃ] K
k Η ἰσουενον
stinxiſſe videtur
σῶνδε ἐνὸς ἐνὸς. n
unus cederet.

ropter Cajum ipſe quoque moreretur. antea erat, μὴ κἠ φοβῶ ἀποθάνοι τῷ Γαΐῳ. HUDS. Gloſſa *Marg.* in *L. B.* perperam, φοβῶ εἶπε τὸ φόνου ποιησῶς. HAV.

e Ανάμνησιν] Αναμνήσων αὐτὸς κ᾽ ἅπρ. *Busb.*

f Αὐτοῖς ὑποτιθεὶς,] Ita lego. αὐτὸς in *libris.* HUDS. MS. *L. B.* confirmat docti Interpretis emendationem. HAV.

g Συνεχώρησαν ἀριστῇ,] Συνεχωρήγησαν *Busb.*

h Ανεβάσαζε ἅ αὐτὸν] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſupportabatque eum.* Eſt tamen qui malit ἀνεβάσαζον.

i Σωματοφυλάκων.] Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

k Εσυνθρώπαζον,] Illud ἐσυνθρώπαζον inſerui è *Cod. Busb.*

l Εμπρέπειν κρίσιν] Επιπρέπειν ἀξίαν τῷ κρίσιν τῷ ἐπ᾽ αὐτῷ *Busb.* ἐπιπρέπειν κ. η. τ. π. α. *L. B.*

m Προόδων ἀπορίαν τῷ Κλαυδίῳ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* προσόδων ἀπορίαν ἅ Κλαυδίῳ in *Editis Aliiſque.*

n Πύστως —— αὐτὰς,] Nolui aliquid in *textu* mutare. licet valde mihi placuerit conjectura acutiſſima V. Cl. *T. Terrii, Gr. L. Profeſſoris,* ὡσὲ τῷ ἀρπαγῷ αὐτὲ ταραχῆς γενομένης, φυγῇ ἔσωζον αὐτὰς. HUDS. Recte fecit *Hudſ.* quod conjecturam, licet probabilem non receperit, illam enim diverſam à *Joſephi* mente fuiſſe docet lectio MS. *Lugd. Bat.* quam inſeruimus. Ediderant *Hudſ.* & alii φέροντες, ὡσὲ τῷ ἀρπαγῷ αὐτᾶ διαγενομένης φυγῆς *t. a.* Ipſe *Epiphan.* in illis *factaque turba*, noſtram lectionem agnoſcere videtur, verum in reliquis vel Codex ejus multum variavit, vel ipſe potius ſenſum verborum non eſt aſ-

ἀποθάνοι τὸν Γαΐᾳ, φειδὼ χρὴν ἡξίᾳ τοῦ κατ᾽ αὐτὸν ἀνεπαχθὲς e ἀνάμνησιν f αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῶν γεγονότων. καὶ ὁ Γρατος μειδιάσας, ὑπισπᾶται τῆς δεξιᾶς, καὶ, "πρῶτα, φη"σὶ, μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε "μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἵν᾽ οἱ θεοὶ "Γάϊον ἀφῃρημένοι τῇ σῇ g συνεχώρησαν ἀρετῇ, σφέ"τερον ἃ οἰκειμένης λαβόντες. ἀλλ᾽ ἴθι Ϲ τῶν προγόνων "ἀνάλαμβανε τὸ θρόνον." h ἀνεβάσαζε ἅ αὐτὸν ἀ πάνυ βαίνων τοῖς ποσὶ δυναμένοις, ὑπό τε φόβου Ϲ χάρματος τὸ εἰρημένων.

β΄. Συνεσπέφοντο ἅ περὶ τὸ Γρᾶτον ἤδη Ϲ πλείους τὸ i σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸ Κλαύδιον ἀγόμενον k ἐσκυθρώπαζον, δόξῃ ἅ ὑπὸ κάλασιν ἕλκεσθαι τὸ ὑπὸ τοιούσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα βίᾳ βίᾳ ἅ παντὸς, καὶ κινδυνώδεις ἄ τι μετρίως ὑπὸ τὸ Γαΐᾳ δρᾶν ὠμιληκότα· πύνες ἅ καὶ τοῖς ὑπάτοις l ἐμπρέπειν κρίσιν ἠξίουν τῶν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων ἅ στρατιωτικῶν συρρεφομένων, φυγή τε ἦσαν ἅ ὁμίλου, καὶ m προόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ δι᾽ ἀσθένειαν ἅ σώματος· ἐπὶ Ϲ οἱ τὸ φορεῖον αἴρειν φέροντες περὶ τὸν ἁρπαγὸν αὐτὸ n πύστεως ἀναγκαζομένης φυγῇ ἐσωζον αὐτὸς, ἀπ᾽ ἐλπίδος ἡμένοι τὸν σωτηρίαν ἅ δεσπότου. ἐν εὐρυχωρίᾳ ἅ ἅ παλατίῳ γινομένοις· πρῶτον ἅ οἰκηθῆναι τὸ Ρωμαίων πόλεως τόπον παραδίδωσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος· καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ὑπιφοίτησις ἵν᾽ τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τῷ ὄψιν o δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περὶ πλείστου τε ἵν᾽ αὐτοῖς αὐτοκράτορα στήσασθαι τὸ ἄνδρωπον, P εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ. ἀδελφὸς ἅ ἵν᾽ αὐτὸς, ὑπὸ μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπὸς κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτὸς εἰσῆει τῆς τε πλειονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνασδούντων, καὶ ὁπόσα ὑπὸ τῆς μὲν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. ὡς ἅ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισαμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν q ἀφ᾽ ὅτου κτησαμένου τῷ ἀρχῷ, r ὡφ᾽ ὃν ὑπεχωρήσε καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσε τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμῷ, ἢ ὑπὸ τοιούτοις γένοιτο ἂν ἀρχῶσι.

γ΄. Ταῦτα ὡς τε ἀλλήλους, καὶ δι᾽ ἑαυτὸς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ ὡσαπίπτουσι s ὁμιλοῦσι. οἱ ἅ πυνθανόμενοι ὡθύμως ἐδέχοντο τῷ ὠφελησιν, συμφέξαντές τε Ϲ ἐκλείσαντες ἦγον ἐπὶ τὸ στρατοπέδου t φοβούμενοι ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ u πειξις.

x Διεξήεσαν
y Τε δ] L.
z Πρότερον
a Επακτον]
b Χορίῳ] L.
c Παλατίῳ·]
d Τῇ Κλαυδ
e Στάσιν τε
f Υπολαμβανο
g Ανδρας ἀρι
ἀνδρας ἀριστέας
τῶν, οἱ δ. Vat.
h Μηδὲν ἐκ
teris.
i Καθέξῃ] K
k Η ἰσουενον
stinxiſſe videtur
σῶνδε ἐνὸς ἐνὸς. n
unus cederet.

ſecutus, vertens: *Pluribus autem militibus aggregatis, factaque turba, fuga totius plebis exorta ſunt. Tunc Claudio propter corporis debilitatem fugere non valente, eum in vehiculo rapientes, pro ejus incolumitate ſoliciti, cum fuga ad palatium devenerunt.* Verſioni *Hudſ.* interpoſuimus verba *cum ſtrepitu*, illa enim vel ſimilia exigunt Græca, quæ ſignificant lecticarios Claudii in mediis iſtis turbis, ſibi ipſis quoque metuentes, aufugiſſe. HAV.

* *Palatii —— reipublicæ,*] Errat *Joſephus*, ut videtur. nam in caſtra ſtatim delatum eſſe narrat *Suetonius* in *Claudio*, c. 10. *Caſaub.*

o Διχομήνιον ἅ Κλαυδίου,] Eo modo *Busb. διχομήνιος in Editis Aliiſque.*

p Εὐνοίᾳ τῇ ἅ Γερμανικοῦ.] Iterum cum *Cod. Busb. Διὸς* τε in *reliquis.*

q Διά τινος,] *L. B.* δι᾽ ἑνὸς, quod ſi non ex ἀφ᾽ ὅτου ſuperiori linea natum eſt, ſignificat *à ſingulis illorum* ſimile illis impendere periculum. HAV.

r Παρὰ τὸ ὑπιχωρῆσε] Ita lego ex conjectura. antea erat, κἠ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισαμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν ἀφ᾽ τινος κτησαμένου τῷ ἀρχῷ μεθισαμένων τῶν ὅλων, παρὰ ὑπεχωρῆσε κἠ Διοῖς τῇ αὐτῶν λαβόντα κλ.

s Διηρῶς.] Forte διηγῶς. COCC.

t. Φοβούμενοι ἀναβασάσαντες,] Viciſſim ſuccollantibus in caſtra delatus eſt. *Sueton. in Claud. c. x.* SPANH.

u Επειξις.] *Lugd. Bat.* ἐπίδειξις.

x Δι-

ξις. [x] διεχήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι τῶ π δήμω καὶ τῶν τῆς βυλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματ[ος] [y] π τῶ [z] πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δυλείαν [a] ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τυραννων χρωμένοις φιλοτιμούμενοι ἀφελόμενοι, χρόνῳ [c] παρασχόν· ὁ δὲ δῆμος φύσει π πρὸς τὸ καινὸν καθιστάμενος, καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπόμνημα τὸν αὐτοκράτορα εἰδὼς, καὶ αὐτὸ καταφυλάττειν, ἔχαιρε [d] τῆ Κλαυδίου ἁρπαγῆ, [e] φάσιν π ἐμφυλον, ὁποία καὶ ἐπὶ Πομπηίου χρόνῳ, ἀπαλλάξειν αὐτῶν [f] ὑπολαμβανομένων τὸν αὐτοκράτορα καθισάμενον. γνῶσα δὲ ἡ βυλὴ τ Κλαύδιον ὑπὸ τ στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον [g] ἄνδρας ἀρετῆ τοὺς ἐξ αὐτῶν πρέχοντας, οἱ διδάξειαν "[h] μηδὲν ἐπὶ "[i] καθέξει τ ἀρχῆς βιάζεσθαι, φθάχωρῶν δὲ τῆ συγ- "κλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, [k] ἡ ἑσόμενον, καὶ "τῶ νόμῳ φθαχωροῦντα τὰ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κόσμα τιμὴ "πρόνοιαν, μνημονεύοντα [l] ὧν π οἱ πρότεροι τύραννοι "κακώσαν τιμὴ πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου Ϲ αὐτὸς κιν- "δυνεύσε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τιμὴ βαρύτητα τ "τυραννίδος, ὑφ' ἑτέρων πρασσομένης τ ὕβρεως, αὐ- "τὸν ἐθελοσίως ἐπὶ παροινίᾳ χαίρειν τ πατρίδος. καὶ "πθομένῳ μὲν, [m] καὶ τὰ πρότερον ἀπράγμονος τιμὴ "ἀρετὴν ἐπιδεικνυμένῳ βέβαιον, πμᾶς π ὑπάρξειν "αἱ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τ πολιτῶν, καὶ ὑπέχω- "ρησε τῶ νόμω τὸ μέρος ἄρχοντά π καὶ δεχόμενον μερ- "δαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δὲ ἀπογνοίη, μηδὲν ἧττ τ "Γαΐου τελευτῆς σωφρονιζόμενος, ἃ π γε [n] αὐτοὶ ὑπο- "τρέψειν. τ π γὰρ στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ συνεχὲς αὐ- "τοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ πληθὺν οἰκετῶν [nn] οἷς "χρήσαιντο αὐτοί. μέγα δὲ μέρος [o] τοῦδε ἐλπίδα εἶναι, καὶ "τῶ τύχῳ, τὰς π θεὰς σὺν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ "τοῖς μὴ ἀρετῆς Ϲ τῶ καλῶ τὰς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶναι "δὲ [p] τοιούτους οἳ ἂν ὑπὲρ ἐλευθερίας μάχωνται τῆς πατρίδος.

δ. Καὶ οἱ μὲν πρεσβεύσαι, [q] Οὐηράνιος καὶ [r] Βρόκ- χος, δήμαρχοι δὲ ἦσαν ἀμφότεροι, τοιάδε ἐχρῶντο τοῖς λόγοις· καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸ προπε- σόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τιμὴ πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πληθὺν τ Κλαύδιον πε- ριεσχημένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συγκρίσει τῆ πρὸς αὐτὸν, [s] ἐπῆγον, "εἰ δὲ δέχεται ὀρέγοιτο, φθά "τῆς βυλῆς δέχεσθαι διδομένου. αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐδαι- "μονέστερον χρῆναι τ μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τ δι- "δόντων φθαλαμβάνοντα.

lum ſenatumque: dum illi priſtinam appetunt dignitatem, & inductam à tyrannorum inſolentia ſervitutem effugere cupiunt, cum per tempus liceret; contraque populus, hanc felicitatem eis invidens, & frœnum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe intelligens, ſibique *adverſus potentiorum injurias* perfugium, Claudii raptu gaudebat, quòd exiſtimaret ab ipſo facto imperatore ſublatum iri diſſenſionem civilem, illi non diſſimilem futuram quæ ſub Pompejo exarſit. Senatus porro, cognito quod milites Claudium in caſtra tranſportaverant, ſui ordinis viros *dignitate* præ- ſtantes ad eum mittunt, qui monerent, "ne ad im- "perium adipiſcendum vim uſlam adhiberet, ſed "Senatui cederet, è tot *tantiſque* viris unus, futu- "ruſve ex illis, legibuſque concedens providere "quod ad reipublicæ ordinem magni interſit, & "in memoriam revocans mala quæ civitati intu- "lerunt priores tyranni, quæque ſub Cajo etiam "ipſe cum eis pericula pertulerat; neque, cum ode- "rit tyrannidis ſævitiam, quam alii inſolenter ex- "ercebant, ipſe ſponte ſua auderet in patriam de- "bacchari. quapropter ſi *Senatui* morem gerat, "oſtendatque ſe prioris vitæ quieti cum virtute "conjunctæ firmiter adhærere, fore ut maximis "cumuletur honoribus à liberis civibus, & optimi "viri exiſtimationem ſibi pariat, qui non grave- "tur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc "ſubjici. Quod ſi ab illis deſciſcere voluerit, me- "liora non edoctus ex Caji interitu, per illos non "licebit. nam & non exiguam militum manum "ab illis ſtare, & armorum ſupereſſe copiam, ſer- "vitiorumque multitudinem, quorum opera in "promptu ſit. Sed hoc præcipue ſpem illis face- "re & fortunam & deos non alios eſſe adjuturos, "quam qui pro recto & honeſto contendunt cer- "tantque. tales autem iſtos eſſe qui pro patriæ li- "bertate pugnant.

Senatus legatos ad Claudium mittit.

4. Et quidem legati, Veranius & Brocchus tribuni plebis, hujuſcemodi verba habuerunt: procumbenteſque ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne in bellum & calamitates urbem conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, *ſentirentque* cum ejus copiis conſulares minime conferendas eſſe, adjecerunt; "ſi concupiſceret "imperium, *debere* à Senatu datum accipere. me- "lioribus enim auſpiciis & majori cum felicitate "eo uſurum eſſe, cui contigerit ut dantium bene- "volentiæ acceptum referat.

Veranius & Brocchus legati.

[x] Διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι] Διεσήκεσαν *Busb.*
[y] Τε ϐ] *L. B.* τ' ϐ.
[z] Πρότερον ὀρεγόμενοι,] Πρότερα *Busb.*
[a] Ἐπακτὸν] *L. B.* ἐπακτιὸ.
[b] Χρόνῳ] *L. B.* χρῶ.
[c] Παρασχόν·] Ita lego. παρέχον in *Editis* & *MSS.*
[d] Τῆ Κλαυδίου ἁρπαγῆ,] Τὰ Κλαυδίου τῆ ἁρπαγῆ *Busb.*
[e] Στάσιν τε] *L. B.* πᾶσί τε.
[f] Ὑπολαμβανομένων] *L. B.* ὑπειλάμβανον.
[g] Ἀνδρας ἀρετῆ τοὺς ἐξ αὐτῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἄνδρας ἀρετὰς ἐξ αὐτῶν in *Editis Aliisque.* ἄνδρας ἀρετῆ τοὺς ἐξ αὐτῶν, οἱ δ. *Vat.*
[h] Μηδὲν ἐπὶ] Iterum cum *Busb.* & *Epiphan.* μὴ δὲν in *ceteris.*
[i] Καθέξει] Καθέξῃ, κρατήσῃ *Heſychius.* SPANH.
[k] Ἡ ἐσόμενον] Ἡσυχάζων *Busb.* & *Lugd. Bat.* Hoc modo diſtinxiſſe videtur *Epiphanii* codex. φθαχωρεῖν ἢ τῆ συγκλήτῳ τοσῶνδε ἕνα ὄντα. nam vertit, *ſed magis ut Senatui tantorum virorum unus cederet.*
[l] Ὧν τε οἱ πρότεροι] Ita *Busb.* ὧν οἵ τε πρότερον *L. B.* ὧν οἱ πρ. in *reliquis.*
[m] Καὶ] Abeſt à *L. B.*
[n] Αὐτοὶ ἐπιτρέψειν.] Αὐτοὺς *Busb.* αὐτοῖς *Hen.* à *pr. m.* αὐτοὺς à *ſecunda.*
[nn] Οἷς χρήσαιντο αὐτοί.] Ita lego. οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς in *libris.*
[o] Τοῦδε ἐλπίδα εἶναι,] Τοῦτε ἐλπίδα εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[p] Τοιούτους οἳ] Ita lego. τοὺς in *libris.*
[q] Οὐηράνιος καὶ Βρόκχος,] Dio l. lx, p. 665. Ὑπατοι &c. Δημάρχους πέμποντες, ad Claudium non additis eorum nominibus. *Sueton. in Claudio* c. x. accituſque & ipſe per Tribun. Pleb. in Curiam. SPANH.
[r] Βρόκχος,] Βρόκχος legendum cenſui. Vèrum Βρόγχος (ut in *L. B.*) & Βρόχος & Βρῦχος in *Græcis.* Juxta *Epiphanii* libros Βρόκκος aut Βρόκκις. in ora exemplaris *Caſauboni* appingitur *Brutus*, ac ſi Βροῦτος legiſſet.
[s] Ἐπῆγον,] Ita *Busb.* in *ceteris* deëſt vox ἐπῆγον, leguntque εἶγε ἀρχῆς. in *Epiphanii* verſione, *ſuadebantque ſimul, ut ſi appeterent principatum &c.*

CAP. IV.

uænam acta erant à rege Agrippa in gratiam Claudii: & quomodo Claudius, imperium adeptus, Caji interfectores necari jussit.

Laudius autem, ut qui non nesciverit qua arrogantia missi erant legati, ex illorum etiam onsilio ad moderatiora conversus est in præsens; on tamen ita quin se ex metu recolligeret, parm quidem audacia militum *animatus*, partim vero grippæ regis, hortantis, ne tantum imperium ulo oblatum è manibus dimitteret. qui, omnibus iidem Cajo præstitis, prout deceret hominem ipso honoratum, (nam & Cajum mortuum omplexus est, & collocatum in lectulo operuit uoad ejus fieri potuit, dein ad satellites se recet, nuncians Cajum quidem vivere, vulneribus ero cruciato medicos accersere dicens) cum aret raptum esse à militibus Claudium, properat ad eum; quem cum turbatum offendisset & in fere ut Senatui cederet, confirmabat eum, & ortabatur ut imperium capesseret. Ubi autem a Claudio dixerat, eodem, unde digressus erat, vertebatur; & accitus à Senatu, delibuto capillo, uasi post compotationem finitam, aderat, & ex enatoribus quæsivit quid de Claudio factum sit. uibus id quod erat dicentibus, ac præterea illius ntentiam de summa rerum rogantibus: se quidem ebat, pro Senatus dignitate mori non recusare, spicere tamen suadebat, quid è re sua esset, prol habentes favorem & gratiam. imperium enim imet vindicantibus opus esse armis, atque milibus qui illa induant, ne ab istis imparati *in perila* labantur. Senatu autem respondente, sibi arorum abunde esse, pecuniamque collaturos, & ercitum non solum jamjam conflatum habere, d & novum se delectum habituros manumittenservos: Agrippa subjiciens, utinam, inquit, ô Setus, res vobis succedat ex animi sententia. Vem non dubitanter mihi dicendum, quoniam in utem vestram futura est oratio. "Scitote igitur milites qui à Claudio stabunt veteranos esse, & n re militari longo tempore exercitatos; nostros utem, utpote ex convenis & servitiorum turba quibus inexspectato data est libertas, *novos* fore & intractabiles; & contra belli scientes peritosque in aciem rudes educemus, & qui gladium tringere nesciunt. quapropter mihi *optimum* videtur mitti ad Claudium qui ei suadeant ut imperium deponat: & ad legationem *istam* obeundam ipse paratus sum.

2. Atque ille quidem ita loquutus est, eisque assentientibus, cum aliis missus & Claudio seorsum epidationem Senatus indicat, autorque erat ut ore imperatorio responderet, & ex dignitate sua potestatis amplitudine. Dicebat itaque Claudi-

ΚΕΦ. δ'.

Οἷα πέπραχεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὑπὲρ τῦ Κλαυδίυ· καὶ ὡς Κλαύδιος, τῇ δεχῇ καταλαβών, τὺς Γαΐυ φονέας ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

Κλαύδι@· δ', ἡπίσατο γὰρ μετ' οἴας αὐθαδείας ἀποστείλειαν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὅλη τὸ μετριώτερον ἐπέτραπτο, ἀ μὲν ἄλλα καὶ τῷ περὶ αὐτὸ φόβῳ ἀγόμενος, ἅμα μὲν θάρσει τῦ στρατιωτῶν, ἅμα δ' Ἀγρίππα & βασιλέως, κελεύοντ@· μὴ προΐεσθαι τ χειρῶν τηλικαύτην δεχὴν ἥκιστα αὐτόμολον. ὃς, πάξας μὲν καὶ περὶ Γάϊον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῦ ἀγαπῆς ἠγμένον· καὶ γὰρ τ νεκρὸν περιέπλεξε & Γάϊε, καὶ ἀναθέμεν@· ὅπι κλίνης, καὶ προελθὼν ἐπὶ τ ἐνδεχομένων, εἰς τὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τ Γάϊον ἀπαγγέλλων, κακοπαθοῦντ δ' ὑπὸ τραυμάτων ἰατρὺς μετελθεῖν λέγων· πυθόμεν@· δ' & Κλαυδίυ τὸν ὑπὸ τ στρατιωτῶν ἁρπαγέα, ὠθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν πεπραγμένον, καὶ οἷόν πι σκηπτρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγαγεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τ ἡγεμονίας. ταῦτα δ' πρὸς τ Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλάσσας αὐτὸν τ βυλῆς, χεσάμεν@· μύροις τῇ κεφαλῇ, ὡς ἀπὸ σωτηρίας, γινομένης ἀναλύσεως αὐτῇ, παρῆν, καὶ ἅρετο τὺς βυλευτὰς τί ἐπέπραχε Κλαύδι@·. τ δ' τά τε ὄντα φαμένων, καὶ προσαιρομένων ἓν τινα γνώμην ἔχοι περὶ τοῖς ὅλοις, τελευταίαν μὲν ὑπὲρ τῦ κατ' ἐκεῖνον εὐκλεῦς ἕτοιμ@· ἓν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δ' σκέλδε περὶ τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅ, τι & εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελομένης. χρείαν γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιημένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φεάξαιντο αὐτοῖς, μὴ & ἀθρόοι καταστάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν. ὑποκεκαμένης δ' τῆς βυλῆς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα εἰσιόντ, καὶ στρατιὰς τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεργικὸς, "τὸ δ' συγκροτηθὲν ἐλευθερώσεως δῆλον γιομένης. εἰπὲ μέν, ὦ βυλή, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑποτυχών, πράσσ@· ὅπως ὑμῖν. λεκτέον δ' ἐδὲν ἐναντιούμενόν μοι, ἀφ' τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρειν τ λόγον. "ἴστε δὴ στρατὸν, ὃς ὑ"πὲρ Κλαυδίυ μαχεῖται, πλήθ χρόνυ ὑπολειτεύσ μεμα"λεκότα· τὸ δ' ἡμέτερον, συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆ"θος ἔχει καὶ τ ἐκ δόξαν τῆς δυλείας ἀπηλλαγμένων, "τ δυσκρασίαν· πρὸς δ' τεχνίτας μαχήμεθα πρώην"γένλες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως τ ξίφη εἰδότας. "ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πίσαντας κατα"πλῆξαι τῇ δεχῇ, πρεσβεύειν τι ἕτοιμός εἰμι.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκατθεμένων, πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις τῷ τε παρεχρῆ τ βυλῆς δηγεῖται καὶ μόνος πρὸς τ Κλαύδιον, ἐδιδάσκε τε ἡγεμονικώτερον ἀποκρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι τ ἐξυσίας χρώμενον. ἔλεγε

---

t Ἀποστείλειαν,] Ita lego. ἀπεστείλειν in *Editis Aliisque.*
v Ἐπέτραπτο] Sic *Busb.* πεπίσθ@· in *cæteris.*
x Περὶ αὐτὸ φόβῳ ἀγόμενος] Ita lego. περὶ αὐτὺς in *libris.*
y Τῶν στρατιωτῶν,] Sic cum *MSS.* τῷ in *Editis.*
z Ὃς, πράξας μὲν] Illud ὃς ex *MSS.*
a Καὶ γὰρ τ νεκρὸν] Καὶ γὰρ τ νεκρὸν &c. in parenthesim inclusi.
b Περιέπλεξε & Γάϊε,] Ita lego. περιέπιτσι in *Editis* & *MSS.* qui malit περιέπασαι.
c Ὑπεχώρει] Ἐπεχώρει *Voss.*
d Ἀπαγγέλλων,] Ἐπαγγέλλων *Voss.*
e Κακοπαθοῦντ ——— λέγων·] Ita *Busb.* κακοπαθοῦτ δ' ἀ. τρ. πρὸς μεθιεὰς λέγων in *Editis Aliisque.* in *L. B.* κακοπαθοῦντι γε τ. ι. μετίεσαν (in *Marg.* μετίεσαν) λέγων.
f Χεσάμεν@· μύροις τῇ κεφαλῇ,] Ita lego. (& lectionem confirmat *Lugd. Bat.*) χρισάμεν@· in *libris.*
g Ὡς ἀπὸ συνουσίας,] Hoc modo lego & distinguo. antea erat, ὡς ἀπὸ συνουσίας γενομένης ἀπαλύσεως αὐτῷ.
h Ἀναλύσεως] Conf. lib. VI. Cap. 3. §. 1. SPANH.
i Πίπραχε Κλαύδι@·,] Sic *Busb.* & *Voss.* πεπράχθ in *Editis Aliisque.*
k Τά τε ὄντα φαμένων,] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ ὄντα φ. κ. προσαιρεμένων τινα in *cæteris.*
l Περὶ τοῖς ὅλοις,] Περὶ τὰς ὅλας *Voss.*
m Περὶ τῷ συμφέροντι,] Περὶ & συμφέροντ@· *Busb.*
n Ὑπεξελομένης.] Ita *Busb.* & *Voss.* ὑπεξελόμεν@· perperam in *Aliis.*
o Τῆς ἀρχῆς μεταποιημένους] Τοῖς ἀρχῆς *Voss.*
p Αὐτοῖς,] Forte αὐτὰς. COCC.
q Τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεργικὸς,] Eo modo *Busb.* πάντως αὐτῶν in *Editis Aliisque.*
r Δυσκρασίαν·] Ita *Busb.* δυσκρασθὲν in *Editis Aliisque.*
s Μαχήμεθα] Sic *Busb. Voss.* & *Gall.* μαχόμεθα in *cæteris.*
t Σπάνι τὰ ξίφη εἰδότας.] Ita lego. σπάνιν *Voss.* σπᾶσιν in *cæteris* omnibus præter *Busb.* qui σπάσιν habet, forsan pro σπάσεσιν.
v Δοκεῖ πέμπειν] Δοκεῖν *Busb.*
x Ἀποκρίνεσθαι,] Ἀποκρίνασθαι *Busb. Hen.* & *Vat.*
y Ἔλεγεν ——— μίσον.] Hac in Senatu per Agrippam à Claudio missum dicta referuntur ἀλωσ. lib. 2. c. XI. §. 2. SPANH.

ῳ̃ Κλαύδι⊖, "ἀ θαυμάζειν τὼ βυλὼ ἡδονῇ μὴ ἐρασσεν ἄρχεαζ, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι περύαζ τ̃ [z] πρότερον ἀπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων. γεύσειν ⁀ αὐτὰς, πιεικείας [a] τῇ καθ' αὐτὸν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τ̃ ἀρχῆς ἐσομένης [b] αὐτῷ, ἔργῳ ⁀ [c] κοινῆς πᾶσι προκαθεσομένης εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν ⁀ καὶ ποικίλων [d] ὠδυκότι πραγμάτων, ἐν ὄψι τῇ ἐκείνων, καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν." καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, πιστὸν ἀκροτ̃ λόγων [e] καθωμιλημένοις, ἐξέπεμπτο. Κλαύδι⊖ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, μὲν ἐμμενεῖν πίστι τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ [f] δωρεῖται τὰς σωματοφύλακας [g] πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κ̃ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον ⁀ ἀριθμ̃, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπαρχεῖται τὰ ὅμοια.

γ'. Συνεκάλουν ⁀ οἱ ὕπατοι τὼ βυλὼ εἰς τὸ ἱερὸν τ̃ [h] νικηφόρου Διὸς, ἔτι ⁀ νυξ ἰών. τῶν ⁀ οἱ μὲν, ἐν τῇ πόλι κλέπτοντες ἑαυτὰς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὼ ἀκρόασιν· τοῖς ⁀ ἀπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεσαν ἔξοδοι, προορωμένοις ⁀ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν δημοκρατί τ̃ [i] γεγονότες, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδυνίᾳ τ̃ δουλεύειν ὑπαληφότες ἀμφιβολίαν ἀγνοίᾳ τ̃ πονεῖν, ἢ κλίνοντες τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων πρὸς τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταστῆναι. συνελέγησαν ⁀ ὅμως ἕκαστον ἀ πλείους, καὶ ἀμφιβαλλομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τ̃ στρατιωτικ̃ αὐτοῖς πραιτωρικῆς, [k] στρατηγικὸν αὐτοκράτορα καλούντων τὼ βυλὼ ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὼ ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὰς ἀπεφαίνοντο περὶ τ̃ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὼ ἀρχὼ ἐφέσιμον εἶναι· ὁρᾶν ⁀ ἐκείνοις ἀπιτρέπειν, ὅστις [l] τοσαύτης προκρίσεως ἄξι⊖. [m] ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν ἰὼ πολὺ πλέον, [n] δι' ἁμαρτίαν μὲν τ̃ κ̃ τὼ ἐλευθερίαν αὐχήματ⊖, φόβῳ ⁀ τ̃ Κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ [o] Μινυκιανὸς Μάρκ⊖, [p] καὶ τῷ καθ' αὐτὸν γυναικείότητι ἀξιόλογ⊖ ὢν, καὶ ἀδελφῷ Γαΐου γαμμηκὼς Ἰουλίαν, πόθυμός τι ἰὼ ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναιροῦντες. Οὐαλήριόν τε Ἀσιατικὸν [q] Μινυκιανὸς ἐκ τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων λόγων. ἐγεγόνει ⁀ ἂν φόν⊖ ⁀ τινο⊖ ἐλαττων, [r] ἀπιτυχοντῶν τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὥστε ἀντιτάξασθαι Κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πολῆθ⊖ ⁀ ἰὼ αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν πραιτωρίων οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἀπὶ τ̃ πόλεως, ἐρέτας τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τ̃ μεπόντων τὼ ἀρχὼ, οἱ μὲν φειδοῖ τ̃ πόλεως, οἱ ⁀ καὶ φόβῳ τῷ ὑστερ αὐτῶν ἀπέσχοντο.

δ'. [rr] Ὑπὸ ⁀ τὼ πρώτω ἀρχὼ ἡμέρας κ̃ Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ἀπιχειρησ λόγων ἦσαν

us, "se minime mirari, Senatum ægrè ferre principis dominatum, quòd attritus fuerit priorum "erudelitate, qui ad imperii majestatem evecti "erant. nunc verò meliorum temporum modera-"tionem degustaturos esse, ipso ad reip. guberna-"cula sedente; cum nomine tantum penes ipsum "foret imperium, re autem vera omnibus secum "commune. Illis itaque convenire ipsi non diffi-"dere, qui illorum in conspectu multa & varia "obiit negotia" Et legati quidem, ubi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, militiæ sacramento illos ad fidem sibi servandam obligans: donatque viritim corporis custodes quinis drachmarum millibus, & duces illorum simili ad proportionem numero; parique ratione aliis exercitibus, ubicunque essent, daturum se promittit. *Sacramentum à militibus exigit.*

3. Consules autem Senatum convocabant in Jovis Victoris ædem, cum *multa* adhuc nox esset. quorum alii quidem in urbe sese occultabant, animo vacillantes ubi aliquid *de concione* audiverint: alii vero in prædia sua rustica concesserunt, providentes quónam res evasura esset cum de libertate desperarint; longe satius esse existimantes, in servitute, ab omni periculo vacua, vitam agere inertem & otiosam, quam cum paterna dignitate in ambiguo hærere de salute. Veruntamen haud plures quam centum convenerunt: cumque de iis, quæ in manibus erant, deliberarent, derepente sublatus est clamor militum, qui ab illis stabant, postulantium ut Senatus imperatorem rei militaris peritum eligeret, & multorum dominatu non perditum iret Principatum: & quam maxime potuerunt palam faciebant, non universis sed uni *alicui* imperium deferendum esse; illis autem permittere ut dispicerent, quis tanta præfectura dignus sit. adeo ut res Senatus multo magis inter se contrariæ essent, & quod de libertate glorioſa excideret, & valde metueret Claudium. non tamen deerant qui dominatum affectarent, & propter majorum gloriam & cognationem ex nuptiis. Nam & Marcus Minucianus erat, qui, & sua nobilitate illustris, & in matrimonio habens Caji sororem * Juliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur; eumque reprimebant Consules, aliam ex alia causationem nectentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, unus ex interfectoribus Caji, ab ejusmodi cogitatione inhibebat. Fuissetque cædes quanta vix unquam alias edita, si illis, qui principatum appetebant, facta fuisset potestas contendendi cum Claudio. Quin & præsto erant & gladiatores insigni numero, & milites qui in urbe excubias agebant, remigesque qui in castra confluebant; adeo ut ex iis, qui imperium ambiebant, alii quidem, ut urbi parceretur, alii vero, metu de se, à conatu destiterint. *Senatus à Consulibus convocatur.* *Milites imperatorem à Senatu postulant.* *Nonnulli è Senatoribus dignitatem istam expetunt.*

4. Cum autem diluculo in Senatum venissent Chærea sociique, aggressi sunt orationem habere ad *Chærea militibus irrotus.*

z Πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* προτέρων in *Editis Aliisque.*

a Τῇ καθ' αὐτὸν,] Τῶν κατ' αὐτὸν *Busb.*

b Αὐτῷ, ἔργῳ ⁀] Illud αὐτῷ ὲ *Cod. Busb.*

c Κοινῆς πᾶσι προκαθεσομένης εἰς μέσον.] Ita *Busb.* κοινῇ in *reliquis.*

d Ὠδυκότι πραγμάτων,] Ita lego. ἀδυκότων πρ. in *libris.*

e Καθωμιλημένοις,] Συγκαθωμιλημένοις *Busb.*

f Δωρεῖται] —— ὅμοια.] Donavitque singulos custodes corporum quinque millibus drachmis, & Ducibus nummorum promeritam posteriorem largitus est: sed & militibus absentibus similia compromisit *Rufin.* omisit hæc pleraque *Gelen.* SPANH.

g Πεντακισχιλίαις δραχμαῖς] *Sc.* Viginti HS. millia. *Suetonius* habet tantum *quina dena HS.* Vide *Scaligerum* de re *Nummaria*, p. 86.

h Νικηφόρου] *Rufin.* Triumphatoris. *Melius* Victoris. SPANH.

i Γεγονότες, —— ἀκινδύνῳ] Ita cum *Cod. Busb.* & mox κρεῖττον. (quomodo etiam *Lugd. Bat.* habet) γεγονότ⊖ & κρείττω in *Editis Aliisque.*

k Στρατηγικὸν αὐτοκράτορα] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *petentium ut militaris imperator eligeretur.* στρατηγὸν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Nota στρατηγὸν Αὐτοκράτορα, de Imperatore Romanorum, quod alias de summis Exercituum Ducibus à Græcis dicitur. SPANH.

l Τοσαύτης προκρίσεως ἄξι⊖.] Τοιαύτῃ *Busb.*

m Ὥστε ἐναντία τὰ] Ita etiam *Epiphan.* ὥστε τὸ δημοσίᾳ τὰ τ̃ *Busb.*

n Δι' ἁμαρτίαν] Καὶ ἁμαρτίᾳ τ̃ κ. τ. λ. αὐχήματ⊖, κ̃ φόβῳ τ̃ Κλ. *Busb.*

o Μινυκιανὸς Μάρκ⊖,] Μινυκιανὸν Μάρκον — ἀξιόλογον ὄντα — γενναιοτάτου — πρόθυμον ὄντα ἀν. τ. πραγμάτων κατεῖχον *Busb.* & *Voss.*

p Καὶ τῷ καθ' αὐτὸν ἠλικιότητι] Ita lego. κ̃ τὸ καθ' αὐτὸν in *Editis* omnibus & *MSS.* præter *Gall.* qui habet κ̃ καθ' αὐτόν.

* *Juliam*,] *Livillam* vocat Suetonius in vita Claudii cap. 1. COCC.

q Μινυκιανὸς] Conf. supr. c. 1. §. 8. SPANH.

r Ἐπιχειρησάντων τ̃ ἐπιθυμούντων] Συγχωρησάντων *Busb.*

rr Ὑπὸ ⁀ τὼ πρώτω ἀρχὼ] Illud τὼ inseritur ex *Lugd. Bat.* HAV.

ad milites. quos cum universi viderent manu illis silentium indicere, & in eo esse ut loquendi initium facerent, tumultum movere cœperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere; quod omnes unius imperio subesse magnopere expeterent: namque imperatorem sibi dari postulabant, ut qui vel minimam moram ægre laturi essent. Senatus autem dubitabat, & quo modo regeret aut imperio regeretur, & militibus eorum auctoritatem defugientibus, & Caji interfectoribus amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Cumque ita se res haberent, Chærea, accensus in iram, quod imperatorem peterent *milites*, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. erat autem Eutychus iste factionis Prasinæ ut appellabatur auriga, Cajo devotissimus, quique in stabulis equitio ejus exstruendis milites attriverat, viles ab ipsis operas exigendo. quas res & illis exprobrabat Chærea, atque alia multa hujusce modi, seque Claudii caput allaturum *minabatur*. indignum enim esse *ajebat*, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis ejus nihil moti, strictis gladiis & sublatis signis se propipiebant ad Claudium, adjuncturi se his qui fidem ei jurejurando dederant. ita Senatus desertus est à suis propugnatoribus, & Consules ferme in privatorum ordinem redacti: quin & consternatio erat ubique & mœstitia, nemine sciente quid de se factum foret, Claudio in eos irritato; aliique in alios convicia jactabant, & ipsos *vehementer* pœnitebat. Tum Sabinus, unus è Caji interfectoribus, in medium progressus, se prius mortem sibimet consciscere edicebat, quam passurum ut Claudius fiat imperator, visurumque civitatem servitute oppressam; simulque Chæream increpabat, quod nimio vitæ amore teneretur, si is, qui primus Cajum contemptui habuit, vitam *jam* vitalem esse existimaret, cum fieri non possit ut vel hac via patria in libertatem restituatur. Chærea autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam ut de morte appetenda dubitaret, statuere tamen prius Claudii mentem explorare.

ς'. Et illi quidem in his erant. In castris autem undique festinatur ad obsequium Claudio præstandum: & Consulum alteri Q. Pomponio, *cum eodem veniret*, crimini milites objiciebant præcipue quod Senatum ad libertatem *asserendam* hortatus fuerat, atque impetum *in eum* fecerunt strictis gladiis; cædemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere jubet: Senatoribus vero qui cum Quinto non idem habitus est honos. nam & quidam illorum plagas accipiebant, repulsi dum illum salutatum irent, & Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabantur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat ut mitius se erga Senatores gereret: quippe, si male ab eo acciperetur Senatus, non habiturum esse alios quibus imperaret. Persuadetur Claudius, & Senatum convocat in palatium, quò ipse per *mediam* urbem lectica delatus est, deducentibus eum militibus multa sane cum vexatione populi. nam Chærea & Sabinus, *duo* ex interfectoribus Caji, in conspectum omnium processerant, cum cautum esset, ne ipsi in

πρὸς τὰς σταλιώτας. τῶι δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ [s] πεισονίας αὐτὰς τῇς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οὐδέ πω ἀρχεσθαι, ἀνεθορύβησε, [t] μὴ ἐφεὶς μὲν ὥστε εἰπεῖν, ἀφ' ὃ τὸ ὠρμῆσθαι πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι· τ δὲ ἡσυχάσμενον σκάλουσι, ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι [v] τὰς τελέας. τῇ συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν δέχεσθαι ἂν τ τρόπον, ἅτε [x] δεχομένων αὐτὰς τ σταλιωτῶν, καὶ τ Γαΐᾳ σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς σταλιώταις οὐκ ἐφιέντων. [y] ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν οὐκ ἀναχόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν ᾗ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον φράσαι [z] Εὐτύχης κομίσειεν. ἦν δὲ ὁ Εὔτυχος ἵππος, ἡνιόχου τοῦ καλουμένου Πρασίνου, φιλτατώδης Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τ στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπηρετούμενον. εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτὰς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Κλαυδίου. δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν φρενοσυλῆ δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διετρέπησάν γε ὑπὸ τ λόγων, ἀλλὰ ταραττόμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ᾤχοντο ὡς τ Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. καταλείπεται δὲ ἔτι σύγκλητος [a] ἐπ' ἐρημίας τ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, ἅτε ὅτι χρήσονται αὐτοῖς τ ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ [b] ἀνηρεθῆσθαι τ Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς· ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο, καὶ μεταμελὴς ἦν αὐτοῖς· καὶ Σαβῖνος, εἷς τ Γαΐου σφαγέων, σφάζειν ἑαυτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα ἔσεσθαι, καὶ δυσκρατίαν ἐπιφέσθαι καταλαβόντα· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐου πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας ἅδε ἅτως ἀποδοθῆναι δυναμένης τῇ πατρίδι. Χαιρέας δὲ ὡς μὲν τοῦ θνήσκειν [c] ἐνδοιαστὸν ἅδεν φρονεῖν ἔλεγε, βουλεύεσθαι μέν τοι [d] διακωδωνίζειν ἀφίστασθαι τὴν Κλαυδίου.

ε'. Καὶ οἱ μὲν [e] ἐν τοῖσδε ἦσαν. ὅτι δὲ ἡ στρατοπέδου [f] πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο κατ' εὐσέβειαν τὴν Κλαυδίου· καὶ τ ὑπάτων ὁ ἕτερος Κόιντος [g] Πομπώνιος διὰ αἰτίας ἣν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς [h] ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον ἐκάλων, [i] ὁρμησάντε τε ἀπασάμενοι τὰ ξίφη, κἂν ἐπέσχε αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίου διακεκωλυκότος. ἐδιακαθίζε δὲ αὐτῷ τ ὑπάτου ἐξαρπάσας ἐς κινδύνου· τ δὲ συγκλητικῶν ὁ μὲν σὺν τῷ Κοίντῳ ἀμφ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀνωθέμενοι τ ἐς αὐτὸν ἐντεύξεως, Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, [k] μὲν τι κίνδυνος ἦν πάντας αὐτούς. καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καθίστασθαι. ὀργιζομένῳ γάρ πῃ κακῶς περὶ τὸ βουλεύειν, οὐκ ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἐπήρων. πείθεται δὲ Κλαύδιος, καὶ συκαλεῖ τὸ βουλεύειν ὅτι ἐς παλατίου διὰ τ πόλεως φερόμενος, προσπίπτουσιν αὐτὸν ἐς στρατιωτικὴν σὺν πολλῇ πάνυ [l] κακώσει τ πλήθους. προσεξήεσαν δὲ τ Γαΐου σφαγέων [m] εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας τε Σαβῖνος, εἰσιόντες προόδων κατ' ὄπισθε

[s] Παύσαντας αὐτὰς] Παύσαντας *Voss.*
[t] Μὴ ἐφεὶς μὲν] Μὴ ἐφιέναι ὥστε εἰπεῖν *Voss.*
[v] Τὰς τελέας.] Τῆς τελέας *Busb.*
[x] Δεχομένων αὐτὰς] Sic lego. δεχομένους αὐτῶν in *Editis & MSS.*
[y] Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων,] Ἐν τοιούτοις δὲ τ πραγμάτων ὄντων *Busb.*
[z] Εὐτύχης κομίσειεν.] Est qui conjicit hunc esse eum, cui libros quatuor priores *Fabularum* inscripsit *Phædrus.*
[a] Ἐπ' ἐρημίας τ ἀμυνόντων,] Ἐν ἐρημίᾳ *Busb.*
[b] Ἀνηρεθῆσθαι] *L. B.* ἀνῃρεθῆσθαι.
[c] Ἐνδοιαστὸν] *Gen.* ἐνδυαστὸν· ἐνδυασμὸς, ἀμφιβολία, ἀπορία· *Hesych.* SPANH.
[d] Διακωδωνίζειν] Διακωδωνίσαι *Porphyr. περὶ Ἀποχ.* p. 408.
[e] Ἐν τοῖσδε ἦσαν.] Ἐν τοιοῖσδε *Busb.*
[f] Πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο.] Illud πᾶς è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
[g] Πομπώνιος διὰ αἰτίας ἣν] Ita lego. Πομπήιος *in Editis* & *MSS.*
[h] Ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπ' ἐλεύθερίας *in Editis Aliisque.*
[i] Ὁρμησάντε τε ἀπασάμενοι τὰ ξίφη,] Iterum cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ὁρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη *in Editis Aliisque.*
[k] Μὴ τε] *L. B.* μὲν τι.
[l] Κακώσει τ πλήθους.] Quorsum κακώσει dicit; an id populo displicuisse credendum; contrarium huic supra dictum. Fuit cum legerem ἀξιώσει, *desiderio.* Sed locum posse commodum sensum recipere existimo, si ᾗ sequens accipiatur pro γάρ.
[m] Εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος,] Εἰς τὸ φανερὸν *Busb.*

σταλιώτας Πολλίωνες
ῥεῖτο τ σωμα
τὸ παλάτιον ἀφ
φον ἀνεδίδα τε
ἐδοκεῖ, ἀπιστιαν
πιμωρίαν ὑπὲρ
μέλλοντος χρόν
νάτῳ, καὶ σω
λέγοντα ᾗ Χαιρ
ρεῖν, ὃ μόνον τ
ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνε
ὑποπεμένης γ
αἰτιωμένη, φ
σαντο πώποτε ρ
ῆναι, ὡς ἤκεν
Διὰ μελίτης
ἔχοι τὸ ξίφος.
χρείσαντο αὐτ
αὐτῷ θυομένης
ἀθυμία, καὶ π
λακῶς τ τραχη

ς'. Ὀλίγως
των, Ρωμαίω
καὶ Χαιρέαν μ
ἴλεων καὶ ἀ
ρασκαλοῦντες.
συνέτυχε. Σα
ἐφαλύοντος
ἐφιέντος,
σωτηρίας
τῷ ξίφει, μ
ἐληῶν.

Κλαύ
ξ ὀ
τὸν π
καὶ δι' ἐγκ
πειθῆναι πα
πάππου
ὀφειλόμε
τὸν Λυσα
προσεπή
ὅτι τ ἀ
Διὰ εἶχεν
καὶ κομμα
σιμαχον

Ὡς Κλαύδ
λείαν,
γράμμα

n Ἡσῦι
Editis Al
o Ἑταί
p Χαιρ
decst Χα
q Καὶ
SPANH.
r Λύτρ
s Γεγέ
γεγόνασι
t H]
v Μετ
x Ἐναγ
minente
y Τοῖς
z Ἰλεω
a Aul
b Πα

Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν τῶν σωματοφυλάκων. Κλαύδιος δέ, ἐπειπὲρ εἰς τὸ κάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψηφοφορίαν περὶ Χαιρέου. τοῖς μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δὲ ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ δικαίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ παντὸς χρόνου. ἀπήγετο οὖν Χαιρέας τὸν ὀπὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λέπιδός τε καὶ Ρωμαίων πολλοί. ἕπετο δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὸν συμφορὰν, οὐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ τοῦ χειμάρρου, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνειδίσατε Λέπιδον εἰς δάκρυα ἐκπεπταμένον. ἐστηγμένου γέ τοι τὸν στολὴν τοῦ Λέπιδος, [q] καὶ τὸ ῥῖγος πτοουμένου, φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ [r] Λέπιδος ποιήσειε πώποτε ῥῖγος. πολλῆς τε ἀνθρώπων ἑπομένης κατὰ τὰς, ὡς ἦκεν ὀπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δι' ἀμελείας αὐτοῦ [s] γεγένοιεν αἱ σφαγαὶ, [t] ἢ πρῶτον τοῦτο τὸ ξίφος. καὶ ἐκέλευε κομίζειν ᾧ Γαΐου [v] μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λέπιδος δὲ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀτυχίαν, καὶ πληγῶν πλειόνων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸ τραχηλον προσφέρειν.

ε'. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις [x] ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ρωμαίων τὸ πλῆθος [y] τοῖς αὐτῶν ὀπιφέροντες, καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμενοι, [z] ἵλεων καὶ [a] ἄμεινον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ Χαιρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ βίου συνέτυχε. Σαβῖνος δὲ, Κλαυδίου μὴ μόνον τὴν αἰτίας [b] προλύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο [c] σκληρίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν πεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τοῦ κώπου τῷ τραύματι συνελθεῖν.

publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus præfecerat. At Claudius, postquam ad palatium *rex* veniret, convocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chærea. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiæ tamen auctorem accusabant, & jure merito pœnam ei infligendam censebant, ut aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chærea ad supplicium, & una cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chærea magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo quod ne oris quidem colorem mutaverit sed & ex iis quæ Lupo se lachrymis dedenti exprobrârit. Lupo sane, cum vestem deponeret, querenti de frigore, *ille* dicebat, non oportere unquam contra quam lupi solent algescere. cumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, ubi ventum est ad locum, interrogabat militem, num exercitatus esset ad cædes, aut *tum* primum haberet gladium, jubebatque eum afferri quo ipse Cajum peremerat. Uno autem ictu feliciter interiit: at Lupus non adeo commode è vita exiit præ timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit. *In Chæream & Lupum alioſque animadvertitur.*

6. Paucis post diebus, quando *solennia* instarent parentalia, & populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferrent, Chæream etiam fertis honorarunt in ignem conjectis, ipsum obsecrantes ut propitius illis non irasceretur, quod animo fuissent in eum ingrato. Et Chæreæ quidem contigit, ut hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus ut à fide conjuratis data descisceret, seipsum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adacto *in corpus*. *Sabinus ſibiipſi manus infert.*

n Ἡρέθη τῶν σωματοφυλάκων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἤρξε in Editis *Aliisque*.

o Ἑταίρους,] *L. B.* ἑτέρους.

p Χαιρέαν τὸν ἐπὶ θανάτῳ,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* in *cæteris* deest Χαιρέαν.

q Καὶ —— ῥῖγος.] Hoc non exstat in Versione Rufini. SPANH.

r Λέπιδος ποιήσαιθ' πώποτε ῥῖγος.] Mallem λύκοι αἰτιάσαιθ'.

s Γεγένοιεν αἱ σφαγαὶ,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* γεγόνειν *Vat.* γεγόνασιν in *Editis Aliisque*.

t Ἢ] *L. B.* εἰ.

v Μεταχειρίσαιτο αὐτός.] Διαχειρίσαιτο *Busb.*

x Ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων,] Romæ ἡμέραι ἐναγισμῶν *Rufin.* imminente festivitate. SPANH.

y Τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες,] Τὰ αὐτῶν *Busb.*

z Ἵλεων καὶ ἄμεινον εἶναι] Conf. sup. lib. 15. c. 3. §. 4. SPANH.

a Ἄμεινον] *L. B.* ἄμεινον. *Coccejus* ἀμείνονα.

b Προλύοντος αὐτὸν,] Ἀπολύοντος *Busb.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Κλαύδιος ἀπέδωκεν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπηύξησεν· καὶ ὡς διαγράμματα προέθηκε ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων.

CAP. V.

Quomodo Claudius reddidit Agrippæ paternum regnum, ejusque imperium amplificavit: utque edicta proposuit in Judæorum gratiam.

IV.

Κλαύδιος δὲ, ἐκ στρατιωτικῆς πάνυ ὤν, τι καὶ ὑποπτον ἐκ τοῦ ὀξέως ὑποσκευασάμενος, [d] διάγραμμα προέθηκε, [e] τήν τε ἀρχὴν Ἀγρίππα βεβαιῶν, καὶ ὃν ὁ Γάιος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴν βασιλέα. προσέθηκε δὲ αὐτῷ πᾶσαν πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς καὶ πάππος αὐτοῦ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπέδιδε. [f] Ἀβιλαν δὲ τὴν Λυσανίου, καὶ ὅσα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσεπέθηκε, ὅρκια τε αὐτῷ πέμψας πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ὑπὲρ τῆς ἀμοιβῆς μέσης ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ καὶ τὴν ἔχειν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάρχας μέρος τινὰ καὶ Κομμαγηνῆς δωρεῖται. λύει δὲ καὶ [g] Ἀλέξανδρον [h] Λυσίμαχον τὸν [i] Ἀλαβάρχην, φίλον ἔχαιον αὐτῷ γεγονό-

Claudius autem, cum è medio sine mora sustulisset milites omnes, quos suspectos habuit, edictum proposuit, quo & Agrippæ imperium, quod ei dederat Cajus, confirmabat, & regem *verbis quam amplissimis* laudabat. quin & adjiciebat quicquid Judææ & Samariæ *olim* ad ejus avi Herodis regnum pertinebat. Atque hæc quidem quasi cognationis jure ei debita restituit. quin & Abilam, quæ Lysaniæ fuerat, & quæcunque erant in monte Libano, de suo adjungebat: fœdusque ab eo ictum est cum Agrippa in medio urbis Romanæ foro. Antiochum etiam, cum ei regnum quod habuerat abstulisset, parte quadam Ciliciæ & Commagena donavit. Insuper & *vinculis* absolvit Alexandrum Lysimachum Alabarcham, cum quo vetus *Claudii erga Agrippam benignitas & liberalitas.* *Antiochus Commagenæ rex.* *Alexander Lysimachus Alabarcha.*

c Ἐκλειπίαν] *L. B.* ἐπικλειπίαν.

d Διάγραμμα] Διάταγμα *alibi*. lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

e Τὴν τε —— Σαμάρειαν.] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

f Ἀβιλαν —— ὄρει,] Ita scribo. (ita quoque exhibet *Lugd. Bat.*) Ἀβίλαν in *Josephi* libris. Ἀβίλα, ἐπικληθεῖσα Λυσανίου *Ptol.* & apud *Lucam* (c. 3. v. 1.) exstat memoria Λυσανίου Ἀβιλήνης τετραρχοῦντος, quod ab Ἀβίλα non Ἀβίλα. HUDS. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. & infr. lib. 20. c. 6. §. 1. SPANH.

g Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τὸν Ἀλαβάρχην.] Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH. Illa Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον in *Marg.* modo habet *L. B.*

h Λυσίμαχον] Λυσίμαχον deest *Voss.* agnoscitur ab *Epiphanio*, qui tamen videtur Ἀλέξανδρον in suo *Codice* non habuisse. Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. ad A. M. 1019. p. 623.

i Ἀλαβάρχην,] De *Alabarcha* videsis *Fulierum in Miscell.* l. 4. c. 16. p. 581. & quæ annotavimus ad lib. 18. c. 7. §. 3. & cap. 9. §. 1.

k Καὶ

ei interceſſerat amicitia, quique *olim* ſuæ matris toniæ procurator fuerat, quem Cajus iratus xerat: cujus filius Bernicen Agrippæ filiam duxorem. & hanc quidem Agrippa (nam mo-ur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi ven-ans, Herodi fratri ſuo collocavit, impetrato illi gno Chalcidis à Claudio.

2. Per idem autem tempus inter Judæos & ræcos exorta eſt ſeditio in urbe Alexandria. Ca- enim mortuo, Judæorum gens, ſub ejus impe- graviter oppreſſa, & multis injuriis ab Alexan-inis affecta, cœpit animos reſumere: moxque ad ma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam andat præſidi Ægypti, ut ſeditionem illam com-ſceret. quin & edictum, ſupplicantibus ei regi-is Agrippa & Herode, mittit in Alexandriam & yriam, ſcriptum in hanc ſententiam. "TIBERIUS CLAUDIUS CÆSAR, AUG. GERMANICUS, PONTIFEX MAXIMUS, TRIB. POT. EDICIT. Quoniam jam olim cognitum habuimus Judæos, qui in Alexandria ſunt & Alexandrini appellantur, ſtatim ab urbe condita una cum Alexandrinis habitatum miſſos, & civitatis jus ex æquo à regibus conſequutos eſſe, id quod palam eſt ex reſcriptis eorum pariter & edictis, & poſtquam imperio noſtro per Auguſtum ſubjecta fuiſſet Alexandria, ſua illis integra manſiſſe jura, conſervata per miſſos illò diverſis temporibus præſides, nullamque de illo jure controverſiam motam fuiſſe, etiam quando Aquila præerat Alexandriæ, & cum mortuus eſſet Judæorum ethnarcha, Auguſtum non vetuiſſe alios deinceps ethnarchas fieri, volentem eorum quemque ſubjici, ita tamen ut ſuis uterentur inſtitutis, nec cogerentur patriam religionem violare; Alexandrinos autem excitari *contigit* in Judæos, una cum illis habitantes, eo tempore quo Cajus Cæſar rerum potiretur, qui ex vehementi inſania & dementia, quod noluerit gens Judæorum quidquam contra patriam religionem facere, ipſumque Deum appellare; eos *mirum in modum* depreſſerat: volo *itaque* nihil propter Caji amentiam illis detractum iri, quod Judæorum genti fuerit conceſſum, ſed jura quibus olim gaudebant illis ſarta tecta manere, patriis in moribus & inſtitutis perſeverantibus; jubeoque ex utraque parte modis omnibus cavendum eſſe, ne ulla moveatur ſeditio poſtquam edictum *hoc* meum fuerit publicatum.

3. Et hoc quidem edictum, in gratiam Judæorum Alexandriam miſſum, ita ſe habuiſſe accepimus; quod vero in reliquum terrarum orbem, huiuſmodi erat. "TIBERIUS CLAUDIUS CÆSAR, AUG. GERMANICUS, PONTIFEX MAX. TRIB. POTEST. COS. CREATUS ITERUM, EDICIT. Quandoquidem me ſupplices rogarint Agrippa & Herodes reges mihi amiciſſimi, ut permitterem etiam Ju-

τω, καὶ Αντωνίαν αὐτὸ ἀπιτροπεύσαντα τῇ μητρὶ, ὀργῇ τῇ Γαΐᾳ δεδεμένον· καὶ αὐτὸ ὑὸς Βερνίκλω τὴν Αγρίππα γαμετῆ θυγατρὸς. [k] καὶ τοίνυν μὲν, πλουτᾷ γὰρ Μάρκος [l] ὁ δὲ Αλεξάνδρα ὑὸς, παρθένον λαβὼν, [m] ἀδελφῷ τῷ αὐτὸ Αγρίππας Ηρῴδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν [n] εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.

β'. Στασιάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον [o] Ιουδαίων τοῖς πρὸς Ελλήνας ἀπὸ τῆς Αλεξανδρέων πόλεως. πλουτήσαντος δὲ Γαΐου τὸ Ιουδαίων [p] ἔθνος ἀπὸ [q] τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνου παταπονούμενον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν Αλεξανδρέων [r] βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε· καὶ ἐν ὀλίγοις εὐθέως ἦν. καὶ Κλαύδιος ἀπιστέλλει τῷ [s] ἱππαρχοῦντι καὶ [t] τὴν Αἴγυπτον, ὥστε τὴν φάσιν καταστεῖλαι. πέμπει δὲ διάταγμα, παρακεκλημένος αὐτὸν Αγρίππας τε καὶ Ηρῴδης τῆς βασιλείας, εἴς τε τὴν Αλεξάνδρειαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένου τοῦτον τὸν τρόπον· "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ [u] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. Επειγὰς ἀνέκαθεν τὰς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους, Αλεξανδρεῖς λεγομένους, συγκαλωκιαθέντας τοῖς πρώτοις [x] εὐθὺ καιροῖς Αλεξανδρεῦσι, καὶ [y] ἴσης πολιτείας τοῦ βασιλέως πετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ, μετὰ τὴν ἡμετέραν ἡγεμονίαν Αλεξάνδρειαν τοῦ Σεβαστοῦ τοσαυτάκις [z] πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια τοῦ πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ὠεὶ τούτων γιγνομένων τῶν δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ακύλας ὢν ἐν Αλεξανδρείᾳ, καὶ πολυτήσας [a] τὸ Ιουδαίων ἐθνάρχης τοῦ Σεβαστοῦ μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ παραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὰ πάτρια [b] θρησκεύειν, Αλεξανδρεῖς ἢ [c] ἐπαρθῆναι καὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς Ιουδαίους ἀπὸ τοῦ Γαΐου Καίσαρος χρόνων, καὶ διὰ τὸν πολλὸν ὀπόγειαν καὶ παραφροσύνην, ὅτι μὴ παραβῆναι ἠθέλησε τὰ Ιουδαίων ἔθνος παρεπιτωκέναι, φυλάσσεσθαι ἢ αὐτοῖς καὶ τὰ [e] πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς [f] ἰδίοις ἔθεσι, ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, τηλικοῦτον ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία παρεχὴ γένηται μὴ τὸ παρατεθῆναί με τὸ [g] διάταγμα.

γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων διάταγμα τοῦτον ἦν τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ δὲ εἰς [h] τὸν ἄλλον οἰκούμενον εἶχεν ὅτω. "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΥΠΑΤΟΣ [i] ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΛΕΓΕΙ. Αἰτησαμένων με [k] βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια καὶ

[k] Καὶ —— Μάρκος] Verſ. *& hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans.* Sed ſic diſtinguendum, καὶ τοίνυν μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ δὲ Αλεξάνδρα ὑὸς παρθένον λαβὼν, ἀδελφῷ —— (*nam moritur Marcus Alexandri F. qui virginem duxerat*) *Uſſerius* quidem ad annum Chriſti 41. p. 641. cum verſione facit, & ait Marcum, cui deſponſa fuit Berenice, ante nuptias defunctum. verum ſola *Joſephi* auctoritate nititur, cujus verbis vim facit; cum expreſſe dicat *Joſephus* verſu ſuperiore —— αὐτῷ ὑὸς Βερνίκλω —— γαμεῖ. IBBETS.

[l] Ο δὲ Αλεξάνδρα ὑὸς,] Τὸν Λυσιμάχου ὑὸν *Busb.*

[m] Αδελφῷ —— βασιλείαν] Conf. *alior.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

[n] Εἶναι αἰτησάμενον τοῦ Κλαυδίου.] Illud εἶναι non agnoſcit *Busb.*

[o] Ιουδαίων] Ιουδαίοις *Busb.*

[p] Εθνος ἐπὶ] Γένος *Busb.*

[q] Τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνου τεταπεινωμένον,] Illud τῆς è *Cod. Busb.*

[r] Βιαζόμενον,] Υβριζόμενον *Voſſ.*

[s] Ιππαρχοῦντι] Eſt qui malit ἐπαρχοῦντι.

[t] Τὴν Αἴγυπτον,] Ita *Vat.* τὴν deeſt *reliquis.*

[u] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ.] ΥΠΑΤΟΣ poſt ΕΞΟΥΣΙΑΣ adjicit *Busb.* non ita *Graci* cæteri & *Epiphan.*

[x] Εὐθὺ] Forte *ἀθρὸς.* COCC.

[y] Ισης —— πετυχότας.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 7. §. 2. SPAN.

[z] Πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια] Πεφύλακται *Vat.*

[a] Τῶν Ιουδαίων ἐθνάρχην] Εθνάρχας Ιουδαίων Alexandriæ. *REL.*

[b] Θρησκεύειν,] Poſt *θρησκεύειν* iſta quæ ſequuntur, ἵνα πολιτείας τοῖς ἄλλοις Αλεξανδρεῦσι πετυχότων αὐτόθεν, adjicit *Busb.* Verum deerant *Epiphanii* codicibus *noſtriſque* reliquis.

[c] Επαρθῶσι κτ.] Επαρθῶσιν συνήθη ſolus *Busb.*

[d] Βούλομαι μηδὲν] Βούλομαι δὲ μηδὲν *Busb.*

[e] Πρότερον δικαιώματα,] Πρότερα *Busb.*

[f] Ιδίοις ἔθεσι] Ita *Voſſ.* Ιουδαϊκοῖς in *Editis Aliiſque.*

[g] Διάγεγραμμαι.] *L. B.* Διάταγμα.

[h] Τὸν ἄλλον οἰκουμένον] Οἰκουμένη ſub Romanis. REL.

[i] Χειροτονηθεὶς] Χειροτονηθεὶς pro inauguratus. REL.

[k] Βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου] Ita *Busb.* & *Epiphan.* βασιλέως in *Editis Aliiſque.*

τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ [l] Ρωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ιουδαίοις φυλάσσειν, καθὰ [m] τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ, ἤδιστα συνεχώρησα, ἃ μόνον τοῦτο [m] τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ [n] αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην ἐξίους κρίνας, διὰ τὴν εὐνοιαν Ρωμαίοις πίστιν καὶ φιλίαν, μᾶλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ Ελληνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν, ἐπειδὴ καὶ ὑπὸ τοῦ Θείου Σεβαστοῦ αὐτοῖς ἕως πεφυλαγμένα· καλῶς ἂν ἔχειν [n] Ιουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ [n] ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη ἀνεμποδίστως φυλάσσειν, οἷς [n] αὐτοὺς ἤδη νῦν προσαγγέλλω μοι ταύτην τὴν φιλανθρωπίαν ὑπάρχειν· κέρδος γὰρ, καὶ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν, τοῦτό μοι τὸ προστάσσειν τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν κωλωνιῶν [n] μητροπόλεων, τῶν ἐν τῇ Ιταλίᾳ [n] τῶν ἐκτὸς, βασιλεῖς τε [n] δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβυτῶν ἐγχάραξαι βύβλῳ, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ὡς ἔλαττον ἡμερῶν τριάκοντα, [o] ὅθεν [p] ἐξεπίτηδες καλῶς ἀναγνῶναι [q] δυνατόν.

"dæis in omni imperio Romano degentibus jura "eadem ſervare & habere quæ Alexandrinis con- "ceſſa, libenter eorum precibus annui, nec ſo- "lum iis qui à me petierunt hoc indulſi, verum & "ipſos pro quibus rogatus ſum dignos *hoc beneficio* "judicavi, propter fidem & amicitiam Romanis "præſtitam; juſtiſſimum etiam cenſens, nullam, "ne Græcarum quidem, urbem juribus illis pri- "vandam, quoniam & ſub Divo Auguſto eis erant "ſervata: proinde æquum eſſe arbitror ut Judæi "etiam per univerſum noſtrum imperium patrios "mores ſine impedimento aliquo ſervent, quos "etiam nunc moneo ut hac noſtra gratia contenti "modeſtius ſe gerant, nec religiones aliarum gen- "tium contemnant, ſed leges ſuas cuſtodiant: vo- "loque ut hoc meum edictum præſides civitatum "atque coloniarum & municipiorum, tam intra "Italiam quam extra, uti etiam reges & principes "per miniſtros ſuos tranſcriptum habeant, & in "hujuſmodi loco poſitum intra triginta dies, unde "de plano recte legi poſſit.

ΚΕΦ. ς'.

Οἷα ὑπὸ Αγρίππου εἰς Ιουδαίαν ὑποστρέψαντος ἐπράχθη ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ ἃ τε Πετρώνιος ὑπὲρ Δωρίτας ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

CAP. VI.

Quænam Hieroſolymis acta erant ab Agrippa poſt reditum ejus in Judæam: & quæ Petronius ad Doritas pro Judæis ſcripſit.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Αλεξάνδρειάν τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσιν, ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς Ιουδαίων [r] ἔχει γνώμην Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Αγρίππαν, κεκοσμημένον τὴν βασιλείαν, ὑπὲρ τιμῆς λαμπροτέρας [s] ἐξέπεμψε, τοῖς ὑπὲρ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ὑπηρέταις διὰ γραμμάτων ὑπηρεσίας [t] ἐρασμιον ἄγειν. ὁ δὲ, ὡς εἰκὸς ὁ τὰ ὑπὲρ χρείαν πάντα τύχαις ἀνερχόμενον, μὴ τάχους ὑστέρησεν· εἰς Ιεροσόλυμα δὲ ἐλθὼν, χαριστηρίους ἐξεπλήρωσε θυσίας, [u] ὧν τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπὼν. διὸ [x] καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνὰς, τιμὴν τε χρυσῆν ἄλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσοσταθμον τῷ σιδηρᾷ, ἣ τὰς [y] ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδη, τε συγγνῶς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, καὶ τε [z] ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε βεβόλων ὑπὲρ τὸ [a] ζαζοφυλάκιον, [b] ἵν' ᾖ δεῖγμα, καὶ ὅτι τὰ μεγάλα δυνατὰ πολλάκις πεσεῖν, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα· πᾶσι γὰρ τοῦτο ἐνεφάνιζεν ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Αγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτὴν ἀπέβη τὸ πρὶν ἀξίωμα· καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τὸν πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. Διὰ τούτων ἐννοεῖν ὅτι τὴν ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλιγωρεῖν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνατὰ πάλιν φέρειν ἄνω.

Agrippam in regnum ſuum remittit Claudius.

HIS igitur edictis, in Alexandriam & totum terrarum orbem miſſis, oſtendit Claudius Cæſar qua erat erga Judæos voluntate: moxque Agrippam, regnum * curaturum, ſplendidioribus auctum honoribus dimiſit, cum per literas provinciarum præſidibus & procuratoribus mandaſſet ut amice eum & benevole exciperent. Ille vero, id quod veriſimile erat homini facere cui proſpere omnia ceſſerunt, cum *magna* celeritate reverſus eſt: cumque Hieroſolyma perveniſſet, victimas pro gratiarum actione immolavit, ita ut nihil à lege præſcriptum omiſerit. unde & multos Naziræos tonderi præcepit; & catenam auream, quam ei dederat Cajus, pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, in triſtis fortunæ monumentum ejuſdemque in melius mutatæ teſtimonium, intra conſeptum templi ſupra gazophylacium ſuſpendit, ut documento eſſet, & maxima poſſe concidere, Deumque ſolere ea quæ ceciderant erigere. omnibus enim oſtendebat catenæ dedicatio, quod regi Agrippæ levicula de cauſa in vincti conditionem mutata fuerit priſtina dignitas; pauloque poſt vinculis laxatus in regem evaſerit *multo* quam ante ſplendidiorem. ut hinc liceat intelligere, ita hominibus eſſe à natura comparatum, ut celſiſſimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum provehi poſſint ad illuſtriorem dignitatem.

Quænam poſt reditum præſtiterit Agrippa.

Β'. Εντελῶς δὴ οὖν θρησκεύσας [c] τὸν Θεὸν Αγρίππας, Θεόφιλον μὲν τὸν Ανάνου τὸν ἀρχιερωσύνης μετέστησεν· τῷ δὲ Βοηθῷ Σίμωνι, τούτῳ [d] Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν, τὴν ἐκείνου προσέταξε τιμήν. δύο δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι καὶ πατὴρ Βοηθὸς, [e] οὗ τὴν θυγατέρα βασιλεὺς σωώκησεν Ηε-

2. Cum itaque omnia, quæ ad cultum Dei pertinerent, rite præſtitiſſet Agrippa, Theophilum quidem Anani filium ſubmovit à ſummo ſacerdotio; & Boëthi filium Simonem, cognomine Cantheram, in ejus locum ſubſtituit. Erant autem Simoni fratres duo & Boëthus pater, cujus filiam He-

Simon Cantheras pontifex factus vice Theophili.

l Ρωμαίοις ἡγεμονίας] Sic *Busb.* Ρωμαίοις in *ceteris.*
m Τοῖς αἰτησαμένοις] Αὐτοῖς *Busb.*
n Ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ] Ita *Vat.* ἐφ' ἡμᾶς in *Editis Aliiſque.*
o Ὅθεν ἐξεπιτηδὲς καλῶς] Hæc formula (inquit *Seldenus* de *Synedr.* l. 1. c. 8) Romano in imperio, ut notiſſima, edictis hujuſmodi ſubſcribi ſolebat, literis ſuis tantum initialibus ad hunc modum, U. D. P. R. L. P. *Unde de plano recte legi poſſit.*
p Ἐξεπιτήδες] Ἐξ ἐπιπ. SPANH.
q Δυνατὸν] Forte δυνῇ. COCC.
r Ἔχει] *L. B.* ἔχοι.
* Curaturum,] *Al.* recepturum.
s Ἐξέπεμψε,] Ἐξιπεμπει *Busb.*
t Ἐρασμιον ἄγειν.] Ἐρασμιον αὐτὸν ἄγειν *Vat.* & *Voſſ.*
u Οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπών.] Οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἐστὶν ἀπολιπεῖν *Busb.* ἀπολιπὼν habet *Voſſ.*
x Καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι] Ναζιραίων μάλα συχνὰς διέταξε ξυρᾶσθαι, τιμὴν ἣν χρ. *Busb.*
y Ηγεμονίδας χεῖρας ἰδέδη,] Ηγεμονίας *Busb.*
z Ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς,] Ἐπὶ τὸ κρεῖττον *Busb.* & *Gall.* εἰς τὸ κρεῖττον *L. B.*
a Ζαζοφυλάκιον,] De incenſis ſub Tito Gazophylaciis ἀλωτ. lib. 6. c. 5. §. 2. Vide de Gazophylaciis & in iis contentis Ezechiæ Regis II Reg. XXXIX. 2. SPANH.
b Ἵν' ᾖ δεῖγμα,] Ἵν' εἴη δεῖγμα *Busb.*
c Τὸν Θεὸν Αγρίππας,] Ita cum *Busb.* & *Voſſ.* τῷ Θεῷ in *Editis Aliiſque.*
d Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν,] Ita *Busb.* & *Zonar.* Κανθήρας in *ceteris.*
e Οὗ —— διδύμω.] Herodis Magni uxor filia Simonis Pontificis. vid. ſupr. ἀλωτ. lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

Herodes rex uxorem duxerat, quemadmodum ſupra declaravimus. Tam igitur ipſe quam pater & fratres pontificatum adepti eſt, uti etiam Simonis Oniæ filii tres, ſub imperio Macedonum, quod a ſuperioribus memoravimus.

3. Cum autem res pontificatus ita conſtituiſſet Hex, Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit. nam remiſit eis tributum quod pro ſingulis ædibus pendebatur, quod Archelaum eſſe duceret, ſe non pati ab illis amore et benevolentia ſuperari. Silam autem omnibus copiis præfecit, quem multorum laborum ſocium & participem habuerat. At paulo admodum poſt Doritæ *quidam* juvenes, ſanctitati anteponentes audaciam *ſuam*, ita facti à natura ut projectæ eſſent temeritatis, ſtatuam Cæſaris in ſynagoga Judæorum poſuerunt. id quod Agrippam magnopere irritabat. nam idem effecerant, ac ſi patriam legem ſublatum iviſſent. Quare ſine mora Publium Petronium convenit, qui tum Syriæ præſes erat, et in Dorienſium quoſdam accuſationem inſtituit. Ille vero non minus ægre ferens hoc facinus (nam et ipſe pro flagitio habuit quod contra leges factum erat) Dorienſibus, qui defecerant, aſperius increpſit in hæc verba. "PUBLIUS PETRONIUS, LEGATUS TIBERII CLAUDII CÆS. AUG. GERMANICI, MAGISTRATIBUS DORIENSIUM EDICIT. Quoniam veſtrum quidam eò inſolentiæ proceſſerunt, ut, cum edictum propoſitum fuerit à Claudio Cæſare Auguſto Germanico, quo Judæi ſuis legibus vivere permittuntur, id non egeritis ut ei obſequium præſtaretis, ſed omnia è contra feceritis, prohibentes Judæos conventus ſuos agere, in ejuſmodi loco Cæſaris ſtatuam collocando; qua re & maleficium admittitis non ſolum in Judæos, ſed & in imperatorem, cujus ſtatua rectius in proprio templo poneretur quam in alieno, idque in loco ubi cœtus celebrantur, cum à natura juſtum ſit ut ſui quiſque loci ſit dominus prout decrevit Cæſar, (nam ridiculum eſſet mea decreta commemorare poſt imperatoris edictum, quo Judæis permiſit uti ſuis utantur moribus & *inſtitutis*, ac præterea ſanciit ut civitatis jus ex æquo cum Græcis obtineant) eos quidem, qui talia contra Auguſti edictum auſi ſunt, ita ut & ipſi indigne ea ferant qui ex primoribus illorum eſſe videntur, non ſuo ex conſilio ſed populi furore facta eſſe aſſeverantes, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci factorum rationem reddituros, primos vero magiſtratuum hortor, ut fontes (niſi exiſtimari velint injuriam ſua voluntate illatam eſſe) centurioni indicent, operam dantes ne quæ turbæ aut rixæ præbeatur occaſio, (quam quidam mihi captare videntur ex iſtiuſmodi rebus) utpote quod nihil mihi cariſſimoque regi Agrippæ curæ magis ſit, quam ne Judæorum gens occaſionem arripiens, ſemet defendendi prætextu congregetur, & ad inſaniam uſque tumultuetur. Quo autem certius cognoſcatis Auguſti de toto hoc negotio mentem & ſententiam, quæ ille non ita pridem

Ηρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωϑ. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὗ τὸ ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ παῖδι, καθὰ καὶ ϖρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνοϑ τὸ [f] Ονία παῖδες τρεῖς ὄντες ὑπὸ τὴ Μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τῇ ϖροαγούσῃ γραφῇ παρέδομεν.

γ'. Καταϛησάμενοϑ δὲ τὰ ϖερὶ τὴς ἀρχιερέας [g] ὅτως ὁ βασιλεὺς, τὴς Ιεροσολυμίτας ἠμείψατο τὴ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. [h] ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑϖὲρ ἑκάϛης οἰκίας, ἃ ϖαλῶ τιθέμενοϑ ἀντιδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόϛι ϖροθύμως. [i] ἵϖ-ϖαρχον δὲ ἀϖεδείξε ϖανὸς τὴ ϛρατεύμαϛοϑ Σίλαν, ἄνδρα ϖολλῶν αὐτῷ ϖόνων συμμεταχόνϛα. ϖαντάϖασι δὲ ὀλίγῳ χρόνῳ διελθόνϛοϑ, Δωρίτας νεανίσκοι τὴ ὁσιότηϛοϑ [k] ϖροτιθέμενοι τόλμαν, [l] καὶ ϖεφυκότες εἶναι ϖᾶσι βόλως θρασεῖς, Καίσαροϑ ἀνδριάνϛα κομίσανϛες εἰς τὴν τῶν Ιουδαίων συναγωγὴν ἀνέϑηϰαν. τοῦϑ σφόδρα τὴ Αγρίϖ-ϖαν παρώξανε. καϑάλυσιν γὰρ τῶν ϖατρίων αὐτοῖ νόμων ἐδώϰαϑ. ἀμελήϑι δὲ ϖρὸς Πόπλιον Πετρώνιον, ἡγεμόνα δὲ τὴ Συρίας ὄνϑοϑ τότε, ϖροσελθόνϛες, καὶ [m] καταλείμμα τῶν [n] Δωριέων. ὁ δὲ οὐϰ ἤνεγϰεν ἐϖὶ τῷ ϖραχθέντι χαλεϖήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔϰρινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐνόμων ϖροδόσιν, τοῖς ἀϖοϛᾶσι τῶν Δωριέων σὺν ὀργῇ τοῦϑ ἔγραψε. "ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ "ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ, ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΙ-"ΚΟΥ, [o] ΔΩΡΙΕΩΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ ΛΕΓΕΙ. Επ-"δὴ ϖοσούτη τόλμη ἀϖονοίας τινὲς ἐχρήσανϑο ἐξ ὑμῶν, "[p] ὥϛε μηδὲ, διὰ τὸ ϖροτεθῆναι τὸ διάταγμα Κλαυδίου "Καίσαροϛ Σεβαϛοῦ Γερμανιϰοῦ ϖερὶ τοῦ ἀφίεσθ Ιουδαίους "φυλάσσειν τὰ ϖάτρια, ϖεϑῆναι [q] ὑμᾶς αὐτῷ, τἀναντία "ϖάνϛα ϖᾶξαι, συναγωγὴν Ιουδαίων ϰωλύονϛας εἶναι, "διὰ τὸ μεταϑεῖναι ἐν αὐτῇ τὴ Καίσαροϛ ἀνδριάνϛα, "ϖαναμοιῶϖας σὺϰ εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ ϰ εἰς "τὴ αὐτοϰράτοροϛ, ὃ ὁ ἀνδριὰς [r] βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ "ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐϖίϑετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τὴ συνα-"γωγῆς τόϖῳ, [s] τῇ Φύσῃ δικαίου ὄντοϑ ἕνα ἕϰαϛον "τῶν ἰδίων τόϖων ϰυριεύειν καὶ τὸ Καίσαροϛ ἐϖίϰρι-"μα· τὸ γὰρ ἐμὸ ὑϖϰρίμαϛοϑ μιμήσϰεσθ γελοῖόν ἐϖ "μὴ τὸ τοῦ αὐτοϰράτοροϛ διάταγμα τοῦ ὑϖερίψαν-"Ιουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐϖὶ μέντοι ϰ συμϖο-"λιτεύεσθαι τοῖς Ελλησι ϰεϰελεύϰότοϑ· τοὺς μὲν γὰρ "τὸ διάταγμα τοῦ [t] Σεβαϛοῦ τοιαῦτα τετολμηϰότας, ἐφ' "ᾧ ϰ αὐτοὶ ἠναγϰάϛησαν οἱ δοϰησῶϖες αὐτῶν ἐξέχειν, "ἐ τῇ ἰδίᾳ ϖροαιρέσει γεγυμνᾶσθ λέγονϛες, ἀλλὰ τῇ τοῦ "ϖλήϑους ὁρμῇ, ὑϖὸ ἑϰαϛονταρχου Πρόϰλου Ουϊτελλίου "ἐϰέλευσα ἐϖ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν ϖεϖραγμένων λόγον "[v] ἀϖοδώσονϛας, τοῖς δὲ ϖρώτοις ἄρχουσι ϖαραινῶ, εἰ "μὴ βόλονϛαι δοϰεῖν ϰ τὴν αὐτῶν ϖροαιρεσιν γεγυμνᾶσθ "τὸ ἀδίϰημα, ὑϖοδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑϰατονταρχῃ, "μηδεμιᾶς ϛάσεως μηδὲ μάχης ἐῶνϛας ἀφορμὴν γίνεσθ, "ἕως ϖερ δοϰῶσί μοι ζητεῖσθ ϖερὶ τὴ τοιούτων ἔργων, ϰ "ἐμοῦ ϰαὶ τοῦ ϖιμωτάτου μοι βασιλέως Αγρίϖϖα ὐδενὸς "μᾶλλον ϖροηγουμένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς [x] θραξάμενον "τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνοϑ, [y] ὑϖὸ τὴ ἀμωμήτου ϖροφάσεως "συναθροισθὲν, εἰς ὑϖόνοιαν [z] χωρῇ. ἵνα δὲ γνωρισμώϖ-"ρον ᾖ, τί ϖοτὲ ὁ Σεβαϛὸς ϖερὶ ὅλου τοῦ ϖράγμαϛοϑ ἐφρόνησε,

"π'

f Ονία παῖδες τρεῖς] Ονίου *Busb.*

g Οὕτως ὁ βασιλεὺς,] Ita *Busb.* ὅτοϑ in *Græcis reliquis.* Οὕτως βασιλεὺς Αγρίππας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Rex iitur Agrippa hoc modo ſacerdotes inſtituens.*

h Ανῆκε γὰρ] *L. B.* αἰῆκε γᾶν.

i Ιππαρχον] Επαρχον *Gall.* & *Voſſ.* in *margine.*

k Προϑεμένοι] *L. B.* ϖροτιθέμενοι.

l Καὶ ϖεφυκότες εἶναι] Ita *Busb.* & *Voſſ.* nec aliter forſan *Epihan.* qui vertit, *cum natura viderentur audaces.* καίπερ αὐ ϖεφυότες in *Editis Aliiſque.*

m Καταλείγει τῶν Δωριτῶν.] Κατηγορεῖ *Zonar.*

n Δωριτῶν.] Vid. mox infr. SPANH.

o Δωριέων] Leg. Δωριτῶν ut paulo ante Δωρῖ). SPANH.

p Ὡϛε μηδὲ,] Ita *Voſſ.* ὥϛε ἀφ' τὸ π. in *Editis Aliiſque,* quæ ratio ferri poteſt, ſi mox legatur, μὴ ϖεϑῆναι.

q Υμᾶς] Gen. ᾧ ὑμᾶς.

r Βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ,] Iterum cum *Cod. Voſſ.* βελτίω in *reliquis.*

s Τῇ Φύσει δικαίῳ ὄντοϑ] Sic lego. Ϛ Φύσει δικαιῶτοϑ in *Editis* & *MSS.* Si quis malit, Ϛ Φυσῇ δικαίῳ ὄντοϑ, per me licet.

t Σεβαϛοῦ τοιαῦτα] Σεβαϛοῦ Καίσαροϛ Κλαυδίου τετολμηϰότας, ὡς τὸν Ιουδαίων συναγωγεῖο μεϑεστεθειϰότας τὰ ἀνάθεμα, ἐν ᾧ *Busb.* Ista vero, utpote nec agnita ab *Epiphanio* nec ab aliis, in textum recipere nolui.

v Αποδώσοντας,] Παρανομοῦντας σὺϰ εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ ϰ εἰς τὰ αὐτοϰράτοροϛ, poſt ἀϖοδώσοντας adjicit *Busb.*

x Θραξάμενον τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνοϑ,] Ita *Busb.* θραξάμενοι in *ceteris.*

y Υϖὸ τὴ ἀμωμήτου ϖροφάσεως] Υϖὲρ τῆς ἀμωμήτου ϖροφάσεως *Busb.* & *Voſſ.*

z Χωρῇ.] Χωρίσῃ *Busb.*

a Προσ-

"τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ Δημήτριος πεπηγέναι [a] πρόσ-
"ειπε, φησὶν, εἰ δὲ γνώρισμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε δὴ
"τῷ βήματι ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς
"Ἀγρίππας, δικαιολογούμενον ὡς μὴ δεῖν αὐτὸν
"ἀφαιρεθῆναι τὰ τοῦ Σεβαστοῦ δωρεᾶς. εἴς τε οὖν τὸ λοι-
"πὸν, φιλοτιμήσομαι μηδεμίαν πρόφασιν στάσεως μηδὲ πα-
"ραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐᾶν.

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν ἕτως προένοησε, διορθώ-
σεως μὲν τὸ προσγενόμενον ἤδη τυχεῖν, γνώσεσθαι δ' παρακολούθησιν μηδὲν εἰς αὐτόν. Ἀγρίππας δ' ὁ βασι-
λεὺς "ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερωσύνην τὸν [b] Καθθηγῆν Σί-
"μωνα, Ἰωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἦγε τὸν [c] Ἀνάνου,
"τοῦτον ἀξιώτερον τὸν τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ σὺν
"ἀσμενιζὸν ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν.
"παρητεῖτο [d] γοῦν τοῦτο λέγων. "Σοὶ μὲν οὖν, ὦ
"βασιλεῦ, πεπιμμένος χάρω, καὶ ψυχῆς ἔχων
"τοῦτ' ὅ μοι γέρας σὴ [e] δίδως βελήσῃ, εἰ καὶ πρὸς
"ἐμὲ μὲν τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. ἅπαξ
"δὲ [f] ἐνδύναι στολισμὸν ἱερὸν ἠρεμεῖν. τότε γὰρ αὐτὸν
"ἡμφιασμένῳ ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ,
"εἰ [g] βέλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, δι-
"δάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς
"σὲ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστί μοι. πέπονθα τὴν
"τιμὴν τοῦτον σωίζημι." τότε ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς
λόγοις, τὸν Ἰωνάθην μὲν [h] ἔασε, γνώμην δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ Ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε· καὶ μετ' ὀλίγον, Πετρώνιον μὲν Μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆπε Συρίαν.

Alexandriæ edixerit hisce adjunxi, quæque licet omnibus nota esse videantur, carissimus rex Agrippa pro tribunali mihi recitavit, cum contendisset Judæos privari non debere Augusti beneficio. Quamobrem edico, ut in posterum nullam quæratis seditionum turbarumve occasionem, sed liberum sit unicuique suo more rituque Deum colere.

4. Atque ita quidem provisum est à Petronio, ut quicquid erfati fuerit admissum corrigeretur, & deinceps *caveretur* ne tale quidpiam Judæi paterentur. Tunc autem rex Agrippa pontificatum Simoni Cantheræ ereptum Jonathæ Anani filio restitutum ibat, hunc ipsum honore digniorem esse præ se ferens. Illi vero haud gratum videbatur, ut tanta augeretur dignitate. eam itaque recusabat, hujusce modi usus oratione. "Equidem gaudeo, ô Rex, quod adeo me honorandum esse vo-
"luisti, mecum grato animo recolens dignitatem
"qua sponte tua & voluntate me cohonestas, etsi
"me Deus pontificatu plane indignum judicavit.
"Mihi autem satis est, semel induisse sacras vestes.
"tunc enim sancte magis eas accepi, quam nunc
"recepturus sum. Tum vero, si modo vis ut *ali-*
"*cui* me digniori deferatur honos, à me edoceri ne
"graveris. Est mihi frater, ab omni & in Deum
"& adversum te, Rex, peccato immunis. hunc
"tibi commendo, ut qui par sit isti dignitati."
His verbis rex delectatus, Jonatham quidem præteriit, Matthiæ vero, ex fratris ejus consilio, pontificatum dedit: nec ita multo post Petronio, in Syria administranda, successit Marsus.

Pontificatus Simoni Cantheræ ademptus, Jonathæ offertur. Is honorem recusat.

Matthias fit pontifex.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τοῦ Σίλα, καὶ διὰ τί ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας. ὡς Ἀγρίππας προεβάλλετο ἤρξατο τοῖς Ἱεροσολύμοις τεῖχος, καὶ ὡς Βηρυτίοις εὐηργέτησεν.

CAP. VII.

De Sila, & cur ei succensuit rex Agrippa. Quomodo Agrippa cœpit Hierosolymis murum circundare, quæque in Berytios contulit beneficia.

VII.

Σίλας δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης [1] αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰς σφαλερωτάτας [k] ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποίηστο μὲν ἀνάπλεως, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιοῦσθαι Φιλίᾳ. ἁθρόως τοίνυν ὑπανακλίνειν τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ τῆς φιλοφρονήσεως ἐγίνετο φορτικὸς, σεμνύων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τὴν ἑαυτοῦ [l] τότε σπουδὴν ἐπιδείκνυῃ. συνεχῶς δ' ἦν, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ [m] κάμοι, πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσηνῶς ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀπαμίδητον παῤῥησίαν πάνυ ῥᾳδίως. ἔχ ἡδείας γὰρ αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις· εὐήθης δ' ὁ διλωσκῶς [n] ἃ ποτε ὠφέλησε φέρων. πάλιν γὰρ ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τοῦ βασιλέως τὸν θυμὸν, καίπερ οὐ, ὀργῆ πλέον ἢ λογισμῷ δοὺς, ἀπὸ τῆς ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεδησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἡμερώθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ τὸν ἀνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾧ λαμβάνων ὅσους ὑπὲρ ἐκεί-

Silas Agrippæ in adversis socius.

Silas Agrippam offendit, & in patriam vinctus mittitur.

Silas autem præfectus militiæ regiæ, quia, in omni fortunæ vicissitudine ei fidelis, nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed & labores difficillimos sæpe subierat, magna *benevolentiæ ejus* fiducia nitebatur, secum cogitans honorem sibi tribui debere amicitiæ suæ constantiæ parem. quapropter regi in omnibus æquari volebat, & quotiescunque cum eo esset summa utebatur dicendi libertate: & in familiaribus colloquiis molestus erat, sese immodice extollens, & regi sæpiuscule tristia fortunæ in memoriam revocans, ut ostenderet quo esset eo tempore in illum animo studioque: tum & frequens erat in memorando, quot labores pro eo pertulerit. Itaque cum in istis nimius fuerit, regi ea exprobrare videbatur; adeo ut hominis effrenem libertatem infeste & iniquo animo tulerit rex. nam res injucunda est temporis inglorie acti recordatio: & insipientis est perpetuo dicere, quot & quæ olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur Silas regis animum adeo vehementer irritavit, ut ille, iræ magis quam rationi obsequens, non solum militiæ præfecturam Silæ ademerit, verum etiam in vincula conjecerit & in patriam suam ablegarit. Tempore autem ira mitigata est, & rationem à præjudiciis liberam in con-

a Προσίθηκα, [*L. B.* προσέθηκα

b Καθηγῆν Σίμωνα,] Καθυρὲ in *Edit. Bas.* Verum aut Καθέγην aut Καθηρᾶν legendum cum *Cod. Busb.*

c Ἀνάνου,] Ἀνανίᾳ solus *Busb.*

d Γοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

e Δίδως βουλήσει,] Ita cum *Cod. Busb.* δίδωσι in reliquis. δίδωσιν ἢ σὺ βούλῃ *Lugd. Bat.* δίδοῦ legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

f Ἐνδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἠρεμεῖν.] Ἐνδὺς *Busb.* & *Voss.*

g Βούλῃ τὸν ἀξιώτερον] Βούλει *Busb.*

h Ἔασε, γνώμην δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] Ἡγάπησε τὸ γνώμης, τοῦ ἀδελφοῦ δὲ αὐτοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.* nisi quod τῷ ἀδελφῷ habeat.

i Αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς,] Αὐτοῦ *Busb.*

k Ὑποδὺς πολλάκις πόνους,] Ὑποδὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους καὶ κινδύνους *Busb.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *sed cum eo manifestis in laboribus & necessitatibus succubuerat.*

l Τότε σπουδὴν ἐπιδείκνυῃ.] Illud τότε è *Cod. Busb. Zonara* & *Epiphan.*

m Κάμοι,] Σέμνοι *Gen.* κάμοι *Ed. Basil.* SPANH.

n Ἃ ποτε ὠφέλησε φέρων.] Ita *Busb.* & *Voss.* ἅπερ ὤφλησε in *Editis Aliisque.*

o Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου] Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους αὐτὸς καὶ παλαισμοὺς *Busb.*

onſilium de homine adhibuit *rex*, ſecum animo
:putans, quantum ille laborum pro ſe pertuliſſet.
:aque cum diem celebraret natalem, quo omnibus
ui ſub ejus erant imperio læta convivia agitaban-
ur, Silam quamprimum revocari jubet, ſecum
pulis accubiturum. Is autem, cum liberiori ute-
etur ingenio, ſe juſtam iraſcendi cauſam nactum
ſe exiſtimabat, quam non celabat eos qui ipſum
ccerſerent, dicens, "Ad quem me honorem vo-
cat rex è veſtigio periturum? neque enim priora
meæ in ipſum benevolentiæ præmia diuturna
eſſe paſſus eſt, ſed me illis ſpoliavit cum contu-
melia. num me loquendi libertatem amiſiſſe cen-
ſet? quâ, certo quodam conſcio, fretus, nunc ma-
gis clamabo, è quibus eum calamitatibus eripue-
rim, quos labores pro ejus ſalute & dignitate ad-
ierim: pro quibus *officiis* me vinculis & obſcuro
carcere remuneratus eſt. Ego certe horum nun-
quam obliviſcar. immo forſan, cum è vita mi-
gravero, mihi manebit præclare factorum me-
moria." Hæc vociferabatur, jubebatque ut ea-
em regi referrent. Ille vero, cum inſanabili eum
ngenio eſſe videret, in cuſtodia reliquit.

2. Tum autem Hieroſolymorum muros, ſpe-
tantes ad novam civitatem, publicis ſumptibus
uniebat, partim eos in latitudinem augendo,
artimque in altitudinem extollendo: & feciſſet
os adverſus omnem humanam vim inexpugnabi-
s, niſi Marſus Syriæ præſes Claudio Cæſari mo-
nen *regis* per literas ſignificaſſet. Quo factum
: Claudius, ſuſpicatus aliquid innovatum iri, A-
rippæ mandarit ſtatim ut à mœnibus ædifican-
s deſiſteret: atque ille non committendum eſſe
enſuit ut dicto non audiret.

3. Erat autem rex iſte à natura ita factus, ut
uneribus ſtuderet eſſe beneficus, & populos li-
eralitate demereri magnopere deſideraret, & lar-
e effuſeque ſumptus faciendo ſibi pararet nomi-
s celebritatem, dando voluptatem capiens, gau-
enſque ita vitam agere ut ab omnibus prædica-
tur; Herodis, qui ante eum regnaverat, moribus
ane diſſimilis. Nam huic natura erat prona ad
tionem & in ea inexorabilis, ut qui in vexandis
uos habebat exoſos modum nullum ſervaret, qui-
ue adeo fateretur majorem ſibi ad Græcos quam
Judæos eſſe adjunctionem: quippe alienigena-
m urbes pecuniæ largitione decorabat. aliis bal-
ea & theatra, atque aliis templa & porticus ex-
ruebat; at Judæorum ne ullam quidem urbem vel
inimo cohoneſtavit ornatu, donove aliquo memo-
bili *dignatus eſt*. Agrippa contra miti erat inge-
o, in univerſos ex æquo beneficus. in exteros o-
nes humanus erat, &, cum illis munificentiam
am oſtenderet, popularibus ſuis * cujuſque ratio-
habita benignus, magiſque dolens vicem illorum
adverſis. Quapropter libenter & aſſidue Hiero-
lymis degebat, & patriorum inſtitutorum cuſtos
at religioſus. adeoque ſeipſum in omnibus mun-
um purumque ſervabat; neque diem unquam u-
um intermittebat, quin rem ſacram ex lege faceret.

νυ πόνυς ἐκῶιν ἀνέτλη. [p] ἡμέρᾳν δὲ ἑορτάζων αὐτὸ γυέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσυνας καθίστατο θαλείας, τὸν Σίλαν ἀνεκάλει θᾶττον, σπουδαίστερον αὐτῷ γλιχόμενον. [q] τῷ μὲν τρόπῳ ἐλλιθέρου ὢν, ἐδοκεῖ πεποιθέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, διὸ οὐκ [r] ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μεπόνθας αὐτὸν, λέγων, "Ὅτι τίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, "τὴν μετὰ μικρὸν [s] ἀποτολουμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ "πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, "ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦθαι νενόμικά "[t] με τῆς παῤῥησίας, διὸ καὶ [u] τινος σπουδάζω "ἔχων [x] ναῦν βοήσομαι μᾶλλον, ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-"μην δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνους, σκείνῳ [y] χαρι-"ζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ἠνεγκά-"μην δεσμὰ καὶ [z] σκότεινον εἱρκτήν. οὐκ ἐγὼ τα-"τε τούτων λήσομαι. τάχα [a] κἀμοὶ τὴν τῆς ἀρε-"τείας [b] συνεποίσεται μνήμην καὶ μεταναστᾶσα τῆς "σαρκὸς ἡ ψυχή." τοῦτα ἀνεβόα, καὶ διεπάττετο τῷ Βασιλεῖ λέγειν [c] αὐτά. ὁ δ' ὡς ἀνιάτως εἶχε διαπαίμενον, πάλιν εἶασεν ἐν φρυρᾷ.

β'. Τὰ δὲ τῶν Ιεροσολύμων τείχη, τὰ μὲν τὴν καινὴν νεόνυσα πόλιν, [d] δημοσίοις ὠχύρου δαπάναις, [e] τῇ μὲν εὐρυτέρων εἰς πλάτος, τῇ δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων· καὶ ἐξειργάσατο τοῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ [f] Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι διὰ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα Κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν Αγρίππᾳ μετὰ σπουδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως· ὁ δὲ ἀπειθεῖν οὐκ ἔκρινεν.

γ'. Επιφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς [g] ἕτοιμος εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρονήσει ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνιστὰς αὐτὴν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ἐδέν Ηρώδῃ τῷ περὶ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸ τρόπον συμφερόμενος. [h] ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν ἦν ἦθος ὅτι πικρίαν ἀπότομον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίευτον, Ελλησι μᾶλλον ἢ Ιουδαίοις οἰκείως ἔχειν [i] ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλων γοῦν πόλεις ἐκόσμησε δώροις χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς. ἔστιν αἷς ναοὺς ἀνέστησε, τοὺς ἄλλους· ἀλλ' Ιουδαίων οὐδεμίαν πάλιν οὐδὲ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονευθῆναι. πεῖσαι γὰρ ὁ τρόπος Αγρίππα, καὶ πᾶσι πάντως τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν ἦν φιλάνθρωπος, κἀκείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. [k] ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. Διὸ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγν ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέραν τὶς παρῴδευεν αὐτῷ [l] τῆς νομίμης χρεύσας θυσίας.

δ'. Καὶ

[p] Ημέραν —— γυέθλιον,] Γυέθλια mos in gente Herodum. REL.
[q] Τῷ μὲν τρόπῳ ἐλλιθέρου ὢν,] Ita ipſe diſtinguo. τῷ μὲν, τρόπῳ ἐλλιθέρου ὢν, ἐδοκεῖ in *Editis*. τῷ μὲν, τρόπῳ ἐλλίθερος ἦν *Busb.* forſan pro ὁ μὲν, (ut corrigit *Coccejus*) τρόπῳ &c. τῷ μὲν τρόπῳ ἐλλιθέρῳ *Gull.* τρόπου γὰρ ἐλλιθέριος ἦν *Voſſ.*
[r] Απεκρύπτετο πρὸς τοὺς μεπόνθας αὐτὸν,] Απέκρυπτε *Busb.*
[s] Αποτολουμένην;] Sic *MSS.* & *Zonar.* ἀποτολυμβῶν in *Editis*.
[t] Με τῆς παῤῥησίας,] Mi deeſt *Busb.* & *Vat.*
[u] Ποιῶ σπουδάζω] Ita lego. ποίᾳ in *libris* Eſt qui τοίᾳ malit.
[x] Ναῦν βοήσομαι μᾶλλον,] Voculam ναῦν inſerui è *Cod. Busb.* & *Zonar.*
[y] Χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν,] Προχαρίζόμενος *Busb.* προχαρίζων *Zonar.*
[z] Σκότεινον εἱρκτήν.] *Al.* σκότιον.
[a] Κἀμοὶ] *L. B* μοὶ.
[b] Συνεποίσεται.] Forte συναποίσεται. COCC.
[c] Αὐτά.] Αὐτὰ adjectum eſſe volui è *Cod. Busb.*
[d] Δημοσίοις ὠχύρου δαπάναις,] Mœnia urbis ſumtu publico *vid* Schecalim. REL.
[e] Τῇ —— ἐξαίρων·] Ita lego. (legerat quoque ita *Casp.*) antea erat, τὴν μὲν & mox τὴν δὲ.
[f] Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν] *Sc.* Vibius Marſus.
[g] Ούτος.] *Gen.* Οὔτως.
[h] Εκείνῳ —— ὁμολογούμενον·] De Herodis Magni operibus in Græcis Syriæ & Phœniciæ urbibus ſupr. lib. 15. c. 9. §. 3. & 6. SPANH.
[i] Ομολογούμενον·] Ita *Busb.* ὁμολογούμενος in Editis *Aliiſque*.
* *Cujuſque ratione habita benignus*,] Pro modo, *Epiphan.*
[k] Ηδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα] Ἰδία *Voſſ.*
[l] Τῆς νομίμης χρεύσας θυσίας.] Ita lego cum *Cod. Busb.* τὰ νόμιμα in *Editis Aliiſque*. forſan pro χρεύσας τὰ νόμιμα. Eſt qui τὰ νόμιμα delenda eſſe cenſet, quod mox §. 4. poſt δοκεῖν occurrant. HUDS. Uti חסירים ſingulis diebus ſacrificabat. REL.

δ. Καὶ δή τις ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώ-
ριος [m] ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, Σίμων ἰδίᾳ ὄνο-
μα τούτῳ, πληθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, [n] τίνι-
κάδε τοῦ Βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος,
τόλμησεν αὐτὸν κατεῖπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δι-
καίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ νεοῦ τῆς εἰσόδου, πεφυ-
κὼς τοῖς ἐγχωρίοις. δηλοῦται μὲν δὴ ἀφ' ἑκατο-
νταρχῶν τοῦ πράτωρος πόλεως τῷ βασιλεῖ δη-
μηγορήσας Σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται δὲ αὐτὸν ὁ
[o] Βασιλεὺς, καὶ, καθίζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τό-
τε, καθεσθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἠρέμα τε καὶ
πρᾴως, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων
ἐστὶ παράνομον; ὁ δ', εἰπεῖν ἔχων οὐδέν, τυχεῖν ἐδέητο
συγγνώμης. [p] καὶ ὁ Βασιλεὺς αὖτις ἠπροσδόκητός τις
διηλλάττετο, τῷ πραότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀρ-
γῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγίστοις θυμὸν ἧττον ἐπι-
εικείας. τὸν Σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας,
ἀπεπέμψατο.

ε. Πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ, Βηρυτίοις ἐξαι-
ρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πο-
λυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, [q] ἀμφι-
θέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς
τούτοις, καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων σπανίζων δα-
πανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας ἢ τὸ μέγεθος. ἐπε-
δαψιλεύσατο δὲ αὐτῶν τῇ καθιέρωσιν μεγαλοπρε-
πῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ἐπιπλῶν, πάνθ'
ὅσα μουσικῆς ἔργα ἄγων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ
τέρψεως, [r] ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πληθὺ μονομάχων
τῷ αὐτοῦ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, ἔνθα καὶ τῷ κατὰ
πλῆθος ἀντίπαξιν βουληθεὶς ψυχὰς τῶν θεωμένων
τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους
ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τοῦδε
τὸν πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δὲ ἔρ-
γον ἡδονὴ τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ [s] πάντας συν-
διέφθειρεν.

4. Ex eo factum ut Hierosolymitanus quidam indigena, nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in concionem vocata cum rex Cæsaream profectus esset, ausus fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, mereretur que arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi † indigenis pateret. Per literas igitur regi significatur ab urbis præfecto, quod hujusmodi verba ad populum fecisset Simon. Rex autem illum accersit, sibique proxime (nam eo tempore in theatro sedebat) collocari jussit; moxque sedata voce & placida, dic mihi, inquit, num quid hîc agitur contra leges? Ille vero, cum nihil haberet quod diceret, *præteritorum* veniam rogabat. Tum rex magis quam quisquam opinaretur ei reconciliatus erat, ut qui clementiam magis quam iram regibus convenire existimarit, noritque summos viros plus decere lenitatem quam excandescentiam. Itaque Simonem, etiam munere quodam auctum ornatumque, dimisit.

Simon quidam Agrippam criminatur.

Rex ei veniam dat.

5. Cum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie honoravit. theatrum enim illis exædificavit, quod elegantia & pulchritudine *aliis* multis præstabat; ut & amphitheatrum sumptuosum & magnificum, & ad hæc balneas & porticus, in nullo opere sumptibus parcendo quidquam aut splendori ejus aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice consecrandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem spectaculis, traductisque *eò* musicorum omne genus certaminibus, & quæcunque variam delectationem afferrent; in amphitheatro vero gladiatorum numero animi magnitudinem ostendebat, ubi etiam catervatim commissis pugnatoribus spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septingentorum quamque hominum qui prælio congrederentur, maleficis quotcunque habuit in hoc ipsum designatis, ut ipsi quidem pœna afficerentur, quod vero bello geritur in pacis voluptatem verteretur. atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit.

Agrippa in Berytios munificentia.

ΚΕΦ. η'.

Οσα μὴ πάσας ἔπραξεν Αγρίππας ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐ-
τοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

CAP. VIII.

Quæ deinceps gesserit Agrippa usque ad obitum; & quo modo vitam finierit.

ΕΝ Βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πάλιν τῆς Γαλιλαίας. ἰδίᾳ δὲ ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι περίβλεπτος. ἦκε γὰρ παρ' αὐτὸν [t] Κομμαγηνῆς [v] μὲν βασιλεὺς Αντίοχος, [x] Εμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς, τῆς μικρᾶς Αρμενίας ἄρ-
χων ἐβασίλευσε, καὶ [y] Πολέμων τῆς Πόντου κεκτημέ-
νος δυναστείαν, Ηρώδης τε· [z] ἦν δὲ ἀδελφὸς ἰδίᾳ αὐτοῦ,
ἦρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι καὶ τὰς ὑποδο-
χὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα [a] ἀληθείας [b] φρονή-
σεως ὕψος, καὶ ἀφ' τοῦτό γε δοκῶν δικαίως [c] τῇ τῶν βασι-

Agrippa Tiberiade reges aliquot magnifice excipit.

Istis autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, & Emesorum Sampsigeramus, & Cotys qui in Armenia minori imperitabat, & Polemon qui Ponti regnum tenebat, & Herodes frater ejus idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur *illustri* regum præsentia cohonestari. Ve-

---

m Εξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα,] Εξακριβῶν *Vat.*

n Τίνικάδε] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* τίνινα δὲ in *Editis Aliisque.*

† *Indigenis pateret.*] Ἐγχωρίοις lego pro ἐγχωρίοις, ut opprobrium sit in Agrippam jactum, quod Aliegena fuerit.

o Βασιλεὺς,] Βασιλεὺς, καθίζετο δ' ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καὶ καθε-
σθῆναι &c. *Busb.*

p Καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ] Ita cum *Cod. Busb.* ut μᾶλλον (aut θᾶττον) subaudiendum relinquatur, prout lib. 19. c. 2. c. 4. atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *tunc rex circa eum magis placatus quam ab aliquo crederetur* &c. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ ἐδόκει. in *Editis Aliisque.* καὶ ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐπιείκειαν διημάχετο αὐτῷ *Zonar.*

q Αμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων,] Ita cum *Cod. Busb.* ἀμφιθέατρον δὲ π. ὧν. βαλανεῖα ἐπὶς τ. in *ceteris.*

r Ἐν —— μονομάχων] Vid. *Lipsium* Vol. 3. p. 898.

s Πάντας συνδιέφθειρεν.] *L. B.* πάσους διέφθειρεν, quasi respiceret locutionem Homericam Il. λ. 708. 772. pro quo alias idem Poëta dixit πασσυδίη. HAV.

t Κομμαγηνῆς μὲν βασιλεὺς Αντίοχος,] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 18. §. 9. SPANH.

v Μὲν βασιλεὺς Αντίοχος,] Illud μὲν ut & δὲ post Εμεσῶν desumpsi è *Cod. Busb.*

x Εμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος,] Ita lego ex libro XVIII. cap. 6. §. 4. (adstipulante *L. B.*) & ex *Strabone*, l. XVI p. 753. *Edit. Paris.* antea erat Δαμασκηνῶν Σαμψιγέραμος. at in melioribus *Epiphanii* exemplaribus, *Emesorum Sampsigeramus.* HUDS. Damascenorum Rex *Rufin.* pro quo Δαμάσκου *Gen.* pro quo Εμεσῶν hîc *Galen.* lege Εμίσων vel Εμισηνῶν ut Nummi. Conf. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

y Πολέμων τῆς Πόντου] Hic est Polemon, cujus meminit *Eutropius*, quo concedente Romanis, Pontus provincia facta est. Vide *Scaligeri* Animadvers. ad *Eusebium*, p. 180.

z Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἰδίᾳ αὐτοῦ,] Ὃς ἀδελφὸς ἰδίᾳ αὐτῷ *Busb.*

a Διαδείσης] Ita *Busb.* Ἀληθείας, (Ἀληθείνου *Coccejus*) nullo plane sensu, in *Editis Aliisque.*

b Φρονήσεως] *L. B.* καὶ φρονήσεως.

c Τῇ τῶν βασιλέων παρουσίᾳ τεκμαίρων.] Sic placuit rescribere. (& jam

ferumenimvero, dum illi adhuc apud eum morantur, Marſus Syriæ præſes ſupervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam, ex urbe uſque ad ſeptimum lapidem illi obviam proceſſit rex. Accidit autem ut hoc ſimultatis cum Marſo inilium factum eſſet, quod alios reges eodem cum eo curru vectos ſecum adduxerit. Nam Marſus ſuſpectam habuit illorum concordiam, & quod tanta invicem conjuncti eſſent amicitia; exiſtimans tot virorum potentium conſenſum haud è re eſſe Romanorum. Mox itaque, certis quibuſdam è neceſſariis ſuis ad ſingulos miſſis, imperavit ut ſine mora domum quiſque ſuam diſcederet. Iſta Agrippa ægre accipiebat, & ex eo quidem tempore inter ſe diſſentiebant. Matthiæ autem pontificatu dempto, vice ejus Elionæum Cantheræ filium pontificem conſtituit.

2. Tertius jam annus effluxerat, ex quo totius Judææ regno potiebatur, cum in urbem Cæſaream ingreſſus eſt, quæ antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Cæſaris ſpectaculum edebat, cum intelligeret pro illius ſalute hos feſtos dies inſtitutos fuiſſe. Ad quam feſtivitatem frequens numerus eorum, qui honore inter ſuos ac dignitate pollebant, ex tota provincia confluxerat. Secundo autem ſpectaculorum die, veſte indutus tota ex argento admirabili opere contexta, proceſſit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis ſolarium radiorum ictibus illuſtratum, mirum in modum reſplendeſcebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. Moxque adulatores, vocibus ne ipſi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicenteſque, "propitius nobis eſto, & licet "hactenus te veluti hominem reveriti ſumus, in "poſterum vero ſe eum mortali ſorte majorem habituros." At rex neque illos objurgavit, neque impiam eorum adulationem rejecit. Poſt paulum vero oculis in altum ſublatis, ſupra caput bubonem funiculo cuidam inſidentem conſpexit: & ſtatim hunc malorum eſſe nuncium intellexit, qui

λέων παρουσία πεπιῶηκε. ἀλλὰ γὰρ, τούτων ἀμφιβόλων ἔτι παρ' αὐτῷ, Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. ὡς δὲ Ρωμαίους οὐκ [d] πεμπλικὸν πρῶτον, ὑπαντήσαντα αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω [e] σταδίους ἑπτὰ ἐπὶ τὰ σφέτερα ἦλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δὴ ἄρα ἔμελλε τὴν [f] πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴν ἔχθρας ἀμφοῖν, [g] συγκαθεζομένους γὰρ ἐπὶ τῆς ἀπήνης [h] ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. Μάρσῳ δὲ ἡ τούτων [i] ὁμόνοια, καὶ μέχρι πρώτης φιλίας ὡς ἀλλήλους ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνοντι Ρωμαίοις δυνάστων τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς οὖν ἑκάστῳ τῶν ὑπηκόων πέμπων ἐπιστέλλει ὑπὲρ τὰ ἑαυτοῦ δίκαια μὴ πλείονος ἀπέρχεσθαι. ταῦτα Ἀγρίππας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔσχε. τὴν δὲ χειροτονίαν ἣν Ματθίαν ἀφελόμενος, ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα [k] Ἐλιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.

β'. [l] Τέλος ἦν ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ἰουδαίας πεντήρους, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ [m] πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. σπουδὴ ἦν ἐπιτεθεῖσθαι θεωρίας εἰς τὸν Καίσαρος τιμὴν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ὑπισχνουμένου. καὶ παρ' αὐτὸν ἤθροιστο τῶν καθ' ὅλην ἐπαρχίαν [n] ἐν πολλῷ τῷ πλήθει προβεβηκότων εἰς ἀξίαν πολῆται. δευτέρᾳ [o] δὴ τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν [p] ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένην παντὸς, ὡς θαυμάσιον [q] ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῶν πρώτας τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας [r] ὑπιοῦσας ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τε φόβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέψασι φρικώδες. εὐθὺς δὴ οἱ κόλακες τὰς, οὐδὲ ἐκείνῳ [s] πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλοθεν [t] φωνὰς ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, "εὐμενής τε εἴης, ὑπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον "ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ [v] τοιοῦτον [x] κρεῖττόνά σε θνητῆς "φύσεως ὁμολογοῦμεν." οὐκ ἐπέσχεν τότε ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀπεδέξατο. [z] ἀνακύψας [a] δὲ ὀλίγον [b] τὸν [c] βρόχον τοῦ ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὑπὲρ χοινίκος τινός· [d] ἄγγελόν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, [e] τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν

[m] Πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο.] Τὸ πρότερον habet *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 10. & *Niceph.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 13.

[n] Ἐν ——— πλήθος.] Ὅσον ἐν τέλει ſolus *Busb.*

[o] Δὲ τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν] Ita *Busb.* & *Euſeb.* δὴ in *Editis Aliiſque.*

[p] Ἐνδυσάμενος ——— πᾶσαν;] Ἐνδὺς *Busb.* & *Voſſ.*

[q] Ὑφὴν εἶναι,] Τὸν ὑφὴν ſolus *Busb.*

[r] Ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς] Ἐπιτολαῖς *Busb.* & *Zonar.*

[s] Πρὸς ἀγαθοῦ,] Πρὸς ἀγαθοῦ τοῖς ἀληθείας ἀδ. *Gall.* & *Voſſ.*

[t] Φωνὰς ἀνεβόων,] Vocem *φωνὰς*, quæ deërat in *Editis*, inſertam dedi ex *Euſebio*, (imo nunc quoque *L. B.*) & Nicephoro. HUDS. Apud Euſebium qui verbis Joſephi hanc hiſtoriam inſeruit libro 11. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 10. legitur *φωνὰς ἀνεβόων*. REL. Adde *φωνὰς*. & ſic Euſebius. SPANH.

[v] Τοιοῦτοθεὸν] Τοιοῦτοθεὸν *Euſeb.* SPANH.

[x] Κρεῖττόνά σε θνητῆς Φύσεως ὁμολογοῦμεν.] Θνητῆς φύσεως κρεῖσσονά γε ὁμολογοῦμεν *Niceph.*

[y] Ἀπεστρέψατο.] *L. B.* ἐπεστρέψατο.

[z] Ἀνακύψας δὲ ὀλ.] Ἀνακύψας ὃ μετὰ ὀλίγον, ὃ ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον ἰδὼν ἄγγελον· τοῦτον δίκην οἰόμενος κακῶν εἶναι αἴτιον ὃ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν ἠμύρων *Euſeb.* contra mentem *Joſephi*, locique ſenſum. Sed fortaſſe (ut notavit *Valeſius*) verebatur *Euſebius*, ne *Joſephum* & *Lucam* parum inter ſe conſentire lectores judicarent, ſi quem *Lucas* angelum dixerat, *Joſephus* bubonem dicere videretur. quaſi verò non utrumque fieri potuerat, ut & bubo ſupra caput Agrippæ, & ex alia parte angelus eidem appareret. HUDS. Ἀνακύψας ὃ. SPANH.

[a] Δ' ὀλ. μετ' ὀλίγον] Ita *Busb.* & *Niceph.* in *reliquis* vel δὲ vel δὴ omittitur.

[b] Τὸν βρόχον] Τὸν βρόχον τὸ ὄρυν *Busb.* & *Niceph.* HUDS. Hæc abſunt ab Euſebio uti & illa ἐπὶ χοινίκος τινός. Reliqua ita in Euſebio ſe habent, ut ἄγγελον ſententiam claudat, & dein legatur τοῦτον δίκην οἰόμενος κακῶν εἶναι αἴτιον. Sine dubio bubonis mentio hic fieri debuit cujus & ante meminit & lectorem eo remittit REL.

[c] Βρόχον] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 7. SPANH.

[d] Ἄγγελον ——— εἶναι,] Ita *Busb.* (*L. B.* niſi quod δὲ habeat) & *Zonar.* τὸ deëſt in *Editis Aliiſque.*

[e] Τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν] Vide lib. 18. c. 7. §. 7. Vide etiam quæ hac de re contra *Joſephum* affert *Antonius Van-Dale* in libro de *Orig. & Progreſſu Idololatriæ*, c. 7. p. 137.

ſΓε-

Οἷα ἐπράχθη
διῶ, ἀφ
λε Κλαυσιν
σης ὑπάτοσ

Ἀγρίππας
πέτρε ψε

ſ Γενόμενον, κ
g Ἀφεῖναι ὃ αὐτ
h Πρωτ. Φύσιν α
L. B. πρὸς θεότητ
i Ἀναθεωρῶν] A
k Καὶ ὁ κλη
ὃ deeſt *reliquis.*
l Θανὼν ἀπάγο
Voſſ. & *Niceph.*
Euſeb. SPANH.
m Βεβλη[illegible].]
n Ταῦτα λέγω
Zonar HUDS.
o Ἐκκαίδη,]
ceph. ἐνεκαιδέκ
p Δικῆς λογ@
q Ὡς ἴχνος ὃ τε
ἴχνος τιθέναι in *Ed*
poſitum ſit pro μέ
exſtat in aliquibus
ἴχνος ſcribendum
αἰσχύνω. Hac de
r Ἐχοι ὃ τε
s Αὔλακα σὺν γω
t Ἐπισκαπτε καθι
ὀκάζει ἐπὶ πρόθυ

---

am huic emend. adſtipulatur *Lugd. Bat. Coccejus* cogitaverat πρεσβυτερίαν) antea in *Editis* τ ὃ βασιλείως παχυσίας τετ. in uno *MS.* τῇ τ βασιλείας παχυσίᾳ, in altero τῇ ὃ βασιλίως παχυσίᾳ τετιμᾶς.

[d] Τιμητικὸν] Forte præponi debet τὸ. COCC.

[e] Σταδίους ἑπτὰ πρόσθεν ἦλθεν ὁ βασιλεύς.] Sic *Busb.* σταδίοις in *aliis.* HUDS. Lapis eſt 8 ſtadiorum intervallum. REL.

[f] Πρὸς τ Μάρσον ἀρχὴ ἔχθρας ἀμφοῖν,] Ita *Busb.* πρὸς Μάρσον in *ceteris.*

[g] Συγκαθεζομένους ——— βασιλέας.] Illud ὅτι ex ingenio, in reliquis ſequor *Cod. Busb.* συγκαθεζομένους ἐπὶ τ ἁπλοῦς, ἀπηγμένους τοὺς in *Editis Aliiſque.* ἐπῆγε *Voſſ.* & *Gall.* qui in *ceteris* cum *Editis* conſentiunt. HUDS. Hiſce ὅτι præfixerat ex ingenio *Hudſ.* quod videbatur in priſtina lectione neceſſarium. Verum, quum γὰρ eo modo, ut edidimus, interſerat *L. B.* ejus auctoritatem ſequi maluimus. HAV.

[h] Ἐπήγετο] *L. B.* ἐπῆγε.

[i] Ὁμόνοια,] Vicus Ὁμόνοια potuit à ſimili caſu nomen accepiſſe. REL.

[k] Ἐλιωναῖον τ ὃ Καθηρᾶ παῖδα.] Ita lego partim ex *Epiphanii* verſione, partim ex auctoritate *MSS.* nonnihil favente *Joſepho* in ſuperioribus, lib. 19. c. 6. §. 2. & §. 4. Ἀλιωναῖον τ ὃ Κιθαίου in *Editis Aliiſque.* Ἐλιωναῖον τ ὃ Κιθαίους *Busb.* Ἡλιωναῖον τ ὃ Καθαρᾶ in ora *Cod. Voſſ.* ſive *Lugd. Bat.* Ἐλιωναῖον τ ὃ Κιθαίρα *Gall.* Ἐλιωναῖον τ ὃ Κιθαίρα *Zonar.* in *Epiphanii* verſione *Elionæum Cantharæ natum.* HUDS. MS. Καθαρᾶ. Scriptoribus Hebræis אליהועני בן הקף memoratur, qui inter Pontifices eſt, qui ſtante Templo 11. vixerunt, id eſt Ἀλιωναῖος ὁ ὃ Κάρα παῖς. In ſerie Pontificum qui vaccam rufam combuſſerunt hujus nomen legitur: Sed ſi illis fides ſit vixit tempore Simeonis filiis Shetach. REL.

[l] Τέλος ὃ ἔτος] Referuntur hæc uſque ad Verba hujus §. πρὸς ὃ ἐπιλαβὼν ἐπὶ τ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορείας· Euſeb. H. Eccl. l. 11. c. x. SPANH. Nihil Joſephus memoriæ prodidit de Tyriis & Sidoniis quibuscum in gratiam rediit hic Herodes per Blaſtum, paulo ante illam hiſtoriam quæ mox ſequitur. uti legitur Act. 12. 20. Sic ut inde colligere liceat non omnia notaſſe Joſephum, nec idcirco de veritate hiſtoriarum in Novo Teſtamento relictarum, uti cæde infantum Bethleemitica & ſimilibus, dubitandum eſſe, quod Joſephus eas omiſerit literis mandare. REL.

γηρόμενον, καὶ διετκάρδιον ἔχειν ὀδύνην. [b] ἄθρουν δὲ τὴν κοιλίας [h] προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. [i] ἀναθεωρῶν δὲν πρὸς τοὺς φίλους, "ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼν, φησὶν, ἤδη καταφέρομαι ἀπαίρομαι τὸν βίον, προσαναγκαίως μοι τῆς εἱμαρμένης τὰς ἀρὰς μου καταδυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης· [k] καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη [l] θνητὸν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τῷ προκειμένῳ, εἰ θεὸς [m] βεβούλευται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῶς φαύλως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μακαριζομένῃ λαμπρότητι." [n] ταῦτα λέγων ἐπιτάσει τὸν ὀδυνῶν κατεπονεῖτο. ἡ μὲν οὖν δῆλος ἦν εἰς τὸ βασίλειον [o] εἰσεμίσθη, καὶ [p] διῆξε λόγος εἰς πάντας, [q] ὡς [r] ἔχοι δὲ πιθανὰν παλάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πλῆθυς δὲ [s] αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν [t] ἐπὶ γῆς κατεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν [v] ἱκέτευεν ὑπὲρ δὲ βασιλέως. [x] οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν [y] ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ [z] κάτω βλέπων αὐτὸς πελωρίας συστροφὰς, ἄδακρυς ἦδε αὐτὸς [a] ἔμενε. [b] συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ δὲ χαλεπὸν ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γηρέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς βασιλείας δὲ ἕβδομον. [c] τέτταρας μὲν δὲν ἐπὶ Γαΐου Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῷ φιλίππῳ μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ πλάστῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρῴδου προσληφθεὶς, [d] τρεῖς δὲ ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τὰ προσῆκοντα ἐβασίλευσε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. προσωδεύσατο δὲ [e] ὅπως [f] πλείστας αὐτῶν [g] προσφορὰς, δισμυριάδας ἐπὶ χιλίαις μυριάδας. [h] πολλὰς μὲν τοι προσεδανείσατο. τῷ γὰρ φιλόδωρον εἶναι, δαψιλέστερα τὰ προσιόντων ἀνήλισκεν. ἐὰν δὲ ἀφειδὲς αὐτοῦ τὸ φιλότιμον.

γ'. Ἀγομένης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς ὀκνηρᾶς αὐτῶν, συμφρονήσαντες Ἡρῴδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος διάδοχος, καὶ Ἑλκίας ὁ ἵππαρχος καὶ [i] φίλος τοῦ βασιλέως, Ἀρίσωνα ἔπεμψαν, [k] τῶν ὑπηρετῶν τὸ ἐπιτήδειον, καὶ Σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς, ἀποσφάξαν, ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος.

& antea bonorum *nuncius* fuerat, moxque cordicitus dolebat. acceſſerunt autem ventris cruciatus, etiam à principio vehementiſſimi. Converſis itaque ad amicos oculis, "Ecce, inquit, Deus ego "veſter cogor nunc è vita diſcedere, fati neceſſi- "tate voces mihi *improbe* affictas *falſi* protinus co- "arguente; & qui immortalis appellabor à vobis, "jam rapior ad mortem. Sed ferenda eſt fati con- "ditio, quandoquidem ſic Deo viſum eſt. neque "enim male & abjecte viximus, ſed in eo ſplendo- "re quem homines beatiſſimum exiſtimant." Hæc cum diceret, augeſcente interim vi doloris torquebatur. Ocyus igitur in palatium delatus erat, rumorque continuo per urbem ſparſus eſt, regem in eo fere eſſe ut vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum uxoribus & liberis, ſtratis ciliciis more patrio ſedens, Deum pro ſalute regis obſecrabat. atque *loca* omnia ejulatu & lamentis plena erant. Rex vero in excelſo quodam ſolario decumbens, cum eos humi proſtratos ex alto proſpiceret, ne ipſe quidem temperabat à lachrymis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus confectus vitam finivit, annum agens ætatis quartum & quinquageſimum, regni vero ſeptimum. Quatuor namque ſub Cajo Cæſare annis regnaverat, Philippi quidem tetrarchia potitus per triennium, quarto vero Herodis quoque *tetrarchia* adjuncta, tribus porro reliquis ſub Claudii Cæſaris imperio exactis; in quibus & imperitabat prædictis regionibus, ac præterea Judæam accipiebat, Samariamque & Cæſaream. Quammaximos ex illis reditus percepit, ad MCC. *drachmarum* myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus eſt. nam cum in dando munificus eſſet, impenſis non ſufficiebant reditus: quod liberalitatem, nulla adhibita parſimonia, exerceret.

Populus do Agrippæ ſalute admodum ſollicitus.

Mors ejus.

3. Cæterum priuſquam rumor in vulgus emanaret, quod animam efflaſſet *rex*, Herodes dynaſta Chalcidis, & Helcias equitum magiſter regiſque amicus, uno conſenſu miſerunt Ariſtonem, miniſtrorum fideliſſimum, & Silam cui inimici erant occidendum curarunt, quaſi rex id juſſiſſet.

Herodes Chalcidis dynaſta & Helcias Silam interficiunt.

ΚΕΦ. Θ'. CAP. IX.

Οἷα ἐπεάχθη μετὰ τὸν τελευτὴν Ἀγρίππα. καὶ ὡς Κλαύδιος, διὰ τὸν Ἀγρίππα νεωτέρου ἀμαθίαν, ἀπέστειλε Κούσπιον Φάδον τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς βασιλείας ἐπίτροπον καταστησόμενον.

Quænam acta erant poſt mortem Agrippæ. & quomodo Claudius, quòd rerum imperitus eſſet Agrippa junior, Cuſpium Fadum ad Judæam totumque regnum procurandum miſit.

Ἀγρίππας μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς [l] τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον· γένος δὲ [m] αὐτοῦ κατέλειπε

ET quidem Agrippa rex hoc modo vitam finivit: de genere autem ſuo reliquit filium Agrippam,

Agrippæ progenies.

f Γενόμενος, καὶ] Μετὰ τοῦτο *Zonar.*
g Ἀθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας] Ἀθρόον in *pleriſque.*
h Προσέφυσεν ἄλγημα,] Προσέβυσεν *Busb.* & *Gall.* in *Marg. L. B.* προσεφήνατο.
i Ἀναθεωρῶν] *L. B.* ἀναθορὼν.
k Καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν,] Ita cum *Busb.* & *Niceph.* καὶ deeſt *reliquis.*
l Θανὼν ἀπάγομαι.] Θανὼν ἐπάγομαι in *Editis.* Θανεῖν ἀπάγομαι *Voſſ.* & *Niceph.* Θανεῖν ἐπείγομαι *Busb.* & *Gall.* HUDS. Θανεῖν *Euſeb.* SPANH.
m Βεβούλη.] Βούλε *Busb.*
n Ταῦτα λέγων] Ταῦτ' ἄμα *Busb. Voſſ.* & *Niceph.* ταῦτα δὲ *Zonar* HUDS. Ταῦτα δὲ λέγων *Euſeb.* SPANH.
o Εἰσεμίσθη,] Ita *Busb. Voſſ. Euſeb.* & *Niceph.* ἐξεκομίσθη *Niceph.* συνεκομίσθη *Zonar.* διεκομίσθη in *Editis Aliiſque.*
p Διῆξε λόγος εἰς πάντας,] Διῆλθε *Euſeb.*
q Ὡς ἔχοι δὲ πιθανῶς] Ita *Baſ. Busb. Vat. Euſeb.* & *Niceph.* ὡς ἔχοι πιθανὰν in *Edit. Gen.* quod non improbat *Valeſius*, ut ἔχοι poſitum ſit pro μέλλοι: licet magis probet ὡς ἔχει πιθανῶς. quod exſtat in aliquibus *Euſebii* codicibus. Si articulus retineatur, ἔχοιτο ſcribendum eſſe contendit, aut certe ſubaudiendum eſſe ἀνάγκῃ. Hac de re aliorum eſto judicium.
r Ἔχοι δὲ πιθανῶς] Ἔχει δὲ πιθανῶς *Euſeb.* SPANH.
s Αὐτίκα σὺν γυναιξὶ] Αὐτίκα πᾶσα ſolus *Niceph.*
t Ἐπὶ γῆς καθιζήσασα] Ita *Busb.* & *Niceph.* quo modo LXXII. ὀκάθιζε ἐπὶ τῆς γῆς *Jonæ* c. 3. v. 6. ἐπὶ σάκκου *Voſſ.* ἐπὶ σάκκῳ *Niceph.* ἐπὶ σάκκου *Euſeb.* in *Editis Aliiſque.* ut & apud *Euſeb.*
v Ἱκέτευεν] Ἱκέτευσεν *Busb. Euſeb.* & *Niceph.*
x Οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν] Οἰμωγῆς τε π. *Niceph.*
y Ἀνάπλεα καὶ θρήνων.] Ἀνάπλεω in codicibus *Euſeb.*
z Κάτω —— πίπτοντας,] Κάτω δὲ βλέπων *Busb.*
a Ἔμενε.] Διέμβε *Voſſ.*
b Συνεχῶς —— κατέστρεψεν,] Conf. ἄλλο. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.
c Τέτταρας μὲν δὴ] Quatuor ſub Cajo, demptis tribus vel quatuor menſibus, neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipſe Cajus; & tres ſub Claudio tribus itidem aut quatuor menſibus additis. *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 647. *Edit. Lond.*
d Τρεῖς —— αὐτοκρατορίας,] Αὐτοκρατορίας· Hic deſinit Euſebius adducto loco H. Eccl. l. 11. cap. 1. SPANH.
e Ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος] Illud ἐπὶ cum Cl. *Lowthio* adjectum eſſe volui.
f Πλείστας αὐτῶν] Ita *Busb.* πλείους in *ceteris.*
g Προσφορὰς,] Πρὸς εἰσφορὰς *Busb.*
h Πολλὰς μὲν τοι προσεδανείσατο.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* πολλὰ in *Editis Aliiſque.*
i Φίλος] *L. B.* φίλους.
k Τῶν ὑπηρετῶν τὸ ἐπιτήδειον,] Illud τὸ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
l Τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον·] Τῷ τρόπῳ τούτῳ *Busb.*
m Αὐτοῦ κατέλειπε] *L. B.* αὐτῷ κατέλειπε.

ο Τῷ

pam, annos natum XVII. & tres filias, quarum una Bernice annorum sexdecim nupta erat Herodi ejus patruo. duæ autem virgines erant, Mariamne & Drusilla; Mariamne quidem decennis, Drusilla vero sexennis: erantque à patre desponsatæ, Mariamne Julio Archelao Chelciæ filio, Drusilla Epiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarenses & Sebasteni, beneficiorum ejus obliti, pro inimicissimis sese gesserunt. nam & convicia dictu turpia in defunctum jactabant; & milites, qui tunc forte multi aderant, domum ejus adibant, & filiarum regis statuas abreptas unanimiter in lupanaria deportarunt, & collocatas super tectis modis omnibus ludibrio habuerunt, turpiora quam quæ dici possunt patrantes. Quin & locis publicis discumbentes magnâ frequentiâ convivia agebant, coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & sibi invicem propinantes *præ gaudio* quod rex animam egisset. Atque ita immemores erant non solum Agrippæ, qui multa erga eos usus est liberalitate; sed & avi ejus Herodis, qui & ipse urbes illis exstruxit, portusque fecit & templa ædificavit sumptibus suis splendide & magnifice.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romæ erat, apud Claudium Cæsarem educatus. Atqui Cæsar, cum auditione accepisset mortuum esse Agrippam, quodque Sebasteni & Cæsarenses contumelioſi in eum exstitissent, illius quidem causa indoluit, ingratis autem hominibus *vehementer* iratus est. Itaque in animo habuit Agrippam juniorem è vestigio mittere ut in regnum succederet, volens etiam fidem jurejurando datam confirmare. Sed liberti & amici, qui plurimum apud eum poterant, dissuaserunt; periculosum esse dicentes adolescentulo admodum, & qui nondum ex ephebis excesserat, tantæ magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo erat administrationis curas, cum & adulto grave onus sit imperii moles. Eos igitur Cæsar verisimilia loqui existimavit. adeoque Cuspium Fadum misit, qui Judææ totiusque regni præses esset; defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum, cum quo Agrippæ erant inimicitiæ, in regnum ejus induceret. Ei autem decretum erat in primis Fado mandare, ut Cæsarenses & Sebastenos ob injurias castigaret defuncto illatas; factasque filiabus ejus adhuc viventibus contumelias; alam vero Cæsarensium & Sebastenorum & quinque cohortes in Pontum trajici jussit, ut ibidem militarent: militumque è Romanis legionibus, quæ in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum eorum supplerent. Haud tamen ex jussu illius migrarunt. Missa enim legatione flexerunt Claudium, atque id assequuti sunt ut in Judæa manerent: qui in temporibus sequentibus maximarum calamitatum Judæis initium fue-

[n] ὁ μὲν Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἐπτακαιδέκατον, τρεῖς ἦν θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ἡρῳδὴ [o] τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμηκὼ Βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύω, Μαριάμμη τε καὶ [p] Δρούσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' Δρούσιλλα· [q] καθωμολόγηντο δ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς γάμον, [r] Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου παῖδι Μαριάμμην, Δρούσιλλαν δ' Ἐπιφανεῖ, τοῦ τοῦ [s] Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτος. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, Καισαρεῖς καὶ [t] Σεβαστηνοὶ, τὴν εὐπιστίαν αὐτοῦ λαβόμενοι, [v] τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. Βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν καλοικόμενον ἀπεχθεῖς λέγειν, καὶ ὅσοι στρατευόμενοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, εἰκαῖα ἀπήλθον, καὶ [x] τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων [y] ἁρπάσαντες, ὁμοθυμαδὸν ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες [z] ἐπὶ τοῦ τέγους ὡς δοῦλον ἐφύβριζον, ἀχνημονέστερα διηγήσεως δρῶντες. [b] ἔν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι, καὶ μυρίζόμενοι, καὶ σπένδοντες τῷ [c] Χάρωνι, προπόσεις τε τοῦ βασιλέως ἐκπώσεις ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν οὐκ Ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τοῦ πάππου δ' Ἡρῴδου, [d] ὅτι τὰς πόλεις ἐκείνῳ αὐτοῖς ἔκτισε, [e] λιμένας τε καὶ νεὼς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

β'. Ὁ δὲ πυθεὼν υἱὸς Ἀγρίππας ὅτι Ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι. πυθόμενός γε μὲν Καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν· ὅτι δὲ τὰς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. πέμπειν οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν παραδεξόμενον, ἅμα βουλόμενος [f] ἐμπεδοῦν τὰς ὡμοσμένας ὅρκους. [g] ἀλλὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ φίλων οἱ μάλιστα παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, [h] κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδας ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν [i] βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ πλείω δ' εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείας. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε Κούσπιον Φάδον, τῷ κατοικομένῳ δίδοὺς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν [k] εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δ' ὑπὸ πάντων ἐπιστεῖλαι τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιπλῆξαι τὰ εἰς τὸν κατοικόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τὰς ἔπι ζώσας, τὴν ἴλην δ' ἣν τῶν Καισαρέων τῶν Σεβαστηνῶν, καὶ πέντε σπείρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο· τὰς δ' ἐν Συρίᾳ Ρωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀριθμὸν, καὶ τὰ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οἱ μὲν οἰκλωθέντες μετῆσαν. πρεσβευσάμενοι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μένειν [l] ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον· [m] οἱ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχηγοὶ, τὰ

---

n Υἱὸς ——— ἐπτακαιδέκατον,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

o Τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμηκὼ Βερνίκη,] Τῷ πατρὸς *Busb.*

p Δρούσιλλα,] Δρουσίλλα *Busb.* nec aliter *Photius* in *Cod.* 238. *fol.* 796.

q Καθωμολόγηντο ——— γάμον,] Καθωμολόγηθ *Busb.* & *Vat.*

r Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου] Ἰουλίῳ non agnoscunt *Epiphanii* codices. & Ἀρχελάῳ habet *Busb.*

s Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτος.] Illud Ἀντιόχου insertum dedimus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

t Σεβαστηνοὶ,] Conf. infr. lib. 20. c. 5. (6.) §. 1. SPANH.

v Τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν.] Ita *Voss.* & *Busb.* τὰ in *reliquis.*

x Τὰς ἀνδριάντας τῶν τοῦ βασιλέως θυγατέρων] *Photius* (*Cod.* 238. *fol.* 976.) ipsas Agrippæ filias sic raptas fuisse dicit.

y Ἁρπάσαντες,] *Al.* ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν.

z Ἐπὶ τοῦ τέγους] V. *super tectis.* verum τέγος Græcis est lupanar, πορνεῖον (vide *Vales.* in *Eus.* H. E. II. 13.) quo sensu hic sumi videtur. IBBETSON.

a Ἐφύβριζον,] *L. B.* ἀφύβριζον.

b Ἐν ——— τόποις,] Ἐπί τε τοῖς δ. *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Χάρωνι,] *L. B* Χάρωνι.

d Ὅτι ——— ἔκτισε,] Ὃς τὰς πόλεις αὐτοῖς ἔκτισε *Busb.*

e Λιμένας τε καὶ ναὸς κατεσκεύασε] Vide *Antiquitatum* lib. 15. c. 9. & 10. & lib. 1. de *Bello Jud.* c. 16.

f Ἐμπεδοῦν τὰς ὡμοσμένας ὅρκους.] Ἐμπεδῶν *Plato de* Legib. lib. VII. p. 823. SPANH.

g Ἀλλὰ τῶν ἐλευθέρων] Multo aliter legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *Et convocatis amicis indicavit, quod deliberaret super commendato sua fidei puero, interrogans quid & ipsis videretur utrum cogitata de hoc manere vel non decernerent. Qui, perspecto Cæsaris animo, prudentius aliquid consiliati sunt, collaudantes quidem benignitatis ejus propositum, voluntatem autem ejus incautam esse dicentes, ut puero, qui nec infantiles annos excesserat &c.*

h Κομιδῇ νέῳ] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

i Βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος,] Βασιλείαν *Busb.* nec βασιλείας nec βασιλείαν agnoscit *Voss.*

k Εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον.] Εἰς τὸ βασίλειον αὐτῷ, ἐκεῖ διάφορον τοῦτον ἐγνώκει. ὑπὸ πάντων δ' ἐπίστειλε *Busb.* & *Gall.*

l Ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον·] Τοῖς Ἰουδαίοις *Busb.*

m Οἱ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις] Ὃ καὶ τ. ἐ. χ. τ. μ. Ι, ἐγένοντο *Busb.*

n Βα-

λῶρον πολέμῳ σπέρματα [n] βαλόντες. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, [o] ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἐννεακαιδεκάτου.

runt, jactis ab illis belli sub Floro seminibus. Unde Vespasianus, cum Judæam vicisset, ut paulo post dicemus, eos è provincia eduxit. *Belli Judaïci semina sub Floro jacta.*

Finis Libri decimi noni.

n Βαλόντες.] Ἀλόντες *Busb.* λαβόντες in *Editis Aliisque.* ipse quod suspicor esse interpretamentum vulgatæ lectionis. *Lugd. Bat.* o βαλόντες prætuli.

o Ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.] Ἐξέβαλεν αὐτὺς τῆς ἐπαρχίας *Busb.* ἐξήγαγεν αὐτὺς τῆς ἐπαρχίας.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΙΚΟΣΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO VIGESIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Κλαύδιος Καῖσαρ μετὰ τὸν Ἀγρίππα πλοῦτον Φάδον ἔπεμψεν εἰς Ιουδαίαν, ἐπίτροπον [b] πραγμάτων ἐσομένου.

1. *Quomodo Claudius Cæsar post Agrippæ mortem Fadum in Syriam misit, ut res procuraret.*

β'. Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαίᾳ κατοικοῦντας Ιουδαίους περὶ ὅρων κώμης Μιᾶς· καὶ ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναιρεθέντων Φιλαδελφίων, Φάδος ἀγανακτήσας, τοὺς ἐν Περαίᾳ Ιουδαίων τοὺς πρώτους τρεῖς ἄνδρας λαβὼν ἀπέκτεινεν.

2. *Dissidium inter Philadelphenses & Judæos Peræa incolas de Miæ vici finibus: utque Fadus, multis Philadelphensium ab istis occisis, vehementer iratus, tres primores Judæorum in Peræa comprehensos interfecit.*

γ'. [c] Ως Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς, τοὺς Ἀραβας λῃστεύων. ληφθεὶς δὲ ὑπὸ Φάδου ἀχθεὶς ἀνῃρέθη.

3. *Quomodo Tholomæus latronum princeps, dum populatur Arabas, captus & ad Fadum adductus perimitur.*

δ'. Ως Φάδος δὲ Κάσσιος Λογγῖνος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντες εἰς Ιεροσόλυμα, τοῖς πρώτοις τῶν Ιουδαίων ἐκέλευσαν τὴν ποδήρη [χιτῶνα] καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐν τῇ Αντωνίᾳ κατατίθεσθαι, [κειμένην] ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὲ πρότερον ἦν.

4. *Quomodo Fadus & Cassius Longinus Syriæ præses, cum ascendissent in Hierosolyma, jusserunt primores Judæorum in castellum Antoniam deponere tunicam talarem & stolam pontificium, ut esset in Romanorum potestate, quemadmodum olim fuerat.*

ε'. [d] Παράκλησις [e] ὑπὲρ τούτων τῶν Ιουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγῖνον, ἀξιούντων αὐτοὺς ὑπηρέσιαν πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.

5. *Judæorum hac de re supplicatio ad Fadum & Longinum, eos rogantium, ut legatos sibi liceat ad Claudium Cæsarem mittere de sacra stola servanda.*

ς'. Ως Φάδος, λαβὼν ὁμήρους, ἐπέτρεψεν.

6. *Ut Fadus, datis obsidibus, illis annuit.*

ζ'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ, παρακληθεὶς ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου, συνεχώρησε τοῖς Ιουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.

7. *Quomodo Claudius Cæsar, supplicante ei Agrippa juniore, cessit Judæorum precibus, & ad Fadum de illis scripsit.*

η'. Ον τρόπον Ελένη τῆς Αδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονόβαζος καὶ Ιζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη.

8. *Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, ejusque filii Monobazus & Izates cum tota illorum progenie Judæorum religionem amplexi sunt.*

θ'. Ως Τιβέριος Αλέξανδρος, ὑπέτροπος εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν, τοὺς υἱοὺς Ιούδα τοῦ Γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἐκόλασεν.

9. *Quomodo Tiberius Alexander, cum procurator in Judæam venisset, animadvertit in Judæ Galilæi filios, populum decipientes.*

ι'. Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὴν χώραν.

10. *De fame quæ regionem pervaserat.*

ια'. Κυμάνου ἄφιξις εἰς τὴν Ιουδαίαν, ὑπέτροπον πεμφθέντος ὑπὸ Καίσαρος.

11. *Cumani, procuratoris à Cæsare missi, in Judæam adventus.*

ιβ'. Ως Ηρώδου πλουτήσαντος τοῦ τῆς Χαλκίδος βασιλέως, Ἀγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.

12. *Quomodo Agrippa junior, mortuo Herode Chalcidis rege, imperium accepit beneficio Claudii Cæsaris.*

ιγ'. Ως ὑπὸ τοῦ Κυμάνου πολλοὶ τῶν Ιουδαίων περὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

13. *Quomodo sub Cumano plurimi Judæorum circa templum oppressi sunt.*

14. *Dis-*

a Ως Κλαύδιος Καῖσαρ] Ita *Vat.* & *Gall.* in *Editis Aliisque* deest hoc summarium.

b Πραγμάτων ἐσομένου.] Illa πραγμάτων ἐσόμενον solus agnoscit *Gall.*

c Ως Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Hoc summarium debemus *Cod. Gall.*

d Παράκλησις] Ita *Gall.* ὁ Παράκλησις ἐπὶ τοῦ minus recte in *Cod. Busb.*

e Ἐπὶ τούτῳ τῶν Ιουδαίων] Ita rescripsi. ἐπὶ τούτου in *libris.*

4. *Dissensio inter Samaritas & Judæos, atque ut multi Samaritarum occisi sunt.*

5. *Quomodo Ummidius Quadratus Syriæ præses, cum ista audisset & in Judæam ascendisset, primores Judæorum & Samaritarum Romam proficisci jussit; simulque Cumanum procuratorem & Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros: Judæorum autem quosdam ipse supplicio affecit.*

6. *Quomodo Claudius, illis auditis, Judæos quidem crimine absolvit, eò adductus precibus regis Agrippæ; Cumanum vero in exsilium egit, & per Celerem tribunum à primoribus Samaritarum pœnas exegit.*

7. *Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit.*

8. *Quomodo Felix procurator in Judæam missus, cum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremptis pacem stabiliendam curavit; principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.*

19. *Quomodo Felix, cum impostor Ægyptius apud Judæos ageret, multosque illorum decepisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.*

20. *Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primos Judæorum & Syros Cæsareæ ortam, compressit.*

21. *Qui contigit Judæam à Sicariis afflictam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porticu exterioris templi, & quomodo ipsam in altum exstruxerunt Judæi.*

22. *Quomodo Festus, cum hanc rem ægre tulisset, primores Judæorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.*

23. *Quomodo Albinus Festo, in Judæa mortuo, successurus veniebat.*

24. *Quomodo sub eo Sicarii regionem infestare desierunt.*

25. *Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis afflixit Judæos, ut eos ad arma sumenda compulerit.*

ιδ'. Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τ Σαμαρειτῶν.

ιε'. Ως [f] Οὐμμίδιος Κυαδράτος ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀναβὰς εἰς Ιουδαίαν, τοὺς πρώτους τ Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκέλευσεν εἰς Ρώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως δὲ Κούμανον τ ἐπίτροπον, καὶ Κέλερα τ χιλίαρχον, λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι πρὸς τ πεπραγμένων· πνὰς δὲ τ Ιουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.

ις'. Ως Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ιουδαίους τ αἰτίας ἀπέλυσε, πεισθεὶς ὑπὸ τ βασιλέως Ἀγρίππα, Κούμανον δὲ ἐξώρισε, Κέλερα δὲ τ χιλίαρχον, καὶ τοὺς πρώτους τ Σαμαρειτῶν ἐκόλασεν.

ιζ. Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.

ιη'. Ως Φῆλιξ, ἐπίτροπος πεμφθεὶς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν κεκακωμένην ὑπὸ τ λῃστῶν, πρὶν γνῶναι, ἀμφοτέρους αὐτοὺς, εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας. τ δὲ πρῶτον τ λῃστῶν Ελεάζαρον ὀνομα δήσας εἰς Ρώμην ἀνέπεμψεν.

ιθ'. Ως ἐπιδημούντος Αἰγυπτίου γόητος, καὶ πολλῶν Ιουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πεπλανημένων, Φῆλιξ, ἐπεξελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

κ'. Ως στασιάζοντας Ιουδαίους τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους Φῆλιξ ὁ ἐπίτροπος ἔπαυσεν.

κα'. Ως Πορκίου Φήστου πεμφθέντος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπιτρόπου, συνέβη κακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τ [g] Σικαρίων. πρὸς τῆς ἑαυτῶν δ' ἔσωθεν ἱεροῦ, καὶ ὃν τρόπον ὕψωσαν αὐτὸν οἱ Ιουδαῖοι.

κβ'. Ως Φῆστος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τ Ιουδαίων εἰς Ρώμην ἔπεμψε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τ πεπραγμένων.

κγ'. Ως, τελευτήσαντος Φήστου ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, Αλβῖνος ἦλθε διάδοχος.

κδ'. Ως ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χώραν κακοποιεῖν.

κε'. Ως Φλῶρος, ἐλθὼν Αλβίνῳ διάδοχος, πολλὰ τοσαῦτα διέθηκε τοὺς Ιουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

f Οὐμμίδιος Κυαδράτος] Ita lego cum Cl. *Norisio* (in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.*) & Cl. *Pagio* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. Νεμίδιος in *Editis Aliisque.* Μοδίος *Gall.* & *Vat.*

g Σικαρίων.] Ita distinxi post **Σικαρίων**, cum antea nulla esset distinctio aut in *Editis* aut in *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] κϚ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER VIGESIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

ΚΕΦ. α'.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς Ιουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἐσθῆτος ἀρχιερέως στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως Αγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ τούτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ διάδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ [b] Κάσσιον Λογγῖνον, [c] μνήμην δὲ βασιλέως τοῦ χαριζόμενος, πολλὰ διὰ γραμμάτων ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἀξιωθεὶς, μηκέτι Μάρσου τῆς τῶν Συρίων πραγμάτων προϊστασθαι. [d] Φάδος δὲ, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας, [e] τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους [f] πρὸς [g] Φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης [h] Μιάς λεγομένης, [i] πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῶν Περαίας, χωρὶς γνώμης [k] τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφέων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον [l] τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ προδιδοίη, εἴπερ ὡσὰν τῶν Φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' [m] ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσαι. λαβὼν οὖν τρεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τὰ στάσεως αἴτιους, δῆσαι προσέταξεν· εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν· Αννίβας δὴ ὧν ὄνομα τούτῳ. [n] Αμαράμῳ δὲ Ελεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ [o] Θολομαῖος [p] ὁ λῃστής, μετ' οὐ πολὺ χρόνον ἁλοὺς [q] δεσμὸς ἐπ' αὐτὸν, διαπεφωκὼς μέγιστα κακὰ [r] τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Αραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα [s] τοὐνθεῦθεν ἡ Ιουδαία, φροντίδι καὶ σπουδῇ τῇ Φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους [t] Ιεροσολυμιτῶν, [v] καὶ τὴν κέλευσιν ἣν αὐτοκράτωρ, παρήνεσεν αὐτοῖς τὸν τοῦτον χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν

CAP. I.

Philadelphensium & Judæorum dissidium, deque stola pontificia.

EXSTINCTO autem rege Agrippa, quemadmodum in superiore libro narravimus, Cassium Longinum in locum Marsi successurum mittit Claudius Cæsar, memoriæ regis hoc ipsum tribuens; à quo dum viveret sæpe per literas rogatus fuerat, ut nollet Marsum amplius rebus Syriæ *administrandis* præesse. At vero Fadus, ubi procurator in Judæam veniebat, offendit Judæos Peræam habitantes seditionem movisse contra Philadelphenses de vici, Miæ nomine, finibus, referti viris bellicosissimis. immo Perææ incolæ, insciis primoribus illorum, arma sumpserant, multosque Philadelphensium occiderant. Ista Fadum, ubi de iis aliquid resciverat, valde commoverunt, quod integram illi causam non reservassent, si putarent sibi factam à Philadelphensibus injuriam, sed temere ad arma concurrissent. Comprehensis itaque tribus illorum primoribus, qui & seditionis auctores erant, imperavit ut in vincula conjicerentur. deinde horum quidem unum, Annibam nomine, interfici jussit: Amaramum vero & Eleazarum ambos exsilio multavit. Quin & Tholomæus latronum princeps, qui multa mala Idumæis & Arabibus intulerat, non multo post vinctus ad eum adductus supplicio afficitur: atque exinde Judæa omnis latrociniis perpurgata est diligentia & cura Fadi. Is dein, accitis statim pontificibus & Hierosolymitarum proceribus, prout ipsi in mandatis dederat imperator, admonuit eos, ut tunicam talarem & stolam sacram, quam solum pontificem sum-

Cassius Longinus Syriæ præses.

Lis magna inter Philadelphenses & Judæos, atque inde seditio.

Seditionis auctores pœna afficiuntur.

Fadus à Judæis postulat, ut stola pontificia in Romanorum potestate sit.

[a] ΚϚ.] Sic *Bas. Gen.* & aliquot *Codd. MSS. Græci.* in *Græcis* reliquis & *Latinis* omnibus κϚ'. Videsis *Vossii* Chronol. S. c. 19. p. 161.

[b] Κάσσιον Λογγῖνον,] Hac de re velim consulas *Pighium* in *Annalibus* tom. 3. p. 573. *Usserium* in *Annalibus V. T.* p. 648. & *Pagium* in *Critica* ad *Baronium*, Vol. 1. p. 57. col. 1. Ασσιον *L. B.*

[c] Μνήμην δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος,] Μνήμῃ τῇ δὲ *Voss.*

[d] Φάδος δὲ,] Φάδος δὲ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐλ. ἀ. καὶ καταλαμβάνει solus *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 11. §. 6. SPANH.

[e] Τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους] Ita & *D. Matthæus*, c. 4. v. 13. κατῴκησεν εἰς Καπερναούμ. Verum τοὺς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας habet *Cod. Busb.*

[f] Πρὸς Φιλαδελφεῖς] Πρὸς τοὺς Φιλ. *Busb.*

[g] Φιλαδελφεῖς] Φιλαδελφίαν supr. lib. 13. c. 8 §. 1. SPANH.

[h] Μιᾶς λεγομένης,] Forsan Ziâς legendum; nam *Eusebius* (in voce Σαμ) dicit, *hodie* villam Ziam *ostendi in quintodecimo lapide Philadelphiæ contra occidentem. Relandus* in *Palæst. ill.* p. 897.

[i] Πολεμικῶν] *L. B.* πολεμίων.

[k] Τῶν πρώτων παρ'] Τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' αὐτοῖς *Busb.*

[l] Τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν.] Articulum omittit *Busb.*

[m] Ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσαι.] Ἀδίκως non agnoscit *Voss.*

[n] Αμαράμῳ δὲ καὶ Ελεαζάρῳ] Αμαρίῳ *Busb.*

[o] Θολομαῖος] Θοδομαῖος *Busb.* & *Voss.* in margine.

[p] Ο ἀρχιλῃστής,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἁλοὺς *Busb.*

[q] Δέσμιος ἐπ' αὐτὸν,] Δέσμιος abest *Vat.*

[r] Τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Αραβας.] Τοὺς τὴν Ιδουμαίαν κατοικοῦντας καὶ τοὺς *Busb.*

[s] Τοὐντεῦθεν Ιουδαία,] Εντεῦθεν Ιουδαία *Voss.* ἐντεῦθεν ἅπτε Ιουδαία καὶ Αραβία *Busb.*

[t] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν *Busb.*

[v] Καὶ τὴν κέλευσιν ἣν αὐτοκράτωρ,] Illa καὶ τὴν κέλευσιν ἣν αὐτοκράτορος desunt *Vat.* & *Voss.*

immum geſtare moris erat, in Antoniam caſtel-
am reponerent, ut in Romanorum poteſtate eſ-
et quemadmodum & olim erat. Illi refragari qui-
lem non audebant, rogabant tamen Fadum &
Longinum (nam & ille Hieroſolyma venerat, ma-
gnis copiis ſecum adductis, metuens ne quæ injun-
xerat Fadus Judæorum vulgus ad res novas moli-
endas impellerent) primum ut legatos ad Cæſarem
ſibi liceret mittere, ab eo petituros ut ſacram ſto-
am in ſua poteſtate haberent; deinde ut manerent
pauliſper dum certiores facti eſſent, quid ad iſta
Claudius reſponderet. Illi vero ſe permiſſuros eſſe
dixerunt ut legatos mitterent, modo liberos eorum
pro obſidibus acciperent. Cum autem Judæi ala-
criter dicto ſibi audiſſent, & liberos dediſſent, pro-
tinus miſſi ſunt legati. Ubi vero Romam perve-
nerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum
forte apud Claudium Cæſarem agebat, ut jam an-
te diximus, cum cauſam adventus eorum cogno-
viſſet, rogavit Cæſarem, ut Judæorum precibus
de ſacra ſtola annuere non gravaretur, utque man-
data de iſtis quæ *obnixè* petierunt ad Fadum mit-
teret.

2. Tum Claudius, vocatis ad ſe legatis, dicebat
ſe iſta eis concedere, illiſque præcipiebat ut Agrip-
pæ gratias haberent, (ſe enim iſta facere ad illius
interceſſionem) &, præter reſponſa quæ illis red-
didit, hujuſmodi epiſtolam miſit. "CLAUDIUS
"CÆSAR, GERMANICUS, TRIB. POT.
"V. CONSUL DESIGNATUS IV. IMPE-
"RATOR X. PATER PATRIÆ, HIERO-
"SOLYMITARUM MAGISTRATIBUS,
"SENATUI, POPULO, TOTI JUDÆO-
"RUM GENTI S. Quoniam Agrippa meus,
"alumnus meus & quem mecum habeo utpote
"pientiſſimum, veſtros legatos ad me adduxit,
"gratias agentes pro mea de gente veſtra cura &
"providentia, & enixe certatimque precatos, ut
"ſtolam ſacram atque coronam in veſtra poteſtate
"habeatis, concedo *quod petitis*, quemadmodum
"vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius fecerat.
"Huic autem veſtræ voluntati obſequutus ſum,
"inprimis quod id mihi mea ſuaſerit pietas, quod-
"que voluerim ut omnes Deum patrio ritu vene-
"rentur: dein quod noverim me ita faciendo ma-
"gnam ab ipſo rege Herode & juniore Ariſtobu-
"lo, quorum in me pietatem & erga vos ſtudium
"perſpectum habeo, gratiam initurum eſſe, qui-
"buſcum, viris optimis & mihi cariſſimis, multis
"officiis mihi interceſſit amicitia. De iſtis autem
"ſcripſi & Cuſpio Fado procuratori. Nomina li-
"teras deferentium hæc ſunt: Cornelius Ceronis,
"Tryphon Theudionis, Dorotheus Nathanaëlis,
"Joannes Joannis *filius*. Datæ quarto Kalendas
"Julias, Rufo & Pompejo Sylvano *ſuffectis* Con-
"ſulibus.

λῶ φορεῖν μόνῳ ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχῃ, εἰς [x] τὸν Αντωνίαν, ὑπὲρ ἐστι [y] φρούριον, καταῤῥᾳχ, κειμένῳ ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ κ [z] πρότερον λῶ. οἱ δ' ἀντιλέγειν μὲν [a] οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε Φᾶδον, [b] κ τὸν Λογγῖνον· ἀφίκετο γὰρ κ [c] ὅτῳ εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ δ' [d] μὴ τὰ πρόσταγματα Φάδου τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ· πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπατεύειν πρέσβεις ὡς Καίσαρα πέμψαι, τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, εἶτα δ' ἀπιέναι, [e] ἕως ἂν γνῶσι, τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος [f] ἀποκρίναιτο. οἱ δ' ὑπατεύειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τοὺς πρέσβεις, [g] εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων κ [h] δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ἀφιγμένων δ' εἰς τὴν Ρώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος Αγρίππας, ὁ δ' τεπλυτηκὼς παῖς, καθ' ὃν ἦκουσιν αἰτίαν· ἐτύγχανε δ' ὢν παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν· παρεκάλει τὸν Καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς Ιουδαίοις ἅπερ ἠξίουν παρὰ τοῦ ἱερᾶς στολῆς, καὶ φαῦλον παρὰ [i] τούτων ἀποστεῖλαι.

β'. Καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Αγρίππα χάριν εἰδέναι· ταῦτα γὰρ ἐκείνῳ ποιεῖν [k] ἀξιώσαντι· ὅτι τε τῷ ἀποκρίσει, τοιαύτῃ [l] ὑπιστολῇ ἐδωκε. "ΚΛΑΥΔΙΟΣ "ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, [m] ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞ-"ΟΥΣΙΑΣ [n] ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ, ΥΠΑΤΟΣ ΑΠΟΔΕ-"ΔΕΙΓΜΕΝΟΣ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ "ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ, ΙΕ-"ΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι, "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΝΤΙ ΕΘΝΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Αγρίππας δ' "ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ εὐσεβέ-"στατον ὄντα, πρεσβεύοντά μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσ-"βεις, εὐχαριστοῦντας ἐφ' ᾗ πεποίημαι δ' ἔθνος [o] ὑμῶν "κηδεμονίαν, καὶ αἰτησαμένων σπουδαίως καὶ φιλοπ-"ρως [p] τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, [q] καὶ τ' στέφανον ὃν τὴν "ἐξουσίαν ὑμῶν εἶναι, συγχωρῶ, καθὼς ὁ πρᾶπος· "καί μοι τιμιώτατος [r] Οὐιτέλλιος ἐποίησε. συγκατηθ-"μὴν δ' τῇ γνώμῃ ταύτῃ, πρῶτον μὲν τὸ ἐμαυτοῦ εὐ-"σεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους [s] κατὰ τὰ πάτρια θρη-"σκεύειν. ἔπεσθαι εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτῷ Βασιλεῖ Ηρῴδῃ καὶ "Αρισοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν τοῦς ἐμαυτοῦ εὐσέ-"βειαν καὶ τὴν πρὸς [t] ὑμᾶς γνώσκω σπουδὴν, [v] πάνυ "χαρέντι ταῦτα ποιήσας, τοῦς ὃς ἐστί μοι πολίτας δι-"καια φιλίας κρατίστης ὄντας πάμπολυ τιμίους. ἐγράψα "δ' πρὸς τούτων καὶ Κυαστίῳ Φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ "τὰ γράμματα κομίζοντες, [x] Κορνήλιος Κήρωνος, Τρύ-"φων Θευδίωνος, Δωρόθεος Ναθαναήλου, Ιωάννης Ιω-"άννου. ἐγράφη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν [y] Ιουλίων [z] ὑπα-"τόων Ρούφου & Πομπηίου Σιλβανοῦ. γ'. H-

x Τὸν Αντωνίαν,] De Antonia Caſtro infr. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρούριον,] Τὸ *φρούριον Busb.*

z Πρότερον λῶ.] Vide lib. xv. cap. ult. §. 4.

a Οὐκ ἐτόλμων,] Τοῖς ὑπὸ δ' ἡγεμόνος λειγομβροις οὐκ ἐτόλμων ſolus *Busb.*

b Καὶ τ' Λογγῖνον·] Καὶ Λογγῖνον τ' τ' Αραβίας ἐπίτροπον ſolus *Busb.*

c Οὗτος εἰς τὰ Ιεροσόλυμα,] Αὐτὸς *Vat.* & *Voſſ.*

d Μὴ τὰ προστάγματα] Τῷ μὴ λόγῳ τὰ πρ. Φ. τ. π. τ. Ι. *v.* ἀναγκασθείη *Busb.*

e Ἕως ἂν γνῶσι,] Αχρις ἂν γνῶσιν. *Gall.*

f Ἀποκρίναιτο.] Ita *Voſſ.* ἀπεκρίνετο in *Editis Aliiſque.*

g Εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας.] Εἰ λάβοιεν αὐτῶν τοὺς π. *Voſſ.*

h Δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις.] Δόντων αὐτοὺς· ἃ γὰρ προσελθόντες τοῦ ἐκείνης δίκαιον λῶ. ἐξεπέμφθησαν *Gall.*

i Τούτων ἀποστεῖλαι.] Τοῦτον ἐπιστεῖλαι. σφοδρῶς δὲ ἐπικειμένῳ τῇ θρασυλίσῃ τῷ Καίσαρι δ' Αγρίππα, καλέσας *Gall.* ἐπιστεῖλαι habet *Voſſ.*

k Ἀξιώσαντος·] Παρεισχόμεθα poſt ἀξιώσαντος addit *Voſſ.*

l Επιστολῇ ἔδωκε.] Επιστολὴ κομίσαι Φάδῳ τοῖς πρέσβεσιν ἔδωκεν *Gall.* in *Epiphanii* verſione, *quamobrem hujuſmodi ad Fadum miſit epiſtolam.*

m Δημαρχικῆς ἐξουσίας] Ita diſtinguo cum Cl. *Petavio*, lib. xi. de *Doct. Temp.* c. 12. antea erat, δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατρὶς πατρίδος. nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* adeo verus eſt hoc interpunctionis mendum.

n Τὸ —— πατρὶς πατρίδος,] Aliter habet *Ruſinus*: Quinquies Conſul, Ordinarius quater, Imperator decies, Pater Patriæ. SPANH.

o Ὑμῶν κηδεμονίας,] Ὑμῶν φιλοσεβείας· ἢ αὐτοκρατορικὴ κηδεμονία *Gall.*

p Τὴν —— ἐποίησε.] Conf. ſupr. lib. 15. c. 11. §. 4. SPANH.

q Καὶ —— εἶναι,] Καὶ τ' στέφανον, τότε ποθεῖσι, ἢ τὴν ἀσπασιν στολὴν *Gall.*

r Οὐιτέλλιος ἐποίησε.] Vide lib. xv. cap. xi. §. 4.

s Κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν.] Καθὼ τ. π. θρησκεύειν *Voſſ.*

t Ὑμᾶς γινώσκω σπουδὴν,] Ita lego cum *Epiphanii* libris. ἡμᾶς in *Græcis.*

v Πάνυ χαρέντι ταῦτα ποιήσας,] Πάνυ χαρέντι non agnoſcunt *Voſſ.* & *Vat.*

x Κορνήλιος Κήρωνος,] In *Epiphanii* libris, ita efferuntur, *Cornelius Leo*; (unde in *Lugd. Bat.* Κορνήλιος ὁ Λέων) *Tryphon Theodionis, Dorotheus Nathelis, Joannes Jovis panis.*

y Ιουλίων] Vocem Ιουλίων inſertam dedi ex *Epiphanio*; cujus in libris pleriſque XII *Kalendas Julii*, in nonnullis *Junii.*

z Επὶ —— Σιλβανοῦ,] Ita *Voſſ.* & *Gall.* ὑπάτου in *ceteris.*

a Τὸ

Ητήσατο ἢ καὶ Ηρώδης, ὁ ἀδελφὸς μὲν Αγρίππου τετελευτηκότος, Χαλκίδος ἢ τῷ ἀρχῇ κρατῶν τὸν οἰκεῖον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τιμὴν [a] τοῦ νεὼ, καὶ τὴν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τιμὴν τὴν ἱερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ [b] οὗ εἰκότως πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ τοῦ πολέμου τέλους. καὶ δὴ ὁ Ηρώδης μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸν ἐπικαλούμενον [c] Καντηρᾶν, Ιωσήπου τοῦ [d] Καμεὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν διαδεξάμενον τὴν πρώτης παυόμενος.

3. Quin & Herodes (Agrippæ quidem defuncti frater, cui vero illo tempore commissus erat Chalcidis principatus) petiit à Claudio Cæsare templi potestatem sacræque pecuniæ, ut & jus creandi summos pontifices; atque hæc omnia *Cæsare* impetravit: adeo etiam ut ab illo omnibus ejus posteris ea potestas usque ad belli exitum manserit. Igitur & Herodes à sacerdotio submovit Cantheram ita appellatum, fecitque ut Josephus Cami filius ejus in locum & honorem succederet. *Herodes Chalcidis dynasta jus in templum & pontifices impetrat à Claudio.* *Josephus Cami filius pontifex.*

ΚΕΦ. β'.

Τὸν τρόπον Ελένη τῆς Αδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη· καὶ ὡς Ελένη, λιμοῦ μεγάλου ἐν Ιεροσολύμοις γιγνομένου, σῖτον τοῖς ἀπορουμένοις διένειμεν.

CAP. II.

Quo pacto Helena Adiabenorum regina ejusque filius Izates religionem Judaïcam amplexi sunt: & quomodo Helena, magna fame Hierosolymis grassante, frumentum egenis distribuit.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν [e] τῆς Αδιαβηνῶν [ee] βασιλὶς Ελένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης [f] εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον, δι' τοιαύτην αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τῆς Αδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ [g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τῆς ἀδελφῆς Ελένης ἄλλης [h] ἐρωτὶ τῇ πρὸς γάμου κοινωνίᾳ ἄγεται, καὶ κατίσησεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τὴν γυναικὸς τὴν χεῖρα περιναπαύσας, [i] ἡνίκα καθύπνωζε, φωνῆς τινος ἔδοξεν ἀκοῦσαι, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ δεξιᾶς τυχὸν καὶ τέλους εὐτυχοῦς τευξόμενον. παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, [k] εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφρασε τῇ γυναικὶ ταῦτα, [l] καὶ γιγνόμενον τὸν υἱὸν Ιζάτην ἐπεκάλεσεν. ὃν ἦν αὐτῷ Μονόβαζος τέτταρα πρεσβύτερος ἐκ τῆς Ελένης [m] γεγονώς, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸν μέντοι πᾶσιν εὔνοιαν ὡς εἰς [n] μονογενῆ τὸν Ιζάτην ἔχων [o] φανερῶς δι'. φθόνος δὴ τοῦτον ἔσχεν τῷ παιδὶ παρὰ τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἔφυτο, καὶ εἰκὸς τέτταρα μίσος [p] ἤνεγκε, λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τὸν Ιζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. πόθεν ἦν καὶ πῶς σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, ἐκείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' [q] ἤτοι διὰ τὸ πατρὸς [r] αὐτῶν ἕκαστον [s] ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. [t] τὸν δὲ Ιζάτην· σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει [v] περὶ αὐτοῦ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι· [x] πολλὰ δωρησάμενος, πέμπει [y] Αβεννήριγον σκῆπτρῳ [z] τῆς Σπασίνου χάρακος βασιλέα, [a] διδασκαλοπτέμενος ἐκεί-

Monobazo & Helena Adiabenorum regibus nascitur Izates.

PER idem tempus Adiabenorum regina Helena, & filius ejus Izates, * religionem Judaïcam amplexi sunt, ex hujusmodi causa. Monobazus Adiabenorum rex, cognomento Bazæus, Helenæ sororis amore captus eo processit, ut matrimonio eam sibi jungeret: nec multo post gravidam reddidit. Aliquando autem cum eo dormiens, manu super ventre illius requiescente, sopitus audire vocem visus est, quæ manum de utero tollere juberet, ne infantulum in eo gestatum læderet, qui Dei providentia ortum habuit finemque felicem consequuturus est. Ea voce turbatus, statimque expergefactus à somno, uxori ista *quæ audisset* narrat, filiumque natum Izaten nomine vocavit. Erat autem ipsi Monobazus eo grandior ætate, quem ex Helena susceperat; aliique filii ex aliis uxoribus. hunc tamen, ac si unicus illi exstitisset, omni sua benevolentia non dissimulanter impertiit. Qua re fiebat ut puero inviderentur à fratribus ex eodem patre: atque inde excitatum est odium, omnibus vicem suam dolentibus, quod Izaten illis prætulerit pater. Ista quamvis satis pater intelligeret, illis tamen ignoscebat, quasi non ex malitia ita animo affecti essent, sed à patre scilicet illorum unusquisque diligi vellet. Izaten vero (nam de eo valde metuebat, ne à fratribus odio habitus *mali* aliquid pateretur) cum multa ei donasset, misit ad Abennerigum Spasinæ castri regem, cui salutem pueri commendatam esse voluit. Abennerigus autem libenter excepit adolescentulum, atque illum singulari

Izates invidetur à fratribus natu grandioribus.

Izates missus ad Abennerigum.

[a] Τῷ νεῷ,] Sic *Voss.* & *Vat.* Ε τιῦ perperam in *reliquis*.

[b] Εκείνου τι πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις] Ita locum verto cum Cl. *Seldeno* lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. XI. à *Gelenio* vertitur, *potestatem in templum & sacrum erarium, jusque eligendorum summorum pontificum. Impetravitque hæc omnia, ita ut etiam posteris ejus idem jus manserit usque ad belli exitum.* quod, inquit *Seldenus*, intelligere omnino nequeo. Nam pontificum creatio post ejus excessum ad Agrippam juniorem Regem ejus ex fratre nepotem attinuit, ut in sequentibus videre est: & posteri Herodis illius fuere filii tres, *Aristobulus*, *Bernicianus*, *Hyrcanus*, quorum nemo pontificem omnino creavit. Locus itaque ita vertendus, ut posteris manserit potestas in templum & ærarium; ita ut de jure pontificis eligendi, qua posteros saltem spectat, neutiquam sit capiendus. Verum ne sic quidem omnia plana erunt. Ipse olim lectum fuisse suspicor, μ. τ' Ε πολέμου τελοῦντος, πλὴν τ' δρχιερωσύνης.

[c] Καντηρᾶν,] Verisimile Simonem Cantheræ fuisse restitutum. IBBETS.

[d] Καμεὶ αὐτ' ἐκείνου] Hic *Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.* est, ibi enim Καμεὶ in textu, at Καμεῖ in *Marg.*) *Busb. Gall. Zonaram* & *Epiphanium* sequor. Καμεῖ in *Editis Aliisque*.

[e] Τῶν Αδιαβηνῶν βασιλὶς Ελένη] Adiabenorum Regina Helena *Euseb.* H. Eccl. l. II. c. XII. p. 50. A. SPANH.

[ee] Βασιλὶς Ελένη] *Talmud Hierosolymitanum* (ad *Succa*, c. 1. & *Nazir*, c. 3.) egregie hanc historiam illustrat.

* *Religionem Judaïcam amplexi sunt*,] *Magis ad verbum*, vitam instituerunt ex legibus Judæorum.

[f] Εἰς —— μετέβαλλον,] Ita rem exprimit *Zonaras*, εἰς τὰ Ιουδαίων τὴν ἀγωγὴν μετέβαλον νόμιμα.

[g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν,] Sic *MSS.* Βαζαίως in *Editis*.

[h] Ερωτὶ τῇ πρὸς γάμου] Ερωτὶ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται *Busb.*

[i] Ηνίκα] *L. B.* ἐπεὶ pro ἐπεὶ.

[k] Εὐθὺς διεγερθεὶς,] Καὶ διεγερθεὶς *Busb.*

[l] Καὶ —— ἐπεκάλεσεν.] Καὶ γε τ' υἱὸν *Vat.* γενόμενον deëst *Busb.* γενόμενον *L. B.*

[m] Γεγονώς,] *L. B.* γενόμενος.

[n] Μονογενῆ τ' Ιζάτην ἔχων] Μονογενῆ Ιζάτην *Vat.* & *Busb.*

[o] Φανερῶς ἦν.] Φανερὸς *Voss.*

[p] Ηνεγκε,] In *Marg. L. B.* ἤυξητο.

[q] Ητοι διὰ τὸ πατρὸς] Ita *Vat.* & *Voss.* ἀλλ' ἢ διὰ τ. π. in *Editis Alisque*.

[r] Αὐτῶν ἕκαστον] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *ceteris*.

[s] Αξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν.] Ita lego. (legit quoque ita *Cocceius*) ἀξιοῦν in *Editis* & *MSS.* πατρὸς αὐτῷ ἕκαστον ἀξιοῦσθαι vel ἀξιοῦν conjecerat Cl. *Lowthius*. nec aliter forsan *Epiphanius*, qui vertit, *sed quoniam singuli favorem patris habere desiderabant.*

[t] Τὸν δὲ Ιζάτην·] Τὸν δὲ νεανίσκον σφ. *Voss.* τ' δὲ νεανίαν σφ. *Gall.*

[v] Περὶ αὐτοῦ μὴ μισούμενος.] Περὶ αὐτῷ *Busb.* σφόδρα ἰδεδοίκει παρ' αὐτῷ *Gall.*

[x] Πολλὰ] *L. B.* πολλοῖς.

[y] Αβεννήριγον σκήπτρῳ] Αβενήριγον *Voss.* Σαβεννήριγον *Gall.* Σ forsan attracto ex præcedente vocula πρὸς. Est tamen qui Αβυλαμηκάριμον legendum censet, nomine isto apud Arabas usitato, ut constat ex *Elmacino* in *Hist. Saracen.* sub finem.

[z] Τῆς Σπασίνου χάρακος βασιλέα,] Rex Spasini Castro Pasini *Rufin.* SPANH.

[a] Παρακαθιδρύμενος ἐκείνῳ] Καταθιδρύμενος & καταθιδρύμενον in aliquot *MSS.*

i complexus benevolentia, filiam ſuam, cui nomen erat Samacho, ei in matrimonium dedit, donavitque provincia, unde luculentos reditus perperet.

3. Atqui Monobazus jam admodum ſenex, cum ideret ſibi non multum vitæ ſpatium ſupereſſe, in onſpectum filii venire, antequam moreretur, deideravit. Itaque cum illum acciviſſet, ſumma benevolentia eum excepit, eique regionem Carras lictam attribuit. Ea autem eſt terra amomi feraciſſima. ibi etiam ſunt arcæ illius reliquiæ in qua Nochus diluvium evaſiſſe fertur, & etiamnum iſtæ videre *eas* volentibus oſtenduntur. In hac igitur regione commorabatur Izates, uſque dum mortem oppeteret pater. Qua autem die vita exceſſit Monobazus, Helena regina accivit magnates & regni ſatrapas & copiarum præfectos. Cumque illi veniſſent, "Non vos, inquit, latere arbitror, quod "maritus meus Izaten ipſi in regnum ſuccedere "optaverit, illumque *eo honore* dignum exiſtimaverit: attamen veſtrum quoque *ſuper hac re* judi"cium exſpecto. Beatus enim eſt, non qui ab uno, "ſed *qui* à pluribus iiſque volentibus regnum ac"ceperit." Illa quidem iſta dixit, ut experiretur quænam eſſet ſententia eorum qui convocati erant. Illi autem, hiſce auditis, primum quidem pro more ſuo reginam adoraverunt, deinde vero ajebant, "ſe regis judicium firmatum ire, ſeque ultro Iza"ti, recte à patre & ex votis omnium fratribus "prælato, parituros eſſe." prætereaque dicebant, "ſe velle & fratres & cognatos ejus in primis oc"cidendos eſſe, ut ſecure regnum teneret Izates. "illis enim peremptis, omnem ſublatum iri me"tum, qui ex illorum in ipſum odio & invidia ori"retur." Ad hæc Helena gratias quidem illis agebat, pro ſua in illam & Izaten benevolentia; ſimulque obſecrabat ut ſententiam de nece fratrum differrent, donec Izates veniſſet ac eandem comprobaſſet. Illi vero, qui auctores ipſi fuerant ut occiderentur, cum ei non perſuaſiſſent, interim monebant eos in vinculis habendos eſſe uſque dum ille adeſſet, ſui *præſertim* in ſecuritatem. inſuper ei conſulebant, ut interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem conſtitueret. Iſtis paruit Helena, & filium natu maximum Monobazum proregem fecit, impoſito ei diademate, datoque an-

νῳ τιὼ ξ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ ἢ Ἀβεννήριγ⊖, [b] ἀσμένως δέχε ἢ τ νεανίαν, ϗ ἀφ' ὁλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τιὼ ἰυγατέρα, [c] Σάμαχ⊖ ἢ ὧ ὄνομα ταύτη, δίδωσι. δωρεῖται ἢ [d] χώραν, ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους.

γ'. Μονόβαζ⊖ ἢ, ἤδη γηραιὸς ὢν, ϗ τὸ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τ λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμεν⊖ ἂν αὐτὸν, ἀσπάζε ἢ φιλοφρονέσασθαι, ϗ χώραν δίδωσι [e] Καρρῶν λεγομένην. Φέρει ἢ ἡ γῆ πολεῖσον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι [f] δ' ἐν αὐτῇ Ⓒ τὰ λείψανα τ λάρνακ⊖, [g] ἣ Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, ϗ μέχρι νυῦ τοῦτο τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυ). διετέλεσεν ἐν ὁ Ἰζάτης [h] ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τ πατρός. ἡ ἢ ἐξέλιπεν ἡμέρα τ βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ἑλένη μεταπέμπε ἢ [i] πάντας τοὺς [k] μεγιστᾶνας, ϗ τῆς βασιλείας σατράπας, ϗ τοὺς τοῖς δυνάμεις πεπισθυμένους. οἷς ἀφικνουμένοις, "ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ, "εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ διάδοχον Ἰζάτην ἠυξατο γενέ"σθαι, ϗ τοῦτον ἄξιον ἐκρίνεν, [l] οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, πε"πεισμένη ἢ ὅμως ϗ τιὼ ὑμετέραν κρίσιν. μακάρι⊖ γὰρ "οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, [m] ἀλλὰ πολλόνων ϗ θελόντων τὴν ἀρχὴν "λαμβάνων." ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν, ὅτι πείραν τί [n] φρονοῖεν οἱ [o] συγκληθέντες. οἱ ἢ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· εἶτα, ἔφασαν, "τὴν τ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, ϗ ἐπαινεῖν, χαί"ροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τ πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀ"δελφῶν ϗ τὰς εὐχὰς τῶν ἁπάντων. βέλεσθαί τε, [p] φασὶ, "προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς ϗ συγγενεῖς, ὑπὲρ "τ τῆ ἀρχῆ Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθαρχεῖν. φθαρεῖ"των γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τ φόβον, τ ὑπὸ μί"σους τ παρ' αὐτῶν ϗ φθόνου γινόμενον." πρὸς ταῦτα ἡ Ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν ϗ τ Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, [q] παρεκάλει ἢ ὅμως ἐπισχεῖν τ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν Ἰζάτης ἀφίκηται⊖ [r] σωδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπὶ ἀνελεῖν [s] συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπαυσαν, [t] ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ [u] πρεσβεύσασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθε ἢ τούτοις ἡ Ἑλένη, ϗ καθίστησι τ πρεσβύτατον παῖδα [x] Μονόβαζον βασιλέα, ἀφεῖσα τὸ διάδημα, ϗ δοῦσα τ [y] σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον, τιμὴ τε [z] σαμψηγὰν ὀνομαζομένην παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε

[a] τὰ-

b Ασμένως δέχε ἢ ἢ νεανίαν,] Ασμενὸς τε *Voſſ.*

c Σάμαχ⊖ ἢ ἣν ὄνομα ταύτη,] Συμαχὼ, vel Συμαχὼς in *MSS. Gr.* in *Epiphanii* verſione *Amachos* dicitur.

d Χώραν, —— πρόσοδος.] Χώραν αὐτῷ *Voſſ.*

e Καρρῶν λεγομένην.] Ita cum *Cod. Voſſ.* ſavente aliquantulum *Busb.* (qui habet Καρεῶν. facili lapſu pro Καρρῶν) ut & *Epiphanio*, cujus in libris *Charrorum* vel *Carrorum*. nec dubito quin locus hic ſit Καρρῶν τ Μεσοποταμίας, *Joſepho* alibi (ſc. l. 1. c. 12. §. 1. & l. 2. c. 3. §. 3.) Χαρρᾶν. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* vol. 2. p. 444. Verum in *Editis Joſephi Aliiſque* Καρεῶν, quod *Bochartus* (poſt *Fullerum* in *Miſcell. Sacr.* l. 1. c. 4.) corruptum eſſe ſuſpicatur ex Chaldæo *Kardon*, ut montes Καρδυαῖοι intelligantur, qui à *Joſepho* memorantur, l. 1. c. 13. §. 1. Adiſis *Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 1. c. 3. HUDS. Καρεῶν. an forte ex נוח ? ⟨ ⟩ nomen vici, in quem Noachus ex arca deſcendit, à numero deſcendentium ex arca dictus: quam vocem Hebraice reddit, uti Hebræis ſonaret, καιρὸς, quia זמנין *tempora* notat. In manuſcripto eſt Καρρῶν. REL.

f Δ' ἐν αὐτῇ ϗ τὸ λείψανα τ λάρνακ⊖,] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* ἢ αὐτῇ in *ceteris.*

g Η Νῶχον ἐκ τ ἐπομβρίας] Ita lego. ἣν Νῶχον in *Editis* & *MSS.*

h Εν τῇ χώρᾳ ταύτῃ,] Hic lacuna ingens eſt in pleriſque Veteris Interpretis Latini codicibus manuſcriptis & editis, uſque ad *Artabanum Parthum* &c. In vetuſta editione Latina poſt finem libri xx. id monetur, *noviter inventa* hæc fuiſſe *in uno libro antiquiſſimo, quæ in aliis libris omnibus deficiunt.* Ita ſe habent ad patris mortem. Quadam vero die Monobazus evocans Helenam reginam cunctos nobilium petiit ut ſucceſſor ejus Jazetis haberetur: dicens licet hoc ego dignum eſſe confidam, veſtram tamen exopto ſententiam. Beatus enim eſt qui non ab uno ſed à multis etiam volentibus ſumſerit poteſtatem &c. REL.

i Πάντας τοὺς] Πάντας, ϗ τοὺς μεγιστᾶνας, *Voſſ.*

k Μεγιστᾶνας,] Qua voce uſum Menandrum pro μέγα δυνα-

μένους redarguit Phrynichus p. 32. Occurrit vox eadem à *LXX.* uſurpata in Jeremiæ Prophetia, ut & inferius *cap. ſequenti* §. 3. & ita in Vita Joſephi §. 23. & 31. Omnia autem hæc de morte Monobazi, ut & verba ejus hodie in Rufino deſiderantur. Conf. infr. c. 3. §. & c. 4. §. 1. SPANH.

l Οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ,] Οὐδαμοῦς λεληθέναι *Busb.*

m Ἀλλὰ πλειόνων ϗ θελόντων] Ἀλλὰ παρὰ πλειόνων *Busb.* & *Voſſ.*

n Φρονοῖεν οἱ] Ita *Voſſ.* Φρονεῖν in *Editis Aliiſque.*

o Συγκληθέντες.] Μαθησομένη poſt συγκληθέντες addit *Voſſ.*

p Φασὶ,] Εφασαν *Voſſ.* & *Busb.*

q Παρεκάλει ἢ ὅμως ἐπισχεῖν] Ita *Busb.* Δικαιοῦν in *reliquis.*

r Σωδοκιμάσῃ.] Sic *Busb. Voſſ.* & *Gall.* σωδοκιμάσῃ in *Editis Aliiſque.*

s Συμβουλεύσαντες] *L. B.* ἢ ἐβουλεύσαντο.

t Ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους] Vocem ἀλλὰ non agnoſcit *Voſſ.*

u Πρεσβεύσασθαί τινα τ ἀρχῆς ἐπίτροπον,] Πρεσβεύεσθαί τινα ſolus *Busb.*

x Μονόβαζον] In Talmude etiam fit hujus mentio & matris Helenæ. In codice Joma cap. III. 10. סמו המלך עשה כל יחוד הכלים של יום הכיפורים של זהב הילני אמו עשתה נגרשרת של זהב על פתחו של היכל. *Monabaz rex fecit omnes anſas vaſorum quorum uſus erat die expiationis ex auro. Helena mater ejuſdem aureum fecit qui erat ſupra portam Sancti.* REL.

y Σημαντῆρα ξ κατὰ δακτύλιον,] *Sc.* Symbolum poteſtatis. Vide *Kirchmannum* de *Annulis*, c. 22.

z Σαμψηγὰν] Σαμψιγὰν *Voſſ.* Σαμψῆραν, σκεῦος βαρβαρικὸν *Suid.* Eſt qui vocem iſtam à Perſico *Shamshir* deducit. *Fullerus* (in *Miſcell.* S. l. 1. c. 17. p. 121.) à Syriaca voce quæ *Saphſiras* pronunciatur. *Reineſius* (in *Var. Lect.* l. 1. c. 25. p. 114.) dicit, quod Σάμψα Arabibus *ſol* eſt, ex Hebr. *ſchamaſch* pro quo & *ſchamſcha* efferunt. unde Adiabenos exiſtimat ſceptrum ſeu inſigne regium denominaſſe, quod in cuſpide ſolis ſpeciem, ex auro vel alia quavis materia effictam, haberet.

a Τὰ-

τὴν Βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τ ἀδελφ ἥκοι ἢ ἔτ παχέως, ἀκούσας τὴν παρὸς , καὶ διαδέχεται τ ἀδελφὸν Μονόβαζον [b] ὑ- τ ἀρχῆς αὐτῷ.

ἐφ' ὃν ἢ καιρὸν ὁ Ιζάτης ἐν τῷ Σπασίνῃ χάρακι , Ιουδαῖος τὴς ἔμπορος, Ανανίας ὄνομα, εἰς τὰς ις εἰσιὼν Β βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τ Θεὸν , [c] ὡς Ιουδαίοις πάτριον. καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς ἀφικόμενος τῷ Ιζάτῃ, κακεῖνον ὁμοίως συναπήγαγε, ληθείᾳ τε ὑπὸ Β πατρὸς εἰς τὴν Αδιαβηνὴν συνεξ- Β πολλῇ παρακέσας δέησιν. [d] συνεβεβήκει δ [e] καὶ λείνῳ, ὁμοίως ὑφ' ἑτέρ τινὸς Ιουδαίου διδαχθῆναι, ὡς ἐκείνων [f] μεταπεκτημένος νόμους. ὁ δ Ιζάτης, ὡς λαβε τὴν Βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν Αδιαβη- καὶ θεασάμενος [g] τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς ἄλλας συγγρεῖς μένας, ἐδυχέρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ λάβειν δεδεμένας ἀσεβες ἡγούμενος, τὸ δ μνησικακῆν- ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένας σφαλερὸν εἶναι νομίζων, ς μὲν ὁμηρεύσοντας μ τέκνων εἰς τὴν Ρώμην ἐξέπεμ- ε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τὰς δ πρὸς Αρτάβανον τ Πάρθον φ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλεν.

ε'. [h] Πυθόμενος δ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτ πάνυ χαίρειν τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν, ἔσπευδε ἐκ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπί- θεσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ιουδαῖος, εἰ μὴ [i] περιτμηθείη, πράττειν ἐπείγετο ἕτοιμος. μαθοῦσα δ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεχείρει, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα· "βα- "σιλέα γὰρ εἶναι, καὶ καταφρονήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν "τὰς ὑπηκόους, μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσει καὶ "ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύον- "τος αὐτῶν Ιουδαίου." καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ [k] πως ἐκώλυεν. ὁ δ εἰς τ Ανανίαν τὰς λόγους ἀνέ- φερεν. ἔπειθ δ τῇ μητρὶ [l] συμφάσκοντος, καὶ σωαπει- σαντος εἰ μὴ πείθοι [m] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἄπρακτος. "δε- "δοικέναι γὰρ, ἔλεγε, μὴ ἔργμα τος ἐκδήλως πᾶσι "γνωμένης κινδυνεύσῃ τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς "αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀπρε- "πῶν ἔργων γνώμενος. δυναμένου δ αὐτὸν, ἔφη, "καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως "κεκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τ Ιουδαίων. τοῦτο εἶναι κυ- "ριώτερον τοῦ περιτμηθῆναι." συγγνώμην δ ἔχειν αὐ- τῷ καὶ τ Θεὸν φήσαντος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον διὰ ἀνάγκην καὶ τ ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μέν [n] τούτοις τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦ- τα δ, τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, Ιουδαῖος τις ἕτερος ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμε- νος, Ελεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δο- κῶν ἀκριβὴς εἶναι, περιτρέψαι πρᾶξαι τέχνον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν Μωϋσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, "λανθάνεις, εἶπεν, ὦ "βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τὼν νόμων, καὶ δι' αὐτῶν τὸν "θεὸν ἀδικῶν. ἃ γὰρ [o] ἀναγινώσκων σὺ δεῖ [p] μόνον αὐ- "τὰς ἀλλὰ ἕτερα τὰ προσπίπτοντα ποιεῖν ὑπ' αὐ- "τῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένῃς; ἀλλ' εἰ [q] μή- "πω τ περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ "τ ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι." πεισθεὶς ὁ βασι-

nulo patris ſigillo, ſimulque ſampſera, ut ipſi vocant; juſſitque eum rempublicam ipſis adminiſtrare, donec frater adveniret. Is autem celeriter venit, audito patris obitu, & Monobazo fratri ultro cedenti in principatum ſucceſſit. *Monobazus regno Izati reducis cedit.*

4. Cæterum eo tempore, quo Izates apud Spaſinæ caſtrum agebat, Judæus quidam mercator, nomine Ananias; qui in domum mulierum regiarum ingredi ſolebat, eas in religione erga Deum, quæ Judæis patria eſt, inſtituebat: atque adeo, cum illarum opera Izati innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque à patre in Adiabenen comitatus eſt, multa prece & obſecratione eò adductus. Forte autem acciderat, ut etiam Helena, ab alio quodam Judæo inſtituta, ad eorum leges tranſiret. Atqui Izates, cum regno in eum devoluto Adiabenen veniret, & fratres alioſque cognatos in vinculis conſpexiſſet, ægre rem ferebat. & cum occidere hos aut conſtrictos ſervare nefas duceret, memoreſque injuriarum non vinctos ſecum habere periculoſum eſſe exiſtimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Cæſarem obſides miſit, alioſque ad Artabanum Parthum ſimili de cauſa relegavit. *Izates reliſgionem Judaïcam amplectitur.* *Et Helena.* *Izates fratres ad Claudium & Artabanum mittit.*

5. Cognito deinde matrem ſuam Judæorum moribus & ritibus valde delectari, & ipſe iiſdem penitius imbui properavit. Cumque arbitraretur ſe non eſſe verum perfectumque Judæum niſi circumcideretur, & hoc obire paratus erat. quod poſtquam mater reſcivit, impedire nitebatur, periculum ſibi conflaturum eſſe dictitans: "regem "enim eſſe, multumque à ſe alienaturum eſſe ſub- "ditorum animos cum audiverint eum mores per- "egrinos & à ſuis abhorrentes affectare; neque ul- "lo pacto laturos Judæum in eos regnare." Et illa quidem iſta dicebat, & aliquantiſper eum cohibuit. Is vero quæ eloquuta eſt cum Anania communicabat. qui cum matris ſententiam comprobaſſet, ſimulque ei denunciaſſet ſe eum relicturum eſſe niſi pareret, ab eo diſcedit. "timere enim ſe, ajebat, "ne, re palam facta & divulgata, ſupplicii pericu- "lum adiret, ut qui horum auctor fuerit, regem- "que docuerit quæ parum ei honeſta erant & de- "cora. Poſſe enim illum, ajebat, etiam ſine cir- "cumciſione numen colere, ſi plane decreverit "patria Judæorum inſtituta ſequi. hoc *enim* eſſe "magis proprium *Judæis* quam circumciſionem." Cumque dixiſſet, Deum etiam ei veniam daturum, ſi rem non feciſſet, quod neceſſitati paruerit, & à ſubditis periculum metuerit; verbis quidem illius ſe perſuaderi ſinit rex. Aliquanto autem poſt, cum nequaquam ſuum deſiderium abjeciſſet, alius quidam Judæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, qui legum patriarum peritus admodum videbatur, ipſum ad rem perficiendam impulit. Poſtquam enim ingreſſus eum ſalutaſſet, atque legem Moyſaïcam legentem deprehendiſſet, "neſcis, in- "quit, ô Rex, quantam injuriam legi, atque adeo "Deo *ipſi* facias. nec enim ſatis eſt eam legere, "ſed in primis te facere oportet quæ ab illa præ- "cepta ſunt. quouſque tandem incircumciſus ma- "nebis? Si nondum legiſti legem quæ circumci- "ſionem injungit, nunc certe lege ut ſcias qua in "im- *Izati tandem perſuadet Eleazarus ut circumcidetur.*

a Τούτοις τὴν βασιλείαν] Τούτοις deeſt *Busb.* & *Voſſ.*
b Υπερεκτάντα τ ἀρχῆς αὐτῷ.] Eo modo *Busb.* & *Gall.* ὑπερεκτάντος in *reliquis.*
c Ως —— ἀσεβη.] Aliter hæc in *Ruffino.* SPANH.
d Συνεβεβήκει δ] Ita *Voſſ.* συμβεβήκει in *ceteris.*
e Καὶ τὸν Ελένῳ,] Nonnullis deeſt vocula καί.
f Μεταπεκτημένος νόμους.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* μεταπεμπτοὺς in *ceteris.*
g Τὰς —— ἀδελφὰς,] Τάς τε ἀδελφὰς *Voſſ.*
h Πυθόμενος —— χαίρειν] Ita Gen. πυθόμενος in *Edit. Baſ.* & *MSS.* πυθόμενος δ πάνυ τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν *Vat.* & *Voſſ.*
i Περιτμηθείη,] Sic lego. περιτμηθῆ in *Editis* & *MSS.* περιτμηθῆ τὴν σάρκα habet *Voſſ.*
k Πῶς ἐκώλυεν.] Πανταχοῦ *Voſſ.*
l Συμφάσκοντος,] Συμπάσχοντος *Voſſ.* συμπαταχόντος *Vat.*
m Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλιπὼν ἄπεισι in tribus *MSS.*
n Τούτοις τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς.] Τότε deeſt *Voſſ.*
o Αναγινώσκων σὺ] Ita *Busb. Voſſ.* & *Zonaras.* γινώσκειν in *ceteris.*
p Μόνον αὐτὰς,] Λόγους μόνον, ἀλλὰ *Busb.*
q Μέχρι τ περὶ τούτου νόμου ἀνέγνως,] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* μὴ τ in *ceteris.*
r Ασέβεια, νῦν ἀνάγνωθι.] Εὐσέβεια *Busb.* quo modo legerit *Epiphanius*, incertum: utpote qui vertit, *ſed ſi nondum ex hoc legiſti legem: ut ſcias, quapropter hoc geratur, vel nunc lege.*

"impietate versaris." Cum ista audisset rex, non amplius rem distulit; sed in aliud se recipiens cubiculum, medico accito, quod mandatum erat exsequebatur: deinde accersita matre & præceptore Anania, eis significavit actum esse quod voluit. Illos autem continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne, si rei indicium in vulgus emanaret, regni amittendi in periculo esset, non laturis subditis ut in eos vir regnaret, morum *qui* inter alios *obtinent* studiosus: & ne ipsi etiam discrimen adirent, quasi illorum culpa factum esset. Sed Deus obstitit quo minus eveniret quod illi metuerant. nam & ipsum Izaten in multis versatum periculis, ejusque liberos incolumes servavit, ex dubiis & desperatis viam *eis* expediens ad salutem, ostendensque quod Deum aspectantes eique uni fidentes pietatis fructu non defraudantur. Sed de *istis* quidem postea narrabimus.

Hi- 6. Helena autem regis mater, cum videret o-
na mnia in regno pacata esse & tranquilla, filiumque
i- suum beatum, & apud universos etiam exteros in admiratione ex Dei providentia, in Hierosolymitarum urbem proficiscendi desiderio tenebatur, ut templum Dei omnium hominum sermone celebratum adoraret, & victimas pro gratiarum actione offerret: filiumque orabat ut *eò ire* permitteret. Cum autem ille libenter admodum matri supplicanti annuisset, & magnos apparatus ad eam profectionem fecisset, multaque pecunia eam instruxisset, descendit ad Hierosolymitarum urbem, filio longe eam deducente. Ejus autem adventu nihil
re opportunius potuit accidere Hierosolymitis. nam
ly- fame ipsorum urbem per id tempus premente, mul-
is- tisque alimentorum inopia pereuntibus, Helena re-
ege- gina è suis alios quidem misit Alexandriam, qui vim
s di- magnam tritici coëmerent, alios vero in Cyprum qui caricarum sarcinas advehi curarent. Ubi vero reversi sunt, celeriter istis apportatis, cibos egenis distribuit: atque ex hac beneficentia maximam sui
ei- memoriam apud gentem nostram universam reli-
cu- quit. Quin & filius ejus Izates, fame ista audita,
sit- principibus Hierosolymitanis multum pecuniæ misit. Sed enim horum regum beneficia, quibus civitatem nostram affecerunt, postea declarabimus.

λεὺς, ὐχ ὑπερεβάλετο τῷ πρᾶξιν, μεταστὰς ἢ εἰς ἕτερον οἴκημα, καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος, τὸ προσταχθὲν ἐτέλει· καὶ μεταπεμψάμενος τὴν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ανανίαν, ἐσήμανεν [s] αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τοὺς δὲ ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβος περὶ μέτρια, μὴ, τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης, κινδυνεύοιτε μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ [t] ἀναχωρούντων τὸν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα, [v] τὸν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν· κινδυνεύσαι δὲ καὶ αὐτοὶ, τὴν αἰτίας [x] ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. Θεὸς δὲ λῶν ὁ κωλύσων ἄρχειν τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν [y] ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ιζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρασχών, ἐπιδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστεύκασιν, ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυσιν ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ς'. Ελένη δὲ, ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν καὶ τοῖς [z] ἄλλοθεν ἀφ' ἑτέρων εὐσέβειαν, ἐπιθυμίαν εἶχεν εἰς τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνουμένη, τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις παρεσκευασμένον ἱερὸν τοῦ Θεοῦ προσκυνήσαι, καὶ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν· ἐδεῖτό τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέψαι. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ παρακαλοῦντι κατανεῦσαι [a], καὶ πολλὰ παρασκευὴν τοῖς εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα [a] πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμποντος ἐπὶ πολὺ τοῦ παιδός. [b] γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ιεροσολυμίταις. [c] λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον [d] πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπὸ ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ [c] βασίλισσα Ελένη πέμψασα τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, [f] πολλοῦ σίτου ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσομένους. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ [g] μεγίστην αὐτῆς μνήμην τὴν εὐποιΐας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος κατέλειπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης τὸ θεῖον τοῦ λιμοῦ, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν [h] Ιεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ [i] τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πάλιν ἡμῶν ἀγαθὰ [k] πέπραται, [l] μὴ ταῦτα [m] δηλώσομεν.

CAP. III.

Quomodo Artabanus rex Parthorum, insidias illorum veritus, ad Izaten se recepit; iterumque in regnum illius ope restituitur: & quomodo Bardanes ejus filius bellum indixit Izati.

PArthorum autem rex Artabanus, cum intelligeret sibi à satrapis compositas *esse* insidias,

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Αρτάβανος, τὰς αὐτῶν ὑπουλὰς δεδοικὼς, πρὸς Ιζάτην ἀπαίρει, καὶ πάλιν δι' αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται· καὶ ὡς Βαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνου πόλεμον πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν.

Ο δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς [n] Αρτάβανος, αἰσθόμενος [o] τοὺς σατράπας ὑπουλεύοντας εἰς αὐτὸν συνηλ-

---

s Αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον.] Αὐτοῖς *Busb.*

t Αναχωρούντων τῶν ὑπηκόων] Αναχωρησάντων *Busb.*

v Τὸν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν·] Τὸν παρ' ἑτ. *Busb.*

x Ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης.] Ἐπ' αὐτοῖς ἢ πραχθέντος ἐνεχθείσης *Voss.*

y Ἐπὶ τὸ τέλος.] Ἐπὶ τέλος *Busb.*

z Ἀλλοθεν ἀφ' τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας,] Ἀλλοίθεσιν *Voss.* ἄλλοις ἔθνεσιν *Gall.*

a Πλεῖστα δόντος,] In ora *Cod. Voss.* ἴσ. τὰ πλεῖστα.

b Γίνεται δὲ —— Ιεροσολυμίτας.] Subjungit hisce *L. B.* καὶ εἰς τὰ σα (lege μάλιστα) χρηστίμη. quod &c. probum esse potest, & scholion quoque marginale. HAV.

c Λιμοῦ —— Αλεξάνδρειαν.] Hæc est fames quam prædixit Agabus, *Act.* XI. quæ accidit, Claudio consule IV. designato, & non altera illa Claudio II. & L. Licinio Cæsina coss. *Scalig.* ad *Euseb.* p. 174. Paulo infra *Josephus* c. 4. 5. §. 2. postquam dixerat Cuspio Fado procuratori successisse Tiberium Alexandrum, statim subjungit, ἐπὶ τούτοις γε καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ιουδαίαν συνέβη γενέσθαι, i. e. *horum procuratorum temporibus* &c. Ex quibus constat famem illam pluribus annis duravisse, quippe quæ sub duobus illis procuratoribus sævierit. Missus autem est in Judæam Fadus post obitum Agrippæ regis, i. e. anno quarto Claudii exeunte. Ita fames illa ab Agabo prædicta anno V. & VI. Claudii contigit. *Vales* ad *Euseb.* l. 2. c. 12. HUDS. Adducuntur hæc ab Eusebio, sed aliis verbis H. Eccl. l. 11. cap. XII. SPANH.

d Πιεζοντος,] Potius πιέζοντος. IBBETS.

e Βασίλισσα Ελένη] Βασιλὶς *Voss.*

f Πολλοῦ σίτου] Πολλῶν *Busb.* & *Zonar.*

g Μεγίστην αὐτῆς μνήμην] His quoque subjungit *L. B.* ἐς ὃν ἀφοσιούμενον, quod vix videtur esse ab auctore. HAV.

h Ιεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἀ τοῖς ἐσθίουσι διακονήσατο πολὺς ὢν ἐν ᾧ λιμῷ σφοδρότητος καὶ ἀνάγκης ἀπειρήκει. ἀλλ &c. *Gall.* & *Lugd. Bat.*

i Τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν] Illud τούτοις è *Cod. Busb.* & *Voss.* idemque in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

k Πέπραται,] μὴ ταῦτα δηλώσομεν.] Πέπρακται, γένοιτο τοῦτος ὁ ταύτης πόρος συνελέγησαν, μὴ ταῦτα δ. *Gall.*

l Μὴ ταῦτα] *L. B.* ταῦτα.

m Δηλώσομεν.] Ubi memoravit? nihil tale, nisi obiter memoratum occurrit. Donorum Helenæ & Monobazi mentio facta est in *Cod. Joma*, edito cura Cl. *Sheringhami*, p. 66.

n Αρτάβανος,] Ita *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* sed in *Marg.*) & hic & alibi Αρταβάνης in *ceteris.*

o Τοὺς σατράπας ὑπουλοῦντας] Τοὺς αὐτῷ σατράπας *Voss.*

p Ως

, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐχ ὁρῶν, ἔγνω
Ιζάτῃ ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βυλόμενος
ίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνη-
καὶ δὴ ἀφικνεῖται [p] ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκείων
λίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενον, συντυχάνῃ τε τῷ
κατ' ὁδὸν, [q] αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπισάμε-
καὶ ὑπὸ Ιζάτου δὲ γινωσκόμενος. καὶ πλησίον πα-
, πρῶτον μὲν καὶ τὸ πάτριον προσεκύνησεν [s] αὐ-
ῖπε, "Βασιλεῦ, φησὶ, μὴ προΐδῃς μὲ τὸν [t] οἰ-
ν, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. ταπεινὸς γὰρ ἐκ
εβολῆς γεγόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς
κουρίας χρήζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστα-
, [v] καὶ κοινὴν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρό-
αν· [x] ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου προσπεσόντος, ἴσον ὑπο-
τεροι [y] πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων." ὁ μὲν ταῦτα
γε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ιζά-
, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ [z] πα-
σῶντα τὸν Ἀρταβανον, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου [a] ὀξέως,
ὴ "θάρσησον εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σὺ συγχείτω τὸ
παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχεῖα γὰρ ἔσται [b] τῆς λύπης ἡ [c] με-
ταβολή. [d] φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῶν ἐλ-
"πίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σε καταγήσω βασιλείαν
"πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἀκηδήσομεν.

β'. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὑπὲρ τὸν ἵππον [e] τὸν Ἀρ-
τάβανον, παρείπετο δὲ [f] αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων
[g] ταυτὴν, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ Ἀρ-
τάβανος, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην
καὶ τιμὴν [h] ὑπωμόσατο καταβήσεσθαι, μὴ ἐκεῖνος πάλιν
ἀναβάντος καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πιθεὶς, ὑπὲρ τὸν ἵππον
[i] ἥλατο· καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν [k] εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τι-
μὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνεδρίαις καὶ τοῖς ἑστιάσεις
προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ [l] τῆς τύχης ὑπο-
βλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, [m] καί τι λο-
γισμῷ [n] δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς
τύχης. χάριν τε προὶς τοὺς Πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν
Ἀρτάβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τὰ τῶν πεπρα-
γμένων ἀμνησίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ.
τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνου-
μένων, μὴ δυνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν
ἑτέρῳ [o] πεπιστευκέναι· [p] Κίνναμος δὲ ὦ ὄνομα τῷ
παρειληφότι· καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου
καταλάβῃ, μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος
τούτων, αὐτὸς γράφει τῷ Ἀρταβάνῃ· πέμψαντο γὰρ ὑπ'
αὐτοῦ, καὶ φύσει ἦν ὦ καλὸς καὶ ἀγαθός· παιδαγωγῶν
[q] αὐτὸν πιστεύσαντα παραγενέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀποληψό-
μενον τὴν αὑτοῦ. καὶ ὁ Ἀρτάβανος πιστεύσας περᾷ. [r] ὑ-
πατεύοντα ἦν [s] αὐτῷ ὁ Κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βα-
σιλέα τε προσαγορεύσας, προτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ
τὸ διάδημα ἀφελὼν τὸ ἑαυτοῦ.

γ'. Καὶ Ἀρτάβανος [t] δι' Ιζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρ-
χὴν καθίσατο, πρότερον αὐτῆς σκεψάμενος διὰ τοὺς

nec tutum putaret apud eos diutius manere, decrevit ad Izaten se conferre; eo animo ut viam ad salutem ex illo inveniret, & si fieri posset etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit, cognatis & domesticis circiter mille numero secum adductis, & Izaten convenit in itinere, cum & ipse illum probe nosset, & Izati plane ignotus esset. Cumque propius adstaret, primum quidem more patrio eum adoravit; deinde, "O Rex, inquit, ne "me despicias famulum tuum, neque contemnas "supplicem. nam ex mutata fortuna depressus, & "ex rege in privati conditionem redactus, tua ope "indigeo. Respice igitur fortunæ instabilitatem, "atque mecum tibi commune esse existima tuæ "saluti providere: nam si me inultum esse patiaris, "multi etiam in alios reges fient audaciores." Ille quidem ista lachrymans dicebat, capiteque demisso. Izates autem, quamprimum nomen ejus audivit, viditque supplicem sibi adstare Artabanum, equo desiluit, ac, "Bono, inquit, animo esto, ô "Rex, nec præsenti turberis calamitate quasi im- "medicabili: brevi enim mutationem habitura est "tua mœstitia, invenies que amicum & socium me- "liorem quam forte sperare poteras. Aut enim in "Parthorum regnum te reducam, aut meo tibi ce- "dam.

Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur.

2. Hæc loquutus Artabanum in equum sustulit, & ipse pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi majori honorem tribuens. Cum autem hoc vidisset Artabanus, molestè rem tulit, & per præsentem fortunam honoremque juravit, nisi & ille equum iterum conscendisset atque anteiret *se quoque* descensurum. Tum ille ei obsequutus in equum insiluit: eoque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in consessibus & conviviis primum ei locum concedens, nec ad præsentem ejus statum respiciens sed ad pristinam dignitatem, animoque secum reputans commune esse omnium hominum adversam quandoque subire fortunam. Scripsit etiam ad Parthos, ut persuaderet eis Artabanum recipere, fidem suam dextra & jurejurando dans, eum anteactorum memoriam oblivione deleturum, seque ipsum sequestrem fore *promittens*. Cum autem Parthi se quidem eum velle recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse dicerent, utpote alteri credito imperio, (nam *quidam erat* Cinnamus nomine *qui* regnum susceperat) seque metuere ne inde oriretur seditio, Cinnamus, hac illorum voluntate intellecta, ipse ad Artabanum scripsit (nam ejus alumnus fuerat, quin & ingenio erat bono honestoque) obsecrans ut fide ipsi habita adveniret, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, ejus promissis fretus & innixus, rediit. Cinnamus autem ei obviam ibat, &, cum eum salutassset regemque appellassset, diadema suo capiti detractum illius imposuit.

Eum omnibus officiis prosequitur.

Ad Parthos scribit, & ut suum regem reciperent, suadet.

Cinnamus Artabano regnum restituit.

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, è quo per proceres suos jam an-

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

p Ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν,] Illa ὡς αὐτὸν è Cod. *Voss.* in *Epiphanii* versione, *venit ad regem Izatem.*

q Αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος,] Αὐτός τε (δὲ *L. B.*) Ἀρταβανος *Gell.* & *Lugd. Bat.*

r Καὶ ὑπὸ Ιζάτου δὲ γινωσκόμενος.] Ὑπ' Ιζάτου δὲ γινωσκόμενος, πλησίον κατασας *Voss.*

s Αὐτὸν, εἶτα,] Αὐτῷ *Voss.*

t Οἰκέτην,] *L. B.* ἱκέτην, forsan melius, nam & inferius, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ de ipso Izate. HAV.

v Καὶ κοινὴν εἶναι] Καὶ κοινὸν εἶναι τὸν συμφορὸν τὸν ἐμὸν νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ προνοίαν ἔχησαι *Voss.* καὶ κοινὸν εἶναι τὸν συμφορὸν τοιοῦτον καὶ τὸν ἐμὸν ὑπὲρ σαυτοῦ προνοίαν *Gall.*

x Ἐμοῦ] *L. B.* ἐμοῦ.

y Πολλοὶ καὶ] Καὶ πολλοὶ *Voss.*

z Παρεστῶτα τὸν Ἀρτάβανον,] Παρεστῶτα καὶ ποιούμενον *Voss.*

a Ὀξέως,] Illud ἐξέως è *Cod. Voss* & *Epiphan.*

b Τῆς λύπης] Τῆς λύπης παρούσης solus *Voss.*

c Μεταβολή.] Μεταβολὴ τῇ ἐπισαγωγῇ τοῦ χρηστοτέρου φίλον ἕξει μὲ καὶ *Gall.*

d Φίλον ἕξῃ καὶ σύμμαχον] Ita *Voss.* & *Epiphan.* φίλον ἕξῃ καὶ σ. in *ceteris.*

e Τὸν Ἀρτάβανον,] Articulum supplevi è *Cod. Voss.*

f Αὐτὸς πεζὸς,] Καὶ αὐτὸς *Busb.*

g Ταυτὴν] Ταύτην μείζονι *Voss.*

h Ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι,] Ἐπωμόσατο ἢ μὴν καταβήσεσθαι *Busb.*

i Ἥλατο·] Ἥλατο *Busb.*

k Εἰς τὰ βασίλεια,] Εἰς τὴν βασιλείαν *Vat.* & *Voss.*

l Τῆς τύχης ὑποβλέπων,] Τῆς τύχης ὑποπτεύων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ὁρῶν ἀξίωμα *Gall.*

m Καί τι λογισμῷ] Καὶ τι λογισμῷ *Voss.*

n Δίδους ὡς κοιναὶ] Δίδους δὲ μᾶλλα ποιῶν, ὡς *Gall.*

o Πεπιστευκέναι·] Πεπιστευκέναι τὴν βασιλείας *Gall.*

p Κίνναμος] Κιννάμμους passim *Vat.* & Κινάμμους *Busb.*

q Αὐτὸν πιστεύσαντα] Ita *Busb.* αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

r Ὑπατεύοντα] *L. B.* ὑπατεύοντα.

s Αὐτῷ ὁ Κίνναμος,] Sic *Busb.* & *Voss.* αὐτὸν in *ceteris.*

t Δι' Ιζάτου πάλιν] Δι' ἑκατὸν χρόνου πάλιν *Vat.* & *Busb.* χρόνῳ ἑκατὸν εἰς τὴν ἀρχὴν *Zonar.*

ante exciderat. Verum illius erga ipsum meritorum non erat immemor: sed Izaten maximis, ut apud ipsos, remuneratus est honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto dormire, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. quin & regionem ei donavit amplam & fertilem, ademptam ditioni regis Armeniæ. Terræ autem nomen est Nisibis: & in ea olim Macedones urbem Antiochiam condiderunt, quam Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates à Parthorum rege cohonestatus est.

3. Non multo autem post moritur Artabanus, regno filio suo Bardani relicto. Is sane, adito Izate, ei suadebat ut cum ipso, bellum Romanis illaturo, in ejusdem societatem veniret, & auxilia pararet. Non tamen ei persuadebat. Nam Izates, ut qui probe noverat Romanorum potentiam & fortunam, censebat illum ea aggredi quæ fieri non poterant. Insuper autem, cum filios quinque numero & ætate juvenes misisset, ut linguam nostram vernaculam & patriam disciplinam diligenter addiscerent, simulque matrem ad templum (uti jam diximus) adorandum, segnior erat *ad bellum*, idque agebat ut Bardanem inhiberet, perpetuo ei enarrando quibus erant Romani viribus & quas res gesserant, fore ratus ut istis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem restingueret. At Parthus, hisce irritatus, continuo bellum Izati denunciavit. ex hac tamen in eum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente ut spes ejus omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, ubi voluntatem ejus rei Bardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre statuerat, ipsum quidem de medio tollunt, fratri vero ejus Gotarzi regnum detulerunt. quin & huic, non multo post per insidias sublato, Vologases *ejus* frater succedit: qui duobus fratribus, eodem secum patre genitis, suæ ditionis omnia credidit, Pacoro quidem grandiori natu Mediam; Tiridati vero minori Armeniam.

ᵛ μεγιστάνας. οὐκ ἐγγὺς μὲν ἀμυήμων τ εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ˣ ἀλλὰ δωρεῖ) τ Ιζάτῃ τ μεγίσας τιμᾶς παρ' αὐτοῖς. ʸ τῷ τε γὰρ τιάραν ᶻ ὀρθὴν ἐπιτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅτι ᵃ χρυσοῖς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ ᵇ γέρας & σημεῖον τ Πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δ' & χώραν πολλὴν αὐτῷ ᶜ κἀγαθὴν, & τ ᵈ Αρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. ᶜ Νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ· καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες ἔκτισαν τὴν Αντιόχειαν, ἣν ᶠ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν. τούτοις μὲν δὴ τ τιμῆς ὁ Ιζάτης ἔτυχε & τ Πάρθων βασιλέως ἐπιμήθη.

γ'. Μετ' ὀ πολὺ δὲ χρόνον Αρτάβανος τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ Οὐαρδάνῃ καταλιπών. ἔτος δὴ, πρὸς Ιζάτην ἀφικόμενος, ᵍ ἐπῆλθεν αὐτὸν, μέλλων πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἀναφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἐπιμάζειν. ὁ μὴν ἔπεισεν. ὁ γὰρ Ιζάτης, τὴν Ρωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ἐπιστάμενος, ἀδυνάτως αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ʰ ἐπεὶ δὲ πεπομφὼς πάντα μὲν τ ἀριθμὸν υἱὰς, τὴν ⁱ δὲ ἡλικίαν νέους, ᵏ γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνῆσον τὸ ἱερὸν, ὡς προεῖπον, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τ ˡ Οὐαρδάνῃ ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς Ρωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, ἀφ' τούτων ὀιόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦντα τ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δ' ὁ τούτοις ὁ Πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν. ὀ μὴν ἔλαβεν ὠδε τ ὁπὶ τούτῳ στρατείας ὄνησιν, & Θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ἀποπέμπων. μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν ἀμείνονα Οὐαρδάνην, καὶ ὡς ὁπὶ Ρωμαίους ᵐ στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ ⁿ Γοτάρζῃ παρέδωκαν. καὶ τοῦτον δ', μετ' ὀ πολὺ χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται ° Οὐολογάσης ὁ ἀδελφός· ὃς δὴ καὶ ᵖ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ἐπέδωκε, Πακόρῳ μὲν τῷ ᵍ πρεσβυτέρῳ τὴν Μηδῶν, ʳ Τιριδάτῃ δ' τῷ νεωτέρῳ τὴν Αρμενίαν.

CAP. IV.

Quomodo Arabes contra Izaten ex subditorum proditione bellum gesserunt: utque Izates Dei providentia ex manibus eorum evasit.

REgis autem frater Monobazus & cognati, cum viderent Izaten ex sua in Deum pietate omnium hominum beatissimum evasisse, desiderio & ipsi tenebantur patrios mores ritusque relinquendi & Judaïcis utendi. Atqui id quod fecerant *sta-*

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αραβες ἐπολέμησαν Ιζάτῃ ἐκ προδοσίας τ οἰκείων· καὶ ὡς Ιζάτης κ Θεοῦ προνοίαν ἐκ τ χειρῶν αὐτῶν ἐσώθη.

Ο δὲ & βασιλέως ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τ Ιζάτην ˢ ὡς τ Θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν παντὶ ἀνθρώπῳ γεγενημένον, ἔρωτι ἐπιθυμίας καὶ αὐτοὶ, τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἦλθον εἰς Ιουδαίους. ᵗ γένεσθαι δ' πρῶξις αὐτῶν κατὰ φωρᾶ

ᵛ Μεγισάνας.] Vide quæ notata sunt superiore §. 3.

ˣ Αλλὰ δωρεῖ) τ Ιζάτῃ] Αλλ' ἀντιδωρεῖ) *Voss.*

ʸ Τῷ —— βασιλέων.] Conf. cap. seq. §. 2. SPANH.

ᶻ Ορθὴν ἐπιτρεψεν] *Sc.* apice seu cono in sublime erecto. Reliquorum tiaræ deorsum vergebant, & in frontem deducebantur. Solis regibus tiaram elatam rectamque gestandi jus olim fuisse, constat ex *Xenophonte* aliisque Auctoribus, quos adducit *Brissonius* lib. 1. *de Regno Persarum*, p. 8. *Edit. Paris.*

ᵃ Χρυσοῖς καθεύδειν,] Hac de re videsis *Brissonium*, p. 68.

ᵇ Γέρας & σημεῖον] Γέρας & σημεῖα *Busb.* & *Vat.* γέρας & σημεῖα *Voss.*

ᶜ Κἀγαθὴν, &] Ita *Voss.* & *Vat.* καὶ ἀγαθὴν *Busb.* & deëst reliquis.

ᵈ Αρμενίων βασιλέως] Αρμενίων αὐτῷ βασιλέως *Lugd. Gall.* τ & Αρμ. βασιλέως *Busb.*

ᵉ Νίσιβις] *Al.* Νίσιβις. HUDS. Conf. supr. lib. 18. c. 10. §. 1. SPANH.

ᶠ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν.] Μυγδονίαν legendum conjicit Ill. *Spanhemius* ad *Julianum*, p. 190. ἐπὶ Μυγδονίαν *Vat.* & *Voss.* Αὐτὴ δὴ Μυγδονίη ποταμῶν κάλλιστον τῷ αὐτῷ προσθεῖναι φίλῳ, ὅση γε & Αντίοχος βασιλέως ἐπωνύμῳ. *ipsi Mygdonius fluviorum pulcherrimus nomen suum communicat, & etiam a rege Antiocho cognomen accepit.* ita *Julianus* in *Orat. prima.* adde *Strabonem* l. 16. p. 747. & *Polyb.* lib. 5. p. 395.

ᵍ Επεισεν αὐτὸν,] Ηξίωσε *Busb.*

ʰ Επὶ δὲ πεπομφὼς] Επὶ γε *Voss.*

ⁱ Δὶ ἡλικίαν νέους,] Illud δὲ inserui, quòd id postulare videretur μὲν mox antecedens.

ᵏ Γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον] Hebræam linguam Josephus appellat γλῶτταν παρ' ἡμῖν πάτριον. REL.

ˡ Οὐαρδάνῃ ἐκώλυε,] Videsis Cl. *Olearium* ad *Philostratum*, c. 21. n. 4.

ᵐ Στρατεύειν ἔκρινεν,] Στρατεύεσθαι *Busb.*

ⁿ Γοτάρζῃ] Ita cum *Tacito* (*Annalium* lib. X.) rescribere visum est. Κοτάρζῃ in plerisque *Josephi* libris *Editis* & *MSS. Istarzæ Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.* HUDS. *Rufin. Cotardes.* SPANH.

ᵒ Οὐολογάσης ὁ ἀδελφός·] In hac voce exprimenda nummos sequutus sum, in quibus Οὐολογάσους aut Βολογάσης. *in* plerisque *Flavii* libris Οὐολογίσης. nec aliter apud *Tacitum.* Οὐολογαίσης solus *Vat.*

ᵖ Τοῖς —— ἐπίσδυσι,] Τοῖς δυσὶν αὐτῷ ἀδελφοῖς δυναστείαν μεγάλας ἐπίσδυσε *Busb.*

ᵍ Πρεσβυτέρῳ] *L. B* καὶ πρ.

ʳ Τιριδάτῃ] Τηριδάτῃ in *Editis* & *MSS.*

ˢ Πρὸς τ Θεὸν εὐσεβείᾳ] Διὰ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶ τ ἐθῶν χρηστότητα ζηλωτὸν *Busb.* & *L. B.*

ᵗ Γίνεσθαι δὲ πρᾶξις αὐτῶν] Καὶ τὴν ἔφοδον εἰς πέρας ἐξήνεγκαν. γίνεσθαι δ' ἡ πρ. *Busb.* & τὴν ἔφοδον εἰς ἔργον ἐξήνεγκαν. γίνεσθαι δ' ἡ πρ. *Zonar.*

ᵛ Μεγισάνας.
ˣ Οὐ δίκαιον
ὀργίλως διατεθεῖσθαι
in *Epiphanii* ve
nebant, exspect
ʸ Σπεύδοντες
ᶻ Στρατεύεσθ
ᵃ Μισησαντα
τῶν *Busb.*
ᵇ Στεφάνου πα
ᶜ Ηκεν ἐπὶ τ Ι
δὲ & πολίων σω
* *Panico terro*
& *Barthium* in *S*
ᵈ Παντὸς δεῖσ
χθέντες legisse v
simulo.

ωρ@ τοῖς ὑπηκόοις, κἀπὶ τύτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστᾶνες [x] ὰ φέρσι μὲν τὴν ὀργὴν, κ᾽ νῦν ᾗ ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτηδειον ἐζήτων δίκλω εἰσπραξαι [y] ἀπεύδοντες παρ᾽ αὐτῶν. καὶ δὴ γράφσι πρὸς Αβίαν τ᾽ Αραβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δωσειν ὑπισχνύμενοι, [z] στρατεύσαι ἐπὶ σφᾶς καὶ ᾧ παρ᾽ αὐτοῖς βασιλεως. ἐπηγγέλλοντο ᾗ ὅτι τὴν πρώτην συμβολὴν ἐσκαπελείψειν τ᾽ βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, [a] μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη· καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, [b] ἀπεύδειν παρεκάλων. πείθεται ᾗ ὁ Αραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, [c] ἦκεν ἐπὶ τ᾽ Ιζάτην. μελλόσης ᾗ τ᾽ πρώτης συμβολῆς, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ᾽ Ιζάτην ὡς σωθήματος πάντες ὡς [d] πανικῷ δείματι καταπεπληγότες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ Ιζάτης [e] κατεπλάγη, νοήσας ᾗ προδοσίαν ὑπὸ τ᾽ μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, κ᾽ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε σωτεθασμένους πρὸς τ᾽ Αραβα, τὰς μὲν αἰτίας ἀναιρεῖ, τῇ ᾗ ὑπολοιπῃ συμβαλὼν, πολίτας μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ᾗ φυγεῖν [f] ἠνάγκασεν. αὐτὸν ᾗ τ᾽ βασιλέα διώκων [g] εἰς τὸ Φρύαιον συνήλασεν Αρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. [h] διαρπάσας ᾗ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, τ᾽ Αβίαν ὰ καταλαβὼν ζῶντα· προσκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν [i] ἀνεῖλεν.

β΄. Αποτυχόντες ᾗ οἱ τ᾽ Αδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τ᾽ πρώτης ὑπαχθήσεως, προσαλλόντος αὐτὸς ᾧ Θεὸς τῷ βασιλεῖ, ἐπὶ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφσι πάλιν Ουολογάσῃ, βασιλεὺς ᾗ Πάρθων ὢν ὢν ἦν, προσκαλοῦσιν ἀποκτεῖναι μὲν τ᾽ Ιζατην, [k] καταστῆναι ᾗ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, [l] τῷ γνῷ Πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τ᾽ ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν [m] τὰ πάτρια, ξένων ᾗ ἐραστὴν ἐθῶν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τ᾽ πόλεμον· καὶ προφάσεως [n] δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, [o] τὰς ὑπὸ ᾧ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς [p] ἔπεμψεν ἀπαιτῶν, ἀπιθήσαντι ᾗ πόλεμον κατήγγελλεν. παρασχὼν ᾗ τὴν ψυχὴν οὐ μετρίως ὁ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τ᾽ δωρεῶν ἐξίστασθαι δοκεῖν διὰ φόβον τὸν πράξας. εἰδὼς ᾗ ὅτι εἰ ἀπολαβὼν ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειεν, ἔκρινεν ὑπισχνεῖσθαι τῷ κηδεμόνι Θεῷ τ᾽ ὑπὲρ τ᾽ ψυχῆς κίνδυνον· καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καταλιπὼν μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας [q] εἰς τὸ τ᾽ Φρυαίων ἀσφαλέστατον, ὄπιον ᾗ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίπτησι τὸν τε χόρτον εἰς τὰς νομάς. ὅπου τε προτρεπόμενος, ἐξεδέχετο τὸν πολεμίους. προσαγγελθεὶς ᾗ [r] Πάρθος μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων ταχὺν ἐλπίδος, [s] ὤδυσε γὰρ σφοδρῶς, βαλλόμενος τὰ χάρακα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Αδιαβηνὴν εἰς τὴν Μηδίαν ὁρίζοντα, πίπτει καὶ ὁ Ιζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων πρὸ αὐτὸν ἱππεῖς τ᾽ ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους.

tim deprehenſum eſt, factumque ægre tulerunt magnates, non tamen iracundia efferebantur, ſed eam diſſimulando tempus opportunum quærebant, ſtudentes pœnas ab illis repetere. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum, ſe magnam pecuniæ vim ei daturos promittentes, ſi contra regem illorum vellet expeditionem ſuſcipere; quin & polliciti ſunt ſe primo ſtatim conflictu regem relicturos. eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere, quod mores ſuos odio habuerit; fideque ſua ſibi invicem jurejurando obligata, ne moras necteret obſecrabant. Paret itaque Arabs, magnoque adducto exercitu adverſus Izaten contendit. Tunc ubi primum prælio congreſſuri erant, antequam ad manus ventum eſſet, Izaten ex compoſito omnes ſui deſerunt, quaſi * panico terrore correpti; cumque hoſtibus terga vertiſſent, diffugiebant. Non tamen Izates animo erat conſternatus: ſed gnarus proditionem factam eſſe à magnatibus, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recepit: cumque de *fugæ* cauſa inquiſiviſſet, ut comperit eos pepegiſſe cum Arabe, auctores quidem *ſceleris* ſupplicio afficit; poſtridie vero manibus conſertis, plurimos occidit, & *reliquos* omnes coëgit in fugam ſe conjicere. Regem autem ipſum perſequens, in caſtellum compulit Arſamum vocatum, idemque valide oppugnatum vi cepit. cumque omnem in ea prædam, quæ multa erat, diripuiſſet, in Adiabenen reverſus eſt, Abia vivo in poteſtatem ejus non redacto; quippe qui undique comprehenſus ſeipſum interfecerat.

Inde contrà Izatèn belli ſocietas cum Abiâ Arabe initur.

Izates à ſuis in prælio deſcritur.

In proditores animadvertit, Arabes fundit fugatque.

2. Poſtquam autem magnates Adiabenorum primis auſis excidiſſent, à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant, ſed denuo ſcribunt Vologaſi, (ille enim Parthorum rex erat) rogantes *eum*, ut, Izate interfecto, dynaſten alium quempiam, genere Parthum, ſibi præficeret. exoſum enim ſuum regem ajebant; utpote quod patrias leges abrogaret, & alienarum deſiderio teneretur. His auditis Parthus ad bellum *inferendum* excitatus eſt; & cum nullam haberet juſtam quam prætexeret *bellandi* occaſionem, miſit honores repetitum quos pater ipſius ei conceſſerat, & ſi *reddere* recuſaret bellum ei denunciabat. Izates, ubi iſta audivit, vehementer animo perturbatur, ſibi quidem opprobrio eſſe ratus ab iis decedere quæ dono acceperat, quod ex timore hoc feciſſe videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne quidem poſt honores receptos quieturum eſſe, decrevit Deo curatori ſemet committere dum vitæ diſcrimen adiret: atque hunc maximum adjutorem habere arbitratus, liberos & uxores in caſtellum quoddam munitiſſimum concludit, frumentumque in arces *deportat*, ac deinde fœnum & pabulum flammis abſumit. adeoque iſtis in anteceſſum paratis, hoſtium adventum exſpectabat. Cum autem Parthus cum magnis peditum equitumque copiis celerius quam crederetur adeſſet, (magna enim fecerat itinera) caſtraque poſuiſſet ad fluvium qui Adiabenen à Media dirimit; Izates quoque non longe inde caſtra metatus eſt, militibus ad ſex millia

Vologaſes; Adiabenorum ſuaſu, Izati bellum denunciat.

Izates ad bellum contra Vologaſen ſe comparat.

x Μεγιστᾶνες] Conf. ſupr. c. 2. §. 3. SPANH.

x Οὐ φέρσι μὲν τὴν ὀργὴν,] Οὐκ ἰφανέρουν μὲν τὴν ὀργὴν *Voſſ.* καὶ ὀργίλως· Διατιθέντες οὖν ἰφανέρουν μὲν τὴν μανίαν, καὶ τὸν &c. *Busb.* in Epiphanii verſione, *in hoc proceres indignati iram quidem retinebant, exſpectantes opportunum tempus* &c.

y Σπεύδοντες παρ᾽ αὐτῶν.] Σπεύδοντες omittit *Busb.*

z Στρατεύσαι ἐπ᾽ ἐλθόντα] Στρατεύσασθαι *Busb.* & *Voſſ.*

a Μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη·] Καταλείψαντα τὰ πάτρια αὐτῶν *Busb.*

b Σπεύδειν παρεκάλουν.] Σπεύδειν τοιοῦτος παρ. *Busb.*

c Ηκεν ἐπὶ τ᾽ Ιζάτην.] Ηκεν ἐπὶ Ιζάτην μηδὲν μελήσας. στρατῇ ᾗ ἐπὶ πολέμου σπουδαίᾳ πρὶν *Busb.*

* *Panico terrore correpti*;] Vide *Politianum* in *Miſcell.* c. 28. & *Barthium* in *Statium*, p. 1296.

d Πανικῷ δείματι καταπεπληγότες,] Πάντες ὡς ἑνὶ σωθέσματι καταπεπληγότες legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *velut uno vinculi fuſiculo.*

e Κατεπλάγη,] Κατεπλάγη τὸ δρᾶμα *Voſſ.*

f Ηνάγκασεν.] Ita cum *MSS.* ἠνάγκαζεν in *Editis.*

g Εἰς τὸ φρούριον συνήλασεν] Εἰς τὸ Φρ. *Busb.*

h Διαρπάσας πᾶσαν,] Διαρπάσας τε *Voſſ.*

i Ανεῖλεν.] Ανεῖλεν, ἀφὶν εἰς χεῖρας συγκλεισθῆ ᾧ Ιζάτης *Voſſ.* & *Gall.*

k Καταστῆναι ᾗ αὐτοῖς] Καταστῆσαι *Busb. Voſſ.* & *Gall.*

l Τῷ γνῷ Πάρθον.] Καὶ τῷ γ. *Vat.* καὶ τῷ γ. *Voſſ.*

m Τὰ πάτρια,] Τὰ πάτρια αὐτοῖς *Voſſ.*

n Δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν,] Δικαίαν *Vat.*

o Τὰς —— ἀπαιτῶν,] Conf. ſupr. c. 3. §. 3. SPANH.

p Ἔπεμψεν ἀπαιτῶν,] Sic è *MSS.* antea erat ἔπεμπεν, & mox κατήγγελλεν.

q Εἰς τὸ τ᾽ Φρυαίων ἀσφαλέστατον,] Εἰς τὰ τ᾽ Φρυαίων ἀσφαλέστατα *Voſſ.* & *Epiphan.*

r Πάρθος μὴ πολλῆς δυνάμεως] Παρθυαῖον βασιλέως *Voſſ.*

s Ωδυσε γὰρ σφοδρῶς,] Conf. ἀλοιτ. lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

lia numero secum adductis. *Rebus ita se habentibus*, ad Izaten venit nuncius à Partho missus, qui Parthi vires, quantæ illæ essent, numerando percenseret, ab Euphrate fluvio usque ad Bactrorum fines, quique dictitaret quot reges illis subjicerentur. Insuper minitabatur, fore ut supplicium lueret, quod erga dominos suos ingratus exstitisset; ac ne Deum quidem, quem coleret, posse eum regis è manibus eripere. Cum ista retulisset nuncius, dicebat Izates, se quidem nosse Parthorum potentiam sua longe superiorem: adhuc vero certius scire ajebat, Deum hominibus universis potentiorem esse. atque ejusmodi dato responso, ad supplicandum Deo se convertebat; & humi prostratus, caputque cineribus fœdatus, cum uxoribus & liberis jejunabat, Deum invocans dicensque, "O Doris jejunabat, Deum invocans dicensque, "O Doris "mine qui omnibus dominaris, si non frustra me "tuæ bonitati dediderim, sed te merito omnium "solum & primum habuerim dominum, veni in "auxilium, non tam mei in gratiam hostes ulci- "scens, quam quod ausi fuerint contra tuam po- "tentiam sese extollere, & linguam magniloquam "*in te* laxare non horruerint." Et ille quidem cum lachrymis & lamentatione ita Deo supplicabat: atque Deus *eum ile cœlo* exaudiebat, adeo ut illa statim nocte Vologases literis acceptis (in quibus scriptum erat, * Dahas & Sacas, contempta ejus dum peregre abesset potestate, cum magnis copiis expeditionem fecisse, & Parthiam vastare & populari) *cum exercitu* retro se *ad suos* re infecta receperit. Atque ita Izates Dei providentia Parthi minas effugit.

3. Non multo autem post, anno ætatis quinquagesimo quinto exacto, regnique quarto supra vigesimum, moritur, filiis masculis viginti quatuor relictis quatuorque & viginti filiabus; cæterum ut successionem in regnum sibi vindicaret Monobazus, præcipiebat, referens ei gratiam ob regnum sibi, domo profecto, post patris ipsius obitum bona fide conservatum. Helena autem mater, ubi de filii morte inaudivit, eam quidem graviter tulit, ut verisimile erat *laturam esse* matrem pientissimo filio orbatam: ex eo tamen consolationem habebat, quod audierit successionem in filium suum natu majorem devolutam esse, adeoque ad ipsum properabat: reversaque in Adiabenen, non diu superstes filio Izati vixit. Monobazus autem ossa ejus & fratris sui, Hierosolyma missa, in pyramidibus sepeliri jussit, quas (numero tres tribusque stadiis ab urbe Hierosolymitana dissitas) mater exstruxerat. Sed postea quidem narrabimus quæ Monobazus vitæ suæ tempore gesserit.

κιλίας. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ιζάτην ἄγγελος παρὰ τοῦ Πάρθου πεμφθεὶς, ὃς τῷ Πάρθῳ δυνάμιν ὅση τις ἐστιν ἠγγελλεν, ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι Βακτρων τὰς ὅρας αὐτῆς πηξάμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον πρὸς δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ γενόμενον, καὶ μηδὲ τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν ἔτι τὸν Θεὸν ἂν σώσειν δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ιζάτης εἰδέναι μὲν τῷ Πάρθων δυνάμιν ἔφη πολὺ τοῦ αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων παντων ἔλεγεν κρείσσω τὸν Θεόν. καὶ τοιούτοις δὴς τοῖς ἱκετηρίοις, ἅτε τῷ ἱκετείαν ἐπράττετο τοῦ Θεοῦ, χαμαὶ πρίψας αὐτὸν, καὶ [t] σποδῷ τῷ κεφαλῇ καταχεάμενος, μετὰ [v] γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀνακαλῶν τὸ Θεὸν καὶ λέγων, "εἰ μὴ μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς "ἐμοῦ χρηστότητος, τῶν πάντων ἢ δικαίως [x] μόνον "καὶ πρώτον ἡγησάμην [y] κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ "ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' "ὅτι καὶ τῆς ἐμῆς δυνάμεως καταπεπολεμήκασιν, [z] καὶ με- "γαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι τοῖς πρέσβεσιν." ὁ μὲν τοιοῦτος ἐποτνιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἦν ὁ Θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺ [a] τὴν νύκτα δεξάμενος Ὀυολογάσης ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο, [b] Δαῶν καὶ Σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσαντα αὐτοῦ [c] τῆς ἀποδημίας ἐπιστρατεύσαιμένην διαρπάζειν [d] τὴν Παρθυηνὴν, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τὰπίσω. καὶ ὁ Ιζάτης ὕτω κατὰ Θεὸν τὴν ἐκείνου τὰς ἀπειλὰς τοῦ Πάρθου διαφεύγει.

γ'. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἔτος, τέτταρσιν δὲ [e] πρὸς εἴκοσιν δυνασεύσας, [f] θυγατέρας καταλιπὼν [g] παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας [h] καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας· τὴν μὲν ἀρχὴν διαδοχὴν τοῦ ἀδελφοῦ Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμφότερον αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανάτου, πιστῶς φυλάξειν αὐτῷ τὴν [i] δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ Ελένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στρεφομένῳ εὐσεβεστάτῳ παιδὸς, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ διαδοχῷ ἀκούσασα εἰς τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. παραγινομένη δὲ εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, ὀλίγῳ Ιζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον [k] ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ Μονόβαζος τά τε ἐκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ιεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν [l] πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε, [m] τρεῖς τὸ ἀριθμὸν τρία στάδια τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς οὕτω καὶ τὸ ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον [n] ἐπαγγελοῦμεν.

t Σποδῷ τῷ κεφαλῇ καταχεάμενος,] Conf. infr. c. 6. §. 1. juxta Judæorum ritum. SPANH.

v Γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν,] Ita ex *Cod. Busb.* & vid. Not. ad lit. q. γυναικὸς in *Editis Aliisque.*

x Μόνον] *L. B.* μόνον διαπότιμον.

y Κύριον,] *L. B.* σωτῆρα καὶ κύριον in *Marg.*

z Καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι] Illa, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι ὑπερήφανοι, omittunt *Voss.* & *Vat.*

a Τὴν νύκτα δεξάμενος] Post τὴν νύκτα in ora *Cod. Voss.* ἐν ᾗ ταῦτα ἐπέστειλε ἰδεῖν.

b Δαῶν καὶ Σακῶν] Δακῶν καὶ Σακ. *Gen.* Lege Δαῶν ut supr. lib. 18. c. 9. §. 5. SPANH.

* *Dahas & Sacas*,] Dacas *in Vet. Interpr.* & Δακῶν in *Græcis.* Sed vide *Strabonem*, l. XI. p. 511. *Edit. Paris.*

c Τῆς ἀποδημίας] Forte τῇ ἀποδημίᾳ. COCC.

d Τὴν Παρθυηνὸν,] Τὴν Παρθυαίων *Busb.*

e Πρὸς εἴκοσιν δυνασεύσας,] Πρὸς εἴκοσιν *Busb.*

f Θυγατέρας καταλιπὼν] Illud Θυγατέρας inserui è *Cod. Voss.* καταστρέφει τὸν βίον post εἴκοσι τέσσαρας adjicit *Busb.*

g Παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας] Viginti quatuor liberis *in Græco*, & ita etiam *Rufinus.* SPANH.

h Καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας.] Ita cum *Cod. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *relinquens filios masculos viginti quatuor, & filias viginti quatuor, vita privatus est*; successionemque &c. καὶ θυγατέρας τοσαύτας *Busb.* καὶ θυγατέρας absque τοσαύτας aut εἴκοσι τέσσαρας habet *Voss.* in *Editis Aliisque.*

i Δυναστείαν.] Βασιλείαν *Busb.*

k Επεβίωσεν.] Επεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γήρᾳ καὶ τῷ τῆς λύπης ἀλγήματι πιεζομένη, ταχέως ἀπέψυξεν. ὁ δὲ *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) & *Gall.*

l Πυραμίσιν,] Στήλαις ἐν τοῖς προαστείοις τῆς Αιλίας *Eusebio in Historia Ecclesiastica*, lib. 2. cap. XII. & *Nicephoro Callisto* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. XI. Vide *Valesium* in *Euseb.* lib. 2. c. 12.

m Τρεῖς τὸ ἀριθμὸν] An una est quæ sepulcrum Abīsomi nunc dicitur? REL.

n Επαγγελοῦμεν.] Απαγγελοῦμεν *Voss.*

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Θούδα καὶ τῶν Ιούδα Γαλιλαίου υἱῶν· καὶ οἷα τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις Ιουδαίους συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τῶν Πάσχα ἡμέρᾳ.

CAP. V.

De Theuda & Judæ Galilæi filiis: & cujusmodi calamitas Judæos Hierosolymis ipso Paschæ die afflixit.

[a] Φάδου δὲ τοῦ Ιουδαίας ἐπιτροπεύοντος, γόης τις ἀνὴρ, [p] Θούδας [q] ὀνόματι, πείθει τὸ πλεῖστον ὄχλον, ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάξειν τὸν ποταμὸν σχίσας, [r] διόδους ἕξειν παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίας. καὶ ταῦτα [s] λέγων [t] πολλοὺς ἠπάτησεν. οὐ μὴν ἐάσειν αὐτοὺς τὴν ἀφροσύνης ὄναδαι Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, [u] ἥτις, ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, [x] πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζωγρήσασα [y] αὐτόν τε τὸν Θούδαν ζωγρήσαντες [z] ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλήν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ιεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ιουδαίοις κατὰ τοὺς Κωπίου Φάδου τοῦ ἐπιτρόπου χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

[a] Fado autem Judæam procurante, præstigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini persuasit, ut asportatis opibus *ducem* se ad Jordanem usque fluvium sequerentur. Quippe se prophetam esse ajebat, diremptisque imperio suo aquis fluminis, facilem se transitum ipsis præstiturum dicebat. & hujusmodi sermonibus plurimos decepit. Non tamen eos passus est Fadus quidquam ex sua vesania consequi; sed emisit adversus eos equitum turmam, quæ, ex improviso illos adorta, multos occidit, multosque vivos comprehendit. Ipse etiam Theudas ab iisdem captus est, ejusque caput præcidunt & Hierosolyma deportant. Atque adeo hæc sunt quæ Judæis acciderunt dum Cuspius Fadus erat procurator.

Fado Judæam procurante, populum decipit Theudas.

Theudas captus & occisus.

β'. [a] Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος Ἀλαβάρχου, [b] Ἀλεξάνδρου πατὴρ τοῦ [c] ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, [d] γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τὰ ἐκεῖ καθ' αὐτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ [e] ἐνέμενεν ἔθεσιν. [f] Ἐπὶ τούτοις δὴ καὶ [g] τὸν μέγαν λιμὸν καὶ τὴν Ιουδαίαν σιτοῦται γενέσθαι· καθ' ὃν καὶ ἡ [gg] Βασίλισσα Ἑλένη, πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς [h] προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες [i] Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου [k] ἀνῃρέθησαν, ὅτι τὸν λαὸν ἀπὸ Ρωμαίων ἀποστήσαντος, [l] Κυρηνίου τὴν Ιουδαίας [m] τιμὴν ὄντες, ὡς [n] ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀναστανρῶσαι προσέταξεν [o] ὁ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τῆς Χαλκίδος βασιλεὺς Ηρώδης, μεταστήσας τὴν ἀρχιερωσύνην, Ἰώσηπον τὸν τοῦ [p] Καμύδου, τῷ Ἀλκίμῳ τὴν τιμὴν Ανανίᾳ τῷ τοῦ [q] Νεβεδαίου δίδωσιν. Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ [r] Κύμανος ἀφίκετο Ἀλβίνου, καὶ [s] πέμπτῳ τὸν βίον Ηρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τὸν Κλαυδίου Καίσαρος ἄρχοντος ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, Ἀριστόβουλον μὲν, [t] ὃν

III. Fadus autem successit Tiberius Alexander, *ejus* Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriæ, omnium in ea urbe suo tempore & genere & divitiis primus, qui pietate etiam in Deum filio Alexandro præstitit. nam ille in patriis moribus & institutis non permansit. Horum igitur *procuratorum* temporibus evenit ut magna fames Judæam affligeret; quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coëmptum, egenis distribuit, ut *paulo* ante dicebam. Præterea autem & filii Judæ Galilæi interempti sunt, (qui populum ad defectionem sollicitabat, dum Quirinus censum ageret in Judæa, prout in superioribus indicavimus) Jacobus *scilicet* & Simon, quos crucibus suffigendos esse jussit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, cum Josepho Camydi filio pontificatum abrogasset, facit ut ei in honorem succederet Ananias Nebedæi filius. Tiberio etiam Alexandro qui succederet, veniebat Cumanus, & Herodes, Agrippæ Magni regis frater, à vita discessit, anno Claudii imperii octavo, tribus filiis relictis, Aristobulo quidem, quem ex prima uxore

Tiberius Alexander Judææ procurator.

Fames in Judæa.

Jacobus & Simon Judæ de Galilæi filii crucis supplicio affecti.

Ananias pontifex.

Cumanus procurator.

Herodes Agrippæ M. frater moritur.

[a] Φάδου —— ὀνόματι,] Hæc de Theuda ex hoc loco adduxit Eusebius H. Eccl. l. 11. cap. xi. Theudas Pseudopropheta, de quo Act. v. v. 36. Sed sub Gamaliele, & ita XIII. annis ante Fadum Judææ Procuratorem, de quo hic Josephus. Vid. Pears. in Act. Ap. p. 49. SPANH.

p Θούδας ὀνόματι,] Aut dicendum duos fuisse *Theudas* cum Grotio (ad *Matt.* c. 24. v. 5) *Aliisque*; aut *Theudam* illum Josephi esse *Theudam* de quo *Gamaliel*; atque *Josephum* circa tempora ejus errasse. *Lightfoot* in *Horis Hebr.* ad *Acta*, p. 11. Verum in *S. Literis* existimat *L. Bos* (ad *Acta*, c. 5. v. 36.) interitus *Judæ* & *Theudæ* impostorum non enarrari eo quo contigerunt temporis ordine, sed retro à proximis & novissimis temporibus progrediendo ad ulteriora tempora & antiquiora. Videsis *Valesium* ad *Euseb.* l. 2. c. xi. *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36. *Pearsonii* opera Posthuma, p. 29. & *Simonem* in *Bibl. Crit.* c. 2. sub finem.

q Ὀνόματι,] Τοῦνομα *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. XII. ὄνομα *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. XI. HUDS. Τοῦνομα *Euseb.* SPANH.

r Διόδους ἴφη παρέξειν αὐτοῖς ῥαδίας.] Διόδους ἴχειν ἔφη π. *Gall.* & *Voss.*

s Λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν.] Λέγων τε διεσωσάμην καὶ ἔπεισε αὐτῷ παρισκώσατο. ἐμὲ μὲν ἔασεν solus *Gall.*

t Πολλοὺς ἠπάτησεν.] Act. 5. 36. ubi hæc historia Theudæ etiam memoratur, dicitur 400. habuisse sequaces; extat & apud Eusebium hist. eccles. l. 11. c. 11. verbis Flavianis. REL.

u Ἥτις,] Ητις ἐπιπεσοῦσα ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς *Euseb.*

x Πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε,] Πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε *Busb.*

y Αὐτόν τε τὸν Θούδαν ζωγρήσαντες] Αὐτὸν δὲ *Voss.*

z Ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν,] Ἀποτέμνουσιν αὐτοῦ τὴν κ. *Euseb.* τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ *Busb.*

a Ἦλθε —— Ἀλβῖνος,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. XI. §. 6. ἐπίτροπον πέμπει Κώπωνα Φάδον, ἔπειτα Τιβέριος Ἀλέξανδρον. SPANH.

b Ἀλεξάνδρου παῖς ὃς καὶ ἀλαβαρχήσαντος] Vide lib. 18. c. 7. §. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH.

c Ἀλαβαρχήσαντος] Vide *Annot.* lib. 18. c. 7. §. 3. & c. 9. §. 1. & præterea *Fullerum* in *Miscel. S.* lib. 4. c. 16. *Turnebum* in *Advers.* l. 27. c. 25. *Vossii* Etymolog. p. 16. *Cappellum* in *Hist. Apostol.* p. 118. *Gyraldum* in *Dialogo* XXIX. & *Thes. Crit.* tom. 2. p. 450. HUDS. Alabarchæ non Judæi, sed & Judæi, vid. inf. de Demetrio, qui Judæus, atque Alexandriæ Alabarcha, Mariamnen, Agrippæ Junioris sororem in matrimonio habuit. REL.

d Γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος] Ita *Voss.* & *Epiphan.* γένει τε desunt *cæteris*.

e Ενέμενεν ἔθεσιν] Ενέμεινεν *Busb.*

f Ἐπὶ τούτοις δὴ] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τούτοις γε καὶ *Euseb.* l. 2. c. 12. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ *Voss.* ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ *Busb.* ἐπὶ τούτοις γὰρ καὶ in *Editis Aliisque*.

g Τὸν —— γενέσθαι.] Act. Apostol. Conf. supr. lib. 3. c. 15. §. 3. & infr. c. 7. § 8. SPANH.

gg Βασίλισσα Ελένη,] Βασιλὶς *Busb.* ut supra cap. 2. §. 3.

h Προεῖπον.] *Sc.* supr. c. 2. §. 6.

i Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

k Ανῃρέθησαν,] Ita *Marg. L. B.* sed in textu ἀνῃρέθησαν.

l Κυρηνίου τὴν Ιουδαίας τιμητὴν ὄντος,] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

m Τιμητὴν ὄντος,] *L. B.* τιμητεύοντος.

n Εν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν,] Lib. 18. c. 1. §. 1. Γαυλανίτης dicitur. Vide *Annott.* ad locum, & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36.

o Ο Ἀλέξανδρος.] *Sc.* Lib. 18. cap. 1.

p Καμύδου,] In *Græcis* corrupte Κιμηδῆ & Κιμαιδί. (in *Marg. L. B.* Κιμεδί dicitur exstare in aliis MSS. in aliis vero Καμαιδί. in textu est Καμοιδί.) quin & Κιμηδὴ habet *Zonar.* in *Epiphanii* libris, *remoto à pontificatu Joseph successionem* &c. Vide *Seldenum* lib. 1. de *Success. in Pontif.* c XI.

q Νεβεδαίου δίδωσιν.] Νεβεδαίου *Busb.* & *Lugd. Bat.* HUDS. MS. Νεβεδαίου. Quæ scriptura convenit cum Talmudica. In Gemara enim keratuth fol. 100. 2. memoratur Pontifex nomine יוחנן בן נרבאי *Jochanam ben Nedebai.* REL.

r Κύμανος] Ventidius Cumanus, vid. Tacit. Annal. XII. c. LIV. SPANH.

s Τελευτᾷ —— Υρκανὸν] Conf. *alibi*. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

t Υπὸ τοῦ πρώτης αὐτῷ] Ἀπὸ τοῦ *Busb.*

ariamne ſuſceperat, Bereniciano vero & Hyrca-
ex Berenice fratris filia: ejuſque principatum
audius Cæſar in juniorem Agrippam confert.

3. Cum autem in Hieroſolymitarum civitate
onflaretur ſeditio, Cumano res Judææ adminiſ-
rante, ea Judæorum multis exitio erat. Sed pri-
um mihi explicanda eſt cauſa, cur iſta accide-
nt. Cum inſtaret feſtum quod Paſcha appella-
ur, quo nobis mos eſt panibus non fermentatis ve-
i, & magna vis hominum undique ad hanc cele-
itatem conveniſſet, veritus Cumanus, ne quid
ovi ab eis moveretur, juſſit militum cohortem
nam ſumptis armis ſtare ad templi porticus, ut
darent tumultum ſi quis exoriretur. id quod fe-
orum ſolennitate facere conſueverunt & alii ante
um Judææ procuratores. Quarta vero feſtivitatis
ie miles quidam oſtendit populo nudata genita-
a. ad quod *ſpectaculum* cum oculos advertiſſent,
raviter ſuccenſebant & iraſcebantur; non ſe con-
umelia affici vociferantes, ſed Deum nefarie de-
ecorari. & quidam fortius animati in Cumanum
ctabant convicia, dicentes, militem *petulantem*
o eo fuiſſe ſummiſſum. Cumanus autem, cum iſta
udiſſet, & ipſe non mediocriter eorum maledictis
ritatus eſt; attamen eos rogabat ut res novas mo-
endi cupiditatem reprimerent, nec feſti tempore
editionem concitarent. cumque illis non perſua-
eret (magis enim eum conviciis urgebant) jubet
mnem exercitum ſumptis armis in Antoniam con-
enire, caſtellum ut ſupra diximus templo immi-
ens. Multitudo autem, ad militum, ubi advene-
ant, conſpectum, metu perculſa, in fugam prope-
e ſe conjicit: cumque auguſti eſſent viarum exi-
us, rati à tergo hoſtem inſequi, contruſique inter
ugiendum, multi mutua compreſſione interibant.
Viginti itaque millia exſtinctorum in illo tumultu
umerata ſunt: atque in luctum deinceps verſa erat
eſtivitas, adeo ut omnes, ſacrificiorum & oratio-
um obliti, lamentationi & ejulatibus ſe dederint.
antas quidem calamitates *Judæis* intulit unius mi-
itis petulantia.

4. At nondum primus hic luctus deſierat, cum
liud ingruebat malum. Quidam enim eorum * qui
ebus novandis ſtudebant, in publica via centeſi-
no ab urbe ſtadio, Stephanum Cæſaris ſervum iter
facientem latronum more aggreſſi, omnia quæ ſe-
cum habuit ei eripiunt. Quod ubi factum audivit
Cumanus, confeſtim *eò* miſit milites, juſſos ut vi-
cos *loco* propinquos diriperent, & ex illis nobiliſſi-
nos quoſque in vinculis ad ſe adducerent. Cum
autem fieret vaſtatio, miles quidam, leges Moy-

τὸ πρῶτος αὐτῷ πεχθὲν γυναικὸς, ὁτὲ Βερνίκης ἢ τῆς ἀδελφῆς ἀγαλλέος Βερνικιάνου καὶ Υρκανοῦ · [v] τῷ ἢ δεχθῆ αὐτὸ Κλαυδίῳ Καῖσαρ Ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι.

γ'. Στάσεως ἢ ἐμπεσούσης τῇ τ Ιεροσολυμιτῶν πόλει, Κούμανος τὰ κζ' τῶν Ιουδαίων πράγματα διοικῶν, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τ Ιουδαίων. καὶ πρότερον ἀφηγησόμεθα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη. [x] τῆς Πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνεστώσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρειν, πολλῶν καὶ πανταχόθεν πληθύς συνηθροισμένη [y] ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ Κούμανος μὴ νεώτερόν τι ἐκ τούτων προαπόσῃ, κελεύει τ σπαλιωτῶν μίαν πάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τ τῶ ἱερῶ στοῶν ἐστάναι καταστελοῦντας τ νεωτερισμὸν, εἴ ἄρα τις γένοιτο. [z] τοῦτο ἢ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ιουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν τ ἑορτῶν ἔπραττον. τετάρτη ἢ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς στρατιώτης τις ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει [a] τὰ αἰδοῖα · καὶ πρὸς τοῦτο [b] θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς [c] ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τ Θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς ἢ τῶν θερμοτέρων τ Κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν σπαλιώτην [d] καθίεσαν λέγοντες. Κούμανος ἢ ἀχθόμενος, καὶ αὐτὸς ὑπ' μετρίως [e] ἐρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῆν μέντοι πόσους νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ τότε ἐξάπτειν [f] ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων ἢ, μᾶλλον δὲ ἐπέκεινα βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα [g] πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς [h] τὴν Αντωνίαν, [i] φρούριον ἢ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. θορυβουμένους ἢ τοὺς σπαλιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθὲν, φεύγειν ὥρμησε. [k] τ δὲ ἐξόδων στενῶν ὐσῶν, διώκειν νομίζοντες ὑπὸ τ πολεμίων, καὶ σωσθέντες μὴ τὴν φυγὴν, [l] πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον. [m] δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κζ' τὸν σύπαν ἀπολωλότων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες, ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν & τῶν θυσιῶν, ὀδυρμοὶ καὶ κλαυθμοὶ ἐτέροντο. [n] τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀτάκτου σπαλιώτου [o] πάθη γνόφος παρεσκεύασεν.

δ'. Οὔπω δὲ αὐτῶν [p] τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο [q] προσέπιπτε · τῶν γὰρ [r] ἐφεσίων τινὲς νεωτερισμῷ τινὲς, καὶ τὴν δημοσίαν [s] ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, [t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διήρπαζον. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ Κούμανος, εὐθὺς πέμπει σπαλιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον [u] κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ἁλισκομένους αὐτῶν [x] δῆσαντας ἐπ' αὐτὸν [y] ἄγειν. [z] τ ἢ πραχθέντος [a] γνομένης, τ σπαλιωτῶν τις, τὸν τῶν Μωϋσέως νόμων ἱερὸν [b] διέχιρον, [c] κατακεκαυκὼς addunt *Busb.* & *Gell.* [d] Ἐπιτυγχάνει [e] Ἐκτενοῦντες [f] Τῶν παρεῖναι δοκίμων. [g] Χώρας.] Ita *Luc.* c. 17. v. 1. [h] Καθ' ὁδὸν ἀ [i] Γιναίας λεγ rescripſi ex lib. verbis, ἡ Σαμα Γινναῖς ὄνομα κα Γιναῖς *Cod. Busl* Conf. *ἀλλ. lib* [k] Τῆς οὐ μείζονες ſuppleri è τε pro ἢ ex eodem Mecum ſane fac dum, *Dum ergo* inter *Samariam* ad *Luc.* c. 7. v. [l] Μεγάλῃ πεδ

[v] Τῷ —— δίδωσι.] Conf. *ἀλλοτ* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.
[x] Τῆς Πάσχα προσαγορευομένης] Τῆς Πάσχα γὰρ καλουμένης *Busb.* & mox πολλῆς πάντοθεν πληθὺς συναχθείσης, dein μὴ πρὸς νεωτερισμόν τι ἄρδα τ.
[y] Ἐπὶ τὴν ἑορτὴν,] Hinc conſilium illud Matth. 26. 5. *non die feſto, ne ſeditio oriatur.* REL.
[z] Τοῦτο —— ἔπραττον.] Conf. infr. c. 7. §. 11. SPANH.
[a] Τὰ αἰδοῖα.] Conf. *ἀλλοτ.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.
[b] Θεασαμένων ὀργὴ] Τῶν θεατῶν ὀργὴ *Busb.*
[c] Ὑβρίσθαι λεγόντων,] Ὑβρίζεσθαι *Busb.*
[d] Καθίεσαν λέγοντες.] Καθίεσαν *Busb.* & *Gall.*
[e] Ἐρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας.] Ἠρέθιζε *Vat.*
[f] Ἐν ἑορτῇ.] Καὶ ταραχὰς. μὴ π. *Busb.*
[g] Πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας,] Illud πᾶν è *Cod. MSS.*
[h] Τὴν Αντωνίαν,] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.
[i] Φρούριον ἢ τοῦτο,] Τὸ τῷ ἱερῷ φρούριον ἐπικείμενον *Busb.* & *Zonar.* cæteris omiſſis.
[k] Τ δὲ ἐξόδων στενῶν ὐσῶν,] Τῶν διεξόδων *Vat.* τ δὲ ἐξόδων στενῶν ὐσῶν καὶ οὐκ εὐρίων *Gall.*
[l] Πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων] Ita lego cum *Cod. Busb.* συνθλιβόμενοι τῷ φυγῇ, πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων συνθλιβόμενοι καὶ συμπατούμενοι διεφθάρησαν *Zonar.* πολλοὺς ἀλλήλων (ἀλλήλοις *L. B.*) ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον in *Editis Aliiſque.*
[m] Δύο γὰρ μυριάδες] Δύο δὲ μυριάδες ἠριθμήθησαν *Busb.* ὑπὲρ τὰς μυριάδας in lib. 2. *Bello Jud.* ὑπὲρ τρισμυρίους in ſuo Codice habuiſſe videtur *Ruſinus.* eundem numerum *Euſebio* (tum in *Chronico* tum in *Eccl. Hiſt.*) & *Oroſio* retinentibus. HUDS. Conf. *ἀλλοτ.* lib 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[n] Τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀτάκτου] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* τοιοῦτον & mox πάθημα in *Editis Aliiſque.*
[o] Πάθη] *L. B.* παθήματα.
[p] Τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο,] Πένθος τοῦτο καὶ ὁ θεὸς ἐπί. *Busb.*
[q] Προσεπιπίπτε.] Τῷ προτέρῳ προσεπιγίνεται ? ſolus *Busb.* at *L. B.* poſtremum quidem verbum in *Marg.* habet, at in reliquis Vulg. Lect. conſentit.
[r] Ἐφεσίων] *L. B.* ἀφεσίων.
* *Qui rebus novandis ſtudebant,*] Qui ex illa turba fugientes evaſerant, *Epiphan.* & *Gelen.* τινὲς γὰρ τ νεωτερισμοῖς ἡδόμενοι in *Zonara.*
[s] Ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ πόλεως,] Conf. *ἀλλοτ.* lib. 2. c. 12. §. 2. καὶ τὴν Βαβυλῶνα. SPANH.
[t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον] Στεφανὸν τινα Σ K. *Busb.* & *Zonar.* atque ita in lib. 2. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *ἀλλοτ. lib.* 2. c. 12. §. 2. SPANH.
[u] Κώμας διαρπάσαι,] Χώρας *Busb.* & *Zonar.*
[x] Δήσαντας] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* δήσαντες in *Editis Aliiſque*, δεσμίους *Zonar.*
[y] Ἄγειν.] Ἀγαγεῖν *Busb.* & *Zonar. L. B.* ἄγειν λέγει τ τετολμημένων εἰσαγαγόντας.
[z] Τῆς —— γενομένης,] Τῆς ἢ πραθήσεως τ χωρίων ὑπὸ τ πεμφθέντων στρατιωτῶν γινομένης, ἀτάραλός τις ἐξ αὐτῶν νεανίας τὸν M. v. ἓν τινι π. λ. σεβασμίων κειμένων *Busb.* atque ex eodem forſan codice *Zonar.* qui habet, τ ἢ τ χωρίων ἐκείνων πραθήσεως γινομένης, νεανίας τις τ στρατιωτῶν θρασὺς καὶ ἀτάραλος, τῶν Μωϋσέως ἐστυχὼς νόμοις ἓν τινι κώμῃ σεβασμίως κειμένοις.
[a] Γενομένης,] *L. B.* γνομένης τ κωμῶν.

[b] Διέ-

Μωϋσέως νόμους ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, πο-
θήσας εἰς τὴν πάντων ὄψιν, [b] διέρριψεν, ὑπὸ λασ-
φημῶν καὶ πολλὰ [c] καταικερτομῶν. οἱ δὲ Ιουδαῖοι, παῦ-
σαι ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες, καταβαίνουσιν
εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ [d] ἐτύγχανεν ὁ Κούμανος ὤν,
[e] ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν θεὸν, ὑπὲρ οὗ νόμοι
καταβεβλήθησαν, ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ οὐκ ἐπιτρεπόμενον [f] τὰ
πατρίων αὐτοῖς ἔτω παρευβεβημένων. καὶ ὁ Κούμανος,
δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσῃ τὸ πλῆθος, συμβαλὼ-
ν τῶν καὶ τοὺς φίλους, τοὺς ἐνυβρίσαντας τοῖς νόμοις σφα-
γιάσας πελέκισε, ἔπεισε τὸν σῶσιν ἐν δευτέρῳ μέλ-
λοντα ἐξάπτεσθαι.

faïcas, in vicos quodam repoſitas nactus, omnium in conſpectu eas diſcerpſit, additis conviciis multiſque ludibriis. Judæi autem, iſtis auditis factoque magno concurſu, Cæſaream deſcenderunt, (illic enim agebat Cumanus) ſupplicantes, ut non ipſos, ſed Deum, cujus leges indigne habitæ erant, vindicatum iret. ſibi enim non ferendam eſſe vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus ne multitudo denuo res novas moliretur, de amicorum conſilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, ſecuri percuſſit; atque ita tumultum ſedavit, cum in eo eſſet ut iterum accenderetur. *Idem ſecuri percuſſus.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς φάσις ἐνέπεσεν Ιουδαίοις καὶ Σαμαρείταις· καὶ ὡς Κλαύδιος τὴν ἀμφισβήτησιν διελύσ.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ιουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρέων [g] χώρας. καὶ τότε [h] κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης [i] Γινᾶας λεγομένης, [k] τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε καὶ τῆς [l] Μεγάλης πεδιάδος, τινὲς συνάψαντες μάχην, [m] πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς Κούμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν [n] μετελθεῖν [o] τῶν ἀνῃρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ, [p] χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. [q] ἀγανακτήσαντες δὲ ὅτι τούτῳ Γαλιλαῖοι, τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων ἔπεμψαν [r] ἐφ' ὅπλα χωρήσοντας, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἀντίληψιν. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὸ μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τὸ δὲ ὑφ' ὑβρεσι δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταπεφώνουν [s] αὐτοὺς πρωμένων, καὶ πείσαντα τὸν Κούμανον ἐπαγγελλομένων δίκας [t] εἰσπράσσειν παρὰ τῶν ἀνῃρηκότων, ἐκείνους μὲν ἐῶ παρόντας, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ελεάζαρον τὸν δεινὰ πεπραγότας παρακαλέσαντες· λῃστὴς δὲ ἦν οὗτος ἐπὶ πολλὰ τὰ μετειλημμένα ἐν ὄρει πεπιημένος· κώμας τινὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. Κούμανος δὲ, τὴν πάξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν τῶν [v] Σεβαστηνῶν ἴλην, καὶ πεζῶν τισαρα τάγματα, τάς τε [y] Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους, καὶ συλλαβὼν [z] πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι τῆς τιμῆς καὶ [a] γένους τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν μέγεθος ἥκουσι, [b] μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδὸν τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, πανταχοῦ τοὺς [c] ἀφεστῶτας ἐπικαλοῦντες

CAP. VI.

Quomodo ſeditio in Judæos invaſit & Samaritas: & quo pacto litem dirimit Claudius.

POrro inter Samaritas & Judæos ortæ ſunt inimicitiæ hujuſmodi de cauſa. Mos erat Galilæis, in diebus feſtis Hieroſolyma euntibus, per regionem Samariæ iter facere. Atque tum ipſis, cum in itinere eſſent, quidam è vico, cui nomen Ginæa, (quæ ſita eſt in confiniis Samariæ & Magni campi) prælio congreſſi, multos eorum perimunt. Primores autem Galilæorum, ubi facinus audiverant, Cumanum adibant, ipſumque rogabant ut occiſorum necem ulciſceretur. Ille vero, à Samaritis data pecunia perſuaſus, eorum nullam rationem habuit. Tunc Galilæi, hac de re indignati, Judæorum multitudinem ad arma conciverunt, & ad libertatem ſuam defendendam. Servitutem enim etiam ex ſe quidem acerbam eſſe dicebant; cum injuriis vero conjunctam, omnino intolerabilem. Cum autem magiſtratus lenire eos & compeſcere conarentur, polliceturque ſe Cumano perſuaſuros, ut pœnas de cædis auctoribus ſumeret, illis quidem non auſcultabant, ſed armis correptis, & in auxilium advocato Eleazaro Dinæi filio, (ille enim erat latro qui multis jam annis in montibus degerat) vicos aliquot Samaritarum diripiunt & incendunt. Cumanus autem, ubi ad eum fama rei pervenerat, aſſumpta Sebaſtenorum ala cum quatuor peditum cohortibus, armatiſque etiam Samaritanis, contra Judæos proficiſcitur; eoſque aſſequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem vivos cepit. Tum vero Hieroſolymitarum primi genere pariter ac honore, ut viderunt ad quam calamitatum magnitudinem ventum erat, ſaccis indutis, capitibuſque cinere repletis, modis omnibus ſeditioſos obſecrabant & hortabantur, ut, *Diſſidium inter Samaritas & Judæos.* *Judæi à Galilæis ad arma conciti contra Samaritas.* *Cumanus contra Judæos proficiſcitur.* *Eius magnam eorum ſtragem edit.* *Latro.*

b Διέχισεν,] Ανασῶς διέχισεν *Busb.*
c Κατακερτομῶν.] Καὶ ἀκρατῶς καθυλακτῶν poſt καζακερτομῶν addunt *Busb.* & *Gall.*
d Ετύγχανεν ὁ Κούμανος] Ετυχεν ſolus *Busb.*
e Ικετεύοντες] Ικετεύοντες καὶ σφόδρα συλλιπαρῦντες αὐτὸς *Gall.*
f Τῶν πατρίων] In *Cod. Busb.* τῶν πατρίων καὶ δομίων. forſan pro δομίων.
g Χώρας.] Ita diſtinxi. antea erat, χώρας, καὶ τότε &c. Vide *Luc.* c. 17. v. 11. & *Joan.* c. 4. v. 4.
h Κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης] Sic *Busb.* κάθοδον in *reliquis.*
i Γινᾶας λεγομένης,] Ita (pro τῆς Ναΐς *Editorum Aliorumque*) reſcripſi ex lib. 2. *de Bello Jud.* ubi idem locus deſcribitur hiſce verbis, ἡ Σαμαρεῖτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ Μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης Γινᾶας ὄνομα κώμης &c. & ab hac lectione non longe diſcedit Γιναῖς *Cod. Busb.* & *Gall.* & Γιναὶς *Epiphan.* Ναναὶς *L. B.* HUDS. Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.
k Τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε] Illa τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης ſupplevi è *Cod. Busb.* (adſtipulante jam & *Lugd. Bat.*) & τε pro ἧ ex *eodem* (ſic quoque *L. B.*) poſt Σαμαρείας reſcripſi. Mecum ſane facit *Epiphanius*, qui locum vertit ad hunc modum, *Dum ergo aliquando iter haberent per vicum nomine Ginais, inter Samariam & campum maximum conſtitutum.* Vide *Grotium* ad *Luc.* c. 7. v. 11.
l Μεγάλης πεδιάδος,] De ejus ſitu, ſupra lib. 5. c. 1, §. 22. ὅλον ἀπὸ βηθήλων εἰς τὸ μέγα τελώνιον πεδίον. Conf. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.
m Πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι.] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.
n Μετελθεῖν] Lege μετιέναι. COCC.
o Τῶν ἀνῃρημένων τὸν φόνον.] Τῶν ἀδίκως ἀνῃρημένων τὸν φόνον *Busb.*
p Χρήμασι —— ὠλιγώρησεν.] Χρήμασι πολλὰ λάπτυφλωθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων κἀκείνοις μᾶλλον πεισθεὶς, τὴν ἐκδίκησιν ὠλιγώρησεν *Busb.* conſentiente in ultimis *Lugd. Bat.*
q Αγανακτήσαντες —— χωρῆσαι,] Aliter hic in Græco eſt Textu, quem ſequitur *Ruſinus.* SPANH.
r Εφ' ὅπλα χωρῆσαι,] Εφ' ὅπλα καὶ φόνους χωρήσειν *Busb.*
s Αὐτὸς πεφωμένων,] Αὐτὸς, καὶ συσκιάζειν τῷ ταραχῷ πεφαμμένων *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.*
t Εἰσπράσσειν παρὰ τῶν ἀνῃρηκότων,] Εἰσπράξασθαι *Busb.*
v Σεβαστηνῶν ἴλην,] Conf. ſupr. lib. 19. c. 9. §. 1. SPANH.
x Ἴλην,] Supra ἴλλω.
y Σαμαρείτας καθοπλίσας,] Σαμαρεῖς *Busb.*
z Πολλοὺς —— ἔλαβεν.] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.
a Γένους τῶν Ιεροσολυμιτῶν,] Ita *Busb.* γένους in *Editis Aliisque.*
b Μετενδυσάμενοι —— ἀναπλήσαντες,] Conf. ſupr. c. 3. (4). §. 2. SPANH.
c Ἀφεστῶτας παρακαλοῦντες ἦσαν,] Sic *Gall. Lugd. Bat. Zonar.* &

:, ob oculos positis patria diruenda & templo ummis vastando & ipsis cum uxoribus & liberis ı servitutem deducendis, consilium mutarent, & ›jectis armis quiescerent in posterum, & suas quisue domos repeterent. Cum autem ista dixissent, ›s flexerunt. atque illi quidem sese dispersserunt, ıtrones vero ad loca munita iterum reversi sunt. ıtque ex eo tempore Judæa omnis latrociniis in:stata erat.

2. At Samaritarum primates Ummidium Quaratum Syriæ præsidem, tunc Tyri degentem, dibant, & Judæos accusabant; quod vicos eorum ripuerint ac incenderint. &, "non tam se ægre 'ferre propriam injuriam, dicebant, quam quod 'Romanos contempserint, ad quos judices, si quid 'damni accepissent oporteret eos potius provoca-'re, quam nunc, quasi à Romanis imperio non 'regerentur, incursiones facere. quamobrem ad i-'psum se venire, *ab eo* hoc demum impetraturos ut vindicarentur." Et quidem hujusmodi accusationem instituebant Samaritani. Judæi vero & seditionis & pugnæ auctores Samaritas exstitisse ajebant, & ante omnia Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfectorum cædem occultasse & dissimulasse. Et Quadratus, cum ista audivisset, judicium distulit, dicens se *ea de re* pronunciaturum esse, postquam in Judæam venerit, & veritatem accurate magis perspectam habuerit. Et illi quidem re infecta discesserunt. Non multo autem post Quadratus Samariam venit, ubi omnibus auditis, in ea erat sententia ut Samaritanos turbarum auctores fuisse existimaret. Quamprimum vero Judæos quosdam res novas molitos esse intellexit, captos à Cumano in cruces egit. Atque inde profectus in vicum cui nomen Lydda, civitati magnitudine non cedentem, cum pro tribunali sedisset iterumque Samaritanorum causam audisset, à Samarita quodam edoctus est, certum Judæorum primatem nomine Dortum, nonullosque cum eo novis rebus studentes, quatuor numero, populum, ut à Romanis deficerent, sollicitasse. Et illos quidem Quadratus occidi imperavit: Ananiam vero pontificem & Ananum *templi* prætorem vinctos Romam misit, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros. Porroque Samaritarum & Judæorum primores, & Cumanum procuratorem, & Celerem (is autem tribunus erat) jubet in Italiam ad imperatorem discedere, illius judicio sistendos de iis quas inter se haberent controversiis. At ipse, veritus ne novi aliquid moliretur populus Judaicus, in Hierosolymitarum urbem se confert; ipsamque

ἦσαν, καὶ πείθοντες ὡς ὀφθαλμῶν [d] δεμένους καταπαφησομένῳ μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρπολημένον, αὐτῶν δὲ Ĉ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸς ἐσομένης, μεταθέσθαι τ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λησταὶ δὲ ὅπι τὰς [e] ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. [f] ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ιουδαία ληστηρίων [g] ἐπλήθη.

Β'. Σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, ὡς [h] Οὐμμίδιον Κυαδράτον τ Συρίας ἡγεμονεύοντα, καὶ τ καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, ἐγκαλούμενοι, κατηγόρουν τ Ιουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσαι καὶ διαρπάσαι. καὶ, "ὠφὶ μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐχ ὕτως "ἀγανακτεῖν, ἔφασκον, ὡς ὅτι Ρωμαίων καταφρονή-"σαν, ἐφ' οἷς κρείττας ἐχρῆν αὐτοὺς εἶπερ [i] ἠδικοῦντο "ἐγκαλεῖν, [k] ἢ νῦν, ὡς οὐχ ἑκόντων ἡγεμόνας Ρω-"μαίους, καταδραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας "τυχόμενοι." ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ιουδαῖοι δὲ καὶ τ στάσεως καὶ τ μάχης αἰτίους γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, ὡς πάντων δὲ Κούμανον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ διασιωπήσαντα τ τ ἀνηρημένων φόνον. καὶ Κυαδράτῳ ἀκούσαντι [l] ὑπερτίθεται τὴν κρίσιν, εἰπὼν [m] ἀποφανεῖσθαι ἐπιδὰν εἰς τὴν Ιουδαίαν διαβαίνων ἀκριβέστερον [n] ἐπιγνῷ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἄπρακτοι. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ Κυαδράτος ἦκεν, [o] εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα [p] διακούσας αἰτίους τ παραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. [q] ὡς δὲ καὶ [r] Ιουδαίων [s] τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεσάρωσεν ἐς Κούμανον ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ διαβαίνων [t] Λύδδαν λεγομένην, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ὀκνοῦσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος κἀκ δευτέρα τ Σαμαρέων διακούσας, διδάσκεται διά τινος Σαμαρέως, ὅτι τῶν Ιουδαίων τὸς πρώτους, ὄνομα [v] Δόρτους, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίσαι, τέσσαρες τ ἀριθμὸν, πείσαντες τ ὄχλον ὅπι τῇ Ρωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ Κυαδράτος ἀνελεῖν ὡρούτρεψεν· τὸν δὲ ὡεὶ Ανανίαν τ ἀρχιερέα, καὶ τὸν [x] στρατηγὸν Ανανου· δύσας, [y] εἰς Ρώμην [z] ἀπέπεμψε, ὡεὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι. κελεύσας δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ιουδαίων, [a] Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ, καὶ Κέλερι, χιλίαρχος [b] δὴ λῶ ἔτος, [c] ἐπ' Ιταλίας [d] ἀπεῖναι ὡς τὸν αὐτοκράτορα, κριθησομένους [e] ἐπ' αὐτῷ ὡεὶ τῶν ὡς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ, δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων [f] πάλιν νεωτερίσειεν, εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πό-

& *Epiphan.* ἐφεσῶτας in *Editis Aliisque.*

[d] Θεμένους καταπαφησομένῳ] Comma post θεμένους sustuli. verum θέμενοι legisse videtur *Epiphan.*

[e] Ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον.] Ὀχυρὰς *Busb.*

[f] Ἐξ ἐκείνου ᾗ ἡ σύμπασα] Ἐξ ἐκείνου τε ἡ σ. *Busb.*

[g] Ἐπλήσθη.] Ἐπληρώθη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[h] Οὐμμιδίου Κυαδράτου τ Συρίας ὡρεσηκότα,] Ita lego (frustra pro *Numidio* contendente *Ryckio* ad *Tacitum*, p. 176.) auctoritate *Vett. Inscriptionum*, quas affert Cl. *Norisius* in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lips.* antea erat Νομιδίου. Videsis *Salmasium* ad *Aug. Hist. Scriptores*, p. 42. *Reinesium* in *Ep.* XXI. & *Pagium* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. HUDS. Conf. *ἀλλοι.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

[i] Ἠδικοῦντο ὀφλισκάνειν,] Sic *Busb.* ἠδίκουν in *caeteris.*

[k] Ἢ νυῦ] Νυῦν ᾗ ὡς *Busb.* & *Epiphan.* Vulgatam tamen lectionem servavi, ut quæ bene ferri possit, voce μᾶλλον subintellecta.

[l] Ὑπερτίθεται] —— ἀναβαλλόμενον] Conf. *ἀλλοι.* lib. 2. c. 12. §. 5. Κυαδράτος ᾗ τότε μὲ ἑκατέρους ὑπερτίθεται· &c. SPANH.

[m] Ἀποφανεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀποφαίνεσθαι in *Editis Aliisque.*

[n] Ἐπιγνῷ] *L. B.* ἐπιγνῶ.

[o] Εἰς Σαμάρειαν,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

[p] Διακούσας αἰτίους τ παραχῆς,] Διὰ ἀκούσας *Busb.* Διακούσας αὐτ. τ. τ. ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρέων ᾗ καὶ Ιουδαίων ὅς τινας νεωτ. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *ubi auctores seditionis audiens, & quosdam Samaritanorum ac Judæorum indisciplinatos inveniens* &c. Forsan legendum ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. Σαμαρέων ᾗ καὶ Ιουδαίων &c. ut in *Cod. Vat.*

[q] Ὡς ᾗ] Σαμαρέων ᾗ *Lugd. Bat.*

[r] Ιουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας] Ιουδαίους *Busb.*

[s] Τινὰς] *L. B.* ὅς τινας.

[t] Λύδδαν] Ita lego cum *Cod. Busb.* assentiente *Epiphanii* versione. in *Editis Aliisque* Λύδδαν, sine λεγομένην. Videsis *Relandum* in *Palaestina S.* p. 878. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

[v] Δόρτου,] Ita in *Ed. Bas.* & plerisque *MSS.* nec aliter in *Epiphanii* libris. Δότας in *Ed. Gen.* Δόητος *Lugd. Bat.* Δοῖτος *Busb.*

[x] Στρατηγὸν Ανανου· δύσας,] Vide *Bessonum* in *Canticum Canticorum*, p. 315. & *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 45.

[y] Εἰς Ρώμην ἀπέπεμψε,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

[z] Ἀπέπεμψε,] *L. B.* ὠέπεμψε.

[a] Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ] Κυμάνῳ τε τῷ ἐπιτρ. *Busb.* & *Vat.*

[b] Δ' λῶ ἔτος,] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) λῶ deerat *reliquis.*

[c] Ἐπ' Ιταλίας ἀπεῖναι] In *Editis* & *MSS.* ἐπὶ τ βίας, non adeo, ut mihi videtur, recte. in lib. 2. de *Bello Jud* ubi eadem res narratur, παρήγγειλε ᾗ τῷ Κυμάνῳ καὶ Κέλερι τῷ χιλιάρχῳ ἐπὶ Ρώμης πλεῖν. unde, cum Cl. *Lowthio*, (subscribente in ora Codicis sui *Coccejo*) ἐπ' Ιταλίας rescripsi. *Aliud* quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *jussitque Cumano & Celeri tribuno, & violentiarum inhibitori, ut ad imperatorem pergerent.*

[d] Ἀπεῖναι] Forte ἀπιέναι.

[e] Ἐπ' —— ζητήσεων.] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*

[f] Πάλιν νεωτερίσειεν] Illud πάλιν è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

ζ Πο-

λιν ἀφικνεῖ)· καταλαμβάνῃ δὲ αὐτὰ εἰρωδυμένῳ, τάτειον ἑορτὴν τῷ Θεῷ πελοῦσαν. πιστεύσας δὲ μηδένα ωτερεισμὸν περὶ αὐτῶν [h] γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτά-ντας [i] ὑπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν.

γ'. Οἱ δὲ Κύμανον ἢ καὶ τοὺς πρώτους τ Σαμαρέων; ναπεμφθέντες εἰς Ρώμην, λαμβάνουσι δίοδόν τ αὐτο-κράτορος ἡμέρας, καθ' ἣν δεῖ τ δεῶς ἀλλήλοις ἀμ-φισβητήσεων λέγειν ἔμελλον. σπουδὴ δὲ μεγίστη τῷ Κυμά-νῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν, ὅπως τ Καίσαρος ἀπε-λευθέρων καὶ Φίλων· κἂν [k] πεισθῶσι τ Ιουδαίων, εἰ μήτερ Αγρίππας ὁ νεώτερος, ἐν τῇ Ρώμῃ τυγχάνων, καταπεπυσμένος ἰδὼν τοὺς τ Ιουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τ δ αὐτοκράτορος γυναικὸς Αγριππίνης, πεῖσαι τ ἄνδρα, [l] δικαιοῦντα πρέποντος τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τ ἀποστάσεως. καὶ Κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ προσλιπαρηθεὶς, καὶ διακούσας, ὡς εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς Σαμαρεῖς γενομένους, τοὺς μὲν ἀναβάντας ἐπὶ αὐτὸν ἀνεῖλεν ἀναιρεθῆναι, τῷ Κυ-μάνῳ δὲ Φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τ χιλίαρχον ἐκέ-λευσεν [m] ἀγαγόντας εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων ὅπη τὴν πόλιν πᾶσαν συρέντας, ἕως ἀποκτεῖναι.

pacatam deprehendit & *tranquillam*, festumque patrium Deo *consecratum* agentem. Credidit itaque nihil ab iis novatum iri, illisque in festivitate relictis Antiochiam se recepit.

Magna contentio Romæ inter Judæos & Samaritas.

3. Cumanus autem & Samaritanorum primores, Romam missi, diem ab imperatore sibi constitutum accipiunt, quo causam acturi essent de rebus inter se controversis. Summoque studio pro Cumano & Samaritis contendebant Cæsaris liberti & amici: & Judæos sane vicissent, nisi Agrippa junior, qui eo tempore Romæ erat, cum intelligeret Hierosolymitarum proceres non mediocriter laborare, multis precibus imploravisset Agrippinam imperatoris uxorem, ut marito persuaderet, ubi causam cognosceret, à defectionis auctoribus convenienter suæ justitiæ pœnas exigere. Claudius igitur his precibus in antecessum instructus & paratus, quæque dicerent utrinque auditis, ut comperit Samaritas malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem qui ad ipsum ascenderant occidi jussit, Cumanum vero in exsilium egit, atque Celerem tribunum Hierosolyma duci præcepit, & omnium in conspectu per totam urbem trahi adeoque enecari.

Agrippa ab Agrippina precibus obtinet, ut Claudius æquo animo Judæos audiret.

Cumanus in exsilium pulsus.

Celer merito punitus.

ΚΕΦ. ζ'.

Φῆλιξ Ιουδαίας ἐπίτροπος. καὶ Αγρίππα δ νεώτερος καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν.

CAP. VII.

Felix Judææ procurator. De Agrippa juniore, ejusque sororibus.

ΠΕμπτῳ δὲ [n] Κλαυδίῳ [o] Φήλικα [p] Πάλλαντος ἀδελ-φὸν τῶν κατ' αὐτὸν Ιουδαίαν διοικήσοντα πράγματα. τ δ ἀρχῆς [q] δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τ Αγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ [r] τὴν Τραχωνίτιν [s] σὺν [t] Αβίλᾳ· [v] Λυσανίᾳ δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία. [x] τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, διανεύσαντα τούτοις ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τ Καίσαρος Αγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Αζίζῳ τῷ Εμεσῶν βασιλεῖ, περιτεμνεσθαι θελήσαντι, Δρού-σιλλαν τὴν ἀδελφήν. Επιφανὴς γὰρ ὁ Αντιόχου τ βασι-λέως παῖς παρητήσατο τ γάμον, μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ Ιου-δαίων ἔθη [y] μεταβαλεῖν, καίπερ τὸν ποιήσειν προσποιούμε-νος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ Μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Αρχε-λάῳ τῷ Ελκίου παιδὶ, πρότερον ὑπὸ Αγρίππα τ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίνεται θυγάτηρ [z] αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.

Β'. Διαλύονται δὲ τῇ Δρουσίλλῃ πρὸς τ Αζίζον οἱ γά-μοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ιουδαίας ἐπετρόπευσε Φῆλιξ, θεασάμε-νος παῖδα, καὶ γὰρ ἦν κάλλει πασῶν διαφέρουσα, λαμ-βάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ [a] Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἑαυτοῦ φίλων, [b] Ιουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, [c] πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα κα-ταλιπεῖν αὐτῷ [d] γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγέλ-

Druſilla nupta Azizo.

Mariamne Archelao.

Felix nititur Druſillam à marito abducere.

non

[g] Πάσχιον ἑορτὴν] Τὴν τ Αζύμων ἑορτὴν in lib. 2. *de Bello Jud.*

[h] Γενήσεσθαι,] Γενήσεσθαι solus *Busb.* cui adstipulatur *Lugd. Bat.*

[i] Ὑπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν.] Ὑπέστρεφεν *Busb.*

[k] Πεισθῶσι τ Ιουδαίων,] Ita *Busb.* & *Gall.* πεισθείησι in *Editis Aliisque.*

[l] Δικαιοῦντα πρέποντος] Sic lego cum *Busb.* & *Vat.* διακούσαντα in *Editis Aliisque* tam *Latinis* quam *Græcis.*

[m] Αγοντας] *L. B.* ἀγαγόντας.

[n] Κλαυδίῳ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Κλαύδιον in *cæteris.*

[o] Φήλικα Πάλλαντος] Conf. *alios.* lib. 2. c. 12. §. 8. SPANH.

[p] Παλλαῖος.] Ita in *Josephi* libris plerisque & *Auctoribus Lat.* Πάλλαντος *Busb.* & *Dioni Cassio.*

[q] Δωδέκατον ἔτος] Δέκατον juxta *Epiphanii* libros.

[r] Τὴν Τραχωνίτιν] Tetrarchia Philippi his constituebatur & constabat regionibus, Trachonitide, Batanæa, Auranitide, Gaulanitide, Paneade, atque illa quæ est περὶ Ιαμνίαν Galilææ parte: itaque nihil opus erat memorare Batanæum aut Trachonitidem. rescribo, δωρεῖται τ Αγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τ Τραχωνίτιν τὴν σὺν Αβίλᾳ. *Petitus* in *Animadv. Chronol.* Tom. 3. p. 241.

[s] Σὺν Αβίλᾳ·] Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. SPANH.

[t] Αβίλᾳ·] Ita scribo pro Αβίλᾳ in *Editis Aliisque.* Αβίλα *Busb.* Supra quidem (p. 864. v. 48.) Αβίλα pluraliter. Sed vocabulum esse numeri utriusque notavit Cl. *Cellarius* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 269. Videsis *Berkelium* ad *Stephanum* v. Αβίλη, & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 525.

[v] Λυσανίᾳ δ' αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία.] Λυσανίου δ' αὐτὴ ἐγεγόνει *Busb.* HUDS. Conf. supr. lib. 19. c. 5. §. 1. SPANH.

[x] Τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται,] Conf. *alios.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[y] Μεταβαλεῖν,] Ita *Busb.* & *Gall.* μεταβαλεῖν in *cæteris.*

[z] Αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.] Iterum cum *Busb.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis.*

[a] Σίμωνα ὀνόματι] Forte est Simon ille Magus de quo *Act.* 8. 9. non diversum esse contendit *Sam. Basnagius* in *Exercitt. Hist. Crit.* contra *Baronium*, ad ann. xxxv. n. xx.

[b] Ιουδαῖον,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ιουδαίων in *Editis Aliisque.*

[c] Πέμπων πρὸς αὐτὸν,] Πέμπει πρὸς αὐτὸν, ἔπειθέ τε τ ἄνδρα καταλιπεῖν in *Cod. Busb.*

[d] Γήμασθαι,] Βέλτιον *L. B. Tacitus* (in *Hist.* lib. 5. cap. 9.) Drusillam statuit *Antonii* & *Cleopatræ neptem.* quo modo autem cum *Actis* & *Josepho* concilietur, laborant eruditi. Dici solet à plerisque Drusillam Judæam, sororem Agrippæ regis, aliam esse à Drusilla, Felicis uxore altera, Jubæ quidem Mauritaniæ re-

on faſtidiret. Atque illa, haud recte faciens, vo-
nſque effugere ſororis Berenices invidiam (nam
ropter pulchritudinem *ſuam* non leviter ab ea læ-
erat) ut contra patria inſtituta ageret, & Felici
uberet, ſe perſuaderi ſinit. cumque ex eo pepe-
ſſet filium, Agrippam nomine vocavit. Sed
uemadmodum is juvenis cum muliere iſta perie-
t, cum inflammaretur mons Veſuvius tempore
iti Cæſaris, poſtea declarabo.

3. Porro Berenice poſt Herodis obitum, qui i-
ſius maritus fuerat idemque patruus, cum longum
empus in viduitate egiſſet, fama percrebreſcente,
uod cum fratre ſuo coiret, ſuadet Polemoni (ille
him Ciliciæ rex erat) ut circumciſus eam in ma-
rimonium duceret: nam hoc pacto exiſtimabat
redarguturam eſſe mendacia & calumnias. eique
bſequutus eſt Polemon, maxime propter illius di-
itias. Id tamen conjugium non diu irruptum
anſit: ſed Berenice ob *libidinis* intemperantiam,
t ferebatur, deſerit Polemonem. Ille vero, ſolutis
uptiis, in moribus & inſtitutis Judæorum perſe-
erare deſiit. Eodem autem tempore etiam Mari-
mne, cum repudiaſſet Archelaum, nupſit Deme-
rio, primo inter Alexandrinos Judæos genere pa-
ter ac opibus: tunc etiam & ipſe Alabarchiam
enebat. cumque filius ei natus eſſet ex illo, A-
rippinum appellavit. Sed de horum ſingulis poſt-
a accurate magis narrandi locus erat.

λόμενον, μὴ ὑπερηφανήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὸ σὸν τῆς ἀδελφῆς Βερνίκης βουλομένη φθόνον, ἀφ' ᾧ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, πάσας τότε πάτρια νόμιμα πείθει, καὶ τῷ φιλοκινδύνῳ ἤθει. πεῖσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα ποιησαμένη Ἀγρίππαν. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπον ὁ νεανίας [c] ἐκεῖνον· ἐπὶ [f] τῇ γυναικὶ καὶ τῷ σκήπτρῳ δὲ [g] Βεσβίου ὄρους ὑπὸ τὸ Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μὴ πάσσα δηλώσω.

γ'. Βερνίκη δὲ μὲν τῷ Ἡρώδου πλουτῷ, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγένητο, πολὺν χρόνον ὑπεχηρεύσασα, φήμης ὑπαρχούσης ὅτι πρὸς τὸν ἀδελφὸν [h] σωφρόνως, πείθει Πολέμωνα, [i] Κιλικίας ὃς τότε βασιλεύς, περιτεμόμενον [k] ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῇ, ὅτως δὲ ἐλέγξειν ὡς ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ Πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸ πλοῦτον αὐτῆς. ὁ μὲν οὖν πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, [l] ἀλλὰ Βερνίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν [m] Πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ τε γάμῳ καὶ τοῖς ἔθεσι τῶν Ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλαξε. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ [n] Μαριάμμη, παραιτησαμένη τὸν Ἀρχέλαον, συνῴκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι ἤθει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γήμενον δ' αὐτῇ παῖδιον ἐξ ἐκείνης Ἀγρίππινον ποιησαμένη. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστων τούτων μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

CAP. VIII.

Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium ſucceſſit: & quæ crudeliſſime patravit. De latronibus, ſicariis, & impoſtoribus, ſub Felice & Feſto Judææ procuratoribus.

CÆterum moritur Claudius Cæſar, cum annos tredecim imperaſſet, menſes octo, & dies inuper viginti: ferebantque nonnulli quod ab Agripina uxore veneno ſublatus fuerit. Hujus mulieis pater quidem erat Germanicus Cæſaris frater, naritus vero Domitius Aënobarbus, è viris in urbe Roma illuſtribus. illo autem defuncto, eam, um vidua diu manſiſſet, Claudius in matrimoniam duxit, filium adducentem *in familiam* patri ognominem Domitium. Meſſalinam enim uxoem ob zelotypiam *ante* ſuſtulerat, ex qua Britanicum & Octaviam liberos ſuſceperat. Erat autem i & Antonia filia natu maxima, quam ex priore xore Petina habuit. Atque Octaviam protinus Neroni collocavit. id enim nomen ei dedit Cæar poſteaquam in filium adoptaſſet.

2. Agrippina autem verita ne Britannicus, cum dultus eſſet, à patre principatum acciperet, ſuoque filio volens imperium ire præreptum, quæ

ΚΕΦ. ή.

Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τῷ ἀρχῇ διεδέξατο· ἅ τε ὠμότατος ἔπραξεν. περὶ λῃστῶν, σικαρίων, καὶ γοήτων, τῶν Ἰουδαίας ὑπηρετησάντων φήλικι καὶ φήστῳ.

[o] Τελευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ, βασιλεύσας [p] ἔτη δεκατρία, [q] μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι· καὶ λόγος ὡς ἄρα τινών, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῄρηται. τούτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς [r] Καῖσαρ ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ [s] Δομέτιος Ἀηνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῆς Ῥωμαίων πόλεως. ἣ τελευτήσαντος, χηρεύσασα αὐτὴν ὑπὸ πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προσαιρήκει δὲ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες [t] ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία. [v] ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετίνης τὸ πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν Ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ Νέρωνι. [x] τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος [y] υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

β'. Δεδοικυῖα δὲ ἡ Ἀγριππῖνα, μὴ ὁ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ παῖς τὴν ἀρχὴν ἀπολάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ προαρπάσῃ βουλομένῃ τὴν ἡγεμονίαν, πά τε περὶ

---

egis filia, Antonii & Cleopatræ nepte. Videſis *Caſaubonum* d *Suetonium* in *Claudio*, cap. 28. *Simſonum* ad *Annum Chriſti* IV. Ep. XLVIII. inter *Reineſii* Epp. & *Vetranium* ad *Tacitum*, n *Hiſt.* lib. 5. cap. 9.

e Ἐκεῖνον] *L. B.* ἑαυτόν.

f Τῇ γυναικὶ καὶ τῷ σκήπτρῳ τούτῳ] Τῇ γυναικὶ, ſc. Βερνίκῃ. ut iintelligam facit *Zonaras*, hiſce verbis, λέγει δὲ καὶ τὸν Τίτου ρός ἡ γυνὴ σὺν τῷ παιδὶ νεανίᾳ γεγηθυῖᾳ ἀφικέσθαι καὶ τὸ ειτώλιον ὀρᾷ, πυρφόρῳ ὄντι, καὶ τότε μᾶλλον σκηπτοῦχον. *Epiphanius* ertit, *juvenis iſte cum uxore* &c. nec aliter *Gelenius*.

g Βεσβίου ὄρους] Ita & *Zonaræ Græciſque Aliis*. Quin & ὄρος dicitur, & Βεσούβιον, & Οὐεσούβιον, & Οὐεσταῖον, & Οὐεσούιον. Vide *Cluverium* in *Italia Antiqua*, p. 1157.

h Σωφρόνως,] *L. B.* σωφρονεῖν.

i Κιλικίας ὃς ἦν βασιλεύς,] Λυκίας juxta libros *Epiphanii*.

k Ἀγεσθαι] *L. B.* ἀγαγέσθαι.

l Ἀλλὰ] *L. B.* ἀλλ' ἡ.

m Πολέμωνα.] *L. B.* Πολέμωνα.

n Μαριάμμη,] Conf. *Ἀλωτ.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

o Τελευτᾷ δὲ —— εἴκοσι·] Conf. *Ἀλωτ.* lib. 2. c. 12. §. 8.

p Ἔτη δεκατρία,] Ita & *Dio*, l. 61. p. 688. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, c. 45.

q Μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι·] Καὶ μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέρας εἴκοσι. *Busb.*

r Καῖσαρ ἀδελφὸς,] In *Busb.* ὁ Καῖσαρ ἀδ.

s Δομέτιος Ἀηνόβαρβος] Δομίτιος *Dioni Aliiſque*.

t Ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία.] Ita *Busb.* ἐγεγόνεσαν in *ceteris*.

v Ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία.] Locum hunc mendoſum eſſe deprehenderunt duo viri eruditiſſimi, *Ryckius* & *Aldrichius*. Iſte emendatum dedi ex *Epiphanio*, qui vertit, *Meſſalinam peperit uxorem, ex qua liberos habuerat Britanicum & Octaviam. Erat autem ei & Antonia filia ſenior, quam ex prima uxore nomine Petina habuerat.* antea erat, Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουίᾳ καὶ Ὀκταουία, ἣ καὶ πρεσβυτάτη. Confer *Suetonium* in *Claudio*, c. 27.

x Τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν] Sic *Busb.* (imo & *Lugd. Bat.*) atque ita, vel ὅτως καὶ ὕστερον αὐτὸν, *Epiphan.* qui vertit, *ſic enim eum poſtea vocitavit, cum Cæſar eum filium adoptaſſet.* (Nero enim, qui antea dictus erat *L. Domitius Aënobarbus*, poſtquam Claudius eum adoptaſſet, appellabatur *Nero Claudius Cæſar Druſus Germanicus*,) τοῦτον γὰρ ὕστερον αὐτῷ in *Editis Aliiſque*.

y Υἱὸν ὁ Καῖσαρ.] Αὐτὸν *Busb.* & *Zonar.* Forſan, υἱὸν εἰσποιησάμενος αὐτόν.

c Εἰ

ἀναλον δὲ Κλαυδίᾳ, καθάπερ λῶ λόγος, διεπράξατο, καὶ ἐπιστρατήγημα πέμπει τῶν στρατιωμάτων ἔπαρχον Βοῦρρον, καὶ τοὺς χιλιάρχους, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείστα ναμένους, ἀπάγοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν Νέρωνα, καὶ ἐπαναγορεύοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δὲ, τὴν ἀρχὴν ὧδε λαβών, Βρεττανικὸν μὲν δόλως τοῖς πολλοῖς ναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει· ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ὃ μόνον τοῦ γένεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐκείνης μηχανῆς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν λαβεῖν. κτείνει δὲ καὶ τὴν Ὀκταυίαν τὴν σύνευνον, πολλούς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνιστάντας.

γ'. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, [z] ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὰ περὶ Νέρωνα συγγεγράφασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μέν, διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ, τῆς ἀληθείας ἠμέλησαν· οἱ δὲ, διὰ μῖσος καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθείαν, ὅτως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους [a] αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεστί μοι τοὺς περὶ Νέρωνα ψευσαμένους, ὅτι μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τῆς ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ὀδιον μῖσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ γενομένοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν τὰ προσηκόντως τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ, σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιώσομεν· τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις συμπεσόντα δηλώσομεν ὡς παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν ὀκνοῦντες. [b] ἐπανέρχω τοίνυν ὅπου τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς ἔτει πλουτήσαντος Ἐμέσων βασιλέως Ἀζίζου, [c] Σόαιμος ἀδελφὸς τοῦ ἀρχοῦ διαδέχεται. τοῦ δὲ μικρᾶς Ἀρμενίας τὴν ἀρχὴν Ἀριστόβουλος, [d] Ἡρῴδου τοῦ Χαλκιδέως βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐσχηκέναι. [e] καὶ [f] τὴν Ἀγρίππαν [g] δωρεᾶται μοῖραν τινὰ τῆς Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα [h] Ταριχέας, ὑπακοὴν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι δὲ [i] Ἰουλιάδα πόλιν τῆς Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτοῦ [k] πεσαρεσκαίδεκα.

ε'. Τὰ δὲ καθ' τοὺς Ἰουδαίους πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τοῦ δαίμονος ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἱ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ [l] τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων ἀνῄρει, καὶ Ἐλεάζαρον δὲ τὸν Δεινοίου παῖδα, τὸν συγκαλέσαντα τῶν λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προτείνας ὑπὲρ οὗ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμπεν εἰς Ῥώμην. ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς [m] τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ δὲ κρειττόνως προΐστασθαι τοῦ καὶ τὴν Ἰουδαίων πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν, [n] αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ Καίσαρος πεμφθῆναι τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπον, πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσεται τοῦ συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ ὁ γνώμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι τὸ συνεχῶς [p] νουθε-

Claudio necem afferrent, ut fama erat, *ipsa* confecit, atque illico mittit Burrhum militiæ præfectum, & cum eo tribunos & libertos qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in castra *prætoriana* abducerent, ipsumque imperatorem salutarent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleriſque veneno *Tyrannorum crudelissimus.* tustulit, palam vero matrem suam non multo post *ferro* peremit; hanc illi vicem referens, non solum quod eum genuerit, verumetiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin & Octaviam uxorem suam occidit, multosque viros illustres, quasi in ipsum composuissent insidias.

3. Sed de his quidem plura dicere supersedeo. *Josephus carpit Romanos historicos.* nam multi *admodum* Neronis historiam conscripserunt: quorum aliqui in gratiam ejus, ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt; alii vero, ex odio & inimicitiis sibi cum eo susceptis, inverecunde adeo debacchati sunt in eum mendaciis, ut digni sint qui uno hoc crimine condemnentur. Etsi non mihi subit eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab anteceſſoribus ejus gestas memoriæ mandantes historiæ veritatem retinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, cum longo post eos tempore vixerint. Verum istis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu scribere: nam hujusmodi licentia delectari videntur. At nobis, quibus propositum est veritati *Veritatem profitetur.* unice litare, quæ ab opere nostro aliena sunt paucis admodum attingere visum est: quæ vero Judæis, popularibus nostris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, ut quos non piget & calamitates nostras & delicta *omnibus* declarare. Itaque ad res nostras narrandas revertar.

4. Primo imperii Neronis anno, Azizo rege *Azimo succedit Soëmus.* Emesorum defuncto, Soëmus frater ei in principatum succeſſit. Armeniæ autem minoris præfecturam Aristobulus, Herodis regis Chalcidis filius, à *Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius.* Nerone accepit. quin & Agrippæ donavit Cæsar partem quandam Galilææ, Tiberiadem & Tari- *Agrippæ ditio ampliatur.* cheas, ejus imperio parere jussas: prætereaque Juliada Perææ urbem, & vicos quatuordecim ejus in vicinia positos.

5. Cæterum res Judaïcæ indies in deterius pro- VI. lapsæ sunt. nam regio iterum latronibus repleta *Felix castigat latrones.* est, & impostoribus qui multitudinem seducebant. Sed horum quidem multos, simul cum latronibus quotidie captos, Felix sustulit: insuper & Eleazarum Dinæi filium, qui latronum agmen collegerat, ex insidiis vivum cepit: nam fide ei data, quod *Eleazarus latro captus & Romam missus.* nihil mali passurus esset, pellexit eum ut ad se veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Cum autem Felix odio haberet Jonatham *Jonathas pontifex Felici invisus.* pontificem, ut qui eum sæpe admonuerit de rebus Judaïcis melius administrandis, ne ipse, qui eum à Cæsare in Judæam procuratorem mittendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem excogitabat ipsum è medio tollendi qui factus est sibi continuo molestus. nam frequens admonitio gravis est iis quibus in animo est injuste agere. Itaque hujusmodi de causa Felix amicum Jonathæ fi-

[z] Ἐῶ πλείω γράφειν.] Οἱ πλείω, pro ἐῶ πλείω γράφειν, in Cod. *Busb.*

[a] Αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως.] Αὐτοὺς abest *Vat.* & commode abesse potest.

[b] Ἐπανέρχω τοίνυν] *L. B.* ἐπανάγω τοίνυν τὸν λόγον.

[c] Σόαιμος ἀδελφός] Vocem Σόαιμος insertam dedi è *Cod. Busb.* ἰσὸς ἀδελφὸς in *Cod. Vat.* Οἰσὸς ἀδελφὸς *L. B.* Σοάιμον meminit *Dion Cassius*, l. 59. p. 649. & *Sohemum* memorat *Tacitus* in *Hist.* l. 12. p. 13.

[d] Ἡρῴδου τοῦ Χαλκιδέως βασιλέως,] Conf. *Salmas.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

[e] Καὶ τὸν Ἀγρίππαν] Καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ ἐδώκει μοῖράν τινα *Busb.*

[f] Τὸν —— κελεύσας.] Conf. *Salmas.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

[g] Δι' δωρεᾶς μοῖραν] Δι' abest *Vat.*

[h] Ταριχέας,] Ταριχίας *Busb.* (Ταριχαίας *Coccejus*) Vocem non agnoscit *Epiphanius*, qui hoc modo locum vertit, *sed Agrippæ donavit Cæsar partem quandam Galilææ Tiberiadis tetrarchiæ, præcipiens* &c.

[i] Ἰουλιάδα πόλιν] Λιουλιάδα πόλιν *Busb.*

[k] Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δικατέσσαρας *Busb.* & *Lugd. Bat.* καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δεκάδας apud *Photium* in *Bibliotheca*, Cod. 238. p. 978.

[l] Τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* τούτους in *reliquis.*

[m] Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Ἰωνάθου] *Sc.* ὄντα ἐκ τοῦ ἀρχιερέων. In *Cod. Busb.* καὶ πρὸς τὸν ἀρχ. Forsan πρὸς τὸν Ἀνανίαν, inquit *Grotius* ad *Act.* 23. v. 1. HUDS. Conf. *Salmas.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

[n] Αἰτησάμενος] *Gen.* αἰτησαμένοις. *L. B.* αἰτησάμενον.

[o] Γενόμενον.] Ita *Busb.* γινόμενον in *ceteris.*

[p] Νουθετεῖν.] Νουθετῶν *Busb.* & *Gall.*

imum, genere Hierosolymitam, Doram no-
, hortatur & suadet multum pecuniæ promit-
o, ut Jonathæ latrones immitteret qui ipsum
ficerent. atque ille ei obsequutus, hoc modo
atrones necem pontifici machinatus est. Qui-
eorum, quasi Deum adoraturi, in urbem a-
derunt, sub vestibus sicis succincti; atque Jo-
æ famulitio permisti ipsum occidunt. Cum
minulta mansissent cædes, in posterum latrones
ne omni metu in festivitatibus ascendunt, fer-
que similiter ac antea occultatum habentes,
æ immisti, partim è suis inimicis quosdam per-
nt, partim aliorum, aliis pecunia operam suam
stantes, idque non modo in urbe reliqua, sed
etiam in templo nonnullos. nam & illic cæ-
ı facere non verebantur, quasi ita agendo nihil
atem læderent. Hanc ob causam arbitror etiam
ım, impietatis illorum odio, aversatum esse ur-
ı, &, cum templum non amplius sibi purum
nicilium existimarit, Romanos in nos adduxis-
urbique ignem purificantem injecisse, & nobis
ı uxoribus & liberis servitutem, eo animo ut
calamitatibus edocti ad sanam mentem redire-
s.

. Et quidem ex iis quæ patrarunt latrones,
at ut urbs nefariis ejusmodi facinoribus reple-
ır. Impostores vero & fallaciis pleni homines
lebant multitudini, ut ipsos in solitudinem se-
rentur. se enim ipsis ostensuros dicebant ma-
sta prodigia & signa, quæ Dei cura & provi-
tia evenirent. multique, fidem habentes, de-
ıtiæ suæ pœnas pertulerunt. Eos quippe re-
tos Felix supplicio affecit. Eodem autem tem-
e quidam ex Ægypto venit Hierosolyma, se
em esse simulans, suadensque plebejæ turbæ,
ecum montem Olivarum ascenderet, qui è re-
ne urbis situs quinque abest stadia. inde enim
s se monstrare velle dicebat, quomodo suo jus-
corruerent Hierosolymorum muri, per quos i-
aditum se patefacturum esse promittebat. Fe-

πῶν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν πιστεύσαντα [q] τῶν Ιωνάθᾳ φίλων, Ιεροσολυμίτῃ τὸ γένος, [r] Δωσᾶν ὀνόματι, πέμπει, [s] πολλὰ χρήματα δώσων ὑπισχνούμενος, [t] ἐπαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν πεσεῖν τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. [v] ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεὸν, ὑπὸ ταῖς ἐσθῆσι [x] ἔχοντες [y] ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες [z] τῷ Ιωνάθῃ κλείουσιν αὐτόν. ἀνεκδίκητα δ' ὁ φόνος μεμενηκὼς, μηδὲν τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες εἰς τὴν ἑορτὴν οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸ σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πολίταις, [a] ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς, ὧς δ', ὅτι χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐφόνευον. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. [b] διὰ τοῦτο οἶμαι ὁ τὸν Θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποσραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν. τὸ δ' ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, Ρωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, [c] καὶ τὴν πόλιν [d] καθάρσιον πῦρ καὶ δουλείαν ὑπὲρ αὐτῶν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονήσαι τε συμφορᾶις [dd] βουλόμενον ἡμᾶς.

ε'. Τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρωσε τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπεισαν αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. [e] δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν γιγνόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τὰ ἀφροσύνης [f] μωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ ἐκόλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προαγορευόμενον [g] Ελαιῶν ἕρπειν, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἄντικρυς κείμενον ἀπέχει στάδια [h] πέντε. θέλειν γὰρ, [i] ἔφασκεν, αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς, κελεύσαντος αὐτοῦ, [k] πίπτοι τὰ τῶν [l] Ιεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δ', ὡς ἐπύθετο

[q] Τῶν Ιωνάθου] Quia hic ἀρχιερεὺς appellatur, nec tamen post-
i Ismaël, Phabi filius successisse dicitur, nec hic successisse
niæ filio Nebedæi, posset dubium videri, an hic Jonathas in
Pontificum locum habere debeat, quoniam ἀρχιερεὺς no-
etiam aliis quam Pontificibus datur. Ita Valesius ad Eu-
i historiam ecclesiasticam lib. 11. c. 23. scribit, *post Jose-*
Camæ filium ponendus est Ananias Nebedæi filius, de quo Jo-
us capite tertio libri viceſimi. Post hunc fuit Ismaëlus Phabæi
ab Aprippa juniore factus. Ego tamen hunc Pontificum
nero inserendum existimo. Scribit Josephus capite ultimo
e XXVIII. Pontifices ab eo tempore quo Herodes rerum po-
fuit usque ad templi excidium. Ineatur numerus.

1. Ananelus.
2. Aristobulus.
3. Jesus fil. Phabi.
4. Simon fil. Boethi.
5. Matthias Theophili.
6. Joazar fil. Boëthi.
7. Eleazar fil. Boëthi.
8. Jesus fil. Sie.
9. Ananus fil. Seth.
10. Ismaël fil. Phabi.
11. Eleazar fil. Anani.
12. Simeon fil. Camithi.
13. Josephus Caiaphas.
14. Jonathas fil. Anani.
15. Theophilus.
16. Simon fil. Boëthi.
17. Matthias.
18. Aljonæus.
19. Josephus fil. Camydi.
20. Ananias fil. Nebedæi.
21. Jonathas.
22. Ismaël fil. Phabi.
23. Josephus.
24. Ananus.
25. Jesus Damnæi fil.
26. Jesus fil. Gamalielis.
27. Matthias fil. Theophili.
28. Phannias fil. Samuëlis.

lle Jonatham ex hac serie, non erunt 28. REL.
Δωσᾶν ὀνόματι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* Δῶσον in *Editis Al-*
que. Ἰωσηπον ὀνόματι juxta *Epiphanium.*

[s] Πολλὰ χρήματα δώσων ὑπισχνούμενος] Vocabulum πολλὰ de-
bemus *Cod. Busb.* & *Epiphanio.*

[t] Επαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.] Hæc è Jose-
pho adducit Eusebius H. Eccl. lib. 11. c. 23. SPANH.

[v] Ανέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν] Ανέβησαν γάρ τινες τῶν λῃστῶν solus *Busb.*

[x] Εχοντες ξιρίδια,] Φέροντες *Busb.*

[y] Ειφίδια,] *L. B.* ξιφιδια. & in *Marg.* ξιφοίδιον ἀπὸ τοῦ ξίφους, ξιφίδιον ἀπὸ τοῦ ξιφίδος.

[z] Τῷ Ιωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν.] Τῷ πλήθει, κτείνουσι Ιωνάθαν *juxta Epiphan.* & *Zonaram.* HUDS. Conf. *alibi. lib. 2. c. 13. §. 3.* SPANH.

* *Sine omni metu in festivitatibus ascendunt,*] *Al.* cum omni fiducia.

[a] Ανῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς.] Ανῄρουν ὡς μὲν ἑαυτῶν *Busb.*

[b] Διὰ τοῦτο οἶμαι κ.τ.λ.] Διὰ τὰ εἰς Ιάκωβον, τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ, τὸν λεγομένου Χριστοῦ, τετολμημένα, si fides *Origeni* in hæc verba *Josephum* (lapsu forsan μνημονικῷ) citanti.

[c] Καὶ τὴν πόλιν] Καθὰ τὴν πόλιν καθάρσιόν τε πῦρ καὶ δουλείαν ἐπενεγκεῖν *Busb.*

[d] Καθάρσιον πῦρ] Conf. *alibi.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

[dd] Βουλόμενον ἡμᾶς.] Βουλόμενον *Busb.*

[e] Δείξειν ——— ῥιπίσματα.] Conf. *alibi.* l. 2. c. 13. §. 4. & 5. SPANH.

[f] Τιμωρίας ὑπέσχον.] Τιμωρίαν *Busb.*

[g] Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως] *L. B.* Ελαιῶν ὃ τῆς πόλεως.

[h] Πέντε.] Ita in *Josephi* libris omnibus (quos vidimus) tam *Editis* quam *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* Locum tamen in mendo cubare sibi persuadent *Grotius* ad *Act.* c. 1. v. 12. & *Wasserus* de *Ant. Mens. Hebr.* l. 1. c. 12. quod mons *Oliveti* spatio itineris Sabbatici (quod octo stadiorum erat) Hierosolymis abesse dicatur *Act.* c. 1. v. 22. Verum (ne quid dicam de *Theophylacto* & *Chrysostomo* qui ἑπτὰ pro πέντε in *Josepho* legisse præ se ferunt, aut de *Voigtio* qui in *Codice Wratislaviensi* ἑπτὰ reperiri dicit) facile cum *Josepho* conciliari potest *Lucas*: utpote quod primus pes montis ab urbe stadiis quinque abfuerit: at Christus ascensurus scanderit ulterius per tria stadia. Videsis l. 6. de *Bello Jud.* c. 3. *Drusium* in *Observat.* l. 3. *Gerhardum* in *Harmonia Evang.* c. 144. *Lightfootum* in *Centuria Chronogr.* ad *Matt.* c. 40. & *Relandum* in *Palæstina* S. p. 449.

[i] Εφασκεν,] Illud ἔφασκεν è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

[k] Πίπτοι] Ita *Busb.* πίπτῃ in *reliquis.*

[l] Ιεροσολύμων τείχη,] Sic *Busb. Vat.* & *Epiphan.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis Aliisque.*

[m] Τὰς

το παῦτα, κελεύ[m] τὰς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ, μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῆ Ιεροσολύμων ἐπιβάλλει τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν [n] αὐτῶν ἀνεῖλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος [o] διαδράσας ἐκ τῆ μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. [p] πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, [q] μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς [r] λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες [rr] διήρπαζον.

ζ'. [s] Γίνεται δὲ καὶ τῶν Καισαρείαν οἰκούντων Ιουδαίων στάσις περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ιουδαῖοι πρωτεύειν ἠξίουν, [t] διὰ τὸ τὸν κτίσην τῆς Καισαρείας Ηρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι [v] τὸ γένος Ιουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ηρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισάρειαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ιουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, φυλακῆς ἠξίωσαν, καὶ τὴν ταραχὴν ἔτι κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν δὲ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ιουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίζειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ἐπὶ τῷ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μέχρι μέν τινος καὶ αὐτοὶ τοὺς Ιουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς [x] ἀμφοτέρους τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη. νικῶσι γε μὴν Ιουδαῖοι. Φῆλιξ δὲ, ὡς ἐθεάσατο Φιλονεικίαν ἐν πολέμῳ τρόπῳ γιγνομένῳ, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς Ιουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένους δὲ τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν Ιουδαίων ὑπερέχοντες, καὶ προύχοντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν Φῆλικα τοὺς στρατιώτας [y] ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείσασθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δῶναί τε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῖς πεπραγμένοις. καὶ Φῆλιξ ἐπείσθη.

η'. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν [z] ὁ βασιλεὺς Αγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ισμαήλῳ. [a] φασὶ παῖς ἦτος αὐτῷ. [b] ἐξάπιστον δὲ καὶ τοῖς [c] ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῆ πλήθους τῶν Ιεροσολυμιτῶν, [d] ἕκαστός τε αὐτῶν, ὥσπερ ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ [e] ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν· καὶ συρράσσοντες σκαιολόγοι τε ἀλλήλοις, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὑπατεύων ἦν [f] οὐδείς· ἀλλ' ὡς ἐν [g] ἀπροστατεύτῳ πόλει ταῦτα ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. [h] τοσαύτη

lix vero, ut ista audivit, jubet milites arma arripere; cumque multis equitibus & peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, invadit Ægyptium & qui ab eo stabant: ac quadringentos quidem ipsorum occidit, ducentos vero vivos cepit; Ægyptius autem ipse è pugna elapsus *statim* è conspectu evanuit. Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis inferendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dictitantes, & sibi non assentientium vicos incendebant & diripiebant. *Felix Ægyptium ejusque comites adoritur.*

7. Quin & inter Judæos, Cæsaream incolentes, & Syros, qui in ea erant, orta est seditio, de jure civitatis ex æquo participando. Nam Judæi quidem primas sibi deferri volebant, quod rex illorum Herodes, Cæsareæ conditor, genere fuerit Judæus. Syri vero quæ ad Herodem quidem spectabant non inficiabantur, sed ajebant urbem antea Stratonis turrim appellatam, & tunc Judæorum neminem in urbe sedes habuisse. Cum ista audissent provinciæ præsides, seditionis ex utraque parte auctoribus prehensis, verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breve tempus repressérunt. Rursus enim Judæi, qui in urbe erant, opibus freti atque adeo contemptui habentes Syros, conviciis eos incessebant, hoc modo illos se provocaturos esse exspectantes. Isti vero, divitiis quidem inferiores, animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea loca sub Romanis stipendia mererent, Cæsarenses essent & Sebasteni, aliquantisper & ipsi verborum contumelias in Judæos regerebant. Inde eò ventum est ut alteri in alteros lapides jacerent, donec eveniret multos utrinque vulneratos cecidisse. victoria tamen penes Judæos erat. Felix autem, ut vidit contentionem parum admodum ab aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Judæos ut quiescerent: cumque non parerent, milites armis instructos in eos immisit, & multos quidem illorum occidit, plures vero vivos comprehendit; nonnullasque eorum qui in urbe erant domos divitiis refertas diripiendas concessit militibus. Sed qui moderatiores inter Judæos erant & dignitate præstantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt, ut milites tuba revocaret eisque de cætero parceret, & locum daret pœnitentiæ ob ea in quibus deliquerant. Atque Felix flexus est *eorum precibus*. *Magna Cæsareæ inter Judæos & Syros rixa.* *In apertam pugnam erumpit.* *Seditiosi à Felice castigantur.*

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in Ismaëlum, qui Phabi erat filius. Orta est autem & *ingens* seditio pontificum adversus sacerdotes primoresque plebis Hierosolymitanæ: adeo ut singuli illorum, collecta manu perditorum hominum novisque rebus studentium ductores se *palam* ferrent: congressique *interdum* conviciis & lapidibus se mutuo impeterent. cum interim nemo esset qui eos objurgaret: sed tanquam in civitate omni rectore destituta hæc licentius agerentur. Tan- *Ismaëlus pontifex.* *Seditio inter pontifices & sacerdotes.*

m Τὰς στρατιώτας] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*
n Αὐτῶν ἀνεῖλε] Αὐτῶν deëst *Busb.*
o Διαδράς] Διαδρὰς *Busb.*
p Πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 13. §. 6. SPANH.
q Μηδὲν] *L. B.* μὴ δεῖν.
r Λέγοντες,] Θέλοντες *Busb.*
rr Διήρπαζον.] Διέφθειρον *Busb.*
s Γίνε[ται] —— καλεῖσθαι] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.
t Διὰ τὸ τὸν κτίσ[τὴν]] Ita cum *Cod. Busb.* Διὰ τὸν in *ceteris.*
v Τὸ γένος Ιουδαῖον] Τῷ γένει *Busb.*
x Πλειόνους τρωθῆναί τε] Παρ' ἀμφοτέρων *Busb. Lugd. Bat.* quoque, sed in *Marg.*
y Ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι,] Ἀνακαλέσασθαι & mox φείσασθαι *Busb.* & *Gall.*
z Ο βασιλεὺς —— Ισμαήλῳ] Ismaël Pontifex à Rege Agrippa declaratus, de quo supr. lib. 3. c. 15. §. 3. Ισμαήλου δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος· ut & lib. 18. c. 2. §. 2. SPANH.
a Φασὶ παῖς ἦτος] Φασὶ *Gall.* Φάσι *Niceph. Gall.* In *Epiphanii* versione, *Ismaëli filio Siab.*
b Ἐξάπιστον δὲ] Ἐξαίφνης δὲ &c. quæ sequuntur citat Eusebius H. Eccl. lib. 11. c. 11. SPANH.
c Ἀρχιερεῦσι —— πρώτους] Ἀρχιερέων nomine non tantum eos intelligi volo, qui maximo pontificatu aut fungebantur aut functi erant, eorumque vicarios, sed alios quoque principes XXIV. sacerdotalium familiarum, ut loquuntur LXXII. *Paralip.* c. 24. v. 16. Vide *Grotium* ad *Matt.* c. 2. v. 4.
d Ἕκαστός τε αὐτῶν] Ἐξάπιστον δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις τ. ἱ. κ. τ. π. τ. πλ. τ. Ιεροσολυμιτῶν ἔχθρα τις ὥσπερ ἀλλήλοις καὶ διάστασις, ἕκαστός τε αὐτῶν πλήθους ἀν. τ. θρ. κ. ν. π. ἡγεμὼν καὶ ἑξαρχος ἑαυτοῦ *Busb* ἐ. δ. καὶ τ. ἀρχ. ἔχθρα τις εἰς ἀλλήλους καὶ στάσις καθ' ὥσπερ τοὺς πρώτους τῆ πλ. ἐ. τ. ἀ. σ. ἀ. τ. θ. καὶ ν. ε. ποιήσας καὶ καθ' ἑαυτοῦ συναγείρας, ἡγεμὼν ἦν *L. B.*
e Ποιήσας,] Ποιήσας, καθ' ἑαυτὸν συναγείρας ἡγεμὼν καὶ ἔξοχος *Gall.*
f Οὐδείς·] Οὐδὲ εἷς *Busb. Enseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 20. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 26.
g Ἀπροστατεύτῳ] *L. B.* ἀπροσταίτῳ.
h Τοσαύτη —— ἀλῶναι,] Pontifices servos immittunt, qui debitas sacerdotibus decimas auferant. conf. infr. c. 8. § 2. SPANH.

a porro pontificibus inceſſit impudentia & cia, ut non vererentur ſervos ſuos ad areas ere, qui decimas ſacerdotibus debitas raperent *ntque*. Unde accidit ut ex ſacerdotibus nonnulli, us res familiaris anguſtior, præ alimentorum ia mortem oppeterent. ita factioſorum violen-us faſque omne penitus opprimebat.

Porcio autem Feſto, qui Felici ſuccederet, à one miſſo, primores Judæorum Cæſaream lentium Romam aſcendunt, & accuſationem tra Felicem inſtituunt: dediſſetque omnino as injuriarum, quibus Judæos affecerat, niſi o fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum onore erat, precibus ſupplicibus multa indul-t. Quin & duo primores Syrorum, qui Cæſa-æ erant, Burro (ille enim Neronis erat magi-, idemque ei à Græcis epiſtolis) ingenti pecu-vi perſuadent, ut illorum in gratiam literas à rone impetraret, quibus Judæis adimeretur jus tatis illis cum Syris commune. Atque Burrus, n imperatori ſupplicaſſet, id obtinuit ut hujuſ-di epiſtola ſcriberetur. unde mala, quæ gentem tram poſtea afflixerunt, ortum habuere. Judæi n Cæſarenſes, ubi cognoverunt quæ ſcripta nt ad Syros, eo magis in ſeditionibus perſta-t, donec bellum exarſit.

o. Cum autem Feſtus in Judæam veniſſet, ac-ebat ut Judæa latronibus vexaretur, qui vicos nes incendebant & diripiebant. Et tunc quidem ui Sicarii appellati erant (iſti enim latronum us) ad maximum numerum excreverant, enſi-is parvis utentes, magnitudine haud multum à ſarum acinace diverſis, ſed incurvis *paululum in-iſque*, quales ſunt quæ Romanis appellantur ſi-; unde & nomen ipſis latronibus, multa cæde ſſantibus, inditum eſt. nam feſtis diebus, ut n ante diximus, turbæ permiſti, undique in ur-m religionis ergo confluenti, quotquot volue-t nullo negotio trucidabant. non raro etiam ar-ti in inimicorum vicos irruebant, direptiſque em admovebant. Quin & Feſtus equeſtres pe-treſque copias contra eos miſit, qui decepti nt ab homine quodam præſtigiatore, ſalutem i-s pollicente & malorum ceſſationem, ſi ſe uſque deſertum ſequi vellent; atque ipſum deceptо-n, pariter ac eos qui illum comitati ſunt, inter-erunt milites ab eo miſſi.

11. Sub idem autem tempus rex Agrippa ædi-ium magnitudine inſigni exſtruxit prope xy-m, in regia Hieroſolymitana *Herodiana*, quæ m fuerat Aſamonæi filiorum regia: cumque in o eminenti ſitum eſſet, inde amœniſſimus pro-ectus patebat urbem aſpectare volentibus. cujus cupidus rex, è triclinio, cum illic decumberet, icquid in templo ageretur ſpectabat. Illa ubi vi-runt Hieroſolymitanorum proceres, vehemen-

σωτη ᾗ τὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δέλυς ἐτόλμων ἐπὶ [i] τὰς ἀλῶνας, τὺς ληψομένυς τὰς τοῖς ἱερεῦσιν [k] ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τὺς ἀπορυμένυς τῶν ἱερέων [l] ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἔτως ἐκράτει ᾗ δικαίᾳ παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

θ'. [m] Πορκίᾳ ᾗ Φήστᾳ διαδόχᾳ φίλικι πεμφθέντι ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τ τὴν Καισάρειαν κατοικύντων Ἰουδαίων, εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβαίνυσι, φήλικα κατηγορῦντες· καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τ εἰς Ἰουδαίυς ἀδικημάτων, [n] εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων ἀδελφῷ Πάλλαντι διακαλέσαντι συνεχώρησε, [o] μάλιστα ᾗ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. [p] καὶ τ ἐν τῇ Καισαρείᾳ ᾗ οἱ πρῶτοι [q] δύο Σύροι [r] Βῦῤῥον· παιδαγωγὸς ᾗ ἦν τῷ ἐξ Νέρωνος, τάξιν τὴν ὑπὸ τ Ἑλληνικῶν ὑπηρετῶν πεπιστευμένος. πείθυσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι διὰ ἐξ Νέρωνος αὐτοῖς ὑπηρετὴν ἀκυρῶσαι τὴν Ἰουδαίων [rr] πρὸς αὐτὺς [s] ἰσοπολιτείαν. καὶ Βῦῤῥος τ αὐτοκράτορα διακαλέσας [t] ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ὑπηρετῶν. αὕτη τῷ ἔθνῃ ἡμῶν τ μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι γὰ [v] οἱ κῆ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα [x] πρὸς τὺς Σύρυς, στάσεως μᾶλλον εἴχοντο, μέχρι δὴ τ πόλεμον ἐξῆψαν.

ι'. Ἀφικομένυ ᾗ εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φήστυ, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τ λῃστῶν κακῦσθαι, τ κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ [y] Σικάριοι ᾗ καλύμενοι, λῃσταὶ ᾗ εἰσὶν ὅτοι, τότε μάλιστα [z] ἐπλήθυνον, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν [a] ἀκινάκαις, ὑπακαμπέσι ᾗ καὶ [b] παραπλησίοις τ ὑπὸ Ρωμαίων σίκαις καλυμέναις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλὺς ἀναιρῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰ ἐν τ ἑορταῖς, καθὼς κῆ τὸ πρότερον εἴπαμεν, τῷ πλήθει [c] τῶν πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὑπὲρ τὴν εὐσέβειαν [d] συῤῥυέντων, ὃς βληθεῖεν ῥαδίως ἀπέσφαττον. πολλάκις ᾗ κὴ μεθ' ὅπλων ὑπὲρ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν [e] ἀφικόμενοι, διήρπαζον κὴ ἐνεπίμπρασαν. πέμπῃ ᾗ Φῆστος δυνάμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπυ γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένυ κὴ παῦλαν κακῶν, εἰ βληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τ ἐρημίας αὐτῆς. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τ ἀπατήσαντα, κὴ τὺς ἀκολυθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.

ια'. Κατὰ ᾗ τ καιρὸν τῦτον, ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὠκοδομήσατο μεγίθει διάφορον οἴκημα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ἱερουσολύμοις, θαλησίον ᾧ ξυστῷ. [f] τὸ δὲ βασίλιον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τ Ἀσαμωναίυ παίδων, ἐφ' ὑψηλῷ δὲ τόπυ κείμενον τοῖς [g] κατοπτεύειν ἀπ' αὐτῦ βυλομένοις τὴν πόλιν ὑπαιθρεσάτην παρεῖχε τὴν θέαν· ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κῆ τὸ ἱερὸν πραττόμενα. τότε δὲ θεασάμενοι τ Ἱεροσολυμιτῶν

τῶν οἱ πρῶτοντες
ὐδὲ νόμιμον ἡμῖ
καὶ μάλιστα τὰ
ἐξεφέρας ὑψηλὸν
ἡ θεὸς δύσιν.
ψιν ὅτος οἰκοδ
σας τ κατὰ τ
κὰς οἱ Ρωμαῖοι
τύτοις [i] ἠναγκα
λισε ᾗ Φῆστος
καθελεῖν. οἱ
πεσεβεῦσαι περ
μένειν, καθεσ
σαντος ᾗ ᾧ Φ
[l] τὺς πρώτυς
Ελκίαν τ χαλκ
μόνον συνέγνω
ρησεν ἔτως ἐξ
πηία, θεοσεβὴ
χαιζόμενος.
τ ᾗ Ελκίαν κ
κατέχεν. ὁ ᾗ
τὴν ἀρχιερωσυν
ὑπικαλυμένῳ

Περὶ Αλβίνυ
οἷά τε ὠκεδ

Πεμπ δὲ Κ
Φήστυ τὸ
ἀφείλετο μὲν
νάνυ παιδὸς,
ἀρχῆς ἐδωκε.
τυχέσταλον γὴ
συνέβη ἀρχιερ
μῆς ὑπὸ τολε
ἡμῖν ἀρχιερέα
ρωσώην ᾧ Ἰ
πλμητὴς Α
καίων, [a] οἵπε
Ἰουδαίυς, κα

[h] Ex

Τὰς ἀλῶνας] Confer lib. VI. c. 13. §. 1. & infr. c. 8. §. 2.
[i] ἀλωνας· SPANH.
[k] Ὀφειλομένας δεκάτας.] Ἐποφειλομένας *Busb.*
[l] Ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν.] Ὑπὸ ἐνδείας ἀκαθυμένυς θεωρεῖν *Euseb. Niceph.* HUDS. Ὑπ' ἐνδείας ἀκαθυμίνως θεωρεῖν. è Josepho *Euseb.* H. Eccl. lib. II. c. XX. SPANH.
[m] Πορκίᾳ ᾗ Φήστᾳ διαδόχᾳ] Conf. *αλων.* lib. 2. c. 14. §. 1. SPANH.
[n] Εἰ μὴ πολλὰ] Εἰ μήτε αὐτῷ ὁ Νέρων συνεχώρησε τὰδελφῷ Πάλλαντι πειθθεὶς διακαλέσαντι· μάλιστα ᾗ τότε διὰ τιμῆς ἄγων ἐκεῖνον. *Busb.*
[o] Μάλιστα ᾗ] *L. B.* μάλιστα δὴ.
[p] Καὶ τ ἐν τῇ Καισαρείᾳ] Καὶ οἱ ἐν Καισαρείᾳ ᾗ Σύροι *Zonar.*
[q] Δύο Σύροι] *L. B.* Σύροι. *Gall. Voss.* & *Epiphan.*
[r] Βῦῤῥον.] Ita reſcripſi pro Βέρυλλον, voce ſane mendoſa, quæ in *Joſephi* libros (*Gr.* & *Lat.*) dudum irrepſerat.
[rr] Πρὸς αὐτὺς] Εἰς αὐτὺς *Busb.*
[s] Ἰσοπολιτείαν.] Conf. *αλων.* lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.
[t] Ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ὑπηρετῶν.] Ἔπεισε γραφῆναι *Busb.* γραφῆναι *L. B.*
[v] Οἱ κῆ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαῖοι] Οἱ κῆ τὴν Καισάρειαν οἰκῦντες Ἰουδαῖοι τὰ ὑπὸ ᾧ Νέρωνος γραφέντα *Busb.*
[x] Πρὸς τὺς] *L. B.* τὰ πρὸς τὺς.
[y] Σικάριοι —— ἀκινάκας,] Conf. *αλων.* lib. 2. c. 17. §. 6. & lib. 3. c. 9. §. 5. SPANH.
[z] Επλήθυνον,] Επλήθυνεν *Busb.*
[a] Ακινάκας,] Vide *Fullerum* in *Miſcell. S.* l. 2. c. 3. §. 16. *Druſium* de *tribus Sectis*, p 119. *Nic. Abramum* in *Ciceron. Orat.* vol. 2. p. 107. *Relandum* in *Diſſ.* VIII. *de Veteris Linguæ Perſicæ reliquiis.* & *Burtonum* de *Lingua Perſica*, p. 64.
[b] Παραπλησίοις] Mallem (cum *Cod. Busb.*) ὁμοίοις, quod vox παραπλησίοις paulo ante occurrat. (ὁμοίοις τοις *L. B.*) ἐκπαμπίζει κῆ ὁμοίοις τοῖς ὑπὸ P. *Zonar.*
[c] Τῶν πανταχόθεν εἰς] Illud θεν inſerui è *Cod. Busb.* accedente nunc *Lugd. Bat.*
[d] Συῤῥυέντων,] Συῤῥιόντων *Busb.* & *Voss.*
[e] Ἀφικόμενοι,] Ἀφικνύμενοι *Busb.* & *Voss.*
[f] Τὸ ᾗ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod palatium factum eſt olim à filiis Aſamonæi.* antea erat, τότε βασίλειον ἐγεγόνει ὑπὸ τ Ασαμωναίυ παίδων.
[g] Κατοπτεύειν ἀπ' αὐτῦ βυλομένοις] Ἐποπτεύειν ὑπὸ ᾧ *Busb.*

[h] Ex-

οἱ πρῶτοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἀ γὰ λὼ πάτριον νόμιμον ἡμῖν, τὰ κῆ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύεσθαι, μάλιστα πὸς ἱερουργίας. τοῖχον εὖ ἐγείρειν ὄπὶ τ ὥρας ὑψηλὸν, ἥτις λὼ ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ περαμμένως δύσιν. ἀ μόνον ἢ ἔ βασιλικῆ τρικλίνε τλὼ ἀπεν ἄτ ο οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμνετ, ἀλλὰ ἐ τ δυτικῆς ς τ κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ἔσης, [h] ἔνθα πὰς φυλαὶς οἱ Ρωμαῖοι τ ἑορτῆς ἐποιοῦντ ὄφὰ τὸ ἱερόν. ὄπὶ τοις [i] ἠγανάκτησαν ὅ, τε βασιλεὺς Αγρίππας, μάλιστα ἢ Φῆστ ὁ [k] ἔπαρχ, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ ἢ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτε πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰ ἀχ ὑπομένειν, καθαιρεθέντ τινὸς μέρους ἔ ἱερᾶ. συγχωρήσαντ ἢ ἔ Φήστ, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τὰς πρώτας δέκα, καὶ Ισμάηλον τ ἀρχιερέα, καὶ Ελκίαν τ ταζοφύλακα. Νέρων ἢ ὄφακούσας αὐτῶν, ἀ μόνον συνέγνω περὶ ἔ πραχθέντ, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἕως ἐὰν τλὼ οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ [m] Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰ [n] λὼ, ὑπὲρ τ Ιουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμεν. ἡ τοῖς μὲν δέκα προσέταξεν ἀπέναι, τ ἢ Ελκίαν καὶ τ Ισμάηλον [o] ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῇ κατέσχεν. ὁ ἢ βασιλεὺς, ταῦτα ὡς ἐπύθετ, δίδωσι τλὼ ἀρχιερωσύνην Ιωσήπῳ τῷ Σίμων παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ ἢ [p] Καβί.

ter succenſebant. neque enim patria conſuetudo aut lex noſtra ferebat, ut quæ in templo gererentur, & maxime cum res ſacra fieret, aliquis *præter ſacerdotes* aſpiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant ſuper exedram, quæ erat in interiore templo ad ſolem occiduum verſa. Iſte autem *ita* exædificatus non ſolum proſpectum è regio triclinio intercipiebat, ſed & è porticu occidentali extra templum ſita, ubi Romani * propter templum feſtis diebus excubias agebant. Iſta ægre tulerunt & rex Agrippa, & maxime Feſtus præſes, eiſque præcepit ut murus diruueretur. Illi vero rogarunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam eſſe, parte aliqua templi diruta. Cumque Feſtus, id permiſiſſet, ad Neronem de ſuis ablegarunt decem primores, & Iſmaëlum pontificem, & Helciam ſacri ærarii cuſtodem. Nero autem cum eos audiviſſet, non ſolum quod factum erat eis ignoſcebat, verumetiam conceſſit ut ſtaret manereturque ædificium; gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ, quæ (femina utpote religioſa) ei Judæorum in gratiam ſupplicaverat. quæ *porro* decem quidem *viros* abire juſſit, Helciam vero & Iſmaëlum apud ſe *tanquam* † obſides retinuit. At rex ubi iſta reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis *olim* pontificis filio.

Murum altum ædificant Judæi.

Quem, contra quam voluerunt Agrippa & Feſtus, manſurum ſtatuit Nero.

Joſephus Cabi pontifex.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Αλβίνε, ὃ ὄπιτροπεύοντ Ιάκωβ· οἷά τε ὠκοδόμησεν Αγρίππας.

Πεμπτῇ δὲ Καίσαρ [q] Αλβῖνον εἰς τλὼ Ιουδαίαν ἔπαρχον, Φήστ τλὼ τελευτὴν πυθόμεν. [r] ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφείλετ μὲν τ Ιώσηπον τὴν [s] ἀρχιερωσύνην, [t] τῷ δὲ Ανάνε παιδὶ, καὶ αὐτῷ Ανάνῳ λεγομένῳ, τὴν ὑποδοχὴν τ ἀρχῆς ἔδωκε. τοῦτον δὲ Φασὶ τ πρεσβύτατον Ανανον εὐτυχέστατον γενέσθ. πέντε γὰ ἔσχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας σωθέν ἀρχιεραπτεύσαντ τῷ Θεῷ, αὐτὸς καὶ [v] πρότερον τ τιμῆς ὄπὶ πολὺν χρόνον ἀπολαύσας· ὅπερ ἄδενὶ σωθὲν τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. [x] ὁ δὲ νεώτερ Ανανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην [y] ἔφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τ τρόπον, καὶ τολμητὴς ὑπερόπλως· αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν [z] Σαδδουκαίων, [a] οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ιουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. [b] ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος

CAP. IX.

VIII.

De Albino, quo procuratore interficitur Jacobus: deque ædificiis Agrippæ.

CÆſar autem, audita Feſti morte, Albinum in Judæam miſit præſidem. Cæterum rex Joſepho quidem pontificatum abſtulit, Anani vero filio, ipſique Anano vocato, conceſſit, ut in iſtum principatum ſuccederet. At ſeniorem hunc Ananum ajunt feliciſſimum exſtitiſſe. nam quinque filios habuit, hiſque omnibus contigit Deo in pontificatu miniſtraſſe, cum & ipſe in primis ea dignitate in tempus longiſſimum functus eſſet: id quod nulli unquam apud nos pontifici contigit. Interea Ananus junior, quem pontificatum accepiſſe jam diximus, ferox erat ingenio & inſigniter audax; ſectam etiam Sadducæorum ſequebatur, qui præ cæteris Judæis in judiciis acerbi & immites, quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur cum

Albinus Judæa procurator.

Ananus, Anani filius, pontifex.

eſ-

h Ενθα —— ἱερόν.] Conf. ſupr. c. 4. (5.) §. 3. SPANH.

* *Propter templum feſtis diebus excubias agebant.*] *Sc.* ad omnes tumultus arcendos.

i Ηγανάκτησαν] Ηγανάκτησεν ὅ, τε β. Αγρ. καὶ μάλιστα *Busb.*

k Επαρχ,] Επαρχ hic dicitur, qui propriè Επίτροπ ſeu Procurator dicebatur. SPANH.

l Τὰς πρώτας δέκα,] Δέκα ὡς τ πρώτων *Zonar. de ſuis primatibus decem*, ut vertit *Epiphan.* Videſis Cl. *Vitringam* de *Decem-Viris otioſis*, p. 205.

m Ποππαίᾳ,] Ita ex nummis. Ποπηίᾳ aut Πομπηίᾳ in *Joſephi* libris.

n Θε,] Θε αὕτη *Busb.*

o Ομηρεύσαντας] *L. B.* ἐμηρεύσαντας.

† *Obſides retinuit*] Obſequii nempe Judæorum.

p Καβί.] Ita *Busb. Voſſ.* Καβῆ in *cæteris Gr.* in *Epiphanii* libris Gaddis aut Gadis.

q Αλβῖνον εἰς τλὼ Ιουδαίαν ἔπαρχον,] Conf. ὰλωσ. lib. 2. c. 14. §. 1. & lib. 6. c. 5. §. 3. SPANH.

r Ο ἁγιλδὸς] Ο ἅγιος Αγρίππας ὰφ. *Busb.*

s Αρχιερωσύνην,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερουσύλην in *Editis Aliiſque.*

t Τῷ ἁ Ανάνε παιδὶ,] *Nicephorus* (in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 4.) hunc *Ananum* eundem eſſe dicit cum *Anania* illo, qui *Paulum* colaphis cædi juſſit, *Act.* c. 23. v. 2. Sed eum longe falli oſtendit *Valeſius* ad *Euſeb.* l. 2. c. 23.

v Πρότερον τ τιμῆς] Ita *Busb.* & *Gall.* πρώτερ in *Editis Aliiſque.*

x Ο ἁ —— αὐτῷ] Adducuntur hæc ab Euſebio H. Eccl. lib. 11. c. xxiii. p. 65. D. ab iis verbis: ὁ ἁ νεώτερος Ανανος &c. SPANH.

y Εφαμεν παρειληφέναι,] Εἰρήκαμεν *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 23. *Niceph.* in *H. E.* l. 2. c. 38. & *Syncell.* p. 339.

z Σαδδουκαίων,] Talmudici etiam in Codice Joma teſtantur adjuratum fuiſſe Pontificem Maximum antequam admitteretur ad miniſterium diei Expiationis, ne placita Sadducæorum ſequeretur in adolendo ſuffitu. Fuere ergo ex Sadducæis ipſis Pontifices aliquando. REL.

a Οἵπερ —— Ιουδαίους,] Sadducæi ſeveriſſimi in Judiciis; Phariſæi contra mites πρὸς τὰς κολάσεις ſupr. lib. 13. c. 10. §. 6. SPANH. Quod hic de Sadducæis notat eos præ aliis Judæis ſeveriſſimos fuiſſe in infligendis pœnis illuſtrat ea quæ in Megillath Taanith leguntur ad diem XIV. Tammuz. Sadducæos codicem conſcripſiſſe ספר נזירות quem uti canonem ſequebantur in quo notatum erat quinam pœna lapidationis, qui combuſtionis qui alia plecti deberent אלו שנסקלין ואלו שנשרפין, idque adeo ſevere exequebantur, ut dicerent עין תחת עין שן תחת שן *oculum pro oculo, dentem pro dente*, quem proximo abſtulerant, pendendum eſſe. Hinc etiam videtur eſſe quod Sadducæi in primis commemorentur qui ſevetius etiam animadvertendum cenſuerint in Petrum & Johannem Act. IV. 1. ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι. Ita & Act. 5. 17. E contrario Phariſæi mitiores ſe oſtendiſſe leguntur, uti Act. 5. 34. Gamaliel Phariſæus Apoſtolos dimittendos ſuadebat. Nec deſunt alii loci tum ex corpore juris Phariſaici, *id* eſt Talmude, tum aliunde petiti ex quibus docemur Phariſæos lenes fuiſſe admodum in plectendis reis. Adi Lightfootum ad Johann. XVIII. 31. Joſephus etiam in vita ſua (erat autem Phariſæus) manſuetudinem ſuam prædicat & quod non affecerit pœnis quos poterat, idque plus ſemel, quod nefas putet, aliquem ὁμόφυλον interficere. REL.

b Ατε δὴ οὖν] Ατε δὴ τοιοῦτος Ανανος *Sync.*

:t Ananus, opportunum sibi tempus adesse ra-
,eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus
o adhuc in itinere esset, concilium judicum
git; inductoque in judicium fratre *illius* Iesu,
i dicebatur Christus (Jacobus ei nomen) & cum
quibusdam aliis, in eos ut legis violatæ reos cum
cusationem instituisset, *statim* lapidandos tradi-
:. Sed quicunque inter cives modestissimi, legis-
ıe observandæ studiosissimi habebantur, graviter
)c tulerunt: atque clam *legatos* ad regem mittunt,
ortantes ut Ananum per literas monere vellet,
: quid deinceps simile moliretur; neque enim
ius illud recte *atque ex jure* ab eo factum fuisse.
uinetiam nonnulli eorum Albino, ab urbe Ale-
ndria iter facienti, occurrerunt; eumque monue-
int, non licuisse Anano absque ipsius consensu
oncilium judicum convocare. Horum oratione
lbinus persuasus literas plenas furoris & iracun-
iæ Anano scribit, minatus se de illo pœnas sum-
turum. Proinde rex Agrippa, adempto ei ponti-
catu, quem per tres menses gesserat, Jesum Da-
nnæi filium *pontificem* constituit.

2. Porro Albinus, cum ad urbem Hierosolymi-
rum venisset, omnem curam & providentiam ad-
ibuit, ut pacatam & tranquillam redderet pro-
inciam, sicarios aliquammultos interficiendo.
Ananias autem pontifex ad majorem indies crevit
xistimationem, atque benevolentiam & honorem
mplissimum apud cives *suos* assequutus est. *nam
ecuniam acquirendi rationem probe noverat; at-
que adeo donis cum Abinum tum & pontificem
ipsum assidue deliniebat. Habebat autem servos ne-
quissimos, qui, adjuncto sibi audacissimo quoque,
reas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant,
nec ab iis verberandis abstinebant qui eas dare re-
cusabant. pontifices etiam similiter ac illius servi
faciebant, cum nemo *eos* impedire posset. Quo
iebat ut sacerdotes, qui olim decimis se alebant,
:unc cibi penuria morerentur.

ὢν ὁ Ανανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τε-
θνᾶναι μὲν Φῆστον, Αλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν,
καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ [c] τὸν
ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ιάκωβος ὄνομα αὐτῷ,
καί τινας ἑτέρους, [d] ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν
ποιησάμενος, [e] παρέδωκε λιθοβοληθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδό-
κουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ [f] περὶ τοὺς
νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ. καὶ
πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐ-
τὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ανάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράττειν·
μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ
αὐτῶν [g] καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τοῦ Αλεξαν-
δρείως ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν
Ανάνῳ χωρὶς [h] τῆς [i] ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον.
Αλβῖνος δέ, πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς
τῷ Ανάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. [k] καὶ
ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην [l] ἀ-
φελόμενος [m] αὐτὸν ἄρξαντα μῆνας τρεῖς, [n] Ιησοῦν τὸν
[nn] Δαμναίου κατέστησεν.

β'. Επειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Αλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυ-
μιτῶν πόλιν, πᾶσαν [o] εἰσωΐκησε σπουδὴν καὶ πρόνοιαν,
ὡστε μὴ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, [p] πολλοὺς [q] τῶν σι-
καρίων ἀναιρῶν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [r] Ανανίας, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ μέγα προῆκε δόξης, καὶ τὰ παρὰ
τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἀξιοῦτο λαμπρῶς. ἦν δὲ
χρημάτων περιττός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Αλβῖνον
καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάν-
νυ μοχθηρούς· οἳ, συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις,
ἐπὶ [s] τοὺς ἅλωνας πορευόμενοι [t] τὰς τῶν ἱερέων δεκά-
τας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ
ἀπέχοντο τύπτειν. οἵ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δού-
λοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τὰ ἱερέων
τοὺς πάλαι τὰ δεκάτας τρεφομένους πάνυ συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ.

γ'. Πά-

c Τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ] Illa de Jacobo, *Jesu, qui Christus dicebatur, fratre* (licet agnita ab *Eusebio* (in *Eccl. Hist.* l. 2. c. 24.) Aliisque eum sequutis, disertimque à *Photio* in *Bibl.* cod. 238. p. 978.) pro mero adsumento male feriati Christiani habentur à nonnullis. quam recte κεφαλαιωτέρων esto judicium. Quod vero attinet ad ista, ταῦτα συνοδεύοντα Ιουδαίοις τοῦ ἐνδείκνυσθαι Ιακώβου τὸ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπιδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα Ιουδαῖοι ἀπέκτειναν, quæ, tanquam à *Josepho* prolata in *Antiquitatum* libris, affert *Origenes* (l. 1. contra *Celsum* p. 33. & in *Comment.* ad *Matt.* p. 233.) & ex eo, ut puto, *Eusebius Aliique*; verisimile est ea referri debere μάρτυρι τῷ ἀναμφιλόγῳ *Origenis*, ut constare videtur ex ipso *Flavio*, paulo supra, c. 7. §. 5. Certe nullibi (quod sciam) locum habere potuerunt in *Antiquitatibus*; ut quæ non agant de *Hierosolymorum Excidio*.

d Ως ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν] Ως τοῦ παρανομ. *Sync.*

e Παρέδωκε λιθοβοληθησομένους.] Παρεδίδωκε καὶ λιθοβοληθησομένους *Sync.* Alia, tanquam ex *Hegesippo*, de morte *Jacobi* tradit *Eusebius* in loco jam laudato: quæ cum *Josepho* conciliare non tentabimus, utpote vel fabulosa omnia (ut dicit *Scaliger* ad *Eusebium* n. MMLXXVII.) vel (prout fatetur *Petavius* in *Epiphan.* ad *Haref.* LXXVIII.) quædam falsa & subabsurda, genuinis *Hegesippi* addita, complectentia.

f Τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς,] Illud τὰ insertum dedi auctoritate *Eusebii*, *Niceph.* & *Sync.*

g Καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν] Καὶ τῷ Αλβίνῳ ὑ. ἀ. τ. Α. ὁδοιποροῦντι *Busb.*

h Τῆς ἐκείνου γνώμης] Τῆς αὐτοῦ γνώμης *Euseb.* p. 66. B. SPANH.

i Εκείνου γνώμης] Αὐτοῦ γν. *Euseb.* & *Niceph.* αὐτῶν perperam *Syncello*. HUDS. Αὐτῶν legit Syncellus, quod mire sensum variat. Sine præsidis consensu, aut sine illorum Judæorum consensu non licuit Pontifici Synedrium convocare. Et quia διδάσκουσιν præcedit, videtur lectio αὐτῶν non rejicienda. Num enim doceri debuit Procurator Judææ; non licuisse Pontifici sine ejus auctoritate id agere? Num id ignorabat? Et quid sibi vult id πειθοῖτο, persuaderine debuit verbis eorum ut crederet vera illos dicere de eo quod Ananus fecerat? Verum ab altera parte observandum est antea Josephum scripsisse Pontificem ideo Synedrium convocasse, quia tempus videbatur ei opportunum ob absentiam Præsidis. Si Præses licentiam convocandi Synedrium dare non debuit, cur captarit hoc tempus uti opportunum. Porro si in eo peccavit quod absque aliorum Judæorum consensu Synedrium convocavit, quare Josephus post κατίζει συνέδριον non addit χωρὶς τῆς γνώμης horum vel illorum? Præterea illi qui mittebantur ad Albinum erant missi à viris qui in urbe legum patriarum erant peritissimi. Non dicitur eos fuisse in dignitate constitutos, ἀξιοῦντες aut ἠγεμόνας ἢ πλήθους quod necesse erat, siquidem illorum consensus requirebatur ad convocationem Synedrii. Denique an fuerunt hi nuncii, qui dicunt suum consensum requiri, membra Synedrii, & an interfuerunt? si hoc? cur interfuere Synedrio illegitimo? & an membra Synedrii rogari debuerant a Pontifice an liceret Synedrium convocare? ubi id traditum est? Si non sunt membra, quinam ergo fuerant in populo ea dignitate prædita, ut jus haberent licentiam concedendi Pontifici ipsi convocandi Synedrium? Fuere ergo hi tales, qui Procuratori indicarunt quid actum esset, & eum edocuerunt quomodo res se haberet, & quæ consuetudo obtineret: ideoque iratus scripsit Præses Pontifici persuasus ut hoc faceret ipsorum dictis quibus eum incitaverant & sibi pœnas daturum minatus est: quod Agrippa ablato Pontificatu præstitit. Si tantum in eo peccasset Pontifex, ut inconsultis nonnullis Judæis Synedrium convocasset, putamusne adeo iratum futurum fuisse Albinum, & Pontificatum ei demturum Agrippam? Ne addam codices Josephi constanter ἐκείνου legere, & Syncellum sæpe esse corruptissimum. REL.

k Καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας,] Βασιλεὺς ἦν Αγρ. solus *Euseb.*

l Αφελόμενος] Αφελόμενοι αὐτοῦ ἄρξαντος *Euseb.* & *Niceph.*

m Αὐτὸν ἄρξαντα] Αὐτῷ ἄρξαντος *Euseb.* p. 66. C. SPANH.

n Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου] Syncellus ex Josepho profert Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον. Male. Monstro simile est Idumæum videre Pontificem & Agrippam regem in illum qui ne Israelita quidem esset hoc munus conferre. Ignoratio τοῦ Δαμναίου peperit vocem notiorem. REL.

nn Δαμναίου κατέστησεν.] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Niceph.* Δαμναίου *Euseb.* Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Δαμναίου an Δαμναίου legerit. Δαμναίου in *Editis*, nec aliter apud *Photium*. Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον *Syncell.*

o Εἰσωΐκησε σπουδὴν] Εἰσῴκησε *Busb.*

p Πολλοὺς] *L. B.* τοὺς πολλούς.

q Τῶν σικαρίων ἀναιρῶν.] Conf. *supr.* lib. 2. c. 17. §. 6. & *supr.* c. 7. §. 10. SPANH.

r Ανανίας] *Sc.* Nebæi filius. *Usserius* ad *A. M.* 4066. Vide *Gataketum* in *Adverss. Miscell.* p. 78.

* *Nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat;*] Nam locuples erat, *Epiphan.*

s Τοὺς ἅλωνας] Conf. *supr.* c. 7. §. 8. SPANH. In *Marg. L. B.* ἅλως.

t Τοὺς —— βιαζόμενοι,] Conf. *supr.* c. 7. §. 8. SPANH.

γ Κα-

. Πάλιν δὲ οἱ σικάριοι [v] κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἡνίκα γὰρ αὕτη, λαθὼν νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελ- ς, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρα- τοῦτον Ελεαζάρου· παῖς δὲ ἦν οὗτος [x] Ανάνου τοῦ ερέως· καὶ δήσαντες ἐξήγαγον. εἶτα πέμψαντες ς τὸν Ανανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα ὃς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Αλβῖνον δέκα δεσμώτας ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. καὶ ὁ [y] Ανανίας, λαβὼν τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Αλβῖνον, τῆς ἀξιώ- ως ἐπέτυχε. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ ησταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ανανίου παῖδας [z] συλ- αβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρουῦντες οὐκ ἀπέλυον, ρὶν ἢ παῖδας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γιγνόμενοί τε πά- ιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαρρήσαντες, τὴν χώραν ἐπασαν ἐσκάκευν.

δ. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, μείζονα τὴν Φιλίππου καλουμένην Καισάρειαν κατασκευ- άσας, εἰς τιμὴν δὲ Νέρωνος τιμὴν, Νερωνιάδα προσηγόρευ- σεν. καὶ Βηρυτίοις δὲ θέατρον, ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κα- τασκευασμένον, τε κατ' ἔτος θέας ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν δὲ πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν κόσμῳ. καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς Βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ παρὰ τοῖς ὑπηκόοις ἦυξεν, ἀπὸ τοῦ περιαιρούμενον τὰ ἐκείνων [a] ξένην πό- λιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ιησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιήλ, τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τοῦ Βασιλέως, Ιησοῦν ἀφελόμενος τὸν τοῦ [b] Δαμναίου· καὶ ἀπὸ τούτου στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. [c] συνήμαζε γὰρ τῶν θρασυτάτων πεποιημένος, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ Ανανίας τῷ πλούτῳ προτιμώμενος τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους. [d] Κοσόβαρος δὲ καὶ [e] Σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πληθὺν συνῆγον, γένους μὲν ὄντες βα- σιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς Αγρίππαν συγγένειαν εὐ- νοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθε- νεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, προκοπτόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

ε. Ως δὲ ἦκουσεν Αλβῖνος διάδοχον αὐτῷ [f] Γέσσιον φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ιεροσολυ- μίταις παρεσκηῆσθαι, προσαγαγὼν τοὺς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν ἐξ αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀνα- ρεθῆναι· τοὺς δὲ σὺν μικροῖς καὶ τοῖς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἰρκτὴν καταπεμφθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτοὺς ἀπέ- λυε. καὶ ὅτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν [h] ἐκαθήρθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη.

ς. Τῶν δὲ Λευιτῶν, φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, [i] ὅσπερ ἦσαν [k] ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα, [l] καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς στολὴν τοῖς ἱερεῦσιν ἐπι- τρέψαι λινῆν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτοῖς [m] τῆς ἀρ- χῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύσεται καινο- ποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ βασι- λεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον [n] ἐποιχομέ-

3. Rursum etiam sicarii dum festum ageretur, quod tum supervenerat, nocte urbem ingressi, vi- vum comprehendunt scribam Eleazari templi prætoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinctumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam misso, dixerunt, se scribam *velle* ad ipsum remittere, si Albino persuaderet, ut decem ex illis, quos captos vinctosque habebat, ipse dimitteret. Atque Ananias, id cum Albino necessitate coactus persuasisset, voti compos factus est. unde majores ortæ sunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant, ut aliquem è necessariis atque amicis Ananiæ deprehenderent: cumque frequenter eos vivos caperent, non prius dimittebant quam è sicariis aliquot reciperent. Itaque, ubi rursus eis magnus accrevit numerus, fiducia resumpta totam regionem infestabant. *Sicariorum audacia.*

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, cum Cæsaream quæ Philippi dicebatur ædificiis auxisset, in Neronis honorem *eam* Neroniada appellavit. insuper & theatrum apud Berytios, magnis sumptibus exstructum, annuis spectaculis donavit, multis *pecuniæ* myriadibus *in hunc usum* impensis. Porroque frumentum dedit populo, & oleum distribuit: immo & urbem per omnem statuas disposuit, & imaginibus ad antiqua *clarorum* artificum archetypa expressis eam ornavit; & omnia fere sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit. quo factum est ut odium ei apud subditos conflaretur, quòd sublatis quæ illorum erant *universis* externam urbem excoleret. Quin & rex, pontificatum adimens Jesu Damnæi filio, fecit ut Jesus Gamalielis filius ei in *honorem istum* succederet: ac propterea inter eos mutuo orta est dissensio. nam cum hominum audacissimorum cohortem utrinque collegissent, sæpe à conviciis eò deventum est ut lapides in se invicem jacerent. * sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque sceleratorum multitudinem coëgerant; orti quidem genere regio, & propter cognationem Agrippæ in magna *apud populum* gratia: vehementes autem & violenti & ad infirmiores spoliandos prompti paratique. Atque ex illo maxime tempore accidit, ut civitas nostra *malis suis* laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus. *Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias dicta.* *Berytus ab Agrippa ornamentis aucta.* *Jesus Gamalielis filius, pontifex.*

5. Albinus vero, cum didicisset Gessium Florum sibi successorem venire, *grati* aliquid videri volens Judæis præstitisse, vinctis productis, eos, qui manifeste necem meruerant, occidi jussit: qui vero levioribus de causis in carcerem conjecti erant, eos accepta pecunia dimisit. atque ita quidem carcer vinctis *maleficis* vacuus est factus, regio vero *tota* latronibus repleta est. *Quæ Judæis præstiterit Albinus ante ejus discessum.*

6. Interea Levitarum (nam & illi in tribum redacti) quotquot erant hymnorum cantores regem orabant, ut coacto synedrio eis æque ac sacerdotibus stolam lineam gestare concederet. illius enim regni temporibus convenire dicebant, ut novi aliquid institueret in perpetuam sui memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Nam rex, cum consensu eorum qui in synedrium venerant, hymno- *Levitis cantoribus stolam lineam gestare permittit Agrippa.*

[v] Κατὰ τὴν ἑορτὴν,] Εορτὴ γὰρ ἐνστήκει *Busb.*
[x] Ανάνου] *L. B.* Ανανίου.
[y] Ανανίας,] Ανανου solus *Busb.*
[z] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαμβάνειν.
[a] Ξένην πόλιν κοσμεῖν.] Εἰς ξένην *Vat.*
[b] Δαμναίου·] Δαμνέως in *Editis.*
[c] Συνήμαζε] *L. B.* σύστημα.
[*] *Sed* —— *concilians.*] Ita cum *Gelenio.* Ananias autem præcellebat eos, quando divitiis suis paratos accipere pecunias redimebat, *Epiphan.*
[d] Κοσόβαρος] Cosobarus quidam etiam fuit, Salomes Herodis Magni Sororis Maritus. vid. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.
[e] Σαῦλος,] Ita (suffragante *Lugd. Bat.*) ex *Epiphanii* codicibus. Σάλαλος aut Σαλᾶλος in *Græcis.*
[f] Γέσσιον Φλῶρον] Conf. *alter.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.
[g] Αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Vat.*
[h] Ἐκαθάρθη,] Ἐκενώθη *Vat.*
[i] Ὅσπερ ἦσαν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ὅτοι προεῖ- σαν in *Editis Aliisque.*
[k] Ὑμνῳδοὶ,] Qui hymnos ore cantabant. κιθαρῳδοὶ ita & κι- θαρῳδοὶ distinguuntur quod illi cithara modo canerent, hi ore etiam. REL.
[l] Καθίσαντα] *L. B.* καθισάντα.
[m] Τῆς ἀρχῆς χρόνοις] Illud τῆς è *MSS.*
[n] Ἐποιχομένων,] Αφικομένων *Busb.* & *Gall.*

rum cantoribus id *privilegii* indulsit; ut, priori : depositâ, lineâ, quam voluerant, uterentur. ıque alia pars tribus *ejusdem* in templi mini- is occupata esset, illis etiam permisit, prout rogabant, ut hymnos *canendos* ediscerent. Il- ıtem omnia facta erant contra quam patria fe- ınt instituta: quibus violatis fieri non potuit ı meritæ luendæ essent pœnæ.

. Jam illo tempore absolutum erat templi ædi- ım. Populus igitur cum in otio esse animad- :eret opifices, ultra octodecim millia, atque :cedem desideraturos esse, cum jam antea vi- sillis suppeditaretur ex iis in quibus circa tem- m elaborarunt; nolletque *sacram* pecuniam re- itam habere metu Romanorum, simulque ope- orum rationem habens, thesauros in istos ex- ıdere cuperet: (nam, si quis unam diei horam :ratus esset, mercedem pro ea statim accipiebat) ;em hortantur suadentque, ut orientalem por- n instauraret. Erat autem porticus exterioris npli, profundæ valli imminens, proinde subni- muris quadringentorum cubitorum, & saxis adratis constructa valde candidis. Longitudo idem cujusque saxi erat cubitorum viginti, al- udo vero sex. Opus Solomonis regis; qui pri- ıs integrum templum exstruxit. Rex autem am à Claudio Cæsare ei demandata erat templi ra) cum secum reputasset, facile esse vel quod- ınque opus demoliri, instaurationem vero rem duam *fore*, præsertimque ejusmodi porticus (ut- ote quod hoc opus desideraret tempus longum ultumque pecuniæ) illorum quidem petitioni inime concessit: urbem vero candido lapide ster- non prohibuit. Cum autem Jesu Gamalielis lio pontificatum abstulisset, eundem Matthiæ 'heophili filio dedit: quo pontifice bellum inter .omanos & Judæos coortum est.

νων, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς, ἐπιθεμένους τῷ προτέραν ἐᾶσθαι Φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τῆς φυλῆς λειτουργοῦντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τὸς [o] ὕμνους σκιμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα γὰρ ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν ἐξαθέντων σὺν εὐλόγῳ μὴ ἐκὶ δίκας ἔρχειν.

ζ'. [p] Ἤδη δέ ποτε καὶ τὸ ἱερὸν [q] ἐτετέλεστο. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τὰς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους ἀφ' τοῦ τοῦ τροφεῖ σὺν τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας [r] περίζεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀπόθετα ἀφ' τοῦ σὺν [s] Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὑ θέλων, ἐπινοούμενος δὲ τοῦ τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τὰς θησαυρὰς βουλόμενος· καὶ γὰρ εἴ μίαν τις ὥρας τὸ ἡμέρας εἰργάσατο, τὸ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν· ἔπεισθον τὸ βασιλέα τοῦ [t] ἀναπολικοῦ σφᾶς ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ [v] σφᾶ ᾗ μὲν ἔξωθεν ἱερᾶ, κρημνὴ δὲ σὺν φάραγγι βαθεῖα, τετρακοσίων πηχῶν τὰς τοίχας ἔχουσα, σὺν λίθων δὲ πεταγώνων κατεσκεύασο καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι· τὸ δὲ ὕψος ἔξεργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δὲ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τοῦ ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τοῦ καθαίρεζιν εἶναι ῥᾴδιον, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν· ὅτι δὲ τοῦ σφᾶς τούτοις καὶ μᾶλλον, χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δεήσειν· ἠρνήσατο μὲν οὖν τούτου δεομένοις, καταστρέσας δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν σὺν ἐκώλυσεν. Ἰησοῦ δὲ τοῦ [x] Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ρωμαίους [y] πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

CAP. X.

Summorum pontificum enumeratio.

JAM vero necessarium esse existimo, & huic historiæ in primis convenire, *paucula* narrare de pontificibus; quæ fuerit eorum origo, & quibus concessum hunc honorem accipere, & quot usque ad finem hujus belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moysis, Deo summo sacerdotio ministrasse ajunt, illique defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteris omnibus hunc honorem constitisse. unde jam ex patrio instituto, neminem Dei pontificem fieri, nisi ex Aaronis sanguine; nec licere alicui alterius generis, ne si rex quidem fuerit, pontificatui admoveri. Fuerunt igitur universi ab Aarone, omnium (sicut diximus) primo, usque ad Ananum, qui tempore belli à seditiosis constitutus est pontifex, numero LXXXIII. Ex istis dum tabernaculum in solitudine Moysis temporibus steterit, quod Deo exstruxit Moyses & *adornavit*, usque dum in Judæam ventum est, ubi Solomon ex Deo templum erexit, pontificatum gesserunt

ΚΕΦ. ϑ'.

Τῶν ἀρχιερέων ἀπαρίθμησις.

[z] Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ [a] πρεπόντως διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε [b] δεξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι, μέχρι τοῦ πολέμου τελούτης. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, πλουτήσαντος δὲ ἐκεῖνα διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθύς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς [c] ἐκγόνοις αὐτῶν διαμένειν τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἐπίρρητος δέ [d] τις ἡμῖν ἀεὶ ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ [e] πύξεσθαι τὸν ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Ἀαρῶνος, ὡς ἔφαμεν, τοῦ πρώτου ἡγουμένου μέχρι [f] Φανάσου, τοῦ καθ' τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ στασιαστῶν ἀναδεχθέντος ἀρχιερέως, [g] τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων καθ' τὴν ἔρημον μὲν τοῦ Μωϋσέως χρόνων τὸν σκηνῆς ἑστώσης, ἣν Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τοῦ εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, [h] ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν

[o] Υμνους σκιμαθεῖν ὡς παρεκάλουν.] Νόμους *Busb.*

[p] Ἤδη ——— ἐτετέλεστο.] Ἤδη δὲ καὶ τότε *Vat.* HUDS. Conf. pr. lib. 15. c. XI. §. 1. SPANH.

[q] Ετετέλεστο] Hac de re agit *Scaliger* in lib. de *Emend. Temp.* 499. ut & *Langius* de *Annis Christi*, p. 344. *Lud. Cappellus Spicileg.* ad *Joannem*, c. 1. v. 20. & *Usserius* in *Annalibus* A. M. 3987.

[r] Περίζεσθαι] Κομίζεσθαι *Busb.*

[s] Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὑ θέλων.] Τῶν Ρωμαίων *Busb.*

[t] Ἀναστολικοῦ] Νότιον malint nonnulli. vide *Grotium* ad Joh. 22. IBBETS.

[v] Στοὰ δὲ μὲ ἔξωθεν ἱερᾶ] Vide lib. 8. c. 2.

[x] Γαμαλιὴλ] Ita *Busb.* & *Zonar.* Γαμαλιήλου in *Editis Aque.*

[y] Πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.] Πόλεμος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπὶ μεγὰ προκεχωρήκει *Busb.*

[z] Αναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω] Confer Hegesippum II. 13. p. 274. Ed. *Colon.*

[a] Πρεπόντως διηγήσασθαι] Πρεσπόντως *Busb.*

[b] Δεξάμενοι] Ἡξαῖο, & τίσιν ἔξεστι τιμῆς *Busb.*

[c] Ἐκγόνοις] *L. B.* ἐγγόνης.

[d] Τις ἡμῖν] Illud τὶς è *Cod. Busb.*

[e] Τοῦξεσθαι] *L. B* τοῦξεσθ.

[f] Φανάσου,] Φινέσου *Busb.* Φινέου *Gall.* (in *L. B. Marg.* notatur alios Codd. habere Φλωάσου) in *Epiphanii* versione, *Phinasum* aut *Dinasum.*

[g] Τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα.] De numeris in hoc capite videsis *L. Cappellum* fuse differentem in *Chronologia Sacra*, p. 274. &c. ὀγδοήκοντα τρεῖς *L. B.*

[h] Ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς] Ὅτε Σολ. *Busb.*

ἐὸν ἦρξεν, ἠρχιερᾶτευσεν [i] τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ τοῖς ζῶσιν διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα ὄντι, τῶν υἱῶν παίδων Ααρῶν ὄντες ἔγγονοι, [k] τῷ Ἀλεδοχεῖ τὴν πατρικὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ [m] αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ [n] τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσέως ἄγοντος, μέχρι τῆς ναῦ κατασκαφῆς, ὃν Σολομῶν ὁ βασιλεὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη [o] δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος καὶ βασιλέως ὧν Ιεροσολύμοις αὐτὴν Ἀλεδεξάμενοι, [p] μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα [q] μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα [r] Ιωσεδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς [s] ἀρχιερωσύνης [t] πεντακοσίων ἑξήκοντα ἐξ ἐτῶν ἦν, μησὶν ἓξ, ἡμέραις δέκα, [v] ἤδη βασιλευομένων Ιουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἀλώσεως [x] ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης, Κῦρος ὁ [y] Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ιουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. τότε δὴ τὸν ὑποστρεψάντων [z] αἰχμαλώτων Ιησοῦς ὁ Ιωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. [a] ἔστι δὲ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος [b] ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη [c] πεντακόσια δεκαπέντε. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ προσρηθεὶς ὁ φρατὴρ αὐτοῦ Λυσίας [d] τὸν Ονίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, παύσει τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βερροίᾳ, καὶ [e] τὸν παῖδα τοῦ Ἀλεδοκεῖ ἀπελάσαντες [f] καθιᾶσιν [g] Ἰάκιμον ἀρχιερέα, γένους μὲν τοῦ Ααρῶνος, [h] οὐκ ὄντα δὲ τοῦ οἴκου ταύτης. Ἀλὼ τοῦτον δὲ ὁ [i] Ονίας, ὁ τοῦ πεπολιτευκότος Ονίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἀλὼ Φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους [k] καὶ τὸν [l] Ηλιοπολίτην νόμον [m] ὁμοιωθέντες τῷ Θεῷ ναὸν, ὁμοιωτήσιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ [n] πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ἰάκιμος, ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως ὄσα. πάλιν δὲ οἱ τοῦ Ασαμωναίου παῖδων [o] ἔκγονοι, τῷ πλήθει ἰσχύσαντες ἔθνους πιστωθέντες, [p] καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ιωνάθην ἀρχιερέα καθιστᾶσιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. πλουτήσαντος δὲ ἐξ ὑποβολῆς αὐτοῦ, καὶ ἑνέδρας τοῦ ὑπὸ Τρύφωνος

XIII. nam à principio pontificatum habuerunt quamdiu vixerint: postea vero etiam viventibus succedebatur. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, ex successione honorem *ipsum* accipiebant. Erat autem prima quidem eorum administratio Aristocratica, post hanc autem Monarchia, tertia vero Regum. At numerus an- *Confer lib.* norum, dum ipsi XIII. imperio potiti sunt, (ex 10 c. 8. quo die patres nostri ductu Moysis Ægyptum reliquerunt usque ad templum conditum quod Solomon rex Hierosolymis condidit,) assurgit ad DCXII. Post illos autem pontifices XIII. pontificatum tenuerunt XIIX. qui à tempore Solomonis regis Hierosolymis sibi invicem successerunt, usque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex, contra urbem expeditione facta, templum cremarit, & gentem nostram Babylonem abduxerit, & * Josadacen pontificem captivum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat CCCCLXVI. mensium VI. dierum X. cum *utique* Judæi jam sub regibus essent. Post tempus vero annorum septuaginta, ex quo *gentis* excidium à Babyloniis factum est, Cyrus Persarum rex Judæos è Babylone in patriam suam remisit, templumque denuo condere *iis* concessit. Tunc itaque Jesus Josedeci *filius*, *unus* è captivis qui reversi sunt, pon- *lib. 11. cap.* tificatum accipit. Atque is posterique ejus, quin- 3. §. 10. decim universi, usque ad regem Antiochum Eupatora, liberi populi statum rexerunt, per annos CCCCXII. primusque Antiochus ille, quem memoravimus, & dux ejus Lysias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu privant, quippe Berœæ *lib. 12. c. 5.* interfectum; filioque ejus successionis jure depul- §. 1. & c. so, Jacimum faciunt pontificem, ex genere qui- 9. §. 7. dem Aaronis, sed non ex Oniæ domo. quamobrem Onias, Oniæ defuncti patruelis, ejusdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliataque sibi Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ conjugis ejus amicitia, persuasit eis ut in Heliopoliti- *lib. 12. c. 9.* ca præfectura Deo templum Hierosolymitano si- §. 7. *lib. 13.* mile ædificandum curarent, ipsumque pontificem *c. 3. §. 2.* constituerent. Sed de illo quidem templo in Æ- *& c. 10. §.* gypto exstructo sæpius diximus. At Jacimus, cum *4. & lib.* triennio pontificatum tenuisset, obiit. ei autem *20. c. 9. §.* nemo *statim* successit: sed per septennium civitas *1.* mansit pontifice destituta. Rursum vero posteri filiorum Asamonæi (postquam illis mandata esset gentis præfectura, & bellum contra Macedones gessissent) Jonathan pontificem creant, qui septem *lib. 12. c.* annis *rebus sacris* præerat. Illo autem dolo è- *11. §. 2. &* vis *lib. 13. c. 1.* *§. 1. & c. 2.* *§. 2. & c.* *6. §. 5.*

[i] Τρισκαίδεκα.] Δεκατρεῖς *Busb. L. B. & Gall.*

[k] Ἕως τῆς τοῦ βίου τελούτης.] Ἕως τοῦ βίου τελ. *Vat.*

[l] Καὶ Ἀλεδοχεῖ τὴν τιμὴν παρελαμβανον.] Καὶ Ἀλεδοχεῖς *Busb.*

[m] Αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ] Ita vertit *Gelenius*, quasi ὑπ' αὐτῶν legisset; *Sub his* [*pontificibus*] *primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. Epiphanius* αὐτῶν sumpsit pro *Hebræorum* gente, adeoque vertit, *Fuit autem Hebræorum resp. primo quidem sub populi potestate* (quasi legisset δημοκρατικὴ) *post hoc autem sub unius potestate sita, tertio vero sub Regibus.* Vide *Seldenum* in libro *de Synedriis*, c. 15. p. 647.

[n] Τρισκαίδεκα,] *L. B.* δεκατρεῖς.

[o] Δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις.] Alibi *sc.* l. VIII. c. 11. DLXXXII numerat. Sed hic (notante *Vossio* in *Chronologia Sacra*, p 170.) addit XX. inter mortem *Heli* & judicaturam *Samuelis* elapsos. quo admisso non opus est emendatione *S. Petiti.* qui (in *Animadv. ineditis*, tom. 1. p. 267.) legit, ἔτη ἑνενήκοντα δύο πρὸς τοῖς πεντακοσίοις.

[p] Μέχρις ὁ Ναβυχοδονόσορ] Μέχρι Ναβ. *Vat.* μέχρι Ναβυχοδονόσορος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[q] Μετήνεγκε,] Μετήγαγε *Gall.*

* Josadacen *pontificem captivum fecerit.*] *Josadocus*, dicitur l. 10.

[r] Ιωσεδάκην] *L. B.* Ιωσεδέκην.

[s] Ἀρχιερωσύνης —— ἦσι,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερατείας in *cæteris.*

[t] Πεντακοσίων] Τεσσαρακοσίων *Vet. Interpr.* ut & *Lugd. Bat.*

[v] Ἤδη] Abest à *L. B.*

[x] Ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης] Τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ex lib. x. & *Josephi* calculis scribit *Petitus*, p. 270.

[y] Περσῶν βασιλεὺς] Τῶν Περσῶν *Busb.*

[z] Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτων, εἰς ὧν ὁ δὲ αἰχμαλωθεὶς ἐστὶν Ιωσεδὲκ ἦν δὲ παῖς Ιησοῦς τοῦ ἀρχ. *Gall.* & *Busb.*

[a] Οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι] Εἰς ὧν δὲ οἱ ἔγγονοι *L. B.* at *Coccejus* Υἱὸς ὧν &c. Οὗτος αὐτὸς καὶ οἱ ἔκγ. ἀ. π. σύμπαντες *Busb.*

[b] Επολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη] Επολιτεύοντο δὲ δημοκρ. *Busb.* & *Gall.* λαμβάνει δὲ αὐτοὺς καὶ &c. *L. B.*

[c] Τετρακόσια δεκατέσσαρα.] Τεσσαρακόσια solus *Busb.* Confer, si lubet, *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. & *Jac. Cappellum* in *Hist. Sac. & Exot.* ad *A. M.* 3824.

[d] Τὸν Ονίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην] Vide l. x. c. 15.

[e] Τὸν παῖδα] Aliquid deesse videtur. Certe per τὸν παῖδα intelligendus est Oniæ III. filius.

[f] Καθιᾶσιν] Καθιᾶσιν Ιωάκιμον ἱερέα *Busb.* & mox infra Ιωάκιμος καθιᾶσιν.

[g] Ἰάκιμον ἀρχιερέα,] *Al.* Αλκιμον.

[h] Οὐκ ὄντα δὲ τοῦ οἴκου ταύτης.] Οὐ τοῦ αὐτῆς δὲ οἰκίας, *sed non de recta linea*, (ut vertit *Schottus*) apud *Photium* in *Bibl.* Cod. 238. p. 978.

[i] Ο Ονίας,] Ita lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *Propterea & Onias, defuncti fratruelis, & nomen referens patris* &c. Antea erat ὁ Ανανίας tum in *Græcis omnibus* præter *Busb.* (qui habet ὁ νεανίας) tum apud *Photium.*

[k] Καὶ —— νεὼν,] Conf. sup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

[l] Ηλιοπολίτην νόμον] Ηλιοπολίτῶν *Busb.*

[m] Ὁμοιωθέντες τῷ Θεῷ ναὸν,] Ὁμοιώθησαν *Photius.*

[n] Πολλάκις ἐδηλώσαμεν.] Conf. supr. lib. 12. c. 9. §. 5. & lib. 13. c. 10. §. 4. SPANH.

[o] Ἔκγονοι,] *L. B.* ἔγγονοι.

[p] Καὶ πολεμήσαντες] *L. B.* καὶ πολεμηθέντες καὶ πολεμήσαντες.

ſublato, & inſidiis ei à Tryphone ſtructis, ſicjam ſupra alicubi memoravimus, pontificatum inet frater ejus Simon. Cui, cum ſacerdotium uiſſet anno amplius quam frater, dolo generi preſſo inter epulas, ſuccedit filius nomine Hyrus. At Hyrcanus, per xxx. annos, honore pous, *ſumma* in ſenectute moritur, ſucceſſione Jurelicta, qui & Ariſtobulus dictus eſt. Hunc em, imperium una cum ſacerdotio adeptum, am Judas primus ſibi coronam impoſuit quam o anno geſſit) morbo exſtinctum in hæreditate cipit frater Alexander. Alexander autem, cum perium ſimul & ſacerdotium per XXVII. annos uiſſet, vita decedit, relicta Alexandræ uxori teſtate eum aſſignandi qui pontificatum gere-. Atque illa quidem Hyrcano *ſuo filio* pontifium dat; illa vero cum regnum novennio admiraſſet, vitam finivit: totidemque annis filius ipſi-Hyrcanus ſacerdotium habebat. nam poſt maobitum contra ipſum bellum movit Ariſtobulus ter, & victo quidem pontificatum ademit, ipſe o regnavit Deoque in pontificatu miniſtravit. eterum cum tertio regni hujus anno, totidem eterea menſibus elapſis, veniſſet Pompejus, & eroſolymitarum urbem vi expugnaſſet, ipſum m liberis vinctum Romam miſit; & Hyrcano pontificatum reſtituto, gentis quidem præferam ei permiſit, diademate vero uti prohibuit. que Hyrcanus præter IX. primos annos impeit XXIV. Barzapharnes autem & Pacorus, Parorum dynaſtæ, trajecto Euphrate & bello Hyo illato, ipſum quidem vivum ceperunt, Antinum vero Ariſtobuli filium regem conſtituet. Hunc ipſum, cum tres annos totidemque nſes imperaſſet, Soſius & Herodes obſidione ugnarunt; abductumque Antiochiam morte ecit Antonius. Herodes autem à Romanis acto regno, non amplius ex Aſamonæi genere avit pontifices; ſed obſcuris quibuſdam, & à rdotibus tantummodo oriundis, præter unum ſtobulum, hunc honorem tribuebat. Ariſtobuı namque Hyrcani à Parthis capti nepotem n pontificem declaraſſet, ſororem ejus Mariaen in uxorem duxit; quippe qui multitudinis a ſeipſum captaret benevolentiam, propter rcani memoriam. Deinde veritus ne omnes ad ſtobulum deſciſcerent, ipſum Hiericunte de dio ſuſtulit, necem ei ita machinatus, ut dum aret ſuffocaretur, ſicuti jam ante declaravimus. t hunc non amplius ex Aſamonæi prole oris pontificatum commiſit. Herodem etiam in ſtitutione pontificum imitatus eſt filius ejus helaus; & poſt hunc Romani, qui Judæorum um occuparunt. Sunt igitur qui ab Herodis poribus pontificatum geſſerunt, uſque ad diquo Titus templum & civitatem captam flamvaſtavit, in univerſum XXVIII. tempuſque illo-

μηχανηθείσης, ὡς ἀνωτέρω πᾶ πεφηνήκαμεν, λαμβάνῃ τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτᾶ. καὶ τὸν μὲν ἦ, δόλῳ πρὸς συμπόσιον ἐπὶ γαμβρῷ ἀναφθαρέντα, [q] διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ἔνομα, καταλαχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τἀδελφᾶ χρόνον ἐνιαυτῷ. τελέυτησε δ' ἐν ἔτει τᾶ τιμᾶς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας πλείω γηραιὸς, Ἰούδᾳ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὴν ἀρχὴν καταλιπών. κληρονομεῖ ἦ καὶ τὸν [r] ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ἐπὶ νόσῳ μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταλαχόντα μᾶ βασιλείας· καὶ γὰρ διάδημα περιῆρε πρῶτος Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταφρέφει τὸν βίον, Ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλῆσαι τὰ ἀρχιερατεύσμενον ἐπιτρέψας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, [s] αὐτὴ δὲ, τὴν βασιλείαν ἐνέα ἔτη καταλαχέσα, πιέυτᾳ τὸν βίον· τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχεν. μᾶ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ [t] ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ. ἔτῃ δὲ τέτταρα τᾶ βασιλείας, καὶ πρὸς μηδὲ τοῖς ἴσοις, Πομπήιος ἐλθὼν, καὶ τὴν τᾶ Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κρατῶν ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μᾶ τὰ τέκνων δῆσας ἐπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὸ μὲν ἔθνος πρόσταξιν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐνέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς [v] τέσσαρα καὶ εἴκοσι. [x] Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τᾶ Παρθυαίων [y] δυνάστης, διαβάντες τὸν Εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ [z] παρέλαβον, καὶ Ἀριστόβουλον δὲ υἱὸν Ἀντίγονον κατέσχον βασιλέα. τέτταρα δὲ ἔτη καὶ τρεῖς μηῶας ἄρξαντα τὸν Σόσιός τε καὶ Ἡρῴδης ἐξεπολιόρκησαν· Ἀντιόχου δὲ ἀνέλεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρῴδης διάδ. Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ὀκτὼ τὰς ὑπὲρ τᾶ Ἀσαμωναίου [a] γένους καθίσησιν ἀρχιερεῖς, [b] ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ [c] μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι. πλὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπένεμε. τὸν ἦ Ἀριστόβουλον Ὑρκανᾶ τᾶ υἱὸν Πάρθων λαφθέντα ἡνίκα κατέσησας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτᾶ συνώκησε Μαριάμμῃ, τὴν τᾶ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὔνοιαν, διὰ τὸν Ὑρκανᾶ μνήμην. εἶτα, [d] φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἐν Ἱεριχοῖ πινίῃναι μηχανησάμενος κωλυομένῳ, καθὼς ἤδη [e] δεδηλώκαμεν. μᾶ τὸν σὺν τοῖς ἐκγόνοις τὸν Ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίσευσεν. ἔπαιξε ἦ ὅμοια τῷ Ἡρῴδῃ [f] περὶ τὸν καταστάσεως τὸν [g] ἱερέων, Ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτᾶ, καὶ μᾶ τὸν [h] τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τὸν Ἰουδαίων διαλαβόντες. εἰσὶν οὖν [i] οἱ ἀπὸ τᾶ Ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τᾶ ἡμέρας, [k] ἢ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες [l] εἰκοσιοκτώ· χρόνος ἦ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο

ὅτι

διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα,] Ita lego & diſtinguo, maxix parte auctoritate nixus *codicis Busb.* in quo, διεδέξατο Ὑρκανὸς καταχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα καὶ αὐτοδέλφου ενιαυτόν. πεντήκοντα δ' ἐν ἔτεσι τᾶ τιμᾶς ὁ Ὑρκανὸς ἀπολαύσας Antea erat in *Editis*, διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα. ἐν καταλαβὼν τὴν ἱερωσύνην πλείονα τἀδελφᾶ χρόνον ἐνιαυτῶν πεντήκοντα ἐν τᾶ τιμᾶς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας &c. Quin & πεντήκοντα δ' ἐν ἔhabet *Gall.*

Ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀδελΑλιξάνδρος *Busb.* in *Editis Aliiſque* deërat Ἀλέ.

Αὐτὴ ἦ,] Αὕτη *Busb.*

Ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui t, & *Dei pontifex fuit.* ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε δὲ ἔθνους in *Aliiſque.* in *L. B.* ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε δὲ ἔθνους.

Τέσσαρα καὶ εἴκοσι.] Vide *Uſſerium* in *Annalibus* p. 437. *E*Lond.

Βαρζαφάρνης ἦ καὶ Πάκορος] Βαρζαβάνης *Vat.* & *Busb.* Βαρζας *Gall.*

Δυνάστης,] Nota Dynaſtas hic dici Parthorum Reges. SPAN.

Παρέλαβον,] *L. B.* συνέλαβον.

a Γένους καθίσησιν ἀρχιερεῖς] Γένους· ἤτοι ἦπερ οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοι· καθίσησιν *Euſeb.* & *Cyrill.*

b Ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους,] Vide *Euſeb.* l. 8. p. 398.

c Μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι,] Ita in *Joſephi* libris, tum *Græcis* tum *Latinis.* Verum *Euſebius* (in *Demonſtr. Evang.* l. 8. p. 398.) & *Cyrillus Alexandrinus* (in *Comment.* in *Danielem*, p. 662.) καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι habent. Quo de loco videſis *Caſaubonum* in *Exerc.* c. *Baronium*, c. 52. *Edit. Lond.*

d Φοβηθεὶς] Δεδιὼς *Euſeb.*

e Διεδηλώκαμεν.] Εἰρήκαμεν *Busb.*

f Περὶ τᾶ καταστάσεως] Ἐπὶ τῇ καταστάσει τῶν ἱερέων *Busb.* ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέων *Cyrill.*

g Ἱερέων,] Ἀρχιερέων *Euſeb.*

h Τὴν ἀρχὴν] Τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν *Euſeb.*

i Οἱ ἀπὸ τᾶ Ἡρῴδου χρόνων] Οἱ ἀπὸ Ἡρ. *Busb.*

k Ἢ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν] Ita lego. ἢν (*Lugd. Bat.* αἷς) τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν π. *Busb. L. B.* & *Cocceius.* ἧς εἰς τὸ ν. α. τ. π. T. ἑλὼν in *Editis Aliiſque.*

l Εἰκοσιοκτώ.] *Sc.* ſi excludatur *Phanaſos* ultimus, qui à Zelotis ſeditioſis ſub finem belli electus eſt, quique propterea inter pontifices non videtur numerandus. *L. Cappellus* in *Chronolo-*

nologia Sacra
m Βασιλευσ
n Τούτων]
o Ἀεσσηνῶν
Hebr. c. 73.
p Πεπίσθω
q Διοσ
2. c. 14. §. 2.
r Ἀντιπατρ
s Ποπτιαν
Pompeiæ *Reg.*
t Επεκέρνα
ἐπικερνᾶ] *Zon.*
v Επικρά
x Αντιγν
bilis. HUDS.
ἀντίγονος, αὐτι

ὑπὸ τε Ηρώδε [m] βασιλεύοντος, καὶ ὑπὸ Ἀρχελάε τ παιδὸς αὐτε. μετὰ δὲ τὸν [n] τέτων τελευτὴν, [o] ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τῷ δὲ πρωτασίαν τ ἔθνες οἱ ἀρχιερεῖς [p] πεπίστευντο. τοσῦτον οὖν τ ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

rum pontificatuum anni CV. Et horum quidem aliqui sub Herode rege & filio ejus Archelao res administrarunt: istis autem defunctis administratio quidem erat Aristocratica, gentis vero præfectura pontificibus commissa erat. Atque de pontificibus hæc dicta sufficiant.

ΚΕΦ. ιά'.

Περὶ τε Φλώρε ὑπατεύοντος, ὃς τὸν Ἰουδαίους τ πρὸς τὸν Ρωμαίους πόλεμον ἀρχὰς ἐδιάζετο. Ἐπίλογος.

CAP. XI.

De Floro procuratore, qui Judæos cogebat bellum Romanis inferre. Peroratio.

IX.

[q] Γέσιος ὁ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Ἀλβίνε Ἀλβίνε ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν [r] ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους. Κλαζομένιος ἦν τὸ γένος ὅτος, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἦσαν [s] Ποππαίας τ Νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρίας μηδὲν αὐτὸ διαφέρουσαν, τ δ' ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ὅτω δὴ πρὸς τὴν ἐξουσίαν ἐλθόντος κακὸς καὶ βίαιος, ὥστε, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ κακῶν, Ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην Ἰουδαῖοι. σκεῖνος μὲν γὰρ [t] ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τοῦ μὴ παντάπασι καταφανὴς εἶναι πρόνοιά· Γέσιος δὲ ὁ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τοὺς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδικίας [u] ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς ἀφαλιπὼν μηδένα τρόπον μήτε ἀδίκε κολάσεως. διὰ γὰρ [x] ἀπειρίαν [y] μὲν τοῦ ἐλέου, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, οὐκ ἐμποδὼν τὸ πολεῖσθαι τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῆς συνωνήσατο. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἔπραττον, ἐκείνου παρ' σκείνε τὴν σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέτρον οὐκ ἦν. ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς Ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς [z] ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων [a] ἐξανιστάμενοι [b] ἤθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον [c] ὁπουδήποτε παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πλέω λέγειν; τ γὰρ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον [d] ἡγεμένας ἀθρόως ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ [e] δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὑπατείας Φλώρε, [f] δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν [g] δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πᾶσι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τ Ἰουδαϊκοῦ πολέμε βίβλοις γεγραμμένοις.

Gessius autem Florus, qui missus est à Nerone ut Albino succederet, plurimis Judæos replevit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, secumque Cleopatram conjugem adduxit, per quam, utpote Poppææ Neronis uxoris amicam, & nihil ab ipso improbitate differentem, rerum *in Judæa* administrationem adeptus est. Ita autem nequiter & violenter potestate sua abusus est, ut, propter insignem ejus maleficentiam, Albinum, tanquam de illis egregie meritum, celebrarint Judæi. nam ille nequitiam suam occultare studuit, & solicite cavebat ne omnibus notus esset & manifestus: Gessius autem Florus, quasi ad malitiam ostentandam missus, ex suis in gentem nostram injuriis pompam agebat & *triumphabat*; nihil sibi ad rapinarum omne genus summamque supplicii iniquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem & ad misericordiam flecti nescius, cupiditatisque in re lucri inexplebilis, ut qui nullum inter parva & magna discrimen faceret, sed & cum latronibus participaret. Multi enim quæstum istum exercebant, spei pleni nihil ab ipso de incolumitate sua metuendum, quod secum prædarum partes haberet. adeoque nullus erat injuriarum modus; ut miseri Judæi, cum ferre non valerent vastationes à latronibus factas, cogerentur omnes suis sedibus relictis fugam capessere, tanquam ubicunque apud exteros melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit, ut bellum Romanis inferremus, satius esse existimantes ut semel universi quam paulatim periremus. Et quidem cœptum est *hoc* bellum anno secundo administrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, sat accurate intelligere possunt, qui legere voluerint libros à nobis de Bello Judaïco conscriptos.

Florus Judææ procurator.

Pejor Albino.

Belli Judaïci causa.

2. Βούλομαι δὲ ἐντεῦθέν μοι τὸ τῆς ἀρχαιολογίας, μεθ' ἃ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. πλείοσι δὲ αὐτὴ τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπε φύσιν, [gg] μέχρι ἔτους δωδεκάτε τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ἰουδαίοις κατά τε τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ἀσσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες [h] διεπράξαντο ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους [i] Ρωμαῖοι. πάντα γὰρ

2. Atque hîc finem dicendi faciam de Antiquitatibus *nostris*, * post quas exorsus sum libros quos de Bello scripsi. Compectuntur autem Antiquitates rerum traditionem à primo homine nato usque ad annum Neronis imperii XII. quæ *scilicet* nobis Judæis acciderunt & in Ægypto & Syria & Palæstina, & quas clades ab Assyriis & *Babyloniis* accepimus, & quibus modis nos vexarunt & attriverunt Persæ & Macedones, & post eos Romani. Atque omnia, ut ego arbitror, exsequutus

Peroratio.

---

nologia Sacra, p. 279. *L. B.* ἤκουσι καὶ ὀκλῶ.

m Βασιλεύοντος,] Βασιλεύσαντος *Busb.*

n Τέτων] *L. B.* τῦ παιδὸς.

o Ἀριστοκρατία δ' ἦν ἡ πολιτεία,] Vide *Corringium de Rep. Hebr.* c. 73.

p Πεπίστευντο.] *L. B.* ἐπεπίστευντο.

q Γέσιος ὁ Φλῶρος,] Conf. *alibi.* Procem. §. 7. & *alibi.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

r Ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους.] Ἐπίπλησε *Busb.*

s Ποππαίας] Male in *libris* Πομπηίας. HUDS. Πομπηίας *Gen.* Pompeiæ *Rufin.* sicut in Græco. SPANH.

t Ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν.] Ἐπεκρύπτετο *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπικεκρύπτο *Zonar.*

v Ἐπόμπευε,] *L. B.* ἐπόμπευσε.

u Ἀπειρίαν] Ἀπορίαν *Gall.* & in *Epiphanii* versione *inflexibilis.* HUDS. *Sophocl. Oed. Tyr.* v. 344. ἀλλ' ὦδ' ἄτεγκτος Schol. ἄτεγκτος, ἀντὶ τ ἀσυμπαθὴς καὶ ἀδάκρυτος. SPANH.

y Μὲν οὖν ἔλεου,] Illud μὲν δὲ *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

z Ἀπὸ τ λῃστῶν γινομένας] Ita *Busb.* ὑπὸ in *reliquis.*

a Ἐξανιστάμενοι] Sic *Gall.* & *Busb.* ἐξισάμενοι in *cæteris.*

b Ἠθῶν] *L. B.* ἰδίων.

c Ὁπουδήποτε] Δήπου δήποτε *Busb.*

d Ἡγεμένας ἀθρόως] Ita *Busb.* ἠγεμένος in *Editis Aliisque.*

e Δὴ] Abest à *L. B.*

f Δωδεκάτῳ τ τ Νέρωνος ἀρχῆς.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 14. §. 4. SPANH.

g Δρᾶν ἠναγκάσθημεν,] Δρᾶν deest *Vat.*

* *Quos* —— *scripsi.*] *Sc.* ubi illa desinunt, cœpi aliquot abhinc annis de Bello Judaïco scribere.

gg Μέχρις —— ἡγεμονίας,] Conf. Procemii *alibi.* inscript. *alibi.* & Procemium §. 7. καὶ ὡς ὕστερον δευτέρῳ τ Νέρωνος &c. SPANH.

h Διατεθείκασιν ἡμᾶς,] Δουλεύειν *Busb.*

i Ρωμαῖοι.] Ρωμαῖοι τὸ ὕστερον *Busb.* Vide *Vossii Chronol. S.* c. 20. p. 170.

μη μετὰ [k] ἀκριβείας ἁπάσης σωτηρίαν. τηρῆ-
η δὲ πεπίστευμαι καὶ τοῖς τῶν ἀρχιερέων ἀναγρα-
φαῖς, τῶν [l] ἐν διακοσίοις ἔτεσι γενομένων. ἀσφαλῶς
πεπίστευμαι καὶ τοῖς περὶ τὰς βασιλείας Δανδοχεῖ,
ὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων,
ονάρχων τε διαφοράς, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ
άντων ἔχουσι τοῖς ἀναγραφήν. τοῦτο γὰρ πλείστην ἐν
ρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς [m] ἱστορίας. λέγω δὲ διαφορὰς
ὰς ἤδη Δανδὴ τὴν τῶν προτεθέντων [n] συντέλειαν, ὅτι
ηδεὶς ἂν ἕτερος ἠδυνήθη θεήσας, μήτε Ιουδαῖος,
ήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην ἅπασαν
κριβῶς εἰς Ελληνας ἐξενεγκεῖν. [o] ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμην
Δανδὴ τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν κατὰ τὴν [p] ἐπι-
χώριον παιδείαν διαφέρειν. [q] καὶ τῶν Ελληνικῶν δὲ
γραμμάτων ἐπιστήμας μεταλαχεῖν, τὴν γραμματικὴν
μπειρίαν ἀναλαβών, τὴν δὲ περὶ τὴν προφορὰν ἀ-
ριβείαν [s] πάτριον σκώλυσε συνήθη. παρ' ἡμῖν
ὰρ οὐκ ἐκείνους [t] ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν Διά-
λεκτον σκιαγραφοῦντας, [v] καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον
πικομψεύοντας. Δανδὲ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτή-
δευμα [x] τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ τῶν οἰκετῶν [y] τοῖς θέλουσιν· μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυ-
ρῶσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν τῶν ἱερῶν
γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. Δανδὲ τοῦτο
πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τι-
νες δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν
ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον
ἡγοῖντο, περὶ καὶ γένους τιμῆς, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν
βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας,
ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις δὴ
καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι πε-
ριειλημμένην, ἐξ ἧς μυρίασι [z] στίχων· καὶ τὸ θεῖον
ἐπιτρέπῃ, κατὰ περιδρομὴν ἀναμνήσω πάλιν ὕστερον τε πο-
λέμου καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνε-
στώσης ἡμέρας, [b] ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς
Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεν-
τηκοστὸν καὶ ἕκτον. περιήρημαι δὲ συγγράψαι, [c] κατὰ
τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ιουδαίων, [d] ἐν τέσσαρσι βι-
βλοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νό-
μων, διὰ τί κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ
δὲ κεκώλυται.

Τέλος τοῦ βιβλίου εἰκοστοῦ.

a Στίχων·] Solebant Græci veteres orationis partes per στίχους, seu *verſiculos*, diſtinguere. στίχος autem *non integram* periodum complectebatur, ſed ejuſmodi particulam, quæ diſtinctum ſenſum in ſe contineret; unde στίχων numerus in immenſum exſurgebat. Sed hac de re videſis Cl. *Millium* in *Prolegomenis* ad N. T. p. 100. & *D. Bern. de Montfaucon* in *Palæographia Græca*, l. 1. p. 28.

b Ητις ἐστι] *Scaliger* erroris arguit *Joſephum*, qui de Vita §. 1. ſe natum dicit anno primo Caji, atque opus ſuum abſolviſſe anno XIII. Domitiani. atque uno anno minus dixiſſe *Joſephum* exiſtimat, & LVII. annos debuiſſe numerare. In quo fruſtra eſt. Cajus enim iniit imperium anno Chriſti XXXVII, Januarii XXIV; Domitiani vero XIII cœpit anno Chriſti XCIII. ex die XIV Septemb. Fingamus natum eſſe *Joſephum* anno ipſo XXXVII Chriſti, Decembri menſe, vel anno XXXVIII ineunte Januario, cum adhuc Caji primus laberetur, annus ipſius LVI incipiet, ab Decembri menſe anni XCII, poſt initium anni XII Domitiani. Quare ut ſcribendi finem fecerit Octobri menſe anni XCIII, id acciderit anno vitæ ſuæ LVI, Domitiani vero XIII. *Petav.* ad *Epiphan.* p. 386.

c Κατὰ τὰς ἡμετέρας] Ita lego ex (*Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*) *Euſebio* in *Eccl. Hiſt.* l. 3. c. 10. idemque firmare videtur *Niceph.* in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 18. hiſce verbis, ἐμφανῆ ἐν τέσσαρσι συνταγὴν ἐποιησάμην βιβλίοις περὶ Θεοῦ, ἴσως πάτριον δόξαν, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ νόμων, διὰ τί κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. Antea erat in *Joſephi* libris, καὶ τὰς ἡμετ. In *Epiphanii* verſione, ad hunc modum; *Propoſui quoque vobis conſcribere etiam noſtras, id eſt Judæorum ſectas, in quatuor libris de Deo ejuſque ſubſtantia; & de Legibus &c.*

d Εν τέσσαρσι —— ἔξεστιν] Quatuor libros promittit Joſephus, qui non exſtant, de Judæorum Opinionibus, de Deo, ejus Eſſentia, Legibus &c. vid. fin. Præf. §. 4. Item quod ibi mox ſequitur lib. 1. c. 1. §. 1. ἐπεχείρησα τῇ αἰτιολογίᾳ ἐπακολουθεῖν &c. SPANH.

OTHECA D.L.